مۇقدىدىس ئاينىڭ

(ئۇيغۇرچە گەپ)

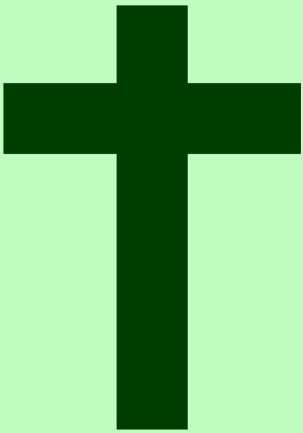

The Holy Bible in the Uyghur language, written in Arabic script

كالام مۇقىددىس (ييزىق يەنگى)

The Holy Bible in the Uyghur language, written in Arabic script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2022-06-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 31 Aug 2023
b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5

Contents

يارىتىلىش 1
چىقىش مىسىردىن 105
لاۋىيلار 204
سەپەر چۆل-باياۋاندىكى 266
شەرىئەت قانۇنى 348
يەشۇئا 419
ھاكىملار باتۇر 467
رۇت 517
سامۇئىل «1» 525
سامۇئىل «2» 580
پادىشاھلار «1» 629
پادىشاھلار «2» 690
تارىخ-تەزكىرە «1» 748
تارىخ-تەزكىرە «2» 804
ئەزرا 865
نەھەمىيا 885
ئەستەر 915
ئايۇپ 929
زەبۇر 1018
پەند-نەسىھەتلەر 1215
توپلىغۇچى ھېكمەت 1279
كۈيى كۈيلەرنىڭ 1297
يەشايا 1317
يەرەمىيا 1491
يىغا-زارلىرى يەرەمىيانىڭ 1616
ئەزاكىيال 1631
دانىيال 1732
ھوشىيا 1765
يوئىل 1792
ئاموس 1801
ئوبادىيا 1820
يۇنۇس 1824
مىكاھ 1828
ناھۇم 1844
ھاباككۇك 1851
زەفانىيا 1860
ھاگاي 1868

زەكەريا 1873
مالاكى 1895
ماتتا 1902
ماركۇس 1996
لۇقا 2054
يۇھاننا 2153
پائالىيەتلىرى روسۇللارنىڭ 2228
رىملىقلارغا 2312
«1» كورىنتۇسلۇقلارغا 2354
«2» كورىنتۇسلۇقلارغا 2390
گالاتىيالىقلارغا 2415
ئەفەسۇسلۇقلارغا 2431
فىلىپپىلىقلارغا 2446
كولوسسىلىكلەرگە 2457
«1» تېسالونىكالىقلارغا 2466
«2» تېسالونىكالىقلارغا 2474
«1» تىموتىيغا 2480
«2» تىموتىيغا 2492
تىتۇسقا 2500
فىلېمونغا 2505
ئىبرانىيلارغا 2508
ياقۇپ 2538
«1» پېترۇس 2550
«2» پېترۇس 2564
«1» يۇھاننا 2572
«2» يۇھاننا 2584
«3» يۇھاننا 2586
يەھۇدا 2588
ۋەھي 2593

يارىتىلىش

خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى

1 مۇقەددەمدە خۇدا ئاسمانلار بىلەن زېمىننى يارىتتى.□ ■
2 ئۇ چاغدا يەر بولسا شەكلسىز ۋە قۇيقۇرۇق ھالەتتە بولدى؛ قاراڭغۇلۇق چوڭقۇر سۇلارنىڭ يۈزىنى قاپلىدى؛
خۇدانىڭ روھى چوڭقۇر سۇلار ئۈستىدە لەرزان پەرۋاز قىلاتتى.□
3 خۇدا: »يورۇقلۇق بولسۇن«! دېۋىدى، يورۇقلۇق پەيدا بولدى.
4 خۇدا يورۇقلۇقنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى؛ خۇدا يورۇقلۇق بىلەن قاراڭغۇلۇقنى ئايرىدى.
5 خۇدا يورۇقلۇقنى »كۈندۈز«، قاراڭغۇلۇقنى »كېچە« دەپ ئاتىدى. شۇ تەرىقىدە كەچ بىلەن سەھەر ئوتتى،
بۇ تۇنجى كۈن بولدى.□
6 ئاندىن خۇدا: ـ سۇلارنىڭ ئارىلىقىدا بىر بوشلۇق بولسۇن ۋە سۇلار يۇقىرى-تۆۋەن ئىككىگە ئايرىلىپ تۇرسۇن،
دېدى.□ ■
7 شۇنىڭ بىلەن خۇدا بىر بوشلۇق ھاسىل قىلىپ، سۇلارنى بوشلۇقنىڭ ئاستىغا ۋە بوشلۇقنىڭ ئۈستىگە ئايرىۋەتتى؛
ئىش ئەنە شۇنداق بولدى.□ ■
8 خۇدا بۇ بوشلۇقنى »ئاسمان« دەپ ئاتىدى. شۇ تەرىقىدە كەچ بىلەن سەھەر ئوتتى، بۇ ئىككىنچى كۈن بولدى.
9 ئاندىن خۇدا: »ئاسماننىڭ ئاستىدىكى سۇلار بىر يەرگە يىغىلسۇن، قۇرۇق تۇپراق كۆرۈنسۇن«! دېۋىدى، دەل
شۇنداق بولدى.■
10 خۇدا قۇرۇق تۇپراقنى »يەر«، يىغىلغان سۇلارنى بولسا »دېڭىزلار« دەپ ئاتىدى. خۇدا بۇلارنىڭ ياخشى
بولغانلىقىنى كۆردى.
11 ئاندىن خۇدا يەنە: »يەر ھەرخىل ئۆسۈملۈكلەرنى، ئۇرۇقلۇق ئوتياشلارنى، مېۋە بېرىدىغان دەرەخلەرنى تۇرلىرى
بويىچە ئۆزىدە ئۇندۇرسۇن! مېۋىلەرنىڭ ئىچىدە ئۇرۇقلىرى بولسۇن«! دېۋىدى، دەل شۇنداق بولدى؛
12 يەردىكى ئۆسۈملۈكلەرنى، يەنى ئۇرۇق چىقىدىغان ئوتياشلارنى ئۆز تۇرلىرى بويىچە، مېۋە بېرىدىغان، يەنى
مېۋىلىرىنىڭ ئىچىدە ئۇرۇقلىرى بولغان دەرەخلەرنى ئۆز تۇرلىرى بويىچە ئۇندۇردى. خۇدا بۇلارنىڭ ياخشى بولغانلىقىنى
كۆردى.
13 شۇ تەرىقىدە كەچ بىلەن سەھەر ئوتتى، بۇ ئۈچىنچى كۈن بولدى.

□ **1:1 »خۇدا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەلوھىم« دېيىلىدۇ. بۇ توغرۇلۇق »ئەبرىلەر«نى كۆرۈڭ. **»ئاسمانلار«** ـ مۇقەددەمىس كىتاب بويىچە ئۈچ قاتلام ئاسمان بار؛ بىرىنچى قات ئاسمان »ئاتموسفېرا«، ئىككىنچى قات ئاسمان »ئالەم بوشلۇقى«، ئۈچىنچى قات ئاسمان خۇدانىڭ ئەرشىدۇر. شۇڭا »ئاسمان« كۆپ يەرلەردە »ئاسمانلار« دېيىلىدۇ.

■ **1:1** ئايۇپ 4:38□ زەب. 6:33□ 11:89□ 5-6:136□ روس. 15:14□ ئىبر. 311:

□ **1:2 »بولدى«** ـ بەزى تەرجىمىلەردە »ئىدى« ياكى »تۇراتتى« دەپ ئېلىنغان. ئالىملارنىڭ بۇ ئايەت ئۈستىدىكى ئۈچ خىل قارىشى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. **»چوڭقۇر سۇلار«** ـ دېڭىز-ئوكىيانلارنى كۆرسىتىدۇ. **»قاپلىدى«** ـ ياكى »قاپلىغاندى.« **»لەرزان پەرۋاز قىلاتتى«** ـ مۇشۇ ھالەتنى ئىبرانىي تىلىدا »(تۇخۇم بېسىۋاتقان(كۆرۈڭ توخۇدەك ھالەتتە تۇردۇ« دەپ چۈشۈنۈشكىمۇ بولىدۇ.

□ **1:5 » كەچ بىلەن سەھەر«** ـ »تۇنجى كۈنى«دە » كەچ بىلەن سەھەر« بولغانىكەن، ئۇندا ئۇنا »تۇنجى كۈن« ئادەتتىكى بىر كۈننى، يەنى 24 سائەتلىك بىر كۈننى كۆرسەتكەن بولۇشى مۇمكىن.
ئادەتتە مۇقەددەمىس كىتابىدىكى بارلىق خاتىرىلەردە، شۇنداقلا بۇگۈنگە قەدەر ئىبرانىيلاردا »كۈن«نىڭ بېشى كەچ ياكى ئاخشام بىلەن باشلىنىدۇ دېگەن قاراش بار. □ **1:6 »بىر بوشلۇق«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يىپىلغان بىر نەرسە.« ■ **1:6** زەب. 6:33□ 3:104□ 5-6:136□ پەند. 28:8□ پەش. 5:42□ يەر. 12:10□ 1551: □ **1:7 »سۇلارنىڭ ئايرىلىشى«** ـ بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز. ■ **1:7** زەب. 7:33□ 6:136□ پەند. 24:8□ زەب. 4148: ■ **1:9** ئايۇپ 10:26□ 8:38□ زەب. 2:24□ 6136:

14 خۇدا يەنە: »كۆندۈز بىلەن كېچىنى ئايرىپ بېرىش ئۈچۈن ئاسمانلاردا يورۇقلۇق جىسىملار بولسۇن. ئۇلار
كۆنلەر، پەسللار ۋە يىللارنى ئايرىپ تۇرۇشقا بەلگە بولسۇن؛ ■
15 ئۇلار ئاسمانلاردا تۇرۇپ نۇر چىقارغۇچى بولۇپ، يەر يۈزىگە يورۇقلۇق بەرسۇن«! دېگىدى، دەل شۇنداق
بولدى.■
16 خۇدا ئىككى چوڭ نۇر چىقارغۇچى جىسمنى ياراتتى؛ چوڭ نۇر چىقارغۇچىنى كۆندۈزنى باشقۇرىدىغان،
كىچىك نۇر چىقارغۇچىنى كېچىنى باشقۇرىدىغان قىلدى. ھەمدە يەنە يۇلتۇزلارنىمۇ ياراتتى.
17-18 خۇدا بۇلارنى يەرگە يورۇقلۇق بېرىپ، كۆندۈز بىلەن كېچىنى باشقۇرۇپ، يورۇقلۇق بىلەن قاراڭغۇلۇقنى
ئايرىسۇن دەپ ئاسمانلارنىڭ گۈمبىزىگە ئورۇنلاشتۇردى. خۇدا بۇنىڭ ياخشى بولغانلىقىنى كۆردى.
19 شۇ تەرىقىدە كەچ بىلەن سەھەر تۆتتى، بۇ تۆتىنچى كۈن بولدى.
20 خۇدا يەنە: »سۇلاردا مىڭ-مىڭ جانىۋارلار بولسۇن، ئۇچار-قاناتلار يەرنىڭ ئۈستىدە، ئاسمان بوشلۇقىدا ئۇچسۇن«
دېدى.
21 شۇنداق قىلىپ خۇدا سۇدىكى چوڭ-چوڭ مەخلۇقلارنى، شۇنداقلا سۇلاردا مىڭ-مىڭ جانىۋارلارنى ئۆز تۈرلىرى
بويىچە ۋە ھەرخىل ئۇچار-قاناتلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە ياراتتى. خۇدا بۇنىڭ ياخشى بولغانلىقىنى كۆردى.□
22 خۇدا بۇ جانلىقلارغا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىپ: »نەسىللىنىپ، كۆپەيىپ، دېڭىز سۇلىرىنى تولدۇرۇڭلار،
ئۇچار-قاناتلارمۇ يەر يۈزىدە ئاۋۇسۇن« دېدى.■
23 شۇ تەرىقىدە كەچ بىلەن سەھەر تۆتتى، بۇ بەشىنچى كۈن بولدى.
24 خۇدا يەنە: »يەر جانىۋارلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە چىقارسۇن ـ مال-چارۋىلارنى، تۆمۈلگۈچى جانىۋارلارنى
ۋە ياۋايى ھايۋانلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە ئاپىردە قىلسۇن« ـ دېگىدى، دەل شۇنداق بولدى.
25 شۇنداق قىلىپ خۇدا يەردىكى ياۋايى ھايۋانلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە، مال-چارۋىلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە ۋە
يەر يۈزىدە تۆمۈلگۈچى بارلىق جانىۋارلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە ياراتتى. خۇدا بۇنىڭ ياخشى بولغانلىقىنى كۆردى.
26 ئاندىن خۇدا: »ئۆز سۈرەت-ئوبرازىمىزدا، بىزگە ئوخشايدىغان قىلىپ ئىنسانى يارىتايلى. ئۇلار دېڭىزدىكى
بېلىقلارغا، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا، بارلىق مال-چارۋىلارغا، پۈتكۈل يەر يۈزىگە ۋە يەر يۈزىدىكى بارلىق
تۆمىلگۈچى جانىۋارلارغا ئىگىدارچىلىق قىلسۇن« دېدى.□
27 شۇنداق قىلىپ، خۇدا ئىنسانىنى ئۆز سۈرەت-ئوبرازىدا ياراتتى؛
ئۇنى ئۆزىنىڭ سۈرىتىدە ياراتتى؛
ئۇلارنى ئەركەك-چىشى قىلىپ ياراتتى.■
28 خۇدا ئۇلارغا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىپ: »سىلەر نەسىللىنىپ، كۆپەيىپ، يەر يۈزىنى تولدۇرۇپ
بويسۇندۇرۇڭلار؛ دېڭىزدىكى بېلىقلار، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا، شۇنىڭدەك يەر يۈزىدە يۈرىدىغان ھەربىر
ھايۋانلارغا ئىگىدارچىلىق قىلىڭلار« دېدى.■
29 ئاندىن خۇدا يەنە: »مانا، مەن پۈتكۈل يەر يۈزىدىكى ئۇرۇقلۇق ئوتياشلار بىلەن ئۇرۇقلۇق مېۋە بېرىدىغان ھەربىر
دەرەخلەرنى سىلەرگە ئوزۇقلۇق بولسۇن دەپ بەردىم؛■
30 شۇنداقلا يەردىكى بارلىق جانىۋارلار بىلەن ئاسماندىكى بارلىق ئۇچار-قاناتلار ۋە يەر يۈزىدە بارلىق
تۆمىلگۈچىلەرگە، يەنى بارلىق جان-جانىۋارلارغا ئوزۇقلۇق بولسۇن دەپ بارلىق گۈل-گىياھلارنى بەردىم«

■ **1:14** زەب. 7136:
■ **1:15** قان. 19:4□ يەر. 3531:
□ **1:21** **»چوڭ-چوڭ مەخلۇقلار«** ـ بۇ سۆز گاھى ۋاقىتلاردا »ئەجدىھا«نى بىلدۈرىدۇ.
■ **1:22** يار. 17.8:
□ **1:26** **»خۇدانىڭ سۈرەت-ئوبرازىدا بولۇش«** ـ بۇ توغرۇلۇق ۋە »خۇداغا ئوخشايدىغان قىلىنىش«، شۇنداقلا خۇدانىڭ بۇ ئايەتتە »بىز، بىزنىڭ« دېگىنى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.■ **1:27** يار. 1:5□ 6:9□ 1 كور. 7:11□ ئەف. 24:4□ كول. 10.3: ■ **1:28** يار. 17:8□ 9□1: 2، 7. **1:29** ■ يار. 3:9□ زەب. 104□14: 15

دېڭىدى، دەل شۇنداق بولدى.■
31 خۇدا ياراتقانلىرىنىڭ ھەممىسگە سەپسېلىپ قارىدى، ۋە مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى ناھايىتى ياخشى بولغانىدى. شۇ
تەرىقىدە كەچ بىلەن سەھەر ئوتتى، بۇ ئالتىنچى كۈن بولدى.■

2

1 شۇنداق قىلىپ ئاسمان بىلەن زېمىن، پۈتكۈل مەۋجۇداتلىرى بىلەن قوشۇلۇپ يارىتىلىپ بولدى.□
2 خۇدا يەتتىنچى كۈنىگىچە قىلىدىغان ئىشنى تاماملىدى. ئۇ يەتتىنچى كۈنى بارلىق يارىتىش ئىشنى توختاتتىپ
ئارام ئالدى.□ ■
3 يەتتىنچى كۈنى خۇدا بارلىق يارىتىش ئىشلىرىدىن ئارام ئالغان كۈن بولغانلىقى ئۈچۈن، شۇ كۈننى بەختلىك كۈن
قىلىپ، ئۇنى »مۇقەددەس كۈن« دەپ بېكىتتى.□

»ئاسمان-زېمىننىڭ تارىخلىرى« {4:2-26:4} •••• ئېرەم باغ ـ ئادەمئاتىنى يارىتىش جەريانى

4 پەرۋەردىگار خۇدا زېمىن بىلەن ئاسمانىنى ياراتقان كۈنىدە، ئاسمان-زېمىننىڭ يارىتىلىش جەريانىنىڭ تارىخلىرى
مۇنداق: ـ □
5 زېمىندا تېخى ھېچ گۈل-گىياھ، يەردە ھېچ ئوتياش ئۈنمىگەنىدى، چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدا يەر يۈزىگە ھۆل-
يېغىن ياغدۇرمىغانىدى، شۇنداقلا يەر تېرىيدىغان ئادەممۇ يوق ئىدى.□
6 لېكىن يەردىن بۇلاق سۈيى چىقىپ، تامام يەر يۈزىنى سۇغاردى.□
7 ئاندىن پەرۋەردىگار خۇدا ئادەمنى يەرنىڭ توپىسىدىن ياساپ، ھاياتلىق نەپەسىنى ئۇنىڭ بۇرنىغا پۈۋلىدى، شۇنىڭ
بىلەن ئادەم تىرىك بىر جان بولدى.□ ■
8 ئاندىن كېيىن پەرۋەردىگار خۇدا مەشرىق تەرەپتە ئېرەم دېگەن جايدا بىر باغ بىنا قىلىپ، ياسىغان ئادەمنى شۇ
يەرگە ئورۇنلاشتۇردى.□

■ **1:30** زەب. 104:14-13
■ **1:31** قان. 32:4□ مار. 7.37:
□ **2:1** **»پۈتكۈل مەۋجۇداتلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بارلىق قوشۇنلىرى.« بۇ سۆز، شۇيىسىزكى، بارلىق جانۋارلارنىلا ئەمەس، ئاسماندىكى بارلىق
يۇلتۇزلار ۋە كېرۇب-پەرىشتىلەرنىمۇ تۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
□ **2:2** **»ئارام ئالدى«** ـ خۇدانىڭ »ئارام ئېلىش«ى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ **2:2** مىس. 20:11□ 31:17□ قان. 5:14: ئېبر. 4.4:
□ **2:3** **»مۇقەددەس كۈن«** ـ »مۇقەددەس كىتاب«تا، »مۇقەددەس« دېگەن سۆز »خۇداغا مەخسۇس ئاتالغان«، »خۇدانىڭ ئىشلىتىشىگە
مەخسۇس ئايرىلغان«، »خۇداغىلا مەنسۇپ« دېگەندەك مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ.
□ **2:4** **»پەرۋەردىگار«** ـ مۇشۇ كىتابتا ئېلىنغان »پەرۋەردىگار« بولسا، ئىبرانىي تىلىدىكى »ياھۋەھ« دېگەننىڭ تەرجىمىسىدۇر. »ياھۋەھ« خۇدانىڭ
يەنە بىر ئىسمى بولۇپ، »مەڭگۈلۈك بولغۇچى«، »تۆرۈزۇم باردۇرمەن«، »ئەھدىسىدە مەڭگۈ تۇرغۇچى خۇدا« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. بۇ توغرۇلۇق يەنە
مۇناسىۋەتلىك تەبىرلەرنى كۆرۈڭ. **»ئاسمان-زېمىننىڭ يارىتىلىش جەريانىنىڭ تارىخلىرى مۇنداق«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئاسمان-زېمىنلارنىڭ دەۋر-تارىخلىرى
مۇنداق بولدى« ـ » كەرىش سۆز«نىمزدە ئېيتقىنىمىزدەك، »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى« دېگەن كىتابتا ئون بىر »تولدوت« »)تارىخ«) بولۇپ، ھەربىرى »بۇلار
پالانىچى-پوكۈنچى دەۋرىنىڭ تولدوتى)تارىخى«...(دېگەن سۆزلەر بىلەن باشلىنىدۇ. بۇ يەردە بايان قىلىنۋاتقىنى تارىخنىڭ بىرىنچىسىدۇر .(4:2-26:4)
»پەرۋەردىگار خۇدا زېمىن بىلەن ئاسمانىنى ياراتقان كۈنى« دېگەن مۇشۇ يەردە بەلكىم 24 سائەتلىك بىر كۈن ئەمەس، بەلكى 4:2-26:4دە بايان قىلىنغان
پۈتكۈل مەزگىلنى كۆرسەتسە كېرەك.
□ **2:5** **»ھېچ گۈل-گىياھ، يەردە ھېچ ئوتياش ئۈنمىگەنىدى«** ـ بۇ جۈملىدە بەلكىم ئېرەم بېغىدا ئالاھىدە بولغان ئەھۋال كۆزدە تۇتۇلغان بولۇشى
مۇمكىن.
□ **2:6** **»بۇلاق سۈيى«** ـ يا كى »بىرخىل تۇمان.«
□ **2:7** **»ئادەم« ۋە »توپا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »توپا« ۋە »ئادەم« دېگەن سۆزنىڭ تەلەپپۇزى بىيقىن؛ ئۇ يەنە »قىزىل« دېگەن سۆز بىلەن مۇناسىۋەتلىك
)ئوتىۋىرا شەرقتە توپا قىزىلغا مايىل بولىدۇ.(■ **2:7** 1 كور. 15:45□ 47. □ **2:8** **»ئېرەم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئېدەن.« مەنىسى »لەززەت«،
»خۇزۇر.«

9 پەرۋەردىگار خۇدا يەردىن كۆزنى قاملاشتۇرىدىغان چىرايلىق، مېۋىلىرى يېيىشلىك ھەرخىل دەرەخنى ئۈندۈردى؛
ئۇ يەنە باغنىڭ ئوتتۇرىسىدا »ھاياتلىق دەرىخى« ۋە »ياخشى بىلەن يامانى بىلگۈزگۈچى دەرەخ«نى ئۈندۈردى.□ ■
10 باغنى سۇغىرىشقا ئېرەمدىن بىر دەريا ئېقىپ چىقتى؛ ئاندىن بۇلۇنۇپ، تۆت ئېقىن بولدى.
11 بىرىنچى ئېقىننىڭ نامى پىشون بولۇپ، ئالتۇن چىقىدىغان پۈتكۈل ھاۋىلاھ زېمىنىنى ئايلىنىپ ئوتتىدۇ.
12 بۇ يۇرتنىڭ ئالتۇنى ناھايىتى ئېسىل ئىدى؛ شۇ يەردە پۇراقلىق دېۋىرقاي بىلەن ئاق ھېقىقمۇ چىقىدۇ.□
13 ئىككىنچى دەريانىڭ نامى گىھون بولۇپ، پۈتكۈل كۇش زېمىنىنى ئايلىنىپ ئوتتىدۇ.
14 ئۈچىنچى دەريانىڭ نامى دىجلە بولۇپ، ئاشۇرنىڭ شەرقىدىن ئېقىپ ئوتتىدۇ، تۆتىنچى دەريانىڭ نامى ئەفرات ئىدى.□

15 پەرۋەردىگار خۇدا ئادەمنى ئېلىپ ئېرەم بېغىغا ئىشلەپ، پەرۋىش قىلسۇن دەپ ئۇنى شۇ يەرگە قويۇپ قويدى.□
16 پەرۋەردىگار خۇدا ئادەمگە ئەمر قىلىپ: باغدىكى ھەربىر دەرەخ مېۋىلىرىدىن خالىغىنىڭچە يە؛
17 ئەمما »ياخشى بىلەن يامانى بىلگۈزگۈچى دەرەخ«نىڭ مېۋىسىدىن يېمىگىن؛ چۈنكى ئۇنىڭدىن يېگەن كۈنۈڭدە جەزمەن ئۆلىسەن، ـ دېدى.

ھاۋا ئاتىنىڭ يارتىلىشى

18 ئاندىن پەرۋەردىگار خۇدا يەنە سۆز قىلىپ: ـ ئادەمنىڭ يالغۇز تۇرۇشى ياخشى ئەمەس؛ مەن ئۇنىڭغا ماس كېلىدىغان بىر يارىدەمچى ھەمراھنى ياساپ بېرەي، ـ دېدى.□
19 پەرۋەردىگار خۇدا تۇپراقتىن دالادىكى بارلىق جانىۋارلار بىلەن ئاسماندىكى ھەممە ئۇچار-قاناتلارنى ياسىغانىدى؛ ئۇلارغا ئادەمنىڭ نېمە دەپ ئات قويىدىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن، ئۇ ئۇلارنى ئادەمنىڭ ئالدىغا كەلتۈردى. ئادەم ھەربىر جانىۋارغا نېمە دەپ ئات قويغان بولسا، ئۇنىڭ ئېتى شۇ بولۇپ قالدى.
20 بۇ تەرىقىدە ئادەم ھەممە مال-چارۋىلارغا، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا ۋە دالادىكى ھەربىر جانىۋارلارغا ئات قويدى؛ ۋەھالەنكى، ئادەم ئۆزىگە ماس كېلىدىغان ھېچبىر يارىدەمچى ھەمراھ ئۈچراتمىدى.
21 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدا ئادەمگە بىر قاتتىق ئۇيقۇ سالدى؛ ئۇ ئۇخلاپ قالدى. ئۇ ئۇخلاۋاتقاندا، ئۇ ئۇنىڭ بىقىنىدىن بىر تاۋ ئېلىپ، ئاندىن ئۇنىڭ ئورنىنى ئەت-گۆش بىلەن ئېتىپ قويدى.□
22 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدا ئادەمنىڭ بىقىنىدىن ئالغان شۇ قىسىمدىن بىر ئايالنى ياساپ، ئۇنى ئادەمنىڭ قېشىغا ئەكەلدى.■

□ 2:9 »ھاياتلىق دەرىخى« ۋە »ياخشى بىلەن يامانى بىلگۈزگۈچى دەرەخ« ـ بۇ دەرەخلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ 2:9 ۋەھ. 7.2:
□ 2:12 »دېۋىرقاي« ـ ياكى »مەرۋايىت.«
□ 2:14 »دىجلە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھىددەكەل.« »ئاشۇر« ـ ئاسۇرىيەنىڭ قەدىمكى نامى.
□ 2:15 »پەرۋىش قىلسۇن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋىش قىلىش« مۇشۇ يەردە يەنە »قوغداش، مۇداپىئە قىلىش، قاراش« دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
ئېنىقكى، ئىنساننىڭ ئەمگەك-خىزمەت قىلىشى ئىنساننىڭ گۈناھكار بولغانلىقىنىڭ نەتىجىسى ئەمەس، بەلكى خۇدا ئىنسانلارغا ئاتا قىلغان بىرخىل بەخت-بەرىكەتتۇر. بىراق ئىنسانلارنىڭ گۈناھقا پېتىپ قالغاندىن كېيىنكى قىلغان ئەمگىكى بەك جاپالىق بولىدۇ.
□ 2:18 »ئۇنىڭغا ماس كېلىدىغان« ـ ياكى »ئۆزىگە ئوخشاش.« »يارىدەمچى ھەمراھ« ـ بۇ سۆز ھەرگىز ئايال كىشىنىڭ ئەر كىشىدىن مەلۇم دەرىجە تۆۋەن تۇرىدىغانلىقىنى كۆرسەتمەيدۇ. چۈنكى مۇقەددەس كىتابتىكى بەزى يەرلەردە خۇدا ئۆزىنىڭ ئىنسانغا »يارىدەمچى« بولىدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ (مەسىلەن، »زەب.» 14:10، 10:30، 1:46، 4:54دە.) □ 2:21 »بىقىنىدىن بىر تاۋ ئېلىپ« ـ ياكى »بىر تال قوۋۇرغىسىنى ئېلىپ.« ■ 2:22 1كور. 8.11:

23 ئادەمئاتا خوژشال بولۇپ: ـ مانا بۇ سۆڭەكلىرىمدىكى سۆڭەك، ئېتىمدىكى ئەت بولغاچ، »ئايال« دەپ ئاتالسۇن؛
چۈنكى ئۇ ئەردىن ئېلىنغاندۇر، ـ دېدى.□ ■
24 شۇنىڭ ئۈچۈن ئەر كىشى ئاتا-ئانىسىدىن ئايرىلىپ، ئۆز ئايالىغا باغلىنىپ بىر بولۇپ، ئىككىسى بىر تەن بولىدۇ.□ ■
25 ئادەمئاتا بىلەن ئايالى ھەر ئىككىسى يالىڭاچ بولسىمۇ، ھېچ ئۇيالمايتتى.□ ■

3

ئادەمئاتىنىڭ خوژدانىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىشى

1 يەر يۈزىدە يىلان رەب پەرۋەردىگار ياراتقان دالادىكى ھايۋانلارنىڭ ھەممىسىدىن ھىيلىگەر ئىدى. ئۇ ئايالدىن: ـ
خوژدا راستىنلا باغدىكى دەرەخلەرنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ مېۋىسىدىن يېمەڭلار، دېدىمۇ؟ ـ دەپ سوريدى.□
2 ئايال يىلانغا جاۋاب بېرىپ: ـ باغدىكى دەرەخلەرنىڭ مېۋىلىرىنى يېسەك بولىدۇ.
3 ئەمما باغنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى دەرەخنىڭ مېۋىسى توغرىسىدا خوژدا: »بۇنىڭدىن يېمەڭلار، قولىمۇ تەگكۈزمەڭلار،
بولمىسا ئۆلىسىلەر« دېگەن، دېدى.□
4 يىلان ئايالغا: ـ ئۆنداق ئەمەس! ھەرگىز ئۆلمەيسىلەر!■
5 بەلكى سىلەر ئۇنى يېگەن كۈنۈڭلارنىڭ ئېچىلىپ، خوژداغا ئوخشاش ياخشى بىلەن يامانىنى
بىلىدىغان بولۇپ قالىدىغانلىقىڭلارنى بىلىدۇ، ـ دېدى. ■
6 ئايال دەرەخنىڭ مېۋىسىنىڭ يېمەكلىك ئۈچۈن ياخشىلىقىنى، ئۆنىڭ كۆزنى قاملاشتۇرىدىغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەمدە
دەرەخنىڭ ئادەمنى ئەقىللىق قىلىدىغان جەلپكارلىقىنى كۆرۈپ، مېۋىدىن يېدى ۋە ئۆنىڭدىن يېنىدا تۇرغان ئېرىگىمۇ
بەردى؛ ئۇمۇ يېدى. □ ■
7 يېيىشى بىلەنلا ھەر ئىككىسىنىڭ كۆزلىرى ئېچىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ يالىڭاچ ئىكەنلىكىنى بىلىپ
ئېلىپ بىر-بىرىگە ئۇلاپ تىكىپ، ئۆزلىرىگە يايقۇچ قىلىپ تارتتى.

□ **2:23 »ئايال«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئىششاھ«، »ئەر كىشى« »ئىش« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ سۆزلەر ئەرەبچە »ئىنسان« ۋە »نسا« دېگەن سۆزلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك.
■ **2:23** مال. 14:2□ ئەف. 31.5□30:
□ **2:24 »باغلىنىش«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »باغلىنىش« دېگەن بۇ سۆزنىڭ مەنىسى »يىلىم بىلەن چاپلىنىش« دېگەنگە يېقىندۇر. **»بىر تەن«** ـ ياكى: »بىر ئەت.« **»بىر تەن بولىدۇ«** ـ ياكى: »بىر تەن بولۇشىغا تۇغرا كېلىدۇ.«
■ **2:24** مات. 5:19□ مار. 7:10□ ئەف. 5□28: ،29 31، 1 كور. 16.6:
□ **2:25 »يالىڭاچ بولسىمۇ، ھېچ ئۇيالمايتتى«** ـ بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق بىز »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ **2:25** يار. 7.3:
□ **3:1 »يىلان... دەپ سوريدى«** ـ بىزدە گۇمان يوقىكى، يىلانىڭ ئىشلىتىپ سۆز قىلغۇچى شەيتان ئىدى »)ۋەھ.» 9:12، 2:20نى كۆرۈڭ.(ئوقۇرمەنلەر شۇنى بايقايدۇكى، شەيتان »خوژدا« دېگىنى بىلەن »رەب« ياكى »پەرۋەردىگار« دېگەن نامىلارنى قەتئىي ئىشلەتمەيدۇ. ئۇ ئايالدىن سوئال سوريغاندا خوژدانىڭ ئېيتقان سۆزىدىكى »خالىغىنىڭچە« دېگەن سۆزنى چىقىرىۋېتىدۇ.
□ **3:3 »باغدىكى دەرەخلەرنىڭ مېۋىلىرىنى يېسەك بولىدۇ«** ـ ھاۋائىتىمز خوژدانىڭ تاپىلىغىنىنى ئېيتقاندا، بىرىنچىدىن »خالىغىنىڭچە« دېگەن سۆزنى دېيىشنى ئۇنۇتۇپ قالغان، ئىككىنچىدىن خوژدانىڭ سۆزىگە: »قول تەگكۈزمەڭلەر« دېگەننى قوشۇپ قويىدۇ .(4:2) لېكىن ھاۋائىتىمز مۇشۇ سۆزلەرنى بۇ ۋاستە خوژدادىن ئاڭلىغان ئەمەس، ئېرى ئادەمئاتىمز ئۇنىڭغا توغرا يەتكۈزۈشى كېرەك ئىدى، شۇڭا بۇ خاتالىقنىڭ مەسئۇلىيىتى ئادەمئاتىمزدىمۇ بولۇشى مۇمكىن. يەنە دىققەت قىلىمىزكى، گەرچە »باغنىڭ ئوتتۇرىسىدا« ئىككى دەرەخ بولسىمۇ، ھاۋائىتىمز پەقەت »باغنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى دەرەخ« دەپ، بىرلا دەرەخنى تىلغا ئالىدۇ. ئۇنىڭ كۆڭلى ئاللىقاچان شۇ دەرەخكە مەپتۇن بولۇپ قالغان بولۇشى مۇمكىن.
■ **3:4** 2 كور. 3.11:
■ **3:5** يۇھ. 448:
□ **3:6 »ئايال ... كۆردى«** ـ ھاۋائانا ئۆچرىغان ئازدۇرۇلۇشنى مەسىھ ئەيسا ئۆچرىغان سىناق بىلەن سېلىشتۇرساق ئۇلاردا ئوخشاش ئۈچ ئامىل مەۋجۇت ـ »لۇقا« 1:4-14 ۋە »1□□□.» 16:2نى كۆرۈڭ.
ئىنجىل بويىچە ھاۋائانىمز شەيتاننىڭ قالغۇچى، ئىلۋاق گۈناھ سادىر قىلغۇچى ئادەمئاتىمزدۇر، چۈنكى ئۇ ھېچ قارشىلىق كۆرسەتمەي، بىلىپ تۇرۇپ شۇ مېۋىدىن يېدى (»1□□□.» 14:2نى كۆرۈڭ.(ئادەمئاتىمز ھاۋائانىنىڭ يېنىدا بولغىنى بىلەن، يەنىلا ئۇنى مېۋىنى يېيىشتىن توسۇمىدى. ■ **3:6** رىم. 5□12: 21-14؛ 1تىم. 14.2:

8 كۆن سالقىنلىغاندا، ئۇلار پەرۋەردىگار خۇدانىڭ باغدا ماڭغان شەپىسىنى ئاڭلاپ قېلىپ، ئادەم ئايالى بىلەن
پەرۋەردىگار خۇدانىڭ ھازىر بولغىنىدىن قېچىپ باغدىكى دەرەخلەرنىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇنۇۋالدى.□
9 لېكىن پەرۋەردىگار خۇدا توۋلاپ ئادەمنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: سەن نەدە؟ ـ دېدى.
10 ئادەمئاتا جاۋاب بېرىپ:
ـ مەن باغدا شەپەڭنى ئاڭلاپ، يالىڭاچ تۇرغىنىم ئۈچۈن قورقۇپ كېتىپ، يوشۇرۇنىۋالدىم، ـ دېدى.
11 خۇدا ئۇنىڭغا: ـ يالىڭاچ ئىكەنلىكىڭنى ساڭا كىم ئېيتتى؟ مەن ساڭا يېمە، دەپ ئەمر قىلغان دەرەخنىڭ
مېۋىسىدىن يېدىڭمۇ-يا؟ ـ دېدى.
12 ئادەم جاۋاب بېرىپ: ـ سەن ماڭا ھەمراھ بولۇشقا بەرگەن ئايال دەرەخنىڭ مېۋىسىدىن ماڭا بەرگەندى،
مەن يېدىم، ـ دېدى.
13 پەرۋەردىگار خۇدا ئايالغا: ـ بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ ـ دېدى. ئايال جاۋاب بېرىپ: ـ يىلان مېنى ئالداپ ئازدۇرسا،
مەن يەپ ساپتىمەن، ـ دېدى. ■

خۇدانىڭ يىلان، ئادەمئاتا ۋە ھاۋاۋاننى جازالىشى

14 پەرۋەردىگار خۇدا يىلانغا مۇنداق دېدى: ـ »بۇ قىلغىنىڭ ئۈچۈن،
سەن ھەممە مال-چارۋىلاردىن،
دالادىكى بارلىق ھايۋاناتلاردىن بەكرەك لەنەتكە قالىسەن؛
قورسقىڭ بىلەن بېغىرلاپ مېڭىپ،
ئۆمرۈڭنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە توپا يەيسەن.□
15 ۋە مەن سەن بىلەن ئايالنىڭ ئارىسىغا،
سېنىڭ نەسلىڭ بىلەن ئايالنىڭ نەسلىنىڭ ئارىسىغا ئۆچمەنلىك سالىمەن؛
ئۇ سېنىڭ بېشىڭنى دەسسەپ زەخمىلەندۇرىدۇ،
سەن قوپۇپ ئۇنىڭ تاپىنىنى چېقىپ زەخمىلەندۇرىسەن.«□ ■
16 ئاندىن خۇدا ئايالغا: ـ »سېنىڭ ھامىلدارلىقىڭنىڭ جاپا-مۇشەققەتلىرىنى كۆپەيتىمەن؛
سەن قاتتىق تولغاق ئىچىدە بوشىنىسەن؛
سەن ئېرىڭدىن ئۈستۈن تۇرۇشقا ھەۋەس قىلىسىڭ،
ئۇ ئۈستۈڭدىن خوجىلىق قىلىدۇ« ـ دېدى.□ ■
17 ئاندىن ئۇ ئادەمئاتىغا: ـ »سەن ئايالىڭنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىپ،

□ **3:8 »كۆن سالقىنلىغاندا«** ـ ياكى »كۆننىڭ سالقىن شامال ۋاقتىدا.« »كۆننىڭ سالقىنلىشىش ۋاقتى« ئوتتۇرا شەرقتە كەچقۇرۇن باشلىنىدۇ.

■ **3:13** ۋەھ. 13.12:

□ **3:14 »پەرۋەردىگار خۇدا يىلانغا مۇنداق دېدى«** ـ خۇدا يىلاندىن ھېچقانداق سوئال سورىمايدۇ. **»بەكرەك لەنەتكە قالىسەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پەقەت سەنلا شۇ لەنەتلەرگە قالىسەن...«. ئەمما ئادەمئاتىمىزنىڭ گۇناھى ئۈچۈن بارلىق جان ئىگىلىرى لەنەتكە قېلىپ ئۆلىدۇ، شۇڭا بىز 14:3دىكى تەرجىمىنى تولۇغرا دەپ قارايمىز. **»توپا يەيسەن«** ـ يىلانلارنىڭ ئوزۇقى توپا ئەمەس، ئەلۋەتتە، بىراق ئۇلار ھەردائىم ئوزۇق يېگەندە توپا يېمەي قالمايدۇ. بۇ ئىش يىلاننىڭ پەسلەستۈرۈلگەنلىكىنى، نومۇسقا قالدۇرۇلغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ.

□ **3:15 »سېنىڭ بېشىڭنى دەسسەپ زەخمىلەندۇرىدۇ«** ـ ئايالنىڭ نەسلى شۇنداق قىلىدۇ. **»ئۇ سېنىڭ بېشىڭنى دەسسەپ زەخمىلەندۇرىدۇ، سەن قوپۇپ ئۇنىڭ تاپىنىنى چېقىپ زەخمىلەندۇرىسەن«** ـ مۇشۇ بېشارەتتە كۆرىستىلگەن ئىش شۇكى، ئايال كىشىنىڭ نەسلى شەيتاننىڭ بېشىنى پۈتۈن بىلەن دەسسەپ يانچىغاندا، شەيتانمۇ ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىپ تاپىنىنى يارىلاندۇرىدۇ. بۇ بېشارەتتىن دۇنياغا كېلىدىغان قۇتقۇزغۇچى توغرۇلۇق، دەپ ئىشىنىمىز. يۇنىڭ ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ **3:15** مات. 1:4□ كول. 15.2:

□ **3:16 »ھامىلدارلىقىڭنى... كۆپەيتىمەن«** ـ ئىنسان تۇلىدىغان قىلىنغاچقا، ئايال كىشى كۆپرەك بالا تۇغۇشى كېرەك. **»سەن ئېرىڭدىن ئۈستۈن تۇرۇشقا ھەۋەس قىلىسىڭ، ئۇ ئۈستۈڭدىن خوجىلىق قىلىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇنداقتىمۇ، ئېرىڭگە كۆچلۈك ئىشتىياق باغلايسەن ۋە ئۇ سېنى باشقۇرىدۇ.« ئەمما خۇدانىڭ مۇشۇ ھۆكۈمى بىلەن گۇناھ تۆپەيلىدىن ئەر-ئايال تارىسىدا زىددىيەت ۋە كۆرەش پەيدا بولدى، دېگەنلىكتۇر، دەپ قارايمىز. ئوخشاش پېشىلارنى ئىشلەتكەن، ئوخشاش شەكىلدىكى بىر جۈملە 7:4دە تېپىلىدۇ. ■ **3:16** 1 كور. 34:14□ 1تىم. 2□11: 12؛ تىت. 5:2□ 1 پېت. 6.3:

مەن ساكا يېمە، دەپ ئەمر قىلغان دەرەختىن يېگىنىڭ تۇپەيلىدىن،
سېنىڭ تۇپەيلىڭدىن يەر-تۇپراق لەنىتىمگە ئۇچرايدۇ؛
تۆمرۇكۈنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە پەقەت جاپالىق ئىشلەپلا، ئاندىن ئۆنىڭدىن ئوزۇقلىنىسەن.□
18 يەر ساكا تىكەن بىلەن قامغاق ئۈندۈرىدۇ؛
شۇنداقتىمۇ سەن يەردىكى زىرائەت-ئوتياشلارنى يەيسەن.□
19 تاكى سەن تۇپراققا قايتىقۇچە يۈز-كۆزۈڭ تەرگە چۈمگەندە، ئاندىن نان يېيەلەيسەن؛
چۈنكى سەن ئەسلى تۇپراقتىن ئېلىنغانسەن؛
سەن ئەسلىدە توپا بولغاچ،
يەنە توپىغا قايتىسەن« ـ دېدى.
20 ئۆنىڭ ئايالى بارلىق جان ئىگىلىرىنىڭ ئانىسى بولىدىغىنى ئۈچۈن ئادەم ئۆنىڭغا »ھاۋا« دەپ ئات قويدى.□

21 پەرۋەردىگار خۇدا ئادەمئاتا بىلەن ئۆنىڭ ئايالىغا ھايۋان تېرىلىرىدىن كىيىم قىلىپ كىيدۈرۈپ قويدى.□ ■

ئادەم ئاتا بىلەن ھاۋا ئاننىڭ ئېرەم باغدىن قوغلىنىشى

22 پەرۋەردىگار خۇدا سۆز قىلىپ: ـ مانا، ئادەم بىزلەردىن بىرىگە ئوخشاپ قالدى، ياخشى بىلەن يامانىنى بىلدى.
ئەمدى قولىنى ئۇزىتىپ ھاياتلىق دەرىخىدىن ئېلىپ يەڭلىپ، تا ئەبەدگىچە ياشاۋەرمەسلىكى ئۈچۈن ئۇنى توسۇشىمىز
كېرەك، دېدى.□
23 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدا ئۇنى ئېرەم باغدىن قوغلاپ چىقىرىۋەتتى؛ شۇنداق قىلىپ ئۇنى يەرگە
ئىشلەيدىغان، يەنى ئۆزى ئەسلى ئاپىردە قىلىنغان تۇپراققا ئىشلەيدىغان قىلىپ قويدى.
24 ئادەمنى قوغلىۋېتىپ، ھاياتلىق دەرىخىگە باردىغان يولنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن، ئۇ ئېرەم بېغىنىڭ مەشرىق
تەرىپىگە كېرۇبلارنى ۋە تۆت تەرەپكە پىرقىرايدىغان يالقۇنلۇق بىر شەمشەرنى قويۇپ قويدى.□

4

قابىل بىلەن ھابىل

□ 3:17 **»ئايالىڭنىڭ سۆزىگە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئايالىڭنىڭ ئاۋازىغا.« **...» دەرەختىن يېگىنىڭ تۇپەيلىدىن«** ـ ئەلۋەتتە، ئادەمئاتىنىڭ بۇ دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېيىشىنى كۆرسىتىدۇ. ئەسلىي تېكىست ئىبرانىي تىلىدا »دەرەختىن« دەپ ئېلىنىدۇ.
□ 3:18 **»سەن يەردىكى زىرائەت-ئوتياشلارنى يەيسەن«** ـ نۇھ پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىگىچە ئىنسانلارغا پەقەت زىرائەت-ئوتياش)گۆشنى ئەمەس(يېيىشكە رۇخسەت ئىدى (29:1□□ كۆرۈڭ.(
□ 3:20 **»ھاۋا«** ـ ئىبرانىي تىلىدىكى »ھاياتلىق« دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش. ئادەمئاتىنىڭ بۇ سۆزلىرى بېشارەتلىك ئىدى؛ چۈنكى ھاۋائانا تېخىچە ياللا تۇغمىغانىدى.
□ 3:21 **»ھايۋان تېرىلىرى«** ـ بۇ تېرىلەرنى ئىشلىتىش ئۈچۈن مەلۇم گۈناھسىز ھايۋاناتلار تۇلۇشى كېرەك. بۇ بەلكىم بىرىنچى قۇربانلىقلار بولۇشى مۇمكىن. خۇدانىڭ ئادەمئاتا ۋە ھاۋائاتىمىزغا ئېيتقان سۆزلىرى ۋە قىلغان مۇئاملىسى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ 3:21 2 كور. 55-1:
□ 3:22 **»بىزلەر«** ـ بۇ سۆز توغرۇلۇق يەنە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى (26:1 توغرۇلۇق(كۆرۈڭ. **»ئۇنى توسۇشىمىز كېرەك«** ـ مۇشۇ سۆزلەر ئەينى تېكىستتە يوق.
□ 3:24 **»كېرۇبلار«** ـ بەلكىم ئالەمدىكى ئەڭ كۈچلۈك ۋە ئەڭ يۇقىرى دەرىجىلىك پەرىشتىلەر ياكى مەخلۇقلار بولۇشى مۇمكىن. »ئەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.

1 ئادەمئاتا ئايالى ھاۋا بىلەن بىللە بولدى، ھاۋا ھامىلدار بولۇپ قابىلنى تۇغۇپ: »مەن بىر ئادەمگە ئىگە بولدۇم ـ
ئۇ پەرۋەردىگاردۇر«! ـ دېدى.□
2 ئاندىن ئۇ يەنە قابىلنىڭ ئىنىسى ھابىلنى تۇغدى. ھابىل پادىچى بولدى، قابىل بولسا تېرىقچى بولدى.□
3 بىكىتلىگەن شۇنداق بىر ۋاقىت-سائەتتە شۇنداق بىر ئىش بولدىكى، قابىل تۇپراقنىڭ ھوسۇلىدىن پەرۋەردىگارغا
ھەدىيە كەلتۈردى.□
4 ھابىلمۇ پادىسىدىن قويلىرىنىڭ تۇنجىلىرىدىن، يەنى ئۇلارنىڭ يېغىدىن ھەدىيە سۈندى. پەرۋەردىگار ھابىلنى ۋە ئۇنىڭ
سۇنغان ھەدىيەسىنى قوبۇل قىلدى.□ ■
5 لېكىن قابىل ۋە ئۇنىڭ سۇنغىنىغا قارىمىدى. شۇ ۋەجىدىن قابىلنىڭ تولىمۇ ئاچچىقى كېلىپ، چىرايى تۇتۇلدى.
6 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار قابىلغا: نېمىشقا ئاچچىقلىنىسەن؟ نېمە ئۈچۈن چىرايىڭ تۇتۇلۇپ كېتىدۇ؟
7 ئەگەر دۇرۇس ئىش قىلساڭ، سەن كۆتۈرۈلىمەسەن؟ لېكىن دۇرۇس ئىش قىلمىساڭ، مانا گۇناھ ئىشىك ئالدىدا
سېنى پايلاپ بېغىرلاپ ياتىدۇ، ئۇ سېنى ئۆز ئىلكىگە ئالماقچى بولىدۇ، لېكىن سەن ئۇنىڭدىن غالىپ كېلىشىڭ كېرەك،
دېدى.□
8 قابىل ئىنىسى ھابىلغا: »دالىغا چىقىپ كېلەيلى«! دېدى. دالادا شۇ ۋەقە بولدىكى، قابىل ئىنىسى ھابىلغا قول
سىلىپ، ئۇنى ئۆلتۈردى.□ ■
9 پەرۋەردىگار قابىلغا: ئىنىڭ ھابىل نەدە؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ جاۋاب بېرىپ: بىلمەيمەن، مەن ئىنىمنىڭ
باققۇچىسىمۇ؟ ـ دېدى.
10 خۇدا ئۇنىڭغا: ـ سەن نېمە قىلدىڭ؟ مانا، ئىنىڭنىڭ قېنى يەردىن ماڭا پەريياد كۆتۈرۈۋاتىدۇ!■
11 ئەمدى ئىنىڭنىڭ قولۇڭدا تۆكۈلگەن قېنىنى قوبۇل قىلىشقا ئاغزىنى ئاچقان يەردىن قوغلىنىپ، لەنەتكە
ئۇچرايسەن.□
12 سەن يەرگە ئىشلىسەڭمۇ ئۇ بۇنىڭدىن كېيىن ساڭا قۇۋۋىتىنى بەرمەيدۇ، سەن يەر يۈزىدە سەرسان بولۇپ،
سەرگەردان بولىسەن، ـ دېدى.■

□ **4:1 »ئادەمئاتا ئايالى ھاۋا بىلەن بىللە بولدى«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئادەمئاتا ئايالى ھاۋاۋاتانى توندى« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»قابىل«** ـ ئىبرانىي تىلدا »قاين« دەيىلىدۇ. »قاين« يا كى »كاين« دېگەن ئىسىم ئىبرانىي تىلدا »ئىگە بولدۇم« دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش. **»مەن بىر ئادەمگە ئىگە بولدۇم ـ ئۇ پەرۋەردىگاردۇر«!** ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگارنىڭ ياردىمى بىلەن بىر ئوغۇلغا ئىگە بولدۇم.« ئەينى تېكىست »مەن بىر ئادەمگە ئىگە بولدۇم ـ پەرۋەردىگار«! دېگەن مەزمۇندىدۇر. بىزنىڭچە ھاۋاۋاتامىز »خۇدانىڭ قۇتقۇزغۇچى توغرۇلۇق ۋەدىسى ھازىر مەن تۇغقان بالا بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى«! دەپ ئويلاپ قالغان بولسا كېرەك. ئۇ ناھايىتى تېزلا قابىلنىڭ ۋەدە قىلىنغان قۇتقۇزغۇچى ئەمەسلىكىنى بىلىپ يېتىدۇ، ئەلۋەتتە.

□ **4:2 »ھابىل«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ھەبەل« بولۇپ، مەنىسى »بىر تىنىق«، »ھور«، »بۇس« »ھېچنېمە« دېگەندەكتۇر. شۇيېسىزكى، بۇ ئىسىم ھاۋاۋاتامىز يا كى ئادەمئاتامىزنىڭ بىرخىل ئۆمىدسىزلىنىشىنى بىلدۈرىدۇ.

□ **4:3 »بىكىتلىگەن شۇنداق بىر ۋاقىت** ـ ئىبرانىي تىلدا » كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ سۆزگە قارىغاندا، خۇدا ھابىل ۋە قابىلغا تۆزىنىڭ مۇزۇرىغا كىرىدىغان بىر كۈننى بېكىتىپ بېرگەن بولۇشى مۇمكىن.

□ **4:4 »ئۇلارنىڭ يېغى«** ـ قويلارنىڭ ئەڭ ئېسىل قىسمى دەپ قارىلاتتى. **»پەرۋەردىگار ھابىلنى ئۇنىڭ سۇنغان ھەدىيەسىنى قوبۇل قىلدى«** ـ ئىبرانىي تىلدا »پەرۋەردىگار ئۇنىڭ ئۆزىگە ۋە ئۇنىڭ سۇنغان ھەدىيەسىگە قاردى.«

■ **4:4** ئىبر. 4.11:

□ **4:7 »ئەگەر دۇرۇس ئىش قىلساڭ، سەن كۆتۈرۈلىمەسەن؟«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئەگەر دۇرۇس ئىش قىلساڭ، كۆتۈرۈلۈش بولامدۇ؟« دېيىلىدۇ. ئەمدى نېمە كۆتۈرۈلىدۇ؟ يا كى قابىلنىڭ يۈزى يا كى ئېلىپ كەلگەن قۇربانلىقى)توغرا بولسا(كۆتۈرۈلىدۇ يا كى قوبۇل قىلىنىدۇ. يەنە بىر مۇمكىنچىلىكى بار تەرجىمىسى شۇكى: ـ »سەن)قابىل(ئىنىڭدىن يۇقىرى)ئا كا سۈپىتىگە لايىق(كۆتۈرىلىسەن« دېگەندەك بولىدۇ. **»دۇرۇس ئىش قىلمىساڭ...«** ـ نېمىشقا قابىلنىڭ ھەدىيەسى قوبۇل قىلىنمىدى؟ »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

□ **4:8 »قابىل ئىنىسى ھابىلغا: »دالىغا چىقىپ كېلەيلى«! دېدى»** ـ ئەڭ كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »قابىل ئىنىسى ھابىل بىلەن سۆزلىشىپ تۇرۇپ، دالادا...« دېيىلىدۇ.

■ **4:8** مات. 23:35 ۋە 12:3 يەھ. 11.

■ **4:10** ئىبر. 24.12:

□ **4:11 »ئاغزىنى ئاچقان يەردىن قوغلىنىپ...«** ـ دېمەك: (1) يەر-زېمىن ھابىلنىڭ قېنىنى قوبۇل قىلىشقا ئاغزىنى ئاچقان ۋە (2) قابىل شۇ زېمىندىن قوغلانغان.

■ **4:12** پەند. 17.28:

13 بۇنى ئاڭلاپ قابىل پەرۋەردىگارغا جاۋاب قىلىپ: ـ مېنىڭ بۇ جازايىمنى ئادەم كۆتۈرەلمىگۈدەك!
14 مانا، سەن بۇگۈن مېنى يەر يۈزىدىن قوغلىدىڭ، مەن ئەمدى سېنىڭ يۈزۈڭدىن يوشۇرۇنۇپ يۈرىمەن؛ يەر يۈزىدە
سەرسەن بولۇپ سەرگەردانلىقتا يۈرىمەن؛ شۇنداق بولىدۇكى، كىملا مېنى تېپىۋالسا، تۆلتۈرۈۋېتىدۇ!، ـ دېدى.□ ■
15 لېكىن پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ شۇنداق بولىدۇكى، كىمكى قابىلنى تۆلتۈرسە، ئۇنىڭدىن يەتتە
ھەسسە ئىنتىقام ئېلىنىدۇ، ـ دېدى. شۇلارنى دەپ پەرۋەردىگار قابىلغا ئۇچرىغان بىرسى ئۇنى تۆلتۈرۈۋەتمىسۇن
دەپ ئۇنىڭغا بىر بەلگە قويۇپ قويدى.
16 شۇنىڭ بىلەن قابىل پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن چىقىپ، ئېدەمنىڭ مەشرىق تەرىپىدىكى نود دېگەن يۇرتتا
ئولتۇراقلىشىپ قالدى.□

قابىلنىڭ ئەۋلادلىرى ـ »مەدەنىيەت«نىڭ باشلىنىشى

17 قابىل ئايالى بىلەن بىللە بولۇپ، ئايالى ھامىلدار بولۇپ ھانوخنى تۇغدى. ئۇ ۋاقىتتا قابىل بىر شەھەر بىنا قىلىۋاتاتتى؛
ئۇ شەھەرنىڭ نامىنى ئوغلىنىڭ ئىسمى بىلەن ھانوخ دەپ ئاتىدى.□
18 ھانوختىن ئىراد تۇرەلدى، ئىرادتىن مەھۇيائىل تۇرەلدى، مەھۇيائىلدىن مەتۇشائىل تۇرەلدى، مەتۇشائىلدىن لەمەخ
تۇرەلدى.
19 لەمەخ ئۆزىگە ئىككى خوتۇن ئالدى. بىرىنىڭ ئىسمى ئادا، يەنە بىرىنىڭ ئىسمى زىللا ئىدى.□
20 ئادا ياباللىنى تۇغدى. ئۇ چېدىردا ئولتۇرىدىغان كۆچمەن ماڭىلارنىڭ بوۋىسى ئىدى.□
21 ئۇنىڭ ئىنىسىنىڭ ئىسمى يۇبال ئىدى. بۇ چىلتار بىلەن نەي چالغۇچىلارنىڭ بوۋىسى ئىدى.□
22 زىللا يەنە تۇبال-قايىن دېگەن بىر ئوغۇلنى تۇغدى. ئۇ مىس-تۆمۈر ئەسۋابلارنى سوققۇچى ئىدى. تۇبال-
قايىننىڭ نائاماھ ئىسىملىك بىر سىڭلىسى بار ئىدى.
23 لەمەخ بولسا ئايالىرىغا سۆز قىلىپ:
ـ »ئەي ئادا ھەم زىللا، سۆزۈمنى ئاڭلاڭلار!
ئەي لەمەخنىڭ ئايالىرى، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار!
مېنى زەخىملەندۈرگىنى ئۈچۈن مەن ئادەم ئۆلتۈردۇم،
تېنىمنى زېدە قىلغانلىقى ئۈچۈن بىر يىگىتنى ئۆلتۈردۇم.
24 ئەگەر قابىل ئۈچۈن يەتتە ھەسسە ئىنتىقام ئېلىنسا،
لەمەخ ئۈچۈن يەتمىش يەتتە ھەسسە ئىنتىقام ئېلىنىدۇ«! ـ دېدى.□ ■

□ **4:14 »كىملا مېنى تېپىۋالسا، ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ«!** ـ روشەنكى، شۇ ۋاقىتتا يەر يۈزىدە ئادەملەر ئاللىقاچان كۆپەيىپ كەتكەنىدى.
»كىملا مېنى تېپىۋالسا ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ«! ـ قابىل قەيەرگىلا بارسا شۇ يەردىكى تۇيراق ئۇنىمەس بولۇپ قالىدۇ. ئۇ مېڭىۋاتقان بىر ئايەتىۋر، شۇڭا ئۇنى
كۆرگەنلا كىشى ئۇنى يوقىتىشنى ئويلايدۇ.
■ **4:14** ئايۇب 15□20: 21.
□ **4:16 »نود«** ـ مەنىسى »سەرگەردانلىق«، »بىئارامىلىق.«
□ **4:17 »قابىلنىڭ ئايالى«** ـ قابىلنىڭ ئايالى بەلكىم ئۇنىڭ سىڭلىسى ياكى نەۋرە سىڭلىسى بولسا كېرەك »)يار.» 4:5نى كۆرۈڭ.(شۇ ۋاقىتتا بىيقىن
ئۇغقانلىرى بىلەن نىكاھلىنىش مەنئى قىلىنغان ئەمەس؛ يەنە بىر تەرەپتىن، يۇنداق نىكاھلىنىش دەۋرلەردە ھېچقانداق ئىرقىي)گېنېتىكلىك(
كەمتۈكلۈك ياكى كېسەل كەلتۈرۈپ چىقارمايتى.
□ **4:19 »لەمەخ ئۆزىگە ئىككى خوتۇن ئالدى«** ـ بۇ ئەرلەرنىڭ تۇنجى قېتىم ئىككى ئايال ئېلىشى ئىدى. گەرچە شۇ چاغدا خۇدا بۇ توغرۇلۇق بىۋاسىتە
ئەمر بەرمىگەن بولسىمۇ، روشەنكى، ئۇ ئادەمئاتىمىزغا پەقەت بىر ھاۋائاتىمزنى يارىتىپ بەرگەنىدى »)مات.» 3:19-6نى كۆرۈڭ.(
□ **4:20 »بوۋىسى«** ـ ياكى »پىرى«، »ئاساسچىسى«
□ **4:21 »ئېنوش«** ـ ياكى »پىرى«، »ئاساسچىسى.«
□ **4:24 »لەمەخ بولسا ئايالىرىغا سۆز قىلىپ... دېدى«** ـ لەمەخنىڭ بۇ سۆزلىرىنىڭ خاتىرلىنىشىدىكى مەقسەت بەلكىم ئىنسانىيەتنىڭ ئومۇمەن ناھايىتى
تەكەبىۋرلىشىپ، مەنمەنچىلىككە پېتىپ كەتكەنلىكنى كۆرسىتىش ئۈچۈن بولۇشى مۇمكىن. ■ **4:24** يار. 15.4:

شېت بىلەن ئېنوش

25 ئادەمئاتا يەنە ئايالى بىلەن بىللە بولدى. ئايالى بىر ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭغا شېت دەپ ئات قويۇپ: قابىل ھابىلنى
تۆلتۈرۈۋەتكىنى ئۈچۈن خۇدا ئۇنىڭ ئورنىغا ماڭا باشقا بىر ئەۋلاد تىكلەپ بەردى، دېدى.□
26 شېتتىنمۇ بىر ئوغۇل تۇغۇلدى؛ ئۇ ئۇنىڭغا ئېنوش دەپ ئات قويدى. شۇ ۋاقىتتىن تارتىپ ئادەملەر
پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ندا قىلىشقا باشلىدى.□

5

ئادەم ئاتىنىڭ ئەۋلادلىرى ـ نۇھ پەيغەمبەرگىچە

1تار. 1*:1-27*

1 بۇ ئادەمئاتىنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ نەسەبنامىسىدۇر: ـ
خۇدا ئىنسانىنى ياراتقان كۈنىدە، ئۇنى تۆزىگە ئوخشاش قىلىپ ياراتتى.□ ■
2 ئۇ ئۇلارنى ئەر جىنىس ۋە ئايال جىنىس قىلىپ يارىتىپ، ئۇلارغا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىپ، يارىتىلغان كۈنىدە
ئۇلارنىڭ نامىنى »ئادەم« دەپ ئاتىدى.□ ■
3 ئادەمئاتا بىر يۈز ئوتتۇز ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن تۆزىگە ئوخشايدىغان، تۆز سۈرەت-ئوبرازىدەك بىر ئوغۇل
تۇرەلدى؛ ئۇ ئۇنىڭغا شېت دەپ ئات قويدى.
4 شېت تۇغۇلغاندىن كېيىن ئادەمئاتا سەككىز يۈز يىل تۈمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.□ ■
5 ئادەمئاتىمىز جەمئىي توققۇز يۈز ئوتتۇز يىل كۈن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.
6 شېت بىر يۈز بەش ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن ئېنوش تۇرەلدى.■
7 ئېنوش تۇغۇلغاندىن كېيىن شېت سەككىز يۈز يەتتە يىل تۈمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
8 شېت جەمئىي توققۇز يۈز ئون ئىككى يىل كۈن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.
9 ئېنوش توقسان ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن كېنان تۇرەلدى.■
10 كېنان تۇغۇلغاندىن كېيىن، ئېنوش سەككىز يۈز ئون بەش يىل تۈمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار
تۇرەلدى.
11 ئېنوش جەمئىي توققۇز يۈز بەش يىل كۈن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.
12 كېنان يەتمىش ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن ماھالالىل تۇرەلدى.

□ **4:25 »شېت«** ـ ئىبراني تىلىدا »يېكتىلگەن« ياكى »تىكلەنگەن« دېگەن مەنىدە بولۇشى مۇمكىن.
□ **4:26 »ئېنوش«** ـ »(ئاجىز(ئىنسان« دېگەن مەنىدە. بۇ سۆز ئەرەبچىدىن ئۆيغۇر تىلىغا كىرىپ »ئىنسان« بولۇپ قالغان.
»ئادەملەر پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ندا قىلىشقا باشلىدى« ـ بۇ ئىبارە خۇداغا ئىبادەت-دۇئا قىلىشنى بىلدۈرىدۇ »)يوئېل« 2:32، »روس.» 2:21، »رىم.» 13:10، «1□□□.» 2:1 نى كۆرۈڭ.(
□ **5:1 »بۇ ئادەمئاتىنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ نەسەبنامىسىدۇر«** ـ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ ئىككىنچى »تولدىوت«ى »)تارىخى«، (يەنى
»ئادەمئاتىنىڭ تولدىوتى« »)ئادەمئاتىنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ نەسەبنامىسى«) (1:5-8:6) باشلىنىدۇ »)تولدىوت« توغرۇلۇق »كىرىش سۆز«نى كۆرۈڭ.(
»بۇ ئادەمئاتىنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ نەسەبنامىسىدۇر« ـ مۇشۇ جۈملە يەنە كېلىپ بەلگىم ئادەمئاتا تۆزى خاتىرىلەپ قالدۇرغان قىسمىنىڭ خاتىمىسى بولۇشى
مۇمكىن ۋە كىتابنىڭ بىرىنچى بىر قىسمىنىڭ، يەنى 3-قىسمىنىڭ باشلىنىشىدۇر .(1:5-8:6)
■ **5:1** يار. 1:26□ 6:9□ 1كور. 7.11:
□ **5:2 »ئۇلارنى ئەر جىنىس ۋە ئايال جىنىس قىلىپ يارىتىپ،...»** ـ 1-ئايەتتە ئىنسان »ئۇنى« دېيىلدۇ؛ 2-ئايەتتە »ئۇلارنى« دېيىلدۇ. دېمەك،
1-ئايەتتە ئەر-ئايالنىڭ بىر گەۋدە ئىكەنلىكى كۆرسىتىلدۇ؛ شۇڭا ئىنسان »ئۇ« دېيىلدۇ.
■ **5:2** يار. 1:26□ مات. 4:19□ مار. 6.10:
□ **5:4 شېت تۇغۇلغاندىن كېيىن ئادەمئاتا سەككىز يۈز يىل تۈمۈر كۆرۈپ...»** ـ ئىبراني تىلىدا »شېت تۇغۇلغاندىن كېيىن ئادەمئاتىنىڭ كۈنلىرى
سەككىز يۈز يىل بولدى.« بۇ بايىتىكى ئوخشاش شەكلىلىك جۈملىلەرنىڭ ئىبراني تىلىدىكى شەكلى شۇنداق.■ **5:4** 1تار. 1.1: ■ **5:6** يار. 26.4:
■ **5:9** 1تار. 2.1:

13 ماھالالىل تۇغۇلغاندىن كېيىن كېنان سەككىز يۈز قىرىق يىل تۆمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار
تۇرەلدى.
14 كېنان جەمئىي توققۇز يۈز ئون يىل كۆن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.
15 ماھالالىل ئاتمىش بەش ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن يارەد تۇرەلدى.
16 يارەد تۇغۇلغاندىن كېيىن ماھالالىل سەككىز يۈز ئوتتۇز يىل تۆمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار
تۇرەلدى.
17 ماھالالىل جەمئىي سەككىز يۈز توقسان بەش يىل كۆن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.
18 يارەد بىر يۈز ئاتمىش ئىككى ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن ھانوخ تۇرەلدى.■
19 ھانوخ تۇغۇلغاندىن كېيىن يارەد سەككىز يۈز يىل تۆمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
20 يارەد جەمئىي توققۇز يۈز ئاتمىش ئىككى يىل كۆن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.
21 ھانوخ ئاتمىش بەش ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن مەتۇشەلاھ تۇرەلدى.■
22 مەتۇشەلاھ تۇغۇلغاندىن كېيىن ھانوخ ئۈچ يۈز يىلغىچە خۇدا بىلەن بىر يولدا مېڭىپ، يەنە ئوغۇل-قىزلارنى
تاپتى.■
23 ھانوخنىڭ يەر يۈزىدە بارلىق كۈرگەن كۈنلىرى ئۈچ يۈز ئاتمىش بەش يىل بولدى؛
24 ئۇ خۇدا بىلەن بىر يولدا مېڭىپ ياشايتتى؛ ئۇ تۈيۈقسىز كۆزدىن غايىب بولدى؛ چۈنكى خۇدا ئۇنى ئۆز يېنىغا
ئېلىپ كەتكەندى. □ ■
25 مەتۇشەلاھ بىر يۈز سەكسەن يەتتە ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن لەمەخ تۇرەلدى.
26 لەمەخ تۇغۇلغاندىن كېيىن مەتۇشەلاھ يەتتە يۈز سەكسەن ئىككى يىل تۆمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن ئوغۇل-قىزلار
تۇرەلدى.
27 مەتۇشەلاھ جەمئىي توققۇز يۈز ئاتمىش توققۇز يىل كۆن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.
28-29 لەمەخ بىر يۈز سەكسەن ئىككى ياشقا كىرگەندە بىر ئوغۇل تېپىپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى نۇھ ئاتاپ: ـ پەرۋەردىگار
تۆپراققا لەنەت قىلدى؛ شۇڭا بىزىمىزگە ئىشلىگىنىمىزدە ھەمدە قوللىرىمىزنىڭ جاپالىق ئەمگىكىدە بۇ بالا بىزگە تەسەللى
بېرىدۇ، ـ دېدى.□
30 نۇھ تۇغۇلغاندىن كېيىن لەمەخ بەش يۈز توقسان بەش يىل تۆمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
31 لەمەخ جەمئىي يەتتە يۈز يەتمىش يەتتە يىل كۆن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.
32 نۇھ بەش يۈز ياشقا كىرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭدىن شەم، ھام ۋە يافەت تۇرەلدى.

6

خۇدانىڭ ئىنسانلارنىڭ رەزىللىكىدىن ئازابلىنىشى

1 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئىنسانلار يەر يۈزىدە كۆپەيشكە باشلىغاندا، شۇنداقلا قىزلارمۇ كۆپلەپ تۇغۇلغاندا،

■ **5:18** 1تار. 3.1:
■ **5:21** يەھ. 14.
■ **5:22** ئىبر. 5.11:
□ **5:24** **»ھانوخ... خۇدا بىلەن بىر يولدا مېڭىپ ياشايتتى«** ـ ھانوخ بولسا پەيغەمبەر ئىدى، ئۇ خۇدانىڭ چۈشۈرىدىغان جازالىرى توغرۇلۇق ئاگاھلاندۇراتتى »)يەھ.» 14-ئايەتنى كۆرۈڭ.(»ئىبر.» 5:11نۇ كۆرۈڭ.
ئۇنىڭ ئوغلىنى »مەتۇشەلاھ« دەپ ئاتىشى بەلكىم بېشارەت بولۇشى مۇمكىن ئىدى. چۈنكى »مەتۇشەلاھ«نىڭ مەنىسى »ئۇ ئۆلگەندە،)شۇ ئىش(بارلىققا
كېلىدۇ«! دېگەن مەنىدە. ئۇقۇرمەنلەر مېھىربانلاپ كۆرسە، مەتۇشەلاھ ئۆلگەن يىلى خۇدانىڭ جازاسى بولغان توپان ئاپىتى يەر يۈزىگە چۈشكەنلىكىنى
بىلدۇ. ■ **5:24** ئىبر. 5.11: □ **5:28-29** **»نۇھ«** ـ بۇ ئىسمىنىڭ مەنىسى »ئارام« دېگەنلىك بولۇپ، ئىبرانىي تىلىدا »تەسەللى« دېگەن سۆزگە
يېقىن كېلىدۇ.

2 خۇدانىڭ ئوغۇللىرى ئىنسانلارنىڭ قىزلىرىنىڭ چىرايلىقلىقىنى كۆرۈپ، خالىغانچە تاللاپ، ئۆزلىرىگە خوتۇن قىلىشقا
باشلىدى.□ ■
3 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگار سۆز قىلىپ: ـ
ـ مېنىڭ روھىم ئىنسانلار بىلەن مەڭگۈ كۈرەش قىلىۋەرمەيدۇ، چۈنكى ئىنسان ئەتىۋار، خالاس. كەلگۈسىدە
ئۇلارنىڭ ئۆمرى پەقەت بىر يۈز يىگىرمە ياشتىن ئاشمىسۇن! ـ دېدى.□
4 شۇ كۈنلەردە)ۋە شۇنداقلا كېيىنكى كۈنلەردىمۇ(، خۇدانىڭ ئوغۇللىرى ئىنسانلارنىڭ قىزلىرىنىڭ يېنىغا بېرىپ،
ئۇلاردىن بالىلارنى تاپقىنىدا، گىگانتلار يەر يۈزىدە پەيدا بولدى. بۇلار بولسا قەدىمكى زامانلاردىكى داڭلىق
پالۋان-باتۇرلار ئىدى.□
5 پەرۋەردىگار ئىنسانىڭ ئۆتكۈزۈۋاتقان رەزىللىكى يەر يۈزىدە كۆپىيىپ كەتكەنلىكىنى، ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىكى
نىيەتلىرىنىڭ ھەرقاچان يامان بولۇۋاتقىنىنى كۆردى.□ ■
6 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار يەر يۈزىدە ئادەمنى ئاپىرىدە قىلغىنىغا پۇشايمان قىلىپ، كۆڭلىدە ئازابلاندى.
7 بۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار: ـ
ئۆزۈم ياراتقان ئىنسانىنى يەر يۈزىدىن يوقىتىمەن ـ ئىنساندىن تارتىپ مال-چارۋىلارغىچە، ئۆمىلىگۈچى ھايۋانلاردىن
ئاسماندىكى قۇشلارغىچە، ھەممىسىنى يوق قىلىمەن؛ چۈنكى مەن ئۇلارنى ياراتقىنىمغا پۇشايمەن قىلدىم، ـ دېدى.
8 لېكىن نۇھ بولسا پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە شەپقەت تاپقانىدى.

نۇھنىڭ كېمە ياسىشى

9 نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئىش-ئىزلىرى تۇۋەندىكىچە: ـ
نۇھ ھەققانىي، ئۆز دەۋرىدىكىلەر ئارىسىدا ئەيىبسىز ئادەم ئىدى؛ نۇھ خۇدا بىلەن بىر يولدا مېڭىپ ياشايتتى.□ ■
10 نۇھتىن شەم، ھام، يافەت دېگەن ئۈچ ئوغۇل تۇرەلدى.

□ 6:2 **»خۇدانىڭ ئوغۇللىرى«** ـ بۇ توغرۇلۇق تۆت خىل چۈشەنچە بار: ـ
(1) ئىنسان ئەمەس، بەلكى ئەرشتىكى بىر خىل زاتلار، پەرىشتىلەر ياكى روھلاردىن ئىبارەتتۇر.
(2) ئىنسان ئەمەس، بەلكى جىنلار ياكى يامان روھلاردىن ئىبارەتتۇر.
(3) ھەر جەھەتتىن ئادەتتىكى ئىنسانلاردىن يۇقىرى ئادەملەر، پادىشاھ ياكى ھۆكۈمدار.
(4) قابىلنىڭ خۇداسىز ئەۋلادلىرىدەك ئەمەس، بەلكى خۇدا يولدا ماڭىدىغان شېتىنىڭ ئىخلاسمەن ئەۋلادلىرىدۇر.
بىز بىرىنچى كۆزقاراشتا بولىمىز؛ »ئايۇپ« 6:1، 1:2، 38:7نى كۆرۈڭ. بۇنىڭ سەۋەبىنى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بېرىمىز.
■ 6:2 يەھ. 7-6
□ 6:3 **»ئىنسان ئەتىۋار«** ـ »ئەت« دېگەن ئىبارە)ۋە ئۇنىڭغا ئوخشاش كېتىدىغان باشقا ئىبارىلەر(ئىنسانلارنىڭ گۈزاھلىرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك
ھالدا تىلغا ئېلىنغاندا، دائىم دېگۈدەك ئىنسانلارنىڭ گۈزاھقا ئەسىر بولۇپ قېلىشىنى، يەنى ئۆز ئېتىدىكى ھەۋەس-ئىشتىياقلىرىغا ئەسىر بولۇپ قېلىشنى
تەكىتلەيدۇ. »ئەت« دېگەن سۆز مۇقەددەس كىتابتا مۇشۇ يەردە بىرىنچى قېتىم ئىنسانىنىڭ تەبىئىتىنى كۆرسەتكەن. »رىملىقلارغا«دىكى كېرىش سۆزىنمۇ
كۆرۈڭ. **»مېنىڭ روھىم ئىنسانلار بىلەن مەڭگۈ كۈرەش قىلىۋەرمەيدۇ«** ـ بۇ جۈملىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مېنىڭ روھىم ئىنسانلار بىلەن
مەڭگۈ ياشاۋەرمەيدۇ.« لېكىن بىزنىڭچە خۇدا بۇ ئايەتتە ئۆز روھىنىڭ ئادەمنىڭ گۈناھىنى چەكلەش ئۈچۈن ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنىدا كۈرەش قىلىدىغانلىقىنى
كۆرسەتكەن بولۇشنى كېرەك؛ بۇ تەرجىمىنى ئالدى- كەيىندىكى بايانلارغا ئەڭ مۇۋاپىق تەرجىمە دەپ قارايمىز. خۇدا ئادەمنىڭ گۈناھلىرىغا چەك قويۇش
ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۆمرىگە چەك 120) ياش(قويىدۇ »)ئىسالونىكالىقلارغا «(2)) دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىڭ كۆرۈڭ.
ئوقۇرمەنلەر شۇنى بايقايدۇكى، نۇھتىن ئىلگىرى ئادەملەر بىرنەچچە يۈز يىل ياشايتتى.
» كەلگۈسىدە ئۇلارنىڭ ئۆمرى پەقەت بىر يۈز يىگىرمە ياشتىن ئاشمىسۇن« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى: »براق ئۇلارغا يەنىلا بىر يۈز يىگىرمە
يىل)تويان كەلگۈچە(ئۇمۇر بېرىمەن.«
□ 6:4 **»گىگانتلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »نەفىلىم« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »نەفىلىم« دېگەننىڭ ئەسلىدىكى مەنىسى »يېقىلغانلار« بولۇشى مۇمكىن.
»داڭلىق پالۋان-باتۇرلار« ـ ئۇلار گەرچە »پالۋان-باتۇرلار« بولسىمۇ، ئۇلار خۇدانىڭ نەزىرىدە ئىنتايىن رەزىل ئىدى (5-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
□ 6:5 **»ھەرقاچان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »پۈتكۈل كۆزنىدە.«
■ 6:5 يار. 21:8□ ئايۇپ 16:15□ پەند. 14:6 يەر. 9:17□ مات. 19:15□ رىم. 13:3□12□11□ 6.8:
□ 6:9 **»نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئىش-ئىزلىرى تۇۋەندىكىچە: ـ«** ـ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ ئۇچىنچى »تولدوت«ى »)تارىخى«، (يەنى
»نۇھنىڭ تارىخى« ياكى »نۇھنىڭ تولدىۋى« (9:6-29:9) باشلىنىدۇ »)تولدوت« توغرۇلۇق »كېرىش سۆز«نى كۆرۈڭ.(■ 6:9 يار. 22.5:

11 پۈتكۈل جاهان خۇدانىڭ ئالدىدا رەزىللىشىپ، هەممە يەر زوراۋانلىققا تولۇپ كەتكەنىدى.
12 خۇدا يەر يۈزىگە نەزەر سېلىۋىدى، مانا، جاهان رەزىللەشكەنىدى؛ چۈنكى بارلىق ئەت ئىگىلىرىنىڭ يەر يۈزىدە
قىلىۋاتقىنى يۈزۈڭچىلىق ئىدى.□
13 شۇنىڭ بىلەن خۇدا نۇهقا: ـ
مانا، ئالدىمغا بارلىق ئەت ئىگىلىرىنىڭ زاۋاللىقى يېتىپ كەلدى؛ چۈنكى پۈتكۈل يەر-جاهاننى ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن
زوراۋانلىق قاپلىدى. مانا، مەن ئۇلارنى يەر بىلەن قوشۇپ هالاك قىلىمەن.
14 ئەمدى سەن تۆزۈكگە گوفەر ياغىچىدىن بىر كېمە ياساپ، كېمىنىڭ ئىچىدە بۇلمە-خانىلارنى قىلىپ، ئىچى-تېشىنى
قارىماي بىلەن سۇۋا.□
15 سەن ئۇنى شۇنداق ياسىغىن: ـ ئۇزۇنلۇقى ئۈچ يۈز گەز، كەڭلىكى ئەللىك گەز ۋە ئېگىزلىكى ئوتتۇز گەز
بولسۇن.□
16 كېمىنىڭ پېشايۋىنى ئاستىغا بىر ئوچۇقچىلىق ياسا، ئۇنىڭ ئېگىزلىكى بىر گەز بولسۇن؛ ئىشىكنى كېمىنىڭ يېنىغا
ئورۇنلاشتۇر؛ كېمىنى ئاستى، ئوتتۇرا ۋە ئۈستى قىلىپ ئۈچ قەۋەت ياسا.□
17 چۈنكى مانا، مەن تۆزۈم ئاسمانىنىڭ ئاستىدىكى هاياتلىق تىنىقى بارلىكى هەربىر ئەت ئىگىسىنى هالاك قىلىدىغان
سۇ توپانىنى يەر يۈزىگە كەلتۈرىمەن؛ بۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىدىكى بارلىق مەخلۇقلار تىنىقىدىن توختايدۇ.
18 لېكىن سەن بىلەن ئەهدەمنى تۈزىمەن. سەن تۆزۈكۈڭ، ئوغۇللىرىڭ، ئايالىڭ ۋە كېلىنلىرىڭنى ئېلىپ بىرلىكتە كېمىگە
كىرىڭلار.■
19 تۆزۈكۈڭ بىلەن تەڭ تىرىك ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن، بارلىق جاندارلاردىن هەرقايسىسىدىن بىر جۈپ، يەنى
ئەركەكتىن بىرنى، چىشىدىن بىرنى كېمىگە ئېلىپ كىرگىن؛□
20 تىرىك قېلىش ئۈچۈن قۇشلارنىڭ هەربىر تۈرلىرىدىن، مال-چارۋىلارنىڭ هەربىر تۈرلىرىدىن ۋە يەردە تۆمىلىگۈچى
جانىۋارلارنىڭ هەربىر تۈرلىرىدىن بىر جۈپى قېشىڭغا كىرىدۇ.
21 تۆزۈكۈڭ ۋە ئۇلارنىڭ ئوزۇقلۇقى ئۈچۈن هەرخىل يېمەكلىكلەردىن ئېلىپ، يېنىڭغا غەملىگىن، ـ دېدى.
22 نۇھ شۇنداق قىلدى؛ خۇدا تۆزىگە بۇيرۇغان هەممە ئىشنى ئۇ بەجا كەلتۈردى.■

7

توپان بالاسى

1 پەرۋەردىگار نۇهقا مۇنداق دېدى: ـ
»سەن پۈتۈن تۇيدىكىلىرىڭ بىلەن كېمىگە كىرگىن؛ چۈنكى بۇ دەۋردە ئالدىمدا سېنى هەققانىي دەپ كۆردۈم.■

□ **6:12 »ئەت ئىگىلىرى«** ـ بۇ ئىبارە مۇقەددەس كىتابتا ئادەتتە ئىنسانلارنى كۆرسىتىدۇ (3:6□□□ ئىزاهاتنىمۇ كۆرۈڭ.(
بەزى ۋاقىتلاردا »ئەت ئىگىلىرى«)مەسىلەن، 19-ئايەتتە(هايۋانلارنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ (4:6□□ كۆرۈڭ.(
»بارلىق ئەت ئىگىلىرىنىڭ ... قىلىۋاتقىنى يۈزۈڭچىلىق ئىدى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بارلىق ئەت ئىگىلىرى... تۆز يولىنى يۈزغانىدى.«
□ **6:14 »گوفەر ياغىچى«** ـ ياكى »ئارچا ياغىچى.« **»كېمە«** ـ مۇشۇ يەردە »ساندۇق« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. تۆزۈنلۈقى، كەڭلىكى ۋە
ئېگىزلىكى ۋە بۇلارنىڭ بىر-بىرىگە بولغان نىسبىتى هازىرقى زاماندىكى ئەڭ چوڭ كېمىلەرنىڭكىگە ئوخشاپ كېتىدۇ. لېكىن شەكلى پەقەت ساندۇقتەك
ئىدى. سەۋەبى، شۇ كېمىنىڭ مەقسىتى دېڭىزدا مېڭىش ئەمەس، پەقەت لەيلەپ يۈرەشتىن ئىبارەت ئىدى.
□ **6:15 »گەز«** ـ مۇقەددەس كىتابتا ئىشلىتىلگەن » گەز« ئادەمنىڭ قولىنىڭ جەينەكتىن بارماقنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىقى)تەخمىنەن 45 سانتىمېتر(
ئىدى.
□ **6:16 »كېمىنىڭ پېشايۋىنى ئاستىغا بىر ئوچۇقچىلىق ياسا«** ـ بۇ جۈملىنىڭ كۆپ خىل تەرجىمىلىرى بار، لېكىن ئاساسىي مەنىسى ئوخشاش.
■ **6:18** 1 پېت. 3:20□ 2 پېت. 5:2.
□ **6:19 »بارلىق جاندارلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەت ئىگىلىرىدىن.«

بەزى ۋاقىتلاردا »ئەت ئىگىلىرى«)مەسىلەن، 15:7دە(هايۋانلارنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ■ **6:22** يار. 5:7□ ئىبر. 7.11: ■ **7:1** يار. 9:6□
2 پېت. 5:2.

3-2 ھەممە ھالال ھايۋانلارنىڭ ئەركەك-چىشىسىدىن يەتتە جۈپتىن، ھارام ھايۋانلارنىڭ ئەركەك-چىشىسىدىن بىر
جۈپتىن ئېلىپ، شۇنىڭدەك ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارنىڭمۇ ئەركەك-چىشىسىدىن يەتتە جۈپتىن ئېلىپ، ئۇلارنىڭ
نەسلىنى پۈتكۈل يەر يۈزىدە تىرىك ساقلاش ئۈچۈن تۇزۇڭ بىلەن بىللە ئەكىر.□ ■
4 چۈنكى يەتتە كۈندىن كېيىن ئۇدا قىرىق كېچە-كۈندۈز يەر يۈزىگە يامغۇر ياغدۇرىمەن؛ ئۇزۇم ياسىغان ھەممە
جانىۋارلارنى يەر يۈزىدىن يوقىتىمەن.«
5 شۇنىڭ بىلەن نۇھ پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بۇيرۇغىنىنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلدى.■
6 يەر يۈزىنى توپان باسقاندا نۇھ ئالتە يۈز ياشتا ئىدى.
7 توپاندىن قۇتۇلۇپ قېلىش ئۈچۈن نۇھ بىلەن ئوغۇللىرى، ئايالى ۋە كېلىنلىرى بىللە كېمىگە كىردى.■
9-8 ھالال ھايۋانلار بولسۇن، ھارام ھايۋانلار بولسۇن، قۇشلار بىلەن يەردە ئۈمىلىگۈچى جانىۋارلار بولسۇن، ھەربىر
تۈردىن بىر جۈپتىن-بىر جۈپتىن ئەركەك-چىشى بولۇپ، خۇدا نۇھقا بۇيرۇغاندەك كېمىگە، نۇھنىڭ قېشىغا كىردى.
10 ۋە شۇنداق بولدىكى، يەتتە كۈندىن كېيىن، يەر يۈزىنى توپان بېسىشقا باشلىدى.
11 نۇھنىڭ ئۆمرىنىڭ ئالتە يۈزىنچى يىلى، ئىككىنچى ئېيىنىڭ ئون يەتتىنچى كۈنىدە چوڭقۇر دېڭىزلارنىڭ تەگلىرىدىكى
بارلىق بۇلاقلار يېرىلىپ، ئاسمانىنىڭ پەنجىرىلىرى ئېچىلىپ كەتتى.□
12 يامغۇر ئۇدا قىرىق كېچە-كۈندۈز يەر يۈزىگە توختىماي ياغدى.
13 دەل يامغۇر باشلانغان كۈنى، نۇھ، نۇھنىڭ شەم، ھام، يافەت دېگەن ئوغۇللىرى، نۇھنىڭ ئايالى بىلەن ئۈچ
كېلىنى كېمىگە كىردى.
14 ئۇلار بىلەن بىللە ھەرخىل ياۋا ھايۋانلار تۈر-تۈرى بويىچە، ھەرخىل مال-چارۋىلار تۈر-تۈرى بويىچە، يەردە
ئۈمىلىگۈچى ھەرخىل جانىۋارلار تۈر-تۈرى بويىچە ۋە ھەرخىل ئۇچار-قاناتلار، يەنى ھەرخىل قاناتلىق جانىۋارلار
تۈر-تۈرى بويىچە كېمىگە كىردى.
15 ئەت ئىگىلىرىدىن، يەنى بارلىق ھاياتلىق تىنىقى بولغان ھەرخىل جاندارلاردىن، بىر جۈپ-بىر جۈپ بولۇپ،
كېمىگە نۇھنىڭ قېشىغا كىردى.
16 كىرگەنلەر خۇدانىڭ نۇھقا بۇيرۇغىنىدەك ئەت ئىگىلىرىنىڭ ھەرتۈرىنىڭ ئەركەك-چىشىسى ئىدى. ئاندىن
پەرۋەردىگار ئىشىكنى ئېتىۋەتتى.□
17 توپان يەر يۈزىنى ئۇدا قىرىق كۈن بېسىپ، سۇلار ئۇلغىيىپ كەتتى. كېمە يەر ئۈستىدىن كۆتۈرۈلۈپ لەيلەپ
قالدى.
18 سۇ ئۇلغىيىپ، يەر ئۈستىدە تېخىمۇ ئېگىزلەپ كەتتى؛ كېمە سۇ ئۈستىدە داۋالغۇپ تۇراتتى.
19 سۇلار يەر يۈزىدە تولىمۇ ئۇلغىيىپ، پۈتكۈل ئاسمانىنىڭ ئاستىدىكى بارلىق ئېگىز تاغلارنىمۇ بېسىپ كەتتى.
20 سۇلار تاغلاردىن يەنە ئون بەش گەز ئۈرلەپ، تاغ چوققىلىرىمۇ سۇ ئاستىدا قالدى.
21 بۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىدە يۈرگۈچى ھەممە ئەت ئىگىلىرى، ئۇچار-قۇشلار، مال-چارۋىلار، ياۋايى ھايۋانلار، يەردە
ئۈمىلىگۈچى ھەممە جانىۋارلار، جۈملىدىن پۈتكۈل ئادەملەر ھەممىسى ئۆلدى؛■
22 قۇرۇقلۇقتا ياشىغۇچى، بۇرنىدا ھاياتلىق تىنىقى بار بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۆلدى.

□ 3-7:2 »ھەممە ھالال ھايۋانلارنىڭ ئەركەك-چىشىسىدىن يەتتە جۈپتىن« ـ ياكى »ھەممە ھالال ھايۋانلارنىڭ ئەركەك-چىشىسىدىن يەتتىدىن.«
»ھالال« ۋە »ھارام« ـ نۇھنىڭ دەۋرىدە »ھالال« ۋە »ھارام« دېگەن ئۆقۇم يېگىلى بولىدىغان ھايۋانلارنى كۆرسەتكەن ئەمەس
(3:9-34□□ كۆرۈڭ)، بەلكى قۇربانلىققا تېمىنى سۈنۈشقا بولىدىغان ياكى بولمايدىغانلىقنى كۆرسەتكەنىدى (20:8□□ كۆرۈڭ). ئۈچار-قاناتلارنىڭمۇ
ئەركەك-چىشىسىدىن »يەتتە جۈپتىن« ـ ياكى »ئۈچار-قاناتلارنىڭمۇ ئەركەك-چىشىسىدىن يەتتىدىن.« ■ 3-7:2 لاۋ. 11. ■ 7:5 يار. 22:6.
■ 7:7 مات. 38:24□ لۇقا 27:17□ 1 پېت. 20:3. □ 7:11 »چوڭقۇر دېڭىزلارنىڭ تەگلىرىدىكى بارلىق بۇلاقلار« ـ ياكى »يەرنىڭ
)ئاستىدىكى(چوڭقۇر تەگلىرىدىكى بارلىق بۇلاقلار.« □ 7:16 »پەرۋەردىگار ئىشىكنى ئېتىۋەتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگار ئۇنى ئېچىگە سولاپ
قويدى.« ■ 7:21 لۇقا 27:17.

23 يەر يۈزىدىكى جېنى بارلارنىڭ ھەممىسى، ئىنسان بولسۇن، مال-چارۋىلار بولسۇن، تۆمىلگۈچى ھايۋانلار بولسۇن، ئاسماندىكى قۇشلار بولسۇن، ھەممىسى ھالاك بولۇپ يەر يۈزىدىن يوق قىلىندى؛ پەقەت نۇھ ۋە كېمىدە ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇرغانلار قۇتۇلۇپ قالدى.■
24 بىر يۈز ئەللىك كۈنگىچە يەر يۈزىنى سۇ بېسىپ تۇردى.□ ■

8

توپاننىڭ يېنىشى

1 خۇدا نۇھنى، شۇنداقلا كېمىدە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان بارلىق ياۋايى ھايۋانلار بىلەن بارلىق مال-چارۋىلارنى ئەسلىدى. شۇنىڭ بىلەن خۇدا بىر شامال چىقىرىپ يەر يۈزىنى يەلپۈتتى ۋە سۇلار يېنىشقا باشلىدى.
2 چوڭقۇر دېڭىزلارنىڭ تەگلىرىدىكى بۇلاقلار ۋە ئاسماننىڭ پەنجىرىلىرى ئېتىلىپ، ئاسماندىن تۆكۈلگەن يامغۇر توختىدى.
3 سۇلار بارغانسېرى يەر يۈزىدىن ياندى؛ بىر يۈز ئەللىك كۈن تۆتكەندىن كېيىن خېلى ئازلىدى.
4 يەتتىنچى ئاينىڭ ئون يەتتىنچى كۈنى، كېمە ئارارات تاغ تىزمىلىرىدىكى بىرىنىڭ ئۈستىدە توختاپ قالدى.□
5 سۇلار ئوننىنچى ئايغىچە بارغانسېرى ئازىيىپ، ئوننىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى تاغ چوققىلىرى كۆرۈنۈشكە باشلىدى.
6 قىرىق كۈندىن كېيىن نۇھ كېمىگە تۆزى ئورناتقان دەرىزىنى ئېچىپ،
7 بىر قۇزغۇنىنى سىرتقا چىقاردى. ئۇ يەر يۈزىدىكى سۇلار تارتىلىپ بولغۇچە ئۇيان-بۇيان ئۇچۇپ يۈردى.
8 ئۇنىڭدىن كېيىن نۇھ سۇلارنىڭ يەر يۈزىدىن تارتىلغان-تارتىلمىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن، بىر كەپتەرنى چىقاردى.□
9 لېكىن سۇلار تېخىچە پۈتكۈل يەر يۈزىنى قاپلاپ تۇرغاچقا، كەپتەر پۇتىنى قويغۇدەك جاي تاپالماي، نۇھنىڭ قېشىغا كېمىگە يېنىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن نۇھ قولىنى سۇنۇپ ئۇنى تۇتۇپ، كېمىگە ئەكىرىۋالدى.
10 ئۇ يەتتە كۈن ساقلاپ، بۇ كەپتەرنى كېمىدىن يەنە سىرتقا چىقاردى.
11 كەپتەر كەچتە ئۇنىڭ قېشىغا يېنىپ كەلدى؛ مانا، ئۇنىڭ تۇمشۇقىدا يېڭى ئۈزۈۋالغان زەيتۇن يوپۇرمىقى بار ئىدى. بۇنى كۆرۈپ نۇھ سۇلارنىڭ يەر يۈزىدىن تارتىلغىنىنى بىلدى.
12 ئۇ يەنە يەتتە كۈن ساقلاپ، كەپتەرنى يەنە سىرتقا چىقاردى، ئەمما بۇ قېتىم كەپتەر ئۇنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلمىدى.
13 نۇھ ئالتە يۈز بىر ياشقا كىرگەن يىلى، بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدە سۇ يەر يۈزىدىن قۇرۇغاندى. نۇھ كېمىنىڭ قاپقىقىنى ئېچىپ قارىۋىدى، يەرنىڭ قۇرۇغىنىنى كۆردى.
14 ئىككىنچى ئاينىڭ يىگىرمە يەتتىنچى كۈنى، يەر يۈزى پۈتۈنلەي قۇرۇپ بولدى.
15-16 ئۇ ۋاقىتتا خۇدا نۇھقا سۆز قىلىپ: ـ سەن تۆزۈڭ، ئايالىڭ، ئوغۇللىرىڭ ۋە كېلىنلىرىڭ كېمىدىن چىقىڭلار.
17 تۆزۈڭ بىلەن بىللە بولغان بارلىق ئەت ئىگىلىرىدىن ھەربىر تۇردىكى جانىۋارلارنى، يەنى ئۇچار-قاناتلارنى ھەم مال-چارۋىلارنى، يەردە ئۈمىلگۈچى ھايۋانلارنىڭ ھەممىسىنى تۆزۈڭ بىلەن قوشۇپ كېمىدىن ئېلىپ چىققىن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يەر يۈزىدە تارىلىپ-تارقىلىپ، نەسىللىنىپ زېمىندا كۆپەيسۇن، ـ دېدى.■
18 شۇنىڭ بىلەن نۇھ، ئايالى، ئوغۇللىرى ۋە كېلىنلىرى بىلەن بىللە سىرتقا چىقتى.

■ **7:23** 2 پېت. 5:2.
□ **7:24** »**يەر يۈزىنى سۇ بېسىپ تۇردى**« ـ ياكى »سۇ يەر يۈزىنىڭ ئۈستىدىن غالىب كەلدى.«
■ **7:24** زەب. 10:29 1-4:93 6-9104:
□ **8:4** »**توختاپ قالدى**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەم ئالدى.«
»ئارارات تاغلىرى« شەرقىي تۈركىيەدە بولۇشى مۇمكىن.
□ **8:8** »**كەپتەرنى**« ـ ياكى »پاختەك.« ئىبرانىي تىلىدا بۇ قۇش »يونا« دەپ ئاتىلىدۇ. »يونا« ئىبرانىي تىلىدا ھەم كەپتەرنى ھەم پاختەكنىمۇ كۆرسىتىدۇ.
■ **8:17** يار. 1 22: 28؛ 9:1.

19 جانۋارلارنڭ ھەممىسى، بارلىق تۇملىكۇچى ھايۋانلار، بارلىق ئۇچار-قاناتلار، يەردە مىدىرلاپ يۈرىدىغانلارنڭ
ھەرقايىسىسى ئۆز تۈرلىرى بويىچە كېمىدىن چىقىشتى.

نۇھنىڭ خۇداغا ئاتاپ قۇربانلىق سۇنۇشى

20 شۇ چاغدا نۇھ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانگاھنى ياسىدى؛ ئۇ ھالال جانۋارلار بىلەن ھالال قۇشلارنڭ
ھەر تۈرىدىن ئېلىپ كېلىپ، قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« ئۆتكۈزدى.□ ■
21 شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگار خۇشبۇي پۇراپ مەمنۇن بولدى؛ پەرۋەردىگار كۆڭلىدە: ـ »ئىنسانلارنڭ كۆڭۈل-
نىيىتى ياشلىقىدىن تارتىپ رەزىل بولسىمۇ، مەن ئىنسان تۈپەيلىدىن يەرگە يەنە لەنەت ئوقۇمايمەن ۋە ئەمدى بۇ
قېتىمقىدەك ھەممە جاندارلارنى ئۇرۇپ يوقىتىۋەتمەيمەن.□ ■
22 بۇندىن كېيىن، يەر مەۋجۇت كۆزلىرىدە،
تېرىش بىلەن ئورما،
سوغۇق بىلەن ئىسسىق،
ياز بىلەن قىش،
كۈندۈز بىلەن كېچە ئۈزۈلمەي ئايلىنىپ تۇرىدۇ« ـ دېدى.□ ■

9

خۇدانىڭ نۇھ بىلەن ئەھدە تۈزۈشى

1 خۇدا نۇھ بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا بەختىكەت ئاتا قىلىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ
»سىلەر جۈپلىشىپ كۆپەيىپ، يەر يۈزىنى تولدۇرۇڭلار.■
2 يەر يۈزىدىكى بارلىق جانۋارلار، ئاسماندىكى بارلىق قۇشلار، بارلىق يەر يۈزىدە مىدىرلاپ يۈرگۈچىلەر ۋە
دېڭىزدىكى بارلىق بېلىقلارنڭ ھەممىسى سىلەردىن قورقۇپ ۋەھىمىدە بولسۇن؛ بۇلار قولۇڭلارغا تاپشۇرۇلغاندۇر.
3 مىدىرلاپ يۈرىدىغان ھەرقانداق جانۋارلار سىلەرگە ئوزۇق بولىدۇ؛ مەن سىلەرگە كۆك ئوتياشلارنى بەرگەندەك،
بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئەمدى سىلەرگە بەردىم.■
4 لېكىن سىلەر گۆشنى ئىچىدىكى جېنى، يەنى قېنى بىلەن قوشۇپ يېمەسلىكىڭلار كېرەك.■
5 قېنىڭلار، يەنى جېنىڭلاردىكى قان تۆكۈلسە، مەن بەرھەق ئۇنىڭ ھېسابىنى ئالىمەن؛ ھەرقانداق ھايۋاننىڭ ئىلكىدە
قېنىڭلار بار بولسا مەن ئۇنىڭغا تۆلەتكۈزىمەن؛ ئىنسانىنىڭ قولىدا بار بولسا، يەنى بىرسىنىڭ قولىدا ئۆز قېرىندىشىنىڭ
قېنى بار بولسا، مەن ئۇنىڭغا شۇ قانىنى تۆلەتكۈزىمەن.■
6 كىمكى ئىنسانىنىڭ قېنىنى تۆكسە،
ئۇنىڭ قېنىمۇ ئىنسان تەرىپىدىن تۆكۈلىدۇ؛

□ **8:20 »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«** ـ سۇنۇشتا ھايۋاننىڭ ھەممە قىسمى خۇداغا ئاتاپ كۆيدۈرۈلىدۇ.
■ **8:20** لاۋ. 11.
□ **8:21 »خۇشبۇي«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئارام بەرگۈچى پۇراق« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. تەۋراتتا قۇربانلىقلاردىن چىققان »خۇشبۇي« دېيىلگەندە ئادەتتە »»ئارام بەرگۈچى پۇراق« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. **»ياشلىقىدىن تارتىپ«** ـ ياكى »كىچىكىدىن تارتىپ.« **»مەن ... يەرگە يەنە لەنەت ئوقۇمايمەن ۋە ئەمدى بۇ قېتىمقىدەك ھەممە جاندارلارنى ئۇرۇپ يوقىتىۋەتمەيمەن«** ـ ئاخىرقى زاماندا خۇدا پۈتكۈل يەرنى توپان بىلەن ئەمەس، بەلكى ئوت بىلەن يوقىتىدۇ (11:9□□□ «2□□□.» 6:3-7، »ۋەھ.» 1:21نى كۆرۈڭ.(■ **8:21** يار. 5:6□ پەند. 15:22□ مات. 19.15: مار. 23:7-21: □ **8:22 »تېرىش بىلەن ئورما، سوغۇق بىلەن ئىسسىق، ياز بىلەن قىش«** ـ ئۆتىزۇرا شەرقتە »يىلنىڭ ئالتە پەسلى« دەپ قارىلىدۇ.
■ **8:22** يەر. 20□25.33: ■ **9:1** يار. 28:1□ 17.8: ■ **9:3** يار. 29.1: ■ **9:4** لاۋ. 17:3□ 26:7□ 14:17□ 26:19□ قان. 23.12:
■ **9:5** مىس. 28.21□12:

چۈنكى خۇدا ئىنسانىنى تۆز سۈرەت-ئوبرازىدا ياراتقاندۇر.■
7 ئەمدى سىلەر، جۈپلىشىپ كۆپەيىپ، يەر يۈزىدە تارىلىپ-تارقىلىپ كۆپەيگىلەر.«■
9-8 ئاندىن خۇدا نۇھ بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ »مانا تۆزۈم سىلەر بىلەن ۋە سىلەردىن كېيىن كېلىدىغان ئەۋلادلىرىڭلار بىلەن، شۇنداقلا سىلەر بىلەن بىللە تۇرغان ھەربىر جان ئىگىسى، ئۇچارقاناتلار، مال-چارۋىلار، سىلەر بىلەن بىللە تۇرغان يەر يۈزىدىكى ھەربىر ياۋايى ھايۋانلار، كېمىدىن چىققانلارنىڭ ھەممىسى بىلەن ـ يەر يۈزىدىكى ھېچبىر ھايۋانىنى قالدۇرماي، ئۇلار بىلەن تۆز ئەھدەمنى تۈزىمەن■
11 مەن سىلەر بىلەن شۇنداق ئەھدە تۈزىمەنكى، نە بارلىق ئەت ئىگىلىرى توپان بىلەن يوقىتىلماس، نە يەرنى ۋەيران قىلىدىغان ھېچبىر توپان يەنە كەلمەس.«□
13-12 خۇدا يەنە: ـ »مەن تۆزۈم سىلەر بىلەن ۋە قېشىڭلاردىكى ھەممە جان ئىگىلىرى بىلەن مەڭگۈلۈك، يەنى پۈتكۈل ئەۋلادلىرىڭلارغىچە بېكىتكەن مۇشۇ ئەھدەمنىڭ بەلگىسى شۇكى: ـ مانا، مەن تۆزۈم بىلەن يەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولغان ئەھدىنىڭ بەلگىسى بولسۇن دەپ ھەسەن-ھۆسنىمنى بۇلۇتلار ئىچىگە قويىمەن؛
15-14 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، مەن يەرنىڭ ئۈستىگە بۇلۇتلارنى چىقارغىنىمدا، شۇنداقلا ھەسەن-ھۆسەن بۇلۇتلار ئىچىدە ئايان بولغىنىدا، مەن سىلەر بىلەن ئەت ئىگىلىرى بولغان بارلىق جانىۋارلار بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنى ياد ئېتىمەن؛ بۇنىڭدىن كېيىن سۈلار ھەرگىز ھەممە جاندارلارنى ھالاك قىلغۇچى توپان بولماس.
16 ھەسەن-ھۆسەن بۇلۇتلار ئارىسىدا پەيدا بولىدۇ، مەن ئۇنىڭغا قارايمەن ۋە شۇنىڭ بىلەن مەنكى خۇدا يەر يۈزىدىكى ئەت ئىگىلىرى بولغان بارلىق جانىۋارلار بىلەن ئوتتۇرىمىزدا بېكىتكەن ئەھدەمنى ياد ئېتىمەن«، ـ دېدى.
17 خۇدا نۇھقا يەنە: ـ »مانا بۇ مەن تۆزۈم بىلەن يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئوتتۇرىسىدا بېكىتكەن ئەھدەمنىڭ نىشان-بەلگىسىدۇر«، ـ دېدى.

نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى؛ نۇھنىڭ تۆز ئوغۇللىرى توغرۇلۇق بېشارىتى

18 نۇھنىڭ كېمىدىن چىققان ئوغۇللىرى شەم، ھام ۋە يافەت ئىدى. ھام قانائانىنىڭ ئاتىسى بولدى.□ ■
19 بۇ ئۈچ نۇھنىڭ ئوغۇللىرى بولۇپ، پۈتكۈل يەر يۈزىگە تارالغان ئاھالە شۇلارنىڭ نەسىل-ئەۋلادلىرىدۇر.
20 نۇھ تېرىقچىلىق قىلىشقا باشلاپ، بىر ئۈزۈمزارلىق بەرپا قىلدى.□
21 ئۇ ئۈزۈمنىڭ شارابىدىن ئىچىپ، مەست بولۇپ قېلىپ، تۆز چېدىرى ئىچىدە كىيىم-كېچەكلىرىنى سېلىۋېتىپ، يالىڭاچ يېتىپ قالدى.
22 قانائانىنىڭ ئاتىسى ھام كېلىپ، ئاتىسىنىڭ ئەۋرىتىنى كۆرۈپ، سىرتقا چىقىپ ئىككى قېرىندىشىغا ئېيتتى.
23 شەم بىلەن يافەت قوپۇپ يېپىنچىنى ئېلىپ، مۈرىسىگە ئارتىپ، كەينىچە مېڭىپ كىرىپ، ئاتىسىنىڭ يالىڭاچ بەدىنىنى يېپىپ قويدى. ئۇلار يۈزىنى ئالدى تەرەپكە قىلىپ، ئاتىسىنىڭ يالىڭاچ تېنىگە قارىمىدى.□
24 نۇھ شارابنىڭ كەيپىدىن ئويغىنىپ، كەنجى ئوغلىنىڭ ئۆزىگە نېمە قىلغىنىنى بىلىپ: ـ
25 قانائانغا لەنەت بولغاي!
ئۇ قېرىنداشلىرىنىڭ قۇلىنىڭ قۇلى بولسۇن،

■ **9:6** يار. 27:1□ يېڭ. 13:4□ مات. 52:26□ ۋەھ. 10.13:
■ **9:7** يار. 28:1□ 17.8:
■ **9:8-9** يەش. 9.54:
□ **9:11** »**ئەھدە**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەھدەم.«
□ **9:18** »**قانائان**« ـ مۇشۇ »قانائان« دېگەن كىشى »قانائانىيلار«نىڭ ئەجدادى ئىدى.
■ **9:18** يار. 10.6:
□ **9:20** »**تېرىقچىلىق قىلىشقا باشلاپ**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »تۈپراق ئەھلى ئىدى« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
□ **9:23** »**يېپىنچى**« ـ مۇشۇ يەردە بەلكىم ئاتىسىنىڭ كېيىمىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بۇ سۆزدىن قارىغاندا، ھام ئۇنى دادىسىنىڭ چېدىرىدىن ئېلىپ چىققان بولۇشى مۇمكىن.

ـ دەپ قارغىدى. □

26 ئۇ يەنە: ـ

شەمنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە كەلتۈرۈلگەي!

قانائان شەمنىڭ قۇلى بولسۇن.

27 خۇدا يافەتنى ئاۋۇتقاي!

ئۇ شەمنىڭ چېدىرلىرىدا تۇرغاي،

قانائان بولسا ئۇنىڭ قۇلى بولغاي! ـ دېدى.□

28 نۇھ توپاندىن كېيىن ئۈچ يۈز ئەللىك يىل ئۆمۈر كۆردى.

29 بۇ تەرىقىدە نۇھ جەمئىي توققۇز يۈز ئەللىك يىل كۆن كۆرۈپ، ئالەمدىن ئۆتتى.

10

نۇھنىڭ ئۈچ ئوغلىنىڭ ئەۋلادلىرى ـ »ئەللەرنىڭ نەسەبنامىسى«

1تار. 1*:1-27*

1 تۇۋۇندىكىلەر نۇھنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر: ـ ئۇنىڭ ئوغۇللىرى شەم، ھام ۋە يافەت بولۇپ، توپاندىن كېيىن ئۇلاردىن ئوغۇللار تۇرەلگەن: ـ □ ■

□ **9:25 »قانائانغا لەنەت بولغاي«!** ـ يامان ئىش قىلغىنى ھام تۇرسا، نېمىشقا ئوغلى قانائان لەنەتكە قالدى؟ بۇ مەسىلە توغرۇلۇق، شۇنداقلا نۇھ پەيغەمبەرنىڭ بۇ بېشارىتىنىڭ باشقا قىسىملىرى ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

□ **9:27 »نۇھ پەيغەمبەرنىڭ 27-25-ئايەتتىكى بېشارىتى«** ـ نۇھ پەيغەمبەرنىڭ بۇ بېشارىتى ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

□ **10:1 »ئىزاھات«** ـ مۇشۇ بابتىكى نەسەبنامىدىكى بەزى تەپسىلاتلار ۋە نەسەبنامىدىكى يەتمىش ئەلنىڭ ھازىرقى قايسى ئەل ئىكەنلىكى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى، شۇنداقلا مۇناسىۋەتلىك خەرىتىنى كۆرۈڭ. **»تۇۋەندىكىلەر نۇھنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر: ـ «** ـ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ تۆتىنچى »تولدوت«ى »)تارىخى«،(يەنى »نۇھنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ تولدوتى« »)نۇھنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ تارىخى«) (1:10-9:11) باشلىنىدۇ.

■ **10:1** 1تار. 41:

(2-

ماگوگ گومه‌ر

ناشکناز ات

10 تۇنىڭ پادشاھلىقى شىنار زېمىندىكى بابىل، ئەرەك، ئاككاد ۋە كالنەھ دېگەن شەھەرلەردە باشلانغاندى.□
11-12 تۇ بۇ زېمىندىن ئاشۇر زېمىنغا چىقىپ ننەۋە، رەھوبوت-ئىر، كالاھ ۋە ننەۋە بىلەن كالاھنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى
رەسەن دېگەن شەھەرلەرنىمۇ بىنا قىلدى)يۇلار قوشۇلۇپ » كاتتا شەھەر« بولدى.(□
13 مىسىرنىڭ ئەۋلادلىرى لۇدىيلار، ئانامىيلار، لەھابىيلار، نافتۇھىيلار،
14 پاتروسىيلار، كاسلۇھىيلار)فىلىستىيلەر كاسلۇھىيلاردىن چىققان(ۋە كافتورىيلار ئىدى.
15 قاناناندىن تۇنجى ئوغۇل زىدون تۇرلىپ، كېيىن يەنە ھەت تۇرەلگەن.
16 تۇنىڭ ئەۋلادلىرى بولسا يەبۇسىيلار، ئامورىيلار، گىرگاشىيلار،
17 ھىۋىيلار، ئاركىيلار، سىنىيلار،
18 ئارۋادىيلار، زەمارىيلار ۋە خاماتىيلار ئىدى. شۇنىڭدىن كېيىن، قاناناننىيلارنىڭ قەبىلىلىرى ھەر تەرەپكە تارقىلىپ
كەتتى.
19 قاناناننىيلارنىڭ يۇرت چېگرىسى بولسا زىدوندىن تارتىپ، گەرار تەرىپىگە سوزۇلۇپ، گازاغا چىقىپ، ئاندىن
سودوم، گوموررا، ئادماھ بىلەن زەبوئىم تەرىپىگە تۇتىشىپ، لىشاغچە يېتىپ باراتتى.
20 يۇقىرىقىلار بولسا ھامنىڭ ئوغۇللىرى بولۇپ، تۇز قەبىلىسى ۋە تىللىرى بويىچە قوۋم بولۇپ تۇز زېمىنلىرىدا
ئولتۇراقلاشقاندى.
21 شەمۇ ئوغۇل پەرزەنتلىك بولدى؛ شەم بولسا يافەتنىڭ ئاكىسى، ئىبەرلەرنىڭ ئاتا-بوۋىسى بولدى.
22 شەمنىڭ ئوغۇللىرى ئېلام، ئاشۇر، ئارفاخشاد، لۇد، ئارام؛■
23 ئارامنىڭ ئوغۇللىرى تۇز، ھۇل، گەتەر، ماش ئىدى. □
24 ئارفاخشادتىن شېلاھ تۇرەلدى، شېلاھتىن ئېبەر تۇرەلدى.□ ■
25 ئېبەردىن ئىككى ئوغۇل تۇرەلگەن بولۇپ، بىرىنىڭ ئىسمى پەلەگ ئىدى، چۈنكى تۇ ياشىغان دەۋىردە يەر يۈزىدە
بۆلۈنۈش بولدى؛ پەلەگنىڭ ئىنىسىنىڭ ئىسمى يوقتان ئىدى.□
26 يوقتاندىن ئالموداد، شەلەف، خازارماۋەت، يېراھ،
27 ھادورام، ئۇزال، دىكلاھ،

تۇرغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايتتى. چۈنكى نىمرود كېيىن بەرپا قىلغان شەھەرلەر، جۈملىدىن بابىل شەھىرى خۇدا ۋە تۇنىڭ خەلقىگە قارشى چىققان، شۇنداقلا خۇداغا قارشى چىقىشنىڭ سىمۋولى بولۇپ قالغان. **»پالانچى بولسا نىمرودتەك، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كۈچتۈگۈگۈر ئوۋچى ئىكەن«** ـ بۇ سۆزنىڭ مەنىسى ئىنتايىن سەلبىي بولۇشى مۇمكىن: »تۇ ناھايىتى خەتەرلىك ئادەم«، »ناھايىتى تەكەببۇر بىر جاھانگىر«، »ھەتتا پەرۋەردىگارغا قارشى چىقىشقا يېتىندۇ« دېگەندەك مەنىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

□ **10:10 »شىنار«** ـ »بابىل« ياكى »بابىلون«نىڭ باشقا بىر نامىدۇر. **»ئايەتنىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى«** ـ »تۇنىڭ پادشاھلىقىنىڭ ئاساسى شىنار زېمىنىدىكى بابىل، ئەرەك، ئاككاد ۋە كالنەھ دېگەن شەھەرلەر ئىدى.«

□ **10:11-12 »ئاشۇر«** ـ يەنى »ئاسۇرىيە.« مۇمكىنچىلىكى بارىكى، نىمرود بابىل شەھىرىدە خۇداغا قارشى بولغان ھەرىكەتكە باشلامچى بولغاندى؛ شۇڭا كېيىن)ئىنسان تىللىرى قالايمىقانلاشتۇرۇلغاندا(تۇ بابىل شەھىرىدىن چىقىپ كېتىشكە مەجبۇر بولدى.
»تۇ بۇ زېمىندىن ئاشۇر زېمىنغا چىقىپ« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئاشۇر شۇ زېمىندىن چىقىپ،...«.
»يۇلار قوشۇلۇپ » كاتتا شەھەر« بولدى« ـ دېمەك، ننەۋە دېگەن » كاتتا شەھەر«نى كۆرسىتىدۇ »)يۇن.» 1:1، 2:3، 3:3، 11:4نى كۆرۈڭ.(چۈنكى كېيىنرەك، بۇ ننەۋە، رەھوبوت-ئىر، كالاھ ۋە رەسەن دېگەن تۆت شەھەر بىرلىشىپ بىر چوڭ كاتتا شەھەر، يەنى »ننەۋە شەھەر«ى بولدى. بەزى ئالىملار » كاتتا شەھەر« پەقەت كالاھ بىلەن رەسەندىن ئىبارەت ئىككى شەھەرنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ؛ بىزنىڭچە » كاتتا شەھەر« ننەۋە، رەھوبوت-ئىر، كالاھ ۋە رەسەنلەرنىڭ ھەممىسىنى تۇز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **10:22** يار. 10:11□ 1تار. 17.1:

□ **10:23 »ماش«** ـ ياكى »مەشەك.«

□ **10:24 »ئېبەر«** ـ مەنىسى بەلكىم »(دەريادىن(تۇتكۇچى.« »ئىبرانىي« دېگەن سۆز بەلكىم بۇ سۆزدىن چىققان.

■ **10:24** 1تار. 18.1:

□ **10:25 »پەلەگ«** ـ بۇ سۆزنىڭ تەلەپپۇزى »بۆلۈنۈش« كە يېقىندۇر. »تۇ ياشىغان دەۋىردە يەر يۈزىدە بۆلۈنۈش بولدى« ـ بۇ سۆز ھەقتە ئۈچ خىل ئىمكانىيەت بار: (1) بۇ سۆزلەر بابىل مۇنارى ۋەقەسىدە (11-□□□)، خۇدانىڭ تىلنى بۆلۈشى بىلەن ئەلەرنىمۇ بۆلگەنلىكىنى، شۇنداقلا »يەر يۈزىدىكىلەرنىڭ بۆلۈنۈپ كەتكەن«لىكنى كۆرسىتىدۇ؛ (2) يەر-زېمىننىڭ تۇزىنىڭ بۆلۈنۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ »)يار.» 9:1 بويىچە يەر-زېمىن ئەسلىدە بىرلا قۇرۇقلۇق ئىدى، چوقۇم كېيىنچە مەلۇم ۋاقىتتا ھازىرقى ئاسىيا، ياۋروپا، ئافرىقا، ئامېرىكا، ئاۋىستراليە ۋە ئانتاركتىكا قىتئەلىرىگە بۆلۈنگەن(؛ (3) يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ئىككى ئىمكانىيەتنىڭ تەڭ يۈز بەرگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

28 ئوبال، ئابىمائەل، شىبا،
29 ئوفىر، ھاۋىلاھ ۋە يوباب تۇرەلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى يوقتاننىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
30 ئۇلارنىڭ ئولتۇرغان جايلىرى بولسا مېشادىن تارتىپ، سەففار دېگەن رايوننىڭ شەرق تەرىپىدىكى تاغقىچە سوزۇلاتتى.
31 يۇقىرىقىلار بولسا شەمنىڭ ئوغۇللىرى بولۇپ، ئۆز قەبىلىسى ۋە تىللىرى بويىچە قوۋم بولۇپ ئۆز زېمىنلىرىدا ئولتۇراقلاشقانىدى.
32 يۇقىرىدىكىلەر نۇھنىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، ئۇلار ئۆز نەسەبلىرى ۋە قوۋملىرى بويىچە خاتىرىلەنگەن. توپاندىن كېيىنكى يەر يۈزىدىكى بارلىق قوۋملار ئۇلارنىڭ ئىچىدىن تارقالغان.■

2 لېكىن شۇنداق بولدىكى، ئادەملەر مەشرىق تەرەپكە سەپەر قىلىپ، شىنار يۇرتىدا بىر تۈزلەڭلىكنى تۆچرىتىپ، شۇ
يەردە ئولتۇراقلاشتى.■
3 ئۇلار بىر-بىرىگە: ـ كېلىڭلار، بىز خىش قۇيۇپ، ئوتتا پىشۇرايلى! ـ دېيىشتى. شۇنداق قىلىپ، ئۇلار قۇرۇلۇشتا
تاشنىڭ ئورنىغا خىش، لاينىڭ ئورنىغا قارىماي ئىشلەتتى.
4 ئۇلار يەنە: ـ كېلىڭلار، ئەمدى ئۆزۈمىزگە بىر شەھەر بىنا قىلىپ، شەھەردە ئۆچى ئاسمانلارغا تاقاشقۇدەك بىر
مۇنار ياسايلى! شۇنداق قىلىپ ئۆزىمىزگە بىر نام تىكلىيەلەيمىز. بولمىسا، پۈتكۈل يەر يۈزىگە تارىلىپ كېتىمىز، ـ
دېيىشتى.□ ■
5 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگار ئادەم بالىلىرى بىنا قىلمۇاتقان شەھەر بىلەن مۇنارنى كۆرگىلى چۈشتى.
6 پەرۋەردىگار: ـ »مانا، بۇلارنىڭ ھەممىسى بىر قوۋمدۇر، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ تىلىمۇ بىردۇر؛ بۇ ئۇلارنىڭ
ئىشنىڭ باشلىنىشىدۇر! بۇندىن كېيىن ئۇلارنىڭ نىيەت قىلغان ھەرقانداق ئىشنى ھېچ توسۇۋالغىلى بولمايدۇ.
7 شۇڭا بىز تۆۋەنگە چۈشۈپ ئۇلارنىڭ بىر-بىرىنىڭ گەپلىرىنى ئۇقالماسلىقى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ تىلىنى باشقا-باشقا قىلىپ
قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتەيلى« ـ دېدى.
8 شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئۇ جايدىن پۈتكۈل يەر يۈزىگە تارىتىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار شەھەرنى
ياساشتىن توختاپ قالدى.■
9 شۇڭا بۇ شەھەرنىڭ نامى »بابىل« دەپ ئاتالدى، چۈنكى ئۇ يەردە پەرۋەردىگار پۈتكۈل يەر يۈزىدىكىلەرنىڭ تىلىنى
قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتتى. شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئۇ جايدىن پۈتكۈل يەر يۈزىگە تارىتىۋەتتى.□

شەمنىڭ نەسەبنامىسى

1تار. 271-1:

10 تۆۋەندىكىلەر شەمنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر: ـ توپان ئۆتۈپ ئىككى يىلدىن كېيىن، شەم يۈز يېشىدا، ئۇنىڭدىن ئارفاكشاد
تۇرەلدى.□ ■
11 ئارفاكشاد تۇغۇلغاندىن كېيىن شەم بەش يۈز يىل ئۆمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
12 ئارفاكشاد ئوتتۇز بەش ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن شېلاھ تۇرەلدى.
13 شېلاھ تۇغۇلغاندىن كېيىن ئارفاكشاد تۆت يۈز ئۈچ يىل ئۆمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
14 شېلاھ ئوتتۇز ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن ئېبەر تۇرەلدى.
15 ئېبەر تۇغۇلغاندىن كېيىن شېلاھ تۆت يۈز ئۈچ يىل ئۆمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.

■ **11:2** يار. 10.10:

□ **11:4 » ئۆچى ئاسمانلارغا تاقاشقۇدەك بىر مۇنار ياسايلى«** ـ ئۇلارنىڭ مۇشۇ مەقسىتى بىر خىل مەغرۇرلۇقنى بىلدۈرۈپلا قالماي، بەلكى يەنە مۇنار ئارقىلىق ئاسماندىكى رەھبەرلار (بىلەن ئالاقە قىلىش »ئەف.«، 2:2) پالچىلىق قىلىش مەقسىتىنىڭمۇ بارلىقىنى ئېپادىلەيدۇ. دېمەك، ئۇ مۇنار خۇدانىڭ يولىغا قارىمۇقارشى بولغان. ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئۇلارنىڭ بۇنداق ئۆزلىرىنى تارىلىپ كېتىشتىن ساقلاش تەدبىرى خۇدانىڭ ئادەملەرگە: »سىلەر جۈپلىشىپ كۆپىيىپ، يەر يۈزىنى تولدۇرۇڭلار« (9:1) دېگەن ئەمرىگە خىلاپ ئىدى.

■ **11:4** قان. 281:

■ **11:8** قان. 8:32□ روس. 2617:

□ **11:9 »بابىل«** ـ بۇ سۆزنىڭ ئىككى مەنىسى بار: ـ »خۇدانىڭ دەرۋازىسى« ۋە »قالايمىقانچىلىق«؛ شۇبھىسىزكى، شەھەرنى قۇرغۇچىلار »مۇشۇ شەھەر بىلەن ئاسمانلارغا يېتىمىز« دېگەن مەقسىتىنە شەھەرگە »خۇدانىڭ دەرۋازىسى« دېگەن مەنىلىك نامنى قويغان؛ لېكىن كېيىن »بابىل« دېگەن سۆزنىڭ »قالايمىقانچىلىق« دېگەن ئىككىنچى مەنىسى شۇ شەھەرگە دەل مۇناسىپ كەلدى. **»پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئۇ جايدىن پۈتكۈل يەر يۈزىگە تارىتىۋەتتى«** ـ بۇ ۋەقە 10-بابتىكى يەتمىش ئەل-قوۋمنىڭ قايسى يول بىلەن بىر-بىرىدىن ئايرىلىپ كەتكەنلىكىنى، شۇنداقلا نموردنىڭ بابىل شەھىرىدىن چىقىپ كەتكەنلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ. يەنە بىر مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بابىلدىكىلەر كېيىنكى دەۋرلەردە چوقۇنغان ئىلاھ »ماردۇك« ياكى »مەرودائ« ئەسلىدە نموردنىڭ ئۆزى ئىدى.

□ **11:10 »ئۇۋەندىكىلەر شەمنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر: ـ «** ـ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ بەشىنچى »تولدىۋىق« »)تارىخى«،(يەنى »شەمنىڭ تولدىۋىق« »)شەمنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ تارىخى«) (9:11-26:11) باشلىنىدۇ. ■ **11:10** يار. 10:31-22□ 1تار. 17.1:

16 ئېبەر ئوتتۇز تۆت ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن پەلەگ تۇرەلدى.
17 پەلەگ تۆغۇلغاندىن كېيىن ئېبەر تۆت يۈز ئوتتۇز يىل تۈمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
18 پەلەگ ئوتتۇز ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن رەئۇ تۇرەلدى.■
19 رەئۇ تۆغۇلغاندىن كېيىن پەلەگ ئىككى يۈز توققۇز يىل تۈمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
20 رەئۇ ئوتتۇز ئىككى ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن سېرۇگ تۇرەلدى.
21 سېرۇگ تۆغۇلغاندىن كېيىن رەئۇ ئىككى يۈز يەتتە يىل تۈمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
22 سېرۇگ ئوتتۇز ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن ناھور تۇرەلدى.
23 ناھور تۆغۇلغاندىن كېيىن سېرۇگ ئىككى يۈز يىل تۈمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
24 ناھور يىگىرمە توققۇز ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن تەراھ تۇرەلدى.
25 تەراھ تۆغۇلغاندىن كېيىن ناھور بىر يۈز ئون توققۇز يىل تۈمۈر كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن يەنە ئوغۇل-قىزلار تۇرەلدى.
26 تەراھ يەتمىش ياشقا كىرگەندە ئۇنىڭدىن ئابرام، ناھور ۋە ھاران تۇرەلدى.

تەراھنىڭ نەسەبنامىسى

27 تەراھنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: ـ تەراھتىن ئابرام، ناھور ۋە ھاران تۇرەلدى؛ ھاراندىن لۇت تۇرەلدى.□ ■
28 لېكىن ھاران تۆغۇلغان يۇرتى بولغان، كالدىيەلىرنىڭ ئۇر شەھىرىدە ئاتىسى تەراھنىڭ ئالدىدا، تەراھتىن ئىلگىرى ئۆلدى.□
29 ئابرام بىلەن ناھور ئىككىسى ئۆيلەندى. ئابرامنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى ساراي، ناھورنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى ملكاھ ئىدى؛ ملكاھ ھارانىڭ قىزى ئىدى؛ ھاران بولسا ملكاھ ۋە ئىسكاھنىڭ ئاتىسى ئىدى.■
30 لېكىن ساراي تۇغماس بولغاچقا، ئۇنىڭ بالىسى يوق ئىدى.■
31 تەراھ بولسا ئوغلى ئابرامنى، نەۋرىسى لۇت)ھارانىڭ ئوغلى(نى ۋە كېلىنى، يەنى ئابرامنىڭ ئايالى ساراينى ئېلىپ، قانائان زېمىنىغا بېرىش ئۈچۈن كالدىيەلىرنىڭ ئۇر شەھىرىدىن يولغا چىقتى؛ بىراق ئۇلار ھاران دېگەن جايغا يېتىپ كەلگەندە، شۇ يەردە ئولتۇراقلاشتى قالدى.□ ■
32 تەراھنىڭ كۆرگەن كۈنلىرى ئىككى يۈز بەش يىل بولۇپ، ھاراندا ئالەمدىن ئوتتى. □

12

خۇدانىڭ ئىبراھىم، يەنى ئابرامنى تاللىشى ـ ئىبراھىمنىڭ ئېتىقادى

1 پەرۋەردىگار ئەسلىدە ئابرامغا مۇنداق دېگەندى: ـ
سەن ئۆز يۇرتۇڭدىن، ئۆز ئۇرۇق-تۇغقانلىرىڭدىن ۋە ئۆز ئاتا جەمەتىڭدىن ئايرىلىپ، مەن ساڭا كۆرسىتىدىغان زېمىنغا بارغىن.■

■ **11:18** 1تار. 25:1.
□ **11:27** **»تەراھنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: ـ «** ـ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ ئالتىنچى »تولدىرىش«ى)تارىخى«، يەنى »تەراھنىڭ تولدۇرۇقى«)»تەراھنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ تارىخى«) (27:11-11:25) باشلىنىدۇ. ■ **11:27** يە. 2:24□ 1تار. 26:1. □ **11:28** **»كالدىيەلەر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »كاسدىيلار.« ■ **11:29** يار. 20:22. ■ **11:30** يار. 16□1: 2؛ 18□11: 12. □ **11:31** **»قانائان زېمىنىغا بېرىش ئۈچۈن كالدىيەلىرنىڭ ئۇر شەھىرىدىن يولغا چىقتى«** ـ خەرىتە بېتىنى كۆرۈڭ. ■ **11:31** يە. 2:24□ نەھ. 7:9□ روس. 4:7. □ **11:32** **»ئىبراھىمنىڭ سەپىرى«** ـ مۇناسىۋەتلىك خەرىتىنى كۆرۈڭ. ■ **12:1** روس. 3:7□ ئىبر. 8:11.

2 شۇنداق قىلساڭ مەن سېنى ئۇلۇغ بىر خەلق قىلىپ، ساڭا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىپ، نامىڭنى ئۇلۇغ قىلىمەن،
شۇنىڭ بىلەن سەن ئۆزۈڭ باشقىلارغا بەخت-بەركەت بولىسەن؛

3 كىملەر ساڭا بەخت-بەركەت تىلىسە مەن ئۇلارنى بەركەتلەيمەن، كىمكى سېنى خورلىسا، مەن چوقۇم
ئۇنى لەنەتكە قالدۇرىمەن؛ سەن ئارقىلىق يەر يۈزىدىكى بارلىق ئائىلە-قەبىلىلەرگە بەخت-بەركەت ئاتا قىلىنىدۇ! ـ
دېدى. □ ■

شۇنىڭ بىلەن ئۇ شۇ يەردە ئۆزىگە كۆرۈنگەن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانگاھ سالدى.□ ■
8 ئاندىن ئۇ بۇ يەردىن يۆتكىلىپ، بەيت-ئەلنىڭ شەرقىدىكى تاغقا باردى، غەرب تەرىپىدە بەيت-ئەل، شەرق تەرىپىدە ئائى دېگەن جاي بار ئىدى؛ ئۇ شۇ يەردە چېدىر تىكتى. ئۇ شۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانگاھ ياساپ، پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى چاقىرىپ ئىبادەت قىلدى.□
9 ئاندىن كېيىن ئابرام تەدرىجىي كۆچۈپ، جەنۇبىدىكى نەگەۋ رايونىغا قاراپ يۆتكەلدى.

ئابرامنىڭ مىسىرغا چۈشۈشى

10 زېمىندا ئاچارچىلىق بولغاندىن، ئابرام مىسىرغا چۈشتى؛ ئۇ شۇ يەردە ۋاقتىنچە تۇرماقچى بولغاندىن، چۈنكى زېمىندا ئاچارچىلىق بەك ئېغىر ئىدى.□
11 ئەمما شۇنداق بولدىكى، ئۇ مىسىرغا يېقىنلاشقاندا، ئايالى سارايغا: ـ مانا، مەن سېنىڭ ھۆسۈن-جامالىڭنىڭ گۈزەللىكىنى بىلىمەن.
12 شۇنداق بولىدۇكى، مىسىرلىقلار سېنى كۆرسە، »بۇ ئۇنىڭ ئايالى ئىكەن« دەپ، مېنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ، سېنى تىرىك قالدۇرىدۇ.
13 شۇنىڭ ئۈچۈن سېنىڭ: »مەن ئۇنىڭ سىڭلىسى« دېيىشىڭنى ئۆتىنىمەن. شۇنداق قىلساڭ، مەن سېنىڭدىن ياخشىلىق تېپىپ، سەن ئارقىلىق تىرىك قالىمەن، ـ دېدى.■
14 ئابرام مىسىرغا كىرگەندە شۇنداق بولدىكى، مىسىرلىقلار دەرۋەقە ئايالىنىڭ گۈزەل ئىكەنلىكىنى كۆردى.
15 پىرەۋنىڭ ئەمىرلىرىمۇ ئۇنى كۆرۈپ، پىرەۋنگە ئۇنىڭ تەرىپىنى قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئايال پىرەۋنىڭ ئوردىسىغا ئېلىپ كىرىلدى.□
16 پىرەۋن سارايىنىڭ سەۋەبىدىن ئابرامغا ياخشى مۇئامىلە قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ قوي، كالا، ھاڭگا ئېشەكلەر، قۇل-دېدەكلەر، مادا ئېشەكلەر ۋە تۆگىلەرگە ئېرىشتى.
17 ئەمما پەرۋەردىگار پىرەۋن ۋە ئۆيىدىكىلىرىنى ئابرامنىڭ ئايالى سارايىنىڭ سەۋەبىدىن تولىمۇ ئېغىر ۋابالارغا مۇپتىلا قىلدى.■
18 شۇنىڭ ئۈچۈن پىرەۋن ئابرامنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ »بۇ زادى سېنىڭ ماڭا نېمە قىلغىنىڭ؟ نېمىشقا ئۇنىڭ ئۆز ئايالىڭ ئىكەنلىكىنى ماڭا ئېيتمىدىڭ؟
19 نېمىشقا ئۇنى »سىڭلىم« دەپ مېنىڭ ئۇنى خوتۇنلۇققا ئېلىشىمغا سەۋەبكار بولغىلى تاس قالدىڭ! مانا بۇ ئايالىڭ! ئۇنى ئېلىپ كەتكىن! ـ دېدى.
20 پىرەۋن ئۆز ئادەملىرىگە ئابرام توغرىسىدا ئەمر قىلدى؛ ئۇلار ئۇنى، ئايالىنى ۋە ئۇنىڭ بارلىقىنى قوشۇپ يولغا سېلىۋەتتى.

□ **12:7 »ئۇ ... پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانگاھ سالدى«** ـ قىزىق بىر يېرى شۇكى، ئابرام بىرنەچچە قۇربانگاھ سالدۇ، لېكىن سۈنغان قۇربانلىقلىرى توغرىسىدا ھېچقانداق خاتىرە يوقتۇر. بەلكىم ئۇ كۆزگىدە: ـ »پەرۋەردىگار ماڭا شۇنداق شاپائەت كۆرسەتكەن تۇرسا، ئۇنىڭغا ئىبادەت يولىدا مەلۇم بىر قۇربانلىق سۈنۈشۈم كېرەك« دەپ ئويلىغان بولىسەمۇ، لېكىن نېمىنى قۇربانلىق سۈپىتىدە سۈنۈشنىڭ مۇۋاپىق بولىدىغانلىقىنى بىلمەي، ياسىغان قۇربانگاھلار قۇربانلىقسىز قۇرۇق تۇرۇپ قالغان بولۇشى مۇمكىن.

■ **12:7** يار. 15:13□ 18:15□ 8:17□ 7:24□ 4:26□ قان. 4.34:

□ **12:8 »نامىنى چاقىرىپ ئىبادەت قىلدى«** ـ ياكى »نامىنى چاقىرىپ ندا قىلىپ.« 26:4□□ كۆرۈڭ.

□ **12:10 »چۈشتى«** ـ ئىبرانىيلارغا نىسبەتەن تۆلار خۇدانىڭ »مۇقەددەس زېمىن«ى بولغان قاناۋان)پەلەستىن(دىن چىقىپ ھەرقايسى جايلارغا)تۆلارنىڭ جۈغراپىيىلىك ئورنى ئېگىز بولىشى، پەس بولىشى(ماڭىسا، »چۈشتۈش« دېگەن پېشىل بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، شۇنىڭدەك ھەرقايسى يەردىن پەلەستىنگە قاراپ ماڭىسا، »چىقىش« دېگەن پېشىل بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»ئابرام مىسىرغا چۈشتى«** ـ ئابرام)ئىبراھىم(نىڭ مىسىرغا چۈشۈشى توغرۇلۇق »قوشۇچە سۆز«ىمىز »)ئىبراھىمنىڭ ھاياتىدىن ئالدىغان ساۋاقلار ۋە ئىبرەتلەر«)دە ئازراق توختىلىمىز.■ **12:13** يار. 12:20□ 7:26: □ **12:15 »پىرەۋن«** ـ مىسىرنىڭ پادىشاھىنىڭ ئومۇمىي ئۇنۋانى ئىدى. ■ **12:17** زەب. 105 :14-15

13

ئابرام بىلەن لۇتنىڭ ئايرىلىپ كېتىشى

1 شۇنىڭ بىلەن ئابرام ئايالى ۋە ئۇنىڭ بارلىق نەرسىلىرىنى ھەمدە لۇتنى ئېلىپ مىسىردىن چىقىپ، قانائاننىڭ
جەنۇبىدىكى نەگەۋ يۇرتىغا ماكىدى.
2 ئۇ چاغدا ئابرامنىڭ مال-ۋاران ۋە ئالتۇن-كۈمۈشلىرى كۆپ بولۇپ، خېلىلا باي ئىدى.
3 ئۇ كۆچۈپ يۇرۇپ، جەنۇبتىكى نەگەۋدىن بەيت-ئەلگە، يەنى بەيت-ئەل بىلەن ئاينىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئەسلىدە
چېدىر تىككەن جايغا،■
4 قۇربانگاھ ياسىغان جايغا قايتىپ كەلدى. ئابرام شۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى چاقىرىپ ئىبادەت قىلدى.■
5 ئابرام بىلەن بىللە ماكىغان لۇتنىڭمۇ قوي-كالا پادىلىرى ۋە چېدىرلىرى بار ئىدى.
6 ئەمدى ئۇلار بىللە تۇرسا، زېمىن ئۇلارنى قامدىيالمايتتى؛■
7 بۇ سەۋەبتىن ئابرامنىڭ پادىچىلىرى بىلەن لۇتنىڭ پادىچىلىرىنىڭ ئارىسىدا جېدەل چىقتى)ئۇ ۋاقىتتا قانائانىيلار بىلەن
پەرىزىيلەر شۇ زېمىندا تۇراتتى.(□ ■
8 شۇنىڭا ئابرام لۇتقا: ـ »بىز بولساق قېرىنداشلارمىز، سەن بىلەن مېنىڭ ئارامدا، مېنىڭ پادىچىلىرىم بىلەن سېنىڭ
پادىچىلىرىڭ ئارىسىدا تالاش-تارتىش پەيدا بولمىسۇن.
9 مانا، ئالدىڭدا پۈتكۈل زېمىن تۇرمامدۇ؟ ئەمدى سەن مەندىن ئايرىلغىن؛ ئەگەر سەن سول تەرەپكە بارساڭ، مەن
ئوڭ تەرەپكە باراي؛ ئەگەر سەن ئوڭ تەرەپكە بارساڭ، مەن سول تەرەپكە باراي«، ـ دېدى.■
10 ئۇ ۋاقىتتا لۇت نەزەر سېلىپ كۆردىكى، ئىئوردان ۋادىسىدىكى بارلىق تۈزلەڭلىكنىڭ زوئار شەھىرىگىچە ھەممىلا
يەرنىڭ سۈيى ئىنتايىن مول ئىدى؛ پەرۋەردىگار سودوم بىلەن گومورىرانى ۋەيران قىلىشتىن ئىلگىرى بۇ يەر بەئەينى
پەرۋەردىگارنىڭ بېغى، مىسىر زېمىنىدەك ئىدى.□
11 شۇنىڭ بىلەن لۇت ئۆزىگە ئىئوردان ۋادىسىدىكى پۈتكۈل تۈزلەڭلىكنى تاللىۋالدى؛ ئاندىن لۇت مەشرىق تەرەپكە
كۆچۈپ باردى. شۇنداق قىلىپ ئىككىيلەن ئايرىلدى.
12 ئابرام قانائان زېمىنىدا ئولتۇراقلاشتى؛ لۇت بولسا تۈزلەڭلىكتىكى شەھەرلەرنىڭ ئارىسىدا تۇردى؛ ئۇ بارا-بارا
چېدىرلىرىنى سودوم شەھىرى تەرەپكە يۆتكىدى.
13 سودوم خەلقى رەزىل ئادەملەر بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە تولىمۇ ئېغىر گۇناھكارلار ئىدى.■

ئابرامنىڭ ھېبرونغا كۆچۈشى

14 لۇت ئابرامدىن ئايرىلىپ كەتكەندىن كېيىن، پەرۋەردىگار ئابرامغا: ـ سەن ئەمدى بېشىڭنى كۆتۈرۈپ، ئۆزۈڭ
تۇرغان جايدىن شىمال ۋە جەنۇبقا، مەشرىق ۋە مەغرىپ تەرەپكە قارىغىن؛

■ **13:3** يار. 8.12:
■ **13:4** يار. 26:4□ 8.12:
■ **13:6** يار. 7.36:
□ **13:7** **»ئۇ ۋاقىتتا قانائانىيلار بىلەن پەرىزىيلەر شۇ زېمىندا تۇراتتى«** ـ »قانائانىيلار ۋە پەرىزىيلەر«نىڭ تىلغا ئېلىنىشىنىڭ سەۋەبى بەلكىم (1) ئىبراھىمنىڭ ئائىلىسىدە ئىچكى جېدەل بولسا، ئەتراپىدىكى بۇتپەرەسلەر ئالدىدا ئىبراھىمنىڭ خۇدا تونۇرۇلۇق بەرگەن گۈزۈاھلىقىغا داغ چۈشەتتى؛ (2) ئىچكى جېدەل ئائىلىنى ئاجىزلاشتۇرۇۋېتەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئەتراپىدىكى قەبىلىلەر پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىشىمۇ مۇمكىن ئىدى.
■ **13:7** يار. 6.12:
■ **13:9** يار. 15:20□ 10.34:
□ **13:10** **»بارلىق تۈزلەڭلۈك.... سۈيى ئىنتايىن مول ئىدى«** ـ بۇ يەرلەر ھازىر »ئۆلۈك دېڭىز« ئەتراپىدىكى قۇرۇقلۇق قانچىراق جايلاردۇر. **»پەرۋەردىگارنىڭ بېغى«** ـ دېمەك، ئېدەم بېغى. **»مىسىر زېمىنىدەك«** ـ مىسىر زېمىنى، بولۇپمۇ نىل دەرياسى ئەتراپى تولىمۇ مۇنبەت، سۈيى مول زېمىندۇر.
■ **13:13** يار. 20:18□ ئەز. 49.16:

15 چۈنكى سەن هازىر كۆرۈۋاتقان بۇ بارلىق زېمىننى ساكا ۋە نەسلىگىگە مەڭگۈلۈك بېرىمەن.□ ■
16 سېنىڭ نەسلىڭنى يەردىكى توپىدەك كۆپ قىلىمەن؛ شۇنداقىكى، ئەگەر بىرسى يەردىكى توپىنى ساناپ چىقالسا، سېنىڭ نەسلىڭنىمۇ ساناپ چىقالىشى مۇمكىن بولىدۇ.■
17 ئورنۇڭدىن تۇر، بۇ زېمىننى ئۇزۇنلۇقى ۋە كېڭلىكى بويىچە ئايلىنىپ چىققىن؛ چۈنكى مەن ئۇنى ساكا ئاتا قىلىمەن، ـ دېدى.
18 شۇڭا ئابرام چېدىرلىرىنى يۆتكەپ، هېبرون شەهىرىگە يېقىن مامرەدىكى دۇبزارلىقنىڭ يېنىغا بېرىپ ئولتۇراقلاشتى؛ ئۇ شۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانگاه ياسىدى.■

14

ئابرامنىڭ لوتنى قۇتقۇزۇشى

1 شىنارنىڭ پادىشاهى ئامرافەل، ئەللاسارنىڭ پادىشاهى ئارىئوق، ئېلامنىڭ پادىشاهى كېدورلايومەر ۋە گويىمنىڭ پادىشاهى تىدالنىڭ كۈنلىرىدە شۇ ۋەقە بولىدىكى،
2 ئۇلار بىرلىشىپ سودومنىڭ پادىشاهى بېرا، گومورراننىڭ پادىشاهى بىرشا، ئادماهنىڭ پادىشاهى شىناب، زەبوئىمنىڭ پادىشاهى شەمئىبەر ۋە بېلا)يەنى زوئار(نىڭ پادىشاهىغا قارشى هۇجۇمغا ئاتلاندى.
3 بۇ بەشىنىڭ هەممىسى كېلىشىپ سىددىم ۋادىسىغا، يەنى »شور دېڭىزى« ۋادىسىغا يىغىلدى.□
4 ئۇلار ئون ئىككى يىل كېدورلايومەرگە بېقىندى بولدى، ئون ئۈچىنچى يىلغا كەلگەندە، كېدورلايومەرگە قارشى ئىسيان كۆتۈردى.
5 ئون تۆتىنچى يىلى كېدورلايومەر ۋە ئۇنىڭغا ئىتتىپاقداش بولغان پادىشاهلار هەممىسى يېغىلىپ، ئاشتاروت-كارنائىم دېگەن يەردە رەفايىيلارغا، شۇنداقلا هام دېگەن يەردە زۇزىيلارغا، شاۋەه-كىرىئاتايىمدا ئېمىيلارغا هۇجۇم قىلىپ ئۇلارنى يەڭدى؛■
6 ئاندىن ئۇلار هورىيلارنى ئۇلارنىڭ سېئىر تېغىدا مەغلۇپ قىلىپ، چۆلنىڭ يېنىدىكى ئەل-پارانغىچە سۈرۈپ-توقاي قىلدى.
7 ئارقىدىنلا، ئۇلار ئەن-مىشپاتقا)يەنى قادەشكە(يېنىپ كېلىپ، ئامالەكلەرنىڭ پۈتكۈل يۇرتىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدى؛ هازازون-تامادا ئولتۇرۇشلۇق ئاموريلارنىمۇ هۇجۇم قىلىپ مەغلۇپ قىلدى.
8 شۇنىڭ بىلەن سودومنىڭ پادىشاهى، گومورراننىڭ پادىشاهى، ئادماهنىڭ پادىشاهى، زەبوئىمنىڭ پادىشاهى ۋە بېلانىڭ)يەنى زوئارنىڭ(پادىشاهى چىقىپ، سىددىم ۋادىسىدا ئۇلارغا قارشى جەڭ قىلىشقا سەپ تىزدى؛
9 مۇشۇ بەشەيلەن ئېلامنىڭ پادىشاهى كېدورلايومەر، گويىمنىڭ پادىشاهى تىدال، شىنارنىڭ پادىشاهى ئامرافەل، ئەللاسارنىڭ پادىشاهى ئارىئوق قاتارلىقلار بىلەن سوقۇشتى؛ يەنى تۆت پادىشاه بىلەن بەش پادىشاه ئۆزئارا سوقۇشتى.
10 سىددىم ۋادىسىدىكى هەممىلا يەردە قارىماي ئۇرەكلىرى بار ئىدى. سودوم ۋە گومورراننىڭ پادىشاهلىرى قېچىپ، ئۇرەكلەرگە چۈشۈپ كەتتى. ئەمما قالغانلار بولسا تاغقا قېچىپ كەتتى.

□ **13:15 »سەن هازىر كۆرۈۋاتقان بۇ بارلىق زېمىننى ساكا ... بېرىمەن«** ـ ئۇ كۆرۈۋاتقان زېمىن لوت تاللىۋالغان ئىئوردان ۋادىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. بۇ خۇدانىڭ بىرىنچى قېتىم زېمىنى ئىبراهىمنىڭ ئەسلىگلا ئەمەس، بەلكى يەنە ئىبراهىمغىمۇ بېرىمەن، دەپ ۋەدە قىلىشى ئىدى. لېكىن ئەمەلىيەتتە، ئىبراهىم ئۆمرىدە پەلەستىن زېمىندىن پەقەت بىر پارچە يەرلىكلا سېتىۋالغان (23-□□□)، شۇڭا خۇدانىڭ بۇ ۋەدىسى ئىبراهىمنىڭ تىرىلغاندا، زېمىنغا مىراخور بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدىغان بىر بېشارەت بولسا كېرەك. ■ **13:15** يار. 7:12□ 18:15□7 8:17□ 4:26□ قان. 4:34□ روس. 5:7:
■ **13:16** يار. 5:15□ 4:17□ قان. 22:10□ يەر. 22:33□ رىم. 18:4□17 ئىبر. 12.11: ■ **13:18** يار. 13.14: □ **14:3 »شور دېڭىزى«** ـ »ئۇلۇك دېڭىز« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ■ **14:5** يار. 20:15□ قان. 11.2□10:

11 غالىب كەلگەن تۆت پادىشاھ بولسا سودوم بىلەن گومورراننىڭ ھەممە مال-مۈلكىنى ۋە بارلىق ئوزۇق-تۈلۈكىنى
ئېلىپ كەتتى.
12 ئۇلار يەنە ئابرامنىڭ جىيەنى لۇتنىمۇ مالىرى بىلەن قوشۇپ ئېلىپ كەتتى؛ چۈنكى ئۇ سودومدا ئولتۇراقلاشقانىدى.
13 ھالبۇكى، قۇتۇلۇپ قالغان بىرسى بېرىپ بۇ ئىشلارنى ئىبرانىي ئابرامغا ئېيتتى. شۇ چاغدا ئۇ ئامورىي مامرەنىڭ
دۇبزارلىقىنىڭ يېنىدا تۇراتتى. مامرە بولسا ئەشكول ۋە ئانەرنىڭ ئاكىسى ئىدى؛ بۇ ئۈچەيلەن ئابرام بىلەن
ئىتتىپاقداش ئىدى.□ ■
14 ئابرام قېرىندىشىنىڭ ئەسىر بولۇپ قالغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۆز ئۆيىدە تۇغۇلغان، ئالاھىدە تەربىيىلەنگەن ئۈچ يۈز
ئون سەككىز ئادەمنى باشلاپ چىقىپ، تۆت پادىشاھنى قوغلاپ دانغىچە باردى.□
15 كېچىسى ئۇ ئادەملىرىنى گۇرۇپپىلارغا بۆلۈپ، ئۇلار بىلەن بىرلىكتە ھۇجۇم قىلىپ ئۇلارنى مەغلۇپ قىلىپ،
ئۇلارنى دەمەشقىنىڭ شىمال تەرىپىدىكى ھوباھ دېگەن جايغىچە قوغلاپ بېرىپ،
16 پۈتكۈل ئوجا ئالغان مال-مۈلكىنى قايتۇرۇۋالدى؛ ئۆز قېرىندىشى لۇتنى، ئۇنىڭ مال-مۈلكى ۋە خوتۇن-قىزلىرىنى،
شۇنداقلا بارلىق قالغان ئادەملەرنى يانداۇرۇپ كەلدى.

مەلكىزەدەكنىڭ ئابرامغا بەخت تىلىشى

17 ئابرام كېدورلايومەر ۋە ئۇنىڭ بىلەن ئىتتىپاقداش پادىشاھلارنى مەغلۇپ قىلىپ، قايتىپ كەلگەندە، سودومنىڭ
پادىشاھى شاۋەھ ۋادىسى)يەنى خان ۋادىسى(غا ئۇنىڭ ئالدىغا چىقتى.
18 سالېمنىڭ پادىشاھى مەلكىزەدەكمۇ نان بىلەن شاراب ئېلىپ ئالدىغا چىقتى. ئۇ زات بولسا، ھەممىدىن ئالىي تەڭرىنىڭ
كاھىنى ئىدى؛□ ■
19 ئۇ ئابرامنى بەخت-بەركەتلەپ: ـ »ئابرام ئاسمان بىلەن زېمىننىڭ ئىگىسى بولغان ھەممىدىن ئالىي تەڭرى تەرىپىدىن
بەركەتلەنسۇن!□
20 شۇنداقلا دۈشمەنلىرىڭنى ئۆز قولۇڭغا تاپشۇرغان ھەممىدىن ئالىي تەڭرىگە ھەمدۇسانا ئوقۇلغاي«! ـ دېدى.
ئابرام بولسا غەنىيمەت ئالغان نەرسىلەرنىڭ ئوندىن بىرىنى ئۇنىڭغا بەردى.
21 ئاندىن سودومنىڭ پادىشاھى ئابرامغا: ـ ئادەملەرنى ماڭا بەرگەيلا، غەنىيمەتلەرنى ئۆزلىرىگە ئالغايلا، ـ دېدى.
22 لېكىن ئابرام سودومنىڭ پادىشاھىغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن بولسام ئاسمان بىلەن زېمىننىڭ ئىگىسى بولغان ھەممىدىن
ئالىي تەڭرى پەرۋەردىگارغا قول كۆتۈرۈپ قەسەم قىلغانمەنكى،
23 مەن سەندىن ھەتتا بىر تال يىپ نە بىر تال بوغقۇچىنىمۇ نە سېنىڭ باشقا ھەرقانداق نەرسەڭنى ئالمايمەن؛ بولمىسا،
سەن كېيىن: »مەن ئابرامنى باي قىلىپ قويدوم« دېيىشىڭ مۇمكىن.

□ **14:13 »ئىبراني«** ـ يۇيەردە »ئىبراني« دېگەن سۆز بىرىنچى قېتىم تىلغا ئېلىنغان. »ئىبراني« دېگەن سۆز تۆۋەندىكىدەك ئىككى خىل مەنىدە بولۇشى مۇمكىن : ـ (1) ئىبراھىم ئېيەر دېگەن كىشىنىڭ ئەۋلادى (10:21)؛ (2) »ئۆتكۈچى.« »ئىبراني« دېگەننىڭ بەلكىم »ئابار« »)ئۆتمەك«) دېگەن پېئىل بىلەن مۇناسىۋىتى بولۇشى مۇمكىن. ئىبراھىم قاناۋان زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارغا نىسبەتەن »دەريادىن ئۆتكەن كىشى« ـ دېمەك، ئۇ »ئۇلۇغ دەريا«)ئەفرات دەرياسى(دىن ئۆتۈپ كەلگەن كىشى ئىدى. **»بۇ ئۈچەيلەن ئابرام بىلەن ئىتتىپاقداش ئىدى«** ـ سەل تونۇغىراق تەرجىمە قىلساق »»ئابرام بۇ ئۈچەيلەن بىلەن ئىتتىپاقداش ئىدى«

■ **14:13** يار. 18.13:

□ **14:14 »ئابرام ... تۆت پادىشاھنى قوغلاپ دانغىچە باردى«** ـ تەخمىنەن 200-150 كىلومېتىرغىچە قوغلىغان.

□ **14:18 »مەلكىزەدەك«** ـ بۇ زات تونغۇلۇق »زەبۇر« 110- كۆيدىكى ئىزاھاتلارنى، شۇنداقلا »ئىبرانىيلارغا«دىكى 7-5-بابلارنى ۋە شۇلارنىڭ ئىزاھاتلىرى، »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.■ **14:18** ئىبر. 7□1: 2، 3. □ **14:19 »ئاسمان بىلەن زېمىننىڭ ياراتقۇچىسى«** ـ ياكى »ئاسمان بىلەن زېمىننىڭ ياراتقۇچىسى.«

24 شۇڭا يىگىتلىرىمنىڭ يىگەن-ئىچكىنى، شۇنداقلا ماڭا ھەمراھ بولغانلار، يەنى ئانەر، ئەشكول ۋە مامرەلەرگە تېگىشلىك ئۈلۈشتىن باشقا، مەن غەنىيمەتتىن ھېچنەرسە ئالمايمەن؛ شۇلار تۆزلىرىگە تېگىشلىك ئۈلۈشنى ئالسۇن، ـ دېدى.□

15

خۇدانىڭ ئابرامغا كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭ بىلەن ئەھدە تۈزۈشى

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆز- كالامى ئابرامغا ئالامەت كۆرۈنۈشتە كېلىپ: »ئەي ئابرام، قورقمىغىن؛ مەن تۆزۈم قالقىنىڭ ۋە زور ئىنئامىڭدۇرمەن« ـ دېدى.□ ■

2 لېكىن ئابرام: ـ ئەي رەب پەرۋەردىگار، ماڭا نېمە بېرىسەن؟ مانا، مەن بالىسىز تۇرسام، ئۆي-بىساتلىرىمغا ۋارىسلىق قىلغۇچى مۇشۇ دەمەشقلىك ئەلئىزەرلا باردۇر، ـ دېدى.

3 ئابرام يەنە: مانا، سەن ماڭا ھېچ نەسىل بەرمىدىڭ، مانا ئۆيۈمدە تۇرۇۋاتقانلاردىن بىرى ماڭا ۋارىس بولىدۇ، دېدى.

4 شۇ ھامان پەرۋەردىگارنىڭ سۆز- كالامى ئۇنىڭغا كېلىپ: »بۇ كىشى ساڭا ۋارىس بولمايدۇ، بەلكى تۆز پۇشتۇڭدىن بولىدىغان كىشى ساڭا ۋارىس بولىدۇ«، ـ دېدى.

5 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئۇنى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ: ـ ئەمدى ئاسمانغا قاراپ يۇلتۇزلارنى سانا ـ قېنى، ئۇلارنى سانىيالامسەنكىن؟! ـ دېدى. ئاندىن ئۇنىڭغا: ـ سېنىڭ نەسلىڭمۇ شۇنداق بولىدۇ، ـ دېدى.■

6 ئابرام پەرۋەردىگارغا ئىشەندى؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭدىكى بۇ ئىشەنچنى ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى دەپ ھېسابلىدى.■

7 يەنە ئۇنىڭغا: مەن بۇ زېمىنغا ئىگە قىلىشقا سېنى كالدىيەدىكى ئۇر شەھىرىدىن ئېلىپ چىققان پەرۋەردىگاردۇرمەن، ـ دېدى.■

8 لېكىن ئابرام: ـ ئى رەب پەرۋەردىگار، مەن ئۇنىڭغا جەزمەن ئىگە بولىدىغىنىمنى قانداق بىلىمەن؟ ـ دەپ سوردى.

9 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ مەن ئۈچۈن ئۈچ ياشلىق بىر ئىنەك، ئۈچ ياشلىق بىر چىشى تۆچكە، ئۈچ ياشلىق بىر قوچقار بىلەن بىر كەپتەر ۋە بىر باجكا ئېلىپ كەلگىن، ـ دېدى.

10 شۇڭا ئۇ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ، ئۇلارنىڭ ھەربىرىنى يېرىمدىن ئىككى پارچە قىلىپ، يېرىمنى يەنە بىر يېرىمغا ئۇدۇلۇئۇدۇل قىلىپ قويۇپ قويدى؛ ئەمما قۇشلارنى پارچىلىمىدى.□

11 قاغا-قۇزغۇنلار تاپىلارنىڭ ئۈستىگە چۈشكەندە، ئابرام ئۇلارنى ئۇركۈتۈپ ھەيدىۋەتتى.

12 لېكىن كۈن پاتاي دېگەندە، ئابرامنى ئېغىر بىر ئۇيقۇ باستى ۋە مانا، ئۇنىڭ ئۈستىگە دەھشەتلىك بىر ۋەھىمە، توم قاراڭغۇلۇق چۈشتى.

□ **14:24 »يگىتلەر«** ـ ئىبراھىمنىڭ تۆز خىزمەتكارلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ئىبراھىمنىڭ ھەمراھلىرى ئانەر، ئەشكول ۋە مامرە بەلكىم پەرۋەردىگارغا ئېتىقاد قىلغۇچىلار بولمىغاچقا، ئىبراھىم تۆزىگە قويغان قاتتىق تەلەپنى)ھېچ غەنىيمەت ئالمايمەن دېگەندەك(ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قويمايدۇ.

□ **15:1 »مەن تۆزۈم قالقىنىڭ ۋە زور ئىنئامىڭدۇرمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەن ساڭا زور ئىنئام بەرگۈچىدۇرمەن.«

■ **15:1** زەب. 5:16□ 2:18□ 119:11

■ **15:5** مىس. 13:32□ قان. 22:10□ رم. 18:4□ ئىبر. 12.11:

■ **15:6** رم. 22:4□18□9□3□ گال. 6:3□ ياق. 23.2:

■ **15:7** زەب. 105:9-13:

□ **15:10 »جۈشىنىڭ«** ـ كۈنا زامانلاردا ئىككى تەرەپ بىر-بىرى بىلەن ئەھدە تۈزمەكچى بولسا، ئاۋۋال كالا يا كى قوينى سويۇپ، ئىككى پارچە قىلىپ پارچىلايتى؛ ئاندىن ئىككى تەرەپ سويۇپ ئىككى پارچە قىلغان مالنىڭ ئوتتۇرىسىدىن تەڭ ئوتتۇپ بىر-بىرىگە قەسەم قىلاتتى. بۇ ئىشنىڭ مەنىسى، »قايسىمىز ئەھدىنى بۇزساق، خۇدا ئۇنى بۇ سويغان مالغا ئوخشاش قىلسۇن«! دېمەكچىلىك بولۇشى مۇمكىن. شۇڭا ئىبراني تىلىدا »ئەھدە تۈزۈش« ئادەتتە »ئەھدە كېسىش« دېيىلىدۇ. »يەر.» 8:34, 20-18-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.

13 ئاندىن پەرۋەردىگار ئابرامغا: ـ جەزمەن بىلىشىڭ كېرەككى، سېنىڭ نەسلىڭ تۇزلىرىنىڭ بولمىغان بىر زېمىندا
مۇساپىر بولۇپ، شۇ يەردىكى خەلقنىڭ قۇللۇقىدا بولىدۇ ۋە شۇنداقلا، بۇ خەلق تۆلارغا تۆت يۈز يىلغىچە جەبىر-
زۇلۇم سالىدۇ.■
14 لېكىن مەن تۆلارنى قۇللۇققا سالغۇچى شۇ تائىپىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىمەن. كېيىن تۆلار نۇرغۇن بايلىقلارنى
ئېلىپ شۇ يەردىن چىقىدۇ.■
15 ئەمما سەن بولساڭ، ئامان-خاتىرجەملىك ئىچىدە ئاتا-بوۋىلىرىڭغا قوشۇلىسەن؛ ئۆزۈڭ تۆمۈر كۆرۈپ ئاندىن دەپنە
قىلىنىسەن.□ ■
16 لېكىن شۇ يەردە تۆت ئەۋلاد تۆتۈپ، نەسلىڭ بۇ يەرگە يېنىپ كېلىدۇ؛ چۈنكى ئامورىيلارنىڭ قەبىھلىكىنىڭ
زىخى تېخى توشمىدى، دېدى.□ ■
17 شۇنداق بولىدىكى، كۈن پېتىپ قاراڭغۇ بولغاندا، مانا، گۈشىلەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىن تۈتۈپ كېتىۋاتقان، ئىس-تۈتەك
چىقىپ تۇرغان بىر ئوتدان بىلەن يالقۇنلۇق بىر مەشئەل كۆرۈندى.□
18-19 دەل شۇ كۈنى پەرۋەردىگار ئابرام بىلەن ئەھدە تۈزۈپ ئۇنىڭغا: ـ »مەن سېنىڭ نەسلىڭگە بۇ زېمىننى
مىسىرنىڭ ئېقىندىن تارتىپ ئۇلۇغ دەريا، يەنى ئەفرات دەرياسىغىچە بېرىمەن؛ يەنى كېنىيلەر، كەنىززىيلار،
كادمونىيلار،■
20 ھىتتىيلار، پەرىززىيلەر، رەفايىيلار،
21 ئامورىيلار، قانائانىيلار، گىرگاشىيلار ۋە يەبۇسىيلارنىڭ يۇرتىنى ئۆلارنىڭكى قىلىمەن« دېدى.

16

ئىسمائىلنىڭ تۇغۇلۇشى

1 ئەمما ئابرامنىڭ ئايالى ساراي ئۇنىڭغا ھېچ بالا تۇغۇپ بەرمىدى؛ لېكىن ئۇنىڭ ھەجەر ئىسىملىك مىسرلىق بىر
دېدىكى بار ئىدى؛□
2 ساراي ئابرامغا: ـ مانا، پەرۋەردىگار مېنى تۇغۇشتىن توستى. ئەمدى سەن مېنىڭ دېدىكىمنىڭ قېشىغا كىرگىن؛
بەلكىم ئۇ ئارقىلىق ئانا بولۇپ تىكلىنىشىم مۇمكىن، ـ دېدى. ئابرام بولسا ساراينىڭ سۆزىنى قوبۇل كۆردى.□
3 شۇنىڭ بىلەن ئابرامنىڭ ئايالى ساراي دېدىكى مىسرلىق ھەجەرنى ئۆز ئېرى ئابرامغا توقاللىققا ئاپىرىپ بەردى)ئۇ
ۋاقىتتا ئابرام قانائان زېمىندا ئون يىل ئولتۇرغانىدى.(

■ **15:13** مىس. 40:12□ روس. 6:7□ گال. 17:3.
■ **15:14** مىس. 22:3□ 2:11□ 36:12□35:
□ **15:15** »**ئاتا-بوۋىلىرىڭغا قوشۇلىسەن**« ـ بۇ سۆز ئېيتىلغان ئويىبكتقا قاراپ مەنىسىنى بىكىتىش مۇمكىن. ئاكىلىغۇچى ئېتىقادلىق كىشى بولسا ئۆلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ روھى ھەققانىيلارنىڭ روھلىرىنىڭ قېشىغا كېتىدۇ؛ ئېتىقادسىز بولسا، ئۆلارنىڭ روھى ئېتىقادسىزلار بىلەن بىللە بولىدۇ »)لۇقا« 13:16-19 ۋە »قوشۇچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.(
■ **15:15** يار. 25□7: 8.
□ **15:16** »**ئامورىيلارنىڭ قەبىھلىكى**« ـ ئامورىيلار قانائان زېمىندا تۇرۇۋاتقان قەبىلىلەر ئىچىدە »يىتەكچى قەبىلە« ھېسابلىنىتتى. »ئامورىيلارنىڭ قەبىھلىكىنىڭ زىخى تېخى توشمىغانىدى« ـ دېمەك، خۇدا ئۆلارغا توۋا قىلىش پۇرسىتى بەرسىمۇ، ئۆلار توۋا قىلماي، يەنىلا گۇناھقا پېتىپ، خۇدا بېكىتكەن چەككە يەتكەندە، ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىسرائىللار ئارقىلىق ئۆلارنى جازالايدۇ؛ ئىسرائىللار ئۆلارنى زېمىندىن ھەيدەپ يوقىتىدۇ. بۇ ئىشلار »چۈل-ياۋاۋاندىكى سەپەر«، »قانۇن شەرھى« ۋە »يەشۇئا«دا تەپسىلىي تەسۋىرلىنىدۇ. »مىسردىن چىقىش«تىكى »قوشۇچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
■ **15:16** مىس. 40:12.
□ **15:17** »**چۈشەنمە**« ـ بۇ نەرسىلەرنىڭ ئەھمىيىتى، شۇنداقلا خۇدا ئىبراھىم بىلەن باغلىغان شۇ ئەھدە توغرىسىدا »قوشۇچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ **15:18-19** يار. 7:12□ 15:13□ 7:24□ 4:26□ مىس. 13:32□ قان. 8:1□ 4:34.
□ **16:1** »**ھەجەر**« ـ بۇ ئىسىم ئىبرانىي تىلىدا »ھاگار« دەپ ئېلىنىدۇ. بىراق بەزى ئوقۇرمەنلەر ئىسمائىلنىڭ ئاپىسىنى »ھەجەر« دەپ ئاتاشقا ئادەتلەنگەن.
□ **16:2** »**بەلكىم ئۇ ئارقىلىق ئانا بولۇپ تىكلىنىشىم مۇمكىن**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بەلكىم ئۇ ئارقىلىق قۇرۇلۇشۇم مۇمكىن.« ئەينى ۋاقىتتىكى تۆرەپ-ئادەتلەر بويىچە، ئايال خوجايىننىڭ دېدىكى ئايال خوجايىننىڭ ئېرىگە بالا تۇغۇپ بەرسە، بالىنى ئايال خوجايىننىڭ بالىسى ھېسابلاشقا بولاتتى.

4 ئابرام هەجەرنىڭ قېشىغا كىردى ۋە ئۇ هامىلدار بولدى. ئەمما ئۇ ئۆزىنىڭ هامىلدار بولغىنىنى بىلگىنىدە، ئۇ ئايال
خوجايىنىنى كۆزگە ئىلماس بولۇپ قالدى.
5 ساراي ئابرامغا قېيىناپ: ـ ماڭا چۈشكەن بۇ خورلۇق سېنىڭ بېشىڭغا چۈشسۇن! مەن ئۆز دېدىكىمنى
قۇچىقىڭغا سېلىپ بەردىم، ئەمدى ئۇ ئۆزىنىڭ هامىلدار بولغىنىنى كۆرگەندە مەن ئۇنىڭ نەزىردە كۆزگە ئىلىنمىدىم.
خەير، پەرۋەردىگار سەن بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرىمىزدا هۆكۈم چىقارسۇن! ـ دېدى.
6 ئابرام سارايغا: ـ مانا، دېدىكىڭ ئۆز قولۇڭدىدۇر، ساڭا نېمە لايىق كۆرۈنسە ئۇنىڭغا شۇنى قىلغىن، ـ دېدى.
بۇنىڭ بىلەن ساراي ئۇنىڭغا قاتتىقلىق قىلىشقا باشلىدى، بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنىڭ ئالدىدىن قېچىپ كەتتى.
7 ئەمما پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنى چۆلدىكى بىر بۇلاقنىڭ يېنىدا، يەنى شۇر يولىنىڭ بويىدىكى بۇلاقنىڭ يېنىدىن
تېپىپ، ئۇنىڭغا:□
8 ئەي سارايىنىڭ دېدىكى هەجەر، نەدىن كەلدىڭ، نەگە بارىسەن؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مەن
خوجايىنىم سارايىنىڭ ئالدىدىن قېچىپ چىقتىم، ـ دېدى.
9 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا: ـ ئايال خوجايىنىڭنىڭ قېشىغا قايتىپ بېرىپ، ئۇنىڭ قول ئاستىدا بول، ـ
دېدى.
10 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا يەنە: ـ سېنىڭ نەسلىڭنى شۇنداق ئاۋۇتىمەنكى، كۆپلۈكىدىن ئۇنى ساناپ
بولغىلى بولمايدۇ، ـ دېدى.
11 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا: مانا، سەن هامىلدارسەن، سەن بىر ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭغا
ئىسمائىل دەپ ئات قويغىن، چۈنكى پەرۋەردىگار سېنىڭ جەبىر-جاپايىڭنى ئاڭلىدى.□
12 ئۇ ياۋا ئېشەك كەبى بىر ئادەم بولىدۇ، ئۇنىڭ قولى هەر ئادەمگە قارشى ئۆزىتىلىدۇ، شۇنىڭدەك هەر ئادەمنىڭ
قولى ئۇنىڭغا قارشى ئۆزىتىلىدۇ، ئۇ قېرىنداشلىرىنىڭ ئۆدۈلىدا ئايرىم تۇرىدۇ، دېدى.□ ■
13 هەجەر ئۆز-ئۆزىگە: »مەن مۇشۇ يەردە مېنى كۆرگۈچىنى ئارقىسىدىن كۆردۇم« دەپ، ئۆزىگە سۆز قىلغان
پەرۋەردىگارنى: »سەن مېنى كۆرگۈچى تەڭرىدۇرسەن« دەپ ئاتىدى.□
14 شۇنىڭ بىلەن ئۇ قۇدۇق: »بەئەر-لاهاي-روي« دەپ ئاتالدى. ئۇ قادەش بىلەن بەرەد شەهىرىنىڭ
ئارىلىقىدىدۇر.□ ■
15 هەجەر ئابرامغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. ئابرام هەجەر ئۇنىڭغا تۇغۇپ بەرگەن ئوغلىغا ئىسمائىل دەپ ئات
قويدى.■
16 هەجەر ئابرامغا ئىسمائىلنى تۇغۇپ بەرگەندە ئابرام سەكسەن ئالتە ياشتا ئىدى.

□ 16:7 »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ـ »تەبرلەر»نى كۆرۈڭ. »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« تەۋرات دەۋرىدە ئىنتايىن ئالاهىدە بىر شەخس ئىدى. بەزى ئىشلاردا ئۇ خۇدانىڭ ئورنىدا كۆرۈنەتتى)مەسىلەن، يەنە 14-7-ئايەت، 18-بابنى كۆرۈڭ.(
□ 16:11 »ئىشمائىل« ـ ئىبرانىي تىلىدا مەنىسى »خۇدا ئاڭلىدى.«
□ 16:12 »ئۇ قېرىنداشلىرىنىڭ ئۆدۈلىدا ئايرىم تۇرىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »قېرىنداشلىرىنىڭ شەرق تەرىپىدە تۇرىدۇ.« مەيلى قايسى
تەرجىمىسى توغرا بولسۇن، بىشارەتنىڭ ئاساسىي مەنىسى شۇكى، ئىسمائىل)ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى(باشقىلار بىلەن، هەتتا ئۆز ئۇرۇق-تۇققانلىرى بىلەن
ئارىلاشماي ئايرىم تۇرىدۇ يا كى ئۇلارغا ئوچمەنلىكتە ياشايدۇ.
■ 16:12 يار. 18.25:
□ 16:13 »مەن مۇشۇ يەردە مېنى كۆرگۈچىنى ئارقىسىدىن كۆردۇم« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى پەقەت: »مېنى كۆرگۈچىنى كۆردۇم.« يەنە
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مېنى كۆرگۈچىنى كۆرۈڭمۇ، يەنە تىرىك قالدىم.«! □ 16:14 »بەئەر-لاهاي-روي« ـ مەنىسى »مېنى كۆرگۈچىنىڭ
قۇدۇقى.« ■ 16:14 يار. 62:24□ 11.25: ■ 16:15 گال. 22.4:

17

خۇدانىڭ تۆز ئەھدىسىنى بېكىتىشى؛ ئەھدە بەلگىسى ـ خەتنە

1 ئابرام توقسان توققۇز ياشقا كىرگەندە، پەرۋەردىگار ئابرامغا كۆرۈنۈپ ئۇنىڭغا: ـ مەن قادىر تەڭرىدۇرمەن. سەن
مېنىڭ ئالدىمدا مېڭىپ، كامىل بولغىن.□ ■
2 مەن تۆزۈم بىلەن سېنىڭ ئارا ئۆدا ئەھدەمنى بېكىتىپ، سېنى ئىنتايىن زور كۆپەيتىمەن، ـ دېدى.■
3 ئابرام تۆزىنى تاشلاپ يۈزىنى يەرگە يېقىپ ياتتى؛ خۇدا ئۇنىڭ بىلەن يەنە سۆزلىشىپ مۇنداق دېدى: ـ
4 تۆزۈمگە كەلسەم، مانا، مېنىڭ ئەھدەم سەن بىلەن تۆزۈلگەندۇر: ـ سەن نۇرغۇن ئەل-مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى
بولىسەن.□ ■
5 شۇنىڭ ئۈچۈن سېنىڭ ئىسمىڭ بۇنىڭدىن كېيىن ئابرام ئاتالمايدۇ، بەلكى ئىسمىڭ ئىبراھىم بولىدۇ؛ چۈنكى مەن
سېنى نۇرغۇن ئەل-مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى قىلدىم.□
6 مەن سېنى ئىنتايىن زور كۆپەيتىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سەندىن كۆپ ئەل-قوۋملارنى پەيدا قىلىمەن، پۈشتۈڭدىن
پادىشاھلار چىقىدۇ.■
7 مەن سەن ۋە سەندىن كېيىنكى نەسىلىڭنىڭ خۇداسى بولۇش ئۈچۈن تۆزۈم سەن ۋە سەندىن كېيىنكى نەسىلىڭنىڭ
ئارىسىدا ئەبەدىي ئەھدە سۈپىتىدە بۇ ئەھدەمنى تىكلەيمەن؛■
8 مەن ساڭا ۋە سەندىن كېيىنكى نەسىلىڭگە سەن ھازىر مۇساپىر بولۇپ تۇرغان بۇ زېمىننى، يەنى پۈتكۈل قاناتان
زېمىننى ئەبەدىي بىر مۇلۇك سۈپىتىدە ئاتا قىلىمەن؛ ۋە مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن، ـ دېدى.■
9 ئاندىن خۇدا ئىبراھىمغا يەنە: ـ سەن تۆزۈلۈك مېنىڭ ئەھدەمنى تۇتقىن، تۆزۈلۈك ۋە سەندىن كېيىنكى نەسىلىڭمۇ
ئەۋلادتىن-ئەۋلادقا بۇنى تۇتۇشى كېرەك.
10 مەن سەن بىلەن ۋە سەندىن كېيىنكى نەسىلىڭ بىلەن تۆزگەن، سىلەرنىڭ تۇتۇشۇڭلار كېرەك بولغان ئەھدەم
شۇكى، ئارا ئۆلاردىكى ھەربىر ئەرگەك خەتنە قىلىنسۇن.□
11 شۇنىڭ بىلەن سىلەر خەتنىلىكىڭلارنى كېسىۋېتىشىڭلار كېرەك؛ بۇ مەن بىلەن سىلەرنىڭ ئارا ئۆلاردىكى
ئەھدىنىڭ بەلگىسى بولىدۇ.■
12 بارلىق ئەۋلادلىرىڭلار، نەسىلدىن-نەسىلگە ئارا ئۆلاردا، مەيلى تۇيىدە تۇغۇلغانلار بولسۇن، يا كى ئەۋلادىڭلاردىن
بولماي ياتلاردىن پۇلغا سېتىۋېلىنغانلار بولسۇن، ھەممە ئەرگەك سەككىز كۈنلۈك بولغاندا خەتنە قىلىنسۇن.■
13 تۇيۇڭدە تۇغۇلغانلار بىلەن پۇلۇڭغا سېتىۋالغانلارنىڭ ھەممىسى خەتنە قىلىنشى كېرەك. شۇنداق قىلغاندا، مېنىڭ
ئەھدەم تەنلىرىڭلاردا ئورناپ، ئەبەدىي بىر ئەھدە بولىدۇ.

□ **17:1 »قادىر تەڭرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەل-شادداي.« »شادداي« دېگەن سۆز بەلكىم »مۇرە« دېگەن مەندىكى سۆزدىن چىققان ـ شۇنىڭ بىلەن »شادداي« »مەن يۈلەنگەن مۇرەم« دېگەندەك يېقىملىق مەنىنى بىلدۈرىدۇ. **»مېنىڭ ئالدىمدا مېڭىپ«** ـ خۇداغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا خۇدانىڭ تەييارلىغان بىر يولى بار، ئۇلار ئۇنىڭدا مېڭىشى كېرەك. دېمەك، ئېتىقادچىلار »خۇدا مېنى كۆزۈڭ تۇرىدۇ، ۋىجدانىم بويىچە مېڭىشىم كېرەك« دېگەن ئۇقۇمدا ياشايدۇ. ■ **17:1** يار. 22.5: ■ **17:2** يار. 2:12□ 16:13□ 15□5: 18؛ مىس. 24:2□ 4:6□ لاۋ. 42.26: □ **17:4 »مانا، مېنىڭ ئەھدەم سەن بىلەن تۆزۈلگەندۇر«** ـ ياكى »مانا، مەن سەن بىلەن تۆزگەن ئەھدەم شۇدۇر: .«- ■ **17:4** رىم. 17.4: □ **17:5 »ئىبراھىم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاۋراھام.« بۇ ئىسىمنىڭ مەنىسى »نۇرغۇن ئەۋلادلىرىنىڭ ئاتىسى« ياكى »كۆپلىگەن خەلقلەرنىڭ ئاتىسى.« ■ **17:6** مات. 6.1: ■ **17:7** يار. 15.13: ■ **17:8** يار. 18:15□ قان. 8.1: □ **17:10 »مەن سەن بىلەن...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن سىلەر بىلەن.« بۇ »سىلەر« ئىبراھىم ۋە بارلىق تۇيىدىكى ئادەملەرنى كۆرسىتىشى كېرەك. ■ **17:11** روس. 8:7□ رىم. 11.4: ■ **17:12** لاۋ. 3:12□ لۇقا 21.2:

14 لېكىن خەتنىلىكى تۇرۇپ، تېنى خەتنە قىلىنمىغان ھەربىر ئەرگەك مېنىڭ ئەھدەمنى بۇزغان ھېسابلىنىپ، ئۆزۈپ
تاشلىنىدۇ، ـ دېدى.
15 خۇدا ئىبراھىمغا يەنە سۆز قىلىپ: ـ ئايالىڭ ساراينى ئەمدى ساراي دەپ ئاتىمغىن، بەلكى ئىسمى ساراھ
بولسۇن.□
16 مەن ئۇنىڭغا بەخت-بەركەت بېرىپ، ئۇنىڭدىنمۇ ساڭا بىر ئوغۇل بېرىمەن. مەن دەرۋەقە ئۇنى بەركەتلەيمەن،
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەل-مىللەتلەرنىڭ ئانىسى بولىدۇ، خەلقلەرنىڭ پادىشاھلىرىمۇ ئۇنىڭدىن چىقىدۇ، ـ دېدى.□
17 ئىبراھىم يەنە ئۆزىنى يەرگە ئېتىپ دۇم يېتىپ كۈلۈپ كەتتى ۋە كۆڭلىدە: »يۈز ياشقا كىرگەن ئادەمگە باللىق
بولالارمۇ؟ توقسان ياشقا كىرگەن ساراھمۇ بالا تۇغارمۇ؟«!، ـ دېدى.□
18 ئىبراھىم خۇداغا: ـ ئاھ، ئىسمائىل ئالدىڭدا ياشىسا ئىدى! دېدى.□
19 خۇدا ئۇنىڭغا: ـ ياق، ئايالىڭ ساراھ جەزمەن ساڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرىدۇ. سەن ئۇنىڭغا »ئىسھاق« دەپ
ئات قويغىن. مەن ئۇنىڭ بىلەن ئۆز ئەھدەمنى تۈزىمەن، بۇ ئۇنىڭدىن كېيىن كېلىدىغان نەسلى بىلەن باغلىغان ئەبەدىي
بىر ئەھدە سۈپىتىدە بولىدۇ.□ ■
20 ئىسمائىلغا كەلسەك، ئۇنىڭ توغرىسىدىكى دۇئايىڭنى ئاڭلىدىم. مانا، مەن ئۇنى بەركەتلەپ، نەسلىنى كۆپەيتىپ،
ئىنتايىن زور ئاۋۇتىمەن. ئۇنىڭ پۇشتىدىن ئون ئىككى ئەمىر چىقىدۇ، مەن ئۇنى ئۇلۇغ بىر خەلق قىلىمەن.□ ■
21 بىراق ئەھدەمنى بولسا مەن كېلەر يىلى دەل مۇشۇ ۋاقىتتا ساراھ ساڭا تۇغۇپ بېرىدىغان ئوغۇل ـ ئىسھاق بىلەن
تۈزىمەن، ـ دېدى.■
22 خۇدا ئىبراھىم بىلەن سۆزلىشىپ بولۇپ، ئۇنىڭ يېنىدىن يۇقىرىغا چىقىپ كەتتى.
23 شۇنىڭ بىلەن شۇ كۈنىلا ئىبراھىم ئۆز ئوغلى ئىسمائىلنى، ئۆز ئۆيىدە تۇغۇلغانلار ۋە پۇلغا سېتىۋالغانلارنىڭ
ھەممىسىنى، يەنى ئۇنىڭ ئۆيىدىكى بارلىق ئەركەكلەرنى ئېلىپ، خۇدا ئۇنىڭغا ئېيتقاندەك ئۇلارنىڭ خەتنىلىكىنى
كېسىپ خەتنە قىلدى.
24 ئىبراھىمنىڭ خەتنىلىكى كېسىلىپ، خەتنە قىلىنغاندا، توقسان توققۇز ياشقا كىرگەندى.
25 ئۇنىڭ ئوغلى ئىسمائىلنىڭ خەتنىلىكى كېسىلىپ، خەتنە قىلىنغاندا، ئون ئۈچ ياشتا ئىدى.
27-26 ئىبراھىم بىلەن ئۇنىڭ ئوغلى ئىسمائىل دەل شۇ كۈننىڭ ئۆزىدە خەتنە قىلىندى ۋە شۇنداقلا ئۇنىڭ ئۆيىدىكى
ھەممە ئەر كىشىلەر، مەيلى ئۆيىدە تۇغۇلغان بولسۇن يا كېيىن پۇلغا سېتىۋېلىنغانلار بولسۇن، ھەممىسى ئۇنىڭ بىلەن
بىللە خەتنە قىلىندى.

□ **17:15 »ساراي«** ـ بۇ ئىسىمنىڭ مەنىسى »مېنىڭ مەلىكەم.« لېكىن »ساراھ« بولسا پەقەت »مەلىكە« دېگەن مەنىدە. بۇنىڭ ئەھمىيىتى بەلكىم شۇكى، شۇ چاغدىن باشلاپ ساراھ پەقەت ئىبراھىم ئۆزىگىلا »مەلىكە« بولۇپلا قالماي، بەلكى خۇدا ئالدىدىمۇ ئېتىقادى تۈپەيلىدىن »مەلىكە« دەپ ھېسابلىنىدۇ »)ئىبر.» 11:11نى كۆرۈڭ.(
□ **17:16 ...» ئۇ ئەل-مىللەتلەرنىڭ ئانىسى بولىدۇ«** ـ ساراھدىن بولغان شۇ ئەل-مىللەتلەر »يەھۇدا«، »ئىسرائىل«)ئون قەبىلە(ۋە »ئېدوم« بولىدۇ. ئون قەبىلە سۈرگۈن بولغاندىن كېيىن ئۇلاردىن ھازىرقى بىرنەچچە مىللەت شەكىللەنگەن بولۇشى مۇمكىن.
□ **17:17 »ئىبراھىم ... دۇم يېتىپ كۈلۈپ... دېدى«** ـ ئىبراھىمنىڭ كۈلگەنلىكى بەلكىم يېرىم ئىشەنچسىزلىكتىن، يېرىم گۇماندىن، يېرىم خۇشاللىقتىن بولسا كېرەك. لېكىن »رىم.» 21-17:4دە دېيىلگەنلەر بويىچە، ئىبراھىم تېزلا تولۇق ئىشەنچىگە كەلدى. ئۇنىڭ بولغۇسى ئوغلى »ئىسھاق«نىڭ ئىسمىنىڭ مەنىسى »كۈلكە«دۇر.
□ **17:18 »ئىسمائىل سېنىڭ ئالدىڭدا ياشىسا ئىدى«!** ـ مەنىسى، بەلكىم، »ئىسمائىل سەن خۇدانىڭ بەخت-بەركىتىگە ئېرىشىسۇن«! دېگەندەكتۇر. خېلى روشەنكى، ئىبراھىم مۇشۇ ۋاقىتتىچە ئىسمائىلنى خۇدا ۋەدە قىلغان ئوغلۇم، دەپ ئۈمىد قىلىپ كەلگەندى. □ **17:19 »ئىسھاق«** ـ مەنىسى »كۈلكە.« ■ **17:19** يار. 10:18□ 2:21. □ **17:20 »ئۇلۇغ بىر خەلق«** ـ بۇ ئەرەبلەردۇر. ■ **17:20** يار. 10:16□ 16.25□12:
■ **17:21** يار. 2:21.

18

ئەرشتىن چۈشكەن ئۈچ مېھمان

1 پەرۋەردىگار مامرەدىكى دۇبزارلىقتىڭ يېنىدا ئىبراھىمغا كۆرۈندى؛ بۇ كۈن ئەڭ ئىسسىغان ۋاقىت بولۇپ، ئۇ
ئۆز چېدىرىنىڭ ئىشىكىدە ئولتۇراتتى.
2 ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ نەزەر سېلىۋىدى، مانا ئۈنىڭ ئۈدۈلىدا ئۈچ كىشى ئۈرە تۇراتتى. ئۇلارنى كۆرۈپ ئۇ
چېدىرىنىڭ ئىشىكىدىن قوپۇپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، يەرگە تەگكۈدەك تەزىم قىلىپ:■
3 ـ ئى رەببىم، ئەگەر پېقىر نەزەرلىرىدە ئىلتىپات تاپقان بولسام، ئۇتۇنمەنكى، قۇللىرىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كەتمىگەيلا،□
4 ئازغىنا سۇ كەلتۈرۈلسۇن، سىلەر پۇتلىرىڭلارنى يۇيۇپ دەرەخنىڭ تېگىدە ئارام ئېلىۋېلىڭلار.
5 سىلەر ئۆز قۇلۇڭلارنىڭ يېنىدىن ئۆتكەنكەنسىلەر، مەن بىر چىشلەم نان ئېلىپ چىقاي، سىلەر ھاردۇقۇڭلارنى
چىقىرىپ، ئاندىن ئۆتۈپ كەتكەيسىلەر، دېدى. ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ ئېيتقىنىڭدەك قىلغىن، دېۋىدى،
6 ئىبراھىم چېدىرىغا ساراھنىڭ قېشىغا يۈگۈرۈپ كىرىپ، ئۇنىڭغا: ـ ئۈچ داس ئېسىل ئۇندىن تېز خېمىر يۇغۇرۇپ
توقاچ ئەتكىن، ـ دېدى.□
7 ئاندىن ئىبراھىم كالا پادىسىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، يۇمران ئوبدان بىر موزاينى تاللاپ، چاكىرىغا تاپشۇردى؛ ئۇ بۇنى
تېزلا تەييار قىلدى.
8-9 ئاندىن ئىبراھىم سېرىق ماي، سۈت ۋە تەييارلاتقان موزاينى ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئۈتۈپ، ئۆزى
دەرەخنىڭ تېگىدە ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئۈرە تۇردى؛ ئۇلار ئۇلاردىن يېدى. ئۇلار ئۇنىڭدىن: ئايالىڭ ساراھ نەدە،
دەپ سورىۋىدى، ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مانا، چېدىردا، دېدى.
10 بىرسى: ـ مەن كېلەر يىلى مۇشۇ ۋاقىتتا قېشىڭغا جەزمەن قايتىپ كېلىمەن، ۋە مانا ئۇ ۋاقىتتا ئايالىڭ ساراھنىڭ بىر
ئوغلى بولىدۇ، ـ دېدى. ساراھ بولسا ئۇنىڭ كەينىدىكى چېدىرنىڭ ئىشىكىدە تۇرۇپ، بۇلارنى ئاڭلاۋاتاتتى.□ ■
11 ئىبراھىم بىلەن ساراھ ئىككىسى ياشىنىپ، قېرىپ قالغاندى؛ ساراھتا ئايال كىشىلەردە بولىدىغان ئادەت كۆرۈش
توختاپ قالغاندى.■
12 شۇڭا ساراھ ئۆز ئىچىدە كۈلۈپ: ـ مەن شۇنچە قېرىپ كەتكەن تۇرسام، راستىنلا لەززەت كۆرەلەرمەنمۇ؟
ئېرىمۇ قېرىپ كەتكەن تۇرسا؟ ـ دەپ خىيال قىلدى.■
13 پەرۋەردىگار ئىبراھىمغا: ـ ساراھنىڭ: »مەن قېرىپ كەتكەن تۇرسام، راستىنلا بالا تۇغارمەنمۇ؟« دەپ
كۈلگىنى نېمىسى؟
14 پەرۋەردىگارغا مۇمكىن بولمايدىغان تىلسىمات ئىش بارمۇ؟ بېكىتكەن ۋاقىتتا، يەنى كېلەر يىلى دەل بۇ چاغدا
قايتىپ كېلىمەن ۋە ئۇ ۋاقىتتا ساراھنىڭ بىر ئوغلى بولىدۇ، ـ دېدى.■
15 ئەمما ساراھ قورقۇپ كېتىپ: ـ كۈلمىدىم، دەپ ئىنكار قىلدى. لېكىن ئۇ: ـ ياق، سەن كۈلدۈڭ، ـ دېدى.

ئىبراھىمنىڭ خۇدادىن جىيەنى لۇت ئۈچۈن ئۆتۈنۈشى

■ **18:2** ئىبر. 2.13: □ **18:3** »رەببىم« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئادوناي.« بۇ سۆزنىڭ قارىغاندا ئىبراھىم بۇ مېھماننىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىنى بىلىپ
يەتكەندى.□ **18:6** »ئۈچ داس« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۈچ سېئاھ.« ئۈچ سېئاھ، بەلكىم 22 لىتر ئۇن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.□ **18:10** »بىرسى« ـ
ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ.« ■ **18:10** يار. 19:17□21□ 2.21: ■ **18:11** يار. 17:17□ رىم. 19:4□ ئىبر. 11.11: ■ **18:12** 26:19□ ھاك.
1پېت. 6.3: ■ **18:14** مات. 26:19□ لۇقا 37.1:

16 ئاندىن بۇ زاتلار ئۇ يەردىن قوپۇپ، سودوم تەرەپكە نەزىرىنى ئاغدۇردى. ئىبراھىممۇ ئۇلارنى ئۇزىتىپ، ئۇلار
بىلەن بىللە ماكېتى.
17 پەرۋەردىگار: ـ مەن قىلىدىغان ئىشنى ئىبراھىمدىن يوشۇرسام بولامدۇ؟■
18 چۈنكى ئىبراھىمدىن ئۇلۇغ ۋە كۈچلۈك بىر ئەل چىقىدۇ ۋە شۇنىڭدەك يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەل-مىللەتلەر ئۇ
ئارقىلىق بەخت-بەركەتكە مۇيەسسەر بولىدىغان تۇرسا؟■
19 چۈنكى مەن ئۇنى بىلىپ تاللىغانمەن، ئۇ چوقۇم ئۆز بالىلىرىنى ۋە ئۆنىڭ ئۆيىدىكىلەرنى ئۆزىگە ئەگەشتۈرۈپ،
ئۇلارغا پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى تۇتۇپ، ھەققانىيلىقنى ۋە ئادالەتنى يۈرگۈزۈشنى ئۆگىتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن مەنكى
پەرۋەردىگار ئىبراھىم توغرۇلۇق قىلغان ۋەدەمنى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن، ـ دېدى.□
20 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى: ـ »سودوم ۋە گومورىرا توغرۇلۇق كۆتۈرۈلگەن داد-پەريات ناھايىتى
كۈچلۈك، ئۇلارنىڭ گۇناھى ئىنتايىن ئېغىر بولغىنى ئۈچۈن،□
21 مەن ھازىرلا چۈشىمەن، قىلىۋاتقانلىرى راستتىنلا شۇ داد-پەريادلاردىن ماكا مەلۇم بولغاندەك شۇنچە رەزىلمۇ،
بىلىپ باقاي؛ ئۇنچە رەزىل بولمىغاندىمۇ، مەن ئۇنى بىلىشىم كېرەك.«
22 شۇنىڭ بىلەن بۇ كىشىلەر ئۇ يەردىن قوزغىلىپ، سودوم تەرەپكە يول ئالدى. لېكىن ئىبراھىم يەنىلا
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرە تۇراتتى.□
23 ئىبراھىم يېقىن بېرىپ: ـ سەن راستتىنلا ھەققانىيلارنى رەزىللەر بىلەن قوشۇپ ھالاك قىلامسەن؟
24 شەھەردە ئەللىك ھەققانىي كىشى بار بولۇشى مۇمكىن؛ سەن راستتىنلا شۇ جايىنى ھالاك قىلامسەن، ئەللىك
ھەققانىي كىشى ئۈچۈن ئۇ جايىنى كەچۈرۈم قىلمامسەن؟
25 ياق، ياق! بۇ ئىش سەندىن نېرى بولغاي! ھەققانىيلارنى رەزىللەرگە قوشۇپ ئۆلتۈرۈپ، ھەققانىيلارغا
رەزىللەرگە ئوخشاش مۇئامىلە قىلىش سەندىن نېرى بولغاي! پۈتكۈل جاھاننىڭ سوراقچىسى ئادالەت يۈرگۈزمەمدۇ؟
ـ دېدى.■
26 پەرۋەردىگار جاۋاب بېرىپ: ـ ئەگەر مەن سودوم شەھىرىدە ئەللىك ھەققانىيىنى تاپسام، ئۇلار ئۈچۈن پۈتكۈل
جايىنى ئايىپ قالىمەن، ـ دېدى.
27 ئاندىن ئىبراھىم جاۋاب بېرىپ: ـ مانا مەن پەقەت توپا بىلەن كۈلدىن ئىبارەت بولسامۇ، مەن ئىگەم بىلەن
سۆزلەشكىلى يەنە پېتىنالدىم.
28 مۇبادا شۇ ئەللىك ھەققانىيدىن بەش كىشى كەم بولسا، سەن بۇ بەش كىشىنىڭ كەم بولغىنى ئۈچۈن پۈتكۈل
شەھەرنى يوقىتامسەن؟ ـ دېدى.
ئۇ: ـ ئەگەر مەن شۇ يەردە قىرىق بەشنى تاپسامۇ، ئۇنى يوقاتمايمەن، دېدى.
29 ئىبراھىم ئۇنىڭغا سۆزىنى داۋام قىلىپ: ـ شۇ يەردە قىرىق كىشىلا تېپىلىشى مۇمكىن، دېۋىدى، پەرۋەردىگار: ـ
بۇ قىرىقى ئۈچۈن ئۇنى يوقاتمايمەن، ـ دېدى.

■ **18:17** ئام. 7.3:
■ **18:18** يار. 3:12□ 18:22□ 4:26□ روس. 25:3□ گال. 8.3:
□ **18:19** »چۈنكى مەن ئۇنى بىلىپ تاللىغانمەن، ئۇ چوقۇم ئۆز بالىلىرىنى ۋە ئۆنىڭ ئۆيىدىكىلەرنى ئۆزىگە ئەگەشتۈرۈپ، ...« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى:
»چۈنكى مەن... ئۇ ئۆز بالىلىرىنى ۋە ئۆيىدىكىلەرنى ئۆزىگە ئەگەشتۈرۈپ، ئۇلارغا پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى ئۇتقۇزۇپ، ئۇلارغا ھەققانىيلىقنى ۋە ئادالەتنى
ئۆگەتسۇن دەپ ئۇنى بىلىپ تاللىۋالدىم.« لېكىن بۇنداق تەرجىمە ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىغا ئانچە ماس كەلمەيدۇ.
□ **18:20** »سودوم بىلەن گومورىرا توغرۇلۇق كۆتۈرۈلگەن داد-پەريات« ـ بۇ يەردە شۇبھىسىزكى، سودوم بىلەن گومورىرا تەرىپىدىن خورلانغان ۋە
زۇلۇم يېگەنلەردىن كۆتۈرۈلگەن يولسا كېرەك »)ئەز.» 49:16)نى كۆرۈڭ.(
□ **18:22** »بۇ كىشىلەر« ـ كېيىنكى بايانلار بويىچە، پەرۋەردىگار ئىبراھىم بىلەن قالدى؛ قالغان ئىككى زات سودومغا ماڭىدۇ ۋە شۇ يەردە (19-□□□)
لۇتنى قۇتقۇزۇۋالىدۇ. شۇ ئىككى زات پەرىشتىلەر ئىدى .(1:19)
■ **18:25** رىم. 6.3:

30 ئۇ يەنە سۆز قىلىپ: ئى ئىگەم، خاپا بولمىغايسەن، مەن يەنە سۆز قىلاي. شۇ يەردە ئوتتۇزنى تېپىلسىمۇ مۇمكىن؟
ـ دېدى.
ئۇ: ـ ئەگەر مەن ئۇ يەردە ئوتتۇزنى تاپسامۇ، يوقاتمايمەن، ـ دېدى.
31 ئۇ يەنە سۆز قىلىپ: ـ مانا ئەمدى مەن ئىگەم بىلەن سۆزلەشكىلى جۈرئەت قىلدىم؛ شۇ يەردە يىگىرمىسى تېپىلسىمۇ
مۇمكىن، ـ دېدى.
پەرۋەردىگار سۆز قىلىپ: بۇ يىگىرمىسى ئۈچۈن ئۇ يەرنى يوقاتمايمەن، ـ دېدى.
32 ئۇ سۆزلەپ: ـ ئى ئىگەم، خاپا بولمىغاي، مەن پەقەت مۇشۇ بىر قېتىملا سۆز قىلاي! شۇ يەردە ئونى تېپىلسىمۇ
مۇمكىن، دېۋىدى، ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ئونى ئۈچۈن ئۇنى يوقاتمايمەن، ـ دېدى.
33 پەرۋەردىگار ئىبراھىم بىلەن سۆزلىشىپ بولغاندىن كېيىن كەتتى؛ ئىبراھىممۇ ئۆز جايىغا قايتىپ كەتتى.

19

سودوم شەھىرىدىكىلەرنىڭ رەزىللىكى

1 ئىككى پەرىشتە كەچتە سودومغا يېتىپ كەلدى؛ شۇ چاغدا لۇت سودومنىڭ دەرۋازىسىدا ئولتۇراتتى. لۇت
ئۇلارنى كۆرۈپلا ئورنىدىن تۇرۇپ، ئالدىغا چىقىپ يۈزى يەرگە تەگكۈدەك تەزىم قىلىپ:□
2 ـ مانا، ئەي خوجىلىرىم، كەمىنىلىرىنىڭ ئۆيىگە چۈشۈپ پۇتلىرىڭلارنى يۇيۇپ قونۇپ قالغايسىلەر، ئاندىن ئەتە
سەھەر قوپۇپ يولغا چىقساڭلارمۇ بولىدۇ، دېۋىدى، بۇلار جاۋابەن: ـ ياق، بىز شەھەر مەيدانىدا كەچلەيمىز، ـ
دېدى.■
3 ئەمما ئۇ ئۇلارنى چىڭ تۇتۇۋىدى، ئاخىر ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن بېرىپ ئۆيىگە كىردى. ئۇ ئۇلارغا داستىخان سېلىپ،
پېتىر توقاچلارنى پىشۇرۇپ بەردى، ئۇلار غىزالاندى.■
4 ئۇلار تېخى ياتمىغاندىدى، شەھەردىكىلەر، يەنى سودومنىڭ ئەركەكلىرى، ياش، قېرى ھەممىسى ھەرقايسى
مەھەللىلەردىن كېلىپ ئۆينى قورشىۋالدى؛
5 ئۇلار لۇتنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ بۇگۈن كەچتە سېنىڭكىگە كىرگەن ئادەملەر قېنى؟ ئۇلارنى بىزگە چىقىرىپ بەر،
بىز ئۇلار بىلەن يېقىنچىلىق قىلىمىز، ـ دېدى.
6 لۇت دەرۋازىنىڭ ئالدىغا، ئۇلارنىڭ قېشىغا چىقىپ، ئىشىكنى يېپىۋېتىپ،
7 ئۇلارغا: ـ ئەي بۇرادەرلىرىم، مۇنداق رەزىللىكنى قىلماڭلار!
8 مانا، تېخى ھېچ ئەر بىلەن بىللە بولمىغان ئىككى قىزىم بار؛ ئۇلارنى سىلەرگە چىقىرىپ بېرەي. ئۇلار بىلەن
خالىغىنىڭلارنى قىلىڭلار. ئەمما بۇ ئادەملەر ئۆگزەمنىڭ سايىسى ئاستىغا كىرگەنىكەن، سىلەر ئۇلارنى ھېچنېمە
قىلماڭلار! ـ دېدى.
9 لېكىن ئۇلار جاۋاب بېرىپ: »نېرى تۇر«! دېگىنچە، يەنە: ـ بۇ يەردە تۇرۇشقا كەلگەن بۇ مۇساپىر ھاكىم
بولماقچىمىكەن؟ ئەمدى ساڭا ئۇلارغا قىلغاندىنمۇ بەتتەر يامانلىق قىلىمىز! ـ دەپ لۇتنى قىستاپ، ئىشىكنى چېقىشقا
باستۇرۇپ كەلدى.■
10 ئەمما ئۇ ئىككى كىشى قوللىرىنى ئۇزىتىپ لۇتنى ئۆيىگە ئۆز قېشىغا تارتىپ ئەكىرىۋېلىپ، ئىشىكنى تاقىۋالدى
11 ۋە ئۆينىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدىكى ئادەملەرنى كىچىكىدىن تارتىپ چوڭىغىچە كورلۇققا مۇپتىلا قىلدى؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار دەرۋازىنى ئىزدەپ، ھالدىن كەتتى.

□ 19:1 »دەرۋازىسىدا ئولتۇراتتى« ـ كونا زامانلاردا پەقەت شەھەرنىڭ مۆتىۋەرلىرى ۋە ئاقساقاللىرى دەرۋازىدا ئولتۇرۇشقا مۇيەسسەر ئىدى. شۇڭا
لۇت سودوم شەھىردە »مۆتىۋەر« ھېسابلىناتتى. ■ 19:2 يار. 4:18. ■ 19:3 ئىبر. 2:13. ■ 19:9 مىس. 14:2□ روس. 27:7□ 2 پېت.
8. :7□2

لۇتنىڭ سودومدىن قېچىشى

12 ئاندىن ئىككەيلەن لۇتقا: ـ مۇشۇ يەردە يەنە بىرەر كىمىڭ بارمۇ؟ كۈيئوغۇل، ئوغۇل ياكى قىزلىرىڭ ۋە ياكى
شەھەردە باشقا ئادەملىرىڭ بولسا ئۇلارنى بۇ يەردىن ئېلىپ كەتكىن!
13 چۈنكى بىز بۇ يەرنى يوقىتىمىز؛ چۈنكى ئۇلار تورغۇلۇق كۆتۈرۈلگەن داد-پەريات پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئىنتايىن
كۆچلۈك بولغاچ، پەرۋەردىگار بىزنى ئۇنى يوقىتىشقا ئەۋەتتى، ـ دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن لۇت تاشقىرىغا چىقىپ، قىزلىرىنى ئالدىغان بولغۇسى كۈيئوغۇللىرىنىڭ قېشىغا بېرىپ: »ئەمدى
قوپۇپ بۇ يەردىن چىقىپ كېتىڭلار؛ چۈنكى پەرۋەردىگار شەھەرنى يوقىتىدۇ« ـ دېدى. ئەمما ئۇ بولغۇسى
كۈيئوغۇللىرىنىڭ نەزىرىگە چاچاقاق قىلغاندەك كۆرۈندى.
15 تاڭ ئاتقاندا، پەرىشتىلەر لۇتنى ئالدىرتىپ: ـ ئەمدى قوپۇپ ئايالىڭ بىلەن قېشىڭدىكى ئىككى قىزىڭنى ئالغىن؛
بولمىسا شەھەرنىڭ قەبىھلىكىگە چېتىلىپ قېلىپ، ھالاك بولىسەن، ـ دېدى.
16 ئەمما ئۇ تېخىچە تارىسالدى بولۇپ تۇرغاندا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا رەھىم قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ ئىككىيلەن لۇتنىڭ
قولىنى، ئايالىنىڭ قولىنى ۋە ئىككى قىزىنىڭ قوللىرىنى تۇتۇپ، ئۇلارنى شەھەرنىڭ سىرتىغا ئەچىقىپ، ئورۇنلاشتۇرۇپ
قويدى.
17 ئۇلارنى چىقارغاندىن كېيىن شۇ ئىش بولدىكى، ئۇلاردىن بىرى ئۇنىڭغا: ـ جېنىڭنى ئېلىپ قاچ، ھالاك
بولماسلىقىڭ ئۈچۈن كەينىگە قارىمای، تۇزلەڭلىكتىكى ھېچ يەردە توختىمای، تاغقا قاچقىن! ـ دېدى.
18 لېكىن لۇت ئۇلارغا: ـ ئۇنداق بولمىغای، ئەي خوجام، ئۆتۈنۈپ قالاي!□
19 مانا، كەمىنەڭ كۆزۈڭدە ئىلتىپات تاپتى، جېنىمنى قۇتقۇزدۇڭ، ماڭا زور مەرھەمەت كۆرسەتتىڭ؛ ئەمما مەن
تاغقا قاچالمايمەن؛ ئۇنداق قىلسام، ماڭا بىرەر ئاپەت چۈشۈپ، ئۆلۈپ كېتىرمەتمىكەن.
20 قارا، ئاۋۇ شەھەرگە قېچىپ بارسا بولغۇدەك ناھايىتى يېقىن ئىكەن، شۇنداقلا كىچىك شەھەر ئىكەن! ئۆتۈنۈپ
قالاي، مېنىڭ شۇ يەرگە قېچىشىمغا يول قويغايسەن! ئۇ كىچىك شەھەر ئەمەسمۇ؟! جېنىم شۇ يەردە ئامان قالدۇ!
ـ دېدى.
21 پەرىشتە ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ خەير، بۇ ئىشتىمۇ ساڭا ماقۇل بولاي، سەن ئېيتقان شۇ شەھەرنى ۋەيران
قىلماي.
22 ئەمدى ئۇ يەرگە تېزدىن قېچىپ بارغىن؛ چۈنكى سەن شۇ يەرگە يېتىپ بارمىغۇچە ھېچ ئىش قىلالماسمەن، ـ
دېدى. شۇڭا ئۇ شەھەرنىڭ ئىسمى »زوئار« دەپ ئاتالغان.□

سودوم بىلەن گومورا شەھەرلىرىنىڭ ۋەيران قىلىنىشى

23 لۇت زوئارغا يېتىپ بارغاندا كۈن نۇرى يەر يۈزىگە چېچىلغانىدى.

□ **19:18 »خوجام«** ـ ياكى »رەببىم.«

□ **19:22 »زوئار«** ـ مەنىسى »كىچىك.«

لۇتنىڭ بۇ ئىلتىماسى تولىمۇ غەلىتە ئىدى: (1) زوئار ئەسلىدە »تۇزلەڭلىكتىكى بەش شەھەر«دىن بىرى بولۇپ (2:14)، سودوم بىلەن يېقىن مۇناسىۋەتتە ئىدى. شۇنداقلا سودومغا ئوخشاش گۇناھلارغا پېتىپ قالغان بولۇشى مۇمكىن ئىدى. شۇڭا پەرىشتىلەر ئەسلىدە زوئارنى يوقاتماقچى بولغان (19:22-□□□□□)؛ (2) لۇت سودوم شەھىرىنىڭ گۇناھلىرىنى ۋە خەتەرلىكىنى ئۇيدان بىلىپ تۇرۇپمۇ، يەنىلا ئۇنىڭغا ئوخشايدىغان يەنە بىر شەھەرگە قاچماقچى بولدى؛ (3) گەرچە خۇدا ئاجايىب يول بىلەن ئۇنى ۋە ئائىلىسىدىكىلىرىنى قۇتقۇزغان بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا »ئاغقا قېچىش«تىن قورقتى، ئۇ بەلكى »بىرەر ئاپەت بېشىمغا چۈشۈشى مۇمكىن« دەپ ئويلىغان بولۇشى مۇمكىن. بۇلار ئۇنىڭ ئېتىقادسىزلىقى ئىدى. (4) بىزنىڭچە، ئۇنىڭ شۇنداق ئىلتىماس قىلىشىنىڭ سەۋەبى، ئۇ »سېپىللىق شەھەر« ئۈچىدە تۇرسام ئامان-ئېسەن بولىمەن« دەپ بىلدى. ئىبراھىم بولسا خۇدانىڭ باشپاناھلىقىغا ئىشىنىپ، سېپىلسىز چېدىرلاردا تۇرۇپ، تولىمۇ خاتىرجەم ياشىدى. (5) ئاخىر بېرىپ لۇت زوئاردا خاتىرجەم بولالماي يەنىلا تاغقا چىقىپ شۇ يەرنى ماكان قىلدى (19:30-□□□□□). بۇ ۋەقەلەر تورغۇلۇق يەنە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدىمۇ ئازراق توختىلىمىز.

24 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار ئەرشتىن، تۆز يېنىدىن سودوم بىلەن گومورراننىڭ ئۈستىگە گۈڭگۈرت ۋە ئوت
ياغدۇرۇپ،■
25 شۇ شەھەرلەرنى، پۈتكۈل تۈزلەكلىكنى ھەمدە شەھەرلەردىكى بارلىق ئاھالىلەر ۋە يەردىن ئۈنگەنلەرنى قوشۇپ
بەربات قىلدى.
26 لېكىن لۇتنىڭ ئارقىسىدىن ماكىغان ئايالى كەينىگە قارىۋىدى، تۆز تۇۋرۇكىگە ئايلىنىپ قالدى.■
27 ئەتىسى تاڭ سەھەردە، ئىبراھىم قوپۇپ ئىلگىرى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرغان جايىغا چىقىپ،
28 سودوم بىلەن گومورىا تەرەپكە، شۇنداقلا تۈزلەكلىكنىڭ ھەممە يېرىگە نەزەر سېلىۋىدى، مانا، يەر يۈزىدىن
خۇمدانىنىڭ تۇتۇنىدەك تۇتۇن تۈرلەۋاتقىنىنى كۆردى.
29 ئەمما شۇنداق بولدىكى، خۇدا ئۇ تۈزلەكلىكتىكى شەھەرلەرنى ۋەيران قىلغاندا، ئۇ ئىبراھىمنى ئېسىگە ئېلىپ، لۇت
تۇرغان شەھەرلەرنى بەربات قىلغاندا ئۇنى بالا-يىتىپەتنىڭ ئىچىدىن چىقىرىپ قۇتقۇزدى.□

لۇت ۋە ئۇنىڭ قىزلىرى

30 ئەمما لۇت زوئار شەھىرىدە تۇرۇشتىن قورققاچقا، زوئاردىن كېتىپ، تاغقا چىقىپ، ئىككى قىزى بىلەن شۇ
يەردە ماكانلاشتى. ئۇ ئىككى قىزى بىلەن بىر ئۆڭكۈردە تۇردى.
31 ئەمدى چوڭ قىز كىچىكىگە: ـ ئاتىمىز بولسا قېرىپ كەتتى؛ دۇنيانىڭ قائىدە-يوسۇنى بويىچە بۇ يۇرتتا بىزگە
يېقىنچىلىق قىلىدىغان ھېچ ئەر كىشى قالمىدى.
32 قېنى، ئاتىمىزنى شاراب بىلەن مەست قىلىپ قويۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ياتايلى؛ شۇنداق قىلساق، بىز پەرزەنت
كۆرۈپ ئاتىمىزنىڭ ئۇرۇقىنى قالدۇرالايمىز، ـ دېدى.
33 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇ كېچىسى ئاتىسىغا شاراب ئىچكۈزۈپ مەست قىلىپ قويۇپ، چوڭ قىزى كىرىپ ئاتىسى
بىلەن ياتتى. لېكىن لۇت ئۇنىڭ كىرىپ ياتقىنىنىمۇ، قوپۇپ كەتكىنىنىمۇ ھېچ سەزمىدى.
34 ئەتىسى شۇنداق بولدىكى، چوڭى كىچىكىگە: ـ مانا، مەن ئاخشام ئاتام بىلەن ياتتىم؛ بۈگۈن كەچتىمۇ ئۇنىڭغا
يەنە شاراب ئىچكۈزەيلى؛ شۇنىڭ بىلەن سەن كىرىپ ئۇنىڭ بىلەن ياتقىن؛ شۇنداق قىلىپ، ھەر ئىككىمىز پەرزەنت
كۆرۈپ ئاتىمىزنىڭ نەسلىنى قالدۇرالايمىز، ـ دېدى.
35 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇ كېچىسى ئاتىسىغا شاراب ئىچكۈزۈپ مەست قىلىپ قويۇپ، كىچىك قىزى ئورنىدىن
تۇرۇپ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ياتتى. ئەمما لۇت ئۇنىڭ كىرىپ ياتقىنىنىمۇ، قوپۇپ كەتكىنىنىمۇ ھېچ سەزمىدى.
36 شۇنداق قىلىپ، لۇتنىڭ ئىككىلا قىزى ئۆز ئاتىسىدىن ھامىلىدار بولۇپ قالدى.
37 چوڭى بولسا ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭ ئېتىنى موئاب قويدى؛ ئۇ بۈگۈنكى موئابىيلارنىڭ ئاتىسىدۇر.□
38 كىچىكىمۇ ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭ ئېتىنى بەن-ئامى قويدى. ئۇ بۈگۈنكى ئامۇنىيلارنىڭ ئاتىسىدۇر.□

20

ئىبراھىم بىلەن ئابىمەلەك

1 ئىبراھىم ئۇ يەردىن چىقىپ، جەنۇب تەرەپتىكى نەگەۋگە كۆچۈپ كېلىپ، قادەش بىلەن شۇرنىڭ ئارىلىقىدا
تۇرۇپ قالدى؛ بىر مەزگىلدىن كېيىن گەرارىدا ئولتۇراقلاشتى.

■ **19:24** قان. 22:29□ يەش. 19:13□ يەر. 16:20□ 40:50□ يىغ. 6:4□ ئەز. 50:16□ ھوش. 8:11□ ئام. 11:4□ زەف. 9:2□ لۇقا 29:17□ 2پېت. 6:2□ يەھ. 7. ■ **19:26** لۇقا 32.17: □ **19:29** »**ئۇ ئىبراھىمنى ئېسىگە ئېلىپ...**« ـ ئىبرانىي تىلدا »خۇدا ئىبراھىمنى ئېسىگە ئېلىپ...«. □ **19:37** »**موئاب**« ـ »ئاتىنىڭ سۈيى« يا كى »ئاتىدىن بولغان.« □ **19:38** »**بەن-ئامى**« ـ مەنىسى: »خەلقىمنىڭ ئوغلى.«

2 شۇ يەردە ئىبراھىم ئايالى ساراھ توغرىسىدا: »ئۇ مېنىڭ سىڭلىمدۇر«، دېگەندى. شۇنىڭ بىلەن گەرارنىڭ
پادىشاھى ئابىمەلەك ئادەم ئەۋەتىپ، ساراھنى ئۆزىگە خوتۇن بولۇشقا ئېلىۋالدى.■
3 لېكىن بىر كۈنى كېچىسى چۈشىدە خۇدا ئابىمەلەككە كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ مانا، سەن ئۆزۈڭگە ئېلىۋالغان ئايال
سەۋەبىدىن ئەمدى ئۆلگەن ئادەمدۇرسەن؛ چۈنكى ئۇ باشقا بىرسىنىڭ ئايالىدۇر ـ دېدى.
4 ئەمما ئابىمەلەك ئۇنىڭغا تېخى يېقىنچىلىق قىلمىغاندى. ئۇ خۇداغا: ـ ئى رەب، ھەققانىي بىر خەلقنىمۇ ھالاك
قىلامسەن؟□
5 ئۇ ئۆزىمۇ ماڭا: »ئۇ مېنىڭ سىڭلىم« دەپ ئېيتمىدىمۇ؟ يەنە كېلىپ، بۇ ئايالمۇ »ئۇ مېنىڭ ئاكام«، دەپ ئېيتقاندى.
مەن بولسام ساپ كۆڭۈلۈم ۋە دۇرۇس نىيىتىم بىلەن بۇ ئىشنى قىلدىم، ـ دېدى.□
6 خۇدا چۈشىدە ئۇنىڭغا يەنە: ـ بۇ ئىشنى ساپ كۆڭۈل بىلەن قىلغىنىڭنى بىلىمەن؛ شۇ سەۋەبتىن مەن سېنى
ئالدىمدا گۇناھ قىلىشتىن توسۇپ، ئۇنىڭغا تېگىشىڭگە قويمىدىم.
7 ئەمدى ئۇ كىشىنىڭ ئايالىنى ئۆزىگە قايتۇرۇپ بەر؛ چۈنكى ئۇ پەيغەمبەر، ئۇ سېنىڭ ھەققىڭدە دۇئا قىلىدۇ ۋە سەن
تىرىك قالىسەن. ئەگەر ئۇنى ياندۇرۇپ بەرمىسەڭ شۇنى بىلىپ قويغىنىكى، سەن ۋە ھەممە ئادەملىرىڭ قوشۇلۇپ
جەزمەن ئۆلىسىلەر، ـ دېدى.
8 ئابىمەلەك ئەتىگەن تاڭ سەھەردە قوپۇپ، ھەممە خىزمەتكارلىرىنى چاقىرىپ، بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇلارنىڭ
قۇلاقلىرىغا سالدى؛ بۇ ئادەملەر ناھايىتى قورقۇشۇپ كەتتى.
9 ئاندىن ئابىمەلەك ئىبراھىمنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ بۇ بىزگە نېمە قىلغىنىڭ؟ مەن ساڭا زادى نېمە گۇناھ قىلدىم، سەن
مەن ۋە پادىشاھلىقىمغا ئېغىر بىر گۇناھنى يۈكلەپ قويدۇڭ؟ ماڭا قىلمايدىغان ئىشلارنى قىلدىڭ! ـ دېدى.
10 ئابىمەلەك ئىبراھىمغا يەنە: ـ سەن زادى بىزنىڭ نېمە ئىشىمىزنى كۆرگىنىڭ ئۈچۈن مۇشۇ ئىشنى قىلدىڭ؟ ـ
دېدى.□
11 ئىبراھىم جاۋاب بېرىپ: ـ »بۇ يەردە شۇبھىسىزكى ھېچكىم خۇدادىن قورقمايدىكەن، ئۇلار مېنى ئايالىم تۈپەيلىدىن
ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ«، دەپ ئويلىغانىدىم.
12 ئەمەلىيەتتە، ئۇنىڭ مېنىڭ سىڭلىم ئىكەنلىكى راست، لېكىن ئۇ مېنىڭ ئاتا بىر، ئانا بۇلەك سىڭلىم؛ كېيىن ئۇ مېنىڭ
ئايالىم بولدى.□
13 لېكىن خۇدا مېنى ئاتامنىڭ ئۆيىدىن چىقىرىپ سەرگەردانلىققا يۈرگۈزگىنىدە، مەن ئايالىمغا: ـ بىز قەيەرگىلا
بارساق، سەن ماڭا شۇنداق شاپائەت كۆرسەتكەيسەنكى، مېنىڭ توغرامدا: »بۇ مېنىڭ ئاكام بولىدۇ«، دېگىن، ـ
دەپ ئېيتقاندىم ـ دېدى.■
14 ئاندىن ئابىمەلەك قوي-كاللار، قۇللار ۋە دېدەكلەرنى ئېلىپ ئۇلارنى ئىبراھىمغا بەردى ۋە ئايالى ساراھنىمۇ
ئۇنىڭغا قايتۇرۇپ بەردى.
15 ئابىمەلەك: ـ مانا مېنىڭ زېمىنىم بولسا ئالدىڭدا تۇرۇپتۇ؛ كۆزۈڭگە قايسى يەر ياقسا شۇ يەردە تۇرغىن، ـ دېدى.

■ **20:2** يار. 13:12 7.26:
□ **20:4** **»ھەققانىي خەلقنىمۇ ھالاك قىلامسەن؟«** ـ ئابىمەلەكنىڭ ئۆيىدىكىلەرگە، بولۇپمۇ قىز-ئايالىلارغا بىر خىل ۋابا چۈشكەندى (18-□□□□□). شۇنىڭ بىلەن مۇشۇ يەردە ئۇ پەقەت ئۆزى ئۆچۈنلا ئەمەس، بەلكى ئۆز خەلقى ئۈچۈن رەھىم تىلىمەكچى. ئابىمەلەكنىڭ كۆپ جەھەتلەردە خېلى ياخشى تەرەپلىرى بار.
□ **20:5** **»ساپ كۆڭۈلۈم ۋە دۇرۇس نىيىتىم بىلەن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »قولۇمنىڭ پاكلىكى بىلەن...«.
□ **20:10** **»سەن زادى بىزنىڭ نېمە ئىشىمىزنى كۆرگىنىڭ ئۈچۈن مۇشۇ ئىشنى قىلدىڭ؟«** ـ ئابىمەلەك بۇ ئىككىنچى سوئالنى بەلكىم ھەققىي كەمتەرلىك بىلەن سورىغان بولسا كېرەك. ئۇ شۇبھىسىزكى خۇدادىن قورقىچقا، خۇدانىڭ ئىبراھىم توغرۇلۇق »ئۇ پەيغەمبەر« دېگەن سۆزىنى ئېسىدىن چىقارمىدى.
□ **20:12** **»لېكىن ئۇ مېنىڭ ئاتا بىر، ئانا بۇلەك سىڭلىم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »لېكىن ئۇ ئاتامنىڭ قىزى ئەمەس، بەلكى ئاتامنىڭ قىزى ئىدى.«
■ **20:13** يار. 13.12:

16 ئۇ ساراھقا: »مانا، مەن ئاكاڭغا مىڭ كۈمۈش تەڭگە بەردىم، مانا بۇلار ئۆز يېنىڭدىكىلەر، شۇنداقلا ھەممە
ئادەملەرنىڭ كۆز ئالدىدا ئۆيانىڭ يېپقۇچى بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سەن ھەرقانداق داغ-ئەيىبتىن خالاس بولىسەن.«□
17-18 ئىبراھىم خۇداغا دۇئا قىلدى، خۇدا ئابىمەلەك، ئايالى ۋە كېنىزەكلىرىنى ساقايتتى، ئاندىن ئۇلار يەنە بالا
تۇغالايدىغان بولدى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئىبراھىمنىڭ ئايالى ساراھ تۈپەيلىدىن ئابىمەلەكنىڭ تۆيىدىكى ھەممە
خوتۇنلارنىڭ بالىياتقۇلىرىنى ئېتىپ قويغانىدى.

21

ئىسھاقنىڭ دۇنياغا كېلىشى

1 ئەمدى پەرۋەردىگار ۋەدە قىلغىنىدەك ساراھنى يوقلىدى؛ پەرۋەردىگار ساراھقا دېگىنىدەك قىلدى.□ ■
2 ساراھ ھامىلدار بولۇپ، ئىبراھىم قېرىغاندا خۇدا ئۇنىڭغا بېكىتكەن ۋاقىتتا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى.■
3 ئىبراھىم تۇزىگە تۇرەلگەن ئوغلى، يەنى ساراھ ئۇنىڭغا تۇغۇپ بەرگەن ئوغلىنىڭ ئىسمىنى ئىسھاق قويدى.□
4 ئاندىن ئىبراھىم خۇدا ئۇنىڭغا بۇيرۇغىنىدەك ئۆز ئوغلى ئىسھاق تۇغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى خەتنە قىلدى.■
5 ئوغلى ئىسھاق تۇغۇلغان چاغدا، ئىبراھىم يۈز ياشتا ئىدى.
6 ساراھ: »خۇدا مېنى كۈلدۈرۈۋەتتى؛ ھەركىم بۇ ئىشنى ئاڭلىسا، مەن بىلەن تەڭ كۈلۈشىدۇ«، دېدى.
7 ئۇ يەنە: ـ كىممۇ ئىبراھىمغا: »ساراھ بالا ئېمىتىدىغان بولىدۇ«! دەپ ئېيتالايتتى؟ چۈنكى ئۇ قېرىغاندا ئۇنىڭغا
بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم! ـ دېدى.

ھەجەر بىلەن ئىسمائىلنىڭ قوغلىنىشى

8 بالا چوڭ بولۇپ، ئەمچەكتىن ئايرىلدى. ئىسھاق ئەمچەكتىن ئايرىلغان كۈنى ئىبراھىم چوڭ زىياپەت ئۇتۇكىزۇپ
بەردى.
9 ئەمما ساراھ مىسىرلىق ھەجەرنىڭ ئىبراھىمغا تۇغۇپ بەرگەن ئوغۇلىنىڭ ئىسھاقنى مەسخىرە قىلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ
قالدى.
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىبراھىمغا: ـ بۇ دېدەك بىلەن ئوغلىنى ھەيدىۋەت! چۈنكى بۇ دېدەكنىڭ ئوغلى مېنىڭ ئوغلۇم
ئىسھاق بىلەن تەڭ ۋارىس بولسا بولمايدۇ!، ـ دېدى.■
11 ساراھنىڭ بۇ سۆزى ئىبراھىمغا تولىمۇ ئېغىر كەلدى؛ چۈنكى ئىسمائىلمۇ ئۇنىڭ ئوغلى-دە!□
12 لېكىن خۇدا ئىبراھىمغا: ـ بالاڭ ۋە دېدىكىڭ ۋەجىدىن بۇ سۆز ساڭا ئېغىر كەلمىسۇن، بەلكى ساراھنىڭ ساڭا
دېگەنلىرىنىڭ ھەممىسىگە قۇلاق سالغىن؛ چۈنكى ئىسھاقتىن بولغىنى سېنىڭ نەسىلىڭ ھېسابلىنىدۇ.■

□ **20:16 »شۇنىڭ بىلەن سەن ھەرقانداق داغ-ئەيىبتىن خالاس بولىسەن«** ـ بىز شۇ زاماندىكى تۆرەب-ئادەتلەردىن تولۇق خەۋەردار بولمىغاچقا، ئابىمەلەكنىڭ بۇ سوۋغىتىنىڭ ئەھمىيىتىنى ھازىر چۈشىنىشىمىز تەسرەك بولىدۇ، ھالبۇكى، ئۇنىڭ مەقسىتى ئېنىق كۆرۈنىدۇ.

□ **21:1 »پەرۋەردىگار ... ساراھنى يوقلىدى«** ـ تەۋرات-ئىنجىلدا، خۇدا مەلۇم كىشىنى ياكى مەلۇك خەلقنى »يوقلاپ« ئۇنىڭغا ياكى ئۇلارغا يېقىنلاشسا، ياكى ئالاھىدە بەخت-بەركەت، شاپائەت كۆرسىتىدۇ، ياكى قاتتىق جازالايدۇ. مۇشۇ يەردە بەخت-بەركەت يەتكۈزۈش ئۈچۈن، ئەلۋەتتە.

بۇ ئىشتا قىزىق بىر يېرى شۇكى، ئىبراھىم باشقىلار ئۈچۈن »ئۇلار بالىلىق بولسۇن« (17:20-18) دەپ دۇئا قىلغاندىن كېيىن ئۆزىگۇ پەرزەنت كۆرىدۇ.

■ **21:1** يار. 19:17□ 10.18: ■ **21:2** يار. 10:18□14 گال. 23:4□ ئىبر. 11.11: □ **21:3 »ئىسھاق«** ـ »كۈلكە.« ■ **21:4** يار. 10.17: ■ **21:10** گال. 30.4: □ **21:11 »ئېغىر«** ـ ياكى »يامان.« ■ **21:12** رىم. 7:9□ ئىبر. 18.11:

13 لېكىن دېدەكنىڭ ئوغلىدىنمۇ بىر خەلق-مىللەت پەيدا قىلىمەن، چۈنكى ئۇنىڭ ئۈمۈ سېنىڭ نەسلىڭ، ـ دېدى.■
14 ئەتىسى تاڭ سەھەردە ئىبراھىم قوپۇپ، نان بىلەن بىر تۇلۇم سۈنى ئېلىپ ھەجەرگە بېرىپ، ئۇنىڭ يۈدكۈزۈپ،
بالىنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ، ئىككىسىنى يولغا سېلىپ قويدى. ھەجەر كېتىپ، بەئەر-شىبانىڭ چۆلىدە كېزىپ
يۈردى.□
16-15 ئەمدى تۇلۇمدىكى سۇ تۈگەپ كەتكەندى؛ ھەجەر بالىنى بىر چاتقالنىڭ تۈۋىگە تاشلاپ قويۇپ، ئۆز-
ئۆزىگە: »بالىنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىگە قاراپ چىدىمايمەن« دەپ، بىر ئوق ئېتىمچە يىراققا بېرىپ، ئۇدۇلىدا ئولتۇردى.
ئۇ ئۇدۇلىدا ئولتۇرۇپ، پەريياد كۆتۈرۈپ يىغلىدى.

17 خۇدا ئوغۇلنىڭ يىغا ئاۋازىنى ئاڭلىدى؛ شۇنىڭ بىلەن خۇدانىڭ پەرىشتىسى ئاسماندىن ھەجەرنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا:
ـ ئەي ھەجەر، ساڭا نېمە بولدى؟ قورقمىغىن؛ چۈنكى خۇدا ئوغۇلنىڭ يىغا ئاۋازىنى ياتقان يېرىدىن ئاڭلىدى.
18 ئەمدى قوپۇپ، قولۇڭ بىلەن بالىنى يۆلەپ تۇرغىن؛ چۈنكى مەن ئۇنى ئۇلۇغ بىر ئەل-مىللەت قىلىمەن، ـ دېدى.■
19 شۇئان خۇدا ھەجەرنىڭ كۆزلىرىنى ئاچتى، ئۇ بىر قۇدۇقنى كۆردى. ئۇ بېرىپ تۇلۇمغا سۇ تولدۇرۇپ، ئوغۇلغا
ئىچكۈزدى.
20 خۇدا ئۇ بالا بىلەن بىللە بولدى؛ ئۇ ئۆسۈپ چوڭ بولدى. ئۇ چۆلدە ياشاپ، مەرگەن بولۇپ يېتىشتى.
21 ئۇ پاران چۆلىدە تۇردى؛ شۇ ۋاقىتلاردا ئانىسى ئۇنىڭغا مىسىر زېمىنىدىن بىر قىزنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەردى.

ئىبراھىمنىڭ ئابىمەلەك پادىشاھ بىلەن چىكىشىم تۈزۈشى

22 ئۇ ۋاقىتلاردا شۇنداق بولدىكى، ئابىمەلەك ۋە ئۇنىڭ لەشكەربېشى فىكول كېلىپ ئىبراھىمغا: ـ قىلغان ھەممە
ئىشلىرىڭدا، خۇدا سېنىڭ بىلەن بىللىدۇر.
23 ئەمدى سەن دەل مۇشۇ يەردە ماڭا، ئوغلۇمغا ۋە نەۋرەمگە خىيانەت قىلماسلىققا خۇدانىڭ نامىدا قەسەم
قىلىپ بەرگەيسەن؛ مەن ساڭا كۆرسىتىپ كەلگەن مېھرىبانلىقىمدەك، سەنمۇ ماڭا ۋە سەن ھازىر تۇرۇۋاتقان
يۇرتقا مېھرىبانلىق قىلغايسەن، ـ دېدى.■
24 ئىبراھىم: قەسەم قىلىپ بېرەي، دېدى.
25 ئاندىن ئىبراھىم ئابىمەلەكنىڭ چاكارلىرى تارتىۋالغان بىر قۇدۇق توغرىسىدا ئابىمەلەكنى ئەيىبلىدى.
26 ئابىمەلەك: ـ بۇ ئىشنى قىلغان كىشىنى بىلمەيمەن؛ سەن بۇ ئىشنى ماڭىمۇ ئېيتماپسەن؛ مەن بۇ ئىشنى پەقەت
بۈگۈنلا ئاڭلىشىم، ـ دېدى.
27 ئىبراھىم قوي-كالا ئېلىپ ئابىمەلەككە تەقدىم قىلدى؛ ئاندىن ئۇلار ئىككىسى ئەھدە قىلىشتى.
28 ئىبراھىم يەنە پادىدىن يەتتە چىشى قوزىنى بىر تەرەپكە ئايرىپ قويدى.
29 ئابىمەلەك ئىبراھىمدىن: ـ سەن بىر تەرەپكە ئايرىپ قويغان بۇ يەتتە چىشى قوزىنىڭ نېمە مەنىسى بار؟ ـ دەپ
سورىۋىدى،
30 ئۇ: ـ مېنىڭ بۇ قۇدۇقنى كولىغىنىمنى ئېتىراپ قىلغىنىڭغا گۇۋاھلىق سۈپىتىدە بۇ يەتتە چىشى قوزىنى قولۇمدىن
قوبۇل قىلغايسەن، ـ دەپ جاۋاب بەردى.
31 بۇ ئىككىسى شۇ يەردە قەسەم قىلىشقانلىقى ئۈچۈن، ئۇ شۇ جايىنى »بەئەر-شىبا« دەپ ئاتىدى.□

■ **21:13** يار. 10:16□ 20.17:
□ **21:14** »بالا« ـ شۇ ۋاقىتتا ئىسمائىل 16-15 ياشقا كىرگەندى.
■ **21:18** يار. 10:16□ 20.17:
■ **21:23** يار. 23.14:
□ **21:31** »بەئەر-شىبا« ـ »قەسەم قۇدۇقى« دېگەن مەنىدە. ئىبرانىي تىلىدا »قەسەم« »)شىبا« ياكى »شىبۇئا«) ۋە »يەتتە« »)شىبا«) دېگەنلەرنىڭ
ئاھاڭى ئوخشاش بولغاچقا، يەنە »يەتتىنىڭ قۇدۇقى« دېگەن مەنىسىمۇ بار.

32 شۇ تەرىقىدە ئۇلار بەئەر-شىبادا ئەھدە قىلىشتى. ئاندىن ئابىمەلەك ۋە ئۇنىڭ لەشكەرىبشى فىكول قوزغىلىپ،
فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىغا يېنىپ كەتتى.□
33 ئىبراھىم بەئەر-شىبادا بىر تۇپ يۇلغۇننى تىكىپ، ئۇ يەردە ئەبەدىي تەڭرى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ئىدا
قىلىپ ئىبادەت قىلدى.□ ■
34 ئىبراھىم فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىدا ئۇزۇن ۋاقىتقىچە تۇرۇپ قالدى.□

22

خۇدانىڭ ئىبراھىمنى سىنىشى ـ ئىسھاقنى قۇربانلىق قىلىش

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، خۇدا ئىبراھىمنى سىناپ ئۇنىڭغا: ـ ئەي ئىبراھىم! دېدى. ئۇ: مانا مەن!
ـ دەپ جاۋاب بەردى.
2 ئۇ: ـ سەن ئوغلۇڭنى، يەنى سەن سۆيىدىغان يالغۇز ئوغلۇڭ ئىسھاقنى ئېلىپ، موريا يۇرتىغا بېرىپ، شۇ يەردە،
مەن ساڭا ئېيتىدىغان تاغلارنىڭ بىرىنىڭ ئۈستىدە ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە سۇنغىن، ـ دېدى.□ ■
3 ئەتىسى ئىبراھىم سەھەر قوپۇپ، ئېشىكىنى توقۇپ، يىگىتلىرىدىن ئىككىيلەن بىلەن ئىسھاقنى بىللە ئېلىپ، كۆيدۈرمە
قۇربانلىق ئۈچۈن ئوتۇن يېرىپ، خۇدا ئۇنىڭغا ئېيتقان يەرگە قاراپ ماڭدى.
4 ئۈچىنچى كۈنى ئىبراھىم بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپ، يىراقتىن ئۇ يەرنى كۆردى.
5 ئىبراھىم يىگىتلىرىگە: ـ سىلەر ئېشەك بىلەن مۇشۇ يەردە تۇرۇڭلار. مەن بالام بىلەن ئۇ يەرگە بېرىپ،
سەجدە قىلىپ، ئاندىن قېيىشىڭلارغا يېنىپ كېلىمىز، ـ دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ئىبراھىم كۆيدۈرمە قۇربانلىققا كېرەكلىك ئوتۇننى ئېلىپ، ئوغلى ئىسھاققا يۈدكۈزۈپ، ئۆزى قولىغا
پىچاق بىلەن ئوتنى ئېلىپ، ئىككىسى بىللە يۈرۈپ كەتتى.
7 ئىسھاق ئاتىسى ئىبراھىمغا: ـ ئەي ئاتا! دېۋىدى، ئۇ ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ مانا مەن، ئوغلۇم، دېدى. ئۇ
ئۇنىڭدىن: ـ مانا ئوت بىلەن ئوتۇنغۇ بار، ئەمما كۆيدۈرمە قۇربانلىق بولىدىغان قوزا قېنى؟ ـ دەپ سوريۋىدى،
8 ئىبراھىم جاۋاب بېرىپ: ـ ئەي ئوغلۇم، خۇدا ئۆزى ئۆزىگە كۆيدۈرمە قۇربانلىق قوزىنى تەمىنلەيدۇ، ـ دېدى.
ئاندىن ئىككىسى بىرگە يولىنى داۋاملاشتۇردى.
9 ئاخىرىدا ئۇلار خۇدا ئىبراھىمغا ئېيتقان جايىغا يېتىپ كەلدى. ئىبراھىم ئۇ يەردە قۇربانگاھ ياساپ، ئۈستىگە
ئوتۇننى تىزىپ قويدى. ئاندىن ئۇ ئوغلى ئىسھاقنى باغلاپ، ئۇنى قۇربانگاھدىكى ئوتۇننىڭ ئۈستىدە ياتقۇزدى.■
10 ئاندىن ئىبراھىم قولىنى ئۇزىتىپ، ئوغلىنى بوغۇزلىغىلى پىچاقنى ئالدى.
11 شۇئان پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئاسماندىن ئۇنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ ئىبراھىم، ئىبراھىم! ـ دەپ ۋارقىرىدى.
ئۇ: ـ مانا مەن، ـ دېدى.□

□ **21:32** »فىكول« ـ گەرار پادىشاھنىڭ سەردارىنىڭ ئومۇمىي ئۇنۋانى ئىدى. (26:26.

□ **21:33** »بىر تۇپ يۇلغۇننى تىكىپ« ـ يۇلغۇن تىكىش خۇراپىي ئىش ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئەھمىيىتى قوشنا ئەل بىلەن ئەھدە تۈزگەنلىكى ئۈچۈن،
»مۇشۇ يەردە ئۇزۇن ۋاقىت تۇرماقچىمەن« دېگەندەك مەنىنى بىلدۈرۈشتىن ئىبارەت ئىدى.

■ **21:33** يار. 26.4:

□ **21:34** »ئۇزۇن ۋاقىت« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئورغۇن كۈنلەر.«

□ **22:2** »موريا« ـ »2□□□.» 1:3 نى كۆرۈڭ. خۇدا ئىبراھىمغا كۆرسەتكەن شۇ تاغ بەلكىم كېيىن سۈلايمان مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى سالغان
جاي، شۇنداقلا ئەيسا مەسىھ كېيىنكەن تاغ)شىمال تەرىپى(بولۇشى مۇمكىن. ■ **22:2** ئىبر. 17.11: ■ **22:9** ياق. 21.2: □ **22:11**
»پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ـ 7:16 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

12 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ سەن بالىغا قولۇڭنى تەككۈزمىگىن، ئۇنى ھېچنېمە قىلمىغىن؛ چۈنكى مەن سېنىڭ خۇدادىن
قورققانلىقىڭنى بىلدىم؛ چۈنكى سېنىڭ ئوغلۇڭنى، يەنى يالغۇز ئوغلۇڭنى مەندىن ئايمىدىڭ، ـ دېدى.
13 ئىبراھىم بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراۋىدى، مانا، ئارقىسىدا مۈڭگۈزلىرى چاتقالغا چىرمىشىپ قالغان بىر قوچقارنى
كۆردى. ئىبراھىم بېرىپ قوچقارنى ئېلىپ، ئۇنى ئوغلىنىڭ ئورنىدا كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىپ سۇندى.
14 شۇنىڭ بىلەن ئىبراھىم شۇ جايغا »ياھۋەھ-يىرەھ« دەپ ئات قويدى. شۇڭا كىشىلەر: »پەرۋەردىگارنىڭ تېغىدا
تەمىنلىنىدۇ« دېگەن بۇ سۆز بۇگۈنگە قەدەر ئېيتىلىپ كېلىۋاتىدۇ.□
15 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئاسماندىن ئىبراھىمنى ئىككىنچى قېتىم چاقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ
16 سەن ئۆز ئوغلۇڭنى، يەنى يالغۇز ئوغلۇڭنى ئايىماي بۇ ئىشنى قىلغىنىڭ ئۈچۈن مەن ئۆزۈم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى،
دەيدۇ پەرۋەردىگار،■
17 ـ مەن سېنى زور بەركەتلەپ، نەسلىڭنى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك نۇرغۇن كۆپەيتىپ، دېڭىز ساھىلىدىكى
قۇمدەك غولدىتىمەن؛ نەسلىڭ بولسا دۈشمەنلىرىنىڭ دەرۋازىلىرىغا ئىگە بولىدۇ.□ ■
18 سەن مېنىڭ ئاۋازىمغا قۇلاق سالغىنىڭ ئۈچۈن يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەل-يۇرتلار نەسلىڭنىڭ نامى بىلەن ئۆزلىرى
ئۈچۈن بەخت-بەركەت تىلەيدۇ، ـ دېدى.□ ■
19 ئاندىن ئىبراھىم يىگىتلىرىنىڭ قېشىغا يېنىپ باردى. ئۇلار ھەممىسى ئورنىدىن تۇرۇشۇپ بەئەر-شىبىاغا يول ئالدى.
ئىبراھىم بەئەر-شىبىادا تۇرۇپ قالدى.

ناھورنىڭ ئەۋلادلىرى

20 بۇ ئىشلاردىن كېيىن ئىبراھىمغا: »مانا ملكاھمۇ ئىنىڭ ناھورغا بىرقانچە ئوغۇل تۇغۇپ بېرىپتۇ«، دېگەن خەۋەر
يەتتى.
21 ئۇلار بولسا تۇنجى ئوغلى ئۆز، ئۇنىڭ ئىنىسى بۇز ۋە ئارامنىڭ ئاتىسى بولغان كەمۇئەل،
22 ئاندىن كەسەد، خازو، پىلداش، يىدلاف ۋە بېتۇئەل دېگەن ئوغۇللار ئىدى.
23)بېتۇئەلدىن ربۇكاھ تۇرەلدى.(بۇ سەككىزىنى ملكاھ ئىبراھىمنىڭ ئىنىسى ناھورغا تۇغۇپ بەردى.
24 شۇنىڭدەك ئۇنىڭ كېنىزىكى رەئۇماھمۇ تېباھ، گاھام، تاخاش ۋە ماتاكاھ دېگەنلەرنى تۇغۇپ بەردى.

23

ئىبراھىمنىڭ ساراھنى دەپنە قىلىشى

1 ساراھ بىر يۈز يىگىرمە يەتتە ياشقىچە ئۆمۈر كۆردى. بۇ ساراھنىڭ ئۆمرىنىڭ يىللىرى ئىدى.
2 ساراھ قاناۋان زېمىنىدىكى كىرىئات-ئاربا، يەنى ھېبروندا ۋاپات بولدى. ئىبراھىم بېرىپ ساراھ ئۈچۈن ماتەم
تۇتۇپ يىغا-زار قىلدى.
3 ئىبراھىم ئۆز مەرھۇمەسىنىڭ يېنىدىن قوپۇپ، ھىتتىيلارغا سۆز قىلىپ:

»ئىبراھىم« ـ خۇدانىڭ ئادەمنىڭ ئىسمىنى ئىككى قېتىم چاقىرىشى ـ ئۇنىڭغا بولغان چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببىتنى ۋە ئۆزىگە تولىمۇ ئەزىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 22:14 **»ياھۋەھ-يىرەھ«** ـ »ياھۋەھ)پەرۋەردىگار(تەمىنلىگۈچىدۇر« دېگەن مەنىدە. **»پەرۋەردىگارنىڭ تېغىدا تەمىنلىنىدۇ«** ـ بۇ سۆز ئېتىقادچىلار ئارىسىدا بىر تەمسىل بولۇپ قالغاندى. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

■ 22:16 لۇقا 73:1□ ئىبر. 13.6:

□ 22:17 **»دەرۋازىلارغا ئىگە بولۇش«** ـ پۈتكۈل شەھەرنى قولغا ئالغانغا باراۋەر.

■ 22:17 يار. 60.24:

□ 22:18 **»يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەل-يۇرتلار ... بەخت-بەركەت تىلەيدۇ«** ـ ياكى »يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەل-يۇرتلار نەسلىڭنىڭ ۋاستىسى بىلەن بەخت-بەركەت تاپىدۇ.« ■ 22:18 يار. 3:12□ 18:18□ 4:26□ روس. 25:3□ گال. 8.3:

4 ـ مەن بولسام ئاراكۆلاردا مۇساپىر مېھمان، خالاس؛ سىلەر ئەمدى ئاراكۆلاردىن ماكا بىر يەرلىك بېرىكۆلار،
شۇنىڭ بىلەن مەن بۇ مەرھۇمەمنى ئالدىمدا كۆرۈنۈپ تۇرمىسۇن ئۆچۈن ئېلىپ بېرىپ دەپنە قىلاي، ـ دېدى.□ ■
5-6 ھىتتىيلار ئىبراھىمغا جاۋاب بېرىپ: ـ
ئى خوجام، بىزگە قۇلاق سالغايلا! سىلى ئارىمىزدا خۇدانىڭ بىر شاھزادىسى ھېسابلىنىلا! ئارىمىزدىكى ئەڭ ئېسىل
يەرلىكنى تاللاپ، شۇ يەردە مەرھۇمەلىرىنى دەپنە قىلغايلا! مەرھۇمەلىرىنى دەپنە قىلىشقا ھېچقايسىمىز ئۆز يەرلىكنى
سىلدىن ئايمايدۇ، ـ دېدى.
7 ئىبراھىم ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇ زېمىندىكى خەلققە، يەنى ھىتتىيلارغا تەزىم قىلىپ،
8 ئۇلارغا: ـ ئەگەر مەرھۇمەمنىڭ كۆز ئالدىمدا تۇرىۋەرمەسلىكى ئۆچۈن، ئۇنى ئېلىپ بېرىپ، دەپنە قىلىشىمنى راۋا
كۆرسەڭلار، ئۇنداقتا سۆزۈمنى ئاڭلاپ مېنىڭ ئۆچۈن زوھارنىڭ ئوغلى ئەفرونغا سۆز قىلىپ،
9 ئۇنىڭ ئېتىزىنىڭ ئايىغىدا ئۆزىنىڭكى بولغان ماكپېلاھنىڭ غارىنى ماڭا بېرىشىنى ئىلتىماس قىلىڭلار. ئۇ ماڭا بۇنى
سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا گۆرىستان بولۇشقا تولۇق نەرخىدە بەرسۇن، ـ دېدى.
10 شۇ چاغدا ئەفرون ھىتتىيلار تارىسىدا ئولتۇراتتى. شۇنىڭ بىلەن ھىتتىيلىق ئەفرون ھىتتىيلارنىڭ ئالدىدا، يەنى
شەھىرىنىڭ دەرۋازىسىدىن كىرگۈچىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئالدىدا ئىبراھىمغا جاۋاب بېرىپ: ـ
11 يوقسۇ، ئەي خوجام، ماڭا قۇلاق سالغايلا. بۇ ئېتىزلىقنى، شۇنداقلا ئۇنىڭدىكى غارنى سىلگە بېرەي؛ ئۇنى ئۆز
خەلقىم بولغان ئادەملەرنىڭ ئالدىدا سىلگە بەردىم؛ ئۆز مېيىتلىرىنى دەپنە قىلغايلا، ـ دېدى.
12 ئاندىن ئىبراھىم يەنە زېمىن خەلقى ئالدىدا تەزىم قىلىپ،
13 شۇ زېمىندىكى خەلقنىڭ قۇلاقلىرى ئالدىدا ئەفرونغا: ـ ئىلتماسىمغا قۇلاق سالغايلا؛ مەن بۇ ئېتىزلىقنىڭ نەرخى
بويىچە پۇل بېرەي، ئۇنى مەندىن قوبۇل قىلغايلا، ئاندىن مەن مېيىتىمنى شۇ يەردە دەپنە قىلاي، ـ دېدى.
14 ئەفرون ئىبراھىمغا جاۋاب بېرىپ ئۇنىڭغا:
15 ئەي خوجام، ماڭا قۇلاق سالغايلا؛ تۆت يۈز شەكەل كۈمۈشكە يارايدىغان بىر ئېتىزلىق، سىلى بىلەن مېنىڭ
ئارامدا نېمە ئىدى؟ سىلى مېيىتلىرىنى دەپنە قىلغايلا ـ دېدى.□
16 ئىبراھىم ئەفرونىنىڭ سۆزىگە قوشۇلدى؛ ئاندىن ئەفرون ھىتتىيلار ئالدىدا ئېيتقان باھانى، يەنى شۇ چاغدىكى سودا
تۈلىمى بويىچە تۆت يۈز شەكەل كۈمۈشنى تارازىدا تارتىپ بەردى.■
17 شۇنداق قىلىپ مامرەنىڭ ئۇدۇلىدىكى ماكپېلاھقا جايلاشقان ئەفرونىنىڭ ئېتىزلىقى، يەنى ئېتىزلىقنىڭ ئۆزى،
ئۇنىڭدىكى غار، شۇنداقلا ئېتىزلىقنىڭ ئىچى ۋە ئەتراپىدىكى بارلىق دەرەخلەرنىڭ ھەممىسى■
18 ھىتتىيلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئىبراھىمغا تاپشۇرۇلۇپ، يەنى ئەفرونىنىڭ شەھىرىنىڭ دەرۋازىسىدىن بارلىق
كىرگۈچىلەرنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ مۈلكى قىلىپ بېكىتىلدى.
19 شۇنىڭدىن كېيىن ئىبراھىم ئايالى ساراھنى قاناتلىق زېمىندىكى مامرە)يەنى، ھېبرون(نىڭ ئۇدۇلىدىكى ماكپېلاھنىڭ
ئېتىزلىقىنىڭ غارىدا دەپنە قىلدى.
20 شۇ تەرىقىدە ئۇ ئېتىزلىق ۋە ئۇنىڭدىكى غار ھىتتىيلار تەرىپىدىن ئىبراھىمغا گۆرىستان بولۇشقا تايىن قىلىندى.

24

□ 23:4 **»بېرىكۆلار«** ـ ئىبراھىمنىڭ »بېرىكۆلار« دېگىنى بىلەن، بۇ »سېتىپ بېرىكۆلار« دېگەننى بىلدۈرىدىغان سىلىق-سىپايە مەندىكى گەپتۈر (9-
□□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ 23:4 روس. 5.7:
□ 23:15 **»تۆت يۈز شەكەل كۈمۈشكە يارايدىغان بىر ئېتىزلىق، سىلى بىلەن مېنىڭ ئارامدا نېمە ئىدى؟«** ـ ئەمەلىيەتتە بۇ باھا ئىنتايىن يۇقىرى باھا ئىدى.
ئىبراھىم ئۇنىڭ مەقسىتىنى ئوبدان چۈشىنەتتى. ■ 23:16 يار. 13.50: ■ 23:17 روس. 16.7:

ئىبراھىمنىڭ خىزمەتكارىنىڭ ئىسھاق ئۈچۈن قىز ئىزدىشى

1 ئىبراھىم قېرىپ، يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالغاندى؛ پەرۋەردىگار ئىبراھىمغا ھەر تەرەپتە بەخت-بەركەت ئاتا
قىلغاندى.
2 ئىبراھىم ئۆيىدىكى ئەڭ مۆتىۋەر خىزمەتكارى، ئۆزىنىڭ پۈتۈن مال-مۈلكىنى باشقۇرىدىغان غوجدارغا: ـ قولۇڭنى
يوتامنىڭ ئاستىغا قويغىن،□ ■
3 مەن سېنى ئاسمانلارنىڭ خۇداسى شۇنداقلا يەرنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن قەسەم
قىلدۇرىمەنكى، سەن مەن ھازىر تۇرۇۋاتقان بۇ قانائانىيلارنىڭ ئارىسىدىن ئوغلۇمغا قىز ئېلىپ بەرمەيسەن،■
4 بەلكى ئۆز يۇرتۇمغا، شۇنداقلا ئۆز ئۇرۇق-تۇغقانلىرىمنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئوغلۇم ئىسھاققا خوتۇن ئېلىپ بەرگەيسەن،
ـ دېدى.
5 خىزمەتكارى ئۇنىڭغا: ـ مۇبادا ئۇ قىز مەن بىلەن بۇ يۇرتقا كەلگۈلى ئۈنمىسا، ئۇنداقتا ئۆزلىرى چىققان شۇ يۇرتقا
ئوغۇللىرىنى ياندۇرۇپ ئېپىرامدىمەن؟ ـ دېدى.
6 ئىبراھىم ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ ھېزى بول، ئوغلۇمنى ھەرگىز شۇ يەرگە ياندۇرۇپ بارمىغىن!
7 مېنى ئاتامنىڭ ئۆيى بىلەن تۇغۇلغان يۇرتۇمدىن يېتەكلەپ ئېلىپ كەلگۈچى، يەنى ماڭا سۆز قىلىپ: ـ »سېنىڭ
نەسلىڭگە بۇ يۇرتنى بېرىمەن«، دەپ ماڭا قەسەم قىلغان، ئاسماننىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار ئۆز پەرىشتىسىنى
ئالدىڭغا ئەۋەتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سەن ئۇ يەردىن ئوغلۇمغا قىز ئېلىپ كېلەلەيسەن.■
8 شۇنداقتىمۇ، ئەگەر قىز سەن بىلەن بۇ يەرگە كەلگۈلى ئۈنمىسا، مەن ساڭا قىلدۇرىدىغان قەسەمدىن خالاس بولىسەن؛
ئەمما ئوغلۇمنى ئۇ يەرگە ھەرگىز ياندۇرۇپ بارمىغىن، ـ دېدى.
9 شۇنىڭ بىلەن خىزمەتكار قولىنى خوجىسى ئىبراھىمنىڭ يوتىسىنىڭ ئاستىغا قويۇپ ئۇرۇپ، بۇ توغرىدا ئۇنىڭغا
قەسەم قىلدى.
10 ئاندىن خىزمەتكار بۇ توغرىدا خوجىسىنىڭ تۆگىلىرىدىن ئونى، شۇنداقلا خوجىسىنىڭ ھەرخىل ئېسىل نەرسىلىرىنى
ئېلىپ يولغا چىقتى؛ ئۇ ئارام-ناھارائىم رايونىغا سەپەر قىلىپ، ناھورنىڭ شەھىرىگە يېتىپ كەلدى.□
11 ئۇ شەھەرنىڭ سىرتىدىكى بىر قۇدۇقنىڭ يېنىدا تۆگىلىرىنى چۆكۈندۈردى: بۇ كەچقۇرۇن، قىز-ئاياللارنىڭ سۇ
تارتقىلى چىقىدىغان چېغى ئىدى.
12 ئۇ دۇئا قىلىپ: ـ ئەي خوجام ئىبراھىمنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار، ئۆتۈنمەنكى، بۈگۈن مېنىڭ ئىشىمنى
ئوڭغا تارتقايسەن، خوجام ئىبراھىمغا شاپائەت كۆرسەتكەيسەن.□
13 مانا مەن بۇ يەردە قۇدۇقنىڭ بېشىدا تۇرۇۋاتىمەن ۋە شەھەر خەلقىنىڭ قىزلىرى بۇ يەرگە سۇ تارتقىلى كېلىۋاتىدۇ.
14 ئەمدى شۇنداق بولسۇنكى، مەن قايسى قىزغا: »كوزىڭىزنى چۈشۈرسەڭ، مەن سۇ ئىچىۋالسام بوپتىكەن«!
دېسەم، ئۇ جاۋاب بېرىپ: »مانا ئىچكىن، مەن تۆگىلىرىڭىزنىمۇ سۇغىرىپ قويايي«، دېسە، ئۇ قىز سەن قۇلۇڭ ئىسھاققا
بېكىتكىنىڭنىڭ ئۆزى بولسۇن. بۇنىڭدىن سېنىڭ خوجام ئىبراھىمغا شاپائەت قىلغىنىڭنى بىلەلەيمەن، ـ دېدى.
15 ئۇ تېخى سۆزىنى تۈگەتمەيلا، مانا ربۇكاھ كومزەكنى مۇرىسىدە كۆتۈرۈپ چىقىپ كەلدى؛ ئۇ بولسا ئىبراھىمنىڭ

□ **24:2** »ئەڭ مۆتىۋەر« ـ ياكى »ھەممىدىن ياشانغان.«
■ **24:2** يار. 29.47:
■ **24:3** يار. 1.28:
■ **24:7** يار. 12□1: 7؛ 15:13□ 18:15□ 4:26□ مىس. 13:32□ قان. 4:34□ روس. 5.7:
□ **24:10** »ئارام-ناھارائىم« ـ ياكى »مېسوپوتامىيا«، يەنى »ئىككى دەريانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى رايون.«
□ **24:12** »مېنىڭ ئىشىمنى ئوڭغا تارتقايسەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىشنى مېنىڭ ئالدىمدا يۈز بەرگۈزگەيسەن.«! »شاپائەت« ـ مۇشۇ يەردە »شاپائەت«
ئىبرانىي تىلىدا »خەسەد« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ سۆزنىڭ مەنىسى بەك چوڭقۇر بولۇپ، كۆپ يەرلەردە »تۆزگەرمەس مۇھەببەت« ياكى
»تۆزگەرمەس مېھرىبانلىق« دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. كۆپ يەرلەردە بىر خىل ئەھدە بىلەن باغلىق بولىدۇ؛ شۇڭا سۆزنىڭ تۆزۈراق بىرخىل تەرجىمىسى:
»مېھر-مۇھەببەت ئەھدىسىدە ھامان تۇرىدۇ« دېگەندەك بولىدۇ.

ئىنسى ناھورنىڭ ئايالى ملكاھتىن تۇغۇلغان ئوغلى بېتۇئەلنىڭ قىزى ئىدى؛■
16 قىز ئىنتايىن چىرايلىق بولۇپ، ھېچ ئەر كىشى تەگمىگەن پاك قىز ئىدى. ئۇ قۇدۇقنىڭ بويىغا چۈشۈپ، كوملىرىنى
تولدۇرۇپ ئاندىن چىقتى.
17 خىزمەتكار ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ: ـ ئۇتۇنۇپ قالاي، كوملىرىڭىتىن ئازغىنا سۇ ئوتلىۋالاي، دېدى.
18 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ ئىچكەيلا، ئەي خوجام! دەپلا، كوملىرىنى دەرھال قولىغا ئېلىپ، ئۇنىڭ سۇ ئىچىشى ئۈچۈن
سۇندى.
19 ئۇ سۇيىدىن ئۇنىڭغا قانغۇچە ئىچكۈزگەندىن كېيىن: ـ تۆگىلىرىگىمۇ قانغۇچە سۇ ئىچكۈزۈپ قويايلى، ـ دېدى.
20 شۇنىڭ بىلەن ئۇ دەرھال كوملىرىنىڭ سۇنى ئولاقتا تۆكۈۋېتىپ، يەنە قۇدۇققا سۇ تارتقىلى يۈگۈرۈپ باردى؛
ئۇ ئۇنىڭ ھەممە تۆگىلىرىگە سۇ تارتىپ بەردى.
21 ئۇ كىشى ئۇنىڭغا كۆزىنى تىككىنىچە جىمجىت تۇرۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى ئوڭ قىلغان، قىلمىغانلىقىنى
بىلىش ئۈچۈن كۆتۈۋاتاتتى.
22 تۆگىلەر سۇ ئىچىپ قانغاندا، شۇنداق بولدىكى، ھېلىقى كىشى يېرىم شەكەللىك بىر ئالتۇن بۇرۇن ھالقىسى بىلەن
ئىككى قولىغا ئون شەكەللىك ئالتۇن بىلەزۈكنى چىقىرىپ قىزغا بېرىپ ئۇنىڭغا:
23 سەن كىمنىڭ قىزى بولىسەن؟ ماڭا دەپ بەرسەڭ! ئاتاڭنىڭ ئۆيىدە بىزگە قونغۇدەك جاي بارمۇ؟ ـ دەپ
سوريدى.
24 قىز ئۇنىڭغا: ـ مەن ملكاھنىڭ ناھورغا تۇغۇپ بەرگەن ئوغلى بېتۇئەلنىڭ قىزى بولىمەن، ـ دېدى،■
25 يەنە ئۇنىڭغا: ـ بىزنىڭكىدە سامان بىلەن بوغۇز كەڭرى، سىلەرگە قونغىلى جايىمۇ بار، ـ دېدى.
26 شۇئان بۇ ئادەم ئېڭىشىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا سەجدە قىلىپ:
27 ئۆز شاپائىتى بىلەن خوجامدىن ۋاپادارلىقىنى ئايىمغان، خوجام ئىبراھىمنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا
ھەمدۇسانا ئوقۇلغاي! پەرۋەردىگار بۇ سەپىرىمدە مېنى خوجامنىڭ قېرىنداشلىرى تۇرغان ئۆيگە باشلاپ كەلدى!
ـ دېدى.
28 قىز يۈگۈرۈپ بېرىپ، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئانىسىنىڭ ئۆيىدىكىلەرگە ئېيتىپ بەردى.
29 ئەمدى ربۇكاھنىڭ لابان دېگەن بىر ئاكىسى بار ئىدى. لابان قۇدۇقنىڭ بېشىغا، ئۇ ئادەمنىڭ قېشىغا يۈگۈرۈپ
چىقتى.
30 چۈنكى ئۇ سىڭلىسىنىڭ بۇرۇن ھالقىسىنى ۋە قوللىرىدىكى بىلەزۈكلەرنى كۆرۈپ، ھەمدە سىڭلىسىنىڭ: ئۇ ئادەم
ماڭا مۇنداق-مۇنداق دېدى، دېگىنىنى ئاڭلاپ، ئۇ ئادەمنىڭ قېشىغا باردى. مانا، ئۇ كىشى قۇدۇقنىڭ يېنىدا
تۆگىلەرنىڭ قېشىدا تۇراتتى.
31 لابان ئۇنىڭغا: ـ ئەي پەرۋەردىگارنىڭ بەخت-بەركىتى ئاتا قىلىنغۇچى، كىرگەيلا! نېمە ئۈچۈن تاشقىرىدا
تۇردىلا؟ مەن ئۆيىنى تەييارلاپ قويدۇم، تۆگىلەرگىمۇ جاي راسلىدىم، ـ دېدى.
32 ئۇ ئادەم ئۆيگە كىردى؛ لابان تۆگىلەردىن يۈكنى چۈشۈرۈپ، تۆگىلەرگە سامان بىلەن بوغۇز بېرىپ، ئۇ كىشىنىڭ
ھەم ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ پۇتلىرىنى يۇغىلى سۇ ئېلىپ كەلدى؛□
33 ئاندىن ئۇ كىشىنىڭ ئالدىغا تائام قويۇلدى؛ لېكىن ئۇ: ـ مەن گېپىمنى دېمەي تۇرۇپ تائام يېمەيمەن، ـ دېدى.
لابان جاۋاب بېرىپ: ـ ئېيتقايلا، دېدى.
34 ئۇ: ـ مەن بولسام ئىبراھىمنىڭ خىزمەتكارىمەن؛
35 پەرۋەردىگار خوجامغا كۆپ بەخت-بەركەت ئاتا قىلغاچقا، ئۇ ئۇلۇغ بىر كىشى بولدى. ئۇ ئۇنىڭغا قوي بىلەن
كالا، كۈمۈش بىلەن ئالتۇن، قۇل بىلەن دېدەكلەرنى، تۆگە بىلەن ئېشەكلەرنى بەردى.

■ 24:15 يار. 2322: ■ 24:24 يار. 23.22: □ 24:32 »لابان تۆگىلەردىن يۈكنى چۈشۈرۈپ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ تۆگىلەردىن يۈكنى چۈشۈرۈپ.«

36 خوجامنىڭ ئايالى ساراھ قېرىغاندا خوجامغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەندى. خوجام ئوغلىغا ئۆزىنىڭ بارلىقىنى
ئاتىدى.
37 خوجام مېنى قەسەم قىلدۇرۇپ: »سەن مەن تۇرۇۋاتقان زېمىندىكى قانائانىيلارنىڭ قىزلىرىدىن ئوغلۇمغا خوتۇن
ئېلىپ بەرمە،
38 بەلكى جەزمەن ئاتامنىڭ ئۆيىگە، ئۆز تۇغقانلىرىمنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئوغلۇمغا خوتۇن ئېلىپ بەرگەيسەن«، ـ
دېدى.
39 ئۇ ۋاقىتتا مەن خوجامغا: »ئۇ قىز مەن بىلەن كەلگۈلى ئۈنمىسچۇ؟« ـ دېسەم،
40 ئۇ ماڭا جاۋاب بېرىپ: »ئۆتۈقان يوللىرىم ئۈنىڭغا ئوچۇق بولغان پەرۋەردىگارىم ئۆز پەرىشتىسىنى سېنىڭ بىلەن
ئەۋەتىپ، يولۇڭنى ئوڭ قىلىدۇ. بۇ تەرىقىدە سەن مېنىڭ ئائىلىدىكىلىرىم ئارىسىدىن، ئاتامنىڭ جەمەتى ئىچىدىن ئوغلۇمغا
خوتۇن ئېلىپ بېرىسەن.
41 شۇنداق قىلىپ ئائىلەمدىكىلەرنىڭ قېشىغا يېتىپ بارغىنىڭدا، سەن مەن قىلدۇرغان قەسەمدىن خالاس بولىسەن؛
ئۇلار ساڭا قىزنى بەرمىسىمۇ ئوخشاشلا قەسەمدىن خالاس بولىسەن«، ـ دېگەندى.
42 شۇڭا مەن بۈگۈن بۇ قۇدۇقنىڭ قېشىغا كېلىپ: ـ ئەي، خوجام ئىبراھىمنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار،
ئەگەر سەن بۇ سەپىرىمنى ئوڭ قىلساڭ: ـ
43 مانا مەن سۇ قۇدۇقىنىڭ يېنىدا تۇرۇۋاتىمەن؛ ۋە شۇنداق بولسۇنكى، سۇ تارتقىلى كەلگەن قىزغا: »كوزا ئېگىدىن
ماڭا بىر ئوتلام سۇ بەرگەن بولساڭ«، دېسەم،
44 ئۇ ماڭا: »سەن ئىچكىن، تۆگىلىرىڭگىمۇ سۇ تارتىپ بېرەي«، دەپ جاۋاب بەرسە، ئۇنداقتا بۇ قىز دەل
پەرۋەردىگار تۆزى خوجامنىڭ ئوغلى ئۈچۈن بېكىتكەن قىز بولسۇن، دەپ دۇئا قىلغانىدىم.
45 كۆڭلۈمدە تېخى سۆزۈم تۈگىمەيلا، مانا، رىۋاكا كومزىكنى مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ چىقىپ، قۇدۇقنىڭ بويىغا
چۈشۈپ سۇ تارتتى؛ مەن ئۇنىڭغا: ـ ئىلتىپات قىلىپ، ماڭا سۇ ئىچكىلى قويساڭ، دېۋىدىم،
46 ئۇ دەرھال كومزىكىنى مۈرىسىدىن چۈشۈرۈپ: »ئىچكەيلا، تۆگىلىرىمنىمۇ سۇغىرىپ قويايي«، دېدى. شۇنىڭ
بىلەن مەن ئىچتىم؛ ئۇ تۆگىلىرىمنىمۇ سۇغىرىپ قويدى.
47 ئاندىن مەن ئۇنىڭدىن: ـ كىمنىڭ قىزى بولىسەن، دەپ سورىسام، ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ناھورنىڭ ملكاھدىن
تۇغۇلغان ئوغلى بېتۇئەلنىڭ قىزى بولىمەن، ـ دېدى. شۇ چاغدا مەن ئۇنىڭ بۇرنىغا ھالقا، قوللىرىغا بىلەزۈكلەرنى سېلىپ
قويدۇم؛
48 ئاندىن ئېگىلىشىپ پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلدىم؛ خوجامنىڭ قېرىندىشىنىڭ قىزىنى ئۇنىڭ ئوغلى ئۈچۈن ئېلىپ
كېتىشكە مېنىڭ يولۇمنى ئوڭ قىلغىنى ئۈچۈن، خوجامنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئېيتتىم.
49 ئەمدى سىلەر خوجامغا ئىخلاس قىلىپ شاپائەت كۆرسىتەيلى دېسەڭلار، بۇنى ماڭا دەڭلار. ئەگەر
خالىمىساڭلار، ئۇنىمۇ ماڭا ئېيتىڭلار، مەن ئوڭ تەرەپكە ياكى سول تەرەپكە بارىمەن، ـ دېدى.□
50 ئەمدى لابان بىلەن بېتۇئەل جاۋاب بېرىپ: ـ بۇ ئىش پەرۋەردىگاردىن بولغاچ، سىلگە يا ئۇنداق يا بۇنداق
دېيەلەيمىز.□
51 مانا، رىۋاكا ئالدىلىرىدا تۇرىدۇ؛ ئۇنى ئېلىپ كەتكەيلا. ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ دېگىنىدەك ئۆز خوجىلىرىنىڭ ئوغلىغا
خوتۇن بولسۇن، ـ دېدى.
52 ئىبراھىمنىڭ خىزمەتكارى ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، يەرگە ئېگىلىشىپ، پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلدى.

□ 24:49 »ئەگەر خالىمىساڭلار، ئۇنىمۇ ماڭا ئېيتىڭلار، مەن ئوڭ تەرەپكە ياكى سول تەرەپكە بارىمەن« ـ روشەنكى، خىزمەتكار ئىشىنىڭ قانداق
بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئىبراھىمنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ قېشىغا يېتىپ بارغىنىدا، ئۇلار قىزنى بەرمىسىمۇ ئوخشاشلا قەسەمدىن خالاس بولىدىغانلىقى
ئېنىق تۇرسىمۇ، ئۇ قىزنى ئىزدەشتىن يانمايتتى. □ 24:50 »سىلگە يا ئۇنداق يا بۇنداق دېيەلەيمىز« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »سىلگە يا يامان يا ياخشى
دېيەلەيمىز.«

53 ئاندىن، خىزمەتكار كۆمۈش بۇيۇملارنى، ئالتۇن بۇيۇملارنى ۋە كىيىم-كېچەكلەرنى چىقىرىپ، بۇلارنى رىۋكاھقا
بەردى؛ ئۇ يەنە قىزنىڭ ئاكىسى ۋە ئانىسىغىمۇ قىممەتلىك ھەدىيەلەرنى سۇندى.
54 ئاندىن ئۇ ۋە ھەمراھلىرى بىلەن بىللە يەپ-ئىچىپ، شۇ يەردە قونۇپ قالدى. ئەتىسى سەھەردە قوپۇپ، ئۇ
ئۇلارغا: مېنى خوجامنىڭ قېشىغا يولغا سېلىپ قويۇڭلار، دېۋىدى،
55 قىزنىڭ ئاكىسى بىلەن ئانىسى ئۇنىڭغا: ـ قىز بىرقانچە كۈن ياكى ئون كۈن يېنىمىزدا تۇرسۇن؛ ئاندىن بارسۇن،
ـ دېدى.
56 ئەمما ئۇ ئۇلارغا: ـ پەرۋەردىگار مېنىڭ سەپىرىمنى ئوڭ قىلغانىكەن، مېنى توسماڭلار؛ خوجامنىڭ قېشىغا بېرىشىم
ئۈچۈن مېنى يولغا سېلىپ قويۇڭلار، ـ دېدى.
57 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ قىزنى چاقىرىپ، ئۇنىڭ ئاغزىدىن ئاڭلاپ باقايلى، دەپ
58 رىۋكاھنى چاقىرىپ ئۇنىڭدىن: ـ بۇ ئادەم بىلەن بارامسەن؟ دەپ سورىۋىدى، ئۇ: ـ باراي، دەپ جاۋاب
بەردى.
59 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سىڭلىسى رىۋكاھنى، ئۇنىڭ ئىنىڭانىسى، ئىبراھىمنىڭ خىزمەتكارى ۋە ئادەملىرى بىلەن
قوشۇپ يولغا سېلىپ قويدى.■
60 ئۇ ۋاقىتتا ئۇلار رىۋكاھقا بەخت تىلەپ:
ـ ئەي سىڭلىمىز، مىڭلىغان ئون مىڭلىغان ئادەملەرنىڭ ئانىسى بولغايسەن!
نەسلىڭ دۈشمەنلىرىنىڭ دەرۋازىلىرىغا ئىگە بولغاي! ـ دېدى.
61 شۇنىڭ بىلەن رىۋكاھ بىلەن ئۇنىڭ دېدەكلىرى ئورنىدىن تۇرۇپ، تۆگىلەرگە مىنىپ، ئۇ كىشىگە ئەگىشىپ ماڭدى.
شۇنداق قىلىپ خىزمەتكار رىۋكاھنى ئېلىپ يولغا چىقتى.
62 ئىسھاق بەئەر-لاھاي-روي دېگەن جايدىن بايىلا قايتىپ كەلگەندى؛ چۈنكى ئۇ جەنۇبتىكى نەگەۋدە تۇراتتى؛■
63 ئىسھاق كەچقۇرۇن ئىستىقامەتكە دالاغا چىققاندى؛ ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىسا، مانا تۆگىلەر كېلىۋاتاتتى.
65-64 رىۋكاھ بېشىنى كۆتۈرۈپ، ئىسھاقنى كۆردى؛ ئۇ دەرھال تۆگىدىن چۈشۈپ، خىزمەتكاردىن: ـ سەھرادا
بىزنىڭ ئالدىمىزغا چىقىۋاتقان بۇ كىشى كىم بولدۇ؟ ـ دەپ سوردى.
خىزمەتكار: ـ بۇ خوجامدۇر! دېدى. رىۋكاھ دەرھال چۈمبىلنى تارتىپ يۈزىنى يېپىۋالدى.
66 خىزمەتكار ئەمدى قىلغان ھەممە ئىشلىرىنى ئىسھاققا ئېيتىپ بەردى.
67 ئىسھاق قىزنى ئانىسى ساراھنىڭ چېدىرىغا باشلاپ كىردى؛ ئۇ رىۋكاھنى ئۆز ئەمرىگە ئالدى؛ ئۇ ئۇنىڭ خوتۇنى
بولدى. ئۇ ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالدى؛ بۇ تەرىقىدە ئىسھاق ئانىسىنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن تەسەللى تاپتى.□

25

ئىبراھىمنىڭ باشقا ئەۋلادلىرى
1تار. 1:28-42

1 ئىبراھىم كەتۇراھ ئىسىملىك يەنە بىر ئايالنى ئالغاندى.
2 ئۇ ئىبراھىمغا زىمران، يوقشان، مېدان، مىدىيان، ئىشباق ۋە شۇئاھنى تۇغۇپ بەردى.■
3 يوقشاندىن شېبا بىلەن دېدان تۇرەلدى؛ دېداننىڭ ئەۋلادلىرى ئاشۇرىيلار، لېتۇشىيلار ۋە لېئۇمىيلار ئىدى.□
4 مىدىيانىنىڭ ئوغۇللىرى ئەفاھ، ئېفەر، ھانوخ، ئابىدا ۋە ئەلدائاھ ئىدى. بۇلار ھەممىسى كەتۇراھنىڭ ئەۋلادلىرى
ئىدى.

■ **24:59** يار. 835:
■ **24:62** يار. 14:16□ 11.25:
□ **24:67** **»ئىسھاق ئانىسىنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن تەسەللى تاپتى«** ـ ساراھ بۇ ئىشتىن بۇرۇن ۋاپات بولغاندى (23-□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **25:2** 1تار. 32.1:
□ **25:3** **»ئاشۇرىيلار«** ـ مۇشنۇ »ئاشۇرىيلار« بولسا كېيىنكى »ئاشۇرلار« ياكى »ئاسۇرىيلەر« ئەمەس. »ئاشۇرلار« ياكى »ئاسۇرىيلەر« بولسا شەمنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىدى (22:10□□ كۆرۈڭ.)

5 ئىبراھىم بارلىقىنى ئىسھاققا ئاتىۋەتكەندى،■
6 ئىبراھىم تىخى ھايات ۋاقتىدا كىچىك خوتۇنلىرىدىن بولغان ئوغۇللىرىغا ھەدىيەلەرنى بېرىپ، ئاندىن بۇلارنى ئوغلى
ئىسھاقتىن يىراق تۇرسۇن دەپ، كۈن چىقىش تەرەپكە، شەرقىي زېمىنغا ئەۋەتىۋەتكەندى.□

ئىبراھىمنىڭ تۆلۈمى ۋە دەپنە قىلىنىشى

7-8 ئىبراھىمنىڭ تۆمرىنىڭ كۈنلىرى بىر يۈز يەتمىش يىل بولدى؛ ئۇ تولىمۇ قېرىپ، كۈنلىرى توشۇپ، نەپەستىن
توختاپ ۋاپات بولدى؛ ئۇ ئۆز قوۋمىنىڭ قېشىغا بېرىپ قوشۇلدى.□ ■
9 ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئىسھاق ۋە ئىسمائىل ئۇنى مامرەنىڭ ئۇدۇلىغا جايلاشقان، ھىتتىي زوھارنىڭ ئوغلى ئەفروننىڭ
ئېتىزلىقىدىكى ماكپېلاھنىڭ غاربىدا دەپنە قىلدى.
10 بۇ ئېتىزلىقنى ئىبراھىم ھىتتىيلاردىن سېتىۋالغاندى؛ مانا بۇ يەرلىككە ئىبراھىم دەپنە قىلىندى، ئايالى ساراھمۇ مۇشۇ
يەرگە دەپنە قىلىنغاندى.
11 ئىبراھىم ۋاپات بولغاندىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭ ئوغلى ئىسھاقنى بەركەتلىدى. ئىسھاق
بەئەر-لاھاي-روينىڭ يېنىدا تۇراتتى.

ئىسمائىلنىڭ ئەۋلادلىرى

12 تۆۋەندىكىلەر ساراھنىڭ مىسىرلىق دېدىكى ھەجەردىن تۇغۇلغان، ئىبراھىمنىڭ ئوغلى بولغان ئىسمائىلنىڭ
ئەۋلادلىرى: _ □
13 ئىسمائىلنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ، ئۇلارنىڭ نەسەبنامىلىرى ۋە قەبىللىرى بويىچە ئىسمى تۆۋەندىكىچە: _ ئىسمائىلنىڭ
تۇنجى ئوغلى نەبايوت؛ ئاندىن كېدار، ئادبەئەل، مىبسام،■
14 مىشما، دۇماھ، ماسسا،
15 ھاداد بىلەن تېما، يەتۇر بىلەن نافىش ۋە قەدەماھ ئىدى.
16 بۇلار بولسا ئىسمائىلنىڭ ئوغۇللىرى بولۇپ، ئۇلارنىڭ كەنت ۋە چېدىرگاھلىرى ئۇلارنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان
بولۇپ، ئۇلار ئون ئىككى قەبىلىگە ئەمىر بولغاندى.
17 ئىسمائىلنىڭ تۆمرىنىڭ يىللىرى بىر يۈز ئوتتۇز يەتتە يىل بولدى؛ ئۇ ئاخىرقى نەپەسىنى تارتىپ ۋاپات بولۇپ، ئۆز
قوۋمىنىڭ قېشىغا بېرىپ قوشۇلدى.
18 ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ھاۋىلاھ رايوندىن تارتىپ شۇرغىچە ئولتۇراقلاشتى)شۇر بولسا مىسىرنىڭ ئۇتتۇرىسىدا بولۇپ،
ئاشۇرغا بارىدىغان يولدا ئىدى.(ئىسمائىل ئۆزىنىڭ بارلىق قېرىنداشلىرىنىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇراقلاشتى.□

ئەساۋ بىلەن ياقۇپنىڭ دۇنياغا كېلىشى

■ **25:5** يار. 36.24:
□ **25:6 »كىچىك خوتۇنلىرى«** _ ھەجەر ۋە كەتۇراھلار ئىدى. ئىبراھىمنىڭ شۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇشى، شۇبھىسىزكى، كېيىنكى ۋاقىتلاردا ئوغۇللىرى
ئارىسىدا خۇدا ۋەدە قىلغان مىراس)بەلەستىن زېمىنى(ئۈستىدە چىقىشى مۇمكىن بولغان جىدەللەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئىدى.
□ **25:7-8** »**ئۆز قوۋمىنىڭ قېشىغا بېرىپ قوشۇلدى**« _ 15:15 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.
■ **25:7-8** يار. 15.15:
□ **25:12** »**تۆۋەندىكىلەر .... ئىسمائىلنىڭ ئەۋلادلىرى**« _ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ يەتتىنچى »تولدوت«ى »)تارىخى«،(يەنى
»ئىسمائىلنىڭ تولدوتى« »)ئىسمائىلنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ تارىخى«) (12:25-18) باشلىنىدۇ.
■ **25:13** 1تار. 29.1:
□ **25:18** »**ئىسمائىل ئۆزىنىڭ بارلىق قېرىنداشلىرىنىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇراقلاشتى**« _ بۇ بايان ئىسمائىل توغرىسىدىكى ئىلگىرىكى بېشارەت (12:16)نىڭ
ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى كۆرسىتىدۇ؛ ئۇنىڭدىن بەلكىم ئىسمائىل ۋە ئەۋلادلىرىنىڭ ئۆز قېرىنداشلىرى بولغان يەھۇدىيلار ۋە باشقىلار بىلەن قارشىلىشىشنىڭ
باشلانغانلىقىنى پۈراتقان بولۇشى مۇمكىن.
مۇشۇ ئايەتتىكى »ئاشۇر« ئاسۇريە ئەمەس، بەلكىم سىناي چۆلىدىكى بىر رايونىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

19 ئىبراھىمنىڭ ئوغلى ئىسھاقنىڭ نەسلىنىڭ بايانى مۇنداقتۇر: ـ ئىبراھىمدىن ئىسھاق تۇرەلدى.□
20 ئىسھاق پادان-ئارامدا ئولتۇرۇشلۇق ئارامي بېتۈئەلنىڭ قىزى، ئارامي لابانىڭ سىڭلىسى بولغان ربۇكاھنى خوتۇنلۇققا ئالغاندا قىرىق ياشقا كىرگەندى.
21 ئەمما ربۇكاھ بولسا تۇغماس بولغاچقا، ئىسھاق خوتۇنى ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا دۇئا-تىلاۋەت قىلدى؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئايالى ربۇكاھ ھامىلدار بولدى.■
22 ئەمما ئۇنىڭ قورسىقىدىكى ئىككى بالا بىر-بىرى بىلەن سوقۇشقىلى تۇردى. شۇنىڭ بىلەن ربۇكاھ: ـ ئەگەر بۇنداقلىقىنى بىلسەم، ھامىلدار بولۇپ نېمە قىلاتتىم؟ ـ دەپ پەرۋەردىگاردىن سەۋەبىنى سوريغىلى باردى.
23 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ
»سېنىڭ قورسىقىڭدا ئىككى ئەل باردۇر،
ئىچىڭدىن ئىككى خەلق چىقىپ بىر-بىرىدىن ئايرىلىدۇ،
بىر خەلق يەنە بىر خەلقتىن غالىب كېلىدۇ،
چوڭى كىچىكنىڭ خىزمىتىنى قىلىدۇ« ـ دېدى.■

24 ئۇنىڭ ئاي-كۈنى توشقاندا، مانا ئۇنىڭ قورسىقىدا دەرۋەقە بىر جۈپ قوشكىزەك بار ئىدى.□
25 ئاۋۋال تۇغۇلغىنى قىزغۇچ بولۇپ، پۈتۈن بەدىنى جۇۋىدەك تۈكلۈك ئىدى. ئۇلار ئۇنىڭ ئىسمىنى ئەساۋ دەپ قويدى.□
26 ئاندىن ئىنىسى قولى بىلەن ئەساۋنىڭ تاپىنىنى تۇتقان ھالدا چىقتى. بۇ سەۋەبتىن ئۇنىڭ ئىسمى ياقۇپ دەپ قويۇلدى. ئۇلار تۇغۇلغاندا ئىسھاق ئاتمىش ياشتا ئىدى.■

ئەساۋنىڭ تۇنجىلىق ھوقۇقى، يەنى تۇنجى ئوغۇللۇق ھوقۇقىنى سېتىۋېتىشى

27 بالىلار تۈسۈپ چوڭ بولدى؛ ئەساۋ ماھىر ئوۋچى بولۇپ، دالا-جاڭگالدا يۈرىدىغان ئادەم بولدى. ياقۇپ بولسا دۇرۇس ئادەم بولۇپ، چېدىرلاردا تۇراتتى.□
28 ئىسھاق ئەساۋنىڭ ئوۋلاپ كەلگەن گۆشىدىن دائىم يەپ تۇرغاچقا، ئۇنىڭغا ئامراق ئىدى. لېكىن ربۇكاھ ياقۇپقا ئامراق ئىدى.
29 بىر كۈنى ياقۇپ پۈرچاق شورپىسى قاينىتىۋاتاتتى؛ ئەساۋ دالادىن ھېرىپ-ئېچىپ قايتىپ كەلدى.
30 ئەساۋ ياقۇپقا: ـ مەن ھالىمدىن كەتتىم! ئۆتۈنۈپ قالاي، ئاۋۇ قىزىلدىن بەرسەڭ! ـ ئاۋۇ قىزىل نەرسىدىن مېنى ئوزۇقلاندۇرساڭچۇ! مەن ھالىمدىن كەتتىم، ـ دېدى)شۇ سەۋەبتىن ئۇنىڭ ئېتى »ئېدوم« دەپمۇ ئاتالدى.(□
31 ياقۇپ ئۇنىڭغا: ـ ئۇنداق بولسا، تۇنجىلىق ھوقۇقۇڭنى ماڭا سېتىپ بەرگىن، ـ دېدى.□

□ **25:19 »ئىبراھىمنىڭ ئوغلى ئىسھاقنىڭ نەسلىنىڭ بايانى مۇنداقتۇر«** ـ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارتىلىشى«نىڭ سەككىزىنچى »تولدوت«ى »)تارىخى«، يەنى »ئىسھاقنىڭ تولدوتى«) »)ئىسھاقنىڭ نەسلىنىڭ بايانى«) (19:25-26:35) باشلىنىدۇ.

■ **25:21** رىم. 10.9:

■ **25:23** 2سام. 14:8□ رىم. 12.9:

□ **25:24 »ئەساۋ«** ـ »تۈكلۈك.«

□ **25:25 »ياقۇپ«** ـ مەنىسى »تاپانغا ئېسىلغۇچى« يا كى كۆچمە مەنىدە »ئورۇن باسار« يا كى »مۇھاپىزەتچى« دېگەنلىك ئىدى. كېيىن ئەساۋ ياقۇپقا تۈچ بولۇپ قېلىپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى »ئورۇن ئىگىلۋالغۇچى« دېگەن سەلبىي مەنىدە ئىشلىتىدۇ .(36:27)

■ **25:26** ھوش. 4.12:

□ **25:27 »چۈشەنمە«** ـ ئۇمۇمەن ئېيتقاندا، تەۋراتتا ئۈچىلىق قىلىش سەلبىي قارىلىدۇ. »چېدىرلاردا تۇراتتى« ياقۇپنى ھۆرۈن ئادەم دېگەنلىك ئەمەس، بەلكى ئائىلىسىدىكى ئىشلار، بولۇپمۇ چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقىنىنى كۆرسىتىدۇ. ياقۇپنىڭ تەجرىبىلىك قوينچى ئىكەنلىكى 7:29دىن كۆرۈنىدۇ. بەزى تەرجىمىلەردە »ياقۇپ **جىمغۇر** ئادەم« دېيىلگىنى بىلەن ئىبرانىي تىلىدىكى بۇ سۆز »)تام« يا كى »تامام«) تەۋراتتا دائىم »دۇرۇس«، »كامىل« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. □ **25:30 »ئېدوم«** ـ »قىزىل.« □ **25:31 »تۇنجىلىق ھوقۇقى«** ـ)يا كى »تۇنجى ئوغۇللۇق ھوقۇق«) ـ بۇ ھوقۇق تۆت ئىشنى تۆز ئىچىگە ئالغان بولۇشى مۇمكىن: ـ

32 ئەساۋ: ـ مەن ئۆلەي دەۋاتىمەن، بۇ تۇنجىلىق ھوقۇقىنىڭ ماڭا نېمە پايدىسى؟ ـ دېدى.■
33 ياقۇپ: ـ ئەمىسە ھازىر ماڭا قەسەم قىلغىن، دېۋىدى، ئۇ ئۇنىڭغا قەسەم قىلىپ، تۇنجىلىق ھوقۇقىنى ياقۇپقا سېتىپ بەردى.
34 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ ئەساۋغا نان بىلەن قىزىل پۇرچاق شورپىسىنى بەردى. ئۇ يەپ-ئىچىپ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى. شۇنداق قىلىپ ئەساۋ تۇنجىلىق ھوقۇقىغا شۇنچە ئېتىبارسىز قارىغانىدى.

26

ئىسھاقنىڭ گەراردا مۇساپىر بولۇپ تۇرۇشى

1 قاناتان زېمىندا ئىبراھىمنىڭ ۋاقىتدىكى ئاچارچىلىقتىن باشقا يەنە بىر قېتىملىق ئاچارچىلىق يۈز بەردى. شۇنىڭ بىلەن ئىسھاق گەرار شەھىرىگە، فىلىستىيلەرنىڭ پادىشاھى ئابىمەلەكنىڭ قېشىغا باردى.□
2 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ مۇنداق دېدى: ـ سەن مىسىرغا چۈشمەي، بەلكى مەن ساڭا كۆرسىتىپ بېرىدىغان يۇرتتا تۇرغىن.□
3 موشۇ زېمىندىن چىقماي مۇساپىر بولۇپ تۇرغىن؛ شۇنىڭ بىلەن مەن سەن بىلەن بىللە بولۇپ، ساڭا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىمەن؛ چۈنكى مەن سەن ۋە نەسلىڭگە بۇ زېمىنلارنىڭ ھەممىسىنى بېرىپ، ئاتاڭ ئىبراھىمغا بەرگەن قەسىمىنى ئادا قىلىمەن؛■
4 نەسلىڭنى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك ئاۋۇتىمەن ۋە نەسلىڭگە بۇ زېمىنلارنىڭ ھەممىسىنى بېرىمەن؛ يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەل-يۇرتلار نەسلىڭنىڭ نامى بىلەن ئۆزلىرىگە بەخت-بەركەت تىلەيدۇ؛□ ■
5 چۈنكى ئىبراھىم مېنىڭ ئاۋازىمغا قۇلاق سېلىپ، تاپىلىغىنىم، ئەمرلىرىم، بەلگىلىمىلىرىم ۋە قانۇنلىرىمنى بەجا كەلتۈردى، ـ دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ئىسھاق گەراردا تۇرۇپ قالدى.
7 ئەمما ئۇ يەرلىك كىشىلەر ئۇنىڭ ئايالى توغرىسىدا سورىسا ئۇ: ـ بۇ مېنىڭ سىڭلىم بولىدۇ، ـ دېدى؛ چۈنكى رېۋاكە ئىنتايىن چىرايلىق بولغاچقا، ئىسھاق ئۆز-ئۆزىگە: »بۇ مېنىڭ ئايالىم بولىدۇ«، دېسەم، بۇ يەرلىك ئادەملەر رېۋاكەنىڭ سەۋەبىدىن مېنى ئۆلتۈرۈۋېتەرمىكەن، ـ دەپ قورقتى.
8 لېكىن ئۇ شۇ يەردە ئۇزاق ۋاقىت تۇرغاندىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، فىلىستىيلەرنىڭ پادىشاھى ئابىمەلەك دەرىزىدىن قارىۋىدى، مانا ئىسھاق ۋە ئايالى رېۋاكە بىر-بىرىگە ئەركىلىشىپ تۇراتتى.□
9 ئاندىن ئابىمەلەك ئىسھاقنى چاقىرىپ: ـ مانا، ئۇ جەزمەن سېنىڭ ئايالىڭ ئىكەن! سەن نېمە دەپ: »ئۇ مېنىڭ سىڭلىم«، دېدىڭ؟ ـ دېۋىدى، ئىسھاق ئۇنىڭغا: ـ چۈنكى مەن ئەسلىدە ئۇنىڭ سەۋەبىدىن بىرسى مېنى ئۆلتۈرۈۋېتەرمىكىن، دەپ ئەنسىرىگەندىم، ـ دېدى.

---

(1) پۈتكۈل ئائىلىسىدىكىلەر ئۈچۈن ئىگىدارچىلىق مەسئۇلىيىتى؛
(2) باشقا ئۇغۇللارغا قارىغاندا، ئاتىسىدىن مىراسنى بىر ھەسسە كۆپ ئېلىش؛
(3) ئاتىسىنىڭ بەخت-بەركەت تىلەش خەيرلىق دۇئاسىدىن ئالاھىدە خەيرىمان بولۇش؛
(4) پۈتكۈل ئائىلىسىدىكىلەر ئۈچۈن كاھىنلىق)دۇئا قىلىش(ۋەزىپىسىنى ئۆتەش.
بىز »تۇنجىلىق ھوقۇقى« توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە يەنە توختىلىمىز.
■ **25:32** يەھۇ. 13:22□ 1 كور. 32.15:
□ **26:1** **»ئابىمەلەك«** ـ شۇ ۋاقىتتا گەرار پادىشاھىنىڭ ئومۇمىي ئۇنۋانى ئىدى. بۇ »ئابىمەلەك« ئىبراھىمنىڭ ۋاقىتدىكى »ئابىمەلەك« (20-□□□) ئەمەس.
□ **26:2** **»سەن مىسىرغا چۈشمەي«** ـ گەرار شەھىرى قاناتان زېمىنىنىڭ ئىچىدە بولۇپ، مىسىر زېمىنىغا باردىغان يول ئۈستىدە ئىدى.
■ **26:3** يار. 15:13□ 18.15:
□ **26:4** **»يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەل-يۇرتلار نەسلىڭنىڭ نامى بىلەن ئۆزلىرىگە بەخت-بەركەت تىلەيدۇ«** ـ ياكى »يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەل-يۇرتلار نەسلىڭنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن بەخت-بەركەت تاپىدۇ.« ■ **26:4** يار. 3:12□ 18:18□ 18.22: □ **26:8** **»ئىسھاق ۋە ئايالى رېۋاكە بىر-بىرىگە ئەركىلىشىپ تۇراتتى«** ـ ياكى »ئىسھاق ئايالى رېۋاكەنى سىلاپ تۇراتتى.«

10 ئابىمەلەك ئۇنىڭغا: بۇ بىزگە نېمە قىلغىنىڭ؟ تاس قاپتۇ خەلق ئارىسىدىن بىرەرسى ئايالىڭ بىلەن بىرگە بولغىلى؟!
ئۇنداق بولغان بولسا سەن بىزنى گۇناھقا پاتقۇزغان بولاتتىڭ! ـ دېدى.
11 ئاندىن ئابىمەلەك ھەممە خەلققە بۇيرۇپ: ـ كىمكى بۇ كىشىگە ۋە يا كى خوتۇنىغا قول تەگكۈزسە جەزمەن
ئۆلتۈرۈلمەي قالمايدۇ، ـ دەپ يارلىق چۈشۈردى.
12 ئىسھاق ئۇ زېمىندا تېرىقچىلىق قىلدى: ئۇ شۇ يىلى يەردىن يۈز ھەسسە ھوسۇل ئالدى؛ پەرۋەردىگار ئۇنى
بەركەتلىگەنىدى.
13 بۇ كىشى باش كۆتۈرۈپ، بارغانسېرى راۋاج تېپىپ، تولمۇ كاتتا كىشىلەردىن بولۇپ قالدى.
14 ئۇنىڭ قوي- كالا پادىلىرى ۋە ئۆيىدىكى قۇللىرى ئىنتايىن كۆپەيدى؛ فىلىستىيلەر ئۇنىڭغا ھەسەت قىلغىلى تۇردى.
15 بۇ سەۋەبتىن ئۇنىڭ ئاتىسى ئىبراھىمنىڭ كۈنلىردە ئاتىسىنىڭ قۇللىرى كولىغان قۇدۇقلارنىڭ ھەممىسىنى
فىلىستىيلەر ئېتىپ، توپا بىلەن تىندۇرۇۋەتتى.[1]
16 ئابىمەلەك ئىسھاققا: ـ سەن بىزدىن زىيادە كۆچىيىپ كەتتىڭ، ئەمدى ئارىمىزدىن چىقىپ كەتكىن، ـ دېدى.
17 ئىسھاق ئۇ يەردىن كېتىپ، گەرار ۋادىسىغا چېدىر تىكىپ، شۇ يەردە تۇرۇپ قالدى.
18 ئىبراھىم ھايات ۋاقتىدا قۇللىرى بىرمۇنچە قۇدۇقلارنى قازغاندىي؛ بىراق ئىبراھىم ئۆلگەندىن كېيىن، فىلىستىيلەر
بۇلارنى توپا بىلەن تىندۇرۇۋەتكەنىدى. ئىسھاق بۇ قۇدۇقلارنى قايتىدىن كولىتىپ، ئۇلارغا ئاتىسى ئىلگىرى قويغان
ئىسىملارنى يەنە قويدى.
19 ئىسھاقنىڭ قۇللىرى ۋادىدا قۇدۇق كولاۋاتقاندا سۈلىرى ئۇرغۇپ چىقىپ ئاقىدىغان بىر قۇدۇقنى تېپىۋالدى.
20 لېكىن گەراردىكى پادىچىلار ئىسھاقنىڭ پادىچىلىرىدىن ئۇنى تالىشىپ: ـ بۇ سۇ بىزنىڭكىدۇر، ـ دېدى. ئۇلار
ئىسھاق بىلەن جېدەللەشكەچكە، ئۇ بۇ قۇدۇقنى »ئېسەك« دەپ ئاتىدى.[2]
21 ئۇلار يەنە باشقا بىر قۇدۇقنى كولىدى، ئۇلار يەنە بۇ قۇدۇق توغرىسىدا جېدەللەشتى. شۇنىڭ بىلەن ئىسھاق
بۇنىڭ ئىسمىنى »سىتناھ« دەپ ئاتىدى.[3]
22 ئاندىن ئۇ ئۇ يەردىن كېتىپ، باشقا يەرگە بېرىپ، شۇ يەردىمۇ يەنە بىر قۇدۇق كولىدى؛ ئەمدى گەراردىكىلەر بۇ
قۇدۇقنى تالاشمىدى. بۇ سەۋەبتىن ئۇ ئۇنىڭ ئېتىنى »رەھوبوت« قويۇپ: »ئەمدى پەرۋەردىگار بىز ئۈچۈن جاي
بەرگەنىكەن، بۇ زېمىندا مېۋىلىك بولىمىز«، ـ دېدى.[4]
23 ئاندىن ئۇ ئۇ يەردىن چىقىپ بەئەر-شىباغا باردى.
24 پەرۋەردىگار شۇ كېچىسى ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ: ـ مەن بولسام ئاتاڭ ئىبراھىمنىڭ خۇداسىدۇرمەن؛ قورقمىغىن،
چۈنكى مەن سەن بىلەن بىللىمەن، سېنى بەخت-بەركەتلەپ، نەسلىڭنى قۇلۇم ئىبراھىمنىڭ سەۋەبىدىن ئاۋۇتىمەن،
ـ دېدى.
25 ئۇ شۇ يەردە بىر قۇربانگاھ ياساپ، پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ندا قىلىپ ئىبادەت قىلدى. ئۇ شۇ يەردە چېدىرىنى
تىكتى، ئىسھاقنىڭ قۇللىرى شۇ يەردە بىر قۇدۇق كولىدى.

ئىسھاقنىڭ ئابىمەلەك پادىشاھ بىلەن چىكىشىم تۈزۈشى

26 ئەمدى ئابىمەلەك، ئاغىنىسى ئاھۇززات بىلەن لەشكەربېشى فىكول بىرگە گەراردىن چىقىپ، ئۇنىڭ قېشىغا
باردى.
27 ئىسھاق ئۇلارغا: ـ ماڭا ئۆچمەنلىك قىلىپ، مېنى ئاراڭلاردىن قوغلىۋەتكەندىن كېيىن، نېمە ئۈچۈن مېنىڭ قېشىمغا
كەلدىڭلار؟ ـ دېدى.

---

[1] 26:15 »قۇدۇقلارنىڭ ھەممىسىنى فىلىستىيلەر ئېتىپ، توپا بىلەن تىندۇرۇۋەتتى« ـ ئاچارچىلىق بولغان ۋاقتىدا بۇنداق قىلىش يامان ئىش ھېسابلىناتتى
ھەم ھاماقەتلىك بولاتتى. [2] 26:20 »ئېسەك« ـ »ماجرا.« [3] 26:21 »سىتناھ« ـ »قارشىلىق.« [4] 26:22 »رەھوبوت« ـ »ئازادە يەر.«

29-28 ئۇلار جاۋابەن: ـ بىز پەرۋەردىگارنىڭ سەن بىلەن بىللە بولغىنىنى روشەن بايقىدۇق، شۇنىڭ بىلەن بىز سېنىڭ
توغرا گۇا: »ئوتتۇرىمىزدا بىر چېلىشىم بولسۇن، يەنى بىزلەر بىلەن سەن بىر-بىرىمىزگە قەسەم بېرىپ ئەھدە قىلىشايلى«
دېدۇق، شۇ ۋەجىدىن سەن بىزگە ھېچقانداق زىيان-زەخمەت يەتكۈزمىگەيسەن؛ بىز ساگا ھېچ تەگمىگىنىمىزدەك،
شۇنداقلا ساگا ياخشىلىقتىن باشقا ھېچبىر نېمە قىلمىغىنىمىزدەك)بەلكى سېنى ئامان-ئېسەنلىك ئىچىدە يولۇڭغا
ئەۋەتكەنىدۇق(سەنمۇ شۇنداق قىلغايسەن. مانا ھازىر سەن پەرۋەردىگار تەرىپىدىن بەخت-بەرىكەت كۆرۈۋاتىسەن!
ـ دېيىشتى.□

30 شۇنىڭ بىلەن تۇ ئۇلارغا بىر زىياپەت قىلىپ بەردى. ئۇلار بولسا يەپ-ئىچتى.

31 ئەتىسى تاڭ سەھەردە ئۇلار قوپۇپ بىر-بىرىگە قەسەم قىلىشتى؛ ئاندىن ئىسھاق ئۇلارنى يولغا سېلىپ قويدى؛
ئۇلار ئۇنىڭ قېشىدىن ئامان-ئېسەن كەتتى.

32 ئۇ كۈنى شۇنداق بولدىكى، ئىسھاقنىڭ قۇللىرى كېلىپ، ئۇنىڭغا ئۆزى كولىغان قۇدۇق توغرىسىدا خەۋەر بېرىپ:
»بىز سۇ تاپتۇق«! دېدى.

33 ئۇ ئۇنىڭ نامىنى »شىباھ« قويدى. بۇ سەۋەبتىن بۇ شەھەرنىڭ ئىسمى بۈگۈنگىچە »بەئەر-شىبا« دەپ ئاتىلىپ
كەلمەكتە.□

ئەساۋنىڭ يات قەبىلىدىن ئالغان ئاياللىرى

34 ئەساۋ قىرىق ياشقا كىرگەندە، ھىتتىيلاردىن بولغان بەئەرنىڭ قىزى يەھۇدىت بىلەن ھىتتىيلاردىن بولغان ئېلوننىڭ
قىزى باسماتنى خوتۇنلۇققا ئالدى.

35 ئەمما بۇلار ئىسھاق بىلەن رىۋكاھنىڭ كۆڭلىگە ئازاب ئېلىپ كەلدى.■

27

ياقۇپنىڭ ئىسھاقنى ئالدىشى

1 ئىسھاق قېرىپ، كۆزلىرى تورلىشىپ، كۆزى غۇۋا كۆرىدىغان بولۇپ قالغاندا شۇنداق بولدىكى، ئۇ چوڭ ئوغلى
ئەساۋنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ ئوغلۇم! ـ دېدى.
ئۇ: ـ مانا مەن! ـ دەپ جاۋاب بەردى.

2 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ مانا مەن ئەمدى قېرىپ كەتتىم، قانچىلىك كۈن كۆرىدىغىنىمنىمۇ بىلمەيمەن.

3 شۇڭا سەندىن ئۆتۈنىمەن، قوراللىرىڭ، يەنى ساداق ۋە ئوقيايىڭنى ئېلىپ جاڭگالغا چىقىپ، مەن ئۈچۈن بىر ئوۋ
ئوۋلاپ كەل؛

4 مەن ياخشى كۆرىدىغان مەززىلىك تاماقتىن بىرنى ئېتىپ، ماڭا كەلتۈرگىن. مەن ئۇنى يەپ، ئۆلۈشتىن ئىلگىرى
كۆڭلۈمدىن ساڭا بەخت-بەرىكەت تىلەپ دۇئا قىلاي، ـ دېدى.

5 ئىسھاق ئوغلى ئەساۋغا سۆز قىلغاندا رىۋكاھمۇ ئاڭلىدى. ئەساۋ ئوۋ ئوۋلاپ كەلگىلى جاڭگالغا چىقىپ كەتكەندە،

6-7 رىۋكاھ ئوغلى ياقۇپقا: ـ مانا مەن ئاتاڭنىڭ ئاكاڭ ئەساۋغا: »سەن ئوۋ ئوۋلاپ كېلىپ، ماڭا مەززىلىك بىر
تاۋامنى ئەتكىن؛ مەن ئۇنى يەپ ئۆلۈپ كېتىشتىن بۇرۇن پەرۋەردىگار ئالدىدا ساڭا بەخت-بەرىكەت تىلەپ دۇئا
قىلاي«، ـ دەپ ئېيتقىنىنى ئاڭلاپ قالدىم.

8 ئەمدى، ئى ئوغلۇم، سۆزۈمگە قۇلاق سېلىپ بۇيرۇغىنىمنى قىلغىن.

□ 29-26:28 »ئەھدە قىلىشىش« ـ »ئەھدە كېسىش« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ (10:15□□ كۆرۈڭ.)

□ 26:33 »شىباھ« ۋە »شىبا« ـ بۇ ئىككى سۆز »قەسەم« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. »بەئەر-شىبا« دېگەننىڭ مەنىسى »قەسەمنىڭ قۇدۇقى.« بۇ
بەلكىم شۇ يەردىكى ئىككىنچى قۇدۇق بولۇشى مۇمكىن؛ ئىبراھىم ئەسلىدە ئوخشاپ كېتىدىغان ئىش تۈپەيلىدىن شۇ يەرگە ئوخشاش ئىسىم قويغانىدى
(31:21□□□□ كۆرۈڭ.) ■ 26:35 يار. 46:27.

9 سەن دەرھال پادىغا بېرىپ، ئۆچكىلەرنىڭ ئىچىدىن ئېسىل ئىككى ئوغلاقنى ئېلىپ كەلگىن، مەن ئۇلاردىن ئاتاڭ
ئۈچۈن تۇز ياخشى كۆرىدىغان مەززىلىك بىر تائام تەييار قىلاي.
10 سەن ئۇنى ئاتاڭنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كىرگىن. شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەپ، ئۆلۈپ كېتىشتىن بۇرۇن ساڭا بەخت-
بەركەت تىلەپ دۇئا قىلىدۇ، ـ دېدى.
11 لېكىن ياقۇپ ئانىسى ربۇكاھغا: ـ مانا ئاكام ئەساۋ بولسا تۈكلۈك كىشى، مەن بولسام تۈكسىز سىلىق تەنلىك
ئادەممەن.
12 مۇبادا ئاتام مېنى سىلاپ قالسا، ئۇنداقتا مەن ئۇنىڭ نەزىردە ئۇنى مازاق قىلغۇچى ئادەم بولۇپ قېلىپ، بېشىمغا
بەركەت ئەمەس، بەلكى لەنەت تاپارمەنمىكەن، دېدى.
13 ئانىسى ئۇنىڭغا: ـ ئەي ئوغلۇم، ساڭا چۈشىدىغان لەنەت ماڭا چۈشسۇن؛ ئەمما سەن پەقەت سۆزۈمگە قۇلاق
سېلىپ، بېرىپ ئوغلاقلارنى ئېلىپ كەل، ـ دېدى.
14 ئۇ بېرىپ ئۇلارنى ئېلىپ كېلىپ، ئانىسىغا بەردى. ئانىسى ئۇنىڭ ئاتىسى ياخشى كۆرىدىغان مەززىلىك بىر تائامنى
تەييار قىلدى.
15 ئاندىن ربۇكاھ تۈنجى ئوغلى ئەساۋنىڭ ئۈيدە ئۆز يېنىدا ساقلاقلىق ئەڭ ئېسىل كىيىملىرىنى ئېلىپ كىچىك ئوغلى
ياقۇپقا كىيدۈرۈپ،
16 ئوغلاقلارنىڭ تېرىسىنى ئىككى قولى بىلەن بوينىنىڭ تۈكسىز جايىغا يۆگەپ،
17 ئاندىن ئۆزى ئەتكەن مەززىلىك تائاملار بىلەن نانلارنى ئوغلى ياقۇپنىڭ قولىغا تۇتقۇزدى.
18 ياقۇپ ئاتىسىنىڭ قېشىغا كىرىپ: ـ ئەي ئاتا! دېدى.
ئۇ: ـ مانا مەن! ئوغلۇم، سەن كىم بولىسەن؟ ـ دېۋىدى،
19 ياقۇپ ئاتىسىغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن چوڭ ئوغۇللىرى ئەساۋمەن، ماڭا ئېيتقانلىرىدەك قىلدىم؛ ئەمدى
ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ، ئولتۇرۇپ قىلغان ئوۋۇمنىڭ گۆشىگە ئېغىز تېگىپ، ئاندىن كۆڭۈللىرىدىن ماڭا بەخت-
بەركەت تىلەپ دۇئا قىلغايلا، ـ دېدى.
20 ئىسھاق ئوغلىغا: ـ ئەي ئوغلۇم، قانداقمۇ ئۇنى شۇنچە تېز تېپىپ كەلدىڭ؟ ـ دېۋىدى، ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ
چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدالىرى ئۇنى دەل يولۇمغا يولۇقتۇردى، ـ دېدى.
21 ئىسھاق ياقۇپقا: ـ ئەي ئوغلۇم، يېقىنراق كەل، سەن راست ئوغلۇم ئەساۋمۇ، ئەمەسمۇ، سىلاپ باقاي، ـ
دېدى.
22 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ ئاتىسى ئىسھاقنىڭ قېشىغا يېقىن باردى؛ ئۇ ئۇنى سىلاپ تۇرۇپ: ـ ئاۋاز ياقۇپنىڭ ئاۋازى،
لېكىن قول بولسا ئەساۋنىڭ قولىدۇر، ـ دېدى.
23 ئۇنىڭ قوللىرى بولسا ئاكىسى ئەساۋنىڭ قوللىرىدەك تۈكلۈك بولغىنى ئۈچۈن ئۇنى تونىيالماي، ئۇنىڭغا بەخت-
بەركەت تىلەپ دۇئا قىلدى.
24 ئاندىن ئۇ يەنە: ـ سەن راست ئوغلۇم ئەساۋمۇسەن؟ دەپ سوريۋىدى، ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ دەل مەن، ـ
دېدى.
25 ئىسھاق ئۇنىڭغا: ـ تائامنى ئېلىپ كەلگىن، مەن ئوغلۇمنىڭ ئوۋ گۆشىدىن يەپ، كۆڭۈلدىن ساڭا بەخت-
بەركەت تىلەپ دۇئا قىلاي، ـ دېدى. ياقۇپ ئۇنى ئۇنىڭ ئالدىغا قويدى؛ ئۇ يېدى. ئۇ شاراب كەلتۈرۈۋىدى،
ئۇنمۇ ئىچتى.
26 ئاندىن ئاتىسى ئىسھاق ئۇنىڭغا: ـ ئەي ئوغلۇم، ئەمدى يېقىن كېلىپ مېنى سۆيگىن، ـ دېدى.
27 ئۇ ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنى سۆيدى. ئاتىسى ئۇنىڭ كىيىمىنىڭ پۇرىقىنى پۇراپ ئۇنىڭغا بەخت-بەركەت تىلەپ
دۇئا قىلىپ: ـ
»مانا، ئوغلۇمنىڭ تېنىدىكى پۇراق پەرۋەردىگار بەركەتلىگەن كۆكلەمزارنىڭ خۇش پۇرىقىغا ئوخشايدىكەن!□
28 خۇدا ساڭا ئاسماننىڭ شەبنىمى،

□ 27:27 »كۆكلەمزارنىڭ خۇش پۇرىقى« ـ دېمەك، دالادىكى ھەرخىل گۈل-گىياھنىڭ ۋە ئوت-چۆپنىڭ خۇش پۇرىقى سىڭىۋېلىگەن.

يەرنىڭ مۇنبەت كۆچىنى ئاتا قىلىپ،
ئاشلىق-تۆلۈك بىلەن شارابنىمۇ كۆپ بەرگەي.■
29 خەلقلەر سېنىڭ قۇللۇقۇڭدا بولغاي،
ئەل-مىللەتلەر ئالدىڭدا تىزلانغاي؛
قېرىنداشلىرىڭغا خوجا بولغايسەن،
ئاناڭنىڭ ئوغۇللىرى ساڭا تىزلانغاي؛
ساڭا لەنەت قىلغانلار لەنەتكە قالغاي،
ساڭا بەخت تىلىگەنلەر بەخت تاپقاي«! ـ دېدى.■

ئەساۋنىڭ ئىسھاقتىن دۇئا تەلەپ قىلىشى

30 شۇنداق بولدىكى، ئىسھاق ياقۇپقا دۇئا قىلىپ بولۇپ، ياقۇپ ئاتىسى ئىسھاقنىڭ قېشىدىن چىقىپ بولۇشىغا، ئاكىسى ئەساۋ ئۆزىدىن قايتىپ كەلدى.
31 ئۇمۇ مەززىلىك تائاملارنى ئېتىپ، ئاتىسىنىڭ قېشىغا ئېلىپ كىرىپ، ئاتىسىغا: ـ ئاتا قوپقايلا، ئوغۇللىرىنىڭ ئوۋ گۆشىدىن يەپ، كۆڭۈللىرىدىن ماڭا بەخت-بەركەت تىلەپ دۇئا قىلغايلا، ـ دېدى.
32 ئاتىسى ئىسھاق ئۇنىڭغا: ـ سەن كىمسەن؟ ـ دېدى. ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ئوغۇللىرى، چوڭ ئوغۇللىرى ئەساۋمەن! ـ دېدى.
33 بۇنى ئاڭلاپ ئىسھاق ئالاقزادىلىككە چۈشۈپ، پۈتۈن بەدىنى جالاقلاپ تىترەپ: ـ ئۇنداقتا باياتىن ئوۋ ئوۋلاپ ئېلىپ كەلگىنى كىم؟ سەن كېلىشتىن بۇرۇن ئۇنىڭ ھەممە نەرسىسىدىن يەپ، ئۇنىڭغا بەخت-بەركەت تىلەپ دۇئا قىلدىم، ۋە بەرھەق، ئۇ بەخت-بەركەت كۆرىدۇ! ـ دېدى.
34 ئەساۋ ئاتىسىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپلا ئىنتايىن ئېچىنارلىق ھالدا ئۇن سېلىپ ئاچچىق پەريات كۆتۈرۈپ ئاتىسىغا: ـ مېنىمۇ، ئى ئاتا، مېنىمۇ بەخت-بەركەتلىگەيلا! ـ دېدى.■
35 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ سېنىڭ ئىنىڭ ھىيلە بىلەن كىرىپ، ساڭا تېگىشلىك بەخت-بەركەتنى ئېلىپ كېتىپتۇ، دېدى.
36 ئەساۋ: ـ راست ئۇنىڭ ئېتى ياقۇپ ئەمەسمۇ؟! چۈنكى ئۇ ئىككى قېتىم مېنى پۇتلاپ، ئورنۇمنى تارتىۋالدى. ئاۋۋال تۇنجىلىق ھوقۇقۇمنى تارتىۋالدى ۋە مانا ھازىر ئۇ ماڭا تېگىدىغان بەخت-بەركەتنى ئېلىپ كەتتى، ـ دېدى، ئاندىن يەنە: ـ مېنىڭ ئۈچۈن بىرەر بەخت-بەركەت قالدۇرمىدىلىمۇ؟ ـ دېدى.□ ■
37 ئىسھاق ئەساۋغا جاۋاب بېرىپ: ـ مانا، مەن ئۇنى ئۆستۈرگەگە خوجا قىلدىم، ھەممە قېرىنداشلىرىنى ئۇنىڭ قۇللۇقىدا بولىدىغان قىلدىم، ئاشلىق ۋە يېڭى شاراب بىلەن ئۇنى قۇۋۋەتلىدىم، ئەي ئوغلۇم، ئەمدى ساڭا يەنە نېمىمۇ قىلىپ بېرەلەيمەن؟ ـ دېدى.
38 ئەساۋ ئاتىسىغا يەنە: ـ ئەي ئاتا، سىلىدە پەقەت شۇ بىرلا بەخت-بەركەت بار ئىدىمۇ؟ ماڭا، ئەي ئاتا، ماڭىمۇ بەخت-بەركەت تىلەپ دۇئا قىلغايلا! دېدى. ئاندىن ئۇ ئۈن سېلىپ يىغلاپ كەتتى.■
39 ئاتىسى ئىسھاق ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ
»مانا، تۇرالغۇ جايىڭ يەرنىڭ مۇنبەت كۆچىدىن نېرى،
ئېگىز ئاسماننىڭ شەبنىمىدىن يىراق بولۇر؛

■ **27:28** ئىبر. 20.11:
■ **27:29** يار. 3.12:
■ **27:34** ئىبر. 17.12:
□ **27:36** »**مېنى پۇتلاپ، ئورنۇمنى تارتىۋالدى**« ـ يۇ دېگەنلىك ئىبرانىي تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »ياقۇپ« دېگەننىڭ يىر مەنىسى »ئورۇن ئىگىلىۋالغۇچى« (26:25□□ كۆرۈڭ.(مۇشۇ يەردە »پۇتلىغۇچى« دېگەن يەنە بىر مەنىسى بولۇشى مۇمكىن. ■ **27:36** يار. 33.25:
■ **27:38** ئىبر. 17.12:

40 سەن قىلىچىڭغا تايىنىپ جان باقىسەن،
ئىنىڭنىڭ خىزمىتىدە بولىسەن؛
لېكىن چېگىردىن چىقىپ كەزگىنىڭدە،
سەن بوينۇڭدىن ئۇنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى چىقىرىپ سۇندۇرۇۋېتىسەن« ـ دېدى.
41 شۇنىڭا ئەساۋ ئاتىسى ئۇنىڭغا تىلىگەن بەخت-بەركەت سەۋەبىدىن ياقۇپقا ئۆچمەنلىك ساقلاپ يۈردى. ئەساۋ
كۆڭلىدە: ـ ئاتامنىڭ ماتەم كۈنلىرى يېقىنلاشىپ قالدى؛ شۇ چاغدا ئىنىم ياقۇپنى ئولتۇرۇۋېتىمەن، دەپ خىيال
قىلدى.
42 لېكىن رىۋكاھ چوڭ ئوغلى ئەساۋنىڭ بۇ سۆزلىرىدىن خەۋەر تاپتى. ئۇ كىچىك ئوغلى ياقۇپنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا:
ـ مانا ئاكاڭ ئەساۋ سېنى ئولتۇرۇۋېتىمەن دەپ ئۆز-ئۆزىدىن تەسەللى تېپىۋېتىپتۇ؛
43 ئەمدى ئەي ئوغلۇم، سۆزۈمگە قۇلاق سېلىپ، قوپۇپ ھارانغا، ئاكام لابانىنىڭ قېشىغا قېچىپ كەتكىن؛
44 ئاكاڭنىڭ قەھرى يانغۇچە، ئۇنىڭ قېشىدا بىرنەچچە ۋاقىت تۇرغىن.
45 ئاكاڭ ئاچچىقىدىن يېنىپ، سېنىڭ ئۇنىڭغا قىلغىنىڭنى ئۇنتۇپ كەتكۈچە شۇ يەردە تۇرۇپ تۇرغىن؛ ئاندىن مەن
ئادەم ئەۋەتىپ، سېنى ئۇ يەردىن ئالدۇرۇپ كېلىمەن. نېمە ئۈچۈن بىر كۈندىلا ھەر ئىككىگىلاردىن مەھرۇم بولۇپ
قالاي؟ ـ دېدى.

ياقۇپنىڭ لابانىنىڭ يېنىغا سەپەر قىلىشى

46 ئەما رىۋكاھ ئىسھاققا: ـ مەن مۇشۇ ھىتتىي قىزلار ۋەجىدىن جېنىمدىن جاق تويدۇم. ئەگەر ياقۇپمۇ بۇ يۇرتتىكى
قىزلاردىن، مۇشۇنداق ھىتتىي قىزنى خوتۇنلۇققا ئالسا ياشىغىنىمنىڭ ماگۇ نېمە پايدىسى؟ ـ دېدى.■

28

1 شۇنىڭ بىلەن ئىسھاق ياقۇپنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا بەخت-بەركەت تىلەپ، ئۇنىڭغا جېكىلەپ: ـ سەن
قانائانىيلارنىڭ قىزلىرىدىن خوتۇن ئالما؛
2 بەلكى قوپۇپ، پادان-ئارامغا، ئاناڭنىڭ ئاتىسى بېتۇئەلنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۇ يەردىن ئاناڭنىڭ ئاكىسى لابانىنىڭ
قىزلىرىدىن خوتۇن ئالغىن.■
3 ھەممىگە قادىر تەڭرى سېنى بەخت-بەركەتلەپ، ئاۋۇتۇپ، سەندىن كۆپ خەلقلەرنى چىقىرىپ كۆپەيتكەي،
4 شۇنداقلا ئىبراھىمنىڭ بەخت-بەركىتىنى ساگا ۋە سېنىڭ بىلەن نەسلىڭگە بەرگەي؛ شۇنداق قىلىپ سەن ھازىر
مۇساپىر بولۇپ تۇرۇۋاتقان يەرنى، يەنى ئەسلىدە خۇدا ئىبراھىمغا بەرگەن زېمىننى ئىگىلەيسەن! ـ دېدى.■
5 شۇنىڭ بىلەن ئىسھاق ياقۇپنى يولغا سالدى. ئۇ پادان-ئارامغا، ئارامىي بېتۇئەلنىڭ ئوغلى، ياقۇپ بىلەن ئەساۋنىڭ
ئانىسى رىۋكاھنىڭ ئاكىسى لابانىنىڭ قېشىغا قاراپ ماگدى.□

ئەساۋنىڭ يەنە بىر ئايال ئېلىشى

6-7 ئەساۋ ئىسھاقنىڭ ياقۇپقا بەخت-بەركەت تىلەپ، ئۇنى پادان-ئارامغا شۇ يەردىن خوتۇن ئېلىشقا
ئەۋەتكەنلىكىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭغا بەخت-بەركەت تىلەپ، ئۇنىڭا جېكىلەپ: سەن قانائانىيلارنىڭ قىزلىرىدىن
خوتۇن ئالمىغىن، دېگەنلىرىنى ئۇقۇپ، ياقۇپنىڭمۇ ئۆز ئاتا-ئانىسىغا ئىتائەت قىلىپ، پادان-ئارامغا كەتكىنىنى
كۆرگىنىدە،

■ 27:46 يار. 35:26: ■ 28:2 ھوش. 13:12: ■ 28:4 يار. 7:12 15:13 18:15 7:24 3:26 قان. 4:34 روس. 5:7:
□ 28:5 »ئارامي« ـ يەنى »سۈرىيەلىك.«

8 ئەساۋ: ـ قانائانىلارنىڭ قىزلىرى ئاتام ئىسھاقنىڭ نەزىردە يامان كۆرۈندىگەن، دەپ بىلىپ يەتتى.
9 ئۇ ئىسمائىلنىڭ قېشىغا بېرىپ، ھازىرقى خوتۇنلىرىنىڭ ئۈستىگە ئىبراھىمنىڭ ئوغلى ئىسمائىلنىڭ قىزى، نېبايوتنىڭ سىڭلىسى ماھالاتنى خوتۇنلۇققا ئالدى.

ياقۇپنىڭ بەيت-ئەلدە چۈش كۆرۈشى

10 ياقۇپ بولسا بەئەر-شىبادىن چىقىپ، ھاران تەرەپكە مېڭىپ،
11 بىر يەرگە يېتىپ كەلگەندە، كۈن ئولتۇرۇپ كەتكەچكە شۇ يەردە قونماقچى بولدى. ئۇ شۇ يەردىكى تاشلاردىن بىرنى ئېلىپ، بېشىغا ياستۇق قىلىپ قويۇپ، ئۇخلىغلى ياتتى.□
12 ئۇ بىر چۈش كۆردى: ـ مانا، ئۇچى ئاسمانلارغا تاقىشىدىغان بىر پەلەمپەي يەردە تىكەكلىك تۇراتتى؛ خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى ئۇنىڭدا چىقىپ-چۈشۈپ تۇرۇشاتتى.■
13 مانا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭ ئۈستىدە تۇراتتى. ئۇ: ـ »مەن بولسام ئاتاڭ ئىبراھىمنىڭ خۇداسى ۋە ئىسھاقنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارىدۇرمەن؛ مەن سەن ياتقان بۇ زېمىننى سېنىڭ بىلەن نەسىلىڭگە بېرىمەن.■
14 نەسىلىڭ بولسا يەرنىڭ توپىسىدەك كۆپ بولۇپ، سەن مەغرىپ بىلەن مەشرىققە، شىمال بىلەن جەنۇبقا يېيىلىسەن؛ سەن ۋە نەسىلىڭنىڭ ۋاستىسى بىلەن يەر يۈزىدىكى بارلىق ئائىلە-قەبىلىلەر بەخت-بەركەت تاپىدۇ.■
15 مانا، مەن سەن بىلەن بىللىدۇرمەن، قەيەرگە بارساڭ سېنى ئامان-ئېسەن ساقلاپ، بۇ زېمىنغا سېنى قايتۇرۇپ كېلىمەن؛ چۈنكى ساڭا ئېيتقان سۆزۈمنى ئادا قىلماي تۇرۇپ، سېنى تاشلىمايمەن« ـ دېدى.
16 ئاندىن ياقۇپ ئويغىنىپ: ـ بەرھەق، پەرۋەردىگار بۇ يەردىدۇر، لېكىن مەن ئۇنى بىلمەپتىمەن، ـ دېدى.
17 ئۇ قورقۇپ كېتىپ: بۇ جاي ئالامەت دەھشەتلىك بىر جاي ئىكەن! بۇ خۇدانىڭ ئۆيى بىلەن ئاسماننىڭ دەرۋازىسىدىن باشقا ھېچ جاي ئەمەستۇر، ـ دېدى.
18 ياقۇپ ئەتىسى سەھەر قوپۇپ، بېشىنىڭ ئاستىغا قويغان تاشنى ئېلىپ، خاتىرە تۈۋرۈك سۈپىتىدە تىكلەپ، ئۈستىگە زەيتۇن مېيى قۇيۇپ قويدى.□ ■
19 ئۇ جاينىڭ ئىسمىنى بەيت-ئەل دەپ ئاتىدى؛ ئەمما ئىلگىرى ئۇ جاينىڭ ئېتى لۇز ئىدى.
20 ئاندىن ياقۇپ قەسەم بىلەن ۋەدە قىلىپ: ـ ئەگەر خۇدا مېنىڭ بىللە بولۇپ، بۇ سەپىرىمدە مېنى ساقلاپ، يېگۈلۈك نان، كىيگۈلۈك كىيىم بېرىپ،
21 مەن ئاتامنىڭ ئۆيىگە ئامان-ئېسەن يېنىپ بارسام، ئۇنداقتا پەرۋەردىگار مېنىڭ خۇدايىم بولىدۇ؛
22 شۇنىڭدەك مەن خاتىرە تۈۋرۈك سۈپىتىدە تىكلەپ قويغان بۇ تاش خۇدانىڭ ئۆيى بولىدۇ؛ ھەم شۇنداقلا سەن ماڭا بېرىدىغان بارلىق نەرسىلەرنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى ساڭا تەقدىم قىلماي قالمايمەن، ـ دېدى.

29

ياقۇپنىڭ لاباننىڭ ئۆيىگە بېرىشى

1 ئاندىن ياقۇپ سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، مەشرىقتىكى قوۋملارنىڭ زېمىنىغا يېتىپ كەلدى.
2 ئۇ قارىۋىدى، مانا، يايلاقتا بىر قۇدۇق تۇراتتى، ئۇنىڭ يېنىدا ئۈچ توپ قوي پادىسى تۇراتتى؛ چۈنكى خەلق بۇ قۇدۇقتىن پادىلارنى سۇغىراتتى. قۇدۇقنىڭ ئاغزىغا يوغان بىر تاش قويۇقلۇق ئىدى.

□ 28:11 »تاشلاردىن بىرنى ئېلىپ، بېشىغا ياستۇق قىلىپ قويۇپ،...» ـ ياكى »تاشلاردىن بىرنى ئېلىپ، ئۇنىڭ بېشىغا قويۇپ...«. ■ 28:12 يۇھ. 52.1: ■ 28:13 يار. 35□1: 3؛ 3:48□ قان. 20:12□ 8.19: ■ 28:14 يار. 3:12□ 18:18□ 18:22□ 4.26: □ 28:18 »بەيت-ئەل« ـ »خۇدانىڭ ئۆيى.« ■ 28:18 يار. 13:31□ 14.35:

3 قاچانىكى پادىلارنىڭ ھەممىسى ئۇ يەرگە يىغىلسا، پادىچىلار بىرلىكتە قۇدۇقنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى يۇمىلىتىۋېتىپ،
قويىلارنى سۇغىرىپ، ئاندىن تاشنى يەنە قۇدۇقنىڭ ئاغزىغا تۆز ئورنىغا قويۇپ قوياتتى.
4 ياقۇپ پادىچىلاردىن: ئەي بۇرادەرلەر، سىلەر قەيەرلىك؟ ـ دەپ سوردى. ئۇلار: ـ بىز ھارانلىقمىز، دېدى.
5 ئۇ ئۇلاردىن: ـ سىلەر ناھورنىڭ ئوغلى لابانىنى تونۇمىسىلەر؟ ـ دەپ سوردى. ئۇلار: ـ تونۇيمىز، دېدى.
6 ئۇ ئۇلاردىن: ـ ئۇ سالامەتمۇ، دەپ سوريۋىدى، ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇ سالامەت تۇرۇۋاتىدۇ. مانا ئەنە
ئۇنىڭ قىزى راھىلە قويلىرى بىلەن كېلىۋاتىدۇ، دېدى.
7 ئۇ: ـ مانا، كۈن تېخى ئېگىز تۇرسا، ھازىر تېخى مالنىڭ يىغىلىدىغان ۋاقتى بولمىدى؛ نېمىشقا قويلارنى سۇغىرىپ،
ئاندىن يەنە بېرىپ ئوتلاتمايسىلەر؟ ـ دېدى.
8 ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ ياق، مۇنداق قىلالمايمىز. ئاۋۋال پادىلارنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ، پادىچىلار تاشنى قۇدۇقنىڭ
ئاغزىدىن يۇمىلىتىۋەتكەندىن كېيىن، ئاندىن قويلارنى سۇغىرىمىز، دېدى.□
9 ئۇ ئۇلار بىلەن گەپلىشىپ تۇرغىنىدا، راھىلە ئاتىسىنىڭ قويلىرى بىلەن يېتىپ كەلدى؛ چۈنكى ئۇ قوي باققۇچى
ئىدى.
10 شۇنداق بولدىكى، ياقۇپ ئانىسىنىڭ ئاكىسى لابانىنىڭ قىزى راھىلە بىلەن ئانىسىنىڭ ئاكىسى لابانىنىڭ قويلىرىنى
كۆرگەندە، ئۇ قوپۇپ بېرىپ، قۇدۇقنىڭ ئاغزىدىن تاشنى يۇمىلىتىۋېتىپ، ئانىسىنىڭ ئاكىسى لابانىنىڭ قويلىرىنى
سۇغاردى.
11-12 ئاندىن ياقۇپ راھىلەنى سۆيۈپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن يىغلاپ تاشلىدى ۋە راھىلەگە: ـ مەن سېنىڭ ئاتاڭنىڭ
تۇغقىنى، ربۇكاھنىڭ ئوغلى بولىمەن، دېۋىدى، ئۇ يۈگۈرۈپ بېرىپ ئاتىسىغا خەۋەر بەردى.
13 شۇنداق بولدىكى، لابان تۆز سىڭلىسىنىڭ ئوغلى ياقۇپنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلىغاندا، ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ،
ئۇنى قۇچاقلاپ سۆيۈپ، ئۆيىگە باشلاپ كەلدى. ئاندىن ياقۇپ لابانغا كەچۈرمىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى دەپ
بەردى.□
14 لابان ئۇنىڭغا: ـ سەن دەرۋەقە مېنىڭ سۆڭەك بىلەن گۆشۈمدۇرسەن! ـ دېدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنىڭ قېشىدا
بىر ئايچە تۇرۇپ قالدى.

ياقۇپنىڭ ئالدىنىپ قېلىشى

15 ئاندىن لابان ياقۇپقا: ـ سەن مېنىڭ تۇغقىنىم بولغاچ، ماڭا بىكارغا خىزمەت قىلامسەن؟ ئېيتقىنا، ھەققىڭگە نېمە
ئالىسەن؟ ـ دېدى.
16 لابانىنىڭ ئىككى قىزى بار ئىدى؛ چوڭىنىڭ ئېتى لىياھ، كىچىكىنىڭ ئېتى راھىلە ئىدى.
17 لىياھنىڭ كۆزلىرى يېقىملىق ئىدى؛ ئەمما راھىلەنىڭ بولسا تەق-تۇرقى چىلىشكەن، ھۆسنى-جامالى چىرايلىق قىز
ئىدى.□
18 ياقۇپنىڭ كۆڭلى راھىلەگە چۈشكەن بولۇپ لابانغا: ـ مەن سېنىڭ كىچىك قىزىڭ راھىلە ئۈچۈن ساڭا يەتتە
يىل خىزمەت قىلاي، دېدى.■
19 لابان جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇنى باشقا كىشىگە بەرگىنىمدىن ساڭا بەرگىنىم ياخشى. ئەمدى مېنىڭكىدە تۇرغىن،
دېدى.
20 ياقۇپ راھىلەنى ئېلىش ئۈچۈن يەتتە يىل خىزمەت قىلدى. ئەمما ئۇ ئۇنى ئىنتايىن ياخشى كۆرگەچكە، بۇ يىللار
ئۇنىڭغا پەقەت بىرنەچچە كۈندەكلا بىلىندى.

□ **29:8 »پادىچىلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلار.« شۇ پادىچىلار بىر تۈركۈم ھوقۇقلۇق پادىچىلار بولسا كېرەك. ياكى بولمىسا ئۇلار ئېيتقان ئىشلار شۇ يەردە بىر ئورۇپ-ئادەت بولۇپ قالغان بولسا كېرەك.

□ **29:13 » كەچۈرمىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى.« دېمەك، تەرجىمىزدەك »يۈز بەرگەن ھەممە ئىشلارنى«، ياكى ئۇ يايانىن راھىلەگە ئېيتقان ئىشلارنى)ئۇغقانچىلىق مۇناسىۋەتلىرىنى(كۆرسەتسە كېرەك.

□ **29:17 »لىياھنىڭ كۆزلىرى يېقىملىق«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »لىياھنىڭ كۆزلىرى مۇلايىم«)ياكى »يۇمشاق«). بۇنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرى بولسا:
(1) تىنىق؛ (2) ئاجىز)ياخشى كۆرمەيدىغان(؛ (3) تۆرسىز.

■ **29:18** ھوش. 13.12:

21 ۋاقىت توشقاندا ياقۇپ لابانغا: ـ مانا مېنىڭ كۈنلىرىم توشتى. ئەمدى ئايالىمنى ماڭا بەرگىن، مەن ئۇنىڭ قېشىغا
كىرەي، دېدى.
22 لابان شۇ يەردىكى ھەممە كىشىلەرنى يىغىپ، زىياپەت قىلىپ بەردى.
23 لېكىن شۇنداق بولدىكى، كەچ كىرگەندە، ئۇ چوڭ قىزى لېياھنى ياقۇپنىڭ يېنىغا ئېلىپ كەلدى؛ ياقۇپ ئۇنىڭ
قېشىغا كىرىپ بىللە بولدى.
24 لابان ئۆز دېدىكى زىلپاھنى قىزى لېياھغا دېدەك قىلىپ بەردى.
25 ئەتىسى شۇنداق بولدىكى، مانا ئالدىدا لېياھ تۇراتتى! ئۇ لابانغا: ـ بۇ زادى ماڭا نېمە قىلغىنىڭ؟ ئەجەبا، مەن
راھىلە ئۈچۈن ساڭا خىزمەت قىلمىدىممۇ؟ مېنى نېمىشقا شۇنداق ئالدىدىڭ؟! ـ دېدى.
26 لابان: بىزنىڭ يۇرتىمىزدا كىچىكىنى چوڭىدىن ئىلگىرى ياتلىق قىلىدىغان رەسىم-قائىدە يوق.
27 ئەمدى سەن چوڭىنىڭ يەتتە كۈنلۈك توي مۇراسىمىنى ئوتكۈزۈپ بولغىن؛ ئاندىن يەنە ئىككىنچىسىنىمۇ ساڭا
بېرەيلى؛ ئۇ سېنىڭ ماڭا يەنە يەتتە يىل قىلىدىغان خىزمىتىڭنىڭ ھەققى بولىدۇ، ـ دېدى.
28 ياقۇپ ماقۇل بولۇپ، لېياھنىڭ يەتتە كۈنلۈك توي مۇراسىمىنى ئوتكۈزۈپ بولغاندا، لابان قىزى راھىلەنىمۇ ئۇنىڭغا
خوتۇنلۇققا بەردى.
29 لابان دېدىكى بىلھاھنى قىزى راھىلەگە دېدەك قىلىپ بەردى.
30 بۇ تەرىقىدە ياقۇپ راھىلەنىڭمۇ قېشىغا كىردى؛ ئۇ راھىلەنى لېياھدىن زىيادە ياخشى كۆردى. ئاندىن كېيىن ئۇ
يەنە يەتتە يىل لابانغا خىزمەت قىلدى.

ياقۇپنىڭ پەرزەنتلىرى

31 ئەمما پەرۋەردىگار لېياھنىڭ ئەتىۋارلانمىغانلىقىنى كۆرگەندە، ئۇنىڭغا تۇغۇشنى نېسىپ قىلدى. لېكىن راھىلە
تۇغماس ئىدى.□
32 لېياھ ھامىلدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغۇپ: ـ »پەرۋەردىگار خارلانغىنىمنى كۆردى؛ ئەمدى ئېرىم مېنى ياخشى
كۆرىدۇ« دەپ ئۇنىڭ ئىسمىنى »رۇبەن« قويدى. □
33 ئۇ يەنە ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغۇپ: ـ »پەرۋەردىگار ئەتىۋارلانمىغانلىقىنى ئاڭلاپ، بۇنى ھەم ماڭا
بەردى« دەپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى شىمئون قويدى.□
34 ئۇ يەنە ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغۇپ: ـ »ئەمدى بۇ قېتىم ئېرىم ماڭا باغلىنىدۇ، چۈنكى مەن ئۇنىڭغا ئۈچ
ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم« دەپ ئۇنىڭ ئىسمىنى لاۋۋي قويدى.□
35 ئۇ يەنە ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغۇپ: ـ »ئەمدى بۇ قېتىم مەن پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئوقۇي«!
دەپ ئۇنىڭ ئىسمىنى يەھۇدا قويدى. ئاندىن ئۇ تۇغۇتتىن توختاپ قالدى.□

30

1 ئەمما راھىلە ئۆزىنىڭ ياقۇپقا بالا تۇغۇپ بېرەلمىگىنىنى كۆرگەندە، ئاچىسىغا ھەسەت قىلىپ ياقۇپقا: ـ ماڭا بالا
بەرگىن؛ بولمىسا ئۆلىمەن، ـ دېدى.

□ 29:31 **»ئۇنىڭغا تۇغۇشنى نېسىپ قىلدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ ئۇنىڭ بالىياتقۇسىنى ئاچتى.«
□ 29:32 **»رۇبەن«** ـ »قارا، بىر ئوغۇل بالا«! دېگەن مەنىدە.
□ 29:33 **»شىمئون«** ـ »ئاڭلاش« ياكى »ئاڭلىغان« دېگەن مەنىدە.
□ 29:34 **»لاۋۋي«** ـ »باغلانغان« ياكى »ئۇلانغان« دېگەن مەنىدە.
□ 29:35 **»يەھۇدا«** ـ »ھەمد« ياكى »مەدھىيە« دېگەن مەنىدە. لېياھنىڭ سۆزى ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك بولۇپ، بۇ ئۇنىڭ ئىخلاسمەنلىكى ۋە ئېتىقادىنى
ئىسپاتلايدۇ. يەھۇدا تۇغۇلغۇچە ئۇنىڭ بارلىق ئارزۇ-تىلەكلىرى ئېرى ياقۇپنىڭ مۇھەببىتىگە ئېرىشىشتىن ئىبارەت ئىدى. لېكىن ھازىر ئېرىشمىگەن بولسىمۇ
ئاغرىنمىدى، بەلكى خۇداغا مەدھىيە ئوقۇپ، ئۇنىڭدىن تەسەللى ئالدى.

2 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپنىڭ راھىلەگە غەزىپى كېلىپ: ـ مەن بالياتقۇنىڭ مېۋىسىنى سەندىن ئايىغان خۇدانىڭ ئورنىدىمۇ؟!
ـ دېدى.
3 ـ مانا، دېدىكىم بىلھاھ بۇ يەردە تۇرىدۇ، سەن ئۇنىڭ قېشىغا كىرگىن، ئۇ مېنىڭ قۇچىقىمغا تۇغسۇن، مەن ئۇ
ئارقىلىق باللىق بولاي، ـ دېدى راھىلە.□
4 شۇنىڭ بىلەن ئۇ دېدىكى بىلھاھنى ئۇنىڭغا خوتۇن قىلىپ بەردى، ياقۇپ ئۇنىڭ قېشىغا كىردى.
5 بىلھاھ ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى.
6 راھىلە: ـ »خۇدا مەن ئۈچۈن ئادالەت يۈرگۈزۈپ پەريادىمنى ئاڭلاپ، ماڭا بىر ئوغۇل بەردى«، دەپ ئۇنىڭ
ئىسمىنى دان قويدى.□
7 راھىلەنىڭ دېدىكى بىلھاھ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا ئىككىنچى ئوغلىنى تۇغۇپ بەردى.
8 راھىلە: ـ »مەن ئاچام بىلەن بەسلىشىپ قاتتىق تۇتۇشۇپ، يەڭدىم« دەپ ئۇنىڭ ئىسمىنى نافتالى قويدى.□
9 لىياھ ئۇزىنىڭ تۇغۇتتىن توختاپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ، دېدىكى زىلپاھنى ياقۇپقا خوتۇن قىلىپ بەردى.
10 لىياھنىڭ دېدىكى زىلپاھ ياقۇپقا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى.
11 لىياھ: ـ »نېمىدېگەن تەلەيلىك-ھە«! دەپ ئۇنىڭ ئىسمىنى گاد قويدى.□
12 لىياھنىڭ دېدىكى زىلپاھ ياقۇپقا ئىككىنچى ئوغلىنى تۇغۇپ بەردى.
13 لىياھ: »مەن بەختلىكتۇرمەن! چۈنكى خوتۇن-قىزلار مېنى بەختلىك دېيىشىدۇ«! دەپ ئۇنىڭ ئىسمىنى ئاشىر
قويدى.□
14 بۇغداي ئورمىسى كۆزلىرىدە رۇبەن چىقىپ ئېتىزلىققا بارىدى ۋە ئېتىزدىن بىرقانچە مۇھەببەتكۆلنى تېرىپ، بۇلارنى
ئانىسى لىياھنىڭ قېشىغا ئەكەلدى. ئەمدى راھىلە لىياھقا: ـ ئۆتۈنۈپ قالاي، ئوغلۇڭنىڭ مۇھەببەتكۆلىدىن بىرنەچىنى
ماڭا بەرگىن! ـ دېدى.□
15 لىياھ ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ ئېرىمنى تارتىۋالغىنىڭ يەتمەمدۇ؟ ئەمدى ئوغلۇمنىڭ مۇھەببەتكۆلىنىمۇ
تارتىۋالماقچىمۇسەن؟ ـ دېدى. راھىلە جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇنداق بولسا ئۇ ئوغلۇڭنىڭ مۇھەببەتكۆللىرى ئۈچۈن
بۇگۈن كېچە سەن بىلەن ياتسۇن، ـ دېدى.
16 ياقۇپ كەچقۇرۇن ئېتىزدىن قايتىپ كەلگىنىدە، لىياھ ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىپ: ـ مېنىڭ قېشىمغا كىرىشىڭ
كېرەك؛ چۈنكى مەن ئوغلۇمنىڭ مۇھەببەتكۆللىرى بىلەن سېنى ئىجارىگە ئالدىم، ـ دېدى. شۇنداق دېيىدى، ئۇ بۇ
كېچە ئۇنىڭ بىلەن ياتتى.
17 خۇدا لىياھنىڭ دۇئاسىنى ئاڭلىدى؛ ئۇ ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا بەشىنچى ئوغلىنى تۇغۇپ بەردى.
18 شۇنىڭ بىلەن لىياھ: »دېدىكىمنى ئېرىمگە بەرگىنىمگە خۇدا ئەمدى ماڭا »ئىجارە ھەققىم«نى ئاتا قىلدى« دەپ
ئۇنىڭ ئىسمىنى ئىسساكار قويدى.□
19 لىياھ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا ئالتىنچى ئوغلىنى تۇغۇپ بەردى.
20 لىياھ: ـ »خۇدا ماڭا ياخشى تويلۇق ئاتا قىلدى؛ ئەمدى ئېرىم مېنىڭ بىلەن بىللە تۇرىدىغان بولدى؛ چۈنكى مەن
ئۇنىڭغا ئالتە ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم« دەپ ئۇنىڭ ئىسمىنى زەبۇلۇن قويدى.□

□ **30:3 »ئۇ مېنىڭ قۇچىقىمغا تۇغسۇن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ مېنىڭ تىزلىرىم ئۈستىگە تۇغسۇن« ـ دېمەك، دېدەك تۇغقان بالىلار راھىلەنىڭ ھېسابلىنىدۇ. ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئۇ ئارقىلىق قۇرۇلمەن« ياكى »ئۇنىڭ ۋاستىسى بىلەن مېنىڭ ئۆيۈم قۇرۇلىدۇ.«
□ **30:6 »دان«** ـ »ئۇ ھۆكۈم چىقاردى« ياكى »ئۇ ئادىللىق قىلدى«! دېگەن مەنىدە.
□ **30:8 »مەن ئاچام بىلەن بەسلىشىپ قاتتىق تۇتۇشۇپ، ...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »خۇدانىڭ مەدىتى بىلەن ئاچام بىلەن چېلىشىپ،...«. **»نافتالى«** ـ »ئېلىشىش« ياكى »چېلىشىش« دېگەن مەنىدە. □ **30:11 »گاد«** ـ »تەلەيلىك« ياكى »ئۇگۇشلۇق« دېگەن مەنىدە. □ **30:13 »ئاشىر«** ـ »بەختلىك« دېگەن مەنىدە. □ **30:14 »مۇھەببەتكۆل«** ـ)ياكى »ماندراك«) ـ بۇ ئۆسۈملۈك مۇھەببەتنى قوزغاپ، ھامىلدار بولۇش ئىمكانىيىتىنى ئاشۇرىدۇ، دەپ قارىلاتتى. □ **30:18 »ئىسساكار«** ـ »ئىجارە« ياكى »ئىنئام« دېگەن مەنىدە. □ **30:20 »ئېرىم مېنىڭ بىلەن بىللە تۇرىدىغان بولدى«** ـ ياكى »ئېرىم مېنى ھۆرمەتلەيدىغان بولدى.« **»زەبۇلۇن«** ـ »ماكان قىلىش« ياكى »ھۆرمەتلەش«

21 شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ بىر قىز تۇغۇپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى دىناھ قويدى.□
22 ئەمما خۇدا راھىلەنى ياد قىلىپ، دۇئاسىنى ئاكلاپ ئۇنى تۇغىدىغان قىلدى.□
23 ئۇ ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇ: ـ »خۇدا مېنى نومۇستىن خالاس قىلدى«، دېدى.
24 ئۇ: ـ »پەرۋەردىگار ماڭا يەنە بىر بالا بەرسە« دەپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى يۈسۈپ قويدى.□

ياقۇپنىڭ بېيىشى

25 راھىلە يۈسۈپنى تۇغقاندىن كېيىن ياقۇپ لابانغا: ـ مېنى ئۆز يۇرتۇمغا، ئۆز ۋەتىنىمگە كەتكىلى قويغىن.
26 مېنىڭ ساڭا ئىشلەپ ئېرىشكەن ئىش ھەققىم بولغان ئايالىرىم بىلەن بالىلىرىمنى ماڭا بەرگىن؛ مەن كېتەي؛ چۈنكى مېنىڭ ساڭا ئىشلىگەن جايالىق خىزمىتىم ئۆزۈڭگە ئايان، ـ دېدى.
27 لابان ئۇنىڭغا جاۋابەن: نەزىرىڭدە ئىلتىپات تاپقان بولسام، ئۆتۈنۈپ قالاي، يېنىمدىن كەتمە. چۈنكى مەن پەرۋەردىگارنىڭ سېنىڭ سەۋەبىڭدىن ماڭا بەركەت بەرگىنىنى تونۇپ يەتتىم، دېۋىدى، ياقۇپ يەنە: ـ
28 ماڭا ئالدىغان ھەققىڭنى توختاتقىن؛ مەن ساڭا شۇنى بېرەي، دېدى.
29 ياقۇپ ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ساڭا قانداق خىزمەت قىلىپ كەلگىنىم، مېنىڭ قولۇمدا ماللىرىڭنىڭ قانداق بولغىنى ئۆزۈڭگە ئايان.
30 چۈنكى مەن كەلمەستە مېلىڭ ئاز ئىدى؛ ئەمدى ناھايىتى زور بىر توپ بولدى. مېنىڭ قەدىمىم قەيەرگە يەتسە، پەرۋەردىگار ساڭا بەركەت ئاتا قىلدى. ئەمدى مەن قاچان ئۆز ئائىلەم ئۈچۈن ئىگىلىك تىكلەيمەن؟ ـ دېدى.
31 شۇنىڭ بىلەن لابان: ـ مەن ساڭا نېمە بېرەي، دېۋىدى، ياقۇپ: ـ سەن ماڭا ھېچنېمە بەرمىگىن؛ پەقەت مېنىڭ شۇ ئىشىمغا قوشۇلساڭلا، مەن يەنە پاداڭنى بېقىپ، ئۇلاردىن خەۋەر ئالىمەن.
32 مەن بۈگۈن پۈتكۈل پاداڭنى ئارىلاپ، ئالا-چىپار قويلارنى، قارا-قوڭۇر پاخلانلارنى، شۇنداقلا ئۆچكىلەرنىڭ ئىچىدىمۇ ئالا-چىپارلىرىنى ئايرىپ چىقىمەن. بۇلار مېنىڭ ئىش ھەققىم بولسۇن.□
33 كېيىن، مېنىڭ ھەققىمنى تەكشۈرۈپ كەلگەن ۋاقتىڭدا، ھەققانىي بولغىنىم كۆز ئالدىڭدا ئىسپاتلىنىدۇ؛ ئۆچكىلەر ئارىسىدا ئالا-چىپار بولمىغانلىرىنىڭ ھەممىسى، پاخلانلار ئارىسىدا قارا-قوڭۇر بولمىغانلىرىنىڭ ھەممىسى ئوغرىلاپ كېلىنگەن ھېسابلانسۇن، ـ دېدى.
34 ئۇ ۋاقىتتا لابان: ـ ماقۇل، دېگىنىڭدەك بولسۇن، ـ دېدى.
35 شۇ كۈنى لابان تاغىل ۋە ئالا-چىپار تېكىلەرنى، ئالا-چىپار چىشى ئۆچكىلەرنى، شۇنداقلا ئاز-پاز ئاق چىكىمى بولغان بارلىق ئۆچكىلەرنى، بارلىق قارا-قوڭۇر قوزىلارنى ئايرىپ، ئۆز ئوغۇللىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ،
36 ئۆزى بىلەن ياقۇپنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۈچ كۈنلۈك ئارىلىقنى قويدى. ياقۇپ بولسا لابانىڭ پادىلىرىنىڭ قالغىنىنى باقتى.□
37 لېكىن ياقۇپ تېرەك، بادام ۋە چىنار دەرەخلىرىدىن يۇمران چۇۋىقلارنى ئېلىپ، قوۋزىقىنى يوللۇق قىلىپ شىلىپ، ئاق سىزىقلارنى چىقاردى.

دېگەن مەنىدە.
□ 30:21 »دىناھ« ـ »(ئادىل(ھۆكۈم« دېگەن مەنىدە.
□ 30:22 »ئۇنى تۇغىدىغان قىلدى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بالىياتقۇسىنى ئېچىۋىدى.«
□ 30:24 »يۈسۈپ« ـ »ئۇ يەنە بېرىدۇ« يا كى »ئۇ قوشۇپ بېرىدۇ« دېگەن مەنىدە.
□ 30:32 »قارا-قوڭۇر پاخلانلار« ـ پەلەستىندە قوڭۇر يا كى قارا رەڭلىق قويلار ئاز ئۇچرايدۇ. »ئۆچكىلەرنىڭ ئىچىدىمۇ ئالا-چىپارلىرى« ـ پەلەستىندە ئۆچكىلەرنىڭ كۆپىنچىسى پۈتۈنلەي قارا يا كى پۈتۈنلەي قوڭۇردۇر. »بۇلار« ـ يا كى »بۇلاردىن تۇغۇلغانلار.«
□ 30:36 »ئۆزى« ـ يا كى »ئۇلار.« »ئۈچ كۈنلۈك ئارىلىقنى قويدى« ـ دېمەك، لابان دەرھال پادىسىدىن ياقۇپنىڭ ھەققى بولغان مالنى، شۇنداقلا كەلگۈسىدە شۇنداق نەسلىنى چىقىرالايدىغانلارنى ئايرىپ، ياقۇپتىن يىراق قىلدى.

38-39 ئاندىن مال كۆيلىگەن ۋاقىتلىردا سۈ ئىچكىلى كەلگەندە، ئۇ مۈشۈك شىلغان چىۋىقلارنى پادىلار سۈ ئىچىدىغان
يەرلەردىكى ئۇلاقلارغا مالنىڭ ئالدىغا تىكلەپ قوياتتى. مال بۇ تاغىل چىۋىقلارنىڭ ئالدىدا جۈپلەشكەندىن كېيىن
ئۇلار تاغىل ۋە ئالا-چىپار قوزىلارنى تۇغدى.
40 ئاندىن ياقۇپ بۇ قوزىلارنى لاباننىڭ پادىسىدىن ئايرىپ چىقاردى؛ ئاندىن ئۇ لاباننىڭ پادىسىنىڭ يۈزلىرىنى تاغىل
ۋە قوڭۇر قويلىرىغا قارىتىپ جۈپلەشتۈردى؛ شۇنداق قىلىپ، ئۇ ئۆز مېلىنى لاباننىڭ مېلىغا قوشماي بۆلەك قويۇپ،
ئۆزى ئۈچۈن ئايرىم پادىلارنى قىلدى.□
41 ساغلام كۆچلۈك مال جۈپلەشكىنىدە، ياقۇپ چىۋىقلارنى پادىنىڭ كۆز ئالدىغا ئۇلاقلاردا قوياتتى؛ ماللار شۇ
چىۋىقلارنىڭ يېنىدا جۈپلىشەتتى.
42 لېكىن جۈپلىشىۋاتقان مال ئاجىز بولسا، ئۇ چىۋىقلارنى قويمايتتى. بۇ تەرىقىدە ئاجىزلىرى لابانغا، كۆچلۈكلىرى
ياقۇپقا تەۋە بولدى.
43 شۇنداق قىلىپ، بۇ كىشى ناھايىتى باي بولۇپ، ماللىرى، دېدەكلىرى، قۇللىرى، تۆگىلىرى ۋە ئېشەكلىرى خېلى
كۆپ بولدى.

31

ياقۇپنىڭ لاباننىڭ يېنىدىن قېچىشى

1 ئەمما ياقۇپ لاباننىڭ ئوغۇللىرىنىڭ: ـ ياقۇپ ئاتىمىزنىڭ پۈتۈن مال-مۈلكىنى ئېلىپ كەتتى؛ ئۇنىڭ ئېرىشكەن بۇ
دۆلىتى ئاتىمىزنىڭ تەئەللۇقاتىدىن كەلگەن، دېگىنىنى ئاڭلاپ قالدى.□
2 ياقۇپ لاباننىڭ چىرايىغا قارىۋىدى، مانا، ئۇ ئۆزىگە بۇرۇنقىدەك خۇش پېئىل بولمىدى.
3 بۇ چاغدا، پەرۋەردىگار ياقۇپقا: ـ سەن ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ زېمىنىغا، ئۆز ئۇرۇق-تۇغقانلىرىڭنىڭ قېشىغا قايتىپ
كەتكىن. مەن سېنىڭ بىلەن بىللە بولىمەن، ـ دېدى.
4 شۇنىڭ ئۈچۈن ياقۇپ ئادەم ئەۋەتىپ، راھىلە ۋە لېيانى ئۆز پادىسى ئۇرغان كۆكلەمگە چاقىرىپ كېلىپ
5 ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ مەن ئاتاڭلارنىڭ چىرايىغا قارىسام ماڭا بۇرۇنقىدەك خۇش پېئىل بولمىدى؛ ئەمما
ئاتامنىڭ خۇداسى مەن بىلەن بىللە بولۇپ كەلدى.
6 كۆچۈمنىڭ يېتىشىچە ئاتاڭلارغا ئىشلەپ بەرگىنىم سىلەرگە ئايان؛
7 ھالبۇكى، ئاتاڭلار مېنى ئەخمەق قىلىپ، ھەققىمنى ئون قېتىم ئۆزگەرتتى؛ لېكىن خۇدا ئۇنىڭ ماڭا زىيان
يەتكۈزۈشىگە يول قويمىدى.
8 ئەگەر ئۇ: »ئالا-چىپار قوزىلار ھەققىڭ بولىدۇ«، دېسە، بارلىق پادىلار ئالا-چىپار قوزىلىغلى تۇردى. ئۇ: »تاغىل
قوزىلار ھەققىڭ بولسۇن«، دېسە، بارلىق پادىلار تاغىل قوزىلىغلى تۇردى.
9 بۇ تەرىقىدە خۇدا ئاتاڭلارنىڭ ماللىرىنى تارتىۋېلىپ، ماڭا بەردى.
10 پادىلار كۆيلىگەن ۋاقىتتا مەن بىر قېتىم چۈشۈمدە بېشىمنى كۆتۈرۈپ شۇنى كۆردۈمكى، مانا، ماللارنىڭ
ئۈستىگە جۈپلىشىشكە ئېتىلغان قوچقار-تېكىلەرنىڭ ھەممىسى تاغىل ياكى ئالا-چىپار ئىدى.
11 ئاندىن خۇدانىڭ پەرىشتىسى چۈشۈمدە ماڭا: »ئەي ياقۇپ«، دېۋىدى، مەن جاۋاب بېرىپ: »مانا مەن«،
دېدىم.

□ **30:40 »لاباننىڭ پادىسىنىڭ يۈزلىرىنى تاغىل ۋە قوڭۇر قويلىرى«** ـ لابان بۇنداق تاغىل ۋە قوڭۇر قويلارنى ئاللىقاچان ئايرىغان بولسىمۇ، بۇ سۈزلەرگە قارىغاندا ئۇ يەنىلا بۇنداقلاردىن بەرىلىرىنى ياقۇپقا تاپشۇرغان ئوخشايدۇ. ئەگەر لاباننىڭ ئوغۇللىرى پادىلارنى بېقىشقا ئىشەنچلىك بولماسا، لابان شۇ »تاغىل ۋە قوڭۇر قويلار«دىن چوڭ قويلارنى ياقۇپقا قايتىدىن تاپشۇرۇشى مۇمكىن. باشقا بىر ئېھتىمالىيەت بارىكى، ياقۇپنىڭ بەزى تاغىل ياكى قوڭۇر قوزىلىرى چوڭ بولغاندا ئۇ ئۆلارنى لاباننىڭ ئاق رەڭلىق قويلىرى ئارىسىغا قوشقان.

□ **31:1 »بۇ دۆلىتى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇ شان-شەرەپنى.«

12 ئۇ ماكا: ـ »ئەمدى بېشىڭنى كۆتۈرۈپ قارىغىن، مانا ماللارنىڭ ئۇستىگە جۈپلىشىشكە ئېتىلغان قوچقار-
تېكىلەرنىڭ ھەممىسى تاغىل ۋە ئالا-چىپاردۇر، چۈنكى مەن لابانىنىڭ ساكا قىلغىنىنىڭ ھەممىسىنى كۆردۈم.
13 مەن بەيت-ئەلدە ساكا كۆرۈنگەن تەڭرىدۇرمەن. سەن شۇ يەردە تۇۋرۇكنى مەسىھلەپ، ماكا قەسەم ئىچتىڭ.
ئەمدى سەن ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، بۇ زېمىندىن چىقىپ، ئۇرۇق-تۇغقانلىرىڭنىڭ زېمىنىغا يانغىن« دېدى.□ ■
14 راھىلە ۋە لېياھ ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئاتىمىزنىڭ ئۆيىدە بىزگە تېگىشلىك نېسىۋە يا كېمىراس قالمىغانمۇ؟
15 بىز دەرۋەقە ئۇنىڭغا يات ئادەم ھېسابلىنىپ قالغانمۇ؟! ئۇ بىزنى سېتىۋەتتى، تويلۇقىمىزنىمۇ پۈتۈنلەي يەپ كەتتى!□
16 شۇنداق بولغاندىن كېيىن، خۇدا ئاتىمىزدىن ساكا ئېلىپ بەرگەن بارلىق دۆلەت بىز بىلەن باللىرىمىزنىڭكىدۇر.
ئەمدى خۇدا ساكا نېمە دېگەن بولسا، شۇنى قىلغىن، ـ دېدى.
17-18 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ ئورنىدىن تۇرۇپ، باللىرى ۋە ئاياللىرىنى تۆگىلەرگە مىندۈرۈپ، ئېرىشكەن بارلىق مالىرى
ۋە بارلىق تەئەللۇقاتىنى، يەنى پادان-ئارامدا تاپقان تەئەللۇقاتلىرىنى ئېلىپ، ئاتىسى ئىسھاقنىڭ يېنىغا بېرىشقا قانائان
زېمىنىغا قاراپ يول ئالدى.
19 لابان بولسا قويلىرىنى قىرقىغىلى كەتكەندى، راھىلە ئۆز ئاتىسىغا تەۋە »ئۆي بۇتلىرى«نى ئوغرىلاپ ئېلىۋالدى.□
20 ياقۇپ ئارامىي لابانغا ئۆز قېشىدىن ئوغرىلىقچە قېچىپ كېتىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرماي ئۆزى ئالداپ قويغانىدى.□
21 ئۇ بار-يوقىنى ئېلىپ قېچىپ كەتتى، ئۇ دەريادىن ئۆتۈپ گىلېئاد تېغى تەرەپكە قاراپ يول ئالدى.□

لابانىنىڭ ياقۇپنى قوغلىشى

22 ئۈچىنچى كۈنى، لابانغا ياقۇپنىڭ قاچقىنى توغرىسىدا خەۋەر يەتتى.
23 ئۇ ئۆز تۇغقانلىرىنى ئېلىپ، يەتتە كۈنلۈك يولغىچە كەينىدىن قوغلاپ بېرىپ، گىلېئاد تېغىدا ئۇنىڭغا يېتىشتى.
24 لېكىن كېچىسى خۇدا ئارامىي لابانىنىڭ چۈشىگە كىرىپ ئۇنىڭغا: »سەن ھېزىي بول، ياقۇپقا يا ئاق يا كۆك
دېمە«! دېدى.□
25 لابان ياقۇپقا يېتىشىپ بارغاندا، ياقۇپ چېدىرىنى تاغنىڭ ئۇستىگە تىككەندى. لابانمۇ تۇغقانلىرى بىلەن گىلېئاد
تېغىنىڭ ئۇستىدە چېدىر تىكتى.
26 لابان ياقۇپقا: ـ بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ سەن مېنى ئالداپ، قىزلىرىمنى ئۇرۇشتا ئالغان ئوللىدەك ئېلىپ كەتتىڭ؟
27 نېمىشقا يوشۇرۇن قاچىسەن، ماكا خەۋەر بەرمەي مەندىن ئوغرىلىقچە كەتتىڭ؟ ماكا دېگەن بولساڭ مەن
خۇشال-خۇرالمىلى بىلەن غەزەل ئوقۇپ، داپ ۋە چاڭ چېلىپ، سېنى ئۇزىتىپ قويىمامتىم؟

□ **31:13 »مەسىھلەش« ۋە »مەسىھ«** ـ بۇ ئىشلار توغرىسىدا »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ. بۇ يەردە مۇقەددەس كىتابتا »مەسىھلەش« ياكى »مەسىھ قىلىش« دېگەن پېشلىنىڭ تۇنجى قېتىم ئىشلىتىلىشىدۇر.

■ **31:13** يار. 13.28□14□15:

□ **31:15 »تويلۇقلىرىمىز«** ـ مۇشۇ يەردە ياقۇپنىڭ لېياھ ۋە راھىلەنى ئېلىش ئۈچۈن ئىشلىگىنىنىڭ قىممىتىنى كۆرسەتسە كېرەك.

□ **31:19 »ئۆي بۇتلىرى«** ـ ئىبراني تىلىدا »تەرافىم.« بۇ بۇتلار قولدا كۆتۈرگۈدەك كىچىك بولۇپ، ئادەتتە كۆزمۇشتىن ياسىلاتتى. قەدىمكى ۋاقىتلاردىكى بەزى بۇتپەرەس جەمئىيەتلەردە »تەرافىم«غا ئىگە بولغان ئادەم ئۆينىڭ بارلىق تەئەللۇقاتىنىڭ ئىگىسى، خوجايىنى دەپ ھېسابلىنىتى. شۇنىڭ بۇ كىچىك »تەرافىم« كۆزمۇش بولغىنى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى قانۇنىي ئەھمىيىتى ئۈچۈن لابانغا ئىنتايىن مۇھىم ئىدى.

□ **31:20 »ئۇنى ئالداپ قويغانىدى«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئوغرىلىدى« بىلەن ئېيتىلىنىدۇ.

□ **31:21 »دەريا«** ـ مۇشۇ يەردە »ئەفرات دەريىسى«نى كۆرسىتىدۇ.

□ **31:24 »ياقۇپقا يا ئاق يا كۆك دېمە«!** ـ ئىبراني تىلىدا »ياقۇپقا يا ياخشى يا يامان گەپنى قىلما.«! بۇ سۆزلەر بەلكىم: »ئۇنىڭغا بەرىكەت تىلىمە ياكى ئۇنى قارغىما« دېگەنلىك بولسا كېرەك. خۇدا نېمىشقا »ياقۇپقا ياخشى گەپ قىلما« دېگەن؟ بىزنىڭچە خۇدا لابانىنىڭ ئالداپچى ماھىيىتىنى ئوبدان بىلەتتى؛ ئۇ ياقۇپقا بەرىكەت تىلىسە ئالداپچى نىيىتى بىلەن تىلەيدىغىنىنى بىلەتتى. ئۇنىڭ »يامان گەپ قىلىش«ىغا، يەنى ئۇنى قارغاشقا يول قويماپتى، ئەلۋەتتە. شۇنىڭ »ياقۇپقا يا ياخشى يا يامان گەپنى قىلما«! دېگىنى بەلكىم »بەقەت ھەققەتتىن سۆزلە«! دېگەنلىك بولۇشى مۇمكىن. بىراق لابانىنىڭ ياقۇپ بىلەن بولغان سۆھبىتىگە قارىساق ئۇ يەنىلا يالغانچىلىقتىن يىراق كەتمەيدۇ!

28 شۇنداق قىلىپ سەن ماڭا تۆز ئوغۇللىرىم ۋە قىزلىرىمنى سۆيۈپ ئۆزىڭنى قويۇش پۇرسىتىنىمۇ بەرمىدىڭ. بۇ ئىشتا
ئەخمەقلىق قىلدىڭ.□
29 سىلەرگە زىيان-زەخمەت يەتكۈزۈش قولۇمدىن كېلەتتى، لېكىن تۇنۇگۈن كېچە ئاتاڭنىڭ خۇداسى ماڭا سۆز
قىلىپ: »ھېزى بول، ياقۇپقا يا ئاق يا كۆك دېمە« دېدى.
30 خوش، سەن ئاتاڭنىڭ تۆينى تولىمۇ سېغىنغىنىڭ ئۈچۈن كەتمەي قويمايسەن، لېكىن نېمىشقا يەنە مېنىڭ بۇتلىرىمنى
ئوغرىلىدىڭ؟ ـ دېدى.
31 ياقۇپ لابانغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن قورقۇپ قاچتىم، چۈنكى سېنى قىزلىرىنى مەندىن مەجبۇرلىۋىتىپ تارتىۋالامدىكەن،
دېدىم.
32 ئەمدى بۇتلىرىڭغا كەلسەك، ئۇلار كىمدىن چىقسا شۇ تىرىك قالمايدۇ! قېرىنداشلىرىمىز ئالدىدا مەندىن قانداقلا
نېمىڭنى تونۇۋالساڭ، ئۇنى ئېلىپ كەت، ـ دېدى. ھالبۇكى، ياقۇپنىڭ راھىلەنىڭ بۇتلارنى ئوغرىلاپ كەلگىنىدىن
خەۋىرى يوق ئىدى.
33 لابان ئالدى بىلەن ياقۇپنىڭ چېدىرىغا كىرىپ، ئاندىن لېياھنىڭ چېدىرى ھەم ئىككى دېدەكنىڭ چېدىرلىرىغا
كىرىپ ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى. لېياھنىڭ چېدىرىدىن چىقىپ، راھىلەنىڭ چېدىرىغا كىردى.
34 راھىلە بولسا ئۆي بۇتلىرىنى ئېلىپ، بۇلارنى تۆگىنىڭ چومىنىڭ ئېچىگە تىقىپ قويۇپ، ئۇستىدە ئولتۇرۇۋالغانىدى.
لابان پۈتكۈل چېدىرىنى ئاختۇرۇپ، ھېچنېمە تاپالمىدى.
35 راھىلە ئاتىسىغا: ـ ئەي خوجام، ئالدىڭدا تۇرالمىغىنىم ئۈچۈن خاپا بولمىغىن، چۈنكى مەن ھازىر ئايالارنىڭ ئادەت
مەزگىلىدە تۇرۇۋاتىمەن، ـ دېدى. شۇنداق قىلىپ، لابان ھەممە يەرنى قويماي ئاختۇرۇپمۇ، ئۆي بۇتلىرىنى تاپالمىدى.□
36 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ ئاچچىقلاپ لابان بىلەن جېدەللىشىپ كەتتى. ياقۇپ لابانغا: ـ سەن مېنى كەينىمدىن
مۇنچە ئالدىراپ-تېنەپ قوغلاپ كەلگۈدەك مەندە نېمە سەۋەنلىك، نېمە گۇناھ بار؟
37 سەن ھەممە يۈك-تاقلىرىمنى ئاختۇرۇپ چىقتىڭ، ئۆيۈڭنىڭ نەرسىلىرىدىن بىرەر نېمە تاپالدىڭمۇ؟ بىرنېمە تاپقان
بولساڭ، مېنىڭ قېرىنداشلىرىم بىلەن سېنىڭ قېرىنداشلىرىڭنىڭ ئالدىدا ئۇنى قويغىن، ئۇلار بىز ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا
ھۆكۈم قىلسۇن.
38 مەن مۇشۇ يىگىرمە يىل قېشىڭدا تۇردۇم، ھېچقاچان ساغلىقىڭ ۋە چىشى ئۆچكىلىرىڭ بالا تاشلىۋەتمىدى،
پادىلىرىڭدىن قوچقارلىرىڭنى يېگىنىم يوق.
39 بوغۇۋېتىلگەنلىرىنى قېشىڭغا ئېلىپ كەلمەي، بۇ زىيانىنى ئۆزۈم تولدۇردۇم، كېچىسى ئوغرىلانغان يا كۈندۈزى
ئوغرىلانغان بولسۇن سەن ئۇنى مەندىن تولىتىپ ئالدىڭ.
40 مېنىڭ كۈنلىرىم شۇنداق ئۆتتىكى، كۈندۈزى ئىسسىقتىن، كېچىسى سوغۇقتىن قىينىلىپ، ئۇيقۇ كۆزۈمدىن
قاچاتتى.
41 مېنىڭ كۈنلىرىم مۇشۇ يىگىرمە يىلدا ئۆيۈڭدە تۇرۇپ شۇنداق بولدى؛ ئون تۆت يىل ئىككى قىزىڭ ئۈچۈن
ساڭا خىزمەت قىلدىم، ئالتە يىل پاداڭ ئۈچۈن خىزمەت قىلدىم؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە سەن ئىش ھەققىمنى ئون قېتىم
ئۆزگەرتتىڭ.
42 ئەگەر ئاتامنىڭ خۇداسى، يەنى ئىبراھىمنىڭ خۇداسى، يەنى ئىسھاقنىڭ قورقۇنچىسى بولغانلىقىڭ ئۆزى مەن بىلەن
بىللە بولمىسا ئىدى، سەن جەزمەن مېنى قۇرۇق قول قىلىپ قايتۇرۇۋېتەتتىڭ. لېكىن خۇدا مېنىڭ تارتقان جەبىر-
جاپالىرىمنى، قوللىرىمنىڭ مۇشەققىتىنى كۆرۈپ تۇنۇگۈن كېچە ساڭا تەنبىھ بەردى، ـ دېدى.

ياقۇپنىڭ لابان بىلەن كېلىشىم تۈزۈشى

□ 31:28 »ئۆز ئوغۇللىرىم« ـ لابانىڭ »ئوغۇللىرىم« دېگىنى ئۇنىڭ ھىيلىگەرلىكىنى ئايان قىلىدۇ. ئۇنىڭ ياقۇپتىن ئۇغۇلغان نەۋرە ئوغۇللىرى بار ئىدى، لېكىن ئۇ ئۆلارنى »مېنىڭ ئوغۇللىرىم« دەپ ھېسابلايتتى.
□ 31:35 »مەن ھازىر ئايالارنىڭ ئادەت مەزگىلىدە تۇرۇۋاتىمەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئايالارنىڭ ئادىتى ھازىر ماڭا چۈشتى.«

43 لابان ياقۇپقا جاۋاب بېرىپ: ـ بۇ قىزلار مېنىڭ قىزلىرىم، بۇ ئوغۇللار مېنىڭ ئوغۇللىرىم، بۇ پادا بولسا مېنىڭ
پادام بولىدۇ، شۇنداقلا كۆز ئالدىڭىزدىكى ھەممە نەرسە مىنىڭكىدۇر، ئەمما مەن بۇگۈن بۇ قىزلىرىمنى ۋە ئۇلارنىڭ
تۇغقان ئوغۇللىرىنى نېمە قىلاي؟□
44 قېنى كەل، سەن بىلەن ئىككىمىز بىر ئەھدە تۈزۈشەيلى، بۇ مەن بىلەن سېنىڭ ئوتتۇرىمىزدا گۇۋاھ بولسۇن، ـ
دېدى.
45 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ بىر تاشنى ئېلىپ ئۆرە تىكلەپ تۇۋرۇك قىلىپ قويدى.
46 ئاندىن ياقۇپ قېرىنداشلىرىغا: ـ تاش يىغىڭلار، ـ دېۋىدى، تاشلارنى ئېلىپ كېلىپ دۆۋىلىدى، شۇ يەردە تاش
دۆۋىسىنىڭ يېنىدا غىزالىنىشتى.
47 لابان بۇ دۆۋىنى »يەگار-ساھادۇتا« دەپ ئاتىدى، ياقۇپ ئۇنىڭغا »گالېئەد« دەپ ئات قويدى.□
48 لابان: ـ بۇ دۆۋە بۇگۈن سەن بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرامدا گۇۋاھ بولسۇن، ـ دېدى. شۇڭا بۇ سەۋەبتىن دۆۋىنىڭ
نامى »گالېئەد« ئاتالدى.
49 ئۇ جاي يەنە »مىزپاھ«، دەپمۇ ئاتالدى؛ چۈنكى لابان يەنە: ـ ئىككىمىز بىر-بىرىمىز بىلەن كۆرۈشمىگەن ۋاقىتلاردا،
پەرۋەردىگار سەن بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرامدا قاراۋۇل بولۇپ كۆزىتىپ تۇرسۇن.□
50 ئەگەر سەن قىزلىرىمنى بوزەك قىلساڭ، ياكى قىزلىرىمنىڭ ئۈستىگە باشقا خوتۇنلارنى ئالساڭ، باشقا ھېچ كىشى
قېشىمىزدا ھازىر بولمىغان تەقدىردىمۇ، مانا، خۇدا مەن بىلەن سېنىڭ ئارا گۇۋاھچىدۇر!
51 لابان ياقۇپقا يەنە: ـ مانا، بۇ دۆۋىگە قارا، مەن بىلەن سەن ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا مەن تىكلەپ قويغان بۇ
تۇۋرۇككىمۇ قارا؛
52 كەلگۈسىدە بۇ دۆۋە ۋە بۇ تۇۋرۇكنى مەن يامان نىيەت بىلەن بۇ دۆۋىدىن سېنىڭ تەرىپىگە ئۆتمەسلىكىم ئۈچۈن،
سېنىڭمۇ نىيىتىڭنى يامان قىلىپ بۇ دۆۋە ۋە بۇ تۇۋرۇكتىن ئۆتۈپ مېنىڭ تەرىپىمگە كەلمەسلىكىڭ ئۈچۈن گۇۋاھچى بولسۇن.□
53 ئىبراھىمنىڭ ئىلاھى، ناھورنىڭ ئىلاھى ۋە بۇ ئىككىسىنىڭ ئاتىسىنىڭ ئىلاھلىرى ئارىمىزدا ھۆكۈم چىقارسۇن،
ـ دېدى. ياقۇپ بولسا ئاتىسى ئىسھاقنىڭ قورقۇنچىسى بولغۇچى بىلەن قەسەم قىلدى.□
54 ئاندىن ياقۇپ تاغ ئۈستىدە بىر قۇربانلىق سۇنۇپ، قېرىنداشلىرىنى ئۆزى بىلەن تاماقلىنىشقا تەكلىپ قىلدى. ئۇلار
ھەمداستىخان ئولتۇردى ۋە كېچىسى تاغدا قوندى.□
55 ئەتىسى تاڭ سەھەردە لابان ئوغۇللىرى بىلەن قىزلىرىنى سۆيۈپ، ئۇلارغا بەخت-بەركەت
تىلەپ، ئۆز ئۆيىگە راۋان بولدى.

32

ياقۇپنىڭ ئەساۋ بىلەن كۆرۈشۈشكە تەييارلىنىشى

□ **31:43 »مېنىڭ ئوغۇللىرىم«** ـ 28-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»كۆز ئالدىڭىزدىكى ھەممە نەرسە مىنىڭكىدۇر«** ـ مۇشۇ سۆزلەر پۈتۈنلەي خاتا، ئەلۋەتتە. ياقۇپ بۇلارنىڭ ھەممىسىگە تۆز قولىنىڭ ئەجرى بىلەن ئېرىشكەندى.
□ **31:47 »يەگار-ساھادۇتا«** ـ ئارامىي تىلىدا، »گالېئەد« ئىبرانىي تىلىدا »گۇۋاھلىق دۆۋىسى« دېگەن مەنىدە.
□ **31:49 »مىزپاھ«** ـ »كۆزىتىش مۇنارى« دېگەن مەنىدە بولۇپ، يەنە »تۇ كۆزىتىپ تۇرسۇن« دېگەن سۆزنىڭ ئاھاڭىغا يېقىن.
□ **31:52 »سېنىڭمۇ نىيىتىڭنى يامان قىلىپ بۇ دۆۋە ۋە بۇ تۇۋرۇكتىن ئۆتۈپ مېنىڭ تەرىپىمگە كەلمەسلىكىڭ ئۈچۈن گۇۋاھچى بولسۇن«** ـ ئەگەر يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك »ئۆي يۇتلىرى«غا ئىگە بولۇش »ئۆينىڭ ئۆزىگە ئىگە بولغانلىق« ھېسابلانسا، ئۇنداقتا لابانىنىڭ بۇ سۆزلىرىنىڭ مەقسىتى: ـ »ياقۇپ ياكى ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئۆي يۇتلىرىنى ئېلىپ، مېنىڭ ئۆي-تەۋەللۇقاتلىرىمنى تارتىۋېلىش نىيىتىدە مەن تەرەپكە ھەرگىز كەلمىسۇن« دېگەنلىكتىن ئىبارەت ئىدى.
□ **31:53 »ئىبراھىمنىڭ ئىلاھى، ناھورنىڭ ئىلاھى ۋە بۇ ئىككىسىنىڭ ئاتىسىنىڭ ئىلاھلىرى«** ـ لابان، ئىبراھىمنىڭ ئاتىسى تەراھ ۋە ناھورلار ئاساسەن بۇتپەرەسلەر ئىدى »)يەھ.» 2:24-نى كۆرۈڭ.(
□ **31:54 »تاماقلىنىشقا تەكلىپ قىلدى«** ـ بۇ تاۋام بەلكىم قۇربانلىقنىڭ گۆشى بولۇشى مۇمكىن. ئۇنداقتا ئۇ »ئىناقلىق قۇربانلىقى« سۈپىتىدە سۇنۇلغان بولسا كېرەك »)لاۋ.» 3-بابنى كۆرۈڭ.(

1 ياقۇپ تۆز يولىغا كېتىپ باراتتى، يولدا خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى ئۇنىڭغا ئۇچرىدى.■
2 ياقۇپ ئۇلارنى كۆرۈپ: ـ بۇ جاي خۇدانىڭ بارگاھى ئىكەن! ـ دەپ، بۇ جاينىڭ نامىنى »ماھانائىم« دەپ
قويدى.□
3 ئاندىن ياقۇپ سېئىر زېمىنىدىكى »ئېدوم يايلىقى«غا، ئاكىسى ئەساۋنىڭ قېشىغا ئالدىن خەۋەرچىلەرنى ئەۋەتتى،
4 ئۇلارغا جېكىلەپ: ـ سىلەر خوجامغا، يەنى ئەساۋغا: »كەمىنىلىرى ياقۇپ مۇنداق دېدى: ـ مەن لابانىڭ
قېشىدا مۇساپىر بولۇپ، تا مۇشۇ ۋاقىتقىچە تۇردۇم.
5 ئەمدى مەندە كالا، ئېشەك ۋە قويلار، قۇل-دېدەكلەرمۇ بار، مەن تۆزلىرىنىڭ نەزىردە ئىلتىپات تاپارمەنمىكىن
دەپ خوجامغا خەۋەر يەتكۈزۈشنى لايىق كۆردۇم«، دەڭلار، ـ دېدى.
6 خەۋەرچىلەر ياقۇپنىڭ يېنىغا يېنىپ كېلىپ: ـ بىز ئاكىلىرى ئەساۋنىڭ قېشىغا باردۇق، ئۇ تۆت يۈز كىشىنى
ئېلىپ، سىلىنىڭ ئالدىلىرىغا كېلىۋاتىدۇ، ـ دېدى.
7 ياقۇپ ناھايىتى قورقۇپ، غەم-غۇسسىگە چۆشۈپ ئادەملىرىنى قوي، كالا ۋە تۆگىلىرىگە قوشۇپ، ئىككى توپقا
ئايرىدى.
8 ئۇ: ـ »ئەگەر ئەساۋ كېلىپ بىر توپىمىزغا ھۇجۇم قىلسا، يەنە بىر توپى قېچىپ قۇتۇلۇپ قالار« ـ دەپ ئويلىدى.
9 ئاندىن ياقۇپ مۇنداق دۇئا قىلدى: ـ ئى ئاتام ئىبراھىمنىڭ خۇداسى ۋە ئاتام ئىسھاقنىڭ خۇداسى! ماڭا:
»تۆز زېمىنىڭ ۋە تۇرۇق-تۇغقانلىرىڭنىڭ قېشىغا يېنىپ كەتكىن، ساڭا ياخشىلىق قىلىمەن« دەپ ۋەدە قىلغان
پەرۋەردىگار! ■
10 ـ مەن سېنىڭ تۆز قۇلۇڭغا كۆرسەتكەن تۆزگەرمەس بارلىق مېھرىبانلىقىڭ ۋە بارلىق ۋاپادارلىقىڭ ئالدىدا ھېچنېمە
ئەمەسمەن، چۈنكى مەن بۇ ئىئوردان دەرياسىدىن تۆتكىنىمدە يالغۇز بىر ھاسام بار ئىدى. ئەمدى مەن ئىككى توپ
ئادەم بولۇپ قايتىۋاتىمەن.□
11 تۆتۈنۈپ قالاي، مېنى ئاكام ئەساۋنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغايسەن، چۈنكى ئۇ كېلىپ مەن بىلەن خوتۇن-بالىلىرىمنى
تۇلتۇرۇۋېتەمدىكىن، دەپ قورقىمەن.
12 سەن: »مەن جەزمەن ساڭا زور ياخشىلىق قىلىپ، سېنىڭ نەسلىڭنى دېڭىزدىكى قۇمدەك ھەددى-ھېسابسىز
كۆپ قىلىمەن«، دېگەندىڭ، ـ دېدى.■
13-15 ئۇ شۇ كېچىسى شۇ يەردە قونۇپ قالدى، ئاندىن ئۇ قول ئىلكىدىكى ماللاردىن ئېلىپ، ئاكىسى ئەساۋغا
ئىككى يۈز تۆچكە، يىگىرمە تېكە، ئىككى يۈز ساغلىق، يىگىرمە قوچقار، ئوتتۇز چىشى توگىنى تايلاقلىرى بىلەن،
قىرىق ئىنەك، ئون بۇقا، يىگىرمە مادا ئېشەك، ئون ھاڭگا ئېشەكنى سوۋغات قىلىپ تەييارلاپ،□
16 بۇلارنى ئايرىم-ئايرىم توپ قىلىپ خىزمەتكارلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۇلارغا جېكىلەپ: ـ سىلەر مەندىن بۇرۇن
مېڭىپ، ھەر توپىنىڭ ئارىسىدا ئارىلىق قويۇپ ھەيدەپ مېڭىڭلار، ـ دېدى.
17 ئۇ ئەڭ ئالدىدىكى توپ بىلەن ماڭغان كىشىگە ئەمر قىلىپ: ـ ئاكام ئەساۋ ساڭا ئۇچىرىغاندا، ئەگەر ئۇ سەندىن:
»كىمنىڭ ئادىمىسەن؟ قەيەرگە بارىسەن؟ ئالدىڭدىكى جانۋارلار كىمنىڭ؟« ـ دەپ سورىسا،
18 ئۇنداقتا سەن جاۋاب بېرىپ: »بۇلار كەمىنىلىرى ياقۇپنىڭ بولۇپ، خوجام ئەساۋغا ئەۋەتكەن سوۋغاتتۇر.
مانا، ئۇ تۆزىمۇ كەينىمىزدىن كېلىۋاتىدۇ« ـ دېگىن، دېدى.

■ **32:1** يار. 16.48:
□ **32:2** **»ماھانائىم«** ـ يۇنىڭ مەنىسى »ئىككى بارگاھ.« بۇ »ئىككى بارگاھ« ياقۇپنىڭ بارگاھى ۋە خۇدانىڭ بارگاھىنى كۆرسىتىدۇ. ياقۇپنىڭ »بارگاھ« دېگىنىدىن قارىغاندا، شۇ جايدا كۆزگەن پەرىشتىلەر دەرۋەقە ئىنتايىن كۆپ بولسا كېرەك. ■ **32:9** يار. 13.31: □ **32:10** **»ھېچنېمە ئەمەسمەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىنتايىن كىچىكەن.« ■ **32:12** يار. 13.28: □ **32:13-15** **»ھاڭگا ئېشەك«** ـ ياكى »تەخەي.«

20-19 شۇ تەرىقىدە ئۇ ئىككىنچى، ئۈچىنچى ۋە ئۆلاردىن كېيىنكى پادىلارنى ھەيدەپ ماڭغۇچى كىشىلەرگىمۇ
ئوخشاش ئەمر قىلىپ: ـ ئەساۋ سىزلەرگە ئۇچرىغاندا، سىلەرمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق دەڭلار، ئاندىن: ـ مانا، كەمىنىلىرى
ياقۇپ ئۆزىمىز ئارقىمىزدىن كېلىۋاتىدۇ، ـ دەڭلار، دېدى، چۈنكى ئۇ: ـ مەن ئالدىمدا بارغان سوۋغات بىلەن ئۇنى
مېنى كەچۈرۈم قىلدۇرۇپ، ئاندىن يۈزىنى كۆرسەم، مېنى قوبۇل قىلارمىكىن، ـ دەپ ئۈيلىغاندى.□
21 شۇنداق قىلىپ سوۋغات ئالدىن ئەۋەتىلدى، ئۇ شۇ كېچىسى بارگاھدا قونۇپ قالدى.

ياقۇپنىڭ خۇدا بىلەن چېلىشىشى

22 ئۇ شۇ كېچىدە قوپۇپ، ئىككى ئايالى ۋە ئىككى دېدىكى ۋە ئون بىر ئوغلىنى ئېلىپ، يابوك كېچىكىدىن ئۆتۈپ
كەتتى.
23 ئۇ ئۆلارنى ئېقىندىن ئۆتكۈزدى، شۇنداقلا ھەممە تەئەللۇقىنىمۇ ئۇ قارشى تەرەپكە ئۆتكۈزدى.
24 ياقۇپ بولسا بۇ قاتتا يالغۇز قالدى؛ بىر زات كېلىپ شۇ يەردە ئۇنىڭ بىلەن تاڭ ئاتقۇچە چېلىشتى.
25 لېكىن بۇ زات ئۇنى يېڭەلەيدىغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ يوتىسىنىڭ يىرىقىغا قولىنى تەككۈزۈپ قويدى؛ شۇنىڭ
بىلەن ئۆلار چېلىشىۋاتقاندا ياقۇپنىڭ يوتىسى قازاندىن چىقىپ كەتتى.□
26 ئۇ زات: ـ مېنى قويۇپ بەرگىن، چۈنكى تاڭ ئاتاي دەپ قالدى، دېدى.
ـ سەن مېنى بەرىكەتلىمىگۈچە، سېنى قويۇپ بەرمەيمەن، دېدى ياقۇپ.■
27 ئۇ ئۇنىڭدىن: ـ ئېتىڭ نېمە؟ دەپ سوريدى.
ئۇ: ئېتىم ياقۇپ، ـ دېدى.
28 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ سېنىڭ ئېتىڭ بۇنىڭدىن كېيىن ياقۇپ بولماي، بەلكى ئىسرائىل بولىدۇ، چۈنكى سەن خۇدا بىلەنمۇ،
ئىنسان بىلەنمۇ ئېلىشىپ غالىب كەلدىڭ، ـ دېدى.□ ■
29 ئاندىن ياقۇپ ئۇنىڭدىن: ـ نامىڭنى ماڭا دەپ بەرگىن، دېۋىدى، ئۇ: ـ نېمىشقا مېنىڭ نامىمنى سورايسەن؟ ـ
دېدى ۋە شۇ يەردە ئۇنىڭغا بەخت-بەرىكەت ئاتا قىلدى.□
30 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ: ـ خۇدانى يۈزمۇ-يۈز كۆرۈپ، جېنىم قۇتۇلۇپ قالدى، دەپ ئۇ جايىنىڭ نامىنى »پەنىئەل«
دەپ ئاتىدى.□
31 ئۇ پەنىئەلدىن ئۆتۈپ ماڭغاندا، كۈن ئۇنىڭ ئۈستىبېشىنى يورۇتتى؛ ئەمما ئۇ يوتىسى تۇپەيلىدىن ئاقساپ ماڭاتتى .
32 بۇ سەۋەبتىن ئىسرائىللار بۈگۈنگىچە يوتىنىڭ ئۈگىسىدىكى پەينى يېمەيدۇ؛ چۈنكى شۇ زات ياقۇپنىڭ يوتىسىنىڭ
يىرىقىغا، يەنى ئۇنىڭ پېيىگە قولىنى تەككۈزۈپ قويغاندى.

33

ياقۇپنىڭ ئەساۋ بىلەن ئۇچرىشىشى

1 ياقۇپ بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، مانا ئەساۋ تۆت يۈز كىشى بىلەن كېلىۋاتاتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بالىلىرىنى
ئايرىپ، لېيا، راھىلە ۋە ئىككى دېدەككە تاپشۇردى؛

□ **20-32:19 »ئۇنى مېنى كەچۈرۈم قىلدۇرۇپ، ئاندىن...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ يۈزى ئالدىدا كافارەت قىلالايمەن، ئاندىن...«. »كافارەت« دېگەن ئىش تۇغرۇلۇق »مىس.» 33:29 ۋە ئىزاھاتى، شۇنداقلا »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ. □ **32:25 »يوتىسىنىڭ يىرىقىغا...«** ـ ياكى »يوتىسىنىڭ ئۈگىسىگە.« ■ **32:26** ھوش. 4.12: □ **32:28 »ئىسرائىل«** ـ مەنىسى »خۇدا بىلەن بىللە بولغان ئەمىر« ۋە ئۇنىڭ بىلەن تەڭ »خۇدا بىلەن ئېلىشقۇچى.«■ **32:28** يار. 10.35: □ **32:29 »پەنىئەل«** ـ)ياكى »پەنۇئەل«) ـ مەنىسى »خۇدانىڭ جامالى.«□ **32:30 »خۇدانى يۈزمۇ-يۈز كۆرۈپ، جېنىم قۇتۇلۇپ قالدى«** ـ بۇ ئىنتايىن سىرلىق ۋەقە ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

2 ئۇ ئىككى دېدەك ۋە ئۇلارنىڭ بالىلىرىنى ھەممىنىڭ ئالدىدا ماكۇدۇردى، ئاندىن لىياھ بىلەن ئۇنىڭ بالىلىرىنى، ئەڭ
ئاخىردا راھىلە بىلەن يۈسۈپنى ماكۇدۇردى.
3 ئۆزى بولسا ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ ماكۇدى، ئۇ ئاكىسىنىڭ ئالدىغا يېتىپ بارغۇچە يەتتە قېتىم يەرگە باش ئۇرۇپ
تەزىم قىلدى.
4 ئەساۋ ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ كېلىپ، ئۇنى قۇچاقلاپ، بوينىغا گىرە سېلىپ، ئۇنى سۈيدى؛ ھەر ئىككىسى
يىغلىشىپ كەتتى.
5 ئاندىن ئەساۋ بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپ، ئاياللار ۋە بالىلارنى كۆرۈپ: ـ بۇ سەن بىلەن بىللە كەلگەنلەر كىملەر؟
ـ دەپ سوريدى.
ياقۇپ: ـ بۇلار خۇدا شاپائەت قىلىپ كەمىنلىرىگە بەرگەن بالىلاردۇر، ـ دېدى.
6 ئاندىن ئىككى دېدەك ۋە ئۇلارنىڭ بالىلىرى ئالدىغا يېرىپ، ئۇنىڭغا تەزىم قىلدى؛
7 ئاندىن لىياھمۇ ئۇنىڭ بالىلىرى بىلەن ئالدىغا يېرىپ، تەزىم قىلدى، ئاخىردا يۈسۈپ بىلەن راھىلە ئالدىغا يېرىپ،
تەزىم قىلدى.
8 ئەساۋ: ـ ماكا يولدا ئۇچرىغان ئاشۇ توپلىرىڭدا نېمە مەقسىتىڭ بار؟ ـ دېۋىدى، ياقۇپ جاۋاب بېرىپ: ـ بۇ
خوجامنىڭ ئالدىدا ئىلتىپات تېپىشىم ئۈچۈندۇر، دېدى.
9 لېكىن ئەساۋ: ـ ئەي قېرىندىشىم، مەندە يېتىپ ئاشقۇدەك بار. سېنىڭ ئۆز نەرسىلىرىڭ ئۆزۈڭگە قالسۇن، دېدى.
10 ئەمما ياقۇپ: ـ ئۇنداق قىلمىغىن؛ ئەگەر مەن نەزەرلىرىدە ئىلتىپات تاپقان بولسام، سوۋغىتىمنى قولۇمدىن قوبۇل
قىلغايلا؛ چۈنكى سىلىنىڭ مېنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلغانلىرىنى كۆرۈپ، دىدارلىرىنى كۆرگىنىمدە خۇدانىڭ
دىدارىنى كۆرگەندەك بولدۇم!
11 ئەمدى ساكا كەلتۈرۈلگەن، خۇدادىن كۆرگەن بۇ بەرىكەتلىرىمنى قوبۇل قىلغايلا؛ چۈنكى خۇدا ماكا شاپائەت
كۆرسەتتى، ھەممە نەرسىلىرىم بار بولدى، ـ دەپ ئۇنىڭدىن قايتا-قايتا ئۆتۈنۈۋىدى، ئۇ قوبۇل قىلدى.
12 ئاندىن ئەساۋ: ـ ئەمدى بىز قوزغىلىپ سەپىرىمىزنى داۋاملاشتۇرايلى، مەن سېنىڭ ئالدىڭدا ماكاي، دېدى.
13 ئۇ ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ خوجام كۆردىلە، بالىلار كىچىك، قېشىمدا ئېمىدىغان قوزا ۋە موزايلار بار؛ ئەگەر مەن
بۇلارنى بىر كۈنلا ئالدىرتىپ قوغلاپ ماكۇدۇرسام، پۈتكۈل پادا ئۆلۈپ كېتىدۇ.
14 شۇڭا ئۆتۈنىمەنكى، خوجام كەمىنلىرىدىن ئالدىدا ماكىغاچ تۇرسۇن؛ مەن ئالدىمدىكى مال-چارۋىلارنىڭ مېڭىشىغا،
شۇنداقلا بالىلارنىڭ مېڭىشىغا قاراپ ئاستا مېڭىپ، خوجامنىڭ قېشىغا سېئىرغا ئۈدۈل باراي، دېدى.
15 ئۇ ۋاقىتتا ئەساۋ: ـ ئۇنداق بولسا، مەن ئۆزۈم بىلەن كەلگەن كىشىلەردىن بىرنەچىنى قېشىڭدا قويۇپ كېتەي،
دېدى. لېكىن ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ بۇنىڭ نېمە ھاجىتى؟ پەقەت خوجامنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپات تاپساملا شۇ كۇپايە،
دېدى.
16 ئەساۋ ئۇ كۈنى يولغا چىقىپ سېئىرغا يېنىپ كەتتى.□
17 ياقۇپ سەپەر قىلىپ، سۇككوت دېگەن جايغا كەلگەندە، ئۇ يەرگە بىر ئۆي سېلىپ، مالىلىرىغا لاپاسلارنى
ياسىدى. شۇڭا بۇ يەر »سۇككوت« دەپ ئاتالدى.□
18 شۇ تەرىقىدە ياقۇپ پادان-ئارامدىن قايتىپ، قانائان زېمىنىدىكى شەكەم شەھىرىگە ئامان-ئېسەن كەلدى. ئۇ
شەھەرنىڭ ئالدىدا چېدىر تىكتى.■
19 ئاندىن ئۇ چېدىر تىككەن يەرنىڭ بىر قىسمىنى شەكەمنىڭ ئاتىسى بولغان ھامورنىڭ ئوغۇللىرىدىن بىر يۈز قەستىگە
سېتىۋېلىپ،□

□ 33:16 . □ 33:17 »سۇككوت« ـ مەنىسى » كەپىلەر« ياكى »لاپاسلار.« ■ 33:18 يە. 32:24 روس. 16.7: □ 33:19 »قەستە« ـ
پۇل بىرلىكى بولۇپ، قىممىتى بىزگە نامەلۇم.

20 شۇ يەردە بىر قۇربانگاھ سېلىپ، نامىنى »ئەل-ئەلوھە-ئىسرائىل« دەپ ئاتىدى.□

34

شەكەمنىڭ دىناھنىڭ نومۇسىغا تېگىشى

1 بىر كۈنى، لېيانىڭ ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن قىزى دىناھ يۇرتنىڭ قىزلىرى بىلەن كۆرۈشكىلى چىقتى.■
2 شۇ يۇرتنىڭ ئەمىرى ھىۋىي ھامورنىڭ ئوغلى شەكەم ئۇنى كۆرۈپ قېلىپ، ئۇنى تۇتۇۋېلىپ، زورلاپ نومۇسىغا تەگدى.
3 ئەمما ئۇنىڭ كۆڭلى ياقۇپنىڭ قىزى دىناھقا چۈشۈپ، ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالدى ۋە ئۇنىڭغا مۇھەببىتى بىلەن كۆڭۈل سورىدى.
4 شۇنىڭ بىلەن شەكەم ئاتىسى ھاموردىن: ـ بۇ قىزنى ماڭا خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەرگىن، دەپ تەلەپ قىلدى.
5 ياقۇپ شەكەمنىڭ قىزى دىناھنىڭ ئىپىتىگە تەگكەنلىكىنى ئاڭلاپ قالدى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ماللىرى بىلەن دالالاردا ئىدى؛ شۇڭا ياقۇپ ئۇلار كەلگۈچە جىم تۇرۇپ تۇردى.
6 شەكەمنىڭ ئاتىسى ھامور ياقۇپنىڭ ئالدىغا ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشكىلى چىقتى؛
7 ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى خەۋەرنى ئاڭلاپلا دالالاردىن قايتىپ كەلگەندى. بۇلار شەكەمنىڭ قىلمايدىغان ئىشنى قىلىپ، ياقۇپنىڭ قىزىنىڭ نومۇسىغا تېگىپ ئىسرائىل قەبىلىسىدە شەرمەندىلىك قىلغىنى ئۈچۈن ئازابلىنىپ، ئىنتايىن قاتتىق غەزەپلەندى.□
8 ھامور ئۇلارغا سۆز قىلىپ: ـ ئوغلۇم شەكەمنىڭ كۆڭلى قىزىڭلارغا چۈشۈپ قاپتۇ. ئىلتىپات قىلىپ ئۇنى ئوغلۇمغا خوتۇنلۇققا بەرسەڭلار!
9 بىز بىلەن قۇدا-باجا بولۇپ، قىزلىرىڭلارنى بىزگە بېرىڭلار، بىزنىڭ قىزلىرىمىزنىمۇ سىلەر ئېلىڭلار؛
10 بىز بىلەن بىللە تۇرۇڭلار. مانا، يەر ئالدىڭلاردا تۇرۇپتۇ؛ بۇ يەرنى ماكان قىلىپ، سودا قىلىپ، تۇزۇڭلار ئۈچۈن تۆي-مۇلۇك ئېلىڭلار، ـ دېدى.
11 شەكەم قىزنىڭ ئاتىسى بىلەن ئاكا-ئۇكىلىرىغا: ـ نەزىرىڭلاردا ئىلتىپات تاپسام دەيمەن؛ سىلەر نېمە دېسەڭلار، شۇنى بېرەي.
12 مەندىن قانچىلىك توي‌لۇق ياكى سوۋغات تەلەپ قىلسا‌ڭلار، ماڭا ئېيتقىنىڭلارچە بېرەي؛ پەقەت بۇ قىزنى ماڭا خوتۇنلۇققا بەرسەڭلارلا بولىدۇ، دېدى.
13 ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى بولسا شەكەم ۋە ئاتىسى ھامورغا ھىيلە-مىكىر بىلەن جاۋاب بەردى، چۈنكى ئۇ سىڭلىسى دىناھنىڭ ئىپىتىگە تەگكەندى؛
14 ئۇلارغا: ـ بىز بۇنداق قىلالمايمىز، سىڭلىمىزنى خەتنىسىز بىرسىگە بېرىشكە ماقۇل دېيەلەيمىز؛ چۈنكى بۇ بىزگە نومۇس بولىدۇ.■
15 پەقەت بىر شەرتىمىزگە كۆنسەڭلارلا سىلەرگە ماقۇل بولىمىز؛ سىلەرنىڭ بارلىق ئەركەكلىرىڭلار خەتنە قىلىنىپ بىزدەك بولسا،
16 قىزلىرىمىزنى سىلەرگە بېرىپ، سىلەرنىڭ قىزلىرىڭلارنى بىز ئېلىپ ئاراڭلاردا ئولتۇرۇپ، بىر قوۋۇم بولۇپ قالىمىز.
17 ئەمما بىزگە قۇلاق سالماي خەتنە قىلىنىشقا ئۇنىمىساڭلار، ئۇنداقتا بىز قىزىمىزنى ئېلىپ كېتىمىز، ـ دېدى.
18 ئۇلارنىڭ سۆزلىرى ھامور ۋە ئوغلى شەكەمنىڭ نەزىرىگە ياقتى.

□ **33:20 »ئەل-ئەلوھە-ئىسرائىل«** ـ مەنىسى »ئەل« ئىسرائىلنىڭ تەڭرىسىدۇر« (ئىبرانىي تىلىدا »ئەل« بولسا »ئىلاھ«، »خۇدا« دېگەنتى بىلدۈرىدۇ.)

■ **34:1** يار. 21.30:

□ **34:7 »ئىسرائىل قەبىلىسىدە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىسرائىلدا.« »ئىسرائىل« دېگەن يۇ سۆز مۇشۇ يەردە »ئىسرائىل قەبىلىسى« ياكى »ئىسرائىل خەلقى«نى كۆرسەتكەن. يۇنىڭ مۇقەددەس كىتابىغا برىنچى قېتىم شۇ مەندە ئىشلىتىلىشى بولىدۇ. ■ **34:14** يار. 12.17□13□14:

19 يىگىت بۇ ئىشنى كەينىگە سوزمىدى، چۈنكى ئۇ ياقۇپنىڭ قىزىغا ئىچىل بولۇپ قالغاندى؛ ئۇ ئاتىسىنىڭ ئۆيىدە
ھەممىدىن ئەتىۋارلىق ئىدى.
20 شۇنىڭ بىلەن ھامور ئوغلى شەكەم بىلەن شەھەرنىڭ دەرۋازىسىغا بېرىپ، شەھەرنىڭ ئادەملىرىگە سۆز قىلىپ: ـ
21 بۇ ئادەملەرنىڭ بىز بىلەن ئىناق ئۆتكۈسى بار. شۇڭا ئۇلار مۇشۇ يۇرتتا تۇرۇپ سودا-سېتىق قىلسۇن؛ مانا، بۇ
جاينىڭ ئىككى تەرىپى ئۇلارغا يەتكۈدەك كەڭۈدۇر. بىز ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ، ئۆز قىزلىرىمىزنى
ئۇلارغا بېرىمىز.
22 لېكىن پەقەت ئارىمىزدىكى ھەممە ئەركەك ئۇلار خەتنە قىلىنغاندەك خەتنە قىلىنسا، ئۇ ئادەملەر ئارىمىزدا تۇرۇپ
بىز بىلەن بىر خەلق بولۇشقا ماقۇل دەيدۇ.
23 شۇ ئەرىقىدە ئۇلارنىڭ مال-تەئەللۇقاتى، ھەممە چارپايلىرى بىزنىڭكى بولىمامدۇ؟ بىز پەقەت ئۇلارغا ماقۇل دېسەكلا،
ئۇلار ئارىمىزدا تۇرىدۇ، ـ دېدى.
24 شۇنىڭ بىلەن شەھەرنىڭ دەرۋازىسىدىن كىرىپ-چىقىدىغانلارنىڭ ھەممىسى ھامور بىلەن ئوغلى شەكەمنىڭ
سۆزىگە قۇلاق سالدى. شەھەرنىڭ دەرۋازىسىدىن كىرىپ-چىقىدىغانلارنىڭ ھەممىسى خەتنە قىلىندى.
25 ئەمما ئۈچىنچى كۈنى، ئۇلار تېخىچە ئاغرىق ياتقىنىدا شۇنداق بولدىكى، ياقۇپنىڭ ئىككى ئوغلى، يەنى دىناھنىڭ
ئاكىلىرى شىمېئون بىلەن لاۋۋي ھەرقايسىسى ئۆز قىلىچىنى ئېلىپ، شەھەر خاتىرجەملىك ئىچىدە تۇرغىنىدا بېسىپ
كىرىپ، ھەممە ئەركەكنى ئۆلتۈرۈۋەتتى؛ ■
26 ئۇلار ھامور بىلەن ئوغلى شەكەمنىمۇ قىلىچلاپ، دىناھنى شەكەمنىڭ ئۆيىدىن ئېلىپ كەتتى.
27 ئاندىن ياقۇپنىڭ بارلىق ئوغۇللىرى: »ئۇلار سىڭلىمىزنىڭ نومۇسىغا تەگدى« دەپ، ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ جايىغا
كېلىپ، شەھەرنى بۇلاپ-تالاڭ قىلدى.
28 ئۇلارنىڭ قوي-كالا، ئېشەكلىرىنى، شەھەردىكى ھەممىنى، ئېتىزلىقلاردىكى ھەممىنى ئېلىپ كەتتى،
29 شۇنداقلا ئۇلارنىڭ بارلىق مال-مۈلكىنى بۇلاپ-تالاپ، بارلىق خوتۇن-بالىلارنى ئەسىر قىلىپ، ئۆي ئىچىدىكى
بارلىق نەرسىلەرنىمۇ قوشۇپ ئېلىپ كەتتى.
30 ياقۇپ شىمېئون ۋە لاۋۋىنى ئەيىبلەپ: ـ سىلەر مېنى بالاغا تىقىپ، زېمىندىكىلەر ـ قانائانىيلار بىلەن پەرىزىيلەرنىڭ
ئالدىدا سېىستىكىلار. بىزنىڭ ئادىمىمىز ئاز بىر خەلقتۇرمىز؛ ئۇلار ماڭا قارشى چىقىپ يىغىلىپ ھۇجۇم قىلىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن مەن ۋە جەمەئىتىم ۋەيران بولىمىز، ـ دېدى.
31 ئەمما ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ ئەجەبا، سىڭلىمىزغا بىر پاھىشە ئايالغا قىلغاندەك مۇئامىلە قىلسا بولامدۇ؟ ـ دېدى.

35

خۇدانىڭ بەيت-ئەلدە ياقۇپقا باشپاناھ بولۇشى

1 ئاندىن خۇدا ياقۇپقا: ـ سەن ھازىر بەيت-ئەلگە چىقىپ، شۇ يەرنى ماكان قىل، ئۆزۈڭ ئاكاڭ ئەساۋدىن قېچىپ
ماڭغىنىڭدا ساڭا كۆرۈنگەن مەن تەڭرىگە بىر قۇربانگاھ ياسىغىن، ـ دېدى.■
2 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ ئۆيىدىكىلەر ۋە ئۆزى بىلەن بىللە بولغانلارنىڭ ھەممىسىگە مۇنداق دېدى: ـ ئاراڭلاردىكى
يات ئىلاھ بۇتلىرىنى تاشلىۋېتىپ، ئۆزۈڭلارنى پاكلاپ ئېگىنلىرىڭلارنى يەڭگۈشىلەڭلار.

34:25 »دىناھنىڭ ئاكىلىرى« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، شىمېئون ۋە لاۋۋي دىناھنىڭ بىر تۇغقان)لىياھدىن تۇغۇلغان(ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى ئاكىسى ئىدى. ■ 34:25 يار. 6.49: □ 34:27 »ئۇلار سىڭلىمىزنىڭ نومۇسىغا تەگدى« ـ بۇ تولىمۇ ئاشۇرۇۋەتكەنلىك بولىدۇ. چۈنكى پەقەت بىرلا ئادەم شۇنداق قىلغاندى. □ 34:30 »بىزنىڭ ئادىمىمىز ئاز بىر خەلقتۇرمىز« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن سانىم ئاز ئادەمەن.« □ 34:31 »ئەجەبا، سىڭلىمىزغا بىر پاھىشە ئايالغا قىلغاندەك مۇئامىلە قىلسا بولامدۇ؟« ـ بۇ ۋەقە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز. ■ 35:1 يار. 43:27 □12.28 :13

3 ئاندىن قوپۇپ بەيت-ئەلگە چىقىمىز. مەن شۇ يەردە قىينىچىلىقتا قالغاندا دۇئايىمنى ئىجابەت قىلىپ، يۈرگەن يولۇمدا
مېنىڭ بىلەن بىللە بولۇپ كەلگەن تەكرۇگە قۇربانگاھ سالاي، ـ دېدى.
4 شۇنىڭ بىلەن تۆز قوللىرىدىكى ھەممە يات ئىلاھ بۇتلىرىنى، شۇنداقلا قۇلاقلىرىدىكى زىرىلەرنى چىقىرىپ ياقۇپقا
بەردى. ياقۇپ بۇلارنى شەكەمدىكى دۇب دەرىخىنىڭ تۈۋىگە كۆمۈپ قويدى.
5 ئاندىن ئۇلار سەپەرگە ئاتلاندى؛ ئەمما ئەترابىدىكى شەھەرلەرنى خۇدادىن بولغان بىر ۋەھىمە باسقاچقا، ئۇلار
ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرىنى قوغلىمىدى.
6 بۇ تەرىقىدە ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغانلارنىڭ ھەممىسى قانائان زېمىنىدىكى لۇز، يەنى بەيت-ئەلگە يېتىپ
كەلدى.
7 ئۇ شۇ يەردە بىر قۇربانگاھ ياسىدى؛ ئاكىسىدىن قېچىپ ماڭغىنىدا شۇ يەردە خۇدا ئۇنىڭغا كۆرۈنگىنى ئۈچۈن
بۇ جاينىڭ ئىسمىنى »ئەل-بەيت-ئەل« دەپ ئاتىدى.□ ■
8 رىۋاكاھنىڭ ئىشكاڭىنسى دەبوراھ بولسا شۇ يەردە ئالەمدىن ئۆتتى. ئۇ بەيت-ئەلنىڭ ئايىغىدىكى دۇب دەرىخىنىڭ
تۈۋىدە دەپنە قىلىندى. بۇ سەۋەبتىن شۇ دەرەخ »يىغا-زارنىڭ دۇب دەرىخى« دەپ ئاتالدى.□

خۇدانىڭ ياقۇپقا يەنە بىر قېتىم بەخت ئاتا قىلىپ، يېڭى ئىسمىنى تەكرارلىشى

9 ياقۇپ شۇيول بىلەن پادان-ئارامدىن يېنىپ كەلگەندىن كېيىن، خۇدا ئۇنىڭغا يەنە بىر قېتىم كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا
بەخت-بەرىكەت ئاتا قىلدى. ■
10 ئاندىن خۇدا ئۇنىڭغا: ـ سېنىڭ ئىسمىڭ ياقۇپتۇر؛ ئەمما مۇندىن كېيىن سەن ياقۇپ ئاتالمايسەن، بەلكى نامىڭ
ئىسرائىل بولىدۇ، دەپ ئۇنىڭ ئىسمىنى ئىسرائىل قويۇپ قويدى.■
11 ئاندىن خۇدا يەنە ئۇنىڭغا: ـ مەن ئۆزۈم ھەممىگە قادىر تەڭرىدۇرمەن؛ سەن نەسىللىنىپ، كۆپەيگىن؛ بىر ئەل،
شۇنداقلا بىر تۈركۈم ئەللەر سەندىن پەيدا بولىدۇ؛ پادىشاھلارمۇ سېنىڭ پۇشتۇڭدىن چىقىدۇ.□ ■
12 مەن ئىبراھىم ۋە ئىسھاققا بەرگەن زېمىننى ساڭا بېرىمەن، شۇنداقلا سەندىن كېيىنكى نەسىلىڭگىمۇ شۇ زېمىننى
بېرىمەن، ـ دېدى.
13 ئاندىن خۇدا ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشكەن جايدىن، ئۇنىڭ يېنىدىن يۇقىرىغا كۆتۈرۈلدى.
14 ياقۇپ خۇدا تۆزى بىلەن سۆزلەشكەن جايدا بىر تاش تۈۋرۈكنى تىكلەپ، ئۈستىگە بىر شاراب ھەدىيەسىنى
تۆكتى ۋە زەيتۇن مېيى قۇيۇپ قويدى.■
15 ياقۇپ خۇدا تۆزى بىلەن سۆزلەشكەن شۇ جاينىڭ نامىنى »بەيت-ئەل« دەپ ئاتىدى.□

راھىلەنىڭ تۇغۇتتا تۆلاپ كېتىشى

16 ئاندىن ئۇلار بەيت-ئەلدىن مېڭىپ، ئەفراتقا ئازغىنا يول قالغاندا، راھىلەنى تولغاق تۇتۇپ كېتىپ، قاتتىق تۇغۇت
ئازابىدا قالدى.

□ **35:7 »ئەل-بەيت-ئەل«** ـ مەنىسى »بەيت-ئەلدىكى خۇدا.«
■ **35:7** يار. 19.28:
□ **35:8 »يىغا-زارنىڭ دۇب دەرىخى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاللون-باقۇت.«
■ **35:9** ھوش. 5.12:
■ **35:10** يار. 27:32□ 2پاد. 34.17:
□ **35:11 »بىر ئەل، شۇنداقلا بىر تۈركۈم ئەللەر سەندىن پەيدا بولىدۇ؛ پادىشاھلارمۇ سېنىڭ پۇشتۇڭدىن چىقىدۇ«** ـ بۇ بېشارەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ **35:11** يار. 17□1: 6؛ 3:28□ 3.48:
■ **35:14** يار. 18.28:
□ **35:15 »بەيت-ئەل«** ـ »خۇدانىڭ ئۆيى.« بۇ ياقۇپنىڭ ئىككىنچى قېتىم بۇ نامنى شۇ يەرگە قويۇشى ئىدى. شۇبھىسىزكى، ئۇ بۇ نامنىڭ ئەھمىيىتىنى بىر قەدەر تولۇق چۈشەنگىنى ئۈچۈن شۇنداق قىلدى.

17 ئەمما تولغىقى قاتتىق ئېغىرلاشقاندا، تۇغۇت ئانىسى ئۇنىڭغا: ـ قورقمىغىن، بۇ قېتىم يەنە بىر ئوغلۇڭ بولىدىغان بولدى
ـ دېدى.
18 شۇنداق بولدىكى، راھىلە جېنى چىقىش ئالدىدا، ئاخىرقى نەپىسى بىلەن ئوغلىغا »بەن-ئونى« دەپ ئىسىم قويدى؛
ئەمما ئۇنىڭ ئاتىسى ئۇنى »بەن-يامىن« دەپ ئاتىدى.□
19 راھىلە ۋاپات بولدى ۋە بەيت-لەھەم دەپ ئاتىلىدىغان ئەفراتنىڭ يولىنىڭ بويىغا دەپنە قىلىندى.■
20 ياقۇپ ئۇنىڭ قەبرىسىنىڭ ئۈستىگە بىر خاتىرە تېشى تىكلەپ قويدى. بۈگۈنگە قەدەر »راھىلەنىڭ قەبرە تېشى«
شۇ يەردە تۇرماقتا.
21 ئاندىن ئىسرائىل سەپەرنى داۋاملاشتۇرۇپ مىگدال-ئېدىرنىڭ ئۇ تەرىپىدە ئۆز چېدىرىنى تىكتى.□

ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى

22 ئىسرائىل ئۇ زېمىندا تۇرغان ۋاقتىدا، رۇبەن بېرىپ ئۆز ئاتىسىنىڭ كېنىزىكى بىلھاھ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى؛
ئىسرائىل بۇنى ئاڭلاپ قالدى.
ياقۇپنىڭ ئون ئىككى ئوغلى بار ئىدى: ـ ■
23 لېياھدىن تۇغۇلغان ئوغۇللىرى: ـ ياقۇپنىڭ تۇنجى ئوغلى رۇبەن ۋە شىمىئون، لاۋىي، يەھۇدا، ئىسساكار ھەم
زەبۇلۇن ئىدى.■
24 راھىلەدىن تۇغۇلغان ئوغۇللىرى: ـ يۇسۇپ ۋە بىنيامىن ئىدى.
25 راھىلەنىڭ دېدىكى بىلھاھدىن تۇغۇلغان ئوغۇللىرى: ـ دان ۋە نافتالى ئىدى.
26 لېياھنىڭ دېدىكى زىلپاھدىن تۇغۇلغان ئوغۇللىرى: ـ گاد بىلەن ئاشىر ئىدى. بۇلار بولسا ياقۇپقا پادان-ئارامدا
تۇغۇلغان ئوغۇللىرى ئىدى.

ئىسھاقنىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشى

27 ئەمدى ياقۇپ ئاتىسى ئىسھاقنىڭ قېشىغا، ئىبراھىم ۋە ئىسھاق مۇساپىر بولۇپ تۇرغان كىرىئات-ئاربا، يەنى
ھېبروننىڭ يېنىدىكى مامرەگە كەلدى.
28 ئىسھاقنىڭ كۆزگەن كۆزلىرى بىر يۈز سەكسەن يىل بولدى.
29 ئىسھاق تولىمۇ قېرىپ، كۆزلىرى توشۇپ، نەپەستىن توختاپ ۋاپات بولدى ۋە ئۆز قوۋمىنىڭ قېشىغا بېرىپ
قوشۇلدى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئەساۋ بىلەن ياقۇپ ئۇنى دەپنە قىلدى.□ ■

36

ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرى
1 تار. 1:35-54

□ **35:18** »بەن-ئونى« ـ)ئەرەبچە »ئىبن-ئانىي«) ـ مەنىسى »قايغۇمنىڭ ئوغلى.« »بەن-يامىن«)بىنيامىن(دېگەننىڭ مەنىسى »ئوڭ قولدىكى ئوغۇل«
ياكى »ئامەتلىك بالا.«
■ **35:19** يار. 7:48.
□ **35:21** »**ئىسرائىل**« ـ يەنى ياقۇپ، ئەلۋەتتە. »**مىگدال-ئېدىر**« ـ مەنىسى »قوي پادىسى مۇنارى.«
■ **35:22** يار. 4:49.
■ **35:23** يار. 8:46 مىس. 2:1.
□ **35:29** »**كۆزلىرى توشۇپ،...**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆزلەر بىلەن تولغان بولۇپ، ...« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »**ئۆز قوۋمىنىڭ قېشىغا
بېرىپ قوشۇلدى**« ـ »ئىبرانىي تىلىدا »ئۆز قوۋملىرىغا قوشۇلدى« ـ 15:15 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **35:29** يار. 8:25.

1 تۆۋەندىكىلەر ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر)ئەساۋ يەنە ئېدوم دەپمۇ ئاتىلىدۇ:(ـ □ ■
2 ئەساۋ ئاياللىرىنى قاناناتىيلارنىڭ قىزلىرىدىن ئالدى، يەنى ھىتتىيلاردىن بولغان ئېلوننىڭ قىزى ئاداھ بىلەن ھىۋىيلاردىن
بولغان زىبئۇننىڭ نەۋرىسى، ئاناھنىڭ قىزى ئوھولىباماھنى ئالدى؛
3 ئۇنىڭدىن باشقا ئىسمائىلنىڭ قىزى، نېبايوتنىڭ سىڭلىسى باسماتنىمۇ ئالغاندى.
4 ئاداھ ئەساۋغا ئېلىفازنى تۇغۇپ بەردى؛ باسمات بولسا رېئۇئەلنى تۇغدى.
5 ئوھولىباماھ يەتۇش، ياۋالام ۋە كوراھنى تۇغدى؛ بۇلار قانائان زېمىندا ئەساۋغا تۇغۇلغان ئوغۇللار ئىدى.
6 ئەساۋ ئاياللىرى، ئوغۇل-قىزلىرى، ئۆيىدىكى ھەممە كىشىلىرىنى ۋە چارپايلىرىنى، بارلىق ئۆلاغلىرىنى، شۇنداقلا
قانائان زېمىندا تاپقان بارلىق تەئەللۇقاتلىرىنى ئېلىپ، ئىنىسى ياقۇپتىن ئايرىلىپ، باشقا بىر يۇرتقا كۆچۈپ كەتتى.
7 چۈنكى ھەر ئىككىسىنىڭ تەئەللۇقاتلىرى ئىنتايىن كۆپ بولغاچقا، بىر يەردە بىللە تۇرالمايتتى؛ مۇساپىر بولۇپ تۇرغان
زېمىن ئۇلارنىڭ مال-چارۋىلىرىنىڭ كۆپلۈكىدىن ئۇلارنى باقالمايتتى.■
8 بۇنىڭ بىلەن ئەساۋ)ئەساۋ ئېدوم دەپمۇ ئاتىلىدۇ(سېئىر تېغىغا بېرىپ، ئولتۇراقلىشىپ قالدى.■
9 تۆۋەندىكىلەر تاغلىق رايون سېئىردىكى ئېدومىيلارنىڭ ئاتا-بوۋىسى ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر: ـ □
10-13 ئەساۋنىڭ ئوغۇللىرى: ـ ئەساۋنىڭ ئايالى ئاداھنىڭ ئوغلى ئېلىفاز؛ ئەساۋنىڭ ئايالى باسماتنىڭ ئوغلى رېئۇئەل.
ئېلىفازنىڭ ئوغۇللىرى: ـ تېمان، ئومار، زەفو، گاتام ۋە كەناز ئىدى. ئەساۋنىڭ ئوغلى ئېلىفازنىڭ كىچىك خوتۇنى
تىمنا ئىدى؛ ئۇ ئېلىفازغا ئامالەكنى تۇغۇپ بەردى. يۇقىرىلار بولسا ئەساۋنىڭ ئايالى ئاداھنىڭ ئەۋلادلىرى ئىدى.
رېئۇئەلنىڭ ئوغۇللىرى: ـ ناھات، زەراھ، شاماھ ۋە مىززاھ ئىدى؛ بۇلار ئەساۋنىڭ ئايالى باسماتنىڭ ئەۋلادلىرى
ئىدى.
14 ئەساۋنىڭ ئايالى، يەنى زىبئۇننىڭ چوڭ قىزى، ئاناھنىڭ قىزى بولغان ئوھولىباماھنىڭ ئوغۇللىرى: ئۇ ئەساۋغا
يەتۇش، ياۋالام ۋە كوراھنى تۇغۇپ بەردى.
15 ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ئىچىدىن تۆۋەندىكى ئەمىرلەر چىققان: ـ ئەساۋنىڭ تۇنجى ئوغلى ئېلىفازنىڭ ئوغۇللىرىدىن:
ـ ئەمىر تېمان، ئەمىر ئومار، ئەمىر زەفو، ئەمىر كېناز،□
16 ئەمىر كوراھ، ئەمىر گاتام ۋە ئەمىر ئامالەك چىققان. بۇلار ئېدوم زېمىندا ئېلىفازنىڭ نەسىلىدىن چىققان ئەمىرلەر
بولۇپ، ئاداھنىڭ ئەۋلادلىرى ئىدى.
17 ئەساۋنىڭ ئوغلى رېئۇئەلنىڭ ئوغۇللىرىدىن ئەمىر ناھات، ئەمىر زەراھ، ئەمىر شاماھ ۋە ئەمىر مىززاھلار چىققان؛
بۇلار ئېدوم زېمىندا رېئۇئەلنىڭ نەسىلىدىن چىققان ئەمىرلەردۇر؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئەساۋنىڭ ئايالى باسماتنىڭ
ئەۋلادلىرى ئىدى.
18 ئەساۋنىڭ ئايالى ئوھولىباماھنىڭ ئوغۇللىرىدىن ئەمىر يەتۇش، ئەمىر ياۋالام ۋە ئەمىر كوراھلار چىققان. بۇلار
ئاناھنىڭ قىزى، ئەساۋنىڭ ئايالى ئوھولىباماھنىڭ نەسىلىدىن چىققان ئەمىرلەر ئىدى.
19 بۇلار ئەساۋنىڭ، يەنى ئېدومنىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، ئېدومىيلارنىڭ ئەمىرلىرى ئىدى.

□ **36:1 »تۆۋەندىكىلەر ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر«** ـ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ توققۇزىنچى »تولدىت«ى »)تارىخى«،(يەنى »ئەساۋ)ئېدوم(نىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ تارىخى« »)ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ تارىخى«) (1:36-8) باشلىنىدۇ. **»ئېدوم«** ـ يۇنىڭ مەنىسى »قىزىل« بولۇپ، سېئىر رايوندىكى تۈپراقنىڭ رەڭگىنى كۆرسىتىدۇ. ئەساۋ ئۆزىمۇ »قىزىل ئادەم« بولۇپ، »قىزىل بىر زېمىن«دا ئولتۇراقلاشقان.

■ **36:1** 1تار. 35:1.

■ **36:7** يار. 6.13:

■ **36:8** يە. 4.24:

□ **36:9 »تۆۋەندىكىلەر ... ئېدومىيلارنىڭ ئاتا-بوۋىسى ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىدىن: ـ«** ـ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ ئوننىنچى »تولدىت«ى »)تارىخى«،(يەنى »ئەساۋنىڭ **سېئىردا ئولتۇراقلاشقان** ئەۋلادلىرىنىڭ تولدىتى« »)ئەساۋنىڭ **سېئىردا ئولتۇراقلاشقان** ئەۋلادلىرىنىڭ تارىخى«) (9:36-1:37) باشلىنىدۇ. ئەساۋ ئاۋۋال قانائان زېمىندا تۇرۇپ بىرنەچچە پەرزەنت كۆردى؛ بۇلار 8-1-ئايەتتە خاتىرىلىنىدۇ. ئاندىن ئۇ »سېئىر تاغلىق رايونى«دا تۇرۇپ ئۇ يەردە بىرنەچچە پەرزەنتىلىك بولغان، بۇ يەردە دېيىلۈاتقىنى شۇلارنىڭ ئەۋلادلىرىنى كۆرسىتىدۇ .(9:36-1:37) مەزكۇر تارىخ شۇ تاغلىق رايونلۇق »ھوريلار«نىڭ تارىخىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. قارىغاندا، ھوريلار ئاۋۋال ئەساۋلارغا بويسۇنۇپ، ئاندىن ئۇلار بىلەن ئاسسىملياتسىيەلىشىپ بىر مىللەت، يەنى »ئېدومىلار« يا كى »ئېدومىيلار« بولۇپ قالغان. □ **36:15 »ئەمىرلەر«** ـ مۇشۇ يەردە ئەساۋنىڭ نەسىلىدىن چىققان قەبىلىلەرنىڭ ئەمىرلىرى)قەبىلە باشلىقلىرى(نى كۆرسەتسە كېرەك.

سېئىرنىڭ ئەۋلادلىرى ـ هوريىلار

21-20 هوريىلاردىن بولغان سېئىرنىڭ ئېدوم زېمىندا ئولتۇرغان ئەۋلادلىرى: ـ لوتان، شوبال، زىبئون، ئاناھ، دىشون، ئېزەر ۋە دىشان ئىدى. بۇلار سېئىرنىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، ئېدوم زېمىندا هوريىلارنىڭ ئەمىرلىرى ئىدى.□ ■

22 لوتاننىڭ ئوغۇللىرى هورى بىلەن هېمام ئىدى؛ لوتاننىڭ سىڭلىسى تىمنا ئىدى.

23 شوبالنىڭ ئوغۇللىرى: ئالۋان، ماناهات، ئېبال، شېفو ۋە ئونام ئىدى.

24 زىبئوننىڭ ئوغۇللىرى: ـ ئاياھ ۋە ئاناھ ئىدى. بۇ ئاناھ چۆلدە ئاتىسى زىبئوننىڭ ئېشەكلىرىنى بېقىۋېتىپ، ئارشاكلارنى تېپىۋالغان ئاناھنىڭ دەل تۆزى شۇ ئىدى.

25 ئاناھنىڭ پەرزەنتلىرى: ئوغلى دىشون؛ ئاناھنىڭ قىزى ئوھولىباماھ ئىدى.

26 دىشوننىڭ ئوغۇللىرى: ھەمدان، ئەشبان، ئىتران ۋە كېران ئىدى.

27 ئېزەرنىڭ ئوغۇللىرى: بىلهان، زائاۋان ۋە ئاكان ئىدى.

28 دىشاننىڭ ئوغۇللىرى: ئۇز ۋە ئاران ئىدى.

30-29 هوريىلارنىڭ تۆزلىرىنىڭ ئەمىرلىرى: ئەمىر لوتان، ئەمىر شوبال، ئەمىر زىبئون، ئەمىر ئاناھ، ئەمىر دىشون، ئەمىر ئېزەر ۋە ئەمىر دىشان ئىدى. بۇلار بولسا هوريىلارنىڭ سېئىر زېمىندا تۆز نامىلىرى بويىچە ئاتالغان قەبىلىلەرنىڭ ئەمىرلىرى ئىدى.

ئېدومدىكى پادىشاهلار

31 ئىسرائىللارنىڭ ئۈستىگە هېچ پادىشاھ تېخى سەلتەنەت قىلماستا ئېدوم زېمىندا سەلتەنەت قىلغان پادىشاهلار تۆۋەندىكىدەك: ـ ■

32 بېئورنىڭ ئوغلى بېلا ئېدومدا سەلتەنەت قىلدى؛ ئۇنىڭ شەھىرىنىڭ ئىسمى دىنهاباھ ئىدى.

33 بېلا تۆلگەندىن كېيىن، بوزراھلىق زەراھنىڭ ئوغلى يوباب ئۇنىڭ ئورنىدا سەلتەنەت قىلدى.

34 يوباب تۆلگەندىن كېيىن، تېمانىيلارنىڭ زېمىندىن كەلگەن هۇشام ئۇنىڭ ئورنىدا سەلتەنەت قىلدى.

35 هۇشام تۆلگەندىن كېيىن، بېدادنىڭ ئوغلى هاداد ئۇنىڭ ئورنىدا سەلتەنەت قىلدى. ئۇ موئابنىڭ يايلاقلىرىدا مىدىيانىيلارغا هۇجۇم قىلىپ يەڭگەندى. ئۇنىڭ شەھىرىنىڭ ئىسمى ئاۋىت ئىدى.

36 هاداد تۆلگەندىن كېيىن، ماسرەكاھلىق ساملاھ ئۇنىڭ ئورنىدا سەلتەنەت قىلدى.

37 ساملاھ تۆلگەندىن كېيىن، »دەريانىڭ بويىدىكى رەھوبوت«تىن كەلگەن ساۋۇل ئۇنىڭ ئورنىدا سەلتەنەت قىلدى.□

38 ساۋۇل تۆلگەندىن كېيىن، ئاكبورنىڭ ئوغلى باۋال-هانان ئۇنىڭ ئورنىدا سەلتەنەت قىلدى.

39 ئاكبورنىڭ ئوغلى باۋال-هانان تۆلگەندىن كېيىن، هادار ئۇنىڭ ئورنىدا سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ شەھىرىنىڭ ئىسمى پائۇ ئىدى. ئۇنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى مەھېتابەل بولۇپ، ئۇ مەي-زاھابنىڭ قىزى بولغان ماترەدنىڭ قىزى ئىدى.□

43-40 ئەساۋنىڭ نەسىلىدىن بولغان ئەمىرلەر ئۇلارنىڭ ئات-ئىسىملىرى، جەمەتلىرى، نەسەبنامىلىرى ۋە ئۇرغان جايلىرى بويىچە: ئەمىر تىمنا، ئەمىر ئالۋاھ، ئەمىر يەھەت، ئەمىر ئوھولىباماھ، ئەمىر ئېلاھ، ئەمىر پىنون، ئەمىر كېناز، ئەمىر تېمان ۋە ئەمىر مىبزار، ئەمىر ماگدىيەل ۋە ئەمىر ئىرامىلار ئىدى. بۇلار ئېدومىيلارنىڭ ئەمىرلىرى بولۇپ،

□ **21-36:20 »هوريىلاردىن بولغان سېئىرنىڭ ئېدوم زېمىندا ئولتۇرغان ئەۋلادلىر« ـ** هوريىلار ئەساۋلار »سېئىر زېمىنى«غا كىرىشتىن ئىلگىرىلا شۇ يەردە ئولتۇراقلاشقانلار ئىدى. سېئىر تۆلارنىڭ ئەجدادى بولۇپ، زېمىن ئۇنىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالغاندى.

■ **21-36:20** 1تار. 38.1:

■ **36:31** 1تار. 43.1:

□ **36:37 »دەريا« ـ** مۇشۇ يەردە »ئەفرات دەرياسى«نى كۆرسىتىدۇ.

□ **36:39 »ئاكبورنىڭ ئوغلى ... تۆلگەندىن كېيىن، هادار ئۇنىڭ ئورنىدا سەلتەنەت قىلدى« ـ** قارىغاندا، هوريىلارنىڭ پادىشاهلىرى سۈلالە تۈزۈمى بويىچە ئەمەس، مەلۇم سايلام يولى بىلەن تاللىناتتى.

تۆزلىرى ئىگىلەپ ئولتۇراقلاشقان جايلار تۆز نامىلىرى بىلەن ئاتالغاندى. مانا شۇ تەرىقىدە ئەساۋ ئېدومىيلارنىڭ ئاتا-بوۋىسى بولدى.□ ■

37

يۇسۇپ ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى

1 ياقۇپ بولسا ئاتىسى مۇساپىر بولۇپ تۇرغان يەردە، يەنى قانائان زېمىندا ئولتۇراقلاشتى.■
2 تۆۋەندىكىلەر ياقۇپ ئەۋلادلىرىنىڭ ئىش-ئىزلىرىدۇر.
يۇسۇپ يىگىت بولۇپ ئون يەتتە ياشقا كىرگەن چاغلىردا، ئاكىلىرى بىلەن بىللە قويلارنى باقاتتى؛ ئۇ ئاتىسىنىڭ كىچىك خوتۇنلىرى بىلھاھ ۋە زىلپاھنىڭ ئوغۇللىرى بىلەن بىللە ئىشلەيتتى. يۇسۇپ ئاتىسىغا ئۇلارنىڭ ناچار قىلىقلىرىنى ئېيتىپ قوياتتى.□
3 يۇسۇپ ئىسرائىلنىڭ قېرىغان ۋاقتىدا تاپقان بالىسى بولغاچقا، ئۇنى باشقا ئوغۇللىرىدىن بەكرەك ياخشى كۆرەتتى. شۇڭا ئۇ يۇسۇپقا ئۆزۈن يەڭلىك تون تىكتۈرۈپ بەردى.□
4 ئەمما ئاكىلىرى ئاتىسىنىڭ ئۇنى ئۆزلىرىدىن ياخشى كۆرىدىغىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئۆچ بولۇپ قالغاندى ۋە ئۇنىڭغا چىرايلىق گەپ قىلماتتى.
5 ئۇنىڭ ئۇستىگە يۇسۇپ بىر چۈش كۆرگەن بولۇپ، ئۇنى ئاكىلىرىغا دەپ بېرىۋىدى، ئۇلار ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئۆچ بولۇپ كەتتى.
6 يۇسۇپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ــ مېنىڭ كۆرگەن شۇ چۈشۈمنى ئاڭلاپ بېقىڭلار.
7 مانا، بىز ھەممىز ئېتىزلاردا ئاشلىقلارنى باغلاۋاتقۇدەكمىز. قارىسام مېنىڭ ئۆنچەم ئۈرە تۇرۇۋېتىدەك؛ سىلەرنىڭ ئۆنچەڭلار بولسا مېنىڭ ئۆنچەمنىڭ چۆرىسىگە ئولىشىپ تەزىم قىلىپ ئۇرغۇدەك! ــ دېدى.
8 ئاكىلىرى ئۇنىڭدىن: ــ ئەجەبا، سەن بىزگە پادىشاھ بولامسەن؟ ئۇستىمىزگە ھۆكۈمرانلىق قىلامسەن؟ ــ دەپ سوريدى. ئۇنىڭ كۆرگەن چۈشلىرى ۋە گېپىدىن ئاكىلىرى ئۇنى تېخىمۇ يامان كۆردى.
9 كېيىن ئۇ يەنە بىر چۈش كۆردى ۋە چۈشىنى ئاكىلىرىغا دەپ: ــ مانا، مەن يەنە بىر چۈش كۆردۇم. قارىسام، قۇياش بىلەن ئاي ۋە ئون بىر يۇلتۇز ماڭا تەزىم قىلىپ تۇرغۇدەك! ــ دېدى.
10 ئۇ بۇ چۈشنى ئاتىسى ۋە ئاكىلىرىغا دەپ بەردى. ئاتىسى ئۇنىڭغا تەنبىھ بېرىپ: ــ بۇ كۆرگىنىڭ زادى قانداق چۈش؟ ئەجەبا، مەن، ئاناڭ ۋە ئاكا-ئۆكىلىرىڭ ئالدىڭغا بېرىپ، ساڭا يەرگە باش تۇرۇپ تەزىم قىلىمىزمۇ؟ ــ دېدى.□
11 شۇنىڭ بىلەن ئاكىلىرى ئۇنىڭغا ھەسەت قىلغىلى تۇردى. ئەمما ئاتىسى شۇ گەپنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى.■

□ **43-36:40 »مانا شۇ تەرىقىدە ئەساۋ ئېدومىيلارنىڭ ئاتا-بوۋىسى بولدى«** ــ ياكى »بۇلار بولسا ئېدومدىكى تۆزلىرى ئىگىلەپ ئولتۇراقلاشقان جايلاردىكى ئەمىرلەر ئىدى.« **»مانا شۇ تەرىقىدە ئەساۋ ئېدومىيلارنىڭ ئاتا-بوۋىسى بولدى«** ــ قىزىق بىر ئىش شۇكى، ئىسرائىللار تېخى مۇساپىر بولۇپ يۈرۈۋاتقاندا، ئەسلىدە ئاۋۋالار ئاللىقاچان مۇقىم زېمىنلىق بولۇپ، پادىشاھلىق تۈزۈمى بولغان، شۇنداقلا خېلىلا تەرەققىي قىلغان بولسا كېرەك. بىراق كېيىن ئىسرائىللار ئۇلاردىن كۆپ تەرەپلەردە ئېشىپ كەتتى.

■ **43-36:40** 1تار. 51.1:

■ **37:1** يار. 7:36□ ئىبر. 9.11:

□ **37:2 »تۆۋەندىكىلەر ياقۇپ ئەۋلادلىرىنىڭ ئىش-ئىزلىرىدۇر«** ــ مۇشۇ جۈملە بىلەن »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى«نىڭ ئون برىنچى »تولدوت«ى)ئاخىرقى »تولدوت« ياكى »تارىخ«،(يەنى »ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ تولدوتى« »)ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ئىش-ئىزلىرى«) (50:26-2:37) باشلىنىدۇ. **»يۇسۇپ ئاتىسىغا ئۇلارنىڭ ناچار قىلىقلىرىنى ئېيتىپ قوياتتى«** ــ ئۇقۇرمەنلەر يۇسۇپنىڭ ئاكىلىرىنىڭ كېينىكى ئىشلىرىدىن ئۇ بەرگەن بۇ خەۋەرنىڭ راست ياكى راست ئەمەسلىكىنى كۆرەلەيدۇ.

□ **37:3 »ئۆزۈن يەڭلىك تون«** ــ شۇ دەۋرلەردىكى ئەمىرلەر ۋە پادىشاھلار تۆز شاھزادىلىرى ياكى ئېسىلزادىلىرىگە شۇنداق »ئۆزۈن يەڭلىك تون« كىيگۈزەتتى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئالا رەڭلىك تون.« كىچىك ئىدى.

□ **37:10 »ئاكا-ئۆكىلىرىڭ«** ــ يۇسۇپنىڭ بىر ئۆكىسى، يەنى بىنيامىن بار ئىدى. شۇ ۋاقىتتا ئۇ بەلكە ■ **37:11** روس. 9.7:

يۇسۇپنىڭ مىسىرغا، قۇللۇققا سېتىلىشى

12 ئەمدى يۇسۇپنىڭ قېرىنداشلىرى ئاتىسىنىڭ قويلىرىنى باققىلى شەكەمگە كەتكەنىدى.
13 ئىسرائىل يۇسۇپقا: ـ ئاكىلىرىڭ شەكەمدە پادا بېقىۋاتىدىغۇ؟ كەل، مەن سېنى ئۇلارنىڭ قېشىغا ئەۋەتەي، دېۋىدى، يۇسۇپ: ـ مانا مەن، دېدى.
14 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ ئەمدى بېرىپ ئاكىلىرىڭ ئامان-ئېسەنمۇ-ئەمەسمۇ، قويلار ئامان-ئېسەنمۇ-ئەمەسمۇ، ماڭا خەۋىرىنى ئېلىپ كەلگىن، دەپ ئۇنى ھېبرون جىلغىسىدىن يولغا سالدى، ئۇ شەكەمگە باردى.
15 شۇ يەردە بىرسى ئۇنىڭ دالادا تېنەپ يۈرگىنىنى كۆرۈپ ئۇنىڭدىن: ـ نېمە ئىزدەۋاتىسەن، دەپ سوريدى.
16 ئۇ: ـ مەن ئاكىلىرىمنى ئىزدەۋاتىمەن. ئۇلارنىڭ پادىلىرىنى قەيەردە بېقىۋاتقانلىقىنى ئېيتىپ بەرسىڭىز، دېدى.
17 ئۇ ئادەم جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇلار بۇ يەردىن كېتىپ قالدى، چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ: »يۈرۈڭلار، دوتانغا بارايلى« دېگىنىنى ئاڭلىدىم، دېدى.
شۇنىڭ بىلەن يۇسۇپ ئاكىلىرىنىڭ ئارقىسىدىن بېرىپ، ئۇلارنى دوتاندىن تاپتى.
18 ئۇلار ئۇنى يىراقتىن كۆرۈپ، ئۇ تېخى ئۇلارنىڭ قېشىغا كەلمەيلا، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىشنى مەسلىھەتلەشتى.
19 ئۇلار بىر-بىرىگە: ـ مانا ھېلىقى چۈش كۆرگۈچى كېلىۋاتىدۇ.
20 كېلىڭلار، ئۇنى ئۆلتۈرۈپ مۇشۇ يەردىكى ئورەكلەردىن بىرىگە تاشلىۋېتەيلى، ئاندىن: ـ ۋەھشىي بىر ھايۋان ئۇنى يەپ كېتىپتۇ، دەيلى. شۇندا، بىز ئۇنىڭ چۈشلىرىنىڭ نېمە بولىدىغىنىنى كۆرىمىز! ـ دېدى.
21 ئەمما رۇبەن بۇنى ئاڭلاپ ئۇنى ئۇلارنىڭ قوللىرىدىن قۇتقۇزماقچى بولۇپ: ـ ئۇنى ئۆلتۈرمەيلى، دېدى.□ ■
22 رۇبەن ئۇلارغا يەنە: ـ قان تۆكمەڭلار! بەلكى ئۇنى چۆلدىكى مۇشۇ ئورەككە تاشلىۋېتىڭلار، لېكىن ئۇنىڭغا قول تەگكۈزمەڭلەر، دېدى)ئەمەلىيەتتە، ئۇ ئۇنى ئۇلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇپ، ئاتىسىنىڭ قېشىغا قايتۇرۇۋېتەمەكچى ئىدى.(
23-24 يۇسۇپ ئاكىلىرىنىڭ قېشىغا يېتىپ كەلگەندە ئۇلار ئۇنى تۆتۈپ، ئۇنىڭ ئالاھىدە تونىنى، يەنى كىيىكلىك ئۇزۇن يەڭلىك تونىنى سالدۇرۇۋېلىپ، ئورەككە تاشلىۋەتتى. لېكىن ئورەك قۇرۇق بولۇپ، ئىچىدە سۇ يوق ئىدى.
25 ئاندىن ئۇلار تاماق يېگلى ئولتۇردى. ئۇلار بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، مانا ئىسمائىللارنىڭ بىر كارۋىنى گىلېئاد تەرەپتىن كېلىۋاتاتتى. تۆگىلىرىگە دورا-دەرمەك، تۈتىيا ۋە مۇرمەككىلەر ئارتىلغان بولۇپ، مىسىر تەرەپكە كېتىۋاتاتتى.
26 يەھۇدا قېرىنداشلىرىغا: ـ بىزنىڭ بىر تۇغقان قېرىندىشىمىزنى ئۆلتۈرۈپ، قېنىنى يوشۇرغىنىمىزنىڭ نېمە پايدىسى بار؟
27 كېلىڭلار، ئۇنى ئىسمائىللارغا سېتىۋېتەيلى؛ قانداقلا بولمىسۇن ئۇ بىزنىڭ ئىنىمىز، بىر تۇغقان قېرىندىشىمىز، شۇڭا ئۇنىڭغا قول سالمايلى، دېۋىدى، قېرىنداشلىرى بۇنىڭغا قۇلاق سالدى.□
28 مىدىيانلىق سودىگەرلەر شۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا، ئۇلار يۇسۇپنى ئورەكتىن تارتىپ چىقىرىپ، ئۇلارغا يىگىرمە كۈمۈش تەڭگىگە سېتىۋەتتى. بۇلار بولسا يۇسۇپنى مىسىرغا ئېلىپ كەتتى.■
29 رۇبەن ئورەكنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، يۇسۇپنىڭ ئورەكتە يوقلۇقىنى كۆرۈپ، كىيىملىرىنى يىرتىپ،
30 ئىنىلىرىنىڭ قېشىغا بېرىپ: ـ بالا يوق تۇرىدۇ! ئەمدى مەن نەگە باراي؟! ـ دېدى.
31 ئەمما ئۇلار يۇسۇپنىڭ تونىنى ئېلىپ، بىر تېكىنى بوغۇزلاپ تونىنى ئۇنىڭ قېنىغا سىلەپ،
32 ئاندىن ئۇزۇن يەڭلىك تونىنى ئاتىسىنىڭ قېشىغا ئەۋەتىپ، ئۇنىڭغا: ـ بۇنى بىز تېپىۋالدۇق؛ بۇ ئوغلۇڭنىڭ تونىمۇ-ئەمەسمۇ، ئۇزۇڭنىڭ كۆرۈپ باققىن، دېدى.
33 ئۇ ئۇنى تونۇپ: ـ بۇ دەرۋەقە مېنىڭ ئوغلۇمنىڭ تونى ئىكەن؛ بىر ۋەھشىي ھايۋان ئۇنى يەپ كەتكەن ئوخشايدۇ؛ شۇبھىسىزكى، يۇسۇپ تىتما-تىتما قىلىۋېتىلىپتۇ! ـ دېدى.
34 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ كىيىملىرىنى يىرتىپ، بېلىگە بۆز باغلاپ، نۇرغۇن كۈنلەرگىچە ئوغلى ئۈچۈن ماتەم تۇتتى.

□ **37:21 »قۇتقۇزماقچى بولۇپ...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »قۇتقۇزۇپ...«. ■ **37:21** يار. 22.42: □ **37:27 »ئۇ بىر تۇغقان قېرىندىشىمىز«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ بىزنىڭ ئەتلىرىمىز.« ■ **37:28** ھاك. 24:8□ زەب. 105:17-18□ روس. 9.7:

35 ئۇنىڭ ھەممە ئوغۇل-قىزلىرى يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا تەسەللى بەرسىمۇ، ئۇ تەسەللىنى قوبۇل قىلماي: »مەن تەھتىساراغا
چۈشۈپ ئوغلۇمنىڭ قېشىغا بارغۇچە شۇنداق ماتەم تۇتىمەن«! دېدى. يۇسۇپنىڭ ئاتىسى شۇ پېتى ئۇنىڭغا ئاھ-زار
كۆتۈرۈپ ماتەم تۇتتى.■
36 ئەمدى مىدىيانىيلار يۇسۇپنى مىسىرغا ئېلىپ بېرىپ، پىرەۋۇننىڭ بىر غوجدارى، پاسىبان بېشى پوتىفارغا
ساتتى.□ ■

38

يەھۇدا بىلەن تامار

1 ئۇ ۋاقىتلاردا شۇنداق بولدىكى، يەھۇدا ئاكا-ئۇكىلىرىنىڭ قېشىدىن كېتىپ، ھىراھ ئىسىملىك ئادۇللاملىق بىر
كىشىنىڭكىگە چۈشتى.
2 شۇ يەردە يەھۇدا شۇئا ئىسىملىك بىر قانائانىينىڭ قىزىنى كۆردى؛ ئۇ ئۇنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ قېشىغا كىرىپ
ياتتى.□ ■
3 ئۇ ھاملىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغدى؛ يەھۇدا ئۇنىڭغا »ئەر« دەپ ئات قويدى.
4 ئۇ يەنە ھاملىدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى ۋە ئۇنىڭغا ئونان دەپ ئات قويدى.
5 ئاندىن يەنە ھاملىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغدى ۋە ئۇنىڭغا شەلاھ دەپ ئات قويدى. ئۇ تۇغۇلغاندا يەھۇدا
كېزىبدا ئىدى.■
6 يەھۇدا تۇنجى ئوغلى ئەرگە تامار ئىسىملىك بىر قىزنى ئېلىپ بەردى.
7 لېكىن يەھۇدانىڭ تۇنجى ئوغلى ئەر پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغاچقا، پەرۋەردىگار ئۇنى ئۆلتۈردى.
8 بۇ چاغدا يەھۇدا ئونانغا: ـ ئاكاڭنىڭ ئايالىنىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ قېرىنداشلىق بۇرچىنى ئادا
قىلىپ، ئاكاڭ ئۈچۈن نەسىل قالدۇرغىن، دېدى.□
9 ئەمما ئونان بۇ نەسىلنىڭ ئۆزىگە تەۋە بولمايدىغانلىقىنى بىلىپ، ئاكىسىغا نەسىل قالدۇرماسلىق ئۈچۈن ھەر قېتىم
ئاكىسىنىڭ ئايالى بىلەن بىللە بولغاندا مەنىيىسىنى يەرگە ئاقتۇرۇۋېتەتتى.
10 ئۇنىڭ بۇ قىلمىشى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل كۆرۈنگەچكە، ئۇنىمۇ ئۆلتۈرۈۋېتەتتى.
11 يەھۇدا ئەمدى كېلىنى تامارغا: ـ ئوغلۇم شەلاھ چوڭ بولغۇچە ئاتاڭنىڭ ئۆيىدە تۇل ئولتۇرۇپ تۇرغىن، دېدى.
چۈنكى ئۇ ئىچىدە: ـ بۇمۇ ئاكىلىرىغا ئوخشاش ئۆلۈپ كېتەرمىكىن، دەپ قورقتى. شۇنىڭ بىلەن تامار بېرىپ
ئاتىسىنىڭ ئۆيىدە تۇرۇپ قالدى.
12 ئەمدى كۆپ كۈنلەر ئۆتۈپ، شۇئانىڭ قىزى، يەھۇداغا تەككەن ئايال ئۆلدى. يەھۇدا تەسەللى تاپقاندىن كېيىن
ئادۇللاملىق دوستى ھىراھ بىلەن بىللە ئۆزىنىڭ قوي قىرقىغۇچىلىرىنىڭ ئەھۋالىنى بىلىشكە تىناھقا چىقتى.
13 تامارغا: ـ قېينئاتاڭ قويلىرىنى قىرقىغلى تىناھقا يول ئالدى، دېگەن خەۋەر يەتتى.

■ 37:35 يار. 38:42 29.44 31:
□ 37:36 »پاسىبان بېشى« ـ شۇ چاغدىكى »پاسىبان بېشى« دېگەن مەنىسىپ بەلكىم »جاللات بېشى« دېگەننىمۇ تۇز ئىچىگە ئالاتتى.
■ 37:36 يار. 1:39 زەب. 105 18-17:
□ 38:2 »بىر قانائانىينىڭ قىزى« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، قانائانىيلار ئىمانسىز ۋە ئەخلاقسىز بىر خەلق ئىدى.
■ 38:2 1تار. 3.2:
■ 38:5 چۈل. 20.26:
□ 38:8 »قېرىنداشلىق بۇرچى« ـ قەدىمكى زامانلارنىڭ تۇرپ-ئادەتلىرى بويىچە، بىرسى ئۆز مال-مۈلكىگە ۋارىسلىق قىلىدىغان پەرزەنتى بولماي تۇرۇپ
كەتسە، ئۇنداقتا تۇلگۇچىنىڭ ئاكا ياكى تۇكسىى ئۇنىڭغا بىر ۋارىس پەرزەنت قالدۇرۇش ئۈچۈن ئايالىنى خوتۇنلۇققا ئېلىشى كېرەك ئىدى. بۇ ئايالدىن
پەرزەنت تۇغۇلسا، ئۇنداقتا ئۇ ئۆزىنىڭكى ئەمەس، بەلكى تۇلگەن قېرىنداشنىڭ ھېسابلىنىتتى. كېيىن بۇ ئىشنى مۇسا پەيغەمبەر يەھۇدىيلارغا قانۇن دەپ
بېكىتكەن »قان.» 10-5:25).

14 شۇنىڭ بىلەن تامار شەلاھ چوڭ بولغان بولسىمۇ، مەن ئۇنىڭغا خوتۇنلۇققا ئېلىپ بېرىلمىدىم، دەپ قاراپ،
تۇللۇق كىيىمنى سېلىۋېتىپ، چۈمبەل تارتىپ بەدىنىنى ئوراپ، تىمناھ يولىنىڭ ئۈستىدە ئەنائىمغا كىرىش ئېغىزىغا
بېرىپ ئولتۇردى.
15 ئەمدى يەھۇدا ئۇنى يۈزى يېپىقلىق ھالدا كۆرگەندە: ـ بۇ بىر پاھىشە ئايال ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىدى.
16 ئۇ يولدىن بۇرۇلۇپ ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۆز كېلىنى ئىكەنلىكىنى بىلمەي: ـ كەل، مەن سەن بىلەن بىللە بولاي،
دېدى. ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مەن بىلەن بىللە بولساڭ، ماڭا نېمە بېرىسەن؟ دەپ سوردى.
17 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ پادامنىڭ ئېچىدىن بىر ئوغلاقنى ساڭا ئەۋەتىپ بېرەي، دېدى. ئايال: ـ سەن ئۇنى ئەكېلىپ
بەرگۈچە، ماڭا رەنگە بىرەر نەرسە بېرەمسەن؟ دەپ سوريۇدى،
18 ئۇ: ـ ساڭا نېمىنى رەنگە بېرەي؟ ـ دېدى.
ئۇ: ـ ئۆز مۆھۈرۈڭ بىلەن ئۇنىڭ شوينىسىنى ۋە قولۇڭدىكى ھاساڭنى رەنگە بەرگىن، دېۋىدى، ئۇ بۇلارنى بېرىپ،
ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنىڭدىن ھامىلدار بولۇپ قالدى.
19 ئاندىن تامار ئورنىدىن تۇرۇپ ماڭدى؛ ئۇ پەرەنجىنى سېلىۋېتىپ، تۇللۇق كىيىمنى كىيىۋالدى.
20 يەھۇدا: ـ ئۇ خوتۇننىڭ قولىدىكى رەنىنى يانداۋرۇپ كەلسۇن دەپ ئادۇللاملىق دوستىنىڭ قولى ئارقىلىق ئوغلاقنى
ئەۋەتتى، ئەمما ئۇ ئۇنى تاپالمىدى.
21 ئۇ شۇ جايدىكى ئادەملەردىن: ـ ئەنائىمدىكى يولىنىڭ بويىدا ئولتۇرغان بۇتپەرەس پاھىشە قېنى، دەپ سورىسا،
ئۇلار: ـ بۇ يەردە ھېچبىر بۇتپەرەس پاھىشە بولغان ئەمەس، دەپ جاۋاب بەردى.
22 بۇنىڭ بىلەن ئۇ يەھۇدانىڭ قېشىغا يېنىپ بېرىپ: ـ مەن ئۇنى تاپالمىدىم، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ جايدىكى ئادەملەرمۇ:
»بۇ يەردە ھېچبىر بۇتپەرەس پاھىشە ئايال بولغان ئەمەس« دېيىشتى، دېدى.
23 يەھۇدا: ـ بوپتۇ، ئۇ نەرسىلەرنى ئۇ ئېلىپ كەتسە كەتسۇن، بولمىسا، باشقىلارنىڭ مەسخىرىسىگە قالىمىز. نېمىلا
بولمىسۇن، مەن ئۇنىڭغا ئوغلاق ئەۋەتتىم، لېكىن سەن ئۇ خوتۇننى تاپالمىدىڭ، دېدى.
24 ئۈچ ئايچە ئۆتكەندىن كېيىن بىرسى يەھۇداغا: ـ سېنىڭ كېلىنىڭ تامار بۇزۇقچىلىق قىلدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە
زىنادىن ھامىلدار بولۇپ قالدى، دېگەن خەۋەرنى يەتكۈزدى. يەھۇدا جاۋابەن: ـ ئۇنى ئېلىپ چىقىڭلار،
كۆيدۈرۈۋېتىلسۇن! ـ دېدى.
25 لېكىن ئۇ ئېلىپ چىقىلغاندا قېيناتىسىغا خەۋەر ئەۋەتىپ: ـ بۇ نەرسىلەرنىڭ ئىگىسى بولغان ئادەمدىن ھامىلدار
بولدۇم! ئەمدى سەن كۆرۈپ باق، بۇ مۆھۈر، شوينىسى ۋە ھاسىنىڭ كىمنىڭ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغىن،
دېدى.
26 يەھۇدا بۇ نەرسىلەرنى ئېتىراپ قىلىپ: ـ ئۇ ماڭا نىسبەتەن ھەقلىقتۇر؛ دەرۋەقە مەن ئۇنى ئوغلۇم شەلاھقا ئېلىپ
بەرمىدىم، دېدى. بۇ ئىشتىن كېيىن يەھۇدا ئۇنىڭغا يەنە يېقىنچىلىق قىلمىدى.
27 ئۇنىڭ تۇغۇت ۋاقتى يېقىنلاشتى، مانا قورسىقىدا قوشكېزەك بار ئىدى.
28 ئۇ تۇغقان ۋاقتىدا بالىلاردىن بىرسى قولىنى چىقىرىۋىدى، تۇغۇت ئانىسى دەرھال بىر قىزىل يېپنى ئېلىپ: »بۇ
ئاۋۋال چىقتى« دەپ ئۇنىڭ قولىغا چىگىپ قويدى.
29 لېكىن ئۇ قولىنى يەنە ئېچىگە تىقىۋالدى، مانا ئۇنىڭ ئىنىسى چىقتى. شۇنىڭ بىلەن تۇغۇت ئانىسى: »سەن قانداق

38:15 »بۇ بىر پاھىشە ئايال ئوخشايدۇ« ـ شۇ ۋاقىتلاردا پاھىشە ئايالار يۈزىنى ئېتىۋالاتتى، توي قىلغان ئايالار ۋە قىزلار ئادەتتە چۈمبەلسىز يۈرەتتى. يەقەت توي قىلىدىغان لايىقى ئالدىدىلا قىزلار يۈزىنى يېپىۋالاتتى (65:24 كۆرۈڭ).

38:21 »بۇتپەرەس پاھىشە« ـ قانائانىيلار تارىسىدا بۇتپەرەسلىكنىڭ پاھىشىۋازلىق بىلەن زىچ مۇناسىۋىتى بار ئىدى. »كىم بۇنداق »بۇتپەرەس پاھىشە« بىلەن بىللە بولسا، ئۇنىڭغا يۈتىن بىر بەخت-بەركەت كېلىدۇ« دەپ قارىلاتتى.

38:26 »ئۇ ماڭا نىسبەتەن ھەقلىقتۇر« ـ تامارنىڭ بۇ ئىشلاردا بولۇش مەقسىنى كۆزگۈل خۇشى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى پەرزەنت كۆرۈش ئۈچۈن ئىدى.

يەھۇدا ئەسلىدە »مەن ئۇنىڭدىن تېخىمۇ گۈزىناھكارمەن« دېيىشكە توغرا كېلەتتى، ئەلۋەتتە.

38:27 1تار. 4.2:

قىلىپ بۆسۈپ چىقتىڭ«! دېدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا »پەرەز« دېگەن ئات قويۇلدى.□ ■
30 ئاندىن قولىغا قىزىل يىپ چىگىلگەن ئاكسىي تۇغۇلدى. ئۇنىڭ ئىسمى زەراھ دەپ ئاتالدى.□

39

يۈسۈپنىڭ پوتىفارنىڭ ئۆيىدە خىزمەت قىلىشى

1 يۈسۈپ بولسا مىسىرغا ئېلىپ كېلىندى؛ ئۇنى پىرەۋنىڭ غوجىداري، پاسبان بېشى پوتىفار شۇ يەرگە ئېلىپ
كەلگەن ئىسمائىللارنىڭ قولىدىن سېتىۋالدى.■
2 لېكىن پەرۋەردىگار يۈسۈپ بىلەن بىللە بولغاچقا، ئۇنىڭ ئىشلىرى ئوڭغا تارتتى؛ ئۇ مىسىرلىق خوجىسىنىڭ ئۆيىدە
تۇرۇپ قالدى.■
3 ئۇنىڭ خوجىسى پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىكەنلىكىنى، شۇنداقلا ئۇ نېمە ئىش قىلسا، پەرۋەردىگارنىڭ
ئۇنىڭ قولىدا روناق تاپقۇزغانلىقىنى بايقىدى.
4 شۇنىڭ بىلەن يۈسۈپ ئۇنىڭ نەزىردە ئىلتىپات تېپىپ، ئۇنىڭ خاس خىزمەتچىسى بولدى. خوجىسى ئۇنى ئۆيىنى
باشقۇرۇشقا قويدى ۋە بارلىق تەئەللۇقاتىنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇردى.
5 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ ئۇنى ئۆيى ۋە بارلىق تەئەللۇقاتىنى باشقۇرۇشقا قويغاندىن تارتىپ، پەرۋەردىگار بۇ
مىسىرلىقنىڭ ئۆيىنى يۈسۈپنىڭ سەۋەبىدىن بەركەتلىدى؛ پەرۋەردىگارنىڭ بەركىتى ئۇنىڭ پۈتۈن ئائىلىسى ۋە بارلىق
تېرىقچىلىقىغا كەلدى.
6 شۇنىڭ بىلەن پوتىفار بارلىق ئىشلىرىنى يۈسۈپنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۆز تامىقىنى يېيىشتىن باشقا ھېچقانداق ئىش
بىلەن كارى بولمىدى.
يۈسۈپ بولسا قامىتى كېلىشكەن، خۇشچىراي يىگىت ئىدى.
7 بىرنەچچە ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، ئۇنىڭ خوجىسىنىڭ ئايالىنىڭ يۈسۈپكە كۆزى چۈشۈپ
قېلىپ: ـ مەن بىلەن ياتقىن! ـ دېدى.■
8 ئەمما ئۇ ئۆنىمەي خوجىسىنىڭ ئايالىغا مۇنداق دېدى: ـ مانا خوجام ئۆيدىكى ئىشلارنى، شۇنداقلا بارلىق تەئەللۇقاتىنى
قولۇمغا تاپشۇردى، ماڭا تولىمۇ ئىشىنىپ ئىشلىرىم بىلەن كارى بولمايدۇ.
9 بۇ ئۆيدە مەندىن چوڭ ئادەم يوق. سەندىن باشقا ئۇ ھېچبىر نەرسىنى مەندىن ئايىمدى ـ چۈنكى سەن ئۇنىڭ
ئايالىدۇرسەن! شۇنداق تۇرۇقلۇق مەن قانداقمۇ بۇنداق رەزىللىكنى قىلىپ خۇدا ئالدىدا گۇناھكار بولاي؟ ـ دېدى.
10 گەرچە ھەر كۈنى يۈسۈپكە شۇنداق دېسىمۇ، شۇنداقلا ئۇ ئۇنىڭ بىلەن يېتىپ ئۇنىڭغا يېقىنچىلىق قىلىشنى ياكى
ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرۇشنى رەت قىلغان بولسىمۇ،
11 شۇنداق بىر ۋەقە بولدىكى، بىر كۈنى ئۇ ئۆز ئىشى بىلەن ئۆي ئىچىگە كىرگەندى، ئۆيدىكىلەردىن ھېچقايسىسى
ئۆينىڭ ئىچىدە ئەمەس ئىدى؛
12 بۇ ئايال ئۇنىڭ تونىنى تۇتۇۋېلىپ: ـ مەن بىلەن ياتقىن! دېدى. ئۇ تونىنى ئۇنىڭ قولىغا تاشلاپ قويۇپ، يۇگۇرگەن
پېتى قېچىپ تاشقىرىغا چىقىپ كەتتى.
13 ئايال يۈسۈپنىڭ تونىنى ئۆز قولىغا تاشلاپ قېچىپ چىقىپ كەتكىنىنى كۆرۈپ،

□ **38:29** »سەن قانداق قىلىپ بۆسۈپ چىقتىڭ«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن قانداق قىلىپ بۆسۈپ چىقتىڭ؟ بۇنداق ئىش بېشىڭغا
يەنە كېلىدۇ«!)ئەينى سۆز »بۆسۈپ چىقىش« بېشىڭغا يەنە كېلىدۇ«!). »پەرەز« ـ »بۆسۈلگەن جاي« ياكى »بۆسكۈچى« دېگەن مەنىدە.
■ **38:29** مات. 3:1.
□ **38:30** »زەراھ« ـ بابىل ياكى ئارامىي تىلىدا »قىپقىزىل« دېگەن مەنىدە. ئىبرانىي تىلىدا »پارقىراق« دېگەن مەنىدە.
بۇ بابىنىڭ تارىخىي ئەھمىيىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.■ **39:1** يار. 28:37□ زەب. 17105:■ **39:2** روس. 9.7:
■ **39:7** پەند. 13.7:

14 تۆيىدىكى خىزمەتچىلىرىنى چاقىرىپ ئۇلارغا: ـ قاراڭلار، ئېرىم بىزگە ھاقارەت كەلتۈرسۈن دەپ بىر ئىبرانىي
ئادەمنى ئېلىپ كەپتۇ! بۇ ئادەم يېنىمغا كىرىپ: »سەن بىلەن ياتاي« دېۋىدى، قاتتىق ۋاقىرىدىم!
15 ئۇ مېنىڭ قاتتىق ۋاقىرىغىنىمنى ئاڭلاپ، تونىنى يېنىمغا تاشلاپ، تاشقىرىغا قېچىپ كەتتى، دېدى.
16 شۇنىڭ بىلەن خوجىسى تۆيگە يېنىپ كەلگۈچە ئۇ يۇسۇپنىڭ تونىنى يېنىدا ساقلاپ قويدى.
17 ئاندىن ئۇ ئېرىگىمۇ شۇ گەپنى قىلىپ: ـ سەن ئېلىپ كەلگەن ھېلىقى ئىبرانىي قۇل ماڭا ھاقارەت قىلىشقا
قېشىمغا كىردى.
18 لېكىن مەن قاتتىق ۋاقىراپ-جارقىردىم، ئۇ تونىنى قېشىمدا تاشلاپ، تاشقىرىغا قېچىپ كەتتى، ـ دېدى.
19 ئۇنىڭ خوجىسى ئايالىنىڭ: ـ سېنىڭ قۇلۇڭ مېنى ئۇنداق-مۇنداق قىلدى، دېگەن گەپلىرىنى ئاڭلاپ غەزىپى
ئوتتەك تۇتاشتى.
20 شۇنىڭ بىلەن يۇسۇپنىڭ خوجىسى ئۇنى تۇتۇپ ئوردا مۇنارلىق زىندانغا قاماپ قويدى. شۇ يەرگە پەقەت
پادىشاھنىڭ مەھبۇسلىرى سولىناتتى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ شۇ يەردە سولاقتا يېتىپ قالدى.□ ■
21 لېكىن پەرۋەردىگار يۇسۇپ بىلەن بىللە بولۇپ، ئۇنىڭغا شاپائەت كۆرسىتىپ، ئۇنى زىندان بېگىنىڭ نەزىرىدە
ئىلتىپات تاپتۇردى.
22 شۇنىڭ بىلەن زىندان بېگى گۇندىخانىدا ياتقان ھەممە مەھبۇسلارنى يۇسۇپنىڭ قولىغا تاپشۇردى. شۇ يەردە
قىلىنىدىغان ھەرقانداق ئىش ئۇنىڭ قولى بىلەن بولاتتى.
23 زىندان بېگى يۇسۇپنىڭ قولىدىكى ھېچقانداق ئىشتىن غەم قىلماتتى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولۇپ،
ئۇ ھەرنېمە قىلسا پەرۋەردىگار ئۇنى ئوڭۇشلۇق قىلاتتى.

40

يۇسۇپنىڭ زىنداندىداشلىرىنىڭ چۈشلىرىگە تەبىر بېرىشى

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن مىسىر پادىشاھىنىڭ ساقىيسى ۋە باش ناۋۋىي مىسىر پادىشاھىنىڭ زىتىغا تېگىپ گۇناھكار
بولۇپ قالدى.
2 شۇنىڭ بىلەن پىرەۋن ئۇنىڭ بۇ ئىككى مەنسەپدارىغا، يەنى باش ساقي ۋە باش ناۋايىغا غەزەپلىنىپ،
3 ئۇلارنى پاسبان بېشىنىڭ ساريىغا، يۇسۇپ سولاقلىق مۇنارلىق زىندانغا سولاپ قويدى.□
4 پاسبان بېشى يۇسۇپنى ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇپ ئۇلارنى كۈتۈشكە تەينىلىدى. ئۇلار سولاقتا بىرنەچچە كۈن
يېتىپ قالدى.
5 ئۇلار ئىككىسى ـ مىسىر پادىشاھىنىڭ ساقىيسى ۋە ناۋۋىي گۇندىخانىدا سولاقلىق تۈرغان بىر كېچىدە چۈش
كۆردى. ھەربىرىنىڭ چۈشىنىڭ ئۆزىگە خاس تەبىرى بار ئىدى.
6 ئەتىسى ئەتىگەندە، يۇسۇپ ئۇلارنىڭ قېشىغا كىرىۋىدى، ئۇلارنىڭ غەمكىن ئولتۇرغىنىنى كۆردى؛
7 شۇڭا ئۇ ئۆزى بىلەن بىللە خوجىسىنىڭ ساريىدا سولاقلىق ياتقان پىرەۋننىڭ بۇ ئىككى مەنسەپداردىن: ـ نېمىشقا
چىرايىڭلار بۇگۈن شۇنچە سولغۇن؟ ـ دەپ سوردى.

□ 39:20 » يۇسۇپنى تۈتۈپ ئوردا مۇنارلىق زىندانغا قاماپ قويدى« ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتنا ئېيتقىنىمىزدەك، پوتىفار »جاللات بېشى« بولۇشى مۇمكىن ئىدى. شۇڭا ئۇ يۇسۇپنى تۈلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلىشقا ھوقۇقلۇق بولاتتى. ئۇنىڭ شۇنداق قىلماسلىقى كۆزگىدە ئايالىنىڭ گەپلىرىگە گۇمان پەيدا بولغانلىقىغا ئىسپات بولۇشى مۇمكىن. قايسى ئىياغ ئاستىدا دەسسىلىش خەتىرىگە قالغان ئايال ئۆزىنى بوزەك قىلماقچى كىشىنىڭ كىيىمىنى ئۇتۇۋېلىشنى خالايتتى؟ ■ 39:20 زەب. 105 18:1 □ 40:3 »پاسبانلارنىڭ بېشى« ـ پوتىفار بولسا كېرەك (1:39□□ كۆرۈڭ.)

8 ئۇلار ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئىككىمىز بىر چۈش كۆردۇق، ئەمما چۈشىمىزنىڭ تەبىرىنى يېشىپ بېرىدىغان
كىشى يوق، دېدى. يۈسۈپ ئۇلارغا: ـ چۈشكە تەبىر بېرىش خۇدادىن بولىدۇ ئەمەسمۇ؟ چۈشۈڭلارنى ماڭا ئېيتىپ
بېرىڭلار، ـ دېدى.□
9 بۇنىڭ بىلەن باش ساقىي يۈسۈپكە چۈشىنى ئېيتىپ: ـ چۈشۈمدە ئالدىمدا بىر ئۈزۈم تېلى تۇرغۇدەك؛
10 بۇ ئۈزۈم تېلىنىڭ ئۈچ شېخى بار ئىكەن. ئۇ بىخ ئۇرۇپ چېچەكلەپ، ساپلىرىدا ئۈزۈم پىشىپ كېتىپتۇدەك؛
11 پىرەئۇننىڭ قەدەھى قولۇمدا ئىكەن، مەن ئۈزۈملەرنى ئېلىپ پىرەئۇننىڭ قەدەھگە سىقىپ، قەدەھنى ئۇنىڭ قولىغا
سۇنۇپ بېتىمەن، دېدى.
12 يۈسۈپ ئۇنىڭغا جاۋابەن: چۈشىنىڭ تەبىرى شۇدۇركى، بۇ ئۈچ شاخ ئۈچ كۈننى كۆرسىتىدۇ.
13 ئۈچ كۈن ئىچىدە پىرەئۇن قەددىڭنى رۇسلىتىپ، سېنى مەنسىپىڭگە قايتىدىن تەينىلەيدۇ. بۇنىڭ بىلەن سەن بۇرۇن
ئۇنىڭغا ساقىي بولغاندەك پىرەئۇننىڭ قەدەھىنى ئۇنىڭ قولىغا سۇندىغان بولىسەن.□
14 لېكىن ئىشلىرىڭ ئوڭۇشلۇق بولغاندا مېنى يادىڭغا يەتكۈزۈپ، ماڭا شاپائەت كۆرسىتىپ پىرەئۇننىڭ ئالدىدا
مېنىڭ توغرامدا گەپ قىلىپ، مېنى بۇ ئۈيدىن چىقارتقايسەن.
15 چۈنكى مەن ھەقىقەتەن ئىبرانىيلارنىڭ زېمىنىدىن ناھەق تۇتۇپ ئېلىپ كېلىندىم؛ بۇ يەردىمۇ مېنى زىندانغا سالغۇدەك
بىر ئىش قىلمىدىم، ـ دېدى.
16 باش ناۋاي يۈسۈپنىڭ شۇنداق ياخشى تەبىر بەرگىنىنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ـ مەنمۇ ئۈزۈمنى
چۈشۈمدە كۆردۇم؛ مانا، بېشىمدا ئاق نان بار ئۈچ سېۋەت بار ئىكەن.
17 ئەڭ ئۈستۈنكى سېۋەتتە ناۋايلار پىرەئۇنگە پىشۇرغان ھەرخىل نازۇنېمەتلەر بار ئىكەن، لېكىن قۇشلار بېشىمدىكى
ئۇ سېۋەتتىكى نەرسىلەرنى يەپ كېتىپتۇدەك، ـ دېدى.
18 يۈسۈپ جاۋابەن: ـ چۈشىنىڭ تەبىرى شۇدۇركى: ـ بۇ ئۈچ سېۋەت ئۈچ كۈننى كۆرسىتىدۇ.
19 ئۈچ كۈن ئىچىدە پىرەئۇن سېنىڭ بېشىڭنى كېسىپ، جەسىتىڭنى دەرەختىكە ئاسىدىكەن. شۇنىڭ بىلەن
ئۇچارقاناتلار كېلىپ گۆشۈڭنى يەيدىكەن، ـ دېدى.□
20 ئۈچىنچى كۈنى شۇنداق بولدىكى، پىرەئۇننىڭ تۇغۇلغان كۈنى بولغاچقا، ئۇ ھەممە خىزمەتكارلىرى ئۈچۈن بىر
زىياپەت قىلىپ بەردى، شۇنداقلا دەرۋەقە خىزمەتكارلىرىنىڭ ئارىسىدا باش ساقىنىڭ بېشىنى كۆتۈردى ۋە باش
ناۋاينىڭ بېشىنى ئالدى؛□
21 ئۇ باش ساقىنى قايتىدىن ئۆز مەنسىپىگە تەينىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ پىرەئۇننىڭ قەدەھىنى ئۇنىڭ قولىغا قايتىدىن
سۇندىغان بولدى.
22 لېكىن باش ناۋاينى بولسا يۈسۈپ ئۇلارغا تەبىر بەرگەندەك ئېسىۋەتتى.
23 ئەمما باش ساقىي يۈسۈپنى ھېچ ئەسلىمەي، ئەكسىچە ئۇنى ئۇنتۇپ قالدى.

41

يۈسۈپنىڭ پادىشاھنىڭ چۈشىگە تەبىر بېرىشى

1 توپتوغرا ئىككى يىل ئۆتۈپ، پىرەئۇن بىر چۈش كۆردى. چۈشىدە ئۇ نىل دەرياسىنىڭ بويىدا تۇرغۇدەك.■

□ **40:8 »چۈشىمىزنىڭ تەبىرىنى يېشىپ بېرىدىغان كىشى يوق«** ـ شۇ دەۋرلەردە مىسىردا »چۈشنى يەشكۈچى« دەيدىغان »ئالاھىدە كەسىپ«تىكى بىر خىل ئادەملەر بار ئىدى.
□ **40:13 »پىرەئۇن قەددىڭنى رۇسلىتىپ...«** ـ ئىبرانىي تىلدا: ـ »پىرەئۇن بېشىڭنى كۆتۈرۈپ...«.
□ **40:19 »پىرەئۇن سېنىڭ بېشىڭنى كېسىپ،...«** ـ ئىبرانىي تىلدا: »پىرەئۇن بېشىڭنى ئۈستۈڭدىن كۆتۈرۈپ،...«. مۇشۇ سۆزلەرنى 13-ئايەت بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولىدۇ.
□ **40:20 »بېشىنى ئالدى«** ـ ئىبرانىي تىلدا بۇ ئىبارە »بېشىنى كۆتۈردى« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. لېكىن بۇ »باش كۆتۈرۈش« ئورنىنى ئۈستۈرۈش ئەمەس، بەلكى كاللىسىنى ئېلىشنى كۆرسىتىدۇ.
■ **41:1** زەب. 19105:

2 ھەم چىرايلىق ھەم سېمىز يەتتە تۈياق ئىنەك دەريادىن چىقىپ، قۇمۇشلۇقتا ئوتلاپتۇدەك.
3 ئاندىن يەنە يەتتە تۈياق ئىنەك دەريادىن چىقىپتۇ؛ ئۇلار سەت ھەم ئورۇق بولۇپ، ئالدىنقى ئىنەكلەرنىڭ يېنىدا،
دەريانىڭ بويىدا تۇرۇۋېتۇ.
4 بۇ سەت ھەم ئورۇق ئىنەكلەر ئۇ يەتتە چىرايلىق ھەم سېمىز ئىنەكلەرنى يەۋېتىپتۇ. شۇ ۋاقىتتا پىرەۋن ئويغىنىپ
كېتىپتۇ.
5 ئۇ يەنە ئۇخلاپ، ئىككىنچى قېتىم چۈش كۆردى: ـ مانا، بىر تۈپ بۇغداي شېخىدىن توق ۋە چىرايلىق يەتتە
باشاق چىقىپتۇ.
6 ئۇلاردىن كېيىن يەنە يەتتە باشاق چىقىپتۇ؛ ئۇلار ھەم ئورۇق ۋە پۇچەك بولۇپ، شەرق شامىلىدا سولىشىپ
قالغانىدى.
7 بۇ ئورۇق باشاقلار ئۇ يەتتە سېمىز، توق باشاقنى يۇتۇپ كېتىپتۇ. ئاندىن پىرەۋن ئويغىنىپ كېتىپتۇ، بۇ ئۇنىڭ چۈشى
ئىكەن.
8 ئەتىسى ئۇنىڭ كۆڭلى ناھايىتى بىئارام بولۇپ، مىسىردىكى ھەممە پالچى-جادۇگەرلەر بىلەن بارلىق دانىشمەنلەرنى
چاقىرتىپ كەلدى. پىرەۋن ئۆز چۈشىنى ئۇلارغا ئېيتىپ بەردى؛ لېكىن ھېچكىم پىرەۋنگە چۈشلەرنىڭ تەبىرىنى
دەپ بېرەلمىدى.□
9 ئۇ چاغدا باش ساقىي پىرەۋنگە: ـ بۈگۈن مېنىڭ ئۆتكۈزگەن خاتالىقلىرىم ئېسىمگە كەلدى.
10 بۇرۇن پىرەۋن جانابلىرى قۇللىرىغا، يەنى پېقىر ۋە باش ناۋايغا ئاچىقلىنىپ، بىزنى پاسىبان بېشىنىڭ ساريىدا
سولاققا تاشلىغاندىلا؛
11 شۇ چاغلاردا ھەربىرىمىز بىر كېچىدە بىردىن چۈش كۆردۇق؛ ھەر قايسىمىز كۆرگەن چۈشنىڭ تەبىرى باشقا-
باشقا ئىدى.■
12 شۇ يەردە بىز بىلەن بىللە پاسىبان بېشىنىڭ قۇلى بولغان بىر ئىبراني يىگىت بار ئىدى. ئۇنىڭغا چۈشلىرىمىزنى
ئېيتىۋىدۇق، ئۇ بىزگە چۈشلىرىمىزنىڭ تەبىرىنى بايان قىلدى؛ ئۇ ھەربىرىمىزنىڭ كۆرگەن چۈشىگە قاراپ تەبىر
بەرگەنىدى.
13 شۇنداق بولدىكى، ئىشلار دەل ئۇنىڭ بەرگەن تەبىرىدە دېيىلگەندەك يۈز بەردى؛ جانابلىرى پېقىرنى ئۆز
مەنسىپىمگە قايتىدىن تەيىنلىدىلە، باش ناۋايىنى دارغا ئاستىلا، ـ دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن پىرەۋن ئادەم ئەۋەتىپ، يۇسۇپنى چاقىردى؛ ئۇلار دەرھال ئۇنى زىندانىدىن چىقاردى. يۇسۇپ
بۇرۇت-ساقلىنى چۈشۈرۈپ، كىيىملىرىنى يەڭگۈشلەپ، پىرەۋنىڭ ئالدىغا كىردى.■
15 پىرەۋن يۇسۇپقا: ـ مەن بىر چۈش كۆردۇم، ئەمما ئۇنىڭ تەبىرىنى ئېيتىپ بېرەلەيدىغان ھېچكىم چىقمىدى.
ئاڭلىسام، سەن چۈشكە تەبىر بېرەلەيدىكەنسەن، ـ دېدى.
16 يۇسۇپ پىرەۋنگە جاۋاب بېرىپ: ـ تەبىر بېرىش ئۆزۈمدىن ئەمەس؛ لېكىن خۇدا پىرەۋنگە خاتىرجەملىك بېرىدىغان
بىر جاۋاب بېرىدۇ، ـ دېدى.□
17 پىرەۋن يۇسۇپقا: ـ چۈشۈمدە مەن دەريانىڭ قىرغىقىدا تۇرۇۋېتىمەن.□
18 قارىسام، دەريادىن ھەم سېمىز ھەم چىرايلىق يەتتە تۈياق ئىنەك چىقىپ قۇمۇشلۇقتا ئوتلاپتۇ.
19 ئاندىن ئۇلاردىن كېيىن ئاجىز، توىمۇ سەت ھەم ئورۇق يەتتە تۈياق ئىنەك چىقىپتۇ. مەن مىسىر زېمىنىدا شۇنداق
سەت ئىنەكلەرنى كۆرگەن ئەمەسمەن.
20 بۇ ئورۇق، ئەسكى ئىنەكلەر بولسا ئاۋۋالقى يەتتە سېمىز ئىنەكنى يەۋېتىپتۇ.

□ 41:8 **»ئۇنىڭ كۆڭلى«** ـ ئىبراني تىلىدا: ـ »ئۇنىڭ روھى.« ■ 41:11 دان. 2.2: ■ 41:14 زەب. 20:105□ دان. 25.2: □ 41:16
»خاتىرجەملىك بېرىدىغان بىر جاۋاب« ـ ياكى »ئامان-ئېسەنلىككە ئېلىپ باردىغان بىر جاۋاب.«. □ 41:17 **»دەريا«** ـ نىل دەريىسى.
مىسىرلىقلارغا نىسبەتەن پەقەت بىر دەريا، يەنى نىل دەريىسىلا باردۇر.

21 ئۇلارنى يەۋەتكەن بولسىمۇ، قورسقىغا بىر نېمىنىڭ كىرگەنلىكى ھېچ ئايان بولماپتۇ، ئۇلارنىڭ كۆرۈنۈشى بەلكى
بۇرۇنقىدەك سەت ئىمىش. ئاندىن مەن ئويغىنىپ كەتتىم.
22 ئاندىن يەنە بىر چۈش كۆردۈم، مانا بىر شاختىن يەتتە ھەم توق ھەم چىرايلىق باشاق چىقىپتۇ.
23 ئاندىن يەنە يەتتە پۇچەك، ئورۇق باشاق چىقىپتۇ؛ ئۇلار شەرق شامىلى بىلەن سولىشىپ قۇرۇپ كېتىپتۇ.
24 بۇ ئورۇق باشاقلار يەتتە چىرايلىق باشاقنى يەپ كېتىپتۇ. مەن بۇ ئىشنى پالچى-جادۇگەرلەرگە دەپ بەرسەم،
ماگا تەبىرنى ئېيتىپ بېرىدىغان ھېچ كىشى چىقمىدى، دېدى.
25 يۈسۈپ پىرەۋنگە: ـ جانابلىرى پىرەۋننىڭ چۈشلىرى بىر مەنىدىدۇر. خۇدا ئۆزى قىلماقچى بولغان ئىشلىرىنى
پىرەۋنگە ئالدىن بىلدۈردى.
26 بۇ يەتتە ياخشى ئىنەك يەتتە يىلنى كۆرسىتىدۇ؛ يەتتە ياخشى باشاقمۇ يەتتە يىلنى كۆرسىتىدۇ. بۇ چۈشلەر ئوخشاش
بىر چۈشتۇر.
27 ئۇلاردىن كېيىن چىققان يەتتە ئورۇق، يامان سەت ئىنەك يەتتە يىلنى كۆرسىتىدۇ؛ شەرق شامىلى بىلەن
سولىشىپ قالغان يەتتە قۇرۇق باشاقمۇ شۇنداق بولۇپ، ئاچارچىلىق بولىدىغان يەتتە يىلدۇر.
28 مەن پىرەۋنگە دەيدىغان سۆزۈم شۇكى، خۇدا يېقىندا قىلماقچى بولغان ئىشنى پىرەۋنگە ئايان قىلدى.
29 مانا، پۈتكۈل مىسىر زېمىندا يەتتە يىلغىچە مەمۇرچىلىق بولىدۇ؛
30 ئاندىن يەتتە يىلغىچە ئاچارچىلىق بولىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن مىسىر زېمىندا پۈتكۈل مەمۇرچىلىقنى ئۇنۇتقۇزىدىغان
ئاچارچىلىق زېمىننى ۋەيران قىلىدۇ.
31 كېلىدىغان ئاچارچىلىقنىڭ سەۋەبىدىن زېمىندا بولغان مەمۇرچىلىق كىشىلەرنىڭ ئېسىدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ؛
چۈنكى ئاچارچىلىق تولىمۇ ئېغىر بولىدۇ.
32 لېكىن چۈشنىڭ يانداۋرۇلۇپ، پىرەۋنگە ئىككى قېتىم كۆرۈنگىنىنىڭ ئەھمىيىتى شۇكى، بۇ ئىش خۇدا تەرىپىدىن
بېكىتىلگەن بولۇپ، خۇدا ئۇنى پات ئاردا ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ.
33 ئەمدى پىرەۋن ئۆزى ئۈچۈن پەم-پاراسەتلىك ھەم دانا بىر كىشىنى تېپىپ، مىسىر زېمىنغا قويسۇن.
34 پىرەۋن شۇنداق قىلسۇنكى، مەمۇرچىلىق بولغان يەتتە يىلدا مىسىر زېمىندىن چىققان ئاشلىقنىڭ بەشتىن بىرىنى
توپلاگلار دەپ زېمىنغا نازارەتچىلەرنى تەينىلىسۇن.
35 بۇلار شۇ كېلىدىغان توقچىلىق يىللىردا بارلىق ئاشلىقنى توپلاپ، شەھەر-شەھەرلەردە يېمەكلىك بولسۇن دەپ
بۇغداي-قوناقلارنى پىرەۋننىڭ قول ئاستىغا جەم قىلىپ ساقلىتىپ قويسۇن.
36 يېغىلغان شۇ ئاشلىقلار مىسىر زېمىندا بولىدىغان يەتتە يىللىق ئاچارچىلىققا تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن ساقلانسۇن؛
شۇ تەرىقىدە زېمىن ئاچارچىلىقتىن ھالاك بولمايدۇ، ـ دېدى.

يۈسۈپنىڭ مىسىرنى ئىدارە قىلىشى

37 بۇ سۆز پىرەۋن ۋە ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ نەزىرىگە تازا ياقتى.■
38 شۇنىڭ بىلەن پىرەۋن خىزمەتكارلىرىغا: ـ بۇ كىشىدەك، ئىچىدە خۇدانىڭ روھى بار يەنە بىرسىنى تاپالامدۇق؟!
ـ دېدى.■
39 پىرەۋن يۈسۈپكە: ـ خۇدا ساگا بۇنىڭ ھەممىسىنى ئايان قىلغانىكەن، سەندەك پەملىك ھەم دانا ھېچكىم چىقمايدۇ.
40 سەن ئەمدى مېنىڭ ئۆيۈمنى باشقۇرۇشقا بېكىتىلدىڭ، بارلىق خەلقىم سېنىڭ ئاغزىڭغا قاراپ ئۆزلىرىنى تەرتىپكە
تىزسۇن. پەقەت تەختتىلا مەن سەندىن ئۈستۈن تۇرىمەن، ـ دېدى.□ ■
41 ئاخىرىدا پىرەۋن يۈسۈپكە: ـ مانا، مەن سېنى پۈتكۈل مىسىر زېمىننىڭ ئۈستىگە تەينىلىدىم، ـ دېدى.

■ **41:37** روس. 10.7: ■ **41:38** زەب. 22105-20: □ **41:40** »تەرتىپكە تىزسۇن« ـ ياكى »بويسۇندۇ.« ■ **41:40** زەب. 22105-21:

42 بۇنىڭ بىلەن، پىرەۋن تۆز قولىدىن مۆھۈر ئۈزۈكىنى چىقىرىپ، يۈسۈپنىڭ قولىغا سالدى؛ ئۇنىڭغا نەپىس كاتاپ
رەختتىن تىكىلگەن لباسنى كىيگۈزۈپ، بوينىغا بىر ئالتۇن زەنجىر ئېسىپ قويدى.
43 ئۇنى تۆزىنىڭ ئىككىنچى شاھانە ھارۋىسىغا ئولتۇرغۇزۇپ، ئۇنىڭ ئالدىدا: »تىز پۈكۈڭلار«! ـ دەپ جار
سالدۇردى. شۇنداق قىلىپ، پىرەۋن ئۇنى پۈتكۈل مىسىر زېمىنىغا تىكلەپ قويدى.
44 ئاندىن پىرەۋن يۈسۈپكە يەنە: ـ مەن دېگەن پىرەۋندۇرمەن؛ پۈتكۈل مىسىر زېمىندا سەنسىز ھېچكىم قول-پۇتىنى
مىدىرلاتمىسۇن! ـ دېدى.□
45-46 پىرەۋن يۈسۈپكە زافنات-پائانىياھ دېگەن نامنى بەردى ۋە ئون شەھەردىكى كاھىن پوتىفىراھنىڭ قىزى
ئاسناتنى ئۇنىڭغا خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەردى. شۇنداق قىلىپ يۈسۈپ پۈتكۈل مىسىر زېمىنىنى باشقۇرۇش ئۈچۈن
چۈرگىلەشكە چىقتى. يۈسۈپ مىسىر پادىشاھى پىرەۋنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا بېكىتىلگەندە ئوتتۇز ياشتا ئىدى؛ ئۇ
پىرەۋننىڭ ئالدىدىن چىقىپ، مىسىر زېمىنىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىنى كۆزدىن كەچۈردى. □
47 مەھۇرچىلىق بولغان يەتتە يىل ئىچىدە زېمىننىڭ ھوسۇلى دۆۋە-دۆۋە بولدى.□
48 يەتتە يىلدا ئۇ مىسىر زېمىندىن چىققان ئاشلىقنى يىغىپ، شەھەر-شەھەرگە توپلىدى؛ ھەرقايسى شەھەرنىڭ
ئەتراپىدىكى ئېتىزلىقنىڭ ئاشلىقىنى ئۇ شۇ شەھەرنىڭ ئۆزىگە جۈغلاپ قويدى.
49 شۇ تەرىقىدە يۈسۈپ دېڭىزدىكى قۇمدەك ناھايىتى كۆپ ئاشلىق توپلىدى؛ ئاشلىق ھەددى-ھىسابسىز بولغاچقا،
ئۇلار ھېسابلاشنى توختاتتى.
50 ئاچارچىلىق يىللىرى يېتىپ كېلىشتىن بۇرۇن يۈسۈپكە ئىككى ئوغۇل تۇرەلدى. بۇلارنى ئوندىكى كاھىن
پوتىفەراھنىڭ قىزى ئاسنات ئۇنىڭغا تۇغۇپ بەردى.■
51 يۈسۈپ: »خۇدا پۈتۈن جاپا-مۇشەققىتىم ۋە ئاتامنىڭ پۈتۈن ئائىلىسىنى كۆتۈرۈۋەتتى« دەپ تۇنجى
ئوغلىغا مانا‌سسەھ دەپ ئات قويدى؛□
52 ئاندىن: »مەن ئازاب-ئۇقۇبەت چەككەن يۇرتتا خۇدا مېنى مېۋىلىك قىلدى« دەپ ئىككىنچىسىگە ئەفرائىم دەپ
ئات قويدى.□
53 مىسىر زېمىندا مەھۇرچىلىق بولغان يەتتە يىل ئاياغلاشتى.
54 ئاندىن يۈسۈپنىڭ ئېيتقىنىدەك ئاچارچىلىقنىڭ يەتتە يىلى باشلاندى. ئۇ چاغلاردا باشقا بارلىق يۇرتلاردىمۇ
ئاچارچىلىق بولدى؛ لېكىن مىسىر زېمىندىكى ھەر يەرلەردە نان بار ئىدى.■
55 ئاچارچىلىق پۈتكۈل مىسىر زېمىنىنى باسقاندا، خەلق ئاشلىق سوراپ پىرەۋنگە پەرياد قىلدى. پىرەۋن
مىسىرلىقلارنىڭ ھەممىسگە: ـ يۈسۈپنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇ سىلەرگە نېمە دېسە، شۇنى قىلىڭلار، ـ دېدى.
56 ئاچارچىلىق پۈتكۈل يەر يۈزىنى بېسىپ كەتتى. يۈسۈپ ھەر يەردىكى ئامبارلارنى ئېچىپ، مىسىرلىقلارغا ئاشلىق
ساتاتتى؛ ئاچارچىلىق مىسىر زېمىندا ئىنتايىن ئېغىر بولغىلى تۇردى.
57 ئاچارچىلىق پۈتكۈل يەر يۈزىنى باسقان بولغاچقا، بارلىق يۇرتلاردىكى خەلقمۇ ئاشلىق ئالغىلى مىسىرغا يۈسۈپنىڭ
قېشىغا كېلەتتى.

□ 41:44 »مەن دېگەن پىرەۋندۇرمەن؛ پۈتكۈل مىسىر زېمىندا سەنسىز ھېچكىم قول-پۇتىنى مىدىرلاتمىسۇن«! ـ ياكى »مەن پىرەۋندۇرمەن؛ لېكىن پۈتكۈل مىسىر زېمىندا سېنىڭ رۇخسىتىڭسىز ھېچكىم قول-پۇتىنى مىدىرلاتمىسۇن.«!
□ 41:45-46 »زافنات-پائانىياھ« ـ مەنىسى »خۇدانىڭ سۆز قىلىشى بىلەن ئۇ)يۈسۈپنى دېمەكچى(ھايات تۇرىدۇ« دېگەن بولۇشى مۇمكىن. باشقا
بىرخىل تەرجىمىسى »دۇنيانىڭ قۇتقۇزغۇچىسى.« □ 41:47 »دۆۋە-دۆۋە« ـ ئىبراني تىلىدا »چاڭگال-چاڭگال.« ■ 41:50 يار. 20:46□
5.48: □ 41:51 »مانا‌سسەھ« ـ مەنىسى »ئۇنتۇلدۇرغان.«□ 41:52 »ئەفرائىم« ـ مەنىسى »ئىككى ھەسسە مېۋىلىك.«■ 41:54 يار. 6:45□
زەب. 105 16-17:

42

يۇسۇپنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ مىسىرغا ئاشلىق ئالغىلى بېرىشى

1 ئەمدى ياقۇپ مىسىردا ئاشلىق بارلىقىنى بىلگىنىدە ئوغۇللىرىغا: ـ نېمىشقا بىر-بىرىڭلارغا قارىشىپ تۇرىسىلەر؟ ـ
دېدى.
2 ئاندىن يەنە: ـ ماڭا قاراڭلار، ئاڭلىشىمچە مىسىردا ئاشلىق بار ئىكەن. ئۇ يەرگە بېرىپ، ئاندىن شۇ يەردىن بىزگە
ئاشلىق ئېلىپ كېلىڭلار؛ بۇنىڭ بىلەن تۇلۇپ كەتمەي، تىرىك قالىمىز ـ دېدى.■
3 بۇنىڭ بىلەن يۇسۇپنىڭ ئون ئاكىسى ئاشلىق سېتىۋالغىلى مىسىرغا يولغا چىقتى.□
4 لېكىن ياقۇپ يۇسۇپنىڭ ئىنىسى بىنيامىننىڭ بىرەر يامانلىققا ئۇچراپ قېلىشىدىن قورقۇپ ئۇنى ئاكىلىرى بىلەن بىللە
ئەۋەتمىدى.
5 شۇنىڭدەك ئاچارچىلىق قانائان زېمىنىدىمۇ يۈز بەرگەچكە، ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى ئاشلىق ئالغىلى كەلگەنلەر ئارىسىدا
بار ئىدى.
6 يۇسۇپ زېمىننىڭ ۋالىيسى بولۇپ، يۇرتنىڭ بارلىق خەلقىگە ئاشلىق سېتىپ بەرگۈچى شۇ ئىدى. يۇسۇپنىڭ
ئاكىلىرى كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىدا يۈزلىرىنى يەرگە تەگكۈزۈپ تەزىم قىلدى.□ ■
7 يۇسۇپ ئاكىلىرىنى كۆرۈپلا ئۇلارنى تونۇدى؛ لېكىن ئۇ تونۇشلۇق بەرمەي، ئۇلارغا قوپال تەلەپپۇزدا گەپ قىلىپ:
ـ قەيەردىن كەلدىڭلار، دەپ سوريدى. ئۇلار جاۋابەن: ـ قانائان زېمىنىدىن ئاشلىق ئالغىلى كەلدۇق، ـ دېدى.
8 يۇسۇپ ئاكىلىرىنى تونۇغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئۇنى تونۇمىدى.
9 يۇسۇپ ئەمدى ئۇلار توغرىسىدا كۆرگەن چۈشلىرىنى ئېسىگە ئېلىپ، ئۇلارغا: ـ سىلەر جاسۇس، بۇ ئەلنىڭ
مۇداپىئەسىز جايلىرىنى كۆزەتكىلى كەلدىڭلار، ـ دېدى.□ ■
10 ئەمما ئۇلار ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئەي خوجام، ئۇنداق ئەمەس! بەلكى كەمىنىلىرى ئاشلىق سېتىۋالغىلى
كەلدى!
11 بىز ھەممىمىز بىر ئادەمنىڭ ئوغۇللىرى، سەممىي ئادەملەرمىز. كەمىنىلىرى جاسۇس ئەمەس! ـ دېدى.
12 ئۇ ئۇلارغا يەنە: ـ ئۇنداق ئەمەس! بەلكى زېمىننىڭ مۇداپىئەسىز جايلىرىنى كۆرگىلى كەلدىڭلار، ـ دېدى.
13 ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ كەمىنىلىرى ئەسلىدە ئون ئىككى قېرىنداش ئىدۇق؛ بىز ھەممىمىز قانائان زېمىنىدىكى بىر
ئادەمنىڭ ئوغۇللىرىدۇرمىز؛ لېكىن كەنجى ئىنىمىز ئاتىمىزنىڭ قېشىدا قېلىپ قالدى؛ يەنە بىر ئىنىمىز يوقاپ كەتتى، ـ
دېدى.■
14 ئەمما يۇسۇپ ئۇلارغا يەنە: ـ مانا مەن دەل سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، جاسۇس ئىكەنسىلەر!□
15 پىرەۋننىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، كىچىك ئىنىڭلار بۇ يەرگە كەلمىگۈچە سىلەر بۇ يەردىن چىقىپ
كېتەلمەيسىلەر؛ سىلەر شۇنىڭ بىلەن سىنىلىسىلەر.

■ **42:2** روس. 12.7:

□ **42:3** »**يۇسۇپنىڭ ئون ئاكىسى ... مىسىرغا يولغا چىقتى**« ـ ياقۇبنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ تۇزلىرىنىڭ مىسىرغا بېرىشى ئاشلىسىنىڭ ئاچارچىلىق تۈپەيلىدىن نامراتلىشىپ كەتكەنلىكىنى كۆرسەتسە كېرەك؛ باردىغان خىزمەتچىلەرمۇ قالمىغان بولۇشى مۇمكىن.

□ **42:6** »**يۇسۇپنىڭ ئاكىلىرى كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىدا يۈزلىرىنى يەرگە تەگكۈزۈپ تەزىم قىلدى**« ـ بۇ ئىش بىلەن يۇسۇپنىڭ كۆرگەن چۈشلىرى تېخى تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىدى؛ ئاتىسى ياقۇپ، ئىنىسى بىنيامىن ۋە تۇگەي ئانىسىنىڭ مىسىرغا كېلىشى بىلەن كۆرگەن چۈشلىرى تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلدۇ.

■ **42:6** يار. 7.37:

□ **42:9** »**ئەلنىڭ مۇداپىئەسىز جايلىرى**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەلنىڭ يالىڭاچ جايلىرى.«

■ **42:9** يار. 5.37:

■ **42:13** يار. 29.43:

□ **42:14** »**مانا مەن دەل سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، جاسۇس ئىكەنسىلەر!**« ـ يۇسۇپنىڭ ئۇنى دېگىنىدىكى مەنىسىنى بەلكىم »كىم تۇز ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسىنى دېگۈدەك براقلا مىسىرغا باردىغان خەتەرلىك يولغا ماڭدۇراتتى؟«! دېگەندەك بولۇشى مۇمكىن.

16 ئىنىكلارنى ئېلىپ كەلگىلى بىرىكلارنى ئەۋەتىكلار، قالغانلىرىكلار بولسا سولاپ قويۇلىسىلەر. بۇنىڭ بىلەن
ئېيتقىنىكلارنىڭ راست-يالغانلىقى ئىسپاتلىنىدۇ؛ بولمىسا، پىرەۋننىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سىلەر جەزمەن
جاسۇس! ـ دېدى.□
17 شۇنىڭ بىلەن تۆ تۆلارنى تۈچ كۈنگىچە سولاپ قويدى.
18 ئۈچىنچى كۈنى يۈسۈپ تۆلارغا مۇنداق دېدى: ـ مەن خۇدادىن قورقىدىغان ئادەممەن؛ تىرىك قېلىشىكلار
ئۈچۈن مۇشۇ ئىشنى قىلىكلار: ـ
19 ئەگەر سەممىي ئادەملەر بولساكلار، قېرىنداشلىرىكلاردىن بىرى سىلەر سولانغان گۈندىخانىدا سولاقلىق
تۇرىۋەرسۇن، قالغىنىكلار ئاچارچىلىقتا قالغان ئائىلەكلار ئۈچۈن ئاشلىق ئېلىپ كېتىكلار؛
20 ئاندىن كىچىك ئىنىكلارنى قېشىمغا ئېلىپ كېلىكلار. شۇنىڭ بىلەن سۆزلىرىكلار ئىسپاتلانسا، ئۆلمەيسىلەر!، ـ
دېدى. ئۇلار شۇنداق قىلىدىغان بولدى.■
21 ئاندىن ئۇلار ئۆزئارا: ـ بەرھەق، بىز ئىنىمىزغا قىلغان ئىشىمىز بىلەن گۇناھكار بولۇپ قالدۇق؛ ئۇ بىزگە يالۋۇرسىمۇ
ئۇنىڭ ئازابىنى كۆرۈپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا قۇلاق سالمىدۇق. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ ئازاب-ئوقۇبەت بېشىمىزغا چۈشتى،
ـ دېيىشتى.
22 رۇبەن تۆلارغا جاۋابەن: ـ مەن سىلەرگە: بالىغا زۇلۇم قىلماكلار، دېگەن ئەمەسمىدىم؟ لېكىن ئۇنىمىدىكلار. مانا
ئەمدى ئۇنىڭ قان قەرزى بىزدىن سورىلىۋاتىدۇ، ـ دېدى.■
23 ئەمما يۈسۈپ تۆلار بىلەن تەرجىمان ئارقىلىق سۆزلەشكەچكە، تۆلار يۈسۈپنىڭ ئۆز گەپلىرىنى ئۇقۇپ تۇرۇۋاتقىنىنى
بىلمىدى.
24 ئۇ تۆلاردىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ، يىغلاپ كەتتى. ئاندىن تۆلارنىڭ قېشىغا يېنىپ كېلىپ، تۆلارغا يەنە سۆز
قىلىپ، تۆلارنىڭ ئارىسىدىن شىمئوننى تۇتۇپ، تۆلارنىڭ كۆز ئالدىدا باغلىدى.

يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرىنىڭ قاناۋاتىغا قايتىشى

25 ئاندىن يۈسۈپ ئەمر چۈشۈرۈپ، تۆلارنىڭ تاغارلىرىغا ئاشلىق تولدۇرۇپ، ھەر بىرسىنىڭ پۇلىنى قايتۇرۇپ
تاغىرىغا سېلىپ قويۇپ، سەپەر ھازىرلىقلىرىمۇ بېرىلسۇن دەپ بۇيرۇۋىدى، تۆلارغا شۇنداق قىلىندى.
26 شۇنىڭ بىلەن ئاكىلىرى ئېشەكلىرىگە ئاشلىقلىرىنى ئارتىپ، شۇ يەردىن كەتتى.
27 ئەمما ئۆتەڭگە كەلگەندە تۆلاردىن بىرى ئېشىكىگە يەم بەرگىلى تاغىرىنى ئېچىۋىدى، مانا، ئۆز پۇلى تاغارنىڭ ئاغزىدا
ئۇراتتى.
28 ئۇ قېرىنداشلىرىغا: ـ مېنىڭ پۇلۇمنى قايتۇرۇۋېتىپتۇ. مانا ئۇ تاغىرىمدا ئۇرىدۇ، دېدى. بۇنى ئاكلاپ تۆلارنىڭ
يۈرىكى سۇ بولۇپ، تىترىشىپ بىر-بىرىگە: ـ بۇ خۇدانىڭ بىزگە زادى نېمە قىلغىنىدۇ؟ ـ دېيىشتى.
29 تۆلار قاناۋاتان زېمىنىغا، ئاتىسى ياقۇبنىڭ قېشىغا كېلىپ، بېشىدىن ئۆتكەن ھەممە ۋەقەلەرنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بېرىپ:
30 ـ ھېلىقى كىشى، يەنى شۇ زېمىننىڭ خوجىسى بىزگە قوپال گەپ قىلدى، بىزگە زېمىننى پايلىغۇچى جاسۇستەك
مۇئامىلە قىلدى؛
31 ئەمدى بىز ئۇنىڭغا: »بىز بولساق سەممىي ئادەملەرمىز، جاسۇس ئەمەسمىز.
32 بىز بىر ئاتىدىن بولغان ئوغۇللار بولۇپ، ئون ئىككى ئاكا-ئۇكا ئىدۇق؛ بىرى يوقاپ كەتتى، كىچىك ئىنىمىز ھازىر
قاناۋاتان زېمىندا ئاتىمىزنىڭ يېنىدا قالدى« دېسەك،
33 ھېلىقى كىشى، يەنى شۇ زېمىننىڭ خوجىسى بىزگە مۇنداق دېدى: »مېنىڭ سىلەرنىڭ سەممىي ئىكەنلىكىڭلارنى
بىلىشىم ئۈچۈن، قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ بىرىنى مېنىڭ يېنىمدا قالدۇرۇپ قويۇپ، ئاچ قالغان ئائىلەكلار ئۈچۈن ئاشلىق
ئېلىپ كېتىڭلار؛

□ 42:16 »ئېيتقىنىكلارنىڭ راست-يالغانلىقى ئىسپاتلىنىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سىلەردە ھەقىقەت بار-يوقلۇقى ئىسپاتلىنىدۇ.«
■ 42:20 يار. 5:43□ 23.44: ■ 42:22 يار. 21.37□22:

34 ئاندىن كىچىك ئىنىكلارنى قېشىمغا ئېلىپ كېلىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار، سىلەرنىڭ جاسۇس ئەمەس، بەلكى
سەممىي ئادەملەر ئىكەنلىكىڭلارنى بىلەلەيمەن. ئاندىن قېرىندىشىڭلارنى سىلەرگە قايتۇرۇپ بېرىمەن ۋە سىلەر زېمىندا
سودا-سېتىق قىلساڭلار بولىدۇ« ـ دېدى.□
35 ئەمما شۇنداق بولدىكى، ئۇلار تاغارلىرىنى تۆككەندە، مانا ھەربىرىنىڭ پۇلدىنى ئۆز تاغارلىرىدا تۇراتتى! ئۇلار ۋە
ئاتىسى ئۆزلىرىنىڭ چىگىلىك پۇللىرىنى كۆرگەندە، قورقۇپ قېلىشتى.■
36 ئاتىسى ياقۇپ ئۇلارغا: ـ مېنى ئوغلۇمدىن جۇدا قىلدىڭلار! يۇسۇپ يوق بولدى، شىمئۇنمۇ يوق، ئەمدى
بىنيامىننىمۇ ئېلىپ كەتمەكچى بولۇۋاتىسىلەر! مانا بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ بېشىمغىلا كەلدى! ـ دېدى.
37 رۇبەن ئاتىسىغا: ـ ئەگەر مەن بىنيامىننى قېشىڭغا قايتۇرۇپ ئېلىپ كەلمىسەم، مېنىڭ ئىككى ئوغلۇمنى
ئۆلتۈرۈۋېتىكىن؛ ئۇنى مېنىڭ قولۇمغا تاپشۇرغىن؛ مەن ئۇنى قېشىڭغا يانداۋرۇپ ئېلىپ كېلىمەن، ـ دېدى.
38 لېكىن ياقۇپ جاۋاب بېرىپ: ـ ئوغلۇم سىلەر بىلەن بىللە ئۇ يەرگە چۈشمەيدۇ؛ چۈنكى ئۇنىڭ ئاكىسى ئۆلۈپ
كېتىپ، ئۇ ئۆزى يالغۇز قالدى. مۇبادا يولدا كېتىۋاتقاندا ئۇنىڭغا بىرەر كېلىشمەسلىك كەلسە، سىلەر مەندەك بىر
ئاق چاچلىق ئادەمنى دەرد-ئەلەم بىلەن تەختىساراغا چۈشۈرۈۋېتىسىلەر، ـ دېدى.

43

يۇسۇپنىڭ ئاكىلىرىنىڭ بىنيامىننى مىسىرغا ئېلىپ بېرىشى

1 ئاچارچىلىق زېمىننى ئىنتايىن ئېغىر باسقانىدى.
2 بۇ سەۋەبتىن ئۇلار مىسىردىن ئېلىپ كەلگەن ئاشلىقنى يەپ تۈگەتكەندە، ئاتىسى ئۇلارغا: ـ يەنە بېرىپ بىزگە
ئازغىنا ئاشلىق ئېلىپ كېلىڭلار، ـ دېدى.
3 لېكىن يەھۇدا ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ ھېلىقى كىشى بىزنى قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇپ: »ئىنىڭلار سىلەر بىلەن بىللە
كەلمىسە، يۈزۈمنى كۆرىمەن دەپ خىيال قىلماڭلار« دېگەن.
4 ئەگەر ئىنىمىزنى بىز بىلەن بىللە ئەۋەتسەڭ، بىز بېرىپ ساڭا ئاشلىق ئېلىپ كېلىمىز.
5 ئەمما ئەۋەتمىسكە ئۇنىمىساڭ، بىز بارمايمىز؛ چۈنكى ھېلىقى كىشى بىزگە: »ئىنىڭلار سىلەر بىلەن بىللە كەلمىسە،
يۈزۈمنى كۆرىمەن دەپ خىيال قىلماڭلار« دېگەن، ـ دېدى.■
6 ئىسرائىل ئۇلارغا: ـ سىلەر نېمىشقا ماڭا شۇنچە يامانلىق قىلىپ ئۇ كىشىگە: »يەنە بىر ئىنىمىزمۇ بار« دېدىڭلار،
ـ دېدى.
7 ئۇلار جاۋابەن: ـ ئۇ كىشى بىزنىڭ ۋە ئائىلىمىزنىڭ ئەھۋالىنى سۈرۈشتۈرۈپ كوچىلاپ: »ئاتاڭلار تېخى
ھاياتمۇ؟ يەنە بىر ئىنىڭلار بارمۇ؟« ـ دەپ سوريدى. بىز ئۇنىڭ شۇ سوئالىغا يارىشا جاۋاب بەردۇق. ئۇنىڭ بىزگە:
»ئىنىڭلارنى ئېلىپ كېلىڭلار« دەيدىغىنىنى نەدىن بىلەيلى؟ ـ دېدى.
8 يەھۇدا ئاتىسى ئىسرائىلغا: ـ بالىنى مەن بىلەن ئەۋەتكىن؛ بىز دەرھال قوزغىلىپ يولغا چىقايلى؛ شۇنداقتا بىز ۋە
سەن، بىزلەر ھەم بىللىرىمىز ئۆلمەي، تىرىك قالىمىز.
9 مەن ئۇنىڭغا كېپىل بولىمەن؛ سەن ئۇنىڭ ئۈچۈن مېنىڭدىن ھېساب ئالسەن؛ ئەگەر مەن ئۇنى سېنىڭ قېشىڭغا
ئامان-ئېسەن يانداۋرۇپ كېلىپ، يۈزۈڭنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزمىسام، پۈتكۈل ئۆمرۈمدە ئالدىڭدا گۇناھكار بولاي.
■ □
10 چۈنكى ھايال بولمىغان بولساق، بۇ چاغقىچە ئىككى قېتىم بېرىپ كېلەتتۇق، ـ دېدى.

□ 42:34 »زېمىن« ـ مىسىر زېمىننى كۆزىستىدۇ. ■ 42:35 يار. 25:42□ 1.44: ■ 43:5 يار. 20:42□ 23:44□ □ 43:9 »مېنىڭدىن ھېساب ئالسەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مېنىڭ قولۇمدىن ھېساب ئالسەن.« ■ 43:9 يار. 32.44:

11 ئۇلارنىڭ ئاتىسى ئىسرائىل ئۇلارغا: ـ ئۇنداق بولسا، مۇنداق قىلىڭلار: ـ ئۇ كىشىگە قاچا-قۇچا ئالارغا زېمىندىكى
ئەڭ ئېسىل مېۋىلەردىن سوۋغات ئالغاچ بېرىڭلار: يەنە ئازغىنا تۇتىيا، ئازراق ھەسەل، دورا-دەرمانلار، مۇرمەككى،
پىستە ۋە بادامىلارنى ئالغاچ بېرىڭلار.
12 قولۇڭلاردا ئىككى ھەسسە پۇل ئېلىپ، تاغارلىرىڭلارنىڭ ئاغزىدىكى تۆزۈڭلارغا ياندۇرۇلغان پۇلنىمۇ ئالغاچ
بېرىڭلار. ئېھتىمال، بۇ ئىشتا سەۋۋەنلىك كۆرۈلگەن بولۇشى مۇمكىن.
13 ئىنىڭلارنىمۇ بىللە ئېلىپ، قوزغىلىپ ئۇ كىشىنىڭ يېنىغا يەنە بېرىڭلار.
14 ھەممىگە قادىر تەڭرى ئۇزى سىلەرنى ئۇ كىشىنىڭ ئالدىدا رەھىمگە ئېرىشتۈرگەي. بۇنىڭ بىلەن ئۇ سىلەرنىڭ
شۇ يەردىكى قېرىندىشىڭلارنى ۋە بىنيامىننى قويۇپ بېرىپ، سىلەرگە قوشۇپ قويارمىكىن؛ ئۆزۈم ناۋادا بالىلىرىمدىن
جۇدا بولسام بولاي! ـ دېدى.
15 شۇنىڭ بىلەن بۇ ئادەملەر شۇ سوۋغاتنى ئېلىپ، قوللىرىغا ئىككى ھەسسە پۇلنى تۇتۇپ، بىنيامىننى ئېلىپ قوزغىلىپ،
مىسىرغا بېرىپ يۇسۇپنىڭ ئالدىدا ھازىر بولدى.
16 يۇسۇپ بىنيامىننى ئۇلار بىلەن بىللە كۆرگىنىدە، ئۆز ئۆيىنى باشقۇرىدىغان غوجىداريغا بۇيرۇپ: ـ بۇ ئادەملەرنى
ئۆيۈمگە باشلاپ كىرىپ، مال سويۇپ تائام تەييار قىلغىن؛ چۈنكى بۇ كىشىلەر چۈشلۈك غىزانى مەن بىلەن يەيدۇ،
ـ دېدى.
17 ئۇ كىشى يۇسۇپنىڭ بۇيرۇغىنىدەك قىلىپ، ئادەملەرنى يۇسۇپنىڭ ئۆيىگە باشلاپ كىردى.
18 ئۇلار بولسا يۇسۇپنىڭ ئۆيىگە باشلاپ كېلىنگىنىدىن قورقۇشۇپ: ـ ئالدىنقى قېتىم تاغارلىرىمىزغا ياندۇرۇلغان
پۇلنىڭ سەۋەبىدىن بىز ئۇنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ كېلىندۇق؛ ئۇنىڭ مەقسىتى بىزگە ھۇجۇم قىلىپ، ئۇستىمىزدىن بېسىپ
قۇل قىلىپ، ئېشەكلىرىمىزنى تارتىۋېلىش ئوخشايدۇ، ـ دېيىشتى.
19 ئۇلار يۇسۇپنىڭ ئۆيىنى باشقۇرىدىغان غوجىدارنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۆينىڭ ئىشىكىنىڭ تۈۋىدە ئۇنىڭغا: ـ
20 ئەي خوجام، بىز ھەققەتەن ئەسلىدە مۇشۇ يەرگە ئاشلىق ئالغىلى كەلگەنىدۇق؛■
21 شۇنداق بولدىكى، بىز ئۇتەڭگە كېلىپ ئۆز تاغارلىرىمىزنى ئاچساق، مانا ھەربىرىمىزنىڭ پۇلى، ئەينى ئېغىرلىقى بويىچە
تاغارلىرىمىزنىڭ ئاغزىدا تۇرۇپتۇ؛ شۇڭا بىز بۇنى ياندۇرۇپ قولىمىزدا ئالغاچ كەلدۇق.■
22 ئاشلىق ئالغىلى قولىمىزدا باشقا پۇلمۇ ئېلىپ كەلدۇق؛ ئەمما تاغارلىرىمىزغا پۇلنى كىمنىڭ سېلىپ قويغانلىقىنى بىلمىدۇق،
ـ دېدى.
23 ئۇ ئۇلارغا: ـ خاتىرجەم بولۇڭلار، قورقماڭلار. سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار، ئاتاڭلارنىڭ خۇداسى تاغارلىرىڭلاردا
سىلەرگە بايلىق ئاتا قىلغان ئوخشايدۇ؛ سىلەرنىڭ پۇلۇڭلارنى ئاللىقاچان تاپشۇرۇپ ئالدىم، ـ دېدى. ئاندىن ئۇ
شىمئونىنى ئۇلارنىڭ قېشىغا ئېلىپ چىقتى.
24 ئۇ كىشى ئۇلارنى يۇسۇپنىڭ ئۆيىگە باشلاپ كىرىپ، ئۇلارنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇشىغا سۇ ئەكىرىپ بېرىپ، ئاندىن
ئېشەكلىرىگە يەم بەردى.■
25 ئۇلار يۇسۇپنىڭ چۈشتە كېلىشىگە ئۇلىگۈرتۈپ سوۋغاتنى تەييارلاپ قويدى؛ چۈنكى ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ شۇ يەردە
غىزا يەيدىغىنىنى ئاڭلىغانىدى.
26 يۇسۇپ ئۆيىگە كەلگەندە ئۇلار قوللىرىدىكى سوۋغاتنى ئۆيگە ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كىرىپ، يېشىنى يەرگە
تەگكۈزۈپ ئۇنىڭغا تەزىم قىلدى.■
27 ئۇ ئۇلاردىن ھال سوراپ، ئاندىن: ـ سىلەر گېپىنى قىلغان قېرى ئاتاڭلار سالامەتمۇ؟ ئۇ ھاياتمۇ؟ ـ دېدى.

■ 43:20 يار. 3.42: ■ 43:21 يار. 27.42□35: ■ 43:24 يار. 4.18: ■ 43:26 يار. 10:37□ 6.42:

28 ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ سىلىنىڭ قۇللىرى بىزنىڭ ئاتىمىز سالامەت تۇرۇۋاتىدۇ، ئۇ تېخى ھاياتتۇر، ـ دەپ ئۇنىڭ
ئالدىدا ئېگىلىپ تەزىم قىلدى.
29 يۇسۇپ بېشىنى كۆتۈرۈپ، ئۆز ئىنىسى بىنيامىننى كۆرۈپ: ـ سىلەر ماڭا گېپىنى قىلغان كىچىك ئىنىكىلار
شۇمۇ؟ ـ دەپ سوراپ: ـ ئەي ئوغلۇم، خۇدا ساڭا شاپائەت كۆرسەتكەي! ـ دېدى.■
30 يۇسۇپنىڭ ئۆز ئىنىسىغا بولغان سېغىنىش ئوتى قاتتىق كۆچىيىپ، يىغلىۋالغۇدەك خالىي جاي ئىزدەپ، ئالدىراپ
ئىچكىرىكى ئۆيگە كىرىپ تازا بىر يىغلىۋالدى.■
31 ئاندىن يۈزىنى يۇيۇپ چىقىپ، ئۆزىنى بېسىۋېلىپ: ـ تاۋاملارنى قويۇڭلار، ـ دەپ بۇيرۇدى.
32 خىزمەتكارلار يۇسۇپقا ئايرىم، ئۇلارغا ئايرىم ۋە يۇسۇپ بىلەن بىللە تاماققا كەلگەن مىسىرلىقلارغىمۇ ئايرىم تاماق
قويدى، چۈنكى مىسىرلىقلار ئىبرانىيلار بىلەن بىر داستىخاندا تاماق يېيىشنى يىرگىنچلىك دەپ قاراپ، ئۇلار بىلەن
بىللە تاماق يېمەيتتى.
33 يۇسۇپنىڭ قېرىنداشلىرى ئۆنىڭ ئۈدۈلىدا، ھەربىرى چوڭ-كىچىك تەرتىپى بويىچە ئولتۇرغۇزۇلدى؛ چوڭى
چوڭۇقىغا يارىشا، كىچىكى كىچىكلىكىگە يارىشا ئولتۇرغۇزۇلدى؛ ئۇلار بىر-بىرىگە قاراپ ھەيران قېلىشتى.
34 يۇسۇپ ئالدىدىكى داستىخاندىكى تاماقلاردىن ئۇلارغا بۆلۈپ بەردى. ئەمما بىنيامىنغا بەرگىنى باشقىلارنىكىگە
قارىغاندا بەش ھەسسە كۆپ ئىدى. ئۇلار شاراب ئىچىپ، ئۇنىڭ بىلەن خۇش كەيپ قىلىشتى.

44

يۇسۇپنىڭ قېرىنداشلىرىنى ئاخىرقى قېتىم سىنىشى

1 ئاندىن ئۇ ئۆز ئۆيىنى باشقۇرىدىغان غوجىدارىغا بۇيرۇپ: ـ بۇ كىشىلەرنىڭ تاغارلىرىنى ئېلىپ كۆتۈرەلىگۈدەك
ئاشلىق قاچىلاپ، ھەربىرىنىڭ پۇلىنى تاغىرىنىڭ ئاغزىغا سېلىپ قويغىن؛
2 ئاندىن مېنىڭ جامىمنى، يەنى كۈمۈش جامنى ئاشلىقنىڭ پۇلى بىلەن بىللە ئەڭ كىچىكىنىڭ تاغىرىنىڭ ئاغزىغا
سېلىپ قويغىن، ـ دېدى. ئۇ ئادەم يۇسۇپنىڭ دېگىنىدەك قىلدى.
3 ئەتىسى تاڭ يورىغاندا، ئۇلار ئېشەكلىرى بىلەن بىللە يولغا سېلىپ قويۇلدى.
4 لېكىن ئۇلار شەھەردىن چىقىپ ئانچە ئۇزۇن ماكىيالا، يۇسۇپ غوجىدارىغا: ـ ئورنۇڭدىن تۇر، بۇ ئادەملەرنىڭ
كەينىدىن قوغلىغىن؛ ئۇلارغا يېتىشكىنىڭدە ئۇلارغا: »نېمىشقا ياخشىلىققا يامانلىق قايتۇردۇڭلار؟
5 خوجام شۇ جامدا شاراب ئىچىدۇ ھەمدە ئۇنىڭدا پال ئاچىدۇ ئەمەسمۇ؟! مۇنداق قىلغىنىڭلار رەزىللىك قىلغىنىڭلار
بولمامدۇ«! دېگىن، ـ دېدى.□
6 بۇ ئادەم ئۇلارنىڭ كەينىدىن يېتىشىپ بېرىپ، ئۇلارغا بۇ سۆزلەرنى قىلدى.
7 ئۇلار ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ خوجىمىز نېمىشقا مۇنداق گەپ قىلىدۇ؟ مۇنداق ئىشنى قىلىش كەمىنىلىرىدىن نېرى
بولسۇن!
8 بىز ئەسلىدە تاغارلىرىمىزنىڭ ئاغزىدىن تاپقان پۇلنىمۇ قانائان زېمىنىدىن سىلىنىڭ قاشلىرىغا قايتۇرۇپ بېرىشكە
ئەكەلگەنىدۇق. شۇنداق تۇرۇقلۇق قانداقمۇ خوجىلىرىنىڭ تۆۋىدىن ئالتۇن-كۈمۈشنى ئوغرىلايلى؟
9 كەمىنىلىرىڭنىڭ ئارىسىدا كىمدىن بۇ جام تېپىلسا، شۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم بولسۇن، بىزمۇ خوجىمىزنىڭ قۇللىرى
بولايلى، ـ دېدى.

■ 43:29 يار. 13.42:
■ 43:30 يار. 2.45:
□ 44:5 »خوجام شۇ جامدا شاراب ئىچىدۇ ھەمدە ئۇنىڭدا پال ئاچىدۇ ئەمەسمۇ؟«! ـ يۇسۇپ خۇدانىڭ پەيغەمبىرى بولغاچقا، »پال ئېچىش« قاتارلىق
ئىشلارنى قەتئىي قىلمايتتى. ئۇنىڭ گېپى ئاكىلىرىنى سىناش مەقسىتىدە ئېيتىلغان، خالاس.

10 غوجدار جاۋابەن: ـ ئېيتقان سۆزلىرىڭلاردەك بولسۇن، جام كىمنىڭ يېنىدىن تېپىلسا، شۇ كىشى قۇلۇم بولۇپ
قېلىپ قالسۇن، قالغانلىرىڭلار بىگۇناھ بولىسىلەر، ـ دېدى.
11 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئالدىراپ-تېنەپ، تاغارلىرىنى يەرگە چۈشۈرۈپ، ھەربىرى ئۆز تاغرىنى ئېچىپ بەردى.
12 غوجدار چوڭىنىڭكىدىن باشلاپ كىچىكىنىڭكىگىچە ئاختۇردى، جام بىنيامىننىڭ تاغرىدىن تېپىلدى.
13 بۇنى كۆرۈپ ئۇلار كىيىملىرىنى يىرتىشىپ، ھەربىرى ئېشىكىگە قايتىدىن يۈكنى ئارتىپ، شەھەرگە قايتتى.

يەھۇدانىڭ بىنيامىن ئۆچۈن يېلىنىشى

14 شۇنداق قىلىپ يەھۇدا ۋە قېرىنداشلىرى يۈسۈپنىڭ ئۆيىگە كەلدى، ئۇ تېخى شۇ يەردە ئىدى. ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىغا
كېلىپ ئۆزلىرىنى يەرگە ئېتىشتى.
15 يۈسۈپ ئۇلارغا: ـ بۇ سىلەرنىڭ زادى نېمە قىلغىنىڭلار؟ مېنىڭدەك ئادەمنىڭ چوقۇم پال ئاچالايدىغانلىقىنى
بىلمەمتىڭلار؟ ـ دېدى.□
16 يەھۇدا جاۋابەن: ـ بىز خوجىمىزغا نېمىمۇ دېيەلەيمىز؟ نېمە گەپ قىلالايمىز، قانداق قىلىپ ئۆزىمىزنى ئاقلىيالايمىز؟
خۇدا كەمىنلىرىنىڭ قەبىھلىكىنى ئاشكارا قىلدى. مانا، بىز ۋە قولىدىن جاملىرى تېپىلغان كىشى ھەممىمىز خوجىمىزغا
قۇل بولىدىغان بولدۇق، ـ دېدى.□
17 لېكىن يۈسۈپ: ـ مۇنداق قىلىش مەندىن نېرى بولسۇن! بەلكى جام كىمنىڭ قولىدىن تېپىلغان بولسا پەقەت
شۇ كىشى مېنىڭ قۇلۇم بولىدۇ. لېكىن قالغانلىرىڭلار ئامان-ئېسەن ئاتاڭلارنىڭ قېشىغا كېتىڭلار، ـ دېدى.
18 ئاندىن يەھۇدا ئۇنىڭغا يېقىن بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ ئەي خوجام، كەمىنلىرىگە قۇلاق سېلىپ خوجامنىڭ
قۇلىقىغا بىر ئېغىز گەپ قىلىشقا ئىجازەت بەرگەيلا. غەزەپلىرى كەمىنلىرىگە تۇتاشمىغاي؛ چۈنكى ئۆزلىرى پىرەئۇنغا
ئوخشاش ئىكەنلا.
19 ئەسلىدە خوجام كەمىنلىرىدىن: »ئاتاڭلار يا ئىنىڭلار بارمۇ؟« دەپ سوريۇدىلا،
20 بىز خوجىمىزغا جاۋابەن: »بىزنىڭ بىر قېرى ئاتىمىز بار ۋە ئۇ قېرىغاندا تاپقان، ياش بىر بالىسىمۇ بار. بۇ بالىنىڭ بىر
ئانىسىدىن بولغان ئاكىسى ئۆلۈپ كېتىپ، ئۇ ئۆزى يالغۇز قالدى، ئۇنىڭ ئاتىسى ئۇنى ئىنتايىن سۆيىدۇ« دېسەك،
21 سىلى كەمىنلىرىگە: »ئۇنىڭ ئۆزىنى قېشىمغا ئېلىپ كېلىڭلار، مەن ئۇنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرەي« دېدىلە.■
22 بىز خوجىمىزغا جاۋاب بېرىپ: »يىگىت ئاتىسىدىن ئايرىلالمايدۇ؛ ئەگەر ئاتىسىدىن ئايرىلسا، ئاتىسى ئۆلۈپ
كېتىدۇ« دېسەك،
23 سىلى يەنىلا كەمىنلىرىگە: »ئەگەر كىچىك ئىنىڭلار سىلەر بىلەن بىللە كەلمىسە، يۈزۈمنى يەنە كۆرىمىز دەپ
خىيال قىلماڭلار« دېگەنىدىلا.■
24 شۇنىڭ بىلەن بىز كەمىنلىرى ئاتىمىزنىڭ قېشىغا بارغاندا خوجامنىڭ سۆزلىرىنى ئۇنىڭغا ئېيتتۇق؛
25 ئاندىن ئاتىمىز يەنە: »يەنە بېرىپ، بىزگە ئازراق ئاشلىق ئېلىپ كېلىڭلار« دېۋىدى،
26 بىز جاۋابەن: »بىز شۇ يەرگە قايتىدىن چۈشەلمەيمىز؛ ئەگەر كىچىك ئىنىمىز بىز بىلەن بىللە بولسا، ئۇنداقتا بارىمىز؛
چۈنكى كىچىك ئىنىمىز بىز بىلەن بىللە بولمىسا، ئۇ زاتىنىڭ يۈزى ئالدىدا ئۆزالمايمىز«، دېدۇق.□
27 سىلىنىڭ قۇللىرى بىزنىڭ ئاتىمىز بىزگە يەنە: »سىلەرگە مەلۇمكى، ئايالىم ماڭا ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەنىدى.

□ 44:15 »مېنىڭدەك ئادەمنىڭ چوقۇم پال ئاچالايدىغانلىقىنى بىلمەمتىڭلار؟« ـ 5-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ 44:16 »خۇدا كەمىنلىرىنىڭ قەبىھلىكىنى ئاشكارا قىلدى« ـ يەھۇدانىڭ مۇشۇ گەپنى مۇشۇ يەردە بەلكىم يۈسۈپنىڭ جامى تاغارلىرىدىن تېپىلغانلىقىنى
ئەمەس، بەلكى ئۇلار ئۆتكەندە ئىنىسى يۈسۈپكە ئۆتكۈزگەن يامانلىقنى كۆرسەتسە كېرەك. يەھۇدا ئۆزلىرىنىڭ ئالدىدا ئۆرغىنىنىڭ يۈسۈپ ئىكەنلىكىنى
بىلمەيتتى، ئەلۋەتتە. ■ 44:21 يار. 15.42: ■ 44:23 يار. 43:3-5 □ 44:26 »ئۇ زاتىنىڭ يۈزى ئالدىدا ئۆزالمايمىز« ـ ئىبرانىي تىلىدا »شۇ
كىشىنىڭ يۈزىنى قايتىدىن كۆرەلەيمىز.«

28 بىرى مېنىڭ يېنىمدىن چىقىپ، يوق بولۇپ كەتتى؛ مەن: ئۇ جەزمەن تىتما-تىتما قىلىۋېتىلىپتۇ، دەپ ئويلىدىم،
شۇنداقلا ئۇنى بۇگۈنگىچە كۆرمىدىم.■

29 ئەمدى سىلەر بۇنىمۇ مېنىڭ قېشىمدىن ئېلىپ كېتىپ، ئۇنىڭغا بىر كېلىشمەسلىك كېلىپ قالسا، سىلەر مەندەك بىر
ئاق چاچلىق ئادەمنى دەرد-ئەلەم بىلەن تەختىساراغا چۈشۈرۈۋېتىسىلەر«، دېگەنىدى.■

30 ئەمدى مەن سىلىنىڭ قۇللىرى مېنىڭ ئاتامنىڭ قېشىغا بارغاندا، شۇ بالا بىز بىلەن بولمىسا ئۇنىڭ جېنى بالىنىڭ
جېنىغا باغلانغان بولغاچقا،

31 شۇنداق بولىدۇكى، ئۇ بالىنىڭ يوقلۇقىنى كۆرسە، جەزمەن ئۆلۈپ كېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىلىنىڭ قۇللىرى
بىزنىڭ ئاتىمىز بولغان بۇ ئاق چاچنى دەرد-ئەلەم ئىچىدە تەختىساراغا چۈشۈرۈۋۆتكەن بولىمىز.

32 چۈنكى مەنكى كەمىنىلىرى ئاتامغا بۇ يىگىت ئۈچۈن كېپىل بولۇپ: »ئەگەر مەن ئۇنى قېشىڭغا قايتۇرۇپ
كەلمىسەم پۈتكۈل ئۆمرۈمدە ئاتامنىڭ ئالدىدا گۇناھكار بولاي« دېگەنىدىم.■

33 شۇڭا ھازىر ئۆتۈنۈپ قالاي، مەنكى كەمىنىلىرى ئۇ يىگىتنىڭ ئورنىدا خوجامنىڭ قېشىدا قۇل بولۇپ تۇرسام،
ئۇ يىگىت قېرىنداشلىرى بىلەن بىللە قايتىپ كەتسە!

34 چۈنكى يىگىت مەن بىلەن بولمىسا، مەن قانداقمۇ ئاتامنىڭ قېشىغا بارالايمەن؟ ئاتامغا شۇنداق ئازاب-ئۇقۇبەتنىڭ
چۈشۈشىنى كۆزۈم كۆرگۈچى بولمىسۇن! ـ دېدى.

45

يۇسۇپنىڭ قېرىنداشلىرىغا ئۆزىنى ئاشكارىلىشى

1-2 يۇسۇپ ئۆز يېنىدا تۇرغانلارنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى تۇتالمايي: ـ ھەممە ئادەم ئالدىمدىن چىقىرۋېتىلسۇن! دەپ
ۋارقىرىدى. شۇنىڭ بىلەن يۇسۇپ ئۆزىنى قېرىنداشلىرىغا ئاشكارا قىلغاندا ئۇنىڭ قېشىدا ھېچكىم بولمىدى. ئۇ قاتتىق
يىغلاپ كەتتى؛ مىسىرلىقلار ئۇنى ئاڭلىدى، پىرەئۇننىڭ ئوردىسىكەلىرىمۇ بۇنىڭدىن تېزلا خەۋەر تاپتى.□

3 يۇسۇپ قېرىنداشلىرىغا: ـ مەن يۇسۇپ بولىمەن! ئاتام ھازىر ھاياتمۇ؟! ـ دەپ سوردى. ئەمما قېرىنداشلىرى
ئۇنىڭغا قاراپ ھودۇقۇپ كېتىپ، ھېچ جاۋاب بېرەلمەي قالدى.

4 لېكىن يۇسۇپ ئۇلارنى: ـ قېنى، ماڭا يېقىن كېلىڭلار، دەپ چاقىردى. ئۇلار يېقىن كەلدى، ئۇ يەنە: ـ مەن
سىلەرنىڭ ئىنىڭلار، يەنى سىلەر مىسىرغا سېتىۋەتكەن يۇسۇپ بولىمەن.■

5 ئەمدى مېنى مۇشۇ يەرگە سېتىۋەتكىنىڭلار ئۈچۈن ئازابلانماڭلار، ئۆزۈڭلارنى ئەيىبكە بۇيرۇماڭلار، چۈنكى
خۇدا ئادەملەرنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن مېنى سىلەردىن بۇرۇن بۇ يەرگە ئەۋەتتى.■

6 چۈنكى ھازىر زېمىندىكى ئاچارچىلىققا ئىككى يىل بولدى؛ لېكىن تېخى يەنە بەش يىلغىچە ھېچ تېرىلغۇمۇ بولمايدۇ،
ئورمىمۇ بولمايدۇ.

7 شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەرگە دۇنيادا بىر قالدىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن، ئۇلۇغ بىر نىجاتلىق كۆرسىتىپ، سىلەرنىڭ
تىرىك قۇتۇلۇشۇڭلار ئۈچۈن خۇدا مېنى سىلەردىن بۇرۇن بۇ يەرگە ئەۋەتتى.

■ 44:28 يار. 33.37:
■ 44:29 يار. 38.42:
■ 44:32 يار. 9.43:
□ 45:1-2 »مىسىرلىقلار ئۇنى ئاڭلىدى، پىرەئۇننىڭ ئوردىسىكەلىرىمۇ بۇنىڭدىن تېزلا خەۋەر تاپتى« ـ ياكى »مىسىرلىقلار، شۇنداقلا پىرەئۇننىڭ ئوردىسىدىكىلەر ئۇنى ئاڭلىدى.« ■ 45:4 يار. 28:37□ زەب. 17:105□ روس. 7□9: 13. ■ 45:5 يار. 19.50□20□21:

8 شۇنداق بولغانىكەن، مېنى مۇشۇ يەرگە ئەۋەتكۈچى سىلەر ئەمەس، بەلكى خۇدادۇر. ئۇ مېنى پىرەۋنگە ئاتىنىڭ
ئورنىدا قىلىپ، ئۆزىنڭ پۈتكۈل ئۆيىگە خوجا قىلىپ تىكلەپ، پۈتكۈل زېمىنغا باش ۋەزىر قىلىپ قويدى.□
9 ئەمدى تېزدىن ئاتامنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: ـ سېنىڭ ئوغلۇڭ يۈسۈپ: »خۇدا مېنى پۈتكۈل مىسىرغا خوجا
قىلىپ قويدى. سەن ھايال قىلماي، مېنىڭ قېشىمغا كەلگىن؛
10 سەن گوشەن يۇرتىدا تۇرىسەن، شۇنىڭ بىلەن سەن ئۆزۈڭ، ئوغۇللىرىڭ، نەۋرىلىرىڭ، قويلىرىڭ، كاللىرىڭ ۋە
ھەممە تەئەللۇقاتلىرىڭ بىلەن ماڭا يېقىن تۇرىسىلەر.
11 ئۆزۈڭ، ئائىلەڭ ۋە ھەممە تەئەللۇقاتىڭنى نامراتلىق بېسىۋالمىسۇن دەپ مەن سېنى شۇ يەردە باقىمەن؛ چۈنكى
يەنە بەش يىل ئاچارچىلىق باردۇر«، دېدى، ـ دەڭلار.
12 ـ مانا سىلەرنىڭ كۆزلىرىڭلار ۋە ئىنىم بىنيامىننىڭ كۆزلىرى سىلەرگە گەپ قىلىۋاتقان مېنىڭ ئۆز ئاغزىم
ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋاتىدۇ.
13 ئاتامغا مېنىڭ مىسىردىكى بۇ بارلىق شان-شەرىپىم ھەمدە سىلەرنىڭ بارلىق كۆرگىنىڭلار توغرىسىدا ئېيتىپ،
ئاتامنى تېزدىن بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىڭلار، ـ دېدى.■
14 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنى بىنيامىنغا ئېتىپ ئۇنىڭ بوينىغا گىرە سېلىپ يىغلاپ كەتتى؛ بىنيامىنمۇ ئۇنىڭ بوينىغا
يۆلىنىپ يىغلىدى.
15 ئاندىن يۈسۈپ بارلىق قېرىندىشالىرىنى سۆيۈپ، ئۇلارنى بىر-بىرلەپ قۇچاقلاپ يىغلىدى. ئاندىن قېرىندىشالىرى
ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلاشتى.
16 يۈسۈپنىڭ قېرىندىشالىرى كەلدى، دېگەن خەۋەر پىرەۋننىڭ ئوردىسىغا يەتكۈزۈلدى؛ بۇ پىرەۋن ۋە
خىزمەتكارلىرىنىڭ نەزىردە قۇتلۇق ئىش بولدى.
17 پىرەۋن يۈسۈپكە: ـ قېرىنداشلىرىڭغا: ـ »سىلەر ئەمدى مۇنداق قىلىڭلار؛ ئۇلاغلىرىڭلارغا يۈك ئارتىپ، قانائان
زېمىنىغا بېرىپ،
18 ئاتاڭلار ۋە جەمەتىڭلارنى ئېلىپ مېنىڭ قېشىمغا كېلىڭلار؛ مەن مىسىر زېمىنىدىن ئەڭ ئېسىل يەرلەرنى سىلەرگە
بېرەي؛ سىلەر بۇ زېمىندىن چىققان نازۇ-نېمەتلەردىن يەيسىلەر« ـ دېگىن.
19 ساڭا بولغان ئەمرىم شۇكى، سەن ئۇلارغا: »باللىرىڭلار ۋە ئاياللىرىڭلارنى ئېلىش ئۈچۈن مىسىر زېمىنىدىن
ھارۋىلارنى ئېلىپ بېرىڭلار. شۇنىڭدەك ئاتاڭلارنىمۇ بۇ يەرگە يەتكۈزۈپ كېلىڭلار.
20 پۈتكۈل مىسىر زېمىنىدىن ئەڭ ئېسىل جايلار سىلەرنىڭكى بولغاچقا، ئۆز سەرەنجامىلىرىڭلارغا كارىڭلار بولمىسۇن«
دەپ بۇيرۇغىن، ـ دېدى.□
21 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى شۇنداق قىلدى؛ يۈسۈپ پىرەۋننىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئۇلارغا ھارۋىلارنى
بېرىپ، يولى ئۈچۈنمۇ ئوزۇق بەردى.
22 ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە بىر قۇر كىيىم بەردى؛ لېكىن بىنيامىنغا بولسا ئۇ ئۈچ يۈز كۈمۈش تەڭگە، بەش قۇر كىيىم
بەردى.
23 ئۇ ئاتىسىغىمۇ شۇ ھەدىيەلەرنى، يەنى مىسىرنىڭ ئېسىل مەھسۇلاتلىرى ئارتىلغان ئون ھاڭگا ئېشەك ھەمدە
ئاشلىق، نان ۋە ئاتىسىغا يول تەييارلىقى ئارتىلغان ئون مادا ئېشەكنى ئەۋەتتى.
24 ئاندىن ئۇ قېرىنداشلىرىنى يولغا سېلىپ، ئۇلارغا: ـ يولدا جېدەللەشمەڭلار، دەپ جېكىلدى. ئۇلار يولغا راۋان
بولدى.□
25 ئۇلار مىسىردىن چىقىپ، قانائان زېمىنىغا ئاتىسى ياقۇپنىڭ قېشىغا بېرىپ،

□ **45:8** »ئاتىنىڭ ئورنىدا قىلىپ« ـ مۇشۇ يەردە بەلكىم يۈسۈپنىڭ پىرەۋنگە چوڭ مەسلىھەتچى ئىكەنلىكىنى كۆرسەتسە كېرەك.

■ **45:13** روس. 14.7:

□ **45:20** »ئۆز سەرەنجامىلىرىڭلارغا كارىڭلار بولمىسۇن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆزۈڭلار سەرەنجامىلىرىڭلارغا ھەسرەت چەكمىسۇن.«

□ **45:24** »يولدا جېدەللەشمەڭلار« ـ بۇ نەسىھەتنى بەلكىم ئۇلارنىڭ ئۆزىنى مىسىرغا سېتىۋەتكەنلىكى توغرۇلۇق بىر-بىرىنى يەنە ئەيىبلىشىدىن ئەنسىرەپ
ئېيتقان بولسا كېرەك.

26 ئۇنىڭغا يۈسۈپ تۆزلىرىگە ئېيتقان گەپلەرنى يەتكۈزۈپ: »يۈسۈپ تېخى ھايات ئىكەن! ئۇ پۈتكۈل مىسىر زېمىنىغا
باش ۋەزىر ئىكەن«! دېدى. ئەمما ئۇ ئۇلارغا ئىشەنمەي، يۈرىكى قېتىپ ھوشىدىن كېتەي دەپ قالدى.
27 لېكىن ئۇلار يۈسۈپنىڭ ئۆزلىرىگە ئېيتقان بارلىق سۆزلىرىنى ئۇنىڭغا دېگەندە، شۇنداقلا يۈسۈپنىڭ ئۆزىنى ئېلىپ
كېلىشكە ئەۋەتكەن ھارۋىلارنىمۇ كۆرگەندە، ئۇلارنىڭ ئاتىسى ياقۇپنىڭ روھىغا جان كىردى.
28 ئىسرائىل شۇنىڭ بىلەن: ـ ئەمدى ئارمىنىم يوق! ئوغلۇم يۈسۈپ تېخى ھاياتتۇر! مەن ئۆلەستە بېرىپ ئۇنى
كۆرۈۋالاي، ـ دېدى.

46

ياقۇپنىڭ پۈتۈن ئائىلىسىنى ئېلىپ مىسىرغا مېڭىشى

1 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل بارلىق تەۋەللۇقاتىنى ئېلىپ يولغا چىقىپ، بەئەر-شىبىاغا كەلدى. ئۇ شۇ يەردە ئاتىسى
ئىسھاقنىڭ خۇداسىغا قۇربانلىقلارنى سۇندى.
2 كېچىسى خۇدا ئالامەت كۆرۈنۈشىلەردە ئىسرائىلغا: ـ ياقۇپ، ياقۇپ! دېۋىدى، ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مانا مەن!
ـ دېدى.□
3 ئۇ: ـ ئاتاڭنىڭ تەڭرىسى بولغان خۇدا مەندۇرمەن. سەن مىسىرغا بېرىشتىن قورقمىغىن، چۈنكى مەن سېنى شۇ
يەردە ئۇلۇغ بىر قوۋم قىلىمەن.■
4 مەن سېنىڭ بىلەن مىسىرغا بىللە بارىمەن ۋە مەن ئۆزۈم جەزمەن يەنە سېنى شۇ يەردىن يانداۋرۇپ كېلىمەن.
يۈسۈپ ئۆز قولى بىلەن سېنىڭ كۆزۈڭنى يۇمدۇرىدۇ، ـ دېدى.□ ■
5 ئاندىن ياقۇپ بەئەر-شىبادىن يولغا چىقتى؛ ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى ئاتىسى ياقۇپ ۋە ئۇلارنىڭ بالا-چاقىلىرىنى
پىرەۋنۇن ئۇنى ئېيىكلىش ئۈچۈن ئەۋەتكەن ھارۋىلارغا ئولتۇرغۇزۇپ، ■
6-7 چارپايلىرى بىلەن قانائان زېمىنىدا تاپقان تەۋەللۇقاتلىرىنى ئېلىپ ماكېدى. بۇ تەرىقىدە ياقۇپ بىلەن بارلىق
ئەۋلادلىرى مىسىرغا كەلدى؛ ئوغۇللىرىنى، ئوغۇل نەۋرىلىرىنى، قىزلىرىنى، قىز نەۋرىلىرىنى يېغىپ، نەسىللىرىنىڭ
ھەممىسىنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ مىسىرغا كەلدى.
8 ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى، يەنى ياقۇپنىڭ مىسىرغا كەلگەن ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: ـ ياقۇپنىڭ تۇنجى ئوغلى
رۇبەن؛■
9 رۇبەننىڭ ئوغۇللىرى ھانوخ، پاللۇ، ھەزرون بىلەن كارمى.
10 شىمئوننىڭ ئوغۇللىرى: ـ يەمۇئەل، يامىن، ئوھاد، ياقىن، زوھار ۋە قانائانىي ئايالدىن بولغان سائۇل.□ ■
11 لاۋىنىڭ ئوغۇللىرى: ـ گەرشون، كوھات ۋە مەرارى.■
12 يەھۇدانىڭ ئوغۇللىرى: ـ ئەر، ئونان، شەلاھ، پەرەز ۋە زەراھ. ئەمما ئەر ۋە ئونان قانائاننىڭ زېمىنىدا تۇلۇپ
كەتكەندى. پەرەزنىڭ ئوغۇللىرى ھەزرون بىلەن ھامۇللار ئىدى.■

□ **46:2 »ياقۇپ، ياقۇپ«** ـ خۇدانىڭ ئادەمنىڭ ئىسمىنى ئىككى قېتىم چاقىرىشى خۇدانىڭ ئۇنىڭغا بولغان چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببىتىنى ۋە ئۆزىگە تولىمۇ
ئەزىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **46:3** يار. 16:13□ 10:16□ 2:17□ 17:22□ 24:26□ 13:28□ 9:32□ 11:35□ 4.48:
□ **46:4 »يۈسۈپ ئۆز قولى بىلەن سېنىڭ كۆزۈڭنى يۇمدۇرىدۇ«** ـ دېمەك، يۈسۈپ ياقۇپ سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا ئۇنىڭ يېنىدا بولىدۇ. »مەن
ئۆزۈم جەزمەن يەنە سېنى شۇ يەردىن يانداۋرۇپ كېلىمەن« دېگەن يۇقىرىقى سۆزلەر شۇبھىسىزكى، ياقۇپ قانائان زېمىنىدا دەپنە قىلىنىپلا قالماي، بەلكى
قانائان زېمىنىدا تاخىرىق زامانىدا تىرىلىدۇ، دېگەن مەنىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **46:4** چۈل. 15:20□ قان. 22:10□ يە. 24□4: 5، 6؛ زەب.
105□23: 24؛ يەش. 4:52□ ھوش. 1.11: ■ **46:5** روس. 15.7: ■ **46:8** مىس. 2:1□ 13:6□ چۈل. 5:26□ 1تار. 8.-4
□ **46:10 »ساۋۇل«** ـ ياكى »شائۇل.« ■ **46:10** مىس. 15:6□ 1تار. 24.4: ■ **46:11** 1تار. 27.5: ■ **46:12** يار. 38□3: 4، 5؛
1تار. 5.2:

13 ئىسسا كارىنىڭ ئوغۇللىرى: ـ تولا، پۇئاھ، يوب ۋە شىمرون.□
14 زەبۇلۇننىڭ ئوغۇللىرى: ـ سەرەد، ئېلون ۋە جاھلىيەل.
15 بۇلار لېيانىڭ ياقۇپقا پادان-ئارامدا تۇغۇپ بەرگەن ئوغۇل-ئەۋلادلىرى ئىدى؛ ئۇ يەنە قىزى دىناھنى تۇغۇپ بەردى. بۇنىڭ بۇ ئوغۇل-قىز پەرزەنتلىرى جەمئىي بولۇپ ئوتتۇز ئۈچ جان ئىدى.
16 گادنىڭ ئوغۇللىرى: ـ زىفىئون، ھاگگى، شۇنى، ئەزبون، ئېرى، ئارودى ۋە ئارئەلى.■
17 ئاشىرنىڭ ئوغۇللىرى: ـ يىماھ، يىشۋاھ، يىشۋى ۋە بېرىياھ. ئۇلارنىڭ سىڭلىسى سېراھ ئىدى؛ بېرىياھنىڭ ئوغۇللىرى ھەبەر ۋە مالكىئەل ئىدى.■
18 بۇلار بولسا لابان قىزى لېيانىڭ دېدەك بولۇشقا بەرگەن زىلپاھنىڭ ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئوغۇللىرى بولۇپ، جەمئىي ئون ئالتە جان ئىدى.■
19 ياقۇپنىڭ ئايالى راھىلەنىڭ ئوغۇللىرى يۈسۈپ ۋە بىنيامىن.
20 يۈسۈپكە مىسىر زېمىنىدا تۇرەلگەن ئوغۇللىرى مانا‌سسەھ ۋە ئەفرائىم؛ بۇلارنى ئوندىكى كاھىن پوتىفىراھنىڭ قىزى ئاسىنات تۇنىگۇغا تۇغۇپ بەردى.■
21 بىنيامىننىڭ ئوغۇللىرى: ـ بېلاھ، بەكەر، ئاشبەل، گېرا، ناۋامان، ئېھى، روش، مۇپپىم، ھۇپپىم ۋە ئارد.□ ■
22 بۇلار راھىلەنىڭ ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئوغۇل-ئەۋلادلىرى بولۇپ، جەمئىي ئون تۆت جان ئىدى.
23 داننىڭ ئوغلى: ـ ھۇشىم.
24 نافتالىنىڭ ئوغۇللىرى: ـ ياھزىئەل، گۇنى، يەزەر ۋە شىللەم.■
25 بۇلار لابان قىزى راھىلەگە دېدەك بولۇشقا بەرگەن بىلھاھنىڭ ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئوغۇل-ئەۋلادلىرى بولۇپ، جەمئىي يەتتە جان ئىدى.■
26 ياقۇپنىڭ كېلىنلىرىدىن باشقا، ياقۇپنىڭ پۇشتىدىن بولغان، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە مىسىرغا كەلگەنلەر جەمئىي ئاتمىش ئالتە جان ئىدى.
27 يۈسۈپنىڭ مىسىردا تۇغۇلغان ئوغۇللىرى ئىككى ئىدى. ياقۇپنىڭ جەمەتىدىن بولۇپ، مىسىرغا كەلگەنلەر جەمئىي يەتمىش جان ئىدى.■

ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ جەمەتىنىڭ مىسىرغا يېتىپ كېلىشى

28 ياقۇپ يۈسۈپتىن كۆرسەتمە ئېلىپ، تۆزلىرىنى گوشەنگە باشلاپ بېرىشقا يەھۇدانى يۈسۈپنىڭ قېشىغا ئەۋەتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇلار گوشەن يۇرتىغا كېلىپ چۈشتى.□
29 يۈسۈپ تۆزىنىڭ ۋەزىرلىك ھارۋىسىنى قاتقۇزۇپ، ئاتىسى ئىسرائىلنىڭ ئالدىغا گوشەنگە چىقتى. ئۇ تۆزىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ھازىر قىلىپ ئاتىسىغا تۆزىنى ئېتىپ بوينىغا گىرە سېلىپ قۇچاقلاپ، تۆزۈندىن تۆزۈن يىغلىدى.

□ **46:13** »پۇئاھ« ـ ياكى »پۇۋاھ.« »چۈل.» 23:36نى كۆرۈڭ. »يوب« ـ ياكى »ياشۇب.«
■ **46:16** 1تار. 11.5:
■ **46:17** 1تار. 30.7:
■ **46:18** يار. 24.29:
■ **46:20** يار. 50:41□ 5.48:
□ **46:21** »بېلاھ« ـ ياكى »بېلا.«
■ **46:21** 1تار. 6:7□ 1.8:
■ **46:24** 1تار. 13.7:
■ **46:25** يار. 29.29:
■ **46:27** قان. 22:10□ روس. 14.7:
□ **46:28** »ياقۇپ يۈسۈپتىن كۆرسەتمە ئېلىپ، تۆزلىرىنى گوشەنگە باشلاپ بېرىشقا يەھۇدانى يۈسۈپنىڭ قېشىغا ئەۋەتتى« ـ ياكى »تۆزلىرى گوشەنگە بېرىشتىن ئاۋۋال يەھۇدانى يۈسۈپكە ئۆزىنۇرۇش ئۈچۈن ئەۋەتتى.«

30 ئىسرائىل يۇسۇپكە: مەن سېنىڭ يۈزۈڭنى كۆرۈپ، تىرىك ئىكەنلىكىڭنى بىلدىم، ئەمدى ئۇلسەممۇ ئارمىنىم يوق،
ـ دېدى.□
31 ئاندىن يۇسۇپ قېرىنداشلىرى ۋە ئاتىسىنىڭ ئۆيىدىكىلىرىگە مۇنداق دېدى: ـ مەن ھازىر چىقىپ پىرەۋنگە خەۋەر
بېرىپ: »قانائان زېمىنىدا ئولتۇرغان قېرىنداشلىرىم، شۇنداقلا ئاتامنىڭ ئۆيىدىكىلەر قېشىمغا كەلدى،
32 بۇ ئادەملەر پادىچىلار بولۇپ، مال بېقىش بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلگەن، قوي-كاللىرى، شۇنداقلا بارلىق مال-
مۇلۇكلىرىنى ئېلىپ كەلدى« دەپ ئېيتاي.
33 شۇنداق بولىدۇكى، پىرەۋن سىلەرنى چاقىرىدۇ، شۇ چاغدا ئۇ سىلەردىن: »نېمە ئۇقتىنىڭلار بار؟« دەپ سورىسا،
34 سىلەر جاۋاب بېرىپ: ـ كەمىنىلىرى كىچىكىمىزدىن تارتىپ ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا ئوخشاش پادا بېقىپ كەلگەنمىز،
ـ دەڭلار. شۇنداق دېسەڭلار گوشەن يۇرتىدا ئولتۇرۇپ قالىسىلەر؛ چۈنكى پادىچىلارنىڭ ھەممىسى مىسىرلىقلار
ئارىسىدا كۆزگە ئىلىنمايدۇ.□ ■

47

1 يۇسۇپ پىرەۋنىڭ قېشىغا كېلىپ: ـ ئاتام بىلەن قېرىنداشلىرىم قوي-كاللىرى، شۇنداقلا ھەممە مال-مۇلۇكلىرىنى
بىللە ئېلىپ قانائان زېمىنىدىن كەلدى. مانا، ئۇلار ھازىر گوشەن يۇرتىغا چۈشتى، دەپ خەۋەر بېرىپ،■
2 قېرىنداشلىرىنىڭ ئىچىدىن بەشەيلەننى ئېلىپ، پىرەۋننىڭ ئالدىغا ھازىر قىلدى.
3 پىرەۋن ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىدىن: ـ نېمە ئۇقتىنىڭلار بار، دەپ سوريۇدى، ئۇلار پىرەۋنگە جاۋاب بېرىپ: ـ
كەمىنىلىرى ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا ئوخشاش مال باققۇچىلارمىز، ـ دېدى.■
4 ئاندىن ئۇلار پىرەۋنگە ئىلتىماس قىلىپ: ـ قانائان زېمىنىدا قاتتىق قەھەتچىلىك بولغاچقا، كەمىنىلىرىنىڭ قويلىرىمىزنى
باقىدىغانغا يايلاقۇ يوق، شۇڭا بۇ زېمىنىدا مۇساپىر بولۇپ تۇرۇشقا كەلدۇق، جانابلىرىدىن تەلەپ قىلىمىزكى،
كەمىنىلىرىنىڭ گوشەن يۇرتىدا تۇرۇشىغا ئىجازەت بەرگەيلا، ـ دېدى.
5 پىرەۋن يۇسۇپكە: ـ ئاتاڭ ۋە قېرىنداشلىرىڭ قېشىڭغا كەلدى،
6 مانا مىسىر زېمىنى سېنىڭ ئالدىڭدا تۇرۇپتۇ، ئاتاڭ ۋە قېرىنداشلىرىڭنى زېمىننىڭ ئەڭ ئېسىل يېرىدە ئولتۇرغۇزغىن،
ئۇلار گوشەن يۇرتىدا ماكان قىلسۇن. شۇنىڭدەك، ئەگەر سەن ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى قابىل كىشىلەرنى بىلسەڭ،
بۇلارنى مېنىڭ چارپايلىرىمغا نازارەتچى قىلغىن، ـ دېدى.
7 كېيىن، يۇسۇپ ئاتىسى ياقۇپنى ئېلىپ، پىرەۋننىڭ ئالدىغا ھازىر قىلدى، ياقۇپ پىرەۋنگە بەخت-بەركەت تىلىدى.
8 ئاندىن پىرەۋن ياقۇپتىن: ـ ئۆمرۈڭنىڭ يىل-كۈنلىرى نەچچىگە يەتتى؟ ـ دەپ سوريدى.
9 ياقۇپ پىرەۋنگە جاۋاب بېرىپ: ـ مۇساپىرلىق سەپىرىمنىڭ كۈنلىرى بىر يۈز ئوتتۇز يىلغا يەتتى، ئۆمرۈمنىڭ
كۈنلىرى ئاز ھەم جاپا-مۇشەققەتلىك بولۇپ، ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ مۇساپىرلىق ئۆمۈر سەپىرىنىڭ كۈنلىرىگە تېخى يەتمىدى،
ـ دېدى.■
10 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ پىرەۋنگە بەخت-بەركەت تىلەپ، ئالدىدىن چىقىپ كەتتى.

□ 46:30 »ئۇلسەممۇ ئارمىنىم يوق« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلسەم بولىدۇ.«

□ 46:34 »چۈشۈڭمە« ـ شۇ گېپى بىلەن يۇسۇپ: (1) ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ مىسىر ئىقتىسادىغا يۈك بولمايدىغانلىقىنى، ئۆزلىرىنىڭ جېنىنى
باقالايدىغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى؛ (2) ئۇلارنىڭ گوشەن دېگەن چەت رايوندا ئۆرۈشىنى بېكىتمەكچى.
شۇنداق بولغاندا، ئىسرائىل خەلقى مىسىرلىقلار بىلەن ئىچە ئاسىسىمىلياتسىيە بولمايدۇ، شۇنداقلا مىسىردىن قېچىش كېرەك بولسا، گوشەن يۇرتى قانائان
زېمىنىغا بىرقەدەر يېقىنراق ئىدى. ■ 46:34 يار. 32:43□ مىس. 22.8: ■ 47:1 يار. 10.45: ■ 47:3 يار. 34.46: ■ 47:9 زەب.
19:119□ ئىبر. 9.11□13:

11 شۇنىڭ بىلەن يۇسۇپ ئاتىسى بىلەن قېرىنداشلىرىنى مىسىر زېمىنىدا ئولتۇراقلاشتۇرۇپ قويدى، پىرەۋننىڭ
بۇيرۇغىنىدەك ئۇلارغا زېمىننىڭ ئەڭ ئېسىل يېرىدىن، يەنى رامىسەس دېگەن يۇرتتىن تەۋەلىك بەردى.
12 يۇسۇپ ئاتىسى، قېرىنداشلىرى، شۇنداقلا ئاتىسىنىڭ ھەممە تۇيدىكىلىرىنىڭ بالا-چاقىلىرىنىڭ سانلىرىغا قاراپ ئاشلىق
بىلەن تەمىنلەپ باقتى.

يۇسۇپنىڭ دانا ھۆكۈمرانلىقى

13 ئەمما ئاچارچىلىق قاتتىق ئېغىر بولغاچقا، زېمىننىڭ ھېچ يېرىدە ئوزۇق-تۈلۈك تېپىلمىدى؛ مىسىر زېمىنى بىلەن قانائان
زېمىنى ئاچارچىلىقتىن خاراپلىشىپ كەتتى.
14 يۇسۇپ ئاشلىق سېتىپ مىسىر زېمىنى بىلەن قانائان زېمىندىكى بارلىق پۇلنى يىغۋالدى. ئاندىن يۇسۇپ بۇ پۇلنى
پىرەۋننىڭ ئوردىسىغا يەتكۈزۈپ بەردى.
15 ئەمما مىسىر زېمىنى بىلەن قانائان زېمىندىكى پۇل تۈگەپ كەتكەندە مىسىرلىقلارنىڭ ھەممىسى يۇسۇپنىڭ ئالدىغا
كېلىپ: ـ بىزگە نان بەرگەيلا! پۇل تۈگەپ كەتكىنى ئۈچۈن سىلىنىڭ ئالدىلىردا ئۆلىمىزمۇ؟ ـ دېدى.
16 يۇسۇپ جاۋابەن: ـ پۇلۇڭلار قالمىغان بولسا، چارپايلىرىڭلارنى ئېلىپ كېلىپ بەرسەڭلار، مەن ماللىرىڭلارغا
ئوزۇق-تۈلۈك تېگىشىپ بېرىمەن، ـ دېدى.
17 بۇنىڭ بىلەن ئۇلار چارپايلىرىنى يۇسۇپنىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلگىلى تۇردى؛ يۇسۇپ ئۇلارنىڭ ئاتلىرى، قوي
پادىلىرى، كالا پادىلىرى ۋە ئېشەكلىرىنىڭ ئورنىغا ئوزۇق-تۈلۈك بەردى؛ شۇ يىلى ماللىرىنىڭ ئورنىغا ئۇلارغا ئوزۇق-
تۈلۈك بېرىپ باقتى.
18 ئۇ يىل ئاياغلىشىپ، ئۇلار ئىككىنچى يىلى ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ بىز خوجىمىزدىن ھېچنېمىنى
يوشۇرمايمىز؛ پۇلىمىز تۈگىدى، چارپاي مال پادىلىرىمىز بولسا خوجىمىزنىڭ ئىلكىدە، خوجىمىزنىڭ ئالدىدا تەنلىرىمىز
بىلەن يېرىمىزدىن باشقا ھېچنەرسە قالمىدى.
19 نېمىشقا كۆز ئالدىلىردا بىز ھەم يېرىمىزمۇ ئۇلۇپ كەتسۇن؟ ئەمدى سىلى ئۈزىمىز ۋە يېرىمىزنى ئوزۇق-تۈلۈككە
تېگىشىپ ئېلىۋالغايلا؛ ئۈزىمىز ۋە يېرىمىز پىرەۋننىڭ بولۇپ، ئۇنىڭغا قۇل بولايلى. بىز ئۇلۇپ كەتمەي، تىرىك
تۇرۇشىمىز، يېرىمىزمۇ ۋەيران بولماسلىقى ئۈچۈن بىزگە ئۇرۇق-تۈلۈك بەرگەيلا، دېدى.
20 بۇ تەرىقىدە يۇسۇپ مىسىرنىڭ پۈتكۈل تېرىلغۇ يېرىنى پىرەۋن ئۈچۈن سېتىۋالدى؛ چۈنكى ئاچارچىلىق قاتتىق
بولغاچقا، مىسىرلىقلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئېتىزىنى سېتىپ بەردى. شۇنىڭ بىلەن يەر-زېمىن پىرەۋننىڭ بولۇپ
قالدى.
21 يۇسۇپ خەلقىنى مىسىرنىڭ بۇ چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە ھەرقايسى شەھەرلەرگە كۆچۈردى.□
22 پەقەت كاھىنلارنىڭ يېرىنى ئۇ ئالمىدى؛ چۈنكى كاھىنلارغا پىرەۋن تەرىپىدىن ئالاھىدە تەمىنات بېرىلگەچكە،
ئۇلار پىرەۋن تەرىپىدىن تەمىنلەنگەن ئۇلۇشىنى يەپ، ئۆز يەرلىرىنى ساتمىغانىدى.
23 يۇسۇپ خەلقىگە: ـ مانا، مەن بۈگۈن ئۆزۈڭلار بىلەن يەرلىرىڭلارنى پىرەۋن ئۈچۈن سېتىۋالدىم. مانا سىلەرگە
ئۇرۇق! ئەمدى يەر تېرىڭلار.
24 ئەمدى شۇنداق قىلىسىلەركى، چىققان ھوسۇلدىن بەشتىن بىرىنى پىرەۋنگە بېرىپ، قالغان تۆت قىسمىنى ئۆزۈڭلارغا
ئېلىپ قېلىڭلار؛ ئۇ ئۇرۇقلۇق ھەمدە ئۆزۈڭلارغا، جۈملىدىن ئۆيۈڭدىكىلەرگە ۋە كىچىك بالىلىرىڭلارغا ئوزۇق
بولسۇن، ـ دېدى.
25 ئۇلار جاۋابەن: ـ سىلى جېنىمىزنى قۇتقۇزدىلا. خوجىمىزنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپات تاپقان بولساقلا، پىرەۋننىڭ
قۇللىرى بولۇپ تۇرايلى، ـ دېدى.

□ 47:21 »چۈشەنمە« ـ خەلقلەرنىڭ يېزىلاردىن شەھەرلەرگە كۆچۈرۈلۈشىنىڭ سەۋەبى: (1) تۈپراقتا گىيا ئۈنمەس بولۇپ قالغاچقا، خەلقنىڭ شۇ
يەردە تۇرۇۋېرىشىنىڭ پايدىسى يوق ئىدى؛ (2) خەلق شەھەردە تۇرسا ئۇلارغا »قۇتقۇزۇش ئاشلىقى« تارقىتىپ بېرىشكە قولايلىق بولاتتى. بۇ ۋاقىتلىق
تەدبىر بولۇپ، كېيىن يۇسۇپ ئۇلارغا ئۇرۇق بەرگەندە (23-□□□□□) خەلق بەلكىم ئۆز يۇرتلىرىغا قايتقان بولۇشى مۇمكىن.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇ تەرىقىدە يۇسۇپ خەلقنى مىسىرنىڭ بۇ چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە قۇللۇقىغا كىرگۈزدى.«

26 شۇنىڭ بىلەن يۇسۇپ: ـ »ھوسۇلنىڭ بەشتىن بىرى پىرەۋنگە بېرىلسۇن« دەپ بۇ ئىشنى بۇگۈنگە قەدەر مىسىر زېمىنى ئۈچۈن قانۇن-بەلگىلىمە قىلدى. پەقەت كاھىنلارنىڭ يېرىلا بۇنىڭ سىرتىدا بولۇپ، پىرەۋنگە تەۋە بولمىدى.

ياقۇپنىڭ ئاخىرقى تەلىپى

27 ئىسرائىللار مىسىر زېمىندا، گوشەن تۈلكىسىدە ئولتۇراقلاشتى، ئۇلار شۇ جايدا يەر-زېمىنلىك بولۇپ، ئاۋۇپ، تولىمۇ كۆپەيدى.
28 ياقۇپ مىسىر زېمىندا ئون يەتتە يىل تۇرۇپ كۆردى، بۇنىڭ بىلەن ياقۇپنىڭ تۇرۇپ كۆنلىرى بىر يۈز قىرىق يەتتە يىلغا يەتتى.
29 ئىسرائىلنىڭ كۆنلىرى سەكراتقا يېقىنلاشقاندا، ئوغلى يۇسۇپنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭغا: ـ ئەگەر نەزىرىڭدە ئلتىپات تاپقان بولسام، قولۇڭنى يوتامنىڭ ئاستىغا قويۇپ، ماڭا شاپائەت ۋە ساداقەتلىكنى كۆرسىتىپ، مېنى مىسىردا دەپنە قىلما،■
30 بەلكى مەن ئاتا-بوۋىلىرىم بىلەن ياتىدىغان ۋاقتىمدا مېنى مىسىردىن ئېلىپ كېتىپ، ئۇلارنىڭ گۆرىستانىغا دەپنە قىلغىن، دېدى. ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ئېيتقىنىڭدەك قىلاي، ـ دېدى.
31 ياقۇپ ئۇنىڭغا: ـ ماڭا قەسەم قىلىپ بەرگىن، ـ دېدى. ئۇ ئۇنىڭغا قەسەم قىلىپ بەردى، ئاندىن ئىسرائىل كارۋاتنىڭ باش تەرىپىدە سەجدە قىلدى.□ ■

48

ياقۇپنىڭ ئەفرائىم ۋە مانا‌سسەھكە خەيرلىك دۇئا قىلىشى

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن بىرسى يۇسۇپقا: ـ مانا ئاتاڭ كېسەل بولۇپ قاپتۇ، دەپ خەۋەر بەردى. ئۇ ئىككى ئوغلى مانا‌سسەھ بىلەن ئەفرائىمنى بىللە ئېلىپ باردى.
2 بىرسى ياقۇپقا: ـ مانا ئوغلۇڭ يۇسۇپ قېشىڭغا كېلىۋاتىدۇ، دەپ خەۋەر بېرىۋىدى، ئىسرائىل كۆچەپ قوپۇپ كارىۋاتتا ئولتۇردى.
3 ياقۇپ يۇسۇپقا: ـ ھەممىگە قادىر تەڭرى ماڭا قانائان زېمىنىدىكى لۇز دېگەن جايدا ئايان بولۇپ، مېنى بەركىتلەپ■
4 ماڭا: مانا، مەن سېنىڭ نەسلىڭنى كۆپەيتىپ، سېنى ئىنتايىن زور ئاۋۇتىمەن، سەندىن بىر تۈركۈم خەلق چىقىرىمەن، بۇ زېمىننى سەندىن كېيىنكى نەسلىڭگە ئەبەدىي مىراس قىلىپ بېرىمەن، دەپ ئېيتقانىدى.■
5 ئەمدى مەن مىسىرغا كېلىشتىن ئىلگىرى ساڭا مىسىر زېمىندا تۇغۇلغان ئىككى ئوغلۇڭ مېنىڭ ھېسابلىنىدۇ، ئەفرائىم بىلەن مانا‌سسەھ بولسا، خۇددى رۇبەن بىلەن شىمئونغا ئوخشاش، ھەر ئىككىسى مېنىڭ ئوغۇللىرىم بولىدۇ.□ ■
6 ئۇلاردىن كېيىن تاپقان بالىلىرىڭ تۇزۇڭنىڭ بولىدۇ، ئۇلار كەلگۈسىدە مىراسقا ئېرىشكەندە ئاكىلىرىنىڭ نامى ئاستىدا بولىدۇ.□

■ **47:29** يار. 2.24:
□ **47:31** **»ئىسرائىل كارۋاتنىڭ باش تەرىپىدە سەجدە قىلدى«** ـ كونا گرىكچە تەرجىمىسى (LXX)دە »ئۇ)ئىسرائىل(ھاسىسىغا يۆلىنىپ خۇداغا سەجدە قىلدى« دېيىلىدۇ. مۇشۇ يەردە ئىككى مەنىسى بولۇشى مۇمكىن »)ئىبر.» 21:11تىمۇ كۆرۈڭ.(
■ **47:31** ئىبر. 21.11:
■ **48:3** يار. 1.17:
■ **48:4** يار. 3:28□ 11.35:
□ **48:5** **»ھەر ئىككىسى مېنىڭ ئوغۇللىرىم بولىدۇ«** ـ كېيىن مانا‌سسەھ ۋە ئەفرائىمدىن بولغان قەبىلىلەر ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىدىن ئىككىسى ھېسابلاندى.
■ **48:5** يار. 50:41□ 20.46:
□ **48:6** **»ئۇلار كەلگۈسىدە مىراسقا ئېرىشكەندە ئاكىلىرىنىڭ نامى ئاستىدا بولىدۇ«** ـ دېمەك، ئەگەر يۇسۇپنىڭ كېيىن ئوغۇللىرى بولسا، مانا‌سسەھنىڭ قەبىلىسى ياكى ئەفرائىمنىڭ قەبىلىسىنىڭ بىر ئەزاسى ھېسابلىنىپ، شۇ قەبىلىنىڭ بىر قىسمى سۈپىتىدە تېگىشلىك مىراس ئالالايتى.

7 ماڭا كەلسەڭ، پاداندىن چىلىۋاتقىنىمدا راھىلە قانائان زېمىنىدا يول ئۈستىدە ئەفراتقا ئاز قالغاندا مېنى تاشلاپ ئۆلۈپ
كەتتى. مەن ئۇنى شۇ يەردە، يەنى ئەفراتقا)يەنى بەيت-لەھەمگە(باربدىغان يولدا دەپنە قىلدىم، ـ دېدى.□ ■
8 ئاندىن ئىسرائىل يۈسۈپنىڭ ئوغۇللىرىغا قاراپ: ـ بۇلار كىمدۇر، ـ دەپ سوريدى.
9 يۈسۈپ ئاتىسىغا جاۋابەن: ـ بۇلار بولسا خۇدا ماڭا بۇ يەردە بەرگەن ئوغۇللىرىمدۇر، ـ دېدى. ئۇ: ـ ئۇلارنى
ئالدىمغا يېقىن كەلتۈرگىن، مەن ئۇلارغا بەخت-بەركەت تىلەي، ـ دېدى.
10 ئەمدى ئىسرائىلنىڭ كۆزلىرى قېرىلىقىدىن غۇۋالىشىپ ياخشى كۆرەلەيتتى. شۇڭا يۈسۈپ ئۇلارنى ئۇنىڭ ئالدىغا
يېقىنراق كەلتۈردى؛ ئۇ ئۇلارنى سۆيۈپ قۇچاقلىدى.
11 ئاندىن ئىسرائىل يۈسۈپكە: ـ مەن سېنىڭ يۈزۈڭنى كۆرەلەيمەن دەپ ھېچ ئويلىمىغانىدىم؛ لېكىن خۇدا مېنى
سېنىڭ بالىلىرىڭنىمۇ كۆرۈشكە نېسىپ قىلدى، ـ دېدى.
12 يۈسۈپ بالىلارنى يانقۇ پىنىڭ تىزلىرىنىڭ ئارىلىقىدىن ئېلىپ، يۈزىنى يەرگە تەگكۈزۈپ تەزىم قىلدى.□
13 ئاندىن يۈسۈپ بۇ ئىككىيلەننى ئىسرائىلنىڭ ئالدىغا يېقىن ئېلىپ كېلىپ، ئەفرائىمنى ئوڭ قولى بىلەن تۇتۇپ
ئىسرائىلنىڭ سول قولىغا ئۈدۈللاپ تۇرغۇزدى؛ مانا‌سسەھنى سول قولى بىلەن تۇتۇپ ئىسرائىلنىڭ ئوڭ قولىغا
ئۈدۈللاپ تۇرغۇزدى.
14 لېكىن ئىسرائىل ئوڭ قولىنى ئۇزىتىپ، كەنجى بالىسى ئەفرائىمنىڭ بېشىغا قويدى، سول قولىنى مانا‌سسەھنىڭ
بېشىغا قويدى. مانا‌سسەھ تۇنجىسى بولسىمۇ، ئۇ ئىككى قولىنى قايچىلاپ تۇتۇپ شۇنداق قويدى.
15 ئۇ يۈسۈپكە بەخت-بەركەت تىلەپ: ـ ئاتىلىرىم ئىبراھىم بىلەن ئىسھاق خۇدا دەپ بىلىپ يۈزى ئالدىدا ماڭغان،
مېنى پۈتكۈل ئۆمرۈمدە بۇ كۈنگىچە پادىچىدەك يېتەكلەپ بېقىپ كەلگەن خۇدا،■
16 ماڭا ھەمىجەمەت بولۇپ مېنى ھەممە بالا-قازادىن قۇتقۇزغان پەرىشتە بۇ ئىككى ئوغۇلنى بەركەتلىسۇن؛ ئۇلار
مېنىڭ ئىسمىم ۋە ئاتىلىرىم بولغان ئىبراھىم ۋە ئىسھاقنىڭ ئىسىملىرى بىلەن ئاتىلىپ، يەر يۈزىدە كۆپ ئاۋۇغاي! ـ
دېدى.□ ■
17 يۈسۈپ ئاتىسىنىڭ ئوڭ قولىنى ئەفرائىمنىڭ بېشىغا قويغىنىنى كۆرۈپ كۆڭلىدە خاپا بولدى؛ شۇڭا ئۇ ئاتىسىنىڭ
قولىنى تۇتۇپ، ئەفرائىمنىڭ بېشىدىن ئېلىپ مانا‌سسەھنىڭ بېشىغا يۆتكىمەكچى بولۇپ،□
18 ئاتىسىغا: ـ ئەي ئاتا، بۇنداق قىلمىغىن؛ چۈنكى مانا، تۇنجىسى بۇدۇر؛ ئوڭ قولۇڭنى ئۇنىڭ بېشىغا قويغىن! ـ
دېدى.
19 لېكىن ئاتىسى رەت قىلىپ: ـ بىلىمەن، ئى ئوغلۇم، بىلىمەن؛ ئۇنىڭدىمۇ بىر قوۋۇم چىقىپ، ئۇزىمۇ ئۇلۇغ بولىدۇ،
ئەمما دەرھەقىقەت ئۇنىڭ ئىنىسى ئۇنىڭدىن تېخىمۇ ئۇلۇغ بولىدۇ؛ ئۇنىڭ نەسىلىدىن ناھايىتى كۆپ قوۋملار پەيدا
بولىدۇ، ـ دېدى.■
20 شۇنىڭ بىلەن شۇ كۈنى ئۇ بۇ ئىككىسىنى بەركەتلەپ: ـ كەلگۈسىدە ئىسرائىللار بەخت-بەركەت تىلىگەندە:
»خۇدا سېنى ئەفرائىم بىلەن مانا‌سسەھدەك ئۇلۇغ قىلسۇن«! دەيدىغان بولىدۇ، دېدى. بۇ تەرىقىدە ئۇ ئەفرائىمنى

□ **48:7** **»مېنى تاشلاپ ئۆلۈپ كەتتى«** ـ ياكى »مېنى ھەسرەتكە قالدۇرۇپ ئۆلۈپ كەتتى.« **»مەن ئۇنى)راھىلەنى(شۇ يەردە، يەنى ئەفراتقا باربدىغان يولدا دەپنە قىلدىم«** ـ راھىلە يۈسۈپنىڭ تۇز ئانىسى، ئەلۋەتتە. بەلكىم ئانىسىنىڭ ئۆلۈمى توغرۇلۇق تەپسىلاتلار ئۇنىڭ ئېسىدە ئانچە قالمىغان بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

■ **48:7** يار. 35:19.

□ **48:12** **»ياقۇپنىڭ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ.«

■ **48:15** ئىبر. 11:21.

□ **48:16** **»ھەمىجەمەت بولۇپ ... قۇتقۇزغان...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »گوئېل« دېگەن پېشىل بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مۇشۇ يەردە »گوئېل« دېگەن پېشىل تەۋراتنا بىرىنچى قېتىم ئىشلىتىلىدۇ. »ئايۇپ« 25:19 ۋە ئىزاھاتىنى ۋە »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **48:16** يار. 42:31 1.32:

□ **48:17** **»يۈسۈپ ئاتىسىنىڭ ئوڭ قولىنى ئەفرائىمنىڭ بېشىغا قويغىنىنى كۆرۈپ كۆڭلىدە خاپا بولدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاتىسىنىڭ ئوڭ قولىنى ئەفرائىمنىڭ بېشىغا قويغىنى يۈسۈپنىڭ كۆزلىرىگە يامان ئىشتەك كۆرۈندى.«

■ **48:19** رۇت 11.4 12:

ماناسسەھتىن ئۇستۇن قويدى.■
21 ئاندىن ئىسرائىل يۇسۇپكە يەنە: ـ مانا، مەن ئۆلىمەن؛ لېكىن خۇدا سىلەر بىلەن بىللە بولۇپ، سىلەرنى ئاتا-
بوۋىلىرىڭلارنىڭ زېمىنىغا قايتۇرۇپ باردۇ.
22 مەن ساڭا قېرىنداشلىرىڭىڭىدىن بىر ئۈلۈش يەرنى ئارتۇق بەردىم؛ شۇ يەرنى ئۆزۈم قىلىچ ۋە ئوقيايىم بىلەن
ئاموريلارنىڭ قولىدىن تارتىۋالغاندىم.□ ■

49

ياقۇپنىڭ ۋەسىيىتى ـ ئوغۇللىرىغا تىلىگەن بەخت-بەرىكەتلىرى ۋە بەرگەن بېشارەتلىرى

1 ئاندىن ياقۇپ ئوغۇللىرىنى چاقىرىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ ھەممىڭلار جەم بولۇڭلار، مەن سىلەرگە كېيىنكى
كۈنلەردە سىلەر يولۇقىدىغان ئىشلارنى ئېيتىپ بېرەي: ـ
2 يېغىلىپ كېلىپ ئاكىلاڭلار، ئى ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى؛
ئاتاڭلار ئىسرائىلغا قۇلاق سېلىڭلار.
3 ئەي رۇبەن، سەن مېنىڭ تۇنجى ئوغلۇمسەن،
كۈچ-قۇدرىتىمسەن،
كۈچۈم بار ۋاقتىمنىڭ تۇنجى مېۋىسىدۇرسەن،
سالاپەت ۋە قۇدرەتتە ئالدى ئىدىڭ،■
4 لېكىن قايناپ تېشىپ چۈشكەن سۈدەك،
ئەمدى ئالدى بولالمايسەن؛
سەن ئاتاڭنىڭ كۆرپىسىگە چىقتىڭ،
شۇنىڭ بىلەن سەن ئۇنى بۇلغىدىڭ!
ئۇ مېنىڭ كۆرپەمنىڭ ئۈستىگە چىقتى!□ ■
5 شىمئون بىلەن لاۋۋي قېرىنداشلاردۇر؛
ئۇلارنىڭ قىلىچلىرى زوراۋانلىقنىڭ قوراللىرىدۇر! □
6 ئاھ جېنىم، ئۇلارنىڭ مەسلىھىتىگە كىرمىگىن!
ئى ئىززىتىم، ئۇلارنىڭ جامائىتى بىلەن چېتىلىپ قالمىغاي!
چۈنكى ئۇلار ئاچچىقىدا ئادەملەرنى ئۆلتۈرۈپ،
ئۆز بېشىمچىلىق قىلىپ بۇقىلارنىڭ پېيىنى كەستى.■
7 ئۇلارنىڭ ئاچچىقى ئەشەددىي بولغاچقا لەنەتكە قالسۇن!
غەزىپىمۇ رەھىمسىز بولغاچقا لەنەتكە قالسۇن!
مەن ئۇلارنى ياقۇپنىڭ ئىچىدە تارقىتىۋېتىمەن،

■ **48:20** يەر. 20.31:
□ **48:22** »مەن ساڭا ... بىر ئۈلۈش يەرنى ئارتۇق بەردىم« ـ دېگەن سۆزلەرنىڭ يەنە مۇمكىن بولغان ئىككى مەنىسى بار: ـ (1) »ساڭا... ئاشۇ »ياغلىق رايون«)كۆپ زەيتۇن مېيىنى چىقىدىغان زېمىن(نى تەقدىم قىلدىم،...« ياكى (2) »ساڭا... شەكىم دېگەن يەرنى ... تەقدىم قىلدىم« (34-□□□□ كۆرۈڭ). ئەمەلىيەتتە ئۆچ مەنە ئوخشاشلا توغرا بولۇشى مۇمكىن.
■ **48:22** يە. 7:13□ 1:16□ 1:17 8.24:
■ **49:3** يار. 32:29□ قان. 17:21□ زەب. 51.78:
□ **49:4** »ئۇ مېنىڭ كۆرپەمنىڭ ئۈستىگە چىقتى«! ـ رۇبەننىڭ ئاتىسىنىڭ توقىلى بىلھاھ بىلەن بىللە ياتقىنىنى كۆرسىتىدۇ .(22:35)
ياقۇپنىڭ بۇ ئۈلۈغ بېشارەتلىرى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە تەپسىلىيرەك توختىلىمىز.■ **49:4** يار. 22:35□ 1تار. 1.5: □ **49:5** »ئۇلارنىڭ قىلىچلىرى زوراۋانلىقنىڭ قوراللىرىدۇر«! ـ 31-25:34-نى كۆرۈڭ. ■ **49:6** يار. 25.34:

ئىسرائىلنىڭ ئىچىدە ئۇلارنى چېچىۋېتىمەن.□ ■
8 ئەي يەھۇدا! سېنى بولسا قېرىنداشلىرىڭ تەرىپلەر،
قولۇڭ دۈشمەنلىرىڭنىڭ گەجگىسىنى باسار.
ئاتاڭنىڭ ئوغۇللىرى ساڭا باش ئۇرار،□
9 يەھۇدا ياش بىر شىردۇر؛
ئەي ئوغلۇم، سەن ئوۋۇنى تۈتۈپلا چىقتىڭ؛
ئۇ شىردەك ئوۋنىڭ يېنىدا چۆكۈپ سوزۇلۇپ ياتسا،
ياكى چىشى شىردەك يېتىۋالسا،
كىممۇ ئۇنى قوزغاشقا پېتىنار؟□ ■
10 شاھانە ھاسا يەھۇدادىن كېتىپ قالمايدۇ،
يەھۇدانىڭ پۇشتىدىن قانۇن چىقارغۇچى ئۆكسۈمەيدۇ،
تاكى شۇ ھوقۇق ئىگىسى كەلگۈچە كۈتىدۇ؛
كەلگەندە، جاھان خەلقلىرى ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىدۇ.□ ■
11 ئۇ تەخىينى ئۈزۈم تېلىغا،
ئېشەك بالىسىنى سورتلۇق ئۈزۈم تېلىغا باغلاپ قويار.
ئۇ لباسىنى شارابتا يۇيۇپ،
تونىنى ئۈزۈم شەربىتىدە يۇيار.□
12 ئۇنىڭ كۆزلىرى شارابتىن قىزىرىپ كېتەر،
چىشلىرى سۈت ئىچكىنىدىن ئاپئاق ئۇرار.□
13 زەبۇلۇن دېڭىز بويىنى ماكان قىلار،
ماكانى كېمىلەرنىڭ پاناھگاھى بولار،
يەر-زېمىنى زىدونغىچە يېتىپ بارار.■
14 ئىسساكار بەستلىك بەردەم بىر ئېشەكتۇر،
ئۇ ئىككى قوتان ئارىسىدا ياتقاندۇر؛

□ **49:7 »تارقىتىۋېتىمەن،... چېچىۋېتىمەن«** ـ ياقۇپ پەيغەمبەر بولغاچقا ئۇنىڭ مۇشۇ سۆزلىرى خۇدانىڭ سۆزىگە باراۋەر بولىدۇ. بۇ سۆزنى خۇدا ئۆزى ياقۇپنىڭ ئاغزى ئارقىلىق ئېيتقان بولسا كېرەك.

■ **49:7** يە. 1:19□ 45.21-3:

□ **49:8 »سېنى بولسا قېرىنداشلىرىڭ تەرىپلەر«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »يەھۇدا« دېگەننىڭ مەنىسى »تەرىپلەش« ياكى »مەدھىيە«دۇر (35:29□□ كۆرۈڭ.)

□ **49:9 »سەن ئوۋ ئۈتۈپلا چىقتىڭ«** ـ بۇ سۆز، شۇبھىسىزكى، يەھۇدانىڭ كەلگۈسىدە تولۇق غەلبە قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »شىردەك چۆكۈپ سوزۇلۇپ ياتسا ياكى چىشى شىردەك يېتىۋالسا« دېگەن سۆزلەرگە »ئوۋنىڭ يېنىدا« دېگەن سۆزلەرنى قوشۇپ كىرگۈزىدۇق؛ چۈنكى بىزنىڭچە بۇ جۈملە ئالدىنقى جۈملە بىلەن زېچ باغلىنىشلىق. دېمەك، يەھۇدا غەلبە قىلىپلا قالماي، يەنىكى غەلىبىنىڭ مېۋىلىرىدىن بىمالال ھۈزۈرلىنىشقا مۇيەسسەر بولىدۇ. يەھۇدا مەسىھنىڭ ئەجدادى بولغاچقا، مۇشۇ سۆزلەر مەسىھنىڭ ئۆزى توغرىسىدا تېخىمۇ ئىناۋەتلىك بولۇشى كېرەك.

»ئۇ شىردەك ئوۋنىڭ يېنىدا چۆكۈپ سوزۇلۇپ ياتسا، ياكى چىشى شىردەك يېتىۋالسا،...« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ شىردەك ياكى چىشى شىردەك ماراشقا يېتىۋالسا،...«.

■ **49:9** چۈل. 9:24□ مىك. 7.5:

□ **49:10 »يەھۇدانىڭ پۇشتىدىن«** ـ ئىبراني تىلىدا »يەھۇدانىڭ پۇتلىرى ئارىسىدىن« ـ دېمەك، ئۇنىڭ نەسلىدىن، پۇشتىدىن. **»قانۇن چىقارغۇچى«** ـ ياكى »ئىدارە قىلغۇچىنىڭ تۈتقىنى تايىقى.« **»شۇ ھوقۇق ئىگىسى«** ـ ئىبراني تىلىدا »شىلوھ« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ تۈلۈغ بېشارەت توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ **49:10** مات. 6.2:

□ **49:11 »شارابتا«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۈزۈم قېنىدا.« **»ئېشەك بالىسىنى سورتلۇق ئۈزۈم تېلىغا باغلاپ قويار، ... لباسىنى شارابتا يۇيۇپ، تونىنى ئۈزۈم شەربىتىدە يۇيار«** ـ دېمەك، يەھۇدا قەبىلىسى شۇنچە باي بولىدۇكى، تەخەينى ئەڭ ئېسىل ئۈزۈم تېلىغا باغلايدۇ، تەخەينىنىڭ ئۆزى تارتىپ يۇلۇۋېتىشىدىن ياكى ئۇنى يەپ كېتىشىدىن قورقايدۇ ۋە خالىسا كىيىمىنى يۇغاندا سۈنىڭ ئورنىدا شاراب ئىشلىتىدۇ.□ **49:12 »قىزىرىپ كېتەر«** ـ ياكى »ئورلىنار.«

■ **49:13** يە. 10.19□□ 11:

15 ئۆ ئارامگاھنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىگە قاراپ،
زېمىننىڭ ئېسىللىقىنى كۆرۈپ،
يۈك كۆتۈرۈشكە مۇرىسىنى ئېگىپ،
ئالۋانغا ئىشلەيدىغان قۇل بولۇپ قالار.□
16 دان ئىسرائىل قەبىلىلىرىدىن بىرى بولار،
ئۆز خەلقىگە ھۆكۈم چىقىرار.□
17 دان يول ئۈستىدىكى يىلان،
چىغىر يول ئۈستىدە تۇرغان زەھەرلىك بىر يىلاندۇر.
ئۆ ئاتنىڭ تۇيىقىنى چېقىپ،
ئات مىنگۈچىنى ئارقىغا مولاق ئاتقۇزار.
18 ئى پەرۋەردىگار، نىجاتىڭغا تەلمۈرۈپ كۈتۈپ كەلدىم!

19 گادقا بولسا، قاراقچىلار قوشۇنى ھۇجۇم قىلار،
لېكىن ئۆ تاپىنىنى بېسىپ زەربە بېرەر.□
20 ئاشىرنىڭ تامىقىدا زەيتۇن مېيى مول بولار،
ئۆ شاھلار ئۈچۈن نازۇ-نېمەتلەرنى تەمىنلەر.□
21 نافتالىدىن چىرايلىق گەپلەر چىقار،
ئۆ ئەركىن قويۇۋېتىلگەن مارالدۇر.
22 يۈسۈپ مېۋىلىك دەرەخنىڭ شېخىدۇر،
بۇلاقنىڭ يېنىدىكى كۆپ مېۋىلىك شاختەكتۇر؛
ئۆنىڭ شاخچىلىرى تامدىن ھالقىپ كەتكەندۇر.□ ■
23 يا ئاتقۇچىلار ئۆنىڭغا ئازار قىلىپ،
ئۆنىڭغا ئوق ئاتتى، ئۆنىڭغا نەپرەتلەندى.■
24 ھالبۇكى، ئۆنىڭ ئوقيايى مەزمۇت تۇرار،
قول-بىلەكلىرى ئەپىلىك تۇرغۇزۇلار،
شۇ كۈچ ياقۇپتىكى قۇدرەت ئىگىسىنىڭ قوللىرىدىندۇر ـ
)ئىسرائىلنىڭ قورام تېشى، يەنى ئۆنىڭ پادىچىسى ئۆنىڭدىن چىقار(!□
25 ئاشۇ كۈچ ئاتاڭنىڭ تەڭرىسىدىندۇر ـ)ئۆ ساڭا مەدەت بېرەر(!
يەنى ھەممىگە قادىردىندۇر ـ ئۆ سېنى بەركەتلەر!
يۇقىرىدا ئاسماننىڭ بەركەتلىرى بىلەن،

□ **49:15** »ئارامگاھ« ـ بەلكىم خۇدا ئۆزىگە ۋەدە قىلغان مىراس زېمىننىڭ ياخشى بىر قىسمىنى كۆرسەتسە كېرەك.

□ **49:16** »دان« ـ يۇ نامنىڭ مەنىسى »ھۆكۈم« ياكى »ھۆكۈم چىقارغۇچى« ياكى »سوتچى.«

□ **49:19** » گاد« ـ ئىبرانىي تىلىدا » گاد«نىڭ مەنىسى »قوشۇن« ياكى »ھۇجۇم.«

□ **49:20** »ئاشىرنىڭ تامىقىدا زەيتۇن مېيى مول بولار« ـ ياكى »ئاشىرنىڭ يېرىدىن مول ئاشلىق چىقار.«

□ **49:22** »دەرەخنىڭ شېخى« ـ ئىبرانىي تىلىدا مۇشۇ يەردە »مېۋىلىك دەرەخنىڭ بالىسى« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ ئىككى جۈملە ئېچىدىكى »مېۋىلىك« دېگەن سۆز »ئەفرائىم« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ؛ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى »ئەفرائىم« دېگەننىڭ مەنىسى »ئىككى ھەسسە مېۋىلىك.« »ئۆنىڭ شاخچىلىرى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆنىڭ قىزلىرى.«

■ **49:22** 1تار. 1.5:

■ **49:23** يار. 20.50:

□ **49:24** »ئىسرائىلنىڭ قورام تېشى، يەنى ئۆنىڭ پادىچىسى ئۆنىڭدىن چىقار«! ـ دېمەك، »ئىسرائىلنىڭ قورام تېشى«، »ئۆنىڭ ھەقىقىي پادىچىسى«، يەنى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ خۇدانىڭ ئۆزىدىن چىقىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »(يەنى ئىسرائىلنىڭ قورام تېشىدىن، ئۆنىڭ پادىچىسىدىندۇر.«(

تۆۋەندە ياتقان چوڭقۇر سۇلارنىڭ بەرىكەتلىرى بىلەن،
ئەچەك بىلەن بالياتقۇنىڭ بەرىكىتى بىلەن سېنى بەرىكەتلەر!□
26 سېنىڭ ئاتاڭنىڭ تىلىگەن بەرىكەتلىرى ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ تىلىگەن بەرىكەتلىرىدىن زىيادە بولدى،
ئۇلار مەڭگۈلۈك تاغ-ئېدىرلارنىڭ چەتلىرىگىچە يېتەر،
ئۇلار يۇسۇپنىڭ بېشىغا چۈشەر،
يەنى ئۆز قېرىنداشلىرىدىن ئايرىم تۇرغۇچىنىڭ چوققىسىغا تېگەر.□ ■
27 بىنيامىن يىرتقۇچ بۆرىدەكتۇر؛
ئەتىگەندە ئۇ ئوۋنى يەر،
كەچقۇرۇن ئۇ ئولجىسىنى تەقسىم قىلار« ـ دېدى.
28 بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسى بولۇپ، مەزكۇر سۆزلەر بولسا ئاتىسىنىڭ ئۇلارغا تىلىگەن بەخت-بەرىكەت سۆزلىرىدۇر. ئۇ شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە ماس كېلىدىغان بىر بەرىكەت بىلەن ئۇلارغا بەخت-بەرىكەت تىلىدى.

ياقۇپنىڭ تۆلۈمى ۋە ئاخىرقى ۋەسىيىتى

29 ئاندىن ياقۇپ ئۇلارغا مۇنداق تاپىلىدى: ـ »مەن ئەمدى ئۆز قوۋمىمنىڭ قېشىغا قوشۇلىمەن. سىلەر مېنى ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ يېنىدا، ھىتتىيلاردىن بولغان ئەفروننىڭ ئېتىزلىقىدىكى غارغا دەپنە قىلىڭلار؛
30 ئۇ غار بولسا قانائان زېمىنىدا مامرەنىڭ ئۇدۇلىدا، ماكپېلاھنىڭ ئېتىزلىقىدا. غارنى ئىبراھىم گۇرىستان بولسۇن دەپ شۇ ئېتىزلىق بىلەن قوشۇپ ھىتتىي ئەفروندىن سېتىۋالغانىدى.■
31 شۇ يەردە ئىبراھىم ئايالى ساراھ بىلەن دەپنە قىلىنغان؛ شۇ يەردە ئىسھاق ئايالى رىۋكاھ بىلەنمۇ دەپنە قىلىنغان؛ شۇ يەردە مەنمۇ لىياھنى دەپنە قىلدىم.■
32 بۇ ئېتىزلىق ھەم ئېچىدىكى غار ھەتتىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن سېتىۋېلىنغانىدى.«
33 ياقۇپ ئوغۇللىرىغا بۇ ۋەسىيەتنى تاپىلاپ بولۇپ، پۇتلىرىنى كارىۋاتتا تۆزلەپ، نەپەس توختاپ ئۆز قوۋمىغا قوشۇلدى.■

50

ياقۇپنىڭ دەپنە قىلىنىشى

1 يۇسۇپ ئاتىسىنىڭ يۈزىگە ئۆزىنى ئېتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىدە يىغلاپ، ئۇنى سۆيدى.
2 ئاندىن يۇسۇپ ئۆز خىزمىتىدە بولغان تېۋىپلارغا ئاتىسىنى مۇمىيا قىلىشنى بۇيرۇدى؛ شۇنىڭ بىلەن تېۋىپلار ئىسرائىلنى مۇمىيا قىلدى.□
3 بۇنى قىلىشقا قىرىق كۈن كەتتى، چۈنكى مۇمىيا قىلىشقا شۇنچىلىك كۈن كېتەتتى. مىسىرلىقلار ئۇنىڭغا يەتمىش كۈن ماتەم تۇتتى.

□ **49:25** »**ھەممىگە قادىر**« ـ خۇدانىڭ بىر نامىدۇر.
□ **49:26** »**ئۇلار مەڭگۈلۈك تاغ-ئېدىرلارنىڭ چەتلىرىگىچە يېتەر**« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئۇلار مەڭگۈلۈك تاغلارنىڭ بەرىكەتلىرىدىن زىيادە بولدى.« »**ئۆز قېرىنداشلىرىدىن ئايرىم تۇرغۇچىنىڭ...**« ـ يا كى »ئۆز قېرىنداشلىرى ئارىسىدىن ئەمىر بولغۇچىنىڭ...«.
■ **49:26** قان. 33:16
■ **49:30** يار. 9.23:16
■ **49:31** يار. 9:25□ 29:35□ روس. 16.7:
■ **49:33** روس. 15.7:
□ **50:2** »**مۇمىيا قىلىش**« ـ ئادەمنىڭ جەسىتىنى چىرىشتىن ساقلاشتىن ئىبارەتتۇر. مىسىردا ئالاھىدە مۇمىيا قىلىش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار بار ئىدى؛ لېكىن ئۇ كىشىلەر مۇمىيا قىلغاندا كۆپ پۇتىھەرەسلىك مۇراسىملىرىنى ئوتكۈزەتتى، شۇڭا يۇسۇپ ئۇلارنى ئىشلەتمەي، بەلكى ئۆز تېۋىپلىرىنى شۇ ئىشقا بۇيرۇدى.

5-4 ئۇنىڭغا هازا تۆتۈش كۈنلىرى تۆتۈپ بولغاندا، يۈسۈپ پىرەۋنىڭ ئوردىسىدىكىلەرگە: ـ مەن نەزىرىڭلاردا
ئىلتىپات تاپقان بولسام، پىرەۋننىڭ قۇلاقلىرىغا سۆز قىلىڭلاركى: ـ ئاتام ماڭا قەسەم قىلدۇرۇپ: »مانا مەن
تۈگىمەن؛ سەن مېنى مەن قانائان زېمىنىدا تۈزۈم ئۈچۈن كولاپ قويغان گۆرگە دەپنە قىلغىن« دېگەنىدى. ئەمدى
پىرەۋن ماڭا ئىجازەت بەرگەي، مەن بېرىپ ئاتامنى دەپنە قىلىپ بولۇپ يېنىپ كەلسەم، ـ دېدى.■
6 پىرەۋن جاۋابەن: ـ سەن بېرىپ تۈزۈڭگە ئاتاڭ قەسەم قىلدۇرغاندەك ئۇنى دەپنە قىلغىن، دېدى.
7 شۇنىڭ بىلەن يۈسۈپ ئاتىسىنى دەپنە قىلغىلى ماڭدى. پىرەۋننىڭ بارلىق خىزمەتكارلىرى، ئوردىنىڭ ئاقساقاللىرى
هەم مىسىر زېمىنىدىكى ئاقساقاللار ئۇنىڭ بىلەن هەمراه بولۇپ ماڭدى.
8 يۈسۈپنىڭ ئۆيىدىكى هەممىسى، قېرىنداشلىرى ۋە ئاتىسىنىڭ ئۆيىدىكىلەرمۇ بىلله باردى؛ ئۇلار پەقەت كىچىك
بالىلىرى، قوي-كالا پادىلىرىنى گوشەن يۇرتىدا قويۇپ كەتتى.
9 ئۇنىڭ بىلەن يەنە جەڭ هارۋىلىرى ۋە ئاتلىقلارمۇ بىلله باردى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ناهايىتى چوڭ بىر قوشۇن
بولدى.
10 ئۇلار ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى »ئاتادىنىڭ خامىنى«غا يېتىپ كەلگەندە، شۇ يەردە قاتتىق ۋە
هەسرەتلىك يىغا-زار قىلىپ ماتەم تۇتۇپ يىغلاشتى. يۈسۈپ ئاتىسى ئۈچۈن يەتتە كۈن ماتەم تۇتتى.
11 شۇ يۇرتتا ئولتۇرۇشلۇق قانائانىيلار ئاتادىنىڭ خامىنىدا بولغان بۇ ماتەمنى كۆرۈپ: ـ بۇ مىسىرلىقلارنىڭ ئىنتايىن
قاتتىق تۇتقان هازىسى بولدى، دېيىشتى. بۇ سەۋەبتىن ئۇ جاينىڭ نامى »ئابەل-مىزرائىم« دەپ ئاتالدى؛ ئۇ ئىئوردان
دەريا‌سىنىڭ ئۇ تەرىپىدىدۇر.□
12 ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى ئۇنىڭ ئۇزلىرىگە تاپىلىغىنىدەك قىلدى؛
13 ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئۇنى قانائان زېمىنىغا ئېلىپ بېرىپ، مامرەنىڭ ئۈدۈلىدا، ماكپېلاهنىڭ ئېتىزلىقىنىڭ ئىچىدىكى
غاردا دەپنە قىلدى. شۇ غارنى ئىبراهىم قەبرىستانلىق قىلاي دەپ ماكپېلاهنىڭ ئېتىزلىقى بىلەن قوشۇپ هىتتىي
ئەفروندىن سېتىۋالغانىدى.■
14 يۈسۈپ ئاتىسىنى دەپنە قىلغاندىن كېيىن، تۈزى، قېرىنداشلىرى، شۇنداقلا ئاتىسىنى دەپنە قىلىشقا ئۇنىڭغا هەمراه
بولۇپ چىققان هەممە خەلقلەر مىسىرغا يېنىپ كەلدى.

يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىنى خاتىرجەم قىلىشى

15 لېكىن يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرى ئاتىسىنىڭ ئۆلۈپ كەتكىنىنى كۆرگەندە: ـ ئەمدى يۈسۈپ بىزگە دۈشمەن بولۇپ
بىزنىڭ ئۇنىڭغا قىلغان بارلىق يامانلىقىمىزنى ئۈستىمىزگە ياندۇرارمىكىن، دېيىشتى.
16 ئۇلار يۈسۈپنىڭ قېشىغا ئادەم ئەۋەتىپ: ـ ئاتىلىرى ئۆلۈشتىن ئىلگىرى بىزگە ۋەسىيەت قىلىپ تاپىلاپ: ـ
17 »سىلەر يۈسۈپكە: ـ ئاكىلىرىڭ ساڭا رەزىللىك قىلغانىدى؛ ئەمدى ئۇلارنىڭ ئاسىيلىقى هەم گۇناهىنى
كەچۈرگىن! ـ دەڭلار« ـ دېگەنىدى. هازىر سىلىدىن ئۆتۈنۈمىزكى، ئاتىلىرىنىڭ خۇداسىنىڭ بەندىلىرىنىڭ ئاسىيلىقىنى
كەچۈرگەيلا! ـ دېدى. يۈسۈپ بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ يىغلىدى.
18 ئاندىن ئاكىلىرى كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆزلىرىنى يەرگە ئېتىپ: ـ مانا، بىز سىلىنىڭ قۇللىرىدۇرمىز! ـ دېدى.
19 لېكىن يۈسۈپ ئۇلارغا جاۋابەن: ـ قورقماڭلار! مەن خۇدانىڭ ئورنىدا تۇرۇۋاتامدىم؟■
20 سىلەر دەرۋەقە ماڭا شۇ ئىشنى يامان نىيەت بىلەن قىلدىڭلار؛ لېكىن خۇدا بۇگۈنكى كۈندىكىدەك نۇرغۇنلىغان
خەلقنىڭ جېنىنى تىرىك ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن شۇ ئىشنى ياخشىلىققا بېكىتكەنىدى.

■ **5-50:4** يار. 29.47:
□ **50:11** »ئابەل-مىزرائىم« ـ مەنىسى: »مىسىرلىقلارنىڭ ماتىمى« ۋە »مىسىرلىقلارنىڭ ئېتىزلىقى« دېگەنلەرنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. »ئىئوردان
دەريا‌سىنىڭ ئۇ تەرىپىدە« ـ ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ شەرقىي تەرىپىدە. ■ **50:13** يار. 16:23□ روس. 15.7□16: ■ **50:19** يار. 5.45:

21 شۇنىڭ ئەمدى قورقماڭلار، مەن ھەم سىلەرنى ھەم بالا-چاقىلىرىڭلارنى باقىمەن، ـ دېدى ۋە ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى خاتىرجەم قىلىپ مېھىرلىك گەپ قىلدى.

يۈسۈپنىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشى

22 يۈسۈپ ئاتىسىنىڭ جەمەتى بىلەن بىللە مىسىردا تۇرۇپ قالدى. يۈسۈپ بىر يۈز ئون يىل ئۆمۈر كۆردى.
23 بۇ تەرىقىدە يۈسۈپ ئەفرائىمنىڭ ئۈچىنچى ئەۋلادىنى كۆردى؛ مانا‌سسەھنىڭ ئوغلى ماكىرنىڭ بالىلىرىمۇ ئۇنىڭ تىزلىرى ئۈستىدە تۇغۇلدى.□ ■
24 يۈسۈپ قېرىنداشلىرىغا: ـ مەن ئۆلۈپ كېتىمەن؛ لېكىن خۇدا چوقۇم سىلەرنى يوقلاپ سىلەرنى بۇ زېمىندىن چىقىرىپ، ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپقا بېرىشكە قەسەم قىلىپ ۋەدە قىلغان زېمىنغا يەتكۈزىدۇ، ـ دېدى.□ ■
25 ئاندىن يۈسۈپ يەنە قېرىنداشلىرىغا قەسەم ئىچكۈزۈپ: »خۇدا سىلەرنى چوقۇم يوقلايدۇ، شۇ چاغدا سىلەر مېنىڭ سۆڭەكلىرىمنى ئېلىپ، بۇ يەردىن چىقىپ كېتىشىڭلار كېرەك«، ـ دېدى.□ ■
26 يۈسۈپ بىر يۈز ئون ياشقا كىرگەندە ۋاپات تاپتى. ئۇلار ئۇنى مۇمىيا قىلىپ، مىسىردا بىر مېيىت ساندۇقىغا سېلىپ قويدى.

□ **50:23** »ماكىرنىڭ بالىلىرىمۇ ئۇنىڭ تىزلىرى ئۈستىدە تۇغۇلدى« ـ دېگەن ئىبارە بەلكىم: (1) يۈسۈپ مۇشۇ چەۋرىلىرىگە تۇزىنىڭ ئوغۇللىرىدەك قارايتتى؛ (2) مۇشۇ چەۋرىلىرى يۈسۈپنىڭ بۇۋاستە مىراسخورى قىلىندى.
■ **50:23** چۈل. 39.32:
□ **50:24** »خۇدانىڭ يوقلىشى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يوقلاش« دېگەن بۇ پېشىل خۇدا بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىشلىتىلگەن بولسا، ئۇنىڭ غەمخورلۇق قىلىشى، ئىنسانلىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشىنى تۇز ئىچىگە ئالىدۇ. ■ **50:24** ئىر. 22.11: □ **50:25** »يوقلاش« ـ توغرۇلۇق 24-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **50:25** مىس. 19:13 يە. 32.24:

مىسردىن چىقىش

ئىسرائىللارنىڭ مىسردا تارتقان ئازابلىرى

1 ۋە تۆۋەندىكىلەر ئىسرائىل بىلەن بىللە مىسرغا بارغان ئوغۇللىرىنىڭ ئىسىملىرى)ئۇلار ھەرقايىسىسى ئۆز بالا-
چاقىلىرىنى ئېلىپ، ياقۇپ بىلەن بىللە مىسرغا بارغاندى:(ـ □ ■
2 رۇبەن، شىمئۇن، لاۋِي، يەھۇدا،
3 ئىسساكار، زەبۇلۇن، بىنيامىن،
4 دان، نافتالى، گاد ۋە ئاشىر.
5 ئەمدى ياقۇپنىڭ پۇشتىدىن بولغانلار جەمئِي بولۇپ يەتمىش ئادەم ئىدى. بۇ ۋاقىتتا يۈسۈپ مىسردا ئىدى.■
6 كېيىن يۈسۈپ، ئۇنىڭ بارلىق قېرىنداشلىرى ھەمدە بارلىق زامانداشلىرى ئۆلۈپ تۈگىدى.
7 شۇنداقتىمۇ، ئىسرائىللار كۆپ تۈغۇلۇپ، تېز ئاۋۇپ، ئىنتايىن كۈچەيدى؛ ئۇلار زېمىنغا بىر كەلدى.■
8 ئۇ ۋاقىتلاردا يۈسۈپنى بىلمەيدىغان يېڭى بىر پادىشاھ مىسردا تەختكە چىقتى. □ ■
9 ئۇ خەلقىگە: مانا، ئىسرائىللارنىڭ خەلقى بىزدىن زىيادە ئاۋۇپ ھەمدە بىزدىنمۇ كۈچلىنىپ كەتتى.
10 ئەمدى بىز ئۇلارغا نىسبەتەن ئاقىلانە ئىش تۇتايلى؛ بولمىسا، ئۇلار تېخىمۇ ئاۋۇپ كېتىدۇ، مۇبادا ئۇرۇش پارتلاپ
قالسا، شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلار دۈشمەنلىرىمىز تەرەپكە ئۆتۈپ، بىزگە ھۇجۇم قىلىپ، يۇرتىمىز چىقىپ كېتىشى
مۇمكىن، ـ دېدى.■
11 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇلارنى قاتتىق ئەمگەكلەر بىلەن خارلاش ئۈچۈن ئىش باشلىرىنى تەيىنلەپ نازارەتچىلىككە
قويدى. شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار پىرەۋۇن ئۈچۈن پىتوم بىلەن رائامسەس دېگەن ماددىي ئەشيا ساقلايدىغان
شەھەرلەرنى ياساپ بەردى. □
12 لېكىن ئۇلارنى قانچە ئەزگەنسېرى، بۇلار شۇنچە كۆپىيىپ ھەممە يەرنى قاپلىدى؛ بۇنىڭ بىلەن مىسرلىقلار
ئىسرائىللارغا ئۆچ بولۇپ كەتتى. □ ■
13 شۇنىڭ بىلەن مىسرلىقلار ئىسرائىللارغا زۇلۇم قىلىپ، ئۇلارنى تېخىمۇ قاتتىق ئىشلىتىپ ئېغىر ئىشلارغا سالدى.
14 مىسرلىقلار ئۇلارنى لايچىلىق، خىش-كېسەك قۇيۇش ۋە ئېتىزلارنىڭ ھەرخىل ئەمگەكلىرىگە سېلىپ، ئىشنىڭ
قاتتىقلىقى بىلەن ئۇلارنىڭ ئۇرمۇشىغا قاتتىق ئېغىرچىلىق سالدى؛ ئۇلارنى ئىمە ئەمگەككە سالمىسۇن، ئىنتايىن جاپالىق
ئىدى.
15 مىسر پادىشاھى ئىككى ئىبرانِي ئۇغۇت ئانىسىغا سۆز قىلىپ)ئۇلارنىڭ بىرىنىڭ ئىسمى شىفراھ، يەنە بىرىنىڭ
ئىسمى پۇئاھ ئىدى:(□

□ **1:1 »ۋە«** ـ »ۋە« دېگەن بۇ سۆز »مىسردىن چىقىش« دېگەن كىتابنىڭ »يارىتىلىش« دېگەن كىتاب بىلەن زىچ باغلىنىشلىق ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. »يار.» 26:50 نى كۆرۈڭ. **»ئىسرائىل«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا ياقۇپنىڭ ئىسمىنى »ئىسرائىل«غا ئۆزگەرتكەندى »)يار.» 28:32، 10:35 نى كۆرۈڭ.(

■ **1:1** يار. 8:46 مىس. 14.6:

■ **1:5** يار. 27:46 قان. 22:10 روس. 14.7:

■ **1:7** قان. 5:26 روس. 17:

□ **1:8 »يۈسۈپنى بىلمەيدىغان يېڭى بىر پادىشاھ«** ـ بەلكىم »ھىكسوس پىرەۋنلەر« سۈلالىسىنى ئاغدۇرغان كىشى »ئاقۇس«)ملادىيەدىن ئىلگىرى 1546-1570-يىللار(بولۇشى مۇمكىن. ■ **1:8** روس. 187: ■ **1:10** روس. 197: □ **1:11 »رائامسەس«** ـ باشقا يەرلەردە »رامسەس« دەپ ئاتىلىدۇ.□ **1:12 »ئىسرائىللارغا ئۆچ بولۇپ كەتتى«** ـ ياكى »ئىسرائىللار تۆپەيلىدىن ئازار يېدى.« ■ **1:12** زەب. 105:24-25 □ **1:15** »ئىبرانىيلار« ـ يەھۇدىيلارنى، يەنى ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ.

16 ـ سىلەر قاچانلىكى ئىبرانىي خوتۇنلارنى تۇغدۇرساڭلار، تۇغقاندا ئوبدان قاراڭلار، بوۋاق ئوغۇل بولسا،
ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار؛ قىز بولسا، تىرىك قويۇڭلار، ـ دېدى.□
17 لېكىن تۇغۇت ئانىلىرى خۇدادىن قورقۇپ، مىسىرنىڭ پادىشاھى ئېيتقاندەك قىلماي، بەلكى ئوغۇل
بوۋاقلارنى تىرىك قويدى.
18 شۇڭا مىسىرنىڭ پادىشاھى تۇغۇت ئانىلىرىنى چاقىرتىپ ئۇلاردىن: ـ بۇ نېمە قىلغىنىڭلار؟! ئوغۇل بالىلارنى نېمىشقا
تىرىك قويدۇڭلار؟ ـ دەپ سوريدى.
19 تۇغۇت ئانىلىرى پىرەۋنگە جاۋاب بېرىپ: ـ ئىبرانىي ئاياللار مىسىرلىق ئاياللارغا ئوخشىمايدۇ. ئۇلار كۆچلۈك،
ساغلام-تىمەن بولغىنى ئۈچۈن تۇغۇت ئانىلىرى ئۇلارنىڭ قېشىغا يېتىپ بارغۇچە، ئۇزلىرى تۇغۇپ بولىدۇ، ـ دېدى.
20 نەتىجىدە، خۇدا تۇغۇت ئانىلىرىغا ئىلتىپات كۆرسەتتى؛ ئىسرائىل خەلقى داۋاملىق كۆپەيىپ، تېخىمۇ كۆچەيدى.
21 شۇنداق بولدىكى، تۇغۇت ئانىلىرى خۇدادىن قورقىدىغان ئىخلاسمەن بولغانلىقى ئۈچۈن خۇدا ئۇلارنى ئائىلىلىك
بولۇشقا مۇيەسسەر قىلدى.
22 بۇنىڭ بىلەن پىرەۋن بارلىق پۇخرالىرىغا: ـ ئىسرائىللاردىن يېڭى تۇغۇلغان ئوغۇل بالىلارنىڭ ھەممىسنى دەريا غا
تاشلاڭلار، لېكىن قىز بالىلارنىڭ ھەممىسنى تىرىك قالدۇرۇڭلار، دەپ ئەمر قىلدى.□ ■

2 بۇ ئايال هامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ئانا ئۇنىڭ چىرايلىق ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنى ئۈچ ئاي يوشۇرۇپ
ساقلىدى. ■
3 ئۇنى يەنە يوشۇرۇشقا ئامالسىز قالغاندا، قومۇشتىن بىر سېۋەت ياساپ، ئۇنىڭغا ياريىلىم ۋە موم سۈۋاپ، بالىنى
ئىچىگە سېلىپ، دەريانىڭ قىرغىقىدىكى قومۇشلاۋۇق ئارىسىغا قويۇپ قويدى. □
4 ئاندىن بالىنىڭ هەدىسى ئۇنىڭغا نېمە بولارىكىن دەپ يىراقتىن قاراپ تۇردى.
5 ئۇ ۋاقىتتا پىرەئۇننىڭ قىزى سۈيغا چۆمۈلگىلى دەريا تەرەپكە كەلدى؛ ئۇنىڭ چۆرىلىرى دەريا بويىدا ئايلىنىپ
يۈردى. پىرەئۇننىڭ قىزى قومۇشلاۋۇقىنىڭ ئارىسىدا تۇرغان سېۋەتنى كۆرۈپ، خاس چۆرىسىنى ئۇنى ئېلىپ چىقىشقا
ئەۋەتتى. □ ■
6 ئۇ سېۋەتنى ئېچىپ قارىۋىدى، مانا، بىر ئوغۇل بالىنى كۆردى ۋە ئۇ بالا يىغلاپ كەتتى. مەلىكە ئۇنىڭغا ئىچ
ئاغرىتىپ: ـ بۇ شۇبهىسىزكى ئىبرانىيلارنىڭ بالىلىرىدىن بىرى ئىكەن، دېدى.
7 ئۇ چاغدا بالىنىڭ هەدىسى پىرەئۇننىڭ قىزىدىن: ـ مەن بېرىپ، سىلى ئۈچۈن بالىنى ئېمىتىپ باقىدىغان بىر ئىبراني
ئىنسكانا تېپىپ كېلەيمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
8 پىرەئۇننىڭ قىزى ئۇنىڭغا: ـ بارغىن، دېدى. قىز بېرىپ بوۋاقنىڭ ئانىسىنى چاقىرىپ كەلدى.
9 پىرەئۇننىڭ قىزى ئۇنىڭغا: ـ بۇ بالىنى ئېلىپ كېتىپ مەن ئۈچۈن ئېمىتىپ بېقىپ بەر؛ هەققىڭنى بېرىمەن، دېدى.
شۇنىڭ بىلەن ئايال بالىنى ئېلىپ كېتىپ، ئۇنى ئېمىتىپ باقتى.
10 بالا چوڭ بولغاندا ئۇنى پىرەئۇننىڭ قىزىنىڭ قېشىغا ئېلىپ باردى؛ ئۇ ئۇنىڭغا ئوغۇل بولدى. ئۇ: »مەن ئۇنى
سۈدىن چىقىرىۋالغان« دەپ ئۇنىڭغا مۇسا دېگەن ئىسمىنى قويدى.□

مۇسانىڭ ئىسرائىلنى قۇتقۇزماقچى بولۇشى ۋە مىدىيان دۆلىتىگە قېچىپ كېتىشىگە مەجبۇر بولۇشى

11 مۇسا چوڭ بولغاندىن كېيىنكى كۈنلەردە شۇنداق بولدىكى، ئۇ ئۆز قېرىنداشلىرىنىڭ يېنىغا باردى ۋە ئۇلارنىڭ
ئېغىر ئەمگەككە سېلىنىۋاتقانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى. ئاردىدا، بىر مىسىرلىقنىڭ ئىبراني قېرىنداشلىرىدىن بىرىنى
ئۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆردى. ■
12 ئۇ تۆت ئەتراپىغا قاراپ، ئادەم يوقلۇقىنى كۆرۈپ، هېلىقى مىسىرلىقنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ، قۇمغا كۆمۈپ
يوشۇرۇپ قويدى.
13 ئەتىسى ئۇ يەنە چىقىپ قارىۋىدى، مانا ئىككى ئىبراني بىر-بىرى بىلەن سوقۇشۇۋاتاتتى؛ ئۇ يولسىزلىق قىلىۋاتقان
كىشىگە: ـ ئۆز قېرىندىشىڭنى نېمىشقا ئۇرىسەن؟ ـ دېدى.
14 هېلىقى كىشى جاۋاب بېرىپ: ـ كىم سېنى بىزگە هاكىم ۋە سوراقچى قىلىپ قويدى؟ هېلىقى مىسىرلىقنى
ئۆلتۈرگىنىڭدەك مېنىمۇ ئۆلتۈرمەكچىمۇسەن؟ ـ دېدى.
مۇسا بۇ گەپنى ئاڭلاپ قورقۇپ ئۆز ئىچىدە: »مەن قىلغان ئىش جەزمەن ئاشكارا بولۇپ قاپتۇ«! دەپ ئويلىدى.■

■ **2:2** 1تار. 13:23□ روس. 20:7□ ئىبر. 2311:

□ **2:3** **»سېۋەت«** ـ ئىبراني تىلىدا »ساندۇق« ـ بۇ سۆز »يار.» 14:6دە نۇھ پەيغەمبەر ياسىغان »كېمە«نىمۇ بىلدۈرىدۇ. **»دەريانىڭ قىرغىقىدىكى قومۇشلاۋۇق ئارىسىغا قويۇپ قويدى«** ـ مىسىرلىقلار نىل دەرياسىنى ئىلاه دەپ قارىغاچقا، مىسىرلىق ئايالىلارنىڭ نىل دەرياسىدا دائىم يۈيۈنۈش ئادىتى بار ئىدى. شۇيىسىزكى، مۇسانىڭ ئانىسىنىڭ شۇنداق قىلىشى مىسىرلىق بىر ئايالنىڭ ئۇنى تېپىۋېلىپ، ئۇنىڭغا رەهىم قىلىپ بېقىۋالىشۇن، دېگەننى مەقسەت قىلغاندىدى.

□ **2:5** **»سېۋەتنى«** ـ ئىبراني تىلىدا »ساندۇقنى.« 3-□□□□□□□□□ ئىزاهاتنى كۆرۈڭ.

■ **2:5** روس. 21:7□ ئىبر. 2311:

□ **2:10** **»مۇسا«** ـ ئىبراني تىلىدا »مۇسا« دېگەن سۆز »تارتىپ چىقىرىش« دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداشتۇر؛ قەدىمكى مىسىر تىلىدا »سۇنىڭ بالىسى« دېگەن مەنىدە بولۇشى مۇمكىن. ئاخىرىدا مۇسانىڭ شەرەپلىك بۇرچى ئىسرائىلنى »سۇ)يەنى، قىزىل دېڭىز(دىن ياكى سۇ ئارقىلىق قۇتقۇزۇپ چىقىرىشتىن ئىبارەت بولىدۇ.
ئۇقۇرمەنلەر دىققەت قىلسا، پىرەئۇنلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپىنچە »موس« ياكى »موسىس« دېگەن قوشۇمچە بىلەن ئاخىرلاشقىنىنى بايقىيالايدۇ.

■ **2:11** روس. 23:7□ ئىبر. 2411□□25: ■ **2:14** روس. 277:

15 پىرەۋۋن ھەم بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، مۇسانى ئۆلتۈرمەكچى بولدى؛ لېكىن مۇسا پىرەۋۋننىڭ ئالدىدىن قېچىپ،
مىدىيان زېمىنىغا بېرىپ ئولتۇراقلاشتى. بىر كۈنى، ئۇ قۇدۇقنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى. ■
16 مىدىياننىڭ كاھىنىنىڭ يەتتە قىزى بار ئىدى؛ ئۇلار كېلىپ، ئاتىسىنىڭ قويلىرىنى سۇغىرىشقا سۇ تارتىپ ئوقۇرلارغا
قۇيۇپ تولدۇرۇشقا باشلىدى.
17 ئۇ ۋاقىتتا يەرلىك پادىچىلار كېلىپ، ئۇلارنى ھەيدىدى، مۇسا قوپۇپ قىزلارغا ياردەم بېرىپ، قويلىرىنى
سۇغىرىشىپ بەردى.
18 ئۇلار ئاتىسى رېئۇئەلنىڭ قېشىغا يېنىپ كەلگەندە، ئۇلاردىن: ـ نېمىشقا بۇگۈن شۇنچە تېز يېنىپ كەلدىڭلار؟ ـ
دەپ سوريدى.
19 ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ بىر مىسرلىق ئادەم بىزنى پادىچىلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزدى ھەمدە بىز ئۇچۈن سۇ تارتىپ،
قوي پادىمىزنى سۇغىرىپۇ بەردى! ـ دەيدى.
20 ئۇ قىزلىرىغا: ـ ئۇنداقتا ئۇ كىشى ھازىر نەدە؟! ئۇنى نېمىشقا سىرتتا تاشلاپ كەلدىڭلار؟ ئۇنى تاماققا چاقىرىڭلار،
ـ دېدى.
21 مۇسا ئۇ كىشى بىلەن بىللە تۇرۇشقا ماقۇل بولدى. ئۇ قىزى زىپپوراھنى ئۇنىڭغا خوتۇنلۇققا بەردى.
22 ئۇ ئايال ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى؛ مۇسا »مەن ياقا يۇرتتا مۇساپىردۇرمەن« دەپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى
گېرشوم دەپ قويدى. □ ■
23 نۇرغۇن كۈنلەر ئۆتۈپ، مىسرنىڭ پادىشاھى ئۆلدى. ئىسرائىللار ئۆز قۇللۇق ھالىتى تۈپەيلىدىن ئاھ-زار ئۇرۇپ،
نالە-پەريات كۆتۈردى؛ قۇللۇقتىن بولغان پەريادى خۇدانىڭ ھۇزۇرىغا بېرىپ يەتتى.
24 خۇدا ئۇلارنىڭ ئاھ-زارلىرىنى ئاڭلاپ، ئۆزىنىڭ ئىبراھىم بىلەن، ئىسھاق بىلەن ۋە ياقۇپ بىلەن تۈزگەن ئەھدىسىنى
ئېسىگە ئالدى. ■
25 شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئىسرائىللارنىڭ ھال-ئەھۋالىنى كۆردى ۋە خۇدا ئۇلارغا كۆڭۈل بۆلدى.

3

خۇدانىڭ مۇسانى چاقىرىشى

1 مۇسا بولسا قېينىتاتىسى مىدىياننىڭ كاھىنى يەترونىڭ قوي پادىسىنى باقاتتى. ئۇ قويلارنى باشلاپ چۆلنىڭ ئەڭ
چېتىگە خۇدانىڭ تېغى، يەنى ھورەب تېغىنىڭ باغرىغا كەلدى.□
2 شۇ يەردە بىر ئازغانلىقتىن ئۇرلەپ چىقىۋاتقان ئوت يالقۇنى ئىچىدىن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا كۆرۈندى.
مانا، ئازغانلىق ئوتتا كۆيۈۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن ئازغان ئۆزى كۆيۈپ كەتمىگەندى. □
3 مۇسا: ـ مەن بېرىپ، بۇ ئاجايىپ مەنزىرىنى كۆرۈپ باقاي؛ ئازغانلىق نېمىشقا كۆيۈپ كەتمەيدىغاندۇ؟ ـ دەپ
ئويلىدى.

■ **2:15** روس. 297:
□ **2:22** **»گېرشوم«** ـ مۇشۇ ئىسىم »ياقا يۇرتلۇق« دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش. مۇسانىڭ تۇنجى بالىسىغا بۇ ئىسىمنى قويۇشى بەلكىم خۇدا ئۆنىڭغا تاپشۇرماقچى بولغان خىزمەت ئورنىنىڭ شۇ يەردە ئەمەلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بولۇشى مۇمكىن.
■ **2:22** مىس. 18□2: 3
■ **2:24** يار. 1415:
□ **3:1** **»يەترو«** ـ رېئۇئەلنىڭ يەنە بىر ئىسمى. بەزىدە »يەتەر« دەپمۇ يېزىلىدۇ. **»ئۇ قويلارنى باشلاپ...«** ـ ئوتىۋرا شەرقتە پادىچىلار ئادەتتە قويلارنى باشلاپ ئۆلارنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ. **»ھورەب«** ـ سىناي تېغىنىڭ يەنە بىر نامى.
□ **3:2** **»پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى«** ـ تەۋرات دەۋرىدە ئىنتايىن ئالاھىدە بىر شەخىس ئىدى. بەزى ئىشلاردا ئۇ خۇدانىڭ ئورندا كۆرۈنەتتى. »تەبرىلەر« ھەم »قوشۇمچە سۆز« مىزىتمۇ كۆرۈڭ.

4 پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بۇنى كۆرگىلى يولدىن چەتنەپ ئازغانلىققا كەلگىنىنى كۆردى، خۇدا ئازغانلىق ئىچىدىن ئۇنى:
ـ مۇسا! مۇسا! ـ دەپ چاقىردى. ئۇ: مانا مەن! ـ دەپ جاۋاب بەردى.□
5 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ بۇ يەرگە يېقىن كەلمە، پۇتلىرىڭدىن كەشىكنى سالغىن، چۈنكى سەن تۇرغان بۇ يەر مۇقەددەس
جايدۇر. □ ■
6 مەن ئاتاڭنىڭ خۇداسى، ئىبراھىمنىڭ خۇداسى، ئىسھاقنىڭ خۇداسى ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسىدۇرمەن، ـ دېدى.
بۇنى ئاڭلاپ مۇسا خۇداغا قاراشتىن قورقۇپ، يۈزىنى ئېتىۋالدى.■
7 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ـ بەرھەق، مەن مىسىردا تۇرۇۋاتقان قوۋمىمنىڭ تارتىۋاتقان ئازاب-
ئوقۇبەتلىرىنى كۆردۈم، نازارەتچىلەرنىڭ ئۆلارنى خارلاۋاتقانلىقىدىن قىلغان پەريادىنى ئاڭلىدىم، چۈنكى مەن
ئۆلارنىڭ دەردلىرىنى بىلىمەن. ■
8 شۇڭا مەن ئۆلارنى مىسىرلىقلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇپ، شۇ زېمىندىن چىقىرىپ، ياخشى ھەم كەڭ بىر
زېمىنغا، سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان بىر زېمىنغا، يەنى قانائانىي، ھىتتىي، ئامورىي، پەرىززىي، ھىۋىي
ۋە يەبۇسىيلارنىڭ يۇرتىغا ئېلىپ بېرىشقا چۈشتۈم.
9 مانا ئەمدى ئىسرائىللارنىڭ نالە-پەريادى ماڭا يەتتى، مىسىرلىقلارنىڭ ئۆلارغا قانداق زۇلۇم قىلغانلىقىنىمۇ
كۆردۈم.
10 ئەمدى سەن كەل، مەن سېنى خەلقىم ئىسرائىللارنى مىسىردىن ئېلىپ چىقىرىش ئۈچۈن پىرەۋنىنىڭ ئالدىغا
ئەۋەتىمەن، ـ دېدى.■
11 لېكىن مۇسا خۇداغا: ـ مەن كىم ئىدىم، پىرەۋنىنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئىسرائىللارنى مىسىردىن چىقىرالىغۇدەك؟ ـ
دېدى.
12 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ بەرھەق، مەن سەن بىلەن بىللە بولىمەن؛ سەن قوۋمنى مىسىردىن ئېلىپ چىققاندىن كېيىن
بۇ تاغدا خۇداغا ئىبادەت قىلىسىلەر، بۇ ئىش مانا ئۆزۈڭگە مېنىڭ سېنى ئەۋەتكىنىمنىڭ ئىسپات-بەلگىسى بولىدۇ،
ـ دېدى.□ ■
13 شۇنىڭ بىلەن مۇسا خۇداغا: ـ مەن ئىسرائىللارنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۆلارغا: »ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ خۇداسى مېنى
قېشىڭلارغا ئەۋەتتى« دېسەم، ئۆلار مەندىن: »ئۇنىڭ نامى نېمە؟« ـ دەپ سورىسا، ئۆلارغا نېمە دەپ جاۋاب
بېرىمەن؟ ـ دېدى.
14 خۇدا مۇساغا: ـ مەن »ئەزەلدىن بار بولغۇچى«دۇرمەن ـ دېدى.
ئاندىن ئۇ: ـ بېرىپ، ئىسرائىللارغا: »»ئەزەلدىن بار بولغۇچى« مېنى قېشىڭلارغا ئەۋەتتى« دەپ ئېيتقىن، دېدى.□
15 خۇدا مۇساغا يەنە: ـ ئىسرائىللارغا: ـ »ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ خۇداسى، ئىبراھىمنىڭ خۇداسى، ئىسھاقنىڭ
خۇداسى ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسى بولغان »ياھۋەھ« مېنى قېشىڭلارغا ئەۋەتتى؛ ئۇ: ياھۋەھ دېگەن بۇ نام ئەبەدگىچە

□ **3:4 »مۇسا، مۇسا«** ـ ئادەمنىڭ ئىسمىنى ئىككى قېتىم چاقىرىش ـ خۇدانىڭ ئۇنىڭغا بولغان چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببىتىنى ۋە ئۆزىگە تولىمۇ ئەزىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **3:5 »مۇقەددەس جاي«** ـ »مۇقەددەس كىتاب«تا، »مۇقەددەس« دېگەن سۆز »خۇداغا مەخسۇس ئاتالغان«، »خۇدانىڭ ئىشلىتىشىگە مەخسۇس ئايرىلغان«، »خۇداغىلا مەنسۇپ« دېگەندەك مەندە ئىشلىتىلىدۇ.

■ **3:5** يە. 155:

■ **3:6** مات. 32:22؛ مار. 26:12؛ لۇقا 37:20؛ روس. 327:

■ **3:7** روس. 347:

■ **3:10** زەب. 26:105؛ ھوش. 14:12؛ مىك. 4:6؛ روس. 357:

□ **3:12 »سەن قوۋمنى مىسىردىن ئېلىپ چىققاندىن كېيىن بۇ تاغدا خۇداغا ئىبادەت قىلىسىلەر، بۇ ئىش مانا ئۆزۈڭگە مېنىڭ سېنى ئەۋەتكىنىمنىڭ ئىسپات-بەلگىسى بولىدۇ«** ـ قىزىق ئىش شۇكى، خۇدا مۇساغا كۆرسەتمەكچى بولغان ئىسپات-بەلگە ئۇ خۇدانىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلىپ، ئۆزۈن ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ئاندىن كۆرۈلىدۇ؛ دېمەك، مۇسانىڭ ئىمان-ئېتىقادى شۇنىڭ بىلەن سىنىلىدۇ.

■ **3:12** يە. 51:

□ **3:14 »مەن »ئەزەلدىن بار بولغۇچى«دۇرمەن«** ـ ياكى »مەن ئەسلى ئۆزۈمدۇرمەن« ياكى »ھەمىشە بارنىڭ ئۆزى مەندۇرمەن.« بۇ نام)ئىبرانىي تىلىدا »ياھۋەھ«،(شۇيھىسزىكى، خۇدانىڭ ھېچ ئۆزگەرمەيدىغانلىقى، ئۇنىڭ ھەردائىم »ۋاقىتتىن سىرت«تا تۇرۇۋاتقانلىقى، ئۆتمۈش، ھازىر ياكى كەلگۈسى ۋاقىتلار بىلەن چەكلەنمەيدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ تەكىتلەيدۇ. ئادەتتە تەرجىمىزدە بۇ نام »پەرۋەردىگار« دەپ تەرجىمە قىلىندۇ.

مېنىڭ نامىم بولىدۇ، دەۋردىن-دەۋرگىچە مەن شۇ نام بىلەن ئەسكە ئېلىنىمەن، دەيدۇ« ـ دېگىن.□
16 ـ بېرىپ، ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىنى يىغىپ ئۇلارغا: ـ »ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ خۇداسى، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق
ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار ماڭا كۆرۈنۈپ: ـ مەن سىلەرنى يوقلاپ كەلدىم، مىسردا سىلەرگە
قانداق مۇئامىلە قىلىنۇاتقانلىقىنى كۆردۇم؛ □
17 شۇنىڭ ئۈچۈن سۆزۈم شۇدۇركى، مەن سىلەرنى مىسرنىڭ زۇلۇمىدىن چىقىرىپ، قانائانىيلار، ھىتتىيلار،
ئامورىيلار، پەرىزىيلەر، ھىۋىيلار ۋە يەبۇسىيلارنىڭ زېمىنى، يەنى سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان زېمىنغا
ئېلىپ بارىمەن، دېدى، ـ دېگىن، دېدى.
18 ـ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سېنىڭ سۆزۈڭگە قۇلاق سالىدىغان بولىدۇ. ئۇ ۋاقىتتا سەن، ئۆزۈڭ ۋە ئىسرائىلنىڭ
ئاقساقاللىرى بىلەن بىرگە مىسر پادىشاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: »ئىبرانىيلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار بىز بىلەن
كۆرۈشتى. ئەمدى سىزدىن ئۈتۈنىمىزكى، بىزگە ئۈچ كۈنلۈك يولنى بېسىپ، چۆلگە بېرىپ، خۇدايىمىز پەرۋەردىگارغا
قۇربانلىق قىلىشقا ئىجازەت بەرگەيسىز« ـ دەڭلار.
19 لېكىن مىسر پادىشاھىنىڭ ھەتتا قۇدرەتلىك بىر قولىنىڭ ئاستىدا تۇرۇپمۇ، سىلەرنى يەنىلا قويۇپ بەرمەيدىغىنىنى
بىلىمەن.
20 شۇڭا قولۇمنى ئۇزىتىپ، مىسرلىقلارنى مەن ئۆز زېمىنى ئىچىدە كۆرسەتمەكچى بولغان ھەرخىل كارامەت-
مۆجىزىلىرىم بىلەن ئۇرىمەن؛ ئاندىن پىرەۋن سىلەرنى قويۇپ بېرىدۇ.
21 بۇ قوۋمنى مىسرلىقلارنىڭ ئالدىدا ئىلتىپات تاپقۇزىمەن ۋە شۇنىڭ بىلەن شۇنداق بولىدۇكى، سىلەر شۇ يەردىن
چىققىنىڭلاردا، قۇرۇق قول چىقمايسىلەر.
22 بەلكى ھەربىر ئايال كىشى ئۆز قوشنىسىدىن ۋە ئۆز ئۆيىدە ئولتۇرۇشلۇق يات ئايالدىن كۈمۈش زىننەت بۇيۇملىرى،
ئالتۇن زىننەت بۇيۇملىرى ۋە كىيىم-كېچەكلەرنى تەلەپ قىلىدۇ. بۇ نەرسىلەرنى ئوغۇل-قىزلىرىڭلارغا تاقايسىلەر،
كىيدۈرىسىلەر؛ شۇ تەرىقىدە مىسرلىقلاردىن ئولجا ئالغان بولىسىلەر، ـ دېدى.■

4

خۇدانىڭ مۇساغا ئالاھىدە ئىقتىدار ئاتا قىلىشى

1 مۇسا جاۋاب بېرىپ: ـ مانا، ئۇلار ماڭا ئىشەنمەي تۇرۇپ، سۆزۈمگە قۇلاق سالمايدۇ، بەلكى: »پەرۋەردىگار
ساڭا كۆرۈنمىدى«، دېيىشى مۇمكىن، دېدى.
2 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ قولۇڭدىكى بۇ نېمە؟ ـ دەپ سوردى.
ئۇ: ـ بۇ بىر ھاسا، دەپ جاۋاب بەردى.
3 ئۇ: ـ ئۇنى يەرگە تاشلا، دېدى. ئۇنى يەرگە تاشلىۋىدى، ئۇ بىر يىلانغا ئايلاندى؛ مۇسا ئۇنىڭ ئالدىدىن قاچتى.
4 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ قولۇڭنى ئۇزىتىپ، ئۇنى قۇيرۇقىدىن تۇت، دېۋىدى، ئۇ قولىنى ئۇزىتىپ، ئۇنى تۇتتى.
ئۇ يەنە ئۇنىڭ قولىدا ھاسىغا ئايلاندى.
5 پەرۋەردىگار يەنە: ـ بۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى، يەنى ئىبراھىمنىڭ خۇداسى، ئىسھاقنىڭ
خۇداسى ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا كۆرۈنگىنىگە ئىشىنىدۇ، ـ دېدى.
6 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا يەنە: ـ قولۇڭنى قوينۇڭغا سالغىن، دېۋىدى، ئۇ قولىنى قوينىغا سېلىپ چىقىرىۋىدى، مانا،
قولى پېسە-ماخاۋ كېسىلگە گىرىپتار بولۇپ قاردەك ئاقىرىپ كەتتى.

□ 3:15 »ياھۋەھ« ـ دائىم تەرجىممىزدە »پەرۋەردىگار« دېگەن نام بىلەن تىلغا ئېلىنىدۇ. ئۇ توغرۇلۇق 14:3 تىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. □ 3:16
»يوقلاش« ـ بۇ پېشىل خۇدا بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىشلىتىلگەن بولسا، غەمخورلۇق قىلىش، ئىنسانىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.■ 3:22
مىس. 2:11□ 35:12□ ئەز. 10:39

7 ئاندىن ئۇنىڭغا: ـ قولۇڭنى يەنە قوينۇڭغا سالغىن، دېۋىدى، قولىنى قوينىغا سالدى. ئۇنى يەنە قوينىدىن چىقىرىۋىدى،
مانا، ئۆز ئەكسىگە كېلىپ ئەتلىرىنىڭ باشقا يەرلىرىدەك بولدى.
8 پەرۋەردىگار يەنە: ـ شۇنداق بولىدۇكى، ئەگەر ئۇلار ساڭا ئىشەنمەي، ئالدىنقى مۆجىزىلىك ئالامەتكە
كۆڭۈلشىمىسە، ئۇلار ئىككىنچى مۆجىزىلىك ئالامەتكە ئىشىنىدۇ. □
9 ھالبۇكى، ئۇلار بۇ ئىككى مۆجىزىگە يەنىلا ئىشەنمىسە ۋە يا سۆزۈڭگە قۇلاق سالمىسا، ئۇنداقتا سەن نىل دەريا‌سىنىڭ
سۈيىدىن ئېلىپ، قۇرۇق يەرگە تۆككىن. شۇنىڭ بىلەن سەن دەريادىن ئالغان سۇ قۇرۇق يەر ئۈستىدە قانغا ئايلىنىدۇ،
دېدى.■
10 ئاندىن مۇسا پەرۋەردىگارغا: ـ ئەي ئىگەم، مەن ئەسلىدىنلا گەپكە ئۇستا ئەمەسىتىم، سەن قۇلۇڭغا سۆز قىلغاندىن
كېيىنمۇ يەنىلا شۇنداق؛ چۈنكى مەن ئاغزىم كالۋا ۋە تىلىم ئېغىر ئادەممەن، ـ دېدى.
11 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ كىم ئىنسانغا ئېغىز بەرگەن؟ كىم ئادەمنى گاچا ياكى گاس، كۆرگۈچى ياكى كور
قىلغان؟ شۇنداق قىلغۇچى مەن پەرۋەردىگار ئەمەسمۇ؟
12 ئەمدى سەن بارغىن، مەن ئۆزۈم سېنىڭ ئاغزىڭ بىلەن بىللە بولىمەن، نېمە سۆزلەيدىغىنىڭنى ساڭا ئۆگىتىپ
ئۆرىمەن، ـ دېدى.■
13 لېكىن ئۇ: ـ ئەي ئىگەم! سەندىن ئۆتۈنۈپ قالاي، سەن بۇ ئىشقا خالىغان باشقا بىرسىنى ئەۋەتىپ، شۇنىڭ قولى
بىلەن قىلغىن! ـ دېدى.
14 بۇنى ئاڭلاپ پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى مۇساغا ئۆتىشىپ: ـ لاۋىيلاردىن بولغان ئاكاڭ ھارۇن بار ئەمەسمۇ؟
ئۇنىڭ گەپنى ئوبدان قىلالايدىغىنىنى بىلىمەن. مانا، ئۇ ئەمدى سېنىڭ ئالدىڭغا چىقىشقا ئاللىقاچان يولغا چىقتى؛
ئۇ سېنى كۆرسە، كۆڭلى تولىمۇ خۇش بولىدۇ.
15 ئەمدى دەيدىغان گەپلەرنى ئۇنىڭغا ئېيت؛ مەن ئۆزۈم سېنىڭ ئاغزىڭ بىلەن بىللە ۋە ئۇنىڭ ئاغزى بىلەن بىللە
بولىمەن، نېمە قىلىش كېرەكلىكىڭلارنى سىلەرگە ئۆگىتىمەن. □ ■
16 ھارۇن سېنىڭ ئورنۇڭدا خەلققە سۆزلەيدۇ؛ شۇنداق بولىدۇكى، ئۇ ساڭا ئېغىز بولىدۇ، سەن ئۇنىڭغا خۇدادەك
بولىسەن.
17 بۇ ھاسىنى قولۇڭغا ئېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن شۇ مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسىتىسەن، ـ دېدى.

مۇسانىڭ مىسىرغا قايتىشى

18 شۇنىڭ بىلەن مۇسا قېينئاتىسى يەترونىڭ قېشىغا يېنىپ بېرىپ، ئۇنىڭغا: ـ ماڭا ئىجازەت بەرگەيلا، مىسىردىكى
قېرىنداشلىرىمنىڭ قېشىغا باراي، ئۇلار ھاياتمۇ، ئەمەسمۇ كۆرۈپ كېلەي، دېدى. يەترو مۇساغا: ـ ئامان-ئېسەن
بېرىپ كەلگىن، ـ دېدى.
19 مۇسا تېخى مىدىياندىكى ۋاقتىدا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا يەنە: ـمىسىرغا يېنىپ بارغىن! چۈنكى سېنىڭ جېنىڭنى
ئىستىگەن كىشىلەر ئۆلۈپ كەتتى، ـ دېدى.
20 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئايالى ۋە ئوغۇللىرىنى ئېلىپ، ئۇلارنى بىر ئېشەككە مىندۈرۈپ، مىسىر زېمىنىغا بېرىشقا يولغا
چىقتى. ماڭغاندا مۇسا خۇدانىڭ ھاسىسىنى ئالغاچ كەتتى.

□ **4:8** »ئالدىنقى مۆجىزىلىك ئالامەتكە كۆڭۈلشىمىسە، ئۇلار ئىككىنچى مۆجىزىلىك ئالامەتكە ئىشىنىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئالدىنقى مۆجىزىلىك ئالامەتنىڭ گېپىگە قۇلاق سالمىسا، ئۇلار ئىككىنچى مۆجىزىلىك ئالامەتنىڭ گېپىگە ئىشىنىدۇ.« ■ **4:9** مىس. 197: ■ **4:12** مات. 19:10 مار. 11:13 لۇقا 12:12 □ **4:15** »ئەمدى دەيدىغان گەپلەرنى ئۇنىڭغا ئېيت« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭغا گەپ قىلىپ ئاغزىغا دەيدىغان سۆزلەرنى سالغىن.« ■ **4:15** مىس. 27:

21 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ مىسرغا يېنىپ بارغىنىڭدا سەن ئاگاھ بول، مەن قولۇڭغا تاپشۇرغان بارلىق كارامەتلەرنى
پىرەۋنىنىڭ ئالدىدا كۆرسەتكىن. لېكىن مەن ئۇنىڭ كۆڭلىنى خەلقنى قويۇپ بەرمىگۈدەك قاتتىق قىلىمەن.
22 سەن پىرەۋنگە: ـ »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئىسرائىل مېنىڭ ئوغلۇم، مېنىڭ تۇنجى ئوغلۇم بولىدۇ.
23 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن ساڭا: ئوغلۇمنى ئۆزۈمگە ئىبادەت قىلىشقا قويۇپ بەر، دېدىم. ئۇنىڭغا يول قويۇشنى رەت
قىلىدىغان بولساڭ، سېنىڭ تۇنجى ئوغلۇڭنى ئۆلتۈرىمەن« ـ دېگىن، ـ دېدى.□
24 ئەمما مۇسا سەپەر قىلىپ بىر قونالغۇغا كەلگەندە، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ئۈچراپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولدى.
25 شۇنىڭ بىلەن زىپپوراھ بىر چاقماق تېشىنى ئېلىپ، ئوغلىنىڭ خەتنىلىكىنى كېسىپ، ئۇنى ئېرىنىڭ ئايىغىغا تاشلاپ:
ـ سەن دەرۋەقە ئالدىمدا قان تۆكەر ئەر ئىكەنسەن! ـ دېدى.□
26 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئۇنى قويۇپ بەردى)بۇ چاغدا زىپپوراھ ئۇنىڭغا: »سەن دەرۋەقە ئالدىمدا قان تۆكەر
بىر ئەر ئىكەنسەن«! ـ دېدى. بۇ سۆزىنى ئۇ خەتنە تۆپەيلىدىن ئېيتتى.(□
27 پەرۋەردىگار ھارۇنغا: ـ سەن چۆل-باياۋانغا بېرىپ، مۇسا بىلەن كۆرۈشكىن، دېۋىدى، ئۇ بېرىپ خۇدانىڭ
تېغىدا ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇنى سۆيدى.
28 مۇسا ئۆزىنى ئەۋەتكەن پەرۋەردىگارنىڭ ھەممە سۆزلىرى بىلەن قىلىشقا بۇيرۇغان بارلىق مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى
ھارۇنغا دەپ بەردى.
29 ئاندىن مۇسا بىلەن ھارۇن بېرىپ، ئىسرائىللارنىڭ بارلىق ئاقساقاللىرىنى يىغدى.
30 ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا ئېيتقان ھەممە سۆزلىرىنى بايان قىلدى ۋە خەلقنىڭ كۆز ئالدىدا شۇ مۆجىزىلىك
ئالامەتلەرنى كۆرسەتتى.
31 بۇنى كۆرۈپ، خەلق ئىشەندى، پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللارنى يوقلاپ، ئۇلار ئۇچرىغان خارلىقلارنى
كۆرگەنلىكىنى ئاڭلىغان ھامان، باشلىرىنى ئېگىپ سەجدە قىلىشتى.

5

مۇسا ۋە ھارۇننىڭ پىرەۋن بىلەن كۆرۈشۈشى

1 ئاندىن مۇسا بىلەن ھارۇن پىرەۋنىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ساڭا: ـ
»ئۇلارنىڭ بېرىپ چۆلدە ماڭا ئىبادەت قىلىپ، ھېيت ئوتكۈزۈشىگە قوۋمىمغا يول قويسۇن« دەيدۇ، ـ دېدى.
2 لېكىن پىرەۋن جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىپ، مېنى ئىسرائىلغا يول قويغۇزىدىغان قانداق
پەرۋەردىگار ئىكەن ئۇ؟ مەن ئۇ پەرۋەردىگارنى تونۇمايمەن ھەم ئىسرائىلغىمۇ يول قويمايمەن، دېدى.■
3 ئۇلار سۆز قىلىپ: ـ ئىبرانىيلارنىڭ خۇداسى بىز بىلەن كۆرۈشتى. شۇڭا ئوتۇنىمىزكى، بىزگە پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا
قۇربانلىق سۇنۇش ئۈچۈن بىزگە چۆلگە بېرىشقا ئۈچ كۈنلۈك يولغا رۇخسەت بەرگەيسىز. بولمىسا، ئۇ بىزنى ۋابا يا كى
قىلىچ بىلەن ئۇرۇشى مۇمكىن، ـ دېدى.■
4 لېكىن مىسرنىڭ پادىشاھى ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئەي مۇسا ۋە ھارۇن، نېمىشقا ئىككىگىلار خەلقنى ئىشلىرىدىن
توختىتىپ قويماقچى بولىسىلەر؟ بېرىپ ئۆز ئەپكىشىگىلارنى كۆتۈرۈڭلار! ـ دېدى.

□ 4:23 »ئوغلۇمنى ئۆزۈمگە ئىبادەت قىلىشقا قويۇپ بەر، دېدىم. ئۇنىڭغا يول قويۇشنى رەت قىلىدىغان بولساڭ، سېنىڭ تۇنجى ئوغلۇڭنى ئۆلتۈرىمەن« ـ يا كى »ئوغلۇمنى ئۆزۈمگە ئىبادەت قىلىشقا قويۇپ بەرگىن دېگەن بولسامۇ، سەن ئۇنى قويۇپ بەرمىدىڭ. بۇ سەۋەبتىن مەن ئەمدى سېنىڭ تۇنجى ئوغلۇڭنى ئۆلتۈرىمەن.«
□ 4:25 »..□□□□□□□□□□□ ... ئايىغىغا تاشلاپ» ـ يا كى «...□□□□□□□□□□□ .... ئايىغىغا تەگكۈزۈپ». □ 4:26 »سەن دەرۋەقە ئالدىمدا قان تۆكەر ئەر ئىكەنسەن«! ـ زىپپوراھنىڭ بۇ سۆزى ۋە بۇ سىرلىق ۋەقە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز. »خەتنە ئۆتۈپەيلىدىن...« ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »خەتنە« كۆپىلۈك شەكلىدە ـ »خەتنىلەر.«■ 5:2 مىس. 19:3□ ئايۇپ 1521:■ 5:3 مىس. 183:

5 پىرەۋىن يەنە: ـ مانا، خەلق يۇرتىنا زىيادە ئاۋۇپ كەتتى. سىلەر بولساڭلار، ئۇلارنى ئەپكەشلىرىدىن خالاس
قىلماڭچىسىلەر، دېدى.
6 شۇ كۈنى پىرەۋىن نازارەتچىلەرگە ۋە نازارەتچىلەرنىڭ قول ئاستىدىكى ئىش باشلىرىغا بۇيرۇق چۈشۈرۈپ: ـ
7 ھازىردىن باشلاپ خەلققە ئىلگىرىكىدەك كېسەك قۇيۇشقا سامان بەرمەڭلار! ئۇلار ساماننى ئۆزلىرى يىغسۇن.
8 لېكىن ئىلگىرى قانچىلىك كېسەك قۇيۇپ كەلگەن بولسا، ھېلىھەم كەم قىلماي شۇنچىلىك كېسەك قۇيدۇرۇڭلار،
چۈنكى ئۇلار ھۇرۇنلىشىپ: »خۇدايىمىزغا قۇربانلىق ئۆتكۈزۈشكە بىزنى بارغىلى قوي« دەپ غەلۋە قىلىشۋاتىدۇ.
9 ئەمدى ئۇلارنى ئۆز ئىشىغا تولۇق بەند بولۇپ، يالغان-ياۋىداق گەپلەرگە قۇلاق سالماسلىقى ئۈچۈن، بۇ ئادەملەرنىڭ
ئۈستىگە تېخىمۇ ئېغىر ئەمگەكلەرنى يۈكلەڭلار، ـ دېدى.
10 شۇنىڭ بىلەن خەلقنىڭ ئۈستىدىكى نازارەتچىلەر بىلەن ئىش باشلىرى چىقىپ خەلققە: پىرەۋىن شۇنداق دېدىكى،
مەن ئەمدى سىلەرگە سامان بەرمەيدىغان بولدۇم.
11 ئۆزۈڭلار بېرىڭلار، ئۆزۈڭلار ئۈچۈن قەيەردىن سامان تاپالىساڭلار، شۇ يەردىن ئېلىپ كېلىڭلار؛ لېكىن قىلىدىغان
ئىشلىرىڭلار بولسا قىلچىلىكمۇ كېمەيتىلمەيدۇ، ـ دېدى.
12 بۇنىڭ بىلەن خەلق پۈتكۈل مىسىر زېمىنىغا تارىلىپ، ساماننىڭ ئورنىغا پاخال يىغىشقا باشلىدى.
13 نازارەتچىلەر بولسا ئۇلارنى قىستاپ: سىلەرگە سامان بېرىلگەن چاغدىكىدەك ھازىرمۇ ھەر كۈنلۈك ئىشنى شۇ
كۈنى قىلىڭلار، دېدى.
14 ئىسرائىللارنىڭ ئۈستىگە پىرەۋننىڭ نازارەتچىلىرى تەرىپىدىن قويۇلغان ئىسرائىللىق ئىش باشلىرى تاياق يېدى ۋە:
ـ تۈنۈگۈن ۋە بۈگۈن نېمىشقا كېسەك قۇيۇش ۋەزىپىسىنى بۇرۇنقىدەك توشقۇزۇپ ئورۇنلىمىدىڭلار؟! ـ دەپ تىل
ئىشىتتى.
15 ئاندىن ئىسرائىللىق ئىش باشلىرى پىرەۋننىڭ ئالدىغا بېرىپ: نېمىشقا ئۆز قۇللىرىغا مۇنداق مۇئامىلە قىلىدىلا؟
16 ئۆز قۇللىرىغا ھېچ سامان بېرىلمىدى. لېكىن نازارەتچىلەر يەنىلا »كېسەك قۇيدۇرۇڭلار« دەپ بىزنى بۇيرۇيدۇ.
مانا، ئۆز قۇللىرى تاياق يەۋاتىدۇ، ئەمما ئەيىب بولسا ئۆزلىرىنىڭ ئادەملىرىدە، دەپ پەرياد قىلدى.
17 لېكىن ئۇ يەنە: ـ سىلەر ھۇرۇن ئىكەنسىلەر! ھۇرۇن ئىكەنسىلەر! شۇڭا سىلەر: »بېرىپ پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق
ئۆتكۈزۈشىمىزگە ئىجازەت بەر دەۋاتىسىلەر.
18 قايتىپ بېرىپ ئىشكىنى قىلىش! سىلەرگە سامان بېرىلمەيدۇ، بىراق كېسەكلەرنى بەلگىلەنگەن سان بويىچە
ئاۋۋالقىدەك تولۇق تاپشۇرۇشىسەن، دېدى.
19 ئىسرائىللىق ئىش باشلىرى پىرەۋننىڭ: »سىلەر ھەركۈنلۈك ۋەزىپەڭلارنى، يەنى تەلەپ قىلغان كېسەكلەرنى
بەلگىلەنگەن ساندىن كېمەيتىسەڭلار قەتئي بولمايدۇ« دېگىنىگە قاراپ، پىشىغا بالا-قازانىڭ چۈشىدىغانلىقىنى بىلىشتى.
20 ئۇلار پىرەۋننىڭ ئالدىدىن چىقىپ كېلىۋاتقىنىدا، ئۇلار بىلەن كۆرۈشۈشكە كېلىپ شۇ يەردە ساقلاپ تۇرغان
مۇسا ۋە ھارۇن بىلەن ئۇچراشىپ قالدى.
21 ئۇلار مۇسا بىلەن ھارۇنغا: ـ بىزنى پىرەۋننىڭ نەزىرىدە ۋە ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرىنىڭ نەزىرىدە سېسىتىپ، بىزنى
ئۆلتۈرۈشكە ئۇلارنىڭ قولىغا قىلىچ تۇتقۇزغىنىڭلار ئۈچۈن، پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلارغا ھۆكۈم قىلسۇن!
ـ دېدى.□

خۇدانىڭ ئىسرائىللارنى ئازاد قىلىشقا ۋەدە قىلىشى

22 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا يېنىپ بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ ئەي ئىگەم، نېمىشقا بۇ خەلقنى بالاغا
تىقتىڭ؟ سەن نېمە ئۈچۈن مېنى ئەۋەتتىڭ؟

□ 5:21 »ئەمەلدارلىرى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »خىزمەتكارلىرى« ياكى »قۇللىرى.« گەرچە مۇشۇ كىشىلەر پىرەۋننىڭ ئوردىسىدا ئەمەلدارلىق ئورۇندا
تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار يەنىلا پىرەۋننىڭ »قۇللىرى« دەپ ھېسابلانغان بولسا كېرەك.

23 چۈنكى مەن پىرەۋننىڭ ئالدىغا كىرىپ سېنىڭ نامىڭ بىلەن سۆز قىلغىنىمدىن تارتىپ، ئۇ بۇ خەلقنىڭ ئۈستىگە
تېخىمۇ زىيادە ئازاب قىلغىلى تۇردى. ئەمما سەن تېخىچە قوۋمىڭنى ھېچ قۇتقۇزمىدىڭ، ـ دېدى.

6

1 لېكىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ ئەمدى سەن مېنىڭ پىرەۋنگە قىلىدىغانلىرىمنى كۆرىسەن؛ چۈنكى ئۇ قۇدرەتلىك
بىر قولدىن مەجبۇرلىنىپ، ئۇلارنى قويۇپ بېرىدۇ، قۇدرەتلىك بىر قولنىڭ سەۋەبىدىن ئۆزىنىڭ زېمىنىدىن ئۇلارنى
قوغلاپ چىقىرىۋېتىدۇ، ـ دېدى.
2 ئاندىن خۇدا مۇساغا يەنە سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.
3 مەن ئىبراھىمغا، ئىسھاققا ۋە ياقۇپقا قادىر-مۇتلەق تەڭرى سۈپىتىدە كۆرۈندۇم؛ لېكىن »ياھۋەھ« دېگەن نامىم
بىلەن ئۇلارغا ئاشكارا تونۇلمىدىم. □
4 مەن ئۇلار بىلەن: ـ »سىلەر مۇساپىر بولۇپ ئولتۇرغان زېمىننى، يەنى قانائان زېمىننى سىلەرگە بېرىمەن« دەپ،
ئۇلار بىلەن ئەھدە باغلىشىپ ۋەدە قىلغانىمەن.
5 ئەمدى مەن مىسرلىقلار قۇل قىلىپ زۇلۇم سالغان ئىسرائىللارنىڭ ئاھ-زارلىرىنى ئاڭلاپ، قىلغان شۇ ئەھدەمنى
ئېسىمگە ئالدىم.
6 شۇڭا ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ »مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن؛ مەن ئۆزۈم سىلەرنى مىسرلىقلارنىڭ ئېغىر
يۈكلىرى ئاستىدىن چىقىرىپ، ئۇلارنىڭ قۇللۇقىدىن ئازاد قىلىپ، قولۇمنى ئۆزىتىپ ئۇلارغا چوڭ بالا-ئىشاپەتلەرنى
چۈشۈرۈپ، سىلەرگە ھەمجەمەت بولۇپ ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرىمەن. □
7 سىلەرنى ئۆز قوۋمىم بولۇشقا قوبۇل قىلىمەن ۋە ئۆزۈم خۇدايىڭلار بولىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئۆزۈڭلارنى
مىسرلىقلارنىڭ يۈكلىرىنىڭ ئاستىدىن قۇتقۇزۇپ چىقارغۇچىنىڭ مەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىنى
بىلىسىلەر.
8 مەن شۇنىڭ بىلەن سىلەرنى قول كۆتۈرۈپ ئىبراھىمغا، ئىسھاققا ۋە ياقۇپقا بېرىشكە قەسەم قىلغان زېمىنغا ئېلىپ
بارىمەن؛ مەن ئۇ يەرنى سىلەرگە مىراس قىلىپ زېمىنلىققا بېرىمەن؛ مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.«
9 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى مۇسا ئىسرائىللارغا دەپ بەردى؛ لېكىن ئۇلار ئېغىر قۇللۇق ئازابىدىن پېغانغا چۈشكەن
بولۇپ، ئۇنىڭغا قۇلاق سالمىدى.□
10 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا يەنە: ـ
11 بېرىپ مىسرنىڭ پادىشاھى پىرەۋنگە: »ئىسرائىللارنىڭ زېمىنىدىن كېتىشىگە يول قوي«، دەپ ئېيتقىن، دېدى.
12 لېكىن مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا: مانا، ئىسرائىللار ماڭا قۇلاق سالمىغان يەردە، پىرەۋن قانداقمۇ مەندەك
كالپۇكى خەتنە قىلىنمىغان بىر ئادەمگە قۇلاق سالسۇن؟ ـ دېدى.□
13 ئەمما پەرۋەردىگار مۇسا ۋە ھارۇنغا سۆزلەپ، ئۇلارنىڭ ئىسرائىللارغا ۋە مىسرنىڭ پادىشاھى پىرەۋنگە
ئىسرائىللار توغرۇلۇق: ـ »ئۇلار مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىقىرىلسۇن« دېگەن ئەمرىنى يەتكۈزۈشنى بۇيرۇدى.

مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ ئەجدادلىرى، نەسەبنامىسى

□ **6:3 »ياھۋەھ«** ـ مۇشۇ نامنى ئادەتتە »پەرۋەردىگار« دەپ تەرجىمە قىلىمىز. »ياھۋەھ« دېگەن نامىم بىلەن ئۇلارغا ئاشكارا تونۇلمىدىم« دېگەن سۆزلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

□ **6:6 »سىلەرگە ھەمجەمەت بولۇپ ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرىمەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »گائال« دېگەن بىر پېئىل بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. بۇ پېئىل توغرۇلۇق »تەبىرلەر« ۋە »ئايۇپ« 25:19 ۋە ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.

□ **6:9 »پېغانغا چۈشكەن بولۇپ،...»** ـ يا كى »سەۋرسىزلىكتىن چىدىمايى،...»

□ **6:12 » كالپۇكى خەتنە قىلىنمىغان«** ـ بۇ سۆزلەر بىلەن مۇسا ئۆزىنىڭ ئاغىزى كالۋا بولۇپلا قالماي، يەنە)ئۆزىنىڭ 17-10:4 دە خاتىرىلەنگەن خۇداغا
بولغان قاقشاشلىرىنى ئەسلەپ(ئۆزىنىڭ خۇدا ئالدىدا خېلى نالايىق ئىشلارنى قىلغانلىقىنى، گەپ-سۆزدە گۇناھى بار ئادەم ئىكەنلىكىنمۇ كۆرسەتمەكچى.

14 تۆۋەندىكىلەر جەمەت باشلىقلىرى: ـ ئىسرائىلنىڭ تۇنجى ئوغلى بولغان رۇبەننىڭ ئوغۇللىرى ھانۇق، پاللۇ، ھەزرون
ۋە كارمى. بۇلار بولسا رۇبەننىڭ نەسىللىرى ئىدى.■
15 شىمىئوننىڭ ئوغۇللىرى: ـ يەمۇئەل، يامىن، ئوھاد، ياقىن، زوھار ۋە قانائانلىق ئايالدىن بولغان سائۇللار ئىدى؛
بۇلار شىمىئوننىڭ نەسىللىرى ئىدى.■
16 لاۋىينىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئىسىملىرى، نەسەبنامىلىرىگە ئاساسەن: گەرشون، كوھات ۋە مەرارى؛ لاۋىينىڭ
ئۆمرىنىڭ يىللىرى بىر يۈز ئوتتۇز يەتتە يىل بولدى.■
17 گەرشوننىڭ ئوغۇللىرى ئائىلىلىرى بويىچە: ـ لىبنى ۋە شىمەي.■
18 كوھاتنىڭ ئوغۇللىرى: ـ ئامرام، يىزھار، ھېبرون بىلەن ئۇززىئەل. كوھات بىر يۈز ئوتتۇز ئۈچ يىل ئۆمۈر
كۆردى.■
19 مەرارىنىڭ ئوغۇللىرى: ـ ماھلى ۋە مۇشى. بۇلار نەسەبنامىلىرى بويىچە لاۋىينىڭ نەسىللىرى ئىدى.■
20 ئامرام ئۆز ھاممىسى يوكەبەدنى خوتۇنلۇققا ھارۇن ۋە مۇسانى تۇغۇپ بەردى. ئامرام
بىر يۈز ئوتتۇز يەتتە يىل ئۆمۈر كۆردى.□ ■
21 يىزھارنىڭ ئوغۇللىرى: ـ كوراھ، نەفەگ ۋە زىكرى ئىدى.
22 ئۇززىئەلنىڭ ئوغۇللىرى: ـ مىشائەل، ئەلزافان ۋە سترى ئىدى.
23 ھارۇن بولسا ناھشوننىڭ سىڭلىسىنى، يەنى ئاممىنادابنىڭ قىزى ئېلىشېبانى خوتۇنلۇققا ئالدى. ئۇ ئۇنىڭغا ناداب
بىلەن ئابىھۇنى، ۋە ئەلئازار بىلەن ئىتامارنى تۇغۇپ بەردى.■
24 كوراھنىڭ ئوغۇللىرى: ـ ئاسسىر، ئەلكاناھ ۋە ئابىئاساف؛ بۇلار كوراھلارنىڭ نەسىللىرى ئىدى.
25 ھارۇننىڭ ئوغلى ئەلئازار پۇتىئەلنىڭ قىزلىرىنىڭ بىرىنى خوتۇنلۇققا ئالدى؛ ئۇ ئۇنىڭغا فىنھاسنى تۇغۇپ بەردى؛
بۇلار بولسا ئۆز نەسەبى بويىچە ھەممىسى لاۋىيلارنىڭ جەمەت باشلىقلىرى ئىدى.
26 پەرۋەردىگارنىڭ: ـ ئىسرائىللارنى قوشۇنلاردەك توپ-توپى بىلەن مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىقىڭلار، دېگەن
ئەمرىنى تاپشۇرىۋالغۇچىلار دەل مۇشۇ ھارۇن بىلەن مۇسا ئىدى.
27 ئىسرائىللار مىسردىن چىقىرىلىشۇن، دەپ مىسرنىڭ پادىشاھى پىرەۋنگە سۆز قىلغانلار دەل بۇ كىشىلەر، يەنى
مۇشۇ مۇسا بىلەن ھارۇن ئىدى.

ھارۇننىڭ مۇساغا ۋاكالىتەن سۆزلىشى

28 پەرۋەردىگار مىسرنىڭ زېمىنىدا مۇساغا سۆز قىلغان ۋاقتىدا
29 مۇساغا: »مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن. ساڭا ئېيتقىنىمنىڭ ھەممىسىنى مىسرنىڭ پادىشاھى پىرەۋنگە دېگىن«،
دەپ ئەمر قىلدى.
30 لېكىن مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا: ـ مەندەك كالپۇكى خەتنە قىلىنمىغان بىر كىشىگە پىرەۋن قانداقمۇ قۇلاق
سالسۇن؟« ـ دەپ جاۋاپ بەرگەندى.■

■ **6:14** يار. 9:46□ چۆل. 5:26□ 1تار. 35:
■ **6:15** يار. 10:46□ چۆل. 12:26□ 1تار. 244:
■ **6:16** يار. 11:46□ چۆل. 17:3□ 57:26□ 1تار. 306-1:
■ **6:17** 1تار. 2:6□ 723:
■ **6:18** 1تار. 3:6□ 1223:
■ **6:19** 1تار. 4:6□ 2123:
□ **6:20** »**ئامرام ئۆز ھاممىسى يوكەبەدنى خوتۇنلۇققا ئالدى**« ـ شۇ چاغدا ئۆز ھاممىسىنى خوتۇنلۇققا ئېلىش مەنئى قىلىنغان ئەمر »)لاۋ.» 23-12:18)
ئىسرائىلغا تېخى بېرىلمىگەندى. ■ **6:20** مىس. 1:2□ چۆل. 5926: ■ **6:23** چۆل. 2:3□ 60:26□ 1تار. 29:5□ 124: ■ **6:30** مىس.
12:6□ مىس. 104:

7

1 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ مانا، مەن پىرەۋننىڭ ئالدىدا سېنى خۇدانىڭ ئورنىدا قىلدىم. ئاكاڭ ھارۇن
بولسا سېنىڭ پەيغەمبىرىڭ بولىدۇ.
2 مەن ساڭا بۇيرۇغىنىمنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭغا دەيسەن؛ ئاندىن ئاكاڭ ھارۇن پىرەۋنگە ئۇنىڭ ئۆز زېمىنىدىن
ئىسرائىللارنى قويۇپ بېرىشى كېرەكلىكى توغرىسىدا سۆز قىلىدۇ. □ ■
3 لېكىن مەن پىرەۋننىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلىمەن؛ بۇنىڭ بىلەن مەن مىسىر زېمىنىدا مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە
كارامەتلىرىمنى كۆپلەپ كۆرسىتىمەن.
4 شۇنداقتىمۇ، پىرەۋن سىلەرگە قۇلاق سالمايدۇ. ئەمما مەن مىسىرنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىپ قولۇمنى ئۇزىتىپ،
چوڭ بالا-ئىشاپەتلەرنى چۈشۈرۈپ، قوشۇنلىرىم بولغان ئۆز قوۋمىم ئىسرائىللارنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىمەن.
5 ئۆز قولۇمنى مىسىرنىڭ ئۈستىگە سوزغىنىمدا، ئىسرائىللارنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن چىقارغىنىمدا مىسىرلىقلار مېنىڭ
پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ، ـ دېدى.
6 مۇسا بىلەن ھارۇن شۇنداق قىلدى؛ پەرۋەردىگار ئۇلارغا قانداق تاپىلىغان بولسا، ئۇلارمۇ شۇنداق قىلدى.

7 ئۇلار پىرەۋنگە سۆز قىلغان ۋاقىتتا مۇسا سەكسەن ياشقا، ھارۇن سەكسەن ئۈچ ياشقا كىرگەنىدى.

ھارۇننىڭ ھاسىسى

8 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ: ـ
9 ئەمدى پىرەۋن سىلەرگە: ـ ئۆزۈڭلارنى تەستىقلاپ بىر مۆجىزە كۆرسىتىڭلار، دېسە، سەن ھارۇنغا: ـ ھاساڭنى
ئېلىپ پىرەۋننىڭ ئالدىغا تاشلىغىن، دەپ ئېيتقىن. شۇنداق قىلىشى بىلەنلا ھاسا يىلانغا ئايلىنىدۇ، دېدى.
10 شۇنىڭ بىلەن، مۇسا بىلەن ھارۇن پىرەۋننىڭ ئالدىغا بېرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇغىنىدەك قىلدى؛ ھارۇن
ھاسىسىنى پىرەۋن بىلەن ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرىنىڭ ئالدىغا تاشلىۋىدى، ئۇ يىلانغا ئايلاندى. □
11 ئۇ ۋاقىتتا پىرەۋن دانىشمەنلىرى ۋە سېھىرگەرلىرىنى چاقىرتىپ كەلدى؛ مىسىرنىڭ جادۇگەرلىرىمۇ ئۆز جادۇسى
بىلەن ئوخشاش ئىشنى قىلدى.
12 ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ھاسىسىنى تاشلىدى؛ ئۇلارمۇ يىلانغا ئايلاندى. لېكىن ھارۇننىڭ ھاسىسى ئۇلارنىڭ
ھاسىلىرىنى يۇتۇپ كەتتى.
13 بىراق پەرۋەردىگار ئېيتقاندەك پىرەۋننىڭ كۆڭلى قاتتىقلىق بىلەن پەرۋەردىگار ئېيتقاندەك ئۇلارغا قۇلاق سالمىدى.

بىرىنچى ئاپەت ـ قان ئاپىتى

14 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ پىرەۋننىڭ كۆڭلى قاتتىق؛ ئۇ قوۋمىنى قويۇپ بېرىشنى رەت قىلدۇ.
15 ئەمدى سەن ئەتە سەھەردە پىرەۋننىڭ قېشىغا بارغىن)شۇ ۋاقىتتا ئۇ سۇ بويىغا چىقىدۇ(ـ سەن ئۇنىڭ بىلەن
كۆرۈشۈشكە دەريانىڭ بويىدا ساقلاپ تۇرغىن؛ يىلانغا ئايلانغان ھاسىنى قولۇڭغا ئېلىۋال.
16 سەن ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: ـ »ئىبرانىيلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مېنى ئالدىڭغا: »چۈلدە ماڭا ئىبادەت
قىلىشى ئۈچۈن قوۋمىمنى قويۇپ بەر« دېيىشكە ئەۋەتكەنىدى؛ لېكىن مانا، بۇ ۋاقىتقىچە ھېچ ئاڭلىمىدىڭ.
17 شۇڭا پەرۋەردىگار ساڭا: ـ »سەن شۇ ئالامەت بىلەن مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىسەن«، دەيدۇ ـ
مانا، مەن قولۇمدىكى ھاسا بىلەن دەريانىڭ سۈيىنى ئۇرسام، سۇ قانغا ئايلىنىدۇ،
18 دەريانىڭ بېلىقلىرى ئۆلۈپ، دەريانىڭ سۈيى سېسىپ كېتىدۇ؛ مىسىرلىقلار سۇدىن سەسكىنىپ، ئىچەلمەيدىغان
بولۇپ قالىدۇ.«

□ 7:2 »ھارۇن بولسا سېنىڭ پەيغەمبىرىڭ بولىدۇ« ـ دېمەك، ھارۇن ئۆزى مۇسانىڭ سۆزلىرىنى پىرەۋنگە ياكى خەلققە يەتكۈزىدۇ. ■ 7:2 مىس. 144:
□ 7:10 »پىرەۋننىڭ ئەمەلدارلىرى« ـ مەزكۇر كىتابتا »پىرەۋننىڭ ئەمەلدارلىرى« ئىبرانىي تىلىدا »خىزمەتكارلىرى« دېگەن سۆز بىلەن
ئىپادىلىنىدۇ.

19 پەرۋەردىگار مۇساغا يەنە: ـ سەن ھارۇنغا: ـ ھاساڭنى ئېلىپ مىسرلىقلارنىڭ سۈلىرى قانغا ئايلانسۇن دەپ
ئۇلارنىڭ ئۈستىگە، يەنى ئېقىنلىرى، ئۆستەڭلىرى، كۆللىرى ۋە سۇ ئامبارلىرى ئۈستىگە قولۇڭنى ئۇزاتقىن. شۇنىڭ
بىلەن پۈتكۈل مىسر زېمىندا، ھەتتا ياغاچ ۋە تاش قاچىلاردىكى سۈلارمۇ قانغا ئايلىنىدۇ، دېگىن، دېدى.
20 مۇسا بىلەن ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇغىنىدەك قىلدى؛ ھارۇن پىرەۋن ۋە ئەمەلدارلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا
ھاسىنى كۆتۈرۈپ، دەريانىڭ سۈيىنى ئۇرۇۋېدى، پۈتۈن دەريانىڭ سۈيى قانغا ئايلىنىپ كەتتى. ■
21 دەريادىكى بېلىقلار ئۆلۈپ، دەريانىڭ سۈيى سېسىپ كەتتى. مىسرلىقلار دەريانىڭ سۈيىنى ئىچەلمەيدىغان
بولۇپ قالدى، پۈتكۈل مىسر زېمىنى قانغا تولدى.
22 لېكىن مىسرنىڭ جادۇگەرلىرىمۇ ئۆز جادۇلىرى بىلەن ھەم شۇنداق قىلدى. بۇ سەۋەبتىن پەرۋەردىگار ئېيتقاندەك
پىرەۋننىڭ كۆڭلى قاتتىق بولۇپ، ئۇلارغا قۇلاق سالمىدى؛
23 ئەكسىچە پىرەۋن ئۆيىگە قايتىپ كېتىپ، بۇ ئىشقا ھېچ پىسەنت قىلمىدى.
24 دەريانىڭ سۈيىنى ئىچەلمىگىنى ئۈچۈن بارلىق مىسرلىقلار ئىچكۈدەك سۇ تېپىش ئۈچۈن دەريانىڭ ئەتراپلىرىنى
كولىدى.
25 پەرۋەردىگار دەريانى ئۇرۇپ، يەنە يەتتە كۈن ئۆتتى.

8

ئىككىنچى ئاپەت ـ پاقا ئاپىتى

1 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ پىرەۋننىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »ماڭا ئىبادەت
قىلىشقا ئۆز قوۋمىمنى قويۇپ بەر.
2 لېكىن ئۇلارنى قويۇپ بېرىشنى رەت قىلساڭ، مانا، مەن دۆلىتىڭنىڭ ھەممە يېرىنى پاقىلار بىلەن باستۇرۇپ
ئۇرىمەن.
3 دەريادا توپ-توپ پاقىلار پەيدا بولۇپ، دەريادىن چىقىپ ئوردا ئۆيىگە، ھوجرا ئۆيىگە، ئورۇن-كۆرپەڭگە،
ئەمەلدارلىرىڭنىڭ ئۆيلىرىگە كىرىۋالىدۇ، شۇنىڭدەك خەلقىڭنىڭ ئۆچىسىغا، تونۇر ۋە تەڭنىلىرىگە يامىشىپ
چىقىۋالىدۇ. □
4 پاقىلار ئۆزۈڭنىڭ ئۈستىڭىڭغا، خەلقىڭنىڭ ئۈستىڭىڭغا ۋە ھەممە ئەمەلدارلىرىڭنىڭ ئۈستىڭىڭغا يامىشىپ
چىقىۋالىدۇ« ـ دېگىن، ـ دېدى.
5 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ سەن ھارۇنغا: پاقىلارنىڭ مىسر زېمىنىنىڭ ئۈستىگە چىقىشى ئۈچۈن قولۇڭنى ئۇزىتىپ،
ھاساڭنى ئېقىنلار، ئۆستەڭلەر ۋە كۆللەرنىڭ ئۈستىگە شىلتىغىن، دېگىن ـ دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ھارۇن قولىنى مىسرنىڭ سۈلىرى ئۈستىگە ئۇزاتتى؛ شۇنداق قىلىۋېدى، پاقىلار چىقىپ مىسر زېمىنىنى
قاپلىدى.
7 لېكىن جادۇگەرلەرمۇ ئۆز جادۇلىرى بىلەن ئوخشاش ئىشنى قىلىپ، مىسر زېمىنى ئۈستىگە پاقىلارنى پەيدا قىلدى.
8 پىرەۋن مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ: ـ پاقىلارنى مەندىن ۋە خەلقىمدىن نېرى قىلىش ئۈچۈن پەرۋەردىگاردىن
ئۆتۈنۈڭلار. شۇنداق بولسا، مەن خەلقىڭنى پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق قىلسۇن دەپ قويۇپ بېرىمەن، دېدى.
9 مۇسا پىرەۋنگە: ـ بويىڭ، مەن ئىزىتىڭنى قىلاي، پەقەت دەريادىكى پاقىلارلا قېلىپ، باشقىلىرى ئۆزۈڭدىن ۋە
ئۆيلىرىڭدىن ئايرىلسۇن دەپ، سەن، ئەمەلدارلىرىڭ ۋە خەلقىڭ ئۈچۈن مېنىڭ دۇئا قىلىدىغان ۋاقتىمنى بېكىتكىن،
دېدى.□
10 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ ئەتە بولسۇن، دېدى.

■ **7:20** مىس. 5:17 □ زەب. 44:78 □ 29105:□ **8:3** »ئوردا ئۆيىگە« ـ ياكى »ئۆيۈڭگە.«□ **8:9** »مەن ئىزىتىڭنى قىلاي« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەندىن ئىزىتەڭگە مۇيەسسەر بولغىن.«

مۇسا ئۇنىڭغا: ـ خۇدايىمز پەرۋەردىگارغا ئوخشاش ھېچبىرىنىڭ يوقلۇقىنى بىلىشىڭ ئۈچۈن سېنىڭ دېگىنىڭدەك
بولسۇن.
11 پاقىلار سەندىن، تۆيلىرىڭدىن، ئەمەلدارلىرىڭ ۋە خەلقىڭدىن چىقىپ كېتىدۇ، پەقەت دەريادىلا قالىدۇ، دېدى.
12 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ۋە ھارۇن پىرەۋنىنىڭ ئالدىدىن چىقىپ كەتتى. ئاندىن مۇسا پىرەۋنىنىڭ ئۈستىگە ئەۋەتىلگەن
پاقىلار توغرىسىدا پەرۋەردىگارغا ندا قىلدى.
13 پەرۋەردىگار مۇسانىڭ تىلىگىنىدەك قىلدى. بۇنىڭ بىلەن ئۆيلەردىكى، ھويلىلاردىكى ۋە ئېتىزلاردىكى پاقىلار
ئۆلدى.
14 خەلق ئۇلارنى يىغىپ دۆۋە-دۆۋە قىلدى، پۇتكۈل يۇرت-زېمىن سېسىقچىلىقتا تولدى.
15 لېكىن پىرەۋن ئاپەتتىن خالاس بولغىنىنى كۆرگەندە، كۆڭلىنى قاتتىق قىلىپ، پەرۋەردىگار ئېيتقىنىدەك ئۇلارغا
قۇلاق سالمىدى.■

ئۈچىنچى ئاپەت ـ پاشا ئاپىتى

16 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ سەن ھارۇنغا: ـ ھاساڭنى ئۇزىتىپ، يەرنىڭ توپىسىنى ئۇرغىن. بۇنىڭ بىلەن ئۇ
پاشىغا ئايلىنىپ، پۇتكۈل مىسىر زېمىنىنى قاپلايدۇ، دېگىن، ـ دېدى.□
17 ئۇلار شۇنداق قىلدى؛ ھارۇن قولىنى ئۇزىتىپ ھاسىسى بىلەن يەرنىڭ توپىسىنى ئۇرۇۋېدى، ئادەملەر ۋە
ھايۋانلارنىڭ ئۈستىبېشىنى پاشا باستى؛ پۇتكۈل مىسىر زېمىندىكى توپا-چاڭلار پاشىغا ئايلاندى.■
18 جادۇگەرلەرمۇ ئۆز جادۇلىرى بىلەن شۇنداق قىلىپ پاشا پەيدا قىلىشقا ئۇرۇنغان بولسىمۇ، پەيدا قىلالمىدى.
پاشىلار بولسا ھەم ئادەملەرنىڭ ھەم ھايۋانلارنىڭ ئۈستىبېشىنى قاپلاپ كەتتى.
19 ئاندىن جادۇگەرلەر پىرەۋنگە: ـ بۇ ئىش خۇدانىڭ بارمىقىنىڭ قىلغىنى! ـ دېيىشتى. لېكىن پىرەۋن كۆڭلىنى
قاتتىق قىلىپ، پەرۋەردىگار ئېيتقىنىدەك ئۇلارغا قۇلاق سالمىدى.

تۆتىنچى ئاپەت ـ كۆكۈيۈنلەر ئاپىتى

20 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ ئەتە سەھەر قوپۇپ پىرەۋنىنىڭ ئالدىغا بېرىپ تۇرغىن ـ)شۇ ۋاقىتتا ئۇ سۇ بويىغا چىقىدۇ(
ئۇنىڭغا: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ماڭا ئىبادەت قىلىشى ئۈچۈن ئۆز قوۋمىمنى قويۇپ بەر!
21 چۈنكى ئەگەر قوۋمىمنى قويۇپ بەرمىسەڭ، مانا مەن سېنىڭ ۋە ئەمەلدارلىرىڭ، خەلقىڭ ئۈستىگە، تۆيلىرىڭگە
كۆكۈيۈنلەرنى ئەۋەتىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن مىسىرلىقلارنىڭ تۆيلىرى ۋە ھەتتا ئۇلار تۇرۇۋاتقان تۇپراقمۇ كۆكۈيۈنلەر
بىلەن تولىدۇ.□
22 لېكىن شۇ كۈنىدە ئۆز قوۋمىم تۇرۇۋاتقان گوشەن يۇرتىنى باشقىچە قىلىمەن؛ شۇنداق بولىدۇكى، ئۇ يەردە
كۆكۈيۈنلەر تېپىلمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن سەن مەن پەرۋەردىگارنىڭ بۇ زېمىندا بولغانلىقىمنى بىلىسەن. □
23 شۇنداق قىلىپ مەن ئۆز قوۋمىمنى سېنىڭ خەلقىڭدىن پەرقلەندۈرىمەن؛ بۇ مۆجىزىلىك ئالامەت ئەتە يۈز بېرىدۇ«،
دەپ ئېيتقىن، دېدى.

24 پەرۋەردىگار دېگىنىنى قىلدى. پىرەۋنىنىڭ تۆيلىرىگە، ئەمەلدارلىرىنىڭ تۆيلىرىگە كۆكۈيۈنلەر توپ-توپ بولۇپ
كىردى؛ پۇتكۈل مىسىر زېمىنىنىڭ ھەممە يېرى كۆكۈيۈنلەر تەرىپىدىن خاراب بولۇشقا باشلىدى. ■

■ **8:15** مىس. 147:

□ **8:16** »**پاشىغا**« ـ باشقا خىل تەرجىمىسى: »پىتلار.« باشقا خىل ھاشارەتلەرنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ **8:17** زەب. 31105:

□ **8:21** »**كۆكۈيۈنلەر**« ـ بۇلارنىڭ قايسى ھاشارەت ئىكەنلىكى ھازىر بىزگە نامەلۇم. »زەب.» 45:78دە بۇ ھاشارەتلەر ئادەملەرنى چاقىدىغانلىقى
ئېيتىلىدۇ، شۇڭا بۇ ھاشارەت كۆكۈيۈن ياكى شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل چۈۋەن بولسا كېرەك.

□ **8:22** «...□□□ **مەن پەرۋەردىگارنىڭ بۇ زېمىندا بولغانلىقىمنى بىلىسەن**» ـ ياكى «...□□□ مەن پەرۋەردىگارنىڭ يەر يۈزىدە مەۋجۇت ئىكەنلىكىمنى
بىلىسەن».

■ **8:24** زەب. 45:78□ 31105:

25 پىرەۋن مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ كېلىپ ئۇلارغا: بېرىپ مۇشۇ زېمىندا خۇدايىڭلارغا قۇربانلىق
ئۆتكۈزۈڭلار، ـ دېدى.
26 لېكىن مۇسا جاۋاب بېرىپ: ـ بۇنداق قىلىش بىزگە تازا مۇۋاپىق بولمايدۇ، چۈنكى بىز پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا
سۈنماقچى بولغان قۇربانلىق مال مىسىرلىقلارغا نىسبەتەن يىرگىنچلىكتۇر. ئەمدى ئەگەر بىز مىسىرلىقلارنىڭ كۆز
ئالدىدا يامان كۆرۈنگەن نەرسىنى قۇربانلىق قىلساق ئۇلار بىزنى چالما-كېسەك قىلىۋەتمەمدۇ؟ □ ■
27 بىز ئۈچ كۈنلۈك يولنى بېسىپ، چۆلدە پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزگە بۇيرۇغىنىدەك ئۇنىڭغا قۇربانلىق سۇنۇشىمىز
كېرەك، دېدى.
28 پىرەۋن: ـ سىلەرنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا چۆلدە قۇربانلىق ئۆتكۈزۈشكە بارغىلى قويىمەن، پەقەت بەك
يىراق كېتىپ قالماڭلار، مېنىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار، دېدى.
29 مۇسا جاۋاب بېرىپ: ـ مانا، مەن سېنىڭ ئالدىڭدىن چىقىپ پەرۋەردىگارغا ئىلتىجا قىلىمەن ۋە كۆكۈيۈنلەر
سەن پىرەۋندىن، ئەمەلدارلىرىڭدىن ۋە خەلقىڭدىن ئەتە چىقىپ كېتىدۇ، لېكىن پىرەۋن يەنە ھىيلە ئىشلىتىپ، خەلقنى
پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق قىلىشقا بېرىشتىن توسقۇچى بولمىسۇن، دېدى.
30 مۇسا پىرەۋننىڭ ئالدىدىن چىقىپ، پەرۋەردىگارغا شۇنداق ئىلتىجا قىلدى.
31 پەرۋەردىگار مۇسا تىلىگىنىدەك قىلدى، ئۇ كۆكۈيۈنلەرنى پىرەۋن، ئەمەلدارلىرى ۋە خەلقىدىن چىقىرۋەتتى؛
ھەتتا بىر تال كۆكۈيۈنمۇ قالمىدى.
32 لېكىن پىرەۋن بۇ قېتىممۇ كۆڭلىنى قاتتىق قىلىپ، قوۋمنى قويۇپ بەرمىدى.■

9

بەشىنچى ئاپەت ـ ۋابا ئاپىتى

1 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ پىرەۋننىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ »ئىبرانىيلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: ـ ماڭا ئىبادەت قىلىشىغا ئۆز قوۋمىمنى قويۇپ بەر.
2 ئەگەر ئۇلارنى قويۇپ بېرىشنى رەت قىلىپ، يەنىلا تۇتۇپ تۇرۇۋالىدىغان بولساڭ،
3 مانا، پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئېتىزلىقتىكى چارپايلىرىڭنىڭ ئۈستىگە، ئات-ئېشەكلەر، تۆگىلەر، ۋە قوي-كالىلىرىڭنىڭ
ئۈستىگە چۈشۈپ ئىنتايىن ئېغىر بىر ۋابا كەلتۈرىدۇ.
4 لېكىن پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ چارپايلىرىنى مىسىرلىقلارنىڭ چارپايلىرىدىن پەرقلەندۈرىدۇ. ئەتىجىدە، ئىسرائىلنىڭ
چارپايلىرىدىن ھېچبىرى ئۆلمەيدۇ« ـ دېگىن، دېدى.
5 پەرۋەردىگار ۋاقىتنى بېكىتىپ: ـ ئەتە پەرۋەردىگار زېمىندا بۇ ئىشنى قىلىدۇ، دېدى.
6 ئەتىسى پەرۋەردىگار شۇنداق قىلدى؛ مىسىرلىقلارنىڭ بارلىق چارپايلىرى ئۆلدى؛ لېكىن ئىسرائىللارنىڭ
چارپايلىرىدىن بىرمۇ ئۆلمىدى.
7 پىرەۋن ئادەم ئەۋەتىپ تەكشۈرىدى، مانا، ئىسرائىللارنىڭ چارپايلىرىدىن بىرمۇ ئۆلمىگەندى. لېكىن پىرەۋننىڭ
كۆڭلى قاتتىق قىلىنىپ، ئۇ قوۋمنى قويۇپ بەرمىدى.

ئالتىنچى ئاپەت ـ چاقا ئاپىتى

□ **8:26 »خۇدايىمىزغا سۈنماقچى بولغان قۇربانلىق مال مىسىرلىقلارغا نىسبەتەن يىرگىنچلىكتۇر«** ـ مىسىرلىقلارغا نىسبەتەن »يىرگىنچلىك بولغىنى« قويىلاردىن ئىبارەت ئىدى. ئۇلار قويلارنى، شۇنداقلا قوينىچىلارنىمۇ يىرگىنچلىق دەپ قارىغان؛ لېكىن پايدىنى كۆزلەپ مىسىردىكى بەزى يەرلەردە قوي بېقىلاتتى »يار.» 34:46 نى كۆرۈڭ.(

مۇشۇ ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل چۈشەندۈرۈلۈشى بوينچە، مىسىرلىقلار بەزى ماللارغا)مەسىلەن، كالىلارنىڭ بەزى خىللىرىغا(چوقۇناتتى. ئەگەر ئىسرائىللار ئۇلار چوقۇنغان بىرخىل مالنى قۇربانلىق قىلسا، ئۇلار غەزەپلىنەتتى، ئەلۋەتتە. ■ **8:26** يار. 32:43 □ 3446: ■ **8:32** مىس. 118:

8 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇسا ۋە ھارۇنغا: ـ خۇمداننىڭ كۆلىدىن چاڭگىلىكلارنى توشقۇزۇپ ئېلىكلار، ئاندىن مۇسا
ئۇنى پىرەۋننىڭ كۆز ئالدىدا ئاسمانغا قارىتىپ چاچسۇن.
9 شۇنداق قىلىشى بىلەن كۆل پۈتكۈل مىسر زېمىنىنى قاپلايدىغان چاڭ-توزان بولىدۇ ۋە مىسر زېمىنىدىكى ھەممە
يەردە ئادەملەر ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىگە چۈشۈشى بىلەن ھۇررەك-ھۇررەك چاقا چىقىرىدۇ، ـ دېدى.
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار خۇمداندىن كۆل ئېلىپ، پىرەۋننىڭ ئالدىغا بېرىپ تۇردى ۋە مۇسا ئۇنى ئاسمانغا قارىتىپ
چاچتى؛ ئۇ ئادەملەر ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىگە چۈشۈشى بىلەن ھۇررەك-ھۇررەك چاقا چىقاردى.
11 جادۇگەرلەر چاقىلار دەستىدىن مۇسانىڭ ئالدىدا تۇرالماي قالدى؛ چۈنكى جادۇگەرلەرنىڭ بەدىنىمۇ، باشقا
بارلىق مىسرلىقلارنىمۇ ئوخشاش چاقا بېسىپ كەتكەنىدى.
12 لېكىن پەرۋەردىگار پىرەۋننىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلدى، شۇڭا پەرۋەردىگار دەل مۇساغا ئېيتقىنىدەك ئۇ ئۇلارغا
قۇلاق سالمىدى.

يەتتىنچى ئاپەت ـ مۇلدۇر ئاپىتى

13 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ ئەتە تاڭ سەھەر قوپۇپ، پىرەۋننىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ئۇنىڭغا: »ئىبرانىيلارنىڭ
خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ قوۋمىمنى ماڭا ئىبادەت قىلىشقا قويۇپ بەر؛
14 چۈنكى مەن بۇ قېتىم ھەممە بالا-ئىئاپەتلىرىمنى يۇرىكىڭگە، ئەمەلدارلىرىڭ ۋە پۇقرالىرىڭنىڭ ئۈستىگە ئەۋەتىمەن.
بۇنىڭ بىلەن سەن پۈتكۈل يەر يۈزىدە مەندەك باشقا بىرىنىڭ يوق ئىكەنلىكىنى بىلىسەن.
15 چۈنكى مەن قولۇمنى ئۇزىتىپ، ئۆزۈڭ ۋە قوۋمىڭنى ۋابا بىلەن ئۇرغان بولساملىدى، بۇ ۋاقىتقىچە سەن يەر
يۈزىدىن يوقلىپ كېتەتتىڭ.
16 ھالبۇكى، مېنىڭ سېنى ئورنۇڭغا تىكلىشىمدىكى مەقسىتىم شۇ ئىدىكى، دەل ئۆز قۇدرىتىمنى ساڭا كۆرسىتىش،
شۇنداقلا ناممىنىڭ پۈتكۈل يەر يۈزىدە جاكارلىنىشى ئۈچۈن ئىدى.■
17 سەن يەنە قوۋمىمغا چوڭچىلىق قىلىپ، ئۇلارنى قويۇپ بېرىشنى رەت قىلىۋېرەمسەن؟
18 مانا، ئەتە مۇشۇ ۋاقىتلاردا مىسر دۆلىتى بىنا بولغاندىن بۇيان ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغان قاتتىق مۇلدۇرنى ياغدۇرىمەن.
19 شۇنىڭ ئۈچۈن ئادەم ئەۋەتىپ، ھايۋان ۋە ئېتىزدا بار-يوقۇڭنى يىغىپ ئېچىكىرى سولىغىن؛ چۈنكى ئۈيگە
قايتۇرۇلماي سىرتتا قالغان ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ ھەممىسى مۇلدۇرنىڭ ئاستىدا قېلىپ ئۆلۈپ كېتىدۇ! ـ دېگىن،
دېدى.
20 بۇنى ئاڭلاپ پىرەۋننىڭ ئەمەلدارلىرىنىڭ ئارىسىدىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىدىن قورققان ھەربىر ئادەم ئۆز قۇللىرى
ۋە چارپايلىرىنى يۈگۈرتۈپ ئۆيلىرىگە ئېلىپ كەلدى.
21 لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئېتىبارغا ئالمىغانلار ئۆز قۇل ۋە مالىرىنى تاشقىرىدا قالدۇرۇپ قويدى.
22 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ مىسر زېمىنىدىكى ھەر يەردە، ئادەملەر ئۈستىگە، ماللارنىڭ ئۈستىگە، شۇنداقلا مىسر
زېمىنىدىكى دالالارنىڭ ھەممە ئوت-چۆپلىرىنىڭ ئۈستىگە مۇلدۇر ياغسۇن دەپ، ئاسمانغا قاراپ قولۇڭنى كۆتۈرگىن،
دېدى.
23 مۇسا شۇنىڭ بىلەن ھاسىسىنى ئاسمانغا قارىتىپ كۆتۈرۈۋىدى، پەرۋەردىگار گۈلدۈرمامىنى گۈلدۈرلىتىپ، مۇلدۇر
ياغدۇردى، يەر يۈزىدە چاقماق چېقىندىلىرى چېپىپ يۈرەتتى. شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگار مىسر زېمىنى ئۈستىگە
مۇلدۇر ياغدۇردى. □
24 مۇلدۇر يېغىپ، مۇلدۇر بىلەن ئوت ئارىلاش چۈشتى؛ مۇلدۇر شۇنچە ئېغىر بولدىكى، مىسر دۆلىتى بىنا بولغاندىن
تارتىپ ئۇنداق قاتتىق مۇلدۇر يېغىپ باقمىغانىدى.
25 مۇلدۇر پۈتكۈل مىسر زېمىنىنىڭ ھەر يېرىدە چۈشۈپ، ئىنسان بولسۇن، ھايۋان بولسۇن، ھەممىسىنى ئۇردى؛
مۇلدۇر ئېتىزدىكى ھەممە ئوت-چۆپنى ئۇرۇپ، يەردىكى ھەممە دەل-دەرەخلەرنىمۇ سۇندۇرۇۋەتتى.

■ 9:16 رىم. 9:17. □ 9:23 »يەر يۈزىدە چاقماق چېقىندىلىرى چېپىپ يۈرەتتى« ـ ياكى »ئوت يەر يۈزىگە توختاۋسىز چۈشتى.«

26 پەقەت ئىسرائىللار ئولتۇرۇشلۇق گوشەن زېمىندىلا مۆلدۈر ياغمىدى.
27 پىرەۋن ئادەم ئەۋەتىپ مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ ئۇلارغا: ـ مەن بۇ قېتىم گۇناھ قىلدىم! پەرۋەردىگار
ھەققانىيدۇر، سەۋەنلىك بولسا مەن ۋە خەلقىمدىن تۆتتى. □
28 يەنە بېرىپ پەرۋەردىگاردىن تۆتۈنۈپ ئىلتىجا قىلىڭلار! خۇدادىن چىققان بۇ قاتتىق گۈلدۈرمامىلار ۋە مۆلدۈر
يېتىپ ئاشتى! سىلەرنى قويۇپ بېرەي؛ سىلەر ئەمدى مۇشۇ يەردە تۇرۇۋەرسەڭلار بولمايدۇ، ـ دېدى.
29 مۇسا ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن شەھەردىن چىققاندا، پەرۋەردىگار تەرەپكە قاراپ قوللىرىمنى يېيىپ
كۆتۈرىمەن، گۈلدۈرمامىلار شۇ ھامان بېسىقىپ مۆلدۈر يەنە ياغمايدۇ. يەر يۈزى پەرۋەردىگارنىڭكىدۇر، دەپ
بىلىشىڭ ئۈچۈن شۇنداق بولىدۇ.
30 لېكىن سەن ۋە سېنىڭ ئەمەلدارلىرىڭ، سىلەرنىڭ پەرۋەردىگار خۇدادىن تېخىچە قورقمايۋاتقىنىڭلارنى بىلىمەن،
دېدى.
31 شۇ چاغدا ئارپا باش چىقىرىپ، زىغىر غۇنچىلىغان بولغاچقا، زىغىر ۋە ئارپا مۆلدۈردىن ۋەيران قىلىندى.
32 لېكىن بۇغداي بىلەن قارا بۇغداي كېيىنرەك بىخ چىقارغاچقا، ۋەيران قىلىنمىدى.
33 مۇسا پىرەۋننىڭ ئالدىدىن كېتىپ، شەھەردىن چىقىپ پەرۋەردىگار تەرەپكە قاراپ قوللىرىنى يېيىپ كۆتۈردى.
شۇنىڭ بىلەن گۈلدۈرماما ۋە مۆلدۈر توختاپ، يامغۇر يەرگە يەنە تۆكۈلمىدى.
34 ئەمما پىرەۋن يامغۇر، مۆلدۈر ۋە گۈلدۈرمامىلارنىڭ توختىغىنىنى كۆرگەندە، يەنە گۇناھ سادىر قىلدى؛ ئۇمۇ،
ئەمەلدارلىرىمۇ كۆڭلىنى قاتتىق قىلىشتى.
35 بۇ تەرىقىدە پىرەۋننىڭ كۆڭلى قاتتىق تۇرۇۋېرىپ، پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئېيتقاندەك،
ئىسرائىللارنى قويۇپ بېرىشنى رەت قىلدى.■

10

سەككىزىنچى ئاپەت ـ چېكەتكە ئاپىتى

1 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ پىرەۋننىڭ ئالدىغا بارغىن؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بۇ مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى
كۆرسىتىشىم ئۈچۈن پىرەۋننىڭ كۆڭلىنى ۋە ئەمەلدارلىرىنىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلىپ قويدۇم. ■
2 بۇ ئىش بىلەن مېنىڭ مىسىرلىقلارنى قانداق رەسۋا قىلغانلىقىم ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا كۆرسەتكەن مۆجىزىلىك
ئالامەتلىرىمنى سەن ئوغلۇڭنىڭ ئالدىن نەۋرەڭنىڭ قۇلىقىغا يەتكۈزسەن. بۇنىڭ بىلەن مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى بىلىسىلەر، دېدى.□
3 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن ھارۇن پىرەۋننىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: ـ ئىبرانىيلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: »تۆزۈڭنى ئالدىمدا تۆۋەن تۇتۇشنى قاچانغىچە رەت قىلىسەن؟ ماڭا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن قوۋمىمنى قويۇپ
بەر.
4 چۈنكى ئەگەر سەن قوۋمىمنى قويۇپ بېرىشنى رەت قىلساڭ، مانا، مەن ئەتە سېنىڭ يۇرتۇڭغا چېكەتكە ئەۋەتىمەن.
5 ئۇلار سىلەر زېمىن يۈزىنى كۆرمىگۈدەك قىلىپ يېپىۋېتىدۇ، سىلەرنىڭ مۆلدۈردىن ئامان قالغان نەرسىلىرىڭلارنىمۇ،
دالالاردا ئۆسكەن ھەممە دەل-دەرەخلىرىڭلارنىمۇ يەپ كېتىدۇ.
6 ئۇلار ئوردا-سارايلىرىڭغا، ئەمەلدارلىرىڭنىڭ سارايلىرى، شۇنداقلا بارلىق مىسىرلىقلارنىڭ ئۆيلىرىگە تولۇپ
كېتىدۇ؛ بۇنداق ئاپەتنى ئاتا-بوۋاڭلىرىڭ ۋە ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمۇ يەر يۈزىدە ئاپىرىدە بولغاندىن تارتىپ
كۆرۈپ باقمىغان« ـ دېدى-دە، بۇرۇلۇپ پىرەۋننىڭ ئالدىدىن چېقىپ كەتتى.

□ 9:27 »سەۋەنلىك بولسا مەن ۋە خەلقىمدىن تۆتتى« ـ ياكى »مەن تۆزۈم ۋە خەلقىم رەزىلدۇر.« ■ 9:35 مىس. 21:4□ 37: ■ 10:1 مىس.
349: 21:4□ 10:2 »قانداق رەسۋا جازالىغانلىقىم« ـ ياكى »قاتتىق جازالىغانلىقىم.«

7 پىرەۋىننىڭ ئەمەلدارلىرى ئۇنىڭغا: ـ بۇ ئادەم بىزگە قاچانغىچە تۈزاق بولار؟ ئۆز خۇداسى پەرۋەردىگارغا ئىبادەت
قىلىشقا بۇ ئادەملەرنى قويۇپ بەرگەيلا! مىسىرنىڭ خاراب بولغىنىنى تىنچىچە كۆرمەيۋاتامدىلا؟ ـ دېدى.
8 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن ھارۇن پىرەۋننىڭ ئالدىغا يەنە چاقىرتىپ كېلىندى. ئۇ ئۇلارغا: ـ پەرۋەردىگارغا ئىبادەت
قىلىش ئۈچۈن بېرىڭلار؛ لېكىن باردىغانلار زادى كىملەر؟ ـ دېدى.
9 مۇسا جاۋاب بېرىپ: ـ ياشلىرىمىز ۋە قېرى-چۈرىلەر بىلەن، ئوغۇللىرىمىز ۋە قىزلىرىمىز بىلەن، قوي ۋە كالا
پادىلىرىمىزنى ئېلىپ ھەممىمىز بارىمىز؛ چۈنكى بىز پەرۋەردىگار ئۈچۈن ھېيت ئوتكۈزۈشىمىز كېرەك، دېدى.
10 ئۇ ئۇلارغا: ـ سىلەرنى بالا-چاقاڭلار بىلەن قوشۇپ قويۇپ بەرگىنىمدە، پەرۋەردىگار سىلەر بىلەن بىللە بولغاي!
مانا، ئالدىڭلاردا بالا يېتىپەت تۇرۇۋېتۇ! □
11 يوقسۇ، بۇنداق قىلىشىڭلارغا بولمايدۇ! پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىشقا پەقەت ئاراڭلاردىن ئەر كىشىلەرلا
بارسۇن! چۈنكى سىلەرنىڭ تەلىپىڭلار دەل شۇ ئەمەسمىدى! ـ دېدى-دە، ئۇلار پىرەۋننىڭ ئالدىدىن قوغلاپ
چىقىرىلدى.
12 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ مىسىر زېمىنىنىڭ ئۈستىگە قولۇڭنى ئۇزاتقىن. شۇنداق قىلساڭ، چېكەتكىلەر مىسىر
زېمىنىنى بېسىپ، زېمىندىكى ھەرخىل ئوتياشلارنى، يەنى مۆلدۈردىن ئامان قالغانلىرىنى ھەممىسىنى يەپ كېتىدۇ،
دېدى.
13 مۇسا ھاسىسىنى مىسىر زېمىنىنىڭ ئۈستىگە ئۇزاتتى؛ پەرۋەردىگار شۇ كۈنى ۋە كېچىسى زېمىن ئۈستىگە شەرق
شامىلى چىقاردى. سەھەردە، شەرق شامىلى چېكەتكىلەرنى ئۆچۈرۈۋېپ كەلدى. ■
14 چېكەتكىلەر مىسىرنىڭ پۈتكۈل زېمىنىغا يېيىلىپ، مىسىرنىڭ پۈتۈن چېگرىسىنمۇ باستى. ئاپەت ئىنتايىن ئېغىر
بولدى؛ ئىلگىرى بۇنداق چېكەتكە ئاپىتى بولۇپ باقمىغان، مۇندىن كېيىنمۇ ئۇنىڭدەك بولمايدۇ.
15 ئۇلار پۈتكۈل زېمىننىڭ يۈزىنى قاپلىدى، يەر قاراڭغۇلىشىپ كەتتى؛ ئۇلار مۆلدۈردىن ئامان قالغان زېمىندىكى
ھەممە ئوتياشلارنى ۋە دەل-دەرەخلەرنىڭ بارلىق مېۋىلىرىنى يەپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل مىسىر زېمىنى
تەۋەسىدىكى دەل-دەرەخلەردە ياكى دالادىكى گۈل-گىياھلاردا ھېچ يېشىللىق قالمىدى.
16 ئاندىن پىرەۋن ئالدىراپ-تېنەپ مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ ئۇلارغا: ـ مەن ھەم خۇدايىڭلار پەرۋەردىگار
ئالدىدا ھەم سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا گۇناھ قىلدىم.
17 ئەمدى مۇشۇ بىر قېتىم گۇناھىمدىن ئۆتۈپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردىن بۇ ئۆلۈمنى مەندىن ئېلىپ كېتىشنى
ئىلتىجا قىلىشىڭلارنى ئۆتۈنىمەن، ـ دېدى.
18 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پىرەۋننىڭ ئالدىدىن چىقىپ پەرۋەردىگارغا ئىلتىجا قىلدى.
19 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار شامالنى بۇراپ غەرب تەرەپتىن ئىنتايىن كۈچلۈك بوران چىقىرىپ، چېكەتكىلەرنى
ئۆچۈرۈۋېپ، قىزىل دېڭىزغا غەرق قىلدى؛ مىسىرنىڭ پۈتكۈل تەۋەسىدە بىر تالمۇ چېكەتكە قالمىدى.
20 لېكىن پەرۋەردىگار پىرەۋننىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلىپ قويغىنى ئۈچۈن ئۇ ئىسرائىللارنى قويۇپ بەرمىدى.

توققۇزىنچى ئاپەت ـ قاراڭغۇلۇق ئاپىتى

21 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ قولۇڭنى ئاسمانغا قارىتىپ ئۇزاتقىن؛ شۇنىڭ بىلەن قاتتىق بىر قاراڭغۇلۇق بولىدۇ،
ھەتتا ئادەم سىلىنا قولىغا تۇيۇلغۇدەك قويۇق قاراڭغۇلۇق مىسىر زېمىنىنى قاپلايدۇ، ـ دېدى.

□ 10:10 »پەرۋەردىگار سىلەر بىلەن بىللە بولغاي«! ـ بۇ تەھدىت سالدىغان، ناھايىتى كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ، ئەلۋەتتە.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »پەرۋەردىگارنى سىلەر بىلەن بولسۇن دەپ، سىلەرنى بالا-چاقاڭلار بىلەن قوشۇپ قويۇپ بېرەمدىم؟.« »مانا، ئالدىڭلاردا
بالا يېتىپەت تۇرۇۋېتۇ«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياماتلىق«، »ئاپەت« ياكى »بالا يېتىپەت« »را« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. لېكىن مىسىرلىقلارنىڭ مۇھىم
ئىلاھى ـ »قۇياش ئىلاھى«نىڭ نامىمۇ »را« بولغاچقا، پىرەۋننىڭ سۆزى ئىككى بىسلىق بولۇشىمۇ مۇمكىن؛ ئۇنداق بولغاندا ئىككىنچى مەنىسى: »مېنىڭ
ئىلاھىم »را« سىلەرنى جازالايدۇ«! دېگەنلىك بولىدۇ »)ئالدىڭلاردا »را« تۇرۇۋېتۇ.(!
مۇشۇ ئىبارە باشقا تەرجىمىلەردە »مانا، سىلەردە ياماننى نىيەت بار«! دەپمۇ تەرجىمە قىلىنىدۇ. ■ 10:13 زەب. 46:78 34105 35:

22 ئاندىن مۇسا قولىنى ئاسمانغا قارىتىپ ئۇزىتىۋىدى، قويۇق بىر قاراڭغۇلۇق مىسىر زېمىنىنى ئۈچ كۈنگىچە قاپلاپ
تۇردى. ■
23 ئۈچ كۈنگىچە بىرى يەنە بىرىنى كۆرەلمەس ۋە يا ھېچكىم ئۆز جايىدىن قوزغىلالماس بولدى؛ لېكىن بارلىق
ئىسرائىللار ئولتۇرغان جايلاردا يورۇقلۇق بار ئىدى.
24 پىرەۋن مۇسانى چاقىرتىپ ئۇنىڭغا: ـ بېرىپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىڭلار. پەقەت قوي ۋە كالا
پادىلىرىڭلار قالسۇن؛ بالا-چاقىلىرىڭلارنمۇ ئېلىپ بارسا ئۇلار بولىدۇ، دېدى.
25 مۇسا جاۋابەن: ـ ئۇنداقتا خۇدايىمىز پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق قىلىشقا ئىناقلىق قۇربانلىقى ۋە كۆيدۈرمە قۇربانلىقىغا
لازىملىق چارپايلارنى سەن بىزگە بېرەمسەن؟ □
26 ئۆزىمىزنىڭ چارپايلىرىمىز بىز بىلەن بىرگە كېتىشى كېرەك، بىر تۇيىقمۇ كەينىدە قالسا بولمايدۇ؛ چۈنكى خۇدايىمىز
پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىشقا قۇربانلىق قىلىدىغىنىمىزنى بۇلاردىن تاللىشىمىز لازىم. ئۇ يەرگە يېتىپ بارمىغۇچە،
پەرۋەردىگارغا قايسى قۇربانلىقلار بىلەن ئىبادەت قىلىدىغىنىمىزنى بىلمەيمىز، ـ دېدى.
27 لېكىن پەرۋەردىگار پىرەۋنىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلدى؛ ئۇ ئۇلارنى يەنىلا قويۇپ بەرمىدى.
28 پىرەۋن مۇساغا: ـ ئالدىمدىن يوقال! ھېزى بول، ئىككىنچى ماڭا كۆرۈنگۈچى بولما! چۈنكى يۈزۈمنى يەنە
كۆرگەن كۈنۈڭ جېنىڭدىن ئايرىلىسەن، ـ دېدى.
29 مۇسا ئۇنىڭغا: ـ راست ئېيتتىڭ! مەن سېنىڭ يۈزۈڭنى ئىككىنچى كۆرگۈچى بولمايمەن، ـ دېدى.■

11

ئوننىنچى ئاپەت ـ پۈتۈن مىسردىكى تۇنجى بالىلارنىڭ ئۆلۈشى. مۇسانىڭ پىرەۋنگە ئېيتقان ئاخىرقى سۆزلىرى

1 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ يەنە بىر ئاپەتنى پىرەۋنىڭ ئۈستىگە ۋە مىسىرنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىمەن.
ئاندىن ئۇ سىلەرنى بۇ يەردىن كېتىشكە يول قويىدۇ ۋە ئۇ سىلەرنى ھەممە نەرسىلىرىڭلار بىلەن قوشۇپ قويۇپ بېرىپ،
بۇ يەردىن مۇتلەق قوغلاپ چىقىرىدۇ. □
2 ئەمدى سەن خەلققە تاپىلاپ: ـ ھەر بىرىڭلار، ئەر كىشىلەرنىڭ ھەربىرى ئۆز قوشنىسىدىن، ئايال كىشىلەرنىڭ
ھەربىرى ئۆز قوشنىسىدىن كۈمۈش بۇيۇملارنى، ئالتۇن بۇيۇملارنى سوراپ ئالسۇن، دېگىن، ـ دېدى □ ■
3)پەرۋەردىگار خەلقىنى مىسىرلىقلارنىڭ ئالدىدا ئىلتىپات تاپقۇزدى. شۇنىڭدەك مۇسا دېگەن بۇ ئادەم مىسىر
زېمىندا پىرەۋنىنىڭ ئەمەلدارلىرىنىڭ نەزىرىدە بولسۇن، پۇقرالارنىڭ نەزىرىدە بولسۇن، ناھايىتى ئۈلۈغ زات بولدى.(■
4 ئاندىن مۇسا يەنە: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مەن يېرىم كېچىدە چىقىپ مىسىرنى كېزىپ چىقىمەن. ■
5 شۇ ۋاقىتتا تەختتە ئولتۇرۇۋاتقان پىرەۋنىڭ تۇنجى ئوغلىدىن تارتىپ يارغۇنچاق تارتىدىغان دېدەكنىڭ تۇنجى
ئوغلىغىچە، شۇنداقلا بارلىق چارپايلارنىڭ تۇنجىلىرى، يەنى مىسىردىكى بارلىق تۇنجى جان ئىگىلىرى ئۆلىدۇ. ■
6 بۇ سەۋەبتىن پۈتكۈل مىسىر زېمىندا قاتتىق بىر پەريات كۆتۈرۈلىدۇ؛ ئۇنىڭدىن ئىلگىرى شۇنداق پەريات بولۇپ
باقمىغاندىمۇ، مۇندىن كېيىنمۇ بۇنداق پەريات ئاڭلانمايدۇ.

■ **10:22** زوب. 28□27105:
□ **10:25** »**بىزگە**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »قۇلىمىزغا.« »**بىزگە بېرەمسەن؟**« ـ ياكى »بىزگە بېرىشىڭ كېرەك.«!
■ **10:29** ئىبر. 2711:
□ **11:1** »**يەنە بىر ئاپەتنى پىرەۋنىڭ ئۈستىگە ۋە مىسىرنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىمەن...**« ـ بۇ سۆزلەرنى مۇسا تىنچى پىرەۋنىڭ ئالدىدىن چىقمايۋاتىپ
پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ئېيتقان بولسا كېرەك (8-□□□□□□□ كۆرۈڭ). □ **11:2** »**خەلققە تاپىلاپ...**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »خەلقىنىڭ قۇلاقلىرىغا سۆز
قىلىپ...«. ■ **11:2** مىس. 22:3□ 3512: ■ **11:3** مىس. 3612: ■ **11:4** مىس. 2912: ■ **11:5** مىس. 1212:

7 لېكىن ئىسرائىللارغا، مەيلى ئادەملىرى، مەيلى ھايۋاناتلىرىغا بولسۇن، ھەتتا بىر تال ئىتمۇ قاۋاپ قويمايدۇ. بۇنىڭدىن
پەرۋەردىگارنىڭ مىسرلىقلار بىلەن ئىسرائىلنى پەرقلەندۈرىدىغانلىقىنى بىلىسىلەر.«
8 ـ شۇنىڭ بىلەن بۇ ئەمەلدارلىرىڭنىڭ ھەممىسى ئالدىمغا كېلىپ، ماڭا تەزىم قىلىپ: »سىلى ئۆزلىرى ۋە سىلىگە
ئەگەشكەن بارلىق قوۋملىرى چىقىپ كېتىشىڭىلا«! دەپ ئېيتتىدۇ، ئاندىن چىقىپ كېتىمەن« ـ دېدى-دە، قاتتىق
غەزەپ بىلەن پىرەۋنىنىڭ ئالدىدىن چىقىپ كەتتى.□ ■
9 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ مىسىر زېمىندا مېنىڭ كارامەت مۆجىزىلىرىمنىڭ كۆپلەپ كۆرسىتىلىشى ئۈچۈن پىرەۋن
سىلەرگە قۇلاق سالمايدۇ، ـ دېگەنىدى.
10 مۇسا بىلەن ھارۇن بۇ كارامەت مۆجىزىلەرنىڭ ھەممىسىنى پىرەۋنىنىڭ ئالدىدا كۆرسىتىپ بولدى؛ لېكىن
پەرۋەردىگار پىرەۋنىنىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلىپ قويغىنى ئۈچۈن ئۇ ئىسرائىللارنى ئۆزىنىڭ زېمىندىن كەتكىلى قويمىدى.■

12

ئۆتۈپ كېتىش ھېيىتى

1 پەرۋەردىگار مىسىر يۇرتىدا مۇسا ۋە ھارۇنغا مۇنداق دېدى: ـ
2 بۇ ئاي سىلەرگە ئايلارنىڭ ئېچىدە بېشى، يىلنىڭ تۇنجى ئېيى بولىدۇ. □
3 سىلەر پۈتۈن ئىسرائىل جامائىتىگە سۆز قىلىپ: ـ بۇ ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنى ھەممىگىلار ئاتىلىرىگىلارنىڭ ئائىلىسى
بويىچە بىر قوزىنى ئېلىگىلار؛ ھەربىر ئائىلىگە بىردىن قوزا ئېلىگىلار. □
4 ئەگەر مەلۇم بىر ئائىلە بىر قوزىنى يەپ بولالمىغۇدەك بولسا، ئۇنداقتا ئۇ ئىگىسى يېنىدىكى قوشنىسى بىلەن
بىرلىشىپ ئادەم سانىغا قاراپ بىر قوزا ئېلىگىلار؛ ھەربىر كىشىنىڭ ئىشتىھاسىغا قاراپ ھېسابلاپ مۇۋاپىق بىر قوزا
ھازىرلا گىلار.
5 ھەربىرىگىلار تاللايدىغان قوزا گىلار بېجىرىم، بىر ياشلىق ئەركەك بولسۇن؛ قوي ياكى ئۆچكە پادىلىردىن تاللانسىمۇ
بولىدۇ. ■
6 قوزىنى بۇ ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنىگىچە يېنىگىلاردا تۇرغۇزۇگىلار، ـ دېگىن.
ـ شۇ كۈنى ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جامائىتى تاللىغان مېلىنى گۈگۈمدا سويىسۇن. □
7 ئاندىن ئۇلار ئۇنىڭ قېنىدىن ئېلىپ گۈش يېپىلىگەن ئۆينىڭ ئىشىكىنىڭ باش تەرىپىگە ھەم ئىككى يان كېشىكىگە
سۈركەپ قويىسۇن.
8 ئۇلار شۇ كېچىسى گۈشىنى ئوتتا كاۋاپ قىلىپ يېيىسۇن، ئۇنى پېتىر نان ۋە ئاچچىق-چۆچۈك كۆكات بىلەن
قوشۇپ يېيىسۇن. ■

□ **11:8 ـ شۇنىڭ بىلەن بۇ ئەمەلدارلىرىڭنىڭ ھەممىسى ئالدىمغا كېلىپ، ماڭا تەزىم قىلىپ... ئاندىن چىقىپ كېتىمەن« ـ دېدى-دە، قاتتىق غەزەپ بىلەن پىرەۋنىنىڭ ئالدىدىن چىقىپ كەتتى«** ـ 1-8-ئايەتتە خاتىرىلەنگەنلەر مۇسا بىلەن پىرەۋنىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولغان جېدەل (10-□□□□□ خاتىرىلىگەن)نىڭ داۋامى بولسا كېرەك.

■ **11:8** مىس. 3012:

■ **11:10** مىس. 16:9□ رىم. 179:

□ **12:2 »بۇ ئاي سىلەرگە ... يىلنىڭ تۇنجى ئېيى بولىدۇ«** ـ بۇ ۋاقىتتىن ئىلگىرى خۇدانىڭ خەلقى ئۆچۈن يىلنىڭ بېشى كۈزدە)سېنتەبردە(باشلىناتتى)مۇقەددەس كىتابا بۇنىڭدىن ئىلگىرىكى بارلىق ۋاقىتلار شۇنداق ھېسابلىناتتى.(ئوتتۇرا شەرقتىكى ئەللەرنىڭ ھەممىسىنىڭ شۇنداق كالېندارى بار ئىدى.

□ **12:3 »قوزا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »قوزا« دېگەن سۆز ئوغلاقتىمۇ كۆرسىتىدۇ.

■ **12:5** لاۋ. 3:1□ 21:22□ مال. 8:1□ 1 پېت. 191:

□ **12:6 » گۈگۈم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىككى كەچ ئارىلىقىدا« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ ـ دېمەك، كۈن پېتىۋاتقان چاغدىن قاراڭغۇ چۈشكۈچە بولغان ئارىلىقتىكى ۋاقىت. »برىنچى كەچ« كەچقۇرۇن ياكى كۈن پېتىش، »ئىككىنچى كەچ« كېچىنى كۆرسەتسە كېرەك.
ئىسرائىلدا ئىشلىتىلگەن كالېندار بويىچە يېڭى كۈن كەچ كىرىشى بىلەن باشلىنىدۇ. شۇڭا شۇ كېچىنى بىلەن برىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنى باشلىنىدۇ.

■ **12:8** چۈل. 11:9□ 1 كور. 85:

9 قەتئىي خام يا كى سۈدا پىشۇرۇپ يېمەكلار، بەلكى ئۇنى باش، پۇت ۋە ئىچ-قارىنلىرى بىلەن ئوتتا كاۋاپ قىلىپ
يەكلار.
10 ئۇنىڭ ھېچنېمىسىنى ئەتتىگە قالدۇرماكلار. ئەگەر ئەتتىگە ئېشىپ قالغانلىرى بولسا، ئۇنى ئوتقا سېلىپ
كۆيدۈرۈۋېتىڭلار.
11 سىلەر ئۇنى مۇنداق ھالەتتە يەكلار: ـ ئۇنى بېگەندە بەللىرىڭلارنى چىڭ باغلاپ، ئاياغلىرىڭلارغا كەش كىيىپ،
قوللىرىڭلاردا ھاسا تۇتقان ھالدا تېز يەكلار. ئۇ بولسا پەرۋەردىگارنىڭ »ئوتۇپ كېتىش« قوزىسىدۇر. □
12 چۈنكى مەن ئۇ كېچىسى مىسىر زېمىنىنى كېزىپ ئۆتىمەن؛ مەن مىسىر زېمىنىدا مەيلى ئىنسان بولسۇن، مەيلى
ھايۋان بولسۇن ئۇلارنىڭ ئۇنىچە ئۇغۇلغانلىق ئەركىكىنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن مەن مىسىرنىڭ بارلىق
بۇت-ئىلاھلىرىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىمەن؛ مەن پەرۋەردىگارىدۇرمەن. □
13 شۇ قۇربانلىقنىڭ قېنى سىلەر ئولتۇرغان ئۆيلەردە سىلەرگە نىجات بەلگىسى بولىدۇ؛ بۇ قانلارنى كۆرگىنىمدە
سىلەرگە ئوتۇپ ئۆتىمەن. شۇنىڭ بىلەن مىسىر زېمىنىنى ئۆرغىنىمدا ھالاكەت ئېلىپ كېلىدىغان ۋابا-ئاپەت سىلەرگە
تەگمەيدۇ.□

پېتىر نان ھېيتى

14 بۇ كۈن سىلەرگە خاتىرە كۈن بولسۇن؛ ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ھېيتى سۈپىتىدە ئوتكۈزۈپ تەبرىكلەكلار؛ ئەبەدىي
بەلگىلىمە سۈپىتىدە نەسىلدىن-نەسىلگە مەڭگۈ ئوتكۈزۈڭلار. ■
15 يەتتە كۈن پېتىر نان يەكلار؛ بىرىنچى كۈنى ئۆيۈڭلاردىن بارلىق خېمىرتۇرۇچلارنى يوق قىلىڭلار؛ چۈنكى كىمكى
بىرىنچى كۈندىن تارتىپ يەتتىنچى كۈنگىچە بولدۇرۇلغان نان يېسە، شۇ كىشى ئىسرائىل قاتاردىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.
16 بىرىنچى كۈنى سىلەر مۇقەددەس ئىبادەت سورۇنى تۈزۈڭلار؛ يەتتىنچى كۈنمۇ ھەم شۇنداق بىر مۇقەددەس
ئىبادەت سورۇنى ئوتكۈزۈلسۇن. بۇ ئىككى كۈن ئىچىدە ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلىنمىسۇن؛ پەقەت ھەر
كىشىنىڭ يەيدىغىنىنى تەييارلاشقا مۇناسىۋەتلىك ئىشلارنىلا قىلىساكلار بولىدۇ. □
17 مەن دەل شۇ كۈنى سىلەرنى قوشۇن-قوشۇن بويىچە مىسىر زېمىنىدىن چىقارغىنىم ئۈچۈن سىلەر پېتىر نان ھېيتىنى
ئوتكۈزۈڭلار؛ شۇ كۈننى نەسىلدىن-نەسىلگە ئەبەدىي بەلگىلىمە سۈپىتىدە ھېيت كۈنى قىلىپ بېكىتىڭلار.
18 بىرىنچى ئاينىڭ ئون ئوتتىنچى كۈنى، كەچقۇرۇندىن تارتىپ شۇ ئاينىڭ يېگىرمە بىرىنچى كۈنى كەچقۇرۇنغىچە،
پېتىر نان يەكلار. ■

□ **12:11** »ئۇ بولسا پەرۋەردىگارنىڭ »ئوتۇپ كېتىش« قوزىسىدۇر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پاسخا«سىدۇر.« ئىبرانىي تىلىدا »پاسخا« يا كى »پىساخ« »ئوتۇپ كېتىش« دېگەن ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ. »ئوتۇپ كېتىش« دېگەننىڭ مۇشۇ يەردە نېمىنى كۆرسەتكىنى توغرىسىدا 13-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ **12:12** »مىسىرنىڭ بارلىق ئىلاھلىرىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىمەن« ـ بۇ مۇھىم ئىش توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. مىسىرلىقلارنىڭ 80دىن كۆپ ئىلاھلىرى بار ئىدى.
□ **12:13** »سىلەرگە ئوتۇپ ئۆتىمەن« ـ يا كى »سىلەردىن ئوتۇپ كېتىمەن« دېگەن سۆزلەر توغرۇلۇق ئىككى خىل پىكىر بار: ـ (1) پەرۋەردىگارنىڭ »ئوتۇپ كېتىش«ى ئۇنىڭ ئىسرائىلارنى جازالىماي ئۆتىگە كىرمەي »ئوتۇپ كېتىشى«، (2) پەرۋەردىگار ئەۋەتكەن »ھالاك پەرىشتىسى« -23) □□□□ ۋە »زەب.» 49:78نى كۆرۈڭ(ئىسرائىلارنىڭ ئۆيلىرىگە يېتىپ كەلگەندە پەرۋەردىگار ئۆزى ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىنىڭ ئىشىكىنىڭ ئالدىغا »ئوتۇپ ئۆرۈش«ى بىلەن ھالاك پەرىشتىسىنىڭ يولىنى توسۇپ، مۇھاپىزەت قىلىپ ساق قالدۇرۇشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بىز ئىككىنچى پىكىرگە قايىل بولىدۇق »)يەش.» 5:31نى ۋە ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.(
■ **12:14** مىس. 15:
□ **12:16** »ئىبادەت سورۇنى« ـ مۇشۇ يەردىكى »سورۇن« دېگەن سۆز »سورۇنغا چاقىرىلىش« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. نەگە چاقىرىلىدۇ؟ مۇقەددەس كىتابتا ئادەتتە تەكىتلىنىدىغان ئىش خەلقىنىڭ جەم بولۇشى ئەمەس، بەلكى »خۇدانىڭ ئېنىغا يىغىلىشقا چاقىرىلىش«تىن ئىبارەت بولىدۇ. لېكىن مۇشۇ يەردە، بولۇپمۇ چۈل-بىياۋاندىن ئوتۇپ سەپەر قىلغان ۋاقىتدا، پۈتكۈل جامائەت »مۇقەددەس چېدىر«نىڭ ئالدىغا يىغىلىشى مۇمكىن، ۋە كېيىن پەلەستىن زېمىنىدا تۇرغاندا، ئەركەكلەر بۇ ئەمر بويىچە ھەر يىلى »مۇقەددەس چېدىر«غا، ئاندىن مۇقەددەس ئىبادەتخانىغا يىغىلىدىغان بولىدۇ »)قان.» 16:16).
■ **12:18** لاۋ. 5:23□ چۈل. 1628:

19 يەتتە كۈن ئىچىدە تۆيلىرىڭلاردا ھېچ خېمىرتۇرۇچ بولمىسۇن؛ چۈنكى مۇساپىر بولسۇن، زېمىندا تۇغۇلغان بولسۇن، كىمكى بولدۇرۇلغان نەرسىلەرنى يېسە شۇ كىشى ئىسرائىل جامائىتىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ. □
20 سىلەر ھېچقانداق بولدۇرۇلغان نەرسىنى يېمەي، قەيەردىلا تۇرساڭلار، پېتىر نان يەڭلار.■

تۇنجى »تۇتۇپ كېتىش ھېيتى«، يەنى »پاسخا ھېيتى«

21 مۇسا ئىسرائىلنىڭ بارلىق ئاقساقاللىرىنى چاقىرىپ تۇلارغا: ـ بېرىپ ھەربىرىڭلارنىڭ ئائىلىسى بويىچە تۇزۇڭلارغا بىر قوزىنى تارتىپ چېقىرىپ پاسخا قوزىسىنى سويۇڭلار. □ ■
22 ئاندىن بىر تۇتام زۇپا ئېلىپ تۇنى قاچىدىكى قانغا چىلاپ، قاچىدىكى قانىنى ئىشىكنىڭ يېشى ۋە ئىككى كېشىكىگە سۈركەڭلار. سەلەردىن ئەتىگەنگىچە ھېچكىم تۆينىڭ ئىشىكىدىن قەتئىي چىقمىسۇن. □
23 چۈنكى پەرۋەردىگار مىسىرلىقلارنى ئۇرۇپ ھالاك قىلىش ئۈچۈن، زېمىننى كېزىپ تۇتىدۇ، ئۇ ئىشىكنىڭ يېشى ۋە ئىككى كېشىكىدىكى قانىنى كۆرگەندە، پەرۋەردىگار ھالاك قىلغۇچىنىڭ تۆيلىرىڭلارغا كىرىپ سىلەرنى ئۇرۇشىدىن توسۇش ئۈچۈن مۇھاپىزەت قىلىپ ئىشىكنىڭ ئالدىغا تۇتۇپ تۇرىدۇ.□ ■
24 بۇ رەسىم-قائىدىنى تۇزۇڭلار ۋە باللىرىڭلار ئۈچۈن ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە سۈپىتىدە تۇتۇڭلار. □
25 سىلەر پەرۋەردىگار تۇز ۋەدىسى بويىچە سىلەرگە بېرىدىغان زېمىنغا كىرگىنىڭلاردا بۇ ھېيتلىق ئىبادەتنى تۇتۇڭلار.
26 باللىرىڭلار سىلەردىن: »بۇ ئىبادىتىڭلارنىڭ مەنىسى نېمە؟« ـ دەپ سورىسا، ■
27 سىلەر: »بۇ مىسىرلىقلارنى ئۇرغىنىدا، مىسىردا ئىسرائىللارنىڭ تۆيلىرىنىڭ ئالدىغا تۇتۇپ تۇرۇپ، بىزنىڭ تۆيدىكىلىرىمىزنى قۇتقۇزغان پەرۋەردىگارغا بولغان »تۇتۇپ كېتىش« قۇربانلىقى بولدۇ« ـ دەڭلار. شۇنى ئاڭلىغاندا، خەلق ئېگىلىشىپ خۇداغا سەجدە قىلدى.
28 ئاندىن ئىسرائىللار قايتىپ بېرىپ، پەرۋەردىگار دەل مۇسا بىلەن ھارۇنغا ئەمر قىلغاندەك ئىش كۆردى.■

تۇنجى تۇغۇلغان ئەركەكلەرنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى

29 ۋە شۇنداق بولدىكى، يېرىم كېچە بولغاندا، پەرۋەردىگار پىرەئۇننىڭ تەختىدە ئولتۇرۇۋاتقان تۇنجىسىدىن تارتىپ زىندانىدا يېتىۋاتقان مەھبۇسنىڭ تۇنجىسىغىچە، مىسىر زېمىنىدىكى تۇنجى ئوغۇللارنىڭ ھەممىسىنى ئۇرۇپ ئولتۇردى، شۇنداقلا ئۇ ھايۋاناتلارنىڭ تۇنجى تۇغۇلغانلىرىنىڭمۇ ھەممىسىنى ئولتۇردى. ■

□ **12:19 »ئىسرائىل جامائىتىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ »تۇز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ« ياكى »جامائەتتىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ« دېگەننىڭ مۇنداق بىرنەچچە چۈشەنچىسى بولۇشى مۇمكىن: (1) پەرۋەردىگار ئۆزى ئۇنى ئولتۇرىدۇ؛ (2) جامائەت ئۇنى ئولتۇرۇشى كېرەك؛ (3) جامائەت ئۇنى ئىبادەت سورۇنلىرىدىن ھەيدەۋېتىشى ياكى پۈتكۈل جەمئىيەت ئۇنى پالۋېتىشى كېرەك؛ (4) ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسىنى قالدۇرۇلمايدۇ. بىزنىڭچە باشقا ئايەتنە ئېنىق بۇيرۇق كۆرسىتىلىۋەتكەچكە، بىرىنچى چۈشەنچە)خۇدا ئۆزى شۇ ئادەمنى دۇنيادىن كەتكۈزىدۇ(توغرا بولۇشى مۇمكىن، دەپ قارايمىز.
■ **12:20** قان. 316:
□ **12:21 »پاسخا«** ـ يەنى »تۇتۇپ كېتىش ھېيتى.«
■ **12:21** ئىبر. 2811:
□ **12:22 »زۇپا«** ـ زۇپا بىرخىل تۇسۇملۇق؛ باشقا بىر ئىسمى »لىپەكگۈل.«
□ **12:23 »ھالاك قىلغۇچى«** ـ بەلكىم بىرخىل پەرىشتىنى كۆرسەتسە كېرەك »)زەب. 78:49نى كۆرۈڭ.(**»تۇتۇپ تۇرۇش«** ـ »تۇتۇپ تۇرۇش« ياكى »تۇتۇپ كېتىش« دېگەننىڭ مەنىسى توغرۇلۇق 13:12تىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **12:23** ئىبر. 2811:
□ **12:24 »بۇ رەسىم-قائىدە«** ـ خۇدانىڭ كېينىكى ئەمرلىرى بويىچە، »تۇتۇپ كېتىش ھېيتى«دا (1) ھەربىر ئائىلىنىڭ بىر قوزىنى قۇربانلىق قىلىشى؛ (2) ئۇنىڭ گۈشىنى كېچىدە يېيىشى؛ (3) بۇ گۈشنى پېتىر نان ۋە ئاچچىق كۆكئاتلار بىلەن يېيىشى قاتارلىقلار تەلەپ قىلىنىدۇ »)چۈل. 14-9:1، »قان.» 8-16:1نى كۆرۈڭ.(■ **12:26** يە. 64: ■ **12:28** ئىبر. 2811: ■ **12:29** زەب. 51:78□ 36:105□ 8:135□ 10136:

30 ئادەم ئۆلمىگەن بىرمۇ ئۆي قالمىغاچقا، شۇ كېچىسى پىرەۋئىننىڭ ئۆزى، ئۇنىڭ بارلىق ئەمەلدارلىرى ۋە بارلىق
مىسىرلىقلار كېچىدە ئورنىدن قوپتى؛ مىسىر زېمىندا ئىنتايىن قاتتىق پەرياد كۆتۈرۈلدى.■
31 پىرەۋن كېچىدە مۇسا بىلەن ھارۇننى چاقىرتىپ: ـ تۇرۇڭلار، سىلەر ۋە ئىسرائىللار بىلەن بىللە مېنىڭ خەلقىمنىڭ
ئارىسىدن چىقىپ كېتىڭلار، ئېيتقىنىڭلاردەك بېرىپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىڭلار!
32 سىلەرنىڭ دېگىنىڭلار بويىچە قوي، ئۆچكە، كالا پادىلىرىنىمۇ ئېلىپ كېتىڭلار، مەن ئۇچۇنمۇ بەخت-بەركەت
تىلەڭلار، ـ دېدى.
33 مىسىرلىق پۇقرالارمۇ »ھەممىمىز ئۆلۈپ كەتكۈدەكمىز« دېيىشىپ، خەلقنى زېمىندىن تېز چىقىرىۋېتىش ئۈچۈن
ئۇلارنى كېتىشكە ئالدىراتتى.
34 خەلق تېخى بولمىغان خېمىرلىرىنى ئېلىپ، ئۇنى تەڭىلەرگە سېلىپ، كىيىم-كېچەكلىرى بىلەن يۇگەپ، مۇرىلىرىگە
ئېلىپ كۆتۈرۈپ مېڭىشتى.
35 ئىسرائىللار مۇسانىڭ تاپىلىغىنى بويىچە قىلىپ، مىسىرلىقلاردىن كۈمۈش بۇيۇملار، ئالتۇن بۇيۇملار ۋە كىيىم-
كېچەكلەرنى سوراپ ئېلىشتى. ■
36 پەرۋەردىگار خەلقنى مىسىرلىقلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئىلتىپات تاپقۇزغىنى ئۈچۈن مىسىرلىقلار ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىدىن
سوريغانلىرىنى بەردى؛ شۇنداق قىلىپ ئىسرائىللار مىسىرلىقلاردىن غەنىيمەتلەرنى ئېلىپ كەتتى.

ئىسرائىللارنىڭ مىسىردىن چىقىپ كېتىشى

37 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار بالىلارنى ھېسابقا ئالمىغاندا ئالتە يۈز مىڭچە ئەرگەك بولۇپ، رامىسەستىن چىقىپ،
سۇككوت شەھىرىگىچە پىيادە ماڭدى.
38 ئۇلار بىلەن بىللە چوڭ بىر توپ شالغۇت خەلقمۇ ئۇلارغا قوشۇلۇپ ماڭدى، يەنە نۇرغۇن چارۋىلار، كۆپلىگەن
كالا-قوي پادىلىرى بىلەن بىللە چىقتى.□
39 مىسىردىن ئالغاچ چىققان خېمىردىن ئۇلار پېتىر نان-توقاچلارنى ئەتتى؛ چۈنكى ئۇلار مىسىردا بىردەم-يېرىم
دەم تۇرغۇزۇلماي ھەيدەلگىنى ئۈچۈن خېمىر بولمىغاندى؛ ئۇلار ئۆزلىرى ئۈچۈن يېمەكلىك تەييارلۇۋېلىشقىمۇ
ئۈلگۈرەلمىگەندى.
40 ئىسرائىللارنىڭ مىسىردا تۇرغان ۋاقتى جەمئىي تۆت يۈز ئوتتۇز يىل بولدى. ■
41 شۇنداق بولدىكى، شۇ تۆت يۈز ئوتتۇز يىل توشقاندا، دەل شۇ كۈندە پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق قوشۇنلىرى مىسىر
زېمىندىن چىقىپ كەتتى.
42 شۇ كۈنى كېچىدە ئۇلار مىسىر زېمىندىن چىقىرىلغىنى ئۈچۈن، شۇ كېچىنى ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ كېچىسى
دەپ تۇتۇشى كېرەك؛ شۇ كېچىنى بارلىق ئىسرائىللار ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ تۇتۇپ، تۇنىشى
كېرەك.

ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ قائىدە-تۈزۈملىرى

43 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا مۇنداق دېگەندى: ـ پاسخا قوزىسى توغرىسىدىكى بەلگىلىمە شۇ بولىدۇكى،: ـ
ھېچقانداق يات ئەللىك ئادەم ئۇنىڭدىن يېمىسۇن.
44 لېكىن ھەركىمنىڭ پۇلغا سېتىۋالغان قۇلى بولسا، ئۇ خەتنە قىلىنسۇن، ئاندىن ئۇنىڭدىن يېيىشۇن.
45 ئەمما ئۇيۇڭلاردا ۋاقتىلىق تۇرۇۋاتقان مۇساپىر ياكى مەدىكار بۇنىڭدىن يېيىشە بولمايدۇ.

■ **12:30** زەب. 36105□38:
■ **12:35** مىس. 21:3□ 2:11□ زەب. 37105:
□ **12:38** **»شالغۇت خەلق«** ـ كېيىنكى ۋەقەلەردىن)مەسىلەن، »چۈل،» 4:11 قاتارلىقلار(قاريغاندا، ئىسرائىللاردىن باشقا بىرنەچچە مىللەتلەردىن بولغان بىر تۈركۈم كىشىلەرنى كۆرسەتسە كېرەك.
■ **12:40** يار. 13:15□ روس. 6:7□ گال. 173:

46 گۈشنى باشقا بىر تۈيگە ئېلىپ چىقمىغىن؛ بىرلا تۈيدە يېيىلسۇن؛ قوزىنىڭ ھېچبىر سۆڭىكى سۇندۇرۇلمىسۇن.■
47 پۈتكۈل ئىسرائىل جاماىتى بۇ ھېيتنى ئوتكۈزسۇن.
48 ئەگەر سېنىڭ بىلەن بىرگە تۇرغان مۇساپىر بولسا، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ پاسخا ھېيتىنى ئوتكۈزمەكچى بولسا، ئۇنداقتا ئالدى بىلەن بارلىق ئەركەكلىرى خەتنە قىلىنسۇن؛ ئاندىن كېلىپ ھېيت ئوتكۈزسۇن. ئۇ زېمىندا تۇغۇلغان كىشىدەك سانالسۇن. لېكىن ھېچبىر خەتنىسىز ئادەم ئۇنىڭدىن يېمىسۇن.
49 زېمىندا تۇغۇلغان كىشى ھەم ئاراگىلاردا تۇرغان مۇساپىر ئۈچۈن ئوخشاش قانۇن-بەلگىلىمە بولسۇن.
50 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى دەل پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا بۇيرۇغاندەك شۇ ئىشلارنى ئادا قىلدى.
51 شۇ كۈننىڭ ئۆزىدە پەرۋەردىگار ئىسرائىللارنى قوشۇن-قوشۇن بويىچە مىسىر زېمىنىدىن چىقاردى.

13

تۇنجى تۇغۇلغانىنى خۇداغا ئاتاش

1 پەرۋەردىگار مۇساغا:
2 ـ ئىسرائىللار ئارىسىدا بالىياتقۇنىڭ بارلىق تۇنجى ئەركەك مېۋىسىنى، مەيلى ئۇ ئىنساننىڭ ياكى ھايۋاننىڭ بولسۇن، ماڭا ئاتاپ مۇقەددەس قىلغىن؛ ئۇ ماڭا مەنسۇپتۇر، دېگىنىدى.■
3 مۇسا خەلقىگە مۇنداق دېدى: ـ سىلەر مىسىردىن ئىبارەت »قۇللۇق ماكانى«دىن چىققان بۇ كۈننى ياد ئېتىڭلار؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سىلەرنى بۇ يەردىن قۇدرەتلىك قولى بىلەن چىقاردى. بۇنىڭ ئۈچۈن ھېچ بولدۇرۇلغان نەرسە يېيىلمىسۇن.
4 ئابىب ئېيىنىڭ بۈگۈنكى كۈنى يولغا چىققان كۈن. □ ■
5 ئەمدى پەرۋەردىگار ساڭا بېرىشكە ئاتا-بوۋىلىرىڭغا قەسەم قىلغان، سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان زېمىنغا، يەنى قاناناىنى، ھىتتىي، ئامورىي، ھىۋىي ۋە يەبۇسىيلارنىڭ زېمىنىغا سېنى ئېلىپ بارغىنىدا مۇشۇ ئابىب ئېيىدا شۇ ئىبادەتنى ئۆتەتتىن.
6 يەتتە كۈنگىچە پېتىر نان يەڭلار؛ يەتتىنچى كۈنىدە پەرۋەردىگارغا ئالاھىدە ئاتىغان ھېيت ئوتكۈزۈلسۇن.
7 يەتتە كۈن ئىچىدە پېتىر نان يېيىلسۇن؛ سىلەرنىڭ ئاراگىلاردا ھېچقانداق بولدۇرۇلغان نان تېپىلمىسۇن ۋە يا چېگىرلىرىڭ ئىچىدە ھېچ خېمىرتۇرۇچمۇ كۆرۈنمىسۇن.
8 شۇ كۈنى سەن ئۆز ئوغلۇڭغا: »مىسىردىن چىققىنىمدا پەرۋەردىگارنىڭ ماڭا كۆرسەتكەن ئىلتىپاتىنى ياد قىلىپ تەشەككۈر بىلدۈرۈش ئۈچۈن، بۇ ھېيتنى ئوتكۈزىمەن«، دەپ چۈشەندۈرگىن.
9 پەرۋەردىگارنىڭ قانۇن-تەلىمىنىڭ ھەمىشە ئاغزىڭدىن چۈشمەسلىكى ئۈچۈن، بۇ بەلگىلىمنى قولۇڭغا بەلگە قىلىپ سېلىۋال، پېشانەڭگە قاشقىدەك ئەسلەتمە قىلىپ ئورنىتىۋال؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سېنى قۇدرەتلىك قولى بىلەن مىسىردىن چىقاردى.
10 ئەمدى بۇ بەلگىلىمنى يىلمۇ-يىل بېكىتىلگەن ۋاقىتتا ئۆتقىن.
11 پەرۋەردىگار سەن بىلەن ئاتا-بوۋىلىرىڭغا قىلغان قەسىمى بويىچە سېنى قاناناىنىلارنىڭ زېمىنىغا ئېلىپ بېرىپ، ئۇنى ساڭا تەقدىم قىلغاندىن كېيىن، شۇنداق قىلىشىڭ كېرەك: ـ

■ **12:46** چۈل. 12:9□ يۇھ. 3:19
■ **13:2** مىس. 29:22□ 19:34□ لاۋ. 26:27□ چۈل. 13:3□ 17:8□ لۇقا 2:32
□ **13:4** »ئابىب ئېيى« ـ ئىسرائىلنىڭ كالېندارى بويىچە يىلنىڭ بىرىنچى ئېيىدۇر، ئىبرانىيلار ئىشلەتكەن كالېندار بويىچە، بەزى يىللىردا مارت ئېيىدا، بەزى يىللىردا ئاپرىلدا باشلىنىدۇ (2:12□□ كۆرۈڭ.(»ئابىب« دېگەننىڭ مەنىسى: »بىخ ئۇرۇش«، »ئۆسۈپ چىقىش«تۇر. ■ **13:4** مىس. 23:15

12 بارلىق بالىياتقۇنىڭ تۇنجى مېۋىسىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنىسەن، شۇنداقلا چارپاي مېلىڭنىڭ ھەممە تۇنجى
ئەركەكلىرىمۇ پەرۋەردىگارغا مەنسۇپ بولسۇن. □ ■
13 ئەمما ئېشەكلەرنىڭ ھەممە تۇنجىلىرىنىڭ ئورنىغا بىردىن قوزا بەرگىن. ئەگەر ئۇنىڭ ئورنىغا بىرنەرسە بەرمىسەڭ، ئۇنىڭ
بوينىنى سۇندۇرۇۋۇتكىن. ئوغۇللىرىڭلار ئارىسىدا بارلىق تۇنجىلىرىنىڭ ئورنىغا ھۆرلۈك بەدىلى تۇلۇشۇڭ كېرەك.□
14 كېينىكى كۈنلەردە ئوغلۇڭ سەندىن: »بۇنىڭ مەنىسى نېمىدۇر«، دەپ سورىسا، سەن ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ:
»پەرۋەردىگار قۇدرەتلىك قولى بىلەن بىزنى مىسردىن چىقىرىپ، »قۇللۇق ماكانى«دىن ئازاد قىلدى.
15 شۇنداق بولدىكى، پىرەۋن بوينى قاتتىقلىق قىلىپ بىزنى قويۇپ بېرىشنى رەت قىلغىنىدا، پەرۋەردىگار مىسىر
زېمىنىدىكى بارلىق تۇنجى تۇغۇلغانلارنى، ئىنسانىنىڭ بولسۇن، مالنىڭ بولسۇن، ھەممىسىنى ئۆرۈپ ئۆلتۈردى؛ بۇنىڭ
ئۈچۈن مەن مالنىڭ بالىياتقۇسىنىڭ تۇنجى مېۋىسىنى، يەنى ھەممە تۇنجى تۇغۇلغان ئەركەكلىرىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ
قۇربانلىق قىلىپ سۇنىمەن ۋە ئوغۇللىرىمنىڭ ھەربىر تۇنجىلىرى ئۈچۈن ھۆرلۈك بەدىلى تۇلەپ بېرىمەن«، دەپ ئېيتقىن.
16 بۇ بەلگىلىمىنى قولۇڭغا ئەسلەتمە-بەلگە قىلىپ سېلىۋال، پېشانەڭگە قاشقىدەك ئەسلەتمە قىلىپ ئورنىتىۋال، چۈنكى
پەرۋەردىگار قۇدرەتلىك قولى بىلەن بىزنى مىسردىن چىقاردى« ـ دېگىن. ■

بۇلۇت تۈۋرۈكى ۋە ئوت تۈۋرۈكى

17 ئەمما پىرەۋن خەلقنى كېتىشكە قويغاندىن كېيىن، فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىدىكى يول يېقىن بولسىمۇ، خۇدا ئۇلارنى
شۇ يول بىلەن باشلىمىدى؛ چۈنكى ئۇ: »خەلقىم جەڭگە ئۆچراپ قالسا، قورقۇپ پۇشايمان قىلىپ، مىسىرغا يېنىپ
كېتىشى مۇمكىن« دەپ ئويلىغانىدى.
18 شۇ سەۋەبتىن خۇدا خەلقنى ئايلاندۇرۇپ، قىزىل دېڭىز تەرەپتىكى چۆلنىڭ يولى بىلەن باشلاپ ماڭدى.
شۇنداق قىلىپ ئىسرائىللار مىسردىن چىققىنىدا، قوراللىنىپ جەڭگە تەييار بولۇپ تەرتىپ بىلەن ماڭدى.
19 مۇسا يۈسۈپنىڭ سۆڭەكلىرىنىمۇ بىللە ئېلىۋالدى؛ چۈنكى يۈسۈپ ئەسلىدە ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى بولغان
قېرىنداشلىرىنى: »خۇدا چوقۇم سىلەرنى يوقلاپ ھالىڭلاردىن خەۋەر ئالىدۇ؛ شۇ چاغدا سىلەر مېنىڭ سۆڭەكلىرىمنى
مۇشۇ يەردىن بىللە ئېلىپ كېتىڭلار« دەپ قەسەم قىلدۇرغانىدى.□ ■
20 ئاندىن ئۇلار سۇككوتتىن چىقىپ، چۆلنىڭ چېتىدىكى ئېتام دېگەن يەردە چېدىرلىرىنى تىكتى.
21 ئەمدى پەرۋەردىگار ئۇلارغا يول كۆرسىتىشكە كۈندۈزى بىر بۇلۇت تۈۋرۈكىدە، كېچىسى يورۇقلۇق بېرىشكە
ئوت تۈۋرۈكىدە بولۇپ ئۇلارنىڭ ئالدىدا يۈرەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار كېچە-كۈندۈز يول يۈرەلەيتتى.
22 بۇلۇت تۈۋرۈكى كۈندۈزى، ئوت تۈۋرۈكى كېچىسى خەلقتىن ئايرىلمايى، ئالدىدا يۈرەتتى.

14

ئىسرائىللارنىڭ قىزىل دېڭىزدىن ئۆتۈشى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا:

□ **13:12 ...» ھەممە تۇنجى ئەركەكلىرىمۇ پەرۋەردىگارغا مەنسۇپ بولسۇن»** ـ پەرۋەردىگار مىسردا بارلىق تۇنجىلارنى ئۆلۈمدىن قۇتقۇزغان بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى »ئۆلۈمدىن تىرىلگەندەك« ئۇنىڭغا مەنسۇپ ئىدى. ئەمما)ئىنسان بولسۇن، مال بولسۇن(تۇنجى تۇغۇلغانلار بولسا پۈتكۈل ئائىلىگە ۋەكىللىك قىلاتتى.

■ **13:12** مىس. 30:22□ 19:34□ لاۋ. 26:27□ چۈل. 17:8□ ئەز. 3044:

□ **13:13 »ئېشەكلەرنىڭ ھەممە تۇنجىلىرىنىڭ ئورنىغا بىردىن قوزا بەرگىن...»** ـ ئۇمۇمەن ئېيتقاندا، ئۇلاغلارنى قۇربانلىق قىلىشقا بولمايتتى؛ پەقەت قوي، كالا، ئۆگلاق ۋە كەپتەر قاتارلىقلارلا بولاتتى. يەنە كېلىپ، ئۇلاغلارنىڭ ئورنىغا قويلارنى قۇربانلىق قىلىشقا رۇخسەت بېرىلىشىدە ئۇلاغلارنىڭ ئىقتىسادىي قىممىتىنىڭ يۇقىرىلىقى نەزەرگە ئېلىنغان. ■ **13:16** مىس. 9:13□ قان. 8:6□ پەند. 33: □ **13:19 «...□□□□□□ ھالىڭلاردىن خەۋەر ئالىدۇ»** ـ بۇ ئىبرانىي تىلىدا پەقەت »يوقلاپ« دېگەن بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **13:19** يار. 25:50□ يە. 3224:

2 ـ سەن ئىسرائىللارغا: »سىلەر بۇرۇلۇپ مىگدول بىلەن دېڭىزنىڭ ئارىلىقىدىكى پى-ھاھىروتنىڭ ئالدىغا بېرىپ
چېدىر تىكىڭلار، باۋال-زېفوننىڭ ئۈدۈلىدىكى دېڭىزنىڭ بويىدا چېدىر تىكىڭلار«، دېگىن. □ ■
3 شۇنىڭ بىلەن پىرەۋن: »ئىسرائىللار زېمىندا ئېزىپ قالدى، چۆلنىڭ ئىچىدە قامىلىپ قالدى« دەپ ئويلايدۇ،
4 ئىسرائىللارنى قوغلىسۇن دەپ مەن پىرەۋننىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلىمەن، شۇنداق قىلىپ، مەن پىرەۋن ۋە ئۇنىڭ
پۈتكۈل قوشۇنلىرى ئارقىلىق ئۆز ئۈلۈغلۇقۇمنى ئايان قىلىمەن، ۋە مىسىرلىقلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى
بىلىدۇ، ـ دېدى.
ئىسرائىللار خۇدانىڭ سۆزى بويىچە قىلدى.■
5 »ئۇ خەلق قېچىپ كەتتى« دەپ مىسىرنىڭ پادىشاھىغا خەۋەر بېرىلۈدى، پىرەۋن بىلەن ئەمەلدارلىرى خەلق
توغرىسىدىكى قارارىدىن يېنىپ: »ئىسرائىللارنى قۇللۇقتىن قويۇۋەتكىنىمىز، بۇ زادى نېمە قىلغىنىمىز؟«! ـ دېيىشتى.
6 پىرەۋن دەرھال جەڭ ھارۋىسىنى قوشتۇرۇپ، ئۆز خەلقىنى باشلاپ يولغا چىقتى.
7 ئۇ يەنە ئالتە يۈز خىللانغان جەڭ ھارۋىسى، شۇنداقلا مىسىردىكى بارلىق جەڭ ھارۋىلىرىنى يېغدۇرۇپ، ئۇلارنىڭ
ھەربىرىگە لەشكەر باشلىقلىرىنى ئولتۇرغۇزۇپ ئېلىپ ماكىدى.
8 پەرۋەردىگار مىسىرنىڭ پادىشاھى پىرەۋننىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلغىنى ئۈچۈن، ئۇ ئىسرائىللارنى قوغلىدى. بۇ چاغدا
ئىسرائىللار قوللىرىنى ئېگىز كۆتۈرۈشكەن ھالدا مىسىردىن چىقىپ بولغانىدى.□
9 مىسىرلىقلارنىڭ ھەممىسى يەنى پىرەۋننىڭ بارلىق ئاتلىرى بىلەن جەڭ ھارۋىلىرى، ئاتلىق لەشكەرلىرى بىلەن پۈتكۈل
قوشۇنى ئۈلارنى قوغلاپ، ئىسرائىللار دېڭىز بويىغا چېدىر تىككەن جايدا، يەنى پى-ھاھىروتنىڭ يېنىدا، باۋال-
زېفوننىڭ ئۈدۈلىدا ئۈلارغا يېتىشتى. ■
10 پىرەۋن يېقىنلاشقاندا، ئىسرائىللار بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، مانا، مىسىرلىقلار ئۈلارنىڭ ئارقىسىدىن يۈرۈش
قىلىپ قوغلاپ كېلىۋاتاتتى! شۇنى كۆرگەندە ئىسرائىللار تولىمۇ قورقۇشۇپ، پەرۋەردىگارغا ندا-پەرياد كۆتۈردى.
11 ئۈلار مۇساغا: ـ مىسىردا گۈرىستان تېپىلماسمىدى، سەن بىزنى چۆلدە ئۆلسۇن دەپ مۇشۇ يەرگە ئېلىپ
كەلدىڭىزمۇ؟! بىزنى مىسىردىن ئېلىپ چىقىپ، بىزگە مۇنداق قىلغىنىڭ نېمىسى؟!
12 مىسىردا تۇرغان ۋاقتىمىزدا بىز ساكا: »بىزنى مىسىرلىقلارنىڭ قۇللۇقىدا بولۇشىمىزغا قويغىن، بىز بىلەن كارىڭ
بولمىسۇن« دەپ ئېيتمىغانمىدۇق؟ مىسىرلىقلارنىڭ قۇللۇقىدا بولغىنىمىز چۆلگە كېلىپ ئۆلگىنىمىزدىن ئەۋزەل
بولاتتى! ـ دېدى.■
13 بۇنىڭ بىلەن مۇسا خەلققە: ـ قورقماي، تىك تۇرۇڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ بۈگۈن سىلەرگە يۈرگۈزىدىغان نىجاتىنى
كۆرىسىلەر، چۈنكى سىلەر بۈگۈن كۆرگەن مىسىرلىقلارنى ئىككىنچى كۆرمەيسىلەر.
14 پەرۋەردىگار سىلەر ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ، لېكىن سىلەر بولساڭلار جىم تۇرساڭلارلا بولدى، دېدى.
15 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ نېمىشقا سەن ماڭا پەرياد كۆتۈرىسەن؟ ئىسرائىللارغا: »ئالدىغا مېڭىڭلار« دەپ
بۇيرۇغىن.
16 لېكىن سەن ھاساڭنى كۆتۈرۈپ قولۇڭنى دېڭىزغا ئۇزىتىپ، ئۇنى ئىككىگە بۆلگىن، شۇنداقتا، ئىسرائىللار
دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىن قۇرۇق يەر بىلەن ئۆتۈپ كېتىدۇ.□
17 مانا، مەن ئۈلارنى قوغلىسۇن دەپ مىسىرلىقلارنىڭ كۆڭۈللىرىنى قاتتىق قىلىمەن، شۇنىڭ بىلەن مەن پىرەۋن ۋە
ئۇنىڭ پۈتكۈل قوشۇنى، جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىقلىرى ئارقىلىق ئۆز ئۈلۈغلۇقۇمنى ئايان قىلىمەن.

□ **14:2** **»دېڭىز«** ـ »قىزىل دېڭىز«نى كۆرسىتىدۇ. خەرىتىنى كۆرۈڭ.
■ **14:2** چۈل. 733:
■ **14:4** مىس. 21:4 2010:
□ **14:8** **»قوللىرىنى ئېگىز كۆتۈرۈشكەن ھالدا«** ـ خۇشاللىق، مەردانىلىك بىلەن، دېمەك.
■ **14:9** يە. 624:
■ **14:12** مىس. 96:
□ **14:16** **»ئۆتۈپ كېتىدۇ«** ـ بۇ ئىككىنچى »ئۆتۈپ كېتىش«تۇر. »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«دا ئالدىنقى ۋە بۇ »ئۆتۈپ كېتىش« ئەسلىنىدۇ (13:12 23نۇ كۆرۈڭ.)

18 شۇنداق قىلىپ، مەن پىرەۋن ۋە ئۇنىڭ جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىقلىرى ئارقىلىق تۆز ئۆلۈغلۇقۇمنى ئايان قىلغىنىمدا،
مىسىرلىقلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىدۇ، دېدى.
19 ئىسرائىلنىڭ قوشۇننىڭ ئالدىدا يۈرۈۋاتقان خۇدانىڭ پەرشتىسى ئەمدى ئۇلارنىڭ كەينىگە تۆتتى؛ شۇنىڭدەك
ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماڭغان بۇلۇت تۈۋرۈكىمۇ ئۇلارنىڭ كەينىگە يۆتكىلىپ، □
20 مىسىرلىقلارنىڭ چېدىرگاھى بىلەن ئىسرائىلنىڭ چېدىرگاھىنىڭ ئارىلىقىدا توختىدى؛ بۇ بۇلۇت بىر تەرەپتە
قاراڭغۇلۇق چۈشۈرۈپ، يەنە بىر تەرەپتە كېچىنى يورۇتتى. بۇنىڭ بىلەن پۈتۈن بىر كېچە بىر قوشۇن يەنە بىر
قوشۇنغا يېقىن كېلەلمىدى.□
21 مۇسا قولىنى دېڭىزنىڭ ئۈستىگە ئۇزاتتى؛ پەرۋەردىگار پۈتۈن كېچە شەرقتىن كۈچلۈك بىر شامال چىقىرىپ،
دېڭىزنىڭ سۈيىنى كەينىگە ياندۇردى؛ ئۇ سۈنى ياندۇرۇپ دېڭىزنى قۇرۇق يەر قىلدى، سۈلار ئىككىگە بۆلۈندى.
■
22 شۇ تەرىقىدە ئىسرائىللار دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى قۇرۇق يەردىن مېڭىپ، ئوتۇپ كەتتى؛ سۈلار بولسا ئۇلارنىڭ
ئوڭ ۋە سول يېنىدا كۆتۈرۈلۈپ تامدەك تۇراتتى. □ ■
23 ئەمما مىسىرلىقلار ئۇلارنى قوغلاپ كېلىۋاتاتتى ـ پىرەۋننىڭ بارلىق ئاتلىرى، جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىق لەشكەرلىرى
ئۇلارنىڭ كەينىدىن دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىغىچە كەلدى.
24 تاڭ ئاتقاندا شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگار ئوت بىلەن بۇلۇت تۈۋرۈكىدە تۇرۇپ مىسىرلىقلارنىڭ قوشۇننىغا
قارىدى ۋە مىسىرلىقلارنىڭ قوشۇننىغا پاراكەندىچىلىك چۈشۈردى.
25 ئۇ ئۇلارنىڭ ھارۋىلىرىنىڭ چاقلىرىنى پاتقۇزۇپ، ھەيدەپ مېڭىشىنى مۈشكۈل قىلدى. مىسىرلىقلار: ـ يۈرۈڭلار،
ئىسرائىلنىڭ ئالدىدىن قاچايلى، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلار ئۈچۈن مىسىرلىقلارغا قارشى جەڭ قىلىۋاتىدۇ، ـ دېيىشتى.□
26 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ سۈلار يېنىپ مىسىرلىقلارنىڭ ئۈستىگە، ئۇلارنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ ئۈستىگە ۋە
ئاتلىقلىرىنىڭ ئۈستىگە ئېقىپ بېرىپ، ئۇلارنى چۆكتۈرۈۋەتسۇن دەپ قولۇڭنى دېڭىزنىڭ ئۈستىگە ئۇزاتقىن، ـ دېدى.
27 مۇسا قولىنى دېڭىزنىڭ ئۈستىگە ئۇزىتىۋىدى، تاڭ ئاتقاندا دېڭىزنىڭ سۈيى يەنە ئەسلىي ھالىتىگە يېنىپ كەلدى.
قېچىۋاتقان مىسىرلىقلار ئېقىنغا قارشى يۈگۈرۈشتى، پەرۋەردىگار ئۇلارنى دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا مولاق ئاتقۇزدى.
28 سۇ ئەسلىگە يېنىپ كېلىپ، جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن ئاتلىقلارنى، يەنى ئىسرائىللارنىڭ ئارقىدىن قوغلاپ دېڭىزغا
كىرگەن پىرەۋننىڭ پۈتكۈل قوشۇننىنى غەرق قىلىۋەتتى؛ ئۇلاردىن بىرىمۇ ساق قالمىدى. ■
29 لېكىن ئىسرائىللار دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى قۇرۇق يەر بىلەن مېڭىپ ئوتۇپ كەتتى؛ سۈلار ئۇلارنىڭ ئوڭ ۋە
سول يېنىدا كۆتۈرۈلۈپ تامدەك تۇراتتى. ■
30 شۇ تەرىقىدە پەرۋەردىگار ئۇ كۈنى ئىسرائىللارنى مىسىرلىقلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزدى؛ ئىسرائىللار
مىسىرلىقلارنىڭ دېڭىزنىڭ بويىدا ئۆلۈك ياتقىنىنى كۆردى.
31 ئىسرائىل خەلقى پەرۋەردىگارنىڭ مىسىرلىقلارغا ئىشلەتكەن زور قۇدرىتىنى كۆرۈپ، پەرۋەردىگاردىن قورقتى؛
ئۇلار پەرۋەردىگارغا ۋە ئۇنىڭ قۇلى مۇساغا ئىشەندى.

15

مۇسانىڭ خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشى

□ **14:19 »خۇدانىڭ پەرشتىسى«** ـ بۇ زات توغرۇلۇق 2:3 ۋە ئۇنىڭ ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. □ **14:20 »بۇ بۇلۇت بىر تەرەپتە قاراڭغۇلۇق چۈشۈرۈپ...»** ـ شۇ ۋاقىت ئايىنىڭ ئوتتۇرىسى بولغاچقا، ئادەتتە ئايدىڭ بولاتتى. ■ **14:21** يە. 23:4□ زەب. 13:78□ 9:106□
1-7:14□ **14:22 »ئوتۇپ كەتتى«** ـ يەھۇدىيلار »ئوتۇپ كېتىش« ھېيتىنى تەبرىكلىگەندە، مۇشۇ قىزىل دېڭىزدىن »ئوتۇپ كېتىش«نىمۇ ئەسلەپ تەبرىكلەيدۇ. ■ **14:22** 1 كور. 1:10□ ئىبر. 2:11□ **14:25 »ئۇ ئۇلارنىڭ ھارۋىلىرىنىڭ چاقلىرىنى پاتقۇزۇپ،...»** ـ باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرىمۇ ئۆچرىشى مۇمكىن. ■ **14:28** زەب. 53:78□ 11:106□ ■ **14:29** زەب. 1:977□

1 شۇ چاغدا مۇسا بىلەن ئىسرائىللار پەرۋەردىگارغا مەدھىيە ئوقۇپ مۇنۇ كۈينى ئېيتتى: ـ
»مەن پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەپ كۈي ئېيتاي،
چۈنكى ئۇ كارامەت ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسەتتى؛
ئۇ ئات ۋە منگۈچىنى دېڭىزغا تاشلىۋەتتى.□ ■
2 مېنىڭ كۈچۈم ھەم مېنىڭ كۈيۈم ياھ ئۆزىدۇر؛
ئۇ ماڭا نىجات بولدى؛
ئۇ مېنىڭ تەڭرىمدۇر، مەن ئۇنى ئۇلۇغلايمەن؛
ئۇ مېنىڭ ئاتامنىڭ خۇداسىدۇر، مەن ئۇنى ئالىي دەپ مەدھىيىلەيمەن.□ ■
3 پەرۋەردىگار جەڭچىدۇر،
ياھۋەھ ئۇنىڭ نامىدۇر.□
4 پىرەۋننىڭ جەڭ ھارۋىلىرىنى ھەم قوشۇنلىرىنى دېڭىزغا تاشلىۋەتتى؛
ئۇنىڭ ئالىي لەشكەر باشلىقلىرى قىزىل دېڭىزدا غەرق قىلىندى.
5 چوڭقۇر سۇلار ئۇلارنى كۆمۈۋەتتى،
ئۇلار خۇددى تاشتەك دېڭىز تېگىگە چۈكۈپ كەتتى.■
6 سېنىڭ ئوڭ قولۇڭ، ئەي پەرۋەردىگار،
قۇدرىتى بىلەن شان-شەرەپ تاپتى؛
سېنىڭ ئوڭ قولۇڭ، ئەي پەرۋەردىگار،دۈشمەننى كۆكۈم-تالقان قىلىۋەتتى.■
7 ئۆز ئۇلۇغلۇقۇڭنىڭ ھەيۋىسى بىلەن ئۆزۈڭگە قارشى چىققانلارنى نابۇت قىلدىڭ،
سەن ئوتلۇق غەزىپىڭنى ئەۋەتتىڭ،
ئۇ سامانىنى كۆيدۈرگەن ئوتتەك ئۇلارنى يۇتۇۋەتتى.
8 دەمىڭنىڭ نەپىسى بىلەن سۇلار دۆڭ بولۇپ ئۆرلىدى،
جۇشقۇنلىغان دولقۇنلار دۆڭ كەبى تىك تۇردى،
دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى چوڭقۇر سۇلار قاتۇرۇپ قويۇلدى.□ ■
9 دۈشمەن دېدى: »مەن ئۇلارنى قوغلايمەن، يېتىشىمەن، ئولجا ئېلىپ ئۇلەشتۈرىمەن،
ئۇلاردىن دەردىمنى چىقىرىمەن،
قىلىچىمنى سۇغۇرۇپ، ئۆز قولۇم بىلەن ئۇلارنى نابۇت قىلىمەن.«
10 لېكىن سەن نەپىسىڭ بىلەن پۈۋلىدىڭ،
دېڭىز ئۇلارنى كۆمۈۋەتتى؛
ئۇلار جۇشقۇنلۇق سۇلاردا قوغۇشۇندەك چۈكۈپ كەتتى.■
11 ئىلاھلارنىڭ ئارىسىدا، ئەي پەرۋەردىگار،

□ **15:1 »ئۇ كارامەت ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسەتتى«** ـ ياكى »ئۇ شانلىق غەلىبە قۇچتى.«
■ **15:1** زەب. 12106:
□ **15:2 »ياھ«** ـ مۇشۇ تەرجىمىدە بىز خۇدانىڭ »ياھۋەھ« ياكى »يەھوۋاھ« دېگەن نامىنى »پەرۋەردىگار« دەپ تەرجىمە قىلدۇق. »ياھ« بولسا »ياھۋەھ« دېگەن يۇ ئىسمىنىڭ قىسقارتىلغان شەكلىدۇر.
■ **15:2** زەب. 2:18□ زەب. 14:118□ يەش. 212:
□ **15:3 »ياھۋەھ«** ـ مۇشۇ تەرجىمىدە بىز خۇدانىڭ »ياھۋەھ« ياكى »جەھوۋاھ« دېگەن نامىنى ئادەتتە »پەرۋەردىگار« دەپ تەرجىمە قىلدۇق. مەنىسى »ئەزەلدىن بولغۇچى.« 3:13-14 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **15:5** نەھ. 119: ■ **15:6** زەب. 15118□16: □ **15:8 »دەمىڭنىڭ نەپىسى بىلەن«** ـ ياكى »قەھرىڭنىڭ روھى بىلەن.« ■ **15:8** يەش. 12:63□13□ ھاب. 103: ■ **15:10** زەب. 13:74□ 11106:

كىم سېنىڭ تەكۈشۈڭ بولسۇن؟
پاك-مۇقەددەسلىك ئىچىدە تۆز ھەيۋىتىڭنى كۆرسىتىدىغان،
ھەمد-مەدھىيىلەر ئارىسىدا دەھشەتلىك تۇرىدىغان،
مۇجىزە-كارامەت يارىتىدىغان،
سەندەك كىم بولسۇن؟
12 سەن ئوڭ قولۇڭنى ئۇزىتىشىڭ بىلەن،
يەر-زېمىن ئۇلارنى يۇتۇۋەتتى.
13 لېكىن تۆزۈڭگە ھەمجەمەت قىلىپ قۇتقۇزغان قوۋمنى رەھىمدىلىقىڭ بىلەن باشلاپ چىقتىڭ؛
سەن ئۇلارنى تۆز مۇقەددەس ماكانىڭغا قۇدرىتىڭ بىلەن ھىدايەت قىلىپ يېتەكلىدىڭ.□
14 يات خەلقلەر بۇنى ئاڭلاپ، تىترىشىپ كەتتى؛
فىلىستىيەدە تۇرۇۋاتقانلارنى تولغاقتەك ئازاب تۇتتى.
15 ئاندىن ئېدومنىڭ ئەمىرلىرى دەككە-دۈككىگە چۈشتى؛
موئابنىڭ پالۋانلىرىنى بولسا، راسا تىترەك باستى؛
قانائان زېمىندىكىلەرنىڭ يۈرىكى سۇ بولۇپ ئاقتى؛■
16 قورقۇنچ ۋە دەھشەت ئۇلارنى باستى؛
بىلىكىڭنىڭ ھەيۋىتى بىلەن ئۇلار خۇددى تاشتەك مىدىرلىيالماي قالدى؛
خەلقىڭ ئۆتۈپ كەتكۈچە، ئى پەرۋەردىگار،
ئۆزۈڭ رەنە تۆلەپ ھۆر قىلغان خەلقىڭ ئۆتۈپ بولغۇچە.□ ■
17 ئۇلارنى باشلاپ كىرىپ،
تۆز مىراسىڭ بولغان تاغدا كۆچەتتەك تىكىسەن،
تۆز ماكانىڭ قىلغان جايغا، ئى پەرۋەردىگار،
تۆز قوللىرىڭ تەييارلىغان مۇقەددەس جايغا، ئى رەب، ئۇلارنى ئېلىپ بارسەن.
18 پەرۋەردىگار ئەبەدىلئەبەدگىچە پادىشاھ بولۇپ ھۆكۈم سۈرىدۇ!
19 چۈنكى پىرەۋننىڭ ئاتلىرى،
جەڭ ھارۋىلىرى ئاتلىقلىرى بىلەن بىللە دېڭىزغا كىرىپ بولدى؛
پەرۋەردىگار دېڭىزنىڭ سۈلىرىنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ياندۇردى،
لېكىن ئىسرائىللار بولسا دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىن قۇرۇق يەردىن مېڭىپ ئۆتۈپ كەتتى.«□
20 ئاندىن ھارۇننىڭ ھەدىسى پەيغەمبەر مەريەم قولىغا داپنى ئالدى، بارلىق قىز-ئاياللارمۇ قولىغا داپ ئېلىپ،
ئۈسسۈل ئويناشىپ ئۇنىڭغا ئەگەشتى. ■
21 مەريەم ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق كۈينى ئوقۇدى: ـ
»پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەپ كۈي ئېيتىڭلار،

□ **15:13** **»ھەمجەمەت قىلىپ قۇتقۇزغان«** ـ مۇشۇ ئىبارە ئىبرانىي تىلىدا » گائال« دېگەن بىر پېئىل بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. بۇ پېئىل توغرۇلۇق »تەبىرلەر« ۋە »ئايۇپ« 25:19 ۋە ئىزاھاتىنىمۇ كۆرۈڭ. **»تۆز مۇقەددەس ماكانىڭغا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تۆز مۇقەددەسلىكىڭنىڭ ماكانىغا.«

■ **15:15** قان. 42:

□ **15:16** **»تۆزۈڭ رەنە تۆلەپ ھۆر قىلغان خەلقىڭ«** ـ بۇ تۆۋەنىڭ يۇقىرىقى 13-ئايەتتىكى »سەن ھەمجەمەت قىلىپ قۇتقۇزغان... خەلقىڭ« دېگەن تۆۋەنىگا يېقىندۇر. **...» تۆزۈڭ رەنە تۆلەپ ھۆر قىلغان خەلقىڭ ئۆتۈپ بولغۇچە«** ـ بۇ ئايەت بېشارەت بولۇپ: (1) قانائاندىكى خەلق ۋە موئابتىكى ئاھالىلەر خۇدانىڭ مىسردىن چىققىنىنى ئاڭلاپ ئۇلاردىن ئىنتايىن قورقىدۇ »)يە.» 8:2-11نى كۆرۈڭ(؛ (2) كېيىنكى كۆنلەردە ئىسرائىل قانائان زېمىنىنى ئىگىلەشكە ئىشوردان دەرياسىدىن »ئۆتىدۇ.« بۇ ئىش بولغۇچە ھېچقانداق باشقا ئەل-مىللەت ئۇلارنىڭ يولىنى توسۇۋالالمايدۇ -17) □□□□□□ كۆرۈڭ). ■ **15:16** قان. 25:2□ 25:11□ يە. 92: □ **15:19** **»...□□□□□ يەردن مېڭىپ ئۆتۈپ كەتتى»** ـ بەزى تەرجىمىلەردە مۇسانىڭ بۇ شېئىرى 18-ئايەت بىلەن توختايدۇ. ■ **15:20** 1سام. 618:

چۈنكى ئۇ زور ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسەتتى؛

ئۇ ئات ۋە منگۈچىنى دېڭىزغا تاشلىۋەتتى.«!□

خۇدا خەلقىنى سىنايدۇ ـ ماراھتىكى ئاچچىق سۇ

22 ئاندىن مۇسا ئىسرائىللارنى قىزىل دېڭىزدىن باشلاپ، شۇر چۆلىگە ئېلىپ باردى. ئۇلار ئۈدا ئۈچ كۈن چۆلدە يۈرۈپ، سۇ تاپالمىدى.

23 ئاندىن ئۇلار ماراھقا يېتىپ كەلدى؛ لېكىن ئۇ يەرنىڭ سۈيى ئاچچىق بولۇپ، سۈيىنى ئىچكلى بولمايتتى؛ شۇڭا ئۇ جاينىڭ نامى »ماراھ« دەپ قويۇلغان. □ ■

24 ئۇ ۋاقىتتا خالايىق: ـ بىز نېمە ئىچىمىز؟ ـ دەپ مۇسادىن ئاغرىنىپ غوتۇلداشقىلى تۇردى.

25 ئۇ پەرۋەردىگارغا پەريياد كۆتۈردى؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بىر دەرەخنى كۆرسەتتى؛ ئۇ دەرەخ ياغىچنى ئېلىپ، سۇغا تاشلىۋىدى، سۇ تاتلىق سۇغا ئايلاندى. ئۇ يەردە پەرۋەردىگار ئۇلارغا ھۆكۈم-بەلگىلىمە بېكىتىپ، ئۇلارنى سىناپ، مۇنداق دېدى: ـ

26 »ئەگەر سىلەر كۆڭۈل قويۇپ خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ نەزىرىدە دۈرۈس بولغانىنى قىلىپ، ئەمرلىرىگە قۇلاق سېلىپ، بارلىق ھۆكۈملىرىنى تۇتسا ئاڭلار، ئۇنداقتا، مەن مىسىرلىقلارنىڭ ئۈستىگە سالغان كېسەللەردىن ھېچبىرىنى ئۈستۈڭگە سالمايمەن؛ چۈنكى مەنكى سىلەرگە شىپالىق بەرگۈچى پەرۋەردىگاردۇرمەن.«□

27 ئاندىن ئۇلار ئېلىمغا يېتىپ كەلدى. شۇ يەردە ئون ئىككى بۇلاق بىلەن يەتمىش خورما دەرىخى بار ئىدى؛ ئۇلار شۇ يەردە سۇلارنىڭ بويىدا چېدىر تىكتى.

□ 15:21 »ئۇ زور ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسەتتى« ـ ياكى »ئۇ شانلىق غەلىبە قۇچتى.« □ 15:23 »ماراھ« ـ »ئاچچىق« دېگەن مەنىدە. ■ 15:23 چۈل. 833:
□ 15:26 »پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگارنىڭ ئاۋازىنى.«

مىچە بولغان سەپەر
«مىسر تۆن
كى ئۆتكىن بولغان يولى
رامسىس
(تانىس)
نىل دېلتىسى
گوشەن

5 ھەر ھەپتىنىڭ ئالتىنچى كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلار يىغۋالغانلىرىنى تەييارلىسۇن؛ ئۇ باشقا كۈنلەردە
ئېرىشىدىغىنىدىن بىر ھەسسە كۆپ بولىدۇ، ـ دېدى. □

6 ئاندىن مۇسا بىلەن ھارۇن بارلىق ئىسرائىللارغا: ـ بۈگۈن ئاخشام سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىققۇچىنىڭ
پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر ۋە

7 ئەتە سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرىسىلەر؛ چۈنكى ئۇ سىلەرنىڭ ئۈنۈڭ يامان گېپىنى قىلىپ
غوتۇلداشقىنىڭلارنى ئاڭلىدى؛ بىزگە كەلسەك، سىلەر يامان گېپىمىزنى قىلىپ غوتۇلدىغۇدەك بىز كىم ئىدۇق؟
ـ دېدى.

8 مۇسا يەنە: پەرۋەردىگار بۈگۈن ئاخشام سىلەرگە يېگىلى گۆش بېرىپ، ئەتە ئەتىگەندە تويغۇدەك نان بەرگەندە
بۇنى بىلىسىلەر؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سىلەر ئۈنۈڭ يامان گېپىنى قىلىپ غوتۇلدىغىنىڭلارنى ئاڭلىدى. ئەمدى بىز نېمە
ئىدۇق؟ سىلەرنىڭ غوتۇلداشقىنىڭلار بىزلەرگە قارىتىلغان ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگارغا قارىتىلغاندۇر، ـ دېدى.

9 ئاندىن مۇسا ھارۇنغا: ـ سەن ئىسرائىللارنىڭ پۈتكۈل جامائىتىگە: »پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كېلىڭلار؛ چۈنكى ئۇ
يامان گەپ بىلەن غوتۇلداشقىنىڭلارنى ئاڭلىدى«، دەپ ئېيتقىن، ـ دېدى.

10 شۇنداق بولىدىكى، ھارۇن ئىسرائىللارنىڭ پۈتكۈل جامائىتىگە سۆزلەپ تۇرغىنىدا، ئۇلار چۆل تەرەپكە قارىۋىدى،
مانا، پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى بۇلۇتتا ئايان بولدى. ■

11 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ

12 ـ مەن ئىسرائىللارنىڭ يامان گەپ قىلىپ غوتۇلداشقىنىنى ئاڭلىدىم؛ ئەمدى ئۇلارغا: »گۈگۈمدا سىلەر گۆش
يەيسىلەر ۋە ئەتىگەندە ناندىن تويۇنىسىلەر، شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ
يېتىسىلەر« ـ دەپ ئېيتقىن، دېدى.□ ■

13 كەچقۇرۇندا شۇنداق بولىدىكى، بۇدۇنلەر ئۆچۈپ كېلىپ، چېدىرگاھنى قاپلاپ كەتتى؛ ئەتىسى ئەتىگەندە،
چېدىرگاھنىڭ ئەتراپىدىكى يەرلەرگە شەبنەم چۈشكەندى. ■

14 ئەتراپتا ياتقان شەبنەم كۆتۈرۈلۈپ كەتكەندىن كېيىن، مانا، چۈللۈكنىڭ يەر يۈزىدە قىراۋدەك نېپىز، كىچىك-
كىچىك يۇمىلاق نەرسىلەر تۇراتتى. ■

15 ئىسرائىللار ئۇنى كۆرگەندە، ئۇنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمىگىنى ئۈچۈن: ـ بۇ نېمىدۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.
مۇسا ئۇلارغا جاۋابەن: ـ بۇ پەرۋەردىگار سىلەرگە ئاتا قىلغان ئوزۇق-تۈلۈكتۇر. ■

16 پەرۋەردىگار شۇ ئىشنى ئەمر قىلىپ دېدىكى، »ھەربىرىڭلار يەيدىغىنىڭلارغا قاراپ ئۇنىڭدىن يىغىۋېلىڭلار؛
ھەربىرىڭلار ئائىلىدىكى ئادەم سانىغا قاراپ، ھەربىر ئادەمگە بىر ئومەر مىقداردا يىغىڭلار؛ ھەر ئادەم ئۆز
چېدىرىدىكى كىشىلەر ئۈچۈن يىغىڭلار« ـ دېدى.□

17 ئىسرائىللار شۇنداق قىلىپ، بەزىسى كۆپرەك، بەزىسى ئازراق يىغۋالدى.

18 ئۇلار ئۇنى ئومەر مىقدارى بىلەن ئۆلچىۋىدى، كۆپ يىغقانلارنىڭكىدىن ئېشىپ كەتمىدى، ئاز يىغقانلارنىڭكۈ

□ **16:5 »ئالتىنچى كۈن«** ـ بۇ جۈمە كۈنىدۇر. شۇ كۈنى يەھۇدىيلار يىغقان »مانا«دىن ئىككى كۈنلۈك تاماقنى تەييارلىۋېلىشى كېرەك ئىدى. چۈنكى ئەتىسى، يەنى يەتتىنچى كۈنى شابات كۈنى »)دەم ئېلىش كۈنى«) ئىدى. ■ **16:10** مىس. 2:113: □ **16:12 »گۈگۈم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىككى كەچ ئارىلىقىدا« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. 6:12 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **16:12** يۇھ. 58:496: ■ **16:13** چۈل. 31:11□ زەب. 40:105: ■ **16:14** چۈل. 7:11□ نەھ. 15:9□ زەب. 24:78□ 40:105: ■ **16:15** يۇھ. 31:6□ 1 كور. 10:3:
□ **16:16 »بىر ئومەر«** ـ »ئەفاھ«نىڭ ئوندىن بىر قىسمى، يەنى ئىككى لىترچە ئىدى.

كەملىك قىلمىدى؛ ھەربىر كىشى ئۆز يەيدىغىنىغا قاراپ يىغقاندى. □ ■

19 مۇسا ئۇلارغا: ـ ھېچقانداق ئادەم بۇلاردىن ھېچنېمىنى ئەتتىگەن قالدۇرمىسۇن، دېدى.

20 شۇنداق بولسىمۇ، ئۇلار مۇسانىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىدى؛ بەزىلەر ئۇنىڭدىن بىر قىسمىنى ئەتتىگەن ساقلاپ قويدى. ئەمما ساقلاپ قويغىنى قۇرتلاپ سېسىپ كەتتى. بۇ ئىش ئۇچۇن مۇسا ئۇلارغا خاپا بولۇپ ئاچچىقلاندى.

21 شۇ سەۋەبتىن ئۇلارنىڭ ھەربىرى ھەر ئەتىگىنى چىقىپ ئۆز يەيدىغىنىغا قاراپ يىغۋالاتتى؛ قالغانلىرى بولسا ئاپتاپ چىققاندا ئېرىپ كېتەتتى.

22 لېكىن ئالتىنچى كۈنى شۇنداق بولدىكى، ئۇلار كۈنلۈك ئوزۇقنىڭ ئىككى ھەسسىسىنى يىغدى؛ دېمەك، ھەربىر كىشى ئۇچۇن ئىككى ئومەر مىقداردا يىغۋالدى؛ ئاندىن جاماەت ئەمىرلىرى ھەممىسى كېلىپ بۇنى مۇساغا ئېيتتى.

23 مۇسا ئۇلارغا: ـ مانا پەرۋەردىگارنىڭ دېگىنى: ـ ئەتە ئارام كۈنى، پەرۋەردىگارغا ئاتالغان مۇقەددەس شابات كۈنى بولدۇ؛ پىشۇرىدىغىنىڭلارنى پىشۇرۇپ، قاينىتىدىغىنىڭلارنى قاينىتىپ، ئېشىپ قالغانلىرىنى ھەممىسىنى ئەتتىگەن ساقلاپ قويۇڭلار، ـ دېدى.

24 ئۇلار مۇسا بۇيرۇغاندەك، ئېشىپ قالغانلىرىنى ئەتىسىگەن ساقلاپ قويۇۋىدى، ئۇلار سېسىپ قالمىدى، قۇرۇتلاپمۇ كەتمىدى.

25 مۇسا ئۇلارغا: ـ بۇنى بۇگۈن يەڭلار، چۈنكى بۇگۈن پەرۋەردىگارغا ئاتالغان شابات كۈنى بولغىنى ئۇچۇن بۇگۈن دالادىن تاپالمايسىلەر.

26 ئالتە كۈن سىلەر يىغىسا ئۇلار بولىدۇ؛ لېكىن يەتتىنچى كۈنى شابات بولغىنى ئۇچۇن ئۇ كۈندە ھېچنېمە تېپىلمايدۇ، ـ دېدى.

27 ھالبۇكى، يەتتىنچى كۈنى خەلقتىن بىرنەچچىسى ئوزۇق-تۇلۇك يىغقىلى چىقىۋىدى، ھېچنېمە تاپالمىدى.

28 پەرۋەردىگار مۇساغا: »سىلەر قاچانغىچە مېنىڭ ئەمرلىرىم ۋە قانۇن-بەلگىلىمىلىرىمنى تۇتۇشنى رەت قىلىسىلەر؟

29 مانا، پەرۋەردىگار سىلەرگە شابات كۈنىنى بېكىتىپ بەردى، شۇڭا يەتتىنچى كۈنى ھەربىرىڭلارنى ئۆز ئورنىدا تۇرۇپ، سىرتلارغا چىقمىسۇن دەپ، ئالتىنچى كۈنى ئىككى كۈنلۈك ئوزۇق بېرىدۇ«، ـ دېدى.

30 شۇنىڭ بىلەن خەلق يەتتىنچى كۈنى ئارام ئالدى.

31 ئىسرائىللار بۇ ئوزۇقنى »مانىنا« دەپ ئاتىدى؛ ئۇنىڭ شەكلى يۇمغاقسۇت ئۇرۇقدەك، رەڭگى ئاق بولۇپ، تەمى ھەسەلگە مىلەنگەن قوتۇرماچقا ئوخشايتتى.□ ■

32 مۇسا ئۇلارغا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى شۇكى، ـ كېيىنكى ئەۋلادلىرىڭلارغا مەن سىلەرنى مىسردىن ئېلىپ چىققاندا، مەن سىلەرگە چۆلدە يېيىشكە ئاتا قىلغان نانىنى كۆرسىتىش ئۇچۇن، ئۇنىڭدىن كومزەككە بىر ئومەر توشقۇزۇپ، ئۇلار ئۇچۇن ساقلاپ قويۇڭلار، ـ دېدى.

33 مۇسا ھارۇنغا: ـ كەلگۈسى ئەۋلادلىرىڭلارغا كۆرسىتىشكە ساقلاش ئۇچۇن بىر كومزەكنى ئېلىپ، ئۇنىڭغا بىر ئومەر مىقداردا مانىنا سېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا قويۇپ قويغىن، ـ دېدى.■

□ **16:18 »ھەربىر كىشى ئۆز يەيدىغىنىغا قاراپ يىغقاندى«** ـ يەنە بىر تەرجىمىسى: »ھەممەيلەننىڭ يىغۋالغىنى ئۆز ئېھتىياجىغا دەلمۇدەل ئىدى.« بۇ ئايەتنى ئىككى خىل چۈشىنىش مۇمكىن: ـ (1) خۇدانىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە بىر كىشى ئۇچۇن دەل بىر ئومەر مىقداردا ئېمەكلىك تەقدىم قىلىناتتى. شۇنىڭ بىلەن ھەممەيلەن يىغقاندىن كېيىن، ئومەر مىقدارى بىلەن ئۆلچىگىنىدە، ئوزۇق-تۇلۇك »مانىنا«)نى ئارتۇق يىغۋالغان كىشى ئاز يىغقان كىشىگە كەم بولغانىنى تولدۇرۇپ بېرەتتى. ئاخىر ھەممە كىشىگە كېرەك بولغان ئېمەكلىك تەڭ ئەمەس ئېتىلەتتى. بۇ مۇجىزە ئەمەس، تەبىئىي ئىش ئىدى.

(2) خەلق مەيلى كۆپ مانىنا يىغقان بولسۇن، يا كى ئازراق يىغقان بولسۇن، خۇدانىڭ كارامىتى بىلەن يىغۋالغىنى دەل ئۆز ئائىلىسىنىڭ ئېھتىياجىغا ماس بولىدى. بۇ ئىشنىڭ ئۆزىنى مۇجىزە ئىدى، ئەلۋەتتە. »مانىنا«نىڭ ھەر كۈنى ئاسماندىن چۈشۈشى مۇجىزە بولۇپلا قالماي، مانىنانىڭ مىقدارىمۇ دەل ھەممەيلەنگە كېرەك بولغانغا باراۋەر ئىدى.

بىزنىڭچە، »كورىنتلىقلار «(2) 15:8 بويىچە، بىرىنچى چۈشەنچە توغرا بولسا كېرەك؛ چۈنكى شۇ ئايەتتە روسۇل پاۋلۇس »مانىنا يىغىش« دېگەن ئىشنى مىسال قىلىپ، خۇدانىڭ بەندىلىرىنى بىر-بىرىگە بېرىشكە رىغبەتلەندۈردۈ. ■ **16:18** 2 كور. 158: □ **16:31 »مانىنا«** ـ »نېمە بۇ؟« دېگەن مەنىدە (15-□□□□□□□ كۈرۈڭ). ■ **16:31** چۈل. 711: ■ **16:33** ئىبر. 49:

34 كېيىن، ھارۇن پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغاندەك كومزەكنى ساقلاش ئۈچۈن ئۇنى ھۆكۈم-گۈۋاھلىق
ساندۇقنىڭ ئالدىدا قويۇپ قويدى.□
35 شۇ تەرىقىدە ئىسرائىللار ئادەم ئولتۇراقلاشقان بىر زېمىنغا يېتىپ كەلگۈچە قىرىق يىل »مانىنا« يېدى؛ ئۇلار
قانائان زېمىنىنىڭ چېگرالىرىغا يەتكۈچە مانا يېدى.■
36 ئەينى چاغدا بىر »ئومەر« »ئەفاھ«نىڭ ئوندىن بىرىگە باراۋەر ئىدى.

17

قورام تاشتىن چىققان سۇ

1 ئاندىن پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى قويۇپ، سىن چۆلىدىن چىقىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە سەپەر قىلىپ،
رەفىدىم دېگەن يەرگە كېلىپ چېدىرلىرىنى تىكتى. ئەمما ئۇ يەردە خەلققە ئىچكىلى سۇ يوق ئىدى.
2 شۇنىڭ بىلەن خەلق مۇسا بىلەن جېدەللىشىپ: ـ بىزگە ئىچكىلى سۇ بەرگىن! ـ دېدى. لېكىن مۇسا ئۇلارغا: ـ
نېمىشقا مېنىڭ بىلەن جېدەللىشىسىلەر؟ نېمىشقا پەرۋەردىگارنى سىنايسىلەر؟ ـ دېدى.■
3 لېكىن خەلق چاڭقاپ، سۇ تەلەپ قىلىپ، مۇسادىن ئاغرىنىپ غوتۇلدىشىپ: ـ سەن نېمىشقا بىزنى، بالىلىرىمىزنى
ۋە مېلىمىزنى ئۆسسۈزلۈق بىلەن ئولتۇرۇشكە مىسردىن ئېلىپ كەلدىڭ؟ ـ دېدى.
4 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پەرۋەردىگارغا پەريات كۆتۈرۈپ: ـ بۇ خەلقنى قانداق قىلسام بولار؟! ئۇلار ھېلىلا مېنى
چالما-كېسەك قىلىشى مۇمكىن! ـ دېدى.
5 پەرۋەردىگار مۇساغا جاۋابەن: ـ سەن ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىدىن بىرنەچىسىنى ئۆزۈڭ بىلەن بىللە ئېلىپ چىقىپ،
نىل دەرياسىنىڭ سۈيىنى ئۆزغىنىكىدا ئىشلەتكەن ھاساكىنى قولۇڭغا ئېلىپ خەلقنىڭ ئالدىغا بارغىن؛ ■
6 مانا، مەن شۇ يەردە، ھورەب تېغىدىكى قورام تاشنىڭ ئۈستىدە سېنىڭ ئالدىڭدا تۇرىمەن؛ سەن قورام تاشنى
ئۇرغىن. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدىن خەلققە ئىچكىلى سۇ چىقىدۇ، ـ دېدى.
مۇسا ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىنىڭ كۆز ئالدىدا شۇنداق قىلدى. □ ■
7 مۇسا ئىسرائىللارنىڭ جېدەللەشكىنى ۋە ئۇلارنىڭ »پەرۋەردىگار ئارىمىزدا زادى بارمۇ-يوقمۇ؟« دېيىشىپ
پەرۋەردىگارنى سىنىغىنى ئۈچۈن، ئۇ يەرنى »ماسساھ« ۋە »مەرىباھ« دەپ ئاتىدى.□

ئامالەكلەر بىلەن جەڭ قىلىش

8 شۇ چاغدا ئامالەكلەر كېلىپ رەفىدىمدە ئىسرائىلغا ھۇجۇم قىلدى. ■
9 مۇسا يەشۇئاغا: سەن ئۆزىمىزدىن ئامالەك بىلەن جەڭ قىلىشقا ئادەم تاللىغىن. مەن ئەتە خۇدانىڭ ھاسىسىنى قولۇمغا
ئېلىپ دۆڭنىڭ چوققىسىدا تۇرۇپ تۇرىمەن، دېدى.□

□ **16:34 »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق«** ـ مۇشۇ يەردە »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق« خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بەرمەكچى بولغان تۆۋە ئەمرلىرىنى، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ ئىسرائىل بىلەن بولىدىغان ئەھدىسىنى كۆرسىتىدۇ (20□□□□□ كۆرۈڭ). خۇدانىڭ مۇقەددەس ماھىيىتى ۋە خاراكتېرى شۇ ئەمرلەردە ئايان قىلىنغاچقا، »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. شۇ ئەمرلەر »ئەھدە ساندۇقى« ئىچىدە ساقلاقلىق تاش تاختايلار ئۈستىگە پۈتۈلگەن (20:40□□ كۆرۈڭ.(**...»**
ئۇنى ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقنىڭ ئالدىدا قويۇپ قويدى« ـ ئەھدە ساندۇقىنىڭ تەسۋىرىنى بىلىش ئۈچۈن 25-باب، 22-10-ئايەتلەرگە قارالسۇن. »ئىبر.» 4:9تىن قارىغاندا، »مانىنا« كومزىكى كېيىنكى ۋاقىتتا ئەھدە ساندۇقى **ئىچىگە**، مۇقەددەس قانۇن تاشلىرى ئالدىغا قويۇلغان. ■ **16:35** يە. 12:5□ نەھ. 159: ■ **17:2** چۆل. 20□3: 4 ■ **17:5** مىس. 207: □ **17:6** »**ھورەب تېغى«** ـ سىناي تېغىنىڭ باشقا بىر ئىسمى. ■ **17:6** چۆل. 9□20: زەب. 15□16:78□ 8□114: 1 كور. 410: □ **17:7** »**ماسساھ«** ـ »سىناش« دېگەن مەنىدە، »مەرىباھ« ـ »جېدەل-ماجرا« دېگەن مەنىدە. ■ **17:8** قان. 17□25□18: □ **17:9** »**سەن ئۆزىمىزدىن ئامالەك بىلەن جەڭ قىلىشقا ئادەم تاللىغىن«** ـ ياكى »سەن ئۆزىمىزگە ئادەملەرنى تاللاپ، ئامالەك بىلەن سوقۇشقىلى چىققىن.«

10 يەشۇئا مۇسا بۇيرۇغىنىدەك قىلىپ، ئامالەكلەر بىلەن جەڭ قىلدى. مۇسا، ھارۇن ۋە خۇر دۆڭنىڭ چوققىسىغا
چىقتى.
11 شۇنداق بولدىكى، مۇسا قولىنى كۆتۈرۈپ تۇرسا، ئىسرائىل غالىب كېلەتتى، لېكىن ئۇ قوللىرىنى پەسكە چۈشۈرۈپ
تۇرسا، ئامالەك غالىب كېلەتتى.
12 مۇسانىڭ قوللىرى ئېغىرلىشىپ كەتتى، ئۇلار بىر تاشنى ئېلىپ كېلىپ ئۇنىڭ ئاستىغا قويدى، ئۇ ئۇنىڭ ئۈستىدە
ئولتۇردى، ئاندىن ھارۇن بىلەن خۇر بىرى بىر تەرىپىدە، بىرى يەنە بىر تەرىپىدە ئۇنىڭ قوللىرىنى يۇلەپ تۇردى، بۇ
تەرىقىدە ئۇنىڭ قوللىرى تاكى كۈن پاتقۇچە مەزمۇت تۇردى.
13 شۇنداق قىلىپ، يەشۇئا ئامالەك ۋە ئۇنىڭ خەلقىنى قىلىچلاپ نابۇت قىلدى.□
14 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ بىر ئەسلىمە بولسۇن دەپ بۇ ئىشلارنى بىر كىتابقا يېزىپ قالدۇرغىن، شۇنداقلا شۇلارنى
يەشۇئانىڭ قۇلاقلىرىغا ئوقۇپ بەر، چۈنكى مەن ئامالەكنىڭ نامىنى ئاسمانلارنىڭ ئاستىدىن، ھەتتا ئادەملەرنىڭ
ئېسىدىنمۇ مۇتلەق تۈچۈرۈۋېتىمەن، دېدى.■
15 ئاندىن مۇسا بىر قۇربانگاھنى ياساپ، نامىنى »پەرۋەردىگار تۇغۇمدۇر« دەپ ئاتىدى □
16 ۋە مۇسا: ـ ياھنىڭ تەختى ئالدىدا بىر قول كۆتۈرۈلۈپ: ـ »پەرۋەردىگار ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە ئامالەككە
قارشى جەڭ قىلىدۇ« دېيىلگەنىدى، ـ دېدى.□ ■

18

يەترونىڭ مۇسانى زىيارەت قىلىشى ۋە ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىشى

1 مۇسانىڭ قېينىتاتىسى، يەنى مىدىيانىنىڭ كاھىنى يەترو خۇدانىڭ مۇسا ئۈچۈن ھەمدە ئۆز خەلقى ئىسرائىل ئۈچۈن
بارلىق قىلغانلىرى توغرۇلۇق ئاڭلىدى، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلنى مىسردىن چىقارغانلىقىدىن خەۋەر تاپتى.
■
2-3 شۇنىڭ بىلەن مۇسانىڭ قېينىتاتىسى يەترو مۇسانىڭ ئەسلىدە ئۆز يېنىغا ئەۋەتىۋەتكەن ئايالى زىپپوراھ ۋە ئۇنىڭ
ئىككى ئوغلىنى ئېلىپ يولغا چىقتى)بىرىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى گەرشوم دەپ قويۇلغانىدى؛ چۈنكى مۇسا: »مەن
ياقا يۇرتتا مۇساپىر بولۇپ تۇرۇۋاتىمەن« دېگەنىدى. □ ■
4 يەنە بىرىنىڭ ئىسمى ئەلىئېزەر دەپ قويۇلغانىدى؛ چۈنكى مۇسا: »ئاتامنىڭ خۇداسى ماڭا ياردەمدە بولۇپ،
مېنى پىرەۋنىنىڭ قىلىچىدىن قۇتقۇزدى«، دېگەنىدى.(□
5 شۇنداق قىلىپ مۇسانىڭ قېينىتاتىسى يەترو مۇسانىڭ ئوغۇللىرى بىلەن ئايالىنى ئېلىپ، مۇسانىڭ چۆلدە، خۇدانىڭ
تېغىنىڭ يېنىدا چېدىر تىككەن يېرىگە يېتىپ كەلدى.
6 ئۇ ئەسلىدە مۇساغا: ـ »مانا، مەنكى قېينىتاتاڭ يەترو سېنىڭ ئايالىڭنى ۋە ئۇنىڭ ئىككى ئوغلىنى ئېلىپ يېنىڭغا
كېتىۋاتىمەن« دەپ خەۋەر ئەۋەتكەنىدى.

□ **17:13** »**قىلىچلاپ،...**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »قىلىچ بىسى بىلەن ئۇرۇپ،...«.
■ **17:14** چۆل. 20:24□ قان. 1725: 18، 19،؛ 1سام. 15□2: 3
□ **17:15** »**پەرۋەردىگار تۇغۇمدۇر**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياھۋەھ-نىسسى.«
□ **17:16** »**ياھ**« ـ »ياھۋەھ«)پەرۋەردىگارنىڭ قىسقارتىلما شەكلىدۇر. »**ياھنىڭ تەختى ئالدىدا بىر قول كۆتۈرۈلۈپ: ....**« ـ كىمنىڭ قولىنىڭ
خۇدانىڭ تەختى ئالدىدا كۆتۈرۈلگەنلىكى ئېنىق ئېيتىلمايدۇ؛ بىزنىڭچە بۇ سىرلىق ئىش ئەرشتە خۇدانىڭ ئالدىدا يۈز بەرگەن بولۇپ، قەسەم قىلىپ
»كۆتۈرۈلگەن قول« بولسا »پەرۋەردىگارنىڭ قولى« »)يەش.» 10:25، 20:41، 1:53، 14:66، 38:12)، »يۇھ.«، »پەرۋەردىگارنىڭ **قۇلى**«
بولغان مەسىھ »)يەش.» 1:42، 19، 6:49، 13:52)نى كۆرسەتسە كېرەك. ■ **17:16** 1سام. 215: ■ **18:1** مىس. 16:2□ 13:
□ **3-18:2** » **گەرشوم**« ـ »ياقا يۇرتلۇق« دېگەن سۆز بىلەن ئاتاڭداش. ■ **3-18:2** مىس. 222: □ **18:4** »**ئەلىئېزەر**« ـ »خۇدايىم
ياردەمدۇر« دېگەن مەنىدە.

7 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئۆز قېينىتاتىسىنىڭ ئالدىغا چىقىپ، تەزىم قىلىپ، ئۇنى سۆيدى. ئۇلار بىر-بىرىدىن ھال-ئەھۋال
سورىشىپ چېدىرغا كىردى؛
8 ئاندىن مۇسا قېينىتاتىسىغا ئىسرائىلنىڭ ۋەجىدىن پەرۋەردىگارنىڭ پىرەۋن ۋە مىسىرلىقلارغا قىلغان ھەممە ئەمەللىرىنى
سۆزلەپ، ئۇلارنىڭ يول بويى بېشىغا چۈشكەن جەبىر-جاپالارنى بايان قىلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ قانداق قىلىپ
ئۇلارنى قۇتقۇزغىنىنى ئېيتىپ بەردى.
9 بۇنى ئاڭلاپ يەترو پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلغا كۆرسەتكەن بارلىق ياخشىلىقىدىن، ئۇلارنى مىسىرلىقلارنىڭ
قولىدىن قۇتقۇزغانلىقىدىن شادلاندى.
10 يەترو شادلىنىپ: ـ سىلەرنى مىسىرلىقلارنىڭ ۋە پىرەۋننىڭ قولىدىن قۇتقۇزغان پەرۋەردىگارغا تەشەككۇرلەر
بولغاي! ئۇ بۇ قوۋمنى مىسىرلىقلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزدى!
11 مەن پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق ئىلاھلاردىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقىنى ئەمدى بىلدىم؛ چۈنكى ئۇ دەل ئۇلار يوغانچىلىق
قىلغان ئىشتا ئۆزىنىڭ ئۇلاردىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقىنى نامايان قىلدى ـ دېدى.□ ■
12 ئاندىن مۇسانىڭ قېينىتاتىسى يەترو خۇداغا ئاتاپ بىر كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە بىرنەچچە تەشەككۇر قۇربانلىقلىرىنى
ئېلىپ كەلدى؛ ھارۇن بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەربىر ئاقساقىلى مۇسانىڭ قېينىتاتىسى بىلەن بىللە خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا
تاۋام يېيىشكە كەلدى.□

يەترونىڭ ئاقىلانە مەسلىھىتى

13 ئەتىسى مۇسا خەلقىنىڭ ئىش-دەۋالىرى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىشقا ئولتۇردى؛ خەلق ئەتىگەندىن تارتىپ
كەچكىچە مۇسانىڭ چۆرىسىدە تۇرۇشتى.
14 مۇسانىڭ قېينىتاتىسى ئۇنىڭ خەلقى ئۈچۈن قىلغان ئىشلىرىنى كۆرگەندە ئۇنىڭدىن: ـ سېنىڭ خەلققە قىلۋاتقان بۇ
ئىشىڭ زادى نېمە ئىش؟ نېمىشقا سەن بۇ ئىشتا يالغۇز ئولتۇرسەن، بارلىق خەلق نېمە ئۈچۈن ئەتىگەندىن كەچكىچە
سېنىڭ چۆرەكىدە تۇرىدۇ؟ ـ دېدى.
15 مۇسا قېينىتاتىسىغا جاۋاب بېرىپ: ـ خەلق خۇدادىن يول ئىزدەشكە مېنىڭ قېشىمغا كېلىدۇ.
16 قاچانكى ئۇلارنىڭ بىر ئىش-دەۋاسى چىقسا ئۇلار يېنىمغا كېلىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا
ھۆكۈم چىقىرىمەن ۋە شۇنداقلا خۇدانىڭ قانۇن-بەلگىلىمىلىرىنى ئۇلارغا بىلدۈرىمەن، ـ دېدى.
17 مۇسانىڭ قېينىتاتىسى ئۇنىڭغا: ـ بۇ قىلغىنىڭ ياخشى بولماپتۇ.
18 سەن جەزمەن ئۆزۈڭنى ھەمدە چۆرەڭدە تۇرغان خەلقىنىمۇ چارچىتىپ قويىسەن؛ چۈنكى بۇ ئىش ساڭا بەك
ئېغىر كېلىدۇ. سەن ئۇنى يالغۇز قىلىپ يېتىشەلمەيسەن.
19 ئەمدى مېنىڭ سۆزۈمگە قۇلاق سالغىن، مەن ساڭا بىر مەسلىھەت بېرەي ۋە شۇنداق قىلساڭ، خۇدا سېنىڭ
بىلەن بىللە بولىدۇ: ـ سەن ئۆزۈڭ خۇدانىڭ ئالدىدا خەلقنىڭ ۋەكىلى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىشلىرىنى خۇداغا مەلۇم
قىلغىن؛
20 سەن خەلققە قانۇن-بەلگىلىمىلىرىنى ئۆگىتىپ، ماڭىدىغان يولنى كۆرسىتىپ، ئۇلارنىڭ قانداق بۇرچى بارلىقىنى
ئۇقتۇرغىن.
21 شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا سەن پۈتكۈل خەلقنىڭ ئارىسىدىن خۇدادىن قورقىدىغان، نەپسانىيەتچىلىكنى يامان
كۆرىدىغان ھەم قابىلىيەتلىك ھەم دىيانەتلىك ئادەملەرنى تېپىپ، ئۇلارنى خەلقنىڭ ئۈستىگە باش قىلىپ، بەزىسىنى
مىڭبېشى، بەزىسىنى يۈزبېشى، بەزىسىنى ئەللىكبېشى، بەزىسىنى ئونبېشى قىلىپ تەينىلىگىن. □

□ **18:11 »ئۇلار يوغانچىلىق قىلغان ئىشتا«** ـ مۇشۇ يەردە »ئۇلار« ساختا ئىلاھلار، بۇتلارنى كۆرسىتىدۇ (12:12□ 11:15)نى كۆرۈڭ.(بەزى
ئالىملار بۇ سۆز مىسىرلىقلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.
■ **18:11** مىس. 10:1□ 16□ 22□ 7:5□ 18:14:
□ **18:12 »تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »زەباق« دېيىلىدۇ. ھارۇن ۋە ئاقساقاللارنىڭ يەترو بىلەن بىللە شۇ قۇربانلىقلاردىن يېگەنلىكى
ئۇلارنىڭ تەشەككۇر قۇربانلىقى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. چۈنكى »تەشەككۇر قۇربانلىقىرى«دىن سۈنغۇچى كىشىمۇ يېسە بولاتتى. □ **18:21**
»دىيانەتلىك ئادەملەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھەققەتكە تەۋە ئادەملەر.«

22 شۇنىڭ بىلەن بۇلار ھەرقانداق ۋاقىتتا خەلقنىڭ ئىش-دەۋالىرىنى سورايدۇ. ئەگەر چوڭ بىر ئىش-دەۋا چىقىپ قالسا، بۇنى ساڭا تاپشۇرسۇن؛ لېكىن ھەممە كىچىك ئىش-دەۋالارنى ئۆزلىرى ھېچىرسۇن. شۇنداق قىلىپ، ئۆزلار سېنىڭ ۋەزىپەڭنى يېنىكلىتىپ، يۈكۈڭنى كۆتۈرۈشۈپ بېرىدۇ.
23 ئەگەر شۇنداق قىلساڭ ۋە خۇدا ساڭا شۇنداق بۇيرۇسا، ئۆزۈڭ ۋەزىپەڭدە پۇت تىرەپ تۇرالايسەن ۋە خەلقىڭمۇ خاتىرجەملىك بىلەن ئۆز جايىغا قايتىپ كېتىدۇ، دېدى.
24 مۇسا قېينىتاتىسىنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىپ دېگىنىنىڭ ھەممىسىنى قىلدى. ■
25 مۇسا پۈتكۈل ئىسرائىل ئارىسىدىن قابىلىيەتلىك ئادەملەرنى تاللاپ، ئۇلارنى خەلقنىڭ ئۈستىگە باش قىلىپ، بەزىسىنى مىڭبېشى، بەزىسىنى يۈزبېشى، بەزىسىنى ئەللىكبېشى، بەزىسىنى ئونبېشى قىلىپ قويدى.
26 بۇلار ھەرقانداق ۋاقىتتا خەلقنىڭ ئىش-دەۋالىرىنى سوراپ تۇردى؛ تەسىرەك ئىش-دەۋالارنى بولسا، مۇساغا يوللايتتى، كىچىك ئىش-دەۋالارنى بولسا ئۆزلىرى سورايتتى.
27 ئاندىن مۇسا قېينىتاتىسىنى يولغا سېلىپ قويدى، ئۇ ئۆز يۇرتىغا قايتىپ كەتتى.

19

ئىسرائىللار سىناي تېغىدا

1 ئىسرائىللار مىسىر زېمىنىدىن چىقىپ، دەل ئۇچىنچى ئېيىنىڭ باشلانغان كۈنى سىناي چۆلىگە يېتىپ كەلدى. □
2 ئۇلار رەفىدىمدىن چىقىپ، سىناي چۆلىگە يېتىپ كېلىپ، چۆلدە چېدىر تىكتى؛ ئىسرائىل شۇ يەردە، تاغنىڭ ئۆدۈلىدا توختاپ چېدىر تىكتى.
3 مۇسا خۇدانىڭ ئالدىغا چىقىۋىدى، پەرۋەردىگار تاغدىن ئۇنىڭغا ختاب قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ سەن ياقۇپنىڭ جەمەتىگە سۆز قىلىپ، ئىسرائىللارغا مۇنۇ خەۋەرنى يەتكۈزگىن: ـ ■
4 »مېنىڭ مىسىرلىقلارغا نېمە قىلغىنىمنى، شۇنداقلا مەن سىلەرنى خۇددى بۈركۈت بالىلىرىنى قاناتلىرىغا مىندۇرۇپ ئېلىپ يۈرگەندەك، ئۆز قېشىمغا ئېلىپ كەلگىنىمنى ئۆزۈڭلار كۆردۈڭلار. □ ■
5 ئەمدى سىلەر دەرھەققەت مېنىڭ سۆزۈمنى ئاڭلاپ، ئەھدەمنى تۇتسا ڭلار، ئۇنداقتا بارلىق ئەللەرنىڭ ئارىسىدا ماڭا خاس بىر گۆھەر بولىسىلەر ـ چۈنكى پۈتكۈل يەر مېنىڭكىدۇر ـ ■
6 ۋە سىلەر ماڭا كاھىنلاردىن تەركىب تاپقان خاس بىر پادىشاھلىق ۋە مۇقەددەس بىر قوۋم بولىسىلەر.« مانا بۇ سەن ئىسرائىللارغا دېيىشىڭ كېرەك بولغان سۆزلەردۇر، ـ دېدى.□ ■
7 شۇنىڭ بىلەن مۇسا يېنىپ كېلىپ، خەلقنىڭ ئاقساقاللىرىنى چاقىرتىپ، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بۇيرۇغان شۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇلارغا يەتكۈزدى.
8 خەلقنىڭ ھەممىسى بىر ئېغىزدىن: ـ پەرۋەردىگار بۇيرۇغانلىرىڭ ھەممىسگە چوقۇم ئەمەل قىلىمىز! ـ دەپ جاۋاب بەردى. ئاندىن مۇسا خەلقنىڭ جاۋاب سۆزلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ قېشىغا بېرىپ يەتكۈزدى.■

■ **18:24** قان. 91:
□ **19:1** »ئۇچىنچى ئېيىنىڭ باشلانغان كۈنى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى بويىچە »ئۇچىنچى ئاي« يىلنىڭ) كالېندارنىڭ(ئۇچىنچى ئېيىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **19:3** روس. 387:
□ **19:4** »خۇددى بۈركۈت بالىلىرىنى قاناتلىرىغا مىندۇرۇپ ئېلىپ يۈرگەندەك،...« ـ بەزىدە ئانا بۈركۈت بالىلىرىغا ئۇچۇشنى ئۆگەتكەندە ئۇلارنى دۈمبىسىگە مىندۇرۇپ ئۇچىدۇ.
■ **19:4** قان. 1:29□ 1132:
■ **19:5** قان. 6:7□ 14:10□15□ 2:14□ 18:26□ زەب. 4:135□ يەش. 8:41□ تىت. 142:
□ **19:6** »سىلەر ماڭا كاھىنلاردىن تەركىب تاپقان خاس بىر پادىشاھلىق ... بولىسىلەر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىلەر ماڭا پادىشاھلار ۋە كاھىنلار ...بولىسىلەر.« ■ **19:6** 1 پېت. 92: ■ **19:8** مىس. 324:

9 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ مانا، مەن ساكا سۆز قىلغىنىمدا خەلق ئاۋازىمنى ئاڭلىسۇن، ھەمىشە ساكا ئىشەنسۇن
دەپ، يېنىڭغا قارا بۇلۇتنىڭ قاراڭغۇلۇقى ئىچىدە كېلىمەن، دەپ ئېيتتى. مۇساموۋ خەلقنىڭ دېگەنلىرىنى
پەرۋەردىگارغا ئاڭلاتتى.
10 پەرۋەردىگار مۇساغا يەنە: ـ سەن خەلقنىڭ قېشىغا بېرىپ، بۈگۈن ۋە ئەتە ئۇلارنى پاك-مۇقەددەس قىلىپ،
كىيىم-كېچەكلىرىنى يۇدۇرغىن.
11 ئۇلار ئۈچىنچى كۈنگە تەييار تۇرسۇن؛ چۈنكى ئۈچىنچى كۈنى بارلىق خەلقنىڭ كۆز ئالدىدا پەرۋەردىگار
سىناي تېغىغا چۈشىدۇ.
12 سەن خەلق ئۈچۈن تاغنىڭ ئەتراپىغا بىر پاسىل قىلىپ، ئۇلارغا: »سىلەر ئېھتىيات قىلىڭلار، تاغقا چىقماڭلار
ياكى ئۇنىڭ ئېتىكىگە تېگىپ كەتمەڭلار. كىمكى تاغقا تەگسە ئۆلتۈرۈلمەي قالمايدۇ؛ □ ■
13 ئۇنىڭغا ھەتتا بىرەر قولى تېگىپ كەتسىمۇ، چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلسۇن ياكى ئوق ئېتىپ ئۆلتۈرۈلسۇن.
مەيلى ھايۋان ياكى ئىنسان بولسۇن، شۇنداق قىلسا، تىرىك قالدۇرۇلمىسۇن« ـ دەپ ئېيتقىن. لېكىن كاناي ئۈزۈن
چېلىنسا، ئۇلار تاغنىڭ تۆۋىگە چىقسۇن، دېدى.□
14 مۇسا تاغدىن چۈشۈپ خەلقنىڭ قېشىغا بېرىپ، خەلقنى خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلدى؛ ئۇلار كىيىم-
كېچەكلىرىنى يۇدى.
15 ئاندىن مۇسا خەلققە: ـ ئۈچىنچى كۈنگە تەييار تۇرۇڭلار؛ ھېچكىم ئايالى بىلەن يېقىنچىلىق قىلمىسۇن، دېدى.■
16 ئۈچىنچى كۈنى بولغاندا، تاڭ يورۇشى بىلەن شۇنداق بولدىكى، گۈلدۈرمامىلار گۈلدۈرلەپ، چاقماق چېقىپ،
تاغ ئۈستىدە قويۇق بىر پارچە بۇلۇت پەيدا بولدى، زور قاتتىق چېلىنغان كانايىنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى. بۇنى كۆرۈپ
چېدىرگاھدىكى پۈتكۈل خەلق قورقۇنچىدىن تىترەپ كەتتى. □ ■
17 مۇسا خەلقنى خۇدانىڭ ئالدىدا ھازىر بولۇشقا چېدىرگاھدىن ئېلىپ چىقتى. ئۇلار كېلىپ تاغنىڭ تۆۋىدە ئۈرە
تۇردى. ■
18 پەرۋەردىگار سىناي تېغىغا ئوتتا چۈشۈپ كەلگىنى ئۈچۈن ئىس-تۈتەك پۈتكۈل تاغنى قاپلىدى؛ ئىس-تۈتەك
خۇمداندىن ئورلىگەن ئىس-تۈتەكتەك ئۈستىگە ئورلەپ چىقتى. پۈتكۈل تاغ قاتتىق تەۋرىنىشكە باشلىدى. ■
19 كاناي ئاۋازى بارغانسېرى كۈچىيىپ ئىنتايىن قاتتىق چىقتى. مۇسا سۆز قىلىۋىدى، خۇدا ئاڭلاپ ئۇنلۇك ئاۋاز
بىلەن جاۋاب بەردى. □
20 پەرۋەردىگار ئۆزى سىناي تېغىغا، تاغنىڭ چوققىسىغا چۈشتى؛ ئاندىن پەرۋەردىگار مۇسانى تاغنىڭ چوققىسىغا
چاقىرىۋىدى، مۇسا تاغقا چىقتى.
21 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ سەن چۈشۈپ خالايىقنى ئاگاھلاندۇرۇپ: ئۇلار »پەرۋەردىگارنى كۆرىمىز« دەپ
پاسىلدىن بۇسۇپ ئۆتمىسۇن؛ ئۇنداق قىلسا، ئۇلاردىن كۆپ ئادەم ھالاك بولىدۇ، دەپ ئېيتقىن.

□ **19:12** »**خەلق ئۈچۈن تاغنىڭ ئەتراپىغا**« ـ ياكى »خەلق ئەتراپىغا.«
■ **19:12** ئىبر. 1812:
□ **19:13** »**ئۇنىڭغا ... تېگىپ كەتسىمۇ**« ـ دېمەك تاغقا تېگىش. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇنىڭغا)تاغقا تەگكەن كىشىگە(ئادەمنىڭ قولى
تەگسىۇن...«. »**چالما-كېسەك قىلىنسۇن ياكى ئوق ئېتىپ ئۆلتۈرۈلسۇن**« ـ دېمەك، تاغقا تەگكەن كىشىنى ئۆلتۈرۈشنى كېرەك؛ بىراق خىلاپلىق قىلغان
ئۇنداق بىر كىشىنى تاغ ئېتىكىدە)قەتئىي چەكلەنگەن جايغا كىرگەنلىكى سەۋەبلىك(ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن ھەرقانداق كىشى ئۈنىڭغا تەگسە ياكى ئۇنىڭغا يېقىن
بارسا بولمايتتى؛ شۇنىڭ ئۈنى چالما-كېسەك قىلىش ياكى ئوق بىلەن ئۆلتۈرۈش كېرەك ئىدى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »(خۇدا تەرىپىدىن(ئۆلتۈرۈلىدۇ.«
■ **19:15** 1 سام. 4:21□ 1 كور. 57:
□ **19:16** »**گۈلدۈرمامىلار**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاۋازلار.« »**كانايىنىڭ ئاۋازى**« ـ ياكى »بۇرغا ئاۋازى.«
■ **19:16** ئىبر. 1812:
■ **19:17** قان. 104□11:
■ **19:18** ھاك. 4:5□ زەب. 8:68□ 18:77□ 4:114□ 5:144□ ھاب. 10:3
□ **19:19** »**مۇسا سۆز قىلىۋىدى، خۇدا ئاڭلاپ ئۇنلۇك ئاۋاز بىلەن جاۋاب بەردى**« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مۇسا سۆز قىلىۋاتاتتى، خۇدا
ئاڭلاپ ئۇنلۇك ئاۋاز بىلەن جاۋاب بېرىۋاتاتتى.«

22 پەرۋەردىگارغا يېقىن كېلەلەيدىغان كاھىنلارمۇ تۆزلىرىنى ماڭا ئاتاپ مۇقەددەس قىلسۇن؛ بولمىسا، پەرۋەردىگار
سېپىلنى بۇسكەندەك ئۇلارغا ھالاكەت يەتكۈزىدۇ، ـ دېدى.
23 مۇسا پەرۋەردىگارغا: ـ خالايىقنىڭ سىناي تېغىغا چىقىشى مۇمكىن ئەمەس؛ چۈنكى سەن ئۆزۈڭ بىزگە قاتتىق
ئاگاھلاندۇردۇڭ: تاغنى »مۇقەددەس« دەپ قاراپ، ئۇنىڭ ئەتراپىغا پاسىللارنى بېكىتكىلار، دەپ ئەمر قىلدىڭ،
ـ دېدى.
24 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ ماڭ، سەن چۈشۈپ كەتكىن. ئاندىن سەن ھارۇننى ئېلىپ، بىللە چىققىن؛ لېكىن
كاھىنلار ۋە خەلق بولسا پەرۋەردىگارنىڭ قېشىغا بارايلى دەپ پاسىلدىن بۇسۇپ ئۆتمىسۇن؛ بولمىسا، پەرۋەردىگار
سېپىلنى بۇسكەندەك ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشىدۇ، ـ دېدى.
25 شۇنىڭ بىلەن مۇسا خەلقنىڭ قېشىغا چۈشۈپ، ئۇلارغا بۇ سۆزنى يەتكۈزدى.

20

ئون پەرز

1 خۇدا مۇنۇ بارلىق سۆزلەرنى بايان قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 مەن سېنى »قۇللۇق ماكانى« بولغان مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۇرمەن.■
3 سېنىڭ مەندىن باشقا ھېچقانداق ئىلاھىڭ بولمايدۇ.
4 سەن ئۆزۈڭ ئۈچۈن مەيلى يۇقىرىدىكى ئاسماندا بولسۇن، مەيلى تۆۋەندىكى زېمىندا بولسۇن، ياكى يەر ئاستىدىكى
سۇلاردا بولسۇن، ھەرقانداق نەرسىنىڭ قىياپىتىدىكى ھېچقانداق ئويما شەكلىنى ياسىما.□ ■
5 سەن بۇنداق نەرسىلەرگە باش ئۇرما ياكى ئۇلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرمە. چۈنكى مەنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
ۋاپاسىزلىققا ھەسەت قىلغۇچى تەڭرىدۇرمەن. مەندىن نەپرەتلەنگەنلەرنىڭ قەبىھلىكلىرىنى ئۆزلىرىگە، ئوغۇللىرىغا، ھەتتا
نەۋرە-چەۋرىلىرىگىچە چۈشۈرىمەن، □
6 ئەمما مېنى سۆيىدىغان ۋە ئەمرلىرىمنى تۇتىدىغانلارغا مىڭ ئەۋلادىغىچە ئۆزگەرمەس مېھرىبانلىق كۆرسىتىمەن.□
7 پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ نامىنى قالايمىقان تىلغا ئالما؛ چۈنكى كىمدەكىم نامىنى قالايمىقان تىلغا ئالسا، پەرۋەردىگار
ئۇنى گۇناھكار ھېسابلىماي قالمايدۇ.■
8 شابات كۈنىنى مۇقەددەس دەپ بىلىپ تۇتقىلى يادىڭدا ساقلىغىن. ■

■ **20:2** مىس. 3:13□ قان. 6:5□ زەب. 1081:

□ **20:4** **»سەن ئۆزۈڭ ئۈچۈن ... ھەرقانداق نەرسىنىڭ قىياپىتىدىكى ھېچقانداق ئويما شەكلىنى ياسىما«** ـ 5-ئايەتنىن ئېنىق كۆرۈنىدىكى، 4-ئايەتنى خاتىرىلەنگەن: »ئۆزۈڭ ئۈچۈن ... شەكىلدە.. ياسىما« دېگەن بۇ ئەمرنىڭ كۆزدە تۇتقىنى ئادەملەر چوقۇنۇش مەقسىتىدە ياسىغان ھەرقانداق شەكىللەردۇر. دېمەك، بۇ يازمىلاردا سەنەتنىڭ ئۆزى ياكى بەدىئىي ئىجادىيەت، مەسىلەن رەسساملىق ياكى ھەيكەلتىراشلىق مەنئى قىلىنغان ئەمەس. مەسىلەن، »مۇقەددەس چېدىر« ۋە كېيىنكى »مۇقەددەس ئىبادەتخانا«دا بىرنەچچە سۈرەتلەر)خېرۇبىلار، گۈللەر، خورما دەرەخ قاتارلىقلارنىڭ سۈرەتلىرى(كۆرۈندۇ. بۇلار يۇتلار ئەمەس، پەقەت بېزەش مەقسىتىدە ئىشلەنگەن.

■ **20:4** لاۋ. 1:26□ زەب. 797:

□ **20:5** **»ۋاپاسىزلىققا ھەسەت قىلغۇچى تەڭرى«** ـ بۇ ئىبارە تونۇرۇلۇق »تەبرلە« ۋە »قانۇن شەرھى«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. »مەندىن نەپرەتلەنگەنلەرنىڭ قەبىھلىكلىرىنى ئۆزلىرىگە، ئوغۇللىرىغا، ھەتتا نەۋرە-چەۋرىلىرىگىچە چۈشۈرىمەن« ـ بۇ مۇھىم سۆز تونۇرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى، شۇنداقلا »ئەزاكىيال«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى) 18-، 33-بابلار تونۇرۇلۇق(كۆرۈڭ.

□ **20:6** **»ئەمرلىرىمنى تۇتىدىغانلارغا مىڭلىغان ئەۋلادىغىچە«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەمرلىرىمنى تۇتىدىغان مىڭلىغانلىرىغا...«. بىراق »قان.» 9:7 تەرجىممىزگە ماس كېلىدۇ. **»ئۆزگەرمەس مېھرىبانلىق«** ـ مۇشۇ يەردە »ئۆزگەرمەس مېھرىبانلىق« ئىبرانىي تىلىدا »خەسەد« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ سۆزنىڭ مەنىسى بەك چوڭقۇر بولۇپ، كۆپ يەرلەردە »ئۆزگەرمەس مۇھەببەت« ياكى »ئۆزگەرمەس مېھرىبانلىق« دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. كۆپ يەرلەردە بىر خىل ئەھدە بىلەن باغلىق بولىدۇ؛ شۇڭا سۆزنىڭ ئۆزۈتراق بىرخىل تەرجىمىسى: »مېھىر-مۇھەببەت ئۆپەيلىدىن ئەھدىدە دائىم تۇرىدىغانلىقى« دېگىلى بولىدۇ. مەسىلەن، بۇ سۆز »يار.» 23:21، 12:24، 10:32، »مىس.» 13:15، 6:34، 7لەردە ئىشلىتىلگەن.■ **20:7** لاۋ. 12:9□ مات. 335:

■ **20:8** ئەز. 1220:

9 ئالتە كۈن ئىشلەپ بارلىق ئىشلىرىڭنى تۈگەتكىن؛ ■
10 لېكىن يەتتىنچى كۈنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ئاتالغان شابات كۈندۈر؛ سەن شۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش
قىلمايسەن؛ مەيلى سەن ياكى ئوغلۇڭ بولسۇن، مەيلى قىزىڭ، مەيلى قۇلۇڭ، مەيلى دېدىكىڭ، مەيلى بۇقاڭ ياكى سەن
بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر بولسۇن، ھېچقانداق ئىش قىلمىسۇن. □
11 چۈنكى ئالتە كۈن ئىچىدە پەرۋەردىگار ئاسمان بىلەن زېمىننى، دېڭىز بىلەن ئۇنىڭ ئىچىدىكى بارىنى ياراتتى ئاندىن
يەتتىنچى كۈنىدە ئارام ئالدى. بۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگار شابات كۈننىڭ بەختىگە-بەركەتلىك كۈن قىلىپ، ئۇنى
مۇقەددەس كۈن دەپ بېكىتتى.■
12 ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل. شۇنداق قىلساڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا ئاتا قىلماقچى بولغان زېمىندا ئۇزۇن
ئۆمۈر كۆرىسەن.■
13 قاتىللىق قىلما.■
14 زىنا قىلما.■
15 ئوغرىلىق قىلما.
16 قوشناڭ توغرۇلۇق يالغان گۇۋاھلىق بەرمە.□
17 سەن قوشناڭنىڭ تۇيۇ-ئىمارىتىگە كۆز قىرىڭنى سالما، نە قوشناڭنىڭ ئايالى، نە ئۇنىڭ قۇلىغا، نە ئۇنىڭ دېدىكى،
نە ئۇنىڭ كالىسى، نە ئۇنىڭ ئىشىكى ياكى قوشناڭنىڭ ھەرقانداق باشقا نەرسىسىگە كۆز قىرىڭنى سالما.□ ■

خەلقىنىڭ ۋەھىمىسى

18 پۈتكۈل خەلق گۈلدۈرمامىلارنى، چېقىن-يالقۇنلارنى، كانايىنىڭ ئاۋازى ۋە تاغدىن ئۈرلەپ چىققان ئىس-
تۈتەكلەرنى كۆردى ۋە ئاڭلىدى؛ ئۇلار بۇلارنى كۆرۈپ، تىترىشىپ يىراق تۇرۇشتى
19 ۋە مۇساغا: ــ بىزگە سەنلا سۆز قىلغايسەن، بىز ئاڭلايمىز؛ لېكىن خۇدا بىزگە ئۆزى سۆز قىلمىسۇن؛ چۈنكى
ئۇنداق قىلسا ئۆلۈپ كېتىمىز، دېدى.■
20 مۇسا خالايىققا جاۋابەن: ــ قورقماڭلار؛ چۈنكى خۇدانىڭ بۇ يەرگە كېلىشى سىلەرنى سىناش ئۈچۈن، يەنى
سىلەرنىڭ ئۇنىڭ دەھشەتلىكىنى كۆز ئالدىڭلارغا كەلتۈرۈپ، گۇناھ قىلماسلىقىڭلار ئۈچۈندۇر، ــ دېدى.□
21 شۇنىڭ بىلەن خالايىق نېرىدا تۇردى؛ لېكىن مۇسا خۇدا ئىچىدە تۇرغان قويۇق بۇلۇتنىڭ قېشىغا يېقىن باردى.■

قۇربانگاھ توغرىسىدىكى نىزام

22 پەرۋەردىگار مۇساغا: ــ سەن بېرىپ ئىسرائىللارغا مۇنۇ سۆزلەرنى يەتكۈزگىن: »سىلەرگە ئەرشتىن سۆز قىلغىنىمنى
كۆردۈڭلار.

■ **20:9** مىس. 12:23□ 21:34□ لۇقا 1413:
□ **20:10** **»يەتتىنچى كۈنى.....شابات كۈندۈر«** ــ ئىبرانىي تىلىدا »شابات« ۋە »يەتتىنچى« دېگەنلەر ئاھاڭداش سۆز. **»سەن بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان«** ــ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە تۇرۇۋاتقان« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
■ **20:11** يار. 2:2□ ئىبر. 4
■ **20:12** مات. 4:15□ ئەف. 26:
■ **20:13** مات. 215:
■ **20:14** مات. 275:
□ **20:16** **»قوشناڭ توغرۇلۇق يالغان گۇۋاھلىق بەرمە«** ــ تەۋرات-ئىنجىل يوچىچە »قوشناڭ« خۇدا بىزنىڭ يېنىمىزغا يېقىن قىلغان ھەربىر ئادەمنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
□ **20:17** **»قوشناڭ«** ــ بۇ سۆز توغرۇلۇق يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **20:17** رىم. 77:
■ **20:19** قان. 25:5□ ئىبر. 1912:
□ **20:20** **»سىلەرنىڭ ئۇنىڭ دەھشەتلىكىنى كۆز ئالدىڭلارغا كەلتۈرۈپ، گۇناھ قىلماسلىقىڭلار ئۈچۈندۇر«** ــ ياكى »ئۇنىڭدىن بولغان قورقۇنچ سېنىڭ كۆز ئالدىدا بولۇپ، بۇ گۇناھ قىلماسلىقىڭلار ئۈچۈندۇر.«
■ **20:21** مىس. 17:19□ ئىبر. 1812:

23 سىلەر مېنىڭ ئورنۇمدا ئىلاھ دەپ كۆمۈشتىن بۇتلار ياسىماڭلار، ياكى تۆزۈكلار ئۇچۇن ئالتۇندىن بۇتلارنى
ياسىماڭلار.
24 ـ سەن مەن ئۈچۈن تۈپراقتىن بىر قۇربانگاھ ياساپ، شۇيەردە كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىڭنى،
قوي-تۆچكە بىلەن كاللىرىڭنى سۇنغىن. ئۇمۇمەن مەن خەلققە نامىمنى ھۆرمەت بىلەن ئەسلىتىدىغان بارلىق
جايلاردا، يېنىڭغا كېلىپ ساڭا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىمەن.■
25 ـ ئەگەر ماڭا تاشتاپ تاشلاردىن قۇربانگاھ ياسىماقچى بولساڭ، يونۇلغان تاشلاردىن ياسىمغىن؛ چۈنكى تاشلارغا
ئەسۋابىڭنى تەككۈزسەڭ، تۈلار ناپاك بولۇپ قالىدۇ. □ ■
26 قۇربانگاھىمغا چىقىدىغان پەلەمپەي بولمىسۇن؛ ئۇنداق بولغاندا، پەلەمپەيدىن چىققۇچە ئەۋرىتىڭ كۆرۈنۈپ
قېلىشى مۇمكىن«، ـ دېدى.

21

قۇللارغا مۇئامىلە قىلىشتىكى ھۆكۈم-بەلگىلىمىلەر

1 ـ سەن تۈلارنىڭ ئالدىغا قويىدىغان ھۆكۈم-بەلگىلىمىلەر مۇنۇلاردۇر: ـ
2 ئەگەر سەن بىر ئىبرانىي قۇلنى سېتىۋالغان بولساڭ، ئۇ ئالتە يىلغىچە خىزمىتىڭدە بولۇپ، يەتتىنچى يىلى تۈلەمسىز ھۆر
قىلىنسۇن. ■
3 ئۇ قۇل قىلىنىشقا تەنھا ھالەتتە ئېلىپ كېلىنگەن بولسا، تەنھا ھالەتتە كەتسۇن. ئايالى بىلەن بىرگە ئېلىپ كېلىنگەن
بولسا، ئايالىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەتسۇن.
4 ئەگەر خوجىسى ئۇنىڭغا خوتۇن ئېلىپ بەرگەن بولسا، شۇنداقلا ئايالى ئۇنىڭغا ئوغۇل-قىزلارنى تۇغۇپ بەرگەن
بولسا، ئايال بالىلىرى بىلەن خوجىسىغا قېلىپ، ئەر يالغۇز كەتسۇن.
5 لېكىن ئەگەر قۇل ئېلان قىلىپ: »مەن خوجام، ئايالىم ۋە بالىلىرىمغا مۇھەببىتىم بولغىنى ئۈچۈن ھۆر بولۇپ
كەتمەيمەن« دېسە، ■
6 ئۇنداقتا ئۇنىڭ خوجىسى ئۇنى خۇدانىڭ ئىبادەت سورۇنىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىپ، ئۇنى ئىشىكنىڭ ئالدىدا ياكى
ئىشىكنىڭ كېشىكىنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزسۇن؛ ئاندىن خوجىسى بىگىز بىلەن ئۇنىڭ قۇلىقىنى تەشسۇن. شۇنداق قىلىپ،
ئۇ مەڭگۈگە خوجىسىنىڭ قۇلى بولۇپ قالىدۇ.□
7 ئەگەر بىركىم قىزىنى دېدەكلىككە سېتىۋەتكەن بولسا، ئۇ ئەر قۇللار ھۆر قىلىنغاندەك ھۆر قىلىنمىسۇن.
8 ئەگەر تۆزىگە خاس سېتىۋالغان قىز خوجىسىغا ياقمىسا، ئۇنداقتا ئۇ قىز تەرەپنىڭ ھەق تۈلەپ ئۇنى ھۆر قىلىشىغا
يول قويۇشى كېرەك. لېكىن خوجىسىنىڭ ئۇنى يات خەلققە سېتىشى ھوقۇق بولمايدۇ؛ چۈنكى خوجىسى ئۇنىڭغا
ۋاپاسىزلىق قىلغاندۇر. □

■ **20:24** مىس. 1:27□ 138:
□ **20:25** »تاشلارغا ئەسۋابىڭنى تەككۈزسەڭ، تۈلار ناپاك بولۇپ قالىدۇ« ـ 4-ئايەتتىكى ئەمر يوپچە، خۇدانى بىلدۈرىدىغان ھېچقانداق سۈرەت ياكى
شەكىل بولمايدۇ. بۇ ئايەتتىكى ئەمر قۇربانگاھ تاشلىرىنىڭ ئۈستىدە ھېچقانداق شەكىل-سۈرەتلەرنىڭ بولماسلىقى »)ناپاك« بولمىسۇن دەپ(، بۇتپەرەسلىك
گۇناھىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بېرىلگەن.

■ **20:25** قان. 5:27□ يە. 8□30: 31
■ **21:2** قان. 12:15□ يەر. 1434:
■ **21:5** قان. 1615:
□ **21:6** **»خۇدانىڭ ئىبادەت سورۇنىنىڭ ئالدىغا«** ـ ياكى »خۇدانىڭ ئالدىغا« ياكى »ھاكىملارنىڭ ئالدىغا.« **»ئاندىن خوجىسى بىگىز بىلەن ئۇنىڭ
قۇلىقىنى تەشسۇن«** ـ دېمەك، قۇلنىڭ قۇلىقىنى ئېشىك قانىتىغا ياكى ئېشىك كېشىكىگە يېقىپ تۇرۇپ، قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىنى ئىشىككە ياكى ئىشىكنىڭ
كېشىكىگە مخلايدۇ.
□ **21:8** **»خوجىسى ئۇنىڭغا ۋاپاسىزلىق قىلغاندۇر«** ـ ئادەتتە ئەر كىشى دېدەك سېتىۋالغان بولسا، ئۇنى تۆز كېنىزىكى ياكى توقىلى قىلىپ ئەمرىگە ئالغان
ھېسابلىناتتى. شۇڭا دېدەكنىڭ كەم دېگەندىمۇ توقاللىق ھوقۇقى بار ئىدى.

9 ئەگەر ئۇ قىزنى ئوغلىغا خاس بېكىتكەن بولسا، ئۇنداقتا ئۇ بەلگىلىمىلەر بويىچە ئۇنىڭغا ئۆز قىزىدەك مۇئامىلە قىلسۇن.
10 ئەگەر خوجىسى يەنە خوتۇن ئالسا، ئەسلىدە ئەمرىگە ئالغان دېدىكىنىڭ يېمەك-ئىچمىكىنى، كىيىم-كېچىكىنى ۋە ئەر-خوتۇنچىلىق بۇرچىنى كېمەيتمەسۇن.
11 ئەگەر ئۇ شۇ ئۈچ ئىشنى ئادا قىلمىسا، ئۇنداقتا ئۇ بەدەل تۆلىمەي ھۆر بولسۇن.

ئۆرۈش-تالاش ھەققىدە

12 كىمكى بىر ئادەمنى ئۆرۈپ ئۆلتۈرۈپ قويسا، ئۆمۈ چوقۇم ئۆلتۈرۈلسۇن. ■
13 لېكىن ئەگەر ئۇ كىشى ئۆلگۈچىنىڭ جېنىنى پايلاپ تۇرۇپ قەستەن ئۆلتۈرمىگەن، بەلكى مەن خۇدا ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق شۇ كىشىنىڭ ئۆلۈشىگە يول قويغان بولسام، ئۇنداق ئەھۋالدا مەن ئۇنىڭغا قاچىدىغان بىر جايىنى ئورۇنلاشتۇرىمەن.
14 لېكىن ئەگەر بىرسى ئۆز قوشنىسىنى ھىيلە بىلەن ئۆلتۈرىمەن دەپ، ئۇنىڭغا قەستەن ھۇجۇم قىلسا، ئۇ گەرچە پاناھ ئىزدەپ قۇربانگاھىمغا قېچىپ كەلسىمۇ، ئۇ شۇ يەردە ئۆتۈلسۇن ۋە ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن.
15 كىمكى ئۆز ئاتىسى ياكى ئانىسىغا قول تەككۈزسە، چوقۇم ئۆلتۈرۈلسۇن.■
16 كىمكى بىر ئادەمنى بۇلاپ ساتقان بولسا ياكى ئۇنىڭ قولىدا بارلىقى مەلۇم بولسا، جەزمەن ئۆلتۈرۈلۈشى كېرەك.
17 كىمكى ئۆز ئاتىسى ياكى ئانىسىغا لەنەت قىلىپ قارىغان بولسا، جەزمەن ئۆلتۈرۈلۈشى كېرەك.■

باشقىلارنى زەخىملەندۈرۈش ھەققىدە

18 ئەگەر ئىككى كىشى ئۆرۈشۈپ قېلىپ، بىرى يەنە بىرىنى تاش يا موشتى بىلەن ئۇرسا، ئۇرۇلغان كىشى ئۆلمەي، ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغان بولسا،
19 ئۇ كىشى قوپۇپ ھاسىغا تايىنىپ تاشقىرىغا چىققۇدەك بولسا، ئۇنداقتا ئۇنى ئۇرغان كىشى جازادىن خالاس قىلىنسۇن؛ پەقەت زەخىملەنگۈچىنىڭ يېتىپ ئىشتىن قالغان ۋاقتى ئۈچۈن تۆلەم بېرىپ، ئۇنى داۋالىتىپ سەللىمازا ساقايتىسۇن.
20 ئەگەر بىرسى قۇلى ياكى دېدىكىنى تاياقتا ئۇرسا، شۇنداقلا قۇل ياكى دېدەك نەق مەيداندا ئۆلۈپ كەتسە، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئىگىسى چوقۇم جازاغا تارتىلسۇن. □
21 لېكىن ئەگەر تاياق يېگۈچى بىر-ئىككى كۈن تىرىك تۇرسا، ئۇنداقتا قۇل خوجايىنىنىڭ شەخسى مال-مۈلكى بولغىنى ئۈچۈن، قۇلنىڭ جازاسىغا تارتىلمىسۇن.
22 ئەگەر كىشىلەر بىر-بىرى بىلەن ئۇرۇشۇپ قېلىپ، ھامىلدار بىر ئايالنى ئۇرۇپ سالسا، ھامىلدار ئايالدا بالىسى بالدۇر تۇغۇلۇشىدىن باشقا زەخىملىنىش بولمىسا، ئايالنىڭ ئېرىنىڭ تۆلەم تەلىپى بويىچە ھاكىملارنىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزۈلۈپ جەريمانە تۆلىسۇن. □
23 ئەگەر ئايال ياكى بالا زىيان-زەخەتكە ئۇچىرىغان بولسا، ئۇنداقتا جېنىغا جان، □
24 كۆزىگە كۆز، چىشىغا چىش، قولىغا قول، پۇتىغا پۇت، ■
25 كۆيۈككە كۆيۈك، زەخىمگە زەخىم، كۆككە كۆك تۆلەنسۇن.

■ **21:12** لاۋ. 1724:
■ **21:15** مات. 415:
■ **21:17** لاۋ. 9:20 پەند. 20:20 مات. 4:15 مار. 107:
□ **21:20** »**ئۇنىڭ ئۆچۈن ئىگىسى چوقۇم جازاغا تارتىلسۇن**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ ئىنتىقامى چوقۇم ئېلىنىدۇ.«
□ **21:22** »**بالىسى بالدۇر تۇغۇلۇشىدىن باشقا**« ـ ياكى »بالىسى چۈشۈپ كېتىشتىن باشقا.« ئالدى-كەينى سۆزلەرگە قارىغاندا، مۇشۇ يەردە پەقەت »بالدۇر تۇغۇلسا« دېگەن تەرجىمىسى توغرا بولسا كېرەك. □ **21:23** »**ئەگەر ئايال ياكى بالا زىيان-زەخەتكە ئۇچىرىغان بولسا،...**« ـ ئىبرانىي تىلىدا پەقەت »ئەگەر زەرەر-زەخمەت بولۇپ چىقسا،...« دېيىلىدۇ. ■ **21:24** لاۋ. 20:24 قان. 21:19 مات. 385:

26 ئەگەر بىرسى تۆز قۇل يا دېدىكىنىڭ كۆزىنى ئۇرۇۋ ناكار قىلىپ قويسا، كۆزى ۋەجىدىن ئۆنى ئازاد قىلسۇن.
27 شۇنىڭدەك بىرسى تۆز قۇلى يا دېدىكىنىڭ چىشىنى ئۇرۇۋ چىقىرىۋەتكەن بولسا، چىشى ۋەجىدىن ئۆنى ئازاد قىلسۇن.«

مال-ئۇلاغلار توغرۇلۇق بەلگىلىمىلەر

28 ئەگەر بىر كالا بىر ئەر ياكى ئايال كىشىنى ئۆسۈپ ئۆلتۈرۈپ قويسا، شۇ كالا چوقۇم چالما-كېسەك قىلىنىشى كېرەك، ئۇنىڭ گۆشى يېيىلمىسۇن. لېكىن كالىنىڭ ئىگىسىگە گۇناھ كەلمىسۇن. ■
29 لېكىن بۇ ئۇيىنىڭ ئىلگىرىدىن ئۆسۈش ئادىتى بولۇپ، ئىگىسىگە بۇ ھەقتە ئاگاھ بېرىلگەن بولسا، لېكىن يەنىلا ئۆنى باغلىمىغىنى ئۈچۈن ئەر-ئايال كىشىلەرنى ئۆسۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئۇنداقتا كالا چالما-كېسەك قىلىنسۇن، ئىگىسىمۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن.
30 لېكىن ئۇنىڭدىن خۇن ھەققى تەلەپ قىلىنسا، تۆز جېنىنىڭ ئورندا ئۇنىڭغا قانچىلىك تۆلەم قويۇلغان بولسا شۇنى بەرسۇن.
31 كالىدىن ئۆسۈلگۈچى ئوغۇل ياكى قىز بالا بولسا، كالىنىڭ ئىگىسى ئوخشاشلا يۇقىرىقى ھۆكۈمدىكىدەك بىر تەرەپ قىلىنسۇن.
32 كالا قۇل ياكى دېدەكنى ئۆسكەن بولسا، كالىنىڭ ئىگىسى ئۆسۈلگۈچىنىڭ خوجىسىغا ئوتتۇز شەكەل كۈمۈش بەرسۇن؛ ئاندىن كالا چالما-كېسەك قىلىنسۇن.
33 ئەگەر بىرسى بىر ئورىنىڭ ئاغزىنى ئوچۇق قويۇپ ياكى كولاۋاتقان ئورىنىڭ ئاغزىنى يايماي، كالا ياكى ئېشەك ئۇنىڭغا چۈشۈپ كەتسە، □
34 ئۇنداقتا ئورىنىڭ ئىگىسى مال ئىگىسىنىڭ زىيىنىنى تولۇق تۆلەپ بەرسۇن؛ ئۆلگەن مال ئۇنىڭكى بولىدۇ.
35 ئەگەر بىرسىنىڭ كالىسى يەنە بىرسىنىڭ كالىسىنى ئۆسۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇلار تىرىك قالغان كالىنى سېتىپ، پۇلىنى باراۋەر بۆلۈشسۇن ھەم ئۆلۈك كالىنىمۇ شۇنداق بۆلۈشسۇن.
36 لېكىن كالىنىڭ ئىلگىرىدىن ئۆسىدىغان ئادىتى بارلىقى ئېنىق تۇرۇپ، ئىگىسى ئۇنى باغلىماي قويۇۋەتكەن بولسا، ئۇنداقتا ئۆسكۈچى كالىنىڭ ئىگىسى كالىغا كالا تۆلەپ بەرسۇن، ئۆلۈك كالا ئۇنىڭ بولسۇن.

22

تۆلەم تۆلەش ھەققىدىكى نىزام

1 ئەگەر بىرسى بىر كالا ياكى قوينى ئوغرىلاپ، ئۇنى سويسا يا سېتىۋەتسە، ئۇ بىر كالىنىڭ ئورنىغا بەش كالا، بىر قوينىڭ ئورنىغا تۆت قوي تۆلىسۇن.□ ■
2 ئوغرى تام تەشكەندە ئۇتۇلۇپ قېلىپ، تاياق يەپ ئۆلۈپ قالسا، ئۆلتۈرگۈچىگە خۇن جازاسى كەلمىسۇن.
3 لېكىن شۇ ۋەقە بولغان پەيتتە كۈن چىقىپ قالغان بولسا، ئۇنداقتا ئۆلتۈرگۈچى خۇن جازاسىغا تارتىلسۇن.
ئوغرى ئوغرىلىغىنىنى تۆلەپ زىيانىنى تولۇقلاپ بېرىشى كېرەك؛ ئۇنىڭدا بىر نېمە بولمىسا، قۇللۇققا سېتىلىپ، ئوغرىلىغان نەرسىنى تۆلىشى كېرەك.

■ 21:28 يار. 59:
□ 21:33 »بىر ئورىنىڭ ئاغزىنى« ـ ياكى »بىر قۇدۇقنىڭ ئاغزىنى.«
□ 22:1 ...» تۆ بىر كالىنىڭ ئورنىغا بەش كالا، بىر قوينىڭ ئورنىغا تۆت قوي تۆلىسۇن« ـ نېمىشقا كالىنى بەش ھەسسە، قوينى تۆت ھەسسىلەپ تولۇقلاش كېرەك؟ كالا-قوي ھەر ئىككىسى گۆش، يۈڭ-تېرە ۋە سۈت بېرەلەيدۇ، كالا يەنە ئەمگەك قىلالايدۇ، شۇڭا كالىنىڭ كەملىكى كۆپرەك زىيانى كەلتۈرىدۇ.
■ 22:1 2سام. 612:

4 ئوغرى تۇتۇلغاندا ئوغرىلىغان نەرسە، كالا بولسۇن، ئېشەك بولسۇن، قوي بولسۇن ئۇنىڭ قولىدا تىرىك ھالەتتە
تېپىلسا، ئۇ ئىككى ھەسسە قىممەتتە تۆلەپ بەرسۇن.□
5 ئەگەر بىرسى تۆز مال-چارۋىلىرىنى ئېتىزلىققا ياكى ئۆزۈمزارلىققا ئوتلاشقا قويۇۋېتىپ، باشقىلارنىڭ باغ-ئېتىزلىقىدا
ئوتلاشقا يول قويسا، ئۇنداقتا ئۇ ئۆزىنىڭ ئەڭ ئېسىل مەھسۇلاتلىرىدىن ياكى ئۆزۈمزارلىقىنىڭ ئەڭ ئېسىل مېۋىسىدىن
زىيانىنى تۆلەپ بەرسۇن.
6 ئەگەر ئوت كېتىپ، تىكەنلىككە تۇتىشىپ كېتىپ، ئاندىن ئۆنچىلەرنى، باش تارتىپ پىشقان زىرائەتنى
كۆيدۈرۈپ، پۈتكۈل ئېتىزلىقنى كۈل قىلىۋەتسە، ئۇنداقتا ئوت قويغۇچى بارلىق زىيانىنى تۆلەپ بەرسۇن.□
7 ئەگەر بىرسى قوشنىسىغا پۇل ياكى مال-دۇنياسىنى ئامانەت قىلغان بولسا، بۇلار ئۆيىدىن ئوغرىلىنىپ كەتسە،
شۇنداقلا ئوغرى كېيىن تۇتۇلسا، ئۇ ئوغرىلىغىنىنى ئىككى ھەسسە قىممەتتە تۆلەپ بەرسۇن.
8 لېكىن ئوغرى تېپىلمىسا، ئۆي ئىگىسىنىڭ قوشنىسىنىڭ مېلىغا قول تەگكۈزگەن ياكى تەگكۈزمىگەنلىكى مەلۇم بولسۇن
دەپ، ھاكىملارنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈلسۇن.
9 ھەرخىل خىيانەت، ئۇ مەيلى كالا، ئېشەك، قوي، كىيىم-كېچەك بولسۇن، يىتتۈرۈپ قويغان نەرسە بولسۇن،
ئۇلار توغرۇلۇق بىر قوشنىسى: »ئەمەلىيەتتە مۇنداق ئىدى« دەپ تالاشقان بولسا، ھەر ئىككىسىنىڭ دەۋاسى
ھاكىملارنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈلسۇن؛ ھاكىملار قايىسىغا گۇناھ بېكىتسە، شۇ قوشنىسىغا ئىككى ھەسسە قىممەتتە
تۆلەپ بەرسۇن.□
10 ئەگەر بىرسى قوشنىسىغا ئېشەك، كالا، قوي ياكى باشقا بىر چارپايىنى ئامانەت قىلسا، بۇ ئامانەت مېلى كىشى
كۆرمەي ئۆلۈپ كەتسە، ياكى زەخىملەنسە، ياكى ھەيدەپ ئېكىتىلسە، □
11 ئۇنداقتا قوشنىسىنىڭ مېلىغا قول تەگكۈزگەن ياكى تەگكۈزمىگەنلىكى مەلۇم بولسۇن دەپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا
ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر قەسەم ئىچۈرۈلسۇن. مال ئىگىسى بۇ قەسەمنى قوبۇل قىلسۇن؛ قوشنىسى ئۇنىڭغا تۆلەم
تۆلەپ بەرمىسۇن. □
12 لېكىن مال ئوغرىلانغان بولسا، ئۇ ئىگىسىگە تۆلەپ بەرسۇن.
13 ئەگەر ئۇنى ۋەھشىي ھايۋان بوغۇپ قويغان بولسا، ئۇ مالنىڭ قالدۇقىنى گۇۋاھلىق ئۈچۈن كۆرسىتىپ، ئۇنى
تۆلەپ بەرمىسىمۇ بولىدۇ.
14 ئەگەر بىرسى قوشنىسىدىن بىر ئۇلاغنى ئوتتىنە ئېلىپ، ئۇلاغ ئىگىسى يوق يەردە زەخىملەنسە ياكى ئۆلۈپ قالسا،
ئوتتىنە ئالغۇچى تولۇق تۆلەپ بەرسۇن.
15 لېكىن ئىگىسى نەق مەيداندا بولسا، ئوتتىنە ئالغۇچى تۆلەپ بەرمىسۇن؛ ئۇلاغ ئىجارىگە ئېلىنغان بولسا، ئالغۇچى
تۆلەم تۆلىمىسۇن؛ چۈنكى ئۇنى ئىجارە تۆلەپ ئەكەلگەن.

ئىجتىمائي مەسئۇلىيەت

□ 22:4 **»ئوغرى تۇتۇلغاندا ئوغرىلىغان نەرسە، ... ئۇنىڭ قولىدا تىرىك ھالەتتە تېپىلسا، ئۇ ئىككى ھەسسە قىممەتتە تۆلەپ بەرسۇن«** ـ نېمىشقا بۇ ئايەتتە كۆرسىتىلگەن جازا 1-ئايەتتىكى جازىغا ئوخشىمايدۇ؟ بەزى ئالىملارنىڭ پىكرىچە:)ئا(ئوغرىلانغان مال تىنچى ئوغرىنىڭ قولىدا بولغاچقا، ئىگىسىنىڭ زىيىنى 1-ئايەتتىكىدىن ئاز بولۇشى مۇمكىن؛)ئە(بۇ ئوغرى تىنچى 1-ئايەتتىكى ئوغرىدەك ياماناللىقى تۆگەنگەن ئەمەس؛)پ(4-ئايەتتىكى ئوغرىنىڭ كالا-قوينى ئوغرىلاش گۇناھىنى تۆزلۈكىدىن ئىقرار قىلغان بولۇشىمۇ مۇمكىن. بىز بۇ ئۇچ پىكرىگە قايىلمىز.
□ 22:6 **»تىكەنلىك«** ـ ئېتىزلار ئارىسىدىكى چىتلار ياكى قاشالار ئادەتتە تىكەنلەردىن قىلىنىدۇ.
□ 22:9 **»ھاكىملارنىڭ ئالدىغا...«** ـ ياكى »خۇدانىڭ ئالدىغا...«. **»ھاكىملار قايىسىغا...«** ـ ياكى »خۇدا قايىسىغا...«.
□ 22:10 **»ھەيدەپ ئەكىتىلسە«** ـ ئىبراني تىلىدا بۇ سۆز ئادەتتە »يۈلىنىش« دېگەن سۆز بىلەن ئېيتىلىنىدۇ؛ لېكىن مۇشۇ يەردە بەلكىم تاسادىپي بىر ئىشنى، مەسىلەن چۆچۈپ كېتىپ، چېچىلىپ كېتىشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن؛ ئوغرىلىنىش مەسىلىسى 12-ئايەتتە كۆرسىتىلىدۇ.
□ 22:11 **»پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر قەسەم ئىچۈرۈلسۇن«** ـ بۇ قەسەمنى بەلكىم، ئىگىسى: »مەن ھەققىمدىن شۇ نەرسىنى پالانچى كىشىگە تاپشۇرۇپ ئامانەت قىلدىم« دېگەندەك، ئامانەتنى قوبۇل قىلغۇچى كىشى: »مەن شۇ ئامانەتنى ھەققىمدىن يىتتۈرۈپ قويدۇم، ئۇنى ئوغرىلىمدىم، باشقىلارغا ساتمىدىم« دېگەندەك قىلىشى مۇمكىن.

16 ئەگەر بىر تادەم تېخى ياتلىق بولمىغان بىر قىزنى ئازدۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ياتسا، ئۇنداقتا ئۇ ئۇنىڭ تويلۇقىنى
بېرىشى كېرەك، ئاندىن ئۇنى خوتۇنلۇققا ئالسۇن.
17 لېكىن قىزنىڭ ئاتىسى ئۇنى ئۇنىڭغا بەرگىلى ئۈنمىسا، زىنا قىلغۇچى پاك قىزلارنىڭ تويلۇقىغا باراۋەر كېلىدىغان
كۈمۈش پۇلنى تارازىدا ئۆچەپ بەرسۇن.
18 جادۇگەر خوتۇننى تىرىك قويمىغىن.■
19 ھايۋان بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزگەن ھەربىرى جەزمەن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن.■
20 كىمدەكىم بىردىنبىر پەرۋەردىگاردىن باشقا ھەرقانداق ئىلاھغا قۇربانلىق سۇنسا، ھارام دەپ مۇتلەق ھالا كەتكە
مەھكۇم قىلىنسۇن.□ ■
21 سىلەرمۇ مىسردا مۇساپىر بولۇپ تۇرغانىكەنسىلەر، مۇساپىر بولغان كىشىنى ھېچ خارلىماڭلار ۋە ياكى ئۇنىڭغا
ھېچ زۇلۇم قىلماڭلار.■
22 ھەرقانداق تۇل خوتۇن ياكى يېتىم بالىنى خورلىماڭلار. ■
23 سەن ئۇلارنى ھەرقانداق تەرەپتە خورلىساڭ، ئۇلار ماڭا پەريياد كۆتۈرسە، مەن ئۇلارنىڭ ئاۋازىنى چوقۇم
ئاڭلايمەن؛
24 شۇنىڭ بىلەن غەزىپىم ئۆتىشىپ، سىلەرنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرىمەن، سىلەرنىڭ خوتۇنلىرىڭلار تۇل قىلىنىپ،
باللىرىڭلار يېتىم بولۇپ قالىدۇ.
25 ئەگەر سەن مېنىڭ خەلقىمنىڭ ئىچىدىن ساڭا قوشنا بولغان كەمبەغەلگە قەرز بەرگەن بولساڭ، ئۇنىڭغا
جازانىخورلاردەك مۇئامىلە قىلمىغىن؛ ئۇنىڭدىن ئۈسۈم ئالماڭلار.■
26 ئەگەر سەن قوشناڭنىڭ چاپىنىنى گىرەۋگە ئالغان بولساڭ، كۈن ئولتۇرماستا ئۇنىڭغا يانداۋرۇپ بەر. ■
27 چۈنكى چاپىنى ئۇنىڭ بىردىنبىر يېپىنچىسى بولۇپ، بەدىنىنى ياپىدىغان كىيىم شۇدۇر. ئۇ بولمىسا، ئۇ نېمىنى يېپىنىپ
ياتىدۇ؟ بۇ سەۋەبتىن ماڭا پەريياد قىلسا، پەريادىنى ئاڭلايمەن؛ چۈنكى مەن شەپقەتلىكتۇرمەن.
28 خۇداغا كۈپۈرلۈق قىلما، ۋە خەلقىڭنىڭ ئەمىرلىرىنىمۇ قارغاپ تىللىما.□ ■
29 خامىنىڭنىڭ ھوسۇلىنىڭ ئاشقىنىدىن ۋە شاراب-زەيتۇن مېيى كۆچلىكىڭدىن تاشقىنىدىن ماڭا ھەدىيە سۇنۇشنى
ھايال قىلمىغىن.
سەن ئوغۇللىرىڭنىڭ تۇنجىسىنى ماڭا ئاتىغىن.□ ■

■ **22:18** قان. 18□10□11:
■ **22:19** لاۋ. 18:23□ 20□15:
□ **22:20** **»مۇتلەق ھالا كەتكە مەھكۇم قىلىنسۇن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »»ھارام« قىلىنسۇن«؛ »ھارام« ـ »مۇتلەق ھالاك قىلىنىش كېرەك« دېگەننى
بىلدۈرىدۇ.
■ **22:20** قان. 17□2: 3، 4، 5
■ **22:21** لاۋ. 19□34:
■ **22:22** زەك. 7□10:
■ **22:25** لاۋ. 25:36□37 قان. 23:18□19 زەب. 15:5□ پەند. 28:8□ ئەز. 8□18:
■ **22:26** قان. 24□12□13:
□ **22:28** **»خۇدا)غا«(** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەلوھىم«(غا.(بۇ سۆز بەزىدە خۇدانىڭ ۋەكىللىرى بولغان »ھاكىملار«نى بىلدۈرىدۇ »)زەب.» 82-كۈي
ۋە ئىزاھاتلىرىنى كۆرۈڭ.(شۇنىڭا بەزى تەرجىمىلەردە »ھاكىملار« دېيىلىدۇ.
■ **22:28** مىس. 21□6: 8؛ روس. 23□3: 4، 5
□ **22:29** **»خامىنىڭنىڭ ھوسۇلى ...دىن تاشقىنىدىن ماڭا ھەدىيە سۇنۇشنى ھايال قىلمىغىن«** ـ بۇ ئايەتنە كۆزدە تۇتۇلغىنى)باشقا يەرلىرى بىلەن
سېلىشتۇرۇلغاندا(تۇنجى ھوسۇلنى كۆرسىتىدۇ، لېكىن بۇ ئايەتنىڭ تۆزىدە تۇنداق بۇۋاستە ئېيتىلمايدۇ. ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمى »تۇنجى ئوغۇللارنىڭ
خۇداغا ئاتىلىشى« توغرۇلۇق ھەم 30-ئايەت »چارپاينىڭ تۇنجىلىرى« توغرۇلۇق بولغاچقا، 29-ئايەتنىڭ بىرىنچى قىسمى بەلكىم »تۇنجى ھوسۇل«
توغرۇلۇق بولۇشى مۇمكىن.
■ **22:29** مىس. 213□12:

30 كالا بىلەن قويلىرىڭىنىڭ تۇنجى بالىلىرىنىمۇ ھەم شۇنداق ئاتىغىن؛ تۇنجى بالا يەتتە كۈنگىچە ئانىسى بىلەن بىللە
تۇرسۇن؛ ئەمما سەككىزىنچى كۈنى ئۇنى ماڭا ئاتاپ سۇنغىن.■
31 سىلەر ماڭا ئاتالغان مۇقەددەس كىشىلەر بولىسىلەر؛ شۇڭا دالادا يىرتقۇچ ھايۋان تەرىپىدىن بوغۇلغان ھايۋاننىڭ
گۆشىنى يېمەڭلار، بەلكى ئۇنى ئىتلارغا تاشلاپ بېرىڭلار.■

23

ھەققانىيەت ۋە ئادىللىق

1 يالغان گەپنى يايمىغىن ۋە يا يالغان گۇۋاھلىق بېرىپ رەزىل ئادەمگە يان باسمىغىن.
2 توپقا ئەگىشىپ رەزىل ئىشتا بولما يا كۆپ دەۋا-دەستۇرلاردا گۇۋاھلىق بەرگەندە توپقا ئەگىشىپ ھەققەتنى بۇرمىلىما.
3 كەمبەغەل دەۋا قىلسا، ئۇنىڭغا يان باسما.■
4 دۈشمىنىڭنىڭ كالا يا ئېشىكى ئېزىپ كېتىپ، ساڭا ئۇچراپ قالسا، ئۇنى ئېلىپ كېلىپ، ئىگىسىگە چوقۇم
تاپشۇرۇپ بەر. ■
5 ئەگەر ساڭا ئۆچ بولغانىنىڭ ئېشىكى يۈكنى كۆتۈرەلمەي يۈكنىڭ ئاستىدا ياتقىنىنى كۆرسەڭ، ئۇنى ياردەمسىز
تاشلىمايلا، بەلكى ئۇنىڭغا ياردەملىشىپ ئېشىكىنى قوپۇرۇۋىشۇپ بېرىشىڭ زۆرۈر.■
6 ئارا كۈدىكى كەمبەغەلنىڭ دەۋاسىدا ئادالەتنى بۇرمىلىما.■
7 ھەرقانداق ساختا ئىشتىن ئۆزۈڭنى نېرى تارت؛ بىگۇناھ ئادەم بىلەن ھەققانىي ئادەمنى ئۆلتۈرمىگىن؛ چۈنكى
مەن رەزىل ئادەمنى ھەرگىز ئادىل دەپ ئاقلىمايمەن.
8 شۇنىڭدەك ھېچقانداق پارا يېمە؛ چۈنكى پارا كۆزنى ئوچۇقلارنى كور قىلىپ، ھەققانىيلارنىڭ سۆزلىرىنى
بۇرمىلايدۇ.■
9 مۇساپىر كىشىلەرگە زۇلۇم قىلما؛ چۈنكى ئۆزۈڭلار مىسىر زېمىنىدا مۇساپىر بولۇپ تۇرغان بولغاچقا، مۇساپىرنىڭ
روھىي ھالىنى بىلىسىلەر.■

»شابات يىلى« ۋە شابات كۈنى

10 ئالتە يىل تۆز يېرىڭنى تېرىپ، ھوسۇللىرىنى ئال.
11 لېكىن يەتتىنچى يىلى يەرگە ئارام بېرىپ ئۇنى بوش قوي؛ خەلقىڭنىڭ نامراتلىرى ئۇنىڭدىن يېغىپ يېيىشۇن،
ئۇلاردىن ئاشقىنىنى جانىۋارلار يېيىشۇن؛ شۇنداقلا ئۆزۈمزارلىقىڭ بىلەن زەيتۇنزارلىقىڭنىمۇ شۇنداق
قىلغىن.□ ■
12 ئالتە كۈن ئېچىدە تۆز ئىشىڭنى ئادا قىلىپ، يەتتىنچى كۈنى ئارام ئېلىشىڭ زۆرۈر. بۇنىڭ بىلەن كالا-ئېشەكلىرىڭ
ئارام تاپىدۇ، دېدىكىڭنىڭ ئوغلى بىلەن مۇساپىر كىشىمۇ ھاردۇقىنى چىقىرىدۇ.■

■ **22:30** مىس. 19:23□ لاۋ. 27:22□ ئەز. 3044:
■ **22:31** لاۋ. 8:22□ ئەز. 3144:
■ **23:3** لاۋ. 1519:
■ **23:4** قان. 22□1: 2، لۇقا 27:6□ فىل. 42:
■ **23:5** قان. 422:
■ **23:6** قان. 1927:
■ **23:8** قان. 19:16□ 1سام. 3:8□ پەند. 6:19□ تۆپ. 77:
■ **23:9** مىس. 21:22□ لاۋ. 33:19□ قان. 1724:
□ **23:11** »لېكىن يەتتىنچى يىلى يەرگە ئارام بېرىپ ئۇنى بوش قوي؛...» ـ خۇدا ئۆز خەلقىگە شۇنداق ئەمر بەرگەنىكەن، ئەلۋەتتە ئۇلاردىن خەۋەر
ئالىدۇ. بۇ ئەمرگە باغلىق ۋەدىلەر توغرىسىدا »لاۋ.» 7-1:25، 11، 12نى، بولۇپمۇ 22-20-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ. ■ **23:11** لاۋ. 25□4: 5
■ **23:12** مىس. 8:20□ 17.31-13:

13 مەن ساكا ئېيتقىنىمنىڭ ھەممىسىنى كۆڭۈل بۆلۈپ ئادا قىل؛ باشقا ئىلاھلارنىڭ نامىنى تىلىڭغا ئالما؛ بۇلار ھەتتا
ئاغزىڭغىمۇ چىقمىسۇن.□ ■

ئۈچ مۇھىم ھېيت-بايرام

14 ھەر يىلدا ئۈچ قېتىم مېنىڭ ئۈچۈن ھېيت تۇتىكۇزگىن.
15 ئالدى بىلەن » پېتىر نان ھېيتى«نى تۇتىكۇز؛ ساكا ئەمر قىلغىنىمدەك ئابىب ئېيىدىكى بېكىتىلگەن كۈنلەردە يەتتە
كۈن پېتىر نان يېگىن؛ چۈنكى شۇ ئايدا سەن مىسردىن چىققانىدىڭ. شۇ ھېيىتتا ھېچكىشى ئالدىمغا قۇرۇق قول
كەلمىسۇن.■
16 سەن ئەجىر قىلىپ تېرىغان ئېتىزدىكى زىرائىتىڭنىڭ تۇنجى ھوسۇلىنى ئورغاندا »ئورما ھېيتى«نى تۇتىكۇز؛ شۇنداقلا
سەن ئەجىر سىڭدۈرۈپ يەردىن ئاخىرقى ھوسۇل-مەھسۇلاتلىرىڭنى يىل ئاخىرىدا يىغقاندا »ھوسۇل يىغىش ھېيتى«نى
تۇتىكۇز.□
17 يىلدا ئۈچ قېتىم ئەركەكلىرىڭنىڭ ھەممىسى رەب پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر بولسۇن.
18 سەن ماكا ئاتالغان قۇربانلىقنىڭ قېنىنى خېمىرتۇرۇچ سېلىنغان نان بىلەن سۇنمىغىن؛ ھېيت قۇربانلىقىنىڭ يېغىنى
بولسا كېچىچە قوندۇرۇپ ئەتىگىچىگە ساقلىما.□
19 زېمىنىڭدىكى دەسلەپكى ھوسۇلنىڭ ئەڭ ياخشىسىنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ كەل.
ئوغلاقنى ئانىسىنىڭ سۈتىدە قاينىتىپ پىشۇرما.□ ■

پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ يولىلارنى تەييارلىشى

20 مانا، مەن بىر پەرىشتىنى يولدا سېنى قوغداپ، مەن ساكا تەييارلىغان يەرگە ئېلىپ بارسۇن دەپ، ئالدىڭدا
يۈرۈشكە ئەۋەتىمەن. ■
21 سەن ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭگە ئاگاھ بول، ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سال. ئۇنىڭ زىتىغا تەگمە؛ بولمىسا، ئۇ
ئىتائەتسىزلىكلىرىڭنى كەچۈرمەيدۇ؛ چۈنكى مېنىڭ نامىم ئۇنىڭدىدۇر. □
22 لېكىن ئەگەر سەن ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ، مېنىڭ بارلىق بۇيرۇغانلىرىمغا ئەمەل قىلساڭ، مەن دۈشمەنلىرىڭگە
دۈشمەن، كۈشەندىلىرىڭگە كۈشەندە بولىمەن. ■
23 چۈنكى مېنىڭ پەرىشتەم ئالدىڭدا يۈرۈپ، سېنى ئاموريى، ھىتتىي، پەرىززىي، قانائانىي، ھۇۋىي ۋە يەبۇسىيلارنىڭ
زېمىنىغا باشلاپ كىرىدۇ؛ مەن ئۇلارنى يوقىتىمەن.

□ **23:13** **»مەن ساكا ئېيتقىنىمنىڭ ھەممىسىنى كۆڭۈل بۆلۈپ ئادا قىل«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن سىلەرگە ئېيتقىنىم... ئادا قىلىڭلار« دېيىلدۇ.
■ **23:13** چۈل. 38:32□ يە. 7:23□ زەب. 4:16□ ھوش. 19:2□ زەك. 213:
■ **23:15** مىس. 14:12□15□ 3:13□ 20:34□ قان. 1616:
□ **23:16** **»ئورما ھېيتى«** ـ مۇشۇ ھېيت يەنە »ھەپتىلەر ھېيتى« ھەم »دەسلەپكى ئورما ھېيتى« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. **»ھوسۇل-مەھسۇلاتلىرىڭ«** ـ مۇشۇ »ھوسۇل-مەھسۇلاتلىرىڭ« ئاشلىقلارنى ھەم ھەرخىل مېۋە-چېۋە مەھسۇلاتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. **»ھوسۇل يىغىش ھېيتى«** ـ مۇشۇ ھېيت يەنە »كەپىلەر ھېيتى« دەپمۇ ئاتىلىدۇ.
□ **23:18** **»قۇربانلىق«** ـ بۇ سۆز ئادەتتە »ئىناقلىق قۇربانلىقى« يا كى »تەشەككۇر قۇربانلىقى«نى كۆرسىتىدۇ.
□ **23:19** **»ئوغلاقنى ئانىسىنىڭ سۈتىدە قاينىتىپ پىشۇرما«** ـ بۇ ئەمر بەلكىم ئەتراپتىكى بۇتپەرەس خەلقلەرنىڭ مەلۇم تۈرپ-ئادەتىگە ئەگىشىمسلىك كېرەكلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بۇ توغرۇلۇق يەنە »لاۋىيلار«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **23:19** مىس. 2634:
■ **23:20** مىس. 233:
□ **23:21** **»ئۆزۈڭگە ئاگاھ بول«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆزۈڭگە قارا« »)شامار«) دېگەن پېئىل بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. 20-ئايەتتە پەرىشتىنىڭ ئۆلارنى »قوغدايدىغانلىقى«)ئىبرانىي تىلىدا »قارايدىغانلىقى«) »شامار« دېگەن ئوخشاش پېئىل بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **23:22** يار. 312:

24 سەن تۆلارنىڭ ئىلاھلىرىغا باش تۆرۈپ ئىبادەت قىلما ۋە يا كى ئۇلار قىلغاندەك قىلما، بەلكى ئۇلارنىڭ بۇتلىرىنى
ئۆزۈل-كېسىل چېقىۋەت، بۇت تۈۋرۈكلىرىنى ئۆزۈل-كېسىل كۆكۈم-تالغان قىلىۋەت؛ □
25 لېكىن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدە بولۇڭلار. شۇنداق قىلساڭلار ئۇ نان بىلەن سۇيۇڭلارنى
بەركەتلەيدۇ؛ مەن بارلىق كېسەللىكنى ئارا ڭلاردىن چىقىرىپ تاشلايمەن. ■
26 بۇنىڭ بىلەن زېمىنىڭدا بويىدىن ئاجراپ كېتىدىغان يا كى تۇغماس ھېچبىر ئايال يا كى چارپاي بولمايدۇ؛ تۇمرۇكۇنىڭ
كۈنلىرىنى تولۇق قىلىمەن.■
27 مەن سېنىڭ ئالدىڭدا ۋەھىمىنى ئەۋەتىمەن، قايسى تائىپىگە يېقىنلاشساڭ شۇلارنى پارا كەندە قىلىمەن؛ شۇنىڭ
بىلەن ھەممە دۇشمەنلىرىڭنى كەينىگە ياندۇرۇپ قاچۇرىمەن. ■
28 ھۇيىلار، قانائانىيلار ۋە ھىتتىيلارنى ئالدىڭدىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىشكە سىرىق ھەرىلەرنى ئالدىڭدا يۈرۈشكە
ئەۋەتىمەن. □ ■
29 ئەمما زېمىننىڭ خارابلىشىپ، دالادا ۋەھشىي ھايۋانلار ئاۋۇپ ساڭا خەۋپ بولۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، شۇ
ئەللەرنى ئالدىڭدىن بىر يىلغىچە ھەيدىۋەتمەيمەن،
30 بەلكى سەن ئاۋۇپ، زېمىنى پۈتۈنلەي مىراس قىلىپ بولغۇچە، ئاز-ئازدىن ھەيدەپ تۇرىمەن.
31 سېنىڭ زېمىنىڭنىڭ چېگىرلىرىنى قىزىل دېڭىزدىن تارتىپ فىلىستىيلەرنىڭ دېڭىزىغىچە، شۇنىڭدەك چۆلدىن تارتىپ
ئەفرات دەريىاسىغىچە بېكىتىمەن؛ چۈنكى زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارنى ھەيدىۋېتىپ يېرىنى ئىگىلىشىڭ ئۈچۈن، ئۇلارنى
قولۇڭغا تاپشۇرىمەن. □ ■
32 سەن ئۇلار بىلەن ۋە يا كى ئىلاھلىرى بىلەن ھېچقانداق بىر ئەھدە تۈزمە. ■
33 ئۇلارنىڭ سېنى ئالدىمدا گۇناھقا پاتقۇزماسلىقى ئۈچۈن ئۇلارنى زېمىنىڭدا قەتئىي تۇرغۇزما. چۈنكى مۇبادا سەن
ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ ئىبادىتىدە بولساڭ، بۇ ئىش ساڭا تۈزاق بولىدۇ.■

24

خۇدانىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئىسرائىل خەلقى بىلەن مۇقەددەس ئەھدىنى تۈزۈشى

1 ئۇ مۇساغا يەنە: ـ »سەن بېرىپ، ئۆزۈڭ بىلەن ھارۇن، ناداب، ئابىھۇنى ۋە ئىسرائىللارنىڭ ئاقساقاللىرى
ئارىسىدىن يەتمىش ئادەمنى ئېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا چىقىپ، يىراقتا تۇرۇپ سەجدە قىلىڭلار.
2 پەقەت مۇسالا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا يېقىن كەلسۇن؛ باشقىلار يېقىن كەلمىسۇن، خەلق ئۇنىڭ بىلەن بىللە
ئۈستىگە چىقمىسۇن، ـ دېدى.

3 مۇسا كېلىپ پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق سۆزلىرى بىلەن ھۆكۈملىرىنى خالايىققا دەپ بەردى؛ پۈتكۈل خالايىق بىر
ئاۋازدا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلىمىز! ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.■
4 ئاندىن مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ھەممە سۆزىنى خاتىرلىۋېلىپ، ئەتىسى سەھەر قوپۇپ تاغنىڭ تۈۋىدە بىر قۇربانگاھنى
ياساپ، شۇ يەردە ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ سانى بويىچە ئون ئىككى تاش تۈۋرۈكنى تىكلىدى.

□ **23:24** »**تۆلارنىڭ بۇتلىرىنى ئۆزۈل-كېسىل چېقىۋەت،...**» ـ يا كى »تۆلارنى)قانائانىيلارنىڭ(يوقىتىپ،...«.■ **23:25** مىس. 26:15□ قان.
157: ■ **23:26** قان. 147: ■ **23:27** مىس. 24:14□ يە. 1010: □ **23:28** »**سىرىق ھەرە**« ـ بۇ ئىسىم ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتىكى ھەرىدىن
چوڭ ۋە تېخىمۇ چاقماق بىرخىل ھەرنى كۆرسەتسە كېرەك. ■ **23:28** قان. 20:7□ يە. 1224: □ **23:31** »**فىلىستىيلەرنىڭ دېڭىزى**« ـ
»ئوتىۋرا دېڭىز«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **23:31** چۈل. 34□3: 4 ■ **23:32** مىس. 12:34□15□ قان. 27: ■ **23:33** يە. 13:23□ ھاك. 32:
■ **24:3** مىس. 8:19□ 7:24□ قان. 275:

5 يەنە ئىسرائىللارنىڭ بىرنەچچە يىگىتلىرىنى ئەۋەتتى، ئۇلار بىرىپ پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار سۈندى،
ئىناقلىق قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىرنەچچە تورپاقنىمۇ سويۇپ سۈندى.
6 ئاندىن مۇسا قاننىڭ يېرىمىنى قاچىلارغا قاچىلدى، يەنە يېرىمىنى قۇربانگاھ ئۈستىگە چاچتى.
7 ئاندىن ئۇ ئەھدىنامىنى قولىغا ئېلىپ، خەلققە ئوقۇپ بەردى. ئۇلار جاۋابەن: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئېيتقىنىنىڭ
ھەممىسىگە قۇلاق سېلىپ، ئىتائەت قىلىمىز! ـ دېيىشتى.□
8 شۇنىڭ بىلەن مۇسا قاچىلاردىكى قاننى ئېلىپ، خەلققە سېپىپ: ـ مانا، بۇ پەرۋەردىگار مۇشۇ سۆزلەرنىڭ
ھەممىسىگە ئاساسەن سىلەر بىلەن باغلىغان ئەھدىنىڭ قېنىدۇر، دېدى.■
9 ئاندىن كېيىن مۇسا ۋە ھارۇن، ناداب ۋە ئابىھۇ ئىسرائىللارنىڭ ئاقساقاللىرىدىن يەتمىش ئادەم بىلەن بىللە تاغ
ئۈستىگە چىقىشتى.
10 ئۇلار شۇ يەردە ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنى كۆردى؛ ئۇنىڭ ئايىغىنىڭ ئاستىدا خۇددى كۆك ياقۇتتىن ياسالغان
نەپىس پايانداز دەك، ئاسمان گۈمبىزىدەك سۈپىسۈزۈك بىر جىسىم بار ئىدى. □ ■
11 لېكىن ئۇ ئىسرائىللارنىڭ مۆتىۋەرلىرىگە قول تەگكۈزمىدى؛ ئۇلار خۇدانى كۆرۈپ تۇردى ھەمدە يەپ-ئىچىشتى.

مۇسانىڭ يەنە سىناي تېغىغا چىقىشى

12 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ تاغ ئۈستىگە، قېشىمغا چىقىپ شۇ يەردە تۇرغىن. ساكا ئۇلارغا ئۈگىتىشكە تاش
تاختايلارنى، يەنى مەن يېزىپ قويغان قانۇن-ئەمرنى بېرىمەن، دېدى.
13 شۇنىڭ بىلەن مۇسا قوپۇپ، يارىدەمچىسى يەشۇئانى ئېلىپ ماكۇدى. مۇسا خۇدانىڭ تېغىغا چىقتى.
14 ئۇ ئاقسۇئال ئاقساقاللارغا: بىز يېنىپ كەلگۈچە مۇشۇ يەردە بىزنى ساقلاپ تۇرۇڭلار. مانا، ھارۇن بىلەن خۇر
سىلەرنىڭ يېنىڭلاردا قالدۇ؛ ئەگەر بىرسىنىڭ ئىش-دەۋاسى چىقسا، ئۇلارنىڭ ئالدىغا بارسۇن، ـ دېدى.
15 شۇنىڭ بىلەن مۇسا تاغنىڭ ئۈستىگە چىقتى ۋە تاغنى بۇلۇت قاپلىدى.
16 پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى سىناي تېغىنىڭ ئۈستىدە توختىدى؛ بۇلۇت ئۇنى ئالتە كۈنگىچە قاپلاپ تۇردى؛
يەتتىنچى كۈنى، پەرۋەردىگار بۇلۇت ئىچىدىن مۇسانى چاقىردى؛
17 پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسىنىڭ قىياپىتى ئىسرائىللارنىڭ كۆز ئالدىدا تاغنىڭ چوققىسىدا ھەممىنى يۇتقۇچى ئوتتەك
كۆرۈندى. ■
18 مۇسا بۇلۇتنىڭ ئىچىگە كىرىپ، تاغنىڭ ئۈستىگە چىقىپ كەتتى. مۇسا قىرىق كېچە-كۈندۈز تاغدا تۇردى.

25

ئىبادەت چېدىرى ئۈچۈن سۈنۈلىدىغان ھەدىيەلەر

1 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ
2 سەن ئىسرائىللارغا ئېيتقىن، ئۇلار ماكا بىر »كۆتۈرمە ھەدىيە«نى كەلتۈرسۇن؛ كىمنىڭ كۆڭلى ھەدىيە سۈنۈشقا
خۇش بولسا، ئۇنىڭدىن ماكا سۈنۈلىدىغان »كۆتۈرمە ھەدىيە«نى تاپشۇرۇۋېلىڭلار. □ ■

□ 24:7 »خەلققە ئوقۇپ بەردى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »خەلقنىڭ قۇلاقلىرىغا ئوقۇپ بەردى.«
■ 24:8 ئىبر. 9:20□ 1 پېت. 21:
□ 24:10 »ئۇلار شۇ يەردە ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنى كۆردى« ـ يەنى، خۇدانىڭ ئۆزىنى ئايان قىلغانلىقىنى كۆردى.
■ 24:10 ۋەھ. 64:
■ 24:17 ئىبر. 2912:
□ 25:2 »كۆتۈرمە ھەدىيە« ـ كاھىن ياكى ھەدىيەنى سۈنغۈچى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا ئىككى قولىلاپ ئېگىز كۆتۈرۈپ ئاپىرىدىغان ئالاھىدە ھەدىيە.
مۇشۇ ئايەتتە دېيىلگەن »كۆتۈرمە ھەدىيە« كۆپىلگەن خەلق ئېلىپ كېلىدىغان، چوڭ كۆلەملىك ھەدىيە بولىدۇ. شۇبھىسىزكى، مەزكۇر »كۆتۈرمە
ھەدىيە«نىڭ ھەربىر قىسمىنى سۈنغۈچى كىشى ئۆزى خۇدا ئالدىدا ئىككى قولىلاپ كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا ئاتايدۇ (22:35□ 24). ■ 25:2 مىس.
5:35□ 1تار. 3:29□5□9□14□ ئەزرا 68:2□ 5:3□ نەھ. 211:

3 سىلەر ئۇلاردىن تاپشۇرۇۋالىدىغان كۆتۈرمە ھەدىيە: ـ ئالتۇن، كۈمۈش، مىس،
4 كۆك، سۆسۈن ۋە قىزىل رەڭلىك يىپ، كاناپ رەخت، تۈۋت،
5 قىزىل بويالغان قوچقارنىڭ تېرىلىرى، دېلفىننىڭ تېرىلىرى، ئاكاتسىيە ياغىچى، □
6 چىراغ ئۈچۈن زەيتۇن مېيى، »مەسىھلەش مېيى« ۋە خۇشبۇي ئۈچۈن خۇشبۇي دورا-دەرمەكلەر،
7 ئەفود بىلەن »قوشېن«غا ئورنىتىلىدىغان ئاق ھېقىق ۋە باشقا ئېسىل تاشلار بولسۇن. □ ■
8 مېنىڭ ئۆزلىرى ئارىسىدا ماكان قىلىشىم ئۈچۈن شۇلاردىن ماڭا بىر مۇقەددەس تۇرالغۇنى ياسىسۇن.
9 ئۇنى مەن ساڭا بارلىق كۆرسەتمىكچى بولغىنىمغا ئاساسەن، يەنى ئىبادەت چېدىرىنىڭ نۇسخىسى ۋە بارلىق ئەسۋاب-سايمانلىرىنىڭ نۇسخىسىغا ئوپئوخشاش قىلىپ ياساڭلار.

ئەھدە ساندۇقى

10 ئۇلار ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بىر ساندۇق ياسىسۇن. ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئىككى يېرىم گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز، ئېگىزلىكى بىر يېرىم گەز بولسۇن. □ ■
11 سەن ئۇنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلىغىن؛ ئىچى ۋە سىرتىنى ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، ئۇنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىنىڭ چۆرىسىگە ئالتۇندىن گىرۋەك چىقار.
12 ئۇنىڭغا ئالتۇندىن تۆت ھالقا قۇيىدۇرۇپ، تۆت چېتىقىغا بېكىتكىن. بىر تەرىپىگە ئىككى ھالقا، يەنە بىر تەرىپىگە ئىككى ھالقا بولسۇن. □
13 سەن ھەم ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئىككى بالداق ياساپ، ھەر ئىككىسىنى ئالتۇن بىلەن قاپلىغىن؛
14 ئاندىن ساندۇق ئۈلار ئارقىلىق كۆتۈرۈلسۇن دەپ، بالداقلارنى ساندۇقنىڭ ئىككى يېنىدىكى ھالقىلىرىدىن ئۆتكۈزۈپ قويغىن.
15 بالداقلار ھەمىشە ساندۇقتىكى ھالقىدا تۇرسۇن؛ ئۇلار ئۇنىڭدىن چىقىرىلمىسۇن.■
16 مەن ساڭا بېرىدىغان ھۆججەت-گۈۋاھلىقنى ساندۇققا قويغىن.□ ■
17 ساندۇقنىڭ يايقۇچى سۈپىتىدە سەن ئالتۇندىن ئۇزۇنلۇقى ئىككى يېرىم گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز بولغان بىر »كافارەت تەختى« ياسىغىن. □ ■

□ **25:5 »دېلفىننىڭ تېرىلىرى«** ـ ياكى »دېڭىز ئېيىقىنىڭ تېرىلىرى« ياكى »بورسۇقنىڭ تېرىلىرى.«
□ **25:7 »ئەفود« ۋە »قوشېن«** ـ بۇلار تۆغرۇلۇق 14-6-ئايەتلەرگە قارالسۇن. ئۇ جىلىتكىدەك بىرخىل ئالاھىدە كىيىم بولۇپ، ئىچىدە خۇدانىڭ كېرەك بولغان ئىشلار تۇغرۇلۇق يولنى ياكى ئىرادىسىنى كۆرسىتىدىغان »تورىم« ۋە »تۇممىم« دېگەن ئالاھىدە ئىككى تاش ساقلاقلىق ئىدى.
■ **25:7** مىس. 1428-4:
□ **25:10 »ئاكاتسىيە ياغىچى«** ـ ئىنتايىن قاتتىق، ئۇزۇنغىچە چىرىمايدىغان بىرخىل ياغاچتۇر. **»گەز«** ـ مۇقەددەس كىتابتا ئىشلىتىلگەن »گەز« ـ ئادەمنىڭ جەينىكىدىن بارمىقىنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىقنىڭ)تەخمىنەن 45 سانتىمېتر(باراۋەر كېلىدۇ.
■ **25:10** مىس. 1:37□ ئىبر. 19:
□ **25:12 »تۆت چېتىقىغا«** ـ ياكى »تۆت پۇتىغا.«
■ **25:15** 1پاد. 88:
□ **25:16 »ساڭا بېرىدىغان ھۆججەت-گۈۋاھلىق«** ـ خۇدا مۇساغا تاپشۇرىدىغان »ئون پەرز« ياكى »ئون ئەمر« پۈتۈلىدىغان ئىككى تاش تاختايىنى كۆرسىتىدۇ (18:31□□ كۆرۈڭ.(ئەمىشقا »گۈۋاھلىق« دېيىلدۇ؟ چۈنكى »ئون پەرز« خۇدانىڭ ھەققانىي ھەققانىي تەبىئىتىگە گۈۋاھلىق بېرىدۇ.
■ **25:16** ئىبر. 49:
□ **25:17 »كافارەت«** ـ)ئىبرانىي تىلىدا »كافار« ياكى »كىپپۇر«) دېگەننىڭ تۈپ مەنىسى »يىپىش«تىن ئىبارەت. گۈناھلارغا »كافارەت كەلتۈرۈش« دېگەنلىك »گۈناھلارنى يىپىش« دېگەنلىكتۇر. تەۋرات دەۋرىدە خۇدا گۈناھلارنى ۋاقىتلىق »ياپاتتى« ۋە شۇنىڭدەك شۇ گۈناھلاردىن توۋا قىلىپ قۇربانلىق كەلتۈرگەن بەندىلىرىنى كەچۈرۈم قىلاتتى. ئىنجىل دەۋرى كەلگەندە ئۇ مەسىھنىڭ قۇربانلىقى ۋاستىسى بىلەن ئىنسانلارنىڭ گۈناھلىرىنى »ئېلىپ تاشلايدۇ« »)يۇھ.» 29:1، 36نى كۆرۈڭ.(
مۇشۇ يەردە ساندۇقنىڭ يايقۇچىنى »كافارەت تەختى« دەپ تەرجىمە قىلدۇق، چۈنكى 22-ئايەتتە: »مەن شۇ يەردە سەن بىلەن كۆرۈشىمەن؛ كافارەت تەختى ئۈستىدە... تۇرۇپ ساڭا ... سۆز قىلىمەن« دېيىلدۇ. دېمەك، بۇ جاي خۇدانىڭ ئولتۇرغان بىر تەختىگە ئوخشاشتۇر.■ **25:17** مىس. 637:

18 ئىككى كېرۈبنى ئالتۈندىن سوقۇپ ياسىغىن. ئۇلارنى كافارەت تەختىنىڭ ئىككى تەرىپىگە ئورناتقىن. □ ■
19 بىر كېرۈبنى بىر تەرىپىگە، يەنە بىر كېرۈبنى يەنە بىر تەرىپىگە ئورنىتىش ئۈچۈن ياسىغىن. ئىككى تەرىپىدىكى
كېرۈبلارنى كافارەت تەختى بىلەن بىر گەۋدە قىلىڭلار. □
20 كېرۈبلار بىر-بىرىگە يۈزلەنسۈن، قاناتلىرىنى كافارەت تەختىنىڭ ئۈستىگە كېرىپ، قاناتلىرى بىلەن ئۇنى ياپسۇن؛
كېرۈبلارنىڭ يۈزى كافارەت تەختىگە قارىتىلسۇن.■
21 سەن كافارەت تەختىنى ساندۇقنىڭ ئۈستىگە قويۇپ، مەن ساڭا بېرىدىغان ھۆكۈم-گۇۋاھلىقنى ساندۇقنىڭ
ئىچىگە قويغىن. ■
22 مەن شۇ يەردە سەن بىلەن كۆرۈشىمەن؛ كافارەت تەختى ئۈستىدە، يەنى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقنىڭ
ئۈستىدىكى ئىككى كېرۈبنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇپ ساڭا ئىسرائىللارغا يەتكۈزۈشكە تاپشۇرىدىغان بارلىق ئەمرلىرىم
توغرىسىدا سۆز قىلىمەن.■

شىرە

23 ھەم ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئۇزۇنلۇقى ئىككى گەز، كەڭلىكى بىر گەز، ئېگىزلىكى بىر يېرىم گەز بولغان بىر شىرە
ياسىغىن.
24 ئۇنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، ئۇنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىنىڭ چۆرىسىگە ئالتۇندىن گىرۋەك چىقار.
25 سەن شىرەنىڭ چۆرىسىگە تۆت ئىلىك ئېگىزلىكتە بىر لەۋۋ ياسىغىن؛ بۇ لەۋۋنىڭ چۆرىسىگىمۇ ئالتۇندىن بىر گىرۋەك
چىقار. □
26 سەن ئۇ شىرەگە ئالتۇندىن تۆت ھالقا ياساپ، بۇ ھالقىلارنى شىرەنىڭ تۆت بۇرجىكىدىكى چېتىققا ئورناتقىن.
27 شىرەنى كۆتۈرۈشكە بالداقلار ئۈتكۈزۈلسۇن دەپ، ھالقىلار شىرە لېۋىگە يېقىن بېكىتىلسۇن.
28 بالداقلارنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياساپ، ئالتۇن بىلەن قاپلىغىن؛ شىرە ئۇلار ئارقىلىق كۆتۈرىلىدۇ.
29 شىرەگە يانداپ لېگەن، قاچا-تەخسە، پىياله ۋە »شاراب ھەدىيەلىرى«نى چاچىدىغان قەدەھلەرنى ياسىغىن؛
ئۇلارنى ساپ ئالتۇندىن ياسىغىن.
30 مېنىڭ ھۇزۇرۇمدا تۇرۇشقا سەن شىرەگە ھەمىشە »تەقدىم نان«نى قويغىن.□

چىراغدان

31 سەن ھەم ساپ ئالتۇندىن بىر چىراغدان ياسىغىن. ئۇ چىراغدان سوقۇپ ياسالسۇن؛ چىراغداننىڭ پۇتى، غولى،
قەدەھلىرى، غۇنچە ۋە چېچەكلىرى پۈتۈن بىر ئالتۇندىن سوقۇلسۇن. □ ■

□ **25:18** »**كېرۈبلار**« ـ بەلكىم ئالەمدىكى ئەڭ كۈچلۈك ۋە ئەڭ يۇقىرى دەرىجىلىك پەرىشتىلەر ياكى مەخلۇقلار بولۇشى مۇمكىن. »تەبرلەر«نى ۋە
مۇناسىۋەتلىك سېخىمنى كۆرۈڭ.
■ **25:18** ئىبر. 9:5
□ **25:19** »**ئىككى تەرىپىدىكى كېرۈبلارنى كافارەت تەختى بىلەن بىر گەۋدە قىلىڭلار**« ـ ياكى »ئىككى تەرىپىدىكى كېرۈبلار بىلەن كافارەت تەختى
بىر پۈتۈن ئالتۇندىن ياسالسۇن.«
■ **25:20** ئىبر. 9:5
■ **25:21** ئىبر. 9:4□ 5
■ **25:22** چۈل. 7:89
□ **25:25** »**ئېگىزلىكتە**« ـ ياكى » كەڭلىكتە.« مۇناسىۋەتلىك سېخىمنى كۆرۈڭ. »**لەۋۋ ۋە »لەۋۋنىڭ چۆرىسىگە چىقىرىلغان گىرۋەك**« ـ بۇلارنىڭ
رولى بەلكىم شىرەنىڭ ئۈستىدىكى نانلارنى چۈشۈپ كېتىشتىن ساقلاشتۇر.
□ **25:30** »**تەقدىم نانلار**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھۇزۇرى نانلار« »)خۇدانىڭ ھۇزۇرىدىكى نانلار«). ئادەتتە جەمئىي ئون ئىككى پارچە نان قويۇلاتتى. بۇ
ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىگە ۋەكىلىك قىلاتتى. ئىسرائىل كاھىنلىرى نانلارنى تىزىپ قويۇش ئارقىلىق، تۇزلىرىنىڭ ئەمگەك مېۋىلىرىنى پەرۋەردىگارغا
ئاتاشنى خالايدىغانلىقىنى، بۇ ئارقىلىق تۇزلىرى ئېرىشكەن مول ھوسۇلنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئاتا قىلغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىشنى بىلدۈرۈش ئىدى »)لاۋ.»
(5:24-6).
□ **25:31** »**چىراغداننىڭ... قەدەھلىرى، غۇنچە ۋە چېچەكلىرى**« ـ بۇلار چىراغدانغا چىقىرىلغان شۇ خىل نۇختىلارنى كۆرسىتىدۇ. 32-40-ئايەتلەر
ۋە مۇناسىۋەتلىك سېخىمنى كۆرۈڭ. ■ **25:31** مىس. 37:17

32 چىراغدانىڭ غولىنىڭ ئىككى يېنىدىن ئالتە شاخچە چىقىرىلسۇن ـ چىراغدانىڭ بىر يېنىدىن ئۈچ شاخچە،
چىراغدانىڭ يەنە بىر يېنىدىن ئۈچ شاخچە چىقىرىلسۇن؛

33 بىر يېنىدىكى ھەربىر شاخچىدە بادام گۈلى شەكلىدە غۇنچىسى ۋە چېچىكى بولغان ئۈچ قەدەھ چىقىرىلسۇن،
يەنە بىر يېنىدىكى ھەربىر شاخچىدە بادام گۈلى شەكلىدە غۇنچىسى ۋە چېچىكى بولغان ئۈچ قەدەھ چىقىرىلسۇن.
چىراغدانغا چىقىرىلغان ئالتە شاخچىنىڭ ھەممىسى شۇنداق ياسالسۇن.

34 چىراغدانىڭ غولىدىن بادام گۈلى شەكلىدە غۇنچىسى ۋە چېچىكى بولغان تۆت قەدەھ چىقىرىلسۇن. □

35 بۇلاردىن باشقا بىرىنچى ئىككى شاخچىنىڭ ئاستىدا بىر غۇنچە، ئىككىنچى ئىككى شاخچىنىڭ ئاستىدا بىر غۇنچە،
ئۈچىنچى ئىككى شاخچىنىڭ ئاستىدا بىر غۇنچە بولسۇن؛ چىراغدانغا چىقىرىلغان ئالتە شاخچىنىڭ ئاستى ھەممىسى
شۇنداق بولسۇن.

36 ئۇنىڭ شۇ غۇنچىلىرى ھەم شاخچىلىرى چىراغدان بىلەن بىر گەۋدە قىلىنسۇن ـ بىر پۈتۈن ساپ ئالتۇندىن سوقۇپ
ياسالسۇن.

37 سەن چىراغدانىڭ يەتتە چىرىغىنى ياسىغىن؛ چىراغلار ئۈدۈلغا يورۇق چۈشۈرەلىشى ئۈچۈن ئوستى تەرەپكە
ئورنىتىلسۇن.

38 ئۇنىڭ پىلىك قايچىلىرى بىلەن كۈلدانلىرى ساپ ئالتۇندىن ياسالسۇن.

39 چىراغدان ۋە ئۇنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرى بىر تالانت ساپ ئالتۇندىن ياسالسۇن.□

40 ساكا تاغدا ئايان قىلىنغان نۇسخا بويىچە بۇلارنى ئېھتىيات بىلەن ياسىغىن.■

□ **25:34** »غولىدىن« ـ يەنى غولىنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىدىن. 35-ئايەتنى كۆرۈڭ. □ **25:39** »بىر تالانت ئالتۇن« ـ بەلكىم 4.4 كىلوگراممچە بولۇشى مۇمكىن.
■ **25:40** روس. 44:7□ ئىبر. 58:

26

ئىبادەت چېدىرى ـ يوپۇقلىرى

1 مۇقەددەس چېدىرنى ئون پارچە يوپۇقتىن ياساتقىن؛ يوپۇقلار نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختكە كۆك، سۈسۈن
ۋە قىزىل يىپلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ئىشلەنسۇن؛ ئۇنىڭغا كېرۇبلارنىڭ سۈرىتىنى چېۋەر قوللارغا نەپىس قىلىپ
كەشتىلەپ چىقارغۇزغىن. ■
2 ھەربىر يوپۇقنىڭ ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە سەككىز گەز، كەڭلىكى تۆت گەز بولۇپ، ھەربىر يوپۇق ئوخشاش چوڭ-
كىچىكلىكتە بولسۇن.
3 يوپۇقلارنىڭ بەشى بىر-بىرىگە ئۇلانسۇن، قالغان بەش يوپۇقۇ ھەم بىر-بىرىگە ئۇلانسۇن.
4 سەن ئۇلاپ چىقىلغان بىرىنچى چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى قىسمىغا بىر تەرىپىگە رەڭگى كۆك ئىزمە قادىغىن،
شۇنىڭدەك ئۇلاپ چىقىلغان ئىككىنچى چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكىسىنىڭ بىر تەرىپىگىمۇ ھەم شۇنداق قىلغىن.
5 بىرىنچى چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى قىسمىغا ئەللىك ئىزمە قادىغىن، ئىككىنچى چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ
چېتىدىكىسىگىمۇ ئەللىك ئىزمە قادىغىن. ئىزمىلەر بىر-بىرىگە ئۇدۇلمۇئۇدۇل بولسۇن.
6 مۇقەددەس چېدىر بىر پۈتۈن بولسۇن ئۈچۈن ئالتۇندىن ئەللىك ئىلغۇ ياساپ، ئىككى چوڭ پارچە يوپۇقنى شۇ
ئىلغۇلار بىلەن بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرغىن.
7 مۇقەددەس چېدىرنى يېپىش ئۈچۈن ئۈچىكە تىتىلىدىغان يوپۇقلارنى ياسىغىن؛ يوپۇقتىن ئون بىر پارچە ياسىغىن. ■
8 يوپۇقلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئوتتۇز گەز، كەڭلىكى تۆت گەز بولۇپ، ئون بىر يوپۇقنىڭ ھەممىسى ئوخشاش
چوڭ-كىچىكلىكتە بولسۇن.
9 يوپۇقلارنىڭ بەشىنى ئۇلاپ بىر قىلىپ، قالغان ئالتە يوپۇقنىمۇ ئۇلاپ بىر قىلىپ، ئالتىنچى يوپۇقنى ئىككى قات
قىلىپ، چېدىرنىڭ ئالدى تەرىپىگە ساڭگىلىتىپ قويغىن.□
10 سەن بىرىنچى ئۇلاپ چىقىلغان چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى قىسمىغا ئەللىك ئىزمە، ئىككىنچى ئۇلاپ
چىقىلغان چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى قىسمىغا ئەللىك ئىزمە قادىغىن.
11 سەن ھەم مىستىن ئەللىك ئىلغۇ ياساپ، چېدىر بىر پۈتۈن بولسۇن ئۈچۈن ئۇلارنى ئىزمىلەرگە ئوتكۈزۈپ ئىككى
چوڭ پارچىنى ئۇلاپ قويغىن.
12 لېكىن يوپۇقنىڭ چېدىرنىڭ كەينىدىن ئېشىپ قالغان قىسمى، يەنى ئېشىپ قالغان يېرىم پارچىسى چېدىرنىڭ
كەينى تەرىپىدە ساڭگىلاپ تۇرسۇن.
13 چېدىر يوپۇقلىرىنىڭ بويىدىن ئارتۇق قىسمى، يەنى ئۇ تەرىپىدىن بىر گەز، بۇ تەرىپىدىن بىر گەز،
چېدىرنىڭ ئىككى تەرىپىدىن ساڭگىلاپ، ئۇنى تولۇق يېپىسۇن.□
14 بۇنىڭدىن باشقا، چېدىرغا قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسىدىن يوپۇق ياساپ يېپقىن، ئاندىن ئۇنىڭ ئۈستىدىنمۇ دېلفىن
تېرىسىدىن ياسالغان يەنە بىر يوپۇقنى قاپلىغىن.
15 مۇقەددەس چېدىرنىڭ تىك تاختايلىرىنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياساپ تىكلىگىن.
16 ھەربىر تاختاينىڭ ئۇزۇنلۇقى ئون گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز بولسۇن.
17 ھەربىر تاختاينىڭ ئىككىدىن تۈرۈمى بولسۇن، ھەر ئىككى تاختاي شۇلار بىلەن بىر-بىرىگە چېتىلسۇن؛ چېدىرنىڭ
بارلىق تاختايلىرىنى شۇنداق ياسىغىن.
18 چېدىرنىڭ تاختايلىرىنى شۇنداق ياسىغىن؛ يىگىرمىسىنى جەنۇب تەرەپكە تىكلىگىن؛

■ **26:1** مىس. 836:
■ **26:7** مىس. 1436:
□ **26:9** »**چېدىرنىڭ ئالدى تەرىپىگە ساڭگىلىتىپ قويغىن**« ـ ياكى »چېدىرنىڭ كەينىگە قايرىپ قويغىن.« مۇناسىۋەتلىك ئىخمىنى كۆرۈڭ.
□ **26:13** »**چېدىرنىڭ ئىككى تەرىپىدىن ساڭگىلاپ، ئۇنى تولۇق يېپىسۇن**« ـ كاناپ رەختتىن) گەندىر رەختتىن(قىلىنغان ئىچدىكى يوپۇقنىڭ ئۇزۇنلۇقى
يىگىرمە سەككىز گەز بولغاچقا، چېدىرنىڭ ئىككى تەرىپىگە تولۇق يەتمەيتتى؛ يوپۇق بىلەن يەرنىڭ ئارىلىقىدا بىر گەز ئارىلىق قالاتتى. ئۇچىكە تىتىلىدىن
قىلىنغان يوپۇقنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئوتتۇز گەز بولغاچقا، چېدىرنى تولۇق يېپالمايتى. چېدىرنىڭ ئىخمىلىرىنى كۆرۈڭ)ۋە مۇناسىۋەتلىك ئىخمىنى كۆرۈڭ.(

19 بۇ يىگىرمە تاختايىنىڭ تېگىگە كۆمۈشتىن قىرىق تەگلىك ياسىغىن، بىر تاختايىنىڭ ئاستىدىكى ئىككى تۈرۈمى ئۈچۈن
ئىككىدىن تەگلىك، يەنە بىر تاختايىنىڭ ئىككى تۈرۈمى ئۈچۈن ئىككىدىن تەگلىك ياسىغىن.
20 شۇنىڭدەك چېدىرنىڭ ئۇدۇل تەرىپىدە، يەنى شىمال تەرىپىدە يىگىرمە تاختاي بولسۇن؛
21 بۇلارنىڭ قىرىق تەگلىكى كۆمۈشتىن بولسۇن؛ بىر تاختايىنىڭ تېگىگە ئىككىدىن تەگلىك، يەنە بىر تاختايىنىڭ تېگىگە
ئىككىدىن تەگلىك ئورۇنلاشتۇرۇلسۇن.
22 چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىگە، يەنى غەرب تەرەپكە ئالتە تاختاي ياساپ تىكلىگىن.
23 چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىدىكى ئىككى بۇلۇڭغا ئىككى تاختاي ياساپ ئورناتقىن.
24 بۇ بۇلۇڭ تاختايلىرى ئاستىدىن ئۈستىگىچە ئىككى قات قىلىنىپ تاختايلارنى ئۈزۈتارا چېتىشتۇرسۇن، ئۈستى بىر
ھالقىغا بىكىتىلسۇن. ھەر ئىككىسى شۇنداق قىلىنىپ، ئىككى بۇلۇڭغا تىكلەنسۇن. □
25 ئارقا تەرەپتە سەككىز تاختاي بولىدۇ، ئۇلارنىڭ كۆمۈشتىن ياسالغان ئون ئالتە تەگلىكى بولىدۇ؛ بىر تاختايىنىڭ
تېگىدە ئىككى تەگلىك، يەنە بىر تاختايىنىڭ تېگىدە ئىككى تەگلىك بولىدۇ.
26 بۇنىڭدىن باشقا سەن ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بالداق ياسىغىن؛ چېدىرنىڭ بۇ تەرىپىدىكى تاختايلارغا بەش بالداقنى،
27 چېدىرنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى تاختايلارغا بەش بالداقنى، چېدىرنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى تاختايلارغا، يەنى غەرب
تەرىپىدىكى تاختايلارغا بەش بالداقنى ياسىغىن.
28 تاختايلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئوتتۇرا بالداق بۇ تەرەپتىن ئۇ تەرەپكە يېتىدىغان بولسۇن.
29 تاختايلارنى ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، بالداقلار ئۈتكۈزۈلىدىغان ھالقىلارنى ئالتۇندىن ياساپ، بالداقلارنى ئالتۇن
بىلەن قاپلىغىن.
30 چېدىرنى ساكا تاغدا ئايان قىلىنغان نۇسخا بويىچە ياساپ تىكلىگىن.■
31 سەن نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىكە كۆك، سۆسۈن ۋە قىزىل يىپلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ئىشلەنگەن بىر پەردە
ياسىغىن؛ ئۇنى چېۋەر قوللار كېرۇبلارنىڭ سۈرىتىنى نەپىس قىلىپ چۈشۈرۈپ كەشتىلەپ چىقسۇن. ■
32 ئۇنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسالغان تۆت خادىغا ئېسىپ قويغىن. بۇ خادىلار ئالتۇن بىلەن قاپلانسۇن، ھەربىرىنىڭ
ئالتۇن ئىلمىكى بولسۇن؛ خادىلار كۆمۈشتىن ياسالغان تۆت تەگلىككە ئورنىتىلسۇن.
33 پەردە چېدىر يوپۇقىدىكى ئىلمەكلەرگە ئېسىلىپ ساكىگلىتىپ قويۇلسۇن؛ ئاندىن ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقىنى شۇ
يەرگە كەلتۈرۈپ، پەردىنىڭ ئىچىگە ئېلىپ كىرگىن. شۇنىڭ بىلەن پەردە سىلەر ئۈچۈن مۇقەددەس جاي بىلەن
ئەڭ مۇقەددەس جاينىڭ ئوتتۇرىسىدىكى بىر ئايرىما پەردە بولسۇن.
34 ئاندىن سەن » كافارەت تەختى«نى ئەڭ مۇقەددەس جايدىكى ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقىنىڭ ئۈستىگە قويغىن.
35 شىرە بولسا پەردىنىڭ تېشىغا ئورۇنلاشتۇرۇلسۇن؛ چىراغدانىنى شىرەنىڭ ئۇدۇلىغا، چېدىرنىڭ جەنۇب تەرىپىگە
قويغىن؛ شىرەنى شىمال تەرىپىگە قويغىن.
36 بۇنىڭدىن باشقا سەن چېدىرنىڭ كىرىش ئېغىزىغا نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىكە كۆك، سۆسۈن ۋە قىزىل
يىپلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ئىشلەنگەن بىر پەردە ياسىغىن؛ ئۇ كەشتىچى تەرىپىدىن كەشتىلەنسۇن. ■
37 بۇ پەردە ئۈچۈن ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بەش خادا ياساپ، ئۇلارنى ئالتۇن بىلەن قاپلىغىن؛ ھەربىرىنىڭ ئالتۇن
ئىلمىكى بولسۇن؛ ئۇلارنىڭ تېگىگە بەش دانە تەگلىكنى مىستىن قۇيۇپ تەييارلاتقىن.

□ 26:24 «...□□□□□□□□□□ ... **ئىككى قات قىلىنىپ تاختايلارنى ئۈزۈتارا چېتىشتۇرسۇن»** ـ بۇلۇڭ تاختايلىرىنىڭ قايسى شەكلىدە ئىكەنلىگىگە
بىرنېمە دېيىش تەس. ھېچ بولمىغاندا ئۇلار كەينىدىكى تاختايلار ھەم يانىدىكى تاختايلارنى بىر-بىرىگە ئۇتاشتۇرۇش رولىنى ئوينىتىش كېرەك؛ بىزنىڭچە
بۇلۇڭ تاختايلىرى يىنىدىكى تاختايلارغا ئۈزۈملىرى بىلەن چېتىلىشى كېرەك (17-□□□□□□□ كۆرۈڭ). بەزى ئالىملارنىڭ پىكرىچە بۇلۇڭ تاختايلىرى
ئوتتۇرىسىدىن ئېگىلىپ، »ئۆچ يۈزجەكلىك سىزغۇچ شەكلى«دە)يەنى »L« شەكلىدە(قىلىنغان بولۇشى مۇمكىن. مۇناسىۋەتلىك سخېمىنى كۆرۈڭ.

■ **26:30** مىس. 40□9:25 روس. 44:7□ ئىبر. 58: ■ **26:31** مىس. 3536: ■ **26:36** مىس. 3736:

هويلىسى

ي»

قىچىدىن ياسلىپ،
كۆمۈشتىن ياسالغان،
قاپلانغان خادىلار

سىرتقى هويلا

ان كىرىش قېغىزى

1 سەن قۇربانگاھنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىغىن. قۇربانگاھ تۆت چاسا بولسۇن، ئۇزۇنلۇقى بەش گەز، كەڭلىكى
بەش گەز، ئېگىزلىكى ئۈچ گەز قىلىنسۇن. ■
2 ئۇنىڭ تۆت بۇرجىكىگە قويۇلىدىغان مۈڭگۈزلىرىنى ياسىغىن؛ مۈڭگۈزلىرى قۇربانگاھ بىلەن بىر گەۋدە قىلىنسۇن.
قۇربانگاھنى مىس بىلەن قاپلىغىن.
3 قۇربانگاھنىڭ ياغ ۋە كۈلىنى ئېلىشقا داسىلارنى ياسىغىن؛ ئۇنىڭغا خاس بولغان گۈرجەكلەرنى، كورىلارنى،
لاخشىگىرلارنى ۋە ئوتدانىلارنىمۇ ياسىغىن؛ ئۇنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى ياساشقا مىس ئىشلەتكىن.
4 قۇربانگاھ ئۈچۈن مىستىن بىر شالا ياسىغىن؛ شالانىڭ تۆت بۇرجىكىگە تۆت مىس ھالقا ياساپ بېكىتىپ قويغىن.
5 شالانى قۇربانگاھنىڭ قاپ بېلىنىڭ ئاستىدىكى گىرۋەكتىن تۆۋەنرەك تۇرىدىغان قىلغىن، شۇنداقتا شالا
قۇربانگاھنىڭ دەل ئوتتۇرىسىدا بولىدۇ. □
6 قۇربانگاھقا ئىككى بالداق ياسىغىن؛ ئۇلار ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بولسۇن، ئۇلارنى مىس بىلەن قاپلىغىن.
7 قۇربانگاھنى كۆتۈرگەندە، بالداقلار ئۇنىڭ ئىككى يېنىدا بولۇشى ئۈچۈن، ئۇلارنى ھالقىلارغا ئوتكۈزۈپ قويغىن.
8 قۇربانگاھنى تاختايلاردىن ياسىغىن، ئىچى بوش بولسۇن؛ ئۇ تاغدا ساكا ئايان قىلىنغان نۇسخا بويىچە ھۆنەرۋەنلەر
تەييار قىلسۇن.

ئىبادەت چېدىرىنىڭ ھويلىسى

9 مۇقەددەس چېدىرنىڭ ھويلىسىنىمۇ ياسىغىن. ھويلىنىڭ جەنۇبىغا، يەنى جەنۇبقا يۈزلەنگەن تەرىپىگە نېپىز توقۇلغان
ئاق كاناپ رەختتىن پەردىلەرنى توقۇغىن؛ شۇ تەرىپىنىڭ ئۇزۇنلۇقى يۈز گەز بولسۇن. ■
10 پەردىلەرنى ئېسىشقا يىگىرمە خادا ياسالسۇن؛ ئۇلارنىڭ تېگىگە قويۇشقا يىگىرمە مىس تەگلىك ياسالسۇن؛
خادىلارنىڭ ئىلمىكى بىلەن بالداقلار بولسا كۈمۈشتىن ياسالسۇن.□
11 شۇنىڭغا ئوخشاش شىمال تەرىپىدىمۇ ئۇزۇنلۇقى يۈز گەز كېلىدىغان پەردە بولسۇن. پەردىلەرنى ئېسىشقا يىگىرمە
خادا ياسالسۇن؛ ئۇلارنىڭ تېگىگە قويۇشقا يىگىرمە مىس تەگلىك ياسالسۇن؛ خادىلارنىڭ ئىلمىكى بىلەن بالداقلار
بولسا كۈمۈشتىن ياسالسۇن.
12 ھويلىنىڭ غەرب تەرىپىدە ئۇزۇنلۇقى ئەللىك گەز كېلىدىغان پەردە بولسۇن؛ ئۇنىڭ ئون خادىسى ۋە ئون تەگلىكى
بولسۇن.
13 ھويلىنىڭ شەرق تەرىپى، يەنى كۈن چىقىشقا يۈزلەنگەن تەرىپىنىڭ كەڭلىكى ئەللىك گەز بولسۇن.
14 بىر تەرىپىدە ئون بەش گەز كېلىدىغان پەردە بولسۇن؛ ئۇنىڭ ئۈچ خادىسى بىلەن ئۈچ تەگلىكى بولسۇن.
15 يەنە بىر تەرىپىدە ئون بەش گەز كېلىدىغان پەردە بولسۇن؛ ئۇنىڭ ئۈچ خادىسى بىلەن ئۈچ تەگلىكى بولسۇن.
16 ھويلىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا يىگىرمە گەز كېلىدىغان بىر پەردە قويۇلسۇن؛ پەردە نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىن
كۆك، سۇسۇن ۋە قىزىل يىپلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ، كەشتىچى تەرىپىدىن كەشتىلەنسۇن. ئۇنىڭ تۆت خادىسى بىلەن
تۆت تەگلىكى بولسۇن.
17 ھويلىنىڭ چۇرىسىدىكى ھەممە خادىلار كۈمۈشتىن ياسالغان بالداقلار بىلەن بىر-بىرىگە چېتىلسۇن؛ ئۇلارنىڭ
ئىلمەكلىرى كۈمۈشتىن، تەگلىكلىرى مىستىن ياسالسۇن.

■ 27:1 مىس. 138:

□ 27:5 »شالا« ـ بارلىق ئىبەتلەردىن قارىغاندا، شالانىڭ فۇنكسىيىسى مۇنداق: (1) قۇربانگاھنىڭ ئوتخانىسىدىكى ئوتنى كۆتۈرۈش، (2) شالانى
كۆتۈرگەندە قۇربانگاھمۇ تەڭ كۆتۈرۈلۈش؛ شالا قۇربانگاھنىڭ ئاستى تەرىپىگە، يەنە گىرۋەكنىڭ ئاستىغا قويۇلغاچقا، شالانى كۆتۈرگەندە گىرۋەككە
تېرىلىپ قۇربانگاھمۇ تەڭ كۆتۈرۈلەتتى. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ھەم چېدىرنىڭ سخېمىلىرىنى كۆرۈڭ)مۇناسىۋەتلىك سىخمىنى كۆرۈڭ.(

■ 27:9 مىس. 938:

□ 27:10 »بالداقلار« ـ ئۇلار خادىلارنى ئۆزئارا چېتىپ تۇرىدىغان تايانچىلار بولۇپ، خادىلارنى مۇقىملاشتۇرۇش ۋە پەردىلەرنىمۇ كۆتۈرۈش رولىنى
ئوينايدۇ (17:38□□ كۆرۈڭ.(
»بالداقلار«نىڭ باشقا تەرجىمىلىرى: »ھالقىلار« ياكى »چەمبەرلەر.«

18 هويلىنىڭ ئۈزۈنلۈقى يۈز گەز، كەڭلىكى ھەر ئىككى تەرىپى ئەللىك گەز بولسۇن؛ نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ
رەختتىن ئىشلەنگەن پەردىنىڭ ئېگىزلىكى بەش گەز قىلىنسۇن؛ خادىلارنىڭ تەگلىكلىرى مىستىن ياسالسۇن.
19 مۇقەددەس چېدىرنىڭ ئىش-خىزمىتىدە ئىشلىتىلىدىغان بارلىق ئەسۋاب-سايمانلىرى ھەمدە بارلىق مىق-
قوزۇقلىرى، شۇنداقلا ھويلىنىڭ بارلىق مىق-قوزۇقلىرى مىستىن بولسۇن.

يېنىق تۇرىدىغان چىراغ ھەققىدىكى بەلگىلىمە

20 ـ چىراغنىڭ ھەمىشە يېنىق تۇرۇشى ئۈچۈن، چىراغقا ئىشلىتىشكە زەيتۇندىن سوقۇپ چىقىرىلغان ساپ مايىنى قېىشىڭغا كەلتۈرۈشكە ئىسرائىللارنى بۇيرۇغىن. ■
21 جامائەت چېدىرىنىڭ ئىچىدە، ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقىنىڭ ئۈدۈلىدىكى پەردىنىڭ تاشقىرىدا ھارۇن ۋە ئوغۇللىرى ھەر كېچىسى ئەتىگەنگىچە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا چىراغلارنىڭ يېنىق تۇرغۇزۇش ئىشىدا بولسۇن. بۇ ئىش دەۋردىن-دەۋرگىچە ئىسرائىللارغا ئەبەدىي بىر قانۇن-بەلگىلىمە بولسۇن.□

28

كاھىنلارنىڭ مۇقەددەس كىيىملىرى

1 سەن ئىسرائىللارنىڭ ئىچىدىن ئاكاڭ ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى ئۆز قېىشىڭغا كەلتۈرگىن؛ ئۇلارنى، يەنى ھارۇن ۋە ئوغۇللىرى ناداب، ئابىھۇ، ئەلئازار ۋە ئىتامارلارنىڭ مېنىڭ كاھىنلىق خىزمىتىمدە بولۇشى ئۈچۈن يېنىڭغا كەلتۈرگىن. ■
2 ئاكاڭ ھارۇنغا ھەم شەرەپ ھەم گۈزەللىك ئۈچۈن مۇقەددەس كىيىملەرنى تەييارلىغىن.
3 ھارۇننىڭ ماڭا مۇقەددەس قىلىنىپ، مېنىڭ كاھىنلىق خىزمىتىمدە بولۇشى ئۈچۈن، مەن ئەقىل-پاراسەتنىڭ روھى بىلەن قەلبلىرىنى تولدۇرغان چېۋەر كىشىلەرنىڭ ھەربىرىگە سۆز قىلىپ، ئۇلارنى ئالاھىدە كىيىملەرنى تىكىشكە بۇيرۇغىن.
4 ئۇلار تىكىدىغان كىيىملەر مۇنۇلاردىن ئىبارەت: ـ بىر قوشىن، بىر ئەفود، بىر تون، كەشتىلەنگەن بىر خالتا كۆكۈلدەك، بىر سەللە ۋە بىر بەلۋاغ. مېنىڭ كاھىنلىق خىزمىتىمدە بولۇشى ئۈچۈن، ئۇلار ئاكاڭ ھارۇنغا ۋە ئوغۇللىرىغا مۇقەددەس كىيىملەرنى تىكسۇن.□

ئەفودنىڭ لايىھىلىنىشى

5 ئۇنىڭغا ئالتۇن ۋە كۆك، سۆسۈن، قىزىل يىپلار بىلەن نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەخت ئىشلىتىلسۇن؛
6 ئەفودنى ئۇلار ئالتۇن ۋە كۆك، سۆسۈن، قىزىل يىپلار بىلەن نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختلەرنى تەييارلاپ، چېۋەر قولىلارغا نەپىس قىلىپ كەشتىلىتىپ ئىشلەتسۇن. ■
7 ئەفودنىڭ ئىككى يېشىنى بىر-بىرگە تۇتاشتۇرۇش ئۈچۈن ئىككى دولىسىدا مۇرىلىك تاسما بولسۇن. □
8 ئەفودنىڭ ئۈستىدىن باغلايدىغان، كەشتىلەنگەن بەلۋاغ ئەفود بىلەن بىر پۈتۈن قىلىنسۇن ۋە ئۇنىڭغا ئوخشاش سىپتا ئىشلىنىپ، ئالتۇن ۋە كۆك، سۆسۈن، قىزىل يىپلار ۋە نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىن ياسالسۇن. □
9 ئىككى ئاق ھېقىقنى تېپىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ نامىلىرىنى ئويدۇرغىن؛
10 ئۇلارنىڭ نامىلىرىنىڭ ئالتىسى بىر ياقۇتقا ئويۇلسۇن، قالغان ئالتىسى بولسا يەنە بىر ياقۇتقا ئويۇلسۇن، ھەممىسى تۇغۇلۇش تەرتىپى بويىچە پۈتۈلسۇن.

■ **27:20** لاۋ. 224:
□ **27:21** »جامائەت چېدىرى« ـ بۇ ئىبادەت چېدىرىغا بېرىلگەن باشقا بىر نام.
■ **28:1** ئىبر. 45:
□ **28:4** »ئەفود« ۋە »قوشىن« ـ بۇلار ۋە قاتارلىقلار توغرۇلۇق »تەبىرلەر«نى ۋە مۇناسىۋەتلىك سۆھبەتلەرنى كۆرۈڭ. »ئەفود« جىلىتكىگە ئوخشايدىغان بىرخىل كىيىم، »قوشىن« كاھىننىڭ مەيدىسىگە تاقىلىدىغان مەيدە ياپقۇق بولۇپ، ئۇستىگە ئون ئىككى قەبىلىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان ئون ئىككى قىممەتلىك تاش بېكىتىلگەن.

■ **28:6** مىس. 239:□ **28:7** »... ئىككى دولىسىدا مۇرىلىك تاسما بولسۇن« ـ مۇناسىۋەتلىك سۆھبەتنى كۆرۈڭ.□ **28:8** »ئەفودنىڭ بەلۋىغى« ـ 5-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان بەلۋاغ ئەمەس. »لاۋ.» 7:8نى كۆرۈڭ.

11 خۇددى ياقۇت نەقىشچىلىرى ئىشلىگەندەك، مۆھۈر ئويۇلغاندەك ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ نامىلىرىنى ئىككى
ياقۇتقا ئويدۇرغىن، ئۇلار ئالتۇندىن ياسالغان كۆزلۈككە بېكىتىلسۇن.
12 ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىغا ئەسلەتمە تاش بولسۇن ئۈچۈن، ئىككى ياقۇتنى ئەفودنىڭ ئىككى مۈرىلىك تاسمىسىغا
قادىغۇزغىن، شۇنداق بولغاندا، ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇلارنىڭ نامىلىرىنى ئەسلەتمە سۈپىتىدە مۈرىلىردە
كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ.
13-14 بۇنىڭدىن باشقا، سەن ئالتۇندىن يەنە ئىككى كۆزلۈك ۋە ساپ ئالتۇندىن شوينىدەك ئېشىپ ئېتىلگەن ئىككى
زەنجىر ياساتقىن، ئاندىن ئېشىلمە زەنجىرلەر كۆزلۈكلەرگە بېكىتىلسۇن.□

قوشىننىڭ ياسىلىشى

15 »ھۆكۈم قوشىنى«نى چېۋەر قوللارغا نەپىس قىلىپ كەشتىلىتىپ ياساتقىن، ئۇنى ھەم ئەفودنى ئىشلىگەن ئۇسۇلدا
ياسىغان، ئالتۇن ۋە كۆك، سۆسۈن، قىزىل يىپلار بىلەن نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىن ياسىغىن. □ ■
16 ئۇ ئىككى قات، تۆت چاسا قىلىنسۇن، ئۇزۇنلۇقى بىر غېرىچ، كەڭلىكىمۇ بىر غېرىچ بولسۇن. □
17 ئۇنىڭ ئۈستىگە تۆت قاتار قىلىپ گۆھەرلەرنى ئورناتقىن: ـ بىرىنچى قاتارغا قىزىل ياقۇت، سېرىق گۆھەر ۋە
زۇمرەت ئورنىتىلسۇن؛
18 ئىككىنچى قاتارغا كۆك قاشتېشى، كۆك ياقۇت ۋە ئالماس ئورنىتىلسۇن؛
19 ئۈچىنچى قاتارغا سۆسۈن ياقۇت، پىروزا ۋە سۆسۈن كۆزارتىس ئورنىتىلسۇن؛
20 تۆتىنچى قاتارغا بېرىل ياقۇت، ئاق ھېقىق ۋە ئانارتاش ئورنىتىلسۇن؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئالتۇن كۆزلۈك ئىچىگە
ئورنىتىلسۇن.
21 بۇ گۆھەرلەر ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ نامىلىرىغا ۋەكىل قىلىنىپ، ئۇلارنىڭ سانىدەك ئون ئىككى بولۇپ، مۆھۈر
ئويغاندەك ھەربىر گۆھەرگە ئون ئىككى قەبىلىنىڭ نامى بىردىن-بىردىن پۈتۈلسۇن.
22 قوشىنغا شوينىدەك ئېشىلگەن ساپ ئالتۇندىن ئىككى ئېشىلمە زەنجىر ياسىغىن.
23 قوشىنغا ئالتۇندىن ئىككى ھالقا ئېتىپ، ئىككى ھالقىنى قوشىننىڭ يۇقىرىقى ئىككى بۇرجىكىگە بېكىتكىن؛ □
24 ئاندىن ئالتۇندىن ئېشىلىپ ياسالغان ئىككى زەنجىرنى قوشىننىڭ يۇقىرىقى ئىككى بۇرجىكىدىكى ھالقىدىن
ئۆتكۈزۈپ،
25 ئېشىلگەن شۇ زەنجىرلەرنىڭ ئىككى ئۇچىنى ئىككى كۆزلۈككە بېكىتىپ، كۆزلۈكلەرنى ئەفودنىڭ ئىككى مۈرىلىك
تاسمىسىنىڭ ئالدى قىسمىغا ئورناتقىن.
26 بۇنىڭدىن باشقا سەن ئالتۇندىن ئىككى ھالقا ياساپ، ئۇلارنى قوشىننىڭ ئاستى تەرىپىدىكى ئىككى بۇرجىكىگە
بېكىتكىن، ئۇلار ئەفودقا تېگىشىپ تۇرىدىغان قىلىنىپ ئىچىگە قادالسۇن. □
27 مۇندىن باشقا سەن ئالتۇندىن يەنە ئىككى ھالقا ياساپ، ئۇلارنى ئەفودنىڭ ئىككى مۈرىلىك تاسمىسىنىڭ ئالدى
تۈۋەنكى قىسمىغا، يەنى ئەفودقا ئۇلىنىدىغان جايغا يېقىن قىلىپ، كەشتىلەنگەن بەلۋاغدىن ئېگىزرەك قىلىپ بېكىتكىن.
28 قوشىننىڭ ئەفودنىڭ كەشتىلەنگەن بەلۋېغىدىن يۇقىرىراق تۇرۇشى، قوشىننىڭ ئەفودتىن ئاجراپ كەتمەسلىكى
ئۈچۈن قوشىننىڭ ھالقىسىنى كۆك شوينا بىلەن ئەفودنىڭ ھالقىسىغا چېتىپ قويغىن.

□ **28:13-14 »يەنە ئىككى كۆزلۈك«** ـ مۇشۇ ئىككى كۆزلۈك ئەفودنىڭ ئىككى مۈرىسىگە بېكىتىلگەن، 12-9-ئايەتلەردە تىلغا ئېلىنغان ئىككى ئاق ھېقىق ئۇرۇۋىلاشتۇرۇلغان كۆزلۈكلەردۇر.
□ **28:15 »ھۆكۈم قوشىنى«** ـ ئىچىدىكى »ئۇرىم ۋە تۇممىم« دېگەن تاشلار ئارقىلىق خۇدانىڭ مەلۇم ئىش توغرىسىدىكى ئىرادىسىنى ياكى ھۆكۈمىنى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن (30-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ■ **28:15** مىس. 839:□ **28:16 »ئۇ ئىككى قات، تۆت چاسا قىلىنسۇن«** ـ دېمەك، يانچۇق شەكلىدە. □ **28:23 »قوشىننىڭ يۇقىرىقى ئىككى بۇرجىكىگە«** ـ ئىبرانىي تىلدا »قوشىننىڭ ئىككى يېشىغا.« □ **28:26 »قوشىننىڭ ئاستى تەرىپىدىكى ئىككى بۇرجىكىگە«** ـ ئىبرانىي تىلدا »قوشىننىڭ ئىككى يېشىغا.«

29 شۇنداق قىلغاندا، ھارۇن مۇقەددەس جايغا كىرگەندە، ھۆكۈم قوشىنىنى تاقىغاچقا، ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ
ناملىرىنى ئەسلەتمە سۈپىتىدە يۈرىكىنىڭ ئۈستىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا دائىم كۆتۈرۈپ يۈرگەن بولىدۇ. □
30 ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كىرگەندە، تۇرىم بىلەن تۇممىم ئۇنىڭ يۈرىكى ئۈستىدە بولۇشى ئۈچۈن،
بۇلارنى ھۆكۈم قوشىنىنىڭ ئىچىگە ئالغىن؛ مۇشۇنداق قىلغاندا، ھارۇن ئىسرائىللارغا باغلىق ھۆكۈملەرنى ھەمىشە
پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا ئۆز يۈرىكى ئۈستىدە كۆتۈرۈپ يۈرگەن بولىدۇ.□

باش كاھىن كىيىدىغان باشقا كىيىملەر؛ باش كاھىننىڭ ئوغۇللىرىنىڭ كىيىملىرى

31 ئەفودنىڭ ئىچىدىكى تونىنى پۈتۈنلەي كۆك رەڭلىك قىلغىن. □ ■
32 تونىنىڭ باشقا كىيىلىدىغان تۇشۇكى دەل ئوتتۇرىسىدا بولسۇن؛ ئۇنىڭ يىرتىلىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن خۇددى باپكار
توقۇغاندەك، ساۋۇتنىڭ ياقىسىغا ئوخشاش چۇرىسىگە پەۋاز چىقىرىلسۇن. □
34-33 ئۇنىڭ ئېتىكىنىڭ چۇرىسىگە كۆك، سۆسۈن ۋە قىزىل يىپتىن ئانارلارنى توقۇپ ئاسقىن ھەمدە ئالتۇن
قوڭغۇراقلارنى ياساپ، چۇرىسىدىكى ئانارلارنىڭ ئارىلىقىغا بىردىن ئېسىپ قويغىن؛ تونىنىڭ ئېتىكىنىڭ پۈتكۈل
چۇرىسىگە بىر ئالتۇن قوڭغۇراق، بىر ئانار، يەنە بىر ئالتۇن قوڭغۇراق، بىر ئانار... بېكىتىلسۇن. □
35 ھارۇن خىزمەت قىلغان ۋاقتىدا شۇ تونىنى كىيسۇن؛ بۇنىڭ بىلەن ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا بارغاندا، يەنە
مۇقەددەس جايغا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كىرىپ-چىققاندا ئۇنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇرىدۇ-دە، ئۇ ئۆلۈمدىن
ئامان قالىدۇ.□

36 ئاندىن كېيىن سەن ساپ ئالتۇندىن نەپىس بىر ئوتۇغاتنى ياساپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە مۇھۇرگە نەقىشلەنگەندەك:
»پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس قىلىندى« دەپ ئويغىن؛ □ ■
37 ئۇنى كۆك رەڭلىك يىپ بىلەن سەللىسىگە چىگىگىن؛ ئۇ سەللىنىڭ ئالدى تەرىپىگە تاقالسۇن؛
38 ئۇ ھارۇننىڭ پېشانىسىدە تۇرسۇن. بۇنىڭ بىلەن ھارۇن ئىسرائىللارنىڭ مۇقەددەس قىلىپ كەلتۈرگەن بارلىق
مۇقەددەس ھەدىيەلىرىگە چاپلاشقان گۇناھلارنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىپ كۆتۈرىدۇ؛ ھەدىيەلەرنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا قوبۇل قىلىنىشى ئۈچۈن ئوتۇغات ھەمىشە ئۇنىڭ پېشانىسىگە تاقاقلىق تۇرسۇن.□

□ 28:29 »قوشىن« ـ قوشىن ۋە ئۇنىڭ مۇناسىۋەتلىك تەپسىلاتلىرىنى كۆرۈش ئۈچۈن مۇناسىۋەتلىك سۆزمىنى كۆرۈڭ.
□ 28:30 »ئۇرىم ۋە تۇممىم« ـ ئالاھىدە بىرخىل تاشلار. بۇ تاشلار ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقى خۇدادىن يول سورىسا بولاتتى. ھەمدە ئۇلاردىن
ھەرخىل جاۋاب چىقاتتى؛ مەسىلەن، »شۇنداق«، »ياق« دېگەندەك. بەزى ئەھۋاللاردا ھېچقانداق جاۋاب بەرمەسلىكمۇ مۇمكىن)مەسىلەن،
»ھاك.« 23:20، 1□□□.» 37:14، 2:23-4، 6:28، 2□□□.» 1:2 قاتارلىقلارنى كۆرۈڭ.(»ئۇرىم«نىڭ مەنىسى »نۇرلار«، »تۇممىم«نىڭ
مەنىسى »مۇكەممەللىك« ياكى »مۇكەممەل ئىشلار« دېگەنلىك؛ لېكىن ئۇلارنىڭ تەپسىلاتلىرى ھازىر بىزگە نامەلۇم.
□ 28:31 »ئەفودنىڭ ئىچىدىكى تون« ـ تون ئەفودنىڭ ئىچىگە كىيىلىدۇ)مۇناسىۋەتلىك سۆزمىنى كۆرۈڭ.(
■ 28:31 مىس. 2:239
□ 28:32 »ساۋۇت« ـ جەڭچىنىڭ ئالاھىدە كىيىمى.
□ 28:33-34 »ئانارلار« ـ مۇشۇ »ئانارلار« مارجاندەك چوڭقۇقتا توقۇلغان بولۇشى كېرەك.
□ 28:35 »ھارۇن ... پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كىرىپ-چىققاندا قوڭغۇراقلارنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇرىدۇ-دە، ئۇ ئۆلۈمدىن ئامان قالىدۇ« ـ
قوڭغۇراقلارنىڭ ئاۋازلىرى خۇداغا باش كاھىننىڭ ئىسرائىلغا ۋەكىللىك قىلىدىغانلىقىنى ئەسلىتىدۇ.
□ 28:36 »ئوتۇغات« ـ باش كىيىمگە تاقىلىدىغان كىچىك تاختا ياكى مەنسەپ بەلگىسىدىن ئىبارەت.
■ 28:36 مىس. 3:039
□ 28:38 »ئىسرائىللارنىڭ مۇقەددەس قىلىپ كەلتۈرگەن بارلىق مۇقەددەس ھەدىيەلىرىگە چاپلاشقان گۇناھلار« ـ بۇنىڭ مەنىسى: (1)
ئىسرائىللارنىڭ مۇشۇ ھەدىيە-قۇربانلىقلارنى كەلتۈرۈشتىن مەقسىتى)خۇدانىڭ سۆزىگە ئاساسەن(گۇناھنى يېپىشتىن ئىبارەتتۇر، شۇڭا ھەدىيەلەر گۇناھ
بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر؛ (2) ئىسرائىللار ھەدىيە-قۇربانلىقلارنى كەلتۈرگىنىدە كەلتۈرۈش تۈسۈلىدا دىققەتسىزلىكتىن ھەدىيەلەر گۇناھقا چېتىلىپ قېلىشى
مۇمكىن ياكى ھەدىيە كەلتۈرگۈچىنىڭ نىيەتلىرىگە مەلۇم يامان غەرەز چېتىلىشلىق بولۇشى مۇمكىن. بىز ئىككىنچى چۈشەنچىگە مايىل.

39 بۇنىڭدىن باشقا ئاق كاناپ رەختتىن بىر كۆرگۈلۈك توقۇغىن، شۇنىڭدەك كاناپ رەختتىن توقۇلغان بىر سەللە
تەييارلىغىن؛ كەشتىلەنگەن بىر بەلۋاغ ياسىغىن.□

□ **28:39 »كاناپ رەختتىن بىر كۆرگۈلۈك توقۇغىن«** ـ ياكى »كاناپ رەختتىن ئالىچىپار بىر خالتا كۆرگۈلۈك تىككىن.« **»كەشتىلەنگەن بىر بەلۋاغ ياسىغىن«** ـ بۇ بەلۋاغ ئەفودنىڭكى ئەمەس. »لاۋ.» 7:8نى كۆرۈڭ.

ە باغلايدىغان ئالتۇن
ىقىش» 28:36-38)

ن؛ ھەربىرىنىڭ ئۈستىگە
ى ئىككى قەبىلىسىدىن
ى ئويۇلغان
ىش» 28:9-10)

ە باقۇت بىكىتىلگەن
ىنى»
بىقىش» 28:17-21)

ارتىڭ ئىرادىسىنى ئابان
ان «ئۇرىم بىلەن تۇممىم»
قوشىنى»نىڭ ئىچىگە

كاھىنلىق خىزمىتىمدە بولۇشى ئۈچۈن ئۇلارنى مەسىلىمىز، ماڭا مۇقەددەس قىلىپ ئايرىغىن.□
42 ئۇلارنىڭ ئەۋرەتلىرىنىڭ يىپىق تۇرۇشى ئۈچۈن ئۇلارغا كاناپ رەختتىن تامبال ئەتتۈرگىن؛ ئۇ بىلىدىن يوتىسىغىچە
يىپىپ تۇرسۇن.
43 ھارۇن ۋە ئوغۇللىرى جامائەت چېدىرىغا كىرگەندە ياكى مۇقەددەس جايدا خىزمەتتە بولۇش ئۈچۈن قۇربانگاھقا
يېقىنلاشقاندا، ئۇلار گۇناھكار بولۇپ ئۆلۈپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن تامبالنى كىيىۋالسۇن. بۇ ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭدىن
كېيىنكى نەسىللىرى ئۈچۈن ئەبەدلىك بىر بەلگىلىمە بولسۇن.□

29

ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ كاھىنلىققا ئايرىلىشى

1 ئۇلارنىڭ ماڭا مۇقەددەس قىلىنىپ، كاھىنلىق خىزمىتىمدە بولۇشى ئۈچۈن مۇنداق ئىشنى ئادا قىلىشىڭ كېرەك:
ـ سەن بىر ياش ئەركەك توپاق بىلەن ئىككى قوچقارنى تاللا)ھەممىسى بېجىرىم بولسۇن(■
2 ھەمدە پېتىر نان، زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن پېتىر توقاچ ۋە زەيتۇن مېيى سۈرۈلۈپ مەسىلەنگەن پېتىر ھەمەك
نانلارنى تەييارلا، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى بۇغداي ئۇنىدىن قىلغىن؛ □
3 نانلارنىڭ ھەممىسىنى بىر سېۋەتكە سېلىپ، سېۋەتنى، توپاقنى ۋە ئىككى قوچقارنى بىللە ھەدىيە قىلىپ كەلتۈرگىن.
4 سەن ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا يېقىن ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارنى سۇ بىلەن
يۇغىن؛
5 ئاندىن كىيىملىرىنى ئېلىپ كېلىپ، ھارۇنغا خالىتا كۆكۈلەك، ئەفود تونى ۋە ئەفودنى كىيدۈرگىن، قوشىنىنى تاقىغىن؛
ئاندىن بېلىگە ئەفودنىڭ كەشتىلەنگەن بەلۋېغىنى باغلىغىن. □
6 بېشىغا سەللىنى يۆگەپ، سەللىگە مۇقەددەس ئوتۇغاتنى تاقاپ قويغىن.
7 ئاندىن مەسىلەش مېيىنى ئېلىپ، بېشىغا قۇيۇپ ئۇنى مەسىلىگىن.■
8 ئاندىن سەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارغا خالىتا كۆكۈلەكلەرنى كىيدۈرگىن؛
9 ئۇلارغا، يەنى ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا بەلۋاغلارنى باغلاپ، ئېگىز بۇكلەرنى كىيدۈرگىن. شۇنىڭ بىلەن ئەبەدلىك
بەلگىلىمە بويىچە، كاھىنلىق خىزمىتى ئۇلارنىڭكى بولىدۇ؛ شۇنداق قىلىپ، سەن ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى
خۇداغا مۇقەددەس قىلىپ ئايرىپ تەيىنلىگىن.
10 — سەن توپاقنى جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلگىن؛ ئېلىپ كەلگىنىڭدە ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ
ئوغۇللىرى قوللىرىنى توپاقنىڭ بېشىغا قويسۇن. □ ■
11 ئاندىن سەن بۇ توپاقنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا، جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ يېنىدا بوغۇزلىغىن؛
12 توپاقنىڭ قېنىدىن ئېلىپ بارمىقىڭ بىلەن ئۇنى قۇربانگاھنىڭ مۈڭگۈزلىرىگە سۈرۈپ، قالغان قاننىڭ ھەممىسىنى
قۇربانگاھنىڭ تۈۋىگە تۆكۈپ قۇيغىن.

□ 28:41 »مېنىڭ ئالدىمدا كاھىنلىق خىزمىتىمدە بولۇش« ـ بۇ ئايەتتىكى »ئالدىمدا كاھىنلىق خىزمىتىمدە بولۇش« ئىبرانىي تىلىدا »قولغا تۇتقۇزۇش« ياكى »قولغا بېرىش« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. كاھىنلىق ۋەزىپىسى ئاساسەن خۇدانىڭ قۇربانلىقلىرىنى تۆز قولغا ئېلىش بىلەن باشلىناتتى؛ شۇنىڭا ئۇلار قولغا ھېچقانداق باشقا ئىشلارنى ئېلىشىغا بولمايتتى.
□ 28:43 »جامائەت چېدىرىغا كىرگەندە« ـ مۇشۇ يەردە چېدىرنىڭ ھويلىسىغا كىرىشنى كۆرسىتىدۇ.
■ 29:1 لاۋ. 2:8□ 29:
□ 29:2 »توقاچ« ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ سۆز ياكى ھالقىسمان ياكى چەككۈچ بىلەن تېشىلگەن بىرخىل نانلارنى كۆرسىتىدۇ.
□ 29:5 »ئەفود تونى« ـ تونىنىڭ ئەفود بىلەن زىچ مۇناسىۋېتى بولغاچقا، بەزى يەرلەردە »ئەفود تونى« دېيىلىدۇ.
■ 29:7 مىس. 2530:
□ 29:10 »قوللىرىنى توپاقنىڭ بېشىغا قويسۇن ـ تەۋرات ۋە ئىنجىل دەۋرىدىمۇ »قوللارنى باشقا قويۇش« قول قويغۇچىلارنىڭ قول قويۇلغۇچى بىلەن بىر تەرەپتە تۇرىدىغانلىقى ياكى ئۇنىڭ ئورنىدا بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مۇشۇ يەردە ھارۇن ۋە ئوغۇللىرىنىڭ »قوللىرىنى باشقا قويۇش«ى »بىز مۇشۇ قۇربانلىققا ئوخشاش خۇداغا مۇتلەق ئاتالغانمىز« دېگەننى بىلدۈرمەكچى بولىدۇ. ■ 29:10 لاۋ. 31:

13 ئىچ قارىنىنى يۇگەپ تۇرغان بارلىق مايىنى، شۇنداقلا جىگەرنىڭ ئۈستىدىكى چاۋا ماي، ئىككى بۆرەك ۋە ئۇلارنىڭ
ئۈستىدىكى مايىنى ئاجرىتىپ بۇلارنى قۇربانگاھتا كۆيدۈرگىن.
14 تورپاقنىڭ گۆشى، تېرىسى ۋە تېزىكىنى بولسا چېدىرگاھنىڭ سىرتىغا ئېلىپ چىقىپ، ئوتتا كۆيدۈرۈۋەتكىن؛ بۇ
گۇناھ قۇربانلىقى بولىدۇ.■
15 ئاندىن سەن قوچقارلارنىڭ بىرىنى ئېلىپ كەلگىن؛ ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قوللىرىنى قوچقارنىڭ بېشىغا
قويىسۇن؛
16 ئاندىن سەن بۇ قوچقارنى بوغۇزلاپ، ئۇنىڭ قېنىدىن قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپكىن. ■
17 قوچقارنى پارچىلاپ، ئۇنىڭ ئىچ قارنى بىلەن پاچاقلىرىنى يۇيۇپ، ئۇلارنى گۆش پارچىلىرى ۋە باشنىڭ ئۈستىگە
قويۇپ،
18 پۈتۈن قوچقارنى قۇربانگاھتا كۆيدۈرگىن. بۇ پەرۋەردىگارغا ئاتالغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق ـ ئوت ئارقىلىق
سۈنۈلىدىغان، پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي يەتكۈزىدىغان ھەدىيە بولىدۇ.
19 كېيىن سەن ئىككىنچى قوچقارنى ئېلىپ كەلگىن؛ ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قوللىرىنى قوچقارنىڭ بېشىغا
قويىسۇن.
20 ئاندىن بۇ قوچقارنى بوغۇزلاپ قېنىدىن ئېلىپ، ھارۇننىڭ ئوڭ قۇلقىنىڭ يۇمشىقىغا، ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئوڭ
قۇلقىنىڭ يۇمشىقىغا، ئۇلارنىڭ ئوڭ قوللىرىنىڭ چوڭ بارمىقى بىلەن ئوڭ پۇتلىرىنىڭ چوڭ بارمىقىغا سۈركەپ
قويغىن، قالغان قانىنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپكىن. □
21 ئاندىن قۇربانگاھ ئۈستىدىكى قاندىن ۋە مەسىھلەش مېيىدىن ئېلىپ، ھارۇننىڭ ئۈستىگە، ئۇنىڭ كىيىملىرىگە،
شۇنىڭدەك ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئۈستىگە ۋە ئۇلارنىڭ كىيىملىرىگىمۇ سەپكىن. شۇنداق قىلىپ ئۇ ۋە ئۇنىڭ
كىيىملىرى، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئۇلارنىڭ كىيىملىرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن تەڭ خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلىنغان
بولىدۇ.
22 ئاندىن سەن قوچقارنىڭ مېيى، قۇيرۇق مېيى، ئىچ قارنىنى يۇگەپ تۇرغان بارلىق ماي، جىگەرنىڭ ئۈستىدىكى
چاۋا ماي، ئىككى بۆرەك ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى مايىنى چىقار ھەمدە ئوڭ ئارقا پۇتىنى ئالغىن ـ)چۈنكى بۇ قوچقار
كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقىغا ئاتالغان قوچقاردۇر(ـ
23 — بۇنىڭدىن باشقا سەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا قويۇلغان پېتىر نان سېۋىتىدىن بىر گىردىنى، زەيتۇن مېيى
ئىلەشتۈرۈلگەن پېتىر توقاچتىن بىرنى ۋە پېتىر ھەمەك ناندىن بىرنى ئېلىپ،
24 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ھارۇننىڭ قوللىرىغا ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ قوللىرىغا قويۇپ، ئۇلارنى »پۇلا كۆلاتما ھەدىيە«
سۈپىتىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلا كۆلاتقۇزغىن.
25 ئاندىن سەن بۇلارنى ئۇلارنىڭ قوللىرىدىن تاپشۇرۇپ ئېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خۇشبۇي چىقارسۇن
دەپ، قۇربانگاھتىكى كۆيدۈرمە قۇربانلىقنىڭ ئۈستىدە قويۇپ كۆيدۈرگىن. بۇ ئوت ئارقىلىق پەرۋەردىگارغا
سۈنۈلغان ھەدىيە بولىدۇ.
26 سەن ھارۇننى كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقىغا ئاتالغان قوچقارنىڭ تۆشىنى ئېلىپ »پۇلا كۆلاتما ھەدىيە« سۈپىتىدە
پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا پۇلا كۆلاتقىن؛ بۇ سېنىڭ ئۈلۈشۈڭ بولىدۇ. □
27 شۇنىڭدەك، سەن كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقىغا ئاتالغان قوچقارنىڭ »پۇلا كۆلاتما ھەدىيە« سۈپىتىدە
پۇلا كۆتىلىغان تۆشى بىلەن »كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە ئېگىز كۆتۈرۈپ پۇلا كۆتىلىغان ئارقا پۇتىنى، يەنى ھارۇن
ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا بېغىشلانغان شۇ ئۈلۈشلەرنى »مۇقەددەس« دەپ ئايرىپ بېكىتكىن. □

■ 29:14 لاۋ. 12:4□ ئىبر. 1113:
■ 29:16 ئىبر. 129□19:
□ 29:20 »قۇلقىنىڭ يۇمشىقىغا« ـ ياكى »قۇلقىنىڭ ئۆچىغا.«
□ 29:26 »پۇلا كۆلاتما ھەدىيە« ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئېگىز كۆتۈرۈپ ئالاھىدە پۇلا كۆلاتقان ھەدىيەدۇر. »پۇلا كۆلاتما ھەدىيە« ئادەتتە بارلىق كاھىنلارغا تەۋە بولىدۇ. □ 29:27 »كۆتۈرمە ھەدىيە« ـ كاھىن ياكى ھەدىيەنى سۈنغان كىشى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا ئىككى قولىلاپ ئالاھىدە ئېگىز كۆتۈرۈپ ئاتىغان

28 شۇنىڭ بىلەن بۇ نەرسىلەر ئەبەدىي بەلگىلىمە بويىچە ئىسرائىللار تەرىپىدىن ھارۇن ۋە ئۇغۇللىرىغا بېغىشلانغان
ئىسۇۋە بولىدۇ؛ چۈنكى ئۇ كۆتۈرمە ھەدىيەدۇر. بۇلار ئىسرائىللار تەرىپىدىن سۈنۈلىدىغان ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىدىن
ئايرىپ چىقىلىپ، ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ »ئېگىز كۆتۈرگەن ھەدىيە«سى ھېسابلىنىپ، »كۆتۈرمە ھەدىيە«
بولىدۇ.■
29 ھارۇننىڭ مۇقەددەس كىيىملىرىگە كېيىن ئوغۇللىرى ۋارىسلىق قىلىدۇ. ئۇلار مەسىھلىنىپ، كاھىنلىققا
تەيىنلەنگەندە شۇ كىيىملەرنى كىيىشۇن.
30 ئوغۇللىرىنىڭ قايسىسى ئۇرنىنى بېسىپ كاھىن بولسا، جامائەت چېدىرىغا كىرىپ مۇقەددەس جاينىڭ
ئىچىدە خىزمەتكە كىرىشكەندە، بۇ كىيىملەرنى تۆدا يەتتە كۈن كىيىپ يۈرسۇن.
31 سەن كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقىغا ئاتالغان قوچقارنى ئېلىپ، ئۇنىڭ گۆشىنى مۇقەددەس جايدا پىشۇرغىن؛
□
32 ئاندىن ھارۇن ۋە ئوغۇللىرى قوچقارنىڭ گۆشى بىلەن سېۋەتتىكى نانلارنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىدا
يېسۇن؛ ■
33 ئۇلار تۆزلىرىنىڭ كاھىنلىققا تەيىنلىنىشىدە خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلىنغاندا كافارەتكە ئىشلىتىلگەن نەرسىلەرنى
يېسۇن، لېكىن بۇلار مۇقەددەس بولغاچقا، يات كىشى بۇنىڭدىن ھېچنېمىنى يېمىسۇن. □ ■
34 ئەگەر كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىق گۆشىدىن ياكى نادىن ئەتىگەنگە ئازراق ئېشىپ قالسا، ئېشىپ قالغانىنى ئوتتا
كۆيدۈرۈۋەت؛ بۇلار مۇقەددەس بولغاچقا، ھېچكىم ئۇنىڭدىن يېسە بولمايدۇ.
35 سەن شۇ تەرىقىدە ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى توغرىسىدا بۇيرۇغىنىمنىڭ ھەممىسىنى بەجا كەلتۈرۈپ، تۆدا يەتتە
كۈنگىچە ئۇلارنى كاھىنلىققا تىكلەش ۋەزىپىسىنى ئادا قىلغىن.
36 ھەر كۈنى كافارەت قىلىنىشقا گۈناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تورپاقنى سۇنغىن. قۇربانگاھنىڭ تۆزىنى
گۈناھتىن پاك قىلىشقا ئۇنىڭ ئۈچۈنمۇ كافارەت كەلتۈرگىن، مۇقەددەس قىلىنسۇن دەپ، ئۇنى زەيتۇن مېيى
بىلەن مەسىھلىگىن.
37 يەتتە كۈنگىچە سەن قۇربانگاھ ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈپ، ئۇنى مۇقەددەس قىلغىن. بۇنىڭ بىلەن ئۇ »ئەڭ
مۇقەددەس نەرسىلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ؛ ئۇنىڭغا تەگكەن ھەممە نەرسە مۇقەددەس ھېسابلىنىدۇ.□

كۈندىلىك قۇربانلىق توغرىسىدا

38 مانا، قۇربانگاھتا ھەمىشە سۈندىغانلىرىڭ مۇنۇلار: ـ ھەر كۈنى بىر ياشلىق ئىككى قوزا قۇربانلىق قىلىنسۇن. ■
39 بىرىنى ئەتىگەندە، يەنە بىرىنى گۈگۈمدا قۇربانلىق قىلىپ سۇنغىن. □
40 بىرىنچى قوزا بىلەن بىرگە زەيتۇن مېيىدىن بىر ھىننىڭ تۆتتىن بىرى ئىلەشتۈرۈلگەن بۇغداي ئۇندىن ئەفاھنىڭ ئوندىن
بىرى ۋە يەنە شاراب ھەدىيەسى سۈپىتىدە تۆتتىن بىر ھىن شاراب قۇشۇپ سۇنۇلسۇن. □

ھەدىيە. »كۆتۈرمە ھەدىيە« ئادەتتە قۇربانلىققا مەسۇل كاھىنغا تەۋە بولىدۇ.
■ **29:28** لاۋ. 31:7□34□ 1410:
□ **29:31** **»مۇقەددەس جاي«** ـ مۇشۇ يەردە ئىبادەت چېدىرنىڭ ھويلىسىنى كۆرسىتىدۇ »)لاۋ.» 31:8نى كۆرۈڭ.(**»پىشۇرغىن«** ـ ياكى »قايناتقىن.«
■ **29:32** لاۋ. 31:8□ 924:
□ **29:33** **»يات كىشى«** ـ مۇشۇ يەردە كاھىن بولمىغان كىشىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **29:33** لاۋ. 14:10□ مات. 412:
□ **29:37** **»بۇنىڭ بىلەن ئۇ »ئەڭ مۇقەددەس نەرسىلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ؛ ئۇنىڭغا تەگكەن ھەممە نەرسە مۇقەددەس ھېسابلىنىدۇ«** ـ مۇقەددەس چېدىرىدىكى بارلىق جابدۇقلار »ئەڭ مۇقەددەس« ۋە »مۇقەددەس« دەپ بۇلىنىدۇ. »ئەڭ مۇقەددەس« بولغانلارغا تەگكەنلەر شۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئالاھىدە »خۇدانىكى« دەپ ھېسابلىناتتى □29:30) »لاۋ.» 18:6، 27، »ئەز.» 20:46نىمۇ كۆرۈڭ.(ئادەتتە شۇنداق قىلغان كىشىلەر تۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنىشى كېرەك ئىدى؛ لېكىن پاناھ ئىزدىگەنلەر قۇربانگاھنىڭ مۇڭگۈزلىرىنى تۇتسا بولاتتى (»1□□□.» 50:1نى كۆرۈڭ.(
■ **29:38** چۈل. 328:
□ **29:39** **»گۈگۈمدا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىككى كەچ ئارىلىقىدا« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ ـ دېمەك، كۈن پېتىۋاتقان چاغدىن قاراڭغۇ چۈشكۈچە بولغان ئارىلىقتىكى ۋاقىت. □ **29:40** **»بىر ئەفاھ«** ـ تەخمىنەن 2 كۈزە ياكى 22 لىتر. بىر ھىن تەخمىنەن 3.6 لىتر.

41 ئىككىنچى قوزىنى گۈگۈمدا سۇنغىن؛ ئۇنى ئەتىگەنلىك قۇربانلىقىنىڭكىدەك، خۇشبۇي بولۇشى ئۈچۈن ئوت
ئارقىلىق پەرۋەردىگارغا ئاتالغان قۇربانلىق سۈپىتىدە ئاشلىق ھەدىيە ۋە شاراب ھەدىيە بىلەن قوشۇپ سۇنغىن.
42 شۇ تەرىقىدە بۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىق نەسىلدىن-نەسىلگە جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىدا پەرۋەردىگارنىڭ
ھۇزۇرىدا ئۇتۇقۇزۇلۇپ دائىملىق قۇربانلىق بولسۇن؛ مەن پەرۋەردىگار شۇ يەردە سىلەر بىلەن كۆرۈشۈپ، سەن
بىلەن سۆزلىشىمەن.
43 شۇنىڭدەك مەن شۇ يەردە ئىسرائىللار بىلەن ئۇچرىشىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇ جاي مېنىڭ شان-شەرىپىم بىلەن
مۇقەددەس قىلىنىدۇ.
44 مەن جامائەت چېدىرى بىلەن قۇربانگاھنى ئۆزۈمگە ئاتاپ مۇقەددەس قىلىمەن؛ ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىمۇ
ئۆزۈمگە كاھىنلىق خىزمىتىنە بولۇشقا ئايرىپ مۇقەددەس قىلىمەن.
45 شۇنداق قىلىپ مەن ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدا ماكان قىلىپ، ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن. ■
46 ئۇ ۋاقىتتا ئۇلار مېنىڭ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ماكان قىلىشىم ئۈچۈن ئۇلارنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن
خۇداسى پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىدۇ؛ مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگاردۇرمەن.

30

خۇشبۇيگاھ

1 سەن يەنە خۇشبۇي ياندۇرۇش ئۈچۈن بىر خۇشبۇيگاھنى ياساتقىن؛ ئۇنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن تەييارلىغىن. □ ■
2 ئۇ تۆت چاسا، ئۇزۇنلۇقى بىر گەز، كەڭلىكى بىر گەز، ئېگىزلىكى ئىككى گەز بولسۇن. ئۇنىڭ تۆت بۇرجىكىدىكى
مۈڭگۈزلەر ئۇنىڭ بىلەن بىر پۈتۈن قىلىپ ياسالسۇن.
3 سەن ئۇنى، يەنى ئۇنىڭ ئۈستىنى، تۆت تەرىپىنى ھەم مۈڭگۈزلىرىنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاتقىن؛ ئۇنىڭ ئۈستى
قىسمىنىڭ چۇرىسىگە ئالتۇندىن گىرۋەك چىقارغىن.
4 ئۇنىڭغا ئالتۇندىن ئىككى ھالقا ياساپ، ئۇنىڭ گىرۋىكىنىڭ ئاستىغا بېكىتكىن؛ ئۇلارنى ئىككى يېنىغا ئۈدۈلمۇئۈدۈل
بېكىتكىن. خۇشبۇيگاھنى كۆتۈرىدىغان ئىككى بالداقنى سېلىش ئۈچۈن بۇلارنى خۇشبۇيگاھنىڭ ئىككى تەرىپىگە
ئورۇنلاشتۇرغىن. □
5 بالداقلىرىنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياساپ، ئالتۇن بىلەن قاپلىغىن.
6 خۇشبۇيگاھنى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقىنىڭ ئۈدۈلىدىكى پەردىنىڭ سىرتىغا، يەنى مەن سەن بىلەن كۆرىشىدىغان
جاي بولغان ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقىنىڭ ئۈستىدىكى كافارەت تەختىنىڭ ئۈدۈلىغا قويغىن.
7 ھارۇن شۇنىڭ ئۈستىدە ئېسىل خۇشبۇي ئەتىرنى ياندۇرسۇن؛ ھەر كۈنى ئەتىگەنلىكى چىراغلارنى پەرلىگىلى
كەلگەندە، خۇشبۇيلارنى ياندۇرسۇن. ■
8 شۇنىڭدەك ھارۇن گۇگۈمدا چىراغلارنى تىزىپ ياققاندا، خۇشبۇي ياندۇرسۇن. شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا نەسىلدىن-نەسىلگە خۇشبۇي ھەمىشە ئۈچۈرۈلمەي يېنىق بولىدۇ.□
9 سىلەر ئۇنىڭ ئۈستىدە نە ھېچقانداق غەيرىي خۇشبۇي ياندۇرماڭلار، نە كۆيدۈرمە قۇربانلىق نە ئاشلىق ھەدىيە
سۇنماڭلار، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئۈستىگە ھېچقانداق شاراب ھەدىيىنى تۆكمەڭلار.

■ **29:45** مىس. 8:25□ لاۋ. 12:26□ زەب. 60:78□ زەك. 14:2□ 2 كور. 16:6□ ۋەھ. 321:
□ **30:1** »**خۇشبۇيگاھ**« ـ مۇناسىۋەتلىك سىخىمىنى كۆرۈڭ.
■ **30:1** مىس. 2537:
□ **30:4** »**ئىككى يېنىغا**« ـ ياكى »ئىككى بۇرجىكىگە.« مۇناسىۋەتلىك سىخىمىنى كۆرۈڭ.
■ **30:7** 1سام. 33:
□ **30:8** »**گۇگۈمدا**« ـ 7:12دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »**چىراغلارنى تىزىپ ياققاندا**« ـ چىراغلار دائىم يېنىق تۇرىدۇ، ئاساسەن ئۈچۈرۈلمەيدۇ
(20:27□) »لاۋ.« 2:24نى كۆرۈڭ.(مۇشۇ سۆز بەلكىم چىراغدانلىنىڭ ئۈستىدىكى يەتتە قەدەھنى بىر-بىرلەپ چۈشۈرۈپ، زەيتۇن مېيىنى قۇيۇپ ئاندىن
قايتىدىن ياندۇرۇشنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن.

10 ھەر يىلدا ھارۇن بىر قېتىم خۇشبۇيگاھنىڭ مۈڭگۈزلىرىگە كافارەت كەلتۈرسۇن؛ ھەر قېتىم كافارەت
كەلتۈرىدىغان گۈناھ قۇربانلىقىنىڭ قېنى بىلەن ئۇنىڭ ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرسۇن. نەسىلدىن-نەسىلگە شۇنداق
قىلىڭلار؛ بۇ خۇشبۇيگاھ پەرۋەردىگارغا »ئەڭ مۇقەددەس« ھېسابلىنىدىغان نەرسىلەرنىڭ قاتارىدىندۇر.

ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە تاپشۇرۇلىدىغان كافارەت پۇلى

11 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ
12 سەن ئىسرائىللارنىڭ سانىنى ئېنىقلاش ئۈچۈن ئۇلارنى سانىغىنىڭدا، ئۇلارنىڭ سانىلىشى ۋەجىدىن ئارىسىغا
بالا-يىتىپەت كەلمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇلارنى سانىغىنىڭدا ھەربىر ئادەم ئۆز جېنى ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا كافارەت
پۇلى تاپشۇرسۇن. □ ■
13 رويىخەتكە ئېلىنىپ، ساناقتىن ئۆتكەنلەرنىڭ ھەممىسى بېرىشى كېرەك بولغىنى شۇكى، ھەربىرى مۇقەددەس جايدىكى
شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە يېرىم شەكەل بەرسۇن)بىر شەكەل يىگىرمە گىراھقا باراۋەر كېلىدۇ.(بۇ يېرىم
شەكەل پەرۋەردىگارغا » كۆتۈرمە ھەدىيە« بولىدۇ. □ ■
14 رويىخەتكە ئېلىنىپ، ساناقتىن ئۆتكەنلەر، يەنى يىگىرمە ياش ياكى ئۇنىڭدىن چوڭلارنىڭ ھەربىرى پەرۋەردىگارغا
شۇ » كۆتۈرمە ھەدىيە«نى بەرسۇن.
15 ئۆز جېنىڭلارغا كافارەت كەلتۈرۈش ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا كۆتۈرمە ھەدىيە بەرگىنىڭلاردا باي كىشى يېرىم
شەكەلدىن ئارتۇق بەرمىسۇن، كەمبەغەل كىشىمۇ يېرىم شەكەلدىن كەم بەرمىسۇن.
16 سەن ئىسرائىللاردىن شۇ كافارەت پۇلىنى تاپشۇرۇپ ئېلىپ، جامائەت چېدىرىنىڭ خىزمىتىگە بېغىشلاپ
ئىشلەتكىن؛ ئۇ پۇل ئىسرائىللارغا پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا ئەسلەتمە سۈپىتىدە جېنىڭلارغا كافارەت كەلتۈرىدىغان
بولىدۇ.■

يۇيۇنۇش دېسىي، يەنى »پاكلىنىش دېسىي«

17 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ
18 سەن يۇيۇنۇشقا ئىشلىتىشكە مىستىن يوغان بىر داس ۋە ئۇنىڭغا مىستىن بىر تەگلىك ياساتقىن؛ ئۇنى جامائەت
چېدىرى بىلەن قۇربانگاھنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئىچىگە سۇ توشتۇرۇپ قويغىن.
19 ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئۇنىڭدىكى سۇ بىلەن پۇت-قوللىرىنى يۇيسۇن.
20 ئۇلار جامائەت چېدىرىغا كىرگەندە ئۆلەسلىكى ئۈچۈن سۇ بىلەن ئۆزىنى يۇيۇشى كېرەك؛ ئۇلار خىزمەت قىلىش
ئۈچۈن، قۇربانگاھقا يېقىن بېرىپ پەرۋەردىگارغا ئوت ئارقىلىق ئاتىلىدىغان قۇربانلىق سۈپىمىچى بولغىنىدىمۇ، شۇنداق
قىلسۇن.

□ 30:12 »ئۇلارنى سانىغىنىڭدا ھەربىر ئادەم ئۆز جېنى ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا كافارەت پۇلى تاپشۇرسۇن« ـ ئىبىشقا ساناقتىن ئۆتكۈزۈلۈش ۋەجىدىن كافارەت كەلتۈرۈشى كېرەك؟ خەلقنىڭ سانىنى ئېنىقلاشتىن ئىككى خىل گۈناھ پەيدا بولۇشى مۇمكىن: (1) ئىسرائىل خەلقى ئۆزلىرىنىڭ كۆپلۈكىنى بىلىپ، تەكەبىۋرلىشىپ كېتىشى مۇمكىن؛ (2) قېينىچىلىققا دۇچ كەلگەندە، ئۇلار خۇداغا تايانماي، بەلكى ئۆز كۈچ-قۇدرىتىگە تايىنىشى مۇمكىن ئىدى. ئىسرائىللاردىن بۇ پۇلنى ئېلىش ئۇلارغا ئۆزلىرىنىڭ گۈناھلىق تەبىئىتى توغرۇلۇق ئاگاھلاندۇرۇشتىن ئىبارەت ئىدى؛ دەرۋەقە بۇ پۇل مۇقەددەس چېدىردا ئۇلارغا كافارەت كەلتۈرۈشكە كاھىنلار تەرىپىدىن ئۆتكۈزۈلىدىغان خىزمەتتە ئىشلىتىلەتتى (16-□□□□□).
خۇدانىڭ بۇيرۇقى بولمىسا خەلقنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈشكە قەتئىي بولمايتتى)مەسىلەن، »1□□□.» 5-1:21نى كۆرۈڭ.(
■ 30:12 چۈل. 21:
□ 30:13 »مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە« ـ »شەكەل« كۆزىمىزنىڭ ئۆلچىمى بولۇپ، ئادەتتە 11.4 گرامغا باراۋەر بولۇشى مۇمكىن. »مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى« شۇبھىسىزكى، پۈتكۈل ئەل ئۈچۈن ئۆزگەرمەس ئۆلچەم بولسۇن دەپ، مۇقەددەس جايدا ساقلانغان مۇقىم بېكىتىلگەن بىرنەچچە خىل ئۆلچەم بىرلىكى بولسا كېرەك.■ 30:13 لاۋ. 25:27□ چۈل. 47:3□ ئەز. 1245:■ 30:16 مىس. 2538:

---

21 ئۇلار ئۆلمەسلىكى ئۈچۈن پۈت-قوللىرىنى يۇسۇن؛ بۇ ئىش ئۇلارغا، يەنى ئۆزى ۋە ئۇنىڭ نەسىللىرى ئۈچۈن
ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ.

ی

نگاه»

22 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ
23 سەن ھەممىدىن ئېسىل خۇشبۇي دورا-دەرمەكلەردىن تەييارلا، يەنى مۇرمەككى سۈيۇقلۇقىدىن بەش يۈز شەكەل،
دارچىندىن ئىككى يۈز ئەللىك شەكەل، ئېگىردىن ئىككى يۈز ئەللىك شەكەل، □
24 قوۋزاقدارچىندىن بەش يۈز شەكەل ئېلىپ)بۇ ئۆلچەملەر مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە
بولسۇن(ۋە زەيتۇن مېيىدىنمۇ بىر ھىن تەييارلا؛ □
25 بۇ دورا-دەرمەكلەر بىلەن مەسىھ قىلىش ئۈچۈن بىر مۇقەددەس ماي ـ ئەتىرچى چىقارغاندەك بىر خۇشبۇي
ماي چىقارغۇزغىن. بۇ »مۇقەددەس مەسىھلەش مېيى« بولىدۇ.
26 سەن ئۇنىڭ بىلەن جامائەت چېدىرىنى، ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقىنى،
27 شىرە ۋە ئۇنىڭ بارلىق قاچا-قۇچىلىرىنى، چىراغدان ۋە ئۇنىڭ ئەسۋابلىرىنى، خۇشبۇيگاھنى،
28 كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھى ۋە ئۇنىڭ ئەسۋابلىرىنى، يۇيۇنۇش دېسى ۋە ئۇنىڭ تەگلىكىنى مەسىھلىگىن؛
29 سەن شۇ تەرزدە ئۇلارنى »ئەڭ مۇقەددەس نەرسىلەر« قاتاردا مۇقەددەس قىلغىن. ئۇلارغا تەككەن ھەرقانداق
نەرسىمۇ »مۇقەددەس« ھېسابلىنىدۇ.□
30 ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى بولسا ماڭا كاھىنلىق خىزمەتتە بولۇشى ئۈچۈن مەسىھلەپ مۇقەددەس قىلغىن.
31 ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق ئېيتقىن: ـ بۇ ماي ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە ماڭا ئاتالغان مۇقەددەس مەسىھلەش
مېيى بولىدۇ.
32 ئۇنى ئادەمنىڭ بەدىنىگە قۇيسا بولمايدۇ؛ شۇنىڭدەك ئۇنىڭغا ئوخشايدىغان يا كى تەركىبى ئوخشىشىدىغان ھېچقانداق
مايلارنى ياسىماڭلار. ئۇ مۇقەددەس بولغىنى ئۈچۈن سىلەرگىمۇ مۇقەددەس بولۇشى كېرەك. □
33 كىمكى تەركىبى شۇنىڭغا ئوخشايدىغان ماي تەڭشىسە، يا كى ئۇنى ئېلىپ يات بىرسىگە سۈرسە، ئۇ ئۆز خەلقى
ئارىسىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.□

خۇشبۇي ياساش ئۇسۇلى

34 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ
سەن خۇشبۇي دورا-دەرمەكلەر، يەنى خۇشبۇي يېلىم، دېڭىز قۇلۇلىسى مېيى، ئاق دېۋىرقاي ۋە ساپ مەستىكى
تەييارلىغىن. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئوخشاش مىقداردا بولسۇن؛ □
35 خۇددى ئەتىرچى ماي چىقارغانغا ئوخشاش، ئۇلارنى تەڭشەپ خۇشبۇي ياسىغىن؛ ئۇ تۇزلانغان، ساپ ۋە
مۇقەددەس پۇراقلىق ئەتىر بولىدۇ.
36 سەن ئۇنىڭدىن ئازراق ئېلىپ، تالقاندەك ئوبدان ئېزىپ، جامائەت چېدىرىدىكى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقىنىڭ
ئۆدۈلىغا، يەنى مەن سىلەر بىلەن كۆرۈشىدىغان جاينىڭ ئالدىغا قويغىن. بۇ سىلەرگە پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »ئەڭ
مۇقەددەس نەرسىلەر« قاتاردا ھېسابلانسۇن.

□ **30:23 500» شەكەل«** ـ تەخمىنەن 6 كىلوگرام.
□ **30:24 »بىر ھىن«** ـ تەخمىنەن 3.6 لىتر.
□ **30:29 »ئەڭ مۇقەددەس نەرسىلەر« ۋە »مۇقەددەس«** ـ مۇقەددەس چېدىردىكى بارلىق جايدۇقلار »ئەڭ مۇقەددەس« ۋە »مۇقەددەس« دەپ بۆلىنىدۇ. »ئەڭ مۇقەددەس« بولغانلارغا تەككەنلەر شۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئالاھىدە »خۇدانىڭكى« دەپ ھېسابلىنىتى (29:30□) »لاۋ.» 18:6، 27، »ئەز.» 20:46نىمۇ كۆرۈڭ.(
□ **30:32 »ئادەمنىڭ بەدىنىگە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئادەمنىڭ ئەتلىرىگە.« **»مۇقەددەس مەسىھلەش مېيى** ئادەمنىڭ بەدىنىگە قۇيسا بولمايدۇ« ـ بەزى ئالىملار بۇنى »كاھىنلاردىن باشقىلارغا قۇيسا بولمايدۇ« دەپ چۈشىنىدۇ. لېكىن »زەبۇر» 2:132 گە قارىغاندا، مەسىھلەش مېيى كاھىنلارنى مەسىھلەپ قۇيۇلغاندا ئۇلارنىڭ بەدىنىگە تەگمەي، بەلكى باش كىيىمىدىن ئېقىپ ساقالدىن ئۆتۈپ كىيىم-كېچەكلىرىگە چۈشەتتى.
□ **30:33 »كىمكى... يات بىرسىگە سۈرسە،...»** ـ دېمەك، كاھىنلاردىن باشقىلارنىڭ ئۇسىتىگە. **»ئۇ ئۆز خەلقى ئارىسىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ 12:19دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ **30:34 »دېڭىز قۇلۇلىسى مېيى«** ـ يا كى »ئونىقا« يا كى نامەلۇم بىرخىل ئۆسۈملۈكنىڭ يېلىمى. **»ئاق دېۋىرقاي«** ـ يا كى »گالبانۇم.« بۇنىڭ پۇرىقى ئاچچىق بولسىمۇ، دورىلارغا ئىلەشتۈرۈلگەندە ئۇلارنىڭ كۆيۈش ۋاقتىنى ئۇزارتىدۇ ۋە ئۇلارنى تېخىمۇ خۇش پۇراقلىق قىلىدۇ.

37 سىلەر ياسىغان بۇ خۇشبۇيىنىڭ رېتسىپى بىلەن تۆزۈكلارغىمۇ ئوخشاش بىر خۇشبۇيىنى ياسىۋالساڭلار بولمايدۇ.
ئۇ ساڭا نىسبەتەن ئېيتقاندا پەرۋەردىگارغا خاس قىلىنغان مۇقەددەس بولىدۇ.
38 كىمكى ئۇنىڭ پۇرىقىنى پۇراپ ھۇزۇرلىنىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان ھەرقانداق بىر خۇشبۇيىنى ياسىسا، ئۇ ئۆز خەلقى ئارىسىدىن ئۆزۈپ تاشلانىدۇ.

31

ئىبادەت جايىنى ياسىغۇچى ئۈستىلارنىڭ تاللىنىشى

1 پەرۋەردىگار خۇدا مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ
2 مانا، مەن ئۆزۈم يەھۇدا قەبىلىسىدىن بولغان خۇرنىڭ نەۋرىسى، ئۇرنىڭ ئوغلى بەزالەلنى ئىسمىنى ئاتاپ چاقىردىم؛ ■ □
3 ئۇنى خۇدانىڭ روھى بىلەن تولدۇرۇپ، ئۇنىڭغا دانالىق، ئەقىل-پاراسەت، ئىلىم-ھېكمەت ئىگىلىتىپ، ئۇنى ھەرتۈرلۈك ئىشنى قىلىشقا قابىلىيەتلىك قىلىپ،
4 تورلۇك-تورلۇك ھۈنەرلەرنى قىلالايدىغان، يەنى ئالتۇن، كۈمۈش ۋە مىس ئىشلىرىنى قىلالايدىغان،
5 ياقۇتلارنى كېسىپ-ئويالايدىغان، ئۇلارنى زىننەت بۇيۇملىرىغا ئورنىتالايدىغان، ياغاچلارغا نەقىش چىقىرالايدىغان، ھەرخىل ھۈنەر ئىشلىرىنى قاملاشتۇرالايدىغان قىلدىم.
6 شۇنىڭدەك مانا، مەن يەنە دان قەبىلىسىدىن ئاھىساماقنىڭ ئوغلى ئوھولىيابنى ئۇنىڭغا يارىدەمچىلىككە تەيىنلىدىم، شۇنداقلا مەن ساڭا بۇيرۇغان ھەممە نەرسىلەرنى ياسىسۇن دەپ، بارلىق پەم-پاراسەتلىك كىشىلەرنىڭ كۆڭلىگە تېخىمۇ ئەقىل-پاراسەت ئاتا قىلدىم؛
7 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار جامائەت چېدىرىنى، ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقىنى، ئۇنىڭ ئۈستىدىكى كافارەت تەختىنى، چېدىرنىڭ ھەممە ئەسۋابلىرىنى،
8 شىرە بىلەن ئۇنىڭ قاچا-قۇچىلىرىنى، ساپ ئالتۇندىن ياسىلىدىغان چىراغدان بىلەن ئۇنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى، خۇشبۇيگاھنى،
9 كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھى بىلەن ئۇنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى، يۇيۇش دېسى بىلەن ئۇنىڭ تەگلىكىنى ياسىيالايدىغان،
10 خىزمەت كىيىملىرى، يەنى كاھىنلىق خىزمىتىدە كىيىلىدىغان، ھارۇن كاھىننىڭ مۇقەددەس كىيىملىرى ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ كاھىنلىق كىيىملىرىنى توقۇيالايدىغان، □
11 مەسىلەش مېيى ۋە مۇقەددەس جايغا تەييارلىنىدىغان ئېسىل دورا-دەرمەكلەردىن خۇشبۇيىنى ياسىيالايدىغان بولدى. مەن ساڭا ئەمر قىلغىنىم بويىچە ئۇلار بارلىق ئىشنى بەجا كەلتۈرىدۇ.

شابات كۈنى، يەنى »دەم ئېلىش كۈنى«نى تۇتۇش كېرەك

12 پەرۋەردىگار مۇساغا ئەمر قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
13 سەن ئىسرائىللارغا ئەمر قىلىپ ئۇلارغا: ـ »سىلەر مېنىڭ شابات كۈنلىرىمنى چوقۇم تۇتۇڭلار؛ چۈنكى بۇلار سىلەرنىڭ ئۆزۈڭلارنى پاك-مۇقەددەس قىلغۇچىنىڭ مەن پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن مەن بىلەن سىلەرنىڭ ئوتتۇرا ئالدىدىكى بىر نىشانە-بەلگە بولىدۇ.

□ 31:2 **»ئىسمىنى ئاتاپ چاقىردىم«** ـ مۇشۇ سۆزلەر خۇدانىڭ مەلۇم بىر كىشىنى مەلۇم مۇھىم بىر ئىش ئۈچۈن ئالاھىدە تاللاپ چاقىرغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »يەش.» 3:45، 4نى كۆرۈڭ.
»بەزالەل« ـ مەنىسى »خۇدانىڭ سايىسىدە« ياكى »خۇدانىڭ باشپاناھىدا.« ■ 31:2 مىس. 30:35□ 1تار. 202: □ 31:10 **»خىزمەت كىيىملىرى«** ـ ياكى »كاھىنلىق خىزمەت كىيىملىرى.«

14 شابات كۈنى سىلەرگە مۇقەددەس قىلىپ بېكىتىلگىنى ئۈچۈن، ئۇنى تۈتۈڭلار؛ كىمكى ئۇنى بۇزسا، تۆلۈم
جازاسىغا تارتىلمىسا بولمايدۇ؛ بەرھەق، كىمكى ئۇ كۈنىدە ھەرقانداق ئىشنى قىلسا، ئۆز خەلقى ئارىسىدىن ئۈزۈپ
تاشلانىدۇ. ■
15 ئالتە كۈن ئىچىدە ئىش قىلىنىدۇ؛ لېكىن يەتتىنچى كۈنى پەرۋەردىگارغا ئاتالغان مۇقەددەس كۈن بولۇپ، ئارام
ئالدىغان شابات كۈنى بولىدۇ؛ كىمكى شابات كۈنىدە بىرەر ئىش قىلسا، تۆلۈم جازاسىغا تارتىلمىسا بولمايدۇ.
16 ئىسرائىللار شابات كۈنىنى تۈتۈشنى كېرەك؛ ئۇلار ئەبەدىي ئەھدە سۈپىتىدە ئۇنى ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە تۇتسۇن.
17 بۇ مەن بىلەن ئىسرائىللارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئەبەدىي بىر نىشانە-بەلگە بولىدۇ؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئالتە كۈن ئىچىدە
ئاسمان بىلەن زېمىننى يارىتىپ، يەتتىنچى كۈنىدە ئارام ئېلىپ راھەت تاپقانىدى«، ـ دېگىن.■
18 خۇدا سىناي تېغىدا مۇساغا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئىككى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق تاختىيىنى ئۇنىڭغا
تاپشۇردى. تاختايلار تاشتىن بولۇپ، سۆزلەر خۇدانىڭ بارمىقى بىلەن ئۇلارغا پۈتۈلگەنىدى.■

32

ئالتۇن موزايغا چوقۇنۇش گۇناھى

1 خەلق مۇسانىڭ تاغدىن چۈشمەي ھايال بولۇپ قالغىنىنى كۆرۈپ، ھارۇننىڭ قېشىغا يىغىلىپ ئۇنىڭغا: ـ سەن
قوپۇپ، بىزگە ئالدىمىزدا يول باشلاپ ماڭىدىغان بىر ئىلاھ ياساپ بەرگىن! چۈنكى بىزنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ
كەلگەن مۇسا دېگەن ھېلىقى كىشىگە نېمە بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلمەيمىز، ـ دېيىشتى.■
2 ھارۇن ئۇلارغا: ـ خوتۇنلىرىڭلار بىلەن ئوغۇل-قىزلىرىڭلارنىڭ قۇلاقلىرىدىكى ئالتۇن زىرە ھالقىلارنى چىقىرىپ،
مېنىڭ قېشىمغا ئېلىپ كېلىڭلار، دېدى.
3 شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل خەلق ئۆز قۇلاقلىرىدىكى ئالتۇن زىرە ھالقىلارنى چىقىرىپ ھارۇننىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدى.
4 ئۇ بۇلارنى ئۇلارنىڭ قولىدىن ئېلىپ، ئىسكىنە بىلەن قۇيما بىر موزاينى ياساتقۇزدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار: ـ ئەي
ئىسرائىل، سېنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن خۇدايىڭلار مانا بۇدۇر! ـ دېيىشتى.
5 ھارۇن ئۇنى كۆرۈپ ئۇنىڭ ئالدىدا بىر قۇربانگاھنى ياسىتىپ ئاندىن: »ئەتە پەرۋەردىگار ئۈچۈن بىر ھېيت
ئوتكۈزۈلىدۇ«، دەپ ئېلان قىلدى.
6 ئەتىسى ئۇلار سەھەر قوپۇپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى سۇنۇپ، ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنىمۇ كەلتۈردى؛ ئاندىن
خالايىق ئولتۇرۇپ يەپ-ئىچىشتى، قوپۇپ ئەيش-ئىشرەت قىلىشتى.□ ■
7 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ ئورنۇڭدىن تۇر، تېزدىن پەسكە چۈشكىن! چۈنكى سەن مىسىر زېمىنىدىن
چىقىرىپ كەلگەن خەلقىڭ بۇزۇقچىلىققا بېرىلىپ كەتتى. ■
8 مەن ئۇلارغا بۇيرۇغان يولدىن شۇنچە تېزلا چەتنەپ، ئۆزلىرى ئۈچۈن بىر قۇيما موزاينى ياساپ، ئۇنىڭغا
چوقۇنۇپ قۇربانلىق كەلتۈرۈشتى ھەمدە: »ئەي ئىسرائىل، سېنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن خۇدايىڭ
مانا شۇدۇر«!، دېيىشتى، ـ دېدى.■

■ 31:14 مىس. 8:20□ قان. 12:5□ ئەز. 1220: ■ 31:17 يار. 31:1□ 2□2: 3؛ مىس. 1120: ■ 31:18 مىس. 1632: ■ 32:1
روس. 407: □ 32:6 »قوپۇپ ئەيش-ئىشرەت قىلىشتى« ـ ياكى »قوپۇپ ۋىسىۋل ئوينىغلى تۇردى.« ■ 32:6 1كور. 710: ■ 32:7 قان.
532: ■ 32:8 1پاد. 2812:

9 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ مانا، بۇ خەلقنى كۆرۈپ قويدۇم، مانا، ئۇلار دەرۋەقە بوينى قاتتىق بىر خەلقتۇر. ■

10 ئەمدى مېنى توسما، مەن غەزەپ ئوتۇمنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى يۇتۇۋېتىمەن؛ ئاندىن سېنى ئۇلۇغ بىر ئەل قىلىمەن، ـ دېدى.□

11 لېكىن مۇسا خۇداسى پەرۋەردىگاردىن تۇتۇنۇپ ئىلتىجا قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ ئەي پەرۋەردىگار، نېمىشقا سەن غەزەپ ئوتۇڭنى تۇزۇڭ زور قۇدرەت ۋە كۈچلۈك قول بىلەن مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن خەلقىڭنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىسەن؟ ■

12 مىسىرلىقلار مازاق قىلىپ: ـ ئۇلارنىڭ بېشىغا بالا چۈشۈرۈش ئۈچۈن، ئۇلارنى تاغلارنىڭ ئۈستىدە ئۆلتۈرۈپ يەر يۈزىدىن يوقىتىش ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ خۇداسى ئۇلارنى ئېلىپ كەتتى، ـ دېيىشىڭىزمۇ؟ تۇز ئوتلۇق غەزىپىڭدىن يېنىپ، تۇز خەلقىڭگە بالا يېتىپەت كەلتۈرۈش نىيىتىڭدىن يانغايسەن! ■

13 تۇز قۇللىرىڭ ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ئىسرائىلنى ياد قىلغىن؛ سەن ئۇلارغا قەسەم بىلەن ۋەدە قىلىپ: »نەسلىڭلارنى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك ئاۋۇتىمەن، تۇزۇم ئۈنىڭ توغرىسىدا سۆزلىگەن مۇشۇ زېمىننىڭ ھەممىسىنى نەسلىڭلارغا بېرىمەن، ئۇلار ئۈنىڭغا مەڭگۈ ئىگىدارچىلىق قىلىدىغان بولىدۇ« دېگەندىڭغۇ، ـ دېدى.□ ■

14 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار تۇز خەلقىنىڭ ئۈستىگە: »بالا يېتىپەت چۈشۈرىمەن« دېگەن نىيىتىدىن ياندى.

15 مۇسا كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئىككى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق تاختىيىنى قولىغا ئېلىپ تاغدىن چۈشتى. تاختايلارنىڭ ئىككى تەرىپىگە سۆزلەر پۈتۈلگەندى؛ تۇ يۈزىگىمۇ، بۇ يۈزىگىمۇ پۈتۈكلۈك ئىدى.

16 بۇ تاختايلار بولسا خۇدانىڭ ئۈزىنىڭ ياسىغىنى، پۈتۈلگەنلىرى بولسا خۇدانىڭ ئۈزىنىڭ پۈتكىنى ئىدى، تۇ تاختايلارغا ئويۇلغانىدى.■

17 يەشۇئا خەلقىنىڭ كۈتۈرگەن چۇقان-سۈرەنلىرىنى، ۋارقىراشلىرىنى ئاڭلاپ مۇساغا: ـ چېدىرگاھدىن جەڭنىڭ ختابى چىقىۋاتىدۇ، دېدى.

18 لېكىن تۇ جاۋاب بېرىپ: ـ ئاڭلىنىۋاتقان ئاۋاز نە نۇسرەت تەنتەنىسى ئەمەس، نە مەغلۇبىيەتنىڭ پەريادى ئەمەس، بەلكى ناخشا-كۈي ساداسى! ـ دېدى.

19 مۇسا چېدىرگاھىغا يېقىن كېلىپ، موزايىنى ۋە جامائەتنىڭ ئۈسىسۈلغا چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ شۇنداق دەرغەزەپ بولدىكى، تاختايلارنى قولىدىن تاشلاپ تاغنىڭ تۈۋىدە چېقىۋەتتى. ■

20 ئاندىن ئۇلار ياسىغان موزايىنى ئوتقا سېلىپ كۆيدۈرۈپ، ئۇنى يانچىپ كۈكۈم-تالقان قىلىپ، سۇ ئۈستىگە چېچىپ ئىسرائىللارنى ئىچىشكە مەجبۇرلىدى.■

21 ئاندىن مۇسا ھارۇنغا: سەن ئۇلارنى شۇنچە ئېغىر گۇناھقا پاتقۇزغۇدەك، مۇشۇ خەلق ساڭا نېمە قىلدى؟ ـ دېدى.

22 ھارۇن جاۋاب بېرىپ: ـ خوجامنىڭ غەزەپ-ئاچچىقى تۇتاشمىغاي! بۇ خەلقنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى، ئۇلارنىڭ زەزىللىككە مايىل ئىكەنلىكىنى ئۇبدان بىلىسەن. ■

23 ئۇلار ماڭا: ـ »بىزگە ئالدىمىزدا يول باشلاپ ماڭىدىغان بىر ئىلاھنى ياساپ بەرگىن؛ چۈنكى بىزنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن مۇسا دېگەن شۇ ئادەمگە نېمە بولغىنىنى بىلمەيمىز«، دېدى.

■ **32:9** مىس. 3:33□ قان. 6:9□13□ يەش. 4:48□ يەر. 3:5□ ھوش. 164: □ **32:10** »مېنى توسما« ـ ياكى »مېنى قويۇپ بەر.«
■ **32:11** زەب. 106:19-23: ■ **32:12** چۈل. 14:13-19: □ **32:13** ...» ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ئىسرائىلنى ياد قىلغىن« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولسۇنكى، ياقۇپنىڭ ئىككىنچى ئىسمى »ئىسرائىل« ئىدى. ■ **32:13** يار. 7:12□ 15:13□ 18:15□ 4:26□ 13:28□ قان. 434:
■ **32:16** مىس. 18:31□ قان. 109: ■ **32:19** قان. 179: ■ **32:20** قان. 219: ■ **32:22** 1يۇھ. 195:

24 مەن ئۇلارغا: »كىمدە ئالتۇن بولسا شۇنى چىقىرىپ بەرسۇن« دېسەم، ئۇلار ماڭا تاپشۇرۇپ بەردى؛ مەن
ئۇنى ئوتقا تاشلىۋىدىم، مانا، بۇ موزاي چىقتى، ـ دېدى.□
25 مۇسا خەلقنىڭ قانداقسىگە تىزگىنسىز بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆردى؛ چۈنكى ھارۇن ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنىڭ
ئالدىدا مەسخىرە ئوييىكتى بولۇشقا ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتكەنىدى.
26 مۇسا چېدىرگاھنىڭ كىرىش ئېغىزىغا بېرىپ، شۇ يەردە تۇرۇپ: ـ كىمكى پەرۋەردىگارنىڭ تەرىپىدە بولسا
مېنىڭ يېنىمغا كەلسۇن! ـ دېدى. شۇنى دېۋىدى، لاۋىيلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ قېشىغا يىغىلدى.
27 ئۇ ئۇلارغا: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »ھەربىر كىشى ئۆز قىلىچىنى يانپىشىغا
ئېسىپ، چېدىرگاھنىڭ ئېچىگە كىرىپ، بۇ چېتىدىن ئۇ چېتىگىچە كېزىپ يۈرۈپ، ھەربىرى ئۆز قېرىندىشىنى، ئۆز
دوست-بۇرادىرىنى، ئۆز قوشنىسىنى ئۆلتۈرسۇن«! ـ دېدى.□
28 شۇنىڭ بىلەن لاۋىيلار مۇسانىڭ بۇيرۇغىنى بويىچە ئىش كۆردى؛ شۇ كۈنى خەلقنىڭ ئېچىدىن ئۈچ مىڭ كىشى
ئۆلتۈرۈلدى.
29 ئاندىن مۇسا: ـ ھەربىرىڭلار بۈگۈن ئۆزۈڭلارنى پەرۋەردىگارغا خاس بولۇشقا ئاتىدىڭلار، چۈنكى ھەربىرىڭلار
ھەتتا ئۆز ئوغلۇڭلار ھەم قېرىندىشىڭلارنىمۇ ئايىمىدىڭلار، شۇنىڭ بىلەن بۈگۈن بەخت-بەركەتنى ئۈستۈڭلارغا
چۈشۈردۈڭلار، دېدى.□
30 ئەتىسى مۇسا خەلققە سۆز قىلىپ: ـ سىلەر دەرۋەقە ناھايىتى ئېغىر بىر گۇناھ سادىر قىلدىڭلار. ئەمدى مانا،
مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا چىقىمەن؛ گۇناھىڭلار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرەلەيمەنمىكەن، ـ دېدى.
31 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا يېنىپ بېرىپ: ـ ھەي...! بۇ خەلق دەرۋەقە ئېغىر بىر گۇناھ سادىر
قىلىپ، ئۆزلىرىگە ئالتۇندىن ئىلاھلارنى ياسىپتۇ!
32 لېكىن ئەمدى سەن ئۇلارنىڭ گۇناھىنى ئەپۇ قىلىشقا ئۇنىغايسەن...، ئۇنىمىساڭ، ئىسىمىنى ئۆزۈڭ يازغان
دەپتىرىڭدىن ئۆچۈرۈۋەتكىن! ـ دېدى.
33 پەرۋەردىگار مۇساغا جاۋاب بېرىپ: ـ كىمكى مېنىڭ ئالدىمدا گۇناھ قىلغان بولسا، ئۇنىڭ ئېتىنى ئۆز دەپتىرىمدىن
ئۆچۈرۈۋېتىمەن.
34 ئەمدى سەن بېرىپ، مەن ساڭا ئېيتقان جايغا خەلقنى باشلاپ بارغىن. مانا، مېنىڭ پەرىشتەم ئالدىڭدا ماڭىدۇ.
لېكىن ئۇلارغا جازا بېرىدىغان كۈنۈم كەلگەندە، ئۇلارغا گۇناھى ئۈچۈن جازا بېرىمەن، دېدى.□
35 بۇ سۆزدىن كېيىن پەرۋەردىگار خەلقنىڭ ھارۇننىڭ قولى بىلەن موزايىنى قۇيدۇرۇپ ياساتقىنى ئۈچۈن ئۇلارنى
ۋابا بىلەن جازالىدى.

33

پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللارنى سىناي تېغىدىن كېتىشكە بۇيرۇشى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ سەن ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، ئۆزۈڭ مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ كەلگەن خەلق
بىلەن بىللە مۇشۇ يەردىن كېتىپ: »مەن سېنىڭ نەسلىڭگە ئۇنى بېرىمەن« دەپ قەسەم قىلىپ ئىبراھىمغا، ئىسھاققا
ۋە ياقۇپقا ۋەدە قىلغان زېمىنىغا بارغىن. ■

□ 32:24 **»چىقىرىپ بەرسۇن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆزۈپ بەرسۇن.«
□ 32:27 **»بۇ چېتىدىن ئۇ چېتىگىچە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇ كىرىش ئېغىزىدىن ئۇ كىرىش ئېغىزىغا.«
□ 32:29 **»پەرۋەردىگارغا خاس بولۇشقا ئاتىدىڭلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگار ئۈچۈن قوللىرىڭلارنى تولدۇرۇڭلار« ـ دېمەك، ئۇلار ئۆزلىرىنى ئۆزىنىڭ خىزمىتىگە بېغىشلىدى.
□ 32:34 **»ئۇلارغا جازا بېرىدىغان كۈنۈم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئۇلارنى يوقلىغان كۈندە.« »خۇدانىڭ يوقلىشى« ـ ئۇ يېقىن كېلىپ جازاسىنى چۈشۈرىدۇ ياكى بولمىسا بەخت-بەركىتنى كەلتۈرىدۇ. »تەبرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ 33:1 يار. 7:12□ 4:26□ 1328:

2 شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ ئالدىڭدا بىر پەرىشتە ئەۋەتىپ، قانائانىي، ئامورىي، ھىتتىي، پەرىززىيلەرنى، ھىۋىي بىلەن
يەبۇسىيلارنى ھەيدەپ چىقىرىپ، □
3 سېنى سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان زېمىنغا كەلتۈرىمەن. چۈنكى سىلەر بوينى قاتتىق بىر خەلق بولغاچقا،
يولدا سىلەرنى ھالاك قىلمۇەتمەسلىكىم ئۈچۈن، تۆزۈم سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بولۇپ، شۇ زېمىنغا بىللە چىقمايمەن، ـ
دېدى.□ ■
4 خالايىق بۇ قاتتىق سۆزنى ئاڭلاپ، قايغۇغا چۆمۈپ ھېچقايىسىسى تۆز زىبۇ-زىننەتلىرىنى تاقىمىدى.
5 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: ـ سەن بېرىپ ئىسرائىللارغا: »پەرۋەردىگار: ـ سىلەر بوينى قاتتىق
بىر خەلق ئىكەنسىلەر؛ ئەگەر مەن پەرۋەردىگار ئاراڭلارغا چىقىپ بىر دەقىقىلا تۇرسام، سىلەرنى يوقىتىۋەتكەن
بولاتتىم. ئەمدى سىلەر تۆزۈڭلاردىكى زىبۇ-زىننەتلەرنى ئېلىۋېتىڭلار؛ شۇ چاغدا مەن سىلەرگە نېمە قىلىدىغىنىمنى
بىلىمەن، دېدى«، دەپ ئېيتقىن، ـ دېگەنىدى.
6 شۇڭا ئىسرائىللار ھورەب تېغىدىن ئايرىلىپلا زىبۇ-زىننەتلىرىنى تۆزلىرىدىن ئېلىۋەتتى.□

» كۆرۈشۈش چېدىرى«

7 شۇنىڭ بىلەن مۇسا تۆز چېدىرىنى ئېلىپ، ئۇنى چېدىرگاھنىڭ سىرتىدا، چېدىرگاھدىن نېرىراق بىر جايغا تىكىپ،
ئۇنى »كۆرۈشۈش چېدىرى« دەپ ئاتىدى. كىمكى پەرۋەردىگارنى ئىزدەپ، يول سورىماقچى بولسا چېدىرگاھنىڭ
سىرتىدىكى »كۆرۈشۈش چېدىرى«غا باراتتى. □
8 شۇنداق بولاتتىكى، ھەر قېتىم مۇسا چېدىرغا چىقسا، پۈتكۈل خالايىق قوپۇپ، ھەربىرى تۆز چېدىرىنىڭ ئىشىكىدە
تۇرە تۇرۇپ، مۇسا چېدىرغا كىرىپ بولغۇچە ئۇنىڭ كەينىدىن قارىشىپ تۇراتتى.
9 ئاندىن مۇسا ھەر قېتىم چېدىرغا كىرىپ كەتسە شۇنداق بولاتتىكى، بۇلۇت تۇۋرۇكى چۈشۈپ، چېدىرنىڭ كىرىش
ئېغىزىدا توختايىتى؛ شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن سۆزلىشەتتى. □
10 پۈتكۈل خالايىق بۇلۇت تۇۋرۇكىنىڭ جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىدا توختىغىنىنى كۆرەتتى؛ ئۇنى
كۆرگىنىدە خەلقىنىڭ ھەممىسى قوپۇپ، ھەربىرى تۆز چېدىرىنىڭ ئىشىكىدە تۇرۇپ سەجدە قىلىشاتتى.
11 شۇ چاغلاردا پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن كىشىلەر تۆز دوست-بۇرادىرى بىلەن سۆزلەشكەندەك، يۈزمۇيۈز
سۆزلىشەتتى. ئاندىن مۇسا چېدىرگاھقا يېنىپ كېلەتتى؛ لېكىن ئۇنىڭ خىزمەتكارى بولغان نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا
دېگەن ياش يىگىت چېدىرنىڭ ئىچىدىن چىقمايتتى.

□ 33:2 »سېنىڭ ئالدىڭدا بىر پەرىشتە ئەۋەتىپ، ...« ـ شۈپھىسىزكى، 34:32دە تىلغا ئېلىنغان پەرىشتە.

□ 33:3 »تۆزۈم سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بولۇپ، شۇ زېمىنغا بىللە چىقمايمەن« ـ دېمەك، خۇدا تۆزى »مۇقەددەس چېدىر«نى ماكان قىلىپ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرىماي، ئۇلار بىلەن بىللە بارمايدۇ؛ تۆز ئورنىغا ئۇلار بىلەن بىللە بېرىشقا »تۆز پەرىشتەم«نى ئەۋەتىدۇ. ئەمەلىيەتتە »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« پەرۋەردىگارنىڭ تۆز ھۇزۇرىغا باراۋەر ئىدى؛ لېكىن مۇسا پەيغەمبەر ۋە خەلق بۇ نۇقتىنى تېخى چۈشىنەمەيتتى (4-□□□□□□□ كۆرۈڭ). □2:3-3 ئىزاھات ۋە »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.

■ 33:3 مىس. 9:32□ قان. 139:

□ 33:6 »شۇڭا ئىسرائىللار ... زىبۇ-زىننەتلىرىنى تۆزلىرىدىن ئېلىۋەتتى« ـ ياكى »شۇنىڭ بىلەن، ئىسرائىللار ھورەب)سىناي(تېغىدىن ئايرىلغاندىن تارتىپ، زىننەت بۇيۇملارنى زادى تاقىمىدى.«

□ 33:7 »مۇسا تۆز چېدىرىنى ئېلىپ، ...« ـ ياكى »مۇسا چېدىرنى ئېلىپ، ...«. بىزنىڭچە »مۇقەددەس چېدىر« تېخى ياسالمىغاندى. »كۆرۈشۈش چېدىرى« ـ چوڭ مۇقەددەس چېدىر ياسالغاندىن كېيىن ئۇمۇ »كۆرۈشۈش چېدىرى« ياكى »جامائەت چېدىرى« دەپ ئاتىلىدۇ. »كىمكى پەرۋەردىگارنى ئىزدەپ، يول سورىماقچى بولسا چېدىرگاھنىڭ سىرتىدىكى »كۆرۈشۈش چېدىرى«غا باراتتى« ـ خۇدانىڭ 3- ۋە 5-ئايەتتىكى سۆزىگە قارىغاندا، مۇسا: »خۇدا ئەمدى ئارىمىزدا، يەنى چېدىرگاھ ئوتتۇرىسىدىكى »مۇقەددەس چېدىر«دا تۇرماقچى ئەمەس؛ شۇڭا چېدىرنى ياسىغىنىمىز بىكار بولىدۇ، خۇدا ئۇنىڭدا بەربىر تۇرمايدۇ« ـ دەپ ئويلىغان بولسا كېرەك. شۇڭا خۇدا بىلەن سۆزلىشىش ئۈچۈن ئۇ چېدىرنىڭ ئورنىدا چېدىرگاھنىڭ سىرتىدا تۆز چېدىرىنى تىككەن.

□ 33:9 »بۇلۇت تۇۋرۇكى چۈشۈپ، ... توختايىتى؛ شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن سۆزلىشەتتى« ـ دېمەك، خۇدانىڭ ھۇزۇرى بۇلۇت تۇۋرۇكىدە تۇراتتى.

مۇسانىڭ پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرۈشى

12 مۇسا پەرۋەردىگارغا مۇنداق دېدى: ـ مانا، سەن دائىم ماڭا: »بۇ خەلقنى ئېلىپ چىققىن« دەپ كەلدىڭ،
لېكىن تۆزۈڭ ماڭا: »مەن سېنى ئىسمىڭنى بىلىپ تونۇيمەن«، ۋە شۇنىڭدەك »نەزىرىم ئالدىدا ئلتىپات تاپتىڭ«
دېگەن بولسا ئۆز، سەن مېنىڭ بىلەن بىرگە كىمنى ئەۋەتىدىغىنىڭنى ماڭا ئايان قىلمىدىڭ. □
13 ئەگەر مەن راستتىنلا نەزىرىڭدە ئلتىپات تاپقان بولسام، تۆزۈمنىڭ سېنى تونۇشۇم ئۈچۈن، نەزىرىڭدە ئلتىپات
تېپىۋېرىشىم ئۈچۈن ماڭا تۆز يولۇڭنى ئايان قىلغايسەن، مانا، بۇ خەلقنىڭ تۆز خەلقىڭ بولغىنىنى نەزىرىڭدە تۇتقايسەن!
ـ دېدى.
14 ئۇ جاۋاب بېرىپ: مەن تۆزۈم سەن بىلله بىلله بېرىپ، ساڭا ئارام ئاتا قىلمەن، ـ دېدى.□
15 مۇسا ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ ئەگەر سەن تۆزۈڭ بىز بىلەن بىلله ماڭمىساڭ، بىزنى بۇ يەردىن چىقارمىغايسەن،
16 چۈنكى، مەن ۋە خەلقىڭ نەزىرىڭدە ئلتىپات تاپقىنىمىز نېمىدىن بىلىنىدۇ؟ ئەجەبا، تۆزۈڭنىڭ بىز بىلەن
بىلله ماڭغىنىڭدىن بىلىنمەمدۇ؟ شۇ سەۋەبتىن مەن ۋە خەلقىڭ يەر يۈزىدىكى ھەربىر تائىپىلەردىن ئالاھىدە
پەرقلەنمەمدۇق؟! ـ دېدى.■
17 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ مۇشۇ ئلتىجايىڭنىمۇ ئىجابەت قىلىمەن، چۈنكى سەن نەزىرىمدە ئلتىپات تاپتىڭ ۋە مەن
سېنى ئىسمىڭنى بىلىپ تونۇيمەن، دېدى.□
18 شۇنىڭ بىلەن مۇسا: ـ تۆز شان-شەرىپىڭنى ماڭا كۆرسەتكەيسەن، ـ دېدى.
19 پەرۋەردىگار: ـ تۆزۈمنىڭ پۈتكۈل مېھرىبانلىقىمنى سېنىڭ كۆز ئالدىڭدىن ئوتكۈزىمەن ۋە ئالدىڭدا »ياھۋەھ«
دېگەن نامنى جاكارلايمەن. كىمگە شاپائەت قىلماقچى بولسام شۇنىڭغا شاپائەت كۆرسىتىمەن، كىمگە رەھىم-
شەپقەت كۆرسەتمەكچى بولسام، شۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىمەن، دېدى.□ ■
20 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ سەن يۈزۈمنى كۆرەلمەيسەن، چۈنكى ھېچ ئادەمزات مېنى كۆرسە تىرىك قالمايدۇ،
دېدى.
21 ئاندىن پەرۋەردىگار: ـ مانا، يېنىمدا بىر جاي باردۇر، سەن شۇ يەردىكى قورام تاشنىڭ ئۈستىدە تۇرغىن.
22 مېنىڭ شان-شەرىپىم ئوتىدىغان ۋاقىتتا، شۇنداق بولىدۇكى، مەن سېنى شۇ قورام تاشنىڭ يېرىقىدا تۇرغۇزۇپ،
مەن ئوتۇپ بولغۇچە سېنى قولۇم بىلەن يېپىپ تۇرىمەن.
23 ئاندىن قولۇمنى تارتىۋالىمەن، شۇنىڭ بىلەن سەن مېنىڭ ئارقا تەرىپىمنى كۆرىسەن، لېكىن يۈزۈم كۆرۈنمەيدۇ، ـ
دېدى.□

34

ھۆكۈم- گۆۋاھلىق تاختايلىرىنىڭ قايتا بېرىلىشى

□ **33:12 »مەن سېنى ئىسمىڭنى بىلىپ تونۇيمەن«** ـ بۇ سۆزلەر خۇدانىڭ مەلۇم بىر كىشىنى)مۇشۇ يەردە مۇسانى(ئالاھىدە سۆيىدىغىنىنى ياكى تاللىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **33:14 ...»مەن** ساڭا ئارام ئاتا قىلىمەن« ـ يۇقىرىدا، 10:32دە خۇدا مۇساغا: »مېنى توسما«)ئىبرانىي تىلىدا »ماڭا ئارام بەرگىن«! ياكى »مېنى قويغىن«) دېگەندىدى؛ لېكىن ئۇ ھازىر مۇساغا »مەن ساڭا ئارام ئاتا قىلىمەن« دەيدۇ.
■ **33:16** قان. 74:
□ **33:17 «...□□□ سېنى ئىسمىڭنى بىلىپ تونۇيمەن»** ـ 12-ئايەت ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.
□ **33:19 »ياھۋەھ»** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى مۇمكىنكى، »ياھۋەھ« خۇدانىڭ ئالاھىدە نامىدۇر، مەنىسى »مەڭگۈ بار بولغۇچى« دېگەندەك. بىز بۇ نامنى ئادەتتە »پەرۋەردىگار« دەپ تەرجىمە قىلىمىز.
■ **33:19** رىم. 159:
□ **33:23 ...» سەن مېنىڭ ئارقا تەرىپىمنى كۆرىسەن»** ـ ...» سەن مېنىڭ كەينىمدە قالغان ئىزنالىرىمنى كۆرىسەن« دېگەندەك تەرجىملىرىمۇ ئۇچرىشى مۇمكىن. **»لېكىن يۈزۈم كۆرۈنمەيدۇ»** ـ ياكى »لېكىن يۈزۈمنىڭ كۆرۈلۈشى بولمايدۇ.«

1 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ سەن ئاۋۇالقىغا ئوخشاش تۆزۈك ئۆچۈن تاشتىن ئىككى تاختايىنى يونۇپ كەل؛ مەن بۇ
تاختايلارغا سەن ئىلگىرى چېقىۋەتكەن تاختايلاردىكى سۆزلەرنى يېزىپ قويىمەن. ■
2 سەن ئەتە ئەتىگەنگىچە تەييار بولۇپ، سەھەردە سىناي تېغىغا چىقىپ، شۇ يەردە تاغنىڭ چوققىسىدا مېنىڭ
ئالدىمدا هازىر بولغىن.
3 لېكىن هېچ كىشى سەن بىلەن بىللە چىقمىسۇن ۋە ياكى تاغنىڭ هېچ يېردە باشقا ئادەم كۆرۈنمىسۇن، قوي-
كاللىلارمۇ تاغنىڭ تۆۋىدە ئوتلىمىسۇن، ـ دېدى.■
4 مۇسا ئاۋۇالقىغا ئوخشاش تاشتىن ئىككى تاختايىنى يونۇپ، ئەتىسى تاڭ سەھەر قوپۇپ، بۇ ئىككى تاش تاختايىنى
قولىدا ئېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇغىنى بويىچە سىناي تېغىغا چىقتى.
5 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار بۇلۇتتا چۈشۈپ، شۇ يەردە مۇسانىڭ قېشىدا تۇرۇپ، »ياهۋەھ« دېگەن نامنى
جاكارلىدى. □
6 پەرۋەردىگار ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن ئۆتۈپ: ـ »پەرۋەردىگار، پەرۋەردىگار، رەھىمدىل ۋە مېهىر-شەپقەتلىكتۇر،
ئاسان غەزەپلەنمەيدىغان، شاپائەت بىلەن ۋاپاسى كەڭ تەكۈدۇر، □ ■
7 مىڭلىغان-ئون مىڭلىغانلارغا رەهىم-شاپائەت كۆرسىتىپ، قەبىهلىك، ئاسىيلىق ۋە گۇناهنى كەچۈرگۈچىدۇر؛
لېكىن ئۇ گۇناهكارلارنى هەرگىز گۇناهسىز دەپ قارىمايدىغان، بەلكى ئاتىلارنىڭ قەبىهلىكىنىڭ جازاسىنى بالىلىرى
ۋە نەۋرىلىرىگىچە، شۇنداقلا ئۈچىنچى ۋە تۆتىنچى ئەۋلادىغىچە يۈكلەيدىغان تەكۈدۇر« ـ دەپ جاكارلىدى.□ ■
8 شۇنىڭ بىلەن مۇسا دەرهال يەرگە باش قويۇپ سەجدە قىلىپ: ـ
9 ـ ئەي رەب، ئەگەر مەن راستىنلا نەزىرىڭدە ئىلتىپات تاپقان بولسام، ئۇنداقتا ئى رەب، ئارىمىزدا بىز بىلەن
ماڭغايسەن؛ چۈنكى بۇ خەلق دەرۋەقە بوينى قاتتىق بىر خەلقتۇر؛ بىزنىڭ قەبىهلىكىمىزنى ۋە گۇناهىمىزنى
كەچۈرگەيسەن، بىزنى تۆز مىراسىڭ بولۇشقا قوبۇل قىلغايسەن! ـ دېدى.■

يېڭىۋاشتىن ئەهدە تۈزۈش

10 شۇنىڭ بىلەن ئۇ مۇساغا: ـ مانا، مەن بىر ئەهدە تۈزىمەن؛ سېنىڭ بارلىق خەلقىڭ ئالدىدا پۈتكۈل يەر يۈزىنىڭ
هېچبىر جايىدا ياكى هېچبىر ئەل ئارىسىدا قىلىنىپ باقمىغان مۆجىزىلەرنى يارىتىمەن. شۇنىڭ بىلەن سەن ئارىسىدا
بولغان خەلقىڭنىڭ هەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ كارامەت ئەمەلىنى كۆرىدۇ؛ چۈنكى مېنىڭ سىلەرگە قىلىدىغان
ئەمەلىم دەرۋەقە دەهشەتلىك ئىش بولىدۇ. □ ■
11 مەن بۈگۈن ساڭا تاپىلايدىغان ئەمرلىرىمنى تۇتقىن؛ مانا، مەن سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردىن ئامورىي، قاناناني، هىتتىي،
پەرىزىي، هىۋىي ۋە يەبۇسىيلارنى هەيدەپ چىقىرىمەن.

■ **34:1** قان. 110:
■ **34:3** مىس. 1219 13:
□ **34:5** »ياهۋەھ« ـ 19:33 ۋە ئىزاهاتنى كۆرۈڭ.
□ **34:6** »پەرۋەردىگار، پەرۋەردىگار« ـ ئىبراني تىلىدا »ياهۋەھ، ياهۋەھ.« »شاپائەت« ـ ئىبراني تىلىدا »خەسەد« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ 6:20) ۋە
ئىزاهاتنى كۆرۈڭ.(
■ **34:6** مىس. 1933:
□ **34:7** »رەهىم-شاپائەت« ـ ئىبراني تىلىدا »خەسەد« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ 6:20) ۋە ئىزاهاتنى كۆرۈڭ.(»ئاتىلارنىڭ قەبىهلىكىنىڭ
جازاسىنى بالىلىرى ۋە نەۋرىلىرىگىچە، شۇنداقلا ئۈچىنچى ۋە تۆتىنچى ئەۋلادىغىچە يۈكلەيدىغان« ـ بۇ مۇهىم سۆز توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ
5:20) 7:34 توغرۇلۇق(، شۇنداقلا »ئەزاكىيال«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ 18-) 33-بابلار توغرۇلۇق(كۆرۈڭ. ■ **34:7** مىس. 6:20
چۆل. 18:14 قان. 10:5 زەب. 14:86 8:103 8:145 يەر. 18:32 ■ **34:9** لاۋ. 38:25 زەب. 9:28 12:33 زەك.
162: **34:10** »مېنىڭ سىلەرگە قىلىدىغان ئەمەلىم« ـ ئىبراني تىلىدا »مېنىڭ ساڭا قىلىدىغان ئەمەلىم.« ■ **34:10** قان. 2:5 يە. 1210 13:

12 ئەمدى ھېزى بولغىنكى، سەن باردىغان زېمىندا تۇرۇۋاتقانلار بىلەن ھېچ ئەھدە باغلاشمىغىن، بولمىسا، بۇ ئىش
سىلەرگە تۇزاق بولىدۇ؛ ■
13 بەلكى سىلەر ئۇلارنىڭ قۇربانگاھلىرىنى چۈۋۈپ، بۇت تۈۋرۈكلىرىنى سۇندۇرۇپ، »ئاشەراھ« بۇتلىرىنى كېسىپ
تاشلاڭلار. □
14 چۈنكى سەن ھېچقانداق باشقا ئىلاھقا ئىبادەت قىلماسلىقىڭ كېرەك ـ چۈنكى مەنكى پەرۋەردىگارنىڭ نامى
»ۋاپاسىزلىققا ھەسەت قىلغۇچى« بولۇپ، ھەسەت قىلغۇچى بىر ئىلاھدۇرمەن. ■
15 بولمىسا، شۇ زېمىندا تۇرۇۋاتقانلار بىلەن ئەھدە تۈزۈشۈڭ مۇمكىن؛ ئاندىن ئۇلار ئىلاھلىرىنىڭ كەينىدىن
يۈرۈپ بۇزۇقچىلىق قىلىپ، ئىلاھلىرىغا قۇربانلىقلار ئۆتكۈزگىنىدە، سىلەرنى چاقىرسا ئۇلارنىڭ قۇربانلىقلىرىدىن
يەپ كېتىشىڭلار مۇمكىن؛
16 سەن شۇنداقلا يەنە ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى ئوغۇللىرىڭىزغا خوتۇنلۇققا ئېلىپ بېرىشىڭ مۇمكىن؛ ئۇ قىزلار ئۆز
ئىلاھلىرىنىڭ كەينىدىن يۈرۈپ بۇزۇقچىلىق قىلغىنىدا، ئۇلار ئوغۇللىرىڭىزنىمۇ ئۆز ئىلاھلىرىنىڭ ئارقىسىدىن ماڭغۇزۇپ،
بۇزۇقچىلىق قىلدۇرۇشى مۇمكىن.■
17 ئۆزۈڭ ئۈچۈن ھېچقانداق قۇيما بۇتلارنى ياساتمىغىن.
18 پېتىر نان ھېيتىنى تۇتۇڭلار؛ مېنىڭ ئەمر قىلغىنىمدەك ئابىب ئېيىدا، بېكىتىلگەن ۋاقىتتا يەتتە كۈن پېتىر نان
يەڭلار. چۈنكى سىلەر ئابىب ئېيىدا مىسردىن چىققانسىلەر.■
19 بالىياتقۇنىڭ تۇنجى مېۋىسى مېنىڭكى بولىدۇ؛ چارپاي مالىلىرىڭنىڭ ئىچىدىن دەسلەپ تۇغۇلغان ئەركەكلەر، كالا
بولسۇن، قوي بولسۇن ئۇلارنىڭ تۇنجىلىرىنىڭ ھەممىسى مېنىڭكى بولسۇن.■
20 لېكىن ئېشەكلەرنىڭ تۇنجى تەخەيلىرىنىڭ ئورنىغا قوزا بىلەن بەدەل تۇلىشىڭ لازىم بولىدۇ. ئەگەر ئورنىغا قوزا
بەرمىسەڭ، تەخەينىڭ بوينىنى سۇندۇرۇۋەتكىن. تۇنجى ئوغۇللىرىڭنى بولسا، ئۇلارغا بەدەل تۇلەپ قايتۇرۇۋال.
ھېچكىم مېنىڭ ھۇزۇرۇمغا قۇرۇق قول كەلمىسۇن.□ ■
21 سەن ئالتە كۈن ئىچىدە ئىش-ئەمەلىڭنى قىلىپ، يەتتىنچى كۈنى ئارام ئېلىشىڭ زۆرۈر؛ يەر ھەيدەش ۋاقتى
بولسۇن، ئورما ۋاقتى بولسۇن، ئارام ئېلىشىڭ زۆرۈر.■
22 يېڭى بۇغداينىڭ تۇنجى ھوسۇلىنى تەبرىكلەيدىغان »ھەپتىلەر ھېيتى«نى ئۆتكۈزۈڭلار؛ يىلنىڭ ئاخىرىدا »ھوسۇل
يىغىش ھېيتى«نى ئۆتكۈزۈڭلار.□ ■
23 سېنىڭ ھەربىر ئەركەك كىشىلىرىڭ يىلدا ئۈچ قېتىم ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان رەب پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا
ھازىر بولسۇن. ■
24 چۈنكى مەن تائېپىلەرنى ئالدىڭدىن ھەيدىۋېتىپ، چېگرالىرىڭنى كېڭەيتىمەن؛ شۇنىڭدەك سەن يىلدا ئۈچ قېتىم

■ **34:12** مىس. 32:23□ چۈل. 51:33□ قان. 27:
□ **34:13** **»ئاشەراھ بۇتلىرى«** ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكلەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم ئايال بۇت شەكلىدە ئويۇلغان ياكى
نەقشلەنگەن بولۇشى مۇمكىن.
■ **34:14** مىس. 520:
■ **34:16** 1پاد. 211:
■ **34:18** مىس. 15:12□ 1523:
■ **34:19** مىس. 2:13□ 29:22□ ئەز. 3044:
□ **34:20** **...»** **ئۈنچە تەخەيلىرىنىڭ ئورنىغا قوزا بىلەن بەدەل تۇلىشىڭ لازىم بولىدۇ«** ـ دېمەك، قوزا تەخەينىڭ ئورنىغا قۇربانلىق قىلىنىدۇ.
■ **34:20** مىس. 13:13□ 15:23□ قان. 1616:
■ **34:21** مىس. 920:
□ **34:22** **»يىلنىڭ ئاخىرىدا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يىلنىڭ ئۆزگىرىشىدە« ـ يەنى كۈزدە. **»ھوسۇل يىغىش ھېيتى«** ـ مۇشۇ ھوسۇل بولسا مېۋە-
چېۋىلەرنىڭكىدۇر. ئىبرانىيلار ئىشلەتكەن كالېندار بويىچە، ھېيت يەتتىنچى ئايدا، يەنى كۈزدە يىللىرىدا سېنىتەبردە، يەنى يىللاردا ئۆكتەبردە بولاتتى.

■ **34:22** مىس. 1623:
■ **34:23** مىس. 17:23□ قان. 1616:

پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىغا ھازىر بولۇشقا چىقىپ بارساڭ، ھېچكىم يېرىكگە كۆز قىرىنى سالمايدۇ.
25 ماڭا سۈنۈلدىغان قۇربانلىقنىڭ قېنىنى بولدۇرۇلغان نان بىلەن بىللە سۈنمىغىن؛ يا كى تۈتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ
قۇربانلىقىنىڭ گۆشىنى ئەتىگە قالدۇرما.□ ■
26 زېمىنىڭنىڭ دەسلەپكى ھوسۇلىدىن تۇنجى مەھسۇلاتلارنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئۆيىگە كەلتۈرۈپ ئاتا.
ئوغلاقنى ئانىسىنىڭ سۈتىدە قاينىتىپ پىشۇرما.□ ■
27 پەرۋەردىگار مۇساغا: ـ بۇ سۆزلەرنى تۆزۈڭ ئۆچۈن يېزىۋالغىن؛ چۈنكى مەن مۇشۇ سۆزلەرنى ئاساس قىلىپ
سەن بىلەن ۋە ئىسرائىل بىلەن ئەھدە باغلىدىم، دېدى.
28 ئۇ ۋاقىتتا مۇسا شۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا قىرىق كېچە-كۈندۈز تۇردى؛ ئۇ ھېچنەرسە يېمىدى، ھېچ
سۇ ئىچمىدى. ئۇ يەردە پەرۋەردىگار تاختايلارغا ئەھدىنىڭ سۆزلىرى بولغان ئون ئەمرنى پۈتتى.□ ■

مۇسانىڭ يۈزىنىڭ پارقىراپ تۇرۇشى

29 مۇسا سىناي تېغىدىن چۈشكەندە شۇنداق بولدىكى)ئۇ تاغدىن چۈشكەندە ئىككى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق تاختىپى
ئۇنىڭ قولىدا ئىدى(، ئۇزىنىڭ پەرۋەردىگار بىلەن سۆزلەشكىنى ئۈچۈن يۈزىنىڭ پارقىراپ كەتكىنىنى بىلمەيتتى. ■
30 ئەمدى ھارۇن ۋە بارلىق ئىسرائىللار مۇسانى كۆردى، مانا، ئۇنىڭ يۈز تېرىسى پارقىراپ تۇراتتى؛ ئۇلار ئۇنىڭغا
يېقىن بېرىشتىن قورقۇشتى.
31 لېكىن مۇسا ئۇلارنى چاقىرىۋىدى، ھارۇن ۋە جامائەتنىڭ بارلىق باشلىرى يېنىپ، ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى؛ مۇسا
ئۇلار بىلەن سۆزلەشتى.
32 شۇنىڭدىن كېيىن، بارلىق ئىسرائىللار ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى؛ ئۇ ۋاقىتتا مۇسا پەرۋەردىگار ئۆزىگە سىناي تېغىدا
سۆز قىلغىنىدا تاپشۇرغان بارلىق ئەمرلەرنى ئۇلارغا تاپىلدى.
33 مۇسا ئۇلارغا دەيدىغىنىنى دەپ ئۈگەتتى. ئۇ سۆزلىگەندە يۈزىگە بىر چۈمپەردە تارتىۋالغاندى؛ □ ■
34 قاچانكى مۇسا پەرۋەردىگار بىلەن سۆزلىشىشكە ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا كىرسە، چۈمپەردىنى ئېلىۋېتەتتى، تا كى ئۇ يېنىپ
چىققۇچە شۇنداق بولاتتى؛ يېنىپ چىققاندا ئۆزىگە نېمە تاپىلانغان بولسا، شۇنى ئىسرائىللارغا ئېيتىپ بېرەتتى.
35 ئىسرائىللار مۇسانىڭ يۈز تېرىسىنىڭ پارقىراپ تۇرغىنىنى كۆرەتتى؛ شۇڭا مۇسا يەنە تا كى پەرۋەردىگار بىلەن
سۆزلەشكىلى ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا كىرگۈچە يۈزىگە چۈمپەردە تارتىۋالاتتى.

35

شابات كۈنى، يەنى »ئارام ئېلىش كۈنى«نىڭ بەلگىلىمىلىرى

□ **34:25 »ماڭا سۈنۈلدىغان قۇربانلىقنىڭ...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مېنىڭ قۇربانلىقىمنىڭ...«. مۇشۇ يەردە بۇ سۆز بەلكىم يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ئۆچ ھېيتىكى كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى يا كى ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى كۆرسەتسە كېرەك. »مېنىڭ قۇربانلىقىمنىڭ قېنى« بولسا مەركىزى ھېيتلاردا قۇربانگاھ ئۈستىگە تۆكۈلىدىغان قانلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **34:25** مىس. 18:23□:
□ **34:26 »ئوغلاقنى ئانىسىنىڭ سۈتىدە قاينىتىپ پىشۇرما«** ـ بۇ ئەمر بەلكىم ئەتراپتىكى بۇتپەرەس خەلقلەرنىڭ مەلۇم تۈرپ-ئادىتىگە ئەگەشمەسلىك كېرەكلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بۇ توغرۇلۇق يەنە »لاۋىيلار«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **34:26** مىس. 19:23□ لاۋ. 27:22□ قان. 2:114:
□ **34:28 »ئۇ ھېچنەرسە يېمىدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھېچ نانى يېمىدى.« **»ئۇ يەردە پەرۋەردىگار تاختايلارغا ئەھدىنىڭ سۆزلىرى بولغان ئون ئەمرنى پۈتتى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ يەردە ئۇ تاختايلارغا ئەھدىنىڭ سۆزلىرى بولغان ئون ئەمرنى پۈتتى.« بەزىلەر: »ئۇ« مۇسانى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ؛ بىراق »قان.« 2:10-4تىن ئېنىق كۆرۈنىدۇكى، بۇ سۆزلەرنى پۈتكۈچى خۇدا ئۆزىدۇر.■ **34:28** مىس. 18:24□ 18:31□ 1:34□ قان. 13:4□ 18:99□ ■ **34:29** 2 كور. 73: □ **34:33 »ئۇ سۆزلىگەندە يۈزىگە بىر چۈمپەردە تارتىۋالغاندى«** ـ يا كى »ئۇ)مۇسا(ئۇلارغا سۆزلەپ بولغاندا يۈزىگە نىقاب تارتىۋالدى.« ■ **34:33** 2 كور. 73□13:

1 مۇسا ئىسرائىللارنىڭ پۈتكۈل جامائىتىنى يىغىپ ئۇلارغا: ـ پەرۋەردىگار سىلەرگە قىلىشقا بۇيرۇغان ئەمرلەر
مۇنۇلاردۇر: ـ ■
2 ئالتە كۈن ئىش-ئەمگەك كۈنى بولسۇن، لېكىن يەتتىنچى كۈنى سىلەرگە نىسبەتەن مۇقەددەس بىر كۈن بولۇپ،
پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ئارام ئالدىغان شابات كۈنى بولسۇن. ھەركىم شۇ كۈنىدە ئىش-ئەمگەك قىلسا ئۇلۇمگە
مەھكۇم قىلىنسۇن. ■
3 شابات كۈنىدە بارلىق تۇرالغۇلىرىڭلاردا ھەرگىز ئوت قالىماڭلار، ـ دېدى.■

ئىبادەت جايى ئۈچۈن ھەدىيە سۈنۈش

4 مۇسا ئىسرائىللارنىڭ پۈتكۈل جامائىتىگە سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ »پەرۋەردىگار بۇيرۇغان ئەمر مانا شۇكى:
ـ
5 ئۆزۈڭلارنىڭ ئاراڭلاردىن پەرۋەردىگارغا بىر »كۆتۈرمە ھەدىيە« كەلتۈرۈڭلار، كۆڭلى خالىغانلارنىڭ ھەربىرى
پەرۋەردىگارغا بىر »كۆتۈرمە ھەدىيە«سىنى كەلتۈرسۇن: يەنى ئالتۇن، كۈمۈش، مىس، ■
6 كۆك، سۆسۈن ۋە قىزىل يىپ، ئاق كاناپ رەخت، ئۆچكە تۈكى، ■
7 قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسى، دېلفىن تېرىسى، ئاكاتسىيە ياغىچى، ■
8 چىراغدان ئۈچۈن زەيتۇن مېيى، »مەسىھەش مېيى« بىلەن خۇشبۇي ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئېسىل دورا-
دەرمەكلەر، ■
9 ئەفودقا ھەم قوشىنىغا ئورنىتىلىدىغان ھېقىق ۋە باشقا ياقۇتلارنى كەلتۈرۈڭلار.«■

ئىبادەت چېدىرىنىڭ ماتېريال-ئۈسكۈنىلىرىنى ياساش

10 ـ »ئاراڭلاردىكى بارلىق ماھىر ئۈستىلار كېلىپ پەرۋەردىگار بۇيرۇغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى ياساپ بەرسۇن: □
11 ـ مۇقەددەس چېدىر بىلەن ئۇنىڭ ئىچكى ۋە تاشقى يوپۇقلىرىنى، ئىلغۇلىرىنى، تاختايلىرىنى، بالداقلىرىنى، خادىلىرىنى
ۋە بۇلارنىڭ تەگلىكلىرىنى، ■
12 ئەھدە ساندۇقى ۋە ئۇنىڭ بالداقلىرىنى، »كافارەت تەختى«نى، »ئايرىما پەردە-يوپۇق«نى،
13 شىرە ۋە ئۇنىڭ بالداقلىرىنى، ئۇنىڭ بارلىق قاچا-قۇچىلىرىنى ۋە »تەقدىم نانلىرى«نى، ■
14 يورۇقلۇق ئۈچۈن ياسالغان چىراغدان ۋە ئۇنىڭ ئەسۋابلىرىنى، ئۇنىڭ چىراغلىرى ۋە چىراغ مېيىنى،
15 خۇشبۇيگاھ ۋە ئۇنىڭ بالداقلىرىنى، »مەسىھەش مېيى«نى، دورا-دەرمەكلەردىن ئىشلەنگەن خۇشبۇيىنى،
مۇقەددەس چېدىرنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى »ئىشىك پەردىسى«نى، ■
16 كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھى ۋە ئۇنىڭ مىس شالاسىنى، بالداقلىرىنى ۋە بارلىق ئەسۋابلىرىنى، يۇيۇنۇش دېسى
ۋە ئۇنىڭ تەگلىكىنى، ■
17 ھويلىنىڭ پەردىلىرىنى، ئۇنىڭ خادىلىرى ۋە ئۇلارنىڭ تەگلىكلىرىنى، ھويلىنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى پەردىنى، ■

■ **35:1** مىس.3234: ■ **35:2** مىس. 8:20□ 15:31□ لاۋ. 3:23□ قان. 12:5□ لۇقا 1413: ■ **35:3** مىس. 2316: ■ **35:5** مىس.
225: ■ **35:6** مىس. 425: ■ **35:7** مىس. 525: ■ **35:8** مىس. 625: ■ **35:9** مىس. 7:25□ 1728□20: □ **35:10** »ماھىر
ئۈستىلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆزگۈلى دانالار.« ■ **35:11** مىس. 2626: ■ **35:13** مىس. 25□23: 30 ■ **35:15** مىس. 36:26□ 1:30□
1131: ■ **35:16** مىس. 4:27□ 1830: ■ **35:17** مىس. 927□16:

18 چېدىرنىڭ مىخ-قوزۇقلىرىنى، ھويلىنىڭ مىخ-قوزۇقلىرىنى، شۇنداقلا بارلىق تانىلىرىنى، ■
19 توقۇلىدىغان كىيىملەر، يەنى مۇقەددەس جاينىڭ خىزمىتىگە كاھىنلىق خىزمىتىدە كىيىلىدىغان، ھارۇن كاھىننىڭ مۇقەددەس كىيىملىرىنى ھەم ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ كىيىملىرىنى تەييار قىلسۇن.» □ ■

خەلقنىڭ »كۆتۈرمە ھەدىيە«سى

20 شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى مۇسانىڭ يېنىدىن چىقىپ كېتىشتى.
21 ئاندىن كۆڭلى تارتقانلارنىڭ ھەربىرى، روھى ئۆزلىرىگە تۈرتكە بولغانلارنىڭ ھەربىرى كېلىپ، جامائەت چېدىرىنى ياساشقا، شۇنداقلا چېدىرنىڭ خىزمىتىدە ئىشلىتىلىدىغان بارلىق سەرەنجامىلارنى ياساشقا ۋە مۇقەددەس كىيىملەرنى تىكىشكە پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »پۇلا كۆلاتما ھەدىيە«نى كەلتۈرگىلى تۇردى.
22 ئۆلار ئەرلەرمۇ، ئاياللارمۇ كېلىپ، سۈنۈشقا كۆڭلى خۇش بولغانلارنىڭ ھەربىرى ھەدىيە كەلتۈرۈپ، بۇلاپكا، زىرە-ھالقا، ئۈزۈك، زۇننار-بىلەزۈك قاتارلىق ھەرخىل ئالتۇن بۇيۇملارنى ئېلىپ كەلدى؛ ئالتۇننى »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلىپ بېرەي دېگەنلەرنىڭ ھەربىرى ئۇنى پەرۋەردىگارغا سۇندى. □
23 كىمدە كۆك، سۆسۈن، قىزىل يىپ بىلەن ئاق كاناپ رەخت، ئۆچكە تىتى، قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسى ۋە دېلفىن تېرىسى بولسا، شۇلارنى ئېلىپ كېلىشتى.
24 كۈمۈش يا مىستىن كۆتۈرمە ھەدىيە كەلتۈرەي دېگەنلەرنىڭ ھەربىرى شۇنى پەرۋەردىگارغا ھەدىيە قىلىپ سۇندى. كىمدە چېدىرنىڭ خىزمىتىدە ئىشلىتىلىدىغان ھەرخىل سەرەنجامىلارغا يارىغۇدەك ئاكاتسىيە ياغىچى بولسا، ئۇنى ئېلىپ كەلدى.
25 قولى چېۋەر ئاياللارنىڭ ھەربىرى ئۆز قوللىرى بىلەن ئېگىرىپ، شۇ ئېگىرگەن يىپ ۋە رەختلەرنى، يەنى كۆك، سۆسۈن ۋە قىزىل يىپ بىلەن ئاق كاناپ رەختلەرنى كەلتۈردى، □ ■
26 شۇنىڭدەك كۆڭلى قوزغالغان ئاياللارنىڭ ھەممىسى ھۈنىرىنى ئىشلىتىپ ئۆچكە تىتىدىن يىپ ئېگىرىشتى.
27 ئەمىرلەر ئەفود ۋە قوشېنىغا ئورنىتىلىدىغان ھېقىقلار ۋە ياقۇتلارنى،
28 دورا-دەرمەكلەرنى، چىراغقا ۋە مەسىھلەش مېيىغا ئىشلىتىلىدىغان زەيتۇن مېيىنى، خۇشبۇيغا ئىشلىتىلىدىغان ئېسىل دورا-دەرمەكلەرنى كەلتۈردى. ■
29 شۇ تەرىقىدە ئىسرائىللار پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن بۇيرۇغان ئىشلارنىڭ ھەرقايسىغا بىر نەرسە بېرىشكە كۆڭلى تارتقان بولسا، ئەر بولسۇن ئايال بولسۇن ھەربىرى شۇنى ئېلىپ كېلىپ، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئىختىيارىي ھەدىيە بەردى.

ئىبادەت چېدىرىنى ياسىغۇچى ھۈنەرۋەنلەر

30 ئاندىن مۇسا ئىسرائىللارغا مۇنداق دېدى: ـ
»مانا، پەرۋەردىگار يەھۇدا قەبىلىسىدىن خۇرنىڭ نەۋرىسى، ئۇرنىڭ ئوغلى بەزالەلنى ئىسمىنى ئاتاپ چاقىرىپ، □ ■

■ **35:18** مىس. 1927:
□ **35:19** »توقۇلىدىغان كىيىملەر« ـ ياكى »كاھىنلىق خىزمەت كىيىملىرى.«
■ **35:19** مىس. 28؛ 1031:
□ **35:22** »ئۆلار ئەرلەرمۇ، ئاياللارمۇ كېلىپ،...» ـ ياكى »ئەر كىشىلەر ئايال كىشىلەرگە ئەگىشىپ،...».
□ **35:25** »قولى چېۋەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆڭلى دانا.«
■ **35:25** پەند. 1931:
■ **35:28** مىس. 625:
□ **35:30** »ئىسمىنى ئاتاپ چاقىرىپ،...» ـ بۇ سۆزلەر خۇدانىڭ مەلۇم بىر كىشىنى مەلۇم مۇھىم بىر ئىش ئۈچۈن ئالاھىدە تاللاپ چاقىرغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »يەش.» 3:45، 4نى كۆرۈڭ.
»بەزالەل« ـ مەنىسى »خۇدانىڭ سايىسىدە« ياكى »خۇدانىڭ باشپاناھىدا.«
■ **35:30** مىس. 231:

31 ئۇنى خۇدانىڭ روھى بىلەن تولدۇرۇپ، ئۇنىڭغا دانالىق، ئەقىل-پاراسەت، ئىلىم-ھېكمەت ئىگىلىتىپ، ئۇنى
ھەرتۈرلۈك ئىشنى قىلىشقا قابىلىيەتلىك قىلىپ، ■
32 ئۇنى تۈرلۈك-تۈرلۈك ھۈنەرلەرنى قىلالايدىغان ـ ئالتۇن، كۈمۈش ۋە مىس ئىشلىرىنى قىلالايدىغان، ■
33 ياقۇتلارنى كېسىپ-ئويالايدىغان، زىننەت بۇيۇملىرىغا ئورنىتالايدىغان، ياغاچلارغا نەقىش چىقىرالايدىغان،
ھەرخىل ھۈنەر ئىشلىرىنى قاملاشتۇرالايدىغان قىلدى. ■
34 ئۇ يەنە ئۇنىڭ كۆڭلىگە، شۇنىڭدەك ھەم دان قەبىلىسىدىن بولغان ئاھىساماقنىڭ ئوغلى ئوھولىيابنىڭ كۆڭلىگە
باشقىلارغا ھۈنەر ئۆگىتىش نىيەت-ئىستىكىنى سېلىپ،
35 ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرىنى دانالىق-ھېكمەت بىلەن تولدۇرۇپ، ئۇلارنى ھەرخىل نەققاشلىق-ئويمچىلىق ئىشلىرىغا
ماھىر قىلىپ، كۆك، سۆسۈن ۋە قىزىل يىپ بىلەن ئاق كاناپ رەخت بىلەن كەشتىچىلىك قىلىشقا ھەمدە باپكارلىققا
ئىقتىدارلىق قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ھەرخىل ھۈنەر ئىشلىرىنىڭ ۋە ھەرخىل لايىھىلەش ئىشلىرىنىڭ ھۆددىسىدىن
چىقالايدىغان بولدى. ■

36

1 شۇنىڭ بىلەن بەزالەل ۋە ئوھولىيابلار، شۇنىڭدەك پەرۋەردىگار مۇقەددەس چېدىر ياساشنىڭ ھەرخىل ئىشلىرىغا
كېرەك بولغان دانالىق-ھېكمەت ۋە ئەقىل-پاراسەتنى ئاتا قىلغان ماھىر ئۇستىلارنىڭ ھەربىرى ئۇلارغا قوشۇلۇپ،
شۇ ئىشنى ئۇنىڭ ئەمرى قىلغىنى بويىچە ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ.«

خەلقنىڭ ھەدىيەلىرى

2 شۇ ۋاقىتتا مۇسا بەزالەل ۋە ئوھولىيابنى، شۇنداقلا پەرۋەردىگار دانالىق-ھېكمەت بىلەن كۆڭۈللىرىنى تولدۇرغان،
كۆڭلى ئۆزىنى شۇ ئىشنى قىلىشقا قاتنىشىشقا دالالەت قىلغان بارلىق ھۈنەرۋەن-كاسىپلارنى چاقىرىپ يىغدى.
3 ئۇلار كېلىپ مۇقەددەس چېدىرنى ياساشقا، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىش-خىزمەتلىرىگە كېرەكلىك سەرەنجامنىلارنى
ياساشقا ئىسرائىللار ئېلىپ كەلتۈرگەن بارلىق »كۆتۈرمە ھەدىيە«لەرنى مۇسادىن تاپشۇرۇۋالدى. ئىسرائىل خەلقى
يەنىلا ئۆز مەيلى بىلەن ھەر كۈنى ئەتىگىنى مۇساغا ئىختىيارىي ھەدىيە كەلتۈرۈپ تۇراتتى.
4 ئاندىن مۇقەددەس چېدىرنىڭ ئىشلىرىنى قىلىۋاتقان ئۇستىلارنىڭ ھەممىسى قولىدىكى ئىشنى قويۇپ كېلىپ،
5 مۇساغا: ـ خەلقنىڭ ئېلىپ كەلگىنى پەرۋەردىگار بىزگە قىلىشقا بۇيرۇغان ئىشنى پۈتكۈزۈشكە ئېھتىياج بولغىنىدىن
كۆپ ئېشىپ كەتتى! ـ دېيىشتى.
6 ئاندىن مۇسا ئەمر قىلىپ، پۈتكۈل چېدىرگاھ بويىچە: »مانا، ئەر بولسۇن، ئايال بولسۇن، ھېچكىم مۇقەددەس
چېدىرنى ياساش ئۈچۈن »كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە يەنە ھېچقانداق نەرسە تەييارلاپ كەلمىسۇن«! دەپ
جاكارلاتتى. بۇنىڭ بىلەن كۆپچىلىك ھەدىيەلەر كەلتۈرۈشتىن توختىتىلدى.
7 چۈنكى ئۇلار تەييارلىغان ماتېريالىلار پۈتكۈل قۇرۇلۇش ئىشىغا يېتەتتى، ھەتتا ئېشىپ قالاتتى.

ئىبادەت چېدىرىنىڭ ياسىلىشى

8 مۇقەددەس چېدىرنىڭ قۇرۇلۇش ئىشىنى قىلىۋاتقان ئۇستىلارنىڭ ھەربىرى نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختكە
كۆك، سۆسۈن ۋە قىزىل يىپلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ئىشلەنگەن ئون پارچە يوپۇق ياساپ، كېرۇبلارنىڭ سۈرىتىنى
يوپۇقلارغا چېۋەرلىك بىلەن لايىھىلەپ نەپىس قىلىپ كەشتىلەپ چىقتى.

■ 35:31 مىس. 331: ■ 35:32 مىس. 431: ■ 35:33 مىس. 531: ■ 35:35 مىس. 126:

9 ھەربىر يوپۇقنىڭ ئۆزۈنلۈقى يىگىرمە سەككىز گەز، كەڭلىكى تۆت گەز بولۇپ، ھەربىر يوپۇق ئوخشاش چوڭ-
كىچىكلىكتە قىلىندى. ■

10 بەزالدىل يوپۇقلارنىڭ بەشىنى بىر-بىرىگە ئۇلىدى، قالغان بەش يوپۇقنىمۇ ھەم بىر-بىرىگە ئۇلىدى.

11 ئۇ ئۇلاپ چىقىلغان بىرىنچى چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى قىسمىنىڭ بىر تەرىپىگە رەڭگى كۆك ئىزمىلەرنى
قادىدى، شۇنىڭدەك ئۇلاپ چىقىلغان ئىككىنچى چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكىسىنىڭ بىر تەرىپىگىمۇ شۇنداق
قىلدى. ■

12 بىرىنچى چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى قىسمىغا ئەللىك ئىزمە قادىدى، ئىككىنچى چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ
چېتىدىكىسىگىمۇ ئەللىك ئىزمە قادىدى. ئىزمىلەر بىر-بىرىگە ئۇدۇلمۇئۇدۇل قىلىندى. ■

13 مۇقەددەس چېدىر بىر پۈتۈن بولسۇن ئۈچۈن ئۇ ئالتۇندىن ئەللىك ئىلغۇ ياساپ، ئىككى پارچە يوپۇقنى شۇ ئىلغۇلار
بىلەن بىر-بىرىگە تۇتاشتۇردى.■

14 ئۇ مۇقەددەس چېدىرنى يېپىش ئۈچۈن ئۆچكە تىتىدىن يوپۇقلارنى ياسىدى؛ يوپۇقتىن ئون بىر پارچە ياسىدى.

15 يوپۇقلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۆزۈنلۈقى ئوتتۇز گەز، كەڭلىكى تۆت گەز بولۇپ، ئون بىر يوپۇقنىڭ ھەممىسى ئوخشاش
چوڭ-كىچىكلىكتە قىلىندى.

16 يوپۇقلارنىڭ بەشىنى ئۇ ئۇلاپ بىر قىلىپ، قالغان ئالتە يوپۇقنىمۇ ئۇلاپ بىر قىلدى.

17 ئۇ بىرىنچى ئۇلاپ چىقىلغان چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى قىسمىغا ئەللىك ئىزمە، ئىككىنچى ئۇلاپ چىقىلغان
چوڭ پارچىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى قىسمىغا ئەللىك ئىزمە قادىدى.

18 ئۇ چېدىر بىر پۈتۈن بولسۇن ئۈچۈن ھەم مىستىن ئەللىك ئىلغۇ ياساپ، ئىككى چوڭ پارچىنى ئۇلاپ قويدى.■

19 ئۇ بۇنىڭدىن باشقا چېدىرغا قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسىدىن يوپۇق ياساپ ياپتى، ئاندىن ئۇنىڭ ئۈستىدىنمۇ دېلفىن
تېرىسىدىن ياسالغان يەنە بىر يوپۇقنى قاپلىدى.■

20 ئۇ مۇقەددەس چېدىرنىڭ تىك تاختايلىرىنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياساپ تىكلىدى. ■

21 ھەربىر تاختاينىڭ ئۆزۈنلۈقى ئون گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز قىلىندى. ■

22 ھەربىر تاختاينىڭ ئىككىدىن تۇرۇمى بار ئىدى، ھەر ئىككى تاختاي شۇلار بىلەن بىر-بىرىگە چېتىلدى؛ ئۇ
چېدىرنىڭ بارلىق تاختايلىرىنى شۇنداق ياسىدى.■

23 ئۇ چېدىرنىڭ تاختايلىرىنى شۇنداق ياسىدى؛ يىگىرمىسى جەنۇب تەرەپكە ئورنىتىلدى؛ ■

24 ئۇ بۇ يىگىرمە تاختاينىڭ تېگىگە كۈمۈشتىن قىرىق تەگلىك ياسىدى؛ بىر تاختاينىڭ ئاستىدىكى ئىككى تۇرۇمى
ئۈچۈن ئىككىدىن تەگلىك، يەنە بىر تاختاينىڭ ئىككى تۇرۇمى ئۈچۈن ئىككىدىن تەگلىكنى ياسىدى.■

25 شۇنىڭدەك ئۇ چېدىرنىڭ ئۇدۇل تەرىپىگە، يەنى شىمال تەرىپىگە يىگىرمە تاختاي ياسىدى، ■

26 شۇنداقلا بۇلارنىڭ قىرىق تەگلىكىنى كۈمۈشتىن ياسىدى؛ بىر تاختاينىڭ تېگىگە ئىككىدىن تەگلىك، يەنە بىر
تاختاينىڭ تېگىگە ئىككىدىن تەگلىك ئورۇنلاشتۇرۇلدى. ■

■ 36:9 مىس. 226:■ 36:11 مىس. 426:■ 36:12 مىس. 526:10■ 36:13 مىس. 626:■ 36:18 مىس. 1126:■ 36:19
مىس. 1426:■ 36:20 مىس. 1526:■ 36:21 مىس. 1626:■ 36:22 مىس. 1726:■ 36:23 مىس. 1826:■ 36:24 مىس.
1926: ■ 36:25 مىس. 2026: ■ 36:26 مىس. 2126:

27 چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىگە، يەنى غەرب تەرەپكە ئالتە تاختاينى ياساپ ئورناتتى. ■
28 ئۇ چېدىرنىڭ كەينى تەرىپىدىكى ئىككى بۇلۇڭغا ئىككى تاختاينى ياساپ ئورناتتى. ■
29 بۇ بۇلۇڭ تاختايلىرى ئاستىدىن ئۈستىگىچە ئىككى قات قىلىپ تاختايلارنى ئۆزئارا چېتىشتۇردى، ئۈستى بىر ھالقىغا بېكىتىلدى. ئۇ ھەر ئىككىسىنى شۇنداق ياساپ، ئىككى بۇلۇڭغا ئورناتتى. ■
30 شۇنداق ئۇ تەرىپىدە سەككىز تاختاي بولدى، ئۇلارنىڭ كۈمۈشتىن ياسالغان ئون ئالتە تەگلىكى بار ئىدى؛ بىر تاختاينىڭ تېگىدە ئىككى تەگلىك، يەنە بىر تاختاينىڭ تېگىدە ئىككى تەگلىك بار ئىدى.■
31 بۇنىڭدىن باشقا ئۇ ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بالداق ياسىدى؛ چېدىرنىڭ بۇ تەرىپىدىكى تاختايلارغا بەش بالداقنى، ■
32 چېدىرنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى تاختايلارغا بەش بالداقنى، چېدىرنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى تاختايلارغا، يەنى غەرب تەرىپىدىكى تاختايلارغىمۇ بەش بالداقنى ياسىدى. ■
33 ئۇ تاختايلارنىڭ ئوتتۇرىدىكى ئوتتۇرا بالداقنى بۇ تەرەپتىن ئۇ تەرەپكە يەتكۈزۈپ ياسىدى. ■
34 ئۇ تاختايلارنى ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، بالداقلار ئۈتكۈزۈلىدىغان ھالقىلارنى ئالتۇندىن ياساپ، بالداقلارنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى.■
35 ئۇ نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختكە كۆك، سۈسۈن ۋە قىزىل يىپلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ئىشلەنگەن بىر پەردە ياسىدى؛ ئۇنى كېرۇبلارنىڭ سۈرىتىنى چېۋەرلىك بىلەن لايىھىلەپ نەپىس قىلىپ چۈشۈرۈپ، كەشتىلەپ چىقاردى. ■
36 ئۇنى ئېسىشقا ئۇ ئاكاتسىيە ياغىچىدىن تۆت خادا ياساپ، ئالتۇن بىلەن قاپلىدى. ئۇلارنىڭ ئىلمەكلىرى ئالتۇندىن ياسالدى؛ خادىلارغا ئۇ كۈمۈشتىن تۆت تەگلىكنى قۇيۇپ ياسىدى.■
37 ئۇ چېدىرنىڭ كىرىش ئېغىزىغا نەپىس توقۇلغان ئاق كاناپ رەختكە كۆك، سۈسۈن ۋە قىزىل يىپلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ئىشلەنگەن بىر پەردە ياسىدى، ئۇنى كەشتىچىگە كەشتىلەتتى. ■
38 ئۇ يەنە بۇ پەردىنىڭ بەش خادىسىنى ئىلمەكلىرى بىلەن قوشۇپ ياسىدى؛ ئۇلارنىڭ باشلىرىنى ۋە بالداقلىرىنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى؛ ئۇلارنىڭ بەش تەگلىكى مىستىن ياسالدى.□ ■

37

ئەھدە ساندۇقىنى ياساش

1 ئاندىن بەزالەل ئەھدە ساندۇقىنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىدى؛ ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئىككى يېرىم گەز، ئېگىزلىكى بىر يېرىم گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز ئىدى. ■

■ 36:27 مىس. 2226:
■ 36:28 مىس. 2326:
■ 36:29 مىس. 2426:
■ 36:30 مىس. 2526:
■ 36:31 مىس. 2626:
■ 36:32 مىس. 2726:
■ 36:33 مىس. 2826:
■ 36:34 مىس. 2926:
■ 36:35 مىس. 3126:
■ 36:36 مىس. 3226:
■ 36:37 مىس. 3626:
□ 36:38 »بەش خادىنىڭ باشلىرىنى ۋە بالداقلىرىنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى« ـ 37:26 ئايەتتىكى مۇشۇ خادىلارنى »ئالتۇن بىلەن قاپلىغىن« دېيىلىدۇ. مۇشۇ ئايەتتە قاپلىنىش كۆزلۈمى دائىرىسى ئېنىق كۆرۈنىدۇ ـ قارىغاندا، پۈتۈن خادىلار ئەمەس، بەلكى پەقەت »باشلىرى« ۋە »چېتىق«لىرى ئالتۇن بىلەن قاپلىنىدۇ.
»بالداقلار« ـ ئۇلار خادىلارنى ئۆزئارا چېتىپ تۇرىدىغان تاياقچىلار بولۇپ، خادىلارنى مۇقىملاشتۇرۇش ۋە پەردىلەرنىمۇ كۆتۈرۈش رولىنى ئوينايدۇ (17:38□□ كۆرۈڭ.(»بالداقلار«نىڭ باشقا تەرجىمىلىرى: »ھالقىلار« ياكى »چەمبەرلەر.« ■ 36:38 مىس. 3726: ■ 37:1 مىس. 1025:

2 ئۇ ئۇنىڭ ئىچى ۋە سىرتىنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلىدى، ئۇنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىنىڭ چۆرىسىگە ئالتۇندىن گىرۋەك
چىقاردى.
3 ئۇ ئۇنىڭ ئوچۇن ئالتۇندىن تۆت ھالقا قۇيۇپ، ئۇلارنى ئۇنىڭ تۆت چېتىقىغا بېكىتتى؛ بىر تەرىپىگە ئىككى ھالقا،
يەنە بىر تەرىپىگە ئىككى ھالقا بېكىتتى. □
4 ئۇ ھەم ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ئىككى بالداق ياساپ، ھەر ئىككىسىنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى؛
5 ئاندىن ساندۇق ئۈلار ئارقىلىق كۆتۈرۈلسۇن دەپ، بالداقلارنى ساندۇقنىڭ ئىككى يېنىدىكى ھالقىلىرىدىن
ئوتكۈزۈپ قويدى.
6 ئۇ ساندۇقنىڭ يابقۇچى سۈپىتىدە ئالتۇندىن ئۇزۇنلۇقى ئىككى يېرىم گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز بولغان بىر
» كافارەت تەختى« ياسىدى.
7 ئۇ ئىككى كېرۇبنى ئالتۇندىن سوقۇپ ياسىدى؛ ئۇلارنى كافارەت تەختىنىڭ ئىككى تەرىپىگە ئورناتتى؛
8 بىر كېرۇبنى بىر تەرىپىگە، يەنە بىر كېرۇبنى يەنە بىر تەرىپىگە ئورناتتى. ئۇ ئىككى تەرىپىدىكى كېرۇبلارنى كافارەت
تەختى بىلەن بىر گەۋدە قىلدى. □ ■
9 كېرۇبلار بىر-بىرىگە يۈزلىنىپ، قاناتلىرىنى كافارەت تەختىنىڭ ئۈستىگە كېرىپ، قاناتلىرى بىلەن ئۇنى يېپىپ
تۇراتتى؛ كېرۇبلارنىڭ يۈزى كافارەت تەختىگە قارىتىلدى.■

شىرە

10 ئۇ ھەم شىرەنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىدى؛ ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئىككى گەز، كەڭلىكى بىر گەز، ئېگىزلىكى بىر
يېرىم گەز ئىدى. ■
11 ئۇ ئۇنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاپ، ئۇنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىنىڭ چۆرىسىگە ئالتۇندىن گىرۋەك چىقاردى. ■
12 ئۇ شىرەنىڭ چۆرىسىگە تۆت ئىلىك ئېگىزلىكتە بىر لەۋ ياسىدى؛ بۇ لەۋنىڭ چۆرىسىگىمۇ ئالتۇندىن بىر گىرۋەك
چىقاردى. ■
13 ئۇ شىرەگە ئالتۇندىن تۆت ھالقا ياساپ، بۇ ھالقىلارنى شىرەنىڭ تۆت بۇرجىكىدىكى چېتىققا ئورناتتى. ■
14 شىرەنى كۆتۈرۈشكە بالداقلار ئوتكۈزۈلسۇن دەپ، ھالقىلار شىرە لېۋىگە يېقىن بېكىتىلدى. ■
15 شىرە ئوچۇن ئۇ بالداقلارنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياساپ، ئالتۇن بىلەن قاپلىدى؛ شىرە ئۈلار بىلەن كۆتۈرۈلەتتى.
16 ئۇ شىرەنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدىغان بارلىق بۇيۇملارنى، يەنى لېگەنلىرىنى، قاچا-قۇچا تەخسىلىرىنى، »شاراب
ھەدىيەلىرى«نى قۇيىدىغان قەدەھ ۋە پىيالىلەرنىڭ ھەممىسىنى ساپ ئالتۇندىن ياسىدى.■

چىراغدانىنى ياساش

17 ئۇ ھەم چىراغدانىنى ساپ ئالتۇندىن ياسىدى؛ چىراغدانىنى سوقۇپ ياسىدى؛ چىراغداننىڭ پۇتى، غولى،
قەدەھلىرى، غۇنچىلىرى ۋە گۈللىرى بىر پۈتۈن ئالتۇندىن سوقۇلدى. ■

□ 37:3 »تۆت چېتىقىغا« ـ ياكى »تۆت پۇتىغا.«
□ 37:8 »ئۇ ئىككى تەرىپىدىكى كېرۇبلارنى كافارەت تەختى بىلەن بىر گەۋدە قىلدى« ـ ياكى »ئۇ كېرۇبلار بىلەن كافارەت تەختىنى بىر پۈتۈن
ئالتۇندىن ياسىدى.« ■ 37:8 مىس. 1925: ■ 37:9 مىس. 2025: ■ 37:10 مىس. 2325: ■ 37:11 مىس. 2425: ■ 37:12 مىس.
2525: ■ 37:13 مىس. 2625: ■ 37:14 مىس. 2725: ■ 37:16 مىس. 2925: ■ 37:17 مىس. 3125:

18 چىراغدانىڭ غولىنىڭ ئىككى يېنىدىن ئالتە شاخچە چىقىرىلدى ـ چىراغدانىڭ بىر يېنىدىن ئۈچ شاخچە، ئۈنىڭ
يەنە بىر يېنىدىن ئۈچ شاخچە چىقىرىلدى؛ ■

19 بىر يېنىدىكى ھەربىر شاخچىدە بادام گۈلى شەكلىدە غۇنچىسى ۋە چېچىكى بولغان ئۈچ قەدەھ چىقىرىلدى، يەنە بىر
يېنىدىكى ھەربىر شاخچىدە بادام گۈلى شەكلىدە غۇنچىسى ۋە چېچىكى بولغان ئۈچ قەدەھ چىقىرىلدى. چىراغدانغا
چىقىرىلغان ئالتە شاخچىنىڭ ھەممىسى شۇنداق ياسالدى. ■

20 چىراغدانىڭ غولىدىن بادام گۈلى شەكلىدە غۇنچىسى ۋە چېچىكى بولغان تۆت قەدەھ چىقىرىلدى. □ ■

21 بۇلاردىن باشقا بىرىنچى ئىككى شاخچىنىڭ ئاستىدا بىر غۇنچە، ئىككىنچى ئىككى شاخچىنىڭ ئاستىدا بىر غۇنچە،
ئۈچىنچى ئىككى شاخچىنىڭ ئاستىدا بىر غۇنچە ياسالغاندى؛ چىراغدانغا چىقىرىلغان ئالتە شاخچىنىڭ ئاستىنىڭ ھەممىسى
شۇنداق ئىدى.

22 ئۈنىڭ شۇ غۇنچىلىرى ھەم شاخچىلىرى چىراغدان بىلەن بىر گەۋدە قىلىندى ـ بىر پۈتۈن ساپ ئالتۈندىن سوقۇپ
ياسالدى. ■

23 ئۇ چىراغدانىڭ يەتتە چىرىغىنى، شۇنداقلا ئۈنىڭ پىلىك قايچىلىرى بىلەن كۈلدانلىرىنى ساپ ئالتۈندىن ياسىدى.
■

24 ئۇ چىراغدان ۋە ئۈنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى بىر تالانت ساپ ئالتۈندىن ياسىدى.□ ■

خۇشبۇيگاھنى ياساش

25 ئۇ يەنە خۇشبۇيگاھنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىدى. ئۈنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىر گەز، كەڭلىكى بىر گەز، ئېگىزلىكى
ئىككى گەز بولۇپ، تۆت چاسا قىلىپ ياسالدى؛ تۆت بۇرجىكىدىكى مۈڭگۈزلەر ئۈنىڭ بىلەن بىر پۈتۈن قىلىپ
ياسالدى. ■

26 ئۇ ئۈنى، يەنى ئۈنىڭ ئۈستىنى، تۆت ئەتراپىنى ھەم مۈڭگۈزلىرىنى ساپ ئالتۈن بىلەن قاپلىدى؛ ئۈنىڭ ئۈستى
قىسمىنىڭ چۆرىسىگە ئالتۈندىن گىرۋەك چىقاردى. ■

27 ئۈنىڭغا ئالتۈندىن ئىككى ھالقا ياساپ، ئۈنىڭ گىرۋىكىنىڭ ئاستىغا بېكىتتى؛ ئۈلارنى ئىككى يېنىغا ئۈدۈلمۇئۈدۈل
بېكىتتى. خۇشبۇيگاھنى كۆتۈرىدىغان ئىككى بالداقنى سېلىش ئۈچۈن بۇلارنى خۇشبۇيگاھنىڭ ئىككى تەرىپىگە
ئورۇنلاشتۇردى. □ ■

28 ئۇ بالداقلارنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياساپ، ئالتۈن بىلەن قاپلىدى.■

29 ئۇ ھەم مۇقەددەس مەسىھلەش مېيىنى ياسىدى، ئاندىن ئەتىرچى چىقارغاندەك دورا-دەرمەكلەرنى تەڭشەپ
ساپ خۇشبۇيىنى ياسىدى.■

■ **37:18** مىس. 3225: ■ **37:19** مىس. 3325: □ **37:20** »**غولىدىن**« ـ يەنى غولىنىڭ ئۈستۈنكى قىسمىدىن. 35-ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ **37:20** مىس. 3425: ■ **37:22** مىس. 3625: ■ **37:23** مىس. 3725□38: □ **37:24** »**بىر تالانت ئالتۇن**« ـ يەلكىم 4.4 كىلوگراممچە
بولۇشى مۇمكىن. ■ **37:24** مىس. 3925: ■ **37:25** مىس. 30□1: 2 ■ **37:26** مىس. 330: □ **37:27** »**ئىككى يېنىغا...**» ـ ياكى
»ئىككى بۇرجىكىگە...». ■ **37:27** مىس. 430: ■ **37:28** مىس. 530: ■ **37:29** مىس. 2230□34:

38

قۇربانگاھنى ياساش

1 ئۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياسىدى. قۇربانگاھ تۆت چاسا بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى
بەش گەز، كەڭلىكى بەش گەز، ئېگىزلىكى ئۈچ گەز قىلىندى. ■

2 ئۇ ئۇنىڭ تۆت بۇرجىكىگە قويۇلىدىغان مۈڭگۈزلىرىنى ياسىدى؛ مۈڭگۈزلىرى قۇربانگاھ بىلەن بىر گەۋدە قىلىندى.
قۇربانگاھنى مىس بىلەن قاپلىدى. ■

3 ئۇ قۇربانگاھنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى ـ ئۇنىڭغا خاس بولغان داسلارنى، گۈرجەكلەرنى، كوربلارنى،
لاخشىگىرلارنى ۋە ئوتدانلارنىمۇ ياسىدى؛ ئۇنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى مىستىن ياسىدى. ■

4 قۇربانگاھ ئۈچۈن مىستىن بىر شالا ياسىدى؛ شالانى قۇربانگاھنىڭ قاپ بېلىنىڭ ئاستىدىكى گىرۋەكتىن تۆۋەنرەك
تۇرىدىغان قىلدى؛ شالا قۇربانگاھنىڭ دەل ئوتتۇرىسىدا ئىدى. ■

5 ئۇ شالانىڭ تۆت بۇرجىكىگە بالداقلار ئوتكۈزۈلىدىغان تۆت مىس ھالقىنى قۇيۇپ ياسىدى.

6 ئۇ بالداقلارنى ئاكاتسىيە ياغىچىدىن ياساپ، ئۇلارنى مىس بىلەن قاپلىدى.

7 ئاندىن ئۇ قۇربانگاھنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن بالداقلارنى قۇربانگاھنىڭ ئىككى يېنىدىكى ھالقىلارغا ئوتكۈزۈپ قويدى.
ئۇ قۇربانگاھنى تاختايلاردىن، ئىچىنى بوش قىلىپ ياسىدى.■

■ 38:1 مىس. 127: ■ 38:2 مىس. 227: ■ 38:3 مىس. 327: ■ 38:4 مىس. 27□4: 5 ■ 38:7 مىس. 827:

8 ئۇ يەنە يۇيۇنۇش دېسىنى مىستىن، ئۇنىڭ تەگلىكىنىمۇ مىستىن ياسىدى؛ ئۇ بۇلارنى »كۆرۈشۈش چېدىرى«نىڭ
كىرىش ئېغىزىنىڭ ئالدىدا خىزمەتتە بولغان ئاياللارنىڭ مىس ئەينەكلىرىدىن ياسىدى.■

ئىبادەت جايىنىڭ ھويلىسى

9 ئاندىن ئۇ چېدىرنىڭ ھويلىسىنىمۇ ياسىدى. ھويلىنىڭ جەنۇبىغا، يەنى جەنۇبقا يۈزلەنگەن تەرىپىگە نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىن پەردىلەرنى ياسىدى؛ ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى يۈز گەز ئىدى. ■
10 پەردىلەرنى ئېسىشقا يىگىرمە خادا ۋە خادىلارنىڭ يىگىرمە تەگلىكىنى ئۇ مىستىن ياسىدى. خادىلارنىڭ ئىلمەكلىرى ۋە بالداقلىرى كۈمۈشتىن ياسالغانىدى.
11 شۇنىڭغا ئوخشاش شىمال تەرىپىدىمۇ ئۇزۇنلۇقى يۈز گەز كېلىدىغان پەردە بار ئىدى. پەردىلەرنى ئېسىشقا يىگىرمە خادا ۋە خادىلارنىڭ يىگىرمە تەگلىكىنى ئۇ مىستىن ياسىدى. خادىلارنىڭ ئىلمەكلىرى ۋە بالداقلىرى كۈمۈشتىن ياسالغانىدى.
12 شۇنىڭغا ئوخشاش غەرب تەرىپىدە ئۇزۇنلۇقى ئەللىك گەز كېلىدىغان پەردە بار ئىدى؛ پەردىلەرنى ئېسىشقا ئون خادا ۋە خادىلارنىڭ ئون تەگلىكىنى ئۇ مىستىن ياسىدى. خادىلارنىڭ ئىلمەكلىرى ۋە بالداقلىرى كۈمۈشتىن ياسالدى.
13 ھويلىنىڭ شەرق تەرىپى، يەنى كۈن چىقىشقا يۈزلەنگەن تەرىپىنىڭ كەڭلىكى ئەللىك گەز ئىدى.
14 بىر تەرىپىدە ئون بەش گەز كېلىدىغان پەردە بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈچ خادىسى بىلەن ئۈچ تەگلىكى بار ئىدى.
15 يەنە بىر تەرىپىدىمۇ ئون بەش گەز كېلىدىغان پەردە بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈچ خادىسى بىلەن ئۈچ تەگلىكى بار ئىدى.
16 ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى پەردىلەرنىڭ ھەممىسى نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىن تىكىلگەنىدى.
17 ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى ھەممە خادىلارنىڭ تەگلىكى مىستىن، ئۇلارنىڭ ئىلمەكلىرى ۋە بالداقلىرى كۈمۈشتىن ياسالدى؛ خادىلارنىڭ باشلىرىمۇ كۈمۈشتىن قاپلانغانىدى. ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى ھەممە خادىلار كۈمۈشتىن ياسالغان بالداقلار بىلەن بىر-بىرىگە چېتىلدى.
18 ھويلىنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى پەردە نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىكە كۈك، سۈسۈن ۋە قىزىل يىپلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ، كەشتىچىلەر تەرىپىدىن كەشتىلەندى؛ ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە گەز، ئېگىزلىكى ھويلىدىكى پەردىلەرنىڭ ئېگىزلىكىگە ئوخشاش بولۇپ بەش گەز ئىدى.
19 ئۇنىڭ تۆت خادىسى بىلەن مىستىن ياسالغان تۆت تەگلىكى بار ئىدى؛ خادىلارنىڭ ئىلمەكلىرى كۈمۈشتىن ياسالدى، ئۇلارنىڭ باشلىرى كۈمۈش بىلەن قاپلاندى ۋە بالداقلىرى كۈمۈشتىن ياسالدى.
20 مۇقەددەس چېدىرنىڭ ھەم چۆرىسىدىكى ھويلىنىڭ بارلىق مىق-قوزۇقلىرى مىستىن ياسالدى.

ئىبادەت چېدىرى ئۈچۈن ئاتالغان ماتېريىاللار

21 مۇقەددەس چېدىر، يەنى »ھۆكۈم-گۈۋاھلىقى چېدىرى« ئۈچۈن ئاتالغان ماتېريىاللارنىڭ سانى تۆۋەندە خاتىرىلەنگەن)ئۇلار مۇسانىڭ بۇيرۇقى بىلەن، كاھىن ھارۇننىڭ ئوغلى ئىتامارنىڭ قول ئاستىدىكى لاۋىيلار مەسئۇل بولۇپ ساناقتىن ئۆتكۈزۈلۈپ، خۇداغا ئاتالغانىدى:(ـ
22 يەھۇدا قەبىلىسىدىن بولغان خۇرنىڭ نەۋرىسى، ئۇرنىڭ ئوغلى بەزالەل پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغانىنىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلدى؛
23 دان قەبىلىسىدىن بولغان ئاھىساماقنىڭ ئوغلى ئوھولىياب ئۇنىڭ يارىدەمچىسى ئىدى؛ ئۇ بولسا نەققاشلىق-ئويمچىلىق ئۈستىسى، لايىھىلىگۈچى ھەمدە كۈك، سۈسۈن، قىزىل يىپتىن ئاق كاناپ رەختتىكە كەشتە تىكىلەيدىغان ئۈستا ئىدى.
24 مۇقەددەس چېدىرنى ياساشقا ئىشلىتىلگەن ئالتۇن، يەنى »پۇلا كۆلىمىا ھەدىيە« سۈپىتىدە كەلتۈرۈلگەن ئالتۇننىڭ ھەممىسى مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئوچىچە بىرلىكى بويىچە يىگىرمە توققۇز تالانت يەتتە يۈز ئوتتۇز شەكەل ئىدى. □

■ **38:9** مىس. 927:

□ **38:24** »**يىگىرمە توققۇز تالانت يەتتە يۈز ئوتتۇز شەكەل...**« ـ بىر »تالانت« 3000 شەكەل ئىدى. »مۇقەددەس جايدىكى شەكەل«نىڭ بىرلىكى)ئالتۇن(224 گرام بولغان بولسا، ئۇنداقتا بۇ ئالتۇنلارنىڭ ئېغىرلىقى تەخمىنەن 2 تونىا بولغان بولىدۇ.

25 جامائەت ئارىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن ئادەملەر تەرىپىدىن كەلتۈرۈلگەن كۈمۈش بولسا مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئوچىقىم بىرلىكى بويىچە بىر يۈز تالانت بىر مىڭ يەتتە يۈز يەتمىش بەش شەكەل ئىدى. □

26 بۇ كۈمۈش نوپۇسى رويخەتكە ئىلىنغان كىشىلەردىن ئىلىنغانىدى ـ دېمەك، كىمكى يىگىرمە ياش يا ئۆنگۈدىن چوڭ، ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەرنىڭ ھەربىرى بىر بېكا، يەنى مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئوچىقىم بىرلىكى بويىچە يېرىم شەكەل كۈمۈش بەردى. ساناقتىن ئۆتكەن كىشى ئالتە يۈز ئۈچ مىڭ بەش يۈز ئەللىك كىشى ئىدى.

27 مۇقەددەس جاينىڭ تەگلىكلىرىنى ھەم ئوتتۇرىسىدىكى پەردىنىڭ تەگلىكلىرىنى قۇيۇشقا يۈز تالانت كۈمۈش كەتتى؛ يۈز تالانت كۈمۈشتىن يۈز تەگلىك ياسىلىپ، ھەربىر تەگلىك ئۈچۈن بىر تالانت ئىشلىتىلدى.

28 ئۇ قالغان بىر مىڭ يەتتە يۈز يەتمىش بەش شەكەل كۈمۈشتىن خادىلارنىڭ ئىلمەكلىرىنى ياسىدى، ئۇلارنىڭ باشلىرىنى قاپلىدى، شۇنىڭدەك ئۇلارنى بىر-بىرىگە چاتىدىغان بالداقلارنى ياسىدى.

29 »پۇلاكلاتما ھەدىيە« سۈپىتىدە كەلتۈرۈلگەن مىس بولسا يەتمىش تالانت، ئىككى مىڭ تۆت يۈز شەكەل چىقتى. □

30 بۇنىڭدىن ئۇ جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ تەگلىكلىرىنى، مىس قۇربانگاھنى، ئۇنىڭ مىس شالاسى ۋە قۇربانگاھنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى،

31 ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى خادا تەگلىكلىرىنى، ھويلىنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى تەگلىكلەرنى، چېدىرنىڭ بارلىق قوزۇقلىرىنى ۋە ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى قوزۇقلارنىڭ ھەممىسىنى ياسىدى.

39

كاھىنلارنىڭ مۇقەددەس كىيىملىرىنىڭ تىكلىشى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك كۆك، سۈسۈن ۋە قىزىل يىپلار ئىشلىتىلىپ، مۇقەددەس چېدىرنىڭ خىزمىتىدە كىيىلىدىغان كاھىنلىق كىيىملەر، شۇنداقلا ھارۇننىڭ مۇقەددەس كىيىملىرى تەييار قىلىندى. ■

□ **38:25 »جامائەت ئارىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن ئادەملەر...«** ـ بۇ »ئادەملەر« ئەركەك كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ »)چۆل.» 46-2:1 نى كۆرۈڭ.(**»بىر يۈز تالانت بىر مىڭ يەتتە يۈز يەتمىش بەش شەكەل ...«** ـ كۈمۈشكە نىسبەتەن »تالانت« ۋە »شەكەل«نىڭ بىرلىكى ئالتۇنىڭكىگە ئوخشاش بولسا، بۇ كۈمۈشلەرنىڭ ئېغىرلىقى تەخمىنەن 6.7 تونا بولغان بولىدۇ.

□ **38:29 »يەتمىش تالانت، ئىككى مىڭ تۆت يۈز شەكەل...«** ـ بىر »تالانت« مىس 1500 شەكەل يا كى بەزىدە 3000 شەكەل ھېسابلىنىدۇ؛ بىر شەكەل مىس 224 گرام يا كى 540 گرام بولۇشى مۇمكىن. ئۇنداقتا بۇ مىسنىڭ ئېغىرلىقى 92-23 تونا ئوتتۇرىسىدا بولسا كېرەك. ■ **39:1** مىس. 10:31 1935:

ە باغلايدىغان ئالتۇن
ىقىش» 28:36-38)

ن؛ ھەربىرىنىڭ ئۈستىگە
ى ئىككى قەبىلىسىدىن
ى ئويۇلغان
ىش» 28:9-10)

ە باقۇت بىكىتىلگەن
ىنى»
بىقىش» 28:17-21)

ارتىڭ ئىرادىسىنى ئابان
ان «ئۇرىم بىلەن تۇممىم»
قوشىنى»نىڭ ئىچىگە

3 ئۇلار ئالتۇنىنى سوقۇپ نېپىز قىلىپ، ئۇنى كېسىپ يىپ قىلدى، ئاندىن بۇلارنى ماھىرلىق بىلەن كۆك يىپلار، سۆسۈن يىپلار ۋە قىزىل يىپلاردىن ئاق كاناپ رەختكە لاھايىلەنگەن نۇسخىلار ئۈستىگە توقۇدى. □ ■

4 ئۇلار ئەفودنىڭ ئالدى ۋە كەينى قىسمىنى بىر-بىرگە تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدىغان ئىككى مۇرىلىك تاسما ياسىدى؛ ئەفودنىڭ ئىككى تەرىپى بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرۇلدى.

5 ئەفودنىڭ ئۈستىگە باغلايدىغان بەلۋاغ ئەفود بىلەن بىر پۈتۈن قىلىنغان بولۇپ، ئۇنىڭغا ئوخشاش سىپتا ئىشلىنىپ، ئالتۇن ۋە كۆك، سۆسۈن، قىزىل يىپلار ۋە نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىن ياسالدى؛ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى. ■

6 ئۇلار ئىككى ئاق ھېقىقى ئىككى ئالتۇن كۆزلۈككە ئورنىتىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە خۇددى مۆھۈر ئويغاندەك ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ نامىلىرىنى ئويۇپ ياسىدى. ■

7 ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىغا ئەسلەتمە تاش بولسۇن ئۈچۈن، پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغاندەك ئىككى ياقۇتنى ئەفودنىڭ ئىككى مۇرىلىك تاسمىسىغا بېكىتىپ قويدى.□ ■

ھۆكۈم قوشىنىنى ياساش

8 ئۇ قوشىنىنى چېۋىر قوللارغا نەپىس قىلىپ كەشتىلىتىپ ياسىدى؛ ئۇنى ئەفودنى ئىشلىگەن ئۇسۇلىدا ئالتۇن ۋە كۆك، سۆسۈن، قىزىل يىپلار بىلەن نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىن ياسىدى.

9 ئۇلار قوشىنىنى ئىككى قات، تۆت چاسا قىلىپ ياسىدى؛ ئىككى قات قىلىنغاندا ئۇزۇنلۇقى بىر غېرىچ، كەڭلىكىمۇ بىر غېرىچ كېلەتتى. ■

10 ئۇنىڭ ئۈستىگە تۆت قاتار قىلىپ گۆھەرلەرنى ئورناتتى: ـ بىر قاتاردىكىسى قىزىل ياقۇت، سېرىق گۆھەر ۋە زۇمرەتلەر ئىدى؛ بۇ بىرىنچى قاتار ئىدى. ■

11 ئىككىنچى قاتارغا كۆك قاشتېشى، كۆك ياقۇت ۋە ئالماس، ■

12 ئۈچىنچى قاتارغا سۆسۈن ياقۇت، پىروزا ۋە سۆسۈن كۈزارتىس،

13 تۆتىنچى قاتارغا بېرىل ياقۇت، ئاق ھېقىق ۋە ئانارتاش ئورنىتىلدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئالتۇن كۆزلۈككە بېكىتىلدى.

14 بۇ گۆھەرلەر ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ نامىلىرىغا ۋەكىل قىلىنىپ، ئۇلارنىڭ سانىدەك ئون ئىككى بولۇپ، مۆھۈر ئويغاندەك ھەربىر گۆھەرگە ئون ئىككى قەبىلىنىڭ نامى بىردىن-بىردىن پۈتۈلدى.

15 ئۇلار قوشىنىغا شوينىدەك ئېشىلگەن ساپ ئالتۇندىن ئىككى ئېشىلمە زەنجىر ياسىدى؛

16 ئۇلار قوشىنىغا ئالتۇندىن ئىككى كۆزلۈك ۋە ئىككى ھالقا ئېتىپ، ئىككى ھالقىنى قوشىنىنىڭ يۇقىرىقى ئىككى بۇرجىكىگە بېكىتتى؛ □

17 ئاندىن شۇ ئالتۇندىن ئېشىلىپ ياسالغان ئىككى زەنجىرنى قوشىنىنىڭ يۇقىرىقى ئىككى بۇرجىكىدىكى ھالقىدىن ئوتكۈزۈپ،

□ 39:3 »ئۇلار ئالتۇنىنى سوقۇپ نېپىز قىلىپ، ئۇنى كېسىپ يىپ قىلدى، ... كۆك، سۆسۈن، قىزىل يىپلاردىن ئاق كاناپ رەختكە لاھايىلەنگەن نۇسخىلار ئۈستىگە توقۇدى« ـ ئەينى ئىبراني تېكىستىنى چۈشىنىش بىر قەدەر تەس. ئۇنىڭ بىرنەچچە خىل تەرجىمىسى ئۆچرىشى مۇمكىن. ■ 39:3 مىس. 628: ■ 39:5 مىس. 828: ■ 39:6 مىس. 928□10□11: □ 39:7 ...» ئىككى ياقۇتنى ئەفودنىڭ ئىككى مۇرىلىك تاسمىسىغا بېكىتىپ قويدى« ـ ئەفود توغرۇلۇق مۇناسىۋەتلىك سېخمىنى كۆرۈڭ. ■ 39:7 مىس. 1228: ■ 39:9 مىس. 1628: ■ 39:10 مىس. 1728: ■ 39:11 مىس. 1828: □ 39:16 »ئىككى بۇرجىكىگە« ـ ئىبراني تىلىدا »ئىككى بېشىغا.«

18 ئېشىلگەن شۇ زەنجىرلەرنىڭ ئىككى ئۇچىنى ئىككى كۆزلۈككە بېكىتىپ، كۆزلۈكلەرنى ئەفودنىڭ ئىككى مۈرىلىك
تاسمىسىنىڭ ئالدى قىسمىغا ئورناتتى.
19 بۇنىڭدىن باشقا ئۈلار ئالتۇندىن ئىككى ھالقا ياساپ، ئۈلارنى قوشىنىنىڭ ئاستى تەرىپىدىكى ئىككى بۇرجىكىگە
بېكىتتى؛ ئۈلار ئەفودقا تېگىشىپ تۇرىدىغان قىلىنىپ ئېچىگە قادالدى. □
20 مۇندىن باشقا ئۈلار ئالتۇندىن يەنە ئىككى ھالقا ياساپ، ئۈلارنى ئەفودنىڭ ئىككى مۈرىلىك تاسمىسىنىڭ ئالدى
تۆۋەنكى قىسمىغا، ئەفودقا ئۇلىنىدىغان جايغا يېقىن، كەشتىلەنگەن بەلۋاغدىن ئېگىزرەك قىلىپ بېكىتتى.
21 ئۈلار قوشىنىنىڭ ئەفودنىڭ بەلۋېغىدىن يۇقىرىراق تۇرۇشى، قوشىنىنىڭ ئەفودتىن ئاجراپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن كۆك
شوينا بىلەن قوشىنىنىڭ ھالقىسىنى ئەفودنىڭ ھالقىسىغا چېتىپ قويدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا
بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى.

كاھىنلار كىيىدىغان باشقا كىيىملەرنىڭ تىكىلىشى

22 بەزالەل ئەفودنىڭ ئېچىدىكى تونىنى پۈتۈنلەي كۆك رەڭلىك قىلدى.
23 تونىنىڭ باشقا كىيىلىدىغان توشۇكى دەل ئوتتۇرىسىدا، خۇددى ساۋۇتنىڭ ياقىسىدەك ئىشلەنگەندى؛ يىرتىلىپ
كەتمەسلىكى ئۈچۈن ئۇنىڭ چۆرىسىگە پەۋاز ئىشلەندى. □
24 ئۈلار تونىنىڭ ئېتىكىنىڭ چۆرىسىگە كۆك، سۈسۈن ۋە قىزىل يىپتىن ئانارلارنى توقۇپ ئېسىپ قويدى.
25 ئۈلار ھەممىدە ئالتۇن قوڭغۇراقلارنى ياساپ، قوڭغۇراقلارنى تونىنىڭ ئېتىكىنىڭ چۆرىسىگە، ئانارلارنىڭ ئارىلىقىغا
بىردىن ئېسىپ قويدى؛ ھەر ئىككى ئانارنىڭ ئوتتۇرىسىغا بىر قوڭغۇراق ئېسىپ قويۇلدى.
26 كاھىنلىق خىزمىتىگە ئائىت قوڭغۇراقلار تونىنىڭ ئېتىكىنىڭ چۆرىسىگە بېكىتىلدى؛ بىر ئالتۇن قوڭغۇراق، بىر
ئانار، بىر ئالتۇن قوڭغۇراق، بىر ئانار قىلىپ بېكىتىلدى؛ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى.
27 ئۈلار ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا نېپىز توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتىن خالىتا كۆڭلەكلەرنى تىكتى؛ ■
28 سەللىنى ئاق كاناپ رەختتە ياسىدى، شۇنداقلا چىرايلىق ئېگىز بۆكلەرنى ئاق كاناپ رەختتە، تامبالارنى نېپىز
توقۇلغان ئاق كاناپ رەختتە تەييارلىدى؛
29 بۇنىڭدىن باشقا ئۈلار بەلۋاغنىمۇ كۆك، سۈسۈن ۋە قىزىل يىپ ئارىلاشتۇرۇلۇپ كەشتىلەنگەن، نېپىز توقۇلغان
ئاق كاناپ رەختتە تەييارلىدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى.
30 ئۈلار يەنە نەپىس تاختايىنى، يەنى مۇقەددەس ئوتۇغاتنى ساپ ئالتۇندىن ياساپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە مۆھۈر ئويغاندەك:
»پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس قىلىندى« دەپ ئويۇپ پۈتتى؛ ■
31 ئۈلار ئوتۇغاتقا كۆك رەڭلىك يىپنى باغلاپ، ئۇنىڭ بىلەن ئوتۇغاتنى سەللىگە تاقىدى، بۇلار پەرۋەردىگارنىڭ
مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى.■

مۇسانىڭ ياسالغان سەرەنجامىلارنى كۆزدىن كەچۈرۈشى

32 شۇ تەرىقىدە جامائەتنىڭ ئىبادەت چېدىرىنىڭ ھەممە قۇرۇلۇشى پۈتكۈزۈلدى؛ ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ
مۇساغا بۇيرۇغىنىنىڭ ھەممىسىنى شۇ بويىچە قىلدى؛ شۇ تەرىقىدە ھەممىسىنى پۈتتۈردى.
33 ئۈلار چېدىرنى مۇسانىڭ يېنىغا ئېلىپ كەلدى ـ چېدىر يوپۇقلىرىنى، ئۇنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى، ئىلمەكلىرىنى،
تاختايلىرىنى، بالداقلىرىنى، خادىلىرى بىلەن تەگلىكلىرىنى، ■

□ 39:19 »ئىككى بۇرجىكىگە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىككى بېشىغا.« □ 39:23 »ساۋۇت« ـ جەڭچىنىڭ ئالاھىدە كىيىمى. ■ 39:27 مىس. 3928: ■ 39:30 مىس. 36:28□ 629: ■ 39:31 مىس. 3728: ■ 39:33 مىس. 1135:

34 شۇنىڭدەك قىزىل بويالغان قوچقار تېرىسىدىن ياسالغان يوپۇق بىلەن دېلفىن تېرىسىدىن ياسالغان يوپۇقنى، »ئايرىما
پەردە«نى،
35 ئەھدە ساندۇقى ۋە ئۇنىڭ بالداقلىرىنى، » كافارەت تەختى«نى،
36 شىرە ۋە ئۇنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى، شۇنداقلا »تەقدىم نانلار«نى، ■
37 ساپ ئالتۇندىن ياسالغان چىراغدان بىلەن ئۇنىڭ چىراغلىرىنى، يەنى ئۈستىگە تىزىلغان چىراغلارنى، ئۇنىڭ بارلىق
ئەسۋابلىرى ھەم چىراغ مېيىنى،
38 ئالتۇن خۇشبۇيگاھ، مەسىھلەش مېيى، دورا-دەرمەكلەردىن ياسالغان خۇشبۇيىنى، چېدىرنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ
پەردىسىنى، □
39 مىس قۇربانگاھ بىلەن ئۇنىڭ مىس شالاسىنى، ئۇنىڭ بالداقلىرى بىلەن ھەممە ئەسۋابلىرىنى، يۇيۇش دېسى بىلەن
ئۇنىڭ تەگلىكىنى،
40 ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى پەردىلەرنى، ئۇنىڭ خادىلىرى ۋە ئۇلارنىڭ تەگلىكلىرىنى، ھويلىنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ
پەردىسى بىلەن ھويلىنىڭ تانىلىرى ۋە قوزۇقلىرىنى، مۇقەددەس چېدىرنىڭ، يەنى جامائەت چېدىرىغا ئائىت خىزمەتكە
ئىشلىتىلىدىغان بارلىق ئەسۋابلارنى،
41 مۇقەددەس جايغا ئائىت خىزمەت ئۈچۈن تىكلىگەن كاھىنلىق كىيىمىنى، يەنى ھارۇن كاھىننىڭ مۇقەددەس
كىيىملىرى بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ كاھىنلىق كىيىملىرىنى بولسا، ھەممىسىنى ئېلىپ كەلدى.■
42 بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بارلىق بۇيرۇغانلىرى بويىچە ئەنە شۇنداق ئادا
قىلغاندى.
43 مۇسا ئىشلارنىڭ ھەممىسىگە تەپسىلىي قارىدى، مانا، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇغىنى بويىچە بۇ ئىشلارنى
پۈتكۈزگەندى؛ بۇيرۇلغاندەك، دەل شۇنداق قىلغاندى؛ مۇسا بۇلارنى كۆرۈپ، ئۇلارغا بەخت-بەركەت تىلەپ
دۇئا قىلدى.

40

ئىبادەت چېدىرىنىڭ تىكلىنىشى

1 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق ئەمر قىلدى: ـ
2 بىرىنچى ئاينىڭ بېشى، ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى سەن جامائەت چېدىرىنىڭ مۇقەددەسخانىسىنى تىكلىگىن. □
3 ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقىنى ئۇنىڭ ئىچىگە قويۇپ، ئىچكى پەردە ئارقىلىق ئەھدە ساندۇقىنى توسۇپ قويغىن؛
4 شىرەنى چېدىرنىڭ ئىچىگە ئەكىرىپ، ئۈستىگە تىزىلىدىغان نەرسىلەرنى تىزغىن؛ ئاندىن چىراغدانىنى ئەكىرىپ، ئۈستىگە
چىراغلارنى ئورۇنلاشتۇرغىن. □ ■
5 ئالتۇن بىلەن قاپلانغان خۇشبۇي كۆيدۈرگۈچى قۇربانگاھنى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقىنىڭ ئۈدۈلىغا تىكلەپ
قويغىن؛ چېدىرنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ پەردىسىنى ئېسىپ قويغىن.□ ■
6 كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىنى مۇقەددەسخانىنىڭ، يەنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ ئالدىغا قويغىن؛
7 ئاندىن يۇيۇش دېسىنى جامائەت چېدىرى بىلەن قۇربانگاھنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ، سۇ توشتۇرۇپ
قويغىن.

■ **39:36** مىس. 831: □ **39:38** »ئالتۇن خۇشبۇيگاھ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئالتۇن قۇربانگاھ.« ■ **39:41** مىس. 1031: □ **40:2**
»مۇقەددەسخانىسى« ـ دېمەك، چېدىرنىڭ تۆزى، يەنى »مۇقەددەس جاي« بىلەن »ئەڭ مۇقەددەس جاي.« □ **40:4** »چىراغلارنى
ئورۇنلاشتۇرغىن« ـ ياكى »چىراغلارنى يېقىپ قويغىن.« ■ **40:4** مىس. 35:26 2027: □ **40:5** »خۇشبۇي كۆيدۈرگۈچى قۇربانگاھ« ـ
خۇشبۇيگاھنى كۆرسىتىدۇ. ■ **40:5** مىس. 3626:

(دبر)

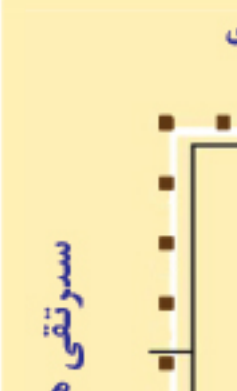

10 سەن كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ بارلىق ئەسۋابلىرىنى مەسھەلەپ، ئۇنى خۇداغا ئاتاپ
مۇقەددەس قىلغىن؛ بۇنىڭ بىلەن قۇربانگاھ »ئەڭ مۇقەددەس نەرسىلەر« قاتارىدا بولىدۇ.■
11 سەن يەنە يۇيۇنۇش دېسى ۋە ئۇنىڭ تەگلىكىنى مەسھەلەپ مۇقەددەس قىلغىن.
12 ئاندىن ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا يېقىن ئەكىلىپ، ئۇلارنى سۇ بىلەن
يۇغىن؛
13 ھارۇنغا مۇقەددەس كىيىملەرنى كىيدۈرۈپ، ماڭا كاھىنلىق خىزمەتتە بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى مەسھەلەپ، ماڭا
ئايرىپ مۇقەددەس قىلغىن.
14 ئاندىن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى ئېلىپ كىرىپ، ئۇلارغا خالىتا كۆڭلەكلەرنى كىيدۈرۈپ،
15 ئۇلارنىڭ ئاتىسىنى مەسھىلىگىنىگىدەك ماڭا كاھىنلىق خىزمىتىدە بولۇشى ئۈچۈن ئۇلارنىمۇ مەسھىلىگىن. شۇنىڭ
بىلەن ئۇلارنىڭ بۇ مەسھىلىنىشى ئۇلار ئۈچۈن ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە ئەبەدىي كاھىنلىقنىڭ بەلگىسى بولىدۇ.□
16 مۇسا شۇنداق قىلدى؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا نېمە بۇيرۇغان بولسا، ئۇ شۇنداق بەجا كەلتۈردى.
17 شۇنداق بولدىكى، ئىككىنچى يىلنىڭ بىرىنچى ئېيىدا، ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدە ئىبادەت چېدىرى تىكلەندى. □ ■
18 مۇسا چېدىرنى تىكىپ، تەگلىكلىرىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ، تاختايلىرىنى تىزىپ، ئۇلارنىڭ بالداقلىرىنى بېكىتىپ،
خادىلىرىنى تىكلىدى.
19 مۇقەددەس چېدىرنىڭ ئۈستىگە ئىچكى يوپۇقنى ياپتى، ئاندىن ئۇنىڭ ئۈستىگە تاشقى يوپۇقنى يېيىپ قويدى؛
بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى.
20 ئاندىن ئۇ ھۆكۈم-گۈۋاھلىقنى ئېلىپ، ئۇنى ساندۇق ئىچىگە قويدى؛ بالداقلارنى ئەھدە ساندۇقىنىڭ ھالقىلىرىدىن
ئۆتكۈزۈپ، »كافارەت تەختى«نى ساندۇقنىڭ ئۈستىگە ئورۇنلاشتۇردى.□
21 ئەھدە ساندۇقىنى مۇقەددەس چېدىر ئىچىگە ئېلىپ كىرىپ، ئوتتۇرىغا »ئايرىما پەردە«نى تارتتى؛ شۇنداق قىلىپ ئۇ
ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقىنى پەردە ئارقىلىق توسۇپ قويدى. ھەممە ئىش پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك
قىلىندى.■
22 ئۇ شىرەنى جامائەت چېدىرىغا ئېلىپ كىرىپ، مۇقەددەس جاينىڭ شىمال تەرىپىگە، »ئەڭ مۇقەددەس
جاي«دىكى پەردىنىڭ سىرتىغا قويدى.
23 »تەقدىم نانلار«نى شىرەنىڭ ئۈستىگە، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا تىزىپ قويدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى
پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى. ■
24 ئاندىن ئۇ چىراغدانىنى جامائەت چېدىرىغا ئېلىپ كىرىپ، ئۇنى مۇقەددەس جاينىڭ جەنۇب تەرىپىگە، شىرەنىڭ
ئۇدۇلىغا قويدى،
25 چىراغلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا ئورۇنلاشتۇردى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا
بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى.
26 ئاندىن ئۇ خۇشبۇيىنى كۆيدۈرگۈچى ئالتۇن قۇربانگاھنى ئىچىدىكى پەردىنىڭ ئالدىغا تىكلىدى؛ □
27 ئۇنىڭ ئۈستىدە ئېسىل خۇشبۇيىنى كۆيدۈردى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك
قىلىندى.

■ **40:10** مىس. 3729:
□ **40:15** » **ئۇلارنىڭ ئاتىسىنى مەسھىلىگىنىگىدەك ماڭا كاھىنلىق خىزمىتىدە بولۇشى ئۈچۈن ئۇلارنىمۇ مەسھىلىگىن«** ـ بۇ ئىشنىڭ، يەنى ھارۇن ۋە
ئوغۇللىرىنى مەسھەلەپ كاھىنلىققا تەيىنلەش مۇراسىمىنىڭ تەپسىلاتلىرى »لاۋ.» 8-بابنا خاتىرىلەنگەن.
□ **40:17** **»ئىككىنچى يىل«** ـ دېمەك، مىسردىن چىققاندىن كېيىنكى ئىككىنچى يىل.
■ **40:17** چۈل. 17:
□ **40:20** **مۇھكۈم-گۈۋاھلىق«** ـ خۇدا مۇساغا تاپشۇرغان »ئون پەرز« يا كى »ئون ئەمر« پۈتۈلگەن ئىككى تاش تاختاينى كۆرسىتىدۇ (18:31□□
كۆرۈڭ.(■ **40:21** مىس. 1235: ■ **40:23** مىس. 3025: □ **40:26** **»خۇشبۇي كۆيدۈرگۈچى ئالتۇن قۇربانگاھ«** ـ خۇشبۇيگاھنى
كۆرسىتىدۇ.

28 ئۇ ئىبادەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا پەردە تارتتى.
29 ئاندىن كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىنى جامائەت چېدىرىدىكى مۇقەددەس جايىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا يېقىن
قويدى؛ ئۇنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسىنى ئوتكۈزدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى
پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلىندى.□
30 يۇيۇنۇش دېسىنى جامائەت چېدىرى بىلەن قۇربانگاھنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇپ، يۇيۇشقا ئىشلىتىلىدىغان سۇنى
داسقا توشقۇزۇپ قۇيدى.
31-32 مۇسا ۋە ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قاچانلا جامائەت چېدىرىغا كىرسە ياكى قۇربانگاھقا يېقىن بارسا،
پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قوللىرىنى شۇ سۇدا يۇياتتى. بۇلار پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك
قىلىندى.
33 ئاندىن ئۇ چېدىر ھەم قۇربانگاھنىڭ ئەتراپىغا ھويلا پەردىسىنى تىكلەپ، ھويلىنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ پەردىسىنى
تارتتى. شۇ تەرىقىدە مۇسا پۈتكۈل ئىشنى تاماملىدى.

پەرۋەردىگارنىڭ پارلاق نۇرىنىڭ ئىبادەت چېدىرىنى قاپلىشى

34 شۇنىڭ بىلەن بۇلۇت جامائەت چېدىرىنى قاپلاپ، پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى ئىبادەت چېدىرىنى تولدۇردى.
■
35 بۇلۇت سايە چۈشۈرۈپ، پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى چېدىرنى تولدۇرغىنى ئۈچۈن، مۇسا جامائەت چېدىرىغا
كىرەلمىدى.
36 قاچانكى بۇلۇت جامائەت چېدىرىدىن كۆتۈرۈلسە، ئىسرائىللار سەپەرگە ئاتلىناتتى. ھەربىر قېتىم سەپەردە شۇنداق
بولاتتى.
37 بۇلۇت كۆتۈرۈلمىسە ئۇلار قوزغالماي، تاكى كۆتۈرۈلىدىغان كۈنگىچە سەپەرگە چىقمايتتى.
38 چۈنكى كۈندۈزى پەرۋەردىگارنىڭ بۇلۇتى مۇقەددەس چېدىر ئۈستىدە تۇراتتى، كېچىسى ئۇنىڭ ئۈستىدە ئوت
كۆرۈنەتتى؛ پۈتكۈل ئىسرائىل جەمەتىنىڭ كۆز ئالدىدا ئۇلارنىڭ بارلىق قىلغان سەپەرلىرىدە شۇلار كۆرۈنەتتى.■

□ 40:29 » كۆيدۈرمە قۇربانلىقنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى« ـ ھەربىر كۆيدۈرمە قۇربانلىققا بىر ئاشلىق ھەدىيە قوشۇپ سۈنۈلۈشى كېرەك
)مەسىلەن، »چۈل.» 29-28بابلارنى كۆرۈڭ.(■ 40:34 چۈل. 15:9□ 1پاد. 108: ■ 40:38 مىس. 21:13□ چۈل. 14:14□ قان.
33:1□ نەھ. 19:9□ زەب. 14:78□ 39:105□ 1كور. 110:

لاۋىيلار

» كاھىن-لاۋىيلارنىڭ دەستۇرى« •••• كۆيدۈرمە قۇربانلىق توغرىسىدىكى بەلگىلىمىلەر

1 ۋە پەرۋەردىگار مۇسانى چاقىرىپ جامائەت چېدىرىدىن ئۇنىڭغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ □
2 سەن ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ ئەگەر سىلەردىن بىرىڭلار پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا بىر
قۇربانلىقنى سۇنماقچى بولسا ئۆلار، قۇربانلىقىڭلارنى چارپايلاردىن، يەنى كالا يا كى ئۇششاق ماللاردىن سۇنۇشۇڭلار
كېرەك.
3 ئەگەر ئۇنىڭ سۇندىغىنى كاللىلاردىن كۆيدۈرمە قۇربانلىق بولسا، ئۇنداقتا ئۇ بېجىرىم ئەركەك ھايۋانىنى كەلتۈرسۇن؛
ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا قوبۇل بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىدا سۇنسۇن.
■
4 ئۇ قولىنى كۆيدۈرمە قۇربانلىقنىڭ بېشىغا قويسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن قۇربانلىق ئۇنىڭ ئورنىغا كافارەت بولۇشقا قوبۇل
قىلىندۇ. □
5 ئاندىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا بۇقىنى بوغۇزلىسۇن؛ كاھىنلار بولغان ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى قېنىنى كەلتۈرۈپ،
جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدىكى قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپسۇن.
6 ئاندىن قۇربانلىق قىلغۇچى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىنغان ھايۋاننىڭ تېرىسىنى سويۇپ، تېنىنى پارچىلىسۇن
7 ۋە ھارۇن كاھىننىڭ ئوغۇللىرى قۇربانگاھتا ئوت قالاپ ئوتنىڭ ئۈستىگە ئوتۇنلارنى تىزسۇن.
8 ئاندىن كاھىنلار بولغان ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى گۆش پارچىلىرىنى، بېشى ۋە مېيى بىلەن قوشۇپ، قۇربانگاھدىكى
ئوتنىڭ ئۈستىدىكى ئوتۇننىڭ ئۈستىگە تەرتىپ بىلەن تىزىپ قويسۇن. □
9 لېكىن ئۇنىڭ ئىچ-قارنى بىلەن پاچاقلىرىنى قۇربانلىق سۇنغۇچى سۇدا يۇيسۇن؛ ئاندىن كاھىن ھەممىسىنى ئېلىپ كېلىپ
قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن. بۇ ئوت ئارقىلىق سۇنۇلىدىغان قۇربانلىق ھېسابىدا، پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي
چىقىرىلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق بولىدۇ.

قوي پادىسىدىن قىلىنغان قۇربانلىق

10 ئەگەر ئۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن ئۇششاق ماللاردىن قوي يا ئۆچكە قۇربانلىق قىلاي دېسە، ئۇنداقتا
ئۇ بېجىرىم بولغان بىر ئەركىكىنى كەلتۈرسۇن.
11 ئۇ ئۇنى قۇربانگاھنىڭ شىمال تەرىپىدە پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا بوغۇزلىسۇن. ئاندىن كاھىنلار بولغان ھارۇننىڭ
ئوغۇللىرى قېنىنى ئېلىپ، قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپسۇن.
12 قۇربانلىق قىلغۇچى بولسا گۆشنى پارچىلاپ، بېشى بىلەن مېيىنى كېسىپ ئايرىسۇن. ئاندىن كاھىن بۇلارنى ئېلىپ
قۇربانگاھتىكى ئوتنىڭ ئۈستىدىكى ئوتۇننىڭ ئۈستىدە تەرتىپ بويىچە تىزىپ قويسۇن.

□ **1:1 »ۋە«** ـ »لاۋىيلار« يا كى » كاھىن-لاۋىيلارنىڭ دەستۇرى« دېگەن كىتاب »ۋە« دېگەن سۆز بىلەن باشلىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بۇ سۆز » كاھىن-لاۋىيلارنىڭ دەستۇرى«نى »مىسىردىن چىقىش« دېگەن كىتابنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئايىتى (40-□□□□ 38-ئايەت) بىلەن زىچ باغلايدۇ. مەزكۇر كىتاب ئۇنىڭ داۋامىدۇر. »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. **»جامائەت چېدىرى«** ـ يا كى » كۆرۈشۈش چېدىرى.« »جامائەت چېدىرى« دېگەن سۆزدىكى »جامائەت« ئىبرانىي تىلىدا »خۇدا بىلەن ئۇچراشىش« يا كى »خۇدا بىلەن دىدارلىشىش« دېگەن ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ.

■ **1:3** مىس. 1029:

□ **1:4 »كافارەت«** ـ)ئىبرانىي تىلىدا »كافار« يا كى »كىپۇر«) تۈپ مەنىسى »يېپىش.« گۈناھلارغا »كافارەت كەلتۈرۈش« دېگەنلىك »گۈناھلارنى يېپىش« دېگەنلىكتۇر. تەۋرات دەۋرىدە خۇدا گۈناھلارنى ۋاقىتلىق يا ياتىق ۋە شۇنىڭدەك شۇ گۈناھلاردىن توۋا قىلىپ قۇربانلىق كەلتۈرگەن بەندىلىرىنى كەچۈرۈم قىلاتتى. ئىنجىل دەۋرى كەلگەندە ئۇ مەسىھنىڭ قۇربانلىقى ۋاستىسى بىلەن ئىنسانلارنىڭ گۈناھلىرىنى »ئېلىپ تاشلايدۇ« »ئېۋىر.» 29:1، 36-ئى كۆرۈڭ.(□ **1:8 »كاھىنلار بولغان ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى«** ـ ھارۇن باش كاھىن، ئوغۇللىرى كاھىنلار قىلىپ بېكىتىلگەندى »)مىس.» 1:28).

13 لېكىن ئۇنىڭ ئىچ-قارنى بىلەن پاچاقلارنى قۇربانلىق سۈنغۇچى سۈدا يۇسۇن، ئاندىن كاھىن ھەممىسىنى ئېلىپ
كېلىپ قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۈن. بۇ ئوت ئارقىلىق سۈنۈلدىغان قۇربانلىق ھېسابىدا، پەرۋەردىگارغا
خۇشبۇي چىقىرىلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق بولىدۇ.

ئۆچار-قاناتلاردىن قىلىنغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق

14 ئەگەر قۇربانلىق قىلغۇچى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئۆچار-قاناتلاردىن كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلاي دېسە، ئۇنداقتا
ئۇ پاختەكلەردىن ياكى كەپتەر باچكىلىرىدىن قۇربانلىق كەلتۈرسۈن.
15 كاھىن ئۇنى قۇربانگاھنىڭ يېنىغا ئېلىپ كېلىپ، بېشىنى تولغاپ ئۈزۈپ ئۇنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۈن؛
ئۇنىڭ قېنى سىقىلىپ قۇربانگاھنىڭ تېمىغا سۈرتۈلسۈن.
16 لېكىن تاشلىقىنى پەيلىرى بىلەن قوشۇپ قۇربانگاھنىڭ شەرق تەرىپىدىكى كۈللۈككە تاشلىۋەتسۈن؛ □
17 ئۇ قۇربانلىقنى ئىككى قانىتىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن يارسۇن، بىراق ئۇنى ئىككى پارچە قىلىۋەتمىسۈن. ئاندىن كاھىن
بۇنى ئېلىپ قۇربانگاھدىكى ئوتنىڭ ئۈستىدىكى ئوتۇننىڭ ئۈستىگە قويۇپ كۆيدۈرسۈن؛ بۇ ئوت ئارقىلىق سۈنۈلدىغان
قۇربانلىق ھېسابىدا، پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي چىقىرىلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق بولىدۇ.

2

ئاشلىق ھەدىيەلەر

1 ئەگەر بىركىم پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا ئاشلىق ھەدىيە سۈنماقچى بولسا ھەدىيەسى ئېسىل ئۇندىن بولۇشى كېرەك؛
ئۇ ئۇنىڭغا زەيتۇن مېيى قۇيۇپ ئاندىن ئۈستىگە مەستىكى سالسۇن. □ ■
2 ئۇ ئۇنى ئېلىپ كاھىنلار بولغان ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئالدىغا كەلتۈرسۈن؛ ئاندىن كاھىن ھەدىيە سۈنغۇچىنىڭ
يادلىنىشى ئۈچۈن زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئۇندىن بىر چاڭگال ئېلىپ، ھەممە مەستىكى بىلەن قوشۇپ، بۇ
ھەدىيەنى قۇربانگاھتا كۆيدۈرسۈن؛ بۇ ئوت ئارقىلىق سۈنۈلدىغان، پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي چىقىرىلىدىغان ھەدىيە
بولىدۇ. ■
3 ئەمما ئاشلىق ھەدىيەدىن قالغىنى بولسا، ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا تەۋە بولسۇن. بۇ پەرۋەردىگارغا ئوت
ئارقىلىق سۈنۈلغانلارنىڭ ئىچىدە »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ.□ ■

پىشۇرۇلغان ئاشلىق ھەدىيەلەر

4 ئەگەر سەن تونۇردا پىشۇرۇلغان نەرسىلەردىن ئاشلىق ھەدىيە سۈناي دېسەڭ، ئۇلار زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن
ئېسىل ئۇندىن پىشۇرۇلغان توقاچلار ياكى زەيتۇن مېيى سۈرتۈلۈپ مەسىلەنگەن پېتىر ھەممەك نانلاردىن بولسۇن.□
5 ئەگەر سېنىڭ كەلتۈرىدىغان ھەدىيەڭ تاۋىدا پىشۇرۇلغان ئاشلىق ھەدىيە بولسا ئۇ زەيتۇن مېيى ئىشلەشتۈرۈلۈپ
ئېسىل ئۇندىن پېتىر ھالدا ئېتىلسۇن.
6 سەن ئۇنى ئوشتۇپ ئۈستىگە زەيتۇن مېيى قۇيغىن؛ ئۇ ئاشلىق ھەدىيە بولىدۇ.

□ **1:16** »تاشلىقىنى پەيلىرى بىلەن قوشۇپ...« ـ ياكى »قۇيرۇق پەيلىرى بىلەن ئۇچەيلىرىنى قوشۇپ...«.
□ **2:1** »ئېسىل ئۇن« ـ ئىبراني تىلىدا تەكىتلەنگىنى ياخشى تارتىلغان، بىرخىل يۇمشاقلىقتا، ھېچقانداق كېپەك ئارىلاشمىغان ئۇن.
■ **2:1** مىس. 15:6□ 17:9□ چۈل. 415:
■ **2:2** لاۋ. 86:
□ **2:3** »پەرۋەردىگارغا ئوت ئارقىلىق سۈنۈلغانلارنىڭ ئىچىدە »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى«« ـ ھەدىيە-قۇربانلىقلار »ئەڭ مۇقەددەس« ۋە »مۇقەددەس« دەپ بۇلىنىدۇ. »»ئەڭ مۇقەددەس« بولغان ھەدىيە-قۇربانلىقلارنى پەقەت كاھىنلار ئۆزىلا يېيىشكە، شۇنداقلا مۇقەددەس جايىدىلا
يېيىشكە بولاتتى. »مۇقەددەس« ھېسابلانغان ئاتالمىلاردىن ئاشلىدىكىلىرى يېيىشكە بولاتتى.■ **2:3** لاۋ. 1210:□ **2:4** »توقاچلار« ـ ئىبراني تىلىدا
بۇ سۆز ياكى ھالقىسىمان ياكى چەككۈچ بىلەن تېشىلگەن بىرخىل نانلارنى كۆرسىتىدۇ.

7 سېنىڭ كەلتۈرىدىغان ھەدىيەڭ قازاندا پىشۇرۇلغان ئاشلىق ھەدىيە بولسا ئۇنداقتا ئۇ ئېسىل ئۇن بىلەن زەيتۇن مېيىدا
ئېتىلسۇن.
8 شۇ يوللاردا تەييارلانغان ئاشلىق ھەدىيەلەرنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا كەلتۈرگىن، ئۇنى كاھىنغا بەرگىن، ئۇ
ئۇنى قۇربانگاھقا ئېلىپ باريدۇ.
9 كاھىن بولسا ئاشلىق ھەدىيەدىن »يادلىنىش ئۈلۈشى«نى ئېلىپ قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن. بۇ ئوت
ئارقىلىق سۈنۈلىدىغان، پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي چىقىرىلىدىغان ھەدىيە بولىدۇ.
10 ئەمما ئاشلىق ھەدىيەدىن قالغىنى بولسا، ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا تەۋە بولسۇن. بۇ پەرۋەردىگارغا ئوت
ئارقىلىق سۈنۈلغانلارنىڭ ئىچىدە »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ.

11 سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا سۈندىغان ھەرقانداق ئاشلىق ھەدىيەلەر ئېچىتقۇ بىلەن تەييارلانمىسۇن. چۈنكى
سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارغا ئوتتا سۈنۈلىدىغان ھەدىيەكلارنىڭ ھېچقايسىسىدا ئېچىتقۇ ياكى ھەسەلنى كۆيدۈرۈشكە
بولمايدۇ.
12 بۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا »دەسلەپكى ھوسۇل« سۈپىتىدە سۈنسا كۇلار بولىدۇ، لېكىن ئۇلار خۇشبۇي
سۈپىتىدە قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرۈلۈپ سۈنۈلمىسۇن.■
13 سېنىڭ ھەربىر ئاشلىق ھەدىيەڭ تۇز بىلەن تۇزلىنىشى كېرەك؛ ئاشلىق ھەدىيەڭنى خۇدايىڭنىڭ ئەھدە تۇزىدىن
مەھرۇم قىلماي، ھەممە ئاشلىق ھەدىيەلىرىڭنى تۇز بىلەن تۇزلىغىن.■
14 ئەگەر سەن پەرۋەردىگارغا »دەسلەپكى ھوسۇل«دىن ئاشلىق ھەدىيە سۈناي دېسەڭ، ئۇنداقتا زىرائەتنىڭ يېڭى
پىشقان كۆك بېشىنى ئېلىپ، دانلارنى ئوتتا قورۇپ، ئېزىپ تالقان سۈپىتىدە سۈنغىن؛ بۇ »دەسلەپكى ھوسۇل«
ھەدىيەسى بولىدۇ؛
15 سەن ئۇنىڭغا زەيتۇن مېيى قۇيۇپ ئۈستىگە مەستىكى سالغىن؛ بۇ ئاشلىق ھەدىيە بولىدۇ.
16 كاھىن بولسا ئۇنىڭدىن، يەنى قورۇپ ئېزىلگەن دانلار بىلەن زەيتۇن مېيىدىن بىر قىسمىنى ئېلىپ ھەممە مەستىكى
بىلەن قوشۇپ، بولارنى »يادلىنىش ئۈلۈشى« سۈپىتىدە كۆيدۈرسۇن. بۇ ئوت ئارقىلىق پەرۋەردىگارغا سۈنۈلغان
ھەدىيە بولىدۇ.

3

ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى

1 بىرسىنىڭ سۈندىغىنى ئىناقلىق قۇربانلىقى بولسا، شۇنداقلا كاللىلاردىن سۈنسا، ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا بېجىرىم
بىر ئەركەكنى ياكى چىشىسىنى كەلتۈرسۇن.
2 ئۇ سۈندىغان بۇ ھايۋاننىڭ بېشىغا قولىنى قويۇپ، ئاندىن ئۇنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئېغىزى ئالدىدا
بوغۇزلىسۇن. ئاندىن كاھىنلار بولغان ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى قېنىنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپسۇن.
3 سۈنغۇچى كىشى بۇ ئىناقلىق قۇربانلىقىدىن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان ھەدىيە سۈپىتىدە بىر قىسمىنى
ئېلىپ بېغىشلىسۇن، يەنى ئىچ قارىنىنى يۇگەپ تۇرغان مايىنى، شۇنداقلا بارلىق ئىچ مېيىنى ئېلىپ ■
4 ئىككى بۆرەكنى ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ھەمدە ئىككى يانپىشىدىكى مايىنى ئاجرىتىپ، جىگەرنىڭ بۆرەككىچە
بولغان چاۋا مېيىنى كېسىپ، ئېلىپ كەلسۇن.

■ 2:12 چۈل. 1218: ■ 2:13 مار. 499: ■ 3:3 مىس. 1329□22:

5 ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى بولسا بۇلارنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستىگە كەلتۈرۈپ ئوت ئۈستىگە قويۇلغان ئوتۇننىڭ
ئۈستىدىكى كۆيدۈرمە قۇربانلىققا قوشۇپ كۆيدۈرسۇن. بۇ ئوت ئارقىلىق سۈنۈلىدىغان، پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي
چىقىرىلىدىغان قۇربانلىق بولىدۇ.■

قوي پادىسىدىن بولغان ئىناقلىق قۇربانلىقى

6 بىرسىنىڭ پەرۋەردىگارغا قىلىدىغان ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۆچۈن سۈندىغىنى ئۆششاق مالدىن بولسا، ئۇنداقتا ئۇ بىجىرىم
بىر ئەركىكنى يا كى چىشسىنى كەلتۈرسۇن.
7 ئەگەر ئۇنىڭ قۇربانلىقى قوي بولسا ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈپ،
8 قۇربانلىق قىلىدىغان بۇ ھايۋاننىڭ بېشىغا قولىنى قويۇپ، ئاندىن ئۇنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىدا
بوغۇزلىسۇن. ئاندىن ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى قېنىنى ئېلىپ قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپسۇن.
9 سۈنغۇچى كشى بۇ ئىناقلىق قۇربانلىقىدىن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان ھەدىيە بىر قىسمىنى،
يەنى ئۇنىڭ مېيىنى ئېلىپ بېغىشلىسۇن، ـ پۇتۇن مايلىق قۇيرۇقنى ئۇنىڭ ئومۇرتقىسىغا يېقىن يەردىن ئاجرىتىپ ئېلىپ،
ئىچ قارىنىنى يۇگەپ تۇرغان مايىنى، شۇنداقلا بارلىق ئىچ مېيىنى ئېلىپ،
10 ئىككى بۆرەكنى ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ھەمدە ئىككى يانپىشىدىكى مايىنى ئاجرىتىپ، جىگەرنىڭ بۆرەككىچە
بولغان چاۋا مېيىنى كېسىپ، ئېلىپ كەلسۇن.
11 كاھىن بۇلارنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن؛ بۇ ئوتتا سۈنۈلىدىغان، پەرۋەردىگارغا ئاتالغان تائام ھەدىيەسى
بولىدۇ.■

12 ئۇنىڭ سۈندىغىنى ئۆچكە بولسا، بۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا كەلتۈرسۇن.
13 ئۇ قولىنى ئۇنىڭ بېشىغا قويۇپ، ئاندىن ئۇنى جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىدا بوغۇزلىسۇن. ئاندىن ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى
قېنىنى ئېلىپ قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپسۇن.
14 ئاندىن سۈنغۇچى كشى بۇ قۇربانلىقتىن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان ھەدىيە سۈپىتىدە بىر قىسمىنى
ئېلىپ بېغىشلىسۇن، يەنى ئىچ قارىنىنى يۇگەپ تۇرغان مايىنى، شۇنداقلا بارلىق ئىچ مېيىنى ئېلىپ،
15 ئىككى بۆرەكنى ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ھەمدە ئىككى يانپىشىدىكى مايىنى ئاجرىتىپ، جىگەرنىڭ بۆرەككىچە
بولغان چاۋا مېيىنى كېسىپ، ئېلىپ كەلسۇن.
16 كاھىن بۇلارنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن؛ بۇ ئوتتا سۈنۈلىدىغان، خۇشبۇي چىقىرىدىغان تائام
ھەدىيەسى بولىدۇ. مايىنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارغا تەۋەدۇر.
17 بۇ ھەرقانداق تۇرار جايىكلاردا سىلەرگە ئەبەدىي بەلگىلىمە بولىدۇ؛ سىلەر ھېچقانداق ماي يا كى قان
يېمەسلىكىڭلار كېرەك.□ ■

4

گۇناھ قۇربانلىقى، يەنى » گۇناھنى تىلەش قۇربانلىقى«

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ

■ 3:5 مىس. 25:29□ لاۋ. 56:
■ 3:11 لاۋ. 6:21□8□17□21□22□ 25:22□ ئېز. 7:44□ مال. 121:
□ 3:17 »ئەبەدىي« ـ تەۋراتنىڭ »ئەبەدىي« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا ئىككى مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ: (1) مەنىگۇ، (2) شۇ ۋاقىتتىكى چېكى بىكىتىلمىگەن، قەرەلسىز، مۇھلەتسىز ئۇزۇن بىر مەزگىلنى كۆرسىتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈنۈشى. ■ 3:17 يار. 4:9□ لاۋ. 26:7□ 17□10□14:

2 ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: ـ »بىرسى بىلمەي ئېزىپ، پەرۋەردىگار »قىلما« دەپ بۇيرۇغان
ھەرقانداق ئەمرىلەردىن بىرىگە خىلاپلىق قىلىپ سېلىپ، گۇناھ قىلسا، تۆۋەندىكىدەك قىلسۇن: ـ

3 ـ ئەگەر مەسىھلەنگەن كاھىن خەلقنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرىدىغان بىر گۇناھنى قىلسا، ئۇنداقتا ئۇ بۇ قىلغان گۇناھى
ئۈچۈن بىر بىجىرىم ياش تورپاقنى ئېلىپ كېلىپ، پەرۋەردىگارغا گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە سۇنسۇن. □

4 ئۇ تورپاقنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ يېنىغا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈپ، قولىنى ئۇنىڭ
بېشىغا قويۇپ، ئاندىن تورپاقنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا بوغۇزلىسۇن.

5 ئاندىن مەسىھلەنگەن كاھىن تورپاقنىڭ قېنىدىن ئازغىنا ئېلىپ، جامائەت چېدىرى ئىچىگە كۆتۈرۈپ ئاپارسۇن؛ ■

6 كاھىن شۇ يەردە بارمىقىنى قانغا چىلاپ، قانىنى مۇقەددەس جاينىڭ پەردىسىنىڭ ئالدىدا، پەرۋەردىگارنىڭ
ھۇزۇرىدا يەتتە مەرتىۋە سەپىسۇن.

7 شۇنداقلا كاھىن قاندىن ئېلىپ، جامائەت چېدىرى ئىچىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرغان خۇشبۇيگاھنىڭ
مۈڭگۈزلىرىگە سۈرسۇن. تورپاقنىڭ قالغان ھەممە قېنىنى بولسا، جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىدىكى
كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىنىڭ تۈۋىگە تۆكۈپ قويسۇن؛ ■

8 ئاندىن ئۇ گۇناھ قۇربانلىقى بولغان تورپاقنىڭ ئىچىدىن ھەممە مېيىنى ئاجرىتىپ چىقارسۇن ـ يەنى ئىچ قارىنىنى يۇگەپ
تۇرغان ماي بىلەن قالغان ئىچ مېيى، ■

9 ئىككى بۆرەكنى ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ھەمدە ئىككى يانپىشىدىكى مايىنى ئاجرىتىپ، جىگەرنىڭ بۆرەككىچە
بولغان چاۋا مېيىنى ئاجراتسۇن

10)خۇددى ئىناقلىق قۇربانلىقى بولغان كالىنىڭ ئىچىدىكى ماي ئاجرىتىلغاندەك(، ئاندىن كاھىن بۇلارنى كۆيدۈرمە
قۇربانلىق قۇربانگاھىنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن. ■

11 لېكىن تورپاقنىڭ تېرىسى بىلەن ھەممە گۆشى، باش بىلەن پاچاقلىرى، ئىچ قارنى بىلەن ژىنىنى، ■

12 يەنى پۈتكۈل تورپاقنىڭ قالغان قىسىملىرىنى چېدىرگاھنىڭ سىرتىغا ئېلىپ چىقىپ، پاك بىر يەرگە، يەنى
كۈللەر تۆكۈلىدىغان جايغا ئېلىپ چىقىپ، ئوتۇننىڭ ئۈستىدە ئوتتا كۆيدۈرسۇن. بۇلار كۈللەر تۆكۈلىدىغان جايدا
كۆيدۈرۈۋېتىلسۇن.□ ■

13 ئەگەر پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى ئۆزى بىلمىگەن ھالدا ئېزىپ گۇناھ قىلغان بولسا، پەرۋەردىگارنىڭ »قىلما«
دەپ بۇيرۇغان ھەرقانداق ئەمرلىرىگە خىلاپلىق ئىشلارنىڭ بىرىنى قىلىپ سېلىپ، گۇناھقا چۈشۈپ قالسا، □ ■

14 شۇنداقلا ئۇلارنىڭ سادىر قىلغان گۇناھى ئايدىڭلاشقان بولسا، ئۇنداقتا جامائەت گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە
بىر ياش تورپاقنى سۈنۈپ جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىغا كەلتۈرسۇن.

15 جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا قوللىرىنى تورپاقنىڭ بېشىغا قويۇپ، ئاندىن تورپاقنى
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا بوغۇزلىسۇن.

16 مەسىھلەنگەن كاھىن تورپاقنىڭ قېنىدىن ئازغىنا ئېلىپ جامائەت چېدىرى ئىچىگە ئېلىپ كىرسۇن؛ □

□ **4:3 »مەسىھلەنگەن كاھىن«** ـ بەلكىم »ياش كاھىن«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »مەسىھ قىلىش« ياكى »مەسىھلەش« تۇغرىسىدا »مىس.» 41:28نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **4:5** لاۋ. 14:16□ چۈل. 419: ■ **4:7** لاۋ. 99: ■ **4:8** لاۋ. 3□3: 4 ■ **4:10** لاۋ. 53: ■ **4:11** مىس. 14:29□ چۈل. 519: □ **4:12 »كۈللەر«** ـ مۇشۇ يەردە قۇربانلىقلارنىڭ كۈللىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **4:12** لاۋ. 27:16□ چۈل. 3:19□ ئىبر. 1113: □ **4:13 »جامائەت ئۆزى بىلمىگەن«** ـ بۇ ئىشنى جامائەتنىڭ كۆزىگە يەتمىگەن« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.■ **4:13** لاۋ. 15:9□ چۈل. 3115-24:□ **4:16 »مەسىھلەنگەن كاھىن«** ـ ياكى مەسىھ قىلىنغان كاھىن« بەلكىم »ياش كاھىن«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

17 شۇ يەردە بارمىقىنى قانغا چىلاپ، قانىنى مۇقەددەس جايىنىڭ پەردىسىنىڭ ئالدىدا، پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا
يەتتە مەرتىۋە سەپىسۇن.
18 شۇنداقلا كاھىن قاندىن ئېلىپ جامائەت چېدىرى ئىچىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرغان خۇشبۇيىگاھنىڭ
مۈڭگۈزلىرىگە سۈرسۇن. تورپاقنىڭ قالغان ھەممە قېنىنى بولسا، جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىدىكى
كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىنىڭ تۈۋۈگىگە تۆكۈپ قويسۇن؛
19 كاھىن تورپاقنىڭ ئىچىدىن بارلىق مېيىنى ئاجرىتىپ ئېلىپ، قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن.
20 ئۇ گۇناھ قۇربانلىقى بولغان ئىلگىرىكى تورپاقنى قىلغىنىغا ئوخشاش بۇ تورپاقنىمۇ شۇنداق قىلسۇن؛ ۋە دەل
شۇنداق قىلىشى كېرەك؛ شۇ يول بىلەن كاھىن ئۇلار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ شۇ گۇناھ ئۇلاردىن
كەچۈرۈلىدۇ.
21 ئاندىن ئۇ تورپاقنى چېدىرگاھنىڭ تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ، ئىلگىرىكى تورپاقنى كۆيدۈرگەندەك بۇ تورپاقنىمۇ
كۆيدۈرسۇن. بۇ جامائەت ئۈچۈن گۇناھ قۇربانلىقى بولىدۇ.

22 ئەگەر بىر ئەمىر بىلمەي ئۇنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ »قىلما« دېگەن ھەرقانداق ئەمرلىرىنىڭ بىرىگە خىلاپلىق
قىلىپ سېلىپ، گۇناھقا چۈشۈپ قالسا،
23 ۋە قىلغان گۇناھى ئۇزىگە مەلۇم قىلىنغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇ ئۇزى قۇربانلىق ئۈچۈن بىچىرىم بىر تېكىنى سۈنسۇن؛
□
24 ئۇ قولىنى تېكىنىڭ بېشىغا قويۇپ، ئاندىن ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىنىدىغان ھايۋانلارنى بوغۇزلايدىغان جايغا
ئېلىپ بېرىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا بوغۇزلىسۇن. بۇ بىر گۇناھ قۇربانلىقى بولىدۇ.
25 كاھىن گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ قېنىدىن بارمىقىغا ئازغىنا ئېلىپ، ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىنىڭ
مۈڭگۈزلىرىگە سۈرۈپ قويسۇن؛ ئاندىن قالغان قېنىنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىنىڭ تۈۋۈگىگە تۆكۈپ قويسۇن.
26 ئۇ ئىناقلىق قۇربانلىقى قىلىنغان ھايۋاننىڭ مېيىنى كۆيدۈرگەندەك، ئۇنىڭ بارلىق مېيىنى قۇربانگاھتا كۆيدۈرسۇن.
بۇ يول بىلەن كاھىن ئۇنى گۇناھىدىن پاكلاندۇرۇش ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ ۋە شۇ گۇناھى ئۇنىڭدىن
كەچۈرۈلىدۇ.

27 ئەگەر پۇقرالاردىن بىرى بىلمەي ئۇنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ »قىلما« دېگەن ھەرقانداق ئەمرلىرىنىڭ بىرىگە
خىلاپلىق قىلىپ سېلىپ، گۇناھقا چۈشۈپ قالسا، ■
28 ۋە قىلغان گۇناھى ئۇزىگە مەلۇم قىلىنغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇ ئۇزىنىڭ، يەنى ئۇ سادىر قىلغان گۇناھى ئۈچۈن
قۇربانلىق قىلىشقا بىچىرىم بىر چىشى تۆچكىنى سۈنسۇن؛ □
29 ئۇ قولىنى گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ بېشىغا قويۇپ، ئاندىن ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى بوغۇزلايدىغان جايغا ئېلىپ
بېرىپ بوغۇزلىسۇن.
30 ئاندىن كاھىن ئۇنىڭ قېنىدىن بارمىقىغا ئازغىنا ئېلىپ ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىنىڭ مۈڭگۈزلىرىگە
سۈرۈپ قويسۇن؛ قالغان بارلىق قېنىنى قۇربانگاھنىڭ تۈۋۈگىگە تۆكۈپ قويسۇن.
31 ئىناقلىق قۇربانلىقى قىلىنغان ھايۋاننىڭ مېيى ئىچىدىن ئاجرىتىلغاندەك ئۇنىڭمۇ ھەممە مېيىنى ئاجرىتىپ چىقارسۇن؛
كاھىن ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خۇشبۇي كەلتۈرسۇن دەپ قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن. شۇ يول
بىلەن كاھىن ئۇنىڭ ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ شۇ گۇناھ ئۇنىڭدىن كەچۈرۈلىدۇ.■

□ 4:23 »ۋە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ۋا« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ؛ ھەمدە »ۋە« ھەم »ياكى« دېگەن ئىككى خىل مەنىنى بىلدۈرىدۇ.
■ 4:27 چۈل. 2715:
□ 4:28 »ۋە قىلغان گۇناھى ئۇزىگە مەلۇم قىلىنغان بولسا...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ۋە« »ۋا« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ؛ ھەمدە »ۋە« ھەم »ياكى« دېگەن ئىككى خىل مەنىنى بىلدۈرىدۇ.
■ 4:31 مىس. 18:29□ لاۋ. 3□3: ،4 14

32 ئەگەر ئۇ كىشى گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن قوزا كەلتۈرۈشنى خالىسا، بىجىرىم بىر چىشى قوزىنى سۈنسۇن.
33 ئۇ قولىنى گۇناھ قۇربانلىقى قوزىسىنىڭ بېشىغا قويۇپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار بوغۇزلىنىدىغان جايغا ئېلىپ بېرىپ، ئۇنى گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بوغۇزلىسۇن.
34 ئاندىن كاھىن گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ قېنىدىن بارمىقىغا ئازغىنا ئېلىپ ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىنىڭ مۈڭگۈزلىرىگە سۈرۈپ قويسۇن؛ ئۇنىڭ قالغان بارلىق قېنىنى ئۇ قۇربانگاھنىڭ تۈۋىگە توكۈپ قويسۇن.
35 ئىناقلىق قۇربانلىقى قىلىنغان قوزىنىڭ مېيى ئىچىدىن ئاجرىتىلغاندەك، ئۇنىڭمۇ ھەممە مېيىنى ئاجرىتىپ چىقارسۇن؛ كاھىن بۇلارنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلدىغان بارلىق قۇربانلىقلارغا قوشۇپ، قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن. شۇ يول بىلەن كاھىن ئۇنىڭ سادىر قىلغان گۇناھى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ شۇ گۇناھ ئۇنىڭدىن كەچۈرۈلىدۇ.

5

ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى، يەنى »ئىتائەتسىزلىكنى تىلەش قۇربانلىقى«

1 ئەگەر بىرسى مەلۇم ئىشقا گۇۋاھچى بولۇپ، شۇنداقلا ئۇنىڭغا قەسەم بۇيرۇلغىنىدا كۆرگىنى ياكى بىلگىنىدىن مەلۇمات بەرمىسە، ئۇنداقتا ئۇ قەبىھلىكىنىڭ جازاسىغا تارتىلىدۇ.
2 ئەگەر بىرسى ئۆزى بىلمەي ناپاك بىر نەرسىگە تېگىپ كەتسە ـ مەيلى ئۇ ناپاك بىر ھايۋاننىڭ جەسىتى بولسۇن، مەيلى ناپاك بىر چارپاينىڭ جەسىتى بولسۇن، ياكى ناپاك بىر ئۆمىلگۈچى ھايۋاننىڭ جەسىتى بولسۇن، مۇشۇنداق نەرسىگە تېگىپ كەتسە ئۇمۇ ناپاك سانىلىپ گۇناھكار ھېسابلىنىدۇ؛ ■
3 ئەگەر شۇنىڭدەك بىرسى ئۆزى ئۇيماي مەلۇم كىشىنىڭ ئادەمنى ناپاك قىلىدىغان ھەرقانداق نىجاسىتىگە تېگىپ كەتسە، شۇنداقلا ئۇ بۇنى بىلىپ يەتسە، ئۇنداقتا ئۇ گۇناھكار ھېسابلىنىدۇ.
4 ئەگەر بىرسى ئاڭسىز رەۋىشتە يامان ياكى ياخشى بىر ئىشنى قىلاي دەپ قەسەم قىلىپ سالسا) كىشىلەر ھەرتۈرلۈك ئىش توغرىسىدا ئاڭسىز رەۋىشتە قەسەم قىلىشى مۇمكىن(، شۇنداقلا ئۇ بۇنى تونۇپ يەتسە، ئۇ بۇ ئىشلار تۈپەيلىدىن گۇناھكار ھېسابلىنىدۇ.
5 بىرسى يۇقىرىقى ھەرقايسى ئىشلاردا مەن گۇناھكار بولدۇم دەپ بىلسە، ئۇ ئۆز گۇناھىنى »مەن مۇنداق گۇناھ قىلدىم« دەپ ئىقرار قىلسۇن؛
6 ئاندىن ئۆزى سادىر قىلغان گۇناھىنىڭ كافارىتى ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا »ئىتائەتسىزلىكنى تىلىگۈچى قۇربانلىق« سۈپىتىدە ئۇششاق مالدىن ساغلىق ۋە يا بىر چىشى ئۆچكىنى گۇناھ قۇربانلىقى قىلىپ كەلتۈرسۇن؛ ئاندىن كاھىن ئۇنى گۇناھىدىن پاكلاندۇرۇشقا ئۇنىڭ ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرسۇن.

7 ئەگەر ئۇ قويلاردىن قۇربانلىق قىلىشقا قۇربى يەتمىسە، ئۇ قىلغان ئىتائەتسىزلىكى ئۈچۈن ئىككى پاختەك ياكى ئىككى باچكىنى ئېلىپ كېلىپ، بىرنى گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن، يەنە بىرنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا سۈنسۇن. ■
8 ئۇ بۇلارنى كاھىننىڭ قېشىغا كەلتۈرگەندە، كاھىن ئاۋۋال گۇناھ قۇربانلىقىغا تەييارلانغانىنى قۇربانلىق قىلىپ بوينىنى ئۈزمەي، بېشىغا يېقىن جايىدىن تولغىسۇن، لېكىن بېشىنى بوينىدىن ئۈزۈۋەتمىسۇن؛ □ ■
9 ئاندىن گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ قېنىدىن ئازغىنا ئېلىپ قۇربانگاھنىڭ تېمىغا چاچسۇن؛ قالغان قېنى بولسا قۇربانگاھنىڭ تۈۋىگە سىقىپ چىقىرىلسۇن. بۇنىڭ ئۆزى گۇناھ قۇربانلىقى بولىدۇ.

■ 5:2 ھاگ. 13:2؛ 2كور. 176: ■ 5:7 لاۋ. 8:12؛ لۇقا 242: □ 5:8 »كاھىن ئاۋۋال گۇناھ قۇربانلىقىغا...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ ئاۋۋال گۇناھ قۇربانلىقىغا...».
■ 5:8 لاۋ. 151:

10 ئەمما ئىككىنچىسىنى بولسا بېكىتىلگەن بەلگىلىمە بويىچە كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىپ سۇنسۇن. بۇ يول بىلەن كاھىن
ئۇنىڭ قىلغان گۇناھى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ ۋە شۇ گۇناھ ئۈنىڭدىن كەچۈرۈلىدۇ.■
11 ئەگەر ئىككى پاختەك يا كى ئىككى باچكىنى كەلتۈرۈشكە قۇربى يەتمىسە، ئۇنداقتا گۇناھ قىلغان كىشى گۇناھ
قۇربانلىقى ئۈچۈن ئېسىل ئۈندىن بىر ئەفاھنىڭ ئوندىن بىرىنى كەلتۈرسۇن؛ بۇ گۇناھ قۇربانلىقى بولغاچقا ئۇ ئۇنىڭ
ئۈستىگە زەيتۇن مېيى قۇيمىسۇن يا كى ئۈستىگە ھېچقانداق مەستىكى سالمىسۇن، چۈنكى ئۇ گۇناھ قۇربانلىقى بولىدۇ.
□
12 ئۇ ئۇنى كاھىننىڭ قېشىغا كەلتۈرسۇن ۋە كاھىن بۇنىڭدىن سۇنغۇچىنىڭ »يادلىنىش ئۈلۈشى« سۈپىتىدە بىر
چاڭگال ئېلىپ، شۇنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۇنۇلغان قۇربانلىقلارغا قوشۇپ، قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە
كۆيدۈرسۇن. بۇنىڭ تۈزى گۇناھ قۇربانلىقى بولىدۇ. ■
13 بۇ يول بىلەن ئۇ شۇ گۇناھلاردىن قايىسىنى قىلغان بولسا، كاھىن ئۇنىڭ ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ. ئاشلىق
ھەدىيەلەردىكىگە ئوخشاش قالغان قىسمى كاھىنغا تەۋە بولىدۇ.■
14 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
15 بىرسى بىلمەي پەرۋەردىگارغا ئاتالغان مۇقەددەس نەرسىلەرگە نىسبەتەن ئىتائەتسىزلىك قىلىپ گۇناھ ئۆتكۈزسە،
ئۇنداقتا ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا ئۆششاق مالدىن بېجىرىم بىر قوچقارنى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ كەلتۈرسۇن؛
شۇ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى بولغان قوچقارنىڭ باھاسىنى سەن مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە
كۈمۈش شەكەلگە توختاتقىن. □ ■
16 ئاندىن شۇ كىشى مۇقەددەس نەرسىلەرگە نىسبەتەن ئۆتكۈزگەن خاتالىقىدىن بولغان زىيانىنى تولدۇرسۇن، شۇنداقلا
زىياننىڭ بەشتىن بىرى بويىچە قوشۇپ كاھىنغا تۇلەم تۇلىسۇن. بۇ يول بىلەن كاھىن ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى بولغان
قوچقارنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئۇنىڭ ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ شۇ گۇناھ ئۈنىڭدىن كەچۈرۈلىدۇ.□
17 ئەگەر بىرسى بىلمەي پەرۋەردىگارنىڭ »قىلما« دېگەن ھەرقانداق ئەمرلىرىنىڭ بىرەرسىگە خىلاپلىق قىلىپ،
گۇناھكار بولغان بولسا ئۇ قەبىھلىكىنىڭ جازاسىغا تارتىلىدۇ؛
18 شۇنداق بولسا، ئۇ ئۆششاق مالدىن سەن توختاتقان قىممەتتە بېجىرىم بىر قوچقارنى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى
قىلىپ سۇنسۇن. بۇ يول بىلەن كاھىن ئۇنىڭ بىلمەي ئۆتكۈزگەن ئىتائەتسىزلىكى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ ۋە شۇ
ئىتائەتسىزلىك گۇناھى ئۈنىڭدىن كەچۈرۈلىدۇ.
19 بۇ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى بولىدۇ؛ چۈنكى ئۇ دەرھەقىقەت پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئىتائەتسىزلىك قىلغان.

■ **5:10** لاۋ. 151:
□ **5:11** **»بىر ئەفاھ«** ـ تەخمىنەن 2 كۈزە يا كى 22 لىتر.
■ **5:12** لاۋ. 2:2□ 354:
■ **5:13** لاۋ. 32:
□ **5:15** **»سەن... توختاتقىن«** ـ بۇ ئايەتتىكى ئەمر مۇسا پەيغەمبەرنىگە ئېيتىلغان؛ شۇ بىھىسىزكى، ئۈنىڭدىن كېيىن قايسى كاھىن مەسئۇل بولسا شۇنىڭغىمۇ ئېيتىلىدۇ. **»شەكەل«** ـ كۈمۈشنىڭ ئۆلچىمى بولۇپ، ئادەتتە 11.4 گرامغا باراۋەر بولۇشى مۇمكىن. »مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى« شۇبىھسىزكى، پۈتكۈل ئەل ئۈچۈن تۈزگەرمەس ئۆلچەم بولسۇن دەپ مۇقەددەس جايدا ساقلانغان، مۇقىم بېكىتىلگەن بىرنەچچە خىل ئۆلچەم بىرلىكى بولسا كېرەك. **«...□□□□□□ مالدىن بېجىرىم بىر قوچقارنى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ كەلتۈرسۇن؛ شۇ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى ... ئۈچەم بىرلىكى بويىچە كۈمۈش شەكەلگە توختاتقىن»** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »...□□□□□□ مالدىن بېجىرىم بىر قوچقارنى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ سۇنسۇن يا كى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقىنىڭ ئورنىغا سەن كاھىن مۇقەددەس جايدىكى كۈمۈش شەكەلنىڭ بىرلىكى بويىچە توختاتقان باھا بويىچە كۈمۈش شەكەل كەلتۈرسۇن».
■ **5:15** مىس. 13:30□ لاۋ. 2-27.27:
□ **5:16** **...» خاتالىقىدىن بولغان زىيانىنى تولدۇرسۇن، شۇنداقلا زىياننىڭ بەشتىن بىرى بويىچە قوشۇپ كاھىنغا تۇلەم تۇلىسۇن»** ـ مۇشۇ ئايەتلەردىكى »زىيان« ئەسلىدە كەلتۈرۈش كېرەك بولغان بىر قۇربانلىق يا كى ھەدىيەنىڭ قىممىتىنى يا كى ناپاك ھالەتتە يۈلغاپ قويغان مۇقەددەس نەرسىلەرنىڭ قىممىتىنى كۆرسەتسە كېرەك. ئۇنداق گۇناھ قىلغان كىشى: (1) بېجىرىم بىر قوچقار ئېلىپ كېلىدۇ؛ (2) كاھىن شۇ قوچقارغا باھا قويىدۇ؛ (3) قوچقارنىڭ باھاسى زياندىن كەم بولسا شۇ كىشى تولدۇرىدۇ؛ (4) ئۇنىڭدىن باشقا زيانغا بەشتىن بىرىنى قوشۇپ تولەيدۇ.

6

1 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 ئەگەر بىرسى گۇناھ قىلىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ۋاپاسىزلىق قىلىپ، قوشنىسى تۆزىگە ئامانەت ياكى كاپالەتكە بەرگەن بىر نەرسە ياكى قوشنىسىدىن زوراۋانلىق بىلەن بۇلۇۋالغان مەلۇم بىر نەرسە توغرىسىدا يالغان گەپ قىلغان بولسا ياكى قوشنىسىدىن ناھەقلىق بىلەن مەلۇم نەرسىنى تارتىۋالغان بولسا،
3 ياكى يىتىپ كەتكەن بىر نەرسىنى تېپىۋېلىپ ئۇنىڭدىن تانسا ياكى كىشىلەرنىڭ گۇناھ سادىر قىلغان ھەرقانداق بىر ئىشى توغرىسىدا يالغان قەسەم ئىچسە، ■
4 ئۇ گۇناھ قىلغان ئىشتا تۆزىنى گۇناھكار دەپ تونۇپ يەتسە، ئۇنداقتا ئۇ بۇلۇۋالغان ياكى ناھەق تارتىۋالغان نەرسە ياكى ئۇنىڭغا ئامانەتكە بېرىلگەن نەرسە بولسۇن، ياكى يىتىپ كېتىپ تېپىۋالغان نەرسە بولسۇن، □
5 ياكى ئۇ ھەرقانداق نەرسە توغرىسىدا يالغان قەسەم ئىچكەن بولسۇن، ئۇنىڭ ھەممىسىنى تولۇق باھاسى بويىچە تۆلىسۇن، شۇنداقلا شۇ باھانىڭ بەشتىن بىر قىسمى بويىچە قوشۇپ تۆلىسۇن؛ ئۇ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقىنى قىلغان كۈندە تۆلەمنى ئىگىسىگە تاپشۇرۇپ بەرسۇن.
6 ئاندىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى سۈپىتىدە ئۇششاق مالدىن سەن توختاتقان قىممەت بويىچە بىجىرىم بىر قوچقارنى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ كاھىننىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلسۇن. □
7 كاھىن بۇ يول بىلەن ئۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كافارەت كەلتۈرىدۇ ۋە ئۇ ھەرقايسى ئىشتا ئىتائەتسىزلىك قىلغان بولسىمۇ ئۇ ئۇنىڭدىن كەچۈرۈلىدۇ.
8 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
9 سەن ھارۇن بىلەن ئوغۇللىرىغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق توغرىسىدا ئەمر قىلىپ مۇنداق دېگىن: ـ كۆيدۈرمە قۇربانلىق توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام مۇنداق بولىدۇ: ـ كۆيدۈرمە قۇربانلىق پۈتۈن كېچە تاڭ ئاتقۇچە قۇربانگاھتىكى ئوچاقنىڭ ئۈستىدە كۆيۈپ تۇرسۇن؛ ۋە قۇربانگاھنىڭ ئوتىنى ئوچۇرمەي يېنىق تۇرغۇزۇڭلار.
10 كاھىن كاناپ تونىنى كىيىپ، يالىڭاچلىقىنى يېپىپ، ساغرىسىغچە كاناپ ئىچ تامبال كىيىپ تۇرسۇن؛ قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدىكى ئوت بىلەن كۆيدۈرۈلگەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقنىڭ كۈلىنى ئېلىپ، قۇربانگاھنىڭ بىر تەرىپىدە قويسۇن؛
11 ئاندىن كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ باشقا كىيىملەرنى كىيىپ، كۈلىنى چېدىرگاھنىڭ سىرتىغا ئېلىپ چىقىپ پاكىز بىر جايدا قويسۇن.
12 قۇربانگاھنىڭ ئوتى بولسا ھەمىشە يېنىپ تۇرسۇن؛ ئۇنى ھېچ ۋاقىت ئوچۇرۇشكە بولمايدۇ، كاھىن ئۆزى ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئۇنىڭغا ئوتۇن سېلىپ، ئۈستىگە كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى تىزسۇن ۋە ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىناقلىق قۇربانلىقىنىڭ مېيىنى قويۇپ كۆيدۈرسۇن.
13 ئۇزۇلمەس بىر ئوت قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە ھەمىشە كۆيۈپ تۇرسۇن؛ ئۇ ھەرگىز ئوچۇرۇلمىسۇن.

ئاددىي پۇقرالارنىڭ ئاشلىق ھەدىيەلىرى

14 ئاشلىق ھەدىيە توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام مۇنداق: ـ ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىدىن بىرى ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا، قۇربانگاھنىڭ ئالدىغا كەلتۈرسۇن. ■

■ 6:3 چۈل. 65:
□ 6:4 »ئۇ گۇناھ قىلغان ئىشتا تۆزىنى گۇناھكار دەپ تونۇپ يەتسە،...» ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ گۇناھ قىلغان ئىشتا ئىتائەتسىزلىك قىلسا،...».
□ 6:6 »سەن توختاتقان قىممەت بويىچە...» ـ »سەن« بۇ يەردە ھارۇننى كۆرسىتىدۇ، شۇبھىسىزكى، ئۇنىڭدىن كېيىن قايسى كاھىن مەسئۇل بولسا شۇنىمۇ كۆرسىتىدۇ.
■ 6:14 چۈل. 21.15-4:

15 ئۇ ئاشلىق ھەدىيە بولغان ئېسىل ئۇنغا قولىنى سېلىپ ئۇنىڭدىن شۇنداقلا ئۇنىڭدىكى زەيتۇن مېيىدىن بىر چاڭگال
ئېلىپ ۋە ھەدىيەنىڭ ئۈستىدىكى بارلىق مەستىكنى قوشۇپ، بۇلارنى قۇربانگاھ ئۈستىدە كۆيدۈرسۇن؛ بۇ
ھەدىيەنىڭ »يادلىنىش ئۈلۈشى« بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خۇشبۇي كەلتۈرۈش ئۈچۈن قىلىنغان بولىدۇ. ■
16 ئېشىپ قالغانلىرىنى بولسا ھارۇن بىلەن ئوغۇللىرى يېيىشۇن؛ ئۇ ئېچىتقۇ سېلىنمايا پىشۇرۇلۇپ مۇقەددەس بىر جايدا
يېيىلسۇن؛ ئۇلار ئۇنى جامائەت چېدىرىنىڭ ھويلىسىدا يېيىشۇن.
17 ئۇ مۇتلەق ئېچىتقۇسىز پىشۇرۇلسۇن. مەن ئوتتا ماڭا سۇنۇلىدىغان قۇربانلىق-ھەدىيەلەر ئىچىدىن شۇنى تۇلارنىڭ تۈز
ئۈلۈشى بولسۇن دەپ تۇلارغا ھەق قىلىپ بەردىم؛ ئۇ گۇناھ ۋە ئىتائەتسىزلىكنى تىلىگۈچى قۇربانلىقلارغا ئوخشاش
»ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ.
18 ھارۇننىڭ ئەۋلادىدىن بولغان ئەركەكلەرنىڭ ھەممىسى بۇنىڭدىن يېيىشۇن؛ بۇ دەۋردىن-دەۋرگە ئاراكلاردا ئەبەدىي
بىر بەلگىلىمە بولىدۇ؛ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۇنۇلغانلىرىدىن بۇلار تۇلارنىڭ ئۈلۈشى بولسۇن. ئۇنىڭغا قول
تەگكۈزگۈچى جەزمەن مۇقەددەس بولۇشى كېرەك.□ ■

19 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
20 ھارۇن مەسىھلىنىدىغان كۈنىدە ئۇ ۋە ئوغۇللىرىنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا سۇنىدىغىنى مۇنداق بولۇشى كېرەك:
ـ تۇلار ئۇزۇلمەس ئاشلىق ھەدىيە سۈپىتىدە ئېسىل ئۇندىن بىر ئەفاھنىڭ ئوندىن بىرىنى سۇنۇشى كېرەك؛ ئەتىگىنى
يېرىمىنى، ئاخشىمى يەنە يېرىمىنى سۇنسۇن. □
21 ئۇ تاۋىدا زەيتۇن مېيى بىلەن ئېتىلسۇن؛ ئۇ زەيتۇن مېيىغا چىلاپ پىشۇرۇلغاندىن كېيىن سەن ئۇنى ئېلىپ كىر؛
ئاشلىق ھەدىيەنىڭ پىشۇرۇلغان پارچىلىرىنى خۇشبۇي سۈپىتىدە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنغىن. □
22 ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنىڭ قايسىسى ئۇنىڭ ئورندا تۇرۇشقا مەسىھلەنگەن بولسا ئۇمۇ ھەدىيەنى شۇنداق تەييارلاپ
سۇنسۇن؛ بۇ ئەبەدىي مۇتلەق بىر بەلگىلىمە بولىدۇ. بۇ ھەدىيە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ تولۇق كۆيدۈرۈلسۇن.
23 كاھىننىڭ ھەربىر ئاشلىق ھەدىيەسى بولسا پۈتۈنلەي كۆيدۈرۈلسۇن؛ ئۇ ھەرگىز يېيىلمىسۇن.

گۇناھ قۇربانلىقى توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام

24 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
25 ھارۇن بىلەن ئوغۇللىرىغا مۇنداق دېگىن: ـ گۇناھ قۇربانلىقى توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام مۇنداق: ـ گۇناھ
قۇربانلىقىمۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىق بوغۇزلىنىدىغان جايدا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا بوغۇزلانسۇن؛ بۇ خىل قۇربانلىق
»ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ.
26 گۇناھ قۇربانلىقىنى ئۆتكۈزگۈچى كاھىن ئۆزى ئۇنى يېيىشۇن؛ قۇربانلىق مۇقەددەس بىر يەردە، جامائەت
چېدىرىنىڭ ھويلىسىدا يېيىلسۇن. ■
27 ئۇنىڭ گۆشىگە قول تەگكۈزگۈچى ھەركىم مۇقەددەس بولىسا بولمايدۇ، شۇنىڭدەك ئەگەر ئۇنىڭ قېنى بىرسىنىڭ
كىيىمىگە چاچراپ كەتسە، ئۇنداقتا قان چېچىلغان جاي مۇقەددەس بىر يەردە يۇيۇلسۇن.
28 قايسى ساپال قازاندا قۇربانلىق قاينىتىلىپ پىشۇرۇلغان بولسا، ئۇ سۇندۇرۇلسۇن. ئەگەر ئۇ مىس قازاندا قاينىتىپ
پىشۇرۇلغان بولسا، ئۇ قىرىپ سۈرۈلسۇن ھەم سۇ بىلەن يۇيۇلسۇن.

■ **6:15** لاۋ. 92:
□ **6:18** »ئۇنىڭغا قول تەگكۈزگۈچى جەزمەن مۇقەددەس بولۇشى كېرەك« ـ يا كى »ئۇنىڭغا تەگكۈچى ھەرقانداق نەرسە مۇقەددەس نەرسە بولۇشى كېرەك.«
■ **6:18** مىس. 3729:
□ **6:20** »بىر ئەفاھ« ـ تەخمىنەن 2 كۈزە يا كى 22 لىتر.
□ **6:21** ...» كېيىن سەن ئۇنى ئېلىپ كىر« ـ »سەن« بۇ يەردە ھارۇننى كۆرسىتىدۇ؛ شۇبھىسىزكى، ئۇنىڭدىن كېيىن قايسى كاھىن مەسئۇل بولسا شۇنىمۇ كۆرسىتىدۇ.
■ **6:26** ھوش. 84:

29 كاھىنلاردىن بولغان بارلىق ئەر كىشىلەر ئۇنىڭدىن يېسە بولىدۇ. بۇ »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ.
30 ھالبۇكى، مۇقەددەس جايدا كافارەت كەلتۈرۈش ئۈچۈن قېنى جامائەت چېدىرىغا كىرگۈزۈلگەن ھەرقانداق گۇناھ قۇربانلىقى بولسا، ھەرگىز يېيىلمىسۇن، بەلكى پۈتۈنلەي كۆيدۈرۈلسۇن.■

7

ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام

1 ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام مانا مۇنداق: ـ بۇ قۇربانلىق »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ.
2 كۆيدۈرمە قۇربانلىق بوغۇزلىنىدىغان جايدا ئىتائەتسىزلىكنى تىلەش قۇربانلىقىمۇ بوغۇزلىنىدۇ، كاھىن قېنىنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپسۇن.
3 قۇربانلىق قىلغۇچى كىشى بارلىق مېيىنى سۈنسۇن؛ يەنى مايلىق قۇيرۇقى بىلەن ئىچ قارنىنى يۇگەپ تۇرغان مايىنى، □
4 ئىككى بۆرەكنى ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ھەمدە ئىككى يانپىشىدىكى مايىنى ئاجرىتىپ، جىگەرنىڭ بۆرەككىچە بولغان چاۋا مېيىنى ئاجرىتىپ سۈنسۇن.
5 كاھىن بۇلارنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق سۈپىتىدە قۇربانگاھتا كۆيدۈرسۇن. بۇ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى بولىدۇ.
6 كاھىنلاردىن بولغان ئەر كىشىلەرنىڭ ھەممىسى بۇنى يېسۇن؛ ئۇ مۇقەددەس يەردە يېيىلسۇن؛ ئۇ »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ. □
7 گۇناھ قۇربانلىقى قانداق بولسا ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقىمۇ شۇنداق بولىدۇ؛ ئۇلار ئىككىسى توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام ئوخشاش؛ بۇ قۇربانلىق كافارەت كەلتۈرۈشكە قۇربانلىق ئۆتكۈزگۈچى كاھىننىڭ ئۆزىگە تەۋە بولسۇن.

كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ۋە ئاشلىق ھەدىيەلەردىن كاھىنلارغا تېگىدىغان ئۈلۈشى توغرۇلۇق بەلگىلىمە

8 كاھىن بىرسىنىڭ سۈنغان كۆيدۈرمە قۇربانلىقىنى ئۆتكۈزگەن بولسا، كۆيدۈرمە قۇربانلىقىنىڭ تېرىسى شۇ كاھىننىڭ بولىدۇ.
9 تونۇردا پىشۇرۇلغان ھەربىر ئاشلىق ھەدىيە، شۇنداقلا قازاندا يا كى تاۋىدا ئېتىلگەن ھەربىر ئاشلىق ھەدىيە بولسا ئۇنى ئۆتكۈزگەن كاھىننىڭ بولىدۇ، يەنى كاھىننىڭ ئۆزىگە تەۋە بولىدۇ.
10 ھەربىر ئاشلىق ھەدىيە، مەيلى زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان بولسۇن، يا كى قۇرۇق كەلتۈرۈلگەن بولسۇن، بۇلار ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھەربىرىگە باراۋەر بۆلۈپ بېرىلىدۇ.

ئىناقلىق قۇربانلىقى توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام

11 پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كەلتۈرۈلگەن ئىناقلىق قۇربانلىقى توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام مۇنداق: ـ
12 سۈنمىچى بولغان كىشى ئۇنى تەشەككۇر ئېيتىش ئۈچۈن سۈنسا، ئۇنداقتا ئۇ »تەشەككۇر قۇربانلىقى« بىلەن بىللە زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن پېتىر توقاچلار، زەيتۇن مېيى سۈرۈلۈپ مەسىھلەنگەن پېتىر ھەمەمك نانلار ۋە ئېسىل ئۇندىن زەيتۇن مېيىغا چىلاپ پىشۇرۇلغان توقاچلارنىمۇ كەلتۈرسۇن. □ ■

■ 6:30 لاۋ. 5:4 □ ئىبر. 1113:
□ 7:3 **»قۇربانلىق قىلغۇچى كىشى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ.«
□ 7:6 **»مۇقەددەس يەردە«** ـ بۇ سۆزلەر مۇقەددەس جاينىڭ ئەتراپىدىكى ھويلىنى كۆرسىتىدۇ، »مۇقەددەس چېدىر« »)ئەڭ مۇقەددەس جاي« ۋە »مۇقەددەس جاي«)نى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ. □ 7:12 **»پېتىر توقاچلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ سۆز يا كى ھالقىسمان يا كى چەككۈچ بىلەن ئېشىلگەن بىرخىل نانلارنى كۆرسىتىدۇ. ■ 7:12 زەب. 1716:

13 شۇ توقاچلاردىن باشقا، يەنە تەشەككۇر ئېيتىدىغان ئىناقلىق قۇربانلىقى بىلەن بىللە ئېچىتقۇ سېلىنغان نانلارنىمۇ سۇنسۇن؛
14 ئۇ شۇ سۇنغانلىرىنىڭ ھەربىر تۈرىدىن بىرنى ئېلىپ پەرۋەردىگار ئۈچۈن قوش قوللاپ سۇنىدىغان »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلىپ كەلتۈرسۇن؛ بۇ ئىناقلىق قۇربانلىقىنىڭ قېنىنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستىگە سەپكەن كاھىننىڭ تۆزىگە تەگسۇن. □
15 تەشەككۇر بىلدۈرىدىغان ئىناقلىق قۇربانلىقىنىڭ گۆشى بولسا قۇربانلىق قىلىنغان شۇ كۈنى يېيىلشى كېرەك؛ قۇربانلىقنى سۇنغۇچى كىشى تاڭ ئاتقۇچە ئۇنىڭ ھېچ نېمىسىنى قالدۇرمىسۇن.□
16 ئەگەر ئۇنىڭ سۇنغان قۇربانلىقى قەسەمگە خاس قۇربانلىق يا كى ئىختىيارىي كەلتۈرگەن قۇربانلىق بولسا، ئۇنداقتا ھايۋاننىڭ گۆشى قۇربانلىق قىلىنغان كۈندە يېيىلسۇن؛ ئۇنىڭدىن ئېشىپ قالغىنىنى بولسا، ئەتىسىمۇ يېيىشكە بولىدۇ؛ ■
17 لېكىن قۇربانلىقنىڭ گۆشىدىن ئۈچىنچى كۈنىگىچە ئېشىپ قالسا، ئۇ ئوتتا كۆيدۈرۈلۈشى كېرەك.
18 ئىناقلىق قۇربانلىقىنىڭ گۆشىدىن ئۈچىنچى كۈندە يېيىلسە، ئۇنداقتا قۇربانلىق قوبۇل بولمايدۇ، قۇربانلىق سۇنغۇچىنىڭ ھېسابىغىمۇ ھېسابلانمايدۇ، بەلكى مەكرۇھ بولىدۇ؛ كىمدەكىم ئۇنىڭدىن يېسە ئۆز قەبىھلىكىنىڭ جازاسىغا تارتىلىدۇ.
19 شۇنداقلا ناپاك نەرسىگە تېگىپ قالغان گۆشمۇ يېيىلمەسلىكى كېرەك، بەلكى ئوتتا كۆيدۈرۈلۈشى كېرەك. ھەرقانداق پاك ئادەم ناپاك نەرسىگە تەگمىگەن قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى يېسە بولىدۇ.
20 لېكىن كىمكى ناپاك ھالەتتە تۇرۇپ پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ئىناقلىق قۇربانلىقىدىن يېسە، ئۇنداقتا ئۇ ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ. □ ■
21 كىمكى ناپاك بىر نەرسىگە تېگىپ كەتسە)مەيلى ناپاك ھالەتتىكى ئادەم بولسۇن، ناپاك بىر ھايۋان بولسۇن يا كى ھەرقانداق ناپاك يىرگىنچلىك نەرسە بولسۇن(ۋە شۇنداقلا پەرۋەردىگارغا خاس ئاتالغان ئىناقلىق قۇربانلىقىنىڭ گۆشىدىن يېسە، ئۇنداقتا ئۇ ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.□

ئاددىي پۇقرالارغا قارىتىلغان بەلگىلىمىلەر

22 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
23 ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ سىلەر كالا، قوي ۋە ئۆچكىلەرنىڭ مېيىنى ھەرگىز يېمەڭلار.
24 ئۆزلۈكىدىن ئۆلگەن يا كى يىرتقۇچلار بوغۇپ قويغان ھايۋاننىڭ جەسىتىنىڭ مېيىنى ھەرقانداق ئىشقا ئىشلەتكىلى بولىدۇ، لېكىن ھەرگىز ئۇنىڭدىن يېمەڭلار.
25 چۈنكى كىمكى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۇنۇلىدىغان ھەرقانداق ھايۋاننىڭ مېيىنى يېسە، شۇنى يېگەن كىشى ئۆز خەلقىلىرىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.□

□ **7:14 »كۆتۈرمە ھەدىيە«** ـ كاھىن يا كى ھەدىيەنى سۇنغان كىشى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا ئىككى قوللاپ ئالاھىدە ئېگىز كۆتۈرۈپ ئاتىغان ھەدىيە. »كۆتۈرمە ھەدىيە« ئادەتتە قۇربانلىققا مەسئۇل كاھىنغا تەۋە بولىدۇ.
□ **7:15 »قۇربانلىقنى سۇنغۇچى كىشى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ.«
■ **7:16** لاۋ. 619:
□ **7:20 »ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ مۇشۇ سۆزلەرنىڭ مۇنداق بىرنەچچە چۈشەنچىسى بولۇشى مۇمكىن: (1) پەرۋەردىگار ئۆزى ئۇنى ئۆلتۈرىدۇ؛ (2) جامائەت ئۇنى ئۆلتۈرۈشى كېرەك؛ (3) جامائەت ئۇنى ئىبادەت سورۇنلىرىدىن مەھىدۇتىشى يا كى پۈتكۈل جەمئىيەت ئۇنى پالۇتىشى كېرەك؛ (4) ئۇنىڭدىن ھېچ نەسىل قالدۇرۇلمايدۇ. بىزنىڭچە باشقا ئايەتتە ئېنىق بۇيرۇق كۆرسىتىلىگەنچە، مۇشۇ يەردە بىرىنچى چۈشەنچە)خۇدا ئۆزى شۇ ئادەمنى دۇنياىدىن كەتكۈزىدۇ(توغرا بولۇشى مۇمكىن، دەپ قارايمىز. ■ **7:20** لاۋ. 315: □ **7:21 »ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ 20-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. □ **7:25 »ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ 20-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

26 سىلەر ھەرقانداق تۇرار جايىڭلاردا ھېچقانداق قانىنى، يەنى ئۇچار-قاناتلارنىڭ بولسۇن ياكى چارپايلارنىڭ
بولسۇن قېنىنى ھەرگىز ئېستىمال قىلماڭلار. ■
27 كىمدەكىم ھەرقانداق قانىنى ئېستىمال قىلسا، شۇ كىشى ئۆز خەلقلىرىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.□

ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنىڭ كاھىنلارغا تەقدىم قىلىنىدىغان قىسىملىرى

28 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
29 ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ كىمكى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر ئىناقلىق قۇربانلىقى سۇنسا، ئۇنداقتا ئۇ
پەرۋەردىگارغا خاس بولغان ھەدىيەنى شۇ ئىناقلىق قۇربانلىقتىن ئايرىپ كەلتۈرسۇن.
30 ئۆز قولى بىلەن پەرۋەردىگارغا ئاتىغان، ئوتتا سۈنۈلىدىغان ھەدىيەلەرنى، يەنى ماي بىلەن تۇشنى قوشۇپ ئېلىپ
كېلىپ، تۇشنى »پۇلاڭلاتما ھەدىيە« سۈپىتىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلاڭلاتسۇن. □ ■
31 كاھىن مېيىنى قۇربانگاھ ئۈستىدە كۆيدۈرۈۋەتسۇن. تۇش بولسا ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا خاس بولسۇن.
32 ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىڭلارنىڭ ئۈڭ ئارقا پۇتىنى سىلەر »كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە كاھىنغا بېرىڭلار.
33 ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىدىن قايسىسى ئىناقلىق قۇربانلىقىنىڭ قېنى بىلەن مېيىنى سۇنغان بولسا تۆز ئۇلۇشى ئۈچۈن ئۈڭ
ئارقا پۇتىنى تۆزى ئالسۇن.
34 چۈنكى مەن ئىسرائىللارنىڭ ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىدىن »پۇلاڭلاتما ھەدىيە« بولغان تۇش بىلەن »كۆتۈرمە ھەدىيە«
بولغان ئارقا پۇتىنى ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بىلەن ئىسرائىللاردىن ئېلىپ، كاھىن ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھەققى
بولسۇن دەپ ئۇلارغا تەقدىم قىلدىم.□ ■

35 مۇسا ھارۇن بىلەن ئوغۇللىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ قۇللۇقىدا كاھىن بولۇشقا ئۇنىڭ ئالدىغا كەلتۈرگەن كۈنىدە،
ئۇلارغا پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىقلاردىن تەقدىم قىلىنىدىغان كاھىنلىق ئۇلۇشى مانا شۇدۇر.
□
36 مۇسا ئۇلارنى مەسىھلىگەن كۈنىدە، پەرۋەردىگار بۇ ئۇلۇشنى ئىسرائىللاردىن ئېلىپ ئۇلارغا بېرىلسۇن دەپ ئەمر
قىلغان. بۇ ئىسرائىللارغا دەۋردىن دەۋرگىچە ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ.□

خۇلاسە

37 كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن ئاشلىق ھەدىيەسى، گۇناھ قۇربانلىقى بىلەن ئىنتائەتسىزلىك قۇربانلىقى، كاھىنلىققا
تىكلەش قۇربانلىقى بىلەن ئىناقلىق قۇربانلىقى توغرىسىدىكى قائىدە-نىزام مانا شۇدۇر. □
38 پەرۋەردىگار ئىسرائىللارغا: »سىلەر بۇ سىناي بىاباۋىندا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا قۇربانلىقلىرىڭلارنى سۇنۇڭلار«
دەپ بۇيرۇغان كۈنىدە، ئۇ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى سىناي تېغىدا مۇساغا تاپشۇرغانىدى.

■ 7:26 يار. 4:9□ لاۋ. 17:3□ 1417:
□ 7:27 **»ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ 20-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ 7:30 **»پۇلاڭلاتما ھەدىيە«** ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئېگىز كۆتۈرۈپ ئالاھىدە پۇلاڭلىتىدىغان ھەدىيەدۇر. »پۇلاڭلاتما ھەدىيە« ئادەتتە بارلىق كاھىنلارغا تەۋە بولىدۇ.
■ 7:30 مىس. 2429:
□ 7:34 **»ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە«** ـ تەۋراتتىكى »ئەبەدىي« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا ئىككى مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ: (1) مەڭگۈ؛ (2) شۇ ۋاقىتتىكى چېكى بېكىتىلمىگەن، قەرەلسىز، مۇھلەتسىز ئۇزۇن بىر مەزگىلنى كۆرسىتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
■ 7:34 مىس. 27:29□ چۈل. 1118:
□ 7:35 **»مۇسا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ.«
□ 7:36 **»مۇسا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ.«
□ 7:37 **»كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقى«** ـ بۇ خىل قۇربانلىق ئىناقلىق قۇربانلىقىغا ئوخشاپ كېتىدۇ، بۇ 8-باب، 32-22-ئايەتلەردە تەپسىلىي تەسۋىرلىنىدۇ. ئىبرانىي تىلىدا »كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقى« »(قوللارنى(تولدۇرۇش قۇربانلىقى« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ ـ چۈنكى خۇدا بۇ مۇراسىم ئارقىلىق ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرى بولغان كاھىنلارنىڭ قوللىرىنى (1) قۇربانلىقلار بىلەن ۋە (2) كاھىنلىق مەسئۇلىيىتىنى تاپشۇرۇش بىلەن »تولدۇردى.«

8

كاھىنلارنىڭ خاس خىزمەتلەرگە ئايرىلىشى ـ »مىس.» 17:40-38 نىڭ كۆرۈڭ

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: ـ
2 ھارۇننى ئوغۇللىرى بىلەن بىللە، ۋە ئۇلارنىڭ مەخسۇس كىيىملىرىنى، »مەسىھلەش مېيى«نى، گۈناھ قۇربانلىقى
بولىدىغان توراق بىلەن ئىككى قوچقارنى، پېتىر نان سېلىنغان سېۋەتنى ئېلىپ كېلىپ، □ ■
3 ئىسرائىلنىڭ پۈتۈن جامائىتىنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىغا جەم قىلغىن، ـ دېدى.
4 مۇسا پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بۇيرۇغىنىدەك قىلدى، جامائەت جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىغا
يىغىلدى.
5 ئاندىن مۇسا جامائەتكە: ـ پەرۋەردىگار بۇيرۇغان ئىش مانا مۇنداق، ـ دېدى.■

6 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى ئالدىغا كەلتۈرۈپ ئۇلارنى سۇ بىلەن يۇيۇپ،
7 ھارۇنغا كۆڭلەك كىيدۈرۈپ، بەلۋاغ باغلاپ، تونىنى كىيدۈردى ۋە ئۈستىگە ئەفودنى ياپتى؛ ئۇ ئەفودنىڭ
بەلۋېغىنى باغلاپ، ئەفودنى ئۇنىڭغا تاقاپ قويدى. ■
8 ئاندىن مۇسا ئۇنىڭغا »قوشېن«نى تاقاپ، قوشېننىڭ ئىچىگە »ئۇرىم بىلەن تۇممىم«نى سېلىپ، □ ■
9 بېشىغا سەللە يۆگەپ پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بۇيرۇغىنىدەك سەللىنىڭ ئالدى تەرىپىگە »ئالتۇن تاختىلىق مۇقەددەس
ئوتۇغات«نى بېكىتىپ قويدى.■

10 ئاندىن مۇسا مەسىھلەش مېيىنى ئېلىپ ئىبادەت چېدىرى بىلەن ئىچىدىكى بارلىق نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى
مەسىھلەپ مۇقەددەس قىلدى.
11 ئۇ مايدىن ئېلىپ قۇربانگاھقا يەتتە مەرتىۋە چېچىپ، قۇربانگاھ بىلەن ئۇنىڭ بارچە قاچا-قۇچىلىرىنى، يۇيۇنۇش
دېسى ۋە تەگلىكىنى خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلىشقا مەسىھلىدى.
12 ئۇ يەنە مەسىھلەش مېيىدىن ئازراق ئېلىپ ھارۇننىڭ بېشىغا قۇيۇپ ئۇنى خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلىشقا
مەسىھلىدى. ■
13 ئاندىن مۇسا ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنى ئالدىغا كەلتۈرۈپ، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بۇيرۇغىنىدەك ئۇلارغا كۆڭلەك
كىيدۈرۈپ، بەللىرىگە بەلۋاغ باغلاپ، ئۇلارغا ئېگىز بۆكەرنىمۇ تاقاپ قويدى.□ ■

كاھىنلارنى »خۇداغا ئاتاپ تىكلەش« قۇربانلىقلىرى

14 ئاندىن ئۇ گۈناھ قۇربانلىقى قىلىندىغان توراقنى يېتىلەپ كەلدى؛ ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى گۈناھ
قۇربانلىقى قىلىندىغان توراقنىڭ بېشىغا قوللىرىنى قويدى. ■

□ **8:2** »**مەسىھلەش مېيى**« ـ بۇ توغرۇلۇق »مىس.» 33-23:30 نى كۆرۈڭ.
■ **8:2** مىس. 28□1: 2؛ 2530:
■ **8:5** مىس. 429:
■ **8:7** مىس. 428:
□ **8:8** »**ئەفود**«، »**قوشېن**«، »**ئۇرىم ۋە تۇممىم**« ـ كاھىنلىق كىيىملەر؛ »ئەفود«، »قوشېن« »)مەيدىلىك«) ۋە »ئۇرىم ۋە تۇممىم« توغرۇلۇق »مىس.»
28-بابنى كۆرۈڭ.
■ **8:8** مىس. 3028:
■ **8:9** مىس. 36:28□ 629:
■ **8:12** زەب. 2133:
□ **8:13** »**ئېگىز بۆكەر**« ـ بۇ سۆز ھارۇننىڭ باش كىيىمىدىن باشقا بىرخىل باش كىيىمنى، بەلكىم ئېگىزرەك بىرخىل باش كىيىمنى كۆرسىتىشى
مۇمكىن. ■ **8:13** مىس. 929: ■ **8:14** مىس. 129:

15 تۇ ئۇنى بوغۇزلىدى، ئاندىن مۇسا قېنىدىن ئېلىپ، ئۆز بارمىقى بىلەن قۇربانگاھنىڭ مۇڭگۈزلىرىگە، چۆرىسىگە
سۈرۈپ قۇربانگاھنى گۇناھتىن پاكلىدى؛ قالغان قانىنى بولسا ئۇ قۇربانگاھنىڭ تۈۋىگە تۆكۈپ، مۇقەددەس بولۇشقا
كافارەت كەلتۈردى.

16 ئاندىن ئۇ ئىچ قارىنىنى يۇگەپ تۈرغان ماينىڭ ھەممىسىنى، جىگەرنىڭ ئۈستىدىكى چاۋا ماينى، ئىككى بۆرەك ۋە
ئۈستىدىكى مايلىرىنى قوشۇپ ئالدى؛ ئاندىن مۇسا بۇلارنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈردى. □

17 بىراق مۇسا تورپاقنىڭ تېرىسى بىلەن گۆشى ۋە تېزىكىنى بولسا پەرۋەردىگار ئۆزىگە بۇيرۇغىنىدەك چېدىرگاھنىڭ
تاشقىرىدا ئوتتا كۆيدۈرۈۋەتتى.□ ■

18 ئاندىن ئۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىندىغان قوچقارنى كەلتۈردى؛ ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قوللىرىنى
قوچقارنىڭ بېشىغا قويدى. □

19 ھارۇن قوچقارنى بوغۇزلىدى؛ ئاندىن مۇسا قېنىنى ئېلىپ قۇربانگاھنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپتى؛ □

20 ھارۇن قوچقارنى پارچە-پارچە قىلىپ پارچىلىدى؛ ئاندىن مۇسا بېشىنى، پارچىلانغان گۆشلىرىنى بارلىق مېيى
بىلەن قوشۇپ كۆيدۈردى. □

21 ئۆچەي-قېرىنلىرى بىلەن پاچاقلىرىنى سۇدا يۇدى. ئاندىن مۇسا قوچقارنى پۈتۈن پېتى قۇربانگاھ ئۈستىدە
كۆيدۈردى. بۇ پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغان، »پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان خۇشبۇي چىقىدىغان
قۇربانلىق« ئىدى.■

22 ئاندىن ئۇ كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقى قىلىندىغان قوچقارنى، ئىككىنچى قوچقارنى كەلتۈردى؛ ھارۇن بىلەن
ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قوللىرىنى قوچقارنىڭ بېشىغا قويدى.

23 ئۇ ئۇنى بوغۇزلىدى؛ ۋە مۇسا ئۇنىڭ قېنىدىن ئېلىپ ھارۇننىڭ ئوڭ قۇلىقىنىڭ يۇمشىقى بىلەن ئوڭ قولىنىڭ باش
بارمىقىغا سۈرۈپ ۋە ئوڭ پۇتىنىڭ چوڭ بارمىقىغىمۇ سۈۋاپ قويدى. □

24 ئاندىن مۇسا ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنى ئالدىغا كەلتۈرۈپ، قاندىن ئېلىپ ئۇلارنىڭ ئوڭ قۇلاقلىرىنىڭ يۇمشىقى بىلەن
ئوڭ قوللىرىنىڭ باش بارماقلىرىغا سۈردى، ئۇلارنىڭ ئوڭ پۇتلىرىنىڭ چوڭ بارماقلىرىغىمۇ سۈۋاپ قويدى، قالغان
قانىنى مۇسا قۇربانگاھنىڭ چۆرىسىگە سەپتى.

25 شۇنداق قىلىپ، ئۇ مېيى بىلەن مايلىق قۇيرۇقىنى، ئىچ قارىنىنى يۇگەپ تۈرغان بارلىق ماي بىلەن جىگەرنىڭ
ئۈستىدىكى چاۋا مېيىنى، ئىككى بۆرەك ۋە ئۈستىدىكى مايلىرىنى قوشۇپ ئېلىپ ئوڭ ئارقا پۇتىنىمۇ كېسىپ ئېلىپ،
■

26 پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىكى پېتىر نان سېلىنغان سېۋەتتىن بىر پېتىر توقاچ بىلەن بىر زەيتۇن ماي توقىچى ۋە بىر
دانە ھەممەك نانىنى ئېلىپ بۇلارنى ماي بىلەن ئوڭ ئارقا پۇتىنىڭ ئۈستىدە قويدى؛

27 ئاندىن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ قوللىرىغا تۇتقۇزۇپ، پۇلا كۆلاتما ھەدىيە بولسۇن
دەپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلا كۆلاتتى. ■

28 ئاندىن مۇسا بۇلارنى ئۇلارنىڭ قوللىرىدىن ئېلىپ قۇربانگاھتىكى كۆيدۈرمە قۇربانلىقنىڭ ئۈستىدە قويۇپ
كۆيدۈردى. بۇ »كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقى« بولۇپ، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان، خۇشبۇي
چىقىدىغان قۇربانلىق ئىدى.

□ **8:16** »**ئاندىن ئۇ ئىچ قارىنىنى...**« ـ »ئۇ« ھارۇننى كۆرسىتىشى مۇمكىن. □ **8:17** »**مۇسا...**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ« ـ مۇسانى كۆرسىتىشى مۇمكىن.■ **8:17** مىس. 14:29□ لاۋ. 114:□ **8:18** «**...□□ ... كەلتۈردى؛...**» ـ »ئۇ« مۇسانى كۆرسىتىشى مۇمكىن.□ **8:19** «**ھارۇن قۇچقارنى بوغۇزلىدى؛**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ قۇچقارنى بوغۇزلىدى؛...«. □ **8:20** »**ھارۇن قۇچقارنى پارچە-پارچە قىلىپ پارچىلىدى؛**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ قۇچقارنى پارچە-پارچە قىلىپ پارچىلىدى؛...«. ■ **8:21** مىس. 1829: □ **8:23** »**ئۇ ئۇنى بوغۇزلىدى...**« ـ »ئۇ« ھارۇننى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ **8:25** مىس. 2229: ■ **8:27** مىس. 2429:

29 ئاندىن مۇسا تۆشنى ئېلىپ پۇلا كۈلاتما ھەدىيە سۈپىتىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلا كۈلاتنى؛ پەرۋەردىگارنىڭ
ئۈنىڭغا بۇيرۇغىنى بويىچە، » كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقى« بولغان قوچقارنىڭ بۇ قىسمى مۇسانىڭ ئۈلۈشى ئىدى.■

ھارۇن ۋە ئوغۇللىرىنى مەسىھ قىلىش

30 ئاندىن مۇسا مەسىھلەش مېيىدىن ۋە قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدىكى قاندىن بىرئاز ئېلىپ، ھارۇن بىلەن ئۈنىڭ
كىيىملىرىگە ۋە ئوغۇللىرى بىلەن ئۈلارنىڭ كىيىملىرىگە سەپتى. شۇنداق قىلىپ، ئۇ ھارۇن ۋە كىيىملىرىنى، ئوغۇللىرى
بىلەن ئۈلارنىڭ كىيىملىرىنى مۇقەددەس قىلدى.■
31 مۇسا ھارۇن بىلەن ئۈنىڭ ئوغۇللىرىغا مۇنداق بۇيرۇدى: ـ »بۇ گۈشنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدا
قاينىتىپ پىشۇرۇپ شۇ يەردە ئولتۇرۇپ » كاھىنلىققا تىكلەش قۇربانلىقى«غا تەۋە بولغان سېۋەتتىكى نان بىلەن
قوشۇپ يەڭلار؛ بۇلارنى ھارۇن بىلەن ئوغۇللىرى يېسۇن، دەپ بۇيرۇغىنىمدەك ئۈنى يەڭلار؛ ■
32 لېكىن گۈش بىلەن نساندىن ئېشىپ قالغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىڭلار.
33 سىلەر يەتتە كۈنگىچە جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدىن چىقماي، خۇداغا ئاتاپ كاھىنلىققا تىكلەش
كۈنلىرىڭلار توشقۇچە شۇ يەردە تۇرۇڭلار؛ چۈنكى سىلەرنى خۇداغا ئاتاپ كاھىنلىققا تىكلەش ئۈچۈن يەتتە كۈن
كېتىدۇ.□
34 بۈگۈن قىلىنغان ئىشلار پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇغىنى بويىچە سىلەر ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈلسۈن دەپ قىلىندى.
□
35 سىلەر ئۈلەسلىكىڭلار ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىنى تۇتۇپ جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىدا
كېچە-كۈندۈز يەتتە كۈن تۇرۇشۇڭلار كېرەك؛ چۈنكى ماڭا شۇنداق بۇيرۇلدى.«
36 ھارۇن بىلەن ئوغۇللىرى پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن بۇيرۇغىنىنىڭ ھەممىسىنى بەجا كەلتۈردى.

9

كاھىنلارنىڭ خىزمىتىنىڭ مۇقەددەس ئىبادەت چېدىرىدا باشلىنىشى

1 سەككىزىنچى كۈنى مۇسا ھارۇن بىلەن ئۈنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىنى چاقىرىپ،
2 ھارۇنغا مۇنداق دېدى: ـ »سەن گۈناھ قۇربانلىقىغا بىچىرىم بىر موزايىنى، كۆيدۈرمە قۇربانلىققا بىچىرىم بىر قوچقارنى
تۈزۈڭ ئۈچۈن ئېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كەلتۈرگىن، ■
3 ئاندىن ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ: ـ سىلەر گۈناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە ئېلىپ كېلىڭلار، كۆيدۈرمە قۇربانلىق
ئۈچۈن بىر موزايى ۋە بىر قوزا ئېلىپ كېلىڭلار، ھەر ئىككىسى بىچىرىم، بىر ياشقا كىرگەن بولسۇن؛
4 پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا سۈنۈشقا ئىناقلىق قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تورپاق بىلەن بىر قوچقارنى ئېلىپ، زەيتۇن
مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئاشلىق ھەدىيە بىلەن بىللە كەلتۈرۈڭلار؛ چۈنكى بۈگۈن پەرۋەردىگار تۈزىنى سىلەرگە ئايان
قىلىدۇ، دېگىن.«

■ **8:29** مىس. 26:29□ لاۋ. 337:
■ **8:30** مىس. 2129:
■ **8:31** مىس. 32:29□ لاۋ. 924:
□ **8:33** »**خۇداغا ئاتاپ كاھىنلىققا تىكلەش**« ـ بۇ ئايەتتىكى »خۇداغا ئاتاپ كاھىنلىققا تىكلەش« ئىبرانىي تىلىدا »قولنى تولدۇرۇش« دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. 37:7 ۋە »مىس.» 41:28 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. كاھىنلىق ۋەزىپىسى ئاساسەن خۇدانىڭ قۇربانلىقلىرىنى تۈز قولىغا ئېلىش بىلەن باشلىناتتى.
□ **8:34** »**بۈگۈن قىلىنغان ئىشلار ... كافارەت كەلتۈرۈلسۈن دەپ قىلىندى**« ـ يا كى »سىلەر ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈلسۈن دەپ، بۈگۈن قىلىنغاندەك مۇندىن كېيىنمۇ ھەم قىلىنسۇن، دەپ پەرۋەردىگار بۇيرۇدى.« ■ **9:2** مىس. 129:

5 ئۇلار مۇسا بۇيرۇغان نەرسىلەرنى جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى؛ پۈتكۈل جامائەت يېقىن كېلىپ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا هازىر بولۇپ تۇردى.
6 مۇسا: ـ مانا، بۇ پەرۋەردىگار بۇيرۇغان ئىشتۇر؛ بۇنى قىلسا كۈلار پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى سىلەرگە ئايان
بولىدۇ، دېدى.
7 شۇنىڭ بىلەن مۇسا هارۇنغا: ـ سەن قۇربانگاهقا يېقىن بېرىپ گۈناه قۇربانلىقىڭ بىلەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقىڭنى
سۈنۈپ تۈزۈڭ ۋە خەلق ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرگىن؛ ئاندىن خەلقنىڭ قۇربانلىقىنىمۇ سۈنۈپ، پەرۋەردىگار ئەمر
قىلغاندەك ئۇلار هەققىدە كافارەت كەلتۈرگىن« ـ دېدى.■

8 شۇنى دېيىدى، هارۇن قۇربانگاهقا يېقىن بېرىپ تۈزى ئۈچۈن گۈناه قۇربانلىقى بولىدىغان موزاينى بوغۇزلىدى.
9 هارۇننىڭ ئوغۇللىرى قانىنى ئۇنىڭغا سۈنۈپ بەردى؛ ئۇ بارمىقىنى قانغا تەككۈزۈپ، قۇربانگاهنىڭ مۈڭگۈزلىرىگە
سۈردى، قالغان قانىنى قۇربانگاهنىڭ تۈۋىگە قۇيدى.
10 گۈناه قۇربانلىقىنىڭ مېيى بىلەن ئىككى بۆرەك ۋە جىگەرنىڭ ئوستىدىكى چاۋا مايىنى ئېلىپ، پەرۋەردىگار
مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك ئۇلارنى قۇربانگاه ئۈستىدە كۆيدۈردى.
11 گۆش بىلەن تېرىسىنى بولسا چېدىرگاهنىڭ تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ ئوتتا كۆيدۈردى.
12 ئاندىن ئۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىدىغان قوچقارنى بوغۇزلىدى؛ هارۇننىڭ ئوغۇللىرى ئۇنىڭغا قانىنى سۈنۈپ
بەردى؛ ئۇ بۇنى قۇربانگاهنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپتى.
13 ئاندىن ئۇلار پارچە-پارچە قىلىنغان كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى بېشى بىلەن بىللە ئۇنىڭغا سۈنۈپ بەردى؛ ئۇ بۇلارنى
قۇربانگاهتا كۆيدۈردى.
14 ئۇ ئىچ قارنى بىلەن پاچاقلىرىنى يۇيۇپ، بۇلارنىمۇ قۇربانگاهنىڭ ئۈستىدە، كۆيدۈرمە قۇربانلىقنىڭ ئۈستىگە قويۇپ
كۆيدۈردى.
15 ئاندىن ئۇ خەلقنىڭ قۇربانلىقىنى كەلتۈردى؛ خەلقنىڭ گۈناه قۇربانلىقى بولغان تېكىنى بوغۇزلاپ، ئىلگىرى
هايۋانىنى سۈنغاندەك ئۇنىمۇ گۈناه قۇربانلىقى قىلىپ سۈندى. ■
16 ئۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىدىغان مالنى كەلتۈرۈپ بۇنىمۇ بەلگىلىمە بويىچە سۈندى.
17 ئاندىن ئۇ ئاشلىق هەدىيەنى كەلتۈرۈپ ئۇنىڭدىن بىر چاڭگال ئېلىپ ئەتىگەنلىك كۆيدۈرمە قۇربانلىققا قوشۇپ
قۇربانگاه ئۈستىدە كۆيدۈردى.□ ■

18 ئاندىن خەلققە بولىدىغان ئىناقلىق قۇربانلىقى بولىدىغان توراق بىلەن قوچقارنى بوغۇزلىدى. هارۇننىڭ ئوغۇللىرى
قېنىنى ئۇنىڭغا سۈنۈپ بەردى؛ ئۇ بۇنى قۇربانگاهنىڭ ئۈستى قىسمىنىڭ ئەتراپىغا سەپتى.
19 ئۇلار توراق بىلەن قوچقارنىڭ ماي قىسمىنى، يەنى مايلىق قۇيرۇقى، ئىچ قارنىنى يۈگەپ تۇرغان مايلىرىنى،
ئىككى بۆرەك ۋە جىگەرنىڭ چاۋا مېيىنى ئېلىپ،
20 بۇ ماي پارچىلىرىنى ئىككى تۆشۈكنىڭ ئۈستىدە قويدى، هارۇن بۇلارنى قۇربانگاهنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈردى. □
21 ئاخىرىدا هارۇن ئىككى تۆش بىلەن ئوڭ ئارقا پۇتىنى پۇلاڭلاتما هەدىيە سۈپىتىدە مۇسانىڭ بۇيرۇغىنىدەك
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلاڭلاتتى. ■
22 ئاندىن هارۇن قوللىرىنى خەلققە قارىتىپ كۆتۈرۈپ، ئۇلارغا بەخت تىلىدى؛ ئۇ گۈناه قۇربانلىقى، كۆيدۈرمە
قۇربانلىق ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقىنى سۈنۈپ، قۇربانگاهتىن چۈشتى.

■ **9:7** لاۋ. 6:16□ ئېر. 277: ■ **9:15** لاۋ. 134: □ **9:17** **»ئەتىگەنلىك كۆيدۈرمە قۇربانلىق«** ـ هەر ئەتىگەندە سۈنۈلۈشى كېرەك بولغان
قوزا قۇربانلىقى »)مىس.» 38:29-40نى كۆرۈڭ.(■ **9:17** مىس. 38:29□ لاۋ. 12:□ **9:20** **»هارۇن ... كۆيدۈردى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ
... كۆيدۈردى.« ■ **9:21** لاۋ. 327:

23 مۇسا بىلەن ھارۇن جامائەت چېدىرىغا كىرىپ، يەنە يېنىپ چىقىپ خەلققە بەخت تىلىدى؛ شۇنىڭ بىلەن
پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى پۈتكۈل خەلققە ئايان بولدى؛
24 پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىن ئوت چىقىپ، قۇربانگاھ ئۈستىدىكى كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن مايلارنى يۇتۇپ
كەتتى. پۈتكۈل خەلق بۇنى كۆرۈپ، توۋلىشىپ، دۇم يېقىلىشتى.■

10

ناداب بىلەن ئابىھۇ ۋە »غەيرىي ئوت«

1 ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى ناداب بىلەن ئابىھۇ ئىككىسى تۆز خۇشبۇيدىنىنى ئېلىپ ئۇنىڭغا ئوت يېقىپ ئۈستىگە
خۇشبۇيىنى سېلىپ، پەرۋەردىگار ئۇلارغا بۇيرۇپ باقمىغان غەيرىي بىر ئوتنى پەرۋەردىگارغا سۇندى؛ □
2 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىن ئوت چىقىپ ئۇلارنى يەۋەتتى؛ شۇئان ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا
ئۆلدى.■
3 مۇسا ھارۇنغا: ـ مانا، بۇ پەرۋەردىگارنىڭ: »مەن ماڭا يېقىن كەلگەن ئادەملەردە ئۆزۈمنىڭ مۇقەددەس
ئىكەنلىكىمنى كۆرسىتىمەن ۋە بارلىق خەلقنىڭ ئالدىدا ئۇلۇغلىنىمەن« دېگەن سۆزىنىڭ ئۆزىدۇر، دېدى. شۇنى
دېۋىدى، ھارۇن جىم تۇرۇپ قالدى.■
4 مۇسا ھارۇننىڭ تاغىسى ئۇززىئەلنىڭ ئوغۇللىرى بولغان مىشائەل بىلەن ئەلزافانىنى چاقىرىپ ئۇلارغا: ـ سىلەر يېقىن
كېلىپ ئۆز قېرىنداشلىرىڭلارنى مۇقەددەس جاينىڭ ئالدىدىن كۆتۈرۈپ، چېدىرگاھنىڭ تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىڭلار«
ـ دېدى.
5 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يېقىن كېلىپ، ئۇلارنى كىيىكلىك كۆڭلەكلىرى بىلەن كۆتۈرۈپ مۇسانىڭ بۇيرۇغىنىدەك
چېدىرگاھنىڭ تاشقىرىغا ئېلىپ چىقتى.
6 مۇسا ھارۇن ۋە ئوغۇللىرى ئەلئازار بىلەن ئىتامارغا: ـ سىلەر باشلىرىڭلارنى ئوچۇق قويماڭلار، كىيىملىرىڭلارنى
يىرتماڭلار، بولمىسا ئۆزۈڭلار ئۆلۈپ، پۈتكۈل جامائەتكە غەزەپ كەلتۈرىسىلەر؛ لېكىن قېرىنداشلىرىڭلار بولغان
پۈتكۈل ئىسرائىل جەمەتى پەرۋەردىگار ياققان ئوت تۈپەيلىدىن ماتەم تۇتۇپ يىغلىسۇن.
7 ئەمما سىلەر بولساڭلار پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھىلەش مېيى ئۈستۈڭلارغا سۈرۈلگەن بولغاچقا، جامائەت چېدىرىنىڭ
تاشقىرىغا چىقماڭلار، بولمىسا ئۆلىسىلەر، دېدى.
شۇنى دېۋىدى، ئۇلار مۇسانىڭ بۇيرۇغىنىدەك قىلدى.■

ھارۇن ۋە ئەۋلادلىرىغا تاپىلانغان بەلگىلىمىلەر

8 پەرۋەردىگار ھارۇنغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
9 »سەن ئۆزۈڭ ۋە ئوغۇللىرىڭ شاراب ۋە يا باشقا كۈچلۈك ھاراقلارنى ئىچىپ، جامائەت چېدىرىغا ھەرگىز
كىرمەڭلار، بولمىسا، ئۆلۈپ كېتىسىلەر. بۇ سىلەر ئۈچۈن دەۋرىدىن-دەۋرگە ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ.
10 شۇنداق قىلساڭلار، مۇقەددەس بىلەن ئادەتتىكىنى، پاك بىلەن ناپاكنى پەرق ئېتىپ ئاجرىتالايدىغان بولىسىلەر؛
11 شۇنداقلا پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ۋاسىتىسى بىلەن ئىسرائىللارغا تاپشۇرغان ھەممە بەلگىلىمىلەرنى ئۇلارغا
ئۆگىتەلەيسىلەر.«

■ **9:24** 1پاد. 38:18 2تار. 17:

□ **10:1** **»غەيرىي ئوت«** ـ ناداب ۋە ئابىھۇ بەلكىم (1) خۇشبۇيي پۈرىتىشتا چوغنى بەلكىم قۇربانگاھتىن باشقا بىر يەردىن ئالغان؛ (2) ئۇلار سۇندىغان خۇشبۇيىنى توغرا ئارىلاشتۇرمىغان »)مىس.» 9:30نى كۆرۈڭ(؛ (3) ئۇلار خۇشبۇيي سۇنغاندا پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىغا مۇناسىۋەتلىك ئەمرلەرنىڭ بىرەرسىگە خىلاپلىق قىلغان بولسا كېرەك.■ **10:2** چۈل. 4:3 61:26 1تار. 224:■ **10:3** لاۋ. 358:■ **10:7** لاۋ. 1221:

12 مۇسا ھارۇن ۋە ئۇنىڭ تىرىك قالغان ئوغۇللىرى ئەلئازار بىلەن ئىتامارغا مۇنداق دېدى: ـ »سىلەر پەرۋەردىگارغا
ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق-ھەدىيەلەردىن ئېشىپ قالغان ئاشلىق ھەدىيەنى ئېلىپ ئۇنى قۇربانگاھنىڭ يېنىدا
ئېچىتقۇ ئارىلاشتۇرمىغان ھالدا يەڭلار؛ چۈنكى ئۇ »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىدۇ. □
13 بۇ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان نەرسىلەردىن سېنىڭ نېسىۋەڭ ۋە ئوغۇللىرىڭنىڭ نېسىۋىسى بولغاچقا،
ئۇنى مۇقەددەس جايدا يېيىشىڭلار كېرەك؛ چۈنكى ماڭا شۇنداق بۇيرۇلغاندۇر. ■
14 ئۇنىڭدىن باشقا پۇلاڭلاتما ھەدىيە قىلىنغان تۆش بىلەن كۆتۈرمە ھەدىيە قىلىنغان ئارقا پۇتنى سەن ۋە ئوغۇل-
قىزلىرىڭ بىللە پاك بىر جايدا يەڭلار؛ چۈنكى بۇلار سېنىڭ نېسىۋەڭ بىلەن ئوغۇللىرىڭنىڭ نېسىۋىسى بولسۇن دەپ،
ئىسرائىللارنىڭ ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىدىن سىلەرگە بېرىلگەن.
15 ئۇلار كۆتۈرمە ھەدىيە قىلىنغان ئارقا پۇت بىلەن پۇلاڭلاتما ھەدىيە قىلىنغان تۆشنى ئوتتا سۈنۈلىدىغان مايلىرى بىلەن
قوشۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلاڭلاتما ھەدىيە سۈپىتىدە پۇلاڭلىتىش ئۈچۈن كەلتۈرسۇن؛ پەرۋەردىگارنىڭ
بۇيرۇغىنى بويىچە بۇلار سېنىڭ ۋە ئوغۇللىرىڭنىڭ نېسىۋىسى بولىدۇ؛ بۇ ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ.«

گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ بۇزۇلۇشى

16 ئاندىن مۇسا گۇناھ قۇربانلىقى قىلىدىغان تېكىنى ئىزدىۋىدى، مانا ئۇ ئاللىقاچان كۆيدۈرۈلۈپ بولغانىدى. بۇ
سەۋەبتىن ئۇ ھارۇننىڭ تىرىك قالغان ئىككى ئوغلى ئەلئازار بىلەن ئىتامارغا ئاچچىقلىنىپ:
17 ـ نېمىشقا سىلەر گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ گۆشىنى مۇقەددەس جايدا يېمىدىڭلار؟ چۈنكى ئۇ »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ
بىرى« ھېسابلىناتتى، پەرۋەردىگار سىلەرنى جامائەتنىڭ گۇناھىنى كۆتۈرۈپ ئۈلار ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا كافارەت
كەلتۈرسۇن دەپ، شۇنى سىلەرگە تەقسىم قىلغانىدى.
18 مانا، ئۇنىڭ قېنى مۇقەددەس جاينىڭ ئىچىگە كەلتۈرۈلمىدى؛ سىلەر ئەسلىدە مەن بۇيرۇغاندەك ئۇنى مۇقەددەس
جايدا يېيىشىڭلار كېرەك ئىدى، ـ دېدى. □ ■
19 لېكىن ھارۇن مۇساغا: ـ مانا، بۇلار بۇگۈن توغرا ئىش قىلىپ ئۆزلىرىنىڭ گۇناھ قۇربانلىقى بىلەن كۆيدۈرمە
قۇربانلىقىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا سۇندى، مېنىڭ بېشىمغا شۇ ئىشلار كەلدى؛ ئەگەر مەن بۇگۈن گۇناھ
قۇربانلىقىنىڭ گۆشىنى يېگەن بولسام، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە ئوبدان بولاتتىمۇ؟ ـ دېدى.
20 مۇسا بۇنى ئاڭلاپ جاۋابىدىن رازى بولدى.

11

ھالال ۋە ھارام جانۋارلار

1 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا مۇنداق دېدى: ـ
2 ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ يەر يۈزىدىكى بارلىق ھايۋانلارنىڭ ئىچىدىن سىلەرگە يېيىشكە بولىدىغان جانۋارلار
شۇلار: ـ ■

□ **10:12 »ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق-ھەدىيەلەر« ـ** »ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق-ھەدىيەلەر«دىن بەزىدە بىر قىسمى قالدۇرۇلۇپ، كاھىنغا ۋە بەزىدە سۈنغۇچى كىشىنىڭ تۇزىگىمۇ يېيىشكە بېرىلىدۇ. قالغان قىسمى كۆيدۈرۈلىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **10:13** لاۋ. 3:2□ 166:
□ **10:18 »ئۇنىڭ قېنى مۇقەددەس جاينىڭ ئىچىگە كەلتۈرۈلمىدى« ـ** كاھىنلار ۋە پۈتۈن خەلق جامائىتىنىڭ گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ قېنى مۇقەددەس جاينىڭ ئىچىگە ئېلىپ كىرىلىدۇ؛ كاھىنلار مۇشۇ خىل قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى يېيىشىگە بولمايتتى (1:4-21□□ كۆرۈڭ.(■ **10:18** لاۋ. 5:4□ 26:6□ 2716:
■ **11:2** قان. 4:14□ روس. 1410:

3 ھايۋانلار ئىچىدە ھەم تۇياقلىرى پۈتۈن ئاچماق)تۇياقلىرى پۈتۈنلەي يېرىق(ھەم كۆشىگۈچى ھايۋانلارنىڭ
ھەربىرىنى يېسەڭلار بولىدۇ. □
4 لېكىن كۆشىگۈچى يا كى ئاچماق تۇياقلىق ھايۋانلاردىن تۆۋەندىكىلەرنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك: ـ
تۆگە: چۈنكى ئۇ كۆشىگىنى بىلەن تۇيىقى ئاچماق ئەمەس. شۇڭا ئۇ سىلەرگە ھارام بولىدۇ.
5 سۇغۇر بولسا كۆشىگىنى بىلەن تۇيىقى ئاچماق ئەمەس ـ ئۇ سىلەرگە ھارام بولىدۇ.□
6 توشقان بولسا بۇمۇ كۆشىگىنى بىلەن تۇيىقى ئاچماق ئەمەس ـ ئۇ سىلەرگە ھارام بولىدۇ.
7 چوشقا بولسا تۇياقلىرى ئاچماق)تۇياقلىرى پۈتۈنلەي يېرىق(بولغىنى بىلەن كۆشمىگىنى ئۈچۈن سىلەرگە ھارام
بولىدۇ.
8 سىلەر شۇ ھايۋانلارنىڭ گۆشىدىن يېمەسلىكىڭلار كېرەك ۋە ئۇلارنىڭ ئۆلۈكىگىمۇ تەگمەڭلار. ئۇلار بولسا سىلەرگە
ھارام بولىدۇ.

9 سۇدا ياشايدىغان جانۋارلاردىن تۆۋەندىكىلەرنى يېيىشكە بولىدۇ: ـ سۇدىكى، يەنى دەريا-دېڭىزلاردىكى
جانۋارلاردىن قانىتى ۋە قاسراقلىرى بولغانلارنى يېيىشكە بولىدۇ؛
10 لېكىن دەريا-دېڭىزلاردا ياشايدىغان، يەنى سۇلاردا توپ-توپ ئۈزىدىغان بارلىق جانۋارلاردىن، قاسراقلىرى
يا كى قانىتى بولمىغانلىرىنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك؛ ئۇلار سىلەرگە يىرگىنچلىك سانالسۇن.
11 مەزكۇر جانۋارلار دەرۋەقە سىلەرگە يىرگىنچلىك سانالسۇن؛ سىلەر ئۇلارنىڭ گۆشىدىن يېمەسلىكىڭلار كېرەك؛
ئۇلارنىڭ ئۆلۈكىنى يىرگىنچلىك دەپ قارا كىڭلار.
12 سۇدىكى جانۋارلارنىڭ ئىچىدىن قانىتى بىلەن قاسىرىقى بولمىغان جانۋارلارنىڭ ھەممىسى سىلەرگە يىرگىنچلىك
سانالسۇن.

ھالال ۋە ھارام قۇشلار

13 ئۇچار-قاناتلاردىن تۆۋەندىكىلەر سىلەرگە يىرگىنچلىكتۇر؛ ئۇلار يېيىلمەسلىكى كېرەك ۋە سىلەرگە يىرگىنچلىك
بولسۇن: ـ يەنى بۇركۈت، قورۇلتاز-تاپقۇشلار، دېڭىز بۇركۈتى، □
14 قارلىغاچ قۇيرۇقلۇق سار، لاچىن ۋە ئۇلارنىڭ خىللىرى،
15 ھەممە قاغا-قوزغۇنلار ۋە ئۇلارنىڭ خىللىرى،
16 مۇشۇكپالاق، تۈگمىقۇش، چايكا، سار ۋە ئۇلارنىڭ خىللىرى،
17 ھۇۋقۇش، قارنا، ئىبىس، □
18 ئاققۇ، ساقىيىقۇش، بىلىقئالغۇچ، □
19 لەيلەك، تۇرنا ۋە ئۇنىڭ خىللىرى، ھۇپۇپ ۋە شەپەرەكنىڭ قاتارلىقلار سىلەرگە ھارام سانالسۇن.□

ھالال ۋە ھارام ھاشارەتلەر

□ **11:3 »كۆشىگۈچى«** ـ مۇشۇ يەردە ئىككى-ئۈچ ئاشقازىنى بار ھايۋانلارنىلا ئەمەس، بەلكى يەنە ئوزۇقنى يۇمشاق چاينايدىغان بارلىق ھايۋانلارنى كۆرسىتىدۇ.
□ **11:5 »سۇغۇر«** ـ يا كى »سىچقان« ـ تاغلاردا ياشايدىغان كىچىك بىر ھايۋان.
□ **11:13 »قورۇلتاز-تاپقۇشلار«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۆستىخان چاققۇچى قۇش.« يەنى بىر تەرجىمىسى »بىلىقئالغۇچ.«
□ **11:17 »ھۇۋقۇش«** ـ يا كى »كىچىك ھۇۋقۇش.« **»قارنا«** ـ يا كى »سۇغا سۈڭگۈگۈچى.« بۇنىڭ قاناداق قۇش ئىكەنلىكىنى بىلىش تەس.
□ **11:18 »ئاققۇ«** ـ بۇنىڭ قاناداق قۇش ئىكەنلىكىنى بىلىش تەس. **»بىلىقئالغۇچ«** ـ يا كى »دوغداق«
□ **11:19 »تۇرنا«** ـ يا كى »قوتان.« □**...»** **تۇرنا ۋە ئۇنىڭ خىللىرى، ھۇپۇپ ۋە شەپەرەكنىڭ قاتارلىقلار...»** ـ يۇ تىزىملىكتىكى قۇشلارنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ ئىبراني تىلىدىكى نامى تەۋراتنا پەقەت بىر-ئىككى قېتىم كۆرۈنگەن بولغاچقا، ئۇلارنىڭ قايسى قۇشلار ئىكەنلىكىنى توپتوغرا بېكىتىش بەزىدە مۇمكىن بولمايدۇ. ھالبۇكى، ئۇلارنىڭ ئومۇمىي تىپلىرى، شۇبھىسىزكى، تەرجىمىزدەك بولىدۇ.

20 بۇنىڭدىن باشقا تۆت پۇتلاپ ماڭىدىغان، تۆچىدىغان تۆششاق جانۋارلارنىڭ ھەممىسى سىلەرگە يىرگىنچلىك
بولىدۇ.
21 ھالبۇكى، تۆت پۇتلاپ ماڭىدىغان، تۆچىدىغان تۆششاق جانۋارلاردىن تۆۋەندىكىلەرنى يېسەڭلار بولىدۇ: ـ پۇتى
بىلەن تۆگمىك پاچىقى بولۇپ، يەر يۈزىدە سەكرىيەلەيدىغانلارنى يېسەڭلار بولىدۇ؛ □
22 بۇلارنىڭ ئىچىدىن سىلەرگە يېيىشكە بولىدىغانلىرى: ـ چېكەتكە ۋە تۇنىڭ خىللىرى، قارا چېكەتكە ۋە تۇنىڭ
خىللىرى، تومۇزغا ۋە تۇنىڭ خىللىرى، چاچقىنز ۋە تۇنىڭ خىللىرى.
23 لېكىن تۆت پۇتلۇق بولغان تۆمىلىگۈچى ھەم تۆچىدىغان ھەممە باشقا جانۋارلار سىلەرگە يىرگىنچلىك سانالسۇن.□

تۆلۈكلەر توغرۇلۇق

24 بۇ جانۋارلاردىنمۇ مۇنداق يول بىلەن ناپاك بولىسىلەر؛ بىركىم تۆلۈكنىڭ تۆلۈك تېنىگە تەگسە كەچ كىرگۈچە
ناپاك ھېسابلىنىدۇ.
25 كىمدەكىم بۇلارنىڭ تۆلۈكىنىڭ بىر قىسمىنى كۆتۈرسە تۆز كىيىملىرىنى يۇيۇشى كېرەك، تۆ كىشى كەچ
كىرگۈچە ناپاك ھېسابلىنىدۇ.
26 تۆياقلىرى ئاچىماق، بىراق پۇتۇنلەي بۆلۈنمىگەن يا كى كۆشىمەيدىغان ھايۋانلارنىڭ ھەممىسى سىلەرگە ھارامدۇر؛
ھەركىم تۆلارنىڭ تۆلۈكىگە تەگسە ناپاك سانالسۇن. □
27 تۆت پۇتى بىلەن ماڭىدىغان ھايۋانلارنىڭ ئىچىدىن تاپىنى بىلەن ماڭىدىغانلارنىڭ ھەممىسى سىلەرگە ناپاك بولۇپ،
ھەركىم تۆلارنىڭ تۆلۈك تەنلىرىگە تەگسە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانىلىدۇ.
28 كىمكى تۆلارنىڭ تۆلۈكىنى كۆتۈرسە تۆز كىيىملىرىنى يۇيۇشى كېرەك، تۆ كىشى كەچ كىرگۈچە ناپاك تۇرىدۇ.
بۇ ھايۋانلار بولسا سىلەرگە ھارام بولىدۇ.

29 يەر يۈزىدە تۆمىلىگۈچى تۆششاق جانۋارلارنىڭ ئىچىدىن سىلەرگە ھارام بولغانلار مۇنۇلار: ـ قاربغۇ زوكور،
چاشقان، كەسلەنچۈك ۋە تۆلارنىڭ تۇرلىرى، □
30 سالما، قىزىل كەسلەنچۈك، تام كەسلەنچۈكى، تۆگۈرۈك كەسلەنچۈك ۋە خامىلىئون قاتارلىقلار ھارام بولىدۇ. □
31 بۇلارنىڭ ھەممىسى يەر يۈزىدە تۆمۈلىگۈچى ھەممە تۆششاق جانۋارلارنىڭ ئىچىدە سىلەرگە ھارام بولىدۇ؛ تۆلارنىڭ
تۆلۈكىگە تەگسە، كەچ كىرگۈچە ناپاك سانىلىدۇ.
32 بۇ جانۋارلارنىڭ تۆلۈكى ھەرقانداق نېمىگە چۈشۈپ قالسا شۇ نېمە ناپاك ھېسابلىنىدۇ ـ ھەرقانداق ياغاچ قاچا-
قۇچا بولسۇن، كىيىم بولسۇن، تېرە بولسۇن، تاغار بولسۇن، ھەرقانداق ئىشقا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋاب بولسۇن، سۇغا
چىلىنىشى كېرەك؛ تۆلار كەچ كىرگۈچە ناپاك سانىلىپ، كېيىن پاك بولىدۇ.■

□ 11:21 »تۆت پۇتلاپ ماڭىدىغان« ـ ئىبرانىيلارنىڭ كۆزقارىشىچە ھاشارەتلەر تۆت پۇتى بىلەن ماڭىدۇ، تۆلارنىڭ ئالدىنقى ئىككىسى »قول« ھېسابلىنىدۇ.
□ 11:23 »سىلەرگە يېيىشكە بولىدىغانلىرى: ـ چېكەتكە ۋە تۇنىڭ خىللىرى، ... چاچقىنز ۋە تۇنىڭ خىللىرى... ھەممە باشقا جانۋارلار سىلەرگە يىرگىنچلىك سانالسۇن« ـ »چېكەتكە«دىن باشقا، ئىبراني تىلىدىن بۇ ھاراشەتلەرنىڭ نامىلىرىنى جەزملەشتۈرۈش تەس. بىز »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ھالال-ھارام ھايۋانلار تۈرىنىدە توختىلىمىز.
□ 11:26 »ھەركىم تۆلارنىڭ تۆلۈكىگە تەگسە...» ـ ئىبراني تىلىدا »ھەركىم تۆلارغا تەگسە...» ـ شۇيھىسىزكى، بۇ تۆلارنىڭ تۆلۈكلىرىنى كۆرسىتىدۇ (24-□□□□□□□ كۆرۈڭ). چۈنكى تالايلى، ئېشەكنى منىش ئادەمنى ناپاك قىلمايدۇ.
□ 11:29 »چاشقان« ـ يا كى »سىىسق كۆزەن.«
□ 11:30 □...» تۆگۈرۈك كەسلەنچۈك ۋە خامىلىئون قاتارلىقلار« ـ »خامىلىئون«دىن باشقا جانۋارلارنىڭ نامىلىرىنى ئىبراني تىلىدىن جەزملەشتۈرۈش تەس.

33 بۇلارنىڭ بىرى ساپالدىن ياسالغان ھەرقانداق قاچا ئىچىگە چۈشۈپ قالسا، شۇ قاچا ئىچىدىكى ھەممە نەرسە ناپاك
سانالسۇن ۋە قاچا تۈزى سۇندۇرۇلسۇن.
34 ئەگەر قاچىدىكى سۇدىن ئاش-تائام ئۈستىگە چاچراپ كەتسە، ئاش-تائام ناپاك سانالسۇن ۋە شۇنداقلا قاچىدىكى
ھەرقانداق ئىچىملىكمۇ ناپاك سانالسۇن.
35 ھەرنىمىگە ئۇنداق تۈلۈكنىڭ بىرەر قىسمى چۈشۈپ قالسىمۇ، ناپاك سانالسۇن. ئەگەر تونۇر ۋە ئوچاق بولسا،
ناپاك بولدى دەپ چېقىۋېتىلسۇن؛ ئۇلار سىلەرگە ھارام بولسۇن.
36 لېكىن شۇنداق ئەھۋالدا بۇلاق ياكى سۇ يىغىلىدىغان كۆلچەك يەنىلا پاك سانىلىدۇ؛ ئەمما بىركىم ئۇلارنىڭ تۈلۈك
تېنىگە تەگسە ناپاك بولىدۇ.
37 ئەگەر ئۇنداق تۈلۈكنىڭ بىرەر قىسمى تېرىشقا تەييارلانغان دانلارغا چۈشۈپ قالسا، بۇمۇ يەنىلا پاك سانىلىدۇ.
38 لېكىن ئەگەر داننىڭ ئۈستىگە سۇ قۇيۇلغاندىن كېيىن شۇنداق بىر تۈلۈكنىڭ بىرەر قىسمى چۈشۈپ قالسا، ئۇنداقتا
بۇ دانلار سىلەرگە ناپاك سانالسۇن.
39 ئەگەر سىلەرگە يېيىشكە بولىدىغان ھايۋانلاردىن بىرى تۈلۈپ قالسا، ئۇنىڭ تۈلۈكىگە تەككەن كىشى كەچ
كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
40 كىمكى ئۇنداق تۈلۈكنىڭ گۆشىدىن يىسە، ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇشى كېرەك ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن؛
شۇنداقلا ئۇنداق بىر تۈلۈكنى كۆتۈرگەن كىشىمۇ كىيىملىرىنى يۇيۇشى كېرەك ۋە ئۇ كىشى كەچ كىرگۈچە ناپاك
سانالسۇن.
41 يەر يۈزىدە ئۆمۈلىگۈچى ھەممە ئۈششاق جانۋارلار يىرگىنچلىك سانلىپ، ھەرگىز يېيىلمىسۇن.
42 قورسىقى بىلەن بېغىرلاپ ماڭىدىغان جانۋار بولسۇن، يەر يۈزىدە يۈرۈپ تۆت پۇتى بىلەن ياكى كۆپ
پۇتلىرى بىلەن ماڭىدىغان ئۆمىلىگۈچى جانۋارلارنىڭ ھەرتۈرلۈكىنى بولسا، ئۇلارنى ھەرگىز يېمەڭلار؛ چۈنكى ئۇلار
يىرگىنچلىكدۇر.
43 سىلەر بولساڭلار مۇنداق ئۆمىلىگۈچى جانۋارنىڭ سەۋەبىدىن ئۆزۈڭلارنى يىرگىنچلىك قىلماسلىقىڭلار كېرەك.
ئۆزۈڭلارنى ئۇلار تۈپەيلىدىن ناپاك قىلماڭلار، بولمىسا ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن بۇلغىنىپ قالىسىلەر؛
44 چۈنكى مەن خۇدايىڭلاردۇرمەن. سىلەر ئۆزۈڭلارنى ئۆزۈمگە ئاتاپ مۇقەددەس قىلىشىڭلار كېرەك؛ مەن
ئۆزۈم مۇقەددەس بولغاچ سىلەرمۇ ئۆزۈڭلارنى مۇقەددەس ئۇتۇشۇڭلار كېرەك. سىلەر ئۆزۈڭلارنى يەر يۈزىدە
ئۆمىلىگۈچى ئۈششاق ھەرقانداق جانۋارلارنىڭ سەۋەبىدىن ناپاك قىلماڭلار. ■
45 چۈنكى مەن ئۆز خۇدايىڭلار بولۇشقا سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن پەرۋەردىگارىدۇرمەن؛ سىلەر
مۇقەددەس بولۇڭلار، چۈنكى مەن مۇقەددەستۇرمەن.
46 شۇلار بولسا چارپاي بىلەن ئۇچار-قاناتلار، سۇدا يۈرىدىغان ھەربىر جانۋار بىلەن يەر يۈزىدە ئۆمىلىگۈچى ھەربىر
ئۈششاق جانۋارلار توغرىسىدىكى قانۇن-بەلگىلىمىدۇر.
47 بۇلار بىلەن ھارام-ھالالنى ئۇقۇپ، يېيىشكە بولىدىغان ھايۋان بىلەن يېيىشكە بولمايدىغان ھايۋانلارنى پەرق
ئېتىپ ئايرىسىلەر.

12

ئايال كىشىنىڭ تۇغۇتتىن كېيىنكى «پاكلىنىشى»

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ

■ **11:44** لاۋ. 2:19، 7:20؛ 1 پېت. 1:16.

2 ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: ـ »ئايال كىشى هامىلدار بولۇپ ئوغۇل تۇغسا، ئادەت كۆرۈپ
ئاغرىق بولغان كۈنلىردىكىدەك يەتتە كۈنگىچە ناپاك سانالسۇن. □
3 سەككىزىنچى كۈنى ئوغلى بولسا خەتنە قىلىنسۇن. □ ■
4 ئايال بولسا شۇنىڭدىن كېيىن ئوتتۇز ئۈچ كۈنگىچە »قان پاكلىنىش«تا تۇرسۇن، پاكلىنىش كۈنلىرى تامام بولمىغۇچە
ھېچبىر مۇقەددەس نەرسىگە تەگمىسۇن، مۇقەددەس جايغىمۇ كىرمىسۇن. □
5 ئەگەر ئۇ قىز تۇغسا ئۇنداقتا ئادەت كۈنلىردىكىدەك ئىككى ھەپتىگىچە ناپاك تۇرۇپ، ئاندىن ئاتمىش ئالتە كۈنگىچە
»قان پاكلىنىش«تا تۇرسۇن.
6 مەيلى ئوغۇل ياكى قىز تۇغسۇن، قان پاكلىنىش كۈنلىرى تامام بولغاندىن كېيىن ئۇ ئايال كۆيدۈرمە قۇربانلىق
ئۈچۈن بىر ياشقا كىرگەن قوزىنى، گۈناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر باچكا ياكى پاختەكنى ئېلىپ جامائەت چېدىرىنىڭ
كىرىش ئاغزىغا، كاھىننىڭ قېشىغا كەلتۈرسۇن.
7 كاھىن ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا سۇنۇپ، شۇ ئايال ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ خۇنىدىن
پاك بولىدۇ. ئوغۇل ياكى قىز تۇغقان ئايال تۇغرىسىدىكى قانۇن-بەلگىلىمە مانا شۇدۇر.
8 ئەگەر ئۇنىڭ قوزىغا قۇربى يەتمىسە، ئۇ ئىككى پاختەك ياكى ئىككى باچكا كەلتۈرسۇن؛ ئۇلارنىڭ بىرى كۆيدۈرمە
قۇربانلىق ئۈچۈن، يەنە بىرى گۈناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بولىدۇ؛ شۇ يول بىلەن كاھىن ئۇنىڭ ئۈچۈن كافارەت
كەلتۈرىدۇ؛ ئۇ ئايال پاك بولىدۇ.□

13

ھەرخىل تېرە كېسەللىرى توغرۇلۇق بەلگىلىمىلەر

1 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 بىرسىنىڭ بەدىنىنىڭ تېرىسىدە بىر چىقان، ياكى تەمرەتكە ياكى پارقىراق تاشما چىقىپ، ئۇنىڭدىن بەدىنىنىڭ تېرىسىدە
پېسە-ماخاۋ كېسىلىنىڭ جاراھىتى پەيدا بولغان بولسا، ئۇ كىشى ھارۇن كاھىننىڭ ياكى ئۇنىڭ كاھىن ئوغۇللىرىدىن
بىرىنىڭ قېشىغا كەلتۈرۈلسۇن. □
3 كاھىن ئۇنىڭ بەدىنىنىڭ جاراھىتىگە قارايدۇ؛ جاراھەت بولغان جايىنىڭ تۈكى ئاقىرىپ كەتكەن ھەمدە جاراھەتمۇ
ئەتراپىدىكى تېرىدىن قېنىقراق كۆرۈنسە، بۇ پېسە-ماخاۋ كېسىللىكىدۇر. شۇڭا كاھىن ئۇنى كۆرگەندىن كېيىن شۇ
كىشىنى »ناپاك« دەپ جاكارلىسۇن.
4 لېكىن ئەگەر ئۇنىڭ بەدىنىنىڭ تېرىسىدىكى پەيدا بولغان ئاشۇ يالتىراق چىقان ئاق بولۇپ، ئەتراپىدىكى تېرىدىن
قېنىقراق كۆرۈنمىسە ۋە تۈكىمۇ ئاقىرىپ كەتمىگەن بولسا، كاھىن بۇ جاراھەت بار كىشىنى يەتتە كۈنگىچە ئايرىم
سولاپ قويسۇن.

□ 12:2 **»ئادەت كۆرۈپ ئاغرىق بولغان كۈنلىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئايرىم تۇرۇش كۈنلىرى.« قىز-ئايالار ئادەت كۆرگەن ۋاقتىدا »ناپاك« ھېسابلىنىپ، ئېرى بىلەن بىللە بولسا ئېرىمۇ كەچ كىرگۈچە »ناپاك« ھېسابلىنىدۇ، شۇنداقلا مۇقەددەس ئىبادەتخانىغا كىرسە ياكى قۇربانلىقلارنىڭ گۆشلىرىدىن يېسە بولمايدۇ. لېكىن تەۋرات-ئىنجىل يېڭىچە ھەرقانداق ۋاقىتلاردا خۇدانىڭ خەلقى دۇئا-ئىبادەت قىلسا بولىۋېرىدۇ!
□ 12:3 **»خەتنە قىلىنسۇن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ خەتنىلىكى كېسىلسۇن« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
■ 12:3 يار. 17:12□ لۇقا 59:1□ 21:2□ يۇھ. 227:
□ 12:4 **»شۇنىڭدىن كېيىن ئوتتۇز ئۈچ كۈنگىچە »قان پاكلىنىش«تا تۇرسۇن«** ـ ئايال تۆز ئېرىگە يېقىنلاشمىش تەرەپتە »پاك« ھېسابلىناتتى، لېكىن مۇقەددەس چېدىرغا كىرىپ قۇربانلىق قىلىشقا بولمايتتى.
□ 12:8 **»ئەگەر ئۇنىڭ قوزىغا قۇربى يەتمىسە...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: ـ »ئەگەر ئۇنىڭ قوزا ئېلىشقا قولى قىسقىلىق قىلسا...«. **»ئۇ ئايال پاك بولىدۇ«** ـ بۇ بابتىكى »ئايللارنىڭ پاكلىقى« دېگەن تېما توغرۇلۇق كۆپ ئۇقۇشماسلىقلار بولغاچقا، بىز ئۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
□ 13:2 **»بەدىنىنىڭ تېرىسىدە«** ـ دېمەك، ساقال ياكى چاچلىرى ئىچىدە ئەمەس (29-37□□□□ كۆرۈڭ.(**»پېسە-ماخاۋ«** ـ بۇ بابلاردىكى »پېسە-ماخاۋ« كېسىلى پەقەت ماخاۋ كېسىلى بولۇپلا قالماي، بەلكى نەچچە خىل تېرە كېسەللىكلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

5 يەتتىنچى كۈنى كاھىن ئۇنىڭغا قارىسۇن ۋە ئەگەر جاراھەت ئوخشاش تۈرۈپ، تېرىسىدە كېڭىيىپ كەتمىگەن
بولسا، كاھىن ئۇنى يەنە يەتتە كۈنگىچە ئايرىم سولاپ قويسۇن.
6 يەتتىنچى كۈنى كاھىن ئۇنىڭغا يەنە قارىسۇن ۋە جاراھەتنىڭ رەڭگى سۈسلاشقان ۋە كېڭىيىپ كەتمىگەن بولسا،
ئۇنداقتا كاھىن ئۇنى »پاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ جاراھەتنىڭ پەقەت بىر چاقا ئىكەنلىكى بىكىتىلىپ، كېسەل كىشى
ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ پاك سانالسۇن.
7 لېكىن ئەگەر ئۇ كاھىنغا كۆرۈنۈپ »پاك« دەپ جاكارلانغاندىن كېيىن شۇ چاقا تېرىسىدە كېڭىيىپ كەتسە،
ئۇنداقتا ئۇ يەنە بىر قېتىم كاھىنغا كۆرۈنسۇن.
8 كاھىن ئۇنىڭغا يەنە قارىسۇن ۋە ئەگەر چاقا ئۇنىڭ تېرىسىدە كېڭىيىپ كەتكەن بولسا، كاھىن ئۇنى »ناپاك« دەپ
جاكارلىسۇن؛ ئۇ جاراھەت پېسە-ماخاۋدۇر.
9 ئەگەر بىركىمدە پېسە-ماخاۋ جاراھىتى پەيدا بولۇپ قالسا كاھىننىڭ قېشىغا كەلتۈرۈلسۇن.
10 كاھىن ئۇنىڭ جاراھىتىگە سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ۋە ئەگەر تېرىسىدە ئاق بىر چىقان پەيدا بولغان، تۈكى ئاقىرىپ
كەتكەن بولسا ۋە چىقان چىققان جايدا ئەت-گۈشى كۆرۈنۈپ قالغان بولسا،
11 بۇ ئۇنىڭ بەدىننىڭ تېرىسىگە چوڭىكەن كونا پېسە-ماخاۋ جاراھىتىنىڭ قايتىدىن قوزغىلىشى بولۇپ، كاھىن ئۇنى
»ناپاك« دەپ جاكارلىسۇن. ئۇ ناپاك بولغىنى ئۈچۈن ئۇنى سولاشنىڭ ھاجىتى يوق.
12 لېكىن ئەگەر پېسە-ماخاۋ قوزغىلىپ، جاراھىتى بار كىشىنىڭ تېرىسىگە يېيىلىپ كەتكەن بولسا، كاھىن نەگىلا
قارىسا شۇ يەردە شۇ »پېسە-ماخاۋ« بولسا، تېرىسىنى بېشىدىن پۇتىغىچە قاپلاپ كەتكەن بولسا،
13 ئۇنداقتا كاھىن ئۇنىڭغا سەپسېلىپ قارىسۇن؛ مانا، شۇ پېسە-ماخاۋ جاراھىتى پۈتۈن بەدىنىنى قاپلاپ كەتكەن
بولسا، ئۇ جاراھىتى بار كىشىنى »پاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى ئاقىرىپ كەتكەن بولۇپ،
ئۇ »پاك« دەپ سانالسۇن.
14 لېكىن قاچانكى ئۇنىڭدا ئەت-گۈشى كۆرۈنۈپ قالسا، ئۇ كىشى ناپاك سانالسۇن.
15 كاھىن مۇنداق كۆرۈنگەن ئەت-گۈشىگە قاراپ، ئۇ كىشىنى »ناپاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى شۇ ئەت-
گۈش ناپاك بولۇپ، ئۇ پېسە-ماخاۋ كېسىلىدۇر.
16 ھالبۇكى، ئەگەر ئەت-گۈشى قايتىدىن ئۆزگىرىپ، ئاقارسا ئۇ كىشى يەنە كاھىننىڭ قېشىغا كەلسۇن.
17 كاھىن ئۇنىڭغا سەپسېلىپ قارىسۇن؛ جاراھەت ئاقارغان بولسا، كاھىن جاراھىتى بار كىشىنى »پاك« دەپ
جاكارلىسۇن؛ ئۇ پاك سانىلىدۇ.
18 ئەگەر بىركىمنىڭ بەدىننىڭ تېرىسىگە ھۇررەك چىقىپ ساقىيىپ،
19 ھۇررەكنىڭ ئورنىدا ئاق چىقان يا كى قىزغۇچ داغ پەيدا بولغان بولسا، كاھىنغا كۆرسىتىلسۇن.
20 كاھىن ئۇنىڭغا سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ئەگەر داغ ئەتراپىدىكى تېرىدىن قېنىقراق كۆرۈنسە، شۇنداقلا ئۇنىڭدىكى
تۈكلەر ئاقىرىپ قالغان بولسا، ئۇنداقتا كاھىن ئۇنى »ناپاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى بۇ ھۇررەكتىن قوزغىلىپ
پەيدا بولغان پېسە-ماخاۋ كېسىلى جاراھىتىدۇر.
21 لېكىن كاھىن ئۇنىڭغا سەپسېلىپ قارىغاندا، داغ چىققان جايدا ئاقىرىپ قالغان تۈكلەر بولمىسا، ۋە داغمۇ
ئەتراپىدىكى تېرىدىن قېنىقراق بولمىسا، رەڭگى سەل سۈسراق بولغان بولسا، ئۇنداقتا كاھىن ئۇنى يەتتە كۈنگىچە
ئايرىم سولاپ قويسۇن.
22 ئەگەر داغ دەرۋەقە تېرىسىگە يېيىلىپ كەتكەن بولسا، كاھىن ئۇنى »ناپاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى بۇ
پېسە-ماخاۋ جاراھىتىدۇر.
23 ئەمما ئەگەر داغ ئۆز جايىدا توختاپ يېيىلمىغان بولسا، بۇ پەقەت ھۇررەكنىڭ زەخمى، خالاس؛ كاھىن ئۇنى
»پاك« دەپ جاكارلىسۇن.

24 ئەگەر بىرسىنىڭ بەدىنىنىڭ تېرىسىنىڭ مەلۇم جايى كۆيۈپ قېلىپ، كۆيگەن جاي ئاق-قىزغۇچ ياكى پۈتۈنلەي
ئاق داغ بولۇپ قالسا،
25 كاھىن ئۇنىڭغا سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ئەگەر شۇ داغدىكى تۈكلەر ئاقىرىپ كەتكەن، داغمۇ ئەتراپىدىكى تېرىدىن
قېنىقراق بولۇپ قالغان بولسا، ئۇنداقتا بۇ كۆيۈك يارىسىدىن پەيدا بولغان پېسە-ماخاۋ كېسىلدۇر؛ كاھىن ئۇنى
»ناپاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى ئۇ پېسە-ماخاۋ جاراھىتىدۇر.
26 لېكىن ئەگەر كاھىن سەپسېلىپ قارىغاندا، داغنىڭ ئورنىدا ھېچقانداق ئاقىرىپ كەتكەن تۈك بولمىسا، شۇنداقلا
داغمۇ ئەتراپىدىكى تېرىدىن قېنىق بولمىسا، بەلكى رەڭگى سۈس بولسا، ئۇنداقتا كاھىن ئۇنى يەتتە كۈنگىچە ئايرىم
سولاپ قويسۇن.
27 يەتتىنچى كۈنى كاھىن ئۇنىڭغا يەنە قارىسۇن؛ داغ تېرىسىدە كېڭىيىپ كەتكەن بولسا، كاھىن ئۇنى »ناپاك«
دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى ئۇ پېسە-ماخاۋ جاراھىتىدۇر.
28 ئەمما ئەگەر داغ جايىدا توختاپ، يېيىلمىغان بولسا، شۇنداقلا رەڭگى سۈس بولسا، بۇ پەقەت كۆيۈكتىن بولغان
چاۋارتقۇ، خالاس؛ كاھىن ئۇنى »پاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى ئۇ كۆيۈكنىڭ تاتۇقى، خالاس.

چاچ ياكى ساقال ئىچىدە پەيدا بولغان جاراھەتلەر

29 ئەگەر بىر ئەر ياكى ئايال كىشىنىڭ بېشىدا ياكى ساقلىدا جاراھەت پەيدا بولسا،
30 كاھىن جاراھەتكە سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ئەگەر جاراھەت ئەتراپىدىكى تېرىدىن قېنىقراق كۆرۈنسە، ئۇستىدە
شالاڭ سېرىق تۈك بولسا، ئۇنداقتا كاھىن ئۇنى »ناپاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى بۇ جاراھەت قاقاچ بولۇپ،
باش ياكى ساقالدىكى پېسە-ماخاۋنىڭ ئالامىتىدۇر.
31 ئەگەر كاھىن قاقاچ جايىغا سەپسېلىپ قارىغاندا، ئۇ ئەتراپىدىكى تېرىدىن قېنىق كۆرۈنمىسە، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىچىدە
ھېچقانداق قارا تۈكمۇ بولمىسا، ئۇنداقتا كاھىن قاقچى بار كىشىنى يەتتە كۈنگىچە ئايرىم سولاپ قويسۇن.
32 كاھىن يەتتىنچى كۈنى قاقاچقا يەنە سەپسېلىپ قارىسۇن؛ قاقاچ كېڭىيىپ كەتمەي، ئۇستىدىمۇ ھېچقانداق
سېرىق تۈك بولمىسا، شۇنداقلا قاقاچ ئەتراپىدىكى تېرىدىن قېنىق كۆرۈنمىسە،
33 جاراھىتى بار كىشى بارلىق چاچ-ساقلىنى چۈشۈرۈۋەتسۇن؛ قاقاچنىڭ ئۆزىنى غىردىمىسۇن. كاھىن قاقچى بار
كىشىنى يەنە يەتتە كۈنگىچە ئايرىم سولاپ قويسۇن.
34 يەتتىنچى كۈنى كاھىن قاقاچقا سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ئەگەر قاقاچ تېرىدە كېڭىيىپ كەتمىگەن بولسا، شۇنداقلا
ئەتراپىدىكى تېرىدىن قېنىق كۆرۈنمىسە، كاھىن ئۇنى »پاك« دەپ جاكارلىسۇن. ئاندىن ئۇ كىيىملىرىنى يۇسۇن؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇ پاك سانىلىدۇ.
35 لېكىن ئەگەر ئۇ »پاك« دەپ جاكارلانغاندىن كېيىن قاقاچ تېرىدە كېڭىيىپ كەتسە،
36 كاھىن ئۇنىڭغا يەنە سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ئەگەر قاقاچ تېرىدە كېڭىيىپ كەتكەن بولسا، سېرىق تۈكنىڭ بار-
يوقلۇقىنى تەكشۈرۈشنىڭ ھاجىتى يوق؛ چۈنكى بۇ كىشى ناپاكتۇر.
37 ئەگەر قاقاچ جايىدا شۇ پېتى قېلىپ، ئۇستىدىن قارا تۈك ئۈنۈپ چىققان بولسا، قاقاچ ساقايغان بولىدۇ؛ شۇ
كىشى پاك بولغاچقا، كاھىن ئۇنى »پاك« دەپ جاكارلىشى كېرەك.
38 ئەگەر ئەر ياكى ئايال كىشىنىڭ بەدىنىنىڭ تېرىسىدە داغ پەيدا بولۇپ، بۇ داغلار پارقىراق ھەم ئاق بولسا
39 كاھىن سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ئەگەر بەدەننىڭ تېرىسىدىكى شۇ داغلار سۈسلىشىپ بوز رەڭگە يۈزلەنگەن بولسا،
بۇ تېرىدىن چىققان بىر تاشما، خالاس؛ بۇ كىشى پاك سانالسۇن.

40 ئەگەر بىركىمنىڭ بېشىنىڭ تۈكلىرى چۈشۈپ كەتكەن بولسا، ئۇ پەقەت بىر تاقىر باش، خالاس، ئۇ پاك
سانالىدۇ.
41 ئەگەر ئۇنىڭ بېشىنىڭ تۈكى پېشانە تەرىپىدىن چۈشكەن بولسا، ئۇ پەقەت پاينەكباش، خالاس، ئۇ يەنىلا پاك
سانالىدۇ.
42 لېكىن ئەگەر ئۇنىڭ تاقىر بېشى ياكى پاينەك بېشىدا قىزغۇچ ئاق داغ كۆرۈنسە، ئۇنداقتا شۇ جاراھەت ئۇنىڭ
تاقىر بېشى ياكى پاينەك بېشىدىكى پېسە-ماخاۋ كېسىلىنىڭ بىر ئالامىتىدۇر.
43 كاھىن جاراھىتىگە سەپسېلىپ قارىسۇن، ئەگەر ئۇنىڭ تاقىر بېشىدا ياكى پاينەك بېشىدا ئىششىق جاراھەت بولسا
ھەمدە پېسە-ماخاۋ كېسىلىنىڭ ئالامىتىدەك قىزغۇچ ئاق كۆرۈنسە،
44 ئۇنداقتا ئۇ پېسە-ماخاۋ كېسىلىگە گىرىپتار بولغان ئادەم بولۇپ، ناپاك ھېسابلىنىدۇ. ئۇنىڭ بېشىغا شۇنداق
جاراھەت چۈشكەن بولغاچ، كاھىن ئۇنى مۇتلەق »ناپاك« دەپ جاكارلىسۇن.
45 شۇنداق جاراھىتى بار پېسە-ماخاۋ كېسىلى بولغان كىشى كىيىملىرى يىرتىق، چاچلىرى چۈۋۈق، بۇرۇت-ساقلى
يېپىقلىق ھالدا: »ناپاك، ناپاك«! دەپ توۋلاپ يۈرۈشى كېرەك. □ ■
46 شۇ جاراھىتى بولغان بارلىق كۈنلەردە ئۇ »ناپاك« سانىلىدۇ، ئۇ ناپاك بولغاچقا، ئايرىم تۇرۇشى كېرەك؛ ئۇنىڭ
تۇرالغۇسى چېدىرگاھنىڭ سىرتىدا بولسۇن.

كىيىم-كېچەك، رەخت ياكى تېرە-خۇرۇملاردا پەيدا بولغان »پېسە-ماخاۋ« كېسىلى

47 ئەگەر بىر كىيىمدە، مەيلى يۇڭدىن ياكى كاناپتىن تىكىلگەن بولسۇن ئۇنىڭدا پېسە-ماخاۋ ئىز-دېغى پەيدا بولسا، □
48 يەنى كاناپ ياكى يۇڭدىن توقۇلغان رەختتە، ئۇرۇش يېپىدا ياكى ئارقاق يېپىلىردا بولسۇن، تېرە-خۇرۇمدا ياكى
تېرىدىن ئېتىلگەن ھەرقانداق نەرسىلەردە پېسە-ماخاۋ ئىز-دېغى بولسا، □
49 شۇنداقلا كىيىم-كېچەك ياكى تېرە-خۇرۇمدا، ئۇرۇش يىپ ياكى ئارقاق يېپىلىردا، يا تېرە-خۇرۇمدىن ئېتىلگەن
نەرسىلەردە پەيدا بولغان ئىز-داغ يېشىلراق ياكى قىزغۇچ بولسا بۇ ئىز-داغ »پېسە-ماخاۋ ئىز-دېغى« دەپ قارىلىپ
كاھىنغا كۆرسىتىلسۇن. □
50 كاھىن داغقا سەپسېلىپ قارىسۇن، ئاندىن ئىز-داغ پەيدا بولغان نەرسىنى يەتتە كۈنگىچە ئايرىم ساقلىسۇن.
51 ئۈچىنچى كۈنى ئىز-داغىغا قاراپ باقسۇن، ئىز-داغ چۈشكەن كىيىم-كېچەك، مەيلى ئارقاق يېپتا ياكى ئۇرۇش
يېپتا بولسۇن، ياكى تېرە-خۇرۇمدا ياكى تېرە-خۇرۇمدىن ئېتىلگەن نەرسىدە بولسۇن، ئۇ كېڭىيىپ كەتكەن بولسا،
بۇ ئىز-داغ چىرىتكۈچ پېسە-ماخاۋ كېسىلى دەپ ھېسابلىنىپ، ئۆلار ناپاك سانالىسۇن.
52 شۇنىڭدەك كاھىن ئۇرۇش يىپ ياكى ئارقاق يېپىدا ئىز-داغ بولسا كىيىم-كېچەك ياكى تېرە-خۇرۇمدىن ئېتىلگەن
نەرسىدە شۇنداق ئىز-داغ بولسا ئۆلارنىمۇ كۆيدۈرۈۋەتسۇن؛ چۈنكى بۇ چىرىتكۈچ پېسە-ماخاۋ كېسىلىدۇر. مۇنداق
نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئوتتا كۆيدۈرۈش كېرەكتۇر.
53 لېكىن كاھىن ئۇنىڭغا سەپسېلىپ قارىغاندا، ئىز-داغ كىيىم-كېچەكتىكى ئۇرۇش يېپتا بولسۇن، ئارقاق يېپتا
بولسۇن، ياكى تېرە-خۇرۇمدىن ئېتىلگەن نەرسىدە بولسۇن، ئىز-داغ كېڭەيمىگەن بولسا،
54 ئۇنداقتا كاھىن دېغى بار نەرسىنى يۇيۇلسۇن دەپ بۇيرۇپ، ئىككىنچى قېتىم ئۇنى يەتتە كۈنگىچە ساقلىسۇن.

□ 13:45 »چاچلىرى چۈۋۈق« ـ ياكى »بېشى ئوچۇق.«
■ 13:45 يىغ. 154:
□ 13:47 »پېسە-ماخاۋ ئىز-دېغى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پېسە-ماخاۋ يارىسى.«
□ 13:48 »ئۇرۇش يېپىدا« ـ ياكى »تەگ يېپى« ـ توقۇلمىلارنىڭ بويىغا تارتىلغان يېپى.
□ 13:49 «...□□□□□-□□□□□ ياكى تېرە-خۇرۇمدا ... پەيدا بولغان ئىز-داغ يېشىلراق ياكى قىزغۇچ بولسا بۇ ئىز-داغ «پېسە-ماخاۋ ئىز-دېغى»
دەپ قارىلىپ كاھىنغا كۆرسىتىلسۇن« ـ بۇ ئايەتتەردە تىلغا ئېلىنغان »پېسە-ماخاۋ كېسىلى«نىڭ رەخت-كىيىمگە ياكى تېرە-خۇرۇمغا يۇقۇشى بەلكىم
ئادەمنى ھەيران قالدۇرارلىق ئىش بولۇشى مۇمكىن. بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

55 بۇ نەرسە يۇيۇلغاندىن كېيىن كاھىن يەنە داغقا سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ئەگەر ئۆنىڭ رەڭگى تۆزگەرمىگەن بولسا
)گەرچە كېڭىيىپ كەتمىگەن بولسىمۇ(، ئۇ يەنىلا ناپاكتۇر؛ سەن ئۇنى ئوتتا كۆيدۈرگىن. چۈنكى مەيلى ئۆنىڭ
ئىز-دېغى ئىچ يۈزىدە بولسۇن يا كى تاش يۈزىدە بولسۇن ئۇ چىرىتكۈچ ئىز-داغ ھېسابلىنىدۇ.
56 لېكىن ئەگەر كاھىن سەپسېلىپ قارىغاندا، مانا، داغنىڭ رەڭگى يۇيۇلغاندىن كېيىن سۈسلىشىپ كەتكەن بولسا،
ئۇ شۇ قىسمىنى كىيىم-كېچەكتىن، ئۆرۈش يېپتىن يا كى ئارقاق يېپتىن بولسۇن، يا كى تېرە-خۇرۇمدىن بولسۇن ئۇنى
يىرتىپ ئېلىپ، تاشلىۋەتسۇن.
57 ئەگەر بۇ ئىز-داغ كىيىم-كېچەكتە، مەيلى ئارقاق يېپتا يا كى ئۆرۈش يېپتا بولسۇن، يا تېرە-خۇرۇمدىن ئېتىلگەن
نەرسىدە كۆرۈنسۇن، بۇ كېڭىيدىغان بىرخىل پېسە-ماخاۋ ئىز-دېغى دەپ سانالسۇن؛ سەن ئۇ چاپلاشقان كىيىم-
كېچەكنى كۆيدۈرۈۋەتكىن.
58 لېكىن ئەگەر ئىز-داغ كىيىم-كېچەكتە بولسۇن)ئۆرۈش يېپىدا يا كى ئارقاق يېپىدا بولسۇن(يا كى تېرە-خۇرۇمدىن
ئېتىلگەن نەرسىدە بولسۇن، يۇيۇلۇش بىلەن چىقىپ كەتسە، ئۇنداقتا بۇ ئېگىن ئىككىنچى قېتىم يۇيۇلسۇن، ئاندىن
پاك سانالسۇن.
59 پېسە-ماخاۋ كېيىنلىكىدەك ئىز-داغ پەيدا بولغان يۇڭ يا كى كاناپ رەختتىن توقۇلغان كىيىم-كېچەك)ئىز-داغ
ئۆرۈش يېپتا يا كى ئارقاق يېپتا بولسۇن(يا كى تېرە-خۇرۇمدىن ئېتىلگەن نەرسىلەر توغرىسىدىكى قانۇن-بەلگىلىمە مانا
شۇدۇر؛ بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى پاك يا كى ناپاك جا كارلاشقا بولىدۇ.

14

پېسە-ماخاۋ كېسەللىرىدىن پاكلىنىش بەلگىلىمىلىرى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 پېسە-ماخاۋ بولغان كىشى پاك قىلىنىدىغان كۈنىدە بەجا قىلىش كېرەك بولغان قانۇن-بەلگىلىمە مانا
تۆۋەندىكىدەكتۇر: ـ ئۇ كاھىننىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈلسۇن. ■
3 كاھىن چېدىرگاھنىڭ تاشقىرىغا چىقىپ، پېسە-ماخاۋ بولغان كىشىگە سەپسېلىپ قارىسۇن؛ ئەگەر پېسە-ماخاۋ
بولغان كىشى كېسىلىدىن ساقايغان بولسا،
4 ئۇنداقتا كاھىن پاك قىلىنىدىغان كىشىگە پاك، تىرىك قۇشتىن ئىككىنى ئۇنىڭغا قوشۇپ كېدىر ياغىچى، قىزىل
رەخت ۋە زوفا كەلتۈرۈشكە بۇيرۇسۇن. □
5 ئاندىن كاھىن قۇشلارنىڭ بىرىنى ئېقىن سۇ قاچىلانغان ساپال كوزىنىڭ ئۈستىدە بوغۇزلا گۈلار دەپ بۇيرۇسۇن؛
□
6 ئاندىن تىرىك قۇشنى بولسا، كاھىن ئۇنى كېدىر ياغىچى، قىزىل رەخت ۋە زوفا بىلەن ئېلىپ كېلىپ، بۇ نەرسىلەرنىڭ
ھەممىسىنى تىرىك قۇش بىلەن بىرگە ئېقىن سۇنىڭ ئۈستىدە بوغۇزلانغان قۇشنىڭ قېنىغا چىلىسۇن،
7 ئاندىن پېسە-ماخاۋدىن پاك قىلىنىدىغان كىشىگە يەتتە قېتىم سېپىشى بىلەن ئۇنى پاك دەپ جا كارلىسۇن؛ ۋە تىرىك
قۇشنى دالاغا قويۇپ بەرسۇن.

»پاك قىلىنىش« تىكى يەتتە كۈن

■ **14:2** مات. 4:8□ مار. 44:1□ لۇقا 14:5□ 1417:□ **14:4** **«قىزىل رەخت»** ـ يا كى »قىزىل يىپ.« **»زوفا«** ـ بىرخىل تۈسۈملۈك؛ باشقا
بىر ئىسمى »لىپەككۈل.« □ **14:5** **»ئېقىن سۇ قاچىلانغان ساپال كوزىنىڭ ئۈستىدە...«** ـ يا كى »ئېقىن سۇ ئۈستىدە تۈتۈپ تۇرۇلغان ساپال كوزىنىڭ
ئۈستىدە...«.

8 پىسە-ماخاۋدىن پاك قىلىندىغان كىشى كىيىملىرىنى يۇيۇپ، بەدىنىدىكى بارلىق تۈكلەرنى چۈشۈرۈپ، سۇدا
يۇيۇنغاندىن كېيىن پاك ھېسابلىنىدۇ. ئاندىن ئۇنىڭغا چېدىرگاھقا كىرىشكە ئىجازەت بولىدۇ؛ پەقەت ئۇ يەتتە كۈنگىچە
ئۆز چېدىرىنىڭ تېشىدا تۇرۇشى كېرەك.
9 يەتتىنچى كۈنى ئۇ بەدىنىدىكى ھەممە تۈكلەرنى چۈشۈرسۇن؛ باشىنىڭ چاچ-ساقاللىرى ۋە قېشىنى، يەنى بارلىق
تۈكلىرىنى چۈشۈرسۇن؛ ئۇ كىيىملىرىنى يۇيۇپ ئۆز بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن، ئاندىن پاك بولىدۇ.

سەككىزىنچى كۈنى

10 سەككىزىنچى كۈنى ئۇ ئىككى بېچىرىم ئەرىكەك قوزا بىلەن بىر ياشقا كىرگەن بېچىرىم چىشى قوزىدىن بىرنى، شۇنىڭدەك
بىر ئەفاھنىڭ ئوندىن ئۈچىگە باراۋەر زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇن »ئاشلىق ھەدىيە«نى، بىر لوگ زەيتۇن
مېيىنى كەلتۈرسۇن. □
11 ئۇنى »پاك« دەپ جاكارلايدىغان بۇ رەسىم-قائىدىنى ئۆتكۈزىدىغان كاھىن پاك قىلىندىغان كىشىنى ۋە ئۇ
نەرسىلەرنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ھازىر قىلسۇن.
12 ئاندىن كاھىن ئەرىكەك قوزىلارنىڭ بىرىنى ئېلىپ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ سۇنۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە شۇ
بىر لوگ زەيتۇن مېيىنىمۇ كەلتۈرۈپ، پۈلا كۈلاتما ھەدىيە سۈپىتىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۈلا كۈلاتسۇن.
13 قوزا بولسا مۇقەددەس بىر جاينىڭ ئىچىدە گۇناھ قۇربانلىقى بىلەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار بوغۇزلىنىدىغان جايدا
بوغۇزلانسۇن؛ چۈنكى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى بولسا گۇناھ قۇربانلىقىغا ئوخشاش، كاھىنغا تەۋە بولۇپ »ئەڭ
مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« سانىلىدۇ.□ ■
14 كاھىن ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقىنىڭ قېنىدىن ئېلىپ پاك قىلىندىغان كىشىنىڭ ئوڭ قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىغا ۋە ئوڭ
قولىنىڭ چوڭ بارمىقى بىلەن ئوڭ پۇتىنىڭ چوڭ بارمىقىغىمۇ سۈرۈپ قويسۇن.
15 ئاندىن كاھىن شۇ بىر لوگ زەيتۇن مېيىدىن ئېلىپ، ئۆزىنىڭ سول قولىنىڭ ئالىقىنىغا ئازغىنا قۇيسۇن.
16 كاھىن ئوڭ بارمىقىنى سول قولىدىكى زەيتۇن مېيىغا چىلاپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا يەتتە قېتىم بارمىقى بىلەن
سەپسۇن.
17 ئاندىن كاھىن قولىدىكى قالغان مايدىن ئېلىپ، پاك قىلىندىغان كىشىنىڭ ئوڭ قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىغا، ئوڭ قولىنىڭ
باش بارمىقىغا ۋە ئوڭ پۇتىنىڭ باش بارمىقىغا سۈرۈلگەن ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقىنىڭ قېنىنىڭ ئۈستىگە سۈرۈپ
قويسۇن.
18 سۈرۈپ بولۇپ، كاھىن قولىدىكى ئېشىپ قالغان مايىنى پاك قىلىندىغان كىشىنىڭ بېشىغا قۇيسۇن. بۇ يول بىلەن
كاھىن ئۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كافارەت كەلتۈرىدۇ.
19 ئاندىن كاھىن گۇناھ قۇربانلىقىنى سۇنۇپ، پاك قىلىندىغان كىشىنى ناپاكلىقىدىن پاك قىلىشقا كافارەت
كەلتۈرىدۇ؛ ئاخىرىدا ئۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىقىنى بوغۇزلىسۇن.
20 كاھىن كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن ئاشلىق ھەدىيىنى قۇربانگاھتا سۇنسۇن. بۇ يول بىلەن كاھىن ئۇنىڭ ئۈچۈن
كافارەت كەلتۈرۈپ، ئۇ كىشى پاك بولىدۇ.
21 لېكىن ئۇ كەمبەغەللىكتىن شۇنداق قىلىشقا قۇربى يەتمىسە، ئۆزىگە كافارەت كەلتۈرۈش ئۈچۈن »پۈلا كۈلاتما
ھەدىيە« سۈپىتىدە يالغۇز بىر ئەرىكەك قوزىنى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ كەلتۈرسۇن، شۇنىڭدەك ئاشلىق ھەدىيە
ئۈچۈن بىر ئەفاھنىڭ ئوندىن بىرىگە باراۋەر زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇن بىلەن بىر لوگ زەيتۇن مېيىنى
كەلتۈرسۇن □

□ 14:10 »بىر لوگ« ـ بەلكىم تەخمىنەن بىر لېترنىڭ يېرىمى بولۇشى مۇمكىن.

□ 14:13 »مۇقەددەس بىر جاي« ـ مۇشۇ يەردە مۇقەددەس جاينىڭ ھويلىسىنى كۆرسىتىدۇ.

■ 14:13 لاۋ. 77:

□ 14:21 »كافارەت كەلتۈرۈش ئۈچۈن ... يالغۇز بىر ئەرىكەك قوزىنى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ كەلتۈرسۇن« ـ مۇشۇ يەردە »ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى«نىڭ سەۋەب-مەقسىتى ئېنىق كۆرۈنىدۇ ـ كېسەل بولغان كىشى كېسىلى تۈپەيلىدىن خۇداغا ھېچقانداق قۇربانلىق يا كى ھەدىيە سۇنالمىسا، شۇ

22 ۋە تۆز ئەھۋالىغا يارىشا ئىككى پاختەك يا كى ئىككى باچكا ئېلىپ كەلسۇن؛ بىرى گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن،
يەنە بىرى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بولسۇن؛
23 سەككىزىنچى كۈنى بۇلارنى تۆزىنىڭ پاك قىلىنىشى ئۈچۈن جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىغا ئېلىپ كېلىپ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كاھىننىڭ قېشىغا كەلتۈرسۇن.
24 كاھىن ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى بولىدىغان ئەركەك قوزا بىلەن شۇ بىر لوگ مايىنى ئېلىپ، بۇلارنى پۇلا كۆلاتما
ھەدىيە سۈپىتىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلا كۆلاتسۇن.
25 ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىنغان ئەركەك قوزىنى بولسا تۆزى بوغۇزلىسۇن؛ ئاندىن كاھىن ئىتائەتسىزلىك
قۇربانلىقىنىڭ قېنىدىن ئازغىنا ئېلىپ، پاك قىلىندىغان كىشىنىڭ ئوڭ قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىغا، ئوڭ قولىنىڭ باش
بارمىقىغا ۋە ئوڭ پۇتىنىڭ باش بارمىقىغا سۈرسۇن.
26 ئاندىن كاھىن مايدىن ئېلىپ، سول قولىنىڭ ئالىقىغا ئازغىنا قۇيسۇن.
27 شۇنداق قىلىپ، كاھىن ئوڭ بارمىقى بىلەن سول قولىدىكى مايدىن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا يەتتە قېتىم سەپسۇن.
28 ئاندىن كاھىن تۆزى قولىدىكى مايدىن ئېلىپ، پاك قىلىندىغان كىشىنىڭ ئوڭ قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىغا ۋە ئوڭ قولىنىڭ
باش بارمىقى بىلەن ئوڭ پۇتىنىڭ باش بارمىقىغا ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقىنىڭ قېنىنىڭ ئۈستىگە سۈرسۇن.
29 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭغا كافارەت كەلتۈرۈشكە كاھىن قولىدىكى مايىنىڭ قالغىنىنى پاك
قىلىندىغان كىشىنىڭ بېشىغا قۇيسۇن؛
30 ئاندىن شۇ كىشى تۆز قۇربىغا قاراپ پاختەكتىن بىرنى يا كى باچكىدىن بىرنى سۇنسۇن؛
31 تۆز قۇربىغا قاراپ، بىرنى گۇناھ قۇربانلىقى، يەنە بىرنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىپ ئاشلىق ھەدىيە بىلەن بىللە
سۇنسۇن. بۇ يولدا كاھىن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پاك قىلىندىغان كىشى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ.
32 تۆزىدە پېسە-ماخاۋ بولغان، پاك قىلىنىشى ئۈچۈن ۋاجىپ بولىدىغان نەرسىلەرنى كەلتۈرۈشكە قۇربى يەتمەيدىغان
كىشىلەر توغرىسىدىكى قانۇن-بەلگىلىمە مانا شۇلاردۇر.

پېسە-ماخاۋ كېسىلى باسقان تۆيلەر توغرۇلۇق

33 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا مۇنداق دېدى: ـ
34 ـ سىلەر مەن تۆزۈكلارغا مىراس قىلىپ بېرىدىغان قاناتان زېمىنىغا كىرگەندىن كېيىن، مەن سىلەر ئىگە بولىدىغان
شۇ زېمىندىكى بىر تۆيگە بىرخىل پېسە-ماخاۋ يارىسىنى ئەۋەتسەم،
35 تۆينىڭ ئىگىسى كاھىننىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا بۇنى مەلۇم قىلىپ: »مېنىڭ تۆيۈمگە ۋابا يۇققاندەك
كۆرۈندۇ«، دەپ مەلۇم قىلىشى كېرەك.□
36 كاھىن بولسا: ـ تۆيدىكى ھەممە نەرسىلەر ناپاك بولمىسۇن ئۈچۈن مەن بېرىپ بۇ ۋاباغا سەپسېلىپ قاراشتىن بۇرۇن
تۆينى بىكارلا كۆلار، دەپ بۇيرۇسۇن. ئاندىن كاھىن كىرىپ تۆيگە سەپسېلىپ قارىسۇن.
37 ئۇ شۇ ۋاباغا سەپسېلىپ قارىغىندا، مانا تۆينىڭ تاملىرىغا ۋابا داغلىرى يۇققان جايلار كاۋاك بولسا، ھەم يېشىلغا
مايىل يا كى قىزغۇچ بولۇپ، تامنىڭ يۈزىدىن قېنىقراق بولسا، □
38 كاھىن تۆينىڭ ئىشىكىنىڭ ئالدىغا چىقىپ، ئىشىكنى يەتتە كۈنگىچە تاقاپ قويسۇن.
39 ئاندىن كاھىن يەتتىنچى كۈنى يېنىپ كېلىپ، سەپسېلىپ قارىغىندا، تۆينىڭ تاملىرىدىكى ئىز-داغ كېڭىيىپ
كەتكەن بولسا،

ۋاقىتتىكى سۈنمىغان قۇربانلىقلىرى ئۈچۈن خۇداغا قەرزدار دەپ ھېسابلىنىدۇ. »ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى« بولسا بۇ قەرزنىڭ ئورندا بولاتتى. مەسىلەن
مەزكۇر كىتاب، 5-باب، 14-19-ئايەتنى كۆرۈڭ.
□ 14:35 **»مېنىڭ تۆيۈمگە ۋابا يۇققاندەك كۆرۈندۇ«** ـ بۇ ئايەتلەردە تىلغا ئېلىنغان »پېسە-ماخاۋ كېسىلى«نىڭ تۆيلەرگە يۇقۇشى بەلكىم ئادەمنى
ھەيران قالدۇرلىق ئىش بولۇشى مۇمكىن. بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«تىمىزنى كۆرۈڭ. □ 14:37 **... »كاۋاك بولسا«** ـ يا كى »تومپىيىپ چىققان
بولسا.« ئىبرانىي تىلىدىكى بۇ سۆز مۇقەددەس كىتابتا بىرلا قېتىم تېپىلىدۇ.

40 كاھىن: ـ ۋابا يۇققان تاشلارنى چىقىرىپ شەھەرنىڭ سىرتىدىكى ناپاك بىر جايغا تاشلىۋېتىڭلار، دەپ بۇيرۇڭلار.
41 شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇ تۇرىنىڭ ئىچىنىڭ توت ئەتراپىنى قىزىدۇرىۋېتىڭ ۋە ئۇلار قىرغان سۈڭاقنى بولسا شەھەرنىڭ تېشىدىكى ناپاك بىر جايغا تۆكۈۋېتىڭلار.
42 ئاندىن ئۇلار باشقا تاشلارنى ئېلىپ، ئىلگىرىكى تاشلارنىڭ ئورنىدا قويىڭلار ۋە باشقا ھاك لاي ئېتىپ، ئۇنىڭ بىلەن تۇرىنى قايتىدىن سىۋاقلىڭلار.
43 ئەگەر ئۇ تاشلارنى چىقىرىپ، تۇرىنى قىزدۇرۇپ قايتىدىن سىۋاقلىغاندىن كېيىن، تۇرىدە ۋابا دېگەن يەنە پەيدا بولسا،
44 ئۇنداقتا كاھىن يەنە كىرىپ بۇنىڭغا سەپسېلىپ قارىسۇن. سەپسېلىپ قارىغىنىدا، مانا ئىز-داغ تۇرىدە كېڭىيىپ كەتكەن بولسا، بۇ تۇرىگە يۇققىنى چىرىتكۈچ ۋابا بولىدۇ؛ تۇرى ناپاك سانىلىدۇ.
45 بۇ ۋەجىدىن ئۇلار تۇرىنى، يەنى ياغاچ-تاش ۋە بارلىق سۈۋىقى بىلەن بىللە چۈشۈرۈپ، ھەممىسىنى كۆتۈرۈپ شەھەرنىڭ سىرتىدىكى ناپاك بىر جايغا تاشلىۋېتىڭلار.
46 كىمدەكىم تۇرى تاقالغان مەزگىلدە ئۇنىڭغا كىرسە، ئۇ كەچ كىرگۈچە ناپاك سانىلىدۇ.
47 ئەگەر بىركىم تۇرى ئىچىدە ياتقان بولسا، كىيىملىرىنى يۇيسۇن؛ ۋە ئەگەر بىرسى تۇرىدە غىزالانغان بولسا، ئۇمۇ ئۇز كىيىملىرىنى يۇيسۇن.
48 لېكىن كاھىن كىرىپ، تۇرىگە سەپسېلىپ قارىغىنىدا تۇرى سۈۋالغاندىن كېيىن ۋابا ئۇنىڭدا كېڭىيىپ كەتمىگەن بولسا، ئۇنداقتا كاھىن تۇرىنى »پاك« دەپ جاكارلىسۇن؛ چۈنكى ئۇنىڭدىكى ۋابا ساقايغان بولىدۇ.
49 ئاندىن ئۇ تۇرىنىڭ پاك قىلىنىشى ئۈچۈن ئىككى قۇش، كېدىر ياغىچى، قىزىل رەخت بىلەن زوفا ئېلىپ كېلىپ،
50 قۇشلارنىڭ بىرىنى ئېقىن سۇ قاچىلانغان ساپال كوزىنىڭ ئۈستىدە بوغۇزلىسۇن؛ □
51 ئاندىن ئۇ كېدىر ياغىچى، زوفا، قىزىل رەخت ۋە تىرىك قۇشنى بىللە ئېلىپ كېلىپ، بۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى بوغۇزلانغان قۇشنىڭ قېنىغا، شۇنداقلا ئېقىن سۇغا چىلاپ، تۇرىگە يەتتە مەرتىۋە سەپسۇن؛
52 بۇ يول بىلەن ئۇ تۇرىنى قۇشنىڭ قېنى، ئېقىن سۇ، تىرىك قۇش، كېدىر ياغىچى، زوفا ۋە قىزىل رەخت ئارقىلىق ناپاكلىقتىن پاكلايدۇ.
53 ئاندىن ئۇ تىرىك قۇشنى شەھەرنىڭ سىرتىدا، دالادا قويۇپ بەرسۇن. ئۇ شۇنداق قىلىپ، تۇرى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ ئۇ تۇرى پاك سانىلىدۇ.
54 بۇلار بولسا ھەرخىل پېسە-ماخاۋ جاراھىتى، قاقاچ،
55 كىيىم-كېچەك ۋە تۇرىگە يۇققان پېسە-ماخاۋ ۋاباسى،
56 تېرىدىكى چىقانلار، تەمرەتكە ۋە پارقىراق ئاق ئىز-داغلار توغرىسىدىكى قانۇن-بەلگىلىمىدۇر.
57 شۇ بەلگىلىمىلەر بىلەن بىر نەرسىنىڭ قايسى ئەھۋالدا ناپاك، قايسى ئەھۋالدا پاك بولىدىغانلىقىنى پەرق ئېتىشكە كۆرسەتمە بېرىشكە بولىدۇ؛ مانا بۇ پېسە-ماخاۋ توغرىسىدىكى قانۇن-بەلگىلىمىدۇر.

15

ئاقما توغرۇلۇق

1 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 ئىسرائىللارغا مۇنداق دەگىلار: ـ ھەرقانداق ئەركەكنىڭ تۇز تېنىدىن ئاقما چىقسا شۇ كىشى شۇ ئاقما سەۋەبىدىن ناپاك سانالسۇن. □
3 ئاقما چىقىشتىن بولغان ناپاكلىق توغرىسىدىكى ھۆكۈم شۇكى، ئاقمىسى مەيلى تېنىدىن ئېقىپ تۇرسۇن ياكى ئېقىشتىن توختىتىلغان بولسۇن، شۇ كىشى يەنىلا ناپاك سانالسۇن؛

□ 14:50 ...» ئېقىن سۇ قاچىلانغان ساپال كوزىنىڭ ئۈستىدە« ـ ياكى ...» ئېقىن سۇ ئۈستىدە تۇتۇپ تۇرۇلغان ساپال كوزىنىڭ ئۈستىدە.«
□ 15:2 «...□□□□□□□□□ تۇز تېنىدىن ئاقما چىقسا...» ـ بۇ ئايەتلەردىكى »ئەركەكنىڭ تېنى« دېگەن سۆز كۆپ يەرلەردە ئەۋرەت، ئۇيات يەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

4 مۇنداق ئاقما بولغان كىشى ياتقان ھەربىر ئورۇن-كۆرپە ناپاك سانلىدۇ ۋە ئۇ قايسى نەرسىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرسا
شۇ نەرسىمۇ ناپاك سانلىدۇ.
5 كىمكى ئۇ ياتقان ئورۇن-كۆرپىگە تەگسە، ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۇدا يۇيۇنسۇن، ئاندىن كەچ كىرگۈچە
ناپاك سانالسۇن.
6 شۇنىڭدەك كىمكى مۇنداق ئاقما بولغان كىشى ئولتۇرغان نەرسىدە ئولتۇرسا ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۇدا يۇيۇنسۇن
ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
7 كىمكى ئاقما بولغان كىشىنىڭ تېنىگە تەگسە، ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۇدا يۇيۇنسۇن، ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك
سانالسۇن.
8 ئەگەر ئاقما بولغان كىشى پاك بىرسىگە تۈكۈرسە، شۇ كىشى ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۇدا يۇيۇنسۇن، كەچ
كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
9 قايسىبىر ئېگەر-توقۇمنىڭ ئۈستىگە ئاقما بولغان كىشى مىنسە، شۇ نەرسە ناپاك سانالسۇن.
10 كىمكى ئۇنىڭ تېگىدە قويۇلغان نەرسىلەرگە تەگسە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانلىدۇ؛ ۋە كىمكى شۇ نەرسىلەرنى
كۆتۈرسە، ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۇدا يۇيۇنسۇن، ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
11 ئاقما بولغان كىشى قولىنى يۇماستىن بىركىمگە تەككۈزسە، شۇ كىشى ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۇدا يۇيۇنسۇن
ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
12 ئاقما بولغان كىشى ساپال قاچىنى تۈتۈپ سالسا، شۇ قاچا چېقىۋېتىلسۇن؛ ياغاچ قاچا بولسا سۇدا يۇيۇلسۇن.■

»ئاقمىدىن پاكلىنىش« توغرۇلۇق

13 قاچانكى ئاقما بار كىشى ئاقما ھالىتىدىن قۇتۇلسا، ئۆزىنىڭ پاك قىلىنىشى ئۈچۈن يەتتە كۈننى ھېسابلاپ ئۆتكۈزۈپ،
ئاندىن كىيىملىرىنى يۇيۇپ، ئېقىن سۇدا يۇيۇنسۇن؛ ئاندىن پاك سانلىدۇ.
14 سەككىزىنچى كۈنى ئىككى پاختەك ياكى ئىككى باچكىنى ئېلىپ، جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىغا،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈپ، كاھىنغا تاپشۇرسۇن.
15 كاھىن ئۇلاردىن بىرىنى گۈناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن، يەنە بىرىنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن سۇنسۇن. بۇ يول
بىلەن كاھىن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ ئاقما بولغانلىقىغا كافارەت كەلتۈردۈ.
16 ئەگەر بىر ئەركەكنىڭ مەنىسى ئۆزلۈكىدىن چىقىپ كەتكەن بولسا، ئۇ پۈتۈن بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن، ئۇ كەچ
كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
17 شۇنىڭدەك ئادەمنىڭ مەنىسى قايسى كىيىمگە ياكى تېرىسىگە يۇقۇپ قالسا، سۇدا يۇيۇلسۇن ۋە كەچ كىرگۈچە
ناپاك سانالسۇن.
18 ئەر ۋە ئايال كىشى بىر-بىرىگە يېقىنلىششى بىلەن مەنىي چىقسا، ئىككىسى يۇيۇنسۇن ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك
سانالسۇن.

ئايال كىشىلەردىكى ئاقما كېلىش توغرۇلۇق

19 ئەگەر ئايال كىشىلەر ئاقما كېلىش ھالىتىدە تۇرسا ۋە ئاقمىسى خۇن بولسا، ئۇ يەتتە كۈنگىچە »ئايرىم« تۇرسۇن؛
كىمكى ئۇنىڭغا تەگسە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن. □
20 »ئايرىم« تۇرۇش مەزگىلىدە، قايسى نەرسىنىڭ ئۈستىدە ياتسا، شۇ نەرسە ناپاك سانلىدۇ، شۇنداقلا قايسى
نەرسىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان بولسا، شۇ نەرسىمۇ ناپاك سانالسۇن.

■ **15:12** لاۋ. 21:6□ 3311:
□ **15:19** **»ئاقما كېلىش ھالىتى«** ـ بۇ ئايەتلەردە كۆرسىتىلگەن ئاغرىقلارنىڭ كۆپىنچىسى ئەۋرەت، تۆيات يەرلىرىدىكى ھالەتلەتنى كۆرسەتسە
كېرەك. **»ئايرىم«** ـ بۇ ئايەتتىكى »ئايرىم« ـ ئايرىم سولاپ قويۇلسۇن دېگەننى بىلدۈرمەيدۇ)مەسىلەن، 24-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

21 ھەركىم ئۇنىڭ ئورۇن-كۆرپىسىگە تەگسە ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۈدا يۇيۇنسۇن ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
22 ھەركىم ئۇ ئولتۇرغان نەرسىگە تەگسە، ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۈدا يۇيۇنسۇن ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
23 ۋە ئەگەر بىركىم ئۇ ياتقان يا كى ئولتۇرغان جايدا قويۇلغان بىرەر نەرسىگە تەگسە، كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
24 ئەگەر بىر ئەر كىشى شۇ ھالەتتىكى ئايال بىلەن بىرگە ياتسا، شۇنداقلا ئۇنىڭ خۇن ناپاكلىقى شۇ ئەرگە يۇقۇپ قالسا، ئۇ يەتتە كۈنگىچە ناپاك سانالسۇن؛ ئۇ ياتقان ھەربىر ئورۇن-كۆرپىمۇ ناپاك سانالسۇن.□ ■
25 ئەگەر ئايال كىشىنىڭ ئادەت ۋاقتىنىڭ سىرتىدىمۇ بىرنەچچە كۈنگىچە خۇنى كېلىپ تۇرسا، يا كى خۇن ئاقمىسى ئادەت ۋاقتىدىن ئېشىپ كەتكەن بولسا، ئۇنداقتا بۇ ناپاك قان ئېقىپ تۇرغان كۈنلىرىنىڭ ھەممىسىدە، ئۇ ئادەت كۈنلىرىدە تۇرغاندەك سانالسۇن، يەنە ناپاك سانالسۇن. ■
26 قان كەلگەن ھەربىر كۈندە ئۇ قايسى ئورۇن-كۆرپە ئۈستىدە ياتسا، بۇلار ئۇ ئادەت كۈنلىرىدە ياتقان ئورۇن-كۆرپىلەردەك ھېسابلىنىدۇ؛ ئۇ قايسى نەرسىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان بولسا، شۇ نەرسە ئادەت كۈنلىرىنىڭ ناپاكلىقىدەك ناپاك سانالسۇن.
27 ھەركىم بۇ نەرسىلەرگە تەگسە ناپاك بولىدۇ؛ شۇ كىشى كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۈدا يۇيۇنسۇن ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.

ئايال كىشىلەرنىڭ ھەيزدىن باشقا خۇن كېلىشتىن پاكلىنىشى

28 ئايال كىشى قاچان خۇن كېلىشتىن ساقايسا، ئۇ يەتتە كۈننى ھېسابلاپ، ئۆتكۈزۈپ بولغاندا پاك سانىلىدۇ.
29 سەككىزىنچى كۈنى ئۇ ئىككى پاختەك يا كى ئىككى باچكىنى ئېلىپ جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىغا، كاھىننىڭ قېشىغا كەلتۈرسۇن.
30 كاھىن بۇلارنىڭ بىرىنى گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن، يەنە بىرىنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن ئۆتكۈزسۇن؛ بۇ يول بىلەن كاھىن ئۇنىڭ ناپاك ئاقما قېنىدىن پاك بولۇشىغا ئۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كافارەت كەلتۈرىدۇ.

خۇلاسە

31 سىلەر مۇشۇ يول بىلەن ئىسرائىللارنى ناپاكلىقىدىن ئۆزۈڭلار؛ بولمىسا، ئۇلار ناپاكلىقىدا تۇرىۋېرىپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرغان مېنىڭ تۇرالغۇ چېدىرىمنى بۇلغىشى تۈپەيلىدىن ناپاك ھالىتىدە ئۆلۈپ كېتىدۇ.
32 ئاقما كېلىش ھالىتىدە بولغان كىشى ۋە مەنىي كېتىش بىلەن ناپاك بولغان كىشى توغرىسىدا،
33 شۇنىڭدەك خۇن كېلىش كۈنلىرىدىكى ئاغىرىق ئايال كىشى توغرۇلۇق، ئاقما ھالەتتە بولغان ئەر ۋە ئايال توغرۇلۇق، ناپاك ھالەتتىكى ئايال بىلەن ياتقان ئەر توغرۇلۇق كەلگەن قانۇن-بەلگىلىمە مانا شۇلاردۇر.

16

» كافارەت كۈنى«

□ 15:24 »خۇن ناپاكلىقى« ـ ئەر-ئايال بىللە ياتقاندا ئايالنىڭ ئادىتى تۈيۈقسىز كېلىپ قېلىپ، خۇن قېنى تاسادىپىيلىقتىن ئەر كىشىگە تېگىپ كېتىشىنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر ئەر كىشى ئايالنىڭ ئادەت كۆرگىنىنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا يېقىنلاشقان بولسا، ئۇنداقتا ھەر ئىككىسى)ئايال كىشى مەجبۇرلانمىغان بولسا، ئەلۋەتتە(خۇدانىڭ بۇۋاستە كۆرسىتىدىغان جازاسىغا ئۇچرايدۇ (18:20□□ كۆرۈڭ.(شۇبھىسىزكى، خۇدانىڭ بۇ ئەمرىدىكى مەقسىتى، ئايال كىشىلەرگە ئاينىڭ ئەڭ قېين ۋاقتىدا ئارام بېرىشتىن ئىبارەت ئىدى. ■ 15:24 لاۋ. 1918: ■ 15:25 مات. 209:

1 هارۇننىڭ ئىككى ئوغلى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا يېقىنلىششى بىلەن تۆلۈپ كەتتى. ئۇلار تۆلۈپ كەتكەندىن
كېيىن، پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلدى. ■
2 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ »سەن ئۆز قېرىندىشىڭ هارۇنغا: »سەن تۆلۈپ كەتمەسلىكىڭ ئۈچۈن
پەردىنىڭ ئىچىدىكى مۇقەددەس جايغا قويۇلغان ئەهدە ساندۇقىنىڭ ئۈستىدىكى » كافارەت تەختى«نىڭ ئالدىغا هەر
ۋاقىت كەلمە«، دېگىن. چۈنكى مەن » كافارەت تەختى«نىڭ ئۈستىدىكى بۇلۇتتا ئايان بولىمەن. ■
3 هارۇن ئەڭ مۇقەددەس جايغا مۇنۇ يول بىلەن كىرسۇن: ـ گۈناه قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر ياش تورپاق، كۆيدۈرمە
قۇربانلىق ئۈچۈن بىر قوچقارنى كەلتۈرسۇن؛
4 ئۆزى مۇقەددەس كاناپ خالتا كۆڭلەكنى كىيىپ، ئەتلىرىنى ياپىدىغان كاناپ ئىشتاننىمۇ كىيىپ، بېلىگە بىر كاناپ
بەلۋاغنى باغلاپ، بېشىغا كاناپ سەللىنى يۆگەپ كەلسۇن. بۇلار مۇقەددەس كىيىملەر بولغاچقا، كىيىشتىن
ئىلگىرى بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن.□
5 ئۇ ئىسرائىللارنىڭ جامائىتىدىن گۈناه قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى تېكە، كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر قوچقارنى
تاپشۇرۇۋالسۇن.
6 شۇنىڭ بىلەن هارۇن ئاۋۋال گۈناه قۇربانلىقى بولىدىغان تورپاقنى سۇنۇپ، ئۆزى ۋە ئۆز ئۆيىدىكىلەر ئۈچۈن
كافارەت كەلتۈرۈشنى كېرەك. ■
7 ئاندىن ئۇ ئىككى تېكنى ئېلىپ، ئۇلارنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈپ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزسۇن.
8 ئاندىن هارۇن بۇ ئىككى تېكە توغرىسىدا چەك تاشلىسۇن؛ چەكنىڭ بىرىنى »پەرۋەردىگار ئۈچۈن«، يەنە بىرىنى
»ئازازەل ئۈچۈن« تاشلىسۇن. □
9 هارۇن پەرۋەردىگارغا چەك چۈشكەن تېكنى كەلتۈرۈپ، گۈناه قۇربانلىقى سۈپىتىدە سۇنسۇن.
10 لېكىن »ئازازەل« گە چەك چۈشكەن تېكنى بولسا، كافارەت كەلتۈرۈشى ئۈچۈن چۆلگە هەيدىلىشكە، شۇنداقلا
»ئازازەل« گە ئەۋەتىلىشكە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تىرىك قالدۇرۇلسۇن.
11 ئاندىن هارۇن گۈناه قۇربانلىقىنى، يەنى ئۆزى ئۈچۈن بولغان تورپاقنى كەلتۈرۈپ، ئۆزى ۋە ئۆز ئۆيىدىكىلەر
ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈشكە ئۆزىگە گۈناه قۇربانلىقى بولىدىغان بۇ تورپاقنى بوغۇزلىسۇن؛
12 ئاندىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىكى قۇربانگاهتىن ئېلىنغان چوغ بىلەن تولغان بىر خۇشبۇيدانىنى ئېلىپ، ئىككى
قوللاپ يۇمشاق ئېزىلگەن ئېسىل خۇشبۇي ئەتىر بىلەن تولدۇرۇپ، بۇنى پەردىنىڭ ئىچىگە ئېلىپ بارسۇن؛
13 ئاندىن خۇشبۇي ئىس-تۈتىكى هۆكۈم-گۈۋاه ساندۇقىنىڭ ئۈستىدىكى كافارەت تەختىنى قاپلىسۇن دەپ،
خۇشبۇينى پەرۋەردىگارنىڭ هۇزۇرىدىكى ئوتنىڭ ئۈستىگە قويسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆلمەيدۇ.
14 ئۇ تورپاقنىڭ قېنىدىن ئېلىپ ئۆز بارمىقى بىلەن كافارەت تەختىنىڭ شەرق تەرىپىگە چېچىپ، كافارەت تەختىنىڭ
ئالدىغىمۇ ئۆز بارمىقى بىلەن قاندىن ئېلىپ، يەتتە قېتىم سەپسۇن.□ ■
15 ئاندىن ئۇ خەلق ئۈچۈن گۈناه قۇربانلىقى قىلىندىغان تېكنى بوغۇزلىسۇن؛ قېنىنى پەردىنىڭ ئىچىگە كەلتۈرۈپ،
تورپاقنىڭ قېنىنى قىلغاندەك قىلسۇن، يەنى ئۇنىڭ قېنىدىن ئېلىپ كافارەت تەختىگە ۋە كافارەت تەختىنىڭ ئالدىغا

■ **16:1** لاۋ. 10□1: 2
■ **16:2** مىس. 10:30□ ئىبر. 79:
□ **16:4** **»ئەتلىرى«** ـ بۇ ئايەتتىكى »ئەتلىرى« دېگەن سۆز ئەۋرەت، ئۆيات يەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **16:6** ئىبر. 277□28:
□ **16:8** **»ئازازەل«** ـ ئالىملار »ئازازەل« توغرىلۇق تۆت پىكىردە بولۇپ كەلگەن: (1) بۇ ئىسىم »تېكە« بىلەن »هەيدەملەك« دېگەن سۆزلەرنىڭ
بىرىكمىسى بولۇپ، »هەيدۈەگەن تېكە« دېگەنتىن بىلدۇرىدۇ؛ (2) »ۋەيرانە قىلىش« يا كى »ئېلىپ تاشلىنىش« دېگەنتىن بىلدۇرىدۇ؛ (3) تىك بىر يار؛ (4)
بىر خىل جن-ئالۋاستىنىڭ ئىسمى. بىز بىرىنچى يا كى ئىككىنچى پىكىرگە مايىلمىز)ئىككىلىسى توغرا بولۇشى مۇمكىن.(»قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بۇ توغرىلۇق
توختىلىمىز. هېچ بولمىغاندا توتىنچى پىكىرنى ئەڭ نامۇۋاپىق دەپ قارايمىز؛ 23-باب ۋە »قوشۇمچە سۆز«نى كۆرۈڭ.□ **16:14** **»شەرق)ي(تەرىپى«**
ـ ساندۇقنىڭ ئالدى تەرىپى. **»كافارەت تەختىنىڭ ئالدىغىمۇ«** ـ بەلكىم كافارەت تەختىنىڭ ئالدىدىكى يەر يۈزىگە. ■ **16:14** لاۋ. 6:4□ ئىبر.
25:9□ 410:

چاچسۇن.
16 ئۇ بۇ يول بىلەن مۇقەددەس جاي ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈپ، ئۇنى ئىسرائىللارنىڭ ناپاكلىقىدىن، ھەممە
ئىتائەتسىزلىكلىرىنى ئېلىپ باردىغان گۇناھلىرىدىن پاكلايدۇ ۋە شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ ناپاكلىقى تارىسىدا تۇرۇۋاتقان
جامائەت چېدىرى ئۈچۈنمۇ شۇنداق كافارەت قىلىسۇن.
17 ئۇ كافارەت كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئەڭ مۇقەددەس جايغا كىرگەندىن تارتىپ ئۇنىڭدىن چىققۇچە ھېچبىر ئادەم
جامائەت چېدىرى ئىچىدە بولمىسۇن؛ بۇ يول بىلەن ئۇ ئۆزى، ئۆيىدىكىلەر ۋە ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جامائىتى ئۈچۈن
كافارەت كەلتۈرىدۇ.
18 ئاندىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىكى قۇربانگاھقا چىقىپ، ئۇنىڭ ئۈچۈنمۇ كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ شۇنىڭدەك
تورپاقنىڭ قېنى بىلەن تېكىنىڭ قېنىدىن ئېلىپ قۇربانگاھنىڭ چۆرىسىدىكى مۇڭگۈزلەرگە سۈرسۇن؛ □
19 ئۇ بارمىقى بىلەن قاندىن ئېلىپ قۇربانگاھنىڭ ئۈستىگە يەتتە قېتىم سەپسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنى ئىسرائىللارنىڭ
ناپاكلىقلىرىدىن پاكلاپ خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلىدۇ.

گۇناھ قۇربانلىقى بولىدىغان تېرىك تېكە توغرۇلۇق

20 ـ مۇقەددەس جاي، جامائەت چېدىرى ۋە قۇربانگاھ ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈپ بولغاندىن كېيىن، ئۇ تېرىك
تېكىنى كەلتۈرسۇن؛
21 ئاندىن ھارۇن ئىككى قولىنى تېرىك تېكىنىڭ بېشىغا قويۇپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ، ئىسرائىللارنىڭ
بارلىق قەبىھلىكلىرى ۋە ئىتائەتسىزلىكلىرىنى ئېلىپ باردىغان گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىپ، ئۇلارنى تېكىنىڭ بېشىغا
ئارتىسۇن؛ ئاندىن ئۇنى يېنىدا تەييار تۇرىدىغان بىر ئادەمنىڭ قولى بىلەن چۆلگە ئەۋەتىۋەتسۇن.
22 بۇ يول بىلەن تېكە ئۇلارنىڭ ھەممە قەبىھلىكلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىپ، ئادەمزاتسىز چۆلگە كېتىدۇ. شۇنداق ئۇ
تېكىنى چۆلگە قويۇۋەتسۇن.□

ئاخىرقى رەسىمىيەتلەر

23 ـ ئاندىن ھارۇن جامائەت چېدىرىغا كىرىپ مۇقەددەس جايغا كىرگەن ۋاقىتتا كىيگەن كاناپ كىيىملىرىنى
سېلىپ شۇ يەردە ئۇلارنى قويۇپ قويسۇن.
24 ئۇ مۇقەددەس يەردە ئۆز بەدىنىنى سۇدا يۇيۇپ، ئۆز كىيىملىرىنى كىيىپ تاشقىرىغا چىقىپ، ئۆزىنىڭ كۆيدۈرمە
قۇربانلىقى بىلەن خەلقنىڭ كۆيدۈرمە قۇربانلىقىنى سۇنۇپ، شۇ يول بىلەن ئۆزى ۋە خەلق ئۈچۈن كافارەت
كەلتۈرىدۇ.
25 شۇنداقلا ئۇ گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ مېيىنى قۇربانگاھتا كۆيدۈرسۇن.
26 »ئازازەل« گە بېكىتىلگەن تېكىنى ئېلىپ بېرىپ قويۇۋەتكەن كىشى ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، بەدىنىنى سۇدا
يۇيۇپ، ئاندىن چېدىرگاھقا كىرىشكە بولىدۇ.
27 كافارەت كەلتۈرۈش ئۈچۈن قېنى ئەڭ مۇقەددەس جايغا ئېلىپ كىرىلىپ، گۇناھ قۇربانلىقى قىلىنغان تورپاق
بىلەن گۇناھ قۇربانلىقى قىلىنغان تېكىنى بىرسى چېدىرگاھنىڭ تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ، ئۇلارنىڭ تېرىسى، گۆشى
ۋە تېزەكلىرىنى ئوتتا كۆيدۈرسۇن. ■
28 ئۇلارنى كۆيدۈرگەن كىشى ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، بەدىنىنى سۇدا يۇيۇپ، ئاندىن چېدىرگاھقا كىرىشكە بولىدۇ.

□ **16:18 »پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىكى قۇربانگاھ« ـ** (1) مۇقەددەس جايدىكى »خۇشبۇيگاھ« يا كى (2) ھويلىدىكى قۇربانگاھنى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە، 20-ئايەتتىكى سۆزلەردىن)ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئۆچ قىسمى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈلگەنلىكىدىن(قارىغاندا، مۇقەددەس جايدىكى خۇشبۇيگاھنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. □ **16:22 ...» شۇنداق ئۇ تېكىنى چۆلگە قويۇۋەتسۇن« ـ** بۇ ئىككى تېكە توغرىسىدىكى تەپسىلاتلار توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز« ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
■ **16:27** لاۋ. 23:6□ ئىبر. 1113:

ئومۇمىي بەلگىلىمىلەر

29 ـ مانا بۇ سىلەرگە بىر ئەبەدىي قانۇن-بەلگىلىمە بولسۇن: ـ ھەر يەتتىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنىدە سىلەر تۆز
نەپسىگىلارنى تارتىپ تۆزۈكلارنى توۋەن تۇتۇڭلار ۋە ھېچقانداق ئىش قىلماڭلار؛ مەيلى يەرلىكلەر بولسۇن ياكى
ئاراڭلاردا تۇرۇۋاتقان ياقا يۇرتلۇقلار بولسۇن شۇنداق قىلىشىڭلار كېرەك. □ ■
30 چۈنكى شۇ كۈنىدە سىلەرنى پاكلاشقا سىلەر ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈلىدۇ؛ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا سىلەر
ھەممە گۇناھلىرىڭلاردىن پاك بولىسىلەر.
31 بۇ كۈن سىلەرگە پۈتۈنلەي ئارام ئالىدىغان شابات كۈنى بولۇپ، نەپسىگىلارنى تارتىپ تۆزۈكلارنى توۋەن
تۇتىسىلەر؛ بۇ ئەبەدىي بىر بەلگىلىمىدۇر.□
32 كىمكى ئاتىسىنىڭ ئورنىدا كاھىنلىق يۈرگۈزۈش ئۈچۈن مەسىھ قىلىنىپ، خۇداغا ئاتاپ تىكلەنگەن كاھىن بولسا
شۇ يول بىلەن كافارەت كەلتۈرىدۇ. ئۇ كاناپتىن ئېتىلگەن مۇقەددەس كىيىمنى كىيىپ تۇرۇپ، □
33 ئەڭ مۇقەددەس جاي ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ جامائەت چېدىرى بىلەن قۇربانگاھ ئۈچۈنمۇ كافارەت
كەلتۈرىدۇ؛ قالغان كاھىنلار بىلەن بارلىق خەلقنىڭ جامائىتى ئۈچۈن ھەم كافارەت كەلتۈرىدۇ.
34 بۇ بولسا سىلەر ئۈچۈن ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللارنى بارلىق گۇناھلىرىدىن پاكلاش
ئۈچۈن يىلدا بىر قېتىم كافارەت كەلتۈرۈپ بېرىسىلەر.«
شۇنىڭ بىلەن ھارۇن پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلدى.■

17

بۇتپەرەسلىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش ـ توغرا ئىبادەت توغرۇلۇق

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 ھارۇن بىلەن ئوغۇللىرى ۋە بارلىق ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگار سىلەرگە بۇيرۇغان ھۆكۈم شۇكى:
3-4 ئىسرائىلنىڭ جەمەتلىرىدىن بولغان ھەرقانداق كىشى قۇربانلىق قىلماقچى بولۇپ، كالا ياكى قوي ياكى ئۆچكىنى
جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدا، پەرۋەردىگارنىڭ تۇرالغۇ چېدىرىنىڭ ئالدىغا، پەرۋەردىگارغا ئاتالغان قۇربانلىق
سۈپىتىدە يېتىلەپ ئەكىلمەي، بەلكى چېدىرگاھنىڭ ئىچىدە ياكى تاشقىرىدا بوغۇزلىسا، ئۇنىڭدىن ئاققان قان شۇ
كىشىنىڭ گەدىنىگە ئارتىلىدۇ؛ بۇ ئادەم »قان تۆككەن« دەپ، ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ. □

□ **16:29 »نەپسىگىلارنى تارتىپ تۆزۈكلارنى توۋەن تۇتۇڭلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. يەھۇدىي ئەنئەنىلىرى بويىچە بۇ ئىشلار روزا تۇتۇشنى تۆز ئىچىگە ئالاتتى. **»مەيلى يەرلىكلەر بولسۇن...«** ـ »يەرلىكلەر« قاناتىان زېمىندا تۇغۇلغان ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **16:29** لاۋ. 2723:
□ **16:31 »پۈتۈنلەي ئارام ئالىدىغان شابات«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »شاباتلارنىڭ شاباتى.«
□ **16:32 »خۇداغا ئاتاپ تىكلەنگەن كاھىن«** ـ باش كاھىن، دېمەك.
■ **16:34** مىس. 10:30□ ئىبر. 79:
□ **4-17:3 »ئىزاھات«** ـ بۇ ئايەت يەنە »ئىسرائىلنىڭ جەمەتلىرىدىن بولغان ھەرقانداق كىشى كالا، قوي ياكى ئۆچكىنى چېدىرگاھنىڭ ئىچىدە ياكى تاشقىرىدا بوغۇزلاپ، جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدا، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ تۇرالغۇ چېدىرىنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈپ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق سۈپىتىدە بوغۇزلاپ، جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدا، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ تۇرالغۇ چېدىرىنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈپ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق سۈپىتىدە بوغۇزلىغان بولسا، ئۇنداقتا، ئاققان قان شۇ كىشىنىڭ گەدىنىگە ئارتىلىدۇ« دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. بۇ تەرجىمىنى قوللايدىغان پىكىرلەرگە مايىل ئەمەسمىز. چۈنكى ئالتە يۈز مىڭ ئائىلىلىك ھەر كۈنى ئۆزلىرى ئۈچۈن)قۇربانلىق ئۈچۈن ئەمەس(سويىدىغان مالنى »چېدىرنىڭ كىرىش ئاغزىدا« سويۇشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈنۈشى.
»ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىش« ـ خۇدانىڭ ئۆزى شۇ ئادەمنىڭ بىشىغا بۇاستە جازا چۈشۈرىدىغانلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك. بىزنىڭچە بۇ سۆزلەر)باشقا سۆزلەر قوشۇلمىغان ئەھۋالدا(ئىسرائىلارغا: ـ »سىلەر شۇ ئادەمنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىشىڭلار كېرەك« دېگەنلىك ئەمەس.

5 بۇ ھۆكۈمنىڭ مەقسىتى ئىسرائىللارنىڭ ھازىرقىدەك دالادا مال سويۇپ قۇربانلىق قىلىشنىڭ ئورنىغا، قۇربانلىقلىرىنى
جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىدا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈپ، كاھىنغا تاپشۇرۇپ پەرۋەردىگارغا
»ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى« سۈپىتىدە سۈنۈپ بوغۇزلىشى ئۈچۈندۇر.
6 كاھىن قانىنى ئېلىپ جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ يېنىدىكى پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھىنىڭ ئۈستىگە
سېپىپ، پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي كەلتۈرۈش ئۈچۈن مايىنى كۆيدۈرسۈن. ■
7 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئەمدى بۇرۇنقىدەك بۇزۇقلۇق قىلىپ تېكە-جىنلارنىڭ كەينىدە يۈرۈپ، ئۇلارغا ئۆز
قۇربانلىقلىرىنى ئۆتكۈزۈپ يۈرمىسۇن. مانا بۇ ئۇلار ئۈچۈن دەۋردىن-دەۋرگىچە ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولسۇن.
8 سەن ئۇلارغا: ـ ئىسرائىلنىڭ جەمەتىدىن يا كى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان ياقا يۈرتلۇقلاردىن بىرى كۆيدۈرمە
قۇربانلىق يا كى باشقا قۇربانلىق ئۆتكۈزمەكچى بولسا،
9 ئۇنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنۇش ئۈچۈن جامائەت چېدىرىغا كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىغا كەلتۈرمىسە، ئۇ كىشى
ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلانسۇن« ـ دېگىن.

قان يېمەسلىك توغرۇلۇق

10 ئەگەر ئىسرائىلنىڭ جەمەتىدىن بولغان ھەرقانداق ئادەم يا كى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان ياقا يۈرتلۇقلار قان
يېسە، مەن يۈزۈمنى قانىنى يېگەن شۇ كىشىگە قارشى قىلىمەن، ئۇنى ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن. ■
11 چۈنكى ھەربىر جانئۇارنىڭ جېنى بولسا ئۇنىڭ قېنىدىدۇر؛ مەن ئۇنى جېنىگىلار ئۈچۈن قۇربانگاھ ئۈستىگە
كافارەت كەلتۈرۈشكە بەرگەنمەن. چۈنكى قان ئۆزىدىكى جاننىڭ ۋاستىسى بىلەن كافارەت كەلتۈرىدۇ. □
12 شۇڭا بۇ سەۋەبتىن مەن ئىسرائىللارغا: ـ »سىلەرنىڭ ھېچبىرىگىلار قان يېمەسلىكىگىلار كېرەك، ئاراگىلاردا
تۇرۇۋاتقان ياقا يۈرتلۇقلارمۇ قان يېمەسلىكى كېرەك« ـ دېگەندىم.
13 ئەگەر ئىسرائىللاردىن بىرى يا كى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان ياقا يۈرتلۇقلارنىڭ بىرى يېيىشكە بولىدىغان بىر
چارپاي ھايۋان يا كى قۇشنى ئۇۋلاپ، قېنىنى تۆكسە، ئۇنى توپا بىلەن يېپىپ قويسۇن.
14 چۈنكى ھەربىر جانئۇارنىڭ جېنى بولسا، ئۇنىڭ قېنىدىن ئىبارەتتۇر. ئۇنىڭ جېنى قېنىدا بولغاچ مەن ئىسرائىللارغا:
»سىلەر ھېچقانداق جانئۇارنىڭ قېنىنى يېمەگىلار، چۈنكى ھەربىر جانئۇارنىڭ جېنى ئۇنىڭ قېنىدىدۇر؛ كىمكى ئۇنى
يېسە ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ« ـ دېدىم.■

ھايۋانلارنىڭ ئۆلۈكلىرى توغرۇلۇق

15 كىمدەكىم ئۆلۈپ قالغان يا كى يىرتقۇچلار بوغۇپ تىتما-تىتما قىلىۋەتكەن بىر ھايۋانىنى يېسە، مەيلى ئۇ يەرلىك
يا كى ياقا يۈرتلۇق بولسۇن ئۆز كىيىملىرىنى يۇيۇپ، سۇدا يۇيۇنسۇن ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن؛ ئاندىن ئۇ
پاك بولىدۇ. ■
16 لېكىن ئۇ يا كى كىيىملىرىنى يۇمىسا، يا كى سۇدا بەدىنىنى يۇمىسا، شۇ كىشى ئۆز قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ.

18

ئىتائەتمەن خەلق بولۇش ـ مەنئى قىلىنغان جىنسىي مۇناسىۋەتلەر

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ

■ **17:6** مىس. 18:29□ لاۋ. 314:■ **17:10** يار. 4:9□ لاۋ. 17:3□ 27:7□ 26:19□ قان. 16:12□23□ 1سام. 3314:□ **17:11**
»ھەربىر جانئۇارنىڭ...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھەربىر ئەت ئىگىسىنىڭ.« ■ **17:14** يار. 49: ■ **17:15** مىس. 31:22□ لاۋ. 40:11□ ئەز.
3144:

2 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ »مەن بولسام خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارىدۇرمەن.

3 سىلەر ئىلگىرى تۇرغان مىسىر زېمىنىدىكىدەك ئىشلارنى قىلماڭلار ۋە يا كى مەن سىلەرنى ئېلىپ باردىغان قانائان زېمىنىدىكىدەك ئىشلارنى قىلماڭلار، ئۇلارنىڭ رەسىم-ئادەتلىرىدە يۈرمەڭلار،

4 بەلكى مېنىڭ ھۆكۈملىرىمگە ئەمەل قىلىپ، قانۇن بەلگىلىمىلىرىمنى تۇتۇپ شۇ بويىچە مېڭىڭلار. مەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارىدۇرمەن.

5 سىلەر چوقۇم مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىم بىلەن ھۆكۈملىرىمنى تۇتۇشۇڭلار كېرەك؛ ئىنسان ئۇلارغا ئەمەل قىلىدىغان بولسا ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن ھاياتتا بولىدۇ. مەن پەرۋەردىگارىدۇرمەن.□ ■

6 ـ ھېچكىم تۇزىگە يېقىن تۇغقان بولغان ئايالغا يېقىنلىق قىلىپ ئەۋرىتىنى ئاچمىسۇن. مەن پەرۋەردىگارىدۇرمەن.

7 ئاناڭنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە، بۇ ئاتاڭنىڭ ئەۋرىتىگە تەككىنىڭ بولىدۇ، ئۇ سېنىڭ ئاناڭ بولغاچقا ئۇنىڭ ئەۋرىتىگە تەگسەڭ بولمايدۇ.□

8 ئاتاڭنىڭ ئايالىنىڭ ئەۋرىتىگىمۇ تەگمە، چۈنكى شۇنداق قىلساڭ ئاتاڭنىڭ ئەۋرىتىگە تەككەندەك بولىدۇ.■

9 سەن ئاچا-سىڭلىڭنىڭ، بىر ئاتىدىن بولغان يا كى بىر ئانىدىن بولغان، يا كى شۇ تۇيىدە تۇغۇلغان يا كى باشقا يەردە تۇغۇلغان بولسۇن، ئۇنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە.

10 سەن ئۆز ئوغلۇڭنىڭ قىزى ۋە يا كى قىزىڭنىڭ قىزىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ ئەۋرىتى سەن ئۆزۈڭنىڭ ئەۋرىتىدۇر.

11 سەن ئاتاڭنىڭ ئايالىنىڭ قىزىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە؛ ئۇ ئاتاڭدىن تۇغۇلغان، سېنىڭ ئاچا-سىڭلىڭ، شۇڭا ئۇنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە.□ ■

12 سەن ئاتاڭنىڭ ئاچا-سىڭلىسىنىڭ ئەۋرىتىگىمۇ تەگمە، چۈنكى ئۇ ئاتاڭنىڭ بىرتۇغقىنىدۇر.■

13 سەن ئاناڭنىڭ ئاچا-سىڭلىرىنىڭ ئەۋرىتىگىمۇ تەگمە، چۈنكى ئۇ ئاناڭنىڭ بىرتۇغقىنىدۇر.

14 ئاتاڭنىڭ ئاكا-ئىنىلىرىنىڭ ئايالىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە؛ ئۇلارنىڭ ئايالىرىغا يېقىنلىق قىلما؛ چۈنكى ئۇلار سېنىڭ ھامما كۇدۇر.■

15 سەن كېلىنىڭنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە؛ ئۇ سېنىڭ ئوغلۇڭنىڭ ئايالى بولغاچقا، ئۇنىڭ ئەۋرىتىگە تەگسەڭ بولمايدۇ.■

16 سەن ئاكا-ئىنىلىرىڭنىڭ ئايالىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە؛ چۈنكى بۇ ئۆز ئاكا-ئىنىلىرىڭنىڭ ئەۋرىتىگە تەككەندەك بولىدۇ.■

17 سەن بىر ئايالغا ۋە شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇنىڭ قىزىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئوغلىنىڭ قىزى ۋە قىزىنىڭ قىزىنىمۇ خوتۇنلۇققا ئېلىپ ئەۋرىتىگە تەگمە. ئۇلار بىر-بىرىگە يېقىن تۇغقان بولغاچقا، مۇنداق ئىش پەسەندىلىكتۇر.■

18 سەن ئايالىڭ ھايات ۋاقتىدا، ئۇنىڭ ئاچا-سىڭلىسىنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ ئەۋرىتىگە تەگمە. ئۇنداق قىلساڭ خوتۇنۇڭغا كۈندەشلىك ئازابىنى كەلتۈرىسەن.

□ **18:5** »ھاياتتا بولىدۇ« ـ ئەھمىيەتلىك، ھەقىقىي روھىي ھاياتتا.

■ **18:5** ئەز. 11:20□13□ رىم. 5:10□ گال. 3:12

□ **18:7** »ئەۋرەتكە تېگىش« ـ جىنسىي مۇناسىۋەت تۆتكۈزمەك)ئىبرانىي تىلىدا »ئەۋرەتنى ئېچىش« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.(ئىبرانىي تىلىدا »ئاناڭنىڭ ئەۋرىتىنى ئاچما، بۇ ئاتاڭنىڭ ئەۋرىتىنى ئاچقىنىڭ.« خۇدا ئالدىدا ئەر-خوتۇن بىر تەن بولغاچقا، ئانىسىنىڭ ئەۋرىتىنى ئېچىش ئاتىسىنىڭ ئەۋرىتىنى ئاچقانغا باراۋەردۇر. مۇنداق قىلمىش ئانىسىغىمۇ، ئاتىسىغىمۇ چوڭ ھۆرمەتسىزلىك، ئەلۋەتتە. ■ **18:8** لاۋ. 11:20□ ا كور. 15: □ **18:11** »ئاناڭنىڭ ئايالى« ـ مۇشۇ يەردە تۆگەي ئانىسى يا كى ئاتىسىنىڭ توقىلىنى كۆرسىتىدۇ.■ **18:11** لاۋ. 17:20■ **18:12** لاۋ. 19:20■ **18:14** لاۋ. 20:20□ ئەز. 11:22■ **18:15** لاۋ. 12:20■ **18:16** لاۋ. 21:20■ **18:17** لاۋ. 14:20

19 سەن بىر ئايالنىڭ ئادەت كۆرۈپ ناپاك تۇرغان ۋاقتىدا يېقىنلىق قىلىپ ئەۋرىتىگە تەگمە.□ ■
20 سەن ئۆز قوشناڭنىڭ ئايالى بىلەن زىنا قىلىپ ئۆزۈڭنى ئۆتىنىڭ بىلەن ناپاك قىلما.■
21 سەن ئۆز نەسلىڭدىن ھېچبىرىنى مولەك مەبۇدىغا ئاتاپ ئوتتىن ئۆتكۈزسەڭ قەتئىي بولمايدۇ. ئەگەر شۇنداق قىلساڭ
خۇدايىڭنىڭ نامىنى ناپاك قىلغان بولىسەن. مەن ئۆزۈم پەرۋەردىگاردۇرمەن.□ ■
22 سەن ئاياللار بىلەن بىرگە بولغاندەك ئەر كىشى بىلەن بىرگە بولما. بۇ ئىش يىرگىنچلىكتۇر.■
23 سەن ھېچ ھايۋان بىلەن مۇناسىۋەت قىلىپ ئۆزۈڭنى ناپاك قىلما؛ شۇنىڭدەك ئايال كىشىمۇ مۇناسىۋەت قىلدۇرۇش
ئۈچۈن بىر ھايۋاننىڭ ئالدىغا بارمىسۇن. بۇ ئىش نىجىسلىقتۇر.■
24 سىلەر بۇ ئىشلارنى قىلىپ ئۆزۈڭلارنى ناپاك قىلماڭلار، چۈنكى مەن سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردىن چىقىرىۋاتقان
تائىپىلەر بولسا شۇنداق ئىشلارنى قىلىپ ئۆزلىرىنى ناپاك قىلغان
25 ۋە زېمىنمۇ ناپاك بولغاندۇر. بۇنىڭ ئۈچۈن مەن ئۇ زېمىننىڭ قەبىھلىكىنى ئۆز بېشىغا چۈشۈرىمەن، شۇنىڭدەك ئۇ
زېمىنمۇ ئۆزىدە تۇرۇۋاتقانلارنى قۇسۇپ چىقىرىۋېتىدۇ.
26 لېكىن سىلەر بولساڭلار مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمنى ئۈتۈڭلار؛ سىلەردىن ھېچكىم، مەيلى يەرلىك
ياكى ئاراڭلاردا تۇرۇۋاتقان ياقا يۇرتلۇق بولسۇن بۇ يىرگىنچلىك ئىشلاردىن ھېچبىرىنى قىلمىسۇن ■
27)چۈنكى بۇ بارلىق يىرگىنچلىك ئىشلارنى سىلەردىن ئىلگىرى شۇ زېمىندا تۇرغان خەلق قىلىپ كەلگەچكە،
زېمىننىڭ ئۆزى ناپاك بولۇپ قالدى.(
28 شۇنداق قىلىپ زېمىننى ناپاك قىلساڭلار، زېمىن ئۆزى سىلەردىن ئىلگىرى ئۆزىدە تۇرغان ئەللەرنى قۇسۇپ
چىقارغاندەك، سىلەرنىمۇ قۇسۇپ چىقىرىۋېتىدۇ.
29 چۈنكى بۇ يىرگىنچلىك ئىشلارنىڭ ھەرقانداقىنى قىلغۇچى، ـ مۇنداق قىلمىشلارنى قىلغان ھەرقانداق كىشى ئۆز
خەلقى ئارىسىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.□
30 سىلەر مەن سىلەرگە تاپىلىغىنىمغا ئەمەل قىلىشىڭلار زۆرۈردۇر؛ ـ دېمەك، سىلەر ئۆزۈڭلاردىن ئىلگىرى ئۆتكەنلەر
ئۆتقان شۇ يىرگىنچلىك رەسىم-قائىدىلەرنى ئۆتۈپ، ئۆزۈڭلارنى ناپاك قىلماسلىقىڭلار كېرەك. مەن خۇدايىڭلار
پەرۋەردىگاردۇرمەن.

19

ھەرخىل بەلگىلىمىلەر ۋە ھۆكۈملەر

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 سەن ئىسرائىلارنىڭ پۈتكۈل جامائىتىگە سۆز قىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ »مەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگار
مۇقەددەس بولغاچقا، سىلەرمۇ مۇقەددەس بولۇشۇڭلار كېرەك.■
3 سىلەر ھەربىرىڭلار ئاناڭلار بىلەن ئاتاڭلارنى ئىززەتلەڭلار؛ مېنىڭ شابات كۈنلىرىمنى بولسا، ئۇلارنى ئۈتۈشۈڭلار
كېرەك. مەن ئۆزۈم خۇدايىڭلار پەرۋەردىگاردۇرمەن.■

□ **18:19 »ئادەت كۆرۈپ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئايرىم ھالەتتە بولۇپ« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.■ **18:19** لاۋ. 18:20■ **18:20** لاۋ. 10:20□ قان. 22:22□ يۇھ. 59: □ **18:21 »سەن ئۆز نەسلىڭدىن ھېچبىرىنى ... ئوتتىن ئۆتكۈزسەڭ قەتئىي بولمايدۇ«** ـ »ئوتتىن ئۆتكۈزۈش« ئىنسانىي قۇربانلىقلارنى كۆرسەتسە كېرەك. ■ **18:21** لاۋ. 2:20□ قان. 10:18□ 2پاد. 17:17□ 10:23 ■ **18:22** لاۋ. 13:20 ■ **18:23** لاۋ. 15:20□16: ■ **18:26** لاۋ. 22:20□ **18:29 »ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ 17-باب، 5-ئايەت ۋە ئۇنىڭ ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. ■ **19:2** لاۋ. 44:11□ 7:20□26 1پېت. 161: ■ **19:3** مىس. 12:20□ 13:31□ لاۋ. 226:

4 سىلەر ئەرزىمەس بۇتلارغا تايانماڭلار، تۆزۈكلار ئۈچۈن قۇيما بۇتلارنى ياسىماڭلار. مەن تۆزۈم خۇدايىڭلار
پەرۋەردىگاردۇرمەن.□ ■
5 سىلەر پەرۋەردىگارغا ئىناقلىق قۇربانلىقىنى كەلتۈرۈشنى خالىساڭلار، قوبۇل قىلىنغۇدەك يول بىلەن ئۇنى سۇنۇڭلار.
6 سىلەر ئۇنى سۇنغان كۈنى ۋە ئەتىسى ئۇ يېيىلسۇن؛ ئۈچىنچى كۈنىگە قالغىنى بولسا ئوتتا كۆيدۈرۈلسۇن. ■
7 ئەگەر ئۇنىڭدىن بىر قىسمى ئۈچىنچى كۈنى يېيىلسە قۇربانلىق ھارام ھېسابلىنىپ قوبۇل قىلىنمايدۇ.
8 كىمكى ئۇنىڭدىن يىسە ئۆز گۇناھىنى ئۆز ئۈستىگە ئالىدۇ، چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلىنغان
نەرسىنى ناپاك قىلدى؛ ئۇنداق كىشى ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.

9 سىلەر زېمىنىڭلاردىكى ھوسۇلنى يىغساڭلار، سەن ئېتىزىڭنىڭ بۇلۇڭ-پۇشقاقلىرىغىچە تامام يىغۋالما ۋە ھوسۇلۇڭدىن
قالغان ۋاساڭنى تېرىۋالمىغىن. ■
10 تۆزۈم تاللىرىڭنى پاساڭدىۋاتما ۋە ئۈزۈم تاللىرىدىن چۈشكەن ئۈزۈملەرنىمۇ تېرىۋالما، بەلكى بۇلارنى كەمبەغەللەر
بىلەن مۇساپىرلارغا قويغىن. مەن تۆزۈم خۇدايىڭلار پەرۋەردىگاردۇرمەن.

11 سىلەر ئوغرىلىق قىلماڭلار، ئالداملىق قىلماڭلار، بىر-بىرىڭلارغا يالغان سۆزلىمەڭلار.■
12 مېنىڭ نامىم بىلەن يالغان قەسەم ئىچمەڭلار، ئۇنداق قىلساڭ خۇدايىڭنىڭ نامىنى بۇلغايسەن. مەن
پەرۋەردىگاردۇرمەن.■
13 تۆز قوشناڭغا زۇلۇم قىلما، ئۇنىڭكىنى تۆزۈۋېلىشنىڭ قىلىۋالما.
مەدىكارنىڭ ھەققىنى كېچىچە يېنىڭدا قوندۇرۇپ قالما.■
14 كاس كىشىنى تىللىما، كور كىشىنىڭ ئالدىدا پۇتلىشاڭغۇ نەرسىنى قويما؛ بەلكى تۆز خۇدايىڭدىن قورققىن. مەن
پەرۋەردىگاردۇرمەن.
15 ھۆكۈم قىلغىنىڭلاردا ھېچ ناھەقلىق قىلماڭلار؛ نامراتقىمۇ يان باسماي، بايغىمۇ يۈز-خاتىرە قىلماي، بەلكى ئادىللىق
بىلەن تۆز قوشناڭ ئۈستىدىن توغرا ھۆكۈم قىلغىن.■
16 تۆز خەلقىڭنىڭ ئارىسىدا گەپ توشۇغۇچى بولۇپ يۈرمە؛ قوشناڭنىڭ جېنىغا ھېچقانداق زىيان-زەخمەت
يەتكۈزمە. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.■
17 سەن كۆڭلۈڭدە تۆز قېرىندىشىڭدىن نەپرەتلەنمىگىن؛ قوشناڭدا گۇناھ بولسا سەن ئۇنىڭ سەۋەبىدىن بېشىڭغا
گۇناھ كېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا تەنبىھ-نەسىھەت بەرگىن.■
18 سەن ئىنتىقام ئالمىغىن ۋە تۆز خەلقىڭنىڭ نەسلىگە ھېچ ئاداۋەتمۇ ساقلىمىغىن، بەلكى قوشناڭنى تۆزۈڭنى
سۆيگەندەك سۆيگىن. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.■

□ **19:4** »ئەرزىمەس بۇتلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەرزىمەس ئىلاھلار« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
■ **19:4** مىس. 1734:
■ **19:6** لاۋ. 167:
■ **19:9** لاۋ. 22:23□ قان. 1924:
■ **19:11** مىس. 1520:
■ **19:12** مىس. 7:20□ قان. 115:
■ **19:13** قان. 14:24□ ياق. 45:
■ **19:15** قان. 17:1□ 19:16□ پەند. 2324:
■ **19:16** مىس. 123:
■ **19:17** مات. 15:18□ لۇقا 3:17□ 1يۇھ. 9:2□ 11□ 153:
■ **19:18** مات. 39:5□ 43□ 44□ 39:22□ لۇقا 27:6□ رىم. 19:12□ 9:13□ 1كور. 7:6□ گال. 14:5□ 1تېس. 15:5□ 1پېت. 9:3□ ياق. 82:

19 سىلەر مېنىڭ قانۇن-بەلگىلىمىلىرىمنى تۇتۇڭلار. سەن تۆز چارپايلىرىڭنى باشقا نەسىللەر بىلەن چېيىشتۇرما، ئېتىزىڭغا
ئىككى خىل تۇرۇق سالمىغىن، ئىككى خىل يېتىن توقولغان كىيىمنى كىيمە.■
20 ئەگەر بىر ئەر كىشى قىز-چوكان بىلەن يېتىپ مۇناسىۋەت تۇتقۇزسە، ۋە ئۇ باشقا بىرى بىلەن ۋەدىلەشكەن
دېدەك بولسا، بۇ دېدەكنىڭ ھۆرلۈك پۇلى تاپشۇرۇلمىغان بولسا، يا كى ئۇنىڭغا ھۆرلۈك بېرىلمىگەن بولسا، مۇۋاپىق جازا
بېرىلسۇن. لېكىن قىز-چوكان ھۆر قىلىنمىغاچقا، ھەر ئىككىسى ئۆلتۈرۈلمىسۇن. □
21 ئەر كىشى بولسا تۆزىنىڭ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقىنى جامائەت چېدىرىنىڭ كىرىش ئاغزىنىڭ ئالدىغا،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كەلتۈرسۇن؛ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى بىر قوچقار بولسۇن.
22 كاھىن ئۇ ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى ئۈچۈن كەلتۈرگەن قوچقارنى ئېلىپ ئۇنىڭ سادىر قىلغان گۇناھى ئۈچۈن
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ ئۇنىڭ قىلغان گۇناھى ئۇنىڭدىن كەچۈرۈلىدۇ.
23 سىلەر زېمىنغا كىرىپ ھەرخىل يەيدىغان مېۋىلىك دەرەخلەرنى تىككەن بولساڭلار، مېۋىلىرىنى »خەتىنسىز«
دەپ قاراڭلار؛ ئۈچ يىلغىچە بۇنى »خەتىنسىز« دەپ قاراپ ئۇنىڭدىن يېمەڭلار.
24 تۆتىنچى يىلى ئۇلارنىڭ ھەممە مېۋىلىرى پەرۋەردىگارغا مەدھىيە سۈپىتىدە مۇقەددەس قىلىپ بېغىشلانسۇن.
25 ئاندىن بەشىنچى يىلدىن تارتىپ سىلەر ئۇلارنىڭ مېۋىلىرىدىن يېيىشكە باشلاڭلار. شۇنداق قىلساڭلار زېمىن
مەھسۇلاتلىرىنى سىلەرگە زىيادە قىلىدۇ. مەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگاردۇرمەن.
26 سىلەر قان چېقمىغان نەرسىنى يېمەڭلار. نە پاچىلىق نە جادۇگەرلىك قىلماڭلار.□
27 سىلەر بېشىڭلارنىڭ چېكە-چۆرىسىدىكى چاچنى چۈشۈرۈپ دۇگلەك قىلىۋالماڭلار، ساقالىنىڭ ئۇچ-يانلىرىنى
بۇزماڭلار.■
28 سىلەر ئۆلگەنلەر ئۈچۈن بەدىنىڭلارنى زەخىم يەتكۈزۈپ تىلماڭلار، تۆزۈڭلارغا ھېچقانداق گۈل-سۈرەت
چەكمەڭلار. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.■
29 سەن قىزىڭنى بۇزۇقلۇق-پاھىشلىققا سېلىپ ناپاك قىلمىغىن. بولمىسا، زېمىندىكىلەر بۇزۇقلۇق-پاھىشلىققا
بېرىلىپ، پۈتكۈل زېمىننى ئەيش-ئىشرەت قاپلاپ كېتىدۇ.
30 سىلەر مېنىڭ شابات كۈنلىرىمنى تۇتۇڭلار، مېنىڭ مۇقەددەس جايىمنى ھۆرمەتلەڭلار. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.
31 جىنكەشلەر بىلەن سېھىرگەرلەرگە تايانماڭلار، ئۇلارنىڭ كەيىندىن يۈرۈپ ئۆزۈڭلارنى ناپاك قىلماڭلار. مەن
ئۆزۈم خۇدايىڭلار پەرۋەردىگاردۇرمەن.■
32 ئاق باش كىشىنىڭ ئالدىدا ئورنۇڭدىن تۇر، قېرىلارنى ھۆرمەت قىلغىن؛ خۇدايىڭدىن قورققىن. مەن
پەرۋەردىگاردۇرمەن.
33 بىر مۇساپىر زېمىندا ئاراڭلاردا تۇرۇۋاتقان بولسا سىلەر ئۇنىڭغا زۇلۇم قىلماڭلار، ■
34 بەلكى ئاراڭلاردا تۇرۇۋاتقان مۇساپىر سىلەرگە يەرلىك كىشىدەك بولسۇن؛ ئۇنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن؛
چۈنكى سىلەرمۇ مىسىر زېمىندا مۇساپىر بولغانسىلەر. مەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگاردۇرمەن.
35 سىلەرنىڭ ھۆكۈم چىقىرىشىڭلاردا، ئۆزۈنلۈق، ئېغىرلىق ۋە ھەجىم ئۆلچەشتە ھېچقانداق ناھەقلىك بولمىسۇن؛
36 سىلەردە ئادىل تارازا، ئادىل تارازا تاشلىرى، ئادىل ئەفاھ كەمچىنى بىلەن ئادىل ھىن كەمچىنى بولسۇن. مەن

■ **19:19** قان. 11:922 □ **19:20** »مۇۋاپىق جازا بېرىلسۇن« ـ بەلكىم ئەر كىشى دېدەكنىڭ ئىگىسىگە يا كى ئۇنىڭ بىلەن ۋەدىلەشكەن
كىشىگە جەرىمانە تۆلىشى كېرەك. □ **19:26** »سىلەر قان چېقمىغان نەرسىنى يېمەڭلار« ـ قان يېيىش ئەپسۇنچىلىك-جادۇگەرلىكنىڭ ئېرىلماس بىر
قىسمى بولاتتى. ■ **19:27** لاۋ. 521: ■ **19:28** قان. 114: ■ **19:31** لاۋ. 620: ■ **19:33** مىس. 2122:

سىلەرنى مىسىر زېمىندىن چىقىرىپ كەلگەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارىدۇرمەن.□ ■
37 سىلەر مېنىڭ بارلىق قانۇن-بەلگىلىمىلىرىم ۋە بارلىق ھۆكۈملىرىمنى تۇتۇپ، ئۇلارغا ئەمەل قىلىڭلار؛ مەن
پەرۋەردىگارىدۇرمەن.

20

ئۇلۇمگە لايىق گۇناھلار

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 سەن ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: ـ ئەگەر ئىسرائىللارنىڭ بىرى ۋە ياكى ئىسرائىل زېمىندا
تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلارنىڭ بىرى مولەك بۇتىغا نەسىلنىڭ بىرىنى بېغىشلىسا، ئۇنىڭغا ئۇلۇم جازاسى بېرىلىشى كېرەك؛
زېمىندىكىلەر ئۇنى چالما-كېسەك قىلسۇن. ■
3 ۋە مەن ئۆز يۈزۈمنى بۇ كىشىگە قارشى قىلىمەن، چۈنكى ئۆزى ئۆز ئەۋلادلىرىنىڭ بىرىنى مولەك بۇتىغا بېغىشلاپ
مۇقەددەس جايىمنى پاسكىنا قىلىپ، مېنىڭ ناممىنى بۇلغىغىنى ئۈچۈن ئۆزى ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن.
4 ئەگەر زېمىندا تۇرۇۋاتقانلار ئۆز نەسىلدىن بىرىنى مولەككە بېغىشلىغاندا شۇ كىشىگە كۆزلىرىنى يۇمۇپ، ئۇنىڭ
بىلەن كارى بولمىسا، شۇنداقلا ئۇنى ئۆلتۈرمىسە،
5 مەن ئۆزۈم يۈزۈمنى ئۇ كىشى بىلەن ئۇنىڭ ئائىلىسىگە قارشى قىلىمەن، ئۇنى ۋە ئۇنىڭغا ئەگىشىپ بۇزۇقچىلىق
قىلغۇچىلار، يەنى مولەكنىڭ كەينىدىن يۈرۈپ بۇزۇقچىلىق قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ
تاشلايمەن.□
6 جىنكەشىلەر بىلەن سېھىرگەرلەرگە تايىنىپ، ئۇلارنىڭ كەينىگە كىرىپ بۇزۇقچىلىق قىلىپ يۈرگۈچىلەر بولسا، مەن
يۈزۈمنى شۇ كىشىلەرگە قارشى قىلىپ، ئۇنى ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن.■
7 شۇڭا ئۆزۈڭلارنى پاك قىلىپ مۇقەددەس بولۇڭلار، چۈنكى مەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارىدۇرمەن. ■
8 قانۇن-بەلگىلىمىلىرىمنى تۇتۇپ، ئۇلارغا ئەمەل قىلىڭلار؛ مەن بولسام سىلەرنى مۇقەددەس قىلغۇچى
پەرۋەردىگارىدۇرمەن.
9 ئەگەر بىركىم ئۆز ئاتىسى ياكى ئانىسىنى قارغىسا، ئۇلارغا ئۇلۇم جازاسى بېرىلمىسە بولمايدۇ؛ چۈنكى ئۇ ئۆز ئاتا-ئانىسىنى
قارغىغىنى ئۈچۈن ئۆز قېنى ئۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ.■
10 ئەگەر بىركىم باشقىسىنىڭ ئايالى بىلەن زىنا قىلسا، يەنى ئۆز قوشنىسىنىڭ ئايالى بىلەن زىنا قىلسا، زىنا قىلغان ئەر
بىلەن ئايال ئىككىسى ئۇلۇم جازاسىنى تارتمىسا بولمايدۇ.■
11 ئەگەر بىرسى ئاتىسىنىڭ ئايالى بىلەن ياتسا، ئۆز ئاتىسىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگكەن بولىدۇ؛ ئۇلار ئىككىسى ئۇلۇم
جازاسىنى تارتمىسا بولمايدۇ؛ ئۇلارنىڭ قېنى ئۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ.□ ■

□ **19:36 »بىر ئەفاھ«** ـ تەخمىنەن 2 كۈزە ياكى 22 لىتر. **»بىر ھىن«** ـ تەخمىنەن 3.6 لىتر.■ **19:36** پەند. 1:11□ 11:16□ 20:10:■ **20:2** لاۋ. 21:18□ **20:5 »ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن«** ـ بۇ ئىبارە ئادەمتە ئادەمنىڭ خۇدانىڭ بۇۋاستە جازاسى بىلەن دۇنيادىن جۇدا قىلىنىشنى كۆرسىتىدۇ.■ **20:6** لاۋ. 31:19□ **20:7** لاۋ. 44:11□ 2:19□ 1 پېت. 161:■ **20:9** مىس. 17:21□ پەند. 20:20□ مات. 415:
■ **20:10** لاۋ. 20:18□ قان. 22:22□ يۇھ. 58: □ **20:11 »ئاتىسىنىڭ ئايالى«** ـ مۇشۇ يەردە ئۆگەي ئانىسى ياكى ئاتىسىنىڭ توقىلىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **20:11** لاۋ. 818:

12 بىرسى تۆز كېلىنى بىلەن ياتسا، ئىككىسى نىجىسلىق قىلغىنى ئۈچۈن تۆلۈم جازاسىنى تارتمىسا بولمايدۇ، ئۇلارنىڭ قېنى تۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ.■

13 بىرسى ئايال كىشى بىلەن ياتقاندەك ئەر كىشى بىلەن ياتسا ئىككىسى يىرگىنچلىك ئىش قىلغان بولىدۇ، ئۇلارغا تۆلۈم جازاسى بېرىلمىسە بولمايدۇ. تۆز قېنى تۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ.■

14 ئەگەر بىرسى قىزى بىلەن ئانىسىنى قوشۇپ خوتۇنلۇققا ئالسا پەسەندىلىك قىلغان بولىدۇ. ئەر بىلەن ئىككى ئايال ئوتتا كۆيدۈرۈلىشۈن. شۇنىڭ بىلەن ئاراگىلاردا ھېچ پەسەندىلىك ئىش بولمايدۇ.□ ■

15 بىرسى بىر ھايۋان بىلەن مۇناسىۋەت تۈتكۈزسە، ئۇ تۆلۈم جازاسىنى تارتىشۈن، ھايۋاننىمۇ ئۆلتۈرۈڭلار.■

16 ئەگەر ئايال كىشى بىر ھايۋاننىڭ قېشىغا بېرىپ مۇناسىۋەت قىلدۇرسا، ئايال بىلەن ھايۋاننىڭ ئىككىسىنى ئۆلتۈرۈڭلار، تۆز قېنى تۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ.

17 بىرسى ئاچا-سىڭلىسىنى، يەنى ئاتىسىدىن ياكى ئانىسىدىن بولغان قىزنى ئېلىپ، ئەۋرىتىگە تەگسە ۋە بۇ قىزمۇ ئۇنىڭ ئەۋرىتىگە تەگسە ئۇياتلىق ئىش بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئەر-ئايال ئىككىسى تۆز خەلقىنىڭ كۆز ئالدىدىن ئۆزۈپ تاشلانىشۈن، ئۇ تۆز ئاچا ياكى سىڭلىسىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگكەچكە، تۆز قەبىھلىكى تۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ.■

18 بىرسى ئادەت كۆرگەن ئاغرىق ۋاقتىدا بىر ئايال بىلەن بىرگە يېتىپ، ئۇنىڭ ئەۋرىتىگە تەگسە، ئۇنداقتا ئۇ ئۇنىڭ قان مەنبەسىگە تەگكەن، ئايالمۇ قان مەنبەسىنى ئېچىپ بەرگەن بولۇپ، ئىككىسى تۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.■

19 سەن تۆز ئاناڭنىڭ ئاچا-سىڭلىسى ۋە ئاتاڭنىڭ ئاچا-سىڭلىسىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگمە، چۈنكى كىمكى شۇنداق قىلسا يېقىن تۇغقىنىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگكەن بولىدۇ، ئۇلار ئىككىلىسىنىڭ تۆز قەبىھلىكى تۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ.■

20 بىرسى تاغىسىنىڭ ئايالى بىلەن ياتسا تاغىسىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگكەن بولىدۇ، ئىككىلىسى تۆز گۇناھىنى تۆز بېشىغا ئالىدۇ، ئۇلار پەرزەنتسىز ئۆلىدۇ.■

21 بىرسى ئاكا-ئىنىسىنىڭ ئايالىنى ئالسا پاسكىنا بىر ئىش بولىدۇ. ئۇ تۆز بىرتۇغقان ئاكا-ئىنىسىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگكەن بولىدۇ، ئۇلار ئىككىلىسى پەرزەنتسىز قالىدۇ.□ ■

پاكلىق، مۇقەددەسلىك، ئىتائەتمەنلىك

22 سىلەر مېنىڭ بارلىق قانۇن بەلگىلىمىلىرىم بىلەن بارلىق ھۆكۈملىرىمنى تۇتۇپ، بۇنىڭغا مۇۋاپىق ئەمەل قىلىڭلار، بولمىسا، مەن سىلەرنى ئېلىپ بېرىپ تۇرغۇزىدىغان زېمىن سىلەرنى قۇسۇپ چىقىرىۋېتىدۇ. ■

■ **20:12** لاۋ. 1518:

■ **20:13** لاۋ. 2218:

□ **20:14** **»قىزى بىلەن ئانىسىنى قوشۇپ خوتۇنلۇققا ئالسا«** ـ ياكى ...» قوشۇپ ئۇلار بىلەن زىنا قىلىپ ياتسا...». **»ئوتتا كۆيدۈرۈلۈش«** ـ ئۇلار بوغۇزلانغاندىن كېيىن، ئەۋەتتە. بۇ جازا بولسا ئۇلارنى دەپنە قىلىنىش ئىمتىيازىدىن مەھرۇم قىلىدۇ.

■ **20:14** لاۋ. 1718:

■ **20:15** لاۋ. 2318:

■ **20:17** لاۋ. 918:

■ **20:18** لاۋ. 1918:

■ **20:19** لاۋ. 1218 13:

■ **20:20** لاۋ. 1418:

□ **20:21** **»....□□ تۆز بىرتۇغقان ئاكا-ئىنىسىنىڭ ئەۋرىتىگە تەگكەن بولىدۇ، ئۇلار ئىككىلىسى پەرزەنتسىز قالىدۇ»** ـ 19-18-بابلاردا ئاگاھ قىلغان گۇناھلارنىڭ جازالىرى 20-بابنا كۆرىستىلگەن بولۇپ، بۇ جازالارنىڭ تۈرلىرى سەككىز خىل: ـ (1) تۆلۈم جازاسى)نامەلۇم يول بىلەن(؛ (2) چالما-كېسەك قىلىش)مەسىلەن، 1-ئايەت(؛ (3) »تۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىش« ـ خۇدانىڭ بىر كىشىنى بۇۋاستە جازالاپ ئۆزى بۇ دۇنيادىن جۈدا قىلىشى؛ (4) »تۇنىڭ قېنى تۇنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ« ـ نامەلۇم يول بىلەن خۇدا تەرىپىدىن تۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ؛ (5) دەپنە قىلىنماي ئوتتا كۆيدۈرۈلۈش)بوغۇزلانغاندىن كېيىن(؛ (6) »خەلقىنىڭ كۆز ئالدىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىش« ـ بۇ خەلقىنىڭ كۆز ئالدىدا خۇدا تەرىپىدىن نامەلۇم يول بىلەن تۆلۈم جازاسىغا تارتىلىش؛ (7) »تۆز گۇناھى تۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ« ـ بۇنىڭدا، بەلكىم، خۇدانىڭ شۇ كىشىگە بۇۋاستە مۇۋاپىق ئەمما نامەلۇم بىر جازانى چۈشۈرۈشى؛ (8) ئەۋلادسىز قالدۇرۇش.

■ **20:21** لاۋ. 1618:

■ **20:22** لاۋ. 2618:

23 سىلەر مەن ئالدىڭلاردىن ھەيدىۋېتىدىغان ئەللەرنىڭ رەسىم-قائىدىلىرى بويىچە ماڭىساڭلار بولمايدۇ؛ چۈنكى ئۇلار
بۇ يىرگىنچلىك ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قىلىپ كەلدى، ۋە شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار ماڭا يىرگىنچلىك بولدى. ■
24 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن سىلەرگە: »سىلەر ئۇلارنىڭ زېمىنىنى مىراس قىلىپ ئالىسىلەر؛ مەن شۇ سۈت بىلەن
ھەسەل ئاقىدىغان زېمىنىنى سىلەرگە بېرىمەن«، دەپ ئېيتقانىدىم؛ سىلەرنى باشقا خەلقلەردىن ئايرىم قىلغان خۇدايىڭلار
پەرۋەردىگارىدۇرمەن. ■
25 شۇڭا سىلەر پاك ۋە ناپاك چارپايلارنى پەرق ئېتىپ، پاك ۋە ناپاك ئۇچار-قاناتلارنى تونۇپ، مەن سىلەر ئۈچۈن
ئايرىپ، ناپاك قىلىپ بېكىتىپ بەرگەن جانىۋارلارنىڭ ئىچىدىن ھەرقانداقى، چارپاي يا كى ئۇچار-قانات بولسۇن يا كى
يەردە ئۆمىلىگۈچى جانىۋار بولسۇن، ئۇلارنىڭ ھېچبىرى بىلەن ئۆزۈڭلارنى ناپاك قىلماڭلار. ■
26 سىلەر ماڭا خاس پاك-مۇقەددەس بولۇشۇڭلار كېرەك؛ چۈنكى مەن پەرۋەردىگار پاك-مۇقەددەستۇرمەن،
سىلەرنى ماڭا خاس بولسۇن دەپ بارلىق ئەللەردىن ئايرىم قىلغانىمەن.

جىنكەش-جادۇگەرلەردىن ئاگاھ بولۇش توغرۇلۇق

27 جىنكەش يا كى سېھىرگەر بولغان ھەرقانداق ئەر يا كى خوتۇن كىشىگە ئۆلۈم جازاسى بېرىلىشى بولمايدۇ؛ خەلق
ئۇلارنى چالما-كېسەك قىلسۇن، ئۇلارنىڭ قېنى ئۆز بېشىغا چۈشكەن بولىدۇ.■

21

كاھىنلارنى باشقۇرىدىغان بەلگىلىمىلەر

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
سەن كاھىنلار بولغان ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىغا مۇنداق دېگىن: ـ بىر كاھىن ئۆز خەلقىنىڭ ئارىسىدىكى ئۆلگەنلەر
ۋەجىدىن ئۆزىنى ناپاك قىلمىسۇن.
2 پەقەت ئۆزىنىڭ يېقىن تۇغقانلىرى ئۈچۈن ـ ئانىسى بىلەن ئاتىسى، ئوغلى بىلەن قىزى ۋە ئاكا-ئىنىسىنىڭ ئۆلۈكى
تۇپەيلىدىن ئۆزىنى ناپاك قىلسا بولىدۇ؛
3 شۇنىڭدەك ئەگەر ئاچا-سىڭلىسى ئەرگە تەگمەي پاك قىز ھالەتتە ئۆزى بىلەن بىللە ئۇرۇۋاتقان بولسا، ئۇنىڭ ئۆلۈكى
تۇپەيلىدىن ئۆزىنى ناپاك قىلسا بولىدۇ؛
4 چۈنكى كاھىن ئۆز خەلقىنىڭ ئارىسىدا مۇتىۋەر بولغاچقا، ئۆزىنى ناپاك قىلىپ بۇلغىماسلىقى كېرەك.□
5 كاھىنلار بېشىنى يېرىم-ياتا قىلىپ چۈشۈرمەسلىكى، ساقىلىنىڭ ئۇچ-يانلىرىنى ھەم چۈشۈرمەسلىكى، بەدىنىگىمۇ
زەخىم يەتكۈزۈپ تىلماسلىقى كېرەك،
6 بەلكى ئۇلار ئۆز خۇداسىغا مۇقەددەس ئۇرۇپ، خۇداسىنىڭ نامىنى بۇلغىماسلىقى كېرەك؛ چۈنكى ئۇلار
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىقلارنى، ئۆز خۇداسىنىڭ نېنىنى سۈندۇ؛ شۇڭا ئۇلار مۇقەددەس
بولۇشى كېرەك.
7 ئۇلار بىر ئايالنى ئۆز ئەمرىگە ئالغاندا پاھىشە ئايالنىمۇ، بۇزۇق ئايالنىمۇ ئالماسلىقى كېرەك ۋە ئېرى قويۇۋەتكەن
ئايالنىمۇ ئالمىسۇن. چۈنكى كاھىن بولسا ئۆز خۇداسىغا خاس مۇقەددەس قىلىنغان.

■ 20:23 لاۋ. 30:318:
■ 20:24 مىس. 83:
■ 20:25 لاۋ. 2:11□ قان. 414:
■ 20:27 قان. 10:18□ 1سام. 728:
□ 21:4 »چۈنكى كاھىن ئۆز خەلقىنىڭ ئارىسىدا مۇتىۋەر بولغاچقا، ئۆزىنى ناپاك قىلىپ بۇلغىماسلىقى كېرەك« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى
ئۆ)كاھىن(ئۆز خەلقى ئىچىدە ئايالنىڭ ئېرى سۈپىتىدە ئۆزىنى ناپاك قىلىپ بۇلغىماسلىقى كېرەك.« بۇ تەرجىمىنىڭ مەنىسى: »ئۆ ئايال تەرەپنىڭ
ئۇرۇق-تۇغقانلىرىنىڭ ئۆلۈكلىرىگە يېقىن كەلمەسلىكى، ئۇنىڭغا تەگمەسلىكى كېرەك.«

8 ئۇ خۇدايىكىنىڭ نېنىنى سۇنغىنى ئۈچۈن ئۇ ساكا نىسبەتەن مۇقەددەس دەپ سانىلىشى كېرەك؛ چۈنكى سىلەرنى
مۇقەددەس قىلغۇچى پەرۋەردىگار ئۆزۈم مۇقەددەستۇرمەن.
9 ئەگەر بىر كاھىننىڭ قىزى پاھىشىلىك قىلىپ ئۆزىنى بۇلغىغان قىلسا، ئۆز ئاتىسىنى بۇلغىغان بولىدۇ؛ ئۇ ئوتتا
كۆيدۈرۈلسۇن.

باش كاھىن توغرۇلۇق بەلگىلىمىلەر

10 بېشىغا مەسىھلەنگەن زەيتۇن مېيى تۆكۈلگەن، كاھىنلىق كىيىملەرنى كىيىشكە تىكلەنگەن، ئۆز قېرىنداشلىرىنىڭ
ئارىسىدا باش كاھىن قىلىنغان كىشى يالاڭباش بولمىسۇن، كىيىملىرىنىمۇ يىرتمىسۇن؛ □
11 ئۇ يەنە ھېچ ئۆلۈككە يېقىنلاشماسلىقى كېرەك، ھەتتا ئاتىسى ۋە يا كى ئانىسىنىڭ ئۆلۈكلىرىنىڭ ۋەجىدىن ئۆزىنى
ناپاك قىلماسلىقى كېرەك. □
12 ئۇ ۋەزىپىسىدە تۇرۇۋاتقاندا مۇقەددەس جايدىن ھەرگىز ئايرىلمىسۇن ۋە شۇنىڭدەك خۇداسىنىڭ مۇقەددەس
جايىنى بۇلغىماسلىقى كېرەك؛ چۈنكى ئۇنىڭ خۇداسىنىڭ ئۇنى ئۆزىگە خاس قىلغان »مەسىھلەش مېيى« ئۇنىڭ
بېشىدا تۇرىدۇ. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.
13 ئۇ خوتۇن ئالسا پاك قىزنى ئېلىشى كېرەك؛
14 تۇل ۋە يا كى ئەردىن قويۇۋېتىلگەن ئايال ۋە يا كى بۇزۇق ۋە يا كى پاھىشە ئايال بولسا بۇلارنى ئالماسلىقى، بەلكى
ئۆز خەلقىدىن بولغان پاك قىزنى خوتۇنلۇققا ئېلىشى كېرەك.
15 بولمىسا ئۇ ئۆز خەلقىنىڭ ئارىسىدا ئۆز ئۇرۇقىنى ناپاك قىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇنى مۇقەددەس قىلغۇچى پەرۋەردىگار
مەندۇرمەن.

كاھىنلار توغرىسىدىكى يەنە بىرنەچچە بەلگىلىمە

16 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
17 سەن ھارۇنغا مۇنداق دېگىن: ـ »ئەۋلادتىن-ئەۋلادقىچە سېنىڭ نەسلىڭدىن بولغان بىرسى مېيىپ بولسا، خۇدانىڭ
نېنىنى سۇنۇش ئۈچۈن يېقىن كەلمىسۇن؛
18 مېيىپ بولغان ھەرقانداق كىشى ھەرگىز يېقىن كەلمىسۇن ـ يا كى كور بولسۇن، توكۇر بولسۇن، پاناق بولسۇن
يا كى بىر ئەزاسى يەنە بىر جۈپىدىن ئۆزۈن بولغان ئادەم بولسۇن،
19 پۇتى يا كى قولى سۇنۇق بولسۇن،
20 دوك بولسۇن، پارپا بولسۇن، كۆزىدە ئاق بولسۇن، قىچىشقاق بولغان بولسۇن، تەمرەتكە باسقان بولسۇن يا كى
ئۇرۇقدېنى ئېزىلگەن ھەركىم بولسۇن، □
21 ھارۇن كاھىننىڭ نەسلىدىن بولغان ئۇنداق مېيىپ كىشىلەرنىڭ ھېچبىرى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۇنۇلىدىغان
نەرسىلەرنى كەلتۈرۈشكە يېقىن بارمىسۇن؛ ئۇنداق كىشى مېيىپتۇر؛ ئۇ ئۆز خۇداسىنىڭ نېنىنى سۇنۇشقا يېقىن
كەلمىسۇن.
22 ھالبۇكى، ئۇ ئۆز خۇداسىنىڭ نېنىنى، يەنى »ئەڭ مۇقەددەس« ۋە »مۇقەددەس« ھېسابلانغان نەرسىلەرنىڭ
ھەر ئىككىسىدىن يېسۇن.

□ 21:10 »»يالاڭباش بولۇش« ۋە »كىيىملەرنى يىرتىش«« ـ ھەر ئىككى ھەرىكەت ماتەم تۇتۇشنىڭ بىرخىل ئىپادىسى ئىدى. باش كاھىننىڭ ئالاھىدە ھەم مۇقەددەس ۋەزىپىسى بولغاچقا، ھەتتا ماتەم ئىشلىرىدىمۇ خىزمەت ئورنى ۋە بۇرچىدىن ئايرىلماسلىقى كېرەك ئىدى (11-12- □□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 21:11 »ئۇ يەنە ھېچ ئۆلۈككە يېقىنلاشماسلىقى كېرەك،... ئۆلۈكلىرىنىڭ ۋەجىدىن ئۆزىنى ناپاك قىلماسلىقى كېرەك« ـ بىرسى ئۆلۈككە تەگسە »ناپاك« دەپ ھېسابلانغاچقا، كاھىن بىر ئۆلۈككە تەگگەن بولسا ئۆز ۋەزىپىسىنى يۈرگۈزەلەيدىغان بولۇپ قالىدۇ. □ 21:20 »پارپا بولسۇن« ـ يا كى »يىگەپ قالغان بولسۇن.«

23 پەقەت ئۇ پەردىدىن ئۆتۈپ ئىچكىرىسىگە كىرمەسلىكى ياكى قۇربانگاھقىمۇ يېقىن بارماسلىقى كېرەك؛ چۈنكى
ئۇ مېيىپتۇر؛ بولمىسا، ئۇ مېنىڭ مۇقەددەس جايلىرىمنى بۇلغىغان بولىدۇ؛ چۈنكى ئۇلارنى مۇقەددەس قىلغۇچى
پەرۋەردىگار ئۆزۈمدۇرمەن.«
24 بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى مۇسا ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسىگە ئېيتىپ بەردى.

22

مۇقەددەس نەرسىلەردىن كىم يەھرىمەن بولىدۇ؟

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 سەن ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا مۇنداق دېگىن: ـ »سىلەر ئىسرائىللارنىڭ ماڭا ئاتىغان مۇقەددەس
ھەدىيەلەرنى ئېھتىياتچانلىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىڭلار، بولمىسا ئۇلار نامىمنى بۇلغىشى مۇمكىن. مەن
پەرۋەردىگاردۇرمەن.«
3 ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ »سىلەر ھەربىر دەۋرلەردە، بارلىق نەسىلىڭلاردىن ھەرقايسىسى ئىسرائىللار
پەرۋەردىگارغا ئاتىغان پاك نەرسىلەرگە ناپاك ھالەتتە يېقىنلاشسا، ئۇنداق كىشى مېنىڭ ئالدىمدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.
مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.
4 ھارۇننىڭ نەسىلىدىن بىرى پېسە-ماخاۋ ياكى ئاقما كېسىلى بولغان بولسا، پاك بولمىغۇچە مۇقەددەس نەرسىلەردىن
يېمىسۇن. بىركىم ئۆلۈكنىڭ سەۋەبىدىن ناپاك بولغان بىركىمگە ۋە ياكى مەنىيسى ئېقىپ كەتكەن كىشىگە تېگىپ
كەتسە، ■
5 ياكى ئادەمنى ناپاك قىلىدىغان ئۆمىلىگۈچى جانىۋارغا تەگسە ياكى ھەرقانداق يۇقۇپ قالىدىغان ناپاكلىقى بار بىر
ئادەمگە تېگىپ كەتسە،)ناپاكلىقى نېمىدىن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر(
6 مۇنداق نەرسىلەرگە تەگكەن كىشى كەچ كىرگۈچە ناپاك بولۇپ، مۇقەددەس نەرسىلەردىن يېمىسۇن. ئۇ بەدىنىنى
سۇدا يۇسۇن
7 ئاندىن كۈن ئولتۇرغاندا پاك سانىلىپ، مۇقەددەس نەرسىلەردىن يېيىشكە بولىدۇ؛ چۈنكى بۇلار ئۇنىڭ ئوزۇقىدۇر.
8 ئۇ ئۆزلۈكىدىن ئۆلگەن ۋە ياكى يىرتقۇچلار بوغۇپ قويغان ھايۋانىنى يېيىش بىلەن ئۆزىنى ناپاك قىلمىسۇن. مەن
پەرۋەردىگاردۇرمەن.■
9 ئۇلار مېنىڭ بۇ تاپىلىغانلىرىمنى ئۆتۈشنى كېرەك؛ بولمىسا، بۇنىڭغا ئىخلاسسىزلىق قىلسا، شۇ ئۆلۈك تۈپەيلىدىن گۇناھكار
بولۇپ ئۆلىدۇ؛ ئۇلارنى مۇقەددەس قىلغۇچى پەرۋەردىگار ئۆزۈمدۇرمەن.
10 كاھىنلارغا يات بولغان ھېچقانداق كىشى مۇقەددەس نەرسىلەردىن يېمىسۇن. كاھىننىڭ يېنىدىكى مۇساپىر-
مېھمان ۋە ياكى مەدىكارى بولسۇن ئۇلارمۇ مۇقەددەس نەرسىلەردىن يېمىسۇن.
11 ھالبۇكى، كاھىن ئۆزى پۇل چىقىرىپ سېتىۋالغان قۇل ئۇنىڭدىن يېيىشكە بولىدۇ؛ شۇنىڭدەك ئۇنىڭ ئۆيىدە تۇغۇلغان
كىشىمۇ ئۇنىڭدىن يېيىشە بولىدۇ.
12 كاھىننىڭ قىزى يات كىشىگە تەگكەن بولسا ئۇمۇ »كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە ئاتالغان مۇقەددەس نەرسىلەردىن
يېمىسۇن. □
13 لېكىن ئەگەر كاھىننىڭ قىزى تۇل بولۇپ قېلىپ، ياكى قويۇپ بېرىلىپ پەرزەنتسىز ھالەتتە ئاتىسىنىڭ ئۆيىگە
يېنىپ كېلىپ، ياش ۋاقتىدىكىدەك ئولتۇرغان بولسا، ئۇنداقتا ئاتىسىنىڭ تاۋامىدىن يېيەلەيدۇ؛ لېكىن ھېچبىر يات
كىشى ئۇنىڭدىن يېمەسلىكى كېرەك.■

■ **22:4** لاۋ. 215: ■ **22:8** مىس. 31:22□ لاۋ. 15:17□ ئەز. 3144: □ **22:12** »يات كىشى« ـ مۇشۇ يەردە كاھىن بولمىغان كىشىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **22:13** لاۋ. 1410:

14 ئەگەر بىركىم بىلمەي، مۇقەددەس نەرسىلەردىن يەپ سالسا، ئۇنداقتا ئۇ ئۇنىڭغا شۇنىڭ بەشتىن بىرىنى قوشۇپ، مۇقەددەس نەرسىنىڭ ئۆزى بىلەن كاھىنغا قايتۇرۇپ بەرسۇن.
15 كاھىنلار ئىسرائىللارنىڭ پەرۋەردىگارغا ئاتىغان نەرسىلىرىنى بۇلغىماسلىقى كېرەك؛ □
16 بولمىسا، خەلق مۇقەددەس ھەدىيىلەردىن يېيىشى بىلەن، كاھىنلار خەلقنىڭ گەدىنىگە ئىتائەتسىزلىك گۇناھىنى يۈكلەپ قويغان بولىدۇ؛ چۈنكى ئۇلارنى مۇقەددەس قىلغۇچى پەرۋەردىگار ئۆزۈمدۇرمەن.»□

قەسەمگە باغلىق قۇربانلىق ۋە ئىختىيارىي قۇربانلىقلار

17 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
18 سەن ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسىگە مۇنداق دېگىن: ـ ئەگەر ئىسرائىل جەمەتىدىن بىرى ۋە ياكى ئىسرائىل زېمىنىدا ئۆرۈۋاتقان مۇساپىرلارنىڭ بىرى ئۆز قەسەملىرىگە باغلىق قۇربانلىق ياكى ئىختىيارىي قۇربانلىقنى سۇنۇپ، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلماقچى بولسا،
19 ئۇنداقتا ئۇ قوبۇل قىلىنىشى ئۈچۈن بېچىرىم ئەركەك كالا، قوي ياكى ئۆچكىلەردىن كەلتۈرۈڭلار.
20 ئەيىبى بولمىغان بىر جانىۋارنى سۇنۇشۇڭلار كېرەك؛ چۈنكى شۇنداق بولغىنى سىلەر ئۈچۈن قوبۇل قىلىنماس.
21 بىرسى كاللىلاردىن ياكى ئۆششاق مالدىن ئۆز قەسەملىرىگە باغلىق قۇربانلىق ياكى ئىختىيارىي قۇربانلىقنى سۇنۇپ، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئىناقلىق قۇربانلىقى قىلماقچى بولسا، سۇنۇلغان ھايۋان قوبۇل قىلىنىشى ئۈچۈن بېچىرىم بولۇشى كېرەك؛ ئۇنىڭ ھېچقانداق ئەيىبى بولمىسۇن. ■
22 كور ياكى ئاقساق-چولاق، چوناق ياكى يارىسى يىرىڭداپ كەتكەن، تەمرەتكە باسقان ياكى قوتۇر-چاقا بېسىپ قالغان ھايۋانلار بولسا ـ بۇلارنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنىساڭلار ياكى بۇلارنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق سۈپىتىدە قۇربانگاھتا ئوتتا كۆيدۈرسەڭلار بولمايدۇ.
23 تورپاق ياكى قوينىڭ مەلۇم جۈپ ئەزاسىدىن بىرى ئۆزۈنراق يا قىسقا بولسا، مۇنداقلارنى ئىختىيارىي قۇربانلىق سۈپىتىدە ئوتكۈزسەڭ بولىدۇ، لېكىن قەسەمگە باغلىق بولسا قۇربانلىق ئۆچۈن قوبۇل قىلىنماس.
24 ئۇرۇقدىنى زەخىملەنگەن، ئېزىلىپ كەتكەن، يېرىلغان ياكى پېچىلغان ھايۋانىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلماڭلار. مۇنداق ئىشنى ئۆز زېمىنىڭلاردىمۇ ھەرگىز قىلماڭلار.
25 خۇدايىڭلارنىڭ نېنى سۈپىتىدە ياقا يۇرتلۇق كىشىنىڭ قولىدىن شۇنداق ھايۋانلاردىن ھېچقايسىسىنى ئېلىپ سۇنماڭلار، چۈنكى ئۇلار مېيىپ بولغاچقا، سىلەر ئۈچۈن قوبۇل قىلىنمايدۇ.□

باشقا بىرنەچچە بەلگىلىمە

26 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ

□ **22:15 »كاھىنلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلار.« كاھىنلار خەلقنىڭ مۇقەددەس نەرسىلەردىن بىمەسلىكىگە مەسئۇل ئىدى (16-□□□□□□□ كۆرۈڭ). بەزى ئالىملار »ئۇلار«نى »خەلق« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.
□ **22:16 »چۈنكى ئۇلارنى مۇقەددەس قىلغۇچى پەرۋەردىگار ئۆزۈمدۇرمەن«** ـ مۇشۇ يەردە »ئۇلارنى« بەلكىم كاھىنلارنىڭ ئۆزلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ **22:21** قان. 21:15□ 117:
□ **22:25 »خۇدايىڭلارنىڭ نېنى«** ـ ئۇنىڭغا ئاتالغان تورلۇك ھەدىيە-قۇربانلىقلار. مۇشۇ يەردە كۆزدە تۇتۇلغىنى ھايۋانلاردۇر.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خۇدايىڭلارنىڭ نېنى سۈپىتىدە سىلەر ياقا يۇرتلۇق كىشىنىڭ قولىدىن ھېچ قۇربانلىقنى ئېلىپ سۇنماڭلار ۋە سىلەر شۇنداق ھايۋانلار)مېيىپ ھايۋانلار(دىن ھېچقايسىسىنى سۇنماڭلار؛ چۈنكى ئۇلار مېيىپ بولغاچقا، سىلەر ئۈچۈن قوبۇل قىلىنمايدۇ.« لېكىن بىزنىڭچە بۇ تەرجىمە توغرا ئەمەس، چۈنكى مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ياقا يۇرتلۇقلار خەتنە قوبۇل قىلسا، قۇربانلىقلارنى سۇنۇشقا بولاتتى. **»سىلەر ئۈچۈن قوبۇل قىلىنمايدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە »سىلەر« قۇربانلىق سۇنغان ياقا يۇرتلۇقنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

27 بىر موزاي، قوزا ياكى ئوغلاق تۇغۇلسا يەتتە كۈنگىچە ئانىسىنى ئەمسۇن؛ سەككىزىنچى كۈندىن باشلاپ
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈندىغان قۇربانلىق سۈپىتىدە قوبۇل بولۇشقا يارايدۇ.□
28 مەيلى كالا بولسۇن، قوي بولسۇن، سىلەر ئانىسى بىلەن بالىسىنى بىر كۈندە بوغۇزلىماڭلار.
29 سىلەر پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر تەشەككۇر قۇربانلىقى سۇنماقچى بولساڭلار، قوبۇل قىلىنىشقا لايىق بولغان يول
بىلەن سۇنۇڭلار.
30 ئۇ سۇنۇلغان كۈندە يېيىلىشى كېرەك؛ ئۇنىڭدىن ھېچنېمىنى ئەتىسىگە قالدۇرماسلىقىڭلار كېرەك. مەن
پەرۋەردىگاردۇرمەن.■
31 سىلەر مېنىڭ ئەمرلىرىمنى چىڭ تۇتۇپ، ئۇلارغا ئەمەل قىلىڭلار. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.
32 مېنىڭ مۇقەددەس ناممىنى بۇلغىماڭلار، مەن ئەمدى ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدا مۇقەددەس دەپ بىلىنىمەن.
مەن سىلەرنى مۇقەددەس قىلغۇچى پەرۋەردىگار بولۇپ،
33 خۇدايىڭلار بولۇشقا سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلدىم. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.

23

خۇدا ئىسرائىلغا بېكىتكەن ھېيت-بايراملار

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگار بېكىتكەن ھېيتلار، سىلەر مۇقەددەس سورۇنلار بولسۇن
دەپ چاقىرىپ جاكارلايدىغان ھېيتلىرىم مانا مۇنۇلاردۇر: ـ □
3)ئالتە كۈن ئىش-ئەمگەك قىلىنسۇن؛ لېكىن يەتتىنچى كۈنى »خاس شابات كۈنى«، مۇقەددەس سورۇنلار
كۈنى بولىدۇ؛ ئۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار. قەيەردىلا تۇرساڭلار بۇ كۈن پەرۋەردىگارغا
ئاتالغان شابات كۈنى بولىدۇ.(□ ■

»ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« ۋە »پېتىر نان ھېيتى«

4 سىلەر بېكىتىلگەن كۈنلىرى مۇقەددەس سورۇنلار بولسۇن دەپ چاقىرىپ جاكارلايدىغان، پەرۋەردىگارنىڭ
ھېيتلىرى مانا مۇنۇلاردۇر: ـ □
5 بىرىنچى ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى گۈگۈمدا پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« بولىدۇ.□ ■

□ **22:27 »ئانىسىنى ئەمسۇن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئانا ئاستىدا تۇرسۇن.«

■ **22:30** لاۋ. 157:

□ **23:2 »پەرۋەردىگار بېكىتكەن ھېيتلار«** ـ مۇشۇ ئىبارىنى توغرىراق بايان قىلساق »پەرۋەردىگار بېكىتكەن ۋاقىت-پەسسىلەر« دېگەن بولىدۇ. بۇ »پەسىل-ۋاقىتلار«نىڭ كۆپىنچىسى شادلىنىدىغان، خۇشال پەيتلەر بولسىمۇ، لېكىن »كافارەت كۈنى« ئۇنداق كۈن ئەمەس. **»سورۇنلار«** ـ مۇشۇ يەردە »سورۇن«)ياكى »يىغىلىش«) دېگەن سۆز »سورۇنغا چاقىرىلىش« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. نەگە چاقىرىلىدۇ؟ تەكىتلىنىدىغان ئىش خەلقنىڭ جەم بولۇشى ئەمەس، بەلكى **»خۇدانىڭ** ينىغا يىغىلىشقا چاقىرىلىش«تىن ئىبارەتتۇر. ئەمەلىيەتتە، بەزى ھېيتلار ۋە شابات كۈنلىرىدە خەلقنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ ئەمەس، بەلكى ھەربىر ئائىلە »قەيەردە تۇرسا«، شۇ ئۆي-چېدىرلاردا جەم بولۇپ خۇدا بەرگەن ئارامدىن بەھرەمەن بولىدۇ. شۇنداقلا ئۇلار شۇ كۈنى خۇدانى سېغىنىپ، ئۇنىڭغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇشنى مۇمكىن، لېكىن بۇ ئىشلار مۇقەددەس قانۇندا رەسمىي بېكىتىلگەن ئەمەس.

□ **23:3 »خاس شابات كۈنى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »شاباتلارنىڭ شاباتى« ـ مەخسۇس ئارام ئالىدىغان كۈن. **»سورۇنلار«** ـ مۇشۇ »سورۇنلار« دېگەننىڭ مەنىسى توغرۇلۇق 2-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»شابات كۈنى«** ـ مۇشۇ يەردە »شابات كۈنى«نىڭ تىلغا ئېلىنىشىنىڭ سەۋەبى بەلكىم شۇكى، مەلۇم بىر ھېيت شابات كۈنىگە توغرا كېلىپ قالغان بولسا، شۇ كۈندە ئوخشاشلا ئىش قىلماي ئارام ئېلىشى كېرەك ئىدى.

■ **23:3** مىس. 9:20□ 12:23□ قان. 13:5□ لۇقا 1413:

□ **23:4 »پەرۋەردىگارنىڭ ھېيتلىرى«** ـ ھېيتلار توغرۇلۇق »چۈل.» 28-باب، »قان.» 1:16-17 نىمۇ كۆرۈڭ.

□ **23:5 »گۈگۈمدا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىككى كەچ ئارىلىقىدا« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ ـ دېمەك، كۈن پېتىۋاتقان چاغدىن قاراڭغۇ چۈشكۈچە بولغان ئارىلىقتىكى ۋاقىت. **»ئۆتۈپ كېتىش »پاسخا«** ھېيتى« ـ بۇ ھېيت توغرۇلۇق »مىسىردىن چىقىش« 12-باب، بولۇپمۇ 13-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى، شۇنداقلا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **23:5** مىس. 18:12□ 15:23□ چۈل. 16:28□ قان. 116:

6 شۇ ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنى پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »پېتىر نان« ھېيتى بولىدۇ؛ سىلەر يەتتە كۈنگىچە پېتىر
نان يەيسىلەر.
7 بىرىنچى كۈننىدە سىلەر مۇقەددەس يىغىلىش قىلىپ، ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار.
8 سىلەر يەتتە كۈنگىچە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈندىرىغان قۇربانلىقلارنى سۈنۈپ تۇرۇڭلار. يەتتىنچى كۈننىدە
مۇقەددەس يىغىلىش بولىدۇ؛ ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار.

»دەسلەپكى ھوسۇل« ھېيتى

9 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
10 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ سىلەر مەن تۈزۈڭلارغا تەقدىم قىلىدىغان زېمىنغا كىرىپ، ئۇنىڭدىن ھوسۇل
يىغقىنىڭلاردا، ھوسۇلۇڭلارنىڭ دەسلەپكى پىشقىنىدىن بىر باغلامنى كاھىننىڭ قېشىغا ئېلىپ بېرىڭلار. □
11 كاھىن سىلەر ئۈچۈن قوبۇل بولۇشقا ئۈنۈى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلاڭلاتسۇن؛ ئۈنۈى پۇلاڭلاتقان ۋاقىت بولسا
شاباتنىڭ ئەتىسى بولىدۇ. □
12 سىلەر ئۈنۈى پۇلاڭلاتقان كۈننىدە سىلەر بىر ياشقا كىرگەن بېجىرىم بىر قوزىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرمە
قۇربانلىق سۈپىتىدە سۇنۇڭلار؛
13 شۇنىڭغا قوشۇپ ئاشلىق ھەدىيە سۈپىتىدە زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن بىر ئەفاھنىڭ ئوندىن بىرىنى
پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي كەلتۈرسۇن دەپ ئوتتا سۇنۇڭلار؛ بۇنىڭغا قوشۇپ شاراب ھەدىيە سۈپىتىدە شارابتىن
بىر ھىننىڭ تۆتتىن بىرىنى سۇنۇڭلار.
14 سىلەر خۇدايىڭلارغا خاس بولغان بۇ ھەدىيەنى سۈندىرىغان كۈندىن ئىلگىرى يېڭى ھوسۇلدىن ھېچنېمىنى، نە
نان نە قوماچ نە كۆك باش بولسۇن يېمەڭلار. بۇ دەۋردىن-دەۋرگىچە سىلەر ئۈچۈن قەيەردە تۇرساڭلار ئەبەدىي
بىر بەلگىمە بولسۇن.

»ھەپتىلەر ھېيتى« ـ بەزىدە »ئورما ھېيتى«، »دەسلەپكى ئورما ھېيتى« دەپمۇ ئاتىلىدۇ

15 ئاندىن سىلەر شۇ شابات كۈنىنىڭ ئەتىسىدىن، يەنى شۇ بىر باغلامنى پۇلاڭلاتما ھەدىيە سۈپىتىدە سۇنغان كۈننىڭ
ئەتىسىدىن تارتىپ، يەتتە ھەپتە ساناڭلار)ئۇلار تولۇق ھەپتە بولۇشى كېرەك(؛ ■
16 يەتتىنچى شاباتنىڭ ئىككىنچى كۈنىگىچە ئەللىك كۈننى ساناڭلار؛ ئاندىن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ يېڭى ھوسۇلدىن
بىر ئاشلىق ھەدىيە سۇنۇڭلار.
17 تۈزۈڭلار تۇرۇۋاتقان جايلاردىن پۇلاڭلاتما ھەدىيە سۈپىتىدە ئېسىل ئۇندىن بىر ئەفاھنىڭ ئوندىن ئىككىسىدە
ئېتىلگەن ئىككى نانىنى ئېلىپ كەلتۈرۈڭلار؛ ئۇلار ئېچىتقۇ سېلىپ ئېتىلگەن بولسۇن؛ بۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتالغان
دەسلەپكى ھوسۇل ھەدىيەسى دەپ ھېسابلىنىدۇ. □
18 ناندىن باشقا يەنە بىر ياشلىق يەتتە بېجىرىم قوزا، ياش بىر تورپاق ۋە ئىككى قوچقارنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق
سۈپىتىدە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنۇڭلار؛ ئۇلارغا خاس ئاشلىق ھەدىيەلىرى ۋە شاراب ھەدىيەلىرىنى قوشۇپ،
ھەممىسى پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي كەلتۈرۈشكە سۇنۇلسۇن.

□ 23:10 **»ھوسۇلۇڭلارنىڭ دەسلەپكى پىشقىنىدىن بىر باغلامنى كاھىننىڭ قېشىغا ئېلىپ بېرىڭلار«** ـ بۇ ئايەتتىكى ھوسۇل بولسا ئارپا ھوسۇلى ئىدى. بۇغداي ھوسۇلى كېيىن بولىدۇ (16-□□□□).

□ 23:11 **»ئۈنۈى پۇلاڭلاتقان ۋاقىت بولسا شاباتنىڭ ئەتىسى بولىدۇ«** ـ »ئۈنۈپ كېتىش«)بىرىنچى ئاينىڭ ئون توتىنچى كۈنى(ھېيتىنىڭ ئەتىسىدىن باشلاپ يەتتە كۈنلۈك »پېتىر نان ھېيت«ى بولىدۇ. يەھۇدىي ئەنئەنىلىرى بويىچە بۇ يەتتە كۈن ئېچىدە كەلگەن شابات كۈننىڭ ئىككىنچى كۈنى »دەسلەپكى ھوسۇل ھېيتى« بولىدۇ.

■ 23:15 قان. 916□10:

□ 23:17 **»بۇلار ... دەسلەپكى ھوسۇل ھەدىيەسى دەپ ھېسابلىنىدۇ«** ـ بۇ ھوسۇل بولسا، بۇغداي ھوسۇلى ئىدى. »دەسلەپكى ھوسۇل ھېيتى«دىكى ھوسۇل بولسا ئارپا ھوسۇلى ئىدى.

19 بۇنىڭدىن باشقا سىلەر گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكىنى، ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر ياشلىق ئىككى قوزىنى
كەلتۈرۈڭلار؛
20 كاھىن بۇلارنى، يەنى شۇ ئىككى قوزىنى دەسلەپكى ھوسۇل نانلىرىغا قوشۇپ پۇلاڭلاتما ھەدىيە سۈپىتىدە
پەرۋەردىگار ئالدىدا پۇلاڭلاتسۇن. بۇلار بولسا پەرۋەردىگارغا ئاتالغان مۇقەددەس سانلىپ، كاھىنغا تەگسۇن.
21 شۇ كۈنى سىلەر »بۇگۈن بىزلەرگە مۇقەددەس يىغىلىش بولىدۇ« دەپ جاكارلاڭلار؛ شۇ كۈنى ھېچقانداق
ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار. بۇ سىلەر ئۈچۈن قەيەردىلا تۇرساڭلار ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ.

ھوسۇل ئورۇش توغرۇلۇق بەلگىلىمە

22 ئېتىزىڭىنىڭ بۇلۇڭ-پۇچقاقلىرىغىچە تامام يىغۇۋالماڭلار، ۋە ھوسۇلۇڭدىن قالغان ۋاساڭنى تېرىۋالمىغىن، بەلكى
بۇلارنى كەمبەغەللەر بىلەن مۇساپىرلارغا قويغىن. مەن تۇرزۇم خۇدايىڭلار پەرۋەردىگاردۇرمەن.■

» كاناي چېلىش ھېيتى«

23 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: ـ
24 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ
سىلەر يەتتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى تولۇق ئارام ئېلىپ، كانايلار چېلىنىش بىلەن ئەسلەتمە يوسۇندا ھېيت قىلىپ،
مۇقەددەس سورۇنلارنى تۇزۇڭلار. □ ■
25 ئۇ كۈندە ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار؛ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان بىر قۇربانلىق سۇنۇڭلار.

» كافارەت كۈنى«

26 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
27 يەتتىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنى بولسا كافارەت كۈنى بولىدۇ؛ ئۇ كۈن سىلەر ئۈچۈن مۇقەددەس يىغىلىش
كۈنى بولىدۇ؛ شۇ كۈنى نەپسىڭلارنى تارتىپ ئۆزۈڭلارنى تۆۋەن تۇتۇپ، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان
قۇربانلىقنى سۇنۇڭلار؛ □ ■
28 ئۇ كۈندە ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار؛ چۈنكى ئۇ بىر كافارەت كۈنى بولۇپ، شۇ كۈن ئۆزۈڭلار
ئۈچۈن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگار ئالدىدا كافارەت قىلىنىشقا بېكىتىلگەندۇر.
29 ھەركىم شۇ كۈنى نەپسىنى تارتمايا ئۆزىنى تۆۋەن تۇتمىسا ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.
30 كىمدەكىم شۇ كۈندىمۇ ھەرقانداق بىر ئىش قىلسا، مەن شۇ ئادەمنى ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن.
31 شۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش قىلماڭلار؛ بۇ دەۋردىن-دەۋرگىچە سىلەر ئۈچۈن قەيەردە تۇرساڭلار بىر ئەبەدىي
بەلگىلىمە بولىدۇ.
32 ئۇ كۈن سىلەر ئۈچۈن تولۇق ئارام ئېلىدىغان شابات كۈنى بولىدۇ؛ نەپسىڭلارنى تارتىپ ئۆزۈڭلارنى تۆۋەن
تۇتۇڭلار. شۇ ئاينىڭ توققۇزىنچى كۈنى گۈزگۈمدىن تارتىپ ئەتىسى گۈزگۈمغىچە شابات كۈنىگە رىئايە قىلىپ ئارام
ئېلىڭلار.

» كەپىلەر ھېيتى«

■ **23:22** لاۋ. 9:19□ قان. 1924:
□ **23:24** »**كانايلار**« ـ ياكى »بۇرغىلار«)**قوچقارنىڭ مۈڭگۈزلىرى**.(
■ **23:24** چۈل. 129:
□ **23:27** »**كافارەت كۈنى**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كافارەتلەر كۈنى« »**نەپسىڭلارنى تارتىپ ئۆزۈڭلارنى تۆۋەن تۇتۇپ، ...**« ـ ئىبرانىي تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. يەھۇدىي ئەنئەنىلىرى بويىچە بۇ ئىشلار روزا تۇتۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. 29:16-31□ نەق كۆرۈڭ. ■ **23:27** لاۋ. 29:16□31 چۈل. 729:

33 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
34 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ يەتتىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈندىن باشلاپ، يەتتە كۈنگىچە
پەرۋەردىگارنىڭ »كەپىلەر ھېيتى« بولىدۇ. □ ■
35 بىرىنچى كۈندە مۇقەددەس يىغىلىش بولىدۇ، ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار.
36 يەتتە كۈنگىچە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق سۈنۈڭلار، سەككىزىنچى كۈندە سىلەرگە
مۇقەددەس يىغىلىش بولىدۇ، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق سۈنۈڭلار. بۇ تۆزى تەنتەنىلىك
يىغىلىش بولغاچ، ئۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار.■
37 سىلەر »مۇقەددەس سورۇنلار بولسۇن« دەپ جاكارلايدىغان، يەنى پەرۋەردىگار بېكىتكەن ھېيتلار مانا
شۇلاردۇر. شۇ سورۇنلاردا سىلەر ھەرقايسى كۈنگە بېكىتىلگىنى بويىچە، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان
ھەدىيە-قۇربانلىق، يەنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق، ئاشلىق ھەدىيە، باشقا ھەرخىل قۇربانلىقلار ۋە شاراب ھەدىيىلەرنى
سۈنىسىلەر؛
38 بۇلاردىن باشقا، پەرۋەردىگارنىڭ شابات كۈنلىرىنى تۇتىسىلەر ۋە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قالغان ھەدىيىلىرىڭلارنى
بېرىپ، قەسەم قۇربانلىقلىرىڭلارنىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلىپ، ئىختىيارىي قۇربانلىقلىرىڭلارنىڭ ھەممىسىنى سۈنىسىلەر.
39 سىلەر ئەمدى زېمىندىن ھوسۇل-مەھسۇلاتلىرىنى يىغىپ بولۇپ، يەتتىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈندىن باشلاپ
يەتتە كۈن پەرۋەردىگارنىڭ ھېيتىنى ئوتكۈزۈڭلار. بىرىنچى كۈنى تولۇق ئارام ئېلىش بولىدۇ، سەككىزىنچى كۈندىمۇ
تولۇق ئارام ئېلىش بولىدۇ. □
40 بىرىنچى كۈنى سىلەر ئېسىل دەرەخلەردىن شاخ-پۇتاقلارنى چاتاپ، يەنى خورما دەرەخلىرى بىلەن قويۇق
يوپۇرماقلىق دەرەخلەرنىڭ شاخلىرىنى كېسىپ، ئېرىق بويىدىكى سۆگەت چۈۋەلىرىنى قىرقىپ خۇدايىڭلار
پەرۋەردىگار ئالدىدا يەتتە كۈننى شۇنداق شاد-خۇرام ئوتكۈزىسىلەر. □
41 سىلەر ھەر يىلى بۇ يەتتە كۈننى پەرۋەردىگارغا ئاتىغان بىر ھېيت سۈپىتىدە ئوتكۈزۈڭلار؛ دەۋرىدىن-دەۋرگىچە
بۇ سىلەر ئۈچۈن ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ. سىلەر ھېيتنى يەتتىنچى ئايدا ئوتكۈزۈڭلار.
42 يەتتە كۈنگىچە كەپىلەردە تۇرۇڭلار. ئىسرائىلدا تۇغۇلغانلارنىڭ ھەممىسى كەپىدە تۇرسۇن. □
43 بۇنىڭ بىلەن مەن ئىسرائىللارنى مىسىر زېمىندىن چىقارغىنىمدا، ئۇلارنى كەپىلەردە تۇرغۇزغىنىمنى
ئەۋلادلىرىڭلار بىلىدۇ. ئۆزۈم خۇدايىڭلار پەرۋەردىگاردۇرمەن.
44 شۇنداق قىلىپ مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ بېكىتكەن شۇ ھېيتلىرىنى ئىسرائىللارغا بايان قىلدى.

24

»چىراغدان« ۋە »تەقدىم نان شىرەسى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىلەر

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 ئىسرائىللارغا چىراغ ھەمىشە يېنىق تۇرۇشى ئۈچۈن زەيتۇندىن سوقۇپ چىقىرىلغان ساپ مايىنى ساڭا ئېلىپ
كېلىشكە بۇيرۇغىن.

□ 23:34 »يەتتىنچى ئاي« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇ يەتتىنچى ئاي.« ■ 23:34 مىس. 16:23□ چۈل. 12:29□ قان. 1516: ■ 23:36 يۇھ. 377:□ 23:39 »ھوسۇل-مەھسۇلاتلىرى« ـ مۇشۇ »ھوسۇل-مەھسۇلاتلىرى« ئاشلىقلار ھەم ھەرخىل مېۋە-چېۋە مەھسۇلاتلىرىنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ. □ 23:40 »ئېسىل دەرەخلەردىن شاخ-پۇتاقلارنى چاتاپ، ...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئېسىل دەرەخلەردىن مېۋىنى چاتاپ، ...». □ 23:42 »يەتتە كۈنگىچە كەپىلەردە تۇرۇڭلار، ...» ـ بۇ كەپىلەر يۇقىرىدىكى شاخ-چۈۋەلاردىن ياسىلىشى كېرەك.

3 ھارۇن جامائەت چېدىرىنىڭ ئىچىدە، ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقىنىڭ ئۈدۈلىدىكى پەردىنىڭ سىرتىدا ھەر كېچىسى
ئەتىگەنگىچە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا چىراغلارنى شۇنداق پەرلەپ تۇرسۇن. بۇ دەۋردىن-دەۋرگىچە سىلەر ئۇچۇن
ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ. □
4 ھارۇن ھەمىشە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا بۇ چىراغلارنى پاك چىراغداننىڭ ئۈستىگە تىزىپ قويسۇن.□
5 سەن يەنە ئېسىل بۇغداي ئۈندىن ئون ئىككى توقاچنى ئەتكىن. ھەربىر توقاچ بىر ئەفاھنىڭ ئوندىن ئىككىسىگە
باراۋەر بولسۇن.
6 ئاندىن سەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىكى پاك شىرەنىڭ ئۈستىگە ئالتىدىن ئىككى قاتار قىلىپ تىزغىن. □
7 ھەربىر قاتارنىڭ ئۈستىگە ساپ مەستىكى قويغىن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان
ھەدىيە، ئەسلەتمە نان بولىدۇ.

8 بۇلارنى ئۇ ئىسرائىللارغا ۋاكالىتەن ھەربىر شابات كۈنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تىزسۇن؛ بۇ ئەبەدىي بىر ئەھدىدۇر.
9 نانلار ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا تەۋە بولىدۇ؛ ئۇلار ئۇلارنى مۇقەددەس جايدا يېيىشى، چۈنكى بۇ نەرسىلەر
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلگان نەرسىلەر ئىچىدە »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« دەپ سانىلىپ، ھارۇنغا تەۋە
بولىدۇ؛ بۇ ئەبەدىي بىر بەلگىلىمىدۇر.■

خۇدانىڭ نامىغا كۈپۈرلۈق قىلىش گۇناھىنىڭ جازاسى

10 ئانىسى ئىسرائىلي، ئاتىسى مىسىرلىق بىر ئوغۇل بار ئىدى. ئۇ ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىغا باردى؛ ئۇ چېدىرگاھتا بىر
ئىسرائىلي بىلەن ئۇرۇشۇپ قالدى.
11 ئۇلار سوقۇشقاندا ئىسرائىلي ئايالنىڭ ئوغلى كۈپۈرلۈق قىلىپ، مۇقەددەس نامنى بۇلغاپ قارغىدى. خەلق
ئۇنى مۇسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. ئۇ كىشىنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى شېلومىت بولۇپ، ئۇ دان قەبىلىسىدىن بولغان
دىبرىنىڭ قىزى ئىدى. □
12 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ھۆكۈم بۇيرۇقى چىققۇچە ئۇ كىشىنى سولاپ قويدى.□
13 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
14 قارىغىچىنى چېدىرگاھنىڭ تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىڭلار. ئۇنىڭ ئېيتقىنىنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى قوللىرىنى
ئۇنىڭ بېشىغا قويسۇن، ئاندىن پۈتكۈل جامائەت بىر بولۇپ ئۇنى چالما-كېسەك قىلسۇن.
15 ھەمدە سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ ئەگەر بىركىم ئۆز خۇداسىنى ھاقارەتلەپ قارغىسا ئۆز گۇناھىنى
تارتىدۇ.
16 پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا كۈپۈرلۈق قىلغان ھەرقانداق كىشى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن؛ پۈتكۈل جامائەت
چوقۇم بىر بولۇپ ئۇنى چالما-كېسەك قىلسۇن؛ مەيلى ئۇ مۇساپىر بولسۇن ياكى يەرلىك بولسۇن، مۇقەددەس نامغا

□ 24:3 **»ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقى«** ـ مۇشۇ يەردە »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق« خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان تۆۋە ئەمرلىرىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىسرائىل بىلەن بولغان ئەھدىسىنى كۆرسىتىدۇ؛ خۇدانىڭ مۇقەددەس ماھىيىتى ۋە خاراكتېرى شۇ ئەمرلەردە ئايان قىلىنغاچقا، »ھۆكۈم-گۈۋاھ« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ئوقۇرمەنلەرگە ئايانكى، شۇ ئەمرلەر ئەھدە ساندۇقى ئىچىدە ساقلاقلىق تاش تاختايلار ئۈستىدە پۈتۈكلۈك ئىدى. شۇڭا بەزىدە ساندۇق »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقى«، ئىبادەت چېدىرى بولسا، »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق چېدىرى« دەپ ئاتىلىدۇ.

□ 24:4 **»پاك چىراغدان«** ـ ياكى »ساپ ئالتۇن چىراغدان.«

□ 24:6 **»پاك شىرە«** ـ ياكى »ساپ ئالتۇن شىرە.«

■ 24:9 مىس. 32:29□ لاۋ. 31:8□ 1سام. 6:21 مات. 12:4:

□ 24:11 **»پەرۋەردىگارنىڭ نامى«** ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگارنىڭ نامى« ئەمەس، پەقەت »نام« دېيىلىدۇ. دېمەك، پەرۋەردىگارنىڭ نامى (16-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 24:12 **«...□□□□□□□□□□□□□□□□□ ھۆكۈم بۇيرۇقى چىققۇچە،...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «...□□□□□□□□□□□□□□□□□ ئاغزىغا قارىپ، ئۇ ھۆكۈم چىقارغۇچە،...».

كۆپۈرلۈق قىلسا ئۆلتۈرۈلسۇن.□
17 ئەگەر بىرسى باشقا بىرسىنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرسە، ئۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن.
18 بىرسى بىر چارپايىنى ئۆلتۈرسە، ئۇنىڭ ئۇچۇن ھايۋانىنى تۆلەپ، جانغا-جان تۆلەپ بەرسۇن.
19 بىركىم ئۆز قوشنىسىنى مىيىپ قىلسا، ئۇ ئۆزگىگە قانداق قىلغان بولسا، ئۇنىڭ ئۆزىگىمۇ شۇنداق قىلىنسۇن.
20 بىرەر ئەزاسى سۇندۇرۇۋېتىلگەن بولسا، ئۇنىڭمۇ سۇندۇرۇلسۇن؛ كۆزىگە-كۆز، چىشىغا-چىش ناكار قىلىنسۇن؛ باشقا كىشىنى قانداق زەخمىلەندۈرگەن بولسا ئۇمۇ ھەم شۇنداق قىلىنسۇن.■
21 كىمدەكىم بىر چارپايىنى ئۆلتۈرسە، چارپاي تۆلەپ بەرسۇن؛ ئادەمنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرگەن كىشى بولسا، ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلىنسۇن.
22 سىلەردە بىرلا قانۇن بولسۇن. مۇساپىرىيا كى يەرلىك بولسۇن، باراۋەر مۇئامىلە قىلىنسۇن؛ چۈنكى مەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارىدۇرمەن.
23 مۇسا ئىسرائىللارغا شۇلارنى دېدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار شۇ قارىغىچىنى چېدىرگاھنىڭ تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ، چالما-كېسەك قىلدى. شۇنداق قىلىپ، ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا ئەمر قىلغىنىدەك قىلدى.

25

زېمىننىڭ »شابات يىلى«

1 پەرۋەردىگار سىناي تېغىدا مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ مەن سىلەرگە بېرىدىغان زېمىنغا كىرگىنىڭلاردا ئۇ زېمىننىڭ ئۆزىمۇ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر شابات ئارامىنى ئالسۇن. ■
3 سەن ئالتە يىل ئېتىزنىڭنى تېرىپ، ئالتە يىل تاللىق بېغىڭنى چاتاپ، ئۇلاردىن ھوسۇللارنى يىغقىن؛
4 ئەمما يەتتىنچى يىلى زېمىننىڭ ئۆزى ئۈچۈن بىر »شاباتلىق ئارام« بولسۇن؛ ئۇ پەرۋەردىگارغا ئاتالغان بىر »شابات« ھېسابلىنىدۇ. شۇ يىلى سەن ئېتىزنىڭنى تېرىمايسەن ۋە تاللىقىڭنى چاتمايسەن.
5 ئۆزلۈكىدىن ئۈنۈپ چىققان ھوسۇلنى ئورمايسەن؛ ۋە چاتالمىغان تاللىرىڭنىڭ ئۈزۈملىرىنى ئۈزمەيسەن؛ چۈنكى شۇ يىل زېمىن ئارام ئالىدىغان يىلدۇر.
6 ھالبۇكى، زېمىن شابات يىلىدا چىقارغان ھوسۇل ھەممىڭلارغا ئوزۇق بولىدۇ، يەنى ئۆزۈڭ ئۈچۈن، قۇل-دېدىكىڭ ئۈچۈن، مەدىكارىڭ ئۈچۈن ۋە سېنىڭكىدە ئۆرۈۋاتقان مۇساپىر ئۈچۈن، شۇنىڭدەك مال-ۋارانلىرىڭ ئۈچۈن
7 ۋە زېمىنىڭدىكى ياۋايى ھايۋانلار ئۈچۈنمۇ ئوزۇق بولىدۇ؛ زېمىننىڭ ھەممە ھوسۇلى ئوزۇق بولىدۇ.□

» كاناي-يۇرغا چالىدىغان يىلى«، يەنى »ئازادلىق يىلى«، »شادلىق يىلى«

8 شۇنىڭدەك سەن يەتتە قېتىملىق شابات يىلىنى، يەنى يەتتە ھەسسە يەتتە يىلنى سانىغىن؛ يەتتە شابات يىل كۈنلىرى قىرىق توققۇز يىل بولىدۇ.

□ **24:16** «مۇقەددەس نام» ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا پەقەت «نام» دېيىلىدۇ.
■ **24:20** مىس. 24:21□ قان. 21:19□ مات. 385:
■ **25:2** مىس. 1023:
□ **25:7** ...» زېمىنىڭدىكى ياۋايى ھايۋانلار ئۈچۈنمۇ ئوزۇق بولىدۇ؛ زېمىننىڭ ھەممە ھوسۇلى ئوزۇق بولىدۇ« ـ دېمەك، (1) ئېتىز-تاللىقنىڭ ئىگىسى ئۆز يېرىدىن ئۆزلۈكىدىن ئۈنۈپ چىققان »ئەبئىي ھوسۇل«نى ئورغاق ۋە پىچاق بىلەن ھەرگىز ئالماسلىقى كېرەك؛ (2) بارلىق خەلق شۇ »ئەبئىي ھوسۇل«دىن، شۇنداقلا ھەرخىل دەرەخلەرنىڭ مېۋىسىنى ۋە زېمىندىكى باشقا ئەبئىي ئوزۇقلۇقنى)كىمنىڭ يېرىدە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر(خالىغانچە قول بىلەن ئۈزىسە بولاتتى؛ (3) ھەتتا زېمىندىكى ياۋايى ھايۋانلارمۇ ئۇنىڭدىن بەھرىمەن بولۇشقا بولاتتى، شۇنىڭ ئۈچۈن ئېتىز ئەتراپىدىكى چىت-قاشالارنى ئېچىپ بېرىشى كېرەك ئىدى.

9 شۇنچىلىك ۋاقىت تۆتۈپ، يەتتىنچى ئايدا، ئاينىڭ ئونىنچى كۈنى، كافارەت كۈنىدە بۇرغا چېلىپ ساداسىنى يۇقىرى چىقىرىسىلەر؛ كافارەت كۈنىنىڭ تۆزىدە سىلەر پۈتكۈل زېمىنىڭلاردا بۇرغىنىڭ ساداسىنى ئاڭلىتىسىلەر.
10 شۇ ئەللىكىنچى يىلنى سىلەر مۇقەددەس دەپ بىلىپ، پۈتكۈل زېمىندا ئۆنىڭدا بارلىق تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىگە ئازادلىقنى جاكارلىشىڭلار كېرەك. شۇ يىل سىلەرگە »ئازادلىق يىلى« بولىدۇ، ھەربىرىڭلار تۆز يەر-مۈلۈكلىرىڭلارغا قايتىسىلەر، ھەربىرىڭلار تۆز ئائىلە-جەمەتىڭلارغا قايتىپ بارىسىلەر. □
11 بۇ ئەللىكىنچى يىلى سىلەرگە بىر ئازادلىق يىلى بولىدۇ؛ ئۇ يىلى ھېچ نېمە تېرىمايسىلەر، ئۆزلۈكىدىن ئۈنۈپ چىققان ھوسۇلنىمۇ ئورمايسىلەر ۋە چاتالمىغان تاللىرىڭلارنىڭ ئۆزۈملىرىنىمۇ يىغمايسىلەر.
12 چۈنكى بۇ ئازادلىق يىلى بولۇپ، سىلەرگە مۇقەددەس ھېسابلانىدۇ؛ ئۇنىڭ ھوسۇلىنى بولسا، ئېتىز-دالىلاردىن تېپىپ ھەممىڭلار يەيسىلەر.□

يەر-مۈلۈكلەرنىڭ ياندۇرۇلۇشى

13 ئازادلىق يىلى ئارا ئاڭلاردىكى ھەربىر ئادەم تۆز يەر-مۈلكىگە قايتىدۇ.
14 سىلەر قوشنا ئاڭلارغا بىرنېمە سېتىپ بەرسەڭلار، يا كى قوشنا ئاڭلاردىن بىرنېمە سېتىۋالسا ئاڭلار، بىر-بىرىڭلارنى بوزەك قىلماڭلار. □
15 قوشنا ئاڭدىن يەرنى سېتىۋالسا ئۇ، ئۇنداقتا »ئازادلىق يىلى«دىن كېيىن ئۆتكەن يىللارنىڭ سانىنى ھېسابلاپ ئۇنىڭدىن سېتىۋېلىشىڭ كېرەك؛ ئۇمۇ قالغان يىللارنىڭ سانىغا قاراپ، يەرنىڭ كېيىنكى ھوسۇللىرىغا ئاساسەن ساڭا سېتىپ بەرسۇن.
16 »ئازادلىق يىلى«غىچە بولغان يىللار كۆپرەك بولسا، باھاسىنى شۇنىڭغا مۇۋاپىق يۇقىرى كۆتۈرىسەن؛ قالغان يىللار ئازراق بولسا، باھاسىنى شۇنىڭغا مۇۋاپىق كېمەيتىسۇن. چۈنكى قالغان يىللارنىڭ ھوسۇللىرى قانچە بولسا، ئۇ شۇ بويىچە ساڭا سېتىپ بېرىدۇ.
17 سىلەر بىر-بىرىڭلارنى بوزەك قىلماڭلار، بەلكى خۇدايىڭلاردىن قورقۇڭلار؛ چۈنكى مەن بولسام خۇدايىڭلار پەروەردىگارىدۇرمەن.
18 سىلەر مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمنى تۇتۇپ، ھۆكۈملىرىمدە تۇرۇپ، شۇلارغا ئەمەل قىلىڭلار؛ سىلەر شۇنداق قىلساڭلار، زېمىنىڭلاردا تىنچ-ئامان تۇرىسىلەر.
19 شۇنىڭ بىلەن زېمىن سىلەرگە تۆز مېۋىسىنى بېرىدۇ، سىلەر تويغۇدەك يەپ، ئۇنىڭدا تىنچ-ئامان تۇرىسىلەر.
20 ئەگەر سىلەر: ـ مانا، بىزگە تېرىپ ھوسۇلنى يىغىشقا ئىجازەت بېرىلمىسە، يەتتىنچى يىلى نېمە يەيمىز، دەپ سورىساڭلار،
21 سىلەرگە مەلۇم بولسۇنكى، ئالتىنچى يىلدا ئۈچ يىلنىڭ ھوسۇلىنى بەرسۇن دەپ، مەن ئۇستۇڭلارغا بەركىتىمنى »چۈش« دەپ بۇيرۇيمەن.
22 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، سىلەر سەككىزىنچى يىلى تېرىيسىلەر، ئەمما توققۇزىنچى يىلغىچە ئېشىپ قالغان كونا ھوسۇلدىن تېخىچە يەيسىلەر؛ شۇ توققۇزىنچى يىلغىچە سىلەر كونا ئاشلىقتىن يەيسىلەر.
23 يەر-زېمىن سېتىلسا، مەڭگۈلۈك سېتىلمىسۇن، چۈنكى زېمىننىڭ تۆزى مېنىڭكىدۇر، سىلەر بولساڭلار مېنىڭ يېنىمدىكى مۇساپىر ۋە مېھمان، خالاس.
24 سىلەر ئىگە بولىدىغان پۈتكۈل زېمىندا يەر-زېمىننىڭ ئىگىلىرىگە ئۇنى »قايتۇرۇۋېلىش ھوقۇقى«نى يارىتىپ بېرىشىڭلار كېرەك.

□ **25:10 »ئازادلىق يىلى«** ـ ئەسلىدە ئىبرانىي تىلدا »بۇرغا)چېلىش(يىلى« دەپ ئاتىلاتتى. كېيىن، ئۇنىڭ چۈشەنچىسى تېزلا »ئازادلىق يىلى«، »شادلىق يىلى« دېگەنگە ئۆزگەردى.
□ **25:12 »شابات يىلى«** ـ بۇ ئىش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىلەرنى، 7-5-ئايەتلەردىن ۋە ئىزاھاتلىرىدىن كۆرۈڭ.
□ **25:14 »سىلەر قوشنا ئاڭلارغا بىرنېمە سېتىپ بەرسەڭلار، يا كى قوشنا ئاڭلاردىن بىرنېمە سېتىۋالسا ئاڭلار«** ـ بۇ ئايەتتىكى »بىرنېمە« شۇيېھىسىزكى يەر-زېمىنلارنى يا كى ئىگىلىكنى كۆرسىتىدۇ (13-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

25 ئەگەر قېرىنداشلىرىڭلاردىن بىرى كەمبەغەللىشىپ، تۆز مىراس يېرىنى سېتىۋەتكەن بولسا، ئۇنىڭ يېقىن تۇغقىنى، يەنى »ھەججەمەت شاپائەتچى«سى كېلىپ تۆز قېرىندىشى ساتقان يەرنى قايتۇرۇپ سېتىۋالسۇن. □
26 ئەگەر تۇنىڭ ھېچ شاپائەتچى تۇغقىنى بولمىسا، لېكىن ئۇ ياندۇرۇۋۇپلىشقا كېرەكلىك پۇلنى تاپالمسا، □
27 ئۇنداقتا ساتقىنىغا قانچە يىل بولغانلىقىنى ھېسابلاپ، ئازادلىق يىلىغىچە قالغان يىللار ئۈچۈن سېتىۋالغان كىشىگە مۇۋاپىق پۇل بېرىپ، تۆز يېرىگە قايتسۇن.
28 لېكىن ئەگەر ئۇ ياندۇرۇۋۇپلىشقا كېرەكلىك پۇلنى تاپالمىسا، تۆزى سېتىپ بەرگەن يەر ئازادلىق يىلىغىچە ئالغۇچىنىڭ قولىدا تۇرسۇن؛ ئازادلىق يىلى كەلگەندە يەر يەر سېتىۋالغۇچىنىڭ قولىدىن چىقسۇن، تۆز ئىگىسى تۆز يەر-مۈلكىگە قايتسۇن.

سېتىپ بەرگەن ئۆيلەر توغرۇلۇق

29 ئەگەر بىرسى سېپىللىق شەھەرنىڭ ئىچىدىكى بىر تۇرالغۇ ئۆيىنى ساتقان بولسا، سېتىپ بىر يىل ئىچىدە ئۇنى ياندۇرۇۋۇپلىش ھوقۇقى باردۇر. تولۇق بىر يىل تۈگەپ بولغۇچە، ياندۇرۇۋۇپلىش ھوقۇقى باردۇر.
30 لېكىن پۈتۈن يىل ئىچىدە ياندۇرۇۋۇپلىنمىسا، سېپىللىق شەھەرنىڭ ئىچىدىكى بۇ ئۆي نەسىلدىن-نەسىلگە ئالغان كىشىنىڭ قولىدا بولۇپ، ئازادلىق يىلى كەلسىمۇ ياندۇرۇلماس.
31 لېكىن سېپىلسىز كەنتلەرنىڭ ئۆيلىرى بولسا زېمىننىڭ ئېتىزلىرىدەك ھېسابلىنىدۇ؛ ئۇلارنى ياندۇرۇپ سېتىۋالغىلى بولىدۇ؛ ئازادلىق يىلى كەلگەندە ئەسلى ئىگىسىنىڭ قولىغا ياندۇرۇلىدۇ.
32 لېكىن لاۋىي شەھەرلىرىدە بولسا، لاۋىيلار تۆز مىراسى بولغان شەھەرلەردىكى ئۆيلىرىنى خالىسا ھەرقاچان قايتۇرۇۋۇپلىش ھوقۇقى باردۇر. □
33 لاۋىيلاردىن بىرى ئۆيلىرىنى، يەنى تۆز مىراسى بولغان شەھەردىكى بىر ئۆيىنى قايتۇرۇۋۇپلىش ھوقۇقى بار بولسىمۇ، لېكىن قايتۇرۇپ ئالمىغان بولسا، ئۇنداق ئەھۋالدا ئۇ ئازادلىق يىلى كەلگەندە ياندۇرۇلىدۇ؛ چۈنكى لاۋىي شەھەرلىرىنىڭ ئۆيلىرى بولسا لاۋىيلارنىڭ ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدىكى مىراسى بولىدۇ. □
34 شۇنداق ھەم بۇلارنىڭ شەھەرلىرىنىڭ چۆرىسىدىكى ئېتىز-يەرلىرى بولسا، ئۇلارنىڭ ئەبەدىي مىراسى بولغاچقا، سېتىلسا بولمايدۇ.□

قەرزلەر ۋە قۇللار توغرۇلۇق بەلگىلىمىلەر

35 ساكا قوشنا بولغان، قېرىنداشلىرىڭلاردىن بىرى كەمبەغەللىشىپ، تۆز جېنىنى باقالماي قالسا، سەن ئۇنى مۇساپىر ياكى ياقا يۇرتلۇق مېھماندەك يېنىڭدا تۇرغۇزۇپ، ئۇنىڭدىن خەۋەر ئالغىن.
36 سەن ئۇنىڭدىن تۈسۈم ۋە ياكى پايدا ئالمىغىن؛ سەن خۇدايىڭدىن قورقۇپ، قېرىندىشىڭنى قېشىڭدا تۇرۇشقا قويغىن. ■
37 پۇلۇڭنى ئۇنىڭغا تۈسۈمگە بەرمە، ئاشلىقىڭنىمۇ پايدا ئېلىش مەقسىتىدە ئۇنىڭغا تۈتنە بەرمىگىن.

□ **25:25 »ھەججەمەت شاپائەتچى«** ـ مۇشۇ سۆز ئىبراني تىلىدىكى »گوئېل«نىڭ تەرجىمىسىدۇر. تەۋراتتىكى ئۇرغۇن يەرلەردە بۇ سۆز تېپىلىدۇ)مەسىلەن، »ئايۇپ« 25:19نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.(بەزىدە »ھەججەمەت قۇتقۇزغۇچى« دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. بۇ سۆز ئۇمۇمەن بىرسىنىڭ مەلۇم ئاۋارىچىلىكتە ئۆچۈرىغىندا، ئۇنىڭغا ئۇغقانچىلىق)ھەججەمەتلىك(قىلىپ ئۇنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن بەدەل تۆلەيدىغان قۇتقۇزغۇچى تۇغقىنىنى بىلدۈردۈ.
□ **25:26 »لېكىن ئۇ ياندۇرۇۋۇپلىشقا كېرەكلىك پۇلنى تاپالمسا«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇ« »ئۇنىڭ قولى« دېگەن سۆز بىلەن ئېيلادىلىنىدۇ.
□ **25:32 »لاۋىيلارنىڭ شەھەرلىرى«** ـ ئىسرائىل ئىچىدە لاۋىيلارغا ئالاھىدە خاس بولغان 48 شەھەر بار ئىدى)چۆل.» 35-باب، »يەشۇئا« 21-بابنى كۆرۈڭ.(
□ **25:33 »لاۋىيلاردىن بىرى ئۆيلىرىنى... قايتۇرۇۋۇپلىش ھوقۇقى بار بولسىمۇ،... ئۇ ئازادلىق يىلى كەلگەندە ياندۇرۇلىدۇ«** ـ ياكى »ئەگەر لاۋىيلاردىن بىرى باشقا بىرسىدىن)يەنى باشقا بىر لاۋىي ئادەمدىن(تۆز مىراسى بولغان شەھىردە بىر ئۆيىنى سېتىۋالسىمۇ، ئازادلىق يىلى كەلگەندە ياندۇرۇلىدۇ.« بۇ ئايەتنىڭ يەنە بەزىي باشقا تەرجىمىلىرى ياكى شەرھلىرى ئۆچۈرىشى مۇمكىن.
□ **25:34 ...» بۇلارنىڭ شەھەرلىرىنىڭ چۆرىسىدىكى ئېتىز-يەرلىرى ... سېتىلسا بولمايدۇ«** ـ بۇ ئېتىزلار ئۇلارنىڭ خۇسۇسىي تەئەللۇقاتى ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ »كوللېكتىپ« تەئەللۇقى ئىدى. ■ **25:36** مىس. 22:25□ قان. 23:18□ پەند. 28:8□ ئەز. 8:18□ 1222:

38 خۇدايىڭلار بولۇشقا، قاناتلىرى زېمىننى سىلەرگە بېرىشكە سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن خۇدايىڭلار
پەرۋەردىگار تۆزۈمدۇرمەن.
39 ئەگەر ساڭا قوشنا بولغان قېرىندىشىڭ كەمبەغەللىشىپ، تۆزىنى ساڭا ساتسا، ئۇنى قۇلدەك قۇللۇق خىزمىتىگە
سالمىغىن؛ ■
40 بەلكى ئۇ قېشىڭدا مەدىكار ياكى مۇساپىردەك تۇرسۇن؛ ئازادلىق يىلىغىچە سېنىڭ خىزمىتىڭدە بولسۇن؛
41 ئاندىن ئازاد بولۇپ تۆزى بىلەن بالىلىرى قېشىڭدىن چىقىپ، تۆز جەمەتىگە يېنىپ بېرىپ، ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ يەر-
مۈلكىگە قايتسۇن. □
42 چۈنكى ئۇلار مەن تۆزۈم مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ ئېلىپ كەلگەن قۇل-بەندىلىرىم بولغاچقا، ئۇلارنى قۇلدەك
سېتىشقا يول قويماڭلار.
43 سەن ئۇلارغا قاتتىق قۇللۇق بىلەن خوجىلىق قىلمايسەن، بەلكى خۇدايىڭدىن قورققىن.■
44 لېكىن تۆزۈڭگە قۇل ياكى دېدەك ئالماچقى بولساڭ، ئۇلارنى ئەتراپتىكى يات ئەللەردىن شۇنداق قۇل يا دېدەك
سېتىۋالساڭ بولىدۇ.
45 بۇلاردىن باشقا، ئاراڭلاردا ئولتۇراقلاشقان مۇساپىرلارنىڭ پەرزەنتلىرىنى ۋە شۇلارنىڭ جەمەتىدىن، يەنى سىلەر
بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان، زېمىنىڭلاردا تۇغۇلغانلاردىن قۇللار سېتىۋالساڭلار بولىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سىلەرنىڭ
مۈلكۈڭلار بولۇپ قالىدۇ.
46 سىلەر مۇشۇلارنى تۆزۈڭلاردىن كېيىنكى بالىلىرىڭلارغا مىراس قىلىپ، ئۇلارغا مۇلۇك بولۇشقا قالدۇرساڭلار
بولىدۇ؛ مۇشۇلارنى ئەبەدگىچە قۇل قىلساڭلار بولىدۇ؛ لېكىن تۆز قېرىندىشلىرىڭلار بولغان ئىسرائىللار ئارىسىدا
بولسا، بىر-بىرىڭلارغا قاتتىق قۇللۇق بىلەن خوجىلىق قىلماسلىقىڭلار كېرەك.
47 ئەگەر ئاراڭلاردا ئولتۇرۇشلۇق بىر مۇساپىر ياكى ياقا يۇرتلۇق بېيىغان ۋە ئۇنىڭغا قوشنا قېرىندىشىڭ
كەمبەغەللىشىپ، تۆزىنى شۇ قوشنا مۇساپىرغا ۋە ياكى شۇ مۇساپىرنىڭ مەلۇم بىر ئەۋلادىغا ساتسا،
48 ئۇ سېتىلغاندىن كېيىن ئۇنىڭدا پۇل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىش ھوقۇقى قالىدۇ؛ ئۇنىڭ ئاكا-ئۆكىلىرىنىڭ ھەرقايسىسى
ئۇنى ھۆرلۈككە سېتىۋالسا بولىدۇ.
49 شۇنىڭدەك ئۇنىڭ تاغىسى ياكى تاغىسىنىڭ ئوغلى ۋە ياكى جەمەتىدىن بولغان ھەرقايسى يېقىن تۇغقىنى ئۇنى
ھۆرلۈككە سېتىۋالسا بولىدۇ؛ ياكى تۆزىنىڭ قۇربى يەتسە، پۇل بېرىپ تۆز-تۆزىنى ھۆرلۈككە سېتىۋالسا بولىدۇ. □
50 ئۇنى سېتىۋالىدىغان كىشى ئۇنىڭ خوجىسى بىلەن گەپلىشىپ سېتىلغان يىلدىن تارتىپ ئازادلىق يىلىغىچە قانچىلىك
بولغانلىقىنى ھېسابلاپ، سېتىۋېلىش باھاسىنى يىللارنىڭ سانىغا قاراپ ھېسابلىسۇن؛ ھۆرلۈك پۇلى ھېسابلاشتا
قۇلنىڭ خوجىسىغا ئىشلەشكە كېرەك بولغان قالغان كۈنلىرىنىڭ ھەققى »مەدىكارنىڭ ئىشلىگەن كۈنلىرى«دەك
ھېسابلانسۇن. □
51 ئازادلىق يىلىغا يەنە خېلى يىللار بولسا، شۇنى ھېسابلاپ، سېتىلغان پۇلنىڭ نىسبىتى بويىچە ھۆرلۈك پۇلىنى ھېسابلاپ
بەرسۇن؛
52 ئەگەر ئازادلىق يىلىغا ئاز يىللار قالغان بولسا، ئۇنى ھېساب قىلىپ، قالغان قۇللۇق يىللىرىغا مۇۋاپىق پۇلنى ياندۇرۇپ
بەرسۇن.

■ **25:39** مىس. 2:21؛ قان. 12:15؛ يەر. 34:14.

□ **25:41** **»ئاندىن قۇل** ئازاد بولۇپ تۆزى بىلەن بالىلىرى ... ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ يەر-مۈلكىگە قايتسۇن« ـ »مىس.» 2:21-6ئايەتلەردە بېرىلگەن بەلگىلىمىلەر بويىچە ئىبرانىي قۇل ئالتە يىل ئىشلەپ بولغاندىن كېيىن ئازادلىققا قويۇپ بېرىلىشى كېرەك. لېكىن »ئازادلىق يىلى« ئۇنىڭ ئىشلەشكە كېرەك بولغان ئالتە يىل توشمايلا كەلسە، شۇ يىلى ئۇ ئائىلىسى بىلەن ئازادلىققا چىقىدۇ.

■ **25:43** ئەف. 9:6؛ كول. 14:.

□ **25:49** **...» ئۇزىنىڭ قۇربى يەتسە، پۇل بېرىپ تۆز-تۆزىنى ھۆرلۈككە سېتىۋالسا بولىدۇ«** ـ دېمەك، خوجايىنى يات ئەللىك بولسا، »مىس.» 2:21-6-ئايەتلەردىكى »قۇل ئالتە يىل ئىشلەپ ئاندىن ئازاد بولىدۇ« دېگەن بەلگىلىمە ئىناۋەتلىك بولمايدۇ.

□ **25:50** **...» قالغان كۈنلىرىنىڭ ھەققى »مەدىكارنىڭ ئىشلىگەن كۈنلىرى«دەك ھېسابلانسۇن«** ـ دېمەك، قالغان يىللارغا مەدىكارنىڭ ئىش ھەققى تۆلىمى بويىچە پۇل ھېسابلاپ تولىشى كېرەك.

53 بولمىسا، قۇل شۇ خوجىسىنىڭ يېنىدا يىللىق مەدىكارىدەك تۇرۇشى كېرەك؛ ئۇنىڭ خوجىسى سېنىڭ كۆز ئالدىڭدا
ئۇنىڭغا قاتتىق قوللۇق بىلەن خوجىلىق قىلمىسۇن.□
54 ئەگەر قۇل يۇقىرىقى يوللار بىلەن ھۆرلۈككە چىقالمىسا، ئازادلىق يىلى كەلگەندە قويۇپ بېرىلسۇن ـ ئۇ بالىلىرى
بىلەن قوشۇلۇپ ئازاد بولىدۇ.
55 چۈنكى ئىسرائىللارنىڭ ئۆزى ماڭا قۇل-بەندىلەردۇر؛ ئۇلار مەن ئۆزۈم مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن
قۇل-بەندىلىرىمدۇر. خۇدايىڭلار پەرۋەردىگار ئۆزۈمدۇرمەن.

26

خۇداغا ئىتائەتمەن بولۇشنىڭ بەخت-بەرىكىتى، ئىتائەتسىزلىك كەلتۈرىدىغان بالا-ئىتىپاقىلار

1 سىلەر ئۆزۈڭلار ئۈچۈن ھېچقانداق بۇت ياسىماڭلار ياكى ئۆزۈڭلارغا ھېچ ئويما مەيبۇد ياكى ھەيكەل-تۇۋرۇكنى
تۇرغۇزماڭلار ياكى ئۆلارغا باش ئۇرۇشقا ئويۇلغان نەقىشلىك تاشلارنى زېمىنىڭلاردا ھەرگىز تىكلىمەڭلار؛ چۈنكى
ئۆزۈم خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارىدۇرمەن. ■
2 مېنىڭ شابات كۈنلىرىمنى تۇتۇپ، مۇقەددەس جايىمغا ئىخلاسمەن بولۇڭلار. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.■
3 ئەگەر سىلەر مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمدە مېڭىپ، ئەمرلىرىمنى تۇتۇپ ئۇلارغا ئەمەل قىلساڭلار، ■
4 مەن يېرىڭلارنىڭ ئۆز ھوسۇلىنى بېرىپ تۇرۇشىغا، دالادىكى دەرەخلەرنىڭ مېۋىسىنى چىقىرىشىغا ۋاقىتدا
يامغۇرلىرىڭلارنى ياغدۇرۇپ تۇرىمەن.
5 شۇنىڭ بىلەن خامان تېپىش ۋاقتى ئۈزۈم يىغىش پەسلىگىچە بولىدۇ، ئۈزۈم يىغىش ۋاقتى تېرىلغۇ ۋاقتىغىچە بولىدۇ؛
سىلەر نېنىڭلارنى تويۇنغۇچە يەپ، ئۆز زېمىنىڭلاردا تىنچ-ئامان تۇرىسىلەر. ■
6 مەن زېمىنغا ئارام-تىنچلىق ئاتا قىلىمەن، شۇنىڭ بىلەن ھېچكىم سىلەرنى قورقىتالمايدۇ، ئارامخۇدا يېتىپ
ئۇخلايسىلەر؛ ۋەھشىي ھايۋانلارنى زېمىندىن يوقىتىمەن، قىلىچمۇ زېمىنىڭلاردىن ئۆتمەيدۇ؛ ■
7 سىلەر دۈشمەنلىرىڭلارنى قوغلايسىلەر، ئۇلار ئالدىڭلاردا قىلىچلىنىپ يېقىلىدۇ.
8 سىلەردىن بەش كىشى يۈز كىشىنى قوغلايدۇ، يۈز كىشى ئون مىڭنى قاچۇرىدۇ؛ دۈشمەنلىرىڭلار بولسا ئالدىڭلاردا
قىلىچلىنىپ يېقىلىدۇ. ■
9 مەن سىلەرگە يۈزۈمنى قارىتىپ، سىلەرنى پەرزەنت كۆرگۈزۈپ كۆپەيتىمەن، سىلەر بىلەن باغلىغان ئەھدەمنى
مەزمۇت تۇرغۇزىمەن.
10 سىلەر تېخىچە ئۆزۈڭ ساقلانغان كونا ئاشلىقنى يەۋاتقىنىڭلاردا، يېڭى ئاشلىق چىقىدۇ؛ يېڭىسى ۋەجىدىن
كونىسىنى چىقىرىۋېتىسىلەر.
11 مەن ئۆز ماكانىمنى ئاراڭلاردا تۇرغۇزىمەن ۋە قەلبىم سىلەردىن نەپرەتلەنمەيدۇ. ■
12 مەن ئاراڭلاردا مېڭىپ سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار بولىمەن ۋە سىلەر مېنىڭ خەلقىم بولىسىلەر.
13 مەن سىلەرنى مىسىردا ئۇلارنىڭ قۇللىرى بولۇشتىن ھۆر قىلىشقا شۇ زېمىندىن چىقارغان خۇدايىڭلار
پەرۋەردىگارىدۇرمەن؛ مەن بويۇنتۇرۇقۇڭلارنىڭ ئاسارەتلىرىنى سۇندۇرۇپ، قەددىڭلارنى تىك قىلىپ ماڭغۇزدۇم.

□ 25:53 ...» ئۇنىڭ خوجىسى سېنىڭ كۆز ئالدىڭدا ئۇنىڭغا قاتتىق قوللۇق بىلەن خوجىلىق قىلمىسۇن« ـ دېمەك، يەھۇدىيلاردىن بىرى ياقا يۇرتلۇق
بىر خوجايىننىڭ قول ئاستىدا قۇل بولۇپ ئىشلىسە، قوشنا بولغان يەھۇدىي قېرىنداشلىرى ئۇنىڭ ھالىغا يېتىپ، ئۇنىڭدىن خەۋەر ئېلىشى كېرەك.
■ 26:1 مىس. 4:20□ قان. 8:5□ 22:16□ زەب. 797: ■ 26:2 لاۋ. 3019: ■ 26:3 قان. 28 ■ 26:5 لاۋ. 1925: ■ 26:6
ئايۇپ 1811□19: ■ 26:8 يە. 1023: ■ 26:11 ئەز. 26:37□ 2 كور. 166:

14 ھالبۇكى، ئەگەر سىلەر ماڭا قۇلاق سالماي، بۇ ئەمرلەرنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلماي، ■
15 بەلگىلىمىلىرىمنى تاشلاپ، قەلبىڭلاردىن ھۆكۈملىرىمنى يامان كۆرۈپ، بارلىق ئەمرلىرىمنى تۇتماي، ئەھدەمنى
بۇزسا ڭلار،
16 مەنمۇ بېشىڭلارغا شۇ ئىشلارنى چۈشۈرىمەنكى، ـ مەن سىلەرگە ۋەھىمە سېلىپ، كۆزۈڭلارنى كور قىلىدىغان،
جېنىڭلارنى زەئىپلەشتۈرىدىغان سىل-ۋابا كېسىلى، كېزىك كېسىلىنى بېشىڭلارغا چۈشۈرىمەن. سىلەر تۇرۇۋقۇڭلارنى
بىكار چېچىپ-تېرىيسىلەر، چۈنكى دۈشمەنلىرىڭلار ئۇنى يەپ كېتىدۇ.
17 مەن يۈزۈمنى سىلەرگە قارشى قىلىمەن، شۇنىڭ بىلەن سىلەر دۈشمەنلىرىڭلاردىن ئۇرۇلۇپ قاچىدىغان بولىسىلەر،
سىلەرنى ئۆچ كۆرگۈچىلەر ئۈستۈڭلاردىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدۇ؛ ھېچكىم سىلەرنى قوغلىمىسىمۇ، قاچىسىلەر.■
18 بۇلاردىن ھېچ ئىبرەت ئالماي، يەنىلا ماڭا يەنە قۇلاق سالمىساڭلار، مەن گۇناھلىرىڭلار تۆپەيلىدىن سىلەرگە
بولغان جازانى يەتتە ھەسسە ئېغىرلىتىمەن،
19 كۈچ-ھەيۋەڭلاردىن بولغان ھاكاۋۇرلۇقىڭلارنى سۇندۇرىمەن؛ ئاسمىنىڭلارنى تومۇردەك قىلىپ، يېرىڭلارنى
مىستەك قىلىۋېتىمەن؛ □
20 ئەجىر-جاپايىڭلار بىكارغا كېتىدۇ، يېرىڭلار ھوسۇل بەرمەيدۇ، دالادىكى دەرەخلەرگە مېۋە چۈشمەيدۇ.
21 ئەگەر يەنىلا مەن بىلەن قارشى ماڭىساڭلار، شۇنداقلا ماڭا قۇلاق سالمىساڭلار، مەن گۇناھلىرىڭلارغا لايىق
بېشىڭلارغا چۈشىدىغان ۋابا-كۈلپەتلەرنى يەنە يەتتە ھەسسە ئېغىرلىتىمەن.
22 تاراڭلارغا سىلەرنى بالىلىرىڭلاردىن جۇدا قىلىدىغان، چارپايلىرىڭلارنى يوقىتىدىغان، سىلەرنى ئازلىتىدىغان ياۋايى
ھايۋانلارنى ئەۋەتىمەن؛ يول-كوچىلىرىڭلار ئادەمزاتسىز چۆلدەك بولۇپ قالىدۇ.
23 سىلەر بۇ ئىشلار ئارقىلىق ئىبرەت-تەربىيە ئالماي، يەنىلا ماڭا قارشى ماڭىساڭلار،
24 مەنمۇ سىلەرگە قارشى مېڭىپ، گۇناھىڭلار تۆپەيلىدىن بولغان جازانى يەنە يەتتە ھەسسە ئېغىرلىتىپ، مەن ئۆزۈم
سىلەرنى ئۇرىمەن؛ ■
25 ئۈستۈڭلارغا ئەھدەمنى بۇزغانلىقىنىڭ ئىنتىقامىنى ئالىدىغان قىلىچ چۈشۈرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر شەھەرلەرگە
يىغىلىۋالىسىلەر، مەن ئاراڭلارغا ۋابا چۈشۈرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر دۈشمەنلەرنىڭ قولىغا چۈشىسىلەر.
26 سىلەرگە يۇلەنچۈك بولغان ئاشلىقنى قۇرۇتىۋېتىمەن؛ ئون ئايال بىر بولۇپ بىر تونۇردا نان يېقىپ، نانلارنى سىلەرگە
تارازىدا تارتىپ بېرىدۇ، ئەمما بۇنى يېگىنىڭلار بىلەن تويمايسىلەر.□
27 ئەگەر بۇلاردىن ھېچ ئىبرەت ئالماي، ماڭا قۇلاق سالمىساڭلار، يەنىلا ماڭا قارشى ماڭىساڭلار،
28 مەنمۇ قەھىر بىلەن سىلەرگە قارشى ماڭىمەن؛ مەن، يەنى مەن ئۆزۈم گۇناھلىرىڭلار تۆپەيلىدىن جازا-تەربىينى
يەنە يەتتە ھەسسە ئېغىرلىتىپ چۈشۈرىمەن.
29 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئوغۇللىرىڭلارنىڭ گۇشى ۋە قىزلىرىڭلارنىڭ گۇشىنى يەيسىلەر؛ ■
30 شۇنداقلا مەن قۇربانلىق »يۇقىرى جاي«لىرىڭلانى ۋەيران قىلىپ، »كۈن تۈۋرۈك«لىرىڭلارنى سۇندۇرۇپ،

■ **26:14** قان. 15:28□ يىغ. 17:2□ مال. 22:
■ **26:17** پەند. 128:
□ **26:19** **...» ئاسمىنىڭلارنى تومۇردەك قىلىپ، يېرىڭلارنى مىستەك قىلىۋېتىمەن«** ـ دېمەك، ئاسماندىن ھۆل-يېغىن چۈشمەيدۇ ھەمدە بەلكىم تۇلارنىڭ دۇئالىرى ئاسماندىن يۇقىرىغا تۇتىمەيدۇ، يەر سۈپسىز بولۇپ ئىنتايىن قاتىقلىشىپ بولىدۇ.
■ **26:24** 2سام. 27:22□ زەب. 2718:26-:
□ **26:26** **»سىلەرگە يۇلەنچۈك بولغان ئاشلىقنى قۇرۇتىۋېتىمەن؛ ...»** ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا »مەن سىلەرنىڭ »نان ھاسا«ڭلارنى سۇندۇرۇۋېتىكىنىمدە، ...». »يۇلەنچۈك« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتە »تاياق« يا كى »ھاسا«نى بىلدۈرىدۇ. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، قەدىمكى زامانلاردا يەھۇدىي خەلقى تۆز نانلىرىنى بىر تاياقتا)زىخقا تۇتىكۇزگەندەك(كۆتۈرۈپ ماڭاتتى. ئۇمۇمەن، مەنسى بىزنىڭ تەرجىمە قىلغىنىمىزدەك بولسا كېرەك.
■ **26:29** قان. 53:28□ 2پاد. 28:6□ يىغ. 104:

تۆلۈكلىرىگىلارنى سۈنۈق بۇتلىرىگىلارنىڭ ئۈستىگە تاشلىۋېتىمەن؛ مېنىڭ قەلبىم سىلەردىن نەپرەتلىنىدۇ. □ ■
31 مەن شەھەرلىرىگىلارنى ۋەيران قىلىپ، مۇقەددەس جايلىرىگىلارنى خاراب قىلىپ، قۇربانلىقىگىلارنىڭ
خۇشبۇيلىرىنى يەنە پۇرىمايمەن؛
32 زېمىنى ھالاكەتكە ئېلىپ بارىمەن؛ ئۇنىڭدا ئولتۇراقلاشقان دۈشمەنلىرىگىلار بۇ ئەھۋالغا ھەيرانۇھەس قالىدۇ.
33 سىلەرنى ئەللەرنىڭ ئارىسىغا تارىتىپ، كەينىگىلاردىن قىلىچنى سۈغۇرۇپ قوغلايمەن؛ شۇنىڭ بىلەن زېمىنىگىلار
ۋەيران بولۇپ شەھەرلىرىگىلار خاراب قىلىنىدۇ.
34 ئۇ ۋاقىتتا، سىلەر دۈشمەنلىرىگىلارنىڭ زېمىندا تۇرۇۋاتقىنىگىلاردا، زېمىن ۋەيرانە بولغان بارلىق كۈنلەردە، زېمىن
ئۆز شاباتلىرىدىن سۆيۈنىدۇ؛ ئۇ زاماندا زېمىن دەرۋەقە ئارام ئېلىپ ئۆز شاباتلىرىدىن سۆيۈنىدۇ. ■
35 ئۆزى ۋەيرانە بولۇپ تۇرغان بارلىق كۈنلىردە ئۇ ئارام ئالىدۇ، يەنى سىلەر ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان ۋاقىتتىكى شاباتلار
كۈنلىرىگىلاردا ھېچ ئالمىغان ئارامنى ئەمدى ئالىدۇ.
36 ئاراگىلاردىن قۇتۇلۇپ قالغانلار بولسا، ئۇلار دۈشمەنلەرنىڭ زېمىنلىرىدا تۇرغىنىدا كۆڭۈللىرىگە يۈرەكزادىلىك
سالىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار چۈشكەن بىر يوپۇرماقنىڭ شەپىسىنى ئاڭلىسا قىلىچتىن قاچقاندەك قاچىدۇ؛ ھېچكىم
قوغلىمىسىمۇ يىقىلىپ چۈشىدۇ.
37 گەرچە ھېچكىم ئۇلارنى قوغلىمىسىمۇ، دەرۋەقە قىلىچتىن يىقىتىلغاندەك ئۇلار بىر-بىرىنىڭ ئۈستىگە پۈتلىشىپ
يىقىلىدۇ؛ سىلەردە دۈشمەنلىرىگىلارغا قارشى تۇرغۇدەك كۈچ قالمايدۇ.
38 ئەللەرنىڭ ئارىسىدا ھالاك بولىسىلەر، دۈشمەنلىرىگىلارنىڭ زېمىنى سىلەرنى يەپ كېتىدۇ.
39 ئاراگىلاردىن قۇتۇلۇپ قالغانلىرى بولسا ئۆز رەزىللىكى تۈپەيلىدىن دۈشمەنلىرىگىلارنىڭ زېمىندا زەئىپلىشىدۇ؛ ۋە
ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ رەزىللىكىدىمۇ يۇرۇپ، شۇلار زەئىپلەشكەندەك ئۇلارمۇ زەئىپلىشىدۇ.□

گۇناھلارنى ئىقرار قىلىپ نىجات تېپىش

40 ھالبۇكى، ئۇلار ئۆزى قىلغان رەزىللىكى بىلەن ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ سادىر قىلغان رەزىللىكىنى، ماگا يۈز ئۇرۇپ ئاسىيلىق
قىلغىنىنى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ماگا قارشى تۇرۇپ ماڭغىنىنى بوينىغا ئالىدۇ، □
41 شۇنىڭدەك مېنىڭ ئۇلارغا قارشى ماڭغىنىمغا، شۇنىڭدەك ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرغىنىمغا ئىقرار
بولىدۇ. شۇڭا ئەگەر ئۇ ۋاقىتتا ئۇلارنىڭ خەتنىسىز كۆڭۈل تۇۋەن قىلىنىپ، ئۆز قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى قوبۇل
قىلسا،
42 ئۇنداقتا مەن ياقۇپ بىلەن باغلىغان ئەھدەمنى ياد قىلىپ، ئىسھاق بىلەن باغلىغان ئەھدەمنىمۇ ۋە ئىبراھىم بىلەن
باغلىغان ئەھدەمنىمۇ ئېسىمگە كەلتۈرىمەن، زېمىننىمۇ ياد قىلىمەن.
43 چۈنكى زېمىن ئۇلاردىن تاشلىنىپ، ئۇلارسىز بولۇپ خارابە تۇرغان ۋاقىتتا، شاباتلار كۈنلىرىدىن سۆيۈنىدۇ؛
ئۇلار بولسا ئۆز قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى قوبۇل قىلىدۇ؛ سەۋەبى دەل شۇكى، ئۇلار مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى تاشلىدى،
بەلگىلىمىلىرىمنى قەلبىدىن يامان كۆرگەنىدى.

□ 26:30 »يۇقىرى جايلار« ـ ئىسرائىل ۋە يەھۇدا ئۆزۈندىن بېرى تاغ چوققىلىرى قاتارلىق جايلاردا ھەرخىل بۇتلارغا چوقۇنۇپ، ھەتتا ئاشۇ جايلاردا »ئىنسان قۇربانلىق«لارنى قىلىپ كەلگەن »)ئەز.» 21:16، 28:20 قاتارلىقلارنى كۆرۈڭ.(»»كۈن تۇۋرۇك«لىرىگىلارنى« ـ »كۈن تۇۋرۇك«لەر بەلكىم كۈنگە چوقۇنۇشقا مۇناسىۋەتلىك بۇت-ھەيكەللەر بولۇشى مۇمكىن. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئىسرىقدانلىرىگىلارنى.«

■ 26:30 2تار. 34:7

■ 26:34 لاۋ. 25:1

□ 26:39 »ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ رەزىللىكىدىمۇ يۇرۇپ، شۇلار زەئىپلەشكەندەك ئۇلارمۇ زەئىپلىشىدۇ« ـ ياكى »ئۆزلىرىدىكى، شۇنداقلا ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ رەزىللىكىدە يۇرۇپ زەئىپلىشىدۇ.«

□ 26:40 ...» ماگا قارشى تۇرۇپ ماڭغىنىنى بوينىغا ئالىدۇ« ـ شۇ ئايەتنىڭ قىزىق بىر يېرى شۇكى، ئۇنىڭدا ئېنىق ھالدا خەلقىنىڭ بىرلا چوڭ رەزىللىكى، بىرلا چوڭ ئاسىيلىقى كۆرسىتىلگەندەك تۇرىدۇ. قايسى »بىرلا گۇناھ« دېسەك، جاۋاب شۇبھىسىزكى، ئىنجىلدا تېپىلىدۇ ـ ئۇ بولسىمۇ، ئۆز قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى رەت قىلىشتىن ئىبارەت.

44 ھالبۇكى، شۇنداق بولسىمۇ، ئۇلار ئۆز دۈشمەنلىرىنىڭ زېمىندا تۇرغىنىدا مەن ئۇلارنى تاشلىمايمەن ياكى ئۇلارغا
ئۆچلۈك قىلمايمەن، شۇنىڭدەك ئۇلار بىلەن باغلىغان ئەھدەمنى بۇزمايمەن، ئۇلارنى يوقاتمايمەن؛ چۈنكى مەن ئۆزۈم
ئۇلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگاردۇرمەن. ■
45 مەن بەلكى ئۇلارنى دەپ، ئۇلارنىڭ خۇداسى بولۇشقا ئەللەرنىڭ كۆزى ئالدىدا مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ
كەلگەن ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن باغلاشقان ئەھدەمنى ئېسىمدە تۇتىمەن. مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.

خۇلاسە

46 پەرۋەردىگار مۇسانى ۋاستە قىلىپ، سىناي تېغىدا ئۆزى بىلەن ئىسرائىللارنىڭ ئوتتۇرىسىدا بېكىتكەن ھۆكۈملەر،
بەلگىلىمىلەر ۋە قانۇنلار مانا شۇلار ئىدى.

27

قوشۇمچە قىسىم ـ قەسەم بىلەن خۇداغا ئاتالغان كىشىلەر توغرۇلۇق

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ ئەگەر بىرسى پەۋقۇلئاددە بىر قەسەم قىلىپ مەلۇم كىشىنىڭ جېنىنى
پەرۋەردىگارغا ئاتىغان بولسا، ئۇنداقتا شۇ كىشىگە سەن بېكىتكەن جېنىنىڭ قىممىتىنىڭ نەرخى تۆۋەندىكىدەك
بولىدۇ؛ □
3 يېشى يىگىرمە بىلەن ئاتمىشنىڭ ئارىلىقىدا بولغان ئەر كىشى بولسا، سەن توختىتىدىغان قىممىتى مۇقەددەس
جايدىكى شەكەلنىڭ تۆچەم بىرلىكى بويىچە بولسۇن؛ ئۇنىڭ قىممىتى ئەللىك شەكەل كۈمۈشكە توختىتىلسۇن. □
4 ئايال كىشى بولسا، ئاراگۈلاردا توختىتىلغان قىممىتى ئوتتۇز شەكەل بولسۇن.
5 ئەگەر يېشى بەش بىلەن يىگىرمىنىڭ ئارىلىقىدا بولسا، ئەركەك ئۈچۈن توختىتىلىدىغان قىممىتى يىگىرمە شەكەل
بولۇپ، ئايال كىشى ئۈچۈن ئون شەكەل بولسۇن.
6 ئەگەر يېشى بىر ئاي بىلەن بەش ياشنىڭ ئارىلىقىدا بولسا، توختىتىلىدىغان قىممىتى ئوغۇل بالا ئۈچۈن بەش شەكەل،
قىز بالا ئۈچۈن ئۈچ شەكەل كۈمۈش بولسۇن.
7 ئەگەر ئاتمىش يا ئۇنىڭدىن چوڭراق ياشتىكى كىشى بولسا، توختىتىلىدىغان قىممىتى ئەر كىشى ئۈچۈن ئون بەش
شەكەل، خوتۇن كىشى ئۈچۈن ئون شەكەل بولسۇن.
8 ئەگەر بىرسى توختىتىلغان قىممىتىنى تۆلەشكە قۇربى يەتمىسە، ئۇ ئۆزىنى كاھىنىنىڭ ئالدىدا تەق قىلسۇن؛ كاھىن
ئۇنىڭ قىممىتىنى بېكىتسۇن. كاھىن قەسەم قىلغۇچىنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ ئۇنىڭ قىممىتىنى توختىتىپ بەرسۇن.

قوشۇمچە قىسىم ـ قەسەم ئۈچۈن خۇداغا ئاتالغان ھايۋانلار توغرۇلۇق

■ **26:44** قان. 31:4□ رىم. 111□26:

□ **27:2** **»سەن بېكىتكەن جېنىنىڭ قىممىتىنىڭ نەرخى تۆۋەندىكىدەك بولىدۇ«** ـ شۇبھىسىزكى، مۇشۇ يەردە »سەن« باش كاھىن ياكى بۇ ئىشقا
مەسئۇل بولغان كاھىننى كۆرسىتىدۇ.

□ **27:3** **»مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ تۆچەم بىرلىكى«** ـ شۇبھىسىزكى، پۈتكۈل ئەل ئۈچۈن تۆرگەرمەس تۆچەم بولسۇن دەپ مۇقەددەس جايدا
ساقلانغان، مۇقىم بېكىتىلگەن بىرنەچچە خىل تۆچەملەردىن بىرى بولۇشى كېرەك. »شەكەل« كۈمۈشنىڭ)ياكى ئالتۇننىڭ(تۆچىمى بولۇپ، ئادەتتە 11.4
گرام ئەتراپىدا بولۇشى مۇمكىن. **...» ئۇنىڭ قىممىتى ئەللىك شەكەل كۈمۈشكە توختىتىلسۇن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »سەن... ئۇنىڭ قىممىتىنى توختىتىپ
بەرگىن« دېيىلىدۇ. بىز ئۇنى »...□□□□□ قىممىتى ... توختىتىلسۇن« دەپ مەجھۇل شەكىلدە ئالدۇق. كېيىنكى ئايەتلەردىمۇ بىز شۇ ئىبارىنى »مەجھۇل
شەكىل«دە ئىپادىلىدۇق.

9 ئەگەر بىرسى قەسەم قىلىپ پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق بولۇشقا لايىق بولىدىغان بىر ھايۋانىنى ئۆنىكۈنا ئاتىغان بولسا،
ئۇنداقتا شۇنداق ھايۋانلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ مۇتلەق مۇقەددەس سانالسۇن؛ □
10 ھايۋان ناچار بولسا ئۆنىڭ ئورنىغا ياخشىنى يا كى ياخشىنىڭ ئورنىغا ناچىرنى تېگىششكە يا كى ئورنىغا باشقىسىنى
ئالماشتۇرۇۋشقا ھەرگىز بولمايدۇ. مۇبادا ئاتىغۇچى ئۆ ھايۋاننىڭ ئورنىغا يەنە بىر ھايۋانىنى يەكۈگۈشلىمەكچى بولسا،
ئاۋۋالقىسى بىلەن ئورنىغا ئەكەلگىنىنىڭ ھەر ئىككىسى مۇقەددەس سانالسۇن.
11 ئەگەر ھايۋان پەرۋەردىگارغا ئاتالغان قۇربانلىققا لايىق بولمايدىغان بىر »ناپاك« ھايۋان بولسا، ئۇنداقتا ئۆ ھايۋانىنى
كاھىننىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلسۇن؛
12 ئاندىن كاھىن ئۆزى ئۆنىڭ ياخشى-يامانلىقىغا قاراپ قىممىتىنى توختاتسۇن؛ كاھىن قىممىتىنى قانچە توختاتقان
بولسا شۇنداق بولسۇن.
13 ئەگەر ئىگىسى پۇل تۆلەپ ھايۋانىنى قايتۇرۇۋالماقچى بولسا، توختىتىلغان قىممىتىگە يەنە ئۆنىڭ بەشتىن بىرىنى
قوشۇپ بەرسۇن.

قەسەم ئۈچۈن خۇداغا ئاتالغان ئۆيلەر توغرۇلۇق

14 ئەگەر بىرسى پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس بولسۇن دەپ ئۆيىنى ئۆنىكۈنا ئاتاپ مۇقەددەس قىلسا، كاھىن ئۆنىڭ
ياخشى-يامانلىقىغا قاراپ قىممىتىنى توختاتسۇن؛ كاھىن ئۆنىڭ قىممىتىنى قانچە توختاتقان بولسا، شۇ قىممىتى
ئىناۋەتلىك بولىدۇ.
15 كېيىن ئەگەر ئۆينى ئاتىغۇچى كىشى ئۆنى قايتۇرۇۋالماقچى بولسا، ئۆ توختىتىلغان قىممىتىگە ئۆنىڭ بەشتىن بىرىنى
قوشۇپ بەرسۇن؛ ئاندىن ئۆي يەنە ئۆنىڭ بولىدۇ.

قەسەم ئۈچۈن خۇداغا ئاتالغان يەر-ئېتىزلار توغرۇلۇق

16 ئەگەر بىرسى ئۆز مال-مۈلكى بولغان ئېتىزلىقىنىڭ بىر قىسمىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلسا، قىممىتى
ئۆنىكۈنا قانچىلىك ئۇرۇق تېرىلىدىغانلىقىغا قاراپ توختىتىلسۇن؛ بىر خومىر ئارپا ئۇرۇقى كېتىدىغان يەر بولسا، قىممىتى
ئەللىك شەكەل كۈمۈشكە توختىتىلسۇن. □
17 ئەگەر بىرسى »ئازادلىق يىلى«دىن تارتىپ ئۆز ئېتىزلىقىنى مۇقەددەس قىلسا، سەن قانچە توختاتساڭ شۇ بولسۇن.
□
18 لېكىن ئەگەر بىرسى »ئازادلىق يىلى«دىن كېيىن ئۆز ئېتىزلىقىنى مۇقەددەس قىلغان بولسا، كاھىن كېلىدىغان
ئازادلىق يىلىغىچە قانچىلىك يىللار قالغانلىقىنى ھېسابلاپ قىممىتىنى توختاتسۇن. ئۆتۈپ كەتكەن يىللارغا قاراپ
تولۇق باھادىن مۇۋاپىق پۇل كېمەيتىلسۇن.
19 ئەگەر بىرسى ئۆز ئېتىزلىقىنى مۇقەددەس قىلغاندىن كېيىن پۇل تۆلەپ ئۆنى قايتۇرۇۋالماقچى بولسا، ئۆ سەن
توختاتقان قىممىتىگە يەنە ئۆنىڭ بەشتىن بىرىنى قوشۇپ بەرسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن ئېتىزلىق ئۆنىڭ ئۆز قولىغا قايتىدۇ.

□ 27:9 **»پەرۋەردىگارغا ئاتاپ مۇتلەق مۇقەددەس سانالسۇن«** ـ دېمەك، قۇربانلىقلارغا لايىق بولغان ھايۋانلار قەسەم بىلەن خۇداغا ئاتالغان بولسا، كېيىن ئۆلارنى پۇل تۆلەپ قايتۇۋېلىشقا ھېچ بولمايدۇ. ئۆ يا كى قۇربانلىق بولىدۇ يا كى خۇداغا ۋاكالەتەن ئۆرغان كاھىن-لاۋىيلارغا تېگىدۇ.

□ 27:16 **»ئېتىزلىقنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلسا«** ـ بۇ ئىش بەلكىم ئېتىزلىقنى خۇدانىڭ ۋەكىللىرى، يەنى كاھىن-لاۋىيلارغا تاپشۇرۇش ئىدى؛ شۇنداق بولسا، ئۆلار شۇ ئېتىزلىقنىڭ پايدىسىنى يىلمۇ-يىل ئالالايتتى؛ يا كى بولمىسا ئاتىغۇچى كىشى ئۆزى كاھىن تەرىپىدىن توختىتىلغان پۇلنى بۇاستە كاھىن-لاۋىيلارغا تاپشۇراتتى. **»خومىر«** ـ »خومىر«نىڭ ئەسلىي مەنىسى »ئېشەك كۆتۈرەلىگۈدەك يۈك« بولۇپ، تەخمىنەن 300-220 لىتر.

□ 27:17 **...» سەن قانچە توختاتساڭ شۇ بولسۇن«** ـ بۇ ئايەتتىكى »سەن« شۇبھىسىزكى، ئەينى ۋاقىتتىكى كاھىنغا كۆرسىتىدۇ. »ئازادلىق يىلىدىن تارتىپ« ھېسابلىغان باھا بولسا چوقۇم يۇقىرىقى 16-ئايەت بويىچە قانچە خومىر ئۇرۇق چېچىلىدىغان بولسا، ئۆنىڭ ئەللىك ھەسسىسى)توغرىراق، 49 ھەسسىسى(بولغان شەكەل بولىدۇ، دېگەن كۆرسەتمە بىلەن ھېسابلىنىدۇ. 19-18-ئايەتتە باشقا ئەھۋاللار كۆرسىتىلىدۇ.

20 ئەگەر ئۇ پۇل بېرىپ ئېتىزلىقنى قايتۇرۇۋالمىغان بولسا ياكى باشقا بىرسىگە سېتىپ بەرگەن بولسا، كېيىن شۇ ئېتىزلىقنى
قايتۇرۇۋېلىشقا بولمايدۇ، □
21 بەلكى ئازادلىق يىلى كەلگەندە ئېتىزلىق »ئىگىسىگە قايتۇرۇلىدىغاندا« ئۇ مۇتلەق بېغىشلانغان يەرگە ئوخشاش،
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلىنىپ، مىراس ھوقۇقى كاھىنغا ئۆتىدۇ.□
22 ئەگەر بىرسى سېتىۋالغان ئەمما ئۆز مىراسى بولمىغان بىر پارچە يەر-ئېتىزنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلغان
بولسا،
23 كاھىن ئازادلىق يىلىغىچە قالغان يىلنى ھېسابلاپ، قىممىتىنى توختاتسۇن. ئاندىن ئۇ كۈنى شۇ كىشى توختىتىلغان
قىممىتىنى پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس قىلغان نەرسە سۈپىتىدە كەلتۈرسۇن.
24 لېكىن ئازادلىق يىلى كەلگەندە، ئېتىزلىق كىمدىن ئېلىنغان بولسا، شۇ كىشىگە، يەنى ئەسلىدىكى ئىگىسىگە
قايتۇرۇپ بېرىلسۇن.
25 سەن توختىتىدىغان بارلىق قىممەتلەر بولسا ھەمىشە مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ تۆچىم بىرلىكى بوچىچە
ھېسابلانسۇن؛ بىر شەكەل يىگىرمە گىراھقا باراۋەر بولىدۇ.■

تۇنجى تۇغۇلغىنىنى خۇداغا بەدەل تۆلەپ قايتۇرۇۋېلىش

26 لېكىن چارپايىنىڭ تۇنجى بالىسى تۇنجى بالا بولغانلىقى سەۋەبىدىن ئەسلىدىلا پەرۋەردىگارغا ئاتىلىدىغان بولغاچقا،
كالا بولسۇن، قوي-تۆچكە بولسۇن ھېچكىم ئۇنى »خۇداغا ئاتاپ« مۇقەددەس قىلمىسۇن؛ چۈنكى ئۇ ئەسلىدە
پەرۋەردىگارنىڭ ئىدى. ■
27 ئەگەر ئۇ ناپاك بىر ھايۋاندىن تۇغۇلغان بولسا، ئىگىسى سەن توختاتقان قىممەتكە يەنە ئۇنىڭ بەشتىن بىرىنى
قوشۇپ بېرىپ، ئاندىن ئۆزىگە قايتۇرۇۋالسۇن؛ لېكىن ئەگەر ئىگىسى ئۇنى ئۆزىگە قايتۇرۇۋالمايمەن دېسە، بۇ ھايۋان
سەن توختاتقان قىممەتكە سېتىلسۇن.□

پەرۋەردىگارغا مۇتلەق ئاتالغان نەرسىلەر توغرۇلۇق

28 ئەگەر بىرسى پەرۋەردىگارغا ئۆز مېلىدىن، ئادەم بولسۇن، ھايۋان بولسۇن ياكى مىراس يېرى بولسۇن،
پەرۋەردىگارغا مۇتلەق ئاتىغان بولسا، ئۇنداق نەرسە ھەرگىز سېتىلمىسۇن ياكى بەدەل تۆلەش بىلەنمۇ قايتۇرۇلمىسۇن.
پەرۋەردىگارغا مۇتلەق ئاتالغان ھەرنەرسە بولسا »ئەڭ مۇقەددەسلەرنىڭ بىرى« ھېسابلىنىپ، ئۇنىڭغا خاس بولىدۇ.
■
29 ئەگەر بىر ئادەم خۇداغا مۇتلەق خاس ئاتالغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ ئۆچۈن بەدەل بېرىلىپ، قايتۇرۇۋېلىنىشقا
ھەرگىز بولمايدۇ؛ ئۇ چوقۇم ئۆلتۈرۈلۈشى كېرەك.□

□ 27:20 **...» ياكى باشقا بىرسىگە سېتىپ بەرگەن بولسا،...»** ـ »ياكى« دېگەننىڭ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »بىراق.« **»باشقا بىرسىگە سېتىپ بېرىش«** ـ بەلكىم ئىشلىتىش ھوقۇقىنى باشقا بىرسىگە سېتىش. بەزى شەرھچىلەر مۇشۇ يەرنى »باشقا بىرسىگە ساتقۇچى«نى ئېتىزلىققا مەسئۇل كاھىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

□ 27:21 **»مۇتلەق بېغىشلانغان يەرگە ئوخشاش«** ـ »مۇتلەق بېغىشلانغان« ئىبرانىي تىلىدا »ھەرەم« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ سۆز ئادەتتە خۇداغا مۇتلەق ئاتالغان نەرسىنىڭ ھېچقانداق ئادەمگە تەۋە بولمايدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. گاھى ئەھۋالدا »ھەرەم« دەپ بېكىتىلگەن)خۇداغا مۇتلەق ئاتالغان(نەرسىلەر پۈتۈنلەي ۋەيران قىلىنىشى كېرەك.

■ 27:25 مىس. 13:30□ چۈل. 47:3□ ئەز. 1245:

■ 27:26 مىس. 2:13□ 29:22□ 19:34□ چۈل. 13:3□ 178:

□ 27:27 **«...□□□□□ سەن توختاتقان قىممەتكە يەنە ئۇنىڭ بەشتىن بىرىنى قوشۇپ بېرىپ،...»** ـ بۇ ئايەتتىكى »سەن« شۇبھىسىزكى، ئەينى ۋاقىتتىكى كاھىنى كۆرسىتىدۇ. **«... بۇ ھايۋان سەن توختاتقان قىممەتكە سېتىلسۇن«** ـ »مىس.» 20-19:34ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ. بىرىنچى بەلگىلىمە چۈل-بايا‌ۋاندا بولغان ۋاقىتتا ئىناۋەتلىك ئىدى، بۇ ئىككىنچى بەلگىلىمە بولسا زېمىنغا كىرگەندىن كېيىن ئىناۋەتلىك بولاتتى.

■ 27:28 يە. 18:6□ 13-26.7:

□ 27:29 **»ئۇ ئۆلتۈرۈلۈشى كېرەك«** ـ خۇدا ئۆزى بىر نەرسىنى »بۇ ماگۇ »ھەرەم«)مۇتلەق ئاتالغان(بولسۇن« دېگەن بولسا، ئادەتتە شۇ نەرسە يىرگىنچلىك بولۇپ، ھالاكەتكە لايىق ئىدى. »ھەرەم« دېگەن سۆز »يوقىتىش كېرەك بولغان« دېگەن مەنىدە. بىرنەچچە مىسالار تۆۋەندىكى ئايەتلەردە

»ئوندن بىر« تۆشرە بولغان نەرسىلەرنى قايتۇرۇۋېلىش توغرۇلۇق

30 يەر-زېمىندىن چىققان ھەممە ھوسۇلنىڭ ئوندىن بىرى بولغان تۆشرە بولسا، يەرنىڭ دانلىق زىرائەتلىرى بولسۇن
ياكى دەرەخلەرنىڭ مېۋىسى بولسۇن، پەرۋەردىگارنىڭكى بولىدۇ؛ ئۇ پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس قىلىنغاندۇر. □
31 بىرسى ئۆز تۆشرىلىرىدىن مەلۇم بىرنەرسىنى بەدەل بېرىپ قايتۇرۇۋالماقچى بولسا، ئۇ شۇنىڭغا يەنە ئونىڭ قىممىتىنىڭ
بەشتىن بىرىنى قوشۇپ بېرىپ، قايتۇرۇۋالسۇن.
32 كالا ياكى قوي-ئۆچكە پادىسىدىن ئېلىنىدىغان تۆشرە بولسا پادىچىنىڭ تايىقى ئاستىدىن ئۆتكۈزۈلگەن ھايۋانلاردىن
ھەر ئوننىچىسى بولسۇن؛ پەرۋەردىگارغا ئاتىلىپ مۇقەددەس قىلىنغىنى شۇ بولسۇن.
33 ھېچكىم ئۇنىڭ ياخشى-يامانلىقىغا قارىمىسۇن ۋە ياكى ئۇنى ئالماشتۇرمىسۇن؛ ئەگەر ئۇنى ئالماشتۇرىدىغان بولسا،
ئاۋۋالقىسى بىلەن ئورنىغا ئالماشتۇرۇلغان ھەر ئىككىسى مۇقەددەس سانالىدۇ؛ ئۇ ھەرگىز بەدەل تۆلۈپ
قايتۇرۇۋېلىنمىسۇن.

34 پەرۋەردىگار سىناي تېغىدا مۇساغا تاپىلىغان، ئىسرائىللارغا تاپشۇرۇش كېرەك بولغان ئەمرلەر مانا شۇلار ئىدى.

تېپىلدۇ: ـ »مىس.» 20:22، »چۆل.» 14:18، 3-2:21، »قان.» 15:13، »يە.» 18-17:6، 21. بەزىدە »ھەرەم« خۇداغا ئاتالغان ئېسىل، ياخشى نەرسىنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

□ **27:30 ...» ھەممە ھوسۇلنىڭ ئوندىن بىرى بولغان تۆشرە«** ـ »ئەشرە« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە خۇداغا ئاتالغان، مەھسۇلاتلاردىن ئوندىن بىرىنى كۆرسىتىدۇ. **»دانلىق زىرائەتلىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دانلىرى.«

چۆل-باياۋاندىكى سەپەر

ئىسرائىل خەلقىنىڭ بىرىنچى قېتىم رويخەتكە ئېلىنىشى

1 ۋە ئىسرائىللار مىسىردىن چىققاندىن كېيىن ئىككىنچى يىلى ئىككىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى پەرۋەردىگار سىناي
چۆلىدە، جامائەت چېدىرىدا تۇرۇپ مۇساغا مۇنداق دېدى: —□
2 سىلەر پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتىنى قەبىلىسى، ئاتا جەمەتى بويىچە سانىنى ئېلىپ چىقىڭلار، ئادەملەرنىڭ ئىسمى
ئاساس قىلىنىپ، بارلىق ئەركەكلەر تىزىملانسۇن.■
3 ئىسرائىللار ئىچىدە ئومۇمەن يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنى ھارۇن بىلەن ئىككىڭلار ئۇلارنىڭ
قوشۇن-قىسىملىرى بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈڭلار.
4 ھەربىر قەبىلىدىن سىلەرگە يارداملىشىدىغان بىردىن كىشى بولسۇن، ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۇلارنىڭ ئاتا جەمەتىنىڭ
بېشى بولىدۇ.
5 تۆۋەندىكىلەر سىلەرگە يارداملىشىدىغانلارنىڭ ئىسىملىكى: — رۇبەن قەبىلىسىدىن شىدىئۇرنىڭ ئوغلى ئەلىزۇر؛
6 شىمېئون قەبىلىسىدىن زۇرى-شادداينىڭ ئوغلى شېلۇمىيەل؛
7 يەھۇدا قەبىلىسىدىن ئامىنادابنىڭ ئوغلى ناھشون؛
8 ئىسساكار قەبىلىسىدىن زۇئارنىڭ ئوغلى نەتانەل؛
9 زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن ھېلوننىڭ ئوغلى ئېلىئاب؛
10 يۈسۈپ ئەۋلادلىرى ئىچىدە ئەفرائىم قەبىلىسىدىن ئامىھۇدنىڭ ئوغلى ئەلىشاما؛ مانا‌سسەھ قەبىلىسىدىن پېداھزۇرنىڭ
ئوغلى گامالىيەل؛
11 بىنيامىن قەبىلىسىدىن گىدېئونىنىڭ ئوغلى ئابىدان؛
12 دان قەبىلىسىدىن ئامىشادداينىڭ ئوغلى ئاھىئەزەر؛
13 ئاشىر قەبىلىسىدىن ئوكراننىڭ ئوغلى پاگىيەل؛
14 گاد قەبىلىسىدىن دېئۇئەلنىڭ ئوغلى ئەلىئاساف؛
15 نافتالى قەبىلىسىدىن ئېناننىڭ ئوغلى ئاھىرا.«
16 بۇلار جامائەت ئىچىدىن چاقىرىلغانلار، يەنى ئاتا جەمەت-قەبىلىرىنىڭ باشلىقلىرى، مىڭلىغان ئىسرائىللارنىڭ
باش سەردارلىرى ئىدى.□
17 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن ھارۇن ئىسمى ئاتالغان بۇ كىشىلەرنى باشلاپ،
18 ئىككىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى پۈتكۈل جامائەتنى يىغدى؛ ئۇلار خەلقىنىڭ ھەربىرىنىڭ قەبىلە-نەسەبى، ئاتا
جەمەتى بويىچە ئىسمىنى ئاساس قىلىپ، يىگىرمە ياشتىن يۇقىرىلارنىڭ ھەممىسىنى بىر-بىرلەپ تىزىملىدى.
19 پەرۋەردىگار مۇساغا قانداق بۇيرۇغان بولسا، مۇسا سىناي چۆلىدە ئۇلارنى شۇنداق ساناقتىن ئۆتكۈزدى.
20 ئىسرائىلنىڭ تۇنجى ئوغلى رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە
ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغان ئەركەكلەرنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛

□ **1:1 »ۋە ئىسرائىللار مىسىردىن چىققاندىن كېيىن ...«** — »ۋە« دېگەن بۇ سۆز »چۆل-باياۋاندىكى سەپەر« دېگەن كىتابنىڭ »كاھىن-لاۋىيلارنىڭ دەستۇرى« ۋە »مىسىردىن چىقىش« دېگەن كىتابلار بىلەن زىچ باغلانغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »مىسىردىن چىقىش« 40-باب، 1- ۋە 38-ئايەتنى كۆرۈڭ. مەزكۇر كىتاب بۇ ئىككى كىتابنىڭ داۋامىدۇر. **»جامائەت چېدىرى«** — ياكى »كۆرۈشۈش چېدىرى.« »جامائەت چېدىرى« دېگەن سۆزدە »جامائەت« دېگەنلىك ئىبرانىي تىلىدا »خۇدا بىلەن ئۇچراشىش« دېگەن ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ. ■ **1:2** مىس. 1230: □ **1:16 »جامائەت ئىچىدىن چاقىرىلغان«** ـ دېمەك، خۇدا تەرىپىدىن. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »جامائەت تەرىپىدىن سايلانغان.«

21 رۇبەن قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي قىرىق ئالتە مىڭ بەش يۈز كىشى بولدى.□
22 شىمئۇننىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغان ئەركەكلەرنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
23 شىمئۇن قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئەللىك توققۇز مىڭ ئۈچ يۈز كىشى بولدى.
24 گادنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
25 گاد قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي قىرىق بەش مىڭ ئالتە يۈز ئەللىك كىشى بولدى.
26 يەھۇدانىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
27 يەھۇدا قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي يەتمىش تۆت مىڭ ئالتە يۈز كىشى بولدى.
28 ئىسساكارنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
29 ئىسساكار قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئەللىك تۆت مىڭ تۆت يۈز كىشى بولدى.
30 زەبۇلۇننىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
31 زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئەللىك يەتتە مىڭ تۆت يۈز كىشى بولدى.
32 يۈسۈپنىڭ ئەۋلادلىرى: — ئۇنىڭ ئوغلى ئەفرائىمنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
33 ئەفرائىم قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي قىرىق مىڭ بەش يۈز كىشى بولدى.
34 يۈسۈپنىڭ ئىككىنچى ئوغلى مانا‌سسەھنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
35 مانا‌سسەھ قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئوتتۇز ئىككى مىڭ ئىككى يۈز كىشى بولدى.
36 بىنيامىننىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
37 بىنيامىن قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئوتتۇز بەش مىڭ تۆت يۈز كىشى بولدى.
38 داننىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
39 دان قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئاتمىش ئىككى مىڭ يەتتە يۈز كىشى بولدى.
40 ئاشىرنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
41 ئاشىر قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي قىرىق بىر مىڭ بەش يۈز كىشى بولدى.
42 نافتالىنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە، ئىسمى ئاساس قىلىنىپ، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ تىزىملاندى؛
43 نافتالى قەبىلىسىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئەللىك ئۈچ مىڭ تۆت يۈز كىشى بولدى.

□ **1:21 »مىڭ«** ـ بەزى ئالىملار ئىبرانىي تىلىدىكى »مىڭ« دېگەن سۆزنى »جەمەت« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. لېكىن ئۇنداق تەرجىمە مەزكۇر كىتابنىڭ كۆپ يەرلىرىگە زىت كېلىشى مۇمكىن.

44 يۇقىرىقىلار بولسا ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر بولۇپ، مۇسا بىلەن ھارۇن ھەم ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى ئەمىرى
‹ھەربىرى ئۆز ئاتا جەمەتىگە ۋەكىل بولدى› ئۇلارنى ساناقتىن ئۆتكەزگەن.
45 شۇنداق قىلىپ، ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى، يەنى ئىسرائىلدا يىگىرمە ياشتىن ئاشقانلاردىن، جەڭگە
چىقالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى ئاتا جەمەتلىرى بويىچە تىزىملاندى؛
46 ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئالتە يۈز ئۆچ مىڭ بەش يۈز ئەللىك كىشى بولدى.■

لاۋىيلارنىڭ ھېسابقا كىرگۈزۈلمىگەنلىكى

47 بىراق لاۋىيلار ئاتا جەمەت-قەبىلىسى بويىچە ساناقنىڭ ئىچىگە كىرگۈزۈلمىدى.
48 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: —
49 »سەن پەقەت لاۋِي قەبىلىسىنلا شۇ ھېسابقا كىرگۈزمىگىن، ئۇلارنىڭ ئومۇمِي سانىنىمۇ ئىسرائىللارنىڭ قاتارىغا
كىرگۈزمىگىن.□
50 لېكىن سەن لاۋىيلارنى خۇدانىڭ ھۆكۈم-گۈۋاھلىقى ساقلاقلىق چېدىر ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى بارلىق قاچا-قۇچا
ئەسۋابلارنى ھەم ئۇنىڭغا دائىر بارلىق نەرسىلەرنى باشقۇرۇشقا تەيىنلىگىن؛ ئۇلار ئىبادەت چېدىرىنى ۋە ئۇنىڭ
ئىچىدىكى بارلىق قاچا-قۇچا ئەسۋابلارنى كۆتۈرىدۇ، ئىبادەت چېدىرىنىڭ خىزمىتىنى قىلغۇچىلار شۇلار بولسۇن،
ئۇلار چېدىرنىڭ تۆت ئەتراپىدا ئۆز چېدىرلىرىنى تىكسۇن.□
51 چېدىرنى كۆچۈرىدىغان چاغدا ئۇنى لاۋىيلار سۆكسۇن؛ چېدىرنى تىكىدىغان چاغدا ئۇنى لاۋىيلار تىكسۇن؛
لاۋىيلارغا يات بولغان ھەرقانداق ئادەم ئۇنىڭغا يېقىنلاشسا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن.
52 ئىسرائىللار بارگاھ قۇرغاندا ھەر ئادەم ئۆز قىسمىدا، ئۆزىگە خاس تۇغ ئاستىغا چېدىر تىكسۇن.□
53 بىراق خۇدانىڭ غەزىپى ئىسرائىل جامائىتىنىڭ ئۈستىگە چۈشمەسلىكى ئۈچۈن، لاۋىيلار خۇدانىڭ ھۆكۈم-
گۈۋاھلىقى ساقلاقلىق چېدىرنىڭ تۆت ئەتراپىغا بارگاھ قۇرسۇن؛ لاۋىيلار خۇدانىڭ ھۆكۈم-گۈۋاھلىقى ساقلاقلىق
چېدىرنى مۇھاپىزەت قىلىشقا مەسئۇل بولىدۇ« — دېگەندى.
54 ئىسرائىللار ئەنە شۇنداق قىلدى؛ پەرۋەردىگار مۇساغا قانداق بۇيرۇغان بولسا، ئۇلار شۇنداق قىلدى.

2

ھەرقايسى قەبىلىلەرنىڭ بارگاھ قۇرۇش تەرتىبى ۋە ئورنى

1 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا مۇنداق دېدى: —
2 ئىسرائىللار ھەربىرى ئۆزلىرىنىڭ تۇغى ئاستىغا، ئۆزلىرىنىڭ ئاتا جەمەتىنىڭ بايرىقى ئاستىدا چېدىر تىكسۇن؛
جامائەت چېدىرىنىڭ تۆت ئەتراپىدىن سەل يىراقراق بارگاھ قۇرسۇن.
3 كۈن چىقىش تەرەپكە، شەرق تەرەپكە قارىتىپ ئۆز تۇغى ئاستىدا قوشۇن-قىسمى بويىچە بارگاھ قۇرىدىغىنى
يەھۇدابولسۇن؛ يەھۇدالارنىڭ ئەمىرى ئاممىنادابنىڭ ئوغلى ناھشون بولسۇن.
4 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي يەتمىش تۆت مىڭ ئالتە يۈز كىشى.

■ **1:46** مىس. 2638:
□ **1:49** »سەن پەقەت لاۋِي قەبىلىسىنلا شۇ ھېسابقا كىرگۈزمىگىن« ـ كېيىن مۇسا ئۇلارنى ئايرىم ساناقتىن ئۆتكۈزۈشنى كېرەك ئىدى .(32:26)
□ **1:50** »خۇدانىڭ ھۆكۈم-گۈۋاھلىقى ساقلاقلىق چېدىر« ـ »ئىبادەت چېدىرى«نىڭ باشقا بىر نامى. »گۈۋاھلىق« ياكى »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق«
بولسا خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان ئۆزىنى ئەمرلىرىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىسرائىل بىلەن بولغان ئەھدىسىنى كۆرسىتىدۇ؛ خۇدانىڭ مۇقەددەس ماھىيىتى ۋە
خاراكتېرى شۇ ئەمرلەردە ئايان قىلىنغاچقا، »ھۆكۈم-گۈۋاھ« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. □ **1:52** »تۇغ« ـ مۇشۇ يەردە بەلكىم ھەر قەبىلىنىڭ ئۆز تۇغىنى
كۆرسىتىدۇ (2:2□□ كۆرۈڭ.)

5 ئۇنىڭ يېنىدا بارگاھ قۇرىدىغىنى ئىسساكار قەبىلىسى بولسۇن؛ ئىسساكارلارنىڭ ئەمىرى زۇئارنىڭ ئوغلى نەتانەل
بولسۇن.
6 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئەللىك تۆت مىڭ تۆت يۈز كىشى.
7 ئۇلارنىڭ يېنىدا يەنە زەبۇلۇن قەبىلىسى بولسۇن؛ زەبۇلۇنلارنىڭ ئەمىرى ھېلوننىڭ ئوغلى ئېلىئاب بولسۇن.
8 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئەللىك يەتتە مىڭ تۆت يۈز كىشى.
9 ئومۇمەن يەھۇدا بارگاھىغا قارايدىغانلارنىڭ ھەممىسى، يەنى قوشۇن-قىسىملىرى بويىچە ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر
جەمئىي بىر يۈز سەكسەن ئالتە مىڭ تۆت يۈز كىشى؛ ئۇلار ئالدى بىلەن يولغا چىقسۇن.
10 — جەنۇب تەرەپتە، تۇغ تىكلەپ، قوشۇن تەرتىپى بىلەن بارگاھ قۇرىدىغىنى رۇبەن قەبىلىسى بولسۇن؛
رۇبەنلارنىڭ ئەمىرى شىدىئورنىڭ ئوغلى ئەلىزۇر بولسۇن.
11 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي قىرىق ئالتە مىڭ بەش يۈز كىشى.
12 ئۇنىڭ يېنىدا بارگاھ قۇرىدىغىنى شىمئون قەبىلىسى بولسۇن؛ شىمئونلارنىڭ ئەمىرى زۇرى-شاددايىنىڭ ئوغلى
شېلۇمىيەل بولسۇن.
13 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئەللىك توققۇز مىڭ ئۈچ يۈز كىشى.
14 ئۇلارنىڭ يېنىدا گاد قەبىلىسى بولسۇن؛ گادلارنىڭ ئەمىرى دېئۇئەلنىڭ ئوغلى ئەلىئاساف بولسۇن.[□]
15 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي قىرىق بەش مىڭ ئالتە يۈز ئەللىك كىشى.
16 رۇبەن بارگاھىغا قارايدىغانلارنىڭ ھەممىسى، يەنى قوشۇنى بويىچە ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي بىر يۈز ئەللىك
بىر مىڭ تۆت يۈز ئەللىك كىشى؛ ئۇلار ئىككىنچى سەپ بولۇپ يولغا چىقسۇن.
17 ئاندىن جامائەت چېدىرى بىلەن لاۋىيلارنىڭ بارگاھلىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ماڭسۇن؛ ئۇلار قانداق
بارگاھ قۇرغان بولسا، شۇنداق يولغا چىقسۇن؛ ھەر قايسىسى ئۆز ئورنىدا ئۆز تۇغى ئاستىدا بولسۇن.
18 — كۈن پېتىش تەرەپتە، تۇغ تىكلەپ، قوشۇن تەرتىپى بىلەن بارگاھ قۇرىدىغىنى ئەفرائىم قەبىلىسى بولسۇن؛
ئەفرائىملارنىڭ ئەمىرى ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى ئەلىشاما بولسۇن.
19 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي قىرىق مىڭ بەش يۈز كىشى.
20 ئۇنىڭ يېنىدا بارگاھ قۇرىدىغىنى مانا‌سسەھ قەبىلىسى بولسۇن؛ مانا‌سسەھلەرنىڭ ئەمىرى پېداھزۇرنىڭ ئوغلى
گامالىيەل بولسۇن.
21 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئوتتۇز ئىككى مىڭ ئىككى يۈز كىشى.
22 ئۇلارنىڭ يېنىدا بىنيامىن قەبىلىسى بولسۇن؛ بىنيامىنلارنىڭ ئەمىرى گىدېئونىنىڭ ئوغلى ئابىدان بولسۇن.
23 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئوتتۇز بەش مىڭ تۆت يۈز كىشى.
24 ئومۇمەن ئەفرائىم بارگاھىغا قارايدىغانلارنىڭ ھەممىسى، يەنى قوشۇن قىسىملىرى بويىچە ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر
جەمئىي بىر يۈز سەككىز مىڭ بىر يۈز كىشى؛ ئۇلار ئۈچىنچى سەپ بولۇپ يولغا چىقسۇن.
25 — شىمال تەرەپتە، تۇغ تىكلەپ، قوشۇن تەرتىپى بىلەن بارگاھ قۇرىدىغىنى دان قەبىلىسى بولسۇن. دانلارنىڭ
ئەمىرى ئاممىشاددايىنىڭ ئوغلى ئاھىئەزەر بولسۇن.
26 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئاتمىش ئىككى مىڭ يەتتە يۈز كىشى.
27 ئۇنىڭ يېنىدا بارگاھ قۇرىدىغىنى ئاشىر قەبىلىسى بولسۇن؛ ئاشىرلارنىڭ ئەمىرى ئوكراننىڭ ئوغلى پاگىيەل بولسۇن.
28 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي قىرىق بىر مىڭ بەش يۈز كىشى.
29 ئۇلارنىڭ يېنىدا نافتالى قەبىلىسى بولسۇن؛ نافتاللارنىڭ ئەمىرى ئېنناننىڭ ئوغلى ئاھىرا بولسۇن.
30 ئۇنىڭ قوشۇنى، يەنى ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئەللىك ئۈچ مىڭ تۆت يۈز كىشى.

□ 2:14 «دېئۇئەل» ـ ياكى «رېئۇئەل.»

31 دان بارگاھىغا قارايدىغانلارنىڭ ھەممىسى، يەنى قوشۇن-قىسىملىرى بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي بىر
يۈز ئەللىك يەتتە مىڭ ئالتە يۈز كىشى؛ ئۇلار ئۆز تۇغلىرى ئاستىدا ھەممىنىڭ كەينىدە يولغا چىقسۇن.
32 يۇقىرىدىكىلەر ئۆز ئاتا جەمەتى بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن ئىسرائىللاردۇر؛ قوشۇن-قىسىملىرى بويىچە
بارگاھلاردا ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئالتە يۈز ئۈچ مىڭ بەش يۈز ئەللىك كىشى بولدى.■
33 بىراق لاۋىيلارلا، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا قىلغان ئەمرى بويىچە، ئىسرائىللار قاتارىدا ساناقتىن ئۆتكۈزۈلمىدى.■
34 ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا قىلغان بارلىق ئەمرى بويىچە ئىش تۇتۇپ، ئۆزلىرىنىڭ تۇغى بويىچە بارگاھ
قۇراتتى؛ ئۇلار ئۆز قەبىلىسى ۋە ئاتا جەمەتى تەرتىپى بويىچە يولغا چىقاتتى.

3

ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرى

1 پەرۋەردىگار سىناي تېغىدا مۇسا بىلەن سۆزلەشكەن كۈنلەردە، ھارۇن بىلەن مۇسانىڭ ئەۋلادلىرى
تۇۋەندىكىلەردىن ئىبارەت ئىدى.□
2 ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئىسمى مۇنداق: تۇنجى ئوغلىنىڭ ئىسمى ناداب ئىدى، ئۇنىڭ يەنە ئابىھۇ، ئەلئازار، ئىتامار
دېگەن ئوغۇللىرى بار ئىدى.■
3 ھارۇننىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئىسمى ئەنە شۇنداق ئىدى، ئۇلار مەسىھلەنگەن كاھىنلار ئىدى؛ مۇسا ئۇلارنى كاھىنلىق
ۋەزىپىسىنى ئۆتەشكە خۇداغا ئاتاپ ئايرىغانىدى.□
4 لېكىن ناداب بىلەن ئابىھۇ سىناي چۆلىدە غەيرىي بىر ئوتنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا سۇنغىنى تۈپەيلىدىن پەرۋەردىگار
ئالدىدا ئۆلدى ۋە ئۇلارنىڭ ھېچ نەسلى قالدۇرۇلمىدى؛ ئەلئازار بىلەن ئىتامار ئۆز ئاتىسى ھارۇن ئالدىدا كاھىنلىق
ۋەزىپىسىنى ئۆتىدى.■

لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىسى

5 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: —
6 سەن لاۋىي قەبىلىسىنى ئالدىڭغا كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى كاھىن ھارۇننىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا ئۇنىڭ ئالدىغا ھازىر
قىل.■
7 ئۇلار ھارۇننىڭ ھاجىتى ۋە پۈتكۈل جامائەتنىڭ ھاجىتىدىن چىقىپ جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىدا ۋەزىپە ئۆتەپ،
ئىبادەت چېدىرىنىڭ خىزمىتىنى بېجىرسۇن.
8 ئۇلار يەنە جامائەت چېدىرىدىكى بارلىق قاچا-قۇچا ئەسۋابلارنى باشقۇرۇش بىلەن ئىسرائىللارنىڭ خىزمىتىدە
بولۇپ ۋەزىپە ئۆتەپ، ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئىشلىرىنى بېجىرسۇن.
9 سەن لاۋىيلارنى ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا تەقسىملەپ بەرگىن؛ ئۇلار ئىسرائىللار ئىچىدىن مەخسۇس ئۇنىڭغا
تاللاپ بېرىلگەن.
10 ھارۇن بىلەن ئوغۇللىرىنى بولسا سەن ئۆزىنىڭ كاھىنلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتەشكە بېكىتكىن؛ ھەرقانداق يات كىشى
يېقىنلاشسا ئۆلتۈرۈلسۇن، — دېدى.

■ **2:32** مىس. 26:38□ چۈل. 461:
■ **2:33** چۈل. 1□48: 49
□ **3:1** »كۈنلەردە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۈندە.«
■ **3:2** مىس. 236:
□ **3:3** »خۇداغا ئاتاپ ئايرىش« ـ يۇ ئايەتتىكى »خۇداغا ئاتاپ ئايرىش« ئىبرانىي تىلىدا »قولغا سېلىش« ياكى »قولنى تولدۇرۇش« بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ.
»مىس.» 41:28 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. كاھىنلىق ۋەزىپىسى ئاساسەن خۇدانىڭ قۇربانلىقلىرىنى ئۆز قولىغا ئېلىشى بىلەن باشلىناتتى. ■ **3:4** لاۋ.
1-7:10□ چۈل. 61:26□ 1تار. 224:
■ **3:6** چۈل. 9:16□ 218:

لاۋىيلارنىڭ تاللىنىشى

11 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: —
12 — قارا، مەن ئىسرائىللار ئىچىدىن لاۋىيلارنى تاللىدىم، ئۇلارنى ئىسرائىل ئىچىدە بالىياتقۇنىڭ بارلىق تۇنجى مېۋىسىنىڭ ئورنىغا، يەنى چوڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئورنىغا قويىمەن، شۇڭا لاۋىيلار مېنىڭ بولىدۇ.□ ■
13 چۈنكى تۇنجى ئوغۇللارنىڭ ھەممىسى مېنىڭكىدۇر؛ مەن مىسىر زېمىنىدا تۇنجى تۇغۇلغانلارنىڭ ھەممىسىنى قەتل قىلغان كۈندە ئىسرائىللارنىڭ ئىچىدىكى تۇنجىلارنىڭ ھەممىسىنى، مەيلى ئادەم بولسۇن ياكى ھايۋان بولسۇن، مۇقەددەس ھېسابلاپ مېنىڭكى قىلغانىدىم. ئۇلار مېنىڭكىدۇر؛ مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.■

لاۋىيلارنىڭ نوپۇسىنىڭ ساناقتىن ئۆتكۈزۈلۈشى

14 ئاندىن پەرۋەردىگار سىناي چۆل-باياۋىندا مۇساغا: —
15 — سەن لاۋىيلارنى ئاتا جەمەتى، ئائىلىسى بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈز؛ بارلىق ئەركەكلەرنى، يەنى بىر ئايلىقتىن ئاشقانلارنىڭ ھەممىسىنى ساناقتىن ئۆتكۈز، — دېدى.
16 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە، ئۆزىگە دېيىلگەندەك لاۋىيلارنى ساناقتىن ئۆتكۈزدى.
17 لاۋىينىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئىسمى مۇنداق: — گەرشون، كوھات، مەرارى.■
18 گەرشوننىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئىسمى ئائىلىلىرى بويىچە لىبنى ۋە شىمەي ئىدى.
19 كوھاتنىڭ ئوغۇللىرى ئائىلىلىرى بويىچە ئامرام، ئىزھار، ھېبرون ۋە ئۇززىئەل ئىدى.
20 مەرارىنىڭ ئوغۇللىرى ئائىلىلىرى بويىچە ماھلى ۋە مۇشى ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاتا جەمەتى بويىچە لاۋىيلارنىڭ جەمەتى بولدى.
21 گەرشوندىن لىبنىلارنىڭ جەمەتى بىلەن شىمەيلەرنىڭ جەمەتى ۋۇجۇدقا كەلدى؛ بۇلار گەرشونلارنىڭ جەمەتلىرى ئىدى.
22 بارلىق ئەرلەرنىڭ سانىغا ئاساسەن، بىر ئايلىقتىن ئاشقانلىرىنىڭ ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلىرى جەمئىي يەتتە مىڭ بەش يۈز كىشى بولدى.
23 گەرشوننىڭ جەمەتى ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئارقا تەرىپىدە، يەنى غەرب تەرەپتە بارگاھ قۇردى؛
24 گەرشون جەمەتىنىڭ ئەمرى لائېلنىڭ ئوغلى ئەلىئاساف ئىدى.
25 گەرشونلارنىڭ جامائەت چېدىرىدىكى ۋەزىپىسى ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئۆزىدىكى ئاستىنقى ئىككى ياپقۇچ-پەردە، ئۇنىڭ ئۈستىدىكى يوپۇق ۋە جامائەت چېدىرىنىڭ ئىشىك پەردىسىگە،□
26 شۇنداقلا ھويلا ئەتراپىدىكى پەردىلەر، ھويلا دەرۋازىسىنىڭ پەردىسى ‹ھويلا پەردىلىرى ئىبادەت چېدىرى بىلەن قۇربانگاھنى چۇرىدەپ تۇراتتى› ۋە ھويلىدا ئىشلىتىلىدىغان مۇناسىۋەتلىك بارلىق تانىلارغاقاراش ئىدى.
27 كوھاتنىڭ ئامراملارنىڭ جەمەتى، ئىزھارلارنىڭ جەمەتى، ھېبرونلارنىڭ جەمەتى ۋە ئۇززىئەللەرنىڭ جەمەتى ۋۇجۇدقا كەلدى؛ بۇ كوھاتلارنىڭ جەمەتلىرى ئىدى.

□ 3:12 **»تۇنجى باللار مېنىڭكىدۇر«** — خۇدا ئەسلىدە ئىسرائىللارنى مىسىردىن قۇتقۇزۇش يولىدا مىسىرلىقلارنىڭ بارلىق تۇنجى ئوغۇللىرىنى ۋە ھەتتا ھايۋانلارنىڭ تۇنجى باللىرىنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتكەنىدى. بىراق ئىسرائىللار »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ قوزىسى« »)پاسخا قوزا«) نىڭ قېنىنى ئىشىك كېشەكلىرىگە سېپىشى بىلەن، ئۆلۈرنىڭ تۇنجى ئوغۇللىرى ۋە ھايۋانلارنىڭ تۇنجى باللىرى شۇ ئاقۇۋەتتىن قۇتقۇزۇپ قېلىنغان. خۇدا ئىسرائىللارنىڭ تۇنجىلىرىنى ئالا يىتەن قۇتقۇزغان بولغاچقا، ھازىر خەلقىگە: »تۇنجى باللار مېنىڭكىدۇر« دەيدۇ. دېمەك، ئۇلار ئەسلىدە خۇدانىڭ قۇللۇقىدا بولۇشنى كېرەك ئىدى، لېكىن خۇدا »مەن ئۇلارنىڭ ئورنىغا لاۋىيلارنى قويىمەن« دەپ ئۆز خىزمىتىگە لاۋىيلارنى ئۇلارنىڭ ئورنىغا قوبۇل قىلدى (13-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

■ 3:12 مىس. 213:

■ 3:13 مىس. 2:13□ 29:22□ 19:34□ لاۋ. 26:27□ چۆل. 16:8□ لۇقا 222:

■ 3:17 مىس. 6□16: 17، 18؛ چۆل. 57:26□ 1تار. 6□1: 16؛ 623:

□ 3:25 **» چېدىرنىڭ ئۆزىدىكى ئاستىنقى ئىككى ياپقۇچ-پەردە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆزالغۇ ئۆزى ۋە چېدىرنى« ـ مەنىسى چوقۇم تەرجىمىزدەك بولۇشى كېرەك. »مىس.» 13-1:25نى كۆرۈڭ.

28 بارلىق ئەركەكلەرنىڭ سانى بويىچە، بىر ئايلىقتىن ئاشقانلار جەمئىي سەككىز مىڭ ئالتە يۈز ئادەم بولۇپ چىقتى؛
ئۇلار مۇقەددەس جايغا قاراش ۋەزىپىسىنى ئۈتەيدىغان بولدى.
29 كوھات ئەۋلادلىرىنىڭ جەمەتلىرى جامائەت چېدىرىنىڭ جەنۇب تەرىپىدە بارگاھ تىكتى.
30 كوھات جەمەتىنىڭ ئەمىرى ئۇززىئەلنىڭ ئوغلى ئەلىزافان ئىدى.
31 ئۇلارنىڭ ۋەزىپىسى ئەھدە ساندۇقى، شىرە، چىراغدان، ئىككى قۇربانگاھ، شۇنىڭدەك مۇقەددەس جايىنىڭ
ئىچىدە ئىشلىتىدىغان قاچا-قۇچا، پەردە ۋە ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئىچىدە ئىشلىتىدىغان بارلىق نەرسىلەرگە قاراش
ئىدى.
32 لاۋىيلارنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ ئەمىرى بولسا كاھىن ھارۇننىڭ ئوغلى ئەلئازار ئىدى؛ ئۇ مۇقەددەسخانىغا قاراش
ۋەزىپىسىنى ئۈتەيدىغانلار ئۈستىدىن نازارەت قىلىدىغان بولدى.
33 مەراريدىن ماھلى جەمەتى بىلەن مۇشى جەمەتى ۋۇجۇدقا كەلدى؛ بۇلار مەرارىنىڭ جەمەتلىرى بولدى.
34 بارلىق ئەركەكلەرنىڭ سانىغا ئاساسەن، بىر ئايلىقتىن يۇقىرى بولغانلار ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي ئالتە مىڭ
ئىككى يۈز كىشى چىقتى.
35 مەرارىنىڭ جەمەتىنىڭ ئەمىرى ئابىھايىلنىڭ ئوغلى زۇرىيەل بولدى؛ ئۇلار ئىبادەت چېدىرىنىڭ شىمال تەرىپىگە
بارگاھ قۇردى.
36 مەرارى ئەۋلادلىرىنىڭ ۋەزىپىسى ئىبادەت چېدىرىنىڭ تاختايلىرى، بالداقلىرى، خادىلىرىغا، تەگلىكلىرى بارلىق
ئەسۋاب-جابدۇقلىرىغا قاراش، شۇنىڭدەك بۇلارغا مۇناسىۋەتلىك ئىشلىتىلىدىغان بارلىق نەرسىلەرگە،
37 شۇنداقلا ھويلىنىڭ ئۆت ئەتراپىدىكى خادىلارغا ۋە ئۇلارنىڭ تەگلىكلىرى، قوزۇق ۋە تانىلارغا مەسئۇل بولۇشقا
بەلگىلەندى.
38 ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئالدىغا، شەرق تەرىپىگە، يەنى جامائەت چېدىرىنىڭ كۈنچىقىش تەرىپىگە بارگاھ قۇرغانلار
مۇسا، ھارۇن ۋە ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى ئىدى؛ ئۇلار ئىسرائىللارنىڭ خىزمىتىدە بولۇش ۋەزىپىسىنى ئۈتەپ،
مۇقەددەس جايغا قارايدىغان بولدى؛ ئۇلارغا يات بولغان ھەرقانداق ئادەم مۇقەددەس جايغا يېقىنلاشسا،
ئۆلتۈرۈلەتتى.■
39 مۇسا بىلەن ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە، ساناقتىن ئۆتكۈزگەن بارلىق لاۋىيلار، جەمەتلىرى بويىچە،
يەنى بىر ئايلىقتىن يۇقىرى ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن ئەركەكلەر جەمئىي يىگىرمە ئىككى مىڭ چىقتى.

لاۋىيلارنىڭ ئىسرائىللارنىڭ تۇنجىلىرىنىڭ ئورنىنى بېسىپ خۇداغا ئاتىلىشى

40 پەرۋەردىگار مۇساغا: — سەن ئىسرائىللار ئىچىدە بىر ئايلىقتىن ئاشقان تۇنجى ئوغۇللارنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈپ،
ئىسىم-فامىلىسى بويىچە تىزىملاپ چىق.
41 سەن لاۋىيلارنى ئىسرائىللارنىڭ بارلىق تۇنجىلىرىنىڭ ئورندا ماڭا خاس قىل ‹مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن›؛
لاۋىيلارنىڭ مال-چارۋىلىرىنىمۇ ئىسرائىللارنىڭ بارلىق تۇنجى مال-چارۋىلىرىنىڭ ئورندا ماڭا خاس قىل، — دېدى.
42 مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە، ئىسرائىللارنىڭ تۇنجىلىرىنى قويماي ساناقتىن ئۆتكۈزدى.
43 بىر ئايلىقتىن يۇقىرى تۇنجى ئوغۇل بالىلىرىنى ئىسىم-فامىلىسى بىلەن ساناقتىن ئۆتكۈزگەندە، ئۇلار جەمئىي يىگىرمە
ئىككى مىڭ ئىككى يۈز يەتمىش ئۈچ كىشى چىقتى.
44 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: —
45 سەن لاۋىيلارنى ئىسرائىللارنىڭ تۇنجىلىرىنىڭ ئورندا ماڭا تاللا، شۇنداقلا لاۋىيلارنىڭ مال-چارۋىلىرىنىمۇ
ئىسرائىللارنىڭ مال-چارۋىلىرىنىڭ ئورندا ماڭا تاللا؛ شۇنىڭ بىلەن لاۋىيلار مېنىڭكى بولىدۇ؛ مەن
پەرۋەردىگاردۇرمەن.

■ 3:38 چۆل. 3:10 16 40:

46 ۋە لاۋىيلارنىڭ ساندىن ئارتۇق چىققان ئىسرائىللارنىڭ تۆنجىلىرى، يەنى شۇ ئىككى يۈز يەتمىش ئۆچىي ئۆچۈن
ھۆرلۈك ھەققىنى قوبۇل قىلغىن؛□
47 شۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆچۈن بەش شەكەل كۈمۈش ئال، كىشى سانىغا قاراپ بولسۇن؛ مۇقەددەس جايدىكى
شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە‹ئۇلاردىن ئالغىن ‹بىر شەكەل يىگىرمە گەراھدۇر›.□ ■
48 ئارتۇق چىققان ئادەملەرنىڭ، يەنى ھۆرلۈك ھەققىنى تۆلىشى كېرەك بولغانلارنىڭ كۈمۈشىنى ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ
ئوغۇللىرىغا بەر.
49 ئەمدى لاۋىيلار تەرىپىدىن »ھۆرلۈككە چىقىرىلغان« دەپ ھېسابلانغان تۆنجى ئوغۇللاردىن ئارتۇق چىققانلاردىن
بولسا، مۇسا ئۇلاردىن شۇ ھۆرلۈك ھەققىنى ئالدى؛
50 ئۇ ئىسرائىللارنىڭ تۆنجىلىرىدىن شۇ كۈمۈشنى، يەنى مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە جەمئىي
بىر مىڭ ئۆچ يۈز ئاتمىش بەش شەكەل ئالدى.□
51 مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە »ھۆرلۈككە چىقىرىلغان«لارنىڭ كۈمۈشىنى دەل پەرۋەردىگار
بۇيرۇغىنىدەك، ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا بەردى.

4

كوھات ئەۋلادلىرىنىڭ ۋەزىپىسى

1 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
2 سەن لاۋىيلار ئىچىدىن ئاتا جەمەتى بويىچە كوھات ئەۋلادلىرىنىڭ ئومۇمىي سانىنى تىزىملىغىن،
3 ئوتتۇز ياشتىن ئەللىك ياشقىچە بولغان، جامائەت چېدىرىدا ئىش-خىزمەت قىلىشقا كېلەلەيدىغانلارنىڭ ھەممىسىنى
تىزىملاپ چىق.□
4 كوھات ئەۋلادلىرىنىڭ جامائەت چېدىرى ئىچىدىكى ۋەزىپىسى ئەڭ مۇقەددەس بۇيۇملارنى باشقۇرۇش بولىدۇ.
5 بارگاھكۆچۈرۈلىدىغان چاغدا، ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى كىرىپ »ئەڭ مۇقەددەس جاي«دىكى »ئايرىما
پەردە-يوپۇق«نى چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭ بىلەن ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقىنى يۆگىسۇن؛
6 ئاندىن ئۇنىڭ ئۈستىنى دېلفىننىڭ تېرىسىدىن ئېتىلگەن يوپۇق بىلەن ئوراپ، ئۈستىگە كۆك بىر رەختنى يېيىپ،
ئاندىن كۆتۈرىدىغان بالداقلارنى ئۆتكۈزسۇن.□
7 تەقدىم نان تىزىلغان شىرەگە كۆك بىر رەخت سېلىنىپ، ئۈستىگە لېگەن، تەخسە، پىياله ۋە شاراب ھەدىيەلىرىنى
چاچىدىغان قەدەھلەر تىزىپ قويۇلسۇن؛ شىرەدىمۇ »دائىمي نان« تىزىلىپ تۇرىۇەرسۇن؛□ ■

□ 3:46 **»ئىككى يۈز يەتمىش ئۆچى«** ـ »ئىسرائىللارنىڭ تۆنجى ئوغۇللىرى«نىڭ سانى 22273 (43-□□□□□) »لاۋىيلارنىڭ« بولسا 22000 ئىدى (39-□□□□□)، ئەمدى »لاۋىيلارنىڭ ساندىن ئارتۇق چىققان ئىسرائىللارنىڭ تۆنجىلىرى«نىڭ سانى 273 ئادەم ئىدى.

□ 3:47 **»بىر شەكەل«** ـ تەخمىنەن 11.4 گرام بولۇشى مۇمكىن، بەش شەكەل 57 گرام. **»مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى«** ـ »مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى« شۇبھىسىزكى، پۈتكۈل ئەل ئۈچۈن ئۆزگەرمەس ئۆلچەم بولسۇن دەپ، مۇقەددەس جايدا ساقلاقلىق، مۇقىم بېكىتىلگەن بىرنەچچە خىل ئۆلچەملەردىن بىرى بولۇشى كېرەك ئىدى.

■ 3:47 مىس. 31:30□ لاۋ. 25:27□ چۈل. 16:18□ ئەز. 12:45

□ 3:50 **»بىر مىڭ ئۆچ يۈز ئاتمىش بەش شەكەل«** ـ تەخمىنەن 16.4 كىلوگرام.

□ 4:3 **»ئىش-خىزمەت قىلىشقا كېلەلەيدىغانلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىش-خىزمەت قىلىشقا كېلەلەيدىغان قوشۇن« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ 4:6 **»دېلفىننىڭ تېرىسى«** ـ ياكى »دېڭىز ئېيىقىنىڭ تېرىسى« ياكى »بورسۇقنىڭ تېرىسى.«

□ 4:7 **»تەقدىم نان شىرەسى«** ـ ياكى »ھۆزۇرىي نان شىرەسى« »)خۇدانىڭ ھۆزۇرىدىكى نان«لار(ـ مۇشۇ يەردە پەقەت »خۇدانىڭ ھۆزۇرىدىكى شىرە« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. نانلار ۋە ئالتۇن شىرە تونۇرۇلۇق »مىس.» 30-23:25 ۋە »لاۋ.» 9-5:24نى كۆرۈڭ. **»دائىمي نان«** ـ »تەقدىم نان«نىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

■ 4:7 مىس. 30:25

8 بۇ نەرسىلەرنىڭ ئۈستى قىزىل رەخت بىلەن، ئۇنىڭ ئۈستى يەنە دېلفىن تېرىسىدە ئېتىلگەن بىر يوپۇق بىلەن يېپىلىپ، ئاندىن كۆتىرىدىغان بالداقلار تۆتكۈزۈپ قويۇلسۇن.
9 ئۇلار كۆك رەخت ئېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن چىراغدان بىلەن ئۇستىدىكى چىراغلارنى، پىلىك قىسقۇچلارنى، كۈلدانلارنى ۋە چىراغدانغا ئىشلىتىدىغان، بارلىق ماي قاچىلايدىغان قاچىلارنى يېپىپ قويىسۇن.■
10 ئۇلار يەنە چىراغدان بىلەن چىراغدانغا ئىشلىتىدىغان ھەممە قاچا-قۇچا ئەسۋابلارنى دېلفىن تېرىسىدىن ئېتىلگەن يوپۇق بىلەن يۇگەپ، ئاندىن ئەپكەشكە سىلىپ قويىسۇن.
11 ئالتۇن خۇشبۇيگاھقا كۆك بىر رەخت سىلىپ، يەنە دېلفىن تېرىسىدە ئېتىلگەن يوپۇق بىلەن يېپىپ، ئاندىن كۆتۈرگۈچكە قوش بالداقلارنى تۆتكۈزۈپ قويىسۇن.□
12 مۇقەددەس جاينىڭ ئىچىدە ئىشلىتىدىغان بارلىق قاچا-قۇچىلارنى كۆك بىر رەخت بىلەن يۇگەپ، ئاندىن ئۇستىگە دېلفىن تېرىسىدە ئېتىلگەن يوپۇقنى يېپىپ، ئاندىن بىر ئەپكەشكە سىلىپ قويىسۇن.
13 ئۇلار قۇربانگاھنى كۈلدىن تازىلاپ، ئۈستىگە سۆسۈن رەڭلىك بىر رەختنى يېيىپ قويىسۇن.
14 ئاندىن يەنە قۇربانگاھتا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋابلار — كۈلدان، ئىلمەك، بەلگۈرجەك، چىنىلەر، شۇنداقلا بارلىق ئەسۋابلارنى قۇربانگاھ ئۈستىگە تىزىپ، ئاندىن دېلفىن تېرىسىدە ئېتىلگەن بىر يوپۇق بىلەن يېپىپ، ئاندىن كۆتۈرىدىغان بالداقلارنى تۆتكۈزۈپ قويىسۇن.
15 پۈتۈن بارگاھتىكىلەر يولغا چىقىدىغان چاغدا، ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى مۇقەددەس جاي ۋە مۇقەددەس جايدىكى بارلىق قاچا-قۇچا ئەسۋابلارنى يېپىپ بولغاندىن كېيىن، كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرى كېلىپ كۆتۈرسۇن؛ لېكىن تۇلۇپ كەتمەسلىك ئۈچۈن مۇقەددەس بۇيۇملارغا قول تەككۈزمىسۇن. جامائەت چېدىرى ئىچىدىكى نەرسىلەردىن شۇلارنى كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرى كۆتۈرۈشى كېرەك.
16 ھارۇننىڭ ئوغلى ئەلئازارنىڭ ۋەزىپىسى چىراغ مېيى، خۇشبۇي ئەتىر، دائىمى تەقدىم قىلىنىدىغان ئاشلىق ھەدىيە بىلەن مەسىھلەش مېيىغا قاراش، شۇنداقلا پۈتكۈل ئىبادەت چېدىرى بىلەن ئۇنىڭ ئىچىدىكى بارلىق نەرسىلەر، مۇقەددەس جاي ھەم مۇقەددەس جايدىكى قاچا-قۇچا ئەسۋابلارغا قاراشتىن ئىبارەت.■
17 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
18 سىلەر كوھات جەمەتىدىكىلەرنى لاۋىيلار ئارىسىدىن قەتئىي يوقىتىپ قويماڭلار؛
19 بەلكى ئۇلارنىڭ تۆلەيي، ھايات قېلىشى ئۈچۈن ئۇلار »ئەڭ مۇقەددەس« بۇيۇملارغا يېقىنلاشقان چاغدا، ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى كىرىپ ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە قىلىدىغان ۋە كۆتۈرىدىغان ئىشلارنى كۆرسىتىپ قويىسۇن؛
20 ئۇلار پەقەت مۇقەددەس جايغا كىرگەندە مۇقەددەس بۇيۇملارغا بىر دەققىمۇ قارىمىسۇن، ئۇنداق قىلىپ قويسا تۇلۇپ كېتىدۇ.□

گەرشون ئەۋلادلىرىنىڭ ۋەزىپىسى

21 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
23-22 گەرشون ئەۋلادلىرى ئىچىدە ئاتا جەمەتى ۋە ئائىلىلىرى بويىچە، ئوتتۇز ياشتىن ئەللىك ياشقىچە بولغان، جامائەت چېدىرى ئىچىدە خىزمەت قىلىش سېپىگە كىرەلەيدىغان ھەممىسىنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈپ ئومۇمىي سانىنى ئال.□

■ **4:9** مىس. 31 25 38:
□ **4:11** **»ئالتۇن خۇشبۇيگاھ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئالتۇن قۇربانگاھ.«
■ **4:16** مىس. 40:29 30 23 24 34 35:
□ **4:20** **»ئۇلار پەقەت ... بىر دەققىمۇ قارىمىسۇن«** ـ دېمەك، ھارۇننىڭ ئوغۇللىرى كاھىنلار مۇقەددەس بۇيۇملارنى يېپىۋاتقان ۋاقىتتا مۇقەددەس چېدىرغا كىرمەسلىكى كېرەك، پەقەت بۇيۇملار يېپىلغاندىن كېيىن كىرىشكە بولىدۇ.
□ **23-4:22** **»خىزمەت قىلىش سېپىگە كىرەلەيدىغانلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »جەڭگە چىقالايدىغان قوشۇندىكىلەر« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئىچكى مەنىسى، شۇيىسىزكى، كاھىنلارنىڭ مۇقەددەس جايدا ئىسرائىل ئۈچۈن قۇربانلىقلارنى تۆتكۈزۈپ، ئۇلارغا روھىي ۋەكىل بولۇشى ئىسرائىللار

24 گەرشون ئائىللىرىنىڭ قىلىدىغان خىزمىتى ۋە ئۇلار كۆتۈرىدىغان نەرسىلەر تۆۋەندىكىچە:
25 — ئۇلار جامائەت چېدىرىنىڭ ئۆزىنى، يەنى ئاستىدىكى ئىچكى پەردىلىرى ۋە سىرتقى پەردىلىرىنى، ئۇنىڭ
ياپقۇچىنى، شۇنداقلا ئۇستىگە ياپقان دېلفىن تېرىسىدە ئېتىلگەن يوپۇقنى ۋە جامائەت چېدىرىنىڭكىرىش ئىشىكىنىڭ
پەردىسىنى،
26 ئىبادەت چېدىرى بىلەن قۇربانگاھنى چۇرىدەپ تارتىلغان ھويلىدىكى پەردىلەر بىلەن كىرىش دەرۋازىسىنىڭ
پەردىسىنى، شۇلارغا خاس تانىلىرىنى ۋە ئىشلىتىدىغان بارلىق قاچا-قۇچا ئەسۋابلارنى كۆتۈرسۈن؛ بۇ ئەسۋاب-
ئۇسكۇنىلەرگە مۇناسىۋەتلىك كېرەك بولغان ئىشلارنى قىلسۇن.
27 گەرشون ئەۋلادلىرىنىڭ پۈتۈن ۋەزىپىسى، يەنى ئۇلار كۆتۈرىدىغان ۋە يېچىدىغان بارلىق ئىشلار ھارۇن ۋە
ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ كۆرسەتمىلىرى بويىچە بولسۇن؛ ئۇلارنىڭ نېمە كۆتۈرىدىغانلىقىنى سىلەر بەلگىلەپ بېرىڭلار.
28 گەرشون ئەۋلادلىرىنىڭ جەمەتلىرىنىڭ جامائەت چېدىرىنىڭ ئىچىدە قىلىدىغان خىزمىتى شۇلار؛ ئۇلار كاھىن
ھارۇننىڭ ئوغلى ئىتامارنىڭ قول ئاستىدا تۇرۇپ ئىشلىسۇن.

مەرارى ئەۋلادلىرىنىڭ ۋەزىپىسى

29 مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرىنىمۇ، ئۇلارنى ئاتا جەمەتى، ئائىللىرى بويىچە، ساناقتىن ئۆتكۈز؛
30 ئوتتۇز ياشتىن ئەللىك ياشقىچە بولغان، جامائەت چېدىرى ئىچىدە خىزمەت قىلىش سېپىگە كىرەلەيدىغان ھەممىسنى
ساناقتىن ئۆتكۈزۈپ ئومۇمىي سانىنى ئال.
31 ئۇلارنىڭ جامائەت چېدىرى ئىچىدىكى بارلىق خىزمىتى، يەنى كۆتۈرۈش ۋەزىپىسى مۇنداق: — ئۇلار جامائەت
چېدىرىنىڭ تاختايلىرى، بالداقلىرى، خادىلىرى ۋە ئۇلارنىڭ تەگلىكلىرى،
32 ھويلىنىڭ تۆت ئەتراپىدىكى خادىلار، ئۇلارنىڭ تەگلىكلىرى، قوزۇقلىرى، تانالىرى، بارلىق ئەسۋاب-ئۇسكۇنە
ھەم شۇلارغا كېرەكلىك بولغان بارلىق نەرسىلەرنى كۆتۈرۈش بولسۇن؛ ئۇلار كۆتۈرىدىغان ئەسۋاب-ئۇسكۇنىلەرنى
نامىنى ئاتاپ بىر-بىرلەپ ھەر ئادەمگە كۆرسىتىپ بېرىڭلار.
33 مەرارى جەمەت-ئائىللىرىنىڭ جامائەت چېدىرى ئىچىدە قىلىدىغان بارلىق ئىشلىرى ئەنە شۇلار؛ ئۇلار كاھىن
ھارۇننىڭ ئوغلى ئىتامارنىڭ قول ئاستىدا تۇرۇپ ئىشلىسۇن.

لاۋىيلارنىڭ نوپۇسىنىڭ ساناقتىن ئۆتكۈزۈلۈشى

34-35 مۇسا بىلەن ھارۇن ۋە جامائەتنىڭ ئەمىرلىرى كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ئوتتۇز ياشتىن ئەللىك ياشقىچە بولغان،
جامائەت چېدىرىدا خىزمەت قىلىش سېپىگە كىرەلەيدىغانلارنىڭ ھەممىسنى ئاتا جەمەتى، ئائىللىرى بويىچە ساناقتىن
ئۆتكۈزدى.
36 ئۇلاردىن جەمەتى بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئىككى مىڭ يەتتە يۈز ئەللىك كىشى بولۇپ چىقتى.
37 مۇشۇلار كوھات جەمەتىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر بولۇپ، جامائەت چېدىرىدا ئىش قىلىدىغان ھەربىرى،
يەنى پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن قىلغان ئەمرى بويىچە مۇسا بىلەن ھارۇن ساناقتىن ئۆتكۈزگەنلەر
ئىدى.
38-39 گەرشونلارنىڭ ئاتا جەمەتى، ئائىللىرى بويىچە، ئوتتۇز ياشتىن ئەللىك ياشقىچە بولغان، جامائەت چېدىرىدا
خىزمەت قىلىش سېپىگە كىرەلەيدىغان ھەممىسى ساناقتىن ئۆتكۈزۈلدى؛

ئۆچۈن جىن-شەيتانلار بىلەن روھىي ئۇرۇش خىزمىتى قىلغانغا باراۋەر.

4:25 »ئاستىدىكى ئىچكى پەردىلىرى ۋە سىرتقى پەردىلىرى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇرالغۇنىڭ پەردىلىرى ۋە جامائەت چېدىرى.« مەنىسى چوقۇم تەرجىممىزدەك بولىدۇ. چېدىرنىڭ تۆت قەۋەت يوپۇقى بار ئىدى؛ (1) ئىچكى پەردىلىرى؛ (2) ئۆچكە تېرىلىرى؛ (3) قىزىل بۇيالغان قوچقار تېرىلىرى؛ (4) دېلفىن تېرىلىرى. بەزى ۋاقىتلاردا 2-قەۋەتنى، يەنى ئۆچكە تېرىسىدىن ئېتىلگەن پەردىلەر »جامائەت چېدىر«نىڭ ئۆزى دەپ ھېسابلىناتتى. »مىس.» 1:25-15 نى كۆرۈڭ. **4:30 »خىزمەت قىلىش سېپىگە كىرەلەيدىغانلار«** ـ 23-ئايەتنى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **4:34-35 »سېپىگە كىرەلەيدىغانلار«** ـ 23-ئايەتنى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. 39-43-ئايەتتە ئوخشاش سۆزلەر تېپىلىدۇ.

40 ئاتا جەمەتى، ئائىللىرى بويىچە ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئىككى مىڭ ئالتە يۈز ئوتتۇز كىشى بولۇپ چىقتى.
41 مۇشۇلار گەرشون جەمەتىدىن ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر بولۇپ، جامائەت چېدىرىدا ئىش قىلىدىغان ھەربىرى، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن قىلغان ئەمرى بويىچە مۇسا بىلەن ھارۇن ساناقتىن ئوتكۈزگەنلەر ئىدى.
42-43 مەرارىلارنىڭ ئاتا جەمەتى، ئائىللىرى بويىچە، ئوتتۇز ياشتىن ئەللىك ياشقىچە بولغان، جامائەت چېدىرىدا خىزمەت قىلىش سىپىگە كىرەلەيدىغان ھەممىسى ساناقتىن ئوتكۈزۈلدى؛
44 ئاتا جەمەتى، ئائىللىرى بويىچە ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر جەمئىي ئۈچ مىڭ ئىككى يۈز كىشى بولۇپ چىقتى.
45 مۇشۇلار مەرارى جەمەتىدىن ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەنلەر بولۇپ، جامائەت چېدىرىدا ئىش قىلىدىغان ھەربىرى، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن قىلغان ئەمرى بويىچە مۇسا بىلەن ھارۇن ساناقتىن ئوتكۈزگەنلەر ئىدى.
46-47 ساناقتىن ئوتكۈزۈلگەن لاۋىيلار مانا شۇلار ئىدى؛ مۇسا بىلەن ھارۇن ھەم ئىسرائىللارنىڭ ئەمىرلىرى ئۇلاردىن ئاتا جەمەتى، ئائىللىرى بويىچە، ئوتتۇز ياشتىن ئەللىك ياشقىچە بولغان، جامائەت چېدىرىدا خىزمەت قىلىش ۋە يۈك كۆتۈرۈش ۋەزىپىسىگە كىرەلەيدىغانلارنى ساناقتىن ئوتكۈزگەن.
48 ئۇلارنىڭ سانى جەمئىي سەككىز مىڭ بەش يۈز سەكسەن ئادەم بولۇپ چىقتى.
49 پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە، ئۇلار مۇسا تەرىپىدىن ساناقتىن ئوتكۈزۈلدى؛ ھەركىم ئۆزى قىلىدىغان ئىشى ۋە كۆتۈرىدىغان يۈكىگە ئاساسەن ساناقتىن ئوتكۈزۈلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا ئەمر قىلغىنىدەك بولدى.

5

ناپاكلارنى بارگاھتىن ئايرىش كېرەك

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: —
2-3 سەن ئىسرائىللارغا ئەمر قىلىپ: »سىلەر پىسە-ماخاۋ كېسىلى بىلەن ئاقما كېسىلگە گىرىپتار بولغانلارنى، شۇنداقلا ئۆلۈككە تېگىشى بىلەن ناپاك بولۇپ قالغان ھەممىسىنى ئەر-ئايال دېمەي بارگاھتىن چىقىرىۋېتىڭلار. بارگاھلارنى بۇلغىۋەتمەسلىكى ئۈچۈن ئۇلارنى بارگاھتىن چىقىرىۋېتىڭلار؛ چۈنكى مەن بارگاھ ئوتتۇرىسىدا ماكان قىلدىم« — دېگىن، — دېدى.□ ■
4 ئىسرائىللار شۇنداق قىلىپ ئۇلارنى بارگاھتىن چىقىرىۋەتتى؛ پەرۋەردىگار مۇساغا قانداق ئەمر قىلغان بولسا، ئىسرائىللار شۇنداق قىلدى.

تۆلەم تۆلەش نىزامى — »ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى« ۋە قوشۇمچە تۆلەم

5 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
6 سەن ئىسرائىللارغا ئېيتقىن: ـ مەيلى ئەر ياكى ئايال بولسۇن، ئەگەر ئۇ ئىنسانلارنىڭ پەرۋەردىگارغا ۋاپاسىزلىق قىلىدىغان ھەرقانداق گۇناھلىرىدىن بىرىنى سادىر قىلىپ، شۇنىڭ بىلەن گۇناھكار دەپ بېكىتىلسە،■

□ 5:2-3 »پىسە-ماخاۋ كېسىلى بىلەن ئاقما كېسىلگە گىرىپتار بولغانلار« ـ »لاۋ.» 13-باينى، 15-باب ،-16 ،-19 ،-25 31-ئايەتنى كۆرۈڭ. »ئۆلۈككە تېگىشى بىلەن ناپاك بولۇپ قالغان...» ـ مەسىلەن، ئۆرۈق-تۆغقىنىنى دەپنە قىلىشى بىلەن. »بارگاھلار« ـ ھەرقايسى قەبىلىلەرنىڭ ئۆز بارگاھلىرى، دېمەكچى.
■ 5:2-3 لاۋ. 13□3: 46؛ 2:15□ 121:
■ 5:6 لاۋ. 5□21: 22

7 ئۇنداقتا ئۇ تۆزى ئوتكۇزگەن گۇناھىغا ئىقرار قىلىپ، ئىتائەتسىزلىكى كەلتۈرۈپ چىقارغان، زىيانلانغۇچىنىڭ زىيىنىنى تولۇق تولەپ بېرىشى كېرەك ۋە ئۇنىڭ سىرتىدا ئۇ كىشىگە يەنە بەشتىن بىر ئۈلۈشنى قوشۇپ تولەپ بەرسۇن.■

8 زىيانلانغۇچىنىڭ مۇبادا ئىتائەتسىزلىك كەلتۈرۈپ چىقارغان زىيانغا بېرىلگەن تولەم پۇلىنى ئالغۇدەك ئۇغقىنى بولمىسا، تولەم پۇلى گۇناھكار بولغان كىشىنىڭ كافارىتىگە سۈنۈلىدىغان قوشقارغا قوشۇلۇپ، پەرۋەردىگارغا ئاتىلىپ، كاھىنغا بېرىلىسۇن.■

9 شۇنىڭدەك ئىسرائىللارنىڭ خۇداغا ئاتىغان بارلىق مۇقەددەس ھەدىيەلىرى، يەنى كاھىنغا كەلتۈرگەن نەرسىلەردىن بارلىق »گۈتۈرمە قۇربانلىق-ھەدىيە«لەر كاھىنغا ھېساب بولسۇن.

10 ھەركىم خۇداغا ئاتىغان ھەدىيەلەر مۇقەددەس دەپ ھېسابلانسۇن، شۇنداقلا كاھىننىڭ بولسۇن؛ كىشىلەر كاھىنغا نېمە ھەدىيە قىلسا، ئۇنىڭ ھەممىسى كاھىننىڭ بولسۇن.■

زىنا قىلدى دەپ ئەرز قىلىنغان خوتۇننى سىناش ئۈسۈلى ۋە بىر تەرەپ قىلىش نىزامى

11 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —

12 سەن ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: — ئەگەر بىرسىنىڭ خوتۇنى ئۇز ئېرىدىن يۈز ئۆرۈگەن، ساداقەتسىزلىك قىلغان بولسا،

13 — دېمەك، باشقا بىرسى بىلەن يېقىنلاشقان، شۇنداقلا ئۇنىڭ بۇلغانغانلىقى ئېرىنىڭ كۆزلىرىدىن يوشۇرۇن بولغان بولسا، ھېچ گۇۋاھچى بولمىغان ھەم گۇناھ قىلغان چېغىدا ئۇنۇلۇپمۇ قالمىغان بولسا،

14 — شۇنداق ئەھۋالدا، ئېرى ئۇز خوتۇنىدىن گۇمان قىلىپ كۈنلىسە، خوتۇنى راستلا زىنا قىلىپ بۇلغانغان بولسا ‹ياكى ئۇز خوتۇنىغا گۇمان قىلىپ كۈنلىسىمۇ، خوتۇنى زىنا قىلمىغان ۋە بۇلغانمىغان بولسا›

15 ئەھۋالىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن بۇ ئادەم خوتۇنىنى كاھىننىڭ يېنىغا ئەكەلسۇن ھەم خوتۇنى ئۈچۈن زۇرۇر ئاشلىق ھەدىيەسى، يەنى ئارپا ئۇندىن ئوندىن بىر ئەفاھنى ئالغاچ كەلسۇن؛ شۇ ھەدىيەنىڭ ئۈستىگە ئۇ ھېچ زەيتۇن مېيى قۇيمىسۇن ياكى ھېچ مەستىكى قوشۇپ قويمىسۇن؛ چۈنكى بۇ كۈنداشلىق ھەدىيەسى، ئەسلەتمە ئاشلىق ھەدىيەسى بولۇپ، ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىگە بولغان ئەسلەتمىدۇر.□

16 كاھىن ئۇ خوتۇننى ئالدىغا كەلتۈرۈپ، پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرغۇزسۇن.

17 كاھىن كومزەككە مۇقەددەس سۇدىن قۇيۇپ، ئىبادەت چېدىرىنىڭ يەر توپىسىدىن بىر چىمدىم ئېلىپ سۇغا چېچىپ قويسۇن.□

18 كاھىن ئۇ خوتۇننى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرغۇزۇپ، بېشىنى ئېچىپ، ئەسلەتمە ئاشلىق ھەدىيەسى، يەنى كۈنداشلىق ھەدىيەسىنى ئۇنىڭ قولىغا ئۆتكۈزسۇن، ئاندىن كاھىن قولىغا قارغىش كەلتۈرگۈچى ئەلەم سۈيىنى ئالسۇن.

19 كاھىن ئۇ خوتۇنغا قەسەم ئىچكۈزۈپ، ئۇنىڭغا »دەرۋەقە سەن ھېچقانداق ئادەم بىلەن بىللە ياتمىغان، ئېرىڭنىڭ ئورنىدا باشقا بىرسى بىلەن بىللە بولۇشقا ئېزىپ بۇزۇقلۇق قىلمىغان بولساڭ، ئۇنداقتا سەن بۇ قارغىش كەلتۈرگۈچى ئەلەم سۈيىدىن خالاس بولغايسەن.□

20 لېكىن سەن ئېرىڭنىڭ ئورنىدا باشقا بىرسىگە يېقىنلىشىپ ئۆزۈڭنى بۇلغىغان بولساڭ، ئېرىڭدىن باشقا بىر ئەر سەن بىلەن بىللە ياتقان بولسا، —« دېسۇن؛

■ 5:7 لاۋ. 245: ■ 5:8 لاۋ. 265-21: ■ 5:10 لاۋ. 1210: □ 5:15 »بىر ئەفاھ« — تەخمىنەن 2 كۈرە ياكى 22 لىتر ئىدى. □ 5:17 »مۇقەددەس سۇ« ـ »يۇيۇنۇش دېسى«دىن ئېلىنغان سۇ بولسا كېرەك. □ 5:19 »ئېرىڭنىڭ ئورنىدا« ـ بۇ دېگەنلىكىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئېرىڭنىڭ ئەمرى ئاستىدا ئۆرۈپ.«

22-21 ئاندىن كاھىن ئۇ خوتۇنغا قارغىش قەسمىنى ئىچكۈزگەندىن كېيىن، يەنە ئۇنىڭغا: »ـ پەرۋەردىگار يوتاڭنى يىگلىتىپ، قورسقىڭنى ئىششىتىۋەتسۇن، شۇنىڭدەك پەرۋەردىگار سېنى ئۆز خەلقىڭ ئىچىدە قارغىش ۋە قەسەم ئىچىش دەستىگىگە ئايلاندۇرسۇن؛ بۇ قارغىش سۈيى ئىچ-قارنىڭغا كىرىپ، قورسقىڭنى ئىششىتىۋەتسۇن، يوتاڭنى يىگلىتىۋەتسۇن« دېگەندە، ئۇ خوتۇن: »ئامىن، ئامىن« دېسۇن.

23 شۇنىڭدەك كاھىن بۇ قارغىش سۆزلىرىنى دەپتەرگە پۈتۈپ قويسۇن، شۇنداقلا يازغان سۆزلەرنى ئەلەم سۈيىگە چىلىسۇن،

24 ئاندىن ئۇ خوتۇنغا بۇ قارغىش كەلتۈرگۈچى ئەلەم سۈيىنى ئىچكۈزسۇن، بۇ قارغىش كەلتۈرگۈچى سۇ ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىشى بىلەنلا ئۇنىڭغا ئازاب-ئەلەم بولىدۇ.

25 كاھىن ئۇ خوتۇننىڭ قولىدىن كۈنداشلىق ئاشلىق ھەدىيەسىنى ئېلىپ، ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا پۈلا كۆتىپ بولغاندىن كېيىن، قۇربانگاھقا ئېلىپ كەلسۇن.

26 كاھىن ھەدىيەدىن بىر سىقىم ئۇن ئېلىپ، خاتىرە ھېسابىدا قۇربانگاھقا قويۇپ كۆيدۈرسۇن؛ ئاندىن ئۇ خوتۇنغا بۇ سۈنى ئىچكۈزسۇن.

27 كاھىن ئەمدى ئۇ خوتۇنغا سۈنى ئىچكۈزگەندىن كېيىن، ئەگەر ئۇھەققىي بۇلغانغان بولۇپ، ئۆز ئېرىگە ساداقەتسىزلىك قىلغان بولسا، چوقۇم شۇنداق بولىدۇكى، بۇ قارغىش سۈيى ئۇنىڭ ئىچىگە كىرگەندىن كېيىن ئۇنىڭغا ئازاب-ئەلەم كەلتۈرىدۇ؛ ئۇنىڭ قورسقى ئىششىپ، يوتىسى يىگلەپ كېتىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ خوتۇن ئۆز خەلقى ئىچىدە قارغىشقا كېتىدۇ.

28 لېكىن ئەگەر ئۇ خوتۇن بۇلغانمىغان پاك بولسا، شۇ ئىشتىن خالاس بولىدۇ ۋە ئەكسىچە ھاملىدار بولۇپ پەرزەنتلىك بولىدۇ.

29 مانا بۇ كۈنداشلىق توغرىسىدىكى قانۇندۇر؛ خوتۇن ئۆز ئېرىنىڭ ئورنىدا باشقا بىرسى بىلەن بىللە بولۇشى بىلەن ئېزىپ بۇلغانغان بولسا□

30 ۋە ياكى بىرسى خوتۇنىدىن گۈمان قىلىپ كۈنلىسە، ئۇنداقتا ئۇ خوتۇننى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزسۇن، كاھىن ئۇنىڭغا شۇ قانۇن بويىچە ھەممىنى ئىجرا قىلسۇن.

31 ئەنە شۇنداق قىلغاندا، ئەر گۇناھتىن خالاس بولۇپ، خوتۇن ئۆز گۇناھىنى كۆتىرىدۇ.□

6

»نازارىيلار«نىڭ نىزامى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —

2 سەن ئىسرائىللارغا ئېيتقىن: »مەيلى ئەر ياكى ئايال بولسۇن، »ئۆزۈمنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ، نازارىيلاردىن بولىمەن« دېگەن ئالاھىدە بىر قەسەمنى ئىچكەن بولسا،□

3 ئۇنداقتا ئۇ ئۆزىنى ھاراق-شاراپتىن ئايرىپ پەرھىز تۇتسۇن؛ ھاراق-شاراب بىلەن ئىشلەنگەن سىركىنىمۇ ئىچمىسۇن ياكى ھەرقانداق ئۈزۈم شەربىتىنى ئىچمىسۇن ۋە ھۆل-قۇرۇق ئۈزۈملەرنىمۇ يېمىسۇن.

4 ئۆزىنى پەرۋەردىگارغا ئاتىغان بارلىق كۈنلەردە، ئۈزۈم تېلىدىن چىققان ھەرقانداق نەرسىنى، مەيلى ئۈزۈم ئۇرۇقى بولسۇن، پوستى بولسۇن، ئۇلارنى يېيىشكە بولمايدۇ.□

□ **5:29 »ئېرىڭنىڭ ئورنىدا«** ـ بۇ دېگەنلىكىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئېرىنىڭ ئەمرى ئاستىدا ئۇرۇپ.«

□ **5:31 »خوتۇن ئۆز گۇناھىنى كۆتۈرىدۇ«** ـ گۇناھى بار بولسا، ئەلۋەتتە. بۇ قانۇندا ئەر بىلەن خوتۇنغا نىسبەتەن بىرەر باراۋەرسىزلىك بارمۇ؟ مۇشۇ ئىش توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

□ **6:2 »نازارىي«** ـ »نازارىي« دېگەن سۆز »(خۇداغا(ئاتىغان« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

□ **6:4 »نازارىي بولىمەن«** ـ »نازارىي بولىمەن« دەپ قەسەم قىلغان كىشىلەر ئۆزىنى مەلۇم بىر مۆھلەتتە ياكى ئۆمۈرۋايەت خۇداغا ئاتايدۇ)مەسىلەن، »ھاك.» 5:13، »لۇقا» 15:1 نى كۆرۈڭ.(

5 تۆزۈمنى پەرۋەردىگارغا ئاتىدىم دەپ قەسەم قىلغان كۈنلىرىدە، تۈلارنىڭ بېشىغا تۈستىرا تەگكۈزۈشكە بولمايدۇ؛
تۆزنى پەرۋەردىگارغا ئاتىغان كۈنلەر تۈتۈپ بولمىغۇچە، ئۇ مۇقەددەس بولۇشى كېرەك؛ تۈلار چاچلىرىنى تۆزۈن
قويۇشى كېرەك.□ ■
6 ئۇ قەسەم ئىچكەن بارلىق كۈنلىرىدە ھېچقانداق تۈلۈكلەرگە يېقىنلاشمىشقا بولمايدۇ.□
7 تۈنۈگۈن تۆز ئاتىسى، ئانىسى، قېرىندىشى ياكى ھەدە-سىڭىللىرى تۈلۈپ قالغان بولسا، تۈلارنى دەپ تۆزنى ناپاك
قىلماسلىقى كېرەك؛ چۈنكى بېشىدا پەرۋەردىگارغىلا خاس بولىمەن دەپ بەرگەن ۋەدىسىنىڭ بەلگىسى بولدۇ.□
8 تۆزنى خۇداغا ئاتىۋەتكەن بارلىق كۈنلەردە ئۇ پەرۋەردىگار ئالدىدا مۇقەددەس بولۇپ تۇرىسۇن.
9 مۇبادا بىر كىشى ئۇنىڭ يېنىدا تۈيۇقسىز تۈلۈپ قېلىپ، تۆزنى پەرۋەردىگارغا ئاتىغانلىقىنىڭ بەلگىسى بولغان بېشى
بۇلغانغان بولسا، ئۇ تۆزنى پاكلاش كۈنى ۋە كېيىنكى يەتتىنچى كۈنىمۇ چېچىنى ئالدۇرىسۇن.
10 سەككىزىنچى كۈنى ئۇ ئىككى پاختەكنى ياكى ئىككى باچكىنى ئېلىپ جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا
كاھىنغا تاپشۇرىسۇن.
11 كاھىن بىرنى گۈناھ قۇربانلىقى، يەنە بىرنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە سۈنۈپ، تۈلۈك سەۋەبىدىن ناپاك
بولۇپ قالغان گۈناھىنى تىلەپ كافارەت قىلسۇن؛ نازارىي شۇ كۈننىڭ تۆزىدە تۆز بېشىنى قايتىدىن مۇقەددەس-پاك
قىلسۇن،
12 ئۇ تۆزنى پەرۋەردىگارغا ئاتىغان كۈنلىرىنى يېڭىۋاشتىن باشلىسۇن، شۇنىڭ بىلەن بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزىنى
ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ سۇنسۇن؛ ئىلگىركى كۈنلىرى بولسا ئىناۋەتسىز ھېسابلانسۇن؛ چۈنكى تۆزنىڭ تۆزنى
پەرۋەردىگارغا ئاتىغان ھالىتى بۇلغانغان.
13 نازارىيلاردىن بىرى تۆزنى پەرۋەردىگارغىلا ئاتىغان كۈنلەر توشقان كۈندە ئۇ توغرۇلۇق قانۇن-بەلگىلىمە
مۇنداق: ـ كىشىلەر ئۇنى جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا ئەكەلسۇن؛
14 ئۇ تۆزنى پەرۋەردىگارغا سۇنۇلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر ياشلىق بېچىرىم ئەركەك قوزىنى، گۈناھ
قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر ياشلىق چىشى بېچىرىم بىر قوزىنى، ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن بېچىرىم بىر قوشقارنى كەلتۈرسۇن،
15 شۇنداقلا بىر سېۋەت پېتىر نان، زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن پىشۇرۇلغان توقاچلار ھەمدە زەيتۇن
مېيى سۈرۈلۈپ مەسىلەنگەن پېتىر ھەمەك نانلار ۋە شۇ قۇربانلىقلارنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەلىرى ۋە شاراب
ھەدىيەلىرىنى كەلتۈرسۇن.□
16 كاھىن بۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا كەلتۈرۈپ، نازارىينىڭ شۇ گۈناھ قۇربانلىقى بىلەن كۆيدۈرمە
قۇربانلىقىنى سۇنسۇن؛
17 ئۇ پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ئىناقلىق قۇربانلىقى سۈپىتىدە قوشقارنى سۇنسۇن، ئۇنىڭغا قوشۇپ بىر سېۋەت پېتىر
نانىنى سۇنسۇن؛ كاھىن شۇلار بىلەن تەڭ نازارىي قوشۇپ تەقدىم قىلغان ئاشلىق ھەدىيە بىلەن شاراب ھەدىيەنى
كەلتۈرۈپ سۇنسۇن.
18 نازارىي جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا تۆزنى پەرۋەردىگارغا ئاتىغانلىقىغا بەلگە قىلىپ قويۇۋەتكەن
چېچىنى چۈشۈرۈپ، چېچىنى ئېلىپ ئىناقلىق قۇربانلىقى ئاستىدىكى ئوتقا قويسۇن.■

□ **6:5 »چاچلىرىنى تۆزۈن قويۇشى كېرەك«** ـ بۇ ئىشتا)ئا(ماتەم بىلدۈرۈشتە چاچلىرىنى چۈشۈرۈش مەنىسى قىلىنىدۇ؛)ئە(تۆزنىڭ بىرخىل نومۇسلۇق
كەلتۈرىدۇ)چۈنكى ئۇ ئايالدەك كۆرۈنىدۇ.(شۇنىڭ بىلەن تۆزنى قەسەم ئىچىپ خۇداغا ئاتىغانلىقىنى ھەممە ئادەمگە ئايان بولدۇ.
■ **6:5** ھاك. 5:13 1سام. 111:
□ **6:6 »تۈلۈكلەر«** ـ بۇ سۆز ھايۋانلارنىڭ تايلىرىنىمۇ تۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
□ **6:7 »تۆزنى ناپاك قىلماسلىقى«** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئايانكى، كىم بىر جەسەتكە تەگكەن بولسا ۋاقتىلىق »ناپاك« دەپ ھېسابلىنىدۇ)تۆزنىڭ مۇقەددەس
جايغا يېقىنلاشمىشقا ياكى قۇربانلىق قىلىشقا بولمايتىق. »لاۋىيلارنىڭ دەستۇرى« 2:5-3، 11-بابنى كۆرۈڭ.(**»بېشىدا... بەلگىسى بولدۇ«** ـ تۆزۈن
چاچلىرى، دېمەك. □ **6:15 »توقاچلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ سۆز ياكى ھالقىسمان ياكى چەككۈچ بىلەن تېشىلگەن بىرخىل نانلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **6:18** روس. 2421:

19 نازارىي شۇ تەرىقىدە تۆزىنى پەرۋەردىگارغىلا ئاتىغانلىق چېچىنى چۇشۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، كاھىن قايناپ
پىشىرىلغان قوشقارنىڭ بىر ئالدى قولىنى ھەم سېۋەتتىن بىر پېتىر نان بىلەن بىر پېتىر ھەمەك نانىنى ئېلىپ كېلىپ
نازارىينىڭ قولىغا تۇتقۇزسۇن.
20 كاھىن بۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پۇلاڭلاتما قۇربانلىق سۈپىتىدە تۇرۇسۇن؛ بۇلار پۇلاڭلاتما قۇربانلىق
سۈپىتىدە سۇنغان تۆش بىلەن كۆتۈرمە ھەدىيە قىلىنغان ئالدى قول بىلەن قوشۇلۇپ، مۇقەددەس دەپ ھېسابلىنىپ
كاھىنغا بېرىلسۇن؛ ئاندىن كېيىن نازارىي شاراب ئىچىسە بولىدۇ.■
21 شۇلار بولسا قەسەم ئىچكەن نازارىي توغرىسىدا، تۆزىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاشتا سۇنۇش زۇرۇر بولغان قۇربانلىق-
ھەدىيەلەر توغرىسىدا بېكىتىلگەن قانۇن-بەلگىلىمىدۇر، شۇنىڭدەك تۆنىڭ قولى نېمىگە يەتسە شۇنى سۇنىسىمۇ بولىدۇ؛
تۇ ئىچكەن قەسىمى بويىچە، يەنى تۆزىنى خۇداغا ئاتاش ۋەدىسى توغرۇلۇق شۇ نىزام-بەلگىلىمە بويىچە ھەممە ئىشنى ئادا
قىلسۇن؛ ۋەدىسىگە ئەمەل قىلسۇن.

كاھىنلارنىڭ بەخت-بەركەت تىلەپ قىلغان سۆزى

22 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
23 سەن ھارۇن بىلەن تۇنىڭ ئوغۇللىرىغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: — سىلەر ئىسرائىللارغا مۇنداق بەخت-
بەركەت تىلەڭلار: —
24 »پەرۋەردىگار سىلەرگە بەخت-بەركەت ئاتا قىلغاي، سىلەرنى تۆز پاناھىدا ساقلىغاي؛
25 پەرۋەردىگار يۈزىنى سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلەردە يورۇتۇپ، سىلەرگە شاپائەت قىلغاي؛
26 پەرۋەردىگار يۈزىنى ئۈستۈڭلارغا قارىتىپ كۆتۈرۈپ،
سىلەرگە خاتىرجەملىك بەرگەي«! ـ دەپ تىلەڭلار.
27 تۇلار شۇنداق قىلىپ نامىمنى ئىسرائىللارنىڭ ئۈستىگە قوندۇرىدۇ ۋە مەن ئۇلارغا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىمەن.

7

ھەرقايسى قەبىلە ئەمىرلىرىنىڭ ھەدىيەلىرى

1-2 مۇسا ئىبادەت چېدىرىنى تىكىلگەن كۈنى، تۇ چېدىرنى مەسىھ قىلىپ مايلاپ مۇقەددەس قىلدى، شۇنداقلا
تۇنىڭ ئىچىدىكى بارلىق ئەسۋاب-جابدۇقلار، قۇربانگاھ ۋە تۇنىڭ بارلىق قاچا-قۇچا ئەسۋابلىرىنى مەسىھ قىلىپ
مايلاپ مۇقەددەس قىلدى؛ شۇ كۈنى شۇنداق بولدىكى، ئىسرائىلنىڭ ئەمىرلىرى، يەنى ئۇلارنىڭ ئاتا جەمەتىنىڭ
باشلىقلىرى بولغان، قەبىلە ئەمىرلىرى كېلىپ ھەدىيەلەرنى سۇندى؛ شۇ قەبىلىلەرنىڭ ئەمىرلىرى ساناقتىن تۆتكۈزۈش
ئىشىغا نازارەت قىلغۇچىلار ئىدى.□ ■
3 ئۇلار تۆزلىرىنىڭ ھەدىيەلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر قىلىشتى، كەلتۈرۈلگەن بۇ ھەدىيەلەر جەمئىي
بولۇپ ئالتە ھارۋا، ئون ئىككى تۆكۈزدىن ئىبارەت ئىدى؛ ھەر ئىككى ئەمىر بىرلىشىپ بىردىن سايىۋەنلىك ھارۋا،
ھەربىر ئەمىر بىردىن تۆكۈز ئېلىپ كەلدى؛ ئۇلار بۇ ھەدىيەلەرنى چېدىرنىڭ ئالدىغا ئەكىلىشتى.
4 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: ـ
5 جامائەت چېدىرنىڭ ئىشلىرىغا ئىشلىتىش ئۈچۈن سەن بۇ نەرسىلەرنى قوبۇل قىلىپ، لاۋىيلارنىڭ ھەربىرىنىڭ
ىچىرىدىغان ئىشلىرى بويىچە ئۇلارنىڭ ئىشلىتىشىگەبەرگىن، — دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ھارۋا بىلەن تۆكۈزلەرنى قوبۇل قىلىپ لاۋىيلارغا تاپشۇرۇپ بەردى.

■ **6:20** مىس. 2729:
□ **7:1-2 »ئىبادەت چېدىرى تىكلەش«** قاتارلىق ئىشلار »مىس.» 40-باب، 34-17-ئايەتلەردە تەسۋىرلىنىدۇ. دېمەك، »شۇ كۈنى«دىكى ئىشلار
»چۆل.» 6-1-بابلاردىكى ئىشلاردىن ئاۋۋال، شۇنداقلا »لاۋ.» 11:8-تىكى ئىشلاردىن كېيىن يۈز بەرگەندى. ■ **7:1-2** مىس. 1840:

7 ئۇ گەرشون ئەۋلادلىرىنىڭ قىلىدىغان ئىشلىرىغا ئاساسەن، ئۇلارغا ئىككى ھارۋا بىلەن تۆت تۆكۈز بەردى.
8 مەرارى ئەۋلادلىرىنىڭ قىلىدىغان ئىشلىرىغا ئاساسەن، ئۇلارغا تۆت ھارۋا بىلەن سەككىز تۆكۈز بەردى؛ ئۇلارنىڭ
ھەممىسى كاھىن ھارۇننىڭ ئوغلى ئىتامارغا قارايتتى؛
9 لېكىن ئۇ كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرىغاھېچنېمە بەرمىدى؛ چۈنكى ئۇلار مۇقەددەس نەرسىلەرنى كۆتۈرۈشكە مەسئۇل
ئىدى؛ دېمەك، ئۇلار مەسئۇل بولغان نەرسىلەرنى تۆز مۇرىسىدە كۆتۈرەتتى.□
10 قۇربانگاھ مايلىنىپ مەسىھلەنگەن كۈنى، ئۇنى خۇداغا بېغىشلاش يولىدا ئەمىرلەر سۇنىدىغان ھەدىيەلىرىنى ئېلىپ
كېلىپ، قۇربانگاھ ئالدىغا قويۇشتى.
11 پەرۋەردىگار مۇساغا: —
ئۇلار قۇربانگاھنى بېغىشلاش يولىدا ھەدىيەلىرىنى سۇنسۇن؛ ھەربىر ئەمىر ئۆز كۈنىدە سۇنسۇن، — دېدى.
12 بىرىنچى كۈنى ھەدىيە سۇنغۇچى يەھۇدا قەبىلىسىدىن ئاممىنادابنىڭ ئوغلى ناھشون بولدى.
13 ئۇ سۇنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل
كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە ئۆلچەندى؛
ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛□
14 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
15 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
16 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
17 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار
ئاممىنادابنىڭ ئوغلى ناھشون سۇنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
18 ئىككىنچى كۈنى ھەدىيە سۇنغۇچى ئىسساكارنىڭ ئەمىرى زۇئارنىڭ ئوغلى نەتانەل بولدى.
19 ئۇ سۇنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل
كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە ئۆلچەندى؛
ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
20 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
21 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
22 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
23 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار زۇئارنىڭ
ئوغلى نەتانەل سۇنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
24 ئۈچىنچى كۈنى ھەدىيە سۇنغۇچى زەبۇلۇن ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى ھېلوننىڭ ئوغلى ئېلىئاب بولدى.
25 ئۇ سۇنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل
كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە ئۆلچەندى؛
ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
26 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
27 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
28 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
29 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار ھېلوننىڭ
ئوغلى ئېلىئاب سۇنغان ھەدىيەلەر ئىدى.

□ 7:9 »مۇقەددەس نەرسىلەر« — باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »مۇقەددەس جاي.«
□ 7:13 »شەكەل« كۆمۈشنىڭ ئۆلچىمى بولۇپ، ئادەتتە 11.4 گرامغا باراۋەر بولۇشى مۇمكىن. شۇنىڭ 130 شەكەل 1.5 كىلوگرام، 70 شەكەل 0.8
كىلوگرام بولۇشى مۇمكىن. »مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە« — 47:3-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

30 تۆتىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى رۇبەن ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى شىدۇرنىڭ ئوغلى ئەلىزۇر بولدى.
31 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ تۆلچەم بىرلىكى بويىچە تۆلچەندى؛ ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
32 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
33 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
34 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
35 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار شىدۇرنىڭ ئوغلى ئەلىزۇر سۈنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
36 بەشىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى شىمېئون ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى زۇرى-شادداينىڭ ئوغلى شېلۇمىيەل بولدى.
37 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ تۆلچەم بىرلىكى بويىچە تۆلچەندى؛ ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
38 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
39 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
40 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
41 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار زۇرى-شادداينىڭ ئوغلى شېلۇمىيەل سۈنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
42 ئالتىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى گاد ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى دېئۇئەلنىڭ ئوغلى ئەلىئاساف بولدى.
43 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ تۆلچەم بىرلىكى بويىچە تۆلچەندى؛ ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
44 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
45 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
46 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
47 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار دېئۇئەلنىڭ ئوغلى ئەلىئاساف سۈنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
48 يەتتىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى ئەفرائىم ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى ئەلىشاما بولدى.
49 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ تۆلچەم بىرلىكى بويىچە تۆلچەندى؛ ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
50 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
51 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
52 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
53 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى ئەلىشاما سۈنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
54 سەككىزىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى ماناسسەھ ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى پېداھزۇرنىڭ ئوغلى گامالىيەل بولدى.

55 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل
كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە ئۆلچەندى؛
ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
56 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
57 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
58 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
59 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار
پىداھزۇرنىڭ ئوغلى گامالىيەل سۈنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
60 توققۇزىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى بېنيامىن ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى گىدېئونىنىڭ ئوغلى ئابىدان بولدى.
61 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل
كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە ئۆلچەندى؛
ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
62 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
63 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
64 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
65 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار
گىدېئونىنىڭ ئوغلى ئابىدان سۈنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
66 ئوننىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى دان ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى ئاممىشادداينىڭ ئوغلى ئاھىئەزەر بولدى.
67 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل
كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە ئۆلچەندى؛
ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
68 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
69 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
70 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
71 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار
ئاممىشادداينىڭ ئوغلى ئاھىئەزەر سۈنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
72 ئون بىرىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى ئاشىر ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى ئوكراننىڭ ئوغلى پاگىيەل بولدى.
73 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل
كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە ئۆلچەندى؛
ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
74 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
75 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
76 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
77 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار ئوكراننىڭ
ئوغلى پاگىيەل سۈنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
78 ئون ئىككىنچى كۈنى ھەدىيە سۈنغۇچى نافتالى ئەۋلادلىرىنىڭ ئەمىرى ئېناننىڭ ئوغلى ئاھىرا بولدى.
79 ئۇ سۈنغان ھەدىيە ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل كېلىدىغان بىر كۈمۈش لېگەن، ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل
كېلىدىغان بىر كۈمۈش داس بولۇپ، بۇلار مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە ئۆلچەندى؛

ئاشلىق ھەدىيە بولسۇن دەپ ئىككىسىگە زەيتۇن مېيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئېسىل ئۇن تولدۇرۇلغاندى؛
80 ئون شەكەل ئېغىرلىقتا، خۇشبۇي تولدۇرۇلغان بىر ئالتۇن پىياله؛
81 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن بىر تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بىر ئەركەك قوزا؛
82 گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكە؛
83 ئىناقلىق قۇربانلىقى ئۈچۈن ئىككى بۇقا، بەش قوچقار، بەش تېكە، بىر ياشلىق بەش ئەركەك قوزا؛ بۇلار ئېنانىڭ ئوغلى ئاھىرا سۇنغان ھەدىيەلەر ئىدى.
84 قۇربانگاھ مايلىنىپ مەسىھلەنگەن كۈندە، ئىسرائىل ئەمىرلىرى قۇربانگاھقا سۇنغان ھەدىيەلەر: — جەمئىي ئون ئىككى كۈمۈش لېگەن، ئون ئىككى كۈمۈش داس، ئون ئىككى ئالتۇن پىياله بولدى،
85 ھەربىر كۈمۈش لېگەننىڭ ئېغىرلىقى بىر يۈز ئوتتۇز شەكەل، ھەربىر كۈمۈش داسنىڭ ئېغىرلىقى يەتمىش شەكەل ئىدى؛ مۇشۇ قاچا-قۇچىغا كەتكەن كۈمۈش مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۇچىدەم بىرلىكى بويىچە ئۇچىدەنگەنده، جەمئىي ئىككى مىڭ تۆت يۈز شەكەل چىقتى؛
86 خۇشبۇي بىلەن تولدۇرۇلغان ئالتۇن پىياله ئون ئىككى بولۇپ، مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۇچىدەم بىرلىكى بويىچە ئۇچىدەنگەنده، ھەربىر ئالتۇن پىيالىنىڭ ئېغىرلىقى ئون شەكەل چىقتى؛ بۇ ئالتۇن پىيالىلەرنىڭ ئالتۇنى جەمئىي بىر يۈز يىگىرمە شەكەل چىقتى؛
87 كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ئۈچۈن بولغان ماللار: — جەمئىي ئون ئىككى تورپاق، ئون ئىككى قوچقار، ئون ئىككى بىر ياشلىق ئەركەك قوزا ئىدى، ھەربىرى تېگىشلىك ئاشلىق ھەدىيەلەر بىلەن بىللە سۇنۇلدى؛ ئون ئىككى تېكە گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن سۇنۇلدى؛
88 ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى ئۈچۈن سۇنۇلغىنى جەمئىي يىگىرمە تۆت بۇقا، ئاتمىش قوچقار، ئاتمىش تېكە، بىر ياشلىق ئاتمىش ئەركەك قوزا ئىدى. قۇربانگاھ مايلىنىپ مەسىھلىنىپ، ئۇنى خۇداغا بېغىشلاش يولىدا سۇنۇلغان ھەدىيەلەر مانا مۇشۇلار.
89 مۇسا پەرۋەردىگار بىلەن سۆزلەشكىلى جامائەت چېدىرىغا كىرگەن چېغىدا، ئۇ »ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقى«نىڭ ئۈستىدىكى »كافارەت تەختى«نىڭ تەرىپىدىكى كېرۇبنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۇنىڭ ئۈزىگە گەپ قىلغان ئاۋازىنى ئاڭلاپ تۇردى؛ پەرۋەردىگار شۇ يولدا ئۇنىڭغا سۆز قىلاتتى.□

8

ئالتۇن چىراغدان

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: —
2 سەن ھارۇنغا: »سەن چىراغلار ياقىدىغان چاغدا يەتتە چىراغنىڭ ھەممىسى چىراغداننىڭ ئالدىنى يورۇتىدىغان بولسۇن« دەپ ئېيتىپ قوي، — دېدى.■
3 ھارۇن شۇنداق قىلدى؛ ئۇ چىراغدان ئۈستىدىكى چىراغلارنىڭ ھەممىسىنى ياندۇرۇپ، خۇددى پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا ئېيتقىنىدەك، چىراغ نۇرىنى چىراغداننىڭ ئالدىنى يورۇتىدىغان قىلىپ قويدى.

لاۋىيلارنىڭ خۇدانىڭ خىزمىتىگە ئاتاپ پاكلىنىپ ئايرىلىشى

4 چىراغداننىڭ ياسىلىشى مۇنداق: ئۇ ئالتۇندىن بولۇپ بىلەن سوقۇپ ياسالغان، پۈتىدىن گۈللىرىگىچە بولۇپ بىلەن سوقۇپ چىقىرىلغان. پەرۋەردىگار مۇساغا كۆرسەتكەن نۇسخىدەك، ئۇ چىراغدانىنى شۇنداق ياساتتى.■

□ 7:89 »پەرۋەردىگار بىلەن« — ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ بىلەن.« »پەرۋەردىگار شۇ يولدا...« — ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ شۇ يولدا...«. ■ 8:2 مىس. 3725:
■ 8:4 مىس. 3125:

5 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: —
6 سەن ئىسرائىللارنىڭ ئىچىدىن لاۋىيلارنى تاللاپ چىقىپ پاكلىغىن.
7 ئۇلارنى پاكلاش ئۈچۈن ئۇلارغا مۇنداق قىل: »كافارەت سۈيى«نى ئۇلارنىڭ بەدىنىگە چاچقىن، ئاندىن ئۇلار ئۆزلىرى پۈتۈن بەدىنىنى ئۈستۈرا بىلەن چۇشۇرسۇن، كىيىملىرىنى يۇيۇپ ئۆزىنى پاك قىلسۇن.□
8 ئاندىن كېيىن ئۇلار بىر تورپاق بىلەن شۇنىڭغا قوشۇپ ئاشلىق ھەدىيەسىنى، يەنى زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇننى كەلتۈرسۇن؛ سەن گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن يەنە بىر تورپاقنى كەلتۈر.
9 سەن لاۋىيلارنى جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىغا كەلتۈر ۋە پۈتۈن ئىسرائىل جامائىتىنى يىغىپ كەل؛
10 لاۋىيلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر قىلغىن؛ ئاندىن ئىسرائىللار چېلىپ قوللىرىنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قويسۇن.
11 ھارۇن لاۋىيلارنى ئىسرائىللارنىڭ »پۈلا كۆلىتما قۇربانلىق«ى سۈپىتىدە پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىنى قىلسۇن دەپ، پەرۋەردىگارغا ھەدىيە قىلسۇن.□
12 لاۋىيلار قوللىرىنى ھېلىقى ئىككى تورپاقنىڭ بېشىغا قويسۇن؛ سەن بىرىنى گۇناھ قۇربانلىقى بولسۇن، بىرىنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق بولسۇن، لاۋىيلار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرسۇن دەپ پەرۋەردىگارغا سۇنغىن.□
13 سەن ئاندىن لاۋىيلارنى ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزۇپ، ئۇلارنى پۈلا كۆلىتما قۇربانلىق سۈپىتىدە پەرۋەردىگارغا ھەدىيە قىل.
14 لاۋىيلار مېنىڭكى بولسۇن دەپ، سەن لاۋىيلارنى ئەنە شۇ تەرىقىدە ئىسرائىللاردىن ئايرىپ چىق.■
15 ئاندىن لاۋىيلار كىرىپ جامائەت چېدىرىنىڭ ئىشلىرىنى قىلسا بولىدۇ؛ سەن ئۇلارنى پاكلاندۇر، ئۇلارنى پۈلا كۆلىتما قۇربانلىق سۈپىتىدە ھەدىيە قىل.
16 چۈنكى ئۇلار ئىسرائىللار ئىچىدە پۈتۈنلەي ماڭا ئاتالغان؛ مېنىڭ ئۇلارنى مېنىڭكى بولسۇن دەپ تاللىشىم ئۇلارنى ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدا بالىياتقۇنىڭ تۇنجى مېۋىسى ئورنىدا قويغانلىقىمدۇر.
17 چۈنكى ئىسرائىللارنىڭ تۇنجىسى، مەيلى ئۇ ئىنسان ياكى ھايۋان بولسۇن، پۈتۈنلەي ماڭا تەۋەدۇر؛ مەن مىسىر زېمىنىدا بارلىق تۇنجىلارنى ئۆلتۈرگەن كۈنى ئۇلارنى ئۆزۈمگە مۇقەددەس قىلىپ ئېلىۋالغانىدىم.■
18 مېنىڭ لاۋىيلارنى ئۇ يول بىلەن تاللىشىم ئۇلارنى ئىسرائىللارنىڭ ئىچىدىكى تۇنجىلىرىنىڭ ئورنىدا قويۇشۇم ئۈچۈندۇر.■
19 ۋە جامائەت چېدىرىدا ئىسرائىللارنىڭ خىزمىتىدە بولسۇن ۋە ئىسرائىللارنىڭ گۇناھىنى تىلەپ كافارەت كەلتۈرسۇن، شۇنىڭدەك ئىسرائىللار مۇقەددەس جايغا يېقىنلاشقاندا ئۇلار ئارىسىدا بالا-قازا چىقمىسۇن دەپ، مەن ئىسرائىللار ئىچىدىن لاۋىيلارنى ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا بەردىم.
20 مۇسا، ھارۇن ۋە پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى لاۋىيلارنى شۇنداق قىلدى؛ پەرۋەردىگارنىڭ لاۋىيلار توغرۇلۇق مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك ئىسرائىللار ھەممىسىنى بەجا كەلتۈردى.
21 لاۋىيلار شۇنداق قىلىپ ئۆزلىرىنى گۇناھتىن پاكلاپ، كىيىم-كېچەكلىرىنى يۇيۇپ پاكىزلىدى؛ ھارۇن ئۇلارنى پۈلا كۆلىتما قۇربانلىق سۈپىتىدە پەرۋەردىگارغا ھەدىيە قىلدى؛ ھارۇن يەنە ئۇلارنى پاكلاشقا گۇناھىنى تىلەپ كافارەت قىلدى.
22 ئاندىن كېيىن لاۋىيلار كىرىپ ھارۇننىڭ ئالدىدا، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئالدىدا، جامائەت چېدىرى ئىچىدىكى ئىشلارنى قىلىشقا كىرىشتى؛ پەرۋەردىگار لاۋىيلار توغرۇلۇق مۇساغا قانداق بۇيرۇغان بولسا، ئىسرائىللار

□ 8:7 **»كافارەت سۈيى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »گۇناھ سۈيى« ياكى »گۇناھدىن پاكلاش سۈيى«. بۇ سۆز 19-بابنا تەپسىلىي تەسۋىرلىنىدۇ. □ 8:11 **»ھەدىيە قىلسۇن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىرغاكلاتسۇن«. □ 8:12 **»سەن ... پەرۋەردىگارغا سۇنغىن«** ـ تەۋرات يوچىچە، بۇ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۆزى كاھىننىڭ ئورنىدا بىردىنبىر قۇربانلىق قىلغان ۋاقتى ئىدى. ■ 8:14 چۈل. 4:53؛ ■ 8:17 مىس. 2:13□ 29:22□ 19:34□ لاۋ. 26:27□ چۈل. 13:3□ لۇقا 1:232؛ ■ 8:18 چۈل. 1:23؛

ئۇنى شۇ بويىچە بەجا كەلتۈردى.
23 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
24 لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىسى مۇنداق بولسۇن: — يىگىرمە بەش ياشتىن يۇقىرىلىرى كىرىپ جامائەت چېدىرى ئىچىدىكى ئىشلارنى قىلىشقا سەپكە كىرسۇن؛
25 ئەللىك ياشقا يەتكەندىن كېيىن سەپتىن چېكىنىپ شۇ خىزمەتنى قىلمىسۇن؛
26 لېكىن ئۇلار جامائەت چېدىرى ئىچىدە قېرىنداشلىرىغا ياردەملىشىپ، ئۇلارنىڭ ھاجەتلىرىدىن چىقىشقا بولىدۇ، ئەمما چېدىردىكى رەسمىي ۋەزىپىدە بولمىسۇن. لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىلىرى ھەققىدە ئۇلارغا ئەنە شۇنداق قىل.

9

سىناي چۆل-باياۋىندا «ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى»نى ئۆتكۈزۈش

1 مىسىر زېمىنىدىن چىققاندىن كېيىنكى ئىككىنچى يىلى بىرىنچى ئايدا، پەرۋەردىگار سىناي چۆلىدە مۇساغا بۇيرۇپ: —
2 ئىسرائىللار بېكىتىلگەن ۋاقىتتا ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزسۇن؛■
3 يەنى مۇشۇ ئايىنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى گۈزگۈمدا، بېكىتىلگەن ۋاقىتتا، بارلىق بەلگىلىمە ۋە قائىدە-تەرتىپ بويىچە ھېيتنى ئۆتكۈزۈڭلار، — دېدى.□
4 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزۈشنى بۇيرۇدى.
5 ئۇلار بىرىنچى ئايىنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى گۈزگۈمدا، سىناي چۆلىدە ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزدى؛ پەرۋەردىگار مۇساغا قانداق بۇيرۇغان بولسا، ئىسرائىللار شۇنداق قىلدى.□
6 بىر نەچچەيلەن بىر ئۆلۈككە تېگىپ كېتىپ ناپاك بولۇپ قالغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلار شۇ كۈنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزەلمىدى-دە، ئۇلار شۇ كۈنى مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ ئالدىغا كېلىپ مۇساغا: —
7 بىز ئۆلۈپ قالغان ئادەمگە تېگىپ كېتىپ ناپاك بولۇپ قالغان بولساقۇ، لېكىن نېمىشقا ئىسرائىللارنىڭ قاتاردا، بېكىتىلگەن ۋاقىتتا پەرۋەردىگارغا سۈنۈشقا كېرەك بولغىنىنى ئېلىپ كېلىشتىن رەت قىلىنىمىز؟ — دېيىشتى.
8 — توختاپ تۇرۇڭلار، مەن بېرىپ پەرۋەردىگار سىلەر توغرا ئۈلاردا نېمە بۇيرۇيدىكىن، ئاڭلاپ باقاي، ـ دېدى مۇسا ئۇلارغا.
9 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
10 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: »سىلەر ۋە سىلەرنىڭ ئەۋلادلىرىڭلار ئىچىدە بەزىلەر ئۆلۈكلەرگە تېگىپ كېتىپ ناپاك بولۇپ قالغان بولسا ياكى ئۇزاق سەپەر ئۈستىدە بولسا، ئۇلار يەنىلا پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزۈشكە بولىدۇ.□
11 ئۇنداق كىشىلەر ئىككىنچى ئايىنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى گۈزگۈمدا ھېيتنى ئۆتكۈزسۇن؛ ھېيت تاتامىنى پېتىر نان ۋە ئاچچىق كۆكاتلار بىلەن بىللە يېسۇن؛□

□ **8:24 »سەپكە كىرسۇن«** — ئىبرانىي تىلىدا »جەڭ ئۈچۈن قوشۇنغا كىرسۇن« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. 23:4نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **9:2** مىس. 12:28-1□ لاۋ. 5:23□ چۆل. 16:28□ قان. 216:
□ **9:3 »گۈزگۈم«** — ئىبرانىي تىلىدا »ئىككى كەچ ئارىلىقىدا« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ ـ دېمەك شەپەق ۋاقتى، »كۈن پېتىش« ۋە قاراڭغۇلۇق ئارىلىقىدا بولغان ۋاقىت.
□ **9:5 »گۈزگۈم«** — 3-ئايەتنىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ **9:10 »ئۇلار يەنىلا پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئۆتۈپ كېتىش ئۆتكۈزۈشكە بولىدۇ«** — ياكى »ئۇ يەنىلا پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزىدۇ.«
□ **9:11 »گۈزگۈم«** — 3-ئايەتنىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

12 ئۆلاردىن ئەتىگەن ئازراقمۇ قالدۇرمىسۇن ۋە قوزىسىنىڭ ئۆستىخانىلىرىدىن بىرەرسىنىمۇ سۈندۈرغۇچى بولمىسۇن؛ ئۇلار
ھېيتنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ بارلىق بەلگىلىمىلىرى بويىچە ئۆتكۈزسۇن.□ ■
13 ھالبۇكى، پاك بولغان، سەپەر ئۈستىدىمۇ بولمىغان ئەمما ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزۈشكە ئېتىبار بەرمىگەن
كىشى بولسا ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛ چۈنكى بېكىتىلگەن ۋاقىتتا پەرۋەردىگارغا سۈنۈش كېرەك بولغىنىنى
سۈنمىغانلىق بۇچۇن، ئۇ ئۆز گۇناھىنى ئۆز ئۈستىگە ئالىدۇ.□
14 ئەگەر ئاراگىلاردا تۇرۇۋاتقان يات ئەللىك بىر مۇساپىر پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزۈشنى
خالىسا، ئۇ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمە ۋە قائىدە-تەرتىپ بويىچە ئۆتكۈزسۇن؛ يات ئەللىك
مۇساپىرلار ئۈچۈن ۋە زېمىندا تۇغۇلغانلار ئۈچۈنمۇ ئاراگىلاردا شۇ بىرلا نىزام بولسۇن.■

خۇدانىڭ ئىسرائىللارنى چۆل-باباؤاندا ئۆز بۇلۇتى ۋە ئوتى بىلەن يېتەكلىشى

15 ئىبادەت چېدىرى تىكىلەنگەن كۈنى، بۇلۇت ئىبادەت چېدىرىنى، يەنى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق چېدىرىنى قاپلاپ
تۇردى؛ كەچتىن تاكى ئەتىگەنگىچە، بۇلۇت خۇددى ئوتتەك ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئۈستىدە تۇردى.□ ■
16 دائىم شۇنداق بولاتتى؛ كۈندۈزى بۇلۇت ئىبادەت چېدىرىنى قاپلاپ تۇراتتى، كېچىسى ئۇ ئوتقا ئوخشايتتى.
17 قاچانكى بۇلۇت جامائەت چېدىرىنىڭ ئۈستىدىن كۆتۈرۈلسە، ئىسرائىللار يولغا چىقاتتى؛ بۇلۇت قەيەردە
توختىسا، ئىسرائىللار شۇ يەردە بارگاھ تىكەتتى.
18 ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ماڭاتتى، پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بويىچە بارگاھ تىكەتتى؛ بۇلۇت
ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئۈستىدە قانچە ئۇزاق توختىسا، ئۇلار بارگاھتا شۇنچە ئۇزاق تۇراتتى.■
19 بۇلۇت ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئۈستىدە خېلى كۈنلەرگىچە توختاپ تۇرسا، ئىسرائىللارمۇ پەرۋەردىگارنىڭ
كۆرسىتمىسىنى تۇتۇپ سەپەرگە چىقمايتتى؛
20 مۇبادا بۇلۇت ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئۈستىدە پەقەت بىرنەچچە كۈنلا توختىسا، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى
بويىچە شۇ ۋاقىتتا بارگاھ قۇرۇپ ياتاتتى، ئاندىن يەنە پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بويىچە سەپەرگە ئاتلىناتتى.
21 ۋە مۇبادا بۇلۇت پەقەتلا كەچتىن ئەتىگەنگىچە توختاپ، ئەتىگەندە بۇلۇت يەنە كۆتۈرۈلسە، ئۇلار يەنە يولغا
چىقاتتى؛ مەيلى كۈندۈزى ياكى كېچىسى بۇلۇت كۆتۈرۈلسىلا، ئۇلار سەپەرگە چىقاتتى.
22 بۇلۇت ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئۈستىدە ئۇزۇنراق تۇرسا، مەيلى ئىككى كۈن، بىر ئاي، بىر يىل تۇرسىمۇ، ئىسرائىللار
يولغا چىقماي بارگاھتا تۇرۇۋېرەتتى؛ لېكىن بۇلۇت كۆتۈرۈلۈپ ماڭسىلا ئۇلار سەپىرنى داۋاملاشتۇراتتى.■
23 پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئۇلار بارگاھ قۇراتتى، پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئۇلار سەپەرنى
داۋاملاشتۇراتتى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن بەرگەن ئەمرى بويىچە، پەرۋەردىگارنىڭ
كۆرسىتمىسىنى تۇتاتتى.

10

كۈمۈش كاناي چېلىنىش ۋاقىتلىرى

□ **9:12** »»ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«دىكى قوزا« — »مىس.» 46:12، »يۇھ.» 36:19نى كۆرۈڭ.
■ **9:12** مىس. 46:12□ يۇھ. 19□33: 36
□ **9:13** »ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ« ـ بۇ ئىبارە ئادەمتە ئادەمنىڭ خۇدانىڭ بۇاستە جازاسى بىلەن دۇنيادىن كېتىشنى كۆرسىتىدۇ. »مىس.»
19:12دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **9:14** مىس. 4912: □ **9:15** »ئىبادەت چېدىرىنى قاپلىغان بۇلۇت« ـ »مىس.» 38-34:40نى كۆرۈڭ.
■ **9:15** مىس. 3440: ■ **9:18** 1 كور. 110: ■ **9:22** مىس. 40□36: 37

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
2 سەن تۆزۈگگە ئىككى كاناي ياساتقىن، ئۇلارنى كۆمۈشتىن سوقتۇر. ئۇلار جامائەتنى يىغىشقا، شۇنداقلا جامائەتنى
بارگاھلىرىنى يىغىشتۇرۇپ يولغا چىقىشقا چاقىرىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
3 ئىككى كاناي چېلىنغاندا پۈتكۈل جامائەت سېنىڭ يېنىڭغا جامائەت چېدىرى دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا يىغىلىدىغان
بولسۇن.
4 ئەگەر يالغۇز بىرى چېلىنسا، ئەمىرلىرى، يەنى مىڭلىغان ئىسرائىللارنىڭ مىڭبېشىلىرى سېنىڭ يېنىڭغا كېلىپ
يىغىلسۇن.
5 سىلەر قاتتىق يۇقىرى ئاۋاز بىلەن چالغاندا كۈن چىقىش تەرەپتىكى بارگاھلار يولغا چىقسۇن.□
6 ئاندىن سىلەر ئىككىنچى قېتىم قاتتىق، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن چالغاندا جەنۇب تەرەپتىكى بارگاھلار يولغا چىقسۇن؛
ئۇلار يولغا چىققان چاغدا كاناي قاتتىق، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن چېلىنشى كېرەكتۇر.
7 جامائەتنى يىغىلىشقا چاقىرىدىغان چاغدا، كاناي چېلىنىدۇ، ئەمما قاتتىق، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن چالمايدۇ.
8 ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرى، كاھىن بولغانلار كانايلارنى چالسۇن؛ بۇ ئەۋلادمۇ-ئەۋلاد بىر ئەبەدىي بەلگىلىمە
بولسۇن.□
9 ئەگەر سىلەر ئۆز زېمىنىڭلاردا سىلەرگە زۇلۇم سالغان دۈشمىنىڭلار بىلەن جەڭ قىلىشقا چىقساڭلار، قاتتىق،
يۇقىرى ئاۋاز بىلەن چېلىڭلار. شۇنىڭ بىلەن تۆزۈگىڭلارنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ياد ئېتىلىپ،
دۈشمىنىڭلاردىن قۇتۇلىسىلەر.

سىنايدىن يولغا چىقىش تەرتىپى

10 بۇنىڭدىن باشقا، خۇشال كۈنلىرىڭلاردا، بېكىتىلگەن ھېيتلىرىڭلاردا ۋە ئايىنىڭ بىرىنچى كۈنلىرىدە، سىلەر
كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى سۈنغىنىڭلاردا، قۇربانلىقلارنىڭ ئالدىدا تۈرۈپ كاناي چېلىڭلار؛
شۇنىڭ بىلەن كانايلار سىلەرنى خۇدايىڭلارغا ئەسلەتكۈچى بولىدۇ؛ مەن خۇدايىڭلار پەرۋەردىگاردۇرمەن.

11 ئىككىنچى يىلى، ئىككىنچى ئايىنىڭ يىگىرمىنچى كۈنى بۇلۇت ھۆكۈم-گۈۋاھلىق چېدىرىنىڭ ئۈستىدىن
كۆتۈرۈلدى؛□
12 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار سىناي چۆلىدىن چىقىپ، يول ئېلىپ سەپەرلىرىنى باشلىدى؛ بۇلۇت پاران چۆلىدە
توختىدى.
13 بۇ ئۇلارنىڭ بىرىنچى قېتىم پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن قىلغان ئەمرى بويىچە يولغا چىقىشى بولدى.
14 يەھۇدا بارگاھى ئۆزىنىڭ تۇغى ئاستىدا قوشۇن-قوشۇن بولۇپ ئالدى بىلەن يولغا چىقتى؛ قوشۇننىڭ باشلىقى
ئاممىنادابنىڭ ئوغلى ناھشون ئىدى.■
15 ئىسساكار قەبىلىسى قوشۇننىڭ باشلىقى زۇئارنىڭ ئوغلى نەتانەل ئىدى.
16 زەبۇلۇن قەبىلىسى قوشۇننىڭ باشلىقى ھېلوننىڭ ئوغلى ئېلىئاب ئىدى.
17 ئاندىن ئىبادەت چېدىرى چۈۋۈلۈپ، گەرشوننىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرى ئۇنى كۆتۈرۈپ
يولغا چىقتى.
18 رۇبەن بارگاھى ئۆزىنىڭ تۇغى ئاستىدا قوشۇن-قوشۇن بولۇپ يولغا چىقتى؛ قوشۇننىڭ باشلىقى شىدەۇرنىڭ ئوغلى
ئەلىزۇر ئىدى.

□ **10:5** »قاتتىق يۇقىرى ئاۋاز بىلەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئاگاھ ئاۋازى بىلەن.«
□ **10:8** »بۇلار« ـ كانايلار تۆزلىرى.
□ **10:11** »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق« ـ مۇشۇ يەردە »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق« خۇدانىڭ ئىسرائىلغا ئاتا قىلغان تۆپ ئەمرلىرىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىسرائىل
بىلەن بولىدىغان ئەھدىسىنى كۆرسىتىدۇ »)مىس.» 20-بابنى كۆرۈڭ.(خۇدانىڭ مۇقەددەس ماھىيىتى ۋە خاراكتېرى شۇ ئەمرلەردە ئايان قىلىنغاچقا،
ئۇنىڭ »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق«ى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. شۇ ئەمرلەر »ئەھدە ساندۇقى« ئۈچىدە ساقلاقلىق تاش تاختايلار ئۈستىگە پۈتۈلگەن »)مىس.» 20:40نى
كۆرۈڭ.(
■ **10:14** چۆل. 7:1 32:

19 شىمئۇن قەبىلىسى قوشۇننىڭ باشلىقى زۇرى-شادداينىڭ ئوغلى شېلۇمىيەل ئىدى.
20 گاد قەبىلىسى قوشۇننىڭ باشلىقى دېئۇئەلنىڭ ئوغلى ئەلىئاساف ئىدى.
21 ئادىن كوھاتلار مۇقەددەس بۇيۇملارنى كۆتۈرۈپ يولغا چىقتى؛ ئۇلار يېتىپ كېلىشتىن بۇرۇن ئىبادەت چېدىرىنى كۆتۈرگۈچىلەر كېلىپ ئۇنى تىكلەپ قويۇشقاندى.■
22 ئەفرائىم بارگاھى ئۆزىنىڭ تۇغى ئاستىدا قوشۇن-قوشۇن بولۇپ يولغا چىقتى؛ قوشۇننىڭ باشلىقى ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى ئەلىشاما ئىدى.
23 مانا‌سسەھ قەبىلىسى قوشۇننىڭ باشلىقى پېداھزۇرنىڭ ئوغلى گامالىيەل ئىدى.
24 بىنيامىن قەبىلىسى قوشۇننىڭ باشلىقى گىدېئونىنىڭ ئوغلى ئابىدان ئىدى.
25 دان بارگاھى ھەممە بارگاھلارنىڭ ئارقا مۇھاپىزەتچىسى بولۇپ، ئۆزىنىڭ تۇغى ئاستىدا قوشۇن-قوشۇن بولۇپ يولغا چىقتى؛ قوشۇننىڭ باشلىقى ئاممىشادداينىڭ ئوغلى ئاھىئەزەر ئىدى.
26 ئاشىر قەبىلىسى قوشۇننىڭ باشلىقى ئوكراننىڭ ئوغلى پاگىيەل ئىدى.
27 نافتالى قەبىلىسى قوشۇننىڭ باشلىقى ئېنانننىڭ ئوغلى ئاھىرا ئىدى.
28 بۇلار ئىسرائىللار يولغا چىققاندا قوشۇن-قوشۇن بولۇپ مېڭىش تەرتىپى ئىدى؛ ئۇلار شۇ تەرىقىدە يولغا چىقتى.

مۇسانىڭ قېينىئاكىسى ھوبابقا بولغان تەلىپى

29 مۇسا ئۆزىنىڭ قېينىتىسى، مىدىيانلىق رېئۇئەلنىڭ ئوغلى ھوبابقا: — بىز پەرۋەردىگار ۋەدە قىلغان يەرگە قاراپ سەپەر قىلىۋاتىمىز، ئۇ: »مەن ئۇ يەرنى سىلەرگە مىراس قىلىپ بېرىمەن« دېگەن؛ ئۆزلىرىنىڭ بىز بىلەن بىللە مېڭىشلىرىنى ئۈتۈنىمەن، بىز سىلگە ياخشى قارايمىز، چۈنكى پەرۋەردىگار ئىسرائىل توغرۇلۇق بەخت-سائادەت ئاتا قىلىمەن دەپ ۋەدە بەرگەن، — دېدى.
30 لېكىن ھوباب مۇساغا: — ياق، مەن ئۆز يۇرتۇم، ئۆز ئۇرۇق-تۇغقانلىرىمغا كېتىمەن، — دېدى.
31 مۇسا ئۇنىڭغا: بىزدىن ئايرىلىپ كەتمىسىلە، چۈنكى سىلى چۆلدە قانداق بارگاھ قۇرىشىمىز كېرەكلىكىنى بىلىلا، سىلى بىزگە كۆز بولۇپ بەرسىلە.
32 شۇنداق بولىدۇكى، بىز بىلەن بىللە بارسىلا، كەلگۈسىدە پەرۋەردىگار بىزگە قانداق ياخشىلىق قىلسا، بىزمۇ سىلگە شۇنداق قىلىمىز! — دېدى.
33 ئىسرائىللار پەرۋەردىگار تېغىدىن يولغا چىقىپ ئۈچ كۈن يول ماكىدى؛ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە سانداۋۇقى ئۇلارغا ئارام ئالىدىغان يەر ئىزدەپ ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئۈچ كۈن يول باشلاپ ماكىدى.
34 ئۇلار چېدىرلىرىنى يىغىشتۇرۇپ يولغا چىقىدىغان چاغلاردا، پەرۋەردىگارنىڭ بۇلۇتى ھامان ئۇلارنىڭ ئۈستىدە بولاتتى.
35 ئەھدە سانداۋۇقى يولغا چىقىدىغان چاغدا مۇسا: »ئورنۇڭدىن تۇرغايسەن، ئى پەرۋەردىگار، دۈشمەنلىرىڭ تىرىپىرەن بولسۇن، ساڭا ئۆچلەر يۈزۈڭنىڭ ئالدىدىن قاچسۇن«! — دەيتتى.■
36 ئەھدە سانداۋۇقى توختىغان چاغدا ئۇ: »قايتىپ كەلگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار، مىڭلىغان-تۈمەنلىگەن ئىسرائىل خەلقى ئارىسىغا قايتىپ كەلگەيسەن«! — دەيتتى.

11

خەلقنىڭ يول بويى غوتۇلدىشىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈشى

■ 10:21 چۆل. 44:
■ 10:35 زەب. 68:1-

1 ۋە شۇنداق بولدىكى، خەلق غوتۇلداشتىتى، ئۇلارنىڭ غوتۇلداشلىرى پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىقىغا يېتىپ ئىنتايىن
رەزىل ئاڭلاندى؛ ئۇ بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىدى ۋە ئۇنىڭ غەزىپى قوزغالدى؛ پەرۋەردىگارنىڭ ئوت-يالقۇنى ئۇلارنىڭ
ئارىسىدا تۇتىشىپ، بارگاھنىڭ چېتىدىكى بەزىلەرنى كۆيدۈرۈشكە باشلىدى.■
2 خەلق بۇ چاغدا مۇساغا يالۋۇرىۋىدى، مۇسا پەرۋەردىگاردىن تىلىدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئوت پەسىيىپ ئۆچتى.
3 پەرۋەردىگارنىڭ ئوتى ئۇلارنىڭ ئوتىۋىرىسىدا تۇتاشقانلىقى ئۈچۈن ئۇ ئۇ يەرگە »تابەراھ« دەپ ئات قويدى.□

خەلقنىڭ ئوزۇق توغرۇلۇق غوتۇلداشلىرى

4 ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى شالغۇت كىشىلەرنىڭ نەپسى تاقلىداپ كەتتى، ئىسرائىللارمۇ يەنە يىغلاشقا باشلىدى:
»ئەمدى بىزگە كىم گۆش بېرىدۇ؟ □ ■
5 ھېلىمۇ ئېسىمىزدىكى، بىز مىسىردىكى چاغلاردا پۇل خەجلىمەي تۇرۇپمۇ بېلىق يېيەلەيتتۇق، يەنە تەرخەمەك،
تاۋۇز، پىياز ۋە كۆدە پىياز بىلەن سامساقۇ بار ئىدى.
6 مانا بۇ يەردە ھازىر كۆز ئالدىمىزدا مانىنادىن باشقا ھېچنېمە يوق، ئەمدى بىزنىڭ جېنىمىزمۇ قۇرۇپ كېتىۋاتىدۇ«
دېيىشتى.
7 مانىنا گويا يۇمغاقسۈت ئۇرۇقىغا، كۆرۈنۈشى گويا كەھرىۋاغا ئوخشايىتتى.■
8 كىشىلەر ئۇيان-بۇيان چېچىپ ئۇنى يىغىپ، بەزىدە يارغۇنچاقتا ئېزىپ، بەزىدە ھاۋانچىدا سوقۇپ، يا بەزىدە قازاندا
پىشۇرۇپ نان قىلىپ يەيتتى؛ تەمى زەيتۇن مايلىق توقاچلارغا ئوخشايىتتى.□
9 كېچىدە بارگاھقا شەبنەم چۈشكەندە، مانىنامۇ شۇنىڭ ئۈستىگە چۈشەتتى.
10 مۇسا خەلقنىڭ ئائىلىمۇ-ئائىلە ھەربىرى ئۆز چېدىرىنىڭ ئىشىكى ئالدىدا يىغا-زار قىلىشۋاتقىنىنى ئاڭلىدى؛ بۇنىڭغا
پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى قاتتىق قوزغالدى، بۇ ئىش مۇسانىڭ نەزىرىدىمۇ يامان كۆرۈندى.
11 مۇسا پەرۋەردىگارغا: —
سەن بۇ بارلىق خەلقنىڭ ئېغىر يۈكىنى ماڭا ئارتىپ قويۇپ، مەن قۇلۇڭنى نېمىشقا بۇنداق قىينايسەن؛ نېمىشقا مەن
سېنىڭ ئالدىڭدا ئىلتىپات تاپمايمەن؟
12 يا مەن بۇ پۈتۈن خەلققە ھامىلدار بولۇپ، ئۇلارنى تۇغدۇمۇ؟ سەن تېخى ماڭا: »سەن ئۇلارنى مەن قەسەم
ئىچىپ ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا مىراس قىلغان شۇ يەرگە يەتكۈزگۈچە، خۇددى باققان ئاتىسى ئەمچەكتىكى بوۋاقنى
باغرىغا ئالغاندەك باغرىڭغا ئېلىپ كۆتۈرۈپ ماڭ« دەۋاتسەن؟
13 مەن بۇ خەلققە نەدىن گۆش تېپىپ بېرەلەيمەن؟ چۈنكى ئۇلار ماڭا يىغلاپ: »سەن بىزگە يېگۈدەك گۆش
تېپىپ بەر«! دېيىشمەكتە.
14 مەن بۇ خەلقنى كۆتۈرۈشنى يالغۇز ئۈستۈمگە ئېلىپ كېتەلەيدىگەنمەن، بۇ ئىش ماڭا بەك ئېغىر كېلىۋاتىدۇ.
15 ئەگەر سەن ماڭا مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلماقچى بولساڭ، مەن ئۆتۈنۈپ قالاي، بۇ خاراب ھالىتىمنى ماڭا
كۆرسەتمەي، ئىلتىپات قىلىپ مېنى ئۆلتۈرۈۋەت! — دېدى.

پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا يەتمىش ئاقساقالنى تاللاپ چىقىشنى بۇيرۇشى

16 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: —

■ **11:1** قان. 22:9□ زەب. 21:78□ 18106-13:

□ **11:3** **»تابەراھ«** ـ »كۆيۈش« دېگەن مەنىدە.

□ **11:4** **»شالغۇت كىشىلەر«** ـ بەزىلەر »بىكار تەلەپلەر« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. لېكىن كېيىنكى سۆزلەردىن قارىغاندا، ئۇلار بەلكىم ئىسرائىللاردىن ئايرىم، باشقا بىرنەچچە مىللەتلەردىن بولغان بىر تۈركۈم كىشىلەر بولۇشى مۇمكىن. ■ **11:4** مىس. 38:12□ 3:16□ زەب. 14:106□ 1 كور. 610: ■ **11:7** مىس. 16□14: 31؛ زەب. 24-25:78□ يۇھ. 6□31: 49 □ **11:8** **»تەمى زەيتۇن مايلىق توقاچلارغا ئوخشايىتتى«** ـ ياكى »تەمى تاتلىق زەيتۇن مايىغا ئوخشايىتتى.«

ئىسرائىل ئاقساقاللىرى ئىچىدىن، سەن يېنىمغا تونۇيدىغان خەلق ئاقساقاللىرى ۋە بەگلەردىن يەتمىشنى تاللاپ يىغقىن، ئۇلارنى جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىغا ئەكەل. ئۇلار سېنىڭ بىلەن بىللە شۇ يەردە تۇرسۇن.
17 مەن شۇ يەرگە چۈشۈپ سېنىڭ بىلەن سۆزلىشىمەن؛ ۋە سېنىڭ ئۈستۈڭدە تۇرۇۋاتقان روھنى ئېلىپ ئۇلارنىڭ ئۈستىگىمۇ بۇلۇپ قويىمەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سەن بىلەن بىللە خەلقنى كۆتۈرۈش مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالىدۇ، ئاندىن سەن ئۆزىنى ئۆزۈڭنى يالغۇز كۆتۈرمەيدىغان بولىسەن.□
18 سەن خەلققە مۇنداق دېگىن: »ئەتە گۈش يېيىشكە تەييارلىنىپ ئۆزەڭلەرنى خۇداغا ئاتاپ پاكلاڭلار؛ چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ قۇلقىنى ئاغرىتىپ يىغلاپ: »ئەمدى كىم بىزگە گۈش بېرىدۇ؟ ئاھ، مىسىردىكى ھالىمىز بەك ياخشى ئىدى«! دېگەندىڭلار ئەمەسمۇ؟ پەرۋەردىگار دەرۋەقە سىلەرگە گۈش بېرىدۇ، سىلەر ئۇنىڭدىن يەيسىلەر.
19 سىلەر بىر كۈن، ئىككى كۈن ئەمەس، بەش كۈن، ئون كۈن ئەمەس، يىگىرمە كۈنمۇ ئەمەس،
20 بەلكى پۈتۈن بىر ئاي يەيسىلەر، تاكى بۇرنىڭلاردىن ئېتىلىپ چىقىپ ھۆ بولغۇچە يەيسىلەر؛ چۈنكى سىلەر ئاراڭلاردا تۇرۇۋاتقان پەرۋەردىگارنى مەنىستىمەي، ئۇنىڭ ئالدىدا يىغلاپ تۇرۇپ: »بىز نېمە ئۈچۈن مىسىردىن چىقتۇق؟« — دېدىڭلار.«■
21 مۇسا: — مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان بۇ خەلقتىن يولغا چىقالايدىغان ئەركەكلەر ئالتە يۈز مىڭ تۇرسا، سەن تېخى: »مەن ئۇلارنى گۈش يەيدىغان، ھەتتا پۈتۈن بىر ئاي گۈش يەيدىغان قىلىمەن« دەيسەن؛□
22 ئەمىسە قوي، كالا پادىلىرىنىڭ ھەممىسى سويۇلسا ئۇلارغا يېتەمدۇ؟ ياكى دېڭىزدىكى ھەممە بېلىق ئۇلارغا تۇتۇپ بېرىلسە، ئۇلارنىڭ يېيىشكە يېتەرمۇ؟ — دېدى.■
23 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار مۇساغا: — پەرۋەردىگارنىڭ قولى قىسقا بولۇپ قاپتىمۇ؟ ئەمدى كۆرۈپ باققىنە، مېنىڭ ساڭا دېگەن سۆزۈم ئەمەلگە ئاشۇرۇلامدۇ-يوق؟ — دېدى.■
24 شۇنىڭ بىلەن مۇسا چىقىپ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى خەلققە يەتكۈزدى ۋە خەلق ئىچىدىكى ئاقساقاللاردىن يەتمىش ئادەمنى تاللاپ يىغىپ ئۇلارنى جامائەت چېدىرىنىڭ ئەتراپىدا تۇرغۇزدى.
25 ئاندىن پەرۋەردىگار بۇلۇت ئىچىدىن چۈشۈپ، مۇسا بىلەن سۆزلىشىپ، ئۇنىڭدىكى روھتىن ئېلىپ يەتمىش ئاقساقالغا قويدى؛ روھ ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قونۇشى بىلەن ئۇلار بېشارەت بېرىشكە كىرىشتى. لېكىن شۇ ۋاقىتتىن كېيىن ئۇلار ئۇنداق قىلمىدى.
26 لېكىن ئۇ چاغدا ئۇلاردىن ئىككى ئادەم بارگاھتا قالدى؛ بىرسىنىڭ ئىسمى ئەلداد، ئىككىنچىسى مېداد ئىدى ‹ئۇلار ئەسلىدە ئاقساقاللارنىڭ ئارىسىدا تىزىملانغانىدى، لېكىن ئىبادەت چېدىرىغا چىقماي قالغانىدى›. روھ ئۇلارنىڭ ئۈستىدىمۇ قوندى ۋە ئۇلار بارگاھ ئىچىدە بېشارەت بېرىشكە باشلىدى.
27 ياش بىر يىگىت يۈگۈرۈپ كېلىپ مۇساغا: —
ئەلداد بىلەن مېداد بارگاھتا بېشارەت بېرىۋاتىدۇ، — دېدى.
28 مۇسانىڭ خىزمەتكارى، مۇسا تاللىغان سەرخىل يىگىتلىرىدىن بىرى، نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا قوپۇپ: —
ئى خوجام مۇسا، ئۇلارنى توسۇغايلا، — دېدى.
29 لېكىن مۇسا ئۇنىڭغا: — سەن مېنىڭ سەۋەبىمدىن ھەسەت قىلىۋاتامسەن؟ پەرۋەردىگارنىڭ پۈتۈن خەلقى پەيغەمبەر بولۇپ كەتسە ئىدى، پەرۋەردىگار ئۆزىنىڭ روھىنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قويسا ئىدى! — دېدى.
30 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن ئىسرائىل ئاقساقاللىرىنىڭ ھەممىسى بارگاھقا قايتىپ كېتىشتى.

پەرۋەردىگارنىڭ بۇدۇنە چۈشۈرۈشى

□ 11:17 »سېنىڭ ئۈستۈڭدە تۇرۇۋاتقان روھ« ـ شۇيېھىسىزكى، خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھى. 29-ئايەتنى كۆرۈڭ. ■ 11:20 چۈل. 521: □ 11:21 »يولغا چىقالايدىغان ئەركەكلەر« ـ ياكى »پىيادە ئەسكەرلەر.« 46:1□□ كۆرۈڭ. ■ 11:22 يۇھ. 76: ■ 11:23 يەش. 2:50□ 159:

31 ئەمدى پەرۋەردىگار ئالدىدىن بىر شامال چىقىپ، ئۇ دېڭىز تەرەپتىن بۆدۈنلەرنى ئۆچۈرتۈپ كېلىپ، بارگاھنىڭ
ئەتراپىغا يېيىۋەتتى؛ بۆدۈنلەر بارگاھنىڭ ئۇ تەرىپىدىمۇ بىر كۈنلۈك يول، بۇ تەرىپىدىمۇ بىر كۈنلۈك يول كەلگۈدەك
يەر يۈزىنى ئىككى گەز ئېگىزلىكتە كەلگۈدەك قاپلىدى.□ ■
32 خەلق ئورنىدىن تۇرۇپ پۈتكۈل شۇ كۈنى، شۇ كېچىسى ۋە ئەتىسى پۈتۈن كۈن بۆدۈنە تۈتۈپ يىغدى، ئەڭ ئاز
دېگەنلىرىمۇ ئالاھازەل ئىككى خومىر يىغدى؛ ئۇلار بۇلارنى بارگاھنىڭ تۆت ئەتراپىغا تۈزلىرى ئۈچۈن يېيىشتى.□
33 ئۇلار گۆشنى چاينىپ ئېزىپ بولماي، گۆش تېخى چىشلىرى ئارىسىدا تۇرغاندا، پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئۇلارغا
قوزغىلىپ، خەلقنى ئىنتايىن ئېغىر بىر ۋابا بىلەن ئۇردى.□ ■
34 شۇڭا كىشىلەر شۇ يەرنى »قىبروت-ھاتتاۋاھ« دەپ ئاتىدى؛ چۈنكى ئۇلار شۇ يەردە نەپسى تاقىلدىغان
كىشىلەرنى يەرلىككە قويغانىدى.□
35 كېيىن خەلق قىبروت-ھاتتاۋاھتىن يولغا چىقىپ ھازىروتقا كېلىپ، ھازىروتتا توختىدى.

12

مەريەم بىلەن ھارۇننىڭ مۇساغا قارا چاپلىغانلىقى

1 مەريەم بىلەن ھارۇن مۇسانىڭ ھەبەشلىك قىزنى خوتۇنلۇققا ئالغىنى ئۈچۈن ئۇنىڭغا قارشى سۆز قىلدى ‹چۈنكى
ئۇ ھەبەشلىك بىر قىزنى ئالغانىدى›.□
2 ئۇلار: — پەرۋەردىگار پەقەت مۇسا بىلەنلا سۆزلىشىپ، بىز بىلەن سۆزلەشمەپتىمۇ؟ — دېيىشتى. بۇ گەپنى
پەرۋەردىگار ئاڭلىدى.
3 مۇسا دېگەن بۇ ئادەم ئىنتايىن كەمتەر-مۆمىن ئادەم بولۇپ، بۇ تەرەپتە يەر يۈزىدىكىلەر ئارىسىدا ئۇنىڭ ئالدىغا
ئۆتىدىغىنى يوق ئىدى.
4 پەرۋەردىگار مۇسا، ھارۇن ۋە مەريەمگە تۈيۈقسىز: — سىلەر ئۈچۈڭلار جامائەت چېدىرىغا كېلىڭلار، —
دېدى.
ئۈچىلىسى چىقىپ كەلدى.
5 ئاندىن پەرۋەردىگار ئەرشتىن بۇلۇت تۈۋرۈكى ئىچىدە چۈشۈپ، جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىدا توختاپ، ھارۇن
بىلەن مەريەمنى قىچقىرىۋىدى، ئۇلار ئالدىغا كەلدى.
6 ئۇ ئۇلارغا: — ئەمدى سىلەر گېپىمنى ئاڭلاڭلار، ئەگەر سىلەرنىڭ ئارا ئاڭلاردا پەيغەمبەر بولسا، مەن پەرۋەردىگار
ئالامەت كۆرۈنۈشتە ئۇنىڭغا ئۆزۈمنى ئايان قىلىمەن، چۈشىدە ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىمەن.
7 لېكىن قۇلۇم مۇساغا نىسبەتەن ئۇنداق ئەمەس؛ ئۇ بارلىق ئائىلەم ئىچىدە تولىمۇ سادىقتۇر؛

□ 11:31 »يەر يۈزىنى ئىككى گەز ئېگىزلىكتە كەلگۈدەك قاپلىدى« — باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يەر يۈزىدىن ئالاھازەل ئىككى گەز ئېگىزلىكتە ئۆچۈپ كەلدى.« » گەز« — مۇقەددەس كىتابتا ئىشلىتىلگەن » گەز« ئادەمنىڭ قولىنىڭ جەينەكتىن بارماقنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىقى)تەخمىنەن 45 سانتىمېتر(ئىدى.
■ 11:31 مىس. 13:16□ زەب. 28:78-26:
□ 11:32 »خومىر« — بىر »خومىر« تەخمىنەن مىڭ لىترگە باراۋەر. بۆدۈنلەرنىڭ يېيىلىشى، شۇبھىسىزكى، گۆشنى قاقلاش ئۈچۈن ئىدى.
□ 11:33 »پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئۇلارغا قوزغىلىپ، خەلقنى... ئۇردى« — خۇدا ئېمىشقا خەلق قاقشىغان ۋاقتىدا ئەمەس، بەلكى دەل بۆدۈنلەرگە ئېغىز تەككەندە ئۇلارنى ئۇردى؟ شۇبھىسىزكى، ئۇ ئۇلارنى شۇ ئىشتا سىنىدى. ئۇلار ئەسلىدە ئۇنىڭدىن نارازى بولۇپ گۇمانلىنىپ: »ئەمدى بىرگە كىم گۆش بېرىدۇ؟« ـ دېيىشكەنىدى (4-□□□□□). براق خۇدا ئۇلارغا كۆز ئالدىدا گۆش بەرگىنى بىلەن، ئۇلار گۇمانىدىن توۋا قىلمىدى يا كى تەشەككۇر ئېيتمىدى.
■ 11:33 زەب. 78:31-29:
□ 11:34 »قىبروت-ھاتتاۋاھ« — مەنىسى »نەپسانىيەتنىڭ قەبرىلىرى.«
□ 12:1 »ھەبەشلىك« ـ »ئېغىز پىيەلىك« دېگەننىڭ باشقىچە ئاتلىشى. تېكىستتە، مۇسانىڭ برىنچى ئايالى بولغان زىپپوراھنىڭ ھايات يا كى ھايات ئەمەسلىكى توغرۇلۇق خەۋەر بېرىلمەيدۇ.

8 مەن ئۆنىڭ بىلەن تېپىشماق ئېيتىپ ئولتۇرماي، يۈزمۇ يۈز تۇرۇپ بىۋاستە سۆزلىشىمەن؛ ئۇ مەن پەرۋەردىگارنىڭ
قىياپىتىنى كۆرەلەيدۇ. ئەمدى سىلەر نېمىشقا قۇلۇم مۇسا توغرۇلۇق يامان گەپ قىلىشتىن قورقمىدىڭلار؟ —
دېدى.□ ■

مەريەمنىڭ ماخاۋ بولۇپ قالغانلىقى

9 پەرۋەردىگارنىڭ ئوتلۇق غەزىپى ئۇلارغا قوزغالدى ۋە ئۇ كېتىپ قالدى.

10 شۇنىڭ بىلەن بۇلۇت جامائەت چېدىرى ئۈستىدىن كەتتى، ۋە مانا، مەريەم خۇددى ئاپئاق قاردەك پېسە-ماخاۋ
بولۇپ كەتتى؛ ھارۇن بۇرۇلۇپ مەريەمگە قارىۋىدى، مانا، ئۇ پېسە-ماخاۋ بولۇپ قالغانىدى.
11 ھارۇن مۇساغا: —
ۋاي خوجام! نادانلىق قىلىپ گۇناھ ئۆتكۈزۈپ قويغانلىقىمىز سەۋەبىدىن بۇ گۇناھنى بىزنىڭ ئۈستىمىزگە
ئارتمىغايسەن.
12 ئۇ خۇددى ئانىسىنىڭ قورسىقىدىن چىققاندىلا بەدىنى يېرىم چىرىك، تۆلۈك تۇغۇلغان بالدەك بولۇپ قالمىغاي!
— دېدى.
13 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پەرۋەردىگارغا: — ئى تەڭرى، ئۇنىڭ كېسىلىنى ساقايتىۋەتكەن بولساڭ، — دەپ ندا
قىلدى.
14 پەرۋەردىگار مۇساغا: — ئەگەر ئاتىسى ئۇنىڭ يۈزىگە تۈكۈرگەن بولسا، ئۇ يەتتە كۈن خىجىلچىلىق ئىچىدە تۇرغان
بولاتتى ئەمەسمۇ؟ ئەمدى ئۇ بارگاھنىڭ سىرتىغا يەتتە كۈن قاماپ قويۇلسۇن، ئاندىن ئۇ قايتىپ كەلسۇن، —
دېدى.□
15 شۇنىڭ بىلەن مەريەم بارگاھ سىرتىغا يەتتە كۈن قاماپ قويۇلدى، تاكى مەريەم قايتىپ كەلگۈچە خەلق يولغا
چىقماي تۇرۇپ تۇردى.
16 ئاندىن كېيىن خەلق ھازىروتتىن يولغا چىقىپ، پاران چۆلىدە بارگاھ قۇردى.

13

مۇسانىڭ قانائانىنى چارلاپ كېلىشكە ئون ئىككى چارلىغۇچى ئەۋەتىشى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: —
2 مەن ئىسرائىللارغا مىراس قىلىپ بەرگەن قانائان زېمىنىنى چارلاپ كېلىشكە ئادەملەرنى ئەۋەتكىن؛ ھەربىر ئاتا
جەمەتكە تەۋە قەبىلىدىن بىردىن ئادەم چىقىرىلسۇن، ئۇلار ئۆز قەبىلىسىدىكى ئەمىر بولسۇن، — دېدى.
3 مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە، ئۇلارنى پاران چۆلىدىن يولغا سالدى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئىسرائىللارنىڭ
باشلىرى ئىدى.
4 تۆۋەندىكىلەر ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى: — رۇبەن قەبىلىسىدىن زاككۇرنىڭ ئوغلى شامۇيا،
5 شىمئون قەبىلىسىدىن خورىنىڭ ئوغلى شافات،
6 يەھۇدا قەبىلىسىدىن يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب،
7 ئىسساكار قەبىلىسىدىن يۇسۇپنىڭ ئوغلى ئىگال،
8 ئەفرائىم قەبىلىسىدىن نۇننىڭ ئوغلى ھوشىيا،
9 بىنيامىن قەبىلىسىدىن رافۇنىڭ ئوغلى پالتى،

□ 12:8 »يۈزمۇ يۈز« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئېغىزمۇ ئېغىز.«
■ 12:8 مىس. 11:33□ قان. 1034:
□ 12:14 »ئاتىسى ئۇنىڭ يۈزىگە تۈكۈرگەن بولسا، ئۇ يەتتە كۈن خىجىلچىلىق ئىچىدە تۇرغان بولاتتى ئەمەسمۇ؟« ـ بۇ سۆزلەر ئىبرانىيلار ئارىسىدىكى
قەدىمكى بىر تۈرپ-ئادەتنى كۆرسەتسە كېرەك.

10 زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن سودىنىڭ ئوغلى گاددىيەل،
11 يۇسۇپ قەبىلىسىدىن، يەنى مانا‌سسەھ قەبىلىسىدىن سۇسىنىڭ ئوغلى گاددى،
12 دان قەبىلىسىدىن گىماللىنىڭ ئوغلى ئاممىيەل،
13 ئاشىر قەبىلىسىدىن مىكائىلنىڭ ئوغلى سەتۇر،
14 نافتالى قەبىلىسىدىن ۋوفسىنىڭ ئوغلى ناھبى،
15 گاد قەبىلىسىدىن ماكىنىڭ ئوغلى گېئۇئەل.
16 مانا بۇلار مۇسا چارلاپ كېلىگەلەر دەپ قانائان زېمىنىغا ئەۋەتكەن ئادەملەرنىڭ ئىسمى. مۇسا نۇننىڭ ئوغلى
هوشىياني يەھوشۇيا دەپ ئاتىدى.□
17 مۇسا ئۇلارنى چارلاپ كېلىشكە قانائانغا سەپەرۋەر قىلىپ: — سىلەر مۇشۇ يەردىن نەگەۋ چۆلى تەرەپكە قاراپ
مېڭىڭلار، ئاندىن تاغلىق رايونغا چىقىڭلار.□
18 ئۇ يەرنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى، ئۇ يەردىكىلەرنىڭ كۆچلۈك-ئاجىزلىقىنى، ئازياكى كۆپلۈكىنى كۆرۈپ بېقىڭلار،
19 ئۇلار تۇرۇۋاتقان يەرنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى، ياخشى-يامانلىقىنى كۆرۈڭلار؛ ئۇلار تۇرۇۋاتقان شەھەرلەرنىڭ
قانداق ئىكەنلىكىنى، بارگاھلىق شەھەر ياكى سېپىل-قەلئەلىك شەھەر ئىكەنلىكىنى؛
20 ئۇ يەرنىڭ مۇنبەت ياكى مۇنبەتسىز ئىكەنلىكىنى، دەل-دەرەخلىرىنىڭ بار-يوقلۇقىنى كۆرۈپ كېلىڭلار.
يۈرەكلىرەك بولۇپ، مېۋە-چېۋىلىردىن ئالغاچ كېلىڭلار، — دېدى.
بۇ چاغ دەل ئۈزۈم پىشىپ قالغان ۋاقىت ئىدى.
21 ئۇلار شۇ تەرەپلەرگە چىقىپ، زېمىننى زىن چۆلىدىن تارتىپ تاكى هامات ئېغىزىنىڭ يېنىدىكى رەھوبقىچە بېرىپ
چارلاشتى.
22 ئۇلار جەنۇب تەرەپتە هېبرونغا باردى، ئۇ يەرلەردە ئاناقىيلارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئاهمان، شىشاي، تالماي
دېگەنلەر ئولتۇرۇشلۇق ئىدى. ئەسلىدە هېبرون شەهىرى مىسىردىكى زوئان شەهىردىن يەتتە يىل ئىلگىرى
ياسالغانىدى.□
23 ئۇلار »ئەشكول جىلغىسى«غا كەلدى، ئۇ يەردە بىر ساپ ئۈزۈمى بار بىر ئۈزۈم شېخىنى كېسىپ، بىر بالداققا
ئېسىپ ئىككى ئادەمگە كۆتۈرگۈزۈپ ماكېدى؛ ئۇلار ئازراق ئانار بىلەن ئەنجۈرمۇ ئېلىپ قايتىپ كەلدى.□
24 ئىسرائىللار شۇ يەردە كېسىۋالغان ئەشۇ ئۈزۈم سەۋەبىدىن ئۇ يەر »ئەشكول جىلغىسى« ‹›ئۈزۈم ساپىقى
جىلغىسى‹‹ دەپ ئاتالدى.
25 ئۇلار قىرىق كۈندىن كېيىن ئۇ يەرلەرنى چارلاپ تۈگىتىپ، قايتىپ كەلدى.

چارلىغۇچىلارنىڭ مەلۇماتى

26 ئۇلار كېلىپ، پاران چۆللۈكىدىكى قادەشتە مۇسا، هارۇن ۋە پۈتۈن ئىسرائىل جامائىتى بىلەن كۆرۈشتى. ئۇلار
ئىككىيلەنگە هەم پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتىگە مەلۇمات بەردى هەم زېمىننىڭ مېۋىلىرىنى ئۇلارغا كۆرسەتتى.
27 ئۇلار مۇساغا مەلۇمات بېرىپ: —
بىز ئۇزىلىرى بېرىگىلار دېگەن يەرلەرگە باردۇق، راستىنلا سۈت بىلەن هەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان يەر ئىكەن، مانا
بۇلار شۇ يەرنىڭ مېۋىلىرى.■

□ 13:16 **»هوشىيا«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇ قۇتقۇزىدۇ«، »يەھوشۇئا« ـ »يەرۋەردىگار)ياھۋەھ(قۇتقۇزىدۇ« دېگەن مەنىدە. »ئەيسا« ئىبراني تىلىدا
دەل شۇ ئىسىمدۇر.
□ 13:17 **»نەگەۋ چۆلى«** — »نەگەۋ« دېگەن چۆل پەلەستىننىڭ جەنۇبى تەرىپىدە بولۇپ، مۇشۇ يەردە ۋە كۆپ باشقا يەرلەردە »جەنۇب«نى
بىلدۈرىدۇ. □ 13:22 **»جەنۇب«** — ئىبراني تىلىدا »نەگەۋ«. □ 13:23 **»ئەشكول«** — مەنىسى »ئۈزۈملەر«. ■ 13:27 مىس. 8:3□ 33:

28 براق ئۇ يەردىكىلەر بەك كۆچتۈڭگۈر ئىكەن، شەھەرلەر سېپىللىق بولۇپ ھەم پۈختا-ھەيۋەتلىك ئىكەن. ئۇنىڭ
ئۈستىگە، بىز ئۇ يەردە ئاناقىيلارنىڭ ئەۋلادلىرىنىمۇ كۆردۇق.
29 ئامالەكلەر جەنۇب تەرەپتە تۇرىدىكەن؛ ھىتتىيلار، يەبۇسىيلار، ئامورىيلار تاغلاردا تۇرىدىكەن؛ قاناۋانىيلار دېڭىز
بويلىرىدا ۋە ئىئوردان دەرياسى بويلىرىدا تۇرىدىكەن، — دېدى.
30 كالەب مۇسانىڭ ئالدىدا كۆپچىلىكنى تىنچىتىپ: —
بىز دەرھال ئاتلىنىپ بېرىپ ئۇ يەرنى ئىگىلەيلى! چۈنكى بىز چوقۇم غالىپ كېلىمىز — دېدى.
31 لېكىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە چىققان باشقىلار بولسا:
— ئۇلار بىزدىن كۆچلۈك ئىكەن، شۇڭا ئۇلارغا ھۇجۇم قىلساق بولمايدۇ، — دېيىشتى.
32 ئاندىن چارلىغۇچىلار ئۆزلىرى چارلاپ كەلگەن زېمىننىڭ ئەھۋالىدىن ئىسرائىللارغا يامان مەلۇمات بېرىپ:
— بىز كىرىپ چارلاپ ئۆتكەن زېمىن بولسا ئۆز ئاھالىسىنى يەيدىغان زېمىن ئىكەن؛ بىز ئۇ يەردە كۆرگەنلەرنىڭ
ھەممىسى يوغان ئادەملەر ئىكەن.
33 بىز ئۇ يەرلەردە »نەفىلىيلەر« دېگەن گىگانت ئادەملەرنى كۆردۇق ‹دەرۋەقە ئاناقىيلارنىڭ ئەۋلادلىرى
نەفىلىيلەردىن چىققاندۇر›؛ بىز ئۆزىمىزگە قارىساق چېكەتكىدەك تۇرىدىكەنمىز، بىز ئۇلارغىمۇ شۇنداق كۆرىنىدىكەنمىز،
— دېدى.□

14

ئىسرائىللارنىڭ تاپا-تەنە قىلىشى

1 شۇنىڭ بىلەن بارلىق جامائەت داد-پەرياد كۆتۈرۈپ يىغلىدى؛ ئۇلار كېچىچە يىغا-زار قىلىشىپ چىقتى.
2 ئىسرائىللار مۇسا بىلەن ھارۇنغا تاپا-تەنە قىلىپ: — بىز بالدۇرلا مىسىردا ئۆلۈپ كەتسەك بوپتىكەن! مۇشۇ
چۆل-جەزىرىدە ئۆلۈپ كەتسەك بوپتىكەن!
3 پەرۋەردىگار نېمىشقا بىزنى قىلىچ ئاستىدا ئۆلسۇن، خوتۇن بالا-چاقىلىرىمىز بۇلىنىپ، دۈشمەننىڭ ئولجىسى بولسۇن
دەپ بىزنى بۇ يەرگە باشلاپ كەلگەندۇ؟ ئۇنىڭدىن كۆرە، مىسىرغا قايتىپ كەتكىنىمىز ياخشى ئەمەسمۇ؟ — دەپ
غوتۇلداشتى.
4 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بىر-بىرىگە: — باشقىدىن بىر باشلىق تىكلەپ مىسىرغا قايتىپ كېتەيلى، — دېيىشتى.
5 مۇسا بىلەن ھارۇن پۈتۈن ئىسرائىل جامائىتى ئالدىدا يىقىلىپ دۇئا ياتتى.
6 شۇ يەرنى چارلاپ كەلگەنلەر ئىچىدىكى نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا بىلەن يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب كىيىملىرىنى يىرتىپ،
7 پۈتۈن ئىسرائىل جامائەتچىلىكىگە: — بىز چارلاپ كېلىشكە ئۆتۈپ بارغان زېمىن ئىنتايىن بەك ياخشى زېمىن ئىكەن.
8 ئەگەر پەرۋەردىگار بىزدىن سۆيۈنسە، بىزنى شۇ زېمىنغا، يەنى ھەسەل بىلەن سۈت ئېقىپ تۇرىدىغان شۇ زېمىنغا
باشلاپ بېرىپ، ئۇنى بىزگە بېرىدۇ.
9 سىلەر پەقەت پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلماڭلار! ئۇ زېمىندىكىلەردىن قورقماڭلار، چۈنكى ئۇلار بىزگە نىسبەتەن
بىر غىزادۇر؛ ئۇلارنىڭ پاناھدارلىرى ئۇلاردىن كەتتى، پەرۋەردىگار بولسا بىز بىلەن بىللە؛ ئۇلاردىن قورقماڭلار، —
دېدى.■
10 ھالبۇكى، پۈتكۈل جامائەت تەرەپ-تەرەپتىن: — ئۇ ئىككىسىنى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈۋېتەيلى، دېيىشتى.
لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى جامائەت چېدىرىدا ئىسرائىللارغا ئايان بولدى.

□ 13:33 »نەفىلىيلەر« — توپاندىن ئىلگىرى پەيدا بولغان گىگانتلار ئىدى. ھەممىسى توپاندا يوقىتىلغان بولغاچقا، چارلىغۇچىلارنىڭ شۇ گېپى پەقەت ئۆزلىرىنىڭ توقۇغان ئەپسانىلىرى، خالاس. گەرچە »ئاناقىيلار«مۇ گىگانتلار بولسىمۇ »)قان.» 1:9-2)نى كۆزدىكى، ئۇلارنىڭ »نەفىلىيلەر« بىلەن ھېچقانداق مۇناسىۋىتى يوق ئىدى.
ھالبۇكى، روھىي جەھەتتىن بۇ گىگانتلارنىڭ »نەفىلىيلەر«نىڭ ئەسلىدىكى كېلىپ چىقىشى بىلەن مۇناسىۋىتى بولۇشى مۇمكىن »)يار.» (1:6-4.

■ 14:9 قان. 320:

خۇدانىڭ جازاسى، مۇسانىڭ خەلق ئۈچۈن ندا قىلغانلىقى

11 پەرۋەردىگار مۇساغا: — بۇ خەلق مېنى قاچانغىچە مەنسىتمەيدۇ؟ گەرچە ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا شۇنچە
مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى ياراتقان بولسامۇ، لېكىن ئۇلار ماڭا قاچانغىچە ئىشىنىشمەيدىكەن؟
12 مەن ئۇلارنى ۋابا بىلەن ئۇرۇپ يوقىتىمەن، شۇنىڭ بىلەن سېنى ئۇلاردىن تېخىمۇ چوڭ ۋە قۇدرەتلىك بىر ئەل
قىلىمەن، — دېدى.
13 مۇسا بولسا پەرۋەردىگارغا مۇنداق دېدى: —
»بۇنداق بولىدىغان بولسا بۇ ئىشنى مىسىرلىقلار ئاڭلاپ قالىدۇ، چۈنكى سەن ئۇلۇغ قۇدرىتىڭ بىلەن بۇ خەلقنى
ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن ئېلىپ چىققانىدىڭ؛■
14 ۋە مىسىرلىقلار بۇ ئىشنى شۇ زېمىندىكى خەلقلەرگىمۇ ئېيتىدۇ. ئۇ زېمىندىكى ئاھالىمۇ سەن پەرۋەردىگارنىڭ بۇ
خەلقىنىڭ ئارىسىدا ئىكەنلىكىڭنى، سەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلارنىڭ ئالدىدا يۈزمۇيۈز كۆرۈنگەنلىكىڭنى، سېنىڭ
بۇلۇتىڭ دائىم ئۇلارغا سايە چۈشۈرۈپ كەلگەنلىكىنى، شۇنداقلا سېنىڭ كۈندۈزى بۇلۇت تۈۋرۈكىدە، كېچىسى
ئوت تۈۋرۈكىدە ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماڭغانلىقىڭنى ئاڭلىغاندىن.■
15 ئەمدى سەن بۇ خەلقنى خۇددى بىر ئادەمنى ئۆلتۈرگەندەك ئۆلتۈرۈۋەتسەڭ، سېنىڭ نام-شۆھرىتىڭنى ئاڭلىغان
ئەللەرنىڭ ھەممىسى:
16 »پەرۋەردىگار بۇ خەلقنى ئۆزى ئۇلارغا بېرىشكە قەسەم قىلغان زېمىنغا باشلاپ بارالمايدىغانلىقى ئۈچۈن، شۇڭا
ئۇلارنى ئەشۇ چۆل-جەزىرىدە ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ« دەپ قالىدۇ.■
17 ئەمدى ئۆتۈنمەنكى، رەببىم قۇدرىتىڭنى جارى قىلدۇرغايسەن، ئۆزۈڭنىڭ:
18 »پەرۋەردىگار ئاسانلىقچە ئاچچىقلانمايدۇ، ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى تېشىپ تۇرىدۇ؛ ئۇ گۇناھ ۋە ئىتائەتسىزلىكنى
كەچۈرىدۇ، لېكىن گۇناھكارلارنى ھەرگىز گۇناھسىز دەپ قارىمايدۇ، ئاتىلارنىڭ قەبىھلىكىنى ئاتىسىدىن
بالىسىغىچە، ھەتتا نەۋرە-چەۋرىلىرىگىچە ئۇلارنىڭ ئۈستىگە يۈكلەيدۇ« دېگىنىڭدەك قىلغايسەن.□ ■
19 مېھرىڭ-شەپقىتىڭنىڭ كەڭلىكى بوينىچە، مىسىردىكى چاغدىن تاكى ھازىرغىچە دائىم كەچۈرۈپ كەلگىنىڭدەك،
بۇ خەلقنىڭ قەبىھلىكىنى كەچۈرگەيسەن.«!
20 پەرۋەردىگار: — »بوپتۇ، سەن دېگەندەك ئۇلارنى كەچۈردۇم.
21 لېكىن ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، پۈتكۈل يەر يۈزى مەن پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى بىلەن تولىدۇ.
22 ھالبۇكى، مېنىڭ جۈلايىمنى، مىسىردا ۋە چۆل-جەزىرىدە كۆرسەتكەن مۆجىزىلىك ئالامەتلىرىمنى كۆرۈپ تۇرۇپمۇ
مېنى مۇشۇنداق ئون قېتىملاپ سىناپ يەنە ئاۋازىمغا قۇلاق سالمىغانلار،
23 مەن قەسەم ئىچىپ ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا مىراس قىلىپ بېرىمەن دېگەن ئۇ زېمىننى ھەرگىز كۆرەلمەيدۇ؛ مېنى
مەنسىتمىگەنلەردىن بىرىمۇ ئۇ يۇرتنى كۆرەلمەيدۇ.■
24 لېكىن ئۆزىدە باشقىچە بىر روھنىڭ بولغىنى، پۈتۈن قەلبى بىلەن ماڭا ئەگەشكىنى ئۈچۈن قۇلۇم كالەبنى ئۇ كىرگەن
يەرگە باشلاپ كىرىمەن؛ ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىمۇ ئۇ يەرگە مىراسخور بولىدۇ.■
25 ‹شۇ چاغدا ئامالەكلەر بىلەن قانائانىيلار تاغلىق جىلغىلاردا ئۇرۇۋاتاتتى› — ئەتە سىلەر يولۇڭلاردىن بۇرۇلۇپ،
قىزىل دېڭىزغا بارىدىغان يول بىلەن مېڭىپ چۆلگە سەپەر قىلىڭلار« — دېدى.

■ **14:13** مىس. 32:12
■ **14:14** مىس. 13:21□ 40:38
■ **14:16** قان. 28:9
□ **14:18** »ئاتىلارنىڭ قەبىھلىكىنى ئاتىسىدىن بالىسىغىچە، ھەتتا نەۋرە-چەۋرىلىرىگىچە ئۇلارنىڭ ئۈستىگە يۈكلەيدۇ« ـ بۇ مۇھىم سۆز توغرۇلۇق »ئەزاكىيال«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ □18-33) بابلار توغرۇلۇق(كۆرۈڭ.
■ **14:18** مىس. 20:5□ 34:6□ قان. 5:9□ زەب. 103:8□ 145:8□ يۇن. 4:15□ 86:15
■ **14:23** قان. 1□35: 36
■ **14:24** يە. 14□8: 9

پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللارنى جازالىشى

26 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى:
27 — مەن مېنىڭ يامان گېپىمنى قىلىپ غوتۇلدىشىدىغان بۇ رەزىل جامائەتكە قاچانغىچە چىدىشىم كېرەك؟
ئىسرائىللارنىڭ مېنىڭ يامان گېپىمنى قىلغانلىرى، شۇ توختاۋسىز غوتۇلداشلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئاڭلىدىم.■
28 سەن ئۇلارغا: — پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، خەپ، مەن سىلەرگە
قۇلىقىمغا كىرگەن سۆزلىرىڭلار بويىچە مۇئامىلە قىلمايدىغان بولىسام!■
29 سىلەرنىڭ تۆلۈكۈڭلار مۇشۇ چۆلدە ياتىدۇ؛ سىلەرنىڭ ئىچىگىلاردا ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر، يەنى يېشى
يىگىرمىدىن ئاشقان، مېنىڭ يامان گېپىمنى قىلىپ غوتۇلدىغانلارنىڭ ھەممىسى پۈتۈن سانى بويىچە■
30 سىلەرگە قول كۆتۈرۈپ قەسەم قىلىپ، تۇرالغۇڭلار قىلىپ بېرىمەن دېگەن زېمىنغا ھېچ كىرەلمەيدۇ؛ پەقەت
يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئالا كىرىدۇ.■
31 سىلەرنىڭ كىچىك بالىلىرىڭلار، يەنى »بۇلىنىپ، دۈشمەننىڭ ئولجىسى بولۇپ قالىدۇ« دېيىلگەنلەرنى مەن
باشلاپ كىرىمەن، ئۇلار سىلەر كەمسىتكەن ئۇ زېمىندىن بەھرىمەن بولىدۇ.
32 بىراق سىلەر بولسا ئۆلار، سىلەر يىقىلىپ، ئۆلۈكۈڭلار بۇ چۆلدە قالىدۇ.
33 سىلەرنىڭ بالىلىرىڭلار بۇزۇقلۇق-ۋاپاسىزلىقىڭلارنىڭ ئەلەمىنى تارتىپ، ئۆلۈكۈڭلار چۆلدە يوقالغۇچە، بۇ چۆلدە
قىرىق يىل سەرگەردان بولۇپ يۈرىدۇ.□
34 سىلەرنىڭ شۇ زېمىننى چارلىغان كۈنلىرىڭلارنىڭ سانى بويىچە، قىرىق كۈننىڭ ھەر بىر كۈنىنى بىر يىل ھېسابلاپ،
قەبىھلىكلىرىڭلارنى قىرىق يىل ئۆز ئۈستۈڭلارغا ئېلىپ يۈرىسىلەر؛ شۇ چاغدا مېنىڭ ئۆزۈمگىلاردىن ياتلاشقىنىمنىڭ
نېمە ئىكەنلىكىنى بىلىپ يېتىسىلەر« — دېگىن.■
35 مەن پەرۋەردىگار شۇنداق دېگەنىكەنمەن، يىغىلىپ ماڭا قارشى چىققان بۇ رەزىل خەلق جامائىتىگە مەن چوقۇم
شۇنداق قىلىمەن؛ ئۇلار مۇشۇ چۆل-جەزىرىدە يەۋېتىلىدۇ، شۇ يەردە ئۆلىدۇ.
36 مۇسا ئۇ زېمىننى چارلاپ كېلىشكە ئەۋەتكەنلەر قايتىپ كەلگەندە، ئۇ زېمىن توغرۇلۇق يامان خەۋەر ئېلىپ
كېلىش بىلەن پۈتۈن جامائەتنى غوتۇلدىتىپ، مۇسانىڭ يامان گېپىنى قىلغۇزغانلار،
37 يەنى ئۇ زېمىن توغرۇلۇق يامان خەۋەر ئەكەلگەن بۇ كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ۋابا كېسىلى تېگىپ پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا ئۆلدى.■
38 زېمىننى چارلاپ كېلىشكە بارغان ئادەملەر ئىچىدىن پەقەت نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا بىلەن يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەبلا
ھايات قالدى.

ئۆز مەيلىچە ھۇجۇمغا ئۆتۈپ مەغلۇپ بولۇپ قېچىش

39 مۇسا بۇ گەپلەرنى پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتىگە ئېيتىۋىدى، ھەممىسى بەك ھەسرەت چەكتى.
40 ئۇلار ئەتىگەن تاڭ ئاتقاندا تۇرۇپ تاغقا چىقىپ: — مانا بىز كەلدۇق! پەرۋەردىگار ئېيتقان يۇرتقا چىقىپ
ھۇجۇم قىلايلى؛ چۈنكى بىز گۇناھ قىلدۇق، — دېيىشتى.

■ **14:27** زەب. 26:24-106
■ **14:28** چۆل. 26:65□ 1132:
■ **14:29** قان. 1:35□ ئىبر. 173:
■ **14:30** يە. 614:
□ **14:33** »بۇزۇقلۇق-ۋاپاسىزلىقىڭلار« — ئىبرانىي تىلىدا »پاھىشۋازلىقلىرىڭلار.« خۇدادىن ئېزىپ كېتىش تەۋرات-ئىنجىلدا »پاھىشۋازلىق« دەپ ھېسابلىنىدۇ.
■ **14:34** زەب. 1195:8-
■ **14:37** 1 كور. 10:10□ يەھ. 5

41 — سىلەر يەنە نېمىشقا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىسىلەر؟ — دېدى مۇسا، — بۇ ئىش غەلىبىلىك
بولمايدۇ!■
42 پەرۋەردىگار ئاراكلاردا بولمىغاچقا، دۈشمەننىڭ قىلىچى ئاستىدا ئۆلۈپ، مەغلۇپ بولماسلىقىڭلار ئۈچۈن
ھۇجۇمغا چىقماڭلار.
43 چۈنكى ئامالەكلەر بىلەن قانائانىيلار ئۆ يۈرتىدا، سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا تۇرىدۇ، سىلەر قىلىچ ئاستىدا ئۆلۈپ
كېتىسىلەر، چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگاردىن تېنىپ كەتتىڭلار، پەرۋەردىگار سىلەر بىلەن بىللە بولمايدۇ.
44 لېكىن، گەرچە پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى ۋە مۇسا بارگاھتىن قوزغالمىغان بولسىمۇ، ئۇلار يەنىلا ئۆز
مەيلىچە تاغقا چىقىپ ھۇجۇمغا ئۆتتى.
45 شۇنىڭ بىلەن ئامالەكلەر بىلەن شۇ تاغدا تۇرۇشلۇق قانائانىيلار چۈشۈپ ئۇلارنى تاكى خورماھغىچە قوغلاپ،
بىتچىت قىلىپ قىرغىن قىلدى.

15

تۇرلۇك قۇربانلىقلار توغرىسىدىكى قانۇن-نىزام

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
2 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: — سىلەر ماكانلىشىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە تەقدىم قىلىپ بېرىدىغان زېمىنغا
كىرگەن چېغىڭلاردا،
3 ئەگەر پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان، ئۇنىڭغا خۇشبۇي بولسۇن دەپ بىرەر ھەدىيە-قۇربانلىق قىلماقچى
بولساڭلار، قۇربانلىق كالا ياكى قوي-ئۆچكە پادىسىدىن بولسۇن. ئۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىق بولسۇن، قەسەمنى ئادا
قىلىش قۇربانلىقى بولسۇن، ئىختىيارىي قۇربانلىق ياكى سىلەرگە بېكىتىلگەن ھېيتلاردىكى زۇرۇر قۇربانلىق بولسۇن،□
5-4 قۇربانلىق سۈنغۇچى كىشى پەرۋەردىگارغا ئاتىغىنىغا بىر ئاشلىق ھەدىيەسىنى قوشۇپ كەلتۈرسۇن. كۆيدۈرمە
قۇربانلىق ياكى باشقا قۇربانلىق قوزا بولسا، ئۇنداقتا ئاشلىق ھەدىيەسى زەيتۇن مېيىدىن بىر ھىننىڭ ئوتتىن بىرى
ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن ئەفاھنىڭ ئوندىن بىرى بولسۇن؛ ئۇنىڭغا يەنە شاراب ھەدىيەسى سۈپىتىدە ئوتتىن بىر
ھىن شارابنى قۇشۇپ سۇنسۇن.□ ■
6 قۇربانلىقىڭ قوچقار بولسا، سەن ئۇنىڭغا ئاشلىق ھەدىيەسى سۈپىتىدە ئۈچتىن بىر ھىن زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن
ئېسىل ئۇندىن ئەفاھنىڭ ئوندىن ئىككىسى بولسۇن
7 ۋە شاراب ھەدىيەسى سۈپىتىدە ئوتتىن بىر ھىن شارابنى قۇشۇپ سۇنسۇن، بۇلار پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي
چىقارسۇن دەپ سۇنۇلسۇن.
8 ئەگەر سەن پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق، ياكى قەسەم ئادا قىلىش قۇربانلىقى ياكى ئىناقلىق قۇربانلىقى
سۈپىتىدە تورپاق ئاتىغان بولساڭ،
9 ئۇنداقتا تورپاققا ئاشلىق ھەدىيە سۈپىتىدە يېرىم ھىن زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن ئەفاھنىڭ ئوندىن
ئۈچىنى،
10 شاراب ھەدىيە سۈپىتىدە يېرىم ھىن شارابنى قوشۇپ سۇنغىن؛ بۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتىلىپ ئوتتا سۈنۈلۈپ،
خۇشبۇي چىقارسۇن دەپ كەلتۈرۈلسۇن.
11 ھەربىر سۈنۈلغان تورپاق، قوچقار، قوزا ياكى ئوغلاققا نىسبەتەن مۇشۇنداق قىلىنسۇن.

■ 14:41 قان. 411:
□ 15:3 »بىرەر ھەدىيە-قۇربانلىق قىلماقچى بولساڭلار« — بۇ ئايەتتە كۆزدە تۇتۇلغان قۇربانلىقلارنىڭ ھەممىسى »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« ياكى »ئىناقلىق
قۇربانلىقى«دۇر (5-□□□□□□□ كۆرۈڭ). □ 5-15:4 »بىر ئەفاھ« — تەخمىنەن 2 كۆزە ياكى 22 لىتر ئىدى. بىر ھىن تەخمىنەن 3.6 لىتر ئىدى.
■ 5-15:4 لاۋ. □1:2 146:

12 سىلەر سۇندىغىنىڭلارنىڭ سانى بويىچە، ھەرخىل قۇربانلىقىنىڭ سانىغا قاراپ شۇنداق قىلىسىلەر.
13 شۇ زېمىندا تۇغۇلغانلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي چىقارسۇن دەپ، ئوتتا سۇنۇلىدىغان قۇربانلىق قىلماقچى بولسا ئەنە شۇنداق قىلسۇن.
14 شۇنىڭدەك سىلەر بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر ياكى ئەۋلادمۇ-ئەۋلاد سىلەر بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقانلار بولسا، خۇشبۇي چىقارسۇن دەپ ئوتتا سۇنۇلىدىغان قۇربانلىق قىلماقچى بولسا، سىلەر قانداق قىلغان بولساڭلار، ئۇلارمۇ شۇنداق قىلسۇن.
15 پۈتكۈل جامائەتكە، مەيلى سىلەر بولۇڭلار ياكى سىلەر بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر بولسۇن، ھەممىڭلار ئۈچۈن ئوخشاش بىر بەلگىلىمە بولىدۇ؛ سىلەر ئۈچۈن دەۋرمۇ-دەۋر ئەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ، پەرۋەردىگار ئالدىدا سىلەر قانداق بولساڭلار، مۇساپىرلارمۇ شۇنداقتۇر.■
16 سىلەرگىمۇ، تاراڭلاردا تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلارغىمۇ ئوخشاش بىر قانۇن-بەلگىلىمە، ئوخشاش بىر ھۆكۈم بولسۇن.
17 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
18 سەن ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: — »سىلەر مەن سىلەرنى ئەكىرىدىغان زېمىنغا يېتىپ بارغاندا،
19 شۇ يەردىن چىققان ئاشلىقنى يەيدىغان چېغىڭلاردا، پەرۋەردىگارغا بىر »كۆتۈرمە ھەدىيە« تەقدىم قىلىڭلار.
20 سىلەر ھەربىر يېڭى خېمىردىن پىشقان نانلاردىن بىرنى »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلىپ تەقدىم قىلىڭلار؛ سىلەر ئۇنى تەقدىم قىلغاندا خۇددى خامانىڭ »كۆتۈرمە ھەدىيە«سىگە ئوخشاش بولسۇن.□
21 دەۋردىن-دەۋرگە سىلەر دەسلەپكى ھوسۇلدىن چىققان خېمىردىن بىر نانىنى »كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە پەرۋەردىگارغا سۇنۇڭلار.

بىلمەي قىلغان گۇناھى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈش

22 ئەگەر سىلەر تۈزۈكلار بىلمەي ئېزىپ گۇناھ قىلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغان بۇ بارلىق ئەمىرلىرىگە ئەمەل قىلمىغان بولساڭلار،□
23 يەنى پەرۋەردىگار بۇيرۇغان كۈندىن ئېتىبارەن بارلىق ئەۋلادلىرىڭلارغىچە پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن سىلەرگە بۇيرۇغان بارلىق ئىشلىرىغا ئەمەل قىلمىغان بولساڭلار،
24 جامائەت شۇنداق بىرەر گۇناھنىڭ بىلمەي تۈتكۈزۈلگەنلىكىدىن خەۋەرسىز بولسا، ئۇنداقتا پۈتكۈل جامائەت پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي چىقارسۇن دەپ ياش بىر تورپاقنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە سۇنسۇن ھەمدە قائىدە-نىزام بويىچە ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك ئاشلىق ھەدىيە بىلەن شاراب ھەدىيەنى قوشۇپ سۇنسۇن، ۋە ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر تېكىنى گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە سۇنسۇن.
25 شۇ يول بىلەن كاھىن پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈپ، بۇ گۇناھ ئۇلاردىن كەچۈرۈم قىلىنىدۇ؛ چۈنكى بۇ بىلمەي تۈتكۈزۈپ قويغان گۇناھ ۋە ئۇلار تۈزلىرىنىڭ بىلمەي تۈتكۈزۈپ قويغان گۇناھى ئۈچۈن قۇربانلىق، يەنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۇنۇلىدىغان قۇربانلىق ۋە گۇناھ قۇربانلىقىنى بىرلىكتە پەرۋەردىگار ئالدىغا سۇنغان.

■ **15:15** مىس. 49:12□ چۆل. 149:

□ **15:20** **»سىلەر ھەربىر يېڭى خېمىردىن پىشقان نانلاردىن بىرنى »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلىپ تەقدىم قىلىڭلار«** — باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىلەر دەسلەپكى ھوسۇلدىن چىققان خېمىردىن بىر نان پىشۇرۇپ ئۇنى »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلىپ تەقدىم قىلىڭلار«)بىراق تەرجىممىز »ئەز.» 30:44دىن قارىغاندا تۇغىراق بولۇشى مۇمكىن.(**»خامانىڭ »كۆتۈرمە ھەدىيە«سىگە ئوخشاش بولسۇن«** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە مەلۇمكى، ئىسرائىللار يېڭى پىشقان ھوسۇلنىڭ ئۈنچە قىسمىنى خاماندىن ئايرىپ، خۇداغا ئاتىشى كېرەك »)مىس.» 19:23، 22:34 ۋە 26نى كۆرۈڭ.)

□ **15:22** **»ئەمەل قىلمىغان بولساڭلار«** ـ بۇ ئايەتلەردە كۆزدە تۇتۇلغان گۇناھ خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە **ئەمەل قىلماسلىقتىن** ئىبارەت؛ »لاۋ.» 4-بابتا تىلغا ئېلىنغان قۇربانلىقلار خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە **خىلاپلىق قىلغان ئىشلارغا** كافارەت كەلتۈرىدىغان قۇربانلىقلاردىن ئىبارەت.

26 بۇ گۇناھ پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى بىلەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۈرۈۋاتقان مۇساپىرلارنىڭ ھەممىسىدىن كەچۈرۈم
قىلىنىدۇ، چۈنكى بۇ پۈتكۈل خەلق بىلمەي تۈرۈپ ئۆتكۈزۈپ قويغان گۇناھتۇر.
27 ئەگەر بىر كىشى بىلمەستىن گۇناھ قىلىپ قويغان بولسا، ئۇ بىر ياشلىق بىر چىشى ئوغلاقنى گۇناھ قۇربانلىقى
سۈپىتىدە سۇنسۇن.■
28 كاھىن شۇ يول بىلەن بىلمەي گۇناھ قىلىپ قويغان ئادەم ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ ئۇنىڭ ئۈچۈن كافارەت
كەلتۈرسە ئۇنىڭ پەرۋەردىگار ئالدىدا بىلمەي ئۆتكۈزگەن گۇناھى ئۈنىڭدىن كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.
29 بىلمەي بىرەر سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈپ قويغان بارلىق كىشىلەرگە، مەيلى شۇ زېمىندا تۇغۇلغان ئىسرائىللار بولسۇن
ياكى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۈرۈۋاتقان مۇساپىرلارغا بولسۇن، — سىلەرنىڭ ھەممىگىلارغا ئوخشاش بىر قانۇن-بەلگىمە
تەتبىقلىنىدۇ.

بىلىپ تۇرۇپ قىلغان گۇناھلار توغرۇلۇق

30 لېكىن يۇرتىنى قاپتەك قىلىپ ئىش كۆرگەن كىشى، مەيلى ئۇ زېمىندا تۇغۇلغان بولسۇن ياكى مۇساپىر بولسۇن،
پەرۋەردىگارغا ھاقارەت كەلتۈرگەن بولىدۇ؛ ئۇ ھامان ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.
31 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى مەنسىتمىگەنكەن، پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلغانىكەن؛ شۇنىڭ ئۈچۈن
ئۇ چوقۇم ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛ گۇناھى ئۆزىنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ.

شابات كۈنىگە خىلاپلىق قىلغۇچىلارغا بېرىلىدىغان جازا

32 ئىسرائىللار چۆل-جەزىرىدىكى ۋاقىتلىرىدا، بىر كىشىنىڭ شابات كۈنىدە ئوتۇن تەرگەنلىكى بايقالدى.□
33 ئوتۇن تېرىۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالغانلار ئۇنى مۇسا، ھارۇن ۋە پۈتكۈل جامائەتنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى.
34 ئۇنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش كېرەكلىكى تېخى كۆرسىتىلمىگەچكە، ئۇلار ئۇنى قاماپ قويدى.■
35 پەرۋەردىگار مۇساغا: — ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈلمىسە بولمايدۇ؛ پۈتۈن جامائەت ئۇنى بارگاھنىڭ تېشىغا ئەپچىقىپ
چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرسۇن، — دېدى.
36 ئاندىن پۈتۈن جامائەت ئۇ ئادەمنى بارگاھ سىرتىغا ئەپچىقىپ، خۇددى پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغاندەك،
چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈردى.

كىيىم-كېچەكلەرگە چۈچا تۈتۈش نىزامى

37 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
38 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن، ئۇلار ئەۋلادمۇ-ئەۋلاد كىيىم-كېچەكلىرىنىڭ چۆرىسىگە چۈچىلارنى تۈتسۇن
ھەم بۇرجىكىدىكى چۈچىلىرىنىڭ ھەربىرىگە كۆك شوينا تىكىپ قويسۇن؛■
39 بۇ خىل چۈچىلار سىلەرنىڭ ئۇنى تىكىپ تۈرۈشۈڭلار ئۈچۈن بولىدۇ؛ ئۇنى كۆرگەندە پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق
ئەمرلىرىنى ئېسىڭلاردا تۇتۇپ، ئۇلارغا ئەمەل قىلىشىڭلار ئۈچۈن بۇ سىلەرگە بىر ئەسلەتمە بولىدۇ؛ شۇنىڭدەك
سىلەرنىڭ ھازىرقىدەك ئۆزۈڭلارنىڭ كۆڭلۈڭلار ۋە كۆزۈڭلارنىڭ كەينىگە كىرىپ، قاتىراپ بۇزۇقلۇق قىلىپ
كەتمەسلىكىڭلار،□

■ **15:27** لاۋ. 274:
□ **15:32** »**بىر كىشىنىڭ شابات كۈنىدە ئوتۇن تەرگەنلىكى بايقالدى**« ـ شۇبھىسىزكى، بۇ ۋەقە يۇقىرىقى 31-30ئايەتتىكى پرىنسىپقا مىسال كەلتۈرۈلۈش ئۈچۈن بايان قىلىنىدۇ.
■ **15:34** لاۋ. 1224:
■ **15:38** قان. 12:22□ مات. 523:
□ **15:39** »**بۇزۇقلۇق**« ـ تەۋراتتىكى كۆپ قىسىملاردا كۆرسىتىلگەن بۇ »بۇزۇقلۇق«نىڭ ھەم جىسمانىي جەھەتتى)ئەيش-ئىشرەت(ھەم روھىي جەھەتتى)بۇتپەرەسلىك قىلىپ خۇداغا ۋاپاسىزلىق قىلىش(باردۇر.

40 مېنىڭ بارلىق ئەمرلىرىمنى ئەستە تۇتۇشۇڭلار ھەم ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىپ، خۇدايىڭلارغا ئاتاپ پاك-مۇقەددەس
بولۇشۇڭلار ئۈچۈن بولىسۇن.
41 مەن خۇدايىڭلار بولۇش ئۈچۈن سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىققان پەرۋەردىگارىدۇرمەن، مەن
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارىدۇرمەن.

16

كوراھ، داتان ۋە ئابىرامنىڭ ئاسىيلىق قىلىشى

1 لاۋىينىڭ ئەۋرىسى، كوھاتنىڭ نەۋرىسى، ئىزھارنىڭ ئوغلى كوراھ ۋە رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئېلىئابنىڭ ئوغۇللىرى
داتان بىلەن ئابىرام ۋە پەلەتنىڭ ئوغلى ئون■
2 ئىسرائىللار ئىچىدىكى جامائەت ئەمىرلىرى بولغان، جامائەت ئىچىدىن سايلاپ چىقىلغان مۇتەۋەلىردىن ئىككى يۈز
ئەللىك كىشىنى باشلاپ كېلىپ مۇساغا قارشى چىقتى.
3 ئۇلار يېغىلىپ مۇساغا قارشى ھەم ھارۇنغا قارشى چىقىپ: —
سىلەر ھەددىڭلاردىن بەك ئاشتىڭلار، پۈتكۈل جامائەتنىڭ ھەممىسى پاك-مۇقەددەس، پەرۋەردىگارمۇ ئۇلارنىڭ
ئارىسىدا، شۇنداق تۇرۇغلۇق سىلەر نېمە دەپ ئۆزۈڭلەرنى پەرۋەردىگارنىڭ جامائىتىدىن ئۈستۈن قويۇسىلەر؟ —
دېدى.
4-5 مۇسا ئۇلارنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ دۇم يېقىلىپ، كوراھ بىلەن ئۇنىڭ گۇرۇھىدىكىلەرگە سۆز قىلىپ: —
ئەتە ئەتىگەندە پەرۋەردىگار كىملەرنىڭ ئۆزىگە مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى، كىملەرنىڭ پاك-مۇقەددەس ئىكەنلىكىنى
ئايان قىلىدۇ، شۇ كىشىنى ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرىدۇ، كىمنى تاللىغان بولسا، ئۇنى ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرىدۇ.
6 سىلەر مۇنداق قىلىڭلار: — سەن كوراھ ۋە سېنىڭ گۇرۇھىڭدىكىلەر ھەممىسى خۇشبۇيدانلارنى ئەپكېلىڭلار،
7 ئەتە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خۇشبۇيدانلارغا ئوت يېقىپ، خۇشبۇينى ئۇنىڭ ئۈستىگە قويۇڭلار، پەرۋەردىگار
كىمنى تاللىسا، شۇ مۇقەددەس-پاك بولغان بولسۇن! ئەي سىلەر لاۋىيلار، ھەددىڭلاردىن بەك ئاشتىڭلار! —
دېدى.
8 مۇسا يەنە كوراھقا:
— ئى لاۋىيلار، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار.
9-10 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار سىلەرنى ئۆزىنىڭ چېدىرىنىڭ ئىشلىرىنى قىلىشۇن دەپ ھەممىدە جامائەتنىڭ
ئالدىدا ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە بولىسۇن دەپ ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرۇش ئۈچۈن سىلەرنى ئىسرائىل جامائىتىدىن ئايرىپ
چىققان — يەنى پەرۋەردىگار سېنى ۋە سېنىڭ ھەممە قېرىنداشلىرىڭ بولغان لاۋىينىڭ ئەۋلادلىرىنى بىردەك ئۆزىگە
يېقىنلاشتۇرغانلىقى سىلەرچە كىچىك ئىشمۇ؟ سىلەر يەنە تېخى كاھىنلىق ۋەزىپىسىنى تاما قىلىۋاتامسىلەر؟□
11 شۇ ۋەجىدىن سەن ۋە سېنىڭ گۇرۇھىڭدىكىلەر ھەممىسى يېغىلىپ پەرۋەردىگارغا قارشى چىقىۋېتىپسىلەر-دە،
ھارۇن نېمىدى، سىلەر ئۇنىڭ ئۈستىدىن شۇنچىلىك ئاغرىنىپ غوتۇلدىشىپ كەتكۈدەك؟ — دېدى.
12 مۇسا ئېلىئابنىڭ ئوغلى داتان بىلەن ئابىرامنى قىچقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتىدى، ئۇلار:
— بارمايمىز!

■ **16:1** چۆل. 9:26□ 3:27□ يەھ. 11

□ **10-16:9** »پەرۋەردىگار سىلەرنى، يەنى لاۋىيلارنى... ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرۇش ئۈچۈن سىلەرنى ئىسرائىل جامائىتىدىن ئايرىپ چىققان...« ـ
ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، خۇدا ئەسلىدە لاۋىي قەبىلىسى ئىچىدىن ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنى ئۆزىگە كاھىن بولۇشقا تاللىغاندى،
قالغان لاۋىيلارنى مۇقەددەس چېدىردىكى خىزمەتتە بولۇپ كاھىنلارغا يارەمچى رولدا بولۇشقا بېكىتكەندى.

13 سېنىڭ بىزنى سۈت بىلەن ھەسەل ئاقىدىغان زېمىندىن باشلاپ چىقىپ بۇ چۆل-جەزىرىدە ئۆلتەرمەكچى بولغانلىقىڭنىڭ تۈزى كىچىك ئىشمۇ؟ سەن تېخى ئۆزۈڭنى پادىشاھ ھېسابلاپ بىزنىڭ ئۈستىمىزدىن ھۆكۈمرانلىق قىلماقچىمۇ؟□

14 ھالبۇكى، سەن بىزنى سۈت بىلەن ھەسەل ئاقىدىغان يۇرتقا باشلاپ كەلمىدىڭ، ئېتىز ۋە ئۈزۈمزارلىقلارنىمۇ بىزگە مىراس قىلىپ بەرمىدىڭ. سەن بۇ خەقنىڭ كۆزىنىمۇ ئويۇۋالماقچىمۇ؟ بىز بارمايمىز! — دېدى.

15 بۇنى ئاڭلاپ مۇسا قاتتىق غەزەپلىنىپ پەرۋەردىگارغا: —

ئۇلارنىڭ سوۋغات-ھەدىيەسىگە ئېتىبار قىلمىغايسەن، مەن ئۇلارنىڭ ھەتتا بىرەر ئېشىكىنىمۇ تارتىۋالمىدىم، بىرەر ئادىمىگىمۇ ھېچ زىيان-زەخمەت يەتكۈزمىدىم، — دېدى.■

خۇدانىڭ جازاسى

16 مۇسا كوراھقا: —

ئەتە سەن ۋە سېنىڭ گۇرۇھىڭىكىلەر — سەن، ئۇلار ۋە ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كېلىڭلار.

17 ھەربىرىڭلار ئۆزۈڭلارنىڭ خۇشبۇيدانلىرىڭلارنى ئەكىلىپ ئۇنىڭ ئۈستىگە خۇشبۇيىنى سېلىڭلار؛ ھەربىرىڭلار ئۆزۈڭلارنىڭ خۇشبۇيدانلىرىڭلارنى، يەنى جەمئىي ئىككى يۈز ئەللىك خۇشبۇيدانىنى ئېلىپ ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا تۇتۇپ تۇرۇڭلار؛ سەنمۇ، ھارۇنمۇ ھەربىرىڭلار ئۆز خۇشبۇيدانلىرىڭلارنى ئېلىپ كېلىڭلار، — دېدى.

18 شۇنىڭ بىلەن ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ خۇشبۇيدانىنى ئېلىپ، ئوتنى يېقىپ، خۇشبۇي سېلىپ، مۇسا ۋە ھارۇن بىلەن بىرلىكتە جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا تۇرۇشتى.

19 كوراھ مۇسا بىلەن ھارۇنغا ھۇجۇم قىلغىلى پۈتۈن جامائەتنى يېغىپ جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا كېلىۋىدى، پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى پۈتكۈل جامائەتكە ئايان بولدى.

20 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ: —

21 سىلەر بۇ خەلقنىڭ ئارىسىدىن نېرى تۇرۇڭلار، مەن كۆز يۇمۇپ ئاچقۇچە ئۇلارنى يۇتۇۋېتىمەن، — دېۋىدى،

22 مۇسا بىلەن ھارۇن دۇم يېقىلىپ: —

ئى تەڭرىم، بارلىق ئەت ئىگىلىرىنىڭ روھلىرىنىڭ خۇداسى، بىر ئادەم گۇناھ قىلسا، غەزىپىڭنى پۈتۈن جامائەتكە چاچامسەن؟ — دېدى.■

23 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: —

24 سەن جامائەتكە: »سىلەر كوراھ، داتان ۋە ئابىرامنىڭ تۇرار جايلىرىدىن ئايرىلىپ ئۇلاردىن نېرى كېتىڭلار« — دەپ بۇيرۇق بەر، — دېدى.

25 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئورنىدىن تۇرۇپ داتان بىلەن ئابىرام تەرەپكە قاراپ ماڭدى؛ ئىسرائىل ئاقساقاللىرىمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى.

26 مۇسا جامائەتكە: — سىلەردىن ئۆتۈنىمەن، بۇ رەزىل ئادەملەرنىڭ چېدىرلىرىدىن يىراق كېتىڭلار، ئۇلارنىڭ بارلىق گۇناھلىرى سەۋەبىدىن ئۇلار بىلەن بىللە ۋەيران بولماسلىقىڭلار ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ھېچنەرسىسىگە قول تەگكۈزمەڭلار، — دېدى.

27 شۇنىڭ بىلەن جامائەت كوراھ، داتان، ئابىرامنىڭ چېدىرلىرىنىڭ تۆت ئەتراپىدىن نېرى كەتتى؛ داتان بىلەن ئابىرام بولسا ئۆز ئاياللىرىنى، ئوغۇل-قىزلىرىنى ۋە بوۋاقلىرىنى ئېلىپ چىقىپ ئۆز چېدىرىنىڭ ئىشىكى ئالدىدا تۇردى.

28 مۇسا: — بۇنىڭدىن سىلەر شۇنى بىلىسىلەركى، بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ كۆڭلۈمدىن چىققان ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار مېنى ئۇلارنى ئادا قىلىشقا ئەۋەتكەن:

□ 16:13 »بىزنى سۈت بىلەن ھەسەل ئاقىدىغان زېمىندىن باشلاپ چىقىپ...« ـ مۇشۇ ئادەملەر مىسىر زېمىنىنى ماختىماقچى بولۇپ، شۇ يەردىكى قۇلۇق ھاياتنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇدى. ■ 16:15 1سام. 312: ■ 16:22 چۆل. 16:27□ ئىبر. 912:

29 — ئەگەر بۇ ئادەملەرنىڭ تۆلۈمى ئادەتتىكى ئادەملەرنىڭ تۆلۈمىگە ئوخشاش بولىدىغان يا كى ئۇلارنىڭ بېشىغا
چۈشىدىغان قىسمەتلەر ئادەتتىكى ئادەملەر دۇچار بولىدىغان قىسمەتلەرگە ئوخشاش بولىدىغان بولسا، پەرۋەردىگار
مېنى ئەۋەتمىگەن بولاتتى.
30 ئەگەر پەرۋەردىگار يېڭى بىر ئىشنى قىلىپ، يەر ئاغزىنى ئېچىپ ئۇلارنى ۋە ئۇلارنىڭ پۈتۈن نەرسىسىنى يۇتۇپ
كېتىشى بىلەن، ئۇلار تىرىكلا تەھتىساراغا چۈشۈپ كەتسە، ئۇ چاغدا سىلەر بۇ ئادەملەرنىڭ پەرۋەردىگارنى
مەنسىتمىگەنلىكىنى بىلىپ قالىسىلەر، — دېدى.
31 مۇسانىڭ بۇ گەپنى ئاخىرلىشىشى بىلەنلا ئۇلارنىڭ پۇتى ئاستىدىكى يەر يېرىلدى.
32 يەر ئاغزىنى ئېچىپ ئۇلارنى بارلىق ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن، شۇنىڭدەك كوراھقا تەۋە ھەممە ئادەملەرنى قويماي
تەتەللۇقاتلىرى بىلەن قوشۇپ يۇتۇپ كەتتى.■
33 شۇنداق قىلىپ، ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ تەۋەسىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى تىرىكلا تەھتىساراغا چۈشۈپ كەتتى، يەر
ئۇلارنىڭ ئۈستىدە يېپىلدى. ئۇلار شۇ يول بىلەن جامائەتنىڭ ئارىسىدىن يوقالدى.
34 ئۇلارنىڭ ئەتراپىدا تۇرغان ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى ئۇلارنىڭ نالىسىنى ئاڭلاپ: »يەر بىزنىمۇ يۇتۇپ
كېتەرمىكىن«! دېيىشىپ قېچىشتى.
35 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىن بىر ئوت چىقىپ، خۇشبۇي سۈنۈۋاتقان ھېلىقى ئىككى يۈز ئەللىك ئادەمنىمۇ
يۇتۇپ كەتتى.■

يادنامە قىلىشقا قالدۇرۇلغان خۇشبۇيدانلار

36 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: —
37 سەن كاھىن ھارۇننىڭ ئوغلى ئەلئازارغا بۇيرۇغىن، ئۇ خۇشبۇيدانلارنى ئوت ئارىسىدىن تېرىۋېلىپ، چوغلىرىنى
يىراقلارغا چېچىۋەتسۇن، چۈنكى ئۇ خۇشبۇيدانلار خۇداغا ئاتالغاندۇر؛
38 شۇڭا ئۇزىنىڭ جېنىغا ئۆزى زامىن بولغان گۇناھكارلارنىڭ خۇشبۇيدانلىرىنى تېرىۋالغىن؛ ئۇلار قۇربانگاھنى
قاپلاش ئۈچۈن سوقۇپ نېپىز تۇنىكە قىلىنسۇن، چۈنكى بۇ خۇشبۇيدانلار ئەسلىدە پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا
سۇنۇلۇپ ئۇنىڭغا ئاتالىپ مۇقەددەس قىلىنغان. شۇنداق قىلىپ ئۇلار كېيىن ئىسرائىللارغا ئىبرەت بولىدىغان
ئىشارەت-بەلگە بولىدۇ.
39 شۇنىڭ بىلەن كاھىن ئەلئازار ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىلگەنلەر سۇنغان مىس خۇشبۇيدانلارنى تېرىۋالدى؛ ئۇلار
قۇربانگاھنى قاپلىتىشقا نېپىز تۇنىكە قىلىپ سوقۇلدى.
40 شۇنىڭ بىلەن قۇربانگاھنىڭ بۇ قاپلىمىسى ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا يات ئادەملەرنىڭ خۇددى كوراھ بىلەن ئۇنىڭ
گۇرۇھىدىكىلەرگە ئوخشاش قىسمەتكە قالماسلىقى ئۈچۈن، پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا خۇشبۇي كۆيدۈرۈشكە
يېقىنلاشماسلىقىغا ئىسرائىللار ئۈچۈن بىر ئەسلەتمە بولدى. بۇ پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئەلئازارغا
بۇيرۇغانلىرىدۇر.

جامائەتنىڭ ھارۇننىڭ يالۇۋرۇشى سەۋەبىدىن قۇتۇلۇپ قېلىشى

41 ئەتىسى پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ يامان گېپىنى قىلىپ: —
سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ خەلقىنى ئۆلتۈردۈڭلار، — دەپ غوتۇلداشتى.
42 ۋە شۇنداق بولدىكى، جامائەت مۇسا بىلەن ھارۇنغا ھۇجۇم قىلىشقا يىغىلۋاتقاندا، جامائەت بۇرۇلۇپ جامائەت
چېدىرىغا قارىۋىدى، ۋە مانا، بۇلۇت چېدىرنى قاپلىۋالدى ھەم پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى ئايان بولدى.
43 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن ھارۇن جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىغا بېرىپ تۇردى.

■ 16:32 چۆل. 10:26 3:27 قان. 6:11 زەب. 17:6:
■ 16:35 زەب. 18:6:

44 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: —
45 مەن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئۇلارنى يوقىتىپ تاشلىشىم ئۈچۈن ئىككىگىلار بۇ جامائەتتىن چىقىپ نېرى كېتىڭلار، — دەپ بۇيرۇۋۇدى، ئىككىيلەن يىقىلىپ يەردە دۇم ياتتى.
46 مۇسا ھارۇنغا: —
سەن خۇشبۇيدانىنى ئېلىپ ئۇنىڭغا قۇربانگاھتىكى ئوتتىن سال، ئۇنىڭغا خۇشبۇي قويۇپ، ئۇلار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈشكە تېزلىكتە جامائەتنىڭ ئارىسىغا ئاپار؛ چۈنكى قەھر-غەزەپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىن چىقتى، ۋابا باسقىلى تۇردى، — دېدى.
47 ھارۇن مۇسانىڭ دېگىنىدەك قىلىپ، خۇشبۇيدانىنى ئېلىپ جامائەتنىڭ ئارىسىغا يۈگۈرۈپ كىردى؛ ۋە مانا، ۋابا كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا باشلانغانىدى؛ ئۇ خۇشبۇيىنى خۇشبۇيدانغا سېلىپ، خەلق ئۈچۈن كافارەت كەلتۈردى.
48 ئۇ تۇلۇكلار بىلەن تىرىكلەر ئوتتۇرىسىدا تۇرۇۋىدى، ۋابا توختىدى.
49 كوراھنىڭ ۋەقەسى مۇناسىۋىتى بىلەن ئۆلگەنلەردىن باشقا، ۋابا سەۋەبىدىن ئۆلگەنلەر ئون تۆت مىڭ يەتتە يۈز كىشى بولدى.□
50 ھارۇن جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى يېنىدا تۇرغان مۇسانىڭ يېنىغا يېنىپ كەلدى؛ ۋابا توختىدى.

17

ھارۇننىڭ ھاسىسىنىڭ چېچەكلىشى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
2 »سەن ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ، ئۇلاردىن ئاتا جەمەتى بويىچە، ھەر قەبىلىنىڭ ئەمىرىدىن بىردىن ئون ئىككى ھاسا ئالغىن؛ سەن ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئىسمىنى ئۆزىنىڭ ھاسىسىغا يېزىپ قويغىن.
3 لاۋۋىي قەبىلىسىنىڭ ھاسىسىغا ھارۇننىڭ ئىسمىنى يازغىن، چۈنكى ھەربىر ئاتا جەمەت قەبىلە باشلىقى ئۈچۈن بىر ھاسا ۋەكىل بولىدۇ.
4 سەن بۇ ھاسىلارنى جامائەت چېدىرىدىكى ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقىنىڭ ئالدىغا، يەنى مەن سېنىڭ بىلەن كۆرۈشىدىغان يەرگە قويغىن.□ ■
5 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، مەن تاللىغان كىشىنىڭ بولسا، ئۇنىڭ ھاسىسى بىخ سۈرىدۇ؛ شۇنداق قىلىپ ئىسرائىللارنىڭ سىلەرگە غۇدۇراشقان گەپلىرىنى توختىتىپ ماڭا ئاغىلانمايدىغان قىلىۋېتىمەن.«
6 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئىسرائىللارغا شۇنداق سۆز قىلدى؛ ئۇلارنىڭ ھەممە ئەمىرلىرى ئۇنىڭغا بىردىن ھاسىنى، جەمئىي بولۇپ ئون ئىككى ھاسىنى بەردى؛ ھەربىر ئاتا جەمەتكە بىر ھاسا ۋەكىل بولدى، ھارۇننىڭ ھاسىسىمۇ شۇلارنىڭ ئىچىدە ئىدى.
7 مۇسا ھاسىلارنى ھۆكۈم-گۈۋاھلىق چېدىرىغا ئەكىرىپ پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا قويدى.
8 ۋە شۇنداق بولىدىكى، مۇسا ئەتىسى ھۆكۈم-گۈۋاھلىق چېدىرىغا كىرىۋىدى، مانا، لاۋۋىي جەمەتىگە ۋەكىل بولغان ھارۇننىڭ ھاسىسى بىخ سۈرۈپ، غۇنچىلاپ، چېچەكلەپ، بادام چۈشكەنىدى.

□ 16:49 »»كوراھ ۋە ئائىلىسىدىكىلەر« توغرۇلۇق ـ ئىزاھات« ـ كوراھ ۋە ئائىلىسىدىكىلەر شۇنداق ئەشەددىي ئاقىۋەتكە ئۇچرىغىنى بىلەن، ئۇنىڭ كېيىنكى بەزى ئەۋلادلىرى »زەبۇر«نىڭ بەزى قىسىملىرىنى)مەسىلەن، 49-42-كۆيلەرنى(يازغان. كوراھدىكىلەرنىڭ بەزىلىرى 24-ئايەتتە كۆرسىتىلگەن ئەمرگە ئىتائەت قىلغان بولسا كېرەك.

□ 17:4 »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق« — مۇشۇ يەردە »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق« خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان تۆپ ئەمرلىرىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىسرائىل بىلەن بولغان ئەھدىسىنى كۆرسىتىدۇ؛ خۇدانىڭ مۇقەددەس ماھىيىتى ۋە خاراكتېرى شۇ ئەمرلەردە ئايان قىلىنغاچقا، »ھۆكۈم-گۈۋاھ« دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

ئۇقۇرمەنلەرگە ئايانكى، شۇ ئەمرلەر ئەھدە ساندۇقى ئىچىدە ساقلاقلىق تاش تاختايلار ئۈستىدە پۈتۈكلۈك ئىدى. شۇڭا بەزىدە ساندۇق »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق ساندۇقى«، ئىبادەت چېدىرى »ھۆكۈم-گۈۋاھلىق چېدىرى« دەپ ئاتىلىدۇ. ■ 17:4 مىس. 2225:

9 مۇسا ھاسىلارنىڭ ھەممىسىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىن ئېلىپ چىقىپ، ئىسرائىل خەلقىگە كۆرسەتتى؛ ئۇلار
كۆرگەندىن كېيىن ھەركىم تۆز ھاسىلىرىنى ئېلىپ كېتىشتى.
10 پەرۋەردىگار مۇساغا: — شۇ ئاسىيلىق قىلغۇچى بىللارغا بىر ئاگاھ بەلگىسى بولسۇن دەپ ھارۇننىڭ ھاسىسىنى
ھۆكۈم-گۈۋاھنىڭ ئالدىغا ئەكىرىپ قويغىن. شۇنداق قىلساڭ سەن ئۇلارنىڭ غۇدۇراشقان گەپلىرىنى توختىتىپ،
ماڭا ئاگاھلانمايدىغان قىلىسەن؛ ئۇلارمۇ شۇنىڭ بىلەن ئۆلۈپ كەتمەيدۇ، — دېدى.□ ■
11 مۇسا شۇنداق قىلدى؛ پەرۋەردىگار تۆزىگە قانداق بۇيرۇغان بولسا ئۇ شۇنداق قىلدى.
12 ئىسرائىللار مۇساغا سۆز قىلىپ: —
بىز نەپەسىتىن قالاي دەۋاتىمىز، بىز تۆگەشتۇق، بىز ھەممىمىز تۆگەشتۇق!
13 پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەت چېدىرىغا يېقىنلاشقانلار ئۆلمەي قالمايدۇ، شۇنداق ئىكەن، بىز ھەممىمىز مۇتلەق
نەپەسىتىن قېلىشىمىز كېرەكمۇ؟ — دېيىشتى.

18

كاھىن ۋە لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىسى

1 پەرۋەردىگار ھارۇنغا مۇنداق دېدى: —
سەن، ئوغۇللىرىڭ ۋە ئاتا جەمەتىڭىكلەر سېنىڭ بىلەن بىرلىكتە مۇقەددەس جايغا مۇناسىۋەتلىك بولغان گۇناھنى،
شۇنىڭدەك سەن ۋە ئوغۇللىرىڭ بىرلىكتە كاھىنلىق ۋەزىپىسىگە مۇناسىۋەتلىك بولغان گۇناھنى ئۈستۈڭلەرگە تالىسىلەر.□
2 سەن قېرىنداشلىرىڭ بولغان لاۋِي قەبىلىسىدىكىلەرنى، يەنى ئاتا-بوۋلىرىڭنىڭ قەبىلىسىدىكىلەرنى ئۆزۈڭ بىلەن
بىرلەشتۈر ھەم ئۇلارنى خىزمىتىڭنى قىلىشى ئۈچۈن باشلاپ ئېلىپ كەل؛ بىراق سەن بىلەن ئوغۇللىرىڭ سېنىڭ
بىلەن بىرلىكتە ھۆكۈم-گۈۋاھلىق چېدىرى ئالدىدا خىزمەتلەرنى قىلىسۇن.□
3 ئۇلار سېنىڭ بۇيرۇقلىرىڭغا تەييار تۇرۇپ، شۇنداقلا چېدىردىكى بارلىق خىزمەت-ۋەزىپىسىنى ئۈتەيدۇ؛ پەقەت
مۇقەددەس جايدىكى قاچا-قۇچا ئەسۋابلارغا ۋە قۇربانگاھقا يېقىنلاشمىسۇن؛ ئۇنداق قىلسا، ئۇلارمۇ، سىلەرمۇ
ئۆلۈپ كېتىسىلەر.
4 ئۇلار سېنىڭ بىلەن بىرلىشىپ، جامائەت چېدىرىدىكى ۋەزىپىنى ئۈتەپ، قىلىدىغان ھەربىر ئىشنى قىلسۇن؛ پەقەتلا
ھېچ يات كىشىلەر سىلەرگە يېقىنلاشمىسۇن.
5 قەھر-غەزەپ يەنە ئىسرائىللارنىڭ بېشىغا چۈشمىسۇن ئۈچۈن، سىلەر مۇقەددەس جايدىكى ۋەزىپە بىلەن
قۇربانگاھدىكى ۋەزىپىنى ئۈتەشكە مەسئۇل بولۇڭلار.
6 مانا، مەن ئۆزۈم سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلار بولغان لاۋِيلارنى ئىسرائىللار ئىچىدىن تاللاپ چىقتىم؛ ئۇلار جامائەت
چېدىرىنىڭ ئىشلىرىنى قىلىشقا پەرۋەردىگارغا تەقدىم قىلىنغان بولۇپ، سىلەرگە سوۋغا سۈپىتىدە ئاتا قىلىنغان.■
7 لېكىن سەن ۋە ئوغۇللىرىڭ سېنىڭ بىلەن بىرلىكتە كاھىنلىق ۋەزىپىڭلەردە تۇرۇپ، قۇربانگاھتىكى بارلىق
ئىشلارنى ھەم پەردە ئىچىدىكى ئىشلارنى پىچىرىڭلار؛ سىلەرنىڭ ۋەزىپەڭلەر شۇنداق بولسۇن. كاھىنلىق ۋەزىپىسىنى،
خىزمىتىمدە بولۇشۇڭلار ئۈچۈن سىلەرگە سوۋغا قىلىپ بەردىم؛ يات ئادەملەر يېقىنلاشسا، ئۆلتۈرۈۋېتىلسۇن.

□ **17:10 «ھۆكۈم-گۈۋاھ»** — 4:17-تىكى ئىزاھاتنا كۆرسىتىلگەندەك، مۇشۇ يەردە «ھۆكۈم-گۈۋاھ» خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان تۆۋە ئەمرلىرىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا ئۆلارنى ساقلايدىغان ئەھدە ساندۇقىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **17:10** ئىبر. 49:
□ **18:1 «مۇقەددەس جايغا مۇناسىۋەتلىك بولغان گۇناھ»** — دېمەك، مۇقەددەس جاي بىلەن مۇناسىۋەتلىك مەلۇم گۇناھ ئۆتكۈزۈلسە، شۇ گۇناھنىڭ مەسئۇلىيىتىنى بىرىنچى ئوستىگە ئالغۇچى كاھىنلار ھەم لاۋِيلار بولىدۇ؛ گۇناھ كاھىنلىق بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىش بولسا مەسئۇلىيەتنى بىرىنچى ئوستىگە ئالغۇچى كاھىنلار بولۇشى كېرەك. مۇشۇ ئاگاھ، شۇبھىسىزكى، 17-بابتىكى ۋەقە بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئاگاھتۇر.□ **18:2 «بىرلەشتۈر»** ـ بۇ سۆز مۇشۇ يەردە ۋە 4-ئايەتتە ئىبرانىي تىلىدا «لاۋِي» دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ «)يار.» 34:29-نى كۆرۈڭ.(■ **18:6** چۆل. 453:

كاھىنلارنىڭ ئېلىشقا تېگىشلىك ئۈلۈشى

8 پەرۋەردىگار ھارۇنغا مۇنداق دېدى: —
مەن ماڭا سۇنۇلغان كۆتۈرمە ھەدىيەلەرنى، يەنى ئىسرائىللار ماڭا مۇقەددەس دەپ ئاتىغان بارلىق نەرسىلەرنى
ئۈلۈشۈڭلار بولسۇن دەپ، مانا مەڭگۈلۈك بەلگىلىمە بىلەن ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلدىم.
9 ئىسرائىللار ئوتتا سۇنىدىغان، »ئەڭ مۇقەددەس« نەرسىلەردىن سىلەرگە مۇنۇلار قالدۇرۇپ بېرىلىدۇ: — ئۇلارنىڭ
ماڭا ئاتاپ سۇنغان بارلىق نەرسىلىرى، يەنى بارلىق ئاشلىق ھەدىيەلەردىن، بارلىق گۇناھ قۇربانلىقلىرىدىن، بارلىق
ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقلىرىدىن »ئەڭ مۇقەددەس« ھېسابلانغانلىرى، ساڭا ۋە ئەۋلادلىرىڭغا ئاتا قىلىنىدۇ.
10 سەن شۇ ئۈلۈشۈڭنى »ئەڭ مۇقەددەس« سۈپىتىدە يېگىن، سىلەردىن بولغان ھەربىر ئەر كىشى ئۇنى يېسۇن؛
ئۇ ساڭا »ئەڭ مۇقەددەس« دەپ بىلىنسۇن.□
11 مۇنۇلارمۇ سېنىڭ بولىدۇ: — ئىسرائىللارنىڭ سوۋغاتلىرى ئىچىدىن كۆتۈرمە ھەدىيەلەر، بارلىق پۇلاكلاتما
ھەدىيەلەر سېنىڭ؛ مەن ئۇلارنى ساڭا، شۇنداقلا ئوغۇللىرىڭ بىلەن قىزلىرىڭغا مەڭگۈلۈك بەلگىلىمە بىلەن تەقدىم
قىلدىم، سېنىڭ ئۆيۈڭدىكى ھەربىر پاك ئادەم ئۇنىڭدىن يېسە بولىدۇ. ■
12 زەيتۇن مېيىدىن ئەڭ ئېسىلىنى، يېڭى شارابتىن ئەڭ ئېسىلىنى، شۇنداقلا ئاشلىقتىن ئەڭ ئېسىلىنى، يەنى ئىسرائىللار
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنغان دەسلەپكى پىشقان مەھسۇلاتلارنىڭ ھەممىسىنى مەن ساڭا تەقدىم قىلىپ بەردىم.
13 ئۇلار يەردىن ئېلىپ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئەكەلگەن دەسلەپكى پىشقان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى سېنىڭ بولسۇن؛
ئۆيۈڭدىكى ھەربىر پاك ئادەم ئۇنىڭدىن يېسە بولىدۇ.
14 ئىسرائىلدا خۇداغا مۇتلەق ئاتىلىدىغان ھەربىر نەرسە سېنىڭ بولىدۇ.■
15 ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كەلتۈردىغان بارلىق جانىۋارلارنىڭ تۇنجىلىرى، مەيلى ئىنسان ياكى ئۇلاغ-چارپاي
بولسۇن سېنىڭ بولىدۇ؛ ھالبۇكى، ئىنسانلارنىڭ تۇنجىلىرىنى بولسا ئۇلارنى تۇلەم تۇلەپ ياندۇرۇۋالسۇن ۋە ناپاك
ھايۋانلارنىڭ تۇنجىلىرىنى تۇلەم تۇلەپ ياندۇرۇۋالسۇن.□ ■
16 تۇلەم تۇلەش كېرەك بولغانلار ئۇچۇن يېشى بىر ئايلىقتىن ئاشقاندا تۇلەم پۇلى تۇلەنسۇن؛ ئۇلارغا سەن توختاتقان
باھا بويىچە، يەنى مۇقەددەس جايدىكى شەكەلنىڭ ئۇچىچەم بىرلىكى بويىچە ‹بىر شەكەل يىگىرمە گەراھدۇر› باھا
قويۇپ، بەش كۈمۈش شەكەل ئال.■
17 پەقەت تۇنجى كالا، تۇنجى قوي ياكى تۇنجى ئوغلاققا تۇلەم ئالساڭ بولمايدۇ؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەستۇر.
سەن ئۇلارنىڭ قېنىنى قۇربانگاھقا چېچىپ، مېيىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۇنۇلىدىغان، ئۇنىڭغا خۇشبۇي
كەلتۈرىدىغان قۇربانلىق سۈپىتىدە كۆيدۈرگىن.
18 ئۇلارنىڭ گۆشى سېنىڭ بولىدۇ؛ خۇددى »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلىنغان تۆش ۋە ئوڭ ئارقا پۇتىغا ئوخشاش،
ساڭا تەۋە بولىدۇ.
19 ئىسرائىللار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنغان مۇقەددەس نەرسىلەر ئىچىدىكى كۆتۈرمە ھەدىيە-قۇربانلىقنىڭ
ھەممىسىنى مەن ساڭا ۋە سېنىڭ بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان ئوغۇل-قىزلىرىڭغا مەڭگۈلۈك بەلگىلىمە بىلەن تەقدىم قىلدىم.
بۇ پەرۋەردىگار ئالدىدا ساڭا ۋە سېنىڭ بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان ئەۋلادلىرىڭ ئۈچۈن مەڭگۈلۈك تۇزلۇق ئەھدە بولىدۇ.

□ **18:10** **»سەن شۇ ئۈلۈشۈڭنى »ئەڭ مۇقەددەس« سۈپىتىدە يېگىن«** ـ »ئەڭ مۇقەددەس« ھېسابلانغان نەرسىلەر »مۇقەددەس يەردە«، يەنى مۇقەددەس جايدىكى ھويلىدا يېيىلىشى كېرەك ئىدى. مەسىلەن، »لاۋ.» 16:6 نى كۆرۈڭ.

■ **18:11** لاۋ. 1410:

■ **18:14** لاۋ. 2827:

□ **18:15** **»بارلىق جانىۋارلارنىڭ تۇنجىلىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بارلىق ئەت ئىگىسى)بولغان جانىۋار(نىڭ بالىياتقۇسىنى ئاچىدىغانلار.« **»تۇلەم تۇلەپ ياندۇرۇۋالسۇن«** ـ دېمەك، خەلق ئۇلارنىڭ ئورنىدا كاھىنلارغا پۇل بېرىشى كېرەك. ■ **18:15** مىس. 2:13□ 29:22□ لاۋ. 26:27□ چۈل. 133:

■ **18:16** مىس. 13:30□ لاۋ. 25:27□ چۈل. 47:3□ ئەز. 1245:

لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىلىرى ھەم ئۇلۇشلىرى

20 پەرۋەردىگار ھارۇنغا مۇنداق دېدى: —
ئىسرائىل زېمىندا سېنىڭ ھېچقانداق مىراسىڭ بولمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىمۇ ھېچقانداق نېسىۋەڭ بولمايدۇ؛
ئىسرائىللار ئارىسىدا مانا مەن ئۆزۈم سېنىڭ نېسىۋەڭ، سېنىڭ مىراسىڭدۇرمەن.■
21 لاۋىيلارغا بولسا، ئۇلارنىڭ ئۆتەيدىغان خىزمەتلىرى، يەنى جامائەت چېدىرىدىكى خىزمىتى ئۈچۈن، مانا مەن
ئىسرائىلدا تەقدىم قىلىنغان بارلىق »ئوندىن بىر ئۇلۇش«نىڭ ھەممىسىنى ئۇلارغا مىراس قىلىپ بەرگەنمەن.
22 بۇنىڭدىن كېيىن، گۇناھكار بولۇپ ئۆلۈپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئىسرائىللار جامائەت چېدىرىغا يېقىنلاشمىسۇن.
23 جامائەت چېدىرىدىكى خىزمەتنى بولسا، ئۇنى ئۆتىگۈچىلەر پەقەت لاۋىيلارلا بولىدۇ ۋە شۇ ئىشتا بولغان گۇناھىنى
ئۆزلىرى ئۈستىگە ئالىدۇ، بۇ سىلەر ئۈچۈن ئەۋلادمۇ-ئەۋلاد مەڭگۈلۈك بىر بەلگىلىمە بولىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئىسرائىللارنىڭ
ئىچىدە ھېچقانداق مىراسى بولمايدۇ.□
24 چۈنكى ئىسرائىللارنىڭ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆتۈرمە ھەدىيە سۈپىتىدە سۇنغان »ئوندىن بىر ئۇلۇش«نى
لاۋىيلارغا مىراس قىلىپ تەقدىم قىلىدىغان بولدۇم؛ شۇڭا مەن ئۇلار توغرۇلۇق: ئىسرائىللار ئىچىدە ھېچقانداق
مىراسى بولسا بولمايدۇ، — دېدىم.
25 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: —
26 سەن لاۋىيلارغا ئېيتقىن: »سىلەر ئىسرائىللارنىڭ قولىدىن مەن سىلەرگە مىراس بولسۇن دەپ تەقدىم قىلغان
»ئوندىن بىر ئۇلۇش«نى ئالغان ئىكەنسىلەر، سىلەر شۇ ئوندىن بىر ئۇلۇشنىڭ يەنە ئوندىن بىر ئۇلۇشىنى ئېلىپ، ئۇنى
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆتۈرمە ھەدىيە سۈپىتىدە سۇنۇڭلار.
27 بۇ يول بىلەن سىلەرنىڭ شۇ »كۆتۈرمە ھەدىيە« گۈلار سىلەرگە »خاماندىكى ئاشلىقگۈلار«دىن ھەم »شاراب
كۆچىكىدىكى تولۇپ تاشقان شارابگۈلار«دىن ئاتالغانلار ھېسابلىنىدۇ.□
28 بۇنداق بولغاندا، سىلەر ئىسرائىللارنىڭ قولىدىن ئالغان ئوندىن بىر ئۇلۇشنىڭ ھەممىسىدىن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ
كۆتۈرمە ھەدىيە سۇنىسىلەر؛ سىلەر پەرۋەردىگارغا ئاتىغان شۇ »كۆتۈرمە ھەدىيە«نى كاھىن ھارۇنغا بېرىگىلار.
29 سىلەرگە تەقدىم قىلىنغان بارلىق نەرسىلەردىن ئەڭ ئېسىلىنى ئېلىپ شۇلارنى مۇقەددەس ھېسابلاپ
»پەرۋەردىگارغا ئاتالغان تولۇق كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە سۇنۇڭلار.«
30 شۇڭا سەن لاۋىيلارغا ئېيتقىنكى، »سىلەر شۇلاردىن ئەڭ ئېسىلىنى كۆتۈرۈپ سۇنسا گۈلار، بۇ سىلەر لاۋىيلارنىڭ
خاماندىكى ئاشلىقگۈلار ۋە شاراب كۆچىكىدىكى شارابگۈلارغا ئوخشاش ھېسابلىنىدۇ.
31 شۇنداق قىلغاندىن كېيىن سىلەر ۋە ئۆيدىكىلىرىڭلار شۇ »ئوندىن بىر ئۇلۇش«لەرنى خالىغان يەردە يېسەڭلار
بولىدۇ، چۈنكى بۇ سىلەرنىڭ جامائەت چېدىرىدىكى خىزمىتىڭلارنىڭ ئىنئامى بولىدۇ؛□
32 سىلەر شۇ ئۇلۇشلەردىن ئەڭ ئېسىلىنى كۆتۈرۈپ سۇنسا گۈلار، مۇشۇ ئىشىڭلار سەۋەبىدىن گۇناھكار بولمايسىلەر.
ئوندىن قىلسا گۈلار سىلەر ئىسرائىللار ئاتىغان مۇقەددەس نەرسىلەرنى بۇلغىمايسىلەر، شۇنىڭ بىلەن ئۆلمەيسىلەر.«□

■ **18:20** قان. 9:10□ 2:18□ ئەز. 2844:

□ **18:23** **»شۇ ئىشتا بولغان گۇناھنى ئۆزلىرى ئۈستىگە ئالىدۇ«** — دېمەك، مۇبادا لاۋىيلار مۇقەددەس چېدىرنى بۇلغاپ، گۇناھ سادىر قىلسا، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ بىخەستەلىكىدىن خەلق مۇقەددەس چېدىرنى بۇلغاپ ھەرقانداق گۇناھ سادىر قىلغان بولسا، باش مەسئۇلىيەتنى لاۋىيلار ئۆز ئۈستىگە ئېلىشى كېرەك.

□ **18:27** **«...□□□□□□□□ شۇ »كۆتۈرمە ھەدىيە« گۈلار... دن ئاتالغانلار ھېسابلىنىدۇ«** — لاۋىيلارنىڭ ھېچقانداق خامىنى ياكى شاراب كۆچىكىلىرى يوق ئىدى، ئەلۋەتتە. شۇڭا ئۇلار ئۆزلىرى خەلقتىن قوبۇل قىلغان »ئوندىن بىر ئۇلۇش«لەردىن ئوندىن بىرىنى ئېلىپ، پەرۋەردىگارغا »كۆتۈرمە ھەدىيە«لەرنى ئاتىشى كېرەك. شۇ يول بىلەن ئۇلارنىڭ سۈنغىنى خۇددى دېھقانلارنىڭ پەرۋەردىگارغا ئۆز ھوسۇلىدىن سۇنغىنىغا ئوخشاش بولىدۇ.

□ **18:31** **»سىلەر ۋە ئۆيدىكىلىرىڭلار«** ـ مۇشۇ يەردە لاۋىيلارنى كۆرسىتىدۇ.

□ **18:32** **»سىلەر ئىسرائىللار ئاتىغان مۇقەددەس نەرسىلەرنى بۇلغىمايسىلەر، شۇنىڭ بىلەن ئۆلمەيسىلەر«** ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »سىلەر ئىسرائىللار ئاتىغان مۇقەددەس نەرسىلەرنى ھېچ بۇلغىماگۈلار؛ بولمىسا، ئۆلىسىلەر.«

19

قىزىل سىيرىنىڭ كۈلى

1 پەرۋەردىگار مۈسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
2 مەن پەرۋەردىگار ئەمر قىلغان قانۇن-بەلگىلىمە شۇكى: — سەن ئىسرائىللارغا بۇيرۇغىن، ئۇلار بىجىرىم، نۇقسانسىز، بويۇنتۇرۇق سېلىنمىغان قىزىل ياش سىيردىن بىرنى سېنىڭ يېنىڭغا ئەكەلسۇن.
3 سەن سىيرنى كاھىن ئەلئازارغا تاپشۇر، ئۇ ئۇنى چېدىرگاھنىڭ سىرتىغا ئەپچىقىسۇن، ئاندىن بىرسى سىيرنى ئۇنىڭ ئالدىدا بوغۇزلىسۇن.■
4 كاھىن ئەلئازار بارمىقىنى قانغا سىلەپ، جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىغا قارىتىپ يەتتە مەرتەم چاچسۇن.■
5 ئاندىن بىرسى ئەلئازارنىڭ كۆز ئالدىدا پۈتكۈل سىيرنى كۆيدۈرسۇن، يەنى ئۇنىڭ تېرىسى، گۆشى، قېنى ۋە تېزەكلىرىنى كۆيدۈرسۇن.■
6 كاھىن كېدىر ياغىچى، زوفا ئوسۇملۇكى ۋە قىزىل رەختنى سىيىر كۆيدۈرۈلىدىغان ئوتقا تاشلىسۇن.□
7 ئاندىن كاھىن ئۆز كىيىمنى يۇسۇن ۋە بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن، ئاندىن كېيىن بارگاھقا كىرىشكە بولىدۇ؛ لېكىن كاھىن كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
8 سىيرنى كۆيدۈرگەن كىشىمۇ كىيىملىرىنى سۇ بىلەن يۇيۇپ، ئۆز بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن، ئاندىن ئۇ كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
9 پاك بىر ئادەم سىيرنىڭ كۈلىنى يىغىپ بارگاھنىڭ سىرتىدىكى پاك بىر يەرگە قويسۇن؛ ئۇ ئىسرائىل جامائىتى ئۈچۈن »ناپاكلىقنى چىقارغۇچى سۇ«نى ياساشقا شۇ يەردە ساقلانسۇن، ئۇ بىر »گۇناھنى پاكلىغۇچى«دۇر.
10 سىيرنىڭ كۈلىنى يىغىشتۇرغان ئادەم ئۆزىنىڭ كىيىملىرىنى يۇسۇن ۋە كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن. بۇ ئىسرائىللارغا ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلارغا مەڭگۈلۈك قانۇن-بەلگىلىمە بولىدۇ.

خەلقنى ناپاكلىقتىن پاكلاش نىزامى

11 ـ ئۆلۈككە، يەنى ھەرقانداق ئۆلگەن كىشىنىڭ جەسىتىگە تېگىپ كەتكەن ھەربىر كىشى يەتتە كۈن ناپاك سانىلىدۇ.■
12 ئۇ ئادەم ئۈچىنچى كۈنى ئاشۇ سۇ بىلەن ئۆزىنى پاكلىسۇن، ھەمدە يەتتىنچى كۈنىمۇ پاكلىسۇن، ئاندىن ئۇ پاك سانىلىدۇ؛ ئەگەر ئۇ ئۈچىنچى كۈنى ھەمدە يەتتىنچى كۈنى ئۆزىنى پاكلىمىسا، پاك سانالمايدۇ.□
13 ھەرقانداق ئادەم ئۆلۈككە، يەنى ھەرقانداق ئۆلگەن كىشىنىڭ جەسىتىگە تېگىپ كەتسە، ھەمدە ئۆزىنى پاكلىمىسا، پەرۋەردىگارنىڭ چېدىرىنى بۇلغىغان بولىدۇ؛ شۇ كىشى ئىسرائىل ئارىسىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛ چۈنكى »ناپاكلىقنى چىقارغۇچى سۇ« ئۇنىڭغا سېپىلمىگەچكە، ئۇ ناپاك سانىلىدۇ؛ ئۇنىڭ ناپاكلىقى تېخىچە ئۈستىدە ئۆرىدۇ.
14 ئەگەر بىرەر كىشى بىر چېدىر ئىچىدە ئۆلۈپ قالغان بولسا، ئۇ توغرۇلۇق قانۇن-بەلگىلىمە مۇنداق بولىدۇ: — شۇ چېدىرغا كىرگەن ھەربىرسى ۋە چېدىردا ئۆزۈپ قالغانلارنىڭ ھەربىرى يەتتە كۈن ناپاك سانىلىدۇ.
15 ھەربىر ئوچۇق تۇرغان، ئاغزى يېپىلمىغان قاچا-قۇچىلارنىڭ ھەممىسى ناپاك سانىلىدۇ.
16 شۇنىڭدەك دالادا قىلىچ-شەمشەر بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەرگە، ياكى ئۆزى ئۆلۈپ قالغاننىڭ ئۆلۈكىگە، ياكى ئادەمنىڭ ئۈستىخىنىغا ياكى قەبرىسىگە تەگكەن ھەربىر كىشى يەتتە كۈنگىچە ناپاك سانىلىدۇ.

■ **19:3** ئىبر. 13□11: 12
■ **19:4** ئىبر. 139:
■ **19:5** مىس. 14:29□ لاۋ. 4□11: 12
□ **19:6** **»قىزىل رەختنى«** ـ ياكى »قىزىل يىپنى.«
■ **19:11** چۈل. 19:31□ ھاگ. 132:
□ **19:12** **»ئىزاھات«** ـ تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »ئۇ ئادەم ئۈچىنچى كۈنى ئەنە شۇنداق)ناپاكلىقنى چىقارغۇچى(سۇ بىلەن ئۆزىنى پاكلىسۇن، يەتتىنچى كۈنى ئۇ پاك سانىلىدۇ؛ ئەگەر ئۇ ئۈچىنچى كۈنى ئۆزىنى پاكلىمىسا، يەتتىنچى كۈنى پاك سانالمايدۇ.«

17 كىشىلەر بۇ ناپاك كىشى ئۈچۈن »پاكلاندۇرغۇچى قۇربانلىق«نىڭ كۈلىدىن ئازراق ئېلىپ كومزەككە سېلىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئېقىن سۇ قۇيىسۇن.
18 ئاندىن پاك بىر كىشى زوفا ئۆسۈملۈكىنى ئېلىپ شۇ سۇغا تەككۈزۈپ ئۇنى چېدىرغا ۋە ئىچىدىكى بارلىق قاچا-قۇچىلارغا ھەم شۇ يەردە تۇرغان بارلىق كىشىلەرنىڭ ئۈستىگە سېپىپ قويىسۇن، ۋە يەنە ئۇنى ئۈستىخانىغا، ئۆلتۈرۈلگۈچىگە ياكى قەبرىگە تەككەن كىشىنىڭ ئۈستىگە سېپىپ قويىسۇن.■
19 ئۈچىنچى كۈنى ۋە يەتتىنچى كۈنى ھېلىقى پاك ئادەم پاك بولمىغان ئادەملەرنىڭ ئۈستىگە شۇ سۇنى سېپىپ قويىسۇن، شۇنداق قىلغاندا، يەتتىنچى كۈنىگە كەلگەندە ئۇ كىشى پاكلانغان بولىدۇ، ئاندىن ئۇ كىشى كىيىملىرىنى يۇيۇپ، بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن، كەچ كىرگەندە ئۇ پاك سانىلىدۇ.
20 لېكىن ناپاك بولۇپ قېلىپ، ئۆزىنى پاكلىمىغان كىشى پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەس جايىنى بۇلغىغىنى ئۈچۈن، جامائەت ئارىسىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛ »ناپاكلىقنى چىقارغۇچى سۇ« ئۈنىڭ ئۈستىگە سېپىلمىگەن، شۇڭا ئۇ ناپاك سانىلىدۇ.
21 بۇ ئىسرائىللارغا مەڭگۈلۈك بەلگىلىمە بولىدۇ. »ناپاكلىقنى چىقارغۇچى سۇ«نى سەپكەن كىشى بولسا ئۈزىنىڭ كىيىملىرىنى يۇسۇن ۋە »ناپاكلىقنى چىقارغۇچى سۇ«غا تەككەن كىشى كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.
22 ناپاك كىشى تەككەن ھەرقانداق نەرسىمۇ ناپاك سانىلىدۇ؛ بۇ نەرسىلەرگە تەككەن كىشىلەرمۇ كەچ كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.

20

مەريەمنىڭ ۋاپات بولۇشى

1 بىرىنچى ئاينىڭ ئىچىدە ئىسرائىللار، يەنى پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى زىن چۆلىگە يېتىپ كېلىپ، قادەشتە تۇرۇپ قالدى؛ مەريەم شۇ يەردە ۋاپات بولدى ۋە شۇ يەرگە دەپنە قىلىندى.

مەرباھ سۈيى — خەلقىنىڭ يەنە قاقشىشى

2 جامائەتكە ئىچىدىغانغا سۇ يوق ئىدى، ئۇلار يىغىلىپ مۇسا بىلەن ھارۇنغا ھۇجۇم قىلغىلى تۇردى.
3 خەلق مۇسا بىلەن تەگىشىپ: —قېرىنداشلىرىمىز پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۆلگەن چاغدا بىزمۇ بىللە ئۆلسەك بوپتىكەن!■
4 سىلەر نېمە ئۈچۈن بىز ۋە چارپايلىرىمىزنى بۇ يەردە ئۆلۈپ كەتسۇن دەپ، پەرۋەردىگارنىڭ جامائىتىنى بۇ چۆل-جەزىرىگە باشلاپ كەلدىڭلار؟
5 سىلەر نېمە ئۈچۈن بىزنى مىسىردىن ئېلىپ چىقىپ بۇنداق دەھشەتلىك يەرگە ئەكەلدىڭلار؟ بۇ يەردە يا تېرىقچىلىق قىلغىلى يەر بولمىسا، يا ئەنجۈر، ئۈزۈم، ئانار بولمىسا، ئىچىدىغانغا سۇمۇ بولمىسا، — دېيىشتى.
6 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن ھارۇن جامائەتتىن ئايرىلىپ جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا كېلىپ دۇم يېقىلىشىدى، پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى ئۇ ئىككىسىگە ئايان بولدى.
7 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —

■ 19:18 زەب. 751: ■ 20:3 چۆل. 16:32 49

8 هاسىنى قولۇڭغا ئال، ئاندىن سەن ئاكاڭ ھارۇن بىلەن بىرلىكتە جامائەتنى يىغىپ، ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا قورام
تاشقا بۇيرۇق قىل؛ شۇنداق قىلساڭ قورام تاش ئۆز سۈيىنى چىقىرىدۇ، شۇ يول بىلەن سەن ئۇلارغا سۇ چىقىرىپ،
جامائەتنى ۋە چارپايلىرى ئىچىدىغانغا سۇ بېرىسەن.□ ■
9 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن ھاسىنى ئالدى.
10 مۇسا بىلەن ھارۇن ئىككىسى جامائەتنى قورام تاشنىڭ ئالدىغا يىغدى ۋە مۇسا ئۇلارغا: — گېپىمگە قۇلاق
سېلىڭلار، ئى ئاسىيلار! بىز سىلەرگە بۇ قورام تاشتىن سۇ چىقىرىپ بېرەيلىمۇ؟! — دېدى.■
11 ئاندىن مۇسا ھاسىسى بىلەن قورام تاشنى ئىككى قېتىم ئۇرۇۋىدى، ناھايىتى كۆپ سۇ ئېقىپ چىقتى، سۈدىن
جامائەتمۇ، چارپايلارمۇ ئىچىشتى.■
12 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنغا: —
سىلەر ماڭا ئىشەنمەي، ئىسرائىللار ئالدىدا مېنى مۇقەددەس دەپ ھۆرمەتلىمىگىنىڭلار ئۈچۈن، ئىككىڭلارنىڭ
بۇ جامائەتنى مەن ئۇلارغا تەقدىم قىلىپ بەرگەن زېمىنغا باشلاپ كىرىشىڭلارغا يول قويمايمەن، — دېدى.□ ■
13 سۇ چىقىرىلغان جاي »مەرىباھ سۇلىرى« دەپ ئاتالغان؛ ئىسرائىللار شۇ يەردە پەرۋەردىگار بىلەن
تاكالاشقانلىقى ئۈچۈن، ئۇ ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۆزىنىڭ مۇقەددەس ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى.□

ئېدوملارنىڭ ئىسرائىللارنىڭ چېگىدىن ئۆتۈشىگە يول قويماسلىقى

14 مۇسا قادەشتىن ئېدوم پادىشاھى بىلەن كۆرۈشۈشكە ئەلچى ئەۋەتىپ ئۇنىڭغا: »قېرىنداشلىرى ئىسرائىل مۇنداق
دەيدۇ: — بىز تارتىۋاتقان جەبر-جاپالارنىڭ قانداقلىقى ئۆزلىرىگە مەلۇم،■
15 بىزنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىز مىسىرغا چۈشكەن بولۇپ، بىز مىسىردا ئۇزاق زامان تۇرۇپ كەتتۇق؛ مىسىرلىقلار بىزگىمۇ،
بىزنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىزغىمۇ يامان مۇئامىلە قىلدى؛
16 بىز پەرۋەردىگارغا يېلىنۇۋىدۇق، ئۇ بىزنىڭ زارىمىزغا قۇلاق سېلىپ، پەرىشتە ئەۋەتىپ بىزنى مىسىردىن ئېلىپ
چىقتى. ھازىر مانا، بىز ئۆزلىرىنىڭ چېگىرىسىغا جايلاشقان قادەش دېگەن بىر شەھەردە تۇرۇۋاتىمىز.□ ■
17 ئەمدى بىزنىڭ زېمىنلىرىدىن ئۆتۈشىمىزگە رۇخسەت قىلغان بولسىلا، بىز ئېتىز-ئېرىق ۋە ئۈزۈمزارلىقلاردىن ئۆتمەيمىز،
قۇدۇقلىرىڭلادىن سۇمۇ ئىچمەيمىز؛ »خان يولى« بىلەن مېڭىپ چېگىرلىرىدىن ئۆتۈپ كەتكۈچە ئوڭ-سولغا بۇرۇلمايمىز«
— دېدى.

□ **20:8 »ھاسىنى قولۇڭغا ئال«** ـ مۇسانىڭ شۇ ھاسىسى كۆپ قېتىم خۇدانىڭ يولدا ئىشلىتىلىپ كېلىنگەن. بىرىنچى قېتىمقىسى »مىس.» 2:4دە تېپىلىدۇ.

■ **20:8** نەھ. 15:9□ زەب. 78□15: 16؛ 41:105□ 8114:

■ **20:10** قان. 51:32□ زەب. 32106□33:

■ **20:11** زەب. 78:16-15□ 41:105□ يەش. 20:43□ 21:48□ 1 كور. 410:

□ **20:12 »سىلەر ماڭا ئىشەنمەي، ئىسرائىللار ئالدىدا مېنى مۇقەددەس دەپ ھۆرمەتلىمىگىنىڭلار ئۈچۈن»** ـ مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ »ئىسرائىللار ئالدىدا خۇدانى مۇقەددەس دەپ ھۆرمەتلىمەسلىك« گۇناھى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز. »قورام تاش« توغرۇلۇق «1□□□.» 4:10نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **20:12** چۆل. 14:27□ قان. 371:

□ **20:13 »مەرىباھ«** ـ »تاكالىشىش« دېگەن مەنىدە. **»(پەرۋەردىگار(ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۆزىنىڭ مۇقەددەس ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى«** ـ خۇدا مۇسا ۋە ھارۇننىڭ ئۆزىنى ھۆرمەتلىمىگىنى ئۈچۈن، ئۇلارنى جازالاپ، مۇسانىڭ خەلق ئالدىدا قىلغان بېھۇرمەتلىك سۆزلىرىنىڭ ئۆزىگە ۋەكىلىك قىلمايدىغانلىقىنى ئىپادىلەپ، خەلق ئالدىدا ئۆزىنىڭ پاك-مۇقەددەسلىكىنى كۆرسەتتى.

■ **20:14** قان. 6:23□ ئوب. 10؛ ئوب. 12

□ **20:16 »پەرىشتە«** ـ بەزىلەر »ئەلچى« دەپ تەرجىمە قىلدۇ. لېكىن »مىس.» 20:23، 23، 32:34دىن قارىغاندا، مەنىسى دەرۋەقە »پەرىشتە«دۇر.

■ **20:16** مىس. 23:2□ 1914:

18 لېكىن ئېدوملار ئۇنىڭغا: »سىلەرنىڭ بىزنىڭ زېمىنىمىزدىن ئۆتۈشۈڭلارغا بولمايدۇ، ئۆتمەن دېسەڭلار قىلىچ
كۆتۈرۈپ سىلەرگە جەڭگە چىقىمىز« — دېدى.□
19 ئىسرائىللار ئۇنىڭغا: »بىز » كۆتۈرۈلگەن يول« بىلەن ماڭىمىز، ئۆزىمىز ۋە ماللىرىمىز سۇيۇقلارنى ئىچسەك، نەرخى
بويىچە ھەققىنى بېرىمىز؛ بىز پەقەت پىيادە ئۆتۈپ كېتىمىز، باشقا ھېچ تەلىپىمىز يوق« دېۋېدى،□
20 ئېدوم پادىشاھى: »ياق. ئۆتمەيسىلەر«! دېدى. ئېدوم پادىشاھى ناھايىتى كۆپ ئادەمنى باشلاپ چىقىپ
ئىسرائىللارغا زور ھەيۋە كۆرسەتتى.□
21 شۇنداق قىلىپ ئېدوملار ئىسرائىللارنىڭ ئۆلارنىڭ تەۋەلىكىدىن ئۆتۈشىگە ئەنە شۇ يوسۇندا يول قويمىدى؛ شۇنىڭ
بىلەن ئىسرائىللار ئېدوملارنىڭ ئالدىدىن بۇرۇلۇپ كەتتى.■

ھارۇننىڭ ۋاپات بولغانلىقى

22 ئۇلار قادەشتىن يولغا چىقتى؛ پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى ھور تېغىغا كەلدى.■
23 پەرۋەردىگار ئېدومنىڭ چېگرىسىدىكى ھور تېغىدا مۇسا بىلەن ھارۇنغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
24 ھارۇن ئۆز خەلقلىرىگە قوشۇلۇپ كېتىدۇ؛ ئىككىڭلار مەريباھ سۇلىرى دېگەن جايدا مېنىڭ ئەمرىمگە خىلاپلىق
قىلغىنىڭلار ئۈچۈن، ئۇنىڭ مەن ئىسرائىللارغا تەقدىم قىلىپ بەرگەن زېمىنغا كىرىشىگە بولمايدۇ.□
25 سەن ھارۇن بىلەن ئوغلى ئەلئازارنى ئېلىپ ھور تېغىغا چىققىن؛■
26 ھارۇننىڭ كىيىملىرىنى سالدۇرۇپ، ئوغلى ئەلئازارغا كىيدۈرۈپ قوي؛ ھارۇن شۇ يەردە ئۆلۈپ، ئۆز خەلقلىرىگە
قوشۇلىدۇ.
27 مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ دېگىنىدەك قىلدى، ئۇچەيلەن پۈتكۈل جامائەتنىڭ كۆز ئالدىدا ھور تېغىغا چىقتى.
28 مۇسا ھارۇننىڭ كىيىملىرىنى سالدۇرۇپ ئۇنىڭ ئوغلى ئەلئازارغا كىيدۈرۈپ قويدى؛ ھارۇن تاغنىڭ چوققىسىدا
ئۆلدى. ئاندىن مۇسا بىلەن ئەلئازار تاغدىن چۈشۈپ كەلدى.■
29 پۈتكۈل جامائەت ھارۇننىڭ ئۆلگەنلىكىنى بىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن پۈتۈن ئىسرائىل جەمەتى ھارۇن ئۈچۈن ئوتتۇز
كۈن ماتەم تۇتتى.

21

قانائىنىلارنىڭ مەغلۇپ قىلىنىشى

1 جەنۇبتا تۇرۇشلۇق ئاراد مەملىكىتىنىڭ قانائانىلاردىن بولغان پادىشاھى ئىسرائىللارنىڭ ئاتارىم يولى بىلەن
كېلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، چىقىپ ئۇلار بىلەن سوقۇشۇپ، نەچچەيلەننى تۇتقۇن قىلىپ كەتتى.□
2 ئاندىن ئىسرائىللار پەرۋەردىگارغا قەسەم ئىچىپ: »ئەگەر بۇ خەلقنى بىزنىڭ قولىمىزغا پۈتۈنلەي تاپشۇرىدىغان بولساڭ،
ئۇلارنىڭ شەھەرلىرىنى ۋەيران قىلىپ تاشلايمىز« — دېدى.

□ **20:18 ...» بىزنىڭ زېمىنىمىزدىن ... سىلەرگە جەڭگە چىقىمىز«** ـ ئىبراني تىلدا ...» مېنىڭ زېمىنىمدىن... سىلەرگە جەڭگە چىقىمەن« دېيىلدۇ.
□ **20:19 »بىز«** ـ ئىبراني تىلدا »مەن.«
□ **20:20 »ئېدوم پادىشاھى«** ـ ئىبراني تىلدا »ئېدوم.«
■ **20:21** ھاك. 1811:
■ **20:22** چۆل. 3733:
□ **20:24 »ئۆز خەلقلىرىگە قوشۇلۇش«** ـ مۇشۇ ئىبارە توغرۇلۇق »يار.» 8:25 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. شۇيىھىسىزكى، بۇ ئىبارە ئادەم ئۆلگەندىن
كېيىن، روھنىڭ يەنىلا ھايات بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.■ **20:25** چۆل. 38:33□ قان. 5032:■ **20:28** قان. 6:10□ 5032:□ **21:1**
»جەنۇبتا« ـ ئىبراني تىلدا »نەگەۋدە.« نەگەۋ بولسا پەلەستىن زېمىنىنىڭ جەنۇب تەرىپىدىكى چوڭ چۆللۈك يەردۇر.

3 پەرۋەردىگار ئىسرائىللارنىڭ پەريادىنى ئاڭلاپ، قانائانلىيلارنى ئۆلارنىڭ قولىغا تاپشۇردى، شۇنىڭ بىلەن ئۆلار
قانائانىيلارنى ئۆلارنىڭ شەھەرلىرى بىلەن قوشۇپ ۋەيران قىلدى؛ شۇ سەۋەبتىن ئۆلار شۇ يەرنى »خورماھ« دەپ
ئاتىدى.□

زەھەرلىك يىلانلار بىلەن مىس يىلان

4 ئۆلار ھور تېغىدىن يولغا چىقىپ، ئېدوم زېمىنىنى ئايلىنىپ ئۆتۈش ئۈچۈن، قىزىل دېڭىز بويىدىكى يولنى بويلاپ
ماڭدى؛ خەلق مۇشۇ يول سەۋەبىدىن كۆڭۈلدە تولىمۇ تاقەتسىز بولۇپ،
5 خۇداغا ۋە مۇساغا قارشى چىقىپ: — سىلەر نېمە ئۈچۈن بىزنى چۈل-جەزىرىدە ئۆلسۇن دەپ مىسىر زېمىنىدىن
باشلاپ چىققانسىلەر؟ بۇ يەردە يا ئاشلىق، يا سۇ يوق، كۆڭۈلىمىز بۇ ئەرزىمەس نانلاردىن بىزار بولدى، دېيىشتى.□
6 شۇ سەۋەبتىن پەرۋەردىگار ئۆلارنىڭ ئارىسىغا زەھەرلىك يىلانلارنى ئەۋەتتى؛ يىلانلار ئۆلارنى چاقتى، شۇ
سەۋەبتىن ئىسرائىللاردىن نۇرغۇن ئادەم ئۆلۈپ كەتتى.□ ■
7 خەلق مۇسانىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: — بىز ئاغزىمىزنى بۇزۇپ، پەرۋەردىگارغا ھەم ساڭا ھۇجۇم قىلىپ،
يامان گەپ قىلىپ گۇناھ قىلدۇق؛ پەرۋەردىگارغا تىلاۋەت قىلساڭ، ئۇ بۇ يىلانلارنى ئارىمىزدىن ئېلىپ كەتكەي،
— دېۋىدى، مۇسا خەلق ئۈچۈن دۇئا قىلدى.
8 پەرۋەردىگار مۇساغا: —
سەن بىر زەھەرلىك يىلاننىڭ شەكلىنى ياساپ خادىغا ئېسىپ قويغىن؛ يىلان چېقىۋالغان ھەربىرى ئۇنىڭغا قارىسىلا
قايتا ھاياتقا ئېرىشىدۇ، — دېدى.■
9 مۇسا مىستىن بىر يىلان ياسىتىپ خادىغا ئېسىپ قويدى؛ ۋە شۇنداق بولدىكى، يىلان بىركىمنى چېقىۋالغان بولسا،
ئۇ بۇ مىس يىلانغا قارىسىلا، ئۆلار ھايات قالدى.□ ■

ئوبوتتىن پىسگاھغىچە مېڭىش

10 ئىسرائىللار يەنە يولغا چىقىپ ئوبوتقا كېلىپ چېدىر تىكتى.■
11 يەنە ئوبوتتىن يولغا چىقىپ، موئاب زېمىنىنىڭ ئۈدۈلىدا كۈن چىقىش تەرەپتىكى ئىيە-ئىبارىمغا كېلىپ چېدىر
تىكتى.
12 ئۆلار يەنە ئۇ يەردىن يولغا چىقىپ زەرەد جىلغىسىدا چېدىر تىكتى.
13 يەنە ئۇ يەردىن مېڭىپ ئامورىيلارنىڭ زېمىنىنىڭ چېتىدىن چىقىپ چۈل-باياۋاندىن ئۆتۈپ، ئېقىپ تۇرغان
ئارنون دەريا‌سىنىڭ ئۇ قېتىدا چېدىر تىكتى ‹چۈنكى ئارنون دەريا‌سى موئابىيلارنىڭ چېگرىسى بولۇپ، موئابىيلار
بىلەن ئامورىيلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئىدى. ■
15-14 شۇڭا »پەرۋەردىگارنىڭ جەڭنامىسى« دېگەن كىتابتا: —
»سۇفاھىدىكى ۋاھەب ۋە دەريا-ۋادىلىرى،
ئارنون دەريا‌سى ۋە جىلغىلىرىنىڭ يانباغىرلىرى،
ئارنىڭ تۇرالغۇسىغىچە يېتىپ،

□ **21:3 »خورماھ«** ـ دېگەننىڭ مەنىسى »ۋەيرانە.« □ **21:5 »ئەرزىمەس نانلار«** — بۇ سۆز خۇدا ئۆلارنىڭ ئۆستىگە ھەر كۈنى چۈشۈرىدىغان »مانا«نى كۆرسىتىدۇ. »مىس.» 13:16-36نى كۆرۈڭ. □ **21:6 »زەھەرلىك يىلانلار«** — ئىبرانىي تىلدا »ئوت يىلانلار.« ■ **21:6** 1 كور. 910: ■ **21:8** يۇھ. 143: □ **21:9 »مىستىن بىر يىلان... ياسىتىپ خادىغا ئېسىپ قويغىن«** — بۇ ۋەقە توغرۇلۇق يەنە »يۇھ.» 14:3-15نى كۆرۈڭ. ■ **21:9** 2پاد. 4:18□ يۇھ. 143: ■ **21:10** چۈل. 4333: ■ **21:13** ھاك. 1811:

موئابنىڭ چېگرىسىغا چۈشىدۇ« دەپ پۈتۈلگەنىدى›.□
16 ئىسرائىللار يەنە ئۇ يەردىن مېڭىپ بەئەرگە كەلدى؛ »بەئەر« قۇدۇق دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئىلگىرى پەرۋەردىگار مۇساغا: »سەن خەلقنى يىغ، مەن ئۇلارغا ئىچىدىغان سۇ بېرەي« دېگەندە شۇ قۇدۇقنى كۆزدە تۇتقان.
17 شۇ چاغدا ئىسرائىللار مۇنۇ ناخشىنى ئېيتىشقان: —
»ئاھ قۇدۇق، چىقىۋەر سۈيۈڭ بۇلدۇقلاپ،
ناخشا ئېيتىڭلار، قۇدۇققا بېغىشلاپ:
18 بۇ قۇدۇقنى ئەمىرلەر،
خەلقنىڭ كاتتىلىرى قازغان،
قانۇن چىقارغۇچىنىڭ سۆزى بىلەن،
ھاسىلىرى بىلەن قازغان.«
ئىسرائىللار چۆل-باياۋاندىن يەنە ماتتاناھقا،□
19 ماتتاناھتىن ناھالىيەلگە، ناھالىيەلدىن باموتقا،
20 باموتتىن موئاب دالاسىدىكى جىلغىغا، يەنە چۆل-باياۋان تەرەپكە قاراپ تۇرغان پىسگاھ تېغىنىڭ چوققىسىغا يېتىپ باردى.

ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى بىلەن باشان پادىشاھىنى يەڭگەنلىكى

21 ئىسرائىللار ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھوننىڭ ئالدىغا ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ:□ ■
22 — بىزنىڭ تۆز زېمىنلىرىدىن تۆتۈۋېلىشىمىزگە ئىجازەت بەرگەيلا؛ بىز سىلىنىڭ ئېتىزلىقلىرىغا ۋە ئۈزۈمزارلىقلىرىغا كىرمەيمىز، قۇدۇقلىرىدىن سۈمۈ ئىچمەيمىز؛ تەۋەلىرىدىن تۆتۈپ كەتكۈچە »خان يولى«دىن چىقمايمىز، — دېدى.■
23 سىھون ئىسرائىللارنى تۆز چېگرىسىدىن تۆتكىلى قويمايلا قالماستىن، ئەكسىچە ئۇ ئىسرائىللار بىلەن سوقۇشىمەن دەپ، تۆزىنىڭ بارلىق خەلقىنى يىغىپ چۆلگە قاراپ ئاتلاندى. ئۇ ياھازغا كېلىپ ئىسرائىلغا ھۇجۇم قىلدى.■
24 ئىسرائىللار ئۇنى قىلىچ بىلەن چېپىپ ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ يۇرتىنى ئارنون دەرياسىدىن ياببوك دەرياسىغىچە، يەنى ئامونىيلارنىڭ چېگرىسىغىچە ئىگىلدى؛ ئامونىيلارنىڭ چېگرىسى بولسا بەك مۇستەھكەم ئىدى.□ ■
25 ئىسرائىللار بۇ يەردىكى ھەممە شەھەرنى ئىگىلدى ھەم ئامورىيلارنىڭ شەھەرلىرىگە، يەنى ھەشبونغا ۋە ئۇنىڭغا تەۋە بارلىق يېزا-قىشلاقلارغىمۇ كىرىپ ئورۇنلاشتى.■
26 چۈنكى ھەشبون ئەسلىدە ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھوننىڭ مەركىزىي شەھىرى ئىدى؛ سىھون ئەسلىدە موئابنىڭ ئىلگىرىكى پادىشاھى بىلەن سوقۇشقان، ئۇنىڭ ئارنون دەرياسىغىچە بولغان ھەممە زېمىننى تارتىۋالغانىدى.
27 شۇ سەۋەبتىن شائىرلار: —
»ھەشبونغا كېلىڭلار!

□ **21:14-15 »تەرجىمە«** — بۇ قەدىمكى شېئىرنىڭ بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى بار. بۇ يەردە مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۇنى نەقىل كەلتۈرۈشىنىڭ مەقسىتى، شۇبھىسىزكى، پەرۋەردىگار قەدىمدىن تارتىپ موئاب ئۆچۈن بېكىتكەن چېگرانىڭ ئارنون دەرياسى بىلەن ئار شەھىرى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈندۇر.

□ **21:18 »قانۇن چىقارغۇچىنىڭ سۆزى بىلەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »تاياقلىرى بىلەن.« **»خەلقنىڭ كاتتىلىرى قازغان، ... ھاسىلىرى بىلەن قازغان«** ـ بۇ ئىشنىڭ شۇ ئالاھىدىلىكى بارىكى، پەقەت ئاددىي پۇخرالارلا ئەمەس، خەلقنىڭ كاتتىلىرىمۇ ئەمگەك قىلىپ قۇدۇق كولاشتى.

□ **21:21 »ئىزاھات«** ـ »قان.» 26:2-11:3 نۇمۇ كۆرۈڭ.

■ **21:21** قان. 26:2□ ھاك. 1911:

■ **21:22** چۈل. 1720:

■ **21:23** قان. 30:2□ 7:29□ يە. 8:24□ ھاك. 2011:

□ **21:24 »ئامونىيلارنىڭ چېگرىسىغىچە ئىگىلدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئامونىيلارنىڭ چېگرىسى يائازەر ئىدى« (32-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ■ **21:24** قان. 33:2□37□ 7:29□ يە. 2:12□ 8:24□ ھاك. 2:11□ زەب. 12:135-10□ 21:136-19□ ئام. 92:

■ **21:25** قان. 2□34: 35

مانا سىھوننىڭ شەھىرى يېڭىۋاشتىن قۇرۇلسۇن،
سىھوننىڭ شەھىرى مەھكەم قىلىنسۇن.
28 چۈنكى ھەشبوننىڭ ئۆزىدىن چىقتى بىر ئوت،
سىھوننىڭ شەھىرىدىن بىر يالقۇن يالقۇنلاپ،
يۇتۇۋەتتى موئابتىكى ئار شەھىرىنى،
ئارنوندىكى ئېگىز جايلارنىڭ ئەمىرلىرىنى.■
29 ۋاي ساڭا ئەي موئاب!
ھەي كېموشنىڭ ئۇممىتى، تۈگەشتىڭلار!
چۈنكى كېموش ئۆز ئوغۇللىرىنى قاچقۇنغا ئايلاندۇردى،
قىزلىرىنى ئەسىرلىككە بېرىپ، ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھونغا تۇتۇپ بەردى!□ ■
30 بىز ئۇلارنى يېقىتىۋەتتۇق،
ھەشبون تاكى دىبونغىچە ھالاك بولدى؛
بىز ھەتتا نوفاھقىچە ‹نوفاھتىن مەدەباغا يېتىدۇ› ئۇلارنىڭ يۇرتىنى ۋەيران قىلىۋەتتۇق«! — دەپ شېئىر يېزىشقاندىدى.□
31 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار ئەنە شۇ تەرىقىدە ئامورىيلارنىڭ يۇرتىغا ئورۇنلاشتى.
32 مۇسا ياتازەرنى چارلاپ كېلىشكە چارلىغۇچىلارنى ئەۋەتتى؛ ئاندىن ئىسرائىللار ياتازەرنىڭ يېزا-قىشلاقلىرىنى ئىشغال قىلىپ، ئۇ يەرلەردىكى ئامورىيلارنى يېرىدىن قوغلىۋەتتى.
33 شۇنىڭدىن كېيىن ئىسرائىللار بۇرۇلۇپ، باشاننىڭ يولىنى بويلاپ ماكۇدى؛ باشاننىڭ پادىشاھى ئوگ ۋە ئۇنىڭ بارلىق خەلقى چىقىپ ئەدرەيدە ئىسرائىللار بىلەن جەڭ قىلىشقا سەپ تۈزدى.■
34 پەرۋەردىگار مۇساغا: — قورقما، مەن ئۇنى، ئۇنىڭ بارلىق خەلقى ھەم زېمىنىنى قولۇڭغا تاپشۇرىمەن؛ سەن ئۇنى ئىلگىرى ھەشبوندا تۇرۇشلۇق ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھونىنى قىلغاندەك قىلىسەن، — دېدى.■
35 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئوگ بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى ھەم بارلىق خەلقىنىڭ بىرىنى قويماي قىرىپ تاشلىدى ۋە ئۇنىڭ زېمىنىنى ئىگىلدى.■

22

موئاب پادىشاھى بالاقنىڭ بالائامنى ئىسرائىلنى قارغاشقا چاقىرىشى

1 ئىسرائىللار يەنە يولغا چىقىپ موئاب تۈزلەڭلىكىدە، يەنى ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ شەرق تەرىپىدە، يېرىخونىڭ ئۇدۇلىدا چېدىر تىكتى.
2 ئىسرائىللارنىڭ ئامورىيلارغا قىلغان ئىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى زىپپورنىڭ ئوغلى بالاق كۆرۈپ تۇرغانىدى.
3 موئابلار خەلقتىن ئىنتايىن قورقۇشتى، چۈنكى ئۇلار بەك كۆپ ئىدى؛ موئابىيلار ئىسرائىللارنىڭ سەۋەبىدىن بەك ئالاقزادە بولۇپ كېتىشتى.

■ **21:28** يەش. 4548:
□ **21:29** »**كېموش**« ـ كېموش موئاب چوقۇنغان بۇت ئىدى. موئابىيلارنىڭ ئۇنىڭغا تۆز باللىرىنى قۇربانلىق قىلىش ئادىتى بار ئىدى («2□□□.» 27:3نى كۆرۈڭ.(بۇ تارىخقا قارىغاندا، كېموشنىڭ »تۆز خەلقىگە« ھېچ پايدىسى بولمىغانىدى! ■ **21:29** 1پاد. 11□7: 33 □ **21:30** »**بىز ئۇلارنى يېقىتىۋەتتۇق**« ـ ياكى »بىز ئۇلارغا ئاتىتۇق.« ■ **21:33** قان. 1:3□ 729: ■ **21:34** زەب. 136 20: ■ **21:35** زەب. 136□20: 21، 22

4 موئابىيلار مىدىيان ئاقساقاللىرىغا: »بۇ بىر توپ ئادەم ئەتراپىمىزدىكى ھەممە نەرسىنى، خۇددى كالا ئېتىزدىكى ئوتنى يالمىغاندەك يالماپ يەپ كېتىدىغان بولدى« — دېيىشتى. ئۇ چاغدا زىپپورنىڭ ئوغلى بالاق موئابنىڭ پادىشاھى ئىدى.

5 ئۇ ئەلچىلەرنى بېئورنىڭ ئوغلى بالائامنىڭ ئالدىغا، بالائامنىڭ ئانا يۇرتىدىكى ئۇلۇغ دەريا بويىدىكى پېتور شەھىرىگە بېرىپ، بالائامنى چاقىرىپ كېلىشكە ئەۋەتىپ: پادىشاھىمىز: — »قارىسلا، بىر خەلق مىسىردىن چىققانىدى؛ مانا، ئۇلار يۈتۈن زېمىنغا يامراپ كەتتى، مانا ئۇلار بىزنىڭ ئۈدۈلىمىزغا كېلىپ چۈشتى.□ ■

6 ئۇلار مېنىڭدىن كۈچلۈك بولغاچقا، ئەمدى ئۇزلىرى كېلىپ بۇ خەلقنى مەن ئۈچۈن بىر قارغاپ بەرگەن بولسىلا؛ بەلكىم مەن ئۇلارنى يېڭىپ، بۇ زېمىندىن قوغلاپ چىقىرىشىم مۇمكىن؛ چۈنكى ئۇزلىرى كىمگە بەخت تىلىسىلە شۇنىڭ بەخت قۇچىدىغانلىقىنى، كىمنى قارغىسىلا، شۇنىڭ قارغىشىقا قالىدىغانلىقىنى بىلىمەن« دەيدۇ، دەگلار، — دېدى.

7 موئابنىڭ ئاقساقاللىرى بىلەن مىدىيانىنىڭ ئاقساقاللىرى قوللىرىدا پال سېلىش ئىشئاملىرىنى ئېلىپ ماگدى؛ ئۇلار بالائامنىڭ ئالدىغا كېلىپ بالاقنىڭ گەپلىرىنى يەتكۈزدى.

8 بالائام ئۇلارغا: —

بۇگۈن ئاخشام مۇشۇ يەردە قونۇپ قېلىگلار، مەن پەرۋەردىگارنىڭ ماگا قىلغان سۆزى بويىچە سىلەرگە جاۋاپ يەتكۈزىمەن، — دېدى. شۇنىڭ بىلەن موئابنىڭ شۇ ئەمىرلىرى بالائامنىڭكىدە قونۇپ قالدى.□

9 خۇدا بالائامنىڭكىگە كېلىپ: —

سېنىڭ بىلەن بىللە تۇرغان بۇ ئادەملەر كىم؟ — دېيىدى،

10 بالائام خۇداغا: — موئاب پادىشاھى زىپپورنىڭ ئوغلى بالاق ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ ماگا:

11 »قارىسلا، مىسىردىن بىر خەلق چىققانىدى، ئۇلار يۈتۈن زېمىنغا يامراپ كەتتى؛ بۇ يەرگە كېلىپ مېنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنى قارغاپ بەرسىلە، شۇنداق قىلسىلا بەلكىم ئۇلارنى يېڭىپ، بۇ يەردىن قوغلۇۋېتەلىشىم مۇمكىن« — دېدى، — دېدى.

12 خۇدا بالائامغا:

سەن ئۇلار بىلەن بىللە بارساڭ بولمايدۇ، ئۇ خەلقنى قارغىساڭمۇ بولمايدۇ، چۈنكى ئۇلارغا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىنغان، — دېدى.

13 بالائام ئەتىگەن تۇرۇپ بالاقنىڭ ئەمەلدارلىرىغا: —

سىلەر ئۆز يۇرتۇڭلارغا قايتىپ كېتىڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگار مېنىڭ سىلەر بىلەن بىللە بېرىشىمغا رۇخسەت قىلمىدى، — دېدى.

14 موئابنىڭ ئەمەلدارلىرى قوپۇپ بالاقنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: —

بالائام بىز بىلەن بىللە كېلىشكە ئۇنىمىدى، — دېدى.

15 شۇنىڭ بىلەن بالاق تېخىمۇ كۆپ ۋە تېخىمۇ مۇتىۋەر ئەمەلدارلارنى ئەۋەتتى،

16 ئۇلار بالائامنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: —

»زىپپورنىڭ ئوغلى بالاق مۇنداق دەيدۇ: — »ھېچنېمە سىلىنىڭ يېنىمغا كېلىشلىرىنى توسۇمغاي؛

17 چۈنكى مەن ئۆزلىرىنى زور شان-شۆھرەتكە ئېگە قىلىمەن؛ نېمە دېسىلە ماقۇل دەيمەن؛ شۇڭا ماگا ئەشۇ خەلقنى قارغاپ بەرسىلا بولىدۇ«، — دېدى.

18 بالائام بالاقنىڭ خىزمەتكارلىرىغا جاۋابەن: —

□ 22:5 »بالائام« ـ بالائامنىڭ كىم ئىكەنلىكى توغرۇلۇق يەنە »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. ■ 22:5 يە. 924: □ 22:8 »ئۇلۇغ دەريا« — ئەفرات دەرياسىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

بالاق ماڭا تۆزنىڭ ئالتۇن-كۆمۈشكە لىق تولغان تۆز تۆيىنى بەرسمۇ، مەيلى چوڭ ياكى كىچىك ئىش قىلاي،
خۇدايىم پەرۋەردىگارنىڭ ماڭا بۇيرۇغانلىرىدىن ھالقىپ كېتەلمەيمەن.■
19 سىلەرمۇ بۇگۈن ئاخشام مۇشۇ يەردە قونۇپ قېلىڭلار، پەرۋەردىگار يەنە شۇ ئىشلار توغرىسىدا ماڭا نېمە
دەيدىكىن، شۇنى بىلەي، — دېدى.
20 شۇ كېچىسى خۇدا بالائامنىڭكىگە كېلىپ ئۇنىڭغا: —
ئۆ كىشىلەر سېنى تەكلىپ قىلىپ كەلگەن بولسا، ئۆلار بىلەن بىللە بارغىن، لېكىن سەن مېنىڭ ساڭا ئېيتىدىغانلىرىم
بويىچە ئىش قىلىشىڭ كېرەك، — دېدى.

پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى بىلەن بالائامنىڭ ئېشىكى

21 بالائام ئەتىگەن تۇرۇپ ئېشىكىنى توقۇپ موئابنىڭ ئەمىرلىرى بىلەن بىللە ماكېتى.
22 خۇدا بالائامنىڭ ماكېتىغانلىقىدىن غەزەپلەندى؛ پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنى توسۇشقا يولدا تۇراتتى. ئۆ شۇ
چاغدا ئېشىكىگە مىنىپ ئىككى غۇلامى بىلەن بىللە كېتىۋاتاتتى.□
23 مادا ئېشەك پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ قولىغا قىلىچ ئالغان ھالدا يولدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، يولدىن چىقىپ
ئېتىزلىق بىلەن مېڭىۋىدى، بالائام ئېشەكنى يولغا چىقىپ مېڭىشقا دۇمبالاپ ئۇردى.■
24 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئىككى تەرىپى توسما تام بىلەن توسالغان ئۈزۈمزارلىقتىكى تار بىر يولدا تۇرۇۋالدى.
25 ئېشەك پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنى كۆرۈپ، تامغا قىستىلىپ مېڭىپ، بالائامنىڭ پۇتىنى تامغا قىستاپ
يارىلاندۇرۇپ قويدى؛ بالائام ئېشەكنى يەنە دۇمبالدى.
26 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى بولسا يەنە ئالدىغىراق بېرىپ، ئوڭ يا سولغا بۇرۇلۇشقا بولمايدىغان تېخىمۇ تار بىر يەردە
كۆتۈپ تۇردى.
27 ئېشەك پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنى كۆرۈپ ماكېتى، بالائامنىڭ ئاستىدا يېتىۋالدى؛ بالائام قاتتىق خاپا
بولۇپ، ئېشەكنى ھاسىسى بىلەن قاتتىق دۇمبالاپ كەتتى.
28 بۇ چاغدا پەرۋەردىگار ئېشەككە زۇۋان كىرگۈزۈۋىدى، ئېشەك بالائامغا: —
مېنى ئۈچ قېتىم دۇمبالايدىغانغا ساڭا نېمە يامانلىق قىلىتىمەن؟ — دېۋىدى،■
29 بالائام ئېشەككە: —
سەن مېنى سەتلەشتۈردۈڭ، قولۇمدا قىلىچ بولغان بولسا ئىدى، سېنى چېپىپ تۆلتۈرۈۋېتەتتىم! — دېدى.
30 ئېشەك بالائامغا: — مەن سېنىڭكى بولغىنىمدىن تارتىپ مىنىپ كەلگەن ئېشىكىڭ مەن ئەمەسمۇ؟ ئىلگىرى
مەن ساڭا مۇشۇنداق قىلىش ئادىتىم بولۇپ باققانمۇ؟ — دېۋىدى،
— ياق، — دېدى بالائام.

بالائامنىڭ ئەيىبلىنىشى

31 ئەنە شۇ چاغدا پەرۋەردىگار بالائامنىڭ كۆزلىرىنى ئاچتى، بالائام پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ قىلىچىنى
غىلىپىدىن چىقىرىپ، يولدا تۇرغانلىقىنى كۆردى؛ ئۇ يەرگە بېشىنى قويۇپ سەجدە قىلدى.
32 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا: —

■ **22:18** چۆل. 13:24
□ **22:22** »**پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى**« — تەۋرات دەۋرىدە ئىنتايىن ئالاھىدە بىر شەخىس ئىدى. بەزى ئىشلاردا ئۇ خۇدانىڭ ئۆرندا كۆرۈنەتتى)مەسىلەن، تەۋراتنىڭ »يار.» 16-17-4:18ئايەت، 18-بابنى ھەمدە »ئەبرىلەر«نمۇ كۆرۈڭ.(■ **22:23** 2 پېت. 16:2□ يەھ. 11 ■ **22:28** 2 پېت. 16:2□ يەھ. 11

سەن ئېشىكىڭنى نېمە ئۈچۈن ئۇچ قېتىم دۇمبالايسەن؟ قارىغىنا، ماڭغان يولۇڭ مېنىڭ نەزىرىمدە تەتۇر بولغاچقا،سېنى توسۇشقا چىققۇچى مەن ئۆزۈم ئىدىم.■
33 ئېشەك مېنى كۆرۈپ ئۇچ قېتىم مېنىڭ ئالدىمدىن بۇرۇلۇپ كەتتى، ئەگەر ئېشەك مېنىڭ ئالدىمدىن بۇرۇلۇپ كەتمىگەن بولسا، مەن ئاللىقاچان سېنى ئۆلتۈرۈپ ئېشەكنى تىرىك قالدۇرغان بولاتتىم، — دېدى.
34 بالائام پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىگە: —
مەن گۇناھكارمەن، ئۆزلىرىنىڭ يولدا مېنى توسۇپ تۇرغانلىقلىرىنى كۆرمەپتىمەن، مۇبادا ئەمدى مېنىڭ بېرىشىم نەزەرلىرىدە رەزىل كۆرۈنسە، مەن قايتىپ كېتەي، — دېدى.
35 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى بالائامغا يەنە: — بوپتۇ، بۇ كىشىلەر بىلەن بىللە بارغىن، بىراق پەقەت مەن ساڭا دېگەن سۆزنىلا دېگىن، — دېدى. شۇنىڭ بىلەن بالائام بالاقنىڭ ئەمەلدارلىرى بىلەن بىللە ماڭدى.

بالاقنىڭ بالائامنى قارشى ئېلىشى

36 بالاق بالائامنى كېلىۋېتىۋ دەپ ئاڭلاپ، قارشى ئېلىش ئۈچۈن موئابنىڭ ئارنون دەريا‌سىنىڭ بويىدىكى، چېگرىنىڭ ئەڭ ئېشىدىكى شەھىرىگە كەلدى:□
37 — مەن سېنى چاقىرىشقا شۇنچە جىددىي ئەلچى ئەۋەتكەندىم، نېمە ئۈچۈن كېلىشكە ئۇنىمىدىلا؟ مەن سېنى شان-شۆھرەتكە ئىگە قىلالمايتىممۇ؟ — دېدى بالاق بالائامغا.
38 — قارىسىلا، مانا كەلدىمغۇ، ئەمدى مەن ئۆز ئالدىمغا بىرنېمە دېيەلەيتىممۇ؟ — دېدى بالائام، — خۇدا ئاغزىمغا نېمە گەپنى سالسا، مەن شۇنىلا دەيمەن.
39 بالائام بالاق بىلەن بىللە يولغا چىقىپ كىرىئات-خۇزوتقا كەلدى.
40 بالاق كالا، قويلارنى سويۇپ قۇربانلىق قىلىپ، ئۇلارنىڭ گۆشىدىن بالائام ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان ئەمىرلەرگە ئەۋەتىپ بەردى.
41 ئاندىن بالاق ئەتىسى سەھەردە بالائامنى باۋالنىڭ ئېگىز جايلىرىغا ئېلىپ چىقتى؛ ئۇ شۇ يەردىن ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئەڭ چەتتىكى بىر قىسمىنى كۆردى.□

23

بالاق بىلەن بالائامنىڭ قۇربانلىق سۇنۇشى

1 بالائام بالاققا: —
سىلى مۇشۇ يەرگە ماڭا يەتتە قۇربانگاھ ياسىتىپ بەرسىلە، مۇشۇ يەرگە يەنە يەتتە بۇقا بىلەن يەتتە قوشقارمۇ ھازىرلاپ بەرسىلە، — دېدى.
2 بالاق بالائامنىڭ دېگىنىدەك قىلىپ بەردى؛ بالاق بىلەن بالائام ئىككىسى ھەربىر قۇربانگاھقا قۇربانلىق قىلىشقا بىردىن بۇقا بىلەن بىردىن قوشقار سۇندى.
3 بالائام بالاققا: —

■ 22:32 2پېت. 152:
□ 22:36 **»ئەڭ ئېشىدىكى شەھىرىگە«** ـ پادىشاھنىڭ مېھمانىنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن، شۇنچە ئۇزۇن يولغا بېرىپ ئالدىغا چىقىشى ئۇنىڭغا بولغان چوڭقۇر ھۆرمىتىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئىدى، ئەلۋەتتە.
□ 22:41 **»باۋالنىڭ ئېگىز جايلىرىغا ئېلىپ چىقتى«** ـ »باۋال« بۇتنىڭ ئىسمى. شۇ چاغلاردا بۇتپەرەسلەر دائىم ئۇز بۇتلىرىغا قۇربانلىق قىلىپ ئىبادەت قىلىشقا يېقىن ئەتراپتىكى مەلۇم بىرنەچچە ئېگىز جايلارغا چىقاتتى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »باموت-باۋالغا ئېلىپ چىقتى.«

سىلى ئۆز كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىنىڭ يېنىدا تۇرسىلا، مەن ئالدىغا بارىمەن، پەرۋەردىگار مېنىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە
كېلەمدىكىن؟ ئۇ ماڭا نېمە دەپ كۆرسەتمە بەرسە، مەن ئۆزلىرىگە شۇنى دەپ بېرىمەن، — دېدى ۋە بىر دۆڭگە
چىقتى.
4 خۇدا بالائام بىلەن كۆرۈشتى؛ بالائام خۇداغا: —
مەن يەتتە قۇربانگاھ ھازىرلاتتىم، ھەربىر قۇربانگاھقا قۇربانلىق سۈپىتىدە بىردىن بۇقا بىلەن بىردىن قوشقار سۈندۈم،
— دېدى.
5 پەرۋەردىگار بالائامنىڭ ئاغزىغا بىر سۆزنى سېلىپ: — بالاقنىڭ يېنىغا قايتىپ بېرىپ ئۇنىڭغا مۇنداق، مۇنداق
دېگىن، — دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بالاقنىڭ يېنىغا قايتىپ باردى. مانا، ئۇ ۋە موئابنىڭ بارلىق ئەمىرلىرى ئۆنىڭ كۆيدۈرمە
قۇربانلىقىنىڭ يېنىدا تۇراتتى.

بالائامنىڭ بىرىنچى قېتىم بېشارەت بېرىشى

7 بالائام كالام سۆزىنى ئاغزىغا ئېلىپ مۇنداق دېدى: —
بالاق مېنى ئارام دېگەن يۇرتتىن،
موئاب شاھى بالاق مېنى مەشرىق تاغلىرىدىن ئېلىپ كېلىپ،
مۇنداق دېدى: —
كەل، مېنىڭ ئۈچۈن ياقۇبنى قارغىغىن.
كەل، ئىسرائىلنى راسا بىر سۆكۈپ ئەيىبلىگىن.□
8 تەڭرى ئۆزى قارغىمىغان بىراۋنى مەن قانداق قارغاي؟
پەرۋەردىگار ئۆزى سۆكۈپ ئەيىبلىمىگەن بىراۋنى مەن قانداق سۆكۈپ ئەيىبلەي؟
9 مەن قورام تاشلارنىڭ چوققىلىرىدا تۇرۇپ ئۇنى كۆرمەكتىمەن،
دۆڭلەردە تۇرۇپ ئۇنىڭغا نەزەر سالماقتىمەن؛
مانا، ئۇلار يەككە ياشايدىغان بىر قوۋم،
ئۇلار باشقا قوۋملارنىڭ قاتارىدا سانالمايدۇ.■
10 ياقۇبنىڭ توپىلىرىنى كىم ھېسابلاپ چىقالايدۇ؟
ھەتتا ئىسرائىلنىڭ تۆتتىن بىرىنىمۇ كىم ساناپ چىقالايدۇ؟
مېنىڭ جېنىم ھەققانىيىنىڭ ئۆلۈمىدەك ئۆلسۇن،
مېنىڭ ئاخىرىم ئۇنىڭكىدەك بولغاي!□
11 بالاق بالائامغا قاراپ: —
سەن ماڭا نېمە قىلىۋاتىسەن؟! مەن سېنى دۈشمەنلىرىمنى قارغاپ بېرىشكە چاقىرىتقان تۇرسام، مانا سەن ئەكسىچە
پۈتۈنلەي ئۆلارغا ئامەت تىلىدىڭ! — دېدى.
12 — پەرۋەردىگارنىڭ ئاغزىمغا سالغىنىنى يەتكۈزۈشكە كۆڭۈل قويمىسام بولامتى؟ — دەپ جاۋاپ بەردى
بالائام.

□ 23:7 »كالام سۆزى« ـ خۇدا تۆگەتكەن سۆز (5-□□□□□□□ كۆرۈڭ). گەرچە بالائام ئەسكى ئادەم، ھەتتا »ساختا پەيغەمبەر« ۋە پالچى
بولغىنى بىلەن، خۇدا مۇشۇ يەردە ئۆنىڭ ئاغزى ئارقىلىق ئىسرائىلغا بولغان مېھىر-شەپقىتىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ.
■ 23:9 قان. 2833:
□ 23:10 »ياقۇبنىڭ توپىلىرىنى كىم ھېسابلاپ چىقالايدۇ؟« ـ مەنىسى بەلكىم »تولىلىقىدا توپىدەك بولغان ياقۇبنى كىم ھېسابلاپ چىقالايدۇ؟« ـ
دېگەندەك بولۇشى كېرەك.

13 بالاق بالائامغا: — مېنىڭ بىلەن بىللە باشقا بىر يەرگە بارسىلا، تۆلارنى شۇ يەردىن كۆرەلەيلا؛ بىراق تۆلارنىڭ
ھەممىسىنى ئەمەس، تۆلارنىڭ چېگىدىكى بىر قىسمىنلا كۆرەلەيلا؛ سىلى شۇ يەردە تۇرۇپ تۆلارنى مەن تۆچۈن
قارغاپ بەرسىلە، — دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن بالاق بالائامنى »زوفىمنىڭ دالاسى«غا، پىسگاھ تېغىنىڭ چوققىسىغا باشلاپ بېرىپ، شۇ يەردە
يەتتە قۇربانگاھ سالدۇرۇپ، ھەربىر قۇربانگاھقا قۇربانلىق سۈپىتىدە بىردىن بۇقا، بىردىن قوشقار سۇندى.□
15 بالائام بالاققا: —
سىلى مۇشۇ يەردە تۇرۇپ تۇرۇڭلار، مەن ئاۋۇ ياققا بېرىپ كۆرۈشۈپ
كېلەي، — دېدى.□
16 پەرۋەردىگار بالائام بىلەن كۆرۈشۈپ، تۈنۈگۈن ئاغزىغا بىر سۆزنى سېلىپ: —
سەن بالاقنىڭ يېنىغا قايتىپ تۈنۈگۈگىنا مۇنداق، مۇنداق دېگىن، — دېدى.■
17 بالائام بالاقنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگەندە، مانا، تۇ ۋە موئابنىڭ بارلىق ئەمىرلىرى تۈنۈگۈن كۆيدۈرمە قۇربانلىقنىڭ
يېنىدا تۇراتتى.
— پەرۋەردىگار نېمە دېدى؟ — دەپ سوريدى بالاق.

بالائامنىڭ ئىككىنچى قېتىم بېشارەت بېرىشى

18 بالائام كالام سۆزىنى ئاغزىغا ئېلىپ مۇنداق دېدى: —
»ھەي بالاق، سەن قوپۇپ ئاڭلىغىن،
ئاھ ، زىپپورنىڭ ئوغلى، ماڭا قۇلاق سالغىن.
19 تەڭرى ئىنسان ئەمەستۇر، ئۇ يالغان ئېيتمايدۇ،
ياكى ئادەم بالىسىمۇ ئەمەستۇر، ئۇ پۇشايمان قىلمايدۇ.
ئۇ دېگەنىكەن، ئىشقا ئاشۇرماي قالامدۇ؟
ئۇ سۆز قىلغانىكەن، ۋۇجۇدقا چىقارماي قالامدۇ؟■
20 مانا، ماڭا »بەرىكەتلە« دەپ تاپشۇرۇلدى،
ئۇ بەرىكەتلىگەنىكەن، بۇنى مەن يانداۋرالمايمەن.
21 ئۇ ياقۇپتا ھېچ گۇناھ كۆرمىگەن،
ئىسرائىلدا ناھەقلىقنى ئۇچراتمىغان.
خۇداسى پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن بىللە،
پادىشاھنىڭ تەنتەنە ئاۋازى ئۇنىڭ ئارىسىدىدۇر.□ ■
22 تەڭرى ئۇنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان؛
ئۇنىڭدا ياۋا كالىنىڭكىدەك كۈچ باردۇر.□ ■
23 چۈنكى ياقۇپلارغا ئەپسۇن كارغا كەلمەيدۇ،

□ **23:14** »**زوفىمنىڭ دالاسى**« ـ ياكى »كۆزەتچىلەرنىڭ دالاسى.«
□ **23:15** »**كۆرۈشۈپ كېلەي**« ـ پەرۋەردىگار بىلەن كۆرۈشۈش، ئەلۋەتتە. بالائام بالاقنى خاپا قىلماسلىق ئۈچۈن، بەلكىم پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى
يۈاسىتە تىلغا ئالمايدۇ.
■ **23:16** چۈل. 3522:
■ **23:19** 1سام. 29:15□ ياق. 171:
□ **23:21** »**ناھەقلىق**« ـ ياكى »بالا ئېيىپەت« ياكى »بالا ئېيىپەتنىڭ سەۋەبىنى.« »**پادىشاھنىڭ تەنتەنە ئاۋازى**« ـ ياكى »پادىشاھنىڭ)قارشى ئىلىنىش(
تەنتەنىسى.«■ **23:21** زەب. 32□1: 2؛ 51: 10-9□ يەر. 50:20□ رىم. 74:□ **23:22** »**ئۇنىڭدا ياۋا كالىنىڭكىدەك كۈچ باردۇر**« ـ ئىبرانىي
تىلىدا »ئۇنىڭ ياۋا كالىنىڭ مۈڭگۈزلىرى باردۇر.« ■ **23:22** چۈل. 824:

ئىسرائىللارغىمۇ پال كارغا كەلمەيدۇ.
ۋاقتى-سائىتى كەلگەندە،
ياقۇپ بىلەن ئىسرائىل توغرىسىدا: —
»تەڭرى نەقەدەر كارامەت ئىش قىلىپ بەرگەن-ھە«!
دەپ جاكارلانماي قالمايدۇ!
24 مانا، بۇ قوۋۇم چىشى شىردەك قوپىدۇ،
ئەركەك شىردەك قەددىنى رۇسلايدۇ،
ئۆزى ئۇۋلىغان ئوۋنى يېمىگۈچە،
ئۆلتۈرگەنلەرنىڭ قېنىنى ئىچمىگۈچە،
ھەرگىز ياتمايدۇ.«!
25 بالاق بالائامغا: — بولدى، سىلى ئۇلارنى ئازراقمۇ قارىغىمىسلا، ئۇلارغا ئامەتمۇ تىلىمىسلە! — دېدى.
26 بالائام بالاققا جاۋاب قىلىپ: — مەن سىلىگە: — »پەرۋەردىگارنىڭ ماڭا ئېيتقانلىرىنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلىمسام بولمايدۇ« دېگەن ئەمەسمىدىم؟ — دېدى.

بالائامنىڭ ئۈچىنچى قېتىم پېشارەت بېرىشى

27 بالاق بالائامغا: — كەلسىلە، مەن سىلىنى باشقا بىر يەرگە ئاپىراي، خۇدانىڭ نەزىرىدە سىلى شۇ يەردە تۇرۇپ ئۇلارنى قارىغاشلىرى مۇۋاپىق تېپىلارمىكىن؟ — دېدى.
28 شۇنىڭ بىلەن بالاق بالائامنى باشلاپ، چۆل-باياۋانغا قارايدىغان پېئور تېغىنىڭ چوققىسىغا كەلدى.
29 بالائام بالاققا: — سىلى بۇ يەردە ماڭا يەتتە قۇربانگاھ سالدۇرۇپ بەرسىلە، يەتتە بۇقا بىلەن يەتتە قوشقارمۇ تەييارلاپ بەرسىلە، — دېدى.
30 بالاق بالائامنىڭ دېگىنىدەك قىلدى، ھەربىر قۇربانگاھقا بىردىن بۇقا بىلەن بىردىن قوچقار سۇندى.

24

1 بالائام پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللارغا بەخت-بەركەت ئاتا قىلىشنى مۇۋاپىق كۆرگەنلىكىنى كۆرۈپ يېتىپ، ئالدىنقى ئىككى قېتىمقىدىكىدەك سېھىر ئىشلىتىشكە بارمىدى، بەلكى يۈزىنى چۆل-باياۋان تەرەپكە قاراتتى.
2 بالائام بېشىنى كۆتۈرۈپ ئىسرائىللارنىڭ قەبىلە بويىچە چېدىرلاردا ئولتۇراقلاشقانلىقىنى كۆردى، خۇدانىڭ روھى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشتى.
3 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاغزىغا كالام سۆزىنى ئېلىپ مۇنداق دېدى: —
»بېئورنىڭ ئوغلى بالائام يەتكۈزىدىغان كالام سۆزى،
كۆزى ئېچىلمىغان ئادەمنىڭ ئېيتىدىغان كالام سۆزى،
4 يەنى تەڭرىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغۇچى،
ھەممىگە قادىرنىڭ ئالامەت كۆرۈنۈشىنى كۆرگۈچى،
مانا ئەمدى كۆزى ئېچىلىپ دۇم يېقىلغان كىشى يەتكۈزگەن كالام سۆزى: —□
5 ئاھ ياقۇپ، چېدىرلىرىڭ نەقەدەر گۈزەل،

□ 24:4 »كۆزى ئېچىلىپ دۇم يېقىلغان كىشى يەتكۈزگەن كالام سۆزى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» كۆزلىرى ئېچىلغان ئادەم ئېيتىدىغان كالام سۆزى«، يەنى »تەڭرىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغۇچى، ھەممىگە قادىرنىڭ ئالامەت كۆرۈنۈشىنى كۆرگۈچى، كۆزى ئوچۇق تۇرۇپ دۇم يېقىلغان كىشى يەتكۈزگەن كالام سۆزى.« مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بالائام 22-بابتىكى ۋەقەنى ئەسلەيدۇ، شۇ چاغدا »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى«نى ئۇنىڭ ئېشىكى كۆرگەن، ئەمما ئۇ كۆرمىگەن، ئاندىن خۇدا »ئۇنىڭ كۆزىنى ئاچتى.«

تۇرالغۇلىرىڭ نەقەدەر گۈزەل، ئاھ ئىسرائىل!
6 گويا كېڭىيگەن دەريا ۋادىلىرىدەك،
خۇددى دەريا بويىدىكى باغلاردەك،
گويا پەرۋەردىگار تىكىپ تۇستۇرگەن ئۇد دەرەخلىرىدەك،
دەريا بويىدىكى كېدىر دەرەخلىرىدەك؛
7 سۈلار ئۇنىڭ سوغلىرىدىن ئېقىپ چىقىدۇ،
ئەۋلادلىرى سۈيى مول جايلاردا بولىدۇ؛
پادىشاھى ئاگاگدىن ئېشىپ كېتىدۇ،
ئۇنىڭ پادىشاھلىقى ئۈستۈن قىلىنىپ گۈللىنىدۇ.□
8 تەڭرى ئۇنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان،
ئۇنىڭدا ياۋا بۇقىنىڭ كۈچى باردۇر؛
دۈشمەن ئەللەرنى ئۇ يەپ كېتىدۇ،
ئۇستىخانىلىرىنى ئېزىپ تاشلايدۇ،
ئوقيا ئېتىپ ئۇلارنى تېشىپ تاشلايدۇ.■
9 ئۇ باغىرلاپ ياتسا، ئەركەك شىردەك،
ياتسا ھەم چىشى شىردەك،
كىم ئۇنى قوزغىتىشقا پېتىنار؟
كىم ساڭا بەخت-بەركەت تىلىسە، بەخت-بەركەت تاپىدۇ.
كىم سېنى قارغىسا، قارغىشقا كېتىدۇ.«■
10 بالاق بالائامغا ئاچچىقلىنىپ، قولىنى قولىغا ئۇرۇپ كەتتى؛ بالاق بالائامغا: — مەن سېنى دۈشمىنىمنى قارغاپ بېرىشكە قىچقىرتقاندىم ۋە مانا، سېنى ئۈچ قېتىم پۈتۈنلەي ئۇلارغا ئامەت تىلىدىلا!
11 ئەمدى تېزدىن يۇرتلىرىغا قېچىپ كەتسىلە؛ مەن ئەسلىدە سېلىنىڭ ئىززەت-ھۆرمەتلىرىنى كاتتا قىلاي دېگەندىم، مانا پەرۋەردىگار سېلىنى بۇ كاتتا ئىززەت-ھۆرمەتكە نائىل بولۇشتىن توسۇپ قويدى، — دېدى.
12 بالائام بالاققا: — مەن ئەسلىدە ئۆزلىرىنىڭ ئەلچىلىرىگە:
13 »بالاق ماڭا ئۆزىنىڭ ئالتۇن-كۈمۈشكە لىق تولىغان ئۆز ئۆيىنى بەرسىمۇ، پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇغىنىدىن ھالقىپ، ئۆز مەيلىمچە ياخشى-يامان ئىش قىلالمايمەن؛ پەرۋەردىگار ماڭا نېمە دېسە، مەن شۇنى دەيمەن« دېگەن ئەمەسمىدىم؟■
14 ئەمدى مەن ئۆز خەلقىمگە قايتىمەن؛ كەلسىلە، مەن ئۆزلىرىگە بۇ خەلقنىڭ كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا سېلىنىڭ خەلقلىرىگە قانداق مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بېرەي، — دېدى.

بالائامنىڭ تۆتىنچى قېتىم بېشارەت بېرىشى

15 ئۇ كالام سۆزىنى ئاغزىغا ئېلىپ مۇنداق دېدى: —
بېئورنىڭ ئوغلى بالائام يەتكۈزىدىغان كالام سۆزى،
كۆزلىرى ئېچىلىغان كىشى ئېيتقان كالام سۆزى،
16 تەڭرىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغۇچى،

□ 24:7 »ئاگاگ« — بەلكىم ئامالەك ياكى ئۇلارنىڭ ئەتراپىدىكى خەلقلەرنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ئۇنۋانى ئىدى. «1□□□.» 8:15 نى كۆرۈڭ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »گوگ.« ■ 24:8 چۆل. 2223: ■ 24:9 يار. 9:49□ چۆل. 2423: ■ 24:13 چۆل. 1822:

هەممدىن ئالىينىڭ ۋەھىيلىرىنى بىلگۈچى،
هەممگە قادىرنىڭ ئالامەت كۆرۈنۈشىنى كۆرگۈچى،
مانا ئەمدى كۆزۈى ئېچىلغان دۋم يېقىلغان كىشى يەتكۈزىدىغان كالام سۆزى: —□
17 مەن ئۇنى كۆرىمەن، لېكىن ھازىر ئەمەس؛
مەن ئۇنىڭغا قارايمەن، لېكىن يېقىن يەردىن ئەمەس؛
ياقۇپتىن چىقار بىر يۇلتۇز،
كۆتۈرۈلەر ئىسرائىلدىن بىر شاھانە ھاسا؛
چېقىۋېتەر ئۇ موئابنىڭ چېكىسىنى،
بارلىق شېتىلەرنىڭ بېشىنى يانچىدۇ.□ ■
18 ئېدوم ئۇنىڭغا تەۋە بولىدۇ،
يەنە تېخى دۇشمىنى سېئىرلار ئۇنىڭغا تەۋە بولىدۇ؛
ئىسرائىل بولسا باتۇرلۇق قىلىدۇ.
19 ياقۇپتىن چىققان بىرى سەلتەنەت سۈرىدۇ،
شەھەردە قالغان ھەممەيلەننى يوقىتىدۇ.«□ ■

بالائامنىڭ ئاخىرقى بىشارىتى

20 ئاندىن بالائام ئامالەكنى كۆرۈپ، مۇنداق كالام سۆزىنى ئېيىتتى: —
»ئامالەك ئىدى ئەسلى ئەللەر ئارىسىدا باش،
ئەمدى ھالاكەتتۇر تەقدىر-قىسمىتى.«□

21 ئاندىن بالائام كېنىيلەرنى كۆرۈپ مۇنداق كالام سۆزىنى ئېيىتتى: —
»سېنىڭ ماكانىڭ مۇستەھكەم بولۇپ،
چاڭگاڭ قورام تاش ئىچىدە بولسىمۇ،
22 لېكىن سىلەر كېنىيلەر ھالاك قىلىنىپ تۈرىسىلەر؛

□ **24:16 »كۆزۈى ئېچىلغان دۋم يېقىلغان كىشى يەتكۈزىدىغان كالام سۆزى«** — باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» كۆزلىرى ئېچىلغان ئادەم ئېيتىدىغان كالام سۆزى« — دېمەك »تەڭرىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغۇچى، ھەممگە قادىرنىڭ ئالامەت كۆرۈنۈشىنى كۆرگۈچى، كۆزۈى ئوچۇق دۋم يېقىلغان كىشى يەتكۈزگەن كالام سۆزى.«

□ **24:17 »يېقىن يەردىن ئەمەس«** — ياكى »پات ئاردا ئەمەس.« **»شېتىلەر«** ـ مەلۇم قەبىلىنى ياكى تېخىمۇ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئادەمئاتىنىڭ ئوغلى شېتىنىڭ ئەۋلادلىرىنى، يەنى)ئۇھ پەيغەمبەرنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان(بارلىق ئىنسانلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ئۇنداقتا بۇ بېشارەت مەسىھنىڭ بارلىق ئىنسانلار ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »شېتىلەر« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »غوۋغا-توپىلاڭ كۆتۈرگۈچىلەر.« **»بېشارەتنى شەرھلەش«** — بۇ بېشارەت (16-19) ئاۋۋال داۋۇت پادىشاھنى، ئاندىن داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. بۇ بېشارەتتە داۋۇت پادىشاھنىڭ موئاب، ئېدوم ۋە سېئىرنى)سېئىر ئېدوم تۈرغان يۇرتنىڭ باشقا بىر ئىسمى(ئىشغال قىلىدىغانلىقى ئېيتىلىدۇ، دەرۋەقە داۋۇت ئۇ يەرلەرنى ئىشغال قىلىدۇ («2□□□.» 2:8، »زەب.» 1:60-2). ئاخىرقى زاماندا مەسىھ ئىسرائىلنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن، ئىسرائىللارنىڭ دۈشمەنلىرىگە شۇ ئوخشاش ئىشلارنى قىلىدۇ.

■ **24:17** يەر. 4548:

□ **24:19 »شەھەر«** ـ بەلكىم موئابنىڭ پايتەختىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »شەھەردە قالغان ھەممەيلەن« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شەھەرنىڭ قالدۇقى«)دېمەك، شەھەرنىڭ قالغان يەرلىرى.(

■ **24:19** 2سام. 148:

□ **24:20 »ئامالەك ئىدى ئەسلى ئەللەر ئارىسىدا باش«** ـ بەلكىم ھەجۋىي، كىنايىلىك گەپ. ئامالەك دېگەن ئەل ئىسرائىلغا بىرىنچى بولۇپ ھۇجۇم قىلغاندى، بەلكىم ئۇلار تۇزلىرىنى »ئەللەرنىڭ بېشى« دەپ چاغلىغان بولۇشى مۇمكىن ـ لېكىن ئۇلار ھالاك بولىدۇ. بۇ ئىش ئاۋۋال سائۇل پادىشاھ («1□□□.» 15-14-باب(ئاندىن داۋۇت پادىشاھ ئارقىلىق («1□□□.» 8:27، «2□□□.» ،(8:12 ئاخىردا شىمئونلار ئارقىلىق بولغان («2□□□.» 43:4).

تاكى ئاشۇر سىلەرنى تۇتقۇن قىلىپ كەتكۈچە.» □

23 بالائام يەنە كالام سۆزىنى داۋام قىلىپ مۇنداق دېدى: —
»ئاھ ، تەڭرى بۇ ئىشلارنى قىلغان چېغىدا،
كىم تىرىك قېلىشقا قادىر بولار؟
24 كىتتىم تەرەپلىرىدىن كېمىلەر كېلىپ،
زۇلۇم-زەخمەت سالىدۇ ئاشۇرغا،
زۇلۇم-زەخمەت سالىدۇ ئېبەرگە،
لېكىن كىتتىمدىن كەلگۈچى تۈزىمۇ ھالاك كەتكە يۈزلىنەر. □

25 شۇنىڭ بىلەن بالائام ئورنىدىن قوپۇپ تۈز يۇرتىغا قايتتى، بالاقمۇ تۈز يولىغا ماڭدى.

25

ئىسرائىللارنىڭ پېئوردا ئېزىقتۇرۇلۇپ يۇزۇقلۇق قىلىشى

1 ئىسرائىللار شىتتىمدا تۇرغان مەزگىلدە، خەلق موئاب قىزلىرى بىلەن يۇزۇقلۇق قىلىشقا بېرىلىپ كەتتى.■
2 ئۇ قىزلار ئىسرائىللارنى تۈز ئىلاھلىرىغا ئاتالغان قۇربانلىقلارغا قاتنىشىشقا چاقىردى؛ ئىسرائىللارمۇ قۇربانلىقلاردىن يەيدىغان، ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىغا بېرىلكىتە چوقۇنىدىغان بولدى.■
3 ئىسرائىللار باۋال-پېئور بىلەن ئەنە شۇ تەرىقىدە باغلىنىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللارغا ئاچچىقى قوزغالدى.□ ■
4 پەرۋەردىگار مۇساغا: —
پەرۋەردىگارنىڭ قاتتىق غەزىپى ئىسرائىللارغا چۈشمىسۇن ئۈچۈن، خەلقنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ ھەممىسىنى تۇتۇپ، ئۇلارنى مېنىڭ ئالدىمدا ئاپتاپتا ئېسىپ قويغىن، — دېدى.■
5 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئىسرائىلنىڭ سوراقچىلىرىغا: — سىلەر بېرىپ ھەربىرىڭلار تۈزۈكلارنىڭ باۋال-پېئور بىلەن باغلىنىپ كەتكەن ئادەملىرىنى تۇتۇرۇۋېتىڭلار، — دېدى.
6 ۋە مۇسا پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى بىلەن جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا يىغا-زار قىلىپ تۇرۇۋاتقاندا، مانا ئىسرائىللاردىن بىرىيلەن كېلىپ ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا مىدىيانىي بىر قىزنى تۈز قېرىندىشلىرىنىڭ يېنىغا ئېلىپ ماڭدى.

□ **24:22** »ئاشۇر« — ئاسۇريەنى كۆرسىتىدۇ. بېشارەت بەلكىم ئاسۇريە ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان. ئاسۇريە ئىمپېراتورى تىگلات-پىلەسەر III ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 742-يىلى، شالمانئەزەر V ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 722-يىلى كېنىيەلەرنى ئىسرائىللار بىلەن بىرگە تۇتقۇن قىلىپ، ئېلىپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن. بەزى ئالىملار بېشارەتنى باشقا بىر »ئاشۇر« دەپ ئاتالغان خەلقنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ »ياۋ.» 3:25، «2□□□.» 9:2).
□ **24:24** »ئېبەر« — ئىبرانىيلارنىڭ ئەجدادىنى، شۇنداقلا مۇشۇ يەردە يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »كىتتىم« — تەۋراتنىڭ ئاۋۋالقى دەۋرلىردە »كىتتىم« كرېتلەرنى كۆرسىتەتتى. بېشارەت ئاۋۋال ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 13-ئەسىردە فىلىستىيلەرنىڭ ئوتتۇرا شەرقتە تاجاۋۇز قىلىشىنى كۆرسىتىدۇ. كېيىنكى ۋاقىتلاردا »كىتتىم« دېگەن بۇ ئىسىم ئوتتۇرا دېڭىز تەرەپتىن ياكى مەغرىب تەرەپتىن كېلىپ تاجاۋۇز قىلىدىغان ھەرقايسى ئەللەرنى كۆرسەتكەن. شۇڭا بۇ بېشارەت يەنە رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ ئوتتۇرا شەرقتە تاجاۋۇز قىلىشىنى)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 190-يىلى باشلانغان(كۆرسىتىشى مۇمكىن »)دان،» 30:11نى ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.(تاخىر بېرىپ رىم ئىمپېرىيەسى ھالاك بولدى؛ ئۇ تاخىر زاماندا يەنە بىر قېتىم دەججالنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدا بولۇپ، يەنە بىر شەكلدە پەيدا بولۇشى مۇمكىن؛ ئاخىردا مەسىھ دەججالنىڭ ئىمپېرىيەسىنى مۇتلەق ھالاك قىلىدۇ. ■ **25:1** چۆل. 16:31□ 49:33; ■ **25:2** زەب. 28:106□ ھوش. 109:□ **25:3** »باۋال« ـ پېئتنىڭ ئىسمى؛ »باۋال-پېئور« دېگەن سۆز پېئور دېگەن جايىنى »ئالاھىدە باشقۇرغان باۋال«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **25:3** زەب. 29:106 ■ **25:4** قان. 3:4□ يە. 1:22

7 كاھىن ھارۇننىڭ نەۋرىسى، ئەلئازارنىڭ ئوغلى فىنھاس بۇنى كۆرۈپ، جامائەت ئىچىدىن قوپتى-دە، قولىغا نەيزە ئېلىپ،■
8 ھېلىقى ئىسرائىل ئادەمنىڭ ئارقىسىدىن چېدىرنىڭ ئىچكىرىگە كىرىپ، قىز بىلەن ئىككىسىنىڭ قارنىغا نەيزە تىقىۋەتتى. ئىسرائىللار ئارىسىدا تارقالغان ۋابا ئەنە شۇ چاغدىلا توختىدى.
9 شۇ چاغدا ۋابا تېگىپ ئۆلگەنلەر جەمئىي يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەمگە يەتكەندى.■
10 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: —
11 — »كاھىن ھارۇننىڭ نەۋرىسى، ئەلئازارنىڭ ئوغلى فىنھاس مېنى دەپ ۋاپاسىزلىققا بولغان ھەسىتىمنى ئۆز ھەسىتى بىلىپ، مېنىڭ ئىسرائىللارغا بولغان غەزىپىمنى ياندۇردى. شۇڭا گەرچە مەن ۋاپاسىزلىققا بولغان ھەسىتىمدىن غەزەپلەنگەن بولساممۇ، ئىسرائىللارنى يوقىتىۋەتمىدىم.■
12 شۇڭا سەن: — »مانا، مەن ئۇنىڭغا ئۆز ئامان-خاتىرجەملىك ئەھدەمنى تەقدىم قىلىمەن!■
13 بۇ ئەھدە ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا تەۋە بولىدىغان مەڭگۈلۈك كاھىنلىق ئەھدىسى بولىدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆز خۇداسىنى دەپ ۋاپاسىزلىققا ھەسەت قىلىپ، ئىسرائىللار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈردى« — دەپ جاكارلىغىن.«
14 ئۆلتۈرۈلگەن يەنى ھېلىقى مىدىيانىي قىز بىلەن بىللە ئۆلتۈرۈلگەن ئىسرائىل ئادەمنىڭ ئىسمى زىمرى بولۇپ، سالۇنىڭ ئوغلى، شىمىئون قەبىلىسىدىكى بىر جەمەتنىڭ ئەمىرى ئىدى.
15 ئۆلتۈرۈلگەن مىدىيانىي قىزنىڭ ئىسمى كوزبى بولۇپ، زۇرنىڭ قىزى ئىدى؛ زۇر بولسا مىدىيانىي بىر قەبىلىنىڭ باشلىقى ئىدى.
16 پەرۋەردىگار مۇساغا: —
17 سەن مىدىيانىيلارغا ئازار بەرمەي زەربە بەرگىن؛■
18-19 چۈنكى ئۇلار ھىيلە-مىكىر ئىشلىتىپ سىلەرگە ئازار بەرمىگەن؛ پېئوردىكى ئىشتا، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ سىڭلىسى بولغان مىدىياننىڭ بىر ئەمىرىنىڭ قىزى كوزبىنىڭ ئىشىدىمۇ ھىيلە-مىكىر ئىشلىتىپ سىلەرنى ئازدۇرغان، — دېدى. كوزبى ۋابا تارقالغان كۈندە پېئوردىكى ئىش سەۋەبىدىن ئۆلتۈرۈلدى.■

26

ئىسرائىللارنىڭ ئىككىنچى قېتىم ساناقتىن ئۆتكۈزۈلۈشى

1 ۋابادىن كېيىن پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ ئوغلى ئەلئازارغا سۆز قىلىپ: —□
2 سىلەر پۈتكۈل ئىسرائىللارنىڭ جامائىتى ئىچىدە يىگىرمە ياشتىن ئاشقان، جەڭگە چىقالايدىغانلارنى ئاتا جەمەتى بويىچە ھېسابلاپ ساناقتىن ئۆتكۈزۈڭلار، — دېدى.■
3 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن كاھىن ئەلئازار موئاب تۈزلەڭلىكىدە، يەنى يېرىخونىڭ يېنىدىكى ئىئوردان دەرياسىنىڭ بويىدا ئىسرائىللار بىلەن سۆزلىشىپ ئۇلارغا:

■ **25:7** زەب. 30:106
■ **25:9** 1 كور. 10:8
■ **25:11** 2 كور. 11:2
■ **25:12** زەب. 31:106
■ **25:17** چۈل. 31:2
■ **25:18-19** ۋەھ. 18:6
□ **26:1 ۋابادىن كېيىن** — بۇ ۋابا بىلەن ئەينى چاغدا پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلغان چوڭلارنىڭ قالدۇقلىرى ئۆلتۈرۈلدى (□□□□□□□□□□□□-64-65 كۆرۈڭ).
■ **26:2** چۈل. 31:2

4 »پەرۋەردىگارنىڭ مۇسا ۋە مىسردىن چىققان ئىسرائىللارغا بۇيرۇغىنى بويىچە، سىلەردىن يىگىرمە ياشتىن
ئاشقانلارنىڭ ھەممىسى تىزىملىنىپ ساناقتىن ئۆتكۈزۈلۈشى كېرەك« دەپ ئۆقتۇردى. تىزىملىتىلغان سانلار مۇنداق
بولدى: — ■

5 ئىسرائىلنىڭ ئۆنجى ئوغلى رۇبەن ئىدى. رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرى، يەنى ھانۇقنىڭ نەسىلدىن بولغان ھانۇق جەمەتى؛
پاللۇنىڭ نەسىلدىن بولغان پاللۇ جەمەتى؛■

6 ھەزرون نەسىلدىن بولغان ھەزرون جەمەتى؛ كارمى نەسىلدىن بولغان كارمى جەمەتى.

7 بۇلار رۇبەننىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، ئۇلاردىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگىنى جەمئىي قىرىق ئۈچ مىڭ يەتتە يۈز ئوتتۇز
كىشى بولدى.

8 پاللۇنىڭ ئوغلى ئېلىئاب؛

9 ئېلىئابنىڭ ئوغۇللىرى نەمۇئەل، داتان، ئابىرام ئىدى. داتان بىلەن ئابىرام ئەسلىدە جامائەت ئىچىدىن چاقىرىلغان
مۇتىئەرلەر بولىسمۇ، كوراھ گۇرۇھىدىكىلەر پەرۋەردىگار بىلەن تاكاللاشقاندا، ئۇلار بىلەن بىرلىشىپ مۇسا ۋە
ھارۇن بىلەن تاكاللاشقاندى.□ ■

10 يەر ئاغزىنى ئېچىپ ئۇلارنى كوراھ بىلەن بىرگە يۇتۇپ كەتكەن؛ شۇ چاغدا كوراھ گۇرۇھىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى
ئۆلگەن؛ باشقىلارغا ئىبرەت بولسۇن دەپ، ئوت ئۆنىڭ ئىككى يۈز ئەللىك ئادىمىنى يۇتۇپ كەتكەن.

11 لېكىن كوراھنىڭ ئەۋلادلىرى ئۆلۈپ كەتمىگەن.

12 شىمئوننىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەت بويىچە، نەمۇئەلنىڭ نەسىلدىن بولغان نەمۇئەل جەمەتى؛ يامىن نەسىلدىن بولغان
يامىن جەمەتى؛ ياقىن نەسىلدىن بولغان ياقىن جەمەتى؛□

13 زەراھ نەسىلدىن بولغان زەراھ جەمەتى؛ سائۇل نەسىلدىن بولغان سائۇل جەمەتى.

14 بۇلار شىمئوننىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، جەمئىي يىگىرمە ئىككى مىڭ ئىككى يۈز ئادەم چىقتى.

15 گاد قەبىلىسىدىن، جەمەت بويىچە، زەفون نەسىلدىن بولغان زەفون جەمەتى؛ ھاگگى نەسىلدىن بولغان ھاگگى
جەمەتى؛ شۇنى نەسىلدىن بولغان شۇنى جەمەتى؛

16 ئوزنى نەسىلدىن بولغان ئوزنى جەمەتى؛ ئېرى نەسىلدىن بولغان ئېرى جەمەتى؛

17 ئارود نەسىلدىن بولغان ئارود جەمەتى؛ ئارئەلى نەسىلدىن بولغان ئارئەلى جەمەتى.

18 بۇلار گاد ئەۋلادلىرىنىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، ئۇلار جەمەتلىرى بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي قىرىق
مىڭ بەش يۈز ئادەم چىقتى.

19 يەھۇدانىڭ ئوغۇللىرى ئېر بىلەن ئونان ئىدى؛ بۇ ئىككىسى قانائان زېمىندا ئۆلۈپ كەتكەن.■

20 يەھۇدانىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەتى بويىچە، شىلاھنىڭ نەسىلدىن بولغان شىلاھ جەمەتى؛ پەرەزنىڭ نەسىلدىن
بولغان پەرەز جەمەتى؛ زەراھنىڭ نەسىلدىن بولغان زەراھ جەمەتى.

□ **26:4 ھەممىسى تىزىملىنىپ ساناقتىن ئۆتكۈزۈلۈشى كېرەك** — بۇ ساناقتىن ئۆتكۈزۈشنىڭ مەقسەتلىرى شۇبھىسىزكى:
(1) قانائان زېمىنىغا كىرگەندىن كېيىن ئۇلار قىتىم جەڭگە چىقىشى كېرەك بولاتتى. شۇنىڭغا تەيارلىق قىلىش ئۈچۈن ئىسرائىللارنىڭ ھەربىر
جەڭچىسى سەپ-سەپلەردە ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى كېرەك؛
(2) ئۇلار قانائان زېمىنىغا كىرىش ئالدىدا تۇرىدۇ؛ پات ئاردا شۇ زېمىن ھەربىر قەبىلىگە، جەمەتكە، ئائىلىگە سانلىرىغا قاراپ تەقسىم قىلىنىدۇ .(29-16:34)
شۇنىڭا خەلقىنىڭ سانلىرى قەبىلە-جەمەت بويىچە تەپسىلىي ئېنىقلىنىشى كېرەك ئىدى؛
(3) خۇدانىڭ سۆزىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى بىلەن ئەسلىدە ئۆزىگە قارشى چىققان »چوكلار«نىڭ ھەممىسىنىڭ يوقالغانلىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن بولدى
(65-64□□□□□□□ كۇرۇڭ). ■ **26:4** چۈل. 1□1: 2، 3 ■ **26:5** يار. 9:46□ مىس. 14:6□ 1تار. 15: □ **26:9 »چاقىرىلغان
مۇتىئەرلەر بولىسمۇ«** — باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چاقىرىلغان بولىسمۇ،...« ■ **26:9** چۈل. 1216: □ **26:12 »نەمۇئەل«** — »يار.»
10:46دە »يەمۇئەل.« ■ **26:19** يار. 38□7: 10؛ 1246:

21 پەرەزنىڭ ئەۋلادلىرى ھەزروننىڭ نەسلىدىن بولغان ھەزرون جەمەتى؛ ھامۇلنىڭ نەسلىدىن بولغان ھامۇل
جەمەتى.■
22 بۇلار يەھۇدانىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، ئۇلار جەمەت بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي يەتمىش ئالتە مىڭ
بەش يۈز ئادەم چىقتى.
23 ئىسسا كارنىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەت بويىچە، تولانىڭ نەسلىدىن بولغان تولا جەمەتى؛ پۇئاھنىڭ نەسلىدىن بولغان
پۇئاھ جەمەتى؛
24 ياشۇبنىڭ نەسلىدىن بولغان ياشۇب جەمەتى؛ شىمروننىڭ نەسلىدىن بولغان شىمرون جەمەتى.
25 بۇلار ئىسسا كارنىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، ئۇلار جەمەت بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي ئاتمىش تۆت
مىڭ ئۈچ يۈز ئادەم چىقتى.
26 زەبۇلۇننىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەتى بويىچە، سەرەدنىڭ نەسلىدىن بولغان سەرەد جەمەتى؛ ئېلون نەسلىدىن بولغان
ئېلون جەمەتى؛ جاھلىيەلنىڭ نەسلىدىن بولغان جاھلىيەل جەمەتى.
27 بۇلار زەبۇلۇننىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، ئۇلار جەمەت بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي ئاتمىش مىڭ بەش
يۈز ئادەم چىقتى.
28 يۇسۇپنىڭ ئوغۇللىرى: — جەمەت بويىچە، مانىسسەھ بىلەن ئەفرائىم ئىدى.
29 مانىسسەھنىڭ ئەۋلادلىرى: — ماكىرنىڭ نەسلىدىن بولغان ماكىر جەمەتى ‹ماكىردىن گىلېئاد تۇرەلگەن›،
گىلېئادنىڭ نەسلىدىن بولغان گىلېئاد جەمەتى ئىدى.■
30 تۇۋەندىكىلەر گىلېئادنىڭ ئەۋلادلىرى: — يەئەزەرنىڭ نەسلىدىن بولغان يەئەزەر جەمەتى؛ ھەلەكنىڭ نەسلىدىن
بولغان ھەلەك جەمەتى؛
31 ئاسرىيەلنىڭ نەسلىدىن بولغان ئاسرىيەل جەمەتى؛ شەكەمنىڭ نەسلىدىن بولغان شەكەم جەمەتى؛
32 شەمىدانىڭ نەسلىدىن بولغان شەمىدا جەمەتى؛ ھەفەرنىڭ نەسلىدىن بولغان ھەفەر جەمەتى.
33 ھەفەرنىڭ ئوغلى زەلوفھاد ئوغۇل پەرزەنت كۆرمەي قىز پەرزەنت كۆرگەن؛ زەلوفھادنىڭ قىزلىرىنىڭ ئىسمى
ماھلاھ، نوئاھ، ھوگلاھ، ملكاھ، تىرزاھ ئىدى.■
34 بۇلار مانىسسەھنىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي ئەللىك ئىككى مىڭ يەتتە يۈز ئادەم
چىقتى.
35 تۇۋەندىكىلەر ئەفرائىمنىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەتى بويىچە: — شۇتىلاھنىڭ نەسلىدىن بولغان شۇتىلاھ جەمەتى؛
بەكەرنىڭ نەسلىدىن بولغان بەكەر جەمەتى؛ تاھاننىڭ نەسلىدىن بولغان تاھان جەمەتى.
36 شۇتىلاننىڭ ئەۋلادلىرى ئېرانىنىڭ نەسلىدىن بولغان ئېران جەمەتى.
37 مانا بۇلار ئەفرائىم ئەۋلادلىرىنىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، ھەرقايسى جەمەتلەر بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي
ئوتتۇز ئىككى مىڭ بەش يۈز ئادەم چىقتى. جەمەتلىرى بويىچە، ئۇلارنىڭ ھەممىسى يۇسۇپنىڭ ئەۋلادلىرى ئىدى.
38 بىنيامىننىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەتى بويىچە، بېلانىڭ نەسلىدىن بولغان بېلا جەمەتى؛ ئاشبەلنىڭ نەسلىدىن بولغان
ئاشبەل جەمەتى؛ ئاھىرامنىڭ نەسلىدىن بولغان ئاھىرام جەمەتى؛
39 شەفۇفامنىڭ نەسلىدىن بولغان شۇفام جەمەتى؛ ھۇفامنىڭ نەسلىدىن بولغان ھۇفام جەمەتى.□
40 ئارد بىلەن نائامان بېلانىڭ ئوغۇللىرى ئىدى؛ ئاردنىڭ نەسلىدىن بولغان ئارد جەمەتى؛ نائامانىنىڭ نەسلىدىن بولغان
نائامان جەمەتى.
41 بۇلار بىنيامىننىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، جەمەت بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي قىرىق بەش مىڭ ئالتە
يۈز ئادەم چىقتى.

■ 26:21 يار. 1246: ■ 26:29 يە. 117: ■ 26:33 چۆل. 127: □ 26:39 »شەفۇفامنىڭ« ـ ياكى »شۇفامنىڭ.«

42 تۆۋەندىكىلەر داننىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، جەمەت بويىچە، شۇھامنىڭ نەسلىدىن بولغان شۇھام جەمەتى؛ جەمەت
بويىچە بۇلار داننىڭ جەمەتلىرى ئىدى.
43 شۇھامنىڭ ھەممە جەمەتى ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي ئاتمىش تۆت مىڭ تۆت يۈز ئادەم چىقتى.
44 ئاشىرنىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەت بويىچە، يىمناھنىڭ نەسلىدىن بولغان يىمناھ جەمەتى؛ يېشۇئنىڭ نەسلىدىن بولغان
يېشۇئى جەمەتى؛ بېرىياھنىڭ نەسلىدىن بولغان بېرىياھ جەمەتى.
45 بېرىياھنىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەت بويىچە، ھەبەرنىڭ نەسلىدىن بولغان ھەبەر جەمەتى؛ مالكىئەلنىڭ نەسلىدىن
بولغان مالكىئەل جەمەتى.
46 ئاشىرنىڭ قىزىنىڭ ئىسمى سىراھ ئىدى.□
47 بۇلار ئاشىر ئەۋلادلىرىنىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، ئۇلار جەمەت بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي ئەللىك
ئۈچ مىڭ تۆت يۈز ئادەم چىقتى.
48 نافتالىنىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەت بويىچە، ياھزىئەلنىڭ نەسلىدىن بولغان ياھزىئەل جەمەتى؛ گۇنىنىڭ نەسلىدىن
بولغان گۇنى جەمەتى؛
49 يەزەرنىڭ نەسلىدىن بولغان يەزەر جەمەتى؛ شىللەمنىڭ نەسلىدىن بولغان شىللەم جەمەتى.
50 بۇلار نافتالىنىڭ جەمەتلىرى بولۇپ، جەمەت بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي قىرىق بەش مىڭ تۆت
يۈز ئادەم چىقتى.
51 يۇقىرىقىلار ئىسرائىللاردىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنلەر بولۇپ، جەمئىي ئالتە يۈز بىر مىڭ يەتتە يۈز ئوتتۇز ئادەم
چىقتى.
52 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
53 زېمىن مۇشۇلارغا رويخەتكە ئېلىنغان سان بويىچە مىراس قىلىپ تەقسىم قىلىنسۇن.□
54 مىراسنى ئادەم سانى كۆپ قەبىلىلەرگە كۆپرەك، ئادەم سانى ئاز قەبىلىلەرگە ئازراق بۆل؛ مىراس رويخەتتىن
ئۆتكۈزۈلگەن ئادەم سانىغا قاراپ ھەربىر ئادەمگە بۆلۈپ بېرىلسۇن.■
55 ھالبۇكى، زېمىن چەك تاشلىنىش يولى بىلەن بۆلۈنسۇن؛ ئۇلار مىراسقا ئۆزلىرىنىڭ ئاتا جەمەت-قەبىلىسىنىڭ نامى
بويىچە ۋارىسلىق قىلسۇن.■
56 مىراس ئۇلارغا چەك تاشلاش يولى بىلەن ئادەم سانىنىڭ ئاز-كۆپلۈكىگە قاراپ ھەربىر ئائىلە-جەمەتكە بۆلۈپ
بېرىلسۇن.
57 ئۆۋەندىكىلەر ئاتا جەمەت بويىچە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن لاۋىيلار: — گەرشوننىڭ نەسلىدىن بولغان گەرشون
جەمەتى؛ كوھاتنىڭ نەسلىدىن بولغان كوھات جەمەتى؛ مەرارىنىڭ نەسلىدىن بولغان مەرارى جەمەتى.■
58 بۇلار لاۋىيلارنىڭ جەمەتلىرى: — لىبنى جەمەتى، ھېبرون جەمەتى، ماھلى جەمەتى، مۇشى جەمەتى، كوراھ
جەمەتى. كوھاتنىڭ ئامرام تۇرەلگەن.
59 ئامرامنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى يوكەبەد بولۇپ، لاۋىينىڭ مىسردا تۇغۇلغان قىزى ئىدى؛ ئۇ ئامرامغا ھارۇن، مۇسا
ۋە ئۇلارنىڭ ئاچىسى مەريەمنى تۇغۇپ بەرگەن.■
60 ھارۇندىن ناداب، ئابىھۇ، ئەلئازار، ئىتامار تۇرەلگەن.
61 لېكىن ناداب بىلەن ئابىھۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا غەيرىي بىر ئوتنى سۇنغاندا ئۇلارمۇ كۆتىكەن.□ ■

□ **26:46 »سىراھ«** ـ ياكى »ساراھ.« □ **26:53 »رويخەتكە ئېلىنغان سان بويىچە«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئادەم ئىسمى بىلەن ئېلىنغان سان بويىچە.«
■ **26:54** چۆل. 33:54■ **26:55** چۆل. 33:54□ يە. 11:23□ 214: ■ **26:57** مىس. 6□17: ،18 ،19 20 ■ **26:59** مىس. 2□1:
2؛ 19□6: **26:61 »غەيرىي ئوت«** ـ مۇشۇ ۋەقە »لاۋ.» 10-بابنا خاتىرىلىنىدۇ؛ »لاۋ.» 10:1دىكى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.■ **26:61** لاۋ. 10:2□
چۆل. 4:3□ 1تار. 224:

62 لاۋىيلار ئىچىدە بىر ئايلىقتىن ئاشقان بارلىق ئەركەكلەر ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەندە جەمئىي يىگىرمە ئۈچ مىڭ ئادەم چىقتى. ئۇلار ئىسرائىللار ئىچىدە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلمىگەن، چۈنكى ئۇلارغا ئىسرائىللار ئىچىدە مىراس زېمىن بۇلۇپ بېرىلمىگەن.
63 يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئادەملەر موئاب تۈزلەڭلىكىدە، يېرىخونىڭ ئۈدۈلىدىكى ئىئوردان دەرياسى بويىدا مۇسا بىلەن كاھىن ئەلئازار تەرىپىدىن ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن ئىسرائىللاردۇر.
64 بىراق بۇ ئادەملەر ئىچىدە مۇسا بىلەن كاھىن ھارۇن ئىلگىرى سىناي چۆلىدە ساناقتىن ئۆتكۈزگەندە ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن بىرمۇ ئادەم يوق ئىدى.
65 چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلار توغرىسىدا: »ئۇلار چۆلدە ئۆلەي قالمايدۇ« دەپ ئېيتقانىدى. شۇڭا، يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئادىن باشقا بىرىمۇ قالمىغان.■

27

زەلوفھادنىڭ قىزلىرى — مىراس توغرىسىدىكى ئالاھىدە بەلگىلىمىلەر

1 يۈسۈپنىڭ ئوغلى مانا‌سسەھنىڭ نەسلىدىن بولغان جەمەتلەر ئىچىدە مانا‌سسەھنىڭ چەۋرىسى، ماكىرنىڭ ئەۋرىسى، گىلېئادنىڭ نەۋرىسى، ھەفەرنىڭ ئوغلى زەلوفھادنىڭ قىزلىرى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىسمى ماھلاھ، نوئاھ، ھوگلاھ، ملكاھ، ۋە تىرزاھ ئىدى.■
2 ئۇلار جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا كېلىپ، مۇسا بىلەن كاھىن ئەلئازار ۋە ئەمىرلەر بىلەن پۈتكۈل جامائەتنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ:
3 — بىزنىڭ ئاتىمىز چۆلدە ئۆلۈپ كەتكەن؛ ئۇ ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ھۇجۇم قىلغىلى يىغىلغانلاردىن ئەمەس، يەنى كوراھ گۇرۇھىدىكىلەردىن ئەمەس؛ ئۇ بەلكى ئۆز گۇناھى ئىچىدە ئۆلگەن، ۋە ئۇنىڭ ئوغۇل پەرزەنتى يوق ئىدى.■
4 نېمە ئۈچۈن ئاتىمىزنىڭ ئوغلى يوقلۇقى سەۋەبلىك ئۇنىڭ نامى ئۇنىڭ جەمەتىدىن ئۆچۈرۈۋېتىلىدۇ؟ ئۇنىڭ بىزگە ئاتىمىزنىڭ قېرىنداشلىرى قاتارىدا مىراس بۇلۇپ بېرىشلىرىنى ئۈتۈنىمىز، — دېدى.
5 مۇسا ئۇلارنىڭ بۇ ئىشنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا قويدى.
6 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
7 زەلوفھادنىڭ قىزلىرىنىڭ ئېيتقىنى دۇرۇس، سەن چوقۇم ئۇلارغا ئاتىسىنىڭ قېرىنداشلىرى قاتارىدا مىراس بەر؛ ئۇلارنىڭ ئاتىسىنىڭ مىراسىنى ئۇلارغا ئۆتكۈزۈپ بەرگىن.■
8 سەن ئىسرائىللارغا ئېيتقىن: »بىر ئادەم ئۇلۇپ كەتكەن چاغدا ئۇنىڭ ئوغلى بولمىسا، ئۇنداقتا سىلەر ئۇنىڭ مىراسىنى قىزىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىڭلار.
9 قىزى بولمىسا، مىراسىنى قېرىنداشلىرىغا بېرىڭلار.
10 قېرىنداشلىرى بولمىسا، مىراسىنى ئاتا جەمەت تاغىلىرىغا بېرىڭلار.
11 ئەگەر ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ قېرىنداشلىرى بولمىسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ مىراسىنى ئۇنىڭ جەمەتىدىكى ئەڭ يېقىن بىر تۇغقىنىغا بېرىڭلار؛ ئۇ ئادەم ئۇنىڭ مىراسىغا ئىگە بولسۇن. بۇ پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغاندەك، ئىسرائىللارغا چۈشۈرۈلگەن ھۆكۈم، قانۇن-بەلگىلىمە بولۇپ قالسۇن.«

يەشۇئانىڭ مۇسانىڭ ۋەزىپىسىگە ۋارىسلىق قىلىشى

■ **26:65** چۈل. 14□28: ،29 ،34 35؛ 1 كور. 10□5: 6 ■ **27:1** چۈل. 33:26□ 2:36□ يە. 317: ■ **27:3** چۈل. 35:14□ 1:16□ 6426: ■ **27:7** چۈل. 236:

12 پەرۋەردىگار مۇساغا: —
سەن ماۋۇ ئابارىم تېغىغا چىقىپ، مەن ئىسرائىللارغا تەقدىم قىلغان زېمىنغا قاراپ باق.□ ■
13 كۆرۈپ بولغاندىن كېيىن سەنمۇ ئاكاڭ ھارۇنغا ئوخشاش تۆز خەلقىڭگە قوشۇلىسەن.□ ■
14 چۈنكى زىن چۆلىدە، جامائەت جېدەل چىقارغان چاغدا، ئىككىڭلار مېنىڭ بۇيرۇقىمغا ئاسىيلىق قىلىپ، سۈنىڭ ئىشىدا ‹زىن چۆلىدە، قادەشتىكى »مەرىباھ سۈلىرى« دېگەن جايدا› مېنى جامائەتنىڭ ئالدىدا مۇقەددەس دەپ ھۆرمەتلىمىدىڭلار، — دېدى.■
15 مۇسا پەرۋەردىگارغا سۆز قىلىپ:
16-17 — ئى پەرۋەردىگار، بارلىق ئەت ئىگىلىرىنىڭ روھلىرىنىڭ خۇداسى، تۆز جامائىتىنىڭ پادىچىسىز پادىدەك بولۇپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن جامائەتنى ئىدارە قىلىدىغان، ئۇلارنىڭ ئالدىغا كىرىپ چىقالايدىغان، ئۇلارنى باشلاپ ماڭالايدىغان بىر ئادەمنى تىكلەپ بېرىشىڭنى تىلەيمەن، — دېدى. □ ■
18 سەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئانى تاللىغىن، — دېدى پەرۋەردىگار مۇساغا، — ئۇنىڭدا روھىم بار، سەن قولۇڭنى ئۇنىڭ بېشىغا قوي،□ ■
19 ئۇنى كاھىن ئەلئازار ۋە بارلىق جامائەتنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزۇپ ۋەزىپىگە قوي.
20 سەن پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى ئۇنىڭ گېپىگە كىرىشى ئۈچۈن ئۆزۈڭنىڭ ئىززەت-شۆھرىتىڭدىن بىر قىسمىنى ئۇنىڭغا بەرگىن.
21 ئۇ كاھىن ئەلئازارنىڭ ئالدىدا تۇرسۇن، ئەلئازار ئۇرىمنىڭ ھۆكۈمنى ۋاستە قىلىپ تۇرۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا ئۇنىڭ ئۈچۈن يول سورىسۇن؛ ئىسرائىل خەلقى، يەنى پۈتكۈل جامائەت ئۇنىڭ بۇيرۇقى بىلەن چىقىدۇ، ئۇنىڭ بۇيرۇقى بىلەن كىرىشى كېرەك.□ ■
22 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئىش كۆرۈپ، يەشۇئانى باشلاپ كېلىپ، كاھىن ئەلئازارنىڭ ۋە بارلىق جامائەتنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزدى؛
23 ئەلئازار قولىنى ئۇنىڭ بېشىغا قويۇپ، ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن بۇيرۇغىنىدەك ۋەزىپىگە قويدى.

28

دائىملىق كۆيدۈرمە قۇربانلىق، يەنى كۈنلۈك كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈنۈش توغرىسىدىكى نىزام

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —□

□ **27:12 »ئىزاھات«** — »قان.» 1:31-8 نى كۆرۈڭ.
■ **27:12** قان. 32□48: 49
□ **27:13 »تۆز خەلقىڭگە قوشۇلىسەن«** — بۇ ئىبارە توغرۇلۇق »يار.» 8:25 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.
■ **27:14** چۆل. 2420:
■ **27:14** چۆل. 1220:
□ **27:16-17 »ئالدىغا كىرىپ چىقالايدىغان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »(خەلقىنىڭ(ئالدىدا چىقىپ كىرەلەيدىغان.« بۇ ئىبارە ئىبرانىي تىلىدا خەلقنى سىرتتىكى دۈشمەنلەرگە تاقابىل تۇرۇشقا يېتەكچىلىك قىلالايدىغان ۋە ئىچىكى ئىشلارنى ئويدان بىر تەرەپ قىلالايدىغان دېگەننى بىلدۈرىدۇ. **»باشلاپ ماڭالايدىغان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »باشلاپ چىقىپ كىرەلەيدىغان.« يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **27:16-17** چۆل. 22:16□ ئىبر. 9:12□ 1 پاد. 17:22□ مات. 36:9 مار. 346:
□ **27:18 »روھىم بار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »روھ بار« ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى.
■ **27:18** قان. 21□3: 934:
□ **27:21 »تۇرىم«** ـ بىرخىل تاش ئىدى. ئۇلارنىڭ قاناداق ئىگىلىكىنى ھازىر بىر نېمە دېيەلەك تەس. لېكىن ئۇلار ئارقىلىق خۇدا ئۆزىنىڭ ئىرادىسىنى ئېزدەيدىغانلارغا يول كۆرسىتەتتى. »مىس.» 30:28 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **27:21** مىس. 30:28□ لاۋ. 88:
□ **28:1 »دائىملىق كۆيدۈرمە قۇربانلىق«** ـ ياكى »كۈنلۈك كۆيدۈرمە قۇربانلىق»، ياكى »دائىملىق كۆيدۈرمە قۇربانلىق.« »مىس.» 38:29-46 نىمۇ كۆرۈڭ.

2 سەن ئىسرائىللارغا بۇيرۇپ: — »ماڭا سۈنۈلغان ھەدىيە-قۇربانلىقلارنى، يەنى ماڭا ئوزۇق بولىدىغان، خۇشبۇي
كەلتۈرىدىغان ئوتتا سۈنۈلىدىغان ھەدىيە-قۇربانلىقلارنى بولسا، سىلەر ھەربىرىنى بېكىتىلگەن قەرەلدە سۈنۈشقا
كۆڭۈل قويۇڭلار« — دېگىن.
3 سەن ئۇلارغا يەنە: »سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈندىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىقىڭلار مۇنداق بولىدۇ:
— ھەر كۈنى بېچىرىم بىر ياشلىق ئەركەك قوزىدىن ئىككىنى دائىمي كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىڭلار.■
4 ئەتىگىنى بىرنى، كۈگۈمدا بىرنى سۈنۈڭلار؛□
5 يەنە تۆتتىن بىر ھىندىن سوقۇپ چىقىرىلغان زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن ئوندىن بىر ئەفاھنى ئاشلىق
ھەدىيە سۈپىتىدە سۈنۈڭلار.□ ■
6 سىناي تېغىدا بەلگىلەنگەن، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ خۇشبۇي چىقارسۇن دەپ، ئوتتا سۈنۈلىدىغان دائىمي كۆيدۈرمە
قۇربانلىق مانا شۇدۇر.
7 ھەربىر قوزا ئۈچۈن ئۈنىڭغا قوشۇلىدىغان شاراب ھەدىيەسى تۆتتىن بىر ھىن شاراب بولىدۇ؛ ئېچىتما ئېچىملىك بولغان
شاراب ھەدىيەسى مۇقەددەس جايدا پەرۋەردىگارغا سۈنۈپ تۆكۈلسۇن.□
8 سەن ئىككىنچى بىر قوزىنى كۈگۈمدا سۈنغىن؛ ئۇنى ئەتىگەنكىدەك ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شاراب ھەدىيەسى بىلەن
قوشۇپ سۈنغىن؛ ئۇ خۇشبۇي كەلتۈرۈش ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق
بولىدۇ.

شابات كۈنى سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق

9 — شابات كۈنى بېچىرىم بىر ياشلىق ئىككى ئەركەك قوزا سۈنۈلسۇن؛ ئۈنىڭغا قوشۇپ زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن
ئېسىل ئۇندىن ئەفاھنىڭ ئوندىن ئىككىسى ئاشلىق ھەدىيە سۈپىتىدە سۈنۈلسۇن ۋە شاراب ھەدىيەسى سۈنۈلسۇن؛
10 بۇ ھەربىر شابات كۈنىدە سۈنۈلىدىغان شابات كۈنىدىكى قۇربانلىقتۇر؛ ئۈنىڭ بىلەن دائىمي كۆيدۈرمە قۇربانلىق
ۋە قوشۇمچە سۈنۈلىدىغان شاراب ھەدىيەسى بىللە سۈنۈلسۇن.

ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق

11 — ھەر ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى پەرۋەردىگارغا ئاتىلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈنۈڭلار؛ يەنى ئىككى ياش
تورپاق، بىر قوچقار، بىر ياشلىق بېچىرىم يەتتە ئەركەك قوزىنى سۈنۈڭلار.
12 ھەر تورپاق بېشىغا زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن ئەفاھنىڭ ئوندىن ئۈچى ئاشلىق ھەدىيە سۈپىتىدە،
قوشقارغا زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن ئەفاھنىڭ ئوندىن ئىككىسى ئاشلىق ھەدىيە سۈپىتىدە،
13 ھەربىر قوزا بېشىغا زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن ئەفاھنىڭ ئوندىن بىرى ئاشلىق ھەدىيە سۈپىتىدە
سۈنۈلسۇن؛ بۇ پەرۋەردىگارغا ئوتتا سۈنۈلىدىغان، خۇشبۇي چىقىرىدىغان بىر كۆيدۈرمە قۇربانلىقتۇر.
14 ئۇلارنىڭ شاراب ھەدىيەلىرى بولسا: — ھەربىر تورپاق بېشىغا شارابتىن يېرىم ھىن، قوشقار بېشىغا ھىننىڭ
ئۈچتىن بىرى، ھەربىر قوزا بېشىغا ھىننىڭ تۆتتىن بىرى سۈنۈلسۇن. بۇ ھەر ئايدا سۈنۈلىدىغان ئايلىق كۆيدۈرمە
قۇربانلىق بولۇپ، يىلنىڭ ھەر ئېيىدا شۇنداق قىلىنسۇن.
15 بۇلارنىڭ ئۈستىگە پەرۋەردىگارغا ئاتىلىدىغان گۇناھ قۇربانلىق سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈلسۇن؛ شۇلارنىڭ ھەممىسى
دائىمي كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە قوشۇمچە شاراب ھەدىيەسى بىلەن بىللە سۈنۈلسۇن.

■ **28:3** مىس. 3829:
□ **28:4** **»گۈگۈزم«** — ئىبراني تىلىدا »ئىككى كەچ ئارىلىقىدا« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ ـ دېمەك، كۈن پېتىۋاتقان ۋاقىت بىلەن قاراڭغۇ
چۈشۈش ئارىلىقىدا بولغان ۋاقىت. □ **28:5** **»بىر ئەفاھ«** — تەخمىنەن 2 كۈزە ياكى 22 لىتر ئىدى. بىر ھىن تەخمىنەن 3.6 لىتر ئىدى. ■ **28:5**
مىس. 36:16، 40:29، لاۋ. 12: □ **28:7** **»مۇقەددەس جاي«** — مۇشۇ يەردە ئىبادەت چېدىرىنىڭ ھويلىسىنى كۆرسەتسە كېرەك.

»ئوتۇپ كېتىش ھېيتى« ھەم »پېتىر نان ھېيتى«دىكى قۇربانلىقلار

16 بىرىنچى ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »ئوتۇپ كېتىش« قۇرۇسى سۈنۈلسۇن.□ ■
17 شۇ ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنى ھېيت باشلىنىدۇ؛ يەتتە كۈن پېتىر نان يېيىلسۇن.
18 بىرىنچى كۈنى مۇقەددەس يىغىلىش ئوتكۈزۈلسۇن، ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماسلىقلار كېرەك،■
19 شۇ كۈنى ئوتتا سۈنۈلىدىغان، پەرۋەردىگارغا ئاتالغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە ياش تورپاقتىن ئىككىنى، بىر قوچقار ۋە يەتتە بىر ياشلىق ئەركەك قوزا سۈنۈكلار؛ ئۇلار ئالدىكلاردا بېجىرىم كۆرۈنسۇن؛
20 شۇلارغا قوشۇلىدىغان ئاشلىق ھەدىيەلىرى زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇن بولۇپ، ھەربىر تورپاق بېشىغا ئەفاھنىڭ ئوندىن ئۈچى، قوچقار بېشىغا ئەفاھنىڭ ئوندىن ئىككىسى،
21 شۇ يەتتە قوزا بېشىغا ئەفاھنىڭ ئوندىن بىرى سۈنۈلسۇن؛
22 شۇنىڭدەك گۇناھكلار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈشكە گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈلسۇن.
23 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئەتىگەنلىك كۆيدۈرمە قۇربانلىق، يەنى دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىقتىن ئايرىم سۈنۈكلار.
24 سىلەر بۇ تەرىقىدە ئۇدا يەتتە كۈن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان، خۇشبۇي كەلتۈرىدىغان ئاشۇنداق ھەدىيە-قۇربانلىقلارنى سۈنۈكلار؛ شۇلارنىڭ ھەممىسى دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە قوشۇپ سۈنۈلىدىغان شاراب ھەدىيەسىنىڭ سىرتىدا سۈنۈلىدۇ.
25 يەتتىنچى كۈنى مۇقەددەس يىغىلىش ئوتكۈزۈكلار، شۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلىشقا بولمايدۇ.

»ھەپتىلەر ھېيتى« يەنى »دەسلەپكى ئورما ھېيتى«دىكى قۇربانلىقلار

26 »دەسلەپكى ئورما« كۈنى، يەنى »ھەپتىلەر ھېيتى« گۈلاردا سىلەر يېڭى ئاشلىق ھەدىيەنى پەرۋەردىگارغا سۈنغان چاغدا مۇقەددەس يىغىلىش ئوتكۈزۈكلار؛ ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماكلار.□
27 سىلەر پەرۋەردىگارغا ئاتالغان، خۇشبۇي كەلتۈرىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە ياش تورپاقتىن ئىككىنى، قوچقاردىن بىرنى، بىر ياشلىق ئەركەك قوزىدىن يەتتىنى سۈنۈكلار.
28 شۇلارغا قوشۇپ سۈنۈلىدىغان ئاشلىق ھەدىيە زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن بولۇپ، ھەربىر تورپاق بېشىغا ئەفاھنىڭ ئوندىن ئۈچى، قوچقار بېشىغا ئەفاھنىڭ ئوندىن ئىككىسى،
29 شۇ يەتتە قوزا بېشىغا ئەفاھنىڭ ئوندىن بىرى سۈنۈلسۇن؛
30 شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ گۇناھكلار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈشكە گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈلسۇن.
31 شۇلارنىڭ ھەممىسى دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئۇنىڭ ئاشلىق ھەدىيەسىگە قوشۇپ ‹بۇلارنىڭ ھەممىسى ئالدىكلاردا بېجىرىم كۆرۈنسۇن›، شاراب ھەدىيەلىرى بىلەن بىللە سۈنۈلسۇن.

29

كاناي چېلىش ھېيتىدىكى قۇربانلىقلار •••• »لاۋ.» 23:23-25نىڭ كۆرۈلۈشى

□ **28:16** »پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »ئوتۇپ كېتىش« قۇرۇسى سۈنۈلسۇن« — ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »ئوتۇپ كېتىش« بولىدۇ.« بۇ ھېيت توغرۇلۇق »لاۋ.» 5:23-14نىڭ كۆرۈلۈشى.
■ **28:16** مىس. 18:12□ 15:23□ لاۋ. 523:
■ **28:18** لاۋ. 723:
□ **28:26** »»دەسلەپكى ئورما«، يەنى »ھەپتىلەر ھېيتى« گۈلاردا« — ياكى »يەنى)سىلەر(ھەپتەكلارنى)دېمەك، يەتتە ھەپتە(ئوتكۈزگەندىن كېيىن.« »لاۋ.» 15:23-22نىڭ كۆرۈلۈشى.

1 يەتتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى سىلەر مۇقەددەس يىغىلىش تۈتكۈزۈڭلار؛ ئۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك
قىلماسلىقىڭلار كېرەك. بۇ سىلەر ئۈچۈن كانايلار چېلىنىدىغان كۈنى بولىدۇ.□ ■
2 سىلەر پەرۋەردىگارغا ئاتالغان، خۇشبۇي كەلتۈرىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە ياش بىر تورپاق، بىر
قوچقار، يەتتە بىر ياشلىق بېجىرىم ئەركەك قوزىنى سۇنۇڭلار.
3 شۇلارغا قوشۇپ سۇنۇلىدىغان ئاشلىق ھەدىيە زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن بولۇپ، ھەربىر تورپاق
بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن ئۈچى، قوچقار بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن ئىككىسى،
4 شۇ يەتتە قوزا بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن بىرى سۇنۇلسۇن؛
5 شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ گۇناھىڭلار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈشكە گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۇنۇلسۇن.
6 شۇلارنى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدىكى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئۇنىڭغا قوشۇمچە بولغان ئاشلىق ھەدىيەسى، دائىمى
كۆيدۈرمە قۇربانلىق، ئۇنىڭغا قوشۇمچە بولغان ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە بۇلارغا قۇشۇلىدىغان شاراب ھەدىيەلىرىنىڭ
سىرتىدا سۇنۇڭلار؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ھەربىرى بەلگىلىمە بويىچە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا خۇشبۇي كەلتۈرسۇن
دەپ سۇنۇلسۇن.

كافارەت كۈنى سۇنۇلىدىغان قۇربانلىقلار •••• «لاۋ.» 26:23-32 نىڭ كۆرۈڭ

7 يەتتىنچى ئاينىڭ ئوننىچى كۈنى سىلەر مۇقەددەس يىغىلىش تۈتكۈزۈڭلار؛ نەپىسىڭلارنى تارتىپ ئۆزۈڭلارنى
تۇۋەن تۇتۇڭلار. ئۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلمىشقا بولمايدۇ.□ ■
8 سىلەر پەرۋەردىگارغا ئاتالغان، خۇشبۇي كەلتۈرىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە ياش بىر تورپاق، بىر
قوچقار، بىر ياشلىق ئەركەك قوزىدىن يەتتىنى سۇنۇڭلار ‹بۇلارنىڭ ھەممىسى ئالدىڭلاردا بېجىرىم كۆرۈنسۇن›.■
9 شۇلارغا قوشۇپ سۇنۇلىدىغان ئاشلىق ھەدىيە زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن بولۇپ، ھەربىر تورپاق
بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن ئۈچى، قوچقار بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن ئىككىسى،
10 شۇ يەتتە قوزا بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن بىرىنى،
11 شۇنىڭدەك گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۇنۇڭلار؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى كافارەت كۈنىدىكى گۇناھ
قۇربانلىقى، دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق، ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە بۇلارنىڭ شاراب ھەدىيەلىرى بىللە
سۇنۇلسۇن.

» كەپىلەر ھېيتى«دىكى قۇربانلىقلار •••• «لاۋ.» 33:23-44 نىڭ كۆرۈڭ

12 يەتتىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنى مۇقەددەس يىغىلىش تۈتكۈزۈڭلار؛ ئۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك
قىلمىشقا بولمايدۇ. پەرۋەردىگارغا ئاتاپ يەتتە كۈن ھېيت قىلىڭلار؛
13 سىلەر پەرۋەردىگارغا ئاتاپ، خۇشبۇي كەلتۈرسۇن دەپ ئوتتا سۇنۇلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە
ياش تورپاقتىن ئون ئۈچنى، ئىككى قوچقار، بىر ياشلىق ئەركەك قوزىدىن ئون تۆتنى سۇنۇڭلار ‹شۇلار ھەممىسى
بېجىرىم بولسۇن›.
14 شۇلارغا قوشۇپ سۇنۇلىدىغان ئاشلىق ھەدىيە زەيتۇن مېيى ئىلەشتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇندىن بولۇپ، ئون ئۈچ
تورپاق بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن ئۈچى، ئىككى قوچقار بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن ئىككىسى،
15 ئون تۆت قوزا بېشىغا ئەفاھىنڭ ئوندىن بىرىنى،

□ **29:1 »مۇقەددەس يىغىلىش«** — »مۇقەددەس يىغىلىش«لار ياكى »مۇقەددەس سورۇن«لار توغرۇلۇق »لاۋ.» 2:23 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **29:1** لاۋ. 2423:
□ **29:7 »نەپىسىڭلارنى تارتىپ ئۆزۈڭلارنى تۇۋەن تۇتۇپ«** — ئىبرانىي تىلدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. يەھۇدىي ئەتىنىلىرى بويىچە بۇ ئىشلار روزا
تۇتۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. 29:16-31 نىڭ كۆرۈڭ. ■ **29:7** لاۋ. 16□29: 31؛ 2723: ■ **29:8** چۆل. 1928:

16 شۇنىڭدەك گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈڭلار؛ شۇلارنىڭ ئۈستىگە دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق،
ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شاراب ھەدىيەسى بىللە سۈنۈلسۇن.
17 ئىككىنچى كۈنى ياش تورپاقتىن ئون ئىككىنى، ئىككى قوچقار، بىر ياشلىق ئەرىكەك قوزىدىن ئون تۆتنى سۈنۈڭلار
‹شۇلار ھەممىسى بېجىرىم بولسۇن›
18 ۋە شۇنداقلا تورپاقلار، قوچقارلار ۋە ئەرىكەك قوزىلارنىڭ سانىغا قاراپ بەلگىلىمە بويىچە قوشۇمچە سۈنۈلىدىغان
ئاشلىق ھەدىيەلىرى بىلەن شاراب ھەدىيەلىرىنى سۈنۈڭلار.
19 شۇنىڭدەك گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈڭلار؛ شۇلارنىڭ ئۈستىگە دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق،
ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شۇلارنىڭ شاراب ھەدىيەلىرى بىللە سۈنۈلسۇن.
20 ئۈچىنچى كۈنى بىر ياش تورپاقتىن ئون بىرنى، ئىككى قوچقار، بىر ياشلىق ئەرىكەك قوزىدىن ئون تۆتنى سۈنۈڭلار
‹شۇلار ھەممىسى بېجىرىم بولسۇن›
21 ۋە شۇنداقلا تورپاقلار، قوچقارلار ۋە ئەرىكەك قوزىلارنىڭ سانىغا قاراپ بەلگىلىمە بويىچە قوشۇمچە سۈنۈلىدىغان
ئاشلىق ھەدىيەلىرى بىلەن شاراب ھەدىيەلىرىنى سۈنۈڭلار؛
22 شۇنىڭدەك گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈڭلار؛ شۇلارنىڭ ئۈستىگە دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق،
ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شاراب ھەدىيەسى بىللە سۈنۈلسۇن.
23 تۆتىنچى كۈنى ياش تورپاقتىن ئونى، ئىككى قوچقار، بىر ياشلىق ئەرىكەك قوزىدىن ئون تۆتنى سۈنۈڭلار ‹شۇلار
ھەممىسى بېجىرىم بولسۇن›
24 ۋە شۇنداقلا تورپاقلار، قوچقارلار ۋە ئەرىكەك قوزىلارنىڭ سانىغا قاراپ بەلگىلىمە بويىچە قوشۇمچە سۈنۈلىدىغان
ئاشلىق ھەدىيەلىرى بىلەن شاراب ھەدىيەلىرىنى سۈنۈڭلار؛
25 شۇنىڭدەك گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈڭلار؛ شۇلارنىڭ ئۈستىگە دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق،
ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شاراب ھەدىيەسى بىللە سۈنۈلسۇن.
26 بەشىنچى كۈنى ياش تورپاقتىن توققۇزنى، ئىككى قوچقار، بىر ياشلىق ئەرىكەك قوزىدىن ئون تۆتنى سۈنۈڭلار
‹شۇلار ھەممىسى بېجىرىم بولسۇن›
27 ۋە شۇنداقلا تورپاقلار، قوچقارلار ۋە ئەرىكەك قوزىلارنىڭ سانىغا قاراپ بەلگىلىمە بويىچە قوشۇمچە سۈنۈلىدىغان
ئاشلىق ھەدىيەلىرى بىلەن شاراب ھەدىيەلىرىنى سۈنۈڭلار؛
28 شۇنىڭدەك گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈڭلار؛ شۇلارنىڭ ئۈستىگە دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق،
ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شاراب ھەدىيەسى بىللە سۈنۈلسۇن.
29 ئالتىنچى كۈنى ياش تورپاقتىن سەككىزنى، ئىككى قوچقار، بىر ياشلىق ئەرىكەك قوزىدىن ئون تۆتنى سۈنۈڭلار
‹شۇلار ھەممىسى بېجىرىم بولسۇن›
30 ۋە شۇنداقلا تورپاقلار، قوچقارلار ۋە ئەرىكەك قوزىلارنىڭ سانىغا قاراپ بەلگىلىمە بويىچە قوشۇمچە سۈنۈلىدىغان
ئاشلىق ھەدىيەلىرى بىلەن شاراب ھەدىيەلىرىنى سۈنۈڭلار؛
31 شۇنىڭدەك گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈڭلار؛ شۇلارنىڭ ئۈستىگە دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق،
ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شاراب ھەدىيەسى بىللە سۈنۈلسۇن.
32 يەتتىنچى كۈنى ياش تورپاقتىن يەتتىنى، ئىككى قوچقار، بىر ياشلىق ئەرىكەك قوزىدىن ئون تۆتنى سۈنۈڭلار ‹شۇلار
ھەممىسى بېجىرىم بولسۇن›
33 ۋە شۇنداقلا تورپاقلار، قوچقارلار ۋە ئەرىكەك قوزىلارنىڭ سانىغا قاراپ بەلگىلىمە بويىچە قوشۇمچە سۈنۈلىدىغان
ئاشلىق ھەدىيەلىرى بىلەن شاراب ھەدىيەلىرىنى سۈنۈڭلار؛
34 شۇنىڭدەك گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكە سۈنۈڭلار؛ شۇلارنىڭ ئۈستىگە دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق،
ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شاراب ھەدىيەسى بىللە سۈنۈلسۇن.

35 سەككىزىنچى كۈنى سىلەر مۇقەددەس يىغىلىش تۈتكۈزۈڭلار، ئۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماڭلار.■
36 سىلەر پەرۋەردىگارغا ئاتاپ، خۇشبۇي كەلتۈرسۈن دەپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە بىر تورپاق، بىر قوچقار ۋە بىر ياشلىق ئەركەك قوزىدىن ئون تۇتىنى ‹شۇلار ھەممىسى بىجىرىم بولسۇن›
37 ھەمدە تورپاق، قوچقار ۋە ئەركەك قوزىلارنىڭ سانىغا قاراپ، بەلگىلىمە بويىچە قوشۇمچە سۈنۈلىدىغان ئاشلىق ھەدىيەلىرى بىلەن شاراب ھەدىيەلىرىنى سۈنۈڭلار؛
38 شۇنىڭدەك گۈناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدىمۇ بىر تېكە سۈنۈڭلار؛ شۇلارنىڭ ئۈستىگە دائىمي كۆيدۈرمە قۇربانلىق، ئۇنىڭ قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەسى ۋە شاراب ھەدىيەسى بىللە سۈنۈلسۇن.
39 بەلگىلەنگەن ھېيتلىرىڭلاردا پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۈنۈلىدىغان قۇربانلىق-ھەدىيەلەر ئەنە شۇلاردۇر؛ سىلەرنىڭ قەسەمگە باغلىق يا كى ئىختىيارەن سۈندىغانلىرىڭلار، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭلار، ئاشلىق ھەدىيەلىرىڭلار، شاراب ھەدىيەلىرىڭلار ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىڭلار بولسا، ئۇلارنىڭ سىرتىدىدۇر.
40 شۇنداق قىلىپ، مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىگە بۇيرۇغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى قالدۇرماي ئىسرائىللارغا ئۇقتۇردى.

30

قەسەم قىلىش نىزامى

1 مۇسا ئىسرائىللارنىڭ قەبىلە باشلىقلىرىغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى:
— پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇغانلىرى مۇنداق:
2 ئەگەر بىراۋ پەرۋەردىگارغا قەسەم ئىچكەن بولسا يا كى ئۆز ئۆزىنى چەكلىمەكچى بولۇپ قەسەم ئىچكەن بولسا، لەۋزىدىن قايتىشقا بولمايدۇ، ھامان ئاغزىدىن چىققان ھەممە گەپ بويىچە ئىش تۇتۇشى كېرەك.■
3 قىز بالا ياش بولۇپ، تېخى ئاتىسىنىڭ ئۆيىدىكى چاغدا، ئۆز-ئۆزىنى چەكلەش توغرۇلۇق پەرۋەردىگارغا قەسەم بەرگەن بولسا،
4 ئەمما ئاتىسى قىزىنىڭ قەسىمىنى يا كى ئۆز-ئۆزىنى چەكلەش توغرىسىدا بەرگەن ۋەدىسىنى ئاڭلىغان ۋە قىزىنىڭ ئالدىدا ئۇندىمەي شۇك تۇرغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ بارلىق قەسەملىرى ۋە ئۆز-ئۆزىنى چەكلەش توغرىسىدا قىلغان ھەممە ۋەدىسى ئىناۋەتلىك بولىدۇ.
5 لېكىن قىزنىڭ ئاتىسى ئاڭلىغان چاغدا ئۇنى توسقان بولسا، ئۇنىڭ قىلغان قەسەملىرى يا كى ئۆز-ئۆزىنى چەكلەش توغرىسىدا قىلغان ۋەدىلىرىدىن ھېچبىرى ئىناۋەتلىك بولمايدۇ؛ ئاتىسى ئۇنى توسقان بولغاچقا، پەرۋەردىگارمۇ ئۇنى كەچۈرىدۇ.
6 — ئەگەر ئۇ قەسەم قىلغان يا كى ئۆز-ئۆزىنى چەكلەشكە ئاغزىدا تەنتەكلىك بىلەن ۋەدە قىلغان ھالەتتە ئەرگە تەگكەن بولسا،
7 ئېرى شۇنى ئاڭلىغان بولسا، لېكىن ئاڭلىغان كۈنى ئۇندىمەي شۇك تۇرغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ قىلغان قەسەملىرى يا كى ئۆز-ئۆزىنى چەكلەشكە قىلغان گەپلىرى ئىناۋەتلىك بولىدۇ.
8 ئەگەر ئېرى ئاڭلىغان كۈنى ئۇنى توسقان بولسا، ئۇنىڭ قىلغان قەسىمىنى ۋە ئۆز-ئۆزىنى چەكلەش توغرۇلۇق ئاغزىدىن چىقارغان تەنتەك گەپلىرىنى بىكار قىلسا، ئۇنداقتا ئۇلار ئىناۋەتسىز بولىدۇ؛ پەرۋەردىگار ئۇنى كەچۈرىدۇ.
9 لېكىن ئۇل خوتۇن يا كى ئېرىدىن ئاجرىشىپ كەتكەن خوتۇنلار قىلغان قەسەم، يەنى ئۇنىڭ ئۆزىنى چەكلەش توغرۇلۇق قىلغان بارلىق ۋەدىلىرى بولسا ئىناۋەتلىك بولىدۇ.
10 ئەگەر ئۇ ئېرىنىڭ ئۆيىدە قەسەم قىلغان يا كى ئۆز-ئۆزىنى چەكلەش توغرۇلۇق قەسەم-ۋەدە ئىچكەن،

■ 29:35 لاۋ. 3623: ■ 30:2 قان. 2023:

11 ئېرى ئاگلاپ تۇرۇۋقلۇق شۇك تۇرۇۋۇپلىپ توسمىغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ بارلىق قىلغان قەسەملىرى ۋە تۆز-تۆزىنى چەكلەش توغرۇلۇق قىلغان بارلىق ۋەدىلىرى ئىناۋەتلىك بولىدۇ.
12 لېكىن ئۇنىڭ ئېرى ئاگلاپ تۇرغان چاغدا ئۇنىڭ قەسەم-ۋەدىلىرىنى ئېنىق رەت قىلغان بولسا، ئايال ئاغزىدىن چىقارغان ۋەدە بېرىش ۋە تۆز-تۆزىنى چەكلەپ تۇرۇش توغرۇلۇق قىلغان بارلىق ۋەدىلىرىنىڭ ھېچقايسىسى ئىناۋەتلىك بولمايدۇ؛ ئۇنىڭ ئېرى بۇلارنى رەت قىلغان بولغاچقا، پەرۋەردىگار ئۇنى كەچۈرىدۇ.
13 ئايالنىڭ بەرگەن ۋەدىسىنى ۋە ئۆزىنىڭ چداپ تۇرۇپ تۆزۈمنى چەكلەيمەن دەپ قىلغان قەسەم-ۋەدىسىنى ئۇنىڭ ئېرى ئىناۋەتلىكمۇ قىلالايدۇ، ئىناۋەتسىزمۇ قىلالايدۇ.
14 ئەگەر ئۇنىڭ ئېرى ھەركۈنى ئۇنىڭ ئالدىدا شۇك تۇرۇۋۇپلىپ گەپ قىلمىسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ بەرگەن بارلىق قىلغان قەسەملىرىنى ۋە تۆز-تۆزىنى چەكلەپ تۇرۇش توغرۇلۇق قىلغان ھەممە ۋەدىلىرىنى ئىناۋەتلىك قىلغانلىقى ھېسابلىنىدۇ؛ چۈنكى ئېرىنىڭ ئاگلاپ تۇرغان كۈنىدە گەپ قىلماي شۇك تۇرغانلىقى ئۇنىڭ ئايالىنىڭ قەسەم-ۋەدىلىرىنى كۆچكە ئىگە قىلغانلىقىدۇر.
15 لېكىن ئېرى ئايالىنىڭ قەسەم-ۋەدىلىرىنى ئاگلاپ ناھايىتى ئۆزاق ۋاقىتلاردىن كېيىن ئاندىن ئۇنىڭ قەسەم-ۋەدىلىرىنى ئىناۋەتسىز قىلسا، ئۇنداقتا ئۇ ئايالىنىڭ گۇناھىنى تۆز ئۈستىگە ئالغان بولىدۇ.
16 يۇقىرىقىلار پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغانلىرى، يەنى ئېرى بىلەن ئايالى، ئاتا بىلەن تۆز تۇيىدە تۇرۇۋاتقان، تېخى ياشلىقىدا بولغان قىزى ئوتتۇرىسىدىكى نىزام-بەلگىملەردۇر.

31

مىدىيانلارغا جەڭ قىلىش ۋەزىپىسى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: —
2 سەن مىدىيانلاردىن ئىسرائىللارنىڭ ئىنتىقامىنى ئال، ئاندىن تۆز خەلقىڭگە قوشۇلىسەن، — دېدى.■
3 مۇسا خەلققە مۇنداق دېدى: — ئاراگلاردىن جەڭگە چىقىشقا بىر تۈركۈم ئادەملەرنى قوراللاندۇرۇڭلار؛ ئاندىن ئۇلار مىدىيانلاردىن پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئىنتىقام ئېلىشقا ئاتلانسۇن.
4 سىلەر ئىسرائىللارنىڭ ھەربىر قەبىلىسىدىن جەڭ قىلىشقا مىڭدىن ئادەم ماگدۇرۇڭلار.
5 شۇنىڭ بىلەن تۈمەنلىگەن ئىسرائىل خەلقىنىڭ ھەر قەبىلىسىدىن مىڭدىن، جەمئىي ئون ئىككى مىڭ ئادەم جەڭ قىلىشقا قوراللاندۇرۇلدى.
6 مۇسا ھەر قەبىلىدىن مىڭدىن ئادەمنى جەڭ قىلىشقا ماگدۇردى ھەمدە ئەلئازارنىڭ ئوغلى فىنھاسنى ئۇلار بىلەن بىللە ماگدۇردى، فىنھاسنىڭ قولىدا مۇقەددەس ئەسۋابلار ۋە ئاگاھ كاناي بار ئىدى.□
7 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنى بويىچە مىدىيانلار بىلەن سوقۇشقىلى چىقىپ، ئەركەكلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈرۈۋەتتى؛□
8 مۇشۇ ئۆلتۈرۈلگەنلەردىن باشقا، يەنە مىدىياننىڭ ئەۋى، رەكەم، زۇر، خۇر ۋە رەبا دېگەن بەش پادىشاھىنى ئۆلتۈردى؛ يەنە بېئورنىڭ ئوغلى بالائامنى قىلىچ بىلەن چېپىپ تاشلىدى.■
9 ئىسرائىللار مىدىيانلارنىڭ خوتۇن-قىزلىرى ۋە بالىلىرىنى ئۈتكۈن قىلىپ كەتتى، يەنە ئۇلارنىڭ پۈتۈن چارۋا ماللىرى، قوي پادىلىرى ۋە مال-مۈلۈكلىرىنى ئولجا قىلدى؛

■ **31:2** چۆل. 17:25□ 1327:
□ **31:6** »**مۇقەددەس ئەسۋابلار**« ـ نېمە ئىگىنلىكى ھازىر ئېنىق ئەمەس. »ئۇرىم« ۋە »تۇممم« بولۇشى مۇمكىن. »ئاگاھ كاناي« بەلكىم 2:10دە تىلغا ئېلىنغان ئىككى كاناي ئىدى.
□ **31:7** »**مىدىيانلار بىلەن سوقۇشقىلى چىقىپ، ئەركەكلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈرۈۋەتتى**« ـ پەرۋەردىگارنىڭ مىدىيانلار توغرۇلۇق بۇ بۇيرۇقى 16:25-18دىمۇ خاتىرىلىنىدۇ. »ئەركەكلەرنىڭ ھەممىسى« ـ جەڭگە قاتناشقان ئەركەكلەر، ئەلۋەتتە.
■ **31:8** يە. 13□21: 22

10 ئۇلار تۇرۇۋاتقان يەرلەردىكى بارلىق شەھەر ۋە بارلىق بارگاھلىرىغا ئوت قويۇۋەتتى؛
11 ئۇلار ئادەم بولسۇن مال بولسۇن بارلىق غەنىيمەت، بارلىق ئولجىنى ئېلىپ كەتتى؛■
12 ئۇلار تۇتقان ئەسىرلەرنى ھەم ئولجا-غەنىيمەتنى موئاب تۇزلەكلىكىرىگە، ئىئوردان دەريىسى بويىغا جايلاشقان يېرىخونىڭ ئۈدۈلىدىكى بارگاھقا ئەكېلىپ، مۇسا بىلەن كاھىن ئەلئازارغا، شۇنداقلا ئىسرائىللارنىڭ جامائىتىگە تاپشۇردى.
13 مۇسا، كاھىن ئەلئازار ۋە جامائەتنىڭ بارلىق ئەمىرلىرى بارگاھنىڭ سىرتىغا چىقىپ ئۇلارنى قارشى ئالدى.
14 لېكىن مۇسا جەڭدىن قايتقان ھەربىي سەردارلارغا، يەنى مىڭبېشى، يۈزبېشىلارغا خاپا بولۇپ: —
15 سىلەر ئاياللارنىڭ ھەممىسىنى تىرىك قالدۇردۇڭلارمۇ؟
16 قاراڭلار، دەل شۇلار بالائامنىڭ ھىيلە-مەسلىھەتى بىلەن پېئوردىكى ئىشتا ئىسرائىللارنى پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھقا پاتقۇزۇشى بىلەن، پەرۋەردىگارنىڭ جامائىتىگە ۋابا ياغدۇرۇلغان ئەمەسمۇ؟□ ■
17 ئەمدى سىلەر بارلىق ئوغۇل بالىلارنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار، ئەرلەر بىلەن مۇناسىۋەت ئۆتكۈزگەن ئاياللارنى قويماي ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار.■
18 بىراق ياش قىزلار، يەنى ئەرلەر بىلەن مۇناسىۋەت ئۆتكۈزمىگەنلەرنى بولسا، ئۆزلىرىڭلارغا تىرىك قالدۇرۇڭلار.□
19 سىلەر بارگاھ سىرتىدا يەتتە كۈن چېدىر تىكىپ تۇرۇڭلار؛ ئادەم ئۆلتۈرگەن ۋە ئۆلۈككە تەگكەن ھەركىم ئۈچىنچى كۈنى ۋە يەتتىنچى كۈنى ئۆزىنى پاكلىسۇن؛ سىلەر ۋە سىلەر ئەسىر قىلغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسى شۇنداق قىلسۇن.□
20 بارلىق كىيىم-كېچەك، تېرە ئەسۋاب ئۈسكۈنىلەر، تېۋىتتا توقۇلغان بارلىق نەرسىلەر ھەم ياغاچ ئەسۋاب-ئۈسكۈنىلەرنىڭ ھەممىسىنى پاكلاڭلار، — دېدى.
21 كاھىن ئەلئازار جەڭگە چىقىپ قايتقان لەشكەرلەرگە:
— مانا پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغان قانۇن-بەلگىلىمە:
22 ئالتۇن، كۈمۈش، مىس، تۆمۈر، قەلەي، قوغۇشۇن قاتارلىق
23 ئوتقا چىدامىلىق نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئوتتىن ئۆتكۈزۈڭلار، شۇنداق قىلساڭلار پاك ھېسابلىنىدۇ، شۇنداقتىمۇ، يەنىلا »ناپاكلىقنى چىقارغۇچى سۇ« بىلەن پاكىزلاڭلار؛ ئوتقا چىدامسىز نەرسىلەرنى شۇ سۇدىن ئۆتكۈزۈڭلار.■
24 يەتتىنچى كۈنى كىيىملىرىڭلارنى يۇيۇڭلار، ئاندىن سىلەر پاك ھېسابلىنىسىلەر؛ ئاندىن كېيىن بارگاھقا كىرىسەڭلار بولىدۇ، — دېدى.

جەڭ غەنىيمەتلىرىنىڭ تەقسىم قىلىنىشى

25 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
26 سەن كاھىن ئەلئازار ۋە جامائەت ئىچىدىكى قەبىلە كاتتىلىرى بىلەن بىرلىكتە ئېلىنغان ئولجا-غەنىمەتنىڭ، ئادەم بولسۇن، چارپاي بولسۇن، شۇلارنىڭ ئومۇمىي سانىنى ھېسابلاپ چىققىن؛

■ **31:11** قان. 1420:
□ **31:16** » **مىدىيانلىق ئاياللار ...**ئىسرائىللارنى... گۇناھقا پاتقۇزۇشى بىلەن، پەرۋەردىگارنىڭ جامائىتىگە ۋابا ياغدۇرۇلغان ئەمەسمۇ؟« ـ بۇ ۋابا توغرۇلۇق 3-25:1نى كۆرۈڭ.
■ **31:16** چۆل. 25□1: ،2 18؛ 2پېت. 15:2□ ۋەھ. 142:
■ **31:17** ھاك. 1121:
□ **31:18** »ياش قىزلار« ـ ياكى »قىز بالىلار.«
□ **31:19** »**سىلەر بارگاھ سىرتىدا يەتتە كۈن چېدىر تىكىپ تۇرۇڭلار... ئۈچىنچى كۈنى ۋە يەتتىنچى كۈنى ئۆزىنى پاكلىسۇن**« ـ ياكى »ھەركىم ئادەم ئۆلتۈرگەن ۋە ئۆلۈككە تەگكەن بولسا، سىلەر بارگاھ سىرتىدا يەتتە كۈن چېدىر تىكىپ تۇرۇڭلار؛ ھەركىم ئۈچىنچى كۈنى ۋە يەتتىنچى كۈنى ئۆزىنى پاكلىسۇن.«
■ **31:23** چۆل. 919:

27 ئولجا-غەنىيمەتنى ئىككىگە بۆل، يېرىمنى جەڭگە چىققانلارغا بەر، قالغان يېرىمنى بارلىق جامائەتكە بەر.■
28 سەن يەنە چىقىپ جەڭگە قاتناشقان لەشكەرلەر ئالدىغان ئادەم، كالا، ئېشەك ياكى قوي پادىلىرىدن بەش
يۈزدىن بىرنى پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ئۇلۇش بولسۇن دەپ ئايرىغىن؛
29 سىلەر شۇنى لەشكەرلەرگە تەۋە بولغان يېرىمدىن ئېلىپ پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە
كاھىن ئەلئازارغا تاپشۇرۇڭلار.
30 ئىسرائىللارغا تەۋە بولغان يېرىمنىڭ ئادەم، كالا، ئېشەك، قوي پادىلىرى، شۇنداقلا ھەرخىل ھايۋانلاردىن
ئەللىكتىن بىرنى پەرۋەردىگارنىڭ جامائەت چېدىرىغا قاراشقا مەسئۇل بولغان لاۋىيلارغا بېرىڭلار.
31 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن كاھىن ئەلئازار پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلدى.
32 ئەمدى ئولجا-غەنىيمەت، يەنى جەڭگە چىققان لەشكەرلەر ئېلىۋالغان نەرسىلەردىن قالغىنى قوي جەمئىي ئالتە
يۈز يەتمىش بەش مىڭ،
33 كالا يەتمىش ئىككى مىڭ،
34 ئېشەك ئاتمىش بىر مىڭ،
35 ئەركەكلەر بىلەن مۇناسىۋەت تۇتكۇزمىگەن قىزلار ئوتتۇز ئىككى مىڭ چىقتى.
36 جەڭگە چىققانلارنىڭ ئۇلۇشى، يەنى ئۇلارغا تەۋە يېرىمى، قوي جەمئىي ئۈچ يۈز ئوتتۇز يەتتە مىڭ بەش يۈز؛
37 بۇ قوي پادىلىرىدىن پەرۋەردىگارغا ئاتالغىنى ئالتە يۈز يەتمىش بەش بولدى؛
38 كالا ئوتتۇز ئالتە مىڭ، بۇنىڭدىن پەرۋەردىگارغا ئاتالغىنى يەتمىش ئىككى بولدى.
39 ئېشەك ئوتتۇز مىڭ بەش يۈز چىقتى، بۇنىڭدىن پەرۋەردىگارغا ئاتالغىنى ئاتمىش بىر بولدى.
40 ئادەم ئون ئالتە مىڭ چىقتى، بۇنىڭدىن پەرۋەردىگارغا ئاتالغىنى ئوتتۇز ئىككى ئادەم بولدى.
41 مۇسا پەرۋەردىگار تۈزىگە بۇيرۇغىنى بويىچە پەرۋەردىگارغا سۇنۇلىدىغان »كۆتۈرمە ھەدىيە« بولغان ئۇلۇشنى
كاھىن ئەلئازارغا تاپشۇرۇپ بەردى.■
42 ئىسرائىللارغا تەۋە بولغان يېرىمى، يەنى مۇسا جەڭگە چىقىپ كەلگەنلەردىن ئېلىپ بۇلاپ بەرگىنى —
43 جامائەتكە تەۋە بولغان شۇ يېرىمى — قوي ئۈچ يۈز ئوتتۇز يەتتە مىڭ بەش يۈز،
44 كالا ئوتتۇز ئالتە مىڭ،
45 ئېشەك ئوتتۇز مىڭ بەش يۈز،
46 ئادەم ئون ئالتە مىڭ ئىدى.
47 مۇسا پەرۋەردىگار تۈزىگە بۇيرۇغىنى بويىچە، ئىسرائىللارغا تەۋە بولغان شۇ يېرىمنىڭ، مەيلى ئادەم ياكى ھايۋان
بولسۇن، ئەللىكتىن بىرنى ئايرىپ ئېلىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەت چېدىرىغا قاراشقا مەسئۇل بولغان لاۋىيلارغا
تاپشۇردى.
48 پۈتكۈل قوشۇننىڭ سەردارلىرى، مىڭ بېشى، يۈز بېشىلىرى مۇسا بىلەن كۆرۈشكىلى كېلىپ،
49 مۇساغا: — خىزمەتكارلىرىنىڭ قول ئاستىدا جەڭ قىلغان لەشكەرلەرنىڭ ئومۇمىي سانىنى ساناقتىن ئوتتۇزسەك
بىرىمۇ كەم چىقمىدى.
50 شۇڭا، مانا پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا تۈزىمىزنىڭ گۇناھىنىڭ كافارىتى ئۈچۈن ھەرقايسىمىز ئېرىشكەنلەرنى
پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ھەدىيە قىلىمىز — ئالتۇن بۇيۇملار، پۇت-قول زەنجىرلىرى، بىلەزۈك، مۆھۈر ئۈزۈك، زىرە-
ھالقا، مارجانلارنىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ كەلدۇق، — دېدى.
51 شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن كاھىن ئەلئازار ئۇلار ئەكەلگەن ئالتۇنلارنى، يەنى ئالتۇندا ياسالغان ھەرخىل بۇيۇملارنى
ئالدى.

■ 31:27 1سام. 30:24 ■ 31:41 چۆل. 19:818

52 تۆلارنىڭ مىڭ بېشى ۋە يۈز بېشىلىرىدىن ئالغىنى پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە سۈنۈلدى؛
بارلىق ئالتۈن جەمئىي ئون ئالتە مىڭ يەتتە يۈز ئەللىك شەكەل چىقتى
53 ‹لەشكەرلەرنىڭ ھەربىرى تۆزلىرى ئۈچۈن مال-مۈلۈكنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىشقاندىدى›.■
54 مۇسا بىلەن كاھىن ئەلئازار مىڭ بېشى ۋە يۈز بېشىلىرىنىڭ قولىدىن ئالتۈنۈنى ئېلىپ، جامائەت چېدىرىنىڭ ئىچىگە
ئەكىرىپ، ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا ئىسرائىللار ئۈچۈن يادنامە قىلدى.

32

ئىككى قەبىلىنىڭ دەريانىڭ كۈن چىقىش تەرىپىدىكى زېمىنىنى تەلەپ قىلغانلىقى

1 رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن گادنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ كالا پادىلىرى تولىمۇ كۆپەيگەندىدى؛ ئۇلارنىڭ يائازەرنىڭ
زېمىنى بىلەن گىلېئادنىڭ زېمىنىغا كۆزى چۈشتى؛ ۋە مانا، شۇ زېمىن چارۋا بېقىشقا ماس كېلىدىغان يەر ئىدى.□
2 شۇڭا ئۇلار مۇسا، كاھىن ئەلئازار ۋە جامائەتنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇلارغا: —
3 ئاتاروت، دىبون، يائازەر، نىمراھ، ھەشبون، ئەلەئالەھ، سەبام، نېبو، بەئون دېگەن يەرلەر،□
4 يەنى ئىسرائىل جامائىتى ئالدىدا پەرۋەردىگار مەغلۇپ قىلىپ بەرگەن يەرلەر بولۇپ، چارۋا بېقىشقا باپ يەرلەر
ئىكەن، قۇللىرىنىڭمۇ چارۋا مېلى بار، — دېدى
5 ۋە يەنە: — ئەگەر سىلىنىڭ ئالدىلىرىدا ئىلتىپاتلىرىغا ئېرىشكەن بولساق، بىزنى ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆت دېمەي،
بۇ يەرنى بىزگە مىراس قىلىپ بەرسىلە، — دېدى.
6 مۇسا گادنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرىغا: — قېرىنداشلىرىڭلار جەڭگە چىققان ۋاقتىدا سىلەر
مۇشۇ يەردە تۇرامتىڭلار؟
7 سىلەر نېمە ئۈچۈن ئىسرائىللارنىڭ دەريادىن ئۆتۈپ پەرۋەردىگار ئۇلارغا ئاتا قىلىپ بەرگەن زېمىنغا كىرىشىگە
كۆڭۈللىرىنى سوۋۇتۇسىلەر؟
8 ئىلگىرى مەن قادەش-بارنېئادىن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنى شۇ زېمىنىنى چارلاپ كېلىشكە ئەۋەتكىنىمدە ئۇلارمۇ شۇنداق
قىلىشقاندىدى.■
9 ئۇلار ئەشكول جىلغىسىغا چىقىپ، ئۇ زېمىننى كۆرۈپ، ئىسرائىللارنىڭ كۆڭلىنى پەرۋەردىگار ئاتا قىلىپ بەرگەن
زېمىنغا كىرىشتىن سوۋۇتقان.
10 شۇ چاغدا پەرۋەردىگارنىڭ ئاچچىقى كېلىپ قەسەم قىلىپ:
11 »مىسىردىن چىققان يىگىرمە ياشتىن يۇقىرىلار چىن كۆڭلىدىن ماڭا ئەگەشمىگەچكە، ئۇلار مەن ئىبراھىم، ئىسھاق،
ياقۇپلارغا »سىلەرگە ئاتا قىلىمەن« دەپ قەسەم قىلغان زېمىننى كۆرسە، مەن پەرۋەردىگار بولماي كېتەي!■
12 پەقەت كەنىززىلەردىن بولغان يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئالا ماڭا چىن كۆڭلىدىن
ئەگەشكەن بولغاچقا، زېمىننى كۆرەلەيدۇ«، دېگەندى.
13 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللارغا ئاچچىقى قوزغالغاچقا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا رەزىل بولغانىنى
قىلغان ئەشۇ بىر ئەۋلاد تۈلۈپ تۈگىگۈچە، ئۇ ئۇلارنى چۆل-باياۋاندا قىرىق يىل سەرگەردانلىقتا يۈرگۈزدى.
14 ئەمدى مانا، گۇناھكارلارنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان سىلەرمۇ ئاتا-بوۋاڭلارنىڭ ئىزىنى بېسىپ پەرۋەردىگارنىڭ
ئىسرائىللارغا بولغان قاتتىق غەزىپىنى تېخىمۇ قوزغىماقچى بوپسىلەر-دە!

■ **31:53** قان. 1420: □ **32:1** »ئىزاھات« — »قان.» 12:3-22 ئىمۇ كۆرۈڭ. □ **32:3** »سىبماھ« — ياكى »سىبماھ.« ■ **32:8** چۆل. 3:13□ قان. 221: ■ **32:11** چۆل. 28:14□ قان. 351:

15 ئەگەر سىلەر ئۇنىڭغا ئەگىشىشتىن بۇرۇلۇپ كەتسەڭلار، ئۇنداقتا ئۇ ئىسرائىللارنى يەنە چۆل-باياۋانغا تاشلۇۋېتىدۇ،
بۇ ھالدا سىلەر بۇ بارلىق خەلقنى خاراب قىلغان بولىسىلەر، — دېدى.
16 ئىككى قەبىلىنىڭ ئادەملىرى مۇسانىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: —
بىز بۇ يەردە ماللىرىمىزغا قوتان، بالىلىرىمىزغا قەلئە-شەھەر سالايلى.
17 بىز بولساق قوراللىنىپ، ئىسرائىللارنى ئۆزىگە تەۋە جايلىرىغا باشلاپ بارغۇچە سەپىنىڭ ئالدىدا ماڭىمىز؛ بۇ
زېمىندىكى يات خەلقلەر سەۋەبلىك، بىزنىڭ كىچىك بالىلىرىمىز مۇستەھكەم شەھەرلەردە تۇرۇشنى كېرەك.
18 ئىسرائىللار ئۆز مىراسلىرىغا ئىگە بولمىغۇچە بىز ئۆيىمىزگە ھەرگىز قايتمايمىز.
19 چۈنكى بىز ئۇلار بىلەن ئىئوردان دەرياسىنىڭ كۈن پېتىش تەرىپىدىكى زېمىنغا ياكى ئۇنىڭدىنمۇ يىراقتىكى زېمىنغا
تەڭ ئىگىدار بولمايمىز، چۈنكى مىراسىمىز ئىئوردان دەرياسىنىڭ بۇ تەرىپىدە، يەنى كۈن چىقىشتىدۇر، — دېدى.
20 مۇسا ئۇلارغا: — ئەگەر شۇنداق قىلساڭلار، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا قوراللىنىپ جەڭگە چىقىپ،
21 سىلەردىن قوراللانغانلارنىڭ ھەممىسى ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ، پەرۋەردىگار ئۆز دۈشمەنلىرىنى ئۇلارنىڭ
زېمىندىن قوغلاپ چىقىرىپ بولغاندا،
22 شۇ زېمىن پەرۋەردىگار ئالدىدا بويسۇندۇرۇلۇپ بولغاندا ئاندىن قايتساڭلار، سىلەر پەرۋەردىگار ۋە ئىسرائىللار
ئالدىدا گۇناھسىز ھېسابلىنىسىلەر؛ بۇ زېمىنمۇ پەرۋەردىگار ئالدىدا سىلەرگە مىراس قىلىپ بېرىلىدۇ.
23 لېكىن بۇنداق قىلمىساڭلار، مانا، پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھكار بولىسىلەر؛ شۇنى ئوبدان بىلىشىڭلار كېرەككى،
گۇناھىڭلار ئۆزۈڭلارنى قوغلاپ يېتىشىڭلارغا چۈشىدۇ.
24 ئەمدى سىلەر ئاغزىڭلاردىن چىققان گېپىڭلار بويىچە ئىش تۇتۇڭلار، بالىلىرىڭلار ئۈچۈن شەھەر، قوي
پادىلىرىڭلار ئۈچۈن قوتان سېلىڭلار، — دېدى.
25 گادنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرى مۇساغا: —
قۇللىرى غوجام ئېيتقىنىدەك قىلىدۇ.
26 خوتۇن-بالا چاقلىرىمىز، كالىلار ۋە بارلىق چارپايلىرىمىز گىلئېئادنىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىدە قالىدۇ؛
27 لېكىن قۇللىرى، جەڭگە تەييارلىنىپ قوراللانغانلارنىڭ ھەربىرى غوجام ئېيتقاندەك دەريادىن ئۆتۈپ
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا جەڭ قىلىدۇ، — دېدى.
28 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئۇلار توغرۇلۇق كاھىن ئەلئازار بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئاغا ۋە ئىسرائىلنىڭ بارلىق قەبىلە
باشلىقلىرىغا تاپىلاپ،■
29 ئۇلارغا: — ئەگەر گادنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرى قوراللىنىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا جەڭگە
چىقىشقا سىلەر بىلەن بىرلىكتە ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتسە، ئۇ زېمىن سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا بوي سۇندۇرۇلسا،
ئۇنداقتا سىلەر گىلئېئاد زېمىنىنى ئۇلارغا مىراس قىلىپ بېرىڭلار.
30 ئەگەر ئۇلار قوراللىنىپ سىلەر بىلەن بىللە ئۆتمەيمىز دېسە، ئۇنداقتا ئۇلارنىڭ مىراسى ئاراڭلاردا، يەنى قانائان
زېمىندا بولسۇن، — دېدى.
31 گادنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرى: —
پەرۋەردىگار قۇللىرىغا قانداق بۇيرۇغان بولسا، بىز شۇنداق قىلىمىز.
32 بىز قوراللىنىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا دەريادىن ئۆتۈپ قانائان زېمىنىغا كىرىمىز، ئاندىن ئىئوردان دەرياسىنىڭ
بۇ يېقىدىكى زېمىن بىزگە مىراس قىلىپ بېرىلىدىغان بولىدۇ، — دېيىشتى.
33 شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھوننىڭ پادىشاھلىقى بىلەن باشاننىڭ پادىشاھى ئوگنىڭ
پادىشاھلىقىنى، زېمىن ۋە تەۋەسىدىكى شەھەرلەرنى، ئەتراپىدىكى شەھەرلەر بىلەن قوشۇپ، ھەممىسىنى گادنىڭ
ئەۋلادلىرىغا، رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرىغا ۋە يۈسۈپنىڭ ئوغلى مانا‌سسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىگە بەردى.■

■ 32:28 يە. 13:1 124: ■ 32:33 قان. 12:3 يە. 8:13 422:

34 گادنىڭ ئەۋلادلىرى دىبون، ئاتاروت، ئاروئەر،
35 ئاتروت-شوفان، ياۋازەر، يوگبىخاھ،
36 بەيت-نىمراھ، بەيت-ھاران قاتارلىق مۇستەھكەم شەھەرلەرنى سالدى ۋە شۇنداقلا قوتانلارنى سالدى.
37 رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرى يېڭىدىن ھەشبون، ئەلەئالەھ، كىرىئاتايىم،
38 نېبو، باۋال-مىئون «يۇقىرىقى ئىسىملار ئۆزگىرتىلگەن» ۋە سىبماھنى سالدى؛ ھەم ئۇلار سالغان شەھەرلەرگە يېڭىدىن نام بەردى.
39 ماناسسەھنىڭ ئوغلى ماكىرنىڭ ئەۋلادلىرى گىلىئادقا يۈرۈش قىلىپ، ئۇ يەرنى ئېلىپ، شۇ يەردە تۇرۇشلۇق ئامورىيلارنى قوغلۇۋەتتى.■
40 شۇنىڭ بىلەن مۇسا گىلىئادنى ماناسسەھنىڭ ئوغلى ماكىرغا بېرىۋىدى، ئۇ شۇ يەردە تۇرۇپ قالدى.
41 ماناسسەھنىڭ ئوغلى يائىر ئامورىيلارنىڭ يېزا-قىشلاقلىرىنى ھۇجۇم قىلىپ ئېلىپ، بۇ يېزا-قىشلاقلارنى ھاۋۋوت-يائىر دەپ ئاتىدى.□
42 نوباھ كىنات ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزا-قىشلاقلارنى ھۇجۇم قىلىپ ئېلىپ كىناتنى ئۆز ئىسمى بىلەن نوباھ دەپ ئاتىدى.

33

مىسىردىن ئابەل-شىتىمغىچە بولغان قىرىق يىللىق سەرگەردانلىق سەپەر

1 تۇۋەندىكىلەر ئۆز قوشۇنلىرى بويىچە، مۇسا بىلەن ھارۇننىڭ يېتەكچىلىكى ئاستىدا مىسىر زېمىنىدىن چىققان ئىسرائىللارنىڭ ماڭغان يوللىرىدۇر؛
2 مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە، ئۆزلىرىنىڭ سەپەر قىلغان يوللىرىنى پۈتۈپ قويدى، ئۇلارنىڭ سەپەر قىلغان يوللىرى مۇنداق: —
3 بىرىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنى ئىسرائىللار رامەسەس شەھىردىن سەپەرگە چىقتى؛ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ ئەتىسى ئۇلار بارلىق مىسىرلىقلارنىڭ كۆز ئالدىدا مەردانىلىك بىلەن يولغا چىقتى.□ ■
4 بۇ چاغدا مىسىرلىقلار ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پەرۋەردىگار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەنلەرنى، يەنى بارلىق تۇنجى ئوغۇللىرىنى دەپنە قىلىۋاتقاندى؛ پەرۋەردىگار مىسىرلىقلارنىڭ مەبۇدلىرىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چۈشۈردى.□
5 ئىسرائىللار رامەسەستىن يولغا چىقىپ سۇككوتقا بېرىپ چېدىر تىكتى.
6 ئۇلار سۇككوتتىن يولغا چىقىپ چۆل-باياۋاننىڭ ئايىغىدىكى ئېتامغا بېرىپ چېدىر تىكتى.■
7 ئېتامدىن يولغا چىقىپ، ئايلىنىپ باۋال-زىبفوننىڭ ئۆدۈلىدىكى پى-خاخىروتقا بېرىپ مىگدولنىڭ ئالدىدا چېدىر تىكتى.■
8 پى-خاخىروتتىن يولغا چىقىپ، دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتۈپ، ئېتام چۆلىدە ئۈچ كۈن يول يۈرۈپ ماراھدا چېدىر تىكتى.■
9 ماراھدىن يولغا چىقىپ ئېلىمگە كەلدى؛ ئېلىمدە ئون ئىككى بۇلاق بىلەن يەتمىش خورما دەرىخى بار ئىدى؛ ئۇلار شۇ يەردە چېدىر تىكتى.■

■ 32:39 يار. 2350: □ 32:41 »ھاۋۋوت-يائىر« ـ »يائىرنىڭ يېزىلىرى« دېگەن مەنىدە. □ 33:3 »مەردانىلىك بىلەن« — ئىبرانىي تىلىدا »قولىنى يۇقىرىغا كۆتۈرگەن ھالدا.« ■ 33:3 مىس. 3712: □ 33:4 »پەرۋەردىگار مىسىرلىقلارنىڭ مەبۇدلىرىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چۈشۈردى« — »مىس.» 12:12نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ 33:6 مىس. 2013: ■ 33:7 مىس. 214: ■ 33:8 مىس. 15□22: 23 ■ 33:9 مىس. 2715:

10 ئېلىمدىن يولغا چىقىپ قىزىل دېڭىز بويىدا چېدىر تىكتى.
11 قىزىل دېڭىزدىن يولغا چىقىپ سىن چۆلىدە چېدىر تىكتى.■
12 سىن چۆلىدىن يولغا چىقىپ دوققاھقا كېلىپ چېدىر تىكتى.
13 دوققاھدىن يولغا چىقىپ ئالۇشقا بېرىپ چېدىر تىكتى.
14 ئالۇشتىن كېيىن ئالۇشتىن يولغا چىقىپ رىفىدىمغا كېلىپ چېدىر تىكتى، ئۇ يەردە خەلققە ئىچىدىغان سۇ تېپىلماي قالدى.■
15 رىفىدىمدىن يولغا چىقىپ، سىناي چۆلىگە بېرىپ چېدىر تىكتى.■

چۆلدە سەرگەردان بولۇش

16 سىناي چۆلىدىن يولغا چىقىپ قىبروت-ھاتتاۋاھقا كېلىپ چېدىر تىكتى.■
17 قىبروت-ھاتتاۋاھدىن يولغا چىقىپ ھازىروتتا چېدىر تىكتى.
18 ھازىروتتىن يولغا چىقىپ رىتماھدا چېدىر تىكتى.
19 رىتماھدىن يولغا چىقىپ رىممون-پەرەزدە چېدىر تىكتى.
20 رىممون-پەرەزدىن يولغا چىقىپ لىبناھدا چېدىر تىكتى.
21 لىبناھدىن يولغا چىقىپ رىسساھدا چېدىر تىكتى.
22 رىسساھدىن يولغا چىقىپ كەھەلاتاھدا چېدىر تىكتى.
23 كەھەلاتاھدىن يولغا چىقىپ شافىر تېغىدا چېدىر تىكتى.
24 شافىر تېغىدىن يولغا چىقىپ ھاراداھتا چېدىر تىكتى.
25 ھاراداھدىن يولغا چىقىپ ماكھىلوتتا چېدىر تىكتى.
26 ماكھىلوتتىن يولغا چىقىپ تاھاتتا چېدىر تىكتى.
27 تاھاتتىن يولغا چىقىپ تەراھدا چېدىر تىكتى.
28 تەراھدىن يولغا چىقىپ مىتقاھدا چېدىر تىكتى.
29 مىتقاھدىن يولغا چىقىپ ھاشموناھتا چېدىر تىكتى.
30 ھاشموناھتىن يولغا چىقىپ موشەروتتا چېدىر تىكتى.■
31 موشەروتتىن يولغا چىقىپ بەنە-يائاكاندا چېدىر تىكتى.
32 بەنە-يائاكاندىن يولغا چىقىپ خور-ھاگىدگادقا بېرىپ چېدىر تىكتى.
33 خور-ھاگىدگادتىن يولغا چىقىپ يوتباتاھقا كېلىپ چېدىر تىكتى.
34 يوتباتاھتىن يولغا چىقىپ ئابروناھقا كېلىپ چېدىر تىكتى.
35 ئابروناھتىن يولغا چىقىپ ئەزىئون-گەبەرگە كېلىپ چېدىر تىكتى.
36 ئەزىئون-گەبەردىن يولغا چىقىپ زىن چۆلىدە، يەنى قادەشتە چېدىر تىكتى.■
37 قادەشتىن يولغا چىقىپ ئېدوم زېمىنىنىڭ چېگرىسىدىكى ھور تېغىدا چېدىر تىكتى.■
38 ئىسرائىللار مىسىر زېمىنىدىن چىققاندىن كېيىنكى قىرقىنچى يىلى بەشىنچى ئايىنىڭ بىرىنچى كۈنى، كاھىن ھارۇن پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە ھور تېغىغا چىقىپ شۇ يەردە ئۆلدى.■
39 ھارۇن ھور تېغىدا ئۆلگەن چېغىدا بىر يۈز يىگىرمە ئۈچ ياشتا ئىدى.

■ 33:11 مىس. 116:■ 33:14 مىس. 117:■ 33:15 مىس. 119:■ 33:16 چۆل. 11□34: 35■ 33:30 قان. 610:■ 33:36 چۆل. 120: ■ 33:37 چۆل. 2220: ■ 33:38 چۆل. 25:20□ قان. 5032:

40 ئۇ چاغدا، قانائان زېمىننىڭ جەنۇبىدا تۇرۇشلۇق قانائانىيلارنىڭ پادىشاھى ئاراد ئىسرائىللار كېلىۋېتىۋە دەپ
ئاڭلىغاندى.■
41 ئىسرائىللار ھور تېغىدىن يولغا چىقىپ زالموناھدا چېدىر تىكتى.■
42 زالموناھدىن يولغا چىقىپ پۇنونغا كېلىپ چېدىر تىكتى.
43 پۇنوندىن يولغا چىقىپ ئوبوتقا كېلىپ چېدىر تىكتى.■
44 ئوبوتتىن يولغا چىقىپ موئابنىڭ چېگرىسىدىكى ئىيە-ئابارىمغا كېلىپ چېدىر تىكتى.
45 ئىيىمدىن يولغا چىقىپ دىبون-گادقا كېلىپ چېدىر تىكتى.□
46 دىبون-گادتىن يولغا چىقىپ ئالمون-دىبلاتايىمغا كېلىپ چېدىر تىكتى.
47 ئالمون-دىبلاتايىمدىن يولغا چىقىپ نېبونىڭ ئالدىدىكى ئابارىم تاغلىقىغا كېلىپ چېدىر تىكتى.
48 ئابارىم تاغلىقىدىن يولغا چىقىپ يېرىخونىڭ ئۆدۈلىدا ئىئوردان دەريا سىنىڭ بويىدىكى موئاب تۈزلەڭلىكىدە چېدىر
تىكتى.
49 موئاب تۈزلەڭلىكىدە ئىئوردان دەريا سىنى بويلاپ تىككەن چېدىرلىرى بەيت-يەشموتتىن تارتىپ ئابەل-
شىتتىمغىچە باردى.□ ■

50 پەرۋەردىگار موئاب تۈزلەڭلىكىدىكى ئىئوردان دەريا سى بويىدا يېرىخونىڭ ئۆدۈلىدا مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق
دېدى: —
51 سەن ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق بۇيرۇغىن: — »سىلەر ئىئوردان دەريا سىدىن ئۆتۈپ قانائان زېمىنىغا
كەلگەن چېغىڭلاردا،
52 زېمىندىكى بارلىق تۇرۇۋاتقانلارنى ئالدىڭلاردىن ھەيدىۋېتىڭلار، ئۇلارنىڭ بارلىق ئويما، قۇيما بۇتلىرىنى چېقىپ
تاشلاڭلار ھەم بارلىق »يۇقىرى جاي«لىرىنى ۋەيران قىلىپ تاشلاڭلار.□ ■
53 سىلەر شۇ زېمىننى ئىگىلەپ ماكانلىشىڭلار، چۈنكى مەن ئۇ زېمىننى سىلەرگە مىراس قىلىپ بەرگەنمەن.
54 سىلەر جەمەت بويىچە چەك تاشلاپ، زېمىننى ئۆزۈڭلەرگە مىراس قىلىپ ئېلىڭلار؛ ئادەمى كۆپىرەكلەرگە كۆپىرەك
مىراس بۇلۇپ بېرىڭلار؛ ئادەمى ئازراقلارغا ئازراق مىراس بۇلۇپ بېرىڭلار؛ چەك تاشلانغاندا كىملەرگە قەيەر
چىققان بولسا، شۇ يەر ئۇنىڭ مىراسى بولسۇن؛ سىلەر مىراسقا ئاتا قەبىلە-جەمەت بويىچە ۋارىسلىق قىلىڭلار.■
55 ھالبۇكى، ئەگەر ئۇ زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارنى ئالدىڭلاردىن ھەيدىۋەتمىسەڭلار، ئۇلاردىن قېلىپ قالغانلار چوقۇم
كۆزۈڭلەرگە تىكەن، بېقىنىڭلارغا يانتاق بولۇپ سانجىلىدۇ، تۇرغان زېمىنىڭلاردا سىلەرنى پارا كەندە قىلىدۇ؛■
56 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، مەن ئەسلىدە ئۇلارغا قانداق مۇئامىلە قىلماقچى بولغان بولسام، سىلەرگە شۇنداق مۇئامىلە
بولىمەن.«

34

■ **33:40** چۆل. 121:
■ **33:41** چۆل. 421:
■ **33:43** چۆل. 1021:
□ **33:45** »**ئىيم**« ـ »ئىيە-ئابارىم« دېگەننىڭ قىسقارتىلغان شەكلى.
□ **33:49** »**ئابەل-شىتتىم**« — »ئاكاتسىيە چىمەنزارلىقى« دېگەن مەنىدە.
■ **33:49** چۆل. 1:25□ يە. 12:
□ **33:52** »»**يۇقىرى جاي**«**لار**« — ئەسلىدە بۇتپەرەسلەر مەبۇدلىرىغا چوقۇنىدىغان، تاۋاپ قىلىدىغان تاغ چوققىلىرى قاتارلىق جايلار ئىدى.
ئىسرائىللار كېينىكى ۋاقىتلاردا شۇ يەرلەردە پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلاتتى، بىراق ئۇزۇن ئۆتمەيلا بۇتپەرەس خەلقلەرگە ئەگىشىپ شۇ يەرلەرنى
بۇتپەرەسلىك قىلىدىغان جايلار قىلىۋالدى. »لاۋ.» 30:26نى ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. ■ **33:52** قان. 267-2: ■ **33:54** چۆل. 6526-54:
■ **33:55** يە. 13:23□ ھاك. 32:

قاناتان زېمىننىڭ چېگراسى

1 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
2 سەن ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق بۇيرۇغىن: »سىلەر قاناتان زېمىنغا كىرگەن چاغدا، سىلەرگە مىراس بولۇشقا تەقسىم قىلىنىدىغان زېمىن قاناتان زېمىنى بولىدۇ، زېمىننىڭ بىكىتىلگەن جاي-چېگرالىرى مۇنداق بولىدۇ: —
3 سىلەرنىڭ جەنۇب تەرىپىگىلەر زىن چۆلىدىن باشلاپ ئېدوم چېگرىسىغا تاقالىشىۋېتىپ، ئاندىن جەنۇب تەرەپتىكى چېگرا كالار »شور دېڭىزى«نىڭ جەنۇب تەرىپىنىڭ ئەڭ ئايىغىغا يەتىشىدۇ؛□ ■
4 شۇ يەردىن چېگرا كالار »سېرىق ئېشەك داۋۇنى«نىڭ جەنۇب تەرىپىدىن بۇرۇلۇپ زىنغا تۇتىشىدۇ، ئۇنىڭ ئايىغى توپتوغرا قادەش-بارنېئانىڭ جەنۇبىدا بولىدۇ، ئاندىن ئۇ يەردىن يەنە ھازار-ئاددارغا بېرىپ، ئازمونغا تۇتىشىدۇ؛□
5 ئاندىن چېگرا ئازموندىن بۇرۇلۇپ مېڭىپ، مىسىر ئېقىنىغا بارىدۇ ۋە دېڭىزغىچە تۇتىشىدۇ.
6 كۇن پېتىش تەرەپتە چېگرا كالار »ئۇلۇغ دېڭىز«نىڭ تۇزى بولىدۇ، يەنى ئۇنىڭ بويلىرى بولىدۇ، مانا بۇ سىلەرنىڭ كۇن پېتىش تەرەپتىكى چېگرا كالار بولىدۇ.□
7 شىمال تەرەپتىكى چېگرا كالار مۇنداق بولىدۇ: — »ئۇلۇغ دېڭىز«دىن باشلاپ ھور تېغىغىچە پاسىل سىزىلىشۇن،
8 پاسىل سىزىقى ھور تېغىدىن باشلاپ خامات ئېغىزىغا سوزۇلۇپ، ئاندىن چېگرا زەدادغا تۇتاشىشۇن؛□
9 چېگرا يەنە زىفرونغا ئۇتۇپ ھازار-ئېنانىدا ئاخىرلاشسۇن؛ مانا بۇ سىلەرنىڭ شىمالىي چېگرا كالار بولىدۇ.
10 ئاندىن شەرقىي چېگرايىكالارنىڭ پاسىل سىزىقى ھازار-ئېنانىدىن شېفامغىچە سىزىلىشۇن.
11 بۇ چېگرا شېفامىدىن ئايىننىڭ كۇن چىقىش تەرىپىدىكى ريبلاھقا چۈشىدۇ، ئاندىن چېگرا شۇ يەردىن چۈشۈپ كىننەرەت دېڭىزىنىڭ داۋىنىدىن ئۇتۇپ كۇن چىقىش تەرەپكە تۇتىشىدۇ.□
12 ئاندىن چېگرا تۇۋۇنلەپ ئىئوردان دەريا سىنى بويلاپ چۈشۈپ، شور دېڭىزىغىچە يەتىشۇن. مانا بۇ چېگرالار بىلەن بىكىتىلگەن زېمىنكالار بولىدۇ.«
13 مۇسا ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق دەپ بۇيرۇدى: — »مانا بۇ پەرۋەردىگار توققۇز قەبىلە ۋە يېرىم قەبىلگە تەقسىم قىلىنسۇن دەپ بۇيرۇغان، چەك تاشلىنىش ئارقىلىق ئۆزۈكلار ۋارىسلىق قىلىدىغان زېمىنكالار بولىدۇ؛
14 چۈنكى رۇبەن قەبىلىسىدىكىلەر ئاتا جەمەتى بويىچە ۋە گاد قەبىلىسىدىكىلەر ئاتا جەمەتى بويىچە ئۆز مىراسىغا ئاللىقاچان ۋارىسلىق قىلىپ ئۈلگىگەن، ماناسسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىمۇ ئۆز مىراسىغا ۋارىسلىق قىلىپ ئۈلگىگەن؛
15 بۇ ئىككى قەبىلە ۋە يېرىم قەبىلە يېرىخونىڭ ئۈدۈلىدا، ئىئوردان دەريا سىنىڭ شەرقىي قىرغىقىدىكى كۇن چىقىش تەرەپتە ئۆز مىراسلىرىنى ئېلىپ بولغا.«

زېمىننى تەقسىم قىلىشقا نازارەت قىلغۇچى خادىملار

16 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
17 ئۇۋەندىكىلەر زېمىننى سىلەرگە تەقسىم قىلىپ بەرگۈچىلەرنىڭ ئىسىملىكى: — كاھىن ئەلئازار ۋە نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا.■
18 سىلەرمۇ يەنە زېمىن تەقسىم قىلىشقا يارىدەملىشىش ئۈچۈن ھەر قەبىلىدىن بىردىن ئەمىر تاللاپ بېرىڭلار.

□ **34:3 »شور دېڭىزى«** ـ يەنە »ئۇلۇك دېڭىز« دەپمۇ ئاتىلىدۇ.
■ **34:3** يە. 115:
□ **34:4 »سېرىق ئېشەك داۋۇنى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاكرابىيم داۋۇنى.«
□ **34:6 »ئۇلۇغ دېڭىز«** ـ ھازىر »ئوتتۇرا دېڭىز« دەپ ئاتىلىدۇ.
□ **34:8 »خامات ئېغىزى«** ـ ياكى »لىبو-خاماتقا.«
□ **34:11 »كىننەرەت دېڭىزى«** ـ ياكى »كىننەرەت كۆلى« كېيىن »گالىلىيە دېڭىزى«، »تىبېرىئۇس دېڭىزى« دەپمۇ ئاتالغان. »كىننەرەت«نىڭ مەنىسى »چىلتار« ـ كۆلنىڭ شەكلى چىلتارسىماندۇر.
■ **34:17** يە. 114:

19 بۇلارنىڭ ئىسمى مۇنداق: — يەھۇدا قەبىلىسىدىن يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب.□
20 شىمئۇن قەبىلىسىدىكىلەردىن ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى شەمۇئەل.□
21 بىنيامىن قەبىلىسىدىن كىسلوننىڭ ئوغلى ئەلداد.
22 دان قەبىلىسىدىكىلەردىن يوگلىنىڭ ئوغلى، ئەمىر بۇككى ئىدى.
23 يۈسۈپنىڭ ئەۋلادلىرىدىن: — مانا‌سسەھ قەبىلىسىدىكىلەردىن ئەفودنىڭ ئوغلى ئەمىر ھاننىيەل
24 ھەم ئەفرائىم قەبىلىسىدىكىلەردىن شىفتانىنىڭ ئوغلى ئەمىر كەمۇئەل.
25 زەبۇلۇن قەبىلىسىدىكىلەردىن پارناقنىڭ ئوغلى ئەمىر ئەلىزافان؛
26 ئىسساكار قەبىلىسىدىكىلەردىن ئاززاننىڭ ئوغلى ئەمىر پالتىيەل؛
27 ئاشىر قەبىلىسىدىكىلەردىن شېلومىنىڭ ئوغلى ئەمىر ئاخىھۇد؛
28 نافتالى قەبىلىسىدىكىلەردىن ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى ئەمىر پەداھەل ئىدى.
29 مانا بۇلار پەرۋەردىگار ئەمر قىلىپ ئىسرائىللارغا قانائان زېمىنىدىكى مىراسلىرىنى تەقسىم قىلىشقا بېكىتكەنلەر ئىدى.

35

لاۋىيلارنىڭ شەھەرلىرى

1 پەرۋەردىگار يېرىخونىڭ ئۇدۇلىدا، ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ بويىدىكى موئاب تۈزلەكلىكىدە مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
2 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق ئەمر قىل، ئۇلار مىراس قىلىپ ئېرىشكەن زېمىنىدىكى بەزى شەھەرلەرنى لاۋىيلارنىڭ ئولتۇرۇشىغا بەرسۇن؛ ئۇ شەھەرلەرنىڭ تۆۋىچۆرىسىدىكى يايلاقلارنىمۇ لاۋىيلارغا بەرسۇن.■
3 شۇنداق قىلىپ ئۇلارنىڭ تۇرىدىغان شەھەرلىرى بولىدۇ ۋە شۇ شەھەرلەرگە تەۋە يايلاقلارغا ئۇلارنىڭ چارپايلىرى، باشقا مال-مۈلۈكلىرى ھەمدە بارلىق ھايۋانلىرى ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ.
4 سىلەر لاۋىيلارغا بېرىدىغان شەھەرلەردىكى يايلاقلار سېپىلىدىن باشلاپ ھېسابلىغاندا مىڭ گەز بولسۇن.□
5 سىلەر يەنە شەھەر سىرتىدىن كۈن چىقىش تەرەپكە قاراپ ئىككى مىڭ گەز، جەنۇب تەرەپكە قاراپ ئىككى مىڭ گەز، كۈن پېتىش تەرەپكە قاراپ ئىككى مىڭ گەز، شىمال تەرەپكە قاراپ ئىككى مىڭ گەز تۈلچەكلار، شەھەر ئوتتۇرىدا بولسۇن؛ شەھەرلەر ئەتراپىدىكى مۇشۇ يەرلەر ئۇلار ئۈچۈن يايلاقلار بولسۇن.□
6 سىلەر لاۋىيلارغا بەرگەن شەھەرلەر ئىچىدە ئالتە شەھەر »پاناھلىق شەھىرى« بولسۇن؛ سىلەر شۇلارنى ئادەم ئولتۇرۇپ قويغان كىشىلەرنىڭ شۇ شەھەرلەرگە قېچىپ بېرىپ پىلىشغا بىكىتكىلار؛ بۇلاردىن باشقا ئۇلارغا يەنە قىرىق ئىككى شەھەر بېرىڭلار.□ ■
7 سىلەر لاۋىيلارغا بېرىدىغان شەھەرلەر جەمئىي قىرىق سەككىز بولۇپ، شۇ شەھەرلەر بىلەن ئۇلارغا تەۋە يايلاقلار ئۇلارغا بېرىلسۇن.

□ 34:19 **»يەھۇدا يەھۇدا قەبىلىسىدىن«** ـ ياكى »يەھۇدا قەبىلىسى ئۇچۈن.«
□ 34:20 **»شەمۇئەل«** ـ ياكى »سامۇئىل.«
■ 35:2 يە. 221:
□ 35:4 **» گەز«** ـ مۇقەددەس كىتابتا ئىشلىتىلگەن » گەز«نى بەلكىم بىر »جەينەك« دېيىشكە توغرا كېلىدۇ ـ يەنى ئادەمنىڭ جەينىكىدىن بارماقلىرىنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىق)تەخمىنەن 45 سانتىمېتر.(
□ 35:5 **»ئايەتنىڭ شەرقى«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئىككى مىڭ گەز« بەلكىم شۇ يايلاقلارنىڭ ئۇزۇنلۇقى بولۇشى مۇمكىن. دېمەك، لاۋىيلارنىڭ ئۇلار تۇرىدىغان شەھەر ئەتراپىدا ئۇلارغا يايلىق قىلىپ ئېرىلغان تۆت پارچە يېرى بار ئىدى؛ ھەربىر پارچە يەر سېپىلغا يانداش بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى ئىككى مىڭ گەز، كەڭلىكى بىر مىڭ گەز كېلەتتى. □ 35:6 **»چۈشەنچىسى«** ـ تۆۋەندىكى 34-10-ئايەتلەردىكى قانۇننى كۆرۈڭ. ■ 35:6 يە. 2121:

8 سىلەر ئۇلارغا بېرىدىغان شۇ شەھەرلەر ئىسرائىللار مىراس قىلغان تەۋەلىكلەردىن بولسۇن، ئادەمى كۆپرەك بولغانلاردىن كۆپرەك، ئادەمى ئازراق بولغانلاردىن ئازراق ئېلىكۈلار؛ ھەربىر قەبىلە ئۆزىگە تەقسىم قىلىنغان مىراسقا ئاساسەن شەھەرلەردىن بەزىلىرىنى ئېلىپ لاۋىيلارغا تەقسىم قىلىپ بەرسۇن.□

پاناھلىق شەھەرلىرى •••• »قان.» 13-1:19؛ »يەشۇئا« 9-1:20 نىمۇ كۆرۈڭ

9 پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: —
10 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: »سىلەر ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ قانائان زېمىنىغا كىرگىنىڭلاردا،■
11 تاسادىپىيلىقتىن ئادەم ئۆلتۈرۈپ قويغانلارنىڭ پاناھلىنىشى ئۈچۈن قېچىپ بېرىۋېلىشىغا بىرنەچچە شەھەر تاللاپ بېكىتىڭلار.
12 شۇنداق قىلغاندا بۇ شەھەرلەر ئادەم ئۆلتۈرگۈچى تا كى جامائەت ئالدىدا سوراققا تارتىلغۇچە، قىساسكارنىڭ ئۆلتۈرۈپ قويۇشىدىن پاناھلىنىدىغان شەھەرلەر بولىدۇ.□
13 سىلەر بېكىتكەن بۇ شەھەرلەر سىلەرگە پاناھلىنىدىغان ئالتە شەھەر بولىدۇ.
14 پاناھلىق شەھىرى ئۈچۈن ئىئوردان دەرياسىنىڭ كۈن چىقىش تەرىپىدە ئۈچ شەھەر، قانائان زېمىنىدىمۇ ئۈچ شەھەرنى ئايرىپ قويۇڭلار.■
15 بۇ ئالتە شەھەر ئىسرائىللار، يات ئەلدىكىلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئارىلىشىپ ئولتۇرغان مۇساپىرلار ئۈچۈن پاناھلىق شەھەرلىرى بولسۇن؛ تاسادىپىيلىقتىن ئادەم ئۆلتۈرۈپ قويغان ھەربىر كىشى شۇ يەرلەرگە قېچىشقا بولىدۇ.
16 — ئەگەر بىراۋ تۆمۈر ئەسۋاب بىلەن ئۇرۇپ ئادەم ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئۇ قەستەن ئادەم ئۆلتۈرگەن قاتىل بولىدۇ؛ قەستەن ئادەم ئۆلتۈرگۈچى جەزمەن ئۆلتۈرۈلۈشى كېرەك.
17 ئەگەر بىراۋ قول كۆتۈرۈپ ئادەم ئۆلتۈرگۈدەك تاش بىلەن ئۇرۇپ ئادەم ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئۇ قەستەن ئادەم ئۆلتۈرگەن قاتىل بولىدۇ؛ قەستەن ئادەم ئۆلتۈرگۈچى جەزمەن ئۆلتۈرۈلۈشى كېرەك.
18 ئەگەر بىراۋ ئادەم ئۆلتۈرگۈدەك كالتەك بىلەن ئۇرۇپ ئادەم ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئۇ قەستەن ئادەم ئۆلتۈرگەن قاتىل بولىدۇ؛ قەستەن ئادەم ئۆلتۈرگۈچى جەزمەن ئۆلتۈرۈلۈشى كېرەك.
19 قان قىساس ئالغۇچى كىشى شۇ قاتىلنى ئۆلتۈرسۇن؛ ئۇ قاتىلنى ئۇچراتقان بېرىدە ئۆلتۈرسۇن.
20 ئەگەر بىراۋ ئۆچمەنلىك بىلەن بىرسىنى ئىتتىرىپ يېقىتىۋېتىپ يا كى مۆكۈپ تۇرۇپ بىرەر نەرسە ئېتىپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا،■
21 يا كى ئۆچەكىشىپ مۇشت بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويغان بولسا، ئادەم ئۇرغۇچى جەزمەن ئۆلتۈرۈلۈشى كېرەك، چۈنكى ئۇ قاتىل بولىدۇ؛ قان قىساس ئالغۇچى كىشى قاتىلنى ئۇچرىغان يەردە ئۆلتۈرۈۋەتسۇن.
22 لېكىن ئۇ ئادەمنىڭ ئۆچى يوق، تاسادىپىي ئىتتىرىۋېتىش يا كى مەقسەتسىزلا بىرەر نەرسە ئېتىپ،□

□ **35:8 »پاناھلىق شەھەرلىرى«** ـ لاۋىيلار يالغۇز بۇ شەھەرلەردە ئۇرغان ئەمەس؛ بىراق بەلكىم ئۆزلىرى شۇ شەھەرلەردىن ئۇرۇشقا خالىغان ئۆيلەرنى ئەترابىنىكى قەبىلىدىكىلەردىن ئاۋۋال تاللاش ھوقۇقى بولۇشى مۇمكىن. مەسىلەن، »ھاك.» 1:9 دە »شەقەم«)لاۋىيلارنىڭ بىر شەھىرى(دە يەنە »ئاجىملەك ۋە قېرىنداشلىرى« ئۇرانتى.

■ **35:10** قان. 2:19□ يە. 220:

□ **35:12 »قىساسكار« يا كى »قىساس ئالغۇچى«** ـ)ئىبرانىي تىلىدا »گوئېل«) مۇشۇ يەردە ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ يېقىن بىر تۇغقىنىنى كۆرسىتىدۇ. بىرسى باشقا بىرسىنى)مەيلى قەستەن يا كى قەستەن بولمىسۇن(ئۆلتۈرگەن بولسا، ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ ئائىلىسىدىن بىرسى »قان قىساسى ئالغۇچى« دېگەن بىر كىشى ئۆلتۈرگۈچىنىڭ قېنىنى ئېلىش ھوقۇقى بار ئىدى. »پاناھلىق شەھەرلەر« دېگەن نىزام-تۈزۈم ئۆلتۈرۈش ئىشىنىڭ قاتىللىق يا كى تاسادىپىيلىقتىن بولغانلىقىنى ئېنىقلاشقا يېتەرلىك ۋاقىت بولسۇن دېگەن مەقسەت بىلەن بېكىتىلگەن. »گوئېل« تۇغرۇلۇق يەنە »ئايۇپ« 25:19 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.

■ **35:14** قان. 41:4□ يە. 820: ■ **35:20** قان. 1:119□ **35:22 »مەقسەتسىزلا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مۆكۈنگەن ھالدا ئەمەس بولۇپ...».

23 يا كى ئادەم ئولتۇرگۇدەك ھەرقانداق بىر تاشنى ئادەمنى كۆرمەي ئېتىپ سىلىپ، ئادەم ئولتۇرۇپ قويغان بولسا،
ئۇنىڭ ئەسلىدە ئۇنىڭغا ھېچقانداق ئۆچى بولمىسا، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلىش نىيىتىمۇ بولمىسا؛
24 بۇنداق ئەھۋالدا، جامائەت شۇ قانۇن-ھۆكۈملەرگە ئاساسەن ئادەم ئولتۇرگۈچى بىلەن قان قىساس ئالغۇچى
ئوتتۇرىسىدا كېسىم قىلسۇن.
25 جامائەت تاسادىپىي ئادەم ئولتۇرۇپ قويغۇچىنى قان قىساس ئالغۇچى كىشىنىڭ قولىدىن جەزمەن
قۇتقۇزۇۋالسۇن؛ ئۇلار ئۇنى قېچىپ بېرىۋالغان پاناھلىق شەھىرىگە ئامان-ئېسەن قايتۇرۇپ بەرسۇن؛ ئاندىن
مۇقەددەس ماي بىلەن مەسىھلەنگەن باش كاھىن ئولۇپ كەتكۈچە ئۇ شۇ شەھەردە تۇرسۇن.
26 لېكىن تاسادىپىيلىقتىن ئادەم ئولتۇرۇپ قويغان كىشى ئەگەر قېچىپ بېرىۋالغان پاناھلىق شەھىرىنىڭ تەۋەسىدىن
چىقىپ كەتكەن بولسا،
27 شۇنداقلا قان قىساس ئالغۇچى كىشى ئۇنى پاناھلىق شەھىرىنىڭ پاسىللىرىنىڭ سىرتىدا ئۇچرىتىپ قېلىپ
ئولتۇرۇۋېتىكەن بولسا، ئۇنداقتا قان قىساس ئالغۇچى قان تۆكۈش گۇناھىنى تارتمايدۇ؛
28 چۈنكى تاسادىپىيلىقتىن ئادەم ئولتۇرۇپ قويغان كىشى ئەسلىدە باش كاھىن ئولۇپ كەتكۈچە پاناھلىق شەھىردە
تۇرۇشى كېرەك ئىدى؛ باش كاھىن ئولۇپ كەتكەندىن كېيىن ئۆز تەۋەلىكى بولغان زېمىنغا قايتىپ بارسا بولىدۇ.
29 — بۇلار سىلەر تۇرۇشلۇق ھەممە يەردە ئەۋلادمۇ-ئەۋلاد قانۇن-بەلگىلىمىلەر بولسۇن.
30 باشقا بىرسىنى ئولتۇرگەن قاتىلنى بولسا، بىرنەچچە گۇۋاھچىنىڭ گۇۋاھلىقىدىن كېيىن ئاندىن ئولتۇرۇشكە بولىدۇ؛
لېكىن پەقەت بىرلا گۇۋاھچىنىڭ گۇۋاھلىقى بولسا، ئۇ ئۇنى ئولتۇرۇشنىڭ سەۋەبى بولمايدۇ.■
31 ئولۇمگە لايىق گۇناھ ئۆتكۈزگەنلەرگە، يەنى قەستەن ئادەم ئولتۇرگەنلەر ئۈچۈن سىلەر ھېچقانداق تۆلەم پۇلىنى
قەتئىي قوبۇل قىلماڭلار؛ ئۇنداق كىشى جەزمەن ئولتۇرۇلۇشى كېرەك.
32 شۇنىڭدەك پاناھلىق شەھەرگە قېچىپ بېرىۋالغان كىشى ئۈچۈن باش كاھىن ئولۇپ كېتىشتىن ئىلگىرى ئۆز
يېرىگە قايتىپ كېلىۋېلىشىغا ھېچقانداق تۆلەم پۇلىنى قەتئىي قوبۇل قىلماڭلار.
33 شۇنداق قىلساڭلار، ئۆزۈڭلار تۇرغان زېمىننى بۇلغىغان بولمايسىلەر، چۈنكى قان زېمىننى بۇلغايدۇ؛ زېمىندا
تۆكۈلگەن قانغا دەل شۇ قاننى تۆككەن كىشىنىڭ ئۆز قېنىدىن باشقا ھېچقانداق كافارەت كەلتۈرۈشكە بولمايدۇ.
34 ئۆزۈڭلار ئولتۇرغان زېمىننى، يەنى مەن ئۆزۈم ماكان قىلغان زېمىننى بۇلغىماڭلار؛ چۈنكى مەن پەرۋەردىگار
ئىسرائىللار ئارىسىدا ماكان تۇتقۇچىدۇرمەن.

36

ئايال مىراسخورنىڭ تۇرمۇش قۇرۇشى توغرىسىدىكى نىزام

1 يۇسۇپ ئەۋلادلىرىنىڭ جەمەتلىرىدىن ماناسسەھنىڭ نەۋرىسى، ماكىرنىڭ ئوغلى گىلېئادنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ جەمەت
باشلىقلىرى مۇسا ۋە ئىسرائىللارنىڭ كاتتىلىرى بولغان ئەمىرلەرنىڭ ئالدىغا كېلىپ مۇنداق دېدى: —
2 »پەرۋەردىگار ئىلگىرى خوجامغا چەك تاشلاپ زېمىننى ئىسرائىل خەلقىگە مىراس قىلىپ تەقسىم قىلىپ بېرىشنى
بۇيرۇغان؛ خوجامۇ پەرۋەردىگارنىڭ قېرىندىشىمىز زەلوفھادنىڭ مىراسىنى ئۇنىڭ قىزلىرىغا تەقسىم قىلىپ بېرىش
توغرىسىدىكى بۇيرۇقىنىمۇ ئالغان.■
3 لېكىن، ئۇلار ئىسرائىللارنىڭ باشقا قەبىلىسىدىكىلەرگە ياتلىق بولۇپ كەتسە، ئۇلارنىڭ مىراسىمۇ ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ
مىراسىدىن چىقىپ ئۇلارنىڭ ئەرلىرىنىڭ قەبىلىسىنىڭ مىراسىغا قوشۇلۇپ كېتىدۇ؛ ئۇنداق بولغاندا بىز چەك تاشلاپ
ئېرىشكەن مىراس تۇگەيدۇ.

■ 35:30 قان. 6:17 1519: ■ 36:2 چۈل. 26 55: 56؛ 7:27 54:33 يە. 17 3: 4

4 ئىسرائىللارنىڭ »ئازادلىق يىلى« كەلگەندە ئۇلارنىڭ مىراسى ئۇلارنىڭ ئەرلىرىنىڭ قەبىلىسىنىڭ مىراسىغا قوشۇلۇپ
كېتىدۇ؛ بۇنداق بولغاندا ئۇلارنىڭ مىراسى بىزنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ مىراسىدىن ئېلىپ كېتىلىدۇ.«□
5 مۇسا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى بويىچە ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ مۇنداق ئەمر قىلىپ: — يۈسۈپ قەبىلىسىدىكىلەر
توغرا ئېيتىدۇ.
6 زەلوفھادنىڭ قىزلىرى توغرىسىدا پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇغىنى مۇنداق: »ئۇلار ئۆزلىرى خالىغان ئەرگە ياتلىق بولسا
بولۇۋېرىدۇ، لېكىن ئۆز جەمەتى، ئۆز ئاتا قەبىلىسىدىن بولغان بىرىگە ياتلىق بولۇشى كېرەك.
7 شۇنداق بولغاندا ئىسرائىللارنىڭ مىراسى بىر قەبىلىدىن يەنە بىر قەبىلىگە يۆتكىلىپ كەتمەيدۇ؛ ئىسرائىللارنىڭ ھەربىرى
ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ قەبىلىسىنىڭ مىراسىنى چىڭ تۇتۇپ قويۇپ بەرمەسلىكى كېرەك.
8 ئىسرائىللارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ مىراسىنى ئىگىلەش ئۈچۈن ئىسرائىل قەبىلىلىرىدىن مىراسقا ۋارىسلىق
قىلغان ھەربىر قىز-ئايال ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ قەبىلىسىدىن بولغان بىرسىگە ياتلىق بولۇشى كېرەك.
9 مۇشۇنداق بولغاندا، ئىسرائىللارنىڭ مىراسى بىر قەبىلىدىن يەنە بىر قەبىلىگە يۆتكىلىپ كەتمەيدۇ؛ چۈنكى ئىسرائىل
قەبىلىلىرى ئۆز مىراسىنى قولىدىن بەرمەسلىكى كېرەك، — دېدى.
10 پەرۋەردىگار مۇساغا قانداق ئەمر قىلغان بولسا، زەلوفھادنىڭ قىزلىرىمۇ شۇنداق قىلدى.
11 زەلوفھادنىڭ قىزلىرىدىن ماھلاھ، تىرزاھ، ھوگلاھ، ملكاھ ۋە نوئاھلار ئۆز تاغىلىرىنىڭ ئوغۇللىرىغا ياتلىق
بولدى.■
12 ئۇلار يۈسۈپنىڭ ئوغلى مانا‌سسەھنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ جەمەتىدىكىلەرگە ياتلىق بولدى؛ ئۇلارنىڭ مىراسى يەنىلا
ئاتىسىنىڭ قەبىلىسى ئىچىدە قالدى.
13 بۇلار پەرۋەردىگار يېرىخونىڭ ئۈدۈلىدا، ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ بويىدىكى موئاب تۈزلەكلىرىدە مۇسانىڭ
ۋاسىتىسى بىلەن ئىسرائىللارغا بۇيرۇغان ئەمرلەر ۋە ھۆكۈملەردۇر.

□ **36:4 »ئازادلىق يىلى«** — ئەسلىدە ئىبرانىي تىلىدا »يۇبىلىي)چېلىش(يىلى« دەپ ئاتىلاتتى. كېيىن، ئۇنىڭ چۈشەنچىسى تېزلا »ئازادلىق يىلى«، »شادلىق يىلى« دېگەنگە ئۆزگەردى. »لاۋ.» 25-باب، يولۇقمۇ 10:25 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.

■ **36:11** چۈل. 127:

قانۇن شەرهى

پەرۋەردىگارنىڭ مېھرىبانلىقى ـ تارىخنى قايتا بايان قىلىش

1 تۇۋەندە خاترىلەنگىنى مۇسانىڭ ئىئوردان دەرياسىنىڭ شەرقىي تەرىپىدىكى پاران بىلەن توفەل، لابان، هازىروت،
دى-زاهابنىڭ ئوتتۇرىسىدا، يەنى سۇفنىڭ ئۈدۈلىدىكى چۈل-تۇزلەكلىكتە، پۈتكۈل ئىسرائىلغا ئېيتقان سۆزلىرىدۇر: ـ
2 هورەب تېغىدىن چېقىپ، سېئىر تېغىنىڭ يولى بىلەن قادەش-بارنېئاغا بارغۇچە جەمئىي ئون بىر كۈنلۈك يول
ئىدى.
3 هالبۇكى، مۇسا بۇ بارلىق سۆزلەرنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلارنى دەپ تۇرۇشقا تاپىلىغىنى بويىچە ئىسرائىللارغا ئېيتقان
ۋاقتى قىرىقىنچى يىلى، ئون بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى بولدى؛
4 بۇ ۋاقىت مۇسا هەشبوننى پايتەخت قىلغان ئامورىيلارنىڭ پادىشاهى سىهوننى ۋە ئاشتاروت ۋە ئەدرەينى پايتەخت
قىلغان باشاننىڭ پادىشاهى ئوگنى مەغلۇپ قىلغاندىن كېيىنكى مەزگىل ئىدى. ■
5 شۇنىڭ بىلەن ئىئوردان دەرياسىنىڭ شەرقىي تەرىپىدىكى موئاب زېمىنىدا مۇسا پەيغەمبەر بۇ قانۇن-تەلىمنى
شەرهلەشكە باشلاپ، مۇنداق دېدى: ـ
6 »پەرۋەردىگار خۇدايىمىز هورەب تېغىدا بىزگە سۆز قىلىپ: ـ »سىلەرنىڭ مۇشۇ تاغ ئەتراپىدا تۇرغان ۋاقتىڭلار
يېتەرلىك بولدى؛
7 ئەمدى بۇرۇلۇپ سەپەرگە ئاتلىنىپ، ئامورىيلار تۇرۇۋاتقان ئېگىزلىككە ۋە ئۇنىڭغا يېقىن بولغان بارلىق جايلارغا،
جۈملىدىن ئاراباھ تۇزلەكلىكىگە، تاغلىقلارغا، ئېيمانلىققا، جەنۇبقا، دېڭىز بويلىرىغا، ئۇلۇغ دەريا، يەنى ئەفرات
دەرياسىغىچە قانائانىيلارنىڭ زېمىنىغا هەم لىۋان زېمىنىغا بېرىڭلار.
8 مانا، مەن شۇ زېمىننى سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا قويدۇم؛ كىرىڭلار، پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا، يەنى ئىبراهىم،
ئىسهاق، ياقۇپ ۋە ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرىغا: »سىلەرگە بېرىمەن« دەپ قەسەم قىلغان زېمىننى ئىگىلەڭلار« ـ
دېگەنىدى.■
9 شۇڭا مەن شۇ چاغدا سىلەرگە: ـ
»مەن يۈكۈڭلارنى يالغۇز كۆتۈرەلەيمەن. ■
10 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرنى كۆپەيتتى؛ مانا، بۈگۈن سىلەر ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك نۇرغۇنسىلەر.
11 ئاتا-بوۋاڭلارنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار دەرۋەقە سىلەرنى هازىرقىدىن يەنە مىڭ هەسسە كۆپەيتكەي،
شۇنداقلا ۋەدە قىلغىنىدەك سىلەرگە بەخت-بەركەت ئاتا قىلغاي!
12 لېكىن مەن ئۆزۈم يالغۇز قانداقمۇ سىلەرنىڭ جاپالىرىڭلارنى، يۈكۈڭلارنى ۋە تالاش-تارتىشىڭلارنى
كۆتۈرەلەيمەن؟
13 ئۆزۈڭلار ئۈچۈن هەرقايسى قەبىلىلىرىڭلاردىن دانىشمەن، يورۇتۇلغان مۇتىۋەرلەرنى تاللاڭلار، مەن ئۇلارنى
ئۈستۈڭلەرگە يولباشچى قىلىمەن« ـ دېدىم.
14 سىلەر بولىساڭلار ماڭا: ـ »سېنىڭ ئېيتقىنىڭ ياخشى گەپ بولدى«، دېدىڭلار.
15 شۇنىڭ بىلەن مەن قەبىلىلىرىڭلاردىن مۇنەۋۋەر ئادەملەرنى، يەنى دانىشمەن هەم مۇتىۋەر ئادەملەرنى تاللاپ،
ئۈستۈڭلەرگە يولباشچى قىلىپ، مىڭبېشى، يۈزبېشى، ئەللىكبېشى ۋە ئونبېشى قىلىپ تەيىنلەپ، قەبىلىلىرىڭلار ئۈچۈن
هەرخىل ئەمەللەرنى تۈتۈشقا تىكلىدىم.

■ 1:4 چۈل. 2421□33: ■ 1:8 يار. 18:15□17 :7 8 ■ 1:9 مىس. 18 18:

16 شۇ چاغدا مەن ئاراكلاردىكى سوراقچىلارغا: »قېرىنداشلىرىڭلار ئارىسىدىكى ئەرز-دەۋالارنى سوراڭلار، قېرىنداش بىلەن قېرىنداشنىڭ ئوتتۇرىسىدا ۋە پۇقرايىڭ بىلەن قوشنا ئولتۇرغان ياقا يۇرتلۇقلار ئوتتۇرىسىدا ئادىل هۆكۈم چىقىرىڭلار؛ ■

17 هۆكۈم چىقارغاندا هېچقانداق كىشىنىڭ يۈز-خاتىرىسىنى قىلماڭلار؛ مەيلى كىچىك بولسۇن، چوڭ بولسۇن، سىلەر هەممىسىنىڭلا ئىشلىرىنى سوراڭلار. سىلەر ئىنسانلارنىڭ سۈلتىدىن قورقاسلىقىڭلار كېرەك، چۈنكى مۇشۇ هۆكۈم چىقىرىش ئىشى خۇداغا تەۋە ئىشتۇر. سىلەرگە تەس چۈشىدىغان ئىش بولسا، مېنىڭ ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار، مەن ئۇنى ئاڭلايمەن« ـ دېدىم. ■

18 ئەينى چاغدا مەن قىلىشقا كېرەك بولغان بارلىق ئىشلار توغرۇلۇق تاپىلىغانىمەن.

قادەش-بارنېئادىكى خۇداغا بولغان ئىشەنچسىزلىك

19 بىز پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزگە بۇيرۇغاندەك هورەبتىن چىقىپ، ئامورىيلارنىڭ تاغلىقىغا باردۇق ۋە سىلەر شۇ يولدىكى بىيابان، دەهشەتلىك چۆلنى كۆردۈڭلار؛ بىز ئۇنىڭ هەممىسىدىن ئۆتۈپ، قادەش-بارنېئاغا كەلدۇق.

20 ۋە مەن سىلەرگە: ـ »سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزگە ئاتا قىلىدىغان، ئامورىيلارنىڭ تېغىغا يېتىپ كەلدۇق.

21 مانا، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بۇ زېمىننى ئالدىڭلارغا قويدى؛ ئاتا-بوۋاڭلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار سىلەرگە ئېيتقاندەك، شۇ يەرگە چىقىپ ئۇنى ئىگىلەڭلار؛ قورقماڭلار، هېچ هودۇقماڭلار« ـ دېدىم.

22 شۇنىڭ بىلەن سىلەر هەممىڭلار يېنىمغا كېلىپ ماڭا: ـ »بىز زېمىنغا كىرىشتىن ئىلگىرى ئالدىن ئادەملەرنى ئەۋەتەيلى؛ ئۇلار بىز ئۈچۈن ئۇ يەرنى كۆزىتىپ، چىقىشىمىز كېرەك بولغان يول ۋە بىز ئۆچرايدىغان شەهەرلەر توغرۇلۇق خەۋەر يەتكۈزسۇن« ـ دېدىڭلار.

23 بۇ ئىش نەزىرىمگە مۇۋاپىق كۆرۈنۈپ، مەن ئاراڭلاردىن ئون ئىككى ئادەمنى، يەنى هەرقايسى قەبىلىدىن بىردىن ئادەمنى تاللىدىم. ■

24 ئۇلار يولغا ئاتلىنىپ تاغقا بېرىپ، ئەشكول جىلغىسىغا چۈشۈپ ئۇ يەرنى تەكشۈرۈپ كۆرۈشتى. □ ■

25 ئۇلار قوللىرىغا شۇ زېمىندىكى مېۋىلەردىن ئېلىپ بىزگە كەلتۈردى ۋە مەلۇمات بېرىپ: »پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزگە تەقدىم قىلغان بۇ زېمىن ياخشىدۇر« ـ دېدى.

26 هالبۇكى، سىلەر زېمىنغا چىقىشقا ئۇنىمىدىڭلار، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئەمرىگە قارشى چىقىپ ئۇنىڭغا ئاسىيلىق قىلدىڭلار ■

27 ۋە ئۆز چېدىرىڭلاردا قاقشاپ: »پەرۋەردىگار بىزگە ئۆچ بولغانلىقىدىن بىزنى ئامورىيلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ هالاك قىلىش ئۈچۈن مىسىر زېمىنىدىن چىقارغان.

28 ئەمدى بىز نەگە بارارمىز؟ چۈنكى قېرىنداشلىرىمىز: »شۇ يەردىكى ئادەملەر بىزدىن چوڭ هەم ئېگىز بىر خەلق ئىكەن؛ ئۇلارنىڭ شەهەرلىرى ئىنتايىن چوڭ، سېپىللىرى ئاسمانغا تاقىشىدىكەن؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە بىز شۇ يەردە ئاناكىيلارنى بايقىدۇق«، دەپ كۆڭلىمىزنى پارا كەندە قىلىۋەتتى« ـ دېدىڭلار.□ ■

29 شۇڭا مەن سىلەرگە: »قورقماڭلار، ئۇلارنىڭ ئالدىدا دەككە-دۈككىگە چۈشمەڭلار؛

■ **1:16** يۇھ. 247:

■ **1:17** لاۋ. 15:19□ 1سام. 7:16□ پەند. 23:24□ ياق. 12:

■ **1:23** چۈل. 13.38-2:

□ **1:24** »يولغا ئاتلىنىپ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يولغا بۇرۇلۇپ«

■ **1:24** چۈل. 2313:

■ **1:26** چۈل. 214:

□ **1:28** »چوڭ هەم ئېگىز بىر خەلق« ـ ياكى »كۆپ هەم ئېگىز بىر خەلق.« »ئاناكىيلار« ـ يوغان بويلۇق گىگانت ئادەملەر ئىدى »)چۈل.» 33:13، »قانۇن شەرهى« 10:2، 21، 2:9نى كۆرۈڭ.(

■ **1:28** چۈل. 2813:

30 سلەرنىڭ ئالدىڭلاردا ماڭىدىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار مىسىر زېمىنىدا كۆز ئالدىڭلاردا بارلىق قىلغانلىرىدەك
سلەر ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ؛
31 سلەر يەنە چۆل-بىياۋاندىمۇ بارلىق ماڭغان يوللىرىڭلاردا مۇشۇ يەرگە يېتىپ كەلگۈچە ئىنسان تۆز ئوغلىنى
قۇچىقىدا كۆتۈرگىنىدەك پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭمۇ سلەرنى كۆتۈرگىنىنى كۆردۈڭلار.
32-33 شۇنىڭدەك گەرچە ئۇ يەنە كېچىدە ئوتتا، كۈندۈزدە بۇلۇت ئىچىدە سلەرنىڭ ئالدىڭلاردا مېڭىپ، بارگاھ
تىككۈدەك يەرلەرنى ئىزدەپ تېپىش ئۈچۈن يۇرگەن بولسىمۇ، بۇ ئىشتا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا ئىشەنمىدىڭلار.■
34 پەرۋەردىگار بۇ سۆزلەرنى قىلغان ئاۋازىڭلارنى ئاڭلاپ غەزەپلىنىپ:
35 »بۇ رەزىل دەۋردىكىلەردىن ھېچبىر ئادەم ھەرقانداق يول بىلەن مەن ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم قىلىشنى قەسەم قىلغان
بۇ ياخشى زېمىننى كۆرگۈچى بولمايدۇ! ■
36 پەقەت يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب پۈتۈن قەلبى بىلەن پەرۋەردىگارغا ئەگەشكەچكە، شۇلا زېمىننى كۆرىدۇ ۋە
ئۇ تۆز پۇتى بىلەن كېزىپ چىققان بارلىق يەرنى ئۆزىنىڭغا ۋە ئۆزىنىڭ بالىلىرىغا بېرىمەن« ـ دەپ قەسەم قىلدى.□
37 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار سلەرنىڭ سەۋەبىڭلاردىن مەندىمۇ ئاچچىقلاندى ۋە: »سەنمۇ شۇ يەرگە كىرگۈچى
بولمايسەن. □ ■
38 لېكىن ئالدىڭدا خىزمەتتە تۇرۇۋاتقان نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا كىرەلەيدۇ. ئۇنى كۈچلەندۈرگىن، چۈنكى ئۇ
ئىسرائىللارنى ئۆزىڭغا مىراس قىلدۇرىدۇ.
39 شۇنىڭدەك سلەرنىڭ: »ئۇلار دۈشمەنلەرنىڭ ئولجىسى بولۇپ قالىدۇ« دېگەن كىچىك بالىلىرىڭلار، يەنى بۈگۈنكى
كۈندە ياخشى-يامانىنى پەرق ئېتەلمەيدىغان بالىلىرىڭلار بولسا، كىرىدۇ؛ مەن ئۇ يەرنى ئۇلارغا ئاتا قىلىمەن ۋە ئۇلار
ئۇنى ئىگىلەيدۇ.
40 لېكىن سلەر بولسا ئۆزۈڭلار، بۇرۇلۇپ قىزىل دېڭىزغا بارىدىغان يول بىلەن چۆل-بىياۋانغا قايتىڭلار« ـ دېدى.□
41 شۇ چاغدا سلەر ماڭا جاۋاب بېرىپ: »بىز دەرۋەقە پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھ سادىر قىلدۇق. شۇنىڭ ئۈچۈن
بىز ھازىر پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزگە قىلغان بارلىق ئەمرى بويىچە جەڭ قىلغىلى چىقىمىز« ـ دېدىڭلار. شۇنىڭ
بىلەن سلەرنىڭ ھەربىرىڭلار تۆز بېشىمچىلىق قىلىپ قورال-ياراقلىرىڭلارنى ئېسىپ، تاغقا چىقماقچى بولدۇڭلار.
42 لېكىن پەرۋەردىگار ماڭا: ئۇلارغا: ـ »چىقماڭلار، جەڭ قىلماڭلار، چۈنكى مەن ئاراڭلاردا ئەمەسمەن؛
سلەر چوقۇم دۈشمەنلىرىڭلار ئالدىدا مەغلۇپ بولىسىلەر«، دېگىن، دېدى.
43 مەن سلەرگە سۆز قىلدىم، لېكىن سلەر قۇلاق سالمىدىڭلار، بەلكى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە قارشى چىقىپ
ئاسىيلىق قىلىپ، تۆز بېشىمچىلىق قىلىپ تاغقا چىقتىڭلار.
44 لېكىن تاغدا تۇرغان ئامورىيلار سلەرگە قارشى ئاتلىنىپ، بىر توپ ھەرىلەردەك سلەرنى تاكى خورماھغىچە
قوغلاپ، سېئىردا سلەرنى قىلچلاپ تۆلتۈردى.
45 سلەر قايتىپ كېلىپ پەرۋەردىگار ئالدىدا ئىغا-زار كۆتۈردۈڭلار، ئەمما پەرۋەردىگار پەريادىڭلارنى ئاڭلىمىدى،
يا ئۆزىڭغا قۇلاق سالمىدى.
46 شۇنىڭ بىلەن سلەر قادەشتە نۇرغۇن كۈنلەر تۇرۇپ قالدىڭلار ـ سلەر قانچە كۈنلەر شۇ يەردە تۇردۇڭلار!□

■ **1:32-33** مىس. 2113:
■ **1:35** چۈل. 14□22: 23؛ زەب. 1195-10:
□ **1:36** »پەقەت يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب پۈتۈن قەلبى بىلەن پەرۋەردىگارغا ئەگەشكەچكە،...« ـ مۇشۇ ۋەقە »چۈل.» 14-13-بابنا خاتىرىلىنىدۇ.
□ **1:37** »شۇ چاغدا پەرۋەردىگار سلەرنىڭ سەۋەبىڭلاردىن مەندىمۇ ئاچچىقلاندى« ـ مۇشۇ ۋەقە »چۈل.» 13-1:20-دە خاتىرىلىنىدۇ.
■ **1:37** چۈل. 12:20□ 14:27□ قان. 26:3□ 21:4□ 434:
□ **1:40** »قىزىل دېڭىز« ـ ياكى »قومۇشلۇق دېڭىز.«
□ **1:46** »...□□□□ قادەشتە نۇرغۇن كۈنلەر تۇرۇپ قالدىڭلار ـ سلەر قانچە كۈنلەر شۇ يەردە تۇردۇڭلار«! ـ بۇ ئايەتنىڭ ئىبرانىي تىلىدىكى مەنىسىنى چۈشىنىش تەس. باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: »سلەر قادەشتە ئالىلىقاچان نۇرغۇن كۈنلەردەك)يەنى 40 كۈن(شۇ يەردە تۇرۇپ قالدىڭلار« ياكى »سلەر باشقا يەرلەردە قانچىلىك تۇرغان بولساڭلار، قادەشتىمۇ شۇنچىلىك تۇرۇپ قالدىڭلار«)دېمەك، چۈل-بىياۋاندا كېزىپ يۈرگەن 38 يىلنىڭ بىرىمى، يەنى 19 يىل قادەش-بارنېئادا تۇتقان.(

2

قادەش-بارنېئادىن موئابقا بولغان سەپەر

1 ئاندىن بىز بۇرۇلۇپ، پەرۋەردىگار ماڭا ئېيتقاندەك قىزىل دېڭىزغا بارىدىغان يول بىلەن سەپەرگە ئاتلاندۇق؛ بىز
نۇرغۇن كۆزلەر سېئىر تېغى ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈردۇق.
2 پەرۋەردىگار ماڭا سۆز قىلىپ: ـ
3 »سىلەرنىڭ مۇشۇ تاغنى ئايلىنىپ تۇرغان ۋاقتىڭلار يېتەرلىك بولدى؛ ئەمدى شىمال تەرەپكە بۇرۇلۇڭلار.
4 خەلققە: ـ سىلەر سېئىردا تۇرۇۋاتقان قېرىندىشىڭلار ئەساۋلارنىڭ چېگرىسىدىن ئوتىدىغان بولدۇڭلار؛ ئۇلار
سىلەردىن قورقىدۇ، شۇڭا بەك ئېھتىيات قىلىپ،
5 ئۇلارغا جەڭ قوزغىماڭلار؛ چۈنكى مەن سىلەرگە ئۇلارنىڭ زېمىنىدىن ھەتتا تاپانچىلىق يەرنىمۇ بەرمەيمەن؛ چۈنكى
سېئىر تېغىنى ئەساۋغا مىراس قىلىپ بەردىم. ■
6 سىلەر ئۇلارغا پۇل تۆلەپ ئوزۇق-تۆلۈك سېتىۋېلىڭلار، پۇل تۆلەپ سۇ سېتىۋېلىڭلار. □
7 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار قولۇڭلاردىكى بارلىق ئەجىرنى بەركەتلەپ كەلگەن؛ ئۇ سىلەرنىڭ بۇ بىپايان
چۆل-باياۋاندىن مېڭىپ ئوتۇۋاتقىنىڭلاردا ھەممىنى بىلدى؛ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بۇ قىرىق يىل سىلەر بىلەن بىللە
بولدى؛ ھېچ نەرسىدىن كەم بولمىدىڭلار« ـ دېدى.□
8 شۇنىڭ بىلەن بىز سېئىردا تۇرۇۋاتقان قېرىنداشلىرىمىز ئەساۋلارنىڭ زېمىنىدىن ۋە ئاراباھ تۈزلەڭلىكىدىن، شۇنداقلا
ئېلات ۋە ئېزىئون- گەبەردىن ئوتۇپ، بۇرۇلۇپ موئابدىكى چۆل-باياۋان يولى بىلەن ماڭدۇق.
9 پەرۋەردىگار ماڭا: »موئابىيلارنى ئاۋارە قىلماڭلار ياكى ئۇلارغا جەڭ قوزغىماڭلار؛ چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ
زېمىنىنى سىلەرگە مىراس قىلىپ بەرمەيمەن؛ چۈنكى مەن ئار شەھەر-زېمىنىنى لۇتنىڭ ئەۋلادلىرىغا مىراس قىلىپ
بەردىم« ـ دېدى □
10)ئەمىلەر ئەسلىدە شۇ يەردە تۇراتتى؛ ئۇلار ئاناكىيلارغا ئوخشاش كۆچلۈك، سانى كۆپ، ئېگىز بويلۇق بىر
خەلق ئىدى.
11 ئۇلار ئاناكىيلاردەك »گىگانتلار« دەپ ھېسابلىنىدۇ؛ لېكىن موئابىيلار ئۇلارنى »ئەمىيلەر« دەپ ئاتايدۇ. □
12 سېئىردا ئەسلىدە ھورىيلار تۇراتتى؛ لېكىن ئەساۋلار ھورىيلارنى زېمىنىدىن ھەيدىۋېتىپ، ئۇلارنى يوقىتىپ ئورنىغا
ئولتۇراقلاشتى ـ خۇددى ئىسرائىللار مەنكى پەرۋەردىگار ئۇلارغا تەقدىم قىلغان، ئۇلارنىڭ تەۋەلىكى بولغان زېمىنغا
قىلغىنىغا ئوخشاش.(
13 پەرۋەردىگار: »ئەمدى ھازىر ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ زەرەد ئېقىنىدىن ئوتۇڭلار« دېدى. بۇنى ئاڭلاپ بىز زەرەد
ئېقىنىدىن ئوتتۇق.
14 قادەش-بارنېئادىن ئېرىلىپ زەرەد ئېقىنىدىن ئوتكۈچە بولغان كۆزلەر ئوتتۇز سەككىز يىل بولدى؛ بۇ دەل خۇددى
پەرۋەردىگار ئۇلارغا قەسەم قىلغىنىدەك، ئۇ دەۋردىكى جەڭچىلەر بارگاھتىن پۈتۈنلەي يوقىتىلغۇچە بولغان ئارىلىقتىكى
ۋاقىت ئىدى. □
15 دەرۋەقە پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇلارنى بارگاھتىن يوقىتىپ تۈگەتكۈچە ئۇلارنى ھالاك قىلىشقا قارشى
چىققانىدى.

■ **2:5** يار. 836:

□ **2:6** »**سىلەر ئۇلارغا پۇل تۆلەپ...**» ـ ئىبرانىي تىلىدا »سىلەر ئۇلارغا كۆمۈش تۆلەپ...»،

□ **2:7** »**... ئۇ سىلەرنىڭ... ئوتۇۋاتقىنىڭلاردا ھەممىنى بىلدى**...« ـ مۇشۇ سۆز بەلكىم »ئۇ)خۇدا(سىلەردىن خەۋەر ئېلىپ كەلدى« دېگەن
مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

□ **2:9** »**لۇتنىڭ ئەۋلادلىرى**« ـ دېمەك، موئابىيلار ۋە ئاممونىيلار »)يار.» 38-30:19نى كۆرۈڭ.(

□ **2:11** »**ئۇلار ئاناكىيلاردەك**« »**گىگانتلار**« **دەپ ھېسابلىنىدۇ**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »رەفايىيلار« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

□ **2:14** »**قادەش-بارنېئادىن ئېرىلىپ زەرەد ئېقىنىدىن ئوتكۈچە بولغان كۆزلەر ئوتتۇز سەككىز يىل بولدى**...» ـ 39-34:1نى ۋە »چۆل.» 26:14-
34نى كۆرۈڭ. خۇدانىڭ سۆزىگە ئىشەنمىگەن، يىگىرمە ياشتىن ئاشقان بارلىق »جەڭچىلەر«نىڭ ھەممىسى »)شۇ دەۋرىدە 20 ياشتىن 60 ياشقىچە
بولغانلار(خۇدا ۋەدە قىلغان زېمىنى كۆرمەي چۆل-باياۋاندا ئۇلۇپ تۈگىگەنىدى.

16 ۋە شۇنداق بولدىكى، شۇ جەڭچىلەر تۆلۈپ خەلق ئارىسىدىن پۈتۈنلەي تۈگىگەندىن كېيىن،
17 پەرۋەردىگار ماڭا سۆز قىلىپ: ـ
18 »سىلەر بۈگۈن موئابنىڭ، يەنى ئارنىڭ چېگرىسىدىن ئوتتىسىلەر.
19 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئامموننىيلارغا يېقىن كېلىسىلەر؛ ئەمما ئۇلارنى ئاۋارە قىلماڭلار ياكى ئۇلارغا جەڭ قوزغىماڭلار؛ چۈنكى مەن ئامموننىيلارنىڭ زېمىنىنى سىلەرگە مىراس قىلىپ بەرمەيمەن؛ چۈنكى مەن ئۇنى لۇتنىڭ ئەۋلادلىرىغا مىراس قىلىپ بەردىم« ـ دېدى.□
20)بۇ زېمىنمۇ »گىگانتلارنىڭ زېمىنى« ھېسابلىنىدۇ؛ چۈنكى ئىلگىرى گىگانتلار شۇ يەردە تۇرغاندى؛ ئامموننىيلار ئۇلارنى »زامزۇملار« دەپ ئاتايدۇ. □
21 ئۇلار ئاناكىيلارغا ئوخشاش كۈچلۈك، سانى كۆپ، ئېگىز بويلۇق بىر خەلق ئىدى. پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئامموننىيلارنىڭ ئالدىدا يوقىتىشى بىلەن ئامموننىيلار ئۇلارنى زېمىنىدىن مەھرۇم قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئورنىغا ئولتۇراقلاشقانىدى.
22 پەرۋەردىگار سېئىردا تۇرغان ئەساۋلار ئۈچۈنمۇ ئوخشاش ئىش قىلدى، ئۇلارنىڭ ئالدىدىن ھوريلارنى يوقاتتى؛ شۇنىڭ بىلەن ئەساۋلار ئۇلارنى زېمىنىدىن مەھرۇم قىلىپ، بۈگۈنگە قەدەر ئۇلارنىڭ ئورنىغا ئولتۇراقلاشقانىدى.
23 ۋە گازا شەھىرىگىچە كەنت-قىشلاقلاردا ئولتۇراقلاشقان ئاۋۋىيلارنى بولسا، كافتوردىن چىققان كافتوريلار يوقىتىپ، ئۇلارنىڭ ئورنىغا ئولتۇراقلاشتى.(□
24 ـ »ئەمدى ئورنۇڭلاردىن قوزغىلىڭلار، سەپىرىڭلارغا چىقىڭلار، ئارنون دەرياسىدىن ئوتۇڭلار، مانا، مەن ھەشبوننىڭ پادىشاھى ئامورىي سىھونى ۋە ئۇنىڭ زېمىنىنىمۇ قولۇڭلارغا تاپشۇردۇم، ئىشنى باشلاڭلار، زېمىنى ئىگىلەشكە، ئۇنىڭ بىلەن جەڭ قىلىشقا چىقىڭلار؛
25 مەن بۈگۈندىن باشلاپ سىلەرنىڭ قورقۇنچۇڭلار ۋە ۋەھىمىڭلارنى پۈتكۈل ئاسمان ئاستىدىكى خەلقلەر ئۈستىگە چۈشۈرىمەن؛ ئۇلار سىلەرنىڭ خەۋىرىڭلارنى ئاڭلاپ سىلەرنىڭ تۆپەيلىڭلاردىن تىترەپ دەككە-دۈككىگە چۈشىدۇ.«

ھەشبوننىڭ پادىشاھى سىھون مەغلۇپ بولىدۇ

26 شۇ چاغدا مەن ھەشبوننىڭ پادىشاھى سىھونغا كەدەموت چۆلىدىن ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ، تىنچلىق سالىمى يوللاپ: ـ ■
27 »بىزنىڭ زېمىنىڭدىن ئوتۇشىمىزگە يول قويغايسەن؛ ئوڭغا، سولغا بۇرۇلمايلى، پەقەتلا يولدىن چىقمايلى ماڭىمىز. ■
28 سەن ماڭا ئوزۇق-تۈلۈكنى پۇلغا سېتىپ بېرىسەن، سۇنى پۇلغا سېتىپ بېرىسەن؛ بىز پەقەتلا پىيادە مېڭىپ ئوتىمىز، خالاس.
29 سېئىردا تۇرۇۋاتقان ئەساۋلار، ئاردا تۇرۇۋاتقان موئابىيلار بىزگە مۇئامىلە قىلغاندەك سەنمۇ بىز ئىئوردان دەرياسىدىن ئوتۇپ، پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزگە تەقدىم قىلىدىغان زېمىنغا كىرگۈچە شۇنداق مۇئامىلە قىلغايسەن« ـ دېدىم.

□ 2:19 »لۇتنىڭ ئەۋلادلىرى« ـ دېمەك، موئابىيلار ۋە ئامموننىيلار »)يار.» 38-19:30نى كۆرۈڭ.(
□ 2:20 »گىگانتلارنىڭ زېمىنى« ـ ياكى »رەفائىيلارنىڭ زېمىنى.«
□ 2:23 »گازا« ـ مۇشۇ يەردە گازا »ئاززاھ« دېيىلىدۇ. »....□□□□-□□□□□□□□□□□□ ئولتۇراقلاشقان ئاۋۋىيلارنى بولسا، كافتوردىن چىققان كافتوريلار يوقىتىپ، ئۇلارنىڭ ئورنىغا ئولتۇراقلاشتى« ـ مۇسا پەيغەمبەر ئىمىشقا ئىسرائىللارغا بۇ تۆت يەردىكى گىگانتلار)ئەمىيلار، ئاناكىيلار، ھوريلار ۋە ئاۋۋىيلار(نى تىلغا ئالىدۇ؟ شۇبھىسىزكى، ئۇ ئىسرائىللارغا: »قاراڭلار، خۇدا بۇ ئىتتىقادسىز خەلقلەر)ئامموننىيلار، ئەساۋلار قاتارلىق(ئالدىدا بۇ گىگانتلارنى يوقاتقان يەردە، سىلەر قانائانغا چىقىپ شۇ يەردە تۇرۇۋاتقان گىگانتلار بىلەن سوقۇشۇشتىن زادى ئىمىشقا قورقىسىلەر؟« دەپ رىغبەتلەندۈرمەكچى بولىدۇ.
كافتور ـ كېرىت ئارالى.
■ 2:26 چۈل. 21:21□ ھاك. 1911:
■ 2:27 چۈل. 2121□22:

30 لېكىن ھەشبوننىڭ پادىشاھى سىھوننىڭ بىزنىڭ ئۇ يەردىن ئۆتۈشىمىزگە يول قويغۇسى يوق ئىدى؛ چۈنكى
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۇنى سىلەرنىڭ قولۇڭلارغا تاپشۇرۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ روھ-قەلبىنى قاتتىق، كۆڭلىنى
جاھىل قىلىۋەتكەن)بۇگۈنكى ئەھۋال دەرۋەقە شۇنداق.(
31 پەرۋەردىگار ماڭا: »مانا، مەن ئالدىڭلاردا سىھوننى ۋە ئۇنىڭ زېمىننى سىلەرگە تاپشۇرۇشقا باشلىدىم؛ ئىشنى
باشلاڭلار، ئۇنىڭ زېمىننى ئىگىلەش ئۈچۈن ئۇنى ئىشغال قىلىشقا كىرىشىڭلار« ـ دېدى.
32 سىھون دەرۋەقە ئۆزى ۋە بارلىق خەلقى بىز بىلەن قارشىلىشىش ئۈچۈن جەڭ قىلىشقا ياھازغا چىقتى. ■
33 لېكىن پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئۇنى بىزنىڭ ئالدىمىزدا قولىمىزغا تاپشۇردى؛ بىز ئۇنىڭ ئۆزىنى، ئوغۇللىرىنى ۋە بارلىق
خەلقىنى ئۇرۇپ مەغلۇپ قىلدۇق. ■
34 شۇ چاغدا بىز ئۇنىڭ بارلىق شەھەرلىرىنى ئىشغال قىلىپ ئۇلارنى پۈتۈنلەي ھالاك قىلدۇق؛ ئۇلاردىكى بارلىق
ئەركەك، قىز-ئايال ۋە بالىلارنى بىرىنمۇ قويماي يوقاتتۇق؛ ئۇلاردىن ھېچقايسىسىنى تىرىك قويمىدۇق. □
35 بىز پەقەت ئۆزلىرىمىز ئۈچۈن چارۋا ماللىرىنى ۋە ئىشغال قىلغان شەھەرلەردىن ئولجا غەنىيمەت ئالدۇق.
36 ئارنون دەرياسى بويىدىكى ئاروئەردىن ۋە شۇ يەردىكى جىلغىدىكى شەھەردىن تارتىپ گىلېئادقىچە ھېچقانداق
شەھەر بىزگە تەڭ كېلەلمىدى؛ پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزنىڭ ئالدىمىزدا ھەممىسىنى مەغلۇبىيەتكە ئۇچراتتى. □
37 ھالبۇكى، سىلەر ئاممونىيلارنىڭ زېمىنىغا، چېگرىسى بولغان پۈتكۈل ياببوك ۋادىسىغا، تاغدىكى شەھەرلەرگە ياكى
پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزگە مەنئى قىلغان ھەرقايسى يەرگە يېقىنلاشمىدىڭلار.

3

باشاننىڭ پادىشاھى ئوگنىڭ مەغلۇپ قىلىنىشى

1 ئاندىن بىز بۇرۇلۇپ، باشانغا باردىغان يول بىلەن چېقىپ ماڭدۇق؛ باشاننىڭ پادىشاھى ئوگ ۋە بارلىق خەلقى
بىزگە قارشى جەڭ قىلىشقا ئەدرەيگە چىقتى. ■
2 پەرۋەردىگار ماڭا: »ئۇنىڭدىن قورقمىغىن؛ چۈنكى مەن ئۇنى، ئۇنىڭ خەلقى ۋە زېمىننى قولۇڭغا تاپشۇردۇم؛
ھەشبوندا ئۆرغان ئاموريلارنىڭ پادىشاھى سىھوننى نېمە قىلغان بولسا، ئۇنىمۇ شۇنداق قىلسەن« ـ دېدى.■
3 پەرۋەردىگار خۇدايىمىز دەرۋەقە باشاننىڭ پادىشاھى ئوگنى ۋە بارلىق خەلقىنى قولىمىزغا تاپشۇردى؛ بىز ئۇنىڭغا
ھۇجۇم قىلىپ ئۇلاردىن ھېچكىمنى قالدۇرماي قىردۇق.
4 شۇ ۋاقىتتا بىز ئۇنىڭ بارلىق شەھەرلىرىنى ئىشغال قىلدۇق؛ بىز ئۇنىڭ شەھەرلىرىدىن ئىگىلىمىگەن بىرسىمۇ قالمىدى.
بۇلار باشاندىكى ئوگنىڭ پادىشاھلىقى، يەنى پۈتكۈل ئارگوب رايونى بولۇپ، جەمئىي ئاتمىش شەھەر ئىدى.
5 بۇ شەھەرلەرنىڭ ھەممىسى ئېگىز سېپىللار ۋە بالداقلىق قوۋۇقلىرى بىلەن مۇستەھكەم قىلىنغانىدى؛ ئۇلارغا قاراشلىق
يېزا-كەنتلەر ئىنتايىن كۆپ ئىدى.
6 بىز ئۇلارنى ھەشبوننىڭ پادىشاھى سىھوننى قىلغىنىمىزدەك تەلتۆكۈس يوقاتتۇق ـ بارلىق شەھەرلەر، ئەرلەر،
ئايال-بالىلارنى قويماي ھەممىسىنى تەلتۆكۈس يوقاتتۇق. □

■ 2:32 چۈل. 2321:
■ 2:33 قان. 629:
□ 2:34 «...□□□ ئۇنىڭ بارلىق شەھەرلىرىنى ئىشغال قىلىپ ئۇلارنى پۈتۈنلەي ھالاك قىلدۇق» ـ »ھالاك قىلدۇق« دېگەن سۆزلەر خۇدانىڭ بۇيرۇقىنى بىلەن مەلۇم بىر ئەل، شەھەر ياكى ھەرتۈرلۈك نەرسىنى تەلتۆكۈس يوقىتىشنى بىلدۈرىدۇ.
□ 2:36 »ئارنون دەرياسى بويىدىكى ئاروئەردىن ۋە شۇ يەردىكى جىلغىدىكى شەھەردىن تارتىپ...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئارنون دەرياسى بويىدىكى ئاروئەر، يەنى جىلغىدىكى شەھەردىن تارتىپ...«. »ھېچقانداق شەھەر بىزگە تەڭ كېلەلمىدى« ـ ياكى »بىزگە نىسبەتەن ھېچ شەھەر سېپىل ئېگىز كەلمىدى.« ■ 3:1 چۈل. 33:21□ قان. 629: ■ 3:2 چۈل. 3421: □ 3:6 »تەلتۆكۈس يوقىتىش« ـ مۇشۇ سۆز خۇدانىڭ بۇيرۇقىنى بىلەن مەلۇم بىر ئەل، شەھەر ياكى ھەرتۈرلۈك نەرسىنى تولۇق يوقىتىشنى بىلدۈرىدۇ.

7 بىز پەقەت تۆزلىرىمىز ئۈچۈن بارلىق چارۋا-ماللارنى ۋە شەھەرلەردىن ئولجا غەنىيمەت ئالدۇق.
8 شۇ چاغدا بىز ئىئوردان دەرياسىنىڭ شەرق تەرىپىدە تۇرۇۋشلۇق ئامورىيلارنىڭ ئىككى پادىشاھىنىڭ قولىدىن زېمىننى، يەنى ئارنون دەرياسىدىن ھەرمون تېغىغىچە بولغان زېمىننى تارتىۋالدۇق □
9)ھەرمون تېغىنى زىدونىيلار »سىرئون«، ئامورىيلار »سىنىر« دەپ ئاتايدۇ(؛
10 بىز يەنە تۆزلەكلىكتىكى بارلىق شەھەرلەر، پۈتكۈل گىلېئاد ۋە باشان پادىشاھى ئوگنىڭ پادىشاھلىقىدىكى سالكاھ ۋە ئەدرەي شەھەرلىرىگىچە، باشاننىڭ بارلىق زېمىننى ئىگىلىدۇق
11)شۇ چاغدا گىگانتلارنىڭ قالدۇقىدىن پەقەت باشاننىڭ پادىشاھى ئوگ قالغانىدى؛ ئۇنىڭ كارۋىتى تۆمۈردىن ياسالغانىدى؛ مانا، ئۇ ئاممونىيلارنىڭ رابباھ شەھىرىدە ساقلىنىۋاتمامدۇ؟ ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى توققۇز گەز، كەڭلىكى تۆت گەز. » گەز« ـ ئادەتتىكى ئادەمنىڭ جەيىنكى ئۇلچەم قىلىنغان.(□
12 بىز شۇ چاغدا ئىگىلىگەن زېمىن مۇنداق: ـ ئارنون دەرياسى يېنىدىكى ئاروئەر شەھىرىدىن تارتىپ، گىلېئاد تاغلىقىنىڭ يېرىمىنى ۋە ئۇنىڭدىكى شەھەرلەرنى رۇبەن ۋە گاد قەبىلىسىدىكىلەرگە تەقدىم قىلدىم؛ ■
13 گىلېئادنىڭ قالغان زېمىنى ۋە ئوگ پادىشاھىنىڭ زېمىنى بولغان پۈتكۈل باشاننى مەن ماناسسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىگە تەقدىم قىلدىم)پۈتكۈل ئارگوب رايونى، يەنى پۈتكۈل باشان » گىگانتلارنىڭ زېمىنى« دېيىلىدۇ. □
14 ماناسسەھنىڭ ئوغلى يائىر پۈتكۈل ئارگوب رايونىنى، يەنى باشاننى گەشۇرىيلار ۋە مائاكاتىيلارنىڭ چېگرىسىغىچە ئىگىلىگەن ۋە ئۇنى ئۆز ئىسمى بىلەن »ھاۋۋوت-يائىر« دەپ ئاتىغان. بۈگۈنگە قەدەر ئۇ شۇنداق ئاتالماقتا.(□
15 گىلېئادنى بولسا مەن ماكىرغا تەقدىم قىلدىم.
16 رۇبەندىكىلەر ۋە گادتىكىلەرگە مەن گىلېئادتىن ئارنون دەرياسىغىچە)ۋادىنىڭ ئوتتۇرىسى چېگرا ئىدى(، شۇنداقلا ئاممونىيلارنىڭ چېگراسى بولغان يابىبوك دەرياسىغىچە بولغان زېمىننى تەقدىم قىلدىم؛
17 يەنە پىسگاھ تاغلىقى ئاستىدا ياتقان ئاراباھ تۆزلەكلىكى)تاغلىق تۆزلەكلىكنىڭ شەرقىي تەرىپىدە(ۋە ئىئوردان دەرياسىنىڭ كىننەرەت كۆلىدىن تارتىپ تۆز دېڭىزغىچە بولغان قىسمىنى ئۇلارغا چېگرا قىلىپ بەردىم.□

ئىئوردان دەرياسىنىڭ شەرقىي تەرىپىدىكى ئىككى يېرىم قەبىلىگە بولغان كۆرسەتمىلەر

18 مەن شۇ چاغدا سىلەرگە: ـ
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۇزۇقلىرىنىڭ تەئەللۇقاتىكىلار بولسۇن دەپ ئىگىلىشىڭلار ئۈچۈن بۇ زېمىننى سىلەرگە ئاتا قىلغان؛ ئاراكلاردىكى جەڭچىلەر جەڭگە تەييارلىنىپ قوراللانغان ھالدا قېرىنداشلىرىڭلار بولغان ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا دەريادىن ئۆتۈڭلار؛ ■
19 پەقەت بالا-چاقىلىرىڭلار ۋە مال-چارۋىلىرىڭلار)مال-چارۋىلىرىڭلارنىڭ كۆپلىكىنى بىلىمەن(مەن سىلەرگە تەقسىم قىلغان شەھەرلەردە قالسۇن؛

□ 3:8 »ئىئوردان دەرياسىنىڭ شەرق تەرىپىدە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىئوردان دەرياسىنىڭ بۇ تەرىپىدە«
□ 3:11 »گىگانتلارنىڭ قالدۇقلىرىدىن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »رەفايىيلارنىڭ قالدۇقلىرىدىن.« »ئۇنىڭ كارۋىتى« ـ ياكى »ئۇنىڭ مېيىت ساندۇقى.« »گەز« ـ مۇقەددەس كىتابتا ئىشلىتىلگەن » گەز«نى بەلكىم بىر »جەيىنەك« دېيىشكە توغرا كېلىدۇ، يەنى ئادەمنىڭ جەيىنكىدىن بارماقلىرىنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارلىق)تەخمىنەن 45 سانتىمېتر(ئىدى. مۇشۇ يەردە » گەز« » گىگانتلار«نىڭ جەيىنكى بىلەن ئەمەس، »ئادەتتىكى ئادەم«نىڭ جەيىنكى بىلەن ھېسابلىنىدۇ.
■ 3:12 چۈل. 3332:
□ 3:13 » گىگانتلارنىڭ زېمىنى« ـ ياكى »رەفايىيلارنىڭ زېمىنى.«
□ 3:14 »ھاۋۋوت-يائىر« ـ يەنى »يائىرنىڭ يېزا-كەنتلىرى.« يائىر ماناسسەھنىڭ ئەۋلادى.
□ 3:17 »كىننەرەت كۆلى« ـ » كىننەرەت كۆلى« كېيىن » گاللىيە دېڭىزى«، »تىبېرىئۇس دېڭىزى« دەپمۇ ئاتالغان. » كىننەرەت«نىڭ مەنىسى »چىلتار« ـ كۆلنىڭ شەكلى چىلتارسىماندۇر. »ئۆز دېڭىزى« ـ يەنى »ئۆلۈك دېڭىز.«
■ 3:18 چۈل. 2032:

20 پەرۋەردىگار قېرىنداشلىرىڭلارغا سىلەرنىڭ ئارام ئالغىنىڭلاردەك ئارام بەرگۈچە، ئۇلار پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلار ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدە ئۇلارغا تەقدىم قىلغان زېمىنى ئىگىلىگۈچە ئۇلار بىلەن بىرگە جەڭ
قىلىڭلار؛ ئاندىن سىلەر ھەربىرىڭلار مەن سىلەرگە تەقسىم قىلغان ئۆز تەئەللۇقاتىڭلارغا قايتىسىلەر« ـ دەپ
تاپىلىغانىمەن.

21 شۇ چاغدىمۇ مەن يەشۇئاغا: »سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ مۇشۇ ئىككى پادىشاھقا قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى
ئۆز كۆزۈڭ بىلەن كۆردۇڭ؛ پەرۋەردىگار سەن بارىدىغان يەردىكى پادىشاھلىقلارنىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش قىلىدۇ.
■

22 سىلەر ئۇلاردىن قورقماڭلار؛ چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۆزى سىلەر ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ« ـ دەپ
تاپىلىغانىمەن.

23 شۇ چاغدا مەن پەرۋەردىگاردىن ئۆتۈنۈپ: ـ

24 »ئى رەب پەرۋەردىگار، سەن ئۆز قۇلۇڭغا ئۆز ئۇلۇغلۇقۇڭ ۋە كۈچلۈك قولۇڭنى ئايان قىلىشقا كىرىشتىڭ؛
چۈنكى مەيلى ئاسمانلاردا يا كى زېمىندا بولسۇن سېنىڭ قىلغانلىرىڭغا ۋە كۈچ-قۇدرىتىڭگە تەڭ كەلگۈدەك شۇنداق
ئىلاھ بارمۇ؟ ■

25 سەندىن ئۆتۈنۈمەنكى، مېنى ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ، شۇ يەردىكى ياخشى زېمىننى ـ شۇ ياخشى تاغلىقنى
ۋە لىۋاننى كۆرۈشكە نىسىپ قىلغايسەن«، ـ دېدىم.

26 لېكىن پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ سەۋەبىڭلار تۈپەيلىدىن ماڭا غەزەپلىنىپ ئىلتىجايىمغا قۇلاق سالمىدى، بەلكى ماڭا:
»بولدى، بەس! بۇ ئىشنى ئالدىمدا ئىككىنچى تىلغا ئالغۇچى بولما. □ ■

27 سەن پىسگاھنىڭ چوققىسىغا چىقىپ بېشىڭنى كۆتۈرۈپ، ئۆز كۆزۈڭ بىلەن مەغرىبكە، شىمالغا، جەنۇبقا ۋە
مەشرىققە تىكلىپ قارا؛ چۈنكى سەن مۇشۇ ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتمەيسەن.

28 يەشۇئاغا ۋەزىپىنى تاپىلىغىن، ئۇنى رىغبەتلەندۈرۈپ يۈرەكلىك قىل؛ چۈنكى ئۇ بۇ خەلقنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ سەن
كۆرىدىغان شۇ زېمىنغا ئۇلارنى ئىگە قىلغۇزىدۇ« ـ دېدى.

29 شۇنىڭ بىلەن بىز بەيت-پېئورنىڭ ئۆدۈلىدىكى ۋادىدا تۇرۇپ قالدۇق.

4

ئەھدىدە كۆرسىتىلگەن ئىمتىيازلار ـ مۇسا سۆزىنى داۋام قىلدۇ

1 ـ ئەمدى، ئى ئىسرائىل، مەن سىلەرگە ئۆگىتىدىغان مۇشۇ بەلگىلىمىلەرگە ھەم ھۆكۈملەرگە قۇلاق سېلىڭلار؛
ئۇلارغا ئەمەل قىلساڭلار ھاياتلىق تاپىسىلەر ۋە شۇنداقلا ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار سىلەرگە
تەقسىم قىلىدىغان زېمىنغا كىرىپ ئۇنى ئىگىلەيسىلەر. ■

2 مەن سىلەرگە تاپشۇرىدىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ مۇشۇ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىشىڭلار ئۈچۈن، مەن
سىلەرگە ئەمر قىلغان سۆزگە ھېچنېمىنى قوشماڭلار ھەمدە ئۇنىڭدىن ھېچنېمىنى چىقىرىۋەتمەڭلار. ■

■ **3:21** چۈل. 1827: ■ **3:24** 1سام. 2:2□ زەب. 89□7: ،8 9 □ **3:26** «...□□□□□□□□□□□□ ... سەۋەبىڭلار ... ماڭا غەزەپلىنىپ ئىلتىجايىمغا قۇلاق سالمىدى» ـ »چۈل.» 1:20-13نى كۆرۈڭ. ■ **3:26** قان. 37:1□ 2:31□ 434: ■ **4:1** لاۋ. 37:19□ 8:20□ 3122:
■ **4:2** قان. 1:13□ پەند. 6:30□ ۋەھ. 1822:

3 سىلەر تۆز كۆزلىرىڭلار بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ باۋال-پېئورنىڭ تۆپەيلىدىن قىلغان ئىشلىرىنى كۆرگەنسىلەر؛ چۈنكى
باۋال-پېئورغا ئەگەشكەنلەرنىڭ ھەممىسىنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئارا ئۆلۈردىن يوقاتتى؛ □ ■
4 لېكىن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا چىڭ باغلانغانلاردىن ھەربىرىڭلار بۈگۈنگە قەدەر ھايات تۇرۇۋاتىسىلەر.
5 مانا، مەن پەرۋەردىگار خۇدايىم ماڭا ئەمر قىلغاندەك، كىرىپ ئىگىلەيدىغان زېمىندا تۇرغاندا ئۇلارغا ئەمەل قىلسۇن
دەپ سىلەرگە بەلگىلىمە ھەم ھۆكۈملەرنى ئۆگەتتىم.
6 سىلەر ئۇلارنى چىڭ تۇتۇپ ئەمەل قىلىڭلار، چۈنكى شۇنداق قىلساڭلار بۇ ھۆكۈملەرنىڭ ھەممىسىنى ئاڭلىغان
خەلقلەرنىڭ كۆز ئالدىدا سىلەرنىڭ دانا ۋە يورۇتۇلغان بىر خەلق ئىكەنلىكىڭلار ئىسپاتلىنىدۇ؛ ئۇلار دەرۋەقە: »بۇ
ئۇلۇغ ئەل دەرھەقىقەت دانا ھەم يورۇتۇلغان بىر خەلق ئىكەن« ـ دەيدۇ.
7 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ بىزنىڭ ئۆتىنىڭىدا ئىندا قىلغان ھەربىر تىلەكلىرىمىزدە بىزگە يېقىن تۇرغىنىدەك،
تۆزىگە يېقىن تۇرغان بىر خۇداسى بولغان بىزگە ئوخشاش باشقا بىر ئۇلۇغ ئەل بارمۇ؟ ■
8 مەن ئالدىڭلارغا قويغان مۇشۇ پۈتكۈل قانۇندىكىدەك ئادىل بەلگىلىمىلەر ھەم ھۆكۈملەرگە ئىگە بولغان سىلەردەك
باشقا بىر ئۇلۇغ ئەل بارمۇ؟

ھورەبتىكى ئەھدە توغرۇلۇق ئەسلىتىپ-ئاگاھلاندۇرۇش

9 تۆز كۆزۈڭلار بىلەن كۆرگەن ئىشلارنى ئۇنتۇماسلىقىڭلار، ھەتتا ئۆمرۈڭلارنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە قەلبىڭلاردىن
چىقارماسلىقىڭلار ئۈچۈن ئۆزۈڭلارغا ئېھتىيات قىلىڭلار ۋە ئىخلاسلىق بىلەن قەلبىڭلارنى ئېزىشتىن ساقلاڭلار؛
شۇنىڭدەك سىلەر كۆرگىنىڭلارنى بالىلىرىڭلارغا ۋە بالىلىرىڭلارنىڭ بالىلىرىغا يەتكۈزۈڭلار؛ ■
10 سىلەر ھورەب تېغىدا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئالدىدا تۇرغان كۈنى پەرۋەردىگار ماڭا: »خەلقنى مېنىڭ
سۆزلىرىمنى ئاڭلىشى ئۈچۈن يىنىمغا يىغقىن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سۆزلىرىمنى ئۆگىنىپ، يەر يۈزىدىكى بارلىق كۈنلىرىدە
مەندىن ئەيمىنىدۇ ۋە بالىلىرىغا ئۆگىتىدۇ« ـ دېگەندى.
11 سىلەر يېقىن كېلىپ تاغنىڭ تۆۋىدە تۇردۇڭلار؛ بۇ تاغنىڭ ئوتى ئاسمانلارنىڭ باغرىغىچە كۆيۈپ يەتتى، ھەمدە
قاراڭغۇلۇق، بۇلۇتلار ۋە سۇر تاغنى قاپلىدى؛ ■
12 پەرۋەردىگار ئوتنىڭ ئوتتۇرىسىدىن سىلەرگە سۆز قىلدى؛ سىلەر سۆزلەرنىڭ ساداسىنى ئاڭلىدىڭلار، لېكىن ھېچ
شەكلىنى كۆرمىدىڭلار؛ سىلەر پەقەت بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىڭلار.
13 ۋە ئۇ شۇ چاغدا سىلەرگە ئەمر قىلغان ئەھدىسىنى، يەنى »ئون ئەمر«نى ئايان قىلدى ۋە ئۇلارنى ئىككى تاش
تاختاي ئۈستىگە يۈتتى. □
14 ۋە شۇ چاغدا پەرۋەردىگار ماڭا ئەمر قىلىپ، سىلەر دەريادىن ئوتۇپ ئىگىلەيدىغان زېمىندا ئۇلارنى ئۇلارغا
ئەمەل قىلدۇرۇشۇڭلار ئۈچۈن سىلەرگە بەلگىلىمىلەر ھەم ھۆكۈملەرنى ئۆگىتىشنى تاپىلدى.
15 ئۆزۈڭلارغا ناھايىتى ئېھتىيات قىلىڭلاركى)چۈنكى پەرۋەردىگار ھورەب تېغىدا ئوت ئوتتۇرىسىدىن سىلەرگە
سۆز قىلغاندا ھېچقانداق شەكلىنى كۆرمىگەنسىلەر(،
16-18 ئۆزۈڭلارنى بۇلغاپ، مەيلى ئەركەك يا كى ئايال سۈرتىدە، مەيلى يەر يۈزىدىكى ھەرقانداق ھايۋان يا كى
ئاسماندا ئۇچىدىغان ھەرقانداق قۇش بولسۇن، مەيلى يەر يۈزىدە ھەرقانداق ئۆمىلىگۈچى ھايۋان يا كى يەر ئاستىدىكى

□ **4:3 »باۋال-پېئور«** ـ بىر خىل بۇت. »چۈل.» 25-بابنى كۆرۈڭ. **»پەرۋەردىگارنىڭ باۋال-پېئورنىڭ تۆپەيلىدىن قىلغان ئىشلىرىنى كۆرگەنسىلەر«** ـ »چۈل.» 25-بابنى كۆرۈڭ. ■ **4:3** چۈل. 4:25 يە. 1722: ■ **4:7** قان. 1926: ■ **4:9** قان. 7:6 1911: ■ **4:11** مىس. 1819:
□ **4:13 »ئون ئەمر«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئون سۆز.«

سۈلاردىكى هەرقانداق بىلىق بولسۇن، ئۇلارنىڭ سۈرىتىدە هېچقانداق شەكىل-قىياپەتتىكى ئۆيما بۇتنى ئۆزۈڭلار ئۈچۈن ياسىماڭلار،
19 ياكى شۇنىڭدەك، بېشىڭلارنى كۆتۈرۈپ ئاسمانلارغا قاراپ، قۇياش، ئاي، يۇلتۇزلار، يەنى پۈتكۈل ساماۋى قوشۇننى كۆرۈپ، كۆڭۈلۈڭلار مايىل بولۇپ ئۇلارغا باش ئېگىپ قۇللۇقىغا كىرمەڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بۇلارنى پۈتكۈل ئاسمان ئاستىدىكى بارلىق خەلقلەر ئۈچۈن ئورۇنلاشتۇرغان. □
20 لېكىن سىلەرنى بولسا پەرۋەردىگار ئۆز مىراسى بولغان بىر خەلق بولۇشۇڭلار ئۈچۈن »تومۇر تاۋلاش خۇمدانى«دىن، يەنى مىسىردىن ئېلىپ چىقتى. ■
21 لېكىن پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ ۋەجىڭلاردىن ماڭا غەزەپلىنىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە مىراس بولۇش ئۈچۈن ئاتا قىلىدىغان ياخشى زېمىن توغرىسىدا: ـ »سەن شۇ يەرگە كىرىشكە ئىشوردان دەريا سىدىن ئۆتمەيسەن« دەپ قەسەم قىلدى. ■
22 شۇڭا مەن مۇشۇ زېمىندا ئۆلۈشۈم مۇقەررەر، ئىشوردان دەريا سىدىن ئۆتمەيمەن؛ بىراق سىلەر بولساڭلار ئۇنىڭدىن ئۆتۈپ شۇ ياخشى زېمىننى ئىگىلەيسىلەر.
23 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ سىلەر بىلەن تۈزگەن ئەھدىسىنى ئۇنتۇماسلىقىڭلار، شۇنداقلا ئۆزۈڭلار ئۈچۈن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە مەنئى قىلغان ئۆيما بۇتنى ياكى هەرقانداق نەرسىنىڭ شەكىل-قىياپىتىنى ياسىماسلىقىڭلار ئۈچۈن ئۆزۈڭلارغا هېزى بولۇڭلار.
24 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار هەممىنى يۇتقۇچى بىر ئوت، ۋاپاسىزلىققا هەسەت قىلغۇچى بىر خۇدادۇر. □ ■

ئەھدىدىن يېنىشنىڭ ئاقىۋىتى ۋە ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىشنىڭ بەركىتى

25 سىلەر پەرزەنتلەر، پەرزەنتىڭلارنىڭ پەرزەنتلىرىنى كۆرۈپ، زېمىندا ئۇزاق ۋاقىت تۇرغاندىن كېيىن، بىرخىل شەكىل-قىياپەتتە بولغان ئۆيما بۇتنى ياسىغان، شۇنىڭدەك پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى رەنجىتىپ ئۇنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلىپ ئۆزۈڭلارنى بۇلغىغان بولساڭلار،
26 مەن ئاسمان-زېمىننى ئۈستۈڭلارغا گۇۋاهچى بولۇشقا چاقىرىمەن، سىلەر ئىشوردان دەريا سىدىن ئۆتۈپ، ئىگىلەيدىغان شۇ زېمىندىن تېزلا پۈتۈنلەي يوق قىلىنىسىلەر؛ سىلەرنىڭ ئۇنىڭدا ياشىغان كۈنلىرىڭلار ئۆزۈن بولمايدۇ، سىلەر بەلكى ئۇنىڭدىن پۈتۈنلەي يوق قىلىنىسىلەر.
27 پەرۋەردىگار سىلەرنى بارلىق خەلقلەر ئارىسىغا تارقىتىدۇ، پەرۋەردىگارنىڭ سىلەرنى هەيدىشى بىلەن سىلەر شۇ ئەللەر ئارىسىدا كىچىك بىر قالدۇق بولىسىلەر. ■

□ **4:19 »پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بۇلارنى پۈتكۈل ئاسمان ئاستىدىكى بارلىق خەلقلەر ئۈچۈن ئورۇنلاشتۇرغان«** ـ »ساماۋى قوشۇن« دېگەن سۆز (1) كۈن، ئاي ۋە ئۈرخۈنلىغان يۇلتۇزلارنى؛ (2) بۇلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك پەرىشتىلەر ياكى ئاسماندىكى روهىي كۈچلەرنى كۆرسىتىدۇ. تەۋراتتىن بىلىمىزكى، ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ پەرىشتىلەر ۋە بەلكىم ئاسماندىكى يامان كۈچلەر بىلەنمۇ مۇناسىۋىتى بار »)زەب.» 4:147، »ئايۇب« 4:38-7، »ۋەھ.» 4:12نى كۆرۈڭ.(

بۇ ئايەتتىكى ئۆچۈرغا قارىغاندا خۇدا (1) كۈن، ئاي ۋە يۇلتۇزلارنى پۈتكۈل ئىنسانىيەتنىڭ مەنپەئەتى)يەر يۈزىدىكىلەرگە نۇر ۋە تەپت بېرىش، يولۇچىلار ئۈچۈن يۈنىلىشنى كۆرسىتىپ بېرىش قاتارلىق(نى كۆزلەپ ياراتتى؛ (2) ئۇلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغان ساماۋى كۈچلەر خۇداغا خاس بەندىلىرىنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا تەيار بولۇشى »)ئىبر.» 14:1نى كۆرۈڭ؛ (3) خۇدا **ئۆزىگە خاس بەندىلىرىدىن**)مۇشۇ يەردە ئىسرائىلدىن(خەۋەر ئالغاندا پەقەت پەرىشتىلەر ئارقىلىق يارىدەملىشىپلا قالماي، بەلكى ئۆزى شەخسەن هالىنى سورايدۇ.

■ **4:20** مىس. 519:

■ **4:21** قان. 37:1□ 26:3□ 2:31□ 434:

□ **4:24 »پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ... ۋاپاسىزلىققا هەسەت قىلغۇچى بىر خۇدادۇر«** ـ مۇشۇ »هەسەت« ئىسرائىلنىڭ خۇداسىغا ئەمەس، بەلكى ئۆزلۈك يىرگىنچلىك بۇتلارغا ئىبادەت قىلغانلىقىغا قاراپ مۇقەددەس روهنىڭ »ئىبادەت پەقەت خۇداغىلا مەنسۇپ بولۇش كېرەك« دەپ بۇتلارغا ياكى بۇتلارنىڭ كەينىدە ئۆزۈۋاتقان جىن-شەيتانلارغا ۋە ئۇلارنىڭ ۋەكىلى بولغان ساختا پەيغەمبەرلەرگە بولغان هەسىتىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ تېما توغرۇلۇق »كىرىش سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ. ■ **4:24** مىس. 5:20□ 14:34□ قان. 9:5□ 15:6□ 3:9□ ئىبر.2912: ■ **4:27** قان. 6228□64:

28 سىلەر شۇ يەرلەردە تۆرۇپ ياغاچتىن يا كى تاشتىن ياسالغان، نە كۆرەلمەيدىغان، نە ئاڭلىيالمايدىغان، نە يېمەيدىغان، نە پۇرالمايدىغان، پەقەت ئىنسانلىنىڭ قولىنىڭ ياسىغىنى بولغان ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىدا بولىسىلەر. ■
29 سىلەر شۇ يەرلەردە پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى ئىزدەيسىلەر، پۈتۈن قەلبىڭلار ۋە پۈتۈن جېنىڭلار بىلەن ئۇنى ئىزدىسەڭلار، ئۇنى تاپىسىلەر.
30 سىلەر ئېغىر ئازاب-ئۇقۇبەت تارتقىنىڭلاردا، بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى بېشىڭلارغا چۈشكەندە، سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا يېنىپ كېلىسىلەر ۋە ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالىسىلەر.
31 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار رەھىمدىل بىر خۇدادۇر؛ ئۇ سىلەرنى تاشلىۋەتمەيدۇ، نە ھالاك قىلمايدۇ، نە ئاتا-بوۋىلىرىڭلار بىلەن قەسەم ئىچىپ تۈزگەن ئەھدىسىنى ھېچ ئۇنتۇمايدۇ.
32 ئەمدى، سىلەردىن ئىلگىرى، خۇدا ئىنسانىنى يەر يۈزىدە ياراتقان كۈندىن تارتىپ ئۆتكەن كۈنلەر توغرۇلۇق سۈرۈشتە قىلىڭلار، شۇنداقلا ئاسمانلارنىڭ بىر چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە سۈرۈشتە قىلىڭلاركى، مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئۇلۇغ بىر ئىش بولۇپ باققانمۇ؟ ئۇنىڭغا ئوخشاش بىر ئىشنى ئاڭلاپ باققانمۇ؟
33 سىلەرگە ئوخشاش، خۇدانىڭ ئوت ئىچىدىن چىققان ئاۋازىنى ئاڭلاپ تىرىك قالغان باشقا بىر خەلق بارمۇ؟
34 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار كۆز ئالدىڭلاردا سىلەر ئۈچۈن مىسىر زېمىنىدا قىلغانلىرىدەك، قەيىن سىناقلار بىلەن، مۆجىزىلىك ئالامەتلەر بىلەن، كارامەتلەر بىلەن، تۇرۇش بىلەن، كۈچلۈك قول ھەم ئۇزىتىلغان بىلەك بىلەن ۋە دەھشەتلىك ۋەھىمىلەر بىلەن سىلەردىن باشقا بىر خەلقنى يات بىر ئەلنىڭ ئارىسىدىن چىقىرىپ ئۆزىگە خاس قىلىش ئۈچۈن كېلىپ ئۇرۇنۇپ باققانمۇ؟ □
35 پەرۋەردىگارلا خۇدادۇر، ئۇنىڭدىن باشقا بىرسى يوقتۇر، دەپ بىلىشىڭلار ئۈچۈن سىلەر بۇ ئۇلۇغ ئىشلارنى كۆرۈشكە مۇيەسسەر قىلىنغانسىلەر. ■
36 سىلەرگە تەلىم بېرىش ئۈچۈن ئۇ ئاسمانلاردىن سىلەرگە ئۆز ئاۋازىنى ئاڭلاتتى؛ ئۇ يەر يۈزىدە ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ ئوتىنى كۆرسەتتى؛ سىلەر شۇ ئوتنىڭ ئوتتۇرىسىدىمۇ ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىدىڭلار.
37 ئۇنىڭ ئۆستىگە، ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا باغلىغان مۇھەببىتى تۈپەيلىدىن ھەمدە ئۇلارنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرىنى تاللىغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ سىلەرنى مىسىردىن شەخسەن ئۆزى زور قۇدرىتى بىلەن قۇتقۇزۇپ چىقاردى؛ □ ■
38 ئۇ شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردىن ئۆزۈڭلاردىن كۆپ ۋە كۈچلۈك بولغان ئەللەرنى زېمىنىدىن ھەيدەپ، سىلەرنى ئۇنىڭغا كىرگۈزۈپ، ئۇنى بۇگۈنكى كۈندىكىدەك سىلەرگە مىراس قىلىش ئۈچۈنمۇ شۇنداق قىلغاندۇر.
39 شۇڭا بۇگۈن شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى ۋە كۆڭۈڭلارنى شۇنىڭغا بۇلۇڭلاركى، پەرۋەردىگار يۇقىرىدىكى ئاسمانلاردا بولسۇن، ئاستىدىكى يەر-زېمىندا بولسۇن خۇدادۇر؛ ئۇنىڭدىن باشقا ھېچبىرى يوقتۇر.
40 شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ ۋە كېيىنكى بالىلار-ئەۋلادلىرىڭلارنىڭ ئەھۋالى ياخشى بولۇش ئۈچۈن، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە ئاتا قىلىدىغان زېمىندا كۈنلىرىڭلارنى ئۇزۇن، ھەتتا مەڭگۈلۈك قىلىش ئۈچۈن مەن بۇگۈنكى كۈندە سىلەرگە تاپىلاۋاتقان ئۇنىڭ بەلگىلىمىلىرى ۋە ئەمرلىرىنى ئۇتۇڭلار.«

مۇسا پەيغەمبەر »پاناھلىق شەھەر«لەرنى ئايرىپ بېكىتىدۇ •••• تەپسىلاتلىرى »چۆل.» 34-6:35 دە كۆرسىتىلىدۇ
41 ئاندىن مۇسا ئىشوردان دەرياسىنىڭ شەرقىي تەرىپىدە ئۈچ شەھەرنى ئايرىپ بېكىتتى؛ ■

■ **4:28** زەب. 115:7-4 135 17-15:
□ **4:34** «...□□□□ **ئۇرۇنۇپ باققانمۇ؟»** ـ »كېلىپ« دېگەن سۆز خۇدانىڭ خەلقىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ئۆزى شەخسەن كەلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. **«...□□□□□□□□□ ۋەھىمىلەر بىلەن سىلەردىن باشقا بىر خەلقنى ... ئۆزىگە خاس قىلىش ئۈچۈن كېلىپ ئۇرۇنۇپ باققانمۇ؟»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «....□□□□□□□□□ ۋەھىمىلەر بىلەن باشقا بىر خەلقنى... ئۆزىگە خاس قىلىشى ئۈچۈن كېلىپ ئۇرۇنۇپ باققان بىر ئىلاھ بارمۇ؟».
■ **4:35** قان. 32:39 يەش. 45:5□18□22□ مار.12□29□32:
□ **4:37** **»ئىلارنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرىنى«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇنىڭ كېيىنكى نەسلىنى.« **»شەخسەن ئۆزى«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇزىنىڭ يۈزى بىلەن.«
■ **4:37** مىس. 313□9□14: ■ **4:41** چۆل. 635□14:

42 مەقسىتى، ھېچقانداق تۈرج-ئاداۋىتى بولماي، تاسادىپىي قوشنىسىنى تۆلتۈرۈپ قويسا، تۆلتۈرگەن كىشى شۇ
يەرلەرگە، يەنى شۇ شەھەرلەردىن بىرىگە قېچىپ بېرىپ ئامان-ئېسەن قېلىشتىن ئىبارەت ئىدى.
43 بۇ شەھەرلەر بولسا: ـ رۇبەنلەرنىڭ زېمىنىدىن چۆل-بىياۋاندىكى بەزەر، گادلارنىڭ زېمىنىدىن گىلېئادتىكى
راموت، مانا‌سسەھلەرنىڭ زېمىنىدىن باشاندىكى گولاندىن ئىبارەت ئىدى.■

ئەھدىنىڭ قايتا جاكارلىنىشى

44 مۇسا ئىسرائىللارنىڭ ئالدىغا قويغان قانۇن مانا تۆۋەندىكىدەك: ـ
45)بۇلار بولسا ئىسرائىللار مىسىردىن چىققاندا مۇسا پەيغەمبەر ئۇلارغا جاكارلىغان ئاگاھ-گۆۋاھلار، بەلگىلىمىلەر
ھەم ھۆكۈملەردۇر؛
46 مۇسا ۋە ئىسرائىللار مىسىردىن چىققاندا ئامورىيلارنىڭ ھەشبون شەھىرىدە تۇرۇشلۇق پادىشاھى سىھوننى
تۆلتۈرگەنىدى؛ مۇسا بۇ ئەمرلەرنى سىھوننىڭ زېمىندا، ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ شەرق تەرىپىدە، بەيت-پېئورنىڭ
تۆدۈلىدىكى ۋادىدا ئىسرائىللارغا جاكارلىغان. □ ■
47 شۇ چاغدا ئىسرائىللار سىھوننىڭ ۋە باشاننىڭ پادىشاھى ئوگنىڭ زېمىنىنى، يەنى ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ كۈن
پېتىش تەرىپىدىكى ئامورىيلارنىڭ ئىككى پادىشاھىنىڭ زېمىنىنىمۇ ئىگىلىگەنىدى؛ ■
48 ئۇلارنىڭ زېمىنى ئارنون دەريا‌سىنىڭ قىرغىقىدىكى ئاروئەردىن تارتىپ سىئون)يەنى ھەرمون(تېغىغىچە،
49 شۇنداقلا ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ شەرق تەرىپىدىكى پۈتكۈل ئاراباھ تۈزلەڭلىكى ۋە پىسگاھ تېغىنىڭ باغرىغا
جايلاشقان »تۈزلەڭلىكتىكى دېڭىز«غىچە ئىدى.(□

5

ئەھدىگە شەرھ بېرىش ـ كىرىش سۆز

1 شۇنىڭ بىلەن مۇسا پۈتكۈل ئىسرائىلنى چاقىرىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ »ئى ئىسرائىل، مەن بۈگۈن
قۇلاقلىرىڭلارغا ئاڭلىتىۋاتقان بۇ بەلگىلىمىلەرگە ھەم ھۆكۈملەرگە قۇلاق سېلىڭلار، ئۇلارنى ئۆگىنىڭلار، ئۇلارغا
ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل بۆلۈڭلار!
2 پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىز بىلەن ھورەب تېغىدا ئەھدە تۈزدى. ■
3 بۇ ئەھدىنى پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋىلىرىمىز بىلەن تۈزگەن ئەمەس، بەلكى بىز بىلەن، يەنى بۈگۈنكى كۈندە تىرىك قالغان
بىزلەر بىلەن تۈزدى.
4 تاغدا ئوت ئىچىدە تۇرۇپ پەرۋەردىگار سىلەر بىلەن يۈز تۇرانە سۆزلەشكەنىدى
5)شۇ چاغدا سىلەرگە پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامىنى جاكارلاش ئۈچۈن مەن سىلەر ۋە پەرۋەردىگارنىڭ
ئوتتۇرىسىدا تۇرغانىدىم؛ سىلەر ئوتنىڭ ئالدىدا قورقۇپ، تاغقا چىقىشنى خالىمىدىڭلار.(■

ئون ئەمر

6 تۇ مۇنداق دېدى: ـ »مەن سېنى مىسىر زېمىنىدىن، يەنى »قۇللۇق ماكانى«دىن چىقارغان پەرۋەردىگارىڭ
خۇدادۇرمەن.■

■ 4:43 يە. 820: □ 4:46 »شەرق تەرىپىدە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇ تەرىپىدە.« ■ 4:46 چۆل. 24:21□ قان. 41: ■ 4:47 چۆل.
33:21□ قان. 33: □ 4:49 »تۈزلەڭلىكتىكى دېڭىز« ـ مۇشۇ يەردە »تۇلۇك دېڭىز«نى كۆرسىتىدۇ. ■ 5:2 مىس. 519: ■ 5:5 مىس.
16:19□ 1820: ■ 5:6 مىس. 20:2-21□ زەب. 1081:

7 سېنىڭ مەندىن باشقا ھېچقانداق ئىلاھىڭ بولمايدۇ.
8 سەن تۆزۈكۈڭ ئۈچۈن مەيلى يۇقىرىدىكى ئاسماندا بولسۇن، مەيلى تۆۋەندىكى زېمىندا بولسۇن، ياكى يەر ئاستىدىكى سۇلاردا بولسۇن، ھەرقانداق نەرسىنىڭ قىياپىتىدىكى ھېچقانداق ئوبما شەكلىنى ياسىما؛ □
9 سەن بۇنداق نەرسىلەرگە باش ئۇرما ياكى ئۇلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرمە. چۈنكى مەنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ۋاپاسىزلىققا ھەسەت قىلغۇچى خۇدادۇرمەن. مەندىن نەپرەتلەنگەنلەرنىڭ قەبىھلىكلىرىنى تۆزلىرىگە، ئوغۇللىرىغا، ھەتتا نەۋرە-چەۋرىلىرىگىچە چۈشۈرىمەن. □ ■
10 ئەمما مېنى سۆيىدىغان ۋە ئەمرلىرىمنى تۇتىدىغانلارغا مىڭ ئەۋلادىغىچە تۆزگەرمەس مېھرىبانلىق كۆرسىتىمەن.□
11 پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ نامىنى قالايمىقان تىلغا ئالما؛ چۈنكى كىمدەكىم نامىنى قالايمىقان تىلغا ئالسا، پەرۋەردىگار ئۇنى گۇناھكار ھېسابلىماي قالمايدۇ.■
12 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساكا ئەمر قىلغاندەك شابات كۈنىنى مۇقەددەس دەپ بىلىپ تۇت، ئۇنىڭغا ئەمەل قىل. ■
13 ئالتە كۈن ئىشلەپ بارلىق ئىشلىرىڭنى تۈگەتكىن؛
14 لېكىن يەتتىنچى كۈنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ئاتالغان شابات كۈنىدۇر. سەن شۇ كۈنى ھېچقانداق ئىش قىلمايسەن؛ مەيلى سەن ياكى ئوغلۇڭ بولسۇن، مەيلى قىزىڭ، مەيلى قۇلۇڭ، مەيلى دېدىكىڭ، مەيلى بۇقاڭ، مەيلى ئېشىكىڭ، مەيلى ھەرقانداق باشقا ئۇلىغىڭ، ياكى سەن بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر بولسۇن، ھېچقانداق ئىش قىلمىسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن قۇلۇڭ ۋە دېدىكىڭ سەندەك ئارام ئالالايدۇ. □
15 سەن تۆزۈكۈنىڭ ئەسلىدە مىسىر زېمىنىدا قۇل بولغانلىقىڭنى، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ كۈچلۈك قولى ۋە تۆزاتقان بىلىكى بىلەن سېنى شۇ يەردىن چىقارغانلىقىنى ئېسىڭدە تۇت؛ شۇ سەۋەبتىن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساكا شابات كۈنىنى تۇتۇشنى ئەمر قىلغان.
16 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساكا ئەمر قىلغاندەك ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل. شۇنداق قىلساڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساكا ئاتا قىلماقچى بولغان زېمىندا ئۇزۇن تۇرىسەن، ھالىڭ ياخشى بولىدۇ.■
17 قاتىللىق قىلما.■
18 ھەم زىنا قىلما.■
19 ھەم ئوغرىلىق قىلما.
20 ھەم قوشناڭ توغرۇلۇق يالغان گۇۋاھلىق بەرمە.□

□ **5:8 »تۆزۈكۈڭ ئۈچۈن ... شەكىلدە... ياسىما«** ـ بۇ ئەمرنىڭ كۆزدە تۇتقىنى ئادەملەر چوقۇنۇش مەقسىتىدە ياسىغان ھەرقانداق شەكىللەردۇر. باشقا مەقسەتلەر بىلەن ياسىغان شەكىللەر توغرۇلۇق سۆز يوق.
□ **5:9 »مەندىن نەپرەتلەنگەنلەرنىڭ قەبىھلىكلىرىنى تۆزلىرىگە، ئوغۇللىرىغا، ھەتتا نەۋرە-چەۋرىلىرىگىچە چۈشۈرىمەن«** ـ بۇ مۇھىم سۆز توغرۇلۇق »مىسىردىن چىقىش«تىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ (5:20□) 7:34 توغرۇلۇق(، شۇنداقلا »ئەزاكىيال«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ (18□-) 33-بابلار توغرۇلۇق(كۆرۈڭ.
■ **5:9** مىس. 5:20□ 7:34□ 14□ يەر. 1832:
□ **5:10 »مىڭ ئەۋلادىغىچە...»** ـ ئەسلىدە »مىڭلىغان ئەۋلادىغىچە...«.
ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئەمما مېنى سۆيىدىغان ۋە ئەمرلىرىمنى تۇتىدىغان مىڭلىغانلىرىغا تۆزگەرمەس مېھرىبانلىق كۆرسىتىمەن.« بىراق 9:7نى كۆرۈڭ.
■ **5:11** لاۋ. 12:19□ مات. 335:
■ **5:12** يار. 2:2□ مىس. 12:23□ 35:2□ لاۋ. 3:23□ ئەز. 12:20□ ئىبر. 44:
□ **5:14 »شابات كۈنى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »شابات« ۋە »يەتتىنچى« دېگەنلەر ئاھاڭداش سۆز. **»سەن بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە تۇرۇۋاتقان« دېگەن سۆز بىلەن ئېيتىلىدۇ.
■ **5:16** لاۋ. 3:19□ مات. 4:15□ لۇقا 20:18□ ئەف. 6□:2: 3
■ **5:17** مات. 21:5□ لۇقا 20:18□ رىم. 913:
■ **5:18** لۇقا 2018:
□ **5:20 »قوشناڭ توغرۇلۇق يالغان گۇۋاھلىق بەرمە«** ـ تەۋرات-ئىنجىل بويىچە »قوشناڭ« خۇدا بىزنىڭ يېنىمىزغا بېقىن قىلغان ھەربىر ئادەمنى كۆرسىتىدۇ.

21 ھەم قوشناڭنىڭ ئايالىنى تەمە قىلما ۋە نە ئۇنىڭ تۇيى، ئۇنىڭ ئېتىزى، ئۇنىڭ قۇلى، نە ئۇنىڭ دېدىكى، نە ئۇنىڭ
كالىسى، نە ئۇنىڭ ئېشىكىگە يا كى قوشناڭنىڭ ھەرقانداق باشقا نەرسىسىگە كۆز قىرىڭنى سالما.«■
22 ـ بۇ سۆزلەرنى پەرۋەردىگار تاغدا، ئوت، بۇلۇت ۋە سۈرلۈك قاراڭغۇلۇق ئىچىدن كۆچلۈك ئاۋازى بىلەن
سىلەرنىڭ پۈتكۈل جامائىتىڭلارغا ئېيتقان ۋە ئۇلارغا ھېچ باشقا سۆزلەرنى قوشمىغان؛ ئۇ ئۇلارنى ئىككى تاش
تاختايغا پۈتۈپ ماڭا تاپشۇردى. ■
23 ۋە شۇنداق بولدىكى، قاراڭغۇلۇقتىن چىققان ئاۋازنى ئاڭلىغىنىڭلاردا ۋە ئوتلۇق تاغ كۆيۈگىنىدە سىلەر، يەنى
قەبىلە باشلىقلىرىڭلار ۋە ئاقساقاللىرىڭلار ۋېنىمغا كېلىپ: ـ
24 »مانا، پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئۆز شان-شەرىپى ۋە ئۇلۇغلۇقىنى ئايان قىلدى ۋە بىز ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئوت
ئوتىۋىسىدىن ئاڭلىدۇق، شۇنىڭ بىلەن بىز بۈگۈنكى كۈندە خۇدا ئىنسانلار بىلەن سۆزلەشكەن بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ
تىرىك قالغانلىقىنى كۆردۇق.
25 ئەمدى بىز جېنىمىزغا تەۋەككۈل قىلىشىمىزنىڭ نېمە ھاجىتى؟ چۈنكى مۇشۇ دەھشەتلىك ئوت بىزنى يۇتۇۋېتىدۇ.
ئەگەر بىز پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاۋەرسەك ئۆلۈپ كېتىمىز.
26 چۈنكى ئەت ئىگىلىرىدىن ھايات ئىگىسى خۇدانىڭ ئوتىنىڭ ئوتىۋىسىدىن سۆزلىگەن ئاۋازىنى ئاڭلاپ، بىزدەك
تىرىك تۇرۇۋاتقانلاردىن كىم بار؟ ■
27 سەن ئۆزۈڭ پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا يېقىنلىشىپ، ئۇنىڭ سۆزلىگەنلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئاڭلىغىن؛ ئاندىن
پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ساڭا سۆزلىگەنلىرىنىڭ ھەممىسىنى بىزگە ئېيتىپ بېرىسەن؛ شۇنىڭ بىلەن بىز ئۇنى ئاڭلاپ
ئەمەل قىلىمىز« ـ دېدىڭلار.■
28 پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ بۇ ماڭا ئېيتقان سۆزلىرىڭلارنى ئاڭلاپ ماڭا: »بۇ خەلقىنىڭ ساڭا ئېيتقان سۆزلىرىنى
ئاڭلىدىم؛ ئۇلارنىڭ بارلىق ئېيتقان سۆزلىرى دۇرۇستۇر.
29 كاشكى ئۇلاردا مەندىن قورقۇپ، ئەمرلىرىمنى ئىزچىل تۇتىدىغان بىر قەلب بولسىدى، ئۇلارنىڭ ھالى ۋە
بالىلىرىڭنىڭ ھالى مەڭگۈگە ياخشى بولاتتى!
30 سەن بېرىپ ئۇلارغا: »چېدىرىڭلارغا قايتىڭلار« ـ دېگىن.
31 سەن بولساڭ بېنىمدا تۇرغىن؛ مەن سېنىڭ ئۇلارغا ئۆگىتىشىڭ كېرەك بولغان ئەمرلەر، بەلگىلىمىلەر ۋە
ھۆكۈملەرنىڭ ھەممىسىنى ساڭا ئېيتىپ بېرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مەن ئۇلارغا تەۋەلىك قىلىپ بېرىدىغان زېمىندا
تۇرۇپ بۇلارغا ئەمەل قىلىدىغان بولىدۇ.
32 ئەمدى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە ئەمر قىلغاندەك قىلىشقا كۆڭۈل بۆلۈڭلار؛ ئۆنىڭدىن ئوڭ ۋە سولغا
تايماڭلار!
33 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە ئەمر قىلغان بارلىق يوللىردا مېڭىڭلار؛ شۇنداق قىلساڭلار ھاياتلىق تېپىپ،
ھالىڭلار ياخشى بولىدۇ ۋە سىلەر ئىگىدارچىلىق قىلىدىغان زېمىندا تۇرۇپ كۈنلىرىڭلار ئۇزۇن بولىدۇ.«□

6

خۇدانىڭ ئەھدىسىنىڭ جەۋھىرى ـ ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىشنىڭ بەخت-بەركىتى

■ **5:21** رىم. 77:
■ **5:22** قان. 9□10: 11
■ **5:26** قان. 4:33□ ھاك. 2213:
■ **5:27** مىس. 20:19□ ئىبر. 1912:
□ **5:33 ...»** **ھاياتلىق تېپىپ، ھالىڭلار ياخشى بولىدۇ«** ـ خۇدانىڭ بارلىق ئەمرلىرى بۇ مەقسەتتىدۇر. بۇ تېما »قانۇن شەرھى«دىكى كۆپ يەرلەردە كۆرۈلىدىغان بىر تېمىدۇر.

1 »مانا، بۇلار پەرۋەردىگار ماڭا سىلەر دەريادىن تۆتۈپ ئىگىلەيدىغان زېمىندا تۇرغىنىڭلاردا تۇلارغا ئەمەل
قىلىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە ئۆگىتىشنى تاپىلىغان ئەمرلەر، بەلگىلىمىلەر ھەم ھۆكۈملەردۇر: ـ
2)شۇنىڭ بىلەن سىلەر، يەنى سەن ئۆزۈڭ، ئوغلۇڭ ۋە نەۋرەڭ بارلىق تىرىك كۈنلىرىڭلاردا پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلاردىن قورقۇپ، مەن سىلەرگە تاپىلاۋاتقان ئۇنىڭ بارلىق بەلگىلىمە ۋە ئەمرلىرىنى تۇتىسىلەر، شۇنداقلا
ئۆزۈڭ كۈنلەرنى كۆرىسىلەر.
3 سەن، ئى ئىسرائىل، ئۇلارنى ئاڭلاپ ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل قويۇڭلار، شۇنىڭ بىلەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ
خۇداسى پەرۋەردىگار سىلەرگە دېگىنىدەك، سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان مۇنبەت زېمىندا تۇرۇپ،
ھالىڭلار ياخشى بولىدۇ ۋە سانىڭلار ئىنتايىن كۆپەيىدۇ:(ـ
4 ـ ئاڭلاڭلار، ئەي ئىسرائىل: ـ پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، پەرۋەردىگار بىر بىرلىكتۇر، □ ■
5 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى پۈتۈن قەلبىڭ بىلەن، پۈتۈن جېنىڭ بىلەن ۋە پۈتۈن كۈچۈڭ بىلەن سۆيگىن.■
6 مەن ساڭا بۇگۈن تاپىلىغان بۇ سۆزلەر قەلبىڭدە بولسۇن؛
7 سەن ئۇلارنى بالىلىرىڭغا سىڭدۈرۈپ تۇگەت، مەيلى تۇيىدە ئولتۇرغاندا، يولدا ماڭغاندا، ئورنۇڭدا ياتقاندا ۋە
ئورنۇڭدىن تۇرۇۋاتقاندا ھەر ۋاقىت ئۇلار توغرۇلۇق سۆزلىگىن؛ ■
8 ئۇلارنى قولۇڭغا ئەسلەتمە-بەلگە قىلىپ تېڭىۋال، پېشانەڭگە قاشقىدەك سىمۋول قىلىپ ئورنىتىۋال؛
9 سەن ئۇلارنى تۇيۇڭدىكى كېشەكلىرىڭگە ۋە دەرۋازىلىرىڭغا پۈتكۈزگىن.
10 ۋە پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى قەسەم قىلىپ ئاتا-بوۋىلىرىڭغا، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپقا ۋەدە قىلغان
زېمىننى ساڭا ئاتا قىلىش ئۈچۈن سېنى ئۇنىڭغا باشلىغاندا، ـ ئۆزۈڭ قۇرمىغان ئۇلۇغ ۋە ئېسىل شەھەرلەرگە،
11 ئۆزۈڭ بىساتلىق قىلمىغان ئاللىقاچان ئېسىل بىساتلىق قىلىنغان ئۆيلەرگە، ئۆزۈڭ كولىمىغان، ئاللىقاچان كولانغان
قۇدۇقلارغا، ئۆزۈڭ تىكمىگەن ئۈزۈمزارلار ۋە زەيتۇنزارلارغا مۇيەسسەر قىلىنىشىڭ بىلەن سەن يەپ تويۇنغاندىن
كېيىن، ■
12 ـ ئەينى چاغدا سېنى مىسىر زېمىندىن، يەنى »قۇللۇق ماكانى«دىن چىقارغان پەرۋەردىگارنى ئۇنتۇشتىن ھېزى
بول.
13 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭدىن قورققىن، ئىبادىتىدە بولغىن ۋە قەسەم قىلساڭ ئۇنىڭ نامى بىلەنلا قەسەم ئىچكىن.
■
14 سىلەر باشقا ئىلاھلار، يەنى ئەتراپىڭدىكى ئەللەرنىڭ ئىلاھلىرىنى قەتئىي ئىزدىمەڭلار؛
15 چۈنكى ئاراڭلاردا تۇرۇۋاتقان پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ۋاپاسىزلىققا ھەسەت قىلغۇچى تەڭرىدۇر. ئەگەر شۇنداق
قىلساڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ غەزىپى ساڭا قوزغىلىپ، ئۇ سېنى يەر يۈزىدىن يوقاتمامۇ قالمايدۇ.
16 سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى ماسساھتا سىنىغانىدەك ئۇنى سىنىماڭلار. □ ■
17 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئەمرلىرىنى، سىلەرگە تاپىلىغان گۇۋاھ-ھۆكۈملىرى ۋە بەلگىمىلىرىنى كۆڭۈل
قويۇپ تۇتۇڭلار.

□ 6:4 »پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، پەرۋەردىگار بىر بىرلىكتۇر« ـ »بىرلىك« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »ئەقاد« دېيىلىدۇ. بۇ سۆز ئادەتتە ئىككى ياكى
بىرنەچچە نەرسىنىڭ بىر گەۋدىلىكىنى بىلدۈرىدۇ »)يار.» 24:2، »مىس.» 3:24 قاتارلىقلار.(
باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدۇر، پەرۋەردىگار بىردۇر.«
■ 6:4 قان. 35:4□ مار. 29:12□ يۇھ. 3:17□ 1 كور. 8□4: 6
■ 6:5 قان. 12:10□ مات. 37:22□ لۇقا 2710:
■ 6:7 قان. 9:4□ 1911:
■ 6:11 قان. 98□10:
■ 6:13 قان. 20:10□ مات. 10:4□ لۇقا 84:
□ 6:16 »سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى ماسساھتا سىنىغانىدەك ئۇنى سىنىماڭلار« ـ »مىس.» 2:17-7 نى كۆرۈڭ. »ماسساھ« دېگەننىڭ
مەنىسى »سىناش.« ■ 6:16 مىس. 2:17□ چۈل. 3:20□ مات. 7:4□ لۇقا 124:

18 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ نەزىردە دۇرۇس ۋە ياخشى بولغاننى قىلىڭلار؛ شۇنداق قىلغاندا ھالىڭلار ياخشى
بولىدۇ ۋە پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا بېرىشكە قەسەم قىلغان زېمىنغا كىرىپ ئۇنى ئىگىلەيسىلەر،
19 شۇنداقلا پەرۋەردىگار ۋەدە قىلغاندەك بارلىق دۇشمەنلىرىڭلارنى ئالدىڭلاردىن ھەيدەپ چىقىرىۋېتىسىلەر.

كېيىنكى دەۋرلەرنى ئەسلىتىش

20 كەلگۈسىدە ئوغلۇڭ سەندىن: ـ »پەرۋەردىگار خۇدايىمىز سىلەرگە تاپىلىغان ئاگاھ-گۇۋاھ، بەلگىلىمە ھەم
ھۆكۈملەر نېمە؟« دەپ سورىسا،
21 سەن ئوغلۇڭغا مۇنداق دەيسەن: »بىز ئەسلىدە مىسىردا پىرەۋننىڭ قۇللىرى ئىكەنمىز؛ بىراق پەرۋەردىگار بىزنى
مىسىردىن كۆچلۈك بىر قول بىلەن چىقارغان.
22 پەرۋەردىگار كۆز ئالدىمىزدا ئۇلۇغ ھەم دەھشەتلىك مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە كارامەتلەرنى كۆرسىتىپ،
پىرەۋننىڭ ئۆستىگە ھەم ئۇنىڭ بارلىق ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ئۆستىگە چۈشۈردى؛
23 ئۇ ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا قەسەم ئىچىپ ۋەدە قىلغان زېمىننى بىزگە ئاتا قىلىپ، ئۇنىڭغا بىزنى باشلاپ كىرىشكە شۇ
يەردىن يېتەكلەپ چىقارغان.
24 پەرۋەردىگار بىزگە بۇ بارلىق بەلگىلىمىلەرنى تۈتۈشنى، پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدىن قورقۇشنى تاپىلىغان؛ ئۇ ھالىمىزنىڭ
دائىم ياخشى بولۇشى ۋە بىزنىڭ بۈگۈنكىدەك تىرىك ساقلانغاندەك، ئۇنىڭ پاناھدا بولۇشىمىز ئۈچۈن شۇنداق
تاپىلىغاندۇر؛
25 ۋە پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا ئۇ بىزگە تاپىلىغاندەك بۇ بارلىق ئەمرلەرگە ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل بۆلسەك
بۇ بىز ئۈچۈن ھەققانىيلىق بولىدۇ.«

7

بۇتپەرەس ئەل-مىللەتلەرنى زېمىندىن يوقىتىش

1 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى ھازىر ئىگىلىشكە كېتىۋاتقان زېمىنغا باشلاپ كىرگۈزگەندىن كېيىن، ئالدىڭدىن كۆپ
يات ئەل-مىللەتلەرنى، يەنى ھىتتىيلار، گىرگاشىيلار، ئامورىيلار، قاناۋانىيلار، پەرىززىيلار، ھىۋىيلار، يەبۇسىيلارنى
ـ سەندىن كۆچلۈك ئەل-مىللەتلەرنى ھەيدىۋېتىدۇ. ■
2 ئەمدى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىڭدا ئۇلارنى قولۇڭغا تاپشۇرۇشى بىلەن سەن ئۇلارغا ھۇجۇم قىلغىنىڭدا، سەن
ئۇلارنى تەلتۈكۈس يوقىتىشىڭ كېرەك؛ ئۇلار بىلەن ھېچ ئەھدە تۈزۈشىڭگە ۋە ئۇلارغا ھېچ رەھىم قىلىشىڭغا بولمايدۇ.
■ □
3 سېنىڭ ئۇلار بىلەن نىكاھلىشىشىڭغا بولمايدۇ؛ سەن قىزىڭنى ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرىغا بېرىشىڭگىمۇ ۋە ئۇلارنىڭ قىزىنى
ئوغلۇڭغا ئېلىپ بېرىشىڭگىمۇ بولمايدۇ؛ ■
4 چۈنكى ئۇلار ئوغلۇڭنى ماڭا ئەگىشىشتىن ئېزىقتۇرىدۇ ۋە شۇنىڭ بىلەن ئوغۇللىرىڭ باشقا ئىلاھلارغا چوقۇنىدۇ؛
ئۇ چاغدا پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى سىلەرگە قوزغىلىپ، سىلەرنى تېزلا يوقىتىدۇ.

■ 7:1 قان. 31:3
□ 7:2 «...□□□□□□□ ھېچ رەھىم قىلىشىڭغا بولمايدۇ» ـ بۇ ئەمر)ۋە ئۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان باشقا بارلىق ئەمرلەر(توغرۇلۇق »قوشۇمچە
سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. ■ 7:2 مىس. 32:23□ 15:34□ چۈل. 52:33□ يە. 1111: ■ 7:3 مىس. 16:34□ 1پاد. 211:

5 سەن ئۇلارغا شۇنداق مۇئامىلە قىلغىنىڭ، ئۇلارنىڭ قۇربانگاھلىرىنى بۇزۇۋېتىڭلار، بۇت تۈۋرۈكلىرىنى
چېقىۋېتىڭلار، ئاشەراھ بۇتلىرىنى كېسىۋېتىڭلار ۋە ئويما بۇتلىرىنى ئوت بىلەن كۆيدۈرۈۋېتىڭلار؛ □ ■
6 چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا پاك-مۇقەددەس بىر خەلقتۇرسىلەر؛ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرنى
يەر يۈزىدىكى بارلىق باشقا خەلقلەردىن ئۆستۈن قىلىپ، ئۆزىگە خاس بىر خەلق بولۇشقا تاللىۋالغان. ■
7 پەرۋەردىگارنىڭ سىلەرگە مېھىر چۈشۈپ سىلەرنى تاللىۋالغىنى سىلەرنىڭ باشقا خەلقلەردىن كۆپ بولغانلىقىڭلار
ئۈچۈن ئەمەس، ئەمەلىيەتتە سىلەر بارلىق خەلقلەر ئارىسىدا ئەڭ ئاز ئىدىكەنسىلەر،
8 پەرۋەردىگارنىڭ سىلەرنى سۆيگىنى سەۋەبىدىن ۋە ئاتا-بوۋىلىرىڭلار ئالدىدا بەرگەن قەسەمگە سادىق بولغانلىقى
ئۈچۈن پەرۋەردىگار سىلەرنى كۈچلۈك قول بىلەن قۇتقۇزۇپ، ھۆرلۈك بەدىلى تۆلەپ »قۇللۇق ماكانى«دىن، يەنى
مىسىر پادىشاھى پىرەۋننىڭ قولىدىن چىقارغان. □ ■
9 شۇڭا سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ بەرھەق خۇدا، ۋەدىسىدە تۇرغۇچى تەڭرى ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭلار
كېرەك؛ ئۇ ئۆزىنى سۆيۈپ، ئەمرلىرىنى تۇتقانلارغا مىڭ دەۋرگىچە ئۆزگەرمەس مېھىر كۆرسىتىپ ئەھدىسىدە
تۇرغۇچىدۇر؛ ■
10 لېكىن ئۆزىگە ئۆچمەنلەرنىڭ ئىشلىرىنى ئۆز بېشىغا ئوچۇق-ئاشكارە چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى يوقىتىدۇ؛ ئۆزىگە
ئۆچمەنلەرنىڭ ھەربىرىگە ئۆزى قىلغان ئىشلىرىنى ئۇلارنىڭ بېشىغا ئوچۇق-ئاشكارە قايتۇرۇشقا ھايال قىلمايدۇ. ■
11 سىلەر مەن بۇگۈن سىلەرگە تاپىلىغان ئەمر، بەلگىلىمىلەر ھەم ھۆكۈملەرگە ئەمەل قىلىش ئۈچۈن ئۇلارنى چىڭ
تۇتۇڭلار.

ئەھدىنى تۇتۇشنىڭ بەخت-بەركەتلىرى

12 چوقۇم شۇنداق بولىدۇكى، بۇ بەلگىلىمىلەرگە قۇلاق سېلىپ، كۆڭۈل قويۇپ ئەمەل قىلىساڭلار، پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلار ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغان ئەھدە ۋە مېھىرنى سىلەرگە كۆرسىتىپ تۇرىدۇ؛ ■
13 سىنى سۆيۈپ بەركەتلەپ، ئاتا-بوۋىلىرىڭغا قەسەم بىلەن ساڭا بېرىشكە ۋەدە قىلغان زېمىندا تۇرغۇزۇپ
كۆپەيتىدۇ؛ شۇ يەردە پەرزەنتلىرىڭنى، يەر-تۈپرىقىڭدىكى مەھسۇلاتلارنى، بۇغدىيىڭنى، يېڭى شارابىڭنى، زەيتۇن
مېيىڭنى، كاللىرىڭنىڭ نەسلىنى ۋە قويلىرىڭنىڭ قوزىلىرىنى بەركەتلەپ كۆپەيتىدۇ. □
14 سەن بارلىق ئەللەردىن زىيادە بەخت-بەركەت كۆرىسەن؛ ئارا كۈدا، ئەر-ئايال ياكى مال-چارۋاڭ ئارىسىدا ھېچ
تۇغماسلىق بولمايدۇ؛ □ ■
15 پەرۋەردىگار سەندىن بارلىق كېسەللەرنى نېرى قىلىدۇ ۋە سەن ئۆزۈڭ كۆرگەن مىسىردىكى دەھشەتلىك
ۋابالاردىن ھېچقايسىسىنى ئۈستۈڭگە سالمايدۇ، بەلكى ساڭا ئۆچ بولغانلارغا سالىدۇ.

□ 7:5 »ئاشەراھ« ـ »ئايال بۇتلار«، بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم بۇت شەكلىدە ئويۇلغان ياكى نەقىشلەنگەن بولۇشى مۇمكىن.
■ 7:5 مىس. 24:23؛ 13:34؛ قان. 12؛ 2: 3
■ 7:6 مىس. 5:19؛ قان. 20:4؛ 21:14؛ 18:26؛ 9:28؛ 1 پېت. 92:
□ 7:8 »ھۆرلۈك بەدىلى تۆلەپ ...چىقارغان« ـ مۇشۇ سىرلىق سۆزلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ 7:8 قان. 1510:
■ 7:9 مىس. 5:20؛ قان. 95:
■ 7:10 ناھ. 21:
■ 7:12 لاۋ. 3:26؛ قان. 128:
□ 7:13 »پەرزەنتلىرىڭ« ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »بالىياتقۇنىڭ مېۋىسى« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
□ 7:14 »سەن بارلىق ئەللەردىن زىيادە بەخت-بەركەت كۆرىسەن...» ـ مۇشۇ يەردە »سەن« دېگەن سۆز خۇدا پۈتكۈل ئىسرائىلنى بىر ئادەمدەك كۆرۈپ، ئۇلارغا بىر گەۋدە سۈپىتىدە سۆزلەيدۇ. »ئارا كۈدا، ئەر-ئايال ياكى مال-چارۋاڭ ئارىسىدا...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئارا كۈدا، مەيلى ئەركەكلەر مەيلى ئايالىلاردا ياكى مال-چارۋاڭ ئارىسىدا...».
■ 7:14 مىس. 2623:

ئاراكلاردىكى بارلىق بۇتپەرەسلىك ئىز-قالدۇقلىرىنى يوقىتىش كېرەك

16 سەن پەرۋەردىگار ساڭا تاپشۇرغان بارلىق خەلقلەرنى يوقىتىشىڭ كېرەك؛ سەن ئۇلارنى كۆرگەندە، ئۇلارغا
ھېچ رەھىم قىلماسلىقىڭ كېرەك، سەن ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ قۇللۇقىغا كىرمەسلىكىڭ كېرەك؛ ئەگەر شۇنداق
قىلساڭ، بۇ ئىش ساڭا قىلتاق بولىدۇ. □
17 ئەگەر سەن كۆڭلۈڭدە: »بۇ ئەللەر مەندىن كۆپلۈك؛ مەن قانداق قىلىپ ئۇلارنى زېمىنىدىن قوغلۇۋېتەلەيمەن؟«
ـ دېسەڭ،
18 ئۇلاردىن قورقما؛ پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ پىرەۋن ھەم بارلىق مىسىرلىقلارنى قانداق قىلغانلىقىنى ئەسلىگىن،
19 ـ يەنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى شۇ يەردىن چىقىرىش ئۈچۈن ۋاستە قىلغان، ئۆز كۆزۈڭ بىلەن كۆرگەن
دەھشەتلىك ھۆكۈم-سىناقلار، مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە كارامەتلەر، كۆچلۈك قول ۋە سوزۇلغان بىلەكنى مەھكەم
ئېسىڭدە تۇت؛ پەرۋەردىگار سەن قورقۇۋاتقان بارلىق خەلقىمۇ شۇنداق قىلىدۇ. ■
20 ئۇنىڭ ئۈستىگە پەرۋەردىگار خۇدايىڭ تاكى ئۇلارنىڭ سەندىن يوشۇرۇنغان قالدۇقلىرى يوقىتىلغۇچە ئۇلارنىڭ
ئارىسىغا سېرىق ھەرىلەرنى ئەۋەتىدۇ؛ □ ■
21 سەن ئۇلاردىن قورقماسلىقىڭ كېرەك؛ چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئاراڭدىدۇر؛ ئۇ ئۇلۇغ ۋە دەھشەتلىك بىر
ئىلاھدۇر.
22 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ شۇ ئەللەرنى ئالدىڭدىن پەيدىنپەي ھەيدەيدۇ؛ سەن ئۇلارنى بىراقلا يوقىتىۋېتەلمەيسەن؛
بىراقلا يوقىتىۋەتكەن تەقدىردىمۇ، دالادىكى ھايۋانلار كۆپىيىپ، ئۈستۈڭگە باستۇرۇپ كېلىشى مۇمكىن.
23 لېكىن ئالدىڭغا ئىلگىرىلەپ ماڭغىنىڭدا پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۇلارنى قولۇڭغا تاپشۇرىدۇ ۋە ئۇلارنى پارا كەندە
قىلىپ، يوقىتىلغۇچە دەككە-دۈككىگە سالىدۇ.
24 ئۇ ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرىنى قولۇڭغا تاپشۇرىدۇ، سەن ئۇلارنىڭ نامىلىرىنىمۇ ئاسمان ئاستىدىن يوق قىلىسەن؛ ئۇلارنى
يوقاتقۇچە ھېچبىر ئادەم ئالدىڭدا تۇرالمايدۇ.
25 سىلەر ئۇلارنىڭ ئويما بۇتىنى ئوت بىلەن كۆيدۈرۈۋېتىڭلار؛ كۆز قىرىڭلارنى شۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ئالتۇن-
كۈمۈشكە سالماڭلار، ئۇلارنى ئالماڭلار؛ بولمىسا ئۇ سىلەرگە قىلتاق بولىدۇ؛ چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
ئالدىدا يىرگىنچلىك بىر نەرسىدۇر.
26 سەن ھېچقانداق يىرگىنچلىك نەرسىنى ئۆيۈڭگە ئېلىپ كەلمە؛ بولمىسا سەن ئۇنىڭغا ئوخشاش لەنەتلىك نەرسە
بولۇپ قالىسەن؛ سەن ئۇنىڭدىن قاتتىق يىرگەن، ئۇنىڭغا مۇتلەق نەپرەتلەن؛ چۈنكى ئۇ لەنەتلىك بىر نەرسىدۇر.

8

پەرۋەردىگارنىڭ تەمىناتلىرىنى ئەسلەش

1 مەن سىلەرگە بۈگۈن تاپىلىغان بۇ بارلىق ئەمرلەرگە ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل قويۇڭلار؛ شۇنداق قىلغاندا سىلەر
ھايات بولىسىلەر، كۆپەيىسىلەر ۋە پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا قەسەم قىلىپ ۋەدە قىلغان زېمىنغا كىرىپ ئۇنى
ئىگىلەيسىلەر.
2 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى تۆۋەن قىلىپ، كۆڭلۈڭدە نېمە بارلىقىنى، ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى تۇتىدىغان-تۇتمايدىغانلىقىڭنى
بىلەي دەپ سېنى سىناش ئۈچۈن بۇ قىرىق يىل چۆل-باياۋاندا يېتەكلىگەن يولنى ئەسلىگىن.

□ 7:16 »ئۇلارنى كۆرگەندە، ئۇلارغا ھېچ رەھىم قىلماسلىقىڭ كېرەك...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆزۈڭ ئۇلارنى ھېچ ئايىمسۇن...«. ■ 7:19 قان. 34:4 329: □ 7:20 »سېرىق ھەرە« ـ ئادەتتىكى ھەرىدىن تېخىمۇ چوڭ ۋە چاقماق بىرخىل ھەرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ 7:20 مىس. 28:23 يە. 1224:

3 دەرۋەقە ئۇ سېنى تۆۋەن قىلىپ، سېنى ئاچ قويۇپ، سەن ئەسلىدە بىلمەيدىغان، شۇنداقلا ئاتا-بوۋىلىرىڭ كۆرۈپ
باقمىغان »مانىنا« بىلەن ئوزۇقلاندۇرغان؛ ئۇ ساكا ئىنسان پەقەت يېمەكلىك بىلەنلا ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار
خۇدايىڭنىڭ ئاغزىدىن چىققان بارلىق سۆزلىرى بىلەنمۇ ياشايدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن شۇنداق قىلدى. □ ■
4 بۇ قىرىق يىلدا كىيىم-كېچىكىڭ كونىرىمىدى، پۇتۇڭ ئىششىپ كەتمىدى. ■

5 سەن شۇنى بىلىپ قويغىنىڭ، ئادەم ئۆز ئوغلىنى تەربىيىلىگەندەك، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى تەربىيىلەيدۇ؛ □

6 شۇڭا سەن ئۇنىڭ يوللىرىدا مېڭىپ ۋە ئۇنىڭدىن قورقۇپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئەمرلىرىنى تۇتقىن.

7 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى ياخشى بىر زېمىنغا ـ ئېرىق-ئېقىنلىرى، بۇلاقلىرى ۋە جىلغا-دۆڭلەردە ئۈرغۈپ
چىقىدىغان ئۇلۇغ سۈلىرى بار بىر زېمىنغا ـ

8 بۇغداي ۋە ئارپا، ئۈزۈم تاللىرى، ئەنجۈر دەرەخلىرى ۋە ئانارلىرى بار بىر زېمىنغا، زەيتۇن دەرەخلىرى ۋە ھەسەل
بار بىر زېمىنغا،

9 ـ سەن ھېچنېمىدىن كەملىك تارتماي ئوزۇقلۇق يەيدىغان بىر زېمىنغا ـ تاشلىرى تۆمۈر، تاغلىرىدىن مىس كولايدىغان
بىر زېمىنغا يېتەكلەپ كىرىدۇ؛

10 سەن شۇ يەردە يەپ تويۇنسىسەن ۋە پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساكا ئاتا قىلغان شۇ ياخشى زېمىن ئۈچۈن ئۇنىڭغا
تەشەككۇر-مەدھىيە ئېيتىسەن.■

11 مەن ساكا بۇگۈن تاپىلىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئەمرلىرى، بەلگىلىمىلىرى ھەم ھۆكۈملىرىنى تۇتماسلىقتىن،
ئۇنى ئۇنتۇپ قېلىشتىن ھېزى بول؛

12 بولمىسا، سەن يەپ تويۇنغاندىن كېيىن، ئېسىل ئۆيلەرنى قۇرۇپ ئۇلاردا ئولتۇراقلاشقاندىن كېيىن،

13 كالا-قوي پادىلىرىڭ كۆپىيىپ، ئالتۇن-كۈمۈشۈڭ، شۇنداقلا سېنىڭ بارلىقىڭ كۆپەيگەندىن كېيىن،

14 كۆكۈلۈڭ مەغرۇرلىنىپ سېنى مىسىر زېمىنىدىن، يەنى »قۇللۇق ماكانى«دىن چىقىرىپ قۇتقۇزغان پەرۋەردىگار
خۇدايىڭنى ئۇنتۇيسەن؛

15)ئۇ سېنى بىيابان ۋە دەھشەتلىك چۆل-بىياۋاندىن، يەنى زەھەرلىك يىلانلار ۋە چايانلار قاپلاپ كەتكەن،
سۇسىراپ قاغجىراپ كەتكەن بىر چۆل-بىياۋاندىن يېتەكلەپ چىققان، شۇ يەردە ساكا چاقماق تېشىدىن سۇ چىقىرىپ
بەرگەن، □ ■

16 سېنى ئۆزىنى تۆۋەن تۇتسۇن دەپ سىناپ، ساكا ئاخىر راھەت-بەرىكەت كۆرسىتىش ئۈچۈن چۆل-بىياۋاندا
ئاتا-بوۋىلىرىڭ كۆرۈپ باقمىغان »مانىنا« بىلەن ئوزۇقلاندۇرغان(■

17 ـ ئەگەر ئۇنى ئۇنتۇساڭ، كۆكۈلۈڭدە: »ئۆز كۈچۈم، ئۆز قولۇمنىڭ قۇدرىتى مېنى مۇشۇ دۆلەتكە ئېرىشتۈرگەن«
دېيىشىڭ مۇمكىن.

18 شۇڭا پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئۆزى سېنى دۆلەتكە ئېرىشتۈرگۈچى قۇدرەتنى بەرگۈچى ئىكەنلىكىنى ئەسلەپ،
ئۇنى ئېسىڭدە تۇت؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاتا-بوۋىلىرىڭغا قەسەم قىلىپ ۋەدە قىلغان ئەھدىنى بۇگۈنكى كۈندىكىدەك
مەھكەم قىلىدۇ.

19 ئەگەر سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى قاچانىكى ئۇنتۇساڭ، باشقا ئىلاھلارغا ئەگەشسەڭ، ئۇلارنىڭ قۇللۇقىدا
بولۇپ ئۇلارغا باش ئۇرساڭ، مەن سىلەرگە بۇگۈن شۇ ئاگاھنى بېرەيكى، شۇنداق بولىدۇكى، سىلەر تەلتۆكۈس

□ **8:3** »مانىنا« ـ يۇ ئىش توغرۇلۇق »مىس.» 16-بابنى كۆرۈڭ. **...» خۇدايىڭنىڭ ئاغزىدىن چىققان بارلىق سۆزلىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا «...□□□□□□□□□□ ئاغزىدىن بارلىق چىققانلىرى». ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئادەمئاتا ئەسلىدە »خۇدانىڭ نەپىسى« بىلەن ھاياتقا ئېرىشتى.

■ **8:3** مىس. 14:16□15□ مات. 4:4□ لۇقا 44: ■ **8:4** قان. 6:29□ نەھ. 219: □ **8:5** »**سەن شۇنى بىلىپ قويغىنىڭ...**» ـ ئىبرانىي تىلىدا »سەن قەلبىڭدە شۇنى بىلگىنىڭ...» ■ **8:10** قان. 116□12: □ **8:15** »**زەھەرلىك يىلانلار...**» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئوتلۇق يىلانلار.«

■ **8:15** مىس. 6:17□ چۆل. 11:20□ زەب. 78:16-15□ 8114: ■ **8:16** مىس. 1416□15:

هالاك بولىسىلەر.
20 پەرۋەردىگار كۆز ئالدىڭلاردا يوقىتىۋاتقان ئەللەردەك سىلەرمۇ يوقىتىلىسىلەر؛ چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالمىغانسىلەر.

9

خۇدانىڭ ئەللەرنى قاناتان زېمىندىن ھەيدىشىنىڭ سەۋەبى

1-2 ئاڭلا، ئى ئىسرائىل! سەن بۈگۈن ئۆزۈڭدىن چوڭ ۋە كۈچلۈك ئەللەرگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن، سېپىللىرى ئاسمانغا
تاقىشىدىغان چوڭ شەھەرلەرنى ئىگىلەش ئۈچۈن، ئاناكىيلارنى قوغلاپ چىقىرىش ئۈچۈن ئىئوردان دەرياسىدىن
ئۆتىسەن)سەن ئۇلارنى بىلىسەن، ئۇلار توغرۇلۇق »كىم ئاناكىيلار ئالدىدا تۇرالىسۇن«! دەپ ئاڭلىغانسەن.(■
3 سەن بۈگۈنكى كۈندە شۇنى بىلىپ قويغىنىكى، سېنىڭ ئالدىڭدا ماڭغۇچى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئۆزىدۇر،
ئۇ يالماپ يۇتقۇچى ئوتتۇر؛ ئۇ مۇشۇ ئەللەرنى ھالاك قىلىدۇ، ئالدىڭدا ئۇلارنى تېزدىن يېقىتىدۇ؛ سەن ئۇلارنىڭ
تەۋەلىكىنى ئىگىلەپ، پەرۋەردىگار ساڭا ئېيتقاندەك ئۇلارنى تېزدىن يوقىتىسەن. ■
4 پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئالدىڭدىن ھەيدىگەندە سەن كۆڭلۈڭدە: »ھەققانىيلىقىم سەۋەبىدىن پەرۋەردىگار مېنى زېمىننى
ئىگىلەش ئۈچۈن ئۇنىڭغا يېتەكلەپ كىردى« دېمىگىن؛ بەلكى شۇ ئەللەرنىڭ رەزىللىكى تۈپەيلىدىن پەرۋەردىگار
سېنىڭ ئالدىڭدا ئۇلارنى تەئەللۇقاتىدىن مەھرۇم قىلىدۇ.
5 سەن ئۇلارنىڭ زېمىنىغا كىرىپ ئۇنى ئىگىلىشىڭ سېنىڭ ھەققانىي بولغانلىقىڭدىن يا كۆڭلۈڭنىڭ دۈرۈسلۇقىدىن
ئەمەس، بەلكى بۇ ئەللەرنىڭ رەزىللىكىدىن ۋە پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋىلىرىڭ ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپقا قەسەم قىلغان
سۆزىگە ئەمەل قىلىش ئۈچۈنمۇ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۇلارنى سېنىڭ ئالدىڭدا تەئەللۇقاتىدىن مەھرۇم قىلىدۇ. ■
6 ئەمدى شۇنى بىلىپ قويغىنىكى، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ بۇ ياخشى زېمىننى ساڭا مىراس قىلغىنى سېنىڭ
ھەققانىيلىقىڭدىن ئەمەس، چۈنكى سەن ئەسلى بوينى قاتتىق بىر خەلقسەن.

ئىسرائىلنىڭ جاھىللىقى

7 ئەمدى سېنىڭ چۆل-بىياۋاندا پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى قانداق غەزەپلەندۈرگەنلىكىڭنى ئېسىڭدە تۇتقىن ـ ئۇنى
ئۇنتۇما. سەن مىسىر زېمىنىدىن چىققان كۈندىن بېرى تاكى بۇ يەرگە كەلگۈچە پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلىپ
كەلدىڭ. ■
8 سىلەر ھورەب تېغىدا پەرۋەردىگارنى غەزەپلەندۈرگەن ۋە پەرۋەردىگار سىلەرگە ئاچچىقلىنىپ، سىلەرنى ھالاك
قىلماقچى بولدى. ■
9 شۇ چاغدا مەن تاش تاختايلارنى، يەنى پەرۋەردىگار سىلەر بىلەن تۈزگەن ئەھدە تاختايلىرىنى تاپشۇرۇۋېلىش
ئۈچۈن تاغقا چىققانىدىم؛ مەن تاغدا قىرىق كېچە-كۈندۈز تۇردۇم)مەن نە تاماق يېمىدىم، نە سۇ ئىچمىدىم(؛■
10 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ماڭا ئۆز بارمىقى بىلەن پۈتكەن ئىككى تاختاينى تاپشۇردى؛ ئۇلاردا پەرۋەردىگار
تاغدا ئوت ئىچىدە سىلەرگە سۆزلىگەن چاغدا، جامائەت يىغىلغان كۈنى ئېيتقان بارلىق سۆزلەر پۈتۈلگەنىدى. □ ■

■ 2-9:1 چۆل. 3213□33: ■ 9:3 قان. 24:4□ ئېر. 2912: ■ 9:5 يار. 7:12□ 15:13□ 7:15□ 8:17□ 4:26□ 1328: ■ 9:7
مىس. 11:14□ 2:16□ 2:17□ چۆل. 411: ■ 9:8 مىس. 4:32□ زەب. 21106-19: ■ 9:9 مىس. 18:24□ 2834: □ 9:10 »تۈز
بارمىقى بىلەن پۈتكەن...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »خۇدانىڭ بارمىقى بىلەن پۈتكەن.« ■ 9:10 مىس. 1831:

11 ۋە شۇنداق بولدىكى، قىرىق كېچە-كۈندۈز تۈتۈپ، پەرۋەردىگار ماڭا ئىككى تاش تاختاي، يەنى ئەھدە
تاختايلىرىنى بەردى.
12 ۋە پەرۋەردىگار ماڭا: »ئورنۇڭدىن تۇرغىن، مۇشۇ يەردىن چۈشكىن؛ چۈنكى سەن مىسردىن چىقارغان خەلقىڭ
تۈزلىرىنى بۇلغىدى؛ تۈلار تېزلا مەن ئۇلارغا تاپىلىغان يولدىن چەتنەپ تۈزلىرىگە قۇيما بىر بۇتنى ياسىدى« دېدى.
13 پەرۋەردىگار ماڭا سۆز قىلىپ: »مەن بۇ خەلقنى كۆرۈپ يەتتىم؛ مانا، ئۇ بوينى قاتتىق بىر خەلقتۇر. ■
14 مېنى توسما، مەن ئۇلارنى يوقىتىمەن، ئۇلارنىڭ نامىنى ئاسماننىڭ تېگىدىن تۈچۈرۈۋېتىمەن ۋە شۇنداق قىلىپ،
سېنى ئۇلاردىن چوڭ ۋە ئۇلۇغ بىر خەلق قىلىمەن« ـ دېدى.■
15 مەن بۇرۇلۇپ، تاغدىن چۈشتۈم؛ تاغ بولسا ئوت بىلەن يالقۇنلاۋاتاتتى؛ ئىككى ئەھدە تاختىيى ئىككى قولۇمدا
ئىدى.
16 مەن كۆردۈم، مانا سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئالدىدا گۈناھ قىلىپسىلەر؛ سىلەر تۈزۈڭلار ئۈچۈن قۇيما
بىر موزايىنى ياساپسىلەر؛ سىلەر تېزلا پەرۋەردىگار سىلەرگە تاپىلىغان يولدىن چەتنەپ كېتىپسىلەر.
17 مەن ئىككى تاختاينى ئىككى قولۇمغا ئېلىپ، چۆرۈپ تاشلاپ، ئۇلارنى كۆز ئالدىڭلاردا چېقىۋەتتىم.
18 سىلەر پەرۋەردىگارنى غەزەپلەندۈرۈپ بارلىق تۈتكۈزگەن گۈناھىڭلار، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل
بولغانىنى قىلغىنىڭلار ئۈچۈن، يەنە ئاۋۋالقىدەك پەرۋەردىگار ئالدىدا يېقىلىپ، قىرىق كېچە-كۈندۈز دۇئا يانتىم)مەن
ھېچ نەرسە يېمىدىم، سۇ ئىچمىدىم(□
19 چۈنكى مەن پەرۋەردىگارنىڭ سىلەرنى يوقىتىدىغان قاتتىق غەزىپى ھەم قەھرىدىن قورقتۇم. پەرۋەردىگار شۇ
چاغدىمۇ مېنىڭ تىلىكىمنى ئاڭلىدى.
20 پەرۋەردىگار ھارۇندىن غەزەپلىنىپ، ئۇنىمۇ يوقاتماقچى بولدى؛ مەن ھارۇن ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلدىم.
21 مەن سىلەرنىڭ گۈناھىڭلارنى، يەنى ياسىغان موزايىنى ئېلىپ ئۇنى ئوتتا كۆيدۈردۈم ۋە ئۇنى يانچىپ كۆكۈم-
تالقان قىلىپ ئېزىۋەتتىم؛ ئۇنىڭ توپىسىنى ئېلىپ تاغدىن چۈشىدىغان ئېرىق سۈيىگە چېچىۋەتتىم ■
22)سىلەر يەنە تابەراھ، ماسساھ، كىبروت-ھاتتاۋاھدىمۇ پەرۋەردىگارنى غەزەپلەندۈردۈڭلار. ■
23 پەرۋەردىگار سىلەرنى قادەش-بارنېئادىن قاناتلىنىپ ماڭدۇرماقچى بولۇپ سىلەرگە: »چىقىپ، مەن سىلەرگە
تەقدىم قىلغان زېمىننى ئىگىلەڭلار« ـ دېگەندىمۇ، سىلەر ئۇنىڭ سۆزىگە قارشى چىقىپ ئاسىيلىق قىلدىڭلار، نە
ئۇنىڭغا ئىشەنمىدىڭلار، نە ئاۋازىغا ھېچ قۇلاق سالمىدىڭلار. □ ■
24 مەن سىلەرنى تونۇغان كۈندىن تارتىپ سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا ئاسىيلىق قىلىپ كەلدىڭلار.(
25 شۇنىڭ بىلەن مەن ئاشۇ چاغدا پەرۋەردىگار ئالدىدا تۆرۈمنى يەرگە ئېتىپ يەنە قىرىق كېچە-كۈندۈز دۇئا يانتىم؛
دەرۋەقە دۇئا يانتىم؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سىلەرگە قاراپ »ئۇلارنى يوقىتىمەن« دېگەندى.
26 شۇڭا مەن پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىپ: »ئى رەب پەرۋەردىگار، سەن تۈز ئۇلۇغلۇقۇڭ ئارقىلىق تۈزۈڭ ئۈچۈن
ھۆرلۈك بەدىلى تۆلەپ سېتىۋالغان، مىسردىن كۆچۈلۈك قولۇڭ بىلەن چىقارغان تۈز خەلقىڭ بولغان مىراسىڭنى
يوقاتمىغايسەن؛ □ ■

■ **9:13** مىس. 9:32□ 3:33□ 9:34□ قان. 16:10□ 27:31□ 2پاد. 1417: ■ **9:14** مىس. 10:32□ زەب. 23106: □ **9:18**
»مەن ھېچ نەرسە يېمىدىم...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ھېچ نانىنى يېمىدىم...». ■ **9:21** مىس. 2032: ■ **9:22** مىس. 7:17□ چۈل.
111□4□34: □ **9:23** »ئۇنىڭ سۆزىگە قارشى چىقىپ...» ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئۇنىڭ ئاۋازىغا قارشى چىقىپ...». ■ **9:23** چۈل. 3:13□
114: □ **9:26** »تۈز خەلقىڭ بولغان مىراسىڭ« ـ »خۇدانىڭ مىراسى« مۇشۇ يەردە تۈز خەلقنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن، »مىس.» 9:34نى
كۆرۈڭ. ■ **9:26** مىس. 11:32□ چۈل. 1314:

27 تۆز قۇللىرىڭ ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپنى ئېسىڭدە تۇتقايسەن، بۇ خەلقنىڭ باشباشتاقلىقىغا، ئۇلارنىڭ رەزىللىكى
ياكى گۇناھىغا قارىمىغايسەن،
28 بولمىسا، سەن بىزنى ئېلىپ چىققان شۇ زېمىندىكىلەر: »پەرۋەردىگار بۇ خەلقنى ئۇلارغا ۋەدە قىلغان زېمىننى
ئىگىلەشكە ئېلىپ كىرەلمەيدىغانلىقى ئۈچۈن ۋە ئۇلارغا نەپرەتلەنگىنى تۈپەيلىدىن ئۇلارنى چۆل-باياۋاندا يوقىتىشقا
مىسىردىن چىقاردى« ـ دەيدۇ.■
29 قانداقلا بولمىسۇن، ئۇلار زور كۈچۈڭ ۋە ئۇزارتىلغان بىلىكىڭ بىلەن مىسىردىن چىقارغان خەلقىڭ ۋە سېنىڭ
مىراسىڭدۇر« ـ دېدىم.

10

يېڭى پۈرسەت

1 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار ماڭا: »تۈزۈڭ ئۈچۈن ئاۋۋالقىدەك ئىككى تاش تاختايىنى ئويۇپ چىقىپ، تاغقا يېنىمغا
كەل. تۈزۈڭگە ياغاچتىن بىر ساندۇق ياسىغىن. ■
2 مەن بۇ تاختايلارغا سەن چېقىۋەتكەن ئاۋۋالقى تاختايلاردىكى سۆزلەرنى يازىمەن؛ سەن ئۇلارنى ساندۇققا
قويىسەن« ـ دېدى.
3 شۇنىڭ بىلەن مەن ئاكاتسىيە ياغىچىدىن بىر ساندۇق ياسىدىم، ئاۋۋالقىدەك ئىككى تاش تاختاي ئويۇپ چىقتىم؛
ئىككى تاختايىنى قولۇمدا كۆتۈرۈپ تاغقا چىقتىم.
4 پەرۋەردىگار ئەسلىدە ئوت ئىچىدىن تاغدا جامائەت يىغىلغان كۈندە سىلەرگە ئېيتقان شۇ ئون ئەمرنى ئاۋۋالقى
پۈتۈكتەك تاختايلارغا يازدى؛ پەرۋەردىگار ئۇلارنى ماڭا تاپشۇردى. □
5 مەن بۇرۇلۇپ تاغدىن چۈشۈپ تاختايلارنى تۈزۈم ياسىغان ساندۇققا قويدۇم؛ پەرۋەردىگار ماڭا تاپىلىغىنىدەك
ئۇلار تېخى ئۇنىڭدا تۇرماقتا.

چۆل-باياۋاندىكى سەپەرنىڭ خاتىمىسى

6 شۇ چاغدا ئىسرائىللار بەئەروت-بەنە-يائاكاندىن موسەراھقا يول ئېلىپ ماڭدى؛ ھارۇن شۇ يەردە تۇلدى ۋە شۇ
يەردە دەپنە قىلىندى؛ ئۇنىڭ ئوغلى ئەلئازار ئۇرنىنى بېسىپ كاھىنلىق قىلدى. ■
7 ئىسرائىللار شۇ يەردىن گۇدگوداھقا، ئاندىن گۇدگوداھتىن يوتباتاھقا سەپەر قىلدى)يوتباتاھ ئېرىق-ئېقىنى مول
يەردۇر.(■
8 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈشكە، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خىزمەتتە تۇرۇپ ئۇنىڭ نامىدا
بەخت-بەركەت تىلەشكە لاۋۋىي قەبىلىسىنى ئۈزىگە تاللاپ ئايرىدى. ۋە بۇگۈنگە قەدەر شۇنداق بولۇۋاتىدۇ.
9 شۇڭا لاۋۋىي قەبىلىسىنىڭ ئىسرائىل قېرىنداشلىرى ئىچىدە ئېسىۋىسى ياكى مىراسى يوقتۇر؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا
ئېيتقاندەك، پەرۋەردىگار ئۇزى ئۇنىڭ مىراسىدۇر.□ ■

■ **9:28** مىس. 12:32□ چۆل. 1614:
■ **10:1** مىس. 134:
□ **10:4** **»ئون ئەمر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئون سۆزۈنى.«
■ **10:6** چۆل. 28:20□ 3033 38:
■ **10:7** چۆل. 3233 33:
□ **10:9** **»لاۋۋىي قەبىلىسىنىڭ... ئېسىۋىسى ياكى مىراسى يوقتۇر«** ـ قانائان زېمىنىغا كىرگەندىن كېيىن لاۋۋىيلار ۋە كاھىنلارنىڭ)باشقا قەبىلىلەرنىڭكىدەك(
شەخسىي يەر-زېمىن ياكى شەھەرلىرى بولمايدۇ. ئۇلاردىكى ھەربىر ئائىلىگە ئىسرائىللارنىڭ شەھەرلىرى ئىچىدىن بىرەر تۇرار جاي بېرىلىدۇ. ■ **10:9**
چۆل. 20-32:18□ قان. 1:18□ ئەز. 2844:

10 مەن ئەمدى ئاۋۇالقى كۈنلەردىكىدەك قىرىق كېچە-كۈندۈز پەرۋەردىگار ئالدىدا تاغدا تۇردۇم؛ پەرۋەردىگار
شۇ چاغدىمۇ تىلىكىمگە قۇلاق سالدى؛ ئۇ سىلەرنى يوقاتمىدى. ■
11 پەرۋەردىگار ماڭا: »ئورنۇڭدىن تۇر، خەلقنى باشلاپ ئالدىدا يول ئالغىن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مەن ئۇلارغا
تەقدىم قىلىشقا ئاتا-بوۋىلىرىغا قەسەم قىلىپ ۋەدە قىلغان زېمىننى ئىگىلەش ئۈچۈن ئۇنىڭغا كىرىشۈن« ـ دېدى.

پەرۋەردىگارنى سۆيگىن، خەلقنى سۆيگىن

13-12 ئەمدى، ئى ئىسرائىل، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سەندىن نېمە تەلەپ قىلىدۇ؟ ـ ھالىڭ ياخشى بولسۇن دەپ
مېنىڭ بۇگۈن سىلەرگە مۇشۇ تاپىلىغانلىرىمدىن باشقا نەرسىنى تەلەپ قىلارمۇ؟ ـ ئۇنىڭ تەلەپ قىلغىنى بولسا
پەرۋەردىگار خۇدايىڭدىن قورقۇپ، ئۇنىڭ كۆرسەتكەن يارلىق يوللىرىدا مېڭىپ، ئۇنى سۆيۈپ، پۈتكۈل قەلبىڭ ۋە
پۈتكۈل جېنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ خىزمىتىدە بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرلىرى ۋە بەلگىلىمىلىرىنى
تۇتۇشتىن ئىبارەت ئەمەسمۇ؟■
14 مانا، ئاسمانلار ۋە ئاسمانلارنىڭ ئاسمىنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا مەنسۇپتۇر؛ يەر يۈزى ۋە ئۇنىڭدىكى ھەممە
نەرسىلەرمۇ ئۇنىڭغا مەنسۇپتۇر. ■
15 ھالبۇكى، پەرۋەردىگار پەقەت ئاتا-بوۋىلىرىڭلاردىن سۆيۈنۈپ، ئۇلارنى سۆيدى ۋە شۇنىڭ بىلەن بۇگۈنكىدەك
يارلىق ئەللەر ئارىسىدىن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ كېيىنكى نەسلىنى، يەنى سىلەرنى تاللىدى.
16 شۇڭا كۆڭۈڭلارنى خەتىنلىك قىلىڭلار، بوينۇڭلارنى يەنە قاتتىق قىلماڭلار.■
17 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار خۇدالارنىڭ خۇداسى، رەبلەرنىڭ رەبى، ئۇلۇغ ئىلاھ، قۇدرەتلىك ۋە
دەھشەتلىك بولغۇچى، ئىنسانلارنىڭ يۈز-خاتىرىسىنى قىلمىغۇچى، ھېچقانداق پارىنى ئالمىغۇچىدۇر؛ ■
18 ئۇ يېتىم-يېسىر ۋە تۇل خوتۇنلارنىڭ دەۋاسىنى سورايدۇ، مۇساپىرنى سۆيۈپ ئۇنىڭغا يېمەك-ئىچمەك ۋە كىيىم-
كېچەكنى بەرگۈچىدۇر. □
19 شۇڭا سىلەرمۇ مۇساپىرنى سۆيۈشۈڭلار كېرەك؛ چۈنكى سىلەرمۇ مىسىر زېمىنىدا مۇساپىر ئىدىڭلار.
20 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭدىن قورققىن؛ سەن ئۇنىڭ ئىبادىتىدە بولغىن، ئۇنىڭغا باغلانغىن ۋە پەقەت ئۇنىڭ
نامىدىلا قەسەم ئىچكىن. ■
21 ئۇ سەن ئۈچۈن ئۆز كۆزۈڭ بىلەن كۆرگەن بۇ ئۇلۇغ ۋە دەھشەتلىك ئىشلارنى قىلغان؛ ئۇ سەن مەدھىيىلەيدىغان،
سېنىڭ خۇدايىڭدۇر؛
22 ئاتا-بوۋىلىرىڭ جەمئىي يەتمىش جان مىسىرغا چۈشكەندى؛ ۋە ھازىر پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى ئاسماندىكى
يۇلتۇزلاردەك كۆپ قىلدى. □ ■

11

خۇداغا ئىتائەتمەن بولۇشنىڭ بەخت-بەركىتى

■ **10:10** قان. 9□18: 19
■ **10:12-13** قان. 5:6□ مات. 37:22□ لۇقا 2710:
■ **10:14** يار. 19:14□ زەب. 1:24□ 16115:
■ **10:16** مىس. 9:32□ 3:33□ 9:34□ قان. 13:9□ يەر. 44:
■ **10:17** 2تار. 19□6: 7؛ ئايۇپ 19:34□ روس. 34:10□ رىم. 11:2□ گال. 6:2□ ئەف. 9:6□ كول. 25:3□ 1پېت. 17:1□ ۋەھ.
1417: □ **10:18** »**يېتىم-يېسىر**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاتاسىزلار.« ■ **10:20** قان. 13:6□ 4:13□ مات. 10:4□ لۇقا 84: □ **10:22**
»**ئاتا-بوۋىلىرىڭ جەمئىي يەتمىش جان مىسىرغا چۈشكەندى...**» ـ ياكى »ئاتا-بوۋىلىرىڭ يەتمىش جان بىلەن مىسىرغا چۈشكەندى...». ■ **10:22**
يار. 5:15□ 27:46□ مىس. 5:1□ روس. 147:

1 ئەمدى سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى سۆيگىن، ئۇنىڭ تاپىلغىنى، بەلگىلىمىلىرىنى، ھۆكۈملىرىنى ھەم ئەمرلىرىنى
ئىزچىل تۇتقىن.
2-3 شۇ ئىشلارنى بۇگۈن ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار، چۈنكى مەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ جازا-تەربىيىسى، ئۇلۇغلۇقى،
كۈچلۈك قولى ۋە ئۇزارتىلغان بىلىكىنى، مىسىر زېمىنىدا مىسىر پادىشاھى پىرەۋنگە ھەم ئۇنىڭ پۈتكۈل زېمىنى ئۈستىگە
كۆرسەتكەن مۆجىزىلىك ئالامەتلىرى ۋە قىلغانلىرىنى كۆرمىگەن بالىلىرىڭلارغا سۆزلىمەيمەن □
4)چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ مىسىرنىڭ قوشۇنى، ئۇلارنىڭ ئاتلىرى، ئۇلارنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىغا قىلغان
ئىشلىرى، يەنى قىزىل دېڭىزنىڭ سۈلىرى بىلەن ئۇلارنى غەرق قىلىپ، ئۇزۇل-كېسىل ھالاك قىلغانلىقى، □
5 ئۇنىڭ سىلەر مۇشۇ يەرگە كەلگۈچە سىلەرگە نېمە قىلغانلىقى،
6 ئۇنىڭ رۇبەننىڭ ئەۋلادى، ئېلىئابنىڭ ئوغۇللىرى داتان ۋە ئابىرامغا نېمە قىلغانلىقى، يەنى يۇتۇن ئىسرائىللار ئارىسىدا
يەر يۈزىنىڭ ئاغزىنى قانداق ئېچىپ ئۇلارنى ئائىلىسىدىكىلىرى ۋە چېدىرلىرى بىلەن قوشۇپ بارلىق تەئەللۇقاتلىرى
بىلەن يۇتۇۋەتكەنلىكىنى كۆرمىگەندىڭىز(؛ ■
7 مەن بەلكى سىلەرگە سۆز قىلمەن؛ چۈنكى سىلەرنىڭ كۆزلىرىڭلار پەرۋەردىگار قىلغان بارلىق ئۇلۇغ ئىشلارنى
كۆردى.

ۋەدە قىلىنغان زېمىننىڭ مول بايلىقلىرى

8 ئەمدى، مەن سىلەرگە بۇگۈن تاپىلىغان بارلىق ئەمرلەرنى تۇتۇڭلار؛ شۇنداق قىلسا ئاۋال كۈچلىنىپ، ھازىر تۇتۇپ
ئىگىلىمەكچى بولغان زېمىنغا كىرىپ ئۇنى ئىگىلەيسىلەر
9 ۋە پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا قەسەم قىلىپ ئۇلارغا ھەم ئەۋلادلىرىغا بېرىشكە ۋەدە قىلغان زېمىندا، يەنى
سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان مۇنبەت بىر زېمىندا تۇرۇپ ئۇزۇن تۇمۇر كۆرىسىلەر.
10 چۈنكى سىلەر ئىگىلەشكە كىرىدىغان شۇ زېمىن سىلەر چىققان مىسىر زېمىنىدەك ئەمەس؛ ئۇ يەر بولسا، سىلەر
ئۇنىڭغا ئۇرۇق چاچقاندىن كېيىن پۇتۇڭلار بىلەن سۇغىرىدىغان كۆكاتلىقتەك زېمىن ئىدى؛ □
11 بىراق سىلەر ئىگىلەشكە ئۆتىدىغان شۇ زېمىن بولسا تاغ-جىلغىلىرى بولغان بىر زېمىندۇر؛ ئۇ ئاسماندىكى يامغۇردىن
سۇ ئىچىدۇ،
12 ئۇ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۆزى ئەزىزلەيدىغان بىر زېمىندۇر؛ چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ كۆزلىرى يىلنىڭ
بېشىدىن يىلنىڭ ئاخىرىغىچە ئۇزلۇكسىز ئۇنىڭغا تىكىلىدۇ.
13 شۇنداق بولىدۇكى، سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى سۆيۈپ، پۈتكۈل قەلبىڭلار ۋە پۈتكۈل جېنىڭلار بىلەن
ئۇنىڭ ئىبادىتىدە بولۇش ئۈچۈن مەن سىلەرگە بۇگۈن تاپىلىغان ئەمرلەرگە كۆڭۈل قويۇپ قۇلاق سالسا ئاۋال،
14 ئۇ: »مەن زېمىنىڭلارغا تۆز پەسلىدە يامغۇر، يەنى دەسلەپكى ۋە كېيىنكى يامغۇرلارنى ئاتا قىلىمەن؛ شۇنىڭ
بىلەن ئاشلىقلىرىڭلار، يېڭى شارابىڭلار ۋە زەيتۇن مېيىڭلارنى يىغالايسىلەر؛ □
15 مەن شۇنداقلا مال-ۋارانلىرىڭ ئۈچۈن ئوت-چۆپ بېرىمەن؛ سەن يەپ-ئىچىپ تويۇنسەن« ـ دەيدۇ.

ئىتائەتمەن بولۇش ۋە بالىلارغا تەربىيە بېرىشنىڭ بەختى

□ 3-11:2 »شۇ ئىشلارنى بۇگۈن ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »شۇ ئىشلارنى بۇگۈن بىلىڭلاركى،...«.
□ 11:4 »پەرۋەردىگارنىڭ مىسىرنىڭ قوشۇنى... نى ... ئۇزۇل-كېسىل ھالاك قىلغانلىقى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگارنىڭ مىسىرنىڭ قوشۇنى..نى
تاكى بۇگۈنگە قەدەر ھالاك قىلغانلىقى« ـ بۇ ئىبارە ئۇلارنىڭ ئۇچىتىن ھالاك قىلىنغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ.
■ 11:6 چۈل. 31:16؛ 3:27؛ زەب. 106:16-17.
□ 11:10 »يۇتۇڭلار بىلەن سۇغىرىدىغان زېمىن« ـ مىسىردا ئېتىزلار)بۇگۈنگە قەدەر(ئىنسانلىنىڭ پۇتى بىلەن ئايلاندۇرىدىغان بىر خىل ئاددىي ناسۇس
بىلەن سۇغىرىلىدۇ.
□ 11:14 »دەسلەپكى ۋە كېيىنكى يامغۇرلار« ـ »دەسلەپكى يامغۇرلار« 10-ئايدا ياغىدۇ ۋە تۇپراق يۇمشىتىلىشى بىلەن يەر ھەيدەشكە ئاندىن تۇرۇق
چېچىشقا مۇمكىن بولىدۇ. »كېيىنكى يامغۇرلار« بولسا قاناتانىدا 3- ياكى 4-ئايدا يېغىپ، ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنى پىشۇرۇش رولىنى ئوينايدۇ. شۇنىڭ ھەربىر
دېھقان »كېيىنكى يامغۇر«غا تەشنادۇر، ئۇلار ئۇنى بەك قەدىرلەيدۇ.

16 قەلبىڭلار ئالدىنىپ، باشقا ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرىپ، ئۇلارغا چوقۇنۇپ كەتمەسلىكىڭلار ئۈچۈن
ئۆزۈڭلارغا ھېزىر بولۇڭلار؛ ■
17 بولمىسا، پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى سىلەرگە قوزغىلىپ، يامغۇر ياغماسلىقى ئۈچۈن ئاسمانلارنى ئېتىۋېتىپ
يامغۇر ياغدۇرمايدۇ، تۇپراق مەھسۇلاتلىرىنى بەرمەيدۇ ۋە پەرۋەردىگار سىلەرگە ئاتا قىلىدىغان مۇنبەت زېمىندىن
يوقىتىلىسىلەر.
18 سىلەر مېنىڭ بۇ سۆزلىرىمنى قەلبىڭلارغا پۈكۈپ جېنىڭلاردا ساقلاڭلار، قولۇڭلارغا ئەسلەتمە-بەلگە قىلىپ
تېڭىۋېلىڭلار، پېشانەڭلەرگە قاشقىدەك سىمۋول قىلىپ ئورنىتىۋېلىڭلار؛ ■
19 سىلەر ئۇلارنى بالىلىرىڭلارغا ئۆگىتىسىلەر؛ ئۆيدە ئولتۇرغىنىڭلاردا، يولدا مېڭىۋاتقىنىڭلاردا، ياتقىنىڭلاردا ۋە
ئورۇندىن قوپقىنىڭلاردا ئۇلار توغرۇلۇق سۆزلەڭلار؛ ■
20 ئۇلارنى ئۆيۈڭلەردىكى كېشەكلەرگە ۋە دەرۋازىلىرىڭلارغا پۈتۈپ قويۇڭلار.
21 شۇنىڭ بىلەن سىلەرنىڭ پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا بېرىشكە قەسەم قىلىپ ۋەدە قىلغان زېمىندا ئۇزىدىغان
كۈنلىرىڭلار ۋە بالىلىرىڭلارنىڭ كۈنلىرى ئۆزۈن بولىدۇ، يەر يۈزىدىكى كۈنلىرىڭلار ئاسماننىڭ كۈنلىرىدەك بولىدۇ.
□
22 مەن بۇگۈنكى كۈندە سىلەرگە تاپىلىغان بۇ پۈتكۈل ئەمرنى ئىخلاس بىلەن تۇتساڭلار، يەنى پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلارنى سۆيۈپ، ئۇنىڭ بارلىق يوللىرىدا مېڭىشىڭلار بىلەن ئۇنىڭغا باغلانساڭلار،
23 ئۇنداقتا پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ كۆز ئالدىڭلاردا بۇ بارلىق ئەللەرنى زېمىندىن مەھرۇم قىلىپ ھەيدەيدۇ ۋە سىلەر
ئۆزۈڭلاردىن چوڭ ۋە كۈچلۈك ئەللەرنىڭ تەئەللۇقاتىنى ئىگىلەيسىلەر.
24 تاپىنىڭلار دەسسىگەن ھەربىر جاي سىلەرنىڭكى بولىدۇ؛ چېگرا ڭلار چۆل-بىياۋاندىن تارتىپ، لۇبانغىچە ۋە
ئەفرات دەرياسىدىن ئوتتۇرا دېڭىزغىچە بولىدۇ. □ ■
25 ھېچكىم ئالدىڭلاردا تۇرالمايدۇ؛ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە ئېيتقىنىدەك، سىلەردىن بولغان قورقۇنچ ۋە
دەھشەتنى سىلەر دەسسىگەن بارلىق جايلار ئۈستىگە سالىدۇ.■

مۇسا «بەخت-بەركەت ۋە لەنەت»نى ئىسرائىلنىڭ ئالدىغا قويىدۇ

26 مانا، مەن بۇگۈن ئالدىڭلارغا بەخت-بەركەت ۋە لەنەتنى قويىمەن؛
27 مەن سىلەرگە بۇگۈن تاپىلىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئەمرلىرىگە ئىتائەت قىلساڭلار، بەخت-بەركەت
بولىدۇ؛
28 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئەمرلىرىگە ئىتائەت قىلمىساڭلار، بەلكى سىلەر تونۇمىغان باشقا ئىلاھلارغا
ئەگىشىپ، مەن بۇگۈن تاپىلىغان يولدىن چەتنەپ كەتسەڭلار، سىلەرگە لەنەت چۈشىدۇ.
29 شۇنداق قىلىشىڭلار كېرەككى، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرنى سىلەر ئىگىلەشكە كىرىدىغان زېمىنغا ئېلىپ
كىرگەندىن كېيىن، بەخت-بەركەتنى گەرىزىم تېغى ئۈستىدە ۋە لەنەتنى ئەبال تېغى ئۈستىدە تۇرۇپ جاكارلايسىلەر.

■ **11:16** قان. 198:
■ **11:18** قان. 6:6 8
■ **11:19** قان. 9:4 76:
□ **11:21** «يەر يۈزىدىكى كۈنلىرىڭلار ئاسماننىڭ كۈنلىرىدەك بولىدۇ» ـ مەنىسى بەلكىم كۈنلەر كۆپ ھەم بەختلىك بولىدۇ، دېگەندەك بولۇشى مۇمكىن. ياشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى ئۈچرىشى مۇمكىن. □ **11:24** «ئوتتۇرا دېڭىزغىچە...» ـ ئىبرانىي تىلىدا «كەينى دېڭىزغىچە...».
■ **11:24** يە. 3:1 914: ■ **11:25** مىس. 2723:

■ □
30 بۇ تاغلار ئىشوردان دەرياسىنىڭ قارشى تەرىپىدە، گىلگالنىڭ ئۈدۈلىدىكى ئاراباھ تۈزلەڭلىكىدە تۇرۇۋاتقان
قاناۋانىيلارنىڭ زېمىندا، مەغرىب يولىنىڭ ئارقىسىدا، مورەھتىكى دۇب دەرەخلىرىگە يېقىن يەردە ئەمەسمۇ؟
31 چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە تەقدىم قىلىۋاتقان زېمىنىي ئىگىلەش ئۈچۈن ئۇنىڭغا كىرىشكە
ئىشوردان دەرياسىدىن ئۆتىسىلەر؛ سىلەر دەرۋەقە ئۇنى ئىگىلەيسىلەر ۋە ئۇنىڭدا ئولتۇراقلىشىسىلەر.
32 سىلەر مەن ئالدىڭلارغا قويغان بۇ بارلىق ھۆكۈملەر ۋە بەلگىلىمىلەرگە ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل قويۇڭلار.

12

خۇدا تاللايدىغان جايدا، مۇقەددەسخاندا ئىبادەت قىلىش

1 ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ ئىگىلىشىڭلارغا بېرىدىغان زېمىندا تۇرغاندا، يەر
يۈزىدىكى بارلىق كۈنلىرىڭلاردا كۆڭۈل قويۇپ تۇتۇشۇڭلار كېرەك بولغان بەلگىلىمىلەر ھەم ھۆكۈملەر مانا
مۇنۇلاردۇر: ـ
2 سىلەر ھەيدەپ چىقارغان ئەللەرنىڭ ئېگىز تاغلار، دۆڭلەر ۋە ھەربىر يېشىل دەرەخ ئاستىدىكى ئۆز ئىلاھلىرىنىڭ
قۇللۇقىدا بولغان ئىبادەتگاھلىرىنى تەلتۈكۈس يوقىتىشىڭلار كېرەك؛ ■
3 ئۇلارنىڭ قۇربانگاھلىرىنى بۇزۇڭلار، بۇت تۈۋرۈكلىرىنى چېقىڭلار ۋە ئاشەراھلىرىنى ئوت بىلەن
كۆيدۈرۈۋېتىڭلار؛ ئىلاھلىرىنىڭ ئويما مەبۇدلىرىنى كېسىپ تاشلاڭلار، ئۇلارنىڭ ئىسىم-نامىلىرىنىمۇ شۇ يەردىن
يوقىتىشىڭلار كېرەك. ■
4 سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ خىزمىتىدە ئۇلاردەك قىلماڭلار،
5 بەلكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۆز نامىنى تىكلەش ئۈچۈن بارلىق قەبىلىلىرىڭلارنىڭ زېمىنلىرى ئارىسىدىن تاللىغان،
ئۆز تۇرالغۇسى بولغان جايىنى ئىزدەڭلار، شۇ يەرگە كېلىڭلار؛ ■
6 شۇ يەرگە سىلەر كۆيدۈرمە ۋە ئىناقلىق قاتارلىق قۇربانلىقىڭلارنى، مەھسۇلاتلىرىڭلاردىن ئوندىن بىرى بولغان
ئۆشرىلەرنى، قولۇڭلاردىكى كۆتۈرمە ھەدىيەلەرنى، قەسەمگە باغلىق ھەدىيەلەرنى، ئىختىيارىي ھەدىيەلەرنى ۋە قوي-
كالا پادىلىرىڭلارنىڭ تۇنجى بالىلىرىنى ئەكىلىسىلەر؛
7 سىلەر ئائىلەڭدىكىلەر بىلەن قوشۇلۇپ شۇ يەردە پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئالدىدا زىياپەت قىلىڭلار، سىلەر
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرنى بەركەتلىگەن قول ئەمگىكىڭلارنىڭ مېۋىسىدىن شادلىنىسىلەر. □
8 سىلەر بىز بۈگۈن قىلغىنىمىزدەك، يەنى ھەربىرىڭلار ئۆز بىلگىنىڭلارچە قىلغىنىڭلاردەك قىلماسلىقىڭلار كېرەك؛
9 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە بېرىدىغان ئارام‌لىق ھەم مىراسقا تېخى يېتىپ كەلمىدىڭلار.
10 بىراق سىلەر ئىشوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە مىراس قىلىپ بېرىدىغان زېمىنغا
ئولتۇراقلاشقاندىن كېيىن، شۇنداقلا ئۇ سىلەرنى ئەتراپىڭلاردىكى بارلىق دۈشمەنلىرىڭلاردىن قۇتقۇزۇپ ئارام
بەرگەندىن كېيىن، سىلەر تىنچ-ئامان تۇرغاندا،

□ 11:29 **»گەرىزىم تېغى ئۈستىدە.... ۋە ئەبال تېغى ئۈستىدە تۈرۈپ جاكارلايسىلەر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »گەرىزىم تېغى ئۈستىگە... ۋە... ئەبال
تېغى ئۈستىگە قويۇسىلەر.« بۇ يەرلەردە ئەھدىدىكى بەخت-بەركەتلەر ۋە لەنەتلەر جاكارلىنىدۇ ھەم تاش ئۈستىگە پۈتۈلىدۇ، مۇشۇ ئىشنىڭ تەپسىلاتلىرى
27-28-يابلاردا ۋە »يە.» 30:8-35دە تېپىلىدۇ. ■ **11:29** قان. 12:27□13□ يە. 338: ■ **12:2** مىس. 12:34□13□ قان. 57: ■ **12:3**
ھاك. 22: ■ **12:5** 2تار. 127: □ **12:7** **»قول ئەمگىكىڭلارنىڭ مېۋىسىدىن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »قولۇڭلاردىكى ئوقەتىمىن...»

11 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار تۆز نامىنى قويىدىغان بىر جاي بولىدۇ؛ سىلەر شۇ يەرگە كۆيدۈرمە ۋە
ئىناقلىق قاتارلىق قۇربانلىقىڭلارنى، مەھسۇلاتلىرىڭلاردىن ئوندىن بىرى بولغان ئۆشرىلەرنى، قولۇڭلاردىكى كۆتۈرمە
ھەدىيەلەرنى ۋە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قەسەم قىلغان ئېسىل ھەدىيەلەرنى ئەكىلىسىلەر؛ ■
12 ۋە پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئالدىدا شادلىنىسىلەر، يەنى سىلەر، ئوغۇل-قىزلىرىڭلار، قۇل-دېدەكلىرىڭلار ۋە
سىلەر بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان لاۋىيلار)چۈنكى ئۇلارنىڭ ئاراڭلاردا ھېچقانداق نېسىۋىسى يا كى مىراسى
يوقتۇر(ھەممىڭلار شادلىنىسىلەر.□ ■
13 سەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭنى ئۆدۈل كەلگەن جايلاردا قىلماسلىق ئۈچۈن كۆڭۈل قويغىن؛
14 پەقەت پەرۋەردىگار ھەممە قەبىلىلىرىڭنىڭ زېمىنلىرى ئارىسىدىن تاللىغان جايدا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭنى قىل
ۋە شۇ جايدا مېنىڭ ساكا بارلىق تاپىلىغىنىمغا ئەمەل قىل.
15 ھالبۇكى، سەن كۆڭلۈڭ تارتقىنىچە پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى بەركەتلىگىنى بويىچە شەھەر-يېزىلىرىڭدا ھالال
ھايۋانلارنى سويۇپ)خۇددى جەرەن يا كى كېيىك گۆشىدىن يېگەنگە ئوخشاش(، گۆش يېسەڭ بولىدۇ؛ مەيلى
پاك، مەيلى ناپاك كىشىلەر بولسۇن ئۇلارنىڭ گۆشىنى يېسە بولىدۇ. □
16 سىلەر پەقەت ئۇنى قېنى بىلەن قوشۇپ يېمەسلىكىڭلار كېرەك؛ سىلەر قېنىنى سۇ تۆككەندەك يەرگە
تۆكۈۋېتىشىڭلار كېرەك. ■
17 سەن ئاشلىقتىن، يېڭى شارابتىن، زەيتۇن مېيىدىن ئوندىن بىرى بولغان ئۆشرىلىرىڭنى يا كى كالا-قوي پادىلىرىڭنىڭ
تۇنجى بالىلىرىنى، يا كى قەسەمگە باغلىق ھەدىيەلىرىڭنى، ئىختىيارىي ھەدىيەلىرىڭنى يا كى قولۇڭدىكى كۆتۈرمە
ھەدىيەلىرىڭنى شەھەر-يېزىلىرىڭدا يېمەسلىكىڭ كېرەك؛ □
18 بەلكى بۇلارنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ تاللايدىغان جايدا يېيىشىڭ كېرەك، يەنى
سەن، ئوغلۇڭ، قىزىڭ، قۇل-دېدەكىڭ ۋە سەن بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان لاۋىيلار بىرگە يېسەڭ بولىدۇ؛ ۋە سەن
پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا ئەمگەكىڭنىڭ بارلىق مېۋىسىدىن شادلىنىسەن. □
19 تۇزۇڭگە ھېرىي بولغىنىڭ، سەن زېمىندا تۇرغان بارلىق كۈنلىرىڭدە لاۋىيلاردىن ۋاز كەچمەسلىكىڭ كېرەك.

قانىنى يېمەسلىك كېرەك

20 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساكا ۋەدە قىلغاندەك چېگرالىرىڭنى كېڭەيتكەندە، سەن كۆڭلۈڭ تارتىپ: »گۆش
يەيمەن« دېسەڭ، سەن كۆڭلۈڭنىڭ تارتقىنىچە گۆش يېسەڭ بولىدۇ. ■
21 ئەگەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار تۆز نامىنى قويۇشقا تاللايدىغان جاي سەندىن بەك يىراق بولسا، سەن پەرۋەردىگار
ساكا تەقدىم قىلغان كالا-قويلاردىن ئېلىپ سويىسەن؛ مەن ساكا تاپىلىغاندەك ئۇلارنى سويىسەن ۋە شەھەر-
يېزىلىرىڭ ئىچىدە كۆڭلۈڭ تارتقىنىچە بوغۇزلاپ يەيسەن. □
22 جەرەن يا كى كېيىك يېگەندەك ئۇلارنى يەيسەن؛ مەيلى پاك مەيلى ناپاك كىشىلەر بولسۇن ئۇنىڭ گۆشىدىن يېسە
بولىدۇ.

■ **12:11** 1پاد. 298:
□ **12:12** **»سىلەر بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە تۇرۇۋاتقان« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **12:12** چۈل. 20:18□ قان. 9:10□ 118:
□ **12:15** **»شەھەر-يېزا ئاڭلاردا...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭلار ئىچىدە« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **12:16** يار. 4:9□ لاۋ. 26:7□ 10:17□ قان. 2315:
□ **12:17** **»شەھەر-يېزا ئاڭلاردا تۇرغان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭلار ئىچىدە تۇرغان« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
□ **12:18** **»سەن بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە تۇرۇۋاتقان« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»ئەمگەكىڭنىڭ بارلىق مېۋىسىدىن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »قولۇڭلاردىكى بارلىق ئۇقەتتىن...»■ **12:20** يار. 4:9□ لاۋ. 26:7□ 10:17□ قان. 2315:□ **12:21** **»شەھەر-يېزىلىرىڭلار ئىچىدە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭلار ئىچىدە« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

23 پەقەت شۇنىڭدىن ھېزى بولغىنىڭ، ئۇلارنىڭ قېنىنى يېمە، چۈنكى جان دېگەن قاندىدۇر، سەن گۆشنى جان بىلەن
قوشۇپ يېمەسلىكىڭ كېرەك.
24 سەن قانىنى يېمەسلىكىڭ كېرەك؛ بەلكى ئۇنى سۇنى يەرگە تۆككەندەك يەرگە تۆكۈۋەت.
25 سەن ئۇنى يېمەسلىكىڭ كېرەك؛ شۇنداق قىلساڭ ھالىڭ ۋە سەندىن كېيىنكى بالىلىرىڭنىڭ ھالى ياخشى بولىدۇ؛
چۈنكى سەن پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلغان بولىسەن.
26 بىراق سەندىكى پەرۋەردىگارغا ئاتىغان ۋە قەسەمگە باغلىق نەرسىلەرنى بولسا، سەن ئۇلارنى ئېلىپ پەرۋەردىگار
تاللايدىغان جايىغا ئاپىرىسەن؛
27 سەن شۇ يەردە پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ قۇربانگاھى ئۈستىدە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭنى، گۆش بىلەن قېنىنى
سۇنغىن؛ باشقا قۇربانلىقلىرىڭنىڭ قېنىنىمۇ پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ قۇربانگاھى ئۈستىدە قۇيغىن ۋە گۆشنى يېگىن.
28 مەن ساڭا تاپىلىغان بۇ بارلىق سۆزلەرگە قۇلاق سېلىپ كۆڭۈل بۆلگىن. شۇنداق قىلساڭ، پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلارنىڭ نەزىرىدە ياخشى ۋە دۇرۇس بولغانىنى قىلغان بولىسەن ۋە ئۆز ھالىڭ ۋە سەندىن كېيىنكى
ئەۋلادلىرىڭنىڭ ھالى ياخشى بولىدۇ.

بۇتلارنىڭ يىرگىنچلىكى

29 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سەن باردىغان يەردىكى ئەللەرنىڭ زېمىنىنى ئىگىلىشىڭ ئۈچۈن ئۇلارنى سېنىڭ ئالدىڭدا
يوقىتىدۇ. شۇ چاغدا، سەن ئۇلارنىڭ زېمىنىنى ئىگىلەپ شۇ يەردە تۇرغىنىڭدا،
30 شۇ ئەللەر ئالدىڭدا يوقىتىلغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ئىزىدىن مېڭىشقا ئېزىقتۇرۇلماسلىقىڭ ئۈچۈن ئۆزۈڭگە ھېزى
بول ۋە: ـ »بۇ ئەللەر ئۆز ئىلاھلىرىنىڭ ئىبادىتىنى قانداق تۇتقان بولغىيدى؟ مەنمۇ شۇنداق قىلىپ باقايچۇ«! دەپ
ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنى ھېچ ئىزدىمە.
31 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ خىزمىتىدە بولغىنىڭدا قەتئىي ئۇلارنىڭ يولى بويىچە ئىش تۇتماسلىقىڭ كېرەك؛
چۈنكى نېمە ئىش پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىك بولسا، نېمە ئىش ئۇنىڭغا نەپرەتلىك بولسا، ئۇلار ئۆز ئىلاھلىرى ئۈچۈن
شۇ ئىشلارنى قىلغان؛ ئۇلار ھەتتا ئۆز ئوغۇللىرىنى ۋە قىزلىرىنىمۇ ئىلاھلىرىغا ئاتاپ ئوتتا كۆيدۈرۈپ كەلگەن.

بۇتپەرەسلىك ۋە ساختا پەيغەمبەرلەر

32 مەن سىلەرگە تاپىلىغانلىكى ئەمەللەرگە ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل بۆلۈڭلار؛ ئۇنىڭغا ھېچ نېمە قوشماڭلار، ئۇنىڭدىن
ھېچ نەرسىنى چىقىرىۋەتمەڭلار.■

13

1 ئەگەر ئاراڭلاردىن پەيغەمبەر ياكى چۈش كۆرگۈچى چىقىپ، سىلەرگە مەلۇم بىر مۆجىزىلىك ئالامەت ياكى
كارامەتنى كۆرسىتىپ بېرەي دېسە
2 ۋە ئۇ سىلەرگە ئالدىنئالا دېگەن مۆجىزىلىك ئالامەت ياكى كارامەت ئەمەلگە ئاشۇرۇلسا، ئەمما شۇنىڭ بىلەن
مۇناسىۋەتلىك »باشقا ئىلاھلارغا)يەنى سىلەر تونۇمىغان ئىلاھلارغا(ئەگىشەيلى« ۋە »ئۇلارنىڭ قۇلۇقىدا بولايلى«
دېسە،
3 شۇ پەيغەمبەر ياكى چۈش كۆرگۈچىنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالماڭلار؛ چۈنكى شۇ تاپتا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار
سىلەرنىڭ ئۆزىنى، يەنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى پۈتۈن قەلبىڭلار ۋە پۈتۈن جېنىڭلار بىلەن سۆيىدىغان-
سۆيمەيدىغىنىڭلارنى بىلىش ئۈچۈن سىناۋاتقان بولىدۇ.

■ 12:32 قان. 2:4 پەند. 6:30 ۋەھ. 1822:

4 سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا ئەگىشىپ مېڭىشىڭلار كېرەك؛ سىلەر ئۇنىڭدىن قورقۇڭلار، ئەمرلىرىنى
تۇتۇڭلار، ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىڭلار؛ سىلەر ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولۇپ ئۇنىڭغا باغلىنىڭلار. ■
5 شۇ پەيغەمبەر يا كى چۈش كۆرگۈچى بولسا ئۇلۇمگە مەھكۇم قىلىنىشى كېرەك؛ چۈنكى ئۇ سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن
قۇتقۇزۇپ چىقارغان، يەنى »قۇللۇق ماكانى«دىن ھۇرلۇك بەدىلى تۆلەپ قۇتقۇزغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا
ئاسىيلىق قىلىشنى قۇتراتتى، شۇنداقلا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سېنى مېڭىشقا ئەمر قىلغان يولدىن ئېزىقتۇرۇشقا
ئۇرۇندى؛ سىلەر مۇشۇنداق رەزىللىكنى ئارا ئاڭلاردىن يوقىتىشىڭلار كېرەك.■

ئائىلىنىڭ ئىچىدە پەيدا بولغان ساختا پەيغەمبەرلەر

7-6 قېرىندىشىڭ، مەيلى ئاناڭنىڭ ئوغلى يا كى ئۆز ئوغلۇڭ يا كى قىزىڭ، جان-جىگىرىڭ بولغان ئايالىڭ يا كى جان
دوستۇڭ ئاستىرتىن سېنى ئازدۇرماقچى بولۇپ: »بارايلى، باشقا ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرەيلى« دېسە، يەنى ئۆزۈڭ
يا كى ئاتا-بوۋىلىرىڭ ھېچ تونۇمايدىغان، ئەتراپىڭدىكى ئەللەرنىڭ ئىلاھلىرى بولسۇن، يېقىن بولسۇن، يىراق بولسۇن،
ھەتتا يەر يۈزىنىڭ بۇ چېتىدا يا كى ئۇ چېتىدا بولسۇن، شۇلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرەيلى دېسە،□ ■
8 ئۇنداقتا سەن ئۇنىڭغا قوشۇلما يا كى ئۇنىڭغا قۇلاق سالما؛ سەن ئۇنى ھېچ ئايىما، ئۇنىڭغا رەھىم قىلما ۋە ئۇنىڭ
گۇناھىنى ھېچ يوشۇرما؛ □
9 قانداقلا بولمىسۇن، ئۇنى ئۆلتۈرگىن؛ ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە تۇنجى قول سالغۇچى سەن بول، ئاندىن بارلىق خەلقنىڭ
قوللىرى ئەگىشىپ شۇنداق قىلسۇن. ■
10 ئۇ سېنى مىسىر زېمىنىدىن، »قۇللۇق ماكانى«دىن قۇتقۇزۇپ چىقارغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى تاشلاشقا
ئېزىقتۇرماقچى بولدى، شۇڭا سەن ئۇنى ئۆلتۈرۈشۈڭ، چالما-كېسەك قىلىشىڭ كېرەك؛
11 شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل ئاڭلايدۇ، قورقىدۇ، شۇنىڭدىن كېيىن يەنە شۇنداق رەزىل ئىشنى ئارا ئاڭلاردا
قىلمايدۇ.■

مەلۇم يۇرتتىكىلەر توپلىشىپ قىلغان بۇتپەرەسلىكنىڭ جازاسى

13-12 ئەگەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۆلتۈراقلىشىشقا ساڭا تەقدىم قىلغان مەلۇم بىر شەھەردە: »ئارىمىزدىن بەزى
رەزىل ئادەملەر چىقىپ: »بارايلى، باشقا ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىدا بولايلى« دەپ سىلەر ھېچ تونۇمايدىغان ئىلاھلارغا
ئەگىشىشكە ئۆز شەھىرىدىكىلەرنى ئېزىقتۇردى« دېگەن خەۋەرنى ئاڭلىساڭ،□
14 شۇ ھامان تەكشۈرۈپ سۈرۈشتە قىل؛ راست بولسا، دەرۋەقە بۇ يىرگىنچلىك ئىش ئارا ئاڭلاردا يۈز بەرگەنلىكى
ئىسپاتلانغان بولسا،
15 ئۇنداقدا سەن شۇ شەھەردىكىلەرنى قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرۈپ، بۇ شەھەرنى ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى بارلىق نەرسىلەرنى،
جۈملىدىن مال-ۋارانلىرىنى تەلتۈكۈس ھالاك قىلىۋەت.
16 ئۇنىڭدىكى بارلىق ئولجىنى ئوتتۇرىدىكى چوڭ مەيدانغا يىغىپ، شۇ شەھەرنى بارلىق ئولجىسى بىلەن قوشۇپ
پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ئاتالغان كۆيدۈرمە قۇربانلىقتەك ئوت بىلەن كۆيدۈرۈۋەت؛ ئۇ مەڭگۈگە خارابىلىك
بولىدۇ ـ قايتىدىن قۇرۇلماسلىقى كېرەك.

■ 13:4 قان. 2010: ■ 13:5 قان. 20:18□ يەر. 1514: □ 13:6-7 »جان-جىگىرىڭ بولغان ئايالىڭ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »قۇچىقىڭدىكى
ئايالىڭ.«■ 13:6-7 قان. 217:□ 13:8 »سەن ئۇنى ھېچ ئايىما...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆزۈڭ ئۇلارنى ھېچ ئايمىسۇن...».■ 13:9 قان. 717:
■ 13:11 قان. 1317: □ 13:12-13 »بەزى رەزىل ئادەملەر...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »بىلىئال)ئىبلىس(نىڭ بەزى بالىلىرى...».

17 تەلتۆكۈس هالا كەتكە بىكىتىلگەن هىچبىر نەرسە قولۇڭغا چاپلاشمىسۇن، شۇنداق قىلساڭ پەرۋەردىگار غەزىپىدىن يېنىپ ساڭا رەھىم كۆرسىتىدۇ، ئۇ ساڭا ئىچىنى ئاغرىتىپ، ئاتا-بوۋىلىرىڭغا قەسەم قىلغانىدەك سېنى كۆپەيتىدۇ.

18 سەن مەن بۇگۈن تاپىلىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ بارلىق ئەمرلىرىنى تۇتۇپ، ئۇنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلىش ئۈچۈن ئاۋازىغا قۇلاق سالساڭ، هالىڭ شۇنداق ياخشى بولىدۇ.

14

پەرۋەردىگار ئالدىدىكى هالاللىق ۋە هارامىلىق ـ هالال ۋە هارام جانۋارلار

1 سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ پەرزەنتلىرىدۇرسىلەر، ئۆلگەنلەر ئۈچۈن بەدىنىڭلارنى هېچ كەسمەسلىكىڭلار كېرەك ۋە ياكى ماڭلاي چېچىڭلارنى قىرىپ تاقىر قىلماسلىقىڭلار كېرەك، □ ■

2 چۈنكى سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ئاتالغان مۇقەددەس بىر خەلقتۇرسەن، پەرۋەردىگار يەر يۈزىدىكى بارلىق خەلقلەر ئارىسىدىن ئۆزىنىڭ ئالاهىدە گۆهىرى بولغان بىر خەلق بولۇشى ئۈچۈن سېنى تاللىغانىدۇر. ■

3 سەن هېچقانداق يىرگىنچلىك نەرسىنى يېمەسلىكىڭ كېرەك.

4 تۆۋەندىكىلەر سىلەر يېيىشكە بولىدىغان هايۋانلار: ـ كالا، قوي، ئۆچكە، ■

5 كېيىك، جەرەن، بۇغا، ياۋا ئۆچكە، ئاهۇ، بۇكەن، ياۋا قوي،

6 شۇنداقلا هايۋانلار ئىچىدە تۇياقلىرى پۈتۈنلەي ئاچىماق)تۇياقلىرى پۈتۈنلەي يېرىق(هەم كۆشىگۈچى هايۋانلارنىڭ هەرخىلىنى يېسەڭلار بولىدۇ. □

7 لېكىن، كۆشىگۈچى ياكى ئاچىماق تۇياقلىق هايۋانلاردىن تۆۋەندىكىلەرنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك: ـ
تۆگە، توشقان ۋە سۇغۇر)چۈنكى ئۇلار كۆشىگۈچى بولغىنى بىلەن تۇيىقى ئاچىماق ئەمەستۇر. شۇڭا ئۇلار سىلەرگە هارام بولىدۇ.(□

8 چوشقا بولسا تۇياقلىرى ئاچىماق بولغىنى بىلەن كۆشىمگىنى ئۈچۈن سىلەرگە هارام بولىدۇ. شۇنداق هايۋانلارنىڭ گۆشىنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك ۋە هەم ئۇلۇكلىرىگە تەگمەسلىكىڭلار كېرەك.

9 سۇدا ياشايدىغان جانۋارلاردىن تۆۋەندىكىلەرنى يېيىشكە بولىدۇ: ـ سۇدىكى جانۋارلاردىن قانىتى ۋە قاسىراقلىرى بولغانلارنى يېيىشكە بولىدۇ،

10 لېكىن قانىتى ۋە قاسىراقلىرى بولمىغانلارنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك، ئۇلار سىلەرگە نىسبەتەن هارام بولىدۇ.

11 بارلىق هالال قۇشلارنى يېسەڭلار بولىدۇ،

12 بىراق تۆۋەندىكى ئۇچار-قاناتلارنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك: يەنى بۇركۈت، تاپقۇش-غىچىرلار، دېڭىز بۇركۈتى، □

13 قارلىغاچ قۇيرۇقلۇق سار، لاچىن، قورۇلتاز-تاپقۇشلار ۋە ئۇلارنىڭ خىللىرى،

14 هەممە قاغا-قوزغۇنلار ۋە ئۇلارنىڭ خىللىرى،

15 مۇشۇكپاپلاق، تۆگىقۇش، چايكا، سار ۋە ئۇلارنىڭ خىللىرى،

□ **14:1** »ئۆلگەنلەر ئۈچۈن ... ماڭلاي چېچىڭلارنى قىرىپ تاقىر قىلماسلىقىڭلار كېرەك« ـ يۇتىپەرەس قاناتانىيلار ئارىسىدا شۇنداق تۇرپ-ئادەتلەر كۆپ ئىدى.

■ **14:1** لاۋ. 19:27□28□ 21:5.

■ **14:2** قان. 7:6□ 26:18.

■ **14:4** لاۋ. 11:2.

□ **14:6** »كۆشىگۈچى هايۋانلار« ـ مۇشۇ يەردە ئىككى-ئۈچ ئاشقازىنى بار هايۋانلارنىلا ئەمەس، بەلكى يەنە ئوزۇقنى يۇمشاق چاينايدىغان بارلىق هايۋانلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.□ **14:7** »سۇغۇر« ـ ياكى »سىچقان« ـ تاغلاردا ياشايدىغان كىچىك بىر هايۋان.□ **14:12** »تاپقۇش-غىچىرلار« ـ ئىبرانىي تىلدا »ئۆستىخان چاققۇچى قۇش.« يەنى بىر تەرجىمىسى »بىلىقئالغۇچ.«

16 هۇۋقۇش، ئىبىس، ئاق قۇ، □
17 ساقىيقۇش، بىلىقئالغۇچ، قارنا، □

18 لەيلەك، تۇرنا ۋە تۇنىڭ خىللىرى، هۇپۇپ بىلەن شەپەرەڭ دېگەنلەر سىلەرگە هارام سانالسۇن. □

19 هەربىر قاناتلىق تۆمۈلگۈچى هاشارەتلەر بولسا سىلەرگە نىسبەتەن هارام بولىدۇ؛ تۇلارنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك.□
20 سىلەر بارلىق هالال قۇشلارنى يېسەڭلار بولىدۇ.
21 سىلەر هېچقانداق تۇلۇك جانۋارنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك؛ سىلەر تۇنداق نەرسىنى شەهەر-يېزا ئىچىدە تۇرۇۋاتقان مۇسىپىرلارغا بېرىڭلار، تۇلار تۇنىڭدىن يېسە بولىدۇ يا كى ئۇنى يات ئەللىكلەركە سېتىۋەتسىمۇ بولىدۇ؛ چۈنكى سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ئاتالغان مۇقەددەس بىر خەلقتۇرسەن. سەن ئوغلاقنى ئانىسىنىڭ سۈتىدە قاينىتىپ پىشۇرساڭ بولمايدۇ.□ ■

پەرۋەردىگارغا بېغىشلاش

22 سەن جەزمەن هەر يىلى ئېتىزدىكى هەممە تېرىقچىلىق مەهسۇلاتلىرىڭنىڭ ئوندىن بىرىنى ئايرىشىڭ كېرەك؛
23 سەن شۇلارنى، يەنى ئاشلىقىڭ، يېڭى شارابىڭ، زەيتۇن مېيىڭنىڭ ئوندىن بىرىنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا، يەنى ئۇ تۇز نامىنى قالدۇرۇشقا تاللايدىغان جايدا يە، شۇنداقلا كالا-قوي پادىلىرىدىن ئايرىلغان تۇنجى بالىلىرىنى شۇ يەردە يە؛ شۇنداق قىلساڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭدىن دائىم قورقۇشنى ئۆگىنىسەن.■
24 ۋە پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى بەركىتلىگەندە، ئۇ تۇز نامىنى قالدۇرۇشقا تاللىغان شۇ جاي سەندىن ئىنتايىن يىراق بولۇپ، مەهسۇلاتلىرىڭنى شۇ يەرگە ئاپىرالمىغۇدەك بولساڭ،
25 سەن شۇ چاغدا ئۇنى پۇلغا سېتىپ، پۇلنى قولۇڭغا تېڭىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ تاللىغان جايغا بارغىن
26 ۋە كۆڭلۈڭ نېمە تارتسا، مەيلى كالا، قوي، مەي-شاراب، مۇسەللەس بولسۇن، يا كى شۇنىڭدەك كۆڭلۈڭ تارتقان هەرقانداق نەرسىنى شۇ پۇلغا ئالساڭ بولىدۇ؛ ئاندىن سەن ۋە ئۆيۈڭدىكىلەر شۇ يەردە ئۇنىڭدىن يەپ-ئىچىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا شاد-خۇرام بولىسىلەر.■
27 شەهەر-يېزىلىرىڭدا تۇرۇۋاتقان لاۋىيلارنى ئۇنتۇماسلىقىڭ كېرەك، چۈنكى ئارا ئۇلاردا ئۇنىڭ هېچقانداق نېسىۋىسى يا كى مىراسى يوق. □ ■
28 هەر ئۈچ يىلنىڭ ئاخىرىدا سەن شۇ يىلدىكى مەهسۇلاتلىرىڭدىن ئوندىن بىرىنى ئۆشرە قىلىپ چىقار؛ سەن ئۇنى شەهەر-يېزىلىرىڭ ئىچىدە توپلا؛ □

□ **14:16 »هۇۋقۇش«** ـ يا كى »كىچىك هۇۋقۇش.« **»ئاق قۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدىن بۇنىڭ قاندىق قۇش ئىكەنلىكىنى بىلدىش تەس.
□ **14:17 »ساقىيقۇش«** ـ ساقىيقۇش يا كى »سۇغا سۈڭگۈگۈچى.« ئىبرانىي تىلىدىن بۇنىڭ قاندىق قۇش ئىكەنلىكىنى بىلدىش تەس. **»قارنا«** ـ يا كى »قوتان.«
□ **14:18 »تۇرنا«** ـ يا كى »قوتان.« **»لەيلەك، تۇرنا ... دېگەنلەر سىلەرگە هارام سانالسۇن«** ـ بۇ هالال ۋە هارام نەرسىلەر توغرۇلۇق »لاۋىيلار«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.
□ **14:19 »هەربىر قاناتلىق تۆمۈلگۈچى هاشارەتلەر ... تۇلارنى يېمەسلىكىڭلار كېرەك«** ـ بۇ تىزىملىكتىكى قۇشلارنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ ئىبرانىي تىلىدىكى نامى تەۋراتتا پەقەت بىر-ئىككى قېتىم كۆرۈنگەن بولغاچقا، تۇلارنىڭ قايسى قۇشلار ئىكەنلىكىنى توپتوغرا بېكىتىش بەزىدە مۇمكىن بولمايدۇ. هالبۇكى، تۇلارنىڭ ئومۇمىي تىپلىرى، شۇبهىسىزكى، تەرجىمىزدەك بولىدۇ.
□ **14:21 »شەهەر-يېزا ئىچىدە«** ـ ئىبرانىي تىلدا »دەرۋازىلىرىڭلار ئىچىدە« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»ئوغلاقنى ئانىسىنىڭ سۈتىدە قاينىتىپ پىشۇرساڭ بولمايدۇ«** ـ بۇ ئەمر بەلكىم ئەترابىدىكى بۇتپەرەس خەلقلەرنىڭ مەلۇم تۇرپ-ئادىتىگە ئەگەشمەسلىك كېرەكلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بۇ توغرۇلۇق يەنە »لاۋىيلار«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. ■ **14:21** مىس. 19:23□ 2634: ■ **14:23** قان. 1712□18:
■ **14:26** مات. 1221: □ **14:27 »شەهەر-يېزىلىرىڭدا«** ـ ئىبرانىي تىلدا »دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **14:27** چۈل. 18□20: 24؛ قان. 9:10□ 12:12□ 18□1: 2؛ 1226: □ **14:28 »شەهەر-يېزىلىرىڭ ئىچىدە«** ـ ئىبرانىي تىلدا »دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

29 شۇنىڭ بىلەن لاۋىيلار)چۈنكى ئاراگۇلاردا ئۈنىڭ ھېچقانداق نەسىۋىسى ياكى مىراسى يوق(، مۇساپىر، يېتىم-
يېسىرلەر ۋە تۇل خوتۇنلار كېلىپ ئۇنىڭدىن يەپ تويۇنسۇن؛ شۇنداق قىلساڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ قولۇڭدىكى
بارلىق مېۋىنى بەركەتلەيدۇ.

15

قەرزلەردىن خالاس قىلىش

1 ھەر بىر يەتتە يىلنىڭ ئاخىرىدا سەن بىر »خالاس قىلىش«نى جاكارلىغىن. ■
2 بۇ »خالاس قىلىش« مۇنداق بولىدۇ: ـ بارلىق قەرز ئىگىلىرى قوشنىسىغا بەرگەن قەرزنى كەچۈرۈم قىلىشى
كېرەك؛ ئۇنى قوشنىسىدىن ياكى قېرىندىشىدىن تەلەپ قىلماسلىقى كېرەك؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئالدىدا بىر »خالاس
قىلىش« جاكارلاندى. □
3 چەتئەللىكتىن بولسا تەلەپ قىلىشقا بولىدۇ؛ لېكىن قېرىندىشىڭدا بولغان قەرزنى كەچۈرۈم قىلىشىڭ كېرەك.
4 ھالبۇكى، ئاراگۇلاردا ھاجەتمەنلەر بولمايدۇ؛ چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سىلەرگە مىراس بولۇش ئۈچۈن
ئىگىلىشىڭلارغا بېرىدىغان شۇ زېمىندا تۇرغىنىڭدا سېنى زىيادە بەركەتلەيدۇ؛
5 پەقەت سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ، مەن سىلەرگە بۇگۈن تاپىلىغان بۇ پۈتۈن
ئەمرگە ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل بۇلسەڭلار شۇنداق بولىدۇ.
6 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا ۋەدە قىلغاندەك ئۇ سېنى بەركەتلەيدۇ؛ سەن كۆپ ئەللەرگە كاپالەتلىك
ئېلىپ قەرز بېرىسەن، لېكىن ئۆلاردىن قەرز ئالمايسەن؛ سەن كۆپ ئەللەر ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىسەن، لېكىن ئۆلار
ئۈستۈڭدىن ھۆكۈم سۈرەمەيدۇ.

سېخىي بولۇڭلار!

7 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا بېرىدىغان زېمىندا شەھەر-يېزاڭلار ئىچىدە تۇرۇۋاتقان قېرىنداشلىرىڭ ئارىسىدىن
كەمبەغەل بىر ئادەم بولسا، سەن ئۇنىڭغا كۆڭلۈڭنى قاتتىق قىلما ياكى ھاجىتى چۈشكەن قېرىندىشىڭغا قولۇڭنى
يۇمۇۋالما؛ □
8 سەن بەلكى سېخىيلىق بىلەن ئۇنىڭغا قولۇڭنى ئوچۇق قىل ۋە ئۇنىڭدا نېمە كەم بولسا چوقۇم ھاجىتىدىن چىقىپ
ئۇنىڭغا ئۇتنە بېرىپ تۇر.
9 كۆڭلۈڭدە نامراتلىق قېرىندىشىڭدىن ئاغرىنىپ: يەتتىنچى يىل، يەنى »خالاس يىلى« يېقىنلاشتى، دەپ رەزىل ئويدا
بولۇشتىن، ئۇنىڭغا ھېچ نەرسە بەرمەسلىكتىن ھېزى بول؛ شۇنداق بولۇپ قالسا ئۇ سېنىڭ توغرا كۆڭلىڭدە پەرۋەردىگارغا
پەرياد كۆتۈرۈشى بىلەن بۇ ئىش ساڭا گۇناھ ھېسابلىنىدۇ. □
10 سەن چوقۇم ئۇنىڭغا سېخىيلىق بىلەن بەرگىن؛ ئۇنىڭغا بەرگىنىڭدە كۆڭلۈڭدە نارازى بولما؛ چۈنكى بۇ ئىش
ئۈچۈن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى بارلىق ئىشلىرىڭدا ۋە قولۇڭدىكى بارلىق ئەمگىكىڭدە بەركەتلەيدۇ. ■

■ **15:1** مىس. 2:21□ يەر. 14:34:
□ **15:2 ...»** **پەرۋەردىگار ئالدىدا بىر »خالاس قىلىش« جاكارلاندى«** ـ بەزى ئالىملار بۇ »خالاس قىلىش« دېگەننىڭ مەنىسى، قەرز ئىگىلىرى
يەتتە يىل ئىچىدە قەرزدارلاردىن قەرزنى سورىماسلىقى كېرەك؛ لېكىن يەتتىنچى يىلدىن كېيىن قەرزلەرنى قايتىدىن سوراشقا بولىدۇ، دەپ بېكىتىلگەن،
دەپ قارايدۇ. □ **15:7** **»شەھەر-يېزاڭلار ئىچىدە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭلار ئىچىدە« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. □ **15:9**
«...□□□□□ قېرىندىشىڭدىن ئاغرىنىپ» ـ ئىبرانىي تىلىدا »نامراتلىق قېرىندىشىڭغا كۆزۈڭنى رەزىل قىلىپ« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **15:10** مات. 42:5□ لۇقا 356:

11 چۈنكى كەمبەغەللەر زېمىندىن يوقاپ كەتمەيدۇ، شۇڭا مەن ساڭا: »سەن سېخىيلىق بىلەن زېمىندىكى
قېرىندىشىڭغا، يەنى سېنىڭ نامراتلىرىڭغا ۋە ھاجەتمەنلىرىڭگە قولۇڭنى ئاچقىن« ـ دەپ تاپىلدىم.■

قۇللارنى قويۇۋېتىش

12 سېنىڭ قېرىندىشىڭ، مەيلى ئىبرانىي ئەر ياكى ئىبرانىي ئايال بولسۇن ساڭا سېتىلغان بولسا، ئۇ ئالتە يىل قۇللۇقۇڭدا
بولىدۇ، ئاندىن يەتتىنچى يىلدا سەن ئۇنى ئۆزۈڭدىن خالاس قىلىپ قويۇۋەت. ■
13 ئۇنى قويۇۋەتكەندە قۇرۇق قول قويۇۋەتسەڭ بولمايدۇ؛
14 سەن چوقۇم قويلىرىڭدىن، خامىنىڭدىن ۋە شاراب كۆچىكىڭدىن تەقدىم قىلىشىڭ كېرەك؛ پەرۋەردىگار
خۇدايىڭ سېنى بەركەتلىگىنى بويىچە سەن ئۇنىڭغا بەر.
15 سېنىڭ ئەسلىدە مىسىر زېمىندا قۇل بولغانلىقىڭنى، شۇنىڭدەك پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى ھۆرلۈك بەدىلى
تۆلەپ قۇتقۇزغانلىقىنى يادىڭدا تۇت؛ شۇڭا مەن بۈگۈن بۇ ئىشنى ساڭا تاپىلدىم.
16 ھالبۇكى، شۇ قۇلۇڭ ساڭا: »مەن سەندىن كەتمەيمەن« دېسە)چۈنكى ئۇ سېنى ۋە ئائىلەڭدىكىلەرنى سۆيىدۇ،
سېنىڭ بىلەن ھالى ياخشى بولىدۇ(
17 ـ شۇ چاغدا سەن بىگىزنى ئېلىپ ئۇنىڭ قۇلىقىنى ئىشىكتە تەش. شۇنىڭ بىلەن ئۇ مەڭگۈگە سېنىڭ قۇلۇڭ
بولىدۇ. شۇنىڭدەك دېدەكچىڭمۇ شۇنداق مۇئامىلە قىلغىن.■
18 قۇلۇڭنى يېنىڭدىن قويۇۋېتىش ساڭا ئېغىر كەلمىسۇن، چۈنكى ئۇ قۇللۇقۇڭدا ئالتە يىل بولغاچقا، قىممىتى
مەدىكارنىڭكىدىن ئىككى ھەسسە ئارتۇق بولىدۇ؛ ئۇنى قويۇۋەتسەڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ بارلىق ئىشلىرىڭدا سېنى
بەركەتلەيدۇ.□

خۇداغا ئەڭ ئېسىلنى بېغىشلاش

19 كاللىرىڭ ۋە قويلىرىڭ ئارىسىدا تۇغۇلغان بارلىق تۇنجى ئەركەك موزاي-قوزىلىرىڭنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا
ئاتا؛ كاللىرىڭنىڭ تۇنجىسىنى ھېچقانداق ئەمگەككە سالما، قويلىرىڭنىڭ تۇنجىسىنى قىرقما. ■
20 سەن ۋە ئۆيۈڭدىكىلەر ھەر يىلى شۇ مېلىڭنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا، پەرۋەردىگار تاللايدىغان جايدا
يەڭلار.
21 بىراق شۇ ھايۋانلارنىڭ بىر يېرى مېيىپ بولسا، مەيلى ئۇ مەجرۇھ ، كور ياكى ئۇنىڭدا ھەرقانداق نۇقسان بولسا،
ئۇنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا قۇربانلىق قىلماسلىقىڭ كېرەك. ■
22 بەلكى ئۇنى شەھەر-يېزا كاللار ئىچىدە يېسەڭ بولىدۇ؛ كىشىلەر مەيلى پاك ياكى ناپاك بولسۇن، ئۇنى جەرەن ياكى
كېيىكنى يېگەندەك يېسە بولىدۇ. □
23 پەقەت سەن ئۇنىڭ قېنىنى يېمە؛ قېنىنى سۇنى يەرگە تۆككەندەك تۆكىۋەت.■

■ **15:11** مات. 11:26□ يۇھ. 8:12
■ **15:12** مىس. 2:21□ يەر. 34:14
■ **15:17** مىس. 21:6
□ **15:18** »**قىممىتى مەدىكارنىڭكىدىن ئىككى ھەسسە ئارتۇق بولىدۇ**« ـ قۇل ھەركۈنى ئىگىسى ئۈچۈن ئىشلەيدىغان ۋاقىت مەدىكار ئىشلىگەن
ۋاقىتنىڭ ئىككى ھەسسىدىن كۆپ بولۇشى مۇمكىن؛ چۈنكى قۇل كېچە-كۈندۈز خوجايىننىڭ يۈرۈقى ئاستىدا تۇرۇشى كېرەك. ■ **15:19** مىس.
2:13□ 29:22□ 19:34□ لاۋ. 26:27□ چۈل. 133:■ **15:21** لاۋ. 20:22□ قان. 117:□ **15:22** »**شەھەر-يېزا كاللار ئىچىدە**« ـ ئىبرانىي
تىلىدا »دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **15:23** قان. 16:12□23:

16

«ئۆتۆپ كېتىش هېيتى» ۋە «پېتىر نان هېيتى»

1 ئابىب ئېيىنى ئالاهىدە ئېسىكىدە تۇت ۋە ئۆتۆپ كېتىش هېيتىنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ئاتاپ تەبرىكلىگىن؛
چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى ئابىب ئېيىدا مىسىردىن كېچىدە چىقارغان. □ ■
2 سەن «ئۆتۆپ كېتىش هېيتى»نىڭ مېلىنى)مەيلى قوي ياكى كالا پادىسىدىن بولسۇن(پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
تاللاپ بېكىتىدىغان جايدا ئۇنىڭغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلغىن؛
3 شۇنداقلا سەن هېچقانداق بولدۇرۇلغان نانىنى يېمەسلىكىڭ كېرەك؛ سەن ئۇنىڭ بىلەن يەتتە كۈن پېتىر نان، يەنى
«كۈلپەت نېنى»نى يېيىشىڭ كېرەك؛ چۈنكى سەن مىسىر زېمىنىدىن ئالدىراشلىقتا چىقتىڭ؛ شۇنىڭ بىلەن سەن
ئۆمرۈڭنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە مىسىر زېمىنىدىن چىققان شۇ كۈننى يادىڭدا تۇتقايسەن. ■
4 يەتتە كۈن چېگرالىرىڭ ئىچىدە، ئۆيۈڭدە هېچقانداق ئېچىتقۇ تېپىلمىسۇن؛ سەن بىرىنچى كۈنى كەچتە قىلغان قۇربانلىق
گۆشىلەرنى ئەتىگەنگە قالدۇرماسلىقىڭ كېرەك.■
5 سەن ئۆتۆپ كېتىش هېيتى قۇربانلىقىنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا تەقدىم قىلىدىغان شەهەر-يېزىلىرىڭنىڭ
هەرقاندىقىدا قىلساڭ بولمايدۇ؛
6 بەلكى ئۆتۆپ كېتىش هېيتى قۇربانلىقىنى سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۆز نامىنى تۇرغۇزۇش ئۈچۈن تاللايدىغان
جايدىلا قىل؛ ئۇنى كەچقۇرۇن، كۈن پېتىش ۋاقتىدا، يەنى مىسىردىن چىققاندىكى ۋاقتىقا ئوخشاش ۋاقىتتا
قىلىسەن.
7 ئۇنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ تاللايدىغان جايدا پىشۇرۇپ يېگىن؛ ئاندىن ئەتىگەندە چېدىرلىرىڭغا قايتىساڭ بولىدۇ.
8 سەن ئالتە كۈن پېتىر نان يەيسەن؛ يەتتىنچى كۈنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا تەنتەنىلىك سورۇن كۈنى
بولىدۇ؛ سەن هېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلمايسەن.

«هەپتىلەر هېيتى»

9 ئاندىن يەتتە هەپتىنى سانايسەن؛ ئاشلىققا ئورغاق سالغاندىن باشلاپ يەتتە هەپتىنى ساناشقا باشلايسەن؛ □ ■
10 ئاندىن سەن «هەپتىلەر هېيتى»نى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا قولۇڭدىكى ئىختىيارىي هەدىيە بىلەن ئۆتكۈزىسەن؛
پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا بەركەتلىگىنىگە قاراپ ئۇنى ئىختىيارەن سۇنىسەن.
11 شۇنىڭ بىلەن سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا، ئۆ ئۆز نامىنى تۇرغۇزۇشقا تاللايدىغان جايدا شادلىنىسەن؛
سەن ئۆزۈڭ، ئوغلۇڭ، قىزىڭ، قۇلۇڭ، دېدىكىڭ، سەن بىلەن بىر يەردە تۇرۇۋاتقان لاۋىيلار، ئاراگىلاردىكى
مۇساپىرلار، يېتىم-يېسىرلەر ۋە تۇل خوتۇنلار شادلىنىسىلەر.
12 سەن شۇنىڭ بىلەن ئەسلىدە مىسىردا قۇل بولغانلىقىڭنى ئېسىڭگە كەلتۈرۈپ، بۇ بارلىق بەلگىلىمىلەرنى ئۆتۆپ
ئەمەل قىلغىن.

13-14 سەن « كەپىلەر هېيتى»نى يەتتە كۈن ئۆتكۈزىسەن؛ سەن خامان ۋە شاراب كۆلچىكىڭنى يىغقان چېغىڭدا،
ئوغلۇڭ، قىزىڭ، قۇلۇڭ، دېدىكىڭ، شەهەر دەرۋازىسى ئىچىدە تۇرىدىغان لاۋىيلار، مۇساپىرلار، يېتىم-يېسىرلەر ۋە
تۇل خوتۇنلار شۇ هېيتتا شادلىنىسىلەر. ■

□ **16:1** «ئابىب ياكى «نىسان» ئېيى» ـ خۇدا ئىبرانىيلارغا تاپشۇرغان كالېندارنىڭ بىرىنچى ئېيى. «مىس.» 12-بابنى كۆرۈڭ. **«ئۆتۆپ كېتىش هېيتى»** ـ ئىبراني تىلىدا «پەساخ» ياكى «پاسخا» دېگەن سۆز بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ. ■ **16:1** مىس. 2:12□ لاۋ. 5:23□ چۈل. 1:9□ 1628:
■ **16:3** مىس. 19:12□ 1834: ■ **16:4** مىس. 10:12□ 7:13□ 18:23□ 2534: □ **16:9** «ئاشلىق» ـ مۇشۇ يەردە ئارپىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **16:9** مىس. 16:23□ لاۋ. 15:23□ چۈل. 2628: ■ **14-16:13** مىس. 16:23□ لاۋ. 3423:

15 پەرۋەردىگار تاللايدىغان جايدا سەن يەتتە كۈن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا ھېيت تۆتكۈزسەن؛ چۈنكى
پەرۋەردىگار خۇدايىڭ بارلىق مەھسۇلاتلىرىڭدا، قولۇڭ قىلغان ئىشلاردا سېنى بەركەتلەيدۇ ۋە سەن دەرۋەقە
پۈتۈنلەي شادلىنىسەن.
16 يىلدا ئۈچ قېتىم، پېتىر نان ھېيتى، ھەپتىلەر ھېيتىدا سېنىڭ بارلىق ئەركەكلىرىڭ پەرۋەردىگار
خۇدايىڭ ئالدىدا، ئۇ تاللايدىغان جايدا ھازىر بولۇشى كېرەك؛ ئۇلار پەرۋەردىگار ئالدىدا قۇرۇق قول ھازىر بولسا
بولمايدۇ؛ ■
17 بەلكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ساڭا تەقدىم قىلغان بەركىتى بويىچە ھەربىرى قولىدىن كېلىشچە سۈنسۇن.

ئادالەت يۈرگۈزۈش

18 خەلقىنىڭ ئۈستىدىن ئادالەت يۈرگۈزۈپ ئادىل ھۆكۈم چىقىرىش ئۈچۈن، سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا
تەقدىم قىلىدىغان بارلىق شەھەر-يېزىلىرىڭ ئىچىدە ھەربىر قەبىلىدە سوراقچى ۋە ئەمەلدارلارنى بېكىتىشىڭ كېرەك.
□
19 ئادالەتنى بۇرمىلىساڭ بولمايدۇ؛ ئادەملەرگە يۈز-خاتىرە قىلساڭ بولمايدۇ؛ پارا ئالساڭ بولمايدۇ؛ پارا بولسا
ئاقىلانىلەرنىڭ كۆزلىرىنى كور قىلىدۇ ھەم ئادىللارنىڭ سۆزلىرىنى بۇرمىلايدۇ. ■
20 سەن مۇتلەق ئادالەتنى ئىزدىشىڭ كېرەك؛ شۇنداق قىلساڭ ھايات كۆرسەن ھەمدە پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
ساڭا تەقدىم قىلىدىغان زېمىننى ئىگىلەيسەن.

ھەرقانداق بۇتپەرەسلىكتىن يىراق تۇرۇش

21 سەن تۈزۈڭ ئۈچۈن ياسايدىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ قۇربانگاھىنىڭ ئەتراپىغا »ئاشەراھ« بۇتى قىلىندىغان
ھېچقانداق دەرەخ تىكمەسلىكىڭ كېرەك □
22 ۋە تۈزۈڭ ئۈچۈن ھېچقانداق بۇت تۇۋرۇكى تىكلىمەسلىكىڭ كېرەك؛ ئۇنداق نەرسىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا
يىرگىنچلىكتۇر.

17

1 پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ھەرقانداق نۇقسانى ياكى باشقا كەمچىلىكى بولغان كالا ياكى قوينى قۇربانلىق سۈپىتىدە
سۇنماسلىقىڭ كېرەك؛ چۈنكى ئۇنداق قىلىش پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا يىرگىنچلىكتۇر.■
2-3 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا تەقدىم قىلىدىغان شەھەر-يېزاڭ ئىچىدە ئەر بولسۇن، ئايال بولسۇن، بىرسىنىڭ
پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا بىرەر رەزىل ئىشنى قىلغانلىقى ـ ئۇنىڭ ئەھدىسىگە خىلاپلىق قىلغانلىقى، باشقا
ئىلاھلارغا)مەسىلەن، مەن ساڭا ئىبادەت قىلىشقا مەنئى قىلغان قۇياش، ئاي ياكى پۈتكۈل ساماۋى قوشۇن بولغان
يۇلتۇزلارغا(، ئىبادەت قىلىپ ئۇلارغا باش ئۇرغانلىقى بايقالسا، □ ■
4 ـ شۇنداق بىر ئىشتىن خەۋەر تاپقان ياكى ئۇنى ئاڭلىغان بولساڭ، ئۇنداقتا سەن ئەستايىدىللىق بىلەن سۈرۈشتۈرگىن؛
بۇ ئىش ئىسپاتلىنىپ راست چىقسا، دەرۋەقە ئىسرائىلدا شۇنداق يىرگىنچلىك ئىش قىلىنغان بولسا،

■ **16:16** مىس. 23:15؛ 17؛ 2:34.
□ **16:18** **»شەھەر-يېزاكلار ئىچىدە«** ـ ئىبرانىي تىلدا »دەرۋازىلىرىڭلار ئىچىدە« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
■ **16:19** مىس. 8:23؛ لاۋ. 15:19؛ قان. 1:71.
□ **16:21** **»ئاشەراھ بۇتى«** ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكلەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم ئايال بۇت شەكلىدە ئويۇلغان ياكى نەقشىلەنگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
■ **17:1** لاۋ. 22:25-20؛ قان. 2:15.
□ **17:2-3** **»شەھەر-يېزاكلار ئىچىدە«** ـ ئىبرانىي تىلدا »دەرۋازىلىرىڭلار ئىچىدە« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. **»ساماۋى قوشۇن بولغان يۇلتۇزلار«** ـ بۇلار توغرۇلۇق 19:4 نى ۋە ئىزاھاتنى كەرۋۈك. ■ **17:2-3** قان. 7:13.

5 سەن شۇ رەزىل ئىشنى قىلغان ئەر ياكى ئايالنى دەرۋازىلىرىڭغا ئېلىپ چىقىپ، شۇ ئەر ياكى ئايالنى تۈلۈمگە مەھكۇم
قىلىپ چالما-كېسەك قىلىشىڭ كېرەك.
6 بىرسىنى تۈلۈمگە مەھكۇم قىلىش ئۈچۈن ئىككى-ئۈچ گۇۋاھچىنىڭ سۆزلىرى بولۇشى كېرەك. بىرسىنى بىرلا
گۇۋاھچىنىڭ سۆزى بىلەن تۈلتۇرۇشقا بولمايدۇ. ■
7 تۈلتۇرۇلىدىغاندا ئاۋۋال گۇۋاھچىلار قول سالسۇن، ئاندىن بارلىق خەلق قول سالسۇن؛ شۇنداق قىلساڭلار سىلەر
رەزىللىكنى ئاراڭلاردىن ھەيدىۋېتىسىلەر.■

ئالىي سوت

8 شەھەر-يېزاڭلاردا ھۆكۇم چىقىرىشقا ساڭا تەس كېلىدىغان بىر ئىش چىقسا، مەيلى خۇن دەۋاسى، ھەق-
تەلەپ دەۋاسى ياكى زوراۋانلىق دەۋاسىدا، ھەرقانداق تالاش-تارتىش بولسا ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ پەرۋەردىگار
خۇدايىڭ تاللايدىغان جايغا بېرىڭلار. □ ■
9 سىلەر لاۋىي كاھىنلارنىڭ ۋە شۇ چاغدا بولىدىغان سوراقچى بەگنىڭ يېنىغا بارىسىلەر ۋە ئۇلاردىن ھۆكۇم
سورايسىلەر؛ ئۇلار سىلەر ئۈچۈن ھۆكۇم چىقىرىدۇ. □
10 سىلەر پەرۋەردىگار تاللايدىغان ئاشۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ سىلەرگە تاپشۇرىدىغان ھۆكۇم سۆزى بويىچە ئىجرا
قىلىسىلەر؛ ئۇلارنىڭ سىلەرگە كۆرسەتكىنىنىڭ ھەممىسگە ئەمەل قىلىپ كۆڭۈل بۆلۈشۈڭلار كېرەك. □
11 سىلەر ئۇلارنىڭ سىلەرگە كۆرسەتكەن قانۇن ھۆكۈمى بويىچە، چىقىرىدىغان قارارى بويىچە قىلىسىلەر؛ ئۇلار
سىلەرگە تاپشۇرىدىغان سۆزدىن ئوڭ يا سولغا چەتنەپ كەتمەڭلار.
12 ۋە باشباشتاقلىق قىلىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ خىزمىتى ئۈچۈن شۇ يەردە تۇرىدىغان كاھىنغا ياكى سوراقچى
بەگكە قۇلاق سالمىغان كىشى بولسا، شۇ ئادەم ئۆلۈمگە مەھكۇم بولىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر رەزىللىكنى ئىسرائىلدىن
ھەيدەپ چىقىرىسىلەر.
13 شۇنداقلا، بارلىق خەلق بۇلارنى ئاڭلاپ قورقىدۇ ۋە يەنە باشباشتاقلىق قىلمايدۇ.

پادىشاھ قانداق بولۇشى كېرەك؟

14 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا تەقدىم قىلىدىغان زېمىنغا كىرىپ ئۇنى ئىگىلىگەندە، شۇنداقلا ئۇنىڭدا تۇرغاندا:
»مەن ئەتراپىمدىكى ئەللەرنىڭكىدەك ئۆزۈمگە بىر پادىشاھ تىكلىمەكچىمەن« دېسەڭ،
15 شۇ چاغدا سەن ئۆزۈڭگە پەقەت پەرۋەردىگار خۇدايىڭ تاللايدىغىنىنى تىكلەيسەن؛ ئۇستۈڭگە قېرىنداش بولمىغان
چەتئەللىكنى بېكىتمەسلىكىڭ كېرەك.
16 پادىشاھ بولسا ئۆزى ئۈچۈن ئاتلارنى كۆپەيتمەسلىكى ياكى ئاتلارنى كۆپەيتىمەن دەپ خەلقنى مىسىرغا
قايتۇرماسلىقى كېرەك؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سىلەرگە: »سىلەر شۇ يول بىلەن ھەرگىز قايتماسلىقىڭلار كېرەك«
دېگەندى.

■ **17:6** چۈل. 30:35□ قان. 15:19□ مات. 16:18□ 2كور. 1:13□ ئىبر. 2810:
■ **17:7** قان. 1013:
□ **17:8 ...» مەيلى خۇن دەۋاسى، ھەق-تەلەپ دەۋاسى ياكى زوراۋانلىق دەۋاسىدا، ھەرقانداق تالاش-تارتىش بولسا،... « ـ** ئىبرانىي تىلىدا »قان
ۋە قان ئارىسىدا، دەۋا بىلەن دەۋا ئارىسىدا، مۇشت-تاياق بىلەن مۇشت-تاياق ئارىسىدا بولسۇن، ھەرقانداق تالاش-تارتىش بولسا...« دېگەن سۆزلەر
بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **17:8** 2تار. 10:19□ مال. 72:
□ **17:9 »لاۋىي كاھىنلار« ـ** كاھىنلار لاۋىيلارنىڭ قەبىلىسىدىن بەلگىلىنىدۇ.
□ **17:10 »پەرۋەردىگار تاللايدىغان ئاشۇ جاي« ـ** مۇشۇ -13-8ئايەتتەردە »(خۇدا(تاللايدىغان جاي...« »پەرۋەردىگار تاللايدىغان جاي...«
بەلكىم لاۋىيلار ۋە كاھىنلار ھەمدە »سوراقچى بەگ«)دېمەك، شۇ دەۋردىكى »باتۇر ھاكىم«) تۇرىدىغان شەھەر-يېزىلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
»يە.« 19-13:21نى كۆرۈڭ. تەۋراتتىكى »باتۇر ھاكىملار« ۋە »سامۇئىل«دا »دەۋا سوراپ ھۆكۈم چىقىرىش« ئىشلىرى كۆپ ئۇچرايدۇ.

17 پادشاھ كۆپ ئاياللارنى ئۆز ئەمرىگە ئالماسلىقى كېرەك؛ بولمىسا ئۇنىڭ كۆڭلى ئېزىپ كېتىشى مۇمكىن. ئۇ
ئۆزى ئۈچۈن ئالتۇن-كۈمۈشنى كۆپەيتمەسلىكى كېرەك.
18 پادشاھلىق تەختىگە ئولتۇرغىنىدا ئۇ ئۆزى ئۈچۈن لاۋۋي كاھىنلارنىڭ ئالدىدا مۇشۇ قانۇننى بىر دەپتەرگە
كۆچۈرۈپ پۈتۈشى كېرەك.
19 شۇ دەپتەر ئۇنىڭ يېنىدا دائىم بولۇشى ۋە ئۇنى ئۆمرىنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە ئوقۇشى كېرەك؛ شۇنداق قىلسا ئۇ
پەرۋەردىگار خۇداسىدن قورقۇپ، مۇشۇ قانۇننىڭ سۆزلىرى ۋە بەلگىلىمىلىرىنى تۇتۇپ ئۇلارغا ئەمەل قىلىشنى
ئۆگىنىدۇ.
20 شۇنداقلا ئۇنىڭ كۆڭلى قېرىنداشلىرى ئالدىدا ھاكاۋۇرلىشىپ كەتمەيدۇ، بۇ ئەمرلەردىن ئوڭ يا سولغا چەتنەپ
كەتمەيدۇ ۋە شۇنىڭدەك ئىسرائىل ئارىسىدا ئۇنىڭ پادىشاھلىق كۈنلىرى كۆپ بولىدۇ.□

18

لاۋىيلار ۋە كاھىنلارنىڭ ئېسىۋىسى

1 لاۋۋي كاھىنلار ۋە شۇنىڭدەك بارلىق لاۋىيلار قەبىلىسىنىڭ ئىسرائىلدا ھېچقانداق ئېسىۋىسى يا كى مىراسى بولمايدۇ؛
ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلىدىغان قۇربانلىقلاردىن ۋە پەرۋەردىگارنىڭ مىراسىدىن يېيىشكە بولىدۇ، □ ■
2 بىراق ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى ئارىسىدا ھېچقانداق مىراسى بولمايدۇ؛ پەرۋەردىگار ئېيتقاندەك، ئۇ ئۆزى ئۇلارنىڭ
مىراسىدۇر. ■
3 كاھىنلارنىڭ قۇربانلىق قىلىدىغان خەلقتىن ئالىدىغان ئۇلۇشى مۇنداق: ـ)مەيلى كالا يا كى قوي بولسۇن(قول،
ئېگىڭ گۆشى ۋە ئۇچەي-قېرىنى كاھىنلارغا بېرىلىدۇ.
4 سىلەرنىڭ ئاشلىقىڭلاردىن، يېڭى شارابىڭلاردىن ۋە زەيتۇن مېيىڭلاردىن دەسلەپكى پىشقان ھوسۇلنى ۋە
قويلىرىڭلاردىن دەسلەپكى قىرقىلغان يۇڭنى ئۇنىڭغا بېرىسىلەر؛
5 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۇنى ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنى ئۆز نامىدا خىزمەتتە دائىم تۇرۇشقا بارلىق قەبىلىلىرىڭلار
ئىچىدىن تاللىۋالغان.
6 ئەگەر لاۋۋي بولغان بىر ئادەم پۈتكۈل ئىسرائىلدىكى ھەرقانداق شەھەر-يېزىدىن، يەنى ئۆزى ماكانلاشقان جايدىن
چىقىپ، پەرۋەردىگار تاللايدىغان جايغا كەلسە
7 ۋە شۇ يەردە پەرۋەردىگار ئالدىدا تۇرغۇچى بارلىق قېرىنداشلىرىغا ئوخشاش پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ نامىدا
خىزمەتتە تۇرغان بولسا،
8 ئۇنداقتا)مەيلى ئۇ ئاتىسىدىن قالغان مىراسىنى سېتىۋەتكەن يا كى سېتىۋەتمىگەن بولسۇن(ئۇنىڭ يەيدىغان ئۇلۇشى
قېرىنداشلىرىنىڭكىدەك بولۇشى كېرەك.□

سېھىر-جادۇگەرلىك قىلىشقا بولمايدۇ، ھەقىقىي پەيغەمبەرگە قۇلاق سېلىڭلار

9 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا بېرىدىغان زېمىنغا كىرگەن چاغدا، سەن شۇ يەردىكى ئەللەرنىڭ يىرگىنچلىك
ئادەتلىرىنى ئۆگەنمەسلىكىڭ كېرەك.

□ 17:20 »بۇ ئەمرلەردىن...« ـ شىبرانىي تىلىدا »بۇ ئەمردىن...«.
□ 18:1 »پەرۋەردىگارنىڭ مىراسىدىن يېيىش« ـ دېمەك، پەرۋەردىگارنىڭ مىراسى بولغان زېمىندىكى مەھسۇلاتلاردىن يېيىش.
■ 18:1 چۈل. 20:18□ قان. 9:10□ 1 كور. 139:
■ 18:2 چۈل. 20-32:18□ قان. 9:10□ ئەز. 2844:
□ 18:8 »مەيلى ئۇ ئاتىسىدىن قالغان مىراسىنى سېتىۋەتكەن يا كى سېتىۋەتمىگەن بولسۇن،...« ـ لاۋىيلارنىڭ ئۆز ئالدىغا چوڭ زېمىنى بولمايتتى، بەلكى
پەقەت بەزى شەھەرلەردە قورۇ-جايلىرى ۋە ئەتراپىدا چەكلىك يايلاقلىرىلا بولاتتى. »چۈل.» 8-1:35نى كۆرۈڭ. باشقا نەچچە خىل تەرجىمىلىرى
ئۆچرىشى مۇمكىن.

10 ئاراكلاردا تۆز ئوغلى ياكى قىزىنى ئوتتىن ئوتكۇزىدىغان، پالچىلىق، رەمچىلىك، ئەپسانىيلىك، جادۇگەرلىك □ ■
11 ياكى دەمىدىچىلىك قىلغۇچى ياكى جىنكەش، سېھىرگەر ياكى ئۆلگەنلەردىن يول سوريغۇچى ھېچقانداق كىشى
بولمىسۇن؛
12 چۈنكى بۇنداق ئىشلارنى قىلىدىغان ھەرقانداق كىشى پەرۋەردىگارغا نەپرەتلىك بولىدۇ؛ بۇ يىرگىنچلىك ئىشلار
تۈپەيلىدىن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ شۇ ئەللەرنى ئالدىڭلاردىن ھەيدەپ چىقىرىدۇ.
13 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا ئەيىبسىز مۇكەممەل بولۇشۇڭ كېرەك؛
14 چۈنكى سەن زېمىندىن ھەيدەيدىغان بۇ ئەللەر رەمچىلەر ۋە پالچىلارغا قۇلاق سالىدۇ؛ بىراق پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
سېنى ئۇنداق قىلىشقا يول قويمايدۇ.

كەلگۈسىدىكى ئۇلۇغ پەيغەمبەر

15 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سىلەر ئۈچۈن ئاراكلاردىن، قېرىنداشلىرىڭلار ئارىسىدىن ماڭا ئوخشايدىغان بىر پەيغەمبەر
تۇرغۇزىدۇ؛ سىلەر ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىڭلار. ■
16 بۇ سىلەر ھورەب تېغىدا يىغىلغان كۈندە پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردىن: »پەرۋەردىگار خۇدايىمنىڭ ئاۋازىنى يەنە
ئاڭلىمايلى، بۇ دەھشەتلىك ئوتنى كۆرمەيلى، بولمىسا ئۆلۈپ كېتىمىز« دەپ تەلەپ قىلغىنىڭلارغا پۈتۈنلەي ماس
كېلىدۇ. ■
17 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار ماڭا: »ئۇلارنىڭ ماڭا دېگەن سۆزى ياخشى بولدى.
18 مەن ئۇلارغا قېرىنداشلىرى ئارىسىدىن ساڭا ئوخشايدىغان بىر پەيغەمبەرنى تۇرغۇزىمەن، مەن ئۆز سۆزلىرىمنى ئۇنىڭ
ئاغزىغا سالىمەن ۋە ئۇ مەن ئۇنىڭغا بارلىق تاپىلىغىنىمنى ئۇلارغا سۆزلەيدۇ. ■
19 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ئۇ مېنىڭ نامىمدا دەيدىغان سۆزلىرىمگە قۇلاق سالمايدىغان ھەرقانداق كىشى بولسا، مەن
ئۇنىڭدىن ھېساب ئالىمەن.□
20 ئەمما مېنىڭ نامىمدا باشباشتاقلىق قىلىپ مەن ئۇنىڭغا تاپىلىمىغان بىرەر سۆزنى سۆزلىسە ياكى باشقا ئىلاھلارنىڭ
نامىدا سۆز قىلىدىغان پەيغەمبەر بولسا، شۇ پەيغەمبەر ئۆلتۈرۈلسۇن.□ ■
21 ئەگەر سەن كۆڭلۈڭدە: »پەرۋەردىگار قىلمىغان سۆزنى قانداق پەرق ئېتىمىز« دېسەڭ،
22 بىر پەيغەمبەر پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا سۆز قىلغان بولسا ۋە ئۇ بېشارەت قىلغان ئىش توغرا چىقمىسا ياكى
ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىسا، ئۇنداقتا بۇ سۆز پەرۋەردىگاردىن چىقمىغان، شۇ پەيغەمبەر باشباشتاقلىق بىلەن سۆزلىگەن
دەپ، ئۇنىڭدىن قورقما.

19

ئادەم ئۆلتۈرۈش توغرىسىدىكى قانۇن ـ پاناھلىق شەھەرلىرى

□ **18:10** «...□□□□□□□□□□□ **ئوتتىن ئوتكۇزۇش»** ـ بەلكىم »ئىنسان قۇربانلىقى«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ **18:10** لاۋ. 21:18□ 27:20□ 1سام. 7:28□ يەش. 198:
■ **18:15** يۇھ. 46:1□ روس. 22:3□ 377:
■ **18:16** مىس. 19:20□ قان. 25:5□ ئىبر. 1912:
■ **18:18** يۇھ. 254:
□ **18:19** »**شۇ پەيغەمبەر** مېنىڭ نامىمدا دەيدىغان سۆزلىرىمگە قۇلاق سالمايدىغان ھەرقانداق كىشى بولسا، مەن ئۇنىڭدىن ھېساب ئالىمەن« ـ بۇ ئۇلۇغ پەيغەمبەرنىڭ سالاھىيىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە توختىلىمىز.
□ **18:20** »**باشقا ئىلاھلارنىڭ نامىدا سۆز قىلىدىغان پەيغەمبەر ... ئۆلتۈرۈلسۇن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »باشقا ئىلاھلارنىڭ نامىدا سۆز قىلىدىغان پەيغەمبەر ... ئۆلدۈ« ـ دېمەك، ئۆزلۈكىدىن ئۆلدۈ. بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ كۆرسەتكىنى شۇ پەيغەمبەرنى ئۆلتۈرۈش كېرەكلىكى بولسا كېرەك.
■ **18:20** قان. 6:13□ يەر. 1414:

1 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە بېرىدىغان زېمىندىكى تائىپىلەرنى سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردىن ئۈزۈپ تاشلىغان
ۋاقتىدا ۋە سىلەر شۇنداقلا ئۇلارنىڭ شەھەرلىرى ۋە ئۆيلىرىدە ئۇرغىنىڭلاردا،
2 سىلەر شۇ چاغدا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە بېرىدىغان زېمىندا ئۈچ شەھەرنى ئايرىم قىلىشىڭلار كېرەك؛
■
3 شۇنداقلا، ئادەم ئۆلتۈرگەن ھەربىر كىشى شۇ يەرلەرگە، شۇ شەھەرلەرنىڭ بىرىگە قېچىپ بېرىۋالسۇن دەپ يول
ھازىرلاپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار مىراس بولۇشقا سىلەرگە بېرىدىغان زېمىنىنى ئۈچ رايونغا بۆلىسىلەر.
4 تىرىك قېلىش ئۈچۈن شۇ يەرلەرگە قېچىپ بېرىۋالغان، ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشى توغرۇلۇق بەلگىلىمە مۇنداق: ـ ئۇ
قوشنىسىنى تاسادىپىيلىقتىن ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويغان، شۇنداقلا ئەسلىدە ئۇنىڭغا ئۆچ-ئاداۋىتى بولمىغان بولسا، شۇ
يەرگە قېچىپ بېرىۋالسا بولىدۇ. ■
5 مەسىلەن، ئۇ قوشنىسى بىلەن ئوتۇن كېسىشكە ئورمانغا كىرگەن بولۇپ، دەرەخنى كېسىشكە پالتىنى كۆتۈرگەندە
پالتا بېشى سېپىدىن ئاجراپ كېتىپ قوشنىسىغا تېگىپ كېتىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈپ قويسا، ئۇنداقتا جاۋابكار كىشى بۇ
شەھەرلەردىن بىرىگە قېچىپ بېرىۋېلىپ ھايات قالىدۇ؛
6 بولمىسا، قان قىساسى ئالغۇچى غەزەپ قاينىغاندا ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشىنى قوغلايدۇ ۋە يول ئۇزۇن بولغاچقا،
ئۇنىڭغا يېتىشىۋېلىپ ئۆلتۈرۈۋېتىشى مۇمكىن؛ ئەمەلىيەتتە، ئۇ كىشى ئۆلۈمگە لايىق ئەمەس، چۈنكى ئۇنىڭ ئەسلىدە
قوشنىسىغا ھېچقانداق ئۆچ-ئاداۋىتى يوق ئىدى. □
7 شۇڭا مەن سىلەرگە: »ئۈزۈڭلار شۇنداق ئۈچ شەھەرنى ئايرىشىڭلار كېرەك« دەپ ئەمر قىلىمەن.
8 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا قەسەم قىلغىنىدەك چېگرايىڭلارنى كېڭەيتىشنى، ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا
ۋەدە قىلغان بارلىق زېمىننى سىلەرگە تەقدىم قىلىشنى خالايدۇ؛ ■
9 سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى سۆيۈش ۋە ئۇنىڭ يوللىرىدا دائىم مېڭىش ئۈچۈن مەن سىلەرگە بۇگۈن تاپىلىغان
بۇ ئەمرنى تۇتسا ئۇلارلا ئۇ شۇنداق قىلىدۇ، ئۇنداقتا سىلەرمۇ ئۈزۈڭلار ئۈچۈن بۇ ئۈچ شەھەردىن باشقا يەنە ئۈچ
شەھەرنى قوشىسىلەر. □ ■
10 ۋە شۇنداق قىلسا ئۇلار پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە مىراس قىلىپ تەقدىم قىلىدىغان زېمىن ئارىسىدا ناھەق
قان تۆكۈلمەيدۇ ۋە شۇنىڭدەك گەدىنىڭلارغا خۇن گۇناھى چۈشمەيدۇ.
11 لېكىن بىرسى قوشنىسىغا ئۆچ-ئاداۋەت تۇتقان بولسا، پايلاپ ئۇرۇپ ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇرۇپ
ئۆلتۈرۈۋەتسە ۋە شۇ شەھەرلەردىن بىرىگە قېچىپ بېرىۋالغان بولسا، ■
12 ئۇنداقتا ئۇنىڭ ئۆز شەھىرىدىكى ئاقساقاللار ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنى شۇ يەردىن يانداۋۇپ كېلىشى كېرەك، ئاندىن
ئۇنى ئۆلتۈرۈلسۇن دەپ »قان قىساسى ئالغۇچى«نىڭ قولىغا تاپشۇرۇشى كېرەك.
13 سەن ئۇنى ھېچ ئايىمغىن، شۇنداق قىلغاندا ئىسرائىلدىن ئۆكۈلگەن گۇناھسىز قاننىڭ دېغىنى تازىلىغان بولىسىلەر؛

■ **19:2** مىس. 13:21□ چۈل. 34:9-35□ يە. 220:
■ **19:4** مىس. 13:21□ قان. 414□42:
□ **19:6** **»قان قىساسى ئالغۇچى«** ـ قان قىساسىغا ئىلىشقا ھوقۇقلۇق كىشىنىڭ رولى توغرىسىدىكى قانۇن-بەلگىلىمىلەر »چۈل.» 35-10:35دە
كۆرسىتىلىدۇ. **»يول ئۇزۇن بولغاچقا«** ـ بىرلا پاناھلىنىدىغان شەھەر بولغاندا، ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشى تۇرغان جاي ئۇ شەھەرگە يىراق بولۇپ قېلىشى
مۇمكىن؛ شۇڭا، پەلەستىنىدە بىر-بىرىدىن تارقاق ئالتە شەھەر)ئائىدىن يەنە ئۈچ شەھەر(تاللىنىپ »پاناھلىق شەھەر« دەپ بېكىتىلگەن.
■ **19:8** يار. 13:28□ قان. 2012:
□ **19:9** **»مەن سىلەرگە بۇگۈن تاپىلىغان بۇ ئەمر«** ـ بەلكىم »قانۇن شەرھى« دېگەن كىتابتىكى ئەھدە، يەنى بارلىق ئەمر-پەرمانلارنى كۆرسىتىشى
مۇمكىن. ■ **19:9** يە. 720: ■ **19:11** يار. 6:9□ مىس. 12:21□14□ لاۋ. 17:24□ چۈل. 1635:

ئاندىن هالىكلار ياخشى بولىدۇ.□

گۇۋاهچىلار توغرۇلۇق قانۇن

14 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا ئىگىلەش ئۈچۈن تەقدىم قىلىدىغان زېمىندا بۇرۇنقىلار مىراس يېرىكدە بېكىتكەن،
قوشناڭنىڭ پاسىل تېشىنى يۆتكىمەسلىكىڭ كېرەك.■
15 مەلۇم جىنايەت يا كى گۇناھ توغرىسىدا بىرسىگە »ئۇ گۇناھ قىلغان« دەپ ئەرز-شىكايەت قىلىشتا يالغۇز بىرلا
گۇۋاهچى بولسا كۇپايە قىلمايدۇ، بەلكى هەممە ئىش ئىككى يا كى ئۈچ گۇۋاهچىنىڭ سۆزى بىلەن بېكىتىلسۇن.■
16 بىرسى توغرۇلۇق »يالانچى-پوكۇنچى گۇناھ قىلغان« دەپ ئەرز قىلىدىغان قارا نىيەتلىك بىر گۇۋاهچى چىقسا،
17 دەۋالىشىپ قالغان ئىككى ئادەم پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا، شۇ كۈنلەردە بولىدىغان كاهىنلار ۋە سوراقچى بەگلەر
ئالدىدا هازىر بولسۇن،
18 سوراقچى بەگلەر ئەستايىدىللىق بىلەن تەكشۈرسۇن، ئەگەر هېلىقى گۇۋاهچى يالغان گۇۋاهچى بولۇپ، ئۆز
قېرىندىشى توغرۇلۇق يالغان گۇۋاهلىق بەرگەن بولسا،
19 ئۇنداقتا، سىلەر دەل ئۇ قېرىندىشىغا قىلماقچى بولغىنىدەك ئۇنىڭغىمۇ شۇنداق قىلىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار
رەزىللىكنى ئارا ڭلاردىن يوقىتىسىلەر. ■
20 قالغان خەلقمۇ بۇ ئىشنى ئاڭلايدۇ ۋە قورقىدۇ ۋە شۇنداقلا، ئارا ڭلاردا ئۇنداق رەزىل ئىشنى يەنە قىلمايدۇ.
21 سىلەر هېچ رەهىم قىلماڭلار؛ جانغا جان، كۆزگە كۆز، چىشقا چىش، قولغا قول، پۇتقا پۇت ئېلىنسۇن.□ ■

20

دۇشمەنلەر بىلەن جەڭ قىلىش توغرۇلۇق

1 ئەگەر سەن دۇشمەنلىرىڭگە جەڭ قىلغىلى چىقىپ، ئات ۋە جەڭ هارۋىلىرىنى، شۇنداقلا ئۆزۈڭدىن كۆپ بولغان
بىر ئەلنى كۆرسەڭ، ئۇلاردىن هېچ قورقما. چۈنكى سېنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
ئۆزى سەن بىلەن بىللىدۇر.
2 سىلەر جەڭگە چىقىش ئالدىدا كاهىن ئۆزى ئالدىغا چىقىپ خەلققە سۆز قىلىپ
3 ئۇلارغا: ئەي ئىسرائىل، ئاڭلاڭلار! سىلەر بۈگۈن دۇشمەنلىرىڭلار بىلەن سوقۇشۇش ئالدىدا ئۇرۇۋاتىسىلەر.
كۆڭۈللىرىڭلار جۇرئەتسىز بولمىسۇن، قورقماڭلار، تىترىمەڭلار، ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن دەككە-دۇككىگە چۈشمەڭلار،
4 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۆزى دۇشمەنلىرىڭلار ئۈستىدىن غەلىبە قىلىشىڭلار ئۈچۈن سىلەر بىلەن بىللە جەڭگە
چىقىدۇ« ـ دەپ ئېيتىسۇن.
5 شۇ چاغدا ئەمەلدارلار خەلققە مۇنداق دېيىسۇن: ـ »ئارا ڭلاردا بىر يېڭى ئۆي سېلىپ، ئۇنى خۇداغا ئاتىمىغان
بىرسى بارمۇ؟ ئۇنداقتا ئۇ ئۆز ئۆيىگە يېنىپ كەتسۇن، بولمىسا ئۇ جەڭدە ئۆلۈپ كېتىپ، باشقا كىشى كېلىپ ئۇنى
خۇداغا ئاتىشى مۇمكىن.

□ **19:13** »سەن ئۇنى هېچ ئايىمغىن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆزۈڭ ئۇنى هېچ ئايىمسۇن.«
■ **19:14** پەند. 28:22
■ **19:15** چۈل. 30:35□ قان. 6:17□ مات. 16:18□ يۇھ. 17:8□ 2 كور. 1:13□ ئىبر. 10:2
■ **19:19** پەند. 5:19
□ **19:21** »سىلەر هېچ رەهىم قىلماڭلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆزۈڭ هېچ ئايىمسۇن.« »جانغا جان، چىشقا چىش، پۇتقا پۇت ... ئېلىنسۇن« ـ
بۇ سۆزلەر »قىساس ئېلىش« پرىنسىپى ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مۇقەددەس قانۇنىنىڭ ئادىل تەلىپىدۇر. خۇداغا تەشەككۇر، ئۇنىڭ مېهىر-شەپقىتى
ئادىللىقىدىن زىيادە هالقىپ چىقىدۇ! »مات.» 38:5-48نى كۆرۈڭ. ■ **19:21** مىس. 23:21□ لاۋ. 20:24□ مات. 5:38

6 تەك سېلىپ ئۇزۇمزار بەرپا قىلىپ، تېخى ئۇنىڭ مېۋىسىنى يېمىگەن بىركىم بارمۇ؟ بار بولسا ئۇيىگە يېنىپ كەتسۇن،
بولمىسا ئۇ جەڭدە ئۆلۈپ كەتسە، باشقا كىشى كېلىپ ئۇنىڭ مېۋىسىنى يېيىشى مۇمكىن.■
7 بىر قىز بىلەن ۋەدىلەشكەن بولۇپ، تېخى ئۇنى ئۆز ئەمرىگە ئالمىغان بىركىم بولسا، ئۇ ئۇيىگە يېنىپ كەتسۇن، بولمىسا
ئۇ جەڭدە ئۆلۈپ كەتسە، باشقا كىشى كېلىپ ئۇنى ئۆزىگە خوتۇنلۇققا ئېلىشى مۇمكىن.«■
8 ئاندىن مەنسەپدارلار خەلققە يەنە سۆزلەپ: »قورقۇپ كەتكەن، جۈرئەتسىز بىركىم بارمۇ؟ ئۇ ئۇيىگە يېنىپ
كەتسۇن. بولمىسا قېرىنداشلىرىنىڭ يۈرىكىمۇ ئۇنىڭكىدەك جاسارەتسىز بولۇپ قېلىشى مۇمكىن« دەپ ئېيتسۇن.■
9 ئەمەلدارلار خەلققە شۇلارنى ئېيتقاندىن كېيىن ئۇلار خەلقنىڭ ئالدىدا يېتەكچىلىك قىلىشقا قوشۇنلارغا
سەردارلارنى تىكلىسۇن.
10 سىلەر ھۇجۇم قىلىشقا مەۋلۇم بىر شەھەرگە يېقىنلاشقىنىڭلاردا ئاۋۋال ئۇنىڭغا سۈلھى توغرىسىدا سۆز قىلىڭلار.
11 ئەگەر ئۇلار سۈلھىنى خالايمىز، دەپ جاۋاب بېرىپ ئۆز دەرۋازىلىرىنى سىلەرگە ئاچسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان
ھەممە خەلق سىلەرگە بېقىنىپ قۇللۇق ھاشاردا بولىدۇ.
12 لېكىن سىلەر بىلەن سۈلھى قىلىشقا ئۇنمىماي، بەلكى سىلەر بىلەن جەڭ قىلماقچى بولسا سىلەر ئۇنى قورشاڭلار.
13 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۇنى قولۇڭلارغا تاپشۇرغاندا ئۇنىڭدىكى ھەربىر ئەرگەكنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرۈڭلار؛
14 لېكىن ئاياللار بىلەن بالىلىرى، كالا بىلەن شەھەردىكى ھەممە نەرسىنى، يەنى بارلىق غەنىيمەتنى ئۆزۈڭلارغا
ئولجا قىلىپ ئېلىڭلار؛ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۆز دۈشمەنلىرىڭلاردىن سىلەرگە ئېلىپ بەرگەن ئولجىدىن يەپ
سۆيۈنىسىلەر.
15 سىلەردىن يىراقتا بولغان، زېمىنغا تەۋە بولمىغان ئەللەرنىڭ شەھەرلىرىگە شۇنداق قىلىڭلار.

قانائانىيلار بىلەن جەڭ قىلىشتىكى قانۇن

16 لېكىن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە مىراس قىلىپ بېرىدىغان زېمىندىكى ئەللەرنىڭ شەھەرلىرىنى بولسا،
ئۇلارنىڭ ئېچىدىكى تىنىقى بار ھېچ نەرسىنى تىرىك قويماي، ■
17 بەلكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە بۇيرۇغاندەك ھىتتىيلار بىلەن ئامورىيلار، قانائانىيلار بىلەن پەرىززىيلەر،
ھىۋىيلار بىلەن يەبۇسىيلارنىڭ ھەممىسىنى تەلتۆكۈس يوقىتىشىڭلار كېرەك.
18 بولمىسا، ئۇلار ئۆز ئىلاھلىرىغا چوقۇنۇشتىكى ھەممە يىرگىنچلىك ئىشلىرىنى سىلەرگە ئۆگىتىپ، پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلارغا گۇناھ قىلىدىغان بولىسىلەر.
19 بىر شەھەرنى ئىگىلەش ئۈچۈن ئۇزۇن ۋاقىت جەڭ قىلىپ قورشاپ ئۇرۇشقا توغرا كەلسە، ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى
دەرەخلەرنى پالتا بىلەن كېسىپ ۋەيران قىلماڭلار، چۈنكى ئۇلارنىڭ مېۋىسىنى يېسەڭلار بولىدۇ. شۇڭا ئۇلارنى
كەسمەڭلار، چۈنكى دالادىكى دەرەخلەر قورشۇۋېلىش كېرەك بولغان ئادەممىدى؟
20 لېكىن سىلەر مېۋىلىك دەرەخ ئەمەس دەپ بىلگەن دەرەخلەرنى كېسىپ يوقىتىپ، سىلەر بىلەن سوقۇشقان
شەھەرنى ھۇجۇم قىلىپ غۇلىتىشقا شۇ دەرەخلەردىن ئىستىھكام-پوتەيلەرنى ياسىساڭلار بولىدۇ.

21

ئېنىقلانمىغان قاتىللىق دېلوسى توغرىسىدا

■ 20:6 لاۋ. 23:19□24□25: ■ 20:7 قان. 24: ■ 20:8 ھاك. 37: ■ 20:16 چۈل. 33:52□ قان. 7□1: 2

1 ئەگەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە مىراس قىلىپ ئىگىلەشكە بېرىدىغان زېمىندا، دالادا ئۆلتۈرۈلگەن بىر
جەسەت تېپىلسا، ئەمما ئۇنى ئۆلتۈرگەن ئادەم مەلۇم بولمىسا،
2 ئاقساقاللىرىڭلار بىلەن سوراقچى بەگلىرىڭلار چىقىپ ئۆلۈك تېپىلغان يەر بىلەن ئەتراپىدىكى شەھەرلەرنىڭ ئارىلىقىنى
ئۆلچىسۇن؛
3 ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ جەسىتىگە ئەڭ يېقىن شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرى بولسا ئىشقا سېلىنمىغان، بويۇنتوروقۇ سېلىنمىغان
ئىنەك تېپىپ كەلسۇن؛
4 شۇ شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرى ئىنەكنى سۇيى توختىماي ئاقىدىغان، ھەيدىلىپ تېرىلمىغان بىر جىلغىغا ئېلىپ بېرىپ،
شۇ جىلغىنىڭ ئۆزىدە ئىنەكنىڭ بوينىنى سۇندۇرۇۋەتسۇن؛
5 شۇ چاغدا لاۋىينىڭ ئەۋلادلىرى بولغان كاھىنلار ئۇلارنىڭ قېشىغا كەلسۇن، چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار
ئۇلارنى ئۆزىنىڭ ئالدىدا خىزمەتتە بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا بەخت-بەركەت تىلەشكە تاللىغاندۇر. ھەربىر
دەۋا ۋە ھەربىر تاياق جازاسى ئۇلارنىڭ سۆزى بويىچە كېسىلسۇن.
6 ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ جەسىتىگە ئەڭ يېقىن شەھەردىكى ئاقساقاللارنىڭ ھەممىسى شۇ جىلغىغا كېلىپ، بوينى
سۇندۇرۇلغان ئىنەكنىڭ ئۈستىدە ئۆرۈپ، قوللىرىنى يۇيۇپ
7 گۇۋاھلىق بېرىپ: »قوللىرىمىز بولسا بۇ قانىنى ئۆكمىدى، كۆزلىرىمىز بۇ ئىشنى كۆرمىدى؛
8 ئەي پەرۋەردىگار، سەن ئۆزۈڭ ھۆرلۈك بەدىلى ئۆلەپ قۇتقۇزغان خەلقىڭ ئىسرائىلنى كەچۈرگەيسەن ۋە ناھەق
ئاققان قاننىڭ گۇناھىنى ئىسرائىل خەلقىگە ئارتمىغايسەن« ـ دېسۇن؛ شۇنداق قىلىپ بۇ قان گۇناھىغا كافارەت
كەلتۈرۈلگەن بولىدۇ.
9 سىلەر شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە توغرا بولغاننى قىلىپ ناھەق تۆكۈلگەن قاننىڭ گۇناھىنى
ئۆزۈڭلاردىن چىقىرىۋەتكەن بولىسىلەر.

خوتۇنلۇققا ئېلىنغان ئەسىر توغرۇلۇق قانۇن

10 ئەگەر سىلەر دۈشمەنلىرىڭلار بىلەن جەڭ قىلغىلى چىققىنىڭلاردا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۇلارنى قولۇڭلارغا
بەرگەچ، ئۇلاردىن ئەسىر ئالغان بولساڭلار،
11 بۇ ئەسىرلەرنىڭ ئارىسىدا چىرايلىق بىر ئايالنى كۆرۈپ، كۆڭلۈڭ ئۇنىڭغا چۈشۈپ، ئۇنى ئەمرىڭگە ئېلىشنى
خالىساڭ،
12 ئۇنداقتا ئۇنى ئۆيۈڭگە ئېلىپ بارغىن؛ ئۇ چېچىنى چۈشۈرۈپ، تىرناقلىرىنى ياساپ،
13 ئەسىرلىكتە كىيگەن كىيىملىرىنى سېلىپ، ئۆيۈڭدە ئولتۇرۇپ تولۇق بىر ئاي ئاتا-ئانىسى ئۈچۈن ماتەم تۇتسۇن؛
ئاندىن سەن ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ ئۇنى ئۆزۈڭگە ئايال قىلىپ ئۇنىڭغا ئەر بولىساڭ بولىدۇ.
14 كېيىن، ئەگەردە كۆڭلۈڭ ئۇنىڭدىن سۆيۈنمىسە، ئۇ قەيەرنى خالىسا، بارغىلى قويۇشۇڭ كېرەك؛ ئۇنى پۇلغا ساتمىغىن
ۋە ئۇنىڭغا دېدەكتەك مۇئامىلە قىلمىغىن، چۈنكى سەن ئۇنىڭغا يېقىنلىق قىلىپ ئۇيات قىلغانسەن.

باللار توغرۇلۇق قانۇن

15 ئەگەر بىرسىنىڭ ئىككى ئايالى بولۇپ ئۇلارنىڭ بىرىگە ئامراقلىق، يەنە بىرىگە ئۆچلۈك قىلغان بولسا ۋە ئامراق ۋە
ئۆچ بولغان ھەر ئىككىسىدىن ئوغۇل ئوغۇلغان بولسا، ئۇنجىسىنى ئۆچ ئايالدىن تاپقان بولسا
16 ئۇنداقتا ئۇ كىشى ئوغۇللىرىغا بارىنى مىراس ئۈچۈن ئۈلەشتۈرۈپ بەرگەن كۈندە ئۆچ ئايالىنىڭ ئوغلى، يەنى
ئۇنىڭ ئۇنىجى ئوغلىنىڭ ئورنىغا ئامراق ئايالىنىڭ ئوغلىنى ئۇنىجى ئوغۇلۇققا قويۇشقا بولمايدۇ.

17 ئۇ بەلكى ئۆچ ئايالىنىڭ ئوغلىنى تۇنجى ئوغلۇم دەپ ئېتىراپ قىلسۇن؛ چۈنكى بۇ ئۇنىڭ كۆچ-قۇۋۋىتى بار
ۋاقتىدىكى دەسلەپكى مېۋىسىدۇر؛ تۇنجى ئوغۇللۇق ھوقۇقى ئۇنىڭكى بولغاچقا، ئاتىسى بارلىق مال-مۈلۈكتىن ئۇنىڭغا
ئىككى ئۈلۈش مىراس بەرسۇن.■
18 ئەگەر بىرسىنىڭ باشباشتاق ۋە ئىتائەتسىز ئوغلى بولسا، ئۇ نە ئاتىسىنىڭ سۆزىگە، نە ئانىسىنىڭ سۆزىگە قۇلاق
سالماي، ھەتتا تاياق-تەربىيىمۇ كار قىلماي، ئۇلارنىڭ گېپىنى يەنىلا ئاڭلىمىسا،
19 ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۇنى تۇتۇپ، شەھەرنىڭ دەرۋازىسىغا ئېلىپ بېرىپ، شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرىنىڭ قېشىغا
كەلتۈرسۇن؛ □
20 ئۇلار شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرىغا ئەرز قىلىپ: ـ »بۇ ئوغلىمىز باشباشتاقلىق ۋە ئىتائەتسىزلىك قىلىپ، سۆزىمىزنى
ئاڭلىماي يۈرىدۇ؛ ئۇ نەپسى يامان، شارابخور بولۇپ قالدى« دەپ ئېيتىسۇن.
21 شۇنىڭ بىلەن شەھەرنىڭ ھەممە خەلقى بىر بولۇپ ئۇنى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرسۇن. سىلەر بۇ يول بىلەن
ئۆزۈڭگىلاردىن رەزىللىكنى چىقىرىۋېتىسىلەر؛ پۈتكۈل ئىسرائىل بۇ ئىشنى ئاڭلاپ قورقىدىغان بولىدۇ.

جىنايەتچىنىڭ جەسىتى

22 ئەگەر بىرسى ئۆلۈم جازاسىغا لايىق گۇناھ سادىر قىلىپ، ئۆلتۈرۈلگەن بولسا ۋە جەسىتىنى بىر دەرەخكە ئېسىپ
قويغان بولسا ئاڭلار،
23 ئۆلۈكى كېچىچە دەرەختە قالمىسۇن؛ قانداقلا بولمىسۇن، سىلەر دەرەخكە ئېسىلغۇچىنى شۇ كۈندە كۆمۈۋېتىڭلار
)چۈنكى كىمدەكىم دەرەخكە ئېسىلغان بولسا، خۇدا تەرىپىدىن لەنەتكە قالدۇرۇلغان كىشى ھېسابلىنىدۇ.(شۇنداق
قىلسا ئاڭلار، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە مىراس قىلىپ بەرگەن زېمىننى بۇلغىمىغان بولىسىلەر.■

22

يېتىكەن جانۋارلار، كىيىنىش قاتارلىقلار توغرۇلۇق بەلگىلىمىلەر

1 سەن قېرىندىشىڭنىڭ كالىسى يا قوينى ئېزىپ كەتكىنىنى كۆرسەڭ، چاتىقىڭ بولماي يۈرمە؛ قانداقلا بولمىسۇن،
ئۇنى قېرىندىشىڭنىڭ قېشىغا يەتكۈزۈپ بەر. ■
2 ئەگەردە قېرىندىشىڭ ساڭا يېقىن ئولتۇرمىسا ۋە ياكى ئىگىسىنى تونۇمىساڭ، شۇ ھايۋانىنى ئۆز ئۆيۈڭگە ئېلىپ كېلىپ،
قېرىندىشىڭ ئۇنى ئىزدەپ كەلگۈچە ئۆزۈڭ ساقلاپ ئاندىن ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بەرگىن.
3 سەن ئوخشاشلا ئۇنىڭ يېتىكەن ئېشىكى ياكى كىيىملىرىنىمۇ شۇنداق قىل؛ شۇنداقلا قېرىندىشىڭنىڭ ھەرقانداق
يېتىكەن نەرسىسىنى تېپىۋالساڭ، ئۇنىمۇ شۇنداق قىلغىن؛ سەن ئۆزۈڭنى بۇ ئىشتىن قاچۇرمىغىن.
4 ئەگەر قېرىندىشىڭنىڭ ئېشىكى ياكى كالىسىنىڭ يولدا يىقىلىپ چۈشكىنىنى كۆرسەڭ، سەن بۇ ئەھۋالدىن ئۆزۈڭنى
قاچۇرمىغىن؛ قېرىندىشىڭغا يارىدەملىشىپ ئۇلىغىنى تارتىپ ئۆرغۈزغىن.
5 ئايال كىشى بولسا ئەرلەرنىڭ كىيىمىنى كىيمىسۇن؛ شۇنىڭغا ئوخشاشلا ئەر كىشى ئايال كىشىنىڭ كىيىمىنى
كىيمىسۇن؛ چۈنكى كىمكى شۇنداق قىلسا، پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا يىرگىنچلىك بولىدۇ.
6 ئەگەر سەن يولدا كېتىۋېتىپ، بىر دەرەختە ياكى يەردە بالىلىرى ياكى تۇخۇملىرى بولغان قۇشنىڭ ئۇۋىسىغا
ئۇچراساڭ، ئانىسى تۇخۇم ياكى بالىلىرىنى بېسىپ ياتقان بولسا، ئانا-بالىلىرىنى بىراقلا ئالمىغىن؛

■ 21:17 يار. 3:49؛ 1تار. 1:5؛ زەب. 5178:
□ 21:19 ...» ئۇنى ئۆتۈپ، شەھەرنىڭ دەرۋازىسىغا ... شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرىنىڭ قېشىغا كەلتۈرسۇن« ـ كونا زامانلاردا شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرى
سوراق-دەۋالار ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىش ئۈچۈن شەھەر دەرۋازىسىدا ئولتۇراتتى. ■ 21:23 گال. 133: ■ 22:1 مىس. 423:

7 ھېچ بولمىغاندا سەن ئانىسىنى قويۇۋېتىپ، باللىرىنلا ئالساڭ بولىدۇ، شۇنداق قىلساڭ ساڭا ياخشى بولۇپ ئۆزۈن
ئۆمۈر كۆرىسەن.
8 يېڭى بىر ئۆي سالساڭ، ئۆگزەڭگە بىر توسما تام ياسغىن، بولمىسا بىرسى ئۆنىڭدىن يىقىلىپ چۈشسە، ئۆزۈڭگە قان
تۆكۈلۈش گۇناھىنى كەلتۈرۈشۈڭ مۇمكىن.

سايلىق توغرىسىدىكى ئىشلار

9 ئۆز ئۈزۈمزارلىقىڭغا ئىككى خىل ئۈرۈق چاچمىغىن، بولمىسا تېرىغىنىڭنىڭ ھەممىسى ۋە ئۈزۈمزارلىقنىڭ
مەھسۇلاتلىرى بۇلغانغان ھېسابلىنىدۇ.□ ■
10 سەن كالا بىلەن ئېشەكنى بىرگە قوشۇپ يەر ھەيدىمىگىن.
11 يۇڭ ۋە كاناپتىن ئىبارەت ئىككى خىل يىپتىن توقولغان كىيىمنى كىيمىگىن.
12 سەن يىپىنغان تونۇڭنىڭ تۆت بۇرجىكىگە پۈپۈك قويغىن.■

ئەر-خوتۇنلۇقتا ساپ دىللىق بولۇش كېرەك

13 ئەگەر بىرى خوتۇن ئېلىپ ئۇنىڭغا يېقىنچىلىق قىلغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا ئۆچ بولۇپ،
14 ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلىپ، ئۇنىڭغا بەتنام چاپلاپ، ئەرز قىلىپ: »مەن بۇ خوتۇننى ئالدىم، لېكىن ئۇنىڭغا
يېقىنچىلىق قىلسام ئۇنىڭ قىز ئەمەسلىكىنى بىلدىم« دېسە،
15 ئۇنداقتا قىزنىڭ ئاتا-ئانىسى قىزنىڭ پاكلىق ئىسپاتىنى ئېلىپ شەھەر دەرۋازىسىدا ئولتۇرغان شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرىغا
كەلتۈرسۇن،
16 ئاندىن قىزنىڭ ئاتىسى ئاقساقاللارغا سۆز قىلىپ: »مەن قىزىمنى بۇ كىشىگە خوتۇنلۇققا بەردىم، لېكىن ئۇ ئۇنىڭغا
ئۆچ بولۇپ قالدى،
17 ۋە مانا، ئۇ ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلىپ، بەتنام چاپلاپ ئەرز قىلىپ: »قىزىڭنىڭ قىز ئەمەسلىكىنى بىلدىم«
دەيدۇ. بىراق مانا قىزىمنىڭ پاكلىق ئىسپاتى«! دەپ، ئىسپات رەختنى ئاقساقاللارنىڭ ئالدىدا يېيىپ قويىسۇن.
18 ئۇ ۋاقىتتا شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرى ئېرىنى تۇتۇپ ئۇنىڭغا تاياق-تەربىيە بېرىپ،
19 ئىسرائىلدىكى بىر پاك قىزنىڭ يامان گېپىنى قىلىپ، ئۇنىڭغا بەتنام چاپلىدىڭ دەپ، يۈز شەكەل كۈمۈش
تۆلەتسۇن؛ ئاندىن ئۇلار پۇلنى قىزنىڭ ئاتىسىغا بەرسۇن دەپ بېكىتسۇن. ئەمما قىز بولسا شۇ كىشىنىڭ خوتۇنى بولۇپ
تۇرىۋېرىشى كېرەك؛ ئەر پۇتۇن ئۆمرىدە ئۇنى قويۇپ بەرسە بولمايدۇ.
20 لېكىن بۇ سۆز راست چىقىپ، قىزنىڭ پاكلىق ئىسپاتى بولمىسا،
21 قىزنى ئاتىسىنىڭ ئۆيىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا ئاپارسۇن ۋە ئاتىسىنىڭ ئۆيىدە بۇزۇقلۇق قىلىپ ئىسرائىلنىڭ ئىچىدە
شەرمەندىلىك قىلغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ شەھىرىنىڭ ئادەملىرى شۇ يەردە ئۇنى چالما-كېسەك قىلىپ ئولتۇرسۇن.
شۇنداق قىلغىنىڭلاردا سىلەر ئۆزۈڭلاردىن رەزىللىكنى چىقىرىۋېتىسىلەر.
22 ئەگەر بىرسى ئېرى بار خوتۇن بىلەن زىنا قىلىپ ئۆتۈلۈپ قالسا، زىنا قىلىشقان ئەر-خوتۇن ئىككىلىسى ئولتۇرۇلسۇن.
شۇنداق قىلغاندا ئىسرائىلنىڭ ئىچىدىن رەزىللىكنى چىقىرىۋېتىسىلەر.■

□ **22:9 »ئۆز ئۈزۈمزارلىقىڭغا ئىككى خىل ئۈرۈق چاچمىغىن«** ـ مەنىسى (1) ئۈزۈمزار ئىچىدە ئىككى خىل ئاشلىق تېرىشقا بولمايدۇ؛ (2) ئۈزۈمزار ئىچىدە، ئۈزۈم ئۈرۈقلىرىدىن باشقا ئۈرۈقلارنى تېرىشقا بولمايدۇ. بىزنىڭچە بىرىنچى مەنىسى توغرىدۇر »لاۋ.» 19:19 نى كۆرۈڭ.(**»بۇلغانغان ھېسابلىنىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مۇقەددەسلىككە مۇسادىرە قىلىنىدۇ« ـ دېمەك، مۇسادىرە قىلىنىپ خۇداغا، يەنى ئىبادەتخانىدىكى خىزمەتتە ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇلۇشى كېرەك.
شۇيېىرىسىزكى، بۇ ئايەتتىكى ۋە 11-10-ئايەتلەردىكى ئەمرلەرنىڭ ھەم ئەمەلىي پايدىسى بار ھەم روھىي جەھەتتىن كۆپ كۆچمە مەنىسى بار. ئوقۇرمەنلەر ئۆزلىرى ئىنچىلدىن شۇ كۆپ كۆچمە مەنىلىرىنى تاپالايدۇ. ■ **22:9** لاۋ. 1919: ■ **22:12** چۈل. 38:15 مات. 523: ■ **22:22** لاۋ. 1020:

23 ئەگەر بىرسى شەھەردە بىراۋ بىلەن ۋەدىلىشىپ قويغان بىر قىزنى ئۇچرىتىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولسا،
24 ئىككىلىسىنى شەھەرنىڭ دەرۋازىسىغا ئېلىپ چىقىپ چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈڭلار؛ قىز بولسا شەھەردە
تۇرۇپ ۋارقىرىمىغىنى ئۈچۈن، ئەر بولسا باشقىسىنىڭ ۋەدىلەشكەن قىزى بىلەن ياتقىنى ئۈچۈن ئۆلتۈرۈلسۇن. شۇنداق
قىلىپ، سىلەر ئۆزۈڭلاردىن رەزىللىكنى چىقىرىۋېتىسىلەر.
25 ئەگەر ئەر كىشى باشقىسى بىلەن ۋەدىلەشكەن قىزنى دالادا تۇتۇۋېلىپ ئۇنىڭ بىلەن ياتسا، پەقەت قىز بىلەن
ياتقان ئەر كىشى ئۆلتۈرۈلسۇن.
26 قىزغا بولسا، ھېچنېمە قىلما ڭلار، چۈنكى قىزنىڭ ئۆزىدە ئۆلۈمگە لايىق ھېچ گۇناھ يوق. بۇ ئىش بولسا بىرسى
قوشنىسىغا ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتكەنگە ئوخشاش ئىشتۇر.
27 چۈنكى ئۇ باشقىسىغا ۋەدىلەشكەن قىزنى دالادا تۇتۇۋالغاندا، قىز توۋلىغان بولسىمۇ ئۇنى قۇتقۇزغۇدەك كىشى
تېپىلمىغان.
28 ئەگەر بىرسى بىرەر ئەر بىلەن ۋەدىلەشمىگەن قىزنى تۇتۇۋېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن يېتىپ ھەر ئىككىسى تۇتۇلسا،
29 قىز بىلەن ياتقان ئادەم قىزغا يېقىنچىلىق قىلىپ خار قىلغىنى ئۈچۈن قىزنىڭ ئاتىسىغا ئەللىك شەكەل كۈمۈش
بېرىشى كېرەك؛ ئاندىن قىزنى ئۆزىگە خوتۇن قىلىپ ئېلىشى كېرەك؛ ئۇ پۈتكۈل ئومۇرىدە ئۇنى قويۇپ بەرسە بولمايدۇ.■
30 ھېچكىم ئاتىسىنىڭ خوتۇنىنى ئالماسلىقى كېرەك، ئاتىسىنىڭ يوتقىنىنى ئاچماسلىقى كېرەك.□

23

جاماەتنىڭ ساپلىقى

1 كىمكى سوقۇلۇش ياكى كېسىلىش تۇپەيلىدىن ئاختا قىلىۋېتىلگەن بولسا، پەرۋەردىگارنىڭ جاماەتىگە كىرمىسۇن.□
2 كىمكى ھارامدىن تۇغۇلغان بولسا پەرۋەردىگارنىڭ جاماەتىگە كىرەلمەس؛ ئوننىنچى ئەۋلادىغىچە مۇنداقلاردىن
ھېچكىم پەرۋەردىگارنىڭ جاماەتىگە كىرمىسۇن.
3 ھېچبىر ئامموني ۋە يا ھېچبىر موئابي پەرۋەردىگارنىڭ جاماەتىگە كىرمىسۇن؛ ئوننىنچى ئەۋلادىغىچە ئۇلاردىن
ھېچكىم پەرۋەردىگارنىڭ جاماەتىگە ھەرگىز كىرمىسۇن. ■
4 سەۋەب شۇكى، سىلەر مىسىردىن چىققىنىڭلاردا ئۇلار ئالدىڭلارغا يېمەكلىك، سۇ ئېلىپ چىقمىدى ۋە سىلەرگە
زىيانكەشلىك قىلىشقا سىلەرنى قارغىسۇن دەپ، ئارام-ناھارائىمدىكى پېتورلۇق بېئورنىڭ ئوغلى بالائامنى يالىدى.
□ ■
5 لېكىن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بولسا بالائامنىڭ سۆزىنى ئاڭلىماي، بەلكى سىلەر ئۈچۈن قارغىشنى بەركەتكە
ئايلاندۇرۇۋەتتى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە مۇھەببەت باغلىغان.
6 سىلەر ھەممە كۈنلىرىڭلاردا ئامموني‌لار ۋە موئابىيلارنىڭ ئامان-ئېسەنلىكى ۋە بەختىنى ھەرگىز ئىستىمەڭلار.

■ **22:29** مىس. 1622:
□ **22:30** **»ئاتىسىنىڭ خوتۇنى«** ـ تۆگەي ئانىسى ياكى ئاتىسىنىڭ توقلى. **»ئاتىسىنىڭ يوتقىنىنى ئاچماسلىقى كېرەك«** ـ دېمەك، ئاتىسىنىڭ توقلى ياكى تۆگەي ئانىسى بىلەن مۇناسىۋەت تۈتكۈزىسە ئاتىسىنىڭ نومۇسىغا تەگكەن بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.
□ **23:1** **»پەرۋەردىگارنىڭ جاماەتى«** ـ بۇ ئىبارە: بىرىنچىدىن مۇقەددەس جاي ئالدىدا بولسۇن ياكى باشقا يەرلەردە بولسۇن ئىبادەت سورۇنلىرىنى، شۇنداقلا پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا تاپشۇرغان ھېيت-بايراملارغا قاتناشىش ئىمتىيازىنى كۆرسىتىدۇ، ئىككىنچىدىن، ئىسرائىلدىكى تولۇق ھوقۇقلۇق پۇقرالار، يەنى ئەمەلدار، ئاقساقاللار ياكى سوراقچى بولالايدىغانلارنى كۆرسەتسە كېرەك.
«...□□□□□ بولۇپ قالغان بولسا پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەت جاماەتىگە كىرەلمەس» ـ قەدىمكى زامانلاردا يۇتىۋەرەسلەر تۆز يۇتلىرىغا ساداقەتلىكنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بەزىدە تۆز جىنسىي ئەزالىرىنى كېسىۋېتەتتى. ■ **23:3** نەھ. 13:1□ **23:4** **»ئۇلار ئالدىڭلارغا يېمەكلىك، سۇ ئېلىپ چىقمىدى«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇلار ئالدىڭلارغا نان، سۇ ئېلىپ چىقمىدى.« ■ **23:4** چۈل. 22-24

7 لېكىن ئېدومىيلار قېرىندىشىڭلار بولغاچ، ئۇلارغا نەپرەت بىلەن قارىماڭلار. مىسىرلىقلارغىمۇ نەپرەت بىلەن
قارىماڭلار، چۈنكى سىلەر ئۇلارنىڭ زېمىنىدا مۇساپىر بولۇپ تۇرغانىدىڭلار.
8 بۇلارنىڭ ئۈچىنچى ئەۋلادىدىن تۇغۇلغان بالىلار پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەت جامائىتىگە كىرسە بولىدۇ.

شەخسىي تازىلىق

9 دۈشمەنلىرىڭگە قارشى جەڭگە چىقىپ چېدىر تىكسەڭ، ھەرخىل ناپاكلىقتىن ئېهتىيات قىلغىن.
10 ئەگەر ئاراڭلاردا كېچىسى بىرسى چۈشىدە شەيتان ئاتلاپ ناپاك بولغان بولسا، ئۇ چېدىرگاھدىن چىقىپ
كەتسۇن؛ چېدىرگاھقا ئۇدۇللا كىرمىسۇن؛□
11 كەچقۇرۇن كىرگەندە ئۇ سۇغا چۈشۈپ، كۈن پاتقاندا چېدىرگاھغا يېنىپ كىرسۇن.
12 ھاجەتخانىلار ئۈچۈن چېدىرگاھنىڭ سىرتىدا بىر جايىڭلار بولسۇن؛ تەرەتكە شۇ يەرگە بېرىڭلار.
13 سايمانلىرىڭ ئىچىدە بىر گۈرجەك بولسۇن؛ سەن سىرتتا تەرەتكە ئولتۇرساڭ، ئۇنىڭ بىلەن ئۆرەك كولاپ تەرىتكۈنى
كۆمۈۋەت.
14 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى قۇتقۇزۇشقا، دۈشمەنلىرىڭنى ئالدىڭلارغا تاپشۇرۇشقا چېدىرگاھىڭ
ئوتتۇرىسىدا يۈرىدۇ؛ شۇڭا سېنىڭ چېدىرگاھىڭ پاك بولسۇن. بولمىسا ئۇ سېنىڭكىدە بىرەر پاسكىنىلىق كۆرسە
سەندىن ئايرىلىپ كېتىشى مۇمكىن.

قۇللارغا قانداق مۇئامىلە قىلىش

15 ئۆز خوجىسىدىن قېچىپ يېنىڭغا كەلگەن قۇلنى ئۆز خوجىسىغا تۇتۇپ بەرمىگىن.
16 ئۇ ئاراڭلاردا سىلەر بىلەن بىللە تۇرۇپ، قايسى شەھەرنىڭ دەرۋازىسى ئىچىدە قايسى يەرنى تاللىسا، شۇ يەردە
تۇرسۇن. سىلەر ئۇنىڭغا زۇلۇم قىلماڭلار.
17 ئىسرائىلنىڭ قىزلىرىنىڭ ئارىسىدا ھېچبىر پاھىشە بولمىسۇن، ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئارىسىدا ھېچبىر پاھىشە
ھەزىلەك بولمىسۇن.
18 بىر قەسەمنى بەجا كەلتۈرمەك ئۈچۈن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئۆيىگە پاھىشىنىڭ پۇلىنى يا كى ھەزىلەكنىڭ
پۇلىنى كەلتۈرمىگىن؛ چۈنكى بۇ ئىككىسى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا يىرگىنچلىكتۇر.□

تۆسۈم ۋە قەسەملەر توغرۇلۇق

19 سىلەر ئۆز قېرىندىشىڭلاردىن تۆسۈم ئالماڭلار؛ پۇلنىڭ تۆسۈمى بولسۇن، ئاشلىقنىڭ تۆسۈمى بولسۇن يا كى
ھەرقانداق تۆسۈم ئالغۇدەك باشقا نەرسىنىڭ تۆسۈمىنى ئالساڭلار بولمايدۇ. ■
20 ئەمما چەتئەللىكتىن تۆسۈم ئالساڭلار بولىدۇ، لېكىن قېرىندىشىڭلاردىن ھېچ تۆسۈم ئالماڭلار. شۇنداق قىلساڭلار
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەر ئۇنى ئىگىلەشكە كىرىدىغان زېمىندا، قوللىرىڭلارنىڭ بارلىق ئەمگىكىدە سىلەرگە
بەركەت بېرىدۇ.
21 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئالدىدا بىر نەرسىنى ئاتاشقا قەسەم قىلغان بولساڭ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىشقا ھايال
قىلما. بولمىسا، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۇنى سەندىن تەلەپ قىلغىندا گۇناھكار بولىسەن. ■
22 لېكىن ئەگەر سەن بىر نەرسىنى ئاتاشقا قەسەم قىلمىساڭ، ئۇ ساڭا ھېچ گۇناھ بولمايدۇ.

□ **23:10 »شەيتان ئاتلاپ«** ـ بىز مۇشۇ سۆزنى تەرجىمىزدە ئىشلەتكىنىمىز شەيتاننىڭ بۇ ئىشقا مەسئۇل ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكىنىمىز يوق. ئوقۇرمەنلەر
بۇ سۆزگە تونۇش بولغانلىقى ئۈچۈن ئىشلەتتۇق، خالاس. □ **23:18 »ھەزىلەك«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئىت.« ئايەتتە ئالاھىدە كۆزدە تۇتۇلغىنى
بۇتپەرەسلىك يولىدا پاھىشە بولۇپ تېنىنى ساتقۇچىلار. ■ **23:19** مىس. 25:22□ لاۋ. 36:25□ نەھ. 2-13:5□ لۇقا 346: 35، ■ **23:21**
چۆل. 330:

23 ئاغزىڭدىن چىققانغا ئەمەل قىلغىن، پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا قەسەم قىلىپ ئاتىغىنىڭنى، يەنى ئاغزىڭنىڭ سۆزى
بويىچە ئىختىيارىي ھەدىيەڭنى سۈنۈشۈڭ كېرەك.
24 سەن قوشناڭنىڭ تاللىقىغا كىرىسەڭ خالىغىنىڭچە يەپ تويۇن، ئەمما قاچا-قۇچاڭغا ئېلىپ ماڭمىغىن.
25 قوشناڭنىڭ پىشقان زىرائەتلىكىگە كىرىسەڭ، قولۇڭ بىلەن زىرائەتنىڭ بېشىنى ئۈزۈپ ئالساڭ بولىدۇ، ئەمما
قوشناڭنىڭ زىرائەتلىرىگە ئورغاق سالغۇچى بولما.■

24

تالاق خېتى بېرىش توغرۇلۇق

1 ئەگەر بىرسى بىر ئايالنى ئەمرىگە ئالغاندىن كېيىن ئۇنىڭدا بىرەر سەت ئىشنى بىلىپ، ئۇنىڭدىن سۆيۈنمىسە، ئۇنداقتا
ئۇ تالاق خېتىنى يۈتۈپ، ئۇنىڭ قولىغا بېرىشى كېرەك؛ ئاندىن ئۇنى ئۆز ئۆيىدىن چىقىرىۋەتسە بولىدۇ. □ ■
2 ئايال ئۇنىڭ ئۆيىدىن چىققاندىن كېيىن باشقا ئەرگە تەگسە بولىدۇ.
3 بۇ ئىككىنچى ئەرمۇ ئۇنى يامان كۆرۈپ، تالاق خېتىنى يېزىپ قولىغا بېرىپ ئۇنى ئۆز ئۆيىدىن چىقىرىۋەتسە ياكى
ئۇنى ئالغان ئىككىنچى ئېرى ئۆلۈپ كەتسە
4 ئۇنى قويۇپ بەرگەن ئاۋۋالقى ئېرى ئۇنى ناپاك ھېسابلاپ، ئىككىنچى قېتىم خوتۇنلۇققا ئالمىسۇن؛ چۈنكى ئۇنداق
قىلسا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا يىرگىنچلىك ئىش بولىدۇ. سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا مىراس قىلىپ بېرىدىغان
زېمىننىڭ ئۈستىگە گۇناھ يۈكلىمىگىن.□

رەھىمدىللىق، ماخاۋ كېسىلى ۋە ئادالەت توغرۇلۇق

5 ئەگەر بىركىم يېڭىدىن خوتۇن ئالغان بولسا ئۇنىڭغا نە جەڭگە چىقىش، نە باشقا بىرەر ئىشقا بۇيرۇلمىسۇن؛ ئۇ بەلكى
ئالغان خوتۇنىنى خۇش قىلىش ئۈچۈن بىر يىلغىچە ئەركىن-ئازاد بولۇپ ئۆيىدە ئولتۇرسۇن.■
6 ھېچكىم يارغۇنچاق ياكى تۈگمەننىڭ ئۈستى تېشىنى كاپالەتكە ئالمىسۇن؛ چۈنكى بۇ ئىش بىرسىنىڭ ھاياتىنى كاپالەتكە
ئالغاندەك بولىدۇ.
7 ئەگەر بىركىم ئىسرائىللاردىن بولغان قېرىندىشىنىڭ بىرىنى بۇلاپ كېلىپ، ئۇنى قۇلدەك ئىشلەتسە ۋە ياكى ئۇنى
سېتىۋەتسە شۇ بۇلاڭچى ئۆلتۈرۈلسۇن؛ سىلەر شۇنداق قىلساڭلار ئاراڭلاردىن رەزىللىكنى چىقىرىۋېتىسىلەر.■
8 پېسە-ماخاۋ ۋاباسى پەيدا بولسا، ئۆزۈڭلارغا پەخەس بولۇڭلار، لاۋۋىي كاھىنلارنىڭ سىلەرگە بارلىق
كۆرسەتكىنىنى قىلىڭلار، مەن ئۇلارغا قانداق ئەمر قىلغان بولسام شۇنىڭغا كۆڭۈل قويۇپ ئەمەل قىلىڭلار.
■
9 مىسىردىن چىققىنىڭلاردا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ يولدا مەريەمگە قانداق قىلغىنىنى ئەسكە ئېلىڭلار.□ ■

■ 23:25 مات. 112:
□ 24:1 **«بىرسى...** ئايالدا بىرەر سەت ئىشنى بىلىپ،...» ـ بۇ يەردىكى «سەت)ئۆياتلىق(ئىش« زىنانى كۆرسەتمەيدۇ، زىناخورلۇق بولسا ئۆلۈم
جازاسى بېرىلەتتى. شۇڭا «سەت ئىش« بەلكىم ئايالنىڭ باشقا ئەرلەرگە قاراپ ناز- كەرەشمە قىلىشى، زىنا قىلماي لېكىن باشقا بىرسى بىلەن بىرخىل
ئوينىشىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ 24:1 مات. 31:5□ 7:19□ مار. 410:
□ 24:4 **«...□□□□□ قىلسا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا يىرگىنچلىك ئىش بولىدۇ»** ـ تېمىشقا بۇ ئىش «پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا يىرگىنچلىك ئىش
بولىدۇ«؟ بۇ مەسىلە توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز«تەمزدە ئازراق توختىلىمىز. ■ 24:5 قان. 720: ■ 24:7 مىس. 1621: ■ 24:8 لاۋ. 213:
□ 24:9 **...» پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ يولدا مەريەمگە قانداق قىلغىنىنى ئەسكە ئېلىڭلار«** ـ «چۈل.» 1:12-15نى كۆرۈڭ. ■ 24:9 چۈل.
1012:

10 ئەگەر سەن تۆز بۇرادەر-قوشناڭغا قەرز بەرسەڭ، كاپالەت ئېلىش ئۈچۈن ئۇيىگە كىرمىگىن؛
11 بەلكى تاشقىرىدا تۇرۇپ تۇر، ساڭا قەرزدار كىشى تۆزى ساڭا بېرىدىغان كاپالەتنى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقسۇن.
12 شۇ كىشى يوقسۇل بولسا سەن ئۇنىڭدىن كاپالەتكە ئالغان كىيىمنى يېپىنىپ ئۇخلىمىغايسەن؛ □
13 ھېچ بولمىغاندا سەن بەلكى كاپالەتنى كۈن پاتقاندا ئۇنىڭغا قايتۇرۇپ بەرگىن؛ شۇنداق قىلساڭ ئۇ تۆز تونىنى يېپىنىپ ئۇخلىغاندا، ساڭا بەخت-بەركەت تىلەيدۇ. شۇنداق قىلساڭ بۇ ئىش ساڭا پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا ھەققانىيلىق سانىلىدۇ.■
14 ئاجىز، نامراد مەدىكارغا ناھەقلىق قىلما، مەيلى ئۇ قېرىنداشلىرىڭلاردىن بولسۇن ياكى يېزا-شەھەرلىرىڭلاردا تۇرغان مۇساپىرلاردىن بولسۇن. ■
15 ئۇ نامراتلىقتىن تۆز ھەققىگە ئىنتىزار بولغاچقا، ئۇ ئىشلىگەن شۇ كۈنى كۈن پېتىشتىن بۇرۇن ھەققىنى چوقۇم بەرگىن؛ بولمىسا، ئۇ سېنىڭ توغرا كۈڭا پەرۋەردىگارغا پەريات كۆتۈرىدۇ، بۇ ئىش گۇناھ بولۇپ ېيىشىڭغا چۈشىدۇ.
16 باللىرىنىڭ جىنايىتى ئۈچۈن ئاتا ئۆلتۈرۈلمىسۇن، باللارمۇ ئاتىنىڭ جىنايىتى ئۈچۈن ئۆلتۈرۈلمىسۇن؛ بەلكى جىنايىتى بار بولغان ھەربىر كىشى ئۆز گۇناھى ئۈچۈن ئۆلۈم جازاسىنى تارتسۇن.■
17 سەن مۇساپىر ياكى يېتىم توغرىسىدىكى ھۆكۈمنى بۇرمىلىما؛ تۇل ئايالنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنىمۇ كاپالەتكە ئالما، ■
18 بەلكى ئۆزۈڭنىڭ مىسىردا قۇل بولۇپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى شۇ يەردىن ھۆر قىلىپ قۇتقۇزۇپ كەلگىنىنى يادىڭغا كەلتۈرگىن. شۇڭا مەن ساڭا بۇنىڭغا ئەمەل قىلغىن دەپ بۇيرۇيمەن.
19 سەن ئېتىزلىقىڭنىڭ ھوسۇلىنى يىغقىنىڭدا بىر باغ ئۈنچىنى ئۇنتۇپ قالغان بولساڭ، ئۇنى ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن يېنىپ بارمىغىن؛ ئۇ ئۈنچە مۇساپىر، يېتىم-يېسىر ۋە تۇل خوتۇنغا تەگسۇن. شۇنداق قىلغاندا پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنىڭ قوللىرىڭنىڭ بارلىق ئەمگىكىنى بەركەتلەيدۇ.■
20 زەيتۇن دەرىخىڭنى قاققىنىڭدىن كېيىن شاخلىرىدا قالغانلىرىنى قايتا قاقما؛ قالدۇقلىرى مۇساپىر، يېتىم-يېسىر ۋە تۇل خوتۇنغا تەگسۇن.
21 ئۈزۈمزارلىقىڭنىڭ ئۈزۈملىرىنى يىغىپ بولغاندىن كېيىن ۋاشاڭ قىلمىغىن. قالدۇقلىرى مۇساپىر، يېتىم-يېسىر ۋە تۇل خوتۇنغا تەگسۇن.
22 ئۆزۈڭنىڭ مىسىر زېمىنىدا قۇل بولغىنىڭنى يادىڭغا كەلتۈرگىن؛ شۇڭا مەن ساڭا بۇنىڭغا ئەمەل قىلغىن دەپ بۇيرۇيمەن.

25

ھەر تۈرلۈك قانۇن-بەلگىلىمىلەر

1 ئەگەر ئىككى كىشى بىرنەرسىنى تالىشىپ قېلىپ، ھۆكۈم بېرىشنى تەلەپ قىلىپ سوت ئالدىغا كەلسە، ئۇنداقتا سوراقچىلار دەۋاغا ھۆكۈم چىقىرىپ ھەقدارنى ھەق، گۇناھى بار ئادەمنى گۇناھكار دەپ جاكارلىسۇن.
2 ئەگەر گۇناھكار ئادەم دەررىگە لايىق بولسا، سوراقچى ئۇنى ئۆزىنىڭ ئالدىدا يەرگە ياتقۇزۇپ، ئۇنىڭ قىلغان گۇناھىغا لايىق ساناپ دەررىلىسۇن.

□ 24:12 »سەن ئۇنىڭدىن كاپالەتكە ئالغان كىيىمنى يېپىنىپ ئۇخلىمىغايسەن« ـ ياكى » كەچتە ئۇخلىغىنىڭدا ئۇنىڭدىن كاپالەتكە ئالغان كىيىمنى يېنىڭدا قالدۇرمىغىن.« ■ 24:13 مىس. 2622: ■ 24:14 لاۋ. 13:19□ ياق. 45: ■ 24:16 2پاد. 6:14□ 2تار. 4:25□ يەر. 30:31□ ئەز. 2018: ■ 24:17 مىس. 21:22□22□ پەند. 22:22□ يەش. 23:1□ يەر. 28:5□ 3:22□ ئەز. 29:22□ زەك. 107: ■ 24:19 لاۋ. 9:19□ 2223:

3 لېكىن پەقەت قىرىق دەررىلا ئۇرۇلسۇن؛ شۇنىڭدىن زىيادە ئۇرۇلمىسۇن، كۆپ ئۇرۇلسا شۇ قېرىندىشىڭ كۆز
ئالدىڭدا كەمسىتىلگەن بولىدۇ.■
4 سەن خامان تېپىۋاتقان كالىنىڭ ئاغزىنى بوغمىغىن.■
5 ئەگەر بىر يەردە تۇرىدىغان قېرىنداش ئاكا-ئىنىلارنىڭ بىرى بالا يۇزى كۆرمەي تۇلۇپ كەتسە، تۇلىگەن كىشىنىڭ
ئايالى يات بىر كىشىگە تەگمىسۇن؛ بەلكى ئۇنىڭ ئېرىنىڭ بىرتۇغقان قېرىندىشى ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ ئۇنى خوتۇنلۇققا
ئېلىپ، بىرتۇغقان قېرىنداشلىق بۇرچىنى ئادا قىلسۇن؛ ■
6 تۇلىگەن قېرىندىشىنىڭ ئىسمى ئىسرائىلدىن تۆچۈرۈلمەسلىكى ئۈچۈن ئايالىنىڭ تۇنجى بالىسىغا ئۇنىڭ ئىسمى قويۇلسۇن.
7 لېكىن ئەگەر بۇ كىشى يەڭگىسىنى ئېلىشنى خالىمىسا، يەڭگىسى شەھەر دەرۋازىسىدىكى ئاقساقاللارنىڭ قېشىغا
بېرىپ: »ئېرىمنىڭ بىرتۇغقان قېرىندىشى ئۆز قېرىندىشىنىڭ ئىسمىنى ئىسرائىلدا قالدۇرۇشقا ئۈنىمىدى؛ ئۇ مەن ئۈچۈن
بىرتۇغقان قېرىنداشلىق بۇرچىنى ئادا قىلىشقا ئۈنىمىدى«، دەپ ئېيتىسۇن.■
8 ئاندىن ئۇنىڭ شەھىرىدىكى ئاقساقاللار ئۇنى چاقىرتىپ ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلسۇن؛ ئەگەر ئۇ: »مەن ئۇنى خوتۇنلۇققا
ئېلىشنى خالىمايمەن«، دەپ چىڭ تۇرۇۋالسا،
9 يەڭگىسى ئاقساقاللارنىڭ كۆز ئالدىدا ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭ پۇتىدىن كەشنى سالدۇرۇپ، يۈزىگە تۈكۈرۈپ:
»بىر تۇغقان قېرىندىشى ئۈچۈن ئائىلە قۇرۇشقا ئۈنىمىغان كىشىگە شۇنداق قىلىنسۇن«! دەپ جاكارلىسۇن. ■
10 شۇ كىشىنىڭ نامى ئىسرائىلنىڭ ئىچىدە: »كەشى سېلىنغۇچىنىڭ ئۆيى« دەپ ئاتالسۇن.
11 ئەگەر ئىككى ئادەم بىر-بىرى بىلەن ئۇرۇشۇپ قالغىنىدا بىرىنىڭ ئايالى ئۆز ئېرىگە يارىدەملىشىپ ئېرىنى ئۇرغۇچىنىڭ
قولىدىن ئاجراتماقچى بولۇپ، قولىنى ئۇزىتىپ ئۇرغۇچىنىڭ جان يېرىنى تۇتۇۋالسا،
12 ئۇنداقتا سەن ئۇنىڭغا ھېچ رەھىم قىلماي قولىنى كېسىۋەت.□
13 سېنىڭ خالتاڭدا چوڭ-كىچىك ئىككى خىل تارازا تېشى بولمىسۇن.
14 ئۆيۈڭدە چوڭ-كىچىك ئىككى خىل ئەفاھ ساقلىما.□
15 تارازا تېشىڭ توپتوغرا، دۇرۇس بولسۇن؛ ئەفاھىڭمۇ توپتوغرا، دۇرۇس بولسۇن. شۇنداق قىلساڭ پەرۋەردىگار
خۇدايىڭ ساڭا بېرىدىغان زېمىندا ئومرۇڭ ئۇزۇن بولىدۇ.
16 چۈنكى كىمكى شۇنداق ئىشلار قىلسا، كىمكى ناھەق ئىش قىلسا، خۇدايىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا
يىرگىنچلىك سانىلىدۇ.■

ئامالەكلەردىن ئېلىدىغان خەتەرنى يوقىتىش

17 مىسىردىن چىقىپ كېلىۋاتقىنىڭلاردا ئامالەكلەرنىڭ سىلەرگە نېمە قىلغىنىنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار؛ ■
18 ئۇلار خۇدادىن قورقماي، يولدا سىلەرگە ئۇچراپ، سىلەر ھېرىپ-چارچاپ ھالىڭلار قالمىغان چاغدا،
كەينىڭلاردا قالغان ئاجىز كىشىلەرنى ئۇرۇپ يوقاتمىدىمۇ؟ ئۇ خۇدادىن ھېچ قورقمىدى.
19 شۇڭا، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ مىراسىڭ بولسۇن دەپ ساڭا ئىگىلەشكە بېرىدىغان زېمىندا، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
ئەتراپىڭدىكى بارلىق دۈشمەنلىرىڭدىن ئامانلىق بەرگىنىدە، ئامالەكلەرنىڭ نامىنى ئاسماننىڭ تېگىدە ئەسلەتمىگۈدەك
دەرىجىدە ئۇچۇرۇۋۇەت؛ بۇ ئىشنى ئۇنۇتما.

■ 25:3 2كور. 11:24. ■ 25:4 1كور. 9:9 1تىم. 5:18. ■ 25:5 مات. 22:24 مار. 12:19 لۇقا 20:28. ■ 25:7 رۇت 4:7.
■ 25:9 رۇت 7:4. □ 25:12 »سەن ئۇنىڭغا ھېچ رەھىم قىلماي...» ـ ئىبراني تىلدا »كۆزۈڭ ئۇنى ھېچ ئايىماي...». □ 25:14 »ئەفاھ« ـ
ئاشلىق-دانلارنىڭ ئوچلىقىم بىرلىكى، تەخمىنەن 20 ياكى27 لىتر. ■ 25:16 پەند. 11:1. ■ 25:17 مىس. 8:17.

26

مېۋە ۋە باشقا مەھسۇلاتلاردىن »برىنچى ھوسۇل«نى خۇداغا ئاتاش

1 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا مىراس قىلىپ بېرىدىغان زېمىنغا كىرىپ ئۇنى تۆزۈڭىنىڭ قىلىپ ئىگىلەپ
ئولتۇراقلاشقاندا،
2 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا بېرىدىغان زېمىننىڭ ھوسۇلىنى ئالغاندا، سەن يەرنىڭ دەسلەپكى پىشقان مېۋىسىنى
ئېلىپ، سېۋەتكە سېلىپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ تۆز نامىنى قويۇشقا تاللايدىغان جايغا ئېلىپ بېرىشىڭ كېرەك؛ ■
3 ئاندىن شۇ ۋاقىتتىكى كاھىننىڭ قېشىغا كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭغا: »پەرۋەردىگار تۆزى بىزگە بېرىشكە ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا
قەسەم قىلغان زېمىنغا كىردىم، بۈگۈن مەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا شۇنداق بولغىنىغا گۇۋاھمەن«، دەپ
ئېيتىسەن.

4 كاھىن سېۋەتنى قولۇڭدىن ئېلىپ ئۇنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ قۇربانگاھىنىڭ ئالدىدا قويىدۇ؛
5 ئاندىن سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا سۆز قىلىپ مۇنداق دەيسەن: ـ »مېنىڭ ئاتام ئەسلى غېرىب بىر
ئارامىي ئىدى؛ مىسىرغا چۈشۈپ ئولتۇراقلاشتى؛ ئۇلار شۇ يەردە سانى ئاز مۇساپىر بولسىمۇ، بارغانسېرى كۆپىيىپ
ئۇلۇغ، كۈچلۈك، چوڭ بىر خەلق بولدى. □ ■
6 لېكىن مىسىرلىقلار بىزگە قاتتىق قوللۇق قىلىپ، زۇلۇم سېلىپ بىزنى ئېغىر ئەمگەككە سالدى.
7 ئەمما بىز ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا پەرياد قىلىۋىدۇق، پەرۋەردىگار ئاۋازىمىزنى ئاڭلاپ بىز
تارتىۋاتقان خارلىق، جاپا ۋە زۇلۇمغا نەزىرىنى سالدى.
8 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار كۈچلۈك قول ۋە ئۇزارتقان بىلەك، دەھشەتلەر ۋە مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە كارامەتلەر
بىلەن بىزنى مىسىردىن چىقىرىپ
9 بىزنى بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىپ بۇ زېمىنغا، يەنى سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان بىر زېمىنغا ئىگە قىلدى!
10 ئەمدى مانا، ئەي پەرۋەردىگار، سەن ماڭا بەرگەن بۇ زېمىننىڭ مېۋىسىنىڭ دەسلەپكى پىشقىنىنى سېنىڭ قېشىڭغا
ئەكەلدىم«، دەيسەن.
شۇلارنى دەپ، سېۋەتنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ھۇزۇرىدا قويۇپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا سەجدە
قىلىسەن؛
11 شۇنداق قىلىپ سەن ۋە تۇيۇقسىزلىقلار پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ سىلەرگە ئاتا قىلغان ھەممە نېمەتلىرىدىن خۇش
بولۇڭلار، تۆزۈڭ، لاۋىيلار ۋە ئاراڭلاردا تۇرىدىغان مۇساپىرلار قوشۇلۇپ شادلىنىڭلار.

ئۈچىنچى يىلدىكى ئۇشرە

12 سەن ھەر ئۈچىنچى يىلدا، يەنى ئۇندىن بىرى بولغان ئۇشرە يىلدا ھەممە ھوسۇلۇڭنىڭ ئوندىن بىرىنى ئۇشرە ئايرىپ
بولغاندىن كېيىن، سەن لاۋىي بىلەن مۇساپىرغا، يېتىم-يېسىر، تۇل خوتۇنلارغا دەرۋازىلىرىڭنىڭ ئىچىدە شۇلاردىن
يەپ تويۇنسۇن دەپ بېرىسەن؛ ■
13 ۋە سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا سۆز قىلىپ شۇنداق دەيسەن: »مەن ئۇيۇمدىن خۇداغا مۇقەددەس
قىلىنغان نەرسىلەرنى ئايرىپ ئېلىپ چىقىپ، سەن ماڭا تاپىلىغان ئەمر بويىچە بۇلارنى لاۋىي بىلەن مۇساپىرغا، يېتىم-
يېسىر، تۇل خوتۇنلارغا بەردىم؛ مەن سېنىڭ ئەمرلىرىڭنىڭ ھېچبىرىنى نە بۇزمىدىم، نە ھېچقاچان ئۇنۇتمىدىم؛
■

■ **26:2** مىس. 19:23 26:34 لاۋ. 14:2 10:23 چۈل. 15:17 □ **26:5** »مېنىڭ ئاتام ئەسلى غېرىب...» ـ ياكى »مېنىڭ ئاتام
ئەسلى سەرگەردان« ياكى »مېنىڭ ئاتام ئەسلى يوقاپ كېتىۋاتقان دېگەن.« ■ **26:5** يار. 146: 14 28: 29 ■ **26:12** لاۋ. 30:27 چۈل. 24:18 قان.
26:13 قان. 27:14

14 ماتەم تۇتقانلىرىمدا شۇلاردىن ھېچنېمىنى يېمىدىم، ناپاك ھالەتتە تۇرۇپ بۇنىڭدىن بىرنېمىنى ئالمىدىم، تۇلگەن كىشىگە ئاتاپ بۇنىڭدىن ھېچنېمىنى بەرمىدىم، بەلكى پەرۋەردىگار خۇدايىمنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ ھەر ئىشتا سەن ماڭا ئەمر قىلغىنىڭ بويىچە قىلدىم.

15 ئەمدى سەن مۇقەددەس ماكانىڭ بولغان ئاسمانلاردىن نەزەر سېلىپ ئۆز خەلقىڭ ئىسرائىلنى، شۇنداقلا ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا قەسەم بىلەن قىلغان ۋەدەڭ بويىچە، ھەسەل بىلەن سۈت ئاقىدىغان، بىزگە بەرگەن بۇ زېمىننى بەرىكەتلىگەيسەن.«■

خۇلاسە

16 بۇگۈن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ بۇ بەلگىلىمىلەرگە ھەم ھۆكۈملەرگە ئەمەل قىلىشقا ئەمر قىلدى؛ پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ بىلەن ئۇلارنى تۇتۇپ ئۇلارغا ئەمەل قىل.

17 سەن بۇگۈن پەرۋەردىگارنى ئۆزۈڭنىڭ خۇدايىڭ بولۇشقا، شۇنداقلا ئۇنىڭ يوللىرىدا مېڭىشقا، ئۇنىڭ بەلگىلىمىلىرىگە، ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە، ئۇنىڭ ھۆكۈملىرىگە ئەمەل قىلىپ ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىشقا قوبۇل قىلدىڭ؛ ■

18 ۋە پەرۋەردىگار بولسا بۇگۈن سىلەرنى ئۆزىنىڭ خاس خەلقى بولۇشقا، ئۇنىڭ بارلىق ئەمرلىرىنى تۇتۇشقا)ئۇ سىلەرگە ۋەدە قىلغاندەك(سىلەرنى قوبۇل قىلدى.■

19 شۇنداق بولسا، ئۇ سىلەرگە ئىززەت، نام-شۆھرەت ۋە شان-شەرەپ بېرىپ، ئۆزى ياراتقان بارلىق ئەللەردىن سىلەرنى ئۈستۈن قىلدۇ. بۇنىڭ بىلەن سىلەر ئۇنىڭ ئېيتقىنىدەك، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۈچۈن مۇقەددەس بىر خەلق بولىسىلەر.■

27

شەكەمدە يېغىلىش ـ بەخت-بەرىكەت ۋە لەنەتلىك ئىشلار

1 مۇسا ۋە ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرى خەلققە بۇيرۇپ مۇنداق دېدى: ـ
»مەن بۇگۈن سىلەرگە تاپىلىغان بۇ بارلىق ئەمرنى تۇتۇڭلار.

2 ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە بېرىدىغان زېمىنغا كىرگەن كۈندە، سىلەر چوڭ-چوڭ تاشلارنى تىكلەپ ئۇلارنى ھاك بىلەن ئاقارتىڭلار؛ ■

3 ئاندىن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار سىلەرگە ۋەدە قىلغىنىدەك، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە بېرىدىغان، سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان زېمىنغا كىرىشىڭلار ئۈچۈن دەريادىن ئۆتكىنىڭلەردە، بۇ قانۇننىڭ ھەممە سۆزلىرىنى شۇ تاشلارغا پۈتۈپ قويۇڭلار.

4 سىلەر ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ، مېنىڭ بۇگۈنكى ئەمرىم بويىچە شۇ تاشلارنى ئېبال تېغىدا تىكلەپ، ئۇلارنى ھاك بىلەن ئاقارتىڭلار.

5 سىلەر شۇ يەردە پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۈچۈن تۆمۇر ئەسۋاب تەگمىگەن تاشلاردىن قۇربانگاھ ياساڭلار؛ ■

6 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ بۇ قۇربانگاھى يونۇلمىغان، پۈتۈن تاشلاردىن ياسالسۇن؛ ئۇنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنۇڭلار،

■ **26:15** يەش. 1563: ■ **26:17** يار. 717: ■ **26:18** مىس. 5:19 قان. 6:7 214: ■ **26:19** قان. 74: ■ **27:2** يە. 14:
■ **27:5** مىس. 25:20 يە. 318:

7 ۋە شۇ يەردە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنىمۇ سۇنۇڭلار، ئۇلاردىن يەپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ھۇزۇرىدا
شادلىنىڭلار.
8 سىلەر شۇ تاشلار ئۈستىگە بۇ قانۇننىڭ ھەممە سۆزلىرىنى ئېنىق پۈتۈپ قويۇڭلار.«
9 ئاندىن مۇسا بىلەن لاۋِيي كاھىنلار پۈتكۈل ئىسرائىلغا سۆز قىلىپ: »ئەي ئىسرائىل، شۇك تۇرۇپ ئاڭلاڭلار!
سىلەر بۈگۈن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ خەلقى بولدۇڭلار.
10 ئەمدى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ، مەن بۈگۈن سىلەرگە تاپىلىغان ئۇنىڭ ئەمرلىرى
ۋە بەلگىلىمىلىرىگە ئەمەل قىلىڭلار« ـ دېيىشتى.
11 شۇ كۈنى مۇسا خەلققە ئەمر قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
12 سىلەر ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتكەندىن كېيىن، بۇلار، يەنى شىمئون، لاۋِيي، يەھۇدا، ئىسساكار، يۈسۈپ بىلەن
بىنيامىنلار گەرىزىم تېغىنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ، خەلققە بەخت-بەركەت تىلىسۇن. ■
13 بۇلار، يەنى رۇبەن، گاد، ئاشىر، زەبۇلۇن، دان بىلەن نافتالى ئېبال تېغىنىڭ ئۈستىدە لەنەت ئوقۇشقا تۇرسۇن.

ئەھدىدە كۆرسىتىلگەن لەنەتلىك ئىشلار

14 ئۇ ۋاقىتتا لاۋِيلار ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسگە يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: ـ
15 »كىمكى ھۈنەرۋەننىڭ قولى بىلەن بىرەر ئوبما ياكى قۇيما مەبۇدنى ياساپ چىقسا)پەرۋەردىگار ئالدىدا يىرگىنچلىك
ئىشتۇر(!، ئۇنى يوشۇرۇۋىچە تىكلەپ قويسا لەنەتكە قالسۇن« دەپ جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن:
ـ ئامىن! دېسۇن.□
16 »كىمكى ئاتا-ئانىسىنى كۆزگە ئىلمىسا لەنەتكە قالسۇن« دەپ جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن:
ـ ئامىن! دېسۇن.
17 »كىمكى قوشنىسىنىڭ پاسىل تېشىنى يۆتكىسە لەنەتكە قالسۇن«، دەپ جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى
جاۋابەن: ئامىن! دېسۇن.
18 »كىمكى بىر كورنى يولدىن ئازدۇرسا لەنەتكە قالسۇن« دەپ جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن:
ـ ئامىن! دېسۇن.
19 »كىمكى مۇساپىر، يېتىم-يېسىر ۋە تۇل خوتۇن توغرىسىدىكى ھۆكۈمنى بۇرمىلىسا، لەنەتكە قالسۇن« دەپ
جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن: ـ ئامىن! دېسۇن.
20 »كىمكى ئاتىسىنىڭ خوتۇنى بىلەن ياتسا، ئاتىسىنىڭ يوتقىنىنى ئاچقان بولغاچقا لەنەتكە قالسۇن« دەپ
جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن: ئامىن! ـ دېسۇن.□
21 »كىمكى ھايۋان بىلەن مۇناسىۋەت قىلسا لەنەتكە قالسۇن« دەپ جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى
جاۋابەن: ئامىن! ـ دېسۇن.
22 »كىمكى ئاتىسىنىڭ قىزى ياكى ئانىسىنىڭ قىزى بولغان ئۆز ھەمشىرىسى بىلەن ياتسا لەنەتكە قالسۇن« ـ دەپ
جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن: ئامىن! ـ دېسۇن.
23 »كىمكى قېينئانىسى بىلەن ياتسا لەنەتكە قالسۇن« دەپ جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن:
ئامىن! ـ دېسۇن.
24 »كىمكى قوشنىسىنى پايلاپ تۇرۇپ يوشۇرۇن ئۆلتۈرسە لەنەتكە قالسۇن« دەپ جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ
ھەممىسى جاۋابەن: ـ ئامىن! دېسۇن.
25 »كىمكى گۇناھسىز ئادەمنى ئۆلتۈرۈپ ئۇنىڭ قېنى ئۈچۈن ھەق ئالسا لەنەتكە قالسۇن« دەپ جاكارلىسۇن.
ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن: ـ ئامىن! دېسۇن.

■ **27:12** قان. 2911:
□ **27:15** **»لەنەتكە قالسۇن«** ـ مۇشۇ سۆزنىڭ مۇشۇ يەردىكى ئاساسىي ئۇقۇمى خەلقنىڭ لەنىتىگە قالغانلىقى ئەمەس، بەلكى »خۇدا لەنەت قىلدى«، »خۇدانىڭ جازاسىغا ئۇچرايدىغان« دېگەن ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ. □ **27:20** **»ئاتىسىنىڭ يوتقىنىنى ئاچقان...»** ـ بۇ سۆزلەر توغرۇلۇق 30:22نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

26 » كىمكى بۇ قانۇننىڭ سۆزلىرىگە كۆڭۈل بۆلمەي، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلمىشتا چىڭ تۇرمىسا، ﻟﻪنەتكە قالسۇن« دەپ
جاكارلىسۇن. ئاندىن خەلقنىڭ ھەممىسى جاۋابەن: ـ ئامىن! دېسۇن.■

28

ئەھدىنىڭ بەخت-بەركەتلىرى

1 ئەگەر سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ مەن بۇگۈن ساڭا تاپشۇرىدىغان ئەمرلىرىگە ئەمەل
قىلىشقا كۆڭۈل بۆلسەڭ، خۇدايىڭ پەرۋەردىگار سېنى يەر يۈزىدىكى ھەممە ئەللەرنىڭ ئۈستىگە چوڭ قىلىدۇ؛ ■
2 پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ سۆزىنى ئاڭلىساڭ بۇ ھەممە بەخت-بەركەتلەر ساڭا ئەگىشىپ ئۈستۈڭگە چۈشىدۇ: ـ

3 سەن شەھەردە بەخت-بەركەتلىك بولىسەن، سەھرادىمۇ بەخت-بەركەتلىك بولىسەن.
4 بالىياتقۇڭنىڭ مېۋىسى بىلەن يېرىڭنىڭ مېۋىسى، چارپايلىرىڭنىڭ مېۋىسى، يەنى كالاڭنىڭ نەسىللىرى ۋە قوي
پادىلىرىڭ تۇغقىنى بولسا، بەخت-بەركەتلىك بولىدۇ.
5 سېۋەتىڭ بەخت-بەركەتلىك بولىدۇ، تەڭنەڭمۇ بەخت-بەركەتلىك بولىدۇ.
6 سەن كىرسەڭمۇ بەخت-بەركەتلىك بولىسەن، چىقساڭمۇ بەخت-بەركەتلىك بولىسەن.
7 ساڭا قارشى چىققان دۈشمەنلىرىڭنى پەرۋەردىگار ئالدىڭدا مەغلۇپ قىلىدۇ؛ ئۇلار بىر يول بىلەن ساڭا ھۇجۇمغا
كېلىپ، يەتتە يول بىلەن ئالدىڭدىن قاچىدۇ.
8 سېنىڭ ئامبارلىرىڭدا ۋە قولۇڭ بىلەن قىلىدىغان بارلىق ئىشلىرىڭدا پەرۋەردىگار ئۈستۈڭگە بەخت-بەركەت
بۇيرۇيدۇ؛ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا بېرىدىغان زېمىندا ئۇ سېنى بەركەتلەيدۇ.
9 ئەگەر سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئەمرلىرىنى تۇتۇپ يوللىرىدا ماڭساڭ، ئۆزى قەسەم بىلەن ساڭا ۋەدە
قىلغاندەك پەرۋەردىگار سېنى تىكلەپ ئۆزىگە مۇقەددەس بىر خەلق قىلىدۇ.
10 شۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىدىكى ھەممە خەلقلەر سېنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ئاتالغىنىڭنى كۆرۈپ سەندىن
قورقىدۇ.
11 پەرۋەردىگار سېنى ياشىنىدۇ؛ ساڭا بېرىشكە ئاتا-بوۋىلىرىڭغا قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغان زېمىندا سېنى ئۆز
بەدىنىڭنىڭ مېۋىسى بىلەن چارپايلىرىڭنىڭ مېۋىسى ۋە يېرىڭنىڭ مېۋىسىنى مول ۋە بەركەتلىك قىلىدۇ.■
12 پەرۋەردىگار سېنىڭ زېمىنىڭغا ئۆز ۋاقتىدا يامغۇر بېرىپ قوللىرىڭنىڭ ھەممە ئىشلىرىنى بەركەتلەش ئۈچۈن ئۆز
خەزىنىسى بولغان ئاسمانىنى ساڭا ئاچىدۇ؛ ئۆزۈڭ ھېچ كىمدىن قەرز ئالمايسەن، بەلكى كۆپ ئەللەرگە قەرز بېرىسەن.
13 پەرۋەردىگار سېنى قۇيرۇق ئەمەس، باش قىلىدۇ؛ سەن پەقەت ئۈستى بولۇپ، ئاستى بولمايسەن. ئەگەر مەن
سىلەرگە بۇگۈن تاپىلىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئەمرلىرىگە قۇلاق سېلىپ، ئۇلارنى تۇتۇپ ئەمەل قىلساڭ،
14 شۇنداقلا مەن بۇگۈن سىلەرگە بۇيرۇغان ھەممە سۆزلەرنىڭ ھېچ بىردىن ئوڭ ياكى سولغا چەتنەپ كەتمىسەڭ،
باشقا ئىلاھلارغا ئەگىشىپ قۇللۇقىغا كىرمىسەڭ، شۇنداق بولىدۇ.

بەخت-بەركەتنىڭ ﻟﻪنەتكە ئايلىنىشى

15 لېكىن شۇنداق بولىدۇكى، ئەگەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالماي، مەن بۇگۈن سىلەرگە تاپىلىغان
ئۇنىڭ بارلىق ئەمرلىرى بىلەن بەلگىلىمىلىرىنى تۇتمىساڭلار ھەم ئۇلارغا ئەمەل قىلمىساڭلار، بۇ ﻟﻪنەتلەرنىڭ ھەممىسى
ساڭا ئەگىشىپ ئۈستۈڭگە چۈشىدۇ: ـ ■

■ 27:26 گال. 103:■ 28:1 لاۋ. 326:■ 28:11 قان. 930:■ 28:15 لاۋ. 14:26□ يىغ. 17:2□ دان. 11:9□13□ مال. 22:

16 سەن شەھەردە لەنەتكە قالىسەن، سەھرادىمۇ لەنەتكە قالىسەن.
17 سېۋىتىڭ لەنەتكە قالىدۇ، تەڭنەڭمۇ لەنەتكە قالىدۇ.
18 بالياتقۇڭنىڭ مېۋىسى، يېرىڭنىڭ مېۋىسى، كالاڭنىڭ نەسىللىرى ۋە قوي پادىلىرىڭنىڭ تۇغقىنى لەنەتكە قالىدۇ.
19 سەن كىرسەڭمۇ لەنەتكە قالىسەن، چىقساڭمۇ لەنەتكە قالىسەن.
20 سېنىڭ پەرۋەردىگارنى تاشلىغان رەزىل قىلمىشلىرىڭ ئۈچۈن ئۇ سەن يوق قىلىنغۇچە، تېزدىن ھالاك قىلىنغۇچە، قولۇڭ قىلغان بارلىق ئىشلىرىڭدا سېنىڭ ئۈستۈڭگە لەنەت، پارا كەندىلىك ۋە دەشنەم چۈشۈرىدۇ.
21 پەرۋەردىگار سەن ئىگىلەشكە كىرىدىغان زېمىندىن سېنى يوقاتقۇچە ساڭا ۋابا چاپلاشتۇرىدۇ.
22 پەرۋەردىگار سېنى سىل-ۋابا كېسىلى، كېزىك كېسىلى، ياللۇغلۇق كېسىلى ۋە بەزگەك كېسىلىگە گىرىپتار قىلىپ، قۇرغاقچىلىق، چاۋىرىش ئاپىتى ۋە ھال ئاپىتىگە مۇپتىلا قىلىدۇ. بۇ ئاپەتلەر سەن يوق قىلىنغۇچە سېنى قوغلايدۇ.□ ■
23 يېشىڭنىڭ ئۈستىدىكى ئاسمان مىستەك، ئايىغىڭنىڭ ئاستىدىكى يەر تۇمۇردەك بولىدۇ. ■
24 پەرۋەردىگار سېنىڭ زېمىنىڭدا ياغدىغان يامغۇرنى توپا-چاڭ ۋە قۇم قىلىدۇ؛ ئۇلار تاكى سەن ھالاك بولغۇچە ئاسماندىن ئۈستۈڭگە چۈشىدۇ.
25 پەرۋەردىگار ئۆزى سېنى دۈشمەنلىرىڭنىڭ ئالدىدا مەغلۇپ قىلىدۇ. سەن ئۇلارغا قارشى بىر يول بىلەن بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدىن يەتتە يول بىلەن قاچىسەن؛ يەر يۈزىدىكى ھەممە ئەللەرنى دەككە-دۈككىگە سالىدىغان ئوبيېكت بولۇپ قالىسىلەر.
26 ئۇلۇكلىرىڭلار ئاسماندىكى بارلىق ئۇچار-قاناتلار بىلەن يەر يۈزىدىكى ھايۋانلارغا يەم بولىدۇ؛ ئۇلارنى ھەيدىۋېتىدىغان ھېچكىم چىقمايدۇ.
27 پەرۋەردىگار سېنى مىسىردىكى ساقايماس يارا-چاقىلىرى، چىقان-ھۆررەكلەر، تەمرەتكە، قىچىشقاق بىلەن ئۇرىدۇ. □ ■
28 پەرۋەردىگار سېنى ساراڭلىق، كورلۇق ۋە پارا كەندىلىك بىلەن ئۇرىدۇ.
29 سەن كۈپكۈندۈزدە كور كىشى قاراڭغۇدا تەمتىلىگەندەك تەمتىلەپ يۈرىسەن، بارلىق يوللىرىڭ ئاقىمايدۇ؛ سەن كۈندىن-كۈنگە پەقەت زۇلۇم بىلەن بۇلاڭچىلىققا ئۇچرىغۇچى بولىسەن، سېنى قۇتقۇزىدىغان ھېچكىم چىقمايدۇ.
30 سەن بىر خوتۇن بىلەن ۋەدىلەشسەڭ باشقا بىر ئادەم ئۇنىڭ بىلەن ياتىدۇ؛ ئۆينى سالساڭ ئۇنىڭدا ئولتۇرالمايسەن، تەك تىككەن بولساڭ مېۋىسىنى يېيەلمەيسەن.
31 كالاڭ كۆزلىرىڭنىڭ ئالدىدا سويۇلىدۇ، لېكىن گۆشىدىن يېيەلمەيسەن؛ قاراپ تۇرۇپ ئېشىكىڭ سەندىن بۇلاپ كېتىلىدۇ، ساڭا يېنىپ كەلمەيدۇ. قويلىرىڭ دۈشمەنلىرىڭنىڭ قولىغا چۈشۈپ كېتىدۇ، ئۇلارنى يانداۋۇپ چىلىشقا ياردەمگە ھېچكىم چىقمايدۇ.
32 ئوغۇل بىلەن قىزلىرىڭ باشقا بىر ئەلنىڭ قولىغا چۈشۈپ، كۆزلىرىڭ پۈتۈن كۈن ئۇلارغا تەلمۈرۈش بىلەن چارچايدۇ، لېكىن قولۇڭ ئۇلارنى قۇتقۇزۇشقا ئامالسىز قالىدۇ.
33 يېرىڭنىڭ مەھسۇلاتلىرى بىلەن ئەمگىكىڭنىڭ بارلىق مېۋىسىنى سەن تونۇمايدىغان بىر ئەل يەپ كېتىدۇ؛ سەن بارلىق كۈنلىرىڭدە ئېزىلىپ زۇلۇم تارتىسەن؛
34 كۆزلىرىڭ كۆرگەن ئىشلاردىن سەن ساراڭ بولۇپ كېتىسەن.
35 پەرۋەردىگار سېنى تاپىنىڭدىن چوققاڭغىچە، تىزىڭ بىلەن پاچاق-پۇتلىرىڭغىچە ساقايماس دەھشەتلىك يارا-چاقىلار بىلەن ئۇرىدۇ.

□ 28:22 **»قۇرغاقچىلىق«** ـ ياكى »قىلىچ.« **»چاۋىرىش ئاپىتى«** ـ ياكى »قۇرغاق شامال.«
■ 28:22 لاۋ. 1626:
■ 28:23 لاۋ. 1926:
□ 28:27 **»مىسىردىكى ساقايماس يارا-چاقىلىرى...«** ـ بەلكىم خۇدا ئىسرائىلنى مىسىردىن قۇتقۇزغاندا مىسىرلىقلارغا چۈشۈرگەن يارا-چاقىلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن »)مىس.» 11-9:9نى كۆرۈڭ.(
■ 28:27 مىس. 99:

36 پەرۋەردىگار سېنى تۆز ئۇستۈڭگە تىكلىگەن پادىشاھىڭغا قوشۇپ تۆزۈڭ ۋە ئاتا-بوۋىلىرىڭ تونۇمىغان بىر ئەلگە
تۆتۈپ بېرىدۇ. سەن شۇ يەردە تۆرۈپ ياغاچ ۋە تاشتىن ياسالغان باشقا ئىلاھلارغا چوقۇنىسەن.
37 سەن پەرۋەردىگار سېنى ئېلىپ بارىدىغان ھەممە ئەللەر ئارىسىدا ۋەھىمە، سۆز-چۆچەك ۋە تاپا-تەننىڭ ئوبيېكتى
بولۇپ قالىسەن.

بەخت-بەرىكەتنىڭ لەنەتكە ئايلىنىشى ـ داۋامى

38 سەن ئېتىزلىققا بېرىپ كۆپ تۇرۇق چاچىسەن، لېكىن چېكەتكىلەر ئۇلارنى يەپ كېتىپ، ئۇنىڭدىن ئاز يىغىپ
كېلىسەن.■
39 تاللارنى تىكىپ پەرۋىش قىلىساڭمۇ، ئۇلارنى قۇرتلار يەپ كېتىپ، نە مېۋىسىنى يىغالمايسەن، نە شاراب
ئىچەلەيسەن.
40 زېمىنىڭنىڭ ھەر يېرىدە زەيتۇن باغلىرىڭ بولسىمۇ، ئۇنىڭ مېيى بىلەن بەدىنىڭنى مەسىھلەپ مايلىيالمايسەن؛ چۈنكى
دەرەخلەردىكى مېۋىلەر پىشمايلا چۈشۈپ كېتىدۇ.
41 ئوغۇل ۋە قىز پەرزەنت كۆرسەڭمۇ، لېكىن ئۇلار يېنىڭدا تۇرمايدۇ؛ چۈنكى ئۇلار سۈرگۈن بولۇپ كېتىدۇ.
42 سېنىڭ ھەربىر دەرىخىڭ بىلەن يېرىڭنىڭ بارلىق مەھسۇلاتلىرىنى چېكەتكىلەر تۆزىنىڭ قىلىدۇ.
43 ئاراگلاردا تۇرۇۋاتقان مۇساپىر سەندىن بارغانسېرى ئۈستۈن بولۇپ، سەن بارغانسېرى تۆۋەن بولۇپ قالىسەن.
44 ئۇ ساڭا قەرز بەرگۈچى بولىدۇ، ئەمما سەن ئۇنىڭغا قەرز بېرەلمەيسەن. ئۇ باش بولىدۇ، سەن قۇيرۇق بولىسەن.
45 سەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالماي، ئۇ ساڭا تاپىلىغان ئەمر ۋە بەلگىلىمىلەرنى تۇتمىغىنىڭ
ئۈچۈن بۇ لەنەتلەرنىڭ ھەممىسى سەن ھالاك قىلىنغۇچە سېنى قوغلاپ يېتىپ، ئۇستۈڭگە چۈشىدۇ.
46 بۇ لەنەتلەر تۆزۈڭ ۋە نەسلىڭنىڭ ئۈستىگە مەڭگۈلۈك چۈشىدىغان مۆجىزىلىك ئالامەت ۋە كارامەت بولۇپ
قالىدۇ.
47 سەن كەڭچىلىكتە شادلىق ۋە كۆڭۈل خۇشلۇقى بىلەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ قۇللۇقىدا بولمىغاچقا،
48 بۇنىڭ ئورنىغا سەن ئاچلىق ۋە تۇسسىزلىق، يالىڭاچلىق ۋە ھەر نەرسىنىڭ كەمچىلىكىدە بولۇپ پەرۋەردىگار
ساڭا قارشى ئەۋەتىدىغان دۈشمەنلىرىڭنىڭ قۇللۇقىدا بولۇپ قالىسەن؛ ئۇ سېنى ھالاك قىلغۇچە بوينۇڭغا تۆمۈر
بويۇنتۇرۇقنى سالىدۇ.
49 پەرۋەردىگار يىراقتىن، يەنى يەر يۈزىنىڭ چېتىدىن سەن تىلنى بىلمەيدىغان، بۈركۈتتەك شۇڭغۇپ كېلىدىغان بىر
ئەلنى ساڭا قارشى ئەۋەتىدۇ.
50 ئۇ ئەلپازى ئەشەددىي، قېرىلارغا يۈز-خاتىرە قىلمايدىغان ۋە ياشلارغا مېھىر كۆرسەتمەيدىغان بىر ئەل بولىدۇ.
51 ئۇ سەن ھالاك بولغۇچە، چارۋىلىرىڭنىڭ نەسلى بىلەن يېرىڭنىڭ مەھسۇلاتلىرىنى يەپ كېتىدۇ؛ چۈنكى ئۇ سېنى
يوقىتىپ بولمىغۇچە ساڭا نە ئاشلىق، نە يېڭى شاراب، نە زەيتۇن مېيى، نە كالاڭنىڭ موزايلىرى نە قوي پادىلىرىڭنىڭ
قوزىلىرىدىن بىر نېمىنى قويمايدۇ.
52 سەن تايانغان پۈتكۈل زېمىنىڭدىكى ھەممە ئېگىز، مەھكەم سېپىللىرىڭ تۆرۈلۈپ چۈشكۈچە، ئۇ پۈتكۈل زېمىنىڭدىكى
بارلىق دەرۋازىلىرىڭ ئالدىغا كېلىپ، سېنى قورشۇۋالىدۇ؛ ئۇ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا بەرگەن زېمىنىڭنىڭ ھەر
يېرىدىكى ھەممە دەرۋازىلىرىڭ ئالدىغا كېلىپ، سېنى قورشۇۋالىدۇ.
53 شۇ ۋاقىتتا دۈشمەنلىرىڭنىڭ قىستاپ كېلىشلىرى بىلەن بولغان قامال-قىستاڭنىڭ ئازاب-ئوقۇبەتلىرى ئىچىدە،
پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ساڭا ئاتا قىلغان، ئۆز تېنىڭنىڭ مېۋىسى بولغان ئوغۇللىرىڭنىڭ گۆشىنى ۋە قىزلىرىڭنىڭ
گۆشىنى يەيسەن. ■
54 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ئاراگلاردىكى نازۇك، ئىنتايىن سىلىق-سىپايە بىر ئادەم قېرىندىشى، قۇچىقىدىكى ئايالى،
شۇنداقلا تېخى تىرىك بالىلىرىدىن قىزغىنىپ، ئۇلارغا يامان كۆزى بىلەن قارايدۇ؛

■ 28:38 مىك. 15:6؛ ھاگ. 61: ■ 28:53 لاۋ. 29:26؛ 2پاد. 29:6؛ يېغ. 104:

55 شۇڭا، دۇشمەنلىرىڭنىڭ قامال-ئىسكەنجىسىدە سەن تۆز دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە قينالغىنىڭدا ھېچنېمە قالمىغانلىقى
ئۈچۈن، ئۆ تۆزى يەۋاتقان باللىرىنىڭ گۆشىدىن ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىغا ئازراقۇ بەرمەيدۇ.
57-56 ئاراكلاردىكى ئەسلىدە نازۇك ۋە سىلىق-سىپايە بولغان، سىلىق-سىپايىلىكى ۋە نازۇكلۇقىدىن پۇتى بىلەن يەرگە
دەسسەشنىمۇ خالىمايدىغان ئايال قۇچىقىدىكى ئېرى، ئوغۇل-قىزىپەرزەنتلىرىدىن قىزغىنىپ، ئۇلارغا يامان كۆزى بىلەن
قارايدۇ، چۈنكى دۇشمەنلىرىڭنىڭ قامال-ئىسكەنجىسى بىلەن سەن تۆز دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە قينالغىنىڭدا ھېچنەرسە
قالمىغاچقا، ئۆ تۆز پۇتى ئارىلىقىدىن چىققان بالا ھەمراھى بىلەن تۆزى تۇغقان باللىرىنى يوشۇرۇنچە يەيدۇ.

خۇدانىڭ ئەھدىسىدىن چىقىشنىڭ ئاقىۋىتى

58 سەن بۇ كىتابتا پۈتۈلگەن بۇ قانۇننىڭ بارلىق سۆزلىرىگە ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل بۆلمىسەڭ، پەرۋەردىگار
خۇدايىڭنىڭ ئۇلۇغ ۋە ھەيۋەتلىك نامىدىن قورقىساڭ،
59 پەرۋەردىگار سېنىڭ ئۈستۈڭگە چۈشۈرىدىغان ۋابالار ھەم نەسلىڭنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىدىغان ۋابالارنى ئاجايىب
قىلىدۇ، ئۇ دەھشەتلىك، ئۇزاققا سوزۇلىدىغان ۋابالارنى ۋە ئېغىر، ئۇزاققا سوزۇلىدىغان كېسەللەرنى ئۈستۈڭگە ۋە
نەسلىڭگە چۈشۈرىدۇ،
60 پەرۋەردىگار سەن قورقىدىغان، مىسىردىكى بارلىق كېسەللەرنى ئۈستۈڭگە چۈشۈرۈپ، ساڭا چاپلاشتۇرىدۇ.
61 شۇنىڭدەك بۇ قانۇنىي كىتابتا پۈتۈلمىگەن ھەممە كېسەل ۋە ھەممە ۋابانىمۇ پەرۋەردىگار تاكى سەن ھالاك بولغۇچە
ئۈستۈڭگە چۈشۈرىدۇ.
62 شۇنىڭ بىلەن ئەسلىدە ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك نۇرغۇن بولساڭلارمۇ، ئەمدىلىكتە ئاز بىر تۈركۈم كىشىلەر
بولۇپ قالىسىلەر، چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالمىدىڭلار.
63 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، پەرۋەردىگار ئىلگىرى سىلەرگە ياخشىلىق قىلىپ، سىلەرنى ئاۋۇتقىنىدىن سۆيۈنگەندەك،
ئۇ ئەمدى سىلەرنى يوقىتىپ ھالاك قىلىدىغىنىدىن سۆيۈنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئىگىلەشكە كىرىدىغان زېمىندىن
يۇلۇپ تاشلىنىسىلەر. ■
64 پەرۋەردىگار سىلەرنى يەر يۈزىنىڭ بۇ چېتىدىن ئۇ چېتىگىچە بولغان ھەممە ئەللەرنىڭ ئارىسىغا تارقىتىدۇ، سىلەر
تۆرۈڭلار ياكى ئاتا-بوۋىلىرىڭلار تونۇمىغان ياغاچ بىلەن تاشتىن ياسالغان ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىدا بولىسىلەر، ■
65 سىلەر ئۇ ئەللەرنىڭ ئارىسىدا نە ئارام تاپالمايسىلەر، نە تاپىنىڭلار تىرەپ تۇرغۇدەك ھېچ مەزمۇت جاي
بولمايدۇ، پەرۋەردىگار بەلكى شۇ يەردە سىلەرنىڭ كۆڭۈلۈڭلارنى غۇۋالاشتۇرۇپ تىترىتىپ، كۆزۈڭلارنى
قاراڭغۇلاشتۇرۇپ جېنىڭلارنى سولاشتۇرىدۇ.
66 سىلەر قاراپ تۇرۇپ جېنىڭلار قىلدا ئېسىقلىقتەك تۇرىدۇ، سىلەر كېچە-كۈندۈز دەككە-دۈككىدە بولۇپ
جېنىمدىن ئايرىلىپ قالارمەنمۇ؟ ـ دەپ قورقىسىلەر،
67 كۆڭلۈڭنى باسقان ۋەھىمە ۋە پاراكەندىچىلىك ۋە كۆزلىرىڭ كۆرگەن كۆرۈنۈشلەر تۈپەيلىدىن ئەتىگىنى:
»كاشكى كەچ بولسىدى«!، كەچتە بولسا: »كاشكى ئەتىگەن بولسىدى«! دەيسەن.
68 پەرۋەردىگار سىلەرگە ۋەدە قىلىپ: »سىلەر بۇ يولنى ئىككىنچى يەنە كۆرمەيسىلەر« دېگەن شۇ يول بىلەن
سىلەرنى كېمىگە چۈشۈرۈپ مىسىرغا ياندۇرىدۇ. سىلەر شۇ يەردە دۇشمەنلىرىڭلارغا قۇل-دېدەك بولۇشقا
تۆرۈڭلارنى ساتىسىلەر، لېكىن سىلەرنى ئالغىلى ئادەم چىقمايدۇ.

29

مۇسا پەيغەمبەر خەلققە سۆز قىلىدۇ ـ ئەسلەش ۋە جېكلەش

■ 28:63 يەش. 241: ■ 28:64 قان. 27:4؛ نەھ. 81:

1 تۆۋەندىكىلەر پەرۋەردىگار ئىسرائىللار بىلەن ئەھدە باغلاش ئۈچۈن موئاب زېمىنىدا مۇساغا تاپىلىغان سۆزلەردۇر.
بۇ ئەھدە پەرۋەردىگار ئۇلار بىلەن ھورەبدە قىلغان ئەھدىدىن باشقا بىر ئەھدە ئىدى.
2 مۇسا پۈتكۈل ئىسرائىلنى چاقىرىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
»سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ مىسىر زېمىنىدا پىرەۋنگە، ئۇنىڭ بارلىق خىزمەتكارلىرى ۋە زېمىننىڭ ھەممە يېرىدە كۆز
ئالدىڭلاردا نېمە ئىش قىلغىنىنى كۆردۈڭلار، ■
3 يەنى شۇ چوڭ ئاپەتلەر بىلەن ئۇلۇغ مۆجىزىلىك ئالامەت ۋە كارامەتلەرنى ئۆز كۆزۈڭلار بىلەن كۆردۈڭلار. ■
4 لېكىن پەرۋەردىگار سىلەرگە بۈگۈنگىچە چۈشەنگۈدەك كۆڭۈل، كۆرگۈدەك كۆز ۋە ئاڭلىغۇدەك قۇلاق
بەرمىدى.
5 مەن قىرىق يىل سىلەرنى باياۋاندا يېتەكلەپ يۈردۈم؛ شۇ ۋاقىتلاردا ئۈستۈڭلاردىكى كىيىملىرىڭلار كونىرىمىدى،
پۇتۇڭلاردىكى كەشىڭلارمۇ كونىراپ كەتمىدى.
6 خۇدا ئۆزىنىڭ سىلەرنىڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئىكەنلىكىنى بىلىشۈن دەپ، سىلەرگە يېيىشكە نان، ئىچىشكە
شاراب ياكى كۈچلۈك ئىچىملىك ئىچىرىپ قىلمىدى.
7 سىلەر بۇ جايغا يېتىپ كەلگىنىڭلاردا ھەشبوننىڭ پادىشاھى سىھون بىلەن باشانىڭ پادىشاھى ئوگ بىز بىلەن
جەڭ قىلغىلى چىقتى؛ ئەمما بىز ئۇلارنى ئۇرۇپ مەغلۇپ قىلدۇق؛ ■
8 بىز ئۇلارنىڭ زېمىنلىرىنى ئېلىپ رۇبەنلەر بىلەن گادلار ۋە مانا‌سسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىگە مىراس قىلىپ بەردۇك.■
9 ئەمدى سىلەر ھەممە ئىشلىرىڭلاردا راۋاج تېپىش ئۈچۈن بۇ ئەھدىنىڭ سۆزلىرىنى تۇتۇپ، ئۇلارغا ئەمەل قىلىڭلار.
10 بۈگۈن ھەممىڭلار ـ قەبىلە باشلىقلىرىڭلار، ئاقسۇاللىرىڭلار، ئەمەلدارلىرىڭلار، شۇنىڭدەك ئىسرائىلنىڭ ھەممە
ئەرلىرى،
11 كىچىك بالىلىرىڭلار، ئاياللىرىڭلار، چېدىرگاھىڭلاردا تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلار، شۇنداقلا ئوتۇن
كەسكۈچىلىرىڭلار ۋە سۇ توشۇغۇچىلىرىڭلارمۇ، ھەممىڭلار پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ھازىر تۇرۇۋاتىسىلەر؛
12 مەقسەت شۇكى، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئەھدىسىگە، يەنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بۈگۈن سىلەرگە
بەرگەن قەسىمى بىلەن باغلىغان ئەھدىگە داخىل بولۇشۇڭلار ئۈچۈندۇر،
13 ۋە شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۆ سىلەرنى بۈگۈن ئۆزىگە خاس بىر خەلق قىلىپ سىلەرگە ۋەدە قىلغىنىدەك، ئاتا-
بوۋىلىرىڭلارغا، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپقا قىلغان قەسىمى بويىچە ئۆزى سىلەرگە خۇدا بولۇشتۇر. ■
14 لېكىن مەن بۇ ئەھدە ۋە قەسەمنى يالغۇز سىلەر بىلەنلا ئەمەس،
15 بەلكى بۈگۈن بىز بىلەن بۇ يەردە پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلار، شۇنداقلا بۈگۈن بۇ يەردە بىز
بىلەن بىرگە بولمىغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسى بىلەنمۇ تۈزۈشىمەن □
16)چۈنكى سىلەر بىزنىڭ مىسىر زېمىنىدا قانداق تۇرغانلىقىمىز ۋە سەپىرىمىزدە ئەللەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىن قانداق ئۆتۈپ
كەلگىنىمىزنى ئوبدان بىلىسىلەر؛
17 سىلەر ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى يىرگىنچلىك نەرسىلەرنى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ياغاچ، تاش، ئالتۇن ۋە كۈمۈشتىن
ياسالغان بۇتلارنى كۆردۈڭلار.(
18 ئەھدىنىڭ مەقسىتى بولسا، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىكى ھەربىر ئەر، ھەربىر ئايال، ھەربىر ئائىلە ۋە ھەربىر
قەبىلىلىرىڭلاردىن بۈگۈن كۆڭلى پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدىن يېنىپ، شۇ ئەللەرنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ قۇللۇقىغا كىرىپ

■ **29:2** مىس. 419:
■ **29:3** قان. 34:4□ 197:
■ **29:7** چۈل. 24:21□33 قان. 32:2□ 13:
■ **29:8** چۈل. 33:32□ قان. 12:3□ يە. 813:
■ **29:13** يار. 717:
□ **29:15** »لېكىن مەن بۇ ئەھدە... كىشىلەرنىڭ ھەممىسى بىلەنمۇ تۈزۈشىمەن« ـ مۇسۇ سۆزلەردە (15-14-□□□□□□□) »مەن« دېگەن سۆزلىگۈچى
مۇسا پەيغەمبەر بولسا كېرەك.

كېتىدىغان هېچ كىشى بولمىسۇن، شۇنداقلا ئاراكۆلاردا تۆت سۈيى ۋە ئەمەن چىقىرىدىغان يىلتىز پەيدا بولۇپ قالمىسۇن ئۇچۇندۇر. ■

19 دەرۋەقە شۇنداق بولىدۇكى، شۇ لەنەت سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندا تۆز كۆڭلىدە تۆز-تۆزىنى بەختىكەتلىك ساناپ: »مەن قانچە باشباشتاقلىق بىلەن ماڭسامۇ، تىنچ-ئامانلىقتا تۇرۇۋېرىمەن«، دېگۈچى شۇنداق بىر كىشى بولىدۇ؛ نەتىجىدە، نەم يەرمۇ چاڭقاق يەرگە ئوخشاشلا ۋەيران قىلىنىدۇ. □

20 پەرۋەردىگار مۇنداق كىشىنى ئەپۇ قىلمايدۇ، بەلكى پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى بىلەن ئوتلۇق قەھرى تۇتۇندەك شۇ كىشىگە چۈشىدۇ؛ بۇ كىتابتا پۈتۈلگەن ھەممە لەنەتلەر ئۇنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭ ئىسمىنى ئاسماننىڭ تېگىدىن تۈچۈرىدۇ.

21 پەرۋەردىگار بۇ قانۇن كىتابىدا پۈتۈلگەن ئەھدىنىڭ ھەممە لەنەتلىرى بويىچە ئىسرائىلنىڭ بارلىق قەبىلىلىرىدىن ئۇنى ئايرىپ چىقىپ، ئاپەتكە مۇپتىلا قىلىدۇ.

22 كەلگۈسى دەۋر بولسا، يەنى سىلەردىن كېيىن چىقىدىغان بالىلىرىڭلار ۋە شۇنداقلا يىراق يۇرتتىن كەلگەن مۇساپىرلار پەرۋەردىگار شۇ زېمىننىڭ ئۈستىگە ئەۋەتكەن بالا-يىتىپەتلەر بىلەن كېسەللەرنى كۆرىدۇ؛

23 پەرۋەردىگار غەزىپى ۋە قەھرى بىلەن ۋەيران قىلغان سودوم، گومورىرا، ئادماھ ۋە زەبوئىملارنىڭ ۋەيرانچىلىقىدەك زېمىننىڭ ھەممە يېرى گۈگۈرتلىشىپ، شورلىشىپ، كۆيۈپ كەتكىنىنى، تېرىقچىلىقمۇ، ھوسۇلمۇ بولمىغىنىنى، ئوت-چۆپمۇ ئۈنمىگىنىنى كۆرىدۇ؛

24 يۇنى كۆرگەنلەر، ھەتتا ھەممە ئەل-يۇرت: »نېمىشقا پەرۋەردىگار بۇ زېمىنغا مۇنداق قىلغاندۇ؟ نېمىشقا ئۇنىڭ غەزىپى شۇنچە قاتتىق، ئەشەددىي بولغاندۇ؟« دەپ سورايدۇ؛ ■

25 ئاندىن ئۇلارغا جاۋاب بېرىلىپ: »ئۇلار ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلارنى مىسىر زېمىنىدىن قۇتقۇزۇپ چىقارغىنىدا ئۇلار بىلەن بېكىتكەن ئەھدىنى تاشلاپ،

26 بېرىپ ئۇلارنىڭ نېسىۋىسى بولمىغان، ئۆزىمۇ تونۇمىغان ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرىپ، ئۇلارغا چوقۇنغىنى ئۈچۈن شۇنداق بولدى.

27 مانا بۇ سەۋەبتىن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى بۇ زېمىنغا تۆتىشىپ، بۇ كىتابتا پۈتۈلگەن ھەممە لەنەتنى ئۇنىڭ ئۈستىگە كەلتۈردى.

28 شۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگار غەزەپ، ئاچچىق ۋە زور قەھر بىلەن ئۇلارنى يۇرتىدىن يۇلۇپ، باشقا بىر يۇرتقا تاشلىدى« ـ دېيىلدۇ.

29 ھەربىر يوشۇرۇن سىرلار بولسا پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭكىدۇر؛ لېكىن ھەرقانداق ئاشكارىلانغان ۋەھىيلەر بولسا بۇ قانۇننىڭ سۆزلىرىگە ئەمەل قىلىشىمىز ئۈچۈن ئەبەدگىچە بىز ۋە بالىلىرىمىزنىڭكىدۇر.

30

1 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، بۇ بارلىق ئىشلار، يەنى مەن سېنىڭ ئالدىڭدا قويغان بۇ بەركەت بىلەن لەنەت بېشىڭغا چۈشكىنىدە، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى ھەيدىۋەتكەن ئەللەرنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ بۇلارنى ئېسىگگە ئېلىپ كۆڭۈل بۇلۇپ،

2 تۆزۈڭ ۋە بالىلىرىڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ يېنىغا يېنىپ ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ، مەن بۈگۈن ساڭا ئەمر قىلغان بارلىق ئىشلارغا پۈتۈن قەلبىڭ ۋە پۈتۈن جېنىڭ بىلەن ئىتائەت قىلساڭ،

■ **29:18** روس. 23:8 □ ئىبر. 1512:

□ **29:19** »نەم يەرمۇ چاڭقاق يەرگە ئوخشاشلا ۋەيران قىلىنىدۇ« ـ ياكى »مەست كىشى ئۈسىۋز كىشىگە قوشۇلۇپ يوقىتىلىدۇ.« باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرىمۇ ئۆچىرىشى مۇمكىن. لېكىن ئومۇمىي مەنىسى شۇبھىسىزكى، ھەممە ئادەم ئايەتكە ئۆچراپ يوقىتىلىدۇ. ■ **29:24** يەر. 822:

3 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتۇرۇپ، ساڭا ئىچىنى ئاغرىتىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
تۈزى ھەيدىۋەتكەن ئەللەردىن يىغىپ كېلىدۇ. ■
4 گەرچە ئاراكلاردىن ھەتتا ئاسمانلارنىڭ چېتىگىچىمۇ ھەيدىلىپ كەتكەنلەر بولسىمۇ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ
سېنى شۇ يەردىن يىغىپ جەم قىلىپ كېلىدۇ. ■
5 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ تەۋەلىكى بولغان زېمىنغا كەلتۈرىدۇ ۋە سەن ئۇنى ئىگىلەيسەن؛ ئۇ
ساڭا ياخشىلىق قىلىپ ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ ساندىن زىيادە كۆپ قىلىدۇ؛
6 پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ بىلەن سۆيۈشكە پەرۋەردىگار خۇدايىڭ قەلبىڭنى ۋە
نەسىللىرىڭنىڭ قەلبىنى خەتنە قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىلەر ھايات ياشايسىلەر. ■
7 شۇنداقلا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بۇ ھەممە لەنەتلەرنى دۈشمەنلىرىڭلارنىڭ ئۈستىگە، سىلەرگە
نەپرەتلىنىدىغانلارنىڭ ئۈستىگە، سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلغانلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىدۇ.
8 سىلەر بولساڭلار يېنىپ كېلىپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ، مەن بۈگۈن سىلەرگە
تاپىلىغان ھەممە ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىسىلەر.
9 شۇنداق قىلساڭلار، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار قوللىرىڭلارنىڭ ھەممە ئىشىدا، بەدىنىڭلارنىڭ مېۋىسىنى، چارپاي
مالىلىرىڭلارنىڭ مېۋىسىنى ۋە يېرىڭنىڭ مېۋىسىنىمۇ ئاۋۇتۇپ سىلەرنى زور ياشىنىتىدۇ. چۈنكى پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ
ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا ياخشىلىق قىلىشتىن سۆيۈنگەندەك، سىلەرگە ياخشىلىق قىلىشتىن سۆيۈنىدۇ. ■
10 سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ، بۇ قانۇن كىتابىدا پۈتۈلگەن ئەمرلەر
بىلەن بەلگىلىمىلەرنى تۇتۇپ، پۈتۈن قەلبىڭلار، پۈتۈن جېنىڭلار بىلەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ تەرىپىگە
بۇرۇلساڭلارلا، شۇنداق بولىدۇ.
11 چۈنكى مەن بۈگۈن ساڭا تاپىلىغان بۇ ئەمر سەن ئۈچۈن كارامەت ئىش ئەمەس ياكى سەندىن يىراقمۇ ئەمەس.
□
12 بۇ ئەمر ئاسماننىڭ ئۈستىدە ئەمەس، سېنىڭ: »بىزنىڭ ئۈنىڭغا ئەمەل قىلىشىمىز ئۈچۈن كىم ئاسمانغا چىقىپ
ئۇنى ئېلىپ چۈشۈپ بىزگە ئاڭلىتىدۇ؟« دېيىشىڭنىڭ ھاجىتى بولمايدۇ.■
13 ۋە شۇنىڭدەك بۇ ئەمر دېڭىزنىڭ ئۇ تەرىپىدىمۇ ئەمەستۇر، سېنىڭ: »بىزنىڭ ئۈنىڭغا ئەمەل قىلىشىمىز ئۈچۈن
كىم دېڭىزدىن ئۆتۈپ، ئۇنى ئېلىپ كېلىپ بىزگە ئاڭلىتىدۇ« دېيىشىڭنىڭ ھاجىتى بولمايدۇ.
14 چۈنكى بۇ سۆز بولسا ئۈنىڭغا ئەمەل قىلىشىڭ ئۈچۈن ساڭا بەك يېقىن، يەنى ئاغزىڭدا ۋە كۆڭلۈڭدە باردۇر.□
15 مانا، مەن بۈگۈن ئالدىڭلاردا ھايات بىلەن ياخشىلىق، ئۆلۈم بىلەن يامانلىقنى قويدۇم؛
16 چۈنكى ئۆزۈم ساڭا ھۆكۈم بېرىپ: ـ سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى سۆيۈپ، ئۇنىڭ يوللىرىدا مېڭىپ،
ئەمرلىرى، بەلگىلىمىلىرى ھەم ھۆكۈملىرىگە ئەمەل قىلىڭلار، دەپ بۈگۈن سىلەرگە تاپىلىدىم، شۇنداق قىلساڭلار
سىلەر ياشاپ ئاۋۇپ، ئۇنى ئىگىلەشكە كىرىدىغان زېمىنغا بارغىنىڭلاردا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرنى
بەركىتلەيدۇ.
17 لېكىن ئەگەر كۆڭلۈڭنى تەتۈر قىلىپ، قۇلاق سالماي ئازدۇرۇلۇپ، باشقا ئىلاھلارغا باش ئۇرۇپ چوقۇنغىلى
تۇرساڭ،

■ **30:3** تەۋ. 8:1□ زەب. 45-47:106□ يەر. 3732:
■ **30:4** نەھ. 91:
■ **30:6** يەر. 39:32□ ئەز. 19:11□ 2636:
■ **30:9** قان. 1128:
□ **30:11** »بۇ ئەمر سەن ئۈچۈن كارامەت ئىش ئەمەس« ـ بۇ ئايەتتىكى »كارامەت« دېگەن سۆز ئادەتتە پەقەت خۇدالا قىلىدىغان ئىشنى ياكى خۇدانىڭ سۈپىتىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **30:12** رىم. 6-8:10 □ **30:14** »... بۇ سۆز ... ساڭا بەك يېقىن، يەنى ئاغزىڭدا ۋە كۆڭلۈڭدە باردۇر« ـ »رىم.» 6:10-10نى كۆرۈڭ.

18 مەن شۇنى بۇگۈن سىلەرگە ئاگاھلاندۇرۇپ ئېيتىپ قويايىكى، سىلەر ھالاك بولماي قالمايسىلەر، سىلەر ئۇنى
ئىگىلەشكە ئىئوردان دەرياسىدن ئوتۇپ باريدىغان زېمىنغا كىرگىنىڭلاردا ئۇزۇن ئومۇر كۆرەلمەيسىلەر.
19 مەن بۇگۈن ھايات بىلەن ئولۇمنى، بەركەت بىلەن لەنەتنى ئالدىڭدا قويغىنىمغا ئاسمان بىلەن زېمىننى ئۇستۈڭگە
گۇۋاھ بولۇشقا چاقىرىمەن؛ ئەمدى ئوزۇڭ ۋە نەسلىڭ ياشاي دېسەڭلار، ھاياتنى تاللىۋال؛ ■
20 پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى سۆيۈپ، ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ، ئۇنىڭغا باغلانغىن؛ چۈنكى ئۇ ئوزى سېنىڭ
ھاياتىڭ ۋە ئومرۇڭنىڭ ئوزۇنلۇقىدۇر؛ چۈنكى شۇنداق قىلساڭ پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋىلىرىڭ بولغان ئىبراھىم، ئىسھاق
ۋە ياقۇپقا: »مەن سىلەرگە ئۇنى بېرىمەن« دەپ قەسەم قىلىپ ۋەدە قىلغان زېمىندا ئوزىسەن.«□

31

يەشۇئا مۇساغا ئورۇن باسار قىلىپ بېكىتىلدۇ

1 ئاندىن مۇسا بېرىپ ھەممە ئىسرائىلغا سۆز قىلدى؛
2 ئۇ مۇنداق دېدى: »مەن بۇگۈن بىر يۈز يىگىرمە ياشقا كىردىم؛ ئەمدى سىلەرگە سەردار يا كى باشلىغۇچى
بولالمايمەن. پەرۋەردىگار ماڭا: سەن بۇ ئىئوردان دەرياسىدن ئوتمەيسەن، دېگەندى.□ ■
3 لېكىن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئوزى سىلەرنى يېتەكلەپ دەريادىن ئوتۇپ، بۇ ئەللەرنى ئالدىڭلاردا ۋەيران
قىلىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ مال-مۈلكىنى ئىگىلەيسىلەر؛ پەرۋەردىگارنىڭ ئېيتقىنىدەك، يەشۇئا سىلەرنىڭ
ئالدىڭلاردا باشلاپ دەريادىن ئوتىدۇ. ■
4 پەرۋەردىگار سىھون بىلەن ئوگ دېگەن ئىككى ئاموريي پادىشاھى ۋە ئۇلارنىڭ زېمىننى ھالاك قىلغاندەك، ئۇ بۇ
ئەللەرگىمۇ شۇنداق قىلىدۇ. ■
5 ئەمما پەرۋەردىگار ئۇلارنى قولۇڭلارغا تاپشۇرغىنىدا، مەن سىلەرگە تاپىلىغان پۈتكۈل ئەمر بويىچە ئۇلارغا مۇئامىلە
قىلىسىلەر. ■
6 جۈرئەتلىك ۋە قەيسەر بولۇڭلار، ئۇلارنىڭ ئالدىدا تىترىمەڭلار، ئۇلاردىن ھېچ قورقماڭلار؛ چۈنكى سىلەر بىلەن
بىرگە بارغۇچى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئوزىدۇر؛ ئۇ سىلەردىن ۋاز كەچمەيدۇ، سىلەرنى ھەرگىز تاشلىۋەتمەيدۇ.«!■
7 ئاندىن مۇسا يەشۇئانى چاقىرىپ پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ كۆز ئالدىدا ئۇنىڭغا سۆز قىلىپ: »سەن جۈرئەتلىك ۋە
قەيسەر بولغىن؛ چۈنكى بۇ خەلق پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا قەسەم قىلىپ بېرىشكە ۋەدە قىلغان زېمىنغا
كىرگەندە سەن ئۇلار بىلەن بىللە بېرىشىڭ كېرەك؛ سەن ئۇلارغا ئوزى ئىگىلىتىپ مىراس قىلدۇرىسەن.
8 مانا، سېنىڭ ئالدىڭدا ماڭغۇچى پەرۋەردىگار ئوزىدۇر؛ ئۇ سەن بىلەن بىللە بولۇپ سەندىن ۋاز كەچمەيدۇ، سېنى
ھەرگىز تاشلىۋەتمەيدۇ! سەن قورقمىغىن، پارا كەندە بولما«! ـ دېدى.■

مۇسانىڭ ئەھدنامە يېزىپ تاپشۇرۇشى

■ **30:19** قان. 264:
□ **30:20** »**چۈنكى ئۇ ئوزى سېنىڭ ھاياتىڭ ۋە ئومرۇڭنىڭ ئوزۇنلۇقىدۇر**« ـ مۇشۇ يەردە »ئۇ« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى »بۇ ئىش«)يەنى، خۇدانىڭ ئەمرلىرىنى ئوتۇش.(
□ **31:2** »**سىلەرگە سەردار يا كى باشلىغۇچى بولالمايمەن**« ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا چىقىپ-كىرىپ يۈرەلمەيمەن« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **31:2** چۈل. 12:27□ قان. 263: ■ **31:3** چۈل. 1827: ■ **31:4** چۈل. 2421□33: ■ **31:5** قان. 7□1: 2 ■ **31:6** يە. 5:1□ ئىبر. 513: ■ **31:8** يە. 91:

9 مۇسا بۇ قانۇننى يېزىپ بولۇپ، ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرىدىغان لاۋىينىڭ ئەۋلادى بولغان
كاھىنلار بىلەن ئىسرائىلنىڭ بارلىق ئاقساقاللىرىغا تاپشۇرۇپ بەردى.
10 مۇسا ئۇلارغا مۇنداق بۇيرۇدى: ـ
»ھەر يەتتە يىلنىڭ ئاخىرقى يىلىدا، يەنى ئازادلىق يىلى دەپ بېكىتىلگەن ۋاقىتتا، » كەپىلەر ھېيتى« باشلانغاندا،
11 ئىسرائىلنىڭ ھەممىسى كېلىپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ھۇزۇرىدا جەم بولۇش ئۈچۈن ئۇ تاللايدىغان جايغا
يىغىلغاندا، ئۇنى ئاڭلىسۇن دەپ پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ ئالدىدا بۇ قانۇننى ئوقۇپ بېرىسەن. ■
12 شۇنىڭ ئۈچۈن شۇ چاغدا بارلىق خەلقنى، ئەر بولسۇن، ئايال بولسۇن، بالا بولسۇن، قوۋۇقلىرىڭنىڭ ئىچىدە
تۇرۇۋاتقان مۇساپىر بولسۇن، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاڭلاپ، ئۆگىنىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردىن قورقۇپ، بۇ
قانۇننىڭ بارلىق سۆزلىرىنى تۇتۇپ ئۇنىڭغا ئەمەل قىلسۇن، دەپ ئۇلارنى يىغقىن. □
13 شۇنداق بولسا، ئۇلارنىڭ بۇ قانۇننى تونۇمىغان بالىلىرىمۇ ئۇنى ئاڭلاپ ئۆگىنىپ، سىلەر ئىگىلەشكە ئىئوردان
دەرياسىدىن ئۆتۈپ باريدىغان زېمىندا ياشىغان بارلىق كۈنلىردە پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردىن قورقىدىغان بولىدۇ.«

مۇسا يەشۇئاغا ئۆز ۋەزىپىسى توغرۇلۇق بۇيرۇيدۇ

14 ئاندىن پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ: »مانا سېنىڭ تۆلىدىغان ۋاقتىڭ يېقىنلىشىپ قالدى. ئەمدى يەشۇئانى
چاقىرغىن، ئىككىڭلار جامائەت چېدىرىغا بېرىپ شۇ يەردە ھازىر بولۇڭلار. مەن ئۇنىڭغا ۋەزىپە تاپشۇرىمەن«
دېدى.
شۇنىڭ بىلەن مۇسا بىلەن يەشۇئا ئىككىسى بېرىپ، جامائەت چېدىرىدا ھازىر بولدى.
15 پەرۋەردىگار بۇلۇت تۈۋرۈكىنىڭ ئىچىدە كۆرۈندى؛ بۇلۇت تۈۋرۈكى چېدىرنىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئۈستىدە
توختىدى.
16 پەرۋەردىگار مۇساغا مۇنداق دېدى: »مانا، سەن ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ قېشىدا ئۇخلاش ئالدىدا تۇرىسەن؛ ئاندىن
بۇ خەلق قوزغىلىپ، باريدىغان زېمىندىكى يات ئىلاھلارغا ئەگىشىپ بۇزۇقچىلىق قىلىپ، مېنى تاشلاپ، مەن ئۇلار
بىلەن باغلىغان ئەھدىنى بۇزىدۇ. □
17 شۇ ۋاقىتتا مېنىڭ غەزىپىم ئۇلارغا تۇتىشىپ، مەن ئۇلارنىمۇ تاشلاپ، ئۇلاردىن يۈزۈمنى يوشۇرىمەن. ئۇلار
يۇتۇۋېتىلىدۇ، كۆپ بالا-يىشاپەت ۋە كۈلپەتلەر بېشىغا چۈشىدۇ ۋە ئۇلار شۇ ۋاقىتتا: »شۇبھىسىزكى، خۇدايىمىز
ئارىمىزدا بولمىغىنى ئۈچۈن، بۇ بالالار بېشىمىزغا چۈشتى« ـ دەيدۇ. □
18 لېكىن مەن ئۇلارنىڭ باشقا ئىلاھلارغا مايىل بولۇپ ئەگىشىپ، قىلغان ھەممە رەزىللىكلىرى ئۈچۈن شۇ كۈنى
يۈزۈمنى پۈتۈنلەي يوشۇرىمەن.
19 ئەمدى سىلەر ئۆزۈڭلار ئۈچۈن بۇ غەزەلنى پۈتۈپ، ئۇنى ئىسرائىللارغا ئۆگىتىڭلار؛ بۇ غەزەلنىڭ كېيىن
ئىسرائىللارنىڭ ئەيىبىگە مەن ئۈچۈن گۇۋاھچى بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى ئۇلارنىڭ ئاغزىغا سالغىن.
20 چۈنكى مەن ئۇلارنى مەن ئاتا-بوۋىلىرىغا قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغان، سۈت بىلەن ھەسەل ئېقىپ تۇرىدىغان يۇرتقا
كىرگۈزىمەن؛ ئاندىن ئۇلار يەپ تويۇپ، سەمىرىگەندە باشقا ئىلاھلارغا ئەگىشىپ، ئۇلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرىدۇ ۋە
مېنى كۆزگە ئىلماي ئەھدەمنى بۇزىدۇ.
21 ئەمما شۇنداق بولىدۇكى، كۆپ بالا-يىشاپەتلەر بىلەن كۈلپەتلەر ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشكىنىدە، بۇ غەزەل ئۇلارنى
ئەيىبلەپ گۇۋاھ بېرىدۇ؛ چۈنكى بۇ غەزەل ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ئاغزىدا ئۇنتۇلمايدۇ. چۈنكى مەن ئۇلارنى
ئۇلارغا قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغان زېمىنغا تېخى كىرگۈزمەيلا ئۇلارنىڭ نىمە خىيال قىلىۋاتقىنىنى ئوبدان بىلىمەن.«

■ **31:11** ئەزرا 8:10□ نەھ. 18□2□3□8:
□ **31:12** **...» قوۋۇقلىرىڭنىڭ ئىچىدە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر«** ـ دېمەك، »سىلەر بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر.« »سىلەر بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان« ئىبرانىي
تىلىدا ئادەتتە »قوۋۇقلىرىڭلار ئىچىدە تۇرۇۋاتقان« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
□ **31:16** **»بۇزۇقچىلىق قىلىش«** ـ مۇشۇ يەردە خۇداغا ۋاپاسىزلىق يا كى ئاسىيلىق قىلىشنى بىلدۈرىدۇ. قانائاندىكى ئەللەر ئارىسىدا »بۇزۇقچىلىق« روھىي
جەھەتتە بولۇپلا قالماي، جىسمانىي جەھەتتىمۇ بۇتپەرەسلىككە مۇناسىۋەتلىك جىنسىي بۇزۇقچىلىق مەۋجۇت ئىدى.□ **31:17** **»شۇ ۋاقىتتا«** ـ ئىبرانىي
تىلىدا »شۇ كۈنى.«

22 شۇلارنى دەپ، مۇسا شۇ كۈنى بۇ غەزەلنى يېزىپ، ئىسرائىللارغا تۈگەتتى.
23 ئاندىن پەرۋەردىگار نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئاغا: »جۈرئەتلىك ۋە قەيسەر بولغىن، چۈنكى سەن مەن ئىسرائىللارغا
قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغان زېمىنغا ئۇلارنى باشلاپ كىرىسەن ۋە مەن سەن بىلەن بىللە بولىمەن« دەپ ئەمر قىلدى.■
24 مۇسا بۇ قانۇننىڭ سۆزلىرىنى بىر كىتابقا پۈتۈنلەي يېزىپ بولغاندىن كېيىن
25 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ ماكۇغان لاۋىيلارغا بۇيرۇپ مۇنداق دېدى:
26 ـ بۇ قانۇن كىتابىنى سىلەرنىڭ ئەيبىكىلەرگە گۇۋاھچى بولۇپ تۇرۇشى ئۈچۈن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ
ئەھدە ساندۇقىنىڭ يېنىغا قويۇڭلار. ■
27 چۈنكى مەن سىلەرنىڭ ئاسىي ۋە بوينۇڭلار قاتتىق ئىكەنلىكىڭلارنى بىلىمەن. مانا، مەن تېخى ئاراڭلاردا تىرىك
تۇرسام پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلىپ كەلدىڭلار؛ ئۆلۈمۈمدىن كېيىن سىلەر تېخىمۇ شۇنداق قىلىسىلەر!
28 مەن ئۇلارنىڭ قۇلاقلىرىغا بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ئاڭلىتىشىم ئۈچۈن، شۇنداقلا يەر بىلەن ئاسمانىنى ئۇلارنىڭ
ئەيبىگە گۇۋاھچى بولۇشقا چاقىرىشىم ئۈچۈن ئەمدى مېنىڭ ئالدىمغا قەبىلىلىرىڭلارنىڭ ھەممە ئاقساقاللىرى ۋە
ئەمەلدارلىرىنى يىغىڭلار.
29 چۈنكى ئۆلۈمۈمدىن كېيىن سىلەرنىڭ تۆپتىن بۇزۇلۇپ، مەن سىلەرگە ئەمر قىلغان يولدىن چەتنەپ
كېتىدىغىنىڭلارنى بىلىمەن. شۇنىڭ بىلەن كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا كۈلپەتلەر بېشىڭلارغا چۈشىدۇ؛ چۈنكى سىلەر
پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلىپ، قوللىرىڭلارنىڭ ئىشلىرى بىلەن ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغايسىلەر.«□
30 ئاندىن مۇسا ئىسرائىللارنىڭ پۈتكۈل جامائىتى ئالدىدا بۇ غەزەلنىڭ تېكىستىنى باشتىن-ئاخىرغىچە ئوقۇپ بەردى:
□ ـ

32

ئەھدە شەرتلىرىگە گۇۋاھچىلارنى چاقىرىش ـ مۇسانىڭ غەزىلى

1 »قۇلاق سېلىڭلار، ئەي ئاسمانلار، مەن سۆزلەي؛
ئاغزىمنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلا، ئى يەر-زېمىن!
2 تەلىم بولسا يامغۇردەك ياغىدۇ،
سۆزلىرىم شەبنەمدەك تامىدۇ،
يۇمران ئوت-چۆپ ئۈستىگە چۈشكەن سىم-سىم يامغۇردەك،
كۆكۈرارلىقنىڭ ئۈستىگە چۈشكەن خاسىيەتلىك يامغۇردەك بولىدۇ.
3 چۈنكى مەن پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى بايان قىلىمەن؛ ئەمدى خۇدايىمىزنى ئۇلۇغ دەپ جاكارلاڭلار!
4 ئۇ قورام تاشتۇر، ئۇنىڭ ئەمەللىرى مۇكەممەلدۇر؛
ئۇنىڭ بارلىق يوللىرى ھەققانىيدۇر.
ئۇ ناھەقلىقى يوق، ۋاپادار بىر خۇدا،
ئادىل ۋە دىيانەتلىكتۇر.
5 ئەمما ئۆز خەلقى ئۇنىڭغا بۇزۇقلۇق قىلدى؛
ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۇنىڭ ئۆز بالىلىرىنىڭكىدەك بولمىدى ـ مانا بۇ ئۇلارنىڭ ئەيىبىدۇر!
ئۇلار ئەگرى ۋە ئىپلاس بىر نەسىلدۇر!
6 ئەي ئەخمەق ۋە نادان خەلق،

■ 31:23 يە. 61: ■ 31:26 2پاد. 822: □ 31:29 »كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا« ـ ئاخىرقى زامانىنى كۆرسەتسە كېرەك. □ 31:30 »پۈتكۈل جامائىتى ئالدىدا« ـ ئىبرانىي تىلىدا «...□□□□□□ جامائىتىنىڭ قۇلاقلىرى ئىچىگە....».

پەرۋەردىگارنىڭ ياخشىلىقىنى شۇنداق ياندۇرامسەن؟
ئۇ سېنى بەدەل تۆلەپ ھۆر قىلغان ئاتاڭ ئەمەسمۇ؟
ئۇ سېنى يارىتىپ، سېنى تىكلىگەن ئەمەسمۇ؟
7 ئۆتكەن كۈنلەرنى ئېسىڭگە ئالغىن،
دەۋىردىن-دەۋرگىچە ئۆتكەن يىللارنى ئويلىغىن؛
ئاتاڭدىن سورا، ئۇ ساڭا دەپ بېرىدۇ؛
ئاقساقاللىرىڭغا سوئال قوي، ئۇلار سېنى خەۋەرلەندۈرىدۇ.
8 ھەممىدىن ئالىي بولغۇچى ئەللەرنىڭ ئۈلۈشىنى ئۇلارغا ئۈلەشتۈرگەندە،
ئادەمئاتىنىڭ پەرزەنتلىرىنى بىر-بىرىدىن بۆلگىنىدە،
ئۇ خەلقلەرنىڭ چېگرىلىرىنى ئىسرائىل بالىلىرىنىڭ سانىغا قاراپ بېكىتكەن.□
9 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ ئېسىۋىسى بولسا ئۇنىڭغا خاس بولغان خەلقىدۇر؛
ياقۇپ خۇددى چەك تاشلىنىپ چىققاندەك، ئۇنىڭ مىراسىدۇر.□
10 ئۇ ئۇنى چۆل بىر زېمىندا،
شامال ھۇۋلايدىغان دەھشەتلىك بىر بىياۋاندا ئۇنى تاپتى؛
ئۇنى ئوراپ ئەتراپىدا قوغداپ تۇردى،
ئۇنى كۆز قارىچۇقىدەك ساقلىدى؛□
11 خۇددى بۈركۈت ئۆز چاڭگىسىنى تەۋرىتىپ،
بالىلىرىنىڭ ئۈستىدە پەرۋاز قىلىپ،
قاناتلىرىنى يېيىپ ئۇلارنى پەيلىرىنىڭ ئۈستىگە ئېلىپ كۆتۈرگىنىدەك،
12 پەرۋەردىگارمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق يالغۇز يېتەكچىلىك قىلدى؛
ھېچقانداق يات ئىلاھ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئەمەس ئىدى.
13 ئۇ ئۇنى يەر يۈزىنىڭ ئېگىز جايلىرىغا مىندۈردى،
ۋە ئۇ ئېتىزلىقنىڭ مەھسۇلاتىدىن يېدى،
ئۇ ئۇنىڭغا قىيا تاشتىن ھەسەل شورىتىپ،
چاقماق تېشىدىن زەيتۇن مېيى شوراتتى؛ ■
14 ساڭا كالا قايىمقى بىلەن قوي سۈتىنى ئېچىۋۇۋىپ،
قوزىلارنىڭ يېغىنى،
باشاندىكى قوچقارلار ۋە تېكىلەرنىڭ گۆشىنى يېگۈزۈپ،
ئېسىل بۇغدايىنىڭ ئېسىل دانلىرىدىن يېگۈزدى،
سەن بولساڭ ئۈزۈم قېنى بولغان ساپ شارابنى ئىچتىڭ.
15 لېكىن يەشۇرۇن سەمرىپ تەپكەك بولۇپ قالدى؛
بەرھەق، سەن سەمرىپ كەتتىڭ،
بوردىلىپ كەتتىڭ،
تويۇنۇپ كەتتىڭ!
ئۇ ئۆزىنى ياراتقان تەڭرىنى تاشلاپ،

□ 32:8 **«ئۇ خەلقلەرنىڭ چېگرىلىرىنى ئىسرائىل بالىلىرىنىڭ سانىغا قاراپ بېكىتكەن»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: «ئۇ خەلقلەرنىڭ چېگرالىرىنى خۇدانىڭ ئوغۇللىرىنىڭ سانىغا قاراپ بېكىتكەندى» دېيىلىدۇ.□ 32:9 **«ياقۇپ»** ـ مۇشۇ يەردە ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ.□ 32:10 **«ئۇنى ئوراپ ئەتراپىدا قوغداپ تۇردى»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ئۇ ئۇنى قوغداپ يۈرۈپ ئۇنى تەربىيىلىدى.» ■ 32:13 قان. 26:33□ يەش. 1458:

تۆز نىجاتىنىڭ قورام تېشىنى كۆزگە ئىلىدى.□
16 ئۇلار بولسا يات ئىلاھلارغا ئەگىشىپ ئۇنىڭ ۋاپاسىزلىققا بولغان ھەسىتىنى قوزغىدى،
يىرگىنچلىك ئىشلار بىلەن ئۇنىڭ غەزىپىنى كەلتۈردى.
17 ئۇلار ئىگە-تەڭرىسى ئەمەس جىنلارغا،
تۆزى بىلمەيدىغان ئىلاھلارغا،
ئاتا-بوۋىلىرىمۇ قورقمايدىغان،
يېڭى پەيدا بولۇپ قالغان ئىلاھلارغا قۇربانلىق قىلدى.
18 سەن تۇزۇڭنى تۇرەلدۇرگەن قورام تاشنى كۆڭلۈڭدىن چىقاردىڭ،
سېنى ئاپىرىدە قىلغان تەڭرىنى ئۇنتۇدۇڭ.
19 پەرۋەردىگار بۇنى كۆرۈپ،
ئوغۇل-قىزلىرىنىڭ ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرگىنىدىن، ئۇلاردىن بىزار بولۇپ مۇنداق دېدى: ـ
20 »مەن ئۇلاردىن يۈزۈمنى يوشۇرىمەن،
ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتىنى كۆرۈپ باقاي؛
چۈنكى ئۇلار ئىپلاس بىر نەسىلدۇر،
قەلبىدە ۋاپادارلىقى يوق بالىلاردۇر.
21 ئىگە-تەڭرىسى ئەمەسلەر بىلەن ھەسىتىمنى كەلتۈردى،
ئەرزىمەس مەبۇدلىرى بىلەن قەھرىمنى قوزغىدى؛
شۇڭا »ھېچ خەلق ئەمەس« بولغان بىر خەلق ئارقىلىق ئۇلارنىڭ ھەسىتىنى قوزغايمەن،
نادان بىر ئەل ئارقىلىق ئۇلارنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرىمەن.□ ■
22 چۈنكى مېنىڭ غەزىپىمدىن بىر ئوت تۇتاشتى؛
ئۇ تەھتىسارانىڭ تېگىگىچە كۆيۈپ باردۇ،
ئۇ يەر بىلەن ئۇنىڭ مەھسۇلاتىنى يەپ كېتىدۇ،
ۋە تاغلارنىڭ ئۇللىرىنىمۇ تۇتاشتۇرىدۇ.■
23 مەن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە بالا-يىتىپەتلەرنى دۆۋىلەيمەن؛
يا-ئوقلىرىمنى بىرنى قويماي ئۇلارغا ئاتىمەن.
24 ئۇلار ئاچارچىلىقتىن يېگىلەپ كېتىدۇ،
تومۇز ئىسسىق ۋە ۋابانىڭ نەشتەرلىرى تەرىپىدىن يەپ كېتىلىدۇ؛
ئۇلارغا قارشى يىرتقۇچ ھايۋانلارنىڭ چىشلىرىنى،
توپىدا ئۆمىلىگۈچىلەرنىڭ زەھىرىنى ئەۋەتىمەن.
25 تاشقىرىدا قىلىچ ئۇلارنى مۇسىبەتكە سالىدۇ،
ئىچكىرىدە ۋەھىمە باسىدۇ؛
ئۇ يىگىت بىلەن قىزنى،
ئەمچەكتىكى بالا بىلەن ئاق چاچلىقنى ھەممىسىنى يوقىتىدۇ.
26 مەن: »ئۇلارنى چېپىۋېتىمەن،
ئىنسانلارنىڭ ئارىسىدىن ئۇلارنىڭ نامىنى ئۆچۈرىمەن« ـ دەيتتىم،□

□ 32:15 »يەشۇرۇن« ـ ئىسرائىلنىڭ يەنە بىر ئىسمى ـ مەنىسى »تىك تۇرىدىغان«، »دۈرۈس« دېگەنلىك.
□ 32:21 »شۇڭا »ھېچ خەلق ئەمەس« بولغان بىر خەلق ئارقىلىق... نادان بىر ئەل ئارقىلىق ئۇلارنىڭ ئاچچىقى كەلتۈرىمەن« ـ ئۇ ئۇلۇغ بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى توغرۇلۇق »ھوش.» 9:1، 23:2، »رىم.» 19:10 نى كۆرۈڭ. ■ 32:21 رىم. 1910: ■ 32:22 يەر. 1415: □ 32:26 »ئۇلارنى چېپىۋېتىمەن« ـ ياكى »ئۇلارنى تارقىتىمەن»، »ئۇلارنى چېچىۋېتىمەن.«

27 بىراق دۇشمەننىڭ مەسخىرە قىلىشىدىن قورقتۇم؛
ئىسرائىلنىڭ رەقىبلىرى بۇ ئىشنى خاتا چۈشىنىپ: ـ
بۇ ئىش بىزنىڭ قولىمىزنىڭ كۈچلۈكلۈكىدىن بولغان بولسا كېرەك،
پەرۋەردىگار بۇنى ھېچ قىلمىدى« دېمىسۇن دەپ، بۇ ئىشنى قىلمىدىم.
28 ئىسرائىل نەسىھەتتىن مەھرۇم بولغان بىر ئەل،
ئۇلارنىڭ ھېچ ئەقىل-پەمى يوقتۇر.
29 ئاھ، ئۇلار دانا بولسىدى!
شۇنداق بولسا بۇنى چۈشىنىپ،
ئۆز ئاقىۋىتى قانداق بولىدىغىنىنى ئويلايتتى!
30 ئەگەر ئۇلارنىڭ قورام تېشى ئۇلارنى سېتىۋەتمىگەن بولسا،
پەرۋەردىگار ئۇلارنى دۇشمەنلىرىگە تاشلاپ بەرمىگەن بولسا،
بىر كىشى قانداقمۇ مىڭ كىشىنى ئۆز ئالدىدىن ھەيدىيەلەيتتى؟،
ئىككى كىشى قانداقمۇ ئون مىڭ كىشىنى قاچۇرالايتتى؟
31 چۈنكى باشقىلارنىڭ قورام تېشى بولسا بىزنىڭ قورام تېشىمىزدەك ئەمەستۇر.
بۇنىڭغا دۇشمەنلىرىمىز ئۆزلىرى گۇۋاھلىق بەرسۇن!
32 چۈنكى ئۇلارنىڭ ئۈزۈم تېلى سودومنىڭ ئۈزۈم تېلىدىن،
گومورراننىڭ ئېتىزلىقلىرىدىن چىققاندۇر؛
ئۈزۈملىرى زەھەرلىك ئۈزۈملەردۇر،
ئۇلارنىڭ ھەربىر ساپىقى ئاچچىقتۇر،
33 شارابى بولسا ئەجدىھالارنىڭ زەھىرىدۇر،
كوبرالارنىڭ ئەجەللىك زەھىرىدۇر.
34 پەرۋەردىگار: »بۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭكىدە ساقلاقلىق ئەمەسمۇ؟
ئۆز خەزىنىلىرىمدە مۆھۈرلەنگەن ئەمەسمۇ؟
35 ئىنتىقام مېنىڭكىدۇر،
يامانلىقنى قايتۇرۇشمۇ شۇنداق،
بۇلار ئۇلار پۇتلىشىدىغان ۋاقىتقىچە ساقلاقلىق تۇرىدۇ،
چۈنكى ئۇلارنىڭ بالا-ئىشاپەتلىك كۈنى يېقىنلاشماقتا،
ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشىدىغان ئىشلار بولسا تېز كېلىۋاتىدۇ.□ ■
36 چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ كۈچى تۈگەپ كەتكەنلىكىنى، ئۇلارنىڭ ئازىيىپ، ھەتتا ئاجىز يا كى مېيىپلەرنىڭمۇ قالمىغىنىنى كۆرگەندە،
ئۇ ئۆز خەلقىنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىدۇ،

□ 32:35 ...» بۇلار ئۇلار پۇتلىشىدىغان ۋاقىتقىچە ساقلاقلىق تۇرىدۇ« ـ بىزنىڭچە مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۇلار« ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار »خۇدانىڭ دۇشمەنلىرى)يات ئەللەر(نى كۆرسىتىدۇ« دەپ قارايدۇ. لېكىن خۇدا ئىنتىقاملىرى بىلەن ئاخىرىدا ئىسرائىلنىڭ ئەڭ ئاجىز پەيتىدە ئۇلارنى قۇتقۇزىدۇ »يەر.» 30-بابنى، ئۇشبۇ بابتىكى ،-36 42-ئايەتنى كۆرۈڭ.(■ 32:35 رىم. 19:12□ شىر. 30:10□ 1 پېت. 232:

ئۆز بەندىلىرىگە مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىدۇ.□ ■
37 ئۇ ۋاقىتتا ئۇ مۇنداق دەيدۇ: »قېنى، ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرى؟
ئۆزىگە تايانچ قىلغان قورام تېشى ئەمدى قەيەردىدۇر؟
38 ئۇلارنىڭ ئۆتكۈزگەن قۇربانلىقلىرىنىڭ يېغىنى يېگەن،
ئۇلارنىڭ شاراب ھەدىيەلىرىدىكى شارابنى ئىچكەنلەر قەيەرگە كەتتى؟
ئەمدى ئۇلار ئورنىدىن تۇرۇپ سىلەرگە ياردەم بېرىپ، پاناھكۇلار بولسۇن!□
39 ئەمدى مەن ئۆزۈم، پەقەت مەنلا »شۇ«دۇرمەن،
ماڭا ھەمراھ ھېچقانداق ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ بىلىڭلار.
مەن ئۆلتۈرۈپ تىرىلدۈرىمەن،
زەخىملەندۈرۈپ ساقايتىمەن؛
ۋە ھېچكىم مېنىڭ قولۇمدىن قۇتقۇزالمايدۇ.□ ■
40 چۈنكى مەن قولۇمنى ئاسمانلارغا كۆتۈرۈپ: ـ
»ئەبەدگىچە ھاياتكۇرمەن« دەپ ئېيتىپ،
41 چاقناپ تۇرىدىغان قىلىچىمنى ئىتتىك قىلىمەن،
مېنىڭ قولۇم ئادالەتنى قورال قىلىپ تۇتىدۇ،
دۇشمەنلىرىمدىن ئىنتىقام ئالىمەن،
مەندىن نەپرەتلەنگۈچىلەرنىڭ قىلغانلىرىنى ئۇلارغا ياندۇرىمەن!
42 مەن يا ئوقلىرىمنى قان ئىچكۈزۈپ مەست قىلىمەن،
مېنىڭ قىلىچىم گۆش يەيدۇ،
مەن ئۇلارنى ئۆلتۈرۈلگەنلەر بىلەن ئەسىرلەرنىڭ قېنىنى،
دۇشمەننىڭ سەردارلىرىنىڭ باشلىرىنى يەپ-ئىچىدىغان قىلىمەن.«■
43 ئەي ئەللەر، ئۇنىڭ خەلقى بىلەن بىللە شادلىنىڭلار،
چۈنكى ئۆز ئۆز بەندىلىرىنىڭ قېنىنىڭ ئىنتىقامىنى ئالدۇ،
ئۆز دۇشمەنلىرىگە قىساس ياندۇرىدۇ،
ئۆز زېمىنى بىلەن خەلقى ئۈچۈن كەچۈرۈم-كافارەت كەلتۈرۈپ بېرىدۇ.«■

مۇسا غەزىلى توغرىسىدا يۈيرۈق چۈشۈرىدۇ

44 ئەمدى مۇسا بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا كېلىپ بۇ غەزەلنىڭ بارلىق سۆزلىرىنى خەلقنىڭ ئالدىدا ئوقۇپ بەردى.
□

□ 32:36 ...» ئۇلارنىڭ ئازىيىپ، ھەتتا ئاجىز ياكى مېيىپلەرنىڭمۇ قالمىغىنى كۆرگەندە« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ياكى كىچىك ياكى چوڭ بولسا، ئۇلارنىڭ ئازىيىپ ھېچكىمنىڭ قالمىغىنى كۆرگەندە،...«». »ئۆز خەلقى ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىدۇ« ـ ئۆز ئىچىگە ئىككى تەرەپنى ئېلىشى كېرەك: (1) خۇدانىڭ خەلقى ئۈنىڭ تەربىيە جازالىرىنى كۆرگەندىن كېيىن گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىپ، ئۇنىڭ كەچۈرۈمىگە مۇيەسسەر بولىدۇ، (2) خۇدا ئۆز خەلقىگە رەزىللىك قىلغۇچىلارغا ئۆزىنىڭ قىلغان رەزىللىكىنى ئۆزىگە ياندۇرىدۇ. »ئۆز بەندىلىرىگە مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۆز بەندىلىرى توغرۇلۇق نىيىتىدىن يېنىدۇ.«
■ 32:36 قان. 3632:
□ 32:38 »ئەمدى ئۇلار ئورنىدىن تۇرۇپ سىلەرگە ياردەم بېرىپ، پاناھكۇلار بولسۇن!« ـ خۇدا مۇشۇ يەردە ئىسرائىل ئەسلىدە تايانغان بۇتلارنى مەسخىرە قىلىدۇ. □ 32:39 »ماڭا ھەمراھ ھېچقانداق ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ بىلىڭلار« ـ ياكى »مەندىن باشقا ھېچقانداق ئىلاھ بولمىغانلىقىنى كۆرۈپ بىلىڭلار.« ■ 32:39 قان. 35:4□ 1 ساۋ. 6:2□ يەش. 545 18□22□: ■ 32:42 زەب. 12-13:7□ 21-23:68□ يەش. 6:34□ ئەز. 121 9-11: ■ 32:43 رىم. 1015: □ 32:44 »نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »نۇننىڭ ئوغلى ھوشىيا«)ھوشىيا يەشۇئانىڭ باشقا بىرخىل ئاتىلىشى.(

45 ئاندىن مۇسا بۇ هەممە سۆزلەرنى بارلىق ئىسرائىل ئالدىدا ئاخىرلاشتۇرۇپ
46 ئۇلارغا سۆز قىلىپ: »مەن بۈگۈن ئوتتۇراگىلاردا سىلەرنى ئاگاهلاندۇرۇپ گۇۋاهلىق بەرگەن بۇ بارلىق
سۆزلەرگە كۆڭۈل بۆلۈڭلار، سىلەر بۇلارنى بالىلىرىڭلارغا تاپىلاپ: »بۇ قانۇننىڭ هەممە سۆزلىرىگە ئەمەل قىلىشقا
كۆڭۈل قويۇڭلار« دەپ بۇيرۇشۇڭلار كېرەك.
47 چۈنكى بۇ سۆز سىلەرگە مۇناسىۋەتسىز، قۇرۇق سۆز ئەمەس، بەلكى سىلەرنىڭ هاياتىڭلاردۇر! سىلەر ئۇ زېمىننى
ئىگىلەشكە ئىئوردان دەرياسىدىن ئوتىسىلەر، ئوتكەندىن كېيىن ئۇ زېمىندا بۇ سۆز ئارقىلىق ئۇزۇن ئومۇر كۆرىسىلەر«
ـ دېدى.

مۇسانىڭ ئۆلۈمى توغرۇلۇق بۇيرۇقلار

48 يەنە شۇ كۈنى پەرۋەردىگار مۇساغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
49 سەن ئۇشبۇ ئابارىم تېغىغا، يەنى يېرىخونىڭ ئۇتتۇرىدىكى، موئابنىڭ زېمىنىدىكى نېبو تېغىغا چىققىن ۋە شۇ يەردە
مەن ئىسرائىللارغا ئۆز تەۋەلىكى بولۇش ئۈچۈن بېرىدىغان قانائان زېمىنىنى كۆرگىن. ■
50 ئاندىن ئاكاڭ هارۇن هور تېغىدا ئۆلۈپ ئۆز خەلقلىرىگە قوشۇلغاندەك، سەنمۇ چىقىدىغان شۇ تاغدا ئۆلۈپ
خەلقلىرىڭگە قوشۇلغىن؛ ■
51 چۈنكى سىلەر زىن چۆلىدىكى مەرىباھ-قادەشنىڭ سۈلىرىنىڭ يېنىغا بارغاندا، ئىككىڭلار ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدا
ماڭا ۋاپاسىزلىق كۆرسىتىپ، ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدا مېنى »مۇقەددەس« دەپ هۆرمەتلىمىدىڭلار. ■
52 شۇڭا سەن ئىسرائىللارغا بېرىدىغان شۇ زېمىننى ئۇدۇلۇڭدا كۆرىسەن، لېكىن ئۇنىڭغا كىرەلمەيسەن.

33

مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىلغا دۇئا قىلىپ بەخت تىلەيدۇ

1 خۇدانىڭ ئادىمى بولغان مۇسانىڭ ئۆلۈمىدىن ئىلگىرى ئىسرائىللارنى بەركەتلەشكە تىلىگەن بەخت-تىلەكلىرى
مۇنۇلار: ـ
2 ئۇ مۇنداق دېدى: ـ
»پەرۋەردىگار ئۆزى سىناي تېغىدىن كېلىپ،
سېئىردىن چىقىپ ئىسرائىل ئۈستىگە پارلىدى؛
پاران تېغىدىن پەيدا بولۇپ چاقنىدى،
ئۇ تۈمەنلىگەن مۇقەددەسلەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىن چىقىپ كەلدى؛
ئوڭ قولىدىن ئىسرائىلغا ئاتالغان ئوتلۇق بىر قانۇن چىقتى.□ ■
3 دەرهەقىقەت، ئۇ خەلقنى سۆيىدۇ؛
سېنىڭ بارلىق مۇقەددەس بەندىلىرىڭ قولۇڭدىدۇر؛
ئۇلارنىڭ هەربىرى ئايىغىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ،
سۆزلىرىڭگە مۇيەسسەر بولىدۇ.
4 مۇسا بىزگە بىر قانۇن بۇيرۇپ،
بۇنى ياقۇپنىڭ جامائىتىگە مىراس قىلىپ بەردى؛

■ 32:49 چۈل. 1227:
■ 32:50 چۈل. 13:27□ 3833:
■ 32:51 چۈل. 1220:
□ 33:2 »سېئىردىن ئىسرائىللار چىقىپ ئۈستىگە پارلىدى« ـ »ئىسرائىللار« ئىبرانىي تىلىدا: »ئۇلار.« »مۇقەددەسلەر« ـ پەرىشتىلەرنى كۆرسەتسە كېرەك. «...□□□□□□□□□□□□ ئاتالغان» ـ ئىبرانىي تىلىدا: ...» ئۇلارغا ئاتالغان.« ....» ئۇلارغا ئاتالغان ئوتلۇق بىر قانۇن چىقتى» ـ باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: «...□□□□□□□ (ئىسرائىلغا(ئاتالغان ئوت يالقۇنلىرى چىقتى« يا كى ...» ئۇلارغا)ئىسرائىلغا(يېتەكلىگۈچى ئوت يالقۇلىرى چىقتى.«
■ 33:2 هاب. 3□2: 4

5 خەلقىنىڭ سەردارلىرى جەم بولۇپ،
ئىسرائىلنىڭ قەبىللىرى بىر يەرگە يىغىلغاندا،
تۇ يەشۇرۇننىڭ ئوتتۇرىسىدا پادىشاھدەك بولدى.□

مۇسانىڭ قەبىللەر ئۈچۈن تىلىگەن خەير-دۇئالىرى ۋە بەرگەن بېشارەتلىرى

6 »رۇبەن بولسا، ئادەملىرى ئۆلۈپ كەتمەي، ھايات تۇرسۇن؛
ئۇنىڭ ئادەملىرى ئاز بولمىسۇن.«
7 مۇسانىڭ يەھۇدا توغرىسىدا تىلىگەن بەختى مۇنداق: ـ
»يەھۇدانىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
ئۇنى ئۆز خەلقىگە قوبۇل قىلدۇرغايسەن؛
ئۇنىڭ قوللىرى ئۇلار ئۈچۈن كۈرەش قىلسۇن؛
ئەمدى ئۆزىنى ئەزگۈچىلەرگە قارشى تۇرۇشقا ئۇنىڭغا مەدەت بولغايسەن.«□
8 ئۇ لاۋىي توغرىسىدا مۇنداق دېدى: ـ
»سېنىڭ ئۇرىم ۋە ئۇممىم تاشلىرىڭ سېنىڭ بۇ مۇقەددەس بەندەڭگە تاپشۇرۇلغان؛
سەن ئۇنى ماسساھدا سىنىدىڭ،
مەرىباھنىڭ سۇلىرىنىڭ يېنىدا ئۇنىڭ بىلەن تالاشتىڭ.□
9 ئۇ ئۆز ئاتا-ئانىسى توغرىسىدا: »ئۇلارغا يۈز-خاتىرە قىلمايمەن«، دەپ ئېيتتى،
ئۆز قېرىنداشلىرىنىڭ ھېچ يۈزىنى قىلماي،
ئۆز بالىلىرىنىمۇ تونۇشنى خالىماي،
بەلكى سېنىڭ سۆزۈڭگە ئەمەل قىلىپ، ئەھدەڭنى چىڭ تۇتتى.□
10 مانا، لاۋىيلار ياقۇپقا ھۆكۈملىرىڭنى ئۆگىتىدۇ،
ئۇلار ئىسرائىلغا قانۇنۇڭنى ئۆگىتىدۇ؛
ئۇلار دىمىغىڭغا خۇشبۇيىنى سۈندۈرىدۇ،
قۇربانگاھىڭغا پۈتۈن كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى كەلتۈرىدۇ.
11 ئى پەرۋەردىگار، ئۇنىڭ تەئەللۇقاتىنى بەركەتلىگەيسەن،
ئۇنىڭ قوللىرىنىڭ ئەجرى سېنى خۇش قىلغۇدەك بولغاي،
ئۇنىڭغا قارشى چىققانلار ۋە ئۇنىڭدىن نەپرەتلەنگەنلەر بولسا،
ئۇلارنى قوپالمىغۇدەك ھالدا بەللىرىنى سۇندۇرغايسەن«!
12 ئۇ بىنيامىن توغرىسىدا مۇنداق دېدى: ـ
»پەرۋەردىگارنىڭ سۆيگىنى بولسا،
ئۇ ئۇنىڭ يېنىدا بىخەتەر ماكان قىلدۇ،

□ **33:5** »ئۇ يەشۇرۇننىڭ ئوتتۇرىسىدا پادىشاھدەك بولدى« ـ مۇشۇ جۈملىدىكى »ئۇ« مۇسانى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز. بەزى ئالىملار خۇدانى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

□ **33:7** »ئۇنى ئۆز خەلقىگە قوبۇل قىلدۇرغايسەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا سۆزمۇسۆز »ئۇنى ئۆز خەلقىنىڭ ئارىسىغا كىرگۈزگەيسەن« دېيىلىدۇ. يەھۇدانىڭ كېيىنكى تارىخىغا قارىغاندا، بۇ بېشارەت مۇسا پەيغەمبەرنىڭ يەھۇدانىڭ نەسلى بولغان داۋۇتنىڭ پادىشاھلىقى، ئەڭ مۇھىمى داۋۇتنىڭ نەسلى مەسىھ توغرۇلۇق بېشارەتلىك دۇئاسى بولۇشى كېرەك. »ئۇنىڭ قوللىرى ئۇلار ئۈچۈن كۈرەش قىلسۇن« ـ يۇنىڭدا »ئۇلار« »ئۆز خەلقى«نى كۆرسەتسە كېرەك. »ئۇنىڭ قوللىرى ئۇلار ئۈچۈن كۈرەش قىلسۇن« ـ يۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ قوللىرى ئۆز ھاجەتىدىن چىقسۇن.«

□ **33:8** »ئۇرىم ۋە ئۇممىم« ـ توغرۇلۇق »مىس.» 30:28نى كۆرۈڭ. خۇدا لاۋىيلارنى تاللىشىنىڭ بىر سەۋەبى 29-25:32دە كۆرۈلىدۇ، خۇدا ئۇنى ئۆز خىزمىتىدە بولۇشقا تاللىغاچقا، مۇشۇ يەردە خۇدا ئۇنى »مېنىڭ مۇقەددەس بەندەم« دەپ ئاتايدۇ. »ماسساھ« دېگەن جايىنىڭ مەنىسى »سىناش« »)مىس.» 7:17نى كۆرۈڭ.(»مەرىباھ« ـ »مەرىباھ« دېگەن جايىنىڭ مەنىسى »تالاش-تارتىش، كۈرەش« »)چۈل.» 13:20 ۋە 24نى كۆرۈڭ.(

□ **33:9** »ئۇ قېرىنداشلىرىنىڭ ھېچ يۈزىنى قىلماي، ...بەلكى سېنىڭ سۆزۈڭگە ئەمەل قىلىپ، ئەھدەڭنى چىڭ تۇتتى« ـ كۆزدە تۇتۇلغان ۋەقەلەر »مىس.» 29-21:32دە خاتىرىلىنىدۇ.

پەرۋەردىگار سايە بولۇپ پۈتۈن كۈن ئۆنى ساقلايدۇ،
ئۇ ئۆنى مۇرىسى ئوتتۇرىسىدا ماكانلاشتۇرىدۇ«
13 يۇسۇپ توغرىسىدا ئۇ مۇنداق دېدى: ـ
»ئۆنىڭ زېمىنى پەرۋەردىگار تەرىپىدىن بەركەتلىك بولغاي!
ئاسمانلارنىڭ ئېسىل نېمەتلىرى بىلەن،
شەبنەم بىلەن،
يەر تېگىدىكى نېمەتلىرى بىلەن،□ ■
14 كۈندىن ھاسىل بولىدىغان ئېسىل مەھسۇلاتلىرى بىلەن،
ئايدىن ھاسىل بولىدىغان ئېسىل نېمەتلىرى بىلەن،
15 قەدىمكى تاغلارنىڭ ئالىي نېمەتلىرى بىلەن،
مەڭگۈلۈك دۆڭلەرنىڭ ئېسىل نېمەتلىرى بىلەن،
16 يەرنىڭ ئېسىل نېمەتلىرى ۋە ئۆنىڭغا تولغان ھەممە مەۋجۇداتلىرى بىلەن،
ئازغانلىقتا تۇرغۇچى زاتنىڭ شاپائىتى بىلەن بەركەتلەنسۇن!
بۇلارنىڭ ھەممىسى يۇسۇپنىڭ بېشىغا،
يەنى تۆز قېرىنداشلىرىدىن ئايرىلغانىنىڭ چوققىسىغا چۈشسۇن.□ ■
17 ئۆنىڭ ھەيۋىسى تۆز بۇقىسىنىڭ ئۆنجىسىدەكتۇر؛
ئۆنىڭ مۈڭگۈزلىرى ياۋا كالىنىڭ مۈڭگۈزلىرىدەكتۇر،
ئۇلار بىلەن ئۇ ئەل-يۇرتلارنىڭ ھەممىسنى بىراقلا يەر يۈزىنىڭ چەتلىرىگىچە ئۈسىدۇ.
مانا ئەفرائىمنىڭ تۈمەنلىگەن ئادەملىرى،
مانا سىسەھنىڭ مىڭلىغان ئادەملىرى شۇنداق بولىدۇ.«□
18 زەبۇلۇن توغرىسىدا ئۇ مۇنداق دېدى: ـ
»ئەي زەبۇلۇن، سەن چىققىنىڭدا شادلانغىن؛
ئەي سەن ئىسساكار، تۆز چېدىرلىرىڭدا خۇش بولغىن!
19 مانا ئۇلار خەلقلەرنى تاغقا چاقىرىدۇ،
شۇ يەردە ئۇلار ھەققانىيلىقنىڭ قۇربانلىقلىرىنى سۇنىدۇ،
چۈنكى ئۇلار دېڭىزدىكى مول دۆلەتلەرنى،
قۇمغا كۆمۈلگەن گۆھەرلەرنى سۈمۈرۈپ ئۇلارغا مۇيەسسەر بولىدۇ.«
20 گاد توغرىسىدا ئۇ مۇنداق دېدى: ـ
»گادنىڭ زېمىنىنى كېڭەيتكۈچىگە بەخت-بەركەت بولغاي؛
گاد بولسا چىشى شىردەك ئولتۇراقلاشتى؛
ئۇ بىلەك ھەم باش تېرىسىنى تىتما-تىتما قىلىۋېتىدۇ؛□
21 شۇ يەردە ئۇ ئەڭ ئېسىل نېسىۋىنى تاللىۋالدى؛

□ 33:13 »يەر تېگى« ـ بەلكىم يەر ئاستىدىكى سۇلارنى ياكى دېڭىز تەگلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

■ 33:13 يار. 2549:

□ 33:16 »ئازغانلىقتا تۇرغۇچى زات« ـ مۇشۇ زات پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىدۇر »)مىس.» 2:3-6نى كۆرۈڭ.(

■ 33:16 يار. 2649:

□ 33:17 »ئۇنىڭ ھەيۋىسى تۆز بۇقىسىنىڭ ئۆنجىسىدەكتۇر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ بۇقىسىنىڭ ئۆنجىسى ئۆنىڭغا شەرەپ كەلتۈرسۇن.« »ئۇنىڭ مۈڭگۈزلىرى ياۋا كالىنىڭ مۈڭگۈزلىرىدەكتۇر« ـ ياۋا كالا بولسا نەسلى قۇرۇغان ئىنتايىن يوغان بىرخىل كالا ئىدى. «...□□□□□□□□□□□□ مىڭلىغان ئادەملىرى شۇنداق بولىدۇ» ـ تولۇق ئايەتنىڭ مەنىسى: (1) بۇ ئىككى قەبىلە يۇسۇپنىڭ مۈڭگۈزلىرىدۇر؛ (2) يۇقىرىدا ئېيتىلغان بەخت-بەركەتلەر يۇسۇپكە خاس بولۇپ، بۇ ئىككى قەبىلىنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ. بىز ئىككىنچى مەنىگە مايىلمىز.

□ 33:20 » گاد بولسا چىشى شىردەك ئولتۇراقلاشتى« ـ ياكى » گاد.... يېتۈالدى.« »ئۇ بىلەك ھەم باش تېرىسىنى تىتما-تىتما قىلىۋېتىدۇ« ـ بەلكىم گادنىڭ دۈشمىنىگە قاتتىق زەربە بېرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

چۈنكى شۇ يەردىمۇ ئۇ هۆكۈم بېكىتكۈچىنىڭ ئۆلۈشى بولغان جاي ساقلاقلىقتۇر؛
ئۇ خەلقنىڭ سەردارلىرى بىلەن كېلىپ،
ئىسرائىل بىلەن بىرگە پەرۋەردىگارنىڭ ئادالىتى بىلەن هۆكۈملىرىنى يۈرگۈزدى.»□
22 دان توغرىسىدا ئۇ مۇنداق دېدى: ـ
»دان بولسا ياش بىر شىردۇر؛
ئۇ باشاندىن تاقلاپ ئۆتىدۇ.»□
23 نافتالى توغرىسىدا ئۇ مۇنداق دېدى: ـ
»ئەي نافتالى، ئىلتىپاتقا تويۇنغانسەن،
پەرۋەردىگار تەرىپىدىن كەلگەن بەخت-بەركەتكە تولۇپ،
مەغرىپ بىلەن جەنۇبنى ئۆزۈڭگە مۇلۇك قىلىپ ئىگىلەيسەن.«
24 ئاشىر توغرىسىدا ئۇ مۇنداق دېدى: ـ
»ئاشىر ئوغۇللار بىلەن بەركەتلىنىدۇ؛
ئۇ قېرىنداشلىرى ئارىسىدا ئىلتىپات كۆرسۈن؛
پۇتى مايغا چىلانسۇن.□
25 دەرۋازا بالداقلىرىڭ تۆمۈر بىلەن مىستىن بولىدۇ؛
كۈنلىرىڭ قانداق بولسا، كۈچۈڭمۇ شۇنىڭغا مۇۋاپىق تەڭ بولىدۇ.»□
26 »ـ ئەي يەشۇرۇن، تەڭسىزدەك باشقا هېچكىم يوقتۇر؛
ئۇ ساكا يارىدەمگە ئاسمانلار ئۈستىگە،
زور هەيۋىسى بىلەن بۇلۇتلارنىڭ ئۈستىگە مىنىپ كېلىدۇ.□ ■
27 ئەزەلدىن خۇدا سېنىڭ باشپاناهىڭدۇر،
ئاستىڭدا ئەبەدىي بىلەكلەر تۇرىدۇ.
ئۇ سېنىڭ ئالدىڭدىن دۈشمەننى هەيدەپ: ـ
»ئۇلارنى هالاك قىلغىن«! دەپ ساكا بۇيرۇيدۇ.
28 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل ئاشىلىق بىلەن يېگۈچى شاراب مول بولغان بىر زېمىندا تۇرۇپ،
يالغۇز ئامان-ئېسەن ماكان تۇتىدۇ؛
ياقۇپنىڭ بۇلىقى ئوخشاشلا ئامان-ئېسەن بولىدۇ؛
ئۇنىڭ ئاسمانلىرىمۇ شەبنەم تېمىتىپ تۇرىدۇ.□ ■
29 بەختلىكسەن، ئى ئىسرائىل!
سەندەك پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزى قۇتقۇزغان خەلقتىن يەنە كىم بار؟
ئۇ بولسا سېنىڭ مەدەتكار قالقىنىڭ،

□ **33:21** »هۆكۈم بېكىتكۈچى« ـ (1) قانۇن بەرگۈچى)مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۆزى(نى؛ (2) قاناتلىق زېمىننى بۇلۇپ تەقسىم قىلغۇچى)يەشۇئا پەيغەمبەر(نى كۆرسىتىدۇ.

□ **33:22** »ئۇ باشاندىن تاقلاپ ئۆتىدۇ« ـ بۇ سۆزلەر بەلكىم »هالاك.» 27:18-28دە خاتىرىلەنگەن ۋەقەنى كۆرسىتىدىغان بېشارەت بولۇشى مۇمكىن.

□ **33:24** »ئاشىر... پۇتى مايغا چىلانسۇن« ـ كېيىن، ئاشىر تۇرغان جايدا كۆپ زەيتۇن مېيى ئىشلەپ چىقارغان.

□ **33:25** »دەرۋازا بالداقلىرىڭ« ـ ياكى »ئايىغىڭنىڭ بوغقۇچىلىرى.«

□ **33:26** »ئەي يەشۇرۇن، تەڭسىزدەك باشقا هېچكىم يوقتۇر« ـ ياكى »ئەي يەشۇرۇن، تەڭدەك باشقا هېچكىم يوقتۇر.«

■ **33:26** قان. 13:32□ يەش. 1458:

□ **33:28** ...» ئىسرائىل ... مول بولغان بىر زېمىندا تۇرۇپ، يالغۇز ئامان-ئېسەن ماكان تۇتىدۇ« ـ مۇشۇ جۈملىدىكى »يالغۇز« خۇدادىن باشقا هېچقانداق ياناھ ياكى مۇهاپىزەت كېرەك بولمايدۇ، دېگەنلىكنى كۆرسىتىدۇ.
»ياقۇپنىڭ بۇلىقى«: ـ (1) ئىسرائىلنىڭ زېمىنىدىكى سۇ مەنبەلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن؛ (2) خۇدا ئۇلارغا بۇلاقتەك روهىي هاياتلىق مەنبەسى بولۇپ، ئۇزۇگەرمەي مەزمۇت تۇرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بىز ئىككىنچى مەنىسىگە مايىلمىز. ■ **33:28** يەر. 6:23□ 16:33□ زەب. 2668:

هەيۋەتلىك قىلىچكىدۇر!
سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭ ساڭا زەئىپلىشىپ بويسۇنىدۇ؛
سەن ئۇلارنىڭ ئېگىز جايلىرىدا دەسسەپ ماڭىسەن.»

34

مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئۆلۈمى

1 ئاندىن مۇسا موئابنىڭ تۈزلەڭلىكلىرىدىن چىقىپ نېبو تېغىنىڭ ئۈستىگە، يەنى يېرىخونىڭ ئۆتىۋىسىدىكى پىسگاھ
تېغىنىڭ چوققىسىغا چىقتى. شۇ يەردە پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا پۈتكۈل زېمىننى كۆرسەتتى؛ گىلېئادتىن دانغىچە، ■
2 پۈتكۈل نافتالى بىلەن ئەفرائىم ۋە ماناسسەھنىڭ زېمىنىنى، يەھۇدانىڭ پۈتكۈل زېمىنى بىلەن قوشۇپ مەغرىبتىكى
دېڭىزغىچە،
3 جەنۇبتىكى نەگەۋ زېمىنىنى، »خورما شەھىرى« دەپ ئاتالغان يېرىخو ۋادىسىدىكى تۈزلەڭلىكنى زوئار شەھىرىگە
قەدەر، ھەممىنى ئۇنىڭغا كۆرسەتتى.
4 ئاندىن پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا سۆز قىلىپ: »مەن قەسەم قىلىپ: »بۇ زېمىننى سېنىڭ نەسىلىڭگە بېرىمەن« دەپ
ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپقا ۋەدە قىلغان زېمىن مانا مۇشۇدۇر. ئەمدى ساڭا ئۇنى كۆز كۆزۈڭ بىلەن كۆرۈشكە
نىسىپ قىلدىم، لېكىن سەن شۇ يەرگە ئۆتۈپ كىرەلمەيسەن« دېدى.■
5 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ ئېيتقىنىدەك، پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسا شۇ يەردە، يەنى موئابنىڭ زېمىنىدا ۋاپات
بولدى.
6 ئۇ ئۇنى موئابنىڭ زېمىنىدىكى تاغ جىلغىسىدا، بەيت-پېئورنىڭ ئۆتىۋىسىدا دەپنە قىلدى؛ ئۇنىڭ قەبرىسىنىڭ قەيەردە
ئىكەنلىكىنى بۈگۈنگىچە ھېچكىم بىلمەيدۇ.
7 مۇسا ۋاپات بولغان ۋاقىتتا بىر يۈز يىگىرمە ياشقا كىرگەندى، لېكىن كۆزلىرى ھېچ تورلاشمىغان ۋە ماغدۇرىدىن
ھېچ كەتمىگەندى.
8 ئىسرائىللار مۇسا ئۈچۈن موئابدىكى تۈزلەڭلىكتە ئوتتۇز كۈنگىچە ماتەم تۇتتى. شۇنىڭ بىلەن مۇسا ئۈچۈن ماتەم
تۈتۈپ يىغلايدىغان كۈنلەر تۈگىگەندى.
9 مۇسا قوللىرىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە قويغاچقا، نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا دانالىق بەرگۈچى روھ بىلەن تولغاندى. شۇنىڭ
بىلەن ئىسرائىللار ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك قىلدى.■
10 مۇسادىن كېيىن ئۇنىڭدەك پەرۋەردىگار بىلەن يۈز تۇرانە سۆزلەشكەن ئىككىنچى بىر پەيغەمبەر ئىسرائىل ئىچىدە
چىقمىدى؛
11 پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنى مىسىر زېمىنىغا ئەۋەتىشى بىلەن ئۇ شۇ يەردە پىرەئۇنگە، ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرى ۋە پۈتكۈل
زېمىندىكىلەر ئالدىدا كۆرسەتكەن ھەممە مۆجىزىلىك ئالامەت ۋە كارامەتلەرگە،
12 ئايان قىلىنغان شۇ بارلىق ئۇلۇغ قۇدرەتكە ۋە مۇسانىڭ پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ كۆز ئالدىدا كۆرسەتكەن بارلىق
دەھشەتلىك ھەيۋىسىگە تەڭ تۇرغۇدەك ھېچقانداق ئادەم چىقمىدى.□

■ 34:1 قان. 273: ■ 34:4 يار. 7:12 15:13 18:15 4:26 1328: ■ 34:9 چۈل. 1827: □ 34:12 ...» ئايان قىلىنغان شۇ بارلىق ئۇلۇغ قۇدرەتكە...» ـ شىبرانىي تىلىدا »ئايان قىلىنغان شۇ بارلىق ئۇلۇغ قۇدرەتلىك قولغا...».

يەشۇئا

پەرۋەردىگارنىڭ يەشۇئا پەيغەمبەرنى چاقىرىشى، ئۇنىڭغا ۋەزىپە تاپشۇرۇشى

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى بولغان مۇسا ۋاپات بولغاندىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگار مۇسانىڭ
خىزمەتكارى، نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئاغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ □ ■
2 مېنىڭ قۇلۇم مۇسا ۋاپات بولدى. ئەمدى سەن قوزغىلىپ، بۇ خەلقنىڭ ھەممىسىنى باشلاپ ئىئوردان دەرياسىدىن
ئۆتۈپ، مەن ئۇلارغا، يەنى ئىسرائىللارغا تەقدىم قىلىدىغان زېمىنغا كىرگىن. □
3 مەن مۇساغا ئېيتقىنىمدەك، پۇتۇڭلارنىڭ تاپىنى قەيەرگە تەگكەن بولسا، شۇ جايىنى سىلەرگە بەردىم؛ ■
4 چېگرا ئۆلار چۆل-بياۋاندىن تارتىپ لىۋانغىچە، ھىتتىيلارنىڭ زېمىنىنى ئۆز ئىچىگە ئېلىپ، ئەفرات دەرياسىدىن
كۈن پېتىشتىكى ئوتتۇرا دېگۈزغىچە بولىدۇ. □
5 سېنىڭ بارلىق ھايات كۈنلىرىڭدە ھېچكىم ساڭا قارشى تۇرالمايدۇ. مەن ئۆزۈم مۇسا بىلەن بىللە بولغاندەك سېنىڭ
بىلەن بىللە بولۇپ، سېنى ھەرگىز تاشلىۋەتمەيمەن. ■
6 سەن جۈرئەتلىك ۋە قەيسەر بولغىن؛ چۈنكى سەن بۇ خەلقنى مەن ئاتا-بوۋىلىرىغا بېرىشكە قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغان
زېمىنغا مىراسخور قىلىپ ئىگىلىتىسەن. ■
7 مېنىڭ قۇلۇم مۇسا ساڭا بۇيرۇغان بارلىق قانۇنغا ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل بۆلۈپ، قەتئىي جۈرئەتلىك ۋە تولىمۇ
قەيسەر بولغىن؛ سەن قەيەرگىلا بارساڭ ئىشلىرىڭ غەلىبىلىك بولۇشى ئۈچۈن ئۇنىڭدىن يا ئوڭ يا سولغا چەتنەپ
كەتمە؛ □ ■
8 بۇ قانۇن كىتابىنى ئۆز ئاغزىڭدىن نېرى قىلماي، ئۇنىڭ ئىچىدە پۈتۈلگەنلىرىنى ھەممىسىنى تۇتۇپ، ئۇنى كېچە-كۈندۈز
زىكىر قىلىپ ئويلا؛ شۇنداق قىلساڭ يوللىرىڭدا غەلىبىلىك بولۇپ، ئۆزۈڭ رۇناق تاپىسەن. □ ■
9 مانا ساڭا: ـ جۈرئەتلىك ۋە قەيسەر بول، دەپ بۇيرۇغاندىمغۇ؟ شۇڭا ھېچ ۋەھىمگە چۈشمە، يۈرەكسىز بولما؛
چۈنكى قەيەرگە بارساڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سەن بىلەن بىرگىدۇر.

يەشۇئانىڭ خەلقنى قانائانغا كىرىپ جەڭ قىلىشقا تەييارلىشى

10 شۇنىڭ بىلەن يەشۇئا خەلقنىڭ باشلىرىغا بۇيرۇپ: ـ

□ **1:1 »ۋە پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى بولغان مۇسا ۋاپات بولغاندىن كېيىن...«** ـ مۇشۇ جۈملە »ۋە« دېگەن سۆز بىلەن باشلىنىپ، »يەشۇئا« دېگەن كىتابنىڭ »قانۇن شەرھى« دېگەن كىتاب بىلەن زىچ باغلانغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »قان.» 12:34-ئايەتنى كۆرۈڭ.

■ **1:1** قان. 38:1□5:34

□ **1:2 »مېنىڭ قۇلۇم مۇسا ۋاپات بولدى«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، مۇسا تاغقا چىقىپ خۇدانىڭ ھۆزۈرىدا يالغۇز تۇرلىگەن ۋە خۇدا تەرىپىدىن دەپنە قىلىنغان. ھېچكىم بۇ ئىشلارغا كۆز گۈۋاھچى بولمىغاندى »)قان.» .(6-5:34

■ **1:3** قان. 24:11□ يە. 914:

□ **1:4 »ئوتتۇرا دېگۈزغىچە...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلۇغ دېگۈزغىچە...«.

■ **1:5** قان. 31□6: 8؛ ئىبر. 13□5: 6

■ **1:6** قان. 2331:

□ **1:7 «...□□□□□ جۈرئەتلىك ۋە تولىمۇ قەيسەر بولغىن»** ـ ھەرقانداق كىشى خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئاساسەن بارلىق خەلققە يېتەكچىلىك قىلىپ، خەلقنىڭ ئىشلىرىنى ئىدارە قىلىش ئۈچۈن ئىنتايىن جۈرئەتلىك بولۇشى كېرەك.

■ **1:7** قان. 32:5□ 1428:

□ **1:8 »بۇ قانۇن كىتابى«** ـ)ياكى »مۇقەددەس قانۇنىدىكى بۇ كىتاب« ياكى »كىتابتىكى بۇ قانۇن«) ـ ياكى »كانۇن شەرھى« ياكى »مۇسا پەيغەمبەرنىڭ بەش كىتابى«نى)يەنى »يارىتىلىش«، »مىسردىن چىقىش«، »لاۋىيلار«، »چۆل-بياۋاندىكى سەپەر« »شۇنداقلا »قانۇن شەرھى«نى(كۆرسىتىدۇ.

■ **1:8** زەب. 21:

11 سىلەر چېدىرگاھتىن ئۆتۈپ خەلققە: ـ ئۆزۈڭلار ئۈچۈن ئوزۇق-تۈلۈك تەييار قىلىڭلار، چۈنكى ئۈچ كۈن
توشقاندا سىلەر ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە بېرىدىغان زېمىننى ئىگىلەش ئۈچۈن
كىرىسىلەر، ـ دەڭلار، دېدى.
12 يەشۇئا رۇبەنلەر بىلەن گادلار ۋە ماناسسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىگە سۆز قىلىپ: ـ
13 خۇدانىڭ قۇلى بولغان مۇسانىڭ سىلەرگە بۇيرۇپ: ـ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە ئارامىلىق ئاتا قىلىپ بۇ
زېمىننى سىلەرگە بەرگەن، دەپ ئېيتقىنىنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار. □
14-15 خوتۇن بالا-چاقاڭلار ۋە چارپايلىرىڭلار مۇسا ئۆزى سىلەرگە تەقسىم قىلغان، ئىئوردان دەرياسىنىڭ بۇ
تەرىپىدىكى زېمىندا قالسۇن، لېكىن ئاراڭلاردا قانچىلىك باتۇر پالۋان بولساڭلار، سىلەر ئۆز قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ
ئالدىدا سەپتە تۇرۇپ ئۇلارغا ياردەم بېرىپ جەڭ قىلىڭلار؛ تاكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار قېرىنداشلىرىڭلارغا
سىلەرگە ئاتا قىلغىنىغا ئوخشاش ئارام ئاتا قىلىپ، قېرىنداشلىرىڭلارغا ئۇ ئۇلارغا مىراس قىلىپ بېرىدىغان زېمىننى
ئىگىلەتكۈچە شۇنداق قىلىڭلار. ئاندىن سىلەر تەۋەلىكىڭلار بولغان زېمىننى، يەنى خۇدانىڭ قۇلى بولغان مۇسا
سىلەرگە تەقسىم قىلغان، ئىئوردان دەرياسىنىڭ كۈن چىقىش تەرىپىدىكى بۇ زېمىننى ئىگىلەش ئۈچۈن قايتىپ
بېرىڭلار، ـ دېدى.□
16 ئۇلار يەشۇئاغا جاۋاب بېرىپ: ـ سەن بىزگە ئەمر قىلغانىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلىمىز، سەن بىزنى قەيەرگە
ئەۋەتسەڭ، شۇ يەرگە بارىمىز.
17 بىز ھەممە ئىشتا مۇسانىڭ سۆزىگە قۇلاق سالغىنىمىزدەك ساڭا قۇلاق سالىمىز؛ بىردىنبىر تىلىكىمىز، پەرۋەردىگار
خۇدايىڭ مۇسا بىلەن بىللە بولغاندەك سېنىڭ بىلەنمۇ بىللە بولغاي!
18 كىمكى سېنىڭ ئەمرىگىگە ئىتائەتسىزلىك قىلىپ، سەن بىزگە بۇيرۇغان ھەرقانداق سۆزلىرىگىگە قۇلاق سالمىسا،
ئۆلتۈرۈلىدۇ! سەن پەقەتلا جۈرئەتلىك ۋە قەيسەر بولغىن، ـ دېدى.

2

چارلىغۇچىلارنى ئەۋەتىش

1 ئاندىن كېيىن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا ئىككى چارلىغۇچىنى شىتتىمدىن ئەۋەتىپ ئۇلارغا: ـ سىلەر بېرىپ ئۇ زېمىننى،
بولۇپمۇ يېرىخو شەھرىنى چارلاپ كېلىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇ يەرگە بېرىپ، راھاب ئاتلىق بىر پاھىشىنىڭ
ئۆيىگە كىرىپ قوندى.
2 لېكىن بىرسى كېلىپ يېرىخو پادىشاھىغا: ـ بۇگۈن كېچە ئىسرائىللاردىن بىرنەچچە كىشى بۇ زېمىننى چارلىغىلى كەپتۇ،
دەپ خەۋەر يەتكۈزدى.
3 شۇنىڭ بىلەن يېرىخو پادىشاھى راھابنىڭ قېشىغا ئادەم ئەۋەتىپ: ـ سېنىڭ قېشىڭغا كېلىپ، ئۆيۈڭگە كىرگەن شۇ
كىشىلەرنى بىزگە تاپشۇرۇپ بەرگىن، چۈنكى ئۇلار بۇ زېمىننىڭ ھەر يېرىنى پايلىغىلى كەپتۇ، ـ دېدى.
4 لېكىن ئۇ ئايال ئۇ ئىككى كىشىنى ئېلىپ چىقىپ يوشۇرۇپ قويغاندى؛ ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ دەرۋەقە بۇ كىشىلەر
مېنىڭ قېشىمغا كەلدى، لېكىن مەن ئۇلارنىڭ نەدىن كەلگەنلىكىنى بىلمىدىم؛

□ 1:13 **»پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار .... بۇ زېمىننى سىلەرگە بەرگەن، دەپ ئېيتقىنىنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار«** ـ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ »خۇدا ... سىلەرگە ئارامىلىق ئاتا قىلىپ بۇ زېمىننى سىلەرگە بەرگەن« دېگەن سۆزلىرى مۇشۇ ئىككى يېرىم قەبىلىنىڭ ئىئوردان دەرياسىنىڭ **شەرق تەرىپىدىن** تۇرالىرى ئۈچۈن بالدۇرلا يەر-زېمىن ئىگىلىگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. خەلق ھازىر دەريادىن ئۆتۈپ غەربىي تەرەپتىكى زېمىننى ئىگىلەشكە كىرىدۇ. مۇسا پەيغەمبەرنىڭ بۇ سۆزلىرى »قان.» 20-18:3دە تېپىلىدۇ. □ 15-1:14 **»بۇ تەرەپ«** ـ دەريانىڭ شەرق تەرىپى، ھازىرقى سۇريە زېمىننى كۆرسىتىدۇ.

5 قاراڭغۇ چۈشۈپ، قوۋۇقنى ئېتىدىغان ۋاقىت كەلگەندە شۇنداق بولىدىكى، بۇ ئادەملەر چىقىپ كەتتى. مەن
ئۇلارنىڭ قەيەرگە كەتكىنىنى بىلمەيمەن. ئۇلارنى تېزدىن قوغلىساڭلار، چوقۇم يېتىشىۋالىسىلەر، ـ دېدى.

6 لېكىن ئۇ ئايال ئۇلارنى ئۆگزىگە ئېلىپ چىقىپ، ئۆگزىنىڭ ئۈستىدە رەتلەپ يېيىپ قويغان زىغىر پاخالىلىرىنىڭ ئاستىغا
يوشۇرۇۋېپ قويغانىدى.

7 ئۇ ۋاقىتتا ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئىزدەپ قوغلىغۇچىلار ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ يولى بىلەن چىقىپ دەريا
كېچىكلىرىگىچە قوغلاپ باردى. ئۇلارنى قوغلىغۇچىلار شەھەردىن چىقىشى بىلەنلا، شەھەرنىڭ قوۋۇق تاقالدى.

8 شۇ ۋاقىتتا، ئۇ ئىككىيلەن تېخى ئۇخلاشقا ياتمىغانىدى، راھاب ئۆگزىگە چىقىپ ئۇلارنىڭ قېشىغا بېرىپ

9 ئۇلارغا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ بۇ زېمىننى سىلەرگە مىراس قىلىپ بەرگەنلىكىنى، شۇنداقلا سىلەردىن بولغان
ۋەھىمىڭلار بىزلەرگە چۈشۈپ، بۇ زېمىندىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئالدىڭلاردا ھالدىن كېتەي دېگىنىنى بىلىمەن؛

10 چۈنكى بىز سىلەر مىسىردىن چىققىنىڭلاردا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىڭلاردا قىزىل دېڭىزنى قورۇتقانلىقىنى، شۇنداقلا
سىلەرنىڭ ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى ئامورىيلارنىڭ ئىككى پادىشاھى سىھون بىلەن ئوگنى قانداق
قىلغانلىقىڭلارنى، ئۇلارنى مۇتلەق يوقاتقانلىقىڭلارنى ئاڭلىدۇق. ■

11 بۇنى ئاڭلاپ يۈرىكىمىز سۇ بولۇپ، سىلەرنىڭ سەۋەبىڭلاردىن ھەرقايسىمىزنىڭ روھى چىقىپ كەتتى. چۈنكى
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بولسا يۇقىرىدا، ئاسمانلارنىڭ ھەمدە تۆۋەندە يەرنىڭ خۇداسىدۇر. ■

12-13 ئەمدى سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، مەن سىلەرگە كۆرسەتكەن ھېممىتىم ئۈچۈن سىلەرمۇ مېنىڭ ئاتامنىڭ
جەمەتىگە ھېممەت قىلىشقا پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ماڭا قەسەم قىلىڭلار، شۇنداقلا ئاتا-ئانامنى، ئاكا-ئۇكا،
ئاچا-سىڭىل قېرىنداشلىرىمنى ۋە ئۇلارغا تەۋە بارلىقىنى چېقىلماسلىقىڭلار، جېنىمىزنى تىرىك قالدۇرۇۋېپ، ئۆلۈمدىن
قۇتقۇزۇۋىشۇڭلار توغرىسىدا ماڭا بىر كاپالەت بەلگىسىنى بېرىڭلار، ـ دېدى.

14 ئىككىيلەن ئۇنىڭغا: ـ ئەگەر سەن بۇ ئىشىمىزنى ئاشكارىلاپ قويمىساڭ، سىلەر جېنىڭلاردىن ئايرىلىساڭلار،
بىزمۇ جېنىمىزدىن ئايرىلغايمىز! شۇنىڭدەك شۇنداق بولىدۇكى، پەرۋەردىگار بىزگە بۇ زېمىننى ئىگە قىلغۇزغاندا، بىز
جەزمەن سىلەرگە مېھرىبانلارچە ۋە سەممىي مۇئامىلىدە بولىمىز، دېدى.

15 شۇنىڭ بىلەن ئايال ئۇلارنى پەنجىرىدىن بىر تانا بىلەن چۈشۈرۈۋېپ قويدى)چۈنكى ئۇنىڭ ئۆيى شەھەرنىڭ سېپىلىدا
بولۇپ، ئۇ سېپىلنىڭ ئۈستىدە ئولتۇراتتى.(

■ **2:10** مىس. 21:14؛ چۈل. 21؛24: 34؛ يە. 234:

■ **2:11** قان. 394:

ں تام

يىغىپ جەم قىلغىن.
19 شۇنداق بولىدۇكى، تۆيۈكۈنىڭ ئىشىكلىرىدىن تاشقىرىغا چىققان ھەركىمنىڭ قېنى تۆز بېشىدا بولىدۇ؛ بىز تۆنىكۈنگا
مەسئۇل ئەمەسمىز؛ لېكىن بىراۋ تۆيۈكۈدە سەن بىلەن بىللە بولغان بىرسىنىڭ ئۆستىگە قول سالسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ قېنى
بىزنىڭ بېشىمىزغا چۈشكەي! ■
20 ئەگەر سەن بۇ ئىشىمىزنى ئاشكارىلاپ قويساڭ، سەن بىزگە قىلغۇزغان بۇ قەسەمدىن خالاس بولىمىز، ـ دېدى.
21 راھاب جاۋاب بېرىپ: ـ سىلەرنىڭ دېگىنىڭلەردەك بولسۇن دەپ، ئۇلارنى يولغا سېلىپ قويدى. ئۇلار
كەتكەندىن كېيىن، ئايال پەنجىرىگە ئۇ قىزىل تاننى باغلاپ قويدى.
22 ئۇ ئىككىسى ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، تاغقا چىقىپ، قوغلىغۇچىلار شەھەرگە قايتىپ كەتكۈچە ئۇ يەردە ئۈچ كۈن
تۇردى. قوغلىغۇچىلار يول بويىدىكى ھەممە يەرنى ئىزدەپمۇ ئۇلارنى تاپالمىدى.
23 ئاندىن بۇ ئىككىسى تاغدىن چۈشۈپ، قايتىپ ماڭدى؛ ئۇلار دەريادىن ئۆتۈپ، نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئانىڭ قېشىغا
كېلىپ، بېشىدىن كەچۈرگەنلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭغا دەپ بەردى.
24 ئۇلار يەشۇئاغا: ـ پەرۋەردىگار دەرۋەقە بارلىق زېمىننى قولىمىزغا تاپشۇردى؛ زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى
بىزنىڭ تۆپەيلىمىزدىن روھى چىقىپ كەتتى، ـ دېدى.

3

ئىسرائىلنىڭ ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈشى

1 يەشۇئا ئەتىسى تاڭ سەھەردە تۇرۇپ، پۈتكۈل ئىسرائىل بىلەن شىتتىمدىن ئايرىلىپ ئىئوردان دەرياسىغا كەلدى؛
ئۇلار دەريادىن ئۆتكۈچە شۇ يەردە بارگاھ تىكىپ تۇردى.
2 ئۈچ كۈن توشۇپ، سەردارلار چېدىرگاھتىن ئۆتۈپ،
3 خەلققە ئەمر قىلىپ: ـ سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى، يەنى لاۋىيلارنىڭ ئۇنى كۆتۈرۈپ
ماڭغىنىنى كۆرگەن ھامان، تۇرغان ئورنۇڭلاردىن قوزغىلىپ، ئەھدە ساندۇقىنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ مېڭىڭلار.
4 لېكىن ئۇنىڭ بىلەن سىلەرنىڭ ئارىلىقىڭلاردا ئىككى مىڭ گەز ئارىلىق قالسۇن؛ قايسى يول بىلەن ماڭىدىغىنىڭلارنى
بىلىشىڭلار ئۈچۈن، ئۇنىڭغا يېقىنلاشماڭلار؛ چۈنكى سىلەر ئىلگىرى مۇشۇ يول بىلەن مېڭىپ باقمىغانسىلەر، ـ دېدى.
5 يەشۇئا خەلققە: ـ ئۆزۈڭلارنى پاك-مۇقەددەس قىلىڭلار، چۈنكى ئەتە پەرۋەردىگار ئاراڭلاردا مۆجىزە-
كارامەتلەرنى كۆرسىتىدۇ، ـ دېدى.
6 ئاندىن يەشۇئا كاھىنلارغا: ـ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ خەلقنىڭ ئالدىدا دەريادىن ئۆتۈڭلار، دەپ بۇيرۇۋىدى،
ئۇلار ئەھدە ساندۇقىنى ئېلىپ خەلقنىڭ ئالدىدا ماڭدى.
7 پەرۋەردىگار يەشۇئاغا سۆز قىلىپ: ـ ھەممە ئىسرائىلنىڭ مېنىڭ مۇسا بىلەن بىللە بولغىنىمدەك، سېنىڭ بىلەنمۇ بىللە
بولىدىغانلىقىمنى بىلىشى ئۈچۈن بۈگۈندىن ئېتىبارەن سېنى ئۇلارنىڭ نەزىرىدە چوڭ قىلىمەن.■
8 ئەمدى سەن ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلارغا: ـ سىلەر ئىئوردان دەرياسىنىڭ سۈيىنىڭ بويىغا يېتىپ
كەلگەندە، ئىئوردان دەرياسى ئىچىدە تۇرۇڭلار، ـ دېگىن، ـ دېدى.
9 يەشۇئا ئىسرائىللارغا: ـ بۇ ياققا كېلىڭلار، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار، دېدى.
10-11 ئاندىن يەشۇئا: ـ مانا، سىلەر شۇ ئىش ئارقىلىق مەڭگۈلۈك ھايات تەگرىنىڭ ئاراڭلاردا ئىكەنلىكىنى،
شۇنداقلا ئۇنىڭ سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردىن ھىتتىيلار، گىرگاشىيلار، ئامورىيلار، قانائانىيلار، پەرىززىيلار، ھىۋىيلار،
يەبۇسىيلارنى ھەيدىۋېتىدىغانلىقىنى بىلىسىلەر ـ پۈتكۈل يەر-زېمىننىڭ ئىگىسىنىڭ ئەھدە ساندۇقى سىلەرنىڭ
ئالدىڭلاردا ئىئوردان دەرياسى ئىچىدىن ئۆتكۈزۈلىدۇ.

■ 2:19 مات. 2527: ■ 3:7 يە. 51:

12 ئەمدى ئىسرائىلنىڭ قەبىللىرىدىن ئون ئىككى ئادەمنى تاللاڭلار، ھەرقايسى قەبىلىدىن بىردىن بولسۇن؛
13 شۇنداق بولىدۇكى، پۇتكۈل يەر-زېمىننىڭ ئىگىسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلارنىڭ تاپىنى ئىشوردان دەرياسىنىڭ سۈيىگە تەگكەندە، ئىشوردان دەرياسىنىڭ سۈيى، يەنى باش ئېقىندىن ئېقىپ كەلگەن سۈلار ئۈزۈپ تاشلىنىپ، دەريا كۆتۈرۈلۈپ دۆڭ بولىدۇ، ـ دېدى.■
14 ئەمدى شۇنداق بولىدىكى، خەلق چېدىرلىرىدىن چىقىپ ئىشوردان دەرياسىدىن ئۆتمەكچى بولغاندا، ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلار خەلقنىڭ ئالدىدا ماكېدى؛ ■
15 ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگۈچىلەر ئىشوردان دەرياسىغا يېتىپ كېلىپ، پۇتلىرى سۈغا تېگىشى بىلەنلا)ئورما ۋاقتىدا ئىشوردان دەرياسىنىڭ سۈيى دەريانىڭ ئىككى قىرغىقىدىن تېشىپ چىقىدۇ(، ■
16 يۇقىرى ئېقىندىكى سۈلار خېلى يىراقتىلا، زارەتاننىڭ يېنىدىكى ئادەم شەھىرىنىڭ يېنىدا توختاپ، دۆڭ بولدى؛ ئاراباھ تۇزلەڭلىكى بويىدىكى دېڭىزغا، يەنى »شور دېڭىزى«غا ئېقىپ چۈشۈۋاتقان كېيىنكى ئېقىمى ئۈزۈلۈپ قالدى؛ خەلق بولسا يېرىخو شەھىرىنىڭ ئۇدۇلىدىن دەريادىن ئۆتۈپ ماكېدى. □
17 پۇتكۈل ئىسرائىل قۇرۇق يەرنى دەسسەپ، بارلىق خەلق ئىشوردان دەرياسىدىن پۈتۈنلەي ئۆتۈپ بولغۇچىلىك، پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلار ئىشوردان دەرياسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا قۇرۇق يەردە مەزمۇت تۇردى.

4

دەريادىن ئۆتكەنلىكى خاتىرىلەش

1 پۇتكۈل خەلق ئىشوردان دەرياسىدىن تامامەن ئۆتۈپ بولغاندا، پەرۋەردىگار يەشۇئاغا سۆز قىلىپ: ـ ■
2 خەلقنىڭ ئارىسىدىن ئون ئىككى ئادەمنى تاللىغىن، ھەر قەبىلىدىن بىردىن ئادەم بولسۇن،
3 تۇلارغا: ـ سىلەر ئىشوردان دەرياسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن، كاھىنلارنىڭ پۇتلىرى مەزمۇت تۇرغان جايدىن ئون ئىككى تاشنى ئېلىپ، تۇلارنى كۆتۈرۈپ كېلىپ تۇزۇڭلار بۇگۈن كېچە بارگاھ تىكىدىغان يەرگە قويۇڭلار، دېگىن، دېدى.
4 شۇنىڭ بىلەن يەشۇئا ھەر قەبىلىدىن بىردىن ئادەمنى، يەنى ئىسرائىللار ئارىسىدىن تاللىغان ئون ئىككى كىشىنى چاقىردى؛
5 ئاندىن يەشۇئا تۇلارغا: ـ سىلەر ئىشوردان دەرياسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا چۈشۈپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ سانىغا ماس ھالدا بىردىن تاشنى ئېلىپ مۇرەڭلەرگە قويۇڭلار.
6 چۈنكى بۇ ئارا ئاڭلاردا بىر ئەسلەتمە-بەلگە بولىدۇ؛ كەلگۈسىدە بالىلىرىڭلار: ـ بۇ تاشلارنىڭ سىلەرگە نېمە ئەھمىيىتى بار؟ ـ دەپ سوراپ قالسا، سىلەر تۇلارغا: ـ
7 ئىشوردان دەرياسىنىڭ سۈلىرى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا ئۈزۈپ قويۇلدى؛ ئەھدە ساندۇقى ئىشوردان دەرياسىدىن ئۆتكۈزۈلگەندە ئىشوردان دەرياسىنىڭ سۈلىرى ئۈزۈپ قويۇلدى؛ شۇڭا بۇ تاشلار ئىسرائىللارغا مەڭگۈلۈك بىر ئەسلەتمە-بەلگە بولىدۇ، ـ دەپ جاۋاپ بېرىسىلەر.■
8 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار يەشۇئا تۇلارغا بۇيرۇغاندەك قىلدى. پەرۋەردىگارنىڭ يەشۇئاغا قىلغان ئەمرى بويىچە ئىسرائىلنىڭ قەبىلىلىرىنىڭ سانىغا مۇۋاپىق ئىشوردان دەرياسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئون ئىككى تاشنى ئېلىپ، قوندىغان جايغا كۆتۈرۈپ بېرىپ، شۇ يەردە قويۇپ قويدى.

■ 3:13 زەب. 3114: ■ 3:14 روس. 457: ■ 3:15 1تار. 1612: □ 3:16 »ئادەم شەھىرى« ـ »ئادەم« شەھەرنىڭ نامى. »شور دېڭىزى« ـ ھازىر »تۇزلۇك دېڭىز« دەپ ئاتىلىدۇ. ■ 4:1 يە. 123: ■ 4:7 يە. 133:

9 بۇنىڭدىن باشقا يەشۇئا ئىشوردان دەرياسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلارنىڭ پۇتلىرى
مۇستەھكەم تۇرغان جايدا ئون ئىككى تاشنى تىكلەپ قويدى. بۇ تاشلار بولسا بۈگۈنگىچە شۇ يەردە تۇرىدۇ.
10 پەرۋەردىگار يەشۇئاغا خەلققە ئېيتىشقا تاپىلىغان بارلىق ئىشلار ئورۇنلانغۇچىلىك، يەنى مۇسا ئەسلىدە يەشۇئاغا
بۇيرۇغانلىرىنىڭ ھەممىسى بەجا كەلتۈرۈلگۈچە، ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلار ئىشوردان دەرياسىنىڭ
ئوتتۇرىسىدا توختاپ تۇردى. خەلق شۇ يەردىن تېزدىن ئوتۇۋاتاتتى.
11 شۇنداق بولدىكى، بارلىق خەلق تامامەن ئوتۇپ بولغاندا، پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى بىلەن كاھىنلار
خەلقنىڭ ئالدىدىن ئوتتى.
12 رۇبەنلەر بىلەن گادلار ۋە ماناسسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىدىكىلەرمۇ مۇسانىڭ ئۇلارغا بۇيرۇغىنىدەك سەپتە تۇزۇپ
ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا دەريادىن ئوتتى. □ ■
13 جەمئىي بولۇپ قىرىق مىڭچە قوراللانغان كىشى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىن ئوتۇپ، يېرىخو تۈزلەڭلىكىگە كېلىپ،
جەڭ قىلىشقا تەييار تۇردى.
14 ئۇ كۈنى پەرۋەردىگار يەشۇئانى پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ نەزىرىدە چوڭ قىلدى؛ ئۇلار ئۇنىڭ پۈتۈن ئۆمرىدە مۇسادىن
قورققاندەك ئۇنىڭدىنمۇ قورقتى.■
15 پەرۋەردىگار يەشۇئاغا سۆز قىلىپ: ـ
16 ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلارغا: ـ ئىشوردان دەرياسىدىن چىقىڭلار، دەپ بۇيرۇغىن،
دېدى.□
17 شۇڭا يەشۇئا كاھىنلارغا: ـ ئىشوردان دەرياسىدىن چىقىڭلار، دەپ بۇيرۇدى.
18 شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلار ئىشوردان دەرياسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن
چىقىپ، پۇتلىرىنىڭ تاپىنى قۇرۇقلۇقنى دەسسىشى بىلەنلا، ئىشوردان دەرياسىنىڭ سۈيى يەنە ئۆز جايىغا قايتىپ
كېلىپ، ئاۋۋالقىدەك ئىككى قىرغىقىغىچە تېشىپ ئېقىشقا باشلىدى.
19 خەلق بولسا بىرنىچى ئاينىڭ ئوننىچى كۈنى ئىشوردان دەرياسىدىن ئوتۇپ، يېرىخونىڭ شەرقىنىڭ ئەڭ چەت
تەرىپىدىكى گىلگالغا كېلىپ چېدىرگاھ تىكتى.
20 ئۇلار ئىشوردان دەرياسىدىن ئالغاچ كەلگەن ئون ئىككى تاشنى بولسا، يەشۇئا ئۇلارنى گىلگالدا تىكلەپ قويدى؛
21 ئاندىن ئىسرائىللارغا: ـ كېيىن بالىلىرىڭلار ئۆز ئاتىلىرىدىن: ـ بۇ تاشلارنىڭ ئەھمىيىتى نېمە، دەپ سورىسا،
22 سىلەر بالىلىرىڭلارغا مۇنداق ئۇقتۇرۇپ قويۇڭلار: ـ »ئىسرائىل ئىلگىرى قۇرۇق يەرنى دەسسەپ ئىشوردان
دەرياسىدىن ئوتكەندى؛
23 چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار بىز قىزىل دېڭىزدىن ئوتكۈچە ئالدىمىزدا ئۇنىڭ سۈلىرىنى قۇرۇتۇپ بەرگەندەك،
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەر ئوتكۈچە ئالدىڭلاردا ئىشوردان دەرياسىنىڭ سۈيىنى قۇرۇتۇپ بەردى؛ ■
24 يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەر پەرۋەردىگارنىڭ قولىنىڭ قانچىلىك كۈچلۈكلۈكىنى بىلسۇن، شۇنداقلا سىلەرنىڭ
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردىن ھەمىشە قورقۇشۇڭلار ئۈچۈن ئۇ شۇنداق قىلدى« ـ دېدى.

□ **4:12** «...□□□□□□ ئۇلارغا بۇيرۇغىنىدەك سەپتە تۇزۇپ،...» ـ ياكى »مۇسانىڭ ئۇلارغا بۇيرۇغىنىدەك قورال-ياراغلارنى كۆتۈرۈپ،...».
■ **4:12** چۈنۈ. 32□20: 29
■ **4:14** يەھ. 73:
□ **4:16** «ھۆكۈم-گۇۋاھلىق ساندۇقى» ـ مۇشۇ يەردە »ھۆكۈم-گۇۋاھلىق« خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان تۈپ ئەھرارىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىسرائىل
بىلەن بولغان ئەھدىسىنى كۆرسىتىدۇ؛ خۇدانىڭ مۇقەددەس ماھىيىتى ۋە خاراكتېرى شۇ ئەھرارىدە ئايان قىلىنغاچقا، »ھۆكۈم-گۇۋاھ« دەپمۇ ئاتىلىدۇ.
ئوقۇرمەنلەرگە ئايانكى، شۇ ئەھرارلار ئەھدە ساندۇقى ئىچىدە ساقلاقلىق تاش تاختايلار ئۈستىدە پۈتۈكلۈك ئىدى. شۇڭا بەزىدە ساندۇق »ھۆكۈم-گۇۋاھلىق
ساندۇقى«، ئىبادەت چېدىرى »ھۆكۈم-گۇۋاھلىق چېدىرى« دەپ ئاتىلىدۇ. ■ **4:23** مىس. 2114:

5

1 شۇنداق بولدىكى، ئىئوردان دەرياسىنىڭ غەرب تەرىپىدىكى ئامورىيلارنىڭ ھەممە پادىشاھلىرى بىلەن دېڭىزنىڭ
يېنىدىكى قاناۋانىيلارنىڭ ھەممە پادىشاھلىرى پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللار ئۈچۈپ كەتكۈچە ئۇلارنىڭ ئالدىدىن
ئىئوردان سۈلىرىنى قانداق قۇرۇتۇپ بەرگىنىنى ئاڭلىغاندا، يۈرەكلىرى سۇ بولۇپ، ئىسرائىللارنىڭ سەۋەبىدىن
ئۇلارنىڭ روھى چىقاي دەپ قالدى.

يېڭى بىر دەۋرنىڭ سۈننەت قىلىنشى

2 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگار يەشۇئاغا سۆز قىلىپ: ـ سەن چاقماق تاشلىرىدىن پىچاقلارنى ياساپ، ئىسرائىللارنى
ئىككىنچى قېتىم خەتنە قىلغىن، دېدى.■
3 شۇنىڭ بىلەن يەشۇئا چاقماق تاشلىرىدىن پىچاقلارنى ياساپ، ئىسرائىللارنى »خەتنىلىك دۆڭلۈكى«دە خەتنە قىلدى.
□
4 يەشۇئانىڭ ئۇلارنى خەتنە قىلىشىنىڭ سەۋەبى شۇ ئىدىكى، مىسىردىن چىققان جەڭگە يارىغۇدەك ھەممە ئەركەكلەر
مىسىردىن چىققاندىن كېيىن چۆللۈكتىڭ يولىدا ئۆلۈپ تۈگىگەنىدى.
5 چۈنكى مىسىردىن چىققان بارلىق خەلق خەتنە قىلىنغان بولسىمۇ، لېكىن مىسىردىن چىقىپ چۆللۈكتىڭ يولىدا
يۈرگەن ۋاقىتتا ئىسرائىل ئارىسىدا تۇغۇلغانلارنىڭ ھەممىسى خەتنىسىز قالغانىدى؛
6 چۈنكى ئەسلىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالمىغان، مىسىردىن چىققان خەلق ئىچىدىكى جەڭگە يارىغۇدەك
بارلىق ئەركەكلەر ئۇلۇپ تۈگىگۈچە ئىسرائىللار قىرىق يىل چۆلدە يۈرگەنىدى؛ پەرۋەردىگار ئۇلارغا: ـ سىلەرنى
مەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا بېرىشكە قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغان زېمىننى، يەنى سۈت بىلەن ھەسەل ئاقىدىغان يۇرتنى
كۆرگۈچىلەر قىلمايمەن، دەپ قەسەم قىلغانىدى. ■
7 لېكىن پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئورنىنى باستۇرغان ئەۋلادلىرى بولسا، يولدا خەتنە قىلىنمىغاچقا، يەشۇئا ئۇزى
ئۇلارنى خەتنە قىلدى.
8 بارلىق خەلق خەتنە قىلىنىپ، ساقايغۇچىلىك چېدىرلىردا، ئۆز ئورۇنلىرىدىن چىقماي تۇردى.
9 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگار يەشۇئاغا: ـ بۈگۈن مەن مىسىرنىڭ ئار-نومۇسىنى ئۈستۈڭلاردىن يۇمىلىتۇەتتىم، دېدى.
شۇنىڭ بىلەن ئۇ جايىغا »گىلگال« دەپ نام قويۇلۇپ، تاكى بۈگۈنگىچە شۇنداق ئاتالماقتا.□
10 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار گىلگالدا چېدىر تىكىپ تۇردى. بىرىنچى ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى ئاخشىمى يېرىخو
دىيارىنىڭ تۈزلەڭلىكىدە »تۈتۈپ كېتىش ھېيتى«نى تۈتكۈزدى. ■
11 »تۈتۈپ كېتىش ھېيتى«نىڭ ئەتىسى ئۇلار شۇ يەرنىڭ ئاشلىق مەھسۇلاتلىرىدىن يېدى، جۈملىدىن شۇ كۈنى
پېتىر نانلارنى ۋە قوماچلارنى يېدى. ■
12 ئۇلار شۇ زېمىننىڭ ئاشلىق مەھسۇلاتلىرىدىن يېگەندىن كېيىن، ئەتىسى »مانا«نىڭ چۈشۈشى توختىدى. شۇ
ۋاقىتتىن تارتىپ ئىسرائىللارغا ھېچ مانا بولمىدى؛ شۇ يىلدا ئۇلار قاناۋان زېمىننىڭ مەھسۇلاتلىرىدىن يېدى.

يېرىخو شەھىرىنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىش

■ **5:2** مىس. 254:
□ **5:3** »**خەتنىلىك دۆڭلۈكى**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »گىبئىئاھ ھاۋالوت.«
■ **5:6** چۈل. 2314:
□ **5:9** »**مىسرنىڭ ئار-نومۇسى**« ـ بۇ ئىبنى كۆرسىتىدۇ؟ بىزنىڭچە ئۇ مۇنداق ئۈچ جەھەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: ـ (1) سۈننەت قىلىنشى بىلەن ئۇلار
بۇتپەرەس مىسىرلىقلارغا ئوخشىمايدىغان بولدى، خۇدانىڭ ئەھدىسىگە باغلانغان كىشىلەردىن بولدى »)يار.» 14-10:17نى كۆرۈڭ(؛ (2) مىسىرلىقلار
ئەسلىدە ئۇلارنى مازاق قىلىپ: »ئۇلار چۈل-بىياۋاندا ئۆلەي قالمايدۇ« دېگەن بولۇشى مۇمكىن »)مىس.» 12:32)؛ ئۇلار ۋەدە قىلىنغان زېمىنغا كىرىشى
بىلەن بۇ مازاق سۆزى يوق بولاتتى؛ (3) ئىسرائىللار ھازىر قۇللۇقتا قېلىش نومۇسلۇقىدىن ئازاد بولغان. »**گىلگال**« ـ »يۇمىلاش« دېگەن مەنىدە.
■ **5:10** مىس. 612:
■ **5:11** مىس. 39:12□ لاۋ. 142:

13 ئەمما يەشۇئا يېرىخوغا يېقىن كەلگەندە، بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، مانا ئۇنىڭ ئالدىدا سۈغۈرۈلغان قىلىچنى
تۇتۇپ تۇرغان بىر ئادەم تۇراتتى. يەشۇئا ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن: ـ سەن بىز تەرەپتىمۇ، ياكى دۈشمەنلىرىمىز
تەرەپتىمۇ؟ ـ دەپ سوردى. ■
14 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ ياق، ئۇنداق ئەمەس، بەلكى مەن پەرۋەردىگارنىڭ قوشۇنلىرىنىڭ سەردارى بولۇپ
كەلدىم« ـ دېدى.
يەشۇئا يەرگە دۇم يېقىلىپ سەجدە قىلىپ ئۇنىڭغا: ـ رەببىمنىڭ قۇلىغا نېمە تاپشۇرۇقلىرى باركىن؟ دەپ
سوردى.□ ■
15 پەرۋەردىگارنىڭ قوشۇنىنىڭ سەردارى يەشۇئاغا: ـ پۇتۇڭدىكى كەشىنى سالغىن، چۈنكى سەن تۇرغان يەر
مۇقەددەس جايدۇر، دېۋىدى، يەشۇئا شۇنداق قىلدى.■

6

1 يېرىخو سېپىلىنىڭ قوۋۇق-دەرۋازىلىرى ئىسرائىللارنىڭ سەۋەبىدىن مەھكەم ئېتىلىپ، ھېچكىم چىقالمايتتى، ھېچكىم
كىرەلمەيتتى.
2 پەرۋەردىگار يەشۇئاغا سۆز قىلىپ: ـ مانا، مەن يېرىخو شەھىرىنى، پادىشاھىنى ھەمدە باتۇر جەڭچىلىرىنى قولۇڭغا
تاپشۇردۇم.
3 ئەمدى سىلەر، يەنى بارلىق جەڭچىلەر شەھەرنى بىر قېتىم ئايلىنىپ مېڭىڭلار؛ ئالتە كۈنگىچە ھەر كۈنى شۇنداق
قىلىڭلار.
4 ھەمدە يەتتە كاھىن ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا قوچقار مۈڭگۈزىدىن ئېتىلگەن يەتتە بۇرغىنى كۆتۈرۈپ ماڭسۇن؛
يەتتىنچى كۈنگە كەلگەندە سىلەر شەھەرنى يەتتە قېتىم ئايلىنىسىلەر؛ كاھىنلار بۇرغىلارنى چالسۇن.
5 شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلار قوچقار بۇرغىلىرى بىلەن سوزۇپ بىر ئاۋاز چىقارغىنىدا، بارلىق كىشىلەر بۇرغىنىڭ
ئاۋازىنى ئاڭلاپ، قاتتىق تەنتەنە قىلىپ توۋلىسۇن؛ بۇنىڭ بىلەن شەھەرنىڭ سېپىللىرى تېگىدىن تۈرۈلۈپ چۈشىدۇ،
ھەربىر ئادەم ئالدىغا قاراپ ئېتىلىپ كىرىدۇ، ـ دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا كاھىنلارنى چاقىرىپ ئۇلارغا: ـ سىلەر ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ مېڭىڭلار؛
يەتتە كاھىن پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا يەتتە قوچقار بۇرغىسىنى كۆتۈرۈپ ماڭسۇن، دېدى.
7 ئۇ خەلققە: ـ چىقىپ شەھەرنى ئايلىنىڭلار؛ قوراللىق لەشكەرلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا
ماڭسۇن، دېدى.
8 يەشۇئا بۇنى خەلققە بۇيرۇغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا يەتتە قوچقار بۇرغىسىنى كۆتۈرگەن يەتتە كاھىن
ئالدىغا مېڭىپ بۇرغىلارنى چالدى؛ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى بولسا ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئېلىپ مېڭىلدى.
9 قوراللىق لەشكەرلەر بۇرغا چېلىۋاتقان كاھىنلارنىڭ ئالدىدا ماڭدى؛ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئارقىدىن قوغدىغۇچى
قوشۇن ئەگىشىپ ماڭدى. كاھىنلار ماڭغاچ بۇرغا چالاتتى.

■ **5:13** مىس. 2323:

□ **5:14** **»يەشۇئا يەرگە دۇم يېقىلىپ سەجدە قىلىپ...»** ـ خېلى روشەنكى، يەشۇئا بۇ زاتنى خۇدانىڭ سۈپىتىدە دەپ بىلىپ سەجدە قىلغاندا، ئۇ زات ئۇنى توسۇمىدى. كېيىن (2:6) »پەرۋەردىگارنىڭ قوشۇنىنىڭ سەردارى« بولغان شۇ زات پەرۋەردىگاردەك سۆزلەيدۇ. بۇ »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ـ خۇدانىڭ ئۆزىنى ئاشكارىلىشى بولۇپ، يەنى مەسىھنىڭ ئۆزىدىن باشقا ھېچكىم ئەمەستۇر. »يارىتىلىش« 7:16نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **5:14** يار.3:18-1□ مىس.2223-20:

■ **5:15** مىس.53:

10 يەشۇئا خەلققە بۇيرۇپ: ـ مەن سىلەرگە: »توۋلا كۆلار« دېمىگۈچە نە توۋلىماڭلار، نە ئاۋازىڭلارنى
چىقارماڭلار، نە ئاغزىڭلاردىن ھېچبىر سۆزمۇ چىقمىسۇن؛ لېكىن سىلەرگە »توۋلا كۆلار« دېگەن كۈندە، شۇ
چاغدا توۋلا كۆلار، ـ دېگەنىدى.
11 شۇ تەرىقىدە ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ شەھەرنى بىر ئايلاندى. خالايىق چېدىرگاھقا
قايتىپ كېلىپ، چېدىرگاھدا قوندى.
12 ئەتىسى يەشۇئا تاڭ سەھەردە قوپتى، كاھىنلارمۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى يەنە كۆتۈردى؛
13 پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا يەتتە قوچقار بۇرغىسىنى كۆتۈرگەن يەتتە كاھىن ئالدىغا مېڭىپ
توختىماي چېلىپ ماكىتتى؛ كاھىنلار ماكىغاچ بۇرغا چالغاندا، قوراللىق لەشكەرلەر ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماكىدى،
ئارقىدىن قوغدىغۇچى قوشۇن ئەگىشىپ ماكىدى. □
14 ئىككىنچى كۈنمۇ ئۇلار شەھەرنىڭ ئەتراپىنى بىر قېتىم ئايلىنىپ، يەنە چېدىرگاھقا يېنىپ كەلدى. ئۇلار ئالتە
كۈنگىچە شۇنداق قىلىپ تۇردى.
15 يەتتىنچى كۈنى ئۇلار تاڭ سەھەردە قوپۇپ، ئوخشاش ھالەتتە يەتتە قېتىم شەھەرنىڭ ئەتراپىنى ئايلاندى؛
پەقەت شۇ كۈنلا ئۇلار شەھەرنىڭ ئەتراپىنى يەتتە قېتىم ئايلاندى.
16 يەتتىنچى قېتىم ئايلىنىپ بولۇپ، كاھىنلار بۇرغا چالغاندا يەشۇئا خەلققە: ـ ئەمدى توۋلا كۆلار! چۈنكى
پەرۋەردىگار شەھەرنى سىلەرگە تاپشۇرۇپ بەردى!
17 لېكىن شەھەر ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى بارلىق نەرسىلەر پەرۋەردىگارغا مۇتلەق ئاتالغانلىقى ئۈچۈن سىلەرگە
»ھارام«دۇر؛ پەقەت پاھىشە ئايال راھاب بىلەن ئۇنىڭ پۈتۈن تۇيىدىكىلەرلا ئامان قالسۇن؛ چۈنكى ئۇ بىز ئەۋەتكەن
ئەلچىلىرىمىزنى يوشۇرۇپ قويغانىدى. □
18 لېكىن سىلەر قانداقلا بولمىسۇن »ھارام« دەپ بېكىتىلگەن نەرسىلەردىن ئۆزۈڭلارنى تارتىڭلار؛ بولمىسا،
»ھارام« قىلىنغان نەرسىلەردىن ئېلىشىڭلار بىلەن ئۆزۈڭلارنى ھارام قىلىپ، ئىسرائىلنىڭ چېدىرگاھىنىمۇ ھارام
قىلىپ ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاپەت چۈشۈرىسىلەر.
19 ئەمما بارلىق ئالتۇن-كۈمۈش، مىس ۋە تۆمۈردىن بولغان نەرسىلەر بولسا پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس قىلىنسۇن؛
ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ خەزىنىسىگە كىرگۈزۈلسۇن، ـ دېدى.■
20 شۇنىڭ بىلەن خەلق توۋلىشىپ، كاھىنلار بۇرغا چالدى. شۇنداق بولدىكى، خەلق بۇرغا ئاۋازىنى ئاڭلىغىندا
ئىنتايىن قاتتىق توۋلىۋىدى، سېپىل تېگىدىن ئۈرۈلۈپ چۈشتى؛ خەلق ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئۆتۈپ، ھەربىرى ئۆز ئالدىغا
ئاتلىنىپ كىرىپ، شەھەرنى ئىشغال قىلدى. ■
21 ئۇلار ئەر-ئايال بولسۇن، قېرى-ياش بولسۇن، قوي-كالا ۋە ئېشەكلەر بولسۇن شەھەر ئىچىدىكى ھەممىنى قىلىچلاپ
يوقاتتى.
22 يەشۇئا ئۇ زېمىننى چارلاپ كەلگەن ئىككى ئادەمگە: ـ سىلەر ئۇ پاھىشە خوتۇننىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنىڭغا
بەرگەن قەسىمىگىلار بويىچە ئۇنى ۋە ئۇنىڭغا تەۋە بولغانلارنىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ چىقىڭلار، دېدى.■

□ 6:13 » كاھىنلار ماكىغاچ بۇرغا چالغاندا، قوراللىق لەشكەرلەر ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماكىدى، ئارقىدىن قوغدىغۇچى قوشۇن ئەگىشىپ ماكىدى« ـ ياكى »قوراللىق ئادەملەر بولسا ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماكىدى، ئارقىدىن قوغدىغۇچى قوشۇن ئەگىشىپ بۇرغا چالغاچ ماكىدى.«

□ 6:17 »پەرۋەردىگارغا مۇتلەق ئاتالغانلىقى ئۈچۈن سىلەرگە ھارام بولىدۇ« ـ »ھارام« ئىبرانىي تىلىدا »ھەرەم. مۇشۇ ئۇقۇم ئىبرانىي تىلىدا پەقەت »پەرۋەردىگارغا »ھەرەم« دەپ ئاتىلىدۇ« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئىبرانىي تىلىدا »ھەرەم« دەپ بېكىتىلگەن ھەربىر نەرسە ئادەتتە مۇتلەق ھالاك قىلىنىشى كېرەك (24-□□□□□□ كۆرۈڭ). لېكىن مۇشۇ قېتىم شەھەردىن ئېلىنغان مېتالدىن ياسالغان نەرسىلەر پەرۋەردىگارنىڭ يولىدا ئىشلىتىلىشكە ساقلانسۇن، دەپ بۇيرۇلغانىدى (19-□□□□□□□ كۆرۈڭ).■ 6:19 چۈل. 5431:■ 6:20 ئىبر. 3011:■ 6:22 يە. 14:2□ ئىبر. 3111:

23 شۇنىڭ بىلەن ئىككى چارلىغۇچى ياش يىگىت كىرىپ، راھابنى ئاتا-ئانىسى بىلەن قېرىنداشلىرىغا قوشۇپ ھەممە
نەرسىلىرى بىلەن ئېلىپ چىقتى؛ ئۇلار ئۇنىڭ بارلىق ئۇرۇق-تۇغقانلىرىنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارنى ئىسرائىلنىڭ
چېدىرگاھىنىڭ سىرتىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدى.
24 خالايىق شەھەرنى ۋە شەھەر ئېچىدىكى ھەممە نەرسىلەرنى ئوت يېقىپ كۆيدۈرۈۋەتتى. پەقەت ئالتۇن-كۈمۈش،
مىس ۋە تۆمۈردىن بولغان قاچا-قۇچا ئەسۋابلارنى يىغىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ خەزىنىسىگە ئەكىرىپ قويدى.
25 لېكىن يەشۇئا پاھىشە ئايال راھابنى، ئاتا جەمەتىدىكىلەرنى ۋە ئۇنىڭغا تەۋە بولغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى تىرىك ساقلاپ
قالدى؛ ئۇ بۈگۈنگىچە ئىسرائىل ئارىسىدا تۇرۇۋاتىدۇ؛ چۈنكى ئۇ يەشۇئا يېرىخونى چارلاشقا ئەۋەتكەن ئەلچىلەرنى
يوشۇرۇۋېتىپ قويغانىدى.
26 ئۇ چاغدا يەشۇئا ئاگاھ-بېشارەت بېرىپ: ـ بۇ يېرىخو شەھىرىنى قايتىدىن ياساشقا قوپقان كىشى پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا قارغىش ئاستىدا بولىدۇ؛ ئۇ شەھەرنىڭ ئۇلىنى سالغاندا تۇنجى ئوغلىدىن ئايرىلىدۇ، شەھەرنىڭ قوۋۇقلىرىنى
ئورۇنلاشتۇرىدىغان چاغدا كىچىك ئوغلىدىمۇ ئايرىلىدۇ، ـ دېدى.□ ■
27 پەرۋەردىگار يەشۇئا بىلەن بىللە ئىدى؛ ئۇنىڭ نام-شۆھرىتى پۈتكۈل زېمىنغا كەڭ تارقالدى.

7

ئاقاننىڭ گۇناھ قىلىپ ئىسرائىل ئۈستىگە ئاپەت چۈشۈرۈشى

1 لېكىن ئىسرائىل »ھارام« نەرسىلەر ئۈستىدە ئىتائەتسىزلىك قىلدى؛ چۈنكى يەھۇدا قەبىلىسىدىن بولغان زەراھنىڭ
ئەۋرىسى، زابدىنىڭ نەۋرىسى، كارمىنىڭ ئوغلى ئاقان دېگەن كىشى ھارام دەپ بېكىتىلگەن نەرسىلەردىن ئالغانىدى.
بۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئىسرائىلغا قوزغالدى.■
2 يەشۇئا يېرىخودىن بەيت-ئەلنىڭ شەرق تەرىپىدىكى بەيت-ئاۋەننىڭ يېنىدا بولغان ئايى شەھىرىگە بىرنەچچە ئادەم
ئەۋەتىپ ئۇلارغا: ـ ئۇ يەرگە چىقىپ ئۇ زېمىننى چارلاپ كېلىڭلار، دەپ بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەملەر
چىقىپ ئايى زېمىننى چارلاپ كەلدى.
3 ئۇلار قايتىپ كېلىپ، يەشۇئاغا: ـ ھەممە خەلقىنىڭ ئۇ يەرگە بېرىشىنىڭ ھاجىتى يوق ئىكەن، ئىككى-ئۈچ مىڭچە
ئادەم بولسىلا ئايىغا ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئىگىلىيەلەيدۇ؛ ئۇ يەردە ئولتۇرۇشلۇق كىشىلەر ئاز بولغاچقا، پۈتكۈل خەلقنى
ئاۋارە قىلىپ ئۇ يەرگە ئەۋەتمىگىن، ـ دېدى.
4 شۇنىڭ بىلەن خەلقتىن ئۈچ مىڭچە كىشى ئۇ يەرگە چىقتى؛ لېكىن بۇلار ئايىنىڭ ئادەملىرى ئالدىدىن قېچىپ
كېتىشتى.
5 ئايىنىڭ ئادەملىرى ئۇلاردىن ئوتتۇز ئالتىچە كىشىنى ئۇرۇپ ئولتۇردى؛ قالغانلارنى سېپىل قوۋۇقىنىڭ ئالدىدىن
شىبارىمغىچە قوغلاپ بېرىپ، ئۇ يەردىكى داۋاندا ئۇلارنى ئۇرۇپ مەغلۇپ قىلدى. ئاندىن خەلقنىڭ يۈرىكى سۇ
بولۇپ، قاتتىق ساراسىمگە چۈشتى. □
6 يەشۇئا كىيىملىرىنى يىرتىپ، ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا يەرگە دۇم
يېقىلىپ، باشلىرىغا توپىلارنى چېچىپ، ئۇ يەردە كەچ كىرگۈچە يېتىپ قالدى.

□ 6:26 **»ئۇ چاغدا يەشۇئا ئاگاھ-بېشارەت بېرىپ...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: - »ئۇ چاغدا يەشۇئا قەسەم ئىچىپ...». لېكىن بىزنىڭچە يەشۇئانىڭ سۆزى قەسەم ئەمەس. **«...□□□□□□□□ قوۋۇقلىرىنى ئورنىلاشتۇرىدىغان چاغدا كىچىك ئوغلىدىمۇ ئايرىلىدۇ»** ـ بۇ بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى «1□□□.» 34:16 دە خاتىرىلىنىدۇ. ■ 6:26 1پادا. 34:16: ■ 7:1 يە. 20:22 □ 1تار. 72: □ 7:5 **«...□□□□□□□□□□□□ سېپىل قوۋۇقىنىڭ ئالدىدىن شىبارىمغىچە»** ـ ياكى »قالغانلارنى سېپىل قوۋۇقىنىڭ ئالدىدىن »دەزلەر« دېگەن جايغىچە.«

7 يەشۇئا: ـ ئاھ، رەب پەرۋەردىگار، سەن بىزنى ئامورىيلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ ھالاك قىلىش ئۈچۈن، بۇ خەلقنى
نېمىشقا ئىئوردان دەريا سىنىڭ بۇ تەرىپىگە ئوتكۈزگەنسەن؟ بىز ئىئوردان دەريا سىنىڭ ئۇ تەرىپىدە تۇرۇۋەرگەن بولساق
بوپتىكەن!
8 ئەي رەببىم! ئىسرائىل ئۆز دۈشمەنلىرىنىڭ ئالدىدن بۇرۇلۇپ قاچقان يەردە مەن نېمىمۇ دېيەلەيمەن؟
9 قاناۋانىيلار، شۇنداقلا زېمىندا بارلىق تۇرۇۋاتقانلار بۇنى ئاڭلىسا بىزنى قاپسۇۋېلىپ يەر يۈزىدىن نامىمىزنى ئۈزۈپ
تاشلايدۇ، شۇ چاغدا سەن ئۇلۇغ نام-شۆھرىتىڭ ئۈچۈن نېمىلەرنى قىلىسەن؟! ـ دېدى.
10 لېكىن پەرۋەردىگار يەشۇئاغا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ »ئورنۇڭدىن قوپ! نېمىشقا شۇنداق دۈم ياتىسەن؟
11 ئىسرائىل گۇناھ قىلدى! ئۇلار يەنە مەن ئۇلارغا تاپىلىغان ئەھدەمگە خىلاپلىق قىلىپ، ھارام دەپ بېكىتىلگەن
نەرسىلەردىن ئېلىپ، ئوغرىلىق قىلىپ، ئالداملىق قىلىپ ھەم ھارام بېكىتىلگەننى ئۆز ماللىرىنىڭ ئارىسىغا تىقىپ
قويدى.
12 شۇڭا ئىسرائىللار دۈشمەنلىرىنىڭ ئالدىدا تىك تۇرالمايدۇ، ئۇلار ئۆزلىرىنى »ھارام« قىلىپ بېكىتىپ، مۇتلەق
يوقىتىلىشقا يۈزلەنگەچكە، دۈشمەنلىرىنىڭ ئالدىدىن بۇرۇلۇپ ئارقىسىغا قاچىدۇ. ئەگەر سىلەر »ھارام« دەپ
بېكىتىلگەننى ئارا ئاڭلاردىن تامامەن يوق قىلمىساڭلار، مۇندىن كېيىن مەن سىلەر بىلەن بىللە بولمايمەن.
13 ئەمدى سەن تۇرۇپ خەلقنى پاك-مۇقەددەس قىلىپ ئۇلارغا: ـ »ئەتە ئۆزۈڭلارنى پاك قىلىڭلار،
چۈنكى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: ـ ئەي ئىسرائىل، سەندە »ھارام« دەپ بېكىتىلگەن
نەرسە باردۇر، بۇ ھارام نەرسىنى ئارا ئاڭلاردىن يوق قىلمىغۇچىلىك دۈشمەنلىرىڭلارنىڭ ئالدىدا تىك تۇرالمايسىلەر.
14 ئەتە سەھەردە سىلەر قەبىلە بويىچە ھازىر قىلىنىسىلەر، شۇنداق بولىدۇكى، پەرۋەردىگار بېكىتكەن قەبىلە جەمەت-
جەمەتى بويىچە بىردىن-بىردىن ئالدىغا كەلسۇن، پەرۋەردىگار بېكىتكەن جەمەت ئائىلە-ئائىلە بويىچە بىردىن-بىردىن
ھازىر بولۇپ ئالدىغا كەلسۇن، ئاندىن پەرۋەردىگار بېكىتكەن ئائىلىدىكى ئەركەكلەر بىردىن-بىردىن ئالدىغا كېلىپ ھازىر
بولسۇن. □
15 شۇنداق بولىدۇكى، ھارام دەپ بېكىتىلگەن نەرسىنى ئۆز يېنىدا ساقلىغان كىشى تېپىلغاندا، پەرۋەردىگارنىڭ
ئەھدىسىگە خىلاپلىق قىلغانلىقى ئۈچۈن ھەم شۇنداقلا ئىسرائىل ئىچىدە رەزىللىك سادىر قىلغىنى ئۈچۈن ئۇ ۋە ئۇنىڭغا
بارلىق تەۋە بولغانلار ئوتتا كۆيدۈرۈلسۇن، ـ دەيدۇ«، دەپ ئېيتقىن.«
16 يەشۇئا ئەتىسى تاڭ سەھەردە تۇرۇپ ئىسرائىلنى ئالدىغا يىغىپ، قەبىلە-قەبىلىنى ھازىر قىلىۋىدى، يەھۇدا قەبىلىسى
بېكىتىلدى؛
17 ئۇ يەھۇدانىڭ جەمەتلىرىنى ھازىر قىلىۋىدى، زارھىيلار جەمەتى بېكىتىلدى. ئۇ زارھىيلار جەمەتىنى ئائىلە-ئائىلە
بويىچە ئالدىغا كەلتۈرۈۋىدى، زابدى دېگەن كىشى بېكىتىلدى. □
18 زابدى ئۆز ئائىلىسىدىكى ئەركەكلەرنى بىردىن-بىردىن ھازىر قىلىۋىدى، يەھۇدا قەبىلىسىدىن زەراھنىڭ ئەۋلادى،
زابدىنىڭ نەۋرىسى، كارمىنىڭ ئوغلى ئاقان بېكىتىلدى.□
19 شۇنىڭ بىلەن يەشۇئا ئاقانغا: ـ ئەي ئوغلۇم، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا شان-شەرەپنى قايتۇرۇپ
بېرىپ، ئۇنىڭ ھۇزۇرىدا ئۈچۈن قىلغانلىرىڭنى ئىقرار قىلغىن، مەندىن ھېچنېمىنى يوشۇرمايسەن، قىلغىنىڭنىڭ ھەممىسىنى
ماڭا ئېيتقىن، دېدى.□

□ 7:14 **»پەرۋەردىگار بېكىتكەن قەبىلە جەمەت-جەمەتى بويىچە بىردىن-بىردىن ئالدىغا كەلسۇن...«** ـ خۇدا قايسى يول بىلەن گۇناھكار قەبىلىنى كۆرسەتكەنلىكى مۇشۇ يەردە ئايان قىلىنمايدۇ، شۇبھىسىزكى، كۆرسىتىش يولى چەك تاشلاش ياكى باش كاھىن كۆتۈرگەن »ئۇرىم ۋە تۇممىم« ئارقىلىق بولغان بولسا كېرەك.

□ 7:17 **»زارھىيلار جەمەتى«** ـ ياكى »زارھىيلار.« »زارھىيلار« دېگەن »زەراھلار«نىڭ باشقا بىر شەكلى (7:1□□ كۆرۈڭ.(

□ 7:18 **»زەراھنىڭ ئەۋلادى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »زەراھنىڭ ئوغلى.«

□ 7:19 **»پەرۋەردىگارغا شان-شەرەپنى قايتۇرۇپ، ئۇنىڭ ھۇزۇرىدا ئۈچۈن قىلغانلىرىڭنى ئىقرار قىلغىن«** ـ ئاقاننىڭ قىلغانلىرىنى ئىقرار قىلغىنىنىڭ ئۆزى خۇداغا شان-شەرەپنى قايتۇرۇشنى بولىدۇ، چۈنكى بۇ ئىش خۇدانىڭ ھەممە ئىشتىن خەۋەردار بولغىنىنى خالايىق ئالدىدا كۆرسىتىدىغان ئىشتۇر.

20 ئاقان يەشۇئاغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن دەرۋەقە ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھ قىلىپ،
مۇنداق-مۇنداق قىلدىم:
21 مەن ئوڭلىنىڭ ئارىسىدىن شىناردا چىققان چىرايلىق بىر تونغا، ئىككى يۈز شەكەل كۈمۈش، ئەللىك شەكەل
ئېغىرلىقتىكى ئالتۇن تاختىغا كۆزۈم قىزىرىپ ئۇلارنى ئېلىۋالدىم. مانا، بۇ نەرسىلەرنى چېدىرىمنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى
يەرگە كۆمۈپ قويدۇم، كۈمۈش ئۇلارنىڭ ئاستىدا، ـ دېدى.□
22 شۇلارنى دېۋىدى، يەشۇئا ئەلچىلەرنى ئەۋەتتى، ئۇلار چېدىرغا يۈگۈرۈپ باردى ۋە مانا، نەرسىلەر دەرۋەقە
چېدىردا يوشۇرۇقلۇق بولۇپ، كۈمۈش بۇلارنىڭ ئاستىدا ئىدى.
23 ئۇلار بۇ نەرسىلەرنى چېدىردىن ئېلىپ چىقىپ يەشۇئاغا، شۇنداقلا بارلىق ئىسرائىللارنىڭ قېشىغا كەلتۈرۈپ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا قويدى.
24 ئاندىن يەشۇئا بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى قېرىپ زەراھنىڭ ئوغلى ئاقاننى، كۈمۈش، تون ۋە ئالتۇن
تاختا بىلەن قوشۇپ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى بىلەن قىزلىرىنى، ئۆيلىرى بىلەن ئېشەكلىرى، قويلىرى، چېدىرى بىلەن بارلىق
تەۋەلىكلىرىنى ئېلىپ ئاقور جىلغىسىغا كەلتۈردى.
25 يەشۇئا ئاقانغا: ـ سەن بېشىمىزغا قانچىلىك ئاپەت كەلتۈردۇڭ! مانا، بۈگۈن پەرۋەردىگار سېنىڭ ئۈستۈڭگە
ئاپەت كەلتۈرىدۇ، ـ دېدى. ئاندىن پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى ئۇنى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈردى. ئۇلار
ئائىلىسىدىكىلەرنىمۇ چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرگەندىن كېيىن، ھەممىنى ئوتتا كۆيدۈرۈۋەتتى. □
26 ئاندىن خالايىق بىر چوڭ دۆۋە تاشنى ئۇنىڭ ئۈستىگە دۆۋىلەپ قويدى. بۈگۈنگە قەدەر ئۇ ئۇ يەردە تۇرماقتا.
بۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ياندى. شۇنىڭ بىلەن شۇ يەرگە »ئاپەت جىلغىسى« »(ئاقور جىلغىسى«(
دەپ نام قويۇلدى ۋە بۇ كۈنگىچە شۇنداق ئاتالماقتا.□

8

ئىسرائىلنىڭ ئايى شەھىرى ئۈستىدىن غەلىبە قىلىشى

1 پەرۋەردىگار يەشۇئاغا: ـ سەن ھېچ قورقما، ھەم ھودۇقمىغىن. تۇرۇپ، بارلىق جەڭچىلەرنى تۇزۇڭ بىلەن ئېلىپ،
ئايى شەھىرىگە چىققىن. مانا، مەن ئايىنىڭ پادىشاھى، خەلقى، شەھىرى ۋە زېمىنىنى قوشۇپ سېنىڭ قولۇڭغا
تاپشۇردۇم. ■
2 سەن يېرىخو بىلەن ئۇنىڭ پادىشاھىغا قانداق قىلغان بولساڭ ئايى شەھىرى بىلەن ئۇنىڭ پادىشاھىغىمۇ شۇنداق
قىلىسەن. پەقەت سىلەر بۇ قېتىم شەھەردىن ئولجا ۋە چارپايلارنى ئالساڭلار بولىدۇ. ئەمدى سەن شەھەرنىڭ
كەينى تەرىپىگە ھوجۇم قىلىشقا پىسترما قويغىن، ـ دېدى.■

□ 7:21 »شنار« ـ بابىلنىڭ باشقا بىر نامىدۇر.
□ 7:25 »...□□□□□□□□ جامائىتى ئاقانى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈردى. ئۇلار ئائىلىسىدىكىلەرنىمۇ چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرگەن...« ـ ئاقاننىڭ
ئائىلىسىدىكىلەر چالما-كېسەك قىلىندى؛ چۈنكى ئائىلىسىدىكىلەر ئۇنىڭ گۇناھىنى كۆرۈپ تۇرۇپ ئۇنىڭ توغرۇلۇق جىم تۇرغاچقا، ئۇنىڭغا شېرىك بولۇپ
قالغان. □ 7:26 »ئاپەت جىلغىسى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاقور جىلغىسى.« ■ 8:1 قان. 21:1□ 187: ■ 8:2 قان. 14:20□ يە. 216:

12 يەشۇئا بەش مىڭچە ئادەمنى تاللاپ ئېلىپ بېرىپ، بەيت-ئەل بىلەن ئايىننىڭ ئوتتۇرىسىدا، شەھەرنىڭ غەرب تەرىپىدە بۇكتۇرمە تۈرغۈزغاندى.

13 شۇنداق قىلىپ، بارلىق خەلق، يەنى شەھەرنىڭ شىمال تەرىپىدىكى بارگاھتىكى قوشۇن بىلەن غەرب تەرىپىدىكى پىستىرما قوشۇن ئورۇنلاشتۇرۇپ بۇلۇندى. شۇ كېچىسى يەشۇئا تۆزى جىلغىنىڭ ئوتتۇرىسىغا چۈشتى.

14 ئايىننىڭ پادىشاھى شۇ ئەھۋالنى كۆردى ۋە شەھەردىكىلەر ئالدىراپ سەھەر قوپۇشتى؛ پادىشاھ بىلەن بارلىق خەلقى ئىسرائىل بىلەن سوقۇشۇش ئۈچۈن بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا ئاراباھ تۈزلەكلىكىگە چىقتى. لېكىن پادىشاھنىڭ شەھەرنىڭ كەينىدىكى پىستىرما قوشۇندىن خەۋىرى يوق ئىدى. □

15 يەشۇئا بىلەن بارلىق ئىسرائىل بولسا تۆزلىرىنى ئۇلاردىن يېڭىلگەنگە سېلىپ، چۆل تەرەپكە قاچتى.

16 شەھەردە بار خەلقنىڭ ھەممىسى ئۇلارنى قوغلاشقا چاقىرىلدى؛ ئۇلار كېلىپ يەشۇئانى قوغلىغاندا، ئۇلار ئازدۇرۇلۇپ شەھەردىن يىراق قىلىندى.

17 ئايى بىلەن بەيت-ئەلنىڭ ئېچىدە ئىسرائىلنى قوغلاشقا چىقمىغان ھېچبىر ئەر كىشى قالمىدى؛ ئۇلار شەھەرنى ئوچۇق قويۇپ، ھەممىسى ئىسرائىلنى قوغلاپ چىقىپ كەتتى.

18 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگار يەشۇئاغا: ـ قولۇڭدىكى نەيزىنى ئايىغا قارىتىپ ئۇزاتقىن؛ چۈنكى مەن ئۇنى سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇردۇم، ـ دېۋىدى، يەشۇئا قولىدىكى نەيزىنى شەھەرگە قارىتىپ ئۇزاتتى.

19 ئۇ قولىدىكى نەيزىنى ئۇزاتقان ھامان پىستىرمىدا ياتقانلار جايىدىن تېزلا چىقىپ، يۈگۈرگىنىچە شەھەرگە ئېتىلىپ كىرىپ، ئۇنى ئىشغال قىلىپ شۇئان ئوت يېقىپ كۆيدۈرۈۋەتتى.

20 ئايىننىڭ ئادەملىرى بۇرۇلۇپ قارىۋىدى، مانا شەھەردىن ئاسمان-يەلەك ئۇرلەۋاتقان تۈتۈننى كۆردى، يا ئۇ ياقتا يا بۇ ياقتا قاچايلى دېسە، ھېچ ھالى قالمىغاندى؛ چۈل تەرەپكە قاچقان ئىسرائىللار بۇرۇلۇپ ئۇزلىرىنى قوغلاپ كېلىۋاتقانلارغا ھۇجۇم قىلدى.

21 يەشۇئا بىلەن بارلىق ئىسرائىل پىستىرما قوشۇننىڭ شەھەرنى ئېلىپ بولغانلىقىنى، شۇنداقلا شەھەردىن تۈتۈننىڭ ئۇرلەپ چىققىنىنى كۆرۈپ، يېنىپ كېلىپ، ئايىننىڭ ئادەملىرىنى ئۇلتۇرگىلى تۇردى.

22 شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا شەھەرنى ئالغانلارمۇ شەھەردىن چىقىپ ئۇلارغا ھۇجۇم قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىسرائىللارنىڭ ئوتتۇرىسىدا، بەزىلىرى بۇ تەرەپتىن، بەزىلىرى ئۇ تەرەپتىن قاپسىلىپ قالدى. ئىسرائىللار ئۇلارنىڭ ھېچبىرىنى قويماي، ھەممىسىنى ئۇلتۇرۇۋەتتى.■

23 ئۇلار ئايىننىڭ پادىشاھىنى تىرىك تۇتۇپ، يەشۇئانىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى.

24 ئىسرائىل دالادا ئۆچۈرىغان بارلىق ئايىلىقلارنى، يەنى ئۇزلىرىنى چۆلگىچە قوغلاپ كەلگەنلەرنى قىرىپ يوقاتقاندىن كېيىن)ئۇلارنىڭ ھەممىسى قىلىچلىنىپ يوقىتىلغاندى(، بارلىق ئىسرائىل ئايىغا يېنىپ كېلىپ، ئۇ يەردىكىلەرنى قىلىچلاپ ئۇلتۇردى.

25 شۇنداق بولدىكى، شۇ كۈنىدە ئۇلتۇرۇلگەن ئەر-ئاياللار، يەنى ئايىلىقلارنىڭ ھەممىسى ئون ئىككى مىڭ ئادەم ئىدى.

26 چۈنكى يەشۇئا ئايىدا تۇرۇۋاتقان ھەممە ئادەم يوقىتىلمىغۇچە قولىدىكى ئۇزۇنۇپ تۇرغان نەيزىسىنى يېغمىغاندى.

27 ھالبۇكى، پەرۋەردىگارنىڭ يەشۇئاغا بۇيرۇغان سۆزى بويىچە ئىسرائىللار شەھەردىكى چارپاي بىلەن ئولجىنى ئۆزلىرى ئۈچۈن ئالدى. ■

28 ئاندىن يەشۇئا ئايى شەھىرىنى كۆيدۈرۈپ، ئۇنى ئەبەدگىچە خارابلىك دۆۋىسىگە ئايلاندۇرۇۋەتتى؛ تاكى بۈگۈنگىچە ئۇ شۇنداق تۇرماقتا.

□ **8:14 »بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا«** ـ بەلكىم بەيت-ئەلدىكىلەر بىلەن پۇتۇشكەن مەلۇم بىر ۋاقىت بولۇشى مۇمكىن (17-□□□□□□□ كۆرۈڭ). باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »بەلگىلەنگەن جايدا.« ■ **8:22** قان. 27: ■ **8:27** چۈل. 31□22: 26؛ يە. 28:

29 ئايىنىڭ پادىشاھىنى بولسا، ئۇ بىر دەرەختە ئاستۇرۇپ، ئۇ يەردە كەچكىچە تۇرغۇزدى. كۈن پاتقاندا يەشۇئا
ئەمر قىلىۋىدى، كىشىلەر ئۇنىڭ ئۆلۈكىنى دەرەختتىن چۈشۈرۈپ، ئۇنى شەھەرنىڭ قوۋۇقىنىڭ ئالدىغا تاشلاپ،
ئۈستىگە چوڭ بىر دۆۋە تاشنى دۆۋىلىۋەتتى؛ بۇ تاش دۆۋىسى بۈگۈنگىچە تۇرماقتا.■

ئىسرائىلنىڭ ئۆزلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدىسىگە قايىتىدىن باغلىشى

30 ئاندىن يەشۇئا ئېبال تېغىدا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا قۇربانگاھ ياسىدى.
31 پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسانىڭ ئىسرائىلغا بۇيرۇغىنى بويىچە، مۇساغا نازىل قىلىنغان قانۇن كىتابىدا پۈتۈلگەندەك،
قۇربانگاھ ھېچبىر تۆمۈر ئەسۋاب تەككۈزۈلمىگەن پۈتۈن تاشلاردىن ياسالغانىدى. ئۇنىڭ ئۈستىدە خەلق
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى سۇنۇپ تۇردى. ■
32 شۇ يەردە يەشۇئا ئۇنىڭ تاشلىرىنىڭ ئۈستىگە پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ ئالدىدا مۇسا پۈتكەن قانۇننى كۆچۈرۈپ پۈتۈپ
قويدى. ■
33 ئاندىن پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى، ئۇلارنىڭ ئاقساقاللىرى، ئەمەلدارلىرى بىلەن ھاكىملىرى، مەيلى مۇساپىرلار
بولسۇن يا كى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇغۇلغانلار بولسۇن، ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئىككى تەرىپىدە،
ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرگەن كاھىنلار بولغان لاۋىيلارنىڭ ئالدىدا تۇرە تۇردى؛ پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسانىڭ
دەسلەپتە بۇيرۇغىنى بويىچە، ئىسرائىللارنىڭ بەخت-بەركىتىنى تىلەشكە خەلقىنىڭ يېرىمى گەرىزىم تېغى ئالدىدا، يەنە
بىر يېرىمى ئېبال تېغى ئالدىدا تۇردى.□
34 ئاندىن يەشۇئا قانۇن كىتابىدا پۈتۈلگەننىڭ ھەممىسىگە مۇۋاپىق قانۇندىكى ھەممە سۆزلەرنى، جۈملىدىن بەخت-
بەركەت سۆزلىرى ۋە لەنەت سۆزلىرىنى ئوقۇپ بەردى.
35 يەشۇئا بۇلارنى پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتىگە، جۈملىدىن ئاياللار، بالىلار ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان
مۇساپىرلارغا ئوقۇپ بەردى؛ مۇسانىڭ بارلىق بۇيرۇغانلىرىدىن ھېچبىر سۆزنى قالدۇرمىدى. ■

9

گىبىئونلۇقلارنىڭ ئىسرائىلنى ئالداپ قويۇشى

1 ئەمدى شۇنداق بولىدىكى، ئىئوردان دەرياسىنىڭ غەرب تەرىپىدىكى، يەنى تاغلىق رايوندىكى، شەفەلاھ
ئويمانلىقىدىكى، ئۇلۇغ دېڭىز بويىدىكى، لىۋاننىڭ ئۇدۇلىغىچە سوزۇلغان بارلىق يۇرتلاردىكى پادىشاھلار ۋە شۇنىڭدەك
ھىتتىيلار، ئامورىيلار، قاناۋانىيلار، پەرىززىيلەر، ھىۋىيلار، يەبۇسىيلارنىڭ پادىشاھلىرى بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقاندا، □
2 ھەممىسى بىر بولۇپ يەشۇئا بىلەن ئىسرائىلغا قارشى جەڭ قىلغىلى ئىتتىپاقلاشتى.
3 ئەمما گىبىئون ئاھالىلىرى يەشۇئانىڭ يېرىخو بىلەن ئايغا نېمە قىلغىنىنى ئاڭلىغاندا،
4 ئۇلار ھىيلە-مىكىر ئىشلىتىپ، ئۆزلىرىنى ئۆزۈن سەپەردە بولغاندەك كۆرسىتىپ، ئېشەكلەرگە كونا تاغار-خۇرجۇن
بىلەن كونا، يىرتىق-ياماق شاراب تۇلۇملىرىنى ئارتىپ، □

■ **8:29** قان. 21□22: 23
■ **8:31** مىس. 25:20□ قان. 427:
■ **8:32** قان. 327:
□ **8:33** »ئاندىن پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى... ھەممىسى ... كاھىنلار بولغان لاۋىيلارنىڭ ئالدىدا تۇرە تۇردى؛ ... خەلقىنىڭ يېرىمى گەرىزىم تېغى ئالدىدا، يەنە بىر يېرىمى ئېبال تېغى ئالدىدا تۇردى« ـ بۇ ئىشنى خۇدا ئىلگىرى ئىسرائىلغا بېكىتكەن »)قان.» 29:11 ۋە 28-27-بابلارنى كۆرۈڭ.(
■ **8:35** قان. 1131:
□ **9:1** »ئۇلۇغ دېڭىز« ـ ھازىرق »ئوتتۇرا دېڭىز«دۇر.
□ **9:4** »ئۆزلىرىنى ئۆزۈن سەپەردە بولغاندەك كۆرسىتىپ...» ـ يا كى »ئۆزلىرىنى ئەلچىلەر قىلىپ كۆرسەتكەن،...» يا كى »بىرمۇنچە ئۇزۇق-تۇلۇك تەييارلىغان،...«.

5 پۇتلىرىغا ياماق چۈشكەن كونا كەشلەرنى كىيىپ، كونا جۈل-جۈل ئېگىنلەرنى ئۈستىگە ئوربغان ئىدى، ئۇلار
سەپەرگە ئالغان نانلارنىڭ ھەممىسى پاختىلىشىپ قۇرۇپ كەتكەنىدى. □
6 ئۇلار گىلگال چېدىرگاھىغا بېرىپ يەشۇئانىڭ قېشىغا كىرىپ ئۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللارغا: ـ بىز يىراق يۇرتتىن
كەلدۇق، بىز بىلەن ئەھدە تۈزسەكلار، دېدى.
7 لېكىن ئىسرائىللار ھىۋىيلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ سىلەر بىزنىڭ ئارىمىزدا تۇرۇۋاتقان مۇشۇ يەرلىكلەر بولۇشۇڭلار
مۇمكىن، ئۇنداقتا بىز سىلەر بىلەن قانداقمۇ ئەھدە تۈزىمىز؟ ـ دېدى.
8 ئۇلار يەشۇئاغا: ـ بىز سېنىڭ قۇللىرىڭمىز، دېدى. يەشۇئا ئۇلاردىن: ـ سىلەر كىم، قەيەردىن كەلدىڭلار؟ ـ دەپ
سوريدى.
9 ئۇلار ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ سېنىڭ قۇللىرىڭ بولسا پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ نامىنى ئاڭلىغانلىقى ئۈچۈن
ناھايىتى يىراق يۇرتتىن كەلدى. چۈنكى بىز ئۇنىڭ نام-شۆھرىتىنى ۋە ئۇنىڭ مىسىردا قىلغان ھەممە ئىشلىرىنى،
10 شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىئوردانىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى ئامورىيلارنىڭ ئىككى پادىشاھى، يەنى ھەشبوننىڭ پادىشاھى سىھون
بىلەن ئاشتاروتتا تۇرۇۋاتقان باشانىڭ پادىشاھى ئوگقا نېمە قىلغىنىنى ئاڭلىدۇق. ■
11 شۇڭا ئاقساقاللىرىمىز بىلەن يۇرتتا تۇرغۇچى ھەممە خەلق بىزگە سۆز قىلىپ: ـ قولۇڭلارغا سەپەرگە لازىملىق ئوزۇق-
تۇلۇك ئېلىپ، بېرىپ ئىسرائىللار بىلەن كۆرۈشۈپ ئۇلارغا: »بىز سىلەرنىڭ قۇللۇقۇڭلاردا بولىمىز، شۇڭا بىز بىلەن
ئەھدە تۈزۈڭلار«، دەڭلار، دەپ بىزنى ئەۋەتتى.
12 سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا قاراپ يولغا چىققان كۈندە بىز سەپىرىمىز ئۈچۈن ئۆيىمىزدىن ئالغان نان ئىسسىق ئىدى،
مانا ھازىر ئۇ قۇرۇۋپ، پاختىلىشىپ كېتىپتۇ.
13 بۇ شاراب تۇلۇملىرى بولسا شاراب قاچىلىغاندا يېڭى ئىدى، مانا ئەمدى يىرتىلىپ كېتىپتۇ. بىز كىيگەن بۇ
كىيىملەر ۋە كەشلەر سەپەرنىڭ ئىنتايىن ئۇزۇنلۇقىدىن كونىراپ كەتتى، ـ دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار ئۇلارنىڭ ئوزۇق-تۇلۇكىدىن ئازراق ئالدى، لېكىن پەرۋەردىگاردىن يول سوريمىدى.□
15 شۇنداق قىلىپ، يەشۇئا ئۇلار بىلەن سۈلھى تۈزۈپ، ئۇلارنى تىرىك قويۇشقا ئۇلار بىلەن ئەھد باغلىدى، جامائەت
ئەمىرلىرىمۇ ئۇلارغا قەسەم قىلىپ بەردى.
16 ئۇلار ئەھدە باغلىشىپ ئۈچ كۈندىن كېيىن، بۇ خەلقنىڭ ئۆزلىرىگە قوشنا ئىكەنلىكىنى، ئۆزلىرىنىڭ ئارىسىدا
ئولتۇرۇشلۇق ئىكەنلىكى ئۇلارغا مەلۇم بولدى.
17 ئىسرائىللار سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ ئۈچىنچى كۈنى ئۇلارنىڭ شەھەرلىرىگە يېتىپ كەلدى؛ ئۇلارنىڭ
شەھەرلىرى گىبىئون، كەفىراھ، بەئەروت بىلەن كىرىئات-يېئارىم ئىدى.
18 جامائەتنىڭ ئەمىرلىرى ئىلگىرى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ئۇلارغا قەسەم قىلغان
بولغاچقا، ئىسرائىللار ئۇلارغا ھۇجۇم قىلمىدى. بۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل جامائەت ئەمىرلەر ئۈستىدىن غوتۇلداشقىلى
تۇردى.
19 لېكىن ئەمىرلەرنىڭ ھەممىسى پۈتكۈل جامائەتكە: ـ بىز ئۇلارغا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن
قەسەم قىلىپ بەرگەچكە، ئۇلارغا قول تەگكۈزەلمەيمىز.
20 بىز ئۇلارغا قىلغان قەسەممىز تۈپەيلىدىن، ئۈستىمىزگە غەزەپ چۈشمەسلىكى ئۈچۈن ئۇلارنى تىرىك قالدۇرۇشىمىز
كېرەك؛ ئۇلارغا شۇنداق قىلىساق بولمايدۇ، دېدى.
21 ئاندىن ئەمىرلەر جامائەتكە يەنە: ـ ئۇلارنى تىرىك قويۇڭلار، ھالبۇكى، ئۇلار پۈتكۈل جامائەت ئۈچۈن ئوتۇن
يارغۇچى ۋە سۇ توشۇغۇچىلار بولىدۇ، دېدى. بۇ ئىش ئەمىرلەر جامائەتكە دېگەندەك بولدى.

□ 9:5 »سەپەرگە ئالغان نانلار... قۇرۇپ كەتكەنىدى« ـ ياكى »سەپەرگە ئالغان نانلار... قۇرۇپ كەتكەنىدىغۇلىپ كەتكەنىدى.«
■ 9:10 چۈ. 21:24؛ 33؛ قان. 41:
□ 9:14 »ئۇلارنىڭ ئوزۇق-تۇلۇكىدىن ئازراق ئالدى« ـ بەلكىم ئۇلارنىڭ سۆزلىرى راست-يالغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن ئوزۇق-تۇلۇكتىن ئازراق ئېلىپ
تېتىپ باققان بولۇشى مۇمكىن.

22 تۇ ۋاقىتتا يەشۇئا ئۇلارنى چاقىرىپ ئۇلارغا: ـ سىلەر ئارىمىزدىكى يەرلىكلەر تۇرۇپ، نېمىشقا بىز يىراقتىن كەلدۇق، دەپ بىزنى ئالدىدىڭلار؟
23 بۇنىڭ ئۈچۈن سىلەر ئەمدى لەنەتكە قېلىپ، ئاراڭلاردا خۇدايىمىزنىڭ تۆۋىنى ئۈچۈن ئوتۇن يارىدىغان ۋە سۇ توشۇيدىغان قۇل بولۇشتىن بىرەر ئادەممۇ مۇستەسنا بولمايدۇ، ـ دېدى.
24 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يەشۇئاغا جاۋاب بېرىپ: ـ پەرۋەردىگار خۇدايىڭىزنىڭ تۆز قۇلى بولغان مۇساغا ئەمر قىلىپ، بارلىق زېمىننى سىلەرگە بېرىشكە، شۇنداقلا زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى ئالدىڭلاردىن يوقىتىشقا ۋەدە قىلغانلىقى قۇللىرىڭ بولغان بىزگە چىن قىلىندى، شۇڭا بىز سىلەرنىڭ تۇپەيلىڭلاردىن جېنىمىزدىن جەزمەن ئايرىلىپ قالىمىز دەپ ۋەھىمىگە چۈشۈپ، بۇ ئىشنى قىلىپ سالدۇق. ■
25 ئەمدى بىز قولۇڭغا چۈشتۇق، نەزىرىڭگە نېمە ياخشى ۋە دۇرۇس كۆرۈنسە شۇنى قىلغىن، ـ دېدى.

26 يەشۇئا ئەنە شۇنداق قىلىش بىلەن ئۇلارنى ئىسرائىلنىڭ قولىدىن قۇتقۇزدى، ئىسرائىللار ئۇلارنى ئۆلتۈرمىدى.
27 لېكىن شۇ كۈنى يەشۇئا پەرۋەردىگار تاللايدىغان جايدا جامائەت ئۈچۈن ۋە پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھى ئۈچۈن ئۇلارنى ئوتۇن يارغۇچىلار ۋە سۇ توشۇغۇچىلار دەپ بېكىتتى. ئۇلار بۇگۈنگە قەدەر شۇنداق قىلىپ كەلمەكتە.

10

ئامورىيلارنىڭ ئىتتىپاقداش قوشۇننىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىشى ـ ئاجايىب بىر مۇجىزە

1 شۇنداق بولدىكى، يېرۇسالېمنىڭ پادىشاھى ئادونى-زەدەك يەشۇئانىڭ ئايى شەھىرىنى ئىشغال قىلىپ، ئۇنى مۇتلەق يوقاتقانلىقىنى، يېرىخو بىلەن ئۇنىڭ پادىشاھىغا قىلغىنىدەك، ئايى بىلەن ئۇنىڭ پادىشاھىغىمۇ شۇنداق قىلغىنىنى، گىبېئوندا ئولتۇرغۇچىلارنىڭ ئىسرائىل بىلەن سۈلھ تۈزۈپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، □ ■
2 ئۇ ۋە خەلقى قاتتىق قورقتى؛ چۈنكى گىبېئون بولسا ئايدىن چوڭ شەھەر بولۇپ، پايتەخت شەھەرلىرىدەك ئىدى؛ ئۇنىڭ ھەممە ئادەملىرى تولىمۇ باتۇر پالۋانلار ئىدى.
3 شۇنىڭ بىلەن يېرۇسالېمنىڭ پادىشاھى ئادونى-زەدەك ھىبروننىڭ پادىشاھى ھوھام، يارمۇتنىڭ پادىشاھى پىرئام، لاقىشنىڭ پادىشاھى يافىيا ۋە ئەگلوننىڭ پادىشاھى دەبىرگە خەۋەر ئەۋەتىپ: ـ
4 مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ گىبېئونلارغا ھۇجۇم قىلىشىمىز ئۈچۈن ماڭا مەدەت بېرىڭلار؛ چۈنكى ئۇلار بولسا يەشۇئا ۋە ئىسرائىللار بىلەن سۈلھ تۈزۈۋالدى، ـ دېدى.
5 شۇنداق قىلىپ ئامورىيلارنىڭ بەش پادىشاھى، يەنى يېرۇسالېمنىڭ پادىشاھى، ھىبروننىڭ پادىشاھى، يارمۇتنىڭ پادىشاھى، لاقىشنىڭ پادىشاھى ۋە ئەگلوننىڭ پادىشاھى ـ ئۇلار ئۆزلىرى بارلىق قوشۇنلىرى بىلەن بىللە چىقىپ، گىبېئوننىڭ ئۆدۈلىدا بارگاھ تىكىپ، ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلدى.
6 بۇنىڭ بىلەن گىبېئونلىقلار گىلگالدىكى چېدىرگاھقا، يەشۇئانىڭ قېشىغا ئادەم ئەۋەتىپ: ـ سەن ئۆز قۇللىرىڭنى تاشلىۋەتمەي، دەرھال قېشىمىزغا كېلىپ مەدەت بېرىپ، بىزنى قۇتقۇزغىن؛ چۈنكى تاغلىق رايوندا ئولتۇرۇشلۇق ئامورىيلارنىڭ بارلىق پادىشاھلىرى بىرلىشىپ بىزگە ھۇجۇم قىلدى، ـ دېدى.□
7 بۇنى ئاڭلاپ يەشۇئا بارلىق جەڭچىلەرنى، جۇملىدىن ھەممە باتۇر پالۋانلارنى ئېلىپ گىلگالدىن يولغا چىقتى.
8 پەرۋەردىگار يەشۇئاغا: ـ ئۇلاردىن قورقمىغىن؛ چۈنكى مەن ئۇلارنى سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇردۇم، ئۇلارنىڭ ھېچبىرى ئالدىڭدا پۇت تىرەپ تۇرالمايدۇ، ـ دېدى.
9 يەشۇئا گىلگالدىن چىقىپ پۈتۈن كېچە مېڭىپ ئۇلارنىڭ ئۈستىگە تۇيۇقسىز چۈشتى.

■ 9:24 قان. 7□1: 2 □ 10:1 »يېرۇسالېمنىڭ پادىشاھى ئادونى-زەدەك« ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئېنىقكى، شۇ چاغدا يېرۇسالېم شەھىرى تېخى ئىسرائىللارغا تەۋە ئەمەس. ■ 10:1 يە. 15:6□ 159: □ 10:6 »سەن ئۆز قۇللىرىڭنى تاشلىۋەتمەي،...» ـ ئىبراني تىلىدا »قولۇڭنى قۇللىرىڭدىن ئېلىپ كەتمىگەي،...».

10 پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئىسرائىلنىڭ ئالدىدا تىرپىرەن قىلدى، يەشۇئا ئۇلارنى گىبىئوندا قاتتىق مەغلۇپ قىلىپ
قىرىپ، بەيت-ھورونغا چېقىدىغان داۋان يولىدا قوغلاپ، ئازىكاھ بىلەن ماككەداھقىچە سۈرۈپ-توقاي قىلدى.
11 ئۇلار ئىسرائىلدىن قېچىپ، بەيت-ھورونىڭ داۋانىدىن چۈشۈۋاتقاندا، پەرۋەردىگار تاكى ئۇلار ئازىكاھقا
يەتكۈچە ئاسماندىن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چوڭ-چوڭ مۇلدۇر-تاشلارنى ياغدۇردى. ئۇلار ئۆلدى؛ مۇشۇ مۇلدۇرلەر
بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئىسرائىللار قىلىچلاپ ئۆلتۈرگەنلەردىن كۆپ ئىدى.
12 ئاندىن يەشۇئا پەرۋەردىگارغا سۆز قىلدى، ـ يەنى پەرۋەردىگار ئامورىيلارنى ئىسرائىلنىڭ ئالدىغا تاپشۇرغان
كۈندە ئۇ ئىسرائىلنىڭ كۆز ئالدىدا پەرۋەردىگارغا مۇنداق دېدى: ـ »ئەي قۇياش، گىبىئون ئۈستىدە توختاپ
تۇر! ئەي ئاي، ئايجالون جىلغىسى ئۈستىدە توختاپ تۇر«!
13 شۇنى دېيىدى، خەلق دۈشمەنلەردىن ئىنتىقام ئېلىپ بولغۇچىلىك قۇياش ماكانىي توختاپ تۇردى، ئايمۇ توختاپ
تۇردى. بۇ ۋەقە ياشارنىڭ كىتابىدا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟ قۇياش تەخمىنەن پۈتۈن بىر كۈن ئاسماننىڭ ئوتتۇرىسىدا
توختاپ ئولتۇرۇشقا ئالدىرىمىدى. □
14 پەرۋەردىگار بىر ئىنساننىڭ نىداسىغا قۇلاق سالغان شۇنداق بىر كۈن ئىلگىرى بولۇپ باقمىغان ۋە كېيىنمۇ بولۇپ
باقمىدى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئىسرائىل ئۈچۈن جەڭ قىلدى.
15 ئاندىن يەشۇئا بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل گىلگالدىكى چېدىرگاھقا يېنىپ كەلدى.
16 ئەمما ئۇ بەش پادىشاھ بولسا قېچىپ ماككەداھتىكى غارغا يوشۇرۇنۇۋالدى.
17 شۇنىڭ بىلەن بىرسى يەشۇئاغا مەلۇم قىلىپ: ـ ئۇ بەش پادىشاھ تېپىلدى؛ ئۇلار ماككەداھتىكى غارغا
يوشۇرۇنۇۋاپتۇ، دېدى.
18 يەشۇئا: ـ ئۇنداق بولسا غارنىڭ ئاغزىغا چوڭ-چوڭ تاشلارنى يۇمىلىتىپ قوياۋىلار، ئاندىن ئۇنىڭ ئالدىدا
ئادەملەرنى كۆزەتكە قويۇڭلار.
19 لېكىن سىلەر توختاپ قالماي دۈشمەنلىرىڭلارنى قوغلاپ كەينىدە قالغانلارنى قىرىڭلار؛ ئۇلارنى ئۆز شەھەرلىرىگە
كىرگۈزمەڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۇلارنى قولۇڭلارغا تاپشۇرۇپ بەردى، ـ دېدى.
20 ئاندىن شۇنداق بولدىكى، يەشۇئا بىلەن ئىسرائىللار بۇلارنى قىرىپ قاتتىق مەغلۇپ قىلىپ يوقاتتى؛ لېكىن قېچىپ
قۇتۇلغان بىر قالدۇق مۇستەھكەم شەھەرلىرىگە كىرىۋالدى.
21 ئاندىن بارلىق خەلق ماككەداھتىكى چېدىرگاھقا، يەشۇئانىڭ قېشىغا تىنچ-سالامەت يېنىپ كەلدى. ھېچكىم
ئىسرائىللارغا قارشى ئېغىز ئېچىشقا جۈرئەت قىلالمىدى.□
22 يەشۇئا: ـ غارنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ، ئۇ بەش پادىشاھنى غاردىن چىقىرىپ مېنىڭ قېشىمغا ئېلىپ كېلىڭلار، ـ
دېدى.
23 ئۇلار شۇنداق قىلىپ بەش پادىشاھنى، يەنى يېرۇسالېمنىڭ پادىشاھى، ھېبرونىڭ پادىشاھى، يارمۇتنىڭ پادىشاھى،
لاقىشنىڭ پادىشاھى ۋە ئەگلونىڭ پادىشاھىنى غاردىن چىقىرىپ ئۇنىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدى.
24 ئۇ پادىشاھلار يەشۇئانىڭ قېشىغا كەلتۈرۈلگەندە، يەشۇئا ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرىنى چاقىرىپ، ئۆزى بىلەن
جەڭگە چىققان لەشكەر سەردارلىرىغا: ـ كېلىپ پۇتلىرىڭلارنى بۇ پادىشاھلارنىڭ گەدىنگە قويۇڭلار، ـ دېدى.
شۇنداق دېيىدى، ئۇلار كېلىپ پۇتلىرىنى ئۇلارنىڭ گەدىنلىرىگە قويدى.
25 ئاندىن يەشۇئا ئۇلارغا: ـ قورقماڭلار ۋە ھېچ ھودۇقماڭلار، قەيسەر ۋە غەيرەتلىك بولۇڭلار؛ چۈنكى پەرۋەردىگار
سىلەر ھۇجۇم قىلغان بارلىق دۈشمەنلىرىڭلارغا شۇنداق ئىشنى قىلىدۇ، ـ دېدى.
26 ئاندىن يەشۇئا پادىشاھلارنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرۈپ، جەسەتلىرىنى بەش دەرەخكە ئېسىپ قويدى؛ ئۇلار
دەرەخلەرنىڭ ئۈستىدە كەچكىچە ئېسىقلىق تۇردى. ■

□ 10:13 »ياشارنىڭ كىتابى« ـ ياكى »ئادالەتپەرۋەر كىشىنىڭ كىتابى.« بۇ كىتاب تەۋراتتا تېپىلمايدۇ؛ «2□□□.» 18:1دىمۇ تىلغا ئېلىنىدۇ.
□ 10:21 «....□□□□ ئېغىز ئېچىشقا جۈرئەت قىلالمىدى» ـ ياكى «...□□□□□□ سېلىشقا جۈرئەت قىلالمىدى». ■ 10:26 قان. 23:21□
يە. 298:

27 كۈن پاتقاندا يەشۇئانىڭ بۈيرۇق بىلەن كىشىلەر تۈلۈكلەرنى دەرەخلەردىن چۈشۈرۈپ، ئۇلار ئىلگىرى
يوشۇرۇنغان غارغا تاشلاپ، غارنىڭ ئاغزىغا چوڭ-چوڭ تاشلارنى قويۇپ قويدى. بۇ تاشلار تاكى بۈگۈنگە
قەدەر شۇ يەردە تۇرماقتا.

زېمىننىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە ئۇرۇش قىلىش

28 ئۇ كۈنى يەشۇئا ماككەداھنى ئىشغال قىلىپ، ئۇنىڭ پادىشاھى بىلەن شەھەردىكى ھەممە خەلقنىڭ بىرىنىمۇ قويماي
قىلىچلاپ مۇتلەق يوقاتتى؛ ئۇ يېرىخونىڭ پادىشاھىغا قىلغىنىدەك ماككەداھنىڭ پادىشاھىغىمۇ شۇنداق قىلدى.
29 ئاندىن يەشۇئا بىلەن بارلىق ئىسرائىللار ماككەداھتىن چىقىپ، لىبناھقا بېرىپ لىبناھ شەھىرىگە ھۇجۇم قىلدى.
30 پەرۋەردىگار ئۇنىمۇ پادىشاھى بىلەن قوشۇپ ئىسرائىلنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بەردى؛ يەشۇئا ئۇنى قىلىچ بىلەن
ئۇرۇپ، شەھەردىكى ھەممە خەلقنىڭ بىرىنىمۇ قويماي قىلىچلاپ ئۆلتۈردى؛ ئۇ يېرىخونىڭ پادىشاھىغا قىلغىنىدەك
ئۇنىڭ پادىشاھىغىمۇ شۇنداق قىلدى.
31 ئاندىن يەشۇئا بىلەن بارلىق ئىسرائىل لىبناھدىن چىقىپ، لاقىشقا بېرىپ، ئۇنى قامال قىلىپ ئۇنىڭغا ھۇجۇم
قىلدى.
32 پەرۋەردىگار لاقىشنى ئىسرائىلنىڭ قولىغا تاپشۇردى؛ ئۇلار ئىككىنچى كۈنىلا ئۇنى قىلىچ بىلەن ئېلىپ، دەل
لىبناھقا قىلغىنىدەك، شەھەردىكى خەلقنىڭ بىرىنىمۇ قويماي قىلىچلاپ ئۆلتۈردى.
33 ئۇ ۋاقىتتا گەزەرنىڭ پادىشاھى ھورام لاقىش شەھىرىگە مەدەت بېرىش ئۈچۈن چىقىپ كەلدى؛ لېكىن يەشۇئا
ئۇنى بارلىق ئادەملىرى بىلەن قوشۇپ ئۇرۇپ، ئۇلاردىن ھېچكىمنى تىرىك قويماي ئۆلتۈردى.
34 ئاندىن يەشۇئا بىلەن بارلىق ئىسرائىل لاقىشتىن چىقىپ، ئەگلونغا بېرىپ ئۇنى قامال قىلىپ، ئۇ شەھەرگە ھۇجۇم
قىلدى.
35 ئۇلار شۇ كۈنى شەھەرنى ئېلىپ، ئۇنىڭدىكى ئادەملەرنى قىلىچلىدى؛ شۇ كۈنى يەشۇئا شەھەردىكى بارلىق
كىشىلەرنى تەلتۈكۈس يوقاتتى؛ ئۇ دەل لاقىشقا قىلغىنىدەك، ئۇلارغىمۇ شۇنداق قىلدى.
36 ئاندىن يەشۇئا بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەممىسى ئەگلوندىن چىقىپ ھىبرونغا بېرىپ، ئۇ شەھەرگە ھۇجۇم قىلدى.
37 ئۇلار ئۇنى ئېلىپ، دەل ئەگلوندا قىلغانىدەك ئۇنىڭ پادىشاھىنى قىلىچلاپ، ئۇنىڭغا قاراشلىق ھەممە يېزا- كەنتلىرىنى
ئېلىپ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئولتۇرۇشلۇق ھەممە ئادەمنىڭ ھېچبىرىنى قويماي قىلىچلاپ يوقاتتى. يەشۇئا شەھەرنى ۋە
ئىچىدىكى بارلىق ئادەملەرنى مۇتلەق يوقاتتى.
38 ئاندىن يەشۇئا بىلەن بارلىق ئىسرائىللار دەبىرگە بېرىپ، ئۇ شەھەرگە ھۇجۇم قىلدى.
39 ئۇ شەھەرنى ئېلىپ ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق ھەممە يېزا- كەنتلىرىنى قىلىچ بىلەن ئۇرۇپ، پادىشاھىنى تۈتۈپ، بۇلاردىكى
بارلىق ئادەملەرنىڭ ھېچبىرىنى قويماي تەلتۈكۈس يوقاتتى. يەشۇئا ھىبرونغا قىلغىنىدەك، لىبناھقا ۋە ئۇنىڭ پادىشاھىغا
قىلغىنىدەك، دەبىر بىلەن ئۇنىڭ پادىشاھىغىمۇ شۇنداق قىلدى.
40 بۇ تەرىقىدە يەشۇئا شۇ پۈتۈن يۇرتنى، يەنى تاغلىق رايونىنى، جەنۇبىي نەگەۋ يۇرتىنى، شەفەلاھ ئويمانلىقىنى،
داۋاندىكى يۇرتلارنى ھۇجۇم قىلىپ ئېلىپ، ھەممە يۇرتنى ئىشغال قىلىپ بارلىق پادىشاھلىرى بىلەن مەغلۇپ قىلدى.
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار بۇيرۇغىنىدەك، ئۇ ھېچكىمنى قويماي، بەلكى نەپەسى بارلارنىڭ ھەممىسىنى
مۇتلەق يوقاتتى. ■
41 يەشۇئا قادەش-بارنېئادىن تارتىپ گازاغىچە بولغان يۇرتلارنى، شۇنىڭدەك گوشەننىڭ پۈتكۈل يۇرتىنى تاكى
گىبېئونغىچىمۇ ھۇجۇم بىلەن ئالدى.
42 بۇ قېتىمقى ئۇرۇشتا يەشۇئا بۇ پادىشاھلارنى مەغلۇپ قىلىپ، ئۇلارنىڭ زېمىننى ئىگىلدى. چۈنكى ئىسرائىلنىڭ
خۇداسى پەرۋەردىگار ئىسرائىل تەرەپتە تۇرۇپ جەڭ قىلدى.

■ **10:40** قان. 2:7؛ 20:16؛ 17؛ يە. 28:

43 ئاندىن يەشۇئا بىلەن بارلىق ئىسرائىل گىلگالدىكى چېدىرگاھقا يېنىپ كەلدى.

11

شىمالىي ئىتتىپاقداش ئەللەر بىلەن ئۇرۇش قىلىش

1 ئەممۇ ھازورنىڭ پادىشاھى يابىن بۇلارنى ئاڭلاپ مادوننىڭ پادىشاھى يوباب بىلەن شىمروننىڭ پادىشاھى ۋە ئاقسافنىڭ پادىشاھىغا ئادەم ئەۋەتتى،

2 شۇنداقلا شىمالدىكى تاغلىق رايوندىكى پادىشاھلارغا، كىننەروتنىڭ جەنۇبىدىكى تۈزلەڭلىك، ئۈيمانلىق ۋە غەربتىكى دور ئېگىزلىكىدىكى ھەممە پادىشاھلارغا ئەلچى ئەۋەتتى؛ □

3 ئۇ يەنە شەرق بىلەن غەرب تەرەپتىكى قانائانىيلار، ئامورىيلار، ھىتتىيلار، پەرىزىيلەر بىلەن تاغلىق رايوندىكى يەبۇسىيلار ۋە ھەرمون تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى مىزپاھ يۇرتىدا تۇرۇۋاتقان ھىۋىيلارنى چاقىردى.

4 ئۇلار، يەنى پادىشاھلىرى ۋە بارلىق قوشۇنلىرى چىقتى؛ ئۇلارنىڭ سانى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك كۆپ ئىدى، ئۇلارنىڭ نۇرغۇن ئات ۋە جەڭ ھارۋىلىرى بار ئىدى.

5 بۇ ھەممە پادىشاھلار بىر بولۇپ يېغىلىپ، ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلىش ئۈچۈن مەروم سۇلىرىنىڭ بويىدا چېدىرلارنى تىكتى.

□ 11:2 »دور ئېگىزلىكى« ـ ياكى »نافات-دوردىكى.«

يولى
ش
يوپ قاناتانىيلارنى
ە قوغلايدۇ
تتۇرا
يىگىز

چۈشۈپ ھۇجۇم قىلدى.
8 پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئىسرائىلنىڭ قولىغا تاپشۇردى، ئۇلارنى ئۇرۇپ چوڭ زىدون ۋە مىسرەفوت-مايىمغچە،
شۇنداقلا شەرق تەرەپتىكى مىزپاھ ۋادىسىغچە سۈرۈپ بېرىپ، ئۇلاردىن ھېچبىرىنى قويماي قىلىچلاپ ئۆلتۈردى.
9 يەشۇئا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىگە بۇيرۇغىنىدەك قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئاتلىرىنىڭ پەيلىرىنى كېسىپ، ھارۋىلىرىنى ئوتتا
كۆيدۈرۈۋەتتى.
10 شۇ چاغدا يەشۇئا قايتىپ بېرىپ، ھازورنى ئىشغال قىلىپ، ئۇنىڭ پادىشاھىنى قىلىچلاپ ئۆلتۈردى. ھازور بولسا
شۇ دەۋرلەردە ئاشۇ بارلىق ئەللەرنىڭ بېشى ئىدى.
11 ئىسرائىللار شەھەر ئىچىدە ئولتۇرۇشلۇق ھەممىسىنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرۈپ، ھېچ نەپەس ئىگىسىنى قويماي
ھەممىسىنى ئۆزۈل-كېسىل يوقاتتى؛ ھازورنى يەشۇئا ئوتتا كۆيدۈرۈۋەتتى،
12 شۇ پادىشاھلارنىڭ بارلىق پايتەخت شەھەرلىرىنى ئېلىپ، ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرىنى مەغلۇپ قىلدى؛
پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى بولغان مۇسا بۇيرۇغىنىدەك، ئۇ ئۇلارنى قىلىچلاپ ئۆزۈل-كېسىل يوقاتتى. ■
13 لېكىن ئېگىزلىككە سېلىنغان شەھەرلەرنى بولسا، ئىسرائىل كۆيدۈرمىدى؛ يەشۇئا ئۇلاردىن پەقەت ھازورنىلا
كۆيدۈرۈۋەتتى.
14 ئىسرائىللار بۇ شەھەرلەردىكى غەنىيمەتلەرنى ۋە چارپايلارنى ئۆزلىرىگە ئولجا قىلىپ ئالدى، لېكىن ئىچىدىكى ھەممە
ئادەملەرنى قىلىچلاپ يوقاتتى؛ ئۇلار بىرمۇ نەپەس ئىگىسىنى تىرىك قويمىدى.
15 پەرۋەردىگار ئۆز قۇلى بولغان مۇساغا نېمە بۇيرۇغان بولسا، مۇسامۇ يەشۇئاغا شۇنى بۇيرۇغاندى ۋە يەشۇئامۇ
شۇنداق قىلدى. ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغىنىدىن ھېچنېمىنى قالدۇرماي ھەممىنى شۇ بويىچە ئادا قىلدى.■
16 شۇ تەرىقىدە يەشۇئا شۇ زېمىننىڭ ھەممىسىنى، يەنى تاغلىق رايوندىكى زېمىنلارنى، بارلىق جەنۇبىي نەگەۋ زېمىنىنى،
بارلىق گوشەن زېمىنىنى، ئويمانلىقتىكى زېمىنلارنى، تۈزلەڭلىكتىكى زېمىنلارنى ۋە ئىسرائىلنىڭ تاغلىق رايونلىرىنى ۋە
شەفەلاھ ئويمانلىقىنى، □
17 سېئىر داۋىنىغچە سوزۇلغان ھالاك تېغىدىن تاكى ھەرمون تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى لۇئان جىلغىسىغا جايلاشقان
باۋال-گادقىچە بولغان زېمىننى ئىگىلىدى؛ ئۇ ئۇلارنىڭ ھەممە پادىشاھلىرىنى تۇتۇپ ئۇلارنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلدى.
□
18 شۇ تەرىقىدە يەشۇئا بۇ ھەممە پادىشاھلار بىلەن ئۇزۇن ۋاقىت جەڭ قىلدى.
19 گىبېئوندا ئولتۇراقلاشقان ھىۋىيلاردىن باشقا، ھېچبىر شەھەر ئىسرائىل بىلەن سۈلھ تۈزمىدى. ئىسرائىل ئۇلارنىڭ
ھەممىسىنى جەڭ ئارقىلىقلا ئالدى.
20 چۈنكى ئۇلارنىڭ كۆڭلىنىڭ قاتتىق قىلىنىشى، ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلىش نىيىتىدە بولۇشى پەرۋەردىگاردىن
ئىدى؛ بۇنىڭ مەقسىتى، ئۇلارنىڭ ئۆزۈل-كېسىل يوقىتىلىشى؛ يەنى، ئۇلارغا ھېچ رەھىم قىلىنماي، ئەكسىچە
پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغىنىدەك ئۇلارنىڭ يوقىتىلىشى ئۈچۈن ئىدى.
21 ئۇ ۋاقىتتا يەشۇئا كېلىپ ئاناكىيلارغا ھۇجۇم قىلىپ ئۇلارنى تاغلىق رايوندىن، ھېبروندىن، دەبىردىن، ئانابدىن،
يەھۇدانىڭ ھەممە تاغلىق رايونى بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەممە تاغلىق رايوندىن يوقاتتى؛ يەشۇئا ئۇلارنى شەھەرلىرى بىلەن
قوشۇپ ئۆزۈل-كېسىل يوقاتتى. □
22 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللارنىڭ زېمىندا ئاناكىيلاردىن ھېچبىرىمۇ قالدۇرۇلمىدى؛ پەقەت گازا، گات ۋە ئاشدودتا
بىرنەچچىسىلا قالدى.
23 شۇ تەرىقىدە يەشۇئا پەرۋەردىگار مۇساغا ۋەدە قىلغاندەك پۈتكۈل زېمىننى ئالدى؛ يەشۇئا ئۇنى ئىسرائىلغا ئۇلارنىڭ
قوشۇن-قەبىلىسى بويىچە مىراس قىلىپ تەقسىم قىلدى. ئاندىن زېمىن جەڭدىن ئارام تاپتى.

■ **11:12** قان. 20□16: 17؛ يە. 4010: ■ **11:15** مىس. 23□32: 33؛ 12:34□ چۈل. 52:33□ قان. 2:7□ 20□16: □ **11:16** **»ئىسرائىل تاغلىق رايونلىرى«** ـ شۇ رايوننىڭ كېينىكى نامى. □ **11:17** **»ھالاك تېغى«** ـ ياكى »سىلىق تاغ.« □ **11:21** **»ئاناكىيلار«** ـ گىگانتلاردىن بولغان بىر قەبىلە.

12

ئىشغال قىلىنغان زېمىن ۋە شەھەرلەر

1 ئىسرائىل ئىئوردان دەريياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدە، يەنى كۈن چىقىش تەرىپىدە ئىككى پادىشاھنى ئولتۇردى. ئۇلار
ئۇلارنىڭ زېمىنىنى، يەنى ئارنون دەريياسىدىن تارتىپ ھەرمون تاغلىقىغا تۇتاشقان زېمىن بىلەن شەرق تەرەپتىكى
بارلىق ئاراباھ تۈزلەكلىكىنى ئىگىلىدى. شۇ ئىككى پادىشاھلار بولسا: ـ □
2 بىرسى ھەشبوندا تۇرۇشلۇق ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھون؛ ئۇ ئاروئەر (ئارنون دەريياسىنىڭ بويىدا) ۋە
ئارنون جىلغىسىدىكى شەھەردىن تارتىپ، گىلېئادنىڭ يېرىمنى ئۆز ئىچىگە ئالغان يابوك دەريياسىغىچە (بۇ ئاممونىيلارنىڭ
چېگىرسى ئىدى) بولغان يەرلەردە سەلتەنەت قىلاتتى؛
3 ئۇ سەلتەنەت قىلغان زېمىن يەنە شەرق تەرەپتىكى كىننەروت دېڭىزىدىن تارتىپ ئاراباھ دېڭىزىغىچە، يەنى شور
دېڭىزىغىچە سوزۇلغان ئاراباھ تۈزلەكلىكىنى، شۇنداقلا شەرق تەرەپتىكى بەيت-يەشموتقا باردىغان يولنى ۋە جەنۇب
تەرىپىدە پىسگاھ تېغىنىڭ داۋانلىرىنىڭ چېتىگىچە سوزۇلغان زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى.□
4 ئۇنىڭدىن باشقا ئىسرائىل باشان پادىشاھى ئوگنىڭ زېمىننى ئالدى؛ ئۇ رەفايىيلار دىيىلدىغان گىگانتلارنىڭ
قالدۇقىدىن بىرى ئىدى (ئۇلار ئاشتاروت ۋە ئەدرەيدە تۇراتتى).■
5 ئۇ ھەرمون تېغىدىكى يۇرتلارغا، سالكاھ ۋە پۈتكۈل باشان زېمىنىغا، يەنى گەشۇرىيلار بىلەن مائاكاتىيلارنىڭ
چېگرىسىغىچە، شۇنىڭدەك گىلېئادنىڭ يېرىمىغا، تاكى ھەشبوننىڭ پادىشاھى سىھوننىڭ چېگرىسىغىچە سەلتەنەت
قىلاتتى.
6 پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى بولغان مۇسا بىلەن ئىسرائىللار بۇلارغا ھۇجۇم قىلىپ مەغلۇپ قىلغاندىن ۋە
پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسا شۇ زېمىننى رۇبەنلەرگە، گادلارغا ۋە مانا‌سسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىگە مىراس قىلىپ
بەرگەندىن.■
7 تۇۋەندىكىلەر يەشۇئا بىلەن ئىسرائىللار ئىئوردان دەريياسىنىڭ غەرب تەرىپىدە ھۇجۇم قىلىپ مەغلۇپ قىلغان
پادىشاھلاردۇر؛ ئۇلارنىڭ زېمىنلىرى لۇۋان جىلغىسىدىكى باۋال-گادتىن تارتىپ، سېئىرنىڭ داۋانلىرىنىڭ يېنىدىكى
ھالاك تېغىغىچە بولغان زېمىنلاردىن ئىبارەت ئىدى. يەشۇئا بۇ زېمىنلارنى ئىسرائىلنىڭ قوشۇن-قەبىلىلىرى بويىچە
ئۇلارغا مىراس قىلىپ بەردى،■
8 جۈملىدىن تاغلىق يۇرتنى، شەفەلاھ ئويمانلىقىنى، ئاراباھ تۈزلەكلىكىنى، ئېگىزلىكتىكى داۋانلارنى، چۆللۈكنى ۋە
جەنۇبتىكى نەگەۋ زېمىننى، ھىتتىيلار، ئامورىيلار، قاناۋانىيلار، پەرىزىيلەر، ھىۋىيلار ۋە يەبۇسىيلارنىڭ زېمىنلىرىنى
بۇلۇپ بەردى: ـ
9 ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ بىرى يېرىخونىڭ پادىشاھى، بىرى بەيت-ئەلنىڭ يېنىدىكى ئاينىڭ پادىشاھى،
10 بىرى يېرۇسالېمنىڭ پادىشاھى، بىرى ھېبروننىڭ پادىشاھى،
11 بىرى يارمۇتنىڭ پادىشاھى، بىرى لاقىشنىڭ پادىشاھى،
12 بىرى ئەگلوننىڭ پادىشاھى، بىرى گەزەرنىڭ پادىشاھى،
13 بىرى دەبىرنىڭ پادىشاھى، بىرى گەدەرنىڭ پادىشاھى،
14 بىرى خورماھنىڭ پادىشاھى، بىرى ئارادنىڭ پادىشاھى،
15 بىرى لىبناھنىڭ پادىشاھى، بىرى ئادۇللامنىڭ پادىشاھى،
16 بىرى ماككەداھنىڭ پادىشاھى، بىرى بەيت-ئەلنىڭ پادىشاھى،
17 بىرى تاپپۇئاھنىڭ پادىشاھى، بىرى ھەفەرنىڭ پادىشاھى،

□ 12:1 »ئىزاھات« ـ مۇشۇ بابلاردىكى مەزمۇنلارنى ئوبدانراق چۈشىنىش ئۈچۈن مۇناسىۋەتلىك خەرىتىلەرنى كۆرۈڭ. □ 12:3 »كىننەروت دېڭىزى« ـ ياكى »گاللىيە دېڭىزى.« »شور دېڭىزى« ـ ھازىر »تۇزلۇك دېڭىز« دەپ ئاتىلىدۇ. ■ 12:4 قان. 41: 24:21 چۈل. ■ 12:6 3332: ■ 12:7 يە. 4010:

18 بىرى ئافەكنىڭ پادىشاھى، بىرى لاشاروننىڭ پادىشاھى،
19 بىرى مادوننىڭ پادىشاھى، بىرى ھازورنىڭ پادىشاھى،
20 بىرى شىمرون-مەروننىڭ پادىشاھى، بىرى ئاقسافنىڭ پادىشاھى،
21 بىرى تائاناقنىڭ پادىشاھى، بىرى مەگىددونىڭ پادىشاھى،
22 بىرى كەدەشنىڭ پادىشاھى، بىرى كارمەلنىڭ يېنىدىكى يوكنېئامنىڭ پادىشاھى،
23 بىرى دور ئېگىزلىكىدىكى دورنىڭ پادىشاھى، بىرى گويىمنىڭ پادىشاھى،□
24 بىرى تىرزاھنىڭ پادىشاھى بولۇپ، جەمئىي ئوتتۇز بىر پادىشاھ ئىدى.

13

پەرۋەردىگارنىڭ يەشۇئاغا يەنە سۆز قىلىشى

1 ئەمما يەشۇئا ياشىنىپ، يېشى خېلى بىر يەرگە بېرىپ قالغانىدى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ـ »سەن ئەمدى قېرىپ قالدىڭ، يېشىڭۋۇ چوڭىيىپ قالدى، لېكىن يەنە ئىگىلىنىشى كېرەك بولغان نۇرغۇن زېمىن بار.
2 بۇ زېمىنلار بولسا مۇنۇلار: ـ فىلىستىيلەرنىڭ ۋە گەشۇرىيلارنىڭ بارلىق يۇرتلىرى،
3-4 يەنى مىسىرنىڭ شەرق تەرىپىدىكى شىھور دەرياسىدىن تارتىپ، شىمال تەرىپىدىكى ئەكرون شەھىرىنىڭ چېگرالىرىغىچە سوزۇلغان يەرلەر)شۇ يۇرت قانائانىيلارنىڭ زېمىنى ھېسابلىناتتى(، جۈملىدىن گازا، ئاشدود، ئاشكېلون، گات ۋە ئەكروندىكى بەش فىلىستىي ئەمىر باشقۇرىدىغان يۇرتلار بىلەن ئاۋۋىيلارنىڭ جەنۇب تەرەپتىكى يۇرتلىرى؛ زىدونىيلارغا تەۋە بولغان مەئاراھدىن تارتىپ ئافەك بىلەن ئامورىيلارنىڭ چېگراسىغىچە بولغان قانائانىيلارنىڭ بارلىق زېمىنى؛ □
5 گەبالىيلارنىڭ زېمىنى ۋە بارلىق لىۋان زېمىنى، يەنى كۈن چىقىش تەرەپتىكى ھەرمون تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى باۋال-گادتىن تارتىپ، خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىغىچە بولغان زېمىنلار؛ □
6 لىۋاندىن تارتىپ مىسرەپوت-مايىمغىچە سوزۇلغان تاغلىقتا بارلىق ئولتۇرۇۋاتقانلارنىڭ، يەنى زىدونىيلارنىڭ زېمىنى قاتارلىقلاردىن ئىبارەتتۇر. بۇ زېمىندىكى خەلقنىڭ ھەممىسىنى مەن ئىسرائىل ئالدىدىن قوغلۇۋېتىمەن. شۇڭا سەن چوقۇم مېنىڭ ساڭا بۇيرۇغىنىم بويىچە بۇنى چەك تاشلاپ ئىسرائىللىقلارغا مىراس قىلىپ تەقسىم قىلىپ بېرىشىڭ كېرەك.
7 سەن ئەمدى بۇ زېمىنلارنى توققۇز قەبىلە بىلەن مانا‌سسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىگە مىراس قىلىپ بۆلگىن.«

□ 12:23 »دور ئېگىزلىكىدىكى دورنىڭ پادىشاھى« ـ ياكى »نافات-دوردىكى دورنىڭ پادىشاھى.«
□ 13:3-4 »مەئاراھدىن« ـ ياكى »ئاراھدىن.«
□ 13:5 »خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىغىچە...« ـ ياكى »لىبو-خاماتقىچە...«.

ن)

هری» ★

دیگنز

مىراس قىلىپ بەرگەنىدى: ـ □
9 ئۇلارنىڭ زېمىنلىرى ئارنون جىلغىسىنىڭ بويىدىكى ئاروئەردىن تارتىپ، جۈملىدىن جىلغىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى شەھەر
ۋە دىبونغىچە سوزۇلغان مەدەبا تۈزلەڭلىكى،
10 ھەشبوندا سەلتەنەت قىلغان، ئاموريلارنىڭ پادىشاھى سىھوننىڭ ئامموننىلارنىڭ چېگرىسىغىچە بولغان ھەممە
شەھەرلىرى؛
11 گىلئاد بىلەن گەشۇرىيلار ۋە مائاكاتىيلارنىڭ چەت يۇرتلىرى، ھەرمون تېغىنىڭ ھەممىسى ۋە سالكاھىغىچە
سوزۇلغان بارلىق باشان زېمىنى؛
12 گىگانتلار بولغان رەفايىيلارنىڭ قالدۇق نەسىلدىن بولغان ئاشتاروت بىلەن ئەدرەيدە سەلتەنەت قىلغان ئوگنىڭ
باشاندىكى پۈتكۈل پادىشاھلىق زېمىندىن ئىبارەت ئىدى؛ مۇشۇ زېمىندىكىلەرنى مۇسا مەغلۇپ قىلىپ، زېمىنلىرىغا
ئىگە بولدى. □
13 لېكىن ئىسرائىللار گەشۇرىيلار بىلەن مائاكاتىيلارنى ئۆز يۇرتلىرىدىن قوغلىۋەتمىدى؛ شۇڭا گەشۇرىيلار بىلەن
مائاكاتىيلار بۈگۈنگىچە ئىسرائىل ئارىسىدا تۇرماقتا.

14 لېكىن مۇسا لاۋۋي قەبىلىسىگە ھېچ مىراس زېمىننى بەرمىگەن؛ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ئۇلارغا
ئېيتقىنىدەك، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئوتتا سۈنۈلغان قۇربانلىقلار ئۇلارنىڭ مىراسىدۇر.□
15 مۇسا رۇبەنلەر قەبىلىسىگە، جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە يۇرتلارنى مىراس قىلىپ بەردى.
16 ئۇلارنىڭ زېمىنى بولسا ئارنون جىلغىسىنىڭ يېنىدىكى ئاروئەردىن تارتىپ، جىلغىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى شەھەر ۋە
مەدەبانىڭ يېنىدىكى پۈتكۈل تۈزلەڭلىك،
17 ھەشبون ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق تۈزلەڭلىكتىكى ھەممە شەھەرلەر، دىبون، باموت-باۋال، بەيت-باۋال-مېئون،
18 ياھاز، كەدەموت، مەفائات، □
19 كىرىئاتايىم، سىبماھ، ۋە »جىلغا تېغى«دىكى زەرەت-شاھار،

20 بەيت-پېئور، پىسگاھ تېغىدىكى داۋانلار، بەيت-يەشموت،
21 تۈزلەڭلىكتىكى بارلىق شەھەرلەر ۋە ھەشبوندا سەلتەنەت قىلغان، ئاموريلارنىڭ پادىشاھى بولغان سىھوننىڭ
پۈتكۈل سەلتەنىتىنىڭ زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالدى. بۇ پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ بىلەن شۇ يۇرتتا ئولتۇرۇشلۇق، سىھونغا بېقىنغان
سەردارلار ئەۋى، رەكەم، زۇر، خور ۋە رەبا قاتارلىق مىدىيان ئەمىرلىرى بولسا مۇسا تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەنىدى.
22 شۇ ۋاقىتتا ئىسرائىللار ئۆلتۈرگەنلەر ئىچىدە بېئورنىڭ ئوغلى پالچى بالائامۇ بار ئىدى؛ ئۇنمۇ ئۇلار قىلىچلاپ
ئۆلتۈرگەنىدى.■
23 رۇبەنلەرنىڭ زېمىنىنىڭ چېگرىسى ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۆزى ئىدى. رۇبەنلەرنىڭ جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە
ئۇلارغا بۇلۇنگەن مىراسى مانا بۇ شەھەرلەر بىلەن كەنت-قىشلاقلىرى ئىدى.□ ■

24 مۇسا يەنە گاد قەبىلىسىگە، يەنى گادلارنىڭ جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە ئۇلارغا مىراس بۇلۇپ بەرگەنىدى.
25 ئۇلارنىڭ زېمىنلىرى بولسا يائازەر بىلەن گىلئادنىڭ بارلىق شەھەرلىرى، ئامموننىلارنىڭ زېمىنىنىڭ يېرىمى تاكى
رابباھ ئالدىدىكى ئاروئەرگىچە،

□ **13:8** »رۇبەنلەر بىلەن گادلار بولسا، ماناسسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسى بىلەن بىرلىكتە...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »رۇبەنلەر بىلەن گادلار بولسا، ئۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە...«.
□ **13:12** »رەفايىيلار« ـ گىگانتلار ئىدى. ئۇلار توغرۇلۇق »قان.» 11-10:2 ، 20، 11:3نى كۆرۈڭ.
□ **13:14** ...» مۇسا لاۋۋي قەبىلىسىگە ھېچ مىراس زېمىننى بەرمىگەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» ئۇ لاۋۋي قەبىلىسىگە ھېچ مىراس زېمىننى بەرمىگەن.«
□ **13:18** »ياھاز« ـ ياكى »ياھازاھ.«
■ **13:22** چۈل. 31 8:
□ **13:23** »رۇبەنلەرنىڭ زېمىنىنىڭ چېگرىسى ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۆزى ئىدى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »رۇبەنلەرنىڭ زېمىنىنىڭ چېگرىسى ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۆزى ۋە ئۇنىڭ چېگرىسى ئىدى.«
■ **13:23** چۈل. 34 14: 15

26 هەشبوندىن تارتىپ رامات-مىزپەھ ۋە بەتونىمغىچە، ماھانايىمدىن تارتىپ دەبىرنىڭ چېگرىسىغىچە،
27 جىلغىغا جايلاشقان بەيت-ھارام، بەيت-نىمراھ، سۇككوت ۋە زافونلار، ھەشبوننىڭ پادىشاھى سىھوننىڭ
سەلتەنىتىنىڭ ئىئوردان دەريا سىنىڭ شەرقىي قېتىدىكى قالغان قىسمى، دەريانى ياقىلاپ كىننەرەت دېڭىزىنىڭ
ئۇ بېشىغىچە ئىدى.
28 گادلارنىڭ جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە ئۇلارغا بۇلۇنگەن مىراسى مانا بۇ شەھەرلەر بىلەن كەنت-قىشلاقلىرى
ئىدى.
29 مۇسا ماناسسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىگىمۇ مىراس بەرگەندى؛ ماناسسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىگە جەمەت-ئائىلىلىرى
بويىچە بۇ مىراس بۇلۇپ بېرىلگەندى: ـ
30 زېمىنلىرى ماھانايىمدىن تارتىپ، پۈتكۈل باشان زېمىنى، باشاننىڭ پادىشاھى ئوگنىڭ پۈتكۈل سەلتەنىتىنىڭ زېمىنى
ۋە يائىرنىڭ بارلىق يېزا- كەنتلىرى)بۇ يېزا- كەنتلەر باشاننىڭ تۆزىگە جايلاشقان بولۇپ، جەمئىي ئالتمىش ئىدى(، ■
31 گىلېئادنىڭ يېرىمى بىلەن باشان پادىشاھى ئوگنىڭ سەلتەنىتىدىكى ئاشتاروت ۋە ئەدرەي شەھەرلىرى ماناسسەھنىڭ
ئوغلى ماكىرنىڭ ئەۋلادىغا تەۋە قىلىنغان بولۇپ، ماكىرلارنىڭ يېرىم قىسمىغا جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە مىراس قىلىپ
بۇلۇپ بېرىلگەندى.
32 مۇسا ئىئوردان دەريا سىنىڭ شەرق قېتىدا، يېرىخونىڭ ئۈدۈلىدا، موئابنىڭ تۈزلەڭلىكىدە بولغان ۋاقىتدا بۇلۇپ
بەرگەن مىراسلار مانا بۇ زېمىنلار ئىدى.□
33 لېكىن مۇسا لاۋۋي قەبىلىسىگە ھېچ مىراس زېمىنى تەقدىم قىلمىدى؛ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ئۇلارغا
ئېيتقىنىدەك، ئۇ ئۆزى ئۇلارنىڭ مىراسىدۇر.■

14

يەھۇداغا تەقدىم قىلىنغان زېمىنلار

1 ئىسرائىللارنىڭ قانائان زېمىنىدىن ئالغان مىراسلىرى تۆۋەندىكىدەك؛ ئەلئازار كاھىن بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا ۋە
ئىسرائىل قەبىلىلىرىدىكى جەمەت-ئائىلە باشلىقلىرى مۇشۇ مىراسلارنى ئۇلارغا بۇلۇپ بەرگەن. ■
2 پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ۋاسىتىسى بىلەن توققۇز يېرىم قەبىلە توغرىسىدا بۇيرۇغىنىدەك، ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۇلۇشى
چەك تاشلاش بىلەن بۇلۇپ بېرىلدى. ■
3 چۈنكى قالغان ئىككى قەبىلە بىلەن ماناسسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىنىڭ مىراسىنى بولسا مۇسا ئىئوردان دەريا سىنىڭ
ئۇ تەرىپىدە ئۇلارغا تەقسىم قىلغانىدى؛ لېكىن ئۇ لاۋىيلارغا ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ھېچ مىراس بەرمىگەندى
4)يۇسۇپنىڭ ئەۋلادلىرى ماناسسەھ ۋە ئەفرائىم دېگەن ئىككى قەبىلگە بۇلۇنگەندى. لاۋىيلارغا بولسا، تۇرۇشقا
بولىدىغان شەھەرلەر بېكىتىلىپ، شۇنداقلا شۇ شەھەرلەرگە تەۋە يايلاقلاردىن چارپايلىرىنى باقىدىغان ۋە مال-
مۇلۇكلىرىنى ئورۇنلاشتۇرىدىغان يەرلەردىن باشقا ئۇلارغا ھېچ ئۇلۇشلەرنى بەرمىگەندى.(
5 پەرۋەردىگار مۇساغا قانداق بۇيرۇغان بولسا، ئىسرائىللار شۇنداق قىلىپ زېمىنى بۇلۇشۇۋالدى.

كالەبكە تەقدىم قىلىنغان زېمىن

■ **13:30** چۈل. 14:32□ قان. 3□4: 14
□ **13:32** »مۇسا ئىئوردان دەريا سىنىڭ شەرق قېتىدا، يېرىخونىڭ ئۈدۈلىدا، موئابنىڭ تۈزلەڭلىكىدە بولغان ۋاقىتدا...» ـ »چۈل.» 22-بابنى كۆرۈڭ. ■ **13:33** چۈل. 20:18□ قان. 9:10□ 218: ■ **14:1** چۈل. 1734: ■ **14:2** چۈل. 5526:

6 يەھۇدالار گىلگالغا، يەشۇئانىڭ قېشىغا كەلدى، كەنىززىي يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەب يەشۇئاغا مۇنداق دېدى: ـ
»پەرۋەردىگار تۆز ئادىمى بولغان مۇساغا مەن بىلەن سېنىڭ توغرا كۈدا قادەش-بارنېئادا نېمە دېگەنلىكىنى بىلىسەنغۇ؛
7 پەرۋەردىگارنىڭ ئادىمى مۇسا مېنى قادەش-بارنېئادىن زېمىننى چارلاپ كېلىشكە ئەۋەتكەندە، مەن قىرىق ياشتا
ئىدىم؛ چىن ئېتىقادلىق كۆڭۈلۈم بىلەن ئۇنىڭغا خەۋەر يەتكۈزگەندىم.
8 ئەمما مەن بىلەن چىققان قېرىنداشلىرىم خەلقنىڭ كۆڭلىنى سۇ قىلىۋەتكەندى. لېكىن مەن بولسام پۈتۈن قەلبىم
بىلەن پەرۋەردىگار خۇدايىمغا ئەگەشتىم.
9 ئۇ كۈنى مۇسا قەسەم قىلىپ: ـ »سەن پۈتۈن قەلبىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ئەگەشكىنىڭ ئۈچۈن،
سېنىڭ پۇتۇڭ دەسسىگەن زېمىن جەزمەن ئەبەدگىچە سېنىڭ بىلەن نەسىلىڭنىڭ مىراسى بولىدۇ« ـ دېگەندى.
10 ـ مانا ئىسرائىل چۆلدە سەرگەردان بولۇپ يۈرگەندە، پەرۋەردىگار مۇساغا شۇ سۆزلەرنى دېگەن كۈندىن
كېيىنكى قىرىق بەش يىل ئىچىدە ئۆزى ئېيتقىنىدەك مېنى تىرىك ساقلىدى. مانا مەن بۈگۈن سەكسەن بەش ياشقا
كىردىم.
11 مەن مۇشۇ كۈندىمۇ مۇسا مېنى چارلاشقا ئەۋەتكەن كۈندىكىدەك كۈچلۈكمەن، مەيلى جەڭ قىلىش بولسۇن
ياكى بىر يەرگە بېرىپ-كېلىش بولسۇن، مېنىڭ يەنىلا بالدۇرقىدەك كۈچ-دەرمانىم باردۇر.
12 ئەمدى پەرۋەردىگار شۇ كۈنىدە ۋەدە قىلغان بۇ تاغلىق يۇرتنى ماڭا مىراس قىلىپ بەرگىن؛ چۈنكى ئۇ كۈنى
سەنمۇ ئۇ يەردە ئاناكىيلار تۇرىدىغانلىقىنى، شۇنداقلا چوڭ ھەم مۇستەھكەم شەھەرلەر بارلىقىنى ئاڭلىدىڭغۇ. لېكىن
پەرۋەردىگار مەن بىلەن بىللە بولسىلا، پەرۋەردىگار ئېيتقىنىدەك مەن ئۇلارنى قوغلىۋېتىمەن.«
13 بۇنى ئاڭلاپ يەشۇئا يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەبكە بەخت-بەركەت تىلەپ، ھېبرونىنى ئۇنىڭغا مىراس قىلىپ
بەردى.
14 شۇڭا ھېبرون تاكى بۈگۈنگىچە كەنىززىي يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەبنىڭ مىراسى بولۇپ تۇرماقتا؛ چۈنكى ئۇ پۈتۈن
قەلبى بىلەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا ئەگەشكەن
15)ئىلگىرى ھېبرون بولسا كىرىئات-ئاربا دەپ ئاتىلاتتى. ئاربا دېگەن ئادەم ئاناكىيلار ئارىسىدا ئەڭ داڭقى
چىققان ئادەم ئىدى.(شۇنداق قىلىپ زېمىن جەڭدىن ئارام تاپتى.

15

يەھۇدالارغا تەقدىم قىلىنغان زېمىننىڭ چېگراسى ۋە شەھەرلىرى

1 يەھۇدالار قەبىلىسىنىڭ مىراسى بولسا جەمەت-ئائىللىرى بويىچە چەك تاشلىنىپ ئېرىشكەن زېمىن بولۇپ، جەنۇبىي
تەرەپنىڭ ئۇچى ئېدومنىڭ چېگرىسىغا ۋە زىن چۆلىگە تۇتاشتى؛
2 جەنۇبىي چېگرىسى »شور دېڭىزى«نىڭ ئايىغىدىن، يەنى جەنۇبىي تەرەپكە چوچۇيىپ چىققان قولتۇقتىن باشلىنىپ،

14:6 چۈل. 24:14 قان. 361:
14:7 »چىن ئېتىقادلىق كۆڭۈلۈم بىلەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پۈتۈن كۆڭۈلۈم بىلەن« دەپ ئىپادىلىنىدۇ. چارلىغۇچىلاردىن پەقەت كالەب بىلەن
يەشۇئالا زېمىن توغرۇلۇق ئادەمنىڭ ئىمان-ئېتىقادىنى رىغبەتلەندۈرىدىغان خەۋەرلەرنى يەتكۈزگەندى »)چۈل.» 14-13-باب.(**14:8** چۈل.
2414: **14:11** «...» يەرگە بېرىپ-كېلىش بولسۇن...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »چىقىش-كىرىش بولسۇن...» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **14:11** چۈل.
17:27 قان. 231: **14:12** »ئاناكىيلار« ـ گىگانتلاردىن بولغان بىر قەبىلە. **14:15** »كىرىئات-ئاربا« ـ »ئاربانىڭ يېزا-كەنتلىرى« دېگەن
مەنىدە. **15:2** »شور دېڭىزى« ـ يەنە »تۇزلۇق دېڭىز« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. **15:2** چۈل. 434:

3 »سىرىق ئېشەك داۋىنى«نىڭ جەنۇب تەرىپىدىن ئۆتۈپ، زىنغا تۆتاشتى؛ ئاندىن قادەش-بارنېئانىڭ جەنۇبىنى
ياقلاپ ھەزرونغا ئۆتۈپ، ئاددارغا بېرىپ، كاركاتاھقا بۇرۇلۇپ، □
4 ئازمونغا ئۆتۈپ مىسىر ئېقىنى بىلەن چىقىپ، ئۇچى دېڭىزغا تاقىشاتتى. بۇ ئۇلارنىڭ جەنۇبىي چېگرىسى ئىدى.□
5 شەرقىي چېگرىسى بولسا شور دېڭىزىدىن ئىئوردان دەريىاسىنىڭ دېڭىزغا قۇيۇلىدىغان ئېغىزىغىچە ئىدى؛ شىمالىي
چېگرىسى بولسا دېڭىزنىڭ ئىئوردان دەريىاسىنىڭ دېڭىزغا قۇيۇلىدىغان ئېغىزىدىن باشلىنىپ،
6 ئاندىن بەيت-ھوگلاھغا بېرىپ، بەيت-ئاراباھنىڭ شىمالىدىن ئۆتۈپ، رۇبەننىڭ ئوغلى بوھاننىڭ تېشىنىڭ قېشىغىچە
ئىدى؛
7 ئاندىن چېگرا ئاقور جىلغىسىدىن دەبىرگە قاراپ ئۆتۈپ، ئۇ يەردىن شىمال تەرىپىگە بۇرۇلۇپ، جىلغىنىڭ جەنۇب
تەرىپىدىكى ئادۇممىمغا چىقىدىغان داۋاننىڭ ئۇدۇلىدىكى گىلگالغا يېتىپ بېرىپ، ئاندىن ئەن-شەمەش سۇلىرىدىن
ئۆتۈپ، ئەن-روگەل بۇلىقىغا ئۇتىشاتتى؛
8 ئۇ يەردىن »بەن-ھىنومنىڭ جىلغىسى«غا چىقىپ، يەبۇسىيلار ئېگىزلىكىدىن، يەنى يېرۇسالېمنىڭ جەنۇب
تەرىپىدىكى داۋاندىن ئۆتۈپ، ئاندىن ھىنوم جىلغىسىنىڭ ئالدىغا، يەنى غەرب تەرەپكە، رەفايىيلارنىڭ جىلغىسىنىڭ
شىمالىي بېشىدىكى تاغنىڭ چوققىسىغا چىقتى؛ □
9 چېگرا بۇ تاغنىڭ چوققىسىدىن نەفتوئاھ سۇيىنىڭ بۇلىقىغا بېرىپ، ئاندىن ئەفرون تېغىدىكى شەھەرلىرىنىڭ يېنى
بىلەن چىقىپ، ئۇ يەردىن بائالاھ)يەنى كىرىئات-يېئارىم(غا يېتىپ بېرىپ،
10 ئاندىن بائالاھتىن ئۆتۈپ، غەرب تەرىپىگە قايرىلىپ سېئىر تېغىغا بېرىپ، يېئارىم تېغى)يەنى كېسالون(نىڭ شىمالىي
باغرىدىن ئۆتۈپ، بەيت-شەمەشكە چۈشۈپ، تىمناھتىن ئۆتتى؛
11 ئاندىن شىمالغا قاراپ ئەكروننىڭ داۋىنى بىلەن چىقىپ شىكرونغا ئۆتۈپ، بائالاھ تېغىنىڭ يېنىغا ئۇتىشىپ،
يابنەئەلگە يېتىپ، ئاندىن ئۇچى دېڭىزغا تاقاشقاندىدى.
12 غەرب تەرىپىدىكى چېگرىسى بولسا دېڭىز بويلىرى ئىدى. يەھۇدالارنىڭ جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە ئۇلارغا
توختىتىلغان تۇت تەرىپىدىكى چېگرا مانا شۇ ئىدى.■
13 يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەبگە بولسا، پەرۋەردىگارنىڭ يەشۇئاغا بەرگەن ئەمرى بويىچە، ئۇنىڭغا يەھۇدالارنىڭ
ئارىسىدا بىر ئۈلۈش، يەنى ئاناكنىڭ ئاتىسى ئاربانىڭ شەھىرى بولغان ھېبرون ئاتا قىلىندى. ■
14 كالەب شۇ يەردىن شېشاي، ئاھىمان ۋە تالماي دېگەن ئۈچ ئاناكىينى قوغلىۋەتتى؛ ئۇلار ئۇچىي ئاناكنىڭ ئەۋلادى
ئىدى. ■
15 ئاندىن شۇ يەردىن چىقىپ، دەبىردە تۇرۇۋاتقانلارغا ھۇجۇم قىلدى)ئىلگىرى دەبىرنىڭ نامى كىرىئات-سەفەر
ئىدى.(
16 كالەب: ـ كىمكى كىرىئات-سەفەرگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئالسا، ئۇنىڭغا قىزىم ئاكساھنى خوتۇنلۇققا بېرىمەن،
دېگەنىدى.
17 كالەبنىڭ ئۇكىسى كېنازنىڭ ئوغلى ئوتنىيەل ئۇنى ئىشغال قىلدى، كالەب ئۇنىڭغا قىزى ئاكساھنى خوتۇنلۇققا
بەردى.
18 شۇنداق بولدىكى، قىز ياتلىق بولۇپ ئۇنىڭ قېشىغا بارار چاغدا، ئېرىنى ئاتىسىدىن بىر پارچە يەر سوراشقا ئۇندىدى.
ئاكساھ ئېشەكتىن چۈشۈشىگە كالەب ئۇنىڭدىن: ـ سېنىڭ نېمە تەلىپىڭ بار؟ ـ دەپ سوريدى.□

□ 15:3 »سىرىق ئېشەك داۋىنى« ـ ىبرانىي تىلىدا »ئاكرابىم داۋىنى«، بەزىدە شۇنداق ئاتىلىدۇ.
□ 15:4 »ئۇچى دېڭىزغا تاقىشاتتى« ـ بۇ دېڭىز »ئوتۇزرا دېڭىز«دۇر. »ئۇلارنىڭ جەنۇبىي چېگرىسى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سىلەرنىڭ جەنۇبىي
چېگرا كالار.« □ 15:8 »بەن-ھىنوم« ـ »ھىنومنىڭ ئوغلى« دېگەن مەنىدە. ■ 15:12 چۈل. 634: ■ 15:13 يە. 15:14□ ھاك. 201:
■ 15:14 ھاك. 101: □ 15:18 »ئاكساھ ئېشەكتىن چۈشۈشىگە كالەب ئۇنىڭدىن ... سوريدى« ـ بۇ ئىش سەل سىرلىق تۈيۈلدۇ. نېمىشقا
ئوتنىيەلنىڭ ئۆزى بۇ تەلەپنى

19 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مېنى ئالاھىدە بىر بەرىكەتلىگەيسەن، سەن ماڭا نەگەۋدىن قاڭجىراق يەر بەرگەنىكەنسەن،
ماڭا بىرنەچچە بۇلاقنىمۇ بەرگەيسەن، ـ دېدى. شۇنى دېۋىدى، كالەب ئۆنىكىغا ئۈستۈن بۇلاقلار بىلەن ئاستىن
بۇلاقلارنى بەردى.□

20 تۆۋەندىكىلەر يەھۇدا قەبىلىسىگە ئۆلارنىڭ جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە تەككەن مىراس ئۇلۇشىلىردۇر: ـ
21 يەھۇدا قەبىلىسىنىڭ ئەڭ جەنۇبىغا جايلاشقان، ئېدوم چېگرىسى تەرەپتىكى شەھەرلەر: ـ كابزەئەل، ئېدەر،
ياگۇر،
22 كىناھ، دىموناھ، ئادادا،
23 كەدەش، ھازور، يىتنان،
24 زىف، تەلەم، بېئالوت،
25 ھازور-ھادااتتا، كېرىئوت-ھەزرون)يەنى ھازور(،
26 ئامام، شېما، مولاداھ،
27 ھازار-گاددا، ھەشمون، بەيت-پەلەت،
28 ھازار-شۇئال، بەئەر-شېبا، بىزىئوتىيا،
29 باۋالا، ئىجىم، ئېزەم،
30 ئەلتولاد، كېسىل، خورما،
31 زىكلاگ، مادماننا، سانسانناھ،
32 لىبائوت، شىلھىم، ئايىن ۋە رىممون قاتارلىقلار جەمئىي يىگىرمە توققۇز شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-
قىشلاقلار ئىدى.□
33 شەفەلا ھ ئۇيمانلىقىدىكى شەھەرلەر بولسا ئەشتائول، زورىئا، ئاشناھ،
34 زانوئاھ، ئەن-گاننىم، تاپپۇئاھ، ئەنام،
35 يارمۇت، ئادۇللام، سوكوھ، ئازىكاھ،
36 شائارايىم، ئادىتائىم، گەدەراھ ۋە گەدەروتائىم بولۇپ، جەمئىي ئون تۆت شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-
قىشلاقلار ئىدى.
37 بۇلاردىن باشقا يەنە زىنان، ھاداشاھ، مىگدال-گاد،
38 دىلېئان، مىزپاھ، يوقتەئەل، □
39 لاقىش، بوزكات، ئەگلون،
40 كابىون، لاھماس، قىتلىش، □
41 گەدەروت، بەيت-داگون، نائاماھ ۋە ماككەداھ بولۇپ، جەمئىي ئون ئالتە شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق
كەنت-قىشلاقلار ئىدى.
42 بۇنىكىدىن باشقا يەنە لىبناھ، ئېتەر، ئاشان،
43 يەفتاھ، ئاشناھ، نەزىب،

قويمايدۇ؟ 18-ئايەتتىكى قارىغاندا، پۈرسەت كەلكەندە، ئاكساھ تۆزى دادىسىغا 19-ئايەتتىكى تەلەپنى قويىدۇ.

□ **15:19 »سەن ماڭا نەگەۋدىن قاڭجىراق يەر بەرگەنىكەنسەن...«** ـ ئىبرانىي تىلدا پەقەت »سەن ماڭا نەگەۋدىن يەرنى بەرگەنىكەنسەن...« دېيىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە دەپىر دېگەن شەھەر نەگەۋدە ئەمەس)نەگەۋ يەھۇدانىڭ جەنۇبىي تەرىپىدىكى چۆللۈك ئىدى(، بەلكى تاغلىق رايوندا ئىدى. لېكىن ئەتراپىدا سۇ ئاز بولغاچقا، ئاكساھ شۇ يەرنى »نەگەۋدەك)دېمەك، قاڭجىراق(بىر يەر« دەپ پۈرىتىدۇ.

□ **15:32 ...» جەمئىي يىگىرمە توققۇز شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار ئىدى«** ـ تىزىملانغان شەھەرلەر 29 ئەمەس، بەلكى 36 شەھەر؛ تىزىملانغان شەھەرلەرنىڭ نامىلىرى بەلكىم »قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار«دىن بىرنەچچىسىنى تۆز ئىچىگە ئالسا كېرەك)مەسىلەن، 23- ۋە 25-
ئايەتتىكى »ھازور«). □ **15:38 »مىزپاھ«** ـ ياكى »مىزپەھ.« □ **15:40 »لاھماس«** ـ ياكى »لاھمام.«

44 كېئىلاھ، ئاقزىب ۋە مارەشاھ بولۇپ، جەمئىي توققۇز شەھەر ۋە يەنە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلارمۇ
بار ئىدى؛
45 يەنە ئەكرون بىلەن ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزا- كەنتلەر،
46 شۇنداقلا ئەكروننىڭ غەرب تەرىپىدىن تارتىپ ئاشدودنىڭ يېنىدىكى ھەممە شەھەرلەر بىلەن ئۇلارنىڭ كەنت-
قىشلاقلىرى قوشۇلۇپ،
47 ئاشدود ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزىلار ۋە كەنت-قىشلاقلار، گازا شەھىرى ۋە شۇنداقلا مىسىر ئېقىنىغىچە ۋە
ئۇلۇغ دېڭىزنىڭ قىرغىقىغىچە، ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزىلار ۋە كەنت-قىشلاقلار بار ئىدى.
48 تاغلىق رايوندىكى شەھەرلەر: ـ شامىر، ياتتىر، سوكوھ،
49 داناھ، كىرىئات-سانناھ)يەنى دەبىر(، □
50 ئاناب، ئەشتەموھ، ئانىم،
51 گوشەن، ھولون ۋە گىلوھ بولۇپ، جەمئىي ئون بىر شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار ئىدى.
52 بۇنىڭدىن باشقا يەنە ئاراب، دۇماھ، ئېشان،
53 يانىم، بەيت-تاپپۇئاھ، ئافىكاھ،
54 ھۇمتاھ، كىرىئات-ئاربا)يەنى ھېبرون(ۋە زىئور بولۇپ، جەمئىي توققۇز شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-
قىشلاقلار بار ئىدى.
55 بۇنىڭدىن باشقا يەنە مائون، كارمەل، زىف، يۇتتاھ،
56 يىزرەئەل، يوكدېئام، زانوئاھ،
57 كايىن، گىبېئاھ ۋە تىمناھ بولۇپ، جەمئىي ئون شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار بار ئىدى.
58 بۇنىڭدىن باشقا يەنە ھالھۇل، بەيت-زۇر، گەدور،
59 مائارات، بەيت-ئانوت ۋە ئەلتەكون بولۇپ، جەمئىي ئالتە شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار بار
ئىدى.
60 بۇنىڭدىن باشقا يەنە كىرىئات-بائال)يەنى كىرىئات-يېئارىم(ۋە راببىاھ دېگەن ئىككى شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق
كەنت-قىشلاقلار بار ئىدى.
61 چۆلدىكى شەھەرلەر بولسا: ـ بەيت-ئاراباھ، مىددىن، سەكاكاھ،
62 نىبشان، »شور شەھىرى« ۋە ئەن- گەدى، جەمئىي ئالتە شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار ئىدى.□
63 لېكىن يېرۇسالېمدا ئولتۇرۇقلۇق يەبۇسىيلارنى بولسا يەھۇدالار قوغلىۋېتەلمىگەن؛ شۇڭا تا بۈگۈنگىچە يەبۇسىيلار
يەھۇدالار بىلەن يېرۇسالېمدا بىللە تۇرماقتا.

16

يۈسۈف قەبىلىسىنىڭ مىراسى ـ يەنى ئەفرائىم ۋە ماناسسەھ قەبىلىلىرىنىڭ مىراسى

1 يۈسۈپنىڭ ئەۋلادلىرىغا چەك تاشلىنىپ چىققان مىراس زېمىن بولسا يېرىخوغا تۇتاش بولغان ئىئوردان دەريا‌سىدىن
تارتىپ، يېرىخونىڭ شەرق تەرىپىدىكى كۆللەرگىچە بولغان يۇرتلار ۋە يېرىخودىن چىقىپ، چۆلدىن ئوتۇپ بەيت-
ئەلنىڭ تاغلىق رايونىغا سوزۇلغان يۇرتلار ئىدى. □
2 چېگرىسى بەيت-ئەلدىن تارتىپ لۇزغا، ئاندىن ئاركىيلارنىڭ چېگرىسىدىكى ئاتاروتقا يېتىپ،

□ 15:49 »كىرىئات-سانناھ« ـ ياكى »كىرىئات-سەفەر.« □ 15:50 »ئەشتەموھ« ـ ياكى »ئەشتەموئا.« □ 15:62 »شور شەھىرى« ـ ياكى »ئىر-ھامىلاھ.« □ 16:1 »شەرق تەرىپىدىكى كۆللەرگىچە« ـ ياكى »شەرق تەرىپىدىكى بۇلاقلارغىچە.«

3 ئاندىن غەرب تەرىپىگە بېرىپ، يافلەتىيلەرنىڭ چېگرىسىغا تۇتىشۇپ، ئاستىن بەيت-ھورونىنىڭ چېتىگە چۈشۈپ،
گەزەرگە بېرىپ دېڭىزدا ئاخىرلىشاتتى.
4 يۈسۈپنىڭ ئەۋلادلىرى، يەنى ماناسسەھ بىلەن ئەفرائىملار ئېرىشكەن مىراس ئۇلۇشى مانا شۇ ئىدى.
5 ئەفرائىملارنىڭ جەمەت-ئائىلىرى بويىچە ئالغان زېمىننىڭ چېگرىسى تۆۋەندىكىدەك: ـ مىراس زېمىننىڭ شەرق
تەرەپتىكى چېگرىسى ئاتاروت-ئاددارىدىن تارتىپ ئۈستۈن بەيت-ھورونغىچە يېتىپ،
6 ئاندىن دېڭىزغا بېرىپ شىمالغا قاراپ مىكمىتاتقا چىقتى؛ ئاندىن يەنە شەرق تەرىپىدىكى تائانات-شىلوھقا قايرىلىپ،
ئۇنىڭدىن ئۆتۈپ شەرق تەرەپكە قاراپ يانوئاھقا،
7 يانوئاھدىن چۈشۈپ ئاتاروت بىلەن نائاراتقا يېتىپ، يېرىخوغا تۇتىشىپ ئىئوردان دەرياسىغا چىقتى.
8 چېگرا تاپپۇئاھدىن غەرب تەرەپكە چىقىپ كاناھ ئېقىنىغىچە بېرىپ، دېڭىزغا يېتىپ ئاياغلاشتى. ئەفرائىمنىڭ
قەبىلىسىگە، يەنى ئۇلارنىڭ جەمەت-ئائىللىرىگە تەگكەن مىراس ئۇلۇشى شۇ ئىدى.
9 بۇنىڭدىن باشقا ئەفرائىملار ئۈچۈن ماناسسەھنىڭ مىراسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىرنەچچە شەھەرلەر ئايرىلغاندى؛ بۇ
ئايرىلغان شەھەرلەرنىڭ ھەممىسى قاراشلىق كەنت-قىشلاقلىرى بىلەن قوشۇلغاندى.
10 ئەمما ئەفرائىملار گەزەردە ئولتۇرۇشلۇق قاناۋانىيلارنى قوغلىۋەتمىگەندى؛ شۇڭا قاناۋانىيلار تا بۈگۈنگىچە ئەفرائىمنىڭ
ئارىسىدا تۇرۇپ، مەخسۇس ھاشارچى مەدىكارلار بولۇپ تۇرماقتا.

17

ماناسسەھنىڭ مىراسى

1 ماناسسەھ يۈسۈپنىڭ تۇنجى ئوغلى بولغاچقا، ئۇنىڭ قەبىلىسىگىمۇ چەك تاشلىنىپ مىراس بېرىلگەن. ماناسسەھنىڭ
تۇنجى ئوغلى ماكىرنىڭ ئەۋلادلىرى)ماكىر گىلېئادنىڭ ئاتىسى ئىدى(باتۇر پالۋان بولغاچقا، ئۇلارغا گىلېئاد بىلەن
باشان مىراس قىلىپ بېرىلدى. □ ■
2 ماناسسەھنىڭ قالغان ئەۋلادلىرىمۇ، جۈملىدىن ئابىئېزەرلەر، ھەلەكلەر، ئاسرىئەللەر، شەكەملەر، ھەفەرلەر بىلەن
شېمىدالار ئۆز جەمەت-ئائىللىرى بويىچە مىراس ئۇلۇشىنى ئالدى. بۇلار بولسا يۈسۈپنىڭ ئوغلى ماناسسەھنىڭ ئەر
جەمەت ئائىللىرى ئىدى.
3 ئەمدى ماناسسەھنىڭ چەۋرىسى، ماكىرنىڭ ئەۋرىسى، گىلېئادنىڭ نەۋرىسى، ھەفەرنىڭ ئوغلى زەلوفھادنىڭ
ئوغۇل پەرزەنتلىرى يوق بولۇپ، پەقەت قىزلىرىلا بار ئىدى. ئۇنىڭ قىزلىرىنىڭ ئىسىملىرى ماھلاھ، نوئاھ، ھوگلاھ،
ملكاھ ۋە تىرزاھ ئىدى. ■
4 ئۇلار كاھىن ئەلئازار بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا ۋە ئەمىرلەرنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇلارغا: ـ پەرۋەردىگار مۇساغا بىز
توغرۇلۇق قېرىنداشلىرىمىز قاتاردا مىراس بېرىشكە ئەمر قىلغاندى، دېدى. شۇنى دېۋىدى، يەشۇئا پەرۋەردىگارنىڭ
ئەمرى بويىچە ئۇلارنىڭ ئاتىسىنىڭ قېرىنداشلىرى قاتاردا ئۇلارغا مىراس بەردى. ■
5 بۇنىڭ بىلەن ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى گىلېئاد بىلەن باشان زېمىنلىرىدىن باشقا، ماناسسەھكە يەنە ئون
ئۇلۇش يەر بېرىلدى.
6 چۈنكى ماناسسەھنىڭ قىزلىرى ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ قاتاردا مىراسقا ئىگە بولغاندى؛ گىلېئاد زېمىنى ماناسسەھنىڭ
قالغان ئەۋلادلىرىغا تەگكەندى.□

□ 17:1 ...» ئۇلارغا گىلېئاد بىلەن باشان مىراس قىلىپ بېرىلدى« ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» ئۇنىڭغا گىلېئاد بىلەن باشان مىراس قىلىپ بېرىلدى.«
مۇقەددەس كىتابدا يۇتۇن بىر جەمەت بەزىدە پەقەت ئاتىسىنىڭ ئىسمى بىلەن ئاتىلىپ بىر ئادەمدەك كۆرسىتىلىدۇ.
■ 17:1 يار. 2:46
■ 17:3 چۈل. 33:26□ 127:
■ 17:4 چۈل. 7:27□ 236:
□ 17:6 »ماناسسەھنىڭ قىزلىرى ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ قاتاردا...» ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ماناسسەھنىڭ قىزلىرى« ۋە »ئوغۇللىرى« دېگەن سۆز ئۇنىڭ قىز
ئەۋلادلىرى ۋە ئوغۇل ئەۋلادلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

7 ماناسسەھنىڭ زېمىننىڭ چېگرىسى بولسا ئاشىردىن تارتىپ شەكەمنىڭ ئۈتىۋىردىكى مىكمىتاتقا بېرىپ، ئاندىن
جەنۇب تەرىپىگە قايرىلىپ، ئەن-تاپپۇئاھدا تۇرغۇچىلارنىڭ جايىغىچە تۇتىشاتتى. □
8 چۈنكى تاپپۇئاھنىڭ زېمىنى بولسا ماناسسەھگە تەگكەنىدى؛ لېكىن ماناسسەھنىڭ چېگرىسىدىكى تاپپۇئاھ شەھىرى
ئەفرائىمغا تەۋە ئىدى.
9 چېگرىسى ئۇ يەردىن كاناھ ئېقىنىغا چۈشۈپ، جىلغىنىڭ جەنۇب تەرىپى بىلەن چىقتى. ئۇ يەردىكى شەھەرلەر
بولسا ماناسسەھنىڭ شەھەرلىرىنىڭ ئارىسىدا بولسىمۇ، ئەفرائىمغا تەگدى. ماناسسەھنىڭ چېگرىسى جىلغىنىڭ شىمال
تەرىپى بىلەن بېرىپ دېڭىزغا يېتىپ ئاخىرلىشاتتى.
10 جىلغىنىڭ جەنۇب تەرىپىدىكى زېمىن ئەفرائىمغا، شىمال تەرىپىدىكى زېمىن ماناسسەھكە تەۋە ئىدى؛ غەرب
تەرىپىنىڭ چېگرىسى دېڭىز ئىدى. ئۇلارنىڭ زېمىنى شىمال تەرىپىدە ئاشىرنىڭ ئۇلۇشىگىچە يېتىپ، شەرق تەرىپى
ئىسساكارنىڭ ئۇلۇشىگە تۇتاشقانىدى.
11 ماناسسەھكىمۇ ئىسساكار بىلەن ئاشىرنىڭ ئۇلۇشلىرى ئىچىدىن بەيت-شېئان ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق كەنتلەر، ئىبلېئام
بىلەن ئۇنىڭغا قاراشلىق كەنتلەر، دور ئاھالىسى بىلەن دورغا قاراشلىق كەنتلەر، ئەن-دور ئاھالىسى بىلەن ئەن-
دورغا قاراشلىق كەنتلەر، تائاناق ئاھالىسى بىلەن تائاناققا قاراشلىق كەنتلەر ۋە مېگىددو ئاھالىسى بىلەن مېگىددوغا
قاراشلىق كەنتلەر، يەنى »ئۈچ ئېگىزلىك« دېگەن يۇرت تەگدى. □
12 لېكىن ماناسسەھ بۇ شەھەردىكىلەرنى قوغلىۋېتەلمىدى؛ قانائانىيلار شۇ يۇرتلاردا تۇرۇۋېرىشكە نىيەت باغلىغانىدى.
■
13 ئىسرائىللار بارغانسېرى كۈچەيگەچكە قانائانىيلارنى ئۆزلىرىگە ھاشارچى قىلىپ بېقىندۇردى، لېكىن ئۇلارنى ئۆز
يەرلىرىدىن مۇتلەق قوغلىۋېتەلمىدى.

14 يۇسۇپلەر بولسا يەشۇئاغا: ـ بىزلەر پەرۋەردىگار ھازىرغىچە شۇنداق بەركەتلەپ كەلگەن، چوڭ بىر خەلق
تۇرساق، سەن نېمىشقا چەك تاشلاش بىلەن بىزگە پەقەت بىر ئۇلۇش مىراس، بىر پارچە يەرلا بەردىڭ؟ ـ دېدى.
15 يەشۇئا ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئەگەر سىلەر چوڭ بىر خەلق بولساڭلار، ئەفرائىمنىڭ تاغلىق يۇرتى سىلەرگە تار
كەلگەن بولسا، ئورمانغا بېرىپ ئۆز يەردىكى پەرىزىيلەر بىلەن گىگانت رەفائىيلار يۇرتىدا دەرەخلەرنى كېسىپ،
ئۆزۈڭلار ئۈچۈن بىر جايىنى چىقىرىۋېلىڭلار، دېدى.

16 لېكىن يۇسۇپلەر: ـ تاغلىق يۇرت بىزگە يەتمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا جىلغىدا تۇرۇۋاتقانلار، مەيلى
بەيت-شېئاندا ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق كەنتلەردە بولسۇن ياكى يىزرەئەل جىلغىسىدا تۇرۇۋاتقان قانائانىيلار بولسۇن،
ھەممىسىنىڭ تۆمۈردىن جەڭ ھارۋىلىرى بار ئىكەن، دېدى.
17 شۇنداق دېۋىدى، يەشۇئا يۇسۇپ جەمەتى بولغان ئەفرائىم بىلەن ماناسسەھگە سۆز قىلىپ: ـ سىلەر دەرۋەقە
چوڭ بىر خەلقسىلەر ۋە زور كۈچۈڭلار باردۇر؛ شۇڭا سىلەرگە پەقەت بىر ئۇلۇشلا مىراس بېرىلىشە بولمايدۇ؛
18 ئاشۇ پۇتكۈل تاغلىق يۇرتمۇ سىلەرگە بېرىلىدۇ، گەرچە ئۇ ئورمانلىق بولسىمۇ، سىلەر ئۇنى كېسىپ بوشىتىسىلەر
ۋە ئۇنىڭ ئەتراپلىرىغىمۇ ئىگە بولىسىلەر؛ قانائانىيلارنىڭ تۆمۈر جەڭ ھارۋىلىرى بار، شۇنداقلا كۈچلۈك بولسىمۇ،
سىلەر ئۇلارنى ھەيدەپ چىقىرىۋېتەلەيسىلەر، ـ دېدى.□

18

□ 17:7 **»جەنۇب تەرىپى«** ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »ئوڭ تەرىپى« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلەنگەن.
□ 17:11 **»بەيت-شېئان«** ـ بەزىگە »بەيت-شان« دېيىلىدۇ. **»»ئۈچ ئېگىزلىك«دېگەن يۇرت«** ـ باشقا بىرنەچچە تەرجىمىلىرىنى تۆۋەندىكى مۇمكىن.
■ 17:12 ھاك. 271:
□ 17:18 **»ئۇنىڭ ئەتراپلىرىغىمۇ ئىگە بولىسىلەر«** ـ دېمەك، پەقەت تاغلىق رايونغا ئەمەس، بەلكى ئەتراپىدىكى ۋە ئۈتىۋىرىسىدىكى جىلغىلاردا تۇرغان
قانائانىيلارنى ھەيدىۋېتىپ، شۇ يەرلەرگىمۇ ئىگە بولىسىلەر.

شلوهدا يغىلىش ـ قالغان يەتتە قەبىلىنىڭ مىراسى

1 پۈتكۈل ئىسرائىللار جاماۋىتى شىلوهقا يىغىلىپ، ئۇ يەردە ئىبادەت چېدىرى تىكتى. گەرچە زېمىن ئۇلارنىڭ
ئالدىدا بويسۇندۇرۇلغان بولسىمۇ، □
2 لېكىن ئىسرائىللار ئارىسىدا ئۆز مىراس ئۇلۇشى تېخى تەقسىم قىلىنمىغان يەتتە قەبىلە قالغانىدى.
3 شۇنداق يەشۇئا ئىسرائىللارغا مۇنداق دېدى: ـ »ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار سىلەرگە بەرگەن بۇ
زېمىنىنى قولۇڭلارغا ئېلىشقا سۈسلۈق قىلىپ قاچانغىچە كەينىگە سۈرىسىلەر؟
4 سىلەر ئۆزۈڭلار ئۈچۈن ھەر قەبىلىدىن ئۈچ ئادەمنى تاللاڭلار؛ مەن ئۇلارنى قوزغىلىپ بۇ پۈتكۈل زېمىننى ئايلىنىپ
چىقىپ، ئۇنى ھەربىر قەبىلە ئۆز مىراس ئۇلۇشىگە مۇۋاپىق سىزىپ-خاتىرىلەشكە، ئاندىن قېشىمغا يېنىپ كېلىشكە
ئەۋەتىمەن.
5 ئۇلار زېمىننى يەتتە ئۇلۇشكە بۆلسۇن؛ لېكىن يەھۇدا قەبىلىسى بولسا جەنۇبتىكى ئۆز ئۇلۇش زېمىندا تۇرىۋەرسۇن،
يۇسۇپنىڭ جەمەتىمۇ شىمال تەرەپتىكى ئۆز ئۇلۇش زېمىندا تۇرىۋەرسۇن.
6 سىلەر زېمىننى يەتتە ئۇلۇشكە بۆلۈپ، پاسىلنى خاتىرىلەپ سىزىپ يېنىمغا كېلىڭلار؛ ئاندىن مەن پەرۋەردىگار
خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا بۇ يەردە سىلەر ئۈچۈن چەك تاشلايمەن.
7 ئەمما لاۋىيلارنىڭ بولسا، ئارا ئاڭلاردا ئۇلۇشى بولمايدۇ، چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كاھىنلىقى ئۇلارنىڭ مىراسىدۇر.
گاد بىلەن رۇبەن ۋە مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسى بولسا ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ ئۇ قېتى، شەرق تەرىپىدە پەرۋەردىگارنىڭ
قۇلى بولغان مۇسا ئۇلارغا مىراس قىلىپ بەرگەن يەرلەرنى ئاللىقاچان ئالغاندۇر.«
8 زېمىننى خاتىرىلەشكە بېكىتكەن كىشىلەر قوزغىلىپ يولغا چىققاندا، يەشۇئا ئۇلارغا قاتتىق جېكلەپ: ـ سىلەر بېرىپ
زېمىننى ئايلىنىپ، ئۇنى سىزىپ-خاتىرىلەپ مېنىڭ قېشىمغا يېنىپ كېلىڭلار؛ ئاندىن مەن مۇشۇ يەردە، شىلوهنىڭ
ئۆزىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا سىلەر ئۈچۈن چەك تاشلايمەن، دېدى.
9 شۇنداق دېۋىدى، بۇ ئادەملەر بېرىپ زېمىننى ئايلىنىپ، ئۇنى سىزىپ-خاتىرىلەپ، شەھەرلەر بويىچە يەتتە ئۇلۇشكە
بۆلۈپ، خاتىرىگە سىزىپ، شىلوهدىكى چېدىرغاھقا، يەشۇئانىڭ قېشىغا يېنىپ كەلدى.
10 ئاندىن يەشۇئا شىلوهدا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇلار ئۈچۈن چەك تاشلىدى ۋە شۇ يەردە قەبىلە-جەمەتى بويىچە
زېمىننى ئىسرائىللارغا تەقسىم قىلىپ بەردى.

بىنيامىننىڭ مىراسى

11 بىنيامىنلار قەبىلىسىگە جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە چەك تارتىلدى؛ ئۇلار چەك ئارقىلىق ئېرىشكەن زېمىن يەھۇدالار
بىلەن يۇسۇپلەرنىڭ زېمىنى ئوتتۇرىسىدىكى يۇرت بولدى.
12 ئۇلارنىڭ شىمالىي چېگرىسى ئىئوردان دەريا‌سىدىن باشلاپ، يېرىخونىڭ شىمال تەرىپىدىكى داۋانىنى يانداپ، غەرب
تەرىپىگە قاراپ تاغلىق يۇرتقا چىقىپ ۋە بەيت-ئاۋەننىڭ چۆلىگە تۇتىشاتتى؛ ■
13 ئاندىن لۇزغا چىقىپ، لۇز، يەنى بەيت-ئەلنىڭ جەنۇب تەرىپىنى يانداپ ئوتتۇپ، ئاستىن بەيت-ھورونىڭ
جەنۇبىدىكى تاغقا يېقىن ئاتاروت-ئاددارغا چۈشتى؛
14 چېگرا شۇ يەردىن ئوتتۇپ غەربتىن جەنۇبقا قايرىلىپ، بەيت-ھورونىڭ جەنۇبىنىڭ ئۇدۇلىدىكى تاغدىن
يەھۇدالارنىڭ شەھەرلىرىدىن بىرى بولغان كىرىئات-بائال)يەنى كىرىئات-يېئارىم(غا تۇتاشتى. بۇ غەرب تەرەپنىڭ
چېگرىسى ئىدى.
15 جەنۇب تەرەپنىڭ چېگرىسى كىرىئات-يېئارىمنىڭ چېتىدىن باشلاپ غەرب تەرىپىگە مېڭىپ، نەفتوئاھتىكى سۇ
مەنبەسىگە تۇتاشتى؛ □

□ 18:1 »شىلوھ« ـ مۇقەددەس چېدىر تۇنجى تىكىلىنگەن شەھەر ئىدى.■ 18:12 يە. 27:□ 18:15 »نەفتوئاھتىكى سۇ مەنبەسىگە« ـ ئىبرانىي
تىلىدا »نەفتوئاھتىكى سۇلارنىڭ بۇلىقىغا.«

16 چېگرا ئاندىن رەفايىيلارنىڭ جىلغىسىنىڭ شىمال تەرىپىگە جايلاشقان بەن-ھىننومنىڭ جىلغىسىنىڭ ئۈدۈلىدىكى
تاغنىڭ يېشىغا چۈشۈپ، ئاندىن ھىننومنىڭ جىلغىسى بىلەن يەنە چۈشۈپ، يەبۇسىيلارنىڭ ئېگىزلىكىنىڭ جەنۇب
تەرىپى بىلەن مېڭىپ، ئاندىن ئەن-روگەل بۇلىقىغا يېتىپ؛ ■
17 ئاندىن شىمال تەرىپىگە قايرىلىپ ئەن-شەمەش بۇلىقىدىن ئۆتۈپ، ئادۇللام داۋىنىنىڭ ئۈدۈلىدىكى گەللىوتقا بېرىپ،
رۇبەننىڭ ئوغلى بوھاننىڭ تېشىغا چۈشۈپ، ■
18 ۋە ئاراباھ تۈزلەكلىكىنىڭ شىمال تەرىپىدىكى ئېگىزلىكتىن ئۆتۈپ، ئاراباھ تۈزلەكلىكىگە چۈشتى.
19 ئاندىن چېگرا شىمال تەرىپىگە چىقىپ بەيت-ھوگلاھنىڭ داۋىنىغا تۈتىشىپ، ئىئوردان دەرياسىنىڭ جەنۇبىي
ئېغىزىدا، يەنى شور دېڭىزىنىڭ شىمالي قولتۇقىدا ئاخىرلاشتى. بۇ جەنۇب تەرەپنىڭ چېگرىسى ئىدى.
20 شەرق چېگرىسى بولسا ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۆزى ئىدى. بۇ بىنيامىنلارنىڭ ئۇلۇشى بولۇپ، ئۇلارغا جەمەت-
ئائىلىرى بويىچە توختىتىلغان مىراس زېمىننىڭ چېگرىسى شۇ ئىدى.
21 بىنيامىنلار قەبىلىسىگە جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە تەگكەن شەھەرلەر بولسا تۆۋەندىكىلەردۇر: ـ يېرىخو، بەيت-
ھوگلاھ، ئېمەك- كەززىز،
22 بەيت-ئاراباھ، زەمارايىم، بەيت-ئەل،
23 ئاۋۋىم، پاراھ، ئوفراھ،
24 كەفار-ھائاموناي، ئوفنى ۋە گېبا بولۇپ، جەمئىي ئون ئىككى شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار
ئىدى؛
25 بۇنىكدىن باشقا گىبېئون، راماھ، بەئەروت،
26 مىزپاھ، كەفىراھ، موزاھ،
27 رەكەم، ئىرپەئەل، تارالاھ،
28 زەلاھ، ھا-ئەلەف، يەبۇسى)يەنى يېرۇسالېم(، گىبېئاھ ۋە كىرىئات بولۇپ، جەمئىي ئون توّت شەھەر ۋە ئۇنىكىغا
قاراشلىق كەنت-قىشلاقلارمۇ بار ئىدى. بۇ بولسا بىنيامىنلارنىڭ مىراس ئۇلۇشى بولۇپ، جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە
ئۇلارغا بېرىلگەنىدى.□

19

شىمئوننىڭ مىراسى

1 ئىككىنچى چەك شىمئونغا چىقتى، يەنى شىمئونلار قەبىلىسىگە جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە تارتىلدى؛ ئۇلارنىڭ
مىراسى بولسا يەھۇدالارنىڭ مىراس ئۇلۇشىنىڭ ئارىسىدا ئىدى.
2 ئۇلارنىڭ ئېرىشكەن مىراسى ئىچىدە بەئەر-شىبا، شىبا، مولاداھ،
3 ھازار-شۇئال، بالاھ، ئېزەم،
4 ئەلتولاد، بىتۇل، خورماھ،
5 زىكلاگ، بەيت-ماركابوت، ھازار-سۇساھ،
6 بەيت-لىبائوت ۋە شارۇھەن بولۇپ، جەمئىي ئون ئۈچ شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار ئىدى.
7 بۇنىكدىن باشقا يەنە ئايىن، رىممون، ئېتەر، ئاشان بولۇپ، جەمئىي توّت شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-
قىشلاقلار

■ **18:16** يە. 15□7: 8 ■ **18:17** يە. 615: □ **18:28** »ھا-ئەلەف« ـ ياكى پەقەت »ئەلەف«)مەنىسى »مىڭ«).

8 ھەمدە جەنۇب تەرەپتىكى باتالات-بەتەر)يەنى جەنۇبدىكى راماھ(غىچە بولغان بۇ تۆت شەھەرنىڭ ئەتراپىدىكى
ھەممە كەنت-قىشلاقلارمۇ بار ئىدى. بۇلار شىمىئونلار قەبىلىسىنىڭ ئۇلۇشى بولۇپ، جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە
ئېرىشكەن مىراسى ئىدى.
9 شىمىئونلارنىڭ مىراس ئۇلۇشى يەھۇدالارنىڭ ئۇلۇشىنىڭ ئىچىدىن ئېلىپ بېرىلدى؛ چۈنكى يەھۇدالارنىڭ مىراس
ئۇلۇشى ئۆزلىرىگە كۆپلۈك قىلغانىدى، شۇڭا شىمىئونلارنىڭ مىراس ئۇلۇشى ئۇلارنىڭ مىراس ئۇلۇشىنىڭ ئىچىدىن
بېرىلدى.

زەبۇلۇننىڭ مىراسى

10 ئۈچىنچى چەك زەبۇلۇنلار قەبىلىسىگە جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە تارتىلدى؛ ئۇلارنىڭ مىراس چېگرىسى ساريدقا
باراتتى،
11 چېگرىسى غەرب تەرەپتە ماربئالاھقا بېرىپ داببەشەتكە يېتىپ يوكنېئامنىڭ ئۆدۈلىدىكى ئېقىنغا تۇتىشاتتى؛
12 ئۇ ساريدتىن شەرق تەرىپىگە قايرىلىپ، كۈن چىقىشقا بۇرۇلۇپ كىسلوت-تابور يۇرتىغا تۇتىشىپ، دابىراتقا
ئۇتۇپ، يافىياغا باردى؛
13 ئاندىن شۇ يەردىن ئۇ شەرق تەرىپىگە كۈن چىقىشقا يەنە بۇرۇلۇپ، گات-ھەفەر ۋە ئەت-كازىنغا كېلىپ نېئاھقا
سوزۇلغان رىممون يۇرتىغا يېتىپ باردى.
14 ئاندىن ئۇ يەردىن شىمال تەرەپكە قايرىلىپ، ھاننىاتونغا يېتىپ بېرىپ، يىفتاھ-ئەلنىڭ جىلغىسىدا ئاخىرلاشتى.
15 ئۇلارنىڭ ئۇلۇشى يەنە كاتتات، ناھالال، شىمرون، يىدالاھ ۋە بەيت-لەھەمنىمۇ ئوراپ، جەمئىي ئون ئىككى
شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالاتتى.
16 بۇ بولسا، يەنى بۇ شەھەرلەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار زەبۇلۇنلارنىڭ مىراس ئۇلۇشى بولۇپ،
جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە ئۇلارغا بېرىلگەندى.

ئىسساكارنىڭ مىراسى

17 ئۇتىنچى چەك ئىسساكارغا چىقتى، يەنى ئىسساكارلار قەبىلىسىگە جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە تارتىلدى؛
18 ئۇلارغا بېرىلگەن يۇرتلار يىزرەئەلگىچە بولۇپ، كەسۇللوت، شۇنەم،
19 ھافارائىيم، شىئون، ئاناھارات،
20 رابىت، كىشىئون، ئېبەز،
21 رەمەت، ئەن-گاننىم، ئەن-ھاددا ھ ۋە بەيت-پاززەزنى ئۆز ئىچىگە ئالدى؛
22 ئاندىن چېگرىسى تابور، شاھازىما ھ ۋە بەيت-شەمەشكە يېتىپ، ئىئوردان دەريا سىدا ئاخىرلاشتى؛ ئۇلارنىڭ
ئۇلۇشى جەمئىي ئون ئالتە شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار ئىدى.
23 بۇ بولسا، يەنى بۇ شەھەرلەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار ئىسساكارلارنىڭ مىراس ئۇلۇشى بولۇپ،
جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە ئۇلارغا بېرىلگەندى.

ئاشىرنىڭ مىراسى

24 بەشىنچى چەك ئاشىرلار قەبىلىسىگە جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە تارتىلدى؛
25 ئۇلارنىڭ زېمىنى ھەلكات، ھالى، بەتەن، ئاقساف،
26 ئالاممەلەك، ئامىئاد ۋە مىشالنى ئۆز ئىچىگە ئالدى؛ چېگرىسى غەرب تەرەپتە كارمەل بىلەن شىھور-لىبناتقا
تۇتىشىپ،
27 ئاندىن شەرق تەرەپكە قايرىلىپ بەيت-داگونغا بېرىپ، زەبۇلۇن زېمىنى بىلەن يىفتاھ-ئەل جىلغىسىنىڭ شىمال
تەرىپىدىن ئۆتۈپ، بەيت-ئېمەك بىلەن نېئىئەلگە يېتىپ بېرىپ كابۇلنىڭ شىمال تەرىپىگە چىقتى؛ □

□ 19:27 »شىمال تەرىپى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سول تەرىپى« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

28 ئىيرون، رەھوب، ھامون ۋە كاناھنى ئۆز ئىچىگە ئېلىپ چوڭ زىدونغا يېتىپ باردى.
29 ئاندىن چېگرىسى راماھ تەرىپىگە قايرىلىپ، تۇر دېگەن مۇستەھكەم شەھىرگە بېرىپ، خوساھقا قايرىلىپ، ئاقزىب
بىلەن ھەبەلگە تۇتاش بولغان دېڭىزدا ئاخىرلاشتى؛ □
30 زېمىنى ئۇممام، ئافەك ۋە رەھوبنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان؛ جەمئىي يىگىرمە ئىككى شەھەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق
كەنت-قىشلاقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغانىدى.
31 بۇ بولسا، يەنى بۇ شەھەرلەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار ئاشىرلارنىڭ مىراس ئۇلۇشى بولۇپ،
جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە ئۇلارغا بېرىلگەنىدى.

نافتالىنىڭ مىراسى

32 ئالتىنچى چەك نافتالىغا چىقتى، يەنى نافتالىلار قەبىلىسىگە جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە تارتىلدى؛
33 ئۇلارنىڭ چېگرىسى بولسا ھەلەفتىن چىقىپ، زاۋاناننىمدىكى دۇب دەرىخىدىن ئوتۇپ، ئادامى-نەكەب ۋە
يابنەئەلدىن چىقىپ، لاككۇمغا يېتىپ ئىئوردان دەريا سىغا بېرىپ ئاخىرلاشتى. □
34 ئاندىن غەرب تەرەپكە قايرىلىپ ئازنوت-تابورغا بېرىپ، شۇ يەردىن ھۇككوكقا چىقىپ، جەنۇبتا زەبۇلۇننىڭ
ئۇلۇش زېمىنىغا تۇتىشىپ، شىمالدا ئاشىرنىڭ ئۇلۇش زېمىنىغا يېتىپ، كۈن چىقىش تەرىپىدە ئىئوردان دەريا سىنىڭ
يېنىدا، يەھۇدانىڭ ئۇلۇش زېمىنىغا ئۇلاشتى.
35 نافتالىنىڭ مۇستەھكەم شەھەرلىرى زىددىم، زەر، ھاممات، راككات، كىننەرەت،
36 ئادامام، راماھ، ھازور،
37 كەدەش، ئەدرەي، ئەن-ھازور،
38 يىرون، مىگدال-ئەل، ھورەم، بەيت-ئانات ۋە بەيت-شەمەشلەر بولۇپ، جەمئىي ئون توققۇز شەھەر ۋە ئۇلارغا
قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار ئىدى.
39 بۇ بولسا، يەنى بۇ شەھەرلەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار نافتالىلار قەبىلىسىنىڭ مىراس ئۇلۇشى بولۇپ،
جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە ئۇلارغا بېرىلگەنىدى.

داننىڭ مىراسى

40 يەتتىنچى چەك دانلارنىڭ قەبىلىسىگە چىقتى؛ ئۇ ئۇلارنىڭ جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە تارتىلدى.
41 ئۇلارنىڭ مىراس زېمىنى بولسا زورىئاھ، ئەشتائول، ئىر-شەمەش،
42 شائالابىن، ئايجالون، يىتلاھ،
43 ئېلون، تىمناتاھ، ئەكرون،□
44 ئەل-تەكەھ، گىببىتون، باۋالات،
45 يەھۇد، بەنە-باراك، گات-رىممون،
46 مە-ياركون، راككون ۋە يافونىڭ ئۇدۇلىدىكى يۇرتنى ئۆز ئىچىگە ئالدى.
47 لېكىن دانلارنىڭ زېمىنى ئۆز قولىدىن كەتكەن بولغاچقا، دانلار چىقىپ لەشەمگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئىشغال
قىلدى؛ ئاھالىسىنى قىلىچلاپ يوقىتىپ، ئۇ يەرنى ئۆزىنىڭ قىلىپ ماكانلاشتى؛ ئاندىن ئۇلار لەشەمگە ئاتىسى داننىڭ
ئىسمىنى قويۇپ، ئۇنى دان دەپ ئاتىدى.□
48 مانا بۇلار، يەنى بۇ شەھەرلەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق كەنت-قىشلاقلار دانلار قەبىلىسىگە، ئۇلارنىڭ جەمەت-
ئائىلىلىرى بويىچە مىراس قىلىپ بېرىلگەنىدى.

□ 19:29 »ئاقزىب بىلەن ھەبەلگە تۇتاش بولغان« ـ ياكى »ئاقزىب يۇرتىنىڭ يېنىدا.«
□ 19:33 »ئادامى-نەكەب« ـ ياكى »ئادامى، نەكەب.«
□ 19:43 »تىمناتاھ« ـ ياكى »تىمناھ.«
□ 19:47 »لېكىن دانلارنىڭ زېمىنى ئۆز قولىدىن كەتكەن بولغاچقا، دانلار چىقىپ...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »لېكىن دانلارنىڭ زېمىنى
شۇلار)شۇ شەھەرلەر(بىلەن چەكلەنگەن بولغاچقا، دانلار چىقىپ...«.

يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ مىراس ئۈلۈشى

49 بۇ تەرىقىدە ئىسرائىللار زېمىننى چېگرا-چېگرا بويىچە بۆلۈپ بولدى؛ ئاندىن ئۆلار نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئاغا ئۆز
ئارىسىدىن مىراس بۆلۈپ بەردى.
50 پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بويىچە يەشۇئا تىلىگىنىدەك ئۇنىڭغا ئەفرائىم تاغلىق يۇرتىدىكى تىمنات-سىراھ دېگەن
شەھەرنى بەردى؛ بۇنىڭ بىلەن ئۇ شەھەرنى قۇرۇپ چىقىپ، ئۇنىڭدا ئولتۇردى.
51 مانا بۇلار ئەلئازار كاھىن بىلەن نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا ۋە ئىسرائىلنىڭ قەبىلە-جەمەتلىرىنىڭ كاتتاباشلىرى بىر
بولۇپ شىلوھدا، جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدا ئۇرۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا چەك تاشلاپ
بۆلۈپ تەقسىم قىلغان مىراسلاردۇر. بۇ تەرىقىدە ئۇلار زېمىننىڭ تەقسىماتىنى تۈگەتتى.

20

پاناھلىق شەھەرلەر

1 پەرۋەردىگار يەشۇئاغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 سەن ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگىن: ـ »ئۆزۈم مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن سىلەرگە بۇيرۇغاندەك، ئۆزۈڭلار ئۈچۈن
»پاناھلىق شەھەرلەر«نى تاللاپ بېكىتىڭلار؛ ■
3 بىلمەي، تاسادىپىيلىقتىن ئادەم ئۆزۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان ھەرقانداق كىشى ئۇ شەھەرلەرگە قېچىپ كەتسۇن.
بۇنىڭ بىلەن بۇ شەھەرلەر سىلەرگە قان ئىنتىقامىنى ئالغۇچىدىن پاناھگاھ بولىدۇ.
4 ئادەمنى شۇنداق ئۆلتۈرگەن كىشى بۇ شەھەرلەرنىڭ بىرىگە قېچىپ بېرىپ، شەھەرنىڭ قوۋۇقىغا كېلىپ، شۇ يەردە
شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرىغا ئۆز ئەھۋالىنى ئېيتسۇن؛ ئۇلار ئۇنى ئۆزىگە قوبۇل قىلىپ شەھەرگە كىرگۈزۈپ، ئۇنىڭ
ئۆزلىرى بىلەن بىللە ئۆرۈشىغا ئۇنىڭغا جاي بەرسۇن.■
5 ئەمدى قان قىساسىنى ئالغۇچى ئۇنى قوغلاپ كەلسە، ئۇلار ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشىنى قىساسكارنىڭ قولىغا
تاپشۇرۇپ بەرمىسۇن؛ چۈنكى شۇ كىشىنىڭ بۇرۇندىن ئۆز قوشنىسىغا ھېچ ئۆچ-ئاداۋىتى بولمىغان، بەلكى تاسادىپىي
ئۆرۈپ ئۆلتۈرۈپ قويغان.
6 ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشى جامائەت ئالدىدا سوراق قىلىنغۇچە شۇ شەھەردە تۇرسۇن، ئاندىن شۇ ۋاقىتتىكى باش
كاھىن ئۆلۈپ كەتكەندە، ئۇ شۇ شەھەردىن ئايرىلىپ، ئۆز شەھىرىگە، يەنى قېچىپ چىققان شەھەردىكى ئۆيىگە
يېنىپ كەلسۇن.
7 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار نافتالى تاغلىق يۇرتىدىكى كەدەشنى، ئەفرائىمنىڭ تاغلىق يۇرتىدىكى شەكەمنى ۋە يەھۇدانىڭ
تاغلىق يۇرتىدىكى كىرىئات-ئاربا، يەنى ھېبرونىنى،
8 يېرىخونىڭ شەرق تەرىپىدىكى، ئىشوردان دەريا سىنىڭ ئۇ قېتىدىكى رۇبەن قەبىلىسىنىڭ زېمىندىن تۇزلەكلىكنىڭ
چۆلىدىكى بەزەرنى، گاد قەبىلىسىنىڭ زېمىندىن گىلئادتىكى راموتنى ۋە مانا سسەھ قەبىلىسىنىڭ زېمىندىن باشاندىكى
گولانىنى تاللاپ بېكىتتى.■
9 مانا بۇ شەھەرلەر بارلىق ئىسرائىللار ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلار ئۈچۈن پاناھگاھ بولۇشقا
بېكىتىلگەن شەھەرلەردۇر؛ كىمكى بىلمەي، تاسادىپىلىقتىن ئادەم ئۆلتۈرگەن بولسا، ئۇنىڭ جامائەت ئالدىدا سوراق
قىلىنىشىدىن بۇرۇن، قان قىساسكارنىڭ قولىدا ئۆلەسلىكى ئۈچۈن شۇ شەھەرلەرگە قېچىپ كېتىشكە بۇ شەھەرلەر
بېكىتىلگەن.

■ **20:2** مىس. 13:21؛ چۈل. 6:35؛ قان. 19؛ 1: 2 ■ **20:4** چۈل. 35؛ 22: 23؛ قان. 19؛ 4: 5 ■ **20:8** قان. 34:

21

لاۋىيلارنىڭ تۆرۋشىغا شەھەرلەرنى بېكىتىش

1 ئۇ ۋاقىتتا لاۋىي جەمەتلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرى كاھىن ئەلئازار، نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا ۋە ئىسرائىل قەبىلىلىرىنىڭ
كاتتىۋاشلىرىنىڭ قېشىغا بېرىپ، ■
2 قانائان زېمىنىدىكى شىلوھدا ئۇلارغا: ـ مۇسانىڭ ۋاستىسى ئارقىلىق پەرۋەردىگار بىز توغرۇلۇق: »ئۇلارغا تۆرۇشقا
شەھەرلەرنى، ماللىرى ئۈچۈن يايلاقلارنى قوشۇپ بەرگىن«، دەپ ئېيتقان، دېدى.■
3 شۇنى دېۋىدى، ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بويىچە ئۆز مىراس ئۇلۇشلىرىدىن مۇنۇ شەھەرلەر بىلەن
يايلاقلارنى قوشۇپ لاۋىيلارغا بەردى: ـ
4 بىرىنچى تاشلانغان چەك كوھات جەمەتلىرىگە چىقتى؛ چەك تاشلىنىپ، لاۋىيلار ئىچىدىكى كاھىن ھارۇننىڭ
ئەۋلادلىرىغا يەھۇدا قەبىلىسى، شىمئۇن قەبىلىسى ۋە بىنيامىن قەبىلىسىنىڭ زېمىنلىرىدىن ئون ئۈچ شەھەر بېكىتىلدى؛
5 ئاندىن كوھاتنىڭ قالغان ئەۋلادلىرىغا چەك تاشلىنىپ، ئەفرائىم قەبىلە-جەمەتلىرىنىڭ زېمىنىدىن، دان قەبىلىسىنىڭ
زېمىنىدىن ۋە مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسىنىڭ زېمىنلىرىدىن ئون شەھەر بېكىتىلدى.
6 گەرشوننىڭ ئەۋلادلىرىغا چەك تاشلىنىپ، ئىسساكار قەبىلە-جەمەتلىرىنىڭ زېمىنىدىن، ئاشىر قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن،
نافتالى قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن ۋە مانا‌سسەھنىڭ يەنە بىر يېرىم قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن ئون ئۈچ شەھەر بېكىتىلدى.
7 مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرىغا، جەمەت-ئائىلىلىرى بويىچە چەك تاشلىنىپ، رۇبەن قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن، گاد
قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن ۋە زەبۇلۇن قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن ئون ئىككى شەھەر بېكىتىلدى.
8 بۇ تەرىقىدە پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن بۇيرۇغىنىدەك ئىسرائىللار چەك تاشلاپ بۇ شەھەرلەر بىلەن
يايلاقلىرىنى قوشۇپ، لاۋىيلارغا بەردى.
9 ئۇلار يەھۇدانىڭ قەبىلىسى بىلەن شىمئۇننىڭ قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن تۆۋەندە تىزىلىنغان مۇنۇ شەھەرلەرنى بەردى:
ـ
10)چەك تاشلانغاندا، لاۋىيلارنىڭ نەسلى بولغان كوھاتلار جەمەتىدىكى ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا بىرىنچى چەك
چىققاچقا مۇنۇ شەھەرلەر بېرىلدى:(ـ
11 ئۇلارغا يەھۇدانىڭ تاغلىق رايونىدىكى كىرىئات-ئاربا)ئاربا ئاناكنىڭ ئاتىسى ئىدى(، يەنى ھېبرون بىلەن
ئەتراپىدىكى يايلاقلارنى قوشۇپ بەردى.
12 لېكىن شەھەرگە تەۋە ئېتىزلار بىلەن كەنت-قىشلاقلارنى يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەبكە مىراس قىلىپ بەردى.
13 شۇنداق قىلىپ ئۇلار ھارۇن كاھىننىڭ ئەۋلادلىرىغا ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشىلەر پاناھلىنىدىغان شەھەر ھېبرون ۋە
يايلاقلىرىنى، يەنە ئۇلارغا لىبناھ بىلەن يايلاقلىرىنى،
14 يانتىر بىلەن يايلاقلىرىنى، ئەشتەموئا بىلەن يايلاقلىرىنى،
15 ھولون بىلەن يايلاقلىرىنى، دەبىر بىلەن يايلاقلىرىنى،
16 ئايىن بىلەن يايلاقلىرىنى، يۇتتاھ بىلەن يايلاقلىرىنى، بەيت-شەمەش بىلەن يايلاقلىرىنى بەردى؛ بۇ ئىككى قەبىلىنىڭ
زېمىنلىرىدىن جەمئىي توققۇز شەھەرنى بەردى.
17 مۇندىن باشقا ئۇلارغا بىنيامىن قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن گىبىئون بىلەن يايلاقلىرىنى، گىبا بىلەن يايلاقلىرىنى،
18 ئاناتوت بىلەن يايلاقلىرىنى، ئالمون بىلەن يايلاقلىرىنى قوشۇپ جەمئىي تۆت شەھەر بەردى.
19 بۇ تەرىقىدە كاھىنلار، يەنى ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا بېرىلگەن شەھەرلەر ئون ئۈچ بولدى؛ بۇلار ئەتراپىدىكى
يايلاقلىرى بىلەن بېرىلدى.
20 ئۇلار يەنە لاۋىيلارنىڭ نەسلىدىن بولغان كوھاتنىڭ قالغان جەمەتلىرىگىمۇ شەھەرلەرنى بەردى. چەك تاشلاش
بىلەن ئۇلارغا بېكىتىلگەن شەھەرلەر مۇنۇلار: ـ ئۇلارغا ئەفرائىم قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن

■ 21:1 1تار. 6:39 ■ 21:2 چۈل. 35

21 ئەفرائىمنىڭ تاغلىق رايوندىكى ئادەم تۆلتۈرگەن كىشىلەر پاناھلىنىدىغان شەھەر شەكەم بىلەن يايلاقلىرىنى، يەنە
گەزەر بىلەن يايلاقلىرى،
22 كىبزائىم بىلەن يايلاقلىرى ۋە بەيت-ھورون بىلەن يايلاقلىرى بولۇپ، جەمئىي تۆت شەھەرنى بەردى؛
23 بۇنىڭدىن باشقا دان قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن ئەلتەكەھ بىلەن يايلاقلىرى، گىببىتون بىلەن يايلاقلىرى،
24 ئايجالون بىلەن يايلاقلىرى ۋە گات-رىمون بىلەن يايلاقلىرى بولۇپ، جەمئىي تۆت شەھەرنى بەردى.
25 بۇنىڭدىن باشقا مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن تائاناق بىلەن يايلاقلىرى، گات-رىمون بىلەن يايلاقلىرى
بولۇپ، جەمئىي ئىككى شەھەرنى بەردى.
26 بۇ تەرىقىدە كوھاتلارنىڭ قالغان جەمەتلىرىگە بېرىلگەن شەھەرلەر ئون بولدى؛ بۇلار ئەتراپىدىكى يايلاقلىرى
بىلەن بېرىلدى.
27 لاۋىيلارنىڭ جەمەتلىرىدىن بولغان گەرشونلارغا بولسا ئۇلار مانا‌سسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن ئادەم
تۆلتۈرگەن كىشىلەر پاناھلىنىدىغان شەھەر باشاندىكى گولان بىلەن يايلاقلىرىنى، شۇنداقلا بەئەشتېراھ بىلەن
يايلاقلىرىنى، جەمئىي ئىككى شەھەرنى بەردى؛
28 يەنە ئىسساكار قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن كىشئون بىلەن يايلاقلىرى، دابىرات بىلەن يايلاقلىرى، □
29 يارموت بىلەن يايلاقلىرى ۋە ئەن-گانىم بىلەن يايلاقلىرى بولۇپ، جەمئىي تۆت شەھەرنى بەردى؛
30 بۇنىڭدىن باشقا ئاشىر قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن مىشال بىلەن يايلاقلىرى، ئابدون بىلەن يايلاقلىرى،
31 ھەلكات بىلەن يايلاقلىرى ۋە رەھوب بىلەن يايلاقلىرى بولۇپ، جەمئىي بولۇپ تۆت شەھەرنى بەردى؛
32 بۇنىڭدىن باشقا نافتالى قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن ئادەم تۆلتۈرگەن كىشىلەر پاناھلىنىدىغان شەھەر گاللىيەدىكى
كەدەش بىلەن يايلاقلىرىنى، يەنە ھامموت-دور بىلەن يايلاقلىرى ۋە كارتان بىلەن ئەتراپىدىكى يايلاقلىرى بولۇپ،
جەمئىي ئۈچ شەھەرنى بەردى.
33 بۇ تەرىقىدە گەرشونلارغا بېرىلگەن شەھەرلەر ئون ئۈچ بولدى؛ بۇلار ئەتراپىدىكى يايلاقلىرى بىلەن بېرىلدى.
34 قالغان لاۋىيلارغا، يەنى مەرارىلار جەمەتلىرىگە زەبۇلۇن قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن يوكنېئام بىلەن يايلاقلىرى، كارتاھ
بىلەن يايلاقلىرى،
35 دىمناھ بىلەن يايلاقلىرى ۋە ناھالال بىلەن يايلاقلىرى بولۇپ، جەمئىي تۆت شەھەرنى بەردى.
36 بۇنىڭدىن باشقا رۇبەن قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن بەزەر بىلەن يايلاقلىرى، ياھاز بىلەن يايلاقلىرى، □
37 كەدەموت بىلەن يايلاقلىرى ۋە مەفائات بىلەن يايلاقلىرى بولۇپ، جەمئىي تۆت شەھەرنى بەردى.
38 بۇنىڭدىن باشقا گاد قەبىلىسىنىڭ زېمىنىدىن ئادەم تۆلتۈرگەن كىشىلەر پاناھلىنىدىغان شەھەر گىلئادتىكى راموت
بىلەن يايلاقلىرىنى، يەنە ماھانايىم بىلەن يايلاقلىرى،
39 ھەشبون بىلەن يايلاقلىرى ۋە جائازەر بىلەن يايلاقلىرى بولۇپ، جەمئىي تۆت شەھەرنى بەردى.
40 بۇلار بولسا قالغان لاۋىيلارنىڭ جەمەتلىرىگە، يەنى مەرارىلار جەمەتلىرىگە بېرىلگەن بارلىق شەھەرلەردۇر؛
ئۇلارغا چەك تاشلىنىش بىلەن بېرىلگەن ئۇلۇشى ئون ئىككى شەھەر ئىدى.
41 ئىسرائىللارنىڭ زېمىنى ئىچىدىن لاۋىيلارغا بېكىتىپ بېرىلگەن شەھەرلەر جەمئىي قىرىق سەككىز ئىدى؛ بۇلار
ئەتراپىدىكى يايلاقلىرى بىلەن بېرىلدى.
42 بۇ شەھەرلەرنىڭ ھەربىرىنىڭ ئەتراپىدا يايلاقلىرى بار ئىدى؛ شەھەرلەرنىڭ ھەممىسى شۇنداق ئىدى.
43 پەرۋەردىگار شۇ تەرىقىدە ئىسرائىللارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا بېرىشكە قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغان پۈتكۈل زېمىننى ئۇلارغا
بەردى؛ ئۇلار كېلىپ ئۇنى ئىگىلەپ، ئۇ يەردە ئولتۇردى.

□ 21:28 »دابىرات« ـ ياكى »دابىرات.« □ 21:36 »ياھاز« ـ ياكى »جاھزاھ« ياكى »ياھازاھ.«

44 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگار ئىلگىرى ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغىنىدەك، ئۇلارغا ھەر ئەتراپىدا
تىنچ-ئارامليق بەردى؛ ئۇلارنىڭ دۈشمەنلىرىدىن ھېچقانداقتىن ئۇلارنىڭ ئالدىدا قەددىنى رۇسلاپ تىك تۇرالمايتتى؛
بەلكى پەرۋەردىگار ھەممە دۈشمەنلىرىنى ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇردى.
45 پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلنىڭ جەمەتىگە ۋەدە قىلغان ھەممەتلىرىدىن ھېچبىرى قالدۇرۇلماي ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

22

شەرق تەرەپتىكى زېمىنلار تەقسىم قىلىنغان قەبىلىلەرنىڭ ئۆز مىراسىغا قايتىپ بېرىشى

1 ئۇ ۋاقىتتا يەشۇئا رۇبەنلەر، گادلار ۋە ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسىدىكىلەرنى چاقىرىپ ئۇلارغا: ـ
2 سىلەر بولسا كالار پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسانىڭ سىلەرگە بۇيرۇغىنىنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلدىڭلار، مېنىڭ
سىلەرگە ئەمر قىلغان بارلىق سۆزلىرىمگىمۇ قۇلاق سالدىڭلار؛ ■
3 سىلەر بۇ نۇرغۇن كۈنلەردە تاكى بۈگۈنگە قەدەر قېرىنداشلىرىڭلارنى تاشلىۋەتمەي، بەلكى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار
سىلەرگە ئەمر قىلغان ۋەزىپىنى تۈتۈپ كەلدىڭلار؛
4 ئەمدى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ۋەدە قىلغىنىدەك، قېرىنداشلىرىڭلارغا ئارامليق بەردى؛ شۇڭا سىلەر
پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسا ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدە سىلەرگە بەرگەن مىراس زېمىنىڭلارغا، ئۆز
چېدىرلىرىڭلارغا قايتىپ بېرىڭلار. ■
5 پەقەتلا پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسا سىلەرگە بۇيرۇپ تاپشۇرغان قانۇن-ئەمرلەرگە ئەمەل قىلىشقا، يەنى
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى سۆيۈپ، ئۇنىڭ بارلىق يوللىرىدا مېڭىپ، ئەمرلىرىنى تۇتۇپ ئۇنىڭغا باغلىنىپ، پۈتۈن
قەلبىڭلار ۋە پۈتۈن جان-دىلىڭلار بىلەن ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا ئىخلاس بىلەن كۆڭۈل بۆلۈڭلار، ـ دېدى.■
6 شۇنىڭ بىلەن يەشۇئا ئۇلارنى بەخت-بەركەت تىلەپ، يولغا سالدى؛ ئۇلار ئۆز چېدىرلىرىغا قايتىپ كېتىشتى.
7 ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسىگە بولسا مۇسا ئۇلارغا باشانىنى مىراس قىلىپ بەرگەندى؛ يەنە بىر يېرىم قەبىلىگە يەشۇئا
ئىئوردان دەرياسىنىڭ بۇ قېتى، يەنى غەرب تەرىپىدە ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ ئارىسىدا مىراس بەردى. يەشۇئا
ئۇلارنى ئۆز چېدىرلىرىغا قايتىش يولىغا سالغان ۋاقىتدا، ئۇ ئۇلارغىمۇ بەخت-بەركەت تىلەپ،
8 ئۇلارغا: ـ ئىنتايىن كۆپ بايلىقلار، ئىنتايىن كۆپ چارپايلارنى، شۇنداقلا كۆپ مىقداردا كۈمۈش، ئالتۇن،
مىس، تۆمۈر ۋە كىيىم-كېچەكلەرنى ئېلىپ، ئۆز چېدىرىڭلارغا قايتىپ بېرىڭلار؛ دۈشمەنلىرىڭلاردىن ئالغان ئولجىنى
قېرىنداشلىرىڭلارغا ئۈلەشتۈرۈپ بېرىڭلار، دېدى.□
9 ئۇ ۋاقىتتا رۇبەنلەر، گادلار ۋە ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسى قاناۋات زېمىنىدىكى شىلوھدىن چىقىپ ئىسرائىللاردىن
ئايرىلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاسىتىسى بىلەن قىلغان ئەمرى بويىچە ئۇلارنىڭ تەئەللۇقاتى بولغان ئۆز مىراس
زېمىنى گىلئاد يۇرتىغا قاراپ قايتىپ ماكىدى.

چوڭ ئۇقۇشماسلىق ـ ئىچكى ئۇرۇشنىڭ ئالدىنى ئېلىش

■ 22:2 چۈل. 20:32□ قان. 183: ■ 22:4 چۈل. 33:32□ قان. 13:3□ 8:29□ يە. 813: ■ 22:5 قان. 1210: □ 22:8 »ئالغان ئولجىنى قېرىنداشلىرىڭلارغا ئۈلەشتۈرۈپ بېرىڭلار« ـ ياكى »ئالغان ئولجىنى قېرىنداشلىرىڭ بىلەن ئۈلىشىپ ئېلىڭلار.«

10 رۇبەنلەر، گادلار ۋە ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسى قاناتلىق زېمىندىكى ئىشوردان دەريا‌سىنىڭ بويىدىكى گەللىلوتقا
يېتىپ كەلگەندە، ئۇ يەردە ئىشوردان دەريا‌سىنىڭ بويىدا بىر قۇربانگاھنى ياسىدى؛ قۇربانگاھ ناھايىتى چوڭ ۋە
ھەيۋەتلىك ياسالغانىدى. □ ■
11 ئىسرائىللارغا: »مانا رۇبەنلەر، گادلار ۋە ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسى قاناتلىق زېمىندىكى ئىشوردان دەريا‌سىنىڭ
ئۇ قېتىدىكى گەللىلوتتا، يەنى ئىسرائىللارنىڭ ئۆدۈلىدا بىر قۇربانگاھنى ياساپتۇ« دېگەن خەۋەر ئاڭلاندى.
12 ئىسرائىللار بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان ھامان، ئۇلارنىڭ پۈتكۈل جامائىتى ئۇلار بىلەن ئۇرۇشۇش ئۈچۈن شىلوھقا
توپلاندى.
13 ئۇ ۋاقىتتا ئىسرائىللار كاھىن ئەلئازارنىڭ ئوغلى فىنھاسنى گىلئاد زېمىندىكى رۇبەنلەر، گادلار ۋە ماناسسەھ
يېرىم قەبىلىسىگە ماكۇدۇردى
14 ۋە شۇنداقلا ئۇنىڭ بىلەن ئون ئەمىرنى، ئىسرائىلنىڭ ھەربىر قەبىلىسىدىن جەمەت باشلىقى بولغان بىردىن ئەمىرنى
ئۇنىڭغا ھەمراھ قىلىپ ئەۋەتتى؛ ھەربىر ئەمىر ھەرقايسى ئاتا جەمەتتىكى مىڭلىغان ئىسرائىللارنىڭ كاتتىۋېشى ئىدى.
15 بۇلار ئەمدى گىلئاد زېمىنىغا، رۇبەنلەر، گادلار ۋە ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسىگە كېلىپ ئۇلارغا: ـ
16 مانا پەرۋەردىگارنىڭ پۈتكۈل جامائىتى سىلەرگە مۇنداق دەيدۇ: »سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارغا ئەگىشىشتىن يېنىپ،
ئۆزۈڭلارغا قۇربانگاھنى ياساپ، ئىسرائىلنىڭ خۇداسىدىن يۈز ئۆرۈپ، پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلىپ ئۆتكۈزگەن
بۇ رەزىللىكىڭلار زادى قانداق ئىش؟ □
17 پېئوردا بۇرۇن ئۆتكۈزگەن قەبىھلىكىمىز بىزگە يېتىپ ئاشماسمۇ؟ گەرچە پەرۋەردىگارنىڭ جامائىتىنىڭ بېشىغا ۋابا
چۈشكەن بولسىمۇ، بىز تېخى بۇگۈنگە قەدەر بۇ ئىشتىن ئۆزىمىزنى پاكلاندۇرمىدۇق. □ ■
18 سىلەر بۇگۈن پەرۋەردىگارغا ئەگىشىشتىن ياندىڭلار؛ شۇنداق بولىدۇكى، سىلەر بۇگۈن پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق
قىلغان بولغاچقا، ئۇ جەزمەن ئەتە ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جامائىتىگە غەزەپلىنىدۇ.
19 ھالبۇكى، مۇبادا سىلەر مىراس قىلىپ ئالغان زېمىن ناپاك بولۇپ قالغان بولسا، پەرۋەردىگارنىڭ تەۋەلىكى
بولغان زېمىنغا، ئۇنىڭ چېدىرى تىكىلەنگەن يۇرتقا يېنىپ كېلىپ، ئارىمىزدا مىراس ئېلىڭلار. پەقەت پەرۋەردىگار
خۇدايىمىزنىڭ قۇربانگاھىدىن باشقا ئۆزۈڭلار ئۈچۈن قۇربانگاھ ياساش بىلەن پەرۋەردىگارغا ۋە بىزلەرگە ئاسىيلىق
قىلماڭلار.
20 زەراھنىڭ ئوغلى ئاقان ھارام بېكىتىلگەن نەرسىلەردىن ئېلىپ، ئىتائەتسىزلىك قىلغان ئەمەسمۇ؟ شۇ سەۋەبتىن
قەبىھلىكى ئۈچۈن يالغۇز ئۇلار ئۆلتۈرۈلۈپ قالمايۋاتىمىز، پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى يەنە پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتىنىڭ
ئۈستىگە چۈشكەن ئەمەسمۇ؟.«
21 شۇنىڭ بىلەن رۇبەنلەر، گادلار ۋە ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسى مىڭلىغان ئىسرائىللارنىڭ كاتتىۋاشلىرىغا جاۋاب
بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ
22 »ئىلاھلارنىڭ ئىلاھى پەرۋەردىگاردۇر! ئىلاھلارنىڭ ئىلاھى بولغان پەرۋەردىگار ئۆزى بۇنى بىلىدۇ، ئىسرائىلمۇ
ئۇنى بىلگەي! ئەگەر بۇ ئىش ئاسىيلىق بولسا ياكى پەرۋەردىگارغا ئىتائەتسىزلىك بولسا، ئەمدى بىزلەرنى بۇگۈن
ئۆلتۈرمىدىن ئايىماڭلار! ■

□ 22:10 «...□□□□□□□□□□ بويىدىكى گەللىلوتقا» ـ نۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «...□□□□□□□□□□□ بويىدىك دائىرىسى» ياكى «...□□□□□□□□□□□ بويىدىك دۇگلەك دۆۋىلىرى».
■ 22:10 يە. 7:18
□ 22:16 «سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارغا ئەگىشىشتىن يېنىپ، ئۆزۈڭلارغا قۇربانگاھنى ياساپ...» ـ مۇسا پەيغەمبەرگە نازىل قىلىنغان قانۇن بويىچە، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتى ئۈچۈن يالغۇز بىرلا قۇربانگاھ بېكىتىلگەن، شۇنداقلا قۇربانگاھ پەرۋەردىگار ئۆزى بېكىتكەن جايدا ئۆرۈشى كېرەك ئىدى »)مىس.» 20:24، »لاۋ.» 3:17-4، »قان.» 5:12-6نى كۆرۈڭ.(
□ 22:17 »پېئوردا بۇرۇن ئۆتكۈزگەن قەبىھلىكىمىز بىزگە يېتىپ ئاشماسمۇ؟« ـ پېئوردا ئۆتكۈزگەن گۇناھلار ۋە كېيىنكى ۋەقە »چۈل.» 25-بابنى خاتىرىلەنگەن. ■ 22:17 چۈل. 3:25□ قان. 34: ■ 22:22 زەب. 150:

23 ئەگەر بىزنىڭ تۆزىمىز ئۈچۈن قۇربانگاهنى ياسىشىمىز پەرۋەردىگارغا ئەگىشىشتىن يېنىش ئۈچۈن بولغان
بولسا، شۇنداقلا قۇربانگاهنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇنۇش، تاشلىق هەدىيەلىرىنى سۇنۇش، ئىناقلىق
قۇربانلىقلىرىنى سۇنۇش ئۈچۈن بولغان بولسا، ئۇنداقتا پەرۋەردىگار تۆزى بۇ ئىش توغرۇلۇق بىزدىن هېساب ئالسۇن؛
24 ئەكسىچە بۇ ئىشنى قىلىشىمىزنىڭ سەۋەبى هەققەتەن شۇكى، كەلگۈسىدە سىلەرنىڭ بالىلىرىگىلار بىزنىڭ
بالىلىرىمىزغا: »سىلەرنىڭ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار بىلەن قانداق مۇناسىۋىتىڭىلار بار؟
25 ئەي رۇبەنلەر ۋە گادلار، پەرۋەردىگار بىز بىلەن سىلەرنىڭ ئوتتۇرىمىزدا ئىئوردان دەرياسىنى چېگرا قىلىپ
قويغان ئەمەسمۇ؟ شۇڭا سىلەرنىڭ پەرۋەردىگاردىن هېچقانداق نېسىۋەڭىلار يوقتۇر«! دېيىشىدىن ئەندىشە قىلدۇق.
26 شۇڭا بىز: »قوپۇپ بىر قۇربانگاه ياسايلى؛ لېكىن بۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ئۈچۈنمۇ ئەمەس، باشقا خىل
قۇربانلىقلار ئۈچۈنمۇ ئەمەس،
27 بەلكى كەلگۈسىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىمىز بىلەن باشقا خىل قۇربانلىقلىرىمىز ۋە
ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىمىز بىلەن ئۆزىڭىز ئىبادەتتە بولۇشىمىز ئۈچۈن، سىلەر ۋە بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا، شۇنداقلا كېيىنكى
دەۋرلىرىمىزدە بىر ئەسلەتمە گۇۋاهلىق بولسۇن ئۈچۈن ئۇنى ياسىدۇق؛ بالىلىرىڭىلارنىڭ كەلگۈسىدە بالىلىرىمىزغا
»پەرۋەردىگاردىن هېچقانداق نېسىۋەڭىلار يوق« دېمەسلىكى ئۈچۈن شۇنداق قىلدۇق. ■
28 ئەگەر ئۇلار كەلگۈسىدە بىز بىلەن ئەۋلادلىرىمىزغا شۇنداق دېسە، بىز جاۋاب بېرىپ: »مانا، كۆيدۈرمە
قۇربانلىق سۇنۇش ئۈچۈن ياكى باشقا خىل قۇربانلىقلارنى سۇنۇش ئۈچۈن ياسالغان ئەمەس، بەلكى سىلەر بىلەن
بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا بىر گۇۋاهلىق بولسۇن دەپ ياسالغان، بۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىز ياسىغان قۇربانگاهىنىڭ
ئەندىزىسىدۇر«! دېيەلەيمىز.
29 پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلىپ، پەرۋەردىگارغا ئەگىشىشتىن يېنىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ چېدىرىنىڭ
ئالدىدا تۇرغان قۇربانگاهتىن باشقا ئىككىنچى بىر قۇربانگاهنى ياساپ، ئۇنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرمە قۇربانلىق، ئاشلىق
هەدىيەلەر ۋە باشقا خىل قۇربانلىقلارنى ئوتكۈزۈش نىيىتى بىزدىن نېرى بولغاي.«!
30 كاهىن فىنهاس ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەلگەن جامائەت ئەمىرلىرى، يەنى مىڭلىغان ئىسرائىللارنىڭ كاتتىۋاشلىرى
رۇبەنلەر، گادلار ۋە مانا‌سسەهلەرنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندا ئۇلار شۇنىڭدىن خۇش بولدى.
31 ئەلئازارنىڭ ئوغلى كاهىن فىنهاس رۇبەنلەر، گادلار ۋە مانا‌سسەهلەرگە: ـ سىلەر پەرۋەردىگارغا بۇ
ئىتائەتسىزلىكنى قىلمىغىنىڭىلار ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئوتتۇرىمىزدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئەمدى بىلدۇق؛ سىلەر بۇ ئىش
بىلەن ئىسرائىللارنى پەرۋەردىگارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزدۇڭىلار، دېدى.
32 ئاندىن ئەلئازار كاهىننىڭ ئوغلى فىنهاس بىلەن ئەمىرلەر رۇبەنلەر ۋە گادلارنىڭ يېنىدىن، گىلئاد زېمىنىدىن
چىقىپ قانائان زېمىنىغا ئىسرائىللارنىڭ يېنىغا يېنىپ كېلىپ بۇ خەۋەرنى ئۇلارغا دەپ بەردى.
33 بۇ ئىش ئىسرائىللارنىڭ نەزىرىدە ياخشى كۆرۈندى؛ ئىسرائىللار خۇداغا هەمدۇسانا ئېيتىپ، رۇبەنلەر بىلەن
گادلارغا هۇجۇم قىلىپ، ئۇلار بىلەن ئۇرۇشۇپ ئۇلارنىڭ تۇرۇۋاتقان زېمىنىنى ۋەيران قىلايلى، دېگەن گەپنى
ئىككىنچى تىلغا ئالمىدى.
34 رۇبەنلەر بىلەن گادلار بۇ قۇربانگاهقا »گۇۋاهلىق« دەپ ئات قويدى؛ چۈنكى ئۇلار: ـ »ئۇ ئارىمىزدا
پەرۋەردىگارنىڭ خۇدا ئىكەنلىكىگە گۇۋاهتۇر« دېدى.□

23

يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ ئىسرائىلنىڭ ئەمىر-ئاقساقاللىرىنى ئاگاهلاندۇرۇپ، ئۇلارغا نەسىهەت بېرىشى

■ 22:27 يار. 48:31□ يە. 2724:

□ 22:34 »گۇۋاهلىق« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئېد.«

1 پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا ئەتراپىدىكى دۈشمەنلىرىدىن ئارام بېرىپ ئۇزۇن زامانلار ئۆتۈپ، شۇنداقلا يەشۇئا قېرىپ،
يېشىمۇ چوڭىيىپ قالغاندا،
2 يەشۇئا پۈتكۈل ئىسرائىلنى، ئۇلارنىڭ ئاقساقاللىرىنى، باشلىقلىرى، ھاكىم-سوراقچىلىرى بىلەن بەگ-ئەمەلدارلىرىنى
چاقىرىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ »مەن قېرىپ قالدىم، يېشىممۇ چوڭىيىپ قالدى.
3 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ سىلەر ئۈچۈن مۇشۇ يەردىكى بارلىق تائىپىلەرگە قانداق ئىشلارنى قىلغىنىنى ئۆزۈڭلار
كۆردۈڭلار؛ چۈنكى سىلەر تەرەپتە ئۇرۇپ جەڭ قىلغۇچى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۆزىدۇر.
4 مانا، مەن ئۆزۈم يوقاتقان ھەممە ئەللەرنىڭ زېمىنلىرى بىلەن قالغان بۇ تائىپىلەرنىڭ زېمىنلىرىنى قوشۇپ قەبىلە-
جەمەتىڭلار بويىچە چەك تاشلاپ ئىئوردان دەريا‌سىدىن تارتىپ كۈن پېتىش تەرەپتىكى ئۇلۇغ دېڭىزغىچە،
سىلەرگە مىراس قىلىپ تەقسىم قىلىپ بەردىم.
5 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۆزى ئۇلارنى ئالدىڭلاردىن قوغلاپ چىقىرىپ، كۆزۈڭلاردىن نېرى قىلىپ،
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە ئېيتقىنىدەك سىلەر ئۇلارنىڭ زېمىنىغا ئىگە بولىسىلەر. ■
6 شۇڭا سىلەر تولىمۇ قەيسەر بولۇپ مۇسانىڭ قانۇن كىتابىدا پۈتۈلگەنلىرىنى ھەممىسىنى ئۆتۈپ، ئوڭ يا سولغا چەتنەپ
كەتمەي، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىشقا كۈچۈل بۇلۇڭلار؛ ■
7 شۇنداق قىلىپ، ئاراڭلاردا قېلىپ قالغان بۇ تائىپىلەر بىلەن باردى-كەلدى قىلماڭلار؛ شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ
ئىلاھلىرىنىڭ نامىلىرىنى تىلغا ئالماڭلار يا‌كى ئۇلارنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلماڭلار؛ ئۇلارغا ئىبادەت قىلماڭلار،
ئۇلارغا باش ئۇرماڭلار؛ ■
8 بەلكى بۇگۈنگىچە قىلغىنىڭلاردەك، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا باغلىنىپ ئۆزۈڭلار. ■
9 چۈنكى پەرۋەردىگار ئالدىڭلاردىن چوڭ-چوڭ ۋە كۈچلۈك ئەللەرنى قوغلاپ چىقىرىۋەتكەندۇر؛ بۇگۈنگىچە
ھېچقانداق ئادەم ئالدىڭلاردا پۈت تىرەپ ئۇرالمىدى.
10 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە ئېيتقىنى بويىچە سىلەر تەرەپتە ئۇرۇپ جەڭ قىلغىنى ئۈچۈن سىلەردىن بىر
ئادىمىڭلار ئۇلارنىڭ مىڭ ئادىمىنى تىرپىرەن قىلىدۇ.■
11 شۇڭا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى سۆيۈش ئۈچۈن ئۆز كۆڭۈڭلارغا قاتتىق سەگەك بولۇڭلار!
12 چۈنكى ئەگەر سىلەر ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ ئاراڭلاردا قالغان بۇ ئەللەر بىلەن ئارىلىشىپ-باغلىنىپ، ئۇلار بىلەن
قودا-باجا بولۇپ، ئۇلار بىلەن بىرىش-كېلىش قىلساڭلار،
13 ئۇنداقتا سىلەرگە شۇ ئىش ئايان بولىدۇكى، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئالدىڭلاردىن بۇ ئەللەرنى ئىككىنچى
قوغلاپ چىقارمايدۇ، بەلكى بۇلار سىلەرگە قاپقان ۋە قىلتاق بولۇپ، بېقىنىڭلارغا قامچا بولۇپ چۈشۈپ،
كۆزۈڭلەرگە تىكەن بولۇپ سانجىلىدۇ؛ ئاخىردا پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار سىلەرگە بەرگەن بۇ ياخشى زېمىندىن
مەھرۇم بولۇپ يوقىلىسىلەر.
14 مانا، مەن بۈگۈن بارلىق ئادەملەر مۇقەررەر بېسىپ ئۆتىدىغان يولنى ماڭىمەن؛ سىلەرنىڭ پۈتۈن دىلىڭلار
ۋە ۋۇجۇدۇڭلارغا شۇ روشەنكى، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ سىلەر توغرۇلۇق قىلغان مۇبارەك ۋەدىلىرىنىڭ
ھېچبىرى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي قالمىدى؛ ھەممىسى سىلەر ئۈچۈن بەجا كەلتۈرۈلۈپ، ھېچقايىسىسى يەردە قالمىدى.
16-15 لېكىن سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ سىلەرگە ئەمر قىلىپ توختاتقان ئەھدىسىنى بۇزغاندا، پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلار سىلەرگە ۋەدە قىلغان ھەممە بەركەت ئۈستۈڭلەرگە چۈشۈرۈلگەندەك، شۇنداق بولىدۇكى، پەرۋەردىگار

■ **23:5** مىس. 14:14؛ 27:23؛ چۈل. 53:33؛ قان. 19:6؛ يە. 6:13؛ ■ **23:6** قان. 32:5؛ 1428:؛ ■ **23:7** مىس. 13:23؛
زەب. 4:16؛ يەر. 7:5؛ زەف. 5:1؛ ئەف. 35:؛ ■ **23:8** قان. 2:11؛ ■ **23:10** لاۋ. 8:26؛ قان. 3032:

خۇدايىڭلار سىلەرنى ئۆزى سىلەرگە بەرگەن زېمىندىن يوقاتقۇچە بارلىق ئاگاھ قىلغان ئىشنى چۈشۈرىدۇ؛ سىلەر بېرىپ، ئۆزىڭ ئەھدىسىنى بۇزۇپ باشقا ئىلاھلارغا ئىبادەت قىلىپ باش ئۇرساڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ غەزىبى سىلەرگە تۆتىشىپ، سىلەرنى ئۆزى سىلەرگە بەرگەن ياخشى زېمىندىن تېزلا يوق قىلىدۇ.»

24

يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ پۈتكۈل ئىسرائىلنى ئاگاھلاندۇرۇپ، ئۇلارغا نەسىھەت قىلىشى

1 ئاندىن يەشۇئا ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرىنى شەكەمگە يىغىپ، ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرى، باشلىقلىرى، ھاكىم-
سوتچىلىرى بىلەن بەگ-ئەمەلدارلىرىنى چاقىردى؛ ئۇلار ئۆزلىرىنى خۇدانىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر قىلغاندا
2 يەشۇئا پۈتكۈل خەلققە: ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار: ـ »قەدىمكى زاماندا ئاتا-بوۋىلىرىڭلار، جۈملىدىن
ئىبراھىم بىلەن ناھورنىڭ ئاتىسى تەراھ دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدە ئولتۇراتتى؛ ئۇلار باشقا ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىدا بولاتتى.
□ ■
3 لېكىن مەن ئاتاڭلار ئىبراھىمنى دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدىن ئېلىپ كېلىپ، ئۇنى باشلاپ پۈتكۈل قانائان زېمىنىنى
ئايلاندۇرۇپ، ئۇنىڭ نەسلىنى ئاۋۇتۇپ ئۇنىڭغا ئىسھاقنى بەردىم. □ ■
4 ئاندىن مەن ئىسھاققا ياقۇپ بىلەن ئەساۋنى بەردىم؛ ئەساۋغا سېئىر تاغلىق رايونىنى تەۋەلىك قىلىپ بەردىم، ياقۇپ
بىلەن ئوغۇللىرى بولسا مىسىرغا چۈشۈپ باردى. ■
5 كېيىنرەك مەن مۇسا بىلەن ھارۇننى ئەۋەتىپ، مىسىرلىقلار ئارىسىدا ئەمەللىرىم بىلەن ئۇلارغا دەھشەتلىك ۋابالارنى
چۈشۈردۈم؛ ئاندىن سىلەرنى شۇ يەردىن ئېلىپ چىقتىم. ■
6 مەن بۇ تەرىقىدە ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنى مىسىردىن ئېلىپ چىقىپ، ئۇلار قىزىل دېڭىزغا يېتىپ كەلگىنىدە،
مىسىرلىقلار جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىق ئەسكەرلىرى بىلەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنى قوغلاپ دېڭىزغىچە كەلدى. □ ■
7 ئىسرائىللار شۇئان پەرۋەردىگارغا ندا قىلىۋىدى، ئۇ سىلەر بىلەن مىسىرلىقلارنىڭ ئارىسىغا تۇم قاراڭغۇلۇق
چۈشۈردى؛ ئاندىن دېڭىزنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە باستۇرۇپ يايتى. سىلەر ئۆز كۆزلىرىڭلار بىلەن مېنىڭ مىسىردا نېمە
قىلغىنىمنى كۆردۈڭلار؛ ئاندىن سىلەر ئۇزۇن ۋاقىتقىچە چۆلدە تۇردۇڭلار.
8 كېيىنرەك مەن سىلەرنى ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدە تۇرغان ئامورىيلارنىڭ زېمىنىغا باشلاپ كەلدىم؛ ئۇلار
سىلەر بىلەن سوقۇشقاندا مەن ئۇلارنى قولۇڭلارغا بېرىپ، سىلەر ئۇلارنىڭ زېمىنىنى ئىگىلىدىڭلار. مەن ئۇلارنى
ئالدىڭلاردىن يوقىتىۋەتتىم.■
9 ئۇ ۋاقىتتا موئابنىڭ پادىشاھى، زىپپورنىڭ ئوغلى بالاق قوپۇپ، ئىسرائىل بىلەن جەڭگە چۈشتى ۋە سىلەرنى
قارغاش ئۈچۈن بېئورنىڭ ئوغلى بالائامنى چاقىرىپ كەلدى؛
10 لېكىن مەن بالائامنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىدىم؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ سىلەرگە قايتا-قايتا بەخت-بەركەت تىلىدى
ۋە مەن سىلەرنى بالاقنىڭ قولىدىن قۇتقۇزدۇم.

□ **24:2 »دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدە«** ـ مۇشۇ يەردە »دەريا« »ئەفرات دەرياسى«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **24:2** يار. 11:26□ 31؛ قان. 526:
□ **24:3 »دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدىن«** ـ مۇشۇ يەردە »دەريا« »ئەفرات دەرياسى«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **24:3** يار. 12:1□ 2.21: ■ **24:4** يار.
24:25□ 8:36□ 146: ■ **24:5** مىس. 3:22-10؛ مىس. 4:17-1؛ 12:37؛ □ **24:6 »ئۇلار قىزىل دېڭىزغا يېتىپ كەلگىنىدە«** ـ مۇشۇ
يەردە »ئۇلار« ئىبرانىي تىلىدا »سىلەر« ئېيتىلىدۇ. ■ **24:6** مىس. 114: ■ **24:8** چۈل. 21□21: 33

11 كېينىرەك سىلەر ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ يېرىخوغا بارغاندا يېرىخونىڭ ئادەملىرى ئامورىيلار، پەرىززىيلەر، قانائانىيلار، ھىتتىيلار، گىرگاشىيلار، ھىۋىيلار ۋە يەبۇسىيلار سىلەر بىلەن ئۇرۇشقا قوپقىنى بىلەن مەن ئۇلارنى قولۇڭلارغا تاپشۇرۇپ بەردىم؛ ■

12 مەن ئالدىڭلارغا سىرىق ھەرنى ئەۋەتتىم، سىرىق ھەرە ئامورىيلارنىڭ ئىككىلا پادىشاھىنى ھەيدىۋەتكەندەك ئۇلارنىمۇ ھەيدىۋەتتى؛ بۇ ئىش سىلەرنىڭ قىلىچىڭلار يا كى ئوقيايىڭلار بىلەن بولمىدى. □ ■

13 مەن سىلەرگە ئۆز قولۇڭلار بىلەن ئەمگەك سىڭدۈرمىگەن بىر زېمىننى، ئۆزۈڭلار ياسىمىغان شەھەرلەرنى بەردىم، ۋە سىلەر شۇلاردا ماكان قىلدىڭلار؛ ئۆزۈڭلار تىكمىگەن ئۈزۈمزارلىقلار بىلەن زەيتۇنزارلىقلاردىن مېۋىلىرىنى يەۋاتىسىلەر« دەيدۇ، ـ دېدى.■

14 ـ شۇڭا ئەمدى سىلەر پەرۋەردىگاردىن قورقۇپ ئىخلاسمەنلىك ۋە ھەققەت ئىچىدە ئۇنىڭ ئىبادىتىدە بولۇڭلار، ئاتا-بوۋىلىرىڭلار دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدە ۋە مىسىردا چوقۇنغان ئىلاھلارنى تاشلاپ، پەقەت پەرۋەردىگارنىڭ قۇللۇقىدا بولۇڭلار.□

15 لېكىن ئەگەر پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتى سىلەرگە يامان كۆرۈنسە، كىمگە ئىبادەت قىلىدىغىنىڭلارنى تاللىۋېلىڭلار ـ مەيلى ئاتا-بوۋىلىرىڭلار دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدە تۇرغاندا چوقۇنغان ئىلاھلار بولسۇن يا كى سىلەر تۇرۇۋاتقان زېمىندىكى ئامورىيلارنىڭ ئىلاھلىرى بولسۇن، ئۇلارنى تاللاڭلار؛ لېكىن مەن بىلەن ئۆيۈمدىكىلەر بولساق پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدە بولىمىز، ـ دېدى.

16 خەلق جاۋاب بېرىپ: ـ پەرۋەردىگارنى تەرك ئېتىپ باشقا ئىلاھلارنىڭ ئىبادىتىدە بولۇش بىزدىن نېرى بولسۇن!

17 چۈنكى بىز بىلەن ئاتا-بوۋىلىرىمىزنى »قۇللۇق ماكانى« بولغان مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ، كۆزىمىزنىڭ ئالدىدا بۇ چوڭ مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسىتىپ، قايسى يولدا ماڭمايلى، قايسى خەلقنىڭ ئارىسىدىن ئۆتمەيلى، بىزنى ساقلىغۇچى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئۆزىدۇر!

18 پەرۋەردىگار بۇ زېمىندا تۇرغان بارلىق تائىپىلەرنى، جۈملىدىن ئامورىيلارنى ئالدىمىزدىن قوغلىۋەتتى؛ شۇڭا بىزمۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدە بولىمىز؛ چۈنكى ئۇ بىزنىڭ تەڭرىمىزدۇر! ـ دېدى.

19 يەشۇئا خەلققە: ـ سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدە بولالمايسىلەر، چۈنكى ئۇ مۇقەددەس بىر خۇدادۇر؛ ئۇ ۋاپاسىزلىققا ھەسەت قىلغۇچى بىر تەڭرى بولغاچقا، ئىتائەتسىزلىكلىرىڭلار بىلەن گۇناھلىرىڭلارنى كەچۈرىمەيدۇ.

20 ئەگەر سىلەر پەرۋەردىگارنى تاشلاپ، يات ئىلاھلارغا چوقۇنغان بولساڭلار ئۇمۇ سىلەردىن يۈز ئۆرۈپ، سىلەرگە ياخشىلىق قىلىپ كەلگەنىڭ ئۈستىدە سىلەرگە بالا كەلتۈرۈپ يوقىتىدۇ، ـ دېدى.■

21 لېكىن خەلق يەشۇئاغا جاۋاب بېرىپ: ـ ھەرگىز ئۇنداق بولمايدۇ! بىز پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدە بولىمىز، ـ دېدى.

22 بۇنى ئاڭلاپ يەشۇئا خەلققە: ـ ئۆزۈڭلارنىڭ پەرۋەردىگارنى، ئۇنىڭ ئىبادىتىدە بولۇشنى تاللىغانلىقىڭلارغا ئۆز-ئۆزۈڭلارغا گۇۋاھچى بولدۇڭلار، دېدى، ئۇلار: ـ ئۆزىمىز گۇۋاھ! ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.

23 ئۇ: ـ ئۇنداق بولسا ئەمدى ئاراڭلاردىكى يات ئىلاھلارنى چىقىرىپ تاشلىۋېتىپ، كۆڭۈڭلارنى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا ئىنتىلدىرىغان قىلىڭلار، دېدى.

24 خەلق يەشۇئاغا جاۋاب بېرىپ: ـ بىز پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئىبادىتىدە بولۇپ، ئۇنىڭ ئاۋازىغىلا قۇلاق سالىدىغان بولىمىز، دېدى.

■ **24:11** يە. 14:3□ 6□1: 20؛ 8:10□ 811:□ **24:12** »سىرىق ھەرە« ـ ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتىكى ھەرىدىن تېخىمۇ چوڭ ۋە چاقماق بىرخىل ھەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.■ **24:12** مىس. 28:23□ قان. 20:7□ زەب. 344:■ **24:13** قان. 6□10: 11، 12□ **24:14** »دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدە« ـ مۇشۇ يەردە »دەريا« »ئەفرات دەرياسى«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **24:20** يە. 1523:

25 شۇنىڭ بىلەن يەشۇئا ئۇ كۈنى خەلق بىلەن ئەھدە باغلىشىپ، شەكەمدە ئۇلار ئۈچۈن ھۆكۈم-بەلگىلىمىلەرنى
توختىتىپ بەردى. ■
26 ئاندىن يەشۇئا بۇ ھەممە سۆزلەرنى پەرۋەردىگارنىڭ قانۇن كىتابىغا پۈتۈپ، يوغان بىر تاشنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇنى
پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەس جايىنىڭ يېنىدىكى دۇب دەرىخىنىڭ ئاستىغا تىكلەپ قويدى.
27 ئاندىن يەشۇئا خەلققە: ـ مانا بۇ تاش بىزگە گۇۋاھ بولۇپ تۇرىدۇ؛ چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ بىزگە قىلغان
ھەممە سۆزلىرىنى ئاڭلاپ تۇردى؛ ئۇ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردىن تائاسلىقىڭلار ئۈچۈن ئۇستۈڭلاردا گۇۋاھچى
بولۇپ تۇرىدۇ، ـ دېدى.
28 يەشۇئا شۇلارنى دەپ خەلقنى يولغا سېلىپ، ھەربىرىنى ئۆز مىراس يېرىگە يانداۋردى.
29 بۇ ئىشلاردىن كېيىن نۇننىڭ ئوغلى، پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى يەشۇئا بىر يۈز ئون يېشىدا ۋاپات بولدى.
30 ئۇلار ئۇنى ئېلىپ بېرىپ، ئەفرائىم تاغلىق رايونىدا، گائاش تېغىنىڭ شىمال تەرىپىدىكى ئۆز مىراس ئۇلۇشى بولغان
تىمنات-سېراھ دېگەن جايدا دەپنە قىلدى.■
31 يەشۇئانىڭ پۈتكۈل ھايات كۈنلىرىدە، شۇنداقلا يەشۇئادىن كېيىن قالغان، پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىل ئۈچۈن
قىلغان ھەممە مۆجىزىلىك ئەمەللىرىنى ئوبدان بىلىدىغان ئاقساقاللارنىڭ پۈتكۈل ھايات كۈنلىرىدىمۇ ئىسرائىل
پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدە بولۇپ تۇردى.
32 يۈسۈپنىڭ سۆڭەكلىرىنى بولسا، ئىسرائىللار ئۇلارنى مىسىردىن ئېلىپ كەلگەندى. ئۇلار بۇلارنى شەكەمگە
ئېلىپ بېرىپ، ياقۇپ شەكەمنىڭ ئاتىسى ھامورنىڭ ئوغۇللىرىدىن يۈز كەستاھ كۈمۈشكە سېتىۋالغان يەردە دەپنە
قىلدى. شۇ يەر يۈسۈپلەرنىڭ مىراس ئۇلۇشى بولۇپ قالدى.□ ■
33 ھارۇننىڭ ئوغلى ئەلئازارمۇ ۋاپات بولدى؛ ئۇلار ئۆزى ئوغلى فىنھاسقا مىراس قىلىپ بېرىلگەن ئەفرائىمنىڭ تاغلىق
رايونىدىكى گىبىئاھ دېگەن جايدا دەپنە قىلدى.□

■ **24:25** مىس. 2515: ■ **24:30** يە. 50:19□ ھاك. 92: □ **24:32** » **كەستاھ«** ـ ھازىرغىچە قىممىتى ئېنىقلانمىغان بىرخىل كۈمۈش
تەڭگە ئىدى »)پارىتىلىش« 19:33 ۋە »ئايۇپ« 11:42). ■ **24:32** يار. 20:33-18□ يار. 25:50□ مىس. 1913: □ **24:33** »**ئەفرائىمنىڭ
تاغلىق رايونىدىكى گىبىئاھ«** ـ ياكى »ئەفرائىمنىڭ تاغلىق رايونىدىكى دۆڭ.«

باتۇر ھاكىملار

ئىسرائىللارنىڭ قانائانىيلار بىلەن جەڭ قىلىپ، زېمىننى قىسمەن ئىگىلىشى

1 ۋە يەشۇئا ۋاپات بولغاندىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، ئىسرائىللار پەرۋەردىگاردىن: ـ بىزدىن كىم ئاۋۋال چىقىپ
قانائانىيلار بىلەن سوقۇشسۇن؟ ـ دەپ سوريدى.□ ■
2 پەرۋەردىگار سۆز قىلىپ: ـ يەھۇدا چىقسۇن؛ مانا، مەن زېمىننى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇردۇم، ـ دېدى.□
3 ئۇ ۋاقىتتا يەھۇدا ئاكىسى شىمېئونغا: ـ سەن مېنىڭ بىلەن بىللە قانائانىيلار بىلەن سوقۇشۇشقا، ماڭا چەك تاشلىنىپ
مىراس قىلىنغان زېمىنغا چىقساڭ، مەنمۇ ساڭا چەك تاشلىنىپ مىراس قىلىنغان زېمىنغا سەن بىلەن بىللە چىقىپ
سوقۇشىمەن، دېۋىدى، شىمېئون ئۇنىڭ بىلەن بىللە چىقتى.□
4 يەھۇدا ئۇ يەرگە چىققاندا، پەرۋەردىگار قانائانىيلار ۋە پەرىزىيلەرنى ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇردى. شۇنىڭ بىلەن
ئۇلار بېزەك دېگەن جايدا ئۇلارنى ئۇرۇپ قىرىپ، ئون مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى.
5 ئۇلار بېزەكتە ئادونى-بېزەك دېگەن پادىشاھ بىلەن ئۇچراشىپ قېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن سوقۇشۇپ قانائانىيلار بىلەن
پەرىزىيلەرنى ئۇرۇپ قىردى.□
6 ئادونى-بېزەك قاچتى، ئۇلار قوغلاپ بېرىپ، ئۇنى تۇتۇۋېلىپ، قوللىرىنىڭ چوڭ بارمىقى بىلەن پۇتلىرىنىڭ چوڭ
بارمىقىنى كېسىۋەتتى.
7 شۇنىڭ بىلەن ئادونى-بېزەك: ـ ئەينى چاغدا قوللىرىنىڭ چوڭ بارمىقى بىلەن پۇتلىرىنىڭ چوڭ بارمىقى
كېسىۋېتىلگەن يەتمىش پادىشاھ داستىخىنىمنىڭ تېگىدىكى ئۆۋاقلارنى تېرىپ يېگەندى. مانا ئەمدى خۇدا مېنىڭ
قىلغانلىرىمنى ئۆزۈمگە ياندۇردى، دېدى.
ئاندىن ئۇلار ئۇنى يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى، كېيىن ئۇ شۇ يەردە ئۆلدى.□

8 يەھۇدالار يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىپ شەھەرنى ئىشغال قىلدى؛ ئۇلار ئۇ يەردە ئولتۇرغۇچىلارنى قىلىچلاپ قىرىپ،
شەھەرگە ئوت قويۇۋەتتى.
9 ئاندىن يەھۇدالار چۈشۈپ، تاغلىق رايون، جەنۇبدىكى نەگەۋ ۋە شەفەلاھ ئويمانلىقىدا تۇرۇۋاتقان قانائانىيلار بىلەن
سوقۇشتى.■
10 ئاندىن يەھۇدالار ھېبروندىكى قانائانىيلارغا ھۇجۇم قىلىپ، ئىشىاي، ئاھىمان ۋە تالمايلارنى ئۇرۇپ قىردى
)ئىلگىرى ھېبرون »كىرىئات-ئاربا« دەپ ئاتىلاتتى.(□ ■

□ **1:1 »ۋە يەشۇئا ۋاپات بولغاندىن كېيىن شۇنداق بولدىكى...«** ـ مۇشۇ جۈملە »ۋە« دېگەن سۆز بىلەن باشلىنىپ، »باتۇر ھاكىملار« دېگەن كىتابنىڭ »يەشۇئا« دېگەن كىتاب بىلەن زېچ باغلانغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »يە.» 33:24-ئايەتنى كۆرۈڭ. مەزكۇر كىتاب »يەشۇئا« دېگەن كىتابنىڭ داۋامىدۇر.

■ **1:1** ھاڭ. 1820:

□ **1:2 »يەھۇدا«** ـ مۇشۇ يەردە يەھۇدا قەبىلىسىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **1:3 »شىمېئون«** ـ مۇشۇ يەردە شىمېئون قەبىلىسىنى كۆرسىتىدۇ. **»سەن مېنىڭ بىلەن بىللە قانائانىيلار بىلەن سوقۇشۇشقا، ماڭا چەك تاشلىنىپ مىراس قىلىنغان زېمىنغا چىقساڭ،....«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »سەن«، »مەن«، »ماڭا«، »ئۇنىڭ« دېگەنلەر قەبىلىدىكى كۆپ ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ.

□ **1:5 »ئادونى-بېزەك«** ـ بەلكىم شۇ پادىشاھنىڭ ئىسمى ئەمەس، بەلكىم ئۇنىڭ ئۇنۋانى بولۇشى مۇمكىن؛ مەنىسى »بېزەكنىڭ ئەمىرى.«

□ **1:7 «...□□□□□□ ئۇلار ئادونى-بېزەكنى** يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى، كېيىن ئۇ شۇ يەردە ئۆلدى« ـ يەھۇدا ۋە شىمېئونلارنىڭ ئادونى-بېزەكنى تىرىك قالدۇرۇشنى مۇسا پەيغەمبەر ۋە يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ بۇ تائىپىلەر توغرىسىدا تاپىلىغىنىغا خىلاپ ئىدى)مەسىلەن، »قان.» 16:7، »يە.» 40:10، 12:11). ■ **1:9** يە. 36:10□ 21:11□ 1315: □ **1:10 «شىشاي، ئاھىمان ۋە تالمايلار«** ـ بۇ ئۈچ ئادەم گىگانت ئىدى »)يە.» 14:15).

■ **1:10** يە. 1415:

11 ئاندىن ئۇلار ئۇ يەردىن چىقىپ، دەبىردە تۇرۇۋاتقانلارغا ھۇجۇم قىلدى)ئىلگىرى دەبىر »كىرىئات-سەفەر« دەپ ئاتىلاتتى.)■

12 كالەب: ـ كىمكى كىرىئات-سەفەرگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئالسا، ئۇنىڭغا قىزىم ئاكسانى خوتۇنلۇققا بېرىمەن، دېگەندى.
13 كالەبنىڭ ئۆكىسى كېنازنىڭ ئوغلى ئوتنىيەل ئۇنى ئىشغال قىلدى، كالەب ئۇنىڭغا قىزى ئاكسانى خوتۇنلۇققا بەردى.
14 ۋە شۇنداق بولدىكى، قىز ياتلىق بولۇپ ئۇنىڭ قېشىغا بارار چاغدا، ئېرىنى ئاتىسىدىن بىر پارچە يەر سوراشقا ئۇندىدى. ئاكسانىڭ ئېشەكتىن چۈشۈشىگە كالەب ئۇنىڭدىن: ـ سېنىڭ نېمە تەلىپىڭ بار؟ ـ دەپ سوردى.□
15 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مېنى ئالاھىدە بىر بەرىكەتلىگەيسەن؛ سەن ماڭا نەگەۋدىن قاغىراق يەر بەرگەنىكەنسەن، ماڭا بىرنەچچە بۇلاقنىمۇ بەرگەيسەن، دېدى. شۇنى دېۋىدى، كالەب ئۇنىڭغا ئۈستۈن بۇلاقلار بىلەن ئاستىن بۇلاقلارنى بەردى.□

16 مۇسانىڭ قېينىتاتىسىنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان كېنىيلەر يەھۇداغا قوشۇلۇپ »خورملىق شەھەر«دىن چىقىپ ئارادىنىڭ جەنۇب تەرىپىدىكى يەھۇدا چۆلىگە بېرىپ، شۇ يەردىكى خەلق بىلەن بىللە تۇرغاندى.□
17 يەھۇدا بولسا ئاكسىي شىمېئون بىلەن بىللە بېرىپ، زەفات شەھىردە تۇرۇۋاتقان قانائانىيلارنى ئۇرۇپ قىرىپ، شەھەرنى مۇتلەق ۋەيران قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن شەھەرنىڭ ئىسمى »خورماھ« دەپ ئاتالغان.□
18 ئاندىن يەھۇدالار گازا بىلەن ئۇنىڭ ئەتراپىنى، ئاشكېلون بىلەن ئۇنىڭ ئەتراپىنى، ئەكرون بىلەن ئۇنىڭ ئەتراپىنى ئىگىلىدى.
19 پەرۋەردىگار يەھۇدا بىلەن بىللە بولغاچ، ئۇلار تاغلىق يۇرتنى مەغلۇپ قىلىپ ئالدى؛ لېكىن جىلغىدىكىلەرنى بولسا، ئۇلارنىڭ تۆمۈر جەڭ ھارۋىلىرى بولغاچقا، ئۇلارنى زېمىندىن قوغلىۋېتەلمىدى.□
20 ئۇلار مۇسانىڭ بۇيرۇغىنىدەك ھېبرونىي كالەبكە بەردى. شۇنىڭ بىلەن كالەب ئاناكنىڭ ئۈچ ئوغلىنى ئۇ يەردىن قوغلىۋەتتى.■

21 لېكىن بىنيامىنلار بولسا يېرۇسالېمدا ئولتۇرۇۋاتقان يەبۇسىيلارنى قوغلاپ چىقىرىۋېتەلمىدى؛ شۇڭا تا بۈگۈنگىچە يەبۇسىيلار بىنيامىنلار بىلەن يېرۇسالېمدا بىللە تۇرماقتا.

22 يۈسۈپنىڭ جەمەتى بەيت-ئەلگە ھۇجۇم قىلدى؛ پەرۋەردىگار ئۇلار بىلەن بىللە ئىدى.
23 يۈسۈپنىڭ جەمەتى بەيت-ئەلنىڭ ئەھۋالىنى بىلىپ كېلىشكە چارلىغۇچىلارنى ئەۋەتتى)ئىلگىرى شەھەرنىڭ نامى لۇز ئىدى.)■

■ **1:11** يە. 15-19.15:
□ **1:14** »ئاكسا ئېشەكتىن چۈشۈشىگە كالەب ئۇنىڭدىن ... سوردى« ـ بۇ ئىش سەل سىرلىق تۈيۈلدۇ. نېمىشقا ئوتنىيەلنىڭ ئۆزى بۇ تەلەپنى قويمايدۇ؟ ئاكسا تويغا بارغاندا ئۇنىڭ ئاتىسىمۇ ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ بارغان بولسا كېرەك؛ شۇنىڭ بىلەن ئوتنىيەلنىڭكىگە بارغاندا ئاكسا ئۆزى ئالدىراپ كېتىپ بۇاستە ئاتىسىغا شۇ تەلەپنى قويغان بولسا كېرەك.
□ **1:15** »سەن ماڭا نەگەۋدىن قاغىراق يەر بەرگەنىكەنسەن« ـ ئىبرانىي تىلدا پەقەت »سەن ماڭا نەگەۋدىن يەر بەرگەنىكەنسەن...» دېيىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە دەبىر دېگەن شەھەر نەگەۋدە ئەمەس)نەگەۋ يەھۇدانىڭ جەنۇبىي تەرىپىدىكى چۆللۈك ئىدى(؛ بەلكى تاغلىق رايوندا ئىدى. لېكىن ئەتراپىدا سۇ ئاز بولغاچقا، ئاكسا شۇ يەرنى »نەگەۋدەك)دېمەك، قاغىراق(بىر يەر« دەپ پۇرىتىدۇ.
□ **1:16** »خورملىق شەھەر« ـ يېرىخونىڭ باشقا بىر نامى. يەشۇئا يېرىخو شەھىرىنى خارابە قىلغاندى »)يە.» 24:6)؛ شۇڭا »خورملىق شەھەر« مۇشۇ يەردە يېرىخونىڭ ئەتراپلىرىنى كۆرسەتسە كېرەك. »مۇسانىڭ قېينىتاتىسىنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان كېنىيلەر يەھۇداغا قوشۇلۇپ ... شۇ يەردىكى خەلق بىلەن بىللە تۇرغاندى« ـ بۇ خەۋەرنى بېرىشنىڭ سەۋەبى كېنىيلەرنىڭ يەھۇدا قەبىلىسىدىكىلەرگە بولغان ئامراقلىقىنى كۆرسىتىشتىن ئىبارەت بولسا كېرەك.
□ **1:17** »ھورماھ« ـ يۇنىڭ مەنىسى »ۋەيران قىلىش.« □ **1:19** »...□□□□□□□□□□□□□□» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» تۇۋەن يۇرتىنىكىلەر.« ■ **1:20** چۈل. 24:14□ يە. 1314:
■ **1:23** يار. 1928:

24 چارلىغۇچىلار شەھەردىن بىر كىشىنىڭ چىقىپ كېلىۋاتقىنىنى بايقاپ ئۇنىڭغا: ـ شەھەرگە كىرىدىغان يولنى بىزگە
كۆرسىتىپ قويساڭ، ساڭا شاپائەت كۆرسىتىمىز، ـ دېدى.
25 شۇنىڭ بىلەن شۇ كىشى شەھەرگە كىرىدىغان يولنى ئۇلارغا كۆرسىتىپ قويدى. ئۇلار بىرىپ شەھەردىكىلەرنى
ئۇرۇپ قىلىچلىدى؛ لېكىن ئۇ ئادەم بىلەن ئائىلىسىدىكىلەرنى ئامان قويدى.□
26 ئۇ ئادەم كېيىن ھىتتىيلارنىڭ زېمىنىغا بىرىپ، شۇ يەردە بىر شەھەر بەرپا قىلىپ، نامىنى لۇز دەپ ئاتىدى. تا
بۈگۈنگىچە ئۇنىڭ نامى شۇنداق ئاتالماقتا.
27 لېكىن مانا‌سسەھلەر بولسا بەيت-شېئانىنى ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق كەنتلەرنى، تائاناقنى ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق كەنتلەرنى
ئىشغال قىلمىدى؛ ئۇلار دور ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق كەنتلەردىكى خەلقنى، ئىبلېئام ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق كەنتلەردىكى
خەلقنى، مېگىددو ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق كەنتلەردىكى خەلقنى قوغلىۋەتمىدى، زېمىننى ئالمىدى؛ قانائانىيلار شۇ زېمىندا
تۇرۇۋېرىشكە بەل باغلىغانىدى.□ ■
28 ئىسرائىل بارغانسېرى كۈچەيگەچكە قانائانىيلارنى تۆزلىرىگە ھاشارچى قىلىپ بېقىندۇردى، لېكىن ئۇلارنى تۆز
يەرلىرىدىن پۈتۈنلەي قوغلىۋەتمىدى.
29 ئەفرائىملارمۇ گەزەردە تۇرۇۋاتقان قانائانىيلارنى قوغلىۋەتمىدى؛ شۇنىڭ بىلەن قانائانىيلار گەزەردە ئۇلار بىلەن
بىللە تۇرىۋەردى.□ ■

30 زەبۇلۇن نە قىترۇندا تۇرۇۋاتقانلارنى نە ناھالولدا تۇرۇۋاتقانلارنى قوغلىۋەتمىدى؛ شۇنىڭ بىلەن قانائانىيلار ئۇلارنىڭ
ئارىسىدا ئولتۇراقلىشىپ، ئۇلارغا ھاشارچى مەدىكار بولدى.□

31 ئاشىر بولسا نە ئاككودا تۇرۇۋاتقانلارنى نە زىدوندا تۇرۇۋاتقانلارنى قوغلىۋەتمىدى، شۇنداقلا ئاھلاب، ئاقزىب،
ھەلباھ، ئافەك رەھوبلاردا تۇرۇۋاتقانلارنىمۇ قوغلىۋەتمىدى. □
32 شۇنىڭ بىلەن ئاشىرلار شۇ زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ئارىسىدا، يەنى قانائانىيلارنىڭ ئارىسىدا ئولتۇراقلىشىپ قالدى؛
ئۇلار قانائانىيلارنى تۆز يېرىدىن قوغلىۋەتمىدى.
33 نافتالىلار نە بەيت-شەمەشتە تۇرۇۋاتقانلارنى نە بەيت-ئاناتتا تۇرۇۋاتقانلارنى قوغلىۋەتمىدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار
شۇ زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ئارىسىدا، يەنى قانائانىيلارنىڭ ئارىسىدا ئولتۇراقلىشىپ قالدى؛ بەيت-شەمەش ۋە
بەيت-ئاناتتىكى خەلق ئۇلارغا ھاشارچى مەدىكار بولدى.
34 ئامورىيلار دانلارنى تاغلىق رايونغا مەجبۇرىي ھەيدەپ چىقىرىۋېتىپ، ئۇلارنى جىلغا-تۆزلەكلىككە چۈشۈشكە
يول قويمىدى.
35 ئامورىيلار ھەرەس تېغى، ئايجالون ۋە شائالبىمدا تۇرۇۋېرىشكە نىيەت باغلىغانىدى؛ لېكىن يۈسۈپ جەمەتىنىڭ
قولى كۈچەيگەندە، قانائانىيلار ئۇلارغا ھاشارچى مەدىكار بولدى.
36 ئامورىيلارنىڭ چېگرىسى بولسا »سېرىق ئېشەك داۋنى«دىن قورام تېشىغا ئۆتۈپ يۇقىرى تەرىپىگە باراتتى.□

□ **1:25 «... شۇ كىشى شەھەرگە كىرىدىغان يولنى ئۇلارغا كۆرسىتىپ قويدى»** ـ يۈسۈپنىڭ جەمەتىدىكىلەر شەھەرنى ئاللىقاچان قورشىۋالغانىدى؛ بۇ كىشى شەھەرگە كىرىدىغان مەخپىي يولنى كۆرسىتىپ قويغان ئوخشايدۇ.
□ **1:27 «مانا‌سسەھلەر»** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، يۈسۈپ قەبىلىسى مانا‌سسەھ قەبىلىسى ۋە ئەفرائىم قەبىلىسى دەپ ئىككىگە بۆلۈنەتتى.
■ **1:27** يە. 17□11: 12
□ **1:29 «ئەفرائىملارمۇ...»** ـ يۇقىرىقى 27-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. يۈسۈپ قەبىلىسى مانا‌سسەھ قەبىلىسى ۋە ئەفرائىم قەبىلىسى دەپ ئىككىگە بۆلۈنەتتى.
■ **1:29** يە. 1016:
□ **1:30 «ناھالول»** ـ ياكى »ناھالال.«
□ **1:31 «ئافەك»** ـ ياكى »ئافىك.«
□ **1:36 «سېرىق ئېشەك داۋنى»** ـ بەزىدە)ئىبرانىي تىلىغا ئەگىشىپ(»ئاكرابىم داۋنى« دەپ ئاتىلىدۇ. **قورام تېشى»** ـ ياكى »سىلا.« **»ئامورىيلارنىڭ چېگرىسى ... »سېرىق ئېشەك داۋنى«دىن قورام تېشىغا ئۆتۈپ يۇقىرى تەرىپىگە باراتتى»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئامورىيلارنىڭ چېگرىسى بولسا »سېرىق ئېشەك داۋنى«دىكى قورام تېشىدىن تارتىپ يۇقىرى تەرىپىگە باراتتى.«

2

پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ ئىسرائىلغا تەنبىھ بېرىشى

1 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى گىلگالدىن بوكىمغا كېلىپ: ـ مەن سىلەرنى مىسىردىن چىقىرىپ، ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا
قەسەم قىلىپ بەرگەن زېمىنغا ئېلىپ كېلىپ: »مەن سىلەر بىلەن قىلغان ئەھدەمنى ئەبەدگىچە بىكار قىلمايمەن؛ □ ■
2 لېكىن سىلەر بۇ زېمىننىڭ خەلقى بىلەن ھېچقانداق ئەھدە باغلىماڭلار، بەلكى ئۇلارنىڭ قۇربانگاھلىرىنى
بۇزۇپ تاشلىشىڭلار كېرەك« ـ دېگەندىم؛ لېكىن سىلەر مېنىڭ ئاۋازىمغا قۇلاق سالمىدىڭلار. بۇ سىلەرنىڭ
نېمە قىلغىنىڭلار؟! ■
3 شۇڭا مەن شۇ چاغدا سىلەرگە: »شۇنداق قىلساڭلار ئۇلارنى سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردىن قوغلىۋەتمەيمەن؛ ئۇلار
بىقىنىڭلارغا يانتاق بولۇپ سانجىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرى سىلەرگە تور-تۇزاق بولىدۇ« ـ دەپ ئاگاھلاندۇردۇم،
ـ دېدى.□ ■
4 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى بارلىق ئىسرائىللارغا بۇلارنى دېگەندە، ئۇلار ئۈن سېلىپ يىغلاپ كېتىشتى.
5 شۇنىڭ بىلەن بۇ جايىنىڭ نامى »بوكىم« دەپ قويۇلدى؛ ئۇلار شۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىقلارنى
سۇندى.□

يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدىن كېيىن بولغان ئىشلار

6 يەشۇئا خەلقنى تارقىتىۋېتىۋىدى، ئىسرائىللار ھەرقايىسىسى ئۆزلىرىگە مىراس قىلىنغان زېمىننى ئىگىلەش ئۈچۈن
قايتىپ كېتىشتى. ■
7 يەشۇئانىڭ پۈتكۈل ھايات كۈنلىرىدە، شۇنداقلا يەشۇئادىن كېيىن قالغان، پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىل ئۈچۈن
قىلغان ھەممە كارامەت ئەمەللىرىنى ئوبدان بىلگەن ئاقساقاللارنىڭ پۈتكۈل ھايات كۈنلىرىدىمۇ ئىسرائىل خەلقى
پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدە بولۇپ تۇردى.
8 ئەمدى نۇننىڭ ئوغلى، پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى يەشۇئا بىر يۈز ئون يېشىدا ۋاپات بولدى.
9 ئۇلار ئۇنى ئېلىپ بېرىپ، ئەفرائىم تاغلىق رايوندا، گائاش تېغىنىڭ شىمال تەرىپىدىكى ئۆز مىراس ئۈلۈشى بولغان
تىمنات-سېراھ دېگەن جايدا دەپنە قىلدى. □
10 بۇ دەۋردىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆلۈپ ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىغا قوشۇلۇپ كەتتى؛ ئۇلاردىن كېيىن پەرۋەردىگارنىمۇ
تونۇمايدىغان، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئىسرائىل ئۈچۈن قىلغان ئەمەللىرىنى بىلمىگەن بىر دەۋر پەيدا بولدى.

ئىسرائىلنىڭ گۇناھىنى ئۈزلۈكسىز تەكرارلىشى

11 شۇنىڭدىن تارتىپ ئىسرائىل پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغاننى قىلىپ باۋال-بۇتلارنىڭ ئىبادىتىگە كىرىشتى.
12 ئۇلار ئۆزلىرىنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ ئېلىپ كەلگەن ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنى تاشلاپ،
ئەتراپىدىكى تائىپىلەرنىڭ ئىلاھلىرىدىن بولغان يات ئىلاھلارغا ئەگىشىپ، ئۇلارغا باش ئۇرۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ
غەزىپىنى قوزغىدى.

□ 2:1 »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ـ »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.
■ 2:1 يار. 7:17□ مىس. 20-22:23□ قان. 29□13: 14
■ 2:2 قان. 2:7□ 312:
□ 2:3 »ئۇلار بىقىنىڭلارغا يانتاق بولۇپ سانجىلىدۇ« ـ ياكى »ئۇلار سىلەرنى قىلتاقلارغا چۈشۈردىدۇ.«
■ 2:3 مىس. 33:23□ 12:34□ قان. 16:7□ يە. 1323:
□ 2:5 »بوكىم« ـ مەنىسى »يىغلىغۇچىلار.« ...» ئۇلار شۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىقلارنى سۇندى« ـ بۇ ئىشقا قارىغاندا،
»پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ئايان بولغان چاغدا، شۇ يەرلەردە قۇربانلىق قىلسا بولاتتى. ئادەتتە پەقەت خۇدا بېكىتكەن جايدىلا قۇربانلىق سۇنۇشقا
بولاتتى »)قان.» 14-5:12نى كۆرۈڭ.(■ 2:6 يە. 2824: □ 2:9 »تىمنات-سېراھ« ـ ياكى »تىمنات-ھەرەس.«

13 ئۇلار پەرۋەردىگارنى تاشلاپ، باتىل ۋە ئاشەراھلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرىشتى. □
14 بۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئىسرائىلغا تۇتىشىپ، خاراب قىلىنسۇن دەپ، ئۇ ئۇلارنى تالان-تاراج
قىلغۇچىلارنىڭ قولىغا تاشلاپ بەردى، يەنە ئەتراپىدىكى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بەردى؛ شۇنىڭ بىلەن
ئۇلار دۈشمەنلىرىنىڭ ئالدىدا باش كۆتۈرەلمىدى. ■
15 ئۇلار قەيەرگە بارمىسۇن، پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇلارنى ئاپەت بىلەن ئۇردى، خۇددى پەرۋەردىگارنىڭ
دېگىنىدەك، ۋە پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلارغا قەسەم قىلغىنىدەك، ئۇلار تولىمۇ ئازابلىق ھالەتكە چۈشۈپ قالدى. ■
16 ئاندىن پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن باتۇر ھاكىملارنى تۇرغۇزدى، ئۇلار ئىسرائىللارنى تالان-تاراج
قىلغۇچىلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇپ چىقتى.
17 شۇنداقتىمۇ، ئۇلار ئۆز ھاكىملىرىغا قۇلاق سالمىدى؛ ئەكسىچە ئۇلار يات ئىلاھلارغا ئەگىشىپ بۇزۇقلۇق قىلىپ،
ئۇلارغا باش ئۇرۇپ چوقۇندى؛ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ماڭغان يولىدىن، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرلىرىگە ئىتائەت قىلىش
يولىدىن تېزلا چىقىپ كەتتى؛ ئۇلار ھېچ ئىتائەت قىلمىدى.
18 پەرۋەردىگار قاچانىكى ئۇلار ئۈچۈن باتۇر ھاكىملارنى تۇرغۇزسا، پەرۋەردىگار ھامان شۇ باتۇر ھاكىم بىلەن بىللە
بولاتتى، باتۇر ھاكىمنىڭ ھايات كۈنلىردە ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇپ چىقاتتى؛ چۈنكى ئۇلارنى
خارلاپ ئەزگەنلەر تۈپەيلىدىن كۆتۈرۈلگەن ئاھ-زارلارنى ئاڭلىغان پەرۋەردىگار ئۇلارغا ئىچىنى ئاغرىتاتتى.
19 لېكىن باتۇر ھاكىم ئۆلۈپ كېتىشى بىلەنلا، ئۇلار ئارقىسىغا يېنىپ، يات ئىلاھلارغا ئەگىشىپ، ئۇلارنىڭ
قۇللۇقىغا كىرىپ، ئۇلارغا باش ئۇرۇشۇپ، ئۆزلىرىنى ئاتا-بوۋىلىرىدىنمۇ زىيادە بۇلغايىتتى؛ ئۇلار نە شۇ قىلمىشلىرىدىن
توختىمايتتى، نە ئۆز جاھىل يولىدىن ھېچ يانمايتتى. ■
20 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئىسرائىلغا قاتتىق تۇتاشتى، ئۇ: ـ »بۇ خەلق مەن ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا
تاپىلىغان ئەھدەمنى بۇزۇپ، ئاۋازىمغا قۇلاق سالمىغىنى ئۈچۈن،
21 بۇنىڭدىن كېيىن مەن يەشۇئا ئۆلگەندە بۇ يۇرتتا قالدۇرغان تائىپىلەردىن ھېچبىرىنى ئۇلارنىڭ ئالدىدىن
قوغلۇۋەتمەيمەن؛ ■
22 بۇنىڭدىكى مەقسەت، مەن شۇلار ئارقىلىق ئىسرائىلنىڭ ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى تۇتقانىدەك، مەن پەرۋەردىگارنىڭ
يولىنى تۇتۇپ ماڭىدىغان-ماڭمايدىغانلىقىنى سىنايمەن« ـ دېدى.
23 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار شۇ تائىپىلەرنى قالدۇرۇپ، ئۇلارنى نە دەرھاللا زېمىندىن مەھرۇم قىلىپ
قوغلۇۋەتمىدى نە يەشۇئانىڭ قولىغىمۇ تاپشۇرۇپ بەرمىگەندى.□

3

1 تۆۋەندىكىلەر پەرۋەردىگار قانائانىيلار بىلەن بولغان جەڭنى بېشىدىن ئۆتكۈزمىگەن ئىسرائىلنىڭ ئەۋلادلىرىنى سىناش
ئۈچۈن قالدۇرۇپ قويغان تائىپىلەر
2)ئۇ ئىسرائىللارنىڭ ئەۋلادلىرىنى، بولۇپمۇ جەڭ-ئۇرۇشلارنى كۆرۈپ باقمىغانلارنى پەقەت جەڭنى ئۆگۈنسۈن
دەپ قالدۇرغاندى:(ـ

□ **2:13** »»ئاشەراھلار« ياكى ئاشەراھ بۇتلار« ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكلەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم ئايال بۇت شەكلىدە ئويۇلغان ياكى نەقىشلەنگەن بولۇشى مۇمكىن.
■ **2:14** زەب. 44:12-14 يەش. 150:
■ **2:15** لاۋ. 26؛ قان. 28
■ **2:19** ھاك. 123:
■ **2:21** يە. 1323:
□ **2:23** »شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار شۇ تائىپىلەرنى قالدۇرۇپ، ئۇلارنى ... نە يەشۇئانىڭ قولىغىمۇ تاپشۇرۇپ بەرمىگەندى« ـ بۇ ئايەتلەر، يەنى 10-23-ئايەتلەر »باتۇر ھاكىملار« دېگەن كىتابنىڭ قىسقا يەكۈندىن ئىبارەتتۇر.

3 ـ تۇلار فىلىستىيلەرنىڭ بەش ئەمىرلىكى، بارلىق قانائانىيلار، زىدونلۇقلار ۋە باتال-ھەرمون تېغىدىن تارتىپ خامات
ئېغىزىغىچە لىۋان تاغلىقىدا تۇرۇۋاتقان ھىۋىيلار ئىدى؛ □

4 تۇلارنى قالدۇرۇپ قويۇشتىكى مەقسىتى ئىسرائىلنى سىناش، يەنى تۇلارنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى
بىلەن ئاتا-بوۋىلىرىغا بۇيرۇغان ئەمرلىرىنى تۇتىدىغان-تۇتمايدىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن ئىدى.

5 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار قانائانىيلار، يەنى ھىتتىيلار، ئامورىيلار، پەرىزىيلەر، ھىۋىيلار ۋە يەبۇسىيلار ئارىسىدا
تۇردى؛

6 ئىسرائىللار تۇلارنىڭ قىزلىرىغا تۇيلىنىپ، ئۆز قىزلىرىنى تۇلارنىڭ ئوغۇللىرىغا بېرىپ، تۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ قۇللۇقىغا
كىردى.

□ 3:3 »خامات ئېغىزىغىچە...» ـ ياكى »لىبو-خاماتقىچە...».

هاکىم

دىگىز

8 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئىسرائىلغا تۇتىشىپ، ئۇلارنى ئارام-ناھارائىمنىڭ پادىشاھى قۇشان-
رىشاتائىمنىڭ قولىغا تاپشۇردى. بۇ تەرىقىدە ئىسرائىللار سەككىز يىلغىچە قۇشان-رىشاتائىمغا بېقىندى بولدى. □
9 ئىسرائىللار پەرۋەردىگارغا پەريات كۆتۈرگەندە، پەرۋەردىگار ئۇلار ئۈچۈن بىر قۇتقۇزغۇچىنى تۇرغۇزۇپ، ئۇ
ئۇلارنى قۇتقۇزدى. ئۇ كىشى كالەبنىڭ ئىنىسى كېنازنىڭ ئوغلى ئوتنىيەل ئىدى.
10 پەرۋەردىگارنىڭ روھى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ، ئۇ ئىسرائىلغا ھاكىملىق قىلدى؛ ئۇ جەڭگە چىقىۋىدى،
پەرۋەردىگار ئارامنىڭ پادىشاھى قۇشان-رىشاتائىمنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇردى؛ بۇنىڭ بىلەن ئۇ قۇشان-رىشاتائىمنىڭ
ئۈستىدىن غالىب كەلدى. □
11 شۇنىڭدىن كېيىن زېمىندا قىرىق يىلغىچە ئامانلىق بولدى؛ كېنازنىڭ ئوغلى ئوتنىيەل ئالەمدىن ئۆتتى.

ئىسرائىلنىڭ يەنە گۇناھ قىلىشى ۋە جازالىنىشى، »باتۇر ھاكىم ئەھۇد«

12 ئاندىن ئىسرائىللار يەنە پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل
بولغانىنى قىلغاچقا، ئۇ موئابنىڭ پادىشاھى ئەگلونى ئىسرائىل بىلەن قارشىلىشىشقا كۈچلەندۈردى.
13 ئۇ ئاممونىيلار ۋە ئامالەكىيلەرنى ئۆزىگە تارتىپ، جەڭگە چىقىپ ئىسرائىلنى ئۇرۇپ قىرىپ، »خورمىلىق شەھەر«نى
ئىشغال قىلدى. □
14 بۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار ئون سەككىز يىلغىچە موئابنىڭ پادىشاھى ئەگلونىغا بېقىندى بولدى.
15 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار پەرۋەردىگارغا پەريات كۆتۈردى؛ پەرۋەردىگار ئۇلار ئۈچۈن بىر قۇتقۇزغۇچى، يەنى
بىنيامىن قەبىلىسىدىن بولغان گەرانىڭ ئوغلى ئەھۇدنى تۇرغۇزدى؛ ئۇ سولىخاي ئىدى. ئىسرائىل ئۇنىڭ قولى بىلەن
موئابنىڭ پادىشاھى ئەگلونىغا سوۋغات ئەۋەتتى.
16 ئەمدى ئەھۇد ئۆزىگە بىر گەز ئۇزۇنلۇقتا ئىككى بىسلىق بىر شەمشەر ياساتقاندى؛ ئۇنى كىيىمىنىڭ ئىچىگە، ئوڭ
يوتىسىنىڭ ئۈستىگە قىستۇرۇۋالدى؛
17 ئۇ شۇ ھالەتتە سوۋغاتنى موئابنىڭ پادىشاھى ئەگلوننىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ئەگلون تولىمۇ سېمىز بىر ئادەم ئىدى.
18 ئەھۇد سوۋغاتنى تەقدىم قىلىپ بولغاندىن كېيىن، سوۋغاتنى كۆتۈرۈپ كەلگەن كىشىلەرنى كەتكۈزۈۋەتتى؛
19 ئاندىن ئۆزى گىلگالنىڭ يېنىدىكى تاش ئۆيمىلار بار جايدىن يېنىپ، پادىشاھنىڭ قېشىغا كېلىپ: ـ ئەي پادىشاھ،
مەندە ئۆزلىرىگە دەيدىغان بىر مەخپىيەتلىك بار ئىدى، ـ دېۋىدى، پادىشاھ: ـ جىم تۇر! ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن
ئەتراپىدىكى خىزمەتكارلارنىڭ ھەممىسى سىرتقا چىقىپ كەتتى.□
20 ئاندىن ئەھۇد پادىشاھنىڭ ئالدىغا كەلدى؛ پادىشاھ يالغۇز سالقىن بالخانىدا ئولتۇراتتى. ئەھۇد: ـ مەندە سىلى
ئۈچۈن خۇدادىن كەلگەن بىر سۆز بار، دېۋىدى، پادىشاھ ئورۇندۇقتىن قوپۇپ ئۆرە تۇردى.
21 شۇنىڭ بىلەن ئەھۇد سول قولىنى ئۆزىتىپ ئوڭ يوتىسىدىن شەمشەرنى سۇغۇرۇپ ئېلىپ، ئۇنىڭ قورسىقىغا تىقتى.
22 شۇنداق قىلىپ شەمشەرنىڭ دەستىسىمۇ تىغى بىلەن قوشۇلۇپ كىرىپ كەتتى، سېمىز ئېتى شەمشەرنى
قىسىۋالغاچقا، ئەھۇد شەمشەرنى قورسىقىدىن تارتىپ چىقىرىۋالمىدى؛ ئۇچەي-پوقى ئارقىدىن چىقتى.□
23 ئاندىن ئەھۇد دالانغا چىقىپ، بالخاننىڭ ئىشىكلىرىنى ئىچىدىن ئېتىپ قۇلۇپلاپ قويدى.

□ 3:8 »خامات ئېغىزىغىچە...« ـ »ئارام-ناھارائىم« يا كى »مېسوپوتامىيا«، يەنى »ئىككى دەريانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى رايون.«
□ 3:10 »ئارام« ـ »سۈرىيە«نىڭ قەدىمكى نامى.
□ 3:13 »خورمىلىق شەھەر« ـ يېرىخونىڭ باشقا بىر نامى.
□ 3:19 »گىلگالنىڭ يېنىدىكى تاش ئۆيمىلار بار جاي...« ـ يا كى »گىلگالنىڭ يېنىدىكى تاش ئۆيمىلار بار جاي ئۆيما بۇتلار...« يا كى »گىلگالنىڭ يېنىدىكى تاشلىقلار...«. »جىم تۇر«! ـ بۇ يۈرۈق مۇشۇ يەردە »بۇ مەخپىي خەۋەرنى خىزمەتكارلىرىم ئالدىدا دېمە، مەن خالي بولۇشۇم كېرەك« دېگەن مەنىدە بولسا كېرەك. شۇڭا خىزمەتكارلىرى چېكىنىدۇ.
□ 3:22 »... ئۇچەي-پوقى ئارقىدىن چىقتى« ـ ئايەتنىڭ بۇ ئاخىرقى قىسمىنىڭ باشقا ئىككى-ئۈچ تەرجىمىلىرى بار: »ئۇ)شەمشەر(ئارقىدىن چىقتى«، »ئۇ)شەمشەر(ئىككى پۇتى ئوتتۇرىسىدىن چىقتى«، »ئۇ)ئەھۇد( )بالخاننىڭ(كەينىدىن چىقتى.«

24 ئۇ چىقىپ كەتكەندە، پادىشاھنىڭ خىزمەتچىلىرى كېلىپ قارىسا، بالىخانىنىڭ ئىشىكلىرى قۇلۇپلاقلىق ئىدى.
ئۇلار: ـ پادىشاھ سالقىن ئۆيدە چوڭ تەرەتكە ئولتۇرغان بولسا كېرەك، دەپ ئويلىدى.□
25 ئۇلار ئۇزۇن ساقلاپ كىرمىسەك سەت بولارمۇ دەپ ئويلاشتى؛ ئۇ يەنىلا بالىخانىنىڭ ئىشىكلىرىنى ئاچمىغاندىن
كېيىن، ئاچقۇچنى ئېلىپ ئىشىكەرنى ئېچىۋىدى، مانا، خوجىسىنىڭ يەردە ئۆلۈك ياتقىنىنى كۆردى.
26 ئەمدى ئۇلار ئىككىلىنىپ قاراپ تۇرغان ۋاقتىدا، ئەھۇد قېچىپ چىققانىدى؛ ئۇ تاش ئويمىلار بار جايدىن
ئۆتۈپ، سېئىراھقا قېچىپ كەلگەنىدى.
27 شۇ يەرگە يەتكەندە، ئۇ ئەفرائىم تاغلىق رايوندا كاناي چېلىۋىدى، ئىسرائىللار ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تاغلىق رايوندىن
چۈشتى، ئۇ ئالدىدا يول باشلاپ ماكىدى.
28 ئۇ ئۇلارغا: ـ ماكا ئەگىشىپ يۈرۈڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگار دۈشمىنىڭلار موئابىيلارنى قولۇڭلارغا تاپشۇردى، ـ
دېۋىدى، ئۇلار ئۇنىڭغا ئەگىشىپ چۈشۈپ، ئىئوردان دەريا سىنىڭ كېچىكلىرىنى توسۇپ، ھېچكىمنى ئۆتكۈزمىدى.
29 ئۇ ۋاقىتتا ئۇلار موئابىيلاردىن ئون مىڭچە ئەسكەرنى ئولتۇردى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى تەمبەل پالۋانلار ئىدى؛
ئۇلاردىن ھېچبىر ئادەم قېچىپ قۇتۇلالمىدى.□
30 شۇ كۈنى موئاب ئىسرائىلنىڭ قولىدا بىسقىنۇرۇلدى. زېمىن سەكسەن يىلغىچە ئامان-تىنچلىقتا تۇردى.

شامگار

31 ئەھۇددىن كېيىن ئاناتنىڭ ئوغلى شامگار ھاكىم بولدى؛ ئۇ ئالتە يۈز فىلىستىيەلىكنى بىراقلا كالا سانجىغۇچ بىلەن
ئولتۇردى؛ ئۇمۇ ئىسرائىلنى قۇتقۇزدى.□

4

دەبوراھ ۋە باراق

1 ئەمدى ئەھۇد ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە يەنە رەزىل بولغانىنى قىلغىلى تۇردى.
2 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئۇلارنى قاناۋانىيلارنىڭ پادىشاھى يابىننىڭ قولىغا تاشلاپ بەردى. يابىن ھازور
شەھىرىدە سەلتەنەت قىلاتتى؛ ئۇنىڭ قوشۇن سەردارىنىڭ ئىسمى سىسىرا بولۇپ، ئۇ ھاروشەت-گويىم دېگەن
شەھەردە تۇراتتى. □ ■
3 ئىسرائىللار پەرۋەردىگارغا نالە-پەرياد كۆتۈردى، چۈنكى يابىننىڭ توققۇز يۈز تۆمۈر جەڭ ھارۋىسى بولۇپ،
ئىسرائىللارغا يىگىرمە يىلدىن بۇيان تولىمۇ زۇلۇم قىلىپ كەلگەنىدى.
4 ئۇ ۋاقىتتا لاپىدوتنىڭ خوتۇنى دەبوراھ دېگەن ئايال پەيغەمبەر ئىسرائىلغا ھاكىم ئىدى.
5 ئۇ ئەفرائىم تاغلىقىدىكى راماھ بىلەن بەيت-ئەلنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى »دەبوراھنىڭ خورما دەرىخى«نىڭ تۈۋىدە
ئولتۇراتتى؛ بارلىق ئىسرائىللار دەۋالىرى توغرىسىدا ھۆكۈم سورىغىلى ئۇنىڭ قېشىغا كېلەتتى.

□ 3:24 **»چوڭ تەرەتكە ئولتۇرغان بولسا كېرەك«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »پۇتلىرىنى يايقان بولسا كېرەك« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
□ 3:29 **»...□□□□□ موئابىيلاردىن ئون مىڭچە ئەسكەرنى ئولتۇردى...»** ـ بۇ ئون مىڭچە ئەسكەر بەلكىم موئابنىڭ ئىسرائىللارنى قۇللۇقتا چىڭ
تۇتۇپ تۇرۇش ئۈچۈن ئىسرائىل زېمىنىنى ئىداره قىلىشقا قالدۇرغان قوشۇنى بولسا كېرەك. ئەھۇدنىڭ ئىئوردان دەريا سىنىڭ كېچىكلىرىنى توسۇشى
ئۇلارنىڭ موئاب زېمىنىغا قېچىش يولىنى توسۇشتىن ئىبارەت ئىدى. **«... تەمبەل پالۋانلار...»** ـ ياكى ...» سېمىز پالۋانلار...».
□ 3:31 **»ئەھۇددىن كېيىن ئاناتنىڭ ئوغلى شامگار ھاكىم بولدى... ئۇمۇ ئىسرائىلنى قۇتقۇزدى«** ـ شامگارنىڭ فىلىستىيەلەر بىلەن جەڭ قىلغانلىقى ئۇنىڭ
ئىسرائىلنىڭ مەغرىب تەرىپىدە، دېڭىز بويىدىكى تۈزلەڭلىكتە ھاكىم ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. 1:4 گە قارىغاندا، »دەبوراھ ۋە باراق« شامگار
بىلەن زاماندىش بولسا كېرەك؛ لېكىن ئۇلار زېمىنىنىڭ شىمال ۋە شەرق تەرىپىدە ھاكىملىق قىلاتتى.
□ 4:2 **»قاناۋانىيلارنىڭ پادىشاھى يابىن...»** ـ »يابىن« ھازور پادىشاھىنىڭ ئىسمى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئۇنۋانى بولۇشى مۇمكىن. **...»** يا
يىننىڭ قولىغا تاشلاپ بەردى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يابىننىڭ قولىغا سېتىپ بەردى.« **»ھاروشەت-گويىم دېگەن شەھەر...»** ـ ياكى »تائىپىلەرنىڭ
ئورمانلىق شەھىرى.« ■ 4:2 1سام. 912:

6 ئۇ ئادەم ئەۋەتىپ نافتالى يۇرتىدىكى كەدەشتىن ئابىنوئامنىڭ ئوغلى باراقنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا: ـ مانا، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق ئەمر قىلغان ئەمەسمۇ؟! ئۇ: ـ سەن بېرىپ نافتالىلار قەبىلىسى ھەم زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن ئون مىڭ ئادەمنى ئۆزۈڭ بىلەن بىللە ئېلىپ تابور تېغىغا چىققىن؛ □ ■
7 شۇنىڭ بىلەن مەن يابىننىڭ قوشۇن سەردارى سىسىرانى جەڭ ھارۋىلىرى ۋە قوشۇنلىرى بىلەن قوشۇپ كىشون ئېقىنىنىڭ بويىغا، سېنىڭ قېشىڭغا بارغۇسى نىيەتكە سېلىپ، ئۇنى قولۇڭغا تاپشۇرىمەن دېگەن، ـ دېدى.■
8 باراق ئۇنىڭغا: ـ ئەگەر سەن مەن بىلەن بىللە بارساڭ، مەنمۇ بارىمەن. سەن مەن بىلەن بارمىساڭ، مەنمۇ بارمايمەن! ـ دېدى.
9 دەبوراھ جاۋابەن: ـ ماقۇل، مەن سەن بىلەن بارسام باراي؛ ھالبۇكى، سەپىرىڭ ساڭا ھېچ شان-شەرەپ كەلتۈرمەيدۇ؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سىسىرانى بىر ئايال كىشىنىڭ قولىغا تاپشۇرىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن دەبوراھ قوپۇپ باراق بىلەن بىللە كەدەشكە ماڭدى.□

10 باراق زەبۇلۇنلار ۋە نافتالىلارنى كەدەشكە چاقىرتتى؛ شۇنىڭ بىلەن ئون مىڭ ئادەم ئۇنىڭغا ئەگەشتى؛ دەبوراھمۇ ئۇنىڭ بىلەن چىقتى
11)شۇ چاغدا كېنىيلەردىن بولغان ھەبەر ئۆزىنى مۇسانىڭ قېينىتاتىسى ھوبابنىڭ نەسىلىدىن بولغان كېنىيلەردىن ئايرىپ چىقىپ، كەدەشنىڭ يېنىدىكى زاۋاناۋىمنىڭ دۇب دەرىخىنىڭ يېنىدا چېدىر تىككەنىدى.(■

12 ئەمدى سىسىرانىڭ ئوغلى باراق تابور تېغىغا چىقىپتۇ، دېگەن خەۋەر يەتكۈزۈلدى.
13 شۇنى ئاڭلاپ سىسىرا بارلىق جەڭ ھارۋىلىرىنى، يەنى توققۇز يۈز تۆمۈر جەڭ ھارۋىسىنى ۋە بارلىق ئەسكەرلىرىنى يېغىپ، ھاروشەت-گويىمدىن چىقىپ، كىشون ئېقىنىنىڭ يېنىدا توپلىدى.
14 دەبوراھ باراققا: ـ قوپقىن؛ بۈگۈن پەرۋەردىگار سىسىرانى سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇرىدىغان كۈندۈر. مانا، پەرۋەردىگار ئالدىڭدا يول باشلىغلى چىقتى ئەمەسمۇ؟! ـ دېدى. شۇنى دېۋىدى، باراق ۋە ئون مىڭ ئادەم تۈنىڭغا ئەگىشىپ تابور تېغىدىن چۈشتى.
15 پەرۋەردىگار سىسىرانى، تۈنىڭ ھەممە جەڭ ھارۋىلىرى ۋە بارلىق قوشۇنىنى قوشۇپ باراقنىڭ قىلىچى ئالدىدا تىرىپىرەن قىلدى؛ سىسىرا تۆزى جەڭ ھارۋىسىدىن چۈشۈپ، پىيادە قېچىپ كەتتى.■
16 باراق جەڭ ھارۋىلىرىنى ۋە قوشۇننى ھاروشەت-گويىمگىچە قوغلاپ باردى؛ سىسىرانىڭ بارلىق قوشۇنى قىلىچ ئاستىدا يىقىلدى، بىرىمۇ قالمىدى.
17 لېكىن سىسىرا پىيادە قېچىپ، كېنىيلەردىن بولغان ھەبەرنىڭ ئايالى يائەلنىڭ چېدىرىغا باردى؛ چۈنكى ھازورنىڭ پادىشاھى يابىن بىلەن كېنىيلەردىن بولغان ھەبەرنىڭ جەمەتى ئوتتۇرىسىدا دوستلۇق ئالاقىسى بار ئىدى.
18 يائەل سىسىرانى قارشى ئېلىشقا چىقىپ تۈنىڭغا: ـ ئەي خوجام، كىرگىنە! قورقما، مېنىڭكىگە كىرگىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن سىسىرا ئۇنىڭ چېدىرىغا كىردى، ئۇ ئۇنىڭ ئۈستىگە يوتقان يېپىپ قويدى.
19 ئۇ تۈنىڭغا: ـ مەن ئۇسساپ كەتتىم، ماڭا بىر ئوتلام سۇ بەرگىنە، دېۋىدى، ئايال بىرىپ سۈت تۇلۇمنى ئېچىپ، تۈنىڭغا ئىچكۈزۈپ، ئاندىن يەنە ئۇنى يېپىپ قويدى.■
20 ئاندىن سىسىرا تۈنىڭغا: ـ سەن چېدىرنىڭ ئىشىكىدە ساقلاپ تۇرغىن. بىركىم كېلىپ سەندىن: ـ بۇ يەردە بىرەرسى بارمۇ، دەپ سورىسا، يوق دەپ جاۋاب بەرگىن، ـ دېدى.
21 ئەمدى ھەبەرنىڭ ئايالى يائەل قوپۇپ، بىر چېدىر قوزۇقىنى ئېلىپ، قولىدا بولقىنى تۇتقىنىچە شەپە چىقارماي تۈنىڭ قېشىغا باردى؛ ئۇ ھېرىپ كەتكەچكە، قاتتىق ئۇخلاپ كەتكەنىدى. يائەل تۈنىڭ چېكىسىگە قوزۇقنى شۇنداق قاقتىكى، قوزۇق چېكىسىدىن ئوتتۇپ يەرگە كىرىپ كەتتى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆلدى.
22 شۇ چاغدا، باراق سىسىرانى قوغلاپ كەلدى، يائەل ئالدىغا چىقىپ تۈنىڭغا: ـ كەلگىن، سەن ئىزدەپ كەلگەن ئادەمنى ساڭا كۆرسىتەي، ـ دېدى. ئۇ تۈنىڭ چېدىرىغا كىرىپ قارىۋىدى، مانا سىسىرا ئۆلۈك ياتاتتى، قوزۇق تېخىچە چېكىسىگە قېقىلىق تۇراتتى.
23 شۇنداق قىلىپ، خۇدا شۇ كۈنى قانائان پادىشاھى يابىننى ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا تۆۋەن قىلدى.
24 شۇ ۋاقىتتىن تارتىپ ئىسرائىللار بارغانسېرى كۈچىيىپ، قانائان پادىشاھى يابىندىن ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىدى؛ ئاخىردا ئۇلار قانائان پادىشاھى يابىننى يوقاتتى.

5

ئۈسرەت نەزمىسى

1 شۇ كۈنى دەبوراھ ۋە ئابىنوئامنىڭ ئوغلى باراق مۇنداق نەزمە ئوقۇدى: ـ

2 ئىسرائىلدا يېتەكچىلەر يول باشلىغىنى ئۈچۈن،
خەلق ئىختىيارەن ئۆزلىرىنى پىدا قىلغىنى ئۈچۈن،
پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە ئوقۇڭلار!
3 ئەي پادىشاھلار، ئاڭلاڭلار،
ئەي ئەمىرلەر، قۇلاق سېلىڭلار!

■ 4:15 زەب. 83:9-10 ■ 4:19 ھاك. 2:5

مەن، مەن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ نەزمە ئوقۇيمەن،
مەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا كۈي ئېيتىمەن.
4 ئى پەرۋەردىگار، سەن سېئىردىن چىققىنىڭدا،
ئېدومنىڭ يايلىقىدىن چىقىپ يۈرۈش قىلغىنىڭدا،
يەر تىترەپ، ئاسمانلاردىن سۇلار تامچىدى،
شۇنداق، بۇلۇتلار يامغۇرلىرىنى ياغدۇردى؛■
5 تاغلار پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تەۋرەندى،
ئەنە سىناي تېغىمۇ تەۋرىنىپ كەتتى،
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا.□ ■
6 ئاناتنىڭ ئوغلى شامگارنىڭ كۈنلىرىدە،
ھەم يائېلنىڭ كۈنلىرىدە،
چوڭ يوللار تاشلىنىپ قېلىپ،
يولۇچىلار ئەگرى-توقاي چىغىر يوللار بىلەن ماڭاتتى؛
7 ئىسرائىلدا ئەزمەتلەر يوقاپ كەتتى،
تاكى مەنكى دەبوراھ قوزغىلىپ،
ئىسرائىلدا بىر ئانا سۈپىتىدە پەيدا بولغىنىمغىچە.□
8 ئىسرائىللار يېڭى ئىلاھلارنى تاللىدى؛
ئۇرۇش دەرۋازىلىرىغا يېتىپ كەلدى.
قىرىق مىڭچە ئىسرائىللىقنىڭ ئارىسىدا،
يا بىر قالقان يا بىر نەيزە تېپىلىسچۇ؟!□
9 قەلبىم ئىسرائىلنىڭ ئەمىرلىرىگە قايىلدۇر،
ئۇلار خەلق ئارىسىدا ئۆزلىرىنى ئىختىيارەن پىدا قىلدى؛
پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇڭلار!
10 ئى ئاق ئېشەكلەرگە مىنگەنلەر،
ئى نەپىس زىلچىلەرنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغانلار،
ئى يولدا يۈرگەنلەر، كۆڭۈل بۇلۇڭلار!□
11 سۇ ئەكىلىدىغان جايلاردا ئولجا بۆلۈشۈۋاتقانلارنىڭ جۈشقۇن ئاۋازلىرىنى ئاڭلاڭلار!
ئۇلار شۇ يەرلەردە پەرۋەردىگارنىڭ ھەققانىي ئەمەللىرىنى مەدھىيىلەپ،
ئۇنىڭ ئىسرائىلدىكى ئەزمەتلىرىنىڭ ھەققانىي ئەمەللىرىنى تەرىپلىشىدۇ.

■ **5:4** زەب. 68:7، 8، 9
□ **5:5** **...» ئەنە سىناي تېغىمۇ تەۋرىنىپ كەتتى، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا«** ـ ياكى »يەنى سىناي تېغىدا ئايان بولغان خۇدانىڭ ئالدىدا،
ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا.«
■ **5:5** مىس. 19:18؛ زەب. 68:15، 16، 17؛ 97:5
□ **5:7** **»ئىسرائىلدا ئەزمەتلەر يوقاپ كەتتى«** ـ ياكى »ئىسرائىلدا كەنت-قىشلاقلار يوقاپ كەتتى.«
□ **5:8** **»ئۇرۇش دەرۋازىلىرىغا يېتىپ كەلدى«** ـ دېمەك، ئىسرائىل تىرىك خۇدانى تاشلاپ بۇتلارنى تاللۋالغىنى ئۈچۈن خۇدانىڭ شۇ جازاسى ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشتى.
□ **5:10** **»نەپىس زىلچىلەرنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغانلار«** ـ ياكى »توقۇملارنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغانلار.« **»ئى ئاق ئېشەكلەرگە مىنگەنلەر، ئى نەپىس زىلچىلەرنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغانلار، ئى يولدا يۈرگەنلەر...»** ـ بۇ ئايەتتە پۈرتىلغان مەنە بەلكىم »ئى، ئىسرائىلدا ھازىر راھەت كۈنلەرنى كۆرگۈچىلەر، سىلەر ئۈچۈن ئۆز ھاياتىنى تەۋەككۈل قىلغانلارنى ئەسلەڭلار«! دېگەندەك بولۇشى مۇمكىن.

شۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى چۈشۈپ دەرۋازىلارغا يېتىپ كېلىپ: ـ □
12 »ئى دەبوراھ، ئويغان، ئويغان!
ئويغان، ئويغان، غەزەل ئېيتقىن!
ئورنۇڭدىن تۇر، ئى باراق،
ئەسىرلىرىڭنى يالاپ ماڭ، ئى ئابىنوئامنىڭ ئوغلى«! ـ دېيىشىدۇ.□
13 مانا خەلقنىڭ ئاز بىر قالدىسى ئالىيجانابلارغا ئەگىشىش ئۈچۈن چۈشتى،
پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى يېنىمغا پالۋان كەبى چۈشۈپ كەلدى.□
14 مانا، ئەفرائىملاردىن ئامالەكتە يىلتىز تارتىپ قالغانلار كەلدى؛
مانا، بىنيامىنلارمۇ قوۋملىرىڭغا قوشۇلۇپ ئەگىشىپ كەلدى؛
ماكىردىن ئەمىرلەر چۈشۈپ كەلدى،
زەبۇلۇندىن سەردارلىق ھاسىسىنى تۇتقانلار يېتىپ كەلدى.□
15 ئىسساكارنىڭ ئەمىرلىرى دەبوراھىغا قوشۇلدى؛
باراق نېمە قىلغان بولسا ئىسساكارمۇ شۇنداق قىلىپ،
ئۇنىڭ كەينىدىن جىلغىغا تاپ باستۇرۇپ ئېتىلىپ چۈشتى!
رۇبەننىڭ ئائىلە-جەمەتلىرىدىكىلەرنىڭ ئارىسىدا شۇنچە ئۇلۇغ نىيەتلەر قەلبلىرىگە پۈكۈلگەندى!□
16 سەن نېمىشقا قوتانلارنىڭ ئىچىدە تۇرۇپ،
قويلارغا چېلىنغان نەينىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاشنى خالاپ قالدىڭ؟
رۇبەننىڭ ئائىلە-جەمەتلىرىدىكىلەرنىڭ ئارىسىدا شۇنچە ئۇلۇغ نىيەتلەر قەلبلىرىگە پۈكۈلگەندى!
17 گىلېئادلار بولسا ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ ئۇ تەرىپىدە تۇرۇپ قالدى؛
دانلارمۇ نېمىشقا كېمىلىرىڭ يېنىدا توختاپ قالدى؟
ئاشىرلار بولسا دېڭىز بويىدا جىم ئولتۇرۇۋالدى،
دېڭىز قولتۇقلىرىدا تۇرۇپ قالدى.
18 زەبۇلۇنلار جانلىرىنى ئۆلۈمگە تەۋەككۈل قىلدى،
نافتالىلارمۇ جەڭ مەيدانىدىكى يۇقىرى جايلاردا ھەم شۇنداق قىلدى!
19 پادىشاھلار ھەممىسى كېلىپ، سوقۇشتى،
قانائانىيلارنىڭ پادىشاھلىرىمۇ ئۇرۇشقا چىقتى؛
تائاناقتا، مېگىددونىڭ سۇ بويىلىرىدا ئۇرۇشتى.
لېكىن بىرئازمۇ كۈمۈش ئولجا ئالالمىدى!

□ **5:11 »سۇ ئەكىلىدىغان جايلاردا ئولجا بۆلۈشۈۋاتقانلار...»** ـ دېمەك، نۇسرەت قازانغانلىقتىن ھەتتا سۇ ئەكەلگىلى چىققانلارمۇ ئولجىدىن تۆرئارا بۆلۈشىدۇ.

باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئۇقياچىلارنىڭ غەۋغاسىدىن قۇتۇلغانلار سۇ ئالىدىغان جايلاردا تۇرۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ ھەققانىي ئەمەللىرىنى مەدھىيىلەپ، ئۆزىنىڭ ئىسرائىلدىكى ئەزىمەتلىرىنىڭ ھەققانىي ئەمەللىرىنى تەرىپلىشىدۇ. شۇ ۋاقىتتا...».

□ **5:12 »ئى دەبوراھ، ئويغان، ئويغان! ... ئورنۇڭدىن تۇر، ئى باراق«...!** ـ 12-ئايەتتىكى نەزمە خەلق قېچىپ چىقىۋالغان تاغلىقتىن ئامان-ئېسەن چۈشۈپ، ئۆز شەھىرىنىڭ دەرۋازىلىرىغا كەلگەندە خۇشاللىقىدىن دەبوراھ ۋە باراققا ئېيتقان سۆزلىرى سۈزلىرى بولسا كېرەك.

□ **5:13 »مانا خەلقنىڭ ئاز بىر قالدىسى ئالىيجانابلارغا ئەگىشىش ئۈچۈن چۈشتى«** ـ دېمەك، خۇداغا سادىق بولغان »خەلق قالدىسى« ئاز بولسىمۇ، باراق ۋە باشقا جاسارەتلىك ئەزىمەتلەرگە ئەگەشكەن. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خەلقنىڭ ئاز بىر قالدىسى كۈچلۈكلەرنىڭ ئۈستىدىن غالىب كەلدى.« **»پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى يېنىمغا پالۋان كەبى چۈشۈپ كەلدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى زالىملارغا قارشى چىقىشقا مېنىڭ يېنىمغا چۈشتى.« بۇ ئايەتنىڭ يەنە بىرنەچچە خىل تەرجىملىرى ئۈچۈرشى مۇمكىن.

□ **5:14 »مانا، ئەفرائىملاردىن ئامالەكتە يىلتىز تارتىپ قالغانلار كەلدى«** ـ ئەفرائىم قەبىلىسى ئەسلىدە ئامالەكلەرنىڭ زېمىنىنى ئىگىلىگەن ۋە ئۇلارنى ھەيدىۋەتكەندى. **»ماكىردىن...»** ـ »ماكىر« مۇشۇ يەردە مانا‌سىسەھ قەبىلىسىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ.

□ **5:15 »رۇبەننىڭ ئائىلە-جەمەتلىرىدىكىلەرنىڭ ئارىسىدا« ـ** ياكى »رۇبەننىڭ ئېقىنلىرىنىڭ بويىدا.« **»رۇبەننىڭ ئائىلە-جەمەتلىرىدىكىلەرنىڭ ئارىسىدا شۇنچە ئۇلۇغ نىيەتلەر قەلبلىرىگە پۈكۈلگەندى«!** ـ بۇ ناھايىتى ھەجۋىي، كىنايىلىك گەپ. رۇبەنلەردە شۇنچە يۈكسەك نىيەت بولغىنى بىلەن ھېچنېمە قىلمىدى (16-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

20 ئاسمانلاردا يۇلتۇزلارمۇ جەڭ قىلدى،
ئوربىتىلىرىدىن سىسىراغا قارشى جەڭگە ئاتلاندى.
21 كىشون دەرياسىنىڭ ئېقىنى دۇشمەننى ئېقىتىپ كەتتى؛
شۇ قەدىمىي دەريا، ئۇ كىشون دەرياسىدۇر!
ئەي مېنىڭ جېنىم، پۇتۇن كۈچۈڭ بىلەن ئالغا باسقىن!□
22 ئۇلارنىڭ ئاتلىرىنىڭ تۇياقلىرى تاكىراڭ-تاكىراڭ قىلماقتا،
تولپارلىرى چاپماقتا، چاپماقتا.
23 مەروزغا لەنەت ئوقۇڭلار، دەيدۇ پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى،
ئۇ يەردە ئولتۇرغۇچىلارغا لەنەت ئوقۇڭلار،
قاتتىق لەنەت ئوقۇڭلار؛
چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارغا ياردەمگە كەلمىدى،
زالىملارغا قارشى پەرۋەردىگارغا ياردەمگە كەلمىدى.□
24 ئاياللار ئىچىدە كەنىلىك ھەبەرنىڭ ئايالى يائەل بەختىيار-بەركەتلەنسۇن،
چېدىردا تۇرغان ئاياللار ئىچىدە ئۇ بەختىيار-بەركەت تاپسۇن!
25 سىسىرا سۇ سورىۋىدى، ئۇ ئۇنىڭغا سۈت بەردى،
ئېسىلزادىلەرگە لايىق بىر قاچىدا قايماق تۇتتى؛
26 ئۇ سول قولىنى چېدىر قوزۇقىغا،
ئوڭ قولىنى تۆمۈرچىنىڭ بولقىسىغا ئۇزاتتى؛
سىسىرانى ئۇرۇپ،
باش سۆڭۈكىنى چېقىپ،
چېكىسىدىن يانچىپ ئۆتكۈزۈۋەتتى.□
27 سىسىرا ئۇنىڭ ئىككى پۇتىنىڭ ئارىلىقىغا قىيسايدى،
ئۇ يىقىلدى، ئۇ ئۇلۇكتەك ياتتى،
ئۇ ئۇنىڭ ئىككى پۇتىنىڭ ئارىلىقىغا قىيسايدى، ئۇ يىقىلدى،
قىيسايغان يەردە ئۇ يىقىلىپ، جان بەردى.

28 سىسىرانىڭ ئانىسى پەنجىرىدىن سىرتقا سەپ سالدى،
ئۇ پەنجىرىنىڭ رۇجىكىدىن توۋلاپ: ـ
»ئۇنىڭ جەڭ ھارۋىسى نېمىشقا شۇنچە ئۇزاقتىچە كەلمەيدۇ؟
جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ ئاتلىرىنىڭ تۇياق ساداسى نېمىشقا شۇنچە ھايال بولىدۇ؟ ـ دېدى.
29 ئۇنىڭ دېدەكلىرى ئارىسىدا دانالار جاۋاب بېرىدۇ،
شۇنداقلا، ئۇ دەرۋەقە ئۆز-ئۆزىگە جاۋاب بېرىدۇ: ـ
30 »ئۇلار ئولجىلىرىنى يىغىپ بۆلۈشۈۋاتقان بولمىسۇن يەنە؟!
ھەربىر ئەركەككە ئاياغ ئاستى قىلىشقا بىر-ئىككىدىن قىز تەگكەندۇ،
سىسىرانىڭ رەڭدار كىيىملەر،

□ **5:21 »كىشون دەرياسىنىڭ ئېقىنى ئۇلارنى ئېقىتىپ كەتتى«** ـ مۇشۇ سۈزلەر يۇقىرىقى »ئاسمانلاردىكى يۇلتۇزلار جەڭ قىلدى« دېگەن سۈزلەرنى يورۇتىدۇ. يازدا كىشون دەرياسى ئېقىندا سۇ يوق دېيەرلىك بولىدۇ، قىشتا كۈچلۈك ئاقىدۇ. شۇڭا، شۇ خۇلاسىگە كېلىمىزكى، ھاۋا رايى ئۆزگىرىپ، كۆپ يامغۇر ياغقاچقا، كىشون دەرياسى تېشىپ، سىسىرانىڭ جەڭ ھارۋىلىرىنى ئېقىتىپ كەتتى يا كى ئۇلارنى پاتقاققا پاتۇرۇپ قويدى (4-□□□□□□□ شۇ قاتتىق يامغۇر تىلغا ئېلىنىدۇ).

□ **5:23 »زالىملارغا قارشى پەرۋەردىگارغا ياردەمگە كەلمىدى«** ـ يا كى »باتۇرلىرىنى ئېلىپ، پەرۋەردىگارغا ياردەمگە كەلمىدى.«

□ **5:26 »** يائەل سول قولىنى چېدىر قوزۇقىغا، ... چېكىسىدىن يانچىپ ئۆتكۈزۈۋەتتى« ـ بۇ ئايەتلەرگە قارىغاندا يائەل سىسىرانىڭ بېشىغا قاققان قوزۇقنى بولقا بىلەن ئۇچ قېتىم ئۇرغان.

گۈل كەشتىلەنگەن رەڭدار كىيىملەردىن ئوڭلا تەگكەندۇ،
بۇلاڭچىنىڭ بوينىغا ئالدى- كەينى كەشتىلەنگەن رەڭدار كىيىملەر تەگكەن بولسا كېرەك!□
31 ئى پەرۋەردىگار، سېنىڭ بارلىق دۈشمەنلىرىڭ ئەنە شۇنداق يوقۇتۇلغاي!
لېكىن سېنى سۆيگەنلەر قۇياشنىڭ تۈرلەۋاتقاندىكى قۇدرىتىدەك كۆچلۈك بولغاي.«!
شۇنىڭ بىلەن زېمىن قىرىق يىلغىچە تىنچ-ئامانلىق تاپتى.

6

ئىسرائىلنىڭ گۇناھ قىلىشى، جازالىنىشى؛ خۇدانىڭ گىدېئوننى ھاكىملىققا چاقىرىشى

1 ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئۇلارنى يەتتە يىلغىچە
مىدىيانىيلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بەردى.
2 ئۇ ۋاقىتتا مىدىيانىيلار ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىپ، ئىسرائىل مىدىيانىيلارنىڭ سەۋەبىدىن ئۆزلىرى ئۈچۈن
تاغلاردىن، ئۆڭكۈرلەردىن ۋە قورام تاشلاردىن پاناھ جايلارنى ياسىدى.□
3 ھەر قېتىم ئىسرائىللار ئۇرۇق تېرىغاندا شۇنداق بولاتتىكى، مىدىيانىيلار، ئامالەكىيلەر ۋە مەشرىقتىكىلەر كېلىپ
ئۇلارغا ھۇجۇم قىلاتتى.
4 ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىشقا بارگاھلارنى تىكىپ، زېمىندىكى ھوسۇلنى ۋەيران قىلىپ، گازاغىچە ئىسرائىلغا ھېچقانداق
ئاشلىق قالدۇرماي، ئۇلارنىڭ قوي، كالا، ئېشەكلىرىنىمۇ ئېلىپ كېتەتتى.
5 چۈنكى ئۇلار چېكەتكىلەردەك كۆپ بولۇپ، تۆز مال-چارۋىلىرى ۋە چېدىرلىرىنى ئېلىپ كېلەتتى؛ ئۇلارنىڭ
ئادەملىرى ۋە تۆگىلىرى سان-ساناقسىز بولۇپ، زېمىننى ۋەيران قىلىش ئۈچۈن تاجاۋۇز قىلاتتى.
6 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل مىدىيانىيلارنىڭ ئالدىدا تولىمۇ خار ھالەتكە چۈشۈپ قالدى؛ ئاندىن ئىسرائىللار
پەرۋەردىگارغا نالە-پەرياد كۆتۈردى.

7 مىدىيانىيلارنىڭ دەستىدىن ئىسرائىل پەرۋەردىگارغا پەرياد كۆتۈرگىنىدە شۇنداق بولدىكى،
8 پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا بىر پەيغەمبەرنى ئەۋەتتى. ئۇ كېلىپ ئۇلارغا: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: »مەن سىلەرنى مىسىردىن چىقىرىپ، »قۇللۇق ماكانى«دىن ئېلىپ چىققانىدىم؛
9 سىلەرنى مىسىرلىقلارنىڭ قولىدىن، شۇنداقلا سىلەرگە بارلىق زۇلۇم قىلغۇچىلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇپ، ئۇلارنى
ئالدىڭلاردىن قوغلىۋېتىپ، ئۇلارنىڭ زېمىنىنى سىلەرگە بەردىم
10 ۋە سىلەرگە: »مانا، مەن پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ خۇدايىڭلاردۇرمەن؛ سىلەر ئامورىيلارنىڭ زېمىندا
تۇرغىنىڭلار بىلەن ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىدىن قورقماڭلار« دېگەندىم. لېكىن سىلەر مېنىڭ ئاۋازىمغا قۇلاق
سالمىدىڭلار«، ـ دېدى.■
11 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى كېلىپ ئوفراھ دېگەن جايدا ئابىئېزەر جەمەتىدىكى يوئاشقا تەۋە بولغان دۇب
دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئولتۇردى. ئۇ ۋاقىتتا يوئاشنىڭ ئوغلى گىدېئون مىدىيانىيلارنىڭ بۇلاڭچىلىقىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن
شاراب كۆچىكى ئىچىدە بۇغداي تېپىۋاتاتتى.□

□ 5:30 »بۇلاڭچىنىڭ بوينىغا ئالدى- كەينى كەشتىلەنگەن رەڭدار كىيىملەر تەگكەن بولسا كېرەك«! ـ ياكى »مېنىڭ بوينۇمغا ئىككى ئالدى- كەينى كەشتىلەنگەن كىيىملەر ئوڭلا قىلىپ تەگكەن بولسا كېرەك.«!

□ 6:2 »قورام تاشلاردىن پاناھ جايلارنى ياسىدى« ـ ياكى »قورغانلاردىن پاناھ جايلارنى ياسىدى.« ئىبرانىي تىلىدا »ئىستىھكاملىق جايلاردىن پاناھ جايلارنى ياسىدى.«

■ 6:10 2پاد. 17□35: 38

□ 6:11 ...» شاراب كۆچىكى ئىچىدە بۇغداي تېپىۋاتاتتى« ـ شاراب كۆچىلىكىدە بۇغداي تېپىش تولىمۇ قولايسىز، ئەلۋەتتە، بۇ گىدېئوننىڭ مىدىيانىيلاردىن قورققانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

12 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ: ـ ئەي جاسارەتلىك پالۋان، پەرۋەردىگار سەن بىلەن بىللىدۇر!
ـ دېدى.
13 گىدېئون ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئى خوجام، ئەگەر پەرۋەردىگار بىز بىلەن بىللە بولغان بولسا، بۇ كۆرگۈلۈكلەر
نېمىشقا ئۇستىمىزگە كەلدى؟ ئاتا-بوۋىلىرىمىز بىزگە سۆزلەپ بەرگەن ئۇنىڭ بارلىق مۆجىزىلىرى قېنى؟ بۇلار توغرىسىدا
ئاتا-بوۋىلىرىمىز: »مانا، پەرۋەردىگار بىزنى مىسىردىن چىقىرىپ كەلمىگەنمىدى؟« ـ دېدى. لېكىن بۇگۈنكى كۈندە
پەرۋەردىگار بىزنى تاشلاپ، مىدىيانىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بەردى! ـ دېدى.
14 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا قاراپ: ـ سەن مۇشۇ كۈچۈڭگە تايىنىپ، بېرىپ ئىسرائىلنى مىدىيانىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغىن!
مانا، مەن سېنى ئەۋەتكەن ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.■
15 گىدېئون ئۇنىڭغا: ـ ئى رەب، مەن ئىسرائىلنى قانداق قۇتقۇزالايمەن؟ مېنىڭ ئائىلەم بولسا ماناسسەھ قەبىلىسى
ئىچىدە ئەڭ نامرىتى، ئۆزۈم ئاتامنىڭ جەمەتىدە ئەڭ كىچىكىدۇرمەن، ـ دېدى.
16 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ مەن جەزمەن سەن بىلەن بىللە بولىمەن، شۇڭا سەن مىدىيانلارنى بىر ئادەمنى ئۇرغاندەك
ئۇرۇپ قىرىسەن، ـ دېدى.
17 گىدېئون ئۇنىڭغا ئىلتىجا قىلىپ: ـ مەن نەزىرىڭدە ئىلتىپات تاپقان بولسام، مەن بىلەن سۆزلەشكۈچىنىڭ
ھەققەتەن سەن ئۆزۈڭ ئىكەنلىكىگە بىر ئالامەت كۆرسەتكەيسەن،
18 ئۆتۈنىمەن، مەن يېنىپ كېلىپ ئۆز ھەدىيە-قۇربانلىقىمنى ئالدىڭغا قويغۇچە بۇ يەردىن كەتمىگەيسەن، ـ دېدى.
ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ سەن يېنىپ كەلگۈچە كۈتىمەن، دېدى.
19 گىدېئون بېرىپ ئۆيگە كىرىپ بىر ئوغلاقنى تەييارلاپ، بىر ئەفاھ ئېسىل ئۇندىن پېتىر نان پىشۇرۇپ، گۆشنى
سېۋەتكە سېلىپ، شورپىسىنى كورىغا ئۇسۇپ بۇلارنى ئۇنىڭ قېشىغا ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا سۈندى)ئۇ تېخىچە دۇب
دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئولتۇراتتى.(□
20 ئاندىن خۇدانىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا: ـ بۇ گۆش بىلەن پېتىر نانلارنى ئېلىپ بېرىپ، مۇشۇ يەردىكى قورام تاشنىڭ
ئۈستىگە قويۇپ، شورپىنى تۆككىن، ـ دېۋىدى، ئۇ شۇنداق قىلدى.
21 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى قولىدىكى ھاسىنى ئۇزىتىپ ئۇچىنى گۆش بىلەن پېتىر نانلارغا تەككۈزۈۋىدى، قورام
تاشتىن ئوت چىقىپ، گۆش بىلەن پېتىر نانلارنى يەپ كەتتى. شۇ ھامان پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىمۇ ئۇنىڭ
كۆزىدىن غايىب بولدى.
22 شۇنىڭ بىلەن گىدېئون ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ: ـ ئاپلا، ئى رەب پەرۋەردىگار!
چاتاق بولدى، چۈنكى مەن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى بىلەن يۈزمۈيۈز كۆرۈشۈپ قالدىم...! ـ دېدى.
23 لېكىن پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ خاترجەم بولغىن! قورقمىغىن، ئۆلمەيسەن، ـ دېدى.□
24 شۇنىڭ بىلەن گىدېئون پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئۇ يەردە بىر قۇربانگاھ ياساپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى »ياھۋەھ-شالوم«
دەپ ئاتىدى. بۇ قۇربانگاھ تا بۇگۈنگىچە ئابىئېزەر جەمەتىنىڭ ئوفراھ دېگەن جايىدا بار.□
25 ئۇ كېچىسى پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ سەن ئاتاڭنىڭ چوڭ بۇقىسى ۋە يەتتە ياشلىق ئىككىنچى بۇقىسىنى ئېلىپ
ئاتاڭغا تەۋە بولغان بائال قۇربانگاھىنى ئۆرۈپ، ئۇنىڭ يېنىدىكى ئاشەراھ بۇتىنى كېسىۋەتكىن.□

■ **6:14** 1سام. 11:12□ ئىبر. 3211:

□ **6:19** **»بىر ئەفاھ«** ـ 22 لىتر. ئاشلىق ئاز بولغان كۈنلەردە نامرات بىر ئائىلە ئۈچۈن بۇ ناھايىتى چوڭ بىر ھەدىيە-قۇربانلىق بولاتتى.

□ **6:23** **»خاترجەم بولغىن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »شالوم ئېلەيكۇم«!)سالامۋئەلەيكۇم.(ئىبرانىي تىلىدا مەنىسى ئادەتتە »ساڭا ئامان-سالامەتلىك بولغاي.«!

□ **6:24** **»ياھۋەھ-شالوم«** ـ بۇنىڭ مەنىسى: »پەرۋەردىگار خاترجەملىكتۇر.«

□ **6:25** **»سەن ئاتاڭنىڭ بۇقىسى ۋە يەتتە ياشلىق ئىككىنچى بۇقىسىنى ئېلىپ...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن ئاتاڭنىڭ ياش بۇقىسىنى، يەنى ئۇنىڭ يەتتە ياشلىق ئىككىنچى بۇقىسىنى ئېلىپ،...«. **»بائال قۇربانگاھىنى ئۆرۈپ...»** ـ باۋالغا ئاتالغان قۇربانگاھ بەك چوڭ بولسا كېرەك. ئىككى بۇقا بەلكىم قۇربانگاھنى تارتىپ ئۆرۈش ئۈچۈن كېرەك بولۇشى مۇمكىن. **«...□□□□□ يېنىدىكى ئاشەراھ بۇتىنى كېسىۋەتكىن»** ـ »ئاشەراھ«لار توغرۇلۇق 13:2 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.

26 ئاندىن مۇشۇ قورغاننىڭ ئۈستىگە پەرۋەردىگار خۇدايىكىڭغا ئاتالغان، بەلگىلەنگەن رەسىم بويىچە بىر قۇربانگاھ
ياساپ، ئىككىنچى بىر بۇقىنى ئېلىپ، تۆرۈڭ كېسىۋەتكەن ئاشەراھنىڭ پارچىلىرىنى ئوتۇن قىلىپ قالاپ، ئۇنى
كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلغىن، ـ دېدى.□
27 شۇنىڭ بىلەن گىدېئون تۆز خىزمەتچىلىرىدىن ئون ئادەمنى ئېلىپ بېرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ تۆزىگە ئېيتقىنىدەك
قىلدى؛ لېكىن ئۇ ئاتىسىنىڭ ئۆيىدىكىلەردىن ۋە شەھەر ئادەملىرىدىن قورققىنى ئۈچۈن، ئۇ بۇ ئىشنى كۈندۈزى
قىلمايۋە، كېچىسى قىلدى.
28 ئەتىسى سەھەردە شەھەر خەلقى قوپۇپ قارىسا، مانا، باشال قۇربانگاھى ئۆرۈۋېتىلگەن، ئۇنىڭ يېنىدىكى ئاشىراھ
بۇتى كېسىۋېتىلگەندى ۋە يېڭى ياسالغان قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە ئىككىنچى بۇقا قۇربانلىق قىلىنغاندى.
29 بۇنى كۆرۈپ ئۇلار بىر-بىرىگە: ـ بۇ ئىشنى كىم قىلغاندۇ؟ ـ دېيىشتى. ئۇلار سۈرۈشتۈرۈشىدى، بۇنى يوئاشنىڭ
ئوغلى گىدېئوننىڭ قىلغانلىقى مەلۇم بولدى.
30 شۇنىڭ ئۈچۈن شەھەرنىڭ ئادەملىرى يوئاشقا: ـ ئوغلۇڭنى چىقىرىپ بەرگىن! ئۇ باشال قۇربانگاھىنى ئۆرۈپ،
ئۇنىڭ يېنىدىكى ئاشىراھنى كېسىۋەتكىنى ئۈچۈن ئۇلتۇرۇلسۇن! ـ دېدى.
31 بىراق يوئاش ئۆزىگە قارشىلىشىشقا تۇرغان كۆپچىلىككە جاۋاب بېرىپ: ـ سىلەر باشال ئۈچۈن
دەۋالاشماقچىمۇسىلەر؟ سىلەر ئۇنى قۇتقۇزماقچىمۇ؟ كىمكى ئۇنىڭ تەرىپىدە دەۋالاشسا ئەتىگەن قالماي ئۆلۈمگە
مەھكۇم قىلىنسۇن! ئەگەر باشال دەرۋەقە بىر خۇدا بولسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ قۇربانگاھىنى بىرسى ئۆرۈۋەتكىنى ئۈچۈن،
ئۇ شۇ ئادەم بىلەن ئۆزى دەۋالاشسۇن! ـ دېدى.□
32 بۇ سەۋەبتىن ئاتىسى گىدېئونىنى »يەرۇببائال« دەپ ئاتىدى، چۈنكى ئاتىسى: »ئۇ باشالنىڭ قۇربانگاھىنى
ئۆرۈۋەتكىنى ئۈچۈن، باشال ئۆزى ئۇنىڭ بىلەن دەۋالاشسۇن«! دېگەنىدى.□
33 ئەمما مىدىيان، ئامالەكلەر ۋە مەشرىقتىكىلەرنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ، ئىئوردان دەريا‌سىدىن ئۆتۈپ يىزرەئەل
جىلغىسىدا چېدىرلىرىنى تىكىشتى.
34 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگارنىڭ روھى گىدېئوننىڭ ئۈستىگە چۈشتى؛ ئۇ كاناي چېلىۋىدى، ئابىئېزەر جەمەتىدىكىلەر
يىغىلىپ ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ ماكۇدى.
35 ئاندىن ئۇ ئەچىلەرنى ماناسسەھنىڭ زېمىنىغا بېرىپ، ئۇ يەرنى ئايلىنىپ كېلىشكە ئەۋەتىۋىدى، ماناسسەھلەر يىغىلىپ
ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلدى. ئۇ ئاشىرلارغا، زەبۇلۇنلارغا ۋە نافتاللىلارغا ئەچى ئەۋەتىۋىدى، ئۇلارمۇ ئۇنىڭ ئالدىغا
چىقىشتى.

گىدېئوننىڭ خۇدادىن ئىككى قېتىم ئالامەت سورىشى

36 گىدېئون خۇداغا: ـ ئەگەر سەن ھەقىقەتەن ئېيتقىنىڭدەك مېنىڭ قولۇم بىلەن ئىسرائىلنى قۇتقۇزىدىغان بولساڭ،

□ **6:26 »مۇشۇ قورغاننىڭ ئۈستىگە...»** ـ ياكى »قورام تېشىنىڭ ئۈستىگە...» **»بەلگىلەنگەن رەسىم بويىچە«** ـ »قان.» 6:25-7نى كۆرۈڭ. **»تۆرۈڭ كېسىۋەتكەن ئاشەراھنىڭ پارچىلىرىنى ئوتۇن قىلىپ قالاپ، ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلغىن«** ـ 5:2 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. پەرۋەردىگارنىڭ پەرشىتىسى ياكى پەرۋەردىگار تۆرىنى مۇمىن بەندىلىرىگە كۆرۈنگەن يەرلەردە، ئۇ قۇربانگاھلار ۋە قۇربانلىقلار توغرىسىدىكى بىكىتكەن بەلگىلىمىلەر بەزىدە باشقىچە بولۇشى مۇمكىن. گەرچە شۇ يەر پەرۋەردىگار ئىسرائىللارغا قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن رەسمىي بىكىتكەن جاي بولىسىمۇ، شۇنداقلا گىدېئون تۆرىنى كاھىن بولىسىمۇ، خۇدا بەرىبىر تۆرىنى بىكىتكەن بەلگىلىمىلىرىگە تۆرىنى ئىگىدۇر؛ ئۇنىڭ گىدېئونغا قىلغان بۇ ئەمرلىرى تۆرىنىڭ شۇنداق پەۋقۇلئاددە جىددىي ئەھۋاللاردا گاھى ۋاقىتلاردا تۆز بەلگىلىمىلىرىنى تۆزگەرتىدىغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.

□ **6:31 »سىلەر باشال ئۈچۈن دەۋالاشماقچىمۇسىلەر؟«** ـ ياكى »سىلەر باشال ئۈچۈن جەڭ قىلماقچىمۇسىلەر؟.« **«...□□□□□□ قالماي ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن«!** ـ ياكى «...□□□□ ئەتىگەندىلا قالماي ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن.«!

□ **6:32 »بۇ سەۋەبتىن ئاتىسى...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇ سەۋەبتىن ئۇ...» ياكى »بۇ سەۋەبتىن ئۇلار...». **»يەرۇببائال«** ـ بۇ ئىسمىنىڭ مەنىسى: »باشالنىڭ ئۆزى ئۇنىڭ بىلەن جەڭ قىلسۇن«!)ياكى »دەۋالاشسۇن«!).

37 ئۇنداقتا مانا، مەن خامانغا بىر پارچە قوي تېرىسى قويۇپ قويىمەن؛ ئەگەر پەقەت تېرىنڭ ئۈستىگىلا شەبنەم چۈشۈپ، چۆرىسىدىكى يەرلەرنىڭ ھەممىسى قۇرۇق تۇرسا، مەن ئۆزۈڭ ئېيتقىنىڭدەك مېنىڭ قولۇم ئارقىلىق ئىسرائىلنى قۇتقۇزماقچى بولغىنىڭنى بىلىمەن، ـ دېدى.

38 ئىش دەرۋەقە شۇنداق بولدى. ئەتىسى سەھەردە گىدېئون قوپۇپ، يۇڭنى سىقىۋىدى، لىق بىر پىياله شەبنەم سۈيى چىقتى.

39 ئاندىن گىدېئون خۇداغا يەنە: غەزىپىڭنى ماڭا قوزغىمىغايسەن، مەن پەقەت مۇشۇ بىر قېتىملا دەيمەن! سەندىن ئۆتۈنەي، مەن پەقەت يەنە بۇ قېتىم بۇ تېرە بىلەن سىناپ باقاي؛ ئىلتىجا قىلىمەنكى، ئەمدى بۇ قېتىم پەقەت تېرە قۇرۇق بولۇپ، چۆرىسىدىكى يەرنىڭ ھەممىسىگە شەبنەم چۈشكەي، ـ دېدى.■

40 بۇ كېچىسىمۇ خۇدا شۇنداق قىلدى؛ دەرۋەقە پەقەت تېرىلا قۇرۇق بولۇپ، چۆرىسىدىكى يەرنىڭ ھەممىسىگە شەبنەم چۈشكەنىدى.

7

خۇدانىڭ گىدېئوننى ئىككى قېتىم سىنىشى ۋە خاترجەم قىلىشى

1 يەرۇببائال)يەنى گىدېئون(ۋە ئۇنىڭغا قوشۇلغان ھەممە خەلق ئەتىسى سەھەر قوپۇپ، ھارود دېگەن بۇلاقنىڭ يېنىغا بېرىپ چېدىر تىكتى. مىدىيانىيلارنىڭ لەشكەرگاھى بولسا ئۇنىڭ شىمال تەرىپىدە، مورەھ ئېگىزلىكىنىڭ يېنىدىكى جىلغىدا ئىدى.

2 ئەمدى پەرۋەردىگار گىدېئونغا: ـ ساڭا ئەگەشكەن خەلقنىڭ سانى ئىنتايىن كۆپ، شۇڭا مەن مىدىيانىيلارنى ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇرالمايمەن. بولمىسا ئىسرائىل: »ئۆزىمىزنى ئۆزىمىزنىڭ قولى قۇتقۇزدى« دەپ ماختىنىپ كېتىشى مۇمكىن.

3 شۇنىڭ ئۈچۈن سەن ئەمدى خەلققە: »كىملەر قورقۇپ تىترەك باسقان بولسا، ئۇلار گىلېئاد تېغىدىن يېنىپ كەتسۇن« دەپ جاكارلىغىن ـ دېدى.

شۇنىڭ بىلەن خەلقنىڭ ئارىسىدىن يىگىرمە ئىككى مىڭ كىشى قايتىپ كېتىپ، پەقەت ئون مىڭلا قېلىپ قالدى.■

4 پەرۋەردىگار گىدېئونغا يەنە: ـ خەلقنىڭ سانى يەنىلا ئىنتايىن كۆپ؛ ئەمدى سەن بۇلارنى سۇنىڭ لېۋىگە ئېلىپ كەلگىن. ئۇ يەردە مەن ئۇلارنى سەن ئۈچۈن سىناقتىن ئۆتكۈزەي؛ مەن كىمنى كۆرسىتىپ: »ئۇ سەن بىلەن بارسۇن دېسەم«، ئۇ سەن بىلەن بارسۇن؛ لېكىن مەن كىمنى كۆرسىتىپ: »ئۇ سەن بىلەن بارمىسۇن« دېسەم، ئۇ سەن بىلەن بارمىسۇن، ـ دېدى.

5 شۇنىڭ بىلەن گىدېئون خەلقنى سۇنىڭ لېۋىگە ئېلىپ كەلدى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ كىمكى ئىت سۈزىگەندەك تىلى بىلەن يالاپ سۇ ئىچسە، ئۇلارنى ئايرىم بىر تەرەپتە تۇرغۇزغىن؛ ھەم كىمكى تىزلىنىپ تۇرۇپ سۇ ئىچسە، ئۇلارنىمۇ ئايرىم بىر تەرەپتە تۇرغۇزغىن، ـ دېدى.

6 شۇنداق بولدىكى، ئوچۇمىنى ئاغزىغا تەگكۈزۈپ يالاپ سۇ ئىچكەنلەردىن ئۈچ يۈزى چىقتى. قالغانلارنىڭ ھەممىسى تىزلىنىپ تۇرۇپ سۇ ئىچتى.

7 ئاندىن پەرۋەردىگار گىدېئونغا: ـ مەن مۇشۇ سۈنى يالاپ ئىچكەن ئۈچ يۈز ئادەمنىڭ قولى بىلەن سىلەرنى قۇتقۇزۇپ، مىدىيانىنى سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇرىمەن؛ لېكىن قالغان خەلق بولسا ھەممىسى ئۆز جايىغا يېنىپ كەتسۇن،

■ 6:39 يار. 3218: ■ 7:3 قان. 820:

ـ دېدى.□
8 شۇنىڭ بىلەن بۇ ئۇچ يۈز ئادەم ئوزۇق-تۈلۈك ۋە كانايلىرىنى قولىغا ئېلىشتى، گىدېئون ئىسرائىلنىڭ قالغان بارلىق
ئادەملىرىنى ئۆز چېدىرىغا قايتۇرۇۋېتىپ، پەقەت شۇ ئۇچ يۈز ئادەمنى ئېلىپ قالدى. ئەمدى مىدىيانىيلارنىڭ
لەشكەرگاھى بولسا ئۆلارنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى جىلغىدا ئىدى.
9 شۇ كېچىسى شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ سەن قوپۇپ لەشكەرگاھقا چۈشكىن، چۈنكى مەن ئۇنى
سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇردۇم؛
10 ئەگەر سەن چۈشۈشتىن قورقساڭ، ئۆز خىزمەتكارىڭ پۇراھنى بىلله ئېلىپ لەشكەرگاھقا چۈشكىن.
11 سەن ئۆلارنىڭ نېمە دېيىشۋاتقىنىنى ئاڭلايسەن، ئاندىن سەن لەشكەرگاھقا ھۇجۇم قىلىپ چۈشۈشكە جۈرئەت
قىلالايسەن، دېدى.
بۇنى ئاڭلاپ ئۇ خىزمەتكارى پۇراھنى ئېلىپ لەشكەرگاھنىڭ چېتىدىكى ئەسكەرلەرنىڭ يېنىغا باردى. □
12 مانا مىدىيان، ئامالەك ۋە بارلىق مەشرىقتىكىلەر چېكەتكىلەردەك كۆپ بولۇپ، جىلغىنىڭ بويىغا يېيىلغاندى؛
ئۆلارنىڭ تۆگىلىرى كۆپلىكىدىن دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك ھەددى-ھىسابسىز ئىدى.■
13 گىدېئون بارغاندا، مانا، ئۇ يەردە بىرسى ھەمراھىغا كۆرگەن چۈشىنى سۆزلەپ بېرىۋاتاتتى: ـ مانا، مەن بىر
چۈش كۆردۇم، چۈشۈمدە مانا، بىر ئارپا توقىچى مىدىيانىنىڭ لەشكەرگاھىغا دومۇلاپ چۈشۈپتۇدەك؛ ئۇ چېدىرغا
كېلىپ سوقۇلۇپتىدەك، شۇنىڭ بىلەن چېدىر ئۆرۈلۈپ، دۇم كۆمتۈرۈلۈپ كېتىپتۇ ـ دەۋاتاتتى.
14 ئۇنىڭ ھەمراھى جاۋابەن تەبىر بېرىپ: ـ بۇنىڭ مەنىسى شۇكى، ئۇ توقاچ يوئاشنىڭ ئوغلى، ئىسرائىللىق ئادەم
گىدېئوننىڭ قىلىچىدىن باشقا نەرسە ئەمەستۇر؛ خۇدا مىدىيان ۋە ئۇنىڭ بارلىق قوشۇنىنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرۇۋېتۇ،
دېدى.
15 شۇنداق بولدىكى، گىدېئون بۇ چۈشنى ۋە ئۇنىڭ بېرىلگەن تەبىرىنى ئاڭلاپ، سەجدە قىلدى. ئاندىن
ئۇ ئىسرائىلنىڭ لەشكەرگاھىغا يېنىپ كېلىپ: ـ قوپۇڭلار، پەرۋەردىگار مىدىيانىنىڭ لەشكەرگاھىنى قولۇڭلارغا
تاپشۇردى، ـ دېدى.

گىدېئوننىڭ غەلىبە قىلىشى

16 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ ئۇچ يۈز ئادەمنى ئۇچ گۇرۇپپىغا بۆلۈپ، ھەممىسىنىڭ قولىغا بىردىن كاناي بىلەن بىردىن
قۇرۇق كومزەكنى بەردى؛ ھەربىر كومزەك ئىچىدە بىردىن مەشئەل قويۇلدى.
17 ئۇ ئۆلارغا: ـ سىلەر ماڭا قاراپ، مېنىڭ قىلغىنىمدەك قىلىڭلار. مانا، مەن لەشكەرگاھنىڭ قېشىغا بارغاندا،
نېمە قىلسام، سىلەرمۇ شۇنى قىلىڭلار؛
18 مەن ۋە مەن بىلەن ھەمراھ بولۇپ ماڭغان بارلىق ئادەملەر كاناي چالساق، سىلەرمۇ لەشكەرگاھنىڭ چۆرىسىدە
تۇرۇپ كاناي چېلىڭلار ۋە: »پەرۋەردىگار ئۈچۈن ھەم گىدېئون ئۈچۈن«! دەپ توۋلاڭلار، ـ دېدى.
19 كېيىنكى يېرىم كېچىلىك كۆزەتنىڭ باشلىنىشىدا، كۆزەتچىلەر يېڭىدىن ئالماشقاندا، گىدېئون ۋە ئۇنىڭ بىلەن
بولغان يۈز ئادەم لەشكەرگاھنىڭ قېشىغا كەلدى، ئاندىن ئۆلار كاناي چېلىپ قوللىرىدىكى كومزەكلەرنى چاقتى.
20 شۇ ھامان ئۇچ گۇرۇپپىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى كاناي چېلىپ، كومزەكلەرنى چېقىپ، سول قوللىرىدا مەشئەللەرنى
تۇتۇپ، ئوڭ قوللىرىدا كانايلارنى ئېلىپ: ـ پەرۋەردىگارغا ۋە گىدېئونغا ئاتالغان قىلىچ! ـ دەپ توۋلاشقىنىچە،

□ 7:7 »مەن مۇشۇ سۈنى يالاپ ئىچكەن ئۇچ يۈز ئادەمنىڭ قولى بىلەن سىلەرنى قۇتقۇزۇپ، مىدىيانى سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇرىمەن...« ـ بۇ سىناشنىڭ ئەھمىيىتى بەلكىم كىمنىڭ جەڭ تەرەپكە ئوبۇغاق تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. سۇ ئىچكەندە تىزلىنىپ يۈزىنى سۇغا تەقىپ ئىچكەنلەر خەتەرگە ئانچە سەگەك بولمىسا كېرەك. بۇ ئىشلار توغرۇلۇق باشقا خىل چۈشەنچىلەرمۇ بار.

□ 7:11 »جۈرئەت قىلالايسەن« ـ ئىبراني تىلدا »قولۇڭ كۆچىلەندۈرۈلدى.«

■ 7:12 ھاك. 6:3؛ 5، 33

21 ئۇلارنىڭ ھەربىرى لەشكەرگاھنىڭ ئەتراپىدا، ئۆز جايىدا تۇرۇشتى؛ ياۋ قوشۇنى تەرەپ-تەرەپكە پېتىراپ،
ۋارقىراپ-جارقىرىغان پېتى قاچقىلى تۇردى.
22 بۇ ئۇچ يۈز ئادەم كاناي چالغاندا، پەرۋەردىگار پۈتكۈل لەشكەرگاھتىكى ياۋ لەشكەرلىرىنى بىر-بىرىنى قىلىچلاشقا
سېلىپ قويدى، شۇنىڭ بىلەن ياۋ قوشۇنى زېرەۋراھقا باردىغان يولدىكى بەيت-شىتتاھ تەرەپكە قاچتى؛ ئۇلار تابباتنىڭ
يېنىدىكى ئابەل-مەھولاھنىڭ چېگىرىسىغچە قاچتى.■
23 ئاندىن نافتالى، ئاشىر ۋە پۈتكۈل ماناسسەھنىڭ قەبىلىلىرىدىن ئىسرائىللار چاقىرىپ كېلىندى ۋە ئۇلار مىدىيانىيلارنى
قوغلىدى.
24 شۇنىڭ بىلەن گىدېئون ئەفرائىم پۈتكۈل تاغلىقىنى ئارىلاپ كېلىشكە ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ ئەفرائىملارغا: ـ
»سىلەر چۈشۈپ مىدىيانىيلارغا ھۇجۇم قىلىڭلار، بەيت-باراھقىچە، شۇنداقلا ئىئوردان دەرياسىغىچە بارلىق ئېقىن
كېچىكلىرىنى ئىگىلەپ، ئۇلارنى توسۇۋېلىڭلار«، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئەفرائىمنىڭ ھەممە ئادەملىرى يېغىلىپ،
بەيت-باراھقىچە ۋە ئىئوردان دەرياسىغىچە بارلىق ئېقىن كېچىكلىرىنى ئىگىلىدى.
25 ئۇلار مىدىيانىنىڭ ئورەب ۋە زەئەب دېگەن ئىككى ئەمىرىنى تۇتۇۋالدى؛ ئورەبنى ئۇلار »ئورەب قورام تېشى«
ئۈستىدە، زەئەبنى »زەئەب شاراب كۆچىكى«دە تۇتۇۋردى، مىدىيانىيلارنى قوغلاپ بېرىپ، ئورەب ۋە زەئەبنىڭ
باشلىرىنى ئېلىپ، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىگە گىدېئوننىڭ قېشىغا كەلدى.■

8

1)كېيىن، ئەفرائىملار ئۇنىڭغا: ـ سەن نېمىشقا بىزگە شۇنداق مۇئامىلە قىلىسەن، مىدىيانىيلار بىلەن سوقۇشقا چىققاندا،
بىزنى چاقىرمىدىڭغۇ، دەپ ئۇنىڭ بىلەن قاتتىق دېيىشىپ كەتتى.■
2 ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن: ـ مېنىڭ قىلغانلىرىمنى قانداقمۇ سىلەرنىڭ قىلغىنىڭلارغا تەڭلەشتۈرگىلى بولسۇن؟ ئەفرائىمنىڭ
ئۈزۈملەرنى پاسا ئۈىغىنى، ئابىئېزەرلەرنىڭ ئۈزۈم ئۈزگىنىدىن ئارتۇق ئەمەسمۇ؟
3 خۇدا مىدىيانىنىڭ ئەمىرلىرى ئورەب بىلەن زەئەبنى قولۇڭلارغا تاپشۇرغان يەردە، مېنىڭ قولۇمدىن كەلگىنىنى
قانداقمۇ سىلەرنىڭ قىلغىنىڭلارغا تەڭلەشتۈرگىلى بولسۇن؟ ـ دېدى. شۇنداق دېگىدى، ئۇلارنىڭ ئۇنىڭغا بولغان
ئاچچىقى ياندى.(□
4 ئەمدى گىدېئون ئىئوردان دەرياسىنىڭ بويىغا يېتىپ كەلدى. ئۇ ۋە ئۆزىگە ھەمراھ بولغان ئۈچ يۈز ئادەم
ھېرىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئۇلار يەنىلا مىدىيانىيلارنى قوغلاپ دەريادىن ئۆتتى. □
5 گىدېئون سۇككوت شەھىرىدىكىلەرگە: ـ ماڭا ھەمراھ بولۇپ كەلگەن كىشىلەرگە نان بەرسەڭلار، چۈنكى
ئۇلار ھېرىپ-چارچاپ كەتتى. بىز مىدىيانىنىڭ ئىككى پادىشاھى زەباھ ۋە زالمۇننانى قوغلاپ كېتىپ بارىمىز، ـ
دېدى.
6 لېكىن سۇككوتنىڭ چوڭلىرى جاۋاب بېرىپ: ـ زەباھ ۋە زالمۇننا ھازىر سېنىڭ قولۇڭغا چۈشتىمۇ؟! بىز سېنىڭ
مۇشۇ لەشكەرلىرىڭگە نان بېرەمدۇق؟! ـ دېدى.□

■ 7:22 زەب. 83:9-10
■ 7:25 زەب. 83:11-12□ يەش. 10:26
■ 8:1 ھاك. 2:11
□ 8:3 »ئۇلارنىڭ ئۇنىڭغا بولغان ئاچچىقى ياندى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭغا قاراپ ئۇلارنىڭ روھلىرى تىنچلاندۇرۇلدى.«
□ 8:4 »ئەمدى گىدېئون ئىئوردان دەرياسىنىڭ بويىغا يېتىپ كەلدى... دەريادىن ئۆتتى« ـ 1-3-ئايەتتە خاتىرىلەنگەن ۋەقەلەر)ئەفرائىملارنىڭ
گىدېئونلارغا ئاچچىقلىنىشى(21-4-ئايەتلەردە خاتىرىلەنگەن ۋەقەلەردىن كېيىن بولغان بولسا كېرەك.
□ 8:6 »زەباھ ۋە زالمۇننا ھازىر سېنىڭ قولۇڭغا چۈشتىمۇ؟«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »زەباھ ۋە زالمۇننانىڭ ئالقانلىرى ھازىر سېنىڭ قولۇڭغا چۈشتىمۇ؟.«!
»بىز سېنىڭ مۇشۇ لەشكەرلىرىڭگە نان بېرەمدۇق؟«! ـ ئۇلارنىڭ نان بەرمەسلىك سەۋەبى بەلكىم شۇكى، بىز نان بەرگەندىن كېيىن گىدېئون مەغلۇپ
بولسا)ئۇنىڭ ئاران ئۈچ يۈز ئادەمى بار ئىدى(، مىدىيانىيلار قايتىپ كېلىپ بىزدىن ئۆچ ئالىدۇ، دەپ قورققان ياكى بولمىسا ئۇلارنىڭ مىدىيانىيلار بىلەن
ئىتتىپاقى بولسا كېرەك.

7 گىدېئون: ـ خەپ! شۇنداق بولغىنى ئۆچۈن پەرۋەردىگار زەباھ ۋە زالمۇننانى مېنىڭ قولۇمغا تاپشۇرغاندا،
ئەتلىرىگىلارنى چۆلدىكى يانتاق ۋە شوخا بىلەن خاماندا تېپىمەن، ـ دېدى.
8 گىدېئون ئۇ يەردىن پەنۇئەلگە بېرىپ، ئۇ يەردىكى ئادەملەرگىمۇ شۇنداق دېۋىدى، پەنۇئەلدىكى كىشىلەرمۇ ئۇنىڭغا
سۈككوتتىكىلەردەك جاۋاب بەردى.
9 ئۇ پەنۇئەلدىكىلەرگە: ـ مەن غەلىبە بىلەن يېنىپ كەلگىنىمدە، بۇ مۇنارىگىلارنى ئۆرۈۋېتىمەن، ـ دېدى.
10 ئۇ چاغدا زەباھ ۋە زالمۇننا كاركور دېگەن جايدا ئىدى؛ ئۇلار بىلەن ماڭغان قوشۇندا ئون بەش مىڭچە لەشكەر
بار ئىدى. بۇلار بولسا مەشرىقلىقلەرنىڭ پۈتكۈل قوشۇنىدىن قېلىپ قالغانلىرى ئىدى، چۈنكى ئۇلاردىن قىلىچ
تۇتقانلىرىدىن بىر يۈز يىگىرمە مىڭى ئۆلتۈرۈلگەنىدى.
11 گىدېئون بولسا نوباھ ۋە يوگبىخاھنىڭ شەرقىدىكى كۆچمەنلەر يولى بىلەن چېقىپ مىدىيانىنىڭ لەشكەرگاھىغا
ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى تارمار قىلدى؛ چۈنكى لەشكەرگاھتىكىلەر تولىمۇ ئەندىشسىز تۇرغانىدى.
12 زەباھ ۋە زالمۇننا قېچىپ كەتتى؛ گىدېئون كەينىدىن قوغلاپ بېرىپ، مىدىيانىنىڭ بۇ ئىككى پادىشاھى زەباھ
ۋە زالمۇننانى تۇتۇۋالدى؛ ئۇ پۈتكۈل لەشكەرگاھتىكىلەرنى ئالاقزادە قىلىپ تىرىپەرەن قىلىۋەتتى.
13 ئاندىن يوئاشنىڭ ئوغلى گىدېئون ھەرەس داۋىنىدىن ئۆتۈپ، جەڭدىن قايتىپ كەلدى.
14 ئۇ سۈككوتلۇق بىرياش يىگىتنى تۇتۇۋېلىپ، ئۇنىڭدىن سۈرۈشتە قىلىۋىدى، يىگىت ئۇنىڭغا سۈككوتنىڭ چوكىلىرى
ۋە ئاقساقاللىرىنىڭ ئىسىملىرىنى يېزىپ بەردى؛ ئۇلار جەمئىي بولۇپ يەتمىش يەتتە ئادەم ئىدى.
15 ئاندىن گىدېئون سۈككوتنىڭ ئادەملىرىنىڭ قېشىغا يېتىپ بارغاندا: ـ سىلەر مېنى زاكىلىق قىلىپ: »زەباھ ۋە
زالمۇننا ھازىر سىزنىڭ قولۇڭىغا چۈشتىمۇ؟ بىز سىزنىڭ بىلەن بىللە ماڭغان مۇشۇ ھارغىن ئادەملىرىڭگە نان بېرەمدۇق؟«
دېگەنىدىگىلار! مانا، ئۇ زەباھ ۋە زالمۇننا دېگەنلەر! ـ دېدى.
16 شۇنى دەپ ئۇ شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرىنى تۇتۇپ كېلىپ، چۆلدىكى يانتاق بىلەن شوخىلارنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇلار
بىلەن سۈككوتنىڭ ئادەملىرىنى تۈرۈپ ئەدىپىنى بەردى.
17 ئاندىن ئۇ پەنۇئەلنىڭ مۇنارىنى تۈرۈپ، شەھەردىكى ئادەملەرنى ئۆلتۈردى.
18 گىدېئون زەباھ ۋە زالمۇننانى سوراق قىلىپ: ـ سىلەر ئىككىگىلار تابوردا ئۆلتۈرگەن ئادەملەر قانداق ئادەملەر
ئىدى؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇلار ساڭا ئىنتايىن ئوخشايىتى؛ ئۇلارنىڭ ھەربىرى
شاھزادىدەك ئىدى، ـ دېدى.
19 ئۇ بۇنى ئاڭلاپ: ـ ئۇلار مېنىڭ بىر تۇغقانلىرىمدۇر، بىز بىر ئاننىڭ ئوغۇللىرىمىز. پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن
قەسەم قىلىمەنكى، سىلەر ئەينى ۋاقىتتا ئۇلارنى تىرىك قويغان بولساڭلار، مەن سىلەرنى ھەرگىز ئۆلتۈرمەيتتىم، ـ
دېدى؛
20 شۇنىڭ بىلەن ئۇ چوڭ ئوغلى يەتەرگە: ـ سەن قوپۇپ بۇلارنى ئۆلتۈرگىن، ـ دېدى. لېكىن ئوغۇل كىچىك
بولغاچقا قورقۇپ، قىلىچنى سۈغۇرمىدى.
21 شۇنىڭ بىلەن زەباھ ۋە زالمۇننا: ـ سەن ئۆزۈڭ قوپۇپ بىزنى ئۆلتۈرگىن؛ چۈنكى ئادەم قانداق بولسا كۈچىمۇ
شۇنداق بولىدۇ، ـ دېدى. شۇنداق دېۋىدى، گىدېئون قوپۇپ زەباھ ۋە زالمۇننانى ئۆلتۈردى. ئۇ تۆگىلىرىنىڭ
بوينىدىكى ھىلال ئاي شەكلىلىك بېزەكلەرنى ئېلىۋالدى.

8:9 »مەن غەلىبە بىلەن يېنىپ كەلگىنىمدە...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئامان-تىنچلىق ئېلىپ يېنىپ كەلگىنىمدە...».
8:11 ...» شەرقىدىكى كۆچمەنلەر يولى...» ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» شەرقىدىكى چېدىرلاردا تۇرغۇچىلار يولى.« شۇ يەر مىدىيانىيلارنىڭ زېمىنى ئىچىدە ئىدى.
8:12 زەب. 283 11-12:
8:15 »زەباھ ۋە زالمۇننا« ـ ئىبرانىي تىلىدا »زەباھ ۋە زالمۇننانىڭ ئالقانلىرى.«
8:16 ...» ئۇلار بىلەن سۈككوتنىڭ ئادەملىرىنى تۈرۈپ ئەدىپىنى بەردى« ـ ياكى »...□□□□□ بىلەن سۈككوتنىڭ ئادەملىرىنى »خاماندا تەپتى.«« ئۇلارنى ئۆلتۈرگەن بولۇشى مۇمكىن (17-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).
8:21 زەب. 283 11-12:

گىدېئوننىڭ پادىشاھ بولۇشنى رەت قىلىشى ۋە بۇتپەرەسلىك يولىغا كىرىشى

22 ئاندىن ئىسرائىللار گىدېئونغا: ـ سەن بىزنى مىدىيانىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغانىكەنسەن، تۆزۈڭ بىزگە پادىشاھ بولغىن؛
ئوغلۇڭ ۋە ئوغلۇڭنىڭ ئوغلىمۇ بىزنىڭ ئۈستىمىزگە ھۆكۈم سۈرسۇن، ـ دېدى.
23 ئەمما گىدېئون ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ئۈستۈڭلەرگە سەلتەنەت قىلمايمەن، ئوغلۇمۇ ئۈستۈڭلەرگە سەلتەنەت
قىلمايدۇ، بەلكى پەرۋەردىگار ئۆزى ئۈستۈڭلەرگە سەلتەنەت قىلىدۇ، دېدى.□
24 ئاندىن گىدېئون ئۇلارغا يەنە: ـ سىلەرگە پەقەت بىرلا ئىلتىماسىم بار: ـ ھەر بىرىڭلار ئۆز ئولجاڭلاردىن ھالقا-
زېرىلەرنى ماڭا بېرىڭلار، دېدى)مىدىيانلار ئىسمائىللاردىن بولغاچقا، ھەربىرى ئالتۇن زىرە-ھالقىلارنى تاقايىتتى.(
25 ئۇلار جاۋابەن: ـ بېرىشكە رازىمىز، دەپ يەرگە بىر يېپىنچىنى سېلىپ، ھەربىرى ئۆزىنىڭ ئۈستىگە ئولجىسىدىن
زىرە-ھالقىلارنى ئېلىپ تاشلىدى.
26 ئۇ سوراپ يىغقان ئالتۇن زىرىلەرنىڭ ئېغىرلىقى بىر مىڭ يەتتە يۈز شەكەل ئالتۇن ئىدى، بۇنىڭدىن باشقا مىدىيان
پادىشاھلىرى تۆزىگە ئاسقان ھىلال ئاي شەكىلىك بۇيۇملار، زۇننار، ئۆچىسىغا كىيگەن سۈسۈن ئېگىنلەر ۋە
تۆگىلەرنىڭ بوينىغا ئاسقان ئالتۇن زەنجىرلەرمۇ بار ئىدى.□
27 گىدېئون بۇ نەرسىلەردىن بىر ئەفود ياسىتىپ، تۆز شەھىرى ئوفراھتا قويۇپ قويدى. نەتىجىدە، پۈتكۈل ئىسرائىل
ئۇنى ئىزدەپ بۇزۇۋېچىلىق قىلدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ نەرسە گىدېئون ۋە ئۇنىڭ پۈتۈن ئائىلىسىگە بىر تور-تۇزاق بولدى.□
28 مىدىيانىيلار شۇ تەرىقىدە ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا بويسۇندۇرۇلۇپ، ئىككىنچى باش كۆتۈرەلمىدى؛ زېمىن
گىدېئوننىڭ كۈنلىرىدە قىرىق يىلغىچە تىنچ-ئارامىلىق تاپتى.
29 يوئاشنىڭ ئوغلى يەرۇببائال قايتىپ بېرىپ، تۆز ئۆيىدە ئولتۇردى.
30 گىدېئوننىڭ ئاياللىرى كۆپ بولغاچقا، ئۇنىڭ پۇشتىدىن يەتمىش ئوغۇل تۇرەلدى.
31 شەكەمدە ئۇنىڭ بىر كېنىزىكىمۇ بار ئىدى؛ ئۇ ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى، گىدېئون ئۇنىڭ ئىسمىنى
»ئابىمەلەك« دەپ قويدى.□
32 يوئاشنىڭ ئوغلى گىدېئون ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ، قېرىپ ئالەمدىن ئۆتتى. ئۇ ئابىئېزەرلەرگە تەۋە بولغان ئوفراھدا،
تۆز ئاتىسى يوئاشنىڭ قەبرىسىگە دەپنە قىلىندى.
33 گىدېئون ئۆلگەندىن كېيىن ئىسرائىللار كەينىگە يېنىپ، بائال بۇتلىرىغا ئەگىشىپ بۇزۇۋېچىلىق قىلدى ۋە »بائال-
بېرىت«نى تۆزلىرىنىڭ ئىلاھى قىلىپ بېكىتتى.
34 شۇنداق قىلىپ ئىسرائىللار تۆزلىرىنى ئەتراپىدىكى بارلىق دۈشمەنلىرىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغان تۆز خۇداسى
پەرۋەردىگارنى ئۇنتۇدى

□ **8:23 »مەن ئۈستۈڭلەرگە سەلتەنەت قىلمايمەن«** ـ ئىسرائىلنىڭ تەلىپى (22-□□□□□): »سەن گىدېئون بىزگە پادىشاھ بولغايسەن« دېگەنلىكتۇر. گىدېئون ئۇلارغا ھاكىملىق قىلغىنى بىلەن ئۇلارنىڭ تەلىپىنى قەتئىي رەت قىلدۇ)كىرىش سۆز«ىمزنى، »ساموئىل «(1) 8- ۋە 12-باب ۋە »ساموئىل «(1)دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمزنىمۇ كۆرۈڭ.(

□ **8:26 1700» شەكەل«** ـ ئالتۇن بولسا بەلكىم 20 كىلوگرامچە كېلەتتى.

□ **8:27 »ئەفود«** ـ ئەسلىدە باش كاھىن كىيىدىغان ئالاھىدە بىرخىل كىيىم ئىدى. ئۇ توغرۇلۇق »مىس.» 30-28:6 ۋە ئىزاھاتلىرىنى كۆرۈڭ. مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىللارغا بېكىتكەن قانۇن بويىچە پۈتكۈل ئىسرائىل ئۆچۈن پەقەت بىرلا ئەفود بولۇشى كېرەك؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە پەقەت باش كاھىنلا ئۇنى تاقىشى كېرەك ئىدى. **«...□□□□□□ ئىسرائىل ئەفودنى** ئىزدەپ بۇزۇۋېچىلىق قىلدى« ـ مۇسا پەيغەمبەر بېكىتكەن قانۇن بويىچە »ئەفود« تاردىلىق ئىسرائىل خەلقى خۇدادىن يول سورىيالايتتى. لېكىن گىدېئون ياسىغان بۇ ئەفود خۇدا بېكىتكەن ئەفود ئەمەس ۋە كاھىنلارنىڭ يېتەكچىلىكى ئاستىدا ئىشلىتىلگەن ئەمەس. نەتىجىدە گىدېئون ۋە ئائىلىسىدىكىلەر شۇ ئەفود تاردىلىق ھوقۇقىنى چەكتىن ئاشۇرۇپ يۈرگۈزگەن ۋە ئىسرائىللار ئەفودقا بۇت سۈپىتىدە چوقۇنۇپ كەتكەن ئوخشايدۇ.
»بۇزۇۋېچىلىق« ـ خۇدا ئالدىدا ھەرقانداق بۇتپەرەسلىك »روھىي بۇزۇقلۇق« يا كى »روھىي پاھىشۋازلىق« دەپ ھىسابلىنىدۇ.

□ **8:31 »ئۇ گىدېئونغا** بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى، گىدېئون ئۇنىڭ ئىسمىنى »ئابىمەلەك« دەپ قويدى« ـ قىزىق بىر يېرى شۇكى، گىدېئون پادىشاھ بولۇشنى رەت قىلغىنى بىلەن پادىشاھدەك كۆپ ئايالىلىق بولغان ۋە شەكەمدىكى كېنىزىكىدىن تۇغۇلغان ئوغلىغا »مىنىڭ ئاتام پادىشاھدۇر« »)ئابىمەلەك«) دەپ ئىسىم قويغان.

35 ۋە شۇنىڭدەك گىدىئوننىڭ ئىسرائىلغا قىلغان ھەممە ياخشىلىقلىرىنى ھېچ ئەسلىمەي، يەرۇببائال)يەنى
گىدىئون(نىڭ جەمەتىگە ھېچبىر مېھرىبانلىق كۆرسەتمىدى.

9

ئابىمەلەكنىڭ ئاكا-ئۇكىلىرىنى ئۆلتۈرۈشى ۋە پادىشاھ بولۇۋېلىشى

1 ئەمدى يەرۇببائالنىڭ ئوغلى ئابىمەلەك شەكەمدىكى ئانىسىنىڭ ئاكا-ئۇكىلىرىنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇلار ۋە ئانىسىنىڭ
ئاتىسىنىڭ پۈتكۈل جەمەتىدىكىلەرگە: ـ
2 سىلەر شەكەمدىكى بارلىق ئادەملەرنىڭ قۇلىقىغا سۆز قىلىپ ئۇلارغا: »سىلەر ئۈچۈن يەتمىش كىشى،
يەنى يەرۇببائالنىڭ ئوغۇللىرى ئۈستۈڭلەرگە ھۆكۈم سۈرگىنى ياخشىمۇ ياكى بىرلا ئادەمنىڭ ئۈستۈڭلەردىن
ھۆكۈم سۈرگىنى ياخشىمۇ؟ ئېسىڭلاردا بولسۇنكى، مەن سىلەرنىڭ قان-قېرىندىشىڭلارمەن« ـ دېگەن گېپىمنى
يەتكۈزۈڭلار، ـ دېدى.□
3 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئاكا-ئۇكىلىرى ئۇ توغرۇلۇق بۇ گەپلەرنىڭ ھەممىسىنى شەكەمدىكىلەرنىڭ قۇلاقلىرىغا
ئېيتتى. ئۇلارنىڭ كۆڭلى ئابىمەلەككە مايىل بولۇپ: ـ ئۇ بىزنىڭ قېرىندىشىمىز ئىكەنغۇ، دېيىشىپ،
4 بائال-بېرىتنىڭ بۇتخانىسىدىن يەتمىش شەكەل كۈمۈشنى ئېلىپ، ئۇنىڭغا بەردى. بۇ پۇل بىلەن ئابىمەلەك بىرمۇنچە
بىكار تەلەپ لۇچچەكلەرنى يالىلاپ، ئۇلارغا باش بولدى.
5 ئاندىن ئۇ ئوفراھقا، ئاتىسىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئۆزىنىڭ ئاكا-ئۇكىلىرى، يەنى يەرۇببائالنىڭ ئوغۇللىرى بولۇپ جەمئىي
يەتمىش ئادەمنى بىر تاشنىڭ ئۈستىدە ئۆلتۈرۈۋەتتى. لېكىن يەرۇببائالنىڭ كىچىك ئوغلى يوتام يوشۇرۇنۇۋالغاچقا،
قۇتۇلۇپ قالدى.
6 ئاندىن پۈتكۈل شەكەمدىكىلەر ۋە بەيت-مىللودىكىلەرنىڭ ھەممىسى يىغىلىشىپ بېرىپ ئابىمەلەكنى شەكەمدىكى دۇب
دەرىخىنىڭ تۈۋىدە پادىشاھ قىلىپ تىكلىدى.□ ■
7 بۇ خەۋەر يوتامغا يەتكۈزۈلدى؛ ئۇ بېرىپ گەرىزىم تېغىنىڭ چوققىسىغا چىقىپ، ئۈيەردە تۇرۇپ يۇقىرى ئاۋازدا
كۆپچىلىككە توۋلاپ: ـ ئەي شەكەم چوكىلىرى، مېنىڭ سۆزۈمگە قۇلاق سېلىڭلار، ئاندىن خۇدامۇ سىلەرگە
قۇلاق سالىدۇ. □
8 كۈنلەردىن بىر كۈنى دەرەخلەر ئۆزلىرىنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدىغان بىر دەرەخنى مەسىھلەپ پادىشاھ تىكلەشكە
ئىزدەپ چىقىپ، زەيتۇن دەرىخىگە: ـ ئۈستىمىزگە پادىشاھ بولۇپ بەرگىن، دەپتىكەن.
9 زەيتۇن دەرىخى ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ خۇداغا ۋە ئىنسانلارغا بولغان ھۆرمەتنى ئىپادىلەيدىغان مېيىمنى
تاشلاپ، باشقا دەرەخلەرنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ پۇلا كۆلاشقا كېتەمدىم؟ ـ دەپتۇ.
10 يۇنى ئاكلاپ دەرەخلەر ئەنجۈر دەرىخىنىڭ قېشىغا بېرىپ: ـ سەن كېلىپ ئۈستىمىزگە پادىشاھ بولغىن، دەپ
ئىلتىجا قىلىپتۇ؛
11 ئەنجۈر دەرىخى ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ئۆز شىرنەم بىلەن ياخشى مېۋەمنى تاشلاپ، باشقا دەرەخلەرنىڭ
ئۈستىدە تۇرۇپ پۇلا كۆلاشقا كېتەمدىم؟ ـ دەپتۇ.
12 شۇنىڭ بىلەن دەرەخلەر ئۈزۈم تاللىقىنىڭ قېشىغا بېرىپ: ـ سەن كېلىپ بىزنىڭ ئۈستىمىزگە پادىشاھ بولغىن،
دەپتۇ؛

□ 9:2 »...□□□ سىلەرنىڭ قان-قېرىندىشىڭلارمەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »...□□□ سىلەرنىڭ سۆڭەك ۋە ئەتلىرىڭلاردىنمەن«.

□ 9:6 »ئۇلار... يىغىلىشىپ بېرىپ ئابىمەلەكنى شەكەمدىكى دۇب دەرىخىنىڭ تۈۋىدە پادىشاھ قىلىپ تىكلىدى« ـ ئىلگىرى يەھۇدانىڭ پەيغەمبىرى شۇ جايدا
خەلق بىلەن »خۇدانىڭ يولىدا ماكىلى« دەپ ئەھدە تۈزۈپ، ئەھدىنامىنى شۇ دۇب دەرىخىنىڭ تۈۋىگە كۆمۈپ قويغان »)يەھ.» 26:24).

■ 9:6 يەھ. 2624:

□ 9:7 »ئۇ بېرىپ گەرىزىم تېغىنىڭ چوققىسىغا چىقىپ، ئۈيەردە تۇرۇپ يۇقىرى ئاۋازدا كۆپچىلىككە توۋلاپ...» ـ دېمىسەكمۇ، گەرىزىم تېغى شەكەم
شەھىرىنىڭ ئۈدۈلىدا تۇرىدۇ.

13 ئۇزۇم تېلى ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن خۇدا بىلەن ئادەملەرنى خۇش قىلىدىغان يېڭى شارابنى تاشلاپ،
باشقا دەرەخلەرنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ پۇلاڭلاشقا كېتەمدىم؟ ـ دەپتۇ.
14 ئاندىن دەرەخلەرنىڭ ھەممىسى ئازغاننىڭ قېشىغا بېرىپ: ـ سەن كېلىپ بىزنىڭ ئۈستىمىزگە پادىشاھ بولغىن،
دەپتۇ؛
15 ئازغان ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئەگەر سىلەر مېنى سەممىي نىيىتىڭلار بىلەن ئۈستۈڭلەرگە پادىشاھ قىلىشنى
خالىساڭلار، كېلىپ مېنىڭ سايەمنىڭ ئاستىدا پاناھلىنىڭلار، بولمىسا، ئازغاندىن بىر ئوت چىقىدۇ ۋە لۇئاننىڭ كېدىر
دەرەخلىرىنى يەپ كېتىدۇ! ـ دەپتۇ.□
16 ئەگەر سىلەرنىڭ ئابىمەلەكنى پادىشاھ قىلغىنىڭلار راست سەممىي ۋە دۇرۇس نىيەت بىلەن بولغان بولسا،
يەرۇببائال ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە ياخشىلىق قىلغان، ئۇنىڭ قىلغان ئەمەللىرى بويىچە ئۇنىڭغا قايتۇرغان بولساڭلار
ـ□
17)چۈنكى ئاتام سىلەر ئۈچۈن جەڭ قىلىپ، ئۆز جېنىنى خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىپ سىلەرنى مىدىيانىنىڭ قولىدىن
قۇتقۇزدى!
18 لېكىن سىلەر بۈگۈن ئاتامنىڭ جەمەتىگە قارشى قوزغىلىپ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى، جەمئىي يەتمىش ئادەمنى بىر
تاشنىڭ ئۈستىدە ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ دېدىكىنىڭ ئوغلى ئابىمەلەكنى تۇغقىنىڭلار بولغىنى ئۈچۈن شەكەم خەلقىنىڭ
ئۈستىگە پادىشاھ قىلىپ تىكلەپسىلەر(!
19 ـ ئەمدى ئەگەر سىلەر يەرۇببائال ۋە جەمەتىگە سەممىي ۋە دۇرۇس مۇئامىلە قىلغان بولساڭلار، سىلەر
ئابىمەلەكتىن خۇشاللىق تاپقايسىلەر، ئۇمۇ سىلەردىن خۇشاللىق تاپقاي!
20 لېكىن بولمىسا، ئابىمەلەكتىن ئوت چىقىپ، شەكەمدىكىلەر ۋە بەيت-مىللونىڭ خەلقىنى يەپ كەتسۇن؛ شۇنداقلا،
شەكەمدىكىلەر ۋە بەيت-مىللونىڭ خەلقىدىن ئوت چىقىپ، ئابىمەلەكنى يەپ كەتسۇن! ـ دېدى.
21 يوتام قېرىندىشى ئابىمەلەكتىن قورقۇپ، قېچىپ بەئەر دېگەن جايغا بېرىپ، ئۇ يەردە ئولتۇراقلىشىپ قالدى.
22 ئابىمەلەك ئىسرائىلغا ئۈچ يىل سەلتەنەت قىلدى.
23 خۇدا ئابىمەلەك بىلەن شەكەمنىڭ ئادەملىرى ئوتتۇرىسىغا بىر يامان روھ ئەۋەتتى؛ شۇنىڭ بىلەن شەكەمدىكىلەر
ئابىمەلەككە ئاسىيلىق قىلىشقا قوزغالدى. □
24 بۇنىڭ مەقسىتى، يەرۇببائالنىڭ يەتمىش ئوغلىغا قىلىنغان زوراۋانلىق ۋە قان قەرزىنى ئۇلارنى ئۆلتۈرگەن قېرىندىشى
ئابىمەلەكنىڭ بوينىغا چۈشۈرۈش، شۇنداقلا ئۆز ئاكا-ئۇكىلىرىنى ئۆلتۈرۈشكە ئۇنى قوللاپ-قۇۋۋەتلىگەن شەكەمدىكى
كىشىلەرنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈشتىن ئىبارەت ئىدى.

25 شەكەمدىكى كىشىلەر ئابىمەلەكنى تۇتماقچى بولۇپ، تاغلارنىڭ چوققىلىرىغا پايلاقچىلارنى بۇكتۇرمە قىلىپ
تۇرغۇزدى؛ ئۇلار ئۇ يەردىن ئۆتكەن يولۇچىلارنىڭ ھەممىسىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدى. بۇ ئىش ئابىمەلەككە يەتكۈزۈلدى.
26 ئەبەدنىڭ ئوغلى گائال ئۆز ئاكا-ئۇكىلىرى بىلەن شەكەمگە كۆچۈپ كېلىۋىدى، شەكەمدىكى كىشىلەر ئۇنىڭغا
ئىشەنچ باغلاپ ئۇنى ئۆز يار-يۇلىكى قىلدى.
27 شۇنداق قىلىپ ئۇلار شەھەردىن ئېتىزلىققا چىقىپ، ئۈزۈمزارلارنىڭ ئۈزۈملىرىنى ئۈزۈپ سىقىپ، شاراب
ياساپ، شادلىق قىلىپ ئۆز بۇتىنىڭ ئىبادەتخانىسىغا كىرىپ، يەپ-ئىچىشىپ ئابىمەلەكنىڭ ئۈستىدىن لەنەت ئوقۇغىلى
تۇردى. □

□ 9:15 ...» بولمىسا، ئازغاندىن بىر ئوت چىقىدۇ ۋە لۇئاننىڭ كېدىر دەرەخلىرىنى يەپ كېتىدۇ«! ـ يوتامنىڭ بۇ تەمسىلى ئۆز ئاتىسىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە؛ گىدېئون گەرچە »تېگى پەس« ئادەم بولسىمۇ، ئىسرائىلغا يېتەكچىلىك قىلىشقا ئۆز ھاياتىنى بىرنەچچە قېتىم تەۋەككۈل قىلدى؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ئىسرائىللار ئۇنىڭغا ۋە ئائىلىسىگە مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىشى كېرەك.
□ 9:16 »يەرۇببائال« ـ يەنى »گىدېئون« ـ 32:6 نى كۆرۈڭ. »ئۇنىڭ قىلغان ئەمەللىرى بويىچە...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ قوللىرىنىڭ ئەمەللىرى بويىچە...».
□ 9:23 »بىر يامان روھ« ـ بىر جىن، دېمەك. □ 9:27 »شاراب ياساپ...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۈزۈملەرنى دەسسەپ...».

28 ئەبەدنىڭ ئوغلى گائال: ـ ئابىمەلەك دېگەن كىم ئىدى؟ شەكەم دېگەن نېمە ئىدى، بىز نېمە دەپ ئۇنىڭغا خىزمەت
قىلغۇدەكمىز؟! ئۇ يەرۇببائالنىڭ ئوغلى ئەمەسمۇ؟ زەبۇل ئۇنىڭ نازاتەچىسى ئەمەسمۇ؟ سىلەر شەكەمنىڭ ئاتىسى
ھامورنىڭ ئادەملىرىنىڭ خىزمىتىدە بولىسا كالار بولىدۇ! بىز نېمىشقا ئابىمەلەكنىڭ خىزمىتىدە بولىدىكەنمىز؟ □
29 كاشكى بۇ خەلق مېنىڭ قول ئاستىمدا بولسا ئىدى! ئۇ چاغدا مەن ئابىمەلەكنى ھەيدىۋەتتىم! مەن ئابىمەلەككە: ـ
ئۆز قوشۇنىڭنى كۆپەيتىپ، جەڭگە چىققىن! ـ دېگەن بولاتتىم.
30 ئەمدى شەھەر باشلىقى زەبۇل ئەبەدنىڭ ئوغلى گائالنىڭ بۇ سۆزلىرىنى ئاڭلىغىنىدا، ئاچچىقى كېلىپ،
31 ئەلچىلىرنى ئابىمەلەكنىڭ قېشىغا يوشۇرۇنچە ئەۋەتىپ: »مانا، گائالنىڭ ئوغلى قېرىنداشلىرى بىلەن شەكەمگە
كېلىۋاتىدۇ، مانا، شەھەرنى سىلىگە قارشى چىقىشقا قۇتراتماقچى بولىدۇ. □
32 شۇڭا سىلى ئادەملىرىنى ئېلىپ بۇگۈن كېچە شەھەر ئەتراپىدىكى ئېتىزلىققا بېرىپ ماراپ ئولتۇرغايلا؛
33 ئەتە كۈن چىققان ھامان قوزغىلىپ شەھەرگە ھۇجۇم قىلغايلا؛ ئۇ ۋە ئۇنىڭ ئادەملىرى سىلىگە قارشى چىققاندا،
سىلى ئەھۋالغا قاراپ ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرغايلا، ـ دېدى.
34 بۇنى ئاڭلاپ، ئابىمەلەك ھەممە ئادەملىرىنى ئېلىپ، كېچىسى چىقىپ، تۆت توپقا بۆلۈنۈپ، يوشۇرۇنۇپ شەكەمگە
ھۇجۇم قىلىشقا ماراپ ئولتۇردى.
35 ئەبەدنىڭ ئوغلى گائال سىرتقا چىقىپ شەھەرنىڭ دەرۋازىسىدا تۇرە تۇرغاندا، ئابىمەلەك ئۆز ئادەملىرى بىلەن
يوشۇرۇنغان جايدىن چىقتى.
36 گائال خەلقنى كۆرۈپ زەبۇلغا: ـ مانا تاغ چوققىلىرىدىن ئادەملەر چۈشۈۋاتىدۇ، دېدى. لېكىن زەبۇل ئۇنىڭغا
جاۋابەن: ـ تاغلارنىڭ كۆلەڭگىسى ساكا ئادەملەردەك كۆرۈنىدۇ، ـ دېدى.
37 گائال يەنە سۆز قىلىپ: مانا، بىر توپ ئادەملەر دۆڭلەردىن چۈشۈپ كېلىۋاتىدۇ، يەنە بىر توپ ئادەملەر
»پالچىلارنىڭ دۇب دەرىخى«نىڭ يولى بىلەن كېلىۋاتىدۇ، ـ دېدى.
38 ئاندىن زەبۇل ئۇنىڭغا: ـ سېنىڭ: »ئابىمەلەك دېگەن كىم ئىدى، بىز ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولاتتۇقۇ؟« دەپ چوڭ
گەپ قىلغان ئاغزىڭ ھازىر قېنى؟ مانا بۇلار سەن كۆزگە ئىلىنغان خەلق ئەمەسمۇ؟ ئەمدى چىقىپ ئۇلار بىلەن
سوقۇشۇپ باققىن! ـ دېدى.
39 شۇنىڭ بىلەن گائال شەكەمدىكىلەر بىلەن چىقىپ ئابىمەلەك بىلەن سوقۇشۇشقا باشلىدى.
40 لېكىن ئابىمەلەك ئۇنى مەغلۇپ قىلىپ قوغلىدى؛ ئۇ ئۇنىڭ ئالدىدىن قاچتى، شۇنداقلا نۇرغۇن يارىلانغان ئادەملەر
شەھەرنىڭ دەرۋازىسىغىچە يېتىشىپ كەتكەندى.
41 ئاندىن ئابىمەلەك ئارۇماھدا تۇرۇپ قالدى. زەبۇل بولسا گائال ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىنى قوغلاپ، ئۇلارنىڭ
شەكەمدە تۇرۇشىغا يول قويمىدى.
42 ئەتىسى گائالدىكىلەر دالاغا چىقتى؛ بۇ خەۋەر ئابىمەلەككە يەتكەندە
43 ئۇ خەلقىنى ئېلىپ، ئۇلارنى ئۈچ توپقا بۆلۈپ، دالادا يوشۇرۇنۇپ ماراپ تۇردى؛ ئۇ قاراپ تۇرۇۋىدى، شەكەم
خەلقى شەھەردىن چىقتى. ئۇ قوپۇپ ئۇلارغا ھۇجۇم قىلدى.
44 ئابىمەلەك ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان بىرىنچى توپ ئاتلىنىپ شەھەرنىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا بېسىپ بېرىپ، ئۇ يەردە
تۇردى؛ قالغان ئىككى توپ ئېتىلىپ بېرىپ دالادا تۇرغان ئادەملەرگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇلارنى قىرىۋەتتى.

□ **9:28 »ئابىمەلەك دېگەن كىم ئىدى؟ شەكەم دېگەن نېمە ئىدى، بىز نېمە دەپ ئۇنىڭغا خىزمەت قىلغۇدەكمىز؟! ئۇ يەرۇببائالنىڭ ئوغلى ئەمەسمۇ؟« ـ** ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »يەرۇببائال« دېگەننىڭ مەنىسى »ئائالنىڭ ئۆزى كېلىپ ئۇنىڭ بىلەن جەڭ قىلسۇن«! دېگەنلىك بولۇپ، گىدىئون)يەنى، يەرۇببائال(نىڭكى ئائالغا قارشى تۇرىدىغانلىقىنى بىلدۈرەتتى. شۇڭا گائالنىڭ سۆزىنىڭ مەنىسى شەكەمدىكىلەر ئائالپەرەسىلەر تۇرۇپ، نېمىشقا ئائالغا قارشى تۇرغان ئادەمنىڭ ئوغلىنىڭ خىزمىتىدە بولىدۇ؟« دېگەندەك ئىدى. **»سىلەر شەكەمنىڭ ئاتىسى ھامورنىڭ ئادەملىرىنىڭ خىزمىتىدە بولسا كالار بولىدۇ«** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ياقۇپ پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە شەكەمدىكىلەر ھامور دېگەن بىر كىشىگە يېقىندى ئىدى »)يار.» 34-بابنى كۆرۈڭ.(ھامور تۈنجى ئوغلىغا شەھەرنىڭ نامىنى ئىسىم قىلىپ قويغان. »شەكەمنىڭ ئاتىسى« دول مۇشۇ ھامورنى كۆرسىتىدۇ؛ ئابىمەلەك شەھەرنى سوراشتىن بۇرۇن »شەھەر باشلىقى« ھامورنىڭ جەمەتىدىكىلەردىن چىققان بولسا كېرەك. □ **9:31 »مانا، شەھەرنى سىلىگە قارشى چىقىشقا قۇتراتماقچى ـ** ياكى »مانا، شەھەرنى سىلىگە قارشى تۇرۇشقا مۇستەھكەملەۋاتىدۇ.«

45 شۇ تەرىقىدە ئابىمەلەك پۇتۇن بىر كۈن شەھەرگە ھۇجۇم قىلىپ، ئۇنى ئېلىپ، ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان خەلقنى
ئۆلتۈرۈپ، شەھەرنى خانىۋەيران قىلىپ ئۈستىگە تۇزلارنى چېچىۋەتتى.
46 شەكەم مۇنارىدىكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى بۇنى ئاڭلاپ، بېرت دېگەن بۇتنىڭ ئىبادەتخانىسىدىكى قورغانغا
كىرىۋالدى. □
47 شەكەم مۇنارىدىكى ئادەملەر بىر يەرگە يىغىلىۋاپتۇ، دېگەن خەۋەر ئابىمەلەككە يەتتى.
48 شۇنىڭ بىلەن ئابىمەلەك ئادەملىرىنى ئېلىپ زالمون تېغىغا چىقتى؛ ئۇ قولىغا پالتىنى ئېلىپ دەرەخنىڭ بىر شېخىنى
كېسىپ ئېلىپ، ئۆشىنىسىگە قويۇپ، ئاندىن ئۆزى بىلەن بولغان خەلققە: ـ مېنىڭ نېمە قىلغىنىمنى كۆردۈڭلار،
ئەمدى سىلەرمۇ تېزدىن شۇنداق قىلىڭلار، ـ دېدى.
49 بۇنى ئاڭلاپ خەلقنىڭ ھەربىرى ئابىمەلەكتەك بىردىن شاخنى كېسىپ ئېلىپ، ئۇنىڭغا ئەگىشىپ بېرىپ،
شاخلارنى قورغاننىڭ يېنىغا دۆۋىلەپ، ئوت قويۇپ قورغان ۋە ئۇنىڭدا بولغانلارنى كۆيدۈرۈۋەتتى. بۇنىڭ بىلەن
شەكەمنىڭ مۇنارىدىكى ھەممە ئادەملەر، جەمئىي مىڭچە ئەر-ئايال ئۆلدى.
50 ئاندىن ئابىمەلەك تەبەزگە بېرىپ، ئۇ يەردە بارگاھ قۇرۇپ تەبەزكە قورشاپ، ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئىشغال قىلدى.
51 لېكىن شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا مۇستەھكەم بىر مۇنار بار ئىدى؛ بارلىق ئەر-ئايال، جۈملىدىن شەھەرنىڭ ھەممە
چوكىلىرى ئۇ يەرگە قېچىپ بېرىپ، دەرۋازىنى ئىچىدىن تاقاپ، مۇنارنىڭ ئۈستىگە چىقىۋالدى.
52 ئابىمەلەك مۇنارغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇنىڭغا ئوت قويۇشقا مۇنارنىڭ دەرۋازىسىغا يېقىنلاشقاندا،
53 بىر ئايال يارغۇنچاقنىڭ ئۈستۈنكى تېشىنى ئابىمەلەكنىڭ بېشىغا ئېتىپ ئۇنىڭ باش سۆڭىكىنى سۇندۇرۋەتتى. ■
54 ئاندىن ئابىمەلەك دەرھال ئۆز يارىغىنى كۆتۈرگۈچى يىگىتنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ قىلىچىڭنى سۇغۇرۇپ مېنى
ئۆلتۈرۈۋەتكىن؛ بولمىسا، خەلق مېنىڭ توغرامدا: »بىر ئايال كىشى ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ« دېيىشىدۇ، ـ دېدى. بۇنى
ئاڭلاپ يىگىت ئۇنى سانجىپ ئۆلتۈرۈۋەتتى.
55 ئاندىن ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى ئابىمەلەكنىڭ ئۆلگىنىنى كۆرۈپ، ئۆلارنىڭ ھەممىسى ئۆز جايلىرىغا قايتىپ كېتىشتى.
56 شۇنداق قىلىپ خۇدا ئابىمەلەكنىڭ ئۆزىنىڭ يەتمىش ئاكا-ئۇكىسىنى ئۆلتۈرۈپ، ئاتىسىغا قىلغان رەزىللىكىنى ئۇنىڭ
ئۆز بېشىغا ياندۇردى؛
57 شۇنىڭدەك خۇدا شەكەمنىڭ ئادەملىرى قىلغان بارلىق يامانلىقلىرىنمۇ ئۆلارنىڭ بېشىغا ياندۇرۇپ چۈشۈردى.
بۇنىڭ بىلەن يەرۇببائالنىڭ ئوغلى يوتام ئېيتقان لەنەت ئۆلارنىڭ ئۈستىگە كەلدى.

10

تولا ۋە يائىرنىڭ »ھاكىم« بولۇشى

1 ئابىمەلەكتىن كېيىن ئىسساكار قەبىلىسىدىن بولغان دودونىڭ نەۋرىسى، پۇئاھنىڭ ئوغلى تولا دېگەن كىشى ئىسرائىلنى
قۇتقۇزۇشقا تۇردى؛ ئۇ ئەفرائىمنىڭ تاغلىرىدىكى شامىر دېگەن جايدا تۇراتتى؛
2 ئۇ ئىسرائىلغا يىگىرمە ئۈچ يىل ھاكىم بولۇپ ئالەمدىن ئۆتتى ۋە شامىردا دەپنە قىلىندى.
3 ئۇنىڭدىن كېيىن گىلئادلىق يائىر تۇردى؛ ئۇ ئىسرائىلغا يىگىرمە ئىككى يىل ھاكىم بولدى.
4 ئۇنىڭ ئوتتۇز ئوغلى بولۇپ، ئۇلار ئوتتۇز تەخەيگە مىنىپ يۈرەتتى. ئۇلار ئوتتۇز شەھەرگە ئىگىدارچىلىق قىلاتتى؛
بۇ شەھەرلەر گىلئىاد يۇرتىدا بولۇپ، تا بۈگۈنگىچە »يائىرنىڭ كەنتلىرى« دەپ ئاتالماقتا. □

□ 9:46 »شەكەم مۇنارىدىكى ئادەملەر... بۇنى ئاڭلاپ، بېرت دېگەن بۇتنىڭ ئىبادەتخانىسىدىكى قورغانغا كىرىۋالدى« ـ بۇ ئايەتكە قارىغاندا »شەكەم مۇنارى« شەكەم شەھىرىدىن ئايرىم تۇرسا كېرەك. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئۇ »بەيت-مىللو« دېگەن جايغا ئوخشاشتۇر (9:20-□□□□□□□ خاتىرىلەنگەن لەنەتنى كۆرۈڭ).
■ 9:53 2سام. 11:21.
□ 10:4 »يائىرنىڭ كەنتلىرى« ـ ياكى »ھاۋۇۋوت-يائىر«.

5 يائىر ۋاپات بولۇپ، كاموندا دەپنە قىلىندى.

ئىسرائىلنىڭ يەنە گۇناھقا پېتىشى

6 لېكىن ئىسرائىللار يەنە پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلىپ، بائال بىلەن ئاشتىراھ بۇتلىرىغا باش ئۇرۇپ، شۇنداقلا سۈرىيەنىڭ ئىلاھلىرى، زىدوندىكىلەرنىڭ ئىلاھلىرى، موئابنىڭ ئىلاھلىرى، ئاممونىيلارنىڭ ئىلاھلىرى ۋە فىلىستىيلەرنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ ئىبادىتىگە كىرىپ، پەرۋەردىگارنى تاشلاپ، ئۇنىڭغا ئىبادەتتە بولمىدى. □ ■

7 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئىسرائىلغا قوزغىلىپ، ئۇلارنى فىلىستىيلەرنىڭ ۋە ئاممونىيلارنىڭ قولىغا تاشلاپ بەردى. □

8 بۇلار بولسا شۇ يىلى ئىسرائىللارنى قاتتىق بىسىپ ئەزدى؛ ئاندىن ئۇلار ئىئوردان دەرياسىنىڭ مەشرىق تەرىپىدە ئامورىيلارنىڭ زېمىندىكى گىلېئادتا ئولتۇرۇشلۇق بارلىق ئىسرائىل خەلقىگە ئون سەككىز يىلغىچە زۇلۇم قىلدى. □

9 ئاممونىيلار يەنە ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ، يەھۇدا، بىنيامىن ۋە ئەفرائىم جەمەتىگە قارشى ھۇجۇم قىلدى: شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل قاتتىق تازابلاندى.

10 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار پەرۋەردىگارغا پەرياد قىلىپ: ـ بىز ساڭا گۇناھ قىلدۇق، ئۆز خۇدايىمىزنى تاشلاپ، بائال بۇتلىرىنىڭ قۇللۇقىغا كىرىپ كەتتۇق، دېدى.

11 پەرۋەردىگار ئىسرائىللارغا: ـ مەن سىلەرنى مىسىرلىقلاردىن، ئامورىيلاردىن، ئاممونىيلاردىن ۋە فىلىستىيلەردىن قۇتقۇزغان ئەمەسمىدىم؟

12 زىدونىيلار، ئامالەكلەر ۋە مائونلار كېلىپ سىلەرگە زۇلۇم قىلغىنىدا، ماڭا پەرياد قىلغىنىڭلاردا سىلەرنى ئۇلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغان ئەمەسمىدىم؟

13 شۇنداقتىمۇ، سىلەر يەنە مېنى تاشلاپ، يات ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىغا كىردىڭلار. مەن سىلەرنى ئەمدى قۇتقۇزمايمەن! ■

14 ئەمدى بېرىپ ئۆزۈڭلار تاللىغان ئىلاھلارغا پەرياد قىلىڭلار، قىينىچىلىققا قالغان چېغىڭلاردا شۇلار سىلەرنى قۇتقۇزسۇن، ـ دېدى.

15 ئەمما ئىسرائىللار پەرۋەردىگارغا يالۋۇرۇپ: ـ بىز گۇناھ قىلدۇق! ئەمدى نەزىرىڭگە نېمە ياخشى كۆرۈنسە بىزگە شۇنداق قىلغىن، بىزنى پەقەت مۇشۇ بىر قېتىملا قۇتقۇزۇۋالغايسەن! ـ دېدى.

16 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل يات ئىلاھلارنى ئۆز ئارىسىدىن چىقىرىپ تاشلاپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىگە كىرىشتى؛ پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ تارتىۋاتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلىرىنى كۆرۈپ، كۆڭلى يېرىم بولدى.

غېرىپ ئادەمنىڭ سەردار بولۇشى ـ يەفتاھ

17 شۇ ۋاقىتتا ئاممونىيلار توپلىنىپ گىلېئادتا چېدىرگاھ تىكتى؛ ئىسرائىللارمۇ يىغىلىپ كېلىپ مىزپاھىغا چۈشۈپ چېدىرگاھ تىكتى.

18 گىلېئادتىكى خەلقىنىڭ چوڭلىرى ئۆزئارا: ـ كىم ئاممونىيلار بىلەن سوقۇشۇشقا باشلامچى بولسا، ئۇ بارلىق گىلېئادتىكىلەرگە باش بولىدۇ، دېدى.■

□ 10:6 »سۈرىيە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئارام.« ■ 10:6 ھاك. 11:2□ 7:3□ 1:4□ 16:□ 10:7 ...» ئاممونىيلارنىڭ قولىغا تاشلاپ بەردى« ـ ئىبرانىي تىلىدا «...□□□□□□□□□□□□□□□□ قولىغا سېتىپ بەردى». □ 10:8 ...» ئىئوردان دەرياسىنىڭ مەشرىق تەرىپىدە« ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدە.« ■ 10:13 قان. 15:32□ يەر. 132: ■ 10:18 ھاك. 11□6: ،9 ،10 11

11

1 شۇ چاغدا گىلېئادلىق يەفتاھ دېگەن كىشى باتۇر پالۋان ئىدى. ئۇ بىر پاھىشە ئايالنىڭ ئوغلى بولۇپ، گىلېئادتىن
تۇرەلگەنىدى. □ ■
2 لېكىن گىلېئادنىڭ تۆز ئايالى ئۇنىڭغا بىرنەچچە ئوغۇل بالا تۇغۇپ بەرگەنىدى، بۇ ئايالدىن تۇغۇلغان ئوغۇللىرى چوڭ
بولغاندا يەفتاھنى تۈيدىن قوغلاپ: ـ سەن باشقا خوتۇندىن بولغان ئوغۇل بولغاچقا، ئاتىمىزنىڭ تۈيىدىن مىراسقا ئىگە
بولمايسەن، ـ دېدى.
3 شۇنىڭ بىلەن يەفتاھ قېرىنداشلىرىدىن قېچىپ، توب دېگەن زېمىندا تۇرۇپ قالدى. شۇ يەردە بىرمۇنچە بىكار
تەلەپلەر يەفتاھنىڭ ئەتراپىغا بىر-بىرلەپ يىغىلدى. ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن كىرىپ-چىقىپ يۈرەتتى.□
4 ئەمما بىرنەچچە ۋاقىت ئۆتكەندە ئامموننىلار ئىسرائىل بىلەن سوقۇشقا چىقتى.
5 ئامموننىلار ئىسرائىلغا ھۇجۇم قىلغاندا گىلېئادنىڭ ئاقساقاللىرى يەفتاھنى توب زېمىنىدىن ئېلىپ كەلمەكچى بولۇپ
ئۇنىڭ يېنىغا باردى.
6 ئۇلار بېرىپ يەفتاھقا ئىلتىجا قىلىپ: ـ بىزنىڭ ئامموننىلار بىلەن ئۇرۇش قىلىشىمىز ئۈچۈن سەن كېلىپ بىزگە سەردار
بولۇپ بەرگىن، ـ دېدى.
7 يەفتاھ گىلېئادنىڭ ئاقساقاللىرىغا جاۋابەن: ـ سىلەر مېنى تۇچ كۆرۈپ ئاتامنىڭ جەمەتىدىن ھەيدىۋەتكەندىكىلارغۇ،
ئەمدى پېشىكىلارغا بالا يېتىپەت چۈشكەندە قانداقسىگە مېنىڭ قېشىمغا كېلىپ قالدىكىلار، ـ دېدى.
8 گىلېئادنىڭ ئاقساقاللىرى يەفتاھقا: ـ دۇرۇس، لېكىن سېنى بىز بىلەن بىللە بېرىپ ئامموننىلارغا قارشى جەڭ قىلىپ،
گىلېئادتا ھەممە ئولتۇرۇۋاتقانلارغا باش بولسۇن دەپ، قېشىڭغا كەلدۇق، ـ دېدى.
9 يەفتاھ گىلېئادنىڭ ئاقساقاللىرىدىن: ـ ئەگەر سىلەر مېنى ئامموننىلار بىلەن سوقۇشۇشقا ياندۇرۇپ بارغىنىڭلاردا،
پەرۋەردىگار ئۇلارنى مېنىڭ قولۇمغا تاپشۇرسا، مەن سىلەرگە باش بولامدىمەن؟ ـ دەپ سوردى.
10 گىلېئادنىڭ ئاقساقاللىرى يەفتاھقا جاۋاب بېرىپ: ـ ئېيتقىنىڭدەك قىلمىساق، پەرۋەردىگار تۆزى ئارىمىزدا گۇۋاھ
بولۇپ ھۆكۈم چىقارسۇن! ـ دېدى.
11 بۇنى ئاڭلاپ يەفتاھ گىلېئادنىڭ ئاقساقاللىرى بىلەن باردى، خەلق ئۇنى ئۆزلىرىگە ھەم باش ھەم سەردار قىلىپ
تىكلىدى. يەفتاھ مىزپاھىغا بارغاندا ھەممە سۆزلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا بايان قىلدى.□

يەفتاھنىڭ تارىختىن دەرس بېرىشى

12 ئاندىن يەفتاھ ئامموننىلارنىڭ پادىشاھىغا ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ، ئۇنىڭدىن: ـ مېنىڭ زېمىنىمغا بېسىپ كىرىپ، مەن
بىلەن سوقۇشۇشقا مەندە نېمە ھەققىڭ بار ئىدى؟ ـ دەپ سوردى.
13 ئامموننىلارنىڭ پادىشاھى يەفتاھنىڭ ئەلچىلىرىگە جاۋاب بېرىپ: ـ چۈنكى ئىسرائىللار مىسىردىن چىقىپ
كەلگەندە ئۇلار ئارنون دەرياسىدىن تارتىپ شىمالدىكى يابوك ئېقىنىغىچە ۋە غەربتە ئىئوردان دەرياسىغىچە مېنىڭ
زېمىنىمنى بۇلاپ ئىگىلۋالغانىدى. ئەمدى سەن بۇ يەرلەرنى تىنچلىق بىلەن ماڭا ياندۇرۇپ بەر! ـ دېدى.
14 يەفتاھ ئەلچىلەرنى ئامموننىلارنىڭ پادىشاھىنىڭ قېشىغا يەنە ئەۋەتىپ

□ **11:1 »يەفتاھ** بىر پاھىشە ئايالنىڭ ئوغلى بولۇپ، گىلېئادتىن تۇرەلگەنىدى« ـ يەفتاھنىڭ ئاتىسى گىلېئاد ماناسسەھنىڭ نەۋرىسى گىلېئاد ئەمەس، ئەلۋەتتە »)چۈل.» 29:26). لېكىن ئۇ گىلېئادتىكىلەر ئارىسىدا ئۇلارنىڭ چوڭىرىنىڭ بىرى بولسا كېرەك.
»گىلېئاد«)مەنىسى »تاشلىق رايون«) دېگەن جاي خېلى بۇرۇنلا شۇ نام بىلەن تونۇلغان)مەسىلەن »يار.» 21:31). ماناسسەھنىڭ نەۋرىسى گىلېئادقا شۇ يەرنىڭ نامىنى ئىسىم قىلىپ قويغان ئوخشايدۇ، كېيىن ئۇنىڭ ئەجدادلىرى دەرۋەقە شۇ رايوندا ئولتۇراقلاشتى.
■ **11:1** ئىبر. 3211:
□ **11:3 ...» چىقىپ-كىرىپ يۈرەتتى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ ئىبارە بەلكىم بۇلاڭچىلىق قىلىشقا چىقىشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
□ **11:11 «...□□□□ سۆزلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا بايان قىلدى»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھەممە ئىشلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا يۈرگۈزەتتى.«

15 ئۇنىڭغا: ـ يەفتاھ سۆز قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: »ئىسرائىل نە موئابنىڭ زېمىنىنى نە ئاممونىڭ زېمىنىنى ئىگىلىمىدى،
16 بەلكى ئۇلار مىسىردىن چىقىپ كەلگەندە چۆل-باياۋاندا مېڭىپ قىزىل دېڭىزدىن ئۆتۈپ، ئاندىن قادەش دېگەن جايغا يېتىپ كەلگەندىدى؛
17 شۇ چاغدا ئىسرائىللىقلار ئېدوم پادىشاھىنىڭ قېشىغا ئەلچىلەر ئەۋەتىپ: »زېمىنلىرىدىن كېسىپ ئۆتۈۋېلىشقا ئىجازەت بەرگەيلا« دەپ سورىۋىدى، ئېدوم پادىشاھى ئۇنىمىغاندىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار موئاب پادىشاھىنىڭ قېشىغا ئىلتىجا بىلەن ئەلچىلەرنى ئەۋەتسە، ئۇمۇ قوشۇلمىغاندىدى. شۇ سەۋەبتىن ئىسرائىللار قادەشتە تۇرۇپ قالغان؛
18 ئاندىن ئۇلار چۆل-باياۋان بىلەن مېڭىپ ئېدوم زېمىنى بىلەن موئاب زېمىنىنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ، موئاب زېمىنىنىڭ شەرق تەرىپىدىن كېلىپ، ئاخىرىدا ئارنون دەرياسىنىڭ شۇ قېتىدا چېدىر تىكتى. ئۇلار موئابنىڭ چېگرىسى ئىچىگە كىرمىدى؛ چۈنكى ئارنون دەرياسى موئابنىڭ چېگراسىدۇر.
19 ئاندىن ئىسرائىل ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھونغا، يەنى ھەشبوننىڭ پادىشاھىنىڭ قېشىغا ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ: »بىزنىڭ زېمىنلىرىنىڭ ئىچىدىن ئۆتۈپ ئۆز جايىمىزغا بېرىۋېلىشىمىزغا ئىجازەت بەرگەيلا« ـ دېدى.
20 لېكىن سىھون ئىسرائىلغا ئىشەنچ قىلالمايى، يۇرتىدىن ئۆتكىلى قويمىدى؛ ئۇ بەلكى خەلقلىرىنىڭ ھەممىسىنى يىغىپ، جاھىزاھ دېگەن جايغا چۈشۈپ چېدىرگاھ تىكىپ، ئىسرائىل بىلەن ئۇرۇشتى.
21 ئەمما ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار سىھونىنى بارلىق خەلقى بىلەن قوشۇپ ئىسرائىلنىڭ قولىغا تاپشۇردى، ئىسرائىللار ئۇلارنى ئۇرۇپ قىردى. ئاندىن ئىسرائىل شۇ يەردە ئولتۇرۇشلۇق ئامورىيلارنىڭ ھەممە زېمىنىنى ئىگىلىدى.
22 ئارنون دەرياسىدىن تارتىپ يابوك ئېقىنىغىچە، چۆل-باياۋاندىن تارتىپ ئىئوردان دەرياسىغىچە ئامورىيلارنىڭ پۈتكۈل زېمىنىنى ئىگىلىدى.
23 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ئامورىيلارنى ئۆز خەلقى بولغان ئىسرائىلنىڭ ئالدىدىن قوغلاپ چىقاردى، ئەمدى سەن شۇ يۇرتقا ئىگە بولماقچىمۇسەن؟
24 سېنىڭ ئىلاھىڭ قېموش ساگا ئىگىلەتكەن يەرگە ئۆزۈڭ ئىگە بولدۇڭغۇ؟ شۇنىڭغا ئوخشاش پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئالدىمىزدىن ھەيدەپ چىقىرىۋەتكەن خەلقنىڭ يېرىگە بولسا، بىزمۇ شۇنىڭغا ئىگە بولىمىز.
25 ئەمدى سەن دەرۋەقە موئابنىڭ پادىشاھى بولغان زىپپورنىڭ ئوغلى بالاقتىنمۇ كۆچلۈكمۇ؟ ئۇ قاچان ئىسرائىل بىلەن تىركەشكەن يا كى ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلىشقا جۈرئەت قىلغان؟
26 يەنە كېلىپ، ئىسرائىل ھەشبون ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزا-قىشلاقلاردا، ئاروئەر ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزا-قىشلاقلاردا ھەمدە ئارنون دەرياسىنىڭ بويىدىكى بارلىق شەھەرلەردە ئۈچ يۈز يىل ماكان تۇتۇپ ئولتۇرغان ۋاقىتلاردا، نېمىشقا سىلەر شۇ يەرلەرنى قايتۇرۇۋالمىدىڭلار؟
27 شۇڭا مەن ساگا گۇناھ قىلمىدىم، بەلكى ماگا تاجاۋۇز قىلىپ، يامانلىق قىلغۇچى سەن ئۆزۈڭدۇرسەن. بىردىنبىر ئادالەت چىقارغۇچى پەرۋەردىگار ئۆزى بۈگۈن ئىسرائىللار بىلەن ئامونىيلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھۆكۈم چىقارسۇن«! ـ دېدى.
28 لېكىن ئامونىيلارنىڭ پادىشاھى يەفتاھنىڭ ئەلچى ئەۋەتىپ ئېيتقان سۆزلىرىنى تىڭشىمىدى.

11:15 چۈل. 13:21؛ قان. 2:9؛ 19
11:17 چۈل. 20:17
11:19 چۈل. 21:22؛ قان. 262:
11:22 قان. 362:
11:24 »سېنىڭ ئىلاھىڭ قېموش ساگا ئىگىلەتكەن يەرگە ئۆزۈڭ ئىگە بولدۇڭغۇ؟« ـ يەفتاھنىڭ »ئىلاھىڭ قېموش« دېگىنى ھەرگىزمۇ قېموشنى ھەقىقەتەن »بىر خۇدا« دەپ ئېتىراپ قىلغىنى ئەمەس، ئەلۋەتتە. ئۇ پەقەت ئىشلارنى ئامونىيلارنىڭ پادىشاھىنىڭ كۆزقارىشى بويىچە بايان قىلدۇ، خالاس. 27-ئايەتنى كۆرۈڭ.
11:25 چۈل. 22:2
11:26 »ئىسرائىل ھەشبون ... ھەمدە ئارنون دەرياسىنىڭ بويىدىكى بارلىق شەھەرلەردە ئۈچ يۈز يىل ماكان تۇتۇپ ئولتۇرغان ۋاقىتلاردا« ـ بۇ 300» يىل«نىڭ قانداق ھېسابلانغانلىقىنى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدىن كۆرۈڭ.

يەفتاھنىڭ قەسەم قىلىشى

29 شۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگارنىڭ روھى يەفتاھنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ، ئۇ قۇۋۇەتلىنىپ گىلئىاد بىلەن ماناسسەھلەرنىڭ
يۈرتىدىن ئۆتۈپ گىلئىادتىكى مىزپاھقا بېرىپ، ئاندىن گىلئىادتىكى مىزپاھدىن ئامۇنىيلار تەرەپكە ماڭدى.
30 شۇ چاغدا يەفتاھ پەرۋەردىگارغا قەسەم ئىچىپ: ـ ئەگەر سەن دەرۋەقە ئامۇنىيلارنى قولۇمغا تۇتۇپ بەرسەڭ،
31 ئۇنداقتا مەن ئامۇنىيلارنىڭ قېشىدىن تىنچ-ئامان يېنىپ كەلگىنىمدە، ئۆيۈمنىڭ ئىشىكىدىن چىقىپ ماڭا ئۇنچە
يولۇققىنى پەرۋەردىگارغا ئاتالغان بولىدۇ، مەن ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىمەن، ـ دېدى.□
32 شۇنىڭ بىلەن يەفتاھ چىقىپ ئامۇنىيلار بىلەن سوقۇشقىلى ئۇلار تەرەپكە ئۆتتى؛ پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئۇنىڭ
قولىغا تاپشۇردى.
33 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاروئەردىن تارتىپ مىننىتقىچە ئۇلارنى قاتتىق ئۇرۇپ قىرىپ، يىگىرمە شەھەرنى ئېلىپ، ئابەل-
قېرامىمغچىمۇ يېتىپ باردى. بۇنىڭ بىلەن ئامۇنىيلار ئىسرائىلغا بويسۇندۇرۇلدى.
34 ئاندىن يەفتاھ مىزپاھقا قايتىپ ئۆيىگە كەلگەندە ئۇز قىزى داپ چېلىپ ئۈسسۈل ئويناپ ئۇنىڭ ئالدىغا
كۆرۈشكىلى چىقتى. بۇ ئۇنىڭ يالغۇز قىزى بولۇپ، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ ئوغۇل-قىزى يوق ئىدى.
35 ئۇ ئۇنى كۆرگەندە ئۇز ئىگىنلىرىنى يىرتىپ: ـ ئاھ، ئاھ، مېنىڭ قىزىم! سەن مېنى ئىنتايىن يامان ھالغا چۈشۈردۈڭ،
مېنى دەردكە چۈشۈرگۈچىلەردىن بىرى بولۇپ قالدىڭ؛ چۈنكى مەن پەرۋەردىگارغا ئاغزىمنى ئېچىپ، ئېيتقان
گەپىمدىن يېنىۋالالمايمەن، ـ دېدى.□
36 قىزى ئۇنىڭغا: ـ ئەي ئاتا، پەرۋەردىگارغا ئاغزىڭنى ئېچىپ ۋەدە قىلغان بولساڭ، ئاغزىڭدىن چىققىنى بويىچە،
ماڭا شۇنى قىلغىن؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭ بولغان ئامۇنىيلاردىن ئىنتىقامىڭنى ئېلىپ بەردى، ـ
دېدى.
37 ئاندىن ئۇ ئاتىسىغا يەنە: ـ مېنىڭ شۇ ئىلتماسىمنى قوبۇل كۆرگىنىڭ، ماڭا ئىككى ئايلىق مۆھلەت بەرسەڭ؛ مەن
قىز دوستلىرىم بىلەن بېرىپ تاغلاردا يۈرۈپ، قىزلىقىم ئۈچۈن ماتەم تۇتۇۋالاي، ـ دېدى.□
38 ئاتىسى جاۋاب بېرىپ: ـ بارغىن، دېدى. ئۇنىڭغا ئىككى ئايلىق مۆھلەت بېرىپ دالاغا ئەۋەتتى. ئۇ بېرىپ، قىز
دوستلىرىنى ئېلىپ تاغلارغا چىقىپ، ئىككى ئايغىچە ئۇزىنىڭ قىز پېتى قالغىنىغا ئاھ-زار كۆتۈرۈپ يىغلاپ يۈردى.
39 شۇنداق بولدىكى، ئۇ ئىككى ئايدىن كېيىن ئاتىسىنىڭ قېشىغا يېنىپ كەلگەندە، ئاتىسى ئۇنىڭ ئۈستىگە قىلغان
قەسىمىنى بەجا كەلتۈردى. بۇ قىز بولسا ھېچ ئەر كىشىگە يېقىنلاشمىغاندى. شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلدا شۇنداق بىر
ئۈرپ-ئادەت پەيدا بولدىكى، □
40 ھەر يىلى ئىسرائىلنىڭ قىزلىرى ئۆيدىن چىقىپ يەفتاھنىڭ قىزىنى تۆت كۈن ئەسلەپ خاتىرلەيدىغان بولدى.□

12

ئىسرائىلدا ھەسەتخورلۇق تۇپەيلىدىن جېدەل پەيدا بولۇشى

□ 11:31 ....» ئۆيۈمنىڭ ئىشىكىدىن چىقىپ ماڭا ئۇنچە يولۇققىنى...» ـ يەفتاھنىڭ مۇشۇ يەردە كۆزدە تۇتقىنى ئەسلىدە ئىنسان ئەمەس، بەلكى بىرەر چارپاي بولسا كېرەك.

□ 11:35 »سەن مېنى ئىنتايىن يامان ھالغا چۈشۈردۈڭ، مېنى دەردكە چۈشۈرگۈچىلەردىن بىرى بولۇپ قالدىڭ« ـ ئىبراني تىلىدا: »سەن مېنى بەك پەسكە چۈشۈردۈڭ، مېنى پارا كەندە قىلغۇچىلارنىڭ بىرى بولۇپ چىقتىڭ.«

□ 11:37 «...□□□□□□□□ ئۇچۇن ماتەم تۇتۇۋالاي» ـ دېمەك، ئۆي-ئوچاقسىز، پەرزەنتسىز بولۇپ بۇ دۇنيادىن كېتىدىغىنى ئۈچۈن.

□ 11:39 «...□□□□□□ يەفتاھ ئۇنىڭ ئۈستىگە قىلغان قەسىمىنى بەجا كەلتۈردى« ـ يەفتاھ ئۇز قىزىنى قۇربانلىق قىلدىمۇ؟ ياكى بۇ سۆزلەرنىڭ باشقا مەنىسى بارمۇ؟ »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئالىملارنىڭ پىكىرلىرى توغرۇلۇق ئازراق مۇلاھىزە يۈرگۈزىمىز.

□ 11:40 «...□□□□□□□□□ قىزىنى تۆت كۈن ئەسلەپ خاتىرلەيدىغان بولدى» ـ ياكى ...» يەفتاھنىڭ قىزىنى تۆت كۈن ئەسلەپ ماتەم تۇتىدىغان بولدى.«

1 لېكىن ئەفرائىملار بولسا توپلىشىپ زافون تەرەپكە ئوتۇپ يەفتاھقا سوئال قويۇپ: ـ سەن ئامونىيلار بىلەن
جەڭ قىلغىلى بارغىنىڭدا نېمىشقا بىزنى بىللە بېرىشقا چاقىرمايسەن؟ ئەمدى بىز ئويۇڭنى ئوزۇۋاڭ بىلەن قوشۇپ ئوتتا
كۆيدۈرۈۋېتىمىز، ـ دېدى.□ ■
2 يەفتاھ ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن بىلەن خەلقىم ئامونىيلارغا قارشى قاتتىق جەڭ قىلىۋاتقاندا، سىلەرنى
چاقىرسام، مېنى ئۇلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزمىدىڭلار.
3 سىلەرنىڭ كېلىپ مېنى قۇتقۇزمايدىغانلىقىڭلارنى كۆرۈپ، جېنىمنى ئالقىنىمغا ئېلىپ قويۇپ، ئامونىيلارغا ھۇجۇم
قىلىشقا ئاتلاندىم، پەرۋەردىگار ئۇلارنى قولۇمغا تاپشۇردى. ئەمدى سىلەر نېمىشقا بۇگۈن كېلىپ ماڭا ھۇجۇم
قىلماقچىسىلەر؟ ـ دېدى.□
4 لېكىن ئەفرائىملار گىلېئادلارنى ھاقارەتلەپ: ـ سىلەر ئى گىلېئادلار، ئەفرائىمنىڭ ئارىسىدا ۋە ماناسسەھنىڭ ئارىسىدا
تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلار، ئەفرائىمدا تۇرۇۋاتقان قاچقۇنسىلەر، خالاس! ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن يەفتاھ بارلىق
گىلېئادتىكىلەرنى يىغىپ ئەفرائىم بىلەن سوقۇشتى. ئۇلار ئەفرائىملارنى ئۇرۇپ قىرىپ مەغلۇپ قىلدى. □
5 ئاندىن گىلېئادتىكىلەر ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ كېچىكلىرىنى توسۇپ، ئەفرائىملارنى ئوتكۈزمىدى. شۇنداق بولدىكى،
ئەفرائىملىق بىرەر قاچقون كېچىككە كېلىپ: ـ مېنى ئوتكىلى قويغىن، دېسە گىلېئادتىكىلەر ئۇنىڭدىن: ـ سەن ئەفرائىمىمۇ؟
ـ دەپ سورايتتى. ئۇ كىشى »ياق« دېسە، □
6 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ »شىبولەت« دېگىن! ـ دەيتتى. ئەگەر ئۇ كىشى ناتوغرا تەلەپپۇز قىلىپ »سىبولەت« دەپ
جاۋاب بېرىپ قالسا، ئۇلار ئۇنى تۇتۇپ ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ كېچىكىنىڭ يېنىدا ئۆلتۈرۈۋېتەتتى. شۇ تەرىقىدە
شۇ ۋاقىتتا قىرىق ئىككى مىڭچە ئەفرائىمي ئۆلتۈرۈلدى.□
7 يەفتاھ ئالتە يىل ئىسرائىلغا ھاكىم بولدى. ئاندىن گىلېئادلىق يەفتاھ ئالەمدىن ئوتۇپ، گىلېئاد شەھەرلىرىنىڭ بىرىدە
دەپنە قىلىندى.

ئىبزاننىڭ ھاكىم بولۇشى

8 ئۇنىڭدىن كېيىن بەيت-لەھەملىك ئىبزان ئىسرائىلغا ھاكىم بولدى.
9 ئۇنىڭ ئوتىۇز ئوغلى، ئوتىۇز قىزى بولۇپ، ئوتىۇز قىزىنى سىرتقا ئەرگە بېرىپ، سىرتتىن ئوتىۇز قىزنى ئوغۇللىرىغا ئېلىپ
بەردى. ئۇ يەتتە يىلغىچە ئىسرائىلغا ھاكىم بولدى. □
10 ئاندىن ئىبزان ئۆلۈپ، بەيت-لەھەمدە دەپنە قىلىندى.

ئېلون ۋە ئابدوننىڭ ھاكىم بولۇشى

11 ئۇنىڭدىن كېيىن زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن بولغان ئېلون ئىسرائىلغا ھاكىم بولۇپ، ئون يىل ئىسرائىلدا ھۆكۈم سۈردى.
12 ئاندىن زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن بولغان ئېلون ئۆلۈپ، زەبۇلۇن زېمىنىدىكى ئايجالون دېگەن جايدا دەپنە قىلىندى.
13 ئۇنىڭدىن كېيىن پىراتونلۇق ھىللەلنىڭ ئوغلى ئابدون ئىسرائىلغا ھاكىم بولدى.

□ **12:1** «...□□□□□ **تەرەپكە ئوتۇپ...**» ـ ياكى »شىمال تەرەپكە ئوتۇپ...«.
■ **12:1** ھاك. 18:
□ **12:3** «...□□□□□ **قىلىشقا ئاتلاندىم**» ـ ئىبرانىي تىلدا «...□□□□□ قىلىشقا ئوتىۇم». مەلۇم بىر دەريا-ئوستەكدىن ئوتكەن بولسا كېرەك.
□ **12:4** »**سىلەر ئى گىلېئادلار، ئەفرائىمنىڭ ئارىسىدا ۋە ماناسسەھنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلار، ئەفرائىمدا تۇرۇۋاتقان قاچقۇنسىلەر، خالاس«!** ـ گىلېئادلار ئەسلىدە ماناسسەھ قەبىلىسىدىن كېلىپ چىققانىدى.
□ **12:5** »**ئاندىن گىلېئادتىكىلەر ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ كېچىكلىرىنى توسۇپ، ئەفرائىملارنى ئوتكۈزمىدى**« ـ ياكى »ئاندىن گىلېئادتىكىلەر ئەفرائىمنىڭ ئۆدۈلىدىكى ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ كېچىكلىرىنى توسۇۋالدى.«
□ **12:6** »**شىبولەت**« ـ يۇ سۆزنىڭ مەنىسى »ئېقىن« ياكى » كەلكۈن« بولۇپ، مۇشۇ ۋاقىتلاردا پەقەت كېچىككە يەتكەن ئادەملەرنىڭ تەلەپپۇزىنى سىناش ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن، خالاس. روشەنكى، ئەفرائىملار ئادەتتە »ش«نىڭ تەلەپپۇزىنى چىقارالمايتتى. »**سىبولەت**« ـ يۇنىڭ مەنىسى »يۇغداي باشىقى.« □ **12:9** » **ئىبزاننىڭ** ئوتىۇز ئوغلى، ئوتىۇز قىزى بولۇپ...» ـ روشەنكى، ئىبزان يەفتاھقا ئوخشىمايتتى، ئۇ كۆپ ئايالىق بولغانىدى.

14 ئۇنىڭ قىرىق ئوغلى ۋە ئوتتۇز نەۋرىسى بار ئىدى. ئۇلار يەتمىش ئېشەككە مىنىپ ماكاتتى. ئۇ ئىسرائىلغا سەككىز
يىل ھاكىم بولدى. ■
15 ئاندىن پىراتونلۇق ھىللەلنىڭ ئوغلى ئابدون تۇلۇپ، ئەفرائىم زېمىندا، ئامالەكلەرنىڭ تاغلىق رايوندىكى پىراتون دېگەن
جايدا دەپنە قىلىندى.

13

شىمشوننىڭ تۇغۇلۇشى

1 لېكىن ئىسرائىللار پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە يەنە رەزىل بولغانىنى قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئۇلارنى
قىرىق يىلغىچە فىلىستىيلەرنىڭ قولىغا تاشلاپ قويدى.■

2 شۇ چاغدا زورئاھ دېگەن جايدا، دان جەمەتىدىن بولغان، مانوئاھ ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى. ئۇنىڭ ئايالى
تۇغماس بولۇپ، ھېچ بالىسى يوق ئىدى.
3 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى بۇ ئايالغا ئايان بولۇپ ئۇنىڭغا: ـ مانا، سەن تۇغماس بولغىنىڭ ئۈچۈن بالا تۇغمىدىڭ؛
لېكىن ئەمدى سەن ھاملىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىسەن.
4 ئەمما سەن سەگەك بولۇپ، شاراب ياكى كۈچلۈك ھاراق ئىچمە، ھېچ ناپاك نەرسىنىمۇ يېمىگىن. ■
5 چۈنكى مانا، سەن ھاملىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىسەن. بۇ بالا ئانىسىنىڭ قورسىقىدىكى چاغدىن تارتىپ خۇداغا
ئاتالغان »نازارىي« بولىدىغىنى ئۈچۈن، ئۇنىڭ بېشىغا ھەرگىز ئۇستىرا سىلىنمىسۇن. ئۇ ئىسرائىلنى فىلىستىيلەرنىڭ
قولىدىن قۇتقۇزۇش ئىشىنى باشلايدۇ، ـ دېدى.□ ■

6 ئايال ئېرىنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: ـ مانا، خۇدانىڭ بىر ئادىمى يېنىمغا كەلدى؛ ئۇنىڭ تۇرقى خۇدانىڭ
پەرىشتىسىدەك، ئىنتايىن دەھشەتلىك ئىكەن؛ لېكىن مەن ئۇنىڭدىن: »نەدىن كەلدىڭ« دەپ سورىمىدىم، ئۇمۇ ئۆز
نام-شەرىپىنى ماڭا دەپ بەرمىدى. □
7 ئۇ ماڭا: ـ »مانا، سەن ھاملىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىسەن؛ ئۇ بالا ئانىسىنىڭ قورسىقىدىكى چاغدىن تارتىپ
تۇلىدىغان كۈنىگىچە خۇداغا ئاتالغان بىر نازارىي بولىدىغان بولغاچقا، ئەمدى سەن شاراب ياكى كۈچلۈك ھاراق
ئىچمە ۋە ھېچ ناپاك نەرسىنىمۇ يېمىگىن« دېدى، ـ دېدى.
8 بۇنى ئاڭلاپ مانوئاھ پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىپ: ـ ئاھ رەببىم، سەن بۇ يەرگە ئەۋەتكەن خۇدانىڭ ئادىمى بىزگە
يەنە كېلىپ، تۇغۇلىدىغان بالىغا نېمە قىلىشىمىز كېرەكلىكىنى ئۆگىتىپ قويسۇن، دەپ ئىلتىجا قىلدى.
9 خۇدا مانوئاھنىڭ دۇئاسىنى ئاڭلىدى؛ ئايال ئېتىزلىقتا ئولتۇرغىنىدا، خۇدانىڭ پەرىشتىسى يەنە ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى.
ئەمما ئۇنىڭ ئېرى مانوئاھ ئۇنىڭ قېشىدا يوق ئىدى.
10 ئاندىن ئايال دەرھال يۈگۈرۈپ بېرىپ، ئېرىگە خەۋەر بېرىپ: ـ مانا، ھېلىقى كۈنى يېنىمغا كەلگەن ئادەم ماڭا
يەنە كۆرۈندى، دېۋىدى،
11 مانوئاھ دەرھال قوپۇپ ئايالىنىڭ كەينىدىن مېڭىپ، ئۇ ئادەمنىڭ قېشىغا كېلىپ: ـ بۇ ئايالغا كېلىپ سۆز قىلغان
ئادەم سەنمۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇ جاۋابەن: ـ شۇنداق، مەندۇرمەن، دېدى.

■ **12:14** ھاك. 410:
■ **13:1** ھاك. 11:2□ 7:3□ 1:4□ 1:6□ 610:
■ **13:4** چۈل. 6□: 2□ 3
□ **13:5** »نازارىي« ـ خۇدانىڭ يولىغا ئالاھىدە ئاتالغان بىر كىشى. ئۇلار توغرۇلۇق »چۈل.» 6-باب ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
■ **13:5** چۈل. 5:6□ 1سام. 111:
□ **13:6** »**خۇدانىڭ پەرىشتىسىدەك**« ـ ئايال كۆرگەن مۇشۇ پەرىشتىنىڭ »خۇدانىڭ پەرىشتىسى« ياكى »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى«)دېمەك،
مەسىھ(دېگەن زاتنىڭ ئۆزى »)تەبرىلەر«نىڭ ئۇ كېيىنكى 16-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

12 مانوئاھ ئۇنىڭغا: ـ ئېيتقان سۆزلىرىڭ بەجا كەلتۈرۈلگەندە، بالا قايسى تەرىقىدە چوڭ قىلىنىشى كېرەك، ئۇ نېمە
ئىشلارنى قىلىدۇ؟ ـ دەپ سوريدى.

13 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى مانوئاھقا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن بۇ ئايالغا ئېيتقان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىدىن ئۆ
ھېزى بولۇپ ئۆزىنى تارتىسۇن؛

14 ئۇ ئۈزۈم تېلىدىن چىققان ھېچقانداق نەرسىدىن يېمىسۇن، شاراب ياكى كۈچلۈك ھاراق ئىچمىسۇن، ھېچ ناپاك
نەرسىلەردىن يېمىسۇن؛ مەن ئۇنىڭغا بارلىق ئەمر قىلغىنىمنى تۇتسۇن، دېدى.

15 مانوئاھ پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىگە: ـ ئىلتىپات قىلىپ، كەتمەي تۇرسىلا، ئۆزلىرىگە بىر ئوغلاق تەييارلايلى،
دېۋىدى،

16 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى مانوئاھقا جاۋاب بېرىپ: ـ سەن مېنى تۇتۇپ قالساڭمۇ، مەن نېنىڭدىن يېمەيمەن؛
ئەگەر سەن بىرەر كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇنماقچى بولساڭ، ئۇنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنۇشۇڭ كېرەك، دېدى
)ئۇنىڭ شۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى، مانوئاھ ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئىكەنلىكىنى بىلمىگەنىدى.(

17 ئاندىن مانوئاھ پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىدىن: ـ ئۆزلىرىنىڭ نام-شەرىپى نېمىدۇ؟ ئېيتىپ بەرگەن بولسىلا،
سۆزلىرى ئەمەلگە ئاشۇرۇلغىنىدا، سىلىگە ھۆرمىتىمىزنى بىلدۈرەتتۇق، ـ دېدى.

18 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ نامىمنى سوراپ قالدىڭغۇ؟ مېنىڭ نامىم كارامەت تىلسىماتتۇر،
ـ دېدى.□

19 شۇنىڭ بىلەن مانوئاھ ئوغلاق بىلەن ئاشلىق ھەدىيەسىنى ئېلىپ بېرىپ ئۇنى قورام تاشنىڭ ئۈستىدە پەرۋەردىگارغا
ئاتاپ سۇندى. پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئاجايىپ كارامەت بىر ئىشنى قىلىپ كۆرسەتتى؛
مانوئاھ ۋە ئايالى قاراپ تۇردى.

20 شۇنداق بولدىكى، ئوت يالقۇنى قۇربانگاھتىن ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەندە، پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىمۇ قۇربانگاھتىن
چىققان ئوت يالقۇنى ئىچىدە يۇقىرىغا چىقىپ كەتتى. مانوئاھ بىلەن ئايالى بۇنى كۆرۈپ، ئۆزلىرىنى يەرگە تاشلاپ
يۈزلىرىنى يەرگە يېقىپ دۇئا ياتتى.

21 شۇنىڭدىن كېيىن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى مانوئاھقا ۋە ئۇنىڭ ئايالىغا قايتا كۆرۈنمىدى. مانوئاھ شۇ ۋاقىتتا
ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئىكەنلىكىنى بىلدى.

22 ئاندىن مانوئاھ ئايالىغا: ـ مانا، بىز چوقۇم ئۆلىمىز، چۈنكى بىز خۇدانى كۆردۇق! ـ دېدى.■

23 لېكىن ئايالى ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئەگەر پەرۋەردىگار بىزنى ئۆلتۈرۈشكە لايىق كۆرگەن بولسا، ئۇنداقتا ئۇ
كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن ئاشلىق ھەدىيەنى قوبۇل قىلمىغان بولاتتى، بۇ ئىشنىمۇ كۆرسەتمىگەن بولاتتى
ۋە شۇنداقلا بۇنداق سۆزلەرنى بىزگە ئېيتمىغان بولاتتى، ـ دېدى.

24 شۇ ئىشتىن كېيىن ئايال بىر ئوغۇل تۇغدى، ئۇنىڭ ئىسمىنى شىمشون قويدى. بۇ بالا ئۆسۈپ، چوڭ بولدى ۋە
پەرۋەردىگار ئۇنى بەركەتلىدى.□ ■

25 زورىئاھ بىلەن ئەشتائولنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ماھانەھ-داندا پەرۋەردىگارنىڭ روھى ئۇنىڭغا ئۆز تەسىرىنى
كۆرسىتىشكە باشلىدى.□

□ 13:18 »نامىمنى سوراپ قالدىڭغۇ؟ مېنىڭ نامىم كارامەت تىلسىماتتۇر« ـ مانوئاھ ئۆز دۇئاسىغا جاۋابەن كەلگەن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنى
ئىنسان دەپ ئويلايدۇ. »كارامەت تىلسىمات« دېگەن مۇشۇ سۆزىدىت ئىبراني تىلىدا »پەلە«) پەقەت خۇدانىڭ ئۆزىنى ياكى ئۇنىڭ قىلغان ئىشلىرىنى
سۆزىتەلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. ■ 13:22 مىس. 20:33 قان. 26:5 ھاك. 6 22: 23 □ 13:24 »شىمشون« ـ »قۇياشتەك)كۆچلۈك«(
ياكى »روشەن، پارلىق ئادەم.« ■ 13:24 ئىبر. 3211: □ 13:25 »ماھانەھ-دان« ـ ياكى »داننىڭ بارگاھى.«

14

شىمشوننىڭ فىلىستىي بىر قىزنى ئەمرىگە ئالماقچى بولۇشى

1 بىر ۋاقىتتا، شىمشون تىناھقا چۈشۈپ، ئۇ يەردە بىر قىزنى كۆردى، ئۇ فىلىستىي قىزلىرىدىن بىرى ئىدى. □
2 ئۇ شۇ يەردىن چىقىپ ئاتا-ئانىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ: ـ مەن تىناھدا فىلىستىي قىزلىرىدىن بىرنى كۆردۇم، ئۇنى ماڭا خوتۇنلۇققا ئېلىپ بېرىڭلار، ـ دېدى.
3 بىراق ئاتا-ئانىسى ئۇنىڭغا: ـ قېرىنداشلىرىڭنىڭ قىزلىرىنىڭ ئىچىدە ياكى بىزنىڭ پۈتكۈل قوۋمىمىزنىڭ ئارىسىدىن ساڭا بىر قىز چىقماسمۇ؟ نېمىشقا خەتنىسىز بولغان فىلىستىيلەرنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇلاردىن خوتۇن ئالماقچى بولىسەن؟ ـ دېدى، ئەمما شىمشون ئاتىسىغا: ـ ئۇنى ماڭا ئېلىپ بەرگىن، چۈنكى ئۇ ماڭا بەك ياقتى، ـ دېدى.□
4 ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى بۇ ئىشنىڭ پەرۋەردىگار تەرىپىدىن بولغىنىنى بىلمىدى. چۈنكى فىلىستىيلەر شۇ چاغدا ئىسرائىل ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈپ تۇرغان بولغاچقا، ئۇ فىلىستىيلەرگە تاقابىل تۇرۇشقا پۇرسەت ياراتماقچى ئىدى.□
5 ئەمدى شىمشون ئاتا-ئانىسى بىلەن تىناھقا چۈشتى، ئۇلار تىناھدىكى ئۈزۈمزارلىقلارغا يېتىپ كەلگەندە، مانا بىر ياش شىر ھۇركىرىگەن پېتى ئۇنىڭغا ئېتىلدى.
6 شۇئان پەرۋەردىگارنىڭ روھى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ، ئۇ قولىدا ھېچنېمە بولمىغان ھالەتتە شىرنى تۇتۇپ، ئۇنى ئوغلاقنى يىرتقاندەك يىرتىپ تىتما-تىتما قىلىۋەتتى. لېكىن ئۇ بۇ ئىشنى ئاتا-ئانىسىغا دېمىدى. □
7 ئاندىن ئۇ تىناھقا چۈشۈپ، ئۇ قىز بىلەن پاراڭلاشتى، ئۇ قىز شىمشونغا بەك ياراپ كەتتى.
8 بىرمەزگىلدىن كېيىن ئۇ قىزنى ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن قايتا بارغاندا، شىرنىڭ ئۆلۈكىنى كۆرۈپ باقاي دەپ يولدىن بۇرۇلۇپ قارىۋىدى، مانا شىرنىڭ ئىسكىلىتىنىڭ ئىچىدە بىر توپ ھەسەل ھەرىلىرى بىلەن ھەسەل تۇراتتى.
9 ئۇ ھەسەلدىن ئوچۇمىغا ئېلىپ يەپ ماڭدى، ئاتا-ئانىسىنىڭ يېنىغا كەلگەندە، ئۇلارغىمۇ بەردى، ئۇلارمۇ يېدى، لېكىن ئۇزىنىڭ ھەسەلنى شىرنىڭ ئىسكىلىتىنىڭ ئىچىدىن ئېلىپ كەلگىنىنى ئۇلارغا دېمىدى.
10 ئۇنىڭ ئاتىسى ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ چۈشۈپ قىزنىڭ تۇيىگە كەلدى، ئۇ يەردە شىمشون بىر زىياپەت بەردى، چۈنكى بۇرۇندىنلا توي قىلىدىغان يىگىتلەر شۇنداق قىلىدىغان رەسىم-قائىدە بار ئىدى.
11 ئۇلار شىمشوننى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇشقا ئوتتۇز يىگىتنى تېپىپ كەلدى، ئۇلار ئۇنىڭغا ھەمراھ بولدى. □
12 شىمشون ئۇلارغا: ـ مەن سىلەردىن بىر تېپىشماق سورايمەن، ئەگەر سىلەر زىيارەت قىلىنىدىغان يەتتە كۈن ئىچىدە ئۇنىڭ مەنىسىنى ماڭا دەپ بېرەلىسەڭلار، مەن سىلەرگە ئوتتۇز دانە كاناپ كۆينەك بىلەن ئوتتۇز يۇرۇش ئېگىن بېرىمەن؛
13 ئەگەر ئۇنى يېشىپ بېرەلمىسەڭلار، سىلەر ماڭا ئوتتۇز دانە كاناپ كۆينەك بىلەن ئوتتۇز يۇرۇش ئېگىن بېرىڭلار، ـ دېدى. ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ ماقۇل، ئۇنداق بولسا تېپىشمىقىڭنى ئېيتقىن، قېنى ئاڭلايلى، ـ دېدى.
14 ئۇ ئۇلارغا: ـ يېيىلىدىغىنى يېگۈچىنىڭ ئىچىدىن چىقتى؛ تاتلىق كۆچتۈڭگۈرنىڭ ئىچىدىن چىقتى، بۇ نېمە؟ ـ دېدى. ئۇلار ئۈچ كۈنگىچە بۇ تېپىشماقنى تاپالمىدى.

□ 14:1 **«تىناھ»** ـ ياكى «تىناتاھ.»
□ 14:3 **«بىزنىڭ پۈتكۈل قوۋمىمىزنىڭ ئارىسىدىن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «مېنىڭ پۈتكۈل قوۋمىم ئارىسىدىن...».
□ 14:4 **«...□□□□□□□□□□ ئىدى»** ـ ئىبرانىي تىلىدىكى مۇئىنۇ سۆز ئادەتتە «ئىزدەمەكچى ئىدى» دېگەننى بىلدۈرىدۇ. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، خۇدانىڭ روھى شىمشوننى تېزرەك فىلىستىيلەرگە ھۇجۇم قىلىشقا قوزغىغىنى بىلەن، لېكىن ئۇ خۇدانىڭ روھىنىڭ شۇ تۇرتكىسىگە تېخىچە ئېتىۋار قىلمايۋاتاتتى.
□ 14:6 **«لېكىن شىمشون** بۇ ئىشنى ئاتا-ئانىسىغا دېمىدى» ـ شىمشون «نازارىي» بولغاچقا، ھېچقانداق ئۈزۈمدىن بولغان نەرسىنى بېمەسلىكى كېرەك ئىدى. شۇڭا شىمشون ئۈزۈمزارلىق بىلەن ماڭماي، ئاتا-ئانىسىدىن ئايرىلىپ ماڭغان بولسا كېرەك. لېكىن ئاتا-ئانىسى «نازارىي» بولمىغاچقا ئۈزۈمزارلىقتىن ئۆزۈل-كېسىل ئۆتىدۇ. شۇ سەۋەبتىن شىمشوننىڭ ئاتا-ئانىسى ئۇنىڭ شىرنى ئۆلتۈرگىنىنى بىلمىدى.□ **14:11 «...□□□□□ يىگىتنى تېپىپ كەلدى»** ـ شىمشوننىڭ تويىدا ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇشقا چاقىرغان بولسا كېرەك.

15 يەتتىنچى كۈنى شۇنداق بولدىكى، ئۇلار شىمشوننىڭ ئايالىنىڭ قېشىغا بېرىپ: ـ سەن ئېرىڭنى ئالداپ-
سىيلاپ، تېپىشماقنىڭ مەنىسىنى بىزگە ئېيتىپ بېرىشكە ماقۇل قىلغىن؛ بولمىسا سېنى ئاتاڭنىڭ ئۆيى بىلەن قوشۇپ
كۆيدۈرۈۋېتىمىز. سىلەر بىزنى يوقسۇل قىلىشقا بۇ يەرگە چاقىرغانمۇ؟! ـ دېدى.□
16 شىمشوننىڭ ئايالى ئۇنىڭ ئالدىدا يىغلاپ تۇرۇپ: ـ سەن ماڭا ئۆچ، مېنى پەقەت سۆيمەيسەن؛ سەن مېنىڭ
قوۋمىمنىڭ بالىلىرىدىن بىر تېپىشماقنى سورىدىڭ، ئەمما ماڭا مەنىسىنى ئېيتىپ بەرمىدىڭ، دەپ يىغلىغىلى تۇردى.
شىمشون ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ مانا، مەن ئۇنى ئاتا-ئانامغىمۇ دەپ بەرمىگەن تۇرسام، ساڭا دەپ بېرەمدىم؟ ـ دېدى.
17 زىيادەت ئۆتكۈزۈلگەن يەتتە كۈندە ئۇ ئېرىنىڭ ئالدىدا يىغلاپلا يۈردى. شۇنداق بولدىكى، يەتتىنچى كۈنى
بولغاندا ئايالى ئۇنى قىستاپ تۇرۇۋالغاچقا، ئۇنىڭغا تېپىشماقنىڭ مەنىسىنى ئېيتىپ بەردى. ئاندىن ئايال بېرىپ ئۆز
خەلقىنىڭ ئادەملىرىگە تېپىشماقنىڭ مەنىسىنى دەپ بەردى. □
18 شۇنىڭ بىلەن يەتتىنچى كۈنى كۈن پاتماستا، شەھەرنىڭ ئادەملىرى ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ ھەسەلدىنمۇ تاتلىقى
بارمۇ؟ شىردىنمۇ كۈچتۈڭگۈرى بارمۇ؟ ـ دېدى.
ئۇ ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئەگەر سىلەر مېنىڭ ئىنىكىم بىلەن يەر ئاغدۇرمىغان بولساڭلار، تېپىشمىقىمنى ھەرگىز
تاپالمايتىڭلار! ـ دېدى.
19 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگارنىڭ روھى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشتى؛ ئۇ ئاشكىلونغا چۈشۈپ، ئاشكىلوندىكىلەردىن ئوتتۇز
كىشىنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇلاردىن ئوجا ئېلىپ، ئولجىدىن ئىگىنىلەرنى ئېلىپ كېلىپ، تېپىشماقنىڭ مەنىسىنى يېشىپ
بەرگەنلەرگە بەردى. شۇنىڭدەك شىمشوننىڭ غەزىپى كېلىپ، ئاتا-ئانىسىنىڭ ئۆيىگە يېنىپ كەتتى.□
20 ئاندىن شىمشوننىڭ ئايالى شىمشوننىڭ ھەمراھلىرىدىن قولداش بولغان يىگىتكە تەۋە قىلىندى.□

15

شىمشوننىڭ فىلىستىيلەر بىلەن قارشىلىشىشقا باشلىشى

1 ئەمما بىرنەچچە ۋاقىت ئۆتۈپ بۇغداي ئوروش مەزگىلى كەلگەندە شۇنداق بولدىكى، شىمشون بىر ئوغلاقنى ئېلىپ
ئۆز ئايالىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ: »مەن خوتۇنۇمنىڭ قېشىغا ئۇنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىمەن« دېدى. لېكىن ئايالىنىڭ ئاتىسى
ئۇنى ئىچكىرىگە كىرىشىگە يول قويمىدى.
2 قېينىتاتىسى ئۇنىڭغا: ـ مەن ھەقىقەتەن سىزنى ئۇنىڭغا مۇتلەق ئۆچ بولۇپ كەتتى، دەپ ئويلىدىم؛ شۇڭا مەن ئۇنى
سىزنىڭ قولداشىڭىزغا بېرىۋەتكەنىدىم. ھالبۇكى، ئۇنىڭ كىچىك سىڭلىسى ئۇنىڭدىن تېخىمۇ چىرايلىققۇ؟ ئۇنىڭ ئورنىغا
شۇنى ئالغان بولسىڭىز! ـ دېدى.□
3 ئەمما شىمشون ئۇلارغا: ـ ئەمدى مەن بۇ قېتىم فىلىستىيلەرگە زىيان يەتكۈزسەم، ماڭا گۇناھ بولمايدۇ! ـ دېدى.
4 شۇنى دەپ شىمشون بېرىپ ئۈچ يۈز چىلبۆرىنى تۇتۇپ كېلىپ، ئوتقاشلارنى تەيىارلاپ، چىلبۆرىلەرنى جۈپلەپ
قۇيرۇقلىرىنى بىر-بىرىگە چېتىپ، ئىككى قۇيرىقىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بىردىن ئوتقاشنى ئاستى؛ □

□ 14:15 »يەتتىنچى كۈنى...« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئوتتىنچى كۈنى...« دېيىلدۇ.
□ 14:17 »زىيادەت ئۆتكۈزۈلگەن يەتتە كۈندە ئۇ ئېرىنىڭ ئالدىدا يىغلاپلا يۈردى« ـ ياكى »زىيادەت ئۆتكۈزۈلگەن يەتتە كۈنلۈك زىيادەتنىڭ قالغان
ۋاقىتىدا ئۇ ئۇنىڭغا)شىمشونغا(ئېشىلۇپلىپ يىغلاپلا تۇردى.«
□ 14:19 »ئاشكىلون« ـ فىلىستىيلەرنىڭ چولۇڭ بىر شەھىرى.
□ 14:20 »قولداش بولغان يىگىتكە...« ـ ياكى »ئۆزىگە ئاغىنە قىلغان يىگىتكە.«
□ 15:2 »...□□□□ سىزنىڭ قولداشىڭىزغا بېرىۋەتكەنىدىم« ـ ياكى »ئۇنى سىنىڭ ئاغىنىڭگە بېرىۋەتكەنىدىم.«
□ 15:4 »ئۇچ يۈز چىلبۆرە« ـ بەزى تەرجىمىلەردە »ئۇچ يۈز تۈلكە« دېيىلدۇ. لېكىن چىلبۆرىلەر توپ بولۇپ يۈرگەچكە، ئازراق گۈشنى يەۋىچىك
قىلىش بىلەن ئۇلارنى ئۆتىۋېلىش ئۈلكىلەرنى ئۆتۈۋېلىشتىن كۆپ ئاسان بولىدۇ.

5 ئوتقاشلارغا ئوت يېقىپ چىلبۆرىلەرنى ئېلىپ بېرىپ، فىلىستىيلەرنىڭ ئېتىزدىكى ئورمىغان زىرائەتلىرىگە قويۇپ
بەردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ دۆۋە-دۆۋە ئۆنچىلەرنى، ئورۇلمىغان زىرائەتلەرنى، شۇنداقلا زەيتۇن باغلىرىنىمۇ
كۆيدۈرۈۋەتتى.□
6 فىلىستىيلەر بۇنى كۆرۈپ: بۇنى كىم قىلدى، ـ دەپ سورىسا، خەلق جاۋاب بېرىپ: ـ تىمناھلىق ئادەمنىڭ
كۈيئوغلى شىمشون قىلدى؛ قېينىتاسى ئۇنىڭ ئايالىنى ئۇنىڭ قولىدىشغا بېرىۋەتكىنى ئۈچۈن شۇنداق قىلدى، ـ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن فىلىستىيلەر چىقىپ، ئۇ ئايال بىلەن ئاتىسىنى ئوتتا كۆيدۈرۈۋەتتى.
7 شىمشون ئۇلارغا: ـ سىلەر شۇنداق قىلغىنىڭلار ئۈچۈن، مەن سىلەردىن ئىنتىقام ئالماي بولدى قىلمايمەن، ـ دېدى.
8 شۇنىڭ بىلەن شىمشون ئۇلارنى قىر-چاپ قىلىپ قەتل قىلىۋەتتى؛ ئاندىن ئۇ بېرىپ ئېتام قورام تېشىنىڭ ئۆڭكىرىدە
تۇردى.□
9 ئۇ ۋاقىتتا فىلىستىيلەر چىقىپ، يەھۇدا يۇرتىدا چېدىر تىكىپ، لېھى دېگەن جايدا يېيىلدى. □
10 يەھۇدالار بولسا: ـ نېمىشقا بىزگە ھۇجۇم قىلماقچى بولىسىلەر؟ ـ دېۋىدى، ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ بىز شىمشوننى
تۇتۇپ باغلاپ، ئۇ بىزگە قانداق قىلغان بولسا، بىزمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق قىلىمىز، دەپ چىقتۇق، ـ دېدى.
11 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدا يۇرتىدىكى ئۈچ مىڭ كىشى ئېتام قورام تېشىنىڭ ئۆڭكىرىگە چۈشۈپ، شىمشونغا: ـ سەن
فىلىستىيلەرنىڭ ئۈستىمىزدىن ھۆكۈم سۈرۈۋاتقىنىنى بىلمەمسەن؟ شۇنى بىلىپ تۇرۇپ، سەن نېمىشقا بىزگە شۇنداق
قىلدىڭ؟ ـ دېدى. ئۇ ئۇلارغا: ـ ئۇلار ماڭا قىلغاندەك، مەنمۇ ئۇلارغا قىلدىم، دەپ جاۋاب بەردى.
12 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ بىز سېنى باغلاپ فىلىستىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن كەلدۇق، دېۋىدى، شىمشون
ئۇلارغا: ـ »بىز ئۆزىمىز ساڭا ھۇجۇم قىلىپ ئۆلتۈرمەيمىز«، دەپ ماڭا قەسەم قىلىڭلار، دېدى.
13 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ سېنى ئۆلتۈرمەيمىز؛ پەقەت سېنى چىڭ باغلاپ، ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بېرىمىز؛ ھەرگىز
ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايمىز، دەپ جاۋاب بەردى. شۇنى دەپ ئۇلار ئىككى يېڭى ئارغامچا بىلەن ئۇنى باغلاپ،
قورام تاشنىڭ ئۈستىدىن ئېلىپ ماڭدى.
14 ئۇ لېھىگە كەلگەندە، فىلىستىيلەر ۋاقىراشقىنىچە ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈشۈپ كەلدى. ئەمما پەرۋەردىگارنىڭ
روھى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ، قوللىرىنى باغلىغان ئارغامچىلار ئوت ئۆتاشقان كەندىر يىپتەك ئۈزۈلۈپ، تۈگۈچىلەر
قوللىرىدىن يېشىلىپ كەتتى.
15 ئاندىن ئۇ ئېشەكنىڭ يېڭى بىر ئېگىڭ سۆڭىكىنى كۆرۈپ، قولىنى ئۇزىتىپلا ئېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن مىڭ ئادەمنى
ئۇرۇپ ئۆلتۈردى.□
16 شىمشون: ـ
»ئېشەكنىڭ بىر ئېگىڭ سۆڭىكى بىلەن ئادەملەرنى ئۆلتۈرۈپ،
ئۇلارنى دۆۋە-دۆۋە قىلىۋەتتىم،
ئېشەكنىڭ بىر ئېگىڭ سۆڭىكى بىلەن مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردۇم«! ـ دېدى.□
17 بۇلارنى دەپ ئېشەكنىڭ ئېگىڭ سۆڭىكىنى تاشلىۋەتتى. شۇنىڭدەك ئۇ شۇ جايغا »راموت-لېھى« دەپ نام
قويدى.□
18 ئۇ ئىنتايىن ئۇسساپ پەرۋەردىگارغا پەريياد قىلىپ: ـ سەن ئۆز قۇلۇڭنىڭ قولى بىلەن بۇنچە چوڭ نۇسرەتنى
بارلىققا كەلتۈردۈڭ، ئەمدى مەن ھازىر ئۇسسۇزلۇقتىن ئۆلۈپ، خەتنىسىزلەرنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالارمەنمۇ؟ ـ

□ 15:5 »ئېتىزدىكى ئورمىغان زىرائەتلىرى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئېتىزدىكى ئۆرە تۇرغان زىرائەتلىرى« ـ دېمەك، پىشاي دەپ قالغان زىرائەتلەر.
□ 15:8 »شىمشون ئۇلارنى قىر-چاپ قىلىپ قەتل قىلىۋەتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »شىمشون ئۇلارنى يوتا ۋە پاچاقلىرىغا ئۇرۇپ، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.«
□ 15:9 »لېھى دېگەن جايدا يېيىلدى« ـ يا كى »لېھى دېگەن جايدا جەڭگە سەپ تۈزدى.«
□ 15:15 »ئۇ ئېشەكنىڭ يېڭى بىر ئېگىڭ سۆڭىكىنى كۆرۈپ...« ـ كونا سۆڭەك بولغان بولسا، چۈرۈكلىكىدىن ئاسانلا سۇنۇپ كەتكەن بولاتتى.
□ 15:16 »ئۇلارنى دۆۋە-دۆۋە قىلىۋەتتىم« ـ يا كى »ئۇلارنى ئىككى دۆۋە قىلىۋەتتىم.« بۇ ئېتىبىردىن قارىغاندا، شىمشون ئىككى يا كى ئۇنىڭدىن كۆپ
قېتىم فىلىستىيلەر بىلەن سوقۇشقان بولۇشى مۇمكىن. □ 15:17 »راموت-لېھى« ـ »لېھىنىڭ ئېگىزلىكى.«

دېدى.■
19 شۇنىڭ بىلەن خۇدا لېھىدىكى ئازگالنى ياردى، سۇ ئۇنىڭدىن ئۇرغۇپ چىقتى. شىمشون ئىچىپ، روھى ئۇرغۇپ
جان كىردى. بۇ سەۋەبتىن بۇ بۇلاققا »ئەن-ھاككورە« دەپ نام قويۇلدى؛ تا بۈگۈنگىچە ئۇ لېھىدا بار.□
20 شىمشون فىلىستىيلەرنىڭ دەۋرىدە يىگىرمە يىلغىچە ئىسرائىلغا ھاكىم بولدى.□

16

شىمشوننىڭ مەغلۇپ بولۇشى

1 ئاندىن شىمشون گازاغا باردى، ئۇ ئۇ يەردە بىر پاھىشە ئايالنى كۆرۈپ، كىرىپ ئۇنىڭ بىلەن يېقىنچىلىق قىلدى.
2 لېكىن گازالىقلار بىرسىنىڭ: ـ شىمشون بۇ يەرگە كەلدى، دېگىنىنى ئاڭلاپ، شەھەرنى قورشاپ، كېچىچە
شەھەرنىڭ قوۋۇقىدا ئۇن چىقارماي ماراپ تۇردى ۋە: ئەتە تاڭ يورۇغاندا ئۇنى ئولتۇرىمىز، ـ دېيىشتى.
3 شىمشون يېرىم كېچىگىچە ياتتى؛ ئاندىن ئورنىدىن تۇرۇپ شەھەر قوۋۇقىنىڭ ئىككى قانىتىنى تۇتۇپ، ئۇنى ئىككى
كېشىكى ۋە بالداق-تاقىقى بىلەن قوشۇپ، بىراقلا قومۇرۇپ، ئۆشىنىسىگە ئارتىپ ھېبروننىڭ ئۈدۈلىدىكى تاغقا ئېلىپ
چىقىپ كەتتى.□
4 كېيىن ئۇ سورەك جىلغىسىدا ئولتۇرۇشلۇق دىلىلاھ ئىسىملىك بىر ئايالنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئاشىق بولۇپ قالدى.
5 بۇنى بىلىپ فىلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرى ئۇ ئايالنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ سەن ئۇنى ئالداپ، ئۇنىڭ
كۈچىتۈكىگۈرلۈكىنىڭ زادى نەدىن بولغانلىقىنى كولاپ سوراپ، بىزنىڭ قانداق قىلساق ئۇنى يېڭەلەيدىغانلىقىمىزنى،
ئۇنى باغلاپ بويسۇندۇرالايدىغانلىقىمىزنى ئېيتىپ بەرسەڭ، بىز ھەربىرىمىز ساكا بىر مىڭ بىر يۈز كۈمۈش تەڭگە
بېرىمىز، ـ دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن دىلىلاھ شىمشوندىن: ـ سەن كۈچىتۈكىگۈرلۈكۈڭنىڭ زادى نەدىن بولغانلىقىنى، شۇنداقلا قانداق
قىلغاندا سېنى باغلاپ بويسۇندۇرغىلى بولىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بەرگىن! ـ دېدى.
7 شىمشون ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ ئادەملەر مېنى يەتتە تال قۇرۇتۇلمىغان يېڭى يا كىرىچى بىلەن باغلىسا، مەن ئاجىزلاپ
باشقا ئادەملەردەك بولۇپ قالىمەن، ـ دېدى.□
8 شۇنىڭ بىلەن فىلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرى يەتتە تال قۇرۇتۇلمىغان يېڭى يا كىرىچنى ئېلىپ كېلىپ، بۇ ئايالغا بېرىۋىدى،
ئۇ بۇ كىرىچلەر بىلەن ئۇنى باغلاپ قويدى
9)دىلىلاھ بىرنەچچە ئادەمنى ھۇجرىدا پايلاپ تۇرۇشقا يوشۇرۇپ قويغانىدى.(ئۇ شىمشونغا: ـ ئەي شىمشون،
فىلىستىيلەر سېنى تۇتقىلى كەلدى! ـ دېدى.
ئۇ قوپۇپ كىرىچلەرنى چىگە شوينا ئوتتا كۆيۈپ ئۈزۈلۈپ كەتكەندەك ئۈزۈۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ
كۈچىتۈكىگۈرلىكىنىڭ سىرى ئاشكارىلانمىدى.

■ **15:18** 1ساۋ. 17□26: 36؛ 2ساۋ. 21:
□ **15:19** »ئەن-ھاققورە« ـ »يەرياد كۆتۈرگۈچىنىڭ بۇلىقى.«
□ **15:20** **»شىمشون .... يىگىرمە يىلغىچە ئىسرائىلغا ھاكىم بولدى«** ـ شىمشوننىڭ ھاكىم بولغان ۋاقتى بەلكىم ئابىمەلەك ۋە يەفتاھنىڭ ھۆكۈم سۈرگەن
ۋاقىتلىرى بىلەن زامانداش بولسا كېرەك؛ ئۇ يەھۇستىننىڭ غەربىدە، ئۇلار شەرق ۋە شىمالدا ھۆكۈم سۈرەتتى.
□ **16:3** **»ھېبروننىڭ ئۈدۈلىدىكى تاغ«** ـ بەلكىم گازادىن 40 كىلومېتىر يىراقلىقتا ئىدى.
□ **16:7** **»ئادەملەر مېنى يەتتە تال قۇرۇتۇلمىغان يېڭى يا كىرىچى بىلەن باغلىسا...»** ـ شىمشون نازارىي بولغاچقا، »يېڭى يا كىرىچلىرى« ئەسلىدە ئۇلۇك
ھايۋاننىڭ چەستىدىن ئېلىندىغىنى ئۈچۈن ئۇنىڭغا نىسبەتەن »ناپاك« ھېسابلىناتتى. ئۇنىڭ گېپى يالغان بولغىنى بىلەن، ھەقىقەتكە يېقىن ئىدى؛ ئۇنىڭ
كۈچىتۈكىگۈرلۈكى ئۇنىڭ نازارىي بولغانلىقىدىن بولغان. ئۇنىڭ »يېڭى«)باشقىلار ئىشلەتمىگەن(دېيىشىنىڭ سەۋەبى »بىرسى مېنى شۇنداق يېڭى كىرىچلەر
بىلەن باغلىسا، كىرىچلەرنىڭ مېنى ناپاك قىلىش تەسىرى ئازراق بولىدۇ« دەپ ئويلىغىنىدىن بولسا كېرەك.

10 بۇنى كۆرۈپ دىللاھ شىمشونغا: ـ مانا، سەن مېنى ئالداپ، ماڭا يالغان ئېيتىپسەن! ئەمدى ماڭا سېنى نېمە
بىلەن باغلىسا بولىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بەرگىن، ـ دېدى.□
11 ئۇ جاۋاپ بېرىپ: ـ ئادەملەر مېنى ھېچ ئىشلەتمىگەن يېڭى ئارغامچا بىلەن باغلىسا، مەن ئاجىزلاپ باشقا
ئادەملەردەك بولۇپ قالىمەن، ـ دېدى.
12 شۇنىڭ بىلەن دىللاھ يېڭى ئارغامچا ئېلىپ كېلىپ، ئۇنى باغلاپ: ـ ئەي شىمشون، فىلىستىيلەر سېنى تۇتقىلى
كەلدى! ـ دېدى)ئەسلىدە بىرنەچچە ئادەم ھۇجرىدا يوشۇرۇنۇپ، ئۇنى پايلاپ تۇرۇشقاندى.(لېكىن شىمشون ئۆز
قولىدىكى ئارغامچىلارنى يېپىنى ئۆزگەندەك ئۆزۈپ تاشلىدى.
13 بۇنى كۆرۈپ دىللاھ شىمشونغا: ـ سەن ھازىرغىچە مېنى ئالداپسەن، ماڭا يالغان ئېيتىپسەن؛ ئەمدى ماڭا سېنى
نېمە بىلەن باغلىسا بولىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بەرگىن، ـ دېدى. ئۇ جاۋاپ بېرىپ: ـ سەن مېنىڭ ۋېشىمدىكى يەتتە
تۇرۇم چاچنى دۇكاندىكى تۇرۇش يىپ بىلەن قوشۇپ تۇرۇپ قويسا كۈلا بولىدۇ، ـ دېدى.□
14 شۇنىڭ بىلەن شىمشون ئۇخلىغاندا ئۇ ئۇنىڭ ۋېشىدىكى يەتتە تال چاچنى تۇرۇش يىپ بىلەن قوشۇپ تۇرۇپ،
قوزۇققا باغلاپ قويۇپ ئۇنىڭغا: ـ ئەي شىمشون، فىلىستىيلەر سېنى تۇتقىلى كەلدى! ـ دېدى. شىمشون ئۇيقۇدىن
ئويغىنىپ، تۇرۇش يىپ بىلەن قوزۇقنى بىراقلا تارتىپ يۇلىۋەتتى.□
15 ئاندىن ئايال ئۇنىڭغا: ـ ماڭا كۆڭۈلۈڭ يوق تۇرۇپ، قانداقسىگە ساڭا ئاشىق بولدۇم، دەيسەن؟ سەن مېنى ئۈچ
قېتىم ئالداپ، كۈچتۈڭگۈرلۈكۈڭنىڭ نەدىن بولغانلىقىنى ماڭا ئېيتىپ بەرمىدىڭغۇ، ـ دېدى.
16 ئۇنىڭ ھەركۈنى سۆزلىرى بىلەن ئۇنى قىستاشلىرى ۋە يالۋۇرۇشلىرى بىلەن شىمشوننىڭ ئۆلگۈدەك ئىچى پۇشتى ۋە
شۇنداق بولدىكى،
17 ئۇ كۆڭلىدىكى سىرنى قويماي ئۇنىڭغا ئاشكارا قىلىپ: ـ مەن ئانامنىڭ قورسىقىدىكى چاغدىن تارتىپ خۇداغا
ئاتىلىپ نازارىي بولغىنىم ئۈچۈن، ۋېشىمغا ھەرگىز ئۇستىرا سىلىنىپ باقمىغان؛ ئەگەر مېنىڭ چېچىم چۈشۈرۈۋېتىلسە،
كۈچۈم مەندىن كېتىپ، مەن ئاجىزلاپ باشقا ئادەملەردەك بولۇپ قالىمەن، ـ دېدى.
18 دىللاھ ئۇنىڭ ئۆزىگە كۆڭلىدىكى ھەممە سىرنى دەپ بەرگىنىنى كۆرۈپ، فىلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرىنى چارقىرىپ
كېلىشكە ئادەم ماڭدۇرۇپ: ـ »بۇ قېتىم سىلەر يەنە بىر چىقىڭلار، چۈنكى شىمشون كۆڭلىدىكى ھەممە سىرنى ماڭا
ئاشكارا قىلدى« دېدى. شۇنىڭ بىلەن فىلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرى قوللىرىغا كۈمۈشلەرنى ئېلىپ، ئۇنىڭ قېشىغا
چىقتى.
19 ئاندىن دىللاھ ئۇنى ئۆز يوتىسىغا ياتقۇزۇپ، ئۇخلىتىپ قويۇپ، بىر ئادەمنى چاقىرىپ كىرىپ ئۇنىڭ ۋېشىدىكى
يەتتە تۇرۇم چاچنى چۈشۈرۈۋەتتى؛ شۇنداق قىلىپ ئۇ شىمشوننىڭ بوزەك قىلىنىشىنى باشلىغۇچى بولدى. شىمشون
كۈچىدىن كەتكەندى.
20 ئۇ: ـ ئەي شىمشون، فىلىستىيلەر سېنى تۇتقىلى كەلدى! ـ دېۋىدى، ئۇ ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ: ـ مەن ئورنۇمدىن
تۇرۇپ، ئىلگىرىكى بىرقانچە قېتىمقىدەك، بوشنىپ كېتىمەن، دەپ ئويلىدى. لېكىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىدىن
كەتكىنىنى بىلمەيتتى.
21 شۇنىڭ بىلەن، فىلىستىيلەر ئۇنى تۇتۇۋېلىپ، كۆزلىرىنى ئويۇپ، گازاغا ئېلىپ چۈشۈپ، ئۇنى مىس زەنجىرلەر
بىلەن باغلاپ، زىندانىدا ئۇن تارتىشقا سالدى.□
22 لېكىن ۋېشىدىكى چۈشۈرۈۋېتىلگەن چېچى يەنە ئۆسۈشكە باشلىدى.

□ **16:10** »مانا، سەن مېنى ئالداپ، ماڭا يالغان ئېيتىپسەن! ....» ـ روشەنكى، »پايلاپ ئولتۇرغۇچىلار« باغلاش ئۈسۈلىنىڭ نەتىجىسىنى كۆتۈپ ئۆزلىرى يوشۇرۇنغان يەردىن چىقمىدى. شىمشون ئۆيدە دىللاھ بىلەن شىككىمىزلا بار، دەپ ئويلايدۇ.
□ **16:13** »دۇكاندىكى تۇرۇش يىپ بىلەن« ـ ياكى »دۇكاندىكى تەگ يېپى بىلەن«، يەنى توقۇلمىلارنىڭ بويىغا تارتىلغان يېپى بىلەن.
□ **16:14** »شىمشون ئۇخلىغاندا ئۇ ئۇنىڭ ۋېشىدىكى يەتتە تال چاچنى تۇرۇش يىپ بىلەن قوشۇپ تۇرۇپ...» ـ مۇشۇ سۆزلەرنى كونا گرېك نۇسخىسىدىن ئالدۇق. □ **16:21** »ئۇنى مىس زەنجىرلەر بىلەن باغلاپ، زىندانىدا ئۇن تارتىشقا سالدى« ـ ئۇن تارتىش ئادەتتە ئايال كىشىنىڭ ئىشى ئىدى.

شىمشوننىڭ شەرەپلىك ھالدا تۆلۈشى ۋە دەپنە قىلىنىشى

23 كېيىن، فىلىستىيەلەرنىڭ ئەمىرلىرى تۆز ئىلاھى بولغان داگون ئۈچۈن چوڭ بىر قۇربانلىق تۆتكۈزۈشكە ھەم
تەبرىكلەپ شادلىنىشقا يىغىلدى. چۈنكى ئۇلار: ـ مانا، ئىلاھىمىز دۈشمىنىمىز بولغان شىمشوننى قولىمىزغا تاپشۇرۇپ
بەردى، ـ دېيىشتى.
24 خەلق شىمشوننى كۆرگەندە، تۆز ئىلاھىنى داگلاپ: ـ ئىلاھىمىز بولسا، يۇرتىمىزنى ۋەيران قىلغۇچىنى،
ئادەملىرىمىزنى كۆپ ئۆلتۈرگەن دۈشمىنىمىزنى قولىمىزغا چۈشۈرۈپ بەردى! ـ دېيىشتى.
25 ئۇلار تازا شاد-خۇراملىق كەيپىگە چۆمۈپ: ـ شىمشون كەلتۈرۈلسۈن، ئۇ بىزگە بىر ئويۇن كۆرسىتىپ بەرسۇن،
دېيىشتى؛ ئۇلار شىمشوننى زىنداندىن ئېلىپ چىقتى. ئۇ ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئويۇن كۆرسەتتى. ئەمدى ئۇلار ئۇنى ئىككى
تۈۋرۈكنىڭ ئوتتۇرىسىدا توختىتىپ قويغانىدى.
26 شۇنىڭ بىلەن شىمشون قولىنى تۇتۇپ تۇرغان يىگىتكە: ـ مېنى قويۇۋەت، ئۇينى كۆتۈرۈپ تۇرغان تۈۋرۈكلەرنى
سىلاپ، ئۇلارغا يۆلىنىۋالغىلى قويغايسەن، ـ دېدى.
27 ئۇ چاغدا ئۇي ئەر-ئاياللار بىلەن لىق تولغانىدى، فىلىستىيەلەرنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ ھەممىسىمۇ شۇ يەردە ئىدى؛ ئۆگزىدىمۇ
شىمشوننىڭ كۆرسىتىۋاتقان ئويۇنىنى كۆرۈۋاتقان تەخمىنەن ئۈچ مىڭچە ئەر-ئايال بار ئىدى.
28 شىمشون پەرۋەردىگارغا ندا قىلىپ: ـ ئەي رەب پەرۋەردىگار، مېنى ياد قىلىپ پەقەت مۇشۇ بىر قېتىم ماڭا
كۈچ ئاتا قىلغايسەن؛ ئى خۇدا، شۇنىڭ بىلەن ئىككى كۆزۈمنىڭ ئىنتىقامىنى فىلىستىيەلەردىن بىر يولىلا ئالغۇزغايسەن!
ـ دېدى.■
29 شىمشون شۇلارنى دەپ ئۇينى كۆتۈرۈپ تۇرغان ئوتتۇرىدىكى ئىككى تۈۋرۈكنى تۇتۇۋالدى؛ بىرىنى ئوڭ قولى
بىلەن، يەنە بىرىنى سول قولى بىلەن تۇتۇپ، ئۇلارغا تايىنىپ تۇردى.
30 ئاندىن: »فىلىستىيەلەر بىلەن بىرلىكتە ئۆلۈپ كەتسەم«! دەپ بەدىننى ئېگىپ كۈچىنى يىغىپ ئىنتىرىۋىدى، ئۇي
ئۈرۈلۈپ، ئۇ يەردىكى ئەمىرلەر بىلەن بارلىق خەلقنىڭ ئۈستىگە چۈشتى. بۇنىڭ بىلەن ئۆز ئۆلۈمى بىلەن ئۆلتۈرگەن
ئادەملەر ئۇنىڭ تىرىك ۋاقتىدا ئۆلتۈرگەنلىرىدىن كۆپ بولدى.
31 ئاندىن كېيىن ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى ۋە ئاتىسىنىڭ بارلىق جەمەتى چۈشۈپ، ئۇنى كۆتۈرۈپ، زورىئاھ بىلەن
ئەشتائولنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئېلىپ بېرىپ، ئاتىسى مانوئاھنىڭ قەبرىسىدە دەپنە قىلدى. ئۇ يىگىرمە يىل ئىسرائىلغا ھاكىم
بولغانىدى.

17

ئىسرائىللارنىڭ بۇتپەرەسلىك يولىغا كىرىشى

1 ئەفرائىمنىڭ تاغلىرىدا مىكاھ ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى.
2 ئۇ ئانىسىغا: ـ سېنىڭ ھېلىقى بىر مىڭ بىر يۈز كۈمۈش تەڭگەڭ ئوغرىلاپ كېتىلگەنىدى؛ سەن تەڭگىلەرنى
قارغىدىڭ ۋە بۇنى ماڭا دەپ بەردىڭ. مانا، كۈمۈش مەندە، ئۇنى مەن ئالغاندىم، دېۋىدى، ئانىسى: ـ ئەي
ئوغلۇم، پەرۋەردىگار سېنى بەركەتلىگەي!، ـ دېدى.□
3 مىكاھ بۇ بىر مىڭ بىر يۈز كۈمۈش تەڭگىنى ئانىسىغا ياندۇرۇپ بەردى. ئانىسى: ـ مەن ئەسلىدە بۇ پۇلنى سەن
ئوغلۇمنى دەپ پەرۋەردىگارغا بېغىشلاپ، ئۇنىڭ بىلەن ئويما بۇت ۋە قۇيما بۇت ياساشقا ئاتىۋەتكەنىدىم؛ ئەمدى
يەنىلا ساڭا بېرەي، دېدى.

■ **16:28** ئىبر. 3211:

□ **17:2** «...□□□□□□□□□□ **قارغىدىڭ...**» ـ قارغاشنىڭ مەزمۇنى بەلكىم »بۇ پۇل بەركەتلىك بولسۇن، ئالغۇچى كىشىگە پالاكەت چۈشۈرسۇن« دېگەندەك بولسا كېرەك. «...□□ **بۇنى ماڭا دەپ بەردىڭ**» ـ ئىبرانىي تىلىدا: «...□□ مېنىڭ قۇلاقلىرىمغا سۆزلىدىڭ».

4 لېكىن مىكاھ كۆمۈشنى ئانىسىغا قايتۇرۇپ بەردى؛ ئانىسى ئۇنىڭدىن ئىككى يۈز كۆمۈش تەڭگىنى ئېلىپ بىر
زەرگەرگە بېرىپ، بىر ئويما بۇت بىلەن بىر قۇيما بۇت ياساتتى؛ ئۇلار مىكاھنىڭ ئۆيىگە قويۇپ قويۇلدى. □
5 مىكاھ دېگەن بۇ كىشى ئەسلىدە بىر بۇتخانا پەيدا قىلغان، شۇنىڭدەك ئۆزىگە بىر ئەفود بىلەن بىرنەچچە »تەرافىم«نى
ياسىغاندى؛ ئاندىن ئۆز ئوغۇللىرىدىن بىرىنى كاھىنلىققا مەخسۇس تەيىنلەپ، ئۇنى ئۆزىگە كاھىن قىلدى.□
6 شۇ كۈنلەردە ئىسرائىلدا ھېچ پادىشاھ بولمىدى؛ ھەركىم ئۆز نەزىرىدە ياخشى كۆرۈنگەننى قىلاتتى.□ ■

مىكاھنىڭ بىر لاۋىينى » كاھىن بولۇش«قا يالىنىشى

7 يەھۇدا جەمەتىنىڭ تەۋەسىدىكى بەيت-لەھەمدە لاۋىي قەبىلىسىدىن بولغان بىر يىگىت بار ئىدى؛ ئۇ شۇ يەردە
مۇساپىر بولۇپ تۇرۇۋېتىپ قالغاندى. □
8 بۇ يىگىت بىر جاي تېپىپ تۇراي دەپ، يەھۇدالارنىڭ يۇرتىدىكى بەيت-لەھەم شەھىرىدىن چىقتى. ئۇ سەپەر
قىلىپ، ئەفرائىم تاغلىقىغا، مىكاھنىڭ ئۆيىگە كېلىپ چۈشتى.
9 مىكاھ ئۇنىڭدىن: ـ قەيەردىن كەلدىڭ، دەپ سوريۇدى، ئۇ ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ مەن يەھۇدالارنىڭ يۇرتىدىكى
بەيت-لەھەملىك بىر لاۋىيمەن، بىر جاي تېپىپ تۇراي دەپ چىقتىم، ـ دېدى.
10 مىكاھ ئۇنىڭغا: ـ ئۇنداق بولسا مەن بىلەن تۇرۇپ، ماڭا ھەم ئاتا ھەم كاھىن بولۇپ بەرگىن؛ مەن ساڭا ھەر
يىلى ئون كۆمۈش تەڭگە، بىر يۇرۇش ئېگىن ۋە كۈندىلىك يېمەك-ئىچمەكنى بېرەي، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلاپ
لاۋىي كىشى ئۇنىڭكىگە كىردى.
11 لاۋىي ئۇ كىشى بىلەن تۇرۇشقا رازى بولدى؛ يىگىت شۇ كىشىگە ئۆز ئوغۇللىرىدىن بىرىدەك بولۇپ قالدى.
12 ئاندىن مىكاھ بۇ لاۋىي كىشىنى كاھىنلىققا مەخسۇس تەيىنلىدى. شۇنىڭ بىلەن لاۋىي يىگىت ئۇنىڭغا كاھىن
بولۇپ، مىكاھنىڭ ئۆيىدە تۇرۇپ قالدى.□
13 ئاندىن مىكاھ: ـ بىر لاۋىي كىشى ماڭا كاھىن بولغىنى ئۈچۈن، پەرۋەردىگارنىڭ ماڭا ياخشىلىق قىلىدىغىنىنى
بىلىمەن، ـ دېدى.□

□ **17:4** «...□□□□□□ ئۇنىڭدىن ئىككى يۈز كۈمۈش تەڭگىنى ئېلىپ بىر زەرگەرگە بېرىپ، بىر ئويما بۇت بىلەن بىر قۇيما بۇت ياساتتى...» ـ مۇشۇ سۆزدىن قاريىغاندا، ئاپىسى نىيىتىدىن يېنىپ، پۇلنىڭ بىر قىسمىنى ئۆزىدە قالدۇرغاندىدى.

□ **17:5** «**ئەفود**» ـ «ئەفود» توغرۇلۇق 27:8 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. «ئەفود» ئەسلىدە باش كاھىن كىيىدىغان ئالاھىدە بىرخىل كىيىم ئىدى. ئۇ توغرۇلۇق «مىس.» 5:28-30 ۋە ئىزاھاتلىرىنى كۆرۈڭ. «**تەرافىم**» ـ ئىبرانىي تىلىدىكى سۆز بولۇپ، «ئۆي بۇتلىرى» دېگەننى بىلدۈرىدۇ. بۇ بۇتلار قولدا كۆتۈرگۈدەك كىچىك بولۇپ، ئادەتتە كۆمۈشتىن ياسىلاتتى. قەدىمكى ۋاقىتلاردىكى بەزى بۇتپەرەس جەمئىيەتلەردە «تەرافىم»غا ئىگە بولغان ئادەم ئۇيىنىڭ بارلىق تەقەللۇقاتىنىڭ ئىگىسى، خوجايىنى دەپ ھېسابلىناتتى. **...» ئۇز ئوغۇللىرىدىن بىرىنى كاھىنلىققا مەخسۇس تەيىنلەپ، ئۇنى ئۆزىگە كاھىن قىلدى»** ـ پەقەت ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىلا كاھىن بولۇشقا ھوقۇقلۇق ئىدى.

□ **17:6** «**شۇ كۈنلەردە ئىسرائىلدا ھېچ پادىشاھ بولمىدى؛ ھەركىم ئۆز نەزىرىدە ياخشى كۆرۈنگەننى قىلاتتى**» ـ مۇشۇ سۆزلەر، شۇبھىسىزكى، خۇدانىڭ ۋاقتى كەلگەندە ئىسرائىلغا ئۆزى پادىشاھ تەيىنلەش مەقسىتىدە بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **17:6** ھاك. 1:18□ 2521:

□ **17:7** «**يەھۇدا جەمەتىنىڭ تەۋەسىدىكى بەيت-لەھەم**» ـ بەيت-لەھەم لاۋىيلارغا بېكىتىلگەن شەھەرلەردىن ئەمەس ئىدى. بۇ كىشىنىڭ شۇ يەرگە نىيىگە بارغىنى ئېنىق ئەمەس.

□ **17:12** «**مىكاھ بۇ لاۋىي كىشىنى كاھىنلىققا مەخسۇس تەيىنلىدى**» ـ ئىبرانىي تىلىدا: «مىكاھ بۇ لاۋىي كىشىنىڭ قولىنى تولدۇردى.» بۇ سۆز مۇشۇ يەردە ئىككى بىسلىقتۇر ـ (1) ئۇ مىكاھنىڭ قولىنى مەخسۇس كاھىنلىق ۋەزىپىسى بىلەن «تولدۇردى» ۋە (2))ھەجۋىي جەھەتتىن(پۇل بىلەن تولدۇردى. «**شۇنىڭ بىلەن لاۋىي يىگىت ئۇنىڭغا كاھىن بولۇپ، مىكاھنىڭ ئۈيىدە تۇرۇپ قالدى**» ـ پەقەت ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىلا كاھىن بولۇشقا ھوقۇقلۇق ئىدى؛ باشقا لاۋىيلارنىڭ كاھىن بولۇش ھوقۇقى يوقتۇر، ئەلۋەتتە.

□ **17:13** «**بىر لاۋىي كىشى ماڭا كاھىن بولغىنى ئۈچۈن، پەرۋەردىگارنىڭ ماڭا ياخشىلىق قىلىدىغىنىنى بىلىمەن**» ـ دېمىسەكمۇ، بۇ سۆزلەر پۈتۈنلەي خۇراپىي بىر كۆزقاراش، ئەلۋەتتە. 18-بابتا سۆزلەرنىڭ خاتالىقى چىقىپ تۇرىدۇ.

18

دان قەبىلىسىنىڭ تۆزلىرى ئۈچۈن بىر مىراس جايىنى تېپىشى

1 شۇ كۈنلەردە ئىسرائىلدا ھېچ پادىشاھ بولمىدى؛ شۇنداقلا شۇ كۈنلەردە دانلارنىڭ قەبىلىسى تۆزلىرىگە
ئولتۇراقلىشىش ئۈچۈن جاي ئىزدەۋاتقانىدى، چۈنكى شۇ كۈنگىچە ئۇلار ئىسرائىل قەبىلىلىرى ئارىسىدا چەك
تاشلىنىپ بېكىتىلگەن مىراس زېمىنغا ئېرىشمىگەنىدى. □ ■
2 شۇنىڭ بىلەن دانلار پۈتكۈل جەمەتىدىن زورىئاھ ۋە ئەشتائولدا ئولتۇرۇشلۇق بەش پالۋانىنى زېمىننى چارلاپ
كېلىشكە ئەۋەتتى ۋە ئۇلارغا تاپىلاپ: ـ سىلەر بېرىپ زېمىننى چارلاپ كېلىڭلار، دېدى. ئۇلار سەپەر قىلىپ
ئەفرائىم تاغلىق يۇرتىغا كېلىپ مىكاھنىڭ ئۆيىگە چۈشۈپ ئۇ يەردە قوندى.
3 ئۇلار مىكاھنىڭ ئۆيىنىڭ يېنىدا تۇرغىنىدا لاۋۋي يىگىتنىڭ ئاۋازىنى تونۇپ، ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ ئۇنىڭدىن: ـ
سېنى كىم بۇ جايغا ئېلىپ كەلدى؟ بۇ يەردە نېمە ئىش قىلىسەن؟ بۇ جايدا نېمىگە ئېرىشتىڭ؟ ـ دەپ سوردى.□
4 ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن: ـ مىكاھ ماڭا مۇنداق-مۇنداق قىلىپ، مېنى ياللاپ ئۆزىگە كاھىن قىلدى، دېدى.
5 بۇنى ئاڭلاپ ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ ئۇنداق بولسا بىزنىڭ ماڭغان سەپىرىمىزنىڭ ئوڭۇشلۇق بولىدىغان-بولمايدىغانلىقىنى
بىلىۋېلىڭ ئۈچۈن، خۇدادىن سوراپ بەرگىن، ـ دېدى.
6 كاھىن ئۇلارغا: ـ خاتىرجەم بېرىڭلار. ماڭغان يولۇڭلار پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىدۇر، ـ دېدى.□
7 شۇنىڭ بىلەن بۇ بەش ئادەم چىقىپ، لائىش دېگەن جايغا يېتىپ كەلدى. ئۇلار ئۇ يەردىكى خەلقنىڭ تىنچ-ئامان
ياشاۋاتقىنىنى، تۇرمۇشىنىڭ زىدونىيلارنىڭ تۈرپ-ئادەتلىرى بويىچە ئىكەنلىكىنى، خاتىرجەملىك ۋە راھەت ئىچىدە
تۇرۇۋاتقىنىنى كۆردى؛ شۇ زېمىندا ئۇلارنى خار قىلغۇچى ھېچقانداق ھوقۇقدار يوق ئىدى؛ ئۇلار زىدونىيلاردىن
يىراقتا تۇراتتى، شۇنداقلا باشقىلار بىلەنمۇ ھېچقانداق باردى- كەلدى قىلىشمايتتى.□
8 بەش پالۋان زورىئاھ ۋە ئەشتائولغا تۆز قېرىنداشلىرىنىڭ قېشىغا قايتىپ كەلدى. قېرىنداشلىرى ئۇلاردىن: ـ نېمە
خەۋەر ئېلىپ كەلدىڭلار؟ ـ دەپ سوردى.
9 ئۇلار جاۋابەن: ـ بىز قوپۇپ ئۇلارغا ھۇجۇم قىلايلى! چۈنكى بىز شۇ زېمىننى چارلاپ كەلدۇق، مانا، ئۇ ئىنتايىن
ياخشى بىر يۇرت ئىكەن. ئەمدى نېمىشقا قىمىر قىلماي جىم ئولتۇرىسىلەر؟ ئەمدى دەرھال بېرىپ، ئۇ يۇرتنى ئېلىشقا
ئەزمەكلەرنى ئەزمەكلار، بېرىپ ھۇجۇم قىلىپ زېمىننى ئىگىلەڭلار.
10 ئۇ يەرگە بارغىنىڭلاردا سىلەر تىنچ-ئامان تۇرۇۋاتقان بىر خەلقنى، ھەر ئەتراپىغا سوزۇلغان كەڭ-ئازادە بىر
زېمىننى كۆرىسىلەر! خۇدا ئۇ يەرنى سىلەرنىڭ قولۇڭلارغا تاپشۇرغانىدۇر. ئۇ يۇرتتا يەر يۈزىدە تېپىلىدىغان بارلىق
نەرسىلەردىن ھېچبىرى كەم ئەمەس، دېدى.
11 شۇنىڭ بىلەن دانلارنىڭ جەمەتىدىن ئالتە يۈز ئادەم جەڭگە قوراللىنىپ، زورىئاھ ۋە ئەشتائولدىن چىقىپ
ماڭدى.

□ **18:1 »شۇ كۈنلەردە دانلارنىڭ قەبىلىسى تۆزلىرىگە ئولتۇراقلىشىش ئۈچۈن جاي ئىزدەۋاتقانىدى« ـ »يە.»** 48-40:19دە بۇ ئىشلار بايان قىلىنىدۇ. شۇ ئايەتلەردىن قارىغاندا: »چەك تاشلىنىپ بېكىتىلگەن مىراس زېمىنغا ئېرىشمىگەنىدى« دېگەننىڭ مەنىسى «...□□□□ ئېرىشەلمىگەنىدى» دېگەندەك بولسا كېرەك.

■ **18:1** ھاك. 6:17□ 2521:

□ **18:3 »لاۋۋي يىگىتنىڭ ئاۋازىنى تونۇپ...»** ـ ياكى »لاۋۋي يىگىتنىڭ تەلەپپۇزىنى تونۇپ...».

□ **18:6 »ماڭغان يولۇڭلار پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىدۇر«** ـ دېمەك، يولۇڭلار خۇدانىڭ نەزىرىگە ياخشى كۆرۈنىدۇ.

□ **18:7 »تۇرمۇشىنىڭ زىدونىيلارنىڭ تۈرپ-ئادەتلىرى بويىچە ئىكەنلىكىنى«** ـ مۇشۇ شەھەر بەلكىم زىدونىيلارنىڭ بىر مۇستەملىكىسى بولغان بولۇشى مۇمكىن ئىدى. **»شۇ زېمىندا ئۇلارنى خار قىلغۇچى ھېچقانداق ھوقۇقدار يوق ئىدى«** ـ ئەگەر لائىشتىكىلەردىن پايدىلىنىدىغان باشقا بىر يەرلىك ھاكىمىيەت بار بولسا، لائىشنى ئىگىلەش ئۈچۈن مۇشۇ ھاكىمىيەت بىلەنمۇ سوقۇشۇش كېرەك بولاتتى، ئەلۋەتتە.
شۇ سۆزنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلارنىڭ ئۆستىدە نومۇس ئىشلارنى ئەيىبلەيدىغان ھېچقانداق ھاكىم يوق ئىدى.«

12 ئۇلار يەھۇدا يۇرتىدىكى كىرىئات-يېئارىم دېگەن جايغا بېرىپ، چېدىر تىكتى)شۇڭا بۇ جاي تاكى بۈگۈنگىچە
»دانىنڭ لەشكەرگاھى« دەپ ئاتالماقتا؛ ئۇ كىرىئات-يېئارىمنىڭ ئارقا تەرىپىگە جايلاشقاندى.(□ ■
13 ئاندىن ئۇلار ئۇ يەردىن ئەفرائىم تاغلىق رايونىغا بېرىپ، مىكاھنىڭ ئۆيىگە يېتىپ كەلدى.
14 لائىش يۇرتىغا چارلاش ئۈچۈن بارغان بەش كىشى ئۆز قېرىنداشلىرىغا: ـ بىلەمسىلەر؟ بۇ ئۆيدە بىر ئەفود
تونى، بىرنەچچە تەرافىم بۇتلىرى، بىر ئويما مەبۇد ۋە قۇيما مەبۇد باردۇر! ئەمدى قانداق قىلىشىڭلار كېرەكلىكىنى
ئويلىشىڭلار! ـ دېدى.□
15 ئۇلار بۇرۇلۇپ لاۋۋي يىگىتنىڭ ئۆيىگە)مىكاھقا تەۋە ئۆيگە(كىرىپ ئۇنىڭدىن ھال سوردى.
16 دان قەبىلىسىدىن بولغان جەڭ قوراللىرىنى كۆتۈرگەن ئالتە يۈز كىشى دەرۋازا ئالدىدا تۇرۇپ تۇردى.
17 ئۇ زېمىنى چارلاشقا بارغان بەش ئادەم بۇتخانىغا كىرىپ، ئويما بۇت، ئەفود تونى، تەرافىم بۇتلىرى ۋە قۇيما بۇتنى
ئېلىپ چىقتى. كاھىن جەڭ قوراللىرىنى كۆتۈرگەن ئالتە يۈز كىشى بىلەن بىللە دەرۋازىدا تۇراتتى.
18 بۇ بەش ئادەم مىكاھنىڭ ئۆيىگە كىرىپ ئويما بۇت، ئەفود تونىنى، تەرافىم بۇتلىرى ۋە قۇيما بۇتنى ئېلىپ چىققاندا
كاھىن ئۇلاردىن: ـ بۇ نېمە قىلغىنىڭلار؟! ـ دەپ سوردى.
19 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ ئۈن چىقارمايلا، ئاغزىڭنى قولۇڭ بىلەن ئېتىپ، بىز بىلەن مېڭىپ، بىزگە ھەم ئاتا ھەم كاھىن
بولۇپ بەرگىن. سېنىڭ پەقەت بىر ئادەمنىڭ ئۆيىدىكىلەرگە كاھىن بولغىنىڭ ياخشىمۇ، ياكى ئىسرائىلنىڭ بىر جەمەتى
بولغان پۇتۇن بىر قەبىلىگە كاھىن بولغىنىڭ ياخشىمۇ؟ ـ دېدى.
20 شۇنداق دېۋىدى، كاھىننىڭ كۆڭلى خۇش بولۇپ، ئەفود، تەرافىم بۇتلىرى ۋە ئويما مەبۇدنى ئېلىپ خەلقنىڭ
ئارىسىغا كىرىپ تۇردى.
21 ئاندىن ئۇلار بۇرۇلۇپ، ئۇ يەردىن كەتتى؛ ئۇلار بالىلىرى ۋە چارپايلارنى ۋە يۈك-تاقىلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئالدىدا
ماڭدۇرۇۋەتتىكەندى.
22 مىكاھنىڭ ئۆيىدىن خېلى يىراقلىغاندا مىكاھنىڭ ئۆيىنىڭ ئەتراپىدىكى خەلقلەر يىغىلىپ، دانلارغا قوغلاپ يېتىشتى.
23 ئۇلار دانلارنى توۋلاپ چاقىردى، دانلار بۇرۇلۇپ مىكاھقا: ـ ساڭا نېمە بولدى، بۇنچىۋىلا كۆپ خەلقنى
يىغىپ كېلىپ نېمە قىلماقچىسەن؟! ـ دېدى.
24 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ سىلەر مەن ياساتقان مەبۇدلارنى كاھىنىم بىلەن قوشۇپ ئالدىڭلار، ئاندىن كەتتىڭلار!
ماڭا يەنە نېمە قالدى؟! شۇنداق تۇرۇقلۇق سىلەر تېخى: »ساڭا نېمە بولدى؟« ـ دەۋاتىسىلەرغۇ! ـ دېدى.
25 دانلار ئۇنىڭغا: ـ ئۇنۇڭنى چىقارما، بولمىسا ئاچچىق يامان كىشىلەر سېنى ئۆتۈۋېلىپ، سېنى ۋە ئائىلەڭدىكىلەرنى
جانلىرىدىن جۇدا قىلىسۇن، يەنە، ـ دېدى.
26 بۇلارنى دەپ دانلار ئۆز يولىغا ماڭدى؛ مىكاھ ئۇلارنىڭ ئۆزىدىن كۈچلۈك ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، يېنىپ ئۆز
ئۆيىگە كەتتى.
27 ئۇلار مىكاھ ياساتقۇزغان نەرسىلەر ۋە ئۇنىڭ كاھىننى ئېلىپ، لائىشقا ھۇجۇم قىلدى؛ ئۇ يەردىكى خەلق
تىنچ-ئامان ۋە خاتىرجەم تۇرۇۋاتقاندى؛ ئۇلار ئۇلارنى قىلىچلاپ قىرىپ، شەھەرنى ئوتتا كۆيدۈرۈۋەتتى.
28 شەھەرنى قۇتقۇزغۇدەك ھېچ ئادەم چىقمىدى؛ چۈنكى بۇ شەھەر زىدوندىن يىراقتا ئىدى، خەلقى ھېچكىم
بىلەن باردى- كەلدى قىلىشمايتتى. شەھەر بەيت-رەھوبنىڭ يېنىدىكى جىلغىدا ئىدى. دانلار شەھەرنى قايتىدىن
قۇرۇپ، ئولتۇراقلاشتى.
29 ئۇلار بۇ شەھەرگە ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرىدىن بولغان، ئۆز ئاتىسى داننىڭ ئىسمىنى قويۇپ دان دەپ ئاتىدى.
ئىلگىرى ئۇ شەھەرنىڭ نامى لائىش ئىدى.■

□ 18:12 »دانىنڭ لەشكەرگاھى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ماھانەھ-دان.« »ئارقا تەرىپى« ـ بۇ سۆزنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »غەرب تەرىپى.«
■ 18:12 ھاك. 2513: □ 18:14 »تەرافىم بۇتلىرى« ـ 5:17دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ 18:29 يە. 4719:

30 دانلار شۇ يەردە بۇ ئويما بۇتنى تۆزلىرىگە تىكلىدى، مۇسانىڭ ئوغلى گەرشومنىڭ ئەۋلادى يوناتان ۋە ئۇنىڭ
ئوغۇللىرى بولسا شۇ زېمىننىڭ خەلقى سۈرگۈن بولۇشقا ئېلىپ كېتىلگەن كۈنگىچە دانلارنىڭ قەبىلىسىگە كاھىن
بولۇپ تۇرغانىدى. □
31 خۇدانىڭ تۈپى شىلوھدا تۇرغان بارلىق ۋاقىتلاردا، دانلار تۆزلىرى ئۈچۈن تىكلىگەن، مىكاھ ياساتقۇزغان ئويما
مەبۇد داندا تۇرغۇزۇلدى.□

19

ئەشەددىي بۇزۇقچىلىق

1 ئىسرائىلدا تېخى پادىشاھ تىكلەنمىگەن شۇ كۈنلەردە، ئەفرائىم تاغلىق رايونىنىڭ چەت تەرىپىدە ئولتۇرۇشلۇق بىر
لاۋۋىي كىشى بار ئىدى؛ ئۇ يەھۇدا يۇرتىدىكى بەيت-لەھەملىك بىر قىزنى كېنىزەكلىككە ئالدى. ■
2 لېكىن ئۇ كېنىزەك ئېرىگە ۋاپاسىزلىق قىلىپ، ئۇنىڭ يېنىدىن چىقىپ، يەھۇدا يۇرتىدىكى بەيت-لەھەمگە ئاتىسىنىڭ
ئۆيىگە بېرىپ، تۆت ئايچە تۇردى.□
3 ئۇ ۋاقىتتا ئۇنىڭ ئېرى قوپۇپ كېنىزىكىگە ياخشى گەپلەرنى قىلىپ، كۆڭلىنى ئېلىپ ياندۇرۇپ كېلىشكە
كېنىزىكىنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇ بىر خىزمەتكارىنى ۋە ئىككى ئېشەكنى ئېلىپ باردى. كېنىزەك ئېرىنى ئاتىسىنىڭ
ئۆيىگە ئېلىپ كىردى؛ ئاتىسى ئۇنى كۆرۈپ خۇش بولۇپ قارشى ئالدى.
4 ئۇنىڭ قېيىنئاتىسى، يەنى قىزنىڭ ئاتىسى ئۇنى تۇتۇپ قالدى، ئۇ ئۇ يەردە ئۈچ كۈنگىچە يەپ-ئىچىپ، ئۇنىڭ بىلەن
يېتىپ قوپتى.
5 تۆتىنچى كۈنى لاۋۋىي كىشى سەھەر قوپۇپ ماڭغىلى تەييارلىنىۋىدى، كېنىزىكىنىڭ ئاتىسى كۈيئوغلىغا: ــ بىر
توغرام نان يەپ يۈرىكىڭنى قۇۋۋەتلەندۈرۈپ ئاندىن ماڭغىن، ــ دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىككىسى ئولتۇرۇپ بىللە يەپ-ئىچىپ تاماقلاندى. قىزنىڭ ئاتىسى ئۇ كىشىگە: ــ سەندىن
ئۆتۈنەي، بۇ كېچىمۇ قونغىن، كۆڭلۈڭ ئېچىلسۇن، دېدى.
7 بۇ كىشى ماڭغىلى قوپۇۋىدى، لېكىن قېيىنئاتىسى ئۇنى زورلاپ، يەنە ئېلىپ قالدى، ئۇ يەنە بىر كۈن قوندى.
8 بەشىنچى كۈنى ئۇ سەھەر قوپۇپ ماڭغىلى تەييارلاندى، لېكىن قىزنىڭ ئاتىسى ئۇنىڭغا: ــ ئاۋۋال يۈرىكىڭنى
قۇۋۋەتلەندۈرگىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىككىسى كۈن ئېگىلگۈچە ئولتۇرۇپ، بىللە تاماقلاندى.
9 ئاندىن بۇ كىشى كېنىزىكى ۋە خىزمەتكارىنى ئېلىپ ماڭغىلى تەييارلىنىۋىدى، قېيىنئاتىسى، يەنى قىزنىڭ داداسى
ئۇنىڭغا: ــ مانا، كەچ كىرەي دەۋاتىدۇ، سەندىن ئۆتۈنەي، بۇ يەردە يەنە بىر كېچىنى ئۆتكۈزۈگىلا؛ مانا، كۈن
مەغرىبقىقە ئېگىلىپتۇ، بۇ يەردە قونغىن، كۆڭلۈڭ ئېچىلسۇن؛ ئاندىن ئەتە سەھەردە يولغا چىقىپ، ئۆيۈڭگەرگە كېتىگىلار،
ــ دېدى.□
10 لېكىن ئۇ كىشى ئەمدى يەنە بىر كېچە قونۇشقا ئۇنىمايى، قوپۇپ يولغا چىقىپ يەبۇسنىڭ، يەنى يېرۇسالېمنىڭ
ئۇدۇلىغا كەلدى. ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىككى توقۇقلۇق ئېشەك ۋە كېنىزىكى بار ئىدى.
11 ئۇلار يەبۇسقا يېقىن كەلگەندە كۈن ئولتۇراي دەپ قالغاچقا، خىزمەتكارى غوجىسىغا: ــ يەبۇسىيلارنىڭ بۇ
شەھىرىگە كىرىپ، شۇ يەردە قونايلى، دېدى.

□ **18:30 »گەرسومنىڭ ئەۋلادى«** ــ ئىبرانىي تىلىدا »گەرسومنىڭ ئوغلى.«

□ **18:31 »خۇدانىڭ تۈپى شىلوھدا تۇرغان بارلىق ۋاقىتلاردا«** ــ شىلوھ شەھىرى مۇقەددەس چېدىر تۇنجى تىكلەنگەن جاي ئىدى »يە.» 10:18، 51:19، 1:3 «1□□□.» نى كۆرۈڭ.(سۈلايمان پادىشاھ ئىبادەتخانىنى يېرۇسالېمدا قۇرۇشتىن ئىلگىرى)قايسى ۋاقىت ئىكەنلىكى بىرىگە نامەلۇم(شىلوھ ئىبادەت سورۇنى سۈپىتىدە ئىشلىتىلمەي تاشلۇۋېتىلگەنىدى »يەر.» 12:7 نى كۆرۈڭ.(■ **19:1** ھاك. 6:17□ 1:18□ 2521:□ **19:2 »لېكىن ئۇ كېنىزەك ئېرىگە ۋاپاسىزلىق قىلىپ...»** ــ ياكى »لېكىن ئۇ كېنىزەك ئېرىدىن يامانلاپ كېتىپ...».□ **19:9 »ئاندىن ئەتە سەھەردە ... ئۆيۈڭگەرگە كېتىگىلار»** ــ ئىبرانىي تىلىدا »ئاندىن ئەتە سەھەردە ... چېدىرىڭلارغا كېتىگىلار.«

12 لېكىن غوجىسى ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ بىز ئىسرائىللار تۇرمايدىغان، يات ئەللەر تۇرىدىغان شەھەرگە كىرمەيلى،
بەلكى گىبىئاھقا ئۆتۈپ كېتەيلى، دېدى.
13 ئاندىن ئۇ يەنە خىزمەتكارىغا: ـ كەلگىن، بىز يېقىندىكى جايلاردىن بىرىگە بارايلى، گىبىئاھدا ياكى راماھدا
قونايلى، دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېڭىپ، بىنيامىن يۇرتىدىكى گىبىئاھنىڭ يېنىغا يېتىپ بارغاندا كۈن ئولتۇرغاندى.
15 ئۇلار گىبىئاھقا كىرىپ، ئۇ يەردە قونماقچى بولدى؛ شەھەرنىڭ چوڭ مەيدانىغا كىرىپ ئولتۇرۇشتى؛ لېكىن
ھېچكىم ئۇلارنى قوندۇرۇشقا ئويىگە تەكلىپ قىلمىدى.
16 ھالبۇكى، ئۇ كېچىسى قېرى بىر ئادەم ئىشىنى تۈگىتىپ، ئېتىزلىقتىن يېنىپ كېلىۋاتقاندى. ئۇ ئەسلىدە ئەفرائىم
تاغلىق رايونىلىق ئادەم ئىدى، ئۇ گىبىئاھدا مۇساپىر بولۇپ، ئولتۇراقلىشىپ قالغانىدى؛ لېكىن ئۇ يەردىكى خەلقلەر
بىنيامىنلاردىن ئىدى.
17 ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپ، بۇ يولۇچىنىڭ شەھەرنىڭ مەيدانىدا ئولتۇرغىنىنى كۆرۈپ ئۇنىڭدىن: ـ قەيەردىن
كەلدىڭ؟ قەيەرگە بارىسەن؟ ـ دەپ سوريدى.
18 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ بىز يەھۇدا يۇرتىدىكى بەيت-لەھەمدىن ئەفرائىم تاغلىقىنىڭ چەت ياقىلىرىغا كېتىپ بارىمىز؛
مەن ئەسلى شۇ جايدىن بولۇپ، يەھۇدا يۇرتىدىكى بەيت-لەھەمگە بارغاندىم؛ ئىشلىرىم پەرۋەردىگارنىڭ ئويىگە
مۇناسىۋەتلىك ئىدى؛ لېكىن بۇ يەردە ھېچ كىم مېنى ئويىگە تەكلىپ قىلمىدى. □
19 بىزنىڭ ئېشەكلىرىمىزگە بېرىدىغان سامان ۋە بوغۇزىمىز بار، ئوزۇقۇم، دېدەكلىرى، شۇنداقلا كەمىنلىرىڭ بىلەن بولغان
يىگىتكىمۇ نان ۋە شارابلار بار، بىزگە ھېچ نېمە كەم ئەمەس، ـ دېدى.
20 بۇنى ئاكىلاپ قېرى كىشى: ـ تىنچ-ئامان بولغايسەن؛ سىلەرنىڭ موھتاجلىرىڭلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ ئۈستۈمگە
بولسۇن، ئەمما كوچىدا ياتماڭلار! ـ دەپ،
21 ئۇنى ئۆز ئويىگە ئېلىپ بېرىپ، ئېشەكلىرىگە يەم بەردى. مېھمانلار پۇتلىرىنى يۇيۇپ، يەپ-ئىچىپ غىزالاندى.
22 ئۇلار كۆڭلىدە خۇش بولۇپ تۇرغىنىدا، مانا، شەھەرنىڭ ئادەملىرىدىن بىرنەچچەيلەن، يەنى بىرقانچە لۇچەك
كېلىپ ئويىنى قورشۇۋېلىپ، ئىشىكنى ئۇرۇپ-قېقىپ، ئويىنىڭ ئىگىسى بولغان قېرى كىشىگە: ـ سېنىڭ ئويۇڭگە
كەلگەن شۇ كىشىنى بىزگە چىقىرىپ بەرگىن، ئۇنىڭ بىلەن يېقىنچىلىق قىلىمىز، ـ دېدى.□ ■
23 بۇنى ئاكىلاپ ئۇي ئىگىسى ئۇلارنىڭ قېشىغا چىقىپ ئۇلارغا: ـ بولمايدۇ، ئەي بۇرادەرلىرىم، سىلەردىن ئۆتۈنۈپ
قالاي، مۇنداق رەزىللىكنى قىلماڭلار؛ بۇ كىشى مېنىڭ ئويۇمگە مېھمان بولۇپ كەلگەنىكەن، سىلەر بۇنداق
ئېپلاسلىق قىلماڭلار.
24 مانا، مېنىڭ پاك بىر قىزىم بار، يەنە ئۇ كىشىنىڭ كېنىزىكى بار. مەن ئۇلارنى قېشىڭلارغا چىقىرىپ بېرەي،
سىلەر ئۇلارنى ئاياغ ئاستى قىلساڭلار مەيلى، نەزىرىڭلارغا نېمە خۇش ياقسا ئۇلارنى شۇنداق قىلىڭلار، لېكىن بۇ
كىشىگە مۇشۇنداق ئېپلاسلىق ئىشنى قىلماڭلار، ـ دېدى.□
25 لېكىن ئۇ ئادەملەر ئۇنىڭغا قۇلاق سالمىدى؛ يولۇچى كېنىزىكىنى ئۇلارنىڭ ئالدىغا سۆرەپ چىقىرىپ بەردى.
ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولۇپ كەچتىن ئەتىگەنگىچە ئاياغ ئاستى قىلدى؛ ئۇلار تاڭ يوروغاندا ئاندىن ئۇنى قويۇپ

□ 19:18 »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ، يەنى مۇقەددەس چېدىر« ـ شۇ چاغدا يېرۇسالېمدا ئەمەس، شىلوھدا ئىدى.
□ 19:22 »لۇچەك« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بىلىئالنىڭ)ئىبلىسنىڭ(بالىلىرى.«
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »شەھەردىكى ئادەملەر، لۇچەكلەر...»
■ 19:22 يار. 19:4-1□ ھوش. 9:9□ 910:
□ 19:24 »مانا، مېنىڭ پاك بىر قىزىم بار، يەنە ئۇ كىشىنىڭ كېنىزىكى بار... سىلەر ئۇلارنى ئاياغ ئاستى قىلساڭلار مەيلى...» ـ شۇ قېرى ئادەم
مېھماندوستلۇقنى ۋە مېھمانلارغا بولغان مەسئۇلىيەتچانلىقنى شۇنچە »مۇقەددەس« دەپ قارىسىمۇ، ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىققان يۇقىرىقى گەپلىرىدىن شۇ
چاغدىكى ئىسرائىللارنىڭ يۈزۈڭچىلىق-ئەخلاقسىزلىقىنىڭ قانداق دەرىجىگە بېرىپ يەتكەنلىكى ئېنىق كۆرۈنىدۇ. مېھمانلارنىڭ ھاياتىنى قوغداش ئۆچۈن
ئۆز ھاياتىنى پىدا قىلسا بولاتتى؛ لېكىن ئۆز قىزىنى مۇشۇ رەزىللەرگە »مەدىيە قىلىش«قا مەرقانداق ۋىجدان ئىگىسىگە يىرگىنچلىك بولسا كېرەك.

بەردى.
26 چوكان تاڭ سەھەردە قايتىپ كېلىپ، ئۇنىڭ غوجىسى قونغان ئۆينىڭ دەرۋازىسىنىڭ بوسۇغىسىغا كەلگەندە
يىقىلىپ قېلىپ، تاڭ ئاتقۇچە شۇ يەردە يېتىپ قالدى.
27 ئەتىگەندە ئۇنىڭ غوجىسى قوپۇپ ئۆينىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ، يولغا چىقماقچى بولۇپ تېشىغا چىقىۋىدى، مانا،
ئۇنىڭ كېنىزىكى بولغان چوكان ئۆينىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا قوللىرى بوسۇغىنىڭ ئۈستىگە قويۇقلۇق ھالدا ياتاتتى.
28 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ قوپقىن، بىز ماكېتىلى، دېدى. لېكىن چوكان ھېچبىر جاۋاب بەرمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ چوكانىنى
ئېشەككە ئارتىپ، قوزغىلىپ ئۆز ئۆيىگە يۈرۈپ كەتتى.□
29 ئۆز ئۆيىگە كەلگەندە، پىچاقنى ئېلىپ كېنىزىكىنىڭ جەسىتىنى سۆڭەكلىرى بويىچە ئون ئىككى پارچە قىلىپ،
پۈتكۈل ئىسرائىل يۇرتىنىڭ چەت-ياقىلىرىغىچە ئەۋەتتى.
30 شۇنداق بولدىكى، بۇنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى: »ئىسرائىل مىسىردىن چىققان كۈندىن تارتىپ بۈگۈنگىچە
بۇنداق ئىش بولۇپ باقمىغانىدى ياكى كۆرۈلۈپ باقمىغانىدى. ئەمدى بۇ ئىشنى ئوبدان ئويلىشىپ، قانداق قىلىش
كېرەكلىكىنى مەسلىھەتلىشەيلى« ـ دېيىشتى.

20

ئىچكى ئۇرۇشنىڭ پارتلىشى

1 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى چىقىپ، جاماەتە داندىن تارتىپ بەئەر-شىباغىچە يېغىلىپ گىلېئاد
زېمىنىنىڭ خەلقى بىلەن قوشۇلۇپ مىزپاھدا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كېلىپ بىر ئادەمدەك بولدى. □
2 پۈتكۈل قوۋمنىڭ چوڭلىرى، يەنى ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىسىنىڭ باشلىقلىرى خۇدانىڭ خەلقىنىڭ جاماەتى
ئارىسىدا ھازىر بولدى. جاماەت جەمئىي بولۇپ تۆت يۈز مىڭ قىلىچ تۇتقان پىيادە ئەسكەر ئىدى
3)بىنيامىنلار ئىسرائىلنىڭ مىزپاھدا جەم بولغىنىدىن ئەمدى خەۋەر تاپقانىدى.(
ئىسرائىللار سۈرۈشتە قىلىپ: »بۇ رەزىل ئىش قانداق يۈز بەردى؟« ـ دەپ سوردى.□
4 تۇلتۇرۇلگەن چوكاننىڭ ئېرى لاۋىي كىشى جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ »مەن بولسام ئۆز كېنىزىكىمنى
ئېلىپ، بىنيامىننىڭ گىبېئاھ شەھىرىگە قونغىلى بارغانىدىم؛
5 گىبېئاھنىڭ ئادەملىرى كېچىدە ماڭا ھۇجۇم قىلماقچى بولۇپ، مېنى دەپ ئۆينى قورشىۋالدى. ئۇلار مېنى
ئۆلتۈرۈشنى قەستلىدى، كېنىزىكىمنى بولسا ئۇلار ئاياغ ئاستى قىلىپ ئۆلتۈرۈۋەتتى. □
6 شۇنىڭ بىلەن مەن كېنىزىكىمنىڭ جەسىتىنى پارچە-پارچە قىلىپ، كىشىلەرگە كۆتۈرتكۈزۈپ ئىسرائىلنىڭ مىراسى
بولغان زېمىننىڭ ھەربىر يۇرتىغا ئەۋەتتىم. چۈنكى ئۇلار ئىسرائىل ئىچىدە پاسىقلىق ۋە ئېپلاسلىق قىلدى.
7 مانا، ئەي بارلىق ئىسرائىللار، سىلەر ھەممىگىلار ئويلىنىپ، مەسلىھەت كۆرسىتىڭلار.«

□ **19:28 » لاۋىي كىشى** ئۇنىڭغا: ـ قوپقىن، بىز ماكېتىلى، دېدى« ـ بۇ چوكاننىڭ »غوجا«سىنىڭ تاش يۈرەكلىكى بىلەن شۇ يەرلىك لۇچكەكلەرنىڭ رەزىللىكىنىڭ پەرقى بارمۇ؟

□ **20:1 »داندىن تارتىپ بەئەر-شىباغىچە يېغىلىپ، گىلېئاد زېمىنىنىڭ خەلقى بىلەن قوشۇلۇپ...»** ـ دان شەھىرى (29:18□□ كۆرىستىلگەن(زېمىنىڭ شىمالىي چېتىدە؛ بەئەر-شىبا شەھىرى بولسا زېمىننىڭ جەنۇبىي چېتىدە؛ »گىلېئاد« بولسا زېمىننىڭ ئىشوردان دەريالىرىنىڭ شەرق تەرىپىدىكى چەت قىسمى ئىدى. دېمەك)بىنيامىن خەلقىدىن باشقا(، پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى مىزپاھقا يىغىلدى.

□ **20:3 ...» ئىسرائىللار سۈرۈشتە قىلىپ: »بۇ رەزىل ئىش قانداق يۈز بەردى؟« ـ دەپ سوردى«** ـ شۇ چاغدا بىنيامىنلارنىڭ ۋەكىللىرىنىڭ نەق مەيدانىدا بار-يوقلۇقى ئېنىق ئەمەس. لاۋىي كىشى، شۇنىڭدەك، كېنىزىكىنىڭ جەسىتىدىن بىر قىسمىنى ئۇلارغىمۇ ئەۋەتكەن .(29:11) بۇ سوئال بىنيامىن ۋەكىللىرىگە قويۇلغان بولسا، »بۇ رەزىل ئىشنىڭ سەۋەبىنى بۇزگۈچى چۈشەندۈرۈپ بېرىڭلار« دېگەندەك تەرجىمە قىلىنىشى كېرەك ئىدى. لېكىن 4-ئايەتتىن قارىغاندا سوئال لاۋىي كىشىگە قويۇلغان. □ **20:5 «...□□□□ دەپ ئۆينى قورشىۋالدى»** ـ ياكى ...» مەن بار ئۆينى قورشىۋالدى.«

8 شۇنىڭ بىلەن ھەممە خەلق بىر ئادەمدەك قوپۇپ: ـ ئارىمىزدىن نە ھېچكىم ئۆز چېدىرىغا بارمىسۇن نە ھېچكىم ئۆز ئۆيىگە قايتمىسۇن،
9 بەلكى بىز گىبىئاھقا شۇنداق قىلايلىكى: ـ بىز چەك تاشلاپ ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلايلى؛
10 بىز ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىسىدىكىلەردىن يۈزنىڭ ئىچىدىن ئونىنى، مىڭدىن يۈزنى، ئون مىڭدىن مىڭنى تاللاپ چىقىپ، ئۇلارنى خەلق ئۈچۈن ئوزۇق-تالقان يەتكۈزۈشكە تەيىنلەيلى. شۇنداق قىلىپ خەلق بىنيامىن يۇرتىدىكى گىبىئاھ شەھىرىگە بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئىسرائىل ئىچىدە قىلغان بارلىق ئېپلاسلىقىنى ئۇلارنىڭ ئۆز بېشىغا ياندۇرسۇن، ـ دېيىشتى.
11 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرى بىر ئادەمدەك بولۇپ، ئۆ شەھەرگە ھۇجۇم قىلىشقا توپلاندى.
12 ئاندىن ئىسرائىل قەبىلىلىرى بىنيامىننىڭ بارلىق جەمەتلىرىگە ئەلچى ئەۋەتىپ: ـ ئارا گۇلاردا يۈز بەرگەن بۇ رەزىللىك زادى نېمە ئىش؟
13 ئەمدى گىبىئاھدىكى بۇ لۇچچەكلەرنى بىزگە تۇتۇپ بېرىڭلار. شۇنىڭ بىلەن بىز ئۇلارنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىپ، ئىسرائىلدىن رەزىللىكنى يوق قىلايلى، ـ دېدى. لېكىن بىنيامىنلار ئۆز قېرىنداشلىرى بولغان ئىسرائىللارنىڭ سۆزىنى تىڭشىمىدى، □ ■
14 بەلكى بىنيامىنلار ئىسرائىلغا قارشى جەڭ قىلىش ئۈچۈن شەھەر-شەھەرلەردىن كېلىپ گىبىئاھدا يىغىلدى.
15 ئۇ ۋاقىتتا بىنيامىنلاردىن شەھەر-شەھەرلەردىن تىزىملانغانلار يىگىرمە ئالتە مىڭ قىلىچ تۇتقان ئەرگەك ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا گىبىئاھدىن خىللانغان يەتتە يۈز ئەسكەر بار ئىدى.
16 بۇ پۈتكۈل قوشۇن ئارىسىدا خىللانغان يەتتە يۈز سولخاي ئەسكەر بولۇپ، سالغۇغا تاشنى سېلىپ نىشانغا ئاتسا، قىلچىمۇ قېيىپ كەتمەيتتى.■
17 بىنيامىن قەبىلىسىدىن باشقا، ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى ساناقتىن ئۆتكۈزۈلۈپدى، قىلىچ تۇتقانلار تۆت يۈز مىڭ ئەرگەك چىقتى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى جەڭچىلەر ئىدى.
18 ئىسرائىل قوپۇپ بەيت-ئەلگە چىقىپ خۇدادىن: ـ بىزنىڭ ئارىمىزدىن كىم ئاۋۋال چىقىپ بىنيامىنلار بىلەن سوقۇشسۇن، دەپ سورىۋىدى، پەرۋەردىگار جاۋاب بېرىپ: ـ يەھۇدا ئاۋۋال چىقسۇن، دېدى.□
19 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار ئەتىسى سەھەر قوپۇپ گىبىئاھنىڭ ئۇدۇلىدا چېدىرگاھ تىكتى.
20 ئاندىن ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى بىنيامىن بىلەن ئۇرۇشۇشقا چىقىپ، گىبىئاھنىڭ يېنىدا راسلىنىپ ئۇلارغا قارشى سەپ تۈزدى.
21 شۇ كۈنى بىنيامىنلار گىبىئاھدىن چىقىپ، ئىسرائىلدىن يىگىرمە ئىككى مىڭ كىشىنى ئۆلتۈرۈپ، يەرگە يەكسان قىلىۋەتتى.
22 لېكىن ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى جاسارەتكە كېلىپ، ئاۋۋالقى كۈنى سەپ تۈزگەن جايدا ئىككىنچى كۈنى يەنە سەپ تۈزدى.
23 سەپ تۈزۈشتىن ئاۋۋالقى ئاخشىمى ئىسرائىل پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا بېرىپ، كەچ كىرگۈچە پەرياد قىلىپ يىغلاپ، پەرۋەردىگاردىن يول سوراپ: ـ بىز ئۆز قېرىندىشىمىز بولغان بىنيامىن نەسىللىرى بىلەن يەنە ئۇرۇشۇشقا چىقساق بولامدۇ، بولمامدۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، پەرۋەردىگار جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىڭلار، دېدى.
24 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار ئىككىنچى كۈنى بىنيامىنلارغا يېقىن كېلىپ ھۇجۇم قىلدى.

□ **20:13** »**لۇچچەكلەر**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بېلىئالنىڭ)ئىبلىسنىڭ(بالىلىرى.«
■ **20:13** ھاك. 22:19□ ھوش. 9:9□ 910:
■ **20:16** ھاك. 153:
□ **20:18** »**ئىسرائىل قوپۇپ بەيت-ئەلگە چىقىپ خۇدادىن: ... دەپ سورىۋىدى**« ـ بۇ ئايەتتىن قارىغاندا، خۇدانىڭ مۇقەددەس چېدىرى گەرچە شۇ يىللاردا شىلوھدا بولسىمۇ »)يە.» 1:18، »ھاك.» 31:18، 12:21، »1□□□.» 3:1 نى كۆرۈڭ(، مەلۇم سەۋەبتىن)دۇشمەنلەرنىڭ تاجاۋۇزلىرى تۈپەيلىدىن؟(بەيت-ئەلدە ۋاقىتلىق تۇرغۇزۇلغان ئوخشايدۇ (28-27□□□□□□□ كۆرۈڭ.(

25 بنيامىنمۇ ئىككىنچى كۈنى گىبىئاھدىن چىقىپ ئىسرائىللار بىلەن سوقۇشۇپ، ئۇلارنىڭ ئون سەككىز مىڭ
ئادىمىنى ئۆلتۈرۈپ، يەرگە يەكسان قىلىۋەتتى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى قىلىچ تۇتقانلاردىن ئىدى.
26 ئاندىن ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى، يەنى پۈتۈن قوشۇن قوپۇپ بەيت-ئەلگە چىقىپ يىغلاپ، شۇ كۈنى
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كەچكىچە روزا تۇتۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن ئىناقلىق
قۇربانلىقى ئوتكۈزدى.
27-28 شۇ كۈنلەردە خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى شۇ يەردە بولۇپ، ھارۇننىڭ ئەۋلادى، ئەلئازارنىڭ ئوغلى فىنھاس
ئۇنىڭ ئالدىدا خىزمەت قىلاتتى؛ شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار پەرۋەردىگاردىن يول سوراپ: ـ بىز ئۆز قېرىندىشىمىز
بولغان بنيامىننىڭ نەسىللىرى بىلەن يەنە ئۇرۇشۇشقا چىقامدۇق ياكى توختاپ قالامدۇق؟ ـ دەپ سوريدى؛
پەرۋەردىگار جاۋابەن: ـ چىقىڭلار، چۈنكى ئەتە مەن ئۇلارنى سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇرىمەن، دېدى.□
29 بۇنى ئاڭلاپ ئىسرائىل خەلقى گىبىئاھنىڭ ئەتراپىغا ئەسكەرلەرنى پىسترما قويدى؛ ■
30 ئۈچىنچى كۈنى ئىسرائىللار ئىلگىرىكى ئىككى قېتىمقىدەك بنيامىنلارغا ھۇجۇم قىلىشقا گىبىئاھنىڭ ئۇدۇلىغا
كېلىپ سەپ تۈزدى.
31 بنيامىن ئىسرائىل خەلقىگە قارشى جەڭگە چىقىۋىدى، خەلق ئۇلارنى شەھەردىن ئازدۇرۇپ چىقتى. ئۇلار
بەيت-ئەلگە چىقىدىغان يول ۋە گىبىئاھقا باريدىغان يولنىڭ ئۈستىدە ھەم دالادا خەلقنى ئىلگىرىكى ئىككى
قېتىمقىدەك ئۆلتۈرۈپ قىرغىلى تۇردى. ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرىدىن ئوتتۇزچە كىشىنى ئۆلتۈردى.
32 بنيامىنلار: ـ ئۇلار يەنىلا ئاۋۋالقىدەك مەغلۇپ بولدى، ـ دېيىشتى. ئەمما ئىسرائىل: ـ بىزلەر قېچىپ ئۇلارنى
شەھەردىن ئەگەشتۈرۈپ چىقىپ، يوللارغا ئېلىپ چىقايلى، دەپ مەسلىھەتلىشىۋالغانىدى.
33 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرى ئۆز جايىدىن قوپۇپ بائال-تامارغا بېرىپ سەپ تۈزدى، پىسترمىدا
تۇرغان ئىسرائىللارمۇ ئۆز جايىدىن، يەنى گىبادىكى چىمەندىن چىقىپ كەلدى. □
34 ئىسرائىلنىڭ ئارىسىدىن سەرخىل ئون مىڭ كىشى گىبىئاھنىڭ ئۇدۇلىدىن ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلدى، جەڭ قاتتىق
بولدى. لېكىن بنيامىنلار ئۆزلىرىنىڭ ئۈستىگە بالا يېقىنلاشقىنىنى بىلمەي قالدى.
35 پەرۋەردىگار بنيامىنلارنى ئىسرائىلنىڭ ئالدىدا مەغلۇپ قىلغاچقا، ئۇلار ئۆز كۈنى بنيامىنلاردىن يىگىرمە بەش
مىڭ بىر يۈز قىلىچ تۇتقان ئادەمنى ئۆلتۈردى.
36 ئەمدى بنيامىنلار ئۆزلىرىنىڭ مەغلۇپ بولغىنىنى كۆردى.
ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى ئەسلىدە گىبىئاھقا قويغان پىسترمىدىكى كىشىلىرىگە ئىشەنچ قىلىپ، بنيامىنلارنى ئالداپ،
ئالدىدا چېكىنگەنىدى.
37 ئۇ ۋاقىتتا پىسترمىدىكىلەر تېزدىن ئاتلىنىپ گىبىئاھقا ھۇجۇم قىلىپ بېسىپ كىرىپ، شەھەردىكىلەرنىڭ ھەممىسىنى
قىلىچلاپ قىردى. □
38 ئىسرائىللار ئەسلىدە پىسترمىدىكىلەر بىلەن ئالدىنئالا نىشان ئۆچۈن بەلگە بېكىتكەنىدى، يەنى شەھەرگە ئوت
قۇيۇپ، قېلىن تۈتۈن تۇتۇرۇۋىنىڭ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشىنى بەلگە قىلىشقا كېلىشىۋالغانىدى.
39 شۇڭا ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى ئۇرۇشتىن ۋاقتىنچە چېكىنگەندە، بنيامىنلار ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرىنى ئۇرۇپ

□ **20:27-28 «ئىسرائىللار پەرۋەردىگاردىن يول سوراپ: ـ ... ـ دەپ سوريدى»** ـ شۇ چاغدا، ئىسرائىلنىڭ پەرۋەردىگاردىن «يول سورىشى» شۇيىھىسزىكى، باش كاھىن فىنھاسنىڭ كاھىنلىق كىيىمگە تاقالغان ئەفودتىكى «ئۇرىم ۋە تۇممم» ئارقىلىق ئىدى »)مىس.» 28-بابنى ۋە ئىزاھاتلىرىنى كۆرۈڭ.(
ئىسرائىللارنىڭ تارتقان تالاپەتلىرى، شۇيىھىسزىكى، خۇدانىڭ يۈتكۈل قوۋمىنىڭ ئۈستىگە قويغان ئاگاھ-جازالىرى ئىدى. خۇدانىڭ يولدىن چىققانلار يەقەت بنيامىنلارلا ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
■ **20:29** يە. 48:
□ **20:33 «گىبادىكى»** ـ ياكى »گىبىئاھدىكى.« »گىبىئاھ« ۋە »گىبا« ئۈچۈن (ئوخشاش بىر جاي بولۇشى مۇمكىن، ياكى)ئەبىر-بىرىگە ئىنتايىن يېقىن ئىككى جاي بولۇشى مۇمكىن. **«چىمەندىن چىقىپ كەلدى»** ـ ياكى »غەرب تەرەپتىن چىقىپ كەلدى.« □ **20:37 «گىبىئاھقا ھۇجۇم قىلىپ...»** ـ بۇ سۆزلەرنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »گىبىئاھنىچە باشلاپچىلىق قىلىپ.«

سوقۇپ، ئوتتۇزچە كىشىنى ئۆلتۈرۈپ: ـ مانا، ئىسرائىل ئاۋۋالقى جەڭدىكىدەك ئالدىمىزدا شەكسىز تارمار بولىدۇ، ـ دەپىشتى.
40 لېكىن شەھەرنىڭ ئىچىدىن تۇتۇن تۇۋۇرۇك ئۈرلەپ چىققاندا، بىنيامىنلار كەينىگە بۇرۇلۇپ قارىۋىدى، مانا، پۈتكۈل شەھەر ئىس-تۈتەك بولۇپ ئاسمانلارغا كۆتۈرۈلۈپ كېتىۋاتاتتى.
41 شۇ ھامان ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى بۇرۇلۇپ يېنىپ كەلدى، بىنيامىننىڭ ئادەملىرى بولسا: بىزگە بالا يېقىنلاشتى دەپ، ۋەھىمگە چۈشتى.
42 ئۇلار ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدىن بۇرۇلۇپ چۆللۈككە ماڭىدىغان يول بىلەن قېچىپ كەتتى؛ لېكىن جەڭ ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئىز بېسىپ ماڭدى؛ ئەتراپىدىكى ھەرقايسى شەھەرلەردىن ئادەملەر چىقىپ ئۇلارنى ئارىغا ئېلىپ ھالاك قىلدى.
43 شۇ تەرىقىدە ئۇلار بىنيامىنلارنى قورشىۋالدى، ئۇلارنى كۈن چىقىش تەرىپىدىكى گىبىانىڭ ئۆدۈلىغىچە توختىماي قوغلاپ بېرىپ، چەيلەپ ئۆلتۈردى. □
44 بۇنىڭ بىلەن بىنيامىنلاردىن ئون سەككىز مىڭ كىشى ئۆلدى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى باتۇر پالۋانلار ئىدى.
45 باشقىلىرى بۇرۇلۇپ چۆل تەرەپكە قېچىپ، رىممون قورام تېشىغا باردى؛ ئەمما ئىسرائىللار يوللاردا خۇددى باشاق تەرگەندەك ئۇلاردىن بەش مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى؛ ئاندىن ئۇلارنىڭ كەينىدىن گىدومغىچە قوغلاپ بېرىپ، يەنە ئىككى مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى.
46 ئۇ كۈنى بىنيامىنلاردىن ئۆلتۈرۈلگەنلەر يىگىرمە بەش مىڭ ئادەم ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پالۋانلار بولۇپ، قىلىچ تۇتقانلار ئىدى.
47 ھالبۇكى، ئۇلاردىن پەقەت ئالتە يۈز ئادەم قالغانىدى، ئۇلار بۇرۇلۇپ چۆل تەرەپكە قېچىپ، رىممونىدىكى تىك يارغا باردى. ئۇلار رىممونىدىكى تىك يارىدا تۆت ئاي تۇردى.■
48 ئىسرائىللار يەنە بىنيامىنلارنىڭ زېمىنىغا يېنىپ كېلىپ، ھەممە شەھەرلەردىكى ئادەملەرنى، چارپايلارنى ھەم ئۇچرىغانلارنىڭ ھەممىسىنى قىلىچ بىلەن قىرىۋەتتى، شۇنداقلا ئوت قويۇپ، ئۆدۈل كەلگەن شەھەرلىرىنىڭ ھەممىسىنى كۆيدۈرۈۋەتتى.

21

بىنيامىن قەبىلىسىنىڭ نەسىل قۇرۇپ كېتىشتىن قۇتۇلۇشى

1 ئەسلىدە ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى مىزپاھدا قەسەم قىلىشىپ: ـ بىزنىڭ ئىچىمىزدىن ھېچكىم ئۆز قىزىنى بىنيامىنلارغا خوتۇنلۇققا بەرمىسۇن، ـ دەپىشكەنىدى.
2 شۇنىڭ ئۈچۈن خەلق بەيت-ئەلگە كېلىپ، ئۇ يەردە كەچ كىرگۈچە خۇدانىڭ ئالدىدا پەرياد كۆتۈرۈپ قاتتىق يىغلىشىپ: ـ
3 ئەي ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار، ئىسرائىلدا نېمىشقا شۇنداق ئىش يۈز بېرىدۇ، نېمىشقا ئىسرائىلنىڭ قەبىلىلىرىدىن بىرى يوقاپ كەتسۇن؟ ـ دەپىشتى.
4 ئەتىسى خەلق سەھەر قوپۇپ، ئۇ يەردە قۇربانگاھ ياساپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى سۇندى.
5 ئىسرائىللار ئۇزۇنارا: ـ ئىسرائىلنىڭ ھەرقايسى قەبىلىلىرىدىن جامائەتكە قوشۇلۇپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ھازىر بولۇشقا كەلمىگەن كىملەر بار؟ ـ دەپ سوراشتى، چۈنكى ئۇلار كىمكى مىزپاھقا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ھازىر بولمىسا، ئۇ شەكسىز ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن، دەپ قاتتىق قەسەم قىلىشقانىدى.

□ 20:43 »گىبا« ـ ياكى »گىبئاھ.« ئەمما شۇ زېمىنىڭ جۇغراپىيىلىك ئورنىغا قارىغاندا ئۇ گىبا بولۇشى مۇمكىن. بۇ ئايەتنىڭ باشقا برنەچچە خىل تەرجىملىرى بار. «...□□□□□□ **كۈن چىقىش تەرىپىدىكى گىبانىڭ ئۆدۈلىغىچە توختىماي قوغلاپ بېرىپ، چەيلەپ ئۆلتۈردى»** ـ بۇ سۆزلەرنىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى: »ئۇلارنى نوھاىدىن قوغلاپ بېرىپ، گىباھنىڭ شەرق تەرىپىدىكى بىر يەردە چەيلەپ ئۆلتۈردى.« ■ 20:47 ھاك. 1321:

6 ئىسرائىل تۆز قېرىندىشى بولغان بىنيامىن توغرۇلۇق پۇشايمان قىلىپ: ـ مانا، ئەمدى ئىسرائىل ئارىسىدىن بىر قەبىلە
ئۈزۈۋېتىلدى.
7 بىز پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا بىزنىڭ ئىچىمىزدىن ھېچقايسىمىز تۆز قىزىمىزنى بىنيامىنلارغا خوتۇنلۇققا بەرمەيمىز، ـ
دەپ قەسەم قىلغاندۇق؛ ئەمدى قانداق قىلساق تۇلاردىن قالغانلىرىنى خوتۇنلۇق قىلالايمىز ـ دېيىشتى.
8 تۇلار يەنە تۆزئارا: ـ ئىسرائىل قەبىللىرىدىن قايىسىسى مىزپاھقا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا چىقمىدى؟ ـ دەپ
سوراشتى. مانا، يابەش-گىلئادلىقلاردىن ھېچقايىسىسى چېدىرگاھقا، جامائەتكە قوشۇلۇشقا كەلمىگەندى.
9 چۈنكى خەلقنى ساناپ كۆرگەندە يابەش-گىلئادنىڭ ئادەملىرىدىن ئۇ يەردە ھېچكىم يوق ئىدى.
10 شۇنىڭ بىلەن جامائەت ئون ئىككى مىڭ پالۋانىنى ئۇ يەرگە ئەۋەتىپ، تۇلارغا تاپىلاپ: ـ يابەش-گىلئادتا
تۇرۇۋاتقانلارنى، جۈملىدىن ئاياللار ۋە بالىلارنى ئۇرۇپ-قىرىپ قىلىچلاپ تۇلتۇرۇۋېتىڭلار،
11 شۇنداق قىلىڭلاركى، بارلىق ئەركەكلەرنى ۋە ئەرلەر بىلەن بىللە بولغان بارلىق ئاياللارنى تۇلتۇرۇۋېتىڭلار، دېدى.■
12 تۇلار شۇنداق قىلىپ يابەش-گىلئادتىكى خەلقىنىڭ ئىچىدە تېخى ئەرلەر بىلەن بىللە بولۇپ باقمىغان تۆت يۈز قىزنى
تېپىپ، تۇلارنى تۇتۇپ قانائان زېمىنىدىكى شىلوھقا، چېدىرگاھىغا ئېلىپ كەلدى.
13 ئاندىن پۈتكۈل جامائەت رىموندىكى تىك يارىدىكى بىنيامىنلارغا ئادەم ئەۋەتىپ، تۇلارغا تىنچلىق سالىمنى
جاكارلىدى. ■
14 شۇنىڭ بىلەن بىنيامىنلار قايتىپ كەلدى؛ ئىسرائىللار يابەش-گىلئادتىكى ھايات قالغان قىزلارنى تۇلارغا
خوتۇنلۇققا بەردى، لېكىن بۇلار تۇلارغا يېتىشمىدى.
15 ۋە خەلق بىنيامىن توغرۇلۇق پۇشايمان قىلدى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ قەبىللىرىنىڭ ئارىسىدا كەمتۈك
پەيدا قىلىپ قويغاندى.
16 بۇ ۋاقىتتا جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرى: ـ بىنيامىننىڭ قىز-ئاياللىرى يوقۇتۇۋېتىلدى، ئەمدى بىز قانداق قىلساق
قالغانلىرىنى خوتۇنلۇق قىلالايمىز، ـ دېدى.
17 ئاندىن يەنە: ـ بىنيامىندىن قېچىپ قۇتۇلغان قالدىسىغا مىراس ساقلىنىشى كېرەككى، ئىسرائىلنىڭ بىر قەبىلىسىمۇ
تۈچۈپ كەتمەسلىكى كېرەك.
18 پەقەت بىزلا قىزلىرىمىزنى تۇلارغا خوتۇنلۇققا بەرسەك بولمايدۇ، چۈنكى ئىسرائىللار: »تۆز قىزىنى بىنيامىنلارغا
خوتۇنلۇققا بەرگەن كىشى لەنەتكە قالسۇن«! دەپ قەسەم قىلىشقان، ـ دېيىشتى.
19 تۇلار يەنە: ـ مانا، بەيت-ئەلنىڭ شىمال تەرىپىدىكى، بەيت-ئەلدىن شەكەمگە چىقىدىغان يولنىڭ شەرق
تەرىپىدىكى، لىبوناھنىڭ جەنۇب تەرىپىدىكى شىلوھدا ھەر يىلى پەرۋەردىگارنىڭ بىر ھېيتى بولۇپ تۇرىدۇ، ـ دېدى.
20 ئاندىن ئىسرائىللار بىنيامىنلارغا بۇيرۇپ: ـ سىلەر بېرىپ، شۇ يەردىكى ئۈزۈمزارلىقلارغا يوشۇرۇنۇۋېلىڭلار.
21 كۆزىتىپ تۇرۇڭلار، قاچانكى شىلوھدىكى قىزلارنىڭ ئۈسسۈل ئوينىغىلى چىققىنىنى كۆرسەڭلار،
ئۈزۈمزارلىقلاردىن چىقىپ ھەربىرىڭلار شىلوھنىڭ قىزلىرىدىن بىرىنى ئۆزۈڭلارغا خوتۇنلۇققا ئېلىپ قېچىڭلار،
ئاندىن بىنيامىننىڭ زېمىنىغا كېتىڭلار.
22 شۇنداق بولىدۇكى، ئەگەر تۇلارنىڭ ئاتىلىرى يا ئاكا-ئۇكىلىرى كېلىپ بىزگە پەرياد كۆتۈرسە، بىز تۇلارغا: »بىزگە
يۈز-خاتىرە قىلىپ، تۇلارغا يول قويۇڭلار، چۈنكى بىز جەڭدە ئۇلارنىڭ ھەممىسگە خوتۇنلۇققا تولۇق بىردىن قىز
ئالالمىدۇق؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە سىلەر بۇ قېتىم قىزلىرىڭلارنى ئۆز ئىختىيارلىقىڭلار بىلەن تۇلارغا بەرمىدىڭلار؛ ئىختىيارەن
بەرگەن بولساڭلار، گۇناھقا تارتىلاتتىڭلار«، دەيمىز، ـ دېدى.□

■ 21:11 چۈل. 1731:
■ 21:13 ھاك. 4720:
□ 21:22 **»جەڭدە تۇلارنىڭ ھەممىسگە خوتۇنلۇققا تولۇق بىردىن قىز ئالالمىدۇق«** ـ ئەسلىدە بىنيامىنلاردىن ئالتە يۈز كىشى ئاياللىرى قالغاندى.
ئىسرائىللار يابەش-گىلئادلار بىلەن جەڭ قىلىپ قىزدىن تۆت يۈزنى تاپقاندى، لېكىن يەنىلا ئىككى يۈز ئادەم ئاياللىرى قالدى. شۇنىڭ ئۈچۈن تۇلار
»جەڭدە تۇلارنىڭ ھەممىسگە خوتۇنلۇققا تولۇق بىردىن قىز ئالالمىدۇق« دەيدۇ. **»سىلەر ... قىزلىرىڭلارنى ئۆز ئىختىيارلىقىڭلار بىلەن تۇلارغا بەرمىدىڭلار؛ ئىختىيارەن بەرگەن بولساڭلار، گۇناھقا تارتىلاتتىڭلار«** ـ تۇلارنىڭ ئەزلىدىكى »ھېچكىم بىنيامىنلارغا ئۆز قىزىنى بەرمىسۇن« دېگەن قەسىمى بىلەن،
»سىلەر

23 بىنيامىنلار شۇنداق قىلىپ سانى بويىچە ئۆسسۈل ئويناپدىغان قىزلاردىن ئۆزلىرىگە خوتۇنلۇققا ئېلىپ قېچىپ، ئۆز
مىراس زېمىنىغا قايتىپ بېرىپ، شەھەرلەرنى يەنە ياساپ ئۇ يەردە تۇردى.
24 ئۇ ۋاقىتتا ئىسرائىل ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، ھەربىرى ئۆز قەبىلىسى ۋە جەمەتىگە يېنىپ باردى، ئاندىن ھەربىرى
ئۆز مىراس زېمىنىغا كەتتى.
25 شۇ كۈنلەردە ئىسرائىلدا ھېچ پادىشاھ بولمىدى؛ ھەركىم ئۆز نەزىرىدە ياخشى كۆرۈنگەننى قىلاتتى.□ ■

شىلوھىتىكلەر قىزلىرىگىلارنى بىنيامىنلارغا ئىختىيارەن ياتلىق قىلغان بولسا گىلار، گۇناھكار بولاتتىگىلار. ھازىر بولسا، قىزلىرىگىلار بۇلاپ كېتىلىدى، شۇئا
سىلەر گۇناھكار ھېسابلانمايسىلەر« دېگەندەك مەنتىقىدە بولغان. □ **21:25 «...□□□□□□ ئۆز نەزىرىدە ياخشى كۆرۈنگەننى قىلاتتى»** ـ 6:17 ۋە
ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. ■ **21:25** ھاك. 6:17□ 1:18□ 119:

رۇت

ئەلىمەلەك ئائىلىسىنىڭ مۇئابقا بېرىشى

1 باتۇر ھاكىملار ھۆكۈم سۈرگەن مەزگىلدە شۇنداق بولدىكى، زېمىندا ئاچارچىلىق يۈز بەردى. شۇ ۋاقىتتا بىر
ئادەم ئايالى ۋە ئىككى ئوغلىنى ئېلىپ يەھۇدا زېمىنىدىكى بەيت-لەھەمدىن چىقىپ، مۇئابنىڭ سەھرالىرىدا بىر مەزگىل
تۇرۇپ كېلىشكە باردى.□
2 ئۇ كىشىنىڭ ئىسمى ئەلىمەلەك، ئايالىنىڭ ئىسمى نائومى، ئىككى ئوغلىنىڭ ئىسمى ماھلون بىلەن كىلیون ئىدى.
ئۇلار بەيت-لەھەمدە ئولتۇرۇقلۇق، ئەفرات جەمەتىدىن ئىدى. ئۇلار مۇئابنىڭ سەھراسىغا كېلىپ شۇ يەردە
ئولتۇراقلاشتى.
3 كېيىن نائومىنىڭ ئېرى ئەلىمەلەك ئۆلدى، ئايالى ئىككى ئوغلى بىلەن قالدى.
4 ئۇلار مۇئاب قىزلىرىدىن ئۆزلىرىگە خوتۇن ئالدى. بىرىنىڭ ئېتى ئورپاھ، يەنە بىرىنىڭ ئېتى رۇت ئىدى. ئۇلار شۇ
يەردە ئون يىلدەك تۇردى.
5 ماھلون بىلەن كىلیون ھەر ئىككىسى ئۆلدى، شۇنىڭ بىلەن ئاپىسى ئېرى ھەم ئوغۇللىرىدىن ئايرىلىپ يالغۇز قالدى.

نائومى بىلەن رۇتنىڭ بەيت-لەھەمگە قايتىپ كېلىشى

6 شۇنىڭ بىلەن ئايال ئىككى كېلىنى بىلەن قوپۇپ مۇئابنىڭ سەھراسىدىن قايتىپ كەتمەكچى بولدى؛ چۈنكى ئۇ
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز خەلقىنى يوقلاپ، ئاشلىق بەرگەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەرنى مۇئابنىڭ سەھراسىدا ئۇرۇپ
ئاڭلىغانىدى.
7 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىككى كېلىنى بىلەن بىللە تۇرغان يېرىدىن چىقىپ، يەھۇدا زېمىنىغا قايتىشقا يولغا چىقتى.
8 نائومى ئىككى كېلىنگە: ــ ھەر ئىككىڭلار قايتىپ ئۆز ئاناڭلارنىڭ ئۆيىگە بېرىڭلار. سىلەرنىڭ مەرھۇملارغا ۋە
ماڭا مېھرىبانلىق كۆرسەتكىنىڭلاردەك پەرۋەردىگارمۇ سىلەرگە مېھرىبانلىق كۆرسەتكەي!
9 پەرۋەردىگار سىلەر ئىككىڭلارنى ئۆز ئېرىڭلارنىڭ ئۆيىدە ئارام تاپقۇزغاي! ــ دەپ، ئۇلارنى سۆيۈپ قويدى.
ئۇلار ھۆركىرەپ يىغلىشىپ
10 ئۇنىڭغا: ــ ياق، بىز چوقۇم سېنىڭ بىلەن تەڭ ئۆز خەلقىڭنىڭ يېنىغا قايتىمىز، ــ دېيىشتى.
11 لېكىن نائومى: ــ يېنىپ كېتىڭلار، ئەي قىزلىرىم! نېمىشقا مېنىڭ بىلەن بارماقچىسىلەر؟قورسىقىمدا سىلەرگە ئەر
بولغۇدەك ئوغۇللار بارمۇ؟
12 يېنىپ كېتىڭلار، ئەي قىزلىرىم! چۈنكى مەن قېرىپ كەتكەچكە، ئەرگە تېگىشكە يارىمايمەن. دەرھەققەتەن
بۇگۈن كېچە بىر ئەرلىك بولۇشقا، شۇنداقلا ئوغۇللۇق بولۇشقا ئۈمىد بار دېگەندىمۇ،
13 ئۇلار يېگىت بولغۇچە سەۋر قىلىپ تۇراتتىڭلارمۇ؟ ئۇلارنى دەپ باشقا ئەرگە تەگمەي ساقلاپ تۇراتتىڭلارمۇ؟
ياق، بولمايدۇ، قىزلىرىم! چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ قولى ماڭا قارشى بولۇپ مېنى ئازابلايدىغىنى ئۈچۈن، مەن
تارتىدىغان دەرد-ئەلەم سىلەرنىڭكىدىن تېخىمۇ ئېغىر بولدۇ، ــ دېدى. □

□ **1:1 »مەزگىلدە«** ــ ئىبراني تىلىدا »كۈنلەردە.« **»مۇئابنىڭ سەھرالىرىدا«** ــ ئىبراني تىلىدا »مۇئابنىڭ ئېتىزلىقلىرىدا.« مۇئابتىكىلەر يەھۇدىيلارغا تۆچ ئىدى. بۇ ئەلىمەلەك ۋە ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ مۇئابنىڭ شەھەرلىرىگە ئەمەس، بەلكى سەھراسىغا بېرىشىنىڭ بىر سەۋەبى بولسا كېرەك.

□ **1:13 »مەن تارتىدىغان دەرد-ئەلەم سىلەرنىڭكىدىن تېخىمۇ ئېغىر بولدۇ«** ــ گەرچە رۇت بىلەن ئورپاھ ھەر ئىككىسى ئېرىدىن ئايرىلىش ئازابىنى تارتىقان تۇتۇنلار بولسىمۇ، نائومىنىڭ ئازابى تېخىمۇ ئېغىر ئىدى؛ ئۇنىڭ ئېرىدىن ھەم ئىككى ئوغلىدىن ئايرىلىپ قېلىش ئازابى بار ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئۇ ئىككى كېلىنىنىڭ ئۆزىدەك ياقا يۈرىتا تۇل بولۇپ تۇرۇش دەردىنى تارتىشىنى خالىمايتى.
بۇ سۆزنىڭ يەنە ئىككى تەرجىمىسى بار: »مەن سىلەر ئۈچۈن)تۇل قالغانلىقىڭلاردىن(ئىنتايىن ئازابلىنىمەن« ياكى »مېنىڭ دەرد-ئەلەمىم سىلەرگە بەك ئېغىر يۈك بولۇپ قالدۇ، سىلەر كۆتۈرەلمەيسىلەر.«

14 ئۇلار يەنە هۆركىرەپ يىغلاشتى. ئورپاھ قېينئانىسىنى سۆيۈپ خوشلاشتى، لېكىن رۇت ئۇنى چىڭ قۇچاقلاپ
تۇرۇۋالدى.
15 نائومى ئۇنىڭغا: ـ مانا، كېلىن سىڭلىڭ ئۆز خەلقى بىلەن ئىلاھلىرىڭ يېنىغا يېنىپ كەتتى! سەنمۇ كېلىن
سىڭلىڭنىڭ كەينىدىن يېنىپ كەتكىن! ـ دېدى.
16 لېكىن رۇت جاۋابەن: ـ مېنىڭ سېنىڭ يېنىڭدىن كېتىشىمنى ۋە ساڭا ئەگىشىش نىيىتىمدىن يېنىشنى ئۆتۈنمە؛
چۈنكى سەن نەگە بارساڭ مەنمۇ شۇ يەرگە بارىمەن؛ سەن نەدە قونساڭ مەنمۇ شۇ يەردە قونىمەن؛ سېنىڭ خەلقىڭ
مېنىڭكۈ خەلقىمدۇر ۋە سېنىڭ خۇدايىڭ مېنىڭكۈ خۇدايىمدۇر.
17 سەن نەدە ئۆلسەڭ مەنمۇ شۇ يەردە ئۆلىمەن ۋە شۇ يەردە ياتىمەن؛ ئۆلۈمدىن باشقىسى مېنى سەندىن ئايرىۋەتسە
پەرۋەردىگار مېنى ئۇرسۇن ھەم ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇپ جازالىسۇن! ـ دېدى.□
18 نائومى ئۇنىڭ ئۆزىگە ئەگىشىپ بېرىشقا قەتئىي نىيەت قىلغىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا يەنە ئېغىز ئاچمىدى.
19 ئىككىسى مېڭىپ بەيت-لەھەمگە يېتىپ كەلدى. شۇنداق بولدىكى، ئۇلار بەيت-لەھەمگە يېتىپ كەلگىنىدە
پۈتكۈل شەھەردىكىلەر ئۇلارنى كۆرۈپ زىلزىلىگە كەلدى. ئاياللار بولسا: ـ بۇ راستىنلا نائومىمدۇ؟ ـ دېيىشتى.
20 ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن: ـ مېنى نائومى دېمەي، بەلكى »مارا« دەڭلار؛ چۈنكى ھەممىدىن قادىر ماڭا زەرداب
يۇتقۇزدى.□
21 توققۇزۇم تەل ھالەتتە بۇ يەردىن چىقتىم؛ لېكىن پەرۋەردىگار مېنى قۇرۇق قايتقۇزدى. پەرۋەردىگار مېنى
ئەيىبلەپ گۇۋاھلىق بەردى، ھەممىدىن قادىر مېنى خارلىغانىكەن، نېمىشقا مېنى نائومى دەيسىلەر؟ ـ دېدى.□
22 شۇنداق قىلىپ نائومى بىلەن كېلىنى موئاب قىزى رۇت موئابنىڭ سەھراسىدىن قايتىپ كەلدى؛ ئۇلار ئىككىسى
بەيت-لەھەمگە يېتىپ كېلىشى بىلەن تەڭ ئارپا ئورمىسى باشلانغاندى.

2

رۇتنىڭ بوئازنىڭ ئېتىزىدا باشاق تېرىشى

1 نائومىنىڭ ئېرىگە تۇغقان كېلىدىغان بوئاز ئىسىملىك بىر ئادەم بار ئىدى. ئۇ ئەلىمەلەكنىڭ جەمەتىدىن بولۇپ، ئىنتايىن
باي ئادەم ئىدى.■
2 موئاب قىزى رۇت نائومىغا: ـ مەن ئېتىزلىققا باراي، بىرەركىمنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپات تېپىپ، ئۇنىڭ كەينىدىن
مېڭىپ ئارپا باشاقلىرىنى تەرسەم؟ ـ دېدى.
ئۇ ئۇنىڭغا: ـ بارغىن، ئەي قىزىم، دېدى.□
3 شۇنىڭ بىلەن ئۇ چىقىپ ئېتىزلىقلارغا كېلىپ، ئۇ يەردە ئورمىچىلارنىڭ كەينىدىن باشاق تەردى. بەختىگە
يارىشا، دەل ئۇ كەلگەن ئېتىزلىق ئەلىمەلەكنىڭ جەمەتى بولغان بوئازنىڭ ئېتىزلىقلىرى ئىدى.

4 مانا، ئۇ ۋاقىتتا بوئاز بەيت-لەھەمدىن چىقىپ كېلىپ، ئورمىچىلار بىلەن سالاملىشىپ: ـ پەرۋەردىگار سىلەر
بىلەن بىللە بولغاي! ـ دېدى.

□ 1:17 »پەرۋەردىگار مېنى ئۇرسۇن ھەم ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇپ جازالىسۇن«! ـ ئىبرانىي تىلدا: ...» پەرۋەردىگار ماڭىمۇ شۇنداق قىلسۇن ۋە ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇپ قىلسۇن«!

□ 1:20 »نائومى« ـ مەنىسى: »يېقىملىق«، »كۆڭۈللۈك«، »ھۇرۇزلۇق«؛ »مارا« بولسا »ئاچچىق«، »ئەلەملىك«, »زەردابلىق« دېگەن مەنىدە.

□ 1:21 »پەرۋەردىگار مېنى ئەيىبلەپ گۇۋاھلىق بەردى« ـ ياكى »پەرۋەردىگار ماڭا قارشى چىقتى« ياكى »مېنى ئازابلىدى.« بۇ سۆزلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ 2:1 مات. 51:

□ 2:2 »باشاق تېرىش« ـ تەۋرات قانۇنى بويىچە نامرات كىشىلەر ۋە ياقا يۇرتلۇقلارنىڭ ئورمىچىلارنىڭ ئارقىسىدىن چېچىلىپ كەتكەن باشاقلارنى تېرىشىگە رۇخسەت بېرىلىشى كېرەك »)لاۋ.» 10-19:9)نى كۆرۈڭ.(
گەرچە نائومىنىڭ ئۆزىنىڭ بىر پارچە ئېتىزى بار بولسىمۇ (3:4)، ئۇنىڭغا شۇ پەسىلدە بىرنەرسە تېرىلىمىغاندى. رۇت مۇشۇ ئىلتىماسى بىلەن نائومىنى »باشاق تېرىش« خىجالەتچىلىكىدىن قۇتقۇزدى.

ئۇلار ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ پەرۋەردىگار ساڭا بەخت-بەركەت ئاتا قىلغاي! ـ دېدى.
5 بوئاز ئورمچىلارنىڭ ئۈستىگە نازارەتكە قويۇلغان خىزمەتكاردىن: ـ بۇ ياش چوكان كىمنىڭ قىزى بولدۇ؟ ـ دەپ سوردى. □
6 ئورمچىلارنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان خىزمەتكار جاۋاب بېرىپ: ـ بۇ نائومى بىلەن بىللە موئابنىڭ سەھراسىدىن قايتىپ كەلگەن موئابىي چوكان بولدۇ.
7 ئۇ: »ئورمچىلارنىڭ كەينىدىن ئۇنچىلەرنىڭ ئارىسىدىكى چېچىلىپ كەتكەن باشاقلارنى تېرىۋالايمۇ؟« دەپ تەلەپ قىلدى. ئاندىن ئۇ كېلىپ ئەتىگەندىن ھازىرغىچە ئىشلەۋاتىدۇ؛ ئۇ پەقەت كەپىدە بىرئاز دەم ئالدى، ـ دېدى. □
8 بوئاز رۇتقا: ـ ئەي قىزىم، ئاڭلاۋاتامسەن؟! سەن باشاق تەرگىلى باشقا بىر كىمنىڭ ئېتىزلىقىغا بارمىغىن، بۇ يەردىنمۇ كەتمە، مېنىڭ دېدەكلىرىم بىلەن بىرگە مۇشۇ يەردە تۇرغىن.□
9 دىققەت قىلغىن، قايسى ئېتىزدا ئورما ئورغان بولسا، دېدەكلەرگە ئەگىشىپ بارغىن. مەن يىگىتلەرگە: ئۇنىڭغا چېقىلماڭلار، دەپ تاپىلاپ قويدۇم! ئەگەر ئۇسساپ قالساڭ بېرىپ، ئىدىشلاردىن يىگىتلىرىم قۇدۇقتىن تارتقان سۇدىن ئىچكىن، ـ دېدى.

10 رۇت ئۆزىنى يەرگە ئېتىپ تىزلىنىپ، بېشىنى يەرگە تەگكۈزۈپ تەزىم قىلىپ، ئۇنىڭغا: ـ مەن بىر بىگانە تۇرسام، نېمىشقا ماڭا شۇنچە غەمخورلۇق قىلغۇدەك ئەزىزىگىدە شۇنچىلىك ئىلتىپات تاپقانىمەن؟ ـ دېدى.
11 وئاز ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ ئېرىڭ ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن قېينئاناڭغا قىلغانلىرىڭنىڭ ھەممىسى، شۇنداقلا سېنىڭ ئاتا-ئاناڭنى ۋە ئۆز ۋەتىنىڭدىن قانداق ئايرىلىپ، سەن بۇرۇن تونۇمايدىغان بىر خەلقنىڭ ئارىسىغا كەلگىنىڭ ماڭا پۈتۈنلەي ئايان بولدى؛
12 پەرۋەردىگار قىلغىنىڭغا مۇۋاپىق ساڭا ياندۇرغاي، سەن قاناتلىرىنىڭ تېگىدە پاناھ ئىزدىگەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار تەرىپىدىن ساڭا ئۆنىڭ تولۇق ئىنئامى بېرىلگەي، دېدى.
13 رۇت جاۋابەن: ـ ئەي خوجام، نەزىرىڭدە ئىلتىپات تاپقايمەن؛ مەن سېنىڭ دېدىكىڭ بولۇشقىمۇ يارىمىسامۇ، سەن ماڭا تەسەللى بېرىپ، دېدىكىڭگە مېھرىبانە سۆزلەرنى قىلدىڭ، ـ دېدى.□
14 تاماق ۋاقتىدا بوئاز ئۇنىڭغا: ـ قېنى، بۇياققا كەلگىن، ناندىن يە، نانىنى سىركىگە تۇگۇرگىن! ـ دېدى. رۇت ئورمچىلارنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى؛ بوئاز قوماچتىن ئېلىپ ئۇنىڭغا تۇتتى. ئۇ ئۇنىڭدىن تويغۇچە يېدى ۋە يەنە ئازراق ئاشۇرۇپ قويدى.
15 ئۇ باشاق تەرگىلى قوپقاندا، بوئاز يىگىتلىرىگە بۇيرۇپ: ـ ئۇنى ھەتتا ئۇنچىلەرنىڭ ئارىسىدا باشاق تەرگىلى قويۇڭلار، ئۇنى ھېچ خىجالەتتە قالدۇرماڭلار.
16 ھەتتا ھەم ئۇنىڭ ئۈچۈن ئازراق باشاقلارنى ئۇنچىلەردىن ئەتەي ئايرىپ، ئۇنىڭغا تەرگىلى چۈشۈرۈپ قويۇڭلار، ئۇنى ھېچ ئەيىبلىمەڭلار، دېدى.
17 شۇنداق قىلىپ ئۇ كەچكىچە ئېتىزلىقتا باشاق تەردى، تېرىۋالغانلىرىنى سوققاندا، تەخمىنەن بىر ئەفاھ ئارپا چىقتى.□

□ **2:5 »خىزمەتكاردىن«** ـ ئىبرانىي تىلدا »يىگىتدىن.« **»باشاق تېرىش«** ـ شۇ چاغدا رۇت تېخى تۇل بولغاچقا، شۇنىڭغا يارىشا ئالاھىدە كىيىملىرىنى كىيۋاتقان ئىدى. 3:3 نى ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.
□ **2:7 »كەپىدە«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئۆيدە.« ئورما مەزگىلدە ئورمچىلار بەلكىم ئېتىزلىقتا دەم ئېلىشقا ۋاقتىلىق كەپە سالغان بولسا كېرەك.
□ **2:8 »دېدەكلىرىم بىلەن بىرگە مۇشۇ يەردە تۇرغىن«** ـ دېدەكلەرنىڭ ئىشى بەلكىم ئارپا پايلىرىنى يىغىپ تۇنچە قىلىش ئىدى. رۇت »ئۇلارنىڭ قېشىدا« ئىشلىسە كۆرەرەك باشاقلارنى تېرەلەيتتى، ئەلۋەتتە.
□ **2:13 »دېدىكىڭ«** ـ ئىبرانىي تىلدا »دېدەك«نى تەسۋىرلەيدىغان ئىككى سۆز بار. رۇت بۇ ئايەتتە بۇلاردىن ئەڭ تۆۋەن ئورۇننى كۆرسىتىدىغان سۆزنى ئىشلىتىپ تۇرۇنى تەسۋىرلەيدۇ.
□ **2:17 »بىر ئەفاھ ئارپا«** ـ تەخمىنەن 15 كىلوگرامچە ئىدى.

18 ئاندىن ئۇ ئارىپىسنى ئېلىپ، شەھەرگە كىردى، قېينئانىسى ئۇنىڭ تەرگەن ئارىپىسنى كۆردى؛ ئۇ يەنە ئۇ يەپ
تويۇنغاندىن كېيىن ساقلاپ قويغىنىنى چىقىرىپ ئۇنىڭغا بەردى.
19 قېينئانىسى ئۇنىڭغا: ـ سەن بۈگۈن نەدە باشاق تەردىڭ، نەدە ئىشلىدىڭ؟ ساڭا غەمخورلۇق قىلغان شۇ كىشىگە
بەخت-بەرىكەت ئاتا قىلىنغاي! ـ دېدى.
ئۇ قېينئانىسىغا كىمنىڭكىدە ئىش قىلغىنىنى ئېيتىپ: ـ مەن بۈگۈن ئىشلىگەن ئېتىزنىڭ ئىگىسىنىڭ ئىسمى بوئاز
ئىكەن، دېدى.
20 نائومى كېلىنگە: ـ تىرىكلەرگىمۇ، تۆلگەنلەرگىمۇ مېھرىبانلىق قىلىشتىن باش تارتمىغان كىشى پەرۋەردىگاردىن
بەخت-بەرىكەت كۆرگەي! ـ دېدى. ئاندىن نائومى ئۇنىڭغا يەنە: ـ ئۇ ئادەم بىزنىڭ يېقىن تۇغقىنىمىزدۇر، ئۇ بىزنى
قۇتقۇزالايدىغان ھەججەمەتلەردىن بىرىدۇر، ـ دېدى.□
21 موئاب قىزى رۇت يەنە: ـ ئۇ ماڭا يەنە: »مېنىڭ يىگىتلىرىم پۈتۈن ھوسۇلۇمنى يىغىپ بولغۇچە ئۇلار بىلەن بىرگە
بولغىن« دېدى، ـ دېدى.
22 نائومى كېلىنى رۇتقا: ـ ئەي قىزىم، بىرسىنىڭ ساڭا يامانلىق قىلماسلىقى ئۈچۈن باشقىسىنىڭ ئېتىزلىقىغا بارمايى،
ئۇنىڭ دېدەكلىرى بىلەن بىللە چىقىپ ئىشلىسەڭ ياخشىدۇر، دېدى.□
23 شۇنىڭ بىلەن ئارىپا ۋە بۇغداي ھوسۇلى يىغىلىپ بولغۇچە، رۇت بوئازنىڭ دېدەكلىرى بىلەن يۈرۈپ باشاق
تەردى. ئۇ قېينئانىسى بىلەن بىللە تۇرۇۋەردى.

3

رۇتنىڭ خامانغا بېرىپ، بوئاز بىلەن كۆرۈشۈشى

1 شۇ كۈنلەردە، قېينئانىسى نائومى ئۇنىڭغا: ـ ئەي قىزىم، ھال-ئەھۋالىڭنىڭ ياخشى بولۇشى ئۈچۈن، سېنىڭ
ئارام-بەختىڭنى ئىزدىمەيمىمۇ؟□
2 سەن دېدەكلىرى بىلەن ئىشلىگەن بوئاز بىزگە تۇغقان كېلىدۇ ئەمەسمۇ؟ مانا، بۈگۈن ئاخشام ئۇ خاماندا ئارپا
سورۇيدۇ.
3 ئەمدى سەن يۇيۇنۇپ-تارىنىپ، ئۆزۈڭگە ئەتىرلىك مايى سۈرۈپ، ئېسىل كىيىملىرىڭنى كىيىپ، خامانغا
چۈشكىن؛ لېكىن ئۇ ئەر كىشى يەپ-ئىچىپ بولمىغۇچە، ئۆزۈڭنى ئۇنىڭغا كۆرسەتمىگىن.□
4 ئۇ ياتقاندا ئۇنىڭ ئۆخلايدىغان يېرىنى كۆرۈۋال. ئاندىن سەن كىرىپ، ئاياغ تەرىپىنى ئېچىپ، شۇ يەردە يېتىۋالغىن.
ئاندىن ئۇ ساڭا نېمە قىلىش كېرەكلىكىنى ئېيتىدۇ، ـ دېدى.
5 رۇت ئۇنىڭغا: ـ سەن نېمە دېسەڭ مەن شۇنى قىلىمەن، ـ دېدى.
6 ئۇ خامانغا چۈشۈپ، قېينئانىسى ئۇنىڭغا تاپىلىغانىدەك قىلدى.

□ 2:20 »بىزنى قۇتقۇزالايدىغان ھەججەمەتلەردىن بىرى« ـ »)ھەججەمەت-نىجاتكار«تىمىزدىن بىرى« ياكى »»ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى«تىمىزدىن بىرى«)
ـ يۇ ئىبرانىي تىلىدا »گوئېل« دېگەن سۆز بىلەن ئېيتىلىندۇ. بۇ سۆزنىڭ ئالاھىدە مەنىسى بار. بىرسى نامراتلىقتىن ئۆزىنى قۇتۇلۇققا سېتىۋەتكەن بولسا
ياكى باشقا قىيىن ئەھۋالغا ئۇچراپ مال-مۈلۈكىنى ساتقان بولسا، مۇسا پەيغەمبەر تاپشۇرۇۋالغان قانۇنغا ئاساسەن، شۇ كىشىنىڭ يېقىن ئۇرۇق-تۇغقانلىرى،
ھەججەمەتلىرىنىڭ ئۇنى ھۆرلۈككە چىقىرىپ قۇتقۇزۇش ھوقۇقى بار ئىدى. دېمەك، ئۇ سېتىۋالغۇچىغا ئادىل بىر باھادا پۇل بەرسىلا، ئۇ ئۇنىڭ ئۆز قېرىندىشىنى
ھۆر قىلىپ قۇتقۇزۇش ھوقۇقى بار ئىدى. ھوقۇقنى ئىشلىتىش ھەججەمەتنىڭ ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن بولاتتى، ئەلۋەتتە. ئۇ ھوقۇقنى ئىشلەتمەكچى بولسا،
ھېچكىم ئۇنى توسالمايتتى. نائومى مۇشۇ يەردە: »بىزدىن خەۋەر ئېلىش مەسئۇلىيىتى بولغان تۇغقانلىرىمىزدىن بىرى بار« دېمەكچى بولىدۇ.
□ 2:22 »بىرسىنىڭ ساڭا يامانلىق قىلماسلىقى ئۈچۈن« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بىرسىنىڭ ساڭا ئۆچرىماسلىقى ئۈچۈن.« »باشقىسىنىڭ ئېتىزلىقىغا بارمايى،
ئۇنىڭ دېدەكلىرى بىلەن بىللە چىقىپ ئىشلىسەڭ ياخشىدۇر« ـ نائومىنىڭ بۇ ئاگاھ سۆزلىرى بىزگە »باتۇر ھاكىملار« دەۋرىدىكى ئومۇمىي ئەھۋالنى ئايان
قىلسا كېرەك. □ 3:1 »سېنىڭ ئارام-بەختىڭنى ئىزدىمەيمىمۇ؟« ـ نائومىنىڭ مۇشۇ »ئارام-بەخت« دېگىنى رۇتنى قايتىدىن تۇيۇ-ئۇچاقلىق قىلىشنى
كۆرسىتىدۇ. □ 3:3 »ئۆزۈڭگە ئەتىرلىك مايى سۈرۈپ،...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆزۈڭنى مەسىھ قىلىپ« ياكى »ئۆزۈڭنى مەسىھلەپ.«

7 بوئاز يەپ-ئىچىپ، كۆڭلىنى خۇش قىلىپ چەشنىڭ ئايىغىغا بېرىپ ياتتى. ئاندىن رۇت شەپە چىقارماي كېلىپ،
ئاياغ تەرىپىنى ئېچىپ، شۇ يەردە ياتتى.
8 يېرىم كېچىدە بوئاز چۆچۈپ، ئالدىغا ئېگىلىشكەندە، مانا بىر ئايال ئايىغىدا ياتاتتى!□
9 كىم سەن؟! ـ دەپ سوريدى ئۇ.
رۇت جاۋابەن: ـ مەن خىزمەتكارىڭ رۇت بولىمەن. سەن مېنىڭ ھەججەمەت-نىجاتكارىم بولغىنىڭ ئۈچۈن
خىزمەتكارىڭنىڭئۈستىگە تونۇڭنىڭ ئېتىكىنى يېيىپ قويغايسەن، ـ دېدى.□
10 ئۇ جاۋابەن: ـ ئەي قىزىم، پەرۋەردىگاردىن بەخت-بەرىكەت تاپقايسەن! سېنىڭ كېيىن كۆرسەتكەن ساداقەت-
مېھرىبانلىقىڭ ئىلگىرى كۆرسەتكىنىڭدىنمۇ ئارتۇقتۇر؛ چۈنكى سېنى ئىزدىگەن يىگىتلەر، مەيلى كەمبەغەل بولسۇن،
باي بولسۇن، ئۇلارنىڭ كەيىندىن كەتمىدىڭ.□
11 ئى قىزىم، ئەمدى قورقمىغىن! دېگىنىڭنىڭ ھەممىسىنى ئورۇنداپ بېرىمەن؛ چۈنكى پۈتكۈل شەھىرىمىزدىكى
مۇتىۋەرلەر سېنى پەزىلەتلىك ئايال دەپ بىلىدۇ.□
12 دۇرۇس، ساڭا ھەججەمەت-نىجاتكار بولغىنىم راست؛ لېكىن سېنىڭ مەندىن يېقىنراق يەنە بىر ھەججەمەتىڭ بار.
13 ئەمدى كېچىچە بۇ يەردە قالغىن؛ ئەتە سەھەردە ئەگەر ئۇ ھەججەمەتلىك ھوقۇقىنى ئىشلىتىپ سېنى ئېلىشنى خالىسا،
ئۇ ئالسۇن؛ لېكىن ھەججەمەتلىك ھوقۇقى بويىچە سېنى ئالمىسا، پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن
ساڭا ھەججەمەتلىك قىلىپ سېنى ئالاي. تاڭ ئاتقۇچە بۇ يەردە يېتىپ تۇرغىن! ـ دېدى
14 ئۇ ئۇنىڭ ئايىغىدا تاڭ ئاتقۇچە يېتىپ، كىشىلەر بىر-بىرىنى تونۇغۇدەك بولۇشتىن بۇرۇن قوپتى. چۈنكى بوئاز: ـ
بىر ئايالنىڭ خامانغا كەلگىنىنى ھېچكىم بىلمىسۇن، دەپ ئېيتقاندى.□
15 ئۇ يەنە رۇتقا: ـ سەن كىيگەن يېپىنچىنى ئېچىپ تۇرغىن، دېدى. ئۇ ئۇنى ئېچىپ تۇرۇۋېدى، بوئاز ئارپىدىن ئالتە
كەچىن كەملەپ بېرىپ، ئۇنىڭ ئۈشىنىسىگە ئارتىپ قويدى. ئاندىن ئۇ شەھەرگە كىردى. □
16 رۇت قېينئاناسىنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇ: ـ ئەي قىزىم، سەن ھازىر كىم؟! ـ دەپ سوريدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ
قېينئانىسىغا ئۇ كىشىنىڭ قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى دەپ بەردى.□

□ **3:8 »چۆچۈپ،...«** ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى »تىترەپ كېتىپ، ...«. ھېچبولمىغاندا، بوئاز پۇتلىرىغا سوغۇق ئۇرۇلغاندا ئويغىنىپ كەتكەن بولسا كېرەك. **»ئېگىلىشكەندە«** ـ يا كى »ئۇرۇلگەندە.«

□ **3:9 »خىزمەتكارىڭ«** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئىبرانىي تىلىدا »دېدەك«نى تەسۋىرلەيدىغان ئىككى سۆز بار. بۇ ئايەتتە رۇت ئوزىنى يۇقىرىراق كۆرسىتىدىغان سۆزنى ئۆزىگە ئىشلەتتى (13:2□□ ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.(**»ھەججەمەت-نىجاتكار«** ـ مۇشۇ ئۆقۇم توغرىلۇلۇق 20:2نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»ھەججەمەت-نىجاتكار«** ـ رۇت ئېيتقان »تونىڭنىڭ ئېتىكىنى خىزمەتكارىڭنىڭ ئۈستىگە يېيىپ قويغايسەن« دېگەن ئىبارە: ـ »مېنى سايەڭنىڭ ئاستىغا ئالغىن، مېنى ئەمرىڭگە ئالغىن« دېگەنىنى ۋە ئۆزىنىڭ بوئازنىڭ ئايالى بولۇشقا رازى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. خۇداۋۇ ئىسرائىلنى ئۆز قانىنى ئاستىغا ئالغانلىقى توغرىلۇلۇق شۇ سۆزنى قىلغان ـ »ئۇ،« 8:16نى كۆرۈڭ.

□ **3:10 »سېنى ئىزدىگەن يىگىتلەر«** ـ بوئازنىڭ سۆزىگە قارىغاندا)شۇيھەسىزكى، ئۇ ھەم ئەرشچان ھەم چىرايلىق بولغاچقا(رۇتنى بىرقانچە يىگىت ئىزدەپ كەلگەن. لېكىن رۇت ئۆز مەيلىگە ئەگىشىپ ئۇلارنى تاللىماي، بەلكى ئورنىغا قېينئانىسى نائومغا ياخشى بولسۇن دەپ رەھمەتلىك ئېرىگە »ھەججەمەت-نىجاتكار« بولغان بوئازنىڭ پاناھلىقىنى ئىزدىگەن. شۇنىڭ بىلەن بوئاز رۇتنىڭ قىلغىنى توغرىلۇلۇق: »سېنىڭ كېيىن كۆرسەتكەن ساداقەت-مېھرىبانلىقىڭ ئىلگىرى كۆرسەتكىنىڭدىنمۇ ئارتۇقتۇر« دەيدۇ. رۇتنىڭ »ئىلگىرى كۆرسەتكەن)ساداقەت-مېھرىبانلىق«(بولسا قېينئانىسىغا بولغان ساداقەتلىكىنى، ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ ئۆز يۇرتىنى تاشلاپ ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىغا كەلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. بوئازنىڭ »سەن كېيىن كۆرسەتكەن ساداقەت-مېھرىبانلىق« دېگىنى بولسا ئۆزىنى ئىزدىگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **3:11 »پۈتكۈل شەھىرىمىزدىكى مۇتىۋەرلەر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »خەلقىمىزنىڭ شەھىرىنىڭ دەرۋازىسىدىكى كىشىلەر« ـ قەدىمكى زامانىدا »شەھەرنىڭ دەرۋازىسى« ئاقساقاللار ۋە مۇتىۋەرلەر ئولتۇرىدىغان جاي ئىدى؛ شۇ يەردە سوت ئېچىلاتتى. شۇڭا بوئازنىڭ سۆزىنىڭ تولۇق مەنىسى »مېنىڭ شەھىرىمىزدىكى بارلىق مۇتىۋەرلەر سېنى پەزىلەتلىك ئايال دەپ قارايدۇ.«

□ **3:14 »ئېيتقاندى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئېيتقاندى« يا كى »ئويلىغاندى« دېگەن مەنە بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بىز بۇ يەردە »ئېيتقاندى« دەپ تەرجىمە قىلدۇق.

□ **3:15 »ئالتە كەچىن«** ـ بەلكىم »ئالتە ئەفاھ«، يەنى 45-27 كىلوگرامنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ **3:16 »سەن ھازىر كىم؟«** ـ نائومى: »سەن ھازىر كىم؟« دېگەن سوئال بىلەن رۇتنىڭ ھازىرقى سالاھىيىتىنى سورايدۇ: ئۇ: »ھازىر سەن بوئازنىڭ ئايالى بولدۇڭمۇ-يوق؟« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

17 ئۇ: ـ ئۇ بۇ ئالتە كەمچەن ئارپىنى ماڭا بەردى، چۈنكى ئۇ: »قېينئاناڭنىڭ يېنىغا قۇرۇق قول قايتىپ بارمىغىن«
دېدى، ـ دېدى.
18 نائومى: ـ ئەي قىزىم، بۇ ئىشنىڭ ئاخىرىنىڭ قانداق بولىدىغىنىنى بىلگۈچە مۇشۇ يەردە تەخىر قىلغىن؛ چۈنكى ئۇ
ئادەم بۇگۈن مۇشۇ ئىشنى پۈتكۈزمەي ئارام ئالمايدۇ، دېدى.

4

1 بوئاز شەھەر دەرۋازىسىغا چىقىپ، شۇ يەردە ئولتۇردى. مانا، ئۇ ۋاقىتتا بوئاز ئېيتقان ھېلىقى ھەمجەمەتلىك
ھوقۇقىغا ئىگە كىشى كېلىۋاتاتتى. بوئاز ئۇنىڭغا: ـ ئەي بۇرادەر، كېلىپ بۇ يەردە ئولتۇرغىن، دېۋىدى، ئۇ كېلىپ
ئولتۇردى.□
2 ئاندىن بوئاز شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرىدىن ئون ئادەمنى چاقىرىپ، ئۇلارغىمۇ: ـ بۇ يەردە ئولتۇرۇڭلار، دېدى. ئۇلار
ئولتۇرغاندا
3 ئۇ ھەمجەمەتلىك ھوقۇقىغا ئىگە كىشىگە: ـ موئابنىڭ سەھرالىرىدىن يېنىپ كەلگەن نائومى قېرىندىشىمىز ئەلىمەلەككە
تەۋە شۇ زېمىننى ساتماقچى بولۇۋاتىدۇ.
4 سىز شۇنىڭا مەن مۇشۇ ئىشنى ساڭا خەۋەرلەندۈرمەكچى ئىدىم، شۇنداقلا مۇشۇ يەردە ئولتۇرغانلارنىڭ ئالدىدا ۋە
خەلقىمىزنىڭ ئاقساقاللىرىنىڭ ئالدىدا »بۇنى سېتىۋالغىن« دېمەكچىمەن. سەن ئەگەر ھەمجەمەتلىك ھوقۇقىغا ئاساسەن
ئالاي دېسەڭ، ئالغىن؛ ھەمجەمەتلىك قىلماي، ئالمايمەن دېسەڭ، ماڭا ئېيتقىن، مەن بۇنى بىلەي؛ چۈنكى سەندىن
ئاۋۋال باشقىسىنىڭ ھەمجەمەتلىك ھوقۇقى بولمايدۇ؛ ئاندىن سەندىن كېيىن مېنىڭ ھوقۇقۇم بار، دېدى.
ئۇ كىشى: ـ ھەمجەمەتلىك قىلىپ ئۇنى ئالىمەن، دېدى.
5 بوئاز ئۇنىڭغا: ـ ئۇنداقتا يەرنى نائومنىڭ قولىدىن ئالغان كۈندە مەرھۇمنىڭ مىراسىغا ئۇنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان
بىرەر ئەۋلادى قالدۇرۇلۇشى ئۈچۈن مەرھۇمنىڭ ئايالى، موئاب قىزى رۇتنىمۇ ئېلىشىڭ كېرەك، ـ دېدى.□
6 ھەمجەمەت كىشى: ـ ئۇنداق بولسا ھەمجەمەتلىك ھوقۇقۇمنى ئىشلىتىپ ئېتىزنى ئالسام بولمىغۇدەك؛ ئالسام
ئۆز مىراسىمغا زىيان يەتكۈزگۈدەكمەن. ھەمجەمەتلىك ھوقۇقىنى سەن ئۆزۈڭ ئىشلىتىپ، يەرنى سېتىۋالغىن؛ مەن
ئىشلىتەلەيمەن دېدى.□
7 قەدىمكى ۋاقىتلاردا ئىسرائىلدا ھەمجەمەتلىك ھوقۇقىغا يا كى ئالماشتۇرۇش-تېگىشىش ئىشىغا مۇناسىۋەتلىك مۇنداق
بىر رەسىم-قائىدە بار ئىدى: ـ ئىشنى كەسمەك ئۈچۈن بىر تەرەپ ئۆز كەشنى سېلىپ، ئىككىنچى تەرەپكە بېرەتتى.
ئىسرائىلدا سودا-سېتىقنى بېكىتىشتە مانا مۇشۇنداق بىر ئۇسۇل بار ئىدى.■
8 شۇنىڭا ھەمجەمەت ھوقۇقىغا ئىگە كىشى بوئازغا: ـ سەن ئۇنى ئالغىن، دەپ، ئۆز كەشنى سېلىۋەتتى.□
9 بوئاز ئاقساقاللارغا ۋە كۆپچىلىككە: ـ سىلەر بۇگۈن مېنىڭ ئەلىمەلەككە تەۋە بولغان ھەممىنى، شۇنداقلا كىلیون
بىلەن ماھلونغا تەۋە بولغان ھەممىنى نائومنىڭ قولىدىن ئالغىنىمغا گۇۋاھتۇرسىلەر.

□ **4:1 »ئەي بۇرادەر«!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەي، پالانچى-پوكۈنچى«! دېيىلىدۇ. بۇ ئادەم بەلكىم رۇت ۋە نائومغا قارىتا ھەمجەمەتلىك بۇرچىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىشنى رەت قىلغاچقا، ئۇ بۇ بايباندا نامسىز قالغان بولسا كېرەك.

□ **4:5 »موئاب قىزى رۇتنىمۇ ئېلىشىڭ كېرەك«** ـ »لاۋ.» 25:25-34 گە، ۋە 47-55 گە، ۋە »قان.» 5:25-10غا قارالسۇن. »رۇت« 4-باب، 6-12 ئايەتتىكى ئىشلارغا قارىغاندا، بەيت-لەھەمدە »پەرزەنتسىز قالغان قېرىندىشىنىڭ تۇل خوتۇنىنى ئېلىش« توغرىسىدىكى بەلگىلىمە بىجا كەلتۈرۈلۈۋاتقاندا، قوشۇمچە ماددىلار قوشۇلغان بولسا كېرەك)ئەسلىدىكى قانۇن بەلگىلىمىسى بويىچە، بىرسى پەرزەنتسىز تۇلىغان بولسا، ئۇنىڭ ئاكىسى يا كى ئۇكىسى ئۇنىڭ مىراسىغا مىراسخور قالدۇرۇش ئۈچۈن تۇل خوتۇنىنى ئېلىش كېرەك ئىدى؛ بەيت-لەھەمدىكىلەر مۇشۇ بەلگىلىمىگە ئاكا-ئۇكىسىدىن باشقا بارلىق ئۇرۇق-تۇغقانلىرىنمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، دەپ قوشقان ئوخشايدۇ.(»يار.» 8:38-10نمۇ كۆرۈڭ.

□ **4:6 »مەن شۇ ھوقۇقنى** ئىشلىتەلەيمەن« ـ ئۇ كىشى بەلكىم: »ئەگەر رۇتنىن پەرزەنت كۆرسەم، ئۇلار مېنىڭ بالىلىرىم ھېسابلانمايدۇ؛ ھالبۇكى، ئۇلار باشقا ئايالىمدىن بولغان پەرزەنتلىرىم بىلەن تەڭ مېنىڭ مىراسىغا ۋارىس بولۇشى مۇمكىن، شۇنىڭ بىلەن ئۆز پەرزەنتلىرىم ئېرىشىدىغان مىراسىنىڭ ئۆلۈشى ئەسلىدىكىدىن ئازلاپ كېتىدۇ« دەپ ئويلىسا كېرەك؛ شۇنىڭا ئۇ »ئالمايمەن« دېگەن قارارغا كەلگەن.

■ **4:7** قان. 25:7.

□ **4:8 »ئۆز كەشنى سېلىۋەتتى«** ـ بۇ كەشنى بوئاز ئېلىپ كېتىدۇ. ئۇ مەزكۇر سودا-سېتىققا ئىسپات بولىدۇ. كەش بەلكىم بىر پارچە يەرنىڭ تەۋەلىكىگە سىمۋول بولۇشى مۇمكىن ئىدى »)قان.» 24:11 ۋە 7:25-10نى كۆرۈڭ.(

10 ئۇنىڭ ئۈستىگە مەرھۇمنىڭ نامى قېرىنداشلىرى ئارىسىدىن ۋە شەھىرىنىڭ دەرۋازىسىدىن ئۆچۈرۈلمەسلىكى ئۈچۈن
مەرھۇمنىڭ مىراسىغا ئۇنىڭ نامى بولغان بىرەر ئەۋلادى قالدۇرۇلسۇن ئۈچۈن ماھلوننىڭ ئايالى، موئاب قىزى رۇتنى
خوتۇنلۇققا ئالدىم. سىلەر بۈگۈن بۇنىڭغا گۇۋاھتۇرسىلەر، دېدى.

15 تۇ ساكا جېنىڭنى يېڭىلىغۇچى هەم قېرىغىنىڭدا سېنى ئەزىزلىغۇچى بولىدۇ؛ چۈنكى سېنى سۆيىدىغان، ساكا يەتتە
ئوغۇلدىن ئەۋزەل بولغان كېلىنىڭ تۇنى تۇغدى، ـ دېدى.
16 نائومى بالىنى ئېلىپ، باغرىغا باستى ۋە ئۇنىڭغا باققۇچى ئانا بولدى.□
17 ئۇنىڭغا قوشنا بولغان ئاياللار »نائومىغا بىر بالا تۇغۇلدى« دەپ، ئۇنىڭغا ئىسىم قويدى. ئۇلار ئۇنىڭغا »ئوبەد«
دەپ ئات قويدى. ئۇ يەسسەنىڭ ئاتىسى بولدى، يەسسە داۋۇتنىڭ ئاتىسى بولدى.□

داۋۇت پادىشاھ، يەنى داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ نەسەبنامىسى

18 پەرەزنىڭ نەسەبنامىسى تۆۋەندىكىدەكتۇر: ـ پەرەزدىن هەزرون تۆرەلدى،■
19 هەزروندىن رام تۆرەلدى، رامدىن ئاممىناداب تۆرەلدى، ئاممىنادابتىن ناهشون تۆرەلدى، ناهشوندىن سالمون
تۆرەلدى،
20 ئاممىنادابتىن ناهشون تۆرەلدى، ناهشوندىن سالمون تۆرەلدى،
21 سالموندىن بوئاز تۆرەلدى، بوئازدىن ئوبەد تۆرەلدى،
22 ئوبەدتىن يەسسە تۆرەلدى ۋە يەسسەدىن داۋۇت تۆرەلدى.

□ **4:16** »**باققۇچى ئانا**« ـ بەلكىم قانۇن جەهەتتىن بالىنىڭ ئاتاق ئانىسى بولغانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. □ **4:17** »**ئوبەد**« ـ »قۇل«، »خىزمەتكار« دېگەن مەنىدە. »**داۋۇت**« ـ داۋۇت پادىشاھ.
■ **4:18** 1تار. 2:5□ مات. 1:31

ساموئىل «1»

دەرد-ئەلەمدىن بولغان تىلەك

1 ئەفرائىم تاغلىقىدىكى راماتائىم-زوفمىدا ئەلكاناھ ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى. ئۇ ئەفرائىملىق بولۇپ، يەروھامنىڭ
ئوغلى، يەروھام ئېلىخۇنۇڭ ئوغلى، ئېلىخۇ توخۇنۇڭ ئوغلى، توخۇ زۇفنىڭ ئوغلى ئىدى. ■
2 ئۇنىڭ ئىككى ئايالى بار ئىدى. بىرسىنىڭ ئىسمى ھاننا، يەنە بىرسىنىڭ ئىسمى پەننىناھ ئىدى. پەننىناھنىڭ
بالىلىرى بار ئىدى، لېكىن ھاننا ھاناھنىڭ بالىسى يوق ئىدى.
3 بۇ ئادەم ھەر يىلى ئۆز شەھىرىدىن ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان يەرۇەردىگارغا سەجدە قىلىپ قۇربانلىق
سۇنغىلى شىلوھىغا باراتتى. ئۇ يەردە ئەلىنىڭ خوفنىي ۋە فىنھاس دېگەن ئىككى ئوغلى يەرۇەردىگارنىڭ كاھىنلىرى
بولۇپ ئىشلەيتتى. ■
4 ھەر قېتىم ئەلكاناھ قۇربانلىق قىلغان كۈنىدە ئۇ قۇربانلىقتىن ئايالى پەننىناھ ۋە ئۇنىڭ ھەربىر ئوغۇل-قىزلىرىغا ئۆز
ئۈلۈشىنى بېرەتتى.
5 ئەمما ھاناھىغا بولسا ئۇ ئىككى ھەسسىلىك ئۈلۈش بېرەتتى؛ چۈنكى ئۇ ھاناھنى تولىمۇ سۆيەتتى. لېكىن يەرۇەردىگار
ئۇنى تۇغماس قىلغانىدى. □
6 يەرۇەردىگارنىڭ ئۇنى تۇغماس قىلغانلىقىدىن ئۇنىڭ كۈندەش رەقىبى پەننىناھ ھاناھنى ئازابلاش ئۈچۈن ئۇنىڭ
بىلەن قاتتىق قېرىشاتتى.
7 ۋە ھەر يىلى، ھاناھ ھەر قېتىم يەرۇەردىگارنىڭ ئۆيىگە چىققاندا، پەننىناھ ئۇنىڭغا ئازار بېرەتتى. پەننىناھ شۇنداق
قىلغاچقا، ئۇ يىغلاپ ھېچ نېمە يېمەيتتى. □
8 ئاخىرى ئۇنىڭ ئېرى ئەلكاناھ ئۇنىڭغا: ـ ئى ھاناھ، نېمىشقا يىغلايسەن؟ نېمىشقا بىرنەرسە يېمەيسەن؟ نېمىشقا كۆڭلۈڭ
ئازار يەيدۇ؟ مەن ئۆزۈم ساكا ئون ئوغۇلدىن ئەۋزەل ئەمەسمۇ؟! ـ دېدى.■
9 ئۇلار شىلوھىدا يەپ-ئىچكەندىن كېيىن)ئەلى دېگەن كاھىن شۇ چاغدا يەرۇەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ ئىشىكى
يېنىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇراتتى(ھاناھ داستىخاندىن تۇردى؛
10 ئۇ قاتتىق ئازاب ئېچىدە يەرۇەردىگارغا دۇئا قىلىپ زار-زار يىغلايتتى.
11 ئۇ قەسەم ئىچىپ: ـ ئى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان يەرۇەردىگار، ئەگەر دېدىكىڭنىڭ دەردىگە
يېتىپ، مېنى ياد ئېتىپ دېدىكىڭنى ئۇنتۇمماي، بەلكى دېدىكىڭگە بىر ئوغۇل بالا ئاتا قىلساڭ، ئۇنى پۈتۈن تۆمرىنىڭ
كۈنلىرىدە سەن يەرۇەردىگارغا بېغىشلايمەن؛ ئۇنىڭ بېشىغا ئۈستىرا ھېچقاچان سىلىنمايدۇ، دېدى.□ ■
12 ئۇ يەرۇەردىگارنىڭ ئالدىدا دۇئاسىنى داۋام قىلىۋاتقاندا، ئەلى ئۇنىڭ ئاغزىغا قاراپ تۇردى؛

■ **1:1** 1تار. 6:11□ 12
■ **1:3** مىس. 14:23□ قان. 16.16:
□ **1:5** »**لېكىن يەرۇەردىگار ئۇنى تۇغماس قىلغانىدى**« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »لېكىن يەرۇەردىگار ئۇنىڭ بالىياتقۇسىنى ئېتىۋەتكەنىدى.«
□ **1:7** »**ۋە ھەر يىلى، ھاناھ ھەر قېتىم يەرۇەردىگارنىڭ ئۆيىگە چىققاندا، پەننىناھ ئۇنىڭغا ئازار بېرەتتى**« ـ نېمىشقا ئۇلار ھەر قېتىم »يەرۇەردىگارنىڭ
ئۆيىگە چىققاندا« شۇنداق بولىدۇ؟ ـ بىزنىڭچە ھەر قېتىم بىر ئىبرانىي ئائىلە خۇدانىڭ ئالدىغا شۇنداق كەلگەندە، ئۇلار بارلىق بالىلىرى ئۈچۈن ئالاھىدە
تەشەككۇر ئېيتىشى مۇمكىن. شۇ چاغلاردا پەننىناھ ھاناھقا »سەن بىر تۇغماس«! دەپ ئەسلىتەتتى.
يەزى تەرجىمىلىردە مۇشۇ جۈملىنىڭ بېشىدا: »ئۇ)ئەلكاناھ(ھەر يىلى پەرۇەردىگارنىڭ ئۆيىگە چىققاندا، ھاناھ ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ بارغاندا...«
دېيىلىدۇ.
■ **1:8** رۇت 15.4:
□ **1:11** »**ئۇنىڭ بېشىغا ئۈستىرا ھېچقاچان سىلىنمايدۇ**« ـ تەۋرات دەۋرىدە يەزى كىشىلەر ئۆزلىرىنى خۇدانىڭ ئىبادىتىگە بېغىشلاش مەقسىتىدە
ئۆزلىرىنى »نازارىي« دەپ ئاتايتتى؛ »نازارىي«)نازارىي بولۇشقا قەسەم ئىچىپ بېكىتىلگەن مۇھلەتتە(ھاراق ئىچمەيتتى، چاچلىرىنى ھېچ چۇشۇرمەيتتى.
»چۈل.» 22-1:6نى كۆرۈڭ.
■ **1:11** ھاك. 5.13:

13 چۈنكى هاننا دۇئانى ئىچىدە قىلغاچقا لەۋلىرى مىدىرلاۋاتقىنى بىلەن ئاۋازى ئاڭلانمايتتى. شۇڭا ئەلى ئۇنى مەست
بولۇپ قاپتۇ، دەپ ئويلىدى.
14 ئەلى ئۇنىڭغا: ـ قاچانغىچە مەست يۈرسەن؟ شارابىڭنى ئۆزۈڭدىن نېرى قىل، دېدى.
15 لېكىن هاننا جاۋابەن: ـ ئۇنداق ئەمەس، ئى خوجام! كۆڭلى سۇنۇق بىر مەزلۇمەن. مەن شارابمۇ، هاراقمۇ
ئىچمىدىم، بەلكى جېنىم دەردىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۆكتۈم؛ ■
16 دېدەكلىرىنى يامان خوتۇن دەپ بىلمىگەيلا. چۈنكى مېنىڭ زور دەردىم ۋە ئازابلىرىمدىن بۇ كۈنگىچە شۇنداق
ندا قىلىۋاتىمەن، دېدى.□
17 ئەلى ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ تىنچ-ئامان قايتقىن، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى تۆزىدىن تىلىگەن ئىلتىجايىڭنى ئىجابەت
قىلغاي، دېدى.
18 هاننا: ـ دېدەكلىرى كۆز ئالدىلىرىدا ئىلتىپات تاپقاي، دېدى. ئۇ شۇلارنى دەپ چىقىپ، غىزا يېدى ۋە
شۇنىڭدىن كېيىن چىرايىدا ئىلگىرىكىدەك غەمكىنلىك كۆرۈنمىدى.
19 ئۇلار ئەتىسى تاڭ سەھەردە ئورنىدىن تۇرۇپ پەرۋەردىگارنىڭ هۇزۇرىدا سەجدە قىلىپ بولۇپ، راماهدىكى
ئۆيىگە يېنىپ كەلدى. ئەلكانا ئايالى هاننا‌غا يېقىنچىلىق قىلدى؛ پەرۋەردىگار ئۇنى ئەسلىگەندى.
20 هاننا هامىلدار بولۇپ، ۋاقتى-سائىتى توشۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇ: »مەن ئۇنى پەرۋەردىگاردىن تىلەپ
ئالدىم« دەپ، ئىسمىنى ساموئىل قويدى.□

هاننا ساموئىلنى پەرۋەردىگارغا ئاتايدۇ

21 ئۇنىڭ ئېرى ئەلكانا ئۆيىدىكى هەممىسى بىلەن پەرۋەردىگارغا ئاتىدىغان هەر يىللىق قۇربانلىقنى قىلغىلى ۋە قىلغان
قەسىمنى ئادا قىلىش ئۈچۈن شىلوهغا چىقتى.
22 لېكىن هاننا بىللە بارماي ئېرىگە: ـ بالا ئەمچەكتىن ئايرىلغاندىلا ئاندىن مەن ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا هازىر
بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى ئېلىپ بارىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇ يەردە مەڭگۈ تۇرىدۇ، دېدى.
23 ئېرى ئەلكانا ئۇنىڭغا: ـ ئۆزۈڭگە نېمە ياخشى كۆرۈنسە، شۇنى قىلغىن. ئۇنى ئەمچەكتىن ئايرىغۇچە تۇرۇپ
تۇرغىن. پەرۋەردىگار ئۆز سۆز-كالامىغا ئەمەل قىلغاي، دېدى. ئايالى ئۆيدە قېلىپ بالىسى ئەمچەكتىن ئايرىلغۇچە
ئېمىتتى.
24 بالىسى ئەمچەكتىن ئايرىلغاندىن كېيىن ئۇ ئۇنى ئېلىپ، شۇنداقلا ئۈچ بۇقا، بىر ئەفاھ ئۇن ۋە بىر تۇلۇم شارابنى ئېلىپ
پەرۋەردىگارنىڭ شىلوهدىكى ئۆيىگە ئاپاردى. بالا بولسا تېخى كىچىك ئىدى. □ ■
25 ئۇلار بىر بۇقىنى سويۇپ بالىنى ئەلنىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدى. □
26 شۇنىڭ بىلەن هاننا ئۇنىڭغا: ـ ئى خوجام، ئۆزلىرىدە هايات راست بولغىنىدەك، بۇ يەردە سىلىنىڭ قاشلىرىدا
تۇرۇپ پەرۋەردىگارغا ندا قىلغان مەزلۇم مەن بولىمەن، دېدى.
27 مەن مۇشۇ ئوغۇل بالا ئۈچۈن دۇئا قىلدىم ۋە مانا، پەرۋەردىگار مېنىڭ تىلىگەن ئىلتىجايىمنى ئىجابەت قىلدى.

■ 1:15 زەب. 8:62□ 2142:
□ 1:16 **»دېدەكلىرىنى يامان خوتۇن دەپ بىلمىگەيلا...»** ـ ئىبرانىي تىلدا »دېدەكلىرىنى »بىلىئالنىڭ قىزى« دەپ بىلمىگەيلا« دېيىلدۇ. »بىلىئال«نىڭ مەنىسى »ئەرزىمەس« دېگەنلىك بولۇپ، بەلكىم ئىبلىسنى كۆرسىتىدۇ.
□ 1:20 **»»مەن ئۇنى پەرۋەردىگاردىن تىلەپ ئالدىم« دەپ، ئىسمىنى ساموئىل قويدى«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ساموئىل« دېگەننىڭ مەنىسى »خۇدا ئاڭلىدى« يا كى »خۇدادىن تىلىگەن« دېگەنگە يېقىن كېلىدۇ.
□ 1:24 **»بىر ئەفاھ ئۇن«** ـ »ئەفاھ« ئاشلىق-دانلارنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى ئىدى، تەخمىنەن 27 لىتر. بۇقا قۇربانلىق قىلىنغاندا، ئۇنىڭغا قوشۇپ ئۇندىن »قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيە« قىلىنىشمۇ كېرەك ئىدى.
■ 1:24 لۇقا 41.2:
□ 1:25 **»ئۇلار بىر بۇقىنى سويۇپ بالىنى ئەلنىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدى«** ـ قالغان ئىككى بۇقا بەلكىم ئېلىغا ساموئىلنى بېقىش ئۈچۈن بەرگەن »بېقىش ھەققى« بولۇشى مۇمكىن. باشقا بىر ئېھتىماللىق بارىكى، 24-ئايەتنىڭ مەنىسى: «...□□□ بۇقا» ئەمەس، بەلكى «....□□□ ياشلىق بىر بۇقا» بولۇشى مۇمكىن. بىراق بۇ ئايەتنى شۇنداق چۈشەنگەن ئالىملار ئاز.

28 ئەمدى ھازىر مەن ئۇنى پەرۋەردىگارغا تاپشۇرۇپ بەردىم. ئۇمۇنىڭ ھەممە كۈنلىردە ئۇ پەرۋەردىگارغا
بېغىشلانغان بولىدۇ، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلدى.□

2

ھاننا تەنتەنە بىلەن پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەيدۇ

1 ھاننا دۇئا قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
»مېنىڭ قەلبىم پەرۋەردىگار بىلەن يايرايدۇ،
مېنىڭ مۇڭگۈزۈم پەرۋەردىگار بىلەن ئېگىز كۆتۈرۈلدى؛
ئاغزىم دۈشمەنلىرىمنىڭ ئالدىدا تەنتەنىلىكتە ئېچىلدى؛
چۈنكى سېنىڭ نىجاتىڭدىن شادلىنىمەن.□ ■
2 پەرۋەردىگاردەك مۇقەددەس بولغۇچى يوقتۇر؛
چۈنكى سەندىن باشقا ھېچ كىم يوق،
خۇدايىمىزدەك ھېچ ئۇيۇلتاش يوقتۇر.■
3 ئى ئىنسانلار، كىبىرلىك سۆزلىرىڭلارنى كۆپەيتىۋەرمەڭلار،
يوغان گەپلەرنى ئاغزىڭلاردىن چىقارماڭلار؛
چۈنكى پەرۋەردىگار بىلىم-ھىدايەتكە ئىگە خۇدادۇر.
ئىنسانلارنىڭ ئەمەللىرى ئۇنىڭ تەرىپىدىن تارازىدا تارتىلىدۇ.
4 پالۋانلارنىڭ ئوق-يالىرى سۇندۇرۇلدى؛
لېكىن پۇتلىشىپ يىقىلغانلارنىڭ بېلى بولسا قۇدرەت بىلەن باغلاندى.
5 قورسىقى توق بولغانلار نان تېپىش ئۈچۈن ئۆزىنى يالالاشقا بەردى؛
لېكىن ئاچ قالغانلار ھازىر ئاچ قالمىدى؛
ھەتتا تۇغماس ئايال يەتتىنى تۇغدۇ؛
لېكىن كۆپ بالىلىق بولغان سولىشىپ كېتىدۇ.■
6 پەرۋەردىگار ھەم ئۆلتۈرىدۇ، ھەم ھايات بېرىدۇ؛
ئۇ ئادەمنى تەھتىساراغا چۈشۈرىدۇ، ئۇ يەردىن يەنە تۇرغۇزىدۇ؛□ ■
7 پەرۋەردىگار ئادەمنى ھەم نامراتلاشتۇرىدۇ، ھەم باي قىلىدۇ؛
ئۇ كىشىنى ھەم پەس قىلىدۇ، ھەم ئېگىز كۆتۈرىدۇ.
8 ئۇ ئۆزى مىسكىننى توپىدىن قوپۇرىدۇ،
قىغلىقتىن يوقسۇلنى كۆتۈرىدۇ؛
ئۇلارنى ئېسىلزادىلەر ئارىسىدا تەڭ ئولتۇرغۇزىدۇ؛

□ 1:28 «...□□□□□ ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلدى» ـ »ئۇلار« بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئۇ ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلدى« دېيىلىدۇ)دېمەك، ساموئىلنى كۆرسىتىدۇ.(
□ 2:1 »مېنىڭ مۇڭگۈزۈم پەرۋەردىگار بىلەن ئېگىز كۆتۈرۈلدى« ـ تەۋراتتا، »مۇڭگۈز«لەر كۆپ ھاللاردا ئادەملەرنىڭ ئابروي-شۆھرىتىنى ياكى كۈچىنى بىلدۈرىدۇ. مۇشۇ يەردە قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »زەب.»، 17:132 ئى كۆرۈڭ. يۇ مۇڭگۈزلەر ئادەمنىڭ يېشىدا تۆسكەن ئەمەس، ئەلۋەتتە! ■ 2:1 لۇقا 46.1: ■ 2:2 قان. 24:3□ زەب. 8.86: ■ 2:5 زەب. 9-10:34□ يىغ. 6:5□ لۇقا 53.1:
□ 2:6 »تەھتىسارا« ـ تۆلگەنلەرنىڭ روھى باردىغان جاي. ■ 2:6 قان. 39:32□ ئەز. 37 11-14:

ئۇلارنى شان-شەرەپلىك تەختىگە مىراس قىلدۇرىدۇ؛
چۈنكى يەرنىڭ تۈۋرۈكلىرى پەرۋەردىگارنىڭكىدۇر؛
ئۇ ئۆزى دۇنيانى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە سالغاندى.■
9 ئۆز مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ پۇتلىرىنى ئۇ مەزمۇت قىلىدۇ؛
ئەمما رەزىللەر بولسا، قاراڭغۇدا شۇڭ قىلىنىدۇ؛
چۈنكى ھېچكىم ئۆز قۇدرىتى بىلەن نۇسرەت تاپمايدۇ.
10 پەرۋەردىگار بىلەن قارشىلاشقانلار پارە-پارە قىلىۋېتىلىدۇ؛
ئۇ ئۆزى ئاسمانلاردىن ئۇلارغا قارشى گۈلدۈرلەيدۇ.
پەرۋەردىگار يەر يۈزىنىڭ چەتلىرىگىچە ھۆكۈم چىقىرىدۇ؛
ئۇ ئۆزى تىكلىگەن پادىشاھقا قۇدرەت بېرىدۇ،
ئۇ ئۆزى مەسىھلىگىنىنىڭ مۈڭگۈزىنى ئېگىز كۆتۈرىدۇ.«!□ ■

11 ئەلكاناھ بولسا راماھدىكى ئۆز ئۆيىگە يېنىپ باردى. بالا بولسا ئەلىنىڭ قېشىدا پەرۋەردىگارغا خىزمەت قىلىپ قالدى.

ئەلىنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ كاھىنلىق مەنسىپىدىن رەزىللىك بىلەن پايدىلىنىشلىرى

12 ئەمما ئەلىنىڭ ئوغۇللىرى ئىنتايىن يامان كىشىلەردىن بولۇپ، پەرۋەردىگارنى تونۇمايتتى. □
13 كاھىنلارنىڭ خەلقىگە مۇنداق ئادەتى بولغان: ـ بىرسى قۇربانلىق قىلىپ، گۆش قاياپ پىشۇاتقاندا كاھىننىڭ
خىزمەتكارى كېلىپ ئۈچ تىللىق چاڭگاكنى قولىدا تۇتۇپ
14 داش، قازان، داڭقان ياكى كورىنىڭ ئىچىگە سانچىپ، چاڭگاكقا نېمە ئېلىنغان بولسا كاھىن شۇنى ئۆزىگە
ئالاتتى. ئۇلارنىڭ شىلوھغا قۇربانلىق قىلغىلى كەلگەن ھەممە ئىسرائىللارغا شۇنداق ئادەتى بولغان. □
15 شۇنداقلا ھەتتا ياغنى كۆيدۈرمەستە كاھىننىڭ خىزمەتكارى كېلىپ قۇربانلىق قىلۋاتقان ئادەمگە: ـ كاھىنغا
كاۋاپ ئۈچۈن گۆش بەرگىن، چۈنكى ئۇ سەندىن قاياپ پىشقان گۆش قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى خام گۆش
لازىم، دەيتتى.
16 ئەگەر قۇربانلىق قىلغۇچى ئۇنىڭغا: ـ ئاۋۋال يېغى كۆيدۈرۈلۈپ بولسۇن، ئاندىن نېمىنى خالىساڭ شۇنى ئالغىن،
دېسە، ئۇ: ـ بولمايدۇ، ماڭا دەرھال بەر! بولمىسا مەجبۇرىي ئالىمەن، دەيتتى؛ □
17 شۇنداق قىلىپ بۇ ئىككى ياشنىڭ گۇناھى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تولىمۇ ئېغىر بولغاندى؛ چۈنكى ئۇنىڭ
سەۋەبىدىن خەق پەرۋەردىگارغا ئاتىغان قۇربانلىقلار كۆزگە ئىلىنمايۋاتاتتى.

■ **2:8** ئايۇپ 15:36□ زەب. 113□7: 8؛ لۇقا 52:1□ زەب. 2:24-1□ 25:102□ 5104:

□ **2:10** **»ئۆ ئۆزىنى مەسىھلىگىنىنىڭ مۈڭگۈزىنى ئېگىز كۆتۈرىدۇ«!** ـ »مەسىھلىمەك« ياكى »مەسىھ قىلىش«: خۇدانىڭ يولىيورۇق بىلەن ئىسرائىلغا بىرىگە بىر پادىشاھ بېكىتىش ئۈچۈن ئۇنىڭ بېشىغا زەيتۇن مېيى سۈرىۋۇلۇشى كېرەك ئىدى. مۇشۇ مۇراسىم »مەسىھ قىلىنىش« ياكى »مەسىھلىنىش« دەپ ئاتىلاتتى ۋە شۇنداقلا شۇ چاغدىن باشلاپ شۇ پادىشاھ »خۇدانىڭ مەسىھلىگىنى« دەپ ئاتىلاتتى. كاھىنلار ۋە بەزى ۋاقىتلار پەيغەمبەرلەرمۇ »مەسىھ قىلىناتتى.« ئىسرائىلدا شۇ چاغدا پادىشاھ بولمىغاچقا، ھاننانىڭ بۇ سۆزى دەرۋەقە كەلگۈسى ئىشلارنى ئالدىنئالا كۆرسەتكەن بېشارەت ئىدى.

■ **2:10** 1سام. 10:7□ زەب. 6:2□ 8:21□ 2489:

□ **2:12** **»...□□□□□□□□ يامان كىشىلەردىن بولۇپ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بېلىئالنىڭ)ئىبلىسنىڭ(ئوغۇللىرىدىن بولۇپ« دېيىلدۇ. »بېلىئال«نىڭ مەنىسى »ئەرزىمەس«، بەلكىم شەيتانىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **2:14** **»ئۇلارنىڭ شىلوھغا قۇربانلىق قىلغىلى كەلگەن ھەممە ئىسرائىللارغا شۇنداق ئادەتى بولغان«** ـ مۇشۇ خىل قۇربانلىقلار، شۇبھىسىزكى، »تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى« ياكى »ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى« ئىدى. كاھىنلارنىڭ مۇشۇنى ئادەتى مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇننىڭ بەلگىلىمىلىرىگە ئاساسلانغان ئەمەس. كاھىنلارنىڭ »ھوقۇق ئۈلۈشى« بولسا »لاۋى» 18-11:7، 34-28-ئايەتلەردە كۆرسىتىلىدۇ. ئەمما ئەلىنىڭ ئوغۇللىرى ئاچكۆزلۈكىدىن بۇ ئادەتنى تولىمۇ ھەددىدىن ئاشۇرۇۋۇۋەتكەنىدى. كېيىنكى ئايەتلەردىن كۆرۈڭ.

□ **2:16** **»ئاۋۋال يېغى كۆيدۈرۈلۈپ بولسۇن، ئاندىن نېمىنى خالىساڭ شۇنى ئالغىن«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە قۇربانلىقلاردىكى بارلىق ياغلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرۈلەتتى. ئادەمنىڭ ئۆزى يېيىشى مەنئى قىلىناتتى.

18 ئەمما ساموئىل نارەسىدە بالا بولۇپ كاناپتىن توقۇلغان بىر ئەفودنى كىيىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خىزمەت
قىلاتتى. □
19 بۇنىڭدىن باشقا ئۇنىڭ ئانىسى ھەر يىلدا ئۇنىڭغا بىر كىچىك تون تىكىپ، ھەر يىللىق قۇربانلىقنى قىلغىلى ئېرى
بىلەن بارغاندا ئالغاچ كېلەتتى.
20 ئەلى ئەلكاناھ ۋە ئايالىغا بەخت تىلەپ دۇئا قىلىپ: ـ »ئايالىڭنىڭ پەرۋەردىگارغا بېغىشلىغىنىنىڭ ئورنىغا ساڭا
ئۇنىڭدىن باشقا نەسىل بەرگەي، دېدى. ئاندىن بۇ ئىككىسى ئۆز ئۆيىگە ياندى.
21 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ھاننانىڭ يوقلاپ بەركەتلەپ، ئۇ ھامىلىدار بولۇپ جەمئىي ئۈچ ئوغۇل ۋە ئىككى
قىز تۇغدى. كىچىك ساموئىل بولسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ئوسۇۋاتاتتى.□
22 ئەلى بەك قېرىپ كەتكەندى. ئۇ ئوغۇللىرىنىڭ پۈتكۈل ئىسرائىلغا ھەممە قىلغانلىرىنى ئاڭلىدى ھەم جامائەت
چېدىرىنىڭ ئىشىكىدە خىزمەت قىلىدىغان ئايالار بىلەن ياتقىنىنىمۇ ئاڭلىدى. □
23 ئۇ ئۇلارغا: ـ سىلەر نېمە ئۈچۈن شۇنداق ئىشلارنى قىلىسىلەر؟ چۈنكى بۇ خەلقتىنڭ ھەممىسىدىن سىلەرنىڭ
يامانلىقىڭلارنى ئاڭلاۋاتىمەن، دېدى.
24 بولمايدۇ، ئى ئوغۇللىرىم! مەن ئاڭلىغان بۇ خەۋەر ياخشى ئەمەس، پەرۋەردىگارنىڭ خەلقىنى ئازدۇرۇۋېسىلەر. □
25 ئەگەر بىر ئادەم يەنە بىر ئادەمگە گۇناھ قىلسا، باشقا بىرسى ئۇنىڭ ئۈچۈن خۇدادىن رەھىم سورىسا بولىدۇ، لېكىن
ئەگەر بىرسى پەرۋەردىگارغا گۇناھ قىلسا، كىم ئۇنىڭ گۇناھىنى تىلىيەلەيدۇ؟ ـ دېدى. لېكىن ئۇلار ئاتىسىنىڭ
سۆزىگە قۇلاق سالمىدى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشنى نىيەت قىلغانىدى.
26 ئەمما ساموئىل دېگەن بالا ئۆسۈۋاتاتتى، پەرۋەردىگار ھەم ئادەملەرنىڭ ئالدىدا ئىلتىپات تاپقانىدى.■
27 خۇدانىڭ بىر ئادىمى ئەلنىڭ يېنىغا كېلىپ مۇنداق دېدى: ـ پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: »مىسىردا،
پىرەئۇننىڭكىدە تۇرغاندا ئۆزۈمنى ئاتاڭنىڭ جەمەتىگە ئوچۇق ئايان قىلمىدىممۇ؟ ■
28 مەن ئۇنى كاھىنىم بولۇش، ئۆز قۇربانگاھىمدا قۇربانلىق قىلىش، خۇشبۇيى يېقىش ۋە مېنىڭ ئالدىمدا ئەفود
تونىنى كىيىپ خىزمەت قىلىشقا ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرىدىن تاللىمغانىدىممۇ؟ شۇنىڭدەك مەن ئىسرائىلنىڭ ئوتتا
كۆيدۈرىدىغان ھەممە قۇربانلىقلىرىنى ئاتاڭنىڭ تاپشۇرۇپ تەقدىم قىلغان ئەمەسمۇ؟ □ ■
29 نېمىشقا مەن بۇيرۇغان، تۇرالغۇ جايىمدىكى قۇربانلىقىم بىلەن ئاشلىق ھەدىيەلەرنى دەپسەندە قىلىسىلەر؟ نېمىشقا
خەلقىم ئىسرائىللار كەلتۈرگەن ھەممە ھەدىيەلەرنىڭ ئېسىلىدىن ئۆزلىرىڭلارنى سەمرىتىپ، ئۆز ئوغۇللىرىڭلارنىڭ
ھۆرمىتىنى مېنىڭكىدىن ئۈستۈن قىلىسەن؟« ■
30 ئۇنىڭ ئۈچۈن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن دەرھەققەت سېنىڭ ۋە ئاتاڭنىڭ
جەمەتىدىكىلەر مېنىڭ ئالدىمدا خىزمىتىمدە مەڭگۈ ماڭىدۇ، دەپ ئېيتقانىدىم؛ لېكىن ئەمدى مەن پەرۋەردىگار

□ 2:18 »ساموئىل نارەسىدە بالا بولۇپ كاناپتىن توقۇلغان بىر ئەفودنى كىيىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خىزمەت قىلاتتى« ـ »ئەفود« دېگەن نېمە؟ خۇدا مۇسا بىلەنمەبەرگە چۈشۈرگەن قانۇن بويىچە، باش كاھىن كىيدىغان بىر ئالاھىدە كالتە چاپان بولۇپ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئىككى خىل تاش ئارقىلىق خۇدادىن يول سورىغىلى بولاتتى. ساموئىل لاۋۋي قەبىلىسىدىن بولمىسىمۇ، بۇ ئايەتتىكە قارىغاندا » كاھىنلىق كىيىم« كىيىپ، كاھىنلىق خىزمىتىنى قىلۋاتاتتى.
□ 2:21 »...□□□□□□ بەركەتلەپ» ـ ئىبرانىي تىلدا پەقەت »يوقلاپ« دېيىلىدۇ. خۇدانىڭ »يوقلىشى« توغرۇلۇق »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
□ 2:22 »جامائەت چېدىرى« ـ يەنى »ئىبادەت چېدىرى« ياكى »مۇقەددەس چېدىر.«
□ 2:24 »پەرۋەردىگارنىڭ خەلقىنى ئازدۇرۇۋېسىلەر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى ئارىسىدا تارقالغان خەۋەر ياخشى ئەمەس.«
■ 2:26 لۇقا 52.2:
■ 2:27 روس. 25.7:
□ 2:28 ...» مەن ئىسرائىلنىڭ ئوتتا كۆيدۈرىدىغان ھەممە قۇربانلىقلىرىنى ئاتاڭنا تاپشۇرۇپ تەقدىم قىلغان ئەمەسمۇ؟« ـ تەۋراتقا ئاساسەن، كاھىنلارنىڭ ھەرقانداق قۇربانلىقلاردىن ئۆزىگە خاس بىر ئۈلۈشنى ئېلىش ھوقۇقى بار ئىدى. ■ 2:28 لاۋ. 14.10: ■ 2:29 قان. 15.32:

شۇنى دەيمەنكى، بۇ ئىش ھازىر مەندىن نېرى بولسۇن! مېنى ھۆرمەت قىلغانلارنى مەن ھۆرمەت قىلىمەن، لېكىن مېنى كەمسىتكەنلەر پەس قارىلىدۇ. ■
31 مانا شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، سېنىڭ بىلىكىڭنى ۋە ئاتاڭنىڭ جەمەتىنىڭ بىلىكىنى تەڭ كېسىۋېتىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن جەمەتىڭدە بىرمۇ قېرىغان ئادەم تېپىلمايدۇ! □
32 سەن تۇرالغۇ جايىدا دەرد-قايغۇ كۆرىسەن؛ ئىسرائىللار ھەرقانداق ھۇزۇر-بەختنى كۆرگىنى بىلەن، سېنىڭ جەمەتىڭدە ئەبەدگىچە بىرمۇ قېرىغان ئادەم تېپىلمايدۇ. □
33 ۋە مەن قۇربانگاھىمنىڭ خىزمىتىدىن ئۈزۈپ تاشلىمىغان ئادىمىڭ بار بولسا، ئۇ كۆزلىرىڭنىڭ خىرەلىشىشى بىلەن جېنىڭنىڭ ئازابلىنىشىغا سەۋەب بولىدۇ. جەمەتىڭدە تۇغۇلغانلارنىڭ ھەممىسى بالاغەتتىن ئۆتمەي ئۆلىدۇ. □
34 ساڭا بۇ ئىشلارنى ئىسپاتلاشقا، ئىككى ئوغلۇڭ خوفنى بىلەن فىنھاسنىڭ بېشىغا چۈشىدىغان مۇنداق بىر ئالامەت بېشارەت بولىدۇ: ـ ئۇلارنىڭ ئىككىلىسى بىر كۈندە ئۆلىدۇ.
35 ئەمما ئۆزۈمگە روھىم ۋە دىلىمدىكى نىيىتىم بويىچە ئىش كۆرىدىغان سادىق بىر كاھىننى تىكلەيمەن؛ مەن ئۇنىڭغا مەزمۇت بىر جەمەت قۇرىمەن؛ ئۇ مېنىڭ مەسىھ قىلغىنىمنىڭ ئالدىدا مەڭگۈ مېڭىپ خىزمەت قىلىدۇ. □
36 شۇنداق بولىدۇكى، سېنىڭ جەمەتىڭىكىلەردىن ھەربىر تىرىك قالغانلار بىر سەر كۈمۈش ۋە بىر چىشلەم نان تىلەشكە ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭغا تەزىم قىلىپ: »كاھىنلىق خىزمەتلىرىدىن ماڭا بىر ئورۇن بەرسىلە، يېگۈلى بىر چىشلەم نان تاپاي دەپ ئېيتىدىغان بولىدۇ« دەيدۇ.

3

پەرۋەردىگار ساموئىلنى چاقىرىدۇ

1 ساموئىل دېگەن بالا بولسا ئەلىنىڭ ئالدىدا پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە بولاتتى. ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇ كۈنلەردە كەم ئىدى؛ ۋەھىيلىك كۆرۈنۈشلەرمۇ كۆپ ئەمەس ئىدى.
2 ۋە شۇنداق بولىدىكى، بىر كۈنى ئەلى ئورندا ياتقاندىدى)ئۇنىڭ كۆزلىرى تورلىشىپ كۆرمەس بولۇپ قالاي دېگەندىدى(■
3 خۇدانىڭ چىرىغى تېخى ئۆچمىگەن بولۇپ، ساموئىل پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىدا، خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىغا يېقىنلا يەردە ياتاتتى.
4 پەرۋەردىگار ساموئىلنى چاقىردى. ئۇ: ـ مانا مەن بۇ يەردە، دېدى.
5 ئۇ ئەلىنىڭ قېشىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ: ـ مانا مەن، مېنى چاقىردىڭىز، دېدى. لېكىن ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مەن چاقىرمىدىم، قايتىپ بېرىپ ياتقىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بېرىپ ياتتى.
6 پەرۋەردىگار يەنە: »ساموئىل«! دەپ چاقىردى. ساموئىل قوپۇپ ئەلىنىڭ قېشىغا بېرىپ: مانا مەن، مېنى چاقىردىڭىز، دېدى. لېكىن ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ مەن چاقىرمىدىم ئى ئوغلۇم، يەنە بېرىپ ياتقىن، دېدى.

■ **2:30** مىس. 43:28□ 9.29:
□ **2:31 ...»** سېنىڭ بىلىكىڭنى ۋە ئاتاڭنىڭ جەمەتىنىڭ بىلىكىنى تەڭ كېسىۋېتىمەن« ـ »ئادەمنىڭ بىلىكى« ئۇنىڭ كۈچى، قابىلىيىتى ۋە ھوقۇقىنى بىلدۈرەتتى.
□ **2:32 »سەن تۇرالغۇ جايىدا دەرد-قايغۇ كۆرىسەن«** ـ يا كى »سەن تۇرالغۇ جايىدا دۈشمەن كۆرىسەن.« **»سېنىڭ جەمەتىڭدە ئەبەدگىچە بىرمۇ قېرىغان ئادەم تېپىلمايدۇ«** ـ بۇ بېشارەت تىۋەندىكى بابلاردا ئېچىلىدۇ. ئەلى تۆزى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ يۇلاپ كېتىلگەنلىكىنى كۆرىدۇ؛ بىراق كېيىنكى كۈنلەردە، يەنى داۋۇت پادىشاھنىڭ كۈنلىرىدىكى بەخت-بەركەتنى ئۇ كۆرمەيدۇ)ئەلىنىڭ جەمەتىنىڭ كېيىنكى تارىخى 22-باب، 1-22، «1□□□.» 26:2-27□دە كۆرۈلىدۇ.(
□ **2:33 »كۆزلىرىڭنىڭ خىرەلىشىشى«** ـ بۇ ئىبارە ئادەتتە كۆز ياشلىرىنىڭ كۆپ تۆكۈلگەنلىكىدىن يا كى زور غەمكىنلىكتىن بولغان ھالەتنى كۆرسىتىدۇ.
□ **2:35 «...□□□□□ مەسىھ قىلغىنىمنىڭ ئالدىدا»** ـ مېنىڭ پادىشاھىمنىڭ ئالدىدا، دېمەكچى. بىزنىڭچە بۇ بېشارەت ئاۋۋال ساموئىلنىڭ تۇزىدە ئاندىن كاھىن زادوكنىڭ جەمەتىدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى. **»مەڭگۈ مېڭىپ خىزمەت قىلىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بارلىق كۈنلەردە مېڭىپ خىزمەت قىلىدۇ.«
■ **3:2** 1سام. 15.4:

7 ساموئىل پەرۋەردىگارنى تېخى تونۇمىغانىدى؛ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇنىڭغا تېخى ئايان قىلىنمىغانىدى.
8 لېكىن پەرۋەردىگار يەنە ئۈچىنچى قېتىم: »ساموئىل«! دەپ چاقىردى، ئۇ قوپۇپ ئەلىنىڭ قېشىغا بېرىپ: ـ مانا
مەن؛ سەن مېنى چاقىردىڭ، دېدى. ئۇ ۋاقىتتا ئەلى پەرۋەردىگار بالىنى چاقىرىپتۇ، دەپ بىلىپ يەتتى.
9 شۇنىڭ بىلەن ئەلى ساموئىلغا: ـ بېرىپ ياتقىن. ئۇ ئەگەر سېنى چاقىرسا، سەن: ـ ئى پەرۋەردىگار، سۆز قىلغىن،
چۈنكى قۇلۇڭ ئاڭلايدۇ، دەپ ئېيتقىن، دېۋىدى، ساموئىل بېرىپ ئورنىدا ياتتى.
10 ۋە پەرۋەردىگار كېلىپ يېقىن تۇرۇپ ئىلگىرىكىدەك: ـ »ساموئىل، ساموئىل«! دەپ چاقىردى. ساموئىل:
ـ سۆز قىلغىن، چۈنكى قۇلۇڭ ئاڭلايدۇ، دەپ جاۋاب بەردى.□
11 پەرۋەردىگار ساموئىلغا: ـ مانا مەن ئاڭلىغانلارنىڭ ئىككى قۇلىقىنى زىڭلداتقۇدەك بىر ئىشنى ئىسرائىلنىڭ ئارىسىدا
قىلماقچىمەن. ■
12 شۇ كۈندە مەن بۇرۇن ئەلىنىڭ جەمەتىدىكىلەر توغرىسىدا ئېيتقىنىمنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىمەن؛
باشتىن ئاخىرغىچە ئادا قىلىمەن! ■
13 چۈنكى ئۇنىڭگە ئايان بولغان قەبىھلىك تۈپەيلىدىن مەن ئۇنىڭغا، سېنىڭ جەمەتىڭدىن مەڭگۈلۈك ھۆكۈم
چىقارماقچىمەن، دەپ ئېيتقانىمەن؛ چۈنكى ئۇ ئوغۇللىرىنىڭ ئېپلاسلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇلارنى توسمىدى. □
14 ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەلىنىڭ جەمەتىدىكىلەرگە قەسەم قىلغانمەنكى، ئەلىنىڭ جەمەتىدىكىلەرنىڭ قەبىھلىكى مەيلى قۇربانلىق
بىلەن بولسۇن، مەيلى ھەدىيە بىلەن بولسۇن كافارەت قىلىنماي، ئەبەدگىچە كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ، دېدى.
15 ساموئىل ئەتىسى تاڭ ئاتقۇچە يېتىپ، ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكلىرىنى ئاچتى. ئەمما ساموئىل
ۋەھىيلىك كۆرۈنۈشنى ئەلىگە ئېيتىشتىن قورقتى.
16 لېكىن ئەلى ساموئىلنى چاقىرىپ: ـ ئى ساموئىل ئوغلۇم، دېدى. ئۇ: ـ مانا مەن، دەپ جاۋاب بەردى.
17 ئۇ: ـ ئۇ ساڭا نېمە سۆز قىلدى؟ سەندىن ئۆتۈنەي، ئۇنى مەندىن يوشۇرمىغىن. ئەگەر ئۇنىڭ ساڭا ئېيتقانلىرىنىڭ
بىرىنى ماڭا ئېيتماي قويساڭ، خۇدا دېگىننى سېنىڭ بېشىڭغا چۈشۈرسۇن ۋە ئۇنىڭدىن ئارتۇق چۈشۈرسۇن! ـ
دېدى.
18 شۇنىڭ بىلەن ساموئىل ئۇنىڭغا ھېچنىمىنى قالدۇرماي ھەممىنى دەپ بەردى. ئەلى: ـ مانا، ئۇ پەرۋەردىگاردۇر؛
ئۇ نېمىنى لايىق تاپسا، شۇنى قىلسۇن، دېدى.
19 ساموئىل ئۆسۈپ چوڭ بولۇۋاتاتتى ۋە پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولۇپ، ئۇنىڭ ئېيتقان بېشارەتلىك
سۆزلىرىدىن ھېچقايسىسىنى يەردە قالدۇرمايتتى.
20 شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل داندىن تارتىپ بەئەر-شىباغىچە ساموئىلنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبىرى قىلىپ
تىكلەنگەنلىكىنى بىلىپ يەتتى. □
21 شۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگار شىلوھدا ئۆزىنى يەنە ئايان قىلدى. چۈنكى پەرۋەردىگار شىلوھدا ئۆز سۆز-كالامى
ئارقىلىق ساموئىلغا ئۆزىنى ئايان قىلدى؛ ۋە ساموئىل ئۇنىڭ سۆزىنى پۈتكۈل ئىسرائىلغا يەتكۈزدى.□

4

□ 3:10 **»ساموئىل، ساموئىل«!** ـ تەۋرات-ئىنجىلدا خۇدا بىر كىشىنىڭ ئىسمىنى قايتىلاپ چاقىرغان بولسا، ئۇ ئادەمنىڭ ئۆزىگە ئىنتايىن سۆيۈملۈك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
■ 3:11 2پاد. 12:21□ يەر. 3:19:
■ 3:12 1سام. 31.2:
□ 3:13 **»مەن ئۇنىڭغا، سېنىڭ جەمەتىڭدىن مەڭگۈلۈك ھۆكۈم چىقارماقچىمەن، دەپ ئېيتقانىمەن«** ـ ياكى »مەن ئۇنىڭغا، سېنىڭ جەمەتىڭدىن مەڭگۈلۈك ھۆكۈم چىقارماقچىمەن، دەپ ئېيتقىن.« **»چۈنكى ئۇ ئوغۇللىرىنىڭ ئېپلاسلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇلارنى توسمىدى«** ـ ياكى »چۈنكى ئۇ ئوغۇللىرىنىڭ خۇدانى قارغىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇلارنى توسمىدى.« □ 3:20 **»داندىن تارتىپ بەئەر-شىباغىچە«** ـ »دان« ئىسرائىلنىڭ شىمالىي چېتىدە، »بەئەر-شىبا« ئۇنىڭ جەنۇبىي چېتىدە ئىدى.□ 3:21 **»ساموئىل ئۇنىڭ سۆزىنى پۈتكۈل ئىسرائىلغا يەتكۈزدى«** ـ ياكى »ساموئىل ئېيتقان بۇ سۆز پۈتكۈل ئىسرائىلدا يۈز بەردى.«

پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى فىلىستىيەلەرنىڭ قولىغا چۈشىدۇ

1 ئۇ ۋاقىتتا ئىسرائىل فىلىستىيەلەر بىلەن جەڭ قىلغىلى چىقىپ ئەبەن-ئەزەرگە يېقىن جايدا بارگاھ-چېدىرلارنى تىكتى.
فىلىستىيەلەر بولسا ئافەك دېگەن جايدا بارگاھ-چېدىرلارنى تىكتى.
2 فىلىستىيەلەر ئىسرائىللار بىلەن سوقۇشقىلى سەپ تىزىپ تۇردى. جەڭ كېڭەيگەندە ئىسرائىل فىلىستىيەلەر ئالدىدا
تارمار بولدى؛ فىلىستىيەلەر ئۇلارنىڭ جەڭگە سەپلىرىدىن تۆت مىڭچە ئادەمنى ئۆلتۈردى.
3 خالايىق بارگاھقا يېنىپ كەلگەندە، ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرى: ـ نېمىشقا پەرۋەردىگار بۈگۈن بىزنى فىلىستىيەلەر
تەرىپىدىن تارمار قىلدۇردى؟ بىز شىلوھدىن پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى قېشىمىزغا ئېلىپ كېلەيلى؛ ئۇ ئارىمىزدا
بولسا، بىزنى دۈشمىنىمىزنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىدۇ، دېدى.
4 شۇ گەپتىن كېيىن خالايىق شىلوھغا ئادەم ماڭدۇرۇپ، شۇ يەردىن كېرۇبلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغان ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئېلىپ كۆتۈرۈپ كەلدى. شۇنىڭدەك ئەلىنىڭ ئىككى
ئوغلى خوفنى بىلەن فىنھاسمۇ خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى بىلەن بىللە كەلدى. □ ■
5 ۋە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى لەشكەرگاھقا ئېلىپ كېلىنگەندە پۈتكۈل ئىسرائىل يەرنى
تەۋرەتكۈدەك كۈچلۈك بىر چۇقان كۆتۈرۈشتى.
6 فىلىستىيەلەر كۈچلۈك تەنتەنە ئاۋازىنى ئاڭلاپ: ـ ئىبرانىيلارنىڭ لەشكەرگاھىدىن ئاڭلانغان بۇ كۈچلۈك چۇقان نېمە
ۋەجىدىن چىققاندۇ، دەپ ئېيتىشتى. ئارقىدىنلا ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئۇلارنىڭ لەشكەرگاھىغا
كەلتۈرۈلگىنىنى بىلىپ يەتتى.
7 شۇنىڭ بىلەن فىلىستىيەلەر قورقۇپ: ـ ئىلاھلار ئۇلارنىڭ لەشكەرگاھىغا كەپتۇ، ھالىمىزغا ۋاي! مۇنداق ئىش بۇ
ۋاقىتقىچە ھېچ بولغان ئەمەس، دېيىشتى.
8 ھالىمىزغا ۋاي! بىزنى بۇ قۇدرەتلىك ئىلاھلارنىڭ قولىدىن كىم قۇتقۇزىدۇ؟ مانا بۇ ياۋاۋاندا مىسىرلىقلارنى تۈرلۈك
بالا-ۋابالار بىلەن ئۇرغان ئىلاھلار دەل شۇلاردۇر!
9 ئى فىلىستىيەلەر، تۆزلىرىڭلارنى جەسۇر كۆرسىتىپ ئەركەكتەك تۇرۇڭلار. بولمىسا، ئىبرانىيلار بىزگە قۇل بولغاندەك
بىز ئۇلارغا قۇل بولىمىز؛ ئەركەكتەك بولۇپ جەڭ قىلىڭلار! ـ دېدى. ■
10 شۇنىڭ بىلەن فىلىستىيەلەر ئىسرائىللار بىلەن جەڭ قىلدى. ئىسرائىل تارمار قىلىنىپ، ھەربىرى تەرەپ-تەرەپكە
تۆز چېدىرىغا بەدەر قاچتى. جەڭدە قاتتىق قىرغىنچىلىق بولۇپ، ئىسرائىلدىن ئوتتۇز مىڭ پىيادە ئەسكەر ئۆلتۈرۈلدى.
11 پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى ئوللا بولۇپ كەتتى ۋە ئەلىنىڭ ئىككى ئوغلى خوفنى بىلەن فىنھاسمۇ
ئۆلتۈرۈلدى.■

12 شۇ كۈنى بىر بىنيامىنلىق جەڭ مەيدانىدىن قېچىپ كېيىم-كېچەكلىرى يىرتىق، ئۈستىبېشى توپا-چاڭ ھالدا شىلوھغا
يۈگۈرۈپ كەلدى. ■
13 ئۇ يېتىپ كەلگەندە، مانا ئەلى يولنىڭ چېتىدە تۆز ئورۇندۇقىدا ئولتۇرۇپ تاقىتى-تاق بولۇپ كۈتۈۋاتاتتى؛ ئۇنىڭ
كۆڭلى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ غېمىدە پەرىشان ئىدى. ئۇ كىشى خەۋەرنى يەتكۈزگىلى شەھەرگە
كىرگەندە، پۈتكۈل شەھەر پەريات-چۇقان كۆتۈردى.

□ 4:4 «...□□□□□□□□□□□□ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغان ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى پەرۋەردىگار» ـ »كېرۇبلار« پەرىشتىلەرنىڭ شەكلىدە
بولۇپ، ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئىككى تەرىپىدە تۇراتتى. »مىس.» 17:25-22نى كۆرۈڭ. خۇدا »كېرۇبلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا، ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئۈستىدە
ھۆزۈرۈمنى ئولتۇرغۇزىمەن، دەپ ۋەدە قىلغاندى.■ 4:4 2سام. 6:2□ زەب. 1:80□ 199: ■ 4:9 ھاك. 1.13: ■ 4:11 1سام. 34:2□
زەب. 59-6178: ■ 4:12 يە. 6.7:

14 ئەلى پەرياد ساداسىنى ئاڭلاپ: ـ بۇ زادى نېمە ۋاراڭ-چۇرۇڭ؟ دەپ سوردى. ئۇ كىشى ئالدىراپ كېلىپ
ئەلگە خەۋەر بەردى
15)ئەلى توقسان سەككىز ياشقا كىرگەن، كۆزلىرى قېتىپ قالغان بولۇپ، كۆرمەيتتى.(■
16 ئۇ كىشى ئەلگە: ـ مەن جەڭدىن قايتىپ كەلگەن كىشىمەن، بۈگۈن جەڭ مەيدانىدىن قېچىپ كەلدىم،
دېدى. ئەلى: ـ ئى ئوغلۇم، نېمە ئىش يۈز بەردى؟ ـ دەپ سوردى.
17 خەۋەرچى جاۋاب بېرىپ: ـ ئىسرائىل فىلىستىيلەرنىڭ ئالدىدىن بەدەر قاچتى. خەلق ئارىسىدا قاتتىق قىرغىنچىلىق
بولدى! سېنىڭ ئىككى ئوغلۇڭ، خوفنىي بىلەن فىنھاسمۇ ئۆلدى ھەمدە خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىمۇ ئولجا بولۇپ
كەتتى، دېدى.
18 ۋە شۇنداق بولدىكى، خەۋەرچى خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى تىلغا ئالغاندا، ئەلى دەرۋازىنىڭ يېنىدىكى ئورۇندۇقتىن
كەينىگە يىقىلىپ چۈشۈپ، بوينى سۇنۇپ ئۆلدى، چۈنكى ئۇ قېرىپ، بەدىنىمۇ ئېغىرلىشىپ كەتكەنىدى. ئۇ قىرىق
يىل ئىسرائىلنىڭ ھاكىمى بولغانىدى.□
19 ئۇنىڭ كېلىنى، يەنى فىنھاسنىڭ ئايالى ھاملىدار بولۇپ تۇغۇشقا ئاز قالغانىدى. ئۇ خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ
ئولجا بولۇپ كەتكەنلىكى ۋە قېينىئاتىسى بىلەن ئېرىنىڭمۇ ئۆلگەنلىك خەۋىرىنى ئاڭلىغاندا، بىردىنلا قاتتىق تولغاق
تۇتۇپ، پۇكۇلۇپ بالىنى تۇغدى.
20 ئۇ ئۆلەي دەپ قالغاندا، چۆرىسىدە تۇرغان ئاياللار: ـ قورقمىغىن، سەن ئوغۇل بالا تۇغدۇڭ، دېدى. لېكىن ئۇ
بۇنىڭغا جاۋابمۇ بەرمىدى ھەم كۆڭۈل بۆلمىدى.
21 ئۇ: »شان-شەرەپ ئىسرائىلدىن كەتتى« دەپ بالىغا »ئىخابود« دەپ ئىسىم قويدى؛ چۈنكى خۇدانىڭ ئەھدە
ساندۇقى ئولجا بولۇپ كەتكەن ھەم قېينىئاتىسى بىلەن ئېرىمۇ ئۆلگەنىدى. □
22 ئۇ يەنە: ـ شان-شەرەپ ئىسرائىلدىن كەتتى؛ چۈنكى خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى ئولجا بولۇپ كەتتى! ـ دېدى.

5

1 فىلىستىيلەر خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئولجا ئېلىپ، ئۇنى ئەبەن-ئەزەردىن ئېلىپ ئاشدودقا باردى.
2 ئۇ يەردە فىلىستىيلەر خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئېلىپ داگون بۇتخانىسىغا ئەكىرىپ، داگون دېگەن بۇتنىڭ يېنىغا
قويدى.
3 ئاشدوددىكىلەر ئەتىسى سەھەر قوپۇپ كەلسە، مانا داگون بۇتى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا
يىقىلغىنىچە دۈم ياتاتتى. شۇڭا ئۇلار داگون بۇتىنى ئېلىپ يەنە ئۆز ئورندا تۇرغۇزۇپ قويدى.
4 لېكىن ئەتىسى سەھەر قوپۇپ كەلسە، مانا، داگون پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا يىقىلغىنىچە دۈم
ياتاتتى؛ داگوننىڭ بېشى ھەم قوللىرى بوسۇغدا چېقىلغانىدى؛ داگوننىڭ پەقەت بېلىقسىمان تېنى قالغانىدى. □
5 شۇڭا بۇگۈنگە قەدەر ئاشدودتا يا داگوننىڭ كاھىنلىرى بولسۇن يا داگوننىڭ بۇتخانىسىغا كىرگۈچىلەر بولسۇن،
داگوننىڭ بوسۇغىسىغا دەسسىمەيدۇ.

■ 4:15 1سام. 23:
□ 4:18 »ئۇ قىرىق يىل ئىسرائىلنىڭ ھاكىمى بولغانىدى« ـ »ھاكىم«لارنىڭ يېتەكچى ھەم سوراقچى رولىنى چۈشىنىش ئۈچۈن تەۋراتتىكى »باتۇر
ھاكىملار«نى كۆرۈڭ.
□ 4:21 »ئۇ: »شان-شەرەپ ئىسرائىلدىن كەتتى« دەپ بالىغا »ئىخابود« دەپ ئىسىم قويدى« ـ »ئىخابود« بەلكىم »شان-شەرەپ قېنى؟« ياكى
»شان-شەرەپ كەتتى« دېگەننى بىلدۈرىدۇ.
□ 5:4 »داگون پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا يىقىلغىنىچە دۈم ياتاتتى« ـ »داگون« دېگەن بۇتنا ئادەمنىڭ بېشى ۋە بېلىقنىڭ تېنى بار
ئىدى.

6 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئاشدوددىكىلەرنىڭ ئۈستىگە قاتتىق چۈشۈپ، ئۇلارنى ۋەيران قىلىپ، ئاشدود بىلەن
ئەتراپىدىكىلەرنى ھۈررەك كېسىلى بىلەن ئۇردى. □ ■
7 ئاشدوددىكىلەر بۇلارنى كۆرۈپ: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ ئەھدە ساندۇقى بىزلەردە تۇرمىسۇن! چۈنكى ئۇنىڭ
قولى بىزنى ۋە ئىلاھىمىز داگونىنى قاتتىق بېسىۋالدى، دېيىشتى.
8 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئادەم ماكۇۋۇپ فىلىستىيلەرنىڭ ھەممە غوجىلىرىنى چاقىرتىپ جەم قىلىپ ئۇلاردىن: ـ
ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى قانداق بىر تەرەپ قىلىمىز؟ دەپ سوريدى. ئۇلار: ـ ئىسرائىلنىڭ
خۇداسىنىڭ ئەھدە ساندۇقى گاتقا چەت يول بىلەن يۆتكەلسۇن، دەپ جاۋاب بېرىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار
ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئۇ يەرگە چەت يول بىلەن يۆتكىدى. □
9 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار ئۇنى چەت يول بىلەن يۆتكىگەندىن كېيىن پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇ شەھەرگە چۈشۈپ
كىشىلەرنى قاتتىق ساراسىمگە چۈشۈردى. ئۇ كىچىكىلەردىن تارتىپ چوڭلارغىچە شەھەردىكىلەرنى ئۇردى، ئۇلار
ھۈررەك كېسىلىگە گىرىپتار بولدى.
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئەكرونغا ئەۋەتتى. لېكىن خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى ئەكرونغا
يېتىپ كەلگەندە، ئەكروندىكىلەر پەريياد قىلىپ: ـ بىز بىلەن خەلقىمىزنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن ئۇلار ئىسرائىلنىڭ
خۇداسىنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى بىزگە يۆتكىدى! ـ دېدى.
11 ئۇلار ئادەم ماكۇۋۇپ فىلىستىيلەرنىڭ غوجىلىرىنى قىچقارتىپ جەم قىلىپ ئۇلارغا: ـ بىز بىلەن خەلقىمىزنى
ئۆلتۈرمەسلىكى ئۈچۈن ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى بۇ يەردىن ئۆز جايىغا كەتكۈزۈڭلار، دېدى؛
چۈنكى قاتتىق ۋەھىمە شەھەرنى باسقانىدى؛ خۇدانىڭ قولى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە تولىمۇ ئېغىر چۈشكەنىدى.
12 ئۆلمىگەن ئادەملەر بولسا ھۈررەك كېسىلى بىلەن ئۇرۇلۇپ، شەھەرنىڭ پەريادى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى.

6

فىلىستىيلەر ئەھدە ساندۇقىنى قايتۇرۇپ ئەۋەتىدۇ

1 پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى فىلىستىيلەرنىڭ يۇرتىدا يەتتە ئاي تۇردى.
2 فىلىستىيلەر كاھىنلار بىلەن پالچىلارنى چاقىرىپ ئۇلارغا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى قانداق قىلىمىز؟
ئۇنى قانداق قىلىپ ئۆز جايىغا ئەۋەتەلەيمىز؟ يول كۆرسىتىڭلار، دېدى.
3 ئۇلار: ـ ئەگەر ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى قايتۇرۇپ ئەۋەتسەڭلار، قۇرۇق ئەۋەتمەڭلار، ھېچ
بولمىغاندا ئۇنىڭ بىلەن بىر »ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى«نى بىرگە ئەۋەتىشىڭلار زۆرۈردۇر، دېدى. شۇنداق قىلغاندا
شىپا تاپىسىلەر، شۇنداقلا ئۇنىڭ قولىنىڭ نېمە ئۈچۈن سىلەردىن ئايرىلمىغانلىقىنى بىلىسىلەر، دېدى.
4 ئۇلار: ـ بىز نېمىنى ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ ئەۋەتىمىز؟ ـ دەپ سوريدى. ئۇلار: ـ فىلىستىيلەرنىڭ
غوجىلىرىنىڭ سانى بەش؛ شۇڭا بەش ئالتۇن ھۈررەك ۋە بەش ئالتۇن چاشقان ياساپ ئەۋەتىڭلار؛ چۈنكى سىلەرگە
ۋە غوجاڭلارغا ئوخشاشلا بالا-قازا چۈشتى.
5 ھۈررەكلىرىڭلارنىڭ شەكلىنى ۋە زېمىنىڭلارنى ۋەيران قىلىدىغان چاشقانلارنىڭ شەكلىنى نەقىش قىلىپ ياساپ،
ئىسرائىلنىڭ خۇداسىغا شان-شەرەپ كەلتۈرۈڭلار. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بەلكىم سىلەرنىڭ، ئىلاھلىرىمىزنىڭ ۋە
زېمىنىڭلارنىڭ ئۈستىنى باسقان قولىنى يېنىكلىتەرمىكىن: ـ

□ 5:6 »ھۈررەك كېسىلى« ـ ياكى »ئۆسمىلەر« ياكى »بۇۋاسىر كېسىلى.« ■ 5:6 زەب. 60-66.78: □ 5:8 »گاتقا چەت يول بىلەن يۆتكەلسۇن« ـ بەلكىم باشقا شەھەر- كەنتلەردىن ئۆتكۈزمەسلىك ئۈچۈن.

6 مىسىرلىقلار بىلەن پىرەۋۋن تۆز كۆكۈللىرىنى قاتتىق قىلغاندەك سىلەرمۇ نېمىشقا تۆز كۆكۈلۈڭلارنى قاتتىق قىلىسىلەر؟
تۇ مىسىرلىقلارغا زور قاتتىق قوللۇق كۆرسەتكەندىن كېيىن، ئۇلار ئىسرائىللارنى قويۇپ بەرمىدىمۇ، ئۇلار شۇنىڭ
بىلەن قايتىپ كەتمىدىمۇ؟ ■
7 ئەمدى يېڭى بىر ھارۋا ياساپ، تېخى بويۇنتۇرۇققا كۆندۈرۈلمىگەن موزايلىق ئىككى ئىنەكنى ھارۋىغا قوشۇڭلار،
ئۇلاردىن موزايلىرىنى ئايرىپ، ئۆيدە ئېلىپ قېلىڭلار،
8 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە سانداۇقىنى كۆتۈرۈپ ھارۋىغا سېلىڭلار، ۋە ئۇنىڭغا ئەۋەتىدىغان ئىتائەتسىزلىك
قۇربانلىقى قىلىدىغان ئالتۇن بۇيۇملارنى بىر قاپقا سېلىپ سانداۇققا يانداپ قويۇڭلار ۋە سانداۇقنى شۇ پېتى
ماڭدۇرۇڭلار،
9 ئاندىن قاراپ تۇرۇڭلار. ئەگەر ھارۋا ئىسرائىل چېگرىسىدىكى يول بىلەن بەيت-شەمەشكە ماڭسا، بىزگە كەلگەن
شۇ چوڭ بالا-قازانى چۈشۈرگۈچىنىڭ تۆزى پەرۋەردىگار بولىدۇ. ئۇنداق بولمىسا، بىزنى ئۇرغان ئۇنىڭ قولى
ئەمەس، بەلكى بىزگە چۈشكەن تاسادىپىلىق بولىدۇ، خالاس، دېيىشتى.
10 شۇنىڭ بىلەن فىلىستىيلەر شۇنداق قىلدى. ئۇلار موزايلىق ئىككى ئىنەكنى ھارۋىغا قوشۇپ، موزايلىرىنى ئۆيدە
سولاپ قويۇپ،
11 پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە سانداۇقىنى ھارۋىغا سېلىپ، ئالتۇن چاشقان ۋە قۇيما ھۇررەكلەر قاچىلانغان قاپنى ئۇنىڭغا
يانداپ قويدى.
12 ئىنەكلەر بەيت-شەمەشكە باردىغان يول بىلەن ئۆدۈل يۈرۈپ كەتتى. ئۇلار كۆتۈرۈلگەن يول بىلەن ماڭغاچ
مۇرەيتتى، يا ئوڭ تەرەپكە يا سول تەرەپكە قېيىپ كەتمىدى. فىلىستىيلەرنىڭ غوجىلىرى ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن
بەيت-شەمەشنىڭ چېگرىسىغچە باردى.
13 بەيت-شەمەشتىكىلەر جىلغىدا بۇغداي ئورۇۋاتاتتى، ئۇلار باشلىرىنى كۆتۈرۈپ ئەھدە سانداۇقىنى كۆرۈپ خۇش
بولۇشتى.
14 ھارۋا بەيت-شەمەشلىك يەشۇئانىڭ ئېتىزلىقىغا كېلىپ، ئۇ يەردىكى بىر چوڭ تاشنىڭ يېنىدا توختاپ قالدى.
ئۇلار ھارۋىنى چېقىپ، ئىككى ئىنەكنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلدى. □
15 لاۋىيلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە سانداۇقى بىلەن ئالتۇن بۇيۇملار بار قاپنى چۈشۈرۈپ چوڭ تاشنىڭ ئۈستىگە
قويدى. شۇ كۈنى بەيت-شەمەشتىكىلەر پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ۋە باشقا قۇربانلىقلارنى قىلدى.
□
16 فىلىستىيلەرنىڭ بەش غوجىسى بۇلارنى كۆرۈپ شۇ كۈنى ئەكرونغا قايتىپ كەتتى.
17 فىلىستىيلەرنىڭ پەرۋەردىگارغا ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى قىلىپ بەرگەن ئالتۇن ھۇررىكى: ـ ئاشدود ئۈچۈن بىر،
گازا ئۈچۈن بىر، ئاشكىلون ئۈچۈن بىر، گات ئۈچۈن بىر ۋە ئەكرون ئۈچۈن بىر ئىدى.
18 ئالتۇن چاشقانلارنىڭ سانى بولسا فىلىستىيلەرنىڭ بەش غوجىسىغا تەۋە بارلىق شەھەرنىڭ سانى بىلەن باراۋەر
ئىدى. بۇ شەھەرلەر سېپىللىق شەھەرلەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق سەھرا- كەنتلەرنى، شۇنداقلا ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ
ئەھدە سانداۇقىنى قويغان چوڭ چىمەنزارغىچە ھەممە جايىنى تۆز ئىچىگە ئالاتتى. بۇ چىمەنزار ھازىرمۇ بەيت-
شەمەشلىك يەشۇئانىڭ ئېتىزلىقىدا بار.□

■ 6:6 مىس. 31.12:

□ 6:14 »ھارۋا بەيت-شەمەشلىك يەشۇئانىڭ ئېتىزلىقىغا كېلىپ، ئۇ يەردىكى بىر چوڭ تاشنىڭ يېنىدا توختاپ قالدى« ـ دېمىسەكمۇ، بەيت-شەمەشتىكىلەر ئىسرائىللار ئىدى، بەيت-شەمەش ئىسرائىل بىلەن فىلىستىيە ئوتتۇرىسىدىكى چېگرا ئىدى.

□ 6:15 »بەيت-شەمەشتىكىلەر پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ۋە باشقا قۇربانلىقلارنى قىلدى« ـ »باشقا قۇربانلىقلار« بەلكىم »تەشەككۈر قۇربانلىقلىرى«نى كۆرسىتىدۇ. ئۇنداق قۇربانلىقلارنى يېيىشكە بولىدۇ.

□ 6:18 »بۇ شەھەرلەر سېپىللىق شەھەرلەر ۋە ئۇلارغا قاراشلىق سەھرا- كەنتلەرنى، شۇنداقلا ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە سانداۇقىنى قويغان چوڭ چىمەنزارغىچە ھەممە جايىنى تۆز ئىچىگە ئالاتتى. بۇ چىمەنزار ھازىرمۇ بەيت-شەمەشلىك يەشۇئانىڭ ئېتىزلىقىدا بار« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »(بۇ شەھەرلەر سېپىللىق شەھەرلەرنى ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق سەھرا- كەنتلەرنى، شۇنداقلا ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە سانداۇقىنى قويغان چوڭ تاشقىچە ھەممىنى تۆز ئىچىگە ئالغاندىكى(بۇ چوڭ تاش بۈگۈنگىچە بەيت-شەمەشلىك يەشۇئانىڭ ئېتىزلىقىدا تۇرماقتا.« يەنە باشقا تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن.

19 ئەمما بەيت-شەمەشتىكلەر تۆز مەيلىچە ئەھدە ساندۇقنىڭ ئىچىگە قارىغىنى ئۈچۈن پەرۋەردىگار ئۇلاردىن يەتمىش
ئادەمنى، جۈملىدىن چوڭلاردىن ئەللىكنى ئۇردى. پەرۋەردىگار خەلقنى مۇنداق قاتتىق ئۇرغانلىقى ئۈچۈن پۇتۇن
خەلق ماتەم تۇتتى. □
20 بەيت-شەمەشتىكلەر: ـ بۇ مۇقەددەس خۇدا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كىم تۇرە تۇرالايدۇ؟ ئەھدە ساندۇقى
بىزنىڭ بۇ يەردىن كىمنىڭ قېشىغا ئاپىرىلىشى كېرەك؟ ـ دېدى.
21 ئاندىن ئۇلار كىرىئات-يېئارىمدىكىلەرگە ئەلچىلەرنى ئەۋەتتىپ: ـ فىلىستىيلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى
قايتۇرۇپ بەردى. بۇ يەرگە كېلىپ ئۇنى ئۆزۈڭلارغا ئېلىپ كېتىڭلار، دېدى.

7

ئىسرائىللار فىلىستىيلەر بىلەن يەنە سوقۇشىدۇ

1 شۇنىڭ بىلەن كىرىئات-يېئارىمدىكى ئادەملەر كېلىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئېلىپ چىقىپ، دۆڭنىڭ
ئۈستىدىكى ئابىنادابنىڭ ئۆيىدە قويدى ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ئەلئازارنى ئەھدە ساندۇقىغا قاراشقا پەرۋەردىگارغا ئاتاپ
بېكىتتى. ■
2 ئەھدە ساندۇقى كىرىئات-يېئارىمدا قويۇلغاندىن تارتىپ ئۇزۇن ۋاقىت، يەنى يىگىرمە يىل ئۆتتى. ئىسرائىلنىڭ
پۈتكۈل جەمەتى پەرۋەردىگارنى سېغىندى.
3 ۋە ساموئىل ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جەمەتىگە: ـ ئەگەر پۈتۈن قەلبىڭلار بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا قايتىپ،
ياتلارنىڭ ئىلاھلىرى بىلەن ئاشتاروتلارنى ئۆز ئاراڭلاردىن يوقىتىپ، كۆڭۈڭلارنى پەرۋەردىگارغا باغلاپ، خاس
ئۇنىڭ ئىبادىتىدىلا بولساڭلار ئۇ سىلەرنى فىلىستىيلەرنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىدۇ، دېدى. □ ■
4 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل باتاللار بىلەن ئاشتاروتلارنى تاشلاپ خاس پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدىلا بولدى.
5 ئاندىن ساموئىل: ـ پۈتكۈل ئىسرائىلنى مىزپاھ شەھىرىگە جەم قىلساڭلار، مەن سىلەر ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا دۇئا قىلاي، دېدى.
6 ئەمدى ئۇلار مىزپاھقا جەم بولۇپ، ئۇ يەردە سۇ تارتىپ ئۇنى پەرۋەردىگار ئالدىغا قۇيدى ۋە ئۇ كۈنى روزا
تۇتۇپ: ـ بىز پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا گۇناھ سادىر قىلدۇق، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ساموئىل مىزپاھتا ئىسرائىللارنىڭ
ئەرز-دەۋالىرى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقاردى.□
7 فىلىستىيلەر ئىسرائىللارنىڭ مىزپاھدا جەم بولغىنىنى ئاڭلىدى؛ فىلىستىيلەرنىڭ غوجىلىرى ئىسرائىل بىلەن جەڭ
قىلغىلى چىقتى. ئىسرائىللار بۇنى ئاڭلاپ فىلىستىيلەردىن قورقتى.
8 ئىسرائىللار ساموئىلغا: ـ بىز ئۈچۈن پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزنى فىلىستىيلەرنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇشنى ئۈچۈن
ئۇنىڭغا ندا قىلىشتىن توختىمىغىن، دېدى.
9 ساموئىل ئانىسىنى ئېمۇتقان بىر قوزىنى ئېلىپ تولۇق بىر كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىپ پەرۋەردىگارغا سۇندى؛
ساموئىل ئىسرائىلنىڭ ھەققىدە پەرۋەردىگارغا پەرياد كۆتۈردى؛ پەرۋەردىگار دۇئاسىنى ئاڭلىدى.

□ 6:19 «...□□□□□□ ئادەمنى، جۈملىدىن چوڭلاردىن ئەللىكنى ئۇردى» ـ بۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «...□□□ تۈمەن يەتمىش ئادەمنى ئۇردى». ئاز بىر قىسىم كونا كۆچۈرمىلەردىمۇ پەقەت »يەتمىش ئادەم« دەپ خاتىرىلەنگەن.
■ 7:1 2سام. 6:4.
□ 7:3 »ئاشتاروتلار« ـ ياكى »ئاشەراھلار« ـ ئالاھىدە دەرەخلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئايال بۇتلارنى كۆرسىتىدۇ؛ دەرەخلەر بەلكىم ئايال بۇت شەكلىدە ئويۇلغان ياكى نەقشىلەنگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
■ 7:3 قان. 13:6□ 20:10□ مات. 10:4□ لۇقا 84:
□ 7:6 «...□□□□□□ ... ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئەرز-دەۋالىرىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقاردى» ـ ساموئىل پەيغەمبەر ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرگەن »باتۇر ھاكىملار« ياكى »قۇتقۇزغۇچى باتۇرلار«نىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى ئىدى.

10 ساموئىل كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىۋاتقاندا فىلىستىيلەر ئىسرائىل بىلەن سوقۇشقىلى يېقىنلاپ كەلدى. لېكىن
پەرۋەردىگار شۇ كۈنى فىلىستىيلەرنىڭ ئۈستىگە قاتتىق گۈلدۈرلىتىپ ئۇلارنى ئالاقزادە قىلىۋەتتى؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىسرائىل ئالدىدا تارمار بولدى. ■
11 ئىسرائىللار مىزپاھتىن چىقىپ ئۇلارنى بەيت-كارنىڭ تۆۋىگىچە قوغلاپ قىردى.
12 ئۇ ۋاقىتتا ساموئىل بىر تاشنى ئېلىپ، ئۇنى مىزپاھ بىلەن شەننىڭ ئوتتۇرىسىدا تىكلەپ: ـ »پەرۋەردىگار بىزگە
ھازىرغىچە ياردەم بېرىۋاتىدۇ« ـ دەپ ئۇنى ئەبەن-ئەزەر دەپ ئاتىدى.□ ■
13 شۇنىڭ بىلەن فىلىستىيلەر بىسقىپ ئىسرائىلنىڭ زېمىنىغا يەنە تاجاۋۇز قىلمىدى؛ ساموئىل ھاكىم بولغان بارلىق
كۈنلەردە پەرۋەردىگارنىڭ قولى فىلىستىيلەرنىڭ ئۈستىگە قارشى بولدى؛
14 شۇنداق قىلىپ ئەكرۇندىن تارتىپ گاتقىچە فىلىستىيلەر ئىسرائىلدىن ئېلىۋالغان شەھەرلەرنىڭ ھەممىسى ئىسرائىلغا
ياندۇرۇلدى؛ شەھەرلەرگە تەۋە زېمىنلارنىمۇ ئىسرائىل فىلىستىيلەرنىڭ قولىدىن ياندۇرۇپ ئالدى. بۇنىڭدىن باشقا
ئىسرائىل بىلەن ئاموريلار ئوتتۇرىسىدا تىنچلىق بولدى.
15 ساموئىل بولسا پۈتۈن ئۆمرىدە ئىسرائىلنى سوردى.
16 ھەر يىلى ئۇ بەيت-ئەل، گىلگال ۋە مىزپاھلارنى ئايلىنىپ، مۇشۇ يەرلەردە ئىسرائىل ئۈستىدىن ھۆكۈم يۈرگۈزەتتى.
17 ئاندىن ئۇ راماھقا يېنىپ باراتتى؛ چۈنكى ئۇنىڭ ئۆيى شۇ يەردە ئىدى ھەم ئۇ ئۇ يەردىمۇ ئىسرائىل ئۈستىدىن
ھۆكۈم يۈرگۈزەتتى. ئۇ ئۇ يەردىمۇ پەرۋەردىگارغا بىر قۇربانگاھ ياسىغانىدى.■

8

1 شۇنداق بولدىكى، ساموئىل قېرىغاندا ئوغۇللىرىنى ئىسرائىلغا ھاكىم قىلىپ قويدى.
2 ئۇنىڭ تۇنجىسىنىڭ ئىسمى يوئېل بولۇپ، ئىككىنچىسىنىڭ ئىسمى ئابىياھ ئىدى. بۇلار بەئېر-شېبادا ھاكىملىق
قىلدى.
3 لېكىن ئوغۇللىرى ئۇنىڭ يوللىرىدا يۈرمەيتتى، بەلكى مەنپەئەتنى كۆزلەپ ئېزىپ، پارىلارنى يەپ، ھەق-ناھەقنى
ئاستىن-ئۈستۈن قىلدى.■
4 ئۇ ۋاقىتتا ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئاقساقاللىرى راماھدا جەم بولۇپ ساموئىلنىڭ قېشىغا كېلىپ
5 ئۇنىڭغا: ـ مانا سەن قېرىدىڭ، ئوغۇللىرىڭ بولسا سېنىڭ يوللىرىڭدا يۈرمەيدۇ. بارلىق ئەللەردە بولغاندەك ئۈستىمىزگە
ھۆكۈم سۈرىدىغان بىر پادىشاھ بېكىتكىن، دېدى.■
6 ئۇلارنىڭ »ئۈستىمىزگە ھۆكۈم سۈرىدىغان بىر پادىشاھ بېكىتكىن« دېگىنى ساموئىلنىڭ كۆڭلىگە ئېغىر كەلدى.
ساموئىل پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىۋىدى، ■
7 پەرۋەردىگار ساموئىلغا جاۋابەن: ـ خەلق ساڭا ھەرنىمە ئېيتسا ئۇلارغا قۇلاق سالغىن؛ چۈنكى ئۇلار سېنى ئەمەس،
بەلكى »ئۈستىمىزگە پادىشاھ بولسۇن« دەپ مېنى تاشلىدى.
8 مەن ئۇلارنى مىسىردىن چىقارغان كۈندىن تارتىپ بۈگۈنكى كۈنگىچە ئۇلار شۇنداق ئىشلارنى قىلىپ، مېنى
تاشلاپ باشقا ئىلاھلارغا ئىبادەت قىلىپ كەلگەن. ئەمدى ئۇلار ساڭا ھەم شۇنداق قىلىدۇ.

■ 7:10 يە. 10:10.
□ 7:12 »ساموئىل بىر تاشنى ئېلىپ.... پەرۋەردىگار بىزگە ھازىرغىچە ياردەم بېرىۋاتىدۇ« ـ دەپ ئۇنى ئەبەن-ئەزەر دەپ ئاتىدى« ـ »ئەبەن-ئەزەر«
دېگەننىڭ مەنىسى: »ياردەم تېشى.« ■ 7:12 1ساۋ. 1.4: ■ 7:17 1ساۋ. 4.8: ■ 8:3 مىس. 21:18□ قان. 19.16: ■ 8:5 ھوش.
10:13□ روس. 21.13: ■ 8:6 1ساۋ. 17.12:

9 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ سۆزىگە ئۇنىغىن. لېكىن ئۇلارنى قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇپ كەلگۈسىدە ئۇلارنىڭ ئۈستىدە
سەلتەنەت قىلىدىغان پادىشاھنىڭ ئۇلارنى قانداق باشقۇرىدىغانلىقىنى بىلدۈرگىن، دېدى.
10 ساموئىل ئۆزىدىن بىر پادىشاھ سورىغان خەلققە، پەرۋەردىگارنىڭ ئېيتقىنىنىڭ ھەممىسىنى دەپ بەردى.
11 ئۇ: ـ ئۈستۈڭلاردا سەلتەنەت قىلىدىغان پادىشاھنىڭ ئۈتىدىغان يولى مۇنداق بولىدۇ: ـ ئۇ ئوغۇللىرىڭلارنى ئۆز
ئىشىغا قويۇپ، جەڭ ھارۋىلىرىنى ھەيدەشكە، ئاتلىق ئەسكەرلىرى بولۇشقا سالىدۇ؛ ئۇلار ئۇنىڭ ھارۋىلىرىنىڭ ئالدىدا
يۈگۈرىدۇ؛
12 ئۇلارنى ئۆزى ئۈچۈن مىڭ بېشى ۋە ئەللىك بېشى بولۇشقا، يېرىنى ھەيدەشكە، ھوسۇلىنى ئورۇشقا، جەڭ
قوراللىرى بىلەن ھارۋا ئەسۋابلىرىنى ياساشقا سالىدۇ.
13 قىزلىرىڭلارنى ئەتىر ياساشقا، تاماق ئېتىشكە ۋە نان ييقىشقا سالىدۇ.
14 ئەڭ ئېسىل زېمىنلىرىڭلار، ئۈزۈم-زارلىرىڭلار بىلەن زەيتۇنلۇقلىرىڭلارنى تارتىۋېلىپ ئۆز خىزمەتكارلىرىغا بېرىدۇ.
15 ئۇ ئۈرۇقۋۇڭلاردىن، ئۈزۈم-زارلىرىڭلارنىڭ ھوسۇلىدىن ئوندىن بىر ئۇلۇشىنى ئۆزىنىڭ غوجىدارلىرى ۋە
خىزمەتكارلىرىغا بۇلۇپ بېرىدۇ. □
16 ئۇ قۇللىرىڭلار، دېدەكلىرىڭلار، ئەڭ چىلىشكەن يىگىتلىرىڭلارنى ۋە ئېشەكلىرىڭلارنى ئۆز ئىشىغا سالىدۇ.
17 ئۇ قويلىرىڭلاردىن ئوندىن بىر ئۇلۇشىنى ئالىدۇ؛ سىلەر ئۇنىڭ قۇل-خىزمەتكارلىرى بولىسىلەر.
18 سىلەر ئۇ كۈندە ئۆزۈڭلارغا تاللىغان پادىشاھ تۈپەيلىدىن پەريياد كۆتۈرىسىلەر؛ لېكىن پەرۋەردىگار ئۇ كۈندە
سىلەرگە قۇلاق سالمايدۇ، دېدى.
19 خەلق بولسا ساموئىلنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالماي: ـ ياق، بەلكى ئۈستىمىزگە سەلتەنەت قىلىدىغان بىر پادىشاھ
بولسۇن، دېدى.
20 ـ شۇنداق قىلىپ بىز باشقا ھەربىر ئەللەرگە ئوخشاش بولىمىز؛ بىزنىڭ پادىشاھىمىز ئۈستىمىزدىن ھۆكۈم چىقىرىپ،
بىزنى باشلايدۇ ۋە بىز ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ، دېدى.
21 ساموئىل خەلقنىڭ ھەممە سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇلارنى پەرۋەردىگارغا يەتكۈزدى. □
22 پەرۋەردىگار ئەمدى ساموئىلغا: ـ سەن ئۇلارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىپ، ئۇلارغا بىر پادىشاھ بېكىتكىن، دېدى.
ساموئىل ئىسرائىللارغا: ـ ھەربىرىڭلار ئۆز شەھىرىڭلارغا قايتىڭلار، دېدى.

9

ساۋۇل ساموئىلنىڭ قېشىغا كېلىدۇ

1 بىنيامىن قەبىلىسىدىن كىش ئاتلىق بىر كىشى بار ئىدى. ئۇ ئابىئەلنىڭ ئوغلى، ئابىئەل زېرورنىڭ ئوغلى، زېرور
بىكوراتنىڭ ئوغلى، بىكورات ئافىيانىڭ ئوغلى ئىدى؛ ئافىيا بولسا بىنيامىنلىق ئىدى. ئۇ ئۆزى باتۇر ۋە دۆلەتمەن
كىشى ئىدى. ■
2 كىشنىڭ ساۋۇل ئىسىملىك، ئېسىل ۋە خۇشخۇي بىر ئوغلى بار ئىدى. ئىسرائىللار ئارىسىدا ئۇنىڭدىن چىرايلىق
ئادەم يوق ئىدى؛ ئۇ شۇنداق ئېگىز بويلۇق ئەر ئىدىكى، خەلقنىڭ ھەرقانداقىي ئۇنىڭ مۇرىسىگىمۇ كەلمەيتتى.
3 ساۋۇلنىڭ ئاتىسى كىشنىڭ ئېشەكلىرى يىتىپ كەتكەنىدى. بۇنىڭ بىلەن كىش ئوغلى ساۋۇلغا: ـ سەن
خىزمەتكارلاردىن بىرىنى ئۆزۈڭ بىلەن بىللە ئېلىپ، ئېشەكلەرنى تېپىپ كەلگىن، دېدى.

□ 8:15 «ئۇرۇقۋۇڭلار» ـ بەلكىم ئاشلىقنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. «ئۇزىنىڭ غوجىدارلىرى ۋە خىزمەتكارلىرىغا ...» ـ ياكى «ئۇزىنىڭ ئاغۇاتلىرى ۋە خىزمەتكارلىرىغا ...».

□ 8:21 «ساموئىل ... سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇلارنى پەرۋەردىگارغا يەتكۈزدى» ـ ئىبرانىي تىلىدا «ساموئىل ... سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىقىغا قايتىلاپ بەردى.»

■ 9:1 1 سام. 51.14:

4 ئۇلار بېرىپ ئەفرائىم ئېدرلىقىدىن ئۆتۈپ، شالىشاھ زېمىنىنى كېزىپ، ئۇلارنى ئىزدەپ تاپالمىدى، ئۇلار شائالىم
زېمىندىنمۇ ئۆتتى، ئېشەكلەر ئۇ يەردىمۇ يوق ئىدى. ئاندىن بىنيامىن زېمىنىنى كېزىپ ئۆتتى، ئۇلارنى يەنە تاپالمىدى.
5 ئۇلار زۇۋف زېمىنىغا يەتكەندە ساۋۇل ئۆزى بىلەن كەلگەن خىزمەتكارىغا: ـ بولە، ئۆيگە يانايلى، بولمىسا ئاتام
ئېشەكلەردىن ئەنسىرەمەي، ئەكسىچە بىزنىڭ غېمىمىزنى يەپ كېتىرمىكى، دېدى.
6 لېكىن ئۇ ئۇنىڭغا: ـ مانا، بۇ شەھەردە خۇدانىڭ بىر ئادىمى بار. ئۇ مۇھتەرەم بىر ئادەم، ھەر نېمە دېسە ئەمەلگە
ئاشماي قالمايدۇ. ئەمدى ئۇ يەرگە بارايلى، ئۇ بىزگە باردىغان يولىمىزنى كۆرسىتىپ قويارمىكىن، دېدى.
7 شۇڭا ساۋۇل خىزمەتكارىغا: ـ لېكىن ئۇنىڭ يېنىغا بارساق ئۇ كىشىگە نېمە بېرىمىز؟ چۈنكى خۇرجۇنلىرىمىزدا نان
تۈگەپ قالدى، قولىمىزدا خۇدانىڭ ئادىمىگە بەرگۈدەك سوۋغىتىمىز يوق. يېنىمىزدا يەنە نېمە بار؟ ـ دېدى.
8 خىزمەتكار ساۋۇلغا جاۋاب بېرىپ: ـ مانا قولۇمدا چارەك شەكەل كۈمۈش بار. ماڭىدىغان يولىمىزنى دەپ
بەرسۇن، خۇدانىڭ ئادىمىگە شۇنى بېرەي، دېدى □
9)بۇرۇن ئىسرائىلدا بىر ئادەم خۇدادىن يول سورىماقچى بولسا: ـ كېلىڭلار، ئالدىن كۆرگۈچىنىڭ قېشىغا بارايلى،
دەيتتى. ھازىر »پەيغەمبەر« دېگەننى ئۆتكەن زاماندا »ئالدىن كۆرگۈچى« دەيتتى.(■
10 ساۋۇل خىزمەتكارىغا: ـ مەسلىھەتىڭ ياخشى بولدى. بىز ماڭايلى، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار خۇدانىڭ ئادىمى
تۇرغان شەھەرگە باردى.
11 ئۇلار شەھەرگە چىقىدىغان يولدا كېتىۋاتقاندا، سۇ تارتقىلى چىققان بىرنەچچە قىزغا ئۇچرىدى ۋە ئۇلاردىن: ـ
ئالدىن كۆرگۈچى مۇشۇ يەردىمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
12 ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ شۇنداق. مانا ئۇ ئالدىڭلاردا تۇرىدۇ، تېز بېرىڭلار، چۈنكى خالايىق بۈگۈن شەھەرنىڭ
يۇقىرى جايىدا قۇربانلىق قىلماقچى، شۇڭا ئۇ بۈگۈن شەھەرگە كىردى.
13 ئۇ قۇربانلىقتىن يېيىشكە تېخى يۇقىرى جايغا چىقماي تۇرۇپلا، سىلەر ئۇنىڭ بىلەن شەھەردە ئۇچرىشىسىلەر. خەلق
ئۇ كەلمىگۈچە تاۋام يېمەيدۇ، چۈنكى ئۇ ئاۋۋال قۇربانلىقنى بەركىتىلەيدۇ، ئاندىن چاقىرىلغان مېھمانلار تاۋامغا ئېغىز
تېگىدۇ. ھازىر چىقىڭلار، چۈنكى بۇ دەل ئۇنى تاپقىلى بولىدىغان ۋاقىت، دېدى.□
14 ئۇلار شەھەرگە چىقىپ شەھەر مەركىزىگە كەلگەندە، مانا ساموئىل يۇقىرى جايغا چىقىشقا ئۇلارغا قاراپ
كېلىۋاتاتتى.
15 پەرۋەردىگار ساۋۇل كېلىشتىن بىر كۈن ئىلگىرى ساموئىلغا:■
16 ـ ئەتە مۇشۇ ۋاقىتلاردا مەن يېنىڭغا بىنيامىن زېمىنىدىن بىر ئادەمنى ئەۋەتەن. سەن ئۇنى مېنىڭ خەلقىم
ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە ئەمىر بولۇشقا مەسىھ قىلغىن. ئۇ مېنىڭ خەلقىمنى فىلىستىيلەرنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىدۇ. چۈنكى
مېنىڭ خەلقىمنىڭ پەريادى ماڭا يەتكىنى ئۈچۈن ئۇلارغا ئىلتىپات بىلەن قارىدىم، ـ دېدى.
17 ساموئىل ساۋۇلنى كۆرگەندە پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ مانا، مەن ساڭا سۆز قىلغان ئادەم مۇشۇدۇر. بۇ ئادەم
مېنىڭ خەلقىمنىڭ ئۈستىدە سەلتەنەت قىلىدۇ، دەپ ئىزھار قىلدى.
18 ساۋۇل دەرۋازىدا تۇرغان ساموئىلنىڭ قېشىغا بېرىپ: سىلىدىن سورايلى، ئالدىن كۆرگۈچىنىڭ ئۆيى نەدە، دەپ
سوردى.
19 ساموئىل ساۋۇلغا: ـ ئالدىن كۆرگۈچى مەن ئۆزۈم شۇ. مەندىن ئاۋۋال يۇقىرى جايغا چىققىن. بۈگۈن سىلەر
مەن بىلەن تاۋام يەيسىلەر، ئەتە سېنى ئۇزۇتۇپ چىققاندا، كۆڭلۈڭدىكى ھەربىر ئىشلارنى ساڭا دەپ بېرەي، ـ
دەپ جاۋاب بەردى.

□ 9:8 »مانا قولۇمدا چارەك شەكەل كۈمۈش بار« ـ »شەكەل« ئېغىرلىق مىقدارى، كۈمۈش بەلكىم 11.4 گرام ئىدى.
■ 9:9 يار. 22.25:
□ 9:13 »...□□ ئاۋۋال قۇربانلىقنى بەركىتىلەيدۇ« ـ »قۇربانلىقنى بەركىتىلەش« مۇشۇ يەردە (1) تەشەككۇر ئېيتىش؛ (2) قۇربانلىق قويۇل قىلىنغاي دەپ تىلەشنى بىلدۈرىدۇ.
■ 9:15 1 ساموئىل. 1.15:

20 ئەمما ئۇچ كۈن بۇرۇن يىتىپ كەتكەن ئېشەكلەردىن بولسا، ئەندىشە قىلمىغىن؛ ئۇلار تېپىلدى. ئەمدى ئىسرائىلنىڭ
ھەممە ئارزۇسى كىمگە مايىل؟ ساڭا ۋە ئاتاڭنىڭ پۈتكۈل جەمەتىگە ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.
21 سائۇل جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ئىسرائىل قەبىلىلىرى ئىچىدىكى ئەڭ كىچىك قەبىلە بولغان بىنيامىندىن، جەمەتىمۇ
بىنيامىن قەبىلىسى ئىچىدىكى ئەڭ كىچىكى تۇرسا؟ نېمە ئۈچۈن بۇ سۆزلەرنى ماڭا دەيلا؟ ـ دېدى.
22 ساموئىل بولسا سائۇلنى ۋە خىزمەتكارىنى باشلاپ، مېھمانخانا ئۆيىگە كىردى ۋە ئۇلارنى چاقىرىلغانلارنىڭ
ئارىسىدا تۆردە ئولتۇرغۇزدى. ئۇلار ئوتتۇزچە ئادەم ئىدى.
23 ساموئىل ئاشپەزگە: ـ مەن ساقلاپ قويغىن دەپ، ساڭا تاپشۇرغان ھېلىقى تاۋامنى ئېلىپ كەلگىن، دېدى.
24 شۇنىڭ بىلەن ئاشپەز ساقلاپ قويغان چوڭ ئاجرىتىلغان قولنى ئېلىپ سائۇلنىڭ ئالدىغا قويدى. ساموئىل: ـ مانا،
ساڭا ساقلاپ قويۇلغىنى شۇدۇر! ئۇنى ئالدىڭغا ئېلىپ يىگىن؛ چۈنكى ئۇ مەن خەلقنى چاقىرغان چېغىمدا ئاتايىن
ساڭا ئاتاپ ئېلىپ قويغاندىن تارتىپ بۇ بىكىتىلگەن ۋاقىتقىچە ساقلاندى، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ كۈنى سائۇل
بىلەن ساموئىل تاماقتا بىللە بولدى.
25 ئۇلار يۇقىرى جايدىن چۈشۈپ شەھەرگە كىردى، ساموئىل ئۆگزىدە سائۇل بىلەن سۆزلەشتى.
26 ئەتىسى تاڭ شەھەردە ئورۇندىن تۇرغاندا ساموئىل سائۇلنى ئۆگزىدىن چاقىرىپ: ـ ئورنۇڭدىن تۇر، مەن سېنى
ئۇزۇتۇپ قويايي، دېدى. سائۇل ئورۇندىن تۇردى ۋە ئىككىسى بىللە چىقتى، ـ ھەم ئۇ ساموئىل بىلەن بىللە
كوچىغا چىقتى.
27 ئۇلار شەھەرنىڭ ئايىغىغا كېتىۋاتقاندا، ساموئىل سائۇلغا: خىزمەتكارغا ئالدىمىزدا ماڭغاچ تۇرغىن، دەپ
بۇيرۇغىن، دېدى. ئۇ شۇنداق قىلدى. ئاندىن ساموئىل: ـ سەن تۇرۇپ تۇر، پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامىنى
ساڭا يەتكۈزەي، دېدى.

10

ساموئىل سائۇلنى مەسىھ قىلدۇ

1 ساموئىل بىر ماي كومزىكىنى ئېلىپ ئۇنىڭ بېشىغا تۆكۈپ ئۇنى سۆيۈپ مۇنداق دېدى: ـ »مانا بۇ،
پەرۋەردىگارنىڭ سېنى ئۆز مىراسىغا ئەمىر بولۇشقا مەسىھ قىلغىنى ئەمەسمۇ؟□ ■
2 سەن بۈگۈن مەندىن ئايرىلغاندىن كېيىن بىنيامىن زېمىنىنىڭ چېگرىسىدىكى زەلزاھقا يېتىپ بارغىنىڭدا راھىلەنىڭ
قەبرىسىنىڭ يېنىدا ساڭا ئىككى كىشى ئۇچرايدۇ؛ ئۇلار ساڭا: »سەن ئىزدەپ بارغان ئېشەكلەر تېپىلدى، ۋە مانا،
ئاتاڭ ئېشەكلەردىن غەم قىلماي، بەلكى سىلەر ئۈچۈن: ئوغلۇمنى قانداق قىلىپ تاپارمەن، دەپ ئەنسىرىمەكتە« دەپ
ئېيتىدۇ.
3 سەن ئۇ يەردىن مېڭىپ، تابوردىكى دۇب دەرىخىگە يەتكەندە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا بېرىش ئۈچۈن بەيت-ئەلگە
چىقىپ كېتىۋاتقان ئۈچ كىشىگە ئۇچرايسەن. ئۇلاردىن بىرى ئۈچ ئوغلاق، بىرى ئۈچ نان ۋە يەنە بىرى بىر تۇلۇم
شارابنى كۆتۈرۈپ كېلىدۇ.
4 ـ ئۇلار ساڭا سالام قىلىپ ئىككى نانىنى سۇنىدۇ؛ سەن بەرگىنىنى قوللىرىدىن ئالغىن. ■

□ 10:1 »مانا بۇ، پەرۋەردىگارنىڭ سېنى ئۆز مىراسىغا ئەمىر بولۇشقا مەسىھ قىلغىنى ئەمەسمۇ؟« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە ساموئىلنىڭ سۆزلىرى:
»پەرۋەردىگار سېنى ئۆز خەلقى ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈمران قىلدى. سەن پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى ئۈستىگە سەلتەنەت قىلىسەن ۋە ئۇلارنى ئەتراپىدىكى
دۈشمەنلەرنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىسەن. مانا، شۇ ئىش پەرۋەردىگار سېنى ئۆز مىراسىغا باش بولغىلى مەسىھ قىلغان ئەمەسمۇ؟« بۇنىڭغا قوشۇپ دېيىلدۇ.
■ 10:1 روس. 21.13: ■ 10:4 ھاك. 15.18:

5 ئاندىن سەن »خۇداغا ئاتالغان گىبىئاھ شەھەرىگە بارسەن)ئۇ يەردە فىلىستىيلەرنىڭ بىر لەشكەرگاھى بار(؛
سەن شۇ شەھەرگە كەلسەڭ چىلتار، تەمبۇر، نەي ۋە لىرىلارنى كۆتۈرۈپ يۇقىرى جايدىن چۈشكەن بىر بۆلەك
پەيغەمبەرلەر ساكا ئۆچرايدۇ. ئۇلار بېشارەتلىك سۆزلەرنى قىلىدۇ. □ ■
6 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ روھى سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭغا چۈشىدۇ، سەن ئۇلار بىلەن بىرلىكتە بېشارەتلىك
سۆزلەرنى قىلىسەن ۋە يېڭى بىر ئادەم بولىسەن.
7 مۇشۇ ئالامەتلەر ساكا كەلگەندە، قولۇڭدىن نېمە كەلسە شۇنى قىلغىن. چۈنكى خۇدا سەن بىلەن بىللىدۇر.
8 ئاندىن مەندىن ئىلگىرى گىلگالغا چۈشۈپ بارسەن. مانا، مەن ھەم يېنىڭغا چۈشۈپ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار
سۇنۇش ۋە ئىناق قۇربانلىقلار قىلىش ئۈچۈن كېلىمەن. مەن يېنىڭغا بېرىپ، نېمە قىلىشىڭ كېرەكلىكىنى
ئۇقتۇرمىغۇچە، مېنى يەتتە كۈن ساقلاپ تۇرغىن.«■
9 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ بۇرۇلۇپ ساموئىلدىن ئايرىلغاندا خۇدا ئۇنىڭغا يېڭى بىر قەلب ئاتا قىلدى؛ ۋە بۇ
ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئاشۇ كۈنى ئەمەلدە كۆرسىتىلدى.
10 ئۇلار گىبىئاھغا يېتىپ كەلگەندە مانا، بىر بۆلەك پەيغەمبەرلەر ئۇنىڭغا ئۆچرىدى؛ خۇدانىڭ روھى ئۇنىڭ
ۋۇجۇدىغا چۈشتى، بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بېشارەت قىلىشقا باشلىدى. ■
11 ئۇنى ئىلگىرى تونۇيدىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئارىسىدا بېشارەت قىلغىنىنى كۆرگەندە ئۇلار
بىر-بىرىگە: ــ كىشىنىڭ ئوغلىغا نېمە بوپتۇ؟ ساۋۇلمۇ پەيغەمبەرلەردىن بىرى بولدىمۇ نېمە؟ ــ دېيىشتى.
12 ئەمما يەرلىك بىر ئادەم: ــ بۇلارنىڭ ئاتىلىرى كىملەر؟ ــ دېدى. شۇنىڭ بىلەن: »ساۋۇلمۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ
بىرىمىدۇ؟« دەيدىغان گەپ پەيدا بولدى.□ ■
13 ئەمدى ساۋۇل بېشارەتلىك سۆزلەرنى قىلىپ بولۇپ، يۇقىرى جايغا چىقىپ كەتتى.
14 ساۋۇلنىڭ تاغىسى ئۇنىڭدىن ۋە ئۇنىڭ خىزمەتكارىدىن: ــ نەگە بېرىپ كەلدىڭلار؟ دەپ سوريدى. ئۇ: ــ
ئېشەكلەرنى ئىزدىگىلى چىقتۇق؛ لېكىن ئۇلارنى تاپالماي ساموئىلنىڭ قېشىغا باردۇق، دېدى.
15 ساۋۇلنىڭ تاغىسى: ــ ساموئىلنىڭ سىلەرگە نېمە دېگىنىنى ماكا ئېيتىپ بەرگىنە، دېدى.
16 ساۋۇل تاغىسىغا: ــ ئۇ جەزىم بىلەن بىزگە ئېشەكلەر تېپىلدى، دەپ خەۋەر بەردى، دېدى. لېكىن ساموئىلنىڭ
پادىشاھلىق ئىشى توغرۇلۇق ئېيتقان سۆزىنى ئۇنىڭغا دەپ بەرمىدى.

ساموئىل خەلقنى ئاگاھلاندۇرىدۇ

17 ساموئىل ئەمدى خەلقنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا جەم بولۇڭلار دەپ، مىزپاھقا چاقىردى.
18 ئۇ ئىسرائىلغا: ــ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ــ »مەن سىلەر ئىسرائىلنى مىسىردىن چىقىرىپ
مىسىرلىقلارنىڭ قولىدىن ئازاد قىلىپ، سىلەرگە زۇلۇم قىلغان ھەممە پادىشاھلىقلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزدۇم.

□ **10:5 »خۇداغا ئاتالغان گىبىئاھ شەھەرىگە بارسەن«** ــ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »خۇدانىڭ دۆڭگىگە بارسەن.« ئىبرانىي تىلدا: »خۇدانىڭ گىبىئاھى«)گىبىئاھ بىر شەھەر، مەنىسى »دۆڭ«، »ئېدىر«). **»لىرىلارنى كۆتۈرۈپ يۇقىرى جايدىن چۈشكەن بىر بۆلەك پەيغەمبەرلەر«** ــ ياكى »لىرىلارنى كۆتۈرۈپ يۇقىرى جايدىن چۈشىدىغان بىر بۆلەك پەيغەمبەرلەر.«

■ **10:5** 1تار. 39:16؛ چۈل. 25:11.

■ **10:8** 1سام. 8.13.

■ **10:10** 1سام. 19.19.

□ **10:12 »بۇلارنىڭ ، يەنى پەيغەمبەرلەرنىڭ** ئاتىلىرى كىملەر؟« ــ مۇشۇ سوئال بەلكىم پەيغەمبەر بولۇش ئۈچۈن ئالىيجانناب ياكى ئېسىلزادە ئائىلىسىدە تۇغۇلۇش شەرت ئەمەس، دېگەننى كۆرسىتىدۇ. **»ساۋۇلمۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ بىرىمىدۇ؟«** ــ مۇشۇ گەپ بەلكىم (1) مەلۇم بىرسىنىڭ تۇلۇغ بىر ئىش قىلالايدىغانلىقىغا بولغان گۇمانىنى بىلدۈرىدۇ؛ (2) ئۇنىڭ ئەكسىچە، ساۋۇل ئەسلى »تۇلۇغ ئەرباب« بولمىسىمۇ، ئادەتتە ئادەم نېمىشقا تۇلۇغ ئىشنى قىلالمايدىكەن، دېگەن پىكىرنى بىلدۈرىدۇ. 12-ئايەتتىكى »يەرلىك ئادەم«نىڭ سوئالىغا قارىغاندا، بىز ئىككىنچى پىكىرگە مايىلمىز. ■ **10:12** گال. 1:24□ 1سام. 19:25.

19 لېكىن بۇگۈنكى كۈندە سىلەرنى بېشىڭلارغا چۈشكەن بارلىق بالا-يىتىمپەتلەردىن ۋە بارلىق مۇشەققەتلەردىن
قۇتقۇزغۇچى خۇدايىڭلاردىن ۋاز كېچىپ ئۇنىڭغا: »ياق! ئۆستىمىزگە بىر پادىشاھ بېكىتىپ بەرگەيسەن« ـ
دېدىڭلار. ئەمدى ئۆزۈڭلارنى قەبىلەڭلار بويىچە، جەمەتىڭلار بويىچە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا ھازىر قىلىڭلار« ـ
دېدى.■
20 شۇنىڭ بىلەن ساموئىل ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرىنى ئالدىغا جەم قىلىپ، چەك تاشلىۋىدى، چەك بىنيامىن
قەبىلىسىگە چىقتى. ■
21 ئۇ بىنيامىن قەبىلىسىنى جەمەت-جەمەتلىرى بويىچە ئۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ چەك تاشلىۋىدى، چەك ماترىنىڭ
جەمەتىگە چىقتى. ئاندىن كېيىن يەنە چەك تاشلىۋىدى، كىشىنىڭ ئوغلى ساۋۇلغا چىقتى. ئۇلار ئۇنى ئىزدىۋىدى،
ئەمما ئۇنى تاپالمىدى.
22 شۇڭا ئۇلار پەرۋەردىگاردىن يەنە: ـ ئۇ كىشى بۇ يەرگە كېلەمدۇ؟ ـ دەپ سوريدى.
پەرۋەردىگار جاۋابەن: ـ مانا، ئۇ يۈك-تاقالارنىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇنۇۋالدى، دېدى.
23 شۇڭا ئۇلار يۈگۈرۈپ بېرىپ ئۇنى شۇ يەردىن ئېلىپ كەلدى. ئۇ خەلقنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغاندا خالايىقنىڭ
بويى ئۇنىڭ مۇرىسىگىمۇ كەلمىدى.■
24 ساموئىل بارلىق خەلققە: ـ ئەمدى پەرۋەردىگار تاللىغان كىشىگە قاراڭلار! دەرۋەقە بارلىق خەلقنىڭ ئىچىدە
ئۇنىڭغا يېتىدىغان بىرسى يوقتۇر، دېدى. ۋە خەلقنىڭ ھەممىسى: ـ پادىشاھ ياشىسۇن! ـ دەپ توۋلاشتى.
25 ساموئىل خەلققە پادىشاھلىق ھوقۇق-قانۇنلىرىنى ئۇقتۇردى ۋە ئۇنى ئورام يازما قىلىپ يېزىپ چىقىپ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا قويدى. ئاندىن ساموئىل ھەممە خەلقنى، ھەرقايىسىنى ئۆز ئۆيلىرىگە قايتۇردى.
26 ساۋۇلمۇ ھەم گىبىئاھدىكى ئۆيىگە قايتتى؛ كۆڭۈللىرى خۇدا تەرىپىدىن تەسىرلەندۈرۈلگەن بىر تۈركۈم باتۇر كىشى
ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى. ■
27 لېكىن بىرنەچچە رەزىل كىشى: ـ بۇ كىشى قانداقمۇ بىزنى قۇتقۇزالىسۇن؟ ـ دەپ ئۇنى كەمسىتىپ ئۇنىڭغا ھېچ
سوۋغات بەرمىدى؛ ئەمما ئۇ ئاكىلماسلىققا سالدى.□ ■

11

ساۋۇل يابەشتىكىلەرگە ياردەمگە باردى

1 شۇ ۋاقىتتا ئاموني ناھاش چىقىپ يابەش-گىلئادنى مۇھاسىرىگە ئالدى. يابەشنىڭ ھەممە ئادەملىرى ناھاشقا: ـ
ئەگەر بىز بىلەن ئەھدە تۈزسەڭ، ساڭا بويسۇنىمىز، دېدى.□
2 لېكىن ئاموني ناھاش ئۇلارغا: ـ پۈتكۈل ئىسرائىلغا دەشنەم قىلىش ئۈچۈن ھەر بىرىڭلارنىڭ ئوڭ كۆزىنى ئويۇپ
ئاندىن سىلەر بىلەن ئەھدە قىلاي، دېدى.
3 يابەشنىڭ ئاقساقاللىرى ئۇنىڭغا: ـ بىزگە يەتتە كۈن مۆھلەت بەرگىن؛ بىز ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل يۇرتىغا ئەلچىلەرنى
ماڭدۇرۇپ ئاندىن كېيىن بىزنى قۇتقۇزىدىغان ئادەم چىقمىسا، ئۆزىمىز چىقىپ ساڭا تەسلىم بولىمىز، دېدى.
4 ئەمدى ئەلچىلەر ساۋۇلنىڭ شەھىرى گىبىئاھىغا كېلىپ مۇشۇ سۆزلەرنى خەلقنىڭ قۇلىقىغا يەتكۈزدى؛ ھەممە خەلق
پەرياد كۆتۈرۈپ يىغلىدى.

■ **10:19** 1ساموئىل. 7:8□ 1ساموئىل. 19:8□ 12.12: ■ **10:20** يەھۇدا. 147: ■ **10:23** 1ساموئىل. 29: ■ **10:26** 1ساموئىل. 2.13: □ **10:27**
»بىرنەچچە رەزىل كىشى« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بىلىئالنىڭ)شەيتانىڭ(بىرنەچچە باللىرى.« ■ **10:27** 1ساموئىل. 12:11□ 2تار. 5.17: □ **11:1**
»يابەش-گىلئاد« ـ دېمەك، گىلئاد)رايونى(دىكى يابەش.

5 ۋە مانا، سائۇل ئېتىزلىقىدىن چىقىپ كالىلارنى ھەيدەپ كېلىۋاتاتتى، ئۇ: ـ خەلق نېمە دەپ يىغلايدۇ، دەپ
سوريدى. ئۇلار يابەشتىن كەلگەن كىشىلەرنىڭ سۆزلىرىنى ئۇنىڭغا دەپ بەردى.
6 سائۇل بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا خۇدانىڭ روھى ئۇنىڭ ئۈستىگە كېلىپ، ئۇنىڭ غەزىپى قاتتىق قوزغالدى.
7 ئۇ بىر جۈپ ئۆينى چېپىپ پارچىلاپ، پارچىلىرىنى ئەلچىلەرنىڭ قولى ئارقىلىق پۈتكۈل ئىسرائىل زېمىنىغا تارقىتىپ:
ـ ھەر كىم كېلىپ سائۇل بىلەن ساموئىلغا ئەگەشمىسە، ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش قىلىنىدۇ، دېدى.
شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ قورقۇنچى خەلقنىڭ ئۈستىگە چۈشتى، شۇنداق بولدىكى، ئۇلار ئىتتىپاقلىشىپ بىر
ئادەمدەك جەڭگە چىقتى. ■
8 سائۇل ئۇلارنى بېزەك دېگەن جايدا سانىغاندا ئىسرائىللار ئۈچ يۈز مىڭ، يەھۇدانىڭ ئادەملىرى بولسا ئوتتۇز مىڭ
چىقتى.
9 ئۇلار كەلگەن ئەلچىلەرگە: ـ گىلېئادتىكى يابەشنىڭ ئادەملىرىگە شۇنداق ئېيتىڭلاركى، ئەتە كۈن چۈش بولغاندا
نىجات سىلەرگە كېلىدۇ، دېدى.
ئەلچىلەر بېرىپ شۇنى گىلېئادتىكى يابەشلىقلارغا يەتكۈزدى، ئۇلار ئىنتايىن خۇشال بولۇشتى.
10 شۇنىڭ بىلەن يابەشتىكىلەر: ـ ئەتە بىز قېشىڭلارغا چىقىپ تەسلىم بولىمىز، سىلەر بىزنى قانداق قىلىشقا لايىق
كۆرسەڭلار، شۇنداق قىلىڭلار، دېدى.
11 ئەتىسى شۇنداق بولدىكى، سائۇل خەلقنى ئۈچ بۆلەك قىلدى، ئۇلار كېچە تۇتىنچى جېسىكىتە لەشكەرگاھىغا
كىرىپ ئامموننىلارنى كۈن چۈش بولغۇچە ئۇرۇپ قىردى. تىرىك قالغانلار بولسا شۇنداق پاراكەندە بولدىكى،
ئۇلاردىن ئىككى ئادەمۇ بىر يەرگە كېلەلمىدى.

سائۇل پادىشاھ قىلىنىدۇ

12 خەلق ئەمدى ساموئىلغا: ـ بىزنىڭ ئۈستىمىزگە سائۇل پادىشاھ بولىمىسۇن دەپ ئېيتقانلار كىملەر؟ بۇ كىشىلەرنى
كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى ئۆلتۈرەيلى، دېدى. ■
13 لېكىن سائۇل: ـ بۇگۈن ھېچكىم ئۆلتۈرۈلمىسۇن. چۈنكى بۇگۈن پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا نۇسرەت بەردى،
دېدى.
14 ساموئىل خەلققە: ـ قېنى، گىلېئادقا بېرىپ ئۇ يەردە پادىشاھلىقنى يېڭىباشتىن تىكلەيلى، دەپ ئېيتتى.
15 شۇنى دېۋىدى، ھەممە خەلق گىلېئادقا بېرىپ گىلېئادتا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا سائۇلنى پادىشاھ قىلدى؛ ئۇلار
ئۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى كەلتۈردى. سائۇل ھەم شۇنىڭدەك بارلىق ئىسرائىل شۇ
يەردە زور خۇشاللىققا چۆمدى.

12

1 ساموئىل پۈتكۈل ئىسرائىلغا: ـ مانا، مەن سىلەرنىڭ بارلىق ئېيتقان سۆزلىرىڭلارنى ئاڭلاپ ئۈستۈڭلارغا بىر
پادىشاھ قويدۇم؛ □
2 مانا ئەمدى پادىشاھ سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا يۈرمەكتە، مەن بولسام قېرىپ بېشىم ئاقاردى؛ مانا، مېنىڭ ئوغۇللىرىمۇ
ئاراڭلاردا تۇرىدۇ. ياشلىقىمدىن تارتىپ بۇ كۈنگىچە سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا مېڭىپ كەلدىم.□

■ **11:7** ھاك. 1.20:
■ **11:12** 1سام. 27.10:
□ **12:1** **»مەن سىلەرنىڭ بارلىق ئېيتقان سۆزلىرىڭلارنى ئاڭلاپ ئۈستۈڭلارغا بىر پادىشاھ قويدۇم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »مەن سىلەرنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىڭلارنىڭ ھەممىسىدە ئاۋازىڭلارغا قۇلاق سېلىپ بىر پادىشاھ قويدۇم« دېيىلىدۇ.
□ **12:2** **»مانا، مېنىڭ ئوغۇللىرىمۇ ئاراڭلاردا تۇرىدۇ«** ـ ساموئىلنىڭ دېگىنىنىڭ مەنىسى، شۇيەھىسىزكى: »تۇزۇم قېرى؛ مېنىڭ ئوغۇللىرىم تۇز گۇناھلىرىغا
تۇزلىرى مەسئۇل ـ سىلەر ئۇلارنى قانداق بىر تەرەپ قىلساڭلار تۇز ئىختىيارىڭلار. مەن تۇزۇم سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا گۇناھكار ئەمەسمەن« دېگەندەك.

3 مانا بۇ يەردە تۇرۇپتىمەن. پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ۋە ئۇنىڭ مەسىھ قىلىنغىنىنىڭ ئالدىدا ماڭا ئەرزىگىلار بولسا
دەڤىرىگىلار، كىمنىڭ ئۆينى تارتىۋالدىم؟ كىمنىڭ ئېشىكىنى تارتىۋالدىم؟ كىمنىڭ ھەققىنى يېدىم؟ كىمگە زۇلۇم
قىلدىم؟ ياكى مەن كۆزۈمنى كور قىلىش ئۈچۈن كىمدىن پارا ئالدىم؟ شۇنداق بولسا دەڭلار، ۋە مەن ئۇنى سىلەرگە
تۆلەپ بېرىمەن، دېدى.
4 ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ سەن بىزنىڭ ھەققىمىزنى يېمىدىڭ، ھېچكىمگە زۇلۇم قىلمىدىڭ ۋە ھېچ كىشىنىڭ قولىدىن
بىرەر نەرسىنىمۇ ئېلىۋالمىدىڭ، دېدى.
5 ئۇ ئۇلارغا: ـ مەندە ھېچ ھەققىگىلار قالمىغانلىقىغا پەرۋەردىگار سىلەرگە گۇۋاھ بولۇپ ۋە ئۇنىڭ مەسىھ قىلغىنى
ھەم بۇگۈن گۇۋاھچى بولسۇن، دېۋىدى، ئۇلار: ـ ئۇ گۇۋاھتۇر، دېدى.
6 ساموئىل خەلققە مۇنداق دېدى: »مۇسا بىلەن ھارۇننى تىكلەپ ئاتا-بوۋىلىرىگىلارنى مىسىر زېمىنىدىن چىقارغۇچى
بولسا پەرۋەردىگاردۇر.
7 ئەمدى ئورنۇگىلاردىن تۇرۇگىلار، مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا پەرۋەردىگارنىڭ سىلەرگە ۋە ئاتا-بوۋىلىرىگىلارغا
يۇرگۈزگەن ھەققانىي ئەمەللىرىنى سىلەرنىڭ ئالدىگىلارغا قويۇشقا سۆز قىلاي.
8 ياقۇپ مىسىرغا كىرگەندىن كېيىن ئاتا-بوۋىلىرىگىلار پەرۋەردىگارغا پەريات قىلغاندا، پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن
ھارۇننى ئەۋەتتى. ئۇلار ئاتا-بوۋىلىرىگىلارنى مىسىردىن چىقىرىپ بۇ يەردە ئولتۇراقلاشتۇردى. □ ■
9 ئەمما ئۇلار ئۆز خۇداسى پەرۋەردىگارنى ئۇنتۇدى؛ شۇڭا ئۇ ئۇلارنى ھازورنىڭ قوشۇنىدىكى سەردار سىسىرانىڭ
قولىغا، فىلىستىيلەرنىڭ قولىغا ھەم موئابنىڭ پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بەردى؛ بۇلار ئۇلار بىلەن جەڭ قىلىشتى.
■
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پەرۋەردىگارغا پەريات قىلىپ: »بىز گۇناھ قىلىپ پەرۋەردىگارنى تاشلاپ باۋاللار ۋە
ئاشتاروتلارنىڭ ئىبادىتىدە بولدۇق؛ ئەمما ئەمدى بىزنى دۈشمەنلىرىمىزنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغىن، بىز ساڭا ئىبادەت
قىلىمىز« دېدى. □
11 ۋە پەرۋەردىگار يەرۇبباۋال، بېدان، يەفتاھ ۋە ساموئىلنى ئەۋەتىپ، ئەتراپىگىلاردىكى دۈشمەنلىرىگىلارنىڭ قولىدىن
سىلەرنى قۇتقۇزدى، شۇنىڭ بىلەن تىنچ-ئامان تۇرۇۋاتقانىدىگىلار.□ ■
12 لېكىن خۇدايىگىلار پەرۋەردىگار ئۆزى پادىشاھىگىلار بولسىمۇ، ئاممونىنىڭ پادىشاھى ناھاشنىڭ سىلەرگە قارشى
قوپقىنىنى كۆرگىنىگىلاردا سىلەر: ياق! بىر پادىشاھ ئۈستىمىزگە سەلتەنەت قىلسۇن دەپ ماڭا ئېيتتىگىلار. ■
13 ئەمدى سىلەر خالاپ تاللىغان، سىلەر تىلىگەن پادىشاھقا قاراڭلار؛ مانا، پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلارغا
بىر پادىشاھ قويدى.■
14 ئەگەر سىلەر پەرۋەردىگاردىن قورقۇپ، ئۇنىڭ قۇللۇقىدا بولۇپ، ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاقلىرىگىلارنى سېلىپ، ئۇنىڭ
ئەمرىگە ئاسىيلىق قىلمىساڭلار، سىلەر ھەم ئۈستۈڭلاردا سەلتەنەت قىلغان پادىشاھ خۇدايىگىلار پەرۋەردىگارغا
ئەگەشسەڭلار، ئەمدى سىلەرگە ياخشى بولىدۇ. ■
15 لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالماي، بەلكى پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىگە ئاسىيلىق قىلساڭلار،
پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئاتا-بوۋىلىرىگىلارغا قارشى بولغاندەك سىلەرگىمۇ قارشى بولىدۇ.

□ **12:8** »ياقۇپ مىسىرغا كىرگەندىن كېيىن...» ـ »ياقۇپ« مۇشۇ يەردە ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرى، يەنى ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ. ■ **12:8** يار. 5:46□ مىس. 23:2□ مىس. 10.3: ■ **12:9** ھاك. 2:4□ ھاك. 7:10□ ھاك. 12.3: □ **12:10** »پەرۋەردىگارنى تاشلاپ باۋاللار ۋە ئاشتاروتلارنىڭ ئىبادىتىدە بولدۇق« ـ »باۋاللار« ۋە »ئاشتاروتلار« ئىككى خىل بۇتلارنى كۆرسىتىدۇ. □ **12:11** »پەرۋەردىگار يەرۇبباۋال، بېدان، يەفتاھ ۋە ساموئىلنى ئەۋەتىپ...» ـ »بېدان« بەلكىم باراكنى كۆرسىتىدۇ »)ھاك.» 4-بابنى كۆرۈڭ.(■ **12:11** ھاك. 14:6□ 3:10□ 15.11: ■ **12:12** 1ساۋ. 8□5: 19. ■ **12:13** 1ساۋ. 1910: ■ **12:14** قان. 26.1:

16 ئەمدى تۇرۇڭلار، پەرۋەردىگار كۆزلىرىڭلارنىڭ ئالدىدا قىلىدىغان ئۇلۇغ كارامەتنى كۆرۈڭلار!
17 بۈگۈن بۇغداي ئوريدىغان ۋاقىت ئەمەسمۇ؟ مەن پەرۋەردىگارغا ندا قىلاي، ئۇ گۈلدۈرماما بىلەن يامغۇر ياغدۇرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن سىلەرنىڭ بىر پادىشاھ تىلىگىنىڭلارنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە زور رەزىللىك ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ يېتىسىلەر.«
18 ئاندىن ساموئىل پەرۋەردىگارغا ندا قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار شۇ كۈنى گۈلدۈرماما بىلەن يامغۇر ياغدۇردى. خەلق پەرۋەردىگاردىن ۋە ساموئىلدىن بەك قورقتى.
19 خەلقنىڭ ھەممىسى ساموئىلغا: ـ خۇدايىڭ پەرۋەردىگارغا بىزنى ئۆلمىسۇن دەپ كەمىنىلىرىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلغىن؛ چۈنكى ھەممە گۇناھلىرىمىزنىڭ ئۈستىگە يەنە يامانلىق ئاشۇرۇپ ئۆزىمىزگە بىر پادىشاھ تىلىدۇق، دېدى.
20 ساموئىل خەلققە مۇنداق دېدى: ـ قورقماڭلار، سىلەر دەرۋەقە بۇ ھەممە رەزىللىكنى قىلغانسىلەر، لېكىن ئەمدى پەرۋەردىگارغا ئەگىشىشتىن چەتنىمەي، پۈتكۈل كۆڭۈللىرىڭلار بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادىتىدە بولۇڭلار؛
21 ئادەمگە پايدا يەتكۈزمەيدىغان يا كى ئادەمنى قۇتقۇزالمايدىغان بىھۇدە ئىشلارنى ئىزدەپ، يولدىن ئېزىپ كەتمەڭلار؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ تايىنى يوقتۇر.
22 چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز ئۇلۇغ نامى ئۈچۈن ئۆز خەلقىنى تاشلىمايدۇ؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سىلەرنى ئۆز خەلقى قىلىشنى لايىق كۆرگەندۇر.
23 ماڭا نىسبەتەن، سىلەر ئۈچۈن دۇئا قىلىشتىن توختاش بىلەن پەرۋەردىگارغا گۇناھ قىلىش مەندىن نېرى بولسۇن؛ بەلكى مەن سىلەرگە ياخشى ۋە دۇرۇس يولنى ئۆگىتىمەن.
24 پەقەت سىلەر پەرۋەردىگاردىن قورقۇپ پۈتكۈل كۆڭۈللىرىڭلار ۋە ھەقىقەت بىلەن ئۇنىڭ ئىبادىتىدە بولۇڭلار؛ چۈنكى سىلەر ئۈچۈن قىلغان ئۇلۇغ كارامەتلەرگە قاراڭلار!
25 لېكىن يامانلىق قىلساڭلار، ھەم ئۆزۈڭلار ھەم پادىشاھىڭلار ھالاك قىلىنىسىلەر.«

13

ساۋۇل پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرىدىن چىقىپ كېتىدۇ

1 ساۋۇل ئوتىۋز ياشتا پادىشاھ بولۇپ ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە ئىككى يىل سەلتەنەت قىلغاندىن كېيىن [1]
2 ئۆزىگە ئىسرائىلدىن ئۈچ مىڭ ئادەمنى ئىلغاپ ئالدى. ئىككى مىڭى مىكماشتا ۋە بەيت-ئەل تاغلىرىدا ساۋۇلنىڭ قېشىدا، بىر مىڭى بىنيامىن زېمىنىدىكى گىبىئاھدا يوناتاننىڭ قېشىدا ئىدى. ئەمما ئۇ قالغان خەلقنىڭ ھەربىرىنى ئۆز ئۆيلىرىگە كەتكۈزۈۋەتتى.
3 يوناتان بولسا فىلىستىيلەرنىڭ گىبىادىكى لەشكەرگاھىغا ھۇجۇم قىلدى، فىلىستىيلەر بۇنىڭدىن خەۋەر تاپتى. ساۋۇل بولسا: ـ پۈتكۈل زېمىندىكى ئىبرانىيلار ئاڭلاپ ئويغانسۇن دەپ، كاناي چالدۇردى.
4 پۈتكۈل ئىسرائىل ساۋۇلنىڭ فىلىستىيلەرنىڭ لەشكەرگاھىغا ھۇجۇم قىلغانلىقىدىن ھەمدە ئىسرائىلنىڭ فىلىستىيلەرگە نەپرەتلىنىدىغانلىكىدىن خەۋەر تاپتى. خەلق ساۋۇلنىڭ كەينىدىن گىلگالغا بېرىپ يىغىلدى.
5 فىلىستىيلەردىن ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلغىلى ئۈچ مىڭ جەڭ ھارۋىسى، ئالتە مىڭ ئاتلىق لەشكەر ۋە دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك كۆپ پىيادە لەشكەر يىغىلدى. ئۇلار كېلىپ بەيت-ئاۋەننىڭ شەرق تەرىپىدىكى مىكماشتا

[1] 13:1 «ساۋۇل ئوتىۋز ياشتا پادىشاھ بولۇپ ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە ئىككى يىل سەلتەنەت قىلغاندىن كېيىن...» ـ قەدىمكى كۆچۈرمىلەردە بۇ ئايەت باشقا شەكىلدە كۆرۈلىدۇ. «ساۋۇل ئوتىۋز ياشتا...» دېگەن سۆز تەۋراتنىڭ گرېكچە تەرجىمىسى (LXX)دە كۆرۈلىدۇ. ساۋۇل جەمئىي قىرىق يىل سەلتەنەت قىلدى «روس.» 21:13).

بارگاھ تىكتى. □
6 ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى ئۆزلىرىنىڭ قاتتىق خىيىم-خەتەردە قالغانلىقىنى كۆرۈپ غارلارغا، چاتقاللىقلارغا، قىيا
تاشلىقلارغا، يۇقىرى جايلارغا ۋە ئازگاللارغا يوشۇرۇنۇپلىشتى؛ □
7 بەزى ئىبرانىيلار ئىئوردان دەرياسىدن ئۆتۈپ، گاد ۋە گىلئادنىڭ زېمىنىغا قېچىپ باردى. لېكىن ساۋۇل گىلگالدا
قالدى، ئادەملىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا تىترىگەن ھالدا ئەگەشتى.
8 ئەمدى ساۋۇل ساموئىل ئۇنىڭغا بېكىتكەن ۋاقىتقىچە يەتتە كۈن كۈتۈپ تۇردى؛ لېكىن ساموئىل گىلگالغا
كەلمىدى، خەلق ئۇنىڭدىن تارىلىپ كەتكىلى تۇردى.
9 ساۋۇل: ـ كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى بۇ يەرگە ـ يېنىمغا ئېلىپ كېلىڭلار، دېدى. ئاندىن
ئۇ ئۆزى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۆتكۈزدى.
10 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى تۈگىتىشى بىلەنلا، مانا ساموئىل كەلدى. ساۋۇل ئۇنىڭغا سالام
قىلغىلى ئالدىغا چىقتى.
11 لېكىن ساموئىل: ـ نېمە ئىشلارنى قىلدىڭ؟! ـ دەپ سوردى. ساۋۇل: ـ خەلق مەندىن تارىلىپ كەتكەنلىكىنى،
سىلىنىڭ بېكىتكەن ۋاقىتنا كەلمىگەنلىكلىرىنى، فىلىستىيلەرنىڭ مىكماشتا يىغىلغىنىنى كۆردۈم،
12 مەن ئېچىمدە: ئەمدى فىلىستىيلەر گىلگالغا چۈشۈپ ماڭا ھۇجۇم قىلماقچى، مەن بولسام تېخى پەرۋەردىگارغا
ئىلتىجا قىلمىدىم، دېدىم. شۇڭا كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىشقا تۈزۈمنى مەجبۇرلىدىم، دېدى.
13 ساموئىل ساۋۇلغا: ـ سەن ئەخمەقلىق قىلدىڭ؛ سەن خۇدايىڭ پەرۋەردىگار ساڭا بۇيرۇغان ئەمرىنى تۇتمىدىڭ؛
شۇنداق قىلغان بولساڭ پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدىكى سەلتەنىتىڭنى مەڭگۈ مۇستەھكەم قىلاتتى، دېدى.
14 لېكىن ئەمدى سەلتەنىتىڭ مۇستەھكەم تۇرمايدۇ. پەرۋەردىگار ئۆز كۆڭلىدىكىدەك مۇۋاپىق بىر ئادەمنى ئىزدەپ
تاپتى. پەرۋەردىگار ئۇنى ئۆز خەلقىنىڭ باشلامچىسى قىلدى، چۈنكى سەن پەرۋەردىگار ساڭا بۇيرۇغانىنى تۇتمىدىڭ،
دېدى.
15 ئاندىن ساموئىل ئورنىدىن تۇرۇپ گىلگالدىن كېتىپ بىنيامىن زېمىنىدىكى گىبىئاھقا باردى. ساۋۇل بولسا ئۆز
يېنىدىكى ئادەملەرنى سانىدى؛ ئۇلار ئالتە يۈزچە چىقتى.
16 ساۋۇل بىلەن ئوغلى يوناتان ۋە ئۇلارنىڭ قېشىدا قالغان خەلق بىنيامىن زېمىنىدىكى گىبىادا قېلىپ قالدى، فىلىستىيلەر
بولسا مىكماشتا بارگاھ تىككەندى.
17 قاراقچىلار دائىم فىلىستىيلەرنىڭ بارگاھىدىن چىقىپ ئۈچ بۆلەككە بۆلۈنەتتى. بىر بۆلەك شۇئال زېمىنىدىكى ئوفراھقا
باردىغان يولغا ئاتلىناتتى،
18 بىر بۆلەك بەيت-ھورونغا باردىغان يول بىلەن ماڭاتتى، يەنە بىر بۆلەك چۆلنىڭ چېتىدىكى زەبوئىم جىلغىسىغا
قارايدىغان زېمىندىكى يولغا ماڭاتتى.
19 ئەمما پۈتكۈل ئىسرائىل زېمىنىدا ھېچبىر تۆمۈرچى تېپىلمايتتى؛ چۈنكى فىلىستىيلەر: ـ ئىبرانىيلار تۈزلىرىگە قىلىچ
ياكى نەيزە ياسىيالمىسۇن، دەپ ئويلايتتى. ■
20 بۇ سەۋەبتىن ئىسرائىللار ھەممىسى ساپان چىشلىرى، كەتمەنلىرىنى، پالتىلىرىنى ۋە ئورغاقلىرىنى بىسلاش ئۈچۈن
فىلىستىيلەرنىڭ قېشىغا باراتتى.
21 ئۇلار ساپان چىشلىرى ۋە كەتمەنلەر ئۈچۈن ئۈچتىن ئىككى شەكەل، جوتۇ، پالتا ۋە زىخلارنى بىسلاش ئۈچۈن
ئۈچتىن بىر شەكەلنى تۆلەيتتى.

□ 13:5 «فىلىستىيلەردىن ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلغىلى ئۈچ مىڭ جەڭ ھارۋىسى، ... يېغىلدى» ـ كۆپ كونا كۆچۈرۈلمىلەردە: «فىلىستىيلەردىن ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلغىلى ئوتىۋز مىڭ جەڭ ھارۋىسى... يېغىلدى» دېيىلدۇ. لېكىن يۇنداق كۆپ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. ھېچ بولمىغاندا مۇشۇ «جەڭ ھارۋىلىرى» ئېچىدە يۈك-تاقلارنى ئېلىپ ماڭغان ھارۋىلارمۇ بار ئىدى. «بەيت-ئاۋۋەن» ـ يەنى «بەيت-ئەل.»
□ 13:6 «ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى ئۆزلىرىنىڭ قاتتىق خىيىم-خەتەردە قالغانلىقى» ـ «ئۆزلىرىنىڭ قاتتىق خىيىم-خەتەردە قالغانلىقى» بەلكىم قوشۇنىنىڭ ئەھۋالىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ 13:19 ھاك. 8.5:

22 شۇنداق بولغاندا ساۋۇل ۋە يوناتاننىڭ قېشىدىكى خەلقنىڭ ھېچبىردە قىلىچ يا نەيزە يوق ئىدى؛ پەقەت
ساۋۇل بىلەن ئوغلى يوناتاندىلا بار ئىدى.

يوناتان يالغۇز جەڭگە چىقىدۇ

23 ئۇ ۋاقىتتا فىلىستىيلەرنىڭ بىر قاراۋۇللار ئەترىتى مىكماشتىكى داۋانغا چىققانىدى.

14

1 بىر كۈنى ساۋۇلنىڭ ئوغلى يوناتان ياراغ كۆتۈرگۈچىسىگە: ـ كەلگىن، ئۇدۇلىمىزدىكى فىلىستىيلەرنىڭ قاراۋۇللار
ئەترىتىنىڭ يېنىغا چىقايلى، دېدى. ئەمما ئۇ ئاتىسىغا ھېچنېمە دېمىدى. □
2 ساۋۇل بولسا گىبىئاھنىڭ چېتىدىكى مىگروندىكى ئانار دەرىخىنىڭ تېگىدە قالدى. ئۇنىڭ قېشىدىكى خەلق ئالتە
يۈزچە ئىدى ■
3)ئۇ ۋاقىتتا ئەفودنى ئاختۇرىنىڭ ئوغلى، ئىخابودنىڭ ئاكىسى ئاخىياھ كىيەتتى؛ ئۇ شىلوھدا تۇرۇۋاتقان،
پەرۋەردىگارنىڭ كاھىنى ئىدى. ئاختۇرۇپ فىنىھاسنىڭ ئوغلى، فىنىھاس ئەلىنىڭ ئوغلى ئىدى.(خەلق بولسا يوناتاننىڭ
كەتكىنلىكىنى بىلمىگەنىدى. □
4 يوناتان فىلىستىيلەرنىڭ قاراۋۇللار ئەترىتى تەرەپكە ئوتمەكچى بولغان داۋانىنىڭ ئىككى تەرىپىدە تۇۋرۇكتەك تىك قىيا
تاشلار بار ئىدى. بىرىنىڭ نامى بوزەز، يەنە بىرىنىڭ نامى سەنەھ ئىدى.
5 بىر قىيا تاش شىمالىي تەرىپىدە بولۇپ، مىخماش بىلەن قارشىپ تۇراتتى، يەنە بىرى جەنۇب تەرىپىدە گىبىانىڭ
ئۇدۇلىدا ئىدى.
6 يوناتان ياراغ كۆتۈرگۈچىسىگە: ـ كەل، بۇ خەتىنسىزلەرنىڭ قاراۋۇللار ئەترىتىگە چىقايلى؛ پەرۋەردىگار بىز
ئۈچۈن بىر ئىش قىلسا ئەجەب ئەمەس، چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ قۇتقۇزۇشى ئۈچۈن ئادەملەرنىڭ كۆپ يا كى ئاز
بولۇشى ھېچ توسالغۇ بولمايدۇ، دېدى.
7 ئۇنىڭ ياراغ كۆتۈرگۈچىسى ئۇنىڭغا: ـ كۆڭلۈڭدە ھەر نېمە بولسا شۇنى قىلغىن؛ بارغىن، مانا، كۆڭلۈڭ نېمىنى
خالىسا مەن سەن بىلەن بىللىمەن، دېدى.
8 يوناتان: ـ مانا، بىز ئۇ ئادەملەر تەرەپكە چىقىپ ئۆزىمىزنى ئۇلارغا كۆرسىتەيلى؛
9 ئەگەر ئۇلار بىزگە: ـ بىز سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا بارغۇچە تۇرۇپ تۇرۇڭلار، دېسە ئۇلارنىڭ قېشىغا چىقماي ئۆز
جايىمىزدا تۇرۇپ تۇرايلى؛
10 لېكىن ئۇلار: ـ بىزنىڭ قېشىمىزغا چىقىڭلار، دېسە، چىقايلى. چۈنكى شۇنداق بولسا پەرۋەردىگار ئۇلارنى
قولىمىزغا بېرىپتۇ، دەپ بىلىمىز؛ مۇشۇنداق ئىش بىزگە بىر بېشارەت بولىدۇ، دېدى.
11 ئىككىيلەن ئۆزىنى فىلىستىيلەرنىڭ قاراۋۇللار ئەترىتىگە كۆرسەتتى. فىلىستىيلەر: ـ مانا، ئىبرانىيلار ئۆزىنى
يوشۇرغان ئازگاللاردىن چىقىۋاتىدۇ، دېدى.
12 ئەتىرەتتىكىلەر يوناتان بىلەن ياراغ كۆتۈرگۈچىسىگە: ـ بىزگە چىقىڭلار، بىز سىلەرگە بىر نەرسىنى كۆرسىتىپ
قويىمىز، دېدى. يوناتان ياراغ كۆتۈرگۈچىسىگە: ـ ماكا ئەگىشىپ چىققىن؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئىسرائىلنىڭ
قولىغا بەردى، دېدى.
13 يوناتان قول-پۇتلىرى بىلەن ئۆمىلەپ چىقتى، ياراغ كۆتۈرگۈچىسى كەينىدىن ئۇنىڭغا ئەگەشتى. فىلىستىيلەر
يوناتاننىڭ ئالدىدا يىقىلىشتى؛ ياراغ كۆتۈرگۈچىسى كەينىدىن كېلىپ ئۇلارنى قەتل قىلدى.

□ **14:1 »ياراغ كۆتۈرگۈچى«** ـ بۇ ئىبارىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ساۋۇت-قالقان كۆتۈرگۈچى.«

■ **14:2** 1سام. 13:15

□ **14:3 »ئۇ ۋاقىتتا ئەفودنى ئاختۇرىنىڭ ئوغلى، ئىخابودنىڭ ئاكىسى ئاخىياھ كىيەتتى«** ـ »ئەفود«نىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشىنىش ئۈچۈن »مىس.»
28-بايىنى ۋە ئىزاھاتلىرىنى كۆرۈڭ. بەزى ۋاقىتلاردا ئۇنىڭ ئارقىلىق پەرۋەردىگارنىڭ ئىرادىسىنى يا كى ھۆكۈملىرىنى پەرق ئەتكىلى بولاتتى. ئادەتتە پەقەت
»باش كاھىن« ئەفودنى كىيەتتى.

14 شۇ تۈنجى ھۇجۇمدا يوناتان بىلەن ياراغ كۆتۈرگۈچىسى تەخمىنەن يېرىم قوشلۇق يەردە تۆلتۈرگەنلەر يىگىرمىدەك
ئادەم ئىدى. □
15 ئاندىن لەشكەرگاھدىكىلەرنى، دالادا تۇرۇۋاتقانلارنى، بارلىق ئەترەتلەردىكىلەرنى ۋە بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچىلارنى
تىترەك باستى. ئۇلار ھەم تىترەپ قورقتى، يەرمۇ تەۋرىنىپ كەتتى؛ چۈنكى بۇ چوڭ قورقۇنچ خۇدا تەرىپىدىن
كەلگەنىدى.
16 ئەمدى بىنيامىن زېمىنىدىكى گىبىئاھدا تۇرۇۋاتقان پايلاچىلار كۆزدىكى، مانا، لەشكەر توپلىرى تارمار بولۇپ
ئۇيان-بۇيان يۈگۈرۈشۈپ كەتتى.
17 سائۇل قېشىدىكى خەلققە: ئادەملىرىمىزنى ساناپ كىمنىڭ بۇ يەردىن كەتكەنلىكىنى ئېنىقلاڭلار، دېدى. ئۇلار
سانىۋىدى، مانا، يوناتان بىلەن ياراغ كۆتۈرگۈچىسى يوق چىقتى.
18 سائۇل ئاخىياھقا: ـ خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئېلىپ كەلگىن، دېدى. چۈنكى ئۇ ۋاقىتتا خۇدانىڭ ئەھدە
ساندۇقى ئىسرائىلنىڭ ئارىسىدا ئىدى. □
19 سائۇل كاھىنغا سۆز قىلىۋاتقاندا فىلىستىيلەرنىڭ لەشكەرگاھىدا بولغان غەلۋە بارغانسېرى كۆچىيىپ كەتتى.
سائۇل كاھىنغا: ـ قولۇڭنى يىغقىن، دېدى. □
20 ئاندىن سائۇل ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان ھەممە خەلق يىغىلىپ جەڭگە چىقتى؛ ۋە مانا، فىلىستىيلەرنىڭ ھەربىرى
ئۆز سەپدىشىغا قارشى قىلىچ كۆتۈرۈپ زور پاراكەندىلىك بولدى.
21 ئۇ ۋاقىتتىن ئىلگىرى فىلىستىيلەرنىڭ ئارىسىدا بولغان، ئۇلار بىلەن بىللە لەشكەرگاھنىڭ ئەتراپىغا چىققان ئىبرانىيلار
بار ئىدى؛ ئۇلارمۇ سائۇل ۋە يوناتان بىلەن بىللە بولغان ئىسرائىللارغا قوشۇلدى.
22 شۇنىڭدەك ئەفرائىم تاغلىرىدا ئۆزىنى يوشۇرغان ئىسرائىللار فىلىستىيلەرنىڭ قاچقىنىنى ئاڭلىغاندا سوقۇشقا چىقىپ
ئۇلارنى قوغلىدى.
23 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئۇ كۈنى ئىسرائىلغا نۇسرەت بەردى. سوقۇش بەيت-ئاۋەننىڭ ئۇ تەرىپىگە ئۆتتى.
24 لېكىن ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى ئۇ كۈنى زور بېسىم ئاستىدا قالدى. چۈنكى سائۇل ئۇلارغا قەسەم ئىچكۈزۈپ:
ـ مەن دۈشمەنلىرىمدىن ئىنتىقام ئالمىغۇچە كەچ بولۇشتىن ئىلگىرى تائام يېگەن كىشىگە لەنەت بولسۇن، دەپ
ئېيتقانىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن خەلقتىن ھېچكىم تائام يېمىدى.
25 ئەمما بارلىق زېمىنىدىكى قوشۇن بىر ئورمانلىققا كىرگەنىدە يەر يۈزىدە ھەسەل بار ئىدى.
26 خەلق ئورمانلىققا كىرگەنىدە، مانا بۇ ھەسەل ئېقىپ تۇراتتى؛ لېكىن ھېچكىم قولىنى ئاغزىغا كۆتۈرمىدى، چۈنكى
خەلق قەسەمدىن قورقاتتى.
27 لېكىن يوناتان ئاتىسىنىڭ خەلققە قەسەم ئىچكۈزگەنلىكىنى ئاڭلىمىغانىدى. شۇڭا ئۇ قولىدىكى ھاسىنى سۇنۇپ
ئۇچىنى ھەسەل كۆنىكىگە تىقىپ قولى بىلەن ئاغزىغا سالدى. شۇنداق قىلىپ كۆزلىرى نۇرلاندى.
28 ئەمما خەلقتىن بىرى: سېنىڭ ئاتاڭ خەلققە چىڭ قەسەم ئىچكۈزۈپ: ـ بۇگۈن تائام يېگەن كىشىگە لەنەت
بولسۇن! دەپ ئېيتقانىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن خەلق ھالسىزلىنىپ كەتتى، دېدى.
29 يوناتان: ـ مېنىڭ ئاتام زېمىنغا ئازار بەردى؛ قاراڭلار، بۇ ھەسەلدىن كىچىككىنە تېتىشىم بىلەنلا كۆزلىرىمنىڭ
شۇنچە نۇرلانغىنىنى كۆرمىدىڭلارمۇ؟
30 خەلق بۇگۈن دۈشمەنلەردىن تارتىۋالغان ئولجىدىن خالىغىنىنى يېگەن بولسا فىلىستىيلەرنىڭ ئارىسىدىكى قىرغىنچىلىق
تېخىمۇ زور بولماسمىدى؟ ـ دېدى.

□ **14:14** »**يېرىم قوشلۇق يەر**« ـ »بىر قوشلۇق يەر« كالا بىلەن بىر كۈن ئىچىدە ھەيدەپ بولغىلى بولىدىغان يەر.
□ **14:18** »**خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئېلىپ كەلگىن**« ـ يەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »ئەفودنى ئېلىپ كەلگىن« دېيىلىدۇ.
□ **14:19** »**سائۇل كاھىنغا: ـ قولۇڭنى يىغقىن، دېدى**« ـ شۈبھىسىزكى، سائۇل كاھىندىن ئەفودتىكى »ئۇرىم ۋە تۇممىم« »)مىس.» 30:28، »لاۋ.»
8:8، »چۈل.» 21:27) ئارقىلىق خۇدادىن يولىيورۇق سورىماقچى ئىدى.

31 ئاشۇ كۈنى ئۇلار مىكماشتىن تارتىپ فىلىستىيلەرنى قوغلاپ ئايجالونغىچە ئۇرۇپ قىرىشتى؛ خەلق تولا ھېرىپ
كەتكەنىدى.
32 شۇنىڭ بىلەن خەلق ئولجا ئۈستىگە ئېتىلىپ بېرىپ، قوي، كالا ۋە موزايلارنى تۇتۇپ شۇ يەردىلا سويدى. ئاندىن
خەلق گۆشنى قانىنى ئادالىۋەتمەيلا يېدى.□
33 سائۇلغا خەۋەر كېلىپ: مانا، خەلق قانىنى ئادالىۋەتمەيلا گۆشنى يەپ پەرۋەردىگارغا گۇناھ قىلۋاتىدۇ، دەپ
ئېيتىلدى. ئۇ: سىلەر پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلدىڭلار! ئەمدى بۇ يەرگە يېنىمغا چوڭ بىر تاشنى دومىلىتىپ
كېلىڭلار، دېدى.
34 سائۇل يەنە: سىلەر خەلقنىڭ ئارىسىغا چېقىپ ئۇلارغا: ھەربىرى ئۆز كالىسىنى، ئۆز قوينى قېشىمغا ئېلىپ
كېلىپ بۇ يەردە سويۇپ يېسۇن؛ لېكىن گۆشنى قانىنى ئادالىۋەتمەي يەپ، پەرۋەردىگارغا گۇناھ قىلماڭلار، دەڭلار،
دېدى. بۇ كېچە خەلقنىڭ ھەممىسى ھەربىرى ئۆز كالىسىنى ئېلىپ كېلىپ ئۇ يەردە سويدى.
35 سائۇل بولسا پەرۋەردىگارغا بىر قۇربانگاھ ياسىدى. بۇ ئۇنىڭ پەرۋەردىگارغا ياسىغان تۇنجى قۇربانگاھى ئىدى.
36 سائۇل: ـ بۇ كېچىدە فىلىستىيلەرنىڭ پېيىگە چۈشۈپ، ئەتە تاڭ ئاتقۇچە ئۇلارنى تالاپ ھېچ بىرىنى تىرىك
قويمايلى، دېدى. خەلق: ـ نېمە ساڭا ياخشى كۆرۈنسە شۇنى قىلغىن، دەپ جاۋاب بەردى. لېكىن كاھىن سۆز
قىلىپ: ـ پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا كىرىپ يولىورۇق سوراپ چىقايلى، دېدى.
37 سائۇل خۇدادىن: ـ يا فىلىستىيلەرنىڭ كەينىدىن چۈشۈيمۇ؟ سەن ئۇلارنى ئىسرائىلنىڭ قولىغا تاپشۇرامسەن؟ ـ
دەپ سوريدى. لېكىن ئۇ كۈنى ئۇ ئۇنىڭغا ھېچ جاۋاب بەرمىدى.
38 سائۇل: ـ ئى خەلقنىڭ ھەممە چوڭلىرى، بۇ يەرگە چىقىڭلار. بۈگۈن كىم گۇناھ قىلغانلىقىنى ئېنىقلاپ بېقىڭلار.
■ □
39 چۈنكى ئىسرائىلغا نۇسرەت بەرگەن پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بۇ گۇناھ ھەتتا ئوغلۇم
يوناتاندا تېپىلسىمۇ ئۇ جەزمەن ئۆلتۈرۈلسۇن، دېدى. لېكىن پۈتكۈل خەلقتىن ھېچكىم ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىدى.
40 ئاندىن ئۇ پۈتكۈل ئىسرائىلغا: ـ سىلەر بىر تەرەپتە تۇرۇڭلار، مەن ئوغلۇم يوناتان يەنە بىر تەرەپتە تۇرايلى، دېدى.
خەلق ئۇنىڭغا: ـ نېمە ساڭا ياخشى كۆرۈنسە، شۇنى قىلغىن، دېدى.
41 سائۇل ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا: ـ بۇ چەك بىلەن ئەينى ئەھۋالنى ئاشكارا قىلغايسەن، دېدى. چەك
بولسا سائۇل بىلەن يوناتاننى كۆرسەتتى، خەلق قۇتۇلدى.
42 سائۇل: ـ مېنىڭ بىلەن ئوغلۇم يوناتاننىڭ ئوتتۇرىسىغا چەك تاشلاڭلار، دېدى. شۇنداق قىلىۋىدى، چەك يوناتانغا
چىقتى.
43 سائۇل يوناتانغا: ـ قىلغىنىڭنى ماڭا ئېيتقىن، دېدى. يوناتان ئۇنىڭغا: ـ قولۇمدىكى ھاسا بىلەن كىچىككىنە
ھەسەل ئېلىپ تېتىپ باقتىم ۋە مانا، شۇنىڭ ئۈچۈن مەن ئۆلۈمگە مەھكۇم بولدۇم! ـ دەپ جاۋاب بەردى.
44 سائۇل: ـ سەن چوقۇم ئۆلۈشۈڭ كېرەك، ئى يوناتان؛ ئۇنداق قىلمىسام، خۇدا ماڭا سېنىڭ بېشىڭغا چۈشكەندىنۇ
ئارتۇق چۈشۈرسۇن! ـ دېدى.
45 لېكىن خەلق سائۇلغا: ـ ئىسرائىلدا بۇ ئۇلۇغ نۇسرەتنى قازانغان يوناتان ئۆلتۈرۈلەمدۇ؟ بۇنداق ئىش بىزدىن نېرى
بولغاي! پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمىزكى، ئۇنىڭ بېشىدىن بىر تال چاچ يەرگە چۈشمەيدۇ، چۈنكى
بۈگۈنكى ئىشنى ئۇ خۇدانىڭ يارىدىمى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇردى، دېدى. شۇنداق قىلىپ خەلق يوناتاننى ئۆلۈمدىن
خالاس قىلدى.

□ 14:32 »شۇنىڭ بىلەن خەلق ئولجا ئۈستىگە ئېتىلىپ بېرىپ، قوي، كالا ۋە موزايلارنى تۇتۇپ شۇ يەردىلا سويدى. ئاندىن خەلق گۆشنى قانىنى ئادالىۋەتمەيلا يېدى« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، قانىنى ئاۋۇال ئادالىۋەتمەي گۆشنى يېيىش گۇناھ بولاتتى.
□ 14:38 »سائۇل: ـ ئى خەلقنىڭ ھەممە چوڭلىرى، بۇ يەرگە چىقىڭلار. بۈگۈن كىم گۇناھ قىلغانلىقىنى ئېنىقلاپ بېقىڭلار« ـ خۇدا ئۆزىگە جاۋاب
بەرمىگەچكە، سائۇل ئارىمىزدا گۇناھ بار، دەپ بىلدى. ■ 14:38 ھاك. 220:

46 ئاندىن ساۋۇل فىلىستىيەلەرنى قوغلاشتىن توختىدى؛ فىلىستىيەلەرمۇ ئۆز جايىغا قايتىپ كەتتى.
47 شۇنداق قىلىپ ساۋۇل ئىسرائىلنىڭ سەلتەنەتنىنى ئۆزىنىڭ قىلدى؛ ئاندىن ئۇ چۆرىسىدىكى دۈشمەنلىرىگە، يەنى موئابلار، ئاممونىيلار، ئېدومىيلار، زوباھدىكى پادىشاھلار ۋە فىلىستىيەلەرگە ھۇجۇم قىلدى. ئۇ قايسى تەرەپكە يۈزلەنسە غالىپ كېلەتتى. □
48 ئۇ زور جاسارەت كۆرسىتىپ ئامالەكلەرنى ئۇرۇپ ئىسرائىلنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچىلاردىن قۇتقۇزدى.

ساۋۇلنىڭ جەمەتى

49 ساۋۇلنىڭ ئوغۇللىرى يوناتان، يىشۋى ۋە مالقى-شۇئا ئىدى؛ ئۇنىڭ ئىككى قىزىنىڭ ئىسمى بولسا ـ چوڭىنىڭ مېراب، كىچىكىنىڭ مىقال ئىدى.
50 ساۋۇلنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى ئاھىنوئام بولۇپ، ئۇ ئاخىمائازنىڭ قىزى ئىدى. ساۋۇلنىڭ قوشۇننىنىڭ سەردارى ئابنەر ئىدى؛ ئۇ ساۋۇلنىڭ تاغىسى نەرنىڭ ئوغلى ئىدى.
51 ساۋۇلنىڭ ئاتىسى كىش ۋە ئابنەرنىڭ ئاتىسى نەر بولسا، ئىككىسى ئابىئەلنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
52 ساۋۇل پۈتكۈل ئۆمرىدە فىلىستىيەلەر بىلەن قاتتىق جەڭدە بولۇپ تۇردى. ساۋۇل ئۆزى ھەرقاچان باتۇر يا پالۋانلارنى كۆرسە، ئۇنى ئۆز خىزمىتىگە سالاتتى.

15

ساۋۇلنىڭ پادىشاھلىق ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنىشى

1 ئەمدى ساموئىل ساۋۇلغا: ـ پەرۋەردىگار سېنى ئۆز خەلقى ئىسرائىل ئۈستىگە پادىشاھ بولۇش ئۈچۈن مەسىھ قىلغىلى مېنى ئەۋەتكەنىدى؛ ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغىن.
2 ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن ئامالەكلەرنىڭ ئىسرائىلغا قىلغان مۇئامىلىسىنى، يەنى ئىسرائىل مىسىردىن چىققاندا ئۇلارنىڭ يولدا ئۇلارغا قانداق قارشىلىق كۆرسەتكەنلىكىنى كۆزگۈلۈمگە پۈككەنمەن. ■
3 ئەمدى بېرىپ ئامالەكلەرنى ئۇرۇپ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ۋەيران قىلىپ ئۇلارنى ھېچ ئايىمايلا، ئەر بولسۇن، ئايال بولسۇن، ئۆسمۈر بولسۇن، بوۋاق بولسۇن، كالا-قوي، تۆگە ۋە ئىشەك ھەممىسىنى يوقاتقىن، دېدى.
4 ساۋۇل خەلقنى جەم قىلىپ ئۇلارنى تەلائىم شەھىرىدە سانۇىدى، ئىككى يۈز مىڭ پىيادە ئەسكەر، يەھۇدا قەبىلىسىدىن ئون مىڭ ئادەم چىقتى.
5 ساۋۇل ئامالەكلەرنىڭ شەھىرىگە كەلگەندە شۇ يەردىكى ۋادىدا بۇكتۇرمە قويدى. □
6 ئاندىن ساۋۇل كېنىيلەرگە: ـ چىقىپ كېتىڭلار، سىلەرنى ئۇلار بىلەن قوشۇپ يوقاتماسلىقىم ئۈچۈن ئامالەكلەرنىڭ ئارىسىدىن چىقىپ كېتىڭلار، چۈنكى ئىسرائىل مىسىردىن چىققاندا سىلەر ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە مېھرىبانلىق كۆرسەتكەنسىلەر، دېدى. شۇنىڭ بىلەن كېنىيلەر ئامالەكلەردىن چىقىپ كەتتى. ■
7 ئەمدى ساۋۇل ئامالەكلەرنى ھاۋىلاھدىن تارتىپ مىسىرنىڭ ئۈدۈلىدىكى شۇرغىچە قوغلاپ ئۇردى.
8 ئۇ ئامالەكلەرنىڭ پادىشاھى ئاگاگنى تىرىك تۇتتى، ئەمما بارلىق خەلقنى قىلىچ بىسى بىلەن پۈتۈنلەي يوقاتتى. ■

□ **14:47** »ئۇ قايسى تەرەپكە يۈزلەنسە غالىپ كېلەتتى« ـ ياكى »ئۇ قايسى تەرەپكە يۈزلەنسە ئۇلارنى ۋەيران قىلاتتى.« ■ **15:2** مىس. 17□8: 14؛ قان. 25□17: □ **15:5** »ئامالەكلەرنىڭ شەھىرىگە« ـ ياكى »ئامالەكلەرنىڭ شەھەرلىرىگە.« ■ **15:6** مىس. 18□10: 19؛ چۈل. 10□29: ھاك. 161: ■ **15:8** چۈل. 24□7:

9 لېكىن سائۇل بىلەن خەلق ئاگاگنى ئايىدى ۋە قوي-كالا، بوردالغان مال ۋە قوزىلاردىن ئەڭ ئېسىللەرنىڭ
ھەممىسىنى، جۈملىدىن نېمە ياخشىنى بولسا شۇنى ئايىپ ئۇلارنى ھالاك قىلىشقا قولى بارمىدى؛ لېكىن نېمە يارىماس ۋە
زەئىپ بولسا شۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇلار يوقاتتى.□
10 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ساموئىلغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
11 »سائۇلنى پادىشاھ قىلغىنىمغا پۇشايمان قىلدىم، چۈنكى ئۇ ماڭا ئەگىشىشتىن يېنىپ مېنىڭ سۆزۈمگە ئەمەل
قىلمىدى.«
ساموئىل ئازار چېكىپ پۈتكۈل بىر كېچە پەرۋەردىگارغا پەريياد كۆتۈردى.
12 ئەتىسى ساموئىل سائۇلنىڭ ئالدىغا چىقىش ئۈچۈن تاڭ سەھەردىلا ئورنىدىن تۇردى. ساموئىلغا: ـ سائۇل
كارمەلگە باردى ۋە مانا، ئۇ ئۆزىگە بىر ئابىدە تۈرغۇزۇپ ئاندىن يېنىپ گىلگالغا چۈشۈپتۇ، دېگەن خەۋەر بېرىلدى.
13 ساموئىل سائۇلنىڭ قېشىغا كەلگەندە سائۇل ئۇنىڭغا: ـ پەرۋەردىگار سېنى مۇبارەكلىگەي! پەرۋەردىگارنىڭ
سۆزلىرىگە ئەمەل قىلدىم، دېدى.
14 لېكىن ساموئىل: ـ ئۇنداق بولسا قۇلىقىمغا ئاكىلانغان قوينىڭ مەرىشى بىلەن مەن ئاكىلاۋاتقان كالىنىڭ مۆرىشى
زادى نەدىن كەلدى؟ ـ دېدى.
15 سائۇل جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇلار ئامالەكلەردىن ئېلىپ كېلىندى؛ چۈنكى خەلق خۇدايىڭ پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق
قىلىش ئۈچۈن قوي-كالىنىڭ ئېسىللىرىنى ئايىپ قالدۇرۇپ قويدى؛ قالغىنىنى بولسا پۈتۈنلەي يوقاتتۇق، دېدى.
16 ساموئىل سائۇلغا: ـ قوي، بۇ گېپىڭنى! مەن پەرۋەردىگارنىڭ بۇ كېچىدە ماڭا نېمە دېگىنىنى ساڭا ئېيتىپ بېرەي،
دېدى. ئۇ ئۇنىڭغا: ـ ئېيتقىن، دېدى.
17 ساموئىل مۇنداق دېدى: ـ ئۆز نەزىرىڭدە كىچىك ھېسابلانغان ۋاقتىڭدىلا پەرۋەردىگار سېنى ئىسرائىلنىڭ
ئۈستىگە پادىشاھ بولسۇن دەپ، مەسىھ قىلىشى بىلەن سەن ئىسرائىل قەبىلىلىرىنىڭ بېشى بولغان ئەمەسمىدىڭ؟
18 ئاندىن پەرۋەردىگار سېنى: ـ سەن بېرىپ گۇناھكار ئامالەكلەرنى ھالاك قىلغىن؛ ئۇلارنى يوقاتقۇچە ئۇلار بىلەن
سوقۇشقىن، دەپ ئەۋەتكەنىدى.
19 ئەمدى نېمىشقا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمايسەن، بەلكى ئولجا ئۈستىگە دۈم چۈشۈپ، پەرۋەردىگارنىڭ
نەزىرىدە يامان بولغانىنى قىلدىڭ؟
20 سائۇل ساموئىلغا: ـ مەن ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالدىمغۇ! پەرۋەردىگار مېنى ئەۋەتكەن
يول بىلەن ماڭدىم ۋە ئامالەكلەرنىڭ پادىشاھى ئاگاگنى ئېلىپ كېلىپ ئامالەكلەرنىڭ ئۆزىنى پۈتۈنلەي يوقاتتىم.
21 ئەمما خەلق بولسا ئولجىدىن قوي بىلەن كالا، يەنى يوقىتىشقا بېكىتىلگەن نەرسىلەردىن ئەڭ ئېسىلىنى ئېلىپ
خۇدايىڭ پەرۋەردىگارغا گىلگالدا قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن ئېلىپ كەلدى، دېدى.
22 ساموئىل: ـ پەرۋەردىگار كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار بىلەن تەشەككۇر قۇربانلىقلىرىنى كەلتۈرۈشتىن سۆيۈنەمدۇ،
يا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە ئىتائەت قىلىشتىن سۆيۈنەمدۇ؟ مانا ئىتائەت قىلماقلىق قۇربانلىق قىلماقلىقتىن ئەۋزەل،
كۆڭۈل قويۇش قوچقار يېغىنى سۈنۈشتىن ئەۋزەلدۇر.■
23 چۈنكى ئاسىيلىق بولسا جادۇگەرلىك گۇناھى بىلەن ئوخشاشتۇر،
باشپاشتاقلىق قەبىھلىك ۋە بۇتپەرەسلىككە باراۋەردۇر.
سەن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى تاشلىغىنىڭ ئۈچۈن،
پەرۋەردىگار سېنى تاشلاپ پادىشاھلىقتىن مەھرۇم قىلدى، ـ دېدى.
24 سائۇل ساموئىلغا: ـ مەن گۇناھ سادىر قىلدىم، چۈنكى مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىدىن ۋە سېنىڭ سۆزۈڭدىنمۇ
چىقتىم؛ چۈنكى مەن خەلقتىن قورقۇپ ئۇلارنىڭ سۆزىگە كىردىم.

□ **15:9** »سائۇل بىلەن خەلق ... قوي-كالا، بوردالغان مال ۋە قوزىلاردىن ئەڭ ئېسىللەرنىڭ ھەممىسىنى ...ھالاك قىلىشقا قولى بارمىدى« ـ »بوردالغان مال« دېگەننىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى: »ئىككىنچى تۈغۈلغان مال.«
■ **15:22** توپ. 17:4□ ھوش. 6:6□ مات. 13:9□ 712:

25 ئەمدى گۇناھىمنى ئەپۇ قىلغىن، مېنىڭ پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلىشىم ئۈچۈن مېنىڭ بىلەن قايتىپ بارغىن،
دېدى.
26 ساموئىل ساۋۇلغا: ـ مەن سېنىڭ بىلەن قايتىپ بارمايمەن؛ چۈنكى سەن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى تاشلىغانسەن،
ۋە پەرۋەردىگار سېنى تاشلاپ پادىشاھلىقتىن مەھرۇم قىلدى، دېدى.
27 ساموئىل كېتىشكە بۇرۇلغىندا ساۋۇل ئۇنىڭ تونىنىڭ پېشىنى تۇتۇۋالدى، ئۇ يىرتىلىپ كەتتى.
28 ساموئىل ئۇنىڭغا: ـ پەرۋەردىگار بۈگۈن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىقىنى سەندىن يىرتىپ ئېلىپ سەندىن ئەۋزەل
بولغان بىر يېقىنىڭغا تاپشۇردى.
29 ئىسرائىلنىڭ جانابى ئالىيسى بولغۇچى يالغان سۆزلىمەيدۇ ياكى نىيىتىدىن يانمايدۇ؛ چۈنكى ئۇ ئادەم بالىسىدەك
نىيىتىدىن يانغۇچى ئەمەستۇر، دېدى.□ ■
30 ساۋۇل: ـ مەن گۇناھ سادىر قىلدىم. لېكىن خەلقىمنىڭ ئاقساقاللىرىنىڭ ۋە ئىسرائىلنىڭ ئالدىدا ماڭا ئىززەت
قىلىپ مېنىڭ بىلەن يېنىپ بارغىن؛ شۇنىڭ بىلەن خۇدايىڭ پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلالايمەن، دېدى.
31 شۇنىڭ بىلەن ساموئىل ساۋۇل بىلەن يېنىپ باردى ۋە ساۋۇل پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلدى.
32 ئاندىن ساموئىل: ـ ئامالەكلەرنىڭ پادىشاھى ئاگاگنى مېنىڭ ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار، دېدى. ئاگاگ بولسا
خۇشلۇق بىلەن ئۇنىڭ قېشىغا باردى. ئاگاگ كۆڭلىدە: ـ شۈبھىسىزكى، ئۆلۈم دەھشىتى ئۆتۈپ كەتتى، دېدى.□
33 ئەمما ساموئىل: ـ سېنىڭ قىلىچىڭ خوتۇنلارنى بالىسىز قىلغاندەك سېنىڭ ئاناڭمۇ خوتۇنلارنىڭ ئارىسىدا بالىسىز
بولىدۇ، دېدى، ساموئىل ئاگاگنى گىلگالدا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا چاناپ پارە-پارە قىلدى.
34 ئاندىن ساموئىل راماھقا باردى. ساۋۇل بولسا »ساۋۇلنىڭ يۇرتى گىبىئاھ« دېگەن جايدىكى ئۆيىگە چىقىپ
كەتتى.
35 ساموئىل ئۆلگەن كۈنىگىچە ساۋۇل بىلەن قايتا كۆرۈشمىدى. ئەمما ساموئىل ساۋۇل ئۈچۈن قايغۇردى.
پەرۋەردىگار ساۋۇلنى ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە پادىشاھ قىلغانلىقىدىن ئەپسۇسلاندى.

16

ساموئىل داۋۇتنىڭ پادىشاھ بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى مەسىھ قىلىدۇ

1 پەرۋەردىگار ساموئىلغا: ـ سەن قاچانغىچە ساۋۇل ئۈچۈن قايغۇرۇپ يۈرىسەن؟ مەن ئۇنى ئىسرائىلغا سەلتەنەت
قىلدىشتىن مەھرۇم قىلىپ تاشلىغان ئەمەسمۇ؟ مۈڭگۈزۈڭنى زەيتۇن مېيى بىلەن تولدۇرۇپ بارغىن. مەن سېنى
بەيت-لەھەملىك يەسسەنىڭ قېشىغا ئەۋەتىمەن. ئۇنىڭ ئوغۇللىرىدىن پادىشاھ بولۇشقا ئۆزۈمگە بىرنى بېكىتتىم، دېدى.
2 ساموئىل بولسا: ـ مەن قانداق بارىمەن؟ ساۋۇل بۇ ئىشنى ئاڭلىسا مېنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ! ـ دېدى. پەرۋەردىگار:
ـ ئۆزۈڭ بىلەن بىر ئىنەكنى ئالغاچ بېرىپ پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن كەلدىم، دېگىن.
3 يەسسەنى قۇربانلىققا چاقىرغىن، ئاندىن مەن ساڭا قىلىدىغىنىڭنى ئايان قىلىمەن؛ ۋە مەن ساڭا دېگەن بىرسىنى
ئۆزۈم ئۈچۈن مەسىھ قىلغىن، دېدى.
4 ساموئىل پەرۋەردىگارنىڭ دېگىنىنى ئادا قىلىپ بەيت-لەھەمگە باردى. يېتىپ كەلگەندە شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرى
تىترىگەن ھالدا چىقىپ: ـ بىزگە تىنچ-ئامانلىق ئېلىپ كەلدىڭمۇ؟ ـ دەپ سوردى.

□ 15:29 »ئىسرائىلنىڭ جانابى ئالىيسى بولغۇچى« ـ خۇدانى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ 15:29 چۈل. 19:23□ ياق. 171:
□ 15:32 ...» ئاگاگ بولسا خۇشلۇق بىلەن ئۇنىڭ قېشىغا باردى. ئاگاگ كۆڭلىدە: ـ شۈبھىسىزكى، ئۆلۈم دەھشىتى ئۆتۈپ كەتتى، دېدى« ـ بۇ
ئايەتنى ئىبرانىي تىلىدا چۈشىنىش تەس. باشقا بىر تەرجىمىسى: ...» ئاگاگ بولسا تىترىگەن ھالدا ئۇنىڭ قېشىغا باردى. ئاگاگ: ـ دەرۋەقە ئۆلۈمنىڭ
ئاچچىق قورقۇنچلۇقتۇر! ـ دېدى.«

5 ئۇ: ـ تىنچ-ئامانلىق ئېلىپ كەلدىم، پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق سۇنۇشقا كەلدىم. سىلەر ئۆزۈڭلارنى ھارامدىن
پاكلاپ مەن بىلەن بىللە قۇربانلىققا كېلىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەسسە بىلەن ئوغۇللىرىنى ھالال قىلىپ
قۇربانلىققا چاقىردى.
6 ئۇلار كەلگەندە ساموئىل ئېلىئابنى كۆرۈپ ئېچىدە: ـ پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلىدىغىنى شۈبھىسىزكى ئۆزىنىڭ
ئالدىدا تۇرىدۇ، دېدى.
7 لېكىن پەرۋەردىگار ساموئىلغا: ـ ئۇنىڭ تەق-تۇرقىغا ياكى بويىغا قارىمىغىن. مەن ئۇنى شاللىۋەتتىم، چۈنكى خۇدا
ئىنسان كۆرگەندەك كۆرمەيدۇ، ئىنسان بولسا سىرتقى قىياپىتىگە قارايدۇ، لېكىن پەرۋەردىگار قەلبىگە قارايدۇ،
دېدى.■
8 ئاندىن يەسسە ئابىنادابنى چاقىرىپ ساموئىلنىڭ ئالدىدىن ئۆتكۈزدى. ئەمما ساموئىل: ـ پەرۋەردىگار بۇنى ھەم
تاللىمىدى، دېدى.
9 ئاندىن يەسسە شاماھنى ئۇنىڭ ئالدىدىن ئۆتكۈزدى. ئەمما ساموئىل: ـ پەرۋەردىگار بۇنى ھەم تاللىمىدى، دېدى.
10 شۇنىڭغا ئوخشاش يەسسە ئوغۇللىرىنىڭ يەتتىسىنى ساموئىلنىڭ ئالدىدىن ئۆتكۈزدى. لېكىن ساموئىل يەسسەگە:
ـ پەرۋەردىگار بۇلارنى ھەم تاللىمىدى، دېدى.
11 ساموئىل يەسسەدىن: ـ بارلىق يىگىتلەر مۇشۇلارمۇ؟ دەپ سوردى. ئۇ: ـ ھەممىدىن كىچىكى قالدى. لېكىن
مانا، ئۇ قوي بېقىۋاتىدۇ، دېدى. ساموئىل يەسسەگە: ـ ئۇنى چاقىرتىپ ئېلىپ كەلگىن، چۈنكى ئۇ كەلمىگۈچە
داستىخاندا ئولتۇرمايمىز، دېدى.■
12 يەسسە ئادەم ماكۈدۈرۈپ ئۇنى كەلتۈردى. ئۇ چىرايىدا قان يۈگۈرۈپ تۇرىدىغان، كۆزلىرى چىرايلىق ۋە
كېلىشكەن يىگىت ئىدى. پەرۋەردىگار: ـ قوپۇپ ئۇنى مەسىھ قىلغىن، چۈنكى مېنىڭ تاللىغىنىم شۇدۇر! دېدى.
13 ساموئىل ماي مۈڭگۈزىنى ئېلىپ ئۇنى قېرىنداشلىرىنىڭ ئارىسىدا مەسىھ قىلدى. ئۇ كۈندىن تارتىپ
پەرۋەردىگارنىڭ روھى داۋۇتنىڭ ۋۇجۇدىغا چۈشتى. ساموئىل بولسا قوپۇپ راماھغا كەتتى.■

داۋۇت ساۋۇلنىڭ ئالدىغا كېلىدۇ

14 ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ روھى ساۋۇلدىن كەتكەندى، ۋە پەرۋەردىگار تەرىپىدىن بىر يامان روھ ئۇنى پەرىشان
قىلدى.
15 ساۋۇلنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا: ـ مانا خۇدا تەرىپىدىن بىر يامان روھ سېنى پەرىشان قىلدۇ.
16 ئەمدى غوجىمىز ئۆزلىرى ئالدىلىرىدىكى خىزمەتكارلىرىنى دەرھال بۇيرۇغايلىكى، ئۇلار چىلتار چېلىشقا ئۇستا
ئادەمنى تاپسۇن؛ ۋە شۇنداق بولىدۇكى، خۇدا تەرىپىدىن يامان روھ ئۇستىلىرىگە كەلسە ئۇ چىلتار چالسۇن، ئۇنىڭ
بىلەن ھاللىرى ئوبدان بولىدۇ، دېدى.
17 ساۋۇل خىزمەتكارلىرىغا: ـ مېنىڭ ئۈچۈن چىلتار چېلىشقا ئۇستا بىر ئادەمنى تېپىپ قېشىمغا ئېلىپ كېلىڭلار،
دېدى.
18 غۇلاملاردىن بىرى ئۇنىڭغا: ـ مانا بەيت-لەھەملىك يەسسەنىڭ چىلتارغا ئۇستا بىر ئوغلىنى كۆردۇم. ئۇ ئۆزى
باتۇر بىر جەڭچى، گەپتە ھوشيار ۋە كېلىشكەن ئادەم ئىكەن، شۇنداقلا پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىكەن،
دېدى.
19 شۇنىڭ بىلەن ساۋۇل يەسسەگە ئەلچىلەرنى ماكۈدۈرۈپ: ـ قوي باقىدىغان ئوغلۇڭ داۋۇتنى ماڭا ئەۋەتكىن،
دەپ ئېيتتى.
20 يەسسە بىر ئېشەكنى تەييارلاپ ئۇنىڭغا نان بىلەن بىر تۇلۇم شاراب ۋە بىر ئوغلاقنى ئارتىپ، بۇلارنى ئوغلى
داۋۇتنىڭ قولى بىلەن ساۋۇلغا ئەۋەتتى.

■ **16:7** 1تار. 28:9؛ زەب. 7:9؛ 147:10-11؛ يەر. 11:20؛ 17:10؛ 220:12؛ ■ **16:11** 2سام. 7:8؛ زەب. 78:70-71؛
■ **16:13** زەب. 89:20-21؛ روس. 7:46؛ 213:22؛

21 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت سائۇلنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىدا تۇردى. سائۇل ئۇنىڭغا تولىمۇ ئامراق ئىدى؛ ئۇ
سائۇلنىڭ ياراغ كۆتۈرگۈچىسى بولدى.
22 ئاندىن سائۇل يەسسەگە خەۋەر ئەۋەتىپ: ـ داۋۇت مېنىڭ ئالدىمدا تۇرسۇن؛ چۈنكى ئۇ نەزىرىمگە ياقتى، دەپ
ئېيتتى.
23 ئەمدى شۇنداق بولدۇكى، ئۇ يامان روھ خۇدا تەرىپىدىن سائۇلنىڭ ئۈستىگە كەلگەندە داۋۇت چىلتارنى ئېلىپ
قولى بىلەن چالدى. بۇنىڭ بىلەن سائۇل ئارام تېپىپ ھالى ئوبدان بولۇپ يامان روھ ئۇنىڭدىن چىقىپ كەتتى.

17

داۋۇت بىلەن گولىئات

1 ئەمما فىلىستىيلەر جەڭگە قىلىش ئۈچۈن قوشۇنلىرىنى يىغدى. ئۇلار يەھۇداغا تەۋە سوكوھدا جەم بولۇپ، سوكوھ
بىلەن ئازىكاھ ئوتتۇرىسىدىكى ئەفەس-دامىمدا چېدىرلارنى تىكتى.
2 سائۇل بىلەن ئىسرائىللارمۇ جەم بولۇپ ئېلاھ جىلغىسىدا چېدىرلىرىنى تىكىپ فىلىستىيلەر بىلەن جەڭگە قىلغىلى
سەپ تۈزدى. □
3 فىلىستىيلەر بىر تەرەپتىكى تاغدا، ئىسرائىللار يەنە بىر تەرەپتىكى تاغدا تۇراتتى؛ ئوتتۇرىسىدا جىلغا بار ئىدى.
4 شۇ ۋاقىتتا فىلىستىيلەرنىڭ لەشكەرگاھىدىن گاتلىق گولىئات ئىسىملىك بىر چېمپىيون پالۋان چىقىپ كەلدى.
ئۇنىڭ ئېگىزلىكى ئالتە گەز بىر غېرىچ ئىدى. □
5 بېشىغا مىس دۇبۇلغا، ئۆچىسىغا قاسراقلىق ساۋۇت كىيگەندى. ئۇنىڭ بۇ مىس ساۋۇتى بولسا بەش مىڭ
شەكەل كېلەتتى. □
6 پاچاقلىرىغا مىستىن تىزلىق باغلىغان، ئوشتىسىگە مىس ئاتما نەيزە قىستۇرىۋالغاندى.
7 ئۇنىڭ نەيزىسىنىڭ سېپى بولسا بايكارنىڭ خادىسىدەك ئىدى؛ نەيزىسىنىڭ بېشى ئالتە مىڭ شەكەل كېلەتتى؛ قالقان
كۆتۈرگۈچىسى ئۇنىڭ ئالدىدا ماكالىتتى.
8 ئۇ ئورندا تۇرۇپ ئىسرائىلنىڭ قوشۇنلىرىغا مۇنداق توۋلايتتى: ـ »سىلەر نېمىشقا جەڭگە قىلىش ئۈچۈن سەپ
تۈزگەنسىلەر؟ مەن فىلىستىي ئەمەسمۇ؟ سىلەر بولساكلار سائۇلنىڭ قۇللىرىغۇ؟ ئاراكلاردىن بىر ئادەمنى تاللاپ
چىقىڭلار، ئۇ مەن بىلەن ئېلىشىشقا چۈشسۇن!
9 ئۇ مەن بىلەن ئېلىشىپ مېنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرەلسە، بىز سىلەرنىڭ قۇللىرىڭلار بولىمىز. لېكىن مەن ئۇنى مەغلۇپ
قىلىپ ئۆلتۈرسەم، سىلەر بىزنىڭ قۇللىرىمىز بولۇپ بىزنىڭ خىزمىتىمىزدە بولۇسىلەر.«
10 شۇ فىلىستىي يەنە سۆز قىلىپ: ـ مەن بۈگۈن ئىسرائىلنىڭ قوشۇنىغا ھاقارەت قىلدىمغۇ؟ سىلەر بىر ئادەمنى
چىقىرىڭلار، بىز ئېلىشايلى! ـ دېدى.
11 سائۇل بىلەن ھەممە ئىسرائىل بۇ فىلىستىينىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئالاقزادە بولۇپ بەك قورقتى.
12 داۋۇت يەھۇدا يۇرتىدىكى بەيت-لەھەمدە ئولتۇرۇۋاتقان يەسسە دېگەن ئەفراتلىق ئادەمنىڭ ئوغلى ئىدى.
يەسسەنىڭ سەككىز ئوغلى بار ئىدى. سائۇلنىڭ كۈنلىردە ئۇ خېلى ياشىنىپ قالغاندى.
13 يەسسەنىڭ ئۈچ چوڭ ئوغلى سائۇل بىلەن جەڭگە چىققاندى. جەڭگە چىققان ئۈچ ئوغۇلنىڭ تۇنجىسىنىڭ
ئىسمى ئېلىئاب، ئىككىنچىسىنىڭ ئىسمى ئابىناداب ۋە ئۈچىنچىسىنىڭ شاممام ئىدى.
14 داۋۇت ھەممىدىن كىچىكى ئىدى. ئۈچ چوڭ ئوغلى سائۇلغا ئەگىشىپ چىققاندى.

□ 17:2 »ئېلاھ جىلغىسىدا« ـ ياكى »دۇبلار جىلغىسىدا.«
□ 17:4 »ئۇنىڭ ئېگىزلىكى ئالتە گەز بىر غېرىچ ئىدى« ـ تەۋراتتىكى » گەز« بىر جەينەككە باراۋەر بولۇپ، يەنى 45 سانتىمېتر ئىدى. دېمەك گولىئاتنىڭ
ئېگىزلىكى 2.8 مېتر ئىدى. □ 17:5 »ئۇنىڭ بۇ مىس ساۋۇتى بولسا بەش مىڭ شەكەل كېلەتتى« ـ »بەش مىڭ شەكەل« بەلكىم 60-100 كىلوگرام
بولۇشى مۇمكىن.

15 بەزىدە داۋۇت سائۇلنىڭ قېشىدىن ئۆز ئاتىسىنىڭ قويلىرىنى بېقىش ئۈچۈن قايتىپ كېلەتتى.■
16 ئاشۇ فىلىستىي بولسا قىرىق كۈنگىچىلىك ھەر ئەتىگەن ۋە كەچتە چىقىپ تۇردى.
17 يەسسە ئوغلى داۋۇتقا: ــ بۇ ئەفاھ قوماچىنى ۋە بۇ ئون نانىنى ئېلىپ لەشكەرگاھقا تېز بېرىپ ئاكىلىرىڭغا بەرگىن، □
18 بۇ ئون پارچە قۇرۇتنى ئۇلارنىڭ مىڭبېشىغا بېرىپ ئاكىلىرىڭنىڭ ئەھۋالىنى سوراپ ئۇلارنىڭ كېپىل خېتىنى ئېلىپ كەلگىن، دېدى.□
19 سائۇل، شۇ ئۈچ ئوغۇل ۋە ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرى ئېلاھ جىلغىسىدا تۇرۇپ فىلىستىيلەرگە قارشى جەڭ قىلاتتى.
20 داۋۇت بولسا ئەتىسى سەھەر قوپۇپ قويلارنى بىر باققۇچىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئاشلىق-تۇلۇكنى ئېلىپ يەسسە ئۆتنىڭغا تاپىلىغاندەك، قوشۇن ئىستېھكامىغا يەتكەندە، جەڭگە چىقىدىغان لەشكەرلەر سۆرەن كۆتۈرۈۋاتقانىدى. ■
21 ئىسرائىل ۋە فىلىستىيلەر بىر-بىرىگە ئۇدۇلمۇئۇدۇل تۇرۇپ سوقۇشقا سەپ تۈزدى.
22 داۋۇت بولسا ئېلىپ كەلگەن نەرسىلەرنى يۈك-تاقالارغا قارىغۇچىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ سەپ ئارىسىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ ئاكىلىرىدىن تىنچلىق سوريدى.
23 ئۇ ئۇلار بىلەن سۆزلىشىپ تۇرغاندا، فىلىستىيلەردىن بولغان گولىئات دېگەن چېمپىئون پالۋان فىلىستىيلەرنىڭ سىپىدىن چىقىپ يەنە ھېلىقى گەپنى قىلدى؛ داۋۇت ئۇنى ئاڭلىدى.
24 ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرى بۇ ئادەمنى كۆرگەندە قېچىپ كېتىشتى ۋە بەك قورقتى.
25 ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى بىر-بىرىگە: ــ چىقىۋاتقان بۇ ئادەمنى كۆردۈڭلارمۇ؟ ئۇ ئىسرائىلغا ھاقارەت قىلىش ئۈچۈن چىقىدۇ. شۇنداق بولىدۇكى، ئۇنى ئۆلتۈرگەن ئادەمگە پادىشاھ كۆپ مال-مۇلۇك ئىنئام قىلىدۇ، ئۆز قىزىنى ئۇنىڭغا خوتۇنلۇققا بېرىدۇ ھەم ئاتىسىنىڭ جەمەتىنى ئىسرائىل تەۋەسىدە باج-ئالۋاندىن خالاس قىلىدۇ، دېدى.
26 داۋۇت ئۆز يېنىدا تۇرغان ئادەملەردىن: ــ بۇ فىلىستىينى ئۆلتۈرۈپ ئىسرائىلغا قىلىنغان شۇ ھاقارەتنى يوقاتقان كىشىگە نېمە قىلىنىدۇ؟ چۈنكى بۇ خەتىنسىز فىلىستىي زادى كىم؟ ئۇ قانداقسىگە مەڭگۈ ھايات بولغۇچى خۇدانىڭ قوشۇنلىرىغا ھاقارەت قىلىشقا پېتىنىدۇ؟ ــ دېدى.
27 خالايىق ئۇنىڭغا ئالدىنقىلارنىڭ دېگەن سۆزى بويىچە جاۋاب بېرىپ: ــ ئۇنى ئۆلتۈرگەن كىشىگە مۇنداق-مۇنداق قىلىنىدۇ، دېدى.
28 لېكىن ئۇنىڭ چوڭ ئاكىسى ئېلىئاب ئۇنىڭ ئۇ ئادەملەر بىلەن سۆزلەشكىنىنى ئاڭلاپ قالدى؛ ئېلىئابنىڭ داۋۇتقا ئاچچىقى كېلىپ: ــ نېمىشقا بۇ يەرگە كەلدىڭ؟ چۆلدىكى ئۇ ئازغىنە قوينى كىمگە تاشلاپ قويدۇڭ؟ مەن كىبرلىكىڭنى ۋە كۆڭۈلۈڭنىڭ يامانلىقىنى بىلىمەن. سەن ئالايىتەن جەڭنى كۆرگىلى كەلدىڭ، دېدى.
29 داۋۇت: ــ مەن نېمە قىلدىم؟ پەقەت بىر سۆز قىلسام بولمامدىكەن؟ ــ دېدى.
30 داۋۇت بۇرۇلۇپ باشقىسىدىن ئالدىنقىدەك سوريدى، خەلق ئالدىدا ئېيتقاندەك ئۇنىڭغا جاۋاب بەردى.
31 ئەمما بىرسى داۋۇتنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىنى ئاڭلاپ قېلىپ سائۇلغا يەتكۈزدى؛ ئۇ داۋۇتنى چاقىرتىپ كەلدى.
32 داۋۇت سائۇلغا: ــ بۇ كىشىنىڭ سەۋەبىدىن ھېچكىمنىڭ يۈرىكى سۇ بولمىسۇن. سىلىنىڭ قۇللىرى بۇ فىلىستىي بىلەن سوقۇشقىلى چىقىدۇ، دېدى.
33 سائۇل داۋۇتقا: ــ سەن بۇ فىلىستىي بىلەن سوقۇشقىلى بارساڭ بولمايدۇ! سەن تېخى ياش، ئەمما ئۇ ياشلىقىدىن تارتىپلا جەڭچى ئىدى، دېدى.

■ **17:15** 1سام. 1916:
□ **17:17** »بۇ ئەفاھ قوماچ« ــ بىر »ئەفاھ« 30-27 لىتر بولۇشى مۇمكىن.
□ **17:18** »ئاكىلىرىڭنىڭ ئەھۋالىنى سوراپ ئۇلارنىڭ كېپىل خېتىنى ئېلىپ كەلگىن« ــ مۇشۇ »كېپىل خېتى« بەلكىم ئۇلار داۋۇت ئاپارغان نەرسىلەرنى قوبۇل قىلغانلىقىنىڭ ئىسپاتى بولۇشى مۇمكىن.
■ **17:20** 1سام. 526:

34 داۋۇت سائۇلغا: ـ قۇللىرى ئۆز ئاتىسىنىڭ قويلىرىنى بېقىپ كەلدىم. بىر شىر ياكى ئېيىق كېلىپ پادىدىن بىر
قوزىنى ئېلىپ كەتسە،
35 مەن ئۇنىڭ كەينىدىن قوغلاپ ئۇنى ئۇرۇپ قوزىنى ئاغزىدىن قۇتقۇزۇپ ئالاتتىم. ئەگەر قوپۇپ ماڭا ھۇجۇم
قىلسا مەن ئۇنى يايلىدىن تۇتۇۋېلىپ ئۇرۇپ ئۆلتۈرەتتىم.
36 قۇللىرى ھەم شىر ھەم ئېيىقنى ئۆلتۈرگەن؛ بۇ خەتنىسىز فىلىستىيەلىك ئۇلارغا ئوخشاش بولىدۇ. چۈنكى ئۇ مەڭگۈ
ھايات بولغۇچى خۇدانىڭ قوشۇنىغا ھاقارەت كەلتۈردى ـ دېدى.
37 داۋۇت سۆزىنى داۋام قىلىپ: ـ مېنى شىرنىڭ چاڭگىلىدىن ۋە ئېيىقنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزغان پەرۋەردىگار
ئوخشاشلا بۇ فىلىستىينىڭ قولىدىن قۇتقۇزىدۇ، دېدى. سائۇل داۋۇتقا: ـ بارغىن، پەرۋەردىگار سېنىڭ بىلەن بىللە
بولغاي، دېدى.
38 ئاندىن سائۇل داۋۇتقا ئۆز جەڭ كىيىملىرىنى كىيگۈزۈپ، بېشىغا مىس دۇبۇلغىنى تاقاپ ۋە ئۇنىڭغا بىر جەڭ
ساۋۇتىنى كىيگۈزدى.
39 داۋۇت بولسا سائۇلنىڭ قىلچىنى كىيمىنىڭ ئۈستىگە ئېسىپ، مېڭىپ باقتى؛ چۈنكى ئۇ بۇلارنى كىيىپ
باقمىغاندى. شۇنىڭ بىلەن داۋۇت سائۇلغا: ـ مەن بۇلارنى كىيىپ ماڭالمايدىكەنمەن؛ چۈنكى بۇرۇن كىيىپ
باقمىغان، دەپ ئۇلارنى سېلىۋەتتى.
40 ئۇ قولىغا ھاسىسىنى ئېلىپ، ئېرىقتىن بەش سىلىق تاش ئىلغاپ پادىچى خالتىسىنىڭ يانچۇقىغا سالدى؛ ئۇ سالغۇسىنى
قولىغا ئېلىپ فىلىستىيگە يېقىن باردى.
41 فىلىستىي بولسا چېقىپ داۋۇتقا يېقىنلاشتى، قالقان كۆتۈرگۈچىسىمۇ ئۇنىڭ ئالدىدا ماڭدى.
42 فىلىستىي داۋۇتقا بىرقۇر سەپسېلىپ قاراپ مەسخىرە قىلدى. چۈنكى ئۇ تېخى ياش، بۇغداي تۈكلۈك ۋە كېلىشكەن
يىگىت ئىدى.
43 فىلىستىي داۋۇتقا: ـ سەن ھاسا كۆتۈرۈپ ئالدىمغا كەپسەن؟ سەن مېنى ئىت دەپ ئويلاپ قالدىڭمۇ؟ ـ دەپ
ئۆز بۇتلىرىنىڭ نامىلىرىنى تىلغا ئېلىپ داۋۇتنى قارغىدى.
44 فىلىستىي داۋۇتقا يەنە: ـ بۇ ياققا كەل، مەن گۆشۈڭنى ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا ۋە دالالاردىكى يىرتقۇچلارغا
يەم قىلىمەن، دېدى.
45 داۋۇت فىلىستىيگە: ـ سەن قىلىچ، نەيزە ۋە ئاتما نەيزىنى كۆتۈرۈپ ماڭا ھۇجۇم قىلغىلى كەلدىڭ؛ لېكىن مەن
سەن ھاقارەت قىلغان، ئىسرائىلنىڭ قوشۇنلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ئالدىڭغا ھۇجۇمغا
چىقتىم ـ دېدى.
46 »دەل بۇگۈن پەرۋەردىگار سېنى مېنىڭ قولۇمغا تاپشۇرىدۇ. مەن سېنى ئۆلتۈرۈپ بېشىڭنى كېسىپ ئالىمەن؛
مەن لەشكەرگاھىدىكى فىلىستىيلەرنىڭ جەسەتلىرىنىمۇ ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا ۋە دالالاردىكى يىرتقۇچلىرىغا يەم
قىلىمەن. بۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل جاھان ئىسرائىلدا بىر خۇدانىڭ بار ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ
47 ۋە بۇ پۈتكۈل جامائەت پەرۋەردىگارنىڭ نۇسرەت بېرىشىنىڭ قىلىچ، نەيزە بىلەن ئەمەس ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ؛
چۈنكى بۇ جەڭ بولسا پەرۋەردىگارنىڭكىدۇر، ئۇ سېنى قولىمىزغا تاپشۇرىدۇ.«
48 فىلىستىي داۋۇتقا ھۇجۇم قىلغىلى قوپۇپ يېقىن كەلگەندە داۋۇت ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلغىلى فىلىستىي قوشۇنىنىڭ
سېپىگە قاراپ يۈگۈردى.
49 داۋۇت قولىنى خالتىسىغا تىقىپ بىر تاشنى چىقىرىپ سالغۇغا سېلىپ فىلىستىيگە قارىتىپ ئاتتى؛ تاش فىلىستىينىڭ
پېشانىسىگە تەگدى. تاش ئۇنىڭ پېشانىسىگە پېتىپ كەتتى، ئۇ دۇم چۈشۈپ يەرگە يىقىلدى.
50 شۇنداق قىلىپ داۋۇت فىلىستىينى سالغۇ ۋە تاش بىلەن مەغلۇپ قىلىپ ئۇنى ئۇرۇپ ئۆلتۈردى؛ داۋۇتنىڭ
قولىدا ھېچ قىلىچ يوق ئىدى.

51 داۋۇت يۈگۈرۈپ بېرىپ، فىلىستىينىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ، قىلىچىنى قىنىدىن تارتىپ ئېلىپ ئۇنى تۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ
بېشىنى ئالدى. فىلىستىيلەر ئۆز باتۇرىنىڭ ئۆلگىنىنى كۆرۈپلا، بەدەر قاچتى.
52 ئىسرائىللار بىلەن يەھۇدالار بولسا ئورنىدىن قوپۇپ سۈرەن سېلىشىپ فىلىستىيلەرنى جىلغىچە ۋە ئەكرون
دەرۋازىلىرىغىچە كەينىدىن قوغلاپ كەلدى؛ ئۆلتۈرۈلگەن فىلىستىيلەر شائارائىمغا باردىغان يولدا گات ۋە
ئەكرونغىچە يېتىپ كەتكەنىدى.
53 ئىسرائىل فىلىستىيلەرنى قوغلاشتىن يېنىپ كېلىپ ئۇلارنىڭ لەشكەرگاھىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدى.
54 داۋۇت فىلىستىينىڭ بېشىنى يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى؛ ئۇنىڭ يارىغىنى بولسا ئۆز چېدىرىغا قويدى.
55 ساۋۇل داۋۇتنىڭ فىلىستىينىڭ ئالدىغا چىققىنىنى كۆرگەنده قوشۇننىڭ سەردارى ئابنەردىن: ـ ئى ئابنەر، بۇ
يىگىت كىمنىڭ ئوغلى؟ ـ دەپ سوردى. ئابنەر: ـ ئى پادىشاھ، ھاياتىڭ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بىلمەيمەن،
دېدى.
56 پادىشاھ: ـ بۇ يىگىت كىمنىڭ ئوغلى ئىكەن دەپ سوراپ باققىن، دېدى.
57 داۋۇت فىلىستىينى قىرىپ قايتىپ كەلگەنده ئابنەر ئۇنى پادىشاھنىڭ قېشىغا ئېلىپ باردى؛ فىلىستىينىڭ بېشى
تېخىچە ئۇنىڭ قولىدا تۇراتتى.
58 ساۋۇل ئۇنىڭدىن: ـ ئى يىگىت، كىمنىڭ ئوغلىسەن؟ دەپ سوردى. داۋۇت: ـ مەن سىلىنىڭ قۇللىرى
بەيت-لەھەملىك يەسسەنىڭ ئوغلىمەن، دەپ جاۋاب بەردى.

18

ساۋۇلنىڭ داۋۇتتىن ھەسەت قىلىشى

1 داۋۇت بىلەن ساۋۇلنىڭ سۆھبىتى ئاياغلاشقاندا، يوناتاننىڭ كۆڭلى داۋۇتنىڭ كۆڭلىگە شۇنداق باغلاندىكى، ئۇنى
ئۆز جېنىدەك سۆيدى.
2 ساۋۇل بولسا ئۇ كۈنى ئۇنى ئۆز يېنىدا ئېلىپ قېلىپ، ئۇنى ئاتىسىنىڭ ئۆيىگە قايتقىلى قويمىدى.
3 يوناتان داۋۇت بىلەن ئەھدە قىلىشتى؛ چۈنكى ئۇ ئۇنى ئۆز جېنىدەك سۆيەتتى.
4 يوناتان ئۈچىسىدىكى تونىنى سېلىپ داۋۇتقا بەردى، يەنە جەڭ كىيىملىرىنى، جۈملىدىن ھەتتا قىلىچى، ئوقياسى ۋە
كەمىرىنىمۇ ئۇنىڭغا بەردى.
5 ساۋۇل داۋۇتنى نەگلا ئەۋەتسە ئۇ شۇ يەرگە باراتتى، شۇنداقلا ئىشلارنى جايىدا قىلاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن ساۋۇل
ئۇنى لەشكەرلەرنىڭ ئۈستىگە قويدى. بۇ ئىش بارلىق خەلققە ۋە ھەم ساۋۇلنىڭ خىزمەتكارلىرىغىمۇ ياقتى.
6 داۋۇت فىلىستىينى ئۆلتۈرۈپ كۆپچىلىك بىلەن يانغاندا ئىسرائىلنىڭ ھەممە شەھەرلىرىدىكى قىز-ئاياللار ساۋۇلنى ناخشا
ئېيتىپ ئۈسسۈل ئويناپ قارشى ئالغىلى چىقتى؛ ئۇلار خۇشلۇق ئىچىدە داپ ۋە ئۈچتار بىلەن نەغمە چېلىشتى.
7 قىز-ئاياللار نەغمە چالغاندا: ـ ساۋۇل مىڭلاپ ئۆلتۈردى، ۋە داۋۇت ئون مىڭلاپ ئۆلتۈردى، دەپ ئوقۇشاتتى.■
8 بۇنى ئاڭلاپ ساۋۇل ناھايىتى خاپا بولدى؛ بۇ سۆز ئۇنىڭ كۆڭلىگە تەگدى. ئۇ: ـ داۋۇتقا ئون مىڭلاپ
ھېسابلاندى، ئەمما ماڭا پەقەت مىڭلاپ ھېسابلاندى؛ ئەمدى پادىشاھلىقتىن باشقا ئۇنىڭغا ھېچنەرسە كەم
ئەمەس، دېدى.
9 شۇ كۈندىن تارتىپ ساۋۇل داۋۇتنى كۆزلەپ يۈردى.
10 ئەتىسى خۇدا تەرىپىدىن قاباھەتلىك بىر روھ ساۋۇلنىڭ ئۈستىگە چۈشتى ۋە ئۇ ئۆيىدە قالايمىقان جۈيلىگلى تۇردى.
ئەمدى داۋۇت باشقا ۋاقىتتىكىدەك قولى بىلەن چىلتار چالدى؛ ساۋۇلنىڭ قولىدا نەيزە بار ئىدى. □

■ 18:7 مىس. 21:15؛ 1 سام. 11:21؛ 529:

□ 18:10 «ئەتىسى خۇدا تەرىپىدىن قاباھەتلىك بىر روھ ساۋۇلنىڭ ئۈستىگە چۈشتى ۋە ئۇ ئۆيىدە قالايمىقان جۈيلىگلى تۇردى» ـ ئىبرانىي تىلىدا مۇشۇ
ئايەتتىكى «جۈيلۈش» «ئۇرغۇپ چىقىش» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. باشقا ئەھۋالدا بۇ سۆز «بېشارەت بېرىش»نى كۆرسىتىدۇ.

11 سائۇل: ـ داۋۇتنى تامغا نەيزە بىلەن قادىۋېتىمەن دەپ، نەيزىنى ئاتتى؛ لېكىن داۋۇت ئىككى قېتىم تۆزىنى دالدىغا
ئالدى.
12 پەرۋەردىگارنىڭ داۋۇت بىلەنلا بولۇپ، تۆزىدىن يىراقلاپ كەتكىنى ئۈچۈن سائۇل داۋۇتتىن قورقاتتى.
13 شۇنىڭ ئۈچۈن سائۇل داۋۇتنى تۆز يېنىدىن ئايرىپ، ئۇنى لەشكەرلەرگە مىڭبېشى قىلىپ قويدى؛ ئۇ لەشكەرلەرنى
ئېلىپ جەڭگە چىقىپ تۇراتتى.□
14 داۋۇت بولسا ھەممە ئىشلارنى پەم بىلەن قىلاتتى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى.
15 سائۇل ئۇنىڭ پەملىك ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ ئۇنىڭدىن بەك قورقاتتى.
16 ئەمما پۈتكۈل ئىسرائىل بىلەن يەھۇدا خەلقى داۋۇتنى سۆيەتتى؛ چۈنكى ئۇ ئۇلارنى يېتەكلەپ جەڭگە چىقاتتى.
□
17 سائۇل داۋۇتقا: ـ مانا، چوڭ قىزىم مېراب ـ مەن ئۇنى ساڭا خوتۇنلۇققا بەرگۈم بار. سەن پەقەت خىزمىتىمگە
جان-پىدا بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ جەڭلىرىدە كۈرەش قىلغىن، دېدى. چۈنكى سائۇل ئېچىدە: ـ ئۇ مېنىڭ قولۇم
بىلەن ئەمەس، بەلكى فىلىستىيلەرنىڭ قولى بىلەن يوقىتىلسۇن، دەپ خىيال قىلغانىدى.
18 ئەمما داۋۇت سائۇلغا: ـ مەن كىم ئىدىم، مېنىڭ ئاتامنىڭ جەمەتى ئىسرائىل ئارىسىدا نېمە ئىدى، مەن قانداقمۇ
پادىشاھنىڭ كۈيئوغلى بولاي؟ ـ دېدى.
19 لېكىن سائۇلنىڭ قىزى مېراب داۋۇتقا بېرىلىدىغان ۋاقىتتا، ئۇ مەھولاتلىق ئادرىئەلگە خوتۇنلۇققا بېرىلدى.
20 ئەمما سائۇلنىڭ قىزى مىقالنىڭ كۆڭلى داۋۇتقا چۈشكەنىدى. باشقىلار بۇنى سائۇلغا ئېيتتى، بۇ ئىشتىن سائۇل
خۇش بولدى.
21 سائۇل: ـ قىزىمنى داۋۇتقا بېرەي، ئۇ ئۇنىڭغا بىر سىرتماق بولۇپ، فىلىستىيلەرنىڭ قولىدا يوقىتىلسۇن، دەپ
ئويلىدى. شۇنىڭ بىلەن سائۇل داۋۇتقا: ـ بۈگۈن ئىككىنچى قېتىم كۈيئوغلۇم بولىسەن، دېدى.
22 سائۇل تۆز غۇلامىلىرىغا: ـ داۋۇتقا ئاستىرتىن: ـ مانا، پادىشاھ سەندىن سۆيۈندۈ، ۋە ھەممە غۇلامىلىرى ساڭا
ئامراق. شۇنىڭ ئۈچۈن پادىشاھنىڭ كۈيئوغلى بولغىن، دەپ ئېيتىڭلار، دەپ تاپىلدى.
23 سائۇلنىڭ غۇلامىلىرى بۇ سۆزلەرنى داۋۇتنىڭ قۇلىقىغا يەتكۈزدى. لېكىن داۋۇت: ـ نەزىرىڭلاردا پادىشاھنىڭ
كۈيئوغلى بولۇش كىچىك ئىشمۇ؟ مەن بولسام بىر كەمبەغەل ۋە ئەتىۋارسىز ئادەممەن ـ دېدى.
24 سائۇلنىڭ غۇلامىلىرى سائۇلغا داۋۇتنىڭ دېگەنلىرىنى تۆز ئەينى يەتكۈزدى.
25 سائۇل: ـ سىلەر داۋۇتقا: ـ پادىشاھ ساڭا باشقا تويلۇق ئالغۇزمايدۇ، پەقەت پادىشاھ دۈشمەنلىرىدىن ئىنتىقام
ئېلىش ئۈچۈن يۈز فىلىستىينىڭ خەتىنلىكىنلا ئالىدۇ، دەپ ئېيتىڭلار، دېدى)سائۇلنىڭ مەقسىتى بولسا داۋۇتنى
فىلىستىيلەرنىڭ قولىدا يوقىتىش ئىدى.(
26 غۇلامىلار بۇ سۆزلەرنى داۋۇتقا يەتكۈزدى؛ پادىشاھنىڭ كۈيئوغلى بولۇش داۋۇتقا يېقىپ قالدى. ئەمدى
بېكىتىلگەن مۆھلەت توشمايلا،
27 داۋۇت تۇرۇپ تۆز ئادەملىرى بىلەن چىقىپ ئىككى يۈز فىلىستىينى ئۆلتۈردى. داۋۇت ئۇلارنىڭ خەتىنلىكىنى
كېسىپ ئېلىپ پادىشاھنىڭ كۈيئوغلى بولۇش ئۈچۈن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى پادىشاھقا تاپشۇردى. سائۇل قىزى
مىقالنى ئۇنىڭغا خوتۇنلۇققا بەردى.■
28 سائۇل پەرۋەردىگارنىڭ داۋۇت بىلەن بىللە ئىكەنلىكىنى ۋە تۆز قىزى مىقالنىڭ ئۇنى سۆيىدىغانلىقىنى كۆرۈپ
29 داۋۇتتىن تېخىمۇ قورقتى. شۇنىڭ بىلەن سائۇل ئۈزلۈكسىز داۋۇتقا دۈشمەن بولدى.

□ **18:13** »ئۇ لەشكەرلەرنى ئېلىپ جەڭگە چىقىپ تۇراتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ لەشكەرلەر)خەلق(ئالدىدا چىقىپ كىرەتتى« دېگەن سۆز بىلەن
ئىپادىلىنىدۇ. □ **18:16** »چۈنكى ئۇ ئۇلارنى يېتەكلەپ جەڭگە چىقاتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »چۈنكى ئۇ ئۇلار ئالدىدا چىقىپ كىرەتتى.« ■ **18:27**
2سام. 143:

30 فلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرى دائىم سوقۇشقا چىقاتتى؛ ئەمما ھەر قېتىم چىقىسلا داۋۇتنىڭ ئىشلىرى ساۋۇلنىڭ ھەممە
خىزمەتكارلىرىنىڭكىدىن مۇۋەپپەقىيەتلىك بولاتتى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ نامى خالايىق تەرىپىدىن تولىمۇ ھۆرمەتكە
سازاۋەر بولاتتى.

19

ساۋۇل داۋۇتنى تۇتۇرۇشكە ئىنتىلدۇ

1 ساۋۇل ئۆز ئوغلى يوناتان ۋە ھەممە خىزمەتكارلىرىگە داۋۇتنى تۇتۇرۇشكە بۇيرۇق قىلدى. لېكىن ساۋۇلنىڭ ئوغلى
يوناتان داۋۇتقا بەك ئامراق ئىدى.
2 يوناتان داۋۇتقا: ـ ئاتام ساۋۇل سېنى تۇتۇرمەكچى؛ ئەمدى ئەتە ئەتىگەن قاتتىق ئېھتىيات قىلغىن، بىر مەخپىي
جايىنى تېپىپ ئۆزۈڭنى يوشۇرغىن؛
3 مەن ئۆزۈم چىقىپ سەن يوشۇرۇنغان ئېتىزلىققا بېرىپ ئاتامنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئاتام بىلەن سېنىڭ توغرا گەپ
سۆزلىشىپ باقاي؛ ئەھۋالنى ئېنىق بىلگەندىن كېيىن ساگا خەۋەر قىلاي، دېدى.
4 يوناتان ئاتىسى ساۋۇلغا داۋۇتنىڭ ياخشى گەپىنى قىلىپ: ـ پادىشاھ ئۆز خىزمەتكارىغا، يەنى داۋۇتقا يامانلىق
قىلمىغاي! چۈنكى ئۇ ساگا گۇناھ قىلمىغان، بەلكى ئۇنىڭ ئەمەللىرى ئۆزۈڭگە كۆپ ياخشىلىقلارنى ئېلىپ كەلگەن:
5 ئۇ ئۆز جېنىنى ئالقىنىغا ئېلىپ قويۇپ ھېلىقى فىلىستىينى ئۆلتۈردى ۋە شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار پۈتكۈل ئىسرائىل
ئۈچۈن چوڭ نۇسرەت بەردى. شۇ چاغدا سەن ئۆزۈڭ كۆرۈپ خۇش بولغان ئەمەسمۇ؟ ئەمدىلىكتە نېمىشقا
داۋۇتنى سەۋەبسىز ئۆلتۈرۈپ ناھەق قان تۆكۈپ گۇناھكار بولماقچى بولىسەن؟ ـ دېدى.
6 ساۋۇل يوناتاننىڭ سۆزىگە كىردى. ئۇ: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم
قىلنمايدۇ، دېدى.
7 ئاندىن يوناتان داۋۇتنى چاقىرىپ، داۋۇتقا بولغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى دەپ بەردى. ئاندىن كېيىن يوناتان
داۋۇتنى ساۋۇلنىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدى ۋە ئۇ ئىلگىرىكىدەك ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولدى.
8 ئەمما يەنە جەڭ بولدى؛ داۋۇت چىقىپ فىلىستىيلەر بىلەن جەڭ قىلىپ، ئۇلارنى قاتتىق قىرىپ مەغلۇپ قىلدى؛
ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىدىن بەدەر قېچىستى.
9 ئەمدى پەرۋەردىگار تەرىپىدىن قاباھەتلىك بىر روھ يەنە ساۋۇلنى باستى. ئۇ ئۆز ئۆيىدە قولىدا نەيزىسىنى تۇتۇپ
ئولتۇراتتى؛ داۋۇت بولسا قولى بىلەن ساز چېلىپ تۇراتتى. ■
10 ساۋۇل نەيزە بىلەن داۋۇتنى سانجىپ تامغا قادىۋېتىپ قويماقچى بولۇۋىدى، لېكىن داۋۇت ئۆزىنى قاچۇرۇۋالدى،
نەيزە تامغا قادىلىپ قالدى. داۋۇت شۇ كېچىسى قېچىپ قۇتۇلدى.
11 ساۋۇل بىرنەچچە چاپارمەنلەرنى داۋۇتنىڭ ئۆيىگە ئەۋەتىپ ئۇنى پايلاپ تۇرۇپ ئەتىسى تاڭ يورۇغاندا ئۇنى
ئۆلتۈرۈشكە ماگدۇردى. ئەمما داۋۇتنىڭ ئايالى مىقال ئۇنىڭغا: ـ ئەگەر بۇ كېچە جېنىڭنى ئېلىپ قاچمىساڭ، ئەتە
ئۆلتۈرۈلىسەن، دېدى.
12 شۇگا مىقال داۋۇتنى پەنجىرىدىن چۈشۈرۈپ قويدى. شۇنداق قىلىپ ئۇ قېچىپ قۇتۇلدى.
13 ئاندىن مىقال بىر »تەرافىم« بۇتنى ئېلىپ كارىۋاتقا ياتقۇزۇپ، بېشىغا ئۆچكە يۈگىدىن قىلىنغان بىر ياستۇقنى
قويۇپ، ئەدىيال بىلەن يېپىپ قويدى.□
14 ساۋۇل داۋۇتنى تۇتۇش ئۈچۈن چاپارمەنلەرنى ئەۋەتكەندە مىقال: ـ ئۇ ئاغرىپ قالدى، دېدى.
15 ساۋۇل چاپارمەنلەرنى قايتىدىن ئەۋەتىپ: ـ ئۇنى كارىۋات بىلەن قوشۇپ ئېلىپ كېلىڭلار، ئۇنى ئۆلتۈرىمەن،
دەپ بۇيرۇدى.

■ **19:9** 1سام. 14:16 □ 10:18 **19:13** »تەرافىم« ـ بىرخىل بۇت. مىقالنىڭ يېنىدا بۇنداق بۇتنىڭ بولۇشى تەۋراتقا خىلاپ، ئەلۋەتتە.

16 چاپارمەنلەر كىرگەندە، مانا كارىۋاتتا بۇ بۇت ياتاتتى، بېشىغا ئۆچكە يۈڭىدىن قىلىنغان ياستۇق قويۇلغاندى.
17 سائۇل مىقالغا: ـ نېمىشقا مېنى بۇنداق ئالداپ، دۈشمىنىمنى قاچۇرۇۋېتىسەن؟ ـ دېدى. مىقال سائۇلغا جاۋاب
بېرىپ: ـ ئۇ: »مېنى قويۇۋەتكىن؛ بولمىسا سېنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن« دېدى، دېدى.□
18 داۋۇت قېچىپ قۇتۇلۇپ، راماھقا ساموئىلنىڭ قېشىغا بېرىپ، سائۇلنىڭ ئۆنىگىغا قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى دەپ
بەردى. ئاندىن ئۇ ساموئىل بىلەن نايوتقا بېرىپ ئولتۇراقلاشتى.
19 بىرسى سائۇلغا: ـ داۋۇت راماھدىكى نايوتتا بار ئىكەن، دەپ خەۋەر بەردى.
20 سائۇل داۋۇتنى تۇتۇپ كېلىشكە چاپارمەنلەرنى ماڭدۇردى. ئەمما ئۇلار يېتىپ بارغاندا پەيغەمبەرلەرنىڭ بىر
جامائىتى بېشارەت بېرىۋاتقانلىقىنى ۋە ساموئىلنىكىمۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ ئۇلارغا نازارەتچىلىك قىلىۋاتقانلىقىنى
كۆردى؛ شۇنداق بولدىكى، خۇدانىڭ روھى سائۇلنىڭ چاپارمەنلىرىنىڭ ۋۇجۇدىغىمۇ چۈشۈپ، ئۇلارمۇ ھەم
بېشارەت بېرىشكە باشلىدى.
21 بۇ خەۋەر سائۇلغا ئېيتىلدى؛ ئۇ يەنە باشقا چاپارمەنلەرنى ئەۋەتتى، لېكىن ئۇلارمۇ بېشارەت بېرىشكە چۈشتى.
ئاندىن سائۇل ئۈچىنچى قېتىم يەنە چاپارمەنلەرنى ماڭدۇردى. ئۇلارمۇ ھەم بېشارەت بېرىشكە چۈشتى.
22 ئاندىن سائۇل ئۆزى راماھقا بېرىپ، سەقۇدىكى چوڭ قۇدۇققا يېتىپ كەلگەندە، »ساموئىل بىلەن داۋۇت
نەدە؟« ـ دەپ سوردى. بىرسى: ـ ئۇلار راماھدىكى نايوتتا بار ئىكەن، دەپ جاۋاب بەردى.
23 شۇڭا ئۇ راماھدىكى نايوتقا يېتىپ كەلدى؛ خۇدانىڭ روھى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغىمۇ چۈشتى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇمۇ
پىيادە مېڭىپ راماھدىكى نايوتقا بارغۇچە بېشارەت بېرىپ ماڭدى.
24 ئۇ ھەتتا كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ ساموئىلنىڭ ئالدىدا بېشارەت بەردى؛ پۈتۈن بىر كېچە ۋە پۈتۈن بىر كۈندۈز ئۇ
يەردە يالىڭاچ ياتتى. بۇنىڭ بىلەن: ـ »سائۇلمۇ پەيغەمبەرلەردىنمۇ؟« دەيدىغان گەپ پەيدا بولدى.□

20

يوناتان داۋۇتنى قوغدىماقچى

1 داۋۇت راماھدىكى نايوتتىن قېچىپ يوناتاننىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ مەن نېمە قىلىپتىمەن؟ نېمە قەبىھلىك
قىلىپتىمەن؟ ئاتاڭ ئالدىدا نېمە گۇناھ قىلىپتىمەن، ئۇ مېنىڭ جېنىمنى ئالماقچى بولۇۋاتىدۇ؟ ـ دېدى.
2 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ يوقسۇ، بۇنداق ئىش نېرى بولسۇن! سەن ئۆلمەيسەن. چوڭ ئىش بولسۇن، كىچىك ئىش بولسۇن
ئاتام ماڭا دېمەي قويمايدۇ. نېمىشقا ئاتام بۇ ئىشنى مەندىن يوشۇرىدىكىنە؟ ھەرگىز ئۇنداق بولمايدۇ، دېدى.
3 لېكىن داۋۇت يەنە قەسەم قىلىپ: ـ ئاتاڭ سېنىڭ نەزىرىڭدە ئىلتىپات تاپقىنىمنى جەزمەن بىلىدۇ. شۇڭا ئۇ
كۆڭلىدە: ـ يوناتان بۇنى بىلىپ قالمىسۇن؛ بولمىسا ئۇنىڭغا ئازار بولىدۇ، دېگەندۇ. لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى
بىلەن، جېنىڭ ۋە ھاياتىڭ بىلەن ئالدىڭدا قەسەم قىلىمەنكى، ماڭا ئۆلۈمنىڭ ئارىلىقى بىر قەدەملا قالدى، دېدى.
4 يوناتان داۋۇتقا: ـ كۆڭلۈڭ نېمىنى خالىسا شۇنى قىلاي، دېدى.
5 داۋۇت يوناتانغا مۇنداق دېدى: ـ مانا ئەتە »يېڭى ئاي« بولىدۇ، مەن ئادەتتىكىدەك پادىشاھ بىلەن ھەمداستىخان
بولىسام بولمايدۇ. لېكىن مېنى قويۇپ بەرگىن، مەن ئۈچىنچى كۈنى ئاخشىمىغىچە دالادا مۆكۈنۈۋالاي.
6 ئاتاڭ مېنىڭ سورۇندا يوقلۇقىمنى كۆرۈپ سورىسا، سەن ئۇنىڭغا: »داۋۇت مەندىن تۆز شەھىرى بەيت-لەھەمگە
تېزراق بېرىپ كېلىشكە جىددىي رۇخسەت سوردى، چۈنكى ئۇ يەردە پۈتكۈل ئائىلىسى ئۈچۈن بىر يىللىق قۇربانلىق
ئۆتكۈزىدىكەن«، دېگىن، دېدى.

□ 19:17 »ئۇ: »مېنى قويۇۋەتكىن؛ بولمىسا سېنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن« دېدى« ـ ئىبرانىي تىلدا: »ئۇ: »مېنى قويۇۋەتكىن؛ سېنى ئۆلتۈرۈشۈمنىڭ نېمە
ھاجىتى؟« دېدى.« □ 19:24 »بۇنىڭ بىلەن: ـ »سائۇلمۇ پەيغەمبەرلەردىنمۇ؟« دەيدىغان گەپ پەيدا بولدى« ـ 10-باب، 12-ئايەت ۋە ئۇنىڭدىكى
ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

7 ئەگەر ئۇ: ـ ئوبدان بوپتۇ، دېسە، قۇلۇڭ تىنچ-ئامان بولىدۇ: ـ لېكىن ئۇ ئاچچىقلانسا، ئۇنىڭ ماڭا يامانلىق قىلىشنى
نىيەت قىلغانلىقىدىن گۇمان قىلىمىغىن.
8 سەن قۇلۇڭغا ئىلتىپات كۆرسەتكىن، چۈنكى سەن ئۆزۈڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا قۇلۇڭنى
ئەھدىلەشتۈرگەنسەن. لېكىن ئەگەر مەندە بىر يامانلىق بولسا سەن ئۆزۈڭگا مېنى ئۆلتۈرگىن؛ مېنى ئېلىپ بېرىپ
ئاتاڭغا تاپشۇرۇشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ ـ دېدى.■
9 يوناتان: ـ ئۇنداق خىيال سەندىن نېرى بولسۇن! ئەگەر ئاتامنىڭ ساڭا يامانلىق قىلىدىغان نىيىتى بارلىقىنى بىلىپ
قالسام، ساڭا دەيتتىم ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.
10 داۋۇت يوناتانغا: ـ ئەگەر ئاتاڭ ساڭا قاتتىق گەپ بىلەن جاۋاب بەرسە، كىم ماڭا خەۋەر بېرىدۇ؟ ـ دېدى.
11 يوناتان داۋۇتقا: ـ كەلگىن، دالاغا چىقايلى، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئىككىسى دالاغا چىقتى.
12 يوناتان داۋۇتقا مۇنداق دېدى: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ماڭا گۇۋاھكى، مەن ئەتە ياكى ئۆگۈنلۈككە
مۇشۇ ۋاقىتتا ئاتامنىڭ نىيىتىنى بىلىپ، ساڭا ئىلتىپاتلىق بولسا، مەن ئادەم ماڭدۇرۇپ ساڭا مەلۇم قىلمامدىم؟
13 ئەگەر ئاتام ساڭا يامانلىق قىلماقچى بولسا، مەن سېنى تىنچ-ئامان يولغا سېلىش ئۈچۈن ساڭا ئادەم ئەۋەتىپ
خەۋەر بەرمىسەم، پەرۋەردىگار ماڭا سېنىڭ ئېشىكىغا چۈشكەندىنمۇ ئارتۇق چۈشۈرسۇن؛ ئەمدى پەرۋەردىگار
ئاتام بىلەن بىللە بولغاندەك سېنىڭ بىلەن بىللە بولسۇن.
14 ھاياتلا بولسام مېنى ئۆلمىسۇن دەپ پەرۋەردىگارنىڭ مېھرىبانلىقىنى ماڭا كۆرسەتكەيسەن.
15 مەن ئۆلۈپ كەتكەن تەقدىردىمۇ، ئۆيدىكىلىرىمدىن ھەم ھېچ ۋاقىت مېھرىبانلىقىڭنى ئۈزمىگەيسەن؛ پەرۋەردىگار
سەن داۋۇتنىڭ ھەممە دۈشمەنلىرىنى يەر يۈزىدىن يوقاتقاندىن كېيىنمۇ شۇنداق قىلغايسەن.«
16 شۇنىڭ بىلەن يوناتان داۋۇتنىڭ جەمەتى بىلەن ئەھدە قىلىشىپ: ـ پەرۋەردىگار داۋۇتنىڭ دۈشمەنلىرىدىن ھېساب
ئالسۇن، دېدى.
17 ئاندىن يوناتان يەنە ئۆزىنىڭ داۋۇتقا بولغان مۇھەببىتى بىلەن ئۇنىڭغا قەسەم قىلدۇردى؛ چۈنكى ئۇ ئۆزى ئۆز
جېنىدەك سۆيەتتى.
18 يوناتان داۋۇتقا مۇنداق دېدى: ـ ئەتە يېڭى ئاي بولىدۇ. مانا سېنىڭ ئورنۇڭ بوش قالىدۇ، كىشىلەر سېنىڭ
يوقلۇقىڭغا دىققەت قىلىدۇ.
19 ئۈچىنچى كۈنى سەن چۈشۈپ ئالدىنقى قېتىم بۇ ئىشقا يولۇققىنىڭدا ئۆزۈڭنى يوشۇرغان جايغا بېرىپ »ئېزەل«
دېگەن تاشنىڭ يېنىدا ئورۇپ ئۆرغىن.
20 مەن تاشنىڭ يېنىدىكى بىر جايغا خۇددى نىشانىنى قارالىغاندەك ئۈچ پاي يا ئوق ئاتاي.
21 ئاندىن غۇلامنى ماڭدۇرۇپ: ـ »يا ئوقلىرىنى تېپىپ كەلگىن« ـ دەيمەن. ئەگەر مەن غۇلامغا: ـ ئەنە،
ئوقلار ئارقا تەرەپتە ئۆرىدۇ، ئۇلارنى ئېلىپ كەل، دېسەم، سەن چىقىپ يېنىمغا كەلگىن؛ شۇنداق بولغاندا،
پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سەن ئۈچۈن تىنچ-ئامانلىق بولىدۇ، ھېچ ئىش بولمايدۇ.
22 لېكىن غۇلامغا: ـ ئەنە، ئوقلار ئالدىڭدا ئۆرىدۇ، دېسەم، سەن كەتكىن، چۈنكى ئۇنداق بولسا، پەرۋەردىگار
سېنى كەتكۈزۈۋەتكەن بولىدۇ.
23 ئەمدىلىكتە مەن بىلەن سەن سۆزلەشكەن ئىش توغرۇلۇق، پەرۋەردىگار سەن بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرىمدا
گۇۋاھچىدۇر.
24 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت دالادا مۆكۈنۈۋالدى. يېڭى ئاي كەلگەندە، پادىشاھ تائام يېگلى داستىخاندا ئولتۇردى.

■ **20:8** 1سام. 318:

25 پادىشاھ بولسا بۇرۇنقىدەكلا تۆز ئورندا تامىنىڭ يېنىدىكى تۆردە ئولتۇردى. يوناتان ئورندىن تۇردى، ئايەر
سائۇلنىڭ يېنىدا ئولتۇردى. لېكىن داۋۇتنىڭ ئورنى بوش قالدى. □
26 ئەمما سائۇل ئۇ كۈنى ھېچنېمە دېمىدى. چۈنكى ئۇ: ـ داۋۇتقا بىر ئىش بولدى، ئۇ ناپاك بولۇپ قالدى. ئۇ
جەزمەن ناپاك بولۇپ قاپتۇ، دەپ ئويلىدى. □
27 لېكىن داۋۇتنىڭ ئورنى يېكىنىڭ ئايىنىڭ ئەتىسىمۇ، يەنى ئايىنىڭ ئىككىنچى كۈنىمۇ بوش ئىدى. سائۇل ئوغلى
يوناتاندىن: ـ نېمىشقا يەسسەنىڭ ئوغلى يا كى تۈنۈگۈن يا كى بۈگۈن تاماققا كەلمەيدۇ، دەپ سوريدى.
28 يوناتان سائۇلغا جاۋاب بېرىپ: ـ داۋۇت بەيت-لەھەمگە بارغىلى مەندن جىددىي رۇخسەت سوراپ: ـ
29 مېنىڭ بېرىشىمغا رۇخسەت قىلغىن، ئائىلىمىزنىڭ شەھەردە بىر قۇربانلىق ئىشى بولغاچ ئاكام مېنىڭ بېرىشىمنى
ئېيتىپتۇ؛ ئەگەر سېنىڭ نەزىرىڭدە ئىلتىپات تاپقان بولسام قېرىنداشلىرىم بىلەن كۆرۈشۈپ كېلىشكە رۇخسەت بەرگىن،
دېدى. شۇڭا ئۇ پادىشاھنىڭ داستىخىنىغا كەلمىدى، دېدى.
30 سائۇلنىڭ يوناتانغا قاتتىق غەزىبى كېلىپ: ـ ئى بۇزۇق، كاج خوتۇننىڭ ئوغلى، نېمىشقا يەسسەنىڭ ئوغلىنى تۆزۈڭگە
تاللاپ، تۆزۈڭنى شەرمەندە قىلىپ ۋە ئاناڭنى نومۇسقا قويغىنىڭنى بىلمەمدىمەن؟
31 ئەگەر يەسسەنىڭ ئوغلى يەر يۈزىدە تىرىك بولسىلا، سەن ھەم سېنىڭ پادىشاھلىقىڭ مۇستەھكەم بولمايدۇ. شۇڭا
ئەمدى ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنى مېنىڭ قېشىمغا ئېلىپ كەلگىن، چۈنكى ئۇ ئۆلۈمگە مەھكەمدۇر! ـ دېدى.
32 يوناتان ئاتىسى سائۇلغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇ نېمىشقا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنىشى كېرەك؟ ئۇ نېمە قىپتۇ؟ ـ دېدى.
33 ئاندىن سائۇل يوناتانغا سانجىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا نەيزىنى ئاتتى؛ بۇنىڭ بىلەن يوناتان ئاتىسىنىڭ داۋۇتنى ئولتۇرمەكچى
بولغانلىقىنى ئېنىق بىلىپ يەتتى.
34 يوناتان بولسا قاتتىق ئاچچىقلاپ داستىخاندىن قوپۇپ كەتتى ۋە يېكىنىڭ ئىككىنچى كۈنى ھېچ تائام يېمىدى.
چۈنكى ئاتىسىنىڭ داۋۇتنى شۇنداق ھاقارەتلىشى ئۇنىڭغا قاتتىق ئازار بولغانىدى.
35 ئەتىسى يوناتان دالاغا چىقىپ داۋۇت بىلەن كېلىشكەن جايغا باردى. ئۇنىڭ بىلەن بىر كىچىك غۇلام بىللە
باردى.
36 ئۇ غۇلامغا: ـ سەن يۈگۈر، مەن ئاتقان يا ئوقلىرىنى تېپىپ كەلگىن، دېدى. غۇلام يۈگۈردى، ئۇ بىر ئوقنى
ئۇنىڭ ئالدى تەرىپىگە ئاتتى.
37 غۇلام يوناتان ئاتقان ئوق چۈشكەن جايغا كەلگەندە يوناتان غۇلامنى چاقىرىپ: ـ ئوق سېنىڭ ئالدى تەرىپىڭدە
تۇرمامدۇ؟ ـ دېدى.
38 ئاندىن يوناتان غۇلامنى يەنە چاقىرىپ: ـ بول، ئىتتىك بول، ھايال بولمىغىن! ـ دېدى. يوناتاننىڭ غۇلامى يا
ئوقنى يىغىپ غوجىسىغا ئېلىپ كەلدى.
39 لېكىن غۇلامنىڭ بولغان ئىشتىن خەۋىرى ئۇق ئىدى. بۇنى يالغۇز يوناتان بىلەن داۋۇتلا بىلەتتى.
40 ئاندىن يوناتان غۇلامغا ياراغلىرىنى بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ ئۇلارنى شەھەرگە ئېلىپ كەتكىن، دېدى.
41 غۇلام كەتكەندىن كېيىن داۋۇت تاشنىڭ جەنۇب تەرىپىدىن چىقىپ يەرگە يېقىلىپ ئۈچ قېتىم تەزىم قىلدى.
ئۇلار بىر-بىرىنى سۆيۈشتى، بىر-بىرىگە ئېسىلىشىپ يىغلاشتى، بولۇپمۇ داۋۇت قاتتىق يىغلىدى.
42 يوناتان داۋۇتقا: ـ سەپىرىڭ تىنچ-ئامان بولسۇن؛ چۈنكى بىز ئىككىمىز: ـ پەرۋەردىگار مېنىڭ بىلەن سېنىڭ
ئوتتۇرۇڭدا ۋە مېنىڭ نەسلىم بىلەن سېنىڭ نەسلىڭ ئوتتۇرىسىدا مەڭگۈگە گۇۋاھ بولسۇن، دەپ پەرۋەردىگارنىڭ
نامى بىلەن قەسەم ئىچىشكەن، دېدى. داۋۇت ئورندىن قوپۇپ ماڭدى، يوناتانمۇ شەھەرگە كىرىپ كەتتى.

□ 20:25 »پادىشاھ بولسا بۇرۇنقىدەكلا تۆز ئورندا تامىنىڭ يېنىدىكى تۆردە ئولتۇردى. يوناتان ئورندىن تۇردى، ئايەر سائۇلنىڭ يېنىدا ئولتۇردى« ـ يوناتاننىڭ »ئورندىن تۇرۇشى« بەلكىم تاغىسى ئايەرنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن ئۇنىڭغا سائۇلنىڭ يېنىدىكى ئورۇنىنى بوشتىش ئۈچۈن.
باشقا خىل تەرجىمىسى: »يوناتان ئۇنىڭ)سائۇلنىڭ(ئۈدۈلىدا ئىدى«
□ 20:26 »داۋۇتقا بىر ئىش بولدى، ئۇ ناپاك بولۇپ قالدى« ـ »ناپاك بولۇش«: مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، بىرسى مەسىلەن بىر ئۆلۈككە تەككەن بولسا بىر مەزگىل »ناپاك« بولاتتى ـ شۇنداق بولسا ئۇنىڭ ھېچ قۇربانلىق)مەسىلەن، يېكىنى ئايدىكى قۇربانلىقلار(دىن يېيىشىگە بولمايتتى.

21

داۋۇت نوب شەھىرىگە باردىۋ

1 داۋۇت ئەمدى نوبقا كېلىپ ئاخىمەلەك كاھىننىڭ قېشىغا باردى.
2 لېكىن ئاخىمەلەك داۋۇتنى كۆرگەندە تىترەپ قورقۇپ ئۇنىڭغا: ـ نېمىشقا بىرىمۇ سەن بىلەن كەلمەي يالغۇز
كەلدىڭ؟ ـ دېدى.
3 داۋۇت ئاخىمەلەك كاھىنغا: ـ پادىشاھ ماڭا مەلۇم بىر ئىشنى بۇيرۇپ: ـ مەن ساڭا بۇيرۇغان ئىش يا كى ساڭا
تاپىلغان يولىيورۇق توغرىسىدىن ھېچكىم بىرنېمە بىلمىسۇن، دېگەندى. ئۆز غۇلامىلىرىمنى بولسا مەلۇم بىر جايغا بېرىشقا
بېكىتىپ قويدۇم.
4 ئەمدى قولۇڭدا نېمە بار؟ بەش نان، يا كى نېمە بولسا، شۇنى ماڭا بەرگىن، دېدى.
5 كاھىن داۋۇتقا جاۋاب بېرىپ: ـ قولۇمدا ئادەتتىكى نان يوق، پەقەت مۇقەددەس نان بار. ئەگەر غۇلامىلار
ئايالىلارغا يېقىنلاشمىغان بولسا يېسە راۋا بولىدۇ، دېدى.
6 داۋۇت كاھىنغا جاۋاب بېرىپ: ـ بەرھەق، مەن باشقا ۋاقىتلاردا چىققىنىمغا ئوخشاش، ئايالىلار بىزدىن يىراق
بولغىلى ئۈچ كۈن بولدى. مەن ھەرقېتىم چىققاندا، گەرچە ئادەتتىكى سەپەر بولسىمۇ، غۇلامىلارنىڭ قاچىلىرى
پاك بولىدىغان يەردە، بۈگۈن ئۇلار ۋە قاچىلىرى تېخىمۇ پاك بولىمىدۇ، دېدى. □
7 شۇنىڭ بىلەن كاھىن ئۇنىڭغا مۇقەددەس ناندىن بەردى، چۈنكى بۇ يەردە »تەقدىم نان«دىن باشقا ھېچقانداق نان
يوق ئىدى. بۇ نان پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا يېڭى ئىسسىق نان قويۇلغان كۈنى ئالماشتۇرۇلغان نانلار ئىدى□ ■
8)لېكىن ئۇ كۈنى ساۋۇلنىڭ خىزمەتكارلىرىدىن مەلۇم بىرسى ئۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدا قالدۇرۇلغانىدى.
ئۇنىڭ ئىسمى دوئەگ بولۇپ ساۋۇلنىڭ پادىچىلىرىنىڭ چوڭى ئىدى.(
9 داۋۇت ئاخىمەلەككە: ـ قولۇڭدا نەيزە يا كى قىلىچ يوقمۇ؟ پادىشاھ تاپشۇرغان ئىش جىددىي بولغاچ يا كى قىلىچ
يا كى باشقا ياراغلىرىمنى ئېلىپ كېلەلمىدىم، دېدى.
10 كاھىن: ـ سەن ئېلاھ جىلغىسىدا ئۇلتۇرگەن فىلىستىي گولىئاتنىڭ قىلىچى بۇ يەردە بار، ئۇ ئەفودنىڭ كەينىدە،
بىر پارچە رەختكە ئوراقلىق ھالدا تۇرىدۇ. خالىساڭ ئالغىن، ئۇنىڭدىن باشقىسى يوق، دېدى. داۋۇت: ـ بۇ تەڭدىشى
يوق قىلىچتۇر، شۇنى ماڭا بەرگىن، دېدى.
11 داۋۇت ئۇ كۈنى قوپۇپ ساۋۇلدىن قېچىپ گاتنىڭ پادىشاھى ئاقىشنىڭ قېشىغا باردى.
12 لېكىن ئاقىشنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا: ـ بۇ زېمىننىڭ پادىشاھى داۋۇت ئەمەسمۇ؟ ئۇنىڭ توغرىسىدا قىز-ئايالىلار
بىر-بىرىگە: ـ
ساۋۇل مىڭلاپ ئۇلتۇردى،
ۋە داۋۇت ئون مىڭلاپ ئۇلتۇردى،
ـ دەپ ناخشا-غەزەل ئوقۇشۇپ ئۈسسۈل ئوينىغان ئەمەسمۇ، دېدى. ■
13 داۋۇت بۇ سۆزلەرنى كۆڭلىگە پۈكۈپ گاتنىڭ پادىشاھى ئاقىشتىن بەك قورقتى.
14 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئۆزىنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشلىرىنى ئۆزگەرتىپ، ئۇلارنىڭ قولىدا تۇرغان ۋاقتىدا
ئۆزىنى سارا ڭدەك كۆرسەتتى؛ ئۇ دەرۋازىلارنىڭ ئىشىكلىرىگە جىجىپ، ئۆكۈرۈكىنى ساقلىغا ئاقتۇراتتى.

□ **21:6** «...□□□□ ئادەتتىكى سەپەر بولسىمۇ، غۇلامىلارنىڭ قاچىلىرى پاك بولىدىغان يەردە، بۈگۈن ئۇلار ۋە قاچىلىرى تېخىمۇ پاك بولىمىدۇ» ـ
باشقا نەچچە تەرجىمىسى ئۆچرىشى مۇمكىن.
□ **21:7** »چۈنكى بۇ يەردە »تەقدىم نان«دىن باشقا ھېچقانداق نان يوق ئىدى« ـ »تەقدىم نان«: ـ يا كى »(خۇدانىڭ(ھۇزۇرى نېنى«، يا كى
»تىزىلغان نان.« »مىس.» 25- ۋە 35-بابنى كۆرۈڭ. ■ **21:7** مات. 3:12□ مار. 25:2□ لۇقا 36: ■ **21:12** 1سام. 718:

15 ئاقىش خىزمەتكارلىرىغا: ـ مانا بۇ ئادەمنىڭ ساراكلىقنى كۆرمەمسىلەر؟ ئۇنى نېمىشقا مېنىڭ ئالدىمغا ئېلىپ
كەلدىڭلار؟
16 مەندە ساراكلار كەمچىلمىدى؟ سىلەر بۇ كىشىنى ئالدىمغا ساراكلىق قىلغىلى ئېلىپ كەلدىڭلارمۇ؟ بۇ ئادەم مېنىڭ
ئۆيۈمگە كىرىشى كېرەكمۇ؟ ـ دېدى.

22

داۋۇت مىزپاھ ۋە ئادۇللامغا باردۇ

1 داۋۇت ئۇ يەردىن كېتىپ ئادۇللامدىكى غارغا قاچتى. ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى بىلەن ئاتىسىنىڭ پۈتكۈل جەمەتى
بۇنى ئاڭلاپ ئۇنىڭ قېشىغا باردى.
2 ئېزىلگەن، قەرزدار بولغان ۋە دەردمەنلەرنىڭ ھەممىسى يېغىلىپ ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى ۋە ئۇ ئۇلارنىڭ سەردارى
بولدى. ئۇنىڭغا قوشۇلغان ئادەملەر بولسا تۆت يۈزچە ئىدى.
3 داۋۇت ئۇ يەردىن چىقىپ موئابدىكى مىزپاھقا بېرىپ موئابنىڭ پادىشاھىدىن: ـ خۇدانىڭ مېنى نېمە قىلىدىغىنىنى
بىلگۈچە، ئاتا-ئانامنىڭ بۇ يەرگە كېلىپ ئاراكلاردا تۇرۇشىغا يول قويغايلا، دەپ تەلەپ قىلدى. □
4 داۋۇت ئاتىسى ۋە ئانىسىنى موئابنىڭ پادىشاھىنىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدى. داۋۇت قورغاندا تۇرغان پۈتكۈل
كۈنلەردە ئاتا-ئانىسى ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇردى.
5 ئەمما گاد پەيغەمبەر داۋۇتقا: ـ قورغاندا تۇرمايلا، بۇ يەردىن چىقىپ، يەھۇدا زېمىنىغا بارغىن، دېدى. شۇنىڭ
بىلەن داۋۇت ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، ھەرەت ئورمانلىقىغا باردى.

سائۇل نوبدىكى كاھىنلارنى ئۆلتۈرىدۇ

6 سائۇل داۋۇتنىڭ نەدە تۇرۇۋاتقانلىقىدىن خەۋەر تاپتى. سائۇل بۇ ۋاقىتتا راماھدىكى گىبىئاھدا ئېگىز بىر جايدا
يۇلغۇن دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئولتۇراتتى. ئۇنىڭ قولىدا نەيزىسى بار ئىدى، بارلىق خىزمەتكارلىرى چۆرىسىدە تۇراتتى.
7 سائۇل چۆرىسىدە تۇرغان خىزمەتكارلىرىغا: ـ ئى بىنيامىنلىقلار، قۇلاق سېلىڭلار! يەسسەنىڭ ئوغلى ھەر بىرىڭلارغا
ئېتىزلار بىلەن ئۈزۈمزارلارنى تەقسىم قىلىپ بېرەمدۇ؟ ھەممىڭلارنى مىڭ بېشى ۋە يۈز بېشى قىلامدۇ؟
8 سىلەر ھەممىڭلار ماڭا قەست قىلدىڭلار، تۆز ئوغلۇمنىڭ يەسسەنىڭ ئوغلى بىلەن ئەھدە قىلىشقىنىنى ھېچكىم ماڭا
ئۇقتۇرمىدى. ھېچ قايسىڭلار ماڭا ئىچ ئاغرىتمىدىڭلار يا كى تۆز ئوغلۇمنىڭ مېنىڭ خىزمەتكارىمنى ماڭا يوشۇرۇن
ھۇجۇم قىلىشقا قۇتراتقىنىدىن ماڭا خەۋەر بەرمىدىڭلار، دېدى.
9 ئاندىن سائۇلنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ ئىچىگە كىرىۋالغان دوئەگ: ـ »مەن يەسسەنىڭ ئوغلىنىڭ نوبقا ئاختۇبنىڭ
ئوغلى ئاخىمەلەكنىڭ قېشىغا كەلگىنىنى كۆردۇم،
10 ـ ئاخىمەلەك ئۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگاردىن يول سوريدى ۋە ئۇنىڭغا ئوزۇق-تۈلۈك بىلەن فىلىستىي گولىئاتنىڭ
قىلىچىنى بەردى« ـ دېدى.
11 پادىشاھ ئادەم ئەۋەتىپ ئاختۇبنىڭ ئوغلى كاھىن ئاخىمەلەكنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى،
يەنى نوبدىكى كاھىنلارنىمۇ چاقىرتىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى پادىشاھنىڭ قېشىغا كەلدى.
12 سائۇل: ـ ئى ئاختۇبنىڭ ئوغلى ئاڭلىغىن، دېدى. ئۇ: ـ ئى غوجام، مانا مەن، دېدى.
13 سائۇل ئۇنىڭغا: ـ نېمىشقا سىلەر، سەن بىلەن يەسسەنىڭ ئوغلى، ماڭا قەست قىلىسىلەر؟ سەن ئۇنىڭغا نان ۋە
قىلىچ بېرىپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن خۇدادىن يول سوريدىڭغۇ؟ مانا ئەمدى ئۇ بۇزۇنكىدەك ماڭا ھۇجۇم قىلماقچى بولۇپ
پايلاپ يۈرمەكتە! ـ دېدى.

□ 22:3 »موئابدىكى مىزپاھ« ـ يا كى »موئابدىكى مىزپەھ.«

14 ئاخىمەلەك پادىشاھقا جاۋاب بېرىپ: ـ سىلىنىڭ بارلىق خىزمەتكارلىرىنىڭ ئارىسىدا داۋۇتدەك سادىق كىم
بار؟ ئۇ پادىشاھنىڭ كۈيئوغلى، سىلىنىڭ مەخپىي مەسلىھەتلىرىگە ئىشتىراك قىلغۇچى ۋە ئوردىلىرى ئىچىدە ئىززەتلىك
ئەمەسمىدى؟
15 مەن پەقەت ئۇنىڭ ئۈچۈن خۇدادىن يول سوراشنى بۇگۈنلا باشلىدىممۇ؟ ئاسىيلىق قىلىش مەندىن نېرى بولسۇن!
پادىشاھ ئۆز قۇلىنى ۋە ئاتامنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى ئەيىبكە بۇيرۇمىغايلا، چۈنكى قۇللىرىنىڭ بۇ ئىشتىن قىلچە خەۋىرى
يوق، دېدى.□
16 لېكىن پادىشاھ: ـ ئى ئاخىمەلەك، سەن ئۆلىسەن، سەن ۋە ئاتاڭنىڭ پۈتكۈل جەمەتى چوقۇم ئۆلىسىلەر، دېدى.
17 پادىشاھ ئۆز چۆرىسىدىكى چاپارمەنلىرىگە: ـ ماڭ، پەرۋەردىگارنىڭ كاھىنلىرىنى ئۆلتۈرۈڭلار! چۈنكى ئۇلار ھەم
داۋۇتقا ھەمدەم بولدى ھەم ئۇنىڭ قاچقىنىنى بىلىپ تۇرۇپ ماڭا خەۋەر بەرمىدى، دېدى. لېكىن پادىشاھنىڭ
قول ئاستىدىكىلىرى پەرۋەردىگارنىڭ كاھىنلىرىنى ئۆلتۈرۈشكە قول كۆتۈرگىلى ئۇنىمىدى.
18 ئەمدى پادىشاھ دوئەگگە: ـ سەن بېرىپ كاھىنلارنى ئۆلتۈرۈۋەتكىن، دېدى. ئېدوملۇق دوئەگ بېرىپ
كاھىنلارنى ئۆلتۈردى؛ بۇ كۈنى ئۇ كاناپىتىن توقۇلغان ئەفود كىيگەن سەكسەن بەش ئادەمنى ئۆلتۈردى.
19 ئاندىن ئۇ كاھىنلارنىڭ شەھىرى نوبدا ئولتۇرغۇچىلارنى قىردى، يەنى ئەر ۋە ئايالىلار، بالىلار ۋە بوۋاقلار، كالا،
ئېشەك، قويلار ـ ھەممىسىنى قىلىچلىدى.
20 ئەمما ئاختۇبنىڭ ئوغلى ئاخىمەلەكنىڭ ئابىياتار دېگەن بىر ئوغلى قۇتۇلۇپ داۋۇتنىڭ قېشىغا قېچىپ كەلدى.
21 ئابىياتار داۋۇتقا سائۇل پەرۋەردىگارنىڭ كاھىنلىرىنى ئۆلتۈردى، دەپ خەۋەر بەردى.
22 داۋۇت ئابىياتارغا: ـ ئۇ كۈنى دوئەگنىڭ ئۇ يەردە ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ جەزمەن سائۇلغا خەۋەر
بېرىدىغىنىنى بىلگەنىدىم. مەن ئاتاڭنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشىگە زامىن بولدۇم، دېدى.
23 مەن بىلەن بىللە تۇرغىن، ھېچ قورقمىغىن. چۈنكى مېنىڭ جېنىمنى ئالماقچى بولغانلار سېنىڭ جېنىڭنىمۇ ھەم
ئالماقچى. مېنىڭ قېشىمدا بىخەتەر تۇرسەن، دېدى.

23

داۋۇت كېئىلاھ شەھىرىنى قۇتقۇزىدۇ

1 بىرسى داۋۇتقا خەۋەر بېرىپ: ـ مانا فىلىستىيلەر كېئىلاھغا ھۇجۇم قىلىپ خامانلارنى بۇلاپ-تالىماقتا، دېدى.
2 داۋۇت پەرۋەردىگاردىن: ـ مەن بېرىپ بۇ فىلىستىيلەرگە زەربە بېرىمەنمۇ؟ ـ دەپ سوردى. پەرۋەردىگار
داۋۇتقا: ـ بېرىپ فىلىستىيلەرگە زەربە بېرىپ كېئىلاھنى ئازاد قىلغىن، دېدى.
3 لېكىن داۋۇتنىڭ ئادەملىرى ئۇنىڭغا: ـ مانا بىز يەھۇدا زېمىنىدا تۇرۇۋېتىپ قورقۇتقان يەردە، كېئىلاھغا بېرىپ
فىلىستىيلەرنىڭ قوشۇنلىرىغا ھۇجۇم قىلساق قانداق بولار؟ ـ دېدى.
4 شۇڭا داۋۇت يەنە بىر قېتىم پەرۋەردىگاردىن سوريۇدى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ سەن ئورنۇڭدىن
تۇرۇپ كېئىلاھغا بارغىن؛ چۈنكى مەن فىلىستىيلەرنى قولۇڭغا تاپشۇرىمەن، دېدى.
5 بۇنىڭ بىلەن داۋۇت ئۆز ئادەملىرى بىلەن كېئىلاھغا بېرىپ فىلىستىيلەر بىلەن سوقۇشۇپ، ماللىرىنى ئوڭلىا قىلىپ،
ئۇلارنى قاتتىق قىردى. داۋۇت شۇنداق قىلىپ كېئىلاھدا تۇرۇۋاتقانلارنى قۇتقۇزدى.

داۋۇت سائۇلنىڭ چاكىكىدىن يەنە قۇتۇلىدۇ

6 ئەمدى ئاخىمەلەكنىڭ ئوغلى ئابىياتار كېئىلاھغا قېچىپ كېلىپ داۋۇتنىڭ قېشىغا كەلگەندە، ئۇنىڭ قولىدا ئەفود
بار ئىدى.■

□ 22:15 »چۈنكى قۇللىرىنىڭ بۇ ئىشتىن قىلچە خەۋىرى يوق« ـ ئىبرانىي تىلىدا »چۈنكى قۇللىرىنىڭ بۇ ئىشتىن ئازمۇ، جىقمۇ خەۋىرى يوق.«
■ 23:6 1 ساموئىل 2022:

7 بىرسى سائۇلغا، داۋۇت كېئىلاھغا كەپتۇ، دەپ خەۋەر بەردى. سائۇل: ـ ئەمدى خۇدا ئۇنى مېنىڭ قولۇمغا
تاشلاپ تاپشۇردى. چۈنكى ئۇ دەرۋازىلىرى ۋە تاقاقلىرى بار شەھەرگە كىرگەچكە سولۇنۇپ قالدى، دېدى.
8 ئەمدى سائۇل داۋۇت بىلەن ئادەملىرىنى مۇھاسىرىگە ئېلىش ئۈچۈن ھەممە خەلقنى كېئىلاھغا بېرىپ جەڭ قىلىشقا
چاقىردى.
9 داۋۇت سائۇلنىڭ ئۆزىنى قەستلەيدىغانلىقىنى بىلىپ، ئابىياتار كاھىنغا: ـ ئەفودنى ئېلىپ كەلگىن، دېدى. □
10 ئاندىن داۋۇت: ـ ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار، مەنكى سېنىڭ قۇلۇڭ سائۇلنىڭ بۇ شەھەرنى مېنىڭ
سەۋەبىمدىن خاراب قىلىش ئۈچۈن كېئىلاھغا كېلىشكە قەستلەۋاتقانلىقىنى ئېنىق ئاڭلىدى.
11 كېئىلاھدىكىلەر مېنى ئۇنىڭ قولىغا تۇتۇپ بېرەرمۇ؟ سائۇل ئۆز بەندىڭ ئاڭلىغاندەك بۇ يەرگە كېلەرمۇ؟ ئى
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار، سەندىن ئۆتۈنىمەنكى، ئۆز بەندەڭگە بىلدۈرگەيسەن، دېدى. پەرۋەردىگار: ـ ئۇ
بۇ يەرگە كېلىدۇ، دېدى. □
12 داۋۇت يەنە: ـ كېئىلاھتىكىلەر مېنى ۋە ئادەملىرىمنى سائۇلنىڭ قولىغا تۇتۇپ بېرەرمۇ، دېدى. پەرۋەردىگار: ـ
ئۇلار سىلەرنى تۇتۇپ بېرىدۇ، دېدى.
13 ئەمدى داۋۇت ئادەملىرى بىلەن)تەخمىنەن ئالتە يۈزچە(ئورنىدىن تۇرۇپ كېئىلاھدىن چىقىپ، ئۆزلىرى
بارالايدىغان تەرەپكە قاراپ كەتتى. سائۇلغا، داۋۇت كېئىلاھتىن قېچىپتۇ دەپ خەۋەر بېرىلگەندە ئۇ ئۇنى
قوغلاشقا چىقمىدى.
14 داۋۇت بولسا چۆلدىكى قورغان-قىيالاردا ھەمدە زىف چۆلىنىڭ تاغلىرىدا تۇردى. سائۇل ئۇنى ھەر كۈنى
ئىزدەيتتى؛ لېكىن خۇدا ئۇنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرمىدى.
15 ئەمدى داۋۇت سائۇلنىڭ ئۆزىنى ئۆلتۈرگىلى چىقىدىغانلىقىنى بايقاپ قالدى. شۇ چاغدا ئۇ زىف چۆلىدىكى بىر
ئورمانلىقتا تۇراتتى. □
16 سائۇلنىڭ ئوغلى يوناتان بولسا ئورمانلىققا چىقىپ داۋۇتنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنى خۇدا ئارقىلىق رىغبەتلەندۈرۈپ
ئۇنىڭغا: ـ □
17 قورقمىغىن؛ چۈنكى ئاتام سائۇلنىڭ قولى سېنى تاپالمايدۇ. سەن بەلكى ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە پادىشاھ بولىسەن،
مەن بولسام سېنىڭ ۋەزىرىڭ بولىمەن، بۇنى ئاتام سائۇلمۇ بىلىدۇ، دېدى.
18 ئاندىن ئۇلار ئىككىيلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئەھدە قىلىشتى؛ داۋۇت بولسا، ئورمانلىقتا تۇرۇپ قالدى،
يوناتان ئۆز ئۆيىگە يېنىپ كەتتى.
19 شۇنىڭدىن كېيىن زىفتىكىلەر گىبىئاھتا تۇرۇۋاتقان سائۇلنىڭ قېشىغا كېلىپ: ـ مانا، داۋۇت خاقىلاھنىڭ
ئېگىزلىكىدىكى يەشمۇننىڭ جەنۇبى تەرىپىگە جايلاشقان ئورمانلىقتىكى قورغانلاردا يوشۇرۇنۇۋالدى، بىلىمىدىلا؟
20 شۇڭا، ئى پادىشاھ، قاچان كۆڭۈللىرى تارتسا شۇ چاغدا كەلسىلە؛ بىزنىڭ بۇرچىمىز ئۇنى پادىشاھنىڭ قولىغا
تۇتۇپ بېرىشتۇر، دېدى.
21 سائۇل: ماڭا ئىچ ئاغرىتقىنىڭلار ئۈچۈن پەرۋەردىگار سىلەرگە بەخت ئاتا قىلغاي.
22 ئەمدى سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، بېرىپ زادى قايسى يەردە تۇرىدىغىنىنى جەزملەشتۈرۈڭلار، ئۇنىڭ ئىز-دېرىكىنى
ئېنىقلاپ، ۋە كىمنىڭ ئۇنى كۆرگەنلىكىنى بىلىپ كېلىڭلار؛ چۈنكى كىشىلەر ئېيتىشچە ئۇ ئىنتايىن ھىيلىگەر ئىكەن،
دېدى.
23 شۇڭا بېرىپ، ئۇنىڭ يوشۇرۇنغان بارلىق مەخپىي جايلىرىنى ئېنىق كۆرۈپ كېلىڭلار، يېنىمغا يېنىپ كېلىپ ماڭا
ئەينىنى ئېيتىڭلار. ئاندىن مەن سىلەر بىلەن بىللە بارىمەن؛ ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ئەگەر ئۇ زېمىندا بولسىلا، مەن
يەھۇدىيلارنىڭ مىڭلىغانلارنىڭ ئارىسىدىن ئۇنى ئىزدەپ تاپىمەن، دېدى.

□ 23:9 »داۋۇت سائۇلنىڭ ئۆزىنى قەستلەيدىغانلىقىنى بىلىپ، ئابىياتار كاھىنغا: ـ ئەفودنى ئېلىپ كەلگىن، دېدى« ـ كۆرۈنىدۇكى، 12-10-ئايەتتىكى سوئالارنى داۋۇت ئەفود ۋاستىسى بىلەن پەرۋەردىگاردىن سورايدۇ. □ 23:11 »..□□□□□□□□... كېلىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا ...»
چۈشەرمۇ؟...چۈشىدۇ« دېيىلىدۇ. □ 23:15 »زىف چۆلىدىكى بىر ئورمانلىقتا..« ـ ياكى »زىف چۆلىدىكى خورەش شەھىرىدە...«. □ 23:16
»يوناتان... داۋۇتنى .... رىغبەتلەندۈردى« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »يوناتان ... ئۇنىڭ)داۋۇتنىڭ(قولىنى كۆچلەندۈردى« دېيىلىدۇ.

24 ئۇلار قوپۇپ سائۇلدىن ئىلگىرى زىففا باردى، لېكىن داۋۇت ئۆز ئادەملىرى بىلەن مائون چۆللۈكىدىكى
يەشمونىنىڭ جەنۇب تەرىپىدىكى ئاراباھ تۈزلەكلىكىدە تۇرۇۋاتاتتى.
25 سائۇل ئادەملىرى بىلەن داۋۇتنى ئىزدەپ باردى. كىشىلەر بۇ خەۋەرنى داۋۇتقا ئېيتتى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ
چۈشۈپ، قىياغا بېرىپ مائون چۆلىدە تۇردى. سائۇل بۇنى ئاڭلاپ داۋۇتنىڭ كەينىدىن قوغلاپ مائوننىڭ
چۆلىگە چىقتى.
26 سائۇل تاغنىڭ بۇ تەرىپىدە ماكىدى، ئەمما داۋۇت ئادەملىرى بىلەن تاغنىڭ ئۇ تەرىپىدە ماكىدى. داۋۇت سائۇلدىن
قېچىش ئۈچۈن ئالدىرىۋاتقاندى؛ لېكىن سائۇل ئادەملىرى بىلەن داۋۇت ۋە ئۇنىڭ ئادەملىرىنى تۇتىمىز دەپ ئۇلارنى
قورشىغىلى تۇردى.
27 ئەمما بىر خەۋەرچى سائۇلنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ فىلىستىيلەر زېمىنىمىزنىڭ جەنۇب تەرىپىگە كىرىپ
بۇلاڭ-تالاڭ قىلىۋاتىدۇ، تېزدىن قايتىسلا، دېدى.
28 شۇنىڭ بىلەن سائۇل يېنىپ داۋۇتنى قوغلاشتىن توختاپ فىلىستىيلەر بىلەن سوقۇشقىلى چىقتى. شۇڭا ئۇ يەر
سېلا-خامماھلېكوت دەپ ئاتالدى. □
29 داۋۇت بولسا ئۇ يەردىن چىقىپ ئەن- گەدىنىڭ تاغ-قورغانلىقىدا تۇردى.

24

داۋۇت سائۇلنى ئايايدۇ

1 سائۇل فىلىستىيلەرنى قوغلاپ چىقىرىپ يانغاندا ئۇنىڭغا: ـ مانا، داۋۇت ئەن- گەدىدىكى چۆلدە تۇرۇۋېتىپتۇ،
دېگەن خەۋەر بېرىلدى.
2 سائۇل ئەمدى پۈتكۈل ئىسرائىلدىن خىللانغان ئۈچ مىڭ ئادەمنى ئېلىپ داۋۇت بىلەن ئادەملىرىنى ئىزدىگىلى »ياۋا
تېكىلەر« قورام تاشلىقىغا چىقتى.
3 ئۇ يولنىڭ يېنىدىكى قوي قوتانلىرىغا كەلگەندە، شۇ يەردە بىر غار بار ئىدى. ئۇ تەرەت قىلىش ئۈچۈن غارغا
كىردى؛ داۋۇت بىلەن ئادەملىرى غارنىڭ ئېچىكىرىسىدە ئولتۇراتتى.
4 داۋۇتنىڭ ئادەملىرى ئۇنىڭغا: ـ مانا پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا: ـ ئۆز دۈشمىنىڭنى سېنىڭ قولۇڭغا بېرىمەن، نېمە
ساڭا لايىق كۆرۈنسە شۇنى قىلغىن، دېگەن كۈنى دەل مۇشۇ كۈن ئىكەن، دېدى. داۋۇت قوپۇپ سائۇلنىڭ
تونىنىڭ پېشىنى تۈيدۈرماي كېسىۋالدى.
5 لېكىن سائۇلنىڭ تونىنىڭ پېشىنى كەسكىنى ئۈچۈن داۋۇت كۆڭلىدە قاتتىق ئەپسۇسلاندى.
6 ئۇ ئۆز ئادەملىرىگە: ـ پەرۋەردىگار مېنى پەرۋەردىگار ئۆزى مەسىھ قىلغان خوجامغا بۇنداق قولۇمنى ئۆزارتىشتىن
ساقلىسۇن، چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھلىگىنىدۇر، دېدى.
7 شۇ سۆز بىلەن داۋۇت ئۆز ئادەملىرىنى توسۇپ سائۇلغا چېقىلغىلى قويمىدى. سائۇل بولسا قوپۇپ غاردىن چىقىپ
ئۆز يولىغا كەتتى.
8 ئاندىن داۋۇتمۇ تۇرۇپ غاردىن چىقىپ سائۇلنىڭ كەينىدىن: ـ ئى خوجام پادىشاھ! ـ دەپ چاقىردى. سائۇل
كەينىگە قاراۋىدى، داۋۇت ئېگىلىپ يۈزىنى يەرگە ياققان ھالدا تەزىم قىلدى.
9 داۋۇت سائۇلغا مۇنداق دېدى: ـ »مانا، داۋۇت سېنى قەستلەشكە پۇرسەت ئىزدەۋاتىدۇ، دەيدىغان كىشىلەرنىڭ
سۆزىگە نېمىشقا قۇلاق سالىلا؟
10 مانا بۈگۈن ئۆز كۆزلىرى بىلەن كۆردىلىكى، پەرۋەردىگار بۈگۈن غاردا سىلنى ئۆز قولۇمغا بەرگەنىدى.
بەزىلەر ماڭا ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتكىن، دېدى؛ لېكىن مەن سىلنى ئايىپ: ـ خوجامغا قولۇمنى ئۆزارتمايمەن، چۈنكى
ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھلىگىنىدۇر، دېدىم.

□ 23:28 »سېلا-خامماھلېكوت« ـ مەنىسى بەلكىم »ئايرىغۇچى قورام تاش.«

11 قارىسلا، ئى ئاتا، قولۇمدىكى تونلىرىنىڭ پېشىگە. سىلىنى ئۇلتۇرمەي تونلىرىنىڭ پېشىنى كەسكەنلىكىمدىن شۇنى
بىلىسىلەكى، كۆڭلۈمدە سىلىگە يا ياماناق يا ئاسىيلىق يوق، سىلىگە گۇناھ قىلغىنىم يوق، لېكىن سىلى جېنىمنى ئالغىلى
پايلىماقتىلا. □
12 پەرۋەردىگار مەن بىلەن سىلىنىڭ ئوتتۇرىمىزدا ھۆكۈم قىلسۇن، مېنىڭ ھېسابىمنى سىلىدىن پەرۋەردىگار ئالسۇن؛
لېكىن مېنىڭ قولۇم سىلىگە كۆتۈرۈلمەيدۇ.
13 كونىلار: ـ »رەزىللىك رەزىللەردىن چىقىدۇ« دەپ ئېيتقانىكەن، لېكىن تۆز قولۇم سىلىگە كۆتۈرۈلمەيدۇ.
14 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى كىمنى تۇتقىلى چىقتى؟ كىمنى قوغلاپ يۈرىدۇ؟ بىر تۇلۇك ئىتنى، خالاس! يالغۇز بىر
بۇرگىنى، خالاس!
15 پەرۋەردىگار سوراقچى بولۇپ مەن بىلەن سىلىنىڭ ئوتتۇرىمىزدا ھۆكۈم چىقارسۇن! ئۇ ھەق-ناھەقنى ئايرىپ،
دەۋايىمنى سوراپ مېنى سىلىنىڭ قوللىرىدىن خالاس قىلسۇن، ئادالەت يۈرگۈزگەي«! ـ دېدى.
16 داۋۇت سائۇلغا بۇ سۆزلەرنى ئېيتقاندا سائۇل: ـ بۇ سېنىڭ ئاۋازىڭمۇ، ئى ئوغلۇم داۋۇت؟ ـ دېدى. ئاندىن
سائۇل يۇقىرى ئاۋاز بىلەن يىغلاپ كەتتى.
17 ئۇ داۋۇتقا: ـ »سەن مەندىن ئادىلسەن، چۈنكى سەن ماڭا ياخشىلىق قايتۇردۇڭ، لېكىن مەن ساڭا ياماناق
قايتۇردۇم.
18 سەن بۈگۈن ماڭا ياخشىلىق قىلغانلىقىڭنى ئوبدان كۆرسىتىپ بەردىڭ؛ پەرۋەردىگار مېنى قولۇڭغا تاپشۇرغان
بولسىمۇ، سەن مېنى ئۆلتۈرمىدىڭ.
19 بىرسى ئۆز دۈشمىنىنى تاپسا، ئۇنى ئامان-ئېسەن كەتكىلى قويامدۇ؟ پەرۋەردىگار سېنىڭ ماڭا بۈگۈن قىلغان
ياخشىلىقىڭ ئۈچۈن ساڭا ياخشىلىق ياندۇرغاي.
20 ئەمدى مانا، شۇنى بىلدىمكى، سەن جەزمەن پادىشاھ بولىسەن، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىقى سېنىڭ قولۇڭدا تىكلىنىدۇ.
21 لېكىن ھازىر پەرۋەردىگار بىلەن ماڭا قەسەم قىلغىنىكى، مەندىن كېيىن مېنىڭ نەسلىمنى يوقاتمايسەن، ناممىنى ئاتامنىڭ
جەمەتىدىن ئۆچۈرمىگەيسەن«، دېدى.
22 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت سائۇلغا قەسەم قىلدى. سائۇل ئۆز ئۆيىگە يېنىپ كەتتى؛ داۋۇت ئادەملىرى بىلەن
قورغان-قىياغا چىقىپ شۇ يەردە تۇردى.

25

ساموئىل ئۆلدۈ

1 ساموئىل ئۆلدى. پۈتكۈل ئىسرائىل يىغىلىپ ئۇنىڭ ئۈچۈن ماتەم تۇتتى؛ ئۇلار ئۇنى ئۇنىڭ راماھدىكى ئۆيىدە دەپنە
قىلدى. داۋۇت بولسا قوپۇپ پاران چۆلىگە باردى.■

داۋۇت، نابال، ئابىگائىل

2 ئەمدى تىرىكچىلىكى كارمەلدە بولغان، مائوندا ئولتۇرۇقلۇق بىر ئادەم بار ئىدى. بۇ كىشى بەك باي بولۇپ ئۈچ
مىڭ قوي، بىر مىڭ ئۆچكىسى بار ئىدى. ئۇ ئۆز قويلىرىنى كارمەلدە قىرقىۋاتاتتى.
3 ئۇ ئادەمنىڭ ئىسمى نابال بولۇپ، ئايالىنىڭ ئىسمى ئابىگائىل ئىدى؛ ئايالى ھەم پەم-پاراسەتلىك ھەم ئەپت-ئۇرۇق
چىرايلىق، لېكىن ئېرى قاتتىق قول ۋە رەزىل ئىدى؛ ئۇ كالەبنىڭ ئەۋلادىدىن ئىدى.□
4 داۋۇت چۆلدە تۇرۇپ نابالنىڭ ئۆز قويلىرىنى قىرقىدىغانلىقىنى ئاڭلاپ

□ 24:11 »كۆڭلۈمدە سىلىگە يا ياماناق يا ئاسىيلىق يوق« ـ ئىبرانىي تىلىدا »قولۇمدا سىلىگە يا ياماناق يا ئاسىيلىق يوق.« ■ 25:1 1سام. 328:
□ 25:3 »ئۇ ئادەمنىڭ ئىسمى نابال بولۇپ...« ـ »نابال«نىڭ مەنىسى »ئەخمەق، قوپال.«

5 ئون ياش يىگىتنى ئۇ يەرگە ماڭدۇرۇپ ئۇلارغا: ـ سىلەر كارمەلگە چىقىپ نابالنىڭ قېشىغا بېرىپ، مەندىن
ئۇنىڭغا سالام ئېيتىڭلار.
6 ئۇنىڭغا: ـ »ياشىغايسەن؛ سىزگە تىنچ-ئامانلىق بولغاي، ئۆيىڭىزگە تىنچ-ئامانلىق بولغاي، ھەممە بارلىقىڭىزغا تىنچ-
ئامانلىق بولغاي!
7 مەن قىرقىغۇچىلارنىڭ سىزدە ئىش باشلىغانلىقىنى ئاڭلىدىم. سىزنىڭ پادىچىلىرىڭىز بىز تەرەپلەردە تۇرغاندا ئۇلارغا
ھېچ زەخمە يەتكۈزمىدۇق؛ بىز كارمەلدە تۇرغان ۋاقىتتا ئۇلارنىڭ ھېچ تەرسىسى يېتىپ كەتمىدى.
8 ئۆز يىگىتلىرىڭىزدىن سوراڭ، ئۇلار سىزگە دەپ بېرىدۇ. شۇڭا بىز قۇتلۇق بىر كۈندە كەلدۇق، شۇڭا يىگىتلىرىمىز
نەزىرىڭىزدە ئىلتىپات تاپسۇن؛ ئۆز قولىڭىزغا نېمە چىقسا شۇنى كەمىنىلىرىڭىزگە ۋە ئوغلىڭىز داۋۇتقا نېمە چىقسا شۇنى
بەرگەيسىز«، دەڭلار، ـ دېدى.
9 داۋۇتنىڭ يىگىتلىرى ئۇ يەرگە بېرىپ بۇ گەپلەرنىڭ ھەممىسىنى داۋۇتنىڭ نامىدا ئۇنىڭغا ئېيتىپ ئاندىن جىم تۇرۇپ
ساقلىدى.
10 نابال داۋۇتنىڭ خىزمەتكارلىرىغا جاۋاب بېرىپ: ـ داۋۇت دېگەن كىم؟ يەسسەنىڭ ئوغلى دېگەن كىم؟ بۇ
كۈنلەردە ئۆز خوجىلىرىنى تاشلاپ كېتىۋاتقان خىزمەتكارلار تولا.
11 مەن ئۆزۈمنىڭ يېمەك-ئىچمەكلىرىمنى ۋە يۇڭۇ قىرقۇغۇچىلىرىمغا سويغان گۆشنى كەلگەن جايىي نامەلۇم بولغان
كىشىلەرگە بېرەمدىم؟ ـ دېدى.
12 داۋۇتنىڭ يىگىتلىرى كەلگەن يولىغا يېنىپ كەتتى. يېنىپ كېلىپ ئۇلار داۋۇتقا ھەممە گەپنى دەپ بەردى.
13 داۋۇت ئۆز ئادەملىرىگە: ـ ھەر بىرىڭلار ئۆز قىلىچىڭلارنى ئېسىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ھەربىرى ئۆز
قىلىچىنى تاسمىسىغا ئاستى، داۋۇتمۇ ئۆز قىلىچىنى ئاستى. ئاندىن تۆت يۈزچە ئادەم داۋۇت بىلەن چىقتى، ۋە ئىككى
يۈز كىشى جابدۇقلار بىلەن قالدى.
14 ئەمما نابالنىڭ خىزمەتكارلىرىدىن بىرى ئۇنىڭ ئايالى ئابىگائىلغا: ـ داۋۇت ئەلچىلەرنى چۆلدىن غوجىمىزغا سالام
بېرىشكە ئەۋەتكەنىدى؛ لېكىن ئۇ ئۇلارنى تىلاپ كايىپ كەتتى.
15 بۇ ئادەملەر بولسا، بىزگە كۆپ ياخشىلىق قىلغان. بىز دالادا ئۇلارنىڭ يېنىدا يۈرگەن ۋاقىتلىرىمىزدا بىزگە ھېچ
يامانلىق كەلمىدى، بىزنىڭ ھېچ نەرسىمىزمۇ يېتىپ كەتمىگەنىدى.
16 بىز ئۇلارغا يېقىن جايدا قوي باققان ۋاقىتتا ئۇلار كېچە-كۈندۈز بىزگە سېپىلدەك بولغانىدى.
17 ئەمدى بۇ ئىشتىن خەۋەردار بولدىلا، قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى ئويلىشىپ باققايلا. بولمىسا، غوجىمىزغا ۋە
پۈتكۈل ئۆيدىكىلىرىگە بىر بالا-قازا كەلمەي قالمايدۇ. ئۇ شۇنچە كاج بىر ئادەمكى، ھېچكىم ئۇنىڭغا سۆز قىلىشقا
پېتىنالمايدۇ، دېدى.
18 ئابىگائىل دەرھال ئىككى يۈز نان، ئىككى تۈلۈم شاراب، بەش پىشۇرۇلغان قوي، بەش سېئاھ قوماچ، بىر يۈز
كىشمىش پوشكىلى، ئىككى يۈز ئەنجۈر پوشكىلى ئېلىپ ئېشەكلەرگە ئارتىپ
19 ئۆز يىگىتلىرىگە: ـ مېنىڭ ئالدىمدا بېرىڭلار؛ مانا، مەن كەينىڭلاردىن باراي، دېدى. لېكىن ئۇ ئۆز ئېرى نابالغا
بۇ ئىشنى دېمىدى.
20 ئۇ ئۆز ئېشىكىگە مىنىپ تاغنىڭ ئېتىكىدىن چۈشكەندە، مانا داۋۇت ئادەملىرى بىلەن ئۇنىڭ ئۇدۇلىغا چۈشۈپ
ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشتى.
21 داۋۇت ئەسلىدە: ـ مەن بۇ كىشىنىڭ مېلىنى چۆلدە بىكاردىن بىكار قوغداپ، ئۇنىڭ بارلىقىدىن ھېچنېمىنى
يىتىۋرگۈزمىگەنىدىم؛ لېكىن ئۇ ياخشىلىقنىڭ ئورنىدا ماڭا يامانلىق قىلدى.

25:11 **»چەك-ئىچمىكىم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئېنىم ۋە سۈيۈم.« 25:17 **»ئۇ شۇنچە كاج بىر ئادەمكى...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ بېلىئالنىڭ
)شەيتانىنىڭ(شۇنداق بىر ئوغلىكى...«». 25:18 **»بەش سېئاھ قوماچ«** ـ »سېئاھ« ئۆچتىن بىر ئەفاھ، يەنى ئاشلىق-دانلارنىڭ ئۆچدىم بىرلىكى ئىدى،
تەخمىنەن 9 لىتر.

22 ئۇنىڭ ئادەملىرىدىن ئەتىگىچە بىرەر ئەركەكنى قالدۇرۇپ قويسام، خۇدا مەن داۋۇتنى ئۇنىڭغىمۇ ئارتۇق
جازالىغاي، دېگەندى. □
23 ئابىگائىل داۋۇتنى كۆرۈپ، ئالدىراپ ئېشەكتىن چۈشۈپ، داۋۇتنىڭ ئالدىدا يېقىلىپ يۈزىنى يەرگە يېقىپ تەزىم
قىلدى؛
24 ئۇنىڭ پۇتلىرىغا ئېسىلىپ مۇنداق دېدى: ـ »ئى غوجام، بۇ قەبىھلىك ماڭا ھېسابلانسۇن؛ ئەمدى شۇنى ئۇتۇنىمەنكى،
دېدەكلىرىنىڭ سىلىگە سۆز قىلىشىغا ئىجازەت قىلىپ، دېدىكلىرىنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالغايلا: ـ
25 ئۇتۇنمەنكى، غوجام بۇ رەزىل ئادەم نابالغا پىسەنت قىلمىغايلا؛ چۈنكى ئۇنىڭ مىجەزى خۇددى ئىسمىغا
ئوخشاشتۇر؛ ئۇنىڭ ئىسمى »كاج«، دەرۋەقە ئۇنىڭدا كاجلىق تولىمۇ ئېغىردۇر. لېكىن مەن دېدەكلىرى بولسا
غوجام ئەۋەتكەن يىگىتلەرنى كۆرمىدىم. □
26 ئەمدى ئى غوجام، پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن ۋە سېنىڭ جېنىڭ بىلەن قەسەم ئىچمەنكى، پەرۋەردىگار
سىلىنى ئۆز قوللىرى بىلەن قان تۆكۈپ ئىنتىقام ئېلىشتىن ساقلىدى. ئەمدى دۈشمەنلىرىمۇ، سىلى غوجامغا يامانلىق
قىلماقچى بولغانلارمۇ نابالغا ئوخشاش بولسۇن.
27 ئەمدى دېدەكلىرى غوجامغا ئېلىپ كەلگەن بۇ سوۋغات بولسا غوجامغا ئەگەشكەن يىگىتلەرگە تەقسىم قىلىنسۇن.
28 سىلىدىن ئۇتۇنمەنكى، دېدەكلىرىنىڭ سەۋەنلىكىنى كەچۈرگەيلا؛ چۈنكى سىلى، ئى غوجام پەرۋەردىگارنىڭ
جەڭلىرىنى قىلىپ كەلگەنلىرى ئۈچۈن، بارلىق كۈنلىردە سىلىدە يامانلىق تېپىلمىغىنى ئۈچۈن پەرۋەردىگار جەزمەن
جەمەتلىرىنى مەزمۇت قىلىدۇ.
29 بىرسى قوپۇپ سىلىنى قوغلاپ جانلىرىنى ئىزدىسە، سىلى غوجامنىڭ جېنى پەرۋەردىگار خۇدالىرىنىڭ قېشىدىكى
تىرىكلەر خالتىسى ئىچىدە ئوراپ ساقلىنىدۇ، لېكىن دۈشمەنلىرىنىڭ جانلىرىنى بولسا، ئۇ سالغۇغا سېلىپ چۆرۈپ
تاشلايدۇ.
30 ئەمدى پەرۋەردىگار سىلى غوجام توغرىسىدا ئېيتقان بارلىق ياخشى ۋەدىلىرىگە ئەمەل قىلىپ، سىلىنى ئىسرائىلغا
باش قىلغاندا شۇنداق بولىدۇكى،
31 سىلى غوجامنىڭ ناھەق قان تۆكمىگەنلىكلىرى يا كى ئۆز ئىنتىقاملىرىنى ئالمىغانلىقلىرى ئۈچۈن كۆڭۈللىرىگە پۇتلىكاشاڭ
يا كى دەرد بولمايدۇ. ۋە پەرۋەردىگار غوجامغا نۇسرەت بەرگىنىدە سىلى ئۆز دېدەكلىرىنى ياد قىلغايلا.«
32 داۋۇت ئابىگائىلغا: ـ سېنى بۇگۈن مېنىڭ بىلەن ئۇچرىشىشقا ئەۋەتكەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا
تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇلغاي!
33 ئەمدى ئەقىل-پاراسىتىڭگە بارىكاللا، ساڭىمۇ بارىكاللا! چۈنكى سەن بۇگۈن مېنى ئۆز قولۇم بىلەن قان تۆكۈپ
ئىنتىقام ئېلىشتىن توستۇڭ.
34 لېكىن مېنى ساڭا زىيان-زەخمەت يەتكۈزۈشتىن ساقلىغان ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن
قەسەم قىلىمەنكى، سەن مېنىڭ ئالدىمغا تېزلىنىپ كەلمىگەن بولساڭ، نابالنىڭ ئادەملىرىدىن ھېچ ئەركەك ئەتىگىچە
تىرىك قالماس ئىدى، دېدى.□
35 ئاندىن داۋۇت ئۇنىڭ ئۆزىگە كەلتۈرگەن نەرسىلىرىنى قولىدىن تاپشۇرۇپ ئېلىپ ئۇنىڭغا: ـ تىنچ-ئامان ئۆيۈڭگە
بارغىن، مانا سۆزلىرىڭگە قۇلاق سېلىپ، كۆڭلۈڭنى قوبۇل قىلدىم، دېدى.

□ 25:22 »ئۇنىڭ ئادەملىرىدىن ئەتىگىچە بىرەر ئەركەكنى قالدۇرۇپ قويسام...« ـ مۇشۇ يەردە »بىرەر ئەركەك« ئىبرانىي تىلىدا »تامغا قاراپ بىرەر سىيگۇچى« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »خۇدا مەن داۋۇتنى ئۇنىڭغىمۇ ئارتۇق جازالىغاي« ـ يا كى »خۇدا داۋۇتنىڭ دۈشمەنلىرىگە ئۇنىڭغىمۇ ئارتۇق قىلغاي«)يەزى كونا كۆچۈرمىلەردە شۇنداق يېزىلىدۇ.(

□ 25:25 »غوجام بۇ رەزىل ئادەم نابال« ـ ئىبرانىي تىلىدا »غوجام بېلىئالنىڭ)شەيتانىڭ(بۇ ئوغلى نابال« دېيىلىدۇ. »ئۇنىڭ ئىسمى »كاج«، دەرۋەقە ئۇنىڭدا كاجلىق تولىمۇ ئېغىردۇر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »نابال« دېگەننىڭ مەنىسى »كاج.«

□ 25:34 »نابالنىڭ ئادەملىرىدىن ھېچ ئەركەك ئەتىگىچە تىرىك قالماس ئىدى« ـ مۇشۇ يەردە »ئەركەك« ئىبرانىي تىلىدا »تامغا قاراپ سىيگۇچى« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

36 ئابىگائىل نابالنىڭ قېشىغا كەلدى، مانا، ئۇ تويىدە شاھانە زىياپەتتەك بىر زىياپەت ئوتكۈزۈۋاتاتتى. نابال كۆڭلىدە
خۇشال ئىدى ۋە ئىنتايىن مەست بولۇپ كەتكەنىدى. شۇڭا ئابىگائىل ئەتىسى تاڭ ئاتقۇچە ئۇنىڭغا ھېچ نېمە
دېمىدى.
37 لېكىن ئەتىسى نابال مەستلىكتىن يېشىلگەندە ئايالى ئۇنىڭغا بولغان ۋەقەلەرنى دەپ بېرىۋىدى، ئۇنىڭ يۈرىكى
ئولگەندەك بولۇپ، ئۆزى تاشتەك بولۇپ قالدى.
38 ۋە شۇنداق بولدىكى، تەخمىنەن ئون كۈندىن كېيىن نابالنى پەرۋەردىگار ئۇردى ۋە ئۇ ئۆلدى.
39 داۋۇت نابالنىڭ ئۆلگىنىنى ئاڭلاپ: ـ پەرۋەردىگار مۇبارەكتۇر. چۈنكى ئۇ مەن نابالدىن تارتقان ھاقارەت
ئۈچۈن دەۋايىمنى سوراپ ئۆز قۇلىنى يامانلىقتىن ساقلىدى، ئەكسىچە پەرۋەردىگار نابالنىڭ يامانلىقىنى ئۆز بېشىغا
ياندۇردى، دېدى. ئاندىن ئابىگائىلنى ئۆز ئەمرىگە ئالاي دەپ، ئۇنىڭغا سۆز قىلغىلى ئەلچى ماڭدۇردى.
40 داۋۇتنىڭ خىزمەتكارلىرى كارمەلگە ئابىگائىلنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ سېنى ئەمرىگە ئالاي دەپ داۋۇت
ساڭا سۆز قىلغىلى بىزنى ئەۋەتتى، دېدى.
41 ئابىگائىل بولسا قوپۇپ يۈزىنى يەرگە تەگكۈدەك تەزىم قىلىپ: ـ مانا، دېدىكىڭ غوجامنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ
پۇتلىرىنى يۇيۇشقا قۇل بولسۇن، دېدى. □
42 ئاندىن ئابىگائىل شۇ ھامان ئۆزىگە ھەمراھ بولغان بەش چۈرىسى بىلەن ئېشەككە مىنىپ داۋۇتنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ
كەينىدىن بېرىپ، ئۇنىڭ ئايالى بولدى.
43 داۋۇت يىزرەئەللىك ئاھىنوئامنى ھەم خوتۇنلۇققا ئالغانىدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ ئىككىسى ئۇنىڭغا خوتۇن بولدى.
44 لېكىن سائۇل داۋۇتقا خوتۇن قىلىپ بەرگەن قىزى مىقالنى گاللىمدىكى لائىشنىڭ ئوغلى فالتىغا خوتۇنلۇققا
بەرگەنىدى.■

26

داۋۇت سائۇلنى يەنە رەھىم قىلىپ ئايىدۇ

1 ئەمدى زىفلىقلار گىبىئاھىغا سائۇلنىڭ قېشىغا كېلىپ: ـ داۋۇت يەشىمونغا يېقىن ھاقىلاھ ئېگىزلىكىگە يوشۇرۇنۇۋاپتۇ
ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.
2 سائۇل قوپۇپ ئىسرائىلدىن خىللانغان ئۈچ مىڭ ئادەمنى ئېلىپ، زىف چۆلىدە داۋۇتنى ئىزدىگىلى ئۇيەرگە باردى.
3 سائۇل بولسا يول بويىدا، يەشىمونغا يېقىن ھاقىلاھ ئېگىزلىكىدە چېدىر تىكتى. داۋۇت چۆلدە تۇرۇۋاتاتتى، ئۇ
سائۇلنىڭ چۆلگە ئۆز كەينىدىن چىققىنىدىن خەۋەر تاپقاندا
4 داۋۇت پايلاقچىلارنى ماڭدۇرۇپ سائۇلنىڭ راستلا كەلگەنلىكىنى بىلدى.
5 داۋۇت قوپۇپ سائۇل چېدىر تىككەن جايغا باردى، ئۇ سائۇل بىلەن قوشۇن سەردارى، نەرنىڭ ئوغلى ئابنەر
ياتقان يەرنى كۆردى. سائۇل بولسا قوشۇن ئىستىھكامى ئىچىدە ئۇخلاپ ياتقانىدى، ئادەملىرى چېدىرلىرىنى ئۇنىڭ
ئەتراپىغا تىككەنىدى.
6 داۋۇت ئەمدى ھىتتىيلاردىن بولغان ئاخىمەلەك ۋە يوئابنىڭ ئىنىسى زەرۇئىيانىڭ ئوغلى ئابىشايغا: ـ كىم مەن
بىلەن لەشكەرگاھىغا چۈشۈپ، سائۇلنىڭ يېنىغا باردۇ؟ ـ دەپ سوردى. ئابىشاي: ـ مەن سېنىڭ بىلەن باراي،
دېدى.

□ 25:41 «مانا، دېدىكىڭ غوجامنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇشقا قۇل بولسۇن» ـ ئىسرائىلدا ۋە ئوتتۇرا شەرقتە شۇنداق ئادەت بارىكى، ئۇيگە مېھمان كەلسە، ساھىبخان ياكى خىزمەتكارلىرى ئۇلارنىڭ پۇتلىرىنى يۇيىدۇ.

■ 25:44 2-سام. 3:15

7 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ۋە ئابىشاي كېچىدە قوشۇن بار يەرگە بېرىۋىدى، مانا ساۋۇل قوشۇن ئىستىھكامى ئىچىدە
ئۇخلاپ ياتقانىدى، ئۇنىڭ نەيزىسى تەكىيىسىنىڭ يېنىدا يەرگە قاداقلىق تۇراتتى؛ ئابنەر بىلەن ئادەملىرى ئۇنىڭ
ئەتراپىدا ياتاتتى.
8 ئابىشاي داۋۇتقا: ـ خۇدا بۈگۈن دۈشمىنىڭنى قولۇڭغا تاپشۇردى. سەندىن ئۆتۈنىمەنكى، ماڭا نەيزە بىلەن بىرلا
سانجىپ ئۇنى يەرگە قاداپ قويۇشقا ئىجازەت بەرگەيسەن! ئىككى قېتىم سانجىشىمنىڭ لازىمى يوقتۇر، دېدى.
9 داۋۇت ئابىشايغا: ـ ئۇنى يوقاتمىغىن. كىم پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنىغا قول ئۇزىتىپ گۇناھغا تارتىلىمغان؟ ـ
دېدى.
10 داۋۇت يەنە: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، پەرۋەردىگار جەزمەن ئۇنى ئۇرىدۇ؛ يا ئۇنىڭ
تۇلدىغان كۈنى كېلىدۇ يا ئۇ جەڭگە چۈشۈپ ھالاك بولىدۇ.
11 پەرۋەردىگار مېنى پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھلىگىنگە قول ئۇزىتىشىدىن ساقلىغاي! ئەمما ئۇنىڭ بېشىدىكى نەيزە
بىلەن سۇ ئىدىشىنى ئالغىن، ئاندىن كېتەيلى، دېدى.
12 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت نەيزە بىلەن ئىدىشنى ساۋۇلنىڭ بېشىنىڭ يېنىدىن ئېلىپ، ئىككىسى چىقىپ كەتتى. ئەمما
ھېچكىم كۆرمىدى، تۇيۇپمۇ قالمىدى ھەم ئويغىنىپ كەتمىدى، بەلكى ھەممىسى ئۇخلاۋەردى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار
بىر قاتتىق ئۇيقۇنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرگەنىدى.
13 داۋۇت ئۇدۇلدىكى تەرەپكە ئۆتۈپ يىراقراق بىر دۆڭنىڭ تۆپىسىدە تۇردى؛ ئۇلارنىڭ ئارىلىقى يىراق ئىدى.
14 داۋۇت قوشۇن بىلەن نەرنىڭ ئوغلى ئابنەرگە توۋلاپ: ـ جاۋاب بەرمەمسەن، ئى ئابنەر! ـ دېدى. ئابنەر: ـ
پادىشاھقا توۋلىغۇچى كىم سەن؟ ـ دېدى.
15 داۋۇت ئابنەرگە: ـ سەن باتۇر ئەمەسمۇ؟ ئىسرائىلدا ساڭا كىم تەڭ كېلەلەيدۇ؟ نېمىشقا غوجاڭ پادىشاھنى
قوغدىمىدىڭ؟ چۈنكى خەلقتىن بىر كىشى غوجاڭ پادىشاھنى ھالاك قىلغىلى كىرىپتۇ.
16 سېنىڭ بۇنداق قىلغىنىڭ ياخشى ئەمەس! پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، پەرۋەردىگار مەسىھ
قىلغان غوجاڭلارنى قوغدىمىغانلىقىڭلار ئۈچۈن تۆلۈمگە لايىق بولىدۇڭلار. ئەمدى پادىشاھنىڭ نەيزىسى ۋە بېشىنىڭ
يېنىدىكى سۇ ئىدىشىنىڭ قەيەردىلىكىگە قاراپ بېقىڭلار، دېدى.
17 ساۋۇل داۋۇتنىڭ ئاۋازىنى تونۇپ: ـ بۇ سېنىڭ ئاۋازىڭمۇ، ئى ئوغلۇم داۋۇت! ـ دېدى. داۋۇت: ـ ئى غوجام
پادىشاھ، بۇ مېنىڭ ئاۋازىمدۇر، دېدى.
18 ئۇ يەنە: ـ نېمىشقا غوجام ئۆز قۇلىنى مۇنداق قوغلايدۇ؟ مەن نېمە قىلىپتىمەن؟ قولۇمدا نېمە يامانلىق بار؟
19 ئەمدى غوجام پادىشاھ ئۆز قۇلىنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالغاي. پەرۋەردىگار سىلنى ماڭا قارشى قوزغاتقان بولسا
بىر ھەدىيە-قۇربانلىق ئۇنىڭ كۆڭلىنى رازى قىلغاي؛ لېكىن ئىنسان بالىلىرى بولسا، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا
لەنەتكە قالسۇن، چۈنكى ئۇلارنىڭ ئەمدى مېنى پەرۋەردىگارنىڭ مىراسىدىن بەھرىمەن بولۇشتىن مەھرۇم قىلىپ،
مېنى باشقا ئىلاھلارغا ئىبادەت قىل، دېگىنى بولىدۇ. □
20 ئەمدى مېنىڭ قېنىم پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن يىراق يەرگە تۆكۈلمىسۇن؛ چۈنكى تاغلاردا بىر كەكلىكنى
ئوۋلىغاندەك ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىر يالغۇز بۇرگىنى ئىزدىگىلى چىقىپتۇ، دېدى.■

□ **26:19 ...» پەرۋەردىگار سىلنى ماڭا قارشى قوزغاتقان بولسا بىر ھەدىيە-قۇربانلىق ئۇنىڭ كۆڭلىنى رازى قىلغاي...»** ـ مەنىسى: (1) داۋۇت مەلۇم ياماناتلىق قىلغان بولسا، پەرۋەردىگار ئۇنى قۇربانلىق ئارقىلىق كەچۈرۈم قىلىدۇ؛ (2) پەرۋەردىگار ساۋۇلنى جازالاش ئۈچۈن ئۇنى داۋۇتقا قارشى چىقىشقا قوزغىغان بولسا، شۇبھىسىزكى، ئۇ قۇربانلىق ئارقىلىق ساۋۇلنى كەچۈرۈم قىلىدۇ. **»چۈنكى ئۇلارنىڭ ئەمدى مېنى پەرۋەردىگارنىڭ مىراسىدىن بەھرىمەن بولۇشتىن مەھرۇم قىلماقچى...»** ـ مۇشۇ يەردە »پەرۋەردىگارنىڭ مىراسى«: (1) خۇدا ئىسرائىلغا ۋەدە قىلغان قانائان زېمىنىنى؛ (2) خۇدانىڭ ئىبادەت چېدىرىدىكى تۈزۈمى ئارقىلىق بولغان كۆپ ئىمتىيازلاردىن، جۈملىدىن كاھىن-لاۋىيلار ئارقىلىق خۇدانىڭ تەلىم-كالامىنى ئاڭلاشتىن بەھرىمەن بولۇشنى تۇز ئىچىگە ئالىدۇ. **»ئۇلارنىڭ** مېنى باشقا ئىلاھلارغا ئىبادەت قىل، دېگىنى بولىدۇ« ـ داۋۇت تۇزى ئىسرائىلنىڭ زېمىنىدە تۇرمىغان بولغاچقا، خۇدانىڭ ئىبادەت چېدىرىغا بارالمايدۇ. ■ **26:20** 1ساموئىل. 1524:

21 ساۋۇل: ـ مەن گۇناھ قىلدىم؛ يېنىپ كەلگىن ئى ئوغلۇم داۋۇت؛ مېنىڭ جېنىم بۇگۈن كۆزلىرىڭدە ئەزىز
سانالغىنى ئۈچۈن مەن ساڭا بۇندىن كېيىن ھېچ زىيان-زەخمەت يەتكۈزمەيمەن؛ مانا، ئەخمەقلىق قىلدىم، بەك
ئېزىپتىمەن، دېدى.
22 داۋۇت جاۋاب بېرىپ: ـ مانا پادىشاھنىڭ نەيزىسى، غۇلاملاردىن بىرى كېلىپ ئۇنى يانداۋرۇپ ئالسۇن.
23 پەرۋەردىگار ھەر ئادەمنىڭ ھەققانىيلىقى بىلەن سادىقلىقىغا قاراپ يانداۋرغاي. چۈنكى بۇگۈن پەرۋەردىگار
سىلنى مېنىڭ قولۇمغا تاپشۇردى، لېكىن مەن پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھىگىنگە قول ئۇزىتىشنى خالىمىدىم.
24 مانا، بۇگۈن سىلنىڭ جانلىرى مېنىڭ كۆزلىرىمدە ئەزىز بولغاندەك مېنىڭ جېنىم پەرۋەردىگارنىڭ كۆزىدە ئەزىز
بولغاي، ئۇ مېنى ھەممە ئاۋارىچىلىكتىن قۇتقۇزغاي، دېدى.
25 ساۋۇل داۋۇتقا: ـ ئەي ئوغلۇم داۋۇت، بەركەتلەنگەيسەن. سەن جەزمەن ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلىسەن، ئىشلىرىڭ
جەزمەن راۋاجلىق بولىدۇ، دېدى. ئاندىن داۋۇت ئۆز يولىغا كەتتى، ساۋۇلمۇ ئۆز جايىغا يېنىپ باردى.

27

داۋۇت فىلىستىيەلەرگە قوشۇلىدۇ

1 داۋۇت كۆڭلىدە: ـ ھامان بىر كۈنى ساۋۇلنىڭ قولىدا ھالاك بولىدىغان ئوخشايمەن. شۇڭا فىلىستىيەلەرنىڭ
زېمىنىغا تېزدىن قېچىپ كېتىشىمدىن باشقا ئامال يوق. شۇنداق قىلسام ساۋۇل ئىسرائىل زېمىنى ئىچىدە مېنى تېپىشتىن
ئۈمىدسىزلىنىپ، ئىزدەشتىن قول ئۈزىدۇ، ۋە مەن ئۇنىڭ قولىدىن قۇتۇلىمەن، دەپ ئويلىدى.
2 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت قوپۇپ ئۇنىڭغا ئەگەشكەن ئالتە يۈز ئادەمنى ئېلىپ گاتنىڭ پادىشاھى مائوقنىڭ ئوغلى
ئاقىشنىڭ قېشىغا باردى.
3 ئەمدى داۋۇت ۋە ئادەملىرى، يەنى ھەربىرى ئۆز ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بىللە گاتتا ئاقىش بىلەن تۇردى. داۋۇت
ئىككى ئايالى، يەنى يىزرەئەللىك ئاھىنوئام ۋە نابالنىڭ ئۆل خوتۇنى كارمەللىك ئابىگائىل بىلەن بىللە شۇ يەردە تۇردى.
4 ساۋۇل: ـ داۋۇت گاتقا قېچىپتۇ، دېگەن خەۋەرنى ئاڭلىغاندا، ئۇنى يەنە ئىزدەپ يۈرمىدى.
5 داۋۇت ئاقىشقا: ـ ئەگەر كۆزلىرىڭىڭ ئالدىدا ئىلتىپات تاپقان بولسام، ئولتۇرۇشۇم ئۈچۈن سەھرادىكى بىر
شەھەردىن بىزگە بىر جاي بەرگەيلا؛ قۇلۇڭ قانداقمۇ شاھانە شەھەردە سىلىنىڭ قاشلىرىدا تۇرسۇن، دېدى.
6 ئۇ كۈنى ئاقىش ئۇنىڭغا زىكلاگ شەھرىنى بەردى. شۇنىڭ ئۈچۈن زىكلاگ بۇگۈنكى كۈنگىچە يەھۇدا
پادىشاھلىرىغا تەۋە بولۇپ كەلمەكتە.
7 داۋۇت فىلىستىيەلەرنىڭ زېمىنىدا تۇرغان ۋاقىت بىر يىل تۆت ئاي بولدى.
8 داۋۇت بولسا ئۆز ئادەملىرى بىلەن چىقىپ گەشۇرىيلارغا، گەزرىيلەرگە ۋە ئامالەكلەرگە ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى
بۇلاڭ-تالاڭ قىلىپ تۇراتتى)چۈنكى ئۇلار قەدىمدىن تارتىپ شۇرىغا كىرىش يولىدىن تارتىپ مىسىر زېمىنىغىچە
بولغان شۇ يۇرتتا تۇراتتى.(
9 داۋۇت ھەرقېتىم زېمىندىكىلەرنى قىرىپ ئەر-يا-كى ئايال بولسۇن، بىرنىمۇ تىرىك قالدۇرمايتتى ۋە قوي، كالا، ئېشەك،
تۆگە ۋە كىيىم-كېچەكلەرنى ئېلىپ ئاقىشنىڭ يېنىغا يېنىپ كېلەتتى.
10 ئاقىش: ـ بۇگۈن قايسى جايلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدىڭلار، دەپ سورايتتى؛ داۋۇت: ـ يەھۇدا زېمىنىنىڭ
جەنۇب تەرىپىنى، يەراھمەئەللىكلەرنىڭ جەنۇب تەرىپىنى ۋە كېنىيلەرنىڭ جەنۇب تەرىپىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدۇق،
دەيتتى.
11 داۋۇت ئەر-يا-كى ئايالىلارنىڭ بىرىنىمۇ گاتقا تىرىك ئېلىپ كەلمەيتتى؛ چۈنكى ئۇ: ـ ئۇلار بىزنىڭ توغرىمىزدىن،
»داۋۇت ئۇنداق-مۇنداق قىلدى« دەپ گەپ قىلىشى مۇمكىن، دەيتتى. داۋۇت فىلىستىيەلەرنىڭ زېمىنىدا تۇرغان
ۋاقىتدا ئۇ دائىم شۇنداق قىلاتتى.

12 شۇڭا ئاقىش داۋۇتقا ئىشەندى: ـ »ئەمدى ئۇ خەلقى ئىسرائىلنى ئۆزىدىن سەسكەندۈرۈۋەتتى؛ مېنىڭ خىزمىتىمدە مەڭگۈ قۇل بولىدۇ«، دەپ ئويلىدى.

28

ئەن-دوردىكى جادۇگەر ئايال

1 ئۇ كۈنلەردە فىلىستىيلەر ئىسرائىلغا قارشى جەڭ قىلىش ئۈچۈن ئۆز قوشۇنلىرىنى يىغدى. ئاقىش داۋۇتقا: ـ
بىلىشىڭ كېرەككى، ئادەملىرىڭنى ئېلىپ مېنىڭ بىلەن جەزمەن جەڭگە چىقىشىڭ لازىم، دېدى.
2 داۋۇت ئاقىشقا: ـ ئۇنداقتا سىلى قۇللىرىنىڭ نېمە قىلالايدىغانلىقىنى بىلىپ قالىلا ـ دېدى. ئاقىش داۋۇتقا: ـ مانا،
سېنى ئۆزۈمگە مەڭگۈلۈك پاسىبان قىلاي، دېدى.
3)ساموئىل ئۆلگەندىن ۋە پۈتكۈل ئىسرائىل ئۇنىڭ ئۈچۈن ماتەم تۇتۇپ ئۇنى ئۆز شەھىرى بولغان راماھدا دەپنە
قىلغاندىن. سائۇل بولسا جىنكەشلەر بىلەن پالچىلارنى زېمىندىن قوغلاپ چىقاردى.(□ ■
4 فىلىستىيلەر توپلىشىپ چېقىپ شۇنەمدە چېدىر تىكتى. سائۇلمۇ ھەم پۈتكۈل ئىسرائىلنى يىغىپ، گىلبوئاھدا چېدىر
تىكتى.
5 سائۇل ئەمدى فىلىستىيلەرنىڭ قوشۇن بارگاھىنى كۆرگەندە قورقۇپ، يۈرىكى سۇ بولۇپ كەتتى.
6 سائۇل پەرۋەردىگاردىن يول سوريدى؛ لېكىن پەرۋەردىگار يا چۈش بىلەن يا »ئۇرىم« بىلەن يا پەيغەمبەرلەر
ئارقىلىق ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىدى. □
7 شۇنىڭ بىلەن سائۇل خىزمەتكارلىرىغا: ـ ماڭا پالچى جىنكەش بىر خوتۇننى تېپىپ بېرىڭلار، مەن بېرىپ ئۇنىڭدىن
يول سوراي، دېدى. خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا: ـ ئەن-دوردا جىنكەش بىر خوتۇن بار ئىكەن، دېدى. □
8 سائۇل نىقابلىنىپ، باشقا كىيىملەرنى كىيىپ ئىككى ئادەمنى ھەمراھ قىلىپ باردى. ئۇلار كېچىسى بېرىپ
خوتۇننىڭ قېشىغا كەلدى. ئۇ خوتۇنغا: ـ ماڭا جن چاقىرىپ پال ئېچىپ، مەن دېگەن بىرسىنى قېشىمغا كەلتۈرگىن،
دېدى.
9 خوتۇن ئۇنىڭغا: ـ مانا، سائۇلنىڭ قىلغانلىرىنى، يەنى زېمىندىن جىنكەشلەرنى ۋە پالچىلارنى يوقاتقانلىقىنى ئۆزۈڭ
بىلىسەن؛ نېمىشقا مېنى ئۆلتۈرۈشكە جېنىمغا تۇزاق قويىسەن، دېدى.
10 سائۇل ئۇنىڭغا پەرۋەردىگار بىلەن قەسەم قىلىپ: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بۇ ئىش
ئۈچۈن ساڭا جازا بولمايدۇ، دېدى.
11 خوتۇن: ـ ساڭا كىمنى چىقىرىمەن؟ ـ دەپ سوريدى. ئۇ: ـ ماڭا ساموئىلنى چىقارغىن، دېدى.
12 خوتۇن ساموئىلنى كۆرگەندە قاتتىق ئاۋاز بىلەن چىرقىرىدى، ئاندىن سائۇلغا: ـ نېمىشقا مېنى گوللايسەن؟ سەن
ئۆزۈڭ سائۇلغۇ! ـ دېدى.
13 پادىشاھ ئۇنىڭغا: ـ قورقمىغىن! نېمىنى كۆردۈڭ؟ ـ دېدى. ئۇ سائۇلغا: ـ مەن بىر ئىلاھنىڭ يەردىن چىققىنىنى
كۆردۈم، دېدى.
14 ئۇ: ـ ئۇنىڭ قىياپىتى قانداق ئىكەن؟ دېدى. خوتۇن: ـ قېرى بىر بوۋاي چىقىۋاتىدۇ؛ ئۇ يېپىنچا كىيگەنكەن،
دېدى. سائۇل: ـ ئۇ ساموئىل ئىكەن، دەپ بىلىپ، يۈزىنى يەرگە يېقىپ تەزىم قىلدى.

□ **28:3 »سائۇل بولسا جىنكەشلەر بىلەن پالچىلارنى زېمىندىن قوغلاپ چىقاردى«** ـ مۇشۇ يەردە »جىنكەشلەر« ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرىنى چاقىرغۇچىلارنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇنداق ھەرىكەتلەر تەۋراتتا قاتتىق مەنئى قىلىنغان؛ ئەمەلىيەتتە، ئۇنداق قىلغان كىشىلەر دائىم دېگۈدەك جىنلار تەرىپىدىن ئالدىنىپ كېتىدۇ.

■ **28:3** 1سام. 125:

□ **28:6 »پەرۋەردىگار يا چۈش بىلەن يا »ئۇرىم« بىلەن ... ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىدى«** ـ »ئۇرىم« بىرخىل تاش. ئۇ كاھىن كىيگەن »ئەفود«نىڭ يانچۇقىدا تۇرىدۇ. بۇ تاشلار ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقى خۇدادىن يول سورىسا بولاتتى. »مىس.» 30-28:28نى كۆرۈڭ.

□ **28:7 »ماڭا پالچى جىنكەش بىر خوتۇننى تېپىپ بېرىڭلار«** ـ »پالچى جىنكەش خوتۇن« ئىبرانىي تىلىدا: »پالچى جىنى بار خوتۇن« ياكى »پالچى جىنى چاقىرغۇچى خوتۇن« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مۇشۇ سۆزلەر ئۇنىڭغا چاپلاشقان جن خىيالى كۆچلۈك ئىكەن، دېگەننى پۈرسىتىدۇ.

15 ساموئىل ساتۇلغا: ـ نېمىشقا مېنى ئاۋاره قىلىپ چىقاردىڭ؟ ـ دېدى. ساتۇل: ـ مەن تولىمۇ پەرىشان بولدۇم؛
چۈنكى فىلىستىيەلەر ماڭا قارشى جەڭ قىلىۋاتىدۇ، ۋە خۇدا مەندىن يىراقلاپ، ماڭا ياكى پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ياكى
چۈشلەر ئارقىلىق ھېچ جاۋاب بەرمەيۋاتىدۇ. شۇڭا مېنىڭ نېمە قىلىشىم كېرەكلىكىنى ماڭا بىلدۈرگەيسەن دەپ،
سېنى چاقىردىم، دېدى.
16 ساموئىل: ـ پەرۋەردىگار سەندىن يىراقلاپ، دۈشمىنىڭ بولغاندىن كېيىن نېمىشقا مەندىن مەسلىھەت سورايسەن؟
ـ دېدى.
17 ـ پەرۋەردىگار تۆزى ئۈچۈن مەن ئارقىلىق ئېيتقىنىنى قىلدى؛ پەرۋەردىگار پادىشاھلىقنى قولۇڭدىن يىرتىپ ئېلىپ،
قوشناڭغا، يەنى داۋۇتقا بەردى. □
18 سەن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالماي، ئۆزىڭ ئامالەكلەرگە قاراتقان قاتتىق غەزىپىنى يۈرگۈزمىگىنىڭ
ئۈچۈن پەرۋەردىگار بۈگۈن ساڭا شۇ ئىشنى قىلدى.
19 پەرۋەردىگار تۆزۈڭ بىلەن ئىسرائىلنىمۇ فىلىستىيەلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىدۇ؛ ئەتە سەن ۋە ئوغۇللىرىڭ مېنىڭ بىلەن
بىللە بولىسىلەر؛ ۋە پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ قوشۇنىنىمۇ فىلىستىيەلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىدۇ، دېدى.
20 ساتۇل شۇئان يەرگە دۈم يېقىلدى، ساموئىلنىڭ سۆزلىرىدىن قاتتىق قورقۇپ كەتتى؛ بىر كېچە-كۈندۈز تاماقۇ
يېمىگەچكە، ماغدۇرىمۇ قالمىدى.
21 ئايال ئەمدى ساتۇلنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭ تولىمۇ پەرىشان بولغىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا: ـ مانا، دېدەكلىرى جېنىنى
ئالقىنىغا ئېلىپ قويۇپ تاپىلىغانلىرىغا بىنائەن قىلدىم.
22 ئەمدى سىلىدىن ئۆتۈنىمەن، دېدىكلىرىنىڭ سۆزىگە كىرگەيلا؛ مېنى سىلىنىڭ ئالدىلىرىغا بىر چىشلەم نان كەلتۈرۈشكە
ئۇنىغايلا؛ شۇنىڭ بىلەن سىلى يەپ قۇۋۋەت تېپىپ ئاندىن ئۆز يوللىرىغا كېتەلەيلا، دېدى.
23 لېكىن ئۇ رەت قىلىپ: ـ يېمەيمەن، دەپ ئۇنىمىدى. ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرى ھەم ئايالمۇ يېيىشنى ئۇنىڭغا دەۋەت
قىلىشتى؛ ئۇ يەردىن قوپۇپ كارۋاتتا ئولتۇردى.
24 ئايالنىڭ ئۆيىدە بىر بورداق موزاي بار ئىدى. ئۇ دەرھال ئۇنى سويدى؛ ھەم خېمىر يۇغۇرۇپ پېتىر نان
پىشۇرۇپ بەردى.
25 ئۇ ئۇنى ساتۇل بىلەن خىزمەتكارلىرىنىڭ ئالدىغا قويدى. ئۇلار يەپ بولۇپ، شۇ كېچىسى كەتتى.

29

فىلىستي ئەمىرلەر داۋۇتنى ئۆز سېپىدىن چىقىرىۋېتىدۇ

1 فىلىستىيەلەر ھەممە قوشۇنلىرىنى يېغىپ ئافەكتە جەم قىلدى؛ ئىسرائىللار يىزرەئەلدىكى بۇلاقنىڭ يېنىدا چېدىر تىكتى.
2 فىلىستىيەلەرنىڭ سەردارلىرى يۈز ياكى مىڭدىن ئەسكەرنى باشلاپ، سەپ تىزىپ كەلدى؛ ئۇلارنىڭ كەينىدىن
داۋۇت ئۆز ئادەملىرىنى باشلاپ ئاقىش بىلەن چىقىپ سەپ تۈزدى.
3 فىلىستىيەلەرنىڭ ئەمىرلىرى: ـ بۇ ئىبرانىيلار بۇ يەردە نېمە ئىش قىلىدۇ؟ ـ دېدى. ئاقىش فىلىستىيەلەرنىڭ ئەمىرلىرىگە:
ـ بۇ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ساتۇلنىڭ خىزمەتكارى داۋۇت ئەمەسمۇ؟ ئۇ بۇ يەردە بىرنەچچە كۈن، بىرنەچچە يىللاردىن
بېرى مەن بىلەن تۇرغان ئەمەسمۇ؟ ئۇ ماڭا كەلگەن كۈندىن تارتىپ بۇ كۈنگىچە ئۇنىڭدىن ھېچ ئەيىب بايقىمىدىم،
دېدى.
4 ئەمما فىلىستىيەلەرنىڭ ئەمىرلىرى ئۇنىڭغا ئاچچىقلاندى. فىلىستىيەلەرنىڭ ئەمىرلىرى ئۇنىڭغا: ـ ئۇنى قايتۇرۇۋەت!
بۇ كىشى سەن ئۆزۈڭ ئۇنىڭغا ئورۇنلاشتۇرغان جايىغا كەتسۇن؛ بىز بىلەن بىللە سوقۇشقا چۈشمىسۇن، بولمىسا،

□ 28:17 »پەرۋەردىگار ئۆزى ئۈچۈن مەن ئارقىلىق ئېيتقىنىنى قىلدى؛ پەرۋەردىگار پادىشاھلىقنى ... قوشناڭغا، يەنى داۋۇتقا بەردى« ـ
ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ساموئىل ئەسلىدە ساتۇلغا: »پەرۋەردىگار بۈگۈن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىقىنى سەندىن يىرتىپ ئېلىپ سەندىن ئەۋزەل
بولغان بىر يېقىنىڭغا تاپشۇردى« دەپ خۇدانىڭ جازاسىنى ئۇقتۇرغاندى .(28:15)

ئۇ سوقۇشتا بىزگە رەقىب بولۇپ قېلىشى مۇمكىن. بۇ ئادەم ئۆز غوجىسى بىلەن نېمىسى ئارقىلىق يارىشىدۇ؟ بۇ ئادەملەرنىڭ باشلىرىنى ئېلىش بىلەن بولىمامدۇ؟ ■

5 بۇ قىز-ئايالار بۇرۇن ئۆزىنىڭ توغرىسىدا ئۈسسۈل ئويناپ قوشاق قېتىپ: ـ سائۇل مىڭلاپ ئۆلتۈردى، ۋە داۋۇت ئون مىڭلاپ ئۆلتۈردى، دېگەن داۋۇت ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.■

6 ئاقىش داۋۇتنى چاقىرىپ ئۆزىگىنا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ھايات بىلەن قەسەم قىلىپ ئېيتىمەنكى، سەن دۈرۈس ئادەمسەن، سېپىڭ مېنىڭ بىلەن لەشكەرگاھدا خىزمەتتە بولۇشۇڭ كۆزلىرىمدە ياخشى ئىشتۇر، چۈنكى ماڭا كەلگەن كۈندىن تارتىپ بۇ كۈنگىچە سەندىن ھېچ يامانلىق بايقىمىدىم. لېكىن سەن ئەمىرلەرگە ياقمايسەن. □

7 شۇڭا تىنچ-ئامان يېنىپ كەتكىن، بولمىسا فىلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرىنى نارازى قىلىپ قويىسەن، دېدى.

8 داۋۇت ئاقىشقا: ـ مەن نېمە قىلدىم؟ سىلىنىڭ قاشلىرىغا كەلگەن كۈندىن تارتىپ بۇ كۈنگىچە قىلغان قايسى يامانلىقىم ئۈچۈن مېنى غوجام پادىشاھنىڭ دۈشمەنلىرى بىلەن سوقۇشقىلى بارغۇزمايلا؟ ـ دېدى.

9 ئاقىش داۋۇتقا جاۋاب بېرىپ: ـ كۆزلىرىمدە خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسىدەك ماڭا ياخشى ئىكەنلىكىڭنى بىلىمەن. لېكىن فىلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرى سېنى بىز بىلەن بىللە جەڭگە چىقمىسۇن دەۋاتىدۇ، دېدى.

10 شۇڭا ئەتە سەھەردە قوپۇڭلار، تۆزۈڭ ۋە بىللە كەلگەنلەر، يەنى مەن خوجاڭنىڭ خىزمەتكارلىرى، سەھەردە قوپۇڭلار، تاڭ يورۇشى بىلەنلا چىقىپ كېتىڭلار، دېدى.

11 شۇڭا داۋۇت ئۆز ئادەملىرى بىلەن سەھەردە تۇرۇپ فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىغا ماڭدى. فىلىستىيلەر بولسا يىزرەئەلگە چىقتى.

30

داۋۇت ئامالەكلەردىن بالا-چاقىلىرىنى قۇتقۇزىدۇ

1 شۇنداق بولدىكى، داۋۇت ۋە ئادەملىرى ئۈچىنچى كۈنى زىكلاگقا يېتىپ كەلدى، مانا، ئامالەكلەر جەنۇب تەرەپكە ۋە زىكلاگقا ھۇجۇم قىلىپ، زىكلاگنى ۋەيران قىلىپ ئوت قويۇپ كۆيدۈرگەنىدى.

2 ئۇلار شەھەردىكى قىز-ئايالارنى، چوڭ بولسۇن، كىچىك بولسۇن، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئەسىرگە ئالدى. ئۇلاردىن ھېچكىمنى ئۆلتۈرمەي، ھەممىسىنى ئېلىپ، يولىغا چىققانىدى.

3 داۋۇت ئۆز ئادەملىرى بىلەن شەھەرگە كەلگەندە، مانا، شەھەر ئاللىقاچان كۆيۈپ تۈگىگەنىدى، ئۇلارنىڭ ئايالىرى ۋە ئوغۇل-قىزلىرى ئەسىرگە ئېلىنغانىدى.

4 ئەمدى داۋۇت ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان خەلق قاتتىق يىغا-زار كۆتۈرۈشتى، تاكى ماغدۇرى قالمىغۇچە يىغلاشتى.

5 داۋۇتنىڭ ئىككى ئايالى، يىزرەئەلنىڭ ئاھىنوئام بىلەن كارمەللىك نابالدىن تۇل قالغان ئابىگائىلمۇ ئەسىرگە ئېلىنغانىدى.

6 داۋۇت قاتتىق ئازابلاندى، چۈنكى بارلىق خالايىق، ھەربىرى ئۆز ئوغۇل-قىزلىرى ئۈچۈن قايغۇرۇپ غەزەپلىنىپ ئۇنى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرەيلى، دېيىشۇاتاتتى. ئەمما داۋۇت ئۆزىنى خۇداسى پەرۋەردىگاردىن كۈچ-قۇۋۋەتلەندۈردى.

7 داۋۇت ئاخىمەلەكنىڭ ئوغلى كاھىن ئابىياتارغا: ـ ئەفودنى يېنىمغا ئېلىپ كەلگىن، دېدى.□

8 داۋۇت پەرۋەردىگاردىن: ـ بۇ قوشۇننى قوغلايمۇ؟ ئۇلارغا يېتىشەلەرمەنمۇ؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: ـ قوغلا، سەن جەزمەن ئۇلارغا يېتىشۇالىسەن ھەم ھەممىسىنى قايتۇرۇپ كېلەلەيسەن، دېدى.

■ 29:4 1تار. 2012: ■ 29:5 1سام. 718: □ 29:6 »سېنىڭ مېنىڭ بىلەن لەشكەرگاھدا خىزمەتتە بولۇشۇڭ...» ـ ئىبراني تىلدا »سېنىڭ مېنىڭ بىلەن لەشكەرگاھىغا كىرىپ-چىقىشىڭ.« □ 30:7 »ئەفودنى يېنىمغا ئېلىپ كەلگىن« ـ »ئەفود« توغرۇلۇق 18:2دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

9 داۋۇت ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان ئالتە يۈز ئادەم بېرىپ بېسور ۋادىسىغا يېتىپ كەلگەندە، كەينىدە سۈرۈلۈپ
قالغانلار شۇ يەردە قالدى.
10 داۋۇت ئۆزى تۆت يۈز ئادەم بىلەن داۋاملىق قوغلاپ ماكىدى؛ ئىككى يۈز ئادەم ھالسىراپ كەتكەچكە،
بېسور ۋادىسىدىن ئۆتەلمەي كەينىدە قالغانىدى.
11 ئۇلار دالادا مىسىرلىق بىر ئادەمنى ئۇچراتتى. ئۇلار ئۇنى داۋۇتنىڭ قېشىغا ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا نان بېرىپ
يېگۈزدى، سۇ ئىچكۈزدى؛
12 ئۇنىڭغا بىر پارچە ئەنجۈر پوشكىلى بىلەن ئىككى كىشمىش پوشكىلىنىمۇ بەردى. ئۇ بۇلارنى يەپ، ئۇنىڭغا قايتىدىن
جان كىردى؛ چۈنكى ئۇ ئۈچ كېچە-كۈندۈز نان يېمىگەن، سۇمۇ ئىچمىگەنىدى.
13 داۋۇت ئۇنىڭدىن: ـ سەن كىمگە تەۋە؟ سەن قەيەرلىكسەن؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: ـ مەن مىسىرلىق يىگىت
بولۇپ، بىر ئامالەكنىڭ قۇلىمەن. لېكىن مەن ئۈچ كۈن ئىلگىرى كېسەل بولۇپ قالغاچقا، غوجام مېنى تاشلىۋەتتى.
14 بىز ئەسلى كەرەتىيلەرنىڭ يۇرتىنىڭ جەنۇب تەرىپىگە ۋە يەھۇدا زېمىنىغا ۋە كالەبنىڭ زېمىنىنىڭ جەنۇب تەرىپىگە
ھۇجۇم قىلىپ بۇلاڭ-تالاڭ قىلدۇق؛ شۇنداقلا زىكلاگنى كۆيدۈرۈۋەتكەنىدۇق، دېدى.
15 داۋۇت ئۇنىڭدىن: ـ بىزنى ئۇ دۈشمەن قوشۇنى تەرەپكە باشلاپ بارالامسەن، دېدى. ئۇ: ـ خۇدانىڭ نامى بىلەن
مەن سېنى ئۆلتۈرمەيمەن، سېنى غوجاڭنىڭ قولىغىمۇ تۇتۇپ بەرمەيمەن دەپ قەسەم قىلسالا، سىلىنى ئۇ قوشۇننىڭ
قېشىغا باشلاپ باراي، دېدى.
16 ئۇنى ئۇ يەرگە باشلاپ بارغاندا، مانا ئۇلار پۈتكۈل يەرگە يېيىلىپ، يەپ-ئىچىپ فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىدىن ھەم
يەھۇدا زېمىنىدىن ئالغان چوڭ ئولجىلىرىدىن خۇش بولۇپ ئۆسسۈل ئوينىشۋاتاتتى.
17 ئەمما داۋۇت شۇ كۈنى گۈزگۈمدىن تارتىپ ئىككىنچى كۈنى كەچكىچە ئۇلارنى ئۇرۇپ قىردى. تۆگىگە
مىنىپ بەدەر قاچقان تۆت يۈز يىگىتتىن باشقا ھېچبىر ئادەم قېچىپ قۇتۇلمىدى؛
18 ۋە داۋۇت ئامالەكلەر بۇلۇۋالغان ھەممە نەرسىنى ياندۇرۇپ ئالدى؛ ئۇزىنىڭ ئىككى ئايالىنىمۇ قۇتقۇزۇۋالدى.
19 ئامالەكلەر ئېلىپ كەتكەن ئوغۇل-قىز، مال-مۈلۈكلەر ۋە باشقا ھەممە نەرسىنى داۋۇت ئۇلاردىن قايتۇرۇۋالدى.
ھېچنېمە، چوڭ بولسۇن كىچىك بولسۇن چۈشۈپ قالمىغانىدى.
20 داۋۇتنىڭ ئادەملىرى قايتۇرۇۋالغان مالىرىنىڭ ئالدىغا ئولجا ئالغان باشقا قوي ۋە كالا پادىلارنى سېلىپ ھەيدەپ
كېتىۋاتاتتى. ئۇنىڭ ئادەملىرى كېتىۋېتىپ: ـ بۇلار داۋۇتنىڭ ئولجىسى، دېيىشتى؛ داۋۇت ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى
ئۆزىگە ئالدى.□
21 داۋۇت ھالسىزلىنىپ ئۆزى بىلەن بىللە بارالمىغان بېسور ۋادىسىنىڭ بويىدا قالدۇرۇپ كەتكەن ئىككى يۈز
ئادەمنىڭ قېشىغا يېتىپ كەلدى؛ ئۇلار داۋۇت ۋە ئۇنىڭ بىلەن كەلگەن ئادەملەرنىڭ ئالدىغا چىقتى، داۋۇت
خەلقىنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇلارغا سالام قىلدى.
22 لېكىن داۋۇت بىلەن بارغانلارنىڭ ئارىسىدىكى رەزىل ئادەملەر ۋە ئەرزىمەسلەرنىڭ ھەممىسى قوپۇپ: ـ بۇلار
بىز بىلەن بارمىغاندىن كېيىن بىز ياندۇرۇپ ئالغان ئولجىدىن ئۇلارغا ھېچ نېمە بەرمەيلى. ئۇلار پەقەت ھەربىرى ئۆز
خوتۇن-بالىلىرىنى ئېلىپ كەتسۇن، دېدى. □
23 ئەمما داۋۇت: ـ ياق، ئى بۇرادەرلىرىم؛ پەرۋەردىگار بىزگە تەقسىم قىلغانىنى ئۇلارغىمۇ تەقسىم قىلمىساق بولمايدۇ.
چۈنكى ئۇ بىزنى قوغداپ بىزنىڭكىگە تاجاۋۇز قىلغانلارنى قولىمىزغا تاپشۇردى.
24 بۇ ئىشتا كىم سىلەرگە ماقۇل دەيدۇ؟ چۈنكى سوقۇشقا چۈشكەننىڭ ئۇلۇشى قانداق بولسا يۈك-تاقلارغا
قاريغۇچىلارنىڭمۇ ئۇلۇشى شۇنداق بولىدۇ، ھەممە ئادەم تەڭ بۆلۈشسۇن ـ دېدى.

□ 30:20 «داۋۇتنىڭ ئادەملىرى قايتۇرۇۋالغان مالىرىنىڭ ئالدىغا ... باشقا قوي ۋە كالا پادىلارنى سېلىپ ھەيدەپ كېتىۋاتاتتى» ـ بەلكىم ئامالەكلەر ئىلگىرى داۋۇت ۋە ئادەملىرىدىن بۇلۇۋالغان مال ئەمەس، بەلكى ئامالەكلەرنىڭ ئۆزلىرىنىڭ باشقا مالىرى بولۇشى مۇمكىن. □ 30:22 «رەزىل ئادەملەر ۋە ئەرزىمەسلەر...» ـ ئىبرانىي تىلىدا: «رەزىل ئادەملەر ۋە بېلىئالنىڭ)ئىبلىسنىڭ(ئوغۇللىرى...».

25 شۇ كۈندىن تارتىپ بۇ ئىسرائىل ئۈچۈن ھۆكۈم-بەلگىلىمە قىلىپ بېكىتىلدى. بۇگۈنگىچە ھەم شۇنداق.
26 داۋۇت زىكلاگقا يېتىپ كەلگەندە، ئولجىدىن دوستلىرى بولغان يەھۇدا ئاقساقاللىرىغا ئەۋەتىپ: ـ مانا، پەرۋەردىگارنىڭ دۈشمەنلىرىدىن ئالغان ئولجا سىلەرگە بىر سوۋغات بولسۇن، دېدى.
27 ئۇ ئولجىدىن ھەم بەيت-ئەلدىكىلەرگە، جەنۇبىي راموتتىكىلەرگە، ياتتىردىكىلەرگە،
28 ئاروئەردىكىلەرگە، سىفموتتىكىلەرگە، ئەشتەموئادىكىلەرگە،
29 راقالدىكىلەرگە، يەراھمەئەللىكىلەرنىڭ شەھەرلىرىدىكىلەرگە ۋە كېنىيلەرنىڭ شەھەرلىرىدىكىلەرگە،
30 خورماھتىكىلەرگە، قوراشاندىكىلەرگە، ئاتاقتىكىلەرگە، □
31 ھېبروندىكىلەرگە ۋە داۋۇت ۋە ئادەملىرى بىللە يۈرگەن ھەممە يەردىكىلەرگە سوۋغات ئەۋەتتى.

31

ساۋۇل قازا قىلىدۇ، ئىسرائىل مەغلۇپ بولىدۇ

1تار. 10:1-12

1 ئەمدى فىلىستىيلەر ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلدى. ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى فىلىستىيلەرنىڭ ئالدىدىن قېچىپ، گىلبوئا تېغىدا قىرىپ يېقىتىلدى.
2 فىلىستىيلەر ساۋۇل ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى تاپ بېسىپ قوغلاۋاتاتتى. فىلىستىيلەر بولسا ساۋۇلنىڭ ئوغۇللىرى يوناتان، ئابىناداب، مەلكىشۇئانى ئۇرۇپ ئۆلتۈردى.
3 ساۋۇلنىڭ ئەتراپىنى ئۇرۇش قاپلىدى؛ ئوقياچىلار ساۋۇلغا يېتىشتى؛ ئۇ يا ئوق بىلەن ئېغىر يارىلاندۇرۇلدى.
4 ئاندىن ساۋۇل ياراغ كۆتۈرگۈچىسىگە: ـ قىلىچىڭنى سۇغۇرۇپ مېنى سانجىپ ئۆلتۈرۈۋەتكىن؛ بولمىسا بۇ خەتنىسىزلەر كېلىپ مېنى سانجىپ، مېنى خورلۇققا قويۇشنى مۇمكىن، دېدى. لېكىن ياراغ كۆتۈرگۈچىسى ئىنتايىن قورقۇپ كېتىپ، ئۇنىمىدى. شۇنىڭ بىلەن ساۋۇل قىلىچنى ئېلىپ ئۈستىگە ئۆزىنى تاشلىدى.
5 ياراغ كۆتۈرگۈچىسى ساۋۇلنىڭ ئۆلگىنىنى كۆرۈپ، ئۇمۇ ئوخشاشلا ئۆزىنى قىلىچىنىڭ ئۈستىگە تاشلاپ ئۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۆلدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ساۋۇل، ئۈچ ئوغلى، ياراغ كۆتۈرگۈچىسى ۋە ئۇنىڭ ھەممە ئادەملىرى شۇ كۈندە بىراقلا ئۆلدى.
7 ئەمدى ۋادىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى ھەمدە ئىئوردان دەرياسىنىڭ بۇ يېقىدىكى ئىسرائىللار ئەسكەرلىرىنىڭ قاچقانلىقىنى ۋە ساۋۇل بىلەن ئوغۇللىرىنىڭ ئۆلگىنىدە، شەھەرلەرنى تاشلاپ قاچتى، فىلىستىيلەر كېلىپ ئۇ جايلاردا ئورۇنلاشتى.□
8 ئەمدى شۇنداق بولدىكى، ئەتىسى فىلىستىيلەر ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى سالدۇرۇۋالغىلى كەلگەندە گىلبوئا تېغىدا ساۋۇل بىلەن ئوغۇللىرىنىڭ ئۆلۈك ياتقانلىقىنى كۆردى.
9 ئۇلار ئۇنىڭ بېشىنى كېسىپ ساۋۇت-ياراغلىرىنى سالدۇرۇپ بۇلارنى فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىنىڭ ھەممە يەرلىرىگە ئاپىرىپ بۇتخانىلىرىدا ۋە خەلقىنىڭ ئارىسىدا بۇ خۇش خەۋەرنى تارقاتتى. □ ■
10 ئۇلار ئۇنىڭ ساۋۇت-ياراغلىرىنى ئاشتاروت بۇتخانىسىدا قويۇپ ئۆلۈكىنى بەيت-شان شەھىرىدىكى سېپىلغا ئېسىپ قويدى.
11 ئەمدى يابەش-گىلئادتا ئولتۇرغۇچىلار فىلىستىيلەرنىڭ ساۋۇلغا نېمە قىلغىنىنى ئاڭلىغاندا

□ 30:30 »قوراشاندىكىلەرگە...» ـ ياكى »بوراشاندىكىلەرگە...».
□ 31:7 »ئىئوردان دەرياسىنىڭ بۇ يېقى...» ـ بەلكىم ئىئوردان دەرياسىنىڭ غەربىي تەرىپىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 31:9 »ئۇلار ... ساۋۇت-ياراغلىرىنى سالدۇرۇپ بۇلارنى فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىنىڭ ھەممە يەرلىرىگە ئاپىرىپ بۇتخانىلىرىدا ...خۇش خەۋەرنى تارقاتتى« ـ ياكى »ئۇلار ... ساۋۇت-ياراغلىرىنى سالدۇرۇپ، ئېلانچىلارنى فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىنىڭ ھەممە يەرلىرىگە ئەۋەتىپ بۇتخانىلىرىدا ...خۇش خەۋەرنى تارقاتتى.« ■ 31:9 1تار. 10:9

12 ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ھەممە باتۇرلار ئاتلىنىپ كېچىچە مېڭىپ، ساۋۇل بىلەن ئوغۇللىرىنىڭ ئولۇكلىرىنى بەيت-
شاندىكى سېپىلدىن چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى يابەشكە ئېلىپ بېرىپ ئۇ يەردە كۆيدۈردى.
13 ئاندىن ئۇلارنىڭ سۆڭەكلىرىنى يابەشتىكى يۇلغۇننىڭ تۈۋىگە دەپنە قىلىپ يەتتە كۈن روزا تۇتتى.

ساموئىل «2»

ساۋۇل ۋە يوناتان ئۆچۈن ھەسرەت چېكىش

1 ساۋۇل تۆلگەندىن كېيىن، داۋۇت ئامالەكلەرنى قىرغىن قىلىپ يېنىپ كەلگەندە، ئۇ زىكلاگدا ئىككى كۈن تۇردى.
■
2 ئۈچىنچى كۈنى شۇنداق بولدىكى، مانا ساۋۇلنىڭ لەشكەرگاھىدىن كىيىمى يىرتىق ۋە بېشىغا توپا-چاڭ چاچقان
بىر ئادەم كەلدى. ئۇ داۋۇتنىڭ قېشىغا كەلگەندە، يەرگە يېقىلىپ باش ئۇردى.
3 داۋۇت ئۇنىڭدىن: نەدىن كەلدىڭ؟ دەپ سوردى. ئۇ جاۋاپ بېرىپ: ئىسرائىلنىڭ لەشكەرگاھىدىن قېچىپ
كەلدىم ـ دېدى.
4 داۋۇت ئۇنىڭدىن: ئىش قانداق بولدى؟ ماڭا دەپ بەرگىن، دېدى. ئۇ: خەلق جەڭدىن قاچتى، خەلقتىن بەك
جىق كىشى سوقۇشتا ئۆلدى. ساۋۇل بىلەن ئوغلى يوناتانمۇ ئۆلدى، ـ دېدى.
5 داۋۇت خەۋەر ئېلىپ كەلگەن يىگىتتىن: ساۋۇل بىلەن ئوغلى يوناتاننىڭ ئۆلگىنىنى قانداق بىلدىڭ؟ ـ دەپ
سوردى.
6 ئۇنىڭغا خەۋەر بەرگەن يىگىت: مەن تاسادىپىي گىلبوئا تېغىغا چىققانىدىم، مانا ساۋۇل نەيزىگە يۆلىنىپ تۇرۇپتۇ؛
جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىقلار ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى قوغلاۋاتاتتى.
7 ئۇ كەينىگە قاراپ مېنى كۆرۈپ چاقىردى. مەن »مانا مەن«، دېدىم.
8 ئۇ: ئۆزۈڭ كىم بولىسەن، دەپ مەندىن سوريۋىدى، مەن ئامالەكلەردىنمەن، دېدىم.
9 ئۇ يەنە ماڭا: ئۈستۈمدە تۇرۇپ مېنى ئۆلتۈرۈۋەتكىن؛ گەرچە جېنىم مەندە بولسىمۇ، مەن بەك ئازاپلىنىپ
كېتىۋاتىمەن ـ دېدى. □
10 شۇڭا مەن ئۇنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ، ئۇنى ئۆلتۈردۈم، چۈنكى، ئۇ شۇ ھالدا يېقىلسىلا، تىرىك قالمايدىغانلىقىنى
بىلەتتىم. ئاندىن بېشىدىكى تاجنى ۋە بىلىكىدىكى بىلەزۈكنى ئېلىپ مۇشۇ يەرگە غوجامغا ئېلىپ كەلدىم، ـ دېدى.□
11 شۇئان داۋۇت ئۆز كىيىملىرىنى يىرتىپ، تىلما-تىلما قىلىۋەتتى؛ ئۇنىڭ بىلەن بولغان بارلىق ئادەملەرمۇ ھەم شۇنداق
قىلدى. ■
12 ئۇلار ساۋۇل بىلەن ئوغلى يوناتان ئۆچۈن، پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى ئۆچۈن، شۇنداقلا ئىسرائىلنىڭ جەمەتى ئۆچۈن
ماتەم ئۆتۈپ ئاھ-زار كۆتۈرۈپ كەچكىچە روزا تۇتتى؛ چۈنكى ئۇلار قىلىچ ئاستىدا يېقىلىپ قازا قىلغانىدى.
13 داۋۇت ئۇنىڭ ئۆزىگە خەۋەر بەرگەن يىگىتتىن: قەيەردىن سەن؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: مەن بىر ئامالەك
مۇساپىرنىڭ ئوغلىمەن ـ دېدى.
14 داۋۇت ئۇنىڭغا: سەن قانداقمۇ پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنىنى ھالاك قىلىشقا قولۇڭنى سوزۇشتىن قورقمىدىڭ؟
ـ دېدى.□
15 ئاندىن داۋۇت ئۆز غۇلامىلىردىن بىرىنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: بۇياققا كەل، ئۇنىڭغا ئېتىلىپ بېرىپ، ئۇنى ئۆلتۈرگىن
ـ دەپ بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنى ئۆرۈۋىدى، ئامالەك ئۆلدى.

■ **1:1** 1سام. 30:17

□ **1:9** »مەن بەك ئازاپلىنىپ كېتىۋاتىمەن« ـ ياكى »مېنىڭ بېشىم ئايلىنىۋاتىدۇ.«

□ **1:10** »شۇڭا مەن ئۇنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ، ئۇنى ئۆلتۈردۈم، ... ئاندىن ... تاجنى ۋە ... بىلەزۈكنى ئېلىپ ... غوجامغا ئېلىپ كەلدىم« ـ «1□□□.» 30-بايىتكى تەپسىلاتلارغا قارىغاندا، بۇ يىگىتنىڭ دېگەنلىرىنىڭ ھەممىسى يالغان، داۋۇتنىن مەلۇم ئىنئام ياكى مەرتىۋىگە ئېرىشىش مەقسىتىدە ئېيتقان بولسا كېرەك؛ لېكىن يالغانچىلىقى ئۆزىنىڭ ھاياتىغا زامىن بولدى. ■ **1:11** 2سام. 3:31□ 113:31: □ **1:14** »پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنى« ـ خۇدا بېكىتكەن پادىشاھ، دېمەكچى. »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.

16 داۋۇت ئۇنىڭغا: قان قەرزىڭ بېشىڭغا چۈشسۇن! چۈنكى ئۆز ئاغزىڭ پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنىنى
ئۆلتۈرگىنىڭگە گۇۋاھلىق بېرىپ ئەيىبلىدى، ـ دېدى.
17 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ساۋۇل بىلەن ئوغلى يوناتان ئۈچۈن ماتەم تۈتۈپ مۇنداق بىر نەزمە ئوقۇدى
18)ئۇ »ئوقيا« دەپ ئاتالغان بۇ نەزمىنى پۈتكۈل يەھۇدا خەلقىگە ئۆگىتىڭلار، دەپ بۇيرۇدى. دەرۋەقە ئۇ »ياشار«
دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەندى:(ـ □ ■
19 ـ ئى ئىسرائىل، سېنىڭ گۈزەل ئەزىزىڭ يۇقىرى جايلىرىڭدا قىرغىن بولۇپ ياتىدۇ!
پالۋانلار شۇنداق دەھشەتلىك يىقىلدىغۇ!؟□
20 گات شەھىردە بۇ خەۋەرنى بەرمەڭلار،
ئاشكالوننىڭ كوچىلىرىدا ئۇنى ئېلان قىلماڭلار،
فىلىستىينىڭ قىزلىرى شادلانمىسۇن،
خەتىنسىزلەرنىڭ قىزلىرى تەنتەنە قىلمىسۇن! ■
21 ئى گىلبوئا تاغلىرى، ئۈستۈڭلارغا نە شەبنەم بولمىسۇن، نە يامغۇر چۈشمىسۇن،
نە سىلەردە كۆتۈرۈلمە ھەدىيەلەر ئۈچۈن ھوسۇل بېرىدىغان ئېتىزلار يەنە كۆرۈنمىسۇن!
چۈنكى ئۇ يەردە پالۋانلارنىڭ قالقىنى بۇلغاندى؛
ساۋۇلنىڭ قالقىنى ياغ بىلەن سۈرتۈلمەيدىغان بولدى.□
22 قىرىلىدىغانلارنىڭ قېنىنى تۆكمەي،
پالۋانلارنىڭ تېنىدىكى يېغىنى چاپماي،
يوناتاننىڭ ئوقياسى ھېچقاچان جەڭدىن يانغان ئەمەس،
ساۋۇلنىڭ قىلىچى ھېچقاچان قىنىغا قايتقان ئەمەس.
23 ساۋۇل بىلەن يوناتان ھايات ۋاقتىدا سۆيۈملۈك ھەم يېقىملىق ئىدى،
ئۇلار ئۆلۈمىدىمۇ بىر-بىرىدىن ئايرىلمىدى؛
ئۇلار بۈركۈتلەردىن چاققان، شىرلاردىن كۈچلۈك ئىدى.
24 ئى ئىسرائىل قىزلىرى، ساۋۇل ئۈچۈن يىغلاڭلار،
ئۇ سىلەرنى بېزەپ قىزغۇچ كىيىملەرنى كىيدۈرۈپ،
كىيىملىرىڭلارنى ئالتۇن زىبۇ-زىننەت بىلەن زىننەتلىگەنىدى.□
25 پالۋانلار كەسكىن جەڭدە شۇنداق دەھشەتلىك يىقىلدىغۇ!؟
يوناتان يۇقىرى جايلىرىڭدا قىرغىن بولۇپ ياتىدۇ!
26 سەن ئۈچۈن ھەسرەتتە قالدىم، ئى ئىنىم يوناتان! ماڭا شۇنچە سۆيۈملۈك ئىدىڭ!
ماڭا بولغان مۇھەببىتىڭ قالتىس ئىدى،

□ **1:18** »دەرۋەقە ئۇ »ياشار« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەندى« ـ مۇشۇ يەردە »ئۇ« »ئوقيا« دەپ ئاتالغان نەزمىنىڭ ئۆزىنى ياكى داۋۇتنىڭ بۇ نەزمىنى ئۆگەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. »ئوقيا« دېگەن نەزمە بولسا بەلكىم تۆۋەندىكى 27-19-ئايەتتىكى مەرسىيەنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »»ياشار« دېگەن كىتاب« ـ ھازىر يوقلىپ كەتكەن قەدىمكى بىر كىتاب »)يە.» 12:10-13-نى كۆرۈڭ.(

■ **1:18** يە. 1310:

□ **1:19** »سېنىڭ گۈزەل ئەزىزىڭ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سېنىڭ گۈزىلىڭ.« بۇ ئىسرائىلنىڭ پەزىلەتلىك قەھرىمانلىرى بولغان ساۋۇل ۋە يوناتانىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:20** مىك. 101:

□ **1:21** »ئى گىلبوئا تاغلىرى، ئۈستۈڭلارغا نە شەبنەم بولمىسۇن، نە يامغۇر چۈشمىسۇن،... ھوسۇل بېرىدىغان ئېتىزلار يەنە كۆرۈنمىسۇن«! ـ ساۋۇل ۋە يوناتان گىلبوئا تاغلىرى ئۈستىدە يىقىلىپ ئۆلگەندى. »پالۋانلارنىڭ قالقىنى بۇلغاندى« ـ ياكى »پالۋانلارنىڭ قالقىنى ھاقارەت قىلىندى« ياكى »پالۋانلارنىڭ قالقىنى ئەنەتلىك ئەرسىدەك تاشلاندى.« »ساۋۇلنىڭ قالقىنى ياغ بىلەن سۈرتۈلمەيدىغان« ـ كونا زامانلاردا جەڭچىلەر قالقانلىرىنى)قالقانلىرى بىر قىسمىغا تېرە ئىشلىتەتتى(قۇرۇپ يېرىلىپ كەتمىسۇن دەپ، قالقانلارغا ماي سۈرەتتى. مۇشۇ يەردە »سۈرۈش« ئىبرانىي تىلىدا »مەسىھ قىلىش« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. □ **1:24** »ئۇ سىلەرنى بېزەپ قىزغۇچ كىيىملەرنى كىيدۈرۈپ...« ـ قىزىل ياكى قىزغۇچ رەخت ئىنتايىن قىممەتلىك ئىدى.

هەتتا قىز-ئاياللارنىڭ مۇھەببىتىدىن ئارتۇق ئىدى. □
27 پالۋانلار شۇنداق دەھشەتلىك يىقىلدىغۇ!
جەڭ قوراللىرى شۇنداق دەھشەتلىك ۋەيران قىلىندىغۇ«!

2

داۋۇت مەسىھ قىلىنىپ پادىشاھ بولىدۇ

1 ئاندىن كېيىن داۋۇت پەرۋەردىگاردىن يول سوراپ: يەھۇدا شەھەرلىرىنىڭ بىرىگە چىقايمۇ؟ دېدى؛ پەرۋەردىگار
ئۇنىڭغا: ـ چىققىن، دېدى. داۋۇت، نەگە چىقاي؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇ: ھىبرونغا چىققىن ـ دېدى.
2 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ئىككى ئايالى بىلەن، يەنى يىزرەئەللىك ئاھىنوئام ۋە ئەسلى كارمەللىك نابالنىڭ ئايالى بولغان
ئابىگائىل بىلەن ئۇ يەرگە چىقتى.
3 داۋۇت ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولغان ئادەملەرنىڭ ھەربىرىنى ھەم ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئۆيىدىكىلەرنى ئۇ يەرگە
ئېلىپ چىقتى؛ ئۇلار ھىبروننىڭ شەھەرلىرىدە ئولتۇراقلاشتى.
4 يەھۇدانىڭ ئادەملىرىمۇ ئۇ يەرگە كېلىپ داۋۇتنى يەھۇدا جەمەتىگە پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلدى. داۋۇتقا ساۋۇلنى
دەپنە قىلغانلار يابەش-گىلىئادتىكىلەر، دەپ خەۋەر بېرىلدى؛
5 داۋۇت يابەش-گىلىئادتىكىلەرگە ئەلچىلەر ئەۋەتىپ ئۇلارغا: ـ »غوجاڭلار بولغان ساۋۇلغا شۇنداق ياخشىلىق
قىلىپ، ئۇنى دەپنە قىلغىنىڭلار ئۈچۈن پەرۋەردىگار سىلەرگە بەخت-بەركەت ئاتا قىلغاي.
6 پەرۋەردىگار سىلەرگىمۇ مېھرىبانلىق ۋە ئۆز ۋاپالىقىنى كۆرسەتكەي؛ سىلەر بۇنداق قىلغىنىڭلار ئۈچۈن مەنمۇ بۇ
ياخشىلىقىڭلارنى سىلەرگە قايتۇرىمەن.
7 ئەمدى ھازىر غەيرەتلىك بولۇڭلار؛ چۈنكى غوجاڭلار ساۋۇل ئۆلدى، يەھۇدا جەمەتى مېنى مەسىھ قىلىپ،
ئۆزلىرىگە پادىشاھ قىلدى« ـ دەپ خەۋەر يەتكۈزدى.

داۋۇتنىڭ قوشۇنى ساۋۇلنىڭ قوشۇنى بىلەن سوقۇشىدۇ

8 ئەمما ساۋۇلنىڭ قوشۇنىنىڭ سەردارى نەرنىڭ ئوغلى ئابنەر ساۋۇلنىڭ ئوغلى ئىشبوشەتنى ماھانائىمغا ئېلىپ بېرىپ،
9 ئۇنى گىلىئادقا، گەشۇرىيلارغا، يىزرەئەلگە، ئەفرائىمغا، بىنيامىنغا ۋە شۇنداقلا پۈتكۈل ئىسرائىلغا پادىشاھ قىلدى.
□
10 ساۋۇلنىڭ ئوغلى ئىشبوشەت پادىشاھ بولغاندا قىرىق ياشقا كىرگەندى. ئۇ ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە ئىككى يىل
سەلتەنەت قىلدى. ھالبۇكى، يەھۇدا جەمەتى داۋۇتقا ئەگىشەتتى.
11 داۋۇتنىڭ ھىبروندا يەھۇدا جەمەتى ئۈستىدە سەلتەنەت قىلغان ۋاقتى يەتتە يىل ئالتە ئاي بولدى.■
12 بىر كۈنى نەرنىڭ ئوغلى ئابنەر ساۋۇلنىڭ ئوغلى ئىشبوشەتنىڭ ئادەملىرى بىلەن ماھانائىمدىن چىقىپ گىبىئونغا
باردى. □
13 شۇ چاغدا زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب بىلەن داۋۇتنىڭ ئادەملىرى چىقىپ ئۇلار بىلەن گىبىئوندىكى كۆلنىڭ يېنىدا
ئۇچراشتى. ئۇلاردىن بىر تەرەپ كۆلنىڭ ئۇ يېقىدا، يەنە بىر تەرەپ كۆلنىڭ بۇ يېقىدا ئولتۇردى.

□ **1:26 »ماڭا بولغان مۇھەببىتىڭ قالتىس ئىدى«** ـ »قالتىس« ياكى »كارامەت« دېگەن بۇ سۆز ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتە خۇداغا خاس بولغان خۇسۇسىيەتلەرنى كۆرسىتىدۇ.
□ **2:9 »گەشۇرىيلارغا«** ـ ياكى »ئاشۇرلار)ئاسۇرىيەلىكلەر.«(**«...□□□□□ ئىسرائىلغا پادىشاھ قىلدى»** ـ مۇشۇ يەردە »پۈتكۈل ئىسرائىل« ئاساسەن ئىسرائىلنىڭ شىمالىي ۋە شەرقىي تەرەپلىرى، يەنى ئون بىر قەبىلىنى كۆرسىتىدۇ. داۋۇت بولسا يەھۇدا قەبىلىسىگە پادىشاھ بولدى. ■ **2:11** 2ساموئىل. 5:5□ 1پاد. 11:2 □ **2:12 »ئىشبوشەتنىڭ ئادەملىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىشبوشەتنىڭ خىزمەتكارلىرى« ـ مۇشۇ يەردە شۇبھىسىزكى، ئەسكەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

14 ئابنەر يوئابقا: يىگىتلەر قوپۇپ ئالدىمىزدا ئېلىشىپ ئويىنىسۇن ـ دېدى. يوئاب: قوپسۇن ـ دېدى.□
15 ئۇلار بىكىتلىگەن سان بويىچە بىنيامىن بىلەن سائۇلنىڭ ئوغلى ئىشبوشەت تەرەپتىن ئون ئىككى كىشى ۋە داۋۇتنىڭ ئادەملىرىدىن ئون ئىككى كىشى چىقىپ ئوتتۇرىغا ئۆتتى.
16 ئۇلار بىر-بىرىنىڭ بېشىنى قامالاپ تۇتۇپ ھەربىرى رەقىبىنىڭ بىقىنىغا قىلىچى بىلەن سانجىشتى، ھەممىسى يىقىلىپ ئۆلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەر »قىلىچ بىسلىرىنىڭ ئېتىزى« دەپ ئاتالدى؛ ئۇ گىبىئوندىدۇر.□
17 ئۇ كۈندىكى بولغان سوقۇشۇش ئىنتايىن ئەشەددىي بولدى؛ ئابنەر بىلەن ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى داۋۇتنىڭ ئادەملىرى تەرىپىدىن مەغلۇپ قىلىندى.
18 شۇ يەردە زەرۇئىيانىڭ ئوغۇللىرى يوئاب، ئابىشاي ۋە ئاساھەل دېگەن ئۈچەيلەن بار ئىدى. ئاساھەل خۇددى دالادىكى جەرەندەك چاققان ئىدى.
19 ئاساھەل ئابنەرنىڭ كەيدىن قوغلاپ يۈگۈردى؛ ئابنەرگە ئەگىشىپ ئوڭغا ياكى سولغا بۇرۇلماي تاپ بېسىپ قوغلىدى.
20 ئابنەر كەينىگە قاراپ: سەن ئاساھەلمۇسەن؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: ـ شۇنداق، مەن شۇ، دەپ جاۋاب بەردى.
21 ئابنەر ئۇنىڭغا: يا ئوڭغا يا سولغا بۇرۇلۇپ يىگىتلەرنىڭ بىرىگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنىڭ يارىغىنى ئۆزۈڭگە تارتىۋالغىن، دېدى. لېكىن ئاساھەل ئۇنى قوغلاشتىن بۇرۇلۇشقا ئۇنىمىدى.
22 ئابنەر ئاساھەلگە يەنە: مېنى ئەمدى قوغلىماي بۇرۇلۇپ كەتكىن؛ مەن سېنى نېمە دەپ ئۇرۇپ يىقىتىۋەتكەن؟ ئۇنداق قىلسام ئاكاڭ يوئابنىڭ ئالدىدا قانداقمۇ يۈزۈمنى كۆتۈرۈلەيمەن؟ ـ دېدى. □
23 لېكىن ئاساھەل يەنىلا قوغلاشتىن توختىمىدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئابنەر نەيزىسىنىڭ ئۈتقۈچىنى ئۇنىڭ قورسىقىغا تىقىۋەتتى. نەيزە دۈمبىسىنى تىشىپ چىقتى؛ ئۇ شۇ يەردە يىقىلىپ ئۆلدى. شۇنداق بولدىكى، ئاساھەل يىقىلىپ ئۆلگەن يەرگە ھازىر كېلىدىغان ھەربىر كىشىلەر ئۇ يەردە توختاپ قالىدۇ.□
24 شۇنىڭ بىلەن يوئاب بىلەن ئابىشاي ئابنەرنى قوغلاشتى. كۈن پاتقاندا ئۇلار گىبىئوننىڭ چۆلىگە ماكىدىغان يولىنىڭ بويىغا، گىئاھ يېزىسىنىڭ ئۈدۈلىدىكى ئامماھ ئېدىرلىقىغا يېتىپ كەلدى؛
25 بىنيامىنلار بولسا ئابنەرنىڭ كەينىدە قوشۇنىدەك سەپ بولۇپ، بىر دۆڭ تۈپىسىگە چىقىپ تۇردى.
26 ئابنەر يوئابنى چاقىرىپ: قىلىچ دائىم ئادەملەرنى يەپ تۇرۇشى كېرەكمۇ؟ بۇ ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتى پەقەت ئۆچ-ئاداۋەتتىن ئىبارەت بولىدىغانلىقىنى بىلمەمسەن؟ سەن قاچانغىچە خەلقىمىزگە: »قېرىنداشلىرىڭلارنى قوغلاشتىن توختا گۈلار« دەپ بۇيرۇمامسەن؟
27 يوئاب: خۇدانىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئەگەر سەن مۇشۇ سۆزنى قىلمىغان بولساڭ، كۆپچىلىكنىڭ ھېچبىرى قېرىنداشلىرىنى قوغلاشتىن ئەتىگەنگىچىمۇ يانمايتتى ـ دېدى.
28 بۇنىڭ بىلەن يوئاب كاناي چالدى؛ ھەممە يەھۇدالار شۇئان توختىدى ۋە قايتا ئىسرائىلنى قوغلىمىدى، ئۇلار بىلەن قايتا جەڭ قىلىشمىدى.
29 ئابنەر بىلەن ئادەملىرى بولسا كېچىچە مېڭىپ، ئاراباھ تۈزلەڭلىكىدىن چىقىپ، ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ بىترون دېگەن پۈتكۈل يۇرتنى كېزىپ ئۆتۈپ، ماھانايىمغا يېتىپ كەلدى.

□ 2:14 »يىگىتلەر قوپۇپ ئالدىمىزدا ئېلىشىپ ئويىنىسۇن« ـ ئەمەلىيەتتە بولسا بۇ »ئويۇن« ئەمەس، بەلكى مۇسابىقە خاراكتېرىدىكى سوقۇشۇش. ئىككى تەرەپتىن بەلگىلەنگەن ئادەملەر ئوتتۇرىغا چىقىدۇ، بىر تەرەپ قارشى تەرەپنىڭ ئادىمىنى پۈتۈنلەي يانتۇزۇۋەتسە، شۇ تەرەپ غەلبە قىلغان بولۇپ »ئويۇن« ئاخىرلىشىدۇ. لېكىن بۇ قېتىم بىر تەرەپ ئېنىق غەلبە قىلمىغان بولغاچقا، »ئويۇن« ئاخىر بېرىپ ئىككى قوشۇننىڭ چوڭ سوقۇشىغا ئايلاندى.

□ 2:16 »قىلىچ بىسلىرىنىڭ ئېتىزى« ـ ياكى »چاقاق تاشلىرى ئېتىزى.« ئىبرانىي تىلدا: »ھەلقۇت-ھاززۇرىم.«

□ 2:22 »مەن سېنى نېمە دەپ ئۇرۇپ يىقىتىۋەتكەن« ـ مۇشۇ يەردە »ئۇرۇپ يىقىتىش« ئۇلتۇرۇشنى بىلدۈرىدۇ.

□ 2:23 »ئاساھەل ... ئۆلگەن يەرگە ھازىر كېلىدىغان ھەربىر كىشىلەر ئۇ يەردە توختاپ قالىدۇ« ـ دېمەك، ئاساھەلنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن توختايدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئاساھەل يىقىلىپ ئۆلگەن يەرگە كەلگەن ھەربىر كىشىلەر ئۇ يەردە توختاپ قالدى.«

30 يوئاب ئابنەرنى قوغلاشتىن يېنىپ بارلىق ئادەملەرنى جەم قىلدى. ئاساھەلدىن باشقا داۋۇتنىڭ غۇلاملىرىدىن
ئون توققۇز ئادەم يوق چىقتى؛
31 لېكىن داۋۇتنىڭ ئادەملىرى بىنيامىنلاردىن ۋە ئابنەرنىڭ ئادەملىرىدىن ئۈچ يۈز ئاتمىش كىشىنى ئۆرۈپ
ئۆلتۈرگەندى.
32 ئۇلار ئاساھەلنى ئېلىپ بەيت-لەھەمدە ئۆز ئاتىسىنىڭ قەبرىسىدە دەپنە قىلدى؛ ئاندىن يوئاب بىلەن ئادەملىرى
كېچىچە مېڭىپ، تاڭ ئاتقاندا ھېبرونغا يېتىپ كەلدى.

3

1 ھالبۇكى، سائۇلنىڭ جەمەتى بىلەن داۋۇتنىڭ جەمەتى ئوتتۇرىسىدىكى جەڭ تۈزۈن ۋاقىتقىچە داۋاملاشتى؛
داۋۇتنىڭ جەمەتى بارغانسېرى كۈچەيدى، لېكىن سائۇلنىڭ جەمەتى بارغانسېرى ئاجىزلاشماقتا ئىدى.
2 ھېبروندا داۋۇت بىر قانچە ئوغۇللۇق بولدى، ئۇنىڭ تۇنجىسى ئامنون بولۇپ، يىزرەئەللىك ئاھىنوئامدىن تۇغۇلدى؛
■
3 ئىككىنچىسى كىلېئاب بولۇپ كارمەللىك نابالنىڭ ئايالى بولغان ئابىگائىلدىن تۇغۇلدى. ئۈچىنچىسى ئابىشالوم ئىدى.
ئۇ گەشورنىڭ پادىشاھى تالمايىنىڭ قىزى مائاكاھدىن تۇغۇلغانىدى،
4 تۆتىنچىسى ئادونىيا بولۇپ ھاگگىتتىن تۇغۇلغان ئىدى. بەشىنچىسى شەفاتىيا بولۇپ ئابىتالدىن تۇغۇلغان ئىدى.
5 ئالتىنچىسى يىترئام بولۇپ داۋۇتنىڭ ئايالى ئەگلاھدىن تۇغۇلدى. داۋۇتنىڭ بۇ ئالتە ئوغلىنىڭ ھەممىسى ھېبروندا
تۇغۇلدى.
6 سائۇلنىڭ جەمەتى بىلەن داۋۇتنىڭ جەمەتى ئوتتۇرىسىدىكى جەڭ داۋامىدا، ئابنەر سائۇلنىڭ جەمەتىدە ئۆز ھوقۇقىنى
كۈچەيتتى.
7 ئەمدى سائۇلنىڭ بىر كىنىزىكى بار ئىدى؛ ئۇ ئاياھنىڭ قىزى بولۇپ، ئىسمى رىزپاھ ئىدى. بىر كۈنى ئىشبوشەت
ئابنەرگە: نېمىشقا ئاتامنىڭ كېنىزىكى بىلەن بىللە بولدۇڭ؟ ـ دېدى.■
8 ئابنەر ئىشبوشەتنىڭ بۇ سۆزلىرىگە ئىنتايىن ئاچچىقلىنىپ مۇنداق دېدى: ـ »مەن بۇگۈنكى كۈندىمۇ ئاتاڭ
سائۇلنىڭ جەمەتىگە، ئۇنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىغا ۋە دوستلىرىغا مېھرىبانلىق كۆرسىتىپ، سېنى داۋۇتنىڭ قولىغا
تاپشۇرمىغان تۇرسام، مېنى يەھۇداغا تەۋە بىر ئىتنىڭ بېشىدەك كۆرۈپ، بۇگۈن بۇ خوتۇن ئۈچۈن مېنى گۇناھقا
بۇيۇرۇماقچىمۇسەن؟ □
9 مەن پەرۋەردىگارنىڭ داۋۇتقا قەسەم بىلەن ۋەدە قىلغىنىدەك قىلمىسام خۇدا مەنكى ئابنەرنى قاتتىق ئۇرسۇن ۋە
ئۇنىڭدىن ئارتۇق ئۇرسۇن! □
10 ـ يەنى، پادىشاھلىقنى سائۇلنىڭ جەمەتىدىن يۇتكەپ، داۋۇتنىڭ تەختىنى داندىن بەئەر-شىباغىچە پۈتكۈل ئىسرائىل
بىلەن يەھۇدانىڭ ئۈستىگە تىكلىمىسەم.«!□
11 ئىشبوشەت ئابنەردىن قورقۇپ، ئۇنىڭغا جاۋابەن بىر ئېغىز سۆز قىلىشقىمۇ جۈرئەت قىلالمىدى.
12 ئابنەر بولسا ئۆزى ئۈچۈن ئەلچىلەرنى داۋۇتنىڭ قېشىغا ماڭدۇرۇپ ئۇنىڭغا: زېمىن كىمنىڭكى؟ مەن بىلەن
ئەھدە تۈزگىن، مېنىڭ قولۇم سېنىڭ تەرىپىڭدە بولۇپ، پۈتكۈل ئىسرائىلنى ساڭا مايىل قىلىمەن ـ دېدى.□

■ 3:2 1تار. 3:1-9
■ 3:7 2سام. 21:8، 10، 11
□ 3:8 »سائۇلنىڭ ... ئۇرۇق-تۇغقانلىرىغا...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »سائۇلنىڭ... قېرىنداشلىرىغا.«
□ 3:9 »خۇدا مەنكى ئابنەرنى قاتتىق ئۇرسۇن ۋە ئۇنىڭدىن ئارتۇق ئۇرسۇن«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »خۇدا ئابنەرنىڭ بېشىغا مۇنداق ئىش چۈشۈرسۇن
ياكى تېخىمۇ ئېغىر ئىش چۈشۈرسۇن.«
□ 3:10 »داندىن بەئەر-شىباغىچە« ـ »دان« ئىسرائىلنىڭ ئەڭ شىمالىي يۇرتى، »بەئەر-شىبا« يەھۇدانىڭ ئەڭ جەنۇبىدىكى جاي ئىدى.
□ 3:12 »ئابنەر بولسا ئۆزى ئۈچۈن ئەلچىلەرنى داۋۇتنىڭ قېشىغا ماڭدۇرۇپ ئۇنىڭغا...» ـ مۇشۇ يەردە »ئۆزى ئۈچۈن« دېگەننىڭ ئىبرانىي تىلىدا
ئۈچ خىل چۈشەنچىسى بار: ـ (1) »ئابنەرنىڭ ئۆزى ئۈچۈن«) ئىشبوشەت بىلىگەن ھالدا(؛ (2) »ئۇنىڭ ئۈچۈن«)يەنى ئىشبوشەت ئۈچۈن(؛ (3)

13 داۋۇت جاۋاب بېرىپ: ـ بولىدۇ، مەن سەن بىلەن ئەھدە قىلاي. پەقەت بىرلا ئىشنى تەلەپ قىلاي؛ مېنىڭ
قېشىمغا كەلگەندە ساۋۇلنىڭ قىزى مىقالنى ئېلىپ كەلمىسەڭ، يۈزۈمنى كۆرەلمەيسەن، دېدى.
14 ئاندىن داۋۇت ئىشبوشەتنىڭ قېشىغا ئەلچىلەرنى ماڭدۇرۇپ: مەن بىر يۈز فىلىستىينىڭ خەتنىلىكى بەدىلى بىلەن
ئالغان ئايالىم مىقالنى ماڭا قايتۇرۇپ بەرگىن ـ دېدى.□ ■
15 ئىشبوشەت ئادەم ئەۋەتىپ مىقالنى ئۇنىڭ ئېرىدىن، يەنى لائىشنىڭ ئوغلى پالتىيەلدىن ئېلىپ كەلدى. □ ■
16 لېكىن ئۇنىڭ ئېرى باخۇرىمغىچە ئۇنىڭ كەينىدىن يىغلىغان پېتى ئەگىشىپ ماڭدى. ئاخىر بېرىپ ئابنەر ئۇنىڭغا:
ـ يېنىپ كەتكىن، دېۋىدى، ئۇ قايتىپ كەتتى.
17 ئەمدى ئابنەر ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىغا: سىلەر بۇرۇن داۋۇت ئۈستىمىزگە پادىشاھ بولسۇن، دېگەن ئارزۇ-
ئىستەكتە بولدۇڭلار.
18 ئەمدى ھازىر ھەرىكەت قىلىڭلار؛ چۈنكى پەرۋەردىگار داۋۇت توغرىسىدا: ـ قۇل-بەندەم داۋۇتنىڭ قولى بىلەن
ئىسرائىل خەلقىمنى فىلىستىيلەرنىڭ قولىدىن، شۇنداقلا بارلىق دۈشمەنلىرىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىمەن، ـ دېگەنىدى.
19 ئابنەر يەنە بىنيامىنلارنىڭ قۇلىقىغىمۇ مۇشۇ سۆزلەرنى ئېيىتتى. ئاندىن ئىسرائىل بىلەن بىنيامىننىڭ پۈتكۈل
جەمەتىنىڭ ئارزۇ-ئىستەكلىرىنى داۋۇتنىڭ قۇلىقىغا ئېيتىشقا ھېبرونغا باردى.
20 شۇنداق قىلىپ ئابنەر يىگىرمە ئادەمنىڭ ھەمراھلىقىدا ھېبرونغا داۋۇتنىڭ قېشىغا كەلگەندە داۋۇت ئابنەر ۋە
ئۇنىڭ ئادەملىرىگە بىر زىياپەت تەييارلىدى.
21 ئابنەر داۋۇتقا: مەن قوزغىلىپ پۈتكۈل ئىسرائىلنى غوجام پادىشاھنىڭ ئالدىغا جەم قىلاي، ئۇلار سېنىڭ بىلەن
ئەھدە قىلىشسۇن، ئاندىن سەن ئۆز كۆڭلۈڭ خالىغانىڭ بارلىقى ئۈستىدىن سەلتەنەت قىلالايدىغان بولىسەن، دېدى.
شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ئابنەرنى يولغا سېلىپ قويدى، ئۇ ئامان-ئېسەن قايتىپ كەتتى.□

ئابنەر ئۆلتۈرۈلىدۇ

22 مانا، شۇ ئەسنادا داۋۇتنىڭ ئادەملىرى بىلەن يوئاب بىر يەرگە ھۇجۇم قىلىپ نۇرغۇن ئولجا ئېلىپ قايتىپ
كەلدى. لېكىن ئابنەر شۇ چاغدا ھېبروندا داۋۇتنىڭ قېشىدا يوق ئىدى؛ چۈنكى داۋۇتنىڭ ئۆزىتىپ قويۇشى بىلەن
ئامان-ئېسەن قايتىپ كەتكەنىدى.
23 يوئاب ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان پۈتكۈل قوشۇن يېتىپ كەلگەندە، خەلق ئۇنىڭغا: نەرنىڭ ئوغلى ئابنەر پادىشاھنىڭ
قېشىغا كەلدى، پادىشاھ ئۇنى يولغا سېلىپ قويۇشى بىلەن ئۇ ئامان-ئېسەن قايتىپ كەتتى ـ دېدى.
24 ئاندىن يوئاب پادىشاھنىڭ قېشىغا بېرىپ: بۇ سېنىڭ نېمە قىلغىنىڭ؟! مانا، ئابنەر قېشىڭغا كەپتۇ! نېمىشقا ئۇنى
يولغا سېلىپ قويدۇڭ؟ ئۇ ھازىر كېتىپتۇ!
25 سەن نەرنىڭ ئوغلى ئابنەرنى بىلىسەنغۇ! ئۇنىڭ كېلىشى جەزمەن سېنى ئالداش ئۈچۈن، سېنىڭ چىقىپ-كىرىدىغان
يولۇڭنى، شۇنداقلا بارلىق ئىش-پائالىيىتىڭنى بىلىۋېلىش ئۈچۈندۇر، ـ دېدى.
26 يوئاب داۋۇتنىڭ قېشىدىن چىقىشى بىلەن ئۇ خەۋەرچىلەرنى ئابنەرنىڭ كەينىدىن ماڭدۇردى. ئۇلار ئۇنى
سىراھ قۇدۇقىنىڭ يېنىدىن ياندۇرۇپ ئېلىپ كەلدى؛ لېكىن داۋۇت بۇ ئىشتىن بىخەۋەر ئىدى.

»نەق مەيداندا.« بىز بىرىنچى تەرجىمىگە مايىلمىز.
□ **3:14 »مەن بىر يۈز فىلىستىينىڭ خەتنىلىكى بەدىلى بىلەن ئالغان ئايالىم مىقالنى ماڭا قايتۇرۇپ بەرگىن«** ـ مۇشۇ ئىش توغرۇلۇق «1□□□.»20:18-27□□ كۆرۈڭ.
■ **3:14** 1 ساموئىل 18□25: 27
□ **3:15 »لائىشنىڭ ئوغلى پالتىيەل«** ـ «1□□□.» 44:25 دە »لائىشنىڭ ئوغلى فالتى« ياكى »لائىشنىڭ ئوغلى پالتى« دەپ ئاتىلىدۇ.
■ **3:15** 1 ساموئىل 44:25.
□ **3:21 »مەن قوزغىلىپ پۈتكۈل ئىسرائىلنى غوجام پادىشاھنىڭ ئالدىغا جەم قىلاي...»** ـ ياكى »مەن ھازىر چىقىپ پۈتكۈل ئىسرائىلنى غوجام پادىشاھنىڭ ئالدىغا جەم قىلاي...» ياكى »مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ غوجام پادىشاھنىڭ ئالدىغا جەم قىلاي...«.

27 ئابنەر ھېبرونغا يېتىپ كەلگەندە يوئاب ئۇنى شەھەر قوۋۇقىدا ئۆچۈرتىپ، »ساكا دەيدىغان مەخپىي سۆزۈم بار
ئىدى« دەپ ئۇنى بىر چەتكە ئەكىلىپ ئۇ يەردە ئىنسى ئاساھەلنىڭ قان قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن قورسىقىغا پىچاق
سالدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆلدى.■
28 كېيىن، داۋۇت بۇ ئىشنى ئاڭلاپ: مەن ۋە پادىشاھلىقىم پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا نەرنىڭ ئوغلى ئابنەرنىڭ ئاققان
قېنى ئۈچۈن مەڭگۈ بىگۈناھدۇرمىز؛
29 ئۇنىڭ قېنىنى ئاققۇزۇش گۇناھى يوئابنىڭ بېشىغا ۋە ئاتىسىنىڭ جەمەتىنىڭ بېشىغا قاينام بولۇپ چۈشسۇن؛
يوئابنىڭ ئائىلىسىدىن ئاقما يارا كېسىلى، ياكى ماخاۋ كېسىلى، ياكى ھاسىغا تايانغۇچى، قىلىچتىن ئۆلگۈچى ياكى
ئاش-تۇلۇكسىزلەر ئۆكسۈمىسۇن! ـ دېدى.□
30 شۇنداق قىلىپ، ئابنەر گىبېئوندىكى جەڭدە ئۇلارنىڭ ئىنسى ئاساھەلنى ئۆلتۈرگىنى ئۈچۈن، يوئاب بىلەن ئىنسى
ئابىشاي ئۇنى ئۆلتۈردى.
31 داۋۇت يوئابقا ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەن بارلىق خەلققە: كىيىملىرىڭلارنى يىرتىڭلار! بۆز كىيىم كىيىڭلار!
ئابنەرنىڭ مېيىتى ئالدىدا ماتەم تۇتۇڭلار! دېدى. داۋۇت پادىشاھ ئابنەرنىڭ جىنازىسىنىڭ كەينىدىن ماڭدى.
32 ئۇلار ئابنەرنى ھېبروندا دەپنە قىلدى، پادىشاھ ئابنەرنىڭ قەبرىسىنىڭ يېنىدا ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ يىغلىدى؛
خەلقنىڭ ھەممىسىمۇ يىغلاشتى.
33 پادىشاھ ئابنەر ئۈچۈن مەرسىيە ئوقۇپ:
ـ »ئابنەرنىڭ ئەخمەقتەك ئۆلگىنى توغرىمۇ؟
34 قوللىرىڭ باغلاغلىق بولمىسىمۇ،
پۇتلۇرۇڭ ئىشكەللىك بولمىسىمۇ،
لېكىن سەن كىشىلەرنىڭ رەزىللەرنىڭ قولىدا يىقىلغىنىدەك، يىقىلىپ ئۆلگەنسەن«! ـ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن خەلقنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئۈچۈن يەنە يىغلاشتى.
35 ئاندىن بارلىق خەلق داۋۇتنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا كۈن پاتقۇچە تاماق يېيىشنى ئۆتۈندى. ئەمما داۋۇت قەسەم
ئىچىپ: مەن كۈن پاتماستا يا نان يا باشقا ھەرقانداق نەرسىنى تېتىسام، خۇدا مېنى ئۇرسۇن ياكى ئۇنىڭدىن ئارتۇق
جازالىسۇن، ـ دېدى.□
36 بارلىق خەلق بۇنى بايقاپ، بۇ ئىشتىن رازى بولدى؛ ئەمەلىيەتتە پادىشاھ قىلغان ھەربىر ئىش بارلىق خەلقنى
رازى قىلاتتى.
37 شۇنىڭ بىلەن بارلىق خەلق، شۇنداقلا پۈتكۈل ئىسرائىل شۇ كۈنى نەرنىڭ ئوغلى ئابنەرنىڭ ئۆلتۈرۈلىشىنىڭ
پادىشاھنىڭ كۆرسەتمىسى ئەمەسلىكىنى بىلىپ يەتتى.
38 پادىشاھ ئۆز خىزمەتكارلىرىغا: بىلەمسىلەر؟ بۇگۈن ئىسرائىلدا بىر سەردار، ئۇلۇغ بىر زات يىقىلدى! □
39 گەرچە مەن مەسىھ قىلىنىپ پادىشاھ تىكلەنگەن بولسامۇ، مەن ئاجىز بىر بەندىمەن. بۇ ئادەملەر، يەنى زەرۇئىيانىڭ
ئوغۇللىرىنىڭ ۋەھشىيلىكىنى مەن كۆتۈرەلمىگۈدەكمەن؛ پەرۋەردىگار رەزىللىك قىلغۇچىنىڭ رەزىللىكىنى ئۆز بېشىغا
قايتۇرسۇن! ـ دېدى.

4

ئىشبوشەت ئۆلتۈرۈلدۈ

■ 3:27 2سام. 23:2□ 1پاد. 52:
□ 3:29 »ھاسىغا تايانغۇچى« ـ ياكى »چاق ئېگىرگۈچى.«
□ 3:35 »خۇدا مېنى ئۇرسۇن ياكى ئۇنىڭدىن ئارتۇق جازالىسۇن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »خۇدا مېنىڭ بېشىغا بۇنداق ياكى ئۇنداق قىلسۇن ياكى ئۇنىڭدىن
تېخىمۇ ئارتۇق قىلسۇن.«!□ 3:38 »پادىشاھ ئۆز خىزمەتكارلىرىغا: بىلەمسىلەر؟...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »پادىشاھ ئۆز خىزمەتكارلىرىغا: بىلەمسىلەر...؟.«

1 ساۋلنىڭ ئوغلى ئابنەرنىڭ ھەبروندا تۇلگىننى ئاڭلىغاندا قولى بوشىشىپ كەتتى، بارلىق ئىسرائىل دەككە-دۇككىگە چۈشتى.
2 ساۋلنىڭ ئوغلىنىڭ قوشۇننىنىڭ ئالدىن يۈرەر قىسمىدا ئىككى سەردارى بولۇپ، بىرىنىڭ ئىسمى باناناھ، يەنە بىرىنىڭ ئىسمى رەكاب ئىدى. ئۇلار بىنيامىن قەبىلىسىدىن بولغان بەئەروتلۇق رىممۇننىڭ ئوغۇللىرى ئىدى)چۈنكى بەئەروت بىنيامىن قەبىلىسىگە تەۋە ھېسابلىناتتى؛ ■
3 لېكىن بەئەروتلۇقلار گىتتائىمغا قېچىپ بېرىپ ئۇ يەردە بۇ كۈنگىچە مۇساپىردەك ياشاۋاتىدۇ.(
4 ساۋلنىڭ ئوغلى يوناتاننىڭ بىر ئوغلى بولۇپ، پۇتى ئاقساق ئىدى. ساۋۇل بىلەن يوناتاننىڭ تۇلگەنلىكى توغرۇلۇق خەۋەر يىزرەئەلگە يەتكەندە، ئۇ بەش ياشقا كىرگەن ئىدى. ئىنىك ئانىسى ئۇنى ئېلىپ قاچتى؛ لېكىن شۇنداق بولدىكى، ئۇ ئالدىراپ يۈگۈرگەچكە، بالا چۈشۈپ كېتىپ، ئاقساق بولۇپ قالغانىدى. ئۇنىڭ ئىسمى مەفىبوشەت ئىدى.■
5 ئەمدى بىر كۈنى بەئەروتلۇق رىممۇننىڭ ئوغۇللىرى رەكاب بىلەن باناناھ چىكتىق چۈش ۋاقتىدا ئىشبوشەتنىڭ ئۆيىگە باردى. ئىشبوشەت چۈشلۈك ئۇيقۇدا ئۇخلاۋاتقانىدى.
6 ئۇلار بۇغداي ئالىمىز دېگەننى باھانە قىلىپ، ئۆيىنىڭ ئىچكىرىگە كىرىپ، ئىشبوشەتنىڭ قورسىقىغا پىچاق سانجىدى. ئاندىن رەكاب ۋە باناناھ قېچىپ كەتتى
7)ئۇلار ئىشبوشەت ھۇجرىسىدا كارىۋاتتا ياتقىنىدا، ئۆيگە كىرىپ، ئۇنى ئۆلتۈرگەنىدى.(ئۇلار ئۇنىڭ كاللىسىنى كېسىپ، ئاندىن كاللىسىنى ئېلىپ كېچىچە ئارابا ھ تۈزلەڭلىكىدىن مېڭىپ ئوتتى.
8 ئۇلار ئىشبوشەتنىڭ كاللىسىنى ھېبرونغا، داۋۇتنىڭ قېشىغا ئېلىپ بېرىپ، پادىشاھقا: مانا، بۇ جانابلىرىنىڭ جېنىنى ئىزدىگەن دۈشمەنلىرى ساۋلنىڭ ئوغلى ئىشبوشەتنىڭ كاللىسى! بۈگۈن پەرۋەردىگار غوجام پادىشاھنى ساۋۇل بىلەن نەسىلدىن ئىنتىقام ئېلىشقا مۇيەسسەر قىلدى ـ دېدى.
9 داۋۇت بەئەروتلۇق رىممۇننىڭ ئوغۇللىرى رەكاب بىلەن ئىنىسى باناناھغا: مېنى بارلىق قىينىچىلىقلاردىن قۇتقۇزغان پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى،
10 بۇرۇن بىرسى داۋۇتقا خۇش خەۋەر ئېلىپ كەلدىم، دەپ ئويلاپ، ماڭا: ـ مانا، ساۋۇل تۇلدى، دەپ كەلگەنىدە، مەن ئۇنى ئېلىپ زىكلاگقا ئۆلتۈرۈۋەتتىم. بەرھەق، مانا بۇ ئۇنىڭ يەتكۈزگەن خەۋىرىنىڭ مۇكاپاتى بولغانىدى! ■
11 ئەمدى مەن شۇنداق قىلغان يەردە، رەزىل ئادەملەر ئۆز ئۆيىدە ئورۇندا ياتقان بىر ھەققانىي كىشىنى ئۆلتۈرگەن بولسا، مەن ئىمە قىلاي؟! ئۇنىڭ ئاققان قان قەرزىنى سىلەرنىڭ قولۇڭلاردىن ئېلىپ، سىلەرنى يەر يۈزىدىن يوقاتمامدىم؟ ـ دېدى.
12 داۋۇت غۇلاملىرىغا بۇيرۇق قىلىۋىدى، ئۇلار بۇلارنى قەتل قىلدى. ئۇلارنىڭ قول-پۇتلىرىنى كېسىپ، ئۇلارنى ھېبروندىكى كۆلنىڭ يېنىدا ئېسىپ قويدى؛ لېكىن ئۇلار ئىشبوشەتنىڭ بېشىنى ئېلىپ ھېبروندا ئابنەرنىڭ قەبرىسىدە دەپنە قىلدى.□ ■

5

■ **4:2** يە. 17:9 2518:
■ **4:4** 2سام. 139-3:
■ **4:10** 2سام. 151:
□ **4:12** » **رەكاب بىلەن باناناھنىڭ** قول-پۇتلىرىنى كېسىپ، ئۇلارنى ھېبروندىكى كۆلنىڭ يېنىدا ئېسىپ قويدى« ـ »ئۇلارنى« بەلكىم رەكاب بىلەن باناناھنىڭ قول-پۇتلىرىنلا ئەمەس، بەلكى جەسەتلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ **4:12** 2سام. 323:

داۋۇت ئىسرائىلغا پادشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلىنىدۇ

1تار. 11:1-9 14 17:1-

1 ئاندىن كېيىن ئىسرائىلنىڭ بارلىق قەبىلىلىرى ھېبرونغا داۋۇتنىڭ قېشىغا كېلىپ: قارىسىلا، بىز ئۆزلىرىنىڭ ئەت-
سۆڭەكلىرىدۇرمىز!
2 بۇرۇن ساۋۇل بىزنىڭ ئۈستىمىزدە سەلتەنەت قىلغاندىمۇ ئىسرائىل خەلقىگە جەڭگە چىقىپ-كىرىشكە يولباشچى
بولغان ئۆزلىرى ئىدىلا، پەرۋەردىگار سىلىگە: سەن مېنىڭ خەلقىم ئىسرائىلنىڭ پادىچىسى بولۇپ، ئۇلارنى باقىسەن،
ئىسرائىلنىڭ ئەمىرى بولىسەن، دېگەنىدى ـ دېدى.
3 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئاقساقاللىرى ھېبرونغا پادشاھنىڭ قېشىغا كەلدى، داۋۇت پادىشاھ ھېبروندا،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇلار بىلەن ئەھدە تۈزۈشتى. ئاندىن ئۇلار داۋۇتنى ئىسرائىلغا پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ
قىلدى.
4 داۋۇت پادىشاھ بولغاندا ئوتتۇز ياشقا كىرگەن بولۇپ، قىرىق يىل سەلتەنەت قىلدى.
5 ئۇ ھېبروندا يەھۇدانىڭ ئۈستىدە يەتتە يىل ئالتە ئاي سەلتەنەت قىلىپ، يېرۇسالېمدا پۈتكۈل ئىسرائىل بىلەن
يەھۇدانىڭ ئۈستىدە ئوتتۇز ئۈچ يىل سەلتەنەت قىلدى.
6 پادىشاھ ئۆز ئادەملىرى بىلەن يېرۇسالېمغا چىقىپ، شۇ زېمىندا تۇرغان يەبۇسىيلار بىلەن جەڭ قىلغىلى باردى.
ئۇلار داۋۇتقا: سەن بۇ يەرگە كىرەلمەيسەن، بەلكى ھەتتا كورلار بىلەن ئاقساقلار سېنى چېكىندۈرىدۇ! ـ دېدى.
چۈنكى ئۇلار: »داۋۇت بۇ يەرگە قەتئىي كىرەلمەيدۇ«، دەپ ئويلايتتى.
7 لېكىن داۋۇت زىئون قورغىنىنى ئالدى)بۇ يەر داۋۇتنىڭ شەھىرى دەپ ئاتىلىدۇ.(
8 داۋۇت ئۇ كۈنى: كىمكى يەبۇسىيلارنى ئۇراي دېسە سۈڭگۈچ بىلەن چىقىشى كېرەك، ئاندىن ئۇ داۋۇت قىن-
قىنىدىن ئۆچ كۆرىدىغان بۇ كور، ئاقساقلار بىلەن ھېسابلىشالايدۇ، دېدى. شۇنىڭ بىلەن »كورلار يا ئاقساقلار
ئۆيگە كىرمىسۇن« دەيدىغان ماقال پەيدا بولدى.
9 شۇنداق قىلىپ داۋۇت قورغاندا تۇردى ۋە ئۇ يەرنى »داۋۇتنىڭ شەھىرى« دەپ ئاتىدى. داۋۇت شەھەرنىڭ
ئەتراپىغا مىللودىن تارتىپ ئىچ تەرەپكىچە ئىمارەت سالدى.
10 داۋۇت بارغانسېرى قۇدرەت تاپتى؛ ساماۋۇي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن
بىللە ئىدى.

5:2 »ئىسرائىل خەلقىگە جەڭگە چىقىپ-كىرىشكە يولباشچى بولغان ئۆزلىرى ئىدىلا« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىسرائىلنىڭ چىقىشىدا ھەم كىرىشىدە ئۇلارغا باشلىغۇچى ئىدىلا« دېگەنلىك بىلەن ئېيىدىلىنىدۇ؛ مۇشۇ ئىبارە ئىسرائىلنىڭ بارلىق پائالىيەتلىرىنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

5:2 2سام. 7:7 زەب. 78:70-72:

5:5 2سام. 11:2 1پاد. 11:2 1تار. 43:

5:6 »بەلكى ھەتتا كورلار بىلەن ئاقساقلار سېنى چېكىندۈرىدۇ! ـ دېدى. چۈنكى ئۇلار: »داۋۇت بۇ يەرگە قەتئىي كىرەلمەيدۇ«، دەپ ئويلايتتى« ـ بۇ ئىككى جۈملىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »بەلكى سەن كورلار بىلەن ئاقساقلارنى ھەيدىۋەتمىسەڭ، بۇ يەرگە كىرەلمەيسەن، ـ دېدى، داۋۇتنى ھەرگىز بۇ يەرگە كىرمەيدۇ، دەپ ئويلايتتى.«

5:7 »زىئون قورغىنى« ـ »زىئون« يېرۇسالېمنىڭ ئىچىدىكى ئېگىزلىك بولۇپ، شۇ يەرگە دائىم قورغان سېلىنىپ تۇراتتى. كېيىن ئىبادەتخانىمۇ زىئوندا قۇرۇلغان. كېيىن »زىئون« دېگەن ئىسىم بەزىدە پۈتكۈل يېرۇسالېم شەھىرىگىمۇ ۋە بەزىدە ئىسرائىلنىڭ ئۆزىگىمۇ ۋەكىللىك بولغان.

5:8 »كىمكى يەبۇسىيلارنى ئۇراي دېسە، سۈڭگۈچ بىلەن چىقىشى كېرەك« ـ بۇ سىرلىق سۆزنىڭ مەنىسى يەقەت يېقىندا ئارخېئولوگلار تەكشۈرۈپ تاپقان تارىخىي ئۇچۇرلاردىن ئېنىقلاندى. ئەسلىدە يېرۇسالېم شەھىرىنىڭ ئاستىدا مەخپىي بىر سۇ يولى بار ئىدى، شەھەردە بۇ سۇ يولغا ئۇتىشىدىغان تىك بىر قۇدۇق بار ئىدى. داۋۇتنىڭ ئادەملىرى شۇ قۇدۇقتىن يامىشىپ چىققان يولسا كېرەك. **»كورلار يا ئاقساقلار ئۆيگە كىرمىسۇن«** ـ بۇ سۆزنىڭ مەنىسى بەلكىم (1) ھېچقانداق يۈتىمەرەس ئادەملەرنىڭ)مەسىلەن، يەبۇسىيلارنىڭ(پادىشاھنىڭ ئوردىسىغا كىرىشىگە رۇخسەت يوق، (2) داۋۇت يەبۇسىيلار تايانغان ھەرقانداق يۇتلار)»كور ۋە ئاقساقلار(نى ھەرگىز ئۆيگە كىرىشكە رۇخسەت قىلمايتتى)دېمەك، يۇتلار »كور«، »ئاقساق«لاردەك ھېچنېمە قىلالمايدۇ.(بۇ سۆز كورلار ۋە ئاقساقلارنىڭ ئۆزلىرىنى كۆرسەتمەيدۇ، چۈنكى كېيىن ئاقساق بولغان مەفبوشەت ھەرگىزنى داۋۇت بىلەن ھەمداستىخان ئولتۇراتتى.

5:8 1تار. 11:6

5:9 »مىللودىن تارتىپ ئىچ تەرەپكىچە ئىمارەت سالدى« ـ »مىللو«: »پەلەمپەيلىك يەر« دېگەن مەنىدە بولۇشى مۇمكىن.

11 تۇرنىڭ پادىشاھى ھىرام داۋۇتنىڭ قېشىغا ئەلچىلەرنى ئەۋەتتى ۋە تۈلار بىلەن قوشۇپ، كېدىر ياغاچلىرى،
ياغاچچىلار ۋە تاشچىلارنى ئەۋەتتى؛ تۈلار داۋۇت ئۈچۈن بىر ئوردا ياساپ بەردى.
12 داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ تۈزىنى ئىسرائىلغا پادىشاھ تىكلەپ، تۈز خەلقى ئىسرائىل ئۈچۈن تۈزىنىڭ پادىشاھلىقىنى
گۈللەندۈرگەنلىكىنى بىلىپ يەتتى.
13 داۋۇت ھېبروندىن كەلگەندىن كېيىن يېرۇسالېمدىن يەنە ئايالىلارنى ۋە كېنىزەكلەرنى ئالدى؛ شۇنىڭ بىلەن داۋۇتقا
يەنە كۆپ ئوغۇل-قىزلار تۇغۇلدى. ■
14 يېرۇسالېمدا ئۇنىڭدىن تۇغۇلغانلارنىڭ ئىسىملىرى مانا مۇنداق ئىدى: شامۇئا، شوباب، ناتان، سۈلايمان،
15 ئىبھار، ئېلىشۇئا، نەفەگ، يافىيا،
16 ئېلىشاما، ئېلىئادا ۋە ئېلىفەلەت.

فىلىستىيە بىلەن جەڭ قىلىش

17 فىلىستىيلەر داۋۇتنىڭ ئىسرائىلغا پادىشاھ بولۇشقا مەسىھلەنگىنىنى ئاڭلىغاندا، تۈلار ھەممىسى داۋۇتنى تۇتقىلى
چىقتى، داۋۇت بۇنى ئاڭلاپلا، قورغانغا چۈشتى.
18 فىلىستىيلەر كېلىپ »رەفايىم جىلغىسى«دا يېيىلىپ تۇردى؛ □
19 داۋۇت پەرۋەردىگاردىن يول سوراپ: فىلىستىيلەرگە قارشى ئاتلىنايمۇ؟ تۈلارنى قولۇمغا تاپشۇرارسەنمۇ؟ ـ دېدى.
پەرۋەردىگار داۋۇتقا: چىققىن! چۈنكى، مەن فىلىستىيلەرنى جەزمەن قولۇڭغا تاپشۇرىمەن ـ دېدى.
20 تۇ ۋاقىتتا داۋۇت بائال-پەرازىمغا باردى. تۇ يەردە داۋۇت تۈلارنى تارمار قىلدى. تۇ: ـ »پەرۋەردىگار مېنىڭ
ئالدىمدا دۈشمەنلىرىم ئۈستىگە خۇددى كەلكۈن يارنى ئېلىپ كەتكەندەك بۇسۇپ كىردى« ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن
تۇ يەرنى »بائال-پەرازىم« دەپ ئاتىدى. □ ■
21 فىلىستىيلەر تۇ يەردە تۈز مەبۇدلىرىنى تاشلاپ كەتتى؛ داۋۇت بىلەن ئادەملىرى تۈلارنى ئېلىپ كەتتى.
22 ئەمدى فىلىستىيلەر يەنە چىقىپ »رەفايىم جىلغىسى«دا يېيىلىپ تۇردى.
23 داۋۇت پەرۋەردىگاردىن يول سوردى. پەرۋەردىگار: سەن تۇ يەرگە چىقماي، بەلكى تۈلارنىڭ كەينىدىن
ئايلىنىپ تۈتۈپ ئۈجمە دەرەخلىرىنىڭ ئۈدۈلىدىن ھۇجۇم قىلغىن ـ دېدى،□
24 شۇنداق بولىدۇكى، سەن ئۈجمە دەرەخلىكىنىڭ ئۈستىدىن ئاياغ تىۋشىنى ئاڭلىشىڭ بىلەنلا دەرھال ئاتلان؛
چۈنكى شۇ تاپتا پەرۋەردىگار فىلىستىيلەرنىڭ قوشۇنىغا ھۇجۇمغا چىققان بولىدۇ، ـ دېدى.
25 داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭغا ئەمر قىلغىنىدەك قىلىپ، فىلىستىيلەرنى گىبېئوندىن گەزەرگىچە قوغلاپ
قىردى.□

6

داۋۇت ئەھدە ساندۇقىنى يېرۇسالېمغا ئەكىلىدۇ

1تار. 13:1-14 □ 15:25-29؛ 16:1-3

1 داۋۇت ئىسرائىلنىڭ ئارىسىدىن بارلىق سەرخىل ئادەملەرنى يىغىۋىدى، بۇلار ئوتتۇز مىڭ چىقتى.

■ **5:13** 1تار. 3:9□ 7:14-3:
□ **5:18** **»رەفايىم جىلغىسى«** ـ يېرۇسالېمغا يېقىن، ھىنوم جىلغىسىنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە.
□ **5:20** **»بائال-پەرازىم«** ـ »بۇسۇپ چىققۇچىلارنىڭ رەببى« دېگەن مەنىدە.
■ **5:20** يەش. 28:2:
□ **5:23** **»ئۈجمە دەرەخلىرى«** ـ بۇ بىزنىڭ قىياسىمىز. ئىبرانىي تىلىدا »يىغلىغۇچى دەرەخلەر.« زادى قايسى دەرەخ ئىكەنلىكى بىزگە نامەلۇم. باشقا بىر قىياس »خىنە دەرەخلىرى.«
□ **5:25** **»گىبېئوندىن«** ـ ياكى »گىبادىن.«

2 ئاندىن داۋۇت ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى يۇتكەپ كېلىش ئۈچۈن
يەھۇدادىكى بائالاھغا چىقتى؛ ساندۇق مۇقەددەس نام بىلەن، يەنى كېرۇبلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغۇچى ساماۋىي
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ئاتالغاندى. □
3 ئۇلار خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى دوۋۇدە ئولتۇرۇشلۇق ئابنادابنىڭ ئۆيىدە يېڭى بىر ھارۋىغا سېلىپ، ئۇنى شۇ
يەردىن ئېلىپ چىقتى. ئابنادابنىڭ ئوغۇللىرى ئۇززاھ بىلەن ئاھىيو ئۇ يېڭى ھارۋىنى ھەيدىدى. ■
4 ئۇلار ھارۋىنى خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى بىلەن دوۋۇدە ئولتۇرۇشلۇق ئابنادابنىڭ ئۆيىدىن ئېلىپ چىقتى؛ ئاھىيو
ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا ماڭدى.
5 داۋۇت بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تەنتەنە قىلىپ كۈي ئوقۇپ چىلتار،
تەمبۇر، داپ، داقا-دۇمباق ۋە چاڭلار چېلىپ ئۈسسۈل ئويناندى.□
6 لېكىن ئۇلار ناكونىنىڭ خامىنىغا كەلگەندە، كالىلار ئالدىغا مۇدۇرەپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، ئۇززاھ قولىنى سوزۇپ
خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى تۇتۇۋالدى.
7 پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئۇززاھقا قوزغالدى؛ ئۇ خاتا قىلغىنى ئۈچۈن، ئۇنى خۇدا شۇ يەردە ئۇردى. شۇنىڭ
بىلەن ئۇززاھ خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ يېنىغا يېقىلىپ ئۆلدى.
8 لېكىن داۋۇت بولسا پەرۋەردىگارنىڭ ئۇززاھنىڭ تېنىنى بۆسكەنلىكىگە ئاچچىقلاندى ۋە ئۇ يەرنى »پەرەز-ئۇززاھ«
دەپ ئاتىدى؛ ئۇ يەر بۈگۈنكى كۈنگىچە شۇنداق ئاتىلىدۇ. □
9 ئۇ كۈنى داۋۇت پەرۋەردىگاردىن قورقۇپ: پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئۆزۈمىنىڭكىگە قايسى يول بىلەن
ئەكېلەرمەن؟ ـ دېدى.
10 شۇنىڭ ئۈچۈن داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى »داۋۇت شەھىرى« گە، ئۆزىنىڭكىگە يۇتكەشنى
خالىمىدى؛ داۋۇت ئۇنى ئېلىپ بېرىپ، گاتلىق ئوبەد-ئېدومنىڭ ئۆيىدە قالدۇردى.
11 پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى گاتلىق ئوبەد-ئېدومنىڭ ئۆيىدە ئۈچ ئاي تۇردى؛ پەرۋەردىگار ئوبەد-ئېدوم
ۋە ئۇنىڭ پۈتكۈل ئۆيىدىكىلەرنى بەرىكەتلىدى.
12 داۋۇت پادىشاھقا: ـ »پەرۋەردىگار ئۆز ئەھدە ساندۇقى ۋەجىدىن ئوبەد-ئېدوم ۋە ئۇنىڭ بارىنى بەرىكەتلىدى«
دەپ ئېيتىلدى. شۇنىڭ داۋۇت خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئوبەد-ئېدومنىڭ ئۆيىدىن ئېلىپ چىقىپ، خۇشلۇق
بىلەن داۋۇتنىڭ شەھىرىگە ئېلىپ كەلدى. □
13 پەرۋەردىگارنىڭ ساندۇقىنى كۆتۈرگەنلەر ئالتە قەدەم مېڭىپ، شۇنداق بولدىكى، ئۇ بىر بۇقا بىلەن بىر بورداق
موزايىنى قۇربانلىق قىلدى. □
14 داۋۇت بولسا كاناپ ئەفودنى كىيىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كۈچىنىڭ بارىچە ئۈسسۈل ئويناياتتى؛ □
15 داۋۇت بىلەن ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جەمەتى تەنتەنە قىلىپ ۋارقىرىشىپ، كاناي چېلىشىپ پەرۋەردىگارنىڭ
ئەھدە ساندۇقىنى ئېلىپ چىقۋاتاتتى.

□ **6:2 »يەھۇدادىكى بائالاھ«** ـ)ياكى »بائالاھ-جەھۇداغا«) ـ باشقا ئىسمى »كىرىئات-يېئارىم« («1□□□.» 2:7، «1□□□.» 6:13)نى كۆرۈڭ.(
■ **6:3** 1سام. 6□7: 8؛ 7□1: 2
□ **6:5 »تەنتەنە قىلىپ كۈي ئوقۇپ... «** ـ ياكى »ھەرخىل ئارچا ياغاچلىرىدىن ياسالغان سازلارنى چېلىپ...». **»داقا-دۇمباق«** ـ ياكى
»شاقىلداق)لار.«(
□ **6:8 »پەرەز-ئۇززاھ«** ـ »ئۇززاھقا بۆسۈپ كىرىش« دېگەن مەنىدە.
□ **6:12 »پەرۋەردىگار ئۆز ئەھدە ساندۇقى ۋەجىدىن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگار خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى ۋەجىدىن...«.
□ **6:13 »پەرۋەردىگارنىڭ ساندۇقىنى كۆتۈرگەنلەر ئالتە قەدەم مېڭىپ، شۇنداق بولدىكى، ئۇ بىر بۇقا بىلەن بىر بورداق موزايىنى قۇربانلىق قىلدى«** ـ
»ئالتە قەدەم« بۇ زىنىڭچە بۇ دەسلەپكى ئالتە قەدەمنى كۆرسىتىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇلار ھەر ئالتە قەدەم ماڭغاندا، بىر قېتىم بۇقا ۋە بورداق
موزاي قۇربانلىق قىلدى.« لېكىن ئۇنداق بولسا، ئىلگىرىلەش بەك ئاستا بولاتتى!
□ **6:14 »داۋۇت بولسا كاناپ ئەفودنى كىيىپ...»** ـ »ئەفود« ئادەتتە پەقەت كاھىنلار كىيىدىغان جىلىتكىدەك قىسقا بىر كۆينەك ئىدى. بۇنىڭ
»تەبىرلەر«ىمىزنى كۆرۈڭ. داۋۇتنىڭ ئەفودنى كىيىشى بەلكىم ئۈسسۈل ئويناشقا ئازادە بولۇش ئۈچۈن ئىدى (14-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

16 پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى داۋۇتنىڭ شەھىرگە ئېلىپ كىرىلگىنىدە، سائۇلنىڭ قىزى مىقال دېرىزىدىن
قاراپ، داۋۇت پادىشاھنىڭ سەكرەپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۆسسۈل ئويناۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنى تۆز
كۆڭلىدە مەنىسىتمىدى.
17 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئېلىپ كىرىپ، داۋۇت ئۇنىڭ ئۈچۈن تىكتۇرگەن چېدىرنىڭ ئوتتۇرىسىدا
قويدى. ئاندىن داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى سۇندى.
18 داۋۇت كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى كەلتۈرۈپ بولۇپ، خالايىققا ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ
سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا بەخت-بەركەت تىلىدى.
19 ئۇ پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتىگە، ئەر بىلەن ئايالالارنىڭ ھەربىرىگە بىردىن قوتۇرماچ، بىردىن خورما پوشكالى ۋە
بىردىن ئۈزۈم پوشكالىنى تەقسىم قىلىپ بەردى. ئاندىن خەلقىنىڭ ھەربىرى ئۆز ئۆيىگە يېنىپ كەتتى.□
20 داۋۇت ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرنى مۇبارەكلەش ئۈچۈن يېنىپ كەلگەندە، سائۇلنىڭ قىزى مىقال ئۇنىڭ ئالدىغا
چىقىپ: بۈگۈن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئۆزىنى شۇنچە شەرەپلىك كۆرسەتتىمۇ، قانداق؟ ئۇ خۇددى پەس بىر
ئادەمنىڭ نومۇسسىزلاچە ئۆزىنى يالىڭاچلىغىنىغا ئوخشاش، خىزمەتكارلىرىنىڭ دېدەكلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا ئۆزىنى
يالىڭاچلىدى!□
21 داۋۇت مىقالغا: ئۇنداق شادلانغىنىم پەرۋەردىگار ئالدىدا ئىدى. ئۇ ئاتاڭ ۋە ئۇنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى ئۆرۈپ،
مېنى پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى بولغان ئىسرائىل ئۈستىگە باشلامچى قىلىپ تىكلىدى. شۇڭا مەن پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا ئۆسسۈل ئويناۋەرىمەن!
22 ئەمەلىيەتتە مەن ئۆزۈمنى تېخىمۇ ئەرزىمەس قىلىپ، ئۆز نەزىرىمدە ئۆزۈم تۇۋەن بولۇشقا رازىمەن. لېكىن سەن
ئېيتقان ئۇ دېدەكلەرنىڭ نەزىردە بولسا، ھۆرمەتكە سازاۋەر بولىمەن ـ دېدى.
23 سائۇلنىڭ قىزى مىقال بولسا، ئۆلىدىغان كۈنىگىچە بالا تۇغمىدى.

7

پەرۋەردىگارنىڭ داۋۇتقا قىلغان ئۇلۇغ ۋەدىلىرى
1 تار. 17:1-5

1 پادىشاھ ئۆز ئوردىسىدا تۇراتتى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ئەتراپىدىكى بارلىق دۈشمەنلىرىدىن ئارام بەرگەندىن كېيىن،
2 پادىشاھ ناتان پەيغەمبەرگە: مانا قارا، مەن كېدىر ياغىچىدىن ياسالغان ئۆيدە ئولتۇرىمەن، لېكىن خۇدانىڭ ئەھدە
ساندۇقى بىر چېدىرنىڭ ئىچىدە تۇرۇۋاتىدۇ ـ دېدى.□
3 ناتان پادىشاھقا جاۋاپ بېرىپ: كۆڭلۈڭدە نېمە ئويلىغىنىڭ بولسا، شۇنى قىلغىن، چۈنكى پەرۋەردىگار سېنىڭ بىلەن
بىللىدۇر ـ دېدى.
4 لېكىن كېچىدە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ناتانغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى:
5 ـ بېرىپ قۇلۇم داۋۇتقا دېگىن: »پەرۋەردىگار: ـ »سەن دەرۋەقە ماڭا تۇرىدىغانغا ئۆي سالماقچىمۇسەن؟« ـ
دەيدۇ. □

□ 6:19 »بىردىن خورما پوشكالى« ـ ياكى »بىر يۈتۈم شاراب« ياكى »بىر پارچە گۆش.«

□ 6:20 »...□□□ ئائىلىسىدىكىلەرنى مۇبارەكلەش ئۈچۈن...» ـ »مۇبارەكلەش« مۇشۇ يەردە »بەخت-بەركەت تىلەش«نى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. «بۈگۈن
ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ... خىزمەتكارلىرىنىڭ دېدەكلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا ئۆزىنى يالىڭاچلىدى«! ـ »ئۆزىنى يالىڭاچلىدى« دېگەن گەپ ئەركىنرەك ئۆسسۈل
ئويناشقا داۋۇتنىڭ »ئەفود«نى كىيگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 7:2 »خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى بىر چېدىرنىڭ ئىچىدە تۇرۇۋاتىدۇ« ـ مۇشۇ يەردە »چېدىرنىڭ ئىچىدە« ئىبرانىي تىلىدا »پەردىلەر ئىچىدە« دېگەن سۆز
بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ 7:5 »قۇلۇم داۋۇت« ـ »قۇل« دېگەن ئۇقۇم ئۇغرۇلۇق »تەبرىلەر«نىڭ كۆرۈڭۈ.

6 ـ »مەن ئىسرائىللارنى مىسردىن چىقارغاندىن تارتىپ، بۈ كۈنگىچە بىر تۆيدە ئولتۇرمىدىم، بەلكى بىر چېدىرنى
ماكان قىلىپ، كېزىپ يۈردۈم.
7 مەن تۆزۈم بارلىق ئىسرائىللار بىلەن يۈرگەن ھەممە يەرلەردە، خەلقىم ئىسرائىلنى پادىچى بولۇپ بېقىشقا ئەمر
قىلغانلارغا، يەنى ئىسرائىلنىڭ ھەرقانداق قەبىلىسىنىڭ بىر يېتەكچىسىگە: نېمىشقا ماڭا كېدىر ياغاچتىن بىر تۆي
ياسىمايسىلەر؟ ـ دەپ باققانمۇ؟ □
8 ئەمدى قۇلۇم داۋۇتقا مۇنداق دېگىن: ـ ساماۋۇي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار: ـ سېنى خەلقىم
ئىسرائىلغا باشلامچى قىلىپ تىكلەش ئۈچۈن سېنى يايلاقلاردىن، قوي بېقىشتىن ئېلىپ كەلدىم، ـ دەيدۇ،
9 ـ ۋە مەيلى قەيەرگە بارمىغىن، مەن ھامان سېنىڭ بىلەن بىللە بولدۇم ۋە سېنىڭ ئالدىڭدىن بارلىق دۈشمەنلىرىڭنى
يوقىتىپ كەلدىم؛ يەر يۈزىدىكى ئۇلۇغلار نام-شۆھرەتكە ئىگە بولغاندەك سېنى ئۇلۇغ نام-شۆھرەتكە سازاۋەر قىلدىم.
■
10-11 مەن خەلقىم بولغان ئىسرائىلغا بىر جايىنى بېكىتىپ، ئۇلارنى شۇ يەردە تىكىپ تۇرىۋېرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن
ئۇلار تۆز زېمىنىدا تۇرىدىغان، پارا كەندىچىلىككە ئۇچرىمايدىغان بولىدۇ. رەزىللەر دەسلەپتىدىكىدەك، شۇنداقلا مەن
خەلقىم ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا ھاكىملارنى تەيىنلىگەن كۈنلەردىكىدەك، ئۇلارغا قايتىدىن زۇلۇم
سالمايدۇ. مەن ھازىر ساڭا ھەممە دۈشمەنلىرىڭدىن ئارام بەردىم. ئەمدى مەنكى پەرۋەردىگار ساڭا شۇنى ئېيتىپ
قويايكى، مەن سېنىڭ ئۆچۈن بىر تۆينى قۇرۇپ بېرىمەن«! ـ دەيدۇ.□
12 »كۈنلىرىڭ توشۇپ، ئاتا-بوۋىلىرىڭ بىلەن ئۇلۇمدە ئۈخلىغىنىڭدا، مەن تۆز پۇشتىڭدىن بولغان نەسلىڭنى سېنىڭ
ئورنۇڭدا تۇرغۇزۇپ، پادىشاھلىقىنى مەزمۇت قىلىمەن. □ ■
13 مېنىڭ نامىم ئۈچۈن بىر تۆينى ياسىغۇچى ئۇ بولىدۇ، ۋە مەن ئۇنىڭ پادىشاھلىق تەختىنى ئەبەدگىچە مۇستەھكەم
قىلىمەن. ■
14 مەن ئۇنىڭغا ئاتا بولىمەن، ئۇ ماڭا ئوغۇل بولىدۇ. ئەگەر ئۇ قەبىھلىك قىلسا، ئۇنىڭغا ئىنسانلارنىڭ تايىقى بىلەن ۋە
ئادەم بالىلىرىنىڭ ساۋاق-دۈمبالاشلىرى بىلەن تەربىيە بېرىمەن. □ ■
15 ئەمما مەن سېنىڭ ئالدىڭدا تۇرۇۋەرگەن سائۇلدىن مېھىر-شەپقىتىمنى جۈدا قىلغىنىمدەك، ئۇنىڭدىن مېھىر-
شەپقىتىمنى جۈدا قىلمايمەن.
16 شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ تۆيۈڭ ۋە سېنىڭ پادىشاھلىقىڭ ئالدىڭدا ھەمىشە مەزمۇت قىلىنىدۇ، تەختىڭ ئەبەدگىچە
مەزمۇت تۇرغۇزۇلىدۇ.«□
17 ناتان بۇ بارلىق سۆزلەر ۋە بارلىق ۋەھىينى ھېچنېمە قالدۇرماي، داۋۇتقا ئېيتىپ بەردى.
18 ئاندىن داۋۇت پادىشاھ كىرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ مۇنداق دېدى: »ئى، رەب پەرۋەردىگار،
مەن زادى كىم ئىدىم، مېنىڭ تۆيۈم نېمە ئىدى، سەن مېنى مۇشۇ دەرىجىگە كۆتۈرگۈدەك؟

□ 7:7 »ئىسرائىلنىڭ ھەرقانداق قەبىلىسىنىڭ بىر يېتەكچىسى...» ـ «1□□□.» 6:17 دە »ئىسرائىلنىڭ ھەرقانداق يېتەكچى ھاكىمى« دېيىلىدۇ.
■ 7:9 2 سام. 14□68:
□ 7:10-11 »سەن ئۈچۈن بىر تۆي قۇرۇپ بېرىمەن« ـ داۋۇت ئەسلى خۇدا ئۈچۈن بىر تۆي قۇرماقچى بولغان، لېكىن خۇدا داۋۇتقا: ساڭا بىر تۆي
)ئائىلە، جەمەت، سۈلالە دېگەن مەنىدە(قۇرۇپ بېرىمەن« دەپ جاۋاب بېرىدۇ.
□ 7:12 »مەن تۆز پۇشتىڭدىن بولغان نەسلىڭنى سېنىڭ ئورنۇڭدا تۇرغۇزۇپ، ...» ـ مۇشۇ يەردە »پۇشتىڭدىن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىچ-باغرىڭدىن.«
■ 7:12 1 پاد. 2:8
■ 7:13 1 پاد. 5:19□ 6:12□ 1 تار. 22:10
□ 7:14 »ئۇنىڭغا ئىنسانلارنىڭ تايىقى بىلەن ۋە ئادەم بالىلىرىنىڭ ساۋاق-دۈمبالاشلىرى بىلەن تەربىيە بېرىمەن« ـ دېمەك، داۋۇتنىڭ ئەۋلادلىرىدىن
بولغان پادىشاھلار گۇناھ قىلسا، خۇدا ئۇلارغا ئىنسانىي ۋاستە)بەلكىم دۈشمەننىڭ ۋاستىسى(بىلەن تەربىيە بېرىدۇ.
■ 7:14 زەب. 89□27-26: 31؛ ئىبر. 12:5
□ 7:16 »...□□□□□ تۆيۈڭ ۋە سېنىڭ پادىشاھلىقىڭ ئالدىڭدا ھەمىشە مەزمۇت قىلىنىدۇ» ـ ياكى »...□□□□□ تۆيۈڭ ۋە سېنىڭ پادىشاھلىقىڭ
ئالدىمدا ھەمىشە مەزمۇت قىلىنىدۇ».

19 لېكىن، ئى رەب پەرۋەردىگار، مېنىڭ بۇ مەرتىۋەم سېنىڭ نەزىرىڭدە كىچىككىنە بىر ئىش ھېسابلاندى؛ چۈنكى
سەن مەن قۇلۇڭنىڭ ئۆيىنىڭ يىراق كەلگۈسى توغرۇلۇق سۆزلىدىڭ؛ بۇ ھەممىلا ئادەمگە دائىم بولىدىغان ئىشمۇ،
ئى، رەب پەرۋەردىگار؟ □
20 ئەمدى داۋۇت ساڭا يەنە نېمە دېسۇن؟ سەن ئۆز قۇلۇڭنى تونۇيسەن، ئى، رەب پەرۋەردىگار!
21 سەن سۆز-ۋەدەڭ ۋەجىدىن، ئۆز كۆڭلۈڭدىكىگە ئاساسەن بۇ ئۇلۇغ ئىشنىڭ ھەممىسىنى قۇلۇڭ بىلسۇن دەپ
بېكىتىپ قىلغانسەن.
22 شۇڭا سەن ئۇلۇغسەن، ئى پەرۋەردىگار، قۇلاقلىرىمىز بارلىق ئاڭلىغىنىدەك، سېنىڭ تەڭدىشىڭ يوق، سەندىن
باشقا ھېچقانداق ئىلاھ يوقتۇر.■
23 خەلقىڭ ئىسرائىلدەك يەنە باشقا بىر ئەل بارمۇ، ئۇلار جاھاندا ئالاھىدە تۇرىدۇ؟ ـ چۈنكى سەن خۇدا ئۇلارنى
مىسىردىن قۇتقۇزۇپ ئۆزۈڭگە خاس بىر خەلق قىلىش ئۈچۈن، شۇنداقلا نام-شۆھرەتكە ئىگە بولۇش ئۈچۈن،
ئۆزۈڭ باردىڭ؛ سەن ئۆزۈڭ ئۈچۈن مىسىردىن، ئەللەردىن ۋە ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىدىن قۇتقۇزۇپ چىققان خەلقىڭ
ئالدىدا زېمىنىڭ ئۈچۈن ئۇلۇغ ۋە دەھشەتلىك ئىشلارنى قىلدىڭ. □ ■
24 سەن خەلقىڭ ئىسرائىلنى ئۆزۈڭ ئۈچۈن ئەبەدگىچە بىر خەلق بولۇشقا بېكىتتىڭ؛ سەن، ئى پەرۋەردىگار،
ئۇلارنىڭ خۇداسى بولدۇڭ.
25 ئەمدى ھازىر، ئى پەرۋەردىگار خۇدا، ئۆز قۇلۇڭ ۋە ئۆنىڭ ئۆيى توغرىسىدا ئېيتقان ۋەدەڭگە ئەبەدگىچە مەزمۇت
ئەمەل قىلغىن؛ سەن دېگەنلىرىڭ بويىچە ئىشنى ئادا قىلغايسەن!
26 سېنىڭ نامىڭ ئەبەدگىچە ئۇلۇغلىنىپ: ـ ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ
ئۈستىدە تۇرىدىغان خۇدادۇر، دەپ ئېيتىلسۇن، شۇنداقلا ئۆز قۇلۇڭنىڭ ئۆي-سۇلالىسى سېنىڭ ئالدىڭدا مەزمۇت
تۇرغۇزۇلسۇن.
27 چۈنكى سەن، ئى ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى ئۆز قۇلۇڭغا:
مەن ساڭا بىر ئۆي-سۇلالە قۇرۇپ بېرىمەن، دەپ ۋەھىي قىلدىڭ؛ شۇڭا قۇلۇڭ بۇ دۇئانى سېنىڭ ئالدىڭدا قىلىشقا
جۈرئەت قىلدى.
28 ئەمدى سەن، ئى رەب پەرۋەردىگار، بىردىنبىر خۇدادۇرسەن، سېنىڭ سۆزلىرىڭ ھەقىقەتتۇر ۋە سەن بۇ
بەخت-ئىلتىپاتنى ئۆز قۇلۇڭغا ۋەدە قىلدىڭ؛ ■
29 شۇڭا قۇلۇڭنىڭ ئۆي-جەمەتىنى سېنىڭ ئالدىڭدا مەڭگۈ تۇرۇشقا نېسىپ قىلىپ بەركەتلىگەيسەن؛ چۈنكى سەن،
ئى رەب پەرۋەردىگار، بۇنى ۋەدە قىلغانسەن؛ بۇ بەخت-ئىلتىپاتىڭ بىلەن ئۆز قۇلۇڭنىڭ ئۆي-جەمەتى ئەبەدگىچە
بەخت-ئىلتىپاتقا نېسىپ بولىدۇ.«

8

□ 7:19 »مېنىڭ بۇ مەرتىۋەم سېنىڭ نەزىرىڭدە كىچىككىنە بىر ئىش ھېسابلاندى« ـ سەن)ئاللىقاچان(مېنى مۇشۇ)يۇقىرى(دەرىجىگە كۆتۈرگەنىكەنسەن...» دېگەن سۆز (18-□□□□□□□ كۆرۈڭ) ئۆنىڭ پادىشاھ بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. لېكىن خۇدا بۇ ئىمتىيازدىن يەنە كۆپ ئىمتىيازلارنى قوشۇپ بەرمەكچى. 16-9-ئايەتلەرنى قايتىدىن كۆرۈڭ.

■ 7:22 قان. 3:24□ 4:35□ 32:39□ 1سام. 2:2□ زەب. 86:8□ يەش. 45□5: ،18 22؛ مار. 12□29: 32

□ 7:23 »ئۇلارنى... قۇتقۇزۇپ ئۆزۈڭگە خاس بىر خەلق قىلىش ئۈچۈن، شۇنداقلا نام-شۆھرەتكە ئىگە بولۇش ئۈچۈن، ئۆزۈڭ باردىڭ« ـ تېكىستنىڭ ئېنىق مەنىسى شۇكى، ئىسرائىلنى مىسىردىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن خۇدا ئۆزى شەخسەن مىسىرغا بارغان. «...□□□□□□□□... ئەللەردىن ۋە ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىدىن قۇتقۇزۇپ چىققان» ـ مۇشۇ ئىبارە بەلكىم خۇدانىڭ ئىسرائىل ئالدىدا پەلەستىن زېمىنىدا ئۆرۈۋاتقان بۇتپەرەس ئەللەرنى قوغلۇۋېتىشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ 7:23 قان. 4□7: 34؛ 10:21□ 33:29□ زەب. 147 20-19: ■ 7:28 يۇھ. 17 17:

داۋۇت ئەترابىدىكى ئەللەرنى تۆزنىگە بېقىندۇرىدۇ

1تار. 18 1-14:

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، داۋۇت فىلىستىيلەرگە ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى بويسۇندۇردى. شۇنداق
قىلىپ، داۋۇت فىلىستىيلەرنىڭ قولىدىن مەركىزىي شەھەرنىڭ ھوقۇقىنى ئالدى.□

2 ئۇ ھەم موئابىيلارغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنىمۇ مەغلۇپ قىلدى. ئۇ ئۇلارنى يەرگە ياتقۇزۇپ، تانا بىلەن ئۆلچەپ،
ئىككى تانا كەلگەنلەرنى ئۆلتۈردى، بىر تانا كەلگەنلەرنى تىرىك قالدۇردى. موئابىيلار بولسا داۋۇتقا بېقىنىپ،
ئۇنىڭغا سېلىق تاپشۇردى.

3 ئائىدىن زوباھنىڭ پادىشاھى رەھوبنىڭ ئوغلى ھادادئېزەر ئەفرات دەريياسىغا چىقىپ، شۇ يەردىكى ھاكىمىيەتنى
ئۆزىگە قايتىدىن تارتىۋالماقچى بولغاندا، داۋۇت ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىپ، مەغلۇپ قىلدى.

4 داۋۇت ئۇنىڭ قوشۇنىدىن بىر مىڭ يەتتە يۈز ئاتلىق ئەسكەرنى ۋە يىگىرمە مىڭ پىيادە ئەسكەرنى ئەسىر قىلدى؛
داۋۇت ھارۋا ئاتلىرىنىڭ پېيىنى كەستۈردى، لېكىن ئۆزىگە يۈز ھارۋىلىق ئاتنى قالدۇرۇپ قويدى.□ ■

5 دەمەشقتىكى سۇرىيەلەر زوباھنىڭ پادىشاھى ھادادئېزەرگە ياردەم بېرىش ئۈچۈن چىقتى، لېكىن داۋۇت
سۇرىيەلەردىن يىگىرمە ئىككى مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى. □

6 ئائىدىن داۋۇت بىرنەچچە بارگاھ ئەسكەرلەرنى دەمەشقتىكى سۇرىيەلەرنىڭ زېمىنىدا تۇرغۇزدى؛ شۇنىڭ بىلەن
سۇرىيەلەر داۋۇتقا بېقىنىپ ئۇنىڭغا سېلىق تاپشۇردى. داۋۇت قەيەرگە بارسا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا نۇسرەت
بېرەتتى.□

7 داۋۇت ھادادئېزەرنىڭ غۇلامىلىرىغا تەمىنلەنگەن ئالتۇن قالقانىنى تارتىۋېلىپ، يېرۇسالېمغا كەلتۈردى

8 ۋە ھادادئېزەرنىڭ شەھەرلىرى بولغان بىتاھ بىلەن بىروتاي شەھەرلىرىدىنمۇ ئىنتايىن كۆپ مىسنى قولغا چۈشۈردى.□

9 خاماتنىڭ پادىشاھى توي داۋۇتنىڭ ھادادئېزەرنىڭ پۈتۈن قوشۇنىنى مەغلۇپ قىلغىنىنى ئاڭلاپ،

10 ئۆز ئوغلى يورامنى داۋۇتنىڭ ھالىنى سوراشقا ۋە داۋۇتنىڭ ھادادئېزەر بىلەن جەڭ قىلىپ ئۇنى مەغلۇپ قىلغىنىغا
ئۇنى تەبرىكلەشكە ئەۋەتتى. چۈنكى ھادادئېزەر دائىم توي بىلەن جەڭ قىلىپ كېلىۋاتاتتى. يورام بولسا كۈمۈش،
ئالتۇن ۋە مىس قاچا-بۇيۇملارنى ئېلىپ كەلدى. □

11-12 داۋۇت پادىشاھ مۇشۇلارنى ۋە ئۆزى بېقىندۇرغان ھەممە ئەللەردىن، جۈملىدىن سۇرىيەلەردىن، موئابىيلاردىن،
ئاممونىيلاردىن، فىلىستىيلەردىن ۋە ئامالەكلەردىن ئولجا ئالغان ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بېغىشلىدى.
بۇلار زوباھنىڭ پادىشاھى رەھوبنىڭ ئوغلى ھادادئېزەردىن ئالغان ئولجىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. □

13 داۋۇت سۇرىيەلەرنى مەغلۇپ قىلىپ، يەنى ئون سەككىز مىڭ ئادەمنى »شور ۋادىسى«دا ئۆلتۈرۈپ يانغاندا،
ئۇنىڭ نام-داڭقى خېلى چىققاندى. ■

14 ئۇ ئېدومدا ئەسكەر بارگاھلىرىنى تۇرغۇزدى؛ پۈتۈن ئېدومدا بارگاھلارنى قۇردى. شۇنىڭ بىلەن ئېدومىيلارنىڭ
ھەممىسى داۋۇتقا بېقىندى. داۋۇت قەيەرگە بارسا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا نۇسرەت بېرەتتى.

15 داۋۇت پۈتكۈل ئىسرائىل ئۈستىگە سەلتەنەت قىلدى؛ ئۇ پۈتكۈل خەلقىنى سوراپ، ئادىل ھۆكۈملەر چىقىرىپ
ئادالەت يۈرگۈزەتتى.

□ 8:1 «...□□□□□□□□ شەھەرنىڭ ھوقۇقىنى ئالدى» ـ ياكى »مەتەگ-ئاماھ شەھىرىنى ئالدى.»□ 8:4 »بىر مىڭ يەتتە يۈز ئاتلىق ئەسكەر« ـ
ياكى »بىر مىڭ يەتتە يۈز جەڭ ھارۋىسى.« ■ 8:4 1تار. 418: □ 8:5 »دەمەشقتىكى سۇرىيەلەر« ـ يەنى »دەمەشقتىكى سۇرىيەلىكلەر.« □ 8:6
»سۇرىيەلەر« ـ ياكى »ئارامىيلار.« ھازىرقى سۇرىيەدىكىلەر ئۆلاردىن، يەنى ئارامىيلاردىن چىققان. □ 8:8 »بىتاھ« ـ ياكى »تىباھ« ـ «1□□□.»
8:18نى كۆرۈڭ. □ 8:10 »توي ... ئۆز ئوغلى يورامنى ... تەبرىكلەشكە ئەۋەتتى« ـ «1□□□.» 10:18 »يورام« »خادورام« دېگەن باشقا بىر
ئىسىم بىلەن ئاتىلىدۇ. □ 8:11-12 »سۇرىيەلەردىن« ـ ياكى »ئېدومىلاردىن« ـ 14-ئايەتنى ۋە «1□□□.» 11:18نى كۆرۈڭ. ■ 8:13 زەب.
1-460:

ئوردا ئەمەلدارلىرى
2سام. 20:23-26 □1تار. 18:15-17

16 زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب قوشۇننىڭ سەرداری بولدی؛ ئاھىلۇدنىڭ ئوغلى يەھوشافات مىرزا بولدی؛
17 ئاختۇبنىڭ ئوغلى زادوك بىلەن ئابىياتارنىڭ ئوغلى ئاخىمەلەك كاھىن بولدی؛ سىرايا دىۋان بېگى بولدی.
18 يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا كەرەتىيلەر بىلەن پەلەتىيلەرنىڭ يولباشچىسى بولدی؛ داۋۇتنىڭ ئوغۇللىرىمۇ كاھىن بولدی.□

9

مەفبوشەتكە شەپقەت كۆرسىتىش

1 داۋۇت: سائۇلنىڭ تۇيىدىن تىرىك قالغان بىرەرسى بارمىكىن، بار بولسا مەن يوناتاننىڭ ھۆرمىتىدە ئۇنىڭغا شاپائەت كۆرسىتەي؟ ـ دېدی.
2 ئەمدی سائۇلنىڭ ئائىلىسىدىكی زىبا دېگەن بىر خىزمەتكار قالغاندی. ئۇلار ئۇنی داۋۇتنىڭ قېشىغا چاقىردی. كەلگەندە، پادىشاھ ئۇنىڭدىن: سەن زىبامۇ؟ دەپ سوردی. ئۇ: پىقىر مەن شۇ! ـ دېدی.■
3 پادىشاھ: سائۇلنىڭ ئائىلىسىدىن بىرەرسى تىرىك قالدىمۇ؟ مەن ئۇنىڭغا خۇدانىڭ شاپائىتىنی كۆرسىتەي دەۋاتىمەن، ـ دېدی. زىبا پادىشاھقا: يوناتاننىڭ بىر ئوغلى تىرىك قالدی؛ ئۇنىڭ ئىككی پۇتی ئاقسايدۇ ـ دېدی.□ ■
4 پادىشاھ ئۇنىڭدىن: ئۇ قەيەردە، دەپ سوردی. زىبا پادىشاھقا: ئۇ لو-دباردا، ئاممىئەلنىڭ ئوغلى ماكىرنىڭ تۇيىدە تۇرىدۇ ـ دېدی.
5 شۇڭا داۋۇت پادىشاھ كىشی ئەۋەتىپ ئۇنی لو-دباردىن، ئاممىئەلنىڭ ئوغلى ماكىرنىڭ تۇيىدىن ئېلىپ كەلدی.
6 سائۇلنىڭ نەۋرىسی، يوناتاننىڭ ئوغلى مەفبوشەت داۋۇتنىڭ ئالدىغا كەلگەندە، يۈزىنی يەرگە يېقىپ، تەزىم قىلدی. داۋۇت: سەن مەفبوشەتمۇ؟ ـ دەپ چاقىرىۋىدی، ئۇ: پىقىر شۇ! ـ دەپ جاۋاپ قايتۇردی.
7 داۋۇت ئۇنىڭغا: قورقمىغىن، ئاتاڭ يوناتان ئۈچۈن، ساڭا شاپائەت قىلماي قالمايمەن؛ بوۋاڭ سائۇلنىڭ ھەممە يەر-زېمىنلىرىنی ساڭا قايتۇرۇپ بېرەي، سەن ھەمىشە مېنىڭ داستىخىنىمدىن غىزالىنىسەن ـ دېدی.□
8 مەفبوشەت تەزىم قىلىپ: قۇلۇڭ نېمە ئىدی، مەندەك بىر تۈلۈك ئىت ئالىيلىرى قەدرلىگۈدەك نېمە ئىدىم؟ ـ دېدی.
9 ئاندىن پادىشاھ سائۇلنىڭ خىزمەتكارى زىبانی چاقىرىپ ئۇنىڭغا: سائۇلنىڭ ۋە پۈتكۈل ئائىلىسىنىڭ ھەممە تەئەللۇقاتىنی مانا مەن غوجاڭنىڭ ئوغلىنىڭ قولىغا بەردىم.
10 سەن بىلەن ئوغۇللىرىڭ ۋە خىزمەتكارلىرىڭ ئۇنىڭ ئۈچۈن شۇ زېمىندا تېرىقچىلىق قىلىپ، چىققان مەھسۇلاتلىرىنی غوجاڭنىڭ ئوغلىغا يېيىشكە تاپشۇرۇڭلار. غوجاڭنىڭ ئوغلى مەفبوشەت مەن بىلەن ھەمىشە ھەمداستىخان بولۇپ غىزالىنىدۇ، ـ دېدی)زىبانىڭ ئون بەش ئوغلى ۋە يىگىرمە خىزمەتكارى بار ئىدی.(
11 زىبا پادىشاھقا: غوجام پادىشاھ قۇللىرىغا بۇيرۇغانىنىڭ ھەممىسگە كەمىنلىرى ئەمەل قىلىدۇ، ـ دېدی. پادىشاھ داۋۇت يەنە: مەفبوشەت بولسا پادىشاھنىڭ بىر ئوغلىدەك داستىخىنىمدىن تاۋام يېيىدۇ ـ دېدی.
12 مەفبوشەتنىڭ مىكا دېگەن كىچىك بىر ئوغلى بار ئىدی. زىبانىڭ تۇيىدە تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسی مەفبوشەتنىڭ خىزمەتكارلىرى بولدی.

□ 8:18 **»كەرەتىيلەر بىلەن پەلەتىيلەر«** ـ بەلكىم داۋۇتقا ئالاھىدە مۇھاپىزەتچىلەر يا كی ئالاھىدە زەربىدار ئەسكەرلەر بولغان بولۇشی مۇمكىن ئىدی. **»داۋۇتنىڭ ئوغۇللىرىمۇ كاھىن بولدی«** ـ مۇشۇ يەردە »كاھىن« بەلكىم (1) تۇلارنىڭ خۇدانىڭ ئىبادىتىدە ئادەتتىكی كاھىنلاردىن باشقا ئالاھىدە ۋەزىپىلىرى بارلىقىنی؛ (2) ھاكىمىيەتنە بىرخىل ۋەزىرلىكنی كۆرسىتىشی مۇمكىن («1□□□.» 17:18نىمۇ كۆرۈڭ.(
■ 9:2 2سام. 16:1-4 □1719:
□ 9:3 **»يوناتاننىڭ بىر ئوغلى تىرىك قالدی؛ ئۇنىڭ ئىككی پۇتی ئاقسايدۇ«** ـ زىبانىڭ بۇ سۆزنی دېيىشی، بەلكىم، داۋۇتنىڭ ساۋۇلنىڭ جەمەتىدىكىلەرنی ئىزدەشتىكی مەقسىتی تۆز تەختىگە ھېچقانداق تەھدىت بولماسلىقی ئۈچۈن، ئۇلارنی يوقىتىش، دەپ ئويلىسا كېرەك؛ شۇڭا تۇ مەفبوشەتنی ئاقساق دەيدۇ ـ ئاقساق بىر ئادەم تەختكە ھېچقانداق تەھدىت بولمايدۇ، ئەلۋەتتە. ■ 9:3 2سام. 44: □ 9:7 **»بوۋاڭ ساۋۇل«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاتاڭ ساۋۇل« دېگەن سۆز بىلەن ئېيتىلىندۇ. »ئاتا« دېگەننىڭ ئىبرانىي تىلىدا مەنىسی كەڭدۇر.

13 ئەمدى مەفبوشەت يېروسالېمدا تۇراتتى؛ چۈنكى ئۇ ھەمىشە پادىشاھنىڭ داستىخىنىدىن تاۋام يەپ تۇراتتى. ئۇنىڭ
ئىككى پۇتى ئاقساق ئىدى.

10

داۋۇت ۋە ئاممونىيلار
1تار. 19 *1-19:*

1 كېيىن شۇنداق ئىش بولدىكى، ئاممونىيلارنىڭ پادىشاھى ئۆلدى ۋە ئۇنىڭ ھانۇن دېگەن ئوغلى ئورنىدا پادىشاھ
بولدى.
2 داۋۇت بولسا: ئۇنىڭ ئاتىسى ماڭا ئىلتىپات كۆرسەتكەندەك مەن ناھاشنىڭ ئوغلى ھانۇنغا ئىلتىپات كۆرسىتەي،
ـ دېدى. ئاندىن داۋۇت ئاتىسىنىڭ پەتىسىگە ھانۇننىڭ كۆڭلىنى سوراشقا ئۆز خىزمەتكارلىرىدىن بىرنەچچىنى
ماڭدۇردى. داۋۇتنىڭ خىزمەتكارلىرى ئاممونىيلارنىڭ زېمىنىغا كەلگەندە،
3 ئاممونىيلارنىڭ ئەمەلدارلىرى غوجىسى ھانۇنغا: سىلى داۋۇتنى راستلا ئاتىلىرىنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن قاشلىرىغا كۆڭۈل
سوراپ ئادەم ئەۋەتىپتۇ، دەپ قارامىلا؟ داۋۇتنىڭ خىزمەتكارلىرىنى قاشلىرىغا ئەۋەتكىنى شەھەرنى پايلاپ ئۇنىڭدىن
مەلۇمات ئېلىش، ئاندىن بۇ شەھەرنى ئاغدۇرۇش ئۈچۈن ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.
4 شۇنىڭ بىلەن ھانۇن داۋۇتنىڭ خىزمەتكارلىرىنى تۇتۇپ، ساقاللىرىنىڭ يېرىمىنى چۇشۇرۇپ، كىيىملىرىنىڭ بەلدىن
تۆۋىنىنى كەستۈرۈپ، كۆتىنى ئېچىپ كەتكۈزۈۋەتتى.
5 بۇ خەۋەر داۋۇتقا يەتكۈزۈلدى، ئۇ ئۇلارنى كۈتۈۋېلىشقا ئالدىغا ئادەم ماڭدۇردى، چۈنكى ئۇلار ئىنتايىن نومۇس
ھېس قىلغانىدى. پادىشاھ ئۇلارغا: ساقال-بۇرۇتۇڭلار تۈسكىچىلىك يېرىخو شەھىرىدە تۇرۇپ، ئاندىن يېنىپ
كېلىڭلار، ـ دېدى.
6 ئاممونىيلار ئۆزلىرىنىڭ داۋۇتنىڭ نەپرىتىگە ئۇچرىغانلىقىنى بىلىپ، ئادەم ئەۋەتىپ بەيت-رەھوبدىكى سۈرىيەلەر بىلەن
زوباھدىكى سۈرىيەلەردىن يىگىرمە مىڭ پىيادە ئەسكەر، مائاكاھنىڭ پادىشاھىدىن بىر مىڭ ئادەم ۋە توبدىكى
ئادەملەردىن ئون ئىككى مىڭ ئادەمنى يالالاپ كەلدى.
7 داۋۇت بۇنى ئاڭلاپ، يوئابنىڭ پۈتكۈل جەڭگىۋار قوشۇنىنى ئۇلارنىڭ ئالدىغا ماڭدۇردى.
8 ئاممونىيلار چىقىپ شەھەرنىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدا سەپ تۈزىدى؛ زوباھ بىلەن رەھوبدىكى سۈرىيەلەر ۋە توب
بىلەن مائاكاھنىڭ ئادەملىرى دالادا سەپ تۈزىدى؛ □
9 يوئاب جەڭنىڭ ئالدى ھەم كەينىدىن بولىدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، ئىسرائىلدىن بىر قىسىم سەرخىل ئادەملەرنى
ئىلغاپ، سۈرىيەلەرگە قارشى سەپ تۈزىدى؛
10 قالغانلارنى ئاممونىيلارغا قارشى سەپ تىزغىن دەپ ئىنىسى ئابىشاينىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۇنىڭغا:
11 ـ ئەگەر سۈرىيەلەر ماڭا كۈچلۈك كەلسە، سەن ماڭا ياردەم بەرگەيسەن؛ ئەمما ئاممونىيلار ساڭا كۈچلۈك كەلسە،
مەن بېرىپ ساڭا ياردەم بېرەي.
12 جۈرئەتلىك بولغىن! ئۆز خەلقىمىز ئۈچۈن ۋە خۇدايىمىزنىڭ شەھەرلىرى ئۈچۈن باتۇرلۇق قىلايلى. پەرۋەردىگار
ئۆزىگە لايىق كۆرۈنگىنىنى قىلغاي! ـ دېدى.
13 ئەمدى يوئاب ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان ئادەملەر سۈرىيەلەرگە ھۇجۇم قىلغىلى چىقتى؛ سۈرىيەلەر ئۇنىڭ ئالدىدا
قاچتى.
14 ئاممونىيلار سۈرىيەلەرنىڭ قاچقىنىنى كۆرگەندە، ئۇلارمۇ ئابىشايدىن قېچىپ، شەھەرگە كىرىۋالدى. يوئاب بولسا
ئاممونىيلار بىلەن جەڭ قىلىشتىن چېكىنىپ، يېروسالېمغا يېنىپ كەلدى.
15 سۈرىيەلەر بولسا ئۆزلىرىنىڭ ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا مەغلۇپ بولغىنىنى كۆرگەندە، يەنە جەم بولۇشتى.

□ 10:8 «شەھەرنىڭ دەرۋازىسى» ـ «شەھەر» بەلكىم ئۇلارنىڭ پايتەختى راباھنى كۆرسىتىدۇ (14-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

16 هادادئېزەر ئادەملەرنى ئەۋەتىپ، ئەفرات دەرياسىنىڭ نېرى تەرىپىدىكى سۈرىيەلەرنى يارده‌مگە چاقىرىپ، ئۇلارنى
يۈتكەپ كەلدى؛ ئۇلار خېلام شەھىرىگە كەلگەنده، هادادئېزەرنىڭ قوشۇنىنىڭ سەردارى شوباك ئۇلارغا باشچىلىق
قىلدى.
17 بۇ خەۋەر داۋۇتقا يەتكەنده، ئۇ پۈتكۈل ئىسرائىلنى يىغدۇرۇپ، ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ، خېلام شەھىرىگە
باردى. سۈرىيەلەر داۋۇتقا قارشى سەپ تىزىپ، ئۇنىڭغا هۇجۇم قىلدى.
18 سۈرىيەلەر يەنە ئىسرائىلدىن قاچتى. داۋۇت بولسا يەتتە يۈز جەڭ هارۋىلىقنى، قىرىق مىڭ ئاتلىق ئەسكەرنى قىردى
هەم قوشۇنىنىڭ سەردارى شوباكنى ئۇ يەرده ئۆلتۈردى. □
19 هادادئېزەرگە بېقىنغان هەممە پادىشاهلار ئۆزلىرىنىڭ ئىسرائىل ئالدىدا يېڭىلگىنىنى كۆرگەنده، ئىسرائىل بىلەن
سۈلھ قىلىشىپ ئۇلارغا بېقىندى. شۇنىڭدىن كېيىن سۈرىيەلەر ئاممونىيلارغا يەنە يارده‌م بېرىشكە جۈرئەت قىلالمىدى.

11

داۋۇتنىڭ ئېغىر گۇناهى

1 شۇنداق بولدىكى، يېڭى يىلنىڭ بېشىدا، پادىشاهلار جەڭگە ئاتلانغان ۋاقىتتا داۋۇت يوئابنى ئاده‌ملىرى بىلەن هەمده
هەممە ئىسرائىلنى جەڭگە ماڭدۇردى؛ ئۇلار ئاممونىيلارنىڭ زېمىنىنى ۋەيران قىلىپ، راببا شەھىرىنى مۇھاسىرىگە
ئالدى. لېكىن داۋۇت يېرۇسالېمدا قالدى. □ ■
2 بىر كۈنى كەچتە داۋۇت كارىۋاتتىن قوپۇپ، پادىشاه ئوردىسىنىڭ تۆگىزىسىده ئايلىنىپ يۈره‌تتى؛ تۆگزىدىن ئۇ
مۇنچىدا يۇيۇنۇۋاتقان بىر ئايالنى كۆردى. بۇ ئايال به‌ك چىرايلىق ئىدى.
3 داۋۇت ئادەم ئەۋەتىپ، ئايالنىڭ خەۋرىنى سوردى؛ بىرسى ئۇنىڭغا: ـ بۇ ئېلىئامنىڭ قىزى، هىتتىي ئۇرىيانىڭ
ئايالى بات-شېبا ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.
4 داۋۇت كىشى ئەۋەتىپ، ئۇنى قېشىغا ئەكەلتۈردى)ئۇ ۋاقىتتا ئۇ ئاده‌تتىن پاكلىنىۋاتقانىدى.(ئۇ ئۇنىڭ قېشىغا
كەلگەنده، داۋۇت ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولدى؛ ئاندىن ئۇ ئۆز ئۆيىگە يېنىپ كەتتى.□ ■
5 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئايال هامىلدار بولدى، هەم داۋۇتقا: مېنىڭ بويۇمدا قاپتۇ، دەپ خەۋەر ئەۋەتتى.
6 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت يوئابقا خەۋەر يەتكۈزۈپ: هىتتىي ئۇرىيانى مېنىڭ قېشىمغا ئەۋەتكىلار، دېدى. يوئاب
ئۇرىيانى داۋۇتنىڭ قېشىغا ماڭدۇردى.
7 ئۇرىيا داۋۇتنىڭ قېشىغا كەلگەنده، ئۇ يوئابنىڭ هالىنى، خەلقنىڭ هالىنى ۋە جەڭ ئەھۋالىنى سوردى.
8 ئاندىن داۋۇت ئۇرىياغا: ئۆز ئۆيۈڭگە بېرىپ پۇتلىرىڭنى يۇغىن، دېدى. ئۇرىيا پادىشاهنىڭ ئوردىسىدىن چىققاندا،
پادىشاه كەينىدىن ئۇنىڭغا بىر سوۋغا ئەۋەتتى. □

□ **10:18 »قىرىق مىڭ ئاتلىق ئەسكەر«** ـ ياكى »قىرىق مىڭ پىيادە ئەسكەرنى« ـ «1□□□.» 18:19نى كۆرۈڭ. شۇ يەرده »يەتتە مىڭ جەڭ هارۋىسى« دېيىلدۇ. پەرقىنىڭ سەۋەبى بەلكىم: (1) قولىمىزدىكى كۆچۈرمىلەردە كۆچۈرگۈچىنىڭ سەۋەنلىكى بولۇشى مۇمكىن؛ (2) ئىككى ئايەتنە خاتىرىلەنگەن سانلارنى هېسابلاش نۇقتىسى ئوخشىمايدىغان بولۇشى مۇمكىن.

□ **11:1 »يېڭى يىلنىڭ بېشىدا«** ـ خۇدا يەھۇدىي خەلقگە تاپشۇرغان كالېندار بويىچە »يېڭى يىل« ئەتىيازدا باشلىناتتى »)مىس.» 1:12).

■ **11:1** 1تار. 20:1-3.

□ **11:4 »ئۇ ۋاقىتتا ئۇ ئاده‌تتىن پاكلىنىۋاتقانىدى«** ـ ياكى »ئۇ ۋاقىتتا ئۇ يېڭىلا پاكلانغانىدى.« مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە »)لاۋ.» 15:19-20 ئەر كىشىنىڭ ئۆز ئايالىنىڭ ئاده‌ت ۋاقىتدا 7) كۈن هېسابلىناتتى(ئۇنىڭ بىلەن بىللە يېتىشغا بولمايتتى، بولمىسا ئۇ ئىبادەتكە نىسبەتەن »ناپاك« قىلىناتتى)ئايال كىشىنىڭ »ئاده‌تتىن يېڭىلا پاكلانغان« ۋاقىتدا هامىلدار بولۇشى ئەڭ مۇمكىن بولغان ۋاقىت، ئەلۋەتتە.(»پاك« بولسۇن »ناپاك« بولسۇن باشقا بىرسىنىڭ ئايالىغا تېگىش ئىنتايىن ئېغىر گۇناهدۇر، ئەلۋەتتە.

■ **11:4** لاۋ. 15:24-19□ 1918:

□ **11:8 »ئۆز ئۆيۈڭگە بېرىپ...»** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئۆز ئۆيۈڭگە چۈشۈپ« ـ ئوردا يېرۇسالېمنىڭ به‌ك يۇقىرى بىر جايىدا ئىدى. **»پۇتلىرىڭنى يۇغىن...»** ـ دېمەك، »راهەتلەن.«

9 لېكىن ئۇرىيا ئۆز ئۆيىگە بارماي، پادىشاھنىڭ ئوردىسىنىڭ دەرۋازىسىدا، غوجىسىنىڭ باشقا قۇل-خىزمەتكارلىرىنىڭ
ئارىسىدا ياتتى.
10 ئۇلار داۋۇتقا: ئۇرىيا ئۆز ئۆيىگە بارمىدى، دەپ خەۋەر بەردى. داۋۇت ئۇرىيادىن: سەن يىراق سەپەردىن
كەلدىڭ ئەمەسمۇ؟ نېمىشقا ئۆز ئۆيۈڭگە كەتمىدىڭ؟ ـ دەپ سوردى.
11 ئۇرىيا داۋۇتقا: مانا، ئەھدە ساندۇقى، ئىسرائىللار ۋە يەھۇدالار بولسا كەپىلەردە تۇرۇپ، غوجام يوئاب بىلەن
غوجامنىڭ خىزمەتكارلىرى ئوچۇق دالادا چېدىر تىكىپ يېتىۋاتسا، مەن يەپ-ئىچىپ، ئايالىم بىلەن يېتىشقا ئۆيۈمگە
بارايمۇ؟ سېنىڭ جېنىڭ بىلەن ۋە ھاياتىڭ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن ئۇنداق ئىشنى قىلمايمەن ـ دېدى.
12 داۋۇت ئۇرىياغا: بۇگۈن بۇ يەردە قالغىن، ئەتە سېنى كەتكۈزۈۋېتىمەن، ـ دېدى. ئۇرىيا ئۇ كۈنى ۋە ئەتىسى
يېرۇسالېمدا قالدى.
13 داۋۇت ئۇنى چاقىرىپ ھەمداستىخان قىلىپ، يەپ-ئىچكۈزۈپ مەست قىلدى. لېكىن شۇ كېچىسى ئۇرىيا ئۆز
ئۆيىگە بارماي، چىقىپ غوجىسىنىڭ قۇل-خىزمەتكارلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۆز كارىۋىتىدا ئۇخلىدى.
14 ئەتىسى داۋۇت يوئابقا خەت يېزىپ، ئۇرىيانىڭ ئالغاچ كېتىشىگە بەردى.
15 خەتتە ئۇ: ئۇرىيانى سوقۇش ئەڭ كەسكىن بولىدىغان ئالدىنقى سەپتە تۇرغۇزغىن، ئاندىن ئۇنىڭ ئۇلتۇرۇلۇشى
ئۈچۈن ئۇنىڭدىن چېكىنىپ ئۇرۇۋېلىڭلار، دەپ يازغاندى.
16 شۇنىڭ بىلەن يوئاب شەھەرنى كۆزىتىپ، ئۇرىيانى پالۋانلار كەسكىن سوقۇشقان يەرگە ماكۇۋردى.
17 شەھەردىكى ئادەملەر چىقىپ، يوئاب بىلەن سوقۇشقاندا خەلقتىن، يەنى داۋۇتنىڭ ئادەملىرىدىن بىرنەچىسى
يىقىلدى؛ ئۇرىيامۇ ئۆلدى.
18 يوئاب ئادەم ئەۋەتىپ جەڭنىڭ ھەممە ۋەقەلىرىدىن داۋۇتقا خەۋەر بەردى.
19 ئۇ خەۋەرچىگە مۇنداق تاپىلدى: پادىشاھقا جەڭنىڭ ھەممە ۋەقەلىرىنى دەپ بولغىنىڭدا،
20 ئەگەر پادىشاھ غەزەپلىنىپ سېنىڭدىن: سوقۇشقاندا نېمىشقا شەھەر سېپىلىغا شۇنداق يېقىن باردىڭلار؟ ئۇلارنىڭ
سېپىلىدىن يا ئاتىدىغانلىقىنى بىلمەمتىڭلار؟
21 يەرۇببەشەتنىڭ ئوغلى ئابىمەلەكنى كىم ئۆلتۈرگىنىنى بىلمەمسەن؟ بىر خوتۇن سېپىلدىن ئۇنىڭغا بىر پارچە يارغۇنچاق
تېشىنى ئېتىپ، ئۇ تەبەز شەھىرىدە ئۆلمىدىمۇ؟ نېمىشقا سېپىلغا ئۇنداق يېقىن باردىڭلار؟ ـ دېسە، سەن: سىلىنىڭ
قۇللىرى ھىتتىي ئۇرىيامۇ ئۆلدى، دەپ ئېيتقىن ـ دېدى.□ ■
22 خەۋەرچى بېرىپ يوئاب ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ ئەۋەتكەن خەۋەرنىڭ ھەممىسىنى داۋۇتقا دەپ بەردى.
23 خەۋەرچى داۋۇتقا: دۈشمەنلەر بىزدىن كۈچلۈك كېلىپ، دالادا بىزگە ھۇجۇم قىلدى؛ لېكىن بىز ئۇلارغا زەربە
بېرىپ چېكىندۈرۈپ، شەھەرنىڭ دەرۋازىسىغىچە قوغلىدۇق.
24 ئاندىن يا ئاتقۇچىلار سېپىلدىن قۇل-خىزمەتكارلىرىڭغا يا ئېتىپ، پادىشاھنىڭ قۇل-خىزمەتكارلىرىدىن بىرنەچىنى
ئۆلتۈردى. قۇللىرى ئۇرىيامۇ ئۆلدى ـ دېدى.
25 داۋۇت خەۋەرچىگە: يوئابقا مۇنداق دېگىن: ـ بۇ ئىش نەزىرىڭدە ئېغىر بولمىسۇن، قىلىچ يا ئۇنى يا بۇنى يەيدۇ؛
شەھەرگە بولغان ھۇجۇمىڭلارنى قاتتىق قىلىپ، ئۇنى غۇلىتىڭلار، دەپ ئېيتىپ ئۇنى جۈرئەتلەندۈرگىن ـ دېدى.
26 ئۇرىيانىڭ ئايالى ئېرى ئۇرىيانىڭ ئۆلگىنىنى ئاڭلاپ، ئېرى ئۈچۈن ماتەم ئوتتى.
27 ماتەم كۈنلىرى ئۆتكەندە داۋۇت ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنى ئوردىسىغا كەلتۈردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ داۋۇتنىڭ ئايالى
بولۇپ، ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل تۇغدى. لېكىن داۋۇتنىڭ قىلغان ئىشى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل ئىدى.

12

□ 11:21 »بىر خوتۇن سېپىلدىن ئۇنىڭغا بىر پارچە يارغۇنچاق تېشىنى ئېتىپ، ئۇ ... ئۆلمىدىمۇ؟« ـ بۇ ئەھۋال »ھاك.» 50:9-57دە تېپىلدۇ.■ 11:21
ھاك. 52□9: 53

ناتان پەيغەمبەر داۋۇتقا تەنبىھ بېرىدۇ

1 پەرۋەردىگار ناتاننى داۋۇتنىڭ قېشىغا ماڭدۇردى. ئۇ داۋۇتنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: »بىر
2 شەھەردە ئىككى ئادەم بار بولۇپ، بىرسى باي، يەنە بىرسى كەمبەغەل ئىدى.
3 باينىڭ ئىنتايىن تولا قوي ۋە كالا پادىلىرى بار ئىدى.
لېكىن كەمبەغەلنىڭ ئۆزى سېتىۋېلىپ باققان كىچىك بىر ساغلىق قوزىدىن باشقا بىر نەرسىسى يوق ئىدى. قوزا
كەمبەغەلنىڭ ئۆيىدە بالىلىرى بىلەن تەڭ ئۆسۈپ چوڭ بولدى. قوزا ئۇنىڭ يېگىنىدىن يەپ، ئۇنىڭ ئىچكىنىدىن
ئىچىپ، ئۇنىڭ قۇچىقىدا ئۇخلىدى؛ ئۇنىڭ نەزىرىدە ئۇ ئۆز قىزىدەك ئىدى.
4 بىر كۈنى بىر يولۇچى باينىڭكىگە كەلدى. ئەمما ئۇ ئۆزىگە كەلگەن مېھمان ئۈچۈن ئۆزىنىڭ قوي ياكى كالا
پادىلىرىدىن بىرنى يېگۈزۈشكە تەييارلاشقا كۆزى قىيماي، بەلكى كەمبەغەلنىڭ قوزىسىنى تارتىۋېلىپ سويۇپ،
كەلگەن مېھمان ئۈچۈن تەييارلىدى.«
5 داۋۇت بۇنى ئاڭلاپ ئۇ كىشىگە قاتتىق غەزەپلەندى. ئۇ ناتانغا: پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى،
شۇنى قىلغان ئادەم ئۆلۈمگە لايىقتۇر!
6 ئۇ ھېچ رەھىمسىزلىق كۆرسەتمەي بۇ ئىشنى قىلغىنى ئۈچۈن قوزىغا تۆت ھەسسە تۆلەم تۆلىسۇن ـ دېدى.□ ■
7 ناتان داۋۇتقا: سەن دەل شۇ كىشىدۇرسەن! ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن سېنى
ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە پادىشاھ بولغىلى مەسىھ قىلدىم ۋە ساۋۇلنىڭ قولىدىن قۇتقۇزدۇم؛ ■
8 مەن غوجاڭنىڭ جەمەتىنى ساڭا بېرىپ، غوجاڭنىڭ ئاياللىرىنى قۇچىقىڭغا ياتقۇزۇپ، ئىسرائىلنىڭ جەمەتى
بىلەن يەھۇدانىڭ جەمەتىنى ساڭا بەردىم. ئەگەر سەن بۇنى ئاز كۆرگەن بولساڭ، مەن ساڭا يەنە ھەسسىلەپ
بېرەتتىم؛ □
9 نېمىشقا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى كۆزگە ئىلماي، ئۇنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغىنىنى قىلدىڭ؟ سەن ھىتتىي ئۇرىيانى
قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرگۈزۈپ، ئۇنىڭ ئايالىنى ئۆزۈڭگە ئايال قىلدىڭ، سەن ئۇنى ئامۇنىيلارنىڭ قىلىچى بىلەن قەتل
قىلدىڭ.
10 ئەمدى سەن مېنى كۆزگە ئىلماي، ھىتتىي ئۇرىيانىڭ ئايالىنى ئۆزۈڭگە ئايال قىلغىنىڭ ئۈچۈن، قىلىچ سېنىڭ
ئۆيۈڭدىن ئايرىلمايدۇ.«
11 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مانا ئۆز ئۆيۈڭدىن ساڭا يامانلىق كەلتۈرۈپ، كۆزلىرىڭنىڭ ئالدىدا ئاياللىرىڭنى
ئېلىپ، ساڭا يېقىن بىرسىگە بېرىمەن، ئۇ بولسا كۈپكۈندۈزدە ئاياللىرىڭ بىلەن ياتىدۇ. ■
12 سەن بولساڭ ئۇ ئىشنى مەخپىي قىلدىڭ، لېكىن مەن بۇ ئىشنى پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ ئالدىدا كۈندۈزدە قىلىمەن«
ـ دېدى.
13 داۋۇت ناتانغا: ـ مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا گۇناھ قىلدىم ـ دېدى. ناتان داۋۇتقا: پەرۋەردىگار ھەم
گۇناھىڭدىن ئۆتتى؛ سەن ئۆلمەيسەن.
14 ھالبۇكى، بۇ ئىش بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ دۈشمەنلىرىگە كۈپۈرلۈق قىلىشقا پۇرسەت بەرگىنىڭ ئۈچۈن، سېنىڭدىن
تۇغۇلغان ئوغۇل بالا چوقۇم ئۆلىدۇ ، ـ دېدى.
15 شۇنىڭ بىلەن ناتان ئۆز ئۆيىگە قايتىپ كەتتى. پەرۋەردىگار ئۇرىيانىڭ ئايالىدىن داۋۇتقا تۇغۇلغان بالىنى شۇنداق
ئۇردىكى، ئۇ قاتتىق كېسەل بولدى.

□ **12:6** »بۇ ئىشنى قىلغىنى ئۈچۈن قوزىغا تۆت ھەسسە تۆلەم تۆلىسۇن« ـ »مىس.» 1:22نى كۆرۈڭ. ■ **12:6** مىس. 122: ■ **12:7** 1سام. 1316:
□ **12:8** »مەن غوجاڭنىڭ جەمەتىنى ساڭا بېرىپ، غوجاڭنىڭ ئاياللىرىنى قۇچىقىڭغا ياتقۇزۇپ...» ـ »غوجاڭ« ساۋۇل پادىشاھنى
كۆرسىتىدۇ. ■ **12:11** قان. 30:28□ 2سام. 2216:

16 داۋۇت بالا هەققىدە خۇداغا يېلىندى. ئۇ روزا تۇتۇپ، كېچىلەردە ئىچكىرىگە كىرىپ يەردە دۇم ياتاتتى. □
17 ئۇنىڭ جەمەتىنىڭ ئاقساقاللىرى قوپۇپ ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنى يەردىن قوپۇرماقچى بولدى؛ لېكىن ئۇ ئۇنىمىدى
ۋە ئۇلار بىلەن تاماق يېيىشنى رەت قىلدى.
18 يەتتىنچى كۈنى بالا ئۆلدى. داۋۇتنىڭ خىزمەتكارلىرى بالا ئۆلدى، دېگەن خەۋەرنى ئۇنىڭغا بېرىشتىن قورقۇپ:
»بالا تىرىك ۋاقتىدا پادىشاھ بىزنىڭ سۆزلىرىمىزگە قۇلاق سالمىدى، ئەمدى بىز قانداقمۇ ئۇنىڭغا بالا ئۆلدى، دەپ
خەۋەر بېرىمىز؟ ئۇ ئۆزىنى زەخمىلەندۈرۈشى مۇمكىن«! ـ دېيىشتى.
19 لېكىن داۋۇت خىزمەتكارلىرىنىڭ پىچىرلاشقىنىنى كۆرۈپ، بالىنىڭ ئۆلگىنىنى ئۇقتى. شۇڭا داۋۇت
خىزمەتكارلىرىدىن: بالا ئۆلدىمۇ؟ دەپ سوردى. ئۇلار: ئۆلدى، ـ دەپ جاۋاب بەردى.
20 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت يەردىن قوپۇپ، يۇيۇنۇپ، خۇشبۇي ماي بىلەن مەسىھلىنىپ، كىيىملىرىنى يەڭگۈشلەپ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرىپ ئىبادەت قىلدى؛ ئاندىن ئۆز ئۆيىگە قايتىپ ئۆزىگە تاماق ئەكەلتۈرۈپ يېدى.
21 خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا: سىلىنىڭ بۇ نېمە قىلغانلىرى؟ بالا تىرىك چاغدا روزا تۇتۇپ يىغلىدىلا، لېكىن بالا
ئۆلگەندىن كېيىن قوپۇپ تاماق يېدىلا، ـ دېدى.
22 ئۇ: مەن: »كىم بىلسۇن، پەرۋەردىگار ماڭا شاپائەت كۆرسىتىپ، بالىنى تىرىك قالدۇرارمىكىن« دەپ ئويلاپ،
بالا تىرىك ۋاقتىتا روزا تۇتۇپ يىغلىدىم.
23 لېكىن ئەمدى ئۇ ئۆلگەندىن كېيىن نېمىشقا روزا تۇتاي؟ مەن ئۇنى يانداۋۇرۇپ ئالالايمىمۇ؟ مەن ئۇنىڭ يېنىغا
بارىمەن، لېكىن ئۇ يېنىمغا يېنىپ كېلەلمەيدۇ، ـ دېدى
24 داۋۇت ئايالى بات-شېباغا تەسەللى بەردى. ئۇ ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ ئۇنىڭ بىلەن ياتتى؛ ئۇ بىر ئوغۇل تۇغۇۋىدى،
داۋۇت ئۇنى سۇلايمان دەپ ئاتىدى. پەرۋەردىگار ئۇنى سۆيدى، □ ■
25 ۋە ناتان پەيغەمبەر ئارقىلىق ۋەھيي يەتكۈزۈپ، ئۇنىڭغا پەرۋەردىگار ئۈچۈن »يەدىدىيا« دەپ ئىسىم قويدى.□

داۋۇتنىڭ قوشۇنلىرى ئامۇنىيلارنى مەغلۇپ قىلىدۇ
1تار. 320-1:

26 يوئاب ئامۇنىيلارنىڭ شاھانە پايتەختى رابباھقا ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئالدى. ■
27 ئاندىن يوئاب خەۋەرچىلەرنى داۋۇتنىڭ قېشىغا ماڭدۇرۇپ: مەن رابباھقا ھۇجۇم قىلىپ، شەھەرنىڭ سۇ بار
قىسمىنى ئالدىم.
28 ھازىر سەن قالغان ئەسكەرلەرنى يىغىپ، شەھەرنى قامال قىلىپ، ئۇنى ئىشغال قىلغىن؛ بولمىسا مەن شەھەرنى
ئالسام، مېنىڭ ئىسمىم بىلەن ئاتىلىشى مۇمكىن ـ دېدى.
29 شۇڭا داۋۇت ھەممە خەلقنى جەم قىلىپ، رابباھقا ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئالدى.
30 ئۇ ئۇلارنىڭ پادىشاھىنىڭ تاجىنى ئۇنىڭ بېشىدىن ئالدى. ئۇنىڭ ئۆستىدىكى ئالتۇننىڭ ئېغىرلىغى بىر تالانت ئىدى،
ۋە ئۇنىڭ كۆزىدە بىر گۆھەر بار ئىدى. كىشىلەر بۇ تاجنى داۋۇتنىڭ بېشىغا كىيگۈزدى، داۋۇت بولسا ئۇ
شەھەردىن نۇرغۇن ئولجا ئالدى.□ ■

□ **12:16** »ئۇ روزا تۇتۇپ، كېچىلەردە ئىچكىرىگە كىرىپ يەردە دۇم ياتاتتى.« ـ ياكى »ئۇ روزا تۇتۇپ، كېچىدە ئىچكىرىگە كىرىپ يەردە دۇم ياتتى.«
□ **12:24** »داۋۇت ئۇنى سۇلايمان دەپ ئاتىدى« ـ »سۇلايمان« ئىبرانىي تىلىدا »شالوم« ـ ئامان-تىنچلىق، خاتىرجەملىك دېگەن مەنىدىكى سۆز بىلەن مۇناسىۋەتلىك.
■ **12:24** 1تار. 9:22 مات. 61:
□ **12:25** »ناتان پەيغەمبەر ئارقىلىق ... ئۇنىڭغا ... »يەدىدىيا« دەپ ئىسىم قويدى« ـ »يەدىدىيا«: »پەرۋەردىگار سۆيگەن«، دېگەن مەنىدە.
■ **12:26** 1تار. 320-1:
□ **12:30** »ئالتۇننىڭ ئېغىرلىغى بىر تالانت ئىدى« ـ »بىر تالانت« بەلكىم 34 كىلوگرامدۇر. »ئۇنىڭ كۆزىدە بىر گۆھەر بار ئىدى« ـ ياكى »ئۇنىڭغا بىرنەچچە گۆھەر قادالدى.« ■ **12:30** 1تار. 220:

31 ئەمما تۇ يەردىكى خەلقنى شەھەردىن چىقىرىپ ئۇلارنى ھەرە، خامان تېپىدىغان تىرنىلار ۋە تۆمۈر پالتىلار بىلەن
ئىشلەتتى يا كى خۇمداندا قاتتىق ئەمگەككە سالدى؛ داۋۇت ئامموننىيلارنىڭ ھەممە شەھەرلىرىدە شۇنداق قىلدى؛
ئاندىن داۋۇت بارلىق خەلق بىلەن يېرۇسالېمغا يېنىپ كەلدى. □ ■

13

داۋۇتنىڭ قىزى تامار زىيانكەشلىككە ئۇچرايدۇ

1 داۋۇتنىڭ ئوغلى ئابشالومنىڭ تامار دېگەن چىرايلىق بىر سىڭلىسى بار ئىدى. بۇ ئىشلاردىن كېيىن، داۋۇتنىڭ
ئوغلى ئامنون ئۇنىڭغا ئاشىق بولۇپ قالدى.
2 ئامنون سىڭلىسى تامارنىڭ ئىشقىدا شۇنچە دەرد تارتىكى، ئۇ كېسەل بولۇپ قالدى. ئەمما تامار تېخى قىز ئىدى؛
شۇنىڭ بىلەن ئامنونغا ئۇنى بىر ئىش قىلىش مۇمكىن بولمايدىغاندەك كۆرۈندى.
3 لېكىن ئامنوننىڭ يوناداب ئىسىملىك بىر دوستى بار ئىدى. ئۇ داۋۇتنىڭ ئاكىسى شىمېئاھنىڭ ئوغلى ئىدى. بۇ
يوناداب تولىمۇ ھىيلىگەر بىر كىشى ئىدى.
4 ئۇ ئامنونغا: سەن پادىشاھنىڭ ئوغلى تۇرۇپ، نېمىشقا كۈندىن كۈنگە بۇنداق جۈدەپ كېتىسەن؟ قېنى، ماڭا
ئېيتىپ بەر، دېدى. ئامنون ئۇنىڭغا: مەن ئىنىم ئابشالومنىڭ سىڭلىسى تامارغا ئاشىق بولدۇم، دېدى.□
5 يوناداب ئۇنىڭغا: سەن ئاغرىپ ئورۇن تۇتۇپ، يېتىپ قالغان بولۇۋال؛ ئاتاڭ سېنى كۆرگىلى كەلگەندە ئۇنىڭغا:
سىڭلىم تامار كېلىپ ماڭا تاماق بەرسۇن؛ ئۇنىڭ تاماق ئەتكىنىنى كۆرۈۋىلىۋالاي ئۈچۈن، ئالدىمدا تاماق ئېتىپ بەرسۇن،
مەن ئۇنىڭ قولىدىن تاماق يەي، دەپ ئېيتقىن، دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ئامنون يېتىۋېلىپ ئۆزىنى كېسەل كۆرسەتتى. پادىشاھ ئۇنى كۆرگىلى كەلگەندە، ئامنون پادىشاھقا:
ئۆتۈنىمەن، سىڭلىم تامار بۇ يەرگە كېلىپ، ماڭا ئىككى قوتۇرماچ تەييار قىلىپ بەرسۇن، ئاندىن مەن ئۇنىڭ قولىدىن
ئېلىپ يەي، دېدى.
7 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ئوردىسىغا ئادەم ئەۋەتىپ تامارغا: سەندىن ئۆتۈنمەنكى، ئاكاڭ ئامنوننىڭ ئۆيىگە بېرىپ،
ئۇنىڭغا يېگۈدەك بىر نېمە تەييارلاپ بەرگىن، دەپ ئېيتتى.
8 تامار ئامنوننىڭ ئۆيىگە باردى؛ ئۇ ياتقاندىدى. ئۇ ئۇن ئېلىپ يۇغۇرۇپ، قوتۇرماچلارنى كۆز ئالدىدا ئەتتى.
9 ئاندىن ئۇ قوتۇرماچنى قازاندىن ئېلىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا قويدى. لېكىن ئۇ يېگىلى ئۇنىمىدى؛ ئۇ: ـ ھەممە ئادەم مېنىڭ
قېشىمدىن چىقىپ كەتسۇن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ھەممە كىشىلەر ئۇنىڭ قېشىدىن چىقىپ كەتتى.
10 ئاندىن ئامنون تامارغا: تاتامنى ئېچىكىرىكى ھۇجرىغا ئېلىپ كىرگىن، ئاندىن قولۇڭدىن ئېلىپ يەيمەن، ـ دېدى. تامار
ئۆزى ئەتكەن قوتۇرماچنى ئېچىكىرىكى ھۇجرىغا، ئاكىسى ئامنوننىڭ قېشىغا ئېلىپ كىردى.
11 تامار ئۇلارنى ئۇنىڭغا يېگۈزۈپ قويماقچى بولۇۋىدى، ئۇ ئۇنى تۇتۇۋېلىپ: ئى سىڭلىم، كەل! مەن بىلەن ياتقىن!
دېدى.
12 لېكىن ئۇ ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ياق، ئى ئاكا، مېنى نومۇسقا قويمىغىن! ئىسرائىلدا بۇنداق ئىش يوق! سەن
بۇنداق پەسكەشلىك قىلمىغىن!
13 مەن بۇ شەرمەندىچىلىكنى قانداقمۇ كۆتۈرۈپ يۈرەلەيمەن؟! سەن بولساڭ ئىسرائىلنىڭ ئارىسىدىكى ئەخمەقلەردىن
بولۇپ قالىسەن. ئۆتۈنۈپ قالاي، پەقەت پادىشاھقا دېسەڭلا، ئۇ مېنى ساڭا تەۋە بولۇشتىن توسمايدۇ، ـ دېدى.

□ 12:31 «ئۇ ... ئۇلارنى ھەرە، خامان تېپىدىغان تىرنىلار ۋە تۆمۈر پالتىلار بىلەن ئىشلەتتى يا كى خۇمداندا قاتتىق ئەمگەككە سالدى» ـ باشقا بىرخىل
تەرجىمىسى: «ئۇ ... ئۇلارنى ھەرىلەرنىڭ تېگىگە بىسىپ يا كى خامان تېپىدىغان تىرنىلار ئاستىغا يا كى پالتىنىڭ ئاستىغا ئالدى يا كى ئۇلارنى خۇمداندىن
ئۆتكۈزدى»)دېمەك، ئۇلارنى ئىنتايىن قىينىدى.(■ 12:31 1تار. 20:□ 13:4 «كۈندىن كۈنگە ...» ـ ئىبرانىي تىلىدا «ئەتىگەندىن ئەتىگەنگە...».

14 لېكىن ئۇ ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىدى. ئۇ ئۇنىڭدىن كۈچلۈك كېلىپ، ئۇنى زورلاپ ئاياغ ئاستى قىلىپ ئۇنىڭ
بىلەن ياتتى.
15 ئاندىن ئامنون ئۇنىڭغا ئىنتايىن قاتتىق نەپرەتلەندى؛ ئۇنىڭ ئۇنىڭغا بولغان نەپرىتى ئۇنىڭغا بولغان ئەسلىدىكى
مۇھەببىتىدىن زىيادە بولدى. ئامنون ئۇنىڭغا: قوپۇپ، يوقال! ـ دېدى.
16 تامار ئۇنىڭغا: ياق! مېنى ھەيدىگەن گۈناھىڭ سەن ھېلى ماڭا قىلغان شۇ ئىشتىن بەتتەردۇر، دېدى. لېكىن
ئامنون ئۇنىڭغا قۇلاق سالمىدى،
17 بەلكى خىزمىتىدىكى ياش يىگىتنى چاقىرىپ: بۇ خوتۇننى ماڭا چاپلاشتۇرماي، سىرتقا چىقىرىۋەت، ئاندىن
ئىشىكنى تاقاپ قوي، دېدى. □
18 تامار تولمۇ رەڭدار بىر كۈڭلەك كىيگەنىدى؛ چۈنكى پادىشاھنىڭ تېخى ياتلىق بولمىغان قىزلىرى شۇنداق كىيىم
كىيەتتى. ئامنوننىڭ خىزمەتكارى ئۇنى قوغلاپ چىقىرىپ، ئىشىكنى تاقۋالدى.
19 تامار بېشىغا كۈل چېچىپ، كىيگەن رەڭدار كۈڭلىكىنى يىرتىپ، قولىنى بېشىغا قويۇپ يىغلىغان پېتى كېتىۋاتاتتى.
20 ئاكىسى ئابشالوم ئۇنىڭغا: ئاكاڭ ئامنون سەن بىلەن ياتتىمۇ؟ ھازىرچە جىم تۇرغىن، سىڭلىم. ئۇ سېنىڭ ئاكاڭ
ئەمەسمۇ؟ بۇ ئىشنى كۆڭلۈڭگە ئالمىغىن، ـ دېدى. تامار ئاكىسى ئابشالومنىڭ ئۆيىدە كۆڭلى سۇنۇق ھالدا تۇرۇپ
قالدى.
21 داۋۇت پادىشاھمۇ بولغان بارلىق ئىشلارنى ئاڭلاپ ئىنتايىن ئاچچىقلاندى.
22 ئابشالوم بولسا ئامنوغا يا ياخشى، يا يامان ھېچ گەپ قىلمىدى. چۈنكى ئابشالوم سىڭلىسى تامارنى ئامنوننىڭ
خورلىغانلىقىدىن ئۈچ كۈرەتتى.

ئابشالوم ئامنوننى ئۆلتۈرىدۇ

23 تولۇق ئىككى يىل ئۆتۈپ، ئەفرائىمغا يېقىن باۋال-ھازوردا ئابشالومنىڭ قىرقىغۇچىلىرى قويلىرىنى قىرقىۋاتاتتى؛ ئۇ
پادىشاھنىڭ ھەممە ئوغۇللىرىنى تەكلىپ قىلدى. □
24 ئابشالوم پادىشاھنىڭ قېشىغا كېلىپ: مانا قۇللىرى قويلىرىنى قىرقىتىۋاتىدۇ، پادىشاھ ۋە خىزمەتكارلىرىنىڭ سىلىنىڭ
قۇللىرى بىلەن بىللە بېرىشىنى ئۈتۈنىمەن، ـ دېدى.
25 پادىشاھ ئابشالومغا: ياق، ئوغلۇم، بىز ھەممىمىز بارمايلى، ساڭا ئېغىرچىلىق چۈشۈپ قالمىسۇن، ـ دېدى. ئابشالوم
شۇنچە دېسىمۇ، ئۇ بارغىلى ئۇنىمىدى، بەلكى ئۇنىڭغا ئامەت تىلىدى.
26 لېكىن ئابشالوم: ئەگەر بېرىشقا ئۇنىمىسىلا، ئاكام ئامنوننى بىز بىلەن بارغىلى قويىسىلا، ـ دېدى.
پادىشاھ ئۇنىڭدىن: نېمىشقا ئۇ سېنىڭ بىلەن بارىدۇ؟« ـ دەپ سوراپتۇ. □
27 ئەمما ئابشالوم ئۇنى كۆپ زورلىغىنى ئۈچۈن ئۇ ئامنوننىڭ، شۇنداقلا پادىشاھنىڭ ھەممە ئوغۇللىرىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن
بىللە بېرىشىغا قوشۇلدى.
28 ئابشالوم ئۆز غۇلامىلىرىغا بۇيرۇپ: سەگەك تۇرۇڭلار، ئامنون شاراب ئىچىپ خۇش كەيپ بولغاندا، مەن سىلەرگە
ئامنونى ئۇرۇڭلار دېسەم، ئۇنى دەرھال ئۆلتۈرۈڭلار. قورقماڭلار! بۇلارنى سىلەرگە بۇيرۇغۇچى مەن ئەمەسمۇ؟
جۈرئەتلىك بولۇپ باتۇرلۇق كۆرسىتىڭلار ـ دېدى.
29 شۇنىڭ بىلەن ئابشالومنىڭ غۇلامىلىرى ئامنوغا ئابشالوم ئۆزى بۇيرۇغاندەك قىلدى. شۇئان پادىشاھنىڭ ھەممە
ئوغۇللىرى قوپۇپ، ھەر بىرى ئۆز قېچىرىغا مىنىپ قاچتى.

□ 13:17 »بۇ خوتۇننى ماڭا چاپلاشتۇرماي...«» ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇنى ماڭا چاپلاشتۇرماي...«».

□ 13:23 »ئىككى يىل ئۆتۈپ،... باۋال-ھازوردا ئابشالومنىڭ قىرقىغۇچىلىرى قويلىرىنى قىرقىۋاتاتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا: ...» ئىككى يىل ئۆتۈپ،...
ئابشالومنىڭ ...باۋال-ھازوردا)قوي(قىرقىغۇچىلىرى بار ئىدى.«

□ 13:26 »ئەگەر بېرىشقا ئۇنىمىسىلا، ئاكام ئامنوننى بىز بىلەن بارغىلى قويىسىلا« ـ ئابشالوم ئاتىسى داۋۇتنىڭ گۈمانىنى قوزغاپ قويماسلىق ئۈچۈن
)ئەگەللۇپ يوىچە(ئۇنى ئاۋۋال ئەكىلىپ قىلدىۇ. ئۇ پادىشاھ قوشۇلماسلىقى مۇمكىن، دەپ بىلەتتى)پادىشاھ دەرۋەقە ئۇنىمىدى(؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ
ئەگەللۇپ بىلەن پادىشاھنىڭ ئۇنىچە ئوغلى ئامنوننى ئەكىلىپ قىلالايتتى.

30 شۇنداق بولدىكى، ئۇلار تېخى يولدا قېچىپ كېتىۋاتقاندا، »ئابشالوم پادىشاھنىڭ ھەممە ئوغۇللىرىنى ئۆلتۈردى.
ئۇلارنىڭ ھېچ بىرى قالمىدى« دېگەن خەۋەر داۋۇتقا يەتكۈزۈلدى.
31 پادىشاھ قوپۇپ كىيىملىرىنى يىرتىپ يەردە دۇم ياتتى؛ ئۇنىڭ ھەممە قۇل-خىزمەتكارلىرى بولسا كىيىملىرى يىرتىق
ھالدا يېنىدا تۇراتتى. ■
32 ئەمما داۋۇتنىڭ ئاكىسى شىمېئاھنىڭ ئوغلى يوناداب ئۇنىڭغا: ـ غوجام، ئۇلار پادىشاھنىڭ ئوغۇللىرى بولغان
ھەممە يىگىتلەرنى ئۆلتۈردى، دەپ خىيال قىلمىسىلا. چۈنكى پەقەت ئامنون ئۆلدى؛ ئۇ ئىش ئامنوننىڭ ئابشالومنىڭ
سىڭلىسى تامارنى خار قىلغان كۈندىن باشلاپ ئابشالومنىڭ ئاغزىدىن چىقارمىغان نىيىتى ئىدى.
33 ئەمدى غوجام پادىشاھ »پادىشاھنىڭ ھەممە ئوغۇللىرى ئۆلدى« دېگەن ئۈيدا بولۇپ كۆڭۈللىرىنى بىئارام
قىلمىسىلا. چۈنكى پەقەت ئامنونلا ئۆلدى ـ دېدى.
34 ئابشالوم بولسا قېچىپ كەتكەنىدى. يېرۇساليمدىكى كۆزەتچى غۇلام قارىۋىدى، مانا، غەرب تەرىپىدىن تاغنىڭ
يېنىدىكى يول بىلەن نۇرغۇن ئادەملەر كېلىۋاتاتتى.□
35 يوناداب پادىشاھقا: مانا، پادىشاھنىڭ ئوغۇللىرى كەلدى. دەل قۇللىرى دېگەندەك بولدى ـ دېدى.
36 سۆزىنى تۈگىتىپ تۇرىۋىدى، پادىشاھنىڭ ئوغۇللىرى كېلىپ قاتتىق يىغا-زار قىلدى. پادىشاھ بىلەن خىزمەتكارلىرىمۇ
قاتتىق يىغلاشتى.
37 لېكىن ئابشالوم بولسا گەشۇرنىڭ پادىشاھى، ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى تالمايىنىڭ قېشىغا باردى. داۋۇت ئوغلى ئۈچۈن
ھەر كۈنى ھازا تۇتۇپ قايغۇردى.□
38 ئابشالوم قېچىپ، گەشۇرغا بېرىپ ئۇ يەردە ئۈچ يىل تۇردى.
39 داۋۇت پادىشاھنىڭ قەلبى ئابشالومنىڭ يېنىغا بېرىشقا ئىنتىزار بولدى؛ چۈنكى ئۇ ئامنونغا نىسبەتەن تەسەللى
تاپقاندىدى، چۈنكى ئۇ ئۆلگەندىدى.□

14

ئابشالوم يېرۇساليمغا قايتىپ كېلىدۇ

1 ئەمدى زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب پادىشاھ قەلبىنىڭ ئابشالومغا تەلمۇرىۋاتقانلىقىنى بايقىدى. □
2 شۇنىڭ ئۈچۈن يوئاب تەكوئاغا ئادەم ئەۋەتىپ ئۇ يەردىن دانىشمەن بىر خوتۇننى ئەكەلدۈرۈپ ئۇنىڭغا: سەندىن
ئۆتۈنەي، ئۆزۈڭنى ماتەم تۇتقان كىشىدەك كۆرسىتىپ قارىلىق كىيىمى كىيىپ، ئۆزۈڭنى ئەترلىك مايى بىلەن
ياغلىمايى، بەلكى ئۆزۈڭنى ئۆلگۈچى ئۈچۈن ئۇزۇن ۋاقىت ھازىدار بولغان ئايالدەك قىلىپ □
3 داۋۇت پادىشاھنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن، ـ دېدى.
شۇنداق قىلىپ، يوئاب دېمەكچى بولغانلىرىنى ئۇ ئايالغا ئۆگەتتى.

■ 13:31 2سام. 111:

□ 13:34 »غەرب تەرىپىدىن...» ـ ياكى »ئۇنىڭ كەينى تەرىپىدىن...».

□ 13:37 »ئابشالوم بولسا گەشۇرنىڭ پادىشاھى، ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى تالمايىنىڭ قېشىغا باردى« ـ تالماي ئابشالومنىڭ چوڭ ئاتىسى)ئاپىسىنىڭ ئاتىسى(
ئىدى («1□□□.» 3:2).

□ 13:39 »داۋۇت پادىشاھنىڭ قەلبى ئابشالومنىڭ يېنىغا بېرىشقا ئىنتىزار بولدى« ـ بۇ ئايەتنىڭ بىرىنچى قىسمى توغرۇلۇق باشقا بىرخىل چۈشەنچە:
»داۋۇت پادىشاھ قەلبىدە »مەن چىقىپ ئابشالومنى ئۈراي« دېگەن نىيەتتىن يېنىپ قالدى.«

□ 14:1 »...□□□□□ پادىشاھ قەلبىنىڭ ئابشالومغا تەلمۇرىۋاتقانلىقىنى بايقىدى» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »...□□□□□ پادىشاھ قەلبىنىڭ ئابشالومغا
تۆچ بولغانلىقىنى بايقىدى». بىراق يوئابنىڭ ئىشلەتكەن تەدبىردىن (23-2) قارىغاندا، بىزنىڭ تەرجىمىزنى شۇ ئەھۋالغا بەكرەك ماسلىشىدۇ، دەپ قارايمىز.

□ 14:2 »ئۆزۈڭنى ئەترلىك مايى بىلەن ياغلىمايى،...» ـ شىرانى تىلدا »ئۆزۈڭنى ئەترلىك مايى بىلەن مەسىھلىمەي،...». كونا زامانلاردا ئوتتۇرا
شەرقتىكى ئەللەر ئارىسىدا كىشىلەردە)ئەرلەر ۋە ئايالالاردىمۇ(يۈزلىرىنى ئەترلىك مايى بىلەن سۈرۈش ئادەتى بار ئىدى. لېكىن ماتەم تۇتقانلار قايغۇنى
بىلدۈرۈش ئۈچۈن شۇنداق قىلمايتتى.

4 شۇنىڭ بىلەن تەكوئالىق بۇ ئايال پادىشاھنىڭ ئالدىغا بېرىپ، تەزىم قىلىپ، باش ئۇرۇپ: ئى پادىشاھىم، مېنى
قۇتقۇزغۇالغايلا، ـ دېدى.
5 پادىشاھ ئۇنىڭدىن: نېمە دەردىڭ بار؟ دەپ سوردى. ئۇ جاۋاپ بېرىپ: مەن دەرۋەقە بىر تۇل خوتۇنمەن! ئېرىم
ئۆلۈپ كەتتى؛
6 دېدەكلىرىنىڭ ئىككى ئوغلى بار ئىدى. ئىككىسى ئېتىزلىقتا ئۇرۇشۇپ قېلىپ، ئارىغا چۈشىدىغان ئادەم بولمىغاچقا،
بىرى يەنە بىرىنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويدى.
7 مانا، ھازىر پۈتۈن ئۇيدىكىلەر دېدەكلىرىگە قارشى قوپۇپ، ئىنىسىنى ئۆلتۈرگىنىنى بىزگە تۇتۇپ بەرگىن؛ ئىنىسىنىڭ
جېنىنى ئېلىپ، قەتىل قىلغىنى ئۈچۈن بىز جانغا جان ئالىمىز. شۇنىڭ بىلەنمۇ مىراس ئالغۇچىنى يوقىتىمىز، دەۋاتىدۇ.
ئۇالر شۇنداق قىلىپ يالغۇز قالغان چوغۇمنى ئۆچۈرۈپ، ئېرىمگە نە نام نە يەر يۈزىدە ئەۋالدمۇ قالدۇرغىلى قويمايدۇ،
ـ دېدى.
8 پادىشاھ ئايالغا: ئۆيۈڭگە بارغىن، مەن ئەھۋالىغا قاراپ سەن توغرۇلۇق ھۆكۈم چىقىرىمەن، ـ دېدى.
9 تەكوئالىق ئايال پادىشاھقا: ئى، غوجام پادىشاھ، بۇ ئىشتا گۇناھ بولسا، ھەممىسى مېنىڭ بىلەن ئاتامنىڭ جەمەتى
ئۈستىدە بولسۇن، پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ تەختى بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولسۇن، ـ دېدى. □
10 پادىشاھ: بىرەر كىم ساڭا بۇ توغرۇلۇق گەپ قىلسا، ئۇنى مېنىڭ قېشىمغا ئېلىپ كەلگىن، ئۇ سېنى يەنە ئاۋارە
قىلمايدىغان بولىدۇ، ـ دېدى.
11 ئايال جاۋاب بېرىپ: ئۇنداقتا پادىشاھ پەرۋەردىگار خۇدالىرىنى ياد قىلغايلا، قانغا قان ئىنتىقام ئالغۇچىلارنىڭ
ئوغلۇمنى يوقاتماسلىقى ئۈچۈن، ئۇالرنىڭ ھالاك قىلىشىغا يول قويمىغايلا، ـ دېدى. پادىشاھ: پەرۋەردىگارنىڭ
ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سېنىڭ ئوغلۇڭنىڭ بىر تال چېچى يەرگە چۈشمەيدۇ، ـ دېدى.□
12 لېكىن ئايال: دېدەكلىرى غوجام پادىشاھقا يەنە بىر سۆزنى دېگىلى قويغايلا، دېۋىدى، ئۇ: ئېيتقىن ـ دېدى.
13 ئايال يەنە مۇنداق دېدى: ئەمدى سىلى نېمىشقا خۇدانىڭ خەلقىگە شۇنىڭغا ئوخشاش زىيانلىق بىر ئىشنى نىيەت
قىلدىلا؟ پادىشاھ شۇ گېپى بىلەن ئۆزىنى گۇناھكار قىلىپ بېكىتىۋاتىدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆزى پالىغان كىشىنى قايتۇرۇپ
ئەكەلمىدى.
14 دەرۋەقە ھەممىمىز چوقۇم ئۆلۈپ، يەرگە تۆكۈلگەن، قايتىدىن يىغۋالغىلى بولمايدىغان سۈدەك بولىمىز. لېكىن خۇدا
ئادەمنىڭ جېنىنى ئېلىشقا ئەمەس، بەلكى ئۆز پالانغىنىنى ئۆزىگە قايتۇرۇپ ئەكىلىشكە ئىلاج قىلىدۇ.□
15 ئەمەلىيەتتە، مېنىڭ غوجام پادىشاھقا شۇ ئىش توغرىسىدىن سۆز قىلغىلى كېلىشىمنىڭ سەۋەبى، خەلق مېنى
قورقاتتى. لېكىن دېدەكلىرى: بۇ گەپنى پادىشاھقا ئېيتاي! پادىشاھ بەلكىم ئۆز چۈرىسىنىڭ ئىلتىماسىنى بەجا
كەلتۈرەر، دېگەن ئويدا بولدى.
16 چۈنكى پادىشاھ ئاڭلىشى مۇمكىن، چۈرىسىنى ھەم ئوغلۇمنى خۇدانىڭ مىراسىدىن تەڭ يوقاتماقچى بولغان
كىشىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇپ قالار. □

□ **14:9** »بۇ ئىشتا گۇناھ بولسا،...« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، بىرىنى باشقا بىرىنى بىكاردىن-بىكار ئۆلتۈرگەن بولسا، ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ يېقىن ئۇرۇق-تۇغقانلىرىنىڭ ئۆنىڭ ئۆچۈن قىساس ئېلىش ھوقۇقى بار ئىدى »چۈل.» 34-35:9). بىرىنى بىرەرسىنى تاسادىپىيلىقتىن ئۆلتۈرۈپ قويسا، ئۆلتۈرگۈچى كىشى چەتئەلگە يا كى »پاناھلىق شەھىرى« گە قاچسا بولاتتى. ئەمما مۇشۇ يەردە پادىشاھ شۇ ئايالنىڭ ئۇغقانلىرىنىڭ »قىساس ئېلىش«تىن ئىبارەت قانۇنلۇق ھوقۇقىنى توسماقچى بولدۇ. كېيىن ئۇ شۇنى بىلدۈكى، ھەممە سۆزلەر پەقەت بىر تەمسىلدۇر، خالاس.

□ **14:11** »پادىشاھ پەرۋەردىگار خۇدالىرىنى ياد قىلغايلا...« ـ دېگەننىڭ مەنىسى بەلكىم »پادىشاھ پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلغايلا...«.

□ **14:14** »خۇدا... پالانغىنىنى ئۆزىگە قايتۇرۇپ ئەكىلىشكە ئىلاج قىلىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلدا: »خۇدا... ئۆزىنىڭ پالىغىنىنى ئۆزىدىن پالاندى قالۇۋرمەسلىكىگە ئىلاج قىلىدۇ« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

□ **14:16** »خۇدانىڭ مىراسى« ـ شۇيھىسىزكى، ئۇل خوتۇن ۋە ئوغلىغا)خۇدانىڭ بىرنەچچە دەۋر ئىلگىرى ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئەجدادلىرىغا تاپشۇرغان كۆرسەتمىسىگە ئاساسەن(»يە.» 7:12 قاتارلىقلار(مىراس قالغان زېمىننى كۆرسىتىدۇ.

17 شۇڭا دېدەكلىرى، غوجام پادىشاھنىڭ سۆزى ماڭا ئاراملىق بېرەر، دەپ ئويلىدىم. چۈنكى غوجام پادىشاھ
خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسىدەك ياخشى-يامانىنى پەرق ئەتكۈچىدۇر. پەرۋەردىگار خۇدالىرى سىلى بىلەن بىللە بولغاي!
18 پادىشاھ ئايالغا جاۋاب بېرىپ: سەندىن ئۆتۈنىمەنكى، مەن سەندىن سورىماقچى بولغان ئىشنى مەندىن
يوشۇرمىغايسەن، دېدى. ئايال: غوجام پادىشاھ سۆز قىلسىلا، دېدى.
19 پادىشاھ: بۇ گەپلىرىڭنىڭ ھەممىسى يوئابنىڭ كۆرسەتمىسىمۇ، قانداق؟ـ دېدى. ئايال جاۋاب بېرىپ: ئى، غوجام
پادىشاھ، سىلىنىڭ جانلىرى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، غوجام پادىشاھ ئېيتقانلىرى ئوڭغىمۇ، سولغىمۇ قايمايدىغان
ھەققەتتۇر. دەرۋەقە سىلىنىڭ قۇللىرى يوئاب ماڭا شۇنى تاپىلاپ، بۇ سۆزلەرنى دېدەكلىرىنىڭ ئاغزىغا سالدى. □
20 يوئابنىڭ بۇنداق قىلىشى بۇ ئىشنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئىدى. غوجامنىڭ دانالىقى خۇدانىڭ بىر
پەرىشتىسىنىڭكىدەك ئىكەن، زېمىندا يۈز بېرىۋاتقان ھەممە ئىشلارنى بىلىدىكەن، ـ دېدى.
21 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ يوئابقا: ماقۇل! مانا، بۇ ئىشقا ئىجازەت بەردىم. بېرىپ ئۇ يىگىت ئابشالومنى ئېلىپ
كەلگىن، دېدى.
22 يوئاب يەرگە يىقىلىپ باش ئۇرۇپ، پادىشاھقا بەخت-بەرىكەت تىلىدى. ئاندىن يوئاب: ئى غوجام پادىشاھ،
ئۆز قۇلۇڭنىڭ تەلىپىگە ئىجازەت بەرگىنىڭدىن، ئۆز قۇلۇڭنىڭ سېنىڭ ئالدىڭدا ئىلتىپات تاپقىنىنى بۇگۈن بىلدىم، ـ
دېدى.
23 ئاندىن يوئاب قوزغىلىپ، گەشۇرغا بېرىپ ئابشالومنى يېرۇسالېمغا ئېلىپ كەلدى.
24 ئەمما پادىشاھ: ـ ئۇ مېنىڭ يۈزۈمنى كۆرمەي، ئۆز ئۆيىگە بارسۇن، دېگەندى. شۇڭا ئابشالوم پادىشاھنىڭ يۈزىنى
كۆرمەي، ئۆز ئۆيىگە كەتتى.
25 ئەمدى پۈتكۈل ئىسرائىل تەۋەسىدە ئابشالومدەك چىرايلىق دەپ ماختالغان ئادەم يوق ئىدى. تاپىندىن تارتىپ
چوققۇسىغىچە ئۇنىڭدا ھېچ ئەيىب يوق ئىدى.
26 ئۇنىڭ چېچىنى چۈشۈرگەندە)ئۇ ھەر يىلنىڭ ئاخىرىدا چېچىنى چۈشۈرەتتى؛ چېچى ئېغىرلىشىپ كەتكەچكە،
شۇڭا ئۇنى چۈشۈرەتتى(، چېچىنى پادىشاھنىڭ »ئۆلچەم تارازا«سى بىلەن تارتسا ئىككى يۈز شەكەل چىقاتتى. □
27 ئابشالومدىن ئۈچ ئوغۇل ۋە تامار ئىسىملىك بىر قىز تۇغۇلدى. قىزى تولىمۇ چىرايلىق ئىدى.
28 ئابشالوم پادىشاھنىڭ يۈزىنى كۆرمەي، يېرۇسالېمدا توپتوغرا ئىككى يىل توشقۇچە تۇردى؛
29 ئابشالوم يوئابقا ئادەم ماڭدۇرۇپ، ئۆزىنى پادىشاھنىڭ قېشىغا ئەۋەتىشنى ئۈتۈندى، ئەمما ئۇ كەلگىلى ئۈنمىدى.
ئابشالوم ئىككىنچى قېتىم ئۇنىڭ يېنىغا ئادەم ئەۋەتتى، لېكىن يوئاب كېلىشنى خالىمىدى.
30 شۇنىڭ بىلەن ئابشالوم ئۆز خىزمەتكارلىرىغا: ـ يوئابنىڭ مېنىڭكىگە يانداش ئارپا تېرىقلىق بىر پارچە ئېتىزلىقى بار.
بېرىپ ئۇنىڭغا ئوت قويۇڭلار، دەپ بۇيرۇدى. شۇنداق قىلىپ، ئابشالومنىڭ خىزمەتكارلىرى يوئابنىڭ بۇ بىر پارچە
ئېتىزلىقىغا ئوت قويدى.
31 ئاندىن يوئاب قوزغىلىپ ئابشالومنىڭ ئۆيىگە كىرىپ ئۇنىڭدىن: نېمىشقا خىزمەتكارلىرىڭ ئېتىزلىقىمغا ئوت قويدى!
ـ دەپ سوردى.
32 ئابشالوم يوئابقا جاۋاب بېرىپ: مانا، مەن ساڭا ئادەم ئەۋەتىپ: قېشىمغا كەلسۇن، ئاندىن پادىشاھنىڭ قېشىغا
ماڭا ۋاكالىتەن بارغۇزۇپ ئۇنىڭغا: مەن نېمىشقا گەشۇردىن يېنىپ كەلگەندىمەن؟ ئۇ يەردە قالسام، ياخشى
بولاتتىكەن، دەپ ئېيتقۇزماقچى ئىدىم. ئەمدى پادىشاھ بىلەن دىدارلاشسام دەيمەن؛ مەندە قەبىھلىك بولسا، ئۇ
مېنى ئۆلتۈرسۇن، ـ دېدى.

□ 14:19 »يوئابنىڭ كۆرسەتمىسى« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »يوئابنىڭ قولى.« »غوجام پادىشاھ ئېيتقانلىرى ئوڭغىمۇ، سولغىمۇ قايمايدىغان ھەققەتتۇر« ـ
ئىبرانىي تىلىدا »بىرسى غوجام پادىشاھ ئېيتقانلىرىدىن ئوڭغىمۇ، سولغىمۇ بۇرۇلسا، ئۇ ھەققەتتە تۇرمايدۇ.« □ 14:26 »ئىككى يۈز شەكەل« ـ 1.4
كىلوگرام بولۇشى مۇمكىن.

33 شۇنىڭ بىلەن يوئاب پادىشاھنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا بۇ خەۋەرنى يەتكۈزدى. پادىشاھ ئابشالومنى چاقىردى؛
ئۇ پادىشاھنىڭ قېشىغا كېلىپ، پادىشاھنىڭ ئالدىدا تەزىم قىلىپ باش ئۇردى؛ پادىشاھ ئابشالومنى سۆيدى.

15

ئابشالوم پادىشاھقا ئىسيان كۆتۈرىدۇ

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن ئابشالوم ئۆزىگە جەڭ ھارۋىسى بىلەن ئاتلارنى تەييارلاتتى ھەم ئۆز ئالدىدا يۈگۈرىدىغان ئەللىك
ئەسكەرنى بېكىتتى.
2 ئابشالوم تاڭ سەھەردە قوپۇپ، دەرۋازىغا بارىدىغان يولنىڭ يېنىدا تۇراتتى. قاچان بىرسى دەۋايىنى كەسسۇن
دەپ، پادىشاھقا ئەرز تۈتقىلى كەلسە، ئابشالوم ئۇنى چاقىرىپ: سەن قايسى شەھەردىن كەلدىڭ، ـ دەپ سورايتتى.
ئۇ كىشى: قۇلۇڭ ئىسرائىلنىڭ پالانچى قەبىلىسىدىن كەلدى، دېسە،
3 ئابشالوم ئۇنىڭغا: مانا، دەۋايىڭلار دۇرۇس ۋە ھەق ئىكەن، لېكىن پادىشاھ تەرىپىدىن ئۆزىگە ۋاكالىتەن ئەرزىڭنى
ئاڭلاشقا قويۇلغان ئادەم يوق، دەيتتى.
4 ئاندىن ئابشالوم يەنە: كاشكى، مەن زېمىندا سوراقچى قىلىنسامدى، ھەر كىمنىڭ ئەرزى ياكى دەۋايى بولۇپ،
مېنىڭ قېشىمغا كەلسە، ئۇنىڭغا ئادالەت كۆرسىتەتتىم! ـ دەيتتى.
5 بىركىم ئۇنىڭغا تەزىم قىلغىلى ئالدىغا بارسا، ئابشالوم قولىنى ئۇزۇتۇپ، ئۇنى تۇتۇپ سۆيەتتى.
6 ئابشالوم شۇنداق قىلىپ پادىشاھنىڭ ھۆكۈم چىقىرىشىغا كەلگەن ئىسرائىلنىڭ ھەربىر ئادەملىرىنىڭ كۆڭۈللىرىنى
ئۇتۇۋالاتتى.
7 تۆت يىل ئۆتكەندە، ئابشالوم پادىشاھقا: مېنىڭ ھېبروندا پەرۋەردىگارغا ئىچكەن قەسىمىمنى ئادا قىلىشىم ئۈچۈن،
شۇ يەرگە بېرىشقا ئىجازەت بەرسەڭ، □
8 چۈنكى قۇلۇڭ سۈرىيەدىكى گەشۇردا تۇرغىنىمدا قەسەم ئىچىپ: ئەگەر پەرۋەردىگار مېنى يېرۇسالېمغا قايتۇرسا،
مەن پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىمەن، دەپ ئېيتقاندىدى، ـ دېدى.
9 پادىشاھ ئۇنىڭغا: تىنچ-ئامان بېرىپ كەلگىن، دېۋىدى، ئۇ قوزغىلىپ ھېبرونغا كەتتى.
10 لېكىن ئابشالوم ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرىگە مەخپىي ئەلچىلەرنى ماڭدۇرۇپ: بۇرغا ئاۋازىنى ئاڭلىغىنىڭلاردا:
»ئابشالوم ھېبروندا پادىشاھ بولدى«! دەپ ئېلان قىلىڭلار، دېدى.
11 ئەمدى ئىككى يۈز ئادەم تەكلىپ بىلەن ئابشالوم بىلەن بىرگە يېرۇسالېمدىن بارغاندى. ئۇلار ھەققىي ئەھۋالدىن
بىخەۋەر بولغاچقا، سادداللىق بىلەن بارغاندى.
12 ئابشالوم قۇربانلىق ئۆتكۈزگەندە، ئۇ ئادەم ئەۋەتىپ داۋۇتنىڭ مەسلىھەتچىسى بولغان گىلوھلۇق ئاھىتوفەلنى
ئۆز شەھىرى گىلوھدىن ئېلىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن قەست بارغانسېرى كۈچەيدى، ئابشالومغا ئەگەشكەنلەر
بارغانسېرى كۆپۈيۈۋاتاتتى.

داۋۇت يېرۇسالېمدىن قاچىدۇ

13 داۋۇتقا بىر خەۋەرچى كېلىپ: ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرىنىڭ كۆڭۈللىرى ئابشالومغا مايىل بولدى، ـ دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت يېرۇسالېمدا ئۇنىڭ بىلەن بولغان ھەممە قۇل-خىزمەتكارلىرىغا: قوپۇپ قاچايلى! بولمىسا،
ئابشالومدىن قۇتۇلالمايمىز. ئىتتىك كېتەيلى، بولمىسا، ئۇ تۈيۈقسىز ئۈستىمىزگە يېتىپ كېلىپ، بىزگە بالا كەلتۈرۈپ
شەھەر خەلقىنى قىلىچ بىسى بىلەن ئۇرىدۇ، دېدى.

□ 15:7 »تۆت يىل ئۆتكەندە...» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »قىرىق يىل ئۆتكەندە...» دېيىلىدۇ. بۇ بەلكىم كۆچۈرمىچىنىڭ خاتالىقىدىن بولغان.

15 پادشاهنىڭ قۇل-خىزمەتكارلىرى پادشاهقا: غوجام پادشاه نېمە بېكىتسە، شۇنى قىلىمىز، دېدى.
16 شۇنىڭ بىلەن پادشاه پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەرنى ئېلىپ، چىقىپ كەتتى؛ ئەمما پادشاه كېنىزەكلىرىدىن ئوننى ئوردىغا قاراشقا قويدى.
17 پادشاه چىقىپ كەتكەندە هەممە خەلق ئۇنىڭغا ئەگەشتى؛ ئۇلار بەيت-مەرهاكتا تۇرۇپ قالدى. □
18 هەممە خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭ بىلەن بىللە كىدرون ئېقىندىن ئۆتۈۋاتاتتى؛ بارلىق كەرەتىيلەر، بارلىق پەلەتىيلەر، بارلىق گاتلىقلار، يەنى گات شەهىرىدىن چىقىپ ئۇنىڭغا ئەگەشكەن ئالتە يۈز ئادەم پادشاهنىڭ ئالدىدا ماكاتتى. □ ■
19 پادشاه گاتلىق ئىتتايغا: سەن نېمىشقا بىز بىلەن بارىسەن؟ يېنىپ بېرىپ پادشاهنىڭ قېشىدا تۇرغىن؛ چۈنكى سەن ئۆز يۇرتۇڭدىن مۇساپىر بولۇپ پالانغانسەن. □
20 سەن پەقەت تۈنۈگۈنلا كەلدىڭ، مەن بۈگۈن قانداقسىگە سېنى ئۆزۈم بىلەن بىللە سەرسان قىلاي؟ مەن بولسام، نەگە بارالىسام، شۇ يەرگە بارىمەن. قېرىنداشلىرىڭنى ئېلىپ يېنىپ كەتكىن؛ خۇدانىڭ رەهىم-شەپقىتى ۋە هەققىتى ساڭا يار بولغاي! ـ دېدى.
21 لېكىن ئىتتاي پادشاهقا جاۋاب بېرىپ: پەرۋەردىگارنىڭ هاياتى بىلەن ۋە غوجام پادشاهنىڭ هاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەيلى هايات ياكى مامات بولسۇن، غوجام پادشاه قەيەردە بولسا، قۇلۇڭ شۇ يەردىمۇ بولىدۇ! ـ دېدى.
22 داۋۇت ئىتتايغا: ئەمدى سەنمۇ بېرىپ ئېقىندىن ئۆتكىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن گاتلىق ئىتتاي هەممە ئادەملىرى ۋە ئۇنىڭ بىلەن ماكىغان بارلىق بالا-چاقىلىرى ئۆتۈپ كەتتى. □
23 هەممە خەلق ئۆتۈۋاتقاندا، پۈتكۈل شۇ يۇرتتىكىلەر قاتتىق ئاۋاز بىلەن يىغلىدى. پادشاه ئۆزىمۇ كىدرون ئېقىندىن ئۆتكەندە، بارلىق خەلق چۆللۈك تەرىپىگە قاراپ يول ئالدى.■
24 ۋە مانا، زادوك بىلەن لاۋىيلارمۇ خۇدانىڭ ئەهدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ بىللە كەلدى؛ ئۇلار خۇدانىڭ ئەهدە ساندۇقىنى يەردە قويدى. بارلىق خەلق شەهەردىن چىقىپ ئۆتكۈچە ئابىياتار بولسا، قۇربانلىقلارنى سۇنۇپ تۇراتتى. □
25 پادشاه زادوكقا: خۇدانىڭ ئەهدە ساندۇقىنى شەهەرگە ياندۇرۇپ ئېلىپ كىرگىن. مەن ئەگەر پەرۋەردىگارنىڭ كۆزلىرىدە ئىلتىپات تاپسام، ئۇ چوقۇم مېنى ياندۇرۇپ كېلىدۇ ۋە ئۇ ماڭا ئەهدە ساندۇقىنى ۋە ئۆز ماكانىنى يەنە كۆرگۈزىدۇ؛
26 لېكىن ئۇ مېنىڭ توغرامدا: سەندىن خۇرسەنلىكىم يوق، دېسە، مانا مەن؛ ئۇ مېنى قانداق قىلسىنى لايىق كۆرسە، شۇنداق قىلسۇن، ـ دېدى.
27 پادشاه كاهىن زادوكقا: سەن ئالدىن كۆرگۈچى ئەمەسمۇ؟ سەن ۋە ئۆز ئوغلۇڭ ئاخىماۋاز ۋە ئابىياتارنىڭ ئوغلى يوناتان، يەنى ئىككىڭلارنىڭ ئىككى ئوغلۇڭلار ساڭا هەمراه بولۇپ تىنچ-ئامان شەهەرگە قايتقىن.
28 مانا، مەن سىلەردىن خەۋەر كەلگۈچە چۆلدىكى ئۆتكەللەردە كۈتۈپ تۇراي، ـ دېدى.
29 شۇنىڭ بىلەن زادوك بىلەن ئابىياتار خۇدانىڭ ئەهدە ساندۇقىنى يېرۇسالېمغا قايتۇرۇپ بېرىپ، ئۇ يەردە قالدى.

□ **15:17** »بەيت-مەرهاك« ـ ياكى »يىراقتىكى ئوردا.«
□ **15:18** »كىدرون دەرياسىدىن« ـ بۇ سۆزلەر ئىبرانىي تېكىستىدە يوق، لېكىن »ئۆتۈۋاتاتتى« دېگەن سۆز بۇ مەئنىنى كۆرسىتىدۇ (23-□□□□□□□ كۆرۈڭ). كىدرون ئېقىنى يېرۇسالېمنىڭ شەرقىي تەرىپىگە يېقىن بولۇپ، ئىئوردان دەرياسىغا ماكىغاندا ئۇنىڭدىن ئۆتۈشنى كېرەك.
■ **15:18** 2سام. 18:8□ 1پاد. 38:1□ 1تار. 1718:
□ **15:19** »يېنىپ بېرىپ پادشاهنىڭ قېشىدا تۇرغىن...« ـ داۋۇت »پادشاه« دېگەن سۆزنى ئىشلىتىپ، ئابشالوم »يېڭى پادشاه«نى كۆرسىتىدۇ. 34-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.
□ **15:22** »ئېقىندىن ئۆتكىن« ـ بەلكى كىدرون دەرياسىدىن (23-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **15:23** يۇه. 118:
□ **15:24** »بارلىق خەلق شەهەردىن چىقىپ ئۆتكۈچە ئابىياتار بولسا، قۇربانلىقلارنى سۇنۇپ تۇراتتى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بارلىق خەلق شەهەردىن چىقىپ ئۆتكۈچە ئابىياتار ساقلاپ تۇرۇپ، ئاندىن ئۆتتى.«

30 لېكىن داۋۇت زەيتۇن تېغىغا چىققاندا، بېشىنى يېپىپ يالاڭ ئاياغ بولۇپ يىغلاۋاتاتتى؛ ئۇنىڭ بىلەن بولغان ھەممە
خەلقنىڭ ھەربىرى بېشىنى يېپىپ يىغلاپ چىقىۋاتاتتى.
31 بىرسى كېلىپ داۋۇتقا: ئاھىتوفەلمۇ ئابىشالومنىڭ قەستىگە قاتناشقانلار ئىچىدە ئىكەن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن داۋۇت
دۇئا قىلىپ: ئى پەرۋەردىگار، ئاھىتوفەلنىڭ مەسلىھەتىنى ئەخمەقانىلىككە ئايلاندۇرغايسەن، دېدى.
32 داۋۇت تاغنىڭ چوققىسىغا، يەنى ئادەتتە تۆ مەخسۇس خۇداغا ئىبادەت قىلىدىغان جايغا يەتكەندە، ئاركىلىق
ھۇشاي تونى يىرتىق، بېشىغا توپا-چاڭ چېچىلغان ھالدا ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى.
33 داۋۇت ئۇنىڭغا: مېنىڭ بىلەن بارساڭ، ماڭا يۈك بولۇپ قالىسەن؛
34 لېكىن شەھەرگە قايتىپ بېرىپ ئابىشالومغا: ئى پادىشاھ، مەن بۇگۈنگە قەدەر ئاتاڭنىڭ قۇل-خىزمەتكارى
بولغاندەك، ئەمدى سېنىڭ قۇل-خىزمەتكارىڭ بولاي، دىسەڭ، سەن مەن ئۈچۈن ئاھىتوفەلنىڭ مەسلىھەتىنى بىكار
قىلىۋېتەلەيسەن.
35 مانا زادوك ۋە ئابىياتار دېگەن كاھىنلارمۇ شۇ يەردە سەن بىلەن بىللە بولىدۇ ئەمەسمۇ؟ پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىن
نېمە ئاڭلىساڭ، زادوك بىلەن ئابىياتار كاھىنلارغا ئېيتقىن.
36 مانا، ئۇلارنىڭ ئىككى ئوغلى، يەنى زادوكنىڭ ئوغلى ئاخىماۋاز بىلەن ئابىياتارنىڭ ئوغلى يوناتانمۇ شۇ يەردە ئۇلارنىڭ
يېنىدا تۇرىدۇ. ھەرنېمە ئاڭلىساڭ، ئۇلار ئارقىلىق ماڭا خەۋەر يەتكۈزگىن ـ دېدى.
37 شۇنىڭ بىلەن داۋۇتنىڭ دوستى ھۇشاي شەھەرگە باردى؛ ئابىشالومۇ دەل شۇ چاغدا يېرۇسالېمغا كىردى.

16

داۋۇت زىبادىن سوۋغاتلارنى قوبۇل قىلىدۇ

1 داۋۇت تاغنىڭ چوققىسىدىن ئەمدىلا ئۆتۈشىگە مەفىبوشەتنىڭ خىزمەتكارى زىبا ئىككى يۈز نان، بىر يۈز كىشمىش
پوشكىلى، يۈز يازلىق مېۋە پوشكىلى ۋە بىر تۇلۇم شارابنى ئىككى ئېشەككە ئارتىپ ئۇنىڭ ئالدىغا چىقتى. □
2 پادىشاھ زىباغا: بۇلارنى نېمە ئۈچۈن ئەكەلدىڭ؟ دېدى. زىبا: ئېشەكلەرنى پادىشاھنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر مېنىشى
ئۈچۈن، نانلار بىلەن يازلىق مېۋىلەرنى غۇلامىلارنىڭ يېيىشى ئۈچۈن، شارابنى چۆلدە ھېرىپ كەتكەنلەرنىڭ ئىچىشى
ئۈچۈن ئەكەلدىم ـ دېدى.
3 پادىشاھ: غوجاڭنىڭ ئوغلى نەدە؟ ـ دەپ سوردى. زىبا پادىشاھقا جاۋاب بېرىپ: ئۇ يەنىلا يېرۇسالېمدا قالدى،
چۈنكى ئۇ: بۇگۈن ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەر ئاتامنىڭ پادىشاھلىقىنى ماڭا يانداۋرۇپ بېرىدۇ، دەپ ئولتۇرىدۇ ـ
دېدى. ■
4 پادىشاھ زىباغا: مانا مەفىبوشەتنىڭ ھەممىسى ساڭا تەۋە بولسۇن، دېۋىدى، زىبا: مەن سىلىگە تەزىم قىلىمەن؛
سىلىنىڭ ئالدىلىردا ئىلتىپات تاپسام، ئى غوجام پادىشاھ، ـ دېدى.
5 داۋۇت پادىشاھ باھۇرىمغا كەلگەندە، مانا سائۇلنىڭ جەمەتىدىن بولغان، گېرانىڭ ئوغلى شىمەي ئىسىملىك بىر
ئادەم شۇ يەردىن ئۇنىڭ ئالدىغا چىقتى؛ ئۇ بۇ ياققا كەلگەچ كىمدۇ بىرنى قارغاۋاتاتتى. ■
6 ئۇ داۋۇتنىڭ ئۆزىگە ۋە داۋۇت پادىشاھنىڭ بارلىق خىزمەتكارلىرىغا قاراپ تاشلارنى ئاتتى؛ ھەممە خەلق بىلەن
بارلىق پالۋانلار پادىشاھنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ۋە سول تەرىپىدە تۇراتتى.
7 شىمەي قارغاپ: يوقال، يوقال، ھەي سەن قانخور، ئىپلاس! □

□ 16:1 «يۈز يازلىق مېۋە پوشكىلى» ـ ياكى «يۈز ئەنجۈر پوشكىلى.» ■ 16:3 2سام. 2719: ■ 16:5 1پاد. 82: □ 16:7 «ھەي سەن قانخور، ئىپلاس»! ـ «ئىپلاس» ئىبرانىي تىلىدا: «ئىبلىس)بېلىيال(نىڭ ئوغلى.»

8 سەن ساۋۇلنىڭ ئورندا پادىشاھ بولدۇڭ، لېكىن پەرۋەردىگار ئۆزۈڭ جەمەتىنىڭ قېنىنى سېنىڭ بېشىڭغا قايتۇردى؛
ئەمدى پەرۋەردىگار پادىشاھلىقنى ئوغلۇڭ ئابشالومنىڭ قولىغا بەردى؛ مانا، ئۆزۈڭنىڭ رەزىللىكىڭ سېنىڭ ئۈستۈڭگە
چۈشتى، چۈنكى سەن بىر قانخورسەن! ـ دېدى.
9 زەرۇئىيانىڭ ئوغلى ئابىشاي پادىشاھقا: نېمىشقا بۇ ئۆلۈك ئىت غوجام پادىشاھنى قارغىسۇن؟ ئۆيەرگە بېرىپ ئۆزۈڭ
بېشىنى كەسكىلى ماڭا ئىجازەت بەرگەيسەن! ـ دېدى.■
10 لېكىن پادىشاھ: ئى زەرۇئىيانىڭ ئوغۇللىرى، مېنىڭ بىلەن نېمە كارىڭلار؟ ئۇ قارغىسا قارغىسۇن! ئەگەر
پەرۋەردىگار ئۆزىنىڭغا، داۋۇتنى قارغىغىن، دەپ ئېيتقان بولسا، ئۇنداقتا كىم ئۆزىنىڭغا: نېمىشقا بۇنداق قىلىسەن؟
ـ دېيەلىسۇن؟
11 داۋۇت ئابىشايغا ۋە بارلىق خىزمەتكارلىرىغا: مانا ئۆز پۈشتۈمدىن بولغان ئوغلۇم مېنىڭ جېنىمنى ئىزدىگەن يەردە،
بۇ بىنيامىن كىشى ئۆزىنىڭ ئارتۇقراق قىلىمامدۇ؟ ئۇنى قارغىغىلى قويغىن، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆزىنىڭغا شۇنداق
بۇيرۇپتۇ.
12 پەرۋەردىگار بەلكىم مېنىڭ دەردىلىرىمنى نەزىرىگە ئېلىپ، بۇ ئادەمنىڭ بۇگۈن مېنى قارغىغانلىرىنىڭ ئورندا ماڭا
ياخشىلىق ياندۇرار، دېدى.
13 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ئۆز ئادەملىرى بىلەن يولدا مېڭىۋەردى. شىمەي بولسا داۋۇتنىڭ ئۆدۈلدىكى تاغ باغرىدا
ماڭغاچ قارغايتتى ھەم تاش ئېتىپ توپا-چاڭ چاچاتتى.
14 پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان خەلقىنىڭ ھەممىسى ھېرىپ، مەنزىلگە بارغاندا ئۆيەردە ئارام ئالدى.

ئاھىتوفەلنىڭ مەسلىھەتى

15 ئەمدى ئابشالوم بارلىق ئىسرائىللار بىلەن يېرۇسالېمغا كەلدى؛ ئاھىتوفەل ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى.
16 داۋۇتنىڭ دوستى ئاركىلىق ھۇشاي ئابشالومنىڭ قېشىغا كەلگەندە، ئۇ ئابشالومغا: پادىشاھ ياشىسۇن! پادىشاھ
ياشىسۇن! ـ دېدى.
17 ئابشالوم ھۇشايغا: بۇ سېنىڭ دوستۇڭغا كۆرسىتىدىغان ھېممىتىمۇ؟ نېمىشقا دوستۇڭ بىلەن بارمىدىڭ؟ ـ دېدى.
18 ھۇشاي ئابشالومغا: ياق، ئۇنداق ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار ۋە بۇ خەلق ھەمدە ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى
كىمنى تاللىسا، مەن ئۇنىڭغا تەۋە بولاي ۋە ئۇنىڭ يېنىدا تۇرىمەن.
19 شۇنىڭدىن باشقا كىمنىڭ خىزمىتىدە بولاي؟ ئۇنىڭ ئوغلىنىڭ قېشىدا خىزمەت قىلمامدىم؟ سېنىڭ ئاتاڭنىڭ
قېشىدا خىزمەت قىلغاندەك، ئەمدى سېنىڭ قېشىڭدا خىزمەت قىلاي، ـ دېدى.
20 ئاندىن ئابشالوم ئاھىتوفەلگە: مەسلىھەتلىشىپ يول كۆرسىتىڭلار، قانداق قىلساق بولار؟ ـ دېدى.
21 ئاھىتوفەل ئابشالومغا: ئاتاڭنىڭ ئوردىسىغا قارىغىلى قويغان كېنىزەكلىرى بىلەن بىللە ياتقىن؛ شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل
ئىسرائىل سېنىڭ ئۆزۈڭنى ئاتاڭغا نەپرەتلىك قىلغانلىقىڭنى ئاڭلايدۇ؛ شۇنداق قىلسىڭ ساڭا ئەگەشكەنلەرنىڭ قوللىرى
كۈچلەندۈرۈلىدۇ، دېدى.
22 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئابشالوم ئۈچۈن ئوردىنىڭ ئۆگزىسىدە بىر چېدىر تىكتى؛ ئابشالوم ھەممە ئىسرائىلنىڭ كۆزلىرى
ئالدىدا ئۆز ئاتىسىنىڭ كېنىزەكلىرى بىلەن بىللە بولدى.
23 ئۇ كۈنلەردە ئاھىتوفەلنىڭ بەرگەن مەسلىھەتى خۇددى كىشى خۇدادىن سوراپ ئېرىشكەن سۆز-كالامدەك
ھېسابلىناتتى. ئۇنىڭ داۋۇتقا ۋە ئابشالومغا بەرگەن ھەممە مەسلىھەتمۇ ھەم شۇنداق قارىلاتتى.

■ **16:9** 1سام. 15:24؛ 2سام. 89:

17

ئاھىتوفەلنىڭ مەسلىھەتى بىكار قىلىنىدۇ

1 ئاھىتوفەل ئابىشالومغا: ماڭا ئون ئىككى مىڭ ئادەمنى تاللۇۋېلىشقا رۇخسەت بەرسەڭ، مەن بۈگۈن كېچە
قوزغىلىپ، داۋۇتنى قوغلاي؛
2 مەن ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشكىنىمدە ئۇ ھېرىپ، قوللىرى ئاجىز بولىدۇ؛ مەن ئۇنى ئالاقزادە قىلىۋېتىمەن، شۇنداقلا
ئۇنىڭ بىلەن بولغان بارلىق خەلق قاچىدۇ. مەن پەقەت پادىشاھنىلا ئۇرۇۋېتىۋېتىمەن،
3 ئاندىن ھەممە خەلقنى ساڭا بېقىندۇرۇۋېتىمەن. سەن ئىزدىگەن ئادەم يوقالسا، ھەممە خەلق سېنىڭ قېشىڭغا
قايتىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ھەممە خەلق ئامان-ئېسەن قالىدۇ، دېدى.□
4 بۇ مەسلىھەت ئابىشالومغا ۋە ئىسرائىلنىڭ بارلىق ئاقساقاللىرىغا ياقتى،
5 لېكىن ئابىشالوم: ئاركىلىق ھۇشاينىمۇ چاقىرىڭلار، ئۇنىڭ سۆزىنىمۇ ئاڭلايلى، ـ دېدى.
6 ھۇشاي ئابىشالومنىڭ قېشىغا كەلگەندە، ئابىشالوم ئۇنىڭغا: ئاھىتوفەل مۇنداق-مۇنداق ئېيتتى، ئۇ دېگەندەك
قىلايلىمۇ؟ بولمىسا، سەن بىر مەسلىھەت بەرگىن، ـ دېدى.
7 ھۇشاي ئابىشالومغا: ئاھىتوفەلنىڭ بۇ ۋاقىتتا بەرگەن مەسلىھەتى ياخشى ئەمەس، ـ دېدى.
8 ھۇشاي يەنە مۇنداق دېدى: »سەن ئاتاڭ بىلەن ئادەملىرىنى بىلىسەنغۇ ـ ئۇلار پالۋانلاردۇر، ھازىر دالادىكى
بالىلىرىدىن جۈدا قىلىنغان چىشى ئېيىقتەك پەيلى يامان. ئاتاڭ بولسا ھەققىي جەڭچىدۇر، ئۇز ئادەملىرى بىلەن بىرگە
قونمايدۇ.
9 مانا ئۇ ھازىر بىر غاردا يا باشقا بىر يەردە مۆكۈنۈۋالغان بولسا كېرەك. مۇبادا ئۇ ئاۋۋال خەلقىمىز ئۈستىگە چۈشسە
شۇنى ئاڭلىغان ھەركىم: ئابىشالومغا ئەگەشكەنلەر قىرغىنچىلىققا ئۇچراپتۇ، ـ دەيدۇ. □
10 ئۇ ۋاقىتتا ھەتتا شىر يۈرەك پالۋانلارنىڭ يۈرەكلىرىمۇ سۇ بولۇپ كېتىدۇ؛ چۈنكى پۈتكۈل ئىسرائىل ئاتاڭنىڭ باتۇر
ئىكەنلىكىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنىڭمۇ پالۋان ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ.
11 شۇڭا مەسلىھەتىم شۇكى، پۈتكۈل ئىسرائىل داندىن تارتىپ بەئەر-شىباغىچە سېنىڭ قېشىڭغا تېز يىغىلسۇن)ئۇلار
دېڭىزدىكى قۇملاردەك كۆپتۇر.(! سەن ئۆزۈڭ ئۇلارنى باشلاپ جەڭگە چىققىن.
12 بىز ئۇنى قەيەردە تاپساق، شەبنەم يەرگە چۈشكەندەك ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشەيلى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئۆزى ۋە
ئۇنىڭ بىلەن بولغان كىشىلەردىن ھېچ كىممۇ قالمايدۇ.
13 ئەگەر ئۇ بىر شەھەرگە كىرىۋالسىمۇ، پۈتكۈل ئىسرائىل شۇ يەرگە ئارغامچىلارنى ئېلىپ كېلىپ، شەھەرنى ھەتتا
ئۇنىڭدىكى كىچىك شېغىل-تاشلارنىمۇ قالدۇرماي سۈرەپ ئەكىلىپ، دەريا جىلغىسىغا تاشلۇۋېتىمىز.«
14 ئابىشالوم بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرى: ئاركىلىق ھۇشاينىڭ مەسلىھەتى ئاھىتوفەلنىڭ مەسلىھەتىدىن ياخشى
ئىكەن، دېيىشتى. چۈنكى پەرۋەردىگار ئابىشالومنىڭ بېشىغا بالا كەلسۇن دەپ، ئاھىتوفەلنىڭ ياخشى مەسلىھەتىنىڭ
بىكار قىلىنىشىنى بېكىتكەنىدى.
15 ھۇشاي زادوك بىلەن ئابىياتار كاھىنلارغا: ئاھىتوفەلنىڭ ئابىشالوم بىلەن ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىغا بەرگەن
مەسلىھەتى مۇنداق-مۇنداق، ئەمما مېنىڭ مەسلىھەتىم بولسا مۇنداق-مۇنداق؛
16 ھازىر سىلەر دەرھال ئادەم ئەۋەتىپ داۋۇتقا: بۇ كېچىدە چۈلۈنىڭ كېچىكىلىرىدە قونماي، بەلكى تېز ئۆتۈپ
كېتىڭلار، بولمىسا پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان ھەممە خەلق ھالاك بولۇشى مۇمكىن، دەپ يەتكۈزۈڭلار ـ
دېدى.

□ 17:3 »سەن ئىزدىگەن ئادەم يوقالسا، ھەممە خەلق سېنىڭ قېشىڭغا قايتىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بارلىق ئادەمنىڭ قايتىپ كېلىشى، سەن ئىزدىگەن ئادەمنىڭ جېنىغا باراۋەردۇر.« □ 17:9 »مۇبادا ئۇ ئاۋۋال خەلقىمىز ئۈستىگە چۈشسە...» ـ ياكى »دەسلەپتە خەلق)ىمىز(دىن نەچچىسى يىقىلىپ ئۆلتۈرۈلسە،...»

17 ئۇ ۋاقىتتا يوناتان بىلەن ئاخىماۋاز ئەن-روگەلدە كۆتۈپ تۇراتتى؛ ئۇلار باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن
شەھەرگە كىرمىدى؛ بىر دېدەكنىڭ چىقىپ ئۇلارغا خەۋەر بېرىشى بىكىتىلدى. ئۇلار بېرىپ داۋۇت پادىشاھقا
خەۋەرنى يەتكۈزدى.
18 لېكىن بىر ياش يىگىت ئۇلارنى كۆرۈپ قېلىپ، ئابشالومغا دەپ قويدى. ئەمما بۇ ئىككىيلەن ئىتتىك بېرىپ،
باھۇرىمدىكى بىر ئادەمنىڭ ئۆيىگە كىردى. بۇ ئادەمنىڭ ھويلىسىدا قۇدۇق بار ئىدى؛ ئۇلار شۇنىڭغا چۈشۈپ
يوشۇرۇندى.
19 ئۇنىڭ ئايالى قۇدۇقنىڭ ئاغزىغا يايقۇچنى يېيىپ ئۈستىگە سوقۇلغان بۇغداينى تۆكۈپ قويدى؛ شۇنىڭ بىلەن
ھېچ ئىش ئاشكارىلانمىدى.
20 ئابشالومنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۆيگە كىرىپ ئايالنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئاخىماۋاز بىلەن يوناتان قەيەردە؟ ـ دەپ
سوريدى. ئايال: ئۇلار ئېرىقتىن ئۆتۈپ كەتتى، دېدى. كەلگەنلەر ئۇلارنى ئىزدەپ تاپالماي، يېرۇسالېمغا قايتىپ
كەتتى.
21 ئۇلار كەتكەندىن كېيىن، بۇ ئىككىيلەن قۇدۇقتىن چىقىپ، بېرىپ داۋۇت پادىشاھقا خەۋەر بەردى. ئۇلار
داۋۇتقا: قوپۇپ، سۇدىن ئۆتكىن؛ چۈنكى ئاھىتوفەل سېنى ئۆتۈش ئۈچۈن شۇنداق مەسلىھەت بېرىپتۇ، ـ دېدى.
22 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان بارلىق خەلق قوزغىلىپ ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتتى؛ تاڭ ئاتقۇچە
ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتمىگەن ھېچكىم قالمىدى.
23 ئاھىتوفەل ئۆز مەسلىھەتىنى قوبۇل قىلمىغانلىقىنى كۆرۈپ ئېشىكىنى توقۇپ، ئۆز شەھىرىدىكى ئۆيىگە بېرىپ،
ئۆيىدىكىلەرگە ۋەسىيەت تاپشۇرغاندىن كېيىن، ئېسىلىپ ئۆلۈۋالدى. ئۇ ئۆز ئاتىسىنىڭ قەبرىسىدە دەپنە قىلىندى.
24 شۇ ئارىلىقتا داۋۇت ماھانائىمغا يېتىپ كەلگەندى، ئابشالوم ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرىمۇ
ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتۈپ بولغانىدى.
25 ئابشالوم يوئابنىڭ ئورنىدا ئاماسانى قوشۇننىڭ ئۈستىگە سەردار قىلىپ قويدى. ئاماسا بولسا يېترا ئىسىملىك بىر
ئىسرائىللىق كىشىنىڭ ئوغلى ئىدى. ئۇ كىشى ناھاشنىڭ قىزى ئابىگائىل بىلەن يېقىنچىلىق قىلغانىدى. ناھاش
يوئابنىڭ ئانىسى زەرۇئىيا بىلەن ئاچا-سىڭىل ئىدى.
26 ئىسرائىل بىلەن ئابشالوم گىلېئادنىڭ زېمىندا بارگاھ تىكتى.
27 داۋۇت ماھانائىمغا يېتىپ كەلگەندە، ئامونىيلارنىڭ رابباھ شەھىرىدىن بولغان ناھاشنىڭ ئوغلى شوبى بىلەن
لو-دىبارلىق ئاممىئەلنىڭ ئوغلى ماكىر ۋە روگېلىمدىن بولغان گىلېئادلىق بارزىللاي دېگەنلەر ■
28 يوتقان-كۆرپە، داس، قاچا-قۇچا، بۇغداي، ئارپا، ئۇن، قوماچ، پۇرچاق، قىزىل ماش، قۇرۇغان پۇرچاقلار،
29 ھەسەل، قايماق ۋە قويلارنى كەلتۈرۈپ، كالا سۈتىدە قىلىنغان قۇرۇت-ئىرىمچىك قاتارلىقلارنى داۋۇت بىلەن
خەلققە يېيىش ئۈچۈن ئېلىپ كەلدى، چۈنكى ئۇلار: شۇبھىسىزكى، خەلق چۆلدە ھېرىپ-ئېچىپ، ئۈسساپ
كەتكەندۇ، دەپ ئويلىغانىدى.

18

ئابشالومنىڭ ئۆلۈشى

1 داۋۇت ئۆزى بىلەن بولغان خەلقنى يىغىپ ئېدىتلىدى ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىگە مىڭبېشى بىلەن يۈزبېشى قويدى.
2 ئاندىن داۋۇت خەلقنى ئۈچ بۆلەككە بۆلۈپ جەڭگە چىقاردى؛ بىرىنچى بۆلەكنى يوئابنىڭ قول ئاستىدا، ئىككىنچى
بۆلەكنى زەرۇئىيانىڭ ئوغلى، يوئابنىڭ ئىنىسى ئابىشاينىڭ قول ئاستىدا ۋە ئۈچىنچى بۆلەكنى گاتلىق ئىتتايىنىڭ قول
ئاستىدا قويدى. پادىشاھ خەلققە: بەرھەق، مەنمۇ سىلەر بىلەن جەڭگە چىقىمەن، دېدى.

■ 17:27 2سام. 19:31-32؛ 1پاد. 72:

3 لېكىن خەلق: سىلى چىقمىسلا، ئەگەر بىز قاچساق دۈشمەن بىزگە پەرۋا قىلمايدۇ، ھەتتا يېرىمىمىز تۆلۈپ كەتسەكمۇ
بىزگە پەرۋا قىلمايدۇ. چۈنكى تۆزلىرى بىزنىڭ ئون مىڭىمىزگە باراۋەر بولىلا. ياخشىسى سىلى شەھەردە تۇرۇپ
بىزگە ھەمدەم بولۇشقا تەييار تۇرغايلا، دېدى.
4 پادىشاھ تۆلارغا: سىلەرگە نېمە لايىق كۆرۈنسە، شۇنى قىلىمەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن خەلق يۈزدىن، مىڭدىن
بولۇپ شەھەردىن چىقىۋاتقاندا، پادىشاھ دەرۋازىنىڭ يېنىدا تۇردى.
5 پادىشاھ يوئاب بىلەن ئابشاي ۋە ئىتتايغا: مەن ئۈچۈن ئابشالومغا ياخشى مۇئامىلىدە بولۇپ ئايا كۆلار، دېدى.
پادىشاھنىڭ ھەممە سەردارلىرىغا ئابشالوم توغرىسىدا شۇنداق تاپىلىغىنىدا، بارلىق خەلق تاپىلىغىنىنى ئاڭلىدى.
6 ئاندىن خەلق ئىسرائىل بىلەن سوقۇشقىلى مەيدانغا چىقتى؛ سوقۇش ئەفرائىمنىڭ ئورمانلىقىدا بولدى.
7 ئۇ يەردە ئىسرائىل داۋۇتنىڭ ئادەملىرىدىن مەغلۇپ بولدى. ئۇ كۈنى ئۇلار قاتتىق قىرغىن قىلىندى ـ يىگىرمە
مىڭ ئۆلدى.
8 سوقۇش شۇ زېمىنغا يېيىلدى؛ ئورمانلىق يەۋەتكەنلەر قىلىچتا ئۆلگەنلەردىن كۆپ بولدى.

9 ئابشالوم داۋۇتنىڭ غۇلاملىرى بىلەن تۇيۇقسىز ئۇچراشىپ قالدى؛ ئابشالوم تۆز قېچىرىغا مىنىپ، چوڭ دۇب
دەرىخىنىڭ قويۇق شاخلىرىنىڭ تېگىدىن ئۆتكەندە، ئۇنىڭ بېشى دەرەخ شېخىغا كەپلىشىپ قېلىپ، ئۇ ئېسىلىپ
قالدى؛ ئۇ مىنگەن قېچىر بولسا ئالدىغا كېتىپ قالدى. □
10 بىرسى بۇنى كۆرۈپ يوئابقا خەۋەر بېرىپ: مانا، مەن ئابشالومنىڭ بىر دۇب دەرىخىدە ساڭگىلاپ تۇرغىنىنى
كۆردۇم، دېدى.
11 يوئاب خەۋەر بەرگەن ئادەمگە: نېمە! سەن ئۇنى كۆرۈپ تۇرۇپ، نېمىشقا ئۇنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ يەرگە
چۈشۈرمىدىڭ؟ شۇنداق قىلغان بولساڭ، ساڭا ئون كۈمۈش تەڭگە ۋە بىر كەمەر بېرەتتىم، ـ دېدى.
12 ئۇ ئادەم يوئابقا: قولۇمغا مىڭ كۈمۈش تەڭگە تەگسىمۇ، قولۇمنى پادىشاھنىڭ ئوغلىغا ئۇزاتمايتتىم! چۈنكى
پادىشاھنىڭ ھەممىمىز ئالدىدا ساڭا، ئابىشايغا ۋە ئىتتايغا: مېنىڭ ئۈچۈن ھەر بىرىڭلار ئابشالومنى ئايا كۆلار، دەپ
بۇيرۇغىنىنى ئاڭلىدۇق.
13 ئەگەر مەن ئۆز جېنىمنى تەۋەككۈل قىلىپ، شۇنداق قىلغان بولسام)ھەرقانداق ئىش پادىشاھتىن يوشۇرۇن
قالمايدۇ(! سەن مېنى تاشلاپ، دۈشمىنىڭ قاتارىدا كۆرەتتىڭ، ـ دېدى.
14 يوئاب: سېنىڭ بىلەن بۇنداق دېيىشىشكە چولام يوق! ـ دېدى-دە، قولىغا ئۈچ نەيزىنى ئېلىپ دەرەختە
ساڭگىلاقلىق ھالدا تىرىك تۇرغان ئابشالومنىڭ يۈرىكىگە سانجىدى. □
15 ئاندىن يوئابنىڭ ياراغ كۆتۈرگۈچىسى بولغان ئون غۇلام ئابشالومنىڭ چۈرىسىگە يىغلىپ، ئۇنى ئۇرۇپ ئۆلتۈردى.
16 ئاندىن يوئاب كاناي چالدى، خەلق ئىسرائىلنى قوغلاشتىن ياندى؛ چۈنكى يوئاب قوشۇننى چېكىنىشكە چاقىردى.
17 ئۇلار ئابشالومنى ئورمانلىقتىكى چوڭ بىر ئازگالغا تاشلاپ ئۈستىگە نۇرغۇن تاشلارنى دۆۋىلەپ قويدى.
ئىسرائىللار بولسا قېچىپ ھەربىرى ئۆز ماكانىغا كەتتى. □
18 ئابشالوم تىرىك ۋاقتىدا پادىشاھ ۋادىسىدا ئۆزىگە بىر ئابىدە تۇرغۇزغاندى. چۈنكى ئۇ: مېنىڭ ناممىنى قالدۇردىغانغا
ئوغلۇم يوق دەپ، ئۇ تاش ئابىدىنى ئۆز نامى بىلەن ئاتىغانىدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ تاش بۈگۈنگە قەدەر »ئابشالومنىڭ
يادىكارى« دەپ ئاتىلىدۇ.□

□ **18:9 »ئۇنىڭ بېشى ... كەپلىشىپ قېلىپ، ئۇ ئېسىلىپ قالدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئۇنىڭ بېشى ... كەپلىشىپ قېلىپ، ئۇ ئاسمان-زېمىن ئوتتۇرىسىدا ئېسىلىپ قالدى.«
□ **18:14 »دەرەختە ساڭگىلاقلىق ھالدا تىرىك تۇرغان ئابشالومنىڭ يۈرىكىگە سانجىدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرەخنىڭ يۈرىكىدە ساڭگىلاقلىق تىرىك
تۇرغان ئابشالومنىڭ يۈرىكىگە سانجىدى« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. □ **18:17 »ئىسرائىللار بولسا قېچىپ ھەربىرى ئۆز ماكانىغا كەتتى«** ـ
ئىبرانىي تىلىدا: »ئىسرائىللار بولسا قېچىپ ھەربىرى ئۆز چېدىرىغا كەتتى.«□ **18:18 »مېنىڭ ناممىنى قالدۇردىغانغا ئوغلۇم يوق...«** ـ ئابشالومنىڭ بۇ
سۆزىدىن قارىغاندا، ئۇنىڭ ئۈچ ئوغلى (27:14) ھەممىسى بالدۇر ئۆلگەنىدى

داۋۇت ئابشالومنىڭ تۆلۈمدىن خەۋەر تاپىدۇ

19 زادوكنىڭ ئوغلى ئاخىمائاز يوئابقا: پەرۋەردىگار سېنى دۈشمەنلىرىڭدىن قۇتقۇزۇپ سەن ئۈچۈن ئىنتىقام ئالدى،
دەپ پادىشاھقا خەۋەر بېرىشكە مېنى دەرھال ماڭغۇزغىن، ـ دېدى.
20 لېكىن يوئاب ئۇنىڭغا: سەن بۈگۈن خەۋەر بەرمەيسەن، بەلكى باشقا بىر كۈنى خەۋەر بېرىسەن؛ پادىشاھنىڭ
ئوغلى ئۆلگىنى تۈپەيلىدىن، بۈگۈن خەۋەر بەرمەيسەن، دېدى.
21 شۇنىڭ بىلەن يوئاب كۇشىيغا: بېرىپ پادىشاھقا كۆرگىنىڭنى دەپ بەرگىن، دېدى. كۇشىي يوئابقا تەزىم
قىلىپ يۈگۈرۈپ كەتتى.□
22 لېكىن زادوكنىڭ ئوغلى ئاخىمائاز يوئابقا يەنە: قانداقلا بولمىسۇن بۇ كۇشىنىڭ كەينىدىن يۈگۈرۈشكە ماڭا
ئىجازەت بەرگىن، ـ دېدى. يوئاب: ئى ئوغلۇم، ساڭا ھېچقانداق سۆيۈنچى بەرگۈدەك خەۋەر بولمىسا، نېمىشقا
يۈگۈرۈشنى خالايسەن؟ ـ دېدى.
23 ئۇ يەنە: قانداقلا بولمىسۇن، مېنى يۈگۈرگۈزگىن، دېدى. يوئاب ئۇنىڭغا: ماڭ، يۈگۈر، دېۋىدى، ئاخىمائاز
ئىئوردان دەرياسىدىكى تۈزلەڭلىك بىلەن يۈگۈرۈپ كۇشىيگە يېتىشىپ ئۇنىڭدىن ئۆتۈپ كەتتى.
24 داۋۇت ئىچكى-تاشقى دەرۋازىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇراتتى. كۈزەتچى دەرۋازىنىڭ ئۈگزىسىدىن سېپىلنىڭ ئۈستىگە
چىقىپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، مانا بىر ئادەمنىڭ يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقىنىنى كۆردى. □
25 كۈزەتچى ۋارقىراپ پادىشاھقا خەۋەر بەردى. پادىشاھ: ئەگەر ئۇ يالغۇز بولسا ئۇنىڭدا چوقۇم خەۋەر بار،
دېدى. خەۋەرچى بولسا يېقىنلىشىپ كېلىۋاتاتتى.
26 ئاندىن كۈزەتچى يەنە بىر ئادەمنىڭ يۈگۈرۈپ كەلگىنىنى كۆردى. كۈزەتچى دەرۋازىۋەنگە: مانا يەنە بىر
ئادەم يالغۇز يۈگۈرۈپ كېلىۋاتىدۇ، ـ دېدى. پادىشاھ: بۇمۇ خەۋەرچى ئىكەن، دېدى.
27 كۈزەتچى: ئاۋۋالقىسىنىڭ يۈگۈرۈشى ماڭا زادوكنىڭ ئوغلى ئاخىمائازنىڭ يۈگۈرشىدەك كۆرۈندى، ـ دېدى.
پادىشاھ: ئۇ ياخشى ئادەم، خۇش خەۋەر يەتكۈزىدۇ، ـ دېدى.
28 ئاخىمائاز پادىشاھقا توۋلاپ: سالام! دەپ پادىشاھقا يۈزىنى يەرگە تەككۈزۈپ تەزىم قىلىپ: غوجام
پادىشاھقا زىيان يەتكۈرۈشكە قوللىرىنى كۆتۈرگەن ئادەملەرنى مەغلۇبىيەتكە مۇپتىلا قىلغان پەرۋەردىگار خۇدالىرى
مۇبارەكتۇر! ـ دېدى.□
29 پادىشاھ: ئابشالوم سالامەتمۇ؟ ـ دەپ سوردى. ئاخىمائاز جاۋاب بېرىپ: يوئاب پادىشاھنىڭ قۇلى ۋە
پېقىرلىرىنى ماڭ دۈرغاندا، پېقىر كىشىلەرنىڭ چوڭ قالايمىقانچىلىقىنى كۆردۇم، لېكىن نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلمىدىم،
ـ دېدى.
30 پادىشاھ: بولدى، بۇياققا تۇرۇپ تۇرغىن، دېدى. ئۇ بىر تەرەپكە بېرىپ تۇردى.
31 ۋە مانا، كۇشىي يېتىپ كەلدى؛ كۇشىي: غوجام پادىشاھ خۇش خەۋەرنى ئاڭلىغايلا. پەرۋەردىگار بۈگۈن
ئاسىيلىق قىلىپ قوزغالغان ھەممىسدىن سىلنى قۇتقۇزۇپ، ئۇلاردىن ئىنتىقام ئالدى، دېدى.
32 پادىشاھ كۇشىيغا: يىگىت ئابشالوم سالامەتمۇ؟ دەپ سوردى. كۇشىيلىق: غوجام پادىشاھنىڭ دۈشمەنلىرى
ۋە سىلنى قەستلىشكە قوزغالغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇ يىگىتكە ئوخشاش بولسۇن! ـ دېدى.
33 پادىشاھ تولمۇ ئازابلىنىپ، دەرۋازىنىڭ تۆپىسىدىكى بالخانىغا يىغلىغان پېتى چىقتى؛ ئۇ ماڭغاچ: ئى ئوغلۇم
ئابشالوم! ئى ئوغلۇم، ئوغلۇم ئابشالوم! كاشكى، مەن سېنىڭ ئورنۇڭدا ئۆلسەم بولماسمىدى! ئى ئابشالوم، مېنىڭ
ئوغلۇم، مېنىڭ ئوغلۇم! دېدى.

□ **18:21 «شۇنىڭ بىلەن يوئاب كۇشىيغا... دېدى»** ـ «كۇشىي»: ھەبەش، ئېفىئوپىيەلىك. ئېفىئوپىيەلىكلەرنىڭ بۈگۈنگە قەدەر تۈزۈنىغا يۈگۈرۈشتە داڭقى بار.

□ **18:24 «داۋۇت ئىچكى-تاشقى دەرۋازىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇراتتى»** ـ ئىبرانىي تىلدا «داۋۇت ئىككى دەرۋازىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇراتتى.» پەرزىنىچە «بۇ ئىككى دەرۋازا» شەھەرنىڭ ئىچكى ۋە تاشقى قوۋۇق بولسا كېرەك. □ **18:28 «سالام»!** ـ (ئىبرانىي تىلدا «شالوم») نىڭ مەنىسى: «تىنچلىق! خاتىرجەملىك.»!

19

1 بىرسى يوئابقا: پادىشاھ ئابشالوم ئۈچۈن يىغلاپ ماتەم تۇتماقتا، دەپ خەۋەر بەردى.
2 شۇنىڭ بىلەن شۇ كۈندىكى نۇسرەت خەلق ئۈچۈن مۇسىبەتكە ئايلاندى؛ چۈنكى خەلق شۇ كۈندە: پادىشاھ ئۆز
ئوغلى ئۈچۈن قايغۇ-ھەسرەت تارتىۋاتىدۇ، دەپ ئاڭلىدى.
3 ئۇ كۈنى خەلق سوقۇشتىن قېچىپ خجالەتتە قالغان ئادەملەردەك، ئوغرىلىقچە شەھەرگە كىردى.
4 پادىشاھ يۈزىنى يېپىپ: ئى، ئوغلۇم ئابشالوم، ئى ئابشالوم، مېنىڭ ئوغلۇم، مېنىڭ ئوغلۇم! ـ دەپ قاتتىق ئاۋاز
بىلەن پەرياد كۆتۈردى.
5 لېكىن يوئاب پادىشاھنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئۆز جېنىڭنى، ئوغۇللىرىڭ بىلەن قىزلىرىڭنىڭ
جېنىنى، ئاياللىرىڭنىڭ جېنى بىلەن كېنىزەكلىرىڭنىڭ جېنىنى قۇتقۇزغان ھەممە خىزمەتكارلارنىڭ يۈزىنى سەن بۇگۈن
خجالەتتە قالدۇردۇڭ!
6 سەن ئۆزۈڭگە نەپرەتلىنىدىغانلارنى سۆيىسەن، سېنى سۆيىدىغانلارغا نەپرەتلىنىدىغاندەك قىلىسەن! چۈنكى سەن
بۇگۈن سەردارلىرىڭنى ياكى خىزمەتكارلىرىڭنى نەزىرىڭدە ھېچنەرسە ئەمەس دېگەندەك قىلدىڭ! چۈنكى بۇگۈن
ئابشالوم تىرىك قېلىپ، بىز ھەممىمىز ئۆلگەن بولساق، نەزىرىڭدە ياخشى بولاتتىكەن، دەپ بىلىپ يەتتىم.
7 ئەمدى چىقىپ خىزمەتكارلىرىڭنىڭ كۆڭلىگە تەسەللىي بەرگىن؛ چۈنكى مەن پەرۋەردىگار بىلەن قەسەم
قىلىمەنكى، ئەگەر چىقمىساڭ، بۇگۈن كېچە ھېچ ئادەم سېنىڭ بىلەن قالمايدۇ. بۇ بالا ياشلىقىڭدىن تارتىپ بۇگۈنكى
كۈنگىچە ئۇستۈڭگە چۈشكەن ھەرقانداق بالادىن ئېغىر بولىدۇ، ـ دېدى.
8 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ چىقىپ دەرۋازىدا ئولتۇردى، ھەممە خەلققە: مانا، پادىشاھ دەرۋازىدا ئولتۇرىدۇ، دېگەن
خەۋەر يەتكۈزۈلگەندە، ئۇلارنىڭ ھەممىسى پادىشاھنىڭ قېشىغا كەلدى. ئەمما ئىسرائىللار بولسا ھەممىسى قېچىپ،
ئۆز ئۆيىگە قايتىپ كەتتى. □
9 ئەمدى ئىسرائىل قەبىلىسىدىكى ھەممە خەلق غۇلغۇلا قىلىشىپ: پادىشاھ بىزنى دۈشمەنلىرىمىزنىڭ قولىدىن
ئازاد قىلغان، بىزنى فىلىستىيلەرنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغانىدى. ئەمما، ئۇ ھازىر ئابشالوم تۈپەيلىدىن زېمىندىن ئۆزىنى
قاچۇرۇۋاتىدۇ.
10 لېكىن بىز ئۈستىمىزگە پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلغان ئابشالوم بولسا جەڭدە ئۆلدى. ئەمدى نېمىشقا پادىشاھنى
ياندۇرۇپ ئېلىپ كېلىشكە گەپ قىلمايسىلەر؟ دېيىشتى. □
11 داۋۇت پادىشاھ زادوك بىلەن ئابىياتار كاھىنلارغا ئادەم ئەۋەتىپ: سىلەر يەھۇدانىڭ ئاقساقاللىرىغا: پادىشاھ
مۇنداق دەيدۇ: ـ ھەممە ئىسرائىللارنىڭ پادىشاھنى ئوردىسىغا قايتۇرۇپ كېلەيلى، دېيىشكەن تەلىپلىرىنىڭ ھەممىسى
پادىشاھنىڭ قۇلقىغا يەتكەن يەردە، نېمىشقا سىلەر بۇ ئىشتا ئۆلاردىن كېيىن قالىسىلەر؟
12 سىلەر مېنىڭ قېرىنداشلىرىم، مېنىڭ ئەت-ئۈستىخانلىرىم تۇرۇپ، نېمىشقا پادىشاھنى ئېلىپ كېلىشتە ھەممىسىدىن
كېيىن قالىسىلەر؟! ـ دەڭلار.
13 ۋە شۇنداقلا يەنە ئاماساغىمۇ: پادىشاھ مۇنداق دەيدۇ: ـ سەن مېنىڭ ئەت-ئۈستىخانلىرىم ئەمەسمۇسەن؟ ئەگەر
سېنى يوئابنىڭ ئورنىدا مېنىڭ قېشىمدا دائىم تۇرىدىغان قوشۇننىڭ سەردارى قىلمىسام، خۇدا مېنى ئۆرسۈن ھەم
ئۆنىڭدىن ئارتۇق جازالىسۇن ـ دەڭلار، ـ دېدى.■
14 بۇنىڭ بىلەن ئۇ يەھۇدادىكى ئادەملەرنىڭ كۆڭۈللىرىنى بىر ئادەمنىڭ كۆڭلىدەك ئۆزىگە مايىل قىلدى. ئۇلار
پادىشاھقا ئادەم ماڭدۇرۇپ: سەن ئۆزۈڭ بىلەن ھەممە خىزمەتكارلىرىڭ بىرگە يېنىپ كېلىڭلار، دەپ خەۋەر

□ 19:8 «...□□□□□□□ قېچىپ، ئۆز ئۆيىگە قايتىپ كەتتى» ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» ھەممىسى قېچىپ، ئۆز چېدىرىغا قايتىپ كەتتى.« مۇشۇ ئايەتتىكى »ئىسرائىللار« ئابىشالومغا ئەگەشكەن ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە)ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى يەھۇدا ۋە بىنيامىندىن باشقا ئون قەبىلىدىن ئىدى.(
□ 19:10 «...□□□□□□□ پادىشاھنى ياندۇرۇپ ئېلىپ كېلىشكە گەپ قىلمايسىلەر؟» ـ ئىبرانىي تىلىدا »نېمىشقا پادىشاھنى ياندۇرۇپ ئېلىپ كېلىشكە سۆزۈت قىلىسىلەر؟.«
■ 19:13 2سام. 2517:

يەتكۈزدى.
15 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ يېنىپ ئىئوردان دەريا‌سىغىچە كەلدى. يەھۇدادىكى ئادەملەر پادىشاھنى ئىئوردان
دەريا‌سىدىن ئۆتكۈزىمىز دەپ، پادىشاھنىڭ ئالدىغا گۈلگالغا بارغاندى.
16 باھۇرىمدىن چىققان بىنيامىنلىق گېرانىڭ ئوغلى شىمەي ئالدىراپ كېلىپ، يەھۇدادىكى ئادەملەر بىلەن چۈشۈپ،
پادىشاھنىڭ ئالدىغا چىقتى.■
17 شىمەيگە بىنيامىن قەبىلىسىدىن مىڭ ئادەم ئەگەشتى؛ ئۇلار بىلەن سائۇلنىڭ جەمەتىدە خىزمەتكار بولغان زىبا، ئۇنىڭ
ئون بەش ئوغلى ۋە يىگىرمە خىزمەتكارىمۇ ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ كەلدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىئوردان دەريا‌سىدىن
ئۆتۈپ پادىشاھنىڭ ئالدىغا چىقتى.
18 بىر كېمە پادىشاھنىڭ ئىختىيارىغا قويۇلۇپ، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ئۇيان-بۇيان ئۆتۈپ يۈرەتتى.
پادىشاھ ئىئوردان دەريا‌سىدىن ئۆتكەندە، گېرانىڭ ئوغلى شىمەي كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىدا يىقىلىپ تۇرۇپ □
19 پادىشاھقا: غوجام قۇللىرىغا قەبىھلىك سانىمىغايلا؛ غوجام پادىشاھ يېرۇسالېمدىن چىققان كۈندە قۇللىرىنىڭ قىلغان
قەبىھلىكىنى ئەسلىرىگە كەلتۈرمىگەيلا؛ ئۇ پادىشاھنىڭ كۆڭلىگە كەلمىسۇن.
20 چۈنكى قۇللىرى ئۆزىنىڭ گۇناھ قىلغىنىمنى ئوبدان بىلىدۇ؛ شۇڭا مانا، مەن يۈسۈپنىڭ جەمەتىدىن ھەممىدىن
ئاۋۋال بۇگۈن غوجام پادىشاھنى قارشى ئېلىشقا چىقىممەن، ـ دېدى.
21 زەرۇئىيانىڭ ئوغلى ئابىشاي بۇنى ئاڭلاپ: شىمەي پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنىنى قارىغان تۇرسا، ئۇلۇمگە
مەھكۇم قىلىنىش لازىم بولمامدۇ؟ ـ دېدى.
22 لېكىن داۋۇت: ئى زەرۇئىيانىڭ ئوغۇللىرى، سىلەرنىڭ مېنىڭ بىلەن نېمە كارىڭلار؟ بۇگۈن سىلەر ماڭا قارشى
چىقماقچىمۇسىلەر؟ بۇگۈنكى كۈندە ئىسرائىلدا ئادەملەر ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنىشى كېرەكمۇ؟ بۇگۈن ئىسرائىلغا
پادىشاھ ئىگەنلىكىمنى بىلمەيمەنمۇ؟ ـ دېدى.□
23 ئاندىن پادىشاھ شىمەيگە: سەن ئۆلمەيسەن، ـ دېدى. پادىشاھ ئۇنىڭغا قەسەم قىلدى.
24 ئەمدى سائۇلنىڭ نەۋرىسى مەفىبوشەت پادىشاھنى قارشى ئېلىغلى كەلدى. پادىشاھ كەتكەن كۈندىن تارتىپ
ساق-سالامەت قايتىپ كەلگەن كۈنگىچە، ئۇ يا پۇتلىرىنىڭ تىرنىقىنى ئالمىغان يا ساقىلىنى ياسىمىغان ۋە يا كى
كىيىملىرىنى يۇمىغاندى.
25 ئۇ پادىشاھنى قارشى ئېلىغلى يېرۇسالېمدىن كەلگەندە، پادىشاھ ئۇنىڭدىن: ئى مەفىبوشەت، نېمىشقا مېنىڭ بىلەن
بارمىدىڭ؟ ـ دەپ سوريدى.□
26 ئۇ: ئى، غوجام پادىشاھ، قۇللىرى ئاقساق بولغاچقا، ئېشىكىمنى توقۇپ، مىنىپ پادىشاھ بىلەن بىللە باراي،
دېدىم. ئەمما خىزمەتكارىم مېنى ئالداپ قويۇپتۇ؛
27 ئۇ يەنە غوجام پادىشاھنىڭ ئالدىدا قۇللىرىنىڭ غەيۋىتىنى قىلدى. لېكىن غوجام پادىشاھ خۇدانىڭ بىر
پەرىشتىسىدەكتۇر؛ شۇنىڭ ئۈچۈن سىلىگە نېمە لايىق كۆرۈنسە، شۇنى قىلغايلا. ■
28 چۈنكى ئاتامنىڭ جەمەتىنىڭ ھەممىسى غوجام پادىشاھنىڭ ئالدىدا ئۆلگەن ئادەملەردەك ئىدى؛ لېكىن سىلى
ئۆز قۇللىرىنى ئۆزلىرى بىلەن ھەمداستىخان بولغانلار ئارىسىدا قويدىلا؛ مېنىڭ پادىشاھنىڭ ئالدىدا پەريات قىلغىنى نېمە
ھەققىم بار؟ ـ دېدى.□

■ 19:16 2ساموئىل. 5:16□ 1پاد. 82:
□ 19:18 »بىر كېمە پادىشاھنىڭ ئىختىيارىغا قويۇلۇپ، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىنى ... ئۆتۈپ يۈرەتتى« ـ بەزىلەر: »ئۇلار ئۆزلىرىنى پادىشاھنىڭ ئىختىيارىغا قويۇپ، دەريا كېچىكىدە ئائىلە تاۋابىئاتلىرىنى ... ئۆتۈپ يۈرەتتى« دەپ تەرجىمە قىلدۇ.
□ 19:22 «□□□□□ ماڭا قارشى چىقماقچىمۇسىلەر؟» ـ ئىبرانىي تىلىدا: »سىلەر ماڭا شەيتان بولماقچىمۇسىلەر؟«
□ 19:25 »ئۇ ... يېرۇسالېمدىن كەلگەندە...» ـ يا كى، »ئۇ ... يېرۇسالېمغا كەلگەندە...«.
■ 19:27 2ساموئىل. 316:
□ 19:28 «...□□□□□□□□ جەمەتىنىڭ ھەممىسى غوجام پادىشاھنىڭ ئالدىدا ئۆلگەن ئادەملەردەك ئىدى» ـ مەنىسى بەلكىم، »بىز ھەممىمىز ئەسلىدە سېنىڭ ئالدىڭدا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنىشقا لايىق ئىدۇق.«

29 پادىشاھ تۇنىكۇغا: نېمىشقا ئىشلىرىڭ توغرىسىدا سۆزلىۋېرىسەن؟ مېنىڭ ھۆكۈمۈم، سەن بىلەن زىبا يەرلەرنى
بۆلۈشۈۋېلىڭلار، ـ دېدى.
30 مەفىبوشەت پادىشاھقا: غوجام پادىشاھ ئامان-ېسەن تۆز تۆيىگە كەلگەندىن كېيىن، زىبا ھەممىسىنى ئالسىمۇ
رازىمەن! ـ دېدى.
31 گىلېئادلىق بارزىللايمۇ روگېلىمدىن چۈشۈپ پادىشاھنى ئىئوردان دەرياسىدىن تۇتكۇزۇپ قويۇشقا كېلىپ، پادىشاھ
بىلەن بىللە ئىئوردان دەرياسىدىن تۇتتى.
32 ئەمدى بارزىللاي خېلى ياشانغان بىر ئادەم بولۇپ، سەكسەن ياشقا كىرگەندى. پادىشاھ ماھانائىمدا تۇرغان
ۋاقىتتا، ئۇنى قامدىغان دەل مۇشۇ ئادەم ئىدى؛ چۈنكى ئۇ خېلى كاتتا بىر كىشى ئىدى. ■
33 پادىشاھ بارزىللايغا: مېنىڭ بىلەن بارغىن، مەن سەندىن يېرۇسالېمدا تۇرۇۋىنىڭىدە خەۋەر ئالىمەن، دېدى.
34 لېكىن بارزىللاي پادىشاھقا: مېنىڭ بىرنەچچە كۈنلۈك تۇرمۇم قالغاندۇ، پادىشاھ بىلەن بىرگە يېرۇسالېمغا بارامدىم؟
□
35 قۇللىرى سەكسەن ياشقا كىردىم. ياخشى-ياماننى يەنە پەرق ئېتەلەيمەنمۇ؟ يەپ-ئىچكىنىمنىڭ تەمىنى تېتالامدىم؟
يىگىت نەغمىچىلەر بىلەن قىز نەغمىچىلەرنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالامدىم؟ نېمىشقا قۇللىرى غوجام پادىشاغا يەنە يۈك
بولىمەن؟
36 قۇللىرى پەقەت پادىشاھنى ئىئوردان دەرياسىدىن تۇتكۇزۇپ ئاندىن ئازراق تۇزىتىپ قويايي دېگەن، پادىشاھ
بۇنىڭ ئۈچۈن نېمىشقا ماڭا شۇنچە شاپائەت كۆرسىتىدىلا؟
37 قۇللىرىڭ تۇلگەندە تۆز شەھىرىمدە، ئاتام بىلەن ئانامنىڭ قەبرىسىنىڭ يېنىدا يېتىشىم ئۈچۈن قايتىپ كېتىشىگە
ئىجازەت بەرگەيلا. ئەمدى مانا، بۇ يەردە تۆز قۇللىرى كىمھام بار ئەمەسمۇ؟ ئۇ غوجام پادىشاھ بىلەن تۇتۇپ
بارسۇن، ئۇنىڭغا تۆزلىرىگە نېمە لايىق كۆرۈنسە شۇنى قىلغايلا، ـ دېدى.
38 پادىشاھ: كىمھام مېنىڭ بىلەن تۇتۇپ بارسۇن، ساڭا نېمە لايىق كۆرۈنسە ئۇنىڭغا شۇنى قىلاي، شۇنداقلا سەن
مەندىن ھەر نېمە سورىساڭ، ساڭا قىلىمەن، ـ دېدى.
39 ئاندىن خەلقىنىڭ ھەممىسى ئىئوردان دەرياسىدىن تۇتتى، پادىشاھمۇ تۇتتى. ئاندىن پادىشاھ بارزىللاينى سۆيۈپ
ئۇنىڭغا بەخت تىلىدى؛ بارزىللاي تۆز يۇرتىغا يېنىپ كەتتى.
40 پادىشاھ گىلگالغا چىقتى، كىمھام ئۇنىڭ بىلەن باردى. يەھۇدادىكى بارلىق ئادەملەر بىلەن ئىسرائىلنىڭ خەلقىنىڭ
يېرىمى پادىشاھنى دەريادىن تۇتكۇزۇپ ئۇزىتىپ قويغاندى.
41 ئاندىن مانا، ئىسرائىلنىڭ بارلىق ئادەملىرى پادىشاھنىڭ قېشىغا كېلىپ: نېمىشقا قېرىنداشلىرىمىز يەھۇدانىڭ ئادەملىرى
ئوغرىلىقچە پادىشاھنى ۋە پادىشاھنىڭ ئائىلە-تاۋابىئاتلىرىنى، شۇنداقلا داۋۇتقا ئەگەشكەن ھەممە ئادەملەرنى ئىئوردان
دەرياسىدىن تۇتكۇزۇشكە مۇيەسسەر بولدۇ؟ ـ دېدى.
42 يەھۇدانىڭ ھەممە ئادەملىرى ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرىگە جاۋاپ بېرىپ: چۈنكى پادىشاھ بىلەن بىزنىڭ
تۇغقانچىلىقىمىز بار، نېمىشقا بۇ ئىش ئۈچۈن بىزدىن خاپا بولىسىلەر؟ بىز پادىشاھنىڭكىدىن بىر نېمىنى يىدۇقمۇ، ياكى تۇ
بىزگە بىر ئىنئام بەردىمۇ؟ ـ دېدى.
43 ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى يەھۇدانىڭ ئادەملىرىگە جاۋاپ بېرىپ: قەبىلە بويىچە ئالغاندا، پادىشاھنىڭ ئون ئىككى
ئۇلۇشتىن ئونى بىزگە تەۋەدۇر، سىلەرگە نىسبەتەن بىزنىڭ داۋۇت بىلەن تېخىمۇ چوڭراق بۇرادەرچىلىكىمىز بار. نېمىشقا
بىزنى كۆزگە ئىلمايسىلەر؟ پادىشاھىمىزنى يانداۋۇپ ئېلىپ كېلىشكە ئاۋۋال تەشەببۇس قىلغانلار بىز ئەمەسمىدۇق؟ ـ
دېدى. ئەمما يەھۇدانىڭ ئادەملىرىنىڭ سۆزلىرى ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرىنىڭ سۆزلىرىدىن تېخىمۇ قاتتىق ئىدى.□

■ 19:32 2سام. 17:27-29 1پاد. 2:72
□ 19:34 »مېنىڭ بىرنەچچە كۈنلۈك تۇرمۇم قالغاندۇ؟« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مېنىڭ تۇرمۇمدىكى يىللارنىڭ كۈنلىرى قانچىدۇ؟« دېگەن سۆزلەر بىلەن
ئىپادىلىنىدۇ. □ 19:43 »پادىشاھنىڭ ئون ئىككى ئۇلۇشتىن ئونى بىزگە تەۋەدۇر« ـ دېگەن ئىبارە بەلكىم ئىسرائىلنىڭ ئون قەبىلە ئىكەنلىكىنى،
يەھۇدانىڭ بىنيامىننى

20

شىبانىڭ كۆتۈرگەن ئىسيانى

1 ۋە شۇنداق بولدىكى، شۇ يەردە بنيامىن قەبىلىسىدىن، بىكرىنىڭ ئوغلى شىبا ئىسىملىك بىر ئىپلاس بار ئىدى. ئۇ
كاناي چېلىپ: ـ
بىزنىڭ داۋۇتتا ھېچقانداق ئورتاق نېسىۋىمىز يوق؛ يەسسەنىڭ ئوغلىدىن ھېچقانداق مىراسىمىز يوق! ئى ئىسرائىل،
ھەربىرلىرىڭلار ئۆز ئۆيۈڭلەرگە يېنىپ كېتىڭلار، ـ دېدى.□
2 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرى داۋۇتتىن يېنىپ بىكرىنىڭ ئوغلى شىباغا ئەگەشتى. لېكىن يەھۇدانىڭ
ئادەملىرى ئىئوردان دەرياسىدىن تارتىپ يېرۇسالېمغىچە ئۆز پادىشاھىغا چىڭ باغلىنىپ، ئۇنىڭغا ئەگەشتى.
3 داۋۇت يېرۇسالېمغا كېلىپ ئوردىسىغا كىردى. پادىشاھ ئوردىغا قاراشقا قويۇپ كەتكەن ئاشۇ ئون كېنىزەكنى
بىر ئۆيگە قاماپ قويدى. ئۇ ئۇلارنى باقتى، لېكىن ئۇلارغا يېقىنچىلىق قىلمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۆ يەردە ئۆل
ئايالاردەك ئۆلگۈچە قامالغان پېتى ئۆردى.
4 ئاندىن پادىشاھ ئاماساغا: ئۈچ كۈن ئىچىدە يەھۇدانىڭ ئادەملىرىنى چاقىرىپ، يىغىپ كەلگىن؛ ئۆزۈڭمۇ بۇ يەردە
ھازىر بولغىن، دېدى.
5 شۇنىڭ بىلەن ئاماسا يەھۇدانىڭ ئادەملىرىنى چاقىرىپ يىغقىلى باردى. لېكىن ئۇنىڭ ئۇنداق قىلىشى پادىشاھ
بېكىتكەن ۋاقىتتىن كېيىن قالدى،
6 ئۇ ۋاقىتتا داۋۇت ئابىشايغا: ئەمدى بىكرىنىڭ ئوغلى شىبا بىزگە چۈشۈرىدىغان ئاپەت ئابشالومنىڭ چۈشۈرگىنىدىن
تېخىمۇ يامان بولىدۇ. ئەمدى غوجاڭنىڭ خىزمەتكارلىرىنى ئېلىپ ئۇلارنى قوغلاپ بارغىن. بولمىسا، ئۇ مۇستەھكەم
شەھەرلەرنى ئىگىلىۋېلىپ، بىزدىن ئۆزىنى قاچۇرۇشى مۇمكىن، ـ دېدى.
7 شۇنىڭ بىلەن يوئابنىڭ ئادەملىرى ۋە كەرەتىيلەر، پەلەتىيلەر، شۇنداقلا بارلىق پالۋانلار ئۇنىڭغا ئەگىشىپ چىقتى؛
ئۇلار يېرۇسالېمدىن چىقىپ، بىكرىنىڭ ئوغلى شىبانى قوغلىغلى باردى.
8 ئۇلار گىبېئوندىكى قورام تاشقا يېقىن كەلگەندە ئاماسا ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقتى. يوئاب ئۈستىبېشىغا جەڭ لباسىنى
كىيىپ، بېلىگە غىلاپلىق بىر قىلىچنى ئاسقان كەمەر باغلىغانىدى. ئۇ ئالدىغا مېڭىۋىدى، قىلىچ غىلاپتىن چۈشۈپ
كەتتى.
9 يوئاب ئاماسادىن: تىنچلىقمۇ، ئىنىم؟ ـ دەپ سوريدى. يوئاب ئاماسانى سۆيمەكچى بولغاندەك ئوڭ قولى بىلەن
ئۇنى ساقلىدىن تۇتتى.
10 ئاماسا يوئابنىڭ يەنە بىر قولىدا قىلىچ بارلىغىنى دىققەت قىلمىدى. يوئاب ئۇنىڭ قورسىقىغا شۇنداق تىقتىكى،
ئۈچەيلىرى چىقىپ يەرگە چۈشتى. ئىككىنچى قېتىم سىلىشنىڭ ھاجىتى قالمىغانىدى؛ چۈنكى ئۇ ئۆلدى. ئاندىن
يوئاب بىلەن ئىنىسى ئابىشاي بىكرىنىڭ ئوغلى شىبانى قوغلىغلى كەتتى.■
11 يوئابنىڭ غۇلامىلىرىدىن بىرى ئاماسانىڭ يېنىدا تۇرۇپ: كىم يوئاب تەرەپتە تۇرۇپ داۋۇتنى قوللىسا، يوئابقا
ئەگەشسۇن، دەيتتى.
12 ئەمما ئاماسا ئۆز قېنىدا يۇمىلىنىپ، يولنىڭ ئوتتۇرىسىدا ياتاتتى؛ ئۇنى كۆرگەن خەلقنىڭ ھەربىرى توختايتتى.
ئۇ كىشى ھەممە خەلقنىڭ توختىغىنىنى كۆرۈپ، ئاماسانىڭ جەسىتىنى يولدىن ئېتىزلىققا تارتىپ قويدى ھەم بىر
كىيىمنى ئۇنىڭ ئۈستىگە تاشلىدى.
13 جەسەت يولدىن يۆتكەلگەندىن كېيىن خەلقنىڭ ھەممىسى بىكرىنىڭ ئوغلى شىبانى قوغلىغلى يوئابقا ئەگەشتى.

قوشقاندا پەقەت ئىككى قەبىلە ئىگىلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 20:1 «بىكرىنىڭ ئوغلى شىبا ئىسىملىك بىر ئىپلاس» ـ «بىر ئىپلاس» ئىبرانىي تىلىدا «شەيتان)بىلىئال(نىڭ بىر ئوغلى.» «ھەربىرلىرىڭلار ئۆز
ئۆيۈڭلەرگە يېنىپ كېتىڭلار» ـ ئىبرانىي تىلىدا: «ھەربىرلىرىڭلار ئۆز چېدىرىغا يېنىپ كېتىڭلار.» ■ 20:10 1پاد. 52:

14 شىبا بولسا بەيت-مائاكاھدىكى ئابەلگىچە ۋە بىرىيلىكەرنىڭ يۇرتىنىڭ ھەممە يەرلىرىنى كېزىپ ئىسرائىلنىڭ ھەممە
قەبىللىرىدىن ئۆتتى. بىرىيلىكەرمۇ جەم بولۇپ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ باردى. □
15 شۇنىڭ بىلەن يوئاب ۋە ئادەملىرى كېلىپ، بەيت-مائاكاھدىكى ئابەلدە ئۇنى مۇھاسىرىگە ئالدى. ئۇلار شەھەرنىڭ
چۆرىسىدىكى سېپىلنىڭ ئۆدۈلىدا بىر ئىستىھكام سالدى؛ يوئابقا ئەگەشكەنلەرنىڭ ھەممىسى كېلىپ، سېپىلنى ئۆرۈشكە
بازغانلاۋاتقاندا،
16 دانىشمەن بىر خوتۇن شەھەردىن توۋلاپ: قۇلاق سېلىڭلار! قۇلاق سېلىڭلار! يوئابنى بۇ يەرگە چاقىرىپ
كېلىڭلار، مېنىڭ ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشمەكچى بولغىنىمنى ئۇنىڭغا ئېيتىڭلار، ـ دېدى.
17 ئۇ يېقىن كەلگەندە خوتۇن ئۇنىڭدىن: سىلى يوئابمۇ؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: شۇنداق، مەن شۇ، دېدى. خوتۇن
ئۇنىڭغا: دېدەكلىرىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغايلا، دېدى. ئۇ: ئاڭلاۋاتىمەن، دېدى.
18 خوتۇن: كونىلاردا ئابەلدە مەسلىھەت تاپقىن، ئاندىن مەسىلىلەر ھەل قىلىنىدۇ، دېگەن گەپ بار؛
19 ئىسرائىلنىڭ تىنچ ۋە مۇمىن بەندىلىرىدىن بىرىمەن؛ سىلى ھازىر ئىسرائىلدىكى ئانا كەبى چوڭ بىر شەھەرنى خاراپ
قىلۋاتىدىلا، نېمىشقا پەرۋەردىگارنىڭ مىراسىنى يوقاتماقچى بولىلا؟ ـ دېدى.□
20 يوئاب جاۋاپ بېرىپ: ئۇنداق ئىش مەندىن نېرى بولسۇن! مەندىن نېرى بولسۇن! مېنىڭ ھېچنېمىنى يۇتۇۋالغۇم
ياكى يوقاتقۇم يوقتۇر؛
21 ئىش ئۇنداق ئەمەس، بەلكى ئەفرائىمدىكى ئېدىرلىقتىن بىكرىنىڭ ئوغلى شىبا دېگەن بىر ئادەم داۋۇت پادىشاھقا
قارشى قولىنى كۆتۈرۈپتۇ. پەقەت ئۇنى تاپشۇرساڭلار، ئاندىن شەھەردىن كېتىمەن، دېدى. خوتۇن يوئابقا: مانا
ئۇنىڭ بېشى سېپىلدىن سىلىگە تاشلىنىدۇ، ـ دېدى.
22 ئاندىن خوتۇن ئۆز دانالىقى بىلەن ھەممە خەلققە مەسلىھەت سالدى؛ ئۇلار بىكرىنىڭ ئوغلى شىبانىڭ بېشىنى
كېسىپ، يوئابقا تاشلاپ بەردى. يوئاب كاناي چالدى، ئۇنىڭ ئادەملىرى شۇنى ئاڭلاپ، شەھەردىن كېتىپ،
ھەربىرى ئۆز ئۆيىگە قايتتى. يوئاب يېرۇسالېمغا پادىشاھنىڭ قېشىغا باردى.□
23 ئەمدى يوئاب پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ قوشۇننىنىڭ سەردارى ئىدى؛ يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا بولسا كەرەتىيلەر
بىلەن پەلەتىيلەرنىڭ ئۈستىگە سەردار بولدى.
24 ئادونىرام باج-ئالۋاڭغا باش بولدى، ئاھىلۇدنىڭ ئوغلى يەھوشافات بولسا دېۋان بېگى بولدى؛
25 شېۋا كاتىپ، زادوك بىلەن ئابىياتار كاھىن ئىدى؛
26 يائىرلىق ئىرا بولسا داۋۇتقا خاس كاھىن بولدى.□

21

گىبېئونلۇقلار قىساس سورايدۇ

1 ئەمما داۋۇتنىڭ كۈنلىرىدە ئۈدا ئۈچ يىل ئاچارچىلىق بولدى. داۋۇت ئۆنىڭ توغرۇلۇق پەرۋەردىگاردىن سوردى.
پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ئاچارچىلىق سائۇل ۋە ئۇنىڭ قانخور جەمەتىدىكىلەر سەۋەبىدىن، يەنى ئۇنىڭ گىبېئونلۇقلارنى
قىرغىن قىلغىنىدىن بولدى، دېدى. □

□ 20:14 »بىرىيلىكەرمۇ جەم بولۇپ...« ـ ياكى »ئۇ يەردىكى كىشىلەرمۇ جەم بولۇپ...«.
□ 20:19 »سىلى ھازىر ئىسرائىلدىكى ئانا كەبى چوڭ بىر شەھەرنى خاراپ قىلۋاتىدىلا« ـ »ئانا كەبى چوڭ بىر شەھەر« دېگەننىڭ مەنىسى بەلكىم،
باشقا شەھەرلەر ئابەلگە بېقىنىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »بىر شەھەر ۋە ئىسرائىلدىكى بىر ئانا بولغۇچىنى خاراب قىلۋاتىدىلا.«
□ 20:22 »شۇنى ئاڭلاپ... ھەربىرى ئۆز ئۆيىگە قايتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »شۇنى ئاڭلاپ... ھەربىرى ئۆز چېدىرىغا قايتتى.«
□ 20:26 »يائىرلىق ئىرا بولسا داۋۇتقا خاس كاھىن بولدى« ـ ياكى »يائىرلىق ئىرا بولسا داۋۇتنىڭ باش ۋەزىرى بولدى.«
□ 21:1 »ئەمما داۋۇتنىڭ كۈنلىرىدە ئۈدا ئۈچ يىل ئاچارچىلىق بولدى...« ـ 21-24-بابلار بەلكىم تارىخقا قوشۇلغان قوشۇمچە سۆز بولۇپ، »ساموئىل
«(2)دىكى يىللار ئارىلىقىدا يۈز بەرگەن باشقا مۇھىم ئىشلارنى تەسۋىرلەيدۇ.

2 پادشاھ گىبىئونلۇقلارنى چاقىرىپ، ئۇلار بىلەن سۆزلەشتى)گىبىئونلۇقلار ئىسرائىللاردىن ئەمەس ئىدى، بەلكى
ئامورىيلارنىڭ بىر قالدىسى ئىدى. ئىسرائىل ئەسلىدە ئۇلار بىلەن ئەھدە قىلىپ قەسەم ئىچكەنىدى؛ لېكىن ساۋۇل
ئىسرائىل ۋە يەھۇدالارغا بولغان قىزغىنلىقى بىلەن ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشكە ئىنتىلگەنىدى.(□ ■
3 داۋۇت گىبىئونلۇقلارغا: سىلەرگە نېمە قىلىپ بېرەي؟ مەن قانداق قىلىپ بۇ گۇناھنى كافارەت قىلىپ يېپىسام،
ئاندىن سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ مىراسىغا بەخت-بەركەت تىلىيەلەيسىلەر؟ ـ دېدى.□
4 گىبىئونلۇقلار ئۇنىڭغا: بىزنىڭ ساۋۇل ۋە ئۇنىڭ جەمەتىدىكىلەردىن ئالتۇن-كۈمۈش سوراش ھەققىمىز يوق، ۋە
بىزنىڭ سەۋەبىمىزدىن ئىسرائىلدىن بىر ئادەمنىمۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلدۇرۇش ھەققىمىز يوق، دېدى. داۋۇت: سىلەر
نېمە دېسەڭلار، مەن شۇنداق قىلاي، دېدى.
5 ئۇلار پادىشاھقا: بۇرۇن بىزنى يوقاتماقچى بولغان، بىزنى ئىسرائىلنىڭ بارلىق پاسىللىرى ئىچىدە تۇرغۇدەك يېرى
قالمىسۇن دەپ، بىزنى ھالاك قىلىشقا قەستلىگەن ھېلىقى كىشىنىڭ،
6 ھازىر ئۇنىڭ ئەركەك نەسىلدىن يەتتىسى بىزگە تاپشۇرۇپ بېرىلسۇن، بىز پەرۋەردىگارنىڭ تاللىغىنى بولغان ساۋۇلنىڭ
گىبىئاھ شەھىرىدە، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ، ئېسىپ قويايلى، دېدى. پادىشاھ: ـ مەن سىلەرگە
چوقۇم تاپشۇرۇپ بېرىمەن، دېدى.
7 لېكىن داۋۇت بىلەن ساۋۇلنىڭ ئوغلى يوناتاننىڭ پەرۋەردىگار ئالدىدا ئىچىشكەن قەسىمى ۋەجىدىن پادىشاھ ساۋۇلنىڭ
نەۋرىسى، يوناتاننىڭ ئوغلى مەفىبوشەتنى ئايىدى.■
8 پادىشاھ ئايالىنىڭ قىزى رىزپاھنىڭ ساۋۇلغا تۇغۇپ بەرگەن ئىككى ئوغلى ئارمونى ۋە مەفىبوشەتنى ۋە ساۋۇلنىڭ
قىزى مىقال مەھولاتلىق بارزىللاينىڭ ئوغلى ئادرىئەل ئۈچۈن بېقىۋالغان بەش ئوغۇلنى تۇتۇپ، □
9 گىبىئونلۇقلارنىڭ قولىغا تاپشۇردى. بۇلار ئۇلارنى دۆڭدە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئېسىپ قويدى. بۇ يەتتەيلەن
بىر كۈندە ئۆلتۈرۈلدى؛ ئۇلار ئۆلتۈرۈلگەندە ئارپا ئورمىسى ئالدىدىكى كۈنلەر ئىدى.
10 ئاندىن ئايالىنىڭ قىزى رىزپاھ بۆز رەختنى ئېلىپ، قورام ئۈستىگە يېيىپ سالدى. ئۇ ئورما باشلانغاندىن تارتىپ
ئاسماندىن يامغۇر چۈشكەن ۋاقىتقىچە، ئۇ يەردە ئۆلتۈرۈپ كۈندۈزى قۇشلارنىڭ جەسەتلەرنىڭ ئۈستىگە قونۇشىغا،
كېچىسى يىرتقۇچلارنىڭ ئۇلارنى دەسسەپ چەيلىشىگە يول قويمىدى.
11 بىرسى ساۋۇلنىڭ كېنىزىكى، ئايالىنىڭ قىزى رىزپاھنىڭ قىلغانلىرىنى داۋۇتقا ئېيتتى.
12 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت يابەش-گىلئادتىكىلەرنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇ يەردىن ساۋۇلنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئوغلى يوناتاننىڭ
سۆڭەكلىرىنى ئېلىپ كەلدى)فىلىستىيلەر گىلبوئادا ساۋۇلنى ئۆلتۈرگەن كۈندە ئۇلارنىڭ جەسەتلىرىنى بەيت-شاندىكى
مەيدانىدا ئېسىپ قويغانىدى؛ يابەش-گىلئادتىكىلەر ئەسلىدە بۇلارنى شۇ يەردىن ئوغرىلىقچە ئېلىپ كەتكەنىدى.(■
13 داۋۇت ساۋۇل بىلەن ئۇنىڭ ئوغلى يوناتاننىڭ سۆڭەكلىرىنى شۇ يەردىن ئېلىپ كەلدى؛ ئۇلار ئېسىپ ئۆلتۈرۈلگەن
يەتتەيلەننىڭ سۆڭەكلىرىنمۇ يىغىپ قويدى،
14 ئاندىن شۇلارنى ساۋۇل بىلەن ئوغلى يوناتاننىڭ سۆڭەكلىرى بىلەن بىنيامىن زېمىندىكى زېلادا، ئاتىسى كىشىنىڭ
قەبرىسىدە دەپنە قىلدى. ئۇلار پادىشاھ ئەمر قىلغاندەك قىلدى. ئاندىن خۇدا خەلقىنىڭ زېمىن توغرۇلۇق دۇئالىرىنى
ئىجابەت قىلدى.□

□ **21:2 »ئىسرائىل ئەسلىدە ئۇلار بىلەن ئەھدە قىلىپ قەسەم ئىچكەنىدى«** ـ بۇ ئىش »يەشۇئا« 9-بابتا خاتىرىلەنگەن.
■ **21:2** يە. 199:
□ **21:3 ...»** ئاندىن سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ مىراسىغا بەخت-بەركەت تىلىيەلەيسىلەر« ـ دېمەك، ئۇلارنىڭ ئىسرائىلغا بولغان بۇ ئادىۋىتى تۈگەيدۇ.
■ **21:7** 1ساۋ. 3:18، 20، 15: 42؛ 1823:
□ **21:8 »ساۋۇلنىڭ قىزى مىقال مەھولاتلىق بارزىللاينىڭ ئوغلى ئادرىئەل ئۈچۈن بېقىۋالغان بەش ئوغۇل...»** ـ مىقال بەلكىم ئاچىسى مەرابنىڭ بۇ بەش ئوغلىنى بېقىۋالغان (23:6، 1«، 19:18نى كۆرۈڭ.(بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »مەرابنىڭ مەھولاتلىق بارزىللاينىڭ ئوغلى ئادرىئەل ئۈچۈن ئوغۇپ بەرگەن بەش ئوغلىنى« دېيىلىدۇ. ■ **21:12** 1ساۋ. 1331: 10-□ **21:14 »ئاندىن خۇدا خەلقىنىڭ زېمىن توغرۇلۇق دۇئالىرىنى ئىجابەت قىلدى«** ـ »زېمىن توغرۇلۇق دۇئالىرى« ـ دېمەك، قەھەتچىلىكنىڭ تۈگىتىلىشى

فىلىستىيلەر بىلەن قايتا جەڭ قىلىش
1تار. 20:4-8

15 فىلىستىيلەر بىلەن ئىسرائىلنىڭ ئوتتۇرىسىدا يەنە جەڭ بولدى، داۋۇت تۆز ئادەملىرى بىلەن چۈشۈپ، فىلىستىيلەر
بىلەن سوقۇشتى. ئەمما داۋۇت تولىمۇ چارچاپ كەتتى؛
16 رافاھنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولغان ئىشبي-بىنوب داۋۇتنى ئۆلتۈرمەكچى ئىدى؛ ئۇنىڭ مىس نەيزىسىنىڭ ئېغىرلىقى
ئۈچ يۈز شەكەل ئىدى؛ ئۇنىڭغا يەنە يېڭى ساۋۇت باغلاقلىق ئىدى. □
17 لېكىن زەرۇئىيانىڭ ئوغلى ئابىشاي ئۇنىڭغا ياردەمگە كېلىپ فىلىستىينى قىلىچلاپ ئۆلتۈردى. شۇ كۈنى داۋۇتنىڭ
ئادەملىرى ئۇنىڭغا قەسەم قىلىپ: سەن يەنە بىز بىلەن جەڭگە چىقمىغىن! بولمىسا ئىسرائىلنىڭ چىرىغى ئۆچۈپ
قالىدۇ، ـ دېدى.■
18 بۇ ئىشتىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، گوبتا فىلىستىيلەر بىلەن يەنە جەڭ بولدى؛ ئۇ ۋاقىتتا ھۇشاتلىق سىببىكاي
رافاھنىڭ ئەۋلادىدىن بولغان سافنى ئۆلتۈردى. ■
19 گوبتا يەنە بىر قېتىم فىلىستىيلەر بىلەن جەڭ بولدى؛ ئۇ چاغدا بەيت-لەھەملىك يائىرنىڭ ئوغلى ئەل-ھانان گاتلىق
گولىياتنىڭ ئىنىسىنى ئۆلتۈردى. ئۇنىڭ نەيزىسىنىڭ سېپى باپكارنىڭ خادىسىدەك ئىدى.□
20 يەنە بىر جەڭ گاتتا بولدى؛ ئۇ يەردە ئېگىز بويلۇق بىر ئادەم بار ئىدى، قوللىرىنىڭ ئالتىدىن بارماقلىرى، پۇتلىرىنىڭ
ئالتىدىن بارماقلىرى بولۇپ جەمئىي يىگىرمە تۆت بارمىقى بار ئىدى. ئۇ ھەم رافاھنىڭ ئەۋلادى ئىدى.
21 ئۇ ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ئۇلارنى مازاق قىلدى؛ لېكىن داۋۇتنىڭ ئاكىسى شىمىيانىڭ ئوغلى يوناتان ئۇنى
ئۆلتۈردى.
22 بۇ تۆت كىشى گاتلىق رافاھنىڭ ئەۋلادى بولۇپ، ھەممىسى داۋۇتنىڭ قولىدا ياكى ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ
قولىدا ئۆلتۈرۈلدى.

22

داۋۇتنىڭ مەدھىيە كۈيى
زەب. 18

1 پەرۋەردىگار ئۇنى بارلىق دۈشمەنلىرىدىن ھەم سائۇل پادىشاھنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغان كۈنى، ئۇ پەرۋەردىگارغا بۇ
كۈيىنى ئېيتتى: ـ □

2 ئۇ مۇنداق دېدى: ـ پەرۋەردىگار مېنىڭ خادا تېغىم، مېنىڭ قورغىنىم، مېنىڭ نىجاتكارىمدۇر!
3 خۇدا مېنىڭ قورام تېشىمدۇر، مەن ئۇنىڭغا تايىنىمەن ـ
ئۇ مېنىڭ قالقىنىم، مېنىڭ قۇتقۇزغۇچى مۈڭگۈزۈم،
مېنىڭ ئېگىز مۇنارىم ۋە باشپاناھىم، مېنىڭ قۇتقۇزغۇچىمدۇر؛

ئۇچۇن.
□ **21:16 »رافاھنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولغان ئىشبي-بىنوب«** ـ »رافاھنىڭ ئەۋلادلىرى« ھەممىسى دېگۈدەك يوغان ئادەملەر ئىدى (18□ 20، 22نى كۆرۈڭ.(**»ئۇنىڭ مىس نەيزىسىنىڭ ئېغىرلىقى«** ـ ياكى »ئۇنىڭ نەيزىنىڭ مىس يېشىنىڭ ئېغىرلىقى.« **300» شەكەل«** ـ بەلكىم 3.5 كىلوگرام ئىدى. **»ئۇنىڭغا يەنە يېڭى ساۋۇت باغلاقلىق ئىدى«** ـ ياكى، »ئۇنىڭغا يەنە يېڭى بىر قورالى بار ئىدى.«
■ **21:17** 9:13 پەند.
■ **21:18** 1تار. 20:4
□ **21:19 »بەيت-لەھەملىك يائىر«** ـ بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »يائىر« »يائىر-ئورىگىم« دەپ ئاتىلىدۇ. **»گولياتنىڭ ئىنىسى«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »گولىيات« دېيىلىدۇ. □ **22:1 «...□□ پەرۋەردىگارغا بۇ كۈينى ئېيتتى»** ـ زەبۇر، 18-كۈيى ۋە ئۇنىڭ ئىزاھاتلىرى بىلەن سېلىشتۇرۇڭ.

سەن مېنى زوراۋانلاردىن قۇتقۇزۇسەن!□ ■
4 مەدھىيىلەرگە لايىق پەرۋەردىگارغا مەن ندا قىلىمەن،
شۇنداق قىلسۋ، مەن دۈشمەنلىرىمدىن قۇتقۇزۇلىمەن؛
5 چۈنكى تۆلۈمنىڭ ئاسارەتلىرى مېنى قورشۇالدى،
ئىخلاسسىزلارنىڭ يامراپ كېتىشى مېنى قورقىتىۋەتتى؛□
6 تەھتىسارانىڭ تانىلىرى مېنى چىرمىۋالدى،
تۆلۈم سىرتماقلىرى ئالدىمغا كەلدى.
7 قىينالغىنىمدا مەن پەرۋەردىگارغا ندا قىلدىم،
خۇدايىمغا پەرياد كۆتۈردۈم؛
ئۇ ئىبادەتخانىسىدىن ئاۋازىمنى ئاڭلىدى،
مېنىڭ پەريادىم ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىردى.
8 ئاندىن يەر-زېمىن تەۋرەپ سىلكىنىپ كەتتى،
ئاسمانلارنىڭ ئۇللىرى دەھشەتلىك تەۋرەندى، سىلكىنىپ كەتتى؛
چۈنكى ئۇ غەزەپلەندى.
9 ئۇنىڭ دىمىغىدىن ئىس ئورلەپ ئۇراتتى،
ئاغزىدىن چىققان ئوت ھەممىنى يۇتۇۋەتتى؛
ئۇنىڭدىن كۆمۈر چوغلىرى چىقتى؛
10 ئۇ ئاسمانلارنى ئېگىشتۈرۈپ ئېگىپ چۈشتى،
پۇتى ئاستىدا تۇم قاراڭغۇلۇق ئىدى.
11 ئۇ بىر كېرۇب ئۈستىدە پەرۋاز قىلدى،
ئۇ شامالنىڭ قانىتلىرىدا كۆرۈندى.
12 ئۇ قاراڭغۇلۇقنى، شۇنداقلا يىغلىغان سۈلارنى،
ئاسمانلارنىڭ قويۇق بۇلۇتلىرىنى،
ئۆز ئەتراپىدا چېدىرى قىلدى.
13 ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرغان يورۇقلۇقتىن،
ئوتلۇق چوغلار چىقىپ ئوتتى؛
14 پەرۋەردىگار ئاسماندا گۈلدۈرلىدى؛
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچى ئاۋازىنى يا كۆتەرتى؛
15 بەرھەق، ئۇ ئوقلىرىنى ئېتىپ، دۈشمەنلىرىمنى تارقىتىۋەتتى؛
چاقماقلارنى چاقنۇرۇپ، ئۇلارنى قىيقاس-سۈرەنگە سالدى؛□
16 شۇنىڭ بىلەن دېڭىزنىڭ تەكتى كۆرۈنۈپ قالدى،
ئالەمنىڭ ئۇللىرى ئاشكارىلاندى،
پەرۋەردىگارنىڭ تەنبىھى بىلەن،
دىمىغىنىڭ نەپىسىنىڭ زەربىسى بىلەن.
17 ئۇ يۇقىرىدىن قولىنى ئۇزىتىپ، مېنى تۇتتى؛
مېنى ئۇلۇغ سۈلاردىن تارتىپ ئالدى.

□ 22:3 «...□□□□□ **قۇتقۇزغۇچى مۇڭگۈزۈم»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «....□□□□□□□□□□□ مۇڭگۈزى». **»سەن مېنى زوراۋانلاردىن قۇتقۇزۇسەن«!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »سەن مېنى زوراۋانلىقتىن قۇتقۇزۇسەن.« ■ 22:3 ئىبر. 132: □ 22:5 **»ئىخلاسسىزلارنىڭ يامراپ كېتىشى مېنى قورقىتىۋەتتى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىخلاسسىزلارنىڭ قىيان-تاشقىنلىرى مېنى قورقىتىۋەتتى.« □ 22:15 **»بەرھەق، ئۇ ... دۈشمەنلىرىمنى تارقىتىۋەتتى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بەرھەق، ئۇ ... ئۇلارنى تارقىتىۋەتتى.« 18-□□□□□□□ كۆرۈڭ.

18 ئۇ مېنى كۈچلۈك دۈشمىنىمدىن،
ماڭا ئۆچمەنلەردىن قۇتقۇزدى؛
چۈنكى ئۇلار مەندىن كۈچلۈك ئىدى.
19 كۈلپەتكە ئۇچرىغان كۈنۈمدە، ئۇلار ماڭا قارشى ھۇجۇمغا ئۆتتى؛
بىراق پەرۋەردىگار مېنىڭ تايانچىم ئىدى.
20 ئۇ مېنى كەڭرى-ئازادە بىر جايغا ئېلىپ چىقاردى؛
ئۇ مېنى قۇتقۇزدى، چۈنكى ئۇ مەندىن خۇرسەن بولدى.
21 پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمغا قاراپ ماڭا ئىلتىپات كۆرسەتتى؛
قولۇمنىڭ ھالاللىقىنى ئۇ ماڭا قايتۇردى؛
22 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ يوللىرىنى تۇتۇپ كەلدىم؛
رەزىللىك قىلىپ خۇدايىمدىن ئايرىلىپ كەتمىدىم؛
23 چۈنكى ئۇنىڭ بارلىق ھۆكۈملىرى ئالدىمىدىدۇر؛
مەن ئۇنىڭ بەلگىلىمىلىرىدىن چەتنەپ كەتمىدىم؛
24 مەن ئۇنىڭ بىلەن غۇبارسىز يۈردۈم،
ئۆزۈمنى گۇناھتىن نېرى قىلدىم.
25 ۋە پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمغا قاراپ،
كۆز ئالدىدا بولغان ھالاللىقىم بويىچە قىلغانلىرىمنى قايتۇردى.
26 ۋاپادار-مېھرىبانلارغا ئۆزۈڭنى ۋاپادار-مېھرىبان كۆرسىتىسەن؛
غۇبارسىزلارغا ئۆزۈڭنى غۇبارسىز كۆرسىتىسەن؛
27 ساپ دىللىقلارغا ئۆزۈڭنى ساپ دىللىق كۆرسىتىسەن؛
تەتۈرلەرگە ئۆزۈڭنى تەتۈر كۆرسىتىسەن؛
28 چۈنكى سەن ئاجىز مۇمىن خەلقنى قۇتقۇزىسەن؛
بىراق كۆزلىرىڭنى تەكەببۇر ئۈستىگە تىكىپ،
ئۇلارنى شەرمەندە قىلىسەن؛
29 چۈنكى سەن پەرۋەردىگار مېنىڭ چىراغىمدۇرسەن؛
پەرۋەردىگار مېنى باسقان قاراڭغۇلۇقنى نۇرلاندۇرىدۇ؛■
30 چۈنكى سەن ئارقىلىق دۈشمەن قوشۇنى ئارىسىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتىۋۇم؛
سەن خۇدايىم ئارقىلىق مەن سېپىلدىن ئاتلاپ ئۆتىۋۇم.□
31 تەڭرىم ـ ئۇنىڭ يولى مۇكەممەلدۇر؛
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى سىناپ ئىسپاتلانغاندۇر؛
ئۇ ئۆزىگە تايانغانلارنىڭ ھەممىسىگە قالقاندۇر.■
32 چۈنكى پەرۋەردىگاردىن باشقا يەنە كىم ئىلاھتۇر؟
بىزنىڭ خۇدايىمىزدىن باشقا كىم قورام تاشتۇر؟■
33 تەڭرى مېنىڭ مۇستەھكەم قورغىنىمدۇر؛

■ **22:29** پەند. 13؛9
□ **22:30** »دۈشمەن قوشۇنى ئارىسىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتىۋۇم« ـ »يۈگۈرۈپ ئۆتىۋۇم« دېگەن مۇشۇ سۆزلەر »بۇسۇپ ئۆتىۋۇم« دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ■ **22:31** قان. 4:32□ دان. 34:4□ زەب. 6:12□ 140:119□ پەند. 5:30□ ۋەھ. 315: ■ **22:32** قان. 39:32□ 1سام. 2:2□ زەب. 8:86□ يەش. 545:

ئۇ يولۇمنى مۇكەممەل، تۈپ-تۈز قىلدۇ؛
34 ئۇ مېنىڭ پۇتلىرىمنى كىيىكنىڭكىدەك قىلدۇ؛
ئۇ مېنى يۇقىرى جايلىرىمغا تۇرغۇزىدۇ؛
35 قوللىرىمنى ئۇرۇش قىلىشقا ئۆگىتىدۇ،
شۇڭلاشقا بىلەكلىرىم مىس كامانىنى كېرەلەيدۇ؛
36 سەن ماڭا نىجاتىڭدىكى قالقانىنى بەردىڭ،
سېنىڭ مۇلايىم كەمتەرلىكىڭ مېنى ئۇلۇغ قىلدى.
37 سەن قەدەملىرىم ئاستىدىكى جاينى كەڭ قىلدىڭ،
مېنىڭ پۇتلىرىم تېيىلىپ كەتمىدى.
38 مەن دۈشمەنلىرىمنى قوغلاپ يوقاتتىم،
ئۇلار ھالاك بولمىغۇچە ھېچ يانمىدىم.
39 قايتا تۈرالمىغۇدەك قىلىپ،
ئۇلارنى ھالاك قىلىپ يانجىدىم،
ئۇلار پۇتلىرىم ئاستىدا يىقىلدى.
40 سەن جەڭ قىلىشقا كۈچ بىلەن بېلىمنى باغلىدىڭ؛
سەن ماڭا ھۇجۇم قىلغانلارنى پۇتۇم ئاستىدا ئېگىلدۈردۈڭ؛
41 دۈشمەنلىرىمنى ماڭا ئارقىنى قىلىپ قاچقۇزدۇڭ،
شۇنىڭ بىلەن مەن ماڭا ئۆچمەنلەرنى يوقاتتىم.
42 ئۇلار تەلمۈردى، بىراق قۇتقۇزىدىغان ھېچكىم يوق ئىدى؛
ھەتتا پەرۋەردىگارغا قارىۋىدى، ئۇمۇ ئۇلارغا جاۋاب بەرمىدى.
43 مەن ئۇلارنى سوقۇپ يەردىكى توپىدەك قىلىۋەتتىم؛
كوچىدىكى پاتقاقتەك مەن ئۇلارنى چەيلىۋەتتىم؛
ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن پېتىقىدىۋەتتىم.
44 سەن مېنى خەلقىمنىڭ نىزالىرىدىن قۇتقۇزغانسەن؛
سەن مېنى ئەللەرنىڭ بېشى بولۇشقا ساقلىدىڭ؛
ماڭا يات بولغان بىر خەلق خىزمىتىمدە بولماقتا.
45 يات ئەلدىكىلەر ماڭا زەئىپلىشىپ تەسلىم بولىدۇ؛
ئاڭلىشى بىلەنلا ئۇلار ماڭا ئىتائەت قىلىدۇ؛
46 يات ئەلدىكىلەر چۈشكۈنلىشىپ كېتىدۇ؛
ئۇلار ئۆز ئىستىھكاملىرىدىن تىترىگەن ھالدا چىقىپ كېلىدۇ؛
47 پەرۋەردىگار ھاياتتۇر!
مېنىڭ قورام تېشىم مۇبارەكلەنسۇن؛
نىجاتىم بولغان قورام تاش خۇدا ئالىيدۇر، دەپ مەدھىيىلەنسۇن!
48 ئۇ، يەنى مەن ئۈچۈن تولۇق قىساس ئالغۇچى تەڭرى،
خەلقلەرنى ماڭا بويسۇندۇرغۇچىدۇر؛
49 ئۇ مېنى دۈشمەنلىرىم ئارىسىدىن چىقارغان؛
بەرھەق، سەن مېنى ماڭا ھۇجۇم قىلغانلاردىن يۇقىرى كۆتۈردۈڭ؛
زوراۋان ئادەمدىن سەن مېنى قۇتۇلدۇردۇڭ.

50 مۇشۇ سەۋەبلىك مەن ئەللەر ئارىسىدا ساكا تەشەككۇر ئېيتىمەن، ئى پەرۋەردىگار،
نامىڭنى ئۇلۇغلاپ كۈيلەرنى ئېيتىمەن،■
51 ئۇ بولسا ئۆزى تىكلىگەن پادىشاھقا زور قۇتقۇزۇشلارنى بېغىشلايدۇ،
ئۆزى مەسىھ قىلغىنىغا،
يەنى داۋۇتقا ھەم ئۇنىڭ نەسلىگە مەڭگۈگە ئۆزگەرمەس مۇھەببەتنى كۆرسىتىدۇ.

23

داۋۇتنىڭ ئاخىرقى سۆزلىرى

1 تۆۋەندىكىلەر داۋۇتنىڭ ئاخىرقى سۆزلىرىدۇر: ـ يەسسەنىڭ ئوغلى داۋۇتنىڭ بېشارىتى،
يۇقىرى مەرتىۋىگە كۆتۈرۈلگەن،
ياقۇپنىڭ خۇداسى تەرىپىدىن مەسىھلەنگەن،
ئىسرائىلنىڭ سۆيۈملۈك كۈيچىسىنىڭ بېشارەت سۆزلىرى مانا: ـ
2 پەرۋەردىگارنىڭ روھى مەن ئارقىلىق سۆز قىلدى،
ئۇنىڭ سۆزلىرى تىلىمدىدۇر.
3 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى سۆز قىلدى،
ئىسرائىلنىڭ قورام تېشى ماكا شۇنداق دېدى: ـ
كىمكى ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا ئادالەت بىلەن سەلتەنەت قىلسا،
كىمكى خۇدادىن قورقۇش بىلەن سەلتەنەت قىلسا،
4 ئۇ قۇياش چىققاندىكى تاڭ نۇرىدەك،
بۇلۇتسىز سەھەردەك بولىدۇ،
يامغۇردىن كېيىن ئاسمان سۈزۈك بولۇشى بىلەن،
يۇمران مايسىلار تۈپراقتىن چىقىدۇ، مانا ئۇ شۇنداق بولىدۇ.□
5 بەرھەق، مېنىڭ ئۆيۈم ئەگۈى ئالدىدا شۇنداق ئەمەسمۇ؟
چۈنكى ئۇ مەن بىلەن مەڭگۈلۈك ئەھدە تۈزدى،
بۇ ئەھدە ھەممە ئىشلاردا مۇيەسسەل ھەم مۇستەھكەمدۇر،
چۈنكى مېنىڭ بارلىق نىجاتلىق ئىشلىرىمنى،
ھەممە ئىنتىزارلىقىمنى،
ئۇ بەرق ئۈرغۈزمامدۇ؟□
6 لېكىن ئېپلاسلارنىڭ ھەممىسى تىكەنلەردەك،
ھېچكىم قولىدا ئۇتالمىغاچقا، چۆرىۋېتىلىدۇ.□
7 ئۇلارغا قول ئۇزاتقۇچى ئۆزىنى تۆمۈر قورال ۋە نەيزە سېپى بىلەن قوراللاندۇرمىسا بولمايدۇ،
ئۇلار ھامان ئوتۇرغان يېرىدە ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىلىدۇ!

داۋۇتنىڭ پالۋانلىرى
1 تار. 11:10-47

■ 22:50 رىم. 915:
□ 23:4 «ئۇ قۇياش چىققاندىكى تاڭ نۇرىدەك،...» ـ ياكى «قۇياش چىققاندەك، تاڭ نۇرىدەك،...».
□ 23:5 «بەرھەق، مېنىڭ ئۆيۈم ئەگۈى ئالدىدا شۇنداق ئەمەسمۇ؟ چۈنكى ئۇ مەن بىلەن... ئەھدە بەردى» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «مېنىڭ ئۆيۈم ئەگۈى ئالدىدا شۇنداق بولمىسىمۇ، لېكىن ئۇ مەن بىلەن... ئەھدە بەردى.»
□ 23:6 «ئېپلاسلارنىڭ ھەممىسى» ـ ئىبرانىي تىلىدا: «بېلىئال (شەيتان)نىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى.»

8 داۋۇتنىڭ پالۋانلىرىنىڭ ئىسىملىرى تۆۋەندىكىدەك خاتىرىلەنگەندۇر: ـ
تاخكىمونلۇق يوشەب-باشسەبەت سەردارلارنىڭ بېشى ئىدى. ئۇ بىر قېتىملىق جەڭدە نەيزە ئويناتىپ، سەككىز
يۈز ئادەمنى ئۆلتۈرگەنىدى.□
9 كېينىكىسى ئاخوخىي دودونىڭ ئوغلى ئەلئازار ئىدى؛ فىلىستىيەلەر يىغىلىپ جەڭگە قىلماقچى بولدى؛ شۇ ۋاقىتتا
داۋۇت ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ چىققان ئۇچ پالۋان ئۇلارنى جەڭگە چاقىردى؛ ئەلئازار شۇ ئۇچىتىن بىرى
ئىدى. لېكىن ئىسرائىللار چېكىنىدى؛ □
10 ئۇ قوزغىلىپ، تاكى بېلىكى تېلىپ، قولى قىلىچقا چاپلىشىپ قالغۇچە فىلىستىيەلەرنى قىردى. ئۇ كۈنى پەرۋەردىگار
ئىسرائىللارنى چوڭ نۇسرەتكە ئېرىشتۈردى. خەلق ئۇنىڭ قېشىغا قايتقاندا پەقەت ئولجا يىغىش ئىشىلا قالغانىدى.
11 ۋە ئۇنىڭدىن كېينىكىسى ھارارلىق ئاگىينىڭ ئوغلى شاماھ ئىدى. بىر كۈنى فىلىستىيەلەر قوشۇن بولۇپ
يىغىلغانىدى؛ يېقىن ئەتراپتا قويۇق ئوسكەن بىر قىزىل ماشلىق بار ئىدى. كىشىلەر فىلىستىلەرنىڭ ئالدىدىن قاچقانىدى،
□
12 شاماھ بولسا قىزىل ماشلىق ئوتتۇرىسىدا مەزمۇت تۇرۇپ، ئۇنى قوغداپ فىلىستىيەلەرنى قىردى؛ شۇنىڭ بىلەن
پەرۋەردىگار ئىسرائىللارغا غايەت زور نۇسرەت ئاتا قىلدى.
13 ئورما ۋاقىتدا ئوتتۇز يولباشچى ئىچىدىن يەنە ئۇچى ئادۇللامنىڭ غارىغا چۈشۈپ، داۋۇتنىڭ يېنىغا كەلدى.
فىلىستىيەلەرنىڭ قوشۇنى رەفايىم ۋادىسىغا بارگاھ قۇرغانىدى؛
14 ئۇ چاغدا داۋۇت قورغاندا ئىدى، فىلىستىيەلەرنىڭ قاراۋۇلگاھى بولسا بەيت-لەھەمدە ئىدى.
15 داۋۇت ئۇسساپ: ئاھ، بىرسى ماڭا بەيت-لەھەمنىڭ دەرۋازىسىنىڭ يېنىدىكى قۇدۇقتىن سۇ ئەكىلىپ بەرگەن
بولسا ياخشى بولاتتى! ـ دېۋىدى،
16 بۇ ئۇچ پالۋان فىلىستىيەلەرنىڭ لەشكەرگاھىدىن بۆسۈپ ئۆتۈپ، بەيت-لەھەمنىڭ دەرۋازىسىنىڭ يېنىدىكى
قۇدۇقتىن سۇ تارتتى ۋە داۋۇتقا ئېلىپ كەلدى؛ لېكىن ئۇ ئۇنىڭدىن ئىچكىلى ئۇنىمىدى، بەلكى سۇنى پەرۋەردىگارغا
ئاتاپ تۆكۈپ:
17 ـ ئى پەرۋەردىگار، بۇنداق ئىش مەندىن نېرى بولسۇن! بۇ ئۇچ ئادەمنىڭ ئۆز ھاياتىغا تەۋەككۈل قىلىپ بېرىپ
ئەكەلگەن بۇ سۇ ئۇلارنىڭ قېنىغا ئوخشاش ئەمەسمۇ! ـ دېدى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئىچىشكە ئۇنىمىدى. بۇ ئۇچ پالۋان
قىلغان ئىشلار دەل شۇلار ئىدى.
18 زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئابنىڭ ئىنىسى ئابىشاي بۇ ئۈچىنىڭ بېشى ئىدى. ئۇ ئۇچ يۈز ئادەم بىلەن قارشىلىشىپ
نەيزىسىنى پېقىرتىپ ئۇلارنى ئۆلتۈرگەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ »ئۇچ پالۋان« ئىچىدە نامى چىققانىدى.
19 ئۇ بۇ ئۇچەيلەننىڭ ئىچىدە ئەڭ ھۆرمەتلىكى ئىدى، شۇڭا ئۇلارنىڭ بېشى ئىدى؛ لېكىن ئۇ ئاۋۋالقى ئۇچەيلەنگە
يەتمەيتتى.
20 يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا كابزەئەلدىن بولۇپ، بىر باتۇر پالۋان ئىدى؛ ئۇ كۆپ قالتىس ئىشلارنى قىلغان. ئۇ
موئابىي ئاريئەلنىڭ ئىككى ئوغلىنى ئۆلتۈرگەن. يەنە قار ياغقان بىر كۈنى ئازگالغا چۈشۈپ، بىر شىرنى ئۆلتۈرگەنىدى.
□
21 ئۇ ھەم كۆچتۈكگۈر بىر مىسىرلىقنى ئۆلتۈرگەنىدى. مىسىرلىقنىڭ قولىدا بىر نەيزە بار ئىدى، لېكىن بىنايانىڭ
قولىدا بىر ھاسىلا بار ئىدى. ئۇ مىسىرلىقنىڭ قولىدىن نەيزىسىنى تارتىۋېلىپ، ئۆز نەيزىسى بىلەن ئۇنى ئۆلتۈردى.
22 بۇ ئىشلارنى يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا قىلغان بولۇپ، ئۇ ئۇچ پالۋان ئارىسىدا نام چىقارغانىدى.

□ 23:8 »ئۇ بىر قېتىملىق جەڭدە نەيزە ئويناتىپ، سەككىز يۈز ئادەمنى ئۆلتۈرگەنىدى« ـ كونا كۆچۈرۈلمىلەرنىڭ كۆپىنچىسىدە: »ئۇنىڭ باشقا ئىسمى
»ئەزنىلق ئادىنو«؛ چۈنكى ئۇ بىر قېتىمدىلا سەككىز يۈز ئادەمنى ئۆلتۈرگەنىدى« دېيىلدۇ. بىز مۇشۇ يەردە گېرېك تىلىدىكى »LXX«(تەرجىمىسىگە
ئەگىشىمىز (»1□□□.» 11:11 نى كۆرۈڭ.(□ 23:9 »...□□□□□□□ دۇدونىڭ ئوغلى...» ـ ياكى »...□□□□□□□□□ نەۋرىسى، دودونىڭ
ئوغلى،...» □ 23:11 »بىر كۈنى فىلىستىيەلەر قوشۇن بولۇپ يىغىلغانىدى« ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىر كۈنى فىلىستىيەلەر لېھى)يېزىسى(دا
يىغىلغانىدى.« □ 23:20 »ئۇ موئابىي ئاريئەلنىڭ ئىككى ئوغلىنى ئۆلتۈرگەن« ـ ياكى »ئۇ موئابتىكى ئىككى شىردەك كىشىنى ئۆلتۈرگەن.«

23 تۇ ئوتتۇز يولباشچى ئىچىدە ھۆرمەتلىك ئىدى. لېكىن تۇ ئاۋۋالقى ئۈچ پالۋانغا يەتمەيتتى. داۋۇت ئۇنى ئۆزىنىڭ
پاسبان بېگى قىلدى.
24 ئوتتۇز يولباشچى ئىچىدە يوئابنىڭ ئىنىسى ئاساھەل، بەيت-لەھەملىك دودونىڭ ئوغلى ئەل-ھانان بار ئىدى.
25 بۇنىڭدىن باشقا: ھارودلۇق شاممات، ھارودلۇق ئېلىكا،
26 پاتللىق ھەلەز، تەكوئالىق ئىككەشنىڭ ئوغلى ئىرا،
27 ئاناتوتلۇق ئابىئېزەر، ھۇشاتلىق مىبوننايى،
28 ئاخوھلۇق زالمون، نىتوفاتلىق ماھاراي،
29 نىتوفاتلىق باناھانىڭ ئوغلى خەلەب، بىنيامىنلاردىن گىبىئاھلىق ربا ئىنىڭ ئوغلى ئىتتاي، □
30 پىراتونلۇق بىنايا، گائاش ۋادىلىرىدىن ھىددايى،
31 ئاربا تلىق ئابى-ئالبون، بارھۇملۇق ئازماۋەت،
32-33 شائالبونلۇق ئەلياھبا، ياشەننىڭ ئوغۇللىرى، ھارارلىق شاممانىڭ ئوغلى يوناتان، ھارارلىق شارارنىڭ ئوغلى
ئاھىيام، □
34 ماتا كاتي ئاخاسبا ئىنىڭ ئوغلى ئەلىفەلەت، گىلونلۇق ئاھىتوفەلنىڭ ئوغلى ئېلىيام،
35 كارمەللىك ھەزراي، ئاربىلىق پائاراي،
36 زوباھدىن بولغان ناتاننىڭ ئوغلى ئىگال، گادلىق بانى،
37 ئامونىي زەلەك، بەئەروتلۇق ناھاراي)تۇ زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئابنىڭ ياراغ كۆتۈرگۈچىسى ئىدى(،
38 يىترىلىق ئىرا، يىترىلىق گارەب
39 ۋە ھىتتىي ئۇريا قاتارلىقلار بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوتتۇز يەتتە كىشى ئىدى. □

24

داۋۇتنىڭ ئىسرائىللارنى رويخەتكە ئېلىش گۇناھى

1 تار. 21

1 پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئىسرائىلغا يەنە قوزغالدى. شۇنىڭ بىلەن تۇ ئۇلارنى جازالاش ئۈچۈن داۋۇتنى
قوزغۇدى، تۇ ئادەم چىقىرىپ، ئۇلارغا: ـ ئىسرائىللار بىلەن يەھۇدالقلارنىڭ سانىنى ئال، دېدى.□
2 پادىشاھ ئۆز يېنىدا تۇرغان قوشۇن سەردارى يوئابقا: بارغىن، داندىن تارتىپ بەئەر-شىباغىچە ئىسرائىلنىڭ ھەممە
قەبىلىرىنىڭ يۇرتلىرىنى كېزىپ، خەلقنى ساناپ چىققىن، مەن خەلقنىڭ سانىنى بىلەي، دېدى.
3 يوئاب پادىشاھقا: بۇ خەلق ھازىر مەيلى قانچىلىك بولسۇن، پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئۇلارنىڭ سانىنى يۈز ھەسسە
ئاشۇرغاي. بۇنى غوجام پادىشاھ ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەي! لېكىن غوجام پادىشاھ نېمىشقا بۇ ئىشتىن خۇش
بولىدىكەن؟ ـ دېدى. □

□ **23:29** »باناھانىڭ ئوغلى خەلەب« ـ ياكى »باناھانىڭ ئوغلى خەلەد.«

□ **23:32-33** »ھارارلىق شاممانىڭ ئوغلى يوناتان« ـ ئىبراني تىلىدا »ئوغلى« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ. يوناتاننىڭ شاممات)شاگى(بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى «1□□□.» 34:11دىن كۆرۈلىدۇ.

□ **23:39** »... ۋە ھىتتىي ئۇريا قاتارلىقلار بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوتتۇز يەتتە كىشى ئىدى« ـ بۇ تىزمىلىكتە يەھۇدىي ئەمەسلەردىن بىرنەچچىسى بار ـ مەسىلەن ئامونلۇق زەلەك، ھىتتىي ئۇريا ۋە مۇئابلىق يىتما بار.

□ **24:1** » خۇدا ئۇلارنى جازالاش ئۈچۈن داۋۇتنى قوزغۇدى، تۇ ...: ـ ئىسرائىللار بىلەن يەھۇدالقلارنىڭ سانىنى ئال، دېدى« ـ شۇبھىسىزكى، داۋۇت ئەسلى شۇ نىيەتتە ئىدى. مەقسىنى بەلكىم ئۆز ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسىتىش ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش تەكەببۇرلۇق نىيىتى بولسا كېرەك. پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا غەزىپىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، داۋۇتنىڭ بۇ ياماندا ئىشنى قىلىشىغا يول قويدى.

□ **24:3** »لېكىن غوجام پادىشاھ نېمىشقا بۇ ئىشتىن خۇش بولىدىكەن؟« ـ غەلىتە ئىش شۇنىڭ، ھەتتا خۇدادىن قورقايدىغان يوئابتەك بىر كىشى بۇ ئىشنىڭ خۇداغا ياقايدىغانلىقىنى بىلىدۇ.

4 ئەمما يوئاب بىلەن قوشۇننىڭ باشقا سەردارلىرى ئۇنىمىسىمۇ، پادىشاھنىڭ يارلىقى ئۇلاردىن كۆچلۈك ئىدى، شۇنىڭ
بىلەن يوئاب بىلەن قوشۇننىڭ باشقا سەردارلىرى ئىسرائىلنىڭ خەلقىنى سانىغلى پادىشاھنىڭ قېشىدىن چىقتى.
5 ئۇلار ئىئوردان دەريا‌سىدىن ئۆتۈپ ياتازەرگە يېقىن گاد ۋادىسىدا ئاروئەردە، يەنى شەھەرنىڭ جەنۇب تەرىپىدە
بارگاھ تىكتى.
6 ئاندىن ئۇلار گىلېئادقا ۋە تاختىم-ھودشىنىڭ يۇرتىغا كەلدى. ئاندىن دان-يائانغا كېلىپ ئايلىنىپ زىدونغا باردى.
7 ئاندىن ئۇلار تۇر دېگەن قورغانلىق شەھەرگە، شۇنداقلا ھۋىيلار بىلەن قاناۋانىيلارنىڭ ھەممە شەھەرلىرىگە كەلدى؛
ئاندىن ئۇلار يەھۇدا يۇرتىنىڭ جەنۇب تەرىپىگە، شۇ يەردىكى بەئەر-شىباغىچە باردى.
8 شۇنداق قىلىپ ئۇلار پۈتكۈل زېمىننى كېزىپ، توققۇز ئاي يىگىرمە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن، يېرۇسالېمغا يېنىپ
كەلدى.
9 يوئاب پادىشاھقا خەلقنىڭ سانىنى مەلۇم قىلىپ: ئىسرائىلدا قىلىچ كۆتۈرەلەيدىغان باتۇردىن سەككىز يۈز مىڭ،
يەھۇدادا بەش يۈز مىڭ بار ئىكەن، دېدى.
10 داۋۇت خەلقنىڭ سانىنى ئالغاندىن كېيىن، ۋىجدانى ئازابلاندى ۋە پەرۋەردىگارغا: بۇ قىلغىنىم ئېغىر گۇناھ
بولۇپتۇ. ئى پەرۋەردىگار، قۇلۇڭنىڭ قەبىھلىكىنى كۆتۈرۈۋەتكەيسەن؛ چۈنكى مەن تولىمۇ ئەخمەقانىلىك قىپتىمەن،
دېدى.□
11 داۋۇت ئەتىگەندە تۇرغاندا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى داۋۇتنىڭ ئالدىن كۆرگۈچىسى بولغان گاد پەيغەمبەرگە
كېلىپ:
12 ـ »بېرىپ داۋۇتقا ئېيتقىن، پەرۋەردىگار: ـ
مەن ئۈچ بالا-قازانى ئالدىڭغا قويىمەن، ئۇلارنىڭ بىرىنى تاللىۋالغىن، مەن شۇنى ئۈستۈڭگە چۈشۈرىمەن، دەيدۇ ـ
دېگىن« ـ دېيىلدى.
13 شۇنىڭ بىلەن گاد داۋۇتنىڭ قېشىغا كېلىپ بۇنى ئۇنىڭغا دېدى. ئۇ ئۇنىڭغا: »يەتتە يىلغىچە زېمىنىڭدا ئاچارچىلىق
ساڭا بولسۇنمۇ؟ يا كى دۈشمەنلىرىڭ ئۈچ ئايغىچە سېنى قوغلاپ، سەن ئۇلاردىن قاچامسەن؟ ۋە يا كى ئۈچ كۈنگىچە
زېمىنىڭدا ۋابا تارقالسۇنمۇ؟ ئەمدى سەن ئويدىن ئويلاپ، بىر نېمە دېگىن، مەن مېنى ئەۋەتكۈچىگە نېمە دەپ جاۋاپ
بېرەي؟« ـ دېدى.
14 داۋۇت گادقا: مەن تولىمۇ تەڭلىكتە قالدىم! سەندىن ئۆتۈنەيكى، بىز پەرۋەردىگارنىڭ قولىغا چۈشەيلى؛ چۈنكى
ئۇنىڭ رەھىمدىللىقى زوردۇر؛ ئىنسانىنىڭ قولىغا پەقەت چۈشۈپ قالمىغايمەن! ـ دېدى.
15 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئەتىگەندىن تارتىپ بېكىتىلگەن ۋاقىتقىچە ۋابا چۈشۈردى. داندىن تارتىپ بەئەر-
شىباغىچە يەتمىش مىڭ ئادەم ئۆلدى.
16 ئەمدى پەرىشتە قولىنى يېرۇسالېمغا ئۇزۇتۇپ شەھەرنى ھالاك قىلاي دېگەندە، پەرۋەردىگار ئېغىر ھۆكۈمدىن
پۇشايمان قىلىپ، خەلقنى ھالاك قىلىۋاتقان پەرىشتىگە: ئەمدى بولدى قىلغىن؛ قولۇڭنى يىغقىن، ـ دېدى. ئۇ ۋاقىتتا
پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى يەبۇسىي ئاراۋناھنىڭ خامىنىنىڭ يېنىدا ئىدى.□
17 داۋۇت خەلقنى يوقىتىۋاتقان پەرىشتىنى كۆرگەندە پەرۋەردىگارغا: مانا، گۇناھ قىلغان مەن، قەبىھلىك قىلغۇچى
مەندۇرمەن. لېكىن بۇ قويلار بولسا نېمە قىلدى؟ سېنىڭ قولۇڭ مېنىڭ ئۈستۈمگە ۋە ئاتامنىڭ جەمەتىنىڭ ئۈستىگە
چۈشسۇن! ـ دېدى. □

داۋۇت خامانىنى سېتىۋېلىپ قۇربانگاھ قۇرىدۇ

□ 24:10 »داۋۇت خەلقنىڭ سانىنى ئالغاندىن كېيىن، ۋىجدانى ئازابلاندى... تولىمۇ ئەخمەقانىلىك قىپتىمەن، دېدى« ـ »خەلقنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈش« دېگەن گۇناھ ئۆغرىۋالۇق »قوشۇچىچە سۆز«نىڭ »ئىزدە ئازراق توختىلىمىز. □ 24:16 »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ـ بۇ ئالاھىدە شەخىس توغرىۋالۇق بىزنىڭ »تەبرىلەر«نىڭ كۆرۈڭ. □ 24:17 »لېكىن بۇ قويلار بولسا نېمە قىلدى؟« ـ »بۇ قويلار« خۇدانىڭ خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.

18 شۇ كۈنى گاد داۋۇتنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: بېرىپ يەبۇسىي ئاراۋناھنىڭ خامىنىغا پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر
قۇربانگاھ ياسىغىن، دېدى.
19 داۋۇت گادنىڭ سۆزى بويىچە پەرۋەردىگار بۇيرۇغاندەك قىلدى.
20 ئاراۋناھ قاراپ پادىشاھ بىلەن خىزمەتكارلارنىڭ ئۆز تەرىپىگە كېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ، ئالدىغا چىقىپ پادىشاھنىڭ
ئالدىدا يۈزىنى يەرگە تەككۈزۈپ، تەزىم قىلدى.
21 ئاراۋناھ: غوجام پادىشاھ نېمە ئىش بىلەن قۇللىرىنىڭ ئالدىغا كەلدىلىكىن؟ ـ دەپ سوريدى. داۋۇت: خەلقىنىڭ
ئارىسىدا ۋابانى توختىتىش ئۈچۈن، بۇ خامانىنى سەندىن سېتىۋېلىپ، بۇ يەردە پەرۋەردىگارغا بىر قۇربانگاھ ياسىغىلى
كەلدىم، ـ دېدى.
22 ئاراۋناھ داۋۇتقا: غوجام پادىشاھ ئۆزلىرى نېمىنى خالىسىلا شۇنى ئېلىپ قۇربانلىق قىلسىلا. مانا بۇ يەردە
كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۈچۈن كاللىلار بار، ئوتۇن قىلىشقا خامان تېپىدىغان تىرنىلار بىلەن كاللىلارنىڭ بويۇنتۇرۇقلىرى
بار.
23 ئى پادىشاھ، بۇنىڭ ھەممىسىنى مەنكى ئاراۋناھ پادىشاھقا تەقدىم قىلاي، دېدى. ئۇ يەنە پادىشاھقا: پەرۋەردىگار
خۇدالىرى سىلىنى قوبۇل قىلىپ شەپقەت كۆرسەتكەي، دېدى.
24 پادىشاھ ئاراۋناھغا: ياق، قانداقلا بولمىسۇن بۇلارنى سەندىن ئۆز نەرخىدە سېتىۋالمىسام بولمايدۇ. مەن بەدەل
تۆلىمەي پەرۋەردىگار خۇدايىمغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى ھەرگىز سۇنمايمەن، ـ دېدى. ئاندىن داۋۇت خامان
بىلەن كاللىلارنى ئەللىك شەكەل كۈمۈشكە سېتىۋالدى.[1]
25 ئاندىن داۋۇت ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا بىر قۇربانگاھ ياساپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار بىلەن ئىناقلىق
قۇربانلىقلىرى قىلدى. پەرۋەردىگار زېمىن ئۈچۈن قىلغان دۇئالارنى قوبۇل قىلىپ، ۋابا ئىسرائىلنىڭ ئارىسىدا
توختىدى.

[1] 24:24 «ئەللىك شەكەل» ـ بەلكىم 600 گرام ئەتراپىدا ئىدى.

پادشاهلار «1»

داۋۇت پادشاه ئوغلى سۇلايمانى تۆز ئورنىغا تەختكە ئولتۇرغۇزىدۇ

1 داۋۇت پادشاه خېلى ياشىنىپ قالغاندى؛ ئۇنى يوتقان-ئەدىيال بىلەن ياپسىمۇ، ئۇ ئىسسىمايتتى.
2 خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا: ـ غوجام پادشاه تۆزلىرى ئۈچۈن، ئالدىلىردا تۇرىدىغان بىر پاك قىز تاپقۇزايلى؛ ئۇ
پادشاهتىن خەۋەر ئېلىپ، سىلىنىڭ قۇچاقلىرىدا ياتسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن غوجام پادشاه ئىسسىيلا ـ دېدى.
3 ئۇلار پۈتكۈل ئىسرائىل زېمىنىنى كېزىپ گۈزەل بىر قىزنى ئىزدەپ يۈرۈپ، ئاخىرى شۇنامىلق ئابىشاگنى تېپىپ
پادشاهنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. □
4 قىز ئىنتايىن گۈزەل ئىدى؛ ئۇ پادشاهتىن خەۋەر ئېلىپ ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولاتتى، ئەمما پادشاه ئۇنىڭغا يېقىنچىلىق
قىلمايتتى.□
5 ئەمما هاگگىتنىڭ ئوغلى ئادونىيا مەرتىۋىسىنى كۆتۈرمەكچى بولۇپ: »مەن پادشاه بولىمەن« دېدى. ئۇ تۆزنىگە
جەڭ هارۋىلىرى بىلەن ئاتلىقلارنى ۋە ئالدىدا يۈرىدىغان ئەللىك ئەسكەرنى تەييار قىلدى □ ■
6)ئۇنىڭ ئاتىسى هېچقاچان: »نېمىشقا بۇنداق قىلىسەن؟« دەپ، ئۇنىڭغا تەنبىھ-تەربىيە بېرىپمۇ باقمىغاندى ھەم ئۇ
ناھايىتى چېلىشكەن يىگىت بولۇپ، ئانىسى ئۇنى ئابشالومدىن كېيىن تۇغقاندى.(□ ■
7 ئۇ زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب ۋە كاهىن ئابىياتار بىلەن مەسلىھەت قىلىشىپ تۇردى. ئۇلار بولسا ئادونىياغا ئەگىشىپ
ئۇنىڭغا ياردەم بېرەتتى. ■
8 لېكىن كاهىن زادوك ۋە يەهويادانىڭ ئوغلى بىنايا، ناتان پەيغەمبەر، شىمەي، رەي ۋە داۋۇتنىڭ تۆز پالۋانلىرى
ئادونىياغا ئەگەشمىدى.
9 ئادونىيا قوي، كالا ۋە بوردىغان تورپاقلارنى ئەن-روگەلنىڭ يېنىدىكى زوهەلەت دېگەن تاشتا سويدۇرۇپ، ھەممە
ئاكا-تۇغقانلىرىنى، يەنى پادشاهنىڭ ئوغۇللىرى بىلەن پادشاهنىڭ خىزمىتىدە بولغان ھەممە يەھۇدالارنى چاقىردى. □ ■
10 لېكىن ناتان پەيغەمبەر، بىنايا، پالۋانلار ۋە تۆز ئىنىسى سۇلايمانغا تۆز چاقىرمىدى.
11 ناتان بولسا سۇلايماننىڭ ئانىسى بات-شىبياغا: ـ »ئاڭلىمىدىڭمۇ؟ هاگگىتنىڭ ئوغلى ئادونىيا پادشاه بولدى،
لېكىن غوجىمىز داۋۇت ئۇنىڭدىن خەۋەرسىز.
12 ئەمدى مانا، تۆز جېنىڭ ۋە ئوغلۇڭ سۇلايماننىڭ جېنىنى قۇتقۇزۇشقا مېنىڭ ساڭا بىر مەسلىھەت بېرىشىمگە
ئىجازەت بەرگەيسەن.

□ **1:3 »شۇنامىلق ئابىشاگ«** ـ ياكى »شۇنەملىك ئابىشاگ.«
□ **1:4 »پادشاه ئۇنىڭغا يېقىنچىلىق قىلمايتتى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »پادشاه ئۇنى توتۇمايتتى« دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
□ **1:5 »هاگگىتنىڭ ئوغلى ئادونىيا«** ـ ئادونىيا داۋۇتنىڭ ئوغۇللىرىدىن بىرى. هاگگىت داۋۇتنىڭ ئاياللىرىدىن بىرى ئىدى («2□□□.» 4:3) **»تۆز ئالدىدا يۈرىدىغان... ئەسكەرلەر«** ـ دېمەك، ئۇلار تۆزلىرىنىڭ خۇسۇسىي مۇھاپىزەتچىلىرى ئىدى.
■ **1:5** 2سام. 115:
□ **1:6 »ئۇنىڭ ئاتىسى ... ئۇنىڭغا ،** يەنى **ئادونىياغا** تەنبىھ-تەربىيە بېرىپمۇ باقمىغاندى ھەم ئۇ ... چېلىشكەن يىگىت بولۇپ، ئانىسى ئۇنى ئابشالومدىن كېيىن تۇغقاندى« ـ ئابشالوم داۋۇتنىڭ يەنە بىر ئايالى مائاكاھدىن تۇغۇلغان ئوغلى ئىدى. ئادونىيا داۋۇتنىڭ توتىنچى ئوغلى بولۇپ، شۇ چاغدا بەلكىم داۋۇتنىڭ ئوغۇللىرى ئارىسىدا »چوڭ« ھېسابلىناتتى. (15:2□□ كۆرۈڭ.(ئادونىيا بەلكىم ئاتىسى تەرىپىدىن ئەركە چوڭ قىلىنغانلىقى ھەم تۆزىنىڭ چېلىشكەنلىكىدىن شۇنداق مەغرۇرلىنىپ كەتكەن ئوخشايدۇ.■ **1:6** 1تار. 23:■ **1:7** 1پاد. 2□22: 28□ **1:9 »ئەن-روگەل«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم »روگەلنىڭ بۇلىقى« ياكى »پاك قىزنىڭ بۇلىقى.« ■ **1:9** يە. 7:15□ 1618:

13 داۋۇت پادشاهنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ غوجام پادشاه ئۆزلىرى قەسەم قىلىپ ئۆز كەمىنلىرىگە ۋەدە
قىلىپ: »سېنىڭ ئوغلۇڭ سۇلايمان مەندىن كېيىن پادشاه بولۇپ تەختىمدە ئولتۇرىدۇ« دېگەن ئەمەسمىدىلە؟
شۇنداق تۇرۇقلۇق نېمىشقا ئادونىيا پادشاه بولىدۇ؟ ـ دېگىن.
14 مانا، پادشاه بىلەن سۆزلىشىپ تۇرغىنىڭدا، مەنمۇ سېنىڭ كەينىڭدىن كىرىپ سۆزۈڭنى ئىسپاتلايمەن، ـ دېدى.
15 بات-شېبا ئىچكىرى ئۆيگە پادشاهنىڭ قېشىغا كىردى)پادشاه تولىمۇ قېرىپ كەتكەندى، شۇنىملىق ئابىشاگ
پادشاهنىڭ خىزمىتىدە بولۇۋاتاتتى.(
16 بات-شېبا پادشاهقا ئېگىلىپ تەزىم قىلدى. پادشاه: ـ نېمە تەلىپىڭ بار؟ ـ دەپ سوردى.
17 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ ئى غوجام، سىلى پەرۋەردىگار خۇدالىرى بىلەن ئۆز دىدەكلىرىگە: »سېنىڭ ئوغلۇڭ سۇلايمان
مەندىن كېيىن پادشاه بولۇپ تەختىمدە ئولتۇرىدۇ« دەپ قەسەم قىلغانىدىلا.
18 ئەمدى مانا، ئادونىيا پادشاه بولدى! لېكىن ئى غوجام پادشاه، سىلىنىڭ ئۇنىڭدىن خەۋەرلىرى يوق.
19 ئۇ كۆپ كالىلارنى، بورداق تورپاقلار بىلەن قويلارنى سويدۇرۇپ، پادشاهنىڭ ھەممە ئوغۇللىرىنى، ئابىياتار
كاهىننى ۋە قوشۇننىڭ سەردارى يوئابنى چاقىردى. لېكىن قۇللىرى سۇلايمانىنى ئۇ چاقىرمىدى.
20 ئەمدى، ئى غوجام پادشاه، پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ كۆزلىرى سىلىگە تىكىلىۋەكتە، ئۇلار غوجام پادشاهنىڭ
ئۆزلىرىدىن كېيىن تەختىلىرىدە كىمنىڭ ئولتۇرىدىغانلىقى توغرىسىدا ئۇلارغا خەۋەر بېرىشلىرىنى كۈتىشىۋاتىدۇ؛
21 بىر قارارغا كەلمىسىلە، غوجام پادشاه ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن بىللە ئۇخلاشقا كەتكەندىن كېيىن، مەن بىلەن
ئوغلۇم سۇلايمان گۇناهكار سانىلىپ قالارمىزمىكىن، ـ دېدى.
22 مانا، ئۇ تېخى پادشاه بىلەن سۆزلىشىپ تۇرغىنىدا ناتان پەيغەمبەرمۇ كىرىپ كەلدى.
23 ئۇلار پادشاهقا: ـ ناتان پەيغەمبەر كەلدى، دەپ خەۋەر بەردى. ئۇ پادشاهنىڭ ئالدىغا كىرىپلا، يۈزىنى
يەرگە يېقىپ تۇرۇپ پادشاهقا تەزىم قىلدى.
24 ناتان: ـ ئى غوجام پادشاه، سىلى ئادونىيا مەندىن كېيىن پادشاه بولۇپ مېنىڭ تەختىمدە ئولتۇرىدۇ، دەپ
ئېيتقانىدىلىمۇ؟
25 چۈنكى ئۇ بۈگۈن چۈشۈپ، كۆپ بۇقا، بوردىغان تورپاقلار بىلەن قويلارنى سويدۇرۇپ، پادشاهنىڭ ھەممە
ئوغۇللىرىنى، قوشۇننىڭ سەردارلىرىنى، ئابىياتار كاهىننى چاقىردى؛ ۋە مانا، ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىدا يەپ-ئىچىپ:
»ياشىسۇن پادشاه ئادونىيا«! ـ دەپ توۋلاشماقتا.
26 لېكىن قۇللىرى بولغان مېنى، زادوك كاهىننى، يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايانى ۋە قۇللىرى بولغان سۇلايمانىنى ئۇ
چاقىرمىدى.
27 غوجام پادشاه كىمنىڭ ئۆزلىرىدىن كېيىن غوجام پادشاهنىڭ تەختىدە ئولتۇرىدىغانلىقىنى ئۆز قۇللىرىغا ئۇقتۇرماي
ئۇ ئىشنى بۇيرۇدىلىمۇ؟ ـ دېدى.
28 داۋۇت پادشاه: ـ بات-شېبانى ئالدىمغا قىچقىرىڭلار، دېدى. ئۇ پادشاهنىڭ ئالدىغا كىرىپ، ئۇنىڭ ئالدىدا
تۇردى.
29 پادشاه بولسا: ـ جېنىمنى ھەممە قىينىچىلىقتىن قۇتقۇزغان پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى،
30 مەن ئەسلىدە ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار بىلەن ساكا قەسەم قىلىپ: »سېنىڭ ئوغلۇڭ سۇلايمان مەندىن
كېيىن پادشاه بولۇپ ئورنۇمدا مېنىڭ تەختىمدە ئولتۇرىدۇ« دەپ ئېيتقىنىمدەك، بۈگۈنكى كۈندە مەن بۇ ئىشنى
چوقۇم ۋۇجۇدقا چىقىرىمەن، ـ دېدى.
31 ۋە بات-شېبا يۈزىنى يەرگە يېقىپ تۇرۇپ پادشاهقا تەزىم قىلىپ: ـ غوجام داۋۇت پادشاه ئەبەدىي ياشىسۇن!
ـ دېدى.
32 داۋۇت پادشاه: ـ زادوك كاهىننى، ناتان پەيغەمبەرنى، يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايانى ئالدىمغا چاقىرىڭلار، دېدى.
ئۇلار پادشاهنىڭ ئالدىغا كەلدى.

33 پادشاه تۇلارغا: ـ غوجا كاللارنىڭ خىزمەتكارلىرىنى تۈزۈكلارغا قوشۇپ، سۇلايمانىنى تۆز قېچىرىمگە مىنىدۈرۈپ،
گىھونغا ئېلىپ بېرىڭلار؛
34 ئۇ يەردە زادوك كاھىن بىلەن ناتان پەيغەمبەر ئۇنى ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە پادشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلسۇن. ئاندىن
كاناي چېلىپ: ـ سۇلايمان پادشاھ ياشىسۇن! دەپ توۋلا كلار. □
35 ئاندىن ئۇ تەختىمدە ئولتۇرۇشقا بۇ يەرگە كەلگەندە، ئۇنىڭغا ئەگىشىپ مېڭىڭلار؛ ئۇ مېنىڭ ئورنۇمدا پادشاھ
بولىدۇ؛ چۈنكى مەن ئۇنى ئىسرائىل بىلەن يەھۇدانىڭ ئۈستىگە پادشاھ بولۇشقا تەيىنلىدىم، ـ دېدى.
36 يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا پادشاھقا جاۋاب بېرىپ: ـ ئامىن! غوجام پادشاھنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارمۇ
شۇنداق بۇيىرۇسۇن!
37 پەرۋەردىگار غوجام پادشاھ بىلەن بىللە بولغاندەك، سۇلايمان بىلەن بىللە بولۇپ، ئۇنىڭ تەختىنى غوجام داۋۇت
پادشاھنىڭكىدىن تېخىمۇ ئۇلۇغ قىلغاي! ـ دېدى.
38 زادوك كاھىن، ناتان پەيغەمبەر، يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا ۋە كەرەتىيلەر بىلەن پەلەتىيلەر چۈشۈپ، سۇلايمانىنى
داۋۇت پادشاھنىڭ قېچىرىغا مىنىدۈرۈپ، گىھونغا ئېلىپ باردى. □
39 زادوك كاھىن ئىبادەت چېدىرىدىن ماي بىلەن تولغان بىر مۈڭگۈزنى ئېلىپ، سۇلايمانىنى مەسىھ قىلدى. ئاندىن
ئۇلار كاناي چالدى. خەلقىنىڭ ھەممىسى: ـ سۇلايمان پادشاھ ياشىسۇن! ـ دەپ توۋلاشتى. ■
40 خەلقىنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ، سۇناي چېلىپ زور شادلىق بىلەن يەر يېرىلغۇدەك تەنتەنە قىلىشتى.
□
41 ئەمدى ئادونىيا ۋە ئۇنىڭ بىلەن جەم بولغان مېھمانلار غىزالىنىپ چىققاندا، شۇنى ئاڭلىدى. يوئاب كاناي
ئاۋازىنى ئاڭلىغاندا: ـ نېمىشقا شەھەردە شۇنچە قىيقاس-سۈرەن سېلىنىدۇ؟ ـ دەپ سوريدى.
42 ئۇ تېخى سۆزىنى تۈگەتمەيلا، مانا ئابىياتار كاھىننىڭ ئوغلى يوناتان كەلدى. ئادونىيا ئۇنىڭغا: ـ كىرگىن، قەيسەر
ئادەمسەن، چوقۇم ىزگە خۇش خەۋەر ئېلىپ كەلدىڭ، ـ دېدى.
43 يوناتان ئادونىياغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئۇنداق ئەمەس! غوجىمىز داۋۇت پادشاھ سۇلايمانىنى پادشاھ قىلدى!
44 ۋە پادشاھ ئۇنى ئۇنىڭغا زادوك كاھىننى، ناتان پەيغەمبەرنى، يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايانى ۋە كەرەتىيلەر بىلەن
پەلەتىيلەرنى ھەمراھ قىلىپ ئەۋەتىپ، ئۇنى پادشاھنىڭ قېچىرىغا مىنىدۈردى؛
45 ئاندىن زادوك كاھىن بىلەن ناتان پەيغەمبەر ئۇنى پادشاھ بولۇشقا گىھوندا مەسىھ قىلدى. ئۇلار ئۇ يەردىن
چىقىپ شادلىق قىلىپ، پۈتكۈل شەھەرنى قىيقاس-سۈرەن بىلەن لەرزىگە سالدى. سىز ئاڭلاۋاتقان سادا دەل
شۇدۇر.
46 ئۇنىڭ ئۈستىگە سۇلايمان ھازىر پادشاھلىق تەختىدە ئولتۇرىۋاتىدۇ.
47 يەنە كېلىپ پادشاھنىڭ خىزمەتكارلىرى كېلىپ غوجىمىز داۋۇت پادشاھقا: »خۇدالىرى سۇلايمانىنىڭ نامىنى
سىلىنىڭكىدىن ئەۋزەل قىلىپ، تەختىنى سىلىنىڭكىدىن ئۇلۇغ قىلغاي«! دەپ بەخت تىلەپ مۇبارەكلەشكە كېلىشتى.
پادشاھ ئۆزى ياتقان ئورۇندا سەجدە قىلدى

□ **1:34 »زادوك كاھىن بىلەن ناتان پەيغەمبەر ئۇنى ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە پادشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلسۇن«** ـ »مەسىھ قىلىش«: ـ خۇدانىڭ يولىورۇق بىلەن ئىسرائىلغا يېڭى بىر پادشاھ بېكىتىش ئۈچۈن ئۇنىڭ بېشىغا كاھىن ياكى پەيغەمبەر تەرىپىدىن زەيتۇن مېيى سۈرۈلۈشى كېرەك ئىدى. مۇشۇ مۇراسىم »مەسىھ قىلىش« ياكى »مەسىھلەش« دېيىلگەن. شۇ مۇراسىمدىن كېيىن مۇشۇ پادشاھ »خۇدانىڭ مەسىھ قىلغىنى« دەپ ئاتىلىپ، ھۆكۈم سۈرۈشكە خۇدانىڭ ھوقۇقىغا ئىگە، دەپ قارىلاتتى. كاھىنلار ۋە بەزى ۋاقىتلاردا پەيغەمبەرنىمۇ تۆز ۋەزىپىسىگە بېكىتىش ئۈچۈن »مەسىھ قىلىنىش« مۇراسىمى ئوتكۈزۈلەتتى.

□ **1:38 »كەرەتىيلەر بىلەن پەلەتىيلەر«** ـ بۇلار بولسا داۋۇتنىڭ خۇسۇسىي مۇھاپىزەتچىلىرىدىن ئىدى («2□□□.» 18:8نى كۆرۈڭ.(كەرەتىيلەر ئەسلىدە كرىت ئارىلىدىن كەلگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

■ **1:39** 1 ساۋ. 2:420

□ **1:40 »خەلقىنىڭ ھەممىسى ... سۇناي چېلىپ زور شادلىق بىلەن يەر يېرىلغۇدەك تەنتەنە قىلىشتى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »خەلقىنىڭ ھەممىسى ... سۇناي چېلىپ زور شادلىق بىلەن تەنتەنە قىلىشىپ يەرنى يېرىۋەتتى.« مۇمكىنچىلىكى بارىكى، يەر دەرۋەقە ئاۋازلار بىلەن يېرىلىپ كەتكەندىمۇ. مەسىھنىڭ كېلىشىدىمۇ چوڭ يەر تەۋرەش بولىدۇ »)زەك.» 5:14، »ۋەھ.» 12:6، .(18:16

48 ۋە پادىشاھ: ـ »بۇگۈن مېنىڭ تەختىمگە ئولتۇرغۇچى بىرسىنى تەيىنلىگەن، ئۆز كۆزلىرىمگە شۇنى كۆرگۈزگەن
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇبارەكلەنسۇن«! ـ دېدى ـ دېدى.
49 شۇنى ئاڭلاپ ئادونىيانىڭ بارلىق مېھمانلىرى ھودۇقۇپ، ئورنىدىن قوپۇپ ھەربىرى ئۆز يولىغا كەتتى.
50 ئادونىيا بولسا سۇلايماندىن قورقۇپ، ئورنىدىن قوپۇپ، ئىبادەت چېدىرىغا بېرىپ قۇربانگاھنىڭ مۈڭگۈزلىرىنى
تۇتتى.□
51 سۇلايمانغا شۇنداق خەۋەر بېرىلىپ: ـ »ئادونىيا سۇلايمان پادىشاھتىن قورقىدۇ، چۈنكى مانا، ئۇ قۇربانگاھنىڭ
مۈڭگۈزلىرىنى تۇتۇپ تۇرۇپ: ـ »سۇلايمان پادىشاھ بۇگۈن ماڭا شۇنى قەسەم قىلسۇنكى، ئۇ ئۆز قۇلىنى قىلىچ بىلەن
ئولتۇرمەسلىككە ۋەدە قىلغاي« دېدى«، ـ دېيىلدى.
52 سۇلايمان: ـ ئۇ دۇرۇس ئادەم بولسا بېشىدىن بىر تال چاچ يەرگە چۈشمەيدۇ. لېكىن ئۇنىڭدا رەزىللىك تېپىلسا،
ئۆلىدۇ، دېدى.
53 سۇلايمان پادىشاھ ئادەم ئەۋىتىپ ئۇنى قۇربانگاھدىن ئېلىپ كەلدى. ئۇ كېلىپ سۇلايمان پادىشاھنىڭ ئالدىدا
ئېگىلىشىپ تەزىم قىلدى. سۇلايمان ئۇنىڭغا: ـ ئۆز ئۆيۈڭگە كەتكىن، ـ دېدى.

2

داۋۇت سۇلايمانغا ئاخىرقى نەسىھەتنى قىلىدۇ

1 داۋۇتنىڭ ئۆلىدىغان ۋاقتى يېقىنلاشقاندا، ئوغلى سۇلايمانغا تاپىلاپ مۇنداق دېدى: ـ
2 »ئەمدى يەر يۈزىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى بارىدىغان يول بىلەن كېتىمەن. يۈرەكلىك بولۇپ، ئەركەكتەك بولغىن!
3 سەن بارلىق قىلىۋاتقان ئىشلىرىڭدا ھەمدە بارلىق نىيەت قىلغان ئىشلىرىڭدا راۋاج تېپىشىڭ ئۈچۈن مۇساغا
چۈشۈرۈلگەن قانۇندا پۈتۈلگەندەك، پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ يوللىرىدا مېڭىپ، ئۇنىڭ بەلگىلىمىلىرى، ئۇنىڭ
ئەمرلىرى، ئۇنىڭ ھۆكۈملىرى ۋە ئاگاھ-گۈۋاھلىقلىرىدا چىڭ تۇرۇپ، ئۇنىڭ تاپشۇرۇقىنى چىڭ تۇتقىن. □ ■
4 شۇنداق قىلغاندا پەرۋەردىگار ماڭا: »ئەگەر ئەۋلادلىرىڭ ئۆز يولىغا كۆڭۈل بۆلۈپ، مېنىڭ ئالدىمدا پۈتۈن قەلبى
ۋە پۈتۈن جېنى بىلەن ھەققەتتە ماڭىسا، ساڭا ئەۋلادىڭدىن ئىسرائىلنىڭ تەختىدە ئولتۇرۇشقا بىر زات كەم بولمايدۇ«
دەپ ئېيتقان سۆزىگە ئەمەل قىلدۇ.■
5 ئەمما زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئابنىڭ ماڭا قىلغىنىنى، يەنى ئۇنىڭ ئۆزى قانداق قىلىپ ئىسرائىلنىڭ قوشۇندىكى
ئىككى سەردارنى، يەنى نېرىيانىڭ ئوغلى ئابنەر بىلەن يەتەرنىڭ ئوغلى ئاماسانى ئۇرۇپ ئولتۇرۇپ، تىنچ مەزگىلدە
جەڭدە تۆكۈلگەندەك قان تۆكۈپ، بېلىگە باغلىغان كەمەرگە ۋە پۇتىغا كىيگەن كەشىگە جەڭدە تۆكۈلگەندەك
قان چېچىپ، داغ قىلغانلىقىنى بىلىسەن. ■
6 سەن ئۇنى دانالىقىڭغا مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىپ، ئۇنىڭ ئاق بېشىنىڭ گۆرگە سالامەت چۈشۈشىگە يول
قويمىغايسەن.□
7 لېكىن گىلېئادلىق بارزىللاينىڭ ئوغۇللىرىغا مېھرىبانلىق كۆرسىتىپ، داستىخىنىڭدىن نان يېگۈزگىن، چۈنكى مەن
ئاكاڭ ئابشالومدىن قاچقىنىمدا، ئۇلار يېنىمغا كېلىپ ماڭا شۇنداق قىلغان.■

□ 1:50 »ئادونىيا ... سۇلايماندىن قورقۇپ، ... ئىبادەت چېدىرىغا بېرىپ قۇربانگاھنىڭ مۈڭگۈزلىرىنى تۇتتى« ـ شۇ چاغلاردا »قۇربانگاھنىڭ
مۈڭگۈزلىرىنى تۇتۇش« پادىشاھتىن ھىمايە تىلەشنى بىلدۈرۈشنىڭ ئېغىدىسى ئىدى. □ 2:3 »بارلىق نىيەت قىلغان ئىشلىرىڭدا...» ـ ئىبرانىي تىلدا:
»سەن قەيەرگە يۈرۈلساڭ...» دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېغىدىلىنىدۇ. ■ 2:3 قان. 18:17 9:29 يە. 71: ■ 2:4 2سام. 12:7 زەب.
12132 ■ 2:5 2سام. 27:3 1020: □ 2:6 »ئۇنىڭ ئاق بېشىنىڭ گۆرگە سالامەت چۈشۈشىگە يول قويمىغايسەن« ـ مۇشۇ يەردە »گۆر«
»تەھتىسارا« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. ■ 2:7 2سام. 27:17 3119:

8 ۋە مانا باھۇرىمدىن كەلگەن بىنيامىن قەبىلىسىدىن گىبرانىڭ ئوغلى شىمەي يېنىڭدا تۇرىدۇ. ئۇ مەن ماھانائىمغا
باردىغاندا، ئەشەددىي لەنەت بىلەن مېنى قارغىدى. كېيىن ئۇ ئىئوردان دەريَاسىغا يېرىپ مېنىڭ ئالدىمغا كەلگەندە،
مەن پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ئۇنىڭغا: »سېنى قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرمەيمەن« دەپ قەسەم قىلدىم. ■
9 ئەمما ھازىر ئۇنى گۇناھسىز دەپ سانىمىغىن. ئۆزۈڭ دانا كىشى بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا قانداق قىلىشنى بىلىسەن؛
ھەرھالدا ئۇنىڭ ئاق يېشىنى قانىتىپ گۇرگە چۈشۈرگىن.«□
10 داۋۇت ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن بىر يەردە ئۇخلىدى. ئۇ »داۋۇتنىڭ شەھىرى« دېگەن جايدا دەپنە قىلىندى.□ ■
11 داۋۇتنىڭ ئىسرائىلغا سەلتەنەت قىلغان ۋاقتى قىرىق يىل ئىدى؛ ئۇ ھېبروندا يەتتە يىل سەلتەنەت قىلىپ، يېرۇسالېمدا
ئوتتۇز ئۈچ يىل سەلتەنەت قىلدى.■

سۈلايمانىڭ ئورنى مۇستەھكەملىنىدۇ

12 سۈلايمان ئاتىسى داۋۇتنىڭ تەختىدە ئولتۇردى؛ ئۇنىڭ سەلتەنىتى خېلى مۇستەھكەملەندى. ■
13 ئەمما ھاگگىتنىڭ ئوغلى ئادونىيا سۈلايمانىنىڭ ئانىسى بات-شېبانىڭ قېشىغا باردى. ئۇ ئۇنىڭدىن: ـ تىنچلىق
مەقسىتىدە كەلدىڭمۇ؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: ـ شۇنداق، تىنچلىق مەقسىتىدە، دېدى.
14 ئۇ يەنە: ـ ساڭا بىر سۆزۈم بار ئىدى، دېدى. ئۇ: ـ سۆزۈڭنى ئېيتقىن، دېدى.
15 ئۇ: ـ بىلىسەنكى، پادىشاھلىق ئەسلىدە مېنىڭكى ئىدى، ۋە پۈتۈن ئىسرائىل مېنى پادىشاھ بولىدۇ دەپ، ماڭا
قارايتتى. لېكىن پادىشاھلىق مەندىن كېتىپ، ئىنىمنىڭ ئىلكىگە ئۆتتى؛ چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ ئىرادىسى بىلەن ئۇ
ئۇنىڭكى بولدى. ■
16 ئەمدى ساڭا بىر ئىلتىماسىم بار. مېنى ياندۇرمىغىن، دېدى. ئۇ: ـ ئېيتقىن، دېدى.
17 ئۇ: ـ سەندىن ئۆتۈنىمەن، سۈلايمان پادىشاھقا مەن ئۈچۈن ئېيتقىنكى ـ چۈنكى ئۇ ساڭا ياق دېمەيدۇ! ـ ئۇ
شۇنامىلق ئابىشاگنى ماڭا خوتۇنلۇققا بەرسۇن، دېدى.
18 بات-شېبا: ـ ماقۇل؛ سەن ئۈچۈن پادىشاھقا سۆز قىلاي، دېدى.
19 بات-شېبا ئادونىيا ئۈچۈن سۆز قىلغىلى سۈلايمان پادىشاھنىڭ ئالدىغا باردى. پادىشاھ قوپۇپ ئالدىغا يېرىپ،
ئانىسىغا تەزىم قىلدى. ئاندىن تەختىگە يېرىپ ئولتۇرۇپ پادىشاھنىڭ ئانىسىغا بىر تەختنى كەلتۈردى. شۇنىڭ بىلەن
ئۇ ئۇنىڭ ئۈڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭغا: ـ
20 ساڭا كىچىككىنە بىر ئىلتىماسىم بار. مېنى ياندۇرمىغىن، دېدى. پادىشاھ ئۇنىڭغا: ـ ئى ئانا، سوراۋەرگىن،
مەن سېنى ياندۇرمايمەن، دېدى.
21 ئۇ: ـ ئاكاڭ ئادونىياغا شۇنامىلق ئابىشاگنى خوتۇنلۇققا بەرگۈزگىن، دېدى.

■ **2:8** 2سام. 5:16□ 1919:

□ **2:9** «...□□□□□□□ **ئۇنىڭ ئاق يېشىنى قانىتىپ گۇرگە چۈشۈرگىن»** ـ مۇشۇ يەردە » گۇر« »تەھتىسارا« دېگەنىنى بىلدۈرىدۇ. **»زەھرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب... بىنيامىن قەبىلىسىدىن گىبرانىڭ ئوغلى شىمەي«** ـ بۇ ئىككى ئادەمنىڭ سۈلايمانغا دۈشمەن بولىدىغانلىقىغا داۋۇت پادىشاھنىڭ كۆزىنى يەتتى. ئەسلىدە ئۇ ئۇلارنى جازالاشقا توغرا كېلەتتى؛ بىراق ئۇزى ئېغىر گۇناھ سادىر قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن (»2□□□.» 11-باب(خجالەتتە قېلىپ، قولى بۇ ئىشلارغا ھېچ بارمايتتى.

□ **2:10** »**داۋۇت ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن بىر يەردە ئۇخلىدى«** ـ مۇشۇنداق ئىبارىلەر ئۈستىدە »يارىتىلىش«تىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. **»»داۋۇتنىڭ شەھىرى« دېگەن جاي«** ـ »داۋۇتنىڭ شەھىرى«: ـ زىئوننى، يەنى يېرۇسالېمدىكى ئېگىز دۆڭگە جايلاشقان، داۋۇت قۇرغان قەلئەنى كۆرسىتىدۇ. ■ **2:10** روس. 29:2□ 3613: ■ **2:11** 1تار. 2729: ■ **2:12** 1تار. 23:29□ 2تار. 11: ■ **2:15** 1تار. 9:22□ 528:

22 سۇلايمان پادشاھ جاۋاب بېرىپ ئانىسىغا: ـ نېمىشقا ئادونىيا ئۈچۈن شۇنامىلىق ئابىشاگنى سورايسەن؟ ئۇ ئاكام
بولغانىكەن، تۇنىڭ ئۈچۈن، ئابىياتار كاھىن ئۈچۈن ۋە زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب ئۈچۈن پادىشاھلىقنىمۇ سورىمامسەن!
ـ دېدى.□
23 سۇلايمان پادىشاھ پەرۋەردىگار بىلەن قەسەم قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ ئادونىيا شۇ سۆزنى قىلغىنى ئۈچۈن تۆلىسە،
خۇدا مېنى تۈرسۇن ياكى تۇنىڭدىن ئارتۇق جازالىسۇن!
24 مېنىڭ ئورنۇمنى مۇستەھكەم قىلغان، ئاتامنىڭ تەختىدە ئولتۇرغۇزغان، تۇز ۋەدىسى بويىچە ماڭا بىر تۇيۇق قۇرغان
پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئادونىيا بۇگۈن تۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنىدۇ، دېدى.□ ■
25 شۇنىڭ بىلەن سۇلايمان پادىشاھ يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايانى بۇ ئىشقا ئەۋەتتى؛ ئۇ ئۇنى چېپىپ تۆلتۈردى.
26 پادىشاھ ئابىياتار كاھىنغا: ـ ماڭ، ئاناتوتتىكى تۆز ئېتىزلىقىڭغا بارغىن. سەن تۆلۈمگە لايىقسەن، لېكىن سەن رەب
پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئاتام داۋۇتنىڭ ئالدىدا كۆتۈرگەنلىكىڭ تۈپەيلىدىن، ۋە ئاتامنىڭ تارتقان ھەممە
ئازاب-ئۇقۇبەتلىرىدە ئۇنىڭغا ھەمدەرد بولغىنىڭ ئۈچۈن، مەن ھازىر سېنى تۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايمەن، دېدى.■
27 ئاندىن سۇلايمان ئابىياتارنى پەرۋەردىگارغا كاھىن بولۇشتىن جۈدا قىلىپ ھەيدىدى. شۇنىڭ بىلەن
پەرۋەردىگارنىڭ ئەلنىڭ جەمەتى توغرۇلۇق شىلوھدا ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.□ ■
28 بۇنىڭ خەۋىرى يوئابقا يەتكەندە)چۈنكى يوئاب ئابىشالومغا ئەگەشمىگەن بولسىمۇ، ئادونىياغا ئەگەشكەندى(يوئاب
پەرۋەردىگارنىڭ چېدىرىغا قېچىپ قۇربانگاھنىڭ مۈڭگۈزلىرىنى تۇتتى. ■
29 سۇلايمان پادىشاھقا: »مانا، يوئاب پەرۋەردىگارنىڭ چېدىرىغا قېچىپ بېرىپ، قۇربانگاھنىڭ يېنىدا تۇرىدۇ«
دېگەن خەۋەر يەتكۈزۈلدى. سۇلايمان يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايانى شۇ يەرگە ئەۋەتىپ: ـ ماڭ، ئۇنى تۇتتۇرۇۋەتكىن،
دېدى.
30 بىنايا پەرۋەردىگارنىڭ چېدىرىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ »پادىشاھ سېنى بۇياققا چىقسۇن«! دېدى، دېدى. ئۇ: ـ
ياق، مۇشۇ يەردە تۇتىمەن، دېدى. بىنايا پادىشاھنىڭ يېنىغا قايتىپ ئۇنىڭغا خەۋەر بېرىپ: ـ يوئاب مۇنداق-مۇنداق
دېدى، ماڭا شۇنداق جاۋاب بەردى، دېدى.
31 پادىشاھ ئۇنىڭغا: ـ ئۇ تۇزى دېگەندەك قىلىپ، ئۇنى چېپىپ تۇتتۇرگىن ۋە ئۇنى دەپنە قىلغىن. شۇنىڭ بىلەن
يوئاب تۆككەن ناھەق قان مەندىن ۋە ئاتامنىڭ جەمەتىدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتكەي.
32 شۇنداق قىلىپ ئاتام داۋۇت بىخەۋەر ئەھۋالدا ئۇ تۇزىدىن ئادىل ۋە ئېسىل ئىككى ئادەمنى، يەنى ئىسرائىلنىڭ
قوشۇننىڭ سەردارى نەرنىڭ ئوغلى ئابنەر بىلەن يەھۇدانىڭ قوشۇننىڭ سەردارى يەتەرنىڭ ئوغلى ئاماسانى
قىلىچلىغىنى ئۈچۈن، پەرۋەردىگار ئۇ تۆككەن قانىنى تۆز بېشىغا ياندۇرىدۇ.
33 ئۇلارنىڭ قېنى يوئابنىڭ بېشى ۋە نەسىلىنىڭ بېشىغا مەڭگۈ يانغاي؛ لېكىن داۋۇت، ئۇنىڭ نەسلى، جەمەتى ۋە
تەختىگە ئەبەدىلئەبەدگىچە پەرۋەردىگاردىن تىنچ-خاتىرجەملىك بولغاي، دېدى.
34 يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا چىقىپ ئۇنى چېپىپ، تۆلۈمگە مەھكۇم قىلدى. ئاندىن ئۇ چۆلدىكى تۆز ئۆيىدە دەپنە
قىلىندى.

□ 2:22 »نېمىشقا ئادونىيا ئۈچۈن شۇنامىلىق ئابىشاگنى سورايسەن؟ ئۇ ئاكام بولغانىكەن، ئۇنىڭ ئۈچۈن، ... پادىشاھلىقنىمۇ سورىمامسەن«! ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئادونىيا ئاتىسىنىڭ كېنىزىكىنى ئەمرىگە ئالسا، خەلق ئۇنى ئاتىسىغا باراۋەر ئىكەن، شۇڭا پادىشاھ بولۇشقا لايىق دەپ قارايتتى. سۇلايمانىنىڭ كۆزلىرى بۇ ئىشقا يەتتى.
□ 2:24 »پەرۋەردىگار... تۆز ۋەدىسى بويىچە ماڭا بىر تۇيۇق قۇرغان...» ـ »تۇيۇق« مۇشۇ يەردە سۇلايماندىن بولىدىغان شاھانە سۇلالىنى كۆرسىتىدۇ.
■ 2:24 2سام. 7:12، 13
■ 2:26 1سام. 22:23-20، 2سام. 15:2
□ 2:27 »پەرۋەردىگارنىڭ ئەلنىڭ جەمەتى توغرۇلۇق شىلوھدا ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى« ـ بۇ سۆز »1□□□.» 36-27:2 دە ۋە 14-11:3 دە خاتىرىلەنگەن.
■ 2:27 1سام. 362-31:
■ 2:28 1پاد. 501:

35 پادشاھ یەھویادانىڭ ئوغلى بنایانى ئۆنىڭ ئورنىغا قوشۇننىڭ سەرداری قىلدى؛ پادشاھ ئابیاتارنىڭ ئورنىغا
زادوكنى كاھىن قىلىپ تەینىلدى.■
36 ئاندىن كېيىن پادشاھ شمەینى چاقىرىپ ئۆنىڭغا: ـ یېرۇسالېمدا ئۆزۈڭگە بىر ئۆي سېلىپ ئۇ یەردە ئولتۇرغىن.
باشقا ھېچ یەرگە چىقما.
37 ئەگەر سەن چىقىپ كىدرون جىلغىسىدىن ئۆتسەڭ، شۇنى ئېنىق بىلىپ قویىكى، شۇ كۈندە سەن شەكسىز
ئۆلىسەن. سېنىڭ قېنىڭ ئۆز بېشىڭغا چۈشىدۇ، دېدى.
38 شمەي پادشاھقا: ـ غوجامنىڭ سۆزى بەرھەقتۇر. غوجام پادشاھ ئېيتقاندەك قۇللىرى شۇنداق قىلىدۇ، دېدى.
شۇنىڭ بىلەن شمەي ئۇزۇن ۋاقىتچە یېرۇسالېمدا تۇردى.
39 ئۈچ یىلدىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، شمەینىڭ قۇللىرىدىن ئىككىسى قېچىپ مائاكاھنىڭ ئوغلى، گاتنىڭ پادشاھى
ئاقىشنىڭ قېشىغا باردى. شمەیگە: ـ مانا قۇللىرىڭ گات شەھىرىدە تۇرىدۇ، دېگەن خەۋەر یەتكۈزۈلدى.
40 شمەي ئېشىكنى توقۇپ قۇللىرىنى ئىزدىگلى گاتقا، ئاقىشنىڭ یېنىغا باردى. ئاندىن ئۇ یېنىپ ئۆز قۇللىرىنى گاتتىن
ئېلىپ كەلدى.
41 سۇلایمانغا: ـ شمەي یېرۇسالېمدىن گاتقا بېرىپ كەلدى، دەپ خەۋەر یەتكۈزۈلدى.
42 پادشاھ شمەینى چاقىرتىپ ئۆنىڭغا: ـ مەن سېنى پەرۋەردىگار بىلەن قەسەم قىلدۇرۇپ: ـ شۇنى ئېنىق
بىلىپ قویىكى، سەن قايسى كۈنى چىقىپ بىرەر یەرگە بارغان بولساڭ، سەن شۇ كۈندە شەكسىز ئۆلىسەن، دەپ
ئاگاھلاندۇرۇپ ئېيتمىغانمىدىم؟ ئۆزۈڭمۇ، مەن ئاڭلىغان سۆز بەرھەق، دېگەندىڭغۇ؟
43 شۇنداق بولغانىكەن، نېمىشقا ئۆزۈڭ پەرۋەردىگار ئالدىدا قىلغان قەسمىڭنى بۇزۇپ، مەن ساڭا بۇیرۇغان
بۇیرۇقۇمنىمۇ تۇتمىدىڭ؟ ـ دېدى.
44 پادشاھ شمەیگە یەنە: سەن ئاتام داۋۇتقا قىلغان ھەممە رەزىللىكنى ئوبدان بىلىسەن، ئۇ كۆكۈڭگە ئایاندۇر. مانا
پەرۋەردىگار رەزىللىكىڭنى ئۆز بېشىڭغا یاندۇرىدۇ. ■
45 لېكىن سۇلایمان پادشاھ بولسا بەركەتلىنىپ، داۋۇتنىڭ تەختى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئەبەدىلئەبەد مۇستەھكەم
قىلىنىدۇ، دېدى.
46 ئاندىن پادشاھنىڭ بۇیرۇقى بىلەن یەھویادانىڭ ئوغلى بنایا چىقىپ ئۇنى چېپىپ ئولتۇردى. پادشاھلىق بولسا
سۇلایماننىڭ قولىدا مۇستەھكەم قىلىندى.■

3

پەرۋەردىگار سۇلایمانغا دانالىق یېرىدۇ

2تار. 1:1-12:

1 سۇلایمان مىسىرنىڭ پادشاھى پىرەۋن بىلەن ئىتتىپاق تۇزۇپ پىرەۋنىڭ قىزىنى خوتۇنلۇققا ئالدى. ئۆز
ئوردىسى، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ۋە یېرۇسالېمنىڭ چۇرىسىدىكى سېپىلنى یاساپ پۈتكۈزگۈچىلىك ئۆ ئۆنى »داۋۇتنىڭ
شەھىرى« گە ئاپىرىپ تۇرغۇزدى.■

■ 2:35 1سام. 2:35؛ ■ 2:44 2سام. 16:5؛ 6، 7 ■ 2:46 2تار. 1:11؛ ■ 3:1 1پاد. 7:87؛

2 شۇ ۋاقىتلاردا پەرۋەردىگارنىڭ نامى ئۈچۈن بىر ئىبادەتخانا ياسالمىغىنى ئۈچۈن خەلق »يۇقىرى جايلار«دا
قۇربانلىقلىرىنى قىلاتتى.□ ■
3 سۇلايمان پەرۋەردىگارنى سۆيۈپ، ئاتىسى داۋۇتنىڭ بەلگىلىگەنلىرىدە ماڭاتتى. پەقەت »يۇقىرى جايلار«دا
قۇربانلىق قىلىپ خۇشبۇي ياقاتتى.□
4 پادشاھ قۇربانلىق قىلغىلى گىبىئونغا باردى؛ چۈنكى ئۇ يەر »ئۇلۇغ يۇقىرى جاي« ئىدى. سۇلايمان ئۇ يەردىكى
قۇربانگاھدا بىر مىڭ كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇندى. ■
5 پەرۋەردىگار گىبىئوندا سۇلايمانغا كېچىسى چۈشىدە كۆرۈندى. خۇدا ئۇنىڭغا: ـ مېنىڭ ساڭا نېمە بېرىشىمنى
لايىق تاپساڭ، شۇنى تىلىگىن، دېدى.■
6 سۇلايمان جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ قۇلۇڭ ئاتام داۋۇت سېنىڭ ئالدىڭدا ھەققانىيلىق ۋە كۆڭۈلنىڭ
سەممىيلىكى بىلەن ماڭغانلىقى بىلەن سەن ئۇنىڭغا زور مېھرىبانلىقنى كۆرسەتكەندىڭ؛ ۋە سەن شۇ زور
مېھرىبانلىقنى داۋام قىلىپ، بۇگۈنكى كۈندىكىدەك تۆز تەختىدە ئولتۇرغىلى ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل بەردىڭ.
7 ئەمدى ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، قۇلۇڭنى ئاتام داۋۇتنىڭ ئورنىدا پادىشاھ قىلدىڭ. ئەمما مەن پەقەت بىر گۈدەك
بالا خالاس، چىقىش-كىرىشنىمۇ بىلمەيمەن. ■
8 تۆز قۇلۇڭ سەن تاللىغان خەلقىڭ، كۆپلۈكىدىن ساناپ بولمايدىغان ھېسابسىز ئۇلۇغ بىر خەلق ئارىسىدا تۇرىدۇ. ■
9 شۇڭا تۆز قۇلۇڭغا خەلقىڭنىڭ ئۈستىدە ھۆكۈم قىلىشقا ياخشى-يامانىنى پەرق ئېتىدىغان ئويغاق بىر قەلبنى
بەرگەيسەن؛ بولمىسا، كىم بۇ ئۇلۇغ خەلقىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم قىلالىسۇن؟ ـ دېدى.
10 سۇلايماننىڭ شۇنى تىلىكىنى رەبنى خۇش قىلدى.
11 خۇدا ئۇنىڭغا: ـ سەن شۇنى تىلىگىنىڭ ئۈچۈن ـ يا تۆزۈلۈك ئۈچۈن تۆزۈن تۆمۈر تىلىمەي، يا تۆزۈلۈك ئۈچۈن
دۆلەت-بايلىق تىلىمەي، يا دۈشمەنلىرىڭنىڭ جانلىرىنى تىلىمەي، بەلكى توغرا ھۆكۈم قىلغىلى ئويغاق بولۇشقا تۆزۈلۈك
ئۈچۈن ئەقىل-پاراسەتنى تىلىگىنىڭ ئۈچۈن، ■
12 مانا، سۆزۈلۈك بويىچە شۇنداق قىلدىم. مانا ساڭا شۇنداق دانا ۋە يورۇتۇلغان قەلبنى بەردىمكى، سەندىن ئىلگىرى
ساڭا ئوخشايدىغىنى بولمىغان، سەندىن كېيىنمۇ ساڭا ئوخشايدىغىنى بولمايدۇ. ■
13 مەن سەن تىلىمىگەن نەرسىنىمۇ، يەنى دۆلەت-بايلىق ۋە شان-شۆھرەتنى ساڭا بەردىم. شۇنىڭ بىلەن بارلىق
كۈنلىرىڭدە پادىشاھلارنىڭ ئارىسىدا ساڭا ئوخشاش بولىدىغىنى چىقمايدۇ. ■

□ **3:2 »خەلق »يۇقىرى جايلار«دا قۇربانلىقلىرىنى قىلاتتى«** ـ »يۇقىرى جايلار«: ـ »تەۋراتتىكى »قان.» 14-12:5دە ۋە باشقا مۇناسىۋەتلىك
يەرلەردە، خۇدا ئىسرائىللارغا: ـ بىرسى ماڭا ئاتاپ قۇربانلىق قىلسا، پەقەت »تۆزۈم تاللىغان جاي«دا قۇربانلىق قىلسۇن، دەپ تاپىلايدۇ. ئىسرائىلنىڭ
تارىخىدا خۇدا مۇشۇنداق قۇربانلىق قىلىدىغان بىرنەچچە جاينى بېكىتكەنىدى)بىر ۋاقىتتا پەقەت بىرلا جاينى بېكىتەتتى.(بىراق ئىسرائىللار بەلكىم تۆز
قولايلىقىنى كۆزلەپ)ۋە بەلكىم بۇتپەرەسلەرنىڭ ئىش-ھەرىكەتلىرىنى دوراپ(خۇدانىڭ ئەمرىنى نەزىردىن ساقىت قىلىپ تاغ چوققىلىرى قاتارلىق
يۇقىرى جايلاردا خۇداغا ئىبادەت قىلىپ قۇربانلىق قىلاتتى. بۇنىڭ شۇنداق بىر خەتىرى بار ئىدىكى، تۆلار ئەتراپىدىكى بۇتپەرەسلەرنىڭ تەسىرىنى
قوبۇل قىلىپ، شۇ يەردە ھەرخىل بۇتلارغىمۇ چوقۇنۇپ، ھەتتا بۇتپەرەسلەرگە ئەگىشىپ »ئىنسان قۇربانلىق«لارنىمۇ قىلىشى مۇمكىن ۋە دەرۋەقە كۆپ
ۋاقىتلاردا شۇنداق قىلاتتى)مەسىلەن، »ئەز.» 21:16، 26:20نى كۆرۈڭ.(
■ **3:2** قان. 512:
□ **3:3 »سۇلايمان پەرۋەردىگارنى سۆيۈپ، ئاتىسى داۋۇتنىڭ بەلگىلىگەنلىرىدە ماڭاتتى؛ پەقەت »يۇقىرى جايلار«دا ... خۇشبۇي ياقاتتى«** ـ
»داۋۇتنىڭ بەلگىلىگەنلىرى«: ـ شۇبھىسىزكى، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن بارلىق بەلگىلىمىلەرنى تۆز ئىچىگە ئالغان. تۆلارنىڭ ئىچىدە، قۇربانلىق
قىلىش »يۇقىرى جايلار«دا ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار بېكىتكەن جايدىلا بولۇشى كېرەك، دەپ بېكىتىلگەن »)قان.» 14-10:12).■ **3:4** 2تار.
31: ■ **3:5** 1پاد. 29: ■ **3:7** 2تار. 72: ■ **3:8** 2تار. 91: ■ **3:11** 2تار. 111: ■ **3:12** توپ. 161: ■ **3:13** مات. 33:6□ ئەف.
203:

14 ئەگەر ئاتاڭ داۋۇت ماڭغاندەك مېنىڭ يوللىرىمدا مېڭىپ، بەلگىلىمىلىرىم ۋە ئەمرلىرىمنى تۇتساڭ كۆزلىرىڭنى
تۇزارتىمەن، دېدى.
15 سۇلايمان ئويغىنىغاندا، مانا بۇ بىر چۈش ئىدى. ئۇ يېرۇسالېمغا كېلىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنىڭ
ئالدىغا كېلىپ، تۇرە تۇرۇپ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى قىلىپ، تەشەككۇر قۇربانلىقلىرىنى تۇتۇپ كۆزۈپ، ھەممە
خىزمەتكارلىرىغا زىياپەت قىلىپ بەردى.

سۇلايماننىڭ دانالىقى ئايان بولدۇ

16 شۇنىڭدىن كېيىن ئىككى پاھىشە ئايال پادىشاھنىڭ قېشىغا كېلىپ تۇنىڭ ئالدىدا تۇردى.
17 بىرىنچى ئايال: ـ ئى غوجام! مەن ۋە بۇ خوتۇن بىر تۇيدە ئولتۇرىمىز؛ ئۇ مەن بىلەن تۇيدە تۇرغىنىدا بىر بالىنى
تۇغدۇم.
18 مەن بالىنى تۇغۇپ ئۈچ كۈندىن كېيىن ئۇ خوتۇنمۇ بىر بالا تۇغدى. بىز ئىككىيلەن ئۇ يەردە ئولتۇردۇق؛ تۇيدە
بىزدىن باشقا ھېچ يات ئادەم يوق ئىدى، يالغۇز بىز ئىككىيلەن تۇيدە ئىدۇق.
19 شۇ كېچىدە بۇ خوتۇننىڭ بالىسى ئۆلدى؛ چۈنكى ئۇ بالىسىنى بېسىپ ئۆلتۈرۈپ قويغانىدى.
20 ئۇ يېرىم كېچىدە قوپۇپ دېدەكلىرى ئۇخلاپ قالغاندا، يېنىمدىن ئوغلۇمنى ئېلىپ ئۆز قۇچىقىغا سېلىپ، ئۆزىنىڭ
ئۆلگەن ئوغلىنى مېنىڭ قۇچىقىمغا سېلىپ قويۇپتۇ.
21 ئەتىسى قوپۇپ بالامنى ئېمىتەي دېسەم مانا ئۆلۈك تۇرىدۇ. لېكىن ئەتىگەندە قارىسام، ئۇ مەن تۇغقان بالا ئەمەس
ئىدى، دېدى.
22 ئىككىنچى ئايال: ـ ياق، ئۇنداق ئەمەس. تىرىك قالغىنى مېنىڭ ئوغلۇم، ئۆلگىنى سېنىڭ ئوغلۇڭ، دېدى. لېكىن
بىرىنچى ئايال: ـ ياق، ئۆلگىنى سېنىڭ ئوغلۇڭ، تىرىك قالغىنى مېنىڭ ئوغلۇم، دېدى. ئۇلار شۇ ھالەتتە پادىشاھنىڭ
ئالدىدا تالىشىپ تۇراتتى.
23 پادىشاھ: ـ بىرى: »تىرىك قالغىنى مېنىڭ ئوغلۇم، ئۆلگىنى سېنىڭ ئوغلۇڭ« دەيدۇ. ئەمما يەنە بىرى: »ياق،
ئۆلگىنى سېنىڭ ئوغلۇڭ، تىرىك قالغىنى مېنىڭ ئوغلۇم« دەيدۇ، دېدى.
24 پادىشاھ: ماڭا بىر قىلىچ ئېلىپ كېلىڭلار، دېدى. ئۇلار قىلىچنى پادىشاھقا ئېلىپ كەلگەندە
25 پادىشاھ: تىرىك بالىنى ئوتتۇرىدىن كېسىپ ئىككى پارچە قىلىپ يېرىمنى بىرىگە، يەنە بىر يېرىمنى ئىككىنچىسىگە
بېرىڭلار، دېدى.
26 ئۇ ۋاقىتتا تىرىك بالىنىڭ ئانىسى ئۆز بالىسىغا ئىچىنى ئاغرىتىپ پادىشاھقا: ـ ئاھ غوجام! تىرىك بالىنى ئۇنىڭغا
بەرسىلە، ھەرگىز ئۇنى ئۆلتۈرمىگەيلە! ـ دەپ يالۋۇردى. لېكىن ئىككىنچىسى: ـ ئۇنى نە مېنىڭكى نە سېنىڭكى
قىلمايلى، ئوتتۇرىدىن كېسىڭلار، دېدى.
27 پادىشاھ جاۋابەن: ـ تىرىك بالىنى ئۇنىڭغا بېرىڭلار، ئۇنى ھېچ ئۆلتۈرمەڭلار؛ چۈنكى بۇ بالىنىڭ ئانىسى شۇدۇر،
دېدى.
28 پۈتكۈل ئىسرائىل پادىشاھنىڭ قىلغان ھۆكۈمى توغرىسىدا ئاڭلىدى ۋە ئۇلار پادىشاھتىن قورقتى، چۈنكى ئۇلار
خۇدانىڭ ئادىل ھۆكۈملەرنى چىقىرىش دانالىقىنىڭ ئۇنىڭدا بارلىقىنى كۆردى.

4

سۇلايماننىڭ ئەمەلدارلىرى ۋە خىزمەتكارلىرى

1 سۇلايمان پادىشاھ پۈتكۈل ئىسرائىلغا پادىشاھ بولدى.
2 ئۇنىڭ چوڭ ئەمەلدارلىرى مۇنۇلار: ـ زادوكنىڭ ئوغلى ئازارىيا كاھىن ئىدى؛
3 شىشانىڭ ئوغۇللىرى ئېلىخورەف ۋە ئاخىياھ كاتىپلار ئىدى؛ ئاھىلۇدنىڭ ئوغلى يەھوشافات دىۋانبېگى ئىدى؛
4 يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا قوشۇننىڭ باش سەردارى ئىدى. زادوك بىلەن ئابىياتار كاھىنلار ئىدى؛

5 ناتاننڭ ئوغلى ئازاريا نازارەت بېگى، ناتاننڭ يەنە بىر ئوغلى زابۇد ھەم كاھىن ۋە پادشاھنڭ مەسلىھەتچىسى ئىدى.
6 ئاخىشار ئوردىنڭ غوجدارى، ئابدانڭ ئوغلى ئادونىرام باج-ئالۋان بېگى ئىدى.■
7 پۈتكۈل ئىسرائىل زېمىندا سۈلايمان پادشاھنڭ ئۆزى ئۈچۈن ۋە ئوردىدىكىلەرى ئۈچۈن يېمەك-ئىچمەك تەمىنلەيدىغان، ئون ئىككى نازارەتچى تەينىلەنگەندى؛ ئۇلارنڭ ھەربىرى يىلدا بىر ئايدىن يېمەك-ئىچمەك تەمىنلەشكە مەسئۇل ئىدى.
8 ئۇلارنڭ ئىسمى تۆۋەندە خاتىرىلەنگەن: ئەفرائىم تاغلىق رايونىغا بەن-خۇر؛
9 ماكاز، شائالبىم، بەيت-شەمەش ۋە ئېلون-بەيت-ھاناننغا بەن-دەكەر؛
10 ئارۇبوتقا بەن-خەسەد؛ ئۇ يەنە سوكوھ ۋە خەفەر دېگەن بارلىق يۇرتقىمۇ مەسئۇل ئىدى؛ □
11 يەنە نافات-دورغا بەن-ئابىناداب)ئۇ سۈلايماننڭ قىزى تافاتنى خوتۇنلۇققا ئالغان(؛
12 ئاتاناق، مەگىددو ۋە يىزرەئەلنڭ تۆۋەنكى تەرىپىدىكى زارەتاننڭ يېنىدا بولغان پۈتكۈل بەيت-شانغا، شۇنداقلا بەيت-شاندىن تارتىپ ئابەل-مەھولا ھىغچە، جوكنېئامدىن ئۆتكۈچە بولغان زېمىنلارغا ئاھىلۇدنڭ ئوغلى باتانا؛
13 راموت-گىلېئادقا بەن- گەبەر؛ ئۇ يەنە گىلېئاد يۇرتىغا جايلاشقان، مانا سىسەھنڭ ئوغلى يائىرغا تەۋە بولغان كەنتلەر ۋە ھەم باشاندىكى يۇرت ئارگوب، جۈملىدىن ئۇ يەردىكى سېپىلى، مىس بالداقلىق قوۋۇقلىرى بولغان ئاتمىش چوڭ شەھەرگىمۇ مەسئۇل ئىدى.
14 ماھانائىمغا ئىددونڭ ئوغلى ئاھىناداب؛
15 نافتالىغا ئاخىماتاز)ئۇ سۈلايماننڭ قىزى باسماتنى خوتۇنلۇققا ئالغاندى.(
16 ئاشىر ۋە ئالوتقا ھۇشاينىڭ ئوغلى باتاناھ؛
17 ئىسساكارغا پارۇئاھنڭ ئوغلى يەھوشافات؛
18 بىنيامىن زېمىنىغا ئېلانىڭ ئوغلى شىمەي؛
19 گىلېئاد زېمىنىغا)ئەسلىدە ئامورىيلارنڭ پادشاھى سىھون ۋە باشاننڭ پادشاھى ئوگنىڭ زېمىنى ئىدى(ئۇرىنڭ ئوغلى گەبەر. ئۇ شۇ يۇرتقا بىردىنبىر نازارەتچى ئىدى.

سۈلايماننڭ دۆلىتى ۋە شۆھرىتى

20 يەھۇدا بىلەن ئىسرائىلنڭ ئادەملىرى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك نۇرغۇن ئىدى. ئۇلار يەپ-ئىچىپ، خۇشاللىق قىلاتتى.
21 ۋە سۈلايمان بولسا ئەفرات دەرياسىدىن تارتىپ فىلىستىيلەرنڭ زېمىنىغا ۋە مىسىرنڭ چېگرالىرىغىچە بولغان ھەممە پادشاھلىقلارنڭ ئۈستىدە سەلتەنەت قىلاتتى. ئۇلار ئۇلپان كەلتۈرۈپ سۈلايماننڭ پۈتۈن ئۆمرىدە ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولاتتى.
22 سۈلايماننڭ ئوردىسىغا كېتىدىغان كۈنلۈك تەمىنات ئۈچۈن ئوتتۇز كور تاسقىغان ئاق ئۇن، ئاتمىش كور قارا ئۇن، □
23 ئون بوردىغان ئۆي، يايلاقتىن كەلتۈرۈلگەن يىگىرمە ئۆي، يۈز قوي كېتەتتى؛ بۇنىڭدىن باشقا بۇغلار، جەرەنلەر، كىيىكلەر ۋە بوردىغان توخۇلار لازىم ئىدى.
24 چۈنكى ئۇ تىفساھدىن تارتىپ گازاغىچە، ئەفرات دەرياسىنڭ بۇ تەرىپىدىكى ھەممە يۇرتلارنڭ ئۈستىدە، يەنى ئەفرات دەرياسىنڭ بۇ تەرىپىدىكى بارلىق پادشاھلارنڭ ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرەتتى؛ ئۇنىڭ تۆت ئەتراپى تىنچ ئىدى.

■ 4:6 1پاد. 1812: □ 4:10 »سوكوھ« ـ ياكى »سوكو.« □ 4:22 »ئوتتۇز كور« ـ بىر كور ئون لىتر، 30 كور 300 لىتر.

25 سۇلايمانىنڭ پۈتكۈل كۈنلىرىدە داندىن تارتىپ بەئەر-شىبباغىچە يەھۇدا بىلەن ئىسرائىل ئادەملىرىنىڭ ھەربىرى
تۈز ئۈزۈم تېلى ۋە تۈز ئەنجۈر دەرىخىنىڭ تېگىدە ئامان-ئېسەن ئولتۇراتتى.■
26 سۇلايمانىنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ ئاتلىرى ئۈچۈن تۆت مىڭ ئاتخانىسى، ئون ئىككى مىڭ چەۋەندىزى بار
ئىدى.□ ■
27 مەزكۇر نازارەتچىلەرنىڭ ھەربىرى تۈزنىگە بېكىتىلگەن ئايدا سۇلايمان پادىشاھقا ۋە ئۇنىڭ داستىخىنىغا
كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ يېمەك-ئىچمەكلىرىنى كېمەيتمەي تەمىنلەيتتى.
28 خەلق بولسا ھەربىرى تۈزنىگە بېكىتىلگەن نورما بويىچە ئات-قېچىرلار ئۈچۈن ئارپا بىلەن سامانلارنى نازارەتچىلەر
بار يەرگە ئېلىپ كېلەتتى.
29 خۇدا سۇلايمانغا دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك دانالىق، ئىنتايىن مول پەم-پاراسەت ئاتا قىلىپ، ئۇنىڭ قەلبىنى كەڭ
قىلىپ زور يورۇتتى. □
30 شۇنىڭ بىلەن سۇلايمانىنىڭ دانالىقى بارلىق شەرقتىكىلەرنىڭ دانالىقىدىن ۋە مىسىردىكى بارلىق دانالىقتىن ئاشتى.
31 چۈنكى ئۇ بارلىق ئادەملەردىن، جۈملىدىن ئەزراھلىق ئېتان بىلەن ماخولنىڭ ئوغۇللىرى ھېمان، كالكول ۋە
داردا دېگەنلەردىن دانا ئىدى؛ ۋە ئۇنىڭ شۆھرىتى ئەتراپىدىكى ھەممە ئەللەر ئارىسىدا يېيىلدى.
32 ئۇ ئېيتقان پەند-نەسىھەت ئۈچ مىڭ ئىدى؛ ئۇنىڭ شېئىر-كۈيلىرى بىر مىڭ بەش ئىدى.
33 ئۇ لۇباندىكى كېدىر دەرىخىدىن تارتىپ تامدا ئۆسىدىغان لىپەككۈلگىچە دەرەخ-گىياھلارنىڭ ھەممىسىنى بايان
قىلىپ خاتىرىلىگەنىدى؛ ئۇ يەنە مال ۋە ھايۋانلار، قۇشلار، ھاشارەت-ئۆمىلىگۈچىلەر ۋە بېلىقلار توغرىسىدا بايان
قىلىپ خاتىرىلىگەنىدى.
34 سۇلايمانىنىڭ دانالىقىنى ئاگىلىغلى كىشىلەر بارلىق ئەللەردىن كېلەتتى، شۇنداقلا ئۇنىڭ دانالىقى توغرۇلۇق خەۋەر
تاپقان يەر يۈزىدىكى ھەممە پادىشاھلاردىن كىشىلەر كەلمەكتە ئىدى.

5

ئىبادەتخانىنى قۇرۇشقا ماتېريالىلارنى تەييارلاش

2تار. 2:1-17

1 تۇرنىڭ پادىشاھى ھىرام سۇلايمانىنى ئاتىسىنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلىنغان دەپ ئاڭلاپ، تۈز
خىزمەتكارلىرىنى ئۇنىڭ قېشىغا ئەۋەتتى؛ چۈنكى ھىرام داۋۇتنى ئىزچىل سۆيگۈچى ئىدى. ■
2 سۇلايمان ھىرامغا ئادەم ئەۋەتىپ مۇنداق تۈچۈرنى يەتكۈزدى: ـ
3 »تۈزۈڭ بىلىسەنكى، ئاتام داۋۇتنىڭ دۈشمەنلىرىنى پەرۋەردىگار ئۇنىڭ پۇتى ئاستىغا قويغۇچە، ئۇ ئەتراپىدا ھەر
تەرەپتە جەڭ قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ نامىغا بىر ئىبادەتخانا ياسىيالمىدى. ■
4 ئەمدى ھازىر پەرۋەردىگار خۇدايىم ماڭا ھەممە تەرەپتىن ئارام بەردى؛ ھېچبىر دۈشمىنىم يوق، ھېچبىر بالا-قازا
يوق.

■ **4:25** لاۋ. 526:
□ **4:26** »**تۆت مىڭ ئاتخانىسى**« ـ كۆپ كونا كۆچۈرمىلەردە »قىرىق مىڭ ئاتخانىسى« دېيىلدۇ. لېكىن بىز بۇ سانىنى كۆچۈرگۈچىلەرنىڭ خاتالىقى
دەپ قارايمىز. «2□□□.» 25:9دە ۋە بۇ تېكىستنىڭ بەزى گېرىك تەرجىمىلىرىدە »تۆت مىڭ« دېيىلدۇ. »**ئون ئىككى مىڭ چەۋەندىزى**« ـ ياكى
»ئون ئىككى مىڭ ئېتى.« ■ **4:26** 1پاد. 26:10□ 2تار. 14:1□ 259: □ **4:29** »**ئۇنىڭ قەلبىنى كەڭ قىلىپ زور يورۇتتى**« ـ ياكى »ئۇنىڭ
كۆكسى-قارنىنى بەك كەڭ قىلدى.« ■ **5:1** 2سام. 11:5□ 1تار. 114: ■ **5:3** 1تار. 328:

5 مانا، پەرۋەردىگارنىڭ ئاتام داۋۇتقا: »مەن سېنىڭ ئورنۇڭغا تۆز تەختىڭگە ئولتۇرغۇزغان ئوغلۇڭ بولسا، ئۇ مېنىڭ
ناممىغا بىر ئىبادەتخانا ياسايدۇ« دەپ ئېيتقىنىدەك، مەن پەرۋەردىگار خۇدايىمنىڭ نامىغا بىر ئىبادەتخانا ياساي دەپ
نىيەت قىلدىم؛ ■
6 ئەمدى مەن ئۇچۇن ئادەملىرىڭگە لۇئاندىن كېدىر دەرەخلىرىنى كېسىڭلار، دەپ يارلىق چۈشۈرگىن؛ مېنىڭ
خىزمەتكارلىرىم سېنىڭ خىزمەتكارلىرىڭغا ھەمدەمدە بولىدۇ. سېنىڭ بېكىتكىنىڭ بويىچە خىزمەتكارلىرىڭغا بېرىلىدىغان
ئىش ھەققىنى ساڭا تۆلەيمەن؛ چۈنكى تۆزۈڭگە ئايانكى، دەرەخ كېسىشتە ئارىمىزدا ھېچكىم زىدوندىكىلەردەك ئۇستا
ئەمەس.«
7 ھىرام سۇلايماننىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندا ئىنتايىن خۇشال بولۇپ: ـ بۈگۈن بۇ ئۇلۇغ خەلق ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرۈشكە
داۋۇتقا شۇنداق دانا بىر ئوغۇل بەرگەن پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىلسۇن! ـ دېدى.
8 ھىرام سۇلايمانغا ئادەم ئەۋەتىپ: ـ سەن ماڭا قويغان تەلەپلىرىڭنى ئاڭلاپ قوبۇل قىلدىم. مەن سېنىڭ كېدىر
ياغىچى ۋە ئارچا ياغىچى توغرۇلۇق ئارزۇ قىلغانلىرىڭنىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلىمەن؛
9 مېنىڭ خىزمەتكارلىرىم شۇلارنى لۇئاندىن دېڭىزغا ئاپىرىدۇ؛ مەن ئۇلارنى سال قىلىپ باغلاپ، دېڭىز بىلەن
سەن ماڭا بېكىتكەن يەرگە يەتكۈزىمەن، ئاندىن شۇ يەردە ئۇلارنى يەشكۈزىمەن. شۇنىڭ بىلەن سەن ئۇلارنى
تاپشۇرۇۋېلىپ، ئېلىپ كېتىسەن. بۇنىڭ ھېسابىغا سەن تەلەپلىرىم بويىچە ئوردىدىكىلىرىم ئۈچۈن يېمەك-ئىچمەك
تەمىنلىگەيسەن، ـ دېدى.
10 شۇنداق قىلىپ، ھىرام سۇلايمانغا بارلىق تەلىپى بويىچە كېدىر ياغاچلىرى ۋە ئارچا ياغاچلىرىنى بەردى.
11 سۇلايمان ھىرامغا ئوردىدىكىلىرىنىڭ يېمەك-ئىچمىكىگە يىگىرمە مىڭ كور بۇغداي ۋە يىگىرمە بات ساپ زەيتۇن
مېيىنى ئەۋەتىپ بەردى. ھەر يىلى سۇلايمان ھىرامغا شۇنداق بېرەتتى. □
12 پەرۋەردىگار سۇلايمانغا ۋەدە قىلغاندەك ئۇنىڭغا دانالىق بەرگەندى. ھىرام بىلەن سۇلايماننىڭ ئارىسىدا ئىناقلىق
بولۇپ، ئىككىسى ئەھدە تۈزۈشتى.■
13 سۇلايمان پادىشاھ پۈتۈن ئىسرائىلدىن ھاشارغا ئىشلەپچىلەرنى يېكىتتى، ئۇلارنىڭ سانى ئوتتۇز مىڭ ئىدى.
14 ئۇ بۇلارنى توۋەت بىلەن ھەر ئايدا ئون مىڭدىن لۇئانغا ئەۋەتەتتى؛ شۇنداق قىلىپ، ئۇلار بىر ئاي لۇئاندا تۇرسا،
ئىككى ئاي ئۆيىدە تۇردى. ئادونىرام ھاشارچىلارنىڭ ئۈستىدە تۇراتتى.
15 سۇلايماننىڭ يەتمىش مىڭ ھامىلى، تاغلاردا ئىشلەيدىغان سەكسەن مىڭ تاشچىسى بار ئىدى.
16 ئۇنىڭدىن باشقا سۇلايماننىڭ مەنسەپدارلىرىدىن ئىش ئۈستىگە قويۇلغان ئۈچ مىڭ ئۈچ يۈز ئىش بېشى بار ئىدى؛
ئۇلار ئىشلەپچىلەرنى باشقۇراتتى.
17 پادىشاھ يارلىق چۈشۈرۈشى بىلەن ئۇلار ئىبادەتخاننىڭ ئۆلىنى سېلىشقا يونۇلغان، چوڭ ۋە قىممەتلىك تاشلارنى
كېسىپ كەلتۈردى.
18 ۋە سۇلايماننىڭ تاچىلىرى بىلەن ھىرامنىڭ تاچىلىرى ۋە گەباللىقلار قوشۇلۇپ تاشلارنى ئويۇپ، ئۇينى ياساش
ئۈچۈن ياغاچ ھەم تاشلارنى تەييارلاپ قويدى.□

6

مۇقەددەس ئىبادەتخاننىڭ قۇرۇلۇشى
2تار. 3:1-14

■ **5:5** 2سام. 7:13 □ 1تار. 22:10 □ 2تار. 1:8 □ **5:11** »**يىگىرمە بات**« ـ بىر »بات« تەخمىنەن 27 لىتر، 20 بات 540 لىتر. ■ **5:12** 1پاد. 3:23 □ **5:18** »**گەباللىقلار**« ـ ياكى »ببلوسلۇقلار«، ياكى »گىرۇەكلەرنى كەسكۈچىلەر.«

[1] ئىسرائىللار مىسردىن چىققاندىن كېيىنكى تۆت يۈز سەكسىننچى يىلى، سۈلايماننىڭ ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدىكى سەلتەنەتنىڭ تۆتىنچى يىلىنىڭ ئىككىنچى ئېيىدا، يەنى زىف ئېيىدا ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ياساشقا باشلىدى.■

مورىيا تېغىغا قۇرۇلۇشقا باشلىدى
شاهلار (1)» 38:6).
ئىلىكى 20 گەز،

40 گەز، كەڭلىكى 20 گەز
سرە (2)» 5:3-7 نومۇ كۆرۈڭ).
لىدىغان تالىقۇن شىرە ۋە تون تالىقۇن
تەرىپىگە) قويۇلغان («پادىشاهلار

ۋ
(17

دىكى ئايۋانىنىڭ تۈرۈنلۇقى
دى («پادىشاهلار (1)»
(4:

قەۋىتىنىڭ كەڭلىكى يەتتە گەز ئىدى. چۈنكى ئىبادەتخانىنىڭ تاشقى تېمىدا لىمىلارنى ئورناتقان تۈشۈكلەر بولماسلىقى ئۈچۈن ئۇ تامغا تەكچە چىقىرىلغانىدى.□
7 ئىبادەتخانا پۈتۈنلەي تەييار قىلىپ ئېلىپ كېلىنگەن تاشلاردىن بىنا قىلىنغانىدى. شۇنداق قىلغاندا، ئۇنى ياسىغان ۋاقىتتا نە بولقا نە پالتا نە باشقا تۆمۈر ئەسۋابلارنىڭ ئاۋازى ئۇ يەردە ھېچ ئاڭلانمايتتى.
8 تۈۋەنكى قەۋەتنىڭ ھۈجرىلىرىنىڭ كىرىش ئىشىكى ئىبادەتخانىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئىدى؛ بىر ئايلانما پەلەمپەي ئوتتۇرا قەۋەتكە ئاندىن ئوتتۇرا قەۋەتتىن ئۈچىنچى قەۋەتكە چىقاتتى.□
9 شۇنداق قىلىپ سۈلايمان ئىبادەتخانىنى ياساپ پۈتتۈردى. ئىبادەتخانىنىڭ ئۈستىگە خار-لىمىلارنى بېكىتىپ، ئۇنى كېدىر تاختايلار بىلەن قاپلىدى.
10 ئۇ ئىبادەتخانىغا يانداش ئىمارەتنىڭ قەۋەتلىرىنىڭ ئېگىزلىكىنى بەش گەزدىن قىلدى. شۇ ئىمارەتنىڭ قەۋەتلىرى ئىبادەتخانىغا كېدىر لىمىلىرى ئارقىلىق تۈتۈشۈقلۇق ئىدى.

11 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى سۈلايمانغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدىكى: ـ
12 »سەن ماڭا ياساۋاتقان بۇ ئىبادەتخانىغا كەلسەك، ئەگەر سەن بەلگىلىمىلىرىمدە مېڭىپ، ھۆكۈملىرىمگە رىئايە قىلىپ، بارلىق ئەمرلىرىمنى تۇتۇپ ئۇلاردا ماڭساڭ، مەن ئاتاڭ داۋۇتقا سەن توغرۇلۇق ئېيتقان سۆزۈمگە ئەمەل قىلىمەن؛ ■
13 مەن ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدا ماكان قىلىپ تۆز خەلقىم ئىسرائىلنى ئەسلا تاشلىمايمەن.«
14 سۈلايمان ئىبادەتخانىنى ياساپ پۈتتۈردى.
15 ئىبادەتخانىنىڭ تاملىرىنىڭ ئىچ تەرىپىنى ئۇ كېدىر تاختايلىرى بىلەن ياساپ، ئىبادەتخانىنىڭ تېگىدىن تارتىپ تورۇسنىڭ لىمىلىرىغىچە ياغاچ بىلەن قاپلىدى؛ ۋە ئارچا تاختايلىرى بىلەن ئىبادەتخانىغا پول ياتقۇزدى.
16 ئۇ ئىبادەتخانىنىڭ ئارقا تېمىدىن يىگىرمە گەز تۆچلەپ ئارا تام ياساپ، ئېچكىرىكى خانىنى ھاسىل قىلدى؛ ئۇ تېگىدىن تارتىپ تورۇس لىمىلىرىغىچە كېدىر تاختايلىرى بىلەن قاپلىدى. بۇ ئەڭ ئېچكىرىكى خانا بولۇپ، يەنى »كالامخانا«، »ئەڭ مۇقەددەس جاي« ئىدى.□
17 ئۇنىڭ ئالدىدىكى تۆي، يەنى مۇقەددەس خانىنىڭ ئۆزۈنلۈقى قىرىق گەز ئىدى.
18 ئىبادەتخانىنىڭ ئېچكى تاملىرىغا قاپاق ۋە چېچەكنىڭ نۇسخىلىرى نەقىش قىلىنغانىدى. ئىبادەتخانا پۈتۈنلەي كېدىر تاختايلار بىلەن قاپلانغانىدى. ھېچ تاش كۆرۈنمەيتتى.
19 پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئۇ يەردە قويۇش ئۈچۈن، ئۇ ئىبادەتخانىنىڭ ئېچكىرىدىكى كالامخانىنى ياسىدى.
20 كالامخانىنىڭ ئۆزۈنلۈقى يىگىرمە گەز، توغرىسى يىگىرمە گەز، ئېگىزلىكى يىگىرمە گەز ئىدى؛ ئۇ ئۇنى ساپ ئالتۇندىن قاپلىدى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئالدىدىكى كېدىر ياغاچلىق قۇربانگاھنىمۇ شۇنداق قاپلىدى. □
21 سۈلايمان ئىبادەتخانىنىڭ ئىچىنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلىدى؛ ئۇ ئېچكى كالامخانىنىڭ ئالدىنى ئالتۇن زەنجىرلەر بىلەن توسىدى؛ كالامخانىنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى.

□ 6:6 »...□□□□□□□□□□□□□□□□ تاشقى تېمىدا لىمىلارنى ئورناتقان تۈشۈكلەر بولماسلىقى ئۈچۈن ئۇ تامغا تەكچە چىقىرىلغانىدى« ـ لىمىنىڭ يەنە بىر ئۈچى »تاشقى ئىمارەت«نىڭ تاشقى تېمىغا بېكىتىلىشى ئۈچۈن شۇ تەرەپتە تۈشۈك تېشىلگەن بولسا كېرەك. »ئىبادەتخانا سىخىمىسى«نى كۆرۈڭ.
□ 6:8 »تۈۋەنكى قەۋەتنىڭ ھۈجرىلىرىنىڭ كىرىش ئىشىكى ئىبادەتخانىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئىدى« ـ بىز مۇشۇ يەردە »)تۈۋەنكى قەۋەت« دېگەن سۆزلەر بىلەن(كونا گرېك تىلىدىكى تەرجىمىگە ئەگەشتۇق. »ئىبادەتخانىنىڭ ئوڭ تەرىپى« ئىبادەتخانىنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدۇر.
■ 6:12 2سام. 7:13□ 1پاد. 2:4□ 9:4□ 1تار. 22□10: 19
□ 6:16 »بۇ ئەڭ ئېچكىرىكى خانا بولۇپ، يەنى »كالامخانا«، »ئەڭ مۇقەددەس جاي« ئىدى« ـ »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نىڭ »كالامخانا« دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبى، ئۇنىڭدا خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرغان »ئەھدە تاش تاختىلىرى«)خۇدانىڭ كالامى(»ئەھدە ساندۇقى« ئېچىدە تۇراتتى؛ ۋە ئۇنىڭ ئۈستىگە بەلكىم بەزى ۋاقىتلار، باش كاھىن شۇ »ئەڭ مۇقەددەس جاي«غا كىرگەندە، خۇدانىڭ بېشارەتلىرى ئۈلارغا كېلىشى مۇمكىن ئىدى.
□ 6:20 »ئۇ ... ئۇنىڭ ئالدىدىكى كېدىر ياغاچلىق قۇربانگاھنىمۇ شۇنداق قاپلىدى« ـ بۇ ئېچىدىكى قۇربانگاھقا قۇربانلىقلار سۇنۇلمايتتى؛ ئۇ »خۇشبۇيدان« ياكى »خۇشبۇيگاھ« ئىدى.

22 شۇ تەرىقىدە ئۇ پۈتكۈل ئىبادەتخانىنى، يەنى پۈتكۈل ئىبادەتخانىنىڭ ئىچىنى ئالتۇن بىلەن تولۇق قاپلىغانىدى.
كالامخانىغا تەئەللۇق بولغان قۇربانگاھنىمۇ پۈتۈنلەي ئالتۇن بىلەن قاپلىغانىدى.□
23 كالامخانىغا ئۇ زەيتۇن ياغىچىدىن ئىككى كېرۇبنىڭ شەكلىنى ياسىدى. ھەربىرىنىڭ ئېگىزلىكى ئون گەز ئىدى.
■ □
24 بىر كېرۇبنىڭ بىر قانىتىنىڭ ئۇزۇنلۇقى بەش گەز ۋە يەنە بىر قانىتىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ھەم بەش گەز بولۇپ، بىر
قانىتىنىڭ ئۇچىدىن يەنە بىر قانىتىنىڭ ئۇچىغىچە ئون گەز ئىدى.
25 ئىككىنچى كېرۇبنىڭ ئىككى قانىتى قوشۇلۇپ ئون گەز ئىدى. ئىككى كېرۇبنىڭ چوڭ-كىچىكلىكى ۋە شەكلى
ئوخشاش ئىدى.
26 بىر كېرۇبنىڭ ئېگىزلىكى ئون گەز بولۇپ، ئىككىنچى كېرۇبنىڭكىمۇ ھەم شۇنداق ئىدى.
27 ئۇ كېرۇبلارنى ئىچكىرىكى خانىدا قويدى. كېرۇبلارنىڭ قاناتلىرى يېيىلىپ تۇراتتى. بىرسىنىڭ بىر قانىتى بىر
تامغا تېگىپ، ئىككىنچىسىنىڭ قانىتى ئۇدۇلدىكى تامغا تېگىپ تۇراتتى؛ ئىككىسىنىڭ ئىچىدىكى قاناتلىرى خانىنىڭ
ئوتتۇرىسىدا بىر-بىرىگە تېگىشىپ تۇراتتى. ■
28 ئۇ كېرۇبلارنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى.
29 ئۇ ئىبادەتخانىنىڭ تاملىرىنىڭ پۈتكۈل ئىچ چۆرىسىنى، يەنى ئىچكىرىكى خانىنىڭ ۋە ھەم تاشقىرىقى خانىنىڭ
چۆرىسىنى كېرۇب بىلەن خورما دەرەخلىرىنىڭ شەكىللىرى ۋە چېچەك نۇسخىلىرى بىلەن نەقىش قىلدى.
30 ئىبادەتخانىنىڭ پولىنى، يەنى ئىچكىرىكى خانىنىڭ ھەم تاشقىرىقى خانىنىڭكىنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى.
31 كالامخانىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا ئۇ زەيتۇن ياغىچىدىن ئېتىلگەن قوش ئىشىكلەرنى ياسىدى. ئىشىكلەرنىڭ
كېشەكلىرى ۋە بېشى ئۆيۈنىڭ توغرىسىنىڭ بەشتىن بىر قىسمى ئىدى. □
32 بۇ قوش ئىشىكلەر زەيتۇن ياغىچىدىن ئېتىلگەنىدى؛ ئۇ ئىشىكلەرنىڭ ئۈستىگە كېرۇبلار، خورما دەرەخلىرى ۋە
چېچەك نۇسخىلىرى نەقىش قىلىنىپ زىننەتلەنگەنىدى؛ ئۇ ئىشىكلەرنى، جۈملىدىن كېرۇب بىلەن خورما دەرەخلىرىنىڭ
نەقىشلىرىنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى.
33 ئىبادەتخانىنىڭ تاشقى خانىسىنىڭ ئىشىكىنىڭ كېشەكلىرىنى زەيتۇن ياغىچىدىن ياسىدى؛ ئۆلار ئۆيۈنىڭ
توغرىسىنىڭ تۆتتىن بىر قىسمى ئىدى؛ □
34 قوش قاناتلىق ئىشىك بولسا ئارچا ياغىچىدىن ياسالدى. بىر قانىتى يېيىلىپ قاتلىناتتى، ئىككىنچى قانىتىمۇ يېيىلىپ
قاتلىناتتى.
35 ئۇ ئۆلارنىڭ ئۈستىگە كېرۇبلار، خورما دەرەخلىرى ۋە چېچەك نۇسخىلىرىنى نەقىش قىلدى؛ ئاندىن ئۆلارنىڭ
ئۈستىگە، جۈملىدىن نەقىشلەر ئۈستىگە ئالتۇن قاپلىدى.
36 ئىچكىرىكى ھويلىنىڭ تېمىنى بولسا ئۇ ئۈچ قەۋەت يونۇلغان تاش بىلەن بىر قەۋەت كېدىر ياغىچىدىن ياسىدى.
37 سۇلايمانىنىڭ سەلتەنىتىنىڭ تۆتىنچى يىلىنىڭ زىف ئېيىدا پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ ئۆلى سېلىندى. □

□ **6:22 » كالامخانىغا تەئەللۇق بولغان قۇربانگاھ«** ـ يۇ »قۇربانگاھ«، يەنى »خۇشبۇيدان« ئادەتتە كالامخانىنىڭ سەل ئالدىدا، »مۇقەددەس جاي«نىڭ ئىچىدە ئىدى.

□ **6:23 » كېرۇبلار«** ـ كېرۇبلار بولسا خۇدانىڭ ھۆكۈم-جازالىرىنى يەتكۈزىدىغان، ئىنتايىن كۈچلۈك پەرىشتىلەردۇر. مەسىلەن، »يار.» 24:3 ۋە »ئەز.» 10-بابنى كۆرۈڭ.

■ **6:23** مىس. 1825:

■ **6:27** مىس. 2025:

□ **6:31 »ئىشىكلەرنىڭ كېشەكلىرى ۋە بېشى ئۆيۈنىڭ توغرىسىنىڭ بەشتىن بىر قىسمى ئىدى«** ـ باشقا تەرجىمىسى: »ئىشىكلەرنىڭ كېشەكلىرى بەش چاسىلق ئىدى.« ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس.

□ **6:33 » كېشەكلەر** (ئۆلار)كېشەكلەر(تۆت چاسىلق ئىدى.« ئىبرانىي تېكىستىنى چۈشىنىش تەس.

□ **6:37 »تۆتىنچى يىلىنىڭ زىف ئېيىدا...»** ـ »زىف« ئېبى ئىككىنچى ئاي. بۇ بەلكىم ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 966-يىلى، ئاپرېل ياكى ماي ئايلىرى بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

38 ۋە ئون برنچى يىلىنڭ بۇل ئېيىدا، يەنى سەككىزىنچى ئايدا ئىبادەتخانىنىڭ ھەچىپىرى قالدۇرۇلماي، لايىھە بويىچە
پۈتۈنلەي تامام بولدى. شۇنداق قىلىپ ئۆزىنىڭ ئۈينى ياسىشىغا يەتتە يىل كەتتى.□

7

ئوردىنىڭ قۇرۇلۇشى

1 سۇلايمان ئۆز ئوردىسىنى بولسا، ئون ئۈچ يىلدا ياساپ پۈتتۈردى.□ ■
2 ئۇ ياسىغان بۇ »لىۋان ئورمىنى سارىيى«نىڭ ئۇزۇنلۇقىنى يۈز گەز، كەڭلىكىنى ئەللىك گەز ۋە ئېگىزلىكىنى ئوتتۇز
گەز قىلدى. كېدىر ياغىچى تۈۋرۈكىدىن تۆت قاتار ۋە تۈۋرۈكلەرنىڭ ئۈستىگە كېدىر لىملىرى قويۇلغانىدى. □
3 تۈۋرۈكلەرنىڭ ئۈستىدىكى لىم كۆتۈرۈپ تۇرغان تۈگۈنسىمۇ كېدىر ياغىچىدىن ئىدى. لىملار جەمئىي قىرىق بەش
بولۇپ ھەر قاتاردا ئون بەشتىن ئىدى.
4 ئۈنىڭ ئۈچ قەۋەت دېرىزىسى بار ئىدى، ئۈچ قەۋەتتىكى دېرىزىلەر بىر-بىرىگە ئۈدۈلمۇئۈدۈل ئىدى.□
5 بارلىق ئىشىكلەر ۋە كېشەكلەر تۆت چاسىلىق قىلىنغانىدى؛ ئىشىكلەر ئۈچ كۆزنەكلىك بولۇپ، ئىشىكلەر بىر-بىرىگە
ئۈدۈلمۇئۈدۈل ئىدى.□
6 ئۇ ئۇزۇنلۇقىنى ئەللىك گەز، توغرىسىنى ئوتتۇز گەز قىلىپ، تۈۋرۈكلۈك بىر دەھلىز ياسىدى؛ ئۈنىڭ ئالدىدا يەنە بىر
دەھلىز بار ئىدى، ۋە ئۈنىڭ ئالدىدا يەنە تۈۋرۈكلۈك ئايۋان بار ئىدى.□
7 ئاندىن كېيىن ئۇ سوراق سورايدىغان تەختى ئۈچۈن »سوراق دەھلىزى« دەپ ئاتالغان يەنە بىر دەھلىزنى ياسىدى.
ئۇ دەھلىزنىڭ تېگىدىن تارتىپ تورۇسنىڭ لىملىرىغىچە كېدىر ياغىچى بىلەن قاپلانغانىدى.
8 سۇلايمان ئۆزى ئولتۇرىدىغان ساراي، يەنى دەھلىزنىڭ ئارقا ھويلىسىغا جايلاشقان ساراينىڭ لايىھىسى »سوراق
ئۈيى«نىڭكىگە ئوخشاش ئىدى. سۇلايمان ئۆز ئەمرىگە ئالغان پىرەئۇننىڭ قىزى ئۈچۈن شۇ دەھلىزگە ئوخشاش بىر
ساراينى ياساتتى. □ ■

□ **6:38 »لايىھە بويىچە پۈتۈنلەي تامام بولدى«** ـ مۇشۇ يەردە »لايىھە« بەلكىم داۋۇت مۇقەددەس روھنىڭ كۆرسەتمىسى ئارقىلىق ئالدىن كۆرسەتكەن سخېمىسىنى كۆرسىتىدۇ «1□□□.» 19:28).

□ **7:1 »سۇلايمان ئۆز ئوردىسىنى بولسا، ئون ئۈچ يىلدا ياساپ پۈتتۈردى«** ـ سۇلايمان ئىبادەتخانىنى قۇرۇشتا 7 يىل، ئۆز ئوردىسىنى قۇرۇشتا 13 يىل ۋاقىت سەرپ قىلدى. پۈتكۈل مۇقەددەس كىتابتا «7» دېگەن رەقەم بەزىدە خۇدا ۋە ئۈنىڭ مۇكەممەللىكىگە باغلىق، «13» بولسا گۇناھ ۋە ئاسىيلىق بىلەن باغلىق بولىدۇ. بىزدە ھېچ گۇمان يوقىكى، سۇلايمانىنىڭ ئۆز ئوردىسىغا 13 يىل سەرپ قىلىشى ئۈنىڭ ئاللىقاچان تەكەببۇر بولۇپ كەتكەنلىكىنى پۈرىتىپ بېرىدۇ. ھېچ بولمىغاندا، ئۇ كۆپرەك ۋاقتىنى ئۆز ئۈيى ئۈستىگە سەرپ قىلغان.

■ **7:1** 1پاد. 109:

□ **7:2 »لىۋان ئورمىنى سارىيى«** ـ سۇلايمانىنىڭ ئوردىسىنىڭ »لىۋان ئورمىنى سارىيى« دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبى ئۈنىڭ قۇرۇلۇشىدا لىۋاندىن كەلتۈرۈلگەن چىرايلىق كېدىر ياغاچلىرىنى كۆپ ئىشلەتكەنلىكتىن بولغانىدى. ئوردا ئىچىدە »كېدىر ياغىچى تۈۋرۈكىدىن تۆت قاتار« بولغىنى ئۈچۈن »ئورماندەك« كۆرۈنگەن بولسا كېرەك.

□ **7:4 »ئۈچ قەۋەتتىكى دېرىزىلەر بىر-بىرىگە ئۈدۈلمۇئۈدۈل ئىدى«** ـ بۇ ئايەتتىكى بەزى ئىبرانىي سۆزلەر ئىنتايىن ئاز ئۇچرايدىغان بولغاچقا، مەنىسىنى پەقەت پەرەز قىلغىلى بولىدۇ. باشقا بىر تەرجىمىسى بەلكىم: »ئۈچ قەۋەتتىكى ھەربىر دېرىزە كۆزنەكلىك ئىدى.«

□ **7:5 »ئىشىكلەر ئۈچ كۆزنەكلىك بولۇپ، ئىشىكلەر بىر-بىرىگە ئۈدۈلمۇئۈدۈل ئىدى«** ـ كۆپ باشقا خىل تەرجىملىرى ئۈچرىشىمۇ مۇمكىن.

□ **7:6 »ئۈنىڭ ئالدىدا يەنە بىر دەھلىز بار ئىدى، ۋە ئۈنىڭ ئالدىدا يەنە تۈۋرۈكلۈك ئايۋان بار ئىدى«** ـ بۇ ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىدىكى ئىبرانىيچە ئىبارىلەر ئىنتايىن ئاز ئۇچرايدىغان بولغاچقا، مەنىسىنى پەقەت پەرەز قىلغىلى بولىدۇ. «...□□□□□ ئالدىدا يەنە تۈۋرۈكلۈك ئايۋان بار ئىدى» دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى «...□□□□□ ئالدىدا يەنە تۈۋرۈكلەر ۋە پەلەمپەي بار ئىدى».

□ **7:8 »...□□□□ دەھلىزنىڭ ئارقا ھويلىسىغا جايلاشقان ساراينىڭ...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى «...□□□□ شۇ ئۈيدىن ئايرىم بولغان، بىر ھويلىلىق، دەھلىز ئىچىگە جايلاشقان ئۈينىڭ...».

■ **7:8** 1پاد. 1:3

ئۇچۇن
ساراي

9 بۇ ئىمارەتلەرنىڭ ھەممىسى ئىچكىرىكى تاملىردىن تارتىپ چوڭ ھويلىنىڭ تاملىرىغىچە، ئۆلىدىن تارتىپ ئۆگزىنىڭ
پەۋازىغىچە قىممەت تاشلاردىن، يەنى ئۆلچەم بويىچە ئويۇلۇپ ئاندىن ئىچ-تېشى ھەرە بىلەن كېسىلگەن تاشلاردىن
ياسالغاندى.
10 ئۆلىرى بولسا چوڭ ۋە قىممەت تاشلاردىن، ئۆزۈنلۈق ئون گەز ۋە سەككىز گەز بولغان تاشلاردىن قىلىنغاندى.
11 ئۆلىلارنىڭ ئۈستىگە يەنە بېكىتىلگەن ئۆلچەم بويىچە ئويۇلغان قىممەت ئېسىل تاشلار ۋە كېدىر لىملىرى قويۇلغاندى.
12 چوڭ ھويلىنىڭ چۆرىسىدىكى تام ئۈچ قەۋەت ئويۇلغان تاش ۋە بىر قەۋەت يونۇلغان كېدىر لىملىرىدىن ياسالغاندى.
پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ ئىچكىرىكى ھويلىسىنىڭ تېمى ۋە يەنە ئوردىدىكى دەھلىزىنىڭ تېمىمۇ شۇنداق
ياسالغاندى.□

ئۈستا مىسكەر ھىرامنىڭ ئىبادەتخانىدىكى ئىشلىرى

2تار. 3:15-17 □2تار. 4؛ 2تار. 1:5

13 سۇلايمان پادىشاھ ئادەم ئەۋەتىپ ھىرامنى تۇردىن كەلتۈردى. ■
14 ئۇ كىشى نافتالى قەبىلىسىدىن بولغان بىر تۇل خوتۇننىڭ ئوغلى بولۇپ، ئاتىسى تۇرلۇق بىر مىسكەر ئىدى. ھىرام
مىسكەرچىلىكتە تۇرلۇك ئىشلارنى قىلىشقا تولىمۇ ئۈستا، پەم-پاراسەتلىك ۋە بىلىملىك ئىدى. ئۇ سۇلايمان پادىشاھنىڭ
قېشىغا كېلىپ، ئۇنىڭ ھەممە ئىشىنى قىلدى. ■
15 ئۇ ئۆزى ئىككى تۇۋرۇكنى مىستىن ياسىدى. ھەربىر تۇۋرۇكنىڭ ئېگىزلىكى ئون سەككىز گەز بولۇپ، ئايلانمىسى
ئون ئىككى گەز ئىدى.■
16 بۇ تۇۋرۇكلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇش ئۈچۈن مىستىن ئىككى تاجنى قۇيۇپ ياساپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە قويدى. بىر
تاجنىڭ ئېگىزلىكى بەش گەز، ئىككىنچى تاجنىڭ ئېگىزلىكىمۇ بەش گەز ئىدى.
17 تۇۋرۇكلەرنىڭ تۆپىسىدىكى تاجلار تورلارغا ئوخشاش زىننەتلىنىپ، زەنجىرلەر ۋە تورلانغان ھالقىلار بىلەن
توقۇقلۇق ئىدى. بىر تاجنىڭ شۇنداق يەتتە قاتار تور ھالقىلىرى بار ئىدى، ئىككىنچى تاجنىكۈمۇ ھەم شۇنداق يەتتە
قۇر تور ھالقىلىرى بار ئىدى.
18 ئۇ يەنە ئانارلارنى، يەنى تۇۋرۇكلەرنىڭ ئۈستىدىكى ھەربىر تاجنى يېپىپ تۇرىدىغان تور ھالقىلارنىڭ ئۈستىگە
ئىككى قاتار ئانارنى ياسىدى. ئۇ بىرىنچى ۋە ئىككىنچى تاجغىمۇ ئوخشاشلا شۇنداق قىلدى.
19 ئايۋاندىكى تۇۋرۇكلەرنىڭ ئۈستىدىكى تاجلىرى نىلۇپەر شەكلىدە بولۇپ، ئېگىزلىكى تۆت گەزدىن ئىدى.
20 ئىككى تۇۋرۇكنىڭ تاجلىرىدىكى تور ھالقىلىرىغا يېقىن تومپىيىپ چىققان جاينىڭ ئۈستىدە قەۋەتمۇ-قەۋەت
چۆرىدىگەن ئىككى يۈز ئانار نۇسخىسى بار ئىدى. ئىككىنچى تاجنىڭ چۆرىسىمۇ ئوخشاش ئىدى.
21 ئۇ تۇۋرۇكلەرنى ئىبادەتخانىنىڭ ئالدىدىكى ئايۋانغا تىكلىدى. ئوڭ تەرىپىگە بىرنى تىكلەپ نامىنى »ياقىن«، سول
تەرىپىگە بىرنى تىكلەپ، نامىنى »بوئاز« ئاتىدى. □
22 تۇۋرۇكلەرنىڭ ئۈستى نىلۇپەر شەكلىدە ياسالغاندى. بۇنىڭ بىلەن تۇۋرۇكلەرنىڭ ئىشلىرى پۈتكەنىدى.
23 ئۇ مىستىن »دېڭىز« دەپ ئاتالغان يوغان داس ياسىدى. ئۇنىڭ بىر گىرۋىكىدىن يەنە بىر گىرۋىكىگىچە ئون
گەز كېلەتتى. ئۇنىڭ ئايلامىسى ئوتتۇز گەز ئىدى. ■

□ 7:12 «ئوردىدىكى دەھلىزنىڭ تېمى...» ـ ياكى »ئىبادەتخانىدىكى ئايۋىنىنىڭ تېمى...»
■ 7:13 2تار. 2:13
■ 7:14 مىس. 3:31
■ 7:15 2پاد. 25□16: 17؛ يەر. 52:21
□ 7:21 »ئوڭ تەرىپىگە بىرنى تىكلەپ نامىنى »ياقىن«، سول تەرىپىگە بىرنى تىكلەپ، نامىنى »بوئاز« ئاتىدى« ـ »ياقىن« دېگەنىنىڭ مەنىسى بەلكىم »ئۇ مۇستەھكەملەيدۇ«، »بوئاز«نىڭ مەنىسى بەلكىم »ئۇنىڭدا كۈچ بار.« ئۇكىدىن سولغا ئوقۇغاندا »ئۇ)پەرۋەردىگار(كۈچ بىلەن ئۇنى)بۇ ئوينى(مۇستەھكەملەيدۇ.«
■ 7:23 2تار. 4:2□ يەر. 52:20

24 داسنىڭ گىرۋىكى ئاستى چۆرىدەپ قاپاق نۇسخىلىرى بىلەن زىننەتلەنگەندى. بۇلار داسنىڭ چۆرىسىنىڭ ھەربىر
گىزىگە ئۇندىن، ئىككى قاتار قويۇلغان ئىدى. ئۇلار داس بىلەن بىر ۋاقىتتا قۇيۇپ چىقىرىلغاندى. ■
25 داس ئون ئىككى بۇقا شەكلى ئۈستىدە تۈرغۇزۇلغاندى. بۇلارنىڭ ئۈچى شىمال تەرەپكە، ئۈچى غەرب تەرەپكە،
ئۈچى جەنۇب تەرەپكە، ئۈچى شەرق تەرەپكە يۈزلەنگەندى. »دېڭىز« بۇلارنىڭ ئۈستىدە ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ئارقىسى
ئىچ تەرىپىدە ئىدى.
26 داسنىڭ قېلىنلىقى ئالقاننىڭ كەڭلىكىدەك بولۇپ، ئۇنىڭ گىرۋىكى پىيالىنىڭ گىرۋىكىدەك، شەكلى ئېچىلغان
نىلۇپەردەك ئىدى. ئۇنىڭغا ئىككى مىڭ بات سۇ سىغاتتى.□
27 ئۇنىڭدىن باشقا ئۇ مىستىن ئون تەگلىكنى ياسىدى. ھەربىر تەگلىكنىڭ ئۇزۇنلۇقى تۆت گەز، كەڭلىكى تۆت گەز
بولۇپ، ئېگىزلىكى ئۈچ گەز ئىدى.
28 بۇ تەگلىكلەر شۇنداق ياسالغاندىكى، ئۇلارنىڭ رەسىملىك تاختىلىرى بار ئىدى؛ تاختىلىرى رامكىلار ئىچىگە
ئورنىتىلغاندى.
29 رامكىلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى رەسىم تاختايلىرىدا ۋە رامكىلارنىڭ تۆزىدىمۇ شىرلار، بۇقىلار ۋە كېرۇبلارنىڭ
سۈرەتلىك زىننەتلىرى بار ئىدى؛ شىرلار ۋە بۇقىلارنىڭ ئاستى ۋە ئۈستى زەنجىرسىمان گۈل چەمبىرەك شەكلىدە
زىننەتلەنگەندى. □
30 ھەربىر تەگلىكنىڭ مىس ئوقلىرى بىلەن تۆت چاقى بار ئىدى؛ تەگلىكنىڭ داسنى كۆتۈرۈپ تۇرىدىغان
تۆت بۇرجىكىدە جازىسى بار ئىدى؛ داس ئاستىدىكى پۈتلىرىنىڭ ھەر تەرىپىدە تورلانغان قۇيما گۈل شاخلىرى
ئورنىتىلغاندى.
31 ھەر تەگلىكنىڭ ئىچىدە چوڭقۇرلۇقى بىر گەز كېلىدىغان »كىچىك تەگلىك« بولۇپ، ئاغزى دۇگلەك ئىدى؛
كىچىك تەگلىكنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىر يېرىم گەز ئىدى؛ ئاغزىنىڭ ئەتراپىدا نەقىشلەر بار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ رامكىلىرى
دۇگلەك ئەمەس، بەلكى تۆت چاسىلىق ئىدى.□
32 تۆت چاقى رەسىملىك تاختايلىرى ئاستىدا بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئوقلىرى تەگلىككە بېكىتىلگەندى. ھەربىر چاقنىڭ
ئېگىزلىكى بىر يېرىم گەز ئىدى.
33 چاقلارنىڭ قۇرۇلمىسى جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ چاقلىرىدەك ئىدى. ئۇلارنىڭ قازانلىرى، قاسقانلىرى، چېتىقلىرى ۋە
ئوقلىرىنىڭ ھەممىسى مىستىن قۇيۇلغاندى.
34 ھەربىر تەگلىكنىڭ تۆت بۇرجىكىدە بىردىن تۆت تۈتقۇچى بار ئىدى؛ ئۇلار تەگلىكتىن چىقىپ تۇراتتى ۋە ئۇلار
تەگلىك بىلەن تەڭ قۇيۇلغان. □
35 ھەربىر تەگلىكنىڭ تۆپىسىدە ئېگىزلىكى يېرىم گەز كېلىدىغان بىر يۇمىلاق جازا بار ئىدى. ھەربىر تەگلىكنىڭ
تۆپىسىدە تىرەك ۋە رەسىملىك تاختايلار بار ئىدى. ئۇلار تەگلىك بىلەن تەڭ قۇيۇلغان.
36 ئۇ مۇشۇ تىرەك ۋە رەسىم تاختايلىرىدىكى بوش ئورۇنلارغا كېرۇب، شىر ۋە خورما دەرەخلىرىنىڭ نۇسخىلىرىنى
ۋە چۈرىسىگە تورلانغان گۈل شاخلىرىنى نەقىش قىلدى.
37 شۇ تەرىقىدە ئۇ مۇشۇ ئون تەگلىكنى ياساپ بولدى. ھەممىسى بىر نۇسخىدا قۇيۇلۇپ، ئوخشاش چوڭلۇقتا ۋە
شەكلىدە ئىدى.

■ 7:24 2تار. 34:
□ 7:26 **»ئىككى مىڭ بات«** ـ بىر بات 22 لىتر بولۇشى مۇمكىن ئىدى؛ ئۇنداقتا 2000 بات 44000 لىتر ئىدى. »دېڭىز«نىڭ شەكلى »داڭقان شەكلى«دىكى داس بولسا كېرەك.
□ 7:29 **»گۈل چەمبىرەك شەكلىدە زىننەتلەنگەندى«** ـ ئىبرانىي تىلىدىكى نۇسخىسىدا قانداق مەنىدە ئىشلىتىلگىنى بىزگە تېخى ئېنىق ئەمەس.
□ 7:31 **»ھەر تەگلىكنىڭ ئىچىدە چوڭقۇرلۇقى بىر گەز كېلىدىغان »كىچىك تەگلىك« بولۇپ، ... ئۇلارنىڭ رامكىلىرى دۇگلەك ئەمەس، بەلكى تۆت چاسىلىق ئىدى«** ـ پۈتكۈل ئايەتنىڭ مەنىسىنى ئالىملار تېخى تولۇق ئېنىقلىغان ئەمەس. بىزنىڭ »پەرەزنى سىخىما«مىزنى كۆرۈڭ.
□ 7:34 **»ھەربىر تەگلىكنىڭ تۆت بۇرجىكىدە بىردىن تۆت تۈتقۇچى بار ئىدى«** ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »بۇرجەك« »)مۇرىلىرى«) دېگەن بۇ سۆزنىڭ مۇشۇ يەردە قانداق مەنىدە ئىشلىتىلگىنى تېخى ئېنىق ئەمەس. »تۈتقۇچى« دېگەن مەنىسى ئېھتىماللىققا ئەڭ يېقىن.

38 ئۇ مىستىن ئون داس ياسغان بولۇپ، ھەربىر داسقا قىرىق بات سۈ سىغاتتى؛ ھەربىر داسنىڭ توغرىسى تۆت
گەز ئىدى. ئون تەگلىكنىڭ ھەربىرىنىڭ تۆپىسىدە بىردىن داس بار ئىدى. ■
39 ئۇ بەش داسنى ئىبادەتخانىنىڭ ئوڭ يېنىدا ۋە بەشنى ئىبادەتخانىنىڭ سول يېنىدا قويدى؛ مىس دېڭىزنى
ئىبادەتخانىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە، يەنى شەرقىي جەنۇب تەرىپىگە قويدى.
40 ھىرام شۇلارغا تەتەللۇق داس، كۈرەك ۋە قاچا-قۇچىلارنىمۇ ياساپ تەييار قىلدى. شۇنداق قىلىپ ھىرام
سۇلايمان پادىشاھ ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ بارلىق قۇرۇلۇش خىزمىتىنى پۈتكۈزدى: ـ
41 ئىككى تۈۋرۈك، ئىككى تۈۋرۈكنىڭ ئۈستىدىكى ئايقۇرسىمان ئىككى باش ۋە بۇ ئىككى باشنى يېپىپ تۇرىدىغان
ئىككى تورنى ياسىتىپ پۈتتۈردى،
42 شۇ ئىككى تور ئۈستىگە قايچىلاشتۇرۇلغان تۆت يۈز ئانارنى ياساتتى. بىر توردا ئىككى قاتار ئانار بولۇپ، تۈۋرۈك
ئۈستىدىكى؛ ئايقۇرسىمان ئىككى باشنى يېپىپ تۇراتتى.
43 ئۇ ئون داس تەگلىكى ۋە داس تەگلىكىگە قويۇلىدىغان ئون »يۇيۇش دېسى«نى،
44 »مىس دېڭىز« ۋە ئۇنىڭ ئاستىدىكى ئون ئىككى مىس بۇقىنى ياساتقۇزدى،
45 قازانلارنى، كۈرەكلەرنى ۋە قاچا-قۇچىلارنىمۇ تەييار قىلدى. ھىرام پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈچۈن سۇلايمان
پادىشاھنىڭ ئەمرى بىلەن ياسىغان بۇ ھەممە نەرسىلەر پارقىرايدىغان مىستىن ئىدى.
46 پادىشاھ ئۇلارنى ئىئوردان تۈزلەڭلىكىدە، سۇككوت بىلەن زارەتانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا، شۇ يەردىكى سېغىزلايدا
قېلىپ ياساپ، قۇيدۇرۇپ چىقتى.
47 بۇ نەرسىلەر شۇنچە كۆپ بولغاچقا، سۇلايمان ئۇلارنىڭ ئېغىرلىقىنى تۆلچىمىدى. شۇنىڭ بىلەن مىسنىڭ ئېغىرلىقى
مەلۇم بولمىدى.
48 سۇلايمان يەنە پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈچىدىكى بارلىق ئەسۋابلارنى ياساتتى: ـ يەنى ئالتۇن خۇشبۇيگاھنى، »تەقدىم
نان« قويۇلىدىغان ئالتۇن شىرەنى، □ ■
49 كالامخانا ئالدىدا تۇرىدىغان ساپ ئالتۇن چىراغدانلارنى)بەشنى ئوڭ يېنىدا، بەشنى سول يېنىدا(ياساتتى؛ ۋە
شۇلارنىڭ گۈلسىمان زىننەتلىرىنى، چىراغلىرىنى، چىراغ قىسقۇچلىرىنى ئالتۇندىن ياساتتى؛
50 داس-پىيالىلىرىنى، پىچاقلىرىنى، قاچىلىرىنى، تەخسىلىرىنى ۋە كۈلدانلارنىڭ ھەممىسىنى ساپ ئالتۇندىن ياساتتى؛
ئۇ ئىچكىرىكى خانىنىڭ، يەنى ئەڭ مۇقەددەس جايىنىڭ قاتلىنىدىغان، قوش قاناتلىق ئىشىكلەرنىڭ گىرەلىرىنى ۋە
ئۆيدىكى مۇقەددەس جايىنىڭ ئىشىكلىرىنىڭ گىرەلىرىنى ئالتۇندىن ياساتتى.
51 سۇلايمان پادىشاھ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈچۈن قىلدۇرىدىغان ھەممە قۇرۇلۇشلار تامام بولغاندا، ئۇ ئاتىسى داۋۇت
خۇداغا ئاتىغان نەرسىلەرنى)يەنى كۈمۈش، ئالتۇن ۋە تۇرلۇك باشقا بۇيۇملارنى(ئەكەلتۈرۈپ پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىنىڭ خەزىنىلىرىگە قويدۇردى.■

8

سۇلايمان ئەھدە ساندۇقىنى ئىبادەتخانىغا ئەكىلىپ قويىدۇ
2تار. 5:2-14 □2تار. 6؛ 2تار. 7:1-10

■ 7:38 2تار. 64:
□ 7:48 »تەقدىم نانلار« ـ باشقا خىل تەرجىمىلىرى: »ھۇزۇرىنى نان«لار، »خۇدانىڭ ھۇزۇرىدىكى نان«لار(ياكى »تىزىلغان نان.« ئۇلار ۋە ئالتۇن
شىرە توغرۇلۇق »مىس.» 30-23:25 ۋە »لاۋ.» 9-5:24نى كۆرۈڭ.■ 7:48 مىس. 23:25□ 130:■ 7:51 2سام. 8□7: 11؛ 2تار. 15:

1 شۇ چاغدا سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى »داۋۇت شەھىرى«دىن، يەنى زىئوندىن يۇتكەپ كېلىش
ئۈچۈن ئىسرائىل ئاقساقاللىرىنى، قەبىلە بەگلىرىنى ۋە ئىسرائىل جەمەتلىرىنىڭ بەگلىرىنى يېرۇسالېمغا ئۆز يېنىغا يىغىلىشقا
چاقىردى.□ ■
2 بۇنىڭ ئۈچۈن ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرى ئېتانىم ئېيىدا، يەنى يەتتىنچى ئايدىكى بېكىتىلگەن ھېيتتا سۇلايمان
پادىشاھنىڭ قېشىغا يىغىلدى. □
3 ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئاقساقاللىرى يېتىپ كەلگەندە لاۋىيلار ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ ماكىدى.
4 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى، جامائەت چېدىرى بىلەن ئۇنىڭ ئىچىدىكى بارلىق مۇقەددەس بۇيۇملارنى
كۆتۈرۈپ تېلىپ چىقتى. كاھىنلار بىلەن لاۋىيلار مۇشۇلارنى ئېلىپ چىقتى.□
5 سۇلايمان پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ ئالدىغا يىغىلغان بارلىق ئىسرائىل جامائىتى ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا مېكىپ،
كۆپلىكىدىن سانىنى ئېلىپ بولمايدىغان سان-ساناقسىز قوي بىلەن كاللىلارنى قۇربانلىق قىلىشاتتى.
6 كاھىنلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئۆز جايىغا، ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكى »كالامخانا«سىغا، يەنى ئەڭ
مۇقەددەس جايغا ئېلىپ كىرىپ، كېرۇبلارنىڭ قاناتلىرىنىڭ ئاستىغا قويدى.□
7 چۈنكى كېرۇبلارنىڭ يېيىلىپ تۇرغان قانىتى ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئورنى ئۈستىدە بولغاچقا، ئەھدە ساندۇقى بىلەن
ئۇنى كۆتۈرۈپ تۇرىدىغان بالداقلارنى يېپىپ تۇراتتى.
8 بۇ بالداقلار ناھايىتى ئۇزۇن بولغاچقا، كالامخانىنىڭ ئالدىدىكى مۇقەددەس جايدا تۇرۇپ، ئەھدە ساندۇقىنىڭ
يېنىدىكى ئىككى بالداقنىڭ ئۇچلىرىنى كۆرگىلى بولاتتى، بىراق ئۇ يېنىڭ سىرتىدا ئۇلارنى كۆرگىلى بولمايتتى؛ بۇ بالداقلار
تاكى بۈگۈنگە قەدەر شۇ يەردە تۇرماقتا. □
9 ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئىچىدە مۇسا پەيغەمبەر ھورەب تېغىدا تۇرغاندا ئېچىگە سالغان ئىككى تاش تاختىدىن باشقا
ھېچنەرسە يوق ئىدى)ئىسرائىللار مىسىر زېمىنىدىن چىققاندىن كېيىن پەرۋەردىگار ئۇلار بىلەن ھورەبدە ئەھدە
تۈزگەنىدى.(□ ■
10 ۋە شۇنداق بولدىكى، كاھىنلار مۇقەددەس جايدىن چىقىشىغلا، بىر بۇلۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنى
قاپلىۋالدى.
11 كاھىنلار بۇلۇت تۈپەيلىدىن تۇرۇ ۋەزىپىلىرىنى ئۆتەشكە تۇرە تۇرالمايتتى؛ چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى تولدۇرغانىدى.■
12 بۇ پەيتتە سۇلايمان: ـ پەرۋەردىگار تۇم قاراڭغۇلۇق ئىچىدە تۇرىمەن، دەپ ئېيتقانىدى؛ ■
13 لېكىن، ئى پەرۋەردىگار، مەن دەرۋەقە سېنىڭ ئۈچۈن بىر ھەيۋەتلىك ماكان بولسۇن دەپ، سەن مەڭگۈ
تۇرىدىغان بىر ئۆيىنى ياسىدىم، دېدى.□

□ **8:1 »داۋۇت شەھىرى...« يەنى زىئون...»** ـ »زىئون« يېرۇسالېمنىڭ ئىچىدىكى ئېگىزلىك بولۇپ، شۇ يەرگە دائىم قورغان سېلىنىپ تۇراتتى. كېيىن ئىبادەتخانىمۇ زىئوندا قورۇلغان.

■ **8:1** 2سام. 9:5؛ 6:12؛ 17؛ 2تار. 25:

□ **8:2 »يەتتىنچى ئايدىكى بېكىتىلگەن ھېيت«** ـ يەنى » كەپىلەر ھېيتى« يا كى »مېۋە ھوسۇل ھېيتى.« بۇ ھېيت 7-ئاينىڭ 22-15 كۈنلىرىدە ئوتكۈزۈلىدۇ »)لاۋ.» .(34:23-43 ئىسرائىلنىڭ ئەرلىرى ئۇنىڭغا يېرۇسالېمدا قاتنىشىشى لازىم ئىدى.

□ **8:4 »جامائەت چېدىرى«** ـ يەنى »جامائەت يىغىلدىغان چېدىر« يا كى »ئىبادەت چېدىرى.«

□ **8:6 » كالامخانا«** ـ 16:6 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.

□ **8:8 »بۇ بالداقلار تاكى بۈگۈنگە قەدەر شۇ يەردە تۇرماقتا«** ـ »بۈگۈنگە قەدەر...» دېگەن سۆزلەر ئىبادەتخانا تېخى ئۆز جايىدا تۇرغان ۋاقتىدا خاتىرىلەنگەن، ئەلۋەتتە، ۋە شۇنىڭلاشقا شۇنى ئىسپاتلايدۇكى، »پادىشاھلار«نىڭ كۆپ قىسىملىرى يەھۇدادىكىلەرنىڭ سۈرگۈن بولۇشىدىن ئىلگىرى يېزىلغان. »2□□□.» 25-24 بابلىرىنى يەنىمۇ كېيىنكى بىر پۈتۈنچى قوشۇپ يازغان بولۇشى مۇمكىن.

□ **8:9 »ھورەب تېغى«** ـ سىناي تېغىنىڭ باشقا بىر ئىسمىدۇر.

■ **8:9** مىس. 34:27:

■ **8:11** مىس. 40□34: 35؛ 2تار. 27:

■ **8:12** مىس. 20:21□ لاۋ. 16:2□ قان. 4:11□ 5:22□ 2تار. 16:

□ **8:13 »سېنىڭ ئۇچۇن بىر ھەيۋەتلىك ماكان«** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى »سېنىڭ ئۇچۇن يۇر تۇرالغۇ ماكان.« **»ھەيۋەتلىك ماكان«** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى »تۇرالغۇ ماكان.«

14 ئاندىن پادشاھ بۇرۇلۇپ بارلىق ئىسرائىل جاماۋىتىگە بەخت تىلىدى؛ ئىسرائىلنىڭ بارلىق جاماۋىتى ئۆرنىڭ ئالدىدا
تۇراتتى.
15 ئۇ مۇنداق دېدى: ـ »ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە بولغاي! ئۇ ئۆز ئاغزى بىلەن
ئاتام داۋۇتقا ۋەدە قىلغانىدى ۋە ئۆز قولى بىلەن ئۆزنى ئەمەلگە ئاشۇردى. ئۇ داۋۇتقا يەنە: ـ
16 »مەن ئۆز خەلقىم ئىسرائىلنى مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىققان كۈندىن بۇيان نامىم ئۈچۈن بۇ يەردە بىر ئۆي
سالاي دەپ ئىسرائىلنىڭ ھەرقايسى قەبىلىلىرىنىڭ شەھەرلىرىدىن ھېچقايسىسىنى تاللىمىدىم؛ بىراق خەلقىم بولغان
ئىسرائىلغا ھۆكۈمرانلىق قىلسۇن دەپ داۋۇتنى تاللىدىم« دېگەنىدى. ■
17 ئەمدى ئاتام داۋۇتنىڭ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ئاتاپ بىر ئۆي سېلىش ئارزۇ-نىيىتى بار
ئىدى. ■
18 بىراق پەرۋەردىگار ئاتام داۋۇتقا: »كۆڭلۈڭدە مېنىڭ نامىمغا بىر ئۆي ياساشقا قىلغان نىيىتىڭ ياخشىدۇر؛
19 ئەمما شۇ ئۆينى سەن ياسىمايسەن، بەلكى سېنىڭ پۇشتۇڭدىن بولىدىغان ئوغلۇڭ، ئۇ مېنىڭ نامىمغا ئاتاپ شۇ ئۆينى
سالىدۇ«، دېگەنىدى.
20 مانا ئەمدى پەرۋەردىگار ئۆز سۆزىگە ئەمەل قىلدى. مەن پەرۋەردىگار ۋەدە قىلغىنىدەك، ئاتامنىڭ ئورنىنى
بېسىپ، ئىسرائىلنىڭ تەختىگە ئولتۇردۇم، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ئاتاپ بۇ ئۆينى سالدىم.
21 ئۇيدە ئەھدە ساندۇقى ئۈچۈن بىر جايىنى راستلىدىم، ئەھدە ساندۇقى ئىچىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىزنى
مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىققاندا، ئۇلار بىلەن تۈزگەن ئەھدە تاختىلىرى باردۇر.«

سۈلايمان ئىسرائىل ئۈچۈن دۇئا قىلىدۇ

22 ئاندىن سۈلايمان ئىسرائىلنىڭ بارلىق جاماۋىتىگە يۈزلىنىپ، پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ،
قوللىرىنى ئاسمانغا قارىتىپ كۆتۈرۈپ ■
23 مۇنداق دۇئا قىلدى: ـ »ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار! نە يۇقىرىقى ئاسماندا نە ئۆۋەنكى يەردە سەندەك
خۇدا يوقتۇر؛ ئالدىڭدا پۈتۈن قەلبى بىلەن ماڭىدىغان قۇللىرىڭ ئۈچۈن ئەھدەڭدە تۇرۇپ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى
كۆرسەتكۈچىسەن.
24 چۈنكى سەن ئۆز قۇلۇڭ ئاتام داۋۇتقا بەرگەن ۋەدىدە تۇردۇڭ؛ سەن ئۆز ئاغزىڭ بىلەن ئېيتقان سۆزۈڭگە مانا
بۈگۈنكىدەك ئۆز قولۇڭ بىلەن ئەمەل قىلدىڭ.
25 ئەمدى ھازىر، ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار، ئۆز قۇلۇڭ ئاتام داۋۇتقا: ـ »ئەگەر سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ
ئۆز يوللىرىغا سەگەك بولۇپ سەن مېنىڭ ئالدىمدا ماڭغانىدەك ماڭىدىغان بولسا، ساڭا ئەۋلادىڭدىن ئىسرائىلنىڭ
تەختىدە ئولتۇرىدىغان بىر زات كەم بولمايدۇ« دەپ بەرگەن ۋەدەڭدە تۇرغايسەن. ■
26 ئەمدى ھازىر، ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، سەن قۇلۇڭ داۋۇتقا ئېيتقان سۆزلىرىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلغاي، دەپ
ئۈتۈنىمەن!
27 لېكىن خۇدا ئۆزى راستلا يەر يۈزىدە ماكان قىلامدۇ؟ مانا، ئاسمانلار بىلەن ئاسمانلارنىڭ ئاسمىنى سېنى
سىغدۇرالمىغان يەردە، مەن ياسىغان بۇ ئۆي قانداقمۇ سېنىڭ ماكانىڭ بولالىسۇن؟! ■
28 لېكىن ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، قۇلۇڭنىڭ دۇئاسى بىلەن ئىلتىجاسىغا قۇلاق سېلىپ، قۇلۇڭنىڭ بۈگۈن ساڭا
كۆتۈرگەن نىداسى ۋە تىلىكىنى ئاڭلىغايسەن؛

■ **8:16** 2سام. 6:7□ 2تار. 56: ■ **8:17** 2سام. 2:7□ 1تار. 1:17□ 2تار. 76: ■ **8:22** 2تار. 126: ■ **8:25** 2سام. 7□12: 16؛
1پاد. 4:2□ زەب. 132 12: ■ **8:27** 2تار. 5:2□ يەش. 66: 1□ يەر. 24:23□ روس. 497:

29 شۇنىڭ بىلەن تۆز كۆزلىرىڭنى كېچە-كۈندۈز بۇ تۆيگە، يەنى سەن: »مېنىڭ نامىم ئۇ يەردە ئايان بولسۇن« دەپ
ئېيتقان جايغا كېچە-كۈندۈز تىككەيسەن؛ تۆز قۇلۇڭنىڭ تۆز جايغا قاراپ قىلغان دۇئاسىغا قۇلاق سالغايسەن. □ ■
30 قۇلۇڭ ۋە خەلقىڭ ئىسرائىل بۇ جايغا قاراپ دۇئا قىلغان چاغدا، تۆلارنىڭ ئىلتىجىسىغا قۇلاق سېلىپ، تۆز
ماكانىڭ قىلغان ئاسمانلاردىن تۇرۇپ ئاڭلىغايسەن، ئاڭلىغىنىڭدا تۆلارنى كەچۈرگەيسەن.
31 ئەگەر بىرسى تۆز قوشنىسىغا گۇناھ قىلسا ۋە شۇنداقلا ئىشنىڭ راست-يالغانلىقىنى بېكىتىش ئۈچۈن قەسەم
ئىچكۈزۈلسە، بۇ قەسەم بۇ تۆيدىكى قۇربانگاھىڭنىڭ ئالدىغا كەلسە، □
32 سەن قەسەمنى ئاسماندا تۇرۇپ ئاڭلاپ، ئامال قىلىپ تۆز بەندىلىرىڭ ئوتتۇرىسىدا ھۆكۈم چىقارغايسەن؛ گۇناھى
بار ئادەمنى گۇناھقا تارتىپ، تۆز يولىنى تۆز بېشىغا ياندۇرۇپ، گۇناھسىز ئادەمنى ئاقلاپ، تۆز ئادىللىقىغا قاراپ
تۆنىگۈنا ھەققىنى بەرگەيسەن.
33 تۆز خەلقىڭ ئىسرائىل سېنىڭ ئالدىڭدا گۇناھ قىلغىنى ئۈچۈن دۈشمەندىن يېڭىلسە، ساڭا قايتىپ بۇ تۆيدە تۇرۇپ،
نامىڭنى ئېتىراپ قىلىپ، ساڭا دۇئا بىلەن ئىلتىجا قىلسا،
34 سەن ئاسماندا ئاڭلاپ، تۆز خەلقىڭ ئىسرائىلنىڭ گۇناھىنى كەچۈرۈپ، تۆلارنى سەن ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم
قىلغان زېمىنغا قايتۇرۇپ كەلگەيسەن.
35 تۆلار ساڭا گۇناھ قىلغىنى ئۈچۈن ئاسمان ئېتىلىپ يامغۇر ياغمايدىغان قىلىۋېتىلگەن بولسا، لېكىن تۆلار بۇ جايغا
قاراپ ساڭا دۇئا قىلىپ نامىڭنى ئېتىراپ قىلىپ، سېنىڭ تۆلارنى قىينىچىلىققا سالغىنىڭ تۈپەيلىدىن تۆز گۇناھىدىن
يېنىپ توۋا قىلسا،
36 سەن ئاسماندا تۇرۇپ قۇلاق سېلىپ، قۇللىرىڭنىڭ ۋە خەلقىڭ ئىسرائىلنىڭ گۇناھىنى كەچۈرگەيسەن؛ چۈنكى
سەن تۆلارغا مېڭىش كېرەك بولغان ياخشى يولنى تۆگىتىسەن ۋە تۆز خەلقىڭگە مىراس قىلىپ بەرگەن زېمىنىڭ
ئۈستىگە يامغۇر ياغدۇرسەن!
37 ئەگەر زېمىندا ئاچارچىلىق يا ۋابا بولسا، يا زىرائەتلەر دان ئالمىسا يا ھال چۈشسە يا ئۇنى چېكەتكىلەر يا كى چېكەتكە
لىچىنكىلىرى يېسىۋالسا، يا دۈشمەنلەر تۆلارنىڭ زېمىندىكى شەھەرلىرىنىڭ قوۋۇقلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ قورشىۋالسا، يا
ھەرقانداق ئاپەت يا كېسەللىك بولسا،
38 سېنىڭ خەلقىڭ بولغان ئىسرائىلدىكى ھەرقانداق كىشى تۆز كۆڭلىدىكى ۋابانى بىلىپ، تۆلاردىن ھەرقايسى
كىشى قوللىرىنى بۇ تۆيگە سۇنۇپ، ھەرقانداق دۇئا يا كى ئىلتىجا قىلغان بولسا،
39 ئەمدى سەن تۇرۇۋاتقان ماكانىڭ ئاسماندا تۇرۇپ ئاڭلاپ، كەچۈرۈم قىلغايسەن؛ سەن ھەربىر ئادەمنىڭ
قەلبىنى بىلگەچكە، ئامال قىلىپ تۆزىنىڭ يوللىرىنى تۆزىگە ياندۇرغايسەن)چۈنكى سەنلا، يالغۇز سەنلا ھەممە ئىنسان
بالىلىرىنىڭ قەلبلىرىنى بىلگۈچىدۇرسەن(؛
40 شۇنداق قىلىپ، تۆلار سەن ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا تەقدىم قىلغان زېمىندا ئولتۇرۇپ تۆمرىنىڭ ھەممە كۈنلىرىدە سەندىن
قورقىدىغان بولىدۇ.
41 تۆز خەلقىڭ ئىسرائىلدىن بولمىغان، سېنىڭ ئۇلۇغ نامىڭ تۈپەيلىدىن يىراق-يىراقلاردىن كەلگەن مۇساپىر بولسا
42)چۈنكى تۆلار سېنىڭ ئۇلۇغ نامىڭ، قۇدرەتلىك قولۇڭ ۋە سوزغان بىلىكىڭ توغرىسىدا ئاڭلىيالايدۇ(، ـ ئۇنداق
بىرسى كېلىپ بۇ تۆي تەرەپكە قاراپ دۇئا قىلسا،

□ 8:29 **»تۆ جايغا قاراپ قىلغان دۇئاسىغا...»** ـ يا كى بولسا: »تۆ جاي توغرىسىدىكى دۇئاسى...«.

■ 8:29 قان. 11:12.

□ 8:31 **»ئەگەر بىرسى تۆز قوشنىسىغا ... ئىشنىڭ راست-يالغانلىقىنى بېكىتىش ئۈچۈن قەسەم ئىچكۈزۈلسە، بۇ قەسەم بۇ تۆيدىكى قۇربانگاھىڭنىڭ ئالدىغا كەلسە...»** ـ بۇنداق قەسەم توغرۇلۇق »چۈل.» 11:5-31 نى كۆرۈڭ. »قەسەم بۇ تۆيدىكى قۇربانگاھنىڭ ئالدىغا كەلسە...» مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئىسرائىلدا مۇشۇنداق قەسەملەرنى ئىچىش ئۈچۈن قۇربانگاھنىڭ ئالدىغا كېلىش كېرەك ئەمەس ئىدى، پەقەت: »خۇدانىڭ قۇربانگاھى ئالدىدا قەسەم قىلىمەنكى...» دېگەندەك سۆزلەر ئېيتىلغان بولسا »قۇربانگاھ تۆز ئالدىدا تۇرغاندەك« ھېسابلىناتتى.

43 سەن تۇرۇۋاتقان ماكانىڭ بولغان ئاسمانلاردا ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىپ، ئۇ مۇساپىر ساكا ندا قىلىپ تىلىگىنىنىڭ
هەممىسىگە مۇۋاپىق قىلغايسەن؛ شۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەر نامىڭنى تونۇپ يېتىپ، ئۆز خەلقىڭ
ئىسرائىلدەك سەندىن قورقىدىغان بولۇپ، مەن ياسىغان بۇ ئۆيۈنىڭ سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتالغىنىنى بىلىدۇ.□

44 ئەگەر سېنىڭ خەلقىڭ سېنىڭ تاپشۇرۇقۇڭ بىلەن دۈشمىنى بىلەن جەڭ قىلىشقا چىققاندا، سەن تاللىغان بۇ
شەھەرگە، شۇنداقلا مەن نامىڭغا ئاتاپ ياسىغان بۇ ئۆي تەرەپكە قاراپ سەن پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلسا،

45 سەن ئاسمانلاردا تۇرۇپ ئۇلارنىڭ دۇئاسى بىلەن ئىلتىجاسىغا قۇلاق سېلىپ، ئۇلارنى نۇسرەتكە ئېرىشتۈرگەيسەن.

46 ئەگەر ئۇلار ساكا گۇناھ سادىر قىلغان بولسا)چۈنكى گۇناھ قىلمايدىغان ھېچكىشى يوقتۇر(سەن ئۇلارغا
غەزەپلىنىپ، ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرغان بولساڭ، بۇلار ئۇلارنى يىراق-يېقىنغا، ئۆزلىرىنىڭ زېمىنىغا
سۈرگۈن قىلىپ ئېلىپ بارغان بولسا، ■

47 لېكىن ئۇلار سۈرگۈن قىلىنغان يۇرتتا ئەس-ھوشىنى تېپىپ توۋا قىلىپ، ئۆزى سۈرگۈن بولغان يۇرتتا ساكا: ـ
بىز گۇناھ قىلىپ، قەبىھلىككە بېرىلىپ سەندىن يۈز ئۆرۈپ كەتتۇق، دەپ يېلىنسا،

48 ـ ئەگەر ئۇلارنى سۈرگۈن قىلغان دۈشمەنلىرىنىڭ زېمىنىدا پۈتۈن قەلبى ۋە پۈتۈن جېنىدىن سېنىڭ تەرىپىگە يېنىپ،
سەن ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم قىلغان زېمىنىغا، سەن تاللىغان شەھەر تەرەپكە ۋە مەن نامىڭغا ئاتاپ ياسىغان
بۇ ئۆي تەرەپكە يۈزىنى قىلىپ، ساكا قاراپ دۇئا قىلسا،

49 سەن تۇرۇۋاتقان ماكانىڭ بولغان ئاسمانلاردا تۇرۇپ ئۇلارنىڭ دۇئاسى ۋە ئىلتىجاسىنى ئاكلاپ ئۇلار ئۈچۈن
ھۆكۈم چىقىرىپ،

50 ئۆز خەلقىڭنىڭ ساكا سادىر قىلغان گۇناھىنى، ساكا ئۆتكۈزگەن ھەممە ئىتائەتسىزلىكلىرىنى كەچۈرۈم قىلغايسەن
ۋە ئۇلارنى سۈرگۈن قىلغانلارنىڭ ئالدىدا ئۇلارغا رەھىم تاپقۇزغايسەنكى، شۇلار ئۇلارغا رەھىم قىلسۇن

51)چۈنكى ئۇلار ئۆزۈڭ مىسىردىن، يەنى تۆمۈر تاۋلاش پېچىدىن چىقارغان ئۆز خەلقىڭ ۋە ئۆز مىراسكەن ئۇر(؛
52 سېنىڭ كۆزلىرىڭ ئۆز قۇلۇڭنىڭ ئىلتىجاسىغا ۋە ئۆز خەلقىڭنىڭ ئىلتىجاسىغا ئوچۇق بولغاي، ئۇلار ھەر ئىشتا
ساكا ندا قىلىپ تىلىگىنىدە ئۇلارغا قۇلاق سالغايسەن؛

53 چۈنكى سەن ئاتا-بوۋىلىرىمىزنى مىسىردىن چىقارغىنىڭدا ئۆز قۇلۇڭ مۇسا ئارقىلىق ئېيتقىنىڭدەك، سەن خەلقىڭنى
ئۆزۈڭگە خاس مىراسىڭ بولسۇن دەپ، يەر يۈزىدىكى ھەممە ئەللەر ئارىسىدىن ئۇلارنى ئايرىم ئېلىپ تاللىدىڭ، ئى
رەب پەرۋەردىگار.«!■

54 سۇلايمان پەرۋەردىگارغا شۇ بارلىق دۇئا ۋە ئىلتىجالىرىنى قىلىپ بولغاندا، قوللىرىنى ئاسمانغا قاراپ كۆتۈرۈپ
پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھىنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ تۇرغان يەردىن قوپۇپ،

55 ئۆرە تۇرۇپ ئىسرائىلنىڭ بارلىق جامائىتىگە يۇقىرى ئاۋازدا بەخت تىلەپ مۇنداق دېدى: ـ

56 »ئۆزىنىڭ بارلىق ۋەدە قىلغىنى بويىچە ئۆز خەلقى ئىسرائىلغا ئارام بەرگەن پەرۋەردىگار مۇبارەكتۇر! ئۇ ئۆز قۇلى
مۇسانىڭ ۋاسىتىسى بىلەن قىلغان ھەممە مېھرىبانە ۋەدىلەرنىڭ ھېچبىرى يەردە قالمىدى!■

57 پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئاتا-بوۋىلىرىمىز بىلەن بولغاندەك بىز بىلەن بىللە بولغاي؛ ئۇ نە بىزدىن ۋاز كەچمىسۇن نە بىزنى
تاشلىمىسۇن؛

58 بۇنىڭ بىلەن ئۇ قەلبىمىزنى ئۆزىنىڭ يوللىرىدا مېڭىشقا، ئۆزى ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا بۇيرۇغان ئەمرلەر، بەلگىلىمىلەر ۋە
ھۆكۈملەرنى تۇتۇشقا ئۆزىگە مايىل قىلغاي؛

□ **8:43** »بۇ ئۆي سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتىلىدۇ« ـ بۇ ئىبارە خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى توغرۇلۇق »بۇ ئۆي مېنىڭكىدۇر« ۋە »بۇ ئۆيدە مېنىڭ كىم
ئىكەنلىكىم ئايان قىلىنىدۇ« دېگەندەك ئىككى مەقسىتنى كۆرسىتىدۇ. ■ **8:46** 2تار. 36:6 پەند. 9:20 توپ. 20:7 1يۇھ. 1:8 10
■ **8:53** مىس. 5:19 قان. 20:4 6:7 9 26: 29، 214: ■ **8:56** يە. 4521:

59 مېنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئىلتىجا قىلغان بۇ سۆزلىرىم كېچە-كۈندۈز پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ يېنىدا
تۇرسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن تۆز قۇلۇڭ ئۆچۈن توغرا ھۆكۈم قىلىپ، خەلقىڭ ئىسرائىل ئۈچۈن توغرا ھۆكۈم قىلىپ،
ھەر كۈندىكى دەردىگە يەتكەيسەن؛
60 شۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىدىكى ھەممە ئەللەر پەرۋەردىگار تۆزى خۇدادۇر، ئۇنىڭدىن باشقىسى ھېچقايسىسى يوقتۇر
دەپ بىلگەي، ■
61 شۇنداقلا بۈگۈن قىلغىنىڭلارغا ئوخشاش ئۇنىڭ بەلگىلىمىلىرىدە مېڭىشقا ۋە ئەمرلىرىنى تۇتۇشقا قەلبىڭلار
پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا مۇكەممەل بولغاي.«!

سۈلايمان ئىبادەتخانىنى خۇداغا ئاتايدۇ

62 ۋە پادىشاھ پۈتۈن ئىسرائىل بىلەن بىللە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا قۇربانلىقلارنى قىلدى.
63 سۈلايمان پەرۋەردىگارغا ئىناقلىق قۇربانلىقى سۈپىتىدە يىگىرمە ئىككى مىڭ كالا ۋە بىر يۈز يىگىرمە مىڭ قوي
قۇربانلىق قىلدى. پادىشاھ بىلەن بارلىق ئىسرائىللار شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنى ئۇنىڭغا بېغىشلىدى. ■
64 شۇ كۈنى پادىشاھ پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنىڭ ئالدىدىكى ھويلىسىنىڭ ئوتتۇرىسىنى ئايرىپ مۇقەددەس قىلىپ،
ئۇ يەردە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، ئاشلىق ھەدىيەلىرى ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنىڭ ياغلىرىنى سۈندى؛ چۈنكى
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرغان مىس قۇربانگاھ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، ئاشلىق ھەدىيەلىرى ۋە ئىناقلىق
قۇربانلىقلىرىنىڭ ياغلىرىنى قوبۇل قىلىشقا كىچىك كەلدى. ■
65 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ۋاقىتتا سۈلايمان ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان پۈتۈن ئىسرائىل، يەنى خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىدىن
تارتىپ مىسىر ئېقىنىغىچە ھەممە يەرلەردىن كەلگەن زور بىر جامائەت پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا يەتتە كۈن
ۋە يەنە يەتتە كۈن، جەمئىي ئون تۆت كۈنگىچىلىك ھېيت تۇتكۇزدى. □
66 سەككىزىنچى كۈنىدە ئۇ خەلقنى قايتۇردى؛ ئۇلار پادىشاھنىڭ بەختىنى تىلىدى؛ ئاندىن ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ تۆز
قۇلى داۋۇتقا ۋە خەلقى ئىسرائىلغا قىلغان ياخشىلىقلىرى ئۈچۈن قەلبىدە شاد-خۇرام بولۇپ تۆز تۆي-چېدىرلىرىگە
قايتىپ كەتتى.□

9

پەرۋەردىگار سۈلايمانغا ۋەدە ھەم ئاگاھ بېرىدۇ

2تار. 227-11:

1 سۈلايمان پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىي، پادىشاھ ئوردىسى ۋە شۇنداقلا قۇرۇشنى ئارزۇ قىلغان باشقا قۇرۇلۇشلارنى
كۆڭۈلدىكىدەك پۈتكۈزۈپ بولغاندا، ■
2 پەرۋەردىگار سۈلايمانغا گىبئۇندا كۆرۈنگەندەك ئەمدى ئىككىنچى قېتىم ئۇنىڭغا كۆرۈندى.■

■ **8:60** قان. 4□35: 39
■ **8:63** 2تار. 107-5:
■ **8:64** 2تار. 77:
□ **8:65** **»خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىدىن تارتىپ...»** ـ ياكى »لىبو-خاماتىن تارتىپ.« **«...□□□□□□□ پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا يەتتە كۈن ۋە يەنە يەتتە كۈن، جەمئىي ئون تۆت كۈنگىچىلىك ھېيت تۇتكۇزدى»** ـ » كەپىلەر ھېيتى«نىڭ بېكىتىلگەن ۋاقتى يەتتە كۈن ئىدى. ئىسرائىللار مۇشۇ ۋاقىتقا يەنە يەتتە كۈن قوشتى. □ **8:66** **»سەككىزىنچى كۈنىدە«** ـ دېمەك، ئىككىنچى »يەتتە كۈن«دىن كېيىنكى كۈنىدە. ■ **9:1** 2تار. 117:
■ **9:2** 1پاد. 53:

3 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ـ »سەن مېنىڭ ئالدىمدا قىلغان دۇئا ۋە ئىلتىجايىڭنى ئاڭلىدىم؛ مېنىڭ نامىم
ئۇنىڭدا ئەبەدگىچە ئايان قىلىنىشى ئۈچۈن، سەن ياسىغان بۇ ئۆيىنى تۆزۈمگە مۇقەددەس قىلدىم. مېنىڭ كۆزلىرىم ۋە
كۆڭلۈم شۇ يەردە ھەمىشە بولىدۇ. ■
4 سەن بولساڭ، ئاتاڭ داۋۇتنىڭ ئالدىمدا ماڭغىنىدەك، سەمىمۇ ساڭا بۇيرۇغىنىمنىڭ ھەممىسىگە مۇۋاپىق ئەمەل
قىلىش ئۈچۈن، بەلگىلىمىلىرىم ۋە ھۆكۈملىرىمنى تۇتۇپ، پاك كۆڭۈل ۋە دۈرۈسلۇق بىلەن ئالدىمدا ماڭساڭ،
5 مەن ئەمدى ئاتاڭ داۋۇتقا: »ئىسرائىلنىڭ تەختىدە ساڭا ئەۋلادىڭدىن ئولتۇرۇشقا بىر زات كەم بولمايدۇ« دەپ
ۋەدە قىلغىنىمدەك، مەن پادىشاھلىق تەختىڭنى ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە ئەبەدگىچە مەھكەم قىلىمەن. ■
6 لېكىن تۆزۈڭ يا ئوغۇللىرىڭ ماڭا ئەگىشىشتىن ۋاز كېچىپ مەن ئالدىڭلاردا قويغان ئەمرلىرىم بىلەن بەلگىلىمىلىرىمنى
تۇتماي، بەلكى باشقا ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرىپ ئۇلارغا سەجدە قىلساڭلار، ■
7 شۇ چاغدا مەن ئىسرائىلنى ئۇلارغا تەقدىم قىلغان زېمىندىن ئۈزۈپ چىقىرىمەن؛ ۋە ئۆز نامىمنى كۆرسىتىشكە
تۆزۈمگە مۇقەددەس قىلغان بۇ ئۆيىنى نەزىرىمدىن تاشلايمەن ۋە ئىسرائىل ھەممە خەلقلەر ئارىسىدا سۆز-چۆچەك ۋە
تاپا-تەننىڭ ئوبيېكتى بولىدۇ؛ ■
8 بۇ ئۆي گەرچە ھازىر كۆركەم كۆرۈنسىمۇ، شۇ زاماندا ئۇنىڭدىن ئۆتكەنلەرنىڭ ھەممىسى زور ھەيران قېلىشىپ
ئۇشقىرتىپ: »پەرۋەردىگار بۇ زېمىنغا ۋە بۇ ئۆيگە نېمىشقا شۇنداق قىلدى؟« دەپ سورايدۇ. □ ■
9 كىشىلەر: ـ چۈنكى زېمىندىكى خەلقلەر ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنى مىسىر زېمىندىن چىقارغان پەرۋەردىگار خۇداسىنى
تاشلاپ، ئۆزلىرىنى باشقا ئىلاھلارغا باغلاپ، ئۇلارغا سەجدە قىلىپ قۇللۇقىدا بولغانلىقى ئۈچۈن، پەرۋەردىگار بۇ
پۈتكۈل كۈلپەتنى ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈپتۇ، دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

تاشقى ئىشلار ۋە باشقا قۇرۇلۇشلار
2تار. 8*1-18:*

10 شۇنداق بولدىكى، يىگىرمە يىل ئۆتۈپ، سۇلايمان ئۇ ئىككى ئۆيىنى، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى بىلەن پادىشاھ
ئۆيىنى ياساپ بولغاندىن كېيىن، ■
11 ئۆرنىڭ پادىشاھى ھىرام سۇلايمانغا بارلىق تەلەپلىرى بويىچە كېدىر دەرەخلىرى، ئارچا دەرەخلىرى ۋە ئالتۇن
تەمىنلىگىنى ئۈچۈن سۇلايمان پادىشاھ ئۇنىڭغا گاللىيە ئۆلكىسىدىن يىگىرمە شەھەرنى بەردى.
12 ھىرام سۇلايمان ئۇنىڭغا بەرگەن شەھەرلەرنى كۆرۈشكە ئۆردىن چىقىپ كەلدى؛ لېكىن ئۇلار ئۇنىڭغا ھېچ
ياقمىدى.
13 ئۇ: ـ ھەي بۇرادىرىم، سەن مۇشۇ ماڭا بەرگىنىڭ زادى قانداق شەھەرلەر؟! ـ دېدى. ئۇ ئۇلارنى »كابۇلنىڭ
يۇرتى« دەپ ئاتىدى، ۋە ئۇلار بۈگۈنكى كۈنگىچە شۇنداق ئاتىلىدۇ. □
14 ھىرام بولسا پادىشاھقا بىر يۈز يىگىرمە تالانت ئالتۇن ئەۋەتكەنىدى. □

■ **9:3** قان. 11:12□ 1پاد. 298:
■ **9:5** 2سام. 7□12: 16؛ 1پاد. 12:6□ 4:2□ 1تار. 10:22□ زەب. 28-29:89□ 12132:
■ **9:6** 2سام. 14:7□ زەب. 30-32289:
■ **9:7** قان. 37:28□ يەر. 157:
□ **9:8** **»بۇ ئۆي گەرچە ھازىر كۆركەم كۆرۈنسىمۇ،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى)بەزى كونا تېكىستلەرگە ئەگىشىپ:(»بۇ ئۆي بىر خارابە بولىدۇ،...»)
■ **9:8** قان. 23:29□ 2تار. 21:7□ يەر. 822:
■ **9:10** 2تار. 18:
□ **9:13** **»كابۇلنىڭ يۇرتى«** ـ »كابۇل« دېگەننىڭ مەنىسى بەلكىم »چەكلىك« بولۇشى مۇمكىن. ئىبرانىي تىلىدا سۆزنىڭ ئاھاڭى »ئەرزىمەس« كە يېقىن كېلىدۇ.
□ **9:14** **»بىر يۈز يىگىرمە تالانت ئالتۇن«** ـ بىر تالانت)ئالتۇن(بەلكىم 27 كىلوگرام ئىدى. 120 تالانت 3240 كىلوگرام؛ ھازىرقى پۇلدا بولسا (2008-□□□□) 100 مىليون دوللار بولىدۇ.

15 سۇلايمان پادشاھ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى، ئۆز ئۆيىنى، مىللونى، يېرۇسالېمنىڭ سېپىلىنى، ھازورنى، مەگىددونى
ۋە گەزەر شەھەرلىرىنى ياساش ئۈچۈن ھاشارغا تۈتقان ئىشلىگۈچىلەرنىڭ ئىشلىرى مۇنداق: ـ □
16)مىسىرنىڭ پادىشاھى پىرەۋن چىقىپ گەزەرگە ھۇجۇم قىلىپ ئېلىپ، ئۆنى ئوتتا كۆيدۈرۈپ، شەھەردە
تۇرۇۋاتقان قانائانىيلارنى قىرىپ، شەھەرنى توي سوۋغىسى سۈپىتىدە سۇلايماننىڭ خوتۇنى بولغان ئۆز قىزىغا
بەرگەنىدى(
17 سۇلايمان گەزەر بىلەن تۆۋەنكى بەيت-ھورونىنى بىنا قىلدى؛
18 ئۇ باۋالات بىلەن ئۆز زېمىنىدىكى چۆلگە جايلاشقان تادمورنىمۇ يېڭىدىن ياسىدى، ■
19 شۇنداقلا ئۆزىگە خاس ھەممە ئامبار شەھەرلىرىنى، »جەڭ ھارۋىسى شەھەرلىرى«نى، »ئاتلىقلار شەھەرلىرى«نى
ۋە يېرۇسالېمدا، لۇئاندا ۋە ئۆزى سورايدىغان بارلىق زېمىندا خالىغىنىنى بىنا قىلدى.
20 ئىسرائىللاردىن بولمىغان ئاموريلار، ھىتتىيلار، پەرىززىيلەر، ھىۋىيلار ۋە يەبۇسىيلاردىن ئىسرائىل زېمىندا قېلىپ
قالغانلارنىڭ ھەممىسىنى بولسا،
21 سۇلايمان بۇلارنى، يەنى ئىسرائىللار پۈتۈنلەي يوقىتالمىغان ئەللەرنىڭ قالدۇق ئەۋلادلىرىنى قۇللۇق ھاشارغا تۈتتى.
ئۇلار بۈگۈنكى كۈنگىچە شۇنداق بولۇپ كەلدى. □
22 لېكىن سۇلايمان ئىسرائىللاردىن ھېچكىمنى قۇل قىلماي، بەلكى ئۇلارنى لەشكەر، خىزمەتكار، ھۆكۈمدار-
ئەمەلدار، ھارۋا بىلەن ئاتلىقلارنىڭ سەردارلىرى قىلدى. ■
23 بۇلاردىن سۇلايماننىڭ ئىشلىرىنى باشقۇرىدىغان، يەنى ئىشلىگۈچىلەرنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان چوڭ نازارەتچىلەر
بەش يۈز ئەللىك ئىدى.
24 پىرەۋننىڭ قىزى داۋۇتنىڭ شەھىرىدىن كۆچۈپ سۇلايمان ئۆنىڭ ئۈچۈن ياسىغان ئۆيدە ئولتۇرغىنىدا، ئۇ مىللو
قەلئەسىنى ياسىدى.■
25 سۇلايمان پەرۋەردىگارغا ياسىغان قۇربانگاھدا يىلدا ئۈچ قېتىم كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار بىلەن ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى
سۇناتتى ۋە پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدىكى خۇشبۇيگاھتا خۇشبۇي ياقاتتى. شۇ تەرىقىدە ئۇ ئىبادەتخانىنىڭ ئىشلىرىنى
پۈتكۈزدى.□
26 سۇلايمان پادىشاھ ئېزىئون-گەبەردە بىر تۇركۈم كېمىلەرنى ياسىدى. ئۇ يەر بولسا ئېدوم زېمىندا، قىزىل دېڭىز
بويىدىكى ئېلوتنىڭ يېنىدا ئىدى. □
27 ھىرام ئۆز خىزمەتكارلىرى، يەنى دېڭىزچىلىقنى ئوبدان بىلىدىغان نەچچە كېمىچىلەرنى سۇلايماننىڭ خىزمەتكارلىرىغا
قوشۇلۇپ كېمىلەردە ئىشلەشكە ئەۋەتتى.
28 ئۇلار ئوفىرغا بېرىپ، ئۇ يەردىن تۆت يۈز يىگىرمە تالانت ئالتۇننى ئېلىپ كېلىپ، سۇلايمان پادىشاھقا ئاپاردى.□

10

□ **9:15 »مىللو«** ـ بەلكىم يېرۇسالېمدىكى ئېگىزلىككە جايلاشقان بىر قەلئە ياكى ئىستىھكام ئىدى.

■ **9:18** 2تار. 68:

□ **9:21 ئىسرائىللار پۈتۈنلەي يوقىتالمىغان ئەللەرنىڭ قالدۇق ئەۋلادلىرى...»** ـ بۇ ئىشلارنىڭ تارىخى »يەشۇئا پەيغەمبەر« دېگەن قىسمىدا پۈتۈلگەن. تەۋراتتىكى »يەشۇئا«نى كۆرۈڭ. مۇشۇ ھاشارچىلار 5:13-16دە خاتىرىلەنگەنلەردىن باشقا ھاشارچىلار بولسا كېرەك ئىدى. **»ئۇلار)قانائانىيلار قاتارلىقلار(بۈگۈنكى كۈنگىچە شۇنداق بولۇپ كەلدى»** ـ بۇ سۆز ئىسرائىللار تىخى ئۆز ۋەتىنىدە تۇرغان ۋاقىتدا خاتىرىلەنگەن، ئەلۋەتتە.

■ **9:22** لاۋ. 3925:

■ **9:24** 2تار. 118:

□ **9:25 »شۇ تەرىقىدە ئۇ ئىبادەتخانىنىڭ ئىشلىرىنى پۈتكۈزدى«** ـ بۇ جۈملىنىڭ مەنىسى بەلكىم سۇلايمان ھېيتلەرنى مۇشۇ ئىبادەتخانىدا ئوتكۈزۈشلىرى بىلەن ھەربىر باشقا »ئىبادەت جايلىرى«، بولۇپمۇ »يۈقىرى جايلار«نىڭ ئىناۋەتسىزلىكىنى كۆرسەتتى. دېمەك، شۇ چاغدىن باشلاپ پەرۋەردىگار قۇربانلىقلارنى قويۇل قىلغان جاي پەقەت يېرۇسالېمدىكى ئىبادەتخانىلا ئىدى.□ **9:26 »قىزىل دېڭىز بويىدىكى ئېلوت«** ـ ياكى »قىزىل دېڭىز بويىدىكى ئېلات«)ھازىرقى نامى »ئېلات«). □ **9:28 »ئۆت يۈز يىگىرمە تالانت ئالتۇن«** ـ بىر تالانت)ئالتۇن(بەلكىم 27 كىلوگرام ئىدى. ئۇندىقتا 420 تالانت 11340 كىلوگرام.

شېبانىڭ ئايال پادىشاھى سۈلايمانىنى ئىزدەپ كېلىدۇ
2تار. 9:1-12

1 شېبانىڭ ئايال پادىشاھى بولسا سۈلايماننىڭ پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن باغلىنىشلىق بولغان داڭقى-شۆھرىتىنى
ئاڭلاپ، ئۇنى قىين چىگىش-سوئاللار بىلەن سىنىغىلى كەلدى.
2 ئۇ خۇشبۇي بۇيۇملار، ئىنتايىن تولا ئالتۇن ۋە ياقۇت-گۆھەرلەر ئارتىلغان تۆگىلەرنى ئېلىپ، چوڭ دەبدەبە بىلەن
يېرۇسالېمغا كەلدى. سۈلايماننىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۆز كۆڭلىگە پۈككەن ھەممە ئىش توغرۇلۇق ئۇنىڭ بىلەن
سۆزلەشتى. ■
3 سۈلايمان ئۇنىڭ ھەممە سوئاللىرىغا جاۋاب بەردى. ھېچنېمە پادىشاھقا قاراڭغۇ ئەمەس ئىدى، بەلكى ھەممىسىدە
ئۇنىڭغا جاۋاب بەردى.
4 شېبانىڭ ئايال پادىشاھى سۈلايماننىڭ دانالىقىغا، ياسىغان ئوردا-سارايىغا،
5 داستخاندىكى تائاملارغا، ئەمەلدارلارنىڭ قاتار-قاتار ئولتۇرۇشلىرىغا، خىزمەتكارلىرىنىڭ قاتار-قاتار تۇرۇشلىرىغا،
ئۇلارنىڭ كىيگەن كىيىملىرىگە، ئۇنىڭ ساقىيلىرىغا ۋە ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە ئاتاپ سۇنغان كۆيدۈرمە
قۇربانلىقلىرىغا قاراپ، ئۇنى ئېچىگە چۈشۈپ كەتتى.□

6 ئۇ پادىشاھقا: ـ مەن ئۆز يۇرتۇمدا سىلىنىڭ ئىشلىرى ۋە دانالىقلىرى توغرىسىدا ئاڭلىغان خەۋەر راست ئىكەن؛
7 ئەمما مەن كېلىپ ئۆز كۆزلىرىم بىلەن كۆرمىگۈچە بۇ سۆزلەرگە ئىشەنمىگەندىم؛ ۋە مانا، مەن يېرىمىنمۇ ئاڭلىمىغان
ئىكەنمەن؛ سىلىنىڭ دانالىقىرى بىلەن بەركەت-بايلىقىتىلىقىرى مەن ئاڭلىغان خەۋەردىن زىيادە ئىكەن.
8 سىلىنىڭ ئادەملىرى نېمىدېگەن بەختلىك-ھە! ھەمىشە سىلىنىڭ ئالدىلىرىدا تۇرۇپ دانالىقلىرىنى ئاڭلايدىغان بۇ
خىزمەتكارلار نەقەدەر بەختلىكتۇر!
9 سىلىدىن سۈيۈنگەن، سىلىنى ئىسرائىلنىڭ تەختىگە ئولتۇرغۇزغان پەرۋەردىگار خۇدالىرى مۇبارەكتۇر! پەرۋەردىگار
ئىسرائىلغا مەڭگۈلۈك باغلىغان مۇھەببىتى ئۈچۈن، ئۇ سىلىنى توغرا ھۆكۈم ۋە ئادالەت سۈرگىلى پادىشاھ قىلدى،
دېدى.
10 ئۇ پادىشاھقا بىر يۈز يىگىرمە تالانت ئالتۇن، ئىنتايىن كۆپ خۇشبۇي بۇيۇملار ۋە ياقۇت-گۆھەرلەرنى سوۋغا
قىلدى. شېبانىڭ ئايال پادىشاھى سۈلايمان پادىشاھقا سۇنغان شۇنچە زور مىقداردىكى خۇشبۇي بۇيۇملار ئۇنىڭدىن
كېيىن ھېچ كۆرۈنگەن ئەمەس
11)ھىرامنىڭ ئوفىردىن ئالتۇن ئېپكېلىدىغان كېمىلىرىمۇ ئوفىردىن يەنە ئىنتايىن زور مىقداردىكى سەندەل ياغىچى ۋە
ياقۇت-گۆھەرلەرنى ئېلىپ كەلدى.
12 پادىشاھ سەندەل ياغىچىدىن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈچۈن ۋە پادىشاھنىڭ ئوردىسى ئۈچۈن پەلەمپەي-
سالاسۇنلار ياساتتى ھەم نەغمە-ناۋاچىلار ئۈچۈن چىلتارلار ۋە سازلارنى شۇنىڭدىن ياساتتى. شۇ ۋاقىتتىن كېيىن
شۇنداق زور مىقداردىكى ئېسىل سەندەل ياغىچى بۇ ۋاقىتقىچە ھېچ كەلتۈرۈلمىدى يا كۆرۈلۈپ باقمىدى.(■
13 سۈلايمان پادىشاھ شېبانىڭ ئايال پادىشاھىغا ئۆز شاھانە ساخاۋىتىدىن بەرگەندىن باشقا، ئايال پادىشاھنىڭ كۆڭلى
تارتقان ھەممىنى ـ نېمە سورىسا، شۇنى بەردى؛ ئاندىن ئۇ خىزمەتكارلىرى بىلەن يولغا چىقىپ ئۆز يۇرتىغا قايتىپ
كەتتى.

سۈلايماننىڭ بايلىقلىرى
2تار. 9:13-28

■ 10:2 2تار. 9:1 □ مات. 12:42 لۇقا 11:31
□ 10:5 »(...ئۇنىڭ ، يەنى شېبانىڭ ئايال پادىشاھنىڭ... ئۇنى ئېچىگە چۈشۈپ كەتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭدا روھ قالمىدى.« دېمەك، ئىنتايىن
ھەيران قالدى.
■ 10:12 2تار. 9:11

14 سۇلايمانغا هەر يىلى كەلتۈرۈلگەن ئالتۇننىڭ تۆزى ئالتە يۈز ئاتمىش ئالتە تالانت ئىدى. □
15 بۇ كىرىمدىن باشقا، تىجارەتچىلەردىن، ئوقەتچىلەرنىڭ سودىسىدىن، بارلىق ئەرەبىيە پادىشاهلىرىدىن ۋە تۆز زېمىنىدىكى
ئەمەلدارلاردىن هەم ئالتۇن كەلتۈرۈلدى.
16 سۇلايمان پادىشاه ئىككى يۈز چوڭ سپارنى سوقتۇردى ۋە هەر سپارغا ئالتە يۈز شەكەل ئالتۇن كەتتى؛ □ ■
17 شۇنداقلا ئۈچ يۈز قالقانى يا‌پىلاقلانغان ئالتۇندىن ياسىدى؛ هەربىر قالقانى ياساشقا ئۈچ مىنا ئالتۇن ئىشلىتىلدى؛
پادىشاه ئۇلارنى »لىۋان ئورمىنى ساريى«غا ئېسىپ قويىدى.□ ■
18 پادىشاه پىل چىشلىرىدىن چوڭ بىر تەختنى ياساپ، ئۇنى تاۋلانغان ئالتۇن بىلەن قاپلاتتى. ■
19 تەختنىڭ ئالتە قەۋەتلىك پەلەمپىيى بار ئىدى. تەختنىڭ باش يۇلەنچۈكى يۇمىلاق بولۇپ، ئورۇندۇقنىڭ ئىككى
يېنىدا تايانغۇچىسى بار ئىدى، هەربىر تايانغۇچنىڭ يېنىدا بىردىن ئىۋە تۇرغان شىرنىڭ هەيكىلى بار ئىدى.
20 ئالتە قەۋەتلىك پەلەمپەينىڭ ئۈستىدە، ئوڭ ۋە سول تەرىپىدە ئىۋە تۇرغان ئون ئىككى شىرنىڭ هەيكىلى بولۇپ،
هەربىر باسقۇچنىڭ ئوڭ-سول تەرىپىدە بىردىن بار ئىدى؛ باشقا هېچقانداق ئەلدە ئۇنىڭغا ئوخشاش ياسالغىنى يوق
ئىدى.
21 سۇلايمان پادىشاهنىڭ بارلىق جام-پىيالىلىرى ئالتۇندىن ياسالغان؛ »لىۋان ئورمىنى ساريى«دىكى بارلىق قاچا-
قۇچىلار تاۋلانغان ئالتۇندىن ياسالغان؛ ئۇلارنىڭ هېچقايسىسى كۈمۈشتىن ياسالمىغان؛ سۇلايمانىنىڭ كۈنلىرىدە
كۈمۈش هېچنېمىگە ئەرزىمەيتتى.
22 چۈنكى پادىشاهقا قاراشلىق دېڭىزدا يۈرىدىغان، هىرامنىڭ كېمىلىرىگە قوشۇلۇپ »تارشىش كېمە« ئەترىتىمۇ
بار ئىدى؛ »تارشىش كېمە ئەترىتى« ئۈچ يىلدا بىر قېتىم كېلىپ ئالتۇن-كۈمۈش، پىل چىشلىرى، مايمۇنلار ۋە
توزلارنى ئەكېلەتتى.□
23 سۇلايمان پادىشاه يەر يۈزىدىكى بارلىق پادىشاهلاردىن بايلىقتا ۋە دانالىقتا ئۈستۈن ئىدى. ■
24 خۇدا سۇلايمانىنىڭ كۆڭلىگە سالغان دانالىقنى ئاڭلاش ئۈچۈن يەر يۈزىدىكىلەر هەممىسى ئۇنىڭ بىلەن دىدارلىشىش
ئارزۇسى بىلەن كېلەتتى.
25 كەلگەنلەرنىڭ هەممىسى تۆز سوۋغىتىنى ئېلىپ كېلەتتى؛ يەنى كۈمۈش قاچا-قۇچىلار، ئالتۇن قاچا-قۇچىلار،
كىيىم-كېچەكلەر، دۇيۇلغا-ساۋۇتلار، تېتىقۇلار، ئاتلار ۋە قېچىرلارنى ئېلىپ كېلەتتى. ئۇلار هەر يىلى بەلگىلىك
مىقداردا شۇنداق قىلاتتى. □
26 ۋە سۇلايمان جەڭ هارۋىلىرى ۋە ئاتلىق ئەسكەرلەرنى يىغدى؛ ئۇنىڭ بىر مىڭ تۆت يۈز جەڭ هارۋىسى،
ئون ئىككى مىڭ ئاتلىق ئەسكىرى بار ئىدى؛ ئۇ ئۇلارنى »جەڭ هارۋىسى شەهەرلىرى« گە ۋە ئۆزى تۇرۇۋاتقان
يېرۇسالېمغا ئورۇنلاشتۇردى.■
27 پادىشاه يېرۇسالېمدا كۈمۈشنى تاشتەك كۆپ، كېدىر دەرەخلىرىنى جەنۇبىي تۈزلەڭلىكتىكى ئۈجمە دەرەخلىرىگە

□ **10:14 666» تالانت«** ـ 22 تونىا.
□ **10:16 600» شەكەل«** ـ 600 شەكەل بەلكىم 7 كىلوگرامغا يېقىن.
■ **10:16** 1پاد. 2614:
□ **10:17 »ئۈچ مىنا ئالتۇن«** ـ »مىنا« ئېغىرلىق بىرلىكى ئىدى، هازىرقى بىرلىكلەردە قانچە ئىكەنلىكى ئېنىق ئەمەس.
■ **10:17** 1پاد. 27:
■ **10:18** 2تار. 179:
□ **10:22 »تارشىش كېمە«** ـ بەلكىم تارشىش دېگەن پورتقا بېرىپ كېلىش سەپىرىگە چىداملىق بولغان كېمىنى كۆرسىتەتتى. »تارشىش« دېگەن ئىسىم ئىسپانىيە، شىمالىي ئافرىقا يا‌كى برىتانىيەنى يا‌كى ئۈچىنىڭ هەممىسىنى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار سومالىيەنىڭ)شەرقىي ئافرىقانىڭ(دېگۈز بويىدا تۇتىنچى بىر تارشىشمۇ بولغان، دەپ قارايدۇ.
■ **10:23** 1پاد. 3□12: 13
□ **10:25 »تېتىقۇلار«** ـ يا‌كى »خۇشبۇي بۇيۇملار.« **»ئۇلار هەر يىلى بەلگىلىك مىقداردا شۇنداق قىلاتتى«** ـ يا‌كى »يىلمۇيىل ئۇلار شۇنداق قىلاتتى.«
■ **10:26** 1پاد. 20:5□ 2تار. 14:1□ 259:

ئوخشاش نۇرغۇن قىلدى.□ ■
28 سۇلايمان ئالغان ئاتلار مىسردىن ۋە كۆۋەدىن ئىدى؛ پادىشاھنىڭ تىجارەتچىلىرى ئۇلارنى كۆۋەدىن بېكىتىلگەن باھادا ئالاتتى. □ ■
29 مىسردىن ئېلىپ كەلگەن بىر جەڭ ھارۋىسىنىڭ باھاسى ئالتە يۈز كۈمۈش تەڭگە، ھەر ئات بولسا يۈز ئەللىك تەڭگە ئىدى؛ ۋە ئۇلار يەنە ھىتتىيلارنىڭ پادىشاھلىرى ھەم سۈرىيە پادىشاھلىرى ئۈچۈنمۇ ئوخشاش باھادا ئېلىپ چىقتى.□ ■

11

سۇلايمان كۆپ ئاياللارنى ئېلىپ، ئۇلارنىڭ ئېزىتقۇلۇقى بىلەن بۇتپەرەسلىككە ئېسىلىپ كېتىدۇ

1 لېكىن سۇلايمان پادىشاھنىڭ كۆركىگە پىرەۋنىنىڭ قىزىدىن باشقا كۆپ چەتئەللىك ئاياللارغا، جۈملىدىن موئابىي، ئاممونىي، ئېدومىي، زىدونىي، ھىتتىي ئاياللىرىغا چۈشكەنىدى. □ ■
2 پەرۋەردىگار ئەسلىدە مۇشۇ ئەللەر توغرۇلۇق ئىسرائىللارغا: »ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى ئىزدەپ بارماڭلار، ۋە ئۇلارنى سىلەرنىڭكىلەرگە كىرگۈزمەڭلار؛ چۈنكى ئۇلار كۆڭۈللىرىڭلارنى چوقۇم ئۆز مەبۇدلىرىغا ئازدۇرىدۇ« دەپ ئاگاھلاندۇرغان. بىراق سۇلايمانىنىڭ كۆركىگە دەل شۇلارغا باغلاندى. ■
3 ئۇنىڭ يەتتە يۈز ئايالى، يەنى خانىشى ۋە ئۈچ يۈز كېنىزىكى بار ئىدى؛ ئاياللىرى ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئازدۇرۇپ بۇرىۋەتكەنىدى.
4 شۇنداق بولدىكى، سۇلايمان ياشانغاندا، ئۇنىڭ ئاياللىرى ئۇنىڭ كۆڭلىنى باشقا ئىلاھلارغا ئازدۇرۇپ بۇرۇۋەتتى؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭ كۆركىگە ئاتىسى داۋۇتنىڭكىدەك پەرۋەردىگار خۇداسىغا مۇتلەق سادىق بولمىدى.
5 شۇڭا سۇلايمان زىدونىيلارنىڭ مەبۇدى ئاشتاروتنى، ئاممونىيلارنىڭ يىرگىنچلىك مەبۇدى ملكومنى ئىزدىدى؛ ■
6 شۇنىڭ بىلەن سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىللىك قىلدى؛ ئۇ ئاتىسى داۋۇت پەرۋەردىگارغا ئەگەشكەندەك ئىزچىللىق بىلەن ئەگەشمىدى.
7 ئاندىن سۇلايمان يېرۇسالېم ئالدىدىكى ئېدىرلىقتا موئابىيلارنىڭ يىرگىنچلىك مەبۇدى كېموش ھەم ئاممونىيلارنىڭ يىرگىنچلىك مەبۇدى ملكوم ئۈچۈن بىر »يۇقىرى جاي«نى ياسىدى؛ □ ■
8 شۇنىڭدەك ئۆزىنىڭ مەبۇدلىرىغا خۇشبۇي ياقىدىغان ۋە قۇربانلىق قىلىدىغان ھەربىر يات ئەللىك ئايالى ئۈچۈنمۇ ئۇ شۇنداق قىلدى؛

□ **10:27 »كېدىر دەرەخلىرىنى...«** ـ ياكى »كېدىر ياغىچىنى...«. لېكىن بىزنىڭچە سۇلايمان كېدىر ياغىچىنى ئىشلىتىپلا قالماي، شۇ چىرايلىق دەرەخلەردىن يېرۇسالېم ئەتراپىغا كۆپ تىكتۈردى »)توپ.» 5:2نى كۆرۈڭ.(**»جەنۇبىي تۈزلەڭلىكتىكى...«** ـ ئىبراني تىلىدا »شەفەلاھدىكى...«. »شەفەلاھ« بۇ يەرنىڭ)تۈزلەڭلىكنىڭ(ئىسمى.
■ **10:27** 2تار. 15:1□ 279:
□ **10:28 »پادىشاھنىڭ تىجارەتچىلىرى ئۇلارنى كۆۋەدىن بېكىتىلگەن باھادا ئالاتتى«** ـ بۇ جۈملىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پادىشاھنىڭ تىجارەتچىلىرى ئۇلارنى كاروانغا قوشۇپ ئالاتتى.« »كۆۋە« بولسا ھازىرقى تۈركىيەنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە.
■ **10:28** 2تار. 16:1□ 289:
□ **10:29 »بىر جەڭ ھارۋىسىنىڭ باھاسى ئالتە يۈز كۈمۈش تەڭگە...«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »تەڭگە«نىڭ قىممىتى ھازىرغىچە ئېنىق ئەمەس. ئەگەر »شەكەل« بولسا 11.4 گرامنى كۆرسىتىدۇ.
■ **10:29** 2تار. 171:
□ **11:1 »لېكىن سۇلايمان پادىشاھنىڭ كۆركىگە پىرەۋنىنىڭ قىزىدىن باشقا كۆپ چەتئەللىك ئاياللارغا، جۈملىدىن موئابىي، ئاممونىي، ئېدومىي، زىدونىي، ھىتتىي ئاياللىرىغا چۈشكەنىدى«** ـ بۇ بابتا خاتىرىلەنگەن ھەممە ئىشلار »قانۇن شەرھى«دىكى ئەمرلەرگە خىلاپ. »قان.» 20-16:17نى كۆرۈڭ.
■ **11:1** قان. 1717: ■ **11:2** مىس. 16:34□ قان. 37: ■ **11:5** ھاك. 13:2□ 2پاد. 1323: □ **11:7 »يىرگىنچلىك مەبۇد ملكوم«** ـ »ملكوم« ئىبراني تىلىدا مۇشۇ يەردە »مولەق« دەپ ئېيتىلىدۇ. ■ **11:7** 2پاد. 1323:

10-9 شۇنگا پەرۋەردىگار سۈلايمانىن رەنجىدى، گەرچە ئۇ ئۇنىڭغا ئىككى قېتىم كۆرۈنگەن بولسىمۇ، شۇنداقلا
ئۇنىڭغا دەل مۇشۇ ئىش توغرۇلۇق، يەنى باشقا ئىلاھلارنى ئىزدىمەسلىكنى تاپىلىغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ كۆڭلى
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارىدىن ئاينىپ كەتتى؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ تاپىلىغىنىغا ئەمەل قىلمىدى. ■
11 شۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگار سۈلايمانغا مۇنداق دېدى: ـ »سەن شۇنداق قىلىۋېرىپ، مېنىڭ ساڭا بۇيرۇغان
ئەھدەم بىلەن بەلگىلىرىمنى تۇتمىغىنىڭ ئۈچۈن، مەن جەزمەن پادىشاھلىقنى سەندىن يىرتىۋېتىپ خىزمەتكارىڭغا بېرىمەن.
■ □
12 لېكىن ئاتاڭ داۋۇتنىڭ ۋەجىدىن سېنىڭ تىرىك كۈنلىرىڭدە مەن شۇنداق قىلمايمەن، بەلكى ئوغلۇڭنىڭ قولىدىن ئۇنى
يىرتىۋېتىمەن.
13 لېكىن پۈتۈن پادىشاھلىقنى ئۇنىڭدىن يىرتىۋەتمەيمەن، بەلكى قۇلۇم داۋۇتنىڭ ۋەجىدىن ۋە تىرىزۋام تاللىغان يېرۇسالېم
ئۈچۈن ئوغلۇڭغا بىر قەبىلىنى قالدۇرۇپ قويىمەن.«
14 ئەمما پەرۋەردىگار سۈلايمانغا بىر دۈشمەن، يەنى ئېدوملۇق ھادادنى قوزغىدى، ئۇ كىشى ئېدومنىڭ پادىشاھىنىڭ
نەسلىدىن ئىدى.
16-15 ئەسلىدە داۋۇت ئېدوم بىلەن جەڭ قىلغان ۋاقىتتا، قوشۇننىڭ سەردارى يوئاب ئېدومنىڭ ھەممە ئەرلىرىنى
يوقاتقانىدى)چۈنكى ئېدومدىكى ھەممە ئەرلەرنى يوقاتقۇچە، يوئاب بىلەن بارلىق ئىسرائىللار ئۇ يەردە ئالتە ئاي
تۇرغانىدى(؛ ئۇ ئۇلتۇرۇلگەنلەرنى كۆمگىلى چىققاندا □ ■
17 ھاداد ئاتىسىنىڭ بىرنەچچە ئېدومي خىزمەتچىلىرى بىلەن مىسىرغا قېچىپ كەتكەنىدى. ھاداد ئۇ چاغدا كىچىك
بالا ئىدى.
18 ئۇلار مىدىيان زېمىنىدىن چىقىپ پارانغا كەلدى. ئۇلار پاراندىن بىرنەچچە ئادەمنى ئېلىپ ئۇزۇلىرىگە قوشۇپ
مىسىرغا، يەنى مىسىرنىڭ پادىشاھى پىرەۋننىڭ قېشىغا كەلدى. پىرەۋن ئۇنىڭغا بىر ئۆي تەقسىم قىلىپ، ئوزۇق-
تۈلۈكمۇ تەمىنلىدى ھەمدە بىر پارچە يەرنىمۇ ئۇنىڭغا تەقدىم قىلدى.
19 ھاداد پىرەۋننىڭ نەزىرىدە كۆپ ئلتىپات تاپقان بولۇپ، ئۇ ئۆز خوتۇننىڭ سىڭلىسىنى، يەنى تاھپەنەس خانىشنىڭ
سىڭلىسىنى ئۇنىڭغا خوتۇن قىلىپ بەردى.
20 تاھپەنەسنىڭ سىڭلىسى ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل، گېنۇباتنى تۇغۇپ بەردى. تاھپەنەس پىرەۋننىڭ ئوردىسىدا ئۇنى
تۇزى چوڭ قىلدى. ئاندىن گېنۇبات پىرەۋننىڭ ئائىلىسى، يەنى پىرەۋننىڭ ئوغۇللىرى ئارىسىدا تۇردى.□
21 ھاداد مىسىردا: »داۋۇت ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۇخلاپ قالدى« ۋە »قوشۇننىڭ سەردارى يوئابمۇ ئۆلدى«
دەپ ئاڭلىغاندا پىرەۋنگە: ـ مېنىڭ تۇز يۇرتۇمغا بارىشىمغا ئىجازەت قىلغايلا، دېدى.
22 پىرەۋن ئۇنىڭغا: ـ سېنىڭ تۇز يۇرتۇمغا بارماي دېگىنىڭ نېمە دېگىنىڭ، مېنىڭ قېشىمدا ساڭا نېمە كەملىك قىلدۇ؟
ـ دېدى. ئۇ جاۋابەن: ـ ھېچ نەرسە كەم ئەمەس، ئەمما نېمىلا بولمىسۇن مېنى كەتكىلى قويغايلا، دېدى.
23 خۇدا سۈلايمانغا يەنە بىر دۈشمىنىنى قوزغىدى؛ ئۇ بولسا غوجىسى، يەنى زوباھنىڭ پادىشاھى ھادادئېزەرنىڭ
يېنىدىن قېچىپ كەتكەن ئېلىئادانىڭ ئوغلى رەزون ئىدى. ■
24 داۋۇت زوباھلىقلارنى قەتل قىلغاندا رەزون ئۇلاردىن بىر توپ ئادەمنى ئۆزىگە توپلاپ ئۇلارنىڭ سەردارى

■ **10-11:9** 1پاد. 5:3؛ 2:9؛ 1پاد. 126:
□ **11:11** »مەن جەزمەن پادىشاھلىقنى سەندىن يىرتىۋېتىپ خىزمەتكارىڭغا بېرىمەن« ـ »يىرتىۋېتىپ ... بېرىمەن« ـ دېمەك، پەرۋەردىگار پادىشاھلىقنى سۈلايماندىن زوراۋانلىق بىلەن تارتىۋېلىپ ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى بىرسىگە بەرمەكچى. 33-28-ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ **11:11** 1پاد. 1512:
□ **16-11:15** » داۋۇت ئۇلتۇرۇلگەنلەرنى كۆمگىلى چىققاندا...» ـ ئۇز ئادەملىرىنى كۆمۈش ئۈچۈن، دېمەك. بۇ سۆزگە قارىغاندا يوئابنىڭ ئېدوملارنى شۇنداق ئۇلتۇرۇشى قىساس مەقسىتىدە ئىدى. ■ **16-11:15** 2سام. 14:8؛ 1تار. 12:18؛ 13 □ **11:20** »تاھپەنەس پىرەۋننىڭ ئوردىسىدا ئۇنى تۇزى چوڭ قىلدى« ـ ياكى »تاھپەنەس پىرەۋننىڭ ئوردىسىدا ئۇنى تۇزى ئەچەكتىن ئايرىدى.« ■ **11:23** 2سام. 3:8؛ 1810:

بولدی. ئاندن كېيىن بۇلار دەمەشققە بېرىپ ئۇ يەردە تۇرۇپ، دەمەشق ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈردى. □ ■
25 شۇنىڭ بىلەن ھاداد ئىسرائىلغا ئاۋارىچىلىك تۇغدۇرغاندىن باشقا، رەزون سۈلايمانىنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە
ئىسرائىلنىڭ دۇشمىنى ئىدى؛ ئۇ ئىسرائىلنى تۇچ كۆرەتتى، تۇرزى سۈرىيە ئۈستىدە پادشاھ ئىدى.
26 سۈلايمانىنىڭ يەروبوئام دېگەن بىر خىزمەتكارى بار ئىدى. ئۇ زەرەداھدىن كەلگەن ئەفرائىمي نىباتنىڭ ئوغلى
بولۇپ، ئانىسى زەرۇئاھ ئىسىملىك بىر تۇل ئايال ئىدى. يەروبوئامۇ پادشاھقا قارشى چىقتى. □ ■
27 ئۇنىڭ پادشاھقا قارشى چىقىشتىكى سەۋەبى مۇنداق ئىدى: سۈلايمان مىللو قەلئەسىنى ياسىغاندا، ئاتىسى
داۋۇتنىڭ شەھىرىدىكى سېپىلنىڭ بىر بۆسۈكىنى ياساۋاتاتتى؛
28 يەروبوئام قاۋۇل قەيسەر يىگىت ئىدى؛ سۈلايمان يىگىتنىڭ ئىشچان ۋە چاققان ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنى
يۈسۈپنىڭ جەمەتىگە بۇيرۇلغان ئىشنىڭ ئۈستىگە قويدى.
29 شۇ كۈنلەردە يەروبوئام يېرۇسالېمدىن چىقىۋاتقاندا، ئۇنى ئىزدەۋاتقان شىلوھلۇق ئاخىياھ پەيغەمبەر ئۇنى يولدا
ئۇچراتتى. ئاخىياھ يېپىيىڭ بىر تونىنى كىيۋالغاندى. ئىككىسى دالادا يالغۇز قالغاندا
30 ئاخىياھ ئۈستىدىكى تونىنى قولىغا ئېلىپ، ئۇنى يىرتىپ ئون ئىككى پارچە قىلىپ
31 يەروبوئامغا مۇنداق دېدى: ـ »تۆزۈڭگە ئون پارچىنى ئالغىن؛ چۈنكى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: ـ »مانا، پادشاھلىقنى سۈلايمانىنىڭ قولىدىن يىرتىۋېتىپ ئون قەبىلىنى ساڭا بېرىمەن. ■
32 بىراق قۇلۇم داۋۇتنىڭ ۋەجىدىن ۋە يېرۇسالېم، يەنى ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرىدىن تاللىغان شەھەر ئۈچۈن بىر
قەبىلە ئۇنىڭغا قالىدۇ.
33 ـ چۈنكى ئۇلار مېنى تاشلاپ زىدونىيلارنىڭ ئايال مەبۇدى ئاشتاروتقا، موئابىيلارنىڭ مەبۇدى كېموشقا ۋە
ئاممونىيلارنىڭ مەبۇدى ملكومغا سەجدە قىلىپ، ئۇنىڭ ئاتىسى داۋۇتنىڭ قىلىنغىنىدەك قىلماي، مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىم
بىلەن ھۆكۈملىرىمگە ئەمەل قىلماي، نەزىرىمدە دۇرۇس بولغانىنى قىلمىدى، مېنىڭ يوللىرىمدا ماڭمىدى؛
34 لېكىن پۈتكۈل پادشاھلىقنى ئۇنىڭ قولىدىن تارتىۋالمايمەن؛ چۈنكى مەن تاللىغان، ئۇز ئەمرلىرىم ۋە بەلگىلىمىنى
تۇتقان قۇلۇم داۋۇتنى دەپ، ئۇنىڭ ئۇمرىنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە ئۇنى ھۆكۈم سۈرگۈچى قىلىپ قالدۇرىمەن.
35 ئەمما پادشاھلىقنى ئۇنىڭ ئوغلىنىڭ قولىدىن تارتىپ ئېلىپ، ساڭا بېرىمەن، يەنى ئون قەبىلىنى بېرىمەن.
36 لېكىن مېنىڭ ناممىنىڭ شۇ يەردە بولۇشىغا ئۈزۈم تاللىغان شەھەر يېرۇسالېمدا، مېنىڭ ئالدىمدا قۇلۇم داۋۇت
ئۈچۈن ھەمىشە يورۇق بىر چىراغ بولسۇن دەپ، ئۇنىڭ ئوغلىغا بىر قەبىلىنى بېرەي. □ ■
37 مەن سېنى تاللاپ، سېنى بارلىق خالىغان يەرلەر ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرگۈزىمەن، سەن ئىسرائىلغا پادشاھ بولىسەن.
38 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ئەگەر سەن ھەممە بۇيرۇغانلىرىمنى ئاڭلاپ، مېنىڭ يوللىرىمدا مېڭىپ، نەزىرىمدە دۇرۇس
بولغانىنى قىلىپ، قۇلۇم داۋۇت قىلغاندەك مېنىڭ بەلگىلىرىم بىلەن ئەمرلىرىمنى تۇتساڭ، ئەمدى مەن سەن بىلەن بىللە
بولىمەن ۋە داۋۇتقا بىر جەمەت تىكلىگىنىمدەك، ساڭىمۇ مۇستەھكەم بىر جەمەت تىكلەيمەن ۋە ئىسرائىلنى ساڭا
تەقدىم قىلىمەن. □

□ **11:24 »داۋۇت زوباھلىقلارنى قەتل قىلغاندا رەزون ئۇلاردىن بىر توپ ئادەمنى ئۆزىگە توپلاپ ئۇلارنىڭ سەردارى بولدى. ئاندن كېيىن بۇلار دەمەشققە بېرىپ...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »رەزون بىر توپ ئادەمنى ئۆزىگە قوشۇپ ئۇلارنىڭ سەردارى بولدى. داۋۇت ئۇلارنى ئۆلتۈرمەكچە بولغاندا، ئۇلار دەمەشققە بېرىپ...».
■ **11:24** 2سام. 38:
□ **11:26 »ئەفرائىمي نىبات«** ـ مۇشۇ ئايەتتە »ئەفرائىمي« ئىبراني تىلىدا »ئەفراتلىق« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
■ **11:26** 2تار. 613:
■ **11:31** 1سام. 2815:
□ **11:36 »مېنىڭ ئالدىمدا قۇلۇم داۋۇت ئۈچۈن يورۇق بىر چىراغ بولسۇن«** ـ بۇ كۆچمە مەنىلىك سۆز بولۇپ، داۋۇتنىڭ خاندانىنى كۆرسىتىدۇ؛ خاندانىنىڭ مەۋجۇت بولغانلىقى (1) داۋۇتنىڭ خۇداغا سادىق بولغانلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىدىغان »چىراغ« بولىدۇ؛ (2) خۇدانىڭ داۋۇتقا، سەن تارقىلىق پۈتكۈل دۇنيانى سورايدىغان مەسىھ تۇغۇلىدۇ، دەپ بەرگەن ۋەدىسىدە تۇرىدىغانلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىدىغان »چىراغ« بولىدۇ. ■ **11:36** 1پاد. 4:15□ زەب. 132:17-18□ پەند. 9:13 □ **11:38 »داۋۇتقا بىر جەمەت تىكلىگىنىمدەك...»** ـ ئىبراني تىلىدا »داۋۇتقا بىر تۈي تىكلىگىنىمدەك...».

39 داۋۇتنىڭ نەسلىنى شۇ ئىشلار تۈپەيلىدىن خارلاپ پەس قىلىمەن، لېكىن مەڭگۈلۈك ئەمەس.»«

40 شۇنىڭ ئۈچۈن سۈلايمان يەروبوئامنى تۈلتۈرۈشكە پۇرسەت ئىزدەيتتى. لېكىن يەروبوئام قېچىپ مىسىرنىڭ پادىشاھى شىشاكنىڭ قېشىغا باردى؛ سۈلايمان تۈلگۈچە ئۇ مىسىردا تۇردى.

41 سۈلايماننىڭ باشقا ئىشلىرى، ئۇنىڭ ھەممە قىلغان ئەمەللىرى ۋە ئۇنىڭ دانالىقى بولسا »سۈلايماننىڭ ئەمەللىرى« دېگەن كىتابقا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟ □ ■

42 سۈلايماننىڭ يېرۇسالېمدا ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرگەن ۋاقتى قىرىق يىل بولدى. ■

43 سۈلايمان ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە ئاتىسى داۋۇتنىڭ شەھىرىدە دەپنە قىلىندى. ئاندىن ئوغلى رەھوبوئام ئورنىدا پادىشاھ بولدى.

12

رەھوبوئام پادىشاھلىقىدىن مەھرۇم بولدۇ

2تار. 10:1-19 ◻1-4 11:

1 رەھوبوئام شەقەمگە باردى؛ چۈنكى پۈتكۈل ئىسرائىل ئۇنى پادىشاھ تىكلىگلى شەقەمگە كەلگەنىدى. ■

2 نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئام شۇ ئىشنى ئاڭلىغاندا، شۇنداق بولدىكى، ئۇ تېخى مىسىردا ئىدى)چۈنكى يەروبوئام سۈلايمان پادىشاھتىن قېچىپ مىسىردا تۇرۇۋاتاتتى.(■

3 ئەمدى ئۇلار ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنى چاقىرتىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن يەروبوئام ۋە پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى كېلىپ رەھوبوئامغا سۆز قىلىپ:

4 ـ سىلىنىڭ ئاتىلىرى بويۇنىمىزغا سالغان بويۇنتۇرۇقىنى ئېغىر قىلدى. سىلى ئەمدى ئاتىلىرىنىڭ بىزگە قويغان قاتتىق تەلەپلىرى بىلەن ئېغىر بويۇنتۇرۇقىنى يېنىكلىتىپ بەرسىلە، سىلىنىڭ خىزمەتلىرىدە بولىمىز، دېيىشتى.■

5 ئۇ ئۇلارغا: ـ ھازىرچە قايتىپ ئۈچ كۈندىن كېيىن ئاندىن قېشىمغا يەنە كېلىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن خەلق تارىلىپ كەتتى.

6 رەھوبوئام پادىشاھ ئۆز ئاتىسى سۈلايمان ھايات ۋاقتىدا ئۇنىڭ خىزمىتىدە تۇرغان مويسىپىتلاردىن مەسلىھەت سوراپ: ـ بۇ خەلققە بېرىدىغان جاۋابىم توغرىسىدا نېمە مەسلىھەت كۆرسىتىسىلەر؟ ـ دېدى.

7 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ ئەگەر سىلى رازىلىق بىلەن بۇگۈن بۇ خەلقنىڭ خىزمىتىدە بولىمەن دېسىلە،)ۋە دەرۋەقە ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە بولسىلا(ئۇلارغا ياخشى سۆزلەر بىلەن جاۋاب قىلسىلا، ئۇلار سىلىنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە خىزمەتلىرىدە بولىدۇ، دېدى.

8 لېكىن ئۇ مويسىپىتلارنىڭ كۆرسەتكەن مەسلىھەتىنى قايرىپ قويۇپ، ئۆزى بىلەن چوڭ بولغان، ئالدىدا خىزمىتىدە بولۇۋاتقان ياشلاردىن مەسلىھەت سوراپ

9 ئۇلارغا: ـ ماڭا »سىلىنىڭ ئاتىلىرى بىزگە سالغان بويۇنتۇرۇقىنى يېنىكلەتكەيلا« دەپ تىلگەن بۇ خەلققە جاۋاب بېرىشىمىز توغرۇلۇق قانداق مەسلىھەت بېرىسىلەر؟ ـ دېدى.

10 ئۇنىڭ بىلەن چوڭ بولغان بۇ ياشلار ئۇنىڭغا: ـ »سىلىنىڭ ئاتىلىرى بويۇنتۇرۇقىمىزنى ئېغىر قىلدى، ئەمدى سىلى ئۇنى بىزگە يېنىك قىلغايلا« دەپ ئېيتقان بۇ خەلققە سۆز قىلىپ: ـ »مېنىڭ چىمچىلاق بارمىقىم ئاتامنىڭ بېلىدىن تومراقتۇر.

□ 11:41 »»سۈلايماننىڭ ئەمەللىرى« دېگەن كىتاب« ـ بۇ كىتابتىن ھازىر خەۋىرىمىز يوق. ■ 11:41 2تار. 319-29: ■ 11:42 2تار. 309: ■ 12:1 2تار. 110: ■ 12:2 1پاد. 4011: ■ 12:4 2تار. 410:

11 ئاتام سىلەرگە ئېغىر بويۇنتۇرۇقنى سالغان، لېكىن مەن بويۇنتۇرۇقۇڭلارنى تېخىمۇ ئېغىر قىلىمەن. ئاتام سىلەرگە
قامچىلار بىلەن تەنبىھ-تەربىيە بەرگەن بولسا، مەن سىلەرگە »چايانلىق قامچىلار« بىلەن تەنبىھ بېرىمەن«، دېگەيلا، ـ
دېدى.□
12 رەھوبوئام پادىشاھ ئۈلارغا: »ئۈچ كۈندىن كېيىن ئاندىن قېشىمغا يەنە كېلىڭلار« دېگىنىدەك، يەروبوئام ۋە
بارلىق خەلق ئۈچىنچى كۈنى ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى.
13 پادىشاھ مويىسىپتلارنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن مەسلىھەتنى تاشلاپ، خەلققە قاتتىقلىق بىلەن جاۋاب بەردى.
14 ئۇ ياشلارنىڭ مەسلىھەتى بويىچە ئۈلارغا: ـ ئاتام سىلەرگە ئېغىر بويۇنتۇرۇقنى سالغان، لېكىن مەن
بويۇنتۇرۇقۇڭلارنى تېخىمۇ ئېغىر قىلىمەن. ئاتام سىلەرگە قامچىلار بىلەن تەنبىھ-تەربىيە بەرگەن بولسا مەن سىلەرگە
»چايانلىق قامچىلار« بىلەن تەنبىھ-تەربىيە بېرىمەن، دېدى.
15 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ خەلقنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىدى. بۇ ئىش پەرۋەردىگار تەرىپىدىن بولغان؛ چۈنكى بۇنىڭ
بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ شىلوھلۇق ئاخىياھنىڭ ۋاستىسىدە نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامغا ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە
ئاشۇرۇلىدىغان بولدى.■
16 پۈتكۈل ئىسرائىل پادىشاھنىڭ ئۈلارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىغىنىنى كۆرگەندە خەلق پادىشاھقا جاۋاب بېرىپ:
ـ داۋۇتتىن بىزگە نېمە نېسىۋە بار؟ يەسسەنىڭ ئوغلىدا بىزنىڭ ھېچ مىراسىمىز يوقتۇر! ئۆز ئۆيۈڭ-چېدىرلىرىڭلارغا
قايتىڭلار، ئى ئىسرائىل! ئى داۋۇت، سەن ئۆز جەمەتىڭگىلا ئىگە بول، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار ئۆز
ئۆيى-چېدىرلىرىغا قايتىپ كېتىشتى.□ ■
17 ئەمما يەھۇدا شەھەرلىرىدە ئولتۇرغان ئىسرائىللارغا بولسا، يەروبوئام ئۈلارنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم سۈردى. □
18 رەھوبوئام پادىشاھ باج-ئالۋان بېگى ئادورامنى ئىسرائىللارغا ئەۋەتتى، لېكىن پۈتكۈل ئىسرائىل ئۇنى چالما-
كېسىك قىلىپ ئۆلتۈردى. ئۇ چاغدا رەھوبوئام پادىشاھ ئالدىراپ، ئۆزىنىڭ جەڭ ھارۋىسىغا چىقىپ، يېرۇسالېمغا
تىكىۋەتتى.■
19 شۇ تەرىقىدە ئىسرائىل داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن يۈز ئۆرۈپ، بۇگۈنگە قەدەر ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ كەلدى.
□ ■
20 ئىسرائىلنىڭ ھەممىسى يەروبوئامنىڭ يېنىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغاندا، ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنى خەلقنىڭ جامائىتىگە
چاقىردى. ئۈلار ئۇنى پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە رەسمىي پادىشاھ قىلدى. يەھۇدا قەبىلىسىدىن باشقا ھېچكىم
داۋۇتنىڭ جەمەتىگە ئەگەشمىدى.
21 رەھوبوئام يېرۇسالېمغا قايتىپ كېلىپ، ئىسرائىلنىڭ جەمەتى بىلەن جەڭ قىلىپ، پادىشاھلىقنى سۈلايمانىنىڭ ئوغلى
بولغان ئۆزىگە قايتۇرۇپ ئەكىلىش ئۈچۈن يەھۇدانىڭ پۈتكۈل جەمەتىدىن ۋە بىنيامىن قەبىلىسىدىن بىر يۈز سەكسەن
مىڭ خىلالانغان جەڭگىۋار ئەسكەرنى توپلىدى.■
22 لېكىن خۇدانىڭ سۆزى خۇدانىڭ ئادىمى شېمايياغا كېلىپ: ـ ■

□ **12:11** »چايانلىق قامچىلار« ـ ياكى بولمىسا »چايانلار« دېگەنىنىڭ نېمە ئىكەنلىكى ھازىر مەلۇم ئەمەس، ھېچ بولمىغاندا پادىشاھنىڭ ئىنتايىن قاتتىق مۇئامىلىسىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **12:15** 1پاد. 11□11: 31
□ **12:16** «...□□□□□□□□□□□□□ ئۆز ئۆيى-چېدىرلىرىغا قايتىپ كېتىشتى» ـ ئىبرانىي تىلدا »ئىسرائىللار ئۆز چېدىرلىرىغا قايتىپ كېتىشتى.«
■ **12:16** 2سام. 120:
□ **12:17** »يەھۇدا شەھەرلىرىدە ئولتۇرغان ئىسرائىللار« ـ بۇلارنىڭ كۆپىنچىسى يەھۇدا ۋە بىنيامىن قەبىلىلىرىدىن بولغان.
■ **12:18** 1پاد. 6:4□ 145:
□ **12:19** »شۇ تەرىقىدە ئىسرائىل داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن يۈز ئۆرۈپ، ... ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ كەلدى« ـ بۇ تارىخنا مۇشۇ يەردىن باشلاپ »ئىسرائىل« دېگەن سۆز ئادەتتە »شىمالىي پادىشاھلىق«، يەنى »ئون قەبىلە«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **12:19** 2پاد. 2117: ■ **12:21** 2تار. 111:
■ **12:22** 2تار. 211:

23 »يەھۇدانىڭ پادشاھى، سۈلايماننىڭ ئوغلى رەھوبوئامغا، پۈتۈن يەھۇدا بىلەن بىنيامىننىڭ جەمەتىگە ۋە خەلقنىڭ
قالغانلىرىغا سۆز قىلىپ: ـ

24 »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ھۇجۇمغا چىقماڭلار، قېرىنداشلىرىڭلار ئىسرائىللار بىلەن جەڭ قىلماڭلار؛
ھەربىرىڭلار ئۆز ئۆيۈڭلارغا قايتىپ كېتىڭلار؛ چۈنكى بۇ ئىش مەندىندۇر«، دېگىن« ـ دېيىلدى.

ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالدى. پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى بويىچە ئۇلار ئۆيلىرىگە قايتىپ كەتتى.

ده‌ۋری

یگىز

م خه‌لقىنى
یاده‌ت قىلىشقا
دىن شىمالى
ت-ئه‌لده تىكله‌پ،

ئه‌مده یىغىلىپ
دشاهى بولۇشقا
روبوئامنى

پەنۇئەلنى ياسىدى. ■
26 رەھوبوئام كۆڭلىدە تۆز-تۆزىگە: ـ ئەمدى پادشاھلىق داۋۇتنىڭ جەمەتىگە يېنىشى مۇمكىن.
27 ئەگەر بۇ خەلق پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىدە قۇربانلىق قىلىشقا يېرۇسالېمغا چىقسا، بۇ خەلقنىڭ قەلبى تۆز غوجىسى، يەنى يەھۇدا پادشاھى رەھوبوئامغا يەنە مايىل بولىدۇ، ئاندىن ئۇلار مېنى ئۆلتۈرۈپ يەنە يەھۇدا پادشاھى رەھوبوئامنىڭ تەرىپىگە يانارمىكەن، دېدى.
28 پادىشاھ مەسلىھەت سوراپ، ئالتۇندىن ئىككى موزاي ھەيكىلنى ياسىتىپ خەلققە: ـ يېرۇسالېمغا چىقىش سىلەرگە ئېغىر كېلىدۇ. ئى ئىسرائىل، مانا سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن چىقارغان ئىلاھلار! ـ دېدى.■
29 بىرىنى ئۇ بەيت-ئەلدە، يەنە بىرىنى داندا تۇرغۇزۇپ قويدى.
30 بۇ ئىش گۇناھقا سەۋەب بولدى، چۈنكى خەلق موزايلىرىنىڭ بىرىنىڭ ئالدىدا باش ئۇرغىلى ھەتتا دانغىچە باراتتى.
31 ئۇ ھەم »ئېگىز جايلار«دا ئىبادەت ئۆيلىرىنى ياسىدى ۋە ھەم لاۋىيدىن بولمىغان ئادەملەرنى كاھىن قىلىپ تەينىلەپ قويدى.□ ■
32 يەروبوئام يەنە سەككىزىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنىنى خۇددى يەھۇدانىڭ زېمىنىدىكى ھېيتىكە ئوخشاش بىر ھېيت قىلىپ بېكىتتى. ئۇ ئۆزى قۇربانگاھ ئۈستىگە قۇربانلىق قىلغىلى چىقتى. شۇنداق قىلىپ ئۇ بەيت-ئەلدە ئۆزى ئەتكىزگەن موزاي مەبۇدلىرىگە قۇربانلىق ئۆتكۈزدى. ئۇ يەنە بەيت-ئەلدە سالدۇرغان شۇ »ئېگىز جايلار« ئۈچۈن كاھىنلارنى تەينىلىدى. □
33 ئۇ بەيت-ئەلدە ياسىغان قۇربانگاھ ئۈستىگە سەككىزىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنى)بۇ ئاي-كۈننى ئۇ ئۆز مەيلىچە تاللىغاندى(قۇربانلىقلارنى سۇنۇشقا چىقتى؛ شۇ تەرىقىدە ئۇ ئىسرائىللارغا بىر ھېيت ياراتتى؛ ئۇ ئۆزى قۇربانگاھ ئۈستىگە قۇربانلىقلارنى سۇندى ۋە خۇشبۇي ياقتى.□

13

نامسىز بىر پەيغەمبەر بەيت-ئەل توغرۇلۇق بېشارەت بېرىدۇ

1 ۋە مانا، پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن خۇدانىڭ بىر ئادىمى يەھۇدادىن چىقىپ بەيت-ئەلگە كەلدى؛ شۇ پەيتتە يەروبوئام خۇشبۇي يېقىشقا قۇربانگاھنىڭ يېنىدا تۇراتتى؛
2 شۇ ئادەم قۇربانگاھنىڭ قاراپ پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى بىلەن چاقىرىپ: ـ ئى قۇربانگاھ، ئى قۇربانگاھ! پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا داۋۇتنىڭ جەمەتىدە يوسىيا ئىسىملىك بىر ئوغۇل تۇغۇلىدۇ. ئۇ بولسا سېنىڭ ئۈستۈڭدە خۇشبۇي ياققان »يۇقىرى جايلار«دىكى كاھىنلارنى سويۇپ قۇربانلىق قىلىدۇ، شۇنداقلا سېنىڭ ئۈستۈڭدە ئادەم سۆڭەكلىرى كۆيدۈرۈلىدۇ! ـ دېدى.□ ■
3 ئۇ كۈنى ئۇ بىر بېشارەتلىك ئالامەتنى جاكارلاپ: پەرۋەردىگارنىڭ مۇشۇ سۆزىنى ئىسپاتلايدىغان ئالامەت شۇ بولىدۇكى: ـ مانا، قۇربانگاھ يېرىلىپ، ئۈستىدىكى كۈللەر تۆكۈلۈپ كېتىدۇ، ـ دېدى.

■ **12:25** مىس. 30:32
■ **12:28** مىس. 8:32 2پاد. 16:17
□ **12:31** **»ئۇ ھەم ... ئىبادەت ئۆيلىرىنى ياسىدى«** ـ ياكى »ئۇ ھەم ئىبادەت ئۆيىنى ياسىدى.« ئەمما 32-ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ **12:31** چۈل. 10:3 1پاد. 13:33 2پاد. 17:32 2تار. 11:15
□ **12:32** **»يەھۇدانىڭ زېمىنىدىكى ھېيت«** ـ مۇشۇ يەردە »ھېيت« يەتتىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنىدە تۆتكۈزۈلگەن »ئورما ھېيتى« ياكى »كەپىلەر ھېيتى« ئىدى.
□ **12:33** **»يەروبوئام** ئۆزى قۇربانگاھ ئۈستىگە قۇربانلىقلارنى سۇندى ۋە خۇشبۇي ياقتى« ـ مۇشۇنداق ئىشلارنى پەقەت لاۋىي قەبىلىسى، ھارۇننىڭ جەمەتىدىن بولغانلار، يەنى ھەقىقىي كاھىنلار قىلىشقا بولاتتى، ئەلۋەتتە.
□ **13:2** **»سېنىڭ ئۈستۈڭدە ئادەم سۆڭەكلىرى كۆيدۈرۈلىدۇ«** ـ مۇشۇ ھەرىكەت بۇ قۇربانگاھنى »ناپاك« ياكى »ھارام« قىلىۋەتكەن بولاتتى.
■ **13:2** 2پاد. 23:15-20

4 ۋە شۇنداق بولدىكى، يەروبوئام پادشاھ خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ بەيت-ئەلدىكى قۇربانگاھقا قاراپ جاكارلىغان
سۆزىنى ئاڭلىغاندا، ئۇ قۇربانگاھتا تۇرۇپ قولىنى سوزۇپ: ـ ئۇنى تۇتۇڭلار، دېدى. لېكىن ئۇنىڭغا قارىتىپ
سوزغان قولى شۇنىڭ بىلەن شۇ پېتى قۇرۇپ كەتتى، ئۇنى تۇزىگە يەنە يىغالمىدى.
5 ئاندىن خۇدانىڭ ئادىمى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى بىلەن ئېيتقان مۆجىزىلىك ئالامەت يۈز بېرىپ، قۇربانگاھ ھەم
يېرىلىپ ئۈستىدىكى كۈللەر تۆكۈلۈپ كەتتى.
6 پادشاھ خۇدانىڭ ئادىمىدىن: ـ پەرۋەردىگار خۇدايىڭدىن مېنىڭ ھەققىمدە تۇتۇنگەيسەنكى، قولۇمنى ئەسلىگە
كەلتۈرگەي، دەپ يالۋۇردى. خۇدانىڭ ئادىمى پەرۋەردىگارنىڭ ئىلتىپاتىنى تۇتۇنگىنىدە، پادشاھنىڭ قولى يەنە
تۇزىگە يېغىلىپ ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى.■
7 پادشاھ خۇدانىڭ ئادىمىگە: ـ مېنىڭ بىلەن تۈيۈمگە بېرىپ تۇزۇڭنى قۇتلاندۇرغىن، مەن ساڭا ئىنئام بېرەي،
دېدى.
8 لېكىن خۇدانىڭ ئادىمى پادشاھقا جاۋاب بېرىپ: ـ سەن ماڭا ئورداڭنىڭ يېرىمىنى بەرسەڭمۇ، سېنىڭ بىلەن
بارمايمەن ياكى بۇ يەردە نان يەپ سۇ ئىچمەيمەن. ■
9 چۈنكى پەرۋەردىگار تۇز سۆزىنى يەتكۈزۈپ ماڭا بۇيرۇپ: »سەن نە نان يېمە نە سۇ ئىچمە، بارغان يولۇڭ بىلەن
قايتىپ كەلمە« دېگەن، دېدى.
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بەيت-ئەلگە كەلگەن يول بىلەن ئەمەس، بەلكى باشقا بىر يول بىلەن قايتىپ كەتتى.
11 لېكىن بەيت-ئەلدە ياشىغان بىر پەيغەمبەر تۇراتتى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرى كېلىپ خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ ئۇ كۈنى بەيت-
ئەلدە قىلغان بارلىق ئەمەللىرىنى ئۇنىڭغا دەپ بەردى، شۇنداقلا ئۇنىڭ پادشاھقا قىلغان سۆزلىرىنىمۇ ئاتىسىغا ئېيتىپ
بەردى.
12 ئاتىسى ئۇلاردىن، ئۇ قايسى يول بىلەن كەتتى، دەپ سوردى؛ چۈنكى ئوغۇللىرى يەھۇدادىن كەلگەن خۇدانىڭ
ئادىمىنىڭ قايسى يول بىلەن كەتكىنىنى كۆرگەندى.□
13 ئۇ ئوغۇللىرىغا: ـ ماڭا ئېشەكنى توقۇپ بېرىڭلار، دەپ تاپىلدى. ئۇلار ئۇنىڭغا ئېشەكنى توقۇپ بەرگەندە ئۇ
ئۇنىڭغا مىنىپ
14 خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ كەينىدىن قوغلاپ كەتتى. ئۇ ئۇنى بىر دۇب دەرىخىنىڭ ئاستىدا ئولتۇرغان يېرىدىن تېپىپ
ئۇنىڭدىن: ـ يەھۇدادىن كەلگەن خۇدانىڭ ئادىمى سەنمۇ؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: ـ مەن شۇ، دەپ جاۋاب
بەردى.
15 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ مېنىڭ بىلەن تۈيۈمگە بېرىپ نان يېگىن، دېدى.□
16 ئۇ جاۋابەن: ـ مەن نە سېنىڭ بىلەن قايتالمايمەن، نە سېنىڭكىگە كىرەلەيمەن؛ مەن نە بۇ يەردە سېنىڭ بىلەن
نان يەپ سۇ ئىچەلەيمەن؛
17 چۈنكى پەرۋەردىگار تۇز سۆزى بىلەن ماڭا تاپىلاپ: »ئۇ يەردە نان يېمە، سۇ ئىچمىگىن؛ بارغان يولۇڭ بىلەن
قايتىپ كەلمىگىن« دېگەن، دېدى.
18 قېرى پەيغەمبەر ئۇنىڭغا: ـ مەن ھەم سەندەك بىر پەيغەمبەردۇرمەن؛ ۋە بىر پەرىشتە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى
ماڭا يەتكۈزۈپ: ـ »ئۇنىڭغا نان يېگۈزۈپ، سۇ ئىچكۈزگىلى تۇزۇڭ بىلەن تۈيۈڭگە يانداۋۇرۇپ كەل« دېدى، دەپ
ئېيتتى. لېكىن ئۇ شۇنى دەپ ئۇنىڭغا يالغان ئېيتىۋاتاتتى.■
19 شۇنىڭ بىلەن خۇدانىڭ ئادىمى ئۇنىڭ بىلەن يېنىپ تۈيدە نان يەپ سۇ ئىچتى.

■ **13:6** مىس. 4:8□ 28:9□ 17:10□ چۈل. 7:21□ روس. 248:
■ **13:8** چۈل. 1822:
□ **13:12** «...□□□□□ **ئوغۇللىرى ... قايسى يول بىلەن كەتكىنىنى كۆرگەندى»** ـ ياكى، »ئاندىن ئوغۇللىرى ... قايسى يول بىلەن كەتكىنىنى ئۇنىڭغا
كۆرسەتتى.« □ **13:15** »**تۈيۈمگە بېرىپ نان يېگىن**« ـ »نان يېگىن« تۈيغۇرلارنىڭ »چاي ئىچىڭ« دېگىنىدەك، »تاماق يېگىن« دېگەن مەنىدە.
■ **13:18** گال. 81:

20 لېكىن ئۇلار داستىخاندا ئولتۇرغىنىدا، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇنى ياندۇرۇپ ئەكەلگەن قېرى پەيغەمبەرگە
كەلدى.
21 ئۇ يەھۇدادىن كەلگەن خۇدانىڭ ئادىمىنى چاقىرىپ: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »سەن پەرۋەردىگارنىڭ
سۆزىگە ئىتائەتسىزلىك قىلىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ بۇيرۇغان ئەمرىنى تۇتماي،
22 بەلكى يېنىپ، ئۇ ساڭا: ـ نان يېمە، سۇ ئىچمە، دەپ مەنئى قىلغان يەردە نان يەپ سۇ ئىچكىنىڭ تۈپەيلىدىن،
جەسىتىڭ ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ قەبرىسىدە كۆمۈلمەيدۇ«، دەپ توۋلىدى.
23 ۋە شۇنداق بولدىكى، خۇدانىڭ ئادىمى نان يەپ سۇ ئىچىپ بولغاندا، ئۇنىڭغا، يەنى ئۆزى ياندۇرۇپ ئەكەلگەن
پەيغەمبەرگە ئېشەكنى توقۇپ بەردى.
24 ئۇ يولغا چىقتى. كېتىۋاتقىنىدا، يولدا ئۇنىڭغا بىر شىر ئۇچراپ، ئۇنى ئولتۇرۇۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئولۇكى
يولدا تاشلىنىپ قالدى، ئېشىكى بولسا ئۇنىڭ يېنىدا تۇراتتى؛ شىرمۇ جەسەتنىڭ يېنىدا تۇراتتى.■
25 مانا بىرنەچچە ئادەم ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، يولدا تاشلىنىپ قالغان جەسەت بىلەن جەسەتنىڭ يېنىدا تۇرغان شىرنى
كۆردى؛ ئۇلار قېرى پەيغەمبەر تۇرغان شەھەرگە كېلىپ ئۇ يەردە شۇ خەۋەرنى يەتكۈزدى.
26 ئۇنى يولدىن ياندۇرغان پەيغەمبەر بۇنى ئاڭلاپ: ـ ئۇ دەل پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە ئىتائەتسىزلىك قىلغان
خۇدانىڭ ئادىمىدۇر. شۇڭا پەرۋەردىگار ئۇنى شىرغا تاپشۇردى؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا قىلغان سۆزى بويىچە شىر ئۇنى
تىتما-تىتما قىلىپ ئولتۇردى، دېدى.
27 ئۇ ئوغۇللىرىغا: ـ ماڭا ئېشەكنى توقۇپ بېرىڭلار، دېدى؛ ئۇلار ئۇنى توقۇپ بەردى.
28 ئۇ يولدا تاشلاقلىق جەسەت بىلەن جەسەتنىڭ يېنىدا تۇرغان ئېشەك ۋە شىرنى تاپتى. شىر بولسا نە جەسەتنى
يېمىگەنىدى نە ئېشەكنىمۇ تالىمىغانىدى.
29 پەيغەمبەر خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ جەسىتىنى ئېلىپ ئېشەككە ئارتىپ ياندى. قېرى پەيغەمبەر ئۇنىڭ ئۆچۈن ماتەم
تۇتۇپ ئۇنى دەپنە قىلغىلى شەھەرگە كىردى.
30 ئۇ جەسەتنى ئۆز قەبرىستانلىقىدا قويدى. ئۇلار ئۇنىڭ ئۆچۈن ماتەم تۇتۇپ: ـ ئاھ بۇرادىرىم! ـ دەپ پەرياد
كۆتۈردى.
31 ئۇنى دەپنە قىلغاندىن كېيىن ئۇ ئۆز ئوغۇللىرىغا: ـ مەن ئۆلگەندە مېنى خۇدانىڭ ئادىمى دەپنە قىلىنغان گۆرگە
دەپنە قىلىڭلار؛ مېنىڭ سۆڭەكلىرىمنى ئۇنىڭ سۆڭەكلىرىنىڭ يېنىدا قويۇڭلار؛
32 چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن بەيت-ئەلدىكى قۇربانگاھقا قارىغان ۋە سامارىيەدىكى شەھەرلەرنىڭ
»يۇقىرى جاي«لىرىدىكى ئىبادەت ئۆيلىرىگە قارىغان، ئۇنىڭ جار قىلغان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي قالمايدۇ؛ ـ
دېدى.□ ■
33 لېكىن يەروبوئام بۇ ۋەقەدىن كېيىنمۇ ئۆز رەزىل يولىدىن يانماي، بەلكى »يۇقىرى جايلار«غا ھەرخىل خەلقتىن
كاھىنلارنى تەيىنلىدى؛ كىم خالىسا، ئۇ شۇنى »مۇقەددەس قىلىپ« كاھىنلىق مەنسىپىگە بېغىشلايتتى؛ شۇنىڭ
بىلەن ئۇلار »يۇقىرى جايلار«دا قۇربانلىق قىلىشقا كاھىن بولاتتى. □ ■
34 شۇ ئىش تۈپەيلىدىن يەروبوئام جەمەتىنىڭ ھېسابىغا گۇناھ بولۇپ، ئۇلارنىڭ يەر يۈزىدىن ئۆزۈپ ئېلىنىپ ھالاك
بولۇشىغا سەۋەب بولدى.

■ 13:24 1پاد. 3620:
□ 13:32 »چۈنكى پەيغەمبەر پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ... جار قىلغان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي قالمايدۇ؛ ـ دېدى« ـ بۇ سىرلىق ۋەقە ئۆستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
■ 13:32 2پاد. 1623:
□ 13:33 «...□□ شۇنى «مۇقەددەس قىلىپ« كاھىنلىق مەنسىپىگە بېغىشلايتتى« ـ مۇشۇ يەردە »مۇقەددەس قىلىپ«)كاھىنلىق مەنسىپىگە بېغىشلاش«) ئىنتايىن كىنايىلىك گەپ. خۇداغا كاھىن بولۇش ئۆچۈن »مۇقەددەس قىلىپ خۇداغا ئاتىلىشى« كېرەك ئىدى. لېكىن مۇشۇ يەردە مۇشۇ »كاھىنلار« بۇتلارغا ئاتىلىدۇ.
■ 13:33 1پاد. 12□31: 32

14

خۇدا يەنە يەروبوئامنى ئاگاھلاندۇرىدۇ

1 ئۇ ۋاقىتتا يەروبوئامنىڭ ئوغلى ئابىياھ كېسەل بولۇپ قالدى.
2 يەروبوئام ئايالىغا: ـ ئورنۇڭدىن قوپۇپ، ھېچكىم سېنىڭ يەروبوئامنىڭ ئايالى ئىكەنلىكىڭنى تونۇمىغۇدەك قىلىپ
تۇز قىيا پىتىكىنى تۇزگەرتىپ، شىلوھقا بارغىن. مانا ماڭا: »بۇ خەلقنىڭ ئۈستىدە پادشاھ بولىسەن« دەپ ئېيتقان
ئاخىياھ پەيغەمبەر ئۇ يەردە ئولتۇرىدۇ. ■
3 قولۇڭغا ئون نان، بىرنەچچە پوشكال، بىر قۇتا ھەسەلنى ئېلىپ ئۇنىڭ قېشىغا بارغىن. ئۇ يىگىتىمىزنىڭ نېمە
بولىدىغانلىقىنى ساڭا دەپ بېرىدۇ، دېدى.
4 يەروبوئامنىڭ ئايالى شۇنداق قىلىپ، شىلوھقا بېرىپ ئاخىياھنىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئاخىياھنىڭ كۆزلىرى قېرىلىقتىن
كور بولۇپ كۆرەلمەيتتى.
5 لېكىن پەرۋەردىگار ئاخىياھقا: ـ مانا، يەروبوئامنىڭ ئايالى ئۆز ئوغلى توغرىسىدا سەندىن سورىغىلى كېلىدۇ، چۈنكى
ئۇ كېسەلدۇر. ئۇنىڭغا مۇنداق-مۇنداق دېگىن؛ چۈنكى ئۇ كەلگەندە باشقا قىياپەتتە كىرىۋالغان بولىدۇ، دەپ
ئېيتقاندى.
6 ئۇ ئىشىكتىن كىرگەندە ئاخىياھ ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلاپ مۇنداق دېدى: ـ »ھەي، يەروبوئامنىڭ ئايالى، كىرگىن؛
نېمىشقا باشقا قىياپەتتە كىرىۋالدىڭ؟ ساڭا بىر شۇم خەۋەرنى بېرىش ماڭا بۇيرۇلدى. □
7 بېرىپ يەروبوئامغا مۇنداق دېگىن: ـ »ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مەن سېنى خەلقنىڭ
ئارىسىدىن ئېلىپ كۆتۈرۈپ، ئۆز خەلقىم ئىسرائىلغا ھۆكۈمران قىلىپ ■
8 پادشاھلىقنى داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن يىرتىۋېتىپ، ساڭا بەردىم؛ لېكىن سەن مېنىڭ ئەمرلىرىمنى تۇتۇپ، نەزىرىمدە
پەقەت دۇرۇس بولغانىلا قىلىشتا پۈتۈن قەلبىدىن ماڭا ئەگەشكەن قۇلۇم داۋۇتقا ئوخشاش بولمىدىڭ،
9 بەلكى ئۆزۈڭدىن ئىلگىرى كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسىدىن ئارتۇق رەزىللىك قىلىپ، مېنىڭ غەزىپىمنى قوزغاپ، مېنى
ئارقاڭغا تاشلاپ، بېرىپ ئۆزۈڭگە غەيرىي ئىلاھلارنى، قۇيما مەبۇدلارنى ياساتتىڭ.
10 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن يەروبوئامنىڭ جەمەتىگە بالا چۈشۈرۈپ، يەروبوئامنىڭ ئىسرائىلدىكى خاندانىدىن ھەممە
ئەركەكنى، ھەتتا ئاجىز ياكى مېيىپ بولسىمۇ ھەممىسىنى ئۈزۈپ تاشلايمەن، ئادەملەر پوق-تېزەكلەرنى سۈپۈرگەندەك
يەروبوئامنىڭ جەمەتىدىن قالغىنىنى يوق بولغۇچە سۈپۈرىمەن.□ ■
11 يەروبوئامدىن بولغانلاردىن شەھەردە ئۆلگىنىنى ئىتلار يەيدۇ؛ سەھرادا ئۆلگىنىنى ئاسماندىكى قۇشلار يەيدۇ.
چۈنكى پەرۋەردىگار شۇنداق سۆز قىلغاندۇر.
12 ئەمدى سەن بولساڭ، قوپۇپ ئۆز ئۆيۈڭگە بارغىن؛ ئايىغىڭ شەھەرگە كىرگەن ھامان، بالا ئۆلىدۇ.
13 پۈتۈن ئىسرائىل ئۇنىڭ ئۈچۈن ماتەم تۇتۇپ ئۇنى دەپنە قىلىدۇ. چۈنكى يەروبوئامنىڭ جەمەتىدىن قەبرىگە
قويۇلىدىغان يالغۇز شۇلا بولىدۇ؛ چۈنكى يەروبوئامنىڭ جەمەتىنىڭ ئارىسىدا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا پەقەت شۇنىڭلا پەزىلەت تېپىلدى.
14 ئەمدى پەرۋەردىگار ئۆزىگە يەروبوئامنىڭ جەمەتىنى ئۈزۈپ تاشلايدىغان، ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم
سۈرىدىغان بىر پادشاھنى تىكلەيدۇ. دەرھەقىقەت، ئۇ پات ئاردا بولىدۇ! ■

■ **14:2** 1پاد. 11:31
□ **14:6** »ساڭا بىر شۇم خەۋەرنى بېرىش ماڭا بۇيرۇلدى« ـ »ماڭا بۇيرۇلدى« دېگەنلىك ئىبرانىي تىلدا: »مەن ئەۋەتىلدىم« دېگەن بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
■ **14:7** 1پاد. 15:12
□ **14:10** »ھەممە ئەركەك« ـ ئىبرانىي تىلدا: »تامغا قاراپ سىيدىغان ھەربىرى« دېگەنلىك بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. «...□□□□ ئاجىز ياكى مېيىپ بولسىمۇ ھەممىسىنى ئۈزۈپ تاشلايمەن» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ياكى كىچىك ياكى چوڭ بولسا، ھەممىسىنى تاشلايمەن.« »ئادەملەر پوق-تېزەكلەرنى سۈپۈرگەندەك ... يوق بولغۇچە سۈپۈرىمەن« ـ ياكى »ئادەملەر تېزەك كۆيدۈرگەندەك ... يوق بولغۇچە كۆيدۈرۈۋېتىمەن.« ■ **14:10** 1سام. 25:22، 34؛ 1پاد. 15:29□ 16:11□ 21:21□ 2پاد. 9:8
■ **14:14** 1پاد. 15:28□ 29

15 پەرۋەردىگار ئىسرائىلنى ئۇرۇپ، خۇددى سۇدا لىكۈشپ قالغان قۇمۇشتەك قىلىپ قويىدۇ، ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم
قىلغان بۇ ياخشى زېمىندىن قومۇرۇپ، ئۇلارنى ئەفرات دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىگە تارقىتىدۇ؛ چۈنكى ئۇلار ئۆزىگە
»ئاشەراھ بۇتلار«نى ياساپ پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى. □ ■
16 يەروبوئامنىڭ سادىر قىلغان گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن، ئۇنىڭ ئىسرائىلنى گۇناھ قىلدۇرغىنى تۈپەيلىدىن، خۇدا
ئىسرائىلنى تاشلاپ بېرىدۇ.««!
17 شۇنىڭ بىلەن يەروبوئامنىڭ ئايالى قوپۇپ، يولغا چىقىپ تىرزاھقا قايتىپ كەلدى. ئۇ ئۆيىنىڭ بوسۇغىسىدىن
ئاتلىشىغا بالا ئۆلدى.
18 ئۇلار ئۇنى دەپنە قىلدى. پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز قۇلى ئاخىياھ پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتقان سۆزىدەك، پۈتۈن
ئىسرائىل ئۇنىڭ ئۈچۈن ماتەم تۇتتى.
19 ئەمدى يەروبوئامنىڭ باشقا ئىشلىرى، يەنى جەڭلىرى ۋە قانداق سەلتەنەت قىلغانلىرى توغرىسىدا مانا، »ئىسرائىل
پادشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەندۇر. □
20 يەروبوئامنىڭ سەلتەنەت قىلغان ۋاقتى يىگىرمە ئىككى يىل بولۇپ، ئۇ ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۇخلىدى.
ئوغلى ناداب ئۇنىڭ ئورنىدا ھۆكۈم سۈردى.

رەھوبوئامنىڭ سەلتەنىتى
2تار. 12*16-1:*

21 ۋە سۇلايمانىنىڭ ئوغلى رەھوبوئام بولسا يەھۇدانىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم سۈردى. رەھوبوئام پادىشاھ بولغاندا قىرىق
بىر ياشقا كىرگەندى؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز نامىنى ئايان قىلىش ئۈچۈن، ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرى ئارىسىدىن
تاللىغان يېرۇسالېم شەھىرىدە ئون يەتتە يىل ھۆكۈم سۈردى؛ ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى نائاماھ بولۇپ، ئاممونىي ئىدى.
■
22 يەھۇدالار بولسا پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە يامانلىق قىلدى؛ ئۇلار ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى سادىر قىلغانلىرىدىن زىيادە
گۇناھلارنى قىلىپ، ئۇنىڭ ھەسەتلىك غەزىپىنى قوزغىغانىدى.
23 چۈنكى ئۇلار »يۇقىرى جايلار«نى، »بۇت تۈۋرۈك«لەرنى ۋە ھەم ھەربىر ئېگىز دۆڭلار ئۈستىدە، ھەربىر كۆك
دەرەخلەرنىڭ ئاستىدا »ئاشەراھ« بۇتلارنى ياسىدى.
24 ۋە زېمىندا كەسىپي بەچچىۋازلارمۇ بار ئىدى. ئۇلار پەرۋەردىگار ئەسلىدە ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدىن ھەيدەپ
چىقارغان ئەللەرنىڭ بارلىق يىرگىنچلىك ھارام ئىشلىرىنى قىلاتتى. □
25 رەھوبوئام پادىشاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ بەشىنچى يىلىدا شۇنداق بولدىكى، مىسىرنىڭ پادىشاھى شىشاك يېرۇسالېمغا
ھۇجۇم قىلدى. ■
26 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى گۆھەر-بايلىقلارنى ھەم پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى گۆھەر-بايلىقلارنى ئېلىپ
كەتتى؛ ئۇ ھەممىسىنى، جۈملىدىن سۇلايمان ياساتقان ئالتۇن سىپارلارنىمۇ ئېلىپ كەتتى. ■
27 ئۇلارنىڭ ئورنىدا رەھوبوئام پادىشاھ مىستىن بىرمۇنچە سىپار-قالقانلار ياسىتىپ، ئۇلارنى پادىشاھ ئوردىسىنىڭ
كىرىش يولىنى ساقلايدىغان پاسبان بەگلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇردى.

□ **14:15 »ئاشەراھ بۇتلار«** ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم ئايال بۇت شەكلىدە ئويۇلغان يا كى نەقىشلەنگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
■ **14:15** 2ياد. 1817:
□ **14:19 »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى«** ـ بۇ كىتاب تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە« دېگەن كىتاب ئەمەس، بىراق شۇيېھىسىزكى، تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە«نىڭ مۇئەللىپلىرى ئۇنىڭدىن كۆپ ئۇچۇرلارنى ئالغاندى. ■ **14:21** 2تار. 1312: □ **14:24 »كەسىپي بەچچىۋازلار«** ـ بۇ كىشىلەر بۇتپەرەسلىككە يا كى بۇتخانىلارغا مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، پۇل ئۈچۈن بەچچىۋازلىق قىلاتتى. ■ **14:25** 2تار. 212: ■ **14:26** 1ياد. 10□16: 17؛ 2تار. 159:

28 شۇنداق قىلىپ، پادىشاھ ھەر قېتىم پەرۋەردىگارنىڭ تۆيگە كىرىدىغان چاغدا، پاسىبانلار ئۇ سىپار-قالقانلارنى
كۆتۈرۈپ چىقاتتى، ئاندىن ئۇلارنى يەنە پاسىبانخانىغا ئەكىرىپ قويۇشاتتى.
29 ئەمما رەھوبوئامنىڭ باشقا ئىشلىرى ۋە قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن
كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟□
30 رەھوبوئام بىلەن يەروبوئام بارلىق كۈنلىرىدە بىر-بىرى بىلەن جەڭ قىلىشىپ تۇرغانىدى.
31 رەھوبوئام تۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا تۆخلىدى ۋە »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە دەپنە قىلىندى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ
ئىسمى نائاماھ بولۇپ، بىر ئامموني ئىدى. رەھوبوئامنىڭ ئوغلى ئابىيام ئاتىسىنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.□

15

ئابىياھ يەھۇداغا ھۆكۈم سۈرىدۇ
2تار. 13 *1-23:*

1 نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئام پادىشاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلىدا ئابىيام يەھۇدانىڭ ئۈستىگە پادىشاھ
بولۇپ □ ■
2 يېرۇسالېمدا ئۈچ يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى مائاكاھ بولۇپ، ئابىشالومنىڭ قىزى ئىدى.
□ ■
3 ئابىيامنىڭ قەلبى بوۋىسى داۋۇتنىڭ كۆڭلىدەك خۇداسى پەرۋەردىگارغا پۈتۈنلەي بېغىشلانغان ئەمەس ئىدى،
بەلكى ئاتىسى رەھوبوئامنىڭ ئۇنىڭدىن ئىلگىرى قىلغان بارلىق گۇناھلىرىدا ماكانىتى.
4 شۇنداقتىمۇ داۋۇتنىڭ سەۋەبىدىن خۇداسى پەرۋەردىگار يېرۇسالېمدا ئۇنىڭغا يورۇق بىر چىراغنى قالدۇرۇش
ئۈچۈن، داۋۇتنىڭ ئەۋلادىنى ئۇنىڭدىن كېيىنمۇ تىكلەپ تۇرغۇزدى ۋە يېرۇسالېمنى قوغدىدى. □ ■
5 چۈنكى داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۈرۈس بولغانىنى قىلىپ، ھىتتي ئۇرىياغا قىلغانلىرىدىن باشقا ئۆمرىنىڭ
ھەممە كۈنلىرىدە پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ئەمر قىلغانلىرىدىن چېقىمىدى.■
6 ئەمدى ئابىيامنىڭ پۈتۈن ئۆمرىدە رەھوبوئام بىلەن يەروبوئام بىر-بىرى بىلەن جەڭ قىلىشىپ تۇردى.□
7 ئابىيامنىڭ باشقا ئىشلىرى ۋە قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا
پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟ ئابىيام بىلەن يەروبوئام بىر-بىرى بىلەن جەڭ قىلىشىپ تۇراتتى.

□ **14:29 »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى«** ـ بۇ كىتاب تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە« دېگەن كىتاب ئەمەس، بىراق شۇبھىسىزكى، تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە«نىڭ مۇئەللىپلىرى ئۇنىڭدىن كۆپ ئۇچۇرلار ئالغاندى.

□ **14:31 »رەھوبوئامنىڭ ئوغلى ئابىيام«** ـ مۇشۇ يەردە ۋە 8-1:15دە ئىبرانىي تىلىدا »ئابىياھ«نىڭ ئىملاسى »ئابىيام« بولىدۇ.

□ **15:1 »ئابىيام«** ـ باشقا خىل شەكلى »ئابىياھ.«

■ **15:1** 2تار. 113:

□ **15:2 »ئابىشالومنىڭ قىزى«** ـ ياكى »ئابىشالومنىڭ قىزى.« بۇ »ئابىشالوم« داۋۇتنىڭ ئوغلى ئابىشالوم بولۇشى مۇمكىن.

■ **15:2** 2تار. 213:

□ **15:4 »داۋۇتنىڭ ئەۋلادى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »داۋۇتنىڭ ئوغلى.« **»شۇنداقتىمۇ داۋۇتنىڭ سەۋەبىدىن خۇداسى پەرۋەردىگار يېرۇسالېمدا ئۇنىڭغا يورۇق بىر چىراغنى قالدۇرۇش ئۈچۈن، داۋۇتنىڭ ئەۋلادىنى ... ئۆرىغۇزدى ۋە يېرۇسالېمنى قوغدىدى«** ـ خۇدانىڭ داۋۇتقا بىر »چىراغ« قالدۇرغانلىقى، بەلكىم ئۇنىڭ كېيىنكى كۆپ دەۋرلەرگە: »داۋۇت مېنىڭ سادىق قۇلۇم ئىدى« دەپ ئىسپاتلاش ئۈچۈن دائىم ئۇنىڭ خاندانىدىكىلەردىن بىرىنى يېرۇسالېمدىكى تەختىدە ئولتۇرغۇزۇپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. شۇنىڭدەك، خۇدا بۇ ئىش ئارقىلىق)داۋۇتنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ئۆزۈنغىچە تەختتە ئولتۇرۇشى(، ئەسلىدە داۋۇتقا: كەلگۈسى بىر زامانىدا سېنىڭ ئەۋلادىڭ)مەسىھ(دۇنياغا كېلىپ، دۇنيانى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى قىلىدۇ« دېگەن ۋەدەمنى چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرىمەن، دەپمۇ كۆرسىتىدۇ.

■ **15:4** 1پاد. 3611:

■ **15:5** 2سام. 4□11؛ 15: 912:

□ **15:6 »ئابىيامنىڭ پۈتۈن ئۆمرىدە رەھوبوئام بىلەن يەروبوئام بىر-بىرى بىلەن جەڭ قىلىشىپ تۇردى«** ـ شۇبھىسىزكى، مۇشۇ ئايەتتە »رەھوبوئام« بولسا رەھوبوئام جەمەتىنى ۋە »يەروبوئام« بولسا يەروبوئام جەمەتىنى كۆرسىتىدۇ.

8 ئابىيام تۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۇخلىدى؛ ئۇلار ئۇنى »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە دەپنە قىلدى. ئاندىن ئوغلى
ئاسا ئورنىدا پادىشاھ بولدى.■

ئاسا يەھۇداغا ھۆكۈم سۈرىدۇ
2تار. 14:1-2 15:16 16، 11-14

9 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەروبوئام سەلتەنىتىنىڭ يىگىرمىنچى يىلىدا ئاسا يەھۇدانىڭ ئۈستىگە پادىشاھ بولۇپ
10 يېرۇسالېمدا قىرىق بىر يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ چوڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى مائاقاھ بولۇپ، ئابىشالومنىڭ قىزى
ئىدى. □
11 ئاسا ئاتىسى داۋۇت قىلغاندەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۈرۈس بولغاننى قىلدى.
12 ئۇ كەسىپىي بەچىۋازلارنى زېمىندىن ھەيدەپ، ئاتا-بوۋىلىرى ياساتقان ھەممە يىرگىنچلىك مەبۇدلارنى يوقىتىۋەتتى.
□ ■
13 ئۇ يەنە چوڭ ئانىسى مائاقاھنى يىرگىنچلىك بىر »ئاشەراھ« تۈۋرۈكنى ياسىغىنى ئۈچۈن خانىشلىق مەرتىۋىسىدىن
چۈشۈرۈۋەتتى. ئاسا بۇ يىرگىنچلىك بۇتنى كېسىپ كىدرون جىلغىسىدا كۆيدۈرۈۋەتتى. □ ■
14 »يۇقىرى جايلار« يوقىتىلمىسىمۇ، ئاسانىڭ قەلبى ئۆمرىنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە پەرۋەردىگارغا پۈتۈنلەي
بېغىشلانغاندى.
15 ھەم ئاتىسى ھەم ئۇ ئۆزى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ياسىغان نەرسىلەرنى، جۇملىدىن كۈمۈش بىلەن ئالتۇننى ۋە
تۈرلۈك قاچا-قۇچىلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كەلتۈردى.■
16 ئەمدى ئاسا ۋە ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى باشاشا بارلىق كۈنلىرىدە بىر-بىرى بىلەن جەڭ قىلىشىپ تۇردى.
17 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى باشاشا يەھۇداغا قارشى ھۇجۇم قىلدى؛ ھېچكىم يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاسا بىلەن باردى-
كەلدى قىلمىسۇن دەپ، راماھ شەھرىنى مەھكەم قىلىپ ياسىدى. ■
18 ئۇ ۋاقىتتا ئاسا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى خەزىنىلەردە قالغان بارلىق ئالتۇن-كۈمۈش ۋە پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى
خەزىنىلەردە قالغان ئالتۇن-كۈمۈشنى ئېلىپ خىزمەتكارلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇردى؛ ئاندىن ئاسا پادىشاھ ئۇلارنى
دەمەشقتە تۇرۇشلۇق سۈرىيە پادىشاھى ھېزىئوننىڭ نەۋرىسى، تابرىمموننىڭ ئوغلى بەن-ھادادقا ئەۋەتتى ۋە شۇلار
بىلەن بۇ خەۋەرنى يەتكۈزۈپ: ـ ■
19 »مېنىڭ ئاتام بىلەن سىلىنىڭ ئاتىلىرىنىڭ ئارىسىدا بولغاندەك مەن بىلەن سىلىنىڭ ئارىلىرىدا بىر ئەھدە بولسۇن. مانا،
سىلگە كۈمۈش بىلەن ئالتۇندىن ھەدىيە ئەۋەتتىم؛ ئەمدى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى باشاشا بىلەن بولغان ئەھدىلىرىدىن
قوللىرىنى ئۈزسىلە، شۇنىڭ بىلەن ئۇ مېنى قامال قىلىشتىن قول ئۈزسۇن« ـ دېدى.
20 بەن-ھاداد ئاسا پادىشاھنىڭ سۆزىگە كىرىپ، ئۆز قوشۇنلىرىنىڭ سەردارلىرىنى ئىسرائىلنىڭ شەھەرلىرىگە ھۇجۇم
قىلىشقا ئەۋەتىپ، ئىجون، دان، بەيت-مائاقاھدىكى ئابەل، پۈتكۈل كىننەرەت يۇرتى بىلەن نافتالىنىڭ پۈتكۈل زېمىنىنى
بېقىندۇردى.
21 باشاشا بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، راماھ ئىستىھكامىنى ياساشتىن قولىنى يېغىپ، تىرزاھقا بېرىپ تۇردى.

■ **15:8** 2تار. 23:13

□ **15:10** **»ئۇنىڭ چوڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى مائاقاھ بولۇپ...»** ـ بۇ ئىبارىدە ئىبرانىي تىلىدا »چوڭ ئانىسى« دېگەن »ئۇنىڭ ئانىسى« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. ئىبرانىي تىلىدا گاھى ۋاقىتلاردا »ئاتا« ياكى »ئانا« ئىدەمنىڭ ئەجدادىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن، 11-ئايەتنى كۆرۈڭ.

□ **15:12** **» كەسىپىي بەچىۋازلار«** ـ بۇ كىنشىلەر بۇتپەرەسلىككە ياكى بۇتخانىلارغا مۇناسىۋەتلىك ئىدى.

■ **15:12** 1پاد. 4:22

□ **15:13** **»ئۇ يەنە چوڭ ئانىسى مائاقاھنى ... خانىشلىق مەرتىۋىسىدىن چۈشۈرۈۋەتتى«** ـ »خانىشلىق مەرتىۋىسى«: بۇ سۆزگە قاريغاندا ئۇنىڭ چوڭ ئانىسى مائاقاھ پادىشاھلىقتا ئىككىنچى ئورۇندا تۇراتتى.■ **15:13** 2تار. 16:15 ■ **15:15** لاۋ. 1:55 ■ **15:17** 2تار. 1:16 ■ **15:18** 1پاد. 20:1 2تار. 14:16-2

22 ئاسا پادشاه بولسا پۈتكۈل يەھۇدانىڭ ئادەملىرىنى ھەچبىرىنى قويماي چاقىرىپ يىغدى، ئۇلار باشاشا راماھ
شەھىرىنى ياساشقا ئىشلەتكەن تاشلار بىلەن ياغاچلارنى راماھتىن توشۇپ ئېلىپ كەتتى. ئاسا پادشاه مۇشۇلارنى
ئىشلىتىپ بنيامىن زېمىنىدىكى گېبانى ۋە مىزپاھنى مەھكەم قىلىپ ياسىدى.
23 ئەمدى ئاسانىڭ باشقا ئىشلىرى، ئۇنىڭ زور قۇدرىتى، ئۇنىڭ قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى، شۇنداقلا ياسىغان شەھەرلەر
توغرىسىدا »يەھۇدا پادشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟ لېكىن قېرىغاندا،
ئۇنىڭ پۇتىدا بىر كېسەل پەيدا بولدى.
24 ئاسا ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە داۋۇتنىڭ شەھىرىدە دەپنە قىلىندى. ئاندىن ئۇنىڭ ئوغلى يەھوشافات
ئورنىدا پادشاه بولدى.■

ناداب ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ

25 يەھۇدانىڭ پادشاھى ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئىككىنچى يىلىدا يەروبوئامنىڭ ئوغلى ناداب ئىسرائىل ئۈستىگە
ھۆكۈم سۈرۈشكە باشلىدى؛ ئۇ ئىسرائىلغا ئىككى يىل پادشاه بولدى.
26 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلىپ ئاتىسىنىڭ يولىدا مېڭىپ، ئاتىسىنىڭ ئىسرائىلنى گۇناھقا
پۈتلاشتۇرغان گۇناھلىرىدا ماڭدى.
27 لېكىن ئىسساكار جەمەتىدىن بولغان ئاخىياھنىڭ ئوغلى باشاشا ئۇنىڭغا قەست قىلىپ، ئۇنى فىلىستىيلەرنىڭ
تەۋەسىدىكى گىبىبتوندا ئۆلتۈردى. شۇ چاغدا ناداب پۈتۈن ئىسرائىللار بىلەن بىرلىكتە گىبىبتونغا قورشاپ ھۇجۇم
قىلىۋاتاتتى.
28 يەھۇدا پادشاھى ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئۈچىنچى يىلىدا باشاشا نادابنى ئۆلتۈرۈپ، ئۆزى ئۇنىڭ ئورنىدا پادشاه
بولدى.
29 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ پادشاه بولغاندا يەروبوئامنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى چېپىپ ئۆلتۈردى؛ پەرۋەردىگارنىڭ
قۇلى شىلوھلۇق ئاخىياھنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ، ئۇ يەروبوئامنىڭ جەمەتىدىن
نەپىسى بارلارنى بىرىنىمۇ قويماي پۈتۈنلەي يوقاتتى. ■
30 بۇ ئىش يەروبوئامنىڭ سادىر قىلغان گۇناھلىرى ھەم ئۇنىڭ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان گۇناھلىرى
تۈپەيلىدىن بولدى؛ ئۇ شۇلار بىلەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى قاتتىق قوزغىغاندى.
31 نادابنىڭ باشقا ئىشلىرى بىلەن قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »ئىسرائىل پادشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن
كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
32 ئاسا ۋە ئىسرائىلنىڭ پادشاھى باشاشا بارلىق كۈنلىرىدە بىر-بىرى بىلەن جەڭ قىلىشىپ تۇردى.

باشاشا ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ

33 يەھۇدانىڭ پادشاھى ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئۈچىنچى يىلىدا ئاخىياھنىڭ ئوغلى باشاشا پۈتۈن ئىسرائىل ئۈستىگە
تىرزاھتا ھۆكۈم سۈرۈشكە باشلىدى؛ ئۇ يىگىرمە تۆت يىل سەلتەنەت قىلدى.
34 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى؛ ئۇ يەروبوئامنىڭ يولىدا يۈرۈپ، ئىسرائىلنى گۇناھقا
پاتقۇزغان گۇناھىدا ماڭدى.

16

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ھاناننىڭ ئوغلى يەھۇغا كېلىپ باشاشانى ئەيىبلەپ مۇنداق دېيىلدى: ـ

■ 15:24 2تار. 13:16 117: ■ 15:29 1پاد. 14 10: 14

2 »مانا، مەن سېنى توپا-چاڭ ئىچىدن چىقىرىپ، خەلقىم ئىسرائىلغا ھۆكۈمران قىلىپ قويدۇم. لېكىن سەن
يەروبوئامنىڭ يولىدا يۈرۈپ خەلقىم ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇردۇڭ، ئۇلار گۇناھلىرى بىلەن غەزەپىمنى قوزغىدى.
■
3 مانا، مەن باشاشانى ئۆز جەمەتى بىلەن سۈپۈرۈپ يوقىتىپ، جەمەتىڭنى نباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ جەمەتىگە
ئوخشاش قىلىمەن. ■
4 باشاشادىن بولغانلاردىن شەھەردە ئۆلگىنىنى ئىتلار يەيدۇ؛ سەھرادا ئۆلگىنىنى ئاسماندىكى قۇشلار يەيدۇ.«■
5 باشاشانىڭ باشقا ئىشلىرى ۋە ئۇنىڭ قىلغانلىرى بىلەن قۇدرىتى توغرىسىدا »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-
تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
6 باشاشا ئۆز تاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە تىرزاھتا دەپنە قىلىندى؛ ئاندىن ئۇنىڭ ئوغلى ئېلاھ ئورنىدا پادىشاھ
بولدى.
7 باشاشانىڭ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە قىلغان بارلىق رەزىللىكى تۈپەيلىدىن، پەرۋەردىگارنىڭ باشاشانىڭ بېشىغا ۋە
ئۇنىڭ جەمەتىنىڭ بېشىغا چۈشۈرگىنى توغرۇلۇق سۆزى ھاناننىڭ ئوغلى يەھۇ پەيغەمبەر ئارقىلىق بېرىلگەنىدى.
چۈنكى ئۇ يەروبوئامنىڭ جەمەتى قىلغىنىغا ئوخشاش قىلىپ ئۆز قوللىرىنىڭ ئىشلىرى)جۈملىدىن يەروبوئامنىڭ
جەمەتىنى چېپىپ ئۆلتۈرگەنلىكى(بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ غەزەپىنى قوزغىدى.

ئېلاھ ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ

8 يەھۇدا پادىشاھى ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ يىگىرمە ئالتىنچى يىلىدا، باشاشانىڭ ئوغلى ئېلاھ تىرزاھتا ئىسرائىلغا پادىشاھ
بولۇپ، ئىككى يىل سەلتەنەت قىلدى.
9 لېكىن ئۇنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ يېرىمىغا سەردار بولغان خىزمەتكارى زىمرى ئۇنىڭغا قەست قىلدى؛ ئېلاھ تىرزاھتا
تىرزاھتىكى ئوردىسىدىكى غوجىدار ئارزانىڭ ئۆيىدە شاراب ئىچىپ مەست بولغاندا
10 زىمرى كىرىپ ئۇنى چېپىپ ئۆلتۈردى. بۇ ۋاقىت يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ يىگىرمە يەتتىنچى
يىلى ئىدى. زىمرى ئېلاھنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.■
11 ئۇ پادىشاھ بولۇپ ئۆز تەختىدە ئولتۇرۇشى بىلەنلا ئۇ باشاشانىڭ بارلىق جەمەتىنى چېپىپ ئۆلتۈردى؛ ئۇ ئۇنىڭ
ئۇرۇق-تۇغقانلىرى ۋە دوستلىرىدىن بىر ئەركەكنىمۇ تىرىك قالدۇرمىدى. □
12 شۇنداق قىلىپ زىمرى پەرۋەردىگارنىڭ يەھۇ پەيغەمبەر ئارقىلىق باشاشانى ئەيىبلىگەن سۆزىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ،
باشاشانىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى يوقاتتى.
13 بۇ ئىش باشاشانىڭ بارلىق گۇناھلىرى بىلەن ئۇنىڭ ئوغلى ئېلاھنىڭ گۇناھلىرى، جۈملىدىن ئۇلارنىڭ ئىسرائىلنى
گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان گۇناھلىرى، ئەرزىمەس بۇتلىرى بىلەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ غەزەپىنى
قوزغاپ، شۇنداق بولدى.□
14 ئېلاھنىڭ باشقا ئىشلىرى ۋە قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا
پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟

زىمرى ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ

■ **16:2** 1پاد. 714:
■ **16:3** 1پاد. 2915:
■ **16:4** 1پاد. 1114: 2915 1216:
■ **16:10** 2پاد. 319:
□ **16:11** **»ئۇنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرى ۋە دوستلىرىدىن بىر ئەركەكنىمۇ تىرىك قالدۇرمىدى«** ـ يۇنىكۇد ا »(ھەربىر(ئەركەك« ئىبرانىي تىلىدا: »تامغا قاراپ سىيدىغان ھەربىرى« دېگەنلىك بىلەن ئېيتىلىدۇ. □ **16:13** **»ئەرزىمەس بۇتلىرى بىلەن...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يوق بولغان نەرسىلىرى بىلەن...«

15 يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ يىگىرمە يەتتىنچى يىلىدا زىمرى تىرزاھتا يەتتە كۈن سەلتەنەت
قىلدى. خەلق فىلىستىيلەرگە تەۋە بولغان گىبىبىتونىنى قورشۇپلىپ بارگاھ تىككەنىدى.
16 بارگاھدا تۇرغان خالايىق: ـ «زىمرى قەست قىلىپ پادىشاھنى تۆلتۈردى» دەپ ئاڭلىدى. شۇنىڭ بىلەن
پۈتكۈل ئىسرائىل شۇ كۈنى بارگاھدا قوشۇننىڭ سەردارى ئومرىنى ئىسرائىلغا پادىشاھ قىلدى.
17 ئاندىن ئومرى ئىسرائىلنىڭ ھەممىسىنى يېتەكلەپ، گىبىبىتوندىن چىقىپ، تىرزاھنى قورشىدى.
18 ۋە شۇنداق بولدىكى، زىمرى شەھەرنىڭ ئېلىنغانلىقىنى كۆرۈپ، پادىشاھ ئوردىسىدىكى قورغانغا كىرىپ، ئوردىغا
ئوت قويۇۋەتتى، ئۆزى كۆيۈپ ئۆلدى.
19 بۇ ئىش تۆزىنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىللىك قىلىپ، يەروبوئامنىڭ يولىدا
يۈرۈپ، ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان گۇناھتا ماڭغىنى ئۈچۈن شۇنداق بولدى.
20 زىمرىنىڭ باشقا ئىشلىرى ۋە قەست قىلغىنى توغرىسىدا «ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى» دېگەن
كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
21 ئەمما ئىسرائىل خەلقى ئىككىگە بۆلۈنۈپ، ئۆلارنىڭ يېرىمى گىناتنىڭ ئوغلى تىبنىنى پادىشاھ قىلىشقا ئۈنىگۈغا
ئەگەشتى؛ باشقا يېرىمى بولسا ئومرىگە ئەگەشتى.
22 ئەمدى ئومرىگە ئەگەشكەن خەلق گىناتنىڭ ئوغلى تىبنىگە ئەگەشكەن خەلقتىن كۆچلۈك چىقتى. تىبنى ئۆلدى؛
ئومرى پادىشاھ بولدى.
23 يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاسانىڭ ئوتتۇز بىرىنچى يىلىدا ئومرى ئىسرائىلغا پادىشاھ بولۇپ ئون ئىككى يىل سەلتەنەت
قىلدى. ئۇ تىرزاھتا ئالتە يىل سەلتەنەت قىلدى.
24 ئۇ شەمەردىن سامارىيە ئېگىزلىكىنى ئىككى تالانت كۈمۈشكە سېتىۋېلىپ، شۇ ئېگىزلىك ئۈستىگە قۇرۇلۇشلارنى
سېلىپ بىر شەھەر بىنا قىلىپ، ئۇنى ئېگىزلىكنىڭ ئەسلىي ئىگىسى شەمەرنىڭ نامى بىلەن «سامارىيە» دەپ ئاتىدى.
25 ئومرى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلدى، ئۆزىدىن ئىلگىركى پادىشاھلارنىڭ ھەممىسىدىن بەتتەر
بولۇپ يامانلىق قىلدى.
26 ئۇ نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ ھەممە يوللىرىدا، شۇنداقلا جۈملىدىن ئۇنىڭ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان
گۇناھى ئىچىدە ماڭدى؛ ئۇلار ئەرزىمەس بۇتلىرى بىلەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى.
27 ئومرىنىڭ باشقا ئىشلىرى، ئۇنىڭ قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى، كۆرسەتكەن قۇدرىتى توغرىسىدا «ئىسرائىل
پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى» دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
28 ئومرى ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە سامارىيەدە دەپنە قىلىندى. ئاندىن ئۇنىڭ ئوغلى ئاھاب ئورنىدا
پادىشاھ بولدى.

ئاھاب خەلقنى بۇتپەرەسلىككە تېخىمۇ ئازدۇرىدۇ

29 يەھۇدا پادىشاھى ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئوتتۇز سەككىزىنچى يىلىدا ئومرىنىڭ ئوغلى ئاھاب ئىسرائىلغا پادىشاھ
بولدى. ئومرىنىڭ ئوغلى ئاھاب سامارىيەدە يىگىرمە ئىككى يىل ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە سەلتەنەت قىلدى.
30 ئەمما ئومرىنىڭ ئوغلى ئاھاب پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە ئۆزىدىن ئىلگىركىلەرنىڭ ھەممىسىدىن ئاشۇرۇپ يامانلىق
قىلدى.
31 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ گۇناھلىرىدا يۈرۈش ئانچە ئېغىر گۇناھ ئەمەستەك، ئۇ
زىدونىيلارنىڭ پادىشاھى ئەتبائالنىڭ قىزى يىزەبەلنى خوتۇنلۇققا ئالدى ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۇ بائال دېگەن بۇتنىڭ
قۇللۇقىدا بولۇپ، ئۇنىڭغا سەجدە قىلدى.
32 ئۇ سامارىيەدە ياسىغان بائالنىڭ بۇتخانىسى ئىچىگە بائالغا بىر قۇربانگاھ ياسىدى.
33 ئاھاب ھەم بىر «ئاشەراھ بۇت»نىمۇ ياساتتى؛ ئاھاب شۇنداق قىلىپ ئۇنىڭدىن بۇرۇن ئوتتەن ئىسرائىلنىڭ ھەممە
پادىشاھلىرىنىڭ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى قوزغىغان ئىشلىرىدىن ئاشۇرۇپ يامانلىق قىلدى.

34 ئۇنىڭ كۆزلىرىدە بەيت-ئەللىك خىتەل يېرىخو شەھىرىنى ياسىدى؛ لېكىن ئۇ ئۇنىڭ ئۆلىنى سالغاندا تۇنجى ئوغلى ئابىرام ئۆلدى؛ ۋە دەرۋازىلىرىنى سالغاندا ئۇنىڭ كەنجى ئوغلى سەگۇب ئۆلدى؛ شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ نۇتۇقى ئوغلى يەشۇئا ئارقىلىق يېرىخو توغرۇلۇق ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.□ ■

17

ئىلياس پەيغەمبەر مەيدانغا چىقىدۇ

1 ئەمدى گىلېئادتا تۇرۇۋاتقانلاردىن بولغان تىشبىلىق ئىلياس ئاھابقا: ـ مەن خىزمىتىدە تۇرۇۋاتقان ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مېنىڭ سۆزۈمسىز بۇ يىللاردا نە شەبنەم نە يامغۇر چۈشمەيدۇ، دېدى. □ ■

2 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇنىڭغا كېلىپ: ـ

3 بۇ يەردىن كېتىپ، مەشرىق تەرەپكە بېرىپ، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى قېرىت ئېقىنىنىڭ بويىدا ئۆزۈڭنى يوشۇرغىن؛

4 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، سەن ئېقىنىنىڭ سۈيىدىن ئىچىسەن؛ مانا، ساڭا ئۇ يەردە ئوزۇق يەتكۈزۈپ بېرىشكە قاغا-قۇزغۇنلارنى بۇيرۇدۇم، دېيىلدى.

5 شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەرۋەردىگار بۇيرۇغاندەك قىلىپ، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى قېرىت ئېقىنىغا بېرىپ، ئۇ يەردە تۇردى.

6 قاغا-قۇزغۇنلار ئەتىگەندە نان بىلەن گۆش، ھەر كەچتە يەنە نان بىلەن گۆش يەتكۈزۈپ بېرەتتى. ئۇ ئۆزى ئېقىنىنىڭ سۈيىدىن ئىچەتتى.

7 لېكىن زېمىندا يامغۇر ياغمىغىنى ئۈچۈن بىرمەزگىلدىن كېيىن ئېقىن سۇ قۇرۇپ كەتتى.

8 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇنىڭغا كېلىپ: ـ

9 ئورنۇڭدىن تۇرۇپ زىدوندىكى زارەفاتقا بېرىپ، ئۇ يەردە تۇرغىن؛ مانا، مەن ئۇ يەردىكى بىر تۇل خوتۇننى سېنى بېقىشقا بۇيرۇدۇم، دېيىلدى.■

10 ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ زارەفاتقا بېرىپ، شەھەرنىڭ دەرۋازىسىغا كەلگەندە، مانا ئۇ يەردە بىر تۇل خوتۇن ئوتۇن تېرىپ تۇراتتى. ئۇ تۇل خوتۇننى چاقىرىپ: ـ ئۆتۈنمەن، قاچىدا ماڭا ئىچكىلى ئازراق سۇ ئېلىپ كەلگەيسەن، دېدى.

11 ئۇ سۇ ئالغىلى ماڭغاندا، ئۇ يەنە: ـ ئۆتۈنمەن، ماڭا قولۇڭدا بىر چىشلەم نانمۇ ئالغاچ كەلگەيسەن، دېدى.

12 ئەمما ئۇ: ـ پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ھاياتى بىلەن، ساڭا قەسەم قىلىمەنكى، مەندە ھېچ نان يوق، پەقەت ئىدىشتا بىر چاڭگال ئۇن، كوزىدا ئازغىنە مايي بار، مانا ئىككى تال ئوتۇن تېرىۋاتىمەن؛ ئاندىن بېرىپ ئۆزۈم بىلەن ئوغلۇمغا نان ئېتىپ، ئۇنى يەپ ئۆلىمىز، دېدى.

13 ئىلياس ئۇنىڭغا: ـ قورقمىغىن؛ بېرىپ ئېيتقىنىڭدەك قىلغىن؛ لېكىن ئاۋۋال بىر كىچىك توقاچ ئېتىپ، ماڭا ئېلىپ كەلگىن؛ ئاندىن ئۆزۈڭ بىلەن ئوغلۇڭغا نان ئەتكىن.

□ **16:34** »ئۇ ئۇنىڭ ئۆلىنى سالغاندا تۇنجى ئوغلى ئابىرام ئۆلدى؛ ۋە دەرۋازىلىرىنى سالغاندا ئۇنىڭ كەنجى ئوغلى سەگۇب ئۆلدى. شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ... يەشۇئا ئارقىلىق ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى« ـ يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ يېرىخو شەھىرىگە قارىتا لەنىتى توغرۇلۇق »يەشۇئا« 26:6 نى كۆرۈڭ.

■ **16:34** يە. 266:

□ **17:1** »گىلېئادتا تۇرۇۋاتقانلاردىن بولغان تىشبىلىق ئىلياس...» ـ »ئىلياس« ئىبراني تىلىدىكى »ئىلياھ« دېگەننىڭ ئەرەبچە تەلەپپۇزىدۇر. »ئىلياھ«نىڭ مەنىسى »پەرۋەردىگار)ياھ(مېنىڭ خۇدايىم.« »ئىلياس« ئوقۇرمەنلەرگە تونۇش بولغاچقا، پەيغەمبەرنىڭ نامىنىڭ ئەرەبچە تەلەپپۇزىنى ئىشلەتتۇق. **»مەن خىزمىتىدە تۇرۇۋاتقان ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار«** ـ ئىبراني تىلىدا »مەن ئۇنىڭ)خۇدانىڭ(ئالدىدا تۇرۇۋاتقان، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئىلياس ئۆزىنى پادىشاھنىڭ ئوردىسىدا دائىم غوجىسىنىڭ ئالدىدا تۇرۇۋاتقان خىزمەتكارغا ئوخشىتىدۇ.

■ **17:1** ياق. 175: ■ **17:9** لۇقا 4:25-26

14 چۈنكى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »پەرۋەردىگار يەر يۈزىگە يامغۇر ياغدۇرىدىغان
كۈنگىچىلىك ئىدىشتىكى ئۇن تۈگىمەيدۇ ۋە كوزىدىكى ماي كېمەيمەيدۇ«، دېدى.
15 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بېرىپ، ئىلياسنىڭ ئېيتقىنىدەك قىلدى ۋە ئۇ، ئىلياس ۋە ئايالنىڭ ئۆيىدىكىلەر خېلى كۈنلەرگىچە
يېدى.
16 پەرۋەردىگارنىڭ ئىلياس ئارقىلىق ئېيتقان سۆزى بويىچە، ئىدىشتىكى ئۇن تۈگىمىدى ۋە كوزىدىكى مايمۇ
كېمەيمىدى.
17 شۇ ئىشلاردىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، ئۆينىڭ ئىگىسى بولغان بۇ ئايالنىڭ ئوغلى كېسەل بولدى. ئۇنىڭ كېسىلى
شۇنداق ئېغىرلىشىپ كەتتىكى، ئۇنىڭدا نەپەس قالمىدى.
18 ئايال ئىلياسقا: ـ ئى خۇدانىڭ ئادىمى، مېنىڭ سەن بىلەن نېمە ئالاقەم بار ئىدى؟ سەن گۇناھىمنى يادقا
كەلتۈرۈپ، ئوغلۇمنىڭ جېنىغا زامىن بولۇشقا كەلدىڭمۇ؟ ـ دېدى.
19 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ ئوغلۇڭنى قولۇمغا بەرگىن، دەپ ئۇنى ئۇنىڭ قۇچىقىدىن ئېلىپ ئۈزى ئولتۇرغان بالىخانىغا ئېلىپ
چىقىپ ئۆز ئورنىغا قويۇپ،
20 پەرۋەردىگارغا پەريياد قىلىپ: ـ ئى خۇدايىم پەرۋەردىگار، مەن مېھمان بولغان بۇ تۇل خوتۇننىڭ ئوغلىنى
ئۆلتۈرۈش بىلەن ئۇنىڭ بېشىغىمۇ بالا چۈشۈردۈڭمۇ؟ ـ دەپ ندا قىلدى.
21 ئۇ بالىنىڭ ئۈستىگە ئۈچ قېتىم ئۆزىنى چاپلاپ، پەرۋەردىگارغا پەريياد قىلىپ: ـ ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، بۇ
بالىنىڭ جېنى ئۆزىگە يەنە يېنىپ كىرسۇن! ـ دەپ ندا قىلدى.□
22 پەرۋەردىگار ئىلياسنىڭ پەريادىنى ئاڭلىدى؛ بالىنىڭ جېنى ئۇنىڭغا يېنىپ كىرىشى بىلەن ئۇ تىرىلدى.
23 ئىلياس بالىنى بالىخانىدىن ئېلىپ چۈشۈپ، ئۆيگە كىرىپ، ئانىسىغا تاپشۇرۇپ بەردى. ئىلياس: ـ مانا ئوغلۇڭ
تىرىكتۇر، دېدى.
24 ئايال ئىلياسقا: ـ مەن شۇ ئىش ئارقىلىق ئەمدى سېنىڭ خۇدانىڭ ئادىمى ئىكەنلىكىڭنى، ئاغزىڭدىن چىققان
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ھەقىقەت ئىكەنلىكىنى بىلدىم، دېدى.

18

ئىلياس پەيغەمبەر ئىسرائىلنى توۋا قىلىشقا چاقىرىدۇ

1 ئۈزۈن ۋاقىت ئۆتۈپ، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى قۇرغاقچىلىقنىڭ ئۈچىنچى يىلىدا ئىلياسقا كېلىپ: ـ سەن بېرىپ
ئۆزۈڭنى ئاھابنىڭ ئالدىدا ئايان قىلغىن، ۋە مەن يەر يۈزىگە يامغۇر ياغدۇرىمەن، دېيىلدى.
2 شۇنىڭ بىلەن ئىلياس ئۆزىنى ئاھابنىڭ ئالدىدا ئايان قىلغىلى چىقىپ كەتتى. ئاچارچىلىق بولسا ساماريەدە قاتتىق
ئىدى.
3 ئاھاب ئوردىسىدىكى غوجىدار ئوبادىيانى چاقىردى)ئوبادىيا تولىمۇ تەقۋادار كىشى بولۇپ پەرۋەردىگاردىن ئىنتايىن
قورقاتتى.
4 يىزەبەل پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەرلىرىنى ئۆلتۈرۈپ يوقىتىۋاتقاندا ئوبادىيا يۈز پەيغەمبەرنى ئېلىپ ئەللىكتىن-
ئەللىكتىن ئايرىم-ئايرىم ئىككى غارغا يوشۇرۇپ، ئۇلارنى نان ۋە سۇ بىلەن باققاندى.(
5 ئاھاب ئوبادىياغا: ـ زېمىننى كېزىپ ھەممە بۇلاق ۋە ھەممە جىلغىلارغا بېرىپ باققىن؛ ئۇ يەرلەردە ئات-
قېچىرلارنى تىرىك ساقلىغۇدەك ئوت-چۆپ تېپىلارمىكىن؟ شۇنداق بولسا بىزنىڭ ئۇلاغلىرىمىزنىڭ بىر قىسمىنى
سويماي تۇرالارمىز، دېدى.
6 ئۇلار ھەربىرى جايلارغا بۆلۈنۈپ ماڭدى؛ ئاھاب ئۆز ئالدىغا ماڭدى، ئوبادىيامۇ ئۆز ئالدىغا ماڭدى.
7 ئوبادىيا ئۆز يولىدا كېتىپ بارغاندا، مانا، ئۇنىڭغا ئىلياس ئۇچرىدى. ئۇ ئۇنى تونۇپ يەرگە يېقىلىپ دوۋ يېتىپ:
بۇ راست سەن، غوجام ئىلياسمۇ؟ ـ دەپ سوردى.

□ 17:21 »بۇ بالىنىڭ جېنى ئۆزىگە يەنە يېنىپ كىرسۇن«! ـ »بالىنىڭ جېنى«: ئىبرانىي تىلىدا »جان« ۋە »نەپەس« بىر سۆزدۇر.

8 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ بۇ مەن. بېرىپ ئۆز غوجاڭغا: ـ ئىلياس قايتىپ كەلدى! دەپ ئېيتقىن، دېدى.
9 ئۇ ئىلياسقا مۇنداق دېدى: ـ »سەن قانداقسىگە كەمىنەڭنى ئۆلتۈرگىلى ئاھابنىڭ قولىغا تاپشۇرماقچى بولىسەن، مەن زادى نېمە گۇناھ قىلدىم؟
10 ئۆز خۇدايىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، غوجام ئادەم ئەۋەتىپ سېنى ئىزدىمىگەن ھېچ ئەل ۋە مەملىكەت قالمىدى. شۇ ئەل، مەملىكەتلەر: »ئۇ بۇ يەردە يوق« دېسە، پادىشاھ ئۇلارغا سېنى تاپالمىغانلىقىغا قەسەم ئىچكۈزدى.
11 لېكىن سەن ماڭا ھازىر: ـ »بېرىپ غوجاڭغا: ـ ئىلياس قايتىپ كەلدى! دېگىن« ـ دەيسەن!
12 مەن قېشىڭدىن كەتكەندىن كېيىن، پەرۋەردىگارنىڭ روھى سېنى مەن بىلمىگەن يەرگە ئېلىپ باردۇ؛ شۇنداقتا مەن ئاھابقا خەۋەر يەتكۈزۈپ، لېكىن ئۇ سېنى تاپالمىسا، مېنى ئۆلتۈردۇ. ئەمەلىيەتتە، كەمىنەڭ ياشلىقىمدىن تارتىپ پەرۋەردىگاردىن قورقۇپ كەلگەنمەن.
13 يىزەبەل پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەرلىرىنى ئۆلتۈرگەندە مېنىڭ قانداق قىلغىنىم، يەنى مەن پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەرلىرىدىن يۈزنى ئەللىكتىن-ئەللىكتىن ئايرىم-ئايرىم ئىككى غارغا يوشۇرۇپ، ئۇلارنى نان ۋە سۇ بىلەن تەمىنلەپ باققانلىقىم سەن غوجامغا مەلۇم قىلىنغان ئەمەسمۇ؟
14 ئەمدى سەن ھازىر ماڭا: ـ »بېرىپ غوجاڭغا: ـ مانا ئىلياس كەلدى دېگىن«، ـ دېدىڭ. شۇنداق قىلسام ئۇ مېنى ئۆلتۈردۇ.«!
15 لېكىن ئىلياس: ـ مەن خىزمىتىدە تۇرۇۋاتقان ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن جەزمەن بۈگۈن ئۆزۈمنى ئالدىدا ئايان بولىمەن، دېدى.□
16 شۇنىڭ بىلەن ئوبادىيا ئاھابنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا خەۋەر بەردى. ئاھاب ئىلياس بىلەن كۆرۈشكىلى باردى.
17 ئاھاب ئىلياسنى كۆرگەندە ئۇنىڭغا: ـ بۇ سەنمۇ، ئى ئىسرائىلغا بالا كەلتۈرگۈچى؟! ـ دېدى.■
18 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ ئىسرائىلغا بالا كەلتۈرگۈچى مەن ئەمەس، بەلكى سەن بىلەن ئاتاڭنىڭ جەمەتىدىكىلەر! چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرلىرىنى تاشلاپ بائال دېگەن بۇتلارغا تايىنىپ ئەگەشكەنسىلەر.
19 ئەمدى ئادەم ئەۋەتىپ كارمەل تېغىدا پۈتكۈل ئىسرائىلنى يېنىمغا جەم قىل، شۇنداقلا يىزەبەلنىڭ داستىخىنىدىن غىزالىنىدىغان بائالنىڭ تۆت يۈز ئەللىك پەيغەمبىرى بىلەن ئاشەراھنىڭ تۆت يۈز پەيغەمبىرىنى يىغدۇر، ـ دېدى.
20 شۇنىڭ بىلەن ئاھاب ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسىگە ئادەملەرنى ئەۋەتىپ، پەيغەمبەرلەرنى كارمەل تېغىغا يىغدۇردى.
21 ئىلياس بارلىق خەلققە يېقىن كېلىپ: ـ قاچانغىچە ئىككى پىكىر ئارىسىدا تۇرىسىلەر؟ ئەگەر پەرۋەردىگار خۇدا بولسا، ئۇنىڭغا ئەگىشىڭلار؛ بائال خۇدا بولسا، ئۇنىڭغا ئەگىشىڭلار، دېدى. ئەمما خەلق ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمەي، ئۈن-تىن چىقارمىدى.■
22 ئىلياس خەلققە: ـ پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەرلىرىدىن پەقەت مەن يالغۇز قالدىم. ئەمما بائالنىڭ پەيغەمبەرلىرى تۆت يۈز ئەللىك كىشىدۇر.
23 ئەمدى بىزگە ئىككى بۇقا بېرىلسۇن. ئۇلار ئۆزلىرىگە بىر بۇقىنى تاللاپ، سويۇپ پارچىلاپ ئوتۇننىڭ ئۈستىگە قويسۇن، ئەمما ئوت ياقمىسۇن. مەنمۇ باشقا بىر بۇقىنى تەييار قىلىپ ئوت ياقماي ئوتۇننىڭ ئۈستىگە قويايى.
24 سىلەر بولسا ئىلاھلىرىڭلارنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلىڭلار. مەن بولسام، پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلىمەن. قايسى خۇدا ئوت بىلەن جاۋاب بەرسە، شۇ خۇدا بولسۇن، دېدى. ھەممە خەلق: ـ بۇ ئوبدان گەپ، دەپ جاۋاب بەردى.

□ 18:15 »مەن خىزمىتىدە تۇرۇۋاتقان ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئۇنىڭ)خۇدانىڭ(ئالدىدا تۇرۇۋاتقان، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئىلياس ئۆزىنى پادىشاھنىڭ ئوردىسىدا دائىم غوجىسىنىڭ ئالدىدا تۇرۇۋاتقان خىزمەتكارغا ئوخشىتىدۇ.

■ 18:17 ئام. 7:10.

■ 18:21 يە. 24:1.

25 ئىلياس باۋالنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە: سىلەر كۆپ بولغاچ ئاۋۋال ئۆزۈڭلار ئۈچۈن بىر بۇقىنى تاللاپ تەييار قىلىڭلار،
ئاندىن ھېچ ئوت ياقماي ئۆز ئىلاھىڭلارنىڭ نامىنى قىچقىرىپ ندا قىلىڭلار، دېدى.
26 ئۇلار ئۆزىنىڭ دېگىنى بويىچە ئۆزلىرىگە بېرىلگەن بۇقىنى ئېلىپ ئۇنى تەييار قىلدى. ئەتىگەندىن چۈشكىچە ئۇلار
باۋالنىڭ نامىنى قىچقىرىپ: ـ ئى باۋال، بىزگە جاۋاب بەرگىن! دەپ ندا قىلدى. لېكىن ھېچ ئاۋاز ياكى ھېچ
جاۋاب بولمىدى. ئۇلار راسلانغان قۇربانگاھ چۇرىسىدە توختىماي سەكرەيتتى.
27 چۈش كىرگەندە ئىلياس ئۇلارنى زاكىلىق قىلىپ: ـ ئۇنلۇكرەك قىچقىرىڭلار، چۈنكى ئۇ بىر ئىلاھ ئەمەسمۇ؟
بەلكىم ئۇ چوڭقۇر خىيالغا چۆمۈپ كەتكەندۇ، ياكى ئىش بىلەن چىقىپ كەتكەندۇ، ياكى بىر سەپەرگە چىقىپ
كەتكەندۇ؟ ياكى بولمىسا ئۇ ئۇخلاۋاتقان بولۇشى مۇمكىن، ئۇنى ئويغىتىشىڭلار كېرەك؟! ـ دېدى.
28 ئۇلار تېخىمۇ ئۇنلۇك چاقىرىپ ئۆز قائىدىسى بويىچە قانغا مىلىنىپ كەتكۈچە ئۆزلىرىنى قىلىچ ۋە نەيزە بىلەن تىلاتتى.
29 چۈشتىن كېيىن ئۇلار »بېشارەت بېرىۋاتقان« ھالەتكە چۈشۈپ كەچلىك قۇربانلىق ۋاقتىغىچە شۇ ھالەتتە تۇردى.
لېكىن ھېچ ئاۋاز ئاكىلانمىدى، ياكى جاۋاب بەرگۈچى ياكى ئىجابەت قىلغۇچى مەلۇم بولمىدى.□
30 ئىلياس ھەممە خەلققە: ـ يېنىمغا يېقىن كېلىڭلار، دېدى. ھەممە خەلق ئۇنىڭغا يېقىن كەلگەندىن كېيىن ئۇ
پەرۋەردىگارنىڭ شۇ يەردىكى يېقىتىلغان قۇربانگاھىنى قايتىدىن قۇرۇپ چىقتى.
31 ئىلياس ئون ئىككى تاشنى ئالدى. بۇ تاشلارنىڭ سانى پەرۋەردىگارنىڭ »نامىڭ ئىسرائىل بولسۇن« دېگەن
سۆزىنى تاپشۇرۇۋالغان ياقۇبنىڭ ئوغۇللىرىدىن چىققان قەبىلىلەرنىڭ سانى بىلەن ئوخشاش ئىدى. ■
32 شۇ تاشلاردىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن بىر قۇربانگاھنى ياسىدى. ئۇ قۇربانگاھنىڭ چۇرىسىدە ئىككى
سېئاھ دان پاتقۇدەك ئازگال كولىدى. □
33 ئاندىن ئۇ ئوتۇننى راستلاپ، بۇقىنى پارچىلاپ ئوتۇننىڭ تۈپىسىگە قويدى.
34 ئۇ: ـ تۆت ئىدىشنى سۇغا توشقۇزۇپ ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئوتۇننىڭ ئۈستىگە تۆكۈڭلار، ـ دېدى.
ئاندىن: يەنە بىر قېتىم قىلىڭلار« ـ دېۋىدى، ئۇلار شۇنداق قىلدى. ئۇ يەنە: ـ ئۈچىنچى مەرتىۋە شۇنداق قىلىڭلار،
دېدى. ئۇلار ئۈچىنچى مەرتىۋە شۇنداق قىلغاندا
35 سۇ قۇربانگاھنىڭ چۇرىسىدىن ئېقىپ چىقىپ، كولانغان ئازگالنىمۇ سۇ بىلەن تولدۇردى.
36 كەچلىك قۇربانلىقىنىڭ ۋاقتى كەلگەندە ئىلياس پەيغەمبەر قۇربانلىققا يېقىن كېلىپ مۇنداق دۇئا قىلدى:
ـ ئەي پەرۋەردىگار، ئىبراھىم بىلەن ئىسھاق ۋە ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، ئۆزۈڭنىڭ ئىسرائىلدا خۇدا بولغىنىڭنى
ئاشكارا قىلغايسەن، شۇنداقلا مېنىڭ سېنىڭ قۇلۇڭ بولۇپ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى بۇيرۇقۇڭ بىلەن قىلغانلىقىمنى بۇگۈن
بىلدۈرگەيسەن. ■
37 ماڭا ئىجابەت قىلغايسەن، ئەي پەرۋەردىگار، ئىجابەت قىلغايسەن، شۇنىڭ بىلەن بۇ خەلققە سەن پەرۋەردىگارنىڭ
خۇدا ئىكەنلىكىڭنى ھەممە ئۇلارنىڭ قەلبلىرىنى توغرا يولغا ياندۇرغۇچى ئۆزۈڭنىڭ ئىكەنلىكىڭنى بىلدۈرگەيسەن، دېدى.
38 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئوتى چۈشۈپ كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى، ئوتۇننى، تاشلارنى ۋە توپىنى كۆيدۈرۈپ
ئازگالدىكى سۇنىمۇ يوقىتىۋەتتى.
39 خەلقلەرنىڭ ھەممىسى بۇنى كۆرۈپلا، ئۇلار دۇم يېقىلىپ: ـ پەرۋەردىگار، ئۇ خۇدادۇر، پەرۋەردىگار، ئۇ
خۇدادۇر، دېيىشتى.
40 ئىلياس خەلققە بۇيرۇپ: ـ باۋالنىڭ پەيغەمبەرلىرىنى تۇتۇڭلار، ھېچقايسىنى قويۇپ بەرمەڭلار، ـ دېدى. ئۇلار
ئۇلارنى تۇتقاندا ئىلياس ئۇلارنى كىشۇن جىلغىسىغا ئېلىپ بېرىپ، ئۇ يەردە قەتل قىلدۇردى.

□ **18:29** »چۈشتىن كېيىن ئۇلار »بېشارەت بېرىۋاتقان« ھالەتكە چۈشۈپ كەچلىك قۇربانلىق ۋاقتىغىچە شۇ ھالەتتە تۇردى« ـ »بېشارەت بېرىۋاتقان« ئىبرانىي تىلدا »پەيغەمبەرچىلىق قىلىۋاتقان« دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. » كەچلىك قۇربانلىق« چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچلەردە بولاتتى.

■ **18:31** يار. 27:32□ يە. 4□5: 20؛ 2پاد. 3:417□ **18:32** »ئىككى سېئاھ« ـ بىر سېئاھ بەلكىم 13.5 لىتر ئىدى، 2 سېئاھ 27 لىتر.

■ **18:36** مىس. 6:3□ مات. 32:22□ مار. 26:12□ لۇقا 37:20□ روس. 327:

41 ئلىياس ئاھابقا بولسا: ـ چىقىپ يەپ-ئىچكىن. چۈنكى قاتتىق يامغۇرنىڭ شالدىرلىغان ئاۋازى ئاكالىماقتا، ـ
دېدى.
42 ئاھاب قوپۇپ يەپ-ئىچىش ئۈچۈن چىقتى. ئەمما ئىلىياس كارمەلنىڭ چوققىسىغا چىقىپ يەرگە ئېگىلىپ،
بېشىنى تىزىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇپ تىزلىنىپ
43 خىزمەتكارىغا: ـ چىقىپ دېڭىز تەرەپكە قارىغىن، دېدى. ئۇ چىقىپ سەپسىلىپ قاراپ: ـ ھېچنەرسە
كۆرۈنمەيدۇ، دېدى. ئۇ جەمئىي يەتتە قېتىم: ـ بېرىپ قاراپ باققىن، دەپ بۇيرۇدى.
44 يەتتىنچى قېتىم كەلگەندە ئۇ: ـ مانا، دېڭىزدىن چىقىۋاتقان، ئادەم ئالقىنىدەك كىچىك بىر بۇلۇتنى كۆردۈم
ـ دېدى. ئىلىياس ئۇنىڭغا: ـ چىقىپ ئاھابقا: ـ »ھارۋىنى قېتىپ تۆۋەنگە چۈشكىن، بولمىسا يامغۇر سېنى
توسۇۋالىدۇ«، دەپ ئېيتقىن، ـ دېدى.
45 ئاڭغۇچە ئاسمان بۇلۇت بىلەن تۇتۇلۇپ، بوران چىقىپ قاتتىق بىر يامغۇر ياغدى. ئاھاب ھارۋىغا چىقىپ
يېزرەئەلگە كەتتى.
46 پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئىلىياسنىڭ ۋۇجۇدىدا تۇرغاچ، ئۇ بېلىنى باغلاپ ئاھابنىڭ ئالدىدا يېزرەئەلنىڭ كىرىش
ئېغىزىغىچە يۈگۈرۈپ ماكىدى.

19

ئىلىياس پەيغەمبەر يېزەبەلدىن قاچىدۇ

1 لېكىن ئاھاب ئىلىياسنىڭ ھەممە قىلغىنىنى، جۈملىدىن ھەممە پەيغەمبەرلەرنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرگىنىنى يېزەبەلگە
ئېيتىپ بەردى.
2 يېزەبەل بولسا ئىلىياسقا بىر خەۋەرچى ئەۋەتىپ: ـ ئەگەر ئەتە مۇشۇ ۋاقىتقىچە سەن شۇلارنىڭ جانلىرىغا
قىلغىنىڭدەك مەن سېنىڭ جېنىڭنى ئوخشاش قىلمىسام، ئىلاھلار ماڭىمۇ شۇنداق قىلسۇن ھەمدە ئۇنىڭدىنمۇ زىيادە
قىلسۇن! ـ دەپ ئېيتقۇزدى.
3 ئۇ بۇنى بىلگەندە، ئۆز جېنىنى قۇتقۇزماق ئۈچۈن قېچىپ يەھۇدا تەۋەسىدىكى بەئەر-شىبىاغا باردى. ئۇ ئۇ يەردە
ئۆز خىزمەتكارىنى قالدۇرۇپ قويۇپ،
4 ئۆزى چۆلنىڭ ئىچىگە قاراپ بىر كۈن يول ماكىدى. ئۇ ئۇ يەردىكى بىر شۇاقنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۆزىنىڭ ئاستىدا
ئولتۇرۇپ، ئۆزىنىڭ ئۆلۈمىگە تىلەك تىلەپ: ـ ئى پەرۋەردىگار ئەمدى بولدى، جېنىمنى ئالغىن؛ ئېمىلا دېگەنبىلەن
مەن ئاتا-بوۋىلىرىمدىن ئارتۇق ئەمەسمەن، ـ دېدى.
5 ئۇ شۇ شۇاق ئاستىدا يېتىپ ئۇخلاپ قالدى. مانا بىر پەرىشتە ئۇنى نوقۇپ ئۇنىڭغا: ـ قوپۇپ، نان يېگىن،
دېدى.
6 ئۇ قارىسا بېشىدا قىزىق چوغلاردا پىشىۋاتقان بىر پوشكال ۋە بىر كوزا سۇ تۇراتتى. ئۇ يەپ-ئىچىپ يەنە ئۇخلىغىلى
ياتتى.
7 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى يەنە كېلىپ ئىككىنچى قېتىم ئۇنى نوقۇپ ئۇنىڭغا: ـ قوپۇپ نان يېگىن. بولمىسا
يولۇڭنىڭ ئېغىرىنى كۆتۈرەلمەيسەن، دېدى.
8 ئۇ قوپۇپ يەپ-ئىچتى. شۇ تاماقتىن ئالغان قۇۋۋەت بىلەن ئۇ قىرىق كېچە-كۈندۈز مېڭىپ خۇدانىڭ تېغى
ھورەبگە يېتىپ باردى. □ ■

□ 19:8 »خۇدانىڭ تېغى ھورەب« ـ »ھورەب تېغى« دەل پاران چۆل-بياۋانىغا جايلاشقان، مۇسا پەيغەمبەر تۇرۇپ ئىسرائىل ئۆچۈن »تەۋرات
قانۇنى«نى قويۇل قىلغان »سىناي تېغى«دۇر.
■ 19:8 مىس. 28:34 مات. 24:

9 ئۇ ئۇ يەردىكى غارغا كىرىپ قوندى. ۋە مانا، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇنىڭغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ ئى
ئىلياس، بۇ يەردە نېمە قىلىۋاتىسەن؟□
10 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا پەرۋەردىگار ئۈچۈن زور ئوتلۇق
مۇھەببەت بىلەن ھەسەت قىلدىم. چۈنكى ئىسرائىللار سېنىڭ ئەھدەڭنى تاشلاپ قۇربانگاھلىرىڭنى يىقىتىپ، سېنىڭ
پەيغەمبەرلىرىڭنى قىلىچ بىلەن ئۆلتۈردى. مەن، يالغۇز مەنلا قالدىم ۋە ئۇلار مېنىڭ جېنىمنى ئالغلى قەستلەۋاتىدۇ،
دېدى.□ ■
11 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ چىقىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تاغدا تۇرغىن، دېدى. مانا، پەرۋەردىگار ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى؛
ئۇنىڭ ئالدىدا زور كۈچلۈك بىر شامال چىقىپ، تاغلارنى سۇندۇرۇپ، قورام تاشلارنى پارچلاپ چېقىۋەتتى.
لېكىن پەرۋەردىگار شامالدا ئەمەس ئىدى. شامالدىن كېيىن بىر يەر تەۋرەش بولدى. لېكىن پەرۋەردىگار يەر
تەۋرەشتە ئەمەس ئىدى.
12 يەر تەۋرەشتىن كېيىن بىر لاۋۇلدىغان ئوت كۆتۈرۈلدى. لېكىن پەرۋەردىگار ئوتتا ئەمەس ئىدى. ئوتتىن كېيىن
بوشقىنا، مۇلايىم بىر ئاۋاز ئاڭلاندى.□
13 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئىلياس شۇنى ئاڭلاپ، يۈزىنى يېپىنچىسى بىلەن ئوراپ غارنىڭ ئاغزىغا بېرىپ تۇردى.
مانا، بىر ئاۋاز چىقىپ ئۇنىڭغا: ـ ئى ئىلياس، سەن بۇ يەردە نېمە قىلىۋاتىسەن؟ ـ دېدى.
14 ئۇ جاۋاب بېرىپ: ـ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا پەرۋەردىگار ئۈچۈن زور ئوتلۇق
مۇھەببەت بىلەن ھەسەت قىلدىم. چۈنكى ئىسرائىللار سېنىڭ ئەھدەڭنى تاشلاپ قۇربانگاھلىرىڭنى يىقىتىپ، سېنىڭ
پەيغەمبەرلىرىڭنى قىلىچ بىلەن ئۆلتۈردى. مەن يالغۇز مەنلا قالدىم ۋە ئۇلار مېنىڭ جېنىمنى ئالغلى قەستلەۋاتىدۇ،
دېدى.
15 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ـ بارغىن، كەلگەن يولۇڭ بىلەن قايتىپ، ئاندىن دەمەشقنىڭ چۆلگە
بارغىن. ئۇ يەرگە بارغاندا ھازائەلنى سۈرىيە ئۈستىگە پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلغىن. □
16 ئاندىن نىمشىنىڭ ئوغلى يەھۇنى ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلغىن؛ تۆز ئورنۇڭغا پەيغەمبەر
بولۇشقا ئابەل-مەھولاھلىق شافاتنىڭ ئوغلى ئېلىشائنىمۇ مەسىھ قىلغىن.
17 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ھازائەلنىڭ قىلىچىدىن قېچىپ قۇتۇلغان ھەربىرىنى يەھۇ ئۆلتۈرىدۇ؛ يەھۇنىڭ قىلىچىدىن
قېچىپ قۇتۇلغان ھەربىرىنى ئېلىشا ئۆلتۈرىدۇ. ■
18 لېكىن ئىسرائىلدا يەتتە مىڭ كىشىنى، يەنى باۋالنىڭ ئالدىدا تىزلىرىنى پۈكمىگەن ۋە ئۇنىڭغا ئاغزىنى سۈيگۈزمىگەن
ھەربىرىنى ئۆزۈمگە ساقلاپ قالدۇردۇم، ـ دېدى.□ ■
19 ئۇ ئۇ يەردىن چىقىپ، شافاتنىڭ ئوغلى ئېلىشانى تاپتى. ئۇ چاغدا ئۇ يەر ھەيدەۋاتاتتى؛ ئۇنىڭ ئالدىدا ئون
ئىككى جۈپ ئۆي بار ئىدى، ئۇ ئون ئىككىنچىسى بىلەن قوش ھەيدەۋاتاتتى. ئىلياس كېلىپ ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆز

□ **19:9 «ئۇ ئۇ يەردىكى غارغا كىرىپ قوندى»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «ئۇ ئاشۇ غارغا كىرىپ قوندى» دېيىلىدۇ. «ئاشۇ غار» دېگەن سۆزگە قارىغاندا ئۇيلايمىزكى، بۇ غار توتۇش بىر جاي بولسا كېرەك. يەھۇدىي ئۆلىمالار بۇ غارنى خۇدا مۇسا پەيغەمبەرنى يوشۇرۇپ قويغان جاي ئىدى دەپ قارايتتى، بىز بۇ پىكىرگە قايىلمىز »)مىس.» 21:33-22نى كۆرۈڭ.(

□ **19:10 «پەرۋەردىگار ئۈچۈن زور ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن ھەسەت قىلدىم»** ـ دېمىسەكمۇ، ئىلياسنىڭ: «ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن ھەسەت قىلدىم» دېگىنى ئۆزىنىڭ ئىسرائىلنىڭ خۇداغا ئەمەس، بەلكى ئۆزلۈك يېرگىنچلىك يۈتلارغا ئىبادەت قىلغانلىقىغا قاراپ «ئىبادەت يەقەت خۇداغىلا مەنسۇپ بولۇش كېرەك» دەپ يۈتلارغا يا كى يۈتلارنىڭ كەينىدە ئۆزۈۋىتىقان جىن-شەيتانلارغا ۋە ئۇلارنىڭ ۋەكىلى بولغان ساختا پەيغەمبەرلەرگە بولغان ھەسىتىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **19:10** رىم. 311:

□ **19:12 «بوشقىنا، مۇلايىم بىر ئاۋاز ئاڭلاندى»** ـ يا كى «يىنىك، بوش بىر تىنىش ئاۋاز ئاڭلاندى.»

□ **19:15 «ھازائەلنى سۈرىيە ئۈستىگە پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلغىن»** ـ «مەسىھ قىلىش» توغرىسىدا 34:1دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **19:17** 2پاد. 379-14:

□ **19:18 «ئۇنىڭغا ئاغزىنى سۈيگۈزمىگەن ھەربىرىنى ئۆزۈمگە ساقلاپ قالدۇردۇم، ـ دېدى»** ـ خۇدانىڭ ئىلياس پەيغەمبەرگە ئېيتقان سۆزلىرىنىڭ ئەھمىيىتى، شۇنداقلا ئىلياسنىڭ ھورەب تېغىغا سەپىرىنىڭ مەقسىتى توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **19:18** رىم. 411:

يېپىنچىسىنى تاشلاپ ئارتىپ قويدى. □
20 ئۇ ئۆيلارنى تاشلاپ ئىلياسنىڭ كەينىدىن يۈگۈرۈپ كېلىپ: ـ مېنى بېرىپ ئاتام بىلەن ئانامنى سۆيگىلى قويغىن،
ئاندىن مەن كېلىپ ساڭا ئەگىشەي، ـ دېدى. ئۇ ئۇنىڭغا: ـ قايتقىن، مەن ساڭا نېمە قىلدىم؟ ـ دېدى.□
21 ئۇ ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ، ئۆزى ئىشلەتكەن بىر جۈپ ئۆينى سويۇپ، ئۆلارنىڭ جابدۇقىنى ئوتۇن قىلىپ، گۆشنى
پىشۇرۇپ خەلققە بېرىۋىدى، ئۇلار يېدى. ئاندىن ئۇ ئورنىدىن قوپۇپ ئىلياسنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ، ئۇنىڭ
خىزمىتىدە بولدى.

20

خۇدا ئىسرائىلنى سۇرىيەدىن قۇتقۇزىدۇ

1 سۇرىيەنىڭ پادىشاھى بەن-ھاداد پۈتكۈل قوشۇننى جەم قىلدى؛ ئۇ ئوتتۇز ئىككى پادىشاھنى ئات ۋە جەڭ
ھارۋىلىرى بىلەن ئېلىپ چىقىپ، ساماريەگە قورشاپ ھۇجۇم قىلدى.
2 ئۇ ئەلچىلەرنى شەھەرگە كىرگۈزۈپ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئاھابنىڭ قېشىغا ئەۋەتىپ ئۇنىڭغا: ـ
3 »بەن-ھاداد مۇنداق دەيدۇ: ـ سېنىڭ كۈمۈش بىلەن ئالتۇنۇڭ، سېنىڭ ئەڭ چىرايلىق خوتۇنلىرىڭ بىلەن بالىلىرىڭمۇ
مېنىڭكىدۇر« دەپ يەتكۈزدى.
4 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئۇنىڭغا: ـ ئى غوجام پادىشاھ، سىلى ئېيتقانلىرىدەك مەن ئۆزۈم ۋە بارلىقىم سىلىنىڭكىدۇر،
دەپ جاۋاب بەردى.
5 ئەلچىلەر يەنە كېلىپ: ـ »بەن-ھاداد سۆز قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ـ سېنىڭ كۈمۈش بىلەن
ئالتۇنۇڭنى، سېنىڭ خوتۇنلىرىڭ بىلەن بالىلىرىڭنى ماڭا تاپشۇرۇپ بېرىسەن، دېگەن خەۋەرنى ئەۋەتتىم.
6 لېكىن ئەتە مۇشۇ ۋاقىتلاردا خىزمەتكارلىرىمنى يېنىڭغا ئەۋەتىمەن؛ ئۇلار ئورداڭ بىلەن خىزمەتكارلىرىڭنىڭ ئۆيلىرىنى
ئاختۇرۇپ، سېنىڭ كۆزلىرىڭدە نېمە ئەزىز بولسا، ئۇلار شۇنى قولىغا ئېلىپ كېلىدۇ« ـ دېدى.
7 ئۇ ۋاقىتتا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى زېمىندىكى ھەممە ئاقساقاللارنى چاقىرىپ ئۇلارغا: ـ بۇ كىشىنىڭ قانداق
ئاۋارىچىلىك چىقارماقچى بولغانلىقىنى بىلىپ قېلىڭلار. ئۇ ماڭا خەۋەر ئەۋەتىپ مەندىن خوتۇنلىرىم بىلەن بالىلىرىم،
كۈمۈش بىلەن ئالتۇنلىرىمنى تەلەپ قىلغىنىدا مەن ئۇنىڭغا ياق دېمىدىم، دېدى.
8 بارلىق ئاقساقاللار بىلەن خەلقنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا: ـ قۇلاق سالمىغىن، ئۇنىڭغا ماقۇل دېمىگىن، دېدى.
9 بۇنىڭ بىلەن ئۇ بەن-ھادادنىڭ ئەلچىلىرىگە: ـ غوجام پادىشاھقا، سىلى ئادەم ئەۋەتىپ، ئۆز كەمىنىلىرىدىن دەسلەپتە
سوريغانىنىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلىمەن؛ لېكىن كېيىنكىسىگە ماقۇل دېيەلمەيمەن، دەپ بېرىڭلار، ـ دېدى. ئەلچىلەر
يېنىپ بېرىپ شۇ سۆزنى يەتكۈزدى.
10 بەن-ھاداد ئۇنىڭغا يەنە خەۋەر ئەۋەتىپ: ـ »پۈتكۈل ساماريە شەھىرىدە ماڭا ئەگەشكەنلەرنىڭ قوللىرىغا
ئۈچۈملىغۇدەك توپا قېلىپ قالسا، ئىلاھلار ماڭىمۇ شۇنداق قىلسۇن ۋە ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇپ قىلسۇن«! ـ دېدى.
11 لېكىن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى جاۋاب بېرىپ: ـ »ساۋۇت-قوراللار بىلەن جابدۇنغۇچى ساۋۇت-قوراللاردىن
پىشىنگۈچىدەك ماختىنىپ كەتمىسۇن«! دەپ ئېيتىڭلار، ـ دېدى.□

□ **19:19 » شلياس**... شافاتنىڭ ئوغلى ئېلىشانى تاپتى... ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆز يېپىنچىسىنى تاشلاپ ئارتىپ قويدى« ـ ئىلياس مۇشۇ ھەرىكىتى بىلەن »سەن ئېلىشاغا يەيغەمبەرلىك خىزمىتىم تاپشۇرۇلدى« دېگەندەك ئىدى.

□ **19:20 »قايتقىن، مەن ساڭا نېمە قىلدىم؟«** ـ ئىلياسنىڭ بۇ دېگىنى بەلكىم ئېلىشاغا: »يەيغەمبەرلىك يولى تەس، سېنىڭدە خۇدانىڭ چاقىرىقى بولسا ماڭا ھەرگىز ئەگەشمە«! دېگەندەك بىر ئاگاھ بولۇشى مۇمكىن. »پادىشاھلار «(2) 2-بابتا ئىلياس ئېلىشاغا يەنە بۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان سۆزنى قىلىدۇ.

□ **20:11 »ساۋۇت-قوراللار بىلەن جابدۇنغۇچى ساۋۇت-قوراللاردىن پىشىنگۈچىدىن ماختىنىپ كەتمىسۇن«!** ـ دېگەن ماقال-تەمسىلنىڭ مەنىسى بەلكىم »جەڭ ئالدىدا تۇرۇپ تۇرۇۋاتقىنى غەلىبىچى ساتما« ـ »چۈچۈرنى خام ساتما« دېگەندەك.

12 بەن-هاداد بۇ سۆزنى ئاكىلغاندا ھەرقايسى پادشاھلار بىلەن چېدىرلىرىدا شاراب ئىچىشۋاتاتتى. ئۇ خىزمەتكارلىرىغا:
ـ سەپكە تىزىلىڭلار، دېدى. شۇنى دېگىدى، ئۇلار شەھەرگە ھۇجۇم قىلىشقا تىزىلىشتى.

پەرۋەردىگار ئىسرائىلنى قۇتقۇزىدۇ

13 ئۇ ۋاقىتتا بىر پەيغەمبەر ئىسرائىلنىڭ پادشاھى ئاھابنىڭ قېشىغا كېلىپ: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »بۇ
زور بىر توپ ئادەمنى كۆردۈڭمۇ؟ مانا، مەن بۇ كۈنى ئۇلارنى سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇرىمەن، شۇنىڭ بىلەن سەن
مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىسەن«، دېدى.
14 ئاھاب: ـ كىمنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن بولىدۇ؟ دەپ سوردى. ئۇ: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »ۋالىيلارنىڭ
غۇلاملىرى بىلەن بولىدۇ«، دېدى. ئۇ يەنە: ـ كىم ھۇجۇمنى باشلايدۇ؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: ـ سەن ئۆزۈڭ،
دېدى.
15 ئۇ ۋاقىتتا ۋالىيلارنىڭ غۇلاملىرىنى سانىۋىدى، ئۇلارنىڭ سانى ئىككى يۈز ئوتتۇز ئىككى نەپەر چىقتى. ئاندىن
كېيىن ئۇ ھەممە خەلقنى، يەنى بارلىق ئىسرائىللارنى سانىۋىدى، ئۇلارنىڭ سانى يەتتە مىڭ نەپەر چىقتى.
16 ئىسرائىللار شەھەردىن چۈش ۋاقتىدا چىقتى. بەن-هاداد بىلەن شۇ پادىشاھلار، يەنى يارده‌مگە كەلگەن ئوتتۇز
ئىككى پادىشاھ بولسا چېدىرلىرىدا شاراب ئىچىپ مەست بولۇشقانىدى.
17 ۋالىيلارنىڭ غۇلاملىرى يۇرۇشتە ئاۋۋال ماكىدى. بەن-هاداد ئادەم ئەۋەتىۋىدى، ئۇلار ئۇنىڭغا خەۋەر بېرىپ:
ـ »ساماريەدىن ئادەملەر كېلىۋاتىدۇ« ـ دېدى.
18 ئۇ: ـ ئەگەر سۈلھى تۈزۈشكە چىققان بولسا ئۇلارنى تىرىك تۇتۇڭلار، ئەگەر سوقۇشقىلى چىققان بولسىمۇ ئۇلارنى
تىرىك تۇتۇڭلار، دېدى.
19 ئەمدى ۋالىيلارنىڭ بۇ غۇلاملىرى ۋە ئۇلارنىڭ كەينىدىكى قوشۇن شەھەردىن چىقىپ،
20 ھەربىرى ئۆزىگە ئۇچرىغان ئادەمنى چېپىپ ئولتۇردى. سۈرىيەلەر قاچتى؛ ئىسرائىل ئۇلارنى قوغلىدى. سۈرىيەنىڭ
پادىشاھى بەن-هاداد بولسا ئاتقا مىنىپ ئاتلىقلار بىلەن قېچىپ قۇتۇلدى.
21 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى چىقىپ ھەم ئاتلىقلارنى ھەم جەڭ ھارۋىلىرىنى بىتچىت قىلىپ سۈرىيەلەرنى قاتتىق قىر-
چاپ قىلدى.
22 پەيغەمبەر يەنە ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ ئۆزۈڭنى مۇستەھكەملەپ، ئۆزۈڭنى ئوبدان
دەڭسەپ، نېمە قىلىشىڭ كېرەكلىكىنى ئويلاپ باققىن. چۈنكى كېلەر يىلى ئەتىيازدا سۈرىيەنىڭ پادىشاھى سەن
بىلەن جەڭ قىلغىلى يەنە چىقىدۇ، دېدى.
23 سۈرىيەنىڭ پادىشاھىنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ـ »ئۇلارنىڭ ئىلاھى تاغ ئىلاھى بولغاچقا،
ئۇلار بىزگە كۈچلۈك كەلدى. لېكىن بىز تۈزلەڭلىكتە ئۇلار بىلەن سوقۇشساق، جەزمەن ئۇلارغا كۈچلۈك كېلىمىز.
24 ئەمدى شۇنداق قىلغايلىكى، پادىشاھلارنىڭ ھەربىرىنى ئۆز مەنسىپىدىن چۈشۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ئورنىدا ۋالىيلارنى
تىكلىگەيلا.
25 ئاندىن سىلى مەھرۇم بولغان قوشۇنلىرىغا باراۋەر بولغان يەنە بىر قوشۇننى، يەنى ئاتنىڭ ئورنىغا ئات، ھارۋىنىڭ
ئورنىغا ھارۋا تەييار قىلدۇرۇپ ئۆزلىرىگە يىغقايلا؛ بىز تۈزلەڭلىكتە ئۇلار بىلەن سوقۇشايلى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا
كۈچلۈك كەلمەمدۇق؟.« ئۇ ئۇلارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىپ شۇنداق قىلدى.
26 كېيىنكى يىلى ئەتىيازدا بەن-هاداد سۈرىيەلەرنى ئېدىتلاپ تولۇق يىغىپ، ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلغىلى ئافەك
شەھىرىگە چىقتى.
27 ئىسرائىللارمۇ ئۆزلىرىنى ئېدىتلاپ، ئوزۇق-تۈلۈك تەييارلاپ، ئۇلار بىلەن جەڭ قىلىشقا چىقتى. ئىسرائىللار
ئۇلارنىڭ ئۈدۈلىدا بارگاھ تىكلىۋىدى، سۈرىيەلەرنىڭ ئالدىدا خۇددى ئىككى توپ كىچىك ئوغلاق پادىسىدەك
كۆرۈندى. لېكىن سۈرىيەلەر پۈتكۈل زېمىننى قاپلىغانىدى.
28 ئەمما خۇدانىڭ ئادىمى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سۈرىيەلەر: پەرۋەردىگار تاغ ئىلاھىدۇر، جىلغىلارنىڭ ئىلاھى ئەمەس، دەپ ئېيتقىنى ئۈچۈن، مەن بۇ زور بىر

توپ ئادەمنىڭ ھەممىسىنى سېنىڭ قولۇڭغا تاپشۇرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ
يېتىسىلەر«، دېدى.
29 شىككى تەرەپ يەتتە كۈن بىر-بىرىنىڭ ئۆدۈلىدا بارگاھلىرىدا تۇردى. يەتتىنچى كۈنى سوقۇش باشلاندى.
ئىسرائىللار بىر كۈندە سۈرىيەلەردىن يۈز مىڭ پىيادە ئەسكەرنى ئۆلتۈردى.
30 قالغانلار ئافەك شەھىرىگە قېچىپ كىرىۋالدى؛ لېكىن سېپىل ئۈرۈلۈپ ئۆلارىدىن يىگىرمە يەتتە مىڭ ئادەمنىڭ
ئۈستىگە چۈشۈپ بېسىپ ئۆلتۈردى. بەن-ھاداد ئۆزى بەدەر قېچىپ شەھەرگە كىرىپ ئىچكىرىدىكى بىر ئۆيگە
مۆكۈۋالدى.
31 خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا: ـ مانا بىز ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرىنى رەھىملىك پادىشاھلار دەپ ئاڭلىدۇق؛ شۇنىڭ
ئۈچۈن بەللىرىمىزگە بۆز باغلاپ باشلىرىمىزغا كۈلا يۆگەپ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا تەسلىمگە چىقايلى. ئۇ سىلىنىڭ
جانلىرىنى ئايارمىكىن؟ ـ دېدى.
32 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بەللىرىگە بۆز باغلاپ باشلىرىغا كۈلا يۆگەپ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا:
ـ كەمىنىلىرى بەن-ھاداد: »جېنىمنى ئايىغايلا«، دەپ ئىلتىجا قىلدى، دېدى. ئۇ بولسا: ـ ئۇ تېخى ھايامۇ؟ ئۇ
مېنىڭ بۇرادىرىم، دېدى.
33 بۇ ئادەملەر بۇ سۆزنى ياخشىلىقنىڭ ئالامىتى، دەپ ئويلاپ، دەرھاللا ئۇنىڭ بۇ سۆزىنى چىڭ تۇتۇۋېلىپ:
ـ بەن-ھاداد سىلىنىڭ بۇرادەرلىرىدۇر! ـ دېدى. ئۇ: ـ ئۇنى ئېلىپ كېلىڭلار، دەپ بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن
بەن-ھاداد ئۇنىڭ قېشىغا چىقتى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنى قولىدىن تارتىپ جەڭ ھارۋىسىغا چىقاردى.
34 بەن-ھاداد ئۇنىڭغا: ـ مېنىڭ ئاتام سىلىنىڭ ئاتىلىرىدىن ئالغان شەھەرلەرنى سىلىگە قايتۇرۇپ بېرەي. ئاتام
سامارىيەدە رەستە-بازارلىرىنى تىكلىگەندەك سىلى ئۆزلىرى ئۈچۈن دەمەشقتە رەستە-بازارلارنى تىكلەيلا، ـ دېدى.
ئاھاب: ـ بۇ شەرت بىلەن سېنى قويۇپ بېرەي، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئىككىسى ئەھدە قىلىشتى ۋە ئۇ ئۇنى قويۇپ
بەردى.
35 پەيغەمبەرلەرنىڭ شاگىرتلىرىنىڭ بىرى پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن يەنە بىرىگە: ـ سەندىن ئۆتۈنىمەن، مېنى
ئۇرغىن، دېدى. لېكىن ئۇ ئادەم ئۇنى ئۇرغىلى ئۇنىمىدى. □
36 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنىڭغا: ـ سەن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىغىنىڭ ئۈچۈن مانا بۇ يەردىن كەتكىنىڭدە بىر
شىر سېنى بوغۇپ ئۆلتۈرىدۇ، ـ دېدى. ئۇ ئۇنىڭ يېنىدىن چىققاندا، ئۇنىڭغا بىر شىر ئۇچراپ ئۇنى ئۆلتۈردى.
37 ئاندىن كېيىن ئۇ يەنە بىر ئادەمنى تېپىپ ئۇنىڭغا: ـ سەندىن ئۆتۈنىمەن، مېنى ئۇرغىن، دېدى. ئۇ ئادەم ئۇنى قاتتىق
ئۇرۇپ زەخىملەندۈردى.
38 ئاندىن پەيغەمبەر بېرىپ ئۆز قىياپىتىنى ئۆزگەرتىپ، كۆزلىرىنى تېڭىق بىلەن تېڭىپ يول بويىدا پادىشاھنى كۈتۈپ
تۇردى.
39 پادىشاھ شۇ يەردىن ئۆتكەندە ئۇ پادىشاھنى چاقىرىپ: ـ كەمىنىلىرى كەسكىن جەڭ مەيدانىغا چىققانىدىم، ۋە
مانا، بىر ئادەم ماڭا بۇرۇلۇپ، بىر كىشىنى تاپشۇرۇپ: »بۇ كىشىگە چىڭ قاريغىن، ھەرقانداق سەۋەبتىن ئۇ يوقاپ
كەتسە، سەن ئۆز جېنىڭنى ئۇنىڭ جېنىنىڭ ئورنىغا تۇتۇپەيسەن؛ بولمىسا بىر تالانت كۈمۈش تۆلەيسەن«، دېدى.
40 لېكىن مەن كەمىنىلىرى ئۇ-بۇ ئىش بىلەن بەند بولۇپ كېتىپ، ئۇنى يوقىتىپ قويدۇم، دېدى. ئىسرائىلنىڭ
پادىشاھى ئۇنىڭغا: ـ ئۆزۈڭ بېكىتكىنىڭدەك ساڭا ھۆكۈم قىلىندۇ! ـ دېدى.
41 ئۇ دەرھال كۆزلىرىدىن تېڭىقنى ئېلىۋەتتى؛ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئۇنى تونۇپ ئۇنىڭ پەيغەمبەرلەردىن بىرى
ئىكەنلىكىنى كۆردى.
42 پەيغەمبەر ئۇنىڭغا: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مەن ھالاكەتكە بېكىتكەن ئادەمنى قولۇڭدىن قۇتۇلغىلى
قويغىنىڭ ئۈچۈن سېنىڭ جېنىڭ ئۇنىڭ جېنىنىڭ ئورنىدا ئېلىندۇ؛ سېنىڭ خەلقىڭ ئۇنىڭ خەلقىنىڭ ئورنىدا
ئېلىندۇ«، دېدى. ■

□ 20:35 »پەيغەمبەرلەرنىڭ شاگىرتلىرى« ـ بۇ ئىبارە سۆز ئىبرانىي تىلىدا »پەيغەمبەرلەرنىڭ ئوغۇللىرى« دېگەنلىك بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ 20:42
ئاياد. 22□37: 38

43 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى خاپا بولۇپ، غەشلىككە چۆمگەن ھالدا ساماريەگە قايتىپ ئوردىسىغا
كىردى.

21

ئاھاب قاتىللىق قىلىپ نابوتنى ئۆلتۈرىدۇ

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، يىزرەئەللىك نابوتنىڭ يىزرەئەلدە، ساماريەنىڭ پادىشاھى ئاھابنىڭ
ئوردىسىنىڭ يېنىدا بىر ئۈزۈمزارلىقى بار ئىدى.
2 ئاھاب نابوتقا سۆز قىلىپ: ـ ئۆز ئۈزۈمزارلىقىڭنى ماڭا بەرگىن، مېنىڭ ئۆيۈمگە يېقىن بولغاچ، ئۇنى بىر سەي-
كۆڭۈلتاق باغ قىلاي. ئۇنىڭ ئورنىدا ساڭا ئوبدانراق بىر ئۈزۈمزارلىق بېرەي ياكى لايىق كۆرسەڭ باھاسىنى نەق
بېرىمەن، دېدى.
3 ئەمما نابوت ئاھابقا: ـ پەرۋەردىگار مېنى ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ مىراسىنى ساڭا سېتىشنى مەندىن نېرى قىلسۇن، دېدى.
4 ئاھاب يىزرەئەللىك نابوتنىڭ: »ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ مىراسىنى ساڭا بەرمەيمەن« دەپ ئېيتقان سۆزىدىن خاپا بولۇپ
غەشلىككە چۆمگەن ھالدا ئوردىسىغا قايتتى؛ ئۇ كارىۋاتتا يېتىپ يۈزىنى تام تەرەپكە ئۆرۈپ نانمۇ يېمىدى.
5 خوتۇنى يىزەبەل ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ: روھىي كەيپىياتىڭ نېمشقا شۇنچە تۆۋەن، نېمشقا نان يېمەيسەن؟ ـ دېدى.
6 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ مەن يىزرەئەللىك نابوتقا سۆز قىلىپ: »ئۈزۈمزارلىقىڭنى ماڭا پۇلغا بەرسەڭ، ياكى لايىق كۆرسەڭ
ئۇنىڭ ئورنىغا باشقا ئۈزۈمزارلىق بېرەي« دېدىم. لېكىن ئۇ: »ساڭا ئۈزۈمزارلىقىمنى بەرمەيمەن« دېدى، ـ دېدى.
7 خوتۇنى يىزەبەل ئۇنىڭغا: ـ سەن ھازىر ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە سەلتەنەت قىلغۇچى ئەمەسمۇ؟ قوپۇپ نان يەپ،
كۆڭلۈڭنى خۇش قىلغىن؛ مەن ساڭا يىزرەئەللىك نابوتنىڭ ئۈزۈمزارلىقىنى ئېرىشتۈرىمەن، دېدى.
8 ئاندىن ئۇ ئاھابنىڭ نامىدا بىر خەت يېزىپ، ئۇستىگە ئۇنىڭ مۆھۈرىنى بېسىپ، خەتنى نابوتنىڭ شەھىرىدە ئۇنىڭ
بىلەن تۇرۇۋاتقان ئاقساقاللار ۋە مۆتىۋەرلەرگە ئەۋەتتى.
9 خەتتە ئۇ مۇنداق يازغاندى: ـ »روزا تۇتۇش كېرەك دەپ بۇيرۇپ، خەلقنىڭ ئارىسىدا نابوتنى تۆردە
ئولتۇرغۇزغىن؛
10 ئىككى ئادەمنى، يەنى بېلىيالنىڭ بالىسىنى ئۇنىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇرغۇزۇپ، ئۇلارنى نابوتنىڭ ئۈستىدىن ئەرز
قىلغۇزۇپ: »سەن خۇداغا ۋە پادىشاھقا لەنەت ئوقۇدۇڭ« دەپ گۇۋاھلىق بەرگۈزۈڭلار. ئاندىن ئۇنى ئېلىپ
چىقىپ چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈڭلار.«□
11 شەھەرنىڭ ئادەملىرى، يەنى ئۇنىڭ شەھىرىدە تۇرۇۋاتقان ئاقساقالار بىلەن مۆتىۋەرلەر يىزەبەلنىڭ ئۇلارغا
ئەۋەتكەن خېتىدە پۈتۈلگەندەك قىلدى؛
12 ئۇلار روزىنى بۇيرۇپ، خەلقنىڭ ئارىسىدا نابوتنى تۆردە ئولتۇرغۇزدى.
13 ئاندىن ئۇ ئىككى ئادەم، يەنى بېلىيالنىڭ بالىلىرى خەلقنىڭ ئالدىدا نابوت ئۈستىدىن ئەرز قىلىپ: »نابوت خۇداغا
ۋە پادىشاھقا دەشنەم قىلدى« دەپ گۇۋاھلىق بەردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار نابوتنى شەھەرنىڭ تاشقىرىغا سۆرەپ
ئېلىپ چىقىپ، تاشلار بىلەن چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈردى.
14 ئاندىن ئۇلار يىزەبەلگە ئادەم ئەۋەتىپ: »نابوت چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلدى« دەپ خەۋەر بەردى.
15 يىزەبەل نابوتنىڭ چالما-كېسەك قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى ئاڭلىغاندا ئاھابقا: قوپۇپ، يىزرەئەللىك نابوتنىڭ ساڭا
پۇلغا بەرگىلى ئۈنمىغان ئۈزۈمزارلىقىنى تاپشۇرۇپ ئالغىن؛ چۈنكى نابوت ھايات ئەمەس، بەلكى ئۆلدى، دېدى.
16 شۇنداق بولدىكى، ئاھاب نابوتنىڭ ئۆلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، يىزرەئەللىك نابوتنىڭ ئۈزۈمزارلىقىنى ئىگىلەش ئۈچۈن
شۇ يەرگە باردى.
17 لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى تىشبىلىق ئىلياسقا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ

□ 21:10 »بېلىيالنىڭ بالىسى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بېلىئال« ئىبلىسنىڭ)يەنە شەيتانىڭ(يەنە بىر ئىسمى. دېمەك، بۇ سۆز تولىمۇ ئېپلاس ئادەمنى
كۆرسىتىدۇ.

18 »قوپۇپ بېرىپ، سامارىيەدە ئولتۇرۇشلۇق ئىسرائىل پادىشاھى ئاھاب بىلەن ئۇچراشقىن، مانا ئۇ نابوتنىڭ
ئۈزۈمزارلىقىدا تۇرىدۇ، چۈنكى ئۇنى ئىگىلىۋېلىش ئۈچۈن ئۇ يەرگە باردى.
19 ئۇنىڭغا: ـ »ئادەم ئولتۇردۇڭمۇ، يېرىنى ئىگىلىۋالدىڭمۇ؟« ـ دېگىن. ئاندىن ئۇنىڭغا يەنە سۆز قىلىپ: ـ پەرۋەردىگار
مۇنداق دەيدۇ: ـ »نابوتنىڭ قېنىنى ئىتلار يالىغان جايدا سېنىڭ قېنىڭنىمۇ ئىتلار يالايدۇ« ـ دېگىن.«
20 ئاھاب ئىلياسقا: ـ ئى دۈشمنىم، مېنى تاپتىڭمۇ؟ ـ دېدى. ئۇ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ راست، مەن سېنى
تاپتىم، چۈنكى سەن پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىللىك قىلىش ئۈچۈن ئۆزۈڭنى سېتىۋەتتىڭ.
21 پەرۋەردىگار: »مانا، مەن ئۈستۈڭگە بالا چۈشۈرۈپ نەسلىڭنى يوقىتىپ، سەن ئاھابنىڭ ئىسرائىلدا قالغان
جەمەتىدىكى ھەممە ئەرگەكنى، ھەتتا ئاجىز يا كى مېيىپ بولسۇن، ھەممىسىنى ئۈزۈپ يوقىتىمەن، □ ■
22 ۋە سەن مېنىڭ غەزىپىمنى قوزغاپ ئىسرائىلنى گۇناھقا ئازدۇرغىنىڭ ئۈچۈن سېنىڭ جەمەتىڭنى نباتنىڭ ئوغلى
يەروبوئامنىڭ جەمەتى ۋە ئاخىياھنىڭ ئوغلى باۋاشانىڭ جەمەتىگە ئوخشاش قىلىمەن« ـ دەيدۇ، ـ دېدى.■
23 ـ يىزەبەل توغرىسىدىمۇ پەرۋەردىگار سۆز قىلىپ: »يىزرەئەلنىڭ سېپىلىنىڭ تېشىدا ئىتلار يىزەبەلنى يەيدۇ. ■
24 ئاھابنىڭ جەمەتىدىكىلەردىن شەھەردە ئۆلگەنلەرنى ئىتلار يەيدۇ، سەھرادا ئۆلگەنلەرنى بولسا ئاسماندىكى قۇشلار
يەيدۇ« دېدى
25)بەرھەق، خوتۇنى يىزەبەلنىڭ قۇترىتىشلىرى بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىللىك قىلغىلى ئۆزىنى ساتقان
ئاھابدەك ھېچكىم يوق ئىدى. ■
26 ئۇ پەرۋەردىگار ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدىن ھەيدەپ قوغلىۋەتكەن ئامورىيلارنىڭ قىلغىنىدەك قىلىپ، يىرگىنچلىك
بۇتلارغا تايىنىپ ئەگىشىپ، لەنەتلىك ئىشلارنى قىلاتتى.(
27 لېكىن ئاھاب بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا ئۆز كىيىملىرىنى يىرتىپ بەدىنگە بۆز يۆگەپ، روزا تۇتتى. ئۇ بۆز رەختتە
ياتاتتى، جىمجىت ماڭاتتى.
28 ئۇ ۋاقىتتا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى تىشبىلق ئىلياسقا كېلىپ: ـ
29 »ئاھابنىڭ مېنىڭ ئالدىمدا ئۆزىنى قانداق تۇتۇۋەن تۇتۇۋاتقانلىقىنى كۆردۇڭمۇ؟ ئۇ ئۆزىنى مېنىڭ ئالدىمدا تۇتۇۋەن
تۇتۇۋاتقانلىقى تۈپەيلىدىن، بۇ بالانى ئۇنىڭ كۈنلىرىدە كەلتۈرمەيمەن، بەلكى ئۇنىڭ ئوغلىنىڭ كۈنلىرىدە ئۇنىڭ
جەمەتىگە كەلتۈرىمەن« ـ دېيىلدى.

22

ئاھاب جەڭدە ئۆلىدۇ

2تار. 18:2-34

1 ئۈچ يىلغىچە سۈرىيە بىلەن ئىسرائىلنىڭ ئوتتۇرىسىدا جەڭ بولمىغاچقا، ئۇلار تىنچلىقتا ئوتتى.
2 ئۈچىنچى يىلدا بولسا يەھۇدانىڭ پادىشاھى يەھوشافات ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنى يوقلاپ باردى.
3 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئۆز خىزمەتكارلىرىغا: ـ گىلئادتىكى راموت بىزنىڭكى ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەرغۇ؟ شۇنداق
ئىكەن، نېمىشقا بىز جىم ئولتۇرۇپ، تېخىچە سۈرىيەنىڭ پادىشاھىنىڭ قولىدىن ئۇنى ئالمايمىز؟ ـ دېدى.

□ 21:21 »مەن ... نەسلىڭنى يوقىتىپ،...» ـ يا كى »مەن نەسلىڭنى... كۆيدۈرۈۋېتىپ،...». »ئاھابنىڭ ئىسرائىلدا قالغان جەمەتىدىكى ھەممە ئەرگەك« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئاھابنىڭ ئىسرائىلدا قالغان جەمەتىدە، تامغا قاراپ سىيدىغان ھەربىرى« دېگەنلىك بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »ھەتتا ئاجىز يا كى مېيىپ بولسۇن، ھەممىسىنى...» ـ بۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يا كى قۇل يا كى ھۇر بولسۇن، ھەممىسىنى...». ■ 21:21 2پاد. 9:7، 8، 9 ■ 21:22 1پاد. 29:15، 16، 3:11 ■ 21:23 2پاد. 35-37، 9: ■ 21:25 1پاد. 3:16

4 ئۇ يەھوشافاتقا: ـ جەڭ قىلغىلى مېنىڭ بىلەن گىلئادتىكى راموتقا بېرىشقا ماقۇل بولامدىلا؟ ـ دەپ سوردى.
يەھوشافات ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا جاۋاب بېرىپ: ـ بىز سىلنىڭ-مېنىڭ دەپ ئايرىمايمىز، مېنىڭ خەلقىم ئۆزلىرىنىڭ
خەلقىدۇر، مېنىڭ ئاتلىرىم سىلنىڭ ئاتلىرىدۇر، دېدى.□
5 لېكىن يەھوشافات ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا: ـ ئۆتۈنمەنكى، بۇگۈن ئاۋۋال پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى سوراپ
كۆرگەيلا، دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى پەيغەمبەرلەرنى، يەنى تۆت يۈزچە ئادەمنى يىغدۇرۇپ ئۇلاردىن: ـ
سوقۇشقىلى گىلئادتىكى راموتقا چىقسام بولامدۇ، يوق؟ ـ دەپ سوريۇدى، ئۇلار: ـ چىققىن، رەب ئۇنى
پادىشاھنىڭ قولىغا بېرىدۇ، دېيىشتى.
7 لېكىن يەھوشافات بولسا: ـ بۇلاردىن باشقا، يول سورىغۇدەك پەرۋەردىگارنىڭ بىرەر پەيغەمبىرى يوقمۇ؟ ـ دەپ
سوردى.□
8 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوشافاتقا جاۋاب بېرىپ: ـ پەرۋەردىگاردىن يول سورايدىغان يەنە بىر ئادەم بار، لېكىن ئۇ
مېنىڭ توغرامدا قۇتلۇقنى ئەمەس، بەلكى بالايىئاپەتنى كۆرسىتىپ بېشارەت بەرگەچكە، مەن ئۇنى ئۆچ كۆرىمەن.
ئۇ بولسا ئىملاھنىڭ ئوغلى مىكايادۇر، دېدى. يەھوشافات: ـ ئۇ ئالىيلىرى، سىلى ئۇنداق دېمىگەيلا، دېدى.
9 ئاندىن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىر چاكىرنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ چاققان بېرىپ، ئىملاھنىڭ ئوغلى مىكايانى چاقىرتىپ
كەل، دەپ بۇيرۇدى.
10 ئەمدى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىلەن يەھۇدانىڭ پادىشاھى يەھوشافات شاھانە كىيىملىرىنى كىيىشىپ،
ساماريەنىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدىكى خاماندا ھەربىرى ئۆز تەختىدە ئولتۇرۇشتى. ئۇلارنىڭ ئالدىدا
پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى بېشارەت بەرمەكتە ئىدى. ■
11 كەنئاناھنىڭ ئوغلى زەدەكىيا بولسا ئۆزى تۆمۈردىن مۈڭگۈزلەرنى ياساپ چىقىپ: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: ـ »مۇشۇ مۇڭگۈزلەر بىلەن سۈريەلەرنى يوقاتقۇچە ئۇسۇپ ئۇرسىلا«، دېدى.
12 ھەممە پەيغەمبەرلەر شۇنىڭغا ئوخشاش بېشارەت بېرىپ: »گىلئادتىكى راموتقا چىقىپ سۈزسىز مۇۋەپپەقىيەت
قازنىلا، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنى پادىشاھنىڭ قولىغا تاپشۇرىدىكەن«، دېيىشتى.
13 مىكايانى قىچقىرغىلى بارغان خەۋەرچى ئۇنىڭغا: ـ مانا، ھەممە پەيغەمبەرلەر بىردەك پادىشاھقا ياخشى خەۋەر
بەرمەكتە، ئەمدى ئۆتۈنمەن، سېنىڭ سۆزۈڭمۇ ئۇلارنىڭ سۆزى بىلەن بىردەك بولۇپ، ياخشى بىر خەۋەرنى بەرگىن،
دېدى.
14 ئەمما مىكايا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، پەرۋەردىگار ماڭا نېمە ئېيتسا، مەن شۇنى
ئېيتىمەن، دېدى.
15 ئۇ پادىشاھنىڭ ئالدىغا كەلگەندە پادىشاھ ئۇنىڭدىن: ئى مىكايا، جەڭ قىلغىلى گىلئادتىكى راموتقا چىقساق
بولامدۇ، يوق؟ ـ دەپ سوريۇدى، ئۇ ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ چىقىپ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىسەن، چۈنكى
پەرۋەردىگار شەھەرنى پادىشاھنىڭ قولىغا بېرىدۇ، دېدى.□
16 لېكىن پادىشاھ ئۇنىڭغا: ـ مەن ساڭا قانچە قېتىم پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا راست گەپتىن باشقىسىنى ماڭا
ئېيتماسلىققا قەسەم ئىچكۈزۈشۈم كېرەك؟! ـ دېدى.

□ 22:4 »بىز سىلنىڭ-مېنىڭ دەپ ئايرىمايمىز« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئۆزۈم ساڭا ئوخشاش بولىمەن« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

□ 22:7 »بۇلاردىن باشقا، يول سورىغۇدەك پەرۋەردىگارنىڭ بىرەر پەيغەمبىرى يوقمۇ؟« ـ يەھوشافات (5-□□□□□□□): »بۇگۈن ئاۋۋال پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى سوراپ كۆرگەيلا« دەيدۇ . لېكىن »پەيغەمبەرلەر« »پەرۋەردىگار«)ئىبرانىي تىلىدا »يەھۋە، يەھوۋاھ«) دېگەن نامنى)ئاۋۋال(ئىشلەتمەي، بەلكى »خۇدا«)ئىبرانىي تىلىدا »ئەلوھىم«) يا كى »رەب« »)ئادونايي«) دەپ ئىشلىتىدۇ. شۇڭا يەھوشافات »پەيغەمبەرلەر«نىڭ بېشارەتلىرىدىن قانىتىق گۇمان قىلغان بولسا كېرەك. 7-ئايەت ۋە كېيىنكى ئايەتلەرنىمۇ كۆرۈڭ.

■ 22:10 2تار. 18:9

□ 22:15 »پەرۋەردىگار شەھەرنى پادىشاھنىڭ قولىغا بېرىدۇ« ـ شۇبھىسىزكى، مىكايا بۇ سۆزنى كىنايىلىك تەلەپپۇز بىلەن ئېيتىدۇ. چۈنكى پادىشاھ دەرھال ئۇنىڭدىن گۇمانلىنىپ قالىدۇ (16-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

17 مىكايا: ـ مەن پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ تاغلاردا پادىچىسز قويلاردەك تارىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆردۈم.
پەرۋەردىگار: »بۇلارنىڭ ئىگىسى يوق، بۇلارنىڭ ھەربىرى تىنچ-ئامان ئۆز ئۆيىگە قايتسۇن«، دېدى، ـ دېدى.
18 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوشافاتقا: ـ مانا، مەن سىلگە »ئۇ مېنىڭ توغرامدا قۇتلۇقنى ئەمەس، بەلكى ھامان
بالا ىىئىپەتنى كۆرسىتىپ بېشارەت بېرىدۇ«، دېمىگەنمىدىم؟ ـ دېدى.
19 مىكايا يەنە: ـ شۇنىڭا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغىن، مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز تەختىدە ئولتۇرغانلىقىنى،
ئاسمانىنىڭ پۈتكۈل قوشۇنلىرى ئۇنىڭ يېنىدا، ئوڭ ۋە سول تەرىپىدە تۇرغانلىقىنى كۆردۈم. ■
20 پەرۋەردىگار: »كىم ئاھابنى گىلئىادتىكى راموتقا چىقىپ، شۇ يەردە ھالاك بولۇشقا ئالدايدۇ؟« ـ دېدى. بىرسى
ئۇنداق، بىرسى مۇنداق دېيىشتى؛
21 شۇ ۋاقىتتا بىر روھ چىقىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ: »مەن بېرىپ ئالداي«، دېدى. پەرۋەردىگار
ئۇنىڭدىن: »قانداق ئۇسۇل بىلەن ئالدايسەن؟« ـ دەپ سوريۇدى،
22 ئۇ: ـ »مەن چىقىپ ئۇنىڭ ھەممە پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئاغزىدا يالغانچى بىر روھ بولىمەن«، دېدى. پەرۋەردىگار:
ـ »ئۇنى ئالداپ ئىلكىگە ئالالايسەن؛ بېرىپ شۇنداق قىل« ـ دېدى. □
23 مانا ئەمدى پەرۋەردىگار سېنىڭ بۇ ھەممە پەيغەمبەرلىرىڭنىڭ ئاغزىغا يالغانچى بىر روھنى سالدى؛ پەرۋەردىگار
سېنىڭ توغرا كۈدا بالا ىىئىپەت كۆرسىتىپ سۆزلىدى« ـ دېدى.
24 شۇنى ئاكلاپ كەنئاناھنىڭ ئوغلى زەدەكىيا كېلىپ مىكايانىڭ كاچىتىغا بىرنى سېلىپ: ـ پەرۋەردىگارنىڭ روھى
قايسى يول بىلەن مەندىن ئۆتۈپ، ساڭا سۆز قىلىشقا باردى؟! ـ دېدى.
25 مىكايا جاۋاب بېرىپ: ـ ئۆزۈڭنى يوشۇرۇش ئۈچۈن ئىچكىرىدىكى ئۆيگە يۈگۈرگەن كۈنىدە شۇنى كۆرسەن،
دېدى.□
26 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئەمدى: ـ مىكايانى ئېلىپ قايتۇرۇپ بېرىپ، شەھەر ھاكىمى ئامون بىلەن پادىشاھنىڭ
ئوغلى يوئاشقا تاپشۇرۇپ،
27 ئۇلارغا تاپىلاپ: »پادىشاھ مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۇنى زىندانغا سولاپ مەن تىنچ-ئامان يېنىپ كەلگۈچىلىك
قىيناپ نان بىلەن سۇنى ئاز-ئاز بېرىپ تۇرۇڭلار« ـ دېگىن، دەپ بۇيرۇدى.
28 مىكايا: ـ ئەگەر سەن ھەققەتەن تىنچ-ئامان يېنىپ كەلسەڭ، پەرۋەردىگار مېنىڭ ۋاستەم بىلەن سۆز قىلمىغان
بولىدۇ، دېدى. ئاندىن ئۇ يەنە: ـ ئەي جامائەت، ھەربىرىڭلار ئاڭلاڭلار، دېدى.■

29 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىلەن يەھۇدانىڭ پادىشاھى يەھوشافات گىلئىادتىكى راموتقا چىقتى.
30 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوشافاتقا: ـ مەن باشقا قىيافەتكە كىرىپ جەڭگە چىقاي؛ سىلى بولسىلا ئۆز كىيىملىرىنى
كىيىپ چىققايلا، دېدى. ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى باشقا قىيافەت بىلەن جەڭگە چىقتى.
31 سۈريەنىڭ پادىشاھى جەڭ ھارۋىلىرى ئۈستىدىكى ئوتتۇز ئىككى سەردارغا: ـ چوڭلىرى ياكى كىچىكلىرى بىلەن
ئەمەس، پەقەت ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىلەن سوقۇشۇڭلار، دەپ بۇيرۇدى.
32 ۋە شۇنداق بولدىكى، جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ سەردارلىرى يەھوشافاتنى كۆرگەندە: ـ ئۇنى چوقۇم ئىسرائىلنىڭ
پادىشاھى دەپ، ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلغىلى بۇرۇلدى. لېكىن يەھوشافات پەرياد كۆتۈردى.

■ 22:19 2تار. 18:18□ ئايۇب 1:12-6□ 12:

□ 22:22 »ئۇ روھ: - »مەن چىقىپ ئۇنىڭ ھەممە پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئاغزىدا يالغانچى بىر روھ بولىمەن«، دېدى. پەرۋەردىگار: ـ »ئۇنى ئالداپ
ئىلكىگە ئالالايسەن؛ بېرىپ شۇنداق قىل« ـ دېدى« ـ بۇ ئايەتلەردىن بۇ روھنىڭ بىر يالغان سۆزلەيدىغان جىن ئىكەنلىكى كۆرۈنىدۇ. خۇدانىڭ ئۆز
روھى ياكى پەرىشتىلىرى ھېچقاچان يالغان سۆز قىلالمايدۇ. دېمەك، خۇدا جىن-شەيتانلارغا ئاھاب پادىشاھنى ئالداشقا يول قويىدۇ.
□ 22:25 »ئۆزۈڭنى يوشۇرۇش ئۈچۈن ئىچكىرىدىكى ئۆيگە يۈگۈرگەن كۈنى...» ـ ياكى »ئۆزۈڭنى يوشۇرۇش ئۈچۈن ئۆيدىن ئۆيگە يۈگۈرگەن
كۈنى...«.
■ 22:28 مىك. 21:

33 جەڭ ھارۇلىرىنڭ سەردارلىرى ئۇنىڭ ئىسرائىلنىڭ پادشاھى ئەمەسلىكىنى كۆرگەندە ئۇنى قوغلىماي، بۇرۇلۇپ
كېتىپ قېلىشتى.
34 ئەمما بىرەيلەن قارىسىغلا بىر ئوقيا ئېتىۋىدى، ئوق ئىسرائىلنىڭ پادشاھىنىڭ ساۋۇتىنىڭ مۇرىسىدىن تۆۋەنكى
ئۆلچەمدىن ئوتۇپ تەگدى. ئۇ ھارۇكېبشىگە: ھارۇنى يانداۋرۇپ مېنى سەپتىن چىقارغىن؛ چۈنكى مەن يارىدار
بولدۇم، دېدى.
35 ئۇ كۈنى جەڭ بارغانسېرى قاتتىق بولدى. پادىشاھ بولسا سۈرىيەلەرنىڭ ئۈدۈلىدا ئۆز جەڭ ھارۋىسىغا يۆلىنىپ
تۇرە تۇردى. زەخمىدىن قېنى ھارۇنىڭ تېگىگچە ئېقىپ، كەچ كىرگەندە ئۇ ئۆلدى.
36 كۈن پاتاردا قوشۇن ئارىسىدا بىر قاتتىق سادا ئاڭلىنىپ: ـ ھەر ئادەم ئۆز شەھىرىگە يانسۇن! ھەربىرى ئۆز
يۇرتىغا يېنىپ كەتسۇن! ـ دېيىلدى.
37 پادىشاھ ئۆلدى، كىشىلەر ئۇنى سامارىيەگە ئېلىپ كەلدى؛ ئۇلار پادىشاھنى سامارىيەدە دەپنە قىلدى.
38 بىرسى پادىشاھنىڭ ھارۋىسىنى سامارىيەنىڭ كۆلدە يۇغاندا)بۇ كۆل پاھىشە ئايالار يۇيۇندىغان جاي ئىدى(،
پەرۋەردىگارنىڭ ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ، ئىتلار ئۇنىڭ قېنىنى يالىدى.
39 ئاھابنىڭ باشقا ئىشلىرى، قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى، جۈملىدىن ئۇنىڭ ياسىغان »پىل چىش سارىيى« ۋە بىنا قىلغان
ھەممە شەھەرلەر توغرۇلۇق »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
40 ئاھاب ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى. ئاندىن ئۇنىڭ ئوغلى ئاھازىيا ئورندا پادىشاھ بولدى.

يەھوشافات يەھۇدا ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرىدۇ

2تار. 20:30-37 ■ 121:1

41 ئاسانىڭ ئوغلى يەھوشافات ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئاھابنىڭ سەلتەنىتىنىڭ تۆتىنچى يىلىدا يەھۇداغا پادىشاھ بولدى.
■
42 يەھوشافات پادىشاھ بولغاندا ئوتتۇز بەش ياشتا ئىدى، ئۇ يېرۇسالېمدا يىگىرمە بەش يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ
ئانىسىنىڭ ئىسمى ئازۇباھ بولۇپ، ئۇ شىلھىنىڭ قىزى ئىدى.
43-44 ئۇ ھەر ئىشتا ئاتىسى ئاسانىڭ بارلىق يوللىرىدا يۈرۈپ، ئۇلاردىن چىقماي پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس
بولغانىنى قىلاتتى. پەقەت »يۇقىرى جايلار«لا يوقىتىلمىغاندى؛ خالايىق يەنىلا »يۇقىرى جايلار«دا قۇربانلىق قىلىپ
خۇشبۇي ياقاتتى.
45 ۋە يەھوشافات بىلەن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئوتتۇرىسىدا تىنچلىق بولدى.
46 يەھوشافاتنىڭ باشقا ئىشلىرى، ئۇنىڭ كۆرسەتكەن قۇدرىتى، قانداق جەڭ قىلغانلىرى توغرىسىدا »يەھۇدا
پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
47 ئۇ ئاتىسى ئاسانىڭ كۈنلىرىدە زېمىندىن قوغلۇۋېتىلمىگەن كەسپىي بەچىۋازلارنى زېمىندىن ھەيدەپ چىقاردى.□
48 ئۇ ۋاقىتتا ئېدومنىڭ پادىشاھى يوق ئىدى، بەلكى بىر ۋالي ھۆكۈم سۈرەتتى.
49 يەھوشافات ئوفىردىن ئالتۇن ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن بىر »تارشىش كېمە« ئەترىتىنى قۇردى. لېكىن كېمىلەر
ھېچىيەرگە بارالمىدى؛ چۈنكى ئۇلار ئەزىئون- گەبەردە ئۇرۇلۇپ ۋەيران بولغاندى.□
50 ئۇ ۋاقىتتا ئاھابنىڭ ئوغلى ئاھازىيا يەھوشافاتقا: ـ مېنىڭ خىزمەتكارلىرىم سېنىڭ خىزمەتكارلىرىڭ بىلەن كېمىلەردە
بارسۇن، دېدى. لېكىن يەھوشافات ئۇنىمىدى.
51 يەھوشافات ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ قەبرىسىدە دەپنە
قىلىندى. ئاندىن ئوغلى يەھورام ئورندا پادىشاھ بولدى.

■ **22:41** 2تار. 3120:
□ **22:47** **»كەسپىي بەچىۋازلار«** ـ بۇ كىشىلەر بۇتپەرەسلىككە ياكى بۇتخانىلارغا مۇناسىۋەتلىك ئىدى.
□ **22:49** **»يەھوشافات ... بىر »تارشىش كېمە« ئەترىتىنى قۇردى«** ـ »تارشىش كېمە« بەلكىم تارشىش دېگەن پورتقا بېرىپ كېلىشتىكى ئۇزۇن
سەپەرگە چىداملىق بولغان كېمىنى كۆرسىتەتتى. »تارشىش« دېگەن ئىسىم ئىسپانىيە، شىمالىي ئافرىقا ياكى برىتانىيەنى ياكى ئۇچىنىڭ ھەممىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاهازىيا ئىسرائىل ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرىدۇ

52 ئاھابنىڭ ئوغلى ئاھازىيا يەھۇدانىڭ پادشاھى يەھوشافاتنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون يەتتىنچى يىلىدا ساماريەدە
ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە پادىشاھ بولۇپ ئىككى يىل سەلتەنەت قىلدى.
53 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلىپ ئاتىسىنىڭ يولىدا ۋە ئانىسىنىڭ يولىدا يۈرۈپ، شۇنداقلا
ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ يولىدا ماكىدى؛
54 ئۇ ئاتىسى قىلغاننىڭ ھەممىسىنى قىلىپ، باۋالنىڭ قۇللۇقىدا بولۇپ، ئۇنىڭغا سەجدە قىلىپ، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى
پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى.

پادشاهلار «2»

»پادشاهلار« ـ كىتابنىڭ داۋامى

1 ئاھاب ئۆلگەندىن كېيىن موئاب ئىسرائىلغا ئىسيان كۆتۈردى.■

ئىلياس پەيغەمبەر ئاھازياغا تەنبىھ بېرىدۇ

2 ئاھازيا سامارىيەدە تۈرغاندا ئوردىسىدىكى بالخانىنىڭ پەنجىرىسىدىن يىقىلىپ چۈشۈپ، كېسەل بولۇپ قالدى.
ئۇ خەۋەرچىلەرنى ئەۋەتىپ ئۇلارغا: ـ ئەكرون شەھىرىدىكى ئىلاھ بائال-زەبۇبدىن مېنىڭ توغرامدا، كېسىلدىن ساقىيامدۇ، دەپ سوراڭلار، دېدى.
3 لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى بولسا تىشبىلىق ئىلياسقا: ـ ئورنۇڭدىن تۇر، سامارىيە پادىشاھىنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇلارغا: ـ ئىسرائىلدا خۇدا يوقمۇ، ئەكروندىكى ئىلاھ بائال-زەبۇبدىن يول سورىغىلى ماڭىدىكىلارمۇ؟
4 شۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگار ھازىر مۇنداق دېدىكى: »سەن چىققان كارىۋاتتىن چۈشمەيسەن، سەن چوقۇم ئۆلىسەن« دېگىن، ـ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن ئىلياس يولغا چىقتى.
5 خەۋەرچىلەر پادىشاھنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى، ئۇ ئۇلاردىن: نېمىشقا يېنىپ كەلدىڭلار، دەپ سوردى.
6 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ بىر ئادەم بىزگە ئۇچراپ بىزگە: ـ سىلەرنى ئەۋەتكەن پادىشاھنىڭ يېنىغا قايتىپ بېرىپ ئۇنىڭغا: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئىسرائىلدا خۇدا يوقمۇ، ئەكروندىكى ئىلاھ بائال-زەبۇبدىن يول سورىغىلى ئادەملەرنى ئەۋەتتىڭمۇ؟ شۇنىڭ ئۈچۈن سەن چىققان كارىۋاتتىن چۈشمەيسەن، سەن چوقۇم ئۆلىسەن«! دەڭلار، ـ دېدى.
7 پادىشاھ ئۇلاردىن: سىلەرگە ئۇچراپ بۇ سۆزلەرنى قىلغان ئادەم قانداق ئادەم ئىكەن؟ ـ دەپ سوردى.
8 ئۇلار ئۇنىڭغا: ئۇ تۈكلۈك، بېلىگە تاسما باغلىغان ئادەم ئىكەن، دېدى. پادىشاھ: ئۇ تىشبىلىق ئىلياس ئىكەن، دېدى.
9 ئاندىن پادىشاھ بىر ئەللىكبېشىنى قول ئاستىدىكى ئەللىك ئادەمى بىلەن ئىلياسنىڭ قېشىغا ماڭدۇردى، بۇ كىشى ئىلياسنىڭ قېشىغا بارغاندا، مانا ئۇ بىر دۆڭنىڭ ئۈستىدە ئولتۇراتتى. ئۇ ئۇنىڭغا: ئى خۇدانىڭ ئادەمى، پادىشاھ سېنى چۈشۈپ كەلسۇن! دەيدۇ، دېدى.
10 لېكىن ئىلياس ئەللىكبېشىغا: ئەگەر مەن خۇدانىڭ ئادەمى بولسام، ئاسماندىن ئوت چۈشۈپ سەن بىلەن ئەللىك ئادەمنىڭ كۆيدۈرسۇن، دەپ جاۋاب بەردى. شۇئان ئاسماندىن ئوت چۈشۈپ، ئۇنىڭ ئۆزى بىلەن ئەللىك ئادەمنى كۆيدۈرۈۋەتتى.
11 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ يەنە بىر ئەللىكبېشىنى ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى ئەللىك ئادەمى بىلەن ئۇنىڭ قېشىغا ماڭدۇردى.
ئۇ ئۇنىڭغا: ئى خۇدانىڭ ئادەمى، پادىشاھ ئېيتتى: سېنى دەرھال چۈشۈپ كەلسۇن! ـ دېدى.
12 لېكىن ئىلياس ئەللىكبېشىغا: ئەگەر مەن خۇدانىڭ ئادەمى بولسام، ئاسماندىن ئوت چۈشۈپ سەن بىلەن ئەللىك ئادەمنىڭ كۆيدۈرسۇن، دەپ جاۋاب بەردى. شۇئان خۇدانىڭ ئوتى ئاسماندىن چۈشۈپ ئۇنىڭ ئۆزى بىلەن ئەللىك ئادەمنى كۆيدۈرۈۋەتتى.
13 پادىشاھ ئەمدى ئۈچىنچى بىر ئەللىكبېشىنى قول ئاستىدىكى ئەللىك ئادەمى بىلەن ئۇنىڭ قېشىغا ماڭدۇردى، ئەللىكبېشى بېرىپ ئىلياسنىڭ ئالدىغا چىقىپ، تىزلىنىپ ئۇنىڭغا يالۋۇرۇپ: ئى خۇدانىڭ ئادەمى، مېنىڭ جېنىم بىلەن سېنىڭ بۇ ئەللىك قۇلۇڭنىڭ جانلىرى نەزىرىڭدە ئەزىز بولسۇن!

■ **1:1** 2پاد. 53:

14 دەرۋۇقە، ئاسماندىن ئوت چۈشۈپ، ئىلگىرىكى ئىككى ئەللىكبېشىنى ئۇلارنىڭ قول ئاستىدىكى ئەللىك ئادەمى
بىلەن كۆيدۈرۋۈەتتى. لېكىن ھازىر مېنىڭ جېنىم سېنىڭ نەزىرىڭدە ئەزىز بولسۇن، دېدى.
15 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئىلياساقا: سەن چۈشۈپ ئۇنىڭ بىلەن بارغىن؛ ئۇنىڭدىن قورقمىغىن، دېدى. ئۇ
ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ بىلەن چۈشۈپ پادشاھنىڭ قېشىغا بېرىپ
16 پادشاھقا: پەرۋەردىگار سۆز قىلىپ: »ئىسرائىلدا ۋەھىي سورىغىلى بولىدىغان خۇدا يوقمۇ، ئەكرونداكى ئىلاھ
بائال-زەبۇبدىن يول سورىغىلى ئەلچىلەرنى ئەۋەتتىڭمۇ؟ شۇنىڭ ئۈچۈن سەن چىققان كارىۋاتتىن چۈشىلەيسەن،
سەن چوقۇم ئۆلىسەن«! دەيدۇ، ـ دېدى.
17 شۇنىڭ بىلەن ئىلياس دېگەندەك، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى بويىچە ئاھازىيا ئۆلدى. ئۇنىڭ ئوغلى بولمىغاچقا،
يەھورام ئۇنىڭ ئورنىدا پادشاھ بولدى. بۇ يەھوشافاتنىڭ ئوغلى، يەھۇدا پادشاھى يەھورامنىڭ ئىككىنچى يىلى
ئىدى. □
18 ئەمدى ئاھازىيانىڭ باشقا ئىشلىرى، ئۇنىڭ قىلغان ئەمەللىرى بولسا، ئۇلار »ئىسرائىل پادشاھلىرىنىڭ تارىخ-
تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟□

2

ئىلياس ئاسمانغا كۆتۈرۈلىدۇ

1 پەرۋەردىگار ئىلياسنى قارا قۇيۇندا ئاسمانغا كۆتۈرمەكچى بولغان ۋاقىتتا ئىلياس بىلەن ئېلىشا گىلگالدىن چىقىپ
كېتىۋاتاتتى.
2 ئىلياس ئېلىشاغا: ـ سەندىن ئۆتۈنىمەن، بۇ يەردە قالغىن؛ چۈنكى پەرۋەردىگار مېنى بەيت-ئەلگە ماڭغۇزدى.
ئېلىشا: پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن، ۋە سېنىڭ ھاياتىڭ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سېنىڭدىن ھەرگىز ئايرىلمايمەن!
دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بەيت-ئەلگە چۈشۈپ كەلدى.
3 ئۇ ۋاقىتتا بەيت-ئەلدىكى پەيغەمبەر شاگىرتلىرى ئېلىشانىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: بىلەمسەن، پەرۋەردىگار بۈگۈن
غوجاڭنى سەندىن ئېلىپ كېتىدۇ؟ ـ دېدى. ئۇ: بىلىمەن؛ شۇڭ تۇرۇڭلار، دېدى.□
4 ئىلياس ئېلىشاغا: ـ سەندىن ئۆتۈنىمەنكى، بۇ يەردە قالغىن؛ چۈنكى پەرۋەردىگار مېنى يېرىخوغا ماڭغۇزدى. ئېلىشا:
پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن، ۋە سېنىڭ ھاياتىڭ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سېنىڭدىن ھەرگىز ئايرىلمايمەن، دېدى.
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىككىسى يېرىخوغا باردى.
5 ئۇ ۋاقىتتا يېرىخودىكى پەيغەمبەر شاگىرتلىرى ئېلىشانىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: بىلەمسەن، پەرۋەردىگار بۈگۈن
غوجاڭنى سەندىن ئېلىپ كېتىدۇ؟ ـ دېدى. ئۇ: بىلىمەن؛ شۇڭ تۇرۇڭلار، دېدى.□
6 ئىلياس ئېلىشاغا: ـ سەندىن ئۆتۈنىمەنكى، بۇ يەردە قالغىن؛ چۈنكى پەرۋەردىگار مېنى ئىئوردان دەرياسىغا
ماڭغۇزدى، دېدى. ئېلىشا: پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن، ۋە سېنىڭ ھاياتىڭ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سېنىڭدىن
ھەرگىز ئايرىلمايمەن، دېدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىككىسى مېڭىۋەردى.

□ 1:17 «...□□□□□□ ئۇنىڭ ئورنىدا پادشاھ بولدى» ـ بۇ »يەھورام« بەلكىم ئاھازىيانىڭ ئىنىسى. ئۇ يەھۇدانىڭ پادشاھى يەھورام دېگەن ئادەم
ئەمەس. »بۇ يەھوشافاتنىڭ ئوغلى، يەھۇدا پادشاھى يەھورامنىڭ ئىككىنچى يىلى...» ـ مۇشۇ ئايەتتە ئىككى يەھورام بار، بىرىنچىسى ئىسرائىل، يەنى
شىمالىي پادشاھلىقنىڭ پادشاھى، ئىككىنچىسى يەھۇدانىڭ پادشاھى.
□ 1:18 «...□□□□□ »ئىسرائىل پادشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟« ـ بۇ كىتاب تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە«
ئەمەس، بىراق شۇيېھسىزكى، تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە« بۇ كىتابتىن كۆپ ئۆچۈرلارنى ئالغان.
□ 2:3 »پەيغەمبەر شاگىرتلىرى« ـ ئىبرانىي تىلدا »پەيغەمبەرنىڭ ئوغۇللىرى.« بۇلار بەلكىم ئۆز يۇرتىنى تاشلاپ، مەلۇم بىر پەيغەمبەرگە ئەگىشىپ
ئۇنىڭدىن تەلىم-تەربىيە ئالىدىغان ۋە شۇنداقلا خۇدادىن پەيغەمبەرلىك ئىلتىپات-قابىلىيەتنى تىلەيدىغان ئادەملەر ئىدى. »پەرۋەردىگار بۈگۈن غوجاڭنى
سەندىن ئېلىپ كېتىدۇ« ـ »سەندىن« ئىبرانىي تىلدا »يېشىڭدىن« دەپ ئېيتىلىدۇ. دېمەك، كېيىن ئىلياس ئېلىشانىڭ يېشى بولمايدۇ. □ 2:5
»پەرۋەردىگار بۈگۈن غوجاڭنى سەندىن ئېلىپ كېتىدۇ؟« ـ »سەندىن« ئىبرانىي تىلدا »يېشىڭدىن« دەپ ئېيتىلىدۇ.

7 ئەمدى پەيغەمبەر شاگىرتلىردىن ئەللىك كىشى بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئۈدۈلىدا يىراقتىن قاراپ تۇراتتى. ئەمما ئۇ
ئىككىيلەن ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ بويىدا توختاپ تۇردى.
8 ئىلياس يېپىنچىسىنى قاتلاپ، ئۇنىڭ بىلەن سۇنى ئۇرۇۋىدى، سۇ ئىككىگە بۆلۈنۈپ تۇردى؛ ئۇلار ئىككىسى
قۇرۇق يولدىن ئۆتتى.
9 ئۆتۈپ بولغاندىن كېيىن ئىلياس ئېلىشاغا: مەن سەندىن ئايرىلماستا، سېنىڭ ئۆزۈڭ ئۈچۈن مەندىن نېمە تىلىكىڭ
بولسا، دەۋەرگىن، دېدى. ئېلىشا: سېنىڭ ئۈستۈڭدە ئۇرغان روھنىڭ ئىككى ھەسسىسى ئۈستۈمگە قونسۇن، ـ
دېدى.
10 ئۇ: بۇ تىلىكىڭگە ئېرىشمەك قىيىندۇر؛ مەن سەندىن ئېلىپ كېتىلگەن ۋاقتىمدا، مېنى كۆرۈپ تۇرساڭ، ساڭا
شۇنداق بېرىلىدۇ؛ بولمىسا، بېرىلمەيدۇ، ـ دېدى.
11 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار سۆزلىشىپ ماڭغاندا، مانا، ئوتلۇق بىر جەڭ ھارۋىسى بىلەن ئوتلۇق ئاتلار نامايان
بولدى؛ ئۇلار ئىككىسىنى ئايرىۋەتتى ۋە ئىلياس قارا قۇيۇندا ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈپ كەتتى.
12 ئېلىشا بۇنى كۆرۈپ: ئى ئاتام، ئى ئاتام، ئىسرائىلنىڭ جەڭ ھارۋىسى ۋە ئاتلىق ئەسكەرلىرى! ـ دەپ ۋارقىرىدى.
ئاندىن ئۇ ئۇنى يەنە كۆرەلمىدى. ئۇ ئۆز كىيىمىنى تۇتۇپ، ئۇلارنى يىرتىپ ئىككى پارچە قىلىۋەتتى.□ ■
13 ئاندىن ئۇ ئىلياسنىڭ ئۆچىسىدىن چۈشۈپ قالغان يېپىنچىسىنى يەردىن ئېلىپ، ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ قىرغىقىغا
قايتىپ كەلدى.
14 ئۇ ئىلياسنىڭ ئۈستىدىن چۈشۈپ قالغان يېپىنچىسى بىلەن سۇنى ئۇرۇپ: »ئىلياسنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار
نەدىدۇر؟«، دېدى. ئېلىشا سۇنى شۇنداق ئۇرغاندا سۇ ئىككىگە بۆلۈندى؛ ئېلىشا سۇدىن ئۆتۈپ كەتتى.
15 يېرىخودىكى پەيغەمبەر شاگىرتلىرى قارشى قىرغاقتا تۇرۇپ ئۇنى كۆردى ۋە: »ئىلياسنىڭ روھى ئېلىشانىڭ
ئۈستىدىدۇر« دەپ ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، باش ئۇرۇپ تەزىم قىلدى.
16 ئۇلار ئۇنىڭغا: مانا سېنىڭ كەمىنىلىرىڭ ئارىسىدا ئەللىك ئەزىمەت بار؛ ئۇتۇنمىز، بۇلار غوجاڭنى ئىزدىگىلى
بارسۇن. پەرۋەردىگارنىڭ روھى بەلكىم ئۇنى كۆتۈرۈپ تاغلارنىڭ بىر يېرىدە ياكى جىلغىلارنىڭ بىر تەرىپىدە
تاشلاپ قويدىمىكى، دېدى. لېكىن ئۇ: سىلەر ھېچ ئادەمنى ئەۋەتمەڭلار، دېدى.
17 ئەمما ئۇلارنىڭ ئۇنى قىستاۋېرىشى بىلەن ئۇ خىجالەت بولۇپ: ئادەم ئەۋەتىڭلار، دېدى. شۇڭا ئۇلار ئەللىك
كىشىنى ئەۋەتتى؛ بۇلار ئۈچ كۈن ئۇنى ئىزدىدى، لېكىن ھېچ تاپالمىدى.
18 ئۇلار ئېلىشانىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگەندە)ئۇ يېرىخودا تۇرۇۋاتاتتى(ئۇ ئۇلارغا: مەن دەرۋەقە سىلەرگە »ئىزدەپ
بارماڭلار«! دېمىدىممۇ؟ ـ دېدى.

ئېلىشا پەيغەمبەرنىڭ پەيغەمبەرلىك ھوقۇقى نامايان بولىدۇ

19 شەھەردىكى ئادەملەر ئېلىشاغا: غوجام كۆرگەندەك، شەھەر ئۆزى ئوبدان جايلىنىدۇر، لېكىن سۇ ناچار ۋە
تۇپراق تۇغماستۇر، دېدى.
20 ئۇ: يېڭى بىر كوزا ئېلىپ كېلىپ، ئىچىگە تۇز قويۇپ، ماڭا بېرىڭلار، دېدى. ئۇلار ئۇنى ئېلىپ كېلىپ ئۇنىڭغا
بەردى.
21 ئۇ بۇلاقنىڭ يېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا تۇزنى تۆكتى ۋە: پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مەن بۇ سۇلارنى ساقايتتىم؛
ئەمدى ئۇلاردىن قايتا ئۆلۈم بولمايدۇ ۋە يەرنىڭ تۇغماسلىقى بولمايدۇ« ـ دېدى.□
22 خۇددى ئېلىشانىڭ ئېيتقان بۇ سۆزىدەك، ئۇ سۇ تاكى بۈگۈنگە قەدەر پاك بولۇپ كەلدى.

□ 2:12 »ئىسرائىلنىڭ جەڭ ھارۋىسى ۋە ئاتلىق ئەسكەرلىرى«! ـ بەلكىم ئېلىشا ھازىر كۆرگەن جەڭ ھارۋىسى ۋە ئاتلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ئىلياس
پەيغەمبەر ئىسرائىل ئارىسىدا تۇرغان ۋاقىتدا خۇدانىڭ ساماۋىي كۆچلىرى ئۇنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئىسرائىلغا يارىدەمدە بولاتتى. شۇ نۇقتىدىن پەيغەمبەرنىڭ
ئۆزى ئىسرائىلغا نىسبەتەن »جەڭ ھارۋىسى ۋە ئاتلىق ئەسكەرلىرى« بولاتتى. لېكىن ئۇ ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەندىن كېيىن قانداق بولار؟ ■ 2:12 2پاد.
1413: □ 2:21 »مەن بۇ سۇلارنى ساقايتتىم« ـ ياكى »مەن بۇ سۇلارنى تازىلىدىم.«

23 ئېلىشا يېرىخودىن چىقىپ بەيت-ئەلگە باردى. ئۇ يولدا كېتىپ بارغاندا، بەزى بالىلار شەھەردىن چىقىپ ئۇنى
زاكالىق قىلىپ: چىقىپ كەت، ئى تاقىر باش! چىقىپ كەت، ئى تاقىر باش! ـ دەپ ۋارقىراشتى.
24 ئۇ بۇرۇلۇپ ئۇلارغا قاراپ پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ئۇلارغا لەنەت ئوقۇدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئورمانلىقتىن
ئىككى چىشى ئېيىق چىقىپ، بالىلاردىن قىرىق ئىككىنى يىرتىۋەتتى.
25 ئۇ ئۇ يەردىن كېتىپ، كارمەل تېغىغا بېرىپ، ئۇ يەردىن سامارىيەگە يېنىپ باردى.

3

موئاب ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلدۇ

1 يەھۇدا پادىشاھى يەھوشافاتنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلى، ئاھابنىڭ ئوغلى يەھورام سامارىيەدە ئىسرائىلغا
پادىشاھ بولۇپ، ئون ئىككى يىل سەلتەنەت قىلدى.
2 ئۇ ئۆزى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلاتتى، لېكىن ئاتىسى بىلەن ئانىسى قىلغان دەرىجىدە ئەمەس
ئىدى. ئۇ ئاتىسى ياساتقان »باۋال تۇۋرۇكى«نى ئېلىپ تاشلىدى. ■
3 لېكىن ئۇ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ گۇناھلىرىدا چىڭ تۇرۇپ، ئۇلاردىن
ھېچ يانمىدى.
4 موئابنىڭ پادىشاھى مېشا ناھايىتى چوڭ قويچى ئىدى؛ ئۇ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا يۈز مىڭ قوزا ھەم يۈز مىڭ
قوچقارنىڭ يۇڭىنى ئولپان قىلاتتى. □
5 ئەمدى شۇنداق بولدىكى، ئاھاب ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن موئابنىڭ پادىشاھى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا يۈز
ئۆرۈدى. ■
6 ئۇ ۋاقىتتا يەھورام پادىشاھ سامارىيەدىن چىقىپ ھەممە ئىسرائىلنى جەڭگە ئۆچۈن ئېدىتلىدى.
7 ئۇ يەنە ئادەم ئەۋەتىپ يەھۇدانىڭ پادىشاھى يەھوشافاتقا خەۋەر بېرىپ: موئابنىڭ پادىشاھى مەندىن يۈز ئۆرىدى؛
موئاب بىلەن سوقۇشقىلى چىقامسەن؟ ـ دېدى. ئۇ: چىقىمەن؛ بىزدە مېنىڭ-سېنىڭ دەيدىغان گەپ يوقتۇر،
مېنىڭ خەلقىم سېنىڭ خەلقىڭدۇر، مېنىڭ ئاتلىرىم سېنىڭ ئاتلىرىڭدۇر، دېدى.□ ■
8 ئۇ يەنە: قايسى يول بىلەن چىقايلى، دەپ سوردى. يەھورام: بىز ئېدوم چۆلىنىڭ يولى بىلەن چىقايلى، دەپ
جاۋاب بەردى.
9 ئاندىن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىلەن يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئېدومنىڭ پادىشاھىغا قوشۇلۇپ ماڭدى. ئۇلار يەتتە
كۈن ئايلىنىپ يۈرۈش قىلغاندىن كېيىن، قوشۇن ۋە ئۇلار ئېلىپ كەلگەن ئات-ئۇلاغلارغا سۇ قالمىدى.
10 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى: ئاپلا! پەرۋەردىگار بىز ئۈچ پادىشاھنى موئابنىڭ قولىغا چۈشسۇن دەپ، بىر يەرگە جەم
قىلغان ئوخشايدۇ، دېدى.
11 لېكىن يەھوشافات: پەرۋەردىگاردىن يول سورىشىمىز ئۈچۈن بۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ بىر پەيغەمبىرى يوقمۇ؟ ـ
دېدى. ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنىڭ چاكارلىرىدىن بىرى: ئىلياسنىڭ قولىغا سۇ قۇيۇپ بەرگەن شافاتنىڭ ئوغلى ئېلىشا
بۇ يەردە بار، دېدى.■
12 يەھوشافات: پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامى ئۇنىڭدا بار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىلەن
يەھوشافات ۋە ئېدومنىڭ پادىشاھى ئۇنىڭ قېشىغا چۈشۈپ باردى.

■ 3:2 1پاد. 3216: □ 3:4 »يۈز مىڭ قوزا ھەم يۈز مىڭ قوچقارنىڭ يۇڭىنى ئولپان قىلاتتى« ـ ياكى »يۈز مىڭ قوزىنىڭ ۋە يۈز مىڭ
قوچقارنىڭ يۇڭىنى ئولپان ئەۋەتەتتى.« ■ 3:5 2پاد. 11: □ 3:7 »بىزدە مېنىڭ-سېنىڭ دەيدىغان گەپ يوقتۇر« ـ ئىبرانىي تىلدا »مەن ئۆزۈم ساڭا
ئوخشاش بولىمەن« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. ■ 3:7 1پاد. 422: ■ 3:11 1پاد. 722:

13 ئېلىشا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا: ـ مېنىڭ سېنىڭ بىلەن نېمە كارىم! تۆز ئاتاڭنىڭ پەيغەمبەرلىرى بىلەن ئاناڭنىڭ
پەيغەمبەرلىرىنىڭ قېشىغا بارغىن، دېدى.
ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى: ئۇنداق دېمگىن؛ چۈنكى پەرۋەردىگار بۇ ئۈچ پادىشاھنى موئابنىڭ قولىغا تاپشۇرۇش ئۈچۈن
جەم قىلغان ئوخشايدۇ، ـ دېدى.■
14 ئېلىشا: مەن خىزمىتىدە تۇرۇۋاتقان پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئەگەر يەھۇدانىڭ پادىشاھى
يەھوشافاتنىڭ ھۆرمىتىنى قىلمىغان بولسام، سېنى كۆزگە ئىلمىغان يا كى ساڭا قارىمىغان بولاتتىم. □ ■
15 لېكىن ئەمدى بېرىپ بىر سازچىنى ماڭا ئېلىپ كېلىڭلار، ـ دېدى.
سازچى ساز چالغاندا، پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشتى. □
16 ئۇ: پەرۋەردىگار سۆز قىلىپ: »بۇ ۋادىنىڭ ھەممە يېرىگە ئورا كولا كلار« دېدى، ـ دېدى ئاندىن يەنە:
17 ـ چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »سىلەر يا شامال يا يامغۇر كۆرمىسەڭلارمۇ، بۇ ۋادى سۇغا تولۇپ،
ئۆزۈڭلار بىلەن ئات-ئۇلاغلىرىڭلار ھەممىسى سۇ ئىچىسىلەر.«
18 لېكىن بۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە كىچىك ئىش بولۇپ، ئۇ موئابنىمۇ سىلەرنىڭ قوللىرىڭلارغا تاپشۇرىدۇ.
19 سىلەر بارلىق مۇستەھكەم شەھەرلەرنى ۋە بارلىق ئېسىل شەھەرلەرنى بۆسۈپ ئۆتۈپ، بارلىق ياخشى
دەرەخلەرنى كېسىپ تاشلاپ، ھەممە بۇلاقلارنى تىندۇرۇپ، ھەممە مۇنبەت ئېكىنزارلىقنى تاشلار بىلەن قاپلاپ
خاراب قىلىسىلەر« ـ دېدى.
20 ۋە ئەتىسى ئەتىگەنلىك قۇربانلىق سۇنۇلغان ۋاقتىدا، مانا، سۇ ئېدوم زېمىنى تەرەپتىن ئېقىپ كېلىپ، ھەممە يەرنى
سۇغا توشقۇزدى.
21 ئەمما موئابلارنىڭ ھەممىسى: پادىشاھلار بىز بىلەن جەڭ قىلغىلى چىقىپتۇ، دەپ ئاڭلىغان بولۇپ، ساۋۇت-قالقان
كۆتۈرەلىگۈدەك چوڭ-كىچىك ھەممىسى چېگرادا تىزىلىپ سەپتە تۇردى.
22 ئۇلار ئەتىسى سەھەردە قوپۇپ قارىسا، كۈن نۇرى ئۇلارنىڭ ئۈدۈلىدىكى سۇ ئۈستىگە چۈشكەندى؛ كۈننىڭ
شولىسىدا سۇ ئۇلارغا قاندەك كۆرۈندى. ئۇلار: ـ
23 بۇ قان ئىكەن! پادىشاھلار ئۆزۈشۈپ بىر-بىرىنى قىرغان ئوخشايدۇ. ئى موئابلار! دەرھال ئولجىنىڭ ئۈستىگە
چۈشۈپ بۆلىشۈالايلى! دېدى.
24 لېكىن ئۇلار ئىسرائىلنىڭ لەشكەرگاھىغا يەتكەندە، ئىسرائىللار ئورنىدىن قوپۇپ موئابلارغا ھۇجۇم قىلىشى بىلەن
ئۇلار بەدەر قاچتى. ئىسرائىللار ئۇلارنى سۈرۈپ-توقاي قىلىۋەتتى.
25 ئۇلار شەھەرلەرنى ۋەيران قىلىپ، ھەربىر ئادەم تاش ئېلىپ، ھەممە مۇنبەت ئېكىنزارلىقنى تولدۇرۇۋەتكۈچە
تاش تاشلىدى. ئۇلار ھەممە بۇلاق-قۇدۇقلارنى تىندۇرۇپ، ھەممە ياخشى دەرەخلەرنى كېسىۋەتتى. ئۇلار كىر-
ھارەسەت شەھىرىدىكى تاشلاردىن باشقا ھېچ نېمىنى قالدۇرمىدى. شۇ شەھەرگە بولسا، سالغا ئاتقۇچىلار ئۇنىڭغا
چۈرگىلەپ ھۇجۇم قىلدى.□
26 موئابنىڭ پادىشاھى جەڭنىڭ ئۇزۇنگە زىيادە قاتتىق كەلگىنىنى كۆرۈپ ئۇزى بىلەن يەتتە يۈز قىلىچۋازنى ئېلىپ
ئېدومنىڭ پادىشاھىغا ھۇجۇم قىلىپ بۆسۈپ ئۆتۈشكە ئاتلاندى؛ لېكىن ئۇلار بۆسۈپ ئوتەلمىدى.
27 شۇنىڭ بىلەن تەختىگە ۋارىسلىق قىلغۇچى ئوغلىنى ئېلىپ، سېپىلنىڭ ئۈپىسىدە ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق
قىلدى. ئۇ ۋاقىتتا ئىسرائىل پەرۋەردىگارنىڭ قاتتىق قەھرىگە ئۇچرىغاندى. شۇنىڭ بىلەن بۇ ئۈچ پادىشاھ موئاب

■ 3:13 1پاد. 1918:
□ 3:14 »مەن خىزمىتىدە تۇرۇۋاتقان« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئۆنىڭ)خۇدانىڭ(ئالدىدا تۇرۇۋاتقان« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئېلىشا ئۆزىنى
پادىشاھنىڭ ئوردىسىدا دائىم غوجىسىنىڭ ئالدىدا تۇرۇۋاتقان خىزمەتكارغا ئوخشىتىدۇ.
■ 3:14 1پاد. 117:
□ 3:15 »سازچى ساز چالغاندا، پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشتى« ـ يا كى »سازچى چالسا، پەرۋەردىگارنىڭ قولى... چۈشەتتى.«
□ 3:25 »ئۇلار كىر-ھارەسەت شەھىرىدىكى تاشلاردىن باشقا ھېچ نېمىنى قالدۇرمىدى« ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم »ئۇلار كىر-ھارەسەت شەھىرىنىڭ
ئۆزىنى ۋەيران قىلىدى« دېگەندەك بولسا كېرەك.

پادشاهتىن ئايرىلىپ، ھەرقايسىسى ئۆز يۇرتىغا كېتىشتى.□

4

ئېلىشا پەيغەمبەر تۇل خوتۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا ياردەم بېرىدۇ

1 پەيغەمبەر شاگىرتلىرىدىن بىرىنىڭ تۇل قالغان خوتۇنى ئېلىشاغا پەريياد قىلىپ: سېنىڭ قۇلۇڭ بولغان مېنىڭ ئېرىم
ئۆلۈپتۇ. بىلىسەنكى، سېنىڭ قۇلۇڭ پەرۋەردىگارىدىن قورققان ئادەم ئىدى. ئەمدى قەرز ئىگىسى مېنىڭ ئىككى
ئوغلۇمنى قۇللۇققا ئالغىلى كەلدى.■
2 ئېلىشا ئۇنىڭدىن: سېنىڭ ئۆچۈن نېمە قىلاي؟ دېگىنە، ئۆيۈڭدە نېمەڭ بار؟ ـ دەپ سوريدى. ئۇ: دېدىككىنىڭ
ئۆيىدە كىچىك بىر كوزا مايدىن باشقا ھېچنەرسە يوق، ـ دېدى.□
3 ئۇ: بېرىپ ھەممە قوشنىلىرىڭدىن چۈگۈن-كوزا، يەنى بوش چۈگۈن-كوزىلارنى ئۆتنە ئالغىن، ئۆلار ئاز بولمىسۇن.
4 ئاندىن ئۆزۈڭۡ بىلەن ئوغۇللىرىڭ ئۆيگە كىرگىن، ئىشىكنى يېپىپ ھەممە چۈگۈن-كوزىلارغا ماي قاچىلىغىن.
توشقانلىرىنى بىر چەتكە ئېلىپ قويغىن، ـ دېدى.
5 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆيەردىن ئايرىلىپ ئوغۇللىرى بىلەن ئۆيگە كىرىپ ئىشىكنى ياپتى. ئوغۇللىرى چۈگۈن-كوزىلارنى
ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلگەندە، ئۇ ماي قۇيىدى.
6 ۋە شۇنداق بولدىكى، چۈگۈن-كوزىلارنىڭ ھەممىسى تولغاندا ئۇ ئوغلىغا: يەنە بىر كوزا ئېلىپ كەل، دېدى. ئەمما
ئوغلى: ئەمدى كوزا قالمىدى، دېدى. ئۇ ۋاقىتتا ماي توختاپ قالدى.
7 ئەمدى ئۇ بېرىپ خۇدانىڭ ئادىمىگە خەۋەر يەتكۈزدى. ئۇ: بېرىپ مايىنى سېتىۋەت، قەرزىڭنى تۆلەتكىن؛ ئاندىن
قالغان پۇل بىلەن ئۆزۈڭۡ ۋە ئوغۇللىرىڭنىڭ جېنىنى بېقىڭلار، دېدى.

ئېلىشا ئۆلگەن بالىنى تىرىلدۈرىدۇ

8 بىر كۈنى ئېلىشا شۇنەم شەھىرىگە باردى. ئۇ يەردە بىر باي ئايال بار ئىدى ۋە ئۇ ئۇنى ئۆز ئۆيىدە تاماققا تۇتۇپ
قالدى. شۇنىڭدىن كېيىن ھەرقاچان ئۇ يەردىن ئۆتۈپ ماڭسا، ئۇ ئۇنىڭ ئۆيىگە كىرىپ غىزالىناتتى.
9 بىر كۈنى ئۇ ئۆز ئېرىگە: بۇ يەردىن دائىم ئۆتىدىغان كىشى خۇدانىڭ بىر مۇقەددەس ئادىمى ئىكەنلىكىنى بىلىپ
يەتتىم.
10 بىز ئۆگزىدە ئۇنىڭغا بىر كىچىكەك ئۆي سالايلى. ئۇنىڭغا ئۆيدە كارىۋات، شىرە، ئورۇندۇق ۋە چىراغدان
تەييارلاپ بېرەيلى؛ ۋە شۇنداق بولسۇنكى، ئۇ قاچانلا يېنىمىزغا كەلسە شۇ ئۆيدە تۇرسۇن، ـ دېدى.
11 ئەمدى پەيغەمبەر بىر كۈنى ئۇ يەرگە كەلگەندە، شۇ بالىخانىغا كىرىپ يېتىپ قالدى.

□ 3:27 **«پەرۋەردىگارنىڭ قاتتىق قەھرى...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «ئۇنىڭ قاتتىق قەھرى...». **«پەرۋەردىگارنىڭ قاتتىق قەھرىگە ئۇچىرىغانىدى»** ـ ئىسرائىلنىڭ شۇ چاغدا ئېمىشقا پەرۋەردىگارنىڭ قەھرىگە ئۇچراش سەۋەبىنى مۇئىنىق يەردە ئېيتىلمايدۇ. بىرنەچچە ئالىم مۇئىنى «قەھر»نى پەرۋەردىگاردىن ئەمەس، بەلكى ئېدوم تەرىپىدىن كەلگەن، دەپ قاراپ، تۆۋەندىكىدەك تەرجىمە بىلەن شەرھ بېرىپ چۈشەندۈرىدۇ: »(26) موئابنىڭ پادىشاھى ... ئېدومنىڭ پادىشاھىغا مۇجۇم قىلىپ بۇسۇشكە ئاتلاندى؛ لېكىن ئۇلار بۇسۇپ ئۆتەلمىدى. (27) شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ)ئېدومنىڭ(تەختىگە ۋارىسلىق قىلغۇچى تۇنجى ئوغلىنى ئېلىپ كېلىپ، سېپىلنىڭ ئۈستىدە ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلدى. ئۇ ۋاقىتتا ئىسرائىل قاتتىق قەھرگە ئۇچىرىغانىدى)ئېدوملار: »بىز ئىسرائىللار بىلەن ئىتتىپاقداش بولغاچقا، بىز ئۇلارنىڭ كاساپىتىگە ئۇچىرىدۇق« دەپ ئىسرائىلغا قاتتىق غەزەپلەنگەنىدى.« دېمەك، شۇ ئالدار شۇ »قەھر« ئېدوملار تەرىپىدىن كەلدى، دەپ قارايدۇ.(
بىراق بىزنىڭچە بۇنداق تەرجىمىدە شۈكىي مۇھىم نۇقتىنى پەرەزلىي تەرجىمە قىلغان بولغاچقا، ئۇنىڭغا قايىل بولمىدۇق. شۇڭا بىز يەنىلا ئايەتتىكى »قەھر«نى خۇدا تەرىپىدىن بولغان، دەپ قارايمىز. ■ **4:1** لاۋ. 3925: □ **4:2** »**كىچىك بىر كوزا ماي**« ـ بۇ ماي بەلكىم زەيتۇن مېيى ئىدى.

12 ئۇ تۆز خىزمەتكارى گەھازىغا: سەن ئۇ شۇنەملىك ئايالنى چاقىرغىن، دېدى. ئۇ ئۇنى چاقىرغاندا، ئايال ئۇنىڭ
قېشىغا كەلدى.
13 پەيغەمبەر خىزمەتكارىغا: سەن ئۇنىڭغا: »سىلى بىزنىڭ غېمىمىزنى يەپ مۇشۇنداق تۆزلىرىنى كۆپ ئاۋارە
قىلدىلا، مەن سىلى ئۈچۈن نېمە قىلىپ بېرەي؟ پادىشاھقا يا كى قوشۇن سەرداىرىغا بىرەر تەلەپلىرىنى يەتكۈزەيمۇ؟« ـ
دېگىن، دېدى.
ئايال بۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن تۆز خەلقىم ئارىسىدا ياشاۋاتىمەن، بولدى! دېدى.
14 ئەمدى ئېلىشا گەھازىدىن، ئۇنىڭغا نېمە قىلىپ بېرىش كېرەك؟ ـ دەپ سوردى. گەھازى: ئۇنىڭ ئوغۇل
بالىسى يوق ئىكەن، ۋە ئېرىمۇ قېرى ئىكەن، دېدى.
15 ئۇ: ئۇنى چاقىرغىن، دېدى. ئايالنى چاقىرۋىدى، ئايال ئىشىككە كېلىپ تۇردى.
16 پەيغەمبەر ئۇنىڭغا: كېلەر يىلى تەخمىنەن مۇشۇ ۋاقىتتا قۇچاقلىرىدا بىر ئوغۇللىرى بولىدۇ، دېدى. ئۇ: ياق، ئى
غوجام! ئى خۇدانىڭ ئادىمى، دېدىكىگە يالغان ئېيتمىغىن، دېدى.□ ■
17 ئەمدى ئېلىشا ئۇنىڭغا دېگەندەك ئۇ ئايال ھامىلدار بولۇپ، ئىككىنچى يىلى بېكىتىلگەن ۋاقىتتا ئوغۇل تۇغدى.
18 بالا تۆسۈپ چوڭ بولدى. بىر كۈنى شۇنداق بولدىكى، ئۇ ئاتىسى بار يەرگە، ئورمچىلارنىڭ قېشىغا چىقىپ
كەتتى.
19 ئۇ ئاتىسىغا: ۋاي بېشىم، ۋاي بېشىم، دەپ ۋايسىدى. ئۇ خىزمەتكارىغا، ئۇنى ئانىسىنىڭ قېشىغا ئېلىپ بارغىن،
دېدى.
20 ئۇ ئۇنى كۆتۈرۈپ ئانىسىنىڭ يېنىغا ئاپىرىپ قويدى. بالا ئانىسىنىڭ ئېتىكىدە چۈشكىچە ئولتۇردى، ئاندىن تۆلۈپ
قالدى.
21 ئاندىن ئانىسى چىقىپ، ئۇنى خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ تۆيىدىكى كارىۋاتقا ياتقۇزۇپ قويۇپ، ئىشىكنى يېپىپ چىقىپ
كەتتى.
22 ئۇ ئېرىنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: غۇلامىلاردىن بىرنى ماڭدۇرغىن، ئۇ بىر ئېشەكنى ئېلىپ كەلسۇن، مەن ئۇنى
چاپتۇرۇپ، خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ قېشىغا دەرھال بېرىپ كېلەي، دېدى.
23 ئېرى ئۇنىڭغا: نېمىشقا ئۇنىڭ قېشىغا بۇگۈن بارسەن؟ بۇگۈن يا يېڭى ئاي يا شابات كۈنى بولمىسا، دېدى. ئايالى
ئۇنىڭغا، ھەممە ئىش تىنچلىق ـ دېدى.□
24 ئۇ ئېشەكنى توقۇتۇپ غۇلامىغا: ئىتتىك ھەيدەپ ماڭ؛ مەن دېمىگۈچە توختىمىغىن، دېدى.□
25 شۇنىڭ بىلەن ئۇ كارمەل تېغىغا بېرىپ خۇدانىڭ ئادىمى ئالدىغا كەلدى. ۋە شۇنداق بولدىكى، خۇدانىڭ ئادىمى
ئۇنى يىراقتىنلا كۆرۈپ ئۆز خىزمەتكارى گەھازىغا: مانا شۇنەملىك ئايال كېلىۋاتىدۇ؛
26 سەن ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ ئۇنىڭدىن: سىلى تىنچلىقمۇ؟ ئەرلىرى تىنچلىقمۇ؟ بالىلىرى تىنچلىقمۇ؟« ـ
دەپ سورىغىن، دېدى.
ـ ھەممە ئىش تىنچلىق، دەپ ئېيتتى ئايال.
27 ئەمدى تاغقا چىقىپ خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ قېشىغا كەلگەندە، ئۇ ئۇنىڭ پۇتلىرىنى قۇچاقلىدى. گەھازى ئۇنىڭ
يېنىغا بېرىپ ئۇنى ئىتتىرىۋەتمەكچى بولدى؛ لېكىن خۇدانىڭ ئادىمى: ـ ئۇنى ئۆز ئىختىيارىغا قويغىن؛ چۈنكى ئۇنىڭ
كۆڭلى ئىنتايىن سۈنۈق ۋە پەرۋەردىگار بۇ ئىشنى ماڭا دېمەي يوشۇرۇپتۇ، دېدى.

□ 4:16 »مۇشۇ ۋاقىتتا« ـ يا كى »ئەتىيازدا.«
■ 4:16 يار. 18□10: 14
□ 4:23 »نېمىشقا ئۇنىڭ قېشىغا بۇگۈن بارسەن؟« ـ ئېرى بەلكىم ئايالىنىڭ بېرىش مەقسىتىنى چۈشەنمىدى. ئېرىنىڭ سۆزىگە قارىغاندا »يېڭى ئاي«
يا كى »شابات كۈنى« پەيغەمبەرلەر بىلەن كۆرۈشۈش قولايلىق ۋاقىت بولاتتى. »ھەممە ئىش تىنچلىق« ـ يا كى »خاتىرجەم بولغىن.« □ 4:24
»ئىتتىك ھەيدەپ ماڭ؛ مەن دېمىگۈچە توختىمىغىن« ـ غۇلامى بەلكىم ئېشەكنىڭ يېنىدا يۈگۈرۈپ، ئايالغا ھەمراھ بولسا كېرەك.

28 ئايال: مەن غوجامدىن بىر ئوغۇل تىلىدىمۇ؟ ماڭا يالغان سۆز قىلمىغىن، دەپ سەندىن ئۆتۈنۈپمىدىمۇ؟ ـ دېدى.□ ■
29 پەيغەمبەر گەھازىغا: ـ بېلىڭنى چىڭ باغلاپ، مېنىڭ ھاسامنى ئېلىپ ماڭغىن. بىرسىگە ئۇچراساڭ، ئۇنىڭغا
سالام قىلمىغىن، بىرسى ساڭا سالام قىلسا، سەن ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىگىن. مېنىڭ ھاسامنى بالىنىڭ يۈزىگە قويغىن،
دېدى.□ ■
30 بالىنىڭ ئانىسى: پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن ۋە سېنىڭ ھاياتىڭ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سەندىن ئايرىلمايمەن،
دېدى. ئېلىشا ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگەشتى.
31 گەھازى ئۇلاردىن بۇرۇن بېرىپ ھاسىسىنى بالىنىڭ يۈزىگە قويغانىدى. ئەمما ھېچ ئاۋاز ياكى تۇيۇش چىقمىدى.
شۇنىڭ بىلەن ئۇ يېنىپ ئېلىشانىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: بالا ئويغانمىدى، دېدى.
32 ئېلىشا ئۆيگە كېلىپ قارىسا، مانا، بالا ئۇنىڭ كارىۋىتىدا ئۆلۈك ياتاتتى.
33 ئۇ بالا بىلەن ئۆزىنى ئايرىم قالدۇرۇپ، ئىشىكنى يېپىۋېتىپ پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلدى. ■
34 ئاندىن ئۇ كارىۋاتقا چىقىپ بالىنىڭ ئۈستىگە ئۆزىنى قويۇپ ئاغزىنى ئۇنىڭ ئاغزىغا، كۆزلىرىنى ئۇنىڭ كۆزلىرىگە،
قوللىرىنى ئۇنىڭ قوللىرىغا يېقىپ ياتتى. شۇنىڭ بىلەن بالىنىڭ بەدىنى ئىسسىشقا باشلىدى.
35 ئۇ چۈشۈپ ئۆيدە ئۇياق-بۇياققا مېڭىپ ئاندىن يەنە كارىۋاتقا چىقىپ يەنە بالىنىڭ ئۈستىگە ئېگىلدى. ئۇ ۋاقىتتا
بالا يەتتە قېتىم چۈشكۈردى، ئاندىن كۆزلىرىنى ئاچتى.■
36 پەيغەمبەر گەھازىنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: شۇنەملىك ئايالنى چاقىرغىن، دېدى. ئۇ ئۇنى چاقىرىپ قويدى. ئۇ
ئېلىشانىڭ يېنىغا كەلگەندە. ئۇ ئۇنىڭغا: ئوغۇللىرىنى كۆتۈرۈپ ئالسىلا، دېدى.
37 ئۇ ئۆيگە كىرىپلا ئۇنىڭ ئايىغى ئالدىغا يېقىلىپ دۇم ياتتى، يېشى يەرگە تەگكۈدەك تەزىم قىلدى. ئاندىن ئۆز
ئوغلىنى كۆتۈرۈپ چىقىپ كەتتى.

ئاچارچىلىقتا بولغان مۆجىزىلەر

38 ئېلىشا گىلگالغا يېنىپ باردى. شۇ چاغدا يۇرتتا ئاچارچىلىق بولغانىدى. پەيغەمبەرلەرنىڭ شاگىرتلىرى ئېلىشانىڭ
يېنىدا ئولتۇرغاندا ئۇ ئۆز خىزمەتكارىغا: سەن چوڭ قازانىنى ئېسىپ پەيغەمبەرلەرنىڭ شاگىرتلىرىغا شورپا پىشۇرۇپ
بەرگىن، دېدى.
39 ئۇلاردىن بىرسى ئوتياش تەرگىلى دالاغا چىقىپ ياۋا قاياق پېلىكىنى تېپىپ، ئۇنىڭدىن ياۋا قاياق ئۈزۈپ ئېتىكىنى
تولدۇرۇپ كېلىپ، توغراپ قازانغا سالدى؛ چۈنكى ئۇلار بۇلارنىڭ زىيانلىق ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتى.□
40 ئاندىن ئۇلار يەگىلەر دەپ ئادەملەرگە ئۆسۈپ بەردى. لېكىن ئۇلار تاماقنى يېگىلى باشلىغاندا: ئى خۇدانىڭ
ئادىمى، قازاندا ئۆلۈم بار، دەپ ۋارقىراشتى. ھېچكىم ئۇنىڭدىن يېيەلمىدى.
41 ئېلىشا: ئازراققىنە ئۇن ئېلىپ كېلىڭلار، دېدى. ئۇ شۇنى قازانغا تاشلاپ: خەلققە ئۆسۈپ بەرگىن، يېسۇن،
دېدى. ۋە مانا، قازاندا ھېچ زەھەر قالمىدى.■
42 ئەمدى بائال-شالىشاھدىن بىر ئادەم كېلىپ، خۇدانىڭ ئادىمىگە ئارپا ھوسۇلىنىڭ تۇنجى مېۋىسىدىن ئاش-نان،
يەنى يىگىرمە ئارپا نانىنى ۋە بىر خالتا كۆك باشنى ئېلىپ كېلىۋىدى، ئۇ: خەلققە يېگىلى ئالدىغا قويغىن، دېدى.

□ 4:28 «مەن غوجامدىن بىر ئوغۇل تىلىدىمۇ؟» ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، بۇ ئايال ئەسلىدە ئېلىشادىن بىرەر نەرسە تىلىمەكچى ئەمەس ئىدى. ئۇ ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈشكە زور ئىنتىزار بولىسىمۇ، يەنە ئوغۇل تىلەشتىن قورقاتتى.
■ 4:28 2پاد. 164:
□ 4:29 «بىرسىگە ئۇچراساڭ، ئۇنىڭغا سالام قىلمىغىن، بىرسى ساڭا سالام قىلسا، سەن ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىگىن» ـ ئوتتۇرا شەرقتە يولدا كېتىۋاتقانلار بىر-بىرى بىلەن سالاملاشقاندا ئادەتتە ئۆزۈن ۋاقىت كېتەتتى. ■ 4:29 لۇقا 410: ■ 4:33 مات. 66: ■ 4:35 1پاد. 21:17□ 2پاد. 1:8□ روس. 1020: □ 4:39 «ياۋا قاياق» ـ بىز پەرىزىمىز بويىچە شۇنداق تەرجىمە قىلدۇق. لېكىن بۇ ئۆسۈملۈك ۋە مېۋىسىنىڭ زادى نېمە ئىكەنلىكى بىزگە ھازىر نامەلۇم. ■ 4:41 مىس. 2515:

43 ئۇنىڭ خىزمەتكارى: شۇنى بىر يۈز ئادەمنىڭ ئالدىدا قانداق قويالايمەن؟ دېدى. ئېلىشا: خەلققە يېگىلى بەرگىن؛
چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ئۇلار يەيدۇ ۋە ئۇنىڭدىن ئېشىپ قالىدۇ، دېدى.■
44 شۇنىڭ بىلەن ئۇ شۇنى ئۇلارنىڭ ئالدىدا قويدى، ئۇلار يېدى ۋە دەل پەرۋەردىگارنىڭ دېگىنىدەك، ئۇنىڭدىن
ئېشىپ قالدى.

5

سۈرىيەنىڭ قوشۇننىڭ سەردارى نائامانىڭ ساقايتىلىشى

1 سۈرىيە پادىشاھىنىڭ قوشۇن سەردارى نائامان ئۆز غوجىسىنىڭ ئالدىدا تولىمۇ قەدرلەندى ۋە ئىززەتلەندى، چۈنكى
پەرۋەردىگار ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق سۈرىيەگە نۇسرەتلەر بەرگەندى. ئۇ باتۇر جەڭچى بولغىنى بىلەن، لېكىن ماخاۋ
كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغانىدى.
2 ئەمدى سۈرىيەلەر توپ-توپ بولۇپ، بۇلاڭچىلىققا چىقىپ ئىسرائىلدىن بىر كىچىك قىزنى تۇتۇپ كەلگەندى،
بۇ قىز نائامانىڭ ئايالىنىڭ خىزمىتىنى قىلاتتى.
3 ئۇ خانىمغا: كاشكى، مېنىڭ غوجام ساماريەدىكى پەيغەمبەرنىڭ قېشىدا بولسىدى! ئۇ ئۇنى ماخاۋ كېسىلدىن
ساقايتاتتى، دېدى.
4 نائامان بېرىپ خوجىسىغا: ـ ئىسرائىلنىڭ يۇرتىدىن بولغان كىچىك قىز مۇنداق-مۇنداق ئېيتتى، دېدى.
5 سۈرىيە پادىشاھى: ياخشى! سەن بارغىن، مەن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا بىر مەكتۇپ ئەۋەتىمەن، دېدى. نائامان
ئون تالانت كۈمۈش بىلەن ئالتە مىڭ شەكەل ئالتۇن ۋە ھەم ئون كىشىلىك كىيىمنى ئېلىپ ئىسرائىلغا باردى.□
6 ئۇ مەكتۇبنى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا ئاپىرىپ تاپشۇرۇپ بەردى. مەكتۇبتا: ـ »بۇ مەكتۇپ ساڭا يەتكەندە
بىلگەيسەنكى، مەن ئۆز خىزمەتكارىم نائامانىنى سېنىڭ قېشىڭغا ماڭدۇردۇم. سەن ئۇنى ماخاۋ كېسىلدىن
ساقايتقايسەن«، دەپ پۈتۈلگەندى.
7 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى خەتنى ئوقۇپ بولۇپ، ئۆز كىيىملىرىنى يىرتىپ-يىرتىۋەتتى ۋە: ـ مەن خۇدامۇ؟ كىشىنى
ئۆلتۈرۈپ ھەم تىرىلدۈرەلەيمەنمۇ؟ نېمىشقا ئۇ كىشى: ـ بۇ ئادەمنى ماخاۋ كېسىلدىن ساقايتقىن، دەپ ھاۋالە قىلدۇ؟
قېنى، ئويلىنىپ كۆرۈڭلار، ئۇ دەرۋەقە مەن بىلەن جەڭ قىلغىلى باھانە ئىزدەيدۇ، دېدى.■
8 ۋە شۇنداق بولدىكى، خۇدانىڭ ئادىمى ئېلىشا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنىڭ ئۆز كىيىملىرىنى يىرتقىنىنى ئاڭلىغاندا،
پادىشاھقا ئادەم ئەۋەتىپ: نېمىشقا ئۆز كىيىملىرىڭنى يىرتتىڭ؟ ئۇ كىشى ھازىر بۇ يەرگە كەلسۇن، ئاندىن ئۇ ئىسرائىلدا
بىر پەيغەمبەر بار ئىكەن دەپ بىلىدۇ، دېدى.
9 نائامان ئاتلىرى ۋە جەڭ ھارۋىسى بىلەن كېلىپ، ئېلىشانىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئالدىدا توختىدى.
10 ئېلىشا بىر خەۋەرچىنى ماڭدۇرۇپ نائامانغا: ـ بېرىپ ئىئوردان دەريىاسىدا يەتتە قېتىم يۇيۇنۇپ كەلگىن؛
شۇنداق قىلساڭ ئەتلىرىڭ ئەسلىگە كېلىپ پاكىز بولىسەن، دېدى.
11 لېكىن نائامان ئاچچىقلىنىپ يېنىپ كېلىپ: ـ مانا، ئۇ چوقۇم چىقىپ، مېنىڭ بىلەن كۆرىشىدۇ، ئۆرە تۇرۇپ
خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ندا قىلىپ، يارا جايىنىڭ ئۈستىدە قولىنى سىلكىپ، ماخاۋ كېسىلنى ساقايتىدۇ،
دەپ ئويلاپ كەلگەندىم.
12 دەمەشقتىكى دەريالىرى، يەنى ئابارنا بىلەن فارپار دەرياسىنىڭ سۈلىرى ئىسرائىلنىڭ ھەممە سۈلىرىدىن ياخشى
ئەمەسمۇ؟ مەن ئۇلاردا يۇيۇنسام پاكىز بولىمامدىم؟ ـ دېدى. ئۇ قاتتىق غەزەپلىنىپ بۇرۇلۇپ يولغا چىقتى.

■ **4:43** يۇھ. 6:9□ 11
□ **5:5** »ئون تالانت كۈمۈش« ـ بىر تالانت بەلكىم 30.6 كىلوگرام ئىدى، شۇڭا بۇ 306 كىلوگرام كۈمۈش ئىدى. »ئالتە مىڭ شەكەل ئالتۇن« ـ 70 كىلوگرامچە بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
■ **5:7** قان. 39:32□ 1سام. 62:

13 لېكىن ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ: ـ ئى ئاتام، ئەگەر پەيغەمبەر سىلىگە ئېغىر بىر ئىشنى تاپىلىغان
بولسا، قىلماسمىدىلا؟ ئۇنداق بولغان يەردە، ئۇ سىلىگە سۈغا چۈشۈپ يۇيۇنۇپ، پاكىز بولىسىلا، دېگەن بولسا شۇنداق
قىلمامىلا؟ ـ دېيىشتى.
14 شۇنداق ئۇ چۈشۈپ، خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ سۆزىگە بىنائەن ئىئوردان دەرياسىدا يەتتە قېتىم چۆمۈلدى. شۇنىڭ
بىلەن ئۇنىڭ ئېتى پاكلىنىپ، كىچىك بالىنىڭ ئېتىدەك بولۇپ ساقايدى.■
15 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بارلىق ھەمراھلىرى بىلەن خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ قېشىغا قايتىپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ: ـ
مانا ئەمدى پۈتكۈل يەر يۈزىدە ئىسرائىلدىن باشقا يەردە خۇدا يوق ئىكەن، دەپ بىلىپ يەتتىم؛ ئەمدى ھازىر، ئۆز
كەمىنەڭدىن بىر سوۋغاتنى قوبۇل قىلغىن، دېدى.
16 لېكىن ئېلىشا: مەن خىزمىتىدە تۇرۇۋاتقان پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ھېچ نېمنى قوبۇل
قىلماسمەن، دېدى. نائامان تولا چىڭ تۇرۇۋالسىمۇ، ھېچ قوبۇل قىلمىدى.
17 ئاندىن نائامان مۇنداق دېدى: ـ ئەگەر قوبۇل قىلمىساڭ، كەمىنەڭگە توپىدىن ئىككى قېچىر يۈك بېرىلسۇن؛
چۈنكى كەمىنەڭ بۇندىن كېيىن پەرۋەردىگاردىن باشقا ھېچقانداق ئىلاھلارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق يا كى ئىناقلىق
قۇربانلىقنى كەلتۈرمەيدۇ. □
18 لېكىن پەرۋەردىگار كەمىنەڭنىڭ شۇ بىر ئىشىنى كەچۈرۈم قىلغاي: غوجامنىڭ ئۆزى رىممۇننىڭ بۇتخانىسىغا
سەجدە قىلماق ئۈچۈن كىرگەندە، مېنىڭ قولۇمغا يۆلەنسە مەن رىممۇننىڭ بۇتخانىسىدا تىز پۈكسەم، مۇشۇ ئامالسىز
تىز پۈككىنىم ئۈچۈن پەرۋەردىگار مەن كەمىنەڭنى كەچۈرگەي، دېدى.□
19 ئېلىشا ئۇنىڭغا: ـ سەن ئامان-خاتىرجەملىتىكە كەتكىن، دېدى. ئۇ ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ ئازغىنە يول ماڭدى.
20 لېكىن خۇدانىڭ ئادىمى ئېلىشانىڭ خىزمەتكارى گەھازى كۆڭلىدە: ـ مانا، ئۇ سۈرىيەلىك نائامان ئېلىپ كەلگەن
نەرسىلىرىدىن غوجام ھېچنېمنى ئالماي، ئۇنى بىكار كەتكۈزۈۋېتىپتۇ. لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم
قىلىمەنكى، مەن ئۇنىڭ كەينىدىن يۈگۈرۈپ بېرىپ، ئۇنىڭدىن ئازراق بىر نەرسە ئالاي، دەپ ئويلىدى.
21 شۇنى دەپ گەھازى نائامانىڭ كەينىدىن باردى. نائامان بىر كىمنىڭ كەينىدىن يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقىنىنى
كۆرۈپ، ھارۋىسىدىن چۈشۈپ ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ: ھەممە ئىش تىنچلىقمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
22 ئۇ: ـ تىنچلىق، ـ دېدى، ـ ئەمما غوجام مېنى ماڭدۇرۇپ: مانا ئەمدى ئەفرائىم تاغلىقىدىن پەيغەمبەرلەرنىڭ
شاگىرتلىرىدىن ئىككى يىگىت قېشىمغا كەلدى. بۇلارغا بىر تالانت كۈمۈش بىلەن ئىككى كىشىلىك كىيىم بەرسىلە،
دەپ ئېيتتى، ـ دېدى.
23 نائامان: ـ ئىككى تالانت كۈمۈشنى قوبۇل قىلغىن، دەپ ئۇنى زورلاپ ئىككى تالانت كۈمۈشنى ئىككى خالتىغا
چېگىپ، ئىككى كىشىلىك كىيىمنى چىقىرىپ بەردى. بۇلارنى نائامان غۇلاملىرىدىن ئىككى يىگىتكە يۈدكۈزدى؛
ئۇلار گەھازىنىڭ ئالدىدا بۇلارنى كۆتۈرۈپ ماڭدى.
24 ئۇ تۇرغان دۆڭگە يەتكەندە بۇلارنى ئۇلارنىڭ قوللىرىدىن ئېلىپ ئۆيىگە تىقىپ قويدى؛ ئاندىن بۇ ئادەملەرنى
كەتكۈزۈۋەتتى.
25 ئاندىن ئۇ غوجىسىنىڭ ئالدىغا كىرىپ تۇردى. ئېلىشا ئۇنىڭدىن: ـ ئى گەھازى، نەگە بېرىپ كەلدىڭ؟ ـ دەپ
سوردى. ئۇ جاۋاب بېرىپ: قۇلۇڭ ھېچيەرگە بارمىدى، ـ دېدى.
26 ئېلىشا ئۇنىڭغا: ـ مەلۇم بىر كىشى ھارۋىسىدىن چۈشۈپ، كەينىگە يېنىپ، سېنىڭ ئالدىڭغا كەلگەندە، مېنىڭ
روھىم شۇ چاغدا سېنىڭ بىلەن بىرگە بارغان ئەمەسمۇ؟ بۇ كىشىلەر كۈمۈش بىلەن كىيىم، زەيتۇن باغلىرى بىلەن

■ 5:14 لۇقا 274:
□ 5:17 «ئىناقلىق قۇربانلىقى» ـ يا كى پەقەت «قۇربانلىق.» ئادەتتە بۇ سۆز «ئىناقلىق قۇربانلىقى» يا كى «تەشەككۈر قۇربانلىقى»نى بىلدۈرىدۇ. ئۇنىڭ
توپىنى تەلەپ قىلىشى بەلكىم ئىسرائىلدىكى شۇ توپا)قۇربانگاھ سۈپىتىدە(ئۈستىدە ئۆز قۇربانلىقلىرىنى قىلماقچى بولغان بولۇشى مۇمكىن. □ 5:18
«رىممون» ـ سۈرىيەنىڭ «بوران چىقارغۇچى بۇت»ى ئىدى.

ئۆزۈمزارلار، قوي بىلەن كالا، مالايلار بىلەن كېنىزەكلەرنى قوبۇل قىلىدىغان ۋاقىتمۇ؟
27 لېكىن هازىر نائامانىنڭ ماخاۋ كېسىلى ساڭا هەم نەسلىڭگە مەڭگۈگە چاپلىشىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئېلىشانىڭ قېشىدىن چىققاندا قاردەك ئاق بولۇپ قالدى.■

6

پالتىنىڭ بېشىنى سۇ ئۈستىدە لەيلىتىشى

1 پەيغەمبەرلەرنىڭ شاگىرتلىرى ئېلىشاغا: ـ مانا بىزگە سېنىڭ ئالدىڭدا تۇرۇۋاتقان يېرىمىز تار كەلدى.
2 ئىئوردان دەرياسىنىڭ بويىغا بېرىپ، هەربىرىمىز بىردىن ياغاچ ئېلىپ، شۇ يەردە تۇرىدىغانغا بىر تۇرالغۇ ئۆي ياسايلى، ـ دېدى.
ـ بېرىڭلار، دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
3 ئۇلارنىڭ بىرى يەنە: ـ ئىلتىپات قىلىپ قەمىنىلىرىڭ بىلەن بىرگە بارغىن، دېدى. ئۇ: ـ بىللە باراي، دېدى.
4 ئۇ ئۇلار بىلەن ماڭدى. ئۇلار ئىئوردان دەرياسىغا بېرىپ، دەرەخ كېسىشكە باشلىدى.
5 لېكىن ئۇلارنىڭ بىرى دەرەخ كېسىۋاتقاندا پالتىنىڭ بېشى سۇغا چۈشۈپ كەتتى. ئۇ ۋارقىراپ: ـ ۋاي غوجام، بۇ ئۆتنە ئالغان پالتا ئىدى، دېدى.
6 خۇدانىڭ ئادىمى: نەگە چۈشتى، دەپ سوريدى. ئۇ چۈشكەن يەرنى كۆرسىتىپ بەردى. ئۇ بىر شاخنى كېسىپ، ئۇنى سۇغا تاشلىۋىدى، پالتىنىڭ بېشى لەيلەپ چىقتى.
7 ئۇ: ئۇنى قولۇڭغا ئالغىن، دېۋىدى، ئۇ كىشى قولىنى ئۇزۇتۇپ ئۇنى تۇتۇۋالدى.

ئېلىشا پۈتۈن بىر قوشۇننى مەغلۇپ قىلىدۇ

8 سۇرىيەنىڭ پادىشاهى ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلىۋاتاتتى. ئۇ ئۆز خىزمەتكارلىرى بىلەن مەسلىهەتلىشىپ، پالانچى-پوكۇنچى يەردە بارگاه تىكىمەن، دەپ بېكىتەتتى.□
9 خۇدانىڭ ئادىمى ئىسرائىلنىڭ پادىشاهىغا خەۋەر ئەۋەتىپ: ـ سەن پالانچى-پوكۇنچى يەرگە بېرىشتىن ئېهتىيات قىلغىن، چۈنكى سۇرىيەلەر ئۇ يەرگە چۈشمەكچى، دېدى.
10 ئۇ ۋاقىتلاردا ئىسرائىلنىڭ پادىشاهى خۇدانىڭ ئادىمى ئۆزىگە كۆرسەتكەن جايغا ئادەم ئەۋەتىپ ئۇ يەردىكى ئادەملىرىگە ئېهتىيات قىلىشنى ئاگاهلاندۇردى. بۇنداق ئىش بىرقانچە قېتىم بولدى.□
11 بۇنىڭ سەۋەبىدىن سۇرىيەنىڭ پادىشاهى كۆڭلىدە قاتتىق ئاچچىقلىنىپ، ئۆز خىزمەتكارلىرىنى چاقىرىپ ئۇلاردىن: ـ ئارىمىزدىن كىمنىڭ ئىسرائىلنىڭ پادىشاهى تەرىپىدە تۇرىدىغانلىقىنى ماڭا كۆرسىتىپ بەرمەمسىلەر؟! ـ دەپ سوريدى.
12 لېكىن خىزمەتكارلىرىنىڭ بىرى: ـ ئى غوجام پادىشاه ئۇنداق ئەمەس؛ بەلكى ئىسرائىلدا تۇرىدىغان ئېلىشا دېگەن پەيغەمبەر سەن ياتقان هۇجرا ئۈچۈن قىلغان سۆزلىرىڭنى ئىسرائىل پادىشاهىغا ئېيتىپ بېرىدۇ، ـ دېدى.
13 ئۇ: بېرىپ ئۇنىڭ نەدە ئىكەنلىكىنى پايلاپ كېلىڭلار، مەن ئادەم ماڭدۇرۇپ ئۇنى تۇتۇپ كېلەي، دېدى. ئۇلار: ـ ئۇ دوتان شەهىرىدە ئىكەن، دەپ خەۋەر قىلدى.
14 شۇنىڭ بىلەن ئۇ شۇ يەرگە ئاتلىقلار، جەڭ هارۋىلىرى ۋە زور بىر قوشۇننى ماڭدۇردى. ئۇلار كېچىسى يېتىپ كېلىپ شەهەرنى قورشىۋالدى.

■ 5:27 چۈل. 10:12□ 2تار. 26□19: 20
□ 6:8 «...□□□□□□□□□□□□□□□□ پالانچى-پوكۇنچى يەردە بارگاه تىكىمەن، دەپ بېكىتەتتى» ـ ياكى ...» مەسلىهەتلىشىپ، ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ پالانچى-پوكۇنچى جايدا هۇجۇم قىلغايلا، دېدى.« □ 6:10 »بىرقانچە قېتىم« ـ ئىبرانىي ئىلدا »بىر قېتىم، ئىككى قېتىم ئەمەس« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

15 خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ مالىي سەھەردە تۇرۇپ چىقسا، مانا، بىر ئاتلىقلار ۋە جەڭ ھارۋىلىرى قوشۇنى شەھەرنى
قورشۋالغاندى. مالاي ئۇنىڭغا: ئەيلا، ئى غوجام، قانداق قىلارمىز؟ ـ دېدى.
16 لېكىن ئۇ: قورقمغىن؛ مانا بىز بىلەن بىرگە بولغانلار ئۇلار بىلەن بىرگە بولغانلاردىن كۆپتۇر، دېدى.
17 ئەمدى ئېلىشا دۇئا قىلىپ: ئى پەرۋەردىگار، مالايمنىڭ كۆزلىرىنى كۆرەلەيدىغان قىلىپ ئاچقايسەن، دېدى. ئۇ
ۋاقىتتا پەرۋەردىگار يىگىتنىڭ كۆزلىرىنى ئاچتى ۋە ئۇ ئەينى ئەھۋالنى كۆردى؛ مانا، پۈتكۈل تاغ ئېلىشانى چۈرىدەپ
تۇرغان يالقۇنلۇق ئات ۋە جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن تولغاندى.
18 سۈرىيەلەر چۈشۈپ ئۇ تەرەپكە كەلگەندە، ئېلىشا پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىپ: بۇ خەلقنى كورلۇق بىلەن ئۇرغىن،
دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئېلىشانىڭ تىلىكى بويىچە ئۇلارنى كورلۇق بىلەن ئۇردى.
19 ئېلىشا ئۇلارغا: بۇ سىلەر ئىزدىگەن يول ئەمەس ۋە سىلەر ئىزدىگەن شەھەر ئەمەس؛ مېنىڭ كەينىمدىن
ئەگىشىڭلار، سىلەرنى سىلەر ئىزدىگەن ئادەمنىڭ قېشىغا باشلاپ باراي، دەپ ئۇلارنى سامارىيەگە باشلاپ
باردى.
20 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار سامارىيەگە كىرگەندە ئېلىشا: ئى پەرۋەردىگار، ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى كۆرەلەيدىغان
قىلىپ ئاچقايسەن، دېدى. پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى ئاچتى؛ ۋە مانا، ئۇلار سامارىيەنىڭ ئوتتۇرىسىدا
تۇراتتى.
21 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئۇلارنى كۆرگەندە ئېلىشادىن: ئى ئاتام، ئۇلارنى ئۇلتۇرۇۋېتەيمۇ؟ ئۇلارنى ئۇلتۇرۇۋېتەيمۇ؟
دەپ سوردى.
22 ئۇ: ـ سەن ئۇلارنى ئۇلتۇرمە؛ ھەتتا ئۆزۈڭ قىلىچ ۋە ئوقيايىڭ بىلەن ئەسىر قىلغانلىرىڭنى ئۇلتۇرمەيدىغان يەردە،
بۇلارنى ئۇلتۇرۇشكە بولامتى؟ ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ ئالدىغا نان، سۇ قويغىن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يەپ-ئىچىپ ئۆز
غوجىسىغا يېنىپ كەتسۇن، دېدى.□
23 شۇنداق قىلىپ، ئۇ ئۇلارغا چوڭ زىياپەت بەردى؛ ئۇلار يەپ-ئىچىپ بولغاندىن كېيىن، ئاندىن ئۇلارنى يولغا
سالدى. ئۇلار غوجىسىنىڭ يېنىغا قايتتى. شۇنىڭدىن كېيىن سۈرىيەدىن بۇلاڭچىلار شايكىلىرى ئىسرائىلنىڭ زېمىنىغا
قايتا بېسىپ كىرمىدى.

پەرۋەردىگار سامارىيەنى قۇتقۇزىدۇ

24 كېيىن شۇنداق بولدىكى، سۈرىيەنىڭ پادىشاھى بەن-ھاداد پۈتكۈل قوشۇنىنى يىغىپ سامارىيەنى مۇھاسىرىگە
ئالدى.
25 شۇنىڭ بىلەن سامارىيەدە زور ئاچارچىلىق بولدى. ئۇلار ئۇنى شۇنچە ئۆزۈن قامال قىلدىكى، بىر ئېشەك بېشى
سەكسەن شەكەل كۈمۈشكە، ۋە كەپتەر مايىقىنىڭ بىر چىنىسىنىڭ تۆتتىن بىرى بەش شەكەل كۈمۈشكە يارايتتى.
□
26 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى سېپىلنىڭ ئۈستىدىن ئۆتكەندە، بىر ئايال ئۇنىڭغا: ئى غوجام پادىشاھ، يارىدەم بەرگىنە!
دەپ پەريات كۆتۈردى.
27 ئۇ: ئەگەر پەرۋەردىگار ساڭا يارىدەم بەرمىسە، مەن ساڭا قانداق يارىدەم قىلاي؟ يا خاماندىن يا ئۈزۈم
كۆچىكىدىن يارىدەم تېپىلامدۇ؟، ـ دېدى.
28 پادىشاھ ئەمدى ئۇنىڭدىن يەنە: نېمە دەردىڭ بار؟ دەپ سوردى. ئۇ: مانا بۇ خوتۇن ماڭا: ئوغلۇڭنى بەرگىن،
بىز ئۇنى بۈگۈن يەيلى. ئەتە بولسا مېنىڭ ئوغلۇمنى يەيمىز، دېدى.

□ 6:22 «...□□□□□□ ئۇلتۇرۇشكە بولامتى؟» ـ دېمەك، سەن ئۆزۈڭ مۇشۇ سۈرىيەلەرنى ئەسىرگە ئۆتىقان ئەمەسسەن؛ ھەتتا ئۇلارنى شۇنداق ئۆتىقان بولساڭمۇ، ئۇ چاغدا)كونا »ئۇرۇش ئەخلاقى« بويىچە(ئۇلارنى ئۇلتۇرۇۋەتمەيتتىڭ.
□ 6:25 »سەكسەن شەكەل« ـ 900 گرام، »بەش شەكەل« 55 گرام بولاتتى. مۇشۇ يەردىكى »بىر چىنىنىڭ تۆتتىن بىرى«نىڭ ھەجمى بەلكىم 0.25 لىترچە ئىدى. »چىنە« ئىبرانىي تىلىدا »كاب« بىلەن ئاتىلىدۇ.

29 تۆ ۋاقىتتا بىز مېنىڭ ئوغلۇمنى قاينىتىپ پىشۇرۇپ يېدۇق. ئەتسى مەن ئۆنىڭغا: ئەمدى سەن ئوغلۇڭنى بەرگىن،
ئۇنى يەيلى دېسەم، تۆ ئۆز ئوغلىنى يوشۇرۇپ قويدىڭ، ـ دېدى.■
30 پادشاھ ئايالىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ كىيىملىرىنى يىرتىپ-يىرتىۋەتتى. ئۇ سېپىلدا كېتىۋاتقاندا، خەلق ئۆنىڭ
كىيىمىنىڭ ئىچىگە، يەنى ئېتىگە بۆز كىيگەنلىكىنى كۆرۈپ قالدى.
31 پادشاھ: ـ ئەگەر شافاتنىڭ ئوغلى ئېلىشانىڭ بېشى بۇگۈن تېنىدە قالسا، خۇدا مېنىڭ بېشىمنى ئالسۇن ۋە
ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇق جازالىسۇن! ـ دېدى.□ ■
32 ئەمما ئېلىشا ئۆز ئۆيىدە ئولتۇراتتى؛ ئاقساقاللارمۇ ئۆنىڭ بىلەن بىللە ئولتۇرغاندى. پادشاھ ئۆنىڭ ئالدىغا بىر ئادەمنى
ماڭدۇرغاندى. لېكىن ئۇ خەۋەرچى ئۇ يەرگە يېتىپ بارمايلا، ئېلىشا ئاقساقاللارغا: ـ مانا بۇ جاللاتنىڭ بالىسىنىڭ
بېشىمنى ئالغىلى ئادەم ماڭدۇرغانلىقىنى كۆردۈڭلارمۇ؟ ئەمدى خەۋەرچى كەلگەندە ئىشىكنى چىڭ تاقاپ ئېچىدىن
تىرىۋېلىڭلار. مانا ئۆنىڭ كەينىدىن كەلگەن غوجىسىنىڭ قەدىمىنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىۋاتمامدۇ؟ ـ دېدى.
33 تۆ ئۆلار بىلەن سۆزلىشىۋاتقاندا، مانا خەۋەرچى ئۆنىڭ قېشىغا چۈشۈپ كېلىپ: »پادشاھ: »مانا بۇ بالا يىتىپەتنىڭ
ئۆزى پەرۋەردىگار تەرىپىدىن كەلدى؛ مەن زادى نېمە دەپ پەرۋەردىگارغا يەنە ئۈمىد باغلىيالارمەن؟« دەيدۇ،
دېدى.□

7

1 ئېلىشا: پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار! پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئەتە مۇشۇ ۋاقىتلاردا سامارىيەنىڭ
دەرۋازىسىدا بىر خالتا ئاق ئۇن بىر شەكەلگە ۋە ئىككى خالتا ئارپا بىر شەكەلگە سېتىلىدۇ، ـ دېدى.□
2 ئەمما پادشاھ بېلىكىنى تۈتۈپ ماڭغان قوشۇن ئەمەلدارى بولسا، خۇدانىڭ ئادىمىگە: مانا، ھەتتا پەرۋەردىگار
ئاسمانغا تۈڭلۈك ئاچسىمۇ، ئۇنداق ئىشنىڭ بولۇشى مۇمكىنمۇ؟! دېدى. ئۇ: ـ سەن ئۆز كۆزۈڭ بىلەن كۆرىسەن،
لېكىن شۇنىڭدىن يېمەيسەن، دېدى.
3 ئەمدى دەرۋازىنىڭ تۈۋىدە تۆت ماخاۋ كېسىلى بار ئادەم ئولتۇراتتى. ئۇلار بىر-بىرىگە: نېمە ئۈچۈن مۇشۇ يەردە
ئۆلۈمنى كۈتۈپ ئولتۇرىمىز؟ ■
4 شەھەرگە كىرەيلى دېسەك، شەھەردە ئاچارچىلىق بولغاچقا، ئۇ يەردە ئۆلىمىز؛ بۇ يەردە ئولتۇرساقمۇ ئۆلىمىز. قوپۇپ
سۈرىيەلەرنىڭ لەشكەرگاھىغا كېتەيلى. ئۇلار بىزنى ئايىسا تىرىك قالىمىز؛ بىزنى ئولتۇرەيلى دېسە ئۆلىمىز، خالاس، ـ
دېيىشتى.
5 شۇنى دەپ ئۇلار كەچقۇرۇن سۈرىيەلەرنىڭ لەشكەرگاھىغا بارغىلى قوپتى. لەشكەرگاھنىڭ قېشىغا يېتىپ
كەلگەندە، مانا ھېچ كىشى يوق ئىدى.
6 چۈنكى پەرۋەردىگار سۈرىيەلەرنىڭ لەشكەرگاھىغا جەڭ ھارۋىلىرى، ئاتلار ۋە زور چوڭ قوشۇننىڭ ساداسىنى
ئاڭلاتقاندى. شۇنى ئاڭلاپ ئۇلار بىر-بىرىگە: مانا، ئىسرائىلنىڭ پادشاھى بىشەك ھىتتىيلارنىڭ پادشاھلىرىنى ۋە
مىسىرلىقلارنىڭ پادشاھلىرىنى ئۈستىمىزگە ھۇجۇم قىلغىلى ياللۇاپتۇ، دېيىشتى؛ ■

■ **6:29** قان. 5328:
□ **6:31** **»ئەگەر شافاتنىڭ ئوغلى ئېلىشانىڭ بېشى بۇگۈن تېنىدە قالسا...»** ـ ئىسرائىلنىڭ پادشاھى)يورام، 8-بابنى كۆرۈڭ(نېمىشقا ئېلىشاغا شۇنداق
تۇرۇپ؟ شۇبھىسىزكى، ئۇ پادشاھنى بۇتپەرەسلىكى (3:3□□ كۆرۈڭ(ئۈچۈن دائىم ئەيىبلىگەچكە، ئۆنىڭغا تۇرۇپ ئىدى؛ ئېلىشا يەنە، بۇ بالا يىتىپەتلەر دەل
بۇتپەرەسلىكىمىزدىن يېشىمىزغا چۈشكەن، دەپ ئاگاھ بەرگەن بولسا كېرەك.
■ **6:31** 1پاد. 219:
□ **6:33** **»خەۋەرچى ئۆنىڭ قېشىغا چۈشۈپ كېلىپ: »پادشاھ: »مانا بۇ بالا يىتىپەتنىڭ ئۆزى... يەنە ئۈمىد باغلىيالارمەن؟« دەيدۇ، دېدى«** ـ
خەۋەرچى، شۇبھىسىزكى، پادشاھنىڭ ئۆز سۆزلىرىنى يەتكۈزۈۋاتىدۇ.□ **7:1** **»خالتا«** ـ مۇشۇ ئايەتتە »خالتا«) ئىبرانىي تىلىدا »سېئاھ«) تەخمىنەن 4
لىترچە كېلىدۇ. ■ **7:3** لاۋ. 4613: ■ **7:6** يەش. 413:

7 كەچقۇرۇن قوزغىلىپ چېدىرلىرىنى، ئات بىلەن ئېشەكلىرىنى تاشلاپ لەشكەرگاھنى شۇ پېتى قويۇپ، ئۆز جانلىرىنى
قۇتقۇزۇش ئۈچۈن بەدەر قاچقاندى.
8 ماخاۋ كېسىلى بار ئادەملەر لەشكەرگاھنىڭ يېنىغا كېلىپ، بىر چېدىرغا كىرىپ، يەپ-ئىچىپ ئۈنىكۈدىن كۈمۈش
بىلەن ئالتۇننى ۋە كىيىملەرنى ئېلىپ يوشۇرۇپ قويۇشتى. ئاندىن ئۇلار يېنىپ كېلىپ، يەنە بىر چېدىرغا كىرىپ ئۇ
يەردىكى ئولجىنىمۇ ئېلىپ يوشۇرۇپ قويۇشتى.
9 ئاندىن ئۇلار بىر-بىرىگە: بىزنىڭ بۇنداق قىلغىنىمىز دۇرۇس ئەمەس. بۈگۈن قۇتلۇق خەۋەر بار كۈندۈر، لېكىن بىز
تىنماي تۇرۇۋاتىمىز. سەھەرگىچە قالساق بۇ يامانلىق بېشىمىزغا چۈشىدۇ. ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەمدى بېرىپ پادىشاھنىڭ
ئوردىسىدىكىلەرگە بۇ خەۋەرنى يەتكۈزەيلى، دېدى.
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بېرىپ شەھەرنىڭ دەرۋازىسىدىكى پاسبانلارنى چاقىرىپ ئۇلارغا: بىز سۈرىيەرنىڭ
لەشكەرگاھىغا چىقساق، مانا ھېچكىم يوق ئىكەن، ھەتتا ئادەمنىڭ شەپەسمۇ يوقتۇر؛ بەلكى ئاتلار باغلاقلىق،
ئېشەكلەر باغلاقلىق بولۇپ، چېدىرلار ئەينى پېتى تۇرىدۇ، دېدى.
11 دەرۋازىدىكى پاسبانلار شۇ خەۋەرنى توۋلاپ ئېلان قىلىپ، پادىشاھنىڭ ئوردىسىغا خەۋەر يەتكۈزدى.
12 پادىشاھ كېچىسى قوپۇپ خىزمەتكارلىرىغا: ـ مەن سۈرىيەرنىڭ بىزگە نېمە قىلماقچى بولغىنىنى سىلەرگە دەپ
بېرەي. ئۇلار بىزنىڭ ئاچارچىلىقتا قالغىنىمىزنى بىلىپ، لەشكەرگاھدىن چىقىپ دالادا مۆكۈنۈۋېلىپ: ـ ئىسرائىللار
شەھەردىن چىقسا، بىز ئۇلارنى تىرىك تۇتۇپ، ئاندىن شەھەرگە كىرەلەيمىز، دېيىشكەن گەپ، دېدى.
13 خىزمەتكارلىرىدىن بىرى جاۋاب بېرىپ: ـ بىرنەچچە كىشىنى شەھەردە قالغان ئاتلاردىن بەشنى ئېلىپ)ئۇلارنىڭ
ئاقىۋىتى بۇ يەردە قالغان ئىسرائىلنىڭ بارلىق كىشىلىرىنىڭكىدىن، ھەتتا ھالاك بولغانلارنىڭكىدىن بەتتەر بولمايدۇ(!،
ئۇلارنى كۆرۈپ كېلىشكە ئەۋەتەيلى، دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىككى جەڭ ھارۋىسى بىلەن ئۇلارغا قاتىدىغان ئاتلارنى تەييار قىلدى. پادىشاھ ئۇلارنى
سۈرىيەرنىڭ قوشۇنىنىڭ كەينىدىن ئەۋەتىپ: ـ بېرىپ ئەھۋالنى كۆرۈپ كېلىڭلار، دەپ بۇيرۇدى.
15 بۇلار ئۇلارنىڭ ئىزىدىن ئىئوردان دەريا سىغىچە قوغلاپ باردى؛ ۋە مانا، پۈتكۈل يول بويى سۈرىيەر ئالدىراپ
قاچقاندا تاشلىۋەتكەن كىيىم-كېچەك ۋە ھەرخىل ئەسۋاب-ئۈسكۈنىلەر بىلەن تولغانىدى. ئەلچىلەر يېنىپ كېلىپ
پادىشاھقا شۇنى خەۋەر قىلدى.
16 ئۇ ۋاقىتتا خەلق چىقىپ سۈرىيەرنىڭ لەشكەرگاھىدىن ئولجىلارنى تالىدى؛ شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئېيتقان
سۆزىدەك، بىر خالتا ئاق ئۇن بىر شەكەلگە، ئىككى خالتا ئارپا بىر شەكەلگە سېتىلدى.
17 ئەمدى پادىشاھ بىلكىنى تۇتۇپ ماڭغان ھېلىقى ئەمەلدارنى دەرۋازىنى باشقۇرۇشقا تەينىلەپ قويغانىدى.
ئەمدى خالايىق دەرۋازىدىن ئېتىلىپ چىققاندا ئۇنى دەسسەپ-چەيلىۋەتتى ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆلدى. بۇ ئىش
پادىشاھ خۇدانىڭ ئادىمىنى تۇتماقچى بولۇپ، ئۇنىڭ ئالدىغا بارغاندا، دەل ئېلىشا ئېيتقاندەك بولدى.
18 شۇنىڭ بىلەن خۇدانىڭ ئادىمى پادىشاھقا ئېيتقان شۇ سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى: »ئەتە مۇشۇ ۋاقىتلاردا
سامارىيەنىڭ دەرۋازىسىدا ئىككى خالتا ئارپا بىر شەكەلگە ۋە بىر خالتا ئاق ئۇن بىر شەكەلگە سېتىلىدۇ.«
19 ئەمما ھېلىقى ئەمەلدار خۇدانىڭ ئادىمىگە: ـ »مانا، ھەتتا پەرۋەردىگار ئاسمانغا تۆكۈلۈك ئاچسىمۇ، ئۇنداق بىر
ئىشنىڭ بولۇشى مۇمكىنمۇ؟«! دېگەنىدى. ئۇ: ـ »سەن ئۆز كۆزۈڭ بىلەن كۆرسەن، لېكىن شۇنىڭدىن يېمەيسەن«،
دېگەنىدى.
20 ئۇنىڭغا ھەم دەل شۇنداق بولدى، چۈنكى خەلق ئۇنى دەرۋازىدا دەسسەپ ئۆلتۈرگەنىدى.

8

1 ئېلىشا تۆزى ئوغلىنى تىرىلدۈرگەن ئايالغا نەسىھەت قىلىپ: ـ سەن ۋە تۆز تۆيدىكىلىرىڭ بىلەن بېرىپ، قەيەردە
ئولتۇرغۇدەك جاي تاپسالڭ، ئۇ يەردە تۇرغىن؛ چۈنكى پەرۋەردىگار: ـ ئاچارچىلىق بولسۇن، دەپ بېكىتتى. بۇ
ئاچارچىلىق زېمىندا يەتتە يىلغىچە تۇگىمەيدۇ، دېدى.■
2 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئايال خۇدانىڭ ئادىمى ئېيتقاندەك تۆز تۆيدىكىلىرى بىلەن بېرىپ، فىلىستىيلەرنىڭ يۇرتىدا يەتتە
يىلغىچە تۇردى.
3 ۋە شۇنداق بولدىكى، يەتتە يىل تۆتكەندە، ئايال فىلىستىيلەرنىڭ يۇرتىدىن يېنىپ كەلدى؛ ئۇ پادشاھتىن تۆۋى بىلەن
زېمىننى تۆزىگە قايتۇرۇپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلغىلى باردى.
4 شۇ ۋاقىتتا پادىشاھ خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ خىزمەتكارى گەھازى بىلەن سۆزلىشىپ ئۇنىڭغا: ـ ئېلىشا قىلغان ھەممە
ئۇلۇغ ئەمەللەرنى ماڭا بايان قىلىپ بەرگىن، دەۋاتاتتى.
5 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ پادىشاھقا ئېلىشانىڭ قانداق قىلىپ بىر تۇلۇكنى تىرىلدۈرگەنلىكىنى دەپ بېرىۋاتقاندا،
ئېلىشا ئوغلىنى تىرىلدۈرگەن شۇ ئايال پادىشاھتىن تۆز تۆۋى ۋە زېمىننى قايتۇرۇپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلغىلى كەلدى.
گەھازى: ـ ئى پادىشاھ غوجام، مانا، بۇلار مەن ئېيتقان ئايال ۋە ئېلىشا تۇلۇمدىن تىرىلدۈرگەن ئوغلى دەل شۇ،
دېدى.
6 پادىشاھ ئايالدىن سورىۋىدى، ئۇ شۇ ۋەقەنى ئۇنىڭغا دەپ بەردى. شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ بىر ئاغۋاتنى بەلگىلەپ:
ـ ئۇنىڭ ھەممە تەئەللۇقاتلىرىنى يانداۋۇپ بەرگىن ۋە شۇنىڭدەك تۆز يۇرتىدىن كەتكەن كۈندىن تارتىپ بۇ ۋاقىتقىچە
يېرىدىن چىققان ھوسۇلنىڭ بارلىق كىرىمىنى ئۇنىڭغا بەرگىن، دېدى.

ئېلىشا ھازائەل بىلەن كۆرۈشىدۇ

7 ئەمدى ئېلىشا سۈرىيەنىڭ پادىشاھى بەن-ھاداد كېسەل ياتقىنىدا دەمەشققە كەلدى. پادىشاھقا: خۇدانىڭ
ئادىمى بۇ يەرگە كەلدى، دەپ خەۋەر بېرىلدى.
8 پادىشاھ ھازائەلگە: ـ تۆزۈڭ بىر سوۋغا ئېلىپ، خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇ
ئارقىلىق پەرۋەردىگاردىن مېنىڭ توغرامدا: »ئۇ بۇ كېسەلدىن ساقىيامدۇ، ساقايمايدۇ« دەپ سوريغىن، ـ دېدى.■
9 شۇنىڭ بىلەن ھازائەل ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە باردى. ئۇ تۆزى بىلەن دەمەشقتىكى ھەرخىل ئېسىل ماللاردىن
قىرىق تۆگە سوۋغا ئېلىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ: »ئوغلۇڭ سۈرىيەنىڭ پادىشاھى بەن-ھاداد مېنى ئەۋەتىپ، بۇ
كېسەلدىن ساقىيمەنمۇ، ساقايمايمەنمۇ؟« دەپ سورايدۇ، ـ دېدى.
10 ئېلىشا ئۇنىڭغا: ـ بېرىپ ئۇنىڭغا: ـ چوقۇم ساقىيىسەن، دەپ ئېيتقىن. لېكىن پەرۋەردىگار ماڭا قانداقلا
بولمىسۇن ئۇ چوقۇم تۇلدۇ، دەپ ۋەھيي قىلدى، دېدى.
11 خۇدانىڭ ئادىمى تاكى ھازائەل خىجىل بولۇپ كەتكۈچە ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ تۇردى، ئاندىن خۇدانىڭ
ئادىمى يىغلاشقا باشلىدى.
12 ھازائەل: ـ غوجام نېمىشقا يىغلايلا! دەپ سوردى. ئۇ: ـ مەن سېنىڭ ئىسرائىللارغا قىلىدىغان يامان ئىشلىرىڭنى
بىلىمەن؛ چۈنكى سەن ئۇلارنىڭ قورغانلىرىنى كۆيدۈرۈپ، يىگىتلىرىنى قىلىچ بىلەن تۇلتۇرۇپ، ئۇششاق بالىلىرىنى
چۆرۈپ تاشلاپ، ھاملىدار ئاياللىرىنىڭ قارنىنى يېرىۋېتىسەن، دېدى.■
13 ھازائەل: ـ مەنكى ئىتتەك بىر قۇلۇڭ نېمە ئىدىم، ئۇنداق ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلالامتىم؟ ئېلىشا: ـ پەرۋەردىگار ماڭا
سېنىڭ سۈرىيەنىڭ پادىشاھى بولىدىغانلىقىنى مەلۇم قىلدى، دېدى.
14 ئۇ ئېلىشانىڭ قېشىدىن چىقىپ غوجىسىنىڭ يېنىغا باردى. بەن-ھاداد ئۇنىڭدىن: ـ ئېلىشا ساڭا نېمە دېدى،
دەپ سوردى. ئۇ: ـ ئۇ ماڭا سىلىنىڭ توغرىلىرىدا، چوقۇم ساقىيدۇ، دەپ ئېيتتى، دېدى.

■ **8:1** 2پاد. 34:4 ■ **8:8** 1پاد. 14:2؛ 3، 2پاد. 21: ■ **8:12** 2پاد. 32:10؛ 17:12؛ 13:7

15 ئەتسى هازائەل بىر پارچە بۆزنى ئېلىپ، سۇغا چىلاپ پادىشاھنىڭ يۈزىنى ئەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلدى؛ ۋە
هازائەل ئۇنىڭ ئورندا پادىشاھ بولدى.

يەھوشافاتنىڭ ئوغلى يەھورام يەھۇدانىڭ پادىشاھى بولۇشى ئاتسى بىلەن 2تار. 2021-2:

16 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى، ئاھابنىڭ ئوغلى يورامنىڭ سەلتەنىتىنىڭ بەشىنچى يىلىدا، يەھوشافات تېخى يەھۇدانىڭ
پادىشاھى ۋاقتىدا، يەھوشافاتنىڭ ئوغلى يەھورام يەھۇدانىڭ پادىشاھى بولدى. □ ■
17 ئۇ پادىشاھ بولغاندا ئوتتۇز ئىككى ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا سەككىز يىل سەلتەنەت قىلدى.
18 ئۇ ئاھابنىڭ جەمەتى قىلغاندەك ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ يولىدا يۈردى)چۈنكى ئۇنىڭ ئايالى ئاھابنىڭ قىزى
ئىدى(؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلدى .
19 لېكىن پەرۋەردىگار داۋۇتقا: ـ سېنىڭ بىلەن ئوغۇللىرىڭغا »مەڭگۈ ئوچمەيدىغان چىراغ« بېرىمەن دېگەن ۋەدىسى
تۈپەيلىدىن ئۇ يەھۇدانى خاراب قىلىشنى خالىمىدى.□ ■
20 ئۇنىڭ كۈنلىرىدە ئېدوم يەھۇدانىڭ ئىدارە قىلىشىغا ئىسيان كۆتۈرۈپ، ئازاد بولۇپ ئۆز ئالدىغا بىر پادىشاھلىق
تىكلىدى. ■
21 شۇنىڭ بىلەن يورام ھەممە جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن يولغا چىقىپ زائىر شەھىرىگە ئوتتى. ئۇ كېچىسى ئورنىدىن
تۇرۇپ، ئۆزىنى ۋە جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ سەردارلىرىنى قورشۇالغان ئېدوملارغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى مەغلۇپ
قىلدى؛ لېكىن ئاخىرىدا يەھۇدا لەشكەرلىرى ئۆز ئۆيلىرىگە قېچىپ كەتتى. □
22 شۇنىڭ بىلەن ئېدوملار يەھۇدانىڭ ھۆكۈمرانلىقىدىن بۇگۈنگىچە ئازاد بولدى. ئۇ ۋاقىتتا لىبناھمۇ ئىسيان
كۆتۈرۈپ ئازاد بولدى.
23 ئەمدى يورامنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى بولسا »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى«
دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟ □
24 يورام ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ يېنىدا دەپنە قىلىندى.
ئوغلى ئاھازىيا ئۇنىڭ ئورندا پادىشاھ بولدى.■

ئاھازىيا سەلتەنەت قىلىدۇ 2تار. 622-1:

□ **8:16 »يورام«** ـ »يەھورام«نىڭ باشقا بىرخىل شەكلى. مۇشۇ ئايەتتە ئىككى يەھورام بار؛ بىرىنچىسى ئىسرائىل، يەنى شىمالىي پادىشاھلىقنىڭ پادىشاھى، ئىككىنچىسى يەھۇدانىڭ پادىشاھى. **»يەھوشافات تېخى يەھۇدانىڭ پادىشاھى ۋاقتىدا، يەھوشافاتنىڭ ئوغلى يەھورام يەھۇدانىڭ پادىشاھى بولدى«** ـ دېمەك، يەھوشافات ۋە ئوغلى يەھورام ئىككىسى تەڭ سەلتەنەت قىلىدۇ.

■ **8:16** 2تار. 21□4: 5

□ **8:19 »داۋۇت ... بىر چىراغ... بېرىمەن«** ـ «1□□□.» 36:11 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »چىراغ« ـ بۇ كۆچمە مەنىلىك سۆز بولۇپ، داۋۇتنىڭ خاندانىنى كۆرسىتىدۇ؛ ئەلۋەتتە، خاندانىنىڭ مەۋجۇت بولغانلىقى (1) داۋۇتنىڭ خۇداغا سادىق بولغانلىقىغا گۈۋاھلىق بېرىدىغان »چىراغ« بولىدۇ؛ (2) خۇدانىڭ داۋۇتقا: سەن ئارقىلىق پۈتكۈل دۇنيانى سورايدىغان مەسىھ تۇغۇلىدۇ، دەپ بەرگەن ۋەدىسىدە تۇرىدىغانلىقىغا گۈۋاھلىق بېرىدىغان »چىراغ« بولىدۇ.

■ **8:19** 2سام. 13:7□ 1پاد. 36:11□ 4:15□ زەب. 132 :17-18

■ **8:20** يار. 40:27□ 2تار. 21 :8

□ **8:21 »يورام ھەممە جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن...»** ـ »يورام« يا كى »يەھورام«. **»زائىر شەھىرىگە ئوتتى«** ـ يەنى ئىشوردان دەرياسىدىن ئوتتى. **»ئاخىرىدا يەھۇدا لەشكەرلىرى ئۆز ئۆيلىرىگە قېچىپ كەتتى«** ـ ئەينى تېكىستتە »يەھۇدا« دېگەن سۆز يوق. لېكىن مۇشۇ يەردە »لەشكەرلەر«)ئىبرانىي تىلىدا »خەلق«) يەھۇدىي لەشكەرلەرنى كۆرسەتسە كېرەك.

□ **8:23 »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى«** ـ بۇ كىتاب تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە«نىڭ ئۆزى ئەمەس، بىراق شۇيھىسزىكى، تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە« بۇ كىتابتىن كۆپ ئۇچۇرلارنى ئالغان.

■ **8:24** 2تار. 19 :21

25 ئىسرائىلنىڭ پادشاهى، ئاهابنىڭ ئوغلى يورامنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون ئىككىنچى يىلى، يەهۇدا پادشاهى
يەهوراموننىڭ ئوغلى ئاهازىيا يەهۇداغا پادشاه بولدى. ■
26 ئاهازىيا پادشاه بولغاندا يىگىرمە ئىككى ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا بىر يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ
ئىسمى ئاتالىيا ئىدى؛ ئۇ ئىسرائىل پادشاهى ئومرىنىڭ قىزى ئىدى. ■
27 ئاهازىيا ئاهابنىڭ جەمەتىنىڭ يولىدا يۈرۈپ ئاهابنىڭ جەمەتى قىلغاندەك، خۇدانىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى
قىلدى؛ چۈنكى ئۇ ئاهابنىڭ كۈيئوغلى بولۇپ ئۇنىڭغا هەمجەمەت ئىدى.
28 ئاهابنىڭ ئوغلى يورام سۈرىيەنىڭ پادشاهى هازائەل بىلەن گىلېئادتىكى راموتتا سوقۇشقاندا ئاهازىيا ئۇنىڭغا
هەمدەملىشىپ سوقۇشقا چىققانىدى. سۈرىيىلەر يورامنى زەخمىلەندۈردى.
29 يورام پادشاه راماهدا سۈرىيە پادشاهى هازائەل بىلەن سوقۇشقاندا سۈرىيىلەردىن يىگەن زەخمىنى داۋالىتىش
ئۈچۈن، يىزرەئەلگە يېنىپ كەلدى. ئاهابنىڭ ئوغلى يورام كېسەل بولغاچقا، يەهۇدانىڭ پادشاهى، يەهورامنىڭ
ئوغلى ئاهازىيا ئۇنى يوقلىغلى يىزرەئەلگىمۇ باردى.■

9

يەهۇ پادشاه بولىدۇ

1 ئېلىشا پەيغەمبەر پەيغەمبەرلەرنىڭ شاگىرتلىرىدىن بىرنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا: ـ «بېلىڭنى باغلاپ بۇ ماي قاچىسىنى
قولۇڭغا ئېلىپ، گىلېئادتىكى راموتقا بارغىن. ■
2 ئۇ يەرگە بارغاندا نىمشىنىڭ نەۋرىسى، يەهوشافاتنىڭ ئوغلى يەهۇنى تېپىپ، ئۇيىگە كىرىپ، ئۇنى ئۆز بۇرادەرلىرى
ئارىسىدىن ئورندىن تۇرغۇزۇپ، ئىچكىرىكى ئۆيگە باشلاپ كىر.
3 ئاندىن قاچىدىكى مايىنى بېشىغا قۇيۇپ: پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن سېنى ئىسرائىلغا پادشاه بولۇشقا
مەسىھ قىلدىم، دېگىن؛ شۇنى دەپ بولۇپلا ئىشىكنى ئېچىپ، قېچىپ چىققىن، هايال بولما« ـ دېدى.■
4 شۇنىڭ بىلەن شۇ ياش پەيغەمبەر يىگىت گىلېئادتىكى راموتقا باردى.
5 ئۇ يەرگە كەلگەندە، مانا، قوشۇننىڭ سەردارلىرى ئۇ يەردە ئولتۇراتتى. ئۇ: ـ ئى سەردار، ساڭا بىر سۆزۈم بار،
دېدى.
يەهۇ: ـ قايسىمىزغا؟ ـ دەپ سوردى.
ئۇ: ـ ساڭا، ئى سەردار، دېدى.
6 ئۇ قوپۇپ ئۆيگە كىردى. يىگىت بېشىغا مايىنى قۇيۇپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار
مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن سېنى پەرۋەردىگارنىڭ خەلقىگە، يەنى ئىسرائىلغا پادشاه بولۇشقا مەسىھ قىلدىم.
7 سەن ئۆز غوجاڭ ئاهابنىڭ جەمەتىنى يوقىتىسەن؛ چۈنكى ئۆز قوللىرىم پەيغەمبەرلەرنىڭ قېنىنى ئۈچۈن ۋە
پەرۋەردىگارنىڭ هەممە قوللىرىنىڭ قېنىنى ئۈچۈن يىزەبەلدىن ئىنتىقام ئالاي. □
8 ئاهابنىڭ پۈتكۈل جەمەتى يوقىلىدۇ؛ ئاهابنىڭ جەمەتىدىن ئىسرائىلدىكى هەممە ئەركەكلەرنى هەتتا ئاجىز ياكى مىيىپ
بولسۇن هەممىسىنى هالاك قىلىمەن. □ ■

■ **8:25** 2تار. 122:
■ **8:26** 2تار. 222:
■ **8:29** 2پاد. 15:9 22 6: 7
■ **9:1** 1پاد. 1619:
■ **9:3** 2تار. 722:
□ **9:7** **«يىزەبەلدىن ئىنتىقام ئالاي»** ـ ئىبراني تىلىدا «يىزەبەلنىڭ قولىدىن ئىنتىقام ئالاي.»
□ **9:8** **«هەممە ئەركەكلەر»** ـ ئىبراني تىلىدا: «تامىغا قاراپ سىيدىغان هەربىرى» دەپ ئېپادىلىنىدۇ. **«ئاجىز ياكى مىيىپ بولسۇن هەممىسىنى»** ـ باشقا
برخىل تەرجىمىسى: «ياكى قۇل ياكى هۆر بولسۇن، هەممىسىنى...». ■ **9:8** 1پاد. 2121:

9 مەن ئاھابنىڭ جەمەتىنى نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ جەمەتىدەك ۋە ئاخىياھنىڭ ئوغلى باشاشانىڭ جەمەتىدەك
يوق قىلىمەن. ■
10 ئىتلار يىزرەئەلدىكى شۇ پارچە يەردە يەيدۇ. ھېچكىم ئۇنى دەپنە قىلمايدۇ.«
شۇنى دەپ بولۇپلا يىگىت ئىشىكنى ئېچىپ قېچىپ كەتتى. □ ■
11 يەھۇ ئۆز غوجىسىنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ قېشىغا يېنىپ چىققاندا، ئۇلار ئۇنىڭدىن: ـ ھەممە ئىش تىنچلىقمۇ؟ بۇ
تەلۋە سېنى نېمە ئىش بىلەن ئىزدەپ كەپتۇ؟ ـ دەپ سوريدى.
ئۇ ئۇلارغا: سىلەر شۇ كىشى ۋە ئۇنىڭ سەپسەتىلىرىنى بىلىسىلەر، ـ دېدى.□
12 ئۇلار: يالغان ئېيتما! بىزگە دەپ بەرگىنە! دېۋىدى، ئۇ: ـ ئۇ ماكا مۇنداق-مۇنداق دەپ، پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: ـ »سېنى ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلدىم« دەپ ئېيتتى ـ دېدى.
13 شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھەممىسى تونلىرىنى سېلىپ، پەلەمپەيدە يىيىپ ئۇنىڭغا پاياندىز قىلدى. ئۇلار كاناي
چېلىپ: »يەھۇ پادىشاھ بولدى«! دەپ جاكارلاشتى.
14 شۇنىڭ بىلەن نىمشىنىڭ نەۋرىسى، يەھوشافاتنىڭ ئوغلى يەھۇ يورامنى قەستلىمەكچى بولدى. ئۇ ۋاقىتتا يورام بىلەن
بارلىق ئىسرائىللار گىلئادتىكى راموتتا تۇرۇپ، ئۇ جايىنى سۇرىيەنىڭ پادىشاھى ھازائەلنىڭ ھۇجۇمىدىن مۇھاپىزەت
قىلىۋاتاتتى.
15 ئەمدى يورام پادىشاھ سۇرىيەنىڭ پادىشاھى ھازائەل بىلەن سوقۇشقاندا سۇرىيىلەردىن يىگەن زەخمىدىن ساقىيىش
ئۈچۈن يىزرەئەلگە يېنىپ كەلگەنىدى. يەھۇ بولسا ئۆزىگە ئەگەشكەنلەرگە: سىلەرگە لايىق كۆرۈنسە، يىزرەئەلگە
بېرىپ خەۋەر بەرگۈدەك ھېچكىمنى شەھەردىن قاچۇرماڭلار، دېگەنىدى.■
16 يەھۇ بىر جەڭ ھارۋىسىنى ھەيدەپ يىزرەئەلگە باردى، چۈنكى يورام ئۇ يەردە كېسەل بىلەن ياتقانىدى
)يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاھازىيا يورامنى يوقلىغلى چۈشۈپ كەلگەنىدى.(
17 ئەمدى كۆزەتچى يىزرەئەلنىڭ مۇنارىدا تۇرۇپ، يەھۇ قاتارلىق بىر توپ ئادەملەرنى كۆردى. ئۇ: »بىر توپ
ئادەملەرنى كۆردۇم« دېدى. يورام: بىر ئاتلىق كىشىنى ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئەۋەتىڭلار، ئۇ ئۇلاردىن: ـ ھەممە ئىش
تىنچلىقمۇ؟ ـ دەپ سورىسۇن، دېدى.
18 شۇنىڭ بىلەن ئاتلىق بىر كىشى ئۇلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ: ـ پادىشاھ، ھەممە ئىش تىنچلىقمۇ، دەپ سوريدى،
دېدى.
يەھۇ: ـ تىنچلىقمۇ، ئەمەسمۇ، بۇنىڭ بىلەن نېمە كارىڭ؟ بۇرۇلۇپ مېنىڭ كەينىمدىن ماڭ، ـ دېدى. كۆزەتچى
پادىشاھقا خەۋەر بېرىپ: ـ خەۋەرچى ئۇلارنىڭ قېشىغا باردى، لېكىن قايتىپ كەلمىدى« ـ دېدى.
19 شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەنە بىر ئاتلىق كىشىنى ماڭدۇردى. ئۇ ئۇلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ: ـ پادىشاھ، ھەممە ئىش
تىنچلىقمۇ، دەپ سوريدى، دېدى.
يەھۇ: ـ تىنچلىقمۇ، ئەمەسمۇ، بۇنىڭ بىلەن نېمە كارىڭ؟ بۇرۇلۇپ مېنىڭ كەينىمدىن ماڭ، دېدى.
20 كۆزەتچى پادىشاھقا خەۋەر بېرىپ: ـ خەۋەرچى ئۇلارنىڭ قېشىغا باردى، لېكىن قايتىپ كەلمىدى. ئەمدى
ئۇلارنىڭ ھارۋا ھەيدىشى نىمشىنىڭ ئوغلى يەھۇنىڭ ھەيدىشىدەك ئىكەن، چۈنكى ئۇ تەلۋىلەرچە ھەيدەيدۇ، دېدى.
21 يورام: ـ ھارۋىنى قېتىڭلار، دەپ بۇيرۇۋىدى، ئۇنىڭ جەڭ ھارۋىسىنى قېتىپ تەييارلىدى. ئاندىن ئىسرائىلنىڭ
پادىشاھى يورام بىلەن يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاھازىيا، ھەربىرى ئۆز جەڭ ھارۋىسىغا ئولتۇرۇپ، يەھۇنىڭ ئالدىغا
بېرىشقا چىقتى، ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن يىزرەئەللىك نابوتنىڭ ئېتىزلىقىدا ئۇچراشتى.□

■ 9:9 1پاد. 10:14□ 29:15□ 316□11: □ 9:10 »يىزرەئەلدىكى شۇ پارچە يەر« ـ ئاھاب پادىشاھ نابوتىنى قەستلەپ تارىنتۇالغان يەرنى
كۆرسىتىدۇ. «1□□□.» 21:24-نى كۆرۈڭ. ■ 9:10 1پاد. 2321: □ 9:11 »سەپسەتىلىرى« ـ ياكى پەقەت » گەپلىرى.« ■ 9:15 2پاد.
298: □ 9:21 »ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن يىزرەئەللىك نابوتنىڭ ئېتىزلىقىدا ئۇچراشتى« ـ «1□□□.» 21:24-نى كۆرۈڭ.

22 يورام يەھۇنى كۆرگەندە، »ئى يەھۇ، ھەممە ئىش تىنچلىقمۇ؟ دەپ سوردى. ئۇ: ـ ئاناڭ يىزەبەلنىڭ قىلغان
بۇزۇقچىلىقلىرى ۋە جادۇگەرلىكى شۇنچە جىق تۇرسا، قانداقمۇ تىنچلىق بولىدۇ؟! ـ دېدى. □
23 شۇنىڭ بىلەن يورام ھارۋىنى ياندۇرۇپ ئاھازىياغا: »ئى ئاھازىيا، ئاسىيلىق«! دەپ ۋارقىراپ بەدەر قاچتى.
24 يەھۇ ئوقياسىنى قولىغا ئېلىپ، ئوق سىلىپ يورامنىڭ كەينى تەرىپىدىن ئۇنىڭ ئىككى مۈرىسىنىڭ ئارىلىقىدىن ئاتتى.
يا ئوقى ئۇنىڭ يۈرىكىدىن تېشىپ چىقتى ۋە ئۇ تۆز ھارۋىسىغا يېقىلىپ چۈشتى.
25 يەھۇ ئۆز يېنىدىكى ئەمەلدارى بىدكارغا: ئۇنى ئېلىپ يىزرەئەللىك نابوتنىڭ ئېتىزلىقىغا تاشلىغىن. يادىڭدا بولسۇنكى،
مەن بىلەن سەن ئۇنىڭ ئاتىسى ئاھابنىڭ كەينىدىن بىللە ماڭغاندا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭ توغرىسىدا مۇنداق بىر
ھۆكۈم-ۋەھيىنى ئېيتقان: ـ □
26 »مەن تۈنۈگۈن نابوتنىڭ قېنى بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ قېنىنى كۆردۈم، دەيدۇ پەرۋەردىگار: مانا بۇ قان قەرزىنى
دەل بۇ ئېتىزلىقتا ساڭا ياندۇرىمەن، دەيدۇ پەرۋەردىگار.« ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ شۇ سۆزى بويىچە، ئۇنى ئېلىپ
شۇ يەرگە تاشلىغىن، ـ دېدى.■
27 يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاھازىيا بۇنى كۆرگەندە »باغدىكى راۋاق يولى« بىلەن قاچتى. لېكىن يەھۇ ئۇنىڭ كەينىدىن
قوغلاپ: »ئۇنى ئېتىڭلار«! دەپ بۇيرۇۋېدى، ئۇلار ئۇنى ئىبلىئامنىڭ يېنىدا، گۇر ئېگىزلىكىگە چىققان يولدا
ئاتتى. ئۇ مەگىددوغىچە قېچىپ ئۇ يەردە ئۆلدى. □ ■
28 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭ جەسىتىنى جەڭ ھارۋىسىغا سېلىپ، يېرۇسالېمغا ئېلىپ بېرىپ،
»داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ يېنىغا ئۆز قەبرىسىدە دەپنە قىلدى
29)ئاھابنىڭ ئوغلى يورامنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون بىرىنچى يىلىدا ئاھازىيا يەھۇداغا پادىشاھ بولغانىدى.(
30 يەھۇ ئەمدى يىزرەئەلگە كەلدى، يىزەبەل شۇنى ئاڭلاپ كۆزلىرىگە سۈرمە سۈرۈپ، چاچلىرىنى تاراپ،
دېرىزىدىن قاراپ تۇراتتى.
31 يەھۇ دەرۋازىدىن كىرگەندە ئۇ ئۇنىڭغا: ئى زىمرى، ئۆز غوجاڭنىڭ قاتىلى، ھەممە ئىش تىنچلىقمۇ؟ ـ دەپ
سوردى.□ ■
32 يەھۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ، دېرىزىگە قاراپ تۇرۇپ: ـ مەن تەرەپتە تۇرىدىغان كىم بار؟ دەپ سوراۋىدى،
ئىككى-ئۈچ ئاغۋات دېرىزىدىن ئۇنىڭغا قارىدى.
33 ئۇ: شۇ ئايالنى تۆۋەنگە تاشلاڭلار، دېيىشىگلا، ئۇلار ئۇنى تۆۋەنگە تاشلىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ قېنى ھەم
تامغا ھەم ئاتلارغا چېچىلدى. ئۇ ئۇنى ئاتلىرىغا دەسسىتىپ ئۈستىدىن ئۆتۈپ كەتتى.
34 ئاندىن ئۇ ئۆيگە كىرىپ يەپ-ئىچكەندىن كېيىن: بۇ لەنەتى ئايالنىڭ جەسىتىنى تەكشۈرۈپ، ئۇنى دەپنە قىلىڭلار.
چۈنكى نېمىلا بولمىسۇن ئۇ پادىشاھنىڭ مەلىكىسىدۇر، دېدى. ■
35 لېكىن ئۇلار ئۇنى دەپنە قىلىۋېتىلى دەپ بېرىۋىدى، ئۇنىڭ باش سۆڭىكى، ئاياغلىرى ۋە قولىنىڭ ئالقىنىدىن باشقا
ھېچ يېرىنى تاپالمىدى.
36 ئۇلار يېنىپ كېلىپ بۇ خەۋەرنى ئۇنىڭغا دېگەندە ئۇ: ـ بۇ ئىش پەرۋەردىگار ئۆز قۇلى تىشبىلىق ئىلياس ئارقىلىق
ئېيتقان مۇنۇ سۆزىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىدۇر: ـ »ئىتلار يىزرەئەلدىكى شۇ پارچە يەردە يىزەبەلنىڭ گۆشىنى

□ 9:22 »يۈزۈقچىلىق« ـ مۇشۇ يەردە ھەم زىناخورلۇقنىڭ ئۆزى ھەم كۆچمە مەندە يۈتىۋەرسىلىكنى كۆرسەتسە كېرەك.
□ 9:25 «...□□□□□ بىر ھۆكۈم-ۋەھيىنى ئېيتقان» ـ ئىبرانىي تىلىدا «...□□□□□ بىر يۈكنى سالغان». ئادەتتە »يۈك« خۇدانىڭ ھۆكۈمى ياكى
جازاسىنى جاكارلايدىغان ۋەھيىي ئىدى.■ 9:26 1پاد. 1921:□ 9:27 »»باغدىكى راۋاق يولى« بىلەن« ـ ياكى »بەيت-ھاگگانغا باردىغان يول
بىلەن.« ■ 9:27 2تار. 922:7-9: □ 9:31 »زىمرى« ـ 44 يىل ئىلگىرى ئىسرائىل پادىشاھ ئېلاھدىن يۈز تۇرۇپ ئۇنى ئۆلتۈرگەن. «1□□□.»
9:16-20نى كۆرۈڭ. ■ 9:31 1پاد. 1816: ■ 9:34 1پاد. 3116:

يەيدۇ. ■
37 يىزەبەلنىڭ تۆلۈكى سىرتتا، يىزرەئەلدىكى شۇ پارچە يەردە قىغدەك يىپىلىپ كېتىدۇ ۋە شۇنىڭ بىلەن ھېچكىم:
»تۆ يىزەبەل ئىكەن« دېيەلمەيدۇ« ـ دېدى.

10

يەھۇ ئاھابنىڭ جەمەتىدىكىلەرنى يوقىتىدۇ

1 ئەمدى سامارىيەدە ئاھابنىڭ يەتمىش ئوغلى بار ئىدى. يەھۇ خەتلەرنى يېزىپ سامارىيەگە، يەنى يىزرەئەلدىكى
ئەمەلدار-ئاقساقاللارغا ۋە ئاھابنىڭ جەمەتىدىكى پاسبانلارغا ئەۋەتتى. خەتلەردە مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 »سىلەر بىلەن بىللە غوجاكىلارنىڭ ئوغۇللىرى، جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن ئاتلار، قورغانلىق شەھەر ۋە ساۋۇت-
قوراللارمۇ باردۇر، شۇنداق بولغاندىن كېيىن بۇ خەت سىلەرگە تەگكەندە،
3 تۆز غوجاكىلارنىڭ ئوغۇللىرىدىن ئەڭ ياخشىسىنى تاللاپ، تۆز ئاتىسىنىڭ تەختىگە ئولتۇرغۇزۇپ، غوجاكىلارنىڭ
جەمەتى ئۈچۈن سوقۇشقا چىقىڭلار.«!
4 لېكىن ئۇلار دەككە-دۈككىگە چۈشۈپ ئىنتايىن قورقۇشۇپ: مانا ئىككى پادىشاھ ئۇنىڭ ئالدىدا پۈت تىرەپ
تۇرالمىغان يەردە، بىز قانداقمۇ پۈت تىرەپ تۇرالايمىز؟ ـ دېيىشتى.
5 شۇنىڭ بىلەن ئوردا بېشى، شەھەر باشلىقى، ئاقساقاللار بىلەن پاسبانلار يەھۇغا خەۋەر يەتكۈزۈپ: بىز سېنىڭ
قۇللىرىڭمىز؛ سەن ھەرنېمە بۇيرۇساڭ شۇنى قىلىمىز؛ ھېچكىمنى پادىشاھ قىلمايمىز. ساڭا نېمە مۇۋاپىق كۆرۈنسە شۇنى
قىلغىن، دەپ ئېيتتى.
6 يەھۇ ئىككىنچى خەتنى يېزىپ، خەتتە: ـ »ئەگەر مەن تەرەپتە بولۇپ، مېنىڭ سۆزلىرىمگە كىرىشكە رازى
بولساڭلار تۆز غوجاكىلارنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ باشلىرىنى ئېلىپ، ئەتە مۇشۇ ۋاقىتتا يىزرەئەلگە، مېنىڭ قېشىمغا ئۇلارنى
كەلتۈرۈڭلار. ئەمدى پادىشاھنىڭ ئوغۇللىرى يەتمىش كىشى بولۇپ، تۆزلىرىنى باققان شەھەرنىڭ ئۇلۇغلىرىنىڭ
قېشىدا تۇراتتى. □
7 خەت ئۇلارغا تەگكەندە ئۇلار شاھزادىلەرنى، يەتمىشەيلەننىڭ ھەممىسىنى ئولتۇرۇپ، باشلىرىنى سېۋەتلەرگە سېلىپ،
يىزرەئەلگە يەھۇغا ئەۋەتتى.
8 بىر خەۋەرچى كېلىپ يەھۇغا: ئۇلار شاھزادىلەرنىڭ باشلىرىنى ئېلىپ كەلدى، دەپ خەۋەر بەرگەندە، ئۇ:
ئۇلارنى ئىككى دۆۋە قىلىپ، دەرۋازىنىڭ ئالدىدا ئەتە ئەتىگەنگىچە قويۇڭلار، دېدى.
9 ئەتىگەندە ئۇ چىقىپ، ئۇ يەردە تۇرۇپ پۈتكۈل خالايىققا: سىلەر بىگۇناھسىلەر؛ مانا، مەن تۆزۈم غوجامغا
قەست قىلىپ ئۇنى ئولتۇردۇم؛ لېكىن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كىم چېپىپ ئولتۇردى؟ □
10 ئەمدى شۇنى بىلىڭلاركى، پەرۋەردىگارنىڭ ھېچ سۆزى، يەنى پەرۋەردىگار ئاھابنىڭ جەمەتى توغرىسىدا
ئېيتقىنىدىن ھېچبىر سۆز يەردە قالمايدۇ. چۈنكى پەرۋەردىگار تۆز قۇلى ئىلياس ئارقىلىق ئېيتقىنىغا ئەمەل قىلدى، ـ
دېدى.■
11 ئاندىن كېيىن يەھۇ يىزرەئەلدە ئاھابنىڭ جەمەتىدىن قالغانلارنىڭ ھەممىسى، ئۇنىڭ تەرىپىدىكى بارلىق ئەربابلار،
دوست-ئاغىنىلىرى ۋە كاھىنلىرىنى ھېچ كىمنى قالدۇرماي ئولتۇردى.

■ 9:36 1پاد. 2:31:

□ 10:6 **»باشلىرىنى ئېلىڭلار«** ـ يەھۇنىڭ تەلىپى بەلكىم قەستەن مۇجمەل دېيىلگەندى. ئىبرانىي تىلىدا »باشلىرىنى ئېلىش« دېگەنلىك »تۆزلىرىنى ئېلىپ كېلىش« ياكى »ئولتۇرۇش« دېگەن ئىككى بىسلىق مەنىدە ئىدى. ئاقساقاللار ۋە پاسبانلار پادىشاھنىڭ ئوغۇللىرىنى ئولتۇرگەندىن كېيىن، يەھۇ ئۇلارنى »ئۇلار مەن بىلەن تەڭ بۇ ئىشلارغا مەسئۇل« دەپ كۆرسىتەلەيتتى.

□ 10:9 **»سىلەر بىگۇناھسىلەر؛ مانا، مەن تۆزۈم غوجامغا قەست قىلىپ ئۇنى ئولتۇردۇم؛ لېكىن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كىم چېپىپ ئولتۇردى؟« ـ** يەھۇ ھىيلىگەرلىك بىلەن شەھەردىكى ۋە يىزرەئەلدىكى ئەمەلدارلارنى مەن تەرەپتە تۇردۇ، مەن بىلەن تەڭ مۇشۇ ئىشلارغا مەسئۇل، دەپ خالايىققا كۆرسەتمەكچى.

■ 10:10 1پاد. 21:19□، 21 29

12 ئاندىن ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، ساماريەگە باردى. يولدا كېتىۋېتىپ »پادىچىلارغا تەۋە بەيت-ئەكەد« كە يەتكەندە
□
13 يەھۇ يەھۇدا پادىشاھى ئاھازىيانىڭ قېرىنداشلىرى بىلەن ئۇچراشتى. ئۇ ئۇلاردىن: سىلەر كىم؟ ـ دەپ سوردى.
»ئاھازىيانىڭ قېرىنداشلىرى، پادىشاھنىڭ ئوغۇللىرى ۋە خانىشىنىڭ ئوغۇللىرىدىن ھال سورىغلى بارىمىز، دېدى.□ ■
14 ئۇ: ئۇلارنى تىرىك تۇتۇڭلار! دەپ بۇيرۇدى. ئاندىن ئادەملىرى ئۇلارنى تىرىك تۇتتى، ئاندىن ھەممىسىنى
بەيت-ئەكەدنىڭ قۇدۇقىنىڭ يېنىدا ئۆلتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ھېچ بىرىنى قويمىدى. ئۇلار جەمئىي قىرىق ئىككى ئادەم
ئىدى.
15 ئۇ ئۇ يەردىن كېتىپ بارغاندا ئۇنىڭ ئالدىغا چىققان رەكابنىڭ ئوغلى يەھونادابقا يولۇقتى. ئۇ ئۇنىڭغا سالام قىلىپ:
مېنىڭ كۆڭلۈم ساڭا سادىق بولغاندەك، سېنىڭ كۆڭلۈڭمۇ ماڭا سادىقمۇ؟ ـ دېدى.
سادىق، دېدى يەھوناداب.
يەھۇ: ـ ئۇنداق بولسا قولۇڭنى ماڭا بەرگىن، دېدى. ئۇ قولىنى بېرىۋىدى، يەھۇ ئۇنى جەڭ ھارۋىسىغا ئېلىپ چىقىپ،
ئۆز يېنىدا جاي بېرىپ □
16 ئۇنىڭغا: مەن بىلەن بېرىپ، پەرۋەردىگارغا بولغان قىزغىنلىقىمنى كۆرگىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنى جەڭ
ھارۋىسىغا ئولتۇرغۇزۇپ ھەيدەپ ماكېتى.
17 ئۇ ساماريەگە كەلگەندە ئاھابنىڭ جەمەتىدىن ساماريەدە قالغانلارنىڭ ھەممىسىنى قىرىپ تۈگەتكۈچە ئۆلتۈردى.
بۇ ئىش پەرۋەردىگارنىڭ ئىلياسقا ئېيتقان سۆزىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئىدى.■

يەھۇنىڭ بائال دېگەن بۇتنىڭ كاھىن-پەيغەمبەرلىرىنى قەتل قىلىشى

18 ئاندىن يەھۇ ھەممە خالايىقنى يىغدۇرۇپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ ئاھاب بائالنىڭ خىزمىتىنى ئاز قىلغان، لېكىن
يەھۇ ئۇنىڭ خىزمىتىنى كۆپ قىلدۇ.
19 بۇنىڭ ئۈچۈن بائالنىڭ بارلىق پەيغەمبەرلىرىنى، ئۇنىڭ قۇللۇقىدا بولغانلارنىڭ ھەممىسى بىلەن بارلىق كاھىنلىرىنى
ماڭا چاقىرىڭلار، ھېچكىم قالمىسۇن، چۈنكى بائالغا چوڭ قۇربانلىق سۇنغۇم بار، ھەركىم ھازىر بولمىسا جېنىدىن
مەھرۇم بولىدۇ، دېدى. لېكىن يەھۇ بۇ ئىشنى بائالپەرەسلەرنى يوقىتىش ئۈچۈن ھىيلىگەرلىك بىلەن قىلدى.
20 شۇنىڭ بىلەن يەھۇ: بائالغا خاس بىر ھېيت بېكىتىڭلار، دېۋىدى، ئۇلار شۇنداق ئېلان قىلدى.
21 يەھۇ پۈتكۈل ئىسرائىلغا تەكلىپ ئەۋەتكەندە، بارلىق بائالپەرەسلەر كەلدى؛ ئۇلاردىن ھېچبىرى كەم قالماي
كەلدى. ئۇلار بائالنىڭ بۇتخانىسىغا كىردى؛ شۇنىڭ بىلەن بائالنىڭ بۇتخانىسى بۇ يېشىدىن يەنە بىر يېشىغچە لىق
تولدى.
22 ئۇ مۇراسىم كىيىمى بېگىگە: ھەممە بائالپەرەسلەرگە ئىبادەت كىيىملىرىنى ئەچىقىپ بەر، دېۋىدى، ئۇ كىيىملەرنى
ئۇلارغا ئەچىقىپ بەردى.
23 يەھۇ بىلەن رەكابنىڭ ئوغلى يەھوناداب بائالنىڭ بۇتخانىسىغا كىرىپ بائالپەرەسلەرگە: تەكشۈرۈپ بېقىڭلار، بۇ
يەردە پەرۋەردىگارنىڭ بەندىلىرىدىن ھېچبىرى بولمىسۇن، بەلكى پەقەت بائالپەرەسلەر بولسۇن، دېدى.

□ **10:12** »»پادىچىلارغا تەۋە بەيت-ئەكەد« كە« ـ ياكى »قوي پادىچىلار يىغىلىدىغان جاي«غا...»
□ **10:13** »ھال سورىغلى بارىمىز« ـ ئىبراني تىلىدا »ھال سورىغلى چۈشىمىز.«
■ **10:13** 2تار. 822:
□ **10:15** »ساڭا سادىق« ـ ئىبراني تىلىدا »كۆڭلۈڭگە سادىق« دەپ ئىپادىلىنىدۇ. »ساڭا سادىق بولغاندەك« ـ ياكى »ساڭا دۇرۇس بولغاندەك.«
»ماڭا سادىقمۇ« ـ ياكى »ماڭا دۇرۇسمۇ.« بۇ ئايەتتىكى »رەكابنىڭ ئوغلى يەھوناداب« »يەر.» 16-1:35دە تىلغا ئېلىنغان »رەكابنىڭ ئوغلى يەھوناداب
)يوناداب«(قا ئوخشاش ئادەم بولۇشى مۇمكىن. ■ **10:17** 2تار. 822:

24 ئۇلار تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى بىلەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى ئۆتكۈزگىلى كىردى. يەھۇ سەكسەن ئادەمنى
تېشىدا قويۇپ ئۇلارغا: مەن سىلەرنىڭ ئىلكىگىلارغا تاپشۇرغان بۇ ئادەملەردىن بىرسى قولۇڭلاردىن قېچىپ كەتسە،
جېنىنىڭ ئورندا جان بېرىسىلەر، دېدى.□
25 ئۇلار كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى ئۆتكۈزۈپ بولۇشىغلا، يەھۇ ئوردا پاسبانلىرى ۋە سەردارلارغا: كىرىپ ئۇلارنى
قەتل قىلىپ، ھېچكىمنى چىققىلى قويماڭلار، دەپ بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن ئوردا پاسبانلىرى بىلەن سەردارلار
ئۇلارنى قىلىچ بىسى بىلەن قەتل قىلىپ، ئۇلۇكلەرنى شۇ يەرگە تاشلىۋەتتى. ئاندىن بائالنىڭ بۇتخانىسىنىڭ ئىچكىرىگە
كىرىپ
26 بۇت تۇۋرۇكلەرنى بائالنىڭ بۇتخانىسىدىن ئېلىپ چىقىپ كۆيدۈرۈۋەتتى.
27 ئۇلار يەنە بائالنىڭ تۇۋرۇك-ھەيكەلنى چېقىپ، بائالنىڭ بۇتخانىسىنى يېقىتىپ ئۇنى بۇگۈنگە قەدەر ھاجەتخانىغا
ئايلاندۇردى.
28 يەھۇ شۇ يول بىلەن بائالنى ئىسرائىل ئىچىدىن يوق قىلدى.

يەھۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ خۇلاسىسى

29 يەھۇ نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان گۇناھلىرىدىن، يەنى بەيت-ئەل بىلەن داندىكى
ئالتۇن موزاي بۇتلىرىدىن ئۆزىنى يېغىمدى. ■
30 پەرۋەردىگار يەھۇغا: سەن ئوبدان قىلدىڭ، مېنىڭ نەزىرىمگە مۇۋاپىق كۆرۈنگىنىنى ئادا قىلىپ، ئاھابنىڭ
جەمەتىگە كۆڭۈلدىكى ھەممە نىيەتنى بەجا قىلىپ پۈتكۈزگىنىڭ ئۈچۈن، سېنىڭ ئوغۇللىرىڭ تۆتىنچى نەسلىگىچە
ئىسرائىلنىڭ تەختىدە ئولتۇرىدۇ، دېدى.■
31 لېكىن يەھۇ پۈتۈن قەلبىدىن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەس قانۇنىدا مېڭىشقا كۆڭۈل
بۆلمىدى؛ ئۇ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان يەروبوئامنىڭ گۇناھلىرىدىن نېرى تۇرمىدى.
32-33 شۇ كۈنلەردە پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ زېمىنىنى كېسىپ-كېسىپ ئازايتىشقا باشلىدى. چۈنكى ھازائەل
ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ مەشرىق تەرىپىدىن باشلاپ ئىسرائىلنىڭ چېگرالىرىدىن بۇسۇپ ئۆتۈپ ئۇلارغا ھۇجۇم قىلدى؛
ئۇ بارلىق گىلېئاد يۇرتىنى، ئارنون جىلغىسىنىڭ يېنىدىكى ئاروئەردىن تارتىپ گىلېئادتىن ئۆتۈپ باشانغىچە، گاد، رۇبەن
ۋە مانا‌سسەھنىڭ بارلىق يۇرتلىرىنى ئىشغال قىلدى.
34 ئەمدى يەھۇنىڭ باشقا ئەمەللىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى، جۈملىدىن سەلتەنىتىنىڭ ھەممە قۇدرىتى »ئىسرائىل
پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
35 يەھۇ ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە سامارىيەدە دەپنە قىلىندى. ئاندىن ئوغلى يەھوئاھاز ئۇنىڭ ئورندا
پادىشاھ بولدى.
36 يەھۇنىڭ ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە سامارىيەدە سەلتەنەت قىلغان ۋاقتى يىگىرمە سەككىز يىل ئىدى.

11

خانىش ئاتالىيانىڭ ئۇلتۇرۇلۇشى

2تار. 22:10-12؛ 23:1-21

1 ئەمدى ئاھازىيانىڭ ئانىسى ئاتالىيا ئوغلىنىڭ ئۆلگىنىنى كۆرگەندە، بارلىق شاھ نەسلىنى ئۆلتۈرۈشكە قوزغالدى.■

□ 10:24 »تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى« ـ يا كى پەقەت »قۇربانلىقلار.« ■ 10:29 1پاد. 12:28؛ ■ 10:30 2پاد. 15:12؛ ■ 11:1 2تار. 22:10؛

2 لېكىن يورام پادشاهنىڭ قىزى، يەنى ئاھازىيانىڭ سىڭلىسى يەھوشېبا ئۇلتۇرۇلۇش ئالدىدا تۇرغان پادشاھنىڭ
ئوغۇللىرىنىڭ ئارىسىدىن ئاھازىيانىڭ ئوغلى يوئاشنى ئوغرىلىقچە ئېلىپ چىقىپ، ئۇنى ۋە ئىنىك ئانىسىنى ياستۇق-
كىرىلىك ئامبىرىغا يوشۇرۇپ قويىدى. يوئاش شۇ يول بىلەن ئاتالىيادىن يوشۇرۇپ قېلىنىپ ئۆلتۈرۈلمىدى.
3 ئاندىن كېيىن ئىنىك ئانىسى بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە ئالتە يىلغىچە يوشۇرۇنۇپ تۇردى. شۇ ۋاقىتلاردا ئاتالىيا
زېمىندا سەلتەنەت قىلدى.
4 يەتتىنچى يىلى يەھويادا ئادەم ئەۋەتىپ كاريلار ھەم ئوردا پاسبانلىرىنىڭ يۈزبېشىلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە
چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇلار بىلەن ئەھدە قىلىشتى. ئۇ ئۇلارغا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە قەسەم ئىچكۈزۈپ، پادشاھنىڭ
ئوغلىنى كۆرسەتتى. □ ■
5 ئاندىن ئۇلارغا بۇيرۇپ: مانا سىلەر قىلىشىڭلار كېرەك بولغان ئىش شۇكى: ـ شابات كۈنىدە پاسبانلىق نۆۋىتى
كەلگەن ئۈچتىن بىرى پادشاھنىڭ ئوردىسىدا پاسبانلىق كۆزىتى قىلسۇن.
6 ئۈچتىن بىرى سۈر دېگەن دەرۋازىدا تۇرسۇن ۋە ئۈچتىن بىرى ئوردا پاسبانلار ھويلىسىنىڭ كەينىدىكى دەرۋازىدا
تۇرسۇن؛ شۇنداق قىلىپ سىلەر ئوردا ئۈچۈن پاسبانلىق قىلىسىلەر. □
7 شابات كۈنىدە پاسبانلىق نۆۋىتىنى قىلىپ بولغان ئۈچتىن ئىككى قىسمى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە پادشاھنىڭ
قېشىدا پاسبانلىق قىلسۇن.
8 سىلەر پادشاھنىڭ ئەتراپىدا تۇرۇپ، ھەربىرىڭلار قولۇڭلارغا ئۆز قورالىڭلارنى ئېلىپ، كىمدەكىم سېپىڭلاردىن
ئۆتكىلى ئۇرۇنسا ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار؛ پادشاھ چىقىپ-كىرىشە ئۇنىڭ بىلەن بىللە يۈرۈڭلار، دېدى.
9 يۈزبېشىلار كاھىن يەھويادا بارلىق تاپىلىغانلىرىنى بەجا كەلتۈرۈشتى؛ ھەربىر يۈزبېشى ئۆز ئادەملىرىنى، ھەم شابات
كۈنىدە پاسبانلىق نۆۋىتىگە كەلگەنلەرنى ھەم پاسبانلىق نۆۋىتىدىن يانغانلارنى قالدۇرۇپ قالدى؛ ئاندىن يەھويادا
كاھىننىڭ قېشىغا كەلدى. ■
10 كاھىن بولسا داۋۇت پادشاھنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە ساقلاقلىق نەيزە ۋە قالقانلىرىنى يۈزبېشىلارغا تارقىتىپ
بەردى.
11 ئوردا پاسبانلىرى تىزىلىپ، ھەربىرى ئۆز قولىدا قورالىنى تۇتۇپ، ئىبادەتخانىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىن تارتىپ سول
تەرىپىگىچە قۇربانگاھ بىلەن ئىبادەتخانىنى بويلاپ پادشاھنىڭ ئەتراپىدا تۇردى.
12 يەھويادا شاھزادىنى ئوتتۇرىغا چىقىرىپ ئۇنىڭ بېشىغا تاجنى كىيگۈزۈپ، ئۇنىڭغا گۈۋاھنامىلەرنى بېرىپ،
پادشاھ بولۇشقا خۇشبۇي مايى بىلەن مەسىھ قىلدى. ھەممەيلەن چاۋاك چېلىپ: ـ »پادشاھ ياشىسۇن«! دەپ
توۋلاشتى.
13 ئاتالىيا ئوردا پاسبانلىرى بىلەن خەلقنىڭ توۋلاشلىرىنى ئاڭلىغاندا، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، كۆپچىلىكنىڭ
ئارىسىغا كەلدى.
14 ئۇ قارىۋىدى، مانا پادشاھ قائىدە-رەسىم بويىچە تۇۋۇرۇكنىڭ يېنىدا تۇراتتى. پادشاھنىڭ يېنىدا ئەمەلدارلار بىلەن
كانايچىلار تىزىلغانىدى؛ بارلىق يۇرت خەلقى شادلىنىپ، كاناي چېلىشاتتى. بۇنى كۆرگەن ئاتالىيا كىيىملىرىنى
يىرتىپ: ـ ئاسىيلىق، ئاسىيلىق! ـ دەپ ۋارقىردى.
15 ئەمما يەھويادا كاھىن قوشۇنغا مەسئۇل بولغان يۈزبېشىلارغا: ئۇنى سەپلىرىڭلار ئوتتۇرىسىدىن سىرتقا
چىقىرىۋېتىڭلار؛ كىمدەكىم ئۇنىڭغا ئەگىشىپ قىلىچلانسۇن، دەپ بۇيرۇدى. چۈنكى كاھىن: ـ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىدە ئۆلتۈرۈلمىسۇن، دەپ ئېيتقاندى.
16 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭغا يول بوشتىپ بەردى؛ ۋە ئۇ پادشاھ ئوردىسىغا كىرىدىغان ئات يولىغا يېتىپ

□ 11:4 »كاريلار« ـ بەلكىم بىر تۈركۈم چەتئەللىك لەشكەرلەرنى كۆرسىتىدۇ. باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن. ■ 11:4
2تار. 123: □ 11:6 »سۈر دېگەن دەرۋازىسى« ـ ياكى »ئۆل دەرۋازىسى.« ■ 11:9 2تار. 823:

كەلگەندە، ئۇلار ئۇ يەردە ئۇنى ئۆلتۈردى.□
17 يەھويادا: ـ »پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى بولايلى« دەپ پەرۋەردىگارنىڭ ۋە پادىشاھ بىلەن خەلقنىڭ ئوتتۇرىسىدا
بىر ئەھدە توختاتتى؛ پادىشاھ بىلەن خەلقنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھەم بىر ئەھدە باغلاندى. ■
18 ئاندىن بارلىق زېمىندىكى خەلق باتالنىڭ بۇتخانىسىغا بېرىپ ئۇنى بۇزۇۋېتىشلىدى؛ ئۇنىڭ قۇربانگاھلىرى بىلەن
مەبۇدلىرىنى چېقىپ پارە-پارە قىلىپ، باتالنىڭ كاھىنى ماتتانىنى قۇربانگاھلارنىڭ ئالدىدا ئۆلتۈردى. ئاندىن كېيىن
يەھويادا كاھىن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە پاسبانلارنى تەيىنلىدى.
19 ئاندىن ئۇ يۈزبېشىلار، كارىيلار، ئوردا پاسبانلىرى ۋە يۇرتنىڭ ھەممە خەلقىنى ئۆزى بىلەن ئېلىپ كېلىپ،
پادىشاھنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىن باشلاپ چۈشۈپ، ئوردىدىكى »پاسبانلارنىڭ دەرۋازىسى«دىن پادىشاھنىڭ
ئوردىسىغا كىرگۈزدى؛ يوئاش پادىشاھلىق تەختىگە ئولتۇردى.
20 يۇرتنىڭ بارلىق خەلقى شادلىناتتى؛ ئۇلار ئاتالىيانى پادىشاھنىڭ ئوردىسىنىڭ يېنىدا قىلىچلاپ ئۆلتۈرگەندىن كېيىن،
شەھەر تىنچ بولۇپ قالدى.

يەھوئاش يەھۇداغا پادىشاھ بولدۇ
2تار. 24 *:1-27*
21 يەھوئاش يەتتە ياشقا كىرگەندە پادىشاھ بولدى.

12

1 يەھۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ يەتتىنچى يىلىدا يەھوئاش پادىشاھ بولدى؛ ئۇ قىرىق يىل يېرۇسالېمدا سەلتەنەت قىلدى.
ئۇنىڭ ئانىسى بەئەر-شىبالىق زىبىياھ ئىدى. □
2 يەھوئاش يەھويادا كاھىن ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىپ تۇرغان بارلىق كۈنلەردە، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە دۇرۇس
بولغانىنى قىلدى. □
3 پەقەت »يۇقىرى جايلار«لا يوقىتىلمىدى؛ خەلق يەنىلا »يۇقىرى جايلار«غا چېقىپ قۇربانلىق قىلىپ خۇشبۇي
ياقاتتى.□
4 يەھوئاش كاھىنلارغا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە خۇداغا ئاتالغان ھەممە پۇل، جۈملىدىن رويخەتتىن ئوتكۈزۈلگەن
ھەر كىشىنىڭ باج پۇلى، قەسەم ئىچكەنلەرنىڭ پۇلى ۋە ھەركىم ئىختىيارى بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە بېغىشلاپ
ئەكەلگەن ھەممە پۇلنى □ ■

□ **11:16** »ئۇلار ئۇنىڭغا يول بوشىتىپ ... ئات يولىغا يېتىپ كەلگەندە، ئۇلار ئۇ يەردە ئۇنى ئۆلتۈردى« ـ ياكى »ئۇلار ئۇنى تۇتۇپ پادىشاھ ئوردىسىغا كىرىدىغان ئات يولىغا يېتىپ كەلگەندە، شۇ يەردە ئۇنى ئۆلتۈردى.«
■ **11:17** 2تار. 23:16
□ **12:1** **»يەھوئاش«** ـ »يوئاش«نىڭ باشقا شەكلى.
□ **12:2** **»يەھوئاش يەھويادا كاھىن ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىپ تۇرغان بارلىق كۈنلەردە، ... دۇرۇس بولغانىنى قىلدى.»** ـ بۇ سۆزگە قارىغاندا يوئاش يەھويادا ئۆلگەندىن كېيىن پەرۋەردىگارنىڭ يولىدىن چېقىپ كەتتى؛ ۋە دەرۋەقە شۇنداق بولدى («2□□□.» 27-24:17نى كۆرۈڭ.(
□ **12:3** **»يۇقىرى جايلار«** ـ تەۋراتتىكى »قان.» 14-5:12دە ۋە باشقا مۇناسىۋەتلىك يەرلەردە، خۇدا ئىسرائىللارغا: بىرسى ماڭا ئاتاپ قۇربانلىق قىلسا، پەقەت »تۆزۈم تاللىغان جاي«دا قۇربانلىق قىلسۇن، دەپ تاپىلايدۇ. ئىسرائىلنىڭ تارىخىدا خۇدا مۇشۇنداق قۇربانلىق قىلىدىغان بىرنەچچە جايىنى بېكىتكەنىدى)بىر ۋاقىتتا پەقەت بىرلا جايىنى بېكىتەتتى.(بىراق ئىسرائىللار بەلكىم تۆز قولايلىقىنى كۆزلەپ)ۋە بەلكىم بۇتپەرەسلەرنىڭ ئىش-ھەرىكەتلىرىنى دوراپ(خۇدانىڭ ئەمرىنى نەزىردىن ساقىت قىلىپ تاغ چوققىلىرى قاتارلىق يۇقىرى جايلاردا خۇداغا ئىبادەت قىلىپ قۇربانلىق قىلاتتى. بۇنىڭ شۇنداق بىر خەتىرى بار ئىدىكى، ئۇلار ئەتراپىدىكى بۇتپەرەسلەرنىڭ تەسىرىنى قوبۇل قىلىپ، شۇ يەردە ھەرخىل بۇتلارغىمۇ چوقۇنۇپ، ھەتتا بۇتپەرەسلەرگە ئەگىشىپ »ئىنسان قۇربانلىق«لارنىمۇ قىلىشى مۇمكىن ۋە دەرۋەقە كۆپ ۋاقىتلاردا شۇنداق قىلاتتى)مەسىلەن، »ھز.» 21:16، 26:20نى كۆرۈڭ.(□ **12:4** **»رويخەتتىن ئوتكۈزۈلگەن ھەر كىشىنىڭ باج پۇلى، قەسەم ئىچكەنلەرنىڭ پۇلى«** ـ »مىس.» 16-11:30، »لاۋ.» 27-بابنى كۆرۈڭ.
■ **12:4** 2پاد. 22:2-3

5 كاهنلار خەزىنىچىلەردىن تاپشۇرۇۋېلىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ قايسى يېرى بۇزۇلغان بولسا، شۇ يۇلنى
ئىشلىتىپ شۇلارنى ئۆڭشىسۇن، دېدى.□
6 لېكىن يەھوئاش پادىشاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ يىگىرمە ئۈچىنچى يىلىغىچە، كاهنلار ئىبادەتخانىنىڭ بۇزۇلغان يەرلىرىنى
تېخىچە ئۆڭلىمىغانىدى.
7 ئاندىن يەھوئاش پادىشاھ يەھويادا كاهىن ۋە باشقا كاهنلارنى چاقىرىپ ئۇلارغا: ـ نېمىشقا ئىبادەتخانىنىڭ
بۇزۇلغان يەرلىرىنى ئۆڭشىمىدىڭلار؟ مۇندىن كېيىن خەزىنىچىلەردىن پۇل ئالماڭلار ۋە ئۇزۇڭلار ئىبادەتخانىنىڭ
بۇزۇلغان يەرلىرىنى ئۆڭلاتماڭلار، دېدى.□
8 شۇنىڭ بىلەن كاهنلار ماقۇل بولۇشۇپ: بىز بۇنىڭدىن كېيىن خەلقتىن پۇل ئالمايمىز هەم ئۇزىمىز ئىبادەتخانىنىڭ
بۇزۇلغان يەرلىرىنمۇ ئۆڭشىمايمىز، دېدى.
9 ئەمدى يەھويادا كاهىن بىر ساندۇقنى ئېلىپ چىقىپ، يايقۇچىدىن بىر تۆشۈك تېشىپ ئۇنى قۇربانگاهنىڭ يېنىغا
قويدى؛ كىشىلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرگەندە، ئۇ ئۇلۇڭ تەرەپتە تۇراتتى. دەرۋازىغا قارايدىغان كاهنلار
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كەلتۈرۈلگەن بارلىق پۇلنى ئۇنىڭغا سالاتتى.
10 ۋە شۇنداق بولاتتىكى، ئۇلار ساندۇقتا كۆپ پۇل چۈشكەنلىكىنى كۆرسە، پادىشاهنىڭ كاتىبى بىلەن باش
كاهىن ئىبادەتخانىغا چىقىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى پۇلنى خالتىغا چىگىپ، ساناپ قوياتتى.
11 ئاندىن ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ئۆڭشايدىغان ئىش باشلىرىغا ئۆلچەپ-هېسابلاپ بېرەتتى. ئۇلار بولسا ئۇنى
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ئۆڭشايدىغان ياغاچچى بىلەن تاملىچىلار،
12 تاشچىلار بىلەن تاشتىراشلارغا بېرەتتى. ئۇلار مۇشۇ پۇلنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ بۇزۇلغان يەرلىرىنى ئۆڭشاشقا
لازىم بولغان ياغاچ بىلەن ئويۇلغان تاشلارنى سېتىۋېلىشقا، شۇنىڭدەك ئىبادەتخانىنى ئۆڭشاشقا ۋە هەممە باشقا چىقىمغا
ئىشلىتەتتى. □
13 لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كەلتۈرۈلگەن پۇل ئىبادەتخانىغا ئاتىلىدىغان كۈمۈش قاچا-قۇچىلار، پىچاقلار،
پىياللەر، كانايلار، يا ئالتۇندىن يا كى كۈمۈشتىن ياسالغان باشقا هەرقانداق نەرسىلەرنى ياسىتىشقا ئىشلىتىلمەيتتى.
14 ئۇلار بەلكى شۇ پۇلنى ئىش بېشىلىرىغا بېرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ئۆڭشىتاتتى.
15 ئۇلار پۇلنى ئىش بېجىرگۈچىلەرنىڭ ئىشلىمىچىلەرگە تەقسىم قىلىپ بېرىشى ئۈچۈن تاپشۇراتتى؛ لېكىن ئۇنىڭ
هېسابىنى قىلمايتتى؛ چۈنكى بۇلار ئىناسىپ بىلەن ئىش قىلاتتى.
16 لېكىن ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى پۇلى بىلەن گۇناه قۇربانلىقىغا مۇناسىۋەتلىك پۇللار پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ
كېلىنمەيتتى؛ ئۇ كاهنلارغا تەۋە ئىدى.
17 ئۇ ۋاقىتتا سۈرىيە پادىشاهى هازائەل گات شەهىرىگە هۇجۇم قىلىپ، ئۇنى ئىشغال قىلدى. ئاندىن هازائەل
يېرۇسالېمغا هۇجۇم قىلىشقا يۈزلەندى. ■
18 شۇنىڭ بىلەن يەهۇدانىڭ پادىشاهى يەھوئاش ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى بولغان يەهۇدا پادىشاهلىرى يەھوشافات، يورام ۋە
ئاهازىيا پەرۋەردىگارغا تەقدىم قىلغان هەممە مۇقەددەس بۇيۇملارنى، ۋە ئۆزى تەقدىم قىلغانلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيى هەم پادىشاهنىڭ ئوردىسىنىڭ خەزىنىلىرىدىن ئىزدەپ تاپقان بارلىق ئالتۇنغا قوشۇپ، هەممىسىنى سۈرىيەنىڭ

□ 12:5 **«كاهنلار خەزىنىچىلەردىن...»** ـ يا كى «كاهنلار ئۆز تونۇشلىرىدىن...». «كاهنلار» ـ ئىبرانىي تىلدا «هەربىر كاهىن...» دېيىلدۇ ـ دېمەك، هەربىر كاهىنىڭ بۇ ئىشقا بولغان ئايرىم مەسئۇلىيىتى بارلىقى سەل تەكىتلىنىدۇ.

□ 12:7 **«...□□□□□ كېيىن خەزىنىچىلەردىن پۇل ئالماڭلار ۋە ئۇزۇڭلار ئىبادەتخانىنىڭ بۇزۇلغان يەرلىرىنى ئۆڭلاتماڭلار»** ـ بۇ سۆزگە قارىغاندا كاهنلار هېچ بولمىغاندا ئىبادەتخانىنى ئۆڭشىتىش خىزمىتىدە مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلغان بولسا كېرەك. بۇ سۆزلەردىن ئۇلار مۇشۇ پۇللارنى خىيانەت قىلغانلىقى ئاتالىن.

باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «مۇنىڭدىن باشلاپ ئىبادەتخانىنىڭ بۇزۇلغان يەرلىرىنى ئۆڭشىتىش مەقسىتىدە باشقا خەزىنىچىلەردىن پۇل ئالماڭلار.» -8 □□□□□ بىزنىڭ تەرجىممىزگە ماسراق كېلىدۇ. □ **12:12 «تاشتىراشلار»** ـ يەنى تاش نەقىشچىلەر ئىدى. ■ **12:17** 2پاد. 12:8□ 25:13□ 2تار. 2324:

پادشاهی هازائەلگە ئەۋەتتی؛ ئاندىن هازائەل يېرۇسالېمدىن چېكىندى.■
19 يوئاشنىڭ باشقا ئەمەللىرى هەم قىلغانلىرىنىڭ هەممىسى »يەھۇدا پادشاهلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا
پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟□
20 ئەمدى يەھوئاشنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا قەست قىلىپ سىللا داۋۇنى تەرىپىدىكى مىللو قەلئەسىدە ئۇنى
ئۆلتۈردى. ■
21 ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرىدىن شىمئاتنىڭ ئوغلى يوزاقار ۋە شومەرنىڭ ئوغلى يەھوزاباد ئۇنى زەخمىلەندۈردى، شۇنىڭ
بىلەن ئۇ ئۆلدى. ئۇ ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە دەپنە قىلىندى. ئوغلى ئامازىيا ئۇنىڭ
ئورنىدا پادىشاھ بولدى.

13

يەھوئاهاز ئىسرائىل ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدۇ

1 ئاهازىيانىڭ ئوغلى، يەھۇدانىڭ پادىشاهى يوئاشنىڭ سەلتەنىتىنىڭ يىگىرمە ئۈچىنچى يىلى، يەھۇنىڭ ئوغلى يەھوئاهاز
ساماريەدە ئىسرائىلغا پادىشاھ بولۇپ، ساماريەدە ئون يەتتە يىل سەلتەنەت قىلدى.
2 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلىپ، ئىسرائىلنى گۇناهقا پۈتلاشتۇرغان نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ
گۇناهلىرىغا ئەگىشىپ ماكىدى؛ ئۇ ئۇلاردىن هېچ چىقمىدى.
3 بۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئىسرائىلغا قوزغالدى؛ ئۇ ئۇلارنى سۈرىيەنىڭ پادىشاهى هازائەلنىڭ ۋە
هازائەلنىڭ ئوغلى بەن-هادادنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بەردى.
4 يەھوئاهاز پەرۋەردىگاردىن رەهىم تىلىدى؛ ۋە پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ قىسىلىپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ دۇئاسىغا
قۇلاق سالدى. چۈنكى سۈرىيەنىڭ پادىشاهى ئۇلارغا زۇلۇم قىلىۋاتاتتى.
5 پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا بىر قۇتقۇزغۇچى تەيىنلىدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سۈرىيەلەرنىڭ قولىدىن ئازاد بولۇپ
قۇتۇلدى. كېيىن ئىسرائىل يەنە بۇرۇنقىدەك ئۆز ئۆي-چېدىرلىرىدە ماكانلاشتى.
6 لېكىن ئۇلار ئىسرائىلنى گۇناهقا پۈتلاشتۇرغان يەروبوئام جەمەتىنىڭ گۇناهلىرىدىن چىقمىدى؛ ئۇلار يەنىلا شۇ
يولدا ماكانلاشتى. هەتتا ساماريەدە بىر »ئاشەراھ« بۇتىمۇ قالغانىدى.□
7 سۈرىيەنىڭ پادىشاهى يەھوئاهازغا پەقەت ئەللىك ئاتلىق لەشكەرنى، ئون جەڭ هارۋىسى بىلەن ئون مىڭ پىيادە
ئەسكىرىنلا قالدۇرغانىدى. چۈنكى ئۇ يەھوئاهازنىڭ قوشۇنىنى يوقىتىپ خاماندىكى توپا-چاڭدەك قىلىۋەتكەنىدى.
8 ئەمدى يەھوئاهازنىڭ باشقا ئىشلىرى هەم قىلغانلىرىنىڭ هەممىسى، جۈملىدىن سەلتەنىتىنىڭ هەممە قۇدرىتى
»ئىسرائىل پادىشاهلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
9 يەھوئاهاز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۆخلىدى ۋە ساماريەدە دەپنە قىلىندى. ئاندىن ئوغلى يوئاش ئورنىدا پادىشاھ
بولدى.

يوئاش ساماريە ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدۇ •••• »يوئاش«نىڭ باشقا شەكلى يەھوئاش.

10 يەھۇدانىڭ پادىشاهى يوئاشنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئوتتۇز يەتتىنچى يىلىدا يەھوئاهازنىڭ ئوغلى يەھوئاش ساماريەدە
ئىسرائىلغا پادىشاھ بولۇپ، ئون ئالتە يىل سەلتەنەت قىلدى. □

■ **12:18** 2پاد. 1518:
□ **12:19** **»يەھۇدا پادىشاهلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى«** ـ بۇ كىتاب تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە« ئەمەس، بىراق شۇبهىسىزكى، تەۋراتتىكى »تارىخ-
تەزكىرە« ئۈنىڭدىن كۆپ ئۇچۇرلار ئالغانىدى.
■ **12:20** 2پاد. 514:
□ **13:6** **»ئاشەراھ« بۇتلار»** ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم ئايال بۇت شەكلىدە ئويۇلغان يا كى نەقىشلەنگەن
بولۇشى مۇمكىن. □ **13:10** **»يەھوئاش«** ـ »يوئاش«نىڭ باشقا شەكلى.

11 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلدى؛ ئۇ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان، نىباتنىڭ ئوغلى
يەروبوئامنىڭ گۇناھلىرىنىڭ ھېچقايسىسىنى تاشلىمىدى؛ ئۇ شۇ يولدا ماكاتتى.
12 ئەمدى يوئاشنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى، جۈملىدىن ئۇنىڭ يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئامازىيا
بىلەن جەڭ قىلىپ كۆرسەتكەن قۇدرىتى »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن
ئەمەسمىدى؟
13 يوئاش ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۆخلىدى ۋە يەروبوئام ئۇنىڭ تەختىگە ئولتۇردى. يوئاش ساماريەدە ئىسرائىلنىڭ
پادىشاھلىرى ئارىسىدا دەپنە قىلىندى.

ئېلىشانىڭ ئاخىرقى بېشارىتى

14 ئېلىشا ئۆز ئەجىلىنى يەتكۈزىدىغان كېسەل بىلەن ياتتى. ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يوئاش ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭ
يۈزىگە ئېگىشىپ يىغلاپ: ئى ئاتام، ئى ئاتام، ئىسرائىلنىڭ جەڭ ھارۋىسى ھەم ئاتلىق ئەسكەرلىرى«! دەپ پەرياد
كۆتۈردى.□ ■
15 ئېلىشا ئۇنىڭغا: بىر يا بىلەن يا ئوقلىرىنى كەلتۈرگىن، دېدى. ئۇ يا بىلەن يا ئوقلىرىنى كەلتۈرگەندە
16 ئېلىشا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا: قولۇڭنى ياغا سېلىپ تۇتقىن، دېدى. ئۇ قولىنى قويغاندا ئېلىشامۇ قوللىرىنى
پادىشاھنىڭ قوللىرىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ، ئۇنىڭغا:
17 ـ مەشرىق تەرەپتىكى دېرىزىنى ئاچقىن، دېدى. ئۇ ئۇنى ئاچقاندا ئېلىشا: ئاتقىن، دېدى. ئۇ ئېتىۋىدى، ئېلىشا
ئۇنىڭغا: مانا بۇ پەرۋەردىگارنىڭ نۇسرەت يا ئوقى، يەنى سۈرىيەنىڭ ئۈستىدىن نۇسرەت قازىنىدىغان يا ئوقدۇر.
سەن سۈرىيەلەرنى يوقاتقۇچە ئافەقتە ئۇلار بىلەن جەڭ قىلىسەن، دېدى.■
18 ئاندىن ئۇ: ـ يا ئوقلىرىنى قولۇڭغا ئالغىن، دېدى. ئۇلارنى ئالغاندا، ئېلىشا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا: ئۇلار بىلەن
يەرگە ئۇرغىن، دېدى. ئۇ ئۈچ قېتىم ئۇرۇپ توختىدى.
19 خۇدانىڭ ئادىمى ئۇنىڭغا ئاچچىقلىنىپ: سەن بەش-ئالتە قېتىم ئۇرۇشۇڭغا توغرا كېلەتتى. شۇنداق قىلغان بولساڭ،
سەن سۈرىيەلەرنى ئۇرۇپ يوقىتىپ ئۈزۈل-كېسىل مەغلۇپ قىلاتتىڭ؛ لېكىن ئەمدى سۈرىيەلەرنى ئۇرۇپ، پەقەت
ئۈچ قېتىملا مەغلۇپ قىلالايسەن، دېدى.
20 ئېلىشا ئۆلۈپ دەپنە قىلىندى.
ئەمدى ھەر يىلى، يىل بېشىدا موئابلاردىن توپ-توپ بۇلاڭچىلار يۇرتقا پارا كەندىچىلىك سالاتتى.
21 بىر كۈنى شۇنداق بولدىكى، خەلق بىر ئۆلگەن ئادەمنى يەرلىكىگە قويۇۋاتقاندا، مانا، ئۇلار بىر توپ بۇلاڭچىلارنى
كۆرۈپ قالدى، ئۇلار جەسەتنى ئېلىشانىڭ گۆرىگە تاشلىدى. جەسەت ئېلىشانىڭ ئۈستىخىنىغا تەگكەندە، ئۇ
تىرىلىپ، قوپۇپ تىك تۇردى.
22 ئەمما سۈرىيەنىڭ پادىشاھى ھازائەل بولسا يەھوئاھازنىڭ ھەممە كۈنلىرىدە ئىسرائىلغا زالىملىق قىلاتتى.
23 لېكىن پەرۋەردىگار ئۇلارغا مېھرىبان بولۇپ ئىچ ئاغرىتاتتى؛ ئىبراھىم بىلەن ئىسھاق ۋە ياقۇپقا باغلىغان ئەھدىسى
تۈپەيلىدىن ئۇ ئۇلارغا ئىلتىپات قىلىپ، ئۇلارنى بۇگۈنگە قەدەر ھالاك قىلماي، ئۆز ھۇزۇرىدىن چىقىرىۋېتىشنى
خالىمىغانىدى.
24 سۈرىيەنىڭ پادىشاھى ھازائەل ئۆلدى ۋە ئوغلى بەن-ھاداد ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.

□ 13:14 »ئىسرائىلنىڭ جەڭ ھارۋىسى« ـ يا كى »ئىسرائىلنىڭ جەڭ ھارۋىلىرى.« »ئىسرائىلنىڭ جەڭ ھارۋىسى ھەم ئاتلىق ئەسكەرلىرى«! ـ دېگەن
ئىبارە بەلكىم پادىشاھنىڭ ئېلىشا پەيغەمبەرگە بولغان ھۆرمىتىنى بىلدۈرەتتى ـ ئېلىشا پەيغەمبەر)ئىلياس پەيغەمبەردەك(ئىسرائىلغا ھەم باشپاناھ ھەم ئۆزى
»بىر كىشىلىك قوشۇن«دەك بولۇپ كەلگەندى. ■ 13:14 2پاد. 122: ■ 13:17 1پاد. 3020:

25 ئاندىن كېيىن يەھوئاھازنىڭ ئوغلى يەھوئاش ھازائەلنىڭ ئوغلى بەن-ھادادنىڭ قولىدىن ھازائەل تۆز ئاتىسى
يەھوئاھازدىن جەڭدە تارتىۋالغان شەھەرلەرنى ياندۇرۇۋالدى. يەھوئاش ئۈنى ئۈرۈپ، ئۈچ قېتىم مەغلۇپ قىلىپ،
شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ شەھەرلىرىنى ياندۇرۇۋالدى.

14

ئامازىيانىڭ يەھۇداغا بولغان سەلتەنىتى
2تار. 25 *1-28:*

1 ئىسرائىلنىڭ پادشاھى يەھوئاھازنىڭ ئوغلى يوئاشنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئىككىنچى يىلىدا يەھۇدادىكى يوئاشنىڭ ئوغلى
ئامازىيا يەھۇداغا پادشاھ بولدى.
2 پادشاھ بولغاندا ئۇ يىگىرمە يەش ياشقا كىرگەنىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا يىگىرمە توققۇز يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ
ئانىسى يېرۇسالېملىق يەھوئاددان ئىدى.■
3 ئامازىيا پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغاننى قىلاتتى، لېكىن ئەجدادى داۋۇت قىلغاندەك ئەمەس، بەلكى
ئاتىسى يوئاشنىڭ بارلىق قىلغانلىرى بويىچە ئىش كۆرەتتى. □
4 پەقەت »يۇقىرى جايلار«لا يوقىتىلمىدى؛ خەلق يەنىلا »يۇقىرى جايلار«غا چىقىپ قۇربانلىق قىلىپ خۇشبۇي
ياقاتتى.
5 ۋە شۇنداق بولدىكى، سەلتەنىتى ئۇنىڭ قولىدا مۇقىم بولغاندا، ئۇ پادشاھ ئاتىسىنى ئۆلتۈرگەن خىزمەتكارلىرىنى تۈتۈپ
ئۆلتۈردى.
6 لېكىن مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇن كىتابىدا پەرۋەردىگارنىڭ: »ئاتىلارنى ئوغۇللىرى ئۈچۈن ئۆلۈمگە مەھكۇم
قىلىشقا بولمايدۇ يا ئوغۇللىرىنى ئاتىلىرى ئۈچۈن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىشقا بولمايدۇ، بەلكى ھەربىرى ئۆز گۇناھى
ئۈچۈن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن« دەپ پۈتۈلگەن ئەمرى بويىچە، ئۇ ئۆلتۈرگۈچىلەرنىڭ باللىرىنى ئۆلۈمگە مەھكۇم
قىلمىدى.■
7 ئۇ »شور ۋادىسى«دا ئېدومىيلاردىن ئون مىڭ ئەسكەرنى ئۆلتۈردى ۋە جەڭ قىلىپ سېلانى ئىشغال قىلىپ ئۇنى
يوقتەئەل دەپ ئاتىدى؛ بۈگۈنگىچە ئۇ شۇنداق ئاتىلىپ كەلمەكتە.
8 ئاندىن كېيىن ئامازىيا ئىسرائىلنىڭ پادشاھى يەھۇنىڭ نەۋرىسى، يەھوئاھازنىڭ ئوغلى يەھوئاشنىڭ ئالدىغا ئەلچىلەرنى
ماڭدۇرۇپ: »قېنى، جەڭ مەيدانىدا يۈز تۇرانە كۆرۈشەيلى« دېدى.
9 ئىسرائىلنىڭ پادشاھى يەھوئاش يەھۇدانىڭ پادشاھى ئامازىياغا ئەلچى ئەۋەتىپ مۇنداق سۆزلەرنى يەتكۈزدى:
ـ »لۇباندىكى تىكەن لۇباندىكى كېدىر دەرىخىگە سۆز ئەۋەتىپ: ئۆز قىزىڭنى ئوغلۇمغا خوتۇنلۇققا بەرگىن، دېدى.
لېكىن لۇباندىكى بىر ياۋايى ھايۋان ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، تىكەننى دەسسىۋەتتى.
10 سەن دەرۋەقە ئېدومنىڭ ئۇستىدىن غەلىبە قىلدىڭ، كۆڭلۈڭدە ئۆز-ئۆزۈڭدىن مەغرۇرلىنىپ كەتتىڭ. ئەمدى
يايراپ پەخىرلەن، بىراق ئۆيدە قالغىن؛ نېمىشقا بېشىڭغا كۈلپەت كەلتۈرۈپ، ئۆزۈڭنى ۋە ئۆزۈڭ بىلەن يەھۇدانى
بالاغا يېقىتىسەن؟.«□
11 ئەمما ئامازىيا قۇلاق سالمىدى. ئىسرائىلنىڭ پادشاھى يەھوئاش جەڭگە چىقتى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەھۇدانىڭ
پادشاھى ئامازىيا بىلەن يەھۇدادىكى بەيت-شەمەشتە ئۇچرىشىپ سوقۇشتى.

■ **14:2** 2تار. 25:1

□ **14:3** »ئەجدادى داۋۇت« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاتىسى داۋۇت.«

■ **14:6** قان. 24:16□ ئەز. 2018:

□ **14:10** »نېمىشقا بېشىڭغا كۈلپەت كەلتۈرۈپ، ئۆزۈڭنى ۋە ئۆزۈڭ بىلەن يەھۇدانى بالاغا يېقىتىسەن؟« ـ يەھوئاش ئېيتقان تەمسىلنىڭ ئومۇمىي
مەنىسى: »سەن پەقەت بىر تىكەندۇرسەن، ئۆزۈم كېدىردەك ئۇلۇغ ئادەممەن، ئۆزۈڭگە ئۇنچىۋالا ئىشىنىپ كەتمە. سېنىڭ ئۇلۇغ پىلانىڭ ھەرتۈرلۈك
تاسادىپىيلىقتىن مەغلۇپ بولۇشى مۇمكىن« دېگەندەك. گەرچە يەھوئاش پادشاھنى »بۇتپەرەس كاپىر« دەپ ھېسابلىغىلى بولسىمۇ، مۇشۇ يەردە ئۇنىڭ
نەسىھەتى توغرا ئىدى.

12 يەھۇدانىڭ ئادەملىرى ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى تەرىپىدن تىرىپەرەن قىلىنىپ، ھەربىرى ئۆز ئۆيىگە قېچىپ كەتتى.
13 ۋە ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوئاش بەيت-شەمەشتە ئاھازىيانىڭ نەۋرىسى، يەھوئاشنىڭ ئوغلى، يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئامازىيانى ئەسىر قىلىپ، يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى؛ ئۇ يېرۇسالېمنىڭ سېپىلىنىڭ ئەفرائىم دەرۋازىسىدن تارتىپ بۇرجەك دەرۋازىسىغىچە بولغان تۆت يۈز گەزلىك بىر بۆلىكىنى ئۆرۋۈۋەتتى.□
14 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىن ھەمدە پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى خەزىنىدىن تېپىلغان بارلىق ئالتۇن-كۈمۈش، ھەممە قاچا-قۇچىلارنى بۇلىۋالدى ۋە كېپىللىك سۈپىتىدە بىرنەچچە ئۆتقۇنۇنى ئېلىپ سامارىيەگە يېنىپ كەتتى.
15 ئەمما يەھوئاشنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى، جۈملىدىن ئۇنىڭ يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئامازىيا بىلەن جەڭ قىلىپ كۆرسەتكەن قۇدرىتى »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
16 يەھوئاش ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۆخلىدى ۋە سامارىيەدە ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ئارىسىدا دەپنە قىلىندى. ئوغلى يەروبوئام ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.
17 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوئاھازنىڭ ئوغلى يەھوئاش تۆلگەندىن كېيىن، يەھوئاشنىڭ ئوغلى، يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئامازىيا ئون بەش يىل تۇمۇر كۆردى.
18 ئەمدى ئامازىيانىڭ باشقا ئەمەللىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
19 ئۇ يېرۇسالېمدا بەزىلەر ئۇنى قەستلەشكە كىرىشكەندىدى، لاقىش شەھىرىگە قېچىپ كەتتى؛ لېكىن قەستلىگۈچىلەر كەيىندىن لاقىشقا ئادەم ئەۋەتىپ ئۇ يەردە ئۇنى ئۆلتۈردى. ■
20 ئاندىن ئۇلار ئۇنى ئاتىلارغا ئارتىپ يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى. ئۇ يېرۇسالېمدا ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە دەپنە قىلىندى.
21 يەھۇدانىڭ بارلىق خەلقى ئۇنىڭ ئون ئالتە ياشقا كىرگەن ئوغلى ئازارىيانى تىكلەپ، ئۇنى ئاتىسى ئامازىيانىڭ ئورنىدا پادىشاھ قىلدى ■
22)پادىشاھ ئاتىسى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۆخلىغاندىن كېيىن، ئېلات شەھىرىنى قايتىدىن ياساپ، يەھۇداغا يەنە تەۋە قىلغۇچى دەل ئازارىيا ئىدى.(□

يەروبوئام □□□-II ئىسرائىل ئۈستىگە پادىشاھ بولۇشى

23 يەھۇدانىڭ پادىشاھى يوئاشنىڭ ئوغلى ئامازىيانىڭ سەلتەننىتىنىڭ ئون بەشىنچى يىلىدا، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوئاشنىڭ ئوغلى يەروبوئام ھۆكۈم سۈرۈشكە باشلاپ، سامارىيەدە قىرىق بىر يىل سەلتەنەت قىلدى.
24 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى؛ ئۇ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ گۇناھلىرىنىڭ ھېچبىرىنى تاشلىمىدى.
25 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز قۇلى گات-ھەفەرلىك ئامىتتايىنىڭ ئوغلى يۇنۇس پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ، ئۇ شىمالدا خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىدىن تارتىپ جەنۇبتا »ئاراباھ دېڭىزى«غىچە ئىسرائىلنىڭ چېگرالىرىنى كېڭەيتىپ ئەسلىگە كەلتۈردى. □ ■

□ **14:13** **»تۆت يۈز گەزلىك...»** ـ تەۋراتتا » گەز«)ياكى »جەينەكتىن بارماقنىڭ ئۆچىغىچە بولغان ئۇزۇنلۇق، يەنى 0.454 مېتر ئۇزۇنلۇق ئىدى.
■ **14:19** 2تار. 27:25
■ **14:21** 2تار. 26:1
□ **14:22** **»پادىشاھ ... ئېلات شەھىرىنى قايتىدىن ياساپ، يەھۇداغا يەنە تەۋە قىلغۇچى دەل ئازارىيا ئىدى«** ـ ياكى »پادىشاھ ئاتىسى ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۆخلىغاندىن كېيىن، ئازارىيا ئېلات شەھىرىنى قايتىدىن ياساپ ئۇنى يەھۇداغا يەنە تەۋە قىلدى« □ **14:25** **»خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىدىن تارتىپ...»** ـ ياكى »لىبو-خاماتىنى تارتىپ...«. **»ئاراباھ دېڭىزى«** ـ »ئۇلۇك دېڭىز«دۇر. ■ **14:25** يۇن. 1:1□ مات. 12□39: 40

26 چۈنكى پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ تارتقان ئازابلىرىنىڭ ئىنتايىن قاتتىق ئىكەنلىكىنى كۆردى، ئاجىزلار ھەم
مېيىپلاردىن باشقا ھېچكىم قالمىدى، ئىسرائىلغا مەدەتكار يوق ئىدى. □
27 پەرۋەردىگار: »ئىسرائىلنىڭ نامىنى ئاسماننىڭ ئاستىدىن يوقىتىمەن« دېگەن ئەمەس ئىدى، شۇڭا ئۇ يەھوئاشنىڭ
ئوغلى يەروبوئامنىڭ قولى بىلەن ئۇلارنى قۇتقۇزدى.
28 ئەمدى يەروبوئامنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى، جۈملىدىن ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ قۇدرىتى
ۋە قانداق جەڭ قىلىپ، ئەسلى يەھۇداغا تەۋە بولغان دەمەشق بىلەن خاماتنى يانداۋرۇۋالغانلىقى »ئىسرائىل
پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
29 يەروبوئام ئاتا-بوۋىلىرى، يەنى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۆخلىدى ۋە ئوغلى زەكەريا ئۇنىڭ ئورنىدا
پادىشاھ بولدى.

15

ئازارىيا ـ يەنى ئۇززىيا ـ يەھۇداغا سەلتەنەت قىلدۇ

2تار. 26:1-23

1 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەروبوئامنىڭ سەلتەنىتىنىڭ يىگىرمە يەتتىنچى يىلىدا ئامازىيانىڭ ئوغلى ئازارىيا يەھۇدانىڭ
پادىشاھى بولدى. □ ■
2 ئون ئالتە ياشقا كىرگەندە پادىشاھ بولۇپ يېرۇسالېمدا ئەللىك ئىككى يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ
ئىسمى يەكولىيا بولۇپ، ئۇ يېرۇسالېملىق ئىدى. ■
3 ئۇ ئاتىسى ئامازىيانىڭ بارلىق قىلغانلىرىدەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلاتتى.
4 پەقەت »يۇقىرى جايلار«لا يوقىتىلمىدى؛ خەلق يەنىلا »يۇقىرى جايلار«غا چىقىپ قۇربانلىق قىلىپ خۇشبۇي
ياقاتتى.
5 ئەمما پەرۋەردىگار پادىشاھنى ئۇرۇپ، ئۇنىڭ ئۆلۈمىگىچە ئۇنى ماخاۋ كېسىلىگە مۇپتىلا قىلغاچ، ئۇ ئايرىم ئۆيدە
ئولتۇراتتى ۋە پادىشاھنىڭ ئوغلى يوتام ئوردىنى باشقۇرۇپ يۇرتنىڭ خەلقىنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرەتتى.□
6 ئازارىيانىڭ باشقا ئەمەللىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا
پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
7 ئازارىيا ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۆخلىدى؛ كىشىلەر ئۇنى »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا دەپنە
قىلدى. ئوغلى يوتام ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.

ئىسرائىل ئۈستىگە يەنە بىرنەچچە پادىشاھ قىسقا ۋاقىت سەلتەنەت قىلدۇ

8 يەھۇدا پادىشاھى ئازارىيانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئوتتۇز سەككىزىنچى يىلىدا، يەروبوئامنىڭ ئوغلى زەكەريا سامارىيەدە
ئىسرائىلغا پادىشاھ بولۇپ، ئالتە ئاي سەلتەنەت قىلدى.
9 ئۇ ئاتا-بوۋىلىرى قىلغاندەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلاتتى؛ ئۇ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان
نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنىڭ گۇناھلىرىدىن چىقمىدى.

□ **14:26 »ئاجىزلار ھەم مېيىپلاردىن باشقا ھېچكىم قالمىدى، ئىسرائىلغا مەدەتكار يوق ئىدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەيلى قۇل بولسۇن، ھۆر بولسۇن، ئىسرائىلغا مەدەتكار يوق ئىدى.«
□ **15:1 »ئازارىيا«** ـ »ئازارىيا«نىڭ باشقا شەكلى »ئۇززىيا.«
■ **15:1** 2پاد. 21:14□ 2تار. 26:1
■ **15:2** 2تار. 26:1□ 3؛ 2تار. 27:3
□ **15:5 »پەرۋەردىگار پادىشاھنى ئۇرۇپ، ئۇنىڭ ئۆلۈمىگىچە ئۇنى ماخاۋ كېسىلىگە مۇپتىلا قىلغاچ، ئۇ ئايرىم ئۆيدە ئولتۇراتتى«** ـ بۇ ۋەقە توغرۇلۇق 2□□□.» 16:26-21نى كۆرۈڭ.

10 یابەشنىڭ ئوغلى شاللۇم ئۇنىڭغا قەست قىلىپ، ئۇنى خەلقنىڭ ئالدىدا ئۇرۇپ ئۆلتۈردى ۋە ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ
بولدى.
11 زەكەريانىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن
كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
12 ئۇنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى پەرۋەردىگارنىڭ يەھۇغا: ـ سېنىڭ ئوغۇللىرىڭ ئوتىنچى نەسلىگىچە ئىسرائىلنىڭ تەختىدە
ئولتۇرىدۇ، دېگەن سۆزىنى ئەمەلگە ئاشۇردى. دەرۋەقە شۇنداق بولدى.■
13 يابەشنىڭ ئوغلى شاللۇم يەھۇدا پادىشاھى ئازارىيانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئوتتۇز توققۇزىنچى يىلىدا پادىشاھ بولۇپ،
ساماريەدە تولۇق بىر ئاي سەلتەنەت قىلدى.
14 گادىنىڭ ئوغلى مەناھەم تىرزاھدىن چىقىپ، ساماريەگە كېلىپ، يابەشنىڭ ئوغلى شاللۇمنى شۇ يەردە ئۇرۇپ
ئۆلتۈردى ۋە ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.
15 شاللۇمنىڭ باشقا ئىشلىرى، جۈملىدىن ئۇنىڭ قەست قىلىشلىرى، مانا »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-
تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەندۇر.
16 شۇ چاغدا مەناھەم تىپساھ شەھىرىگە ھۇجۇم قىلىپ، ئۇ يەردە تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈردى؛ ئۇ يەنە
تىرزاھدىن تارتىپ ئۇنىڭغا تەۋە بارلىق زېمىنلىرىنى ۋەيران قىلدى. ئۇلار تەن بېرىپ دەرۋازىنى ئاچمىغىنى ئۈچۈن
شەھەرگە شۇنداق ھۇجۇم قىلدىكى، ھەتتا ئۇنىڭدىكى جىمى ھامىلدار ئاياللارنىڭ قارنىنى يىرتىپ ئۆلتۈردى.

مەناھەمنىڭ ئىسرائىل ئۈستىگە بولغان سەلتەنىتى

17 يەھۇدا پادىشاھى ئازارىيا سەلتەنىتىنىڭ ئوتتۇز توققۇزىنچى يىلىدا، گادىنىڭ ئوغلى مەناھەم ئىسرائىلغا پادىشاھ
بولۇپ، ساماريەدە ئون يىل سەلتەنەت قىلدى.
18 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلىپ، پۈتۈن ئۆمرىدە ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان نىباتنىڭ
ئوغلى يەروبوئامنىڭ گۇناھلىرىدىن چېقمىدى.
19 ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى پۇل ئىسرائىل زېمىنىغا تاجاۋۇز قىلدى؛ ئۇ ۋاقىتتا مەناھەم: »پادىشاھلىقىمنىڭ
مۇستەھكەملىكى ئۈچۈن ماڭا يارىدەم قىلغايلا« دەپ ئۇنىڭغا مىڭ تالانت كۈمۈش بەردى. □ ■
20 مەناھەم ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھىغا بېرىدىغان شۇ پۇلنى ئىسرائىلنىڭ ھەممە باي ئادەملىرىگە باج سېلىش بىلەن ئالدى؛
ئۇ ھەربىرىدىن ئەللىك شەكەل كۈمۈش ئالدى. شۇنىڭ بىلەن ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى قايتىپ كەتتى ۋە بۇ زېمىندا
تۇرۇپ قالمىدى.□
21 مەناھەمنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن
كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
22 مەناھەم ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە ئوغلى پەكاھىيا ئورنىدا پادىشاھ بولدى.

پەكاھىيانىڭ ئىسرائىل ئۈستىگە بولغان سەلتەنىتى

23 يەھۇدا پادىشاھى ئازارىيانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئەللىكىنچى يىلىدا، مەناھەمنىڭ ئوغلى پەكاھىيا ساماريەدە ئىسرائىلغا
پادىشاھ بولۇپ، ئىككى يىل سەلتەنەت قىلدى.
24 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلىپ، ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان نىباتنىڭ ئوغلى
يەروبوئامنىڭ گۇناھلىرىدىن چېقمىدى.

■ **15:12** 2پاد. 3010: □ **15:19** **»مىڭ تالانت كۈمۈش«** ـ بىر تالانت بەلكىم 30.6 كىلوگرام ئىدى، شۇنىڭا بۇ 30.6 تونىا كۈمۈش ئىدى.
■ **15:19** 1تار. 265: □ **15:20** **»ئەللىك شەكەل«** ـ بەلكىم 570 گرام كۈمۈش بولاتتى.

25 ۋە ئۇنىڭ سەرداری رەمالیانىڭ ئوغلی پىكاھ ئۇنىڭغا قەست قىلىپ ئۇنى ساماریيەدە، پادىشاھ ئوردىسىدىكى
قەلئەدە ئۆلتۈردى؛ شۇ ئىشتا ئارگوب بىلەن ئاریيە ۋە ئەللىك گىلئادلىق كىشى پىكاھ تەرەپتە تۇردى؛ ئۇ پەكاھیانى
ئۆلتۈرۈپ ئۇنىڭ ئورندا پادىشاھ بولدى.
26 پەكاھیانىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى بولسا، مانا «ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى»
دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەندۇر.

پىكاھنىڭ ئىسرائىل ئۈستىگە بولغان سەلتەنىتى

27 یەھۇدانىڭ پادىشاھى ئازاریانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئەللىك ئىككىنچى یىلىدا، رەمالیانىڭ ئوغلی پىكاھ ساماریيەدە
ئىسرائىلغا پادىشاھ بولۇپ، یىگىرمە یىل سەلتەنەت قىلدى.
28 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلىپ ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان نىباتنىڭ ئوغلی یەروبوئامنىڭ
گۇناھلىرىدىن چىقمىدى.
29 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى پىكاھنىڭ كۈنلىرىدە ئاسۇریيەنىڭ پادىشاھى تىگلات-پىلەسەر كېلىپ ئىیون، ئابەل-بەیت-
مائاكاھ، یانوئاھ، كەدەش، ھازور، گىلئاد، گالىلىیە، جۈملىدىن نافتالىنىڭ پۈتكۈل زېمىنىنى ئىشغال قىلىپ، شۇ
یەردىكى خەلقنى تۇتقۇن قىلىپ، ئاسۇریيەگە ئېلىپ باردى.■
30 ئەلاھنىڭ ئوغلی ھوشىیا رەمالیانىڭ ئوغلی پىكاھغا قەست قىلىپ ئۇنى ئۆلتۈردى. ئۇززیانىڭ ئوغلی یوتامنىڭ
سەلتەنىتىنىڭ یىگىرمىنچى یىلىدا، ئۇ پىكاھنىڭ ئورندا پادىشاھ بولدى. □
31 پىكاھنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى بولسا، مانا «ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى»
دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەندۇر.

یوتامنىڭ یەھۇدا ئۈستىگە بولغان سەلتەنىتى

2تار. 27:1-9

32 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى رەمالیانىڭ ئوغلی پىكاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئىككىنچى یىلىدا، ئۇززیانىڭ ئوغلی یوتام
یەھۇداغا پادىشاھ بولدى.
33 ئۇ پادىشاھ بولغاندا یىگىرمە بەش یاشقا كىرگەن بولۇپ، یېرۇسالېمدا ئون ئالتە یىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ
ئانىسىنىڭ ئىسمى یەرۇشا ئىدى؛ ئۇ زادوكنىڭ قىزى ئىدى.■
34 یوتام ئاتىسى ئۇززیانىڭ بارلىق قىلغانلىرىدەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە دۇرۇس بولغانىنى قىلاتتى.
35 پەقەت «یۇقىرى جایلار»لا یوقىتىلمىدى؛ خەلق یەنىلا «یۇقىرى جایلار»غا چىقىپ قۇربانلىق قىلىپ خۇشبۇي
یاقاتتى.
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆیىنىڭ «یۇقىرىقى دەرۋازا»سىنى یاسىغۇچى شۇ ئىدى.
36 یوتامنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى «ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى» دېگەن كىتابتا
پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
37 شۇ چاغلاردا پەرۋەردىگار سۇریيەنىڭ پادىشاھى رەزىن بىلەن رەمالیانىڭ ئوغلی پىكاھنى یەھۇداغا ھۇجۇم
قىلىشقا قوزغىدى.■
38 یوتام ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئاتىسى داۋۇتنىڭ شەھىرىدە دەپنە قىلىندى.
ئوغلی ئاھاز ئورندا پادىشاھ بولدى.

■ 15:29 یەش. 238: □ 15:30 «ئۇززیا» ـ «ئازاریا»نىڭ ئىككىنچى شەكلىدۇر. ■ 15:33 2تار. 27:1-9: ■ 15:37 2پاد. 5:16□
یەش. 17:

16

ئاهازنىڭ يەھۇدا ئۈستىگە بولغان سەلتەنىتى
2تار. 28 1-27:

1 رەمالىيانىڭ ئوغلى پىكاھنىڭ ئون يەتتىنچى يىلىدا، يوتامنىڭ ئوغلى ئاھاز يەھۇداغا پادىشاھ بولدى. ■
2 ئاھاز پادىشاھ بولغاندا يىگىرمە ياشقا كىرگەن بولۇپ، يېرۇسالېمدا ئون ئالتە يىل سەلتەنەت قىلغاندى. ئۇ ئاتىسى داۋۇت قىلغاندەك ئەمەس، ئەكسىچە پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلمىدى.
3 ئۇ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ يولىدا ماڭاتتى، ھەتتا پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ ئالدىدىن ھەيدەپ چىقارغان ئەللەرنىڭ يىرگىنچلىك گۇناھلىرىغا ئەگىشىپ، ئۆز ئوغلىنى ئوتتىن ئۆتكۈزۈپ كۆيدۈردى. ■
4 ئۇ »يۇقىرى جايلار«دا، دۆڭلەردە ۋە ھەر بىر كۆك دەرەخلەرنىڭ ئاستىدا قۇربانلىق قىلىپ، كۆچە كۆيدۈرەتتى.
5 شۇ ۋاقىتتا سۈرىيەنىڭ پادىشاھى رەزىن بىلەن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى، رەمالىيانىڭ ئوغلى پىكاھ يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىپ، پادىشاھ ئاھازنى مۇھاسىرىگە ئېلىپ قورشۇۋالغىنى بىلەن، لېكىن ئۇنى مەغلۇپ قىلالمىدى. ■
6 ئاشۇ ۋاقىتتا سۈرىيەنىڭ پادىشاھى رەزىن ئېلات شەھىرىنى سۈرىيەگە قايتۇرۇۋالدى ۋە شۇ يەردە تۇرۇۋاتقان يەھۇدالارنى ھەيدىۋەتتى. ئاندىن سۈرىيەلەر كېلىپ ئۇ يەردە ئولتۇراقلاشتى؛ ئۇلار بۈگۈنگىچە شۇ يەردە تۇرماقتا.
7 ئاھاز ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى تىگلات-پىلەسەرگە ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ: مەن سىلىنىڭ قۇللىرى، سىلىنىڭ ئوغۇللىرى بولىمەن؛ ماڭا ھۇجۇم قىلىۋاتقان سۈرىيەنىڭ پادىشاھىنىڭ قولىدىن ۋە ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇۋىشقا چىققايلا، دېدى.
8 شۇنى ئېيتىپ ئاھاز پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ۋە پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى خەزىنىلەردىكى كۈمۈش بىلەن ئالتۇننى سوۋغا قىلىپ، ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھىغا ئەۋەتتى.■
9 ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى ئۇنىڭ تەلىپىگە قوشۇلدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى دەمەشققە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى ئىشغال قىلدى؛ ئۇنىڭدىكى ئاھالىنى تۇتقۇن قىلىپ كىر شەھىرىگە ئېلىپ باردى ۋە رەزىنىنى ئولتۇردى.
10 ئاھاز پادىشاھ ئەمدى ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى تىگلات-پىلەسەر بىلەن كۆرۈشكىلى دەمەشققە باردى ۋە شۇنداقلا دەمەشقتىكى قۇربانگاھنى كۆردى. ئاندىن ئاھاز پادىشاھ شۇ قۇربانگاھنىڭ رەسمىنى، ئۇنىڭ بارلىق ياسىلىش تەپسىلاتلىرىنىڭ لايىھىسىنى سىزىپ، ئۇنى ئۇرىيا كاھىنغا يەتكۈزدى.
11 شۇنىڭ بىلەن ئۇرىيا كاھىن ئاھاز پادىشاھ دەمەشقتىن ئەۋەتكەن بارلىق تەپسىلاتلار بويىچە بىر قۇربانگاھ ياسىدى. ئاھاز پادىشاھ دەمەشقتىن يېنىپ كەلمەستە، ئۇرىيا كاھىن ئۇنى شۇنداق تەييار قىلغاندى.
12 پادىشاھ دەمەشقتىن يېنىپ كېلىپ، قۇربانگاھنى كۆرۈپ، قۇربانگاھقا بېرىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە قۇربانلىق سۇندى؛
13 ئۇ قۇربانگاھنىڭ ئۈستىگە كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئاشلىق ھەدىيەسىنى كۆيدۈرۈپ، »شاراب ھەدىيە«سىنى تۆكۈپ، »ئىناقلىق قۇربانلىقى«نىڭ قېنىنى چاچتى.
14 شۇنداق قىلىپ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىنىڭ ئالدىدىكى مىس قۇربانگاھنى ئېلىپ ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى بىلەن ئۆزىنىڭ قۇربانگاھىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتكۈزۈپ، ئۆز قۇربانگاھىنىڭ شىمال تەرىپىگە قويدۇردى. □
15 ئاھاز پادىشاھ ئۇرىيا كاھىنغا بۇيرۇق قىلىپ: مۇشۇ چوڭ قۇربانگاھ ئۈستىگە ئەتىگەنلىك كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن كەچلىك ئاشلىق ھەدىيەسىنى، پادىشاھنىڭ كۆيدۈرمە قۇربانلىقى بىلەن ئاشلىق ھەدىيەسىنى، ھەممە يۇرتنىڭ پۈتۈن خەلقىنىڭ كۆيدۈرمە قۇربانلىقى، ئاشلىق ھەدىيە ۋە شاراب ھەدىيەلىرىنى كۆيدۈرۈپ سۇنىسەن. كۆيدۈرمە

■ **16:1** 2تار. 28: 1. ■ **16:3** لاۋ. 18:21 20□2: 3؛ 2پاد. 17:3. ■ **16:5** يەش. 17: 1. ■ **16:8** 2تار. 28: 21. □ **16:14** »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى« ـ مۇشۇ يەردە ئىبادەتخانىدىكى »مۇقەددەس جاي«نى كۆرسىتىدۇ.

قۇربانلىقلارنىڭ بارلىق قانلىرى ۋە باشقا قۇربانلىقلارنىڭ بارلىق قانلىرىنى ئۇشبۇ قۇربانلىقنىڭ ئۈستىگە تۆكسەن.
مىس قۇربانگاھ بولسا مېنىڭ يول سورىشىم ئۈچۈن بولسۇن، دېدى.□
16 شۇنىڭ بىلەن ئۇريا كاھىن ئاھاز پادىشاھ بۇيرۇغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلدى.
17 ئاھاز پادىشاھ داس تەگلىكلىرىگە بېكىتىلگەن تاختايلارنى كېسىپ ئاجرىتىپ، داسلارنى تەگلىكلىرىدىن ئېلىۋەتتى؛
ئۇ مىس »دېڭىز«نى تېگىدىكى مىس ئۆيلارنىڭ ئۈستىدىن كۆتۈرۈپ ئېلىپ، ئۇنى تاش تاختايلىق بىر مەيدانغا
قويدۇردى. ■
18 ئۇ ئاسۇريە پادىشاھىنى رازى قىلىش ئۈچۈن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە تۇتىشىدىغان »شابات كۈنىدىكى ئايۋانلىق
يول« بىلەن پادىشاھ تاشقىرىدىن كىرىدىغان يولنى ئېتىۋەتتى.
19 ئاھازنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا
پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
20 ئاھاز ئۆز ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى؛ ئۇ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دە دەپنە قىلىندى؛
ئوغلى ھەزەكىيا ئورنىدا پادىشاھ بولدى.

17

ھوشىيا ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ

1 يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاھازنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون ئىككىنچى يىلىدا، ئېلاھنىڭ ئوغلى ھوشىيا ساماريەدە ئىسرائىلغا
پادىشاھ بولۇپ، توققۇز يىل سەلتەنەت قىلدى.
2 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلاتتى؛ لېكىن ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ئۆتكەن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرىدەك
ئۇنداق رەزىللىك قىلمايتتى.
3 ئاسۇريەنىڭ پادىشاھى شالمانئەزەر ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلغىلى چىققاندا، ھوشىيا ئۇنىڭغا بېقىنىپ سوۋغا-سالام
بەردى.
4 ئەمما ئاسۇريەنىڭ پادىشاھى ھوشىيانىڭ ئاسىيلىق قىلماقچى بولغىنىنى بايقىدى؛ چۈنكى ھوشىيا بۇرۇنقىدەك
ئاسۇريەنىڭ پادىشاھىغا يىللىق سوۋغا-سالام يوللىماي، بەلكى مىسىرنىڭ پادىشاھى سوغا ئەلچىلىرىنى ماكۇرغانىدى.
ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاسۇريەنىڭ پادىشاھى ئۇنى تۇتۇپ، باغلاپ زىندانغا سولىۋەتتى.
5 ئاندىن ئاسۇريەنىڭ پادىشاھى چىقىپ پۈتكۈل ئىسرائىل زېمىنىنى تالان-تاراج قىلىپ، ساماريەنى ئۈچ يىلغىچە
قامال قىلدى. ■
6 ھوشىيانىڭ سەلتەنىتىنىڭ توققۇزىنچى يىلىدا، ئاسۇريەنىڭ پادىشاھى ساماريەنى ئىشغال قىلىپ، ئىسرائىللارنى
ئاسۇريەگە سۈرگۈن قىلىپ، ئۇلارنى خالاھ شەھىرى، گوزاندىكى خابور دەرياسىنىڭ بويلىرى ۋە مېدىئالارنىڭ
شەھەرلىرىگە ئورۇنلاشتۇردى.■

ئىسرائىل، يەنى شىمالىي پادىشاھلىقنىڭ گۇناھلىرى ۋە جازالىنىشى ـ خۇلاسە

7 مانا، شۇنداق ئىشلار بولدى؛ چۈنكى ئىسرائىللار ئۆزلىرىنى مىسىرنىڭ پادىشاھى پىرەئۇننىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇپ،
مىسىر زېمىنىدىن چىقارغان پەرۋەردىگار خۇداسىغا گۇناھ قىلىپ باشقا ئىلاھلاردىن قورقۇپ

□ **16:15 »مىس قۇربانگاھ بولسا مېنىڭ يول سورىشىم ئۈچۈن بولسۇن«** ـ پادىشاھنىڭ سۈزىنىڭ مەنىسى بەلكىم »بۇ قۇربانگاھنىڭ ۋاستىسى بىلەن
پەرۋەردىگاردىن يول سورايمەن.« قىزىق يېرى شۇكى، ئاھازدەك بىر ئىنسان بۇتپەرەسلىككە پىرىلىپ كەتكەندىن كېيىن، يەنىلا پەرۋەردىگاردىن يول
سورىماقچى بولىدۇ. ■ **16:17** 1پاد. 517-23: ■ **17:5** 2پاد. 918: ■ **17:6** 2پاد. 10:18 يەش. 48:

8 پەرۋەردىگار ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدىن ھەيدىۋەتكەن يات ئەللىكلەرنىڭ قائىدە-بەلگىلىرىدە، شۇنداقلا
ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرى تۈزلىرى چىقارغان قائىدە-بەلگىلىرىدە ماڭغانىدى. ■
9 ۋە ئىسرائىللار تۈز پەرۋەردىگار خۇداسىغا قارشى چىقىپ، يوشۇرۇنلارچە توغرا بولمىغان ئىشلارنى قىلدى؛
ئۇلار بارلىق شەھەرلىرىدە كۆزەت مۇنارىدىن مۇستەھكەم قورغانغىچە «يۇقىرى جايلار»نى ياسىدى. □
10 ئۇلار ھەممە ئېگىز دۆڭلەردە ۋە ھەممە كۆك دەرەخلەرنىڭ ئاستىدا «بۇت تۈۋرۈك» ۋە «ئاشەراھ» بۇتى
تۇرغۇزدى. □
11 پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئالدىدىن ھەيدەپ چىقارغان يات ئەللىكلەر قىلغاندەك، ئۇلار ھەممە «يۇقىرى جايلار»دا
خۇشبۇي ياقاتتى ۋە پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرىدىغان ھەرخىل رەزىل ئىشلارنى قىلاتتى.
12 گەرچە پەرۋەردىگار ئۇلارغا: ـ «بۇ ئىشنى قىلماڭلار»! دېگەن بولسىمۇ، ئۇلار بۇتلارنىڭ قۇللۇقىغا بېرىلىپ
كەتكەنىدى.■
13 پەرۋەردىگار ھەممە پەيغەمبەرلەر بىلەن ھەممە ئالدىن كۆرگۈچىلەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن ھەم ئىسرائىلنى
ھەم يەھۇدانى ئاگاھلاندۇرۇپ: رەزىل يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا تاپىلانغان ۋە قۇللىرىم بولغان
پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق سىلەرگە تەستىقلىغان پۈتۈن قانۇنغا بويسۇنۇپ، مېنىڭ ئەمرلىرىم ۋە مېنىڭ بەلگىلىرىمنى
تۇتۇڭلار، دېگەنىدى. □ ■
14 لېكىن ئۇلار قۇلاق سالماي، پەرۋەردىگار خۇداسىغا ئىشەنمىگەن ئاتا-بوۋىلىرى قىلغاندەك، بويۇنلىرىنى قاتتىق
قىلدى. ■
15 ئۇلار ئۇنىڭ بەلگىلىرىنى، شۇنداقلا ئۇ ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن تۈزگەن ئەھدىنى ۋە ئۇلارغا تاپشۇرغان
ئاگاھ-گۈۋاھلارنى چەتكە قاققان؛ ئۇلار ئەرزىمەس نەرسىلەرگە ئەگىشىپ، تۈزلىرى ئەرزىمەس بولۇپ چىقتى؛
پەرۋەردىگار ئۇلارغا: ـ ئەتراپىڭلاردىكى ئەللىكلەرنىڭ قىلغىنىدەك قىلماڭلار، دېگەن دەل شۇ ئەللەرگە ئەگىشىپ،
رەزىللىك قىلاتتى. □
16 ئۇلار خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق ئەمرلىرىنى تاشلاپ، تۈزلىرى ئۈچۈن قۇيما مەبۇدلارنى، يەنى
ئىككى موزاينى قۇيدۇردى، بىر «ئاشەراھ بۇت» قىلدۇردى، ئاسماندىكى نۇرغۇنلىغان ئاي-يۇلتۇزلارغا باش ئۇردى
ۋە بائالنىڭ قۇللۇقىغا كىردى. □ ■
17 ئۇلار تۈز ئوغۇللىرى بىلەن قىزلىرىنى ئوتتىن ئۆتكۈزدى، پالچىلىق ۋە جادۇگەرلىك ئىشلەتتى، شۇنداقلا
پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلىش ئۈچۈن، تۈزلىرىنى سېتىپ ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى. □ ■
18 شۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا ئىنتايىن ئاچچىقلىنىپ، ئۇلارنى تۈز نەزىردىن نېرى قىلدى؛ يەھۇدانىڭ

■ **17:8** لاۋ. 318:
□ **17:9** **«كۆزەت مۇنارىدىن مۇستەھكەم قورغانغىچە»** ـ مەنىسى بەلكىم سېپىلدىكى مۇنارىدىن شەھەرنىڭ ئەڭ ئېگىزىدىكى قورغانغىچە ـ باشقىچە ئېيتقاندا، «سوتتىن ئېچىرىگىچە.»
□ **17:10** **«ئاشەراھ» بۇتلار»** ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم «ئايال مەبۇد» شەكلىدە ئويۇلغان يا كى نەقىشلەنگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
■ **17:12** مىس. 20:3، 4، 5؛ قان. 5:7، 8، 9
□ **17:13** **«تەستىقلىغان»** ـ يا كى «ئەۋەتكەن.»
■ **17:13** يەر. 11:18؛ 5:25؛ 35:15
■ **17:14** قان. 27:31؛ مال. 73:
□ **17:15** **«ئەرزىمەس نەرسىلەر»** ـ مۇشۇ يەردە بۇتلارنى كۆرسىتىدۇ.
□ **17:16** **«ئاسماندىكى نۇرغۇنلىغان ئاي-يۇلتۇزلار»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «ئاسماندىكى قوشۇن» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. تەۋراتتىن بىلىمىزكى، ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ پەرىشتىلەر ۋە بەزى تەھۋالدا ئاسماندىكى يامان كۈچلەر بىلەنمۇ مۇناسىۋىتى بار »)زەب.» 4:147؛ «ئايۇپ» 7-4:38؛ «ۋەھ.» 4:12نى كۆرۈڭ.(■ **17:16** مىس. 8:32؛ 1پاد. 12:28؛ □ **17:17** **«ئوغۇل-قىزلىرىنى ئوتتىن ئۆتكۈزۈش»** ـ بەلكىم ئۇلارنى «ئىنسان قۇربانلىقى» قىلىشتىن ئىبارەت بولۇشى مۇمكىن ئىدى. ■ **17:17** لاۋ. 20:3؛ 4، قان. 18:10؛ 2پاد. 316:

قەبىلىسىدىن باشقا ھېچقايىسىسى تۆز زېمىنىدا قالدۇرۇلمىدى.■
19 لېكىن يەھۇدامۇ تۆز خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرلىرىنى تۇتمىدى، بەلكى ئىسرائىل چىقارغان قائىدە-
بەلگىلىمىلەر ئىچىدە ماكىدى. ■
20 تۆنىڭ تۆچۈن پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ بارلىق نەسلىنى چەتكە قاقتى؛ ئۇلارنى تۆز نەزىرىدىن تاشلىغان كۈنىگىچە
زېمىندا خارلىققا قالدۇرۇپ، بۇلاڭچىلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بەردى. □
21 تۆ ئىسرائىلنى داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن تارتىۋالغاندى. ئۇلار نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامنى پادىشاھ قىلدى ۋە يەروبوئام
بولسا ئىسرائىلنى پەرۋەردىگارنىڭ يولىدىن ياندۇرۇپ، ئۇلارنى ئېغىر بىر گۇناھقا پاتقۇزۇپ ئازدۇردى. □ ■
22 ئىسرائىللار يەروبوئامنىڭ قىلغان ھەممە گۇناھلىرىدا يۈرۈپ، ئۇلاردىن چىقمىدى.
23 ئاخىر بېرىپ پەرۋەردىگار تۆز قۇللىرى بولغان پەيغەمبەرلەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئېيتقانىدەك، ئىسرائىلنى تۆز
نەزىرىدىن نېرى قىلدى؛ ئىسرائىللار تۆز يۇرتىدىن ئاسۇرىيەگە ئېلىپ كېتىلىپ، تۆ يەردە بۈگۈنگە قەدەر تۇرۇپ
كەلدى.□
24 ئەمما ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى بابىل، كۇتتاھ، ئاۋۋا، خامات ۋە سەفارۋائىمدىن خەلقنى يۇتكەپ ئىسرائىلنىڭ ئورنىغا
سامارىيەنىڭ شەھەرلىرىگە ماكانلاشتۇردى. ئۇلار شۇنىڭ بىلەن سامارىيەگە ئىگىدارچىلىق قىلىپ شەھەرلەردە
ئولتۇردى.
25 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار تۆ يەردە دەسلەپتە ئولتۇرغىنىدا پەرۋەردىگاردىن قورقمىغانىدى؛ پەرۋەردىگار ئۇلارنى
قىيما-جىيما قىلدىغان بىرنەچچە شىرلارنى ئۇلارنىڭ ئارىسىغا ئەۋەتتى.
26 شۇنىڭ بىلەن ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھىغا خەۋەر يەتكۈزۈلۈپ: ـ سىلى يۇتكەپ سامارىيەنىڭ شەھەرلىرىدە
ماكانلاشتۇرغان خەلقلەر شۇ يۇرتنىڭ ئىلاھىنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرىنى بىلمەيدۇ؛ شۇڭا ئۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىغا شىرلارنى
ئەۋەتتى؛ مانا بۇلار ئۇلارنى ئۆلتۈرمەكتە، چۈنكى خەلق يۇرتنىڭ ئىلاھىنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرىنى بىلمەيدۇ، دېيىلدى.
27 شۇنىڭ بىلەن ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى ئەمر قىلىپ: ـ سىلەر تۆ يەردىن ئېلىپ كەلگەن كاھىنلارنىڭ بىرىنى يەنە
تۆ يەرگە ئاپىرىڭلار، تۆ تۆ يەردە تۇرۇپ، ئۇلارغا تۆ يۇرتنىڭ ئىلاھىنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرىنى تۆگەتسۇن، ـ دېدى.
28 تۆنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئۇلار سامارىيەدىن يۇتكىگەن كاھىنلارنىڭ بىرى كېلىپ، بەيت-ئەلدە تۇرۇپ
پەرۋەردىگارنىڭ قورقۇنچىنى ئۇلارغا تۆگەتتى.
29 لېكىن شۇ خەلقلەرنىڭ ھەربىرى تۆز ئىلاھلىرىنىڭ بۇتلىرىنى ياساپ، سامارىيەلىكلەر سالغان »يۇقىرى
جايلار«دىكى ئىبادەتگاھلار ئىچىگە تۇرغۇزدى؛ ھەربىر خەلق تۆزى تۇرغان شەھەردە شۇنداق قىلدى.
30 بابىلدىن كەلگەنلەر سۇككوت-بىنوت دېگەن مەبۇدنى ياسىدى، كۇتتىن كەلگەنلەر نەرگال بۇتىنى، خاماتتىن
كەلگەنلەر ئاشىما بۇتىنى،
31 ئاۋۋىيلار نىبھاز بىلەن تارتاك بۇتلارنى ياسىدى؛ سەفارۋىيلار سەفارۋائىمدىكى بۇتلىرى بولغان ئادرامىمەلەك بىلەن
ئانامىمەلەككە تۆز بالىلىرىنى ئاتاپ ئوتتا كۆيدۈردى.

32 ئۇلار ئەمدى مۇشۇنداق ھالەتتە پەرۋەردىگاردىن قورقۇپ، تۆز ئارىسىدىكى ھەر تۈرلۈك ئادەملەرنى تۆزلىرى

■ **17:18** ھوش. 61:
■ **17:19** لاۋ. 318:
□ **17:20** **»پەرۋەردىگار ... ئۇلارنى تۆز نەزىرىدىن تاشلىغان كۈنى«** ـ يۇنىكىدا كۆزدە تۇتۇلغىنى خۇدانىڭ ئىسرائىللارنى تۆز زېمىنىدىن سۈرگۈن قىلدۇرۇش كۈنىدىن ئىبارەتتۇر (23-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئىسرائىل خەلقىنىڭ »خۇدانىڭ نەزىرىدىن تاشلىنىشى«، يەنى سۈرگۈن بولۇشى ئۇلارغا نىسبەتەن خۇدانىڭ ئەڭ دەھشەتلىك جازاسى، ئەلۋەتتە.
□ **17:21** **»تۆ ئىسرائىلنى داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن تارتىۋالغاندى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تۆ ئىسرائىلنى داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن يىرتىۋالغاندى.« «□□□1.» 11:11، 31:11، 8:14نى كۆرۈڭ.
■ **17:21** 1پاد. 12□16: 17، 26
□ **17:23** **»تۆ يەردە ، يەنى ئاسۇرىيەدە** بۈگۈنگە قەدەر تۇرۇپ كەلدى« ـ مۇشۇ سۆزلەر »تارىخ-تەزكىرە«نىڭ يەھۇدادىكىلەر بابىل ئىمپىرىيەسىدىن قايتىپ كېلىش)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 539-يىلى(تىن ئىلگىرى خاتىرىلەنگەنلىكىنى ئايان قىلىدۇ.

ئۆچۈن »يۈقىرى جايلار«دىكى بۇتخانىلاردا قۇربانلىقلارنى سۈندىرغان كاھىن قىلىپ بېكىتكەن. ■
33 ئۇلار پەرۋەردىگاردىن قورقاتتى ۋە شۇنىڭ بىلەن تەڭ قايسى ئەلدىن كەلگەن بولسا، شۇ ئەلنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرىدا
تۆز ئىلاھلىرىنىڭ قۇللۇقىدىمۇ بولاتتى.■
34 بۈگۈنگە قەدەر ئۇلار ئىلگىرىكى ئادەتلەر بويىچە مېڭىپ كەلمەكتە؛ ئۇلار پەرۋەردىگاردىن قورقماي، پەرۋەردىگار
ئىسرائىل دەپ ئاتىغان ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىغا تاپىلىغان بەلگىلىمىلەر ۋە ھۆكۈملەر، قانۇن ۋە ئەمرلەرگە مۇۋاپىق ئىش
كۆرمەيدۇ. □ ■
35 پەرۋەردىگار ئۇلار بىلەن بىر ئەھدە قىلىشىپ ئۇلارغا بۇيرۇپ: ـ »باشقا ئىلاھلاردىن قورقماي، ئۇلارغا سەجدە
قىلماي يا كى ئۇلارغا باش ئۇرماي ۋە ئۇلارغا قۇربانلىق قىلما گىلار ـ ■
36 پەقەت زور قۇدرەت ۋە ئۇزاتقان بىلىكى بىلەن سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن چىقارغان پەرۋەردىگارىدىلا قورقۇگىلار،
ئۇنىڭغا سەجدە قىلگىلار ۋە ئۇنىڭغا قۇربانلىق سۇنۇگىلار.
37 ئۇ سىلەر ئۈچۈن پۈتكۈزگەن بەلگىلىمىلەر، ھۆكۈملەر، قانۇن ۋە ئەمرنى بولسا، ئۇلارنى ئەبەدگىچە كۆڭۈل بۆلۈپ
تۇتۇگىلار؛ باشقا ئىلاھلاردىن قورقما گىلار.
38 مەن سىلەر بىلەن قىلغان ئەھدىنى ئۇنتۇما گىلار يا باشقا ئىلاھلاردىن قورقما گىلار،
39 بەلكى خۇدايىڭىلار پەرۋەردىگاردىن قورقۇگىلار؛ ۋە ئۇ سىلەرنى ھەممە دۇشمەنلىرىڭىلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىدۇ«
ـ دېگەنىدى.
40 لېكىن ئۇلار قۇلاق سالمايي، ئىلگىرىكى قائىدە-يوسۇنلارنى يۇرگۈزەتتى.
41 مۇشۇ ئەللەر شۇ تەرىقىدە پەرۋەردىگاردىن قورقاتتى ھەم ئويما مەبۇدلارنىڭ قۇللۇقىدا بولاتتى؛ ئۇلارنىڭ باللىرى
بىلەن باللىرىنىڭ باللىرىمۇ شۇنداق قىلاتتى؛ تۆز ئاتا-بوۋىلىرى قانداق قىلغان بولسا، ئۇلارمۇ بۈگۈنكى كۈنگىچە
شۇنداق قىلىپ كەلدى.

18

ھەزەكىيا يەھۇدانىڭ ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرىدۇ

2تار. 29:1-2 □ 131:

1 ئېلاھنىڭ ئۈغلى، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ھوشىيانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئۈچىنچى يىلىدا، يەھۇدانىڭ سابىق پادىشاھى
ئاھازنىڭ ئۈغلى ھەزەكىيا يەھۇداغا پادىشاھ بولدى. ■
2 ئۇ پادىشاھ بولغاندا يىگىرمە بەش ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا يىگىرمە توققۇز يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ
ئىسمى ئابى ئىدى؛ ئۇ زەكەريانىڭ قىزى ئىدى.
3 ھەزەكىيا بولسا ئاتىسى داۋۇتنىڭ بارلىق قىلغىنىدەك، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۈرۈس بولغانىنى قىلاتتى.

■ 17:32 1پاد. 3:12
■ 17:33 زەف. 1:5
□ 17:34 »ئۇلار پەرۋەردىگاردىن قورقماي، پەرۋەردىگار ئىسرائىل دەپ ئاتىغان ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىغا تاپىلىغان بەلگىلىمىلەر ۋە ھۆكۈملەر، قانۇن ۋە ئەمرلەرگە مۇۋاپىق ئىش كۆرمەيدۇ« ـ يا كى »ئۇلار پەرۋەردىگاردىن قورقماي، تۆزلىرىنىڭ بەلگىلىمىلىرى ۋە ھۆكۈملىرىگە مۇۋاپىق ئىش كۆرمەيدۇ ۋە پەرۋەردىگار ئىسرائىل دەپ ئاتىغان ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىغا تاپىلىغان قانۇن ۋە ئەمرلەرگە مۇۋاپىق ئىش كۆرمەيدۇ.« بۇ تەرجىمە توغرا بولسا، »تۆزلىرىنىڭ بەلگىلىمىلىرى ۋە ھۆكۈملىرى« دېگەن بۇ سۆز ئۇلارنىڭ تۆز ئىلاھلىرىنىڭ بەلگىلىمىلىرى ۋە ھۆكۈملىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ 17:34 يار. 27:32 □ 10:35 1پاد. 3:18
■ 17:35 ھاك. 1:6 ■ 18:1 2تار. 27:28 □ 1:29

4 ئۇ »يۇقىرى جايلار«نى يوقىتىپ، »بۇت تۈۋرۈكلەر«نى چېقىپ »ئاشەراھ«لارنى كېسىپ تاشلاپ، مۇسا
ياساتقان مىس يىلاننى چېقىپ پارە-پارە قىلىپ)چۈنكى ئۇ چاغقىچە ئىسرائىللار ئۇنىڭغا خۇشبۇي ياقاتتى(،
ئۇنىڭغا »نەھۇشتان«! دەپ ئىسىم قويدى. □ ■

5 ھەزەكىيا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا تاياندى. بۇ جەھەتتە نە ئۇنىڭدىن كېيىن كەلگەن نە ئۇنىڭدىن
ئىلگىرى ئۆتكەن يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ ئارىسىدىكى ھېچبىرى ئۇنىڭغا يەتمەيتتى. □

6 ئۇ پەرۋەردىگارغا چىڭ باغلىنىپ ئۇنىڭغا ئەگىشىشتىن چىقماي، بەلكى پەرۋەردىگار مۇساغا بۇيرۇغان ئەمرلەرنى
ئۇتاتتى.

7 پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى؛ ئۇ قايىسلا ئىشقا چىقسا شۇنىڭدا راۋاجلىق بولاتتى. ئۇ ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ
ھاكىمىيىتىگە قارشى چىقىپ ئۇنىڭغا بېقىندى بولۇشتىن ياندى.

8 ئۇ فىلىستىيلەرگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇلارنى گازا شەھىرى ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى زېمىنلىرىغىچە، كۆزەت مۇنارىدىن
مۇستەھكەم قورغانغىچە بېسىپ مەغلۇپ قىلدى.□ ■

9 ۋە شۇنداق بولدىكى، ھەزەكىيا پادىشاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ تۆتىنچى يىلىدا، يەنى ئىسرائىلنىڭ سابىق پادىشاھى
ئىلاھنىڭ ئوغلى ھوشىيانىڭ سەلتەنىتىنىڭ يەتتىنچى يىلىدا، ئاسۇريەنىڭ پادىشاھى شالمانئەزەر ساماريەگە ھۇجۇم
قىلىپ ئۇنى قامال قىلدى. ■

10 ئۈچ يىلدىن كېيىن ئۇلار شەھەرنى ئالدى؛ ھەزەكىيانىڭ سەلتەنىتىنىڭ توققۇزىنچى يىلى، يەنى ئىسرائىل پادىشاھى
ھوشىيانىڭ سەلتەنىتىنىڭ توققۇزىنچى يىلىدا، ساماريە ئىشغال قىلىندى. ■

11 ئاندىن ئاسۇريەنىڭ پادىشاھى ئىسرائىللارنى ئاسۇريەگە ئېلىپ كېتىپ، ئۇلارنى خالاھدا، گوزاندىكى خابور
دەرياسىنىڭ بويلىرىدا ۋە مېدىئالارنىڭ شەھەرلىرىدە ماكانلاشتۇردى.

12 چۈنكى ئۇلار ئۆز خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئاۋازىغا ئىتائەت قىلمىدى، بەلكى ئۇنىڭ ئەھدىسىگە، يەنى
پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسا بۇيرۇغانلىرىنىڭ ھەممىسىگە خىلاپلىق قىلدى؛ ئۇلار ياكى قۇلاق سالمىدى، ياكى ئەمەل
قىلمىدى.

□ **18:4 »نەھۇشتان«!** ـ »بىر پارچە مىس، خالاس«! دېگەن مەنىدە. بۇ يىلان توغرۇلۇق »چۈل.» 4:21-9 نى كۆرۈڭ.
■ **18:4** 2تار. 31:1.
□ **18:5 »بۇ جەھەتتە«** ـ دېمەك، خۇداغا تايىنىش جەھەتتە، ئىمان-ئىشەنچنى ئېيادىلەش تەرەپتە.
□ **18:8 »كۆزەت مۇنارىدىن مۇستەھكەم قورغانغىچە«** ـ مەنىسى بەلكىم سىپىلدىكى مۇنارىدىن شەھەرنىڭ ئەڭ ئېچىكرىسىدىكى قورغانغىچە ـ باشقىچە
ئېيتقاندا، »سىرتىمىز ئېچىكىرىگىچە.« ■ **18:8** يەش. 14:29□30 ■ **18:9** 2پاد. 317: ■ **18:10** 2پاد. 617:

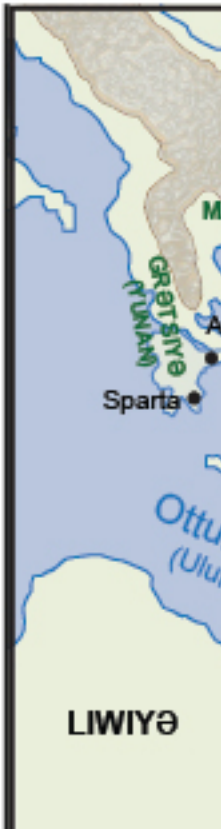
Sparta
LIWIYƏ

19 ۋە راب-شاكەھ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ
»سىلەر ھەزەكىياغا: ـ »ئۇلۇغ پادشاھ، يەنى ئاسۇرىيە پادىشاھى ساكا مۇنداق دېدى، دەكىلار: ـ
سېنىڭ مۇشۇ ئىشەنگەن تايانچىڭ زادى نېمىدى؟
20 سەن: »ئۇروش قىلىشقا تەدبىر-مەسلىھەتىمىز ھەم كۈچىمىز بار، دەيسەن ـ بۇ پەقەت بىر قۇرۇق گەپ،
خالاس! ـ سەن زادى كىمگە تايىنىپ ماكا قارشى ئۆكتە قوپىسەن؟ □
21 مانا ئەمدى سەن يىرىقى بار ئاشۇ قومۇش ھاسا، يەنى مىسىرغا تايىنىسەن. بىرسى ئۇنىڭغا يۆلەنسە، ئۇنىڭ قولىغا
سانچىپ كىرىدۇ، مىسىر پادىشاھى پىرەئۇنگە تايانغانلارنىڭ ھەممىسى شۇنداق بولىدۇ!■
22 ئەگەر سىلەر ماكا: »بىز خۇدايىمىز بولغان پەرۋەردىگارغا تايىنىمىز« ـ دېسەڭلار، ھەزەكىيا ئۆزى يەھۇدادىكىلەرگە
ۋە يېرۇسالېمدىكىلەرگە: »سىلەر پەقەت يېرۇسالېمدىكى مۇشۇ ئىبادەتگاھ ئالدىدىلا ئىبادەت قىلىشىڭلار كېرەك«
دەپ، ئۇنىڭغا ئاتالغان »يۇقىرى جايلار«نى ھەم قۇربانگاھلارنى يوق قىلىۋەتتىغۇ؟ ئۇلار ئاشۇ پەرۋەردىگارنىڭ
يۇقىرى جايلىرى ئەمەسمىدى؟□
23 ئەمدى ھازىر خوجايىنىم ئاسۇرىيە پادىشاھى بىلەن بىر توختامغا كېلىڭلار: ـ »ئەگەر سىلەردە ئۇلارغا مىنەلىگۈدەك
ئەسكەرلىرىڭلار بولسا، مەن سىلەرگە ئىككى مىڭ ئاتنى بېكارغا بېرەي«!□
24 سىلەردە ئۇنداقلار بولمىسا، خوجايىنىمنىڭ ئەمەلدارلىرىنىڭ ئەڭ كىچىكى بولغان بىر لەشكەر بېشىنى قانداقمۇ
چېكىندۈرەلەيسىلەر؟! گەرچە سىلەر جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلارنى ئېلىش ئۈچۈن مىسىرغا تايىنىسىلەر!
25 مەن مۇشۇ يەرنى ھالاك قىلىش ئۈچۈن پەرۋەردىگارسىز كەلدىممۇ؟ چۈنكى پەرۋەردىگار ماكا: »مۇشۇ زېمىننى
ھالاك قىلىشقا چىققىن« ـ دېدى.«!

26 ئېلىئاكىم، شەبنا ۋە يوئاھ راب-شاكەھگە: ـ
پىقىرلىرىغا ئارامىي تىلىدا سۆزلىسىلە؛ بىز بۇنى چۈشىنىمىز. بىزگە ئىبرانىي تىلىدا سۆزلىمىسىلە، گەپلىرى سېپىلدا
تۇرغانلارنىڭ قۇلىقىغا كىرمىسۇن! ـ دېدى.□
27 بىراق راب-شاكەھ: ـ
خوجايىنىم مېنى مۇشۇ گەپنى خوجايىنىڭلارغا ۋە سىلەرگىلا ئېيتىشقا ئەۋەتكەنمۇ؟ مۇشۇ گەپنى سىلەر بىلەن بىرلىكتە
سېپىلدا ئولتۇرغانلارغا دېيىشكە ئەۋەتكەن ئەمەسمۇ؟ چۈنكى ئۇلار ئۆز پوقىنى يېگۈچى ھەم ئۆز سۈيدۈكىنى ئىچكۈچى
بولىدۇ«! ـ دېدى. □
28 ئاندىن راب-شاكەھ ئىبرانىي تىلىدا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: »ئۇلۇغ پادىشاھ، يەنى ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ سۆزلىرىنى
ئاڭلاپ قويۇڭلار«! ـ دەپ ۋارقىرىدى.

□ **18:20 »ئۇروش قىلىش تەدبىر-مەسلىھەتىمىز ھەم كۈچىمىز بار... سەن زادى كىمگە تايىنىپ ماكا قارشى ئۆكتە قوپىسەن؟«** ـ مۇشۇ گېپىگە قارىغاندا، ئاسۇرىيەدىكىلەرنىڭ يەھۇدىيانىڭ »پەقەت پەرۋەردىگارغا تايىنىشىمىز كېرەك« دېگەن بېشارەتلىرىدىن خەۋىرى بار ئوخشايدۇ.

■ **18:21** يەش. 36:6□ ئەز. 29□6: 7

□ **18:22 ...» ئۇلار ئاشۇ پەرۋەردىگارنىڭ يۇقىرى جايلىرى ئەمەسمىدى؟«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە ۋەھيي قىلىنغان قانۇنغا ئاساسەن، ئىسرائىللار پەقەت يېرۇسالېمدىكى ئىبادەتخاندىكى قۇربانگاھتىلا قۇربانلىق قىلىشقا بولاتتى. ئەسلىدە ھەزەكىيا مۇشۇ پەرمانغا ئاساسەن يۈتېمەرەسلىك قىلىدىغان قۇربانگاھلارنى ھەم خاتا يول بىلەن قۇرۇلغان، »پەرۋەردىگارغا ئاتاپ« ئىبادەت قىلىدىغان »يۇقىرى جايلار«نى يوقاتقان. راب-شاكەھ شۇ گەپ بىلەن ئۇنى ئاڭلىغۇچى ئىسرائىللارنى قايمۇقتۇرماقچى ئىدى، ئەلۋەتتە.

□ **18:23 »ئەگەر سىلەردە ئۇلارغا مىنەلىگۈدەك ئەسكەرلىرىڭلار بولسا، مەن سىلەرگە ئىككى مىڭ ئاتنى بېكارغا بېرەي«!** ـ بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ، ئەلۋەتتە. ئادەتتىكى چاغلاردا يەھۇدادا ئاتلار ناھايىتى ئاز ئىدى. ئۇروش ۋاقتىدا تېخىمۇ ئازلاپ كېتەتتى. ئاتلىق ئەسكەرلەر ئەمەس، ھەتتا ئاددىي ئەسكەرلەرمۇ ناھايىتى ئاز ئىدى.

□ **18:26 »ئارامي تىلى«** ـ سۇرىيەنىڭ كونا ئىسمى »ئارام« ئىدى. كونا زاماندا »سۇرىيە تىلى« »ئارامي تىلى« دېيىلەتتى. ئاسۇرىيەمۇ ئارامي تىلنى ئىشلەتكەن.

□ **18:27 ...» ئۇلار ئۆز پوقىنى يېگۈچى ھەم ئۆز سۈيدۈكىنى ئىچكۈچى بولىدۇ«!** ـ شەھەر مۇھاسىرىگە چۈشۈپ، ئۇنىڭدا ئاش ۋە سۇ قالمىغان ھالەتتە خەلقلەر مۇشۇنداق قىلىشقا مەجبۇر بولىدۇ.

29 ـ »پادشاھ مۇنداق دەيدۇ: ـ ھەزەكىيا سىلەرنى ئالداپ قويمىسۇن! چۈنكى ئۇ سىلەرنى پادشاھنىڭ قولىدىن
قۇتقۇزالمايدۇ.
30 ئۇنىڭ سىلەرنى: ـ »پەرۋەردىگار بىزنى جەزمەن قۇتقۇزىدۇ، مۇشۇ شەھەر ئاسۇرىيە پادشاھنىڭ قولىغا چۈشۈپ
كەتمەيدۇ« دەپ پەرۋەردىگارغا تاياندۇرۇشىغا يول قويماڭلار!
31 ھەزەكىياغا قۇلاق سالماڭلار، چۈنكى ئاسۇرىيە پادشاھى مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن بىلەن سۈلھىلىشىپ، مەن
تەرەپكە ئۆتۈڭلار، شۇنداق قىلساڭلار ھەربىرىڭلار ئۆزۈڭلارنىڭ ئۈزۈم بارىڭىدىن ھەم ئۆزۈڭلارنىڭ ئەنجۈر
دەرىخىدىن مېۋە يەيسىلەر، ھەربىرىڭلار ئۆز سۇ كۆچىكىڭلاردىن سۇ ئىچىسىلەر؛
32 تا مەن كېلىپ سىلەرنى بۇغدايلىق ھەم شارابلىق بىر زېمىنغا، نېنى، ئۈزۈمزارلىرى ۋە زەيتۇن دەرەخلىرى بار،
ھەسەل چىقىرىدىغان بىر زېمىنغا، يەنى زېمىنىڭلارغا ئوخشاش بىر زېمىنغا ئاپىرىپ قويغۇچە يەپ-ئىچىۋېرىڭلار!
شۇنىڭ بىلەن سىلەر تىرىك قېلىپ، ئۆلمەيسىلەر! ھەزەكىيا سىلەرگە: ـ »پەرۋەردىگار بىزنى قۇتقۇزىدۇ« دېسە
ئۇنىڭغا قۇلاق سالماڭلار!□
33 ئەل-يۇرتلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرىنىڭ بىرى ئۆز زېمىنىنى ئاسۇرىيە پادشاھنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغانمۇ؟
34 خامات ۋە ئارپاد دېگەن يۇرتلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرى قەنى؟ سەفارۋائىم، خېنا ۋە ئىۋۋاھ شەھەرلىرىنىڭ ئىلاھ-
بۇتلىرى قەنى؟ ئۇلار سامارىيەنى مېنىڭ قولۇمدىن قۇتقۇزغانمۇ؟!
35 مۇشۇ ئەل-يۇرتلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرىدىن ئۆز زېمىنىنى قۇتقۇزغان زادى كىم بار؟ شۇنداق ئىكەن، پەرۋەردىگار
يېرۇسالېمنى مېنىڭ قولۇمدىن قۇتقۇزالامدۇ؟« ـ دېدى.
36 ئەمما خەلق سۈكۈت قىلىپ ئۇنىڭغا جاۋابەن ھېچقانداق بىر سۆز قىلمىدى؛ چۈنكى پادشاھنىڭ بۇيرۇقى شۇكى:
ـ»ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمەڭلار.«
37 ئاندىن ھىلقىيانىڭ ئوغلى، ئوردىنى باشقۇرىدىغان ئېلىئاكىم، ئوردا دۋانبېگى شەبنا ۋە ئاسافنىڭ ئوغلى، ئوردا
مىرزىبېگى يوئاھلار كىيىم-كېچەكلىرىنى يىرتىشىپ، ھەزەكىيانىڭ يېنىغا كېلىپ، راب-شاكەھنىڭ گەپلىرىنى ئۇنىڭغا
ئۇقتۇردى.

19

ھەزەكىيا خۇدادىن يول سورايدۇ
2تار. 32:20-21 □يەش. 37:1-38

1 شۇنداق بولدىكى، ھەزەكىيا بۇنى ئاڭلىغاندا، كىيىم-كېچەكلىرىنى يىرتىپ، ئۆزىنى بۆز بىلەن قاپلاپ
پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىغا كىردى.
2 ئۇ ھىلقىيانىڭ ئوغلى، ئوردىنى باشقۇرىدىغان ئېلىئاكىم، ئوردا دۋانبېگى شەبنا ۋە كاھىنلارنىڭ ئاقساقاللىرىنى بۆز
قاپلانغان پېتى ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا پەيغەمبەرگە ئەۋەتتى.■
3 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ
ھەزەكىيا مۇنداق دەيدۇ: ـ
»بالىلار تۇغۇلاي دەپ قالغاندا ئاننىڭ تۇغقۇدەك ھالى قالمىغاندەك، مۇشۇ كۈن ئاۋارىچىلىك، رەسۋا قىلىنىدىغان،
مازاق قىلىنىدىغان بىر كۈندۇر.
4 ئۆز خوجايىنى بولغان ئاسۇرىيە پادشاھى تىرىك خۇدانى مازاق قىلىشقا ئەۋەتكەن راب-شاكەھنىڭ مۇشۇ بارلىق
گەپلىرىنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭ نەزىرىگە ئېلىپ تىكشىسا، بۇلارنى ئاڭلىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭ شۇ گەپلەر

□ 18:32 ...» مەن كېلىپ سىلەرنى ... زېمىنىڭلارغا ئوخشاش بىر زېمىنغا ئاپىرىپ قويغۇچە يەپ-ئىچىۋېرىڭلار«! ـ مۇشۇ گەپلەر چىرايلىق بولغىنى بىلەن مەنىسى ئېنىقكى: ـ »مېنىڭ ئەسىرلىرىم، قۇللىرىم بولىسىلەر«! دېگەنلىك. يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، ئاسۇرىيە پادشاھى ئۆچىغا چىققان ھىيلىگەر ئالدامچى ئىدى.
■ 19:2 يەش. 11:

ئوچۇن ئۇنىڭ دەككىسىنى بېرەرمىكەن؟ شۇڭا قېلىپ قالغان قالدىسى ئوچۇن ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ، بىر دۇئايىڭنى
بەرسەڭ« ـ دېدى.
5 شۇ گەپلەر بىلەن ھەزەكىيانىڭ خىزمەتكارلىرى يەشايانىڭ ئالدىغا كەلدى.
6 يەشايا ئۇلارغا: ـ
»خوجايىنىڭلارغا: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى: ـ
»ئاسۇرىيە پادشاھىنىڭ چاپارمەنلىرىنىڭ سەن ئاڭلىغان ئاشۇ ماڭا كۈپۈرلۈق قىلغۇچى گەپلىرىدىن قورقما،
7 مانا، مەن ئۇنىڭغا بىر روھنى كىرگۈزىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇ بىر ئىغۋانى ئاڭلاپ، ئۆز يۇرتىغا قايتىدۇ. مەن ئۇنى
ئۆز زېمىنىدا ئۇرغۇزۇپ قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرگۈزىمەن« ـ دەڭلار« ـ دېدى.□
8 راب-شاكەھ ئۆزى كەلگەن يولى بىلەن قايتىپ ماڭغاندا، ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ لاقىش شەھىردىن
چېكىنگەنلىكىنى ئاڭلاپ، لىبناھ شەھىرىگە قارشى جەڭ قىلىۋاتقان پادىشاھنىڭ يېنىغا كەلدى.
9 چۈنكى پادىشاھ: »مانا، ئېفىئوپىيە پادىشاھى تىرھاكاھ سىزگە قارشى جەڭ قىلماقچى بولۇپ يولغا چىقتى« دېگەن
خەۋەرنى ئاڭلىغاندى. لېكىن ئۇ يەنە ھەزەكىياغا ئەلچىلەرنى مۇنداق خەت بىلەن ئەۋەتتى: ـ □
10 »سىلەر يەھۇدا پادىشاھى ھەزەكىياغا مۇنداق دەڭلار سالدىلار: ـ
»سەن تايىنىدىغان خۇدايىڭنىڭ ساڭا: »يېرۇسالېم ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلمايدۇ« دېگىنىگە ئالدانما،
11 مانا، سەن ئاسۇرىيە پادىشاھلىرىنىڭ ھەممە ئەل-يۇرتلارنى نېمە قىلغانلىرىنى، ئۇلارنى ئۆز ئىلاھ-بۇتلىرىغا ئاتاپ
ھالاك قىلغانلىقىنى ئاڭلىغانسەن، ئەمدى ئۆزۈڭ قۇتقۇزۇلامسەن؟ □
12 ئاتا-بوۋىلىرىم ھالاك قىلغان ئەللەرنىڭ ئۆز ئىلاھ-بۇتلىرى ئۇلارنى قۇتقۇزغانمۇ؟ گوزان، ھاران، رەزەف
شەھىرىدىكىلەرنىچۇ، تېلاسساردا ئۇرغان ئېدەنلەرنىچۇ؟
13 خامات پادىشاھى، ئارپاد پادىشاھى، سەفارۋائىم، خېنا ھەم ئىۋۋاھ شەھەرلىرىنىڭ پادىشاھلىرى قېنى؟.«»□
14 شۇنىڭ بىلەن ھەزەكىيا خەتنى ئەكەلگۈچىلەرنىڭ قولىدىن ئېلىپ ئوقۇپ چىقتى. ئاندىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىگە كىرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا خەتنى يېيىپ قويدى.
15 ۋە ھەزەكىيا پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
»ئى كېرۇبلار ئۈستىدىسىدا ئۇرغان پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى: ـ
سەن ئۆزۈڭ ئۇ-ئۇ ئەرسەن، جاھاندىكى بارلىق ئەل-يۇرتلارنىڭ ئۈستىدىكى خۇدا پەقەت ئۆزۈڭ ئۇ-ئۇ ئەرسەن، ئاسمان-زېمىننى
ياراتقۇچىسەن. □

□ **19:7 ...» مەن ئۇنىڭغا بىر روھنى كىرگۈزىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇ بىر ئىغۋانى ئاڭلاپ، ئۆز يۇرتىغا قايتىدۇ. مەن ئۇنى ئۆز زېمىنىدا ئۇرغۇزۇپ قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرگۈزىمەن«** ـ يەشايانىڭ مۇشۇ ۋەھىيىنى دىققەت بىلەن ئوقۇسىڭىز، ئۇ ھەزەكىيانىڭ (6-□□□□□□□□□) تەلىپى بويىچە دۇئا قىلماي، بەلكى بۇاستە خەۋەرچىلەرگە جاۋاب بەردى. چۈنكى ئۇ ئاللىبۇرۇن ئاسۇرىيە ئوغرىلۇقى ئۈستىدە پېشارەتلەرنى قىلغان. خۇدا مۇشۇ پەيت-ئەھۋال ئوغرىلۇقى ئىسرائىلغا ئۆقتۇرغان)مەسىلەن، »يەش.» 21-5:10، 25-24:14)نى كۆرۈڭ.(بىراق ھەزەكىيا ۋە ئوردىسىدىكىلەر مۇشۇلارنى ۋە ئۇنىڭدىن باشقا كۆرگەن كارامەت مۇجىزىلەرنى »)يەش.» 38-بابنىمۇ كۆرۈڭ(پۈتۈنلەي ئۆتۈپ قالغان ئوخشايدۇ.

□ **19:9 »ئېفىئوپىيە پادىشاھى تىرھاكاھ سىزگە قارشى جەڭ قىلماقچى بولۇپ يولغا چىقتى«** ـ بۇ ئىش ئەمەلىيەت ئەمەس، ھەمدە شۇ چاغدا مۇمكىن بولمىغاندى. بىراق خۇدا ئۆزى ئەۋەتكۈزگەن »ئالداملىق روھ«نىڭ تەسىرى بىلەن ئۇنى ئىشەندۈرگەن.

□ **19:11 »ئۆز ئىلاھ-بۇتلىرىغا ئاتاپ ھالاك قىلدىڭ«** ـ بۇ دېگەنلىك ئىبرانىي تىلدا پەقەت بىر سۆز بىلەنلا، يەنى »»ھارام« قىلدىڭ« ياكى »»ھەرەم« قىلدىڭ« بىلەنلا ئېيتىلىنىدۇ.

□ **19:13 »خامات، ئارپاد، سەفارۋائىم، خېنا ۋە ئىۋۋاھ«** ـ مۇشۇ شەھەرلەرنىڭ بەزىلىرىنىڭ نەدە ئىكەنلىكىنى خەرىتىدىن كۆرگىلى بولىدۇ، بەزىلىرى بىزگە بۇگۈنگە قەدەر نامەلۇم.

□ **19:15 »كېرۇبلار ئۈستىدىسىدا ئۇرغان«** ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى ئەڭ ئىچكىرى ئۆي، يەنى »ئەڭ مۇقەددەس جاي« دېگەن ئۇيدە، خۇدانىڭ »رەھىم كۆرسىتىدىغان ئورۇن-تەختى« ») كافارەت تەختى«))رەھىمگاھ«) بار ئىدى. مۇشۇ ئورۇندا خۇدا ئىسرائىلنىڭ ئالاھىدە قۇربانلىقلىرىنىڭ قانلىرىنى قويۇل قىلاتتى. ئورنىنىڭ ئىككى تەرىپىنىڭ ھەربىردە ئالتۇندىن ياسالغان، تەختكە قارتىلغان بىردىن »كېرۇب« بار ئىدى. مۇسانىڭ دەۋرىدىن تارتىپ خۇدانىڭ پارلاق شان-شەرىپى سىرلىق ھالدا شۇ تەختنىڭ ئۈستىدە، يەنى »كېرۇبلار ئۈستىدىسىدا« ئۇرغاندى.

كېرۇبلار بولسا ئىتتايىن كۆچلۈك بىرخىل پەرىشتىلەر بولۇپ، خۇدانىڭ چىقارغان ھۆكۈم-جازالىرىنى يېتىرىدۇ. »كېرۇبلار ئۈستىدىسىدا ئۇرغان« دېگىنى،

16 ئى پەرۋەردىگار، قۇلىقىڭنى تۆۋەن قىلىپ ئاڭلىغايسەن، كۆزۈڭنى ئاچقايسەن، ئى پەرۋەردىگار، كۆرگەيسەن،
سەننىڭ ئىبرىنىڭ ئادەم ئەۋەتىپ مەڭگۈ ھايات خۇدانى ھاقارەتلەپ ئېيتقان گەپلىرىنى ئاڭلىغايسەن!
17 ئى پەرۋەردىگار، ئاسۇرىيە پادىشاھلىرى ھەقىقەتەن ھەممە يۇرتلارنى، شۇلارغا بېقىندى بولغان يۇرتلارنىمۇ خارابە
قىلىپ، □
18 ئۇلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرىنى ئوتقا تاشلىۋەتكەن، چۈنكى ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرى ئىلاھ ئەمەس، بەلكى ئىنسان قولى
بىلەن ياسالغانلىرى، ياغاچ ۋە تاش، خالاس، شۇڭا ئاسۇرىيلار ئۇلارنى ھالاك قىلدى.
19 ئەمدى، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، جاھاندىكى بارلىق ئەل-يۇرتلارغا سېنىڭ، پەقەت سېنىڭلا پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىڭنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، بىزنى ئۇنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغايسەن.«!
20 شۇنىڭ بىلەن ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا ھەزەكىيانىڭ سۆز ئەۋەتىپ مۇنداق دېدى: ـ
ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سېنىڭ ماڭا سەننىڭ ئىبرىڭ توغرۇلۇق قىلغان دۇئايىڭنى ئاڭلىدىم.
21 پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭغا قارىتا دېگەن سۆزى شۇدۇركى: ـ
»پاك قىز، يەنى زىئوننىڭ قىزى سېنى كەمسىتىدۇ،
سېنى مازاق قىلىپ كۈلىدۇ؛
يېرۇسالېمنىڭ قىزى كەينىڭگە قاراپ بېشىنى چايقايدۇ؛
22 سەن كىمنى مازاق قىلىپ كۈپۈرلۈق قىلدىڭ؟
سەن كىمگە قارشى ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ،
نەزىرىڭنى ئۈستۈن قىلدىڭ؟
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىغا قارشى!□
23 ئەلچىلىرىڭ ئارقىلىق سەن رەبنى مازاق قىلىپ؛ ـ
»مەن نۇرغۇنلىغان جەڭ ھارۋىلىرىم بىلەن تاغ چوققىسىغا،
لۇۋان تاغ باغرىلىرىغا يېتىپ كەلدىمكى،
ئۇنىڭ ئېگىز كېدىر دەرەخلىرىنى، ئېسىل قارىغايلىرىنى كېسىۋېتىمەن؛
مەن ئۇنىڭ ئەڭ چەت ئۇرالغۇسىغا،
ئۇنىڭ ئەڭ بۈك-باراقسان ئورمانزارلىقىغا كىرىپ يېتىمەن.□
24 ئۆزۈم قۇدۇق كولاپ ياقا يۇرتىنىڭ سۈيىنى ئىچتىم؛
پۇتۇمنىڭ ئۇچىدىلا مەن مىسىرنىڭ بارلىق دەريا-ئۆستەڭلىرىنى قۇرۇتىۋەتتىم ـ دېدىڭ.□

سەن بىزگە يېقىنلاشقان ھەم بىزگە رەھىم كۆرسەتمەكچى بولغان خۇداسەن« دېگەنلىكتۇر.

□ **19:17 »شۇلارغا بېقىندى بولغان يۇرتلار«** ـ مۇشۇ ئىبارىنى سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا »بېقىندى« دېگەن سۆز يوق. بۇ شەرھلەش ئۈچۈن ئۈنى قوشتۇق.

□ **19:22 »كۈپۈرلۈق«** ـ كىم ئۆزىنى خۇدانىڭ ئورنىدا قويۇپ، »ھەممە ئىشنى قىلالايمەن« دېسە، كۈپۈرلۈق قىلغان بولىدۇ، شۇنداقلا ھامان بىر كۈنى يېقىتىلىدۇ.

□ **19:23 »ئۇنىڭ ئەڭ بۈك-باراقسان ئورمانزارلىقى«** ـ بۇ ئايەتتىكى »بۈك-باراقسان« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »كارمەل« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. كارمەل بولسا ئىسرائىلنىڭ ئەڭ مۇنبەت ۋە چىرايلىق جايى ئىدى. شۇنىڭ بىلەن پادىشاھنىڭ »ئۇنىڭ » كارمەل« ئورمانزارلىقىغا كىرىمەن« دېگىنى »ئۇنىڭ)لۇۋاننىڭ(ئەڭ چىرايلىق جايىغا)ھېچ توسالغۇسىز(بارىمەن« دېگەندەك پو ئاتىدىغان مەنىنى ئىپادىلەيتتى. لۇۋاندا » كارمەل« دېگەن جاي يوق.

□ **19:24 ...» پۇتۇمنىڭ ئۇچىدىلا مەن مىسىرنىڭ بارلىق دەريا-ئۆستەڭلىرىنى قۇرۇتىۋەتتىم«** ـ يۇقىرىقى 22-ئايەتتە پادىشاھ ئۆزىنىڭ تەس ئىشلارنى قىلالايدىغانلىقىنى، مەسىلەن لۇۋان رايوندىكى ئەڭ يۇقىرى تاغلارغا چىقالايدىغانلىقىنى)كۆچمە مەنىسى، بەلكىم ئالىيجاناپ، كۆچلۈك پادىشاھلاردىن ئۈستۈنلۈككە ئېرىشىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ(، ئەڭ ئېسىل نەرسىلەرگە ئېرىشىدىغانلىقىنى تەسۋىرلەيدۇ. مۇشۇ 24-ئايەتتىكى »پۇتۇم... قۇرۇتىۋەتتىم« دېگىنى، دېھقانلىنىڭ پۇتى بىلەنلا تويىنى ئىتتىرىپ ئېرىتىپ توسۇپ، سۇنى قۇرۇتىۋەتكىنىدەك، »مەن خالىسامىلا ناھايىتى ئاسانلا ھەرقانداق ئىشنى قىلالايمەن، ھەتتا نىل دەرياسىنىمۇ قۇرۇتۇۋېتەلەيمەن« دېگەن مەنىنىڭ بىلدۈرمەكچى.

25 ـ سەن شۇنى ئاڭلاپ باقمىغانمىدىڭ؟
ئۇزۇندىن بۇيان مەن شۇنى بېكىتكەنمەنكى،
قەدىمدىن تارتىپ شەكىللەندۈرگەنمەنكى،
ھازىر ئۇنى ئەمەلگە ئاشۇردۇمكى،
مانا، سەن قەلئە-قورغانلىق شەھەرلەرنى خارابىلەرگە ئايلاندۇردۇڭ؛
26 شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەردە تۇرۇۋاتقانلار كۆچسىزلىنىپ،
يەرگە قارىتىپ قويۇلدى، شەرمەندە قىلىندى؛
ئۇلار ئوسۇاتقان ئوت-چۆپتەك،
يۇمران كۆك چۆپلەردەك،
ئۆگزىدىكى ئوت-چۆپلەر ئوسمەي قۇرۇپ كەتكەندەك بولدى.□
27 بىراق سېنىڭ ئولتۇرغىنىڭنى، ئورنۇڭدىن تۇرغىنىڭنى، چىقىپ-كىرگىنىڭنى ۋە ماڭا قارشى غالجىرلىشىپ
كەتكىنىڭنى بىلىمەن؛
28 سېنىڭ ماڭا قارشى غالجىرلىشىپ كەتكەنلىكىڭنىڭ، ھاكاۋۇرلىشىپ كەتكەنلىكىڭنىڭ قۇلىقىمغا يەتكەنلىكى
تۈپەيلىدىن،
مەن قارمىقىمنى بۇرنىڭدىن ئوتكۈزىمەن،
يۈگىنىمنى ئاغزىڭغا سالىمەن،
ۋە ئۇزۇڭنى كەلگەن يول بىلەن سېنى قايتۇرىمەن.□
29 ئى ھەزەكىيا، شۇ ئىش ساڭا ئالامەت بېشارەت بولىدۇكى،
مۇشۇ يىلى ئۆزلۈكىدىن ئوسكەن،
ئىككىنچى يىلى شۇلاردىن چىققانلارمۇ سىلەرنىڭ رىزقىڭلار بولىدۇ؛
ئۈچىنچى يىلى بولسا تېرىيىسىلەر، ئورىسىلەر، ئۈزۈم كۆچەتلىرىنى تىكىسىلەر؛
ئۇلاردىن چىققان مېۋىلەرنى يەيسىلەر.□
30 يەھۇدا جەمەتىنىڭ قېچىپ قۇتۇلغان قالدىسى بولسا يەنە تۆۋەنگە قاراپ يىلتىز تارتىدۇ،
يۇقىرىغا قاراپ مېۋە بېرىدۇ؛
31 چۈنكى يېرۇسالېمدىن بىر قالدىسى،
زىئون تېغىدىن قېچىپ قۇتۇلغانلار چىقىدۇ؛
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئوتلۇق مۇھەببىتى مۇشۇنى ئادا قىلىدۇ.
32 شۇڭا، پەرۋەردىگار ئاسۇرىيە پادىشاھى توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ
ۇ نە مۇشۇ شەھەرگە يېتىپ كەلمەيدۇ،
نە ئۇنىڭغا بىر تال ئوقۇ ئاتمايدۇ؛
نە قالقانىنى كۆتۈرۈپ ئالدىغا كەلمەيدۇ،

□ 19:26 «ئۆگزىدىكى ئوت-چۆپلەر...» ـ بۇ دېگەنلىكىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرىنى ئۆچرىتىش مۇمكىن.

□ 19:28 «مەن قارمىقىمنى بۇرنىڭدىن ئوتكۈزىمەن، يۈگىنىمنى ئاغزىڭغا سالىمەن...» ـ ئاسۇرىيە پادىشاھلىرى مۇشۇنداق رەھىمسىز يول بىلەن ئەسىرلەرنى يالاپ ماڭاتتى.

□ 19:29 «مۇشۇ يىلى ئۆزلۈكىدىن ئوسكەن، ئىككىنچى يىلى شۇلاردىن چىققانلارمۇ سىلەرنىڭ رىزقىڭلار بولىدۇ؛ ئۈچىنچى يىلى بولسا تېرىيىسىلەر، ئورىسىلەر، ئۈزۈم كۆچەتلىرىنى تىكىسىلەر؛ ئۇلاردىن چىققان مېۋىلەرنى يەيسىلەر» ـ مۇشۇ مۇجىزە ئىشىغۇ-ئىتىقادنى كۆچەيتىش ئۈچۈن ھەم خەلقنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن بېرىلگەن. ئۈرۈش ۋاقتىدا تېرىقچىلىق قىلىش مۇمكىن ئەمەس؛ ئاسۇرىيە قوشۇنى كەتكەندىن كېيىنكى يىلدىمۇ، قوشۇنىدىن قېلىپ قالغانلىرى پاراكەندىچىلىك قىلىشى مۇمكىن ئىدى. شۇڭا مۇجىزە ئۈچىنچى يىلغىچە سوزۇلىدۇ.
»ئۈزۈم كۆچەتلىرىنى تىكىسىلەر... مېۋىسىنى يەيسىلەر« دېگەن ۋەدە، تىنچلىق مەزگىلىڭ ئۇزۇن بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ)ئۈزۈم تاللىرىنى ئوستۇرۇشىگە ئۇزۇن ۋاقىت كېتىدۇ، ئەلۋەتتە.(
كىشىلەرنىڭ ئاسۇرىيە قوشۇنلىرىنىڭ تۈيۇقسىز چېكىنىشىنى »تاسادىپىيلىقتىن« دېمەسلىكى ئۈچۈن، بۇ ئىككىنچى مۇجىزە بېرىلدى. شۇنداقتىمۇ، مەزكۇر »پادىشاھلار« دېگەن كىتابقا قارىغاندا، خەلقلەر يەنىلا ئىككى مۇجىزىنى تېزلا ئۇنتۇيدۇ، خۇداغا ۋاپاسىزلىق قىلىۋېرىدۇ.

نە ئۇنىڭغا قارىتا قاشالارنىمۇ ياسىمايدۇ.
33 ئۇ قايسى يول بىلەن كەلگەن بولسا،
ئۇ يول بىلەن قايتىدۇ ۋە مۇشۇ شەھەرگە كەلمەيدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
34 ـ چۈنكى ئۇنۇم ئۈچۈن ۋە مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت ئۈچۈن ئۇنى ئەتراپىدىكى سېپىلدەك قوغداپ قۇتقۇزىمەن.« ■
35 شۇ كېچە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى چىقىپ، ئاسۇرىيەلىكلەرنىڭ بارگاھىدا بىر يۈز سەكسەن
بەش مىڭ ئەسكەرنى ئۇردى؛ مانا، كىشىلەر ئەتىگەندە ئورنىدن تۇرغاندا، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ تۆلگەنلىكىنى
كۆردى!□ ■
36 شۇنىڭ ئاسۇرىيە پادىشاھى سەننىاخېرىب چېكىنىپ، يولغا چىقىپ، نىنەۋە شەھىرىگە قايتىپ تۇردى.
37 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ تۆز بۇتى نىسروقنىڭ بۇتخانىسىدا ئۆنىڭغا چوقۇنۇۋاتقاندا، ئوغۇللىرى ئادرامماەلەك ھەم
شارئېزەر ئۇنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرۈۋەتتى؛ ئاندىن ئۇلار بولسا ئارارات دېگەن يۇرتقا قېچىپ كەتتى. ئۇنىڭ ئوغلى
ئېسارھاددون ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.□ ■

20

ھەزەكىيا ئېغىر كېسەل بولىدۇ، دۇئا قىلىدۇ
2تار. 32:24□ يەش. 38:1-22
1 شۇ كۈنلەردە ھەزەكىيا ئەجەل كەلتۈرگۈچى بىر كېسەلگە مۇپتىلا بولدى. ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا پەيغەمبەر
ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: ـ
»پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ـ ئۆيۈڭ توغرۇلۇق ۋەسىيەت قىلغىن؛ چۈنكى ئەجەل كەلدى، ياشىمايسەن« ـ دېدى.■
2 ھەزەكىيا بولسا يۈزىنى تام تەرەپكە قىلىپ پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىپ: ـ
3 ئى پەرۋەردىگار، سېنىڭ ئالدىڭدا مېنىڭ ھەقىقەت ۋە پاك دىل بىلەن مېڭىپ يۈرگەنلىكىمنى، نەزىرىڭ ئالدىڭدا
دۇرۇس بولغان ئىشلارنى قىلغانلىقىمنى ئەسلەپ قويغايسەن، ـ دېدى.
ۋە ھەزەكىيا يىغلاپ ئېقىپ كەتتى.
4 يەشايا چىقىپ ئوردىدىكى ئوتتۇرا ھويلىغا يەتمەستە، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇنىڭغا يېتىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
5 يېنىپ بېرىپ خەلقىمنىڭ باشلامچىسى ھەزەكىياغا مۇنداق دېگىن: ـ
»پەرۋەردىگار، ئاتاڭ داۋۇتنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ
»دۇئايىڭنى ئاڭلىدىم، كۆز ياشلىرىڭنى كۆردۈم؛ مانا، مەن سېنى ساقايتىمەن. ئۈچىنچى كۈندە پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىگە چىقىسەن. □
6 كۈنلىرىڭگە مەن يەنە ئون بەش يىل قوشىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن مەن سېنى ۋە بۇ شەھەرنى ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ
قولىدىن قۇتقۇزىمەن؛ ئۇنۇم ئۈچۈن ۋە قۇلۇم داۋۇت ئۈچۈن مەن بۇ شەھەرنى ئەتراپىدىكى سېپىلدەك قوغدايمەن.
7)يەشايا بولسا: ـ »ئەنجۈر پوشكىلى تەييارلا كۆلار، دېدى. ئۇلار ئۇنى ئېلىپ كېلىپ، يارىسىغا چاپلىۋىدى، ئۇ
ساقايدى.

■ 19:34 2پاد. 20:6
□ 19:35 »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ـ تەۋرات دەۋرىدە ئىنتايىن ئالاھىدە شەخىس ئىدى. بەزى ئىشلاردا ئۇ خۇدانىڭ ئورنىدا كۆرۈنەتتى)مەسىلەن، تەۋراتتىكى »يار.» 18-بابنى كۆرۈڭ.(»تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ 19:35 يەش. 37:36
□ 19:37 »ئۇ تۆز بۇتى نىسروقنىڭ بۇتخانىسىدا ئۆنىڭغا چوقۇنۇۋاتقاندا، ئوغۇللىرى ئادرامماەلەك ھەم شارئېزەر ئۇنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرۈۋەتتى« ـ مۇشۇ ۋەقە سەننىاخېرىب ئىسرائىلدىن چېكىنىشتىن 20 يىل كېيىن)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 681-يىلى(بولدى. ■ 19:37 2تار. 32:21□ يەش. 37:38
■ 20:1 2تار. 32:24□ يەش. 38:1 □ 20:5 »ئاتاڭ داۋۇت« ـ ھەزەكىيا داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ ئون ئۈچىنچى ئەۋلادى ئىدى.

8 هەزەكيا يەشايادن: پەرۋەردگار مينى ساقايتىپ، ئۇچىنچى كۈنى ئۆنىڭ ئۆيىگە چىقىدىغانلىقىمنى ئىسپاتلايدىغانغا
قانداق بېشارەتلىك ئالامەت بولىدۇ؟ ـ دەپ سوريغاندى.
9 يەشايا: ـ پەرۋەردگارنىڭ ئۆزى ئېيتقان ئىشنى جەزمەن قىلىدىغانلىقنى ساڭا ئىسپاتلاش ئۈچۈن پەرۋەردگاردن
شۇنداق بېشارەتلىك ئالامەت بولىدۇكى، سەن قۇياشنىڭ پەلەمپەي ئۈستىگە چۈشۈكەن سايىسىنىڭ ئون باسقۇچ
ئالدىغا مېڭىشى يا كى ئون باسقۇچ كەينىگە يېنىشىنى خالامسەن؟ ـ دېدى.
10 هەزەكيا: قۇياش سايىسىنىڭ ئون باسقۇچ ئالدىغا مېڭىشى ئاسان، سايە ئون باشقۇچ كەينىگە يانسۇن،
دېگەندى.
11 شۇنىڭ بىلەن يەشايا پەيغەمبەر پەرۋەردگارغا ندا قىلدى ۋە ئۇ قۇياشنىڭ ئاھاز پادىشاھ قۇرغان پەلەمپەي
باسقۇچلىرى ئۈستىگە چۈشكەن سايىسىنى يانداۋۇپ، ئون باسقۇچ كەينىگە ماڭدۇردى.(

بابىل پادىشاھىدىن كەلگەن ئەلچىلەر •••• چوڭ بىر خاتالىق

2تار. 32:31-33 يەش. 39:1-8

12 شۇ پەيتتە بالادانىنىڭ ئوغلى بابىل پادىشاھى مېرۇداق-بالادان، هەزەكيانى كېسەل بولۇپ يېتىپ قاپتۇ، دەپ
ئاڭلاپ، خەتلەر هەدىيە بىلەن ئەۋەتتى. □
13 هەزەكيا بولسا ئەلچىلەرنىڭ گېپىنى تىڭشاپ، ئۇلارغا بارلىق خەزىنە-ئامبارلىرىنى، كۈمۈشنى، ئالتۇننى، دورا-
دەرمانلارنى، سەرخىل مايلارنى، ساۋۇت-قوراللار ئامبىرىدىكى هەممىنى ۋە بايلىقلىرىنىڭ بارلىقىنى كۆرسەتتى؛
ئوردىسى ۋە پۈتكۈل پادىشاھلىقى ئىچىدىكى نەرسىلەردىن هەزەكيا ئۇلارغا كۆرسەتمىگەن بىرىمۇ قالمىدى.
14 ئاندىن يەشايا پەيغەمبەر هەزەكيانىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭدىن: ـ
»مۇشۇ كىشىلەر نېمە دېدى؟ ئۇلار سېنى يوقلاشقا نەدىن كەلگەن؟« ـ دەپ سوريدى.
هەزەكيا: ـ »ئۇلار يىراق بىر يۇرتتىن، يەنى بابىلدىن كەلگەن« دېدى.
15 يەشايا يەنە: ـ »ئۇلار ئوردا ئۆيىنى نېمىنى كۆردى؟« دەپ سوريدى.
هەزەكيا: ـ »ئوردامدا بار نەرسىلەرنى ئۇلار كۆردى؛ بايلىقلىرىمنىڭ ئارىسىدىن مەن ئۇلارغا كۆرسەتمىگەن بىرىمۇ
قالمىدى« ـ دېدى.
16 يەشايا هەزەكيىغا: پەرۋەردگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قويغىن: ـ
17 ـ مانا شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، ئوردا ئۆيىدە بار نەرسىلەر ۋە بۇگۈنگە قەدەر ئاتا-بوۋىلىرىڭ توپلاپ، ساقلاپ
قويغان هەممە بابىلغا ئېلىپ كېتىلىدۇ؛ هېچنەرسە قالمايدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردگار.
18 ـ هەمدە بابىلىلار ئوغۇللىرىڭنى، يەنى تۇرۇۋاتقان بولغان ئەۋلادلىرىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بابىل
پادىشاھىنىڭ ئوردىسىدا ئاغۋات بولىدۇ.□

□ **20:12 »مېرۇداق-بالادان«** ـ ياكى »بېرۇداق-بالادان.« **»بابىل پادىشاھى مېرۇداق-بالادان... خەتلەر هەدىيە بىلەن ئەۋەتتى«** ـ مېرۇداق-بالادان ئاسۇريە پادىشاھى سەنناخېرىب تەرىپىدىن ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 702-يىلى غۇلىتىلدى. مۇشۇ ئىشمۇ شۇ يىلدا بولغان بولۇشى كېرەك. دېمەك، بۇ ئىش، يەنى 20-بابتا ۋە »يەش.» 39-38-بابتا تەسۋىرلەنگەن ئىشلار «2□□□.» 37-17:18 ۋە 19-بابتىكى ئىشلاردىن **ئىلگىرى** يۈز بەرگەن. ئەمدى نېمىشقا ئۇلاردىن كېيىن خاتىرىلەنگەن؟ مۇشۇ ئىش توغرۇلۇق »يەش.» 1:39 دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **20:18 »بابىلىلار ئوغۇللىرىڭنى، يەنى تۇرۇۋاتقان بولغان ئەۋلادلىرىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ ... ئۇلار بابىل پادىشاھىنىڭ ئوردىسىدا ئاغۋات بولىدۇ« ـ** كۆرۈنۈشتە ئاددىي كۆرۈنگەن مۇشۇ ۋەقە ئۈچۈن نېمىشقا مۇشۇ قاتتىق جازالىق سۆز چىقىدۇ؟ پىكىرىمىزچە، ئۈچ سەۋەبنى بار: ـ

(1) هەزەكيا خۇداغا: »قەدەملىرىمنى ساناپ ماڭىمەن« دېگەن ۋەدىنى بەرگەندى، لېكىن بۇ قېتىم خۇدادىن هېچ سورىماي شۇنداق قىلغان؛

(2) ئەلچىلەرنىڭ كەلگەنلىكىدىن ئۇ بەلكىم: »ھازىر مەن »جاھانغا داڭقى چىققان ئادەممەن«، »كىچىك دۆلىتىمىزنىڭ جاھانىدا ئورنى بار« دەپ تەكەبىۋرلىشىپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن.

(3) مۇشۇلاردىن سىرت، بىلىشىمىزچە مېرۇداق-بالادان ئاسۇريە ئىمپېرىيەسىگە قارشى بىر ئىتتىپاقنى بەرپا قىلماقچى. ئۇ »تەكەللۇپ كۆرسىتىدىغان« مۇشۇ پۈرسەتنى پايدىلىنىپ، هەزەكيانى ئىتتىپاققا قاتناشتىشقا تەكلىپ قىلغان. ئۇزىنى ئۆلۈمدىن قۇتقۇزغانلىقىنى، قۇياشنىڭ نۇرىنىڭ » كەينىگە يانغانلىقى«دەك ئىنتايىن كارامەت مۇجىزىنى كۆرگەن، خۇدانىڭ »مەن سىلەرنى ئاسۇريەدىن قۇتقۇزىمەن« دېگەن ۋەدىسىنى ئاڭلىغان هەزەكيا قاندىقۇ خۇداسىز بىر ئەل-يۇرت بىلەن ئىتتىپاقلاشماقچى بولغاندۇ؟

19 ھەزەكىيا ئەمدى ئۆز-ئۆزىگە »ئۆز كۆنلىرىمدە بولسا ئامان-تىنچلىق، خۇدانىڭ ھەققەت-ۋاپالىقى بولمامدۇ؟«، دەپ يەشايانا: ـ »سىز ئېيتقان پەرۋەردىگارنىڭ مۇشۇ سۆزى ياخشى ئىكەن« ـ دېدى.□

20 ھەزەكىيانىڭ باشقا ئەمەللىرى، جۈملىدىن ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ قۇدرىتى، ئۇنىڭ قانداق قىلىپ شەھەرگە سۇ تەمىنلەش ئۈچۈن كۆل، شۇنداقلا سۇ ئاپىرىدىغان نور ياسىغانلىقى »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟■

21 ھەزەكىيا ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۇخلىدى؛ ئوغلى مانا‌سسەھ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.

21

مانا‌سسەھنىڭ يەھۇدانىڭ ئۈستىدىكى سەلتەنىتى

2تار. 33□1-9: 20

1 مانا‌سسەھ پادىشاھ بولغاندا ئون ئىككى ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا ئەللىك بەش يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى ھەفزىباھ ئىدى. ■

2 ئۇ پەرۋەردىگار ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدىن ھەيدەپ چىقىرىۋەتكەن يات ئەللىكلەرنىڭ يىرگىنچلىك ئادەتلىرىگە ئوخشاش ئىشلار بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى.

3 ئۇ ئاتىسى ھەزەكىيا بۇزۇپ يوقاتقان »يۇقىرى جايلار«نى قايتىدىن ياساتتى؛ ئۇ باۋالغا ئاتاپ قۇربانگاھلارنى سالدۇرۇپ، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئاھاب قىلغاندەك بىر ئاشەراھ مەبۇد ياسىدى؛ ئۇ ئاسماندىكى نۇرغۇنلىغان ئاي-يۇلتۇزلارغا باش ئۇردى ۋە ئۇلارنىڭ قۇللۇقىغا كىردى. □ ■

4 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىمۇ قۇربانگاھلارنى ياساتتى. شۇ ئىبادەتخانا توغرۇلۇق پەرۋەردىگار: مەن يېرۇسالېمدا مېنىڭ نامىمنى قويىمەن، دېگەنىدى. ■

5 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ئىككى ھويلىسىدا »ئاسماننىڭ قوشۇنى«غا قۇربانگاھلارنى ئاتاپ ياساتتى. □

6 ئۇز ئوغلىنى ئوتتىن ئۆتكۈزدى؛ جادۇگەرچىلىك بىلەن پالچىلىق ئىشلەتتى، ئۆزىگە جىنكەشلەر بىلەن ئەپسۇنچىلارنى بېكىتتى؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە سان-ساناقسىز رەزىللىكنى قىلىپ ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى.

7 ئۇ ياساتقان »ئاشەراھ« ئۆيىمە مەبۇدنى خۇدانىڭ ئۆيىگە قويدى. شۇ ئۆي توغرۇلۇق پەرۋەردىگار داۋۇتقا ۋە ئۇنىڭ ئوغلى سۇلايمانغا: ـ »بۇ ئۆيدە، شۇنداقلا ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرىنىڭ زېمىنلىرى ئارىسىدىن مەن تاللىغان يېرۇسالېمدا ئۆز نامىمنى ئەبەدگىچە قالدۇرىمەن؛ ■

»ئاغۇات« ـ پىچۇ ئېتىلگەن ئادەم، »يەش.» 4:56-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **20:19 »ئۆز كۆنلىرىمدە بولسا ئامان-تىنچلىق، خۇدانىڭ ھەققەت-ۋاپالىقى بولمامدۇ؟« ـ** ھەزەكىيا مۇشۇ سۆزلەرنى يەنە ئوچۇق ئېيتىشى مۇمكىن. **»سىز ئېيتقان پەرۋەردىگارنىڭ مۇشۇ سۆزى ياخشى ئىكەن« ـ** مۇشۇ ئايەتتە، ھەزەكىيانىڭ ئۆز-ئۆزىگە دېگەنلىرى باشقىلارغا، ھەتتا ئۆز جەمەتىگە بولغان بىرخىل بىغەم، كۆزىۋىمىز پوزىتسىيىسىنى بىلدۈرىدۇ. يەشايا دېگەن پېشارەت ئەمەلىيەتتە يۈز يىلدىن كېيىن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان؛ ۋاقىتنىڭ سوزۇلۇشى بولسا بەلكىم يەھۇدانىڭ كېيىنكى بىر پادىشاھى)يوسىيا(نىڭ قاتتىق توۋا قىلىشى تۈپەيلىدىن بولدى.

■ **20:20** 2تار. 32:30

■ **21:1** 2تار. 33:1

□ **21:3 »ئاسماندىكى نۇرغۇنلىغان ئاي-يۇلتۇزلار« ـ** »ئاسماننىڭ قوشۇنى« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. تەۋراتتىن بىلىمىزكى، ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ پەرىشتىلەر ۋە بەزى ئەھۋالدا ئاسماندىكى يامان كۈچلەر، يەنى جىن-شەيتانلار بىلەنمۇ مۇناسىۋىتى بار »)زەب.» 4:147، »ئايۇپ« 7-4:38، »ۋەھ.» 4:12نى كۆرۈڭ.(■ **21:3** 2پاد. 418: ■ **21:4** قان. 12□5: 11؛ 2سام. 13:7□ 1پاد. 29:8□ 3:9□ 2تار. 12:7□ زەب. 132□13: 14؛ يەر. 32□34: **21:5 »ئاسماننىڭ قوشۇنى« ـ** مۇشۇ يەردە قۇياش، ئاي ۋە يۇلتۇزلارنى كۆرسىتىدۇ. ■ **21:7** 2سام. 10:7□ 1پاد. 8□16: 29؛ 3:9□ 2پاد. 23□27:

8 ئەگەر ئىسرائىل پەقەت مەن ئۈلارغا تاپىلىغان بارلىق ئەمرىلەرگە، يەنى تۆز قۇلۇم مۇسا ئۈلارغا بۇيرۇغان بارلىق
قانۇنغا مۇۋاپىق ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل قويسىلا، مەن ئۈلارنىڭ پۈتلىرىنى ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقسىم قىلغان بۇ زېمىندىن
قايتىدىن نېرى قىلمايمەن«، دېگەنىدى.
9 لېكىن ئۈلار قۇلاق سالمايتتى؛ شۇڭلاشقىمۇ، ماناسسەھ ئۈلارنى شۇنداق ئازدۇردىكى، ئۈلار پەرۋەردىگار
ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدىن ھالاك قىلغان يات ئەللىكلەردىن ئاشۇرۇپ رەزىللىك قىلاتتى.
10 شۇڭا پەرۋەردىگار تۆز قۇللىرى بولغان پەيغەمبەرلەرنىڭ ۋاستىسى ئارقىلىق مۇنداق دېدى: ـ
11 يەھۇدانىڭ پادىشاھى ماناسسەھ بۇ يىرگىنچلىك ئىشلارنى قىلىپ، ھەتتا ئۆزىگىدىن ئىلگىرى تۆتكەن ئامورىيلار
قىلغان بارلىق رەزىللىكتىن زىيادە رەزىللىك قىلىپ، ئۆزىنىڭ بۇتلىرى بىلەن يەھۇدانىمۇ گۇناھقا ئازدۇرغىنى ئۈچۈن ■
12 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مانا، يېرۇسالېم بىلەن يەھۇدانىڭ ئۈستىگە شۇنداق بالا-ئىشاپەت كەلتۈرىمەنكى، كىمكى ئۇنى ئاڭلىسىلا قۇلاقلىرى
زىڭىلداپ كېتىدۇ.
13 مەن ساماريەنى ئۆلچىگەن تانا ۋە ئاھابنىڭ جەمەتىنى تەكشۈرگەن تىك ئۆلچىگۈچ يىپ بىلەن يېرۇسالېمنى
تەكشۈرتىمەن؛ كىشى قاچىنى چايقاپ سۈرتكەندىن كېيىن دۇم كۆمتۈرۈپ قويغاندەك، يېرۇسالېمنى چايقاپ
تۈرۈيمەن. □
14 مەن مىراسىمنىڭ قالغانلىرىدىمۇ ۋاز كېچىپ، دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ ئۈلارنى ھەممە دۈشمەنلىرىگە
بۇلاڭ-تالاڭ ئوبيېكتى ۋە ئولجا قىلىپ بېرىمەن؛ □
15 چۈنكى ئۈلار مېنىڭ نەزىرىمدە رەزىل بولغانىنى قىلىپ، ئۈلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى مىسىردىن چىققان كۈندىن تارتىپ
بۈگۈنگىچە غەزىپىمنى قوزغاپ كەلدى.«
16 ماناسسەھ ئەمدى پۈتكۈل يېرۇسالېمنى بىر چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە قانغا تولدۇرۇپ، كۆپ ناھەق قان
تۆككۈزدى ۋە ئوخشاشلا ئۆزى قىلۋاتقان گۇناھى بىلەن يەھۇدالارنى ئازدۇرۇپ، ئۈلارنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ
نەزىردىكى رەزىللىكنى قىلىشىغا سەۋەب بولدى.
17 ماناسسەھنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى، جۈملىدىن ئۇ سادىر قىلغان گۇناھ »يەھۇدا
پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
18 ماناسسەھ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۈخلىدى ۋە ئۆز ئۆيىنىڭ بېغىدا، يەنى ئۇززاھنىڭ بېغىدا دەپنە قىلىندى.
ئاندىن ئوغلى ئامون ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.■

ئامونىنىڭ يەھۇدانىڭ ئۈستىدىكى سەلتەنىتى
2تار. 33:21-25

19 ئامون پادىشاھ بولغاندا يىگىرمە ئىككى ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا ئىككى يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ
ئىسمى مەشۇللەمەت ئىدى؛ ئۇ يوتباھلىق ھارۇزنىڭ قىزى ئىدى.
20 ئامون ئاتىسى ماناسسەھ قىلغاندەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلاتتى.
21 ئۇ ئاتىسى ماڭغان بارلىق يوللاردا ماڭاتتى؛ ئۇ ئاتىسى قۇللۇقىدا بولغان بۇتلارنىڭ قۇللۇقىدا بولۇپ، ئۈلارغا
سەجدە قىلىپ،

■ **21:11** يەر. 415:

□ **21:13** »ساماريەنى ئۆلچىگەن تانا« ـ شۈبھىسىزكى، خۇدانىڭ ساماريەنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرگەن جازا ھۆكۈمنى كۆرسىتىدۇ؛ »ئاھابنىڭ جەمەتىنى
تەكشۈرگەن تىك ئۆلچىگۈچ يىپ« ـ خۇدانىڭ ئاھابنىڭ جەمەتىنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرگەن جازا ھۆكۈمنى كۆرسىتىدۇ. »ئام.» 8-7:7نى كۆرۈڭ.
»كىشى قاچىنى چايقاپ سۈرتكەندىن كېيىن دۇم كۆمتۈرۈپ قويغاندەك، يېرۇسالېمنى چايقاپ تۈرۈيمەن« ـ بۇ سۆز، بەلكىم، خۇدانىڭ يېرۇسالېمدىن
بارلىق ئاھالىسىنى يىراق قىلىپ، ئۇنى ئاستىن-ئۈستىن قىلىۋېتىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. 14-ئايەتنى كۆرۈڭ. □ **21:14** »مىراسىم« ـ ئىسرائىلدىكى ئون
ئىككى قەبىلە؛ »مىراسىمنىڭ قالغانلىرى« ـ ئىسرائىلدىن يالغۇز قالغان قەبىلە، يەنى يەھۇدانى كۆرسىتىدۇ. ■ **21:18** 2تار. 33:20

22 پەرۋەردىگارنىڭ يولدا يۈرمەي، تۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنى تەرك قىلدى.
23 ئەمدى ئامونىنىڭ خىزمەتكارلىرى پادىشاھنى قەستلەپ، ئۆزى ئۆز ئوردىسىدا ئۆلتۈردى.
24 لېكىن يۇرت خەلقى ئامون پادىشاھنى قەستلىگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈردى؛ ئاندىن يۇرت خەلقى ئۇنىڭ ئورنىدا ئوغلى يوسىيانى پادىشاھ قىلدى.
25 ئامونىنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
26 ئۇ ئۆزىزاھنىڭ بېغىدا ئۆز قەبرىسىدە دەپنە قىلىندى. ئاندىن ئوغلى يوسىيا ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى.■

22

يوسىيانىڭ يەھۇدانىڭ ئۆستىدىكى سەلتەنىتى

2تار. 34:1-28

1 يوسىيا پادىشاھ بولغاندا سەككىز ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا ئوتتۇز بىر يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى يەدىداھ ئىدى؛ ئۇ بوزكاتلىق ئادايانىڭ قىزى ئىدى. ■
2 يوسىيا پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە دۇرۇس بولغانىنى قىلىپ، ھەر ئىشتا ئاتىسى داۋۇتنىڭ يارلىق يولدا يۈرۈپ، نە ئوڭغا نە سولغا چەتنەپ كەتمىدى.
3 پادىشاھ يوسىيا سەلتەنەتىنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلىدا، پادىشاھ مەشۇللامنىڭ نەۋرىسى، ئازالىيانىڭ ئوغلى كاتىپ شافانىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە ئەۋەتىپ:
4 »باش كاھىن ھىلقىيانىڭ قېشىغا چىقىپ شۇنى بۇيرۇغىنكى، ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ كېلىنگەن، دەرۋازىۋەنلەر خەلقتىن يىغقان پۇلنى سانىسۇن.
5-6 ئاندىن ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ئوڭشايدىغان ئىشلارنى نازارەت قىلغۇچى ئىشچىلارغا تاپشۇرۇپ بەرسۇن. بۇلار ھەم پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى بۇزۇلغان يەرلەرنى ئوڭشاشقا ئۆيدە ئىشلىگۈچىلەرگە، يەنى ياغاچچىلار، تاچىلار ۋە تاشتىراشلارغا بەرسۇن. ئۇلار مۇشۇ پۇل بىلەن ئۆينى ئوڭشاشقا لازىم بولغان ياغاچ بىلەن ئويۇلغان تاشلارنى سېتىۋالسۇن، دېگىن« ـ دېدى.
7 لېكىن ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلغان پۇلنىڭ ھېسابى قىلىنمىدى. چۈنكى ئۇلار ئىنساپ بىلەن ئىش قىلاتتى.
8 باش كاھىن ھىلقىيا كاتىپ شافانغا: ـ مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە بىر تەۋرات كىتابىنى تاپتىم، دېدى. شۇنى ئېيتىپ ھىلقىيا كىتابنى شافانغا بەردى. ئۇ ئۇنى ئوقۇدى.
9 ئاندىن كېيىن كاتىپ شافان پادىشاھنىڭ قېشىغا بېرىپ پادىشاھقا خەۋەر بېرىپ: ـ خىزمەتكارلىرى ئىبادەتخانىدىكى پۇلنى يىغىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ئوڭشايدىغان ئىش بېشىلىرىنىڭ قوللىرىغا تاپشۇرۇپ بەردى، دېدى.
10 ئاندىن كاتىپ شافان پادىشاھقا: ھىلقىيا ماڭا بىر كىتابنى بەردى، دېدى. ئاندىن شافان پادىشاھقا ئۇنى ئوقۇپ بەردى.
11 ۋە شۇنداق بولدىكى، پادىشاھ تەۋرات كىتابىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندا، ئۆز كىيىملىرىنى يىرتتى.□
12 پادىشاھ ھىلقىيا كاھىن بىلەن شافاننىڭ ئوغلى ئاھىكامغا، مىكايانىڭ ئوغلى ئاكبور بىلەن شافان كاتىپقا ۋە پادىشاھنىڭ خىزمەتكارى ئاساياغا بۇيرۇپ: ـ
13 بېرىپ مەن ئۆچۈن ۋە خەلق ئۆچۈن، يەنى پۈتكۈل يەھۇدادىكىلەر ئۈچۈن بۇ تېپىلغان كىتابنىڭ سۆزلىرى توغرىسىدا پەرۋەردىگاردىن يول سوراڭلار. چۈنكى ئاتا-بوۋىلىرىمىز بۇ كىتابنىڭ سۆزلىرىگە، ئۇنىڭدىكى بىزلەرگە

■ 21:26 مات. 10:1
■ 22:1 2تار. 34:1
□ 22:11 »پادىشاھ تەۋرات كىتابىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندا...» ـ تېپىۋېلىنغان كىتاب تەۋراتنىڭ قايىسى قىسمى بولۇشى كېرەك؟ پادىشاھنىڭ ئىنكاسى، يەنى كېيىنكى ھەرىكەتلىرىگە، بولۇپمۇ »يۇقىرى جايلار«نى يوقىتىشىغا قارىغاندا، »تېپىۋېلىنغان كىتاب« چوقۇم بۇ ئىشنى تەكىتلەيدىغان »قانۇن شەرھى«نى ئۆز ئىچىگە ئالغان.

پۇتۇلگەنلىرىگە ئەمەل قىلىشقا قۇلاق سالمىغانلىقى تۈپەيلىدىن پەرۋەردىگارنىڭ بىرگە قوزغالغان غەزىپى ئىنتايىن دەھشەتلىك، دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن ھىلقىيا كاھىن، ئاھىكام، ئاكبور، شافان ۋە ئاسايالار خارخاسنىڭ نەۋرىسى، تىكۋاھنىڭ ئوغلى كىيىم-كېچەك بېگى شاللۇمنىڭ ئايالى ئايال پەيغەمبەر ھۇلداھنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشتى. ئۇ يېرۇسالېم شەھىرىنىڭ ئىككىنچى مەھەللىسىدە ئولتۇراتتى.
15 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »سىلەرنى ئەۋەتكەن كىشىگە مۇنداق دەڭلار: ـ
16 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا مەن يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئوقۇغان كىتابنىڭ ھەممە سۆزلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، بۇ جايغا ۋە بۇ يەردە تۇرغۇچىلارغا بالا-يىشاپەت چۈشۈرىمەن.
17 چۈنكى ئۇلار مېنى تاشلاپ، باشقا ئىلاھلارغا خۇشبۇي يېقىپ، قوللىرىنىڭ ھەممە ئىشلىرى بىلەن مېنىڭ ئاچچىقىمنى كەلتۈردى. ئۇنىڭ ئۈچۈن مېنىڭ قەھرىم بۇ يەرگە قاراپ ياندى ھەم ئۆچۈرۈلمەيدۇ.
18 لېكىن سىلەرنى پەرۋەردىگاردىن يول سوريغىلى ئەۋەتكەن يەھۇدانىڭ پادىشاھىغا بولسا شۇنداق دەڭلار: سەن ئاڭلىغان سۆزلەر توغرىسىدا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: ـ
19 چۈنكى كۆڭلۈڭ يۇمشاق بولۇپ، مۇشۇ جاي ۋە ئۇنىڭدا تۇرغۇچىلارنىڭ ۋەيرانە ۋە لەنەتكە تايلاندۇرۇلىدىغانلىقى توغرىسىدا ئۇلارنى ئەيىبلەپ ئېيتقان سۆزلىرىمنى ئاڭلىغىنىڭدا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭنى تۆۋەن قىلىپ، كىيىملىرىڭنى يىرتىپ، مېنىڭ ئالدىمدا يىغلىغىنىڭ ئۈچۈن، مەنمۇ دۇئايىڭنى ئاڭلىدىم، دەيدۇ پەرۋەردىگار.
20 بۇنىڭ ئۈچۈن سېنى ئاتا-بوۋىلىرىڭ بىلەن يىغىلىشقا، ئۆز قەبرەڭگە ئامان-خاتىرجەملىك ئىچىدە بېرىشقا ئېسىپ قىلىمەن؛ سېنىڭ كۆزلىرىڭ مەن بۇ جاي ئۈستىگە چۈشۈرىدىغان بارلىق كۈلپەتلەرنى كۆرمەيدۇ.«
ئۇلار يېنىپ بېرىپ، بۇ خەۋەرنى پادىشاھقا يەتكۈزدى.

23

يوسىيا پادىشاھ ئىسلاھات قىلدۇ
2تار. 34:29-30 35:1-27

1 پادىشاھ ئادەملەرنى ئەۋەتىپ، يەھۇدا بىلەن يېرۇسالېمنىڭ ھەممە ئاقساقاللىرىنى ئۆز قېشىغا چاقىرتىپ كەلدى. ■
2 پادىشاھ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە چىقتى؛ بارلىق يەھۇدادىكى ئەر كىشىلەر ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى، كاھىنلار بىلەن پەيغەمبەرلەر، يەنى بارلىق خەلق، ئەڭ كىچىكىدىن تارتىپ چوڭىغىچە ھەممىسى ئۇنىڭ بىلەن بىللە چىقتى. ئاندىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە تېپىلغان ئەھدە كىتابىنىڭ ھەممە سۆزلىرىنى ئۇلارغا ئوقۇپ بەردى.□
3 پادىشاھ تۇۋرۇكنىڭ يېنىدا تۇرۇپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ـ پەرۋەردىگارغا ئەگىشىپ يۈتۈن قەلبىم ۋە پۈتكۈل جېنىم بىلەن ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى، ھۆكۈم-گۈۋاھلىقلىرى ۋە بەلگىلىمىلىرىنى تۇتۇپ، ئۇشبۇ كىتابتا يېزىلغان ئەھدىگە ئەمەل قىلىمەن دەپ ئەھدىگە ئۆزىنى باغلىدى. شۇنىڭ بىلەن خەلقنىڭ ھەممىسىمۇ ئەھدە ئالدىدا تۇرۇپ ئۇنىڭغا ئۆزىنى باغلىدى.□
4 ئاندىن كېيىن پادىشاھ باش كاھىن ھىلقىيا بىلەن ئورۇن باسار كاھىنلارغا ۋە ھەم دەرۋازىۋەنلەرگە: ـ بائالغا، ئاشەراھ بۇتىغا ۋە ئاسماننىڭ بارلىق قوشۇنىغا ئاتاپ ياسالغان بارلىق ئەسۋاب-ئۈسكۈنىلەرنى پەرۋەردىگارنىڭ

■ 23:1 2تار. 34:29 □ 23:2 »ھەممە سۆزلىرىنى ئۇلارغا ئوقۇپ بەردى« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ھەممە سۆزلىرىنى ئۇلارنىڭ قۇلاقلىرىغا ئوقۇپ بەردى.« □ 23:3 »ئۇۋۇرۇكنىڭ يېنىدا« ـ ياكى »پەشتاق ئۈستىدە.« »كىتابتا يېزىلغان ئەھدىگە...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كىتابتا يېزىلگەن ئەھدە سۆزلىرىگە...«.

تۆيىدىن چىقىرىۋېتىڭلار، دەپ ئەمر قىلدى؛ ئۇ بۇلارنى يېرۇسالېمنىڭ سىرتىدا، كىدرون ئېتىزلىقىدا كۆيدۈردى
ۋە كۆللىرىنى بەيت-ئەلگە ئېلىپ باردى.
5 ئۇ يەھۇدا پادىشاهلىرىنىڭ يەھۇدا شەھەرلىرىدىكى »يۇقىرى جايلار«دا ھەمدە يېرۇسالېمنىڭ ئەتراپلىرىدىكى »يۇقىرى
جايلار«دا خۇشبۇي ياندۇرۇشقا تىكىلگەن بۇت كاھىنلىرىنى، شۇنىڭدەك باۋالغا، قۇياشقا، ئايغا، يۇلتۇز تۈركۈملىرىگە
ھەمدە ئاسماننىڭ بارلىق قوشۇنىغا خۇشبۇي ياققۇچىلارنى ئىشتىن ھەيدىۋەتتى. □
6 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدىن ئاشەراھ بۇتىنى ئېلىپ چىقىپ يېرۇسالېمنىڭ سىرتىغا ئېلىپ بېرىپ، كىدرون جىلغىسىغا
ئاپىرىپ شۇ يەردە كۆيدۈرۈپ كۆكۈم-تالقان قىلىپ ئېزىپ، توپىسىنى ئاددىي پۇقرالارنىڭ قەبرىلىرى ئۈستىگە
چېچىۋەتتى.
7 ئاندىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىگە جايلاشقان بەچىۋازلارنىڭ تۇرالغۇلىرىنى چېقىپ غۇلاتتى؛ بۇ تۈيلەردە يەنە
ئاياللار ئاشەراھ بۇتقا چېدىر توقۇيىتتى.
8 ئۇ يەھۇدا شەھەرلىرىدىن بارلىق كاھىنلارنى چاقىرتىپ، تۈزنىگە يىغدى. ئاندىن ئۇ گەبادىن تارتىپ بەئەر-شىباغىچە
كاھىنلار خۇشبۇي ياقىدىغان »يۇقىرى جايلار«نى بۇزۇپ بۇلغىۋەتتى؛ ئۇ »دەرۋازىلاردىكى يۇقىرى جايلار«نى
چېقىپ بۇزدى؛ بۇلار »شەھەر باشلىقى يەشۇئانىڭ قۇۋۇقى«نىڭ يېنىدا، يەنى شەھەر قۇۋۇقىغا كىرىش يولىنىڭ
سول تەرىپىدە ئىدى □
9)ئەمدى »يۇقىرى جايلار«دىكى كاھىنلارنىڭ يېرۇسالېمدا پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھىغا چىقىشى چەكلەنگەندى؛
لېكىن ئۇلار داۋاملىق تۈز قېرىنداشلىرى بىلەن بىرگە پىتىر نانلاردىن يېيىشىگە مۇيەسسەر ئىدى.(
10 يوسىيا ھېچكىم تۈز ئوغلى يا كى قىزىنى مولەككە ئاتاپ ئوتتىن ئوتكۈزمىسۇن دەپ، ھىنىومنىڭ ئوغلىنىڭ
جىلغىسىدىكى توفەتنىمۇ بۇزۇپ بۇلغىۋەتتى. □
11 پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىگە كىرىدىغان يولنىڭ ئېغىزىدا يەھۇدا پادىشاھلىرى قۇياشقا تەقدىم قىلىپ قويغان ئاتلارنى
شۇ يەردىن يۇتكەپ، »قۇياش ھارۋىلىرى«نى ئوتتا كۆيدۈردى)ئۇلار ئىبادەتخانىنىڭ ھويلىلىرىغا جايلاشقان،
ناتان-مەلەك دېگەن ئاغۋاتنىڭ تۈينىنىڭ يېنىدا تۇراتتى.(□
12 پادىشاھ يەنە يەھۇدا پادىشاھلىرى ئاھازنىڭ بالىخانىسىنىڭ تۈگرىسىدە سالدۇرغان قۇربانگاھلارنى ۋە ماناسسەھ
پەرۋەردىگارنىڭ تۈينىنىڭ ئىككى ھويلىسىغا ياساتقان قۇربانگاھلارنى چېقىپ كۆكۈم-تالقان قىلىۋەتتى؛ ئۇ ئۇلارنىڭ
توپىسىنى ئۇ يەردىن ئېلىپ، كىدرون جىلغىسىغا چېچىۋەتتى.
13 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى سۈلايمان يېرۇسالېمنىڭ مەشرىق تەرىپىگە ۋە »ھالاك تېغى«نىڭ جەنۇبىغا زىدونىيلارنىڭ
يىرگىنچلىك بۇتى ئاشتاروت، موئابىيلارنىڭ يىرگىنچلىك بۇتى كېموش ۋە ئاممونلارنىڭ يىرگىنچلىك بۇتى ملكومغا
ئاتاپ ياساتقان »يۇقىرى جايلار«نمۇ پادىشاھ بۇزۇپ بۇلغىۋەتتى. □
14 ئۇ بۇت تۈۋرۈكلەرنى پارچىلاپ، ئاشەراھ بۇتلىرىنى كېسىپ يىقىتىپ، ئۇلار تۇرغان يەرلەرنى ئادەم سۆڭەكلىرى

□ 23:5 «...□□□□□□ ھەيدىۋەتتى» ـ يا كى ...» ھالاك قىلدى.«
□ 23:8 »گىبادىن بەئەر-شىباغىچە« ـ »گىبا« يەھۇدانىڭ شىمالىي چېتىدە، »بەئەر-شىبا« ئۇنىڭ جەنۇبىي چېتىدە ئىدى. »ئۇ ... بارلىق كاھىنلارنى چاقىرتىپ، ... ئاندىن ئۇ ... كاھىنلار خۇشبۇي ياقىدىغان »يۇقىرى جايلار«نى بۇزۇپ بۇلغىۋەتتى« ـ يوسىيا مۇشۇ يەرلەرنى بۇلغاش بىلەن بۇتپەرەسلەرنىڭ كېپىن ئۇ يەرنى »بۇلغانغان، ھارام« دەپ قاراپ، قايتىدىن شۇنداق يولدا ئىشلىتىشنى مۇمكىن ئەمەس قىلىش ئۈچۈن ئىدى. »دەرۋازىلاردىكى يۇقىرى جايلار« ـ يا كى »تاۋاپگاھلارنى.«
□ 23:10 »تۈز ئوغلى يا كى قىزىنى... ئوتتىن ئوتكۈزۈش« ـ ئىنسانىي قۇربانلىقلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »ھىنىومنىڭ ئوغلىنىڭ جىلغىسى« ـ بۇ يەر يەنە »ھىنىومنىڭ جىلغىسى«، يەنى » گې-ھىنىوم« دەپ ئاتىلاتتى)ئەرەبچە »جەھەننەم«).
□ 23:11 »قۇياشقا تەقدىم قىلىپ قويغان ئاتلار« ـ بۇ ئاتلار تىرىك ئاتلار يا كى ئات ھەيكىلى بولۇشى مۇمكىن ئىدى. »ناتان-مەلەك دېگەن ئاغۋاتنىڭ تۈينى« ـ بەلكىم مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ بىرەر ھويلىسىدا بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
□ 23:13 »ھالاك تېغى« ـ مۇشۇ يەردە »زەيتۇن تېغى«نى كۆرسىتىدۇ. بۇتپەرەسلىكتىن بۇلغىنىپ كەتكىنى تۈپەيلىدىن ئۇنىڭغا شۇنداق ھەجۋىي، كىنايىلىك ئىسىم قويۇلغان.

بىلەن تولدۇردى.□ ■

15 ئۇ يەنە ئىسرائىلنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان، نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئام بەيت-ئەلدە سالدۇرغان قۇربانگاھ بىلەن
»يۇقىرى جاي«نى، ئۇلارنى بۇزۇۋېچاقتى، ئاندىن كېيىن »يۇقىرى جاي«نى كۆيدۈرۈپ كۆكۈم-تالقان
قىلىۋەتتى، ئاشەراھ بۇتىنىمۇ كۆيدۈرۈۋەتتى. ■

16 يوسىيا بۇرۇلۇپ قاراپ، تاغدىكى قەبرىلەرنى كۆرۈپ، ئادەم ئەۋەتىپ قەبرىلەردىكى سۆڭەكلەرنى كولاپ
چىقىرىپ، قۇربانگاھ ئۈستىدە كۆيدۈردى، شۇ يول بىلەن ئۇنى بۇلغىۋەتتى. بۇ ئىشلار پەرۋەردىگارنىڭ
كالامىنى يەتكۈزۈپ، دەل ئۇلارنى ئالدىنئالا بېشارەت قىلىپ جاكارلىغان خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ سۆزىنىڭ ئەمەلگە
ئاشۇرۇلۇشى ئىدى. □ ■

17 ئاندىن يوسىيا: كۆز ئالدىمدىكى بۇ قەبرە تېشى كىمنىڭ؟ ـ دەپ سوريدى.
شەھەردىكىلەر ئۇنىڭغا: بۇ يەھۇدادىن كەلگەن، سىلىنىڭ بەيت-ئەلدىكى قۇربانگاھنى بۇزغان مۇشۇ ئىشلارنى
بېشارەت قىلغان خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ قەبرىسى ئىكەن، دېدى.

18 يوسىيا: ـ ئۇنى قويۇۋېتىلار، ھېچكىم ئۇنىڭ سۆڭەكلىرىنى مىدىرلاتمىسۇن، دەپ بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار
ئۇنىڭ سۆڭەكلىرى بىلەن سامارىيەدىن كەلگەن پەيغەمبەرنىڭ سۆڭەكلىرىگە ھېچكىمنى تەگكۈزمىدى.

19 ئاندىن يوسىيا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرى پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى قوزغىغان، سامارىيەنىڭ شەھەرلىرىدە ياساتقان
»يۇقىرى جايلار«دىكى بارلىق ئۆيلەرنى چاقتى؛ ئۇ ئۇلارنى بەيت-ئەلدە قىلغاندەك قىلىپ، يوقاتتى. ■

20 ئۇ ئۇ يەرلەردىكى »يۇقىرى جايلار«غا خاس بولغان ھەممە كاھىنلارنى قۇربانگاھنىڭ ئۈستىدە ئۆلتۈرۈپ،
قۇربانلىق قىلدى، ئاندىن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئادەم سۆڭەكلىرىنى كۆيدۈردى؛ ئۇ ئاخىردا يېرۇسالېمغا يېنىپ باردى.

يوسىيا پادىشاھ »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«نى ئۆتكۈزىدۇ

2تار. 35:1-19

21 پادىشاھ بارلىق خەلققە يارلىق چۈشۈرۈپ: ـ بۇ ئەھدە كىتابىدا پۈتۈلگەندەك، خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارغا
»ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«نى ئۆتكۈزۈڭلار، دەپ بۇيرۇدى. ■

22 »باتۇر ھاكىملار« ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرگەن كۈنلەردىن تارتىپ، نە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ
ۋاقىتلىرىدا نە يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ ۋاقىتلىرىدا ئۇنداق بىر »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« ئۆتكۈزۈلۈپ باقمىغاندى؛
23 يوسىيا پادىشاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلىدا، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بۇ »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«
يېرۇسالېمدا ئۆتكۈزۈلدى.

24 شۇنىڭدەك يوسىيا يەھۇدا يۇرتىدا ۋە يېرۇسالېمدا پەيدا بولغان جىنكەشلەر ۋە پالچىلارنى، تەرافىم مەبۇدلىرى،
ھەرقانداق بۇتلار ۋە بارلىق باشقا لەنەتلىك نەرسىلەرنى زېمىندىن يوقاتتى. ئۇنىڭ شۇنداق قىلىشىنىڭ مەقسىتى،

□ **23:14** »ئۇ بۇت تۈۋرۈكلەرنى پارچىلاپ،... ئۇلار تۈرغان يەرلەرنى ئادەم سۆڭەكلىرى بىلەن تولدۇردى« ـ يوسىيانىڭ مۇشۇ يەرلەرنى »ئادەملەرنىڭ سۆڭەكلىرى« بىلەن تولدۇرۇشى بۇتپەرەسلەرنىڭ كېيىن ئۇ يەرلەرنى »بۇلغانغان، ھارام« دەپ قاراپ، قايتىدىن شۇنداق يولدا ئۇلارنى ئىشلىتىشىنى مۇمكىن ئەمەس قىلىش ئۈچۈن ئىدى.

■ **23:14** مىس. 24:23□ 13:34□ چۈل. 52:33□ قان. 7□5: 25؛ 312:

■ **23:15** 1پاد. 32□12: 33

□ **23:16** »يوسىيا ... ئاغدىكى قەبرىلەرنى كۆرۈپ، ئادەم ئەۋەتىپ قەبرىلەردىكى سۆڭەكلەرنى كولاپ چىقىرىپ، قۇربانگاھ ئۈستىدە كۆيدۈردى« ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »پەرۋەردىگارنىڭ كالامىنى يەتكۈزۈپ، دەل ئۇلارنى ئالدىنئالا بېشارەت قىلىپ جاكارلىغان خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ سۆزى« ـ «1□□□.» 30:13-32□نى كۆرۈڭ. ■ **23:16** 1پاد. 213: ■ **23:19** 2تار. 634: ■ **23:21** مىس. 3:12□ قان. 2:16□ 2تار. 135:

هىلقىيا كاهىن پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدىن تاپقان كىتابتا خاتىرىلەنگەن تەۋراتتىكى سۆزلەرگە ئەمەل قىلىشتىن ئىبارەت ئىدى.□ ■

25 تۆنىكۈەك مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇنغا ئىنتىلىپ يۈتۈن قەلبى، پۈتۈن جېنى ۋە پۈتۈن كۈچى بىلەن پەرۋەردىگارغا قايتىپ، تۆزىنى بېغىشلىغان بىر پادىشاھ تۆنىكۈدىن ئىلگىرى بولمىغاندى ۋە تۆنىكۈدىن كېيىنمۇ تۆنىكۈغا ئوخشاش بىرسى بولۇپ باقمىدى. □

26 لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ ئاچچىقى ماناسسەھنىڭ تۆزىنى رەنجىتىكەن بارلىق رەزىللىكلىرى تۈپەيلىدىن يەھۇداغا تۆتاشقاندىن كېيىن، تۆزىنىڭ شىددەتلىك غەزىپىدىن يانمىدى.

27 پەرۋەردىگار: ـ ئىسرائىلنى تاشلىغاندەك يەھۇدانمۇ تۆز كۆزۈمدىن نېرى قىلىمەن ۋە تۆزۈم تاللىغان بۇ شەھەر يېرۇسالېمنى ۋە مەن: ـ »مېنىڭ نامىم شۇ يەردە بولىدۇ« دېگەن شۇ ئىبادەتخانىنى تەرك قىلىمەن، دېدى.□ ■

28 يوسىيانىڭ باشقا ئەمەللىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟

29 تۆنىڭ كۈنلىرىدە مىسىرنىڭ پادىشاھى پىرەۋن-نەكو ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھىغا ھۇجۇم قىلغىلى ئەفرات دەريا‌سىغا باردى. تۆ چاغدا يوسىيا پادىشاھ پىرەۋن بىلەن سوقۇشۇشقا چىقتى؛ لېكىن پىرەۋن ئۇنى كۆرۈپ مەگىددودا ئۇنى ئۆلتۈردى.

30 خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭ ئۆلۈكىنى جەڭ ھارۋىسىغا سېلىپ مەگىددودىن يېرۇسالېمغا ئېلىپ كېلىپ، ئۇنى ئۆز قەبرىسىدە دەپنە قىلدى. يۇرت خەلقى يوسىيانىڭ ئوغلى يەھوئاھازنى مەسىھ قىلىپ، تاتىسىنىڭ ئورنىدا پادىشاھ قىلدى.■

يەھوئاھازنىڭ يەھۇدانىڭ ئۈستىدىكى سەلتەنىتى

2تار. 36 :1-4

31 يەھوئاھاز پادىشاھ بولغاندا يىگىرمە ئۈچ ياشتا بولۇپ، ئۈچ ئاي يېرۇسالېمدا سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى ھامۇتال ئىدى؛ ئۇ لىبناھلىق يەرەمىيانىڭ قىزى ئىدى.

32 يەھوئاھاز بوۋىلىرى بارلىق قىلغانلىرىدەك، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلدى.

33 ئەمدى پىرەۋن-نەكو ئۇنىڭ يېرۇسالېمدا سەلتەنەت قىلماسلىقى ئۈچۈن، ئۇنى خامات يۇرتىدىكى ريبلاھدا سولاپ قويدى ۋە يەھۇدا زېمىنىغا يۈز تالانت كۈمۈش بىلەن بىر تالانت ئالتۇن سېلىق چۈشۈردى. □

34 ئاندىن پىرەۋن-نەكو يوسىيانىڭ ئوغلى ئېلىئاكىمنى ئاتىسىنىڭ ئورنىدا پادىشاھ قىلىپ، ئىسمىنى يەھوئاكىمغا ئۆزگەرتتى. ئۇ يەھوئاھازنى ئۆزى بىلەن مىسىرغا ئېلىپ كەتتى؛ يەھوئاھاز مىسىرغا كېلىپ شۇ يەردە ئۆلدى.□ ■

35 يەھوئاكىم كۈمۈش بىلەن ئالتۇننى پىرەۋنگە بەردى؛ لېكىن پىرەۋننىڭ شۇ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىپ پۇلنى تاپشۇرۇش ئۈچۈن يۇرتقا ھەربىر ئادەمنىڭ چامىغا قاراپ باج-ئالۋان قويغاندى؛ ئالتۇن ۋە كۈمۈشنى ئۇ يۇرتنىڭ خەلقىدىن، ھەربىرىگە سالغان ئۆلچەم بويىچە پىرەۋن-نەكوغا بېرىشكە يىغقاندى.■

□ **23:24** »ئەرافىم مەبۇدلىرى« ـ كىچىك، ئېلىپ يۈرگۈدەك »قولايلىق بۇتلار« ئىدى.

■ **23:24** لاۋ. 31:19؛ 27:20؛ قان. 11:18؛ يەش. 198:

□ **23:25** »تۆنىكۈەك ... قانۇنغا ئىنتىلىپ پۈتۈن قەلبى، پۈتۈن جېنى ۋە پۈتۈن كۈچى بىلەن پەرۋەردىگارغا قايتىپ، تۆزىنى بېغىشلىغان بىر پادىشاھ ... بولۇپ باقمىدى« ـ بۇ سۆزلەر تۆنىڭ پەرۋەردىگارغا قايتىپ قاتتىق توۋا قىلىشى ۋە ھەققانىيلىققا بولغان ئىنتىلىشلىرى جەھەتتە ئېيتىلىدۇ.

□ **23:27** »شۇ ئىبادەتخانىنى...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »شۇ تۆرىنى...».

■ **23:27** 2پاد. 17؛ 18: 20؛ 324:

■ **23:30** 2تار. 136:

□ **23:33** »يۈز تالانت كۈمۈش« ـ بىر تالانت بەلكىم 30.6 كىلوگرام ئىدى.

□ **23:34** »ئېلىئاكىم« ـ يۇ ئىسمىنىڭ مەنىسى »خۇدا (ئەلوھىم) تۇرغۇزىدۇ«؛ »يەھوئاكىم« دېگەننىڭ مەنىسى »پەرۋەردىگار (يەھۋەھ) تۇرغۇزىدۇ.« پىرەۋننىڭ تۇنداق قىلىشتىكى مەقسىتى بەلكىم بىرخىل ھەجۋىي-كىنايىلىك قىلىش ياكى خۇداغا بولغان كۆپۈرلۈق بولسا كېرەك. ■ **23:34** مات. 111:

■ **23:35** 2تار. 836-5:

36 يەھوئاكىم پادشاھ بولغاندا يىگىرمە بەش ياشتا بولۇپ، ئون بىر يىل يېرۇسالېمدا سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ
ئانىسىنىڭ ئىسمى زىبىداھ ئىدى؛ ئۇ رۇماھلىق پەدئايانىڭ قىزى ئىدى.
37 يەھوئاكىم بوۋىلىرى بارلىق قىلغانلىرىدەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغاننى قىلاتتى.

24

يەھوئاكىم يەھۇدا ئۈستىگە سەلتەنەت قىلدۇ

1 ئۇنىڭ كۈنلىرىدە بابىلنىڭ پادشاھى نېبوقادنەسار يەھۇداغا ھۇجۇم قىلىشقا چىقتى؛ يەھوئاكىم ئۇنىڭغا ئۈچ يىلغىچە
بېقىندى بولدى، ئاندىن ئۇنىڭدىن تېنىپ ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىغا قارشى چىقتى. ■
2 شۇ ۋاقىتلاردا پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىشقا كالدىيلەر بۇلاڭچىلار شايكىسى، سۈرىيلەر بۇلاڭچىلار
شايكىسى، موئابىيلار بۇلاڭچىلار شايكىسى، ۋە ئاممونىيلار بۇلاڭچىلار شايكىلىرىنى قوزغىدى؛ ئۇ ئۇلارنى يەھۇدانى
ھالاك قىلىش ئۈچۈن قوزغىدى. بۇ ئىشلار پەرۋەردىگار ئۆز قۇللىرى بولغان پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئاگاھ قىلغان
سۆز- كالامىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئىدى. ■
3 دەرۋەقە پەرۋەردىگارنىڭ ئېيتقىنىدەك، ماناسسەھنىڭ گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن يەھۇدانى ئۆز كۆزلىرىدىن نېرى
قىلىش ئۈچۈن، بۇ ئىشلار ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشتى.
4 چۈنكى ماناسسەھنىڭ ناھەق قان تۆكۈپ، يېرۇسالېمنى ناھەق قانلار بىلەن تولدۇرغىنى تۈپەيلىدىن، پەرۋەردىگار
يەھۇدالارنى ئەپۇ قىلىشقا كۆزلىمەيتتى.
5 يەھوئاكىمنىڭ باشقا ئىشلىرى ھەم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى »يەھۇدا پادشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن
كىتابتا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟
6 يەھوئاكىم ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا تۇخىلدى؛ ئوغلى يەھوئاكىن ئۇنىڭ ئورنىدا پادشاھ بولدى.
7 مىسىرنىڭ پادشاھى بولسا ئۆز يۇرتىدىن ئىككىنچى چىقمىدى. چۈنكى بابىلنىڭ پادشاھى »مىسىر ئېقىنى«دىن
تارتىپ ئەفرات دەريا سىغچە بولغان مىسىر پادشاھىغا تەۋە زېمىننى تارتىۋالغانىدى.□

يەھوئاكىن سەلتەنەت قىلدۇ

2تار. 36:9-10

8 يەھوئاكىن پادشاھ بولغاندا ئون سەككىز ياشتا بولۇپ، ئۈچ ئاي يېرۇسالېمدا سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ
ئىسمى نەھۇشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېملىق ئەلناتاننىڭ قىزى ئىدى.
9 يەھوئاكىن ئاتىسىنىڭ بارلىق قىلغانلىرىدەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغاننى قىلدى.
10 بابىلنىڭ پادشاھى نېبوقادنەسارنىڭ سەردارلىرى يېرۇسالېمغا جەڭ قىلغىلى چىقىپ، شەھەرنى قامال قىلدى.
□ ■
11 ئۇنىڭ سەردارلىرى شەھەرنى قامال قىلىپ تۇرغاندا نېبوقادنەسار ئۆزىمۇ شەھەرنىڭ سىرتىغا چىقتى.
12 ئاندىن يەھۇدانىڭ پادشاھى يەھوئاكىن بىلەن ئانىسى، بارلىق خىزمەتكارلىرى، ئەمەلدارلىرى ۋە ئاغۋاتلىرى بابىل
پادشاھىنىڭ ئالدىغا چىقىپ ئۇنىڭغا تەن بەردى. شۇنداق قىلىپ بابىلنىڭ پادشاھى ئۆز سەلتەنىتىنىڭ سەككىزىنچى
يىلىدا ئۇنى ئەسىر قىلىپ ئۆتتى. □

■ **24:1** 2تار. 36:6. ■ **24:2** 2پاد. 17:20□ 23 27:. □ **24:7** **»مىسىر ئېقىنى«** ـ نىل دەرياسى ئەمەس، بەلكى سىناي چۆلىنىڭ شەرق
تەرىپىدىكى كىچىك دەريادۇر. □ **24:10** **»سەردارلىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »خىزمەتكارلىرى.« ■ **24:10** دان. 11:. □ **24:12** **»ئاغۋاتلىرى«** ـ
ياكى »ئوردىدىكى غوجىدارلىرى.«

13 نىبوقادنەسار پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىدىكى بارلىق خەزىنىلەر بىلەن پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى خەزىنىلەرنى ئېلىپ
كەتتى؛ پەرۋەردىگار ئاگاھ بەرگىنىدەك، ئۇ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسى ئۈچۈن
ياساتقان ھەممە ئالتۇن قاچا-ئەسۋابلارنى كېسىپ سۆكتى. ■
14 يېرۇسالېمنىڭ بارلىق ئاھالىسىنى، جۈملىدىن ھەممە ئەمەلدارلار، ھەممە باتۇر پالۋانلار، جەمئىي بولۇپ ئون مىڭ
ئەسىرنى ۋە بارلىق ھۈنەرۋەنلەر ۋە تۆمۈرچىلەرنىمۇ ئېلىپ كەتتى؛ يۇرتتىكى خەلقتىن ئەڭ نامراتلاردىن باشقا ھېچكىم
قالمىدى.
15 ئۇ يەھوئاكىننى بابىلغا ئېلىپ كەتتى ۋە شۇنىڭدەك پادىشاھنىڭ ئانىسىنى، پادىشاھنىڭ ئاياللىرىنى، ئۇنىڭ ئاغۋاتلىرى
ۋە يۇرتتىكى مۆتىۋەرلەرنى ئەسىر قىلىپ يېرۇسالېمدىن بابىلغا ئېلىپ باردى. ■
16 ئۇ باتۇر-پالۋانلارنىڭ ھەممىسىنى)يەتتە مىڭ ئىدى(، ھۈنەرۋەن ۋە تۆمۈرچىلەرنى)جەمئىي بىر مىڭ ئىدى(ـ
بۇلارنىڭ ھەممىسى جەڭگىۋار ئادەملەر بولۇپ، بابىلنىڭ پادىشاھى ئۇلارنى ئەسىر قىلىپ، بابىلغا ئېلىپ كەتتى.■
17 ئاندىن بابىلنىڭ پادىشاھى يەھوئاكىننىڭ تاغىسى ماتتانىيانى ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ قىلىپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى
زەدەكىيا غا ئۆزگەرتتى.■

زەدەكىيا يەھۇدا ئۈستىدە سەلتەنەت قىلىدۇ
2تار. 36:11-21 يەر. 52:1-30

18 زەدەكىيا پادىشاھ بولغاندا يىگىرمە بىر ياشتا بولۇپ، ئون بىر يىل يېرۇسالېمدا سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسى
لىبناھلىق يەرەميانىڭ قىزى بولۇپ، ئىسمى ھامۇتال ئىدى.
19 زەدەكىيا يەھوئاكىمنىڭ بارلىق قىلغىنىدەك، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە رەزىل بولغانىنى قىلاتتى.
20 پەرۋەردىگارنىڭ يېرۇسالېمغا ھەم يەھۇداغا قاراتقان غەزىپى تۆپەيلىدىن، پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئۆز ھۇزۇرىدىن
ھەيدىۋەتكۈچە بولغان ئارىلىقتا، تۆۋەندىكى ئىشلار يۈز بەردى: ـ ئاۋۋال، زەدەكىيا بابىل پادىشاھىغا ئىسيان
كۆتۈردى.

25

نىبوقەدنەسار يېرۇسالېم شەھىرىگە بۇسۇپ كىرىپ، ئۇنى ئىشغال قىلىدۇ

1 ئاندىن شۇنداق بولدىكى، ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ توققۇزىنچى يىلى، ئوننىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنىدە بابىل پادىشاھى
نىبوقەدنەسار پۈتكۈل قوشۇنىغا يېتەكچىلىك قىلىپ يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىشقا كەلدى؛ ھەمدە ئۇنى قورشىۋېلىپ
بارگاھ قۇرۇپ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا قاشا-پوتەيلەرنى قۇرۇشتى. □ ■
2 شۇنىڭ بىلەن شەھەر زەدەكىيانىڭ ئون بىرىنچى يىلىغىچە مۇھاسىرىدە تۇردى.
3 شۇ يىلى تۆتىنچى ئاينىڭ توققۇزىنچى كۈنى شەھەردە ئېغىر قەھەتچىلىك ھەممىنى باسقان ۋە زېمىندىكىلەر ئۈچۈنمۇ
ھېچ ئاش-ئوزۇق قالمىغاندى. □ ■

■ **24:13** 2تار. 17:20 يەش. 39:6
■ **24:15** 2تار. 10:36 ئەست. 62:
■ **24:16** يەر. 52:28
■ **24:17** يەر. 37:1 152:
□ **25:1** » **نىبوقەدنەسارنىڭ** سەلتەنىتىنىڭ توققۇزىنچى يىلى، ئوننىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنى« ـ ملادىيەدىن ئىلگىرى 588-يىلى، 15-ياناۋار ئىدى.
■ **25:1** 2تار. 36:17 يەر. 32:2 39:1 452:
□ **25:3** »**زېمىندىكىلەر ئۈچۈنمۇ ھېچ ئاش-ئوزۇق قالمىغاندى**« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئەتراپىدىكى زېمىندىكىلەر ئۈچۈنمۇ ھېچ ئاش-ئوزۇق
قالمىغاندى.« بۇ تەرجىمە توغرا بولسا، »ئەتراپىدىكى زېمىندىكىلەر« شەھەر ئەتراپىدىكى زېمىندىن قېچىپ پاناھ ئىزدەپ شەھەرگە كىرگەنلەرنى كۆرسىتىدۇ.
■ **25:3** يەر. 52:6

4 شەھەر سىپىلى بۆسۈلدى، بارلىق جەڭگۈار لەشكەرلەر قاچماقچى بولۇپ، تۈن كېچىدە بەدەر تىكۈپتىشتى.
ئۇلار پادىشاھنىڭ باغچىسىغا يېقىن »ئىككى سىپىل« ئارىلىقىدىكى دەرۋازىدىن كېتىشتى)كالدىيلەر بولسا شەھەرنىڭ
ھەر يېنىدا تۇراتتى.(ئۇلار ئىئوردان جىلغىسىدىكى »ئاراباھ تۈزلەڭلىكى«نى بويلاپ قېچىشتى.
5 لېكىن كالدىيلەرنىڭ قوشۇنى پادىشاھنى قوغلاپ يېرىخو تۈزلەڭلىكىدە زەدەكىياغا يېتىشتى، ئۇنىڭ پۈتۈن قوشۇنى
ئۇنىڭدىن تارقىلىپ كەتكەندى.
6 ۋە ئۇلار پادىشاھنى تۇتۇپ، ريبلاھ شەھىرىگە، بابىل پادىشاھنىڭ ئالدىغا ئاپاردى، ئۇلار شۇ يەردە ئۇنىڭ ئۈستىگە
ھۆكۈم چىقاردى.
7 بابىل پادىشاھى زەدەكىياننىڭ ئوغۇللىرىنى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا قەتل قىلدى، ئاندىن زەدەكىياننىڭ كۆزلىرىنى
ئويۇۋەتتى، ئۇ ئۇنى مىس كىشەنلەر بىلەن باغلاپ، بابىلغا ئېلىپ باردى.

مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ خاراب قىلىنىشى

8 ۋە بەشىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنىدە)بۇ بابىل پادىشاھى نېبوقەدنەسارنىڭ ئون توققۇزىنچى يىلى ئىدى(بابىل
پادىشاھىنىڭ خىزمەتكارى، پاسىبان بېگى نېبوزار-ئادان يېرۇسالېمغا يېتىپ كەلدى. □
9 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى، پادىشاھنىڭ ئوردىسىنى ۋە شەھەردىكى بارلىق ئۆيلەرنى كۆيدۈرۋەتتى؛ بارلىق
بەھەيۋەت ئىمارەتلەرگە ئۇ ئوت قويۇپ كۆيدۈرۋەتتى.
10 ۋە پاسىبان بېگى يېتەكچىلىكىدىكى كالدىيلەرنىڭ پۈتكۈل قوشۇنى يېرۇسالېمنىڭ ئەتراپىدىكى پۈتكۈل سىپىلىنى
ئۆرۈۋەتتى.
11 پاسىبان بېگى نېبوزار-ئادان شەھەردە قالغان باشقا كىشىلەرنى، بابىل پادىشاھى تەرەپكە قېچىپ تەسلىم بولغانلارنى
ۋە قالغان ھۈنەرۋەنلەرنى ئەسىر قىلىپ ئۇلارنى ئېلىپ كەتتى. □
12 لېكىن پاسىبان بېگى زېمىندىكى ئەڭ نامراتلارنىڭ بىر قىسمىنى ئۈزۈمزارلىقلارنى پەرۋىش قىلىشقا ۋە تېرىقچىلىق
قىلىشقا قالدۇردى.
13 كالدىيلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى مىستىن ياسالغان ئىككى تۈۋرۈكنى، داس تەگلىكلىرىنى ۋە پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىدىكى مىستىن ياسالغان »دېڭىز«نى چېقىپ، بارلىق مىسلىرىنى بابىلغا ئېلىپ كەتتى. □ ■
14 ئۇلار يەنە ئىبادەتتە ئىشلىتىلىدىغان ئىدىشلار، گۈرجەك-بەلگۈرجەكلەر، لاخشىگىرلار، پىيالە-تەخسىلەر ھەم
مىستىن ياسالغان بارلىق ئەسۋابلارنى ئېلىپ كەتتى؛
15 خۇشبۇيدانلار ۋە قاچىلارنى بولسا، ئالتۇندىن ياسالغان بولسىمۇ، كۈمۈشتىن ياسالغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ
ھەممىسىنى پاسىبان بېگى ئېلىپ كەتتى. □
16 ۋە سۇلايمان پادىشاھ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈچۈن مىستىن ياساتقان ئىككى تۈۋرۈك ۋە »دېڭىز«نى، شۇنداقلا
داس تەگلىكلىرىنى ئېلىپ كەتتى؛ بۇ مىس سايمانلارنىڭ ئېغىرلىقىنى تۈچلەش مۇمكىن ئەمەس ئىدى.
17 بىرىنچى تۈۋرۈكنىڭ ئېگىزلىكى ئون سەككىز گەز، ئۇنىڭ ئۈستىدىكى تاجى بولسا مىس بولۇپ، ئېگىزلىكى ئۈچ
گەز ئىدى؛ ئۇنىڭ پۈتۈن ئايلانمىسى تور شەكلىدە ھەم ئانار نۇسخىسىدا بېزەلگەندى، ھەممىسى مىستىن ئىدى؛

□ **25:8 »بەشىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنى... بابىل پادىشاھى نېبوقەدنەسارنىڭ ئون توققۇزىنچى يىلى...«** ـ ملادىيەدىن ئىلگىرى 586-يىلى، 14-ئاۋغۇست ئىدى. »يەر.» 12:52نىمۇ كۆرۈڭ.
□ **25:11 »قالغان ھۈنەرۋەنلەر«** ـ يا كى »توپ-توپ ئادەملەر.«
□ **25:13 »داس تەگلىكلىرى«** ـ بۇلار بولسا »دېڭىز«دىن كىچىك بولغان داسلارنى كۆتۈرىدىغان تەگلىكلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئايەتلەردە تىلغا ئېلىنغان جايدۇق-بىساتلارنى كۆپەرەك چۈشىنىش ئۈچۈن «1□□□.» 7:51-8ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ **25:13** 2پاد. 17:20□ يەر. 5:20□ 1927:
□ **25:15 »خۇشبۇيدانلار ۋە قاچىلارنى بولسا، ... ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى پاسىبان بېگى ئېلىپ كەتتى«** ـ بۇ ئالتۇن-كۈمۈش ۋە مىستىن ياسالغان بارلىق قاچا-قۇچىلار ۋە بارلىق ئەسۋابلار يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ ئىلگىرىكى بىر بېشارىتى بويىچە، 54 يىلدىن كېيىن پارس ئىمپىراتورى قورەشنىڭ پەرمانى بىلەن يېرۇسالېمغا قايتۇرۇلدى »)يەر.» 22-27:21نى كۆرۈڭ.(

ئىككىنچى تۈرۈمۈ ئۇنىڭغا ئوخشاش بولۇپ، ئۈمۈ ئانار نۇسخىسىدا بىزەلگەندى.□ ■
18 پاسبان بىگى نېبۇزار-ئادان بولسا باش كاھىن سېرايا، ئورۇنباسار كاھىن زەفانيا ۋە ئىبادەتخانىدىكى ئۈچ نەپەر ئىشىكاقارنىمۇ ئەسىرگە ئالدى.
19 ئۇ شەھەردىن لەشكەرلەرنى باشقۇرىدىغان بىر ئاغۋات ئەمەلدارنى، شەھەردىن تاپقان ئوردا مەسلىھەتچىلىرىدىن بەشنى، يەرلىك خەلقنى لەشكەرلىككە تىزىملىغۇچى، يەنە قوشۇننىڭ سەردارىنىڭ كاتىپىنى ۋە شەھەردىن ئاتمىش نەپەر يەرلىك كىشىنى تۇتتى. □
20 پاسبان بىگى نېبۇزار-ئادان بۇلارنى بابىل پادىشاھىنىڭ ئالدىغا، ريبلاھقا ئېلىپ باردى.
21 بابىل پادىشاھى خامات زېمىنىدىكى ريبلاھدا بۇ كىشىلەرنى قىلىچلاپ تۆلتۈرۈۋەتتى.
شۇ يول بىلەن يەھۇدا تۈز زېمىنىدىن سۈرگۈن قىلىندى.

يەھۇدا بابىلغا سۈرگۈن قىلىندۇ

22 يەھۇدا زېمىنىدا قالغان كىشىلەرنى، يەنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار قالدۇرغان كىشىلەرنى بولسا، ئۇ ئۇلارنى ئىدارە قىلىش ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە شافاننىڭ نەۋرىسى، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيانى تەيىنلىدى. ■
23 دالادا قالغان يەھۇدانىڭ لەشكەر باشلىقلىرى ھەم لەشكەرلىرى بابىل پادىشاھىنىڭ شافاننىڭ نەۋرىسى، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيانى زېمىن ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا بەلگىلىگەنلىكىنى ئاڭلاپ قالدى؛ شۇنىڭ بىلەن بۇ لەشكەر باشلىقلىرى ئادەملىرى بىلەن مىزپاھ شەھىرىگە، گەدالىيانىڭ يېنىغا كەلدى؛ باشلىقلار بولسا نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل، كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان، نەتوفاتلىق تانخۇمەتنىڭ ئوغلى سېرايا ۋە مائاكات جەمەتىدىن بىرسىنىڭ ئوغلى جاتازانىيا ئىدى. ■
24 گەدالىيا ئۇلار ۋە ئادەملىرىگە: »كالدىيلەرگە بېقىنىشتىن قورقماڭلار؛ زېمىندا ئولتۇراقلىشىپ بابىل پادىشاھىغا بېقىنىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار سىلەرگە ياخشى بولىدۇ« دەپ قەسەم قىلدى.
25 ئەمدى يەتتىنچى ئايدا شۇنداق بولدىكى، شاھزادە ئېلىشامانىڭ نەۋرىسى، نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل ئون ئادەم ئېلىپ كېلىپ، گەدالىيانى ھەم مىزپاھدا ئۇنىڭ يېنىدا تۇرغان يەھۇدىيلار ۋە كالدىيلەرنى ئۇرۇپ تۆلتۈردى.
26 شۇنىڭ بىلەن بارلىق خەلق، كىچىك بولسۇن، چوڭ بولسۇن، ۋە لەشكەر باشلىقلىرى ئورنىدىن تۇرۇپ مىسىرغا كىردى؛ چۈنكى ئۇلار كالدىيلەردىن قورقاتتى.

يەھوئاكىننىڭ سۈرگۈن بولۇش جەريانى

يەر. 52:31-34

27 ۋە شۇنداق بولدىكى، يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىن سۈرگۈن بولغان ئوتتۇز يەتتىنچى يىلى ئون ئىككىنچى ئاينىڭ يىگىرمە يەتتىنچى كۈنى مۇنۇ ئىش يۈز بەردى؛ ئەۋىل-مېرۇداق بابىلغا پادىشاھ بولغان بىرىنچى يىلى، يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىننىڭ قەددىنى كۆتۈرۈپ، ئۇنى زىنداندىن چىقاردى؛ □
28 ئۇ ئۇنىڭغا مۇلايىم سۆز قىلىپ، ئۇنىڭ ئورنىنى ئۆزى بىلەن بىرگە بابىلدا تۇرغان باشقا پادىشاھلارنىڭ ئورنىدىن يۇقىرى قىلدى؛

□ **25:17** »گەز« ياكى »جەينەك«« ـ جەينەكتىن قولنىڭ ئۆچىغىچە بولغان ئارىلىقتۇر، تەخمىنەن 45-40 سانتىمېتر. »ئېگىزلىكى ئۈچ گەز ئىدى« ـ »يەر.» 52:22دە »بەش گەز« دېيىلدۇ. سەۋەب، بەلكىم ئۇستىدىكى پەردازلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالدۇ.

■ **25:17** 1پاد. 7:15 2تار. 3:15 يەر. 52:21

□ **25:19** »بىر ئاغۋات ئەمەلدار« ـ ياكى پەقەت »بىر ئەمەلدار.«

■ **25:22** يەر. 40:5 9

■ **25:23** يەر. 40:7

□ **25:27** »ئون ئىككىنچى ئاينىڭ يىگىرمە يەتتىنچى كۈنى« ـ »يەر.» 52:31دە »ئون ئىككى ئاينىڭ يىگىرمە بەشىنچى كۈنى« دېيىلدۇ. ئازاد بولۇش جەريانىدا نەچچە كۈن ئۆتسە كېرەك.

29 شۇنىڭ بىلەن يەھوئاكىن زىنداندىكى كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ، تۈمرىنىڭ قالغان ھەربىر كۈندە ھەردائىم پادىشاھ
بىلەن بىللە ھەمداستىخان بولۇشقا مۇيەسسەر بولدى.
30 ئۇنىڭ نېسىۋىسى بولسا، بابىل پادىشاھىنىڭ ئۇنىڭغا بېغىشلىغان دائىملىق ئىلتىپاتى ئىدى؛ بۇ ئىلتىپات كۈندىلىك
ئىدى، يەنى ئۇنىڭغا تۈمرىنىڭ ھەربىر كۈنى مۇيەسسەر قىلىنغان.

تاریخ-تەزکىرە «1»

ئادەمئاتىدىن ئىبراھىمغىچە بولغان نەسەبنامە

یار. 5:32-1 10:32-1 11:26-10 25:6-1

1 ئادەمئاتا، شىت، ئېنوش،
2 كېنان، ماھالالىل، یارەد،
3 ھانوخ، مەتۇشەلاھ، لەمەخ،
4 نۇھ. نۇھتىن شەم، ھام، یافەتلەر تۇرەلگەن.

یافەتنىڭ ئەۋلادلىرى

5 یافەتنىڭ ئوغۇللىرى گومەر، ماگوگ، ماداي، یاۋان، تۇبال، مەشەك ۋە تىراس ئىدى.
6 گومەرنىڭ ئوغۇللىرى ئاشكناز، دىفات ۋە توگارماھ ئىدى. ▫
7 یاۋاننىڭ ئوغۇللىرى ئېلىشاھ، تارشىش ئىدى، كىتتىيلار بىلەن رودانىيلار ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئىدى.

ھامنىڭ ئەۋلادلىرى

8 ھامنىڭ ئوغۇللىرى كۇش، مىسىر، پۇت ۋە قاناۋان ئىدى. ▫
9 كۇشنىڭ ئوغۇللىرى سىبا، ھاۋىلاھ، سابتاھ، راۋاماھ ۋە سابتىكا ئىدى. راۋامانىڭ ئوغلى شىبا ۋە دىدان ئىدى.
10 كۇشتىن يەنە نىمرود تۇرەلگەن؛ ئۇ يەر يۈزىدە ناھايىتى زەبەردەس بىر ئادەم بولۇپ چىقتى.
11 مىسىرنىڭ ئەۋلادلىرى لۇدىيلار، ئانامىيلار، لەھابىيلار، نافتۇھىيلار،
12 پاتروسىيلار، كاسلۇھىيلار)فىلىستىيلەر كاسلۇھىيلاردىن چىققان(ۋە كافتورىيلار ئىدى.
13 قاناۋاندىن تۇنجى ئوغۇل زىدون تۇرىلىپ، كېيىن يەنە ھەت تۇرەلگەن.
14 ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى يەنە يەبۇسىيلار، ئامورىيلار، گىرگاشىيلار،
15 ھىۋىيلار، ئاركىيلار، سىنىيلار،
16 ئارۋادىيلار، زەماريىلار ۋە خاماتىيلار ئىدى.

17 شەمنىڭ ئوغۇللىرى ئېلام، ئاشۇر، ئارفاخشاد، لۇد، ئارام؛ ئارامنىڭ ئوغۇللىرى ئۇز، ھۇل، گەتەر، مەشەك ئىدى. ▫
18 ئارفاخشادتىن شېلاھ تۇرەلدى، شېلاھتىن ئېبەر تۇرەلدى. ▫
19 ئېبەردىن ئىككى ئوغۇل تۇرەلگەن بولۇپ، بىرىنىڭ ئىسمى پەلەگ ئىدى، چۈنكى ئۇ ياشىغان دەۋردە يەر يۈزى بۆلۈنۈپ كەتكەندى؛ پەلەگنىڭ ئىنىسىنىڭ ئىسمى يوقتان ئىدى. ▫
20 يوقتاندىن ئالموداد، شەلەف، خازارماۋەت، يېراھ،
21 ھادورام، ئۇزال، دىكلاھ،

▫ **1:6 «دىفات»** ـ یاكى «ریفات»)یار.» 3:10 نى كۆرۈڭ.(
▫ **1:8 «مىسىر»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «مىزرائىم.» **«پۇت»** ـ پۇت لۇئىيەلىكلەرنىڭ ئەجدادى بولدى.
▫ **1:17 «ئارامنىڭ ئوغۇللىرى»** ـ «ئارامنىڭ ئوغۇللىرى» دېگەن سۆزلەر بەزى كونا كۆچۈرمىلەردىن يوقاپ كەتكەن. «یار.» 3:10 بىلەن سېلىشتۇرۇڭ.
▫ **1:18 «ئېبەر»** ـ مەنىسى بەلكىم »(دەریادىن(ئۆتكۈچى.« »ئىبرانىي« بەلكىم بۇ سۆزدىن چىققان.
▫ **1:19 «پەلەگ»** ـ دېگەن سۆزنىڭ تەلەپپۇزى »بۆلۈنۈش« كە یېقىندۇر. »ئۇ ياشىغان دەۋردە يەر يۈزى بۆلۈنۈپ كەتكەندى« ـ ئۇچ ئىمكانىيەت بار: (1) بۇ سۆزلەر بابىل مۇناربدىكى ۋەقەدە، خۇدانىڭ تىلنى بۆلۈشى بىلەن ئەللەرنىمۇ بۆلگەنلىكىنى، شۇنداقلا »بەر يۈزىدىكىلەر بۆلۈنۈپ كەتكەن«لىكىنى كۆرسىتىدۇ؛ (2) يەر-زېمىنىڭ بۆلۈنۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ)یار.» 9:1 بويىچە يەر-زېمىن ئەسلىدە بىر قۇرۇقلۇق ئىدى، ئاندىن كېيىن چوقۇم مەلۇم ۋاقىتتا ھازىرقى ئاسىيا، یاۋروپا، ئافرىقا، ئامېرىكا قىتئەلىرىگە بۆلۈنۈپ كەتكەن(؛ (3) یۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ئىككى ئىمكانىيەتنىڭ تەڭ یۈز بەرگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. بىز شۇ ئاخىرقى ئىمكانىيەتكە مايىلمىز.

22 ئېبال، ئابىمائەل، شېبا، □
23 ئوفىر، ھاۋىلاھ، يوباب تۇرەلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى يوقتانىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.

ئىبراھىمنىڭ ئەجدادلىرىنىڭ نەسەبنامىسى

24 شەم، ئارفاخشات، شېلاھ،
25 ئېبىر، پەلەگ، رەئۇ،
26 سېرۇگ، ناھور، تەراھ،
27 ئاندىن ئابرام دۇنياغا كەلدى)ئابرام بولسا ئىبراھىمنىڭ ئۇزى.(

ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى

يار. 25 *12-18:*

28 ئىبراھىمنىڭ ئوغۇللىرى ئىسھاق بىلەن ئىسمائىل ئىدى. □
29 تۆۋەندىكىلەر ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى: ئىسمائىلنىڭ تۇنجى ئوغلى نېبايوت بولۇپ، قالغانلىرى كېدار، ئادبەئەل، مىبسام،
30 مىشما، دۇماھ، ماسسا، ھاداد، تېما،
31 يەتۇر، نافىش، قەدەماھ؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىسمائىلنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
32 ئىبراھىمنىڭ توقلى كەتۇراھدىن تۇرەلگەن ئوغۇللار زىمران، يوقشان، مېدان، مىدىيان، ئىشباك ۋە شۇئاھ ئىدى. يوقشاننىڭ ئوغۇللىرى شېبا بىلەن دېدان ئىدى. ■
33 مىدىياننىڭ ئوغۇللىرى ئەفاھ، ئېفەر، ھانوخ، ئابىدا، ئەلدائاھ ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى كەتۇراھنىڭ ئەۋلادلىرى.

34 ئىبراھىمدىن ئىسھاق تۇرەلدى. ئىسھاقنىڭ ئوغۇللىرى ئەساۋ بىلەن ئىسرائىل ئىدى. □ ■
35 ئەساۋنىڭ ئوغۇللىرى ئېلىفاز؛ رېئۇئەل، يەئۇش، يائالام ۋە كوراھ ئىدى.
36 ئېلىفازنىڭ ئوغۇللىرى تېمان، ئومار، زەفى، گاتام، كېناز، تىمنا ۋە ئامالەك ئىدى. □
37 رېئۇئەلنىڭ ئوغۇللىرى ناھات، زەراھ، شاممام بىلەن مىززاھ ئىدى.

سېئىرنىڭ ئەۋلادلىرى

يار. 36 *20-30:*

38 سېئىرنىڭ ئوغۇللىرى لوتان، شوبال، زىبئون، ئاناھ، دىشون، ئېزەر ۋە دىشان ئىدى.
39 ھورى بىلەن ھومام لوتاننىڭ ئوغۇللىرى ئىدى)تىمنا لوتاننىڭ سىڭلىسى ئىدى.(□
40 شوبالنىڭ ئوغۇللىرى ئالیان، ماناھات، ئەبال، شەفى بىلەن ئونام ئىدى. زىبئوننىڭ ئوغۇللىرى ئایاھ بىلەن ئاناھ ئىدى. □
41 ئاناھنىڭ ئوغلى دىشون ئىدى. دىشوننىڭ ئوغۇللىرى ھامران، ئەشبان، ئىتران بىلەن كېران ئىدى. □

□ **1:22 «ئېبال»** ـ «يار.» 28:10دە «ئوبال.»
□ **1:28 «ئىسمائىل»** ـ ئىبراني تىلىدا «ئىشمائىل.»
■ **1:32** يار. 25 1-6:
□ **1:34 «ئىسرائىل»** ـ تۇنجى ئىسمى ياقۇپ، ئەلۋەتتە.
■ **1:34** يار. 25:24-27 35 29-27:
□ **1:36 «زەفى»** ـ ياكى «زەفو» ـ «يار.» 36:11نى كۆرۈڭ. **«تىمنا ۋە ئامالەك»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «تىمنادىن بولغان ئامالەك.» «يار.» 36:12نى كۆرۈڭ.□ **1:39 «تىمنا لوتاننىڭ سىڭلىسى»** ـ بۇ «تىمنا» بەلكىم 36-ئايەتتىكى «تىمنا.» 36-□□□□□□□□□□ ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.□ **1:40 «ئالیان»** ـ ياكى «ئالۋان» ـ «يار.» 36:23نى كۆرۈڭ. **«شەفى»** ـ ياكى «شىفو» ـ «يار.» 36:23نى كۆرۈڭ. □ **1:41 «ھامران»** ـ «يار.» 36:23دە «ھەمدان.»

42 ئېزەرنىڭ ئوغۇللىرى بىلھان، زائاۋان، يائاكان ئىدى. دىشاننىڭ ئوغۇللىرى ئۆز بىلەن ئاررا ئىدى.□

ئېدوم پادىشاھلىرى

يار. 36:31-43

43 ئىسرائىللارغا ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھ بولمىغان زامانلاردا، ئېدوم زېمىنىغا پادىشاھ بولغانلار مۇنۇ كىشىلەر:
بېئورنىڭ ئوغلى بېلا؛ ئۇنىڭ پايتەختى دىنھاباھ دەپ ئاتىلاتتى.
44 بېلا ئۆلگەندىن كېيىن بوزراھلىق زەراھنىڭ ئوغلى يوباب ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.
45 يوباب ئۆلگەندىن كېيىن تەمانلارنىڭ يۇرتىدىن بولغان ھۇشام ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.
46 ھۇشام ئۆلگەندىن كېيىن بېدادنىڭ ئوغلى ھاداد ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى؛ ھاداد دېگەن بۇ ئادەم مۇئاب دالاسىدا مىدىيانلارنى تارمار قىلغان، ئۇنىڭ پايتەختىنىڭ ئىسمى ئاۋىت ئىدى.
47 ھاداد ئۆلگەندىن كېيىن ماسرەكاھلىق ساملاھ ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.
48 ساملاھ ئۆلگەندىن كېيىن دەريا بويىدىكى رەھوبوتتىن كەلگەن سائۇل ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى. □
49 سائۇل ئۆلگەندىن كېيىن ئاكبورنىڭ ئوغلى باۋال-ھانان ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.
50 باۋال-ھانان ئۆلگەندىن كېيىن ھاداد ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى. ئۇنىڭ پايتەختىنىڭ ئىسمى پاي ئىدى.
ئۇنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى مەھېتابەل بولۇپ، مەي-زاھابنىڭ نەۋرىسى، ماترەدنىڭ قىزى ئىدى. □
51 ئاندىن ھاداد ئۆلدى.

ئېدومدىكى قەبىلە باشلىقلىرى

52 ئېدوملۇقلارنىڭ قەبىلە باشلىقلىرى: قەبىلە باشلىقى تىمنا، قەبىلە باشلىقى ئالىيا ، قەبىلە باشلىقى يەتەت، قەبىلە باشلىقى ئوھولىباماھ، قەبىلە باشلىقى ئەلاھ، قەبىلە باشلىقى پىنون، □
53 قەبىلە باشلىقى كېناز، قەبىلە باشلىقى تېمان، قەبىلە باشلىقى مىبزار،
54 قەبىلە باشلىقى ماگدىيەل، قەبىلە باشلىقى ئىرام؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئېدومدىكى قەبىلە باشلىقلىرىدۇر.

2

ئىسرائىل ـ يەنى ياقۇپ ـ ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى

1 ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى رۇبەن، شىمئۇن، لاۋِي، يەھۇدا، ئىسساكار، زەبۇلۇن،
2 دان، يۈسۈپ، بىنيامىن، نافتالى، گاد ۋە ئاشىردىن ئىبارەت.

يەھۇدانىڭ ئەۋلادلىرى

3 يەھۇدانىڭ ئوغلى ئېر، ئونان ۋە شىلاھ ئىدى. بۇ ئۈچەيلەن قانائانلىق شۇيانىڭ قىزىدىن بولغان. يەھۇدانىڭ تۇنجى ئوغلى ئېر پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانلىقىدىن پەرۋەردىگار ئۇنىڭ جېنىنى ئالغان.
4 يەھۇداغا كېلىنى تامارىدىن پەرەز بىلەن زەراھ تۇرەلگەن. يەھۇدانىڭ جەمئىي بەش ئوغلى بولغان.□
5 پەرەزنىڭ ئوغۇللىرى ھەزرون بىلەن ھامۇل ئىدى.

□ **1:42** **«يائاكان»** ـ «يار.» 27:36دە باشقا شەكلىدە «ئاكان» دەپ ئۇقۇلىدۇ. **«دىشان»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە «دىشون» تېپىلىدۇ. «دىشان» توغرىدۇر. 38-ئايەتنى ۋە «يار.» 28:36نى كۆرۈڭ.
□ **1:48** **«دەريا»** ـ بەلكىم ئەفرات دەريا‌سىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **1:50** **«پاي»** ـ ياكى «پائۇ» ـ «يار.» 39:36نى كۆرۈڭ.
□ **1:52** **«ئېدوملۇقلارنىڭ قەبىلە باشلىقلىرى»** ـ بۇنىڭ ئاۋۋالقى خەۋەرلىرىنى ئوقۇرمەنلەرگە قولايلىق يارىتىش ئۈچۈن ئەنەنۋِي تەرتىپىدىكى 1-ئايەتتىن 2-ئايەتكە كۆچۈرۈپ قويىدۇق. **«ئالىيا»** ـ ياكى «ئالۋا» ـ «يار.» 40:36نى كۆرۈڭ. □ **2:4** **«...□□□□ تامارىدىن... تۇرەلگەن»** ـ مۇشۇ قىزىق ۋەقە «يار.» 38-بابتا خاتىرىلىنىدۇ.

6 زەراھنىڭ ئوغۇللىرى زىمرى، ئېتان، ھېمان، كالكول بىلەن دارا قاتارلىق بەش ئىدى.
7 كارمىنىڭ ئوغلى ئاكار ئىدى. ئاكار بولسا خۇدا لەنەت قىلغان نەرسىنى ئېلىپ، »ئىسرائىلغا بالا-قازا كەلتۈرگۈچى« بولۇپ چىقتى.□
8 ئېتاننىڭ ئوغلى ئازاريا ئىدى.

ھەزروننىڭ ئەۋلادلىرى

9 ھەزروندىن تۇرەلگەن ئوغۇللار يەراھمىيەل، رام ۋە كالەب ئىدى.□
10 ئاممىناداب رامدىن تۇرەلگەن؛ ناھشون ئاممىنادابتىن تۇرەلگەن؛ ناھشون يەھۇدا قەبىلىسىنىڭ باشلىقى بولغان.
11 سالمون ناھشوندىن تۇرەلگەن؛ بوئاز سالموندىن تۇرەلگەن. □
12 ئوبەد بوئازدىن تۇرەلگەن؛ يەسسە ئوبەددىن تۇرەلگەن.
13 يەسسەنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ تۇنجىسى ئېلىئاب، ئىككىنچىسى ئابىناداب، ئۈچىنچىسى شىمىيا، □
14 تۆتىنچىسى نەتانەل، بەشىنچىسى راددايى،
15 ئالتىنچىسى ئوزەم، يەتتىنچىسى داۋۇت ئىدى.
16 زەرۇئىيا بىلەن ئابىگائىل تۆلارنىڭ سىڭلىسى ئىدى. زەرۇئىيانىڭ ئابىشاي، يوئاب ۋە ئاساھەل دېگەن ئۈچ ئوغلى بار ئىدى. □
17 ئاماسا ئابىگائىلدىن تۇرەلدى؛ ئاماسانىڭ ئاتىسى ئىسمائىللاردىن بولغان يەتەر ئىدى.□

كالەبنىڭ ئەۋلادلىرى

18 كالەب ئازۇباھ)يېرىئوت دەپمۇ ئاتىلىدۇ(تىن ئوغۇل كۆردى؛ ئازۇباھتىن بولغان ئوغۇللىرى يەشەر، شوباب ۋە ئاردون ئىدى. □
19 ئازۇباھ تۆلگەندىن كېيىن كالەب يەنە ئەفراتنى ئالدى؛ ئەفرات ئۇنىڭغا خۇرنى تۇغۇپ بەردى.
20 خۇردىن ئۇرى تۇرەلدى؛ ئۇرىدىن بەزالەل تۇرەلدى.
21 كېيىن ھەزرون گىلئادنىڭ ئاتىسى ماكىرنىڭ قىزىنى ئېلىپ بىر ياستۇققا باش قويۇۋىدى)ئۇ ئاتمىش ياشقا كىرگەندە ئۇنى ئالغان(، ئۇنىڭدىن سەگۇب تۇرەلدى.
22 سەگۇبتىن يائىر تۇرەلدى؛ يائىرنىڭ گىلئىاد زېمىندا يىگىرمە ئۈچ شەھىرى بار ئىدى.
23 گەشۇر بىلەن ئارام شۇ يۇرتتىكىلەردىن »يائىرنىڭ يېزا-قىشلاقلىرى«نى، كىناتنى ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزىلار بولۇپ جەمئىي ئاتمىش يېزا-شەھەرنى تارتىۋالدى.
يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى گىلئىادنىڭ ئاتىسى ماكىرنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر.
24 ھەزرون كالەب-ئەفراتاھدا ئۆلگەندىن كېيىن، ئايالى ئابىياھ ئۇنىڭغا ئاشخورنى تۇغدى؛ ئاشخور تەكوئانىڭ ئاتىسى ئىدى.

يەراھمىيەلنىڭ ئەۋلادلىرى

□ 2:7 »ئاكار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاۋارە، كۆلپەت، بالا-قازا« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. »يەشۇئا« 1:6 ۋە 25:7نى كۆرۈڭ. شۇ يەردە ئاكار »ئاكان« دەپ ئاتىلىدۇ.
□ 2:9 »كالەب« ـ »كالەب« مۇشۇ يەردە »كالۇباي« شەكلىدە. 18-ئايەتنى كۆرۈڭ.
□ 2:11 »سالمون« ـ ياكى »سالما.« »رۇت« 4:21نى كۆرۈڭ.
□ 2:13 »شىمىيا« ـ »1□□□.» 13:17دە »شاماھ.«
□ 2:16 »ئابىشاي« ـ ياكى »ئابىشاي.«
□ 2:17 »ئاماسانىڭ ئاتىسى ئىسمائىللاردىن بولغان يەتەر« ـ »2□□□.» 25:17نى كۆرۈڭ. يەتەر)ئىترا(بەلكىم ئەسلىدە ئىسمائىللار ئارىسىدا تۇغۇلغان ياكى تۇرغاندى.
□ 2:18 »كالەب ئازۇباھ)يېرىئوت دەپمۇ ئاتىلىدۇ(دىن ئوغۇل كۆردى« ـ ياكى »كالەب ئازۇباھدىن ئوغۇل تاپتى، شۇنداقلا يېرىئوتىدىن ئوغۇل كۆردى.« »ئازۇباھتىن بولغان ئوغۇللىرى يەشەر...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭدىن بولغان ئوغۇللىرى يەشەر...».

25 ھەزرونىڭ تۇنجى ئوغلى يەراھمىيەلنىڭ ئوغۇللىرى رام، بۇناھ، ئورەن، ئوزەم ۋە ئاخىياھ ئىدى.
26 يەراھمىيەلنىڭ ئاتاراھ دېگەن يەنە بىر ئايالى بار ئىدى، ئۇ ئونامنىڭ ئانىسى ئىدى.
27 يەراھمىيەلنىڭ تۇنجى ئوغلى رامنىڭ ئوغۇللىرى ماتاز، يامىن ۋە ئېكەر ئىدى.
28 ئونامنىڭ ئوغۇللىرى شاممەي بىلەن يادا ئىدى؛ شاممەينىڭ ئوغۇللىرى ناداب بىلەن ئابىشۇر ئىدى.
29 ئابىشۇرنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى ئابىھايىل بولۇپ، ئابىھايىلدىن تۇنىكۈغا ئاھبان بىلەن مولىد تۇرەلدى.
30 نادابنىڭ ئوغۇللىرى سەلەد بىلەن ئاپپايىم ئىدى؛ سەلەد تا تۇلگۇچە ئوغۇل پەرزەنت كۆرمىگەن.
31 يىشى ئاپپايىمنىڭ ئوغلى؛ شېشان يىشىنىڭ ئوغلى؛ ئاخلاي شېشاننىڭ ئوغلى ئىدى.
32 شاممەينىڭ ئىنىسى يادانىڭ ئوغۇللىرى يەتەر بىلەن يوناتان ئىدى؛ يەتەر تا كى تۇلگۇچە ئوغۇل پەرزەنت كۆرمىگەن.
33 پەلەت بىلەن زازا يوناتاننىڭ ئوغۇللىرى ئىدى. يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى يەراھمىيەلنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر.
34 شېشان قىز پەرزەنت كۆرۈپ، ئوغۇل پەرزەنت كۆرمىگەندى؛ شېشاننىڭ مىسىرلىق يارخا دەيدىغان بىر مالىي بار ئىدى.
35 شېشان قىزىنى مالىي يارخاغا خوتۇنلۇققا بەرگەن، ئۇنىڭدىن يارخاغا ئاتتاي تۇرەلگەن.
36 ئاتتايدىن ناتان، ناتاندىن زاباد تۇرەلگەن.
37 زابادتىن ئىفلال، ئىفلالدىن ئوبەد تۇرەلگەن.
38 ئوبەدتىن يەھۇ، يەھۇدىن ئازاريا تۇرەلگەن.
39 ئازاريادىن ھەلەز، ھەلەزدىن ئەلئاساھ تۇرەلگەن.
40 ئەلئاساھتىن سىسماي، سىسمايدىن شاللۇم تۇرەلگەن.
41 شاللۇمدىن يەكامىيا، يەكامىيادىن ئەلىشاما تۇرەلگەن.

كالەبنىڭ باشقا ئەۋلادلىرى

42 يەراھمىيەلنىڭ ئىنىسى كالەبنىڭ ئوغۇللىرى تۇۋەندىكىلەر: مىشا ئۇنىڭ تۇنجى ئوغلى بولۇپ، زىفنىڭ ئاتىسى ئىدى؛ مارىشاھمۇ ئۇنىڭ ئوغلى بولۇپ، ھېبروننىڭ ئاتىسى ئىدى. □
43 ھېبروننىڭ ئوغۇللىرى كوراھ، تاپپۇئاھ، رەكەم ۋە شېما ئىدى.
44 شېمادىن راھام تۇرەلگەن؛ ئۇ يوركېئامنىڭ ئاتىسى ئىدى؛ شاممەي رەكەمدىن تۇرەلگەن.
45 مائون شاممەينىڭ ئوغلى؛ مائون بەيت-زۇرنىڭ ئاتىسى ئىدى.
46 كالەبنىڭ توقلى ئەفاھدىن ھاران، موزا ۋە گازەز تۇرەلگەن. ھاراندىن گازەز تۇرەلگەن.
47 ياخدايىنىڭ ئوغۇللىرى رەگەم، يوتام، گەشان، پەلەت، ئەفاھ ۋە شائافلار ئىدى.
48 كالەبنىڭ توقلى ماتاكاھدىن شېبەر بىلەن تىرخاناھ تۇرەلگەن؛
49 ئۇنىڭدىن يەنە مادماناھنىڭ ئاتىسى شائاف، ماكبىنانىڭ ئاتىسى ۋە گىبىئاھنىڭ ئاتىسى شىۋا تۇرەلگەن. ئاكساھ كالەبنىڭ قىزى ئىدى.
50 يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى كالەبنىڭ ئەۋلادلىرى.
ئەفراتاھنىڭ تۇنجى ئوغلى خۇرنىڭ ئوغۇللىرى: كىرىئات-يېئارىمنىڭ ئاتىسى شوبال، □
51 بەيت-لەھەمنىڭ ئاتىسى سالما، بەيت-گادەرنىڭ ئاتىسى خارەۋ ئىدى.
52 كىرىئات-يېئارىمنىڭ ئاتىسى شوبالنىڭ ئەۋلادلىرى: خاروئەھ ھەمدە ماناخاتلارنىڭ يېرىمى ئىدى.□

□ 2:42 **«مارىشاھمۇ ئۇنىڭ ئوغلى بولۇپ، ھېبروننىڭ ئاتىسى ئىدى»** ـ بۇ ئايەتنىڭ شىككىنچى قىسمىنى چۈشىنىش تەس، باشقا تەرجىمىلىرى ئۆچۈرۈشى مۇمكىن.
□ 2:50 **«ئەفراتاھ»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «ئەفرات» ئۇنىڭ قىسقارتىلغان شەكلىدۇر. 19-ئايەتنى كۆرۈڭ. **«خۇرنىڭ ئوغۇللىرى»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «خۇرنىڭ ئوغلى» ـ مۇشۇ يەردە بىرنەچچە ئوغۇللىرىنى تۇز ئىچىگە ئالىدۇ. □ 2:52 **«ماناخاتلار»** ـ ياكى «مەنۇخىيلارنىڭ»

53 كىرىئات-يىئارىم جەمەتلىرىدىكىلەر ئىتىرىلەر، پۇتىيلار، شۇماتىيلار، مىشرائىيلار بولۇپ، بۇ جەمەتلەردىن يەنە
زوراتىيلار بىلەن ئەشتايولىيلار ئىرىلىپ چىققان.
54 سالمانىڭ ئەۋلادلىرى بەيت-لەھەم بىلەن نىتوفاتلار، ئاتروت-بەيت-يوئابلار، ماناھاتلارنىڭ يېرىم قىسمى،
زورىيلار،
55 يابەزدە ئولتۇراقلىشىپ قالغان تەۋرات خەتىتاتلىرى، يەنى تىراتىيلار، شىمياتىيلەر بىلەن سۇكاتىيلار ئىدى. بۇلارنىڭ
ھەممىسى كېنىيلەر بولۇپ، رەكاب جەمەتىنىڭ بوۋىسى خاماتنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىدى.

3

داۋۇتنىڭ ئوغۇللىرى

1 داۋۇتنىڭ ھېبروندا تۇغۇلغان ئوغۇللىرى: تۇنجى ئوغلى ئامنون بولۇپ، يىزرەئەللىك ئاخىنوئامدىن بولغان؛ ئىككىنچى
ئوغلى دانىيال كارمەللىك ئابىگائىلدىن بولغان؛
2 ئۈچىنچى ئوغلى ئابىشالوم گەشۇرنىڭ پادىشاھى تالمايىنىڭ قىزى مائاكاھدىن بولغان؛ تۆتىنچى ئوغلى ئادونىيا بولۇپ،
ھاگگىتتىن بولغانىدى؛
3 بەشىنچى ئوغلى شەفاتىيا بولۇپ، ئابىتالدىن بولغانىدى؛ ئالتىنچى ئوغلى ئىتىريام بولۇپ، ئۇنىڭ ئايالى ئەگلاھدىن
بولغانىدى.
4 بۇ ئالتە ئوغۇل داۋۇتتىن ھېبروندا تۇرەلگەن؛ ئۇ ھېبروندا يەتتە يىل ئالتە ئاي، يېرۇسالېمدا بولسا ئوتتۇز ئۈچ يىل
سەلتەنەت قىلغان.
5 يېرۇسالېمدا ئۇنىڭغا ئاممىيەلنىڭ قىزى بات-شۇئادىن بۇ تۆتەيلەن تۇرەلگەن: ئۇلار شىمىيا، شوباب، ناتان ۋە سۇلايمان
ئىدى.
6 يەنە ئىبھار، ئەلىشاما، ئەلىفەلەت،
7 نوگاھ، نەفەگ، يافىيا،
8 ئەلىشاما، ئەلىيادا، ئەلىفەلەت قاتارلىق توققۇز ئوغۇل بولغان.
9 بۇلارنىڭ ھەممىسى داۋۇتنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى؛ ئۇنىڭدىن باشقا توقاللىرىدىن بولغان ئوغۇللار بار ئىدى؛ تامار
ئۇلارنىڭ سىڭلىسى ئىدى.

سۇلايماننىڭ ئەۋلادلىرى

10 سۇلايماننىڭ ئوغلى رەھوبوئام، رەھوبوئامنىڭ ئوغلى ئابىيا، ئابىيانىڭ ئوغلى ئاسا، ئاسانىڭ ئوغلى يەھوشافات،
11 يەھوشافاتنىڭ ئوغلى يورام، يورامنىڭ ئوغلى ئاھازىيا، ئاھازىيانىڭ ئوغلى يوئاش،
12 يوئاشنىڭ ئوغلى ئامازىيا، ئامازىيانىڭ ئوغلى ئازارىيا، ئازارىيانىڭ ئوغلى يوتام،
13 يوتامنىڭ ئوغلى ئاھاز، ئاھازنىڭ ئوغلى ھەزەكىيا، ھەزەكىيانىڭ ئوغلى مانا‌سسەھ،
14 مانا‌سسەھنىڭ ئوغلى ئامون، ئامونىڭ ئوغلى يوسىيا ئىدى.
15 يوسىيانىڭ ئوغۇللىرى: تۇنجى ئوغلى يوھانان، ئىككىنچى ئوغلى يەھوئاكىم، ئۈچىنچى ئوغلى زەدەكىيا، تۆتىنچى
ئوغلى شاللۇم ئىدى.
16 يەھوئاكىمنىڭ ئوغۇللىرى: ئوغلى يەكونىياھ بىلەن ئوغلى زەدەكىيا.

2:55 **«تەۋرات خەتىتاتلىرى»** ـ بەلكىم خەلقىنىڭ خىزمىتىدە بولۇپ تەۋرات كۆچۈرمىلىرىنى يېزىپ چىققۇچىلار ئىدى. **«رەكاب جەمەتىنىڭ...»** ـ ياكى «بەيت-رەكابنىڭ...». 3:5 **«بات-شۇئا»** ـ ياكى «بات-شىبا» ـ «1□□□.» 3:11نى كۆرۈڭ. 3:6 **«ئەلىشاما»** ـ ياكى «ئەلىشۇئا» ـ 5:14نى كۆرۈڭ. **«ئەلىفەلەت»** ـ ياكى «ئەلىپەلەت» ـ 5:14نى كۆرۈڭ. 3:11 **«يورام»** ـ بەزى يەرلەردە «يەھورام» دېيىلىدۇ. 3:16 **«يەكونىياھ»** ـ باشقا شەكلى «يەھوئاكىن.»

پادشاھ جەمەتىنىڭ نەسەبنامىسى ـ سۈرگۈن بولغاندىن كېيىن

17 سۈرگۈن قىلىنغان يەكونياھنىڭ ئوغۇللىرى: ـ شېئالتىئەل ئۇنىڭ ئوغلى ئىدى؛ □
18 يەنە مالقىرام، پەدايا‌ھ، شەناززار، يەكامىيا، ھوشاما ۋە نەبادىيا ئىدى.
19 پەدايا‌ھنىڭ ئوغۇللىرى زەرۇببابەل بىلەن شىمەي ئىدى؛ زەرۇببابەلنىڭ پەرزەنتلىرى: ـ مەشۇللام بىلەن ھانانىيا ۋە ئۇلارنىڭ سىڭلىسى شېلومىت ئىدى؛
20 ئۇنىڭ يەنە ھاشۇباھ، ئوھەل، بەرەكىيا، ھاسادىيا، يۇشاب-ھەسەد قاتارلىق بەش ئوغلى بار ئىدى.
21 ھانانىيانىڭ ئوغۇللىرى پىلاتىيا ۋە يەشايا ئىدى؛ ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى يەنە رېفايانىڭ ئوغۇللىرى، ئارنانىڭ ئوغۇللىرى، ئوبادىيانىڭ ئوغۇللىرى ۋە شېكانىيانىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
22 شېكانىيانىڭ ئەۋلادلىرى مۇنۇلار: ئۇنىڭ ئوغلى شېمايا؛ شېمايانىڭ ئوغۇللىرى ھاتتۇش، يىگېئال، باريا، نېئاريا، شافات بولۇپ جەمئىي ئالتە ئىدى. □
23 نېئاريانىڭ ئوغۇللىرى ئەليوينەي، ھەزەكىيا، ئازرىكام بولۇپ جەمئىي ئۈچ ئىدى.
24 ئەليوينەينىڭ ئوغۇللىرى خوداۋىيا، ئەلياشىب، پەلايا، ئاككۇب، يوھانان، دېلايا، ئاناني بولۇپ جەمئىي يەتتە ئىدى.

4

يەھۇدا ئەۋلادلىرىنىڭ تەكرار بايان قىلىنىشى

1 يەھۇدانىڭ ئوغۇللىرى پەرەز، ھەزرون، كارمى، خۇر ۋە شوبال ئىدى.
2 شوبالنىڭ ئوغلى رېئايادىن جاھات تۇرەلدى؛ جاھاتتىن ئاخۇماي بىلەن لاخاد تۇرەلدى. بۇلار زوراتىي جەمەتىدىن ئىدى.
3 ئېتامنىڭ ئوغۇللىرى يىزرەئەل، ئىشما، ئىدباش ئىدى؛ ئۇلارنىڭ سىڭلىسىنىڭ ئىسمى ھازىلىلپونى ئىدى. □
4 گەدورنىڭ ئاتىسى پەنۇئەل؛ خۇشاھنىڭ ئاتىسى ئېزەر ئىدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى بەيت-لەھەمنىڭ ئاتىسى بولغان ئەفراتاھنىڭ تۇنجى ئوغلى خۇردىن تۇرەلگەن.
5 تەكوئانىڭ ئاتىسى ئاشخۇرنىڭ ھېلاھ ۋە ناتاراھ دېگەن ئىككى ئايالى بار ئىدى.
6 ناتاراھ ئاشخۇرغا ئاخۇززام، ھەفەر، تەمەنى، ئاخاشتارىنى تۇغۇپ بەردى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ناتاراھنىڭ ئوغۇللىرى.
7 ھېلاھنىڭ ئوغۇللىرى زەرەت، زوھار بىلەن ئەتنان ۋە
8 كوز ئىدى؛ كوزدىن ئانوب، ھازززىبا بىلەن خارۇمنىڭ ئوغلى ئاخارھەلنىڭ جەمەتلىرى تۇرەلدى.
9 يابەز تۆز قېرىنداشلىرى ئىچىدە ھەممىدىن بەك ھۆرمەتلىك ئىدى، ئانىسى: »تۇغۇتى ئۈستىدە بەك ئازابلاندىم« دەپ ئۇنىڭغا يابەز دېگەن ئىسمىنى قويغان. □
10 يابەز ئىسرائىلنىڭ خۇداسىغا ندا قىلىپ: »مېنى ناھايىتى كۆپ بەركەتلىگەن بولساڭ، زېمىنىمنى كېڭەيتسەڭ، قولۇڭ بىلەن مېنى يۆلەپ، بالا-قازادىن ساقلاپ، ماڭا ئازاب-ئۇقۇبەتنى كۆرسەتمىگەيسەن«! ـ دەپ تىلدى. خۇدا ئۇنىڭ تىلىگىنى ئىجابەت ئەيلىدى.
11 شۇخاھنىڭ ئىنىسى كېلۇبتىن مېخىر تۇرەلگەن؛ مېخىر ئېشتوننىڭ ئاتىسى ئىدى.

□ 3:17 **»شېئالتىئەل«** ـ ياشقا شەكلى »سالاتىئەل.«
□ 3:22 **»يىگېئال«** ـ ياكى »ئىگال.«
□ 4:3 **»ئېتامنىڭ ئوغۇللىرى يىزرەئەل،...»** ـ ياكى »ئېتامنىڭ ئاتىسىدىن بولغان: يىزرەئەل،...») كۆپ كونا كۆچۈرمىلەردە »ئاتىسى« دېيىلدۇ.(مۇشۇ يەردە بىر قىسىم قەدىمكى تەرجىمە نۇسخىلىرىدىن پايدىلىنىپ »ئوغۇللىرى« دەپ ئالدۇق.
□ 4:9 **»يابەز تۆز قېرىنداشلىرى ئىچىدە... : »ئۇغۇتى ئۈستىدە بەك ئازابلاندىم« دەپ ئۇنىڭغا يابەز دېگەن ئىسمىنى قويغان«** ـ يابەزنىڭ يەھۇدا جەمەتىنىڭ قايىسى ئائىلىسىدىن چىققانلىقى توغرۇلۇق باشقا خەۋىمىز يوق. كورنىڭ ئائىلىسىدىن بولۇشى مۇمكىن (8-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئىبراني تىلدا »ئازاب« ۋە »يابەز« دېگەننىڭ تەلەپپۇزى بىيقىن.

12 ئېشتوندىن بەيت-رافا، پاسېئاھ ۋە ئىر-ناھاشنىڭ ئاتىسى تېخىننىاھ تۆرەلدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ريكاھلىقلار
ئىدى. □
13 كېنازنىڭ ئوغلى ئوتنىيەل بىلەن سېرايا ئىدى؛ ئوتنىيەلنىڭ ئوغلى خاتات بىلەن مېئونوتاي ئىدى.
14 مېئونوتايدىن ئوفراھ تۆرەلدى. سېرايادىن »ھۇنەرۋەنلەر جىلغىسى«دىكىلەرنىڭ ئەجدادى بولغان يوئاب تۆرەلدى
)تۆلار ئەسلىدە ھۇنەرۋەنلەر ئىدى.(□
15 يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەبنىڭ ئوغۇللىرى ئىرۇ، ئېلاھ بىلەن نائام ئىدى؛ ئېلاھنىڭ ئوغلى كېناز ئىدى.
16 يەھاللىلەلنىڭ ئوغۇللىرى زىف بىلەن زىفاھ، تىريا بىلەن ئاساريەل ئىدى.
17-18 ئەزرانىڭ ئوغۇللىرى: ـ يەتەر، مېرەد، ئېفەر ۋە يالونلار؛ مېرەد پىرەۋننىڭ قىزى بىتىيانى ئالدى؛ ئۇ ھاملىدار
بولۇپ مەريەم، شاممەي بىلەن ئېشتېموئانىڭ ئاتىسى ئىشباھنى تۇغدى. بۇلار بىتىيادىن بولغان ئوغۇللار. مېرەدنىڭ
يەھۇدالاردىن بولغان ئايالى بولسا گەدورنىڭ ئاتىسى يەرەدنى، سوكوھنىڭ ئاتىسى ھەبەر بىلەن زانوئاھنىڭ ئاتىسى
يەكۇتىيەلنى تۇغدى.
19 ناھامنىڭ سىڭلىسى خودىيانىڭ ئايالىدىن گارمىلق كېئىلاھنىڭ ئاتىسى بىلەن مائاكات جەمەتىدىن بولغان
ئېشتېموئانىڭ ئاتىسى تۆرەلگەن.
20 شموننىڭ ئوغۇللىرى ئامنون ۋە رىننا، بەن-ھانان بىلەن تىلون ئىدى.
يىشىنىڭ ئوغۇللىرى زوھەت بىلەن بىن-زوھەت ئىدى.
21 شېلاھ يەھۇدانىڭ ئوغلى ئىدى؛ ئۇنىڭدىن تۆرەلگەن لېكاھنىڭ ئاتىسى ئېر، مارەشاھنىڭ ئاتىسى لائاداھ ۋە
بەيت-ئاشبىيادا ئولتۇراقلاشقان چەكمەن توقۇغۇچىلارنىڭ جەمەتلىرى
22 ۋە يەنە يوكىم، كوزىبالىقلار، يوئاش بىلەن ساراف)بۇلار ئىككىسى موئاب يۇرتىغا ھۆكۈمرانلىق قىلغان(ۋە
ياشۇبى-لەھەملەرمۇ بار ئىدى)بۇلارنىڭ ھەممىسى قەدىمكى خاتىرىلەردۇر.(
23 بۇلار نېتايم ۋە گەدەراھدا ئولتۇراقلاشقان بولۇپ، كۆلالچىلار ئىدى؛ ئۇلار شۇ يەردە تۇرۇپ پادىشاھنىڭ
خىزمىتىدە بولاتتى.

شىمئوننىڭ ئەۋلادلىرى

24 نەمۇئەل ۋە يامىن، يارىب، زەراھ بىلەن سائۇل شىمئوننىڭ ئوغۇللىرى ئىدى. □
25 شاللوم سائۇلنىڭ ئوغلى؛ مىبسام شاللومنىڭ ئوغلى، مىشما مىبسامنىڭ ئوغلى ئىدى.
26 مىشمانىڭ ئەۋلادلىرى تۇۋەندىكىلەر: ـ مىشمانىڭ ئوغلى خاممۇئىل؛ خاممۇئىلنىڭ ئوغلى زاككۇر؛ زاككۇرنىڭ
ئوغلى شىمەي ئىدى.
27 شىمەينىڭ ئون ئالتە ئوغلى، ئالتە قىزى بار ئىدى؛ ئۇنىڭ ئاكا-ئىنىلىرىنىڭ پەرزەنتى كۆپ بولمىغاچقا، ئۇلارنىڭ
ھەرقايىسىسىنىڭ جەمەتىنىڭ پەرزەنتلىرى يەھۇدا جەمەتىنىڭكىدەك تۇنداق كۆپ بولمىغان.
28 ئۇلار بەئەر-شېبا، مولاداھ، ھازار-شۇئال،
29 بىلخاھ، ئېزەم، تولاد،
30 بېتۇئەل، خورماھ، زىكلاگ،
31 بەيت-ماركابوت، ھازار-سۇسىم، بەيت-بىرى ۋە شائارائىمغا ماكانلاشقاندى. تاكى داۋۇت پادىشاھنىڭ
دەۋرىگىچە بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇلارنىڭ شەھەرلىرى ئىدى.
32 ئۇلار ئولتۇراقلاشقان جايلار ئېتام، ئايىن، رىممون، توكەن ۋە ئاشان قاتارلىق بەش شەھەرنىمۇ تۆز ئىچىگە ئالغان.

□ 4:12 «ئىر-ناھاشنىڭ ئاتىسى» ـ ياكى »ناھاش شەھىرىدىكىلەرنىڭ ئاتىسى.« □ 4:14 «ھۇنەرۋەنلەر جىلغىسى» ـ ئىبرانىي تىلىدا »گې-خاراشىم.«
□ 4:24 «نەمۇئەل» ـ »يار.» 10:46 دە »يەمۇئەل.«

33 ۋە بۇ شەھەرلەرنىڭ تۆپچۈرىسىدىكى بارلىق يېزا- كەنتلەر تاكى باۋالغا قەدەر شۇلارغا قارايتتى. بۇلار بولسا ئۇلار
ماكانلاشقان جايلار بولۇپ، ئۇلارنىڭ تۆز نەسەبنامىلىرىمۇ بار ئىدى. □
34 ئۇلارنىڭ جەمەت باشلىرى مېشوباب، يامىلەك، ئامازىيانىڭ ئوغلى يوشاھ،
35 يوئېل، يوسىبىيانىڭ ئوغلى يەھۇ)يوسىبىيا سىرايانىڭ ئوغلى، سىرايا ئاسىئەلنىڭ ئوغلى ئىدى(،
36 ئەلىيوينائي، يائاكوباھ، يەشوھايا، ئاسايا، ئادىئەل، يەسىمىئەل، بىنايا
37 ۋە شىفىنىڭ ئوغلى زىزالار ئىدى)شىفى ئاللوننىڭ ئوغلى، ئاللون يەدايانىڭ ئوغلى، يەدايا شىمرىنىڭ ئوغلى، شىمرى
شېمايانىڭ ئوغلى ئىدى.(
38 يۇقىرىدا خاتىرىلەپ تۆتۈلگەن ئىسىملارنىڭ ھەممىسى ھەرقايسى جەمەت باشلىرى ئىدى؛ بۇلارنىڭ جەمەتلىرىنىڭ
ھەممىسى ناھايىتى گۈللەنگەنىدى.
39 ئۇلار قوي پادىلىرىغا ئوتلاق ئىزلەپ تاكى گەدور ئېغىزىغىچە، يەنى جىلغىنىڭ كۈن چىقىش تەرىپىگىچە
بارغانىدى.
40 ئۇلار شۇ يەردە ياپىيىشىل، ناھايىتى مۈنبەت بىر ئوتلاق تاپقان؛ ئۇ يەر تولىمۇ كەڭ، ھەم تازا ھەم تىنچ ئىدى.
ئىلگىرى شۇ يەردە ئولتۇراقلاشقانلار ھامىدىكلەردىن ئىكەن.
41 يۇقىرىدا تىلغا ئېلىپ تۆتۈلگەن كىشىلەر يەھۇدانىڭ پادىشاھى ھەزەكىيانىڭ زامانىدا شۇ ھامىدىكلەرنىڭ چېدىرلىرىغا
ۋە ئۇ يەرلەردە ئولتۇرۇشلۇق مىئونلۇقلارغا ھۇجۇم قىلىپ ئۇلارنى تامامەن يوقاتقانىدى، تاكى بۈگۈنگە قەدەر؛ ئۇلار
شۇلارنىڭ يەرلىرىگە ماكانلاشتى، چۈنكى ئۇ يەرلەردە پادىلىرىنى باققۇدەك ئوتلاق بار ئىدى.
42 شۇ چاغلاردا شىمېئونلاردىن يەنە بەش يۈز كىشى سېئىر تېغىغا قاراپ ماكىدى، ئۇلارنىڭ يولباشچىلىرى يىشىنىڭ
ئوغۇللىرى پېلاتىيا، نېئارىيا، رېفايا بىلەن ئۇزىئەل ئىدى؛
43 ئۇلار قېچىپ تىرىك قالغان ئامالەكلەرنىمۇ ئولتۇرۇپ، بۈگۈنگە قەدەر شۇ يەردە ماكانلىشىپ ئوتۇۋاتىدۇ.

5

رۇبەننىڭ ئەۋلادلىرى

1 ئىسرائىلنىڭ تۇنجى ئوغلى رۇبەننىڭ ئوغۇللىرى مۇنۇلار: ـ
)رۇبەن گەرچە تۇنجى ئوغۇل بولغىنى بىلەن، لېكىن ئاتىسىنىڭ توقىلى بىلەن زىنا قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭ چوڭ
ئوغۇللۇق ھوقۇقى ئىسرائىلنىڭ ئوغلى بولغان يۈسۈپنىڭ ئوغۇللىرىغا ئوتكۈزۈۋېتىلگەن. شۇڭا نەسەبنامە بويىچە ئۇ چوڭ
ئوغۇل ھېسابلانمايدۇ. □
2 يەھۇدا قېرىنداشلىرى ئىچىدە ئۈستۈنلۈككە ئىگە بولغان بولسىمۇ ۋە ئىدارە قىلغۇچى ئۇنىڭدىن چىققان بولسىمۇ، لېكىن
چوڭ ئوغۇللۇق ھوقۇقى يۈسۈپكە تەۋە بولۇپ كەتكەن:(ـ □
3 ئىسرائىلنىڭ تۇنجىسى رۇبەننىڭ ئوغۇللىرى مۇنۇلار: ـ ھانوخ ۋە پاللۇ، ھەزرون ۋە كارمى.
4 يوئېلنىڭ ئەۋلادلىرى مۇنۇلار: ـ يوئېلنىڭ ئوغلى شېمايا، شېمايانىڭ ئوغلى گوگ، گوگنىڭ ئوغلى شىمەي،
5 شىمەينىڭ ئوغلى مىكاھ، مىكاھنىڭ ئوغلى رېئايا، رېئايانىڭ ئوغلى بائال،
6 بائالنىڭ ئوغلى بەئەراھ؛ بەئەراھ ئاسۇرىيە پادىشاھى تىلگات-پىلنەسەر تەرىپىدىن تۇتقۇن قىلىپ كېتىلگەن. ئۇ
چاغدا ئۇ رۇبەن قەبىلىسىنىڭ باشلىقى ئىدى.□

□ 4:33 **«باۋالغا قەدەر...»** ـ ياكى «باۋالاتقا قەدەر...».
□ 5:1 **«(ئاتىسىنىڭ توقىلى بىلەن(زىنا قىلغانلىقى ئۈچۈن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «ئاتىسىنىڭ ياتقان ئورنىنى بۇلغىغىنى ئۈچۈن...» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
«يار» 22:35 نى كۆرۈڭ.□ 5:2 **«ئىدارە قىلغۇچى»** ـ بەلكىم داۋۇت پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنى كۆرسىتىدۇ.□ 5:6 **«ئاسۇرىيە»** ـ ئاسۇرىيە
ئىبرانىي تىلىدا «ئاشۇر.»

7 ئۇنىڭ ئىنىلىرى نەسەبنامىسىدە خاتىرىلەنگەندەك، جەمەتلىرىنىڭ تارىخى بويىچە يولباشچى بولغان جەئىيەل، زەكەريا
ۋە بىلا دەپ پۇتۇلگەنىدى
8)بىلا ئازازنىڭ ئوغلى، ئازاز شېمانىڭ ئوغلى، شېما يوئېلنىڭ ئوغلى ئىدى.(يوئېللار ئاروئەردە، نېبو ۋە باۋال-مېئونغىچە
سوزۇلغان جايلاردا تۇراتتى.
9 ئۇلار يەنە كۈن چىقىشقا قاراپ تاكى ئېفرات دەرياسىنىڭ بۇ تەرىپىدىكى چۆلنىڭ كىرىش ئېغىزىغا قەدەر
ئولتۇراقلاشتى؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ گىلېئاد يۇرتىدىكى چارۋا ماللىرى كۆپەيىپ كەتكەنىدى.
10 ساۋۇلنىڭ سەلتەنىتىنىڭ كۈنلىرىدە ئۇلار ھاگارىيلار بىلەن ئۇرۇش قىلىشتى؛ ھاگارىيلار ئۇلارنىڭ قولىدا مەغلۇپ
بولغاندىن كېيىن ئۇلار گىلېئادنىڭ كۈن چىقىش تەرىپىدىكى پۈتۈن زېمىندا ھاگارىيلارنىڭ چېدىرلىرىدا ماكانلاشتى.

گادنىڭ ئەۋلادلىرى

11 ئۇلارنىڭ ئۇدۇلىدا گادنىڭ ئەۋلادلىرى تاكى سالىكاھغا قەدەر باشان زېمىنىغا ماكانلاشقانىدى.
12 باشاندا ماكانلاشقانلاردىن قەبىلە باشلىقى يوئېل، مۇئاۋىن قەبىلە باشلىقى شافام بار ئىدى؛ يەنە ياناي بىلەن
شافاتمۇ بار ئىدى.
13 ئۇلارنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرى جەمەتىاملەر بويىچە مىكائىل، مەشۇللام، شېبا، يوراي، ياكان، زىيا ۋە ئېبەر
بولۇپ، جەمئىي يەتتە ئىدى.
14 يۇقىرىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئابىھايىلنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى. ئابىھايىل خۇرىنىڭ ئوغلى، خۇرى ياروياھنىڭ ئوغلى،
ياروياھ گىلېئادنىڭ ئوغلى، گىلېئاد مىكائىلنىڭ ئوغلى، مىكائىل يەشىشاينىڭ ئوغلى، يەشىشاي ياھدونىڭ ئوغلى، ياھدو
بۇزنىڭ ئوغلى ئىدى؛
15 گۇننىڭ نەۋرىسى، ئابدىئەلنىڭ ئوغلى ئاخى ئۇلارنىڭ جەمەت بېشى ئىدى.
16 ئۇلار گىلېئادقا، باشانغا ۋە باشانغا تەۋە يېزا-كەنتلەرگە، شۇنداقلا پۈتكۈل شارون يايلىقىغا، تاكى تۇت چېتىگىچە
ماكانلاشقانىدى.
17 بۇلارنىڭ ھەممىسى يەھۇدا پادىشاھى يوتام ۋە ئىسرائىل پادىشاھى يەروبوئامنىڭ سەلتەنىتىنىڭ كۈنلىرىدە
نەسەبنامىلەرگە پۈتۈلگەنىدى.
18 رۇبەن، گاد قەبىلىلىرىنىڭ ۋە مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسىنىڭ باتۇر، قالقان-قىلىچ تۇتالايدىغان، ئوقيا ئاتالايدىغان
ھەم جەڭگە ماھىر قىرىق تۆت مىڭ يەتتە يۈز ئاتمىش جەڭگىۋار ئادەمى بار ئىدى.
19 ئۇلار ھاگارىيلار، يەتۇرلار، نافىشلار ۋە نودابلار بىلەن جەڭ قىلغان.
20 ئۇلار جەڭ قىلغاندا مەدەت تېپىپ، ھاگارىيلار ۋە ئۇلار بىلەن ئىتتىپاقداشلارنىڭ ھەممىسى ئۇلارنىڭ قولىغا
تاپشۇرۇلغان؛ چۈنكى ئۇلار جەڭ ئۈستىدە خۇداغا ئىدا قىلغان؛ ئۇلار ئۇنىڭغا تايانغاچقا، خۇدا ئۇلارنىڭ تىلىگىنى
ئىجابەت قىلغان.
21 ئۇلار يەنە دۈشمەننىڭ چارۋا-ماللىرىنى، جۈملىدىن ئەللىك مىڭ تۆگە، ئىككى يۈز ئەللىك مىڭ قوي، ئىككى
مىڭ ئېشىكنى ئولجا ئالغان ۋە يۈز مىڭ جانىنى ئەسىر ئالغان.
22 بۇ ئۇرۇش خۇدانىڭ نىيىتىدىن بولغاچقا، دۈشمەندىن ئۆلگەنلەر ناھايىتى كۆپ بولغان؛ سۈرگۈن قىلىنغۇچە ئۇلار
شۇلارنىڭ يېرىنى ئىشغال قىلىپ تۇرغان.

مانا‌سسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسى

23 مانا‌سسەھنىڭ يېرىم قەبىلىسىدىكىلەر باشاندىن باۋال-ھەرمون، سېنىر، ھەرمون تېغىغا قەدەر بولغان زېمىندا يېيىلىپ
ماكانلاشتى. ئۇلار زور كۆپەيگەن.
24 ئۇلارنىڭ جەمەت باشلىقلىرى ئېفېر، ئىشى، ئەلىيەل، ئازرىئەل، يەرىمىيا، خوداۋىيا ۋە ياھدىيەل ئىدى؛ ئۇلارنىڭ
ھەممىسى ناھايىتى باتۇر جەڭچىلەر، مەشھۇر مۇتىۋەرلەر، شۇنداقلا ھەرقايىسىسى ئۆز جەمەتىگە جەمەت بېشى ئىدى.

25 تۆلار ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسىدىن يۈز تۆرۈپ، بۇزۇقلۇق قىلىپ خۇدا ئەسلىدە تۆزلىرى ئالدىدا يوقاتقان شۇ
يەردىكى تائىپىلەرنىڭ ئىلاھلىرىغا ئەگىشىپ كەتتى. □
26 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى ئاسۇرىيە پادىشاھى پۇل)يەنى ئاسۇرىيە پادىشاھى تىلگات-پىلنەسەر(نىڭ
روھىنى قوزغىشى بىلەن، ئۇ تۆلارنى، يەنى رۇبەن قەبىلىسىدىكىلەرنى، گاد قەبىلىسىدىكىلەرنى ۋە ماناسسەھ يېرىم
قەبىلىسىدىكىلەرنى خالاھ، خابور ۋە خاراغا ھەم گوزان دەريەسى بويىغا سۈرگۈن قىلىپ ئېلىپ كەتتى؛ تۆلارنىڭ
ئەۋلادلىرى تاكى بۈگۈنگە قەدەر تىنچچە شۇ يەردە ماكانلىشىپ تۇرماقتا.

6

لاۋىيلارنىڭ، جۈملىدىن باش كاھىنلارنىڭ نەسەبنامىسى

1 لاۋىينىڭ ئوغۇللىرى گەرشون، كوھات ۋە مەرارى.
2 كوھاتنىڭ ئوغلى ئامرام، ئىزھار، ھېبرون ۋە ئۇززىئەل ئىدى.
3 ئامرامنىڭ پەرزەنتلىرى ھارۇن، مۇسا ۋە مەريەم ئىدى. ھارۇننىڭ ئوغلى ناداب، ئابىھۇ، ئەلئازار ۋە ئىتامار
ئىدى.□
4 ئەلئازاردىن فىنىھاس، فىنىھاستىن ئابىشۇئا،
5 ئابىشۇئادىن بۇككى، بۇككىدىن ئۇززى،
6 ئۇززىدىن زەراھىيا، زەراھىيادىن مېرايوت،
7 مېرايوتتىن ئامارىيا، ئامارىيادىن ئاختۇب،
8 ئاختۇبتىن زادوك، زادوكتىن ئاخىماۋاز،
9 ئاخىماۋازدىن ئازارىيا، ئازارىيادىن يوھانان،
10 يوھاناندىن ئازارىيا)بۇ ئازارىيا يېرۇسالېمدا سۇلايمان سالغۇزغان مۇقەددەس ئۆيدە كاھىنلىق خىزمىتىدە بولغان(،
11 ئازارىيادىن ئامارىيا، ئامارىيادىن ئاختۇب،
12 ئاختۇبتىن زادوك، زادوكتىن شاللۇم،
13 شاللۇمدىن ھىلقىيا، ھىلقىيادىن ئازارىيا،
14 ئازارىيادىن سېرايا، سېرايادىن يەھوزاداك تۇرەلدى؛
15 پەرۋەردىگار نەبوقادنەسارنىڭ ۋاستىسى بىلەن يەھۇدادىكىلەر بىلەن يېرۇسالېمدىكىلەرنى سۈرگۈن قىلدىغان چاغدا،
بۇ يەھوزادا كۆۋ سۈرگۈن قىلىنغان.

لاۋىينىڭ باشقا ئەۋلادلىرى

16 لاۋىينىڭ ئوغلى گەرشوم، كوھات ۋە مەرارى.□
17 گەرشومنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئىسمى لىبنى ۋە شىمەي ئىدى.
18 كوھاتنىڭ ئوغۇللىرى ئامرام، ئىزھار، ھېبرون ۋە ئۇززىئەل ئىدى.
19 مەرارىنىڭ ئوغۇللىرى ماھلى ۋە مۇشى ئىدى. بۇلار لاۋىيلارغا مەنسۇپ ھەرقايسى جەمەتلەر ئىچىدىكى ئائىلىلەر
ئىدى.
20 گەرشومنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: گەرشومنىڭ ئوغلى لىبنى، لىبنىنىڭ ئوغلى جاھات، جاھاتنىڭ ئوغلى
زىماھ،
21 زىماھنىڭ ئوغلى يوئاھ، يوئاھنىڭ ئوغلى ئىددو، ئىددونىڭ ئوغلى زەراھ، زەراھنىڭ ئوغلى يىياتراي ئىدى.

□ **5:25 «بۇزۇقلۇق قىلىش»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «بۇزۇقلۇق قىلىش» «پاھىشۋازلىق قىلىش» بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. كۆچمە مەنىسى، خۇداغا ۋاپاسىزلىق
قىلىپ بۇتلارنىڭ كەينىدىن مېڭىشتىن ئىبارەت. ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ بۇتپەرەسلىككە مۇناسىۋەتلىك «بۇتقا ئاتالغان پاھىشۋازلىق» دېگەن ھەركەتلەرمۇ بار
ئىدى. □ **6:3 «مەريەم»** ـ ئىبرانىي تىلىدا «ماريام». □ **6:16 «گەرشوم»** ـ ياكى «گەرشون».

22 گوھاتنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: گوھاتنىڭ ئوغلى ئامىناداب، ئامىناداب‌نىڭ ئوغلى كوراھ، كوراھنىڭ
ئوغلى ئاسسىر،
23 ئاسسىرنىڭ ئوغلى ئەلكاناھ، ئەلكاناھنىڭ ئوغلى ئەبىئاساف، ئەبىئاسافنىڭ ئوغلى ئاسسىر،
24 ئاسسىرنىڭ ئوغلى تاھات، تاھاتنىڭ ئوغلى ئۇرىئەل، ئۇرىئەلنىڭ ئوغلى ئۇززىيا، ئۇززىيانىڭ ئوغلى شائۇل ئىدى.
25 ئەلكاناھنىڭ ئوغۇللىرى ئاماساي ۋە ئاخموت، □
26 ئاخموتنىڭ ئوغلى ئەلكاناھ، ئەلكاناھنىڭ ئوغلى زوفاي، زوفاينىڭ ئوغلى ناھات، □
27 ناھاتنىڭ ئوغلى ئەلىئاب، ئەلىئابنىڭ ئوغلى يەروھام، يەروھامنىڭ ئوغلى ئەلكاناھ ئىدى.□
28 سامۇئىلنىڭ ئوغۇللىرى تۆۋەندىكىچە: تۇنجى ئوغلى يوئىل، ئىككىنچى ئوغلى ئابىيا ئىدى.
29 مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: مەرارىنىڭ ئوغلى ماھلى، ماھلىنىڭ ئوغلى لىبنى، لىبنىنىڭ ئوغلى شىمەي،
شىمەينىڭ ئوغلى ئۇززا،
30 ئۇززانىڭ ئوغلى شىمىيا، شىمىيانىڭ ئوغلى ھاگگىيا، ھاگگىيانىڭ ئوغلى ئاسايا ئىدى.

داۋۇت نەغمە-ناۋا ئىشلىرىغا قويغان مەخسۇس ئادەملەر

31 داۋۇت ئەھدە ساندۇقى ئوبدان ئورۇنلاشتۇرۇلغاندىن كېيىن پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىدە نەغمىچىلىك ئىشلىرىغا
مەسئۇل بولۇشقا تۆۋەندىكى كىشىلەرنى قويدى. □
32 ئۇلار تاكى سۇلايمان يېرۇسالېمدا پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنى ياساتقانغا قەدەر، »جامائەت چېدىرى«نىڭ ئالدىدا
كۈي ئېيتىش خىزمىتىنى ئۆتەپ كەلدى. ئۇلار ۋەزىپىسىنى بەلگىلەنگەن تەرتىپ بىلەن ئۆتىگەندى. □
33 تۆۋەندىكىلەر ۋەزىپە ئۆتىگەن ئادەملەر ۋە ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى: ـ كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە: ـ نەغمىچى
ھېمان بار ئىدى. ھېمان يوئېلنىڭ ئوغلى، يوئېل سامۇئىلنىڭ ئوغلى ئىدى.
34 سامۇئىل ئەلكاناھنىڭ ئوغلى، ئەلكاناھ يەروھامنىڭ ئوغلى، يەروھام ئەلىيەلنىڭ ئوغلى، ئەلىيەل توئاھنىڭ ئوغلى،
35 توئاھ زۇفنىڭ ئوغلى، زۇف ئەلكاناھنىڭ ئوغلى، ئەلكاناھ ماھاتنىڭ ئوغلى، ماھات ئاماساينىڭ ئوغلى،
36 ئاماساي ئەلكاناھنىڭ ئوغلى، ئەلكاناھ يوئېلنىڭ ئوغلى، يوئېل ئازارىيانىڭ ئوغلى، ئازارىيا زەفانىيانىڭ ئوغلى،
37 زەفانىيا تاھاتنىڭ ئوغلى، تاھات ئاسسىرنىڭ ئوغلى، ئاسسىر ئەبىئاسافنىڭ ئوغلى، ئەبىئاساف كوراھنىڭ ئوغلى،
38 كوراھ ئىزھارنىڭ ئوغلى، ئىزھار كوھاتنىڭ ئوغلى، كوھات لاۋىينىڭ ئوغلى، لاۋىي ئىسرائىلنىڭ ئوغلى ئىدى.
39 ھېماننىڭ ئوڭ تەرىپىدە خىزمەتتە تۇرغان قېرىندىشى ئاساف ئىدى. ئاساف بولسا بەرەكىيانىڭ ئوغلى، بەرەكىيا
شىمىيانىڭ ئوغلى،
40 شىمىيا مىكائىلنىڭ ئوغلى، مىكائىل باۋاسىيانىڭ ئوغلى، باۋاسىيا مالكىيانىڭ ئوغلى، □
41 مالكىيا ئېتىننىڭ ئوغلى، ئېتىنى زەراھنىڭ ئوغلى، زەراھ ئادايانىڭ ئوغلى،
42 ئادايا ئېتاننىڭ ئوغلى، ئېتان زىماھنىڭ ئوغلى، زىماھ شىمەينىڭ ئوغلى،
43 شىمەي جاھاتنىڭ ئوغلى، جاھات گەرشومنىڭ ئوغلى، گەرشوم لاۋىينىڭ ئوغلى ئىدى.
44 ھېمان بىلەن ئاسافنىڭ سول تەرىپىدە خىزمەتتە تۇرغان قېرىنداشلىرى مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئېتانلار ئىدى.
ئېتان بولسا كىشىنىڭ ئوغلى ئىدى، كىشى ئابدىنىڭ ئوغلى، ئابدى ماللۇقنىڭ ئوغلى،
45 ماللۇق ھاشابىيانىڭ ئوغلى، ھاشابىيا ئامازىيانىڭ ئوغلى، ئامازىيا ھىلقىيانىڭ ئوغلى،

□ **6:25** »ئەلكاناھنىڭ ئوغۇللىرى ئاماساي ۋە ئاخموت،...» ـ تۆۋەندىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **6:26** »ئەلكاناھنىڭ ئوغۇللىرى ئاماساي ۋە ئاخموت، ئاخموتنىڭ ئوغلى ئەلكاناھ، ئەلكاناھنىڭ ئوغلى...» ـ (25-26□□□□□□□□□□□) ياكى »ئەلكاناھنىڭ ئوغۇللىرى ـ ئۇنىڭ)يەنى ئاخموتنىڭ(ئوغلى ئەلكاناھ، ئەلكاناھنىڭ ئوغلى...». كونا كۆچۈرمىلەردە نەچچە ۋاريانت بار.

□ **6:27** »يەروھامنىڭ ئوغلى ئەلكاناھ ئىدى...» ـ گېرك تىلىدىكى تەرجىمىسى (LXX)دە: »ئەلكاناھنىڭ ئوغلى سامۇئىل« دېگەن سۆزلەر مۇشۇ يەردە قوشۇلىدۇ. دەرۋەقە، ئەلكاناھنىڭ ئوغلى سامۇئىل ئىدى («1□□□.» 20-1:1نى كۆرۈڭ.

□ **6:31** »ئەھدە ساندۇقى ئوبدان ئورۇنلاشتۇرۇلغان...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەھدە ساندۇقى ئاراملىققا قويۇلغان...» دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېيادىلىنىدۇ.

□ **6:32** »جامائەت چېدىرى« ـ ياكى »ئىبادەت ماكان-چېدىرى.« «1□□□.» 4:8نى كۆرۈڭ.

□ **6:40** »باۋاسىيا« ـ ياكى »ماۋاسىياھ.«

46 هىلقىيا ئامزىنىڭ ئوغلى، ئامزى باننىنىڭ ئوغلى، بانى شىمەرنىڭ ئوغلى،
47 شىمەر ماھلىنىڭ ئوغلى، ماھلى مۇشىنىڭ ئوغلى، مۇشى مەرارىنىڭ ئوغلى، مەرارى لاۋىنىڭ ئوغلى ئىدى.

ھارۇن ئەۋلادلىرىنىڭ ۋەزىپىلىرى

48 ئۇلارنىڭ قالغان لاۋىي قېرىنداشلىرى بولسا ھەممىسى خۇدانىڭ ئۆيى، يەنى ئىبادەت چېدىرىدىكى باشقا خىزمەتلەرنى بېجىرىشكە ئاتالغاندى.
49 ھارۇن ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بولسا خۇدانىڭ خىزمەتكارى مۇسانىڭ تاپىلىغىنىدەك كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈنۈلىدىغان قۇربانگاھتا قۇربانلىقلار سۈنۈپ، خۇشبۇيگاھدا خۇشبۇي يېقىپ، مۇقەددەسگاھدىكى بارلىق خىزمەتلەرنى ئادا قىلاتتى، شۇنداقلا ئىسرائىللار ئۈچۈن كەچۈرۈم-كافارەت ئىشلىرىنى قىلاتتى.□
50 ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: ھارۇننىڭ ئوغلى ئەلئازار، ئەلئازارنىڭ ئوغلى فىنھاس، فىنھاسنىڭ ئوغلى ئابىشۇيا،
51 ئابىشۇيانىڭ ئوغلى بۇككى، بۇككىنىڭ ئوغلى ئۇززى، ئۇززىنىڭ ئوغلى زەراھىيا،
52 زەراھىيانىڭ ئوغلى مېرايوت، مېرايوتنىڭ ئوغلى ئامارىيا، ئامارىيانىڭ ئوغلى ئاختۇب،
53 ئاختۇبنىڭ ئوغلى زادوك، زادوكنىڭ ئوغلى ئاخىمائاز ئىدى.

ھارۇن ئەۋلادلىرىنىڭ شەھەرلىرى

54 تۆۋەندىكىلەر ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ تۇز زېمىنى ئىچىدە ماكان تۇتۇپ ئولتۇرغان يەرلىرى: ـ كوھات جەمەتىنىڭ يەرلىرى بولسا)مۇشۇ يەرلەر چەك تاشلاش ئارقىلىق تەقسىم قىلىنغان:(ـ □
55 يەھۇدا زېمىنىدىكى ھېبرون ۋە ھېبروننىڭ تۆت ئەتراپىدىكى ئېتىزلىقلىرى ئۇلارغا تەقسىم قىلىنغان
56)لېكىن بۇ شەھەرنىڭ ئەتراپىدىكى ئوتلاقلار ۋە شەھەرگە قاراشلىق يېزا-كەنتلەر بولسا يەفۇننەھنىڭ ئوغلى كالەبكە بېرىلدى.(
57 ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا »پاناھلىق شەھىرى« ھېبرون بېرىلدى؛ بۇنىڭدىن باشقا لىبناھ بىلەن ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، ياتىر، ئېشتېموئا ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، □
58 ھىلەن ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، دەبىر ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، □
59 ئاشان ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، بەيت-شەمەش ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلارمۇ تەقسىم قىلىنغان؛
60 يەنە بنيامىن قەبىلىسىدىكى زېمىندىن گىبىا ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، ئاللەمەت ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، ئاناتوت ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار بۇلۇپ بېرىلگەن. ئۇلار جەمەتلىرى بويىچە ئېرىشكەن شەھەر جەمئىي ئون ئۈچ بولدى.
61 كوھاتنىڭ باشقا ئەۋلادلىرىغا بولسا تاشلانغان چەككە چىققىنى بويىچە، مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسىنىڭ زېمىندىن ئون شەھەر بۇلۇپ بېرىلدى.□
62 گەرشومنىڭ ئەۋلادلىرىغا، جەمەتىگە قاراپ، ئىسساكار قەبىلىسى، ئاشىر قەبىلىسى، نافتالى قەبىلىسى ۋە باشان يۇرتىدىكى مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسىنىڭ زېمىندىن ئون ئۈچ شەھەر بۇلۇپ بېرىلدى.
63 مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرىغا، جەمەتىگە قاراپ، تاشلانغان چەككە چىققىنى بويىچە، رۇبەن قەبىلىسى، گاد قەبىلىسى ۋە زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن ئون ئىككى شەھەر بۇلۇپ بېرىلدى.

□ **6:49 »مۇقەددەسگاھ«** ـ ياكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي.« **»كافارەت«** ـ گۇناھلارنى يېپىش« دېگەن گەپ.
□ **6:54 »چەك تاشلانغاندا«** ـ يەشۇئا پەيغەمبەر بولغان ۋاقتىدا، ئىسرائىلنىڭ ھەربىر قەبىلىسى ئىگىلەيدىغان يەرلەر چەك تاشلاش ئارقىلىق بېكىتىلگەندى »يەشۇئا« 21-بابنى كۆرۈڭ.
□ **6:57 »پاناھلىق شەھىرى«** ـ »چۆل.« 34-35:6)نى ۋە شۇ ئايەتلەردىكى ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
□ **6:58 »ھىلەن«** ـ ياكى »ھىلەز« ياكى »ھولون« »يە.« 15:21).
□ **6:61 »مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسىنىڭ زېمىندىن ئون شەھەر بۇلۇپ بېرىلدى«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسىنىڭ زېمىندىن، ئەفرائىم قەبىلىسى)زېمىنى(دىن ۋە دان قەبىلىسى)زېمىنى(دىنمۇ ئون شەھەر بۇلۇپ بېرىلدى« دېيىلىدۇ. -66ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.

64 ئىسرائىللار شۇنداق قىلىپ بۇ شەھەرلەرنى ۋە ئۇلارغا تەۋە ئېتىزلىقلارنىڭ ھەممىسىنى لاۋىيلارغا بۆلۈپ بەردى.
65 ئۇلار تاشلانغان چەككە چىققىنى بويىچە، يەنە يۇقىرىدا نامى ئاتالغان شەھەرلەرنى يەھۇدا قەبىلىسىدىن، شىمىئون
قەبىلىسىدىن ۋە بىنيامىن قەبىلىسىدىن ئېلىپ ئۇلارغا بەردى.
66 كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولغان بەزى جەمەتلەرگە ئەفرائىم قەبىلىسىنىڭ زېمىنى تەۋەسىدىكى شەھەرلەردىن بۆلۈپ
بېرىلگەنلىرىمۇ بولدى.
67 ئىسرائىللار ئۇلارغا يەنە ئىككى »پاناھلىق شەھىرى«، يەنى ئەفرائىم تاغلىقىغا جايلاشقان شەكەم ۋە ئۇنىڭغا تەۋە
ئېتىزلىقلارنى ۋە گەزەر ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلارنى بەردى؛
68 يەنە يوكمىيام ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلارنى، بەيت-ھورون ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلارنى،
69 ئايجالون ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلارنى، گات-رىممون ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلارنى ئۇلارغا بەردى.
70 ئىسرائىللار يەنە ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسىدىن ئانېر ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلارنى، بىلىئام ۋە ئۇنىڭغا تەۋە
ئېتىزلىقلارنى كوھاتنىڭ قالغان جەمەتلىرىگە بەردى.
71 گەرشومنىڭ ئەۋلادلىرىغا ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسىدىكى جەمەتلەرنىڭ زېمىنىدىن باشاندىكى گولان ۋە گولانغا
تەۋە ئېتىزلىقلار، ئاشتاروت ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار بېرىلدى؛
72 ئىسساكار قەبىلىسىدىن كەدەش ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، دابىرات ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، □
73 راموت ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، ئانەم ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار بېرىلدى؛
74 ئاشىر قەبىلىسىدىن ئۇلارغا ماشال ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، ئابدون ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار،
75 خۇكوك ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، رەھوب ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار بېرىلدى؛
76 نافتالى قەبىلىسىدىن گالىلىيەدىكى كەدەش ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، ھامۇن ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار،
كىرىئاتايىم ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلارمۇ بېرىلدى.
77 مەرارىنىڭ قالغان ئەۋلادلىرىغا بولسا زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن رىممونو ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، تابور ۋە ئۇنىڭغا
تەۋە ئېتىزلىقلار بېرىلدى؛ □
78 يەنە رۇبەن قەبىلىسىنىڭىدىن، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدىن، يېرىخونىڭ شەرقىي ئۇدۇلىدىكى، يەنى
ئىئوردان دەرياسىنىڭ كۈنچىقىش بويىدىكى يەرلەردىن چۆلدىكى بەزەر ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، ياھزاھ ۋە
ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار،
79 كەدەموت ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، مىفائات ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار بېرىلدى؛
80 گاد قەبىلىسىدىمۇ بولسا ئۇلارغا گىلىئادتىكى راموت ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، ماھانائىم ۋە ئۇنىڭغا تەۋە
ئېتىزلىقلار،
81 ھەشبون ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار، يائازەر ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار بېرىلدى.

7

ئىسساكارنىڭ ئەۋلادلىرى

1 ئىسساكارنىڭ ئوغۇللىرى: ـ تولا، پۇئاھ، ياشۇب ۋە شىمرون دېگەن تۆتەيلەن ئىدى.

□ 6:72 »دابىرات« ـ ياكى »دوبىرات.«
□ 6:77 »مەرارىنىڭ قالغان ئەۋلادلىرىغا بولسا زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن رىممونو...» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە)مەسىلەن، تەۋراتنىڭ گرېك تىلىدىكى تەرجىمىسى LXXدە(مۇشۇ يەردە »مەرارىنىڭ قالغان ئەۋلادلىرىغا بولسا زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن يوكنىيام ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئوتلاقلار، كارتاھ ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ئېتىزلىقلار ۋە رىممونو.... « دېيىلدۇ.

2 تولانىڭ ئوغۇللىرى: ـ ئۇززى، رەپايا، يېرىيەل، ياھماي، يىبسام ۋە سامۇئىلدىن ئىبارەت، بۇلارنىڭ ھەممىسى
جەمەت بېشى ئىدى. داۋۇتنىڭ زاماندا تولانىڭ ئادەم سانى نەسەبنامىلەردە يىگىرمە ئىككى مىڭ ئالتە يۈز باتۇر
جەڭچى دەپ خاتىرىلەنگەن.
3 ئۇززىنىڭ ئوغلى ئىزراقىيا ئىدى، ئىزراقىيانىڭ ئوغۇللىرى مىكائىل، ئوبادىيا، يوئىل ۋە ئىشىيا ئىدى. بۇ بەشەيلەننىڭ
ھەممىسى جەمەت بېشى ئىدى.
4 نەسەبنامىلەر بويىچە ئۇلار بىلەن بىللە ھېسابلانغانلاردىن جەڭگىۋار ئوتتۇز ئالتە مىڭ ئادەم بار ئىدى؛ چۈنكى
ئۇلارنىڭ خوتۇن، بالا-چاقىلىرى ناھايىتى كۆپ ئىدى.
5 بۇلارنىڭ ئىسساكارنىڭ بارلىق جەمەتلىرى ئىچىدىكى باتۇر جەڭچى قېرىنداشلىرى بىلەن قوشۇلۇپ، نەسەب بويىچە
تىزىمغا ئېلىنغان جەمئي سەكسەن يەتتە مىڭ ئادەمى بار ئىدى.

بىنيامىننىڭ ئەۋلادلىرى

6 بىنيامىننىڭ بېلا، بەكەر ۋە يەدىيايەل دېگەن ئۈچ ئوغلى بار ئىدى.
7 بېلانىڭ ئېزبون، ئۇززى، ئۇززىئەل، يەرىموت ۋە ئىرى دېگەن بەش ئوغلى بولۇپ، ھەممىسى جەمەت بېشى ئىدى؛
ئۇلارنىڭ نەسەبنامىلىرىگە تىزىمغا ئېلىنغان جەمئي يىگىرمە ئىككى مىڭ ئوتتۇز توت باتۇر جەڭچى بار ئىدى.
8 بەكەرنىڭ ئوغۇللىرى زېمىراھ، يوئاش، ئەلىئېزەر، ئەلىيوينەي، ئومرى، يەرەموت، ئابىيا، ئاناتوت ۋە ئالامەت
ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى بەكەرنىڭ ئوغۇللىرى بولۇپ،
9 جەمەت باشلىرى ئىدى؛ ئۇلارنىڭ نەسەبنامىلىرىگە تىزىمغا ئېلىنغان جەمئي يىگىرمە مىڭ ئىككى يۈز باتۇر جەڭچى
بار ئىدى.
10 يەدىيايەلنىڭ ئوغلى بىلھان ئىدى؛ بىلھاننىڭ ئوغۇللىرى يەئۇش، بىنيامىن، ئەخۇد، كەناناناھ، زېتان، تارشىش ۋە
ئاخىشاھار ئىدى؛
11 بۇلارنىڭ ھەممىسى يەدىيايەلنىڭ ئەۋلادلىرى، جەمەت باشلىرى ۋە باتۇر جەڭچىلەر ئىدى. ئۇلارنىڭ
نەسەبنامىلىرىگە تىزىملانغانلارنىڭ جەڭگە چىقىلايدىغانلىرى جەمئي ئون يەتتە مىڭ ئىككى يۈز ئىدى.
12 شۇپپىيلار ۋە خۇپپىيلار بولسا يەنە ئىرنىڭ ئەۋلادلىرى ئىدى؛ ھۇشىيلار ئاخەرنىڭ ئەۋلادلىرى ئىدى.□

نافتالىنىڭ ئەۋلادلىرى

13 نافتالىنىڭ ئوغۇللىرى: ياھزىئەل، گۇنى، يەزەر، شاللوم؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى بىلھاھنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.

مانىاسسەھنىڭ ئەۋلادلىرى

14 مانىاسسەھنىڭ ئوغۇللىرى: ـ ئۇنىڭ سۈرىيەلىك توقىلىدىن ئاسرىئەل تۇرەلگەن؛ ئۇنىڭدىن يەنە گىلېئادنىڭ ئاتىسى
ماكىر تۇغۇلغان.
15 ماكىر شۇپپىيلار ۋە خۇپپىيلار ئارىسىدىمۇ ئايال ئالغان)ماكىرنىڭ سىڭلىسىنىڭ ئىسمى مائاكاھ ئىدى.(
ماكىرنىڭ يەنە بىر ئەۋلادىنىڭ ئىسمى زەلوفھاد ئىدى، زەلوفھادنىڭ پەقەت بىرنەچچە قىزىلا بولغان. □
16 ماكىرنىڭ ئايالى مائاكاھ ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭغا پەرەش دەپ ئات قويغان؛ پەرەشنىڭ ئىنىسىنىڭ ئىسمى
شەرەش ئىدى؛ شەرەشنىڭ ئوغلى ئۇلام ۋە راكەم ئىدى.
17 ئۇلامنىڭ ئوغلى بېدان ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى گىلېئادنىڭ ئەۋلادلىرى؛ گىلېئاد ماكىرنىڭ ئوغلى، ماكىر
مانىاسسەھنىڭ ئوغلى ئىدى.

□ 7:12 **»ئاخەر«** ـ ياكى »ئاخرام« »)چۈل.» 38:26نى كۆرۈڭ.(

□ 7:15 **»ماكىرنىڭ سىڭلىسى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ سىڭلىسى.« **»ماكىرنىڭ ئىككىنچى ئەۋلادىنىڭ ئىسمى...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىككىنچىسىنىڭ ئىسمى..« دېيىلدۇ. پەرزىمىزچە »ئىككىنچىسى« مۇشۇ يەردە »(ئۇنىڭ(يەنە بىر ئەۋلادى« دېگەن مەنىدە.

18 گلبئادنىڭ سىكلىسى هامۇلەكەتتىن ئىشهود، ئابىئىزەر ۋە ماهالاھ تۇغۇلغان. □
19 شىمدانىڭ ئوغۇللىرى ئاخىيان، شەكەم، لىكخى ۋە ئانىئام ئىدى.

ئەفرائىمنىڭ ئەۋلادلىرى

20 ئەفرائىمنىڭ ئەۋلادلىرى: ئۇنىڭ ئوغلى شۇتىلاھ، شۇتىلاھنىڭ ئوغلى بەرەد، بەرەدنىڭ ئوغلى تاھات، تاھاتنىڭ
ئوغلى ئېلئاداھ، ئېلئاداھنىڭ ئوغلى تاھات،
21 تاھاتنىڭ ئوغلى زاباد، زابادنىڭ ئوغلى شۇتىلاھ ئىدى)ئېزەر بىلەن ئېلئاد گاتلىقلارنىڭ چارۋا ماللىرىنى بۇلاڭ-
تالاڭ قىلغىلى چۈشكەنده، شۇ يەرلىك گاتلىقلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەن.
22 ئۇلارنىڭ ئاتىسى ئەفرائىم بۇ بالىلىرى ئۈچۈن خېلى كۈنلەرگىچە ماتەم تۇتقاچقا، ئۇنىڭ بۇرادەرلىرى ئۇنىڭغا
تەسەللى بەرگىلى كەلگەن.
23 ئەفرائىم ئايالى بىلەن بىللە قايتا بىر ياستۇققا باش قويغان. ئايالى هامىلىدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغقان، ئەفرائىم
ئۇنىڭغا ئائىلەم بالا-قازاغا يولۇقتى دەپ، بېرىياھ دەپ ئىسىم قويغان. □
24 ئۇنىڭ قىزى ئۇستۇن بەيت-هورون بىلەن تۇتۇەن بەيت-هورونى ۋە ئۇززەن-شەئەراهنى بىنا قىلغان.(
25 بېرىياھنىڭ ئوغلى رېفاھ بىلەن رەشەف ئىدى؛ رەشەفنىڭ ئوغلى تېلاھ، تېلاھنىڭ ئوغلى تاھان، □
26 تاھاننىڭ ئوغلى لادان، لاداننىڭ ئوغلى ئاممىهۇد، ئاممىهۇدنىڭ ئوغلى ئەلىشاما،
27 ئەلىشامانىڭ ئوغلى نۇن، نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئا ئىدى.□

ئەفرائىملارنىڭ شەھەرلىرى

28 ئەفرائىملارنىڭ زېمىنى ۋە ماكانلاشقان يەرلىرى بەيت-ئەل ۋە ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەر بولۇپ، كۈنچىقىش
تەرىپىدە نارائان، كۈنپېتىش تەرىپىدە گەزەر بىلەن ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەر؛ شەكەم ۋە ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەر،
تاكى گازا ۋە ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەرگىچە سوزۇلاتتى.
29 مانا سىسەھ قەبىلىسىنىڭ زېمىنىغا تۇتاشقان يەنە بەيت-شېئان ۋە ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەر؛ تائاناق ۋە ئۇنىڭغا تەۋە
يېزا- كەنتلەر؛ مەگىددو ۋە ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەر؛ دور ۋە ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەرمۇ بار ئىدى. ئىسرائىلنىڭ
ئوغلى يۇسۇپنىڭ ئەۋلادلىرى مانا مۇشۇ يەرلەرگە ماكانلاشقانىدى.

ئاشىرنىڭ ئەۋلادلىرى

30 ئاشىرنىڭ ئوغۇللىرى: ـ يىمناھ، يىشۋاھ، يىشۋى ۋە بېرىياھ؛ ئۇلارنىڭ سىڭىلىسىمۇ بار ئىدى.
31 بېرىياھنىڭ ئوغلى خەبەر بىلەن مالكىئەل بولۇپ، مالكىئەل بىرزاۋىتنىڭ ئاتىسى ئىدى.
32 خېبەردىن يافلەت، شومەر، خوتام ۋە ئۇلارنىڭ سىڭىلىسى شۇئا تۇرەلگەن.
33 يافلەتنىڭ ئوغۇللىرى پاساق، بىمھال ۋە ئاشۋات؛ بۇلار يافلەتنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
34 شەمەرنىڭ ئوغۇللىرى ئاخى، روھگاھ، خۇبباھ ۋە ئارام ئىدى. □
35 شەمەرنىڭ ئىنىسى هەلەمنىڭ ئوغلى زوفاھ، يىمنا، شەلەش ۋە ئامال ئىدى؛
36 زوفاھنىڭ ئوغلى سۇئاھ، هارنەفەر، شۇئال، بېرى، ئىمراھ،

□ 7:18 **»گلبئادنىڭ سىكلىسى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ سىكلىسى.«
□ 7:23 **»بېرىياھ«** ـ بېرىياھنىڭ مەنىسى »بالا-قازا« بىلەن باغلىق.
□ 7:25 **»بېرىياھنىڭ ئوغلى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ ئوغلى.« بەزى ئالىملار »ئۇنىڭ« دېگەننى يۇقىرىدىكى شۇتىلاھنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. **»بېرىياھنىڭ ئوغلى رېفاھ بىلەن رەشەف ئىدى...»** ـ ياكى »بېرىياھنىڭ ئوغلى رېفاھ ئىدى، رېفاھنىڭ ئوغلى رەشەف ئىدى...«.
□ 7:27 **»يەشۇئا«** ـ بۇ »يەشۇئا« يەشۇئا پەيغەمبەردۇر)مۇشۇ يەردە »يەھوشۇئا« دېيىلىدۇ.(
□ 7:34 **»شەمەر«** ـ بۇ شەمەر شۇيھىسىزكى 32-ئايەتتىكى »شومەر«نىڭ ۋاريانتى. **»شەمەرنىڭ ئوغۇللىرى ئاخى، روھگاھ...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ ئىنىسى شەمەرنىڭ ئوغۇللىرى روھگاھ،...«.

37 بىزەر، خود، شامما، شىلشاھ، ئىتران ۋە بەئەراھ ئىدى. □
38 يەتەرنىڭ ئوغۇللىرى يەفۇننەھ، پىسپاھ ۋە ئارا ئىدى.
39 ئۇللانىڭ ئوغۇللىرى ئاراھ، خاننىئەل ۋە رىزىيا ئىدى.
40 بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاشىرنىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، ھەر قايسىسى جەمەت باشلىرى، ئالامەت باتۇر جەڭچىلەر، يولباشچىلار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ جەمەتلىرى بويىچە نەسەبنامىگە تىزىملانغاندا، جەڭگە چىقىلايدىغانلىرى جەمئىي يىگىرمە ئالتە مىڭ ئىدى.

8

بىنيامىننىڭ ئەۋلادلىرى ـ داۋامى

1 بىنيامىننىڭ تۇنجى ئوغلى بىلا، ئىككىنچى ئوغلى ئاشبەل، ئۈچىنچى ئوغلى ئاخاراھ، □
2 تۆتىنچى ئوغلى نوخاھ، بەشىنچى ئوغلى رافا ئىدى.
3 بىلانىڭ ئوغۇللىرى ئاددار، گېرا، ئابىھۇد،
4 ئابىشۇئا، نائامان، ئاخوئاھ،
5 گېرا، شېفۇفان ۋە ھۇرام ئىدى.
6-7 تۆۋەندىكىلەر ئەخۇدنىڭ ئەۋلادلىرى: ـ
نائامان، ئاخياھ ۋە گېرا)ئەسلىدە ئۇلار گىبالقلارنىڭ جەمەت بېشى ئىدى. گىبالقلار ماناھاتقا كۆچۈرۈۋۈتىلگەنىدى. بۇلارنى كۆچۈرۈۋەتكۈچى بولسا گېرا ئىدى؛ ئۇنىڭدىن ئۇززا بىلەن ئاخىھۇد تۇرەلگەن.(
8 شاھارائىم ھۇشىم بىلەن باتارا دېگەن ئىككى ئايالىنى قويۇۋەتكەندىن كېيىن موئاب دىياردا ئوغۇل پەرزەنت كۆرگەن.
9 ئۇنىڭ خودەش دېگەن ئايالىدىن يوباب، زىبىيا، مېشا، مالكام،
10 يەئۇز، شاقىيا، مىرماھ دېگەن ئوغۇللار تۇرەلگەن؛ ئۇنىڭ بۇ ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى جەمەت بېشى بولغانىدى. □
11 ھۇشىمدىنمۇ ئۇنىڭغا ئابىتۇب، ئەلپائال دېگەن ئوغۇللار تۇرەلگەن.
12 ئەلپائالنىڭ ئوغۇللىرى ئېبەر، مىشام ۋە شېمەد)شېمەد ئونو بىلەن لود دېگەن ئىككى شەھەرنى ۋە ئۇلارغا تەۋە يېزا- كەنتلەرنى بىنا قىلغان(، □
13 بېرىياھ ۋە شېما ئىدى. ئۇ ئىككىسى ئايجالوندىكىلەر ئىچىدە جەمەت باشلىرى بولۇپ، گات ئاھالىسىنى قوغلىۋەتكەنىدى.
14 ئاخيىو، شاشاق، يەرەموت،
15 زەبادىيا، ئاراد، ئېدەر،
16 مىكائىل، ئىشپاھ ۋە يوخا بولسا بېرىياھنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
17 زەبادىيا، مەشۇللام، ھىزكى، خېبەر،
18 ئىشمېراي، يېزلىيا ۋە يوبابلارنىڭ ھەممىسى ئەلپائالنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
19 ياكىم، زىكرى، زابدى،
20 ئەلىيەناي، زىلتاي، ئەلىيەل،
21 ئادايا، بېرايا ۋە شىمراتلار شىمەينىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.

□ 7:37 **«ئىتران»** ـ بەلكىم «يەتەر»نىڭ باشقا بىر شەكلى بولۇشى مۇمكىن (38-□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 8:1 **«بىنيامىننىڭ تۇنجى ئوغلى بىلا، ئىككىنچى ئوغلى ئاشبەل، ئۈچىنچى ئوغلى ئاخاراھ...»** ـ مۇشۇ يەتە بىنيامىننىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ نەسەبنامىسى كۆپ يەرلەردە پەقەت بەزى يېزا- كەنتلەر بىلەن باغلانغان ھالدا كۆرۈنىدۇ. سەۋەبى، بىنيامىن قەبىلىسىدىكىلەر ئېغىر گۇناھ سادىر قىلىپ خۇدانىڭ قاتتىق جازاسىغا تۇچرىغاندىن كېيىن، پۈتكۈل ئىسرائىل ئىچىگە تارىلىپ كەتكەنىدى.□ **8:10 «شاقىيا»** ـ ياكى «شوبىيا».□ **8:12 «شېمەد»** ـ ياكى «شېمەر.»

22 ئىشپان، ئېبەر، ئەلىيەل، □
23 ئابدون، زىكرى، ھانان،
24 ھاناننيا، ئېلام، ئانتوتىيا،
25 ئېفدېئاھ ۋە پەنۇئەللەر شاشاقنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
26 شامشراي، شېخارىيا، ئاتالىيا،
27 يائارېشىيا، ئەلىيا ۋە زىكرىلار يەروھامنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
28 يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى نەسەبنامىلەردە خاتىرىلەنگەن جەمەت بېشى ئىدى؛ بۇلار ھەممىسى مۇتىۋەرلەر بولۇپ، يېرۇسالېمغا ماكانلاشقاندى.

29 گىبىئوننىڭ ئاتىسى جەئىيەل گىبىئونغا ماكانلاشقاندى؛ ئۇنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى مائاكاھ ئىدى. □
30 ئۇنىڭ تۇنجى ئوغلى ئابدون، قالغان ئوغۇللىرى زۇر، كىش، بائال، ناداب،
31 گېدور، ئاخيو، زېكەر ۋە مىكلوت ئىدى؛ □
32 مىكلوتتىن شىمىيا تۇرەلگەن. بۇلارمۇ قېرىنداشلىرى بىلەن يېرۇسالېمدا قوشنا ئولتۇرۇشاتتى.
33 نەردىن كىش تۇرەلگەن؛ كىشتىن سائۇل تۇرەلگەن؛ سائۇلدىن يوناتان، مالكىشۇئا، ئابىناداب ۋە ئېش-بائال تۇرەلگەن.
34 مېرىب-بائال يوناتاننىڭ ئوغلى ئىدى؛ مىكاھ مېرىب-بائالدىن تۇرەلگەن.
35 مىكاھنىڭ ئوغۇللىرى پىتون، مەلەك، تارىيا ۋە ئاھاز ئىدى.
36 ئاھازدىن يەھوئاددا تۇرەلگەن؛ يەھوئاددادىن ئالەمەت، ئازماۋەت ۋە زىمرى تۇرەلگەن؛ زىمرىدىن موزا تۇرەلگەن؛
37 موزادىن بىنىئا تۇرەلگەن؛ بىنىئانىڭ ئوغلى رافا، رافانىڭ ئوغلى ئېلىئاساھ، ئېلىئاساھنىڭ ئوغلى ئازەل ئىدى.
38 ئازەلنىڭ ئالتە ئوغلى بار ئىدى، ئۇلارنىڭ ئىسمى ئازرىكام، بوكېرۇ، ئىشمائىل، شېئارىيا، ئوبادىيا ۋە ھانان ئىدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئازەلنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى.
39 ئازەلنىڭ ئىنىسى يېشەكنىڭ تۇنجى ئوغلىنىڭ ئىسمى ئۇلام، ئىككىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى يېئۇش، ئۈچىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى ئەلىفەلەت ئىدى.
40 ئۇلامنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى باتۇر جەڭچى، ئوقياچى ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرى ۋە نەۋرىلىرى ناھايىتى كۆپ بولۇپ، جەمئىي بىر يۈز ئەللىك ئىدى.
يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى بىنيامىن ئەۋلادلىرىدىن ئىدى.

9

1 پۈتكۈل ئىسرائىللار نەسەب بويىچە تىزىمغا ئېلىنغاندى. مانا، ئۇلار «ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ خاتىرىسى» دېگەن كىتابغا يۈتۈلگەندۇر.

بابىلغا سۈرگۈن بولۇشتىن قايتىپ يېرۇسالېمغا ماكانلاشقان ئىسرائىللار

2 يەھۇدالار بولسا ئاسىيلىق قىلغانلىقىدىن بابىلغا سۈرگۈن قىلىنغان.
ھەممىدىن ئاۋۋال قايتىپ كېلىپ ئۆز زېمىنى ۋە ئۆز شەھەرلىرىگە ماكانلاشقانلار بولسا بىر قىسىم ئىسرائىللار، كاھىنلار، لاۋىيلار ۋە ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى ئىدى. □

□ **8:22** «**ئىشپان**» ـ ياكى «ئىشپاھ.»
□ **8:29** «**جەئىيەل**» ـ تەۋراتنىڭ گرېك تىلىدىكى تەرجىمىسى (LXX)دە «جىيەل» تېپىلىدۇ.
□ **8:31** «**مىكلوت**» ـ «مىكلوت» تەۋراتنىڭ گرېك تىلىدىكى تەرجىمىسى (LXX)دىكى بەزى كۆچۈرمىلەردە تېپىلىدۇ. 32-ئايەتنى كۆرۈڭ.
□ **9:2** «**ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى**» ـ ئىبرانىي تىلىدا «نەتىنىلار.» مەنىسى بەلكىم «يېغىشلانغانلار.» ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرى بەلكىم «گىبىئونلۇقلار» ئىدى. «يەشۇئا» 27:9نى كۆرۈڭ.

3 يېرۇساليمغا ماكانلاشقانلار بولسا يەھۇدا قەبىلىسى، بىنيامىن قەبىلىسى، ئەفرائىم قەبىلىسى ۋە مانا‌سسەھ قەبىلىسىدىن
بىر قىسىملىرى ئىدى.
4 ئۇلارنىڭ ئىچىدە يەھۇدانىڭ ئوغلى پەرەزنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئۇتاي بار ئىدى؛ ئۇتاي ئاممىھۇدنىڭ ئوغلى، ئاممىھۇد
ئومرىنىڭ ئوغلى، ئومرى ئىمرىنىڭ ئوغلى، ئىمرى باننىنىڭ ئوغلى ئىدى.
5 شىلوھنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە ئۇنىڭ تۇنجى ئوغلى ئاسايا ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى بار ئىدى.
6 زەراھنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يەئۇئىل ۋە ئۇلارنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرى بولۇپ جەمئىي ئالتە يۈز توقسان ئادەم بار
ئىدى.
7 بىنيامىننىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە ھاسسىنۇئاھنىڭ ئەۋرىسى، ھوداۋىيانىڭ نەۋرىسى، مەشۇللامنىڭ ئوغلى سالليۇ بار
ئىدى؛
8 يەنە يەروھامنىڭ ئوغلى يىبنىيا، مىكرىنىڭ نەۋرىسى، ئۇززىنىڭ ئوغلى ئىلاھ ۋە ئىبنىيانىڭ ئەۋرىسى، رېئۇئەلنىڭ
نەۋرىسى، شەفاتىيانىڭ ئوغلى مەشۇللام
9 ھەمدە ئۇلارنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرى بار ئىدى؛ ئۇلار نەسەبنامىسى بويىچە تىزىملانغاندا جەمئىي توققۇز يۈز ئەللىك
ئالتە ئادەم ئىدى. يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغانلار ئۆز جەمەتىگە جەمەت بېشى ئىدى.

يېرۇساليمدا تۇرۇشلۇق كاھىنلار

10 كاھىنلار ئىچىدە يەدايا، يەھويارىب، ياقىن ۋە
11 ئازارىيا بار ئىدى. ئازارىيا خۇدانىڭ ئۆيىنى باشقۇرغۇچى بولۇپ، ھىلقىيانىڭ ئوغلى، ھىلقىيا مەشۇللامنىڭ ئوغلى،
مەشۇللام زادوكنىڭ ئوغلى، زادوك مىرايوتنىڭ ئوغلى، مىرايوت ئاخىتۇبنىڭ ئوغلى ئىدى.
12 يەنە مالكىيانىڭ ئەۋرىسى، پاشخۇرنىڭ نەۋرىسى، يەروھامنىڭ ئوغلى ئادايا ھەمدە ئادىيەلنىڭ ئوغلى ماۋاساي بار
ئىدى؛ ئادىيەل ياھزەراھنىڭ ئوغلى، ياھزەراھ مەشۇللامنىڭ ئوغلى، مەشۇللام مەشىللىمىتنىڭ ئوغلى، مەشىللىمىت
ئىممەرنىڭ ئوغلى ئىدى.
13 ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى ھەممىسى جەمەت باشلىرى بولۇپ، جەمئىي بىر مىڭ يەتتە يۈز ئاتمىش ئادەم ئىدى؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ ئۆيىدىكى خىزمەتلەرنى قىلىشقا بېكىتىلگەن ئىقتىدارلىق كىشىلەر ئىدى.

يېرۇساليمدا تۇرۇشلۇق لاۋىيلار

14 لاۋىي قەبىلىسىدىن مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە ھاشابىيانىڭ ئەۋرىسى، ئازرىكامنىڭ نەۋرىسى، ھاششۇبنىڭ
ئوغلى شېمايا بار ئىدى؛
15 يەنە باقباققار، ھەرەش، گالال ۋە ئاسافنىڭ ئەۋرىسى، زىكرىنىڭ نەۋرىسى، مىكانىڭ ئوغلى ماتتانىيا؛
16 يەنە يەدۇتۇننىڭ ئەۋرىسى، گالالنىڭ نەۋرىسى، شېمايانىڭ ئوغلى ئوبادىيا ھەمدە ئەلكاناھنىڭ نەۋرىسى، ئاسانىڭ
ئوغلى بەرەكىيا بار ئىدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى نىتوفاتلىقلارنىڭ يېزا- كەنتلىرىگە ماكانلاشقاندى.

لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىلىرى

17 دەرۋازىۋەنلەر شاللۇم، ئاققۇب، تالمون، ئاخىمان ۋە ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى ئىدى؛ شاللۇم ئۇلارنىڭ بېشى
ئىدى.
18 ئۇلار تاكى ھازىرغىچە شەرق تەرەپتىكى »پادىشاھنىڭ دەرۋازىسى«دا دەرۋازىۋەنلىك قىلىپ كەلمەكتە؛ ئۇلار
ئىلگىرى لاۋىيلارنىڭ چېدىرگاھىدا دەرۋازىۋەنلىك قىلغاندى.
19 كورەنىڭ ئەۋرىسى، ئېبىئاسافنىڭ نەۋرىسى، كوراھنىڭ ئوغلى شاللۇم ھەمدە ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ جەمەتىدىكى
قېرىنداشلىرى بولغان كوراھىيلار خۇدانىڭ ئۆيىنىڭ خىزمىتىنى باشقۇراتتى، چېدىرنىڭ ئىشىكلىرىنى باقاتتى؛

ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى ئەسلىدە پەرۋەردىگارنىڭ چېدىرگاھىنى باشقۇرۇشقا قويۇلغان، ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئىشىكىنى باققاندى. □
20 ئىلگىرى ئەلئازارنىڭ ئوغلى فىنھاس ئۇلارنىڭ يولباشچىسى بولغان؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان.
21 مەشەلەميانىڭ ئوغلى زەكەريا بولسا جامائەت چېدىرىنىڭ دەرۋازىۋانى بولغانىدى.
22 دەرۋازىۋانلىككە تاللانغان بۇ كىشىلەر جەمئىي ئىككى يۈز ئون ئىككى كىشى ئىدى؛ ئۇلار ئۆز يېزا-كەنتلىرىدە، نەسەبلىرى بويىچە تىزىملانغان)ئەسلىدە داۋۇت ۋە ئالدىن كۆرگۈچى سامۇئىل ئۇلارنى ئامانەت قىلىنغان ۋەزىپىلىرىگە بېكىتكەنىدى.
23 ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى، يەنى مۇقەددەس چېدىرنىڭ ئىشىك-دەرۋازىلىرىنى بېقىشقا بېكىتىلگەنىدى.(□
24 شەرقىي، غەربىي، شىمالىي ۋە جەنۇبىي ئىشىك-دەرۋازىلىرىدا دەرۋازىۋانلار بېكىتىلگەنىدى.
25 ئۇلارنىڭ يېزا-كەنتلەردە ئولتۇرۇشلۇق قېرىنداشلىرى بولسا ھەر يەتتە كۈندە نۆۋەت بويىچە كېلىپ ئۇلار بىلەن بىرگە خىزمەتتە بولاتتى.
26 تۆت دەرۋازىۋەن بېگى لاۋىيلاردىن ئىدى؛ ئۇلارغا تاپشۇرۇلغىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى ئامبار-خەزىنىلەرنى بېقىش ئىدى.
27 بېقىش مەسئۇلىيىتى ئۇلارنىڭ ئۈستىدە بولغاچقا، ئۇلار كېچىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ئەتراپىدىكى ئورۇنلىردا ئۇراتتى ھەمدە ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئىشىك-دەرۋازىلارنى ئېچىشقا مەسئۇل ئىدى.
28 ئۇلاردىن بىر قىسمى ئىبادەتخانا خىزمىتىدە ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋاب-ئۈسكۈنىلەرگە مەسئۇل ئىدى؛ ئۇلار ساناپ ئەپچىقىپ، ساناپ ئەپكىرىپ قويىاتتى.
29 ئۇلارنىڭ يەنە بىر قىسمى تاپشۇرۇلغىنى بويىچە قاچا-قۇچىلار ۋە مۇقەددەس جايدىكى بارلىق ئەسۋاب-ئۈسكۈنىلەر، شۇنداقلا ئاق ئۇن، شاراب، زەيتۇن مېيى، مەستىكى ۋە خۇشبۇي بۇيۇملارغا مەسئۇل ئىدى.
30 كاھىنلارنىڭ ئوغۇللىرىدىن بەزىلەر خۇشبۇي بۇيۇملاردىن ئەتىر ياسايىتتى.
31 لاۋىيلاردىن ماتتىتىياھ، يەنى كوراھىيلاردىن شاللۇمنىڭ تۇنجى ئوغلىنىڭ ۋەزىپىسى قازان نېنى ئېتىشكە مەسئۇل ئىدى.
32 ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى، كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرى ئېچىدە »تەقدىم نان«غا مەسئۇل بولۇپ، ھەر شابات كۈنى تىزىدىغانغا نانلارنى تەييارلايىتتى.
33 لاۋىيلارنىڭ جەمەت باشلىرى بولغان نەغمىچىلەر ئىبادەتخانىدىكى ئۆيلەردە تۇرۇپ، باشقا خىزمەتلەرنى قىلماي، كېچە-كۈندۈز ئۆز ئىشلىرى بىلەنلا بولاتتى.
34 يۇقىرىدىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسى لاۋىيلار ئېچىدىكى يولباشچىلار بولۇپ، ھەممىسى ئۆز نەسەبى بويىچە جەمەت بېشى ئىدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى يېرۇسالېمدا تۇراتتى.

ساۋۇلنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى، جەئىيەلنىڭ ئەۋلادلىرى

35 گىبىئوننىڭ ئاتىسى جەئىيەل گىبىئونغا ماكانلاشقانىدى. ئۇنىڭ ئايالىنىڭ ئىسمى مائاكاھ ئىدى.
36 ئۇنىڭ تۇنجى ئوغلى ئابدون، قالغان ئوغۇللىرى زۇر، كىش، باۋال، نەر، ناداب،
37 گېدور، ئاخىيو، زەكەريا ۋە مىكلوت ئىدى.
38 مىكلوتتىن شىمېيام تۇرەلگەن. بۇلارمۇ ئۆزلىرىنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ يېنىدا يېرۇسالېمدا قوشنا ئولتۇرۇشاتتى. □

□ **9:19 «چېدىر»** ـ «چېدىر» مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ قايتىدىن قۇرۇلغان ئۆيىنى كۆرسىتىشى كېرەك. **«پەرۋەردىگارنىڭ چېدىرگاھى»** ـ مۇشۇ يەردە بەلكىم مۇقەددەس ئىبادەت چېدىرىنىڭ ئۆزىنى ئەمەس، بەلكى ئىسرائىللار چۆل-بىياۋاندا كېزىپ يۈرگىنىدە «مۇقەددەس چېدىر»نىڭ ئەتراپىدىكى لاۋىي-كاھىنلارنىڭ چېدىرگاھىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ **9:23 «پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى، يەنى مۇقەددەس چېدىر»** ـ مۇشۇ يەردە داۋۇت دەۋرىدىكى «مۇقەددەس چېدىر» ھەمدە شۇنداقلا سۈلايمان قۇرغان كېيىنكى مۇقەددەس ئۆيىنى كۆرسىتىشى كېرەك.

□ **9:38 «شىمېيام»** ـ 32:8دە «شىمىيا.»

39 نەردىن كىش تۆرەلگەن، كىشتىن سائۇل تۆرەلگەن، سائۇلدىن يوناتان، مالكىشۇيا، ئابىناداب ۋە ئېش-باۋال
تۆرەلگەن.
40 مېرىب-باۋال يوناتاننىڭ ئوغلى ئىدى؛ مېرىب-باۋالدىن مىكاھ تۆرەلگەن. □
41 مىكاھنىڭ ئوغۇللىرى پىتون، مەلەك، تاھرىيا ۋە ئاھاز ئىدى. □
42 ئاھازدىن ياراھ تۆرەلدى؛ ياراھدىن ئالەمەت، ئازماۋەت ۋە زىمرى تۆرەلگەن. زىمرىدىن موزا تۆرەلگەن؛ □
43 موزادىن بىنىئا تۆرەلگەن؛ بىنىئانىڭ ئوغلى رېفايا، رېفايانىڭ ئوغلى ئېلىئاساھ، ئېلىئاساھنىڭ ئوغلى ئازەل ئىدى.□
44 ئازەلنىڭ ئالتە ئوغلى بار ئىدى، ئۇلارنىڭ ئىسمى ئازرىكام، بوكېرۇ، ئىشمائىل، شېئارىيا، ئوبادىيا ۋە ھانان ئىدى؛
بۇلارنىڭ ھەممىسى ئازەلنىڭ ئوغۇللىرى.

10

سائۇل ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ قەتل قىلىنىشى

1 سام. 31 :1-13

1 فىلىستىيلەر ئىسرائىللارغا ھۇجۇم قىلىۋىدى، ئىسرائىللار فىلىستىيلەرنىڭ ئالدىدىن قاچتى، ئۇلار گىلبوئا تېغىدا قىرىپ
يوقىتىلدى.
2 فىلىستىيلەر سائۇل بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى تاپ بېسىپ قوغلىدى؛ ئۇلار ئاخىرى سائۇلنىڭ ئوغۇللىرىدىن يوناتان،
ئابىناداب، مالكى-شۇئالارنى ئۇرۇپ ئۆلتۈردى.
3 سائۇلغا قارشى جەڭ ئىنتايىن شىددەتلىك بولدى؛ ئوقياچىلار سائۇلغا يېتىشىپ ئوقيا ئېتىپ ئۇنى يارىلاندۇردى.
□
4 ئاندىن سائۇل ياراغ كۆتۈرگۈچىسىگە: قىلىچكىنى سۇغۇرۇپ مېنى سانجىپ ئۆلتۈرۈۋەتكىن؛ بولمىسا بۇ خەتىنسىزلەر
كېلىپ مېنى سانجىپ، مېنى خورلۇققا قويۇشى مۇمكىن، دېدى. لېكىن ياراغ كۆتۈرگۈچىسى ئىنتايىن قورقۇپ
كېتىپ، ئۇنىمىدى. شۇنىڭ بىلەن سائۇل قىلىچنى ئېلىپ ئۈستىگە ئۆزىنى تاشلىدى.
5 ياراغ كۆتۈرگۈچىسى سائۇلنىڭ ئۆلگىنىنى كۆرۈپ، ئۇمۇ ئوخشاشلا ئۆزىنى قىلىچنىڭ ئۈستىگە تاشلاپ ئۇنىڭ
بىلەن تەڭ ئۆلدى.
6 شۇنىڭ بىلەن سائۇل، ئۈچ ئوغلى ھەم پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەر شۇ كۈندە بىراقلا ئۆلدى.
7 ئەمدى ۋادىدا ئۇرغان ئىسرائىللار ئەسكەرلىرىنىڭ قاچقانلىقىنى ۋە سائۇل بىلەن ئوغۇللىرىنىڭ ئۆلگىنىنى كۆرگىنىدە،
ئۇلار شەھەرلىرىنى تاشلاپ قاچتى، فىلىستىيلەر كېلىپ ئۇ جايلاردا ئورۇنلاشتى.
8 ئەمدى شۇنداق بولدىكى، ئەتىسى فىلىستىيلەر ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى سالدۇرۇۋالغىلى كەلگەندە
گىلبوئا تېغىدا سائۇل بىلەن ئوغۇللىرىنىڭ ئۆلۈك ياتقانلىقىنى كۆردى-دە،
9 كىيىملىرىنى سالدۇرۇپ، كاللىسىنى ۋە ساۋۇت-ياراغلىرىنى ئېلىپ كەتتى ھەمدە بۇلارنى فىلىستىيلەرنىڭ
زېمىنىنىڭ ھەممە يەرلىرىگە ئاپىرىپ، تۆز بۇتلىرىغا ۋە خەلققە خۇش خەۋەر يەتكۈزدى. □
10 ئۇلار سائۇلنىڭ ساۋۇت-ياراغلىرىنى ئۇلارنىڭ بۇتخانىسىدا قويۇپ، كاللىسىنى داگون بۇتخانىسىغا ئېسىپ قويدى.
11 ئەمدى يابەش-گىلېئاددا ئولتۇرغۇچىلار فىلىستىيلەرنىڭ سائۇلغا بارلىق قىلغانلىرىنى ئاڭلىغاندا

□ 9:40 »مېرىب-باۋال« ـ «2□□□.» 4:4 دە »مەفىبوشەت.«
□ 9:41 »تاھرىيا« ـ 35:8 دە »تارىيا.«
□ 9:42 »ياراھ« ـ 36:8 دە »يەھوئاداداھ.«
□ 9:43 »رېفايا« ـ 36:8 دە »رافا.«
□ 10:3 »ئوقياچىلار سائۇلغا يېتىشىپ ئوقيا ئېتىپ ئۇنى يارىلاندۇردى« ـ ياكى »ئوقياچىلار سائۇلغا يېتىشىپ، ئۇ ئوقياچىلاردىن ئازابلاندى.«
□ 10:9 »...» كىيىملىرىنى سالدۇرۇپ، كاللىسىنى ۋە ساۋۇت-ياراغلىرىنى ئېلىپ كەتتى ھەمدە بۇلارنى فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىنىڭ ھەممە يەرلىرىگە ئاپىرىپ...» ـ ياكى «.□□□□□□□□□□□□ سالدۇرۇپ، كاللىسىنى ۋە ساۋۇت-ياراغلىرىنى ئېلىپ كەتتى ھەمدە ئەلچىلەرنى فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىنىڭ ھەممە يەرلىرىگە ئەۋەتىپ، ... خۇش خەۋەر يەتكۈزدى».

12 ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ھەممە باتۇرلار ئاتلىنىپ، ساۋۇل بىلەن ئوغۇللىرىنىڭ جەسەتلىرىنى ئېلىپ، ئۇلارنى يابەشكە
قايتۇرۇپ كېلىپ، يابەشتىكى دۇب دەرىخىنىڭ تۈۋىگە دەپنە قىلدى ۋە يەتتە كۈن روزا تۇتتى.
14-13 شۇنىڭ بىلەن ساۋۇل پەرۋەردىگارغا قىلغان ۋاپاسىزلىقى ئۈچۈن ئۆلدى؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ سۆز- كالامىغا
كىرمەي ۋە ھەتتا پەرۋەردىگاردىن يول سورىماي، بەلكى پالچى جىنكەشنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن يول سوريغانىدى.
شۇڭا پەرۋەردىگار ئۇنى ئۆلتۈرۈپ، پادىشاھلىقىنى يەسسەنىڭ ئوغلى داۋۇتقا ئوتكۈزۈپ بەردى.

11

داۋۇتنىڭ يەھۇدىيەگە پادىشاھ بولۇشقا مەسىھ قىلىنغانلىقى
2سام. 5:1-10

1 ئۇ چاغدا بارلىق ئىسرائىل جامائىتى ھىبرونغا كېلىپ داۋۇتنىڭ قېشىغا يىغىلىشىپ: »قارىسىلا، بىز ئۆزلىرىنىڭ
ئەت-سۆڭەكلىرىدۇرمىز!
2 بۇرۇن ساۋۇل بىزنىڭ ئۈستىمىزدە سەلتەنەت قىلغاندىمۇ ئىسرائىل خەلقىگە جەڭگە چىقىپ-كىرىشكە يولباشچى
بولغان ئۆزلىرى ئىدىلا. ئۆزلىرىنىڭ خۇدالىرى بولغان پەرۋەردىگارمۇ ئۆزلىرىگە: ـ سەن مېنىڭ خەلقىم ئىسرائىلنىڭ
پادىچىسى بولۇپ ئۇلارنى باقىسەن ۋە ئىسرائىلنىڭ ئەمىرى بولىسەن، دېگەنىدى« ـ دېدى.□
3 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل ئاقساقاللىرىنىڭ ھەممىسى ھىبرونغا كېلىپ پادىشاھ داۋۇتنىڭ قېشىغا كېلىشتى؛ داۋۇت
ھىبروندا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇلار بىلەن بىر ئەھدە تۈزۈشتى. ئاندىن ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ سامۇئىلنىڭ
ۋاستىسى بىلەن ئېيتقىنى بويىچە، داۋۇتنى مەسىھ قىلىپ، ئىسرائىلنى ئىدارە قىلىشقا پادىشاھ قىلىپ تىكلىدى.■

داۋۇتنىڭ يېرۇسالېمنى ئىشغال قىلىشى

4 داۋۇت بىلەن بارلىق ئىسرائىل خەلقى يېرۇسالېمغا كەلدى)يېرۇسالېم شۇ چاغدا »يەبۇس« دەپ ئاتىلاتتى،
زېمىندىكى ئاھالە بولغان يەبۇسىيلار شۇ يەردە تۇراتتى.(
5 يەبۇس ئاھالىسى داۋۇتقا: »سەن بۇ يەرگە ھېچقاچان كىرەلمەيسەن«! دېدى. بىراق داۋۇت زىئون دېگەن
قورغاننى ئالدى)شۇ يەر »داۋۇتنىڭ شەھىرى« دەپمۇ ئاتىلىدۇ.(□
6 داۋۇت: »كىم ئالدى بىلەن يەبۇسىيلارغا ھۇجۇم قىلسا، شۇ كىشى يولباشچى ۋە سەردار بولىدۇ« دېدى.
زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب ئالدى بىلەن ئاتلىنىپ چىقىپ، يولباشچى بولدى.
7 داۋۇت قورغاندا تۇراتتى، شۇڭا كىشىلەر ئۇ قورغاننى »داۋۇت شەھىرى« دەپ ئاتاشتى.
8 داۋۇت شەھەرنى مىللودىن باشلاپ تۆت تەرەپتىكى سېپىلغىچە يېڭىۋاشتىن ياساتتى؛ شەھەرنىڭ قالغان قىسمىنى
يوئاب ياساتتى. □
9 داۋۇت كۈندىن كۈنگە قۇدرەت تاپتى، چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۇنىڭ
بىلەن بىللە ئىدى.

داۋۇتنىڭ پالۋانلىرى
2سام. 23:8-39

□ **11:2 »جەڭگە چىقىپ-كىرىشكە يولباشچى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىسرائىلنىڭ چىقىشىدا ھەم كىرىشىدە ئۇلارغا باشلىغۇچى ئىدىلا« دېگەنلىك بىلەن
ئېيتىلىنىپ، ئىسرائىلنىڭ بارلىق پائالىيەتلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **11:3** 1سام. 16:1□؛ 13؛ 2سام. 35:
□ **11:5 »زىئون دېگەن قورغان«** ـ »زىئون« يېرۇسالېمنىڭ ئىچىدىكى ئېگىزلىك بولۇپ، شۇ يەرگە دائىم قورغان سېلىنىپ تۇراتتى. كېيىن ئىبادەتخانىمۇ
زىئوندا قۇرۇلغان. □ **11:8 »مىللو«** ـ »پەلەمپەيلىك يەر« دېگەن مەنىدە بولۇشى مۇمكىن.

10 تۆۋەندىكىلەر داۋۇتنىڭ پالۋانلىرى ئىچىدە يولباشچىلار ئىدى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلغا ئېيتقان سۆزى
بويىچە پۈتكۈل ئىسرائىل بىلەن بىرلىشىپ، داۋۇتنىڭ پادىشاھلىقىنى مۇستەھكەم قىلىپ، بىرلىكتە ئۇنى پادىشاھ قىلىشقا
كۆچىدى.
11 تۆۋەندىكىلەر داۋۇتنىڭ پالۋانلىرىنىڭ تىزىملىكى بويىچە خاتىرىلەنگەندۇر: ـ
ھاكونىيلاردىن بولغان ياشوبئام يولباشچىلار ئىچىدە بېشى ئىدى؛ ئۇ نەيزىسىنى پىقىرتىپ بىر قېتىمدىلا ئۈچ يۈز ئادەمنى
ئۆلتۈرگەن. □
12 ئۇنىڭدىن قالسا ئاخوخىي دودونىڭ ئوغلى ئەلئازار بولۇپ، ئۇ »ئۈچ پالۋان«نىڭ بىرى ئىدى؛
13 ئىلگىرى فىلىستىيلەر پاس-داممىدا جەڭ قىلىشقا يىغىلغاندا، ئۇ داۋۇت بىلەن ئۇ يەردە ئىدى. ئۇ يەردە ئارپا
ئۆسۈپ كەتكەن بىر ئېتىزلىق بولۇپ، خەلق فىلىستىيلەرنىڭ ئالدىدىن بەدەر قاچقاندى؛
14 ئۇلار بولسا ئېتىزلىقنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇۋېلىپ، ھەم ئېتىزلىقنى قوغدىغان، ھەم فىلىستىيلەرنى تارمار قىلغان؛
پەرۋەردىگار ئەنە شۇ يول بىلەن ئۇلارنى غايەت زور غەلىبىگە ئېرىشتۈرگەن.□
15 ئوتتۇز يولباشچى ئىچىدىن يەنە ئۈچەيلەن قورام تاشلىقتىكى ئادۇللامنىڭ غارىغا چۈشۈپ داۋۇتنىڭ يېنىغا كەلدى.
فىلىستىيلەرنىڭ قوشۇنى بولسا »رەفايىم جىلغىسى«دا بارگاھ قۇرغاندى.
16 بۇ چاغدا داۋۇت قورغاندا، فىلىستىيلەرنىڭ قاراۋۇلگاھى بەيت-لەھەمدە ئىدى.
17 داۋۇت ئۇسساپ: »ئاھ، بىرسى ماڭا بەيت-لەھەمنىڭ دەرۋازىسىنىڭ يېنىدىكى قۇدۇقتىن سۇ ئەكىلىپ بەرگەن
بولسا ياخشى بولاتتى«! دېۋىدى،
18 بۇ ئۈچ پالۋان فىلىستىيلەرنىڭ لەشكەرگاھىدىن بۆسۈپ ئۆتۈپ، بەيت-لەھەمنىڭ دەرۋازىسىنىڭ يېنىدىكى
قۇدۇقتىن سۇ تارتتى ۋە داۋۇتقا ئېلىپ كەلدى؛ لېكىن ئۇ ئۇنىڭدىن ئىچكىلى ئۇنىمىدى، بەلكى سۇنى پەرۋەردىگارغا
ئاتاپ تۆكۈپ:
19 »خۇدايىم بۇ ئىشنى مەندىن نېرى قىلسۇن! مەن ھاياتىنىڭ خەۋپىتە قېلىشىغا قارىمىغان بۇ كىشىلەرنىڭ قېنىنى
ئىچىسەم قانداق بولىدۇ؟ چۈنكى بۇنى ئۇلار ھاياتىنىڭ خەۋپىتە قېلىشىغا قارىماي ئېلىپ كەلگەن«! دېدى. شۇڭا
داۋۇت بۇ سۇنى ئىچكىلى ئۇنىمىدى. بۇ ئۈچ پالۋان قىلغان ئىشلار دەل شۇلار ئىدى.
20 يوئابنىڭ ئىنىسى ئابىشاي ئۈچىنىڭ بېشى ئىدى؛ ئۇ ئۈچ يۈز ئادەم بىلەن قارشىلىشىپ نەيزىسىنى پىقىرتىپ ئۇلارنى
ئۆلتۈردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ »ئۈچ پالۋان« ئىچىدە نامى چىققاندى. □
21 ئۇ مۇشۇ »ئۈچ پالۋان« ئىچىدە ھەممىدىن بەك ھۆرمەتكە سازاۋەر بولغان بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا ئاۋۋالقى ئۈچەيلەنگە
يەتمەيتتى. □
22 يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا كابزەئەلدىن بولۇپ، بىر باتۇر پالۋان ئىدى؛ ئۇ كۆپ قالتىس ئىشلارنى قىلغان. ئۇ
موئابىي ئاريئەلنىڭ ئىككى ئوغلىنى ئۆلتۈرگەن. يەنە قار ياغقان بىر كۈنى ئازگالغا چۈشۈپ، بىر شىرنى ئۆلتۈرگەندى.
□

□ **11:11** »**يولباشچىلار ئىچىدە**« ـ بۇ ئىبارىنىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى »ئوتتۇزى ئىچىدە«

□ **11:14** »**ئۇلار بولسا ئېتىزلىقنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇۋېلىپ،... پەرۋەردىگار ... ئۇلارنى غايەت زور غەلىبىگە ئېرىشتۈرگەن**« ـ مۇشۇ ئايەتتە »ئۇلار« بەلكىم داۋۇت ۋە »ئۈچ پالۋان«نى كۆرسىتىدۇ. »2□□□.» 23-12:11دە ئەلئازارنىڭ ئاۋۋال بۇ جەڭنى باشلىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ.

□ **11:20** «...□□□□□ **بىلەن ئۇ بۇ »ئۈچ پالۋان« ئىچىدە نامى چىققاندى**« ـ بۇ ئايەتنىڭ يەنە بىرنەچچە خىل تەرجىمىسى بار. 21-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **11:21** »**شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ »ئۈچ پالۋان« ئىچىدە نامى چىققاندى. ئۇ مۇشۇ »ئۈچ پالۋان« ئىچىدە ھەممىدىن بەك ھۆرمەتكە سازاۋەر بولغان بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا ئاۋۋالقى ئۈچەيلەنگە يەتمەيتتى**« ـ 21-20-ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »شۇنىڭ بىلەن ئۇ »ئۈچ پالۋان« بىلەن تەڭ شۆھرەت قازانغان. ئۇ »ئۈچ پالۋان«دىن ئىككى ھەسسىلەپ ھۆرمەتكە ئىگە بولغان ۋە ئۇلارنىڭ بېشى بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلاردىن بىرى بولمىدى.« ئەمما بىزنىڭچە تەرجىممىز »2□□□.» 19-18:23 گە ماس كېلىدۇ.

□ **11:22** »**موئابىي ئاريئەلنىڭ ئىككى ئوغلى**« ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »موئابنىڭ ئىككى شىر...» ياكى »موئابنىڭ ئىككى شىردەك كىشىنى...«.

23 ئۇ يەنە قولىدا بايكارنىڭ ئوقىدەك بىر نەيزىسى بار، بوينىنڭ ئېگىزلىكى بەش گەز كېلىدىغان بىر مىسىرلىقنى قەتل
قىلدى؛ ئۇ بىر ھاسا بىلەن ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇنىڭ نەيزىسىنى قولىدىن تارتىۋېلىپ ئۆز نەيزىسى بىلەن ئۆلتۈردى.
□
24 يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا مانا بۇ ئىشلارنى قىلغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇچ پالۋان ئىچىدە نام چىقارغانىدى. □
25 مانا، ئۇ ھېلىقى ئوتتۇز پالۋاندىنمۇ بەكرەك شۆھرەت قازانغان بولسىمۇ، لېكىن ئالدىنقى ئۇچ پالۋانغا يەتمەيتتى.
داۋۇت ئۇنى ئۆزىنىڭ پاسبان بېگى قىلىپ تەيىنلىگەن.
26 قوشۇندىكى پالۋانلار بولسا: ـ
يوئابنىڭ ئىنىسى ئاساھەل، بەيت-لەھەملىك دودونىڭ ئوغلى ئەلھانان،
27 ھارورلۇق شاممۇت، پىلونلۇق ھەلەز،
28 تەكوئالىق ئىككەشنىڭ ئوغلى ئىرا، ئاناتوتلۇق ئابىئېزەر،
29 خۇشاتلىق سىببەكاي، ئاخوھلۇق ئىلاي، □
30 نىتوفاتلىق ماھاراي، نىتوفاتلىق باناناھنىڭ ئوغلى خەلەب،
31 بىنيامىن ئەۋلادلىرىدىن گىبىئاھلىق ربايىنىڭ ئوغلى ئىتتاي، پىراتونلۇق بىنايا،
32 گائاش ۋادىلىرىدىن كەلگەن خۇراي، ئارباتلىق ئابىيەل، □
33 باھارۇملۇق ئازماۋەت، شالبونلۇق ئېلياھبا،
34 گىزونلۇق ھاشەمنىڭ ئوغۇللىرى، ھارارلىق شاگىنىڭ ئوغلى يوناتان، □
35 ھارارلىق ساكارنىڭ ئوغلى ئاھىيام، ئۇرنىڭ ئوغلى ئېلىفال،
36 مەكەراتلىق ھەفەر، پىلونلۇق ئاخىياھ،
37 كارمەللىك ھەزرو، ئەزبايىنىڭ ئوغلى نائاراي،
38 ناتاننىڭ ئىنىسى يوئېل، ھاگرىنىڭ ئوغلى مىبھار،
39 ئاممونلۇق زەلەك، زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئابنىڭ ياراغ كۆتۈرگۈچىسى بولغان بەئەروتلۇق ناھاراي،
40 ئىترىلىق ئىرا، ئىترىلىق گارەب،
41 ھىتتىي ئۇرىيا، ئاھلاينىڭ ئوغلى زاباد،
42 رۇبەن قەبىلىسىدىن شىزانىڭ ئوغلى، رۇبەنلەر ئىچىدە يولباشچى بولغان ئادىنا ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەن ئوتتۇز ئادەم،
43 مائاكاھنىڭ ئوغلى ھانان، مىتنىلىق يوشافات،
44 ئاشتاراتلىق ئۇززىيا، ئاروئەرلىك خوتامنىڭ ئوغلى شاما بىلەن جەئىيەل،
45 شىمرىنىڭ ئوغلى يېدىيايەل بىلەن ئۇنىڭ ئىنىسى تىزلىق يوخا،
46 ماھاۋىلىق ئەلىيەل، ئەلناتامنىڭ ئوغۇللىرى يەرىباي بىلەن يوشاۋىيا، موئابلىق يىتما، □
47 ئەلىيەل، ئوبەد ۋە مەزوبالىق ياتاسىيەللەردىن ئىبارەت ئىدى.

12

داۋۇتقا بېقىنغان بىنيامىن پالۋانلىرى

□ **11:23 «بەش گەز»** ـ ئىككى مېتردىن ئارتۇق 2.2) مېتر.(□ **11:24 «ئۇچ پالۋان ئىچىدە نام چىقارغانىدى»** ـ ياكى «ئۇچ پالۋان بىلەن تەڭ نام چىقارغانىدى.» □ **11:29 «سىببەكاي»** ـ ياكى «مەبۇناي» («2□□□.» 27:23 نى كۆرۈڭ.(□ **11:32 «خۇراي»** ـ «2□□□.» 31:23 دە «ھىددايى.»□ **11:34 «ھاشەمنىڭ ئوغۇللىرى»** ـ ياكى «ياشەننىڭ ئوغۇللىرى.» («2□□□.» 33:23 نى كۆرۈڭ.(□ **11:46 «...□□□□□□□□□ يىتما»** ـ بۇ تىزىملىكتە بىرنەچچە يەھۇدىي ئەمەسلەر ـ مەسىلەن، ئاممونلۇق زەلەك، ھىتتىي ئۇرىيا ۋە موئابلىق تىما بار.

1 داۋۇت كىشىنىڭ ئوغلى ساۋۇلنىڭ بىسمى سەۋەبىدىن زىكلاگدا يوشۇرۇنۇپ ياتقان چاغدا مۇنۇ كىشىلەر داۋۇتنىڭ
يېنىغا كېلىشتى)ئۇلارنىڭ ھەممىسى داۋۇتقا جەڭ قىلىشتا ياردەم بەرگەن باتۇرلاردىن ئىدى؛
2 ئوقيا بىلەن قوراللانغان بولۇپ، ئوڭ قولى بىلەنمۇ، سول قولى بىلەنمۇ ئوقيا ۋە سالغا ئاتالايتتى؛ ئۇلار ساۋۇلنىڭ
بىنيامىن قەبىلىسىدىن بولغان تۇغقانلىرى ئىدى:(
3 ـ ئۇلارنىڭ يولباشچىسى ئاخىئېزەر، ئاندىن قالسا يوئاش بولۇپ، شەككىسى گىبىئاھلىق شېمائاھنىڭ ئوغلى ئىدى؛
يەنە ئازماۋەتنىڭ ئوغلى يەزىيەل بىلەن پەلەتمۇ؛ يەنە بەراكاھ بىلەن ئاناتوتلۇق يەھۇ؛
4 گىبىئونلۇق يىشمايامۇ بار ئىدى. يىشمايا »ئوتتۇز پالۋان« ئىچىدە باتۇر بولۇپ شۇ ئوتتۇزنىڭ يېتەكچىلىك قىلغۇچى
ئىدى؛ يەنە يەرەمىيا، ياھازىيەل، يوھانان ۋە گەدەراتلىق يوزاباد،
5 ئەلۇزاي، يەرىموت، بئالىيا، شەمارىيا، خارۇفلۇق شەفاتىيا،
6 كوراھلىقلاردىن بولغان ئەلكانا، يىشىيا، ئازارەل، يوئېزەر ۋە ياشوبئاملار؛
7 يەنە گەدورلۇق يەروھامنىڭ ئوغلى يوئېلاھ بىلەن زەبادىيا بار ئىدى.

داۋۇتقا بېقىنغان گاد پالۋانلىرى

8 گاد قەبىلىسىدىن بەزىلەر چۆلدىكى قورغانغا بېرىپ داۋۇتقا بېقىندى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى جەڭگە ماھىر، قالقان ۋە
نەيزە بىلەن قوراللانغان باتۇر جەڭچىلەر ئىدى؛ ئۇلارنىڭ تۇرقى بەتەينى شىرغا، چاققانلىقى بەتەينى تاغدىكى بۇگەنگە
ئوخشايتتى.
9 ئۇلارنىڭ بىرىنچىسى ئېزەر، ئىككىنچىسى ئوبادىيا، ئۈچىنچىسى ئېلىئاب،
10 تۆتىنچىسى مىشماننا، بەشىنچىسى يەرەمىيا،
11 ئالتىنچىسى ئاتتاي، يەتتىنچىسى ئەلىيەل،
12 سەككىزىنچىسى يوھانان، توققۇزىنچىسى ئەلزاباد،
13 ئوننىنچىسى يەرەمىيا، ئون بىرىنچىسى ماكبانناي ئىدى.
14 بۇلارنىڭ ھەممىسى گاد قەبىلىسىدىن، قوشۇن ئىچىدە سەردارلار ئىدى؛ ئەڭ كىچىكى يۈز لەشكەرگە، ئەڭ چوڭى
مىڭ لەشكەرگە يېتەكچى ئىدى. □
15 بىرىنچى ئايدا، ئىئوردان دەريىاسى تېشىپ قىرغاقتىن ئاشقان چاغدا، دەريادىن ئۆتۈپ، شەرقتە ۋە غەربكە
قارايدىغان بارلىق جىلغىلاردىكىلەرنى تىرىپەردە قىلىپ قاچۇرغانلار دەل مۇشۇ ئادەملەر ئىدى.□

داۋۇتقا بېقىنغان بىنيامىنلار ۋە يەھۇدالار

16 بىنيامىن قەبىلىسى بىلەن يەھۇدا قەبىلىسىدىنمۇ كىشىلەر قورغانغا كېلىپ داۋۇتقا بېقىنغان.
17 داۋۇت چىقىپ ئۇلارنى قارشى ئېلىپ: »ئەگەر سىلەر تىنچلىق نىيىتىدە ماڭا ياردەم بېرىشكە كەلگەن بولسا ئۇلار،
سىلەر بىلەن بىر جان بىر دىل بولىمەن، لېكىن قوللىرىمدا ھېچ ناھەقلىق بولمىغان مېنى دۈشمەنلىرىمگە سېتىۋەتمەكچى
بولسا ئۇلار، ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ خۇداسى بۇنى نەزىرىگە ئېلىپ ھۆكۈم چىقارغاي«! ـ دېدى.
18 بۇ چاغدا خۇدانىڭ روھى ھېلىقى ئوتتۇز پالۋاننىڭ يولباشچىسى ئاماسايغا چۈشۈپدى، ئۇ:
»ئاھ داۋۇت، بىز ساڭا بېقىندۇقمىز؛
ئاھ يەسسەنىڭ ئوغلى، بىز سەن بىلەن بىللىدۇرمىز؛
تۆزۈگگە ئامان-تىنچلىق، ئامان-تىنچلىق بولغاي!
ساڭا ياردەم بەرگۈچىلەرگىمۇ ئامان-تىنچلىق بولغاي!
چۈنكى سېنىڭ خۇدايىڭ ساڭا مەدەتكاردۇر«

□ 12:14 »ئەڭ كىچىكى يۈز لەشكەرگە، ئەڭ چوڭى مىڭ لەشكەرگە يېتەكچى ئىدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەڭ كىچىكى يۈز ئادەمگە، ئەڭ چوڭى مىڭ ئادەمگە يېتىتتى.«
□ 12:15 »بىرىنچى ئاي« ـ مارت ياكى ئاپرېل.

شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ئۇلارنى ئېلىپ قېلىپ، »زەربىدار ئەترەت باشلىقلىرى« قىلدى.□

داۋۇتقا بېقىنغان ماناسسەھلەر

19 داۋۇت ئىلگىرى فىلىستىيلەر بىلەن بىرلىكتە ساۋۇلغا قارشى ئۇرۇشقا ئاتلانغاندا، ماناسسەھ قەبىلىسىدىكى بەزىلەر
داۋۇت تەرەپكە ئوتتى)لېكىن ئۇلار فىلىستىيلەرگە ياردەم بەرمىدى، چۈنكى فىلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرى: »داۋۇت
ئۆز غوجىسى ساۋۇل تەرەپكە ئوتۇپ كېتىشى مۇمكىن، ئۇنداقتا بېشىمىز كەتمەي قالمايدۇ«! دەپ مەسلىھەتلىشىپ
ئۇلارنى قايتۇرۇپ كەتمەكچى بولغانىدى.(□
20 داۋۇت زىكلاگقا قايتىپ بارغاندا، ماناسسەھ قەبىلىسىدىكى ئادناھ، يوزاباد، يەدىيايەل، مىكائىل، يوزاباد،
ئېلىخۇ، زىلىتايلار كېلىپ ئۇنىڭغا قوشۇلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى ماناسسەھ قەبىلىسىنىڭ مىڭبېشىلىرى ئىدى.
21 ئۇلار داۋۇت قاراقچىلارغا قارشى جەڭ قىلغاندا ئۇنىڭغا ياردەملەشتى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى باتۇر پالۋانلار،
قوشۇندىكى يولباشچىلار ئىدى. □
22 چۈنكى شۇ كۈنلەردە داۋۇتقا ياردەم بېرىش ئۈچۈن ھەر كۈنى ئادەملەر كېلىپ قوشۇلۇپ، خۇددى خۇدانىڭ
قوشۇندەك زور بىر قوشۇن بولۇپ كەتكەنىدى.

داۋۇتقا كېلىپ قوشۇلغان قوشۇنلار

23 پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامى ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ، سائۇلنىڭ پادىشاھلىقىنى داۋۇتقا ئېلىپ بەرمەكچى بولغان
قوراللانغان جەڭچىلەر يولباشچىلىرى بىلەن ھىبرونغا، ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇلارنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ
24 يەھۇدالاردىن قالقان ۋە نەيزە بىلەن قوراللانغانلار جەمئىي ئالتە مىڭ سەككىز يۈز كىشى بولۇپ، ھەممىسى
جەڭگە تەييارلانغانىدى.
25 شىمئۇنلاردىن جەڭگە تەييارلانغان باتۇر جەڭچىلەر جەمئىي يەتتە مىڭ بىر يۈز كىشى،
26 لاۋىيلاردىن جەمئىي تۆت مىڭ ئالتە يۈز كىشى؛
27 يەھويادا ھارۇنلارنىڭ جەمەت بېشى بولۇپ، ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەر جەمئىي ئۈچ مىڭ يەتتە يۈز كىشى ئىدى.
28 يەنە ياش بىر باتۇر جەڭچى زادوك ۋە ئۇنىڭ جەمەتىدىن يىگىرمە ئىككى يولباشچى بار ئىدى.
29 بىنيامىنلاردىن، سائۇلنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىدىنمۇ ئۈچ مىڭ كىشى بار ئىدى؛ شۇ چاغقا قەدەر بۇلارنىڭ
كۆپىنچىسى سائۇل جەمەتىنى قوللاپ كەلمەكتە ئىدى.
30 ئەفرائىملاردىن، ئۆز جەمەتلىرىدە يۈز-ئابروي تاپقان باتۇر ئەزىمەتلەر جەمئىي يىگىرمە مىڭ سەككىز يۈز كىشى
ئىدى.
31 ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسى ئىچىدە نامى پۈتۈلگەن، داۋۇتنى پادىشاھ قىلىپ تىكلەشكە كەلگەنلەر جەمئىي ئون
سەككىز مىڭ كىشى ئىدى.
32 ئىسساكارلاردىن زامان-ۋەزىيەتنى چۈشىنىدىغان، ئىسرائىلنىڭ قانداق قىلىشى كېرەكلىكىنى بىلىدىغان يولباشچىلار
جەمئىي ئىككى يۈز كىشى ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ھەممە قېرىنداشلىرى ئۇلارنىڭ ئەمرىگە بويسۇنۇاتتى.
33 زەبۇلۇنلاردىن جەڭگە تەييارلانغان، ھەرخىل قورال-ياراغلار بىلەن قوراللانغان، ئالا كۆڭۈللۈك قىلمايدىغان،
داۋۇتنىڭ ياردىمىگە كەلگەن جەمئىي ئەللىك مىڭ كىشى ئىدى.

□ 12:18 »خۇدانىڭ روھى« ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا پەقەت »روھ« دېيىلدۇ.

□ 12:19 »لېكىن ئۇلار فىلىستىيلەرگە ياردەم بەرمىدى، چۈنكى فىلىستىيلەرنىڭ ئەمىرلىرى: »داۋۇت ئۆز غوجىسى ساۋۇل تەرەپكە ئوتۇپ كېتىشى مۇمكىن، ئۇنداقتا بېشىمىز كەتمەي قالمايدۇ«! دەپ مەسلىھەتلىشىپ ئۇلارنى قايتۇرۇپ كەتمەكچى بولغانىدى« ـ «1□□□.» 4:29-نى كۆرۈڭ.

□ 12:21 »ئۇلار داۋۇت قاراقچىلارغا قارشى جەڭ قىلغاندا ئۇنىڭغا ياردەملەشتى« ـ كۆزدە تۇتقىنى بەلكىم «1□□□.» 30-بابنا خاتىرىلەنگەن ئىشلار؛ شۇ چاغدا داۋۇت ئامالەك قاراقچىلىرىغا ھۇجۇم قىلغان.

34 نافتاللاردىن يولباشچى بولغان مىڭ كىشى بار ئىدى، ئۇلارغا ئەگىشىپ قولىغا قالقان ۋە نەيزە ئالغانلار جەمئىي
ئوتتۇز يەتتە مىڭ كىشىگە يېتەتتى.
35 دانلاردىن جەڭگە تەييارلانغان جەمئىي يىگىرمە سەككىز مىڭ ئالتە يۈز كىشى ئىدى.
36 ئاشىرلاردىن جەڭگە چىقىپ قوشۇن سىپىگە ئاتلىنىشقا تەييار بولغان جەمئىي قىرىق مىڭ كىشى ئىدى.
37 ئىئوردان دەرياسىنىڭ شەرق تەرىپىدىكى رۇبەن قەبىلىسى، گاد قەبىلىسى ۋە ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسىدىن قولىغا
ھەرخىل قورال-ياراغ ئېلىپ جەڭگە تەييارلانغان جەمئىي بىر يۈز يىگىرمە مىڭ كىشى ئىدى.
38 يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان بۇ ئەزمەتلەرنىڭ ھەربىي يۈرۈشى تەكشى بولۇپ، داۋۇتنى پۈتكۈل ئىسرائىل ئۈستىگە
پادىشاھ قىلىپ تىكلەش ئۈچۈن بىر جان بىر دىل بولۇپ، ھىبرونغا كېلىشكەنىدى؛ قالغان ئىسرائىللارمۇ بىر نىيەت
بىر مەقسەتتە داۋۇتنى پادىشاھ قىلىپ تىكلىمەكچى بولۇشقانىدى.
39 ئۇلار شۇ يەردە داۋۇت بىلەن ئۈچ كۈن بىللە يەپ-ئىچىپ غىزالاندى، چۈنكى ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى ئۇلارغا
تەييارلاپ قويۇشقانىدى.
40 ئۇلارنىڭ ئۆپچۈرىسىدىكى خەلقلەر، ھەتتا ئىسساكار، زەبۇلۇن ۋە نافتاللارنىڭ زېمىنىدىكىلەر ئېشەك، تۆگە، قېچىر
ۋە كالىلارغا ئارتىپ ئۇلارغا ناھايىتى كۆپ ئوزۇقلۇق ئېلىپ كەلگەن؛ ئۇلار زور مىقداردا ئۇن، ئەنجۈر پوشكىلى،
ئۈزۈم پوشكىلى، شاراب، زەيتۇن مېيى ۋە نۇرغۇن قوي-كاللارنى يەتكۈزۈپ بېرىشكەنىدى؛ پۈتكۈل ئىسرائىل
شاد-خۇرامىلىقتا چۈمگەنىدى.

13

ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئاپىرىلىشىدا بولغان بالايىقازا
2سام. 6:1-11

1 داۋۇت مىڭبېشى، يۈزبېشى ۋە بارلىق يولباشچىلار بىلەن مەسلىھەتلەشتى؛
2 ئاندىن پۈتۈن ئىسرائىل ئاممىسىغا: »ئەگەر سىلەر ماقۇل كۆرسەڭلار، شۇنداقلا بۇ ئىشنى خۇدايىمىز پەرۋەردىگارىدىن
دەپ بىلسەڭلار، بىز ئىسرائىلنىڭ زېمىنلىرىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا شۇ يەردە قالغان قېرىنداشلىرىمىزغا ھەمدە ئۇلار
بىلەن بىللە شەھەرلەردە ۋە ئېتىزلىقلىردا تۇرۇۋاتقان كاھىن ھەم لاۋىيلارغا مۇشۇ يەرگە يىغىلىش توغرۇلۇق ئادەم
ئەۋەتەيلى.
3 بىز خۇدايىمىزنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى مەشەگە يۆتكەپ كېلەيلى؛ چۈنكى سائۇلنىڭ كۈنلىرىدە ھېچقايسىمىز ئەھدە
ساندۇقى ئالدىدا خۇدادىن يول سوراپ باقمىدۇق« دېدى.
4 بۇ ئىشنى پۈتۈن ئاممىا توغرا تاپقاچقا، ھەممەيلەن ماقۇل بولۇشتى.
5 شۇڭا داۋۇت مىسىرنىڭ شىھور دەرياسىدىن تارتىپ خامات ئېغىزىغىچە بولغان پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقىنى
چاقىرتىپ كېلىپ، خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كىرىئات-يېئارىمدىن يۆتكەپ كەلمەكچى بولدى. □
6 ئاندىن داۋۇت بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى يۆتكەپ كېلىش ئۈچۈن ياۋالاھقا، يەنى يەھۇداغا
تەۋە بولغان كىرىئات-يېئارىمغا كەلدى؛ ئىككى كېرۇبنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغۇچى پەرۋەردىگار بۇ ئەھدە ساندۇقى
ئۈستىگە تۆز نامىنى قويغانىدى.
7 ئۇلار خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئابىنادابنىڭ ئۆيىدىن ئېلىنغان يېڭى بىر ھارۇغا قويدى؛ ئۇززاھ بىلەن ئاخيو
ھارۇنى ھەيدىدى. □

□ 13:5 »مىسرنىڭ شىھور دەرياسىدىن تارتىپ خامات ئېغىزىغىچە« ـ جەنۇبتىن شىمالغىچە ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل زېمىنىنى كۆرسىتىدۇ.
»خامات ئېغىزى« دېگەننىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى: »لىبو-خامات.«
□ 13:7 »ئۇلار خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ئابىنادابنىڭ ئۆيىدىن ئېلىنغان يېڭى بىر ھارۇغا قويدى« ـ ياكى »ئۇلار خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى يېڭى
بىر ھارۇغا قويۇپ، ئۇنى ئابىنادابنىڭ ئۆيىدىن ئېلىپ چىقتى.«

8 داۋۇت بىلەن بارلىق ئىسرائىل جامائىتى خۇدانىڭ ئالدىدا ھە دەپ نەغمە-ناۋا قىلىپ، چىلتار، تەمبۇر، داپ،
چاكىلار ۋە كاناي-سۇنايلار چالاتتى.
9 لېكىن ئۇلار كىدون خامىنىغا كەلگەندە كاللار ئالدىغا مۇدۇرەپ كېتىپ يىقىلغاندا ئۇززاھ ئەھدە ساندۇقىنى
يۇلۇۋالاي دەپ قولىنى ئۇنىڭغا سوزدى.
10 ئۇززاھنىڭ ئەھدە ساندۇقىغا قولى تەككەنلىكى ئۈچۈن، خۇدا ئۇنىڭغا غەزەپلىنىپ ئۇنى ئۇرۇپ ئۆلتۈردى. شۇنىڭ
بىلەن ئۇززاھ شۇ يەردە خۇدانىڭ ئالدىدا ئۆلدى. □
11 لېكىن داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئۇززاھنىڭ تېنىنى بۇسكەنلىكىگە ئاچچىقلاندى ۋە ئۇ يەرنى »پەرەز-ئۇززاھ«
دەپ ئاتىدى؛ ئۇ يەر تاكى ھازىرغىچە شۇ نام بىلەن ئاتىلىپ كەلمەكتە. □
12 شۇ كۈنى داۋۇت خۇدادىن قورقۇپ: »مەن زادى قانداق قىلىپ خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى بۇ يەرگە يۆتكەپ
كېلەلەيمەن؟« دېدى.
13 شۇڭا داۋۇت ئەھدە ساندۇقىنى ئۆزى تۇرۇۋاتقان »داۋۇت شەھىرى« گە يۆتكەپ كەلمەي، گاتلىق ئوبەد-
ئېدومنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپ قويدى.
14 خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى ئوبەد-ئېدومنىڭ ئۆيىدە ئۈچ ئاي تۇردى؛ پەرۋەردىگار ئوبەد-ئېدومنىڭ ئائىلىسىنى
ۋە ئۇنىڭ بارلىق تەئەللۇقاتلىرىنى بەركەتلىدى.

14

تۇر پادىشاھى داۋۇتنىڭ ئوردا سېلىشىغا يارەملىشىدۇ
1 سام. 25:5-11:

1 تۇر پادىشاھى ھىرام داۋۇت بىلەن كۆرۈشۈشكە ئەلچىلەرنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئۈچۈن ئوردا سېلىشقا كېدىر
ياغىچى، تاشچى ۋە ياغاچچىلارنى ئەۋەتتى.
2 بۇ چاغدا داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىنى ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھ بولۇشقا جەزمەن
تىكلەيدىغانلىقىنى كۆرۈپ يەتتى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز خەلقى ئىسرائىل ئۈچۈن ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنى
گۈللەندۈرگەندى.

داۋۇتنىڭ يېرۇسالېمدا كۆرگەن ئوغۇللىرى

3 داۋۇت يېرۇسالېمدا يەنە بىرمۇنچە خوتۇن ئالدى ھەمدە يەنە ئوغۇل-قىزلارنى كۆردى.
4 تۆۋەندىكىلەر ئۇنىڭ يېرۇسالېمدا كۆرگەن پەرزەنتلىرىنىڭ ئىسىملىرى: شامۇيا، شوباب، ناتان، سۇلايمان،
5 ئىبھار، ئەلىشۇيا، ئەلپەلەت،
6 نوگاھ، نەفەگ، يافىيا،
7 ئەلىشاما، بەئەلىيادا ۋە ئەلىفەلەت.□

داۋۇتنىڭ فىلىستىيلەرنى ئىككى قېتىم يەڭگەنلىكى

8 داۋۇتنىڭ مەسىھ قىلىنىپ پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە پادىشاھ قىلىنغانلىقىنى ئاڭلىغان فىلىستىيلەرنىڭ ھەممىسى
داۋۇت بىلەن قارشىلىشىش پۈرسىتىنى ئىزلەپ كەلدى؛ داۋۇت بۇنى ئاڭلاپ ئۇلارغا قارشى جەڭگە ئاتلاندى.

□ 13:10 »ئۇززاھنىڭ ئەھدە ساندۇقىغا قولى تەككەنلىكى ئۈچۈن، خۇدا ئۇنىڭغا غەزەپلىنىپ ئۇنى ئۇرۇپ ئۆلتۈردى« ـ مۇقەددەس قانۇن بويىچە پەقەت كاھىنلار ئەھدە ساندۇقىغا قول تەككۈزۈشكە ۋە ئۇنى كۆتۈرۈشكە بولاتتى. ئۇنى كالا ھارۋىسى ئۈستىگە قويۇشقا بولمايتتى. شۇڭا داۋۇت ۋە پۈتكۈل ئىسرائىللار مۇشۇ ئىشتا ئەيىبلىك ئىدى. □ 13:11 »پەرەز-ئۇززاھ« ـ مەنىسى »ئۇززاھغا بۇسۇپ كىرىش.« □ 14:7 »بەئەلىيادا« ـ ياكى »ئەلىيا.« «2□□□.» 16:5 نى كۆرۈڭ.

9 فلىستىيلەر »رەفايىم جىلغىسى«غا بۇلاڭ-تالاڭ قىلغىلى كىردى.
10 داۋۇت خۇدادىن: »مەن فىلىستىيلەرگە قارشى جەڭگە چىقسام بولامدۇ؟ ئۇلارنى مېنىڭ قولۇمغا تاپشۇرامسەن؟« دەپ سورىۋىدى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: »جەڭگە چىق، مەن ئۇلارنى سۆزسىز قولۇڭغا تاپشۇرىمەن« دېدى.
11 فىلىستىيلەر بائال-پەرازىمغا ھۇجۇم قىلغىلى كەلگەندە، داۋۇت ئۇلارنى شۇ يەردە مەغلۇپ قىلدى ۋە: »خۇدا مېنىڭ قولۇم ئارقىلىق دۇشمەنلىرىم ئۈستىگە خۇددى كەلكۈن يارنى ئېلىپ كەتكەندەك بۆسۈپ كىردى« دېدى. شۇڭا ئۇ يەر »بائال-پەرازىم« دەپ ئاتالغان. □
12 فىلىستىيلەر ئۆزلىرىنىڭ بۇتلىرىنى شۇ يەرگە تاشلاپ قاچقانلىقتىن، داۋۇت ئادەملىرىگە ئۇلارنى كۆيدۈرۈۋېتىشنى تاپىلىدى.
13 فىلىستىيلەر يەنە ھېلىقى جىلغىغا بۇلاڭ-تالاڭ قىلغىلى كىرىۋىدى،
14 داۋۇت يەنە خۇدادىن يول سوردى. خۇدا ئۇنىڭغا: »ئۇلارنى ئارقىسىدىن قوغلىماي، ئەگىپ ئۆتۈپ، ئۇلارغا ئۇجملىكىنىڭ ئۈدۈلىدىن ھۇجۇم قىلغىن.
15 سەن ئۇجمە دەرەخلىرىنىڭ ئۈستىدىن ئاياغ تىۋىشنى ئاكىلىشىڭ بىلەنلا جەڭگە ئاتلان؛ چۈنكى ئۇ چاغدا خۇدا سېنىڭ ئالدىڭدا فىلىستىيلەرنىڭ قوشۇنىغا ھۇجۇمغا چىققان بولىدۇ« دېدى. □
16 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت خۇدانىڭ دېگىنى بويىچە ئىش تۇتۇپ، فىلىستىيلەرنىڭ قوشۇنىغا گىبېئوندىن گەزەرگىچە قوغلاپ زەربە بەردى.
17 شۇ سەۋەبتىن داۋۇتنىڭ شۆھرىتى بارلىق يۇرت-زېمىنلارغا پۇر كەتتى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭ قورقۇنچىنى بارلىق ئەللەرنىڭ ئۈستىگە سالدى.

15

ئەھدە ساندۇقىنى يۇتكەشنىڭ تەييارلىقى

1 داۋۇت داۋۇت شەھىردە ئۆزىگە ئۆي-ئوردىلار سالدۇردى، ھەم خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىغا جاي ھازىرلىدى ۋە ئۇنىڭغا چېدىر تىكتۈردى.
2 ئۇ چاغدا داۋۇت: »خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى لاۋىيلاردىن بۆلەك كىشىلەرنىڭ كۆتۈرۈشىگە بولمايدۇ، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنى كۆتۈرۈشكە ۋە مەڭگۈ ئۆزىنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا شۇلارنى تاللىغانىدى« دېدى.
3 ئاندىن داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ھازىرلاپ قويغان يەرگە يۇتكەش ئۈچۈن پۈتكۈل ئىسرائىللارنى يېرۇسالېمغا يىغدى.
4 داۋۇت يەنە ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىنى ۋە لاۋىيلارنى يىغدى:
5 كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرى جەمەت بېشى بولغان ئۇرىيەل ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى بىر يۈز يىگىرمە كىشى؛
6 مەرارى ئەۋلادلىرىدىن جەمەت بېشى بولغان ئاسايا ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىدىن ئىككى يۈز يىگىرمە كىشى؛
7 گەرشومنىڭ ئەۋلادلىرىدىن جەمەت بېشى بولغان يوئېل ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى بىر يۈز ئوتتۇز كىشى؛
8 ئەلىزافاننىڭ ئەۋلادلىرىدىن جەمەت بېشى بولغان شېمايا ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى ئىككى يۈز كىشى؛
9 ھېبرونىڭ ئەۋلادلىرىدىن جەمەت بېشى بولغان ئەلىيەل ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى سەكسەن كىشى؛
10 ئۇززىيەلنىڭ ئەۋلادلىرىدىن جەمەت بېشى بولغان ئاممىناداب ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى بىر يۈز ئون ئىككى كىشى ئىدى.

□ 14:11 »بائال-پەرازىم« ـ »ئىگەم بۆسۈپ كىردى« دېگەن مەنىدە.
□ 14:15 »ئۇجمە دەرەخلىرى« ـ يۇ يىزنىڭ قىياسىمىز. ئىبرانىي تىلىدا »يىغلىغۇچى دەرەخلەر.« زادى قايسى دەرەخ ئىكەنلىكى بىزگە نامەلۇم. باشقا بىر قىياس »خىنە دەرەخلىرى.«

11 داۋۇت كاھىنلاردىن زادوك بىلەن ئابىياتارنى، شۇنىڭدەك لاۋىلىيلاردىن ئۇرىيەل، ئاسايا، يوئىل، شىمايا، ئەلىيەل
ۋە ئامىنادابنى چاقىرتىپ كېلىپ ئۇلارغا:
12 »سىلەر لاۋىي جەمەتىنىڭ باشلىرىسىلەر؛ ئۆزۈڭلارنى ۋە سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلارنى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى
پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى مەن تەييارلاپ قويغان يەرگە كۆتۈرۈپ كېلىش ئۈچۈن پاك قىلىڭلار. □
13 چۈنكى ئىلگىرى سىلەر شۇنداق قىلماي، بەلگىلەنگەن تەرتىپ بويىچە ئۇنىڭدىن يول سورىمىغىنىمىزدىن خۇدايىمىز
پەرۋەردىگار بىزگە زەربە بەرگەن« دېدى. □
14 شۇنىڭ بىلەن كاھىنلار بىلەن لاۋىيلار ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ
مېڭىش ئۈچۈن ئۆزلىرىنى پاك قىلدى.
15 لاۋىيلار ئەمدى مۇسانىڭ پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامى بىلەن تاپىلىغىنى بويىچە، خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى
بالداق بىلەن مۇرىسىگە ئېلىپ كۆتۈردى.

نەغمە-ناۋاچىلار ھۆرمەت ئەترىتى

16 داۋۇت يەنە لاۋىيلارنىڭ يولباشچىلىرىغا ئۆزلىرىنىڭ قېرىنداشلىرىدىن نەغمىچىلەرنى تەيىنلەشنى بۇيرۇدى؛ ئۇلار
جۈملىدىن تەمبۇر، چىلتار، جاڭلار قاتارلىق ھەرخىل سازلارنى چېلىپ ئاۋازنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ شاد-خۇراملىق
ئىچىدە كۆزي ئېيتىشقا تەيىنلەندى.
17 شۇڭلاشقا، لاۋىيلار يوئېلنىڭ ئوغلى ھېمانني ۋە ئۇنىڭ جەمەتىدىكى بەرەكىيانىڭ ئوغلى ئاسافنى ھەم ئۇلارنىڭ
قېرىنداشلىرىدىن بولغان مەرارىلاردىن كۇشىياھنىڭ ئوغلى ئېتاننى بەلگىلدى.
18 ئۇلار بىلەن بىرلىكتە يەنە قېرىنداشلىرىدىن زەكەريا، بىن، يائازىيەل، شېمىراموت، يەھىيەل، ئۇننى، ئېلىئاب،
بىنايا‌ھ، ماۋاسىياھ، ماتتىتىياھ، ئەلىفەلەھ، مېكنىيا ھەم دەرۋازىۋەن ئوبەد-ئېدوم بىلەن جەئىيەلنى ئىككىنچى
دەرىجىلىك ئەترەت قىلىپ تەشكىللىدى.
19 نەغمىچى ھېمان، ئاساف ۋە ئېتانلار مىس چاڭلار چېلىپ، ياڭراق ئاۋاز چىقىراتتى؛
20 زەكەريا، ياۋازىيەل، شېمىراموت، يەھىيەل، ئۇننى، ئېلىئاب، ماۋاسىياھ ۋە بىنايالار تەمبۇر چېلىپ »ئالاموت
ئۇسۇلۇبى«دا تەڭگەش قىلاتتى؛ □
21 ماتتىتىياھ، ئەلىفەلەھ، مېكنىيا، ئوبەد-ئېدوم، جەئىيەل ۋە ئازازىيالار چىلتار چېلىپ باشلامچىلىق قىلىپ،
»شەمىنىت ئۇسۇلۇبى«دا تەڭگەش بولاتتى. □
22 لاۋىيلارنىڭ يولباشچىسى كەنانىيا مۇزىكىغا ناھايىتى پىششىق بولغاچقا، مەخسۇس نەغمە-ناۋاچىلىققا مەسئۇل
بولۇپ مۇزىكا ئۇگىتەتتى.
23 بەرەكىيا بىلەن ئەلكاناھ ئەھدە ساندۇقىغا مەسئۇل ئىشىكچاقارلار ئىدى.
24 شەبانىيا، يەھوشافات، نەتانەل، ئاماساي، زەكەريا، بىنايا ۋە ئەلئېزەر قاتارلىق كاھىنلار خۇدانىڭ ئەھدە
ساندۇقى ئالدىدا كاناي چالاتتى؛ ئوبەد-ئېدوم بىلەن يەھىياھمۇ ئەھدە ساندۇقىغا مەسئۇل ئىشىكچاقار قىلىنىپ
قويۇلغانىدى.□

ئەھدە ساندۇقى »داۋۇت شەھىرى« گە يۆتكەپ كېلىندۇ

1 سام. 6:16-23

□ **15:12 »ئۆزۈڭلارنى... پاك قىلىڭلار«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۆزۈڭلارنى... پاك-مۇقەددەس قىلىڭلار.« بۇ »پاك-مۇقەددەسلىك« رەسمىي ئىش
بولۇپ، »مىس.» 29-بابتا ۋە »لاۋ.» 7-بابتا كۆرسىتىلگەندەك: (1) ئۇلۇك ئەرسىلەرگە تەگىشلىك؛ (2) تەنلىرىنى يۇيۇش؛ (3) پاكىز كىيىم-كېچەكنى
كىيىش؛ (4) ئۆزىنىڭ گۈناھىنى تىلەش ئۈچۈن »گۈناھ قۇربانلىقى سۇنۇش دېگەن تۆت ئىشنى ئۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن ئىدى. □ **15:13 »زەربە
بەرگەن«** ـ ئىبراني تىلىدا »بۇسۇپ باسقان.« □ **15:20 »ئالاموت ئۇسۇلۇبى«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بىزگە ئېنىق ئەمەس؛ بەلكىم »(ئاياچىدا(يۇقىرى ئاۋاز
بىلەن« دېگەننى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. □ **15:21 »شەمىنىت ئۇسۇلۇبى«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بىزگە ئېنىق ئەمەس؛ بەلكىم »ئەرەنچە تۆۋەن ئاۋاز بىلەن«
دېگەننى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. □ **15:24 »يەھىياھ«** ـ »يەھىياھ« ۋە »جىيەل« دېگەن بىر ئىسىمدۇر.

25 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ئىسرائىل ئاقساقاللىرى ۋە مىڭبېشى قاتارلىقلار بىلەن بىرگە ئوبەد-ئېدومنىڭ ئۆيىدىن
خۇشاللىققا چۆمگەن ھالدا پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ چىققىلى باردى.
26 ۋە شۇنداق بولدىكى، داۋۇتلار خۇدا پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ ماڭغان لاۋىيلارغا يارده‌م
بەرگەنلىكىنى كۆرۈپ، يەتتە بۇقا ۋە يەتتە قوچقار قۇربانلىق قىلدى.
27 داۋۇت ۋە شۇنداقلا ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈردىغان لاۋىيلار ھەمده نەغمىچىلەر ھەم نەغمە-ناۋا بېشى بولغان
كەنانىيالارنىڭ ھەممىسى كاناپ لباس كىيىشكەنىدى؛ داۋۇت ئۆزىنىڭ ئۈستىگە يەنە كاناپ ئەفود كىيگەنىدى. □
28 پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى ئەمدى شۇ تەرىقىده تەنتەنە قىلىپ، بۇرغا، كاناي، جاڭجۇڭ، تەمبۈر، چىلتار قاتارلىق
تۈرلۈك سازلار بىلەن يۇقىرى ئاۋازدا مۇزىكا چېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ كېلىشتى.
29 پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى داۋۇت شەھىرىگە يېتىپ كەلگەنده سائۇلنىڭ قىزى مىقال پەنجىردىن تۆۋەنگە
قاراپ تۇراتتى؛ ئۇ داۋۇتنىڭ سەكرەپ ئويناپ-چېلىپ تەنتەنە قىلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ ئىچىده ئۇنى زاڭلىق قىلدى.

16

مەدھىيە ئوقۇش، بەخت تىلەش

1 ئۇلار خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ كىرىپ داۋۇت ئۇنىڭغا ھازىرلاپ قويغان چېدىرنىڭ ئوتتۇرىسىغا
قويۇپ، ئاندىن خۇدانىڭ ئالدىدا كۆيدۈرمە قۇربانلىق بىلەن ئىناقلىق قۇربانلىقى سۇندى.
2 داۋۇت كۆيدۈرمە قۇربانلىقى بىلەن ئىناقلىق قۇربانلىقى سۇنۇپ بولغاندىن كېيىن پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا خەلققە
بەخت تىلىدى.
3 ئۇ يەنە ئەر-ئايال دېمەي ئىسرائىللارنىڭ ھەر بىرىگە بىردىن نان، بىردىن خورما پوشكىلى، بىردىن ئۈزۈم پوشكىلى
ئۈلەشتۈرۈپ بەردى.□

لاۋىيلارنىڭ ئەھدە ساندۇقى ئالدىدىكى ۋەزىپىلىرى

4 داۋۇت بىر قىسىم لاۋىيلارغا پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى ئالدىدا خىزمەتتە بولۇش، يەنى دۇئا-تىلاۋەت
ئوقۇش، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-رەھمەت ئېيتىش ۋە كۈي-مۇناجات ئوقۇشنى بۇيرۇدى.
□
5 ئۇلارنىڭ يولباشچىسى بولسا ئاساف، ئاندىن زەكەريا ئىدى؛ باشقىلىرى بولسا جەئىيەل، شېمىراموت، يەھىيەل،
ماتتىتىياھ، ئېلىئاب، بىنايا، ئوبەد-ئېدوم ۋە جەئىيەللەر ئىدى. ئۇلار تەمبۈر-چىلتار چېلىشقا قويۇلدى؛ ئاساف
بولسا چاڭلارنى چالاتتى.
6 بىنايا بىلەن ياھازىيەلدىن ئىبارەت ئىككى كاھىن خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى ئالدىدا ھەردائىم كاناي چېلىشقا
قويۇلدى.

داۋۇتنىڭ پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئوقۇغان كۈيى

7 شۇ كۈنى داۋۇت ئاساف ۋە قېرىنداشلىرىنى پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-رەھمەت ئېيتىشقا بەلگىلەپ ئۇلارغا
بىرىنچىدىن مۇنۇ كۈينى تاپشۇردى: ـ

8 »پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر قىلىڭلار،
ئۇنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلىڭلار،

□ 15:27 »ئەفود« ـ ئادەتتە كاھىنلار ئالاھىده كىيىدىغان پىنجەككە ئوخشاش بىر كىيىم ئىدى »)مىس.» 28-بابنى كۆرۈڭ. ئۇنداق كىيىم كىيىۋېلىش ئۆزىنى خۇداغا ئالايىتەن بېغىشلاشنى بىلدۈرەتتى. □ 16:3 »بىردىن خورما پوشكىلى« ـ ياكى »بىر پارچىدىن گۆش.« □ 16:4 »دۇئا-تىلاۋەت ئوقۇش« ـ ياكى »ئەسلەش«، »تەتەنە قىلىش.«

ئۇنىڭ قىلغانلىرىنى ئەللەر ئارىسىدا ئايان قىلىڭلار!■
9 ئۇنىڭغا ناخشىلار ئېيتىپ، ئۇنى كۈيلەڭلار،
ئۇنىڭ پۈتكۈل كارامەت مۆجىزىلىرى ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىڭلار.
10 مۇقەددەس نامىدىن پەخىرلىنىپ داڭلاڭلار،
پەرۋەردىگارنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ كۆڭلى شادلانسۇن!
11 پەرۋەردىگارنى ۋە ئۇنىڭ قۇدرىتىنى ئىزدەڭلار،
ئۇنىڭ يۈز-ھۇزۇرىنى توختىماي ئىزدەڭلار.
12 ئۇنىڭ ياراتقان مۆجىزىلىرىنى،
كارامەت ئالامەتلىرىنى ھەم ئاغزىدىن چىققان ھۆكۈملىرىنى ئەستە تۇتۇڭلار،
13 ئى ئۇنىڭ قۇلى ئىسرائىلنىڭ نەسلى،
ئۇزى تاللىغانلىرى، ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى!
14 ئۇ، پەرۋەردىگار ـ خۇدايىمىز،
ئۇنىڭ ھۆكۈملىرى پۈتكۈل يەر يۈزىدىدۇر.
15 ئۇ ئۇزى تۈزگەن ئەھدىنى ئەبەدتىن يادىڭلاردا تۇتۇڭلار ـ
ـ بۇ ئۇنىڭ مىڭ ئەۋلادقىچە ۋەدىلەشكەن سۆزىدۇر ـ
16 ئىبراھىم بىلەن تۈزگەن ئەھدىسى،
يەنى ئىسھاققا ئېچىكەن قەسىمىدۇر.
17 ئۇ بۇنى ياقۇپقىمۇ نىزام دەپ جەزملەشتۈردى،
ئىسرائىلغا ئەبەدتىن ئەھدە قىلىپ بېرىپ: ـ □
18 »ساڭا قانائان زېمىنىنى بېرىمەن،
ئۇنى مىراسىڭ بولغان نېسىۋەڭ قىلىمەن« ـ دېدى.
19 ئۇ چاغدا سىلەر ئاجىز ئىدىڭلار، ئادەمسىڭلار ئاز ھەم ئۇ يەردە مۇساپىر ئىدىڭلار؛
20 بۇ ئەلدىن ئۇ ئەلگە، بىر قەبىلىدىن يەنە بىر قەبىلىگە كۆچۈپ يۈرگەن.
21 پەرۋەردىگار ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئۇلارنى بوزەك قىلىشىغا يول قويمىدى،
ئۇلارنى دەپ پادىشاھلارغىمۇ تەنبىھ بېرىپ: ـ
22 »مەن مەسىھ قىلغانلارغا تەگمە،
پەيغەمبەرلىرىمگە يامان ئىش قىلما«! ـ دېدى.
23 پۈتۈن جاھان، پەرۋەردىگارنى كۈيلەڭلار،
نىجاتىنى ھەر كۈنى ئېلان قىلىڭلار!
24 ئۇنىڭ جۇلاسىنى ئەللەردە بايان قىلىڭلار،
ئۇنىڭ مۆجىزىلىرىنى بارلىق خەلقلەر ئارىسىدا جاكارلاڭلار.
25 چۈنكى پەرۋەردىگارىمىز ئۇلۇغدۇر،
زور ھەمدۇسانىغا لايىقتۇر؛
ئۇ بارلىق ئىلاھلاردىن ئۈستۈن، ئۇنىڭدىن قورقۇش كېرەكتۇر؛□
26 چۈنكى بارلىق ئەللەرنىڭ ئىلاھلىرى ـ بۇتلار خالاس،
بىراق پەرۋەردىگار ئاسمان-پەلەكنى ياراتقاندۇر.
27 شانۇشەۋكەت ۋە ھەيۋەت ئۇنىڭ ئالدىدا،

■ **16:8** زەب. 105:1-15 96:1-13 106:1 □ 47، 48: **16:17** »ئۇ بۇنى ياقۇپقىمۇ نىزام دەپ جەزملەشتۈردى« ـ مۇشۇ يەردە »ياقۇپ« ياقۇپنىڭ ئۇزىنى)ئىسرائىل خەلقى ئەمەس(كۆرسىتىدۇ. □ **16:25** »ئۇنىڭدىن قورقۇش كېرەكتۇر« ـ ياكى »ئۇ قورقۇنچلۇقتۇر«.

قۇدرەت ۋە خۇشلۇق ئۇنىڭ جايىدىدۇر.
28 پەرۋەردىگارغا تەئەللۇقىنى بەرگەيسىلەر، ئى ئەل-قەبىلىلەر،
پەرۋەردىگارغا شان-شەرەپ ۋە قۇدرەتنى بەرگەيسىلەر!□
29 پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا لايىق بولغان شان-شۆھرەتنى ئۇنىڭغا بەرگەيسىلەر؛
سوۋغا-سالام ئېلىپ ئۇنىڭ ئالدىغا كىرىڭلار،
پەرۋەردىگارغا پاك-مۇقەددەسلىكىنىڭ گۈزەللىكىدە سەجدە قىلىڭلار؛□
30 پۈتكۈل يەر-يۈزى، ئۇنىڭ ئالدىدا تىترەڭلار!
دۇنيا مەزمۇت قىلىنغان، ئۇ تەۋرەنمەس ئەسلا.
31 ئاسمانلار شادلانسۇن، ۋە يەر-جاھان خۇش بولسۇن،
ئەللەر ئارىسىدا ئېلان قىلىنسۇن: ـ
»پەرۋەردىگار ھۆكۈم سۈرىدۇ.«!
32 دېڭىز-ئوكيان ۋە ئۇنىڭغا تولغان ھەممە چۇقان سېلىپ جۇش ئۇرسۇن!
دالىلار ھەم ئۇلاردىكى ھەممە يايرىسۇن!
33 ئۇ چاغدا ئورماندىكى پۈتكۈل دەرەخلەر پەرۋەردىگار ئالدىدا ياڭرىتىپ ناخشا ئېيتىدۇ؛
چۈنكى مانا، ئۇ پۈتۈن جاھانىنى سوراق قىلىشقا كېلىدۇ!
34 پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر ئېيتىڭلار!
چۈنكى ئۇ مېھرىباندۇر،
ئەبەدىيدۇر ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى.
35 ۋە: بىزنى قۇتقۇزغىن، ئى نىجاتىمىز بولغان خۇدا!
بىزنى يېنىڭغا يىغۋالغايسەن،
مۇقەددەس نامىڭغا تەشەككۈر قىلىشقا،
يايراپ سېنى مەدھىيىلەشكە،
بىزنى ئەللەردىن قۇتقۇزۇپ چىققايسەن! ـ دەڭلار!
36 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا،
ئەزەلدىن تا ئەبەدگىچە تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇلسۇن!
پۈتكۈل خەلق »ئامىن«! دېدى ھەمدە پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئوقۇشتى.

ئىبادەت چېدىرىدىكى باشقا ۋەزىپىلەر

37 داۋۇت شۇ يەردە، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى ئالدىدا ھەر كۈندىكى ۋەزىپىگە مۇۋاپىق، ئەھدە ساندۇقى ئالدىدىكى خىزمەتتە داۋاملىق بولۇشقا ئاساف بىلەن ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىنى قالدۇرۇپ قويدى؛
38 ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئوبەد-ئېدوم بىلەن ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىدىن ئاتمىش سەككىز كىشى بار ئىدى؛ شۇنىڭدەك يەدۇتۇننىڭ ئوغلى ئوبەد-ئېدوم بىلەن خوساھ دەرۋازىۋەنلىككە قويۇلدى.
39 كاھىن زادوك بىلەن ئۇنىڭ كاھىن قېرىنداشلىرى گىبېئون ئېگىزلىكىدىكى پەرۋەردىگارنىڭ چېدىرى ئالدىدا،
40 پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلغا تاپىلىغان قانۇن-ئەھكاملىرىدا بارلىق يېزىلغىنى بويىچە، ھەركۈنى ئەتىسى-ئاخشىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھى ئۈستىدە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى سۇنۇشقا قويۇلدى.

□ 16:28 **»پەرۋەردىگارغا... قۇدرەتنى بەرگەيسىلەر«** ـ مۇشۇ سۆزلەر بەلكىم شۇنى بىلدۈرىدۇكى، خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرسەك، مۇشۇ قىلغىنىمىز ئۇنىڭغا بىز ئارقىلىق ئۆزىنىڭ كۆزچ-قۇدرىتىنى كۆرسىتىش ئىمكانىيىتىنى يارىتىدۇ.

□ 16:29 **»پەرۋەردىگارغا پاك-مۇقەددەسلىكىنىڭ گۈزەللىكىدە سەجدە قىلىڭلار«** ـ ياكى »پەرۋەردىگارغا پاك-مۇقەددەس ئېگىنلەر بىلەن سەجدە قىلىڭلار.«

41 ئۇلار بىلەن بىللە بولغانلار، يەنى ھېمان، يەدۇتۇن ۋە قالغان تاللانغانلار، شۇنداقلا بارلىق ئىسمى تىزىلغانلار
پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-رەھمەت ئېيتىشقا قويۇلدى)چۈنكى ئۇنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى ئەبەدگىچىدۇر.(!
42 ھېمان ۋە يەدۇتۇن بولسا نەغمىچىلىككە، جۈملىدىن كاناي، جاڭ-جاڭ ۋە بارلىق مەدھىيە سازلىرىنى چېلىشقا
مەسئۇل قىلىندى. يەدۇتۇننىڭ ئوغۇللىرى دەرۋازىغا قاراشقا قويۇلدى.
43 بۇ ئىشلاردىن كېيىن بارلىق خەلق ئۆز ئۆيلىرىگە قايتىشتى؛ داۋۇتمۇ ئۆز ئۆيىدىكىلەرگە بەخت تىلەشكە قايتتى.

17

داۋۇتنىڭ پەرۋەردىگارغا ئۆي سېلىش نىيىتى
2سام. 7:1-15

1 داۋۇت ئۆز ئۆيىدە تۇرۇۋاتقان چېغىدا، ناتان پەيغەمبەرگە: »قارا، مەن كېدىر ياغىچىدىن ياسالغان ئۆيدە
تۇرۇۋاتىمەن، پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى بولسا چېدىر پەردىلىرى ئاستىدا تۇرۇۋاتىدۇ« دېدى.
2 ناتان داۋۇتقا: »كۆڭلۈڭدە نېمىكىلىرىڭگە ئەمەل قىلغىن، چۈنكى خۇدا سەن بىلەن بىللىدۇر« ـ دېدى.
3 شۇ كۈنى كېچىدە خۇدانىڭ سۆزى ناتانغا كېلىپ يەتتى:
4 »سەن بېرىپ قۇلۇم داۋۇتقا مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: سەن مەن ئۈچۈن تۇرالغۇ ئۆي
سالساڭ بولمايدۇ.
5 چۈنكى مەن ئىسرائىللارنى باشلاپ چىققان كۈندىن تارتىپ بۈگۈنگە قەدەر بىر ئۆيدە تۇرۇپ باقمىغانمەن، پەقەت
بۇ چېدىردىن ئۆ چېدىرغا، بىر چېدىرگاھدىن باشقا بىرگە يۆتكىلىپ يۈردۈم، خالاس.
6 مەن ئىسرائىل خەلقى بىلەن بىللە مەيلى قەيەرگە بارماي، ھېچقاچان ئىسرائىلنىڭ بىرەر ھاكىمىغا، يەنى مېنىڭ
خەلقىمنى بېقىشنى تاپىلىغان بىرەرسىگە: نېمىشقا سىلەر ماڭا كېدىر ياغىچىدىن ئۆي سېلىپ بەرمەيسىلەر؟ ـ دېدىممۇ؟
7 ئەمدى سەن قۇلۇم داۋۇتقا مۇنداق دېگىن: ـ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئېيتىدۇكى،
مەن سېنى ئەمدى يايلاقلاردىن، قويلارنىڭ ئارقىسىدىن ئېلىپ، خەلقىم ئىسرائىلنىڭ ئۈستىگە ئەمىر بولۇش ئۈچۈن
چاقىرتىپ چىقتىم.
8 مەيلى قەيەرگە بارمىغىن، مەن ھامان سېنىڭ بىلەن بىللە بولدۇم ۋە سېنىڭ ئالدىڭدىن بارلىق دۈشمەنلىرىڭنى يوقىتىپ
كەلدىم؛ يەر يۈزىدىكى ئۇلۇغلار نام-شۆھرىتىگە ئىگە بولغاندەك سېنى نام-شۆھرەتكە سازاۋەر قىلدىم.
9-10 مەن خەلقىم بولغان ئىسرائىلغا بىر جايىنى بېكىتىپ، ئۇلارنى شۇ يەردە تىكىپ ئۈستۈرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن
ئۇلار ئۆز زېمىنىدا ئۈرىدىغان، پاراكەندىچىلىككە ئۇچرىمايدىغان بولىدۇ. رەزىللەر دەسلەپتىدىكىدەك ۋە مەن خەلقىم
ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا ھاكىمىلارنى تەيىنلىگەن كۈنلەردىكىدەك، ئۇلارغا قايتىدىن زۇلۇم سالمايدۇ.
مەن بارلىق دۈشمەنلىرىڭنى ساڭا بېقىندۇردۇمەن. ۋە مەنكى پەرۋەردىگار ساڭا شۇنى ئېيتىپ قويايكى، مەن سېنىڭ
ئۈچۈن بىر ئۆينى ياساپ بېرىمەن!
11 سېنىڭ كۈنلىرىڭ توشۇپ، ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ يېنىغا قايتقان ۋاقتىڭدا سېنىڭ نەسلىڭدىن، يەنى ئوغۇللىرىڭدىن
بىرىنى سېنىڭ ئورنۇڭنى باسىدىغان قىلىمەن؛ مەن ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنى مۇستەھكەم قىلىمەن.
12 ئۇ ماڭا بىر ئۆي ياسايدۇ، مەن ئۇنىڭ پادىشاھلىق تەختىنى مەڭگۈ مۇستەھكەم قىلىمەن.
13 مەن ئۇنىڭغا ئاتا بولىمەن، ئۇ ماڭا ئوغۇل بولىدۇ؛ مېھرى-شەپقىتىمنى سېنىڭدىن ئاۋۋال ئۆتكەن ئىدارە قىلغۇچىدىن
جۈدا قىلغىنىمدەك ئۇنىڭدىن ھەرگىز جۈدا قىلمايمەن؛
14 ئۇنى مېنىڭ ئۆيۈمدە ۋە مېنىڭ پادىشاھلىقىمدا مەڭگۈ تۇرغۇزىمەن؛ ئۇنىڭ تەختى مەڭگۈ مەزمۇت بولۇپ
تۇرغۇزۇلىدۇ.«
15 ناتان بۇ بارلىق سۆزلەر ۋە بارلىق ۋەھىينى ھېچنېمە قالدۇرماي، داۋۇتقا ئېيتىپ بەردى.

داۋۇتنىڭ دۇئاسى ۋە ھەمدۇساناسى
2سام. 7:18-29

16 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت كىرىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ مۇنداق دېدى: »ئى خۇدا پەرۋەردىگار، مەن
زادى كىم ئىدىم، مېنىڭ تۇيۇم نېمە ئىدى، سەن مېنى مۇشۇ دەرىجىگە كۆتۈرگۈزدىڭ؟
17 لېكىن ئى خۇدا پەرۋەردىگار، بۇ مەرتىۋىگە كۆتۈرگىنىڭ سېنىڭ نەزىرىڭدە كىچىككىنە بىر ئىش ھېسابلاندى؛
چۈنكى سەن مەن قۇلۇڭنىڭ تۇيىنىڭ يىراق كەلگۈسى توغرۇلۇق سۆزلىدىڭ ۋە مېنى ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك زات
دەپ قاريدىڭ، ئى خۇدا پەرۋەردىگار!□
18 سەن كەمىنەڭ ئۈستىگە چۈشۈرگەن شۇنداق شان-شەرەپ توغرۇلۇق داۋۇت ساڭا نېمە دېيەلىسۇن؟ چۈنكى
سەن دەرۋەقە تۆز قۇلۇڭنى تۆزۈڭ بىلىسەن.
19 ئاھ پەرۋەردىگار، پېقىر قۇلۇڭ ئۈچۈن ھەممە تۆز كۆڭلۈڭدىكى نىيىتىڭ بويىچە بۇ بارلىق ئۇلۇغلۇقنى كۆرسىتىپ،
بۇ چوڭ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئايان قىلدىڭ.
20 ئاھ پەرۋەردىگار، قۇلىقىمىز تولۇق ئاڭلىغىنى بويىچە ساڭا تەڭ كەلگۈدەك ھېچكىم يوق؛ سېنىڭدىن بۆلەك ھېچبىر
ئىلاھ يوقتۇر.
21 دۇنيادا قايسى بىر ئەل خەلقىڭ ئىسرائىلغا تەڭ كېلەلىسۇن؟ ئۇلارنى تۆزۈڭگە خاس بىردىنبىر خەلق بولۇش ئۈچۈن
قۇتۇلدۇرۇشقا باردىڭ ھەممە مىسىردىن قۇتۇلدۇرۇپ چىققان خەلقىڭ ئالدىدىن يات ئەللەرنى قوغلاپ چىقىرىپ،
ئۇلۇغۋار ۋە بەھەيۋەت ئىشلار ئارقىلىق تۆز نامىڭنى تىكلىدىڭ!
22 سەن خەلقىڭ ئىسرائىلنى مەڭگۈ تۆزۈڭنىڭ خەلقىڭ قىلدىڭ؛ ئاھ پەرۋەردىگار، سەنمۇ ئۇلارنىڭ خۇداسى
بولدۇڭ.
23 ئاھ پەرۋەردىگار، ئەمدى پېقىر قۇلۇڭ ۋە ئۇنىڭ ئۆيى توغرۇلۇق قىلغان ۋەدەڭ مەڭگۈگە ئەمەل قىلىنسۇن؛
سەن دېگەنلىرىڭ بويىچە ئىشنى ئادا قىلغايسەن!
24 ئامىن، ۋەدەڭ ئەمەل قىلىنسۇن، شۇنداقلا نامىڭ مەڭگۈ ئۇلۇغلانسۇن، كىشىلەر: »ساماۋى قوشۇنلىرىڭ
سەرداری پەرۋەردىگار ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، ھەققەتەن ئىسرائىلغا خۇدادۇر«! دېسۇن؛ ۋە شۇنداق بولۇپ،
پېقىر قۇلۇڭ داۋۇتنىڭ تۇيى-جەمەتى سېنىڭ ئالدىڭدا مەزمۇت تۇرغۇزۇلسۇن.
25 ئاھ خۇدايىم، سەن پېقىر قۇلۇڭغا ساڭا تۇيى ياسايمەن، دېگەن ۋەھيى كەلتۈردۈڭ؛ شۇڭا قۇلۇڭ سېنىڭ ئالدىڭدا
مۇشۇنداق دۇئا قىلىشقا جۈرئەت قىلدى.
26 ئاھ پەرۋەردىگار، سەن بىردىنبىر خۇدادۇرسەن، سەن پېقىر قۇلۇڭغا مۇشۇنداق ئامەتنى بېرىشنى ۋەدە قىلدىڭ؛
27 ئەمدى پېقىر قۇلۇڭنىڭ تۇيى-جەمەتىگە ئىلتىپات قىلىپ، ئۇنىڭ سېنىڭ ئالدىڭدا مەڭگۈ تۇرۇشىغا ساقلىغايسەن.
چۈنكى سەن، ئاھ پەرۋەردىگار، پېقىرنىڭ تۇيى-جەمەتىگە ئىلتىپات قىلدىڭ ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۇ مەڭگۈگە بەخت-
ئىلتىپاتقا نىسىپ بولىدۇ.«

18

داۋۇت فىلىستىي، موئابي ۋە زوباھلارنى مەغلۇپ قىلىدۇ
2سام. 8:1-15

□ 17:17 **»بۇ مەرتىۋىگە كۆتۈرگىنىڭ«** ـ دېمەك، »سەن مېنى مۇشۇ دەرىجىگە كۆتۈرگەن« دېگەن سۆز (18-□□□□□) ئۇنىڭ پادىشاھ بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. لېكىن خۇدا بۇ ئىتىيازدىن يەنە كۆپ ئىتىيازلارنى قوشۇپ بەرمەكچى. 16-9-ئايەتلەرنى قايتىدىن كۆرۈڭ. **»مېنى ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك زات دەپ قاريدىڭ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »مېنى يۇقىرىدىكى)شۇ(ئىنسانلىنىڭ قاتارىدا قاريدىڭ.« بۇ تەرجىمىسى توغرا بولسا »يۇقىرىدىكى ئىنسان«، يەنى مەسىھ توغرۇلۇق بېشارەت بولىدۇ.

1 شۇ ئىشتىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، داۋۇت فىلىستىيلەرگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇلارنى بويسۇندۇرۇپ، ئۇلارنىڭ
قولىدىن گاتنى ۋە ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەرنى تارتىۋالدى.
2 ئۇ يەنە موئابىيلارغا ھۇجۇم قىلدى؛ موئابىيلار ئۇنىڭغا بېقىنىپ، ئولپان تۆلەيدىغان بولدى.
3 زوباھنىڭ پادىشاھى ھادادئېزەر ئۆز تەۋەسىنى ئەفرات دەرياسىغىچە كېڭەيتىشكە ئاتلىنىپ چىققاندا، داۋۇت
تاكى خاماتقا قەدەر ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلدى.
4 داۋۇت ئۇنىڭ مىڭ جەڭ ھارۋىسىنى ئولجا ئالدى، يەتتە مىڭ ئاتلىق لەشكىرىنى، يىگىرمە مىڭ پىيادە لەشكىرىنى
ئەسىر ئالدى. داۋۇت بارلىق جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ ئاتلىرىنىڭ پېيىنى قىرقىتىۋېتىپ، پەقەت يۈز ھارۋىغا قوشقىدەك
ئاتنىلا ئېلىپ قالدى.

داۋۇت سۈرىيەلەرنى مەغلۇپ قىلدۇ

5 دەمەشقتىكى سۈرىيەلەر زوباھنىڭ پادىشاھى ھادادئېزەرگە ياردەم بېرىشكە كەلدى؛ داۋۇت سۈرىيەلەردىن يىگىرمە
ئىككى مىڭ ئەسكەرنى ئۆلتۈردى.
6 داۋۇت سۈرىيەدىكى دەمەشق رايونىغا قاراۋۇل ئەترەتلىرىنى تۈرغۇزۇۋىدى، سۈرىيەلەر داۋۇتقا بېقىنىپ، ئۇنىڭغا
ئولپان تۆلەيدىغان بولدى. داۋۇت قەيەرگە جەڭگە چىقمىسۇن، پەرۋەردىگار ئۇنى قوغداپ تۇردى. □
7 داۋۇت ھادادئېزەرنىڭ خىزمەتكارلىرى ئىشلىتىدىغان ئالتۇن قالقانلارنىڭ ھەممىسىنى يېرۇسالېمغا ئېلىپ قايتتى.
8 ئۇ يەنە ھادادئېزەرگە تەۋە تىبھات بىلەن كۇنىدىن ئىبارەت ئىككى شەھەردىن نۇرغۇن مىس ئولجا ئالدى؛ كېيىنكى
زامانلاردا سۇلايمان مۇشۇ مىسلارنى ئىشلىتىپ مىس كۆل، مىس تۈۋرۈكلەر ۋە باشقا بارلىق مىس ئەسۋابلارنى
ياساتقان.□
9 خامات پادىشاھى توۋ داۋۇتنىڭ زوباھ پادىشاھى ھادادئېزەرنىڭ پۈتۈن قوشۇنىنى مەغلۇپ قىغانلىقىنى ئاڭلاپ،
□
10 ئۆز ئوغلى ھادورامنى داۋۇتقا سالام بېرىپ، ئۇنىڭ ھادادئېزەر بىلەن جەڭ قىلىپ، ئۇنى مەغلۇپ قىلغان غەلىبىسىنى
تەبرىكلەشكە ئەۋەتتى. چۈنكى توۋ ئەسلىدە ھادادئېزەر بىلەن دائىم ئۇرۇشۇپ تۇراتتى. ھادورام ھەرخىل ئالتۇن،
كۈمۈش، مىس ئەسۋاب-جابدۇقلارنى سوۋغا قىلىپ ئەكەلدى.
11 داۋۇت پادىشاھ بۇ ئەسۋاب-جابدۇقلارنى ھەرقايسى ئەللەردىن، جۈملىدىن ئېدوم، موئاب، ئاممونلاردىن،
فىلىستىيلەردىن ۋە ئامالەكلەردىن ئولجا ئالغان ئالتۇن-كۈمۈشلەر بىلەن قوشۇپ ھەممىسىنى پەرۋەردىگارغا بېغىشلىدى.

داۋۇت ئېدوملارنى مەغلۇپ قىلدۇ

12 زەرۇئىيانىڭ ئوغلى ئابىشاي »شور ۋادىسى«دا ئېدومىيلاردىن ئون سەككىز مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى.
13 داۋۇت ئېدومدا قاراۋۇل ئەترەتلىرىنى تۈرغۇزدى؛ ئېدوملارنىڭ ھەممىسى داۋۇتقا بېقىندى. داۋۇت قەيەرگە
جەڭگە چىقمىسۇن، پەرۋەردىگار ئۇنى قوغداپ تۇردى.□

داۋۇتنىڭ مۇھىم خىزمەتكارلىرى

2سام. 8:16-18 □20 26-23:

14 داۋۇت پادىشاھ بولۇپ پۈتۈن ئىسرائىل ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىپ، بارلىق خەلقىگە ئادالەت ۋە ھەققانىيلىق
بىلەن مۇئامىلە قىلدى.
15 زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب قوشۇنغا سەردار، ئاھىلۇدنىڭ ئوغلى يەھوشافات مىرزا،

□ 18:6 »پەرۋەردىگار ئۇنى قوغداپ تۇردى« ـ ياكى »پەرۋەردىگار غەلىبىگە ئېرىشتۈرۈپ تۇردى.« □ 18:8 »تىبھات« ـ ياكى »تەباھ.«
□ 18:9 »توۋ« ـ »2□□□.» 9:9دە »توي.« □ 18:13 »پەرۋەردىگار ئۇنى قوغداپ تۇردى« ـ ياكى »پەرۋەردىگار غەلىبىگە ئېرىشتۈرۈپ
تۇردى.«

16 ئاختۇبنىڭ ئوغلى زادوك بىلەن ئابىياتارنىڭ ئوغلى ئاھىمەلەك باش كاھىن، شاۋشا كاتىپ،
17 يەھوياداناڭ ئوغلى بىنايا كەرەتىيلەر بىلەن پەلەتىيلەرنىڭ يولباشچىسى ئىدى؛ داۋۇتنىڭ ئوغۇللىرى ئۇنىڭ يېنىدىكى ئەمەلدارلار بولدى.□

19

داۋۇتنىڭ ئەلچىلىرى ھاقارەتلىنىدۇ
2سام. 10:1-19

1 كېيىنكى ۋاقىتلاردا شۇنداق بولدىكى، ئاممونلارنىڭ پادىشاھى ناھاش تۆلدى؛ ئوغلى ھانۇن ئورنىغا پادىشاھ بولدى.
2 داۋۇت: »ناھاش ماڭا ئىلتىپات كۆرسەتكىنى ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئوغلى ھانۇنغا ئىلتىپات كۆرسىتىمەن« دەپ، ئاتىسىنىڭ پەتىسىگە ئۇنىڭ كۆڭلىنى سوراشقا ھانۇننىڭ يېنىغا ئەلچىلەرنى ئەۋەتتى. داۋۇتنىڭ ئەلچىلىرى ئاممونلارنىڭ زېمىنىغا يېتىپ كېلىپ، كۆڭلىنى سورىغىلى ھانۇن بىلەن كۆرۈشمەكچى بولدى.
3 لېكىن ئاممونلارنىڭ ئەمەلدارلىرى ھانۇنغا: »داۋۇتنى راستلا ئاتىلىرىنىڭ ئىززەت-ھۆرمىتىنى قىلىپ سىلىگە كۆڭۈل سورىغىلى ئادەم ئەۋەتىپتۇ، دەپ قارامىلا؟ ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ تۆزلىرىنىڭ ئالدىلىرىغا كېلىشى بۇ يەرنى كۆزىتىش، ئاغدۇرمىچىلىق قىلىش، چارلاش ئۈچۈن ئەمەسمىدۇ؟« ـ دېدى.
4 شۇنىڭ بىلەن ھانۇن داۋۇتنىڭ خىزمەتكارلىرىنى تۇتۇپ، ئۇلارنىڭ ساقال-بۇرۇتلىرىنى چۇشۇرگۈزۈۋېتىپ ھەم كىيىملىرىنىڭ بەلدىن تۆۋىنىنى كەستۈرۈۋېتىپ ئاندىن ئۇلارنى قويۇۋەتتى.
5 بەزىلەر كېلىپ داۋۇتقا ئەلچىلەرنىڭ ئەھۋالىنى ئۇقتۇردى؛ ئۇ ئۇلارنى كۈتۈۋېلىشقا ئالدىغا ئادەم ئەۋەتتى، چۈنكى ئۇلار تولىمۇ ئىزا-ئاھانەتتە قالغانىدى. شۇڭا پادىشاھ ئۇلارغا: »ساقال-بۇرۇتىڭلار تۈسىگىچىلىك يېرىخو شەھىرىدە تۇرۇپ ئاندىن يېنىپ كېلىڭلار« دېدى.

ئاممونلار ئۇرۇشقا تەييارلىنىدۇ

6 ئاممونلار تۆزلىرىنىڭ داۋۇتنىڭ نەپرىتىگە ئۇچرىغانلىقىنى بىلدى، ھانۇن ۋە ئاممونلار ئارام-ناھارائىم، ئارام-مائاكاھ ۋە زوباھدىن جەڭ ھارۋىسى ۋە ئاتلىق لەشكەر يالالاشقا ئادەم ئەۋەتىپ مىڭ تالانت كۈمۈش بەردى. □
7 ئۇلار ئوتتۇز ئىككى مىڭ جەڭ ھارۋىسى، شۇنداقلا ماۋاكاھ پادىشاھى بىلەن ئۇنىڭ قوشۇنىنى يالىلۋالدى؛ ئۇلار مەدەبانىڭ ئالدىغا كېلىپ بارگاھ قۇردى. ئاممونلارمۇ جەڭ قىلىش ئۈچۈن ھەرقايسى شەھەرلىردىن كېلىپ جەم بولۇشتى.
8 داۋۇت بۇنى ئاڭلاپ يوئاب بىلەن بارلىق ئەسكەر قوشۇنىنى ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقاردى.
9 ئاممونلار چىقىپ شەھەر دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدا سەپ تۈزۈپ تۇردى؛ جەڭگە ئاتلىنىپ چىققان پادىشاھلارمۇ دالادا ئايرىم سەپ تۈزۈپ تۇرۇشتى.

سۈرىيلەر بىلەن ئاممونلار مەغلۇپ بولۇپ چېكىنىدۇ

10 يوئاب تۆزىنىڭ ئالدى- كەيىندىن ھۇجۇمغا ئۇچرايدىغانلىقىنى كۆرۈپ، پۈتۈن ئىسرائىلدىن بىر قىسىم سەرخىل ئادەملەرنى تاللاپ، سۈرىيلەر بىلەن جەڭ قىلىشقا ئۇلارنى سەپتە تۇرغۇزدى؛
11 ئۇ قالغان ئادەملىرىنى ئىنىسى ئابىشايغا تاپشۇردى، شۇنىڭدەك ئۇلار تۆزلىرىنى ئاممونلار بىلەن جەڭ قىلىشقا سەپ قىلىپ تەييارلىدى.

□ 18:17 » كەرەتىيلەر بىلەن پەلەتىيلەر« ـ بەلكىم داۋۇتقا ئالاھىدە مۇھاپىزەتچىلەر يا كى ئالاھىدە زەربىدار ئەسكەرلەر بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
□ 19:6 »ئارام-ناھارائىم« ـ يا كى »مېسوپوتامىيە.« »ئارام« بولسا سۈرىيەنىڭ كونا نامىدۇر. »مىڭ تالانت كۈمۈش« ـ مىڭ تالانت كۈمۈش 30000 كىلوگرامچە بولۇشى مۇمكىن.

12 يوئاب ئابىشايغا: »ئەگەر سۇرىيەلەر ماڭا كۈچلۈك كەلسە، سەن ماڭا ياردەم بەرگەيسەن؛ ئەمما ئامۇنلار ساڭا
كۈچلۈك كەلسە، مەن بېرىپ ساڭا ياردەم بېرەي.
13 جۇرئەتلىك بولغىن! ئۆز خەلقىمىز ئۈچۈن ۋە خۇدايىمىزنىڭ شەھەرلىرى ئۈچۈن باتۇرلۇق قىلايلى. پەرۋەردىگار
ئۆزىگە لايىق كۆرۈنگىنىنى قىلغاي! ـ دېدى.

داۋۇت سۇرىيەلەر بىلەن ئامۇنلارنى مەغلۇپ قىلدۇ

14 ئەمدى يوئاب ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان ئادەملەر سۇرىيەلەرگە ھۇجۇم قىلغىلى چىقتى؛ سۇرىيەلەر ئۇنىڭ ئالدىدىن
قاچتى.
15 سۇرىيەلەرنىڭ قاچقانلىقىنى كۆرگەن ئامۇنلارمۇ يوئابنىڭ ئىنىسى ئابىشاينىڭ ئالدىدىن قېچىپ، شەھەرگە
كىرىۋالدى. ئاندىن يوئاب يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى.
16 سۇرىيەلەر بولسا ئۆزلىرىنىڭ ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا مەغلۇپ بولغىنىنى كۆرگەندە، ئەلچى ئەۋەتىپ، ئەفرات
دەريا سىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى سۇرىيەلەرنى چاقىرتىپ كەلدى. ھادادئېزەرنىڭ قوشۇنىنىڭ سەردارى بولغان شوفاق
ئۇلارغا يېتەكچى ئىدى.
17 بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان داۋۇت پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقىنى يىغىپ ئىئوردان دەريا سىدىن ئۆتۈپ، سۇرىيەلەرنىڭ
يېنىغا كېلىپ ئۇلارغا قارشى سەپ تۈزۈپ تۇردى. داۋۇتنىڭ سەپ تۈزگەنلىكىنى كۆرگەن سۇرىيەلەر جەڭگە
ئاتلاندى.
18 سۇرىيەلەر ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدىن قاچتى؛ داۋۇت سۇرىيەلەردىن يەتتە مىڭ جەڭ ھارۋىلىقنى ۋە قىرىق مىڭ
پىيادە لەشكەرنى ئۆلتۈردى ۋە يەنە سۇرىيەلەرنىڭ سەردارى شوفاقنى ئۆلتۈردى. □
19 ھادادئېزەرنىڭ ئەمەلدارلىرى ئىسرائىل ئالدىدا يېڭىلگىنىنى كۆرگەندە، داۋۇت بىلەن سۈلھ قىلىپ ئۇنىڭغا
بېقىندى؛ شۇنىڭدىن كېيىن سۇرىيەلەر ئىككىنچى ئامۇنىيلارغا ياردەم بېرىشنى خالىمايدىغان بولدى.□

20

يوئابنىڭ ئامۇنلارنىڭ پايتەختى رابباھنى ھۇجۇم قىلىپ ئالغانلىقى
2سام. 11:26-31:

1 شۇنداق بولدىكى، يېڭى يىلنىڭ بېشىدا، پادىشاھلار جەڭگە ئاتلانغان ۋاقىتتا، يوئاب كۈچلۈك قىسمىنى باشلاپ
كېلىپ، ئامۇنلارنىڭ يەرلىرىنى ۋەيران قىلىپ، ئاندىن رابباھنى مۇھاسىرىگە ئالدى. ئۇ چاغدا داۋۇت يېرۇسالېمدا
تۇرۇۋاتاتتى. يوئاب رابباھقا ھۇجۇم قىلىپ ۋەيران قىلىپ تاشلىدى. □
2 داۋۇت ئۇلارنىڭ پادىشاھىنىڭ بېشىدىن تاجنى ئېلىۋىدى)ئالتۇننىڭ ئېغىرلىقى بىر تالانت چىقتى، ئۇنىڭغا ياقۇتلار
قوندۇرۇلغانىدى(، كىشىلەر بۇ تاجنى داۋۇتنىڭ بېشىغا كىيدۈرۈپ قويدى. داۋۇت شەھەردىن يەنە نۇرغۇن
جەڭ غەنىيمەتلىرىنى ئېلىپ كەتتى. □ ■
3 ئۇ يەنە شەھەردىكى خەلقنى ئېلىپ چىقىپ ھەرە، جوتۇ ۋە پالتا بىلەن ئىشلەشكە سالدى؛ داۋۇت ئامۇنىنىڭ
ھەرقايسى شەھەرلىرىدىكى خەلقلەرنىمۇ شۇنداق ئىشلەتتى؛ ئاندىن داۋۇت كۆپچىلىك بىلەن يېرۇسالېمغا قايتتى.

□ **19:18 »قىرىق مىڭ پىيادە لەشكەر«** ـ ياكى »قىرىق مىڭ ئاتلىق« ـ «2□□□.» 18:10نى كۆرۈڭ. ئۇنىڭدا »يەتتە يۈز جەڭ ھارۋىسى« دېيىلىدۇ. پەرقىنىڭ سەۋەبى بەلكىم: (1) قولىمىزدىكى كۆچۈرمىلەردە كۆچۈرگۈچىنىڭ سەۋەنلىكى بولۇشى مۇمكىن؛ (2) ئىككى ئايەتتە خاتىرىلەنگەن سانلارنى ھېسابلاش نۇقتىسى ئوخشىمايدىغان بولۇشى مۇمكىن.
□ **19:19 »ھادادئېزەرنىڭ ئەمەلدارلىرى«** ـ ياكى »ھادادئېزەرگە بېقىنغانلار« ـ «2□□□.» 19:10نى كۆرۈڭ
□ **20:1 »يېڭى يىلنىڭ بېشىدا«** ـ خۇدا يەھۇدىي خەلقىگە تاپشۇرغان كالېندار بويىچە »يېڭى يىل« ئەتىيازدا باشلىناتتى »)مىس.» 2:12).
□ **20:2 »داۋۇت ئۇلارنىڭ پادىشاھىنىڭ بېشىدىن تاجنى ئېلىۋىدى«** ـ ياكى »داۋۇت بۇنى ملىكومنىڭ بېشىدىن تاجنى ئېلىۋىدى.« **»ئېغىرلىقى بىر تالانت«** ـ بىر تالانت بەلكىم 30 كىلوگرام ئىدى. ■ **20:2** 2سام. 12:30:

داۆۆت فلستیلەرنی ئۆچ قېتم مەغلۆپ قىلدۇ. تۆت گىگانتنىڭ قەتل قىلىنىشى
2سام. 21 18-22:

4 شۇ ۋەقەدىن كېيىن ئىسرائىللار گەزەردە فىلىستىيلەر بىلەن سوقۇشتى؛ ئۇ چاغدا خۇشاتلىق سىبىكاي
رەفايىيلاردىن بولغان سىپپاي ئىسملىك بىرنى ئۆلتۈرۈۋەتتى، فىلىستىيلەر تىز پۈكتى. □
5 كېيىنچە ئىسرائىللار بىلەن فىلىستىيلەر يەنە سوقۇشتى؛ يائىرنىڭ ئوغلى ئەلھانەن گاتلىق گولياتنىڭ ئىنىسى لاخمنى
ئۆلتۈردى؛ بۇ ئادەمنىڭ نەيزىسىنىڭ دەستىسى باپكارنىڭ ئوقدەك توم ئىدى.
6 كېيىنكى ۋاقىتلاردا گاتتا يەنە سوقۇش بولدى؛ ئۇ يەردە ناھايىتى بەستلىك بىر ئادەم بار ئىدى، ئۇنىڭ قولىدىمۇ،
پۇتىدىمۇ ئالتىدىن بارماق بولۇپ، جەمئىي يىگىرمە تۆت بارمىقى بار ئىدى؛ ئۇمۇ رەفايىيلاردىن ئىدى. □
7 بۇ ئادەم ئىسرائىللارنى تىللىغىلى تۇرۇۋىدى، داۆۆتنىڭ ئاكىسى شىمىيانىڭ ئوغلى يوناتان چىقىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.
8 بۇلار گاتلىق رافانىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، ھەممىسى داۆۆت ۋە ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ قولىدا ئۆلدى.

21

داۆۆتنىڭ گۇناھى ـ ئۇ ئاھالىنى ساناقتىن ئۆتكۈزىدۇ
2سام. 24 1-25:

1 شەيتان ئىسرائىللارغا زەربە بېرىش ئۈچۈن، داۆۆتنى ئىسرائىللارنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈشكە ئېزىقتۇردى. □
2 شۇڭا داۆۆت يوئابقا ۋە خەلقنىڭ يولباشچىلىرىغا: »سىلەر بەئەر-شىبادىن دانغىچە ئارىلاپ ئىسرائىللارنى ساناقتىن
ئۆتكۈزۈپ كېلىپ مېنىڭ بىلەن كۆرۈشۈڭلار، ئۇلارنىڭ سانىنى بىلەي« دېدى. □
3 لېكىن يوئاب جاۋابەن: ـ»پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى ھازىر مەيلى قانچىلىك بولسۇن، يۈز ھەسسە ئاشۇرۇۋەتكەي.
لېكىن ئى خوجام پادىشاھىم، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزۈڭنىڭ خىزمىتىڭدە تۇرۇۋاتقانلار ئەمەسمۇ؟ خوجام بۇ ئىشنى
زادى نېمە دەپ تەلەپ قىلدۇ؟ خوجام ئىسرائىلنى نېمىشقا گۇناھقا مۇپتىلا قىلىدىلا؟« ـ دېدى.□
4 لېكىن پادىشاھنىڭ سۆزى يوئابنىڭ سۆزىنى بېسىپ چۈشتى؛ شۇڭا يوئاب چىقىپ پۈتۈن ئىسرائىل زېمىنىنى
ئارىلاپ يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى.
5 يوئاب ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن خەلقنىڭ سانىنى داۆۆتقا مەلۇم قىلدى؛ پۈتۈن ئىسرائىلدا قولىدا قىلىچ
كۆتۈرەلەيدىغان ئادەملەر بىر مىليون بىر يۈز مىڭ؛ يەھۇدالاردىن قولىدا قىلىچ كۆتۈرەلەيدىغان ئادەملەر ئۆت
يۈز يەتمىش مىڭ بولۇپ چىقتى.
6 بىراق لاۋىيلار بىلەن بىنيامىنلارلا ساناققا كىرمىدى؛ چۈنكى پادىشاھنىڭ بۇ بۇيرۇقى يوئابنىڭ نەزىردە يىرگىنچلىك
ئىدى.

پەرۋەردىگار جازا چۈشۈرىدۇ

□ 20:4 »رەفايىيلار« ـ يەلكىم گىگانتلار ئىدى. »2□□□.» 16:21-22نى كۆرۈڭ.

□ 20:6 »رەفايىيلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »رافانىڭ نەسلى« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېيتىلىندۇ. دېمەك، »رەفايىيلار« رافانىڭ ئەۋلادلىرى.

□ 21:1 **»شەيتان ئىسرائىللارغا زەربە بېرىش ئۈچۈن، داۆۆتنى ئىسرائىللارنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈشكە ئېزىقتۇردى«** ـ »ساناقتىن ئۆتكۈزۈش« دېگەن سۆز ئىسرائىلنىڭ ئەسكىرىي كۈچىنى كۆزدە تۇتىدۇ. 5-ئايەتنى كۆرۈڭ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »دۈشمەننىڭ ئىسرائىللارغا زەربە بەرمەكچى بولغىنى داۆۆتنى ئىسرائىللارنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈشكە ئالدىراتتى« »)شەيتان« ۋە »دۈشمەن« ئىبرانىي تىلىدا بىر سۆز بىلەنلا ئېيتىلىنىدۇ.(بىزنىڭچە »ئېزىقتۇردى« ياكى »ئالدىراتتى« دېگەن سۆز بىر روھىي كۈچىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى كۆرسىتىدۇ، شۇڭا »شەيتان« دەپ تەرجىمە قىلىدۇق. »2□□□.» 1:24نمۇ كۆرۈڭ.

□ 21:2 **»بەئەر-شىبادىن دانغىچە«** ـ »بەئەر-شىبا« ئىسرائىل زېمىنىنىڭ ئەڭ جەنۇبىي چېتىدە، »دان« بولسا ئەڭ شىمالىي چېتىدە ئىدى.

□ 21:3 **»خوجام ئىسرائىلنى نېمىشقا گۇناھقا مۇپتىلا قىلىدىلا؟«** ـ قىزىق يېرى شۇڭى، يوئاب ئادەتتە خۇدادىن ئانچە قورقايدىغان ئادەم بولۇپ، مۇشۇ ۋاقىتلاردا خوجىسىغا قارىغاندا، خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئويدان بىلەتتى. »خەلقنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈش« دېگەن گۇناھ توغرۇلۇق »ساموئىل«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

7 خۇدا بۇ ئىشنى يامان كۆرگەچكە، ئىسرائىللارغا زەربە بەردى. □
8 داۋۇت خۇداغا: »مەن بۇ ئىشنى قىلىپ چوڭ گۇناھ ئۆتكۈزۈپتىمەن؛ ئەمدى مەنكى قۇلۇڭنىڭ بۇ قەبىھلىكىنى كەچۈرۈشىڭنى تىلەيمەن، چۈنكى مەن تولىمۇ ئەخمىقانە ئىش قىلىتىمەن« ـ دېدى.
9 پەرۋەردىگار داۋۇتنىڭ ئالدىن كۆرگۈچىسى بولغان گادقا:
10 سەن بېرىپ داۋۇتقا ئېيتىپ: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇكى، مەن ساكا ئۈچ بالا-قازانى ئالدىڭدا قويىمەن؛ شۇنىڭدىن بىرنى تاللىۋال، مەن شۇنى بېشىڭلارغا چۈشۈرىمەن« دېگىن، ـ دېدى.
11 شۇنىڭ بىلەن گاد داۋۇتنىڭ يېنىغا كېلىپ: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ:
12 »قېنى تاللىغىن: يا ئۈچ يىل ئاچارچىلىقتا قېلىشتىن، يا ئۈچ ئاي دۈشمەنلەرنىڭ ئالدىدىن قېچىپ، ياۋلىرىڭ تەرىپىدىن قوغلاپ قىلىچلىنىشىدىن ۋە ياكى ئۈچ كۈن پەرۋەردىگارنىڭ قىلىچىنىڭ ئۆرۈشى ـ يەنى ۋابا كېسىلىنىڭ زېمىندا تارقىلىشى، پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ ئىسرائىلنىڭ پۈتۈن چېگرىسىنى خاراب قىلىشىدىن بىرنى تاللىغىن.« ئەمدى ئويلىنىپ كۆرۈڭ، بىر نېمە دېگىن؛ مەن مېنى ئەۋەتكۈچىگە نېمە دەپ جاۋاپ بېرەي؟« دېدى.
13 داۋۇت گادقا: »مەن بەك قاتتىق تەڭلىكتە قالدىم؛ ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ قولىغا چۈشەي دەيمەن، چۈنكى ئۇ تولىمۇ شەپقەتلىكتۇر. پەقەت ئىنسانلارنىڭ قولىغا چۈشمىسەم، دەيمەن« دېدى.
14 شۇ سەۋەبلىك پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا ۋابا تارقاتتى؛ ئىسرائىللاردىن يەتمىش مىڭ ئادەم ئۆلدى.
15 خۇدا يېرۇسالېمنى ۋەيران قىلىپ تاشلاش ئۈچۈن بىر پەرىشتىنى ئەۋەتتى؛ ئۇ ۋەيران قىلىۋاتقاندا، پەرۋەردىگار ئەھۋالنى كۆرۈپ ئۆزىنى چۈشۈرگەن بۇ بالا-قازادىن پۇشايمان قىلىپ قالدى-دە، ۋەيران قىلغۇچى پەرىشتىگە: »بەس! ئەمدى قولۇڭنى تارت«! دېدى. ئۇ چاغدا پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى يەبۇسىي ئورنانىڭ خامىنىڭ يېنىدا تۇراتتى. □
16 داۋۇت بېشىنى كۆتۈرۈپ، پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ ئاسمان بىلەن يەرنىڭ ئارىلىقىدا، قولىدىكى غىلاپتىن سۇغۇرغان قىلىچىنى يېرۇسالېمغا تەڭلەپ تۇرغانلىقىنى كۆردى. داۋۇت بىلەن ئاقساقاللارنىڭ ھەممىسى بۇز رەختكە ئورالغان ھالدا يەرگە دۇم يېقىلدى.
17 داۋۇت خۇداغا: »خەلقنىڭ سانىنى ئېلىپ چىقىشنى بۇيرۇغۇچى مەن ئەمەسمۇ؟ گۇناھ قىلىپ بۇ رەزىللىك ئۆتكۈزگۈچى مەندۇرمەن؛ بۇ بىر پادا قويلار بولسا، زادى نېمە قىلدى؟ ئاھ، پەرۋەردىگار خۇدايىم، قولۇڭ ئۆز خەلقىڭگە ئەمەس، بەلكى ماڭا ۋە مېنىڭ جەمەتىمگە چۈشكەي، ۋابانى ئۆز خەلقىڭنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرمىگەيسەن«! دېدى.

داۋۇت قۇربانگاھ سېلىپ قۇربانلىق سۇنىدۇ

18 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى گادقا: سەن بېرىپ داۋۇتقا ئېيتقىن، ئۇ يەبۇسىي ئورنانىڭ خامىنىغا چىقىپ پەرۋەردىگارغا بىر قۇربانگاھ سالسۇن، دېۋىدى،
19 داۋۇت گادنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا ئېيتقىنى بويىچە شۇ يەرگە چىقتى.
20 ئۇ چاغدا ئورنان بۇغداي تېپىۋاتاتتى؛ ئورنان بۇرۇلۇپ پەرىشتىنى كۆرۈپ، ئۆزى تۆت ئوغلى بىلەن مۆكۈۋالغانىدى.
21 داۋۇت ئورنانىڭ يېنىغا كەلگەندە، ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ داۋۇتنى كۆرۈپ، خاماندىن چىقىپ كەلدى-دە، بېشىنى يەرگە تەگكۈدەك ئېگىپ داۋۇتقا تەزىم قىلدى.

□ 21:7 **»خۇدا بۇ ئىشنى يامان كۆرگەچكە، ئىسرائىللارغا زەربە بەردى«** ـ نېمىشقا خەلقنى ساناقتىن ئۆتكۈزۈش گۇناھ ھېسابلىنىدۇ؟ بۇ توغرۇلۇق »ساموئىل«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. □ **21:15 »ئورنان«** ـ ياكى »ئاراۋنا.« »2□□□.« 16:24 نى كۆرۈڭ.

22 داۋۇت ئورنانغا: »خەلق ئىچىدە تارالغان ۋابانى توسۇپ قېلىش ئۈچۈن، مۇشۇ خامانىنى ۋە ئەتراپىدىكى يەرنى ماڭا سېتىپ بەرسەڭ، بۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانگاھ سالاي دەيمەن. سەن تولۇق باھا قويۇپ بۇ يېرىڭنى ماڭا سېتىپ بەرسەڭ« دېدى.
23 ـ ئالسلا، غوجام پادىشاھىمنىڭ قانداق قىلغۇسى كەلسە شۇنداق قىلغاي؛ قارىسلا، قۇربانلىق قىلىشقا كاللىلارنى بېرەي، خامان تېپىدىغان تىرنىلارنى ئوتۇن قىلىپ قالىسلا، بۇغداينى ئاش ھەدىيەسىگە ئىشلەتسىلە؛ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى مەن ئۆزلىرىگە تۆتىۋۇم، دېدى ئورنان داۋۇتقا.
24 »ياق«، ـ دېدى داۋۇت ئورنانغا، ـ »قانداقلا بولمىسۇن مەن تولۇق باھاسى بويىچە سېتىۋالىمەن؛ چۈنكى مەن سېنىڭكىنى ئېلىۋېلىپ پەرۋەردىگارغا ئاتىسام بولمايدۇ، بەدەل تۆلىمەي كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى ھەرگىز سۇنمايمەن.«
25 شۇنىڭ بىلەن داۋۇت ئالتە يۈز شەكەل ئالتۇننى تۆلچەپ ئورنانغا بېرىپ ئۇ يەرنى سېتىۋالدى.[1]
26 داۋۇت ئۇ يەرگە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانگاھ سالدى ۋە كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقى سۇنۇپ، پەرۋەردىگارغا ندا قىلدى؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭ تىلىگىنى قوبۇل كۆرۈپ، جاۋابەن ئاسماندىن كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھىغا ئوت چۈشۈردى.
27 پەرۋەردىگار پەرىشتىسىنى بۇيرۇۋىدى، ئۇ قىلىچىنى قايتىدىن غىلىپىغا سالدى.

مۇقەددەس ئىبادەتخانا سېلىش ئورنىنى بېكىتىش

28 ئۇ چاغدا، داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ يەبۇسىيلاردىن بولغان ئورنانىنىڭ خامىندا ئۇنىڭ تىلىگىگە جاۋاب بەرگەنلىكىنى كۆرۈپ، شۇ يەردە قۇربانلىق سۇنۇشقا باشلىدى.
29 ئۇ چاغدا، مۇسا چۆلدە ياساتقان پەرۋەردىگارنىڭ چېدىرى ۋە كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھى گىبئوننىڭ ئېگىزلىكىدە ئىدى؛
30 لېكىن داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ قىلىچىدىن قورقۇپ، ئۇ يەرنىڭ ئالدىغا بېرىپ خۇدادىن يول سوراشقا جۈرئەت قىلالمايتتى.

22

1 شۇڭا داۋۇت: »مانا بۇ پەرۋەردىگار خۇدانىڭ ئۆيى بولىدىغان جاي، مانا بۇ ئىسرائىل ئۈچۈن كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇنىدىغان قۇربانگاھ بولىدۇ« ـ دېدى.

مۇقەددەس ئىبادەتخانا سالىدىغان ماتېريالىلارنى ھازىرلاش

2 داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى سالدۇرۇش ئۈچۈن ئىسرائىل زېمىنىدىكى يات ئەلدىكىلەرنى يىغىشنى بۇيرۇدى ھەم تاشلارنى ئويۇشقا تاشچىلارنى تەيىنلىدى.
3 ئىشىك-دەرۋازىلارغا ئىشلىتىشكە مىق ۋە گىرە-بالداق ياساش ئۈچۈن نۇرغۇن تۆمۈر تەييارلىدى؛ يەنە نۇرغۇن مىس تەييارلىدىكى، ئۇنىڭ ئېغىرلىقىنى تارازىلاپ بولمايتتى؛[2]
4 ئۇ يەنە سان-ساناقسىز كېدىر ياغىچى تەييارلىدى، چۈنكى زىدونلۇقلار بىلەن تۇرلۇقلار داۋۇتقا نۇرغۇن كېدىر ياغىچى يەتكۈزۈپ بەرگەنىدى.
5 داۋۇت كۆڭلىدە: »ئوغلۇم سۇلايمان تېخى ياش، بىر يۇمران كۆچەت خالاس، پەرۋەردىگارغا سېلىنىدىغان ئۆي ناھايىتى بەھەيۋەت ۋە كاتتا بولۇشى، شان-شۆھرىتى بارلىق يۇرتلارغا يېيىلىشى كېرەك؛ شۇنىڭ بىلەن بۇ ئۆيگە

---

[1] **21:25** »ئالتە يۈز شەكەل« ـ 600 شەكەل 7 كىلوگرامچە بولاتتى. «2□□□.» 24:24 بويىچە ئۇ »خامان ۋە كالىلار« ئۈچۈن 50 شەكەل كۈمۈش بېرىدۇ. مۇشۇ يەردە ئۇ شۇبھىسىزكى ئورنانىنىڭ پۈتكۈل »يەر«ىنى سېتىۋالىدۇ.
[2] **22:3** »گىرە-بالداق« ـ ياكى »ئىلمەك-ئىلگەكلەر.«

كېتىدىغان ماتېريىاللارنى ھازىرلاپ قويۇشۇم كېرەك« دەپ ئويلىدى. شۇڭا داۋۇت تۆلۈشتىن ئىلگىرى نۇرغۇن ماتېريال ھازىرلاپ قويدى.

داۋۇت سۈلايمانغا مۇقەددەس تۆي سېلىشنى ۋەسىيەت قىلىدۇ

6 داۋۇت ئوغلى سۈلايمانىنى قىچقىرىپ ئۇنىڭغا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا تۆي سېلىشنى تاپىلىدى.
7 داۋۇت سۈلايمانغا مۇنداق دېدى: »ئى ئوغلۇم، مەن ئەسلىدە پەرۋەردىگار خۇدايىمنىڭ نامىغا ئاتاپ بىر تۆي سېلىشنى ئويلىغان،
8 لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ ماڭا: »سەن نۇرغۇن ئادەمنىڭ قېنىنى تۆكتۈڭ، نۇرغۇن چوڭ جەڭلەرنى قىلدىڭ، سېنىڭ مېنىڭ نامىمغا ئاتاپ تۆي سېلىشىڭغا بولمايدۇ، چۈنكى سەن مېنىڭ ئالدىمدا نۇرغۇن ئادەمنىڭ قېنىنى يەرگە تۆكتۈڭ.
9 قارا، سېنىڭدىن بىر ئوغۇل تۇرۇلىدۇ، ئۇ ئارام-تىنچلىق ئادەمى بولىدۇ، مەن ئۇنى ھەر تەرەپتىكى دۈشمەنلىرىدىن ئارام تاپقۇزىمەن، ئۇنىڭ ئىسمى دەرۋەقە سۈلايمان ئاتىلىدۇ، ئۇ تەختتىكى كۈنلىردە مەن ئىسرائىلغا ئارام-تىنچلىق ۋە ئاسايىشلىق ئاتا قىلىمەن. □
10 ئۇ مېنىڭ نامىمغا ئاتاپ تۆي سالىدۇ، ئۇ ماڭا ئوغۇل بولىدۇ، مەن ئۇنىڭغا ئاتا بولىمەن، مەن ئۇنىڭ ئىسرائىل ئۈستىدىكى پادىشاھلىق تەختىنى مەڭگۈ مەزمۇت قىلىمەن« دېگەن سۆز-كالامى ماڭا يەتتى.
11 ئى ئوغلۇم، ئەمدى پەرۋەردىگار سېنىڭ بىلەن بىللە بولغاي! شۇنىڭ بىلەن يولۇڭ راۋان بولۇپ، ئۇنىڭ سېنىڭ توغرۇلۇق بەرگەن ۋەدىسى بويىچە پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ تۆرىنى سالىسەن.
12 پەرۋەردىگار ساڭا پەم ۋە ئەقىل بەرگەي ۋە ئىسرائىلنى ئىدارە قىلىشقا كۈرسەتمە بەرگەي، سېنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ مۇقەددەس قانۇنىغا ئەمەل قىلىدىغان قىلغاي.
13 شۇ ۋاقىتتا، پەرۋەردىگار ئىسرائىللار ئۈچۈن مۇساغا تاپشۇرغان بەلگىلىمە-ھۆكۈملەرگە ئەمەل قىلساڭ، يولۇڭ راۋان بولىدۇ. قەيسەر، باتۇر بول! قورقما، ھودۇقۇپمۇ كەتمە. □
14 قارا، مەن پەرۋەردىگارنىڭ تۆپى ئۈچۈن جاپا-مۇشەققەتلىرىم ئارقىلىق يۈز مىڭ تالانت ئالتۇن، مىڭ مىڭ تالانت كۈمۈش ۋە ئىنتايىن كۆپ، سان-ساناقسىز مىس، تۆمۈر تەييارلىدىم، يەنە ياغاچ ۋە تاش تەييارلىدىم، بۇنىڭغا يەنە سەن قوشىسالىڭ بولىدۇ. □
15 بۇنىڭدىن باشقا سېنىڭدە يەنە تاش كەسكۈچى، تامچى، ياغاچچى ھەم ھەرخىل خىزمەتلەرنى قىلالايدىغان نۇرغۇن ئۈستىلار بار،
16 ئالتۇن-كۈمۈش، مىس، تۆمۈر بولسا سان-ساناقسىز، سەن ئىشقا تۇتۇشۇشقا ئورنۇڭدىن تۇر، پەرۋەردىگارىم سېنىڭ بىلەن بىللە بولغاي«! □

داۋۇت ئەمەلدارلارغا سۈلايمانىنىڭ تۆي سېلىشىغا ياردەملىشىشنى ۋەسىيەت قىلىدۇ

17 داۋۇت يەنە ئىسرائىلدىكى ئەمەلدارلارغا ئوغلى سۈلايمانغا ياردەم بېرىشنى تاپىلاپ:
18 »خۇدايىڭلار بولغان پەرۋەردىگار سىلەر بىلەن بىللە ئەمەسمۇ؟ ھەر ئەتراپىڭلاردا سىلەرگە تىنچ-ئارامىلىق بەرگەن ئەمەسمۇ؟ چۈنكى ئۇ بۇ زېمىندىكى ئاھالىنى قولۇمغا تاپشۇردى، زېمىن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ۋە خەلقىنىڭ ئالدىدا تىزگىنلەندى.

□ 22:9 »ئۇنىڭ ئىسمى دەرۋەقە سۈلايمان ئاتىلىدۇ« ـ »سۈلايمان« دېگەن ئىسىم ئىبرانىي تىلىدىكى »شالوم«)تىنچلىق، خاتىرجەملىك« كە باغلىق)ئەرەب تىلىدا »سالام«). □ 22:13 »ھودۇقۇپمۇ كەتمە« ـ ياكى »غەيرەتسىز بولما.« □ 22:14 »يۈز مىڭ تالانت ئالتۇن« ـ ئاز دېگەندە 3000 تونىنا ئالتۇن. »مىڭ مىڭ تالانت« ـ ئاز دېگەندە 30000 تونىنا كۈمۈش. □ 22:16 »ئالتۇن-كۈمۈش، مىس، تۆمۈر بولسا سان-ساناقسىز« ـ ياكى »زەرگەر، مىسكەر، تۆمۈرچىلەر بولسا ساناقسىزدۇر.«

19 ئەمدى سىلەر پۇتۇن قەلبىڭلار، پۇتۇن جېنىڭلار بىلەن قەتئىي نىيەتكە كېلىپ، خۇدايىڭلار بولغان پەرۋەردىگارنى
ئىزلەڭلار؛ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى ۋە خۇدانىڭ مۇقەددەسخانىسىدىكى قاچا-ئەسۋابلىرىنى ئۇنىڭ نامىغا
ئاتاپ سېلىنغان ئۆيىگە ئاپىرىپ قويۇش ئۈچۈن، پەرۋەردىگار خۇدانىڭ مۇقەددەسخانىسىنى سېلىشقا ئورنۇڭلاردىن
قوپۇڭلار«! دېدى.□

23

لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىسى ۋە گۇرۇپپىلىنىشى

1 داۋۇت قېرىپ كۆنلىرى توشاي دەپ قالغاندا، ئوغلى سۇلايمانىنى ئىسرائىل ئۈستىگە پادىشاھ قىلىپ تىكلىدى.
2 داۋۇت ئىسرائىلدىكى ئەمەلدارلارنى، كاھىنلارنى ۋە لاۋىيلارنى يىغدى.
3 لاۋىيلاردىن ئوتتۇز ياشتىن ئاشقانلارنىڭ ھەممىسى ساناقتىن ئۆتكۈزۈلدى؛ تىزىملانغىنى بويىچە، ئۇلاردىن ئەرلەر
جەمئىي ئوتتۇز سەككىز مىڭ كىشى ئىدى.
4 داۋۇت: »بۇلارنىڭ ئىچىدە يىگىرمە تۆت مىڭ كىشى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى باشقۇرۇش خىزمىتىگە، ئالتە مىڭ
كىشى ئەمەلدار ۋە سوتچىلىققا،
5 تۆت مىڭ كىشى دەرۋازىۋانلىققا ۋە يەنە تۆت مىڭ كىشى مەن ياسىغان سازلار بىلەن پەرۋەردىگارغا
ھەمدۇسانا ئوقۇش ئىشىغا قويۇلسۇن« ـ دېدى.
6 داۋۇت ئۇلارنى لاۋىينىڭ ئوغلى گېرشون، كوھات ۋە مەرارى جەمەتلىرى بويىچە گۇرۇپپىلارغا بۆلدى: ـ
7 گېرشونىيلاردىن لادان بىلەن شىمەي بار ئىدى؛
8 لاداننىڭ ئوغلى: تۇنجى ئوغلى يەھىيەل، يەنە زىتام بىلەن يوئىلدىن ئىبارەت ئۈچ كىشى ئىدى؛
9 شىمەينىڭ ئوغلىدىن شېلومىت، ھازىيەل ۋە ھاراندىن ئىبارەت ئۈچ كىشى ئىدى؛ يۇقىرىقىلار لاداننىڭ جەمەت
باشلىقلىرى ئىدى.
10 شىمەينىڭ ئوغۇللىرى جاھات، زىنا، يەئۇش ۋە بېرىياھ، بۇ تۆتەيلەننىڭ ھەممىسى شىمەينىڭ ئوغلى ئىدى. □
11 جاھات تۇنجى ئوغۇل، زىزا ئىككىنچى ئوغۇل ئىدى؛ يەئۇش بىلەن بېرىياھنىڭ ئەۋلادلىرى كۆپ بولمىغاچقا،
بىر جەمەت گۇرۇپپىسى دەپ ھېسابلانغان.
12 كوھاتنىڭ ئوغۇللىرى ئامرام، ئىزھار، ھېبرون ۋە ئۇززىيەلدىن ئىبارەت تۆت كىشى ئىدى.
13 ئامرامنىڭ ئوغلى ھارۇن بىلەن مۇسا ئىدى. ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئەڭ مۇقەددەس بۇيۇملارنى
پاكلاش، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا مەڭگۈگە قۇربانلىقلارنى سۇنۇش، ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىش، مەڭگۈ ئۇنىڭ
نامىدىن بەخت تىلەپ دۇئا بېرىشكە ئايرىلغانىدى. □
14 خۇدانىڭ ئادىمى مۇساغا كەلسەك، ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى لاۋىي قەبىلىسىدىن دەپ ھېسابلىنىپ پۇتۇلگەن.
15 مۇسانىڭ ئوغلى گېرشوم بىلەن ئەلىئېزەر ئىدى.
16 گېرشومنىڭ ئوغۇللىرىدىن شەبۇيەل چوڭ ئوغلى ئىدى.
17 ئەلىئېزەرنىڭ ئوغلى رەھابىيا ئىدى؛ ئەلىئېزەرنىڭ باشقا ئوغلى بولمىغان، لېكىن رەھابىيانىڭ ئوغۇللىرى ناھايىتى
كۆپ ئىدى. □
18 ئىزھارنىڭ تۇنجى ئوغلى شېلومىت ئىدى.

□ **22:19 »ئەمدى سىلەر پۇتۇن قەلبىڭلار، پۇتۇن جېنىڭلار بىلەن قەتئىي نىيەتكە كېلىپ، خۇدايىڭلار بولغان پەرۋەردىگارنى ئىزلەڭلار«** ـ ئىبرانىي
تىلىدا »ئەمدى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنى ئىزلەشكە جان-دىلىڭلارنى چېڭ قىلىڭلار« دېگەن بىلەن ئېيتىلىندۇ. □ **23:10 »زىنا«** ـ 11-ئايەتتە
»زىزا.« □ **23:13 »قۇربانلىقلارنى سۇنۇش«** ـ ياكى »خۇشبۇي يېقىش.« □ **23:17 »ئەلىئېزەرنىڭ ئوغلى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەلىئېزەرنىڭ
ئوغۇللىرى.«

19 هىبرونىنڭ ئوغۇللىرى: تۇنجى ئوغلى يېرىيا، ئىككىنچى ئوغلى ئامارىيا، ئۈچىنچى ئوغلى ياھازىيەل، تۆتىنچى ئوغلى
جەكامىيام ئىدى.
20 ئۇززىيەلنىڭ ئوغۇللىرى: تۇنجى ئوغلى مىكاھ، ئىككىنچى ئوغلى يىشىيا ئىدى.
21 مەرارىنىڭ ئوغلى ماھلى بىلەن مۇشى ئىدى؛ ماھلىنىڭ ئوغلى ئەلئازار بىلەن كىش ئىدى.
22 ئەلئازار تۇلگەندە ئوغلى يوق، قىزلىرىلا بار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ تۇغقانلىرى، يەنى كىشنىڭ ئوغۇللىرى ئۇ قىزلارنى
ئەمرىگە ئالدى.
23 مۇشىنىڭ ماھلى، ئېدەر ۋە يەرەموت دېگەن ئۈچلا ئوغلى بار ئىدى.
24 يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى لاۋىينىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، جەمەتلىرى بويىچە، يەنى جەمەت باشلىرى بويىچە يىگىرمە
ياشتىن ئاشقان ئەركەكلەر رويخەتكە ئېلىنغان؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىدىكى ۋەزىپىلەرنى تۆتەشكە ئىسىملىرى بويىچە
تىزىملانغانىدى.
25 چۈنكى داۋۇت: »ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار تۆز خەلقىگە ئارام بېرىپ، تۈزى مەڭگۈ يېرۇسالېمدا ماكان
قىلىدۇ؛
26 شۇنىڭ بىلەن لاۋىيلارنىڭ مۇقەددەس چېدىرنى ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى ھەرقايسى قاچا-ئەسۋابلارنى كۆتۈرۈپ
يۈرۈشنىڭ ھاجىتى يوق« دېگەنىدى.
27 شۇڭا داۋۇتنىڭ جان ئۇرۇش ئالدىدىكى ۋەسىيىتى بويىچە، لاۋىيلارنىڭ يىگىرمە ياشتىن يۇقىرىلىرىنىڭ ھەممىسى
ساناقتىن ئۆتكۈزۈلگەنىدى.
28 ئۇلارنىڭ ۋەزىپىسى بولسا ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ يېنىدا تۇرۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشلىرىنى
قىلىش ئىدى؛ ئۇلار ھويلا-ئاراملارنى باشقۇرۇش، بارلىق مۇقەددەس بۇيۇملارنى پاكىز تۇتۇش، قىسقىسى،
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ خىزمەت ۋەزىپىلىرىنى بىجىرىشكە مەسئۇل ئىدى؛
29 يەنە »تىزىلغان تەقدىم نان«، ئاش ھەدىيە ئۈنلىرى، پېتىر قوتۇرماچلار، قازان نانلىرى ۋە مايلىق نانلارغا، شۇنداقلا
ھەرخىل ئۆلچەمش ئەسۋابلىرىغا مەسئۇل ئىدى؛
30 ئۇلار يەنە ھەركۈنى ئەتىگەندە ئۈرە تۇرۇپ پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىپ ھەمدۇسانا ئوقۇيتتى، ھەركۈنى
كەچلىكىمۇ شۇنداق قىلاتتى.
31 يەنە شابات كۈنى، ھەر يېڭى ئايدا، شۇنىڭدەك بېكىتىلگەن ھېيت-بايرامىلاردا سۇنۇلىدىغان بارلىق كۆيدۈرمە
قۇربانلىقلارغا مەسئۇل ئىدى. ئۇزلىرىگە قارىتىلغان بەلگىلىمە بويىچە، ئۇلار دائىم پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا بېكىتىلگەن
سانى ۋە تۈۋىتى بىلەن خىزمەتتە تۇراتتى. □
32 ئۇلار جامائەت چېدىرىنى ھەم مۇقەددەس جايىنى باقاتتى، شۇنداقلا ئۇزلىرىنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى
خىزمەتتە بولۇۋاتقان قېرىنداشلىرى، يەنى ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا قارايتتى.

24

داۋۇت كاھىنلارنى تۈۋەت- گۈرۈپپىلارغا بۆلىدۇ

1 ھارۇن ئەۋلادلىرىنىڭ تۈۋەتچىلىككە بۆلۈنۈشى تۈۋەندىكىچە: ھارۇننىڭ ئوغلى ناداب، ئابىھۇ، ئەلئازار ۋە ئىتامار.
2 ناداب بىلەن ئابىھۇ ئاتىسىدىن بۇرۇن ئۆلۈپ كەتكەن ھەم پەرزەنت كۆرمىگەنىدى؛ شۇڭا ئەلئازار بىلەن ئىتامار
كاھىنلىقنى تۇتاتتى.
3 داۋۇت ۋە ئەلئازارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن زادوك ۋە ئىتامارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئاخىمەلەك ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرىنى
گۈرۈپپىلارغا بۆلۈپ، ۋەزىپىسى بويىچە ئىشقا قويدى؛

□ 23:31 »يەنە شابات كۈنى، ھەر يېڭى ئايدا، شۇنىڭدەك بېكىتىلگەن ھېيت-بايرامىلاردا سۇنۇلىدىغان بارلىق كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارغا مەسئۇل ئىدى« ـ لاۋىيلار تۈزلىرى قۇربانلىقلارنى سۇنمايتتى، بىراق ئۇلارنى تەيارلاشقا مەسئۇل ئىدى.

4 ئەلئازارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن جەمەەت بېشى بولغانلار ئىتامارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن جەمەەت بېشى بولغانلاردىن كۆپ
ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇلارنى شۇنىڭغا ئاساسەن ئايرىپ تۆۋەت-گۇرۇپپىلارغا بۆلدى. ئەلئازارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن
جەمەەت بېشى بولغانلار ئون ئالتە كىشى ئىدى، ئىتامارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن جەمەەت بېشى بولغانلار سەككىز كىشى
ئىدى؛
5 ئۇلار چەك تاشلاش يولى بىلەن تەڭشەپ تۆۋەت-گۇرۇپپىلارغا بۆلۈندى. شۇنداق قىلىپ مۇقەددەسخانىدىكى
ئىشلارغا مەسئۇل بولغانلار ۋە خۇدانىڭ ئالدىدىكى ئىشلارغا مەسئۇل بولغانلار ھەم ئەلئازارنىڭ ئەۋلادلىرىدىنمۇ
ھەم ئىتامارنىڭ ئەۋلادلىرىدىنمۇ بولدى. □
6 لاۋىي نەتانەلنىڭ ئوغلى شېمايا كاتىپ بولسا پادىشاھ، ئەمەلدارلار، كاھىن زادوك، ئابىياتارنىڭ ئوغلى ئاخىمەلەك،
شۇنداقلا كاھىنلارنىڭ ۋە لاۋىيلارنىڭ جەمەەت باشلىقلىرى ئالدىدا ئۇلارنىڭ ئىسمىنى پۈتۈپ قويدى. ئەلئازارنىڭ
ئەۋلادلىرى ئىچىدىن بىر جەمەەت تاللاندى، ئاندىن ئىتامارنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدىنمۇ بىر جەمەەت تاللاندى.
7 بىرىنچى چەك يەھوياريقا، ئىككىنچى چەك يەدايا،
8 ئۈچىنچى چەك ھارىمغا، تۆتىنچى چەك سېئورىمغا،
9 بەشىنچى چەك مالكىيا، ئالتىنچى چەك مىيامىن،
10 يەتتىنچى چەك ھاككوز، سەككىزىنچى چەك ئابىيا،
11 توققۇزىنچى چەك يەشۇئا، ئوننىنچى چەك شېكانىيا،
12 ئون بىرىنچى چەك ئەلىياشىبقا، ئون ئىككىنچى چەك ياكىمغا،
13 ئون ئۈچىنچى چەك ھۇپپا، ئون تۆتىنچى چەك يەشەبئابقا،
14 ئون بەشىنچى چەك بىلگاھقا، ئون ئالتىنچى چەك ئىممەرگە،
15 ئون يەتتىنچى چەك ھېزىرغا، ئون سەككىزىنچى چەك ھاپپىزەزگە،
16 ئون توققۇزىنچى چەك پىتاھىيا، يېگىرمىنچى چەك يەھەزكەلگە، □
17 يېگىرمە بىرىنچى چەك ياقىنغا، يېگىرمە ئىككىنچى چەك گامۇلغا،
18 يېگىرمە ئۈچىنچى چەك دېلايا، يېگىرمە تۆتىنچى چەك ماۋازىيا چىقتى.
19 مانا بۇ ئۇلارنىڭ خىزمەت تەرتىپى؛ بۇ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئاتىسى ھارۇننىڭ ۋاستىسى
بىلەن بۇيرۇغان نىزام بويىچە، پەرۋەردىگارنىڭ ئۈيىگە كىرىش تۆۋتى ئىدى.

لاۋىينىڭ باشقا ئەۋلادلىرىنىڭ ۋەزىپىسى

20 لاۋىينىڭ قالغان ئەۋلادلىرى مۇنۇلار: ئامرامنىڭ ئەۋلادلىرىدىن شۇبايەل؛ شۇبايەلنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە يەھدىيا
بار ئىدى.
21 رەھابىياغا كەلسەك، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى، جۈملىدىن ئۇنىجى ئوغلى يىشىيا بار ئىدى.
22 ئىزھارنىڭ ئوغۇللىرى ئىچىدە شېلوموت؛ شېلوموتنىڭ ئوغۇللىرى ئىچىدە جاھات بار ئىدى.
23 ھېبروننىڭ ئوغۇللىرى: ئۇنىجى ئوغلى يەرىيا، ئىككىنچىسى ئامارىيا، ئۈچىنچىسى ياھازىيەل، تۆتىنچىسى جەكامىيام
ئىدى. □
24 ئۇززىيەلنىڭ ئوغۇللىرى: مىكاھ؛ مىكاھنىڭ ئوغۇللىرىدىن شامىر بار ئىدى.
25 مىكاھنىڭ ئىنىسى ئىسشىيا ئىدى؛ يىسشىيانىڭ ئوغۇللىرى ئىچىدە زەكەريا بار ئىدى.
26 مەرارىنىڭ ئوغۇللىرى: ماھلى ۋە مۇشى؛ ياۋازىيانىڭ ئوغلى بىنو ئىدى. □

□ **24:5 «مۇقەددەسخانىدىكى ئىشلارغا مەسئۇل بولغانلار»** ـ بەلكىم ئىبادەتخانىدىكى ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ؛ «خۇدانىڭ ئالدىدىكى ئىشلارغا مەسئۇل بولغانلار» بولسا بەلكىم سوت-سوراق ئىشلىرىغا مەسئۇل ئىدى. ئەلئازار ۋە ئىتامار دېگەن ئىككى جەمەەتنىڭ ئىككى خىل ۋەزىپىنى ئۆستىگە ئالغانلار بار ئىدى. □ **24:16 «يەھەزكەل»** ـ ئەزاكىيال دېگەن ئىسمىنىڭ باشقا بىر شەكلى. □ **24:23 «ھېبروننىڭ ئوغۇللىرى»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت «ئۇنىڭ ئوغۇللىرى» دېيىلدۇ. لېكىن 19:23 نى كۆرۈڭ. □ **24:26 «مەرارىنىڭ ئوغۇللىرى: ماھلى ۋە مۇشى؛ ياۋازىيانىڭ ئوغلى بىنو ئىدى»** ـ بۇ ئايەتنىڭ باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى بار.

27 مەرارىنىڭ ئوغلى يائازىيادىن بولغان ئەۋلادلىرى بىنو، شوھام، زاككۇر ۋە ئىبرى بار ئىدى.
28 ماھلىنىڭ ئوغلى ئەلئازار ئىدى؛ ئەلئازارنىڭ ئوغلى يوق ئىدى.
29 كىشكە كەلسەك، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئىچىدە يەراھمەيەل بار ئىدى.
30 مۇشىنىڭ ئوغۇللىرى ماھلى، ئېدەر ۋە يەرىموت ئىدى. يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى لاۋىينىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، جەمەتلىرى بويىچە پۈتۈلگەنىدى.
31 ئۇلارمۇ ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا ئوخشاش، داۋۇت پادىشاھ، زادوك، ئاخىمەلەك ۋە شۇنىڭدەك كاھىنلار ۋە لاۋىيلارنىڭ جەمەت باشلىقلىرىنىڭ ئالدىدا چەك تارتتى؛ ھەرقايسى جەمەت باشلىرى ۋە ئۇلارنىڭ تۇغقانلىرىدىن ئەڭ كىچىكلىرىمۇ ئوخشاشلا چەك تارتتى.□

25

داۋۇت نەغمىچىلەرنى تەشكىل قىلدۇ

1 داۋۇت بىلەن قوشۇننىڭ سەردارلىرى ئاساف، ھېمان ۋە يەدۇتۇنلارنىڭ ئوغۇللىرىغىمۇ ۋەزىپە يۈكلەپ، ئۇلارنى چىلتار، تەمبۇر ۋە جاڭ-جاڭلار چېلىپ، بېشارەت بېرىش خىزمىتىگە قويدى. ئۇلاردىن ۋەزىپىگە قويۇلغانلارنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە:
2 ئاسافنىڭ ئوغۇللىرىدىن زاككۇر، يۈسۈپ، نىتانىيا ۋە ئاشارىلاھ بار ئىدى؛ ئاسافنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى ئاسافنىڭ كۆرسەتمىسىگە قارايتتى؛ ئاساف پادىشاھنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە بېشارەت بېرىپ سۆزلەيتتى.
3 يەدۇتۇنغا كەلگەندە، ئۇنىڭ گەدالىيا، زېرى، يەشايا، شىمەي، ھاشابىيا ۋە ماتتىتىياھ دېگەن ئالتە ئوغلى بولۇپ، ئاتىسى يەدۇتۇننىڭ كۆرسەتمىسىگە قارايتتى. يەدۇتۇن پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىپ مەدھىيە ئوقۇش ئۈچۈن چىلتار چېلىپ بېشارەت بېرەتتى.□
4 ھېماننىڭ بولسا، ئۇنىڭ بۇككىيا، ماتتانىيا، ئۇززىيەل، شەبۇيەل، يەرىموت، ھاناننىيا، ھانانى، ئەلىياتا، گىددالتى ۋە رومامتى-ئېزەر، يوشبىكاشا، ماللوتى، ھوتىر ۋە ماخازىئوت دېگەن ئوغۇللىرى بار ئىدى.
5 بۇلارنىڭ ھەممىسى ھېماننىڭ ئوغۇللىرى بولۇپ، خۇداغا بولغان مەدھىيىسىنى ياكۆتىتىش ئۈچۈن قويۇلغان)ھېمان بولسا پادىشاھقا خۇدانىڭ سۆز- كالامىنى يەتكۈزىدىغان ئالدىن كۆرگۈچى ئىدى(؛ خۇدا ھېمانغا ئون تۆت ئوغۇل، ئۈچ قىز ئاتا قىلغانىدى. □
6 بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاتىلىرىنىڭ باشلاپچىلىقىدا بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىدە نەغمە-ناۋا قىلىش ئۈچۈن، جاڭ-جاڭ، تەمبۇر ۋە چىلتار چېلىپ خۇدانىڭ تۆۋىدىكى ۋەزىپىسىنى ئۆتەيتتى. ئاساف، يەدۇتۇن ۋە ھېمان بۇ ئىشلاردا پادىشاھنىڭ كۆرسەتمىسىگە قارايتتى. □
7 ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ سانى جەمئىي ئىككى يۈز سەكسەن سەككىز ئىدى)ئۇلار ھەممىسى پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەش نەغمە-ناۋالىقىدا ئالاھىدە تەربىيە كۆرگەن، كۆپ ئېيتىشقا ئۇستا ئىدى.(
8 بۇلار چوڭ-كىچىككە، ئۇستاز-شاگىرتلىقىغا قارىماي ھەممىسى بىردەك چەك تارتىپ گۈرۈپپىلارغا بۆلۈنگەنىدى.

□ 24:31 »ئۇلارمۇ ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا ئوخشاش، ... ھەرقايسى جەمەت باشلىرى ۋە ئۇلارنىڭ تۇغقانلىرىدىن ئەڭ كىچىكلىرىمۇ ئوخشاشلا چەك تارتتى« ـ مۇشۇ قالغان لاۋىيلارنىڭ ئېھە ۋەزىپىلىرى بارلىقى مۇشۇ يەردە ئېنىق ئېيتىلمايدۇ.
□ 25:3 »گەدالىيا، زېرى، يەشايا، شىمەي، ھاشابىيا ۋە ماتتىتىياھ« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »شىمەي« دېگەن ئىسىم يوقاپ كەتكەن.
□ 25:5 »خۇداغا بولغان مەدھىيىسىنى ياكۆتىتىش« ـ ئىبراني تىلدا »مۇڭگۈزنى)ياكى بۇرغىنى(كۆتۈرۈش« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مۇڭگۈز بولسا ئادەمنىڭ)ياكى خۇدانىڭ(ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسىتىدۇ. »خۇدا ھېمانغا ئون تۆت ئوغۇل، ئۈچ قىز ئاتا قىلغانىدى« ـ ھېماننىڭ قىزلىرىمۇ بۇ مەدھىيە خىزمىتىدە ئىدى.
تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بۇلارنىڭ ھەممىسى ھېماننىڭ ئوغۇللىرى بولۇپ، خۇدانىڭ ھېمانغا بولغان سۆز- كالامى بويىچە ئۇنىڭ ئىززەت-ھۆرمىتىنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن ئۇنىڭغا بېرىلگەنىدى)ھېمان بولسا پادىشاھنىڭ ئالدىن كۆرگۈچىسى ئىدى(؛ خۇدا ھېمانغا ئون تۆت ئوغۇل، ئۈچ قىز ئاتا قىلغانىدى.«
□ 25:6 »بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاتىلىرىنىڭ باشلاپچىلىقىدا بولۇپ، ...« ـ »ئاتىلىرى« ئاساف، يەدۇتۇن ۋە ھېماندىن ئىبارەت. ئاساف ۋە ھېمانلار ھەربىرى زەبۇردىكى نەچچە كۈيلەرنى يازغان)مەسىلەن 50-، 82-73-كۈي، 88-كۈي. يەدۇتۇن ،-39 -62 ۋە 77-كۈيدە تىلغا ئېلىنىدۇ.(

يىگىرمە تۆت مەدھىيىلەش گۇرۇپپىسى

9 بىرىنچى چەك ئاسافنىڭ ئوغلى يوسۇپكە، ئىككىنچى چەك گەدالياغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئىنىلىرى ۋە ئوغۇللىرى
بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛ □
10 ئۈچىنچى چەك زاككۇرغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
11 تۆتىنچى چەك ئىزرىغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛ □
12 بەشىنچى چەك نەتانياغا چىقتى؛ ئۇ ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
13 ئالتىنچى چەك بۇككىياغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
14 يەتتىنچى چەك يەشارىلاھقا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
□
15 سەككىزىنچى چەك يەشاياغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
16 توققۇزىنچى چەك ماتتانياغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
17 ئوننىنچى چەك شىمەيگە چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
18 ئون بىرىنچى چەك ئازارەلگە چىقتى؛ ئۇ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى، ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
□
19 ئون ئىككىنچى چەك ھاسابىياغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛
20 ئون ئۈچىنچى چەك شۇبايەلگە چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛
21 ئون تۆتىنچى چەك ماتتىياھقا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛
22 ئون بەشىنچى چەك يەرىموتقا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛
23 ئون ئالتىنچى چەك ھاناننياغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
24 ئون يەتتىنچى چەك يوشبىكاشاغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛
25 ئون سەككىزىنچى چەك ھاناننىغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛
26 ئون توققۇزىنچى چەك ماللوتىغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛
27 يىگىرمىنچى چەك ئەلىياتاغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى ئىدى؛
28 يىگىرمە بىرىنچى چەك ھوتىرغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛
29 يىگىرمە ئىككىنچى چەك گىددالتىغا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى
كىشى ئىدى؛
30 يىگىرمە ئۈچىنچى چەك ماخازىئوتقا چىقتى؛ ئۇ، ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى كىشى
ئىدى؛

□ **25:9 «ئۇنىڭ ئىنىلىرى»** ـ ياكى «ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى.» 18-10-□□□□□□□□□□□□ «ئىنىلىرى»مۇ شۇنداق. □ **25:11 «ئىزرى»** ـ ياكى «زىرى» (3:25□□ كۆرۈڭ.) □ **25:14 «يەشارىلاھ»** ـ ياكى «ئاشارىلاھ» (2:25□□ كۆرۈڭ.) □ **25:18 «ئازارەل»** ـ ياكى «ئۇززىيەل» (4:25□□ كۆرۈڭ.)

31 يىگىرمە تۆتىنچى چەك رومامتى-ئېزەرگە چىقتى؛ تۆ، تۆنىڭ ئوغۇللىرى ۋە ئىنىلىرى بولۇپ جەمئىي ئون ئىككى
كىشى ئىدى.

26

دەرۋازىۋەنلەرنىڭ گۇرۇپپىلىنىشى

1 دەرۋازىۋەنلەرنىڭ گۇرۇپپىلىنىشى تۆۋەندىكىدەك بولدى: كوراھ جەمەتىدىكىلەردىن ئاسافنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە
كورەنىڭ ئوغلى مەشەلەمىيا بار ئىدى.
2 مەشەلەمىيانىڭ بىرنەچچە ئوغلى بولۇپ، تۇنجىسى زەكەريا، ئىككىنچىسى يەدىيايەل، ئۈچىنچىسى زەبادىيا،
تۆتىنچىسى ياتنىيەل،
3 بەشىنچىسى ئېلام، ئالتىنچىسى يەھوھانان، يەتتىنچىسى ئەلىيوينائي ئىدى.
4 ئوبەد-ئېدومنىڭ ئوغۇللىرى: تۇنجى ئوغلى شىمايا، ئىككىنچىسى يەھوزاباد، ئۈچىنچىسى يوئاھ، تۆتىنچىسى ساكار،
بەشىنچىسى نەتانەل،
5 ئالتىنچىسى ئاممىيەل، يەتتىنچىسى ئىسساكار، سەككىزىنچىسى پېئۇلتاي؛ دەرۋەقە خۇدا ئوبەد-ئېدومغا بەخت-
ساۋادەت ئاتا قىلغانىدى.
6 تۇنىڭ ئوغلى شىمايامۇ بىرنەچچە ئوغۇل پەرزەنت كۆرگەن بولۇپ، ھەممىسى ئاتا جەمەتى ئىچىدە يولباشچى ئىدى،
چۈنكى ئۇلار باتۇر ئەزمەتلەر ئىدى. □
7 شىمايانىڭ ئوغۇللىرى: ئوتنى، رېفايەل، ئوبەد ۋە ئەلزاباد ئىدى. ئەلزابادنىڭ ئىنىلىرى ئېلىخۇ بىلەن سەماكىيانىڭ
ئىككىسى باتۇر ئىدى.
8 بۇلارنىڭ ھەممىسى ئوبەد-ئېدومنىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرى، قېرىنداشلىرىنىڭ ھەممىسى
خۇدانىڭ خىزمىتىدە قولىدىن ئىش كېلىدىغان ئادەملەر ئىدى. ئوبەد-ئېدومنىڭ ئەۋلادى جەمئىي ئاتمىش ئىككى
ئادەم ئىدى.
9 مەشەلەمىيانىڭ ئوغۇللىرى ۋە قېرىنداشلىرى بار ئىدى؛ ھەممىسى باتۇر بولۇپ، جەمئىي ئون سەككىز ئادەم ئىدى.
10 مەرارىنىڭ ئەۋلادى بولغان خوساھنىڭ بىرنەچچە ئوغلى بار ئىدى، چوڭ ئوغلى شىمرى)شىمرى ئەسلىدە تۇنجى
ئوغۇل بولمىسىمۇ، ئاتىسى ئۇنى چوڭ ئوغۇل قىلىپ تىكلىگەن(،
11 ئىككىنچى ئوغلى ھىلقىيا، ئۈچىنچىسى تەبالىيا، تۆتىنچىسى زەكەريا ئىدى. خوساھنىڭ ئوغۇللىرى ۋە قېرىنداشلىرى
جەمئىي بولۇپ ئون ئۈچ ئادەم ئىدى.
12 يۇقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى جەمەت باشلىرى بويىچە دەرۋازىۋەنلەرنىڭ گۇرۇپپىلارغا بۆلۈنۈشى ئىدى؛ ئۇلارنىڭ
ھەممىسگە قېرىنداشلىرى بىلەن بىللە پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى خىزمەت ۋەزىپىسى تاپشۇرۇلغانىدى.
13 ئۇلار، مەيلى چوڭ بولسۇن يا كىچىك بولسۇن، ئۆز جەمەتى بويىچە چەك تارتىپ ھەربىر دەرۋازىغا بەلگىلەندى.
14 شەرقىي دەرۋازىدا دەرۋازىۋەنلىك قىلىشقا چەك چىققىنى شەلەمىيا بولدى؛ ئاندىن ئۇلار ئۆنىڭ ئوغلى زەكەريا
)ئاقىلانە مەسلىھەتچى ئىدى(ئۈچۈن چەك تارتتى؛ ئۇنىڭغا شىمالي دەرۋازىنىڭ دەرۋازىۋەنلىك چېكى چىقتى.
15 جەنۇبي دەرۋازىنىڭ چېكى ئوبەد-ئېدومغا چىقتى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئامبار-خەزىنىلەرگە مەسئۇل بولدى.
16 شۇپىم بىلەن خوساھقا غەربي دەرۋازىنىڭ ۋە شۇنىڭدەك داۋان يولىدىكى شاللەكەت دەرۋازىسىنىڭ چېكى
چىقتى؛ دەرۋازىۋەنلەر ياندىشىپ تۇراتتى. □
17 شەرقىي دەرۋازىغا ھەركۈنى ئالتە لاۋۋي دەرۋازىۋەن مەسئۇل ئىدى؛ شىمالي دەرۋازىغا ھەركۈنى تۆت ئادەم،
جەنۇبي دەرۋازىغا ھەركۈنى تۆت ئادەم مەسئۇل ئىدى؛ ئامبار-خەزىنىلەرنىڭ ھەربىرىگە ئىككى ئادەم بىر گۇرۇپپا
بولۇپ قارايتتى.

□ 26:6 «ئۇلار باتۇر ئەزمەتلەر ئىدى» ـ ياكى «ئۇلار باتۇر مۇتىۋەرلەر ئىدى.» «دەرۋازىۋەنلەر ئۆدۈلۈنۈدۈل تۇراتتى.»

□ 26:16 «دەرۋازىۋەنلەر ياندىشىپ تۇراتتى» ـ ياكى

18 غەرب تەرەپتىكى دەھلىزنىڭ ئالدىدىكى يولدا تۆت كىشى، دەھلىزنىڭ تۆزىدە ئىككى كىشى پاسىبانلىق قىلاتتى.
19 يوقۇرىدىكى كىشىلەر دەرۋازىۋەنلەرنىڭ گۇرۇپپىلىنىشى بولۇپ، كوراھنىڭ ۋە مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىدى.

مۇقەددەس تۈرىنىڭ خەزىنىسىنى باشقۇرىدىغان لاۋىيلار

20 ئۇلارنىڭ باشقا لاۋىي قېرىنداشلىرىدىن خۇدانىڭ تۈرىدىكى خەزىنىلەرنى ۋە مۇقەددەس دەپ بېغىشلانغان بۇيۇملار خەزىنىسىنى باشقۇرۇشقا ئاخىياھ قويۇلدى. □
21 گەرشون جەمەتىدىكى لادانىڭ ئەۋلادلىرىدىن، گەرشونى لادان جەمەتىگە يولباشچى بولغىنى: جەھىيەلى ئىدى؛ □
22 جەھىيەلنىڭ ئوغۇللىرى زېتام بىلەن ئۇنىڭ ئىنىسى يوئېل ئىدى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ تۈرىدىكى خەزىنىلەرگە مەسئۇل ئىدى.
23 ئامرام جەمەتى، ئىزھار جەمەتى، ھېبرون جەمەتى ۋە ئۇززىيەل جەمەتىدىكىلەرمۇ ۋەزىپىگە قويۇلدى:
24 مۇسانىڭ نەۋرىسى، گەرشومنىڭ ئوغلى شىبۇئەل باش خەزىنىچى بولدى.
25 ئۇنىڭ ئەلىئېزەردىن بولغان قېرىنداشلىرى: ئەلىئېزەرنىڭ ئوغلى رەھابىيا، رەھابىيانىڭ ئوغلى يەشايا، يەشايانىڭ ئوغلى يورام، يورامنىڭ ئوغلى زىكرى، زىكرىنىڭ ئوغلى شېلومىت ئىدى.
26 مۇشۇ شېلومىت بىلەن ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى مۇقەددەس دەپ بېغىشلانغان بۇيۇملار ساقلىنىدىغان بارلىق خەزىنىلەرنى باشقۇراتتى؛ بۇ بۇيۇملارنى ئەسلىدە داۋۇت پادىشاھ، جەمەت باشلىقلىرى، مىڭبېشىلار، يۈزبېشىلار ۋە قوشۇن سەردارلىرى بېغىشلىغانىدى.
27 ئۇلار جەڭگاھلاردا بۇلاڭ-تالاڭ قىلىپ كەلگەن مال-مۇلۇكلەردىن ۋە ئولجىدىن پەرۋەردىگارنىڭ تۈرىنى پۈختا قىلىشقا بېغىشلىغانىدى. □
28 بۇلارنىڭ ئىچىدىمۇ ئالدىن كۆرگۈچى سامۇئىل، كىشنىڭ ئوغلى ساۋۇل، نەرنىڭ ئوغلى ئابنەر ۋە زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئابلار مۇقەددەس دەپ ئايرىغان نەرسىلەر بار ئىدى؛ بارلىق مۇقەددەس دەپ ئايرىلغان نەرسىلەرنى شېلومىت بىلەن ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى باشقۇراتتى.

مەنسەپكە قويۇلغان ۋە ھاكىم بولغان لاۋىيلار

29 ئىزھار جەمەتىدىن كېنانىيا ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى مۇقەددەس تۈرىنىڭ سىرتىدا ئىسرائىلدا مەنسەپدار ۋە سوتچىلار قىلىپ قويۇلدى.
30 ھېبرون جەمەتىدىن ھاشابىيا ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى، ھەممىسى باتۇر بولۇپ، ئىئوردان دەرياسىنىڭ غەربىي تەرىپىدە ئىسرائىلدا مەنسەپ تۇتۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىگە ۋە پادىشاھنىڭ ئىشلىرىغا مەسئۇل بولۇشقا قويۇلغان. ئۇلار جەمئىي بىرمىڭ يەتتە يۈز كىشى ئىدى.
31 ھېبرون جەمەتى ئىچىدە، جەمەتىنىڭ نەسەبنامىسى بويىچە يەرىيا جەمەت بېشى ئىدى. داۋۇتنىڭ سەلتەنىتىنىڭ قىرىقىنچى يىلى نەسەبنامىلەرنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق گىلئادنىڭ يائازەر دېگەن يېرىدە بۇ جەمەتتىنمۇ باتۇر ئەزىمەتلەر تېپىلدى.
32 يەرىيانىڭ قېرىنداشلىرىدىن يەنە جەمئىي بولۇپ ئىككى مىڭ يەتتە يۈز كىشى بار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى باتۇر بولۇپ، شۇ جەمەت باشلىرى ئىدى؛ پادىشاھ داۋۇت ئۇلارنى رۇبەن قەبىلىسى، گاد قەبىلىسى ۋە مانا‌سسەھ يېرىم قەبىلىسىدىكى خۇداغا ۋە پادىشاھنىڭ خىزمىتىگە دائىر بارلىق ئىشلارنى باشقۇرۇشقا قويدى.

□ **26:20 «لاۋىي قېرىنداشلىرى»** ـ ياكى «لاۋىيلاردىن بولغان ئاخىياھ.» □ **26:21 «لادان»** ـ يەنە «لىبنى» دېيىلىدۇ، «جەھىيەلى» يەنە «جەھىيەل» دەپمۇ ئاتىلىدۇ (7:23; 17:6). □ **26:27 «پۈختا قىلىشقا»** ـ ياكى «رېمونت قىلىشقا.»

27

ئىسرائىلنىڭ ھەربىي تەشكىلاتى

1 تۆۋەندىكىلەر ئىسرائىللار ئىچىدە پادىشاھنىڭ خىزمىتىدە ھەربىي قىسىملارغا مەسئۇل بولغان ھەرقايسى جەمەت
باشلىرى، مىڭبېشى، يۈزبېشى ۋە بارلىق مەنسەپدارلار ئىدى. ئۇلار سانىغا قاراپ قىسىملارغا بۆلۈنگەنىدى. ئۇلار
ھەر يىلى ئاي بويىچە توۋەتلىشىپ تۇراتتى، ھەر قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
2 بىرىنچى ئايدىكى بىرىنچى توۋەتچى قوشۇنغا زابدىيەلنىڭ ئوغلى ياشوبئام مەسئۇل بولغان، ئۇنىڭ ئاشۇ قىسىمدا يىگىرمە
تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
3 ئۇ پەرەز ئەۋلادلىرىدىن بولۇپ، بىرىنچى ئايدىكى ئاشۇ قوشۇن قىسمىنىڭ سەردارلىرىنى باشقۇراتتى.
4 ئىككىنچى ئايدىكى توۋەتچى قوشۇنغا مەسئۇل كىشى ئاھوھلۇق دودداي بولۇپ، ئۇنىڭ قوشۇنىنىڭ ئورۇنباسار
سەردارى مىكلوت بار ئىدى؛ بۇ قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
5 ئۈچىنچى ئايدىكى ئۈچىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى كاھىن يەھويادانىڭ ئوغلى بىنايا ئىدى؛ ئۇ ئۇنىڭ ئاشۇ
قوشۇنغا باش بولۇپ، ئۇنىڭدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
6 بۇ بىنايا »ئوتتۇز پالۋان«نىڭ بىرى بولۇپ، ئاشۇ ئوتتۇز ئادەمنى باشقۇراتتى؛ ئۇنىڭ قىسىمدا يەنە ئۇنىڭ ئوغلى
ئاممىزاباد بار ئىدى.
7 تۆتىنچى ئايدىكى تۆتىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى يوئابنىڭ ئىنىسى ئاساھەل ئىدى؛ ئۇنىڭدىن كېيىن ئوغلى
زەبادىيا ئۇنىڭ ئورنىنى باستى. ئۇنىڭ قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
8 بەشىنچى ئايدىكى بەشىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى ئىزراھلىق شامخۇت ئىدى، ئۇنىڭ قىسىمدا يىگىرمە
تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
9 ئالتىنچى ئايدىكى ئالتىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى تەكوئالىق ئىككەشنىڭ ئوغلى ئىرا ئىدى، ئۇنىڭ قىسىمدا
يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
10 يەتتىنچى ئايدىكى يەتتىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى ئەفرائىم ئەۋلادلىرى ئىچىدىكى پىلونلۇق ھەلەز بولۇپ،
ئۇنىڭ قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
11 سەككىزىنچى ئايدىكى سەككىزىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى زەراھ جەمەتىدىكى خۇشاتلىق سىبىكاي
بولۇپ، ئۇنىڭ قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى. □
12 توققۇزىنچى ئايدىكى توققۇزىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى بىنيامىن قەبىلىسىدىكى ئاناتوتلۇق ئابىئەزەر بولۇپ،
ئۇنىڭ قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
13 ئوننىنچى ئايدىكى ئوننىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى زەراھ جەمەتىدىكى نىتوفاتلىق ماھاراي بولۇپ، ئۇنىڭ
قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى. □
14 ئون بىرىنچى ئايدىكى ئون بىرىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى ئەفرائىم قەبىلىسىدىكى پىراتونلۇق بىنايا بولۇپ،
ئۇنىڭ قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.
15 ئون ئىككىنچى ئايدىكى ئون ئىككىنچى توۋەتچى قوشۇنىنىڭ سەردارى ئوتنىيەل جەمەتىدىكى نىتوفاتلىق ھەلداي
بولۇپ، ئۇنىڭ قىسىمدا يىگىرمە تۆت مىڭ ئادەم بار ئىدى.

ئىسرائىلنىڭ قەبىلە باشلىقلىرى

□ 27:11 »زەراھ« ـ ياكى »زارەى.« □ 27:13 »زەراھ« ـ ياكى »زارەى.«

16 ئىسرائىلنىڭ ھەرقايسى قەبىلىلىرىنى ئىدارە قىلىپ كەلگەنلەر تۆۋەندىكىلەر: رۇبەنىيلار ئۈچۈن زىكرىنىڭ ئوغلى
ئەلىئېزەر قەبىلە باشلىقى ئىدى؛ شىمئونىيلار ئۈچۈن قەبىلە باشلىقى ماتاكاھنىڭ ئوغلى شەفاتىيا؛
17 لاۋىي قەبىلىسى ئۈچۈن كەمۇئەلنىڭ ئوغلى ھاسابىيا قەبىلە باشلىقى ئىدى؛ ھارۇنىيلار ئۈچۈن جەمەت بېشى
زادوك؛
18 يەھۇدا قەبىلىسى ئۈچۈن داۋۇتنىڭ ئاكىسى ئېلىخۇ قەبىلە باشلىقى ئىدى؛ ئىسساكارىيلار ئۈچۈن مىكائىلنىڭ
ئوغلى ئومرى قەبىلە باشلىقى ئىدى؛
19 زەبۇلۇنىيلار ئۈچۈن ئوبادىيانىڭ ئوغلى يىشمايا قەبىلە باشلىقى ئىدى؛ نافتالى قەبىلىسى ئۈچۈن ئازرىيەلنىڭ ئوغلى
يەرىموت قەبىلە باشلىقى ئىدى؛
20 ئەفرائىمىيلار ئۈچۈن ئازازىيانىڭ ئوغلى ھوشىيا قەبىلە باشلىقى ئىدى؛ ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسى ئۈچۈن پىدايانىڭ
ئوغلى يوئېل قەبىلە باشلىقى ئىدى؛
21 گىلېئادتا ماكانلاشقان ماناسسەھ يېرىم قەبىلىسى ئۈچۈن زەكەرىيانىڭ ئوغلى ئىددو قەبىلە باشلىقى ئىدى؛ بىنيامىن
قەبىلىسى ئۈچۈن ئابنەرنىڭ ئوغلى ياۋاسىيەل قەبىلە باشلىقى ئىدى؛
22 دان قەبىلىسى ئۈچۈن يەروھامنىڭ ئوغلى ئازارەل قەبىلە باشلىقى ئىدى. يۇقىرىدىكىلەر ئىسرائىل قەبىلىرى ئۈچۈن
قەبىلە باشلىقى ئىدى.
23 داۋۇت ئىسرائىللار ئىچىدە يىگىرمە ياشتىن تۆۋەنلەرنى تىزىلمىغان؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئىسرائىللارنىڭ سانىنى
ئاسماندىكى يۇلتۇزدەك كۆپ قىلىمەن دېگەنىدى.
24 زەرۇئىيانىڭ ئوغلى يوئاب سانىنى ئېلىشقا كىرىشكەن، لېكىن تۈگىمىگەن؛ چۈنكى مۇشۇ ئىش ۋەجىدىن خۇدانىڭ
غەزىپى ئىسرائىللارنىڭ بېشىغا ياغدۇرۇلغان؛ شۇ سەۋەبتىن ئىسرائىللارنىڭ سانى »داۋۇت پادىشاھنىڭ يىلناملىرى«
دېگەن خاتىرىگە كىرگۈزۈلمىگەن.

پادىشاھ ئوردىسىدىكى مال-مۈلۈك ۋە ئىش-ئۇقەتنى باشقۇرغۇچى ئەمەلدارلار

25 پادىشاھنىڭ ئامبار-خەزىنىلىرىنى باشقۇرغۇچى ئادىيەلنىڭ ئوغلى ئازماۋەت ئىدى؛ دالا، شەھەر، يېزا-كەنت ۋە
مۇنارلاردىكى ئامبار-خەزىنىلەرنى باشقۇرغۇچى ئۇززىيانىڭ ئوغلى يوناتان ئىدى.
26 ئېتىز-ئېرىقلاردا تېرىقچىلىق قىلغۇچىلارنى باشقۇرغۇچى كېلۇبنىڭ ئوغلى ئەزرى ئىدى؛
27 ئۈزۈمزارلىقلارنى باشقۇرغۇچى راماھلىق شىمەي؛ ئۈزۈمزارلىقلاردىكى شاراب ئامبارلىرىنى باشقۇرغۇچى
شىفمىلىق زابدى؛
28 شەفەلاھ تۈزلەكلىكىدىكى زەيتۇن ۋە ئۈجمە دەرەخلىرىنى باشقۇرغۇچى گەدەرلىك بائال-ھانان ئىدى؛ ماي
ئامبارلىرىنى باشقۇرغۇچى يوئاش؛ □
29 شارونىدا بېقىلىدىغان كالا پادىلىرىنى باشقۇرغۇچى شارونلۇق ستراي؛ جىلغىلاردىكى كالا پادىلىرىنى باشقۇرغۇچى
ئادلاينىڭ ئوغلى شافات؛
30 تۆگىلەرنى باشقۇرغۇچى ئىسمائىللاردىن ئوبىل؛ ئېشەكلەرنى باشقۇرغۇچى مىرونوتلۇق يەھدىيا؛
31 قوي پادىلىرىنى باشقۇرغۇچى خاگارلىق يازىز ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى داۋۇت پادىشاھنىڭ مال-مۈلكىنى
باشقۇرغۇچى ئەمەلدارلار ئىدى.

داۋۇتنىڭ مۇھىم ئەمەلدارلىرى

32 داۋۇتنىڭ تاغىسى يوناتان مەسلىھەتچى بولۇپ، دانىشمەن ھەم تەۋرات خەتتاتچىسى ئىدى؛ خاقۇننىڭ ئوغلى
يەھىيەل پادىشاھنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ تۈستازى ئىدى. □
33 ئاھىتوفەلمۇ پادىشاھنىڭ مەسلىھەتچىسى ئىدى؛ ئاركلىق ھۇشاي پادىشاھنىڭ جان دوستى ئىدى.

□ 27:28 »شەفەلاھ تۈزلەكلىكى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »شەفەلاھ« ـ پەقەت بىرلا تۈزلەكلىكنى كۆرسىتىدۇ، يېرۇساليىمنىڭ جەنۇبىي تەرىپىگە جايلاشقان.
□ 27:32 »تەۋرات خەتتاتچىسى« ـ ياكى »تەۋراتشۇناس« ياكى »كاتىپ.«

34 ئاھىتوفەلدىن كېيىن بىنايانىڭ ئوغلى يەھويادا بىلەن ئابىياتار ئۇنىڭ ئورنىغا مەسلىھەتچى بولدى، يوئاب پادىشاھنىڭ
قوشۇن سەردارى ئىدى.

28

داۋۇت مۇقەددەس تۈي سېلىش ئارزۇسىنى جاكارلايدۇ

1 داۋۇت ئىسرائىلدىكى بارلىق ئەمەلدارلارنى، ھەرقايسى قەبىلە باشلىقلىرى، تۈۋەتلىشىپ پادىشاھنىڭ خىزمىتىنى
قىلىدىغان قوشۇن بېشى، مىڭبېشى، يۈزبېشى، پادىشاھ ۋە شاھزادىلەرنىڭ بارلىق مال-مۈلۈك، چارۋا ماللىرىنى
باشقۇرىدىغان ئەمەلدارلارنى، شۇنىڭدەك مەھرەم-غوجىدارلار، پالۋانلار ۋە بارلىق باتۇر جەڭچىلەرنى يېرۇسالېمغا
چاقىرتىپ كەلدى. □
2 پادىشاھ داۋۇت ئورنىدىن تۇرۇپ مۇنداق دېدى:
ـ ئى بۇرادەرلىرىم ۋە خەلقىم، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار: كۆڭۈلدە پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى ئۈچۈن بىر
ئارامگاھ، خۇدايىمىزنىڭ تەختىپەرسى بولىدىغان بىر تۈي سېلىش ئارزۇيۇم بار ئىدى ھەمدە ئۇنى سېلىشقا تەييارلىقىمۇ
كۆرۈپ قويغانىدىم.
3 لېكىن خۇدا ماڭا: »سەن مېنىڭ نامىمغا ئاتاپ تۈي سالسالىڭ بولمايدۇ، چۈنكى سەن جەڭچى، ئادەم تۆلتۈرۈپ
قان تۆككەنسەن« دېدى.
4 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار ئاتامنىڭ پۈتۈن جەمەتىدىن مېنى ئەبەدىلئەبەد ئىسرائىلغا پادىشاھ بولۇشقا
تاللىدى، چۈنكى ئۇ يەھۇدانى يولباشچى بولۇشقا تاللىغان، ئۇ يەھۇدا جەمەتى ئىچىدە ئاتامنىڭ جەمەتىنى تاللىغان،
ئاتامنىڭ ئوغۇللىرى ئىچىدە مەندىن رازى بولۇپ، مېنى پۈتۈن ئىسرائىلغا پادىشاھ قىلىپ تىكلىگەن؛
5 مېنىڭ ئوغۇللىرىم ئىچىدىن)پەرۋەردىگار دەرۋەقە ماڭا كۆپ ئوغۇل ئاتا قىلغان(ئۇ يەنە ئوغلۇم سۇلايمانىنى
پەرۋەردىگارنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ تەختىگە ئولتۇرۇپ، ئىسرائىلغا ھۆكۈمران بولۇشقا تاللىدى.
6 ئۇ ماڭا: »سېنىڭ ئوغلۇڭ سۇلايمان بولسا مېنىڭ تۈيۈم ۋە ھويلىلىرىمنى سالغۇچى بولىدۇ؛ چۈنكى مەن ئۇنى
تۇزۇمگە ئوغۇل بولۇشقا تاللىدىم، مەنمۇ ئۇنىڭغا ئاتا بولىمەن.
7 ئۇ مېنىڭ ئەمر-بەلگىلىمىلىرىمگە بۇگۈنكىدەك چىڭ تۇرۇپ رىئايە قىلىدىغان بولسا، ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنى مەڭگۈ
مۇستەھكەم قىلىمەن« دېگەنىدى.
8 شۇڭا بۇگۈن پەرۋەردىگارنىڭ جاماىئىتى پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقىنىڭ، شۇنداقلا خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا شۇنى
ئېيتىمەن: ـ بۇ ياخشى يۇرتقا ئىگىدارچىلىق قىلىش ئۈچۈن ۋە كەلگۈسىدە بالىلىرىڭلارغا مەڭگۈلۈك مىراس
قىلىپ قالدۇرۇش ئۈچۈن، سىلەر خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق ئەمرلىرىنى ئىزدەپ تۇتۇڭلار.
9 ـ ئى، سەن ئوغلۇم سۇلايمان، ئاتاڭنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنى بىل، ساپ دىل ۋە پىداكارلىق بىلەن
ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولغىن. چۈنكى پەرۋەردىگار جىمى ئادەمنىڭ كۆڭلىنى كۆزىتىپ تۇرىدۇ، بارلىق ئوي-نىيەتلىرىنى
پەرىق ئېتىدۇ. سەن ئۇنى ئىزدىسەڭ، ئۇ ئۇنىڭغا ساڭا تاپقۇزىدۇ؛ ئۇنىڭدىن تېنىپ كەتسەڭ، سېنى مەڭگۈ ئۇزۇپ
تاشلايدۇ.
10 ئەمدى سەن كۆڭۈل قويغىن، پەرۋەردىگار مۇقەددەسخانا قىلىش ئۈچۈن بىر تۈينى سېلىشقا سېنى تاللىدى؛ باتۇر
بول، ئۇنى ئادا قىل.«!

داۋۇت مۇقەددەسخانىنىڭ لايىھىسى توغرىسىدا سۇلايمانغا كۆرسىتىدۇ

□ 28:1 »مەھرەم-غوجىدارلار« ـ ياكى »مەھرەم-ئاغۋاتلار.«

11 داۋۇت مۇقەددەسگاھنىڭ دەھلىزى، خانىلىرى، خەزىنىلىرى، بالىخانىلىرى، ئىچكى ئۆيلىرى ۋە كافارەت
تەختىدىكى ئۆيىنىڭ لايىھىسىنىڭ ھەممىسىنى ئوغلى سۇلايمانغا تاپشۇردى؛ □
12 خۇدانىڭ روھىدىن تاپشۇرۇۋالغىنى بويىچە ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ھويلىلىرى، تۆت ئەتراپىدىكى كىچىك
ئۆيلەر، مۇقەددەسخانىدىكى خەزىنىلەر، مۇقەددەس دەپ بېغىشلانغان بۇيۇملار قويۇلىدىغان خەزىنىلەرنىڭ
لايىھىلىرىنى قالدۇرماي ئۇنىڭغا كۆرسەتتى. □
13 يەنە كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارنىڭ گۇرۇپپىلىنىشى، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى ھەرخىل ۋەزىپىلەر، شۇنىڭدەك
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە ئېھتىياجلىق بارلىق ئەسۋابلار توغرىسىدىكى بەلگىلىمىلەرنى كۆرسەتتى؛
14 ۋە ھەرخىل ئىشلارغا كېرەكلىك ئالتۇن ئەسۋابلارنى ياسىتىشقا كېتىدىغان ئالتۇن، ھەرخىل ئىشلارغا كېرەكلىك
كۈمۈش ئەسۋابلارنى ياسىتىشقا كېتىدىغان كۈمۈش،
15 ئالتۇن چىراغدانلارغا، ئۇلارغا تەۋە ئالتۇن چىراغلارغا، يەنى ھەربىر چىراغدان ۋە چىراغلارغا كېتىدىغان ئالتۇن؛
كۈمۈش چىراغدانلارغا، يەنى ھەربىر چىراغدان ۋە شۇنىڭغا تەۋە چىراغلار ئۈچۈن كېتىدىغان كۈمۈشنى تاپشۇرۇپ
بەردى. ئۇ ھەربىر چىراغدانغا ئىشلىتىش ئورنىغا قاراپ كېرەكلىكىنى بەردى؛
16 نان تىزىدىغان ئالتۇن شىرەلەرنى ياسىتىشقا، يەنى ھەربىر شىرە ئۈچۈن كېرەكلىك ئالتۇن بەردى؛ كۈمۈش
شىرەلەرنى ياسىتىشقا كېرەكلىك كۈمۈش بەردى؛
17 ۋىلكا-ئىلمەكلەر، تەخسە-پىيالە ۋە چۆگۈنلەرنى ياساشقا، ئالتۇن چىنىلەر، يەنى ھەرخىل چىننى ياساشقا
كېرەكلىك بولغان ساپ ئالتۇن بەردى؛ كۈمۈش چىنىلەرنى ياساشقا، يەنى ھەربىر چىنە ئۈچۈن كېرەكلىك كۈمۈش
بەردى؛
18 خۇشبۇيگاھ ياساشقا كېرەكلىك ئېسىل ئالتۇن بەردى. ئۇ يەنە قاناتلىرىنى كېرىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە
ساندۇقىنى يېپىپ تۇرىدىغان ئالتۇن كېرۇبلار قارايدىغان كافارەت تەختىنىڭ نۇسخىسىنى تاپشۇرۇپ بەردى. □
19 »بۇلارنىڭ ھەممىسى، پەرۋەردىگار ئۆز قولىنى ئوستۇرمىگە قويغاندا ماڭا كۆرسەتكەن بارلىق نۇسخا-ئەندىزىلەر
بولغاچقا، مەن يېزىپ قويدۇم« دېدى داۋۇت.

داۋۇت سۇلايمانغا داۋاملىق نەسىھەت قىلدۇ

20 داۋۇت يەنە ئوغلى سۇلايمانغا: »سەن باتۇر ۋە جاسارەتلىك بول، بۇنى ئادا قىل؛ قورقما، ئالاقزادىمۇ بولۇپ
كەتمە؛ چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدا، مېنىڭ خۇدايىم سېنىڭ بىلەن بىللە بولىدۇ؛ تاكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى
كېيىنكى ئىبادەت خىزمىتى ئۈچۈن تەييارلىق ئىشلىرى تۈگىگەنگە قەدەر ئۇ سەندىن ھېچ ئايرىلمايدۇ ياكى تاشلاپمۇ
قويمايدۇ.
21 قارا، خۇدانىڭ ئۆيىدىكى بارلىق خىزمىتىنى بېجىرىدىغان كاھىنلار ۋە لاۋىيلارنىڭ گۇرۇپپىلىرى تەييار تۇرىدۇ؛
سېنىڭ يېنىڭدا ھەرخىل ھۈنەرگە ئۇستا، ھەربىر خىزمەتكە تەييار تۇرغان ھۈنەرۋەنلەرمۇ رازىلىق بىلەن تۇرىدۇ؛
ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەمەلدارلار ۋە بارلىق خەلق سېنىڭ ئەمرىگىنى كۈتىدۇ« دېدى.

29

داۋۇت ۋە خالايىقنىڭ خۇدانىڭ ئۆيى ئۈچۈن بېغىشلىغانلىرى

□ **28:11 »كافارەت تەختى«** ـ ياكى »رەھىم تەختى«، »رەھىمگاھ.« »مىس.» 17:25-22نى كۆرۈڭ. **»كافارەت تەختىدىكى ئۆيى«** ـ ئىبادەتخانىنىڭ ئۇچىكىرىدىكى ئۆي بولۇپ، يەنە »ئەڭ مۇقەددەس جاي« دەپ ئاتىلىدۇ.
□ **28:12 »خۇدانىڭ روھىدىن تاپشۇرۇۋالغىنى بويىچە...»** ـ ئىبراني تىلىدا »روھتىن تاپشۇرۇۋالغىنى بويىچە...». بىزنىڭچە »روھ« مۇشۇ يەردە چوقۇم خۇدانىڭ روھىنى كۆرسىتىدۇ. دېمەك، مۇقەددەسگاھنىڭ بارلىق نۇسخىلىرى ۋە ئىشلىرى خۇدانىڭ كۆرسەتمىلىرى بىلەن بولىدى.
□ **28:18 «...□□□□□□□□□ ياساشقا كېرەكلىك ئېسىل ئالتۇن بەردى»** ـ بۇ 18-14-ئايەتلەردىكى »بەردى... بەردى.. بەردى« ـ داۋۇت پادىشاھ سۇلايمانغا (1) ھەربىر نەرسە ئۈچۈن قانچىلىك ئالتۇن-كۈمۈش كېرەك بولغانلىقىنى كۆرسەتتى؛ (2) ئەمەلىيەتتە قانچىلىك كېرەك بولسا شۇنى بەردى، دېگەن مەنىدە. بىزنىڭچە ئىككىنچى ۋاريانت توغرىدۇر. 2:29نى كۆرۈڭ. **»كافارەت تەختى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ھارۋا.« لېكىن مۇشۇ يەردە چوقۇم ئەڭ مۇقەددەس جايدىكى رەھىمگاھ) كافارەت تەختى(نى كۆرسىتىدۇ.

1 داۋۇت پۈتكۈل جامائەتكە سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى:
ـ »خۇدا تۈزى تاللىغان ئوغلۇم سۈلايمان تېخى ياش، بىر يۈمران كۆچەت، خالاس، بۇ قۇرۇلۇش بولسا تولمۇ چوڭ؛
چۈنكى بۇ مۇقەددەس ئوردا ئىنسان ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار خۇدا ئۈچۈن ياسلىدۇ.
2 مەن خۇدايىمنىڭ ئۆيى ئۈچۈن پۈتۈن كۈچۈمنى چىقىرىپ، ئالتۇن بىلەن ياسىلىدىغانلىرىغا ئالتۇن، كۈمۈش بىلەن
ياسىلىدىغانلىرىغا كۈمۈش، مىس بىلەن ياسىلىدىغانلىرىغا مىس، تۈمۈر بىلەن ياسىلىدىغانلىرىغا تۈمۈر، ياغاچ بىلەن
ياسىلىدىغانلىرىغا ياغاچ تەييارلاپ قويدۇم؛ يەنە ئاق ھېقىق، كۆزلۈك ياقۇت، رەڭلىك تاش ۋە ھەرخىل ئېسىل
تاشلارنى، يەنە ناھايىتى كۆپ مەرمەرنى يىغىپ قويدۇم. □
3 مەن خۇدايىمنىڭ ئۆيىدىن سۆيۈندىغانلىقىم ئۈچۈن خۇدايىمنىڭ ئۆيىنى سېلىشقا تەييارلىغان بارلىق نەرسىلەردىن
باشقا، ئۆزۈمنىڭ تەئەللۇقاتىدىن ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى خۇدايىمنىڭ ئۆيىگە ئاتىدىم؛
4 يەنى ئۆينىڭ تاملىرىنى قاپلاش ئۈچۈن ئوفىر ئالتۇنىدىن ئۈچ مىڭ تالانت، ساپ كۈمۈشتىن يەتتە مىڭ تالانت
تەقدىم قىلدىم؛ □
5 ئالتۇندىن ياسىلىدىغانلىرىغا ئالتۇن، كۈمۈشتىن ياسىلىدىغانلىرىغا كۈمۈش ۋە ھۈنەرۋەنلەرنىڭ قولى بىلەن ھەرخىل
ياسىلىدىغانلىرىغا كېرەك بولغىنىنى تەقدىم قىلدىم. بۈگۈن يەنە كىملەرنىڭ پەرۋەردىگارغا بىرنېمە ئاتىغۇسى بار؟.«
6 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل قەبىلىلىرىدىكى ھەرقايسى جەمەت باشلىرى، قەبىلە باشلىقلىرى، مىڭبېشى، يۈزبېشى ۋە
پادىشاھنىڭ ئىشلىرىغا مەسئۇل بولغان غوجدارلارمۇ بېغىشلاشقا كىرىشتى.
7 ئۇلار خۇدانىڭ ئۆيىدىكى ئىبادەت خىزمەتلىرى ئۈچۈن بەش مىڭ تالانت ئالتۇن ۋە ئون مىڭ دارىك ئالتۇن،
ئون مىڭ تالانت كۈمۈش، ئون سەككىز مىڭ تالانت مىس ۋە بىر يۈز مىڭ تالانت تۈمۈر تەقدىم قىلدى. □
8 ياقۇتى بارلار ياقۇتنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆينىڭ خەزىنىسىگە، يەنى گېرشونىي يەھىيەلنىڭ قولىغا تاپشۇردى.
9 خالايىق كىشىلەرنىڭ مۇنداق تۈز ئىختىيارلىقى بىلەن تەقدىم قىلغانلىقلىرىدىن خۇشال بولۇپ كېتىشتى؛ چۈنكى
ئۇلار چىن قەلبىدىن پەرۋەردىگارغا تەقدىم قىلىشقانىدى. داۋۇتمۇ ئالامەت خۇش بولدى.

داۋۇت پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئوقۇيدۇ

10 شۇڭا داۋۇت پۈتكۈل جامائەت ئالدىدا پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە ئېيتىپ مۇنداق دېدى:
ـ »ئاھ پەرۋەردىگار، بوۋىمىز ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە ھەمدۇسانىغا لايىقسەن.
11 ئى پەرۋەردىگار، ئۇلۇغلۇق، كۈچ-قۇدرەت، شان-شەرەپ، شانۇ-شەۋكەت ۋە ھەيۋەت ساڭا مەنسۇپتۇر؛
ئاسماندىكى ۋە يەردىكى بار-يوقى سېنىڭكىدۇر؛ ئى پەرۋەردىگار، پادىشاھلىق سېنىڭكىدۇر، ھەممىدن ئۈستۈن بولغان
ئىدارە قىلغۇچىسەن.
12 دۆلەت بىلەن ئىززەت سېنىڭدىنلا كېلىدۇ، سەن ھەممىگە ھۆكۈمدارسەن. كۈچ بىلەن قۇدرەت سېنىڭ قولۇڭدا؛
ھەركىمنى ئۇلۇغ ۋە قۇدرەتلىك قىلىش پەقەت قولۇڭدىندۇر.
13 ئەمدى، ئاھ خۇدايىمىز، بىز ساڭا تەشەككۈر ئوقۇيمىز، شان-شەرەپلىك نامىڭغا مەدھىيە ئوقۇيمىز!
14 مانا مۇشۇنداق ئۆزلۈكۈمىزدىن تەقدىم قىلالايدىغان بولغان مەن كىم ئىدىم، خەلقىم نېمە ئىدى؟ چۈنكى بارلىق
نەرسە سەندىن كېلىدۇ، بىز پەقەت ئۆز قولۇڭدىن كەلگىنىدىن ئۆزۈڭگە قايتۇردۇق، خالاس!

□ 29:2 »كۆزلۈك ياقۇت« ـ ياكى »سۈرمە.«
□ 29:4 »ئوفىر« ـ ئالتۇن چىقىدىغان داڭلىق جاي. »تالانت« ـ بىر تالانت 30.6 كىلوگرام بولۇشى مۇمكىن، شۇڭا 3000 تالانت ئالتۇن 101 تونا بولىدۇ، 7000 تالانت كۈمۈش 235 تونا بولۇشى مۇمكىن.
□ 29:7 »تالانت... دارىك...» ـ بىر تالانت 30.6 كىلوگرام بولۇشى مۇمكىن؛ بىر دارىك بەلكىم 9-8 گرام ئىدى. شۇنداق بولغاندا، ئالتۇندىن 168 تونا ھەم 90-80 كىلوگرام، كۈمۈشتىن 336 تونا، مىستىن 606 تونا، تۈمۈردىن 3365 تونا تەقدىم قىلدى.

15 بىز سېنىڭ ئالدىڭدا ياقا يۇرتلۇقلار، بارلىق ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا ئوخشاش مۇساپىرمىز، خالاس؛ يەر يۈزىدىكى كۈنلىرىمىز
گويا بىر سايە، ئۈمىدسىز ئۆتكۈزۈلىدۇ. □
16 ئى خۇدايىمىز پەرۋەردىگار، بىز سېنىڭ نامىڭغا ئاتاپ ئۆي سېلىشقا تەييارلاپ يىغقان بۇ بايلىق-دۇنيانىڭ ھەممىسى
سېنىڭ قولۇڭدىن كەلگەن، ئەسلى سېنىڭكىدۇر.
17 ئى خۇدايىم، شۇنى بىلىمەنكى، سەن ئىنساننىڭ قەلبىنى سىناپ، دۈرۈسلۇقتىن خۇرسەن بولىسەن؛ مەن بولسام
دۈرۈس قەلبىمدىن بۇلارنى ئىختىيارەن تەقدىم قىلدىم؛ ۋە بۇ يەردە ھازىر تۇرغان خەلقىڭنىڭمۇ ساڭا تەقدىم قىلغىنىنى
خۇشال-خۇراملىق بىلەن كۆردۈم.
18 ئى پەرۋەردىگار، ئاتا-بوۋىلىرىمىز بولغان ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، ئۆز خەلقىڭنىڭ كۆڭلىدىكى
بۇنداق ئۇي-نىيەتنى مەڭگۈ مۇستەھكەم قىلغايسەن، كۆڭلىنى ئۆزۈڭگە تارتقۇزغايسەن!
19 ئوغلۇم سۇلايمانغا سېنىڭ ئەمرلىرىڭ، ئاگاھ-گۆۋاھلىقلىرىڭ ۋە بەلگىلىمىلىرىڭنى ئۆتۈپ، ھەممىنى ئادا قىلىپ،
مەن ھازىرلاپ قويغانلىرىمنى ئىشلىتىپ ئوردىنى ياساشقا دۈرۈس بىر قەلب بەرگەيسەن.«

جامائەت پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلدۇ

20 داۋۇت پۈتۈن جامائەتكە: »سىلەر خۇدايىڭلار بولغان پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-ھەمدۇسانا ئوقۇپ
مەدھىيىلەڭلار«! دېۋىدى، پۈتۈن جامائەت ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە
ئوقۇپ سەجدە قىلدى؛ ئۇلار پەرۋەردىگار ھەم پادىشاھ ئالدىدا باش ئۇردى.
21 ئەتىسى ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىقلار ۋە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى كەلتۈردى؛ شۇ كۈنى ئۇلار مىڭ
بۇقا، مىڭ قوچقار، مىڭ قوزىنى شاراب ھەدىيەلىرى بىلەن قوشۇپ تەقدىم قىلدى، شۇنداقلا يەنە پۈتۈن ئىسرائىل
ئۈچۈن نۇرغۇن قۇربانلىقلارنى تەقدىم قىلدى.□

خەلق سۇلايمانىنى تەختكە ئولتۇرغۇزۇپ پادىشاھ قىلدۇ

22 ئۇلار شۇ كۈنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئالامەت خۇشال بولۇپ غىزالاندى. ئۇلار داۋۇتنىڭ ئوغلى سۇلايمانىنى
ئىككىنچى قېتىم پادىشاھ تىكلەش مۇراسىمى ئۆتكۈزدى؛ ئۇنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا شاھ بولۇشقا، زادوكنى
كاھىن بولۇشقا مەسىھ قىلدى.□
23 شۇنىڭدىن كېيىن سۇلايمان پەرۋەردىگارغا تەۋە تەختكە ئولتۇرۇپ، ئاتىسى داۋۇتنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى ۋە
ئىنتايىن راۋاج تاپتى؛ پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلدى.
24 بارلىق ئەمەلدارلار، پالۋانلار ۋە شۇنداقلا پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى سۇلايمانغا بېقىنىپ
بويسۇندى.
25 پەرۋەردىگار سۇلايمانىنى ئىسرائىل خەلقى ئالدىدا ناھايىتى ئۇلۇغ قىلدى؛ ئۇ ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان شاھانە ھەيۋەت
شۇنداق يۇقىرىكى، ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ئۆتكەن ھەرقانداق ئىسرائىل پادىشاھلىرىدا ھېچ بولۇپ باققان ئەمەس.

داۋۇت ئالەمدىن ئۆتىدۇ

26 يەسسەنىڭ ئوغلى داۋۇت پۈتۈن ئىسرائىلغا شۇنداق پادىشاھ بولغانىدى.

□ 29:15 »يەر يۈزىدىكى كۈنلىرىمىز گويا بىر سايە، ئۈمىدسىز ئۆتكۈزۈلىدۇ« ـ »ئۈمىدسىز ئۆتكۈزۈلىدۇ« ـ بەلكىم بۇ دۇنياغا بولغان ئۈمىدسىزلىكنى بىلدۈرىدۇ.

□ 29:21 » ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىقلار ... كەلتۈردى« ـ مۇشۇ يەردە »قۇربانلىقلار« بەلكىم »ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى«نى كۆرسىتىدۇ؛ ھەم سۇنغۇچىنىڭ ئۆزى، ھەمراھلىرى ھەم كاھىنلارمۇ ئۆنىڭدىن بىر قىسمىنى يېيەلەيتتى.

□ 29:22 »ئۇلار... غىزالاندى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يەپ-ئىچتى.« »ئىككىنچى قېتىم پادىشاھ تىكلەش« ـ بىرىنچى قېتىم 1:23 دە خاتىرىلىنىدۇ.

27 ئۇنىڭ ئىسرائىلغا ھۆكۈمرانلىق قىلغان ۋاقتى جەمئىي قىرىق يىل بولدى؛ ئۇ ھەبروندا يەتتە يىل، يېرۇسالېمدا ئوتتۇز ئۈچ يىل سەلتەنەت قىلدى.
28 ئۇ تۇزۇن ئۆمۈر، دۆلەت-بايلىق ۋە ئىززەت-ھۆرمەت كۆرۈپ، خېلى كۆپ ياشاپ، ئالەمدىن ئۆتتى؛ ئورنىغا ئۇنىڭ ئوغلى سۈلايمان پادىشاھ بولدى.
29 پادىشاھ داۋۇتنىڭ بارلىق ئىشلىرى، باشتىن ئاخىرىغىچە مانا ئالدىن كۆرگۈچى سامۇئىلنىڭ خاتىرىلىرى، ناتان پەيغەمبەرنىڭ خاتىرىلىرى ۋە ئالدىن كۆرگۈچى گادنىڭ خاتىرىلىرىدە پۈتۈلگەندۇر.
30 ئۇنىڭ سەلتەنىتى، كۈرسەتكەن كۈچ-قۇۋۋىتى، شۇنداقلا ئۇنىڭ، ئىسرائىل ۋە ھەرقايسى دۆلەت-مەملىكەتلەرنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن ۋەقەلەرمۇ شۇ خاتىرىلەردە پۈتۈلگەندۇر.

تاریخ-تەزکىرە «2»

سۇلايمان ئىسرائىل ئۇستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ

1پاد. 3 *1-15:*

1 داۋۇتنىڭ ئوغلى سۇلايماننىڭ ھۆكۈمرانلىقى مۇستەھكەملەندى؛ چۈنكى ئۇنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن
بىللە بولۇپ، ئۇنى بەك بۇيۇك قىلدى.
2 سۇلايمان پۈتكۈل ئىسرائىللارنى، مىڭبېشى، يۈزبېشى، سوراقچى ۋە پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ قەبىلە-جەمەت
باشلىقلىرى بولغان ئەمەلدارلارنى چاقىرتىپ ئۇلارغا سۆز قىلدى.
3 سۇلايمان بارلىق جامائەت بىلەن بىرلىكتە گىبېئوننىڭ ئېگىزلىكىگە باردى؛ چۈنكى ئۇ يەردە خۇدانىڭ »جامائەت
چېدىرى«، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسا بايا ئۇ ئاندا ياساتقان چېدىر بار ئىدى. □
4 خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى بولسا داۋۇت كىرىئات-يېئارىمدىن ئېلىپ چىقىپ، ئۆزى ئۇنىڭغا تەييارلىغان يەرگە
ئەكەلگەنىدى؛ چۈنكى ئۇ يېرۇسالېمدا ئەھدە ساندۇقى ئۈچۈن بىر چېدىر تىكتۈرگەنىدى.
5 خۇرنىڭ نەۋرىسى، ئۇرنىڭ ئوغلى بەزالەل ياسىغان مىس قۇربانگاھ بولسا گىبېئوندا، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ
جامائەت چېدىرى ئالدىدا ئىدى؛ سۇلايمان جامائەت بىلەن بىرلىكتە بېرىپ، شۇ يەردە پەرۋەردىگاردىن تىلەك
تىلدى.
6 سۇلايمان جامائەت چېدىرىنىڭ ئالدىدىكى مىس قۇربانگاھنىڭ يېنىغا، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كېلىپ، قۇربانگاھتا
مىڭ مالنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلدى.
7 شۇ كېچىسى خۇدا سۇلايمانغا ئايان بولۇپ، ئۇنىڭغا: ــ سەن نېمىنى تىلىسەڭ، شۇنى بېرىمەن، دېدى.
8 سۇلايمان خۇداغا: ــ سەن ئاتام داۋۇتقا زور مېھىر-مۇھەببەت ئاتا قىلغان، مېنى ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ قىلدىڭ.
9 ئى پەرۋەردىگار خۇدا، ئەمدى سەن ئاتام داۋۇتقا بەرگەن ۋەدەڭنى پۈختا ئورۇنلىغايسەن؛ چۈنكى سەن مېنى
يەردىكى توپىدەك نۇرغۇن خەلققە ھۆكۈمرانلىق قىلدىغان پادىشاھ قىلدىڭ.
10 ئەمدى سەن ماڭا بۇ خەلققە يېتەكچىلىك قىلغۇدەك دانالىق ۋە بىلىم بەرگەيسەن؛ ئۇنداق بولمىسا سېنىڭ مۇنچىۋالا
چوڭ بۇ خەلقىڭگە كىم ھۆكۈم سۈرەلىسۇن؟ ــ دېدى.□
11 خۇدا سۇلايمانغا: ــ مەن سېنى خەلقىمگە پادىشاھ قىلىپ تىكلىدىم. ئەمدى سەن مۇشۇنداق نىيەتكە كېلىپ،
نە بايلىق، مال-مۈلۈك، نە ئىززەت-ھۆرمەت ۋە دۈشمەنلىرىڭنىڭ جانلىرىنى تىلىمەي، نە ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈشنى
تىلىمەي، بەلكى بۇ خەلقىمگە ھۆكۈم سۈرۈشكە دانالىق ۋە بىلىم تىلىگەن ئىكەنسەن،
12 دانالىق ۋە بىلىم ساڭا تەقدىم قىلىندى؛ ۋە مەن ساڭا بايلىق، مال-مۈلۈك ۋە ئىززەت-ھۆرمەتمۇ بېرەي؛
شۇنداق بولىدۇكى، سېنىڭدىن ئىلگىرى ئۆتكەن پادىشاھلارنىڭ ھېچبىرىدە ئۇنداق بولمىغان، سېنىڭدىن كېيىن بولغۇسى
پادىشاھلاردىمۇ ئۇنداق بولمايدۇ، دېدى.

سۇلايماننىڭ بىيىشقا باشلىشى

1پاد. 10 *26-29:*

13 بۇ ئىشتىن كېيىن سۇلايمان گىبېئون ئېگىزلىكىدىكى »جامائەت چېدىرى«دىن يېرۇسالېمغا قايتىپ كېلىپ،
ئىسرائىل ئۇستىدە سەلتەنەت قىلدى.

□ 1:3 **»گىبېئوننىڭ ئېگىزلىكى«** ــ ياكى »گىبېئوندىكى »يۇقىرى جاي«غا.« **»جامائەت چېدىرى«** ــ ياكى »(خۇدا بىلەن(كۆرۈشۈش چېدىرى.«

□ 1:10 **»بۇ خەلققە يېتەكچىلىك قىلغۇدەك«** ــ بۇ ئىبارە ئىبرانىي تىلىدا »بۇ خەلقىنىڭ ئالدىدا چىقىپ-كىرگۈدەك« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

14 سۇلايمان جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن ئاتلىق لەشكەرلەرنى توپلىدى: ـ ئۇنىڭ بىر مىڭ تۆت يۈز جەڭ ھارۋىسى،
ئون ئىككى مىڭ ئاتلىق لەشكىرى بار ئىدى؛ ئۇ بۇلارنى »جەڭ ھارۋىسى شەھەرلىرى« گە ھەم پادىشاھنىڭ يېنىدا
تۇرۇش ئۈچۈن يېرۇسالېمغا ئورۇنلاشتۇردى.
15 پادىشاھ يېرۇسالېمدا ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى تاشلاردەك كۆپ، كېدىر دەرەخلىرىنى تۈزلەكلىكتىكى ئۈجمە
دەرەخلىرىدەك كۆپ قىلدى. □
16 سۇلايماننىڭ ئاتلىرى مىسىردىن ھەم كۆۋەدىن كەلتۈرۈلەتتى؛ پادىشاھنىڭ سودىگەرلىرى كۆۋەدىن توختىتىلغان
باھاسى بويىچە سېتىۋالاتتى. □
17 ئۇلار مىسىردىن سېتىۋالغان ھەربىر ھارۋىنىڭ باھاسى ئالتە يۈز كۈمۈش تەڭگە، ھەربىر ئاتنىڭ باھاسى بىر يۈز
ئەللىك كۈمۈش تەڭگە ئىدى؛ ئات-ھارۋىلار يەنە ھىتتىيلارنىڭ پادىشاھلىرى ۋە سۈرىيە پادىشاھلىرىغىمۇ ئەنە شۇ
سودىگەرلەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن سېتىۋېلىناتتى.□

2

سۇلايمان ئىبادەتخانىنى سېلىش ئۈچۈن ماتېريالىلارنى توپلايدۇ

1 سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ئاتاپ بىر ئۆي ھەم پادىشاھلىقى ئۈچۈن بىر ئوردا سېلىش نىيىتىگە كەلدى. □
2 شۇنىڭدىن كېيىن سۇلايمان يەتمىش مىڭ ئادەمنى ھامماللىققا، سەكسەن مىڭ ئادەمنى تاغدا تاش كېسىشكە، ئۈچ
مىڭ ئالتە يۈز كىشىنى نازارەتچىلىككە تەينىلىدى. ■
3 سۇلايمان تۇر پادىشاھى ھۇرامغا ئادەم ئەۋەتىپ: »تۈزلىرى ئاتام داۋۇتنىڭ تۇرالغۇسى بولسۇن دەپ ئوردا
سېلىشىغا كېدىر ياغىچى يەتكۈزۈپ بەرگەن ئىدىلىغۇ، ماڭىمۇ شۇنداق قىلغايلا. □
4 مانا، مەن ئەمدى پەرۋەردىگار خۇدايىمنىڭ نامىغا ئاتاپ بىر ئۆي سالماقچىمەن؛ ئۆي ئۈنىڭ ئالدىدا خۇشبۇي
يېقىش، »تەقدىم نانلار«نىڭ ئۈزۈلمەي قويۇلۇشى، ھەركۈنى ئەتە-ئاخشاملىردا، شابات كۈنلىرىدە، يېڭى ئايىنىڭ
بىرىنچى كۈنىدە ۋە پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بېكىتىپ بەرگەن ھېيت-ئايەملەردە كۈيدۈرمە قۇربانلىقلارنىڭ سۈنۈلۈشى
ئۈچۈن بولىدۇ. بۇ ئىشلار ئىسرائىل خەلقىگە مەڭگۈلۈك بىر بەلگىلىمە بولىدۇ.
5 مەن سالماقچى بولغان ئۆي ئاجايىپ ھەيۋەتلىك بولىدۇ؛ چۈنكى بىزنىڭ خۇدايىمىز ھەممە ئىلاھلاردىن ئۈستۈندۇر.
6 لېكىن ئاسمانلار ۋە ئاسمانلارنىڭ ئۈستىدىكى ئاسمانمۇ ئۇنى سىغدۇرالمايدىغان تۇرسا، كىم ئۇنىڭغا ئۆي سالالىسۇن؟
مەن كىم ئىدىم، قانداقمۇ ئۇنىڭغا ئۆي سالدۇرغۇدەك قۇدرەتكە ئىگە بولاي؟ مەن پەقەت ئۇنىڭ ئالدىدا قۇربانلىقلارنى
كۆيدۈرگۈدەكلا ئادەممەن، خالاس!□
7 ئەمدى ئۈزلىرى ماڭا ئاتام داۋۇت يەھۇدادا ۋە يېرۇسالېمدا تەييارلاپ قويغان ئۈستىلار بىلەن بىللە ئىشلەش
ئۈچۈن، ئالتۇن-كۈمۈشتە، مىس ۋە تۆمۈردە ئىشلەشكە پىششىق، سۈسۈن، توق قىزىل ۋە كۆك رەڭلىك يىپ
ئىشلەشكە پۇختا ھەم نەققاشلىقنى بىلىدىغان بىر ئۈستامنى ئەۋەتكەيلا.

□ **1:15 »كېدىر دەرەخلىرى«** ـ ياكى »كېدىر ياغىچى.« لېكىن بىزنىڭچە سۇلايمان كېدىر ياغىچىنى ئىشلىتىپلا قالماي، شۇ چىرايلىق دەرەخلەردىن يېرۇسالېم ئەتراپىغا كۆپ تىكتۈردى »)توپ.» 5:2نى كۆرۈڭ.(

□ **1:16 »سۇلايماننىڭ ئاتلىرى مىسىردىن ... سېتىۋالاتتى«** ـ بۇ ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سۇلايماننىڭ ئاتلىرى مىسىردىن كەلتۈرۈلەتتى؛ پادىشاھنىڭ سودا كارۋانلىرى كۆۋەدىن توختىتىلغان باھاسى بويىچە تۈركزم-تۈركزم سېتىۋالاتتى.«

□ **1:17 »ئۇلار مىسىردىن سېتىۋالغان ھەربىر ھارۋىنىڭ باھاسى ... ھەربىر ئاتنىڭ باھاسى ... ئات-ھارۋىلار يەنە ھىتتىيلارنىڭ پادىشاھلىرى ۋە سۈرىيە پادىشاھلىرىغىمۇ ئەنە ... سېتىۋېلىناتتى«** ـ تەۋرات، »قان.» 16:17دە ئىسرائىل پادىشاھلىرىغا ئاتلارنى ئېلىش ئۈچۈن مىسىرغا بېرىش مەنئى قىلىنغانىدى.

□ **2:1 »ئوردا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆي.«

■ **2:2** 1پاد. 325-15:

□ **2:3 »ھۇرام«** ـ يەزى يەرلەردە »ھىرام« دەپ ئاتىلىدۇ.

□ **2:6 »مەن پەقەت ئۇنىڭ ئالدىدا قۇربانلىقلارنى كۆيدۈرگۈدەكلا ئادەممەن، خالاس«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۆي پەقەت ئۇنىڭ ئالدىدا قۇربانلىقلارنى كۆيدۈرگۈدەك بىر جاي بولىدىغان تۇرسا، خالاس.«!

9-8 ھەم ماڭا لۇئاندىن كېدىر، ئارچا-قارىغاي ۋە سەندەل دەرەخلىرىنى يەتكۈزۈپ بەرگەن بولسىلا؛ چۈنكى
تۈزلىرىنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ لۇئاندا ياغاچنى كېسىشكە تۈستىلىقىنى بىلىمەن؛ مانا، ماڭا كۆزىلەپ ياغاچلارنى
تەييارلاپ بېرىش ئۈچۈن مېنىڭ خىزمەتكارلىرىم تۈزلىرىنىڭ خىزمەتكارلىرى بىلەن بىللە ئىشلىسۇن؛ چۈنكى مەن
سالدىغان تۈي ئىنتايىن ھەيۋەتلىك ۋە ئاجايىب كارامەت بولىدۇ.
10 مانا، مەن تۈزلىرىنىڭ ياغاچ كېسىدىغان خىزمەتكارلىرىغا يىگىرمە مىڭ كور بۇغداي، يىگىرمە مىڭ كور ئارپا،
يىگىرمە مىڭ بات شاراب، يىگىرمە مىڭ بات زەيتۇن مېيى بېرىمەن« ـ دېدى.□
11 تۈرنىڭ پادىشاھى ھۇرام سۈلايمانغا جاۋابەن مەكتۈپ يوللاپ: »پەرۋەردىگار تۈز خەلقىنى سۆيگەچكە تۈ
تۈزلىرىنى تۈلارنىڭ ئۈستىگە پادىشاھ قىلدى« ـ دېدى.
12 ھۇرام يەنە: »ئاسمان-يەرنى يەر-زېمىننى ياراتقان ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا بولغاي!
چۈنكى تۈ پادىشاھ داۋۇتقا يورۇتۇلغان، پەم-پاراسەتلىك، پەرۋەردىگار ئۈچۈن بىر تۈي، تۈنىڭ پادىشاھلىقى ئۈچۈن
بىر ئوردا سالالايدىغان بىر دانىشمەن ئوغۇل بەردى. □
13 مانا مەن ھازىر تۈزلىرىگە ھۇنەردە كامالەتكە يەتكەن، ئەقىل-پاراسەت بىلەن يورۇتۇلغان، ھۇرام-ئابى دېگەن بىر
ئادەمنى ئەۋەتەي.
14 تۈنىڭ ئانىسى دان قەبىلىسىلىك بىر ئايال، ئاتىسى تۈرلۇق ئىكەن. تۈ ئالتۇن، كۈمۈش، مىس، تۆمۈر، تاشلار،
ياغاچچىلىق ئىشلىرىغا ماھىر، سۈسۈن، توق قىزىل، ئاق ۋە كۆك رەڭلىك يىپ ئىشلەشكە پۇختا، ھەرخىل نەققاشلىق
ئىشلىرىغىمۇ تۈستا، تاپشۇرۇلغان ھەرقانداق لايىھىگە ئامالىنى قىلالايدۇ. بۇ كىشى تۈزلىرىنىڭ ھۇنەرۋەنلىرى بىلەن
ۋە ئاتىلىرى بولغان خوجام داۋۇتنىڭ ھۇنەرۋەنلىرى بىلەن بىللە ئىشلىسۇن.
15 ئەمدى خوجام تىلغا ئالغان بۇغداي، ئارپا، ماي ۋە شاراب بولسا، بۇلارنى تۈز خىزمەتكارلىرىغا يەتكۈزۈپ
بەرگەيلا.
16 بىز بولساق سىلىگە قانچە كېرەك بولسا لۇئاندا شۇنچە ياغاچ كېسىپ، سال قىلىپ باغلاپ، دېڭىز ئارقىلىق يوپپاغا
يەتكۈزۈپ بېرىمىز؛ ئاندىن سىلى تۈ يەردىن يېرۇسالېمغا توشۇپ كەتسىلە بولىدۇ« دېدى.
17 ئاتىسى داۋۇت ئىسرائىل زېمىنىدا تۇرۇشلۇق ياقا يۇرتلۇقلارنى ساناقتىن تۈتكۈزگەندەك، سۈلايمانمۇ تۈلارنى
ساناقتىن تۈتكۈزدى. تۈلار جەمئىي بىر يۈز ئەللىك تۈچ مىڭ ئالتە يۈز ئادەم چىقتى.
18 تۈ تۈلاردىن يەتمىش مىڭ كىشىنى ھامماللىققا، سەكسەن مىڭ كىشىنى تاغدا تاش كېسىشكە ۋە ئىش قىلىۋاتقانلار
تۈستىدىن نازارەت قىلىپ تۇرۇشقا تۈچ مىڭ ئالتە يۈز كىشىنى تەينىلدى.

3

ئىبادەتخانىنى سېلىش
1پاد. 6:1-38□ 7:13-51

1 سۈلايمان يېرۇسالېمدا پەرۋەردىگار ئاتىسى داۋۇتقا ئايان بولغان موريا تېغىدا، يەنى يەبۇسىي ئورنانىڭ خامىندا،
داۋۇت تەييار قىلىپ قويغان يەردە، پەرۋەردىگارنىڭ تۈينى سېلىش ئىشىنى باشلىدى.
2 سۈلايماننىڭ سەلتەنىتىنىڭ تۈتىنچى يىلى، ئىككىنچى ئاينىڭ ئىككىنچى كۈنى تۈ قۇرۇلۇشنى باشلىدى. □

□ **2:10 »يىگىرمە مىڭ كور«** ـ بىر كور 220 لىتر، 20000 كور 44 مىليون لىتر، يەنى بەلكىم 44,000 تونىنا بولىدۇ. **»يىگىرمە مىڭ بات«** ـ بىر بات 22 لىتر بولۇپ، 20000 بات 440,000 لىتر بولىدۇ.
□ **2:12 »ئوردا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تۈي.«
□ **3:2 »سۈلايماننىڭ سەلتەنىتىنىڭ تۈتىنچى يىلى، ئىككىنچى ئاي...«** ـ بۇ ۋاقىت بەلكىم مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 966-يىلى، 5-4-ئايدا بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

3 سۇلايمان سالغان خۇدانىڭ تۆۋىنىڭ ئۆلچىمى مۇنداق: ـ ئۆزۈنلۈقى)قەدىمكى زاماندا قوللانغان ئۆلچەم بويىچە(ئاتمىش
گەز، كەڭلىكى يىگىرمە گەز ئىدى. □
4 تۆۋىنىڭ ئالدىدىكى ئايۋاننىڭ ئۆزۈنلۈقى يىگىرمە گەز بولۇپ، تۆۋىنىڭ كەڭلىكىگە توغرا كېلەتتى؛ ئېگىزلىكى يىگىرمە
گەز ئىدى؛ ئۇ ئىچىنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاتتى. □
5 ئۇ تۆۋىنىڭ چوڭ زېلىنىڭ تاملىرىنى ئارچا-قارىغاي تاختايلىرى بىلەن قاپلاتتى، ئاندىن كېيىن ساپ ئالتۇن قاپلاتتى
ۋە ئۈستىگە خورما دەرىخىنىڭ شەكلى بىلەن زەنجىر نەقىشلىرىنى ئويدۇردى.
6 ئۇ تۆۋىنى ئالامەت چىرايلىق قىلىپ تاملىرىنى يەنە ئېسىل تاش-ياقۇتلار بىلەن زىننەتلەتتى. ئۇ ئىشلەتكەن ئالتۇنلار
پۈتۈنلەي پارۋايىم ئالتۇنى ئىدى.
7 ئۇ پۈتۈن تۆۋىنى، تۆۋىنىڭ تىملىرى، ئىشىك بوسۇغا-كېشەكلىرى، بارلىق تاملىرى ۋە ئىشىكلىرىنى ئالتۇن بىلەن قاپلىدى؛
ئۇ تامغا كېرۇبلارنىڭ نەقىشلىرىنى ئويدۇردى.
8 سۇلايمان يەنە ئەڭ مۇقەددەس جايىنى ياساتتى؛ ئۇنىڭ ئۆزۈنلۈقى يىگىرمە گەز بولۇپ)تۆۋىنىڭ كەڭلىكى بىلەن
تەڭ ئىدى(، كەڭلىكىمۇ يىگىرمە گەز ئىدى؛ ئۇ ئۇنىڭ ئىچىنى پۈتۈنلەي ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاتتى؛ ئالتۇن جەمئىي
بولۇپ ئالتە يۈز تالالنت ئىدى. □
9 ئالتۇن مىقىنىڭ ئېغىرلىقى جەمئىي ئەللىك شەكەل بولدى. بالىخانىلىرىنىڭ ئىچىمۇ ئالتۇن بىلەن قاپلاندى.□
10 ئەڭ مۇقەددەس جاي ئىچىدە ئۇ ئىككى كېرۇبنىڭ ھەيكىلىنى ياساپ، ئۇلارنى پۈتۈنلەي ئالتۇن بىلەن قاپلىدى.
11 ئىككى كېرۇبنىڭ قانىتىنىڭ ئۆزۈنلۈقى جەمئىي يىگىرمە گەز ئىدى؛ بىر كېرۇبنىڭ بىر قانىتىنىڭ ئۆزۈنلۈقى
بەش گەز بولۇپ، تۆۋىنىڭ تېمىغا تېگىپ تۇراتتى؛ ئىككىنچى تەرەپتىكى قانىتىنىڭ ئۆزۈنلۈقىمۇ بەش گەز بولۇپ،
ئىككىنچى بىر كېرۇبنىڭ قانىتىغا يېتەتتى.
12 يەنە بىر كېرۇبنىڭ قانىتىنىڭ ئۆزۈنلۈقىمۇ بەش گەز بولۇپ، ئۇمۇ ئۆي تېمىغا تېگىپ تۇراتتى؛ ئىككىنچى بىر
قانىتىنىڭ ئۆزۈنلۈقىمۇ بەش گەز بولۇپ، ئالدىنقى بىر كېرۇبنىڭ قانىتىغا يېتەتتى.
13 بۇ ئىككى كېرۇبنىڭ قاناتلىرى يېيىلغان ھالدا بولۇپ، ئۆزۈنلۈقى جەمئىي يىگىرمە گەز كېلەتتى؛ ئىككالا كېرۇب
تۇرە تۇرغۇزۇلغان بولۇپ، يۈزلىرى تۆۋىنىڭ ئىچىگە قارايتتى.
14 سۇلايمان يەنە كۆك رەڭلىك، سۈسۈن رەڭلىك، توق قىزىل ۋە ئاق رەڭلىك يىپ توقۇلمىلىردىن ۋە نەپىس
كاناپىتىن تۆۋىنىڭ ئىچىدىكى پەردىسىنى ياساتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە كېرۇبلارنى كەشتە قىلىپ توقۇتتى.
15 تۆۋىنىڭ ئالدىغا يەنە ئېگىزلىكى ئوتتۇز بەش گەز كېلىدىغان ئىككى تۈۋرۈك ياساپ قويدۇردى؛ ھەر تۈۋرۈكنىڭ
بېشىنىڭ ئېگىزلىكى بەش گەز كېلەتتى.
16 ئۇ يەنە)ئىچكى كالامخاندىكىدەك(مارجانسمان زەنجىر ياسىتىپ، تۈۋرۈك باشلىرى ئۈستىگە ئورناتتى؛ ئۇ يۈز
دانە ئانار ياسىتىپ ئۇلارنى زەنجىرلەرگە ئورناتتى. □
17 ئۇ بۇ ئىككى تۈۋرۈكنى تۆۋىنىڭ ئالدىغا، بىرسىنى ئوڭ تەرىپىدە، بىرسىنى سول تەرىپىدە تۇرغۇزدى؛ ئۇ ئوڭ

□ 3:3 »ئۆزۈنلۈقى ... ئاتمىش گەز، كەڭلىكى يىگىرمە گەز« ـ مۇقەددەس كىتابتا ئىشلىتىلگەن »گەز« ئادەمنىڭ قولىنىڭ جەينىكىدىن بارماقلىرىنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىقى)تەخمىنەن 45 سانتىمېتر(ئىدى.
□ 3:4 »تۆۋىنىڭ ... ئېگىزلىكى يىگىرمە گەز ئىدى« ـ كونا كۆچۈرمىلەرنىڭ كۆپىنچىسى مۇشۇ يەردە »بىر يۈز يىگىرمە گەز ئىدى« دېيىلىدۇ. بىز مۇشۇ يەردە كونا »سۇرياك« تەرجىمىسى ۋە گېرېك تىلىدىكى بىر كونا تەرجىمىسىگە ئەگىشىمىز.
□ 3:8 »ئالتە يۈز تالالنت« ـ 600 تالانت بەلكىم 18.4 تونىا ئىدى.
□ 3:9 »ئەللىك شەكەل« ـ 50 شەكەل بەلكىم 600 گرام.
□ 3:16 » كالامخانا« ـ »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نىڭ » كالامخانا« دەپ ئاتلىشىنىڭ سەۋەبى، ئۇنىڭدا خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرغان »ئەھدە تاش تاختىلىرى«)خۇدانىڭ كالامى(سېلىنغان »ئەھدە ساندۇقى« بار ئىدى؛ ۋە ئۇنىڭ ئۈستىگە بەلكىم بەزى ۋاقىتلار، باش كاھىن شۇ »ئەڭ مۇقەددەس جاي«غا كىرگەندە، خۇدانىڭ بېشارەتلىرى ئۇلارغا كېلىشى مۇمكىن ئىدى.

تەرەپتىكىسىنى ياقىن، سول تەرەپتىكىسىنى بوئاز دەپ ئاتىدى.□

4

1 ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە گەز، كەڭلىكى يىگىرمە گەز، ئېگىزلىكى ئون گەز كېلىدىغان بىر مىس قۇربانگاھ ياساتتى.
2 ئۇ مىستىن »دېڭىز« ياساتتى؛ ئۇنىڭ شەكلى دۇگلەك بولۇپ، ئۇ گىرۇىكىدىن بۇ گىرۇىكىگىچە ئون گەز كېلەتتى؛
ئېگىزلىكى بەش گەز، ئايلانمىسى ئوتتۇز گەز ئىدى. □
3 »دېڭىز«نىڭ سىرتقى ئاستا قىسمى بۇقىنىڭ شەكلى بىلەن چۈرۈلدۈرۈپ بېزەلگەن بولۇپ، بۇقىلار ھەربىر گەزگە
ئوندىن، ئىككى قاتار قىلىنىپ، مىس »دېڭىز« بىلەن تەڭ قۇيۇپ چىقىلغانىدى.
4 مىس »دېڭىز«نى ئون ئىككى مىس بۇقا كۆتۈرۈپ تۇراتتى؛ ئۇنىڭ ئۈچى شىمالغا، ئۈچى غەربكە، ئۈچى جەنۇبقا،
ئۈچى شەرققە قاراپ تۇراتتى. »دېڭىز« بۇقىنىڭ دۈمبىسىگە ياتقۇزۇلغان بولۇپ، بۇقىلارنىڭ قۇيرۇقى ئىچى تەرەپتە
ئىدى.
5 مىس دېڭىزنىڭ قېلىنلىقى بىر ئالقان بولۇپ، چۆرىسى چىنىنىڭ گىرۇىكىدەك نىلۇپەر شەكلىدە قىلىنغان، ئۇنىڭغا
ئۈچ مىڭ بات سۇ پاتاتتى. □
6 ئۇ يەنە ئون »يۇيۇش دېسى« ياسىتىپ، بەشنى مىس دېڭىزنىڭ ئوڭ تەرىپىگە، بەشنى سول تەرىپىگە قويغۇزدى؛
كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارغا ئىشلىتىدىغان بۇيۇم-ئەسۋابلىرىنىڭ ھەممىسى شۇ داسلاردا يۇيۇلاتتى؛ »دېڭىز« بولسا
كاھىنلارنىڭ يۇيۇنۇشى ئۈچۈن ئىشلىتىلەتتى.
7 ئۇ يەنە بەلگىلەنگەن شەكلىدە ئون ئالتۇن چىراغدان ياسىتىپ مۇقەددەس جايىنىڭ ئىچىگە ئورناتتى؛ ئۇنىڭ بەشنى
ئوڭ تەرەپكە، بەشنى سول تەرەپكە قويدۇردى.
8 يەنە ئون شىرە ياسىتىپ مۇقەددەس جايىنىڭ ئىچىگە قويغۇزدى؛ ئۇنىڭ بەشنى ئوڭ تەرەپكە، بەشنى سول تەرەپكە
قويغۇزدى. ئۇ يەنە يۈز دانە ئالتۇن چىنە ياساتتى.
9 ئۇ يەنە » كاھىنلار ھويلىسى«، چوڭ ھويلا ۋە چوڭ ھويلىنىڭ دەرۋازىلىرىنى ياساتتى ۋە دەرۋازىلارنىڭ ھەممىسىنى
مىس بىلەن قاپلاتتى.
10 ئۇ مىس »دېڭىز«نى ئىبادەتخانىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە، يەنى شەرقىي جەنۇب تەرىپىگە قويغۇزدى.
11 ھۇرام يەنە قازان، كۈرەك ۋە قاچا-قۇچىلارنى ئەتكۈزدى. ھۇرام شۇ تەرىقىدە سۇلايمان پادىشاھ ئۈچۈن
خۇدانىڭ ئۆيىنىڭ بارلىق قۇرۇلۇش خىزمىتىنى پۈتتۈردى، □
12 يەنى ئىككى تۈۋرۈك، ئىككى تۈۋرۈكنىڭ ئۈستىدىكى ئاپقۇرسمان ئىككى باش ۋە بۇ ئىككى باشنى يېپىپ
تۇرىدىغان ئىككى تورنى ياسىتىپ پۈتتۈردى.
13 شۇ ئىككى تور ئۈستىگە قاپچىلاشتۇرۇلغان تۆت يۈز ئانارنى ياساتتى؛ بىر توردا ئىككى قاتار ئانار بولۇپ، تۈۋرۈك
ئۈستىدىكى ئاپقۇرسمان ئىككى باشنى يېپىپ تۇراتتى.
14 ئۇ ئون داس تەگلىكى ۋە داس تەگلىكىگە قويۇلىدىغان ئون »يۇيۇش دېسى«نى،
15 »مىس دېڭىز« ۋە ئۇنىڭ ئاستىدىكى ئون ئىككى مىس بۇقىنى ياساتقۇزدى.
16 قازان، كۈرەك، ۋىلكا-ئىلمەكلەر، ۋە مۇناسىۋەتلىك بارلىق ئەسۋابلارنى ھۇرام-ئابى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى
دەپ سۇلايمان پادىشاھقا پارقىرايدىغان مىستا ياسىتىپ بەردى.

□ 3:17 »ياقىن« ... »بوئاز« ـ »ياقىن« دېگەن سۆز »ئۇ مۇستەھكەملەيدۇ« دېگەن مەنىدە؛ »بوئاز« بەلكىم »كۈچ بىلەن« ياكى »قۇدرەتتە« دېگەن
مەنىدە بولۇشى مۇمكىن. ئىككى تۈۋرۈكنىڭ مەنىسى شۇ چاغدا »ئۇ)خۇدا(يۇنى)مۇقەددەس ئۆينى(قۇدرەت بىلەن مۇستەھكەملەيدۇ« دېگەنلىك
بولىدۇ. □ 4:2 »دېڭىز« ـ كاھىنلار يۇيۇنىدىغان چوڭ بىر داستۇر. □ 4:5 »ئۈچ مىڭ بات سۇ« ـ ئۈچ مىڭ بات مۇشۇ يەردە بەلكىم تەخمىنەن
30000 لىتر بولسا كېرەك ئىدى. ئىبادەتخانىدىكى سىغىملارنى كۆرۈڭ. □ 4:11 »ھۇرام« ـ يەنى ھۇرام-ئابى. 13:2نى كۆرۈڭ.

17 پادشاھ بۇلارنى ئىئوردان تۈزلەكلىكىدە، سۇككوت بىلەن زەرەداتاھ ئوتتۇرىسىدا، شۇ يەردىكى سىغىز لايدا
قېلىپ ياساپ، قۇيدۇرۇپ چىقتى. □
18 سۇلايمان ياساتقۇزغان بۇ ئەسۋابلارنىڭ سانى ئىنتايىن كۆپ ئىدى؛ كەتكەن مىسنىڭ ئېغىرلىقىنى تۆلچەپ
بولمايتتى.
19 سۇلايمان يەنە خۇدانىڭ تۈيى ئۈچىدىكى بارلىق ئەسۋابلارنى ياساتتى ـ يەنى ئالتۇن خۇشبۇيگاھنى، »تەقدىم نان«
قويۇلىدىغان شىرەلەرنى
20 ۋە ساپ ئالتۇندا قىلىنغان چىراغدانلار بىلەن چىراغلىرىنى ياساتقۇزدى؛ بۇ چىراغلار بەلگىلىمە بويىچە ئېچىكى
»كالامخانا« ئالدىدا ياندۇرۇش ئۈچۈن بولدى. □
21 ئۇ يەنە چىراغدانىنىڭ گۈللىرى، چىراغ ۋە پىلىك قايچىلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئالتۇندىن قىلدۇردى)ئۇلار ساپ
ئالتۇندىن ئىدى.(
22 ئۇ يەنە پىچاقلار، تاۋاقلار، پىيالە-قاچا ۋە كۈلدانلارنىڭ ھەممىسىنى ساپ ئالتۇندىن قىلدۇردى. ئۇ تۈرىنىڭ
ئىشىكلىرىنى، يەنى ئېچىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جايغا كىرىدىغان ئېچىكى قاتلىما ئىشىكلەر ۋە تۈرىنىڭ »مۇقەددەس
جاي«نىڭ تاشقىرىقى ئىشىكلىرىنى ئالتۇندىن قىلدۇردى.□

5

1 شۇنىڭ بىلەن سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ تۈيى ئۈچۈن قىلىدىغان بارلىق قۇرۇلۇشلار تامام بولغاندا، ئۇ ئاتىسى
داۋۇت خۇداغا ئاتاپ بېغىشلىغان نەرسىلەرنى)يەنى كۈمۈش، ئالتۇن ۋە ھەممە باشقا بۇيۇملارنى(ئېلىپ كېلىپ،
پەرۋەردىگارنىڭ تۈرىنىڭ خەزىنىلىرىگە قويدۇردى.

سۇلايمان ئەھدە ساندۇقىنى ئىبادەتخانىغا ئېلىپ كىرىدۇ
1پاد. 668:1-:

2 شۇ چاغدا سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى »داۋۇت شەھىرى«دىن، يەنى زىئوندىن يۆتكەپ كېلىش
ئۈچۈن ئىسرائىل ئاقساقاللىرىنى، قەبىلە بەگلىرىنى ۋە ئىسرائىل جەمەتلىرىنىڭ بەگلىرىنى يېرۇسالېمغا يىغىلىشقا چاقىردى.
3 بۇنىڭ ئۈچۈن ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئادەملىرى ئېتانىم ئېيىدا، يەنى يەتتىنچى ئايدا، بېكىتىلگەن ھېيىتتا پادىشاھنىڭ
قېشىغا يىغىلدى □
4 ئىسرائىلنىڭ ھەممە ئاقساقاللىرى يېتىپ كەلگەندە لاۋىيلار ئەھدە ساندۇقىنى كۆتۈرۈپ ماكىدى.
5 ئۇلار ئەھدە ساندۇقىنى، جامائەت چېدىرى بىلەن ئۇنىڭ ئېچىدىكى بارلىق مۇقەددەس بۇيۇملارنى كۆتۈرۈپ
ئېلىپ چىقتى. كاھىنلار بولغان لاۋىيلار مۇشۇلارنى ئېلىپ چىقتى.□
6 سۇلايمان پادىشاھ ۋە بارلىق ئىسرائىل جامائىتى ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا مېڭىپ، كۆپلىكىدىن سانىنى ئېلىپ
بولمايدىغان سان-ساناقسىز قوي بىلەن كالىنى قۇربانلىق قىلىۋاتاتتى.
7 كاھىنلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقىنى تۈز جايىغا، ئىبادەتخانىنىڭ ئېچىكى »كالامخانا«سىغا، يەنى ئەڭ
مۇقەددەس جايغا ئېلىپ كىرىپ كېرۇبلارنىڭ قاناتلىرىنىڭ ئاستىغا قويدى. □

□ **4:17 »زەرەداتاھ«** ـ ياكى »زارەتان« («1□□□.» 46:17نى كۆرۈڭ.(
□ **4:20 »كالامخانا«** ـ »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نىڭ يەنە بىر ئاتلىشىدۇر. 16:3دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ **4:22 »پىچاقلار«** ـ ياكى »پىلىك قايچىلىرى« ياكى »لاخشىگىرلار.« **»ئۇ تۈرىنىڭ ئىشىكلىرىنى، يەنى ئېچىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جايغا كىرىدىغان ئېچىكى قاتلىما ئىشىكلەر ... ئالتۇندىن قىلدۇردى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇ تۈرىنىڭ ئىشىكلىرى، يەنى ئەڭ مۇقەددەس جاينىڭ ئېچىگە كىرىدىغان قاتلىما ئىشىكلەر ۋە تۈرىنىڭ »مۇقەددەس جاي«نىڭ تاشقىرىقى ئىشىكلىرىنىڭ تۈرۈم-تۈلگۈجەكلىرىنى ئالتۇندىن قىلدۇردى.«
□ **5:3 »يەتتىنچى ئايدا بېكىتىلگەن ھېيىت«** ـ بۇ ھېيىت »كەپلەر ھېيىتى«)يەنە »چېدىر ھېيىتى« ياكى »مېۋە ھوسۇل ھېيىتى«مۇ دەپ ئاتىلاتتى(، 7-ئايىنىڭ 15-22 كۈنلىرىدە ئوتكۈزۈلىدۇ »)لاۋ.» 34:23). ئىسرائىلنىڭ ئەرلىرى ئۈنىڭغا يېرۇسالېمدا قاتنىشىشى لازىم ئىدى. □ **5:5 »جامائەت چېدىرى«** ـ ياكى »جامائەت يىغىلىدىغان چېدىر«، يەنى »ئىبادەت چېدىرى.« □ **5:7 »كالامخانا«** ـ »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نىڭ يەنە بىر ئاتلىشىدۇر. 16:3دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

8 كېرۈبلارنىڭ يېپىلىپ تۇرغان قانىتى ئەھدە ساندۇقنىڭ ئورنى ئۈستىدە بولغاچقا، ئەھدە ساندۇقى بىلەن ئۇنى
كۆتۈرۈپ تۇرىدىغان بالداقلارنى يېپىپ تۇراتتى.
9 بۇ بالداقلار ساندۇقنىڭ تۈتقۇچلىرىدىن ناھايىتى ئۇزۇن چىقىپ تۇرغاچقا، كالامخانىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ئەھدە
ساندۇقنىڭ يېنىدىكى ئىككى بالداقنىڭ ئۇچلىرىنى كۆرگىلى بولاتتى، بىراق ئۇ يېنىڭ سىرتىدا ئۇلارنى كۆرگىلى بولمايتتى؛
بۇ بالداقلار تا كى بۈگۈنگە قەدەر شۇ يەردە تۇرماقتا. □
10 ئەھدە ساندۇقنىڭ ئىچىدە مۇسا پەيغەمبەر ھورەب تېغىدا تۇرغاندا ئېچىگە سالغان ئىككى تاختايدىن باشقا
ھېچنەرسە يوق ئىدى)ئىسرائىللار مىسىر زېمىنىدىن چىققاندىن كېيىن پەرۋەردىگار ئۇلار بىلەن ھورەبدە ئەھدە
تۈزگەنىدى.(□
11 كاھىنلار مۇقەددەس جايدىن چىقىشتى)شۇ يەردە ھازىر بولغان بارلىق كاھىنلار، ئۆز نۆۋىتىگە قارىماي ئۆزلىرىنى
خۇداغا ئاتاپ پاكىزلىغانىدى؛ □
12 نەغمە-ناۋاچى بارلىق لاۋىيلار، جۈملىدىن ئاساف، ھېمان، يەدۇتۇن ۋە ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرى ھەم قېرىنداشلىرى
چەكمەن تونلىرىنى كىيىشىپ، قۇربانگاھنىڭ شەرقىدە تۇرۇپ چاڭ، تەمبۇر ۋە چىلتارلار چېلىشىۋاتقانىدى؛ ئۇلار
بىلەن بىللە كاناي چېلىۋاتقان يەنە بىر يۈز يىگىرمە كاھىن بار ئىدى(
13 ۋە شۇنداق بولدۇكى، كانايچىلار بىلەن نەغمە-ناۋاچىلار ھەممىسى بىردەك چېلىپ، بىر ئاۋاز بىلەن پەرۋەردىگارغا
تەشەككۇر-ھەمدۇسانا ئېيتىۋاتقاندا، يەنى كانايلار، جاڭلار ۋە ھەرخىل سازلارنى چېلىپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن
»پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر، ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى ئەبەدىلئەبەدگىچىدۇر« دەپ پەرۋەردىگارنى مەدھىيەلەۋاتقاندا
ـ شۇ ھامان ئىبادەتخانا، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى بىر بۇلۇت بىلەن تولدۇرۇلدى؛
14 كاھىنلار ئەشۇ بۇلۇت تۈپەيلىدىن ۋەزىپىلىرىنى ئۈتۈشكە تۇرالمايتتى، چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ جۇلاسى خۇدانىڭ
ئۆيىنى تولدۇرغانىدى.

6

1 بۇ پەيتتە سۇلايمان: ـ پەرۋەردىگار تۇم قاراڭغۇلۇق ئىچىدە تۇرىمەن، دەپ ئېيتقانىدى؛
2 لېكىن، ئى پەرۋەردىگار، مەن سېنىڭ ئۈچۈن بىر ھەيۋەتلىك ماكان بولسۇن دەپ، سەن مەڭگۈ تۇرىدىغان بىر
ئۆينى ياسىدىم، دېدى.□
3 ئاندىن پادىشاھ بۇرۇلۇپ بارلىق ئىسرائىل جامائىتىگە بەخت تىلىدى؛ ئىسرائىلنىڭ بارلىق جامائىتى ئۇنىڭ ئالدىدا
تۇراتتى.
4 ئۇ مۇنداق دېدى: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە بولغاي! ئۇ ئۆز ئاغزى بىلەن ئاتام
داۋۇتقا ۋەدە قىلغانىدى ۋە ئۆز قولى بىلەن ئۇنى ئەمەلگە ئاشۇردى. ئۇ ئەسلىدە داۋۇتقا: ـ
5 »مەن ئۆز خەلقىم ئىسرائىلنى مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىققان كۈندىن بۇيان نامىم ئۈچۈن بۇ يەردە بىر ئۆي
سالاي دەپ ئىسرائىلنىڭ ھەرقايسى قەبىلىلىرىنىڭ شەھەرلىرىدىن ھېچقايسىسىنى تاللىمىدىم، يا كى خەلقىم ئىسرائىلغا
ھۆكۈمران بولۇشقا ھېچقايسى ئادەمنى تاللىمىدىم؛
6 ھالبۇكى، مەن نامىم شۇ يەردە بولسۇن دەپ يېرۇسالېمنى تاللىدىم ۋە خەلقىم بولغان ئىسرائىلغا ھۆكۈمرانلىق قىلسۇن
دەپ داۋۇتنى تاللىدىم« دېگەنىدى.

□ 5:9 **»بۈگۈنگە قەدەر...»** ـ بۇ ئىبارە شۇنى ئىسپاتلايدۇكى، »تارىخ-تەزكىرە«نىڭ خاتىرىلىرىنىڭ كۆپىنچىسى ئىبادەتخانا تېخى ئۆز جايىدا تۇرغان ۋاقىتدا، سۈرگۈن بولۇشتىن ئىلگىرى يېزىلغان (36-□□□□ 23-11-ئايەتلەرنى بەلكىم كېيىنكى بىر خاتىرىچى قوشۇپ يازغان).

□ 5:10 **»ھورەب تېغى«** ـ سىناي تېغىنىڭ باشقا بىر ئىسمىدۇر.

□ 5:11 **»كاھىنلار... ئۆزلىرىنى خۇداغا ئاتاپ پاكىزلىغانىدى«** ـ مۇشۇ »پاكىزلاش« تەۋراتتىكى تاھارەت بەلگىلىمىلىرگە ئەمەل قىلىشتىن ئىبارەت ئىدى)مەسىلەن، »لاۋ» 21-باب، 9-22:1نى كۆرۈڭ.(□ 6:2 **»ھەيۋەتلىك ماكان«** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى »تۇرالغۇ-ماكان.«

7 ئەمدى ئاتام داۋۇتنىڭ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ئاتاپ بىر تۈي سېلىش ئارزۇ-نىيىتى بار ئىدى.
8 بىراق پەرۋەردىگار ئاتام داۋۇتقا: »كۆڭلۈڭدە مېنىڭ نامىمغا بىر تۈي ياساشقا قىلغان نىيىتىڭ ياخشىدۇر؛
9 ئەمما شۇ تۈينى سەن ياسىمايسەن، بەلكى پۈشتۈڭدىن بولىدىغان ئوغلۇڭ، ئۇ مېنىڭ نامىمغا ئاتاپ شۇ تۈينى سالىدۇ«، دېگەنىدى.
10 مانا ئەمدى پەرۋەردىگار تۈز سۆزىگە ئەمەل قىلدى. مەن پەرۋەردىگار ۋەدە قىلغىنىدەك، ئاتامنىڭ ئورنىنى بېسىپ، ئىسرائىلنىڭ تەختىگە ئولتۇردۇم؛ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ئاتاپ بۇ تۈينى سالدىم.
11 مەن بۇ تۈيدە ئەھدە ساندۇقىنى قويدۇم؛ ئەھدە ساندۇقى ئىچىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىللار بىلەن تۈزگەن ئەھدە تاختىلىرى باردۇر« دېدى.

سۈلايمان ئىسرائىل ئۈچۈن دۇئا قىلىدۇ

12 ئاندىن سۈلايمان ئىسرائىلنىڭ بارلىق جامائىتىگە يۈزلىنىپ، پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ قوللىرىنى كۆتۈرۈپ: ـ
13)چۈنكى بايا سۈلايمان مىستىن تۈزۈلۈۋىتى بەش گەز، كەڭلىكى بەش گەز، ئېگىزلىكى ئۈچ گەز كېلىدىغان بىر پەشتاق ياسىتىپ، تاشقىرىقى ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشتۇرغانىدى. ئۇ ئەنە شۇ پەشتاق ئۈستىگە چىقىپ تۇرۇپ، پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى ئالدىدا يۈكۈنۈپ ئولتۇرۇپ، ئاسمانغا قاراپ غۇلىچىنى يايغانىدى(
14 ـ ئۇ مۇنداق دۇئا قىلدى: ـ ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار! نە ئاسماندا نە زېمىندا سەندەك خۇدا يوقتۇر؛ سېنىڭ ئالدىڭدا پۈتۈن قەلبى بىلەن ماڭىدىغان تۈز قۇللىرىڭ ئۈچۈن ئەھدەڭدە تۇرۇپ تۈزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى كۆرسىتىسەن.
15 چۈنكى سەن تۈز قۇلۇڭ ئاتام داۋۇتقا بەرگەن ۋەدىدە تۇردۇڭ؛ سەن تۈز ئاغزىڭ بىلەن ئېيتقان سۆزۈڭنى مانا بۈگۈنكىدەك تۈز قولۇڭ بىلەن ۋۇجۇدقا چىقاردىڭ.
16 ئەمدى ھازىر، ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار، تۈز قۇلۇڭ ئاتام داۋۇتقا: ـ »ئەگەر سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ تۈز يوللىرىغا سەگەك بولۇپ سەن مېنىڭ ئالدىمدا ماڭغانىدەك، قانۇنۇمغا ئەمەل قىلىپ ماڭسىلا، ساڭا ئەۋلادىڭدىن ئىسرائىلنىڭ تەختىدە ئولتۇرىدىغان بىر زات كەم بولمايدۇ« دەپ بەرگەن ۋەدەڭدە تۇرغايسەن.
17 ئەمدى ھازىر، ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، سەن قۇلۇڭ داۋۇتقا ئېيتقان سۆزلىرىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلغاي، دەپ تۈتۈنمەن!
18 لېكىن خۇدا تۈزى راستلا يەر يۈزىدە ئىنسانلار بىلەن ماكان قىلامدۇ؟ مانا، ئاسمانلار بىلەن ئاسمانلارنىڭ ئاسمىنى سېنى سىغدۇرالمايدىغان يەردە، مەن ياسىغان بۇ تۈي قانداقمۇ سېنىڭ ماكانىڭ بولالىسۇن؟!
19 لېكىن ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، قۇلۇڭنىڭ دۇئا ۋە ئىلتىجاسىغا قۇلاق سېلىپ، قۇلۇڭنىڭ ساڭا كۆتۈرگەن نىداسى ۋە تىلىكىنى ئاڭلىغايسەن.
20 شۇنىڭ بىلەن تۈز كۆزلىرىڭنى كېچە-كۈندۈز بۇ تۈيگە، يەنى سەن: »مېنىڭ نامىمنى ئۇ يەردە ئايان قىلىمەن« دەپ ئېيتقان جايغا كېچە-كۈندۈز تىككەيسەن؛ تۈز قۇلۇڭنىڭ ئۇ جايغا قاراپ قىلغان دۇئاسىغا قۇلاق سالغايسەن. □
21 قۇلۇڭ ۋە خەلقىڭ ئىسرائىل بۇ جايغا قاراپ دۇئا قىلغان چاغدا، ئۇلارنىڭ ئىلتىجالىرىغا قۇلاق سېلىپ، تۈز ماكانىڭ قىلغان ئاسمانلاردىن تۇرۇپ ئاڭلىغايسەن، ئاڭلىغىنىڭدا ئۇلارنى كەچۈرگەيسەن.

□ 6:20 »تۈز قۇلۇڭنىڭ ئۇ جايغا قاراپ قىلغان دۇئاسى« ـ ياكى بولىسا: »تۈز قۇلۇڭنىڭ ئۇ جاي توغرىسىدىكى دۇئاسى...«

22 ئەگەر بىرسى تۆز قوشنىسىغا گۇناھ قىلسا ۋە شۇنداقلا ئىشنىڭ راست-يالغانلىقىنى بىكىتىش ئۈچۈن قەسەم
ئىچكۈزۈلسە، بۇ قەسەم بۇ تۆيدىكى قۇربانگاھىكىنىڭ ئالدىغا كەلسە، □
23 سەن قەسەمنى ئاسماندا تۇرۇپ ئاڭلاپ، ئامال قىلىپ تۆز بەندىلىرىڭ ئوتتۇرىسىدا ھۆكۈم چىقارغايسەن؛ گۇناھى
بار ئادەمنىڭ گۇناھىنى تۆزىگە قايتۇرۇپ، تۆز يولىنى تۆز بېشىغا ياندۇرۇپ، گۇناھسىز ئادەمنى ئاقلاپ تۆز ئادىللىقىغا
قاراپ ئۇنىڭغا ھەققىنى بەرگەيسەن.
24 تۆز خەلقىڭ ئىسرائىل سېنىڭ ئالدىڭدا گۇناھ قىلغىنى ئۈچۈن دۈشمەندىن يېڭىلسە، يامانلىقىدىن قايتىپ بۇ تۆيدە
تۇرۇپ، نامىڭنى ئېتىراپ قىلىپ ساڭا دۇئا بىلەن ئىلتىجا قىلسا،
25 سەن ئاسماندا ئاڭلاپ، تۆز خەلقىڭ ئىسرائىلنىڭ گۇناھىنى كەچۈرۈپ، ئۇلارنى سەن ئاتا-بوۋىلىرىغا ۋە تۆزلىرىگە
تەقدىم قىلغان زېمىنغا قايتۇرۇپ كەلگەيسەن.
26 ئۇلار ساڭا گۇناھ قىلغىنى ئۈچۈن ئاسمان ئېتىلىپ يامغۇر ياغمايدىغان قىلىۋېتىلگەن بولسا، لېكىن ئۇلار بۇ جايغا
قاراپ ساڭا دۇئا قىلىپ نامىڭنى ئېتىراپ قىلىپ، سېنىڭ ئۇلارنى قىينىچىلىققا سالغىنىڭ تۈپەيلىدىن تۆز گۇناھىدىن
يېنىپ توۋا قىلسا،
27 سەن ئاسماندا تۇرۇپ قۇلاق سېلىپ، قۇللىرىڭنىڭ ۋە خەلقىڭ ئىسرائىلنىڭ گۇناھىنى كەچۈرگەيسەن؛ چۈنكى
سەن ئۇلارغا مېڭىش كېرەك بولغان ياخشى يولنى ئۆگىتىسەن ۋە تۆز خەلقىڭگە مىراس قىلىپ بەرگەن زېمىنىڭ
ئۈستىگە يامغۇر ياغدۇرسەن!
28 ئەگەر زېمىندا ئاچارچىلىق يا ۋابا بولسا، يا زىرائەتلەر دان ئالمىسا يا ھال چۈشسە يا ئۇنى چېكەتكىلەر يا كى چېكەتكە
لىچىنكىلىرى بېسىۋالسا، يا دۈشمەنلەر ئۇلارنىڭ زېمىندىكى شەھەرلىرىنىڭ قوۋۇقلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ قورشىۋالسا، يا
ھەرقانداق ئاپەت يا كېسەللىك بولسا،
29 ئۇنداقتا بارلىق خەلقىڭ ئىسرائىل بولسۇن، ھەرقانداق كىشى بولسۇن، تۆزىگە كەلگەن ئاپەتنى ۋە تۆز دەردىنى
بىلىپ، قوللىرىنى بۇ تۆيگە سۇنۇپ، مەيلى قانداق دۇئا يا كى ئىلتىجا قىلسۇن،
30 ئەمدى سەن تۇرۇۋاتقان ماكانىڭ ئاسماندا تۇرۇپ ئاڭلاپ، كەچۈرۈم قىلغايسەن، سەن ھەربىر ئادەمنىڭ
قەلبىنى بىلگەچكە، تۆزىنىڭ يوللىرىنى تۆزىگە ياندۇرغايسەن)چۈنكى سەنلا، پەقەت سەنلا ھەممە ئىنسان بالىلىرىنىڭ
قەلبلىرىنى بىلگۈچىدۇرسەن(؛
31 شۇنداق قىلىپ، ئۇلار سەن ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا تەقدىم قىلغان زېمىندا ئولتۇرۇپ تۇمرىنىڭ ھەممە كۈنلىرىدە سەندىن
قورقۇپ يوللىرىڭدا ماڭىدىغان بولىدۇ.
32 تۆز خەلقىڭ ئىسرائىلدىن بولمىغان، سېنىڭ ئۇلۇغ نامىڭ، قۇدرەتلىك قولۇڭ ۋە سوزغان بىلىكىڭ تۈپەيلىدىن
يىراق-يىراقلاردىن كەلگەن مۇساپىر بولسا، ئۇ كېلىپ بۇ تۆي تەرەپكە قاراپ دۇئا قىلسا،
33 سەن تۇرۇۋاتقان ماكانىڭ بولغان ئاسمانلاردا ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىپ، ئۇ مۇساپىر ساڭا ندا قىلىپ تىلىگىنىنىڭ
ھەممىسىگە مۇۋاپىق قىلغايسەن؛ شۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەر نامىڭنى تونۇپ يېتىپ، تۆز خەلقىڭ
ئىسرائىلدەك سەندىن قورقىدىغان بولۇپ، مەن ياسىغان بۇ تۆينىڭ سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتالغىنىنى بىلىدۇ. □
34 ئەگەر سېنىڭ خەلقىڭ سېنىڭ تاپشۇرۇقۇڭ بىلەن دۈشمىنى بىلەن جەڭ قىلىشقا چىققاندا، سەن تاللىغان بۇ
شەھەرگە، شۇنداقلا مەن نامىڭغا ئاتاپ ياسىغان بۇ تۆي تەرەپكە قاراپ سەن پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلسا،
35 سەن ئاسمانلاردا تۇرۇپ ئۇلارنىڭ دۇئاسى بىلەن ئىلتىجاسىغا قۇلاق سېلىپ، ئۇلارنى نۇسرەتكە ئېرىشتۈرگەيسەن.

□ 6:22 »ئەگەر... ئىشنىڭ راست-يالغانلىقىنى بىكىتىش ئۈچۈن قەسەم ئىچكۈزۈلسە...« ـ بۇنداق قەسەم توغرۇلۇق »چۈل.» 5:11-31 نى كۆرۈڭ. »قەسەم بۇ تۆيدىكى قۇربانگاھنىڭ ئالدىغا كەلسە...« مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئىسرائىلدا مۇشۇنداق قەسەملەرنى ئېچىش ئۈچۈن قۇربانگاھنىڭ ئالدىغا كېلىش كېرەك ئەمەس ئىدى، پەقەت: »خۇدانىڭ قۇربانگاھى ئالدىدا قەسەم قىلىمەنكى...« دېگەندەك سۆزلەر ئېيتىلغان بولسا »نەق قۇربانگاھ ئالدىدا تۇرغاندەك« ھېسابلىنىتى.

□ 6:33 »بۇ تۆي سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتالغىنى« ـ بۇ ئىبارە خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى توغرۇلۇق »بۇ تۆي مېنىڭكىدۇر« ۋە »بۇ تۆيدە مېنىڭ كىم ئىكەنلىكىم ئايان قىلىندۇ« دېگەندەك ئىككى مەقسىتىنى كۆرسىتىدۇ.

36 ئەگەر ئۇلار ساڭا گۇناھ سادىر قىلغان بولسا)چۈنكى گۇناھ قىلمايدىغان ھېچكىشى يوقتۇر(سەن ئۇلارغا
غەزەپلىنىپ، ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنڭ قولىغا تاپشۇرغان بولساڭ، بۇلار ئۇلارنى يىراق-يېقىنغا، ئۆز زېمىنىغا سۈرگۈن
قىلىپ ئېلىپ بارغان بولسا،
37 لېكىن ئۇلار سۈرگۈن قىلىنغان يۇرتتا ئەس-ھوشىنى تېپىپ توۋا قىلىپ، ئۆزى سۈرگۈن بولغان يۇرتتا ساڭا: ـ
بىز گۇناھ قىلىپ، قەبىھلىككە بېرىلىپ سەندىن يۈز ئۆرۈپ كەتتۇق، دەپ يېلىنسا،
38 ـ ئەگەر ئۇلارنى سۈرگۈن قىلغانلارنىڭ زېمىنىدا پۈتۈن قەلبى ۋە پۈتۈن جېنىدىن سېنىڭ تەرىپىگىگە يېنىپ، سەن
ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم قىلغان زېمىنىغا، سەن تاللىغان شەھەر تەرەپكە ۋە مەن نامىڭغا ئاتاپ ياسىغان بۇ ئۆي
تەرەپكە يۈزىنى قىلىپ دۇئا قىلسا،
39 سەن ئۆرۈۋاتقان ماكانىڭ بولغان ئاسمانلاردا ئۆرۈپ ئۇلارنىڭ دۇئاسى ۋە ئىلتىجالىرىنى ئاڭلاپ ئۇلار ئۈچۈن
ھۆكۈم چىقىرىپ، ئۆز خەلقىڭنىڭ ساڭا سادىر قىلغان گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلغايسەن؛
40 ئەمدى ئى خۇدايىم، سەندىن ئۆتۈنىمەن، بۇ يەردە قىلغان دۇئالارغا كۆزۈڭ ئوچۇق، قۇلىقىڭ دىك بولغاي!
41 ئەمدى ئورنۇڭدىن تۇرغىن، ئى پەرۋەردىگار خۇدا،
سەن قۇدرىتىڭنىڭ ئىپادىسى بولغان ئەھدە ساندۇقۇڭ بىلەن،
ئۆز ئارامگاھىڭغا كىرگەيسەن!
كاھىنلىرىڭ ھەققانىيلىق بىلەن كىيىنۈرۈلسۇن،
مۇمىن بەندىلىرىڭ ياخشىلىقىڭدىن شادلانسۇن!
42 ئى پەرۋەردىگار خۇدا، ئۆزۈڭ مەسىھ قىلغىنىڭنىڭ يۈزىنى ياندۇرمىغايسەن؛
قۇلۇڭ داۋۇتقا كۆرسەتكەن ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى ئېسىڭدە تۇتقايسەن.«!□

7

سۈلايمان ئىبادەتخانىنى خۇداغا بېغىشلايدۇ

1 سۈلايمان دۇئاسىنى تۈگىتىشىگىلا، ئاسماندىن ئوت چۈشۈپ كۆيدۈرمە قۇربانلىق ھەمدە باشقا قۇربانلىقلارنى
قويىماي كۆيدۈرۈۋەتتى؛ پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرپى ئۆينى تولدۇردى.
2 پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرپى ئۆينى تولدۇرۇۋەتكەچكە، كاھىنلار پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرەلمىدى.
3 ئوت چۈشكەنلىكىنى ۋە پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرپى ئۆينىڭ ئۈستىدە توختىغانلىقىنى كۆرۈپ، ئىسرائىللارنىڭ
ھەممىسى تاش ياتقۇزۇلغان مەيدانىدا يۈكۈنۈپ باش ئۇرۇپ: »پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر، ئۆنىڭ ئۆزگەرمەس
مۇھەببىتى مەڭگۈگىچە تۇرىدۇ«! دەپ پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىپ تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇشتى.
4 پادىشاھ ۋە پۈتكۈل خەلق پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا قۇربانلىقلارنى سۇندى.
5 سۈلايمان پادىشاھ يىگىرمە ئىككى مىڭ كالا، بىر يۈز يىگىرمە مىڭ قوينى قۇربانلىق قىلىپ سۇندى. شۇنداق
قىلىپ پادىشاھ ۋە پۈتكۈل خەلق خۇدانىڭ ئۆينى خۇداغا بېغىشلىدى.
6 كاھىنلار ۋە شۇنداقلا پەرۋەردىگارغا ئاتىغان سازلارنى تۇتقان لاۋىيلار ئۆز ئورۇنلىرىدا تۇراتتى)پادىشاھ داۋۇت
بۇ سازلارنى پەرۋەردىگارنىڭ مەدھىيىسىدە ئىشلەتكىلى ياسىغاندى، ئۇ پەرۋەردىگارغا: »ئۇنىڭ ئۆزگەرمەس
مۇھەببىتى ئەبەدگىچىدۇر« دەپ مەدھىيە ئوقۇغىنىدا ئۇلارنى ئىشلىتەتتى(؛ كاھىنلار لاۋىيلارنىڭ ئۇدۇلىدا تۇرۇپ
كاناي چېلىشاتتى؛ ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى شۇ يەردە تۇرۇۋىشقاناندى.

□ 6:42 »ئۆزۈڭ مەسىھ قىلغىنىڭ« ـ بۇ، بەلكىم داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان سۈلايمان پادىشاھنىڭ ئۆزى ئۈچۈن قىلغان دۇئاسى. خۇدانىڭ »مەسىھ
قىلغىنى« ئوغرۇلۇق »زەبۇر« 2-كۆيى ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ. »قۇلۇڭ داۋۇتقا كۆرسەتكەن ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ« ـ شۇبھىسىزكى، بۇ ئىبارە
خۇدانىڭ داۋۇتقا قىلغان بارلىق ۋەدىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

7 سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنىڭ ئالدىدىكى هويلىسىنىڭ ئوتتۇرىسىنى ئايرىپ مۇقەددەس قىلىپ، ئۇ يەردە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنىڭ ياغلىرىنى سۇندى؛ چۈنكى سۇلايمان ياساتقان مىس قۇربانگاھ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، ئاش هەدىيىلىرى ۋە قۇربانلىقلارنىڭ ياغلىرىنى قوبۇل قىلىشقا كىچىك كەلدى.
8 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ۋاقىتتا سۇلايمان ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان پۈتۈن ئىسرائىل، يەنى خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىدىن تارتىپ مىسىر ئېقىنىغىچە هەممە يەرلەردىن كەلگەن زور بىر جامائەت هېيت ئوتكۈزدى. □
9 سەككىزىنچى كۈنى ئۇلار تەنتەنىلىك بىر ئىبادەت يىغىلىشى ئوتكۈزدى؛ ئۇلار يەتتە كۈن قۇربانگاهنى خۇداغا ئاتاپ بېغىشلىغاندىن ئاندىن ئۇلار يەنە يەتتە كۈن هېيت ئوتكۈزدى. □
10 يەتتىنچى ئاينىڭ يىگىرمە ئۈچىنچى كۈنى پادىشاھ خەلقنى ئۆز ئۆي-چېدىرلىرىغا قايتۇردى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ داۋۇتقا، سۇلايمانغا ۋە ئۆز خەلقى ئىسرائىلغا قىلغان ياخشىلىقلىرى ئۈچۈن قەلبىدە شاد-خۇرام بولۇپ قايتىپ كەتتى.

11 شۇنداق قىلىپ سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنى ۋە پادىشاھنىڭ ئوردىسىنى ياساپ پۈتتۈردى. سۇلايماننىڭ كۆڭلىگە پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىدە ۋە ئۆزىنىڭ ئوردىسىدا نېمە قىلىش كەلگەن بولسا، شۇ ئىشلارنىڭ هەممىسى ئوڭۇشلۇق پۈتتى.□

پەرۋەردىگار سۇلايمانغا ۋەدە هەم ئاگاھ بېرىدۇ

1پاد. 9:1-9

12 ئاندىن پەرۋەردىگار كېچىدە سۇلايمانغا ئايان بولۇپ ئۇنىڭغا: »مەن سېنىڭ دۇئايىڭنى ئاڭلىدىم ۋە ئۆزۈمگىمۇ بۇ جايىنى »قۇربانلىق ئۆيى« بولۇشقا تاللىدىم.
13 ئەگەر مەن ئاسمانىنى يامغۇر ياغمايدىغان قىلىپ ئېتىۋەتسەم ياكى چېكەتكىلەرگە زېمىندىكى مەھسۇلاتلارنى يەپ تاشلاشنى بۇيرۇسام ۋە ياكى خەلقىم ئارىسىغا ۋابا تارقىتىۋەتسەم،
14 شۇ چاغدا نامىم بىلەن ئاتالغان بۇ خەلقىم ئۆزىنى كەمتەر تۇتۇپ، دۇئا قىلىپ يۈزۈمنى ئىزلەپ، رەزىل يوللىرىدىن يانسا، مەن ئاسماندا تۇرۇپ ئاڭلاپ، ئۇلارنىڭ گۇناهىنى كەچۈرىمەن ۋە زېمىنىنى ساقايتىمەن. □
15 ئەمدى بۇ يەردە قىلىنغان دۇئالارغا مېنىڭ كۆزلىرىم ئوچۇق ۋە قۇلاقلىرىم دىك بولىدۇ.
16 مەن ئەمدى نامىم مەڭگۈ بۇ يەردە ئايان قىلىنسۇن دەپ بۇ ئۆينى تاللاپ، ئۇنى ئۆزۈمگە مۇقەددەس قىلدىم؛ كۆزۈمۈز، قەلبىممۇ هەمىشە شۇ يەردە بولىدۇ.
17 سەن بولساڭ، ئاتاڭ داۋۇتنىڭ ئالدىمدا ماڭغىنىدەك سەنمۇ ساڭا بۇيرۇغىنىمنىڭ هەممىسىگە مۇۋاپىق ئەمەل قىلىش ئۈچۈن بەلگىلىمىلىرىم ۋە هۆكۈملىرىمنى ئۇتۇپ ئالدىمدا ماڭساڭ،
18 مەن ئەمدى ئاتاڭ داۋۇتقا: »ئىسرائىلنىڭ تەختىدە ساڭا ئەۋلادىڭدىن ئولتۇرۇشقا بىر زات كەم بولمايدۇ« دەپ ئەهدە قىلغىنىمدەك، مەن سېنىڭ پادىشاھلىق تەختىڭنى ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدە مەھكەم قىلىمەن.
19 بىراق ئەگەر سىلەر مېنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ، مەن سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا جاكارلىغان بەلگىلىمىلىرىم ۋە ئەمرلىرىمنى تاشلاپ، باشقا ئىلاهلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرىپ چوقۇنساڭلار،

□ 7:8 »خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىدىن تارتىپ...« ـ ياكى »لىبو-خاماتىن تارتىپ...«.
□ 7:9 ...» يەنە يەتتە كۈن هېيت ئوتكۈزدى« ـ » كەپلەر هېيتى« بىكىتلىگەن ۋاقىت يەتتە كۈن ئىدى. ئىسرائىللار مۇشۇ ۋاقىتقا يەنە يەتتە كۈن قوشتى.
□ 7:11 »ئوردا« ـ بۇ ئايەتتە »ئۆي« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
□ 7:14 ...ئۇلارنىڭ زېمىنىنى ساقايتىمەن ـ مۇشۇ دېگەنلىك خۇدانىڭ قەهەتچىلىك، چېكەتكىلەر ۋە ۋابالار يەتكۈزگەن زىيانىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشىنى كۆرسىتىدۇ.

20 شۇ چاغدا مەن ئىسرائىلنى ئۆلارغا تەقدىم قىلغان زېمىندىن يۇلۇپ تاشلايمەن، ۋە ئۆز ناممىنى كۆرسىتىشكە
ئۆزۈمگە مۇقەددەس قىلغان بۇ ئۆيىنى نەزىرىمدىن تاشلايمەن ۋە ئىسرائىلنى ھەممە خەلقلەر ئارىسىدا سۆز-چۆچەك ۋە
تاپا-تەننىك ئوبيېكتى قىلىمەن؛
21 بۇ ئۆي گەرچە ھازىر ئۇلۇغ بولسىمۇ، شۇ زاماندا ئۇنىڭدىن ئۆتكەنلەرنىڭ ھەممىسى قاتتىق ھەيران قالىشىپ:
»پەرۋەردىگار بۇ زېمىنغا ۋە بۇ ئۆيگە نېمىشقا شۇنداق قىلغاندۇ؟« دەپ سورايدۇ. □
22 كىشىلەر: ـ چۈنكى زېمىندىكى خەلقلەر ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى، يەنى ئۆلارنى مىسىر زېمىندىن چىقارغان
پەرۋەردىگارنى تاشلاپ، ئۆزلىرىنى باشقا ئىلاھلارغا باغلاپ، ئۆلارغا سەجدە قىلىپ قۇللۇقىدا بولغانلىقى ئۈچۈن،
ئۇ بۇ پۈتكۈل كۈلپەتنى ئۆلارنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈپتۇ، دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

8

قۇرۇلۇشلار ۋە سودا-سېتىقلار

1پاد. 9:28-10:

1 شۇنداق بولدىكى، يىگىرمە يىل ئۆتۈپ، سۇلايمان پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى بىلەن پادىشاھنىڭ ئۆيىنى ياساپ بولغاندىن
كېيىن،
2 ئۇ ھىرام ئۆزىگە سوۋغا قىلغان شەھەرلەرنى قايتىدىن قۇرۇپ چىقتى؛ ئىسرائىللار شۇ يەردە ئولتۇراقلاشتى.□
3 سۇلايمان خامات-زوباھ شەھىرىگە بېرىپ ئۇنى ئىشغال قىلدى.
4 ئۇ يەنە چۆلدىكى تادمورنى ۋە ئۆزىنىڭ خامانىتا قۇرغان بارلىق خەزىنە شەھەرلىرىنى يەنە ئوكۇشتىپ قۇردى.
5 ئۇ يەنە ئۈستۈنكى بەيت-ھورون بىلەن ئاستىنقى بەيت-ھورونىنى سېپىل، بالداقلىق قوۋۇقلىرى بولغان قورغانلىق
شەھەرلەرگە ئايلاندۇردى؛
6 باۋالاتنى، شۇنداقلا ئۆزىگە خاس ھەممە خەزىنە شەھەرلىرىنى، »جەڭ ھارۋىسى شەھەرلىرى«نى، ئاتلىقلارنى
ئورۇنلاشتۇرغان شەھەرلەرنى ۋە يېرۇسالېمدا، لۇباندا ۋە ئۆزى سورايدىغان بارلىق زېمىندا خالىغىنىنى بىنا قىلدى.
7 ئىسرائىلدىن بولمىغان ھىتتىيلار، ئامورىيلار، پەرىززىيلەر، ھىۋىيلار ۋە يەبۇسىيلاردىن ئىسرائىل زېمىندا قېلىپ
قالغانلارنىڭ ھەممىسىنى بولسا،
8 سۇلايمان بۇلارنى، يەنى ئىسرائىللار پۈتۈنلەي يوقاتمىغان ئەللەرنىڭ قالغان ئەۋلادلىرىنى قۇللۇق ھاشاغا تۇتتى. ئۇلار
بۈگۈنكى كۈنگىچە شۇنداق بولۇپ كەلدى. □
9 لېكىن ئىسرائىلاردىن سۇلايمان ئۆز ئىشلىرى ئۈچۈن ھېچكىمنى قۇل قىلماي، بەلكى ئۆلارنى لەشكەر، ھۆكۈمدار-
ئەمەلدار، ھارۋا بىلەن ئاتلىقلارنىڭ سەردارلىرى قىلدى.
10 بۇلاردىن پادىشاھ سۇلايماننىڭ ئىشلىگۈچىلەرنىڭ ئۈستىگە قويغان چوڭ نازارەتچىلىرى بولۇپ، ئىككى يۈز ئەللىك
ئىدى.□
11 سۇلايمان پىرەئۇننىڭ قىزىنى »داۋۇتنىڭ شەھىرى«دىن ئۆزى ئۈنىڭغا سالدۇرغان ئوردىغا ئەكەلتۈردى؛ چۈنكى
ئۇ: »ئايالىمنىڭ ئىسرائىل پادىشاھى داۋۇتنىڭ ئوردىسىدا ئولتۇرۇشى مۇۋاپىق ئەمەس؛ چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە

□ 7:21 »بۇ ئۆي گەرچە ھازىر ئۇلۇغ بولسىمۇ...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بۇ ئۆي بىر خارابە بولىدۇ،...»

□ 8:2 »ھىرام« ـ ياكى »ھۇرام«، يەنى ئۇرنىڭ پادىشاھى.

□ 8:8 »ئىسرائىللار پۈتۈنلەي يوقاتمىغان ئەللەر...» ـ بۇ ۋەقەلەر يەھۇئا پەيغەمبەر زامانىدا بولغان. تەۋراتتىكى »يەشۇئا«نى كۆرۈڭ. مۇشۇ ھاشارچىلار 5:13-16دە خاتىرىلەنگەنلەردىن باشقا ھاشارچىلار بولسا كېرەك ئىدى. **»ئۇلار بۈگۈنكى كۈنگىچە شۇنداق بولۇپ كەلدى«** ـ بۇ سۆز ئىسرائىللار تىنچ ئۆز ۋەتىنىدە ئۇرغان ۋاقىتدا خاتىرىلەنگەن، ئەلۋەتتە.

□ 8:10 »چوڭ نازارەتچىلىرى... ئىككى يۈز ئەللىك ئىدى» ـ «1□□□.» 23:9دە بۇ سان بەش يۈز ئەللىك دېيىلىدۇ. بەلكى بۇ سانلار باشقا-باشقا ۋاقىتتىكى ئەھۋاللارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

ساندۇق بارغانلىكى جايلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەسىتۇر«، ـ دېدى. □
12 سۇلايمان بۇ چاغدا پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھىدا، يەنى مۇقەددەس جاينىڭ ئايۋاننىڭ ئالدىغا سالدۇرغان
قۇربانگاھتا پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرمە قۇربانلىق تەقدىم قىلاتتى؛
13 ـ يەنى مۇسا پەيغەمبەرنىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە، ھەر كۈنى، شابات كۈنلىرىدە، ئاينىڭ بىرىنچى كۈنلىرىدە ۋە ھەر
يىلدا ئۈچ قېتىم ئوتكۈزۈلىدىغان ئالاھىدە ھېيت كۈنلىرىدە ـ »پېتىر نان ھېيتى«، »ھەپتىلەر ھېيتى« ۋە »كەپىلەر
ھېيتى«دىكى كۈنلەردە بېكىتىلگەن بۇرچلۇق قۇربانلىقلارنى قىلاتتى. □
14 سۇلايمان يەنە ئاتىسى داۋۇتنىڭ بەلگىلەپ بەرگىنى بويىچە كاھىنلارنىڭ خىزمەتلىرىنىڭ ۋە لاۋىيلارنىڭ
بۇرچلىرىنىڭ ئادا قىلىنىشى ئۈچۈن نۆۋەت-گۈرۈپپىلارنى بېكىتتى؛ لاۋىيلارنىڭ ھەر كۈنى مەدھىيە ئوقۇش ۋە
كاھىنلارنىڭ ئالدىدا خىزمەتلەرنى ئادا قىلىش بۇرچى بار ئىدى. سۇلايمان يەنە دەرۋازىۋەنلەرنى نۆۋەتى بويىچە ھەر
دەرۋازىنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا بېكىتتى؛ چۈنكى خۇدانىڭ ئادەمى داۋۇتنىڭ بۇيرۇقى شۇنداق ئىدى.
15 كاھىن-لاۋىيلار پادىشاھنىڭ كاھىنلارغا ۋە لاۋىيلارغا بۇيرۇغانلىرىدىن، مەيلى قانداق ئىش بولسۇن ياكى
خەزىنىلەرگە دائىر ئىش بولسۇن ھېچ باش تارتمايتتى.
16 پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى سېلىشتا، ئۆي ئۈلى سېلىنغان كۈندىن تارتىپ پۈتكۈچە سۇلايماننىڭ بارلىق قۇرۇلۇش
ئىشلىرى پۈختا تاماملاندى. شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى پۈتتى.
17 ئاندىن سۇلايمان ئىدوم زېمىنىدا قىزىل دېڭىز بويىدىكى ئەزىئون-گەبەرگە ۋە ئېلاتقا قاراپ ماكىدى.
18 ھۇرام پادىشاھ ئۆز خىزمەتكارلىرى ئارقىلىق كېمىلەر ۋە دېڭىز يوللىرىغا پىششىق ئادەملىرىنى سۇلايماننىڭ يېنىغا
ئەۋەتتى. ئۇلار سۇلايماننىڭ خىزمەتكارلىرى بىلەن بىللە ئوفىرغا بېرىپ، ئۇ يەردىن تۆت يۈز ئەللىك تالانت ئالتۇن
ئېلىپ، ئۇنى پادىشاھ سۇلايماننىڭ قېشىغا يەتكۈزۈپ كەلدى. □

9

شىبانىڭ ئايال پادىشاھى دانالقىنى ئىزدەپ كېلىدۇ

1پاد. 10 *1-3:*

1 شىبانىڭ ئايال پادىشاھى بولسا سۇلايماننىڭ داڭقى-شۆھرىتىنى ئاڭلاپ، ئۇنى قىين چىگىش-سوئاللار بىلەن
سىنىغلى يېرۇسالېمغا كەلدى. ئۇ خۇشىۋۇي بۇيۇملار، ئىنتايىن تولا ئالتۇن ۋە ياقۇت-گۆھەرلەر ئارتىلغان تۆگىلەرنى
ئېلىپ، چوڭ دەبدەبە بىلەن كەلدى. سۇلايماننىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۆز كۆڭلىگە پۈككەن ھەممە ئىش توغرۇلۇق
ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشتى.
2 سۇلايمان ئۇنىڭ ھەممە سوريغانلىرىغا جاۋاب بەردى. ھېچنېمە سۇلايمانغا قاراڭغۇ ئەمەس ئىدى، بەلكى
ھەممىسىدە ئۇنىڭغا جاۋاب بەردى.
3 شىبانىڭ ئايال پادىشاھى سۇلايماننىڭ دانالىقىغا، ياسىغان ئوردا-سارايغا،

□ **8:11** »سۇلايمان پىرەۋنىنىڭ قىزىنى ... ئۆزىنى ئۈنىڭغا سالدۇرغان ئوردىغا ئەكەلتۈردى، چۈنكى ئۇ: »ئايالىمنىڭ ئىسرائىل پادىشاھى داۋۇتنىڭ ئوردىسىدا ئولتۇرۇشى مۇۋاپىق ئەمەس« ـ ئۇنىڭ شۇنداق ئولتۇرۇلاشتۇرۇشىنىڭ سەۋەبى، پىرەۋنىنىڭ قىزى يەھۇدىي بولمىغاچقا ۋە بەلكىم پەرۋەردىگاردىن قورقىغانلىقى ئۈچۈن ئىدى.

□ **8:13** »پېتىر نان ھېيتى« ـ يەنە »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« ياكى »پاسخا ھېيتى« دەپ ئاتىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« »پېتىر نان ھېيتى«نىڭ بىرىنچى كۈنىدىلا ئوتكۈزۈلىدۇ. »كەپىلەر ھېيتى« ـ »ھەپتىلەر ھېيتى« ـ يەنى »دەسلەپكى ھوسۇل ھېيتى« دەپ ئاتىلىدۇ.

□ **8:18** »ئوت يۈز ئەللىك تالانت ئالتۇن« ـ 450 تالانت بەلكىم 15 تونا ئىدى. »ھۇرام ئۆز خىزمەتكارلىرى ئارقىلىق كېمىلەر ۋە دېڭىز يوللىرىغا پىششىق ئادەملىرىنى سۇلايماننىڭ يېنىغا ئەۋەتتى. ئۇلار ... ئوفىرغا بېرىپ، ئۇ يەردىن ... ئالتۇن ئېلىپ، ئۇنى پادىشاھ سۇلايماننىڭ قېشىغا يەتكۈزۈپ كەلدى« ـ ھۇرامنىڭ كېمىلىرى بەلكىم يۇقىرىدا 17-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان ئەزىئون-گەبەر ۋە ئېلات دېگەن پورتلارغا بېرىپ-كېلەتتى.

4 داستىخاندىكى تائاملارغا، ئەمەلدارلارنىڭ قاتار-قاتار ئولتۇرۇشلىرىغا، خىزمەتكارلىرىنىڭ قاتار-قاتار تۇرۇشلىرىغا،
ئۇلارنىڭ كىيگەن كىيىملىرىگە، ئۇنىڭ ساقىيلىرى ۋە ئۇلارنىڭ كىيگەن كىيىملىرىگە ۋە ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىدە ئاتاپ سۇنغان كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىغا قاراپ، ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى.□
5 ئۇ پادىشاھقا: ـ مەن ئۆز يۇرتۇمدا سىلىنىڭ ئىشلىرى ۋە دانالىقلىرى توغرىسىدا ئاڭلىغان خەۋەر راست ئىكەن،
6 ئەمما مەن كېلىپ ئۆز كۆزلىرىم بىلەن كۆرمىگۈچە بۇ سۆزلەرگە ئىشەنمىگەنىدىم، ۋە مانا، مەن ھەتتا يېرىمىنمۇ
ئاڭلىمىغان ئىكەنمەن؛ سىلىنىڭ دانالىقلىرى بىلەن بەركەت-بايلىقلىرى مەن ئاڭلىغان خەۋەردىن زىيادە ئىكەن.
7 سىلىنىڭ ئادەملىرى نېمىدېگەن بەختلىك-ھە! ھەمىشە سىلىنىڭ ئالدىلىرىدا تۇرۇپ دانالىقلىرىنى ئاڭلايدىغان بۇ
خىزمەتكارلىرى نەقەدەر بەختلىكتۇر!
8 سىلىدىن سۆيۈنگەن، سىلىنى ئۆزى ئۈچۈن ئىسرائىلنىڭ تەختىگە ئولتۇرغۇزغان پەرۋەردىگار خۇدالىرى مۇبارەكتۇر!
خۇدالىرى ئىسرائىلغا باغلىغان مۇھەببىتى ئۈچۈن، ئۇلارنى مەڭگۈ مەزمۇت تۇرسۇن دەپ ئۇ سىلىنى توغرا ھۆكۈم
ۋە ئادالەت سۈرگىلى ئۇلار ئۈستىگە پادىشاھ قىلدى، دېدى.
9 ئۇ پادىشاھقا بىر يۈز يىگىرمە تالانت ئالتۇن، ئىنتايىن كۆپ خۇشبۇي بۇيۇملار ۋە ياقۇت-گۆھەرلەرنى سوۋغا
قىلدى. شېبانىڭ ئايال پادىشاھى سۇلايمان پادىشاھقا سۇنغان شۇنچە زور مىقداردىكى خۇشبۇي بۇيۇملار شۇنىڭدىن
كېيىن ھېچ كۆرۈنگەن ئەمەس
10)ئوفىردىن ئالتۇنلارنى ئەپكېلىدىغان ھۇرامنىڭ خىزمەتكارلىرى ۋە سۇلايماننىڭ خىزمەتكارلىرى يەنە ئىنتايىن زور
مىقداردىكى سەندەل ياغىچىنى ۋە ياقۇت-گۆھەرلەرنىمۇ ئېلىپ كەلدى.
11 پادىشاھ سەندەل ياغىچىدىن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈچۈن ۋە پادىشاھنىڭ ئوردىسى ئۈچۈن پەلەمپەيلەر ياساپ
ھەم نەغمە-ناۋاچىلار ئۈچۈن چىلتارلار ۋە سازلارنى شۇنىڭدىن ياساتتى. شۇنداق ئېسىل سەندەل ياغىچى يەھۇدا
زېمىندا بۇ ۋاقىتقىچە ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغانىدى.(□
12 سۇلايمان پادىشاھ شېبانىڭ ئايال پادىشاھىغا ئۇنىڭ ئۆزىگە قىلغان سوۋغىلىرىدىن ئاشۇرۇپ سوۋغا تۇتتى، ئايال
پادىشاھنىڭ كۆڭلى تارتقان ھەممىنى ـ نېمە سورىسا، شۇنى بەردى؛ ئاندىن ئۇ خىزمەتكارلىرى بىلەن يولغا چىقىپ ئۆز
يۇرتىغا قايتىپ كەتتى.

سۇلايماننىڭ بايلىقلىرى
1پاد. 10:14-29

13 سۇلايمانغا ھەر يىلى كەلتۈرۈلگەن ئالتۇننىڭ ئۆزى ئالتە يۈز ئاتمىش ئالتە تالانت ئىدى. □
14 بۇ كىرىمدىن باشقا، ئوقەچچى-تىجارەچىلەر، بارلىق ئەرەب پادىشاھلار ۋە ئۆز زېمىندىكى ئەمەلدارلارمۇ ئالتۇن-
كۈمۈشلەرنى ئېلىپ سۇلايمانغا تاپشۇراتتى.
15 سۇلايمان پادىشاھ ئىككى يۈز چوڭ سپارنى سوقتۇردى ۋە ھەر سپارغا ئالتە يۈز شەكەل ئالتۇن كەتتى . □
16 شۇنداقلا ئۈچ يۈز قالقانى يايىلاقلانغان ئالتۇندىن ياسىدى؛ ھەربىر قالقانىنى ياساشقا ئۈچ يۈز شەكەل ئالتۇن
ئىشلىتىلدى؛ پادىشاھ ئۇلارنى »لىۋان ئورمىنى ساريى«غا ئېسىپ قويدى.□
17 پادىشاھ پىل چىشلىرىدىن چوڭ بىر تەخت ياساپ، ئۇنى ساپ ئالتۇن بىلەن قاپلاتتى.

□ **9:4 »ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئۇنىڭدا روھ قالمىدى.« دېمەك، ئىنتايىن ھەيران قالدى.
□ **9:11 »شۇنداق ئېسىل سەندەل ياغىچى«** ـ ياكى »ئۇنداق سازلار.«
□ **9:13 »ئالتە يۈز ئاتمىش ئالتە تالانت«** ـ 666 تالانت، 22 تونا.
□ **9:15 »ئالتە يۈز شەكەل«** ـ 600 شەكەل بەلكىم 7 كىلوگرامغا بىيقىن.
□ **9:16 »ئۈچ يۈز شەكەل«** ـ 300 شەكەل بەلكىم 3.5 كىلوگرامغا بىيقىن. **»لىۋان ئورمىنى ساريى«** ـ سۇلايماننىڭ ئوردىسىنىڭ »لىۋان ئورمىنى ساريى« دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبى ئۇنىڭ قۇرۇلۇشىدا لىۋاندىن كەلتۈرۈلگەن چىرايلىق كېدىر ياغاچلىرىنى كۆپ ئىشلەتكەنلىكتىن بولغانىدى. ئوردا ئىچىدە »كېدىر ياغىچى تۈزۈرۈكىدىن تۆت قاتار« بولغىنى ئۈچۈن »ئورماندەك« كۆرۈنگەن بولسا كېرەك.

18 تەختىنىڭ ئالتە قەۋەتلىك پەلەمپىيى بار ئىدى، ئۇنىڭ بىر ئالتۇن پۇتپەرسى تەخت بىلەن تۇتىشىپ تۇراتتى؛
ئورۇندۇقنىڭ ئىككى يېنىدا تايانغۇچىسى بار ئىدى، ھەربىر تايانغۇچنىڭ يېنىدا بىردىن تۆرە تۇرغان شىرنىڭ ھەيكىلى
بار ئىدى.
19 ئالتە قەۋەتلىك پەلەمپەينىڭ ئۈستىدە، ئوڭ ۋە سول تەرىپىدە تۆرە تۇرغان ئون ئىككى شىرنىڭ ھەيكىلى بولۇپ،
ھەربىر باسقۇچنىڭ ئوڭ-سول تەرىپىدە بىردىن بار ئىدى؛ باشقا ھېچقانداق ئەللەر تۇنىڭغا ئوخشاش ياسالغىنى يوق
ئىدى.
20 سۇلايمان پادىشاھنىڭ بارلىق جام-پىيالىلىرى ئالتۇندىن ياسالغان؛ »لىۋان ئورمىنى سارايى«دىكى بارلىق قاچا-
قۇچىلار تاۋلانغان ئالتۇندىن ياسالغان؛ سۇلايماننىڭ كۈنلىرىدە كۈمۈش ھېچنېمە ھېسابلىناتتى.
21 چۈنكى پادىشاھنىڭ كېمىلىرى ھۇرامنىڭ خىزمەتكارلىرى بىلەن بىللە تارشىشقا بېرىپ تۇراتتى؛ »تارشىش
كېمىسى«لەر ھەر ئۈچ يىلدا بىر قېتىم كېلىپ ئالتۇن-كۈمۈش، پىل چىشلىرى، مايمۇنلار ۋە توزلارنى ئەكېلەتتى.□
22 سۇلايمان پادىشاھ يەر يۈزىدىكى بارلىق پادىشاھلاردىن بايلىقتا ۋە دانالىقتا ئۈستۈن ئىدى.
23 خۇدانىڭ سۇلايماننىڭ كۆڭلىگە سالغان دانالىقىنى ئاڭلاش ئۈچۈن يەر يۈزىدىكى بارلىق پادىشاھلار ئۇنىڭ بىلەن
دىدارلىشىش ئارزۇسى بىلەن كېلەتتى؛
24 كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسى تۆز سوۋغىتىنى ئېلىپ كېلەتتى؛ يەنى كۈمۈش قاچا-قۇچىلار، ئالتۇن قاچا-قۇچىلار،
كىيىم-كېچەكلەر، دۇيۇلغا-ساۋۇتلار، تېتىتقۇلار، ئاتلار ۋە قېچىرلارنى ئېلىپ كېلەتتى. ھەر يىلى ئۇلار بەلگىلىك
مىقداردا شۇنداق قىلاتتى. □
25 ۋە سۇلايماننىڭ جەڭ ھارۋىسىغا قاتىدىغان ئاتلىرى ئۈچۈن تۆت مىڭ ئېغىلى بار ئىدى، شۇنىڭدەك ئون ئىككى
مىڭ ئاتلىق ئەسكىرى بار ئىدى؛ ئۇ ئۇلارنى »جەڭ ھارۋىسى شەھەرلىرى« گە ۋە ئۆزى تۇرىدىغان يېرۇسالېمغا
ئورۇنلاشتۇردى. □
26 سۇلايمان ئەفرات دەرياسىدىن فىلىستىيە زېمىنىغىچە تاكى مىسىرنىڭ چېگرىسىغا قەدەر بولغان بارلىق پادىشاھلىقلار
ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلدى.
27 پادىشاھ يېرۇسالېمدا كۈمۈشنى تاشتەك كۆپ، كېدىر دەرەخلىرىنى جەنۇبىي تۈزلەڭلىكتىكى ئۈجمە دەرەخلىرىگە
ئوخشاش نۇرغۇن قىلدى. □
28 كىشىلەر ئاتلارنى مىسىردىن ۋە ھەرقايسى يۇرتلاردىن سۇلايمانغا يەتكۈزۈپ بېرىپ تۇراتتى.

29 سۇلايمانىڭ باشقا ئەمەللىرى باشتىن ئاخىرىغىچە »ناتان پەيغەمبەرنىڭ بايانلىرى«، »شىلوھلۇق ئاخىياھنىڭ
بىشارىتى«، شۇنداقلا نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئام توغرۇلۇق »ئالدىن كۆرگۈچى ئىددو كۆرگۈن ئالامەت
كۆرۈنۈشلەر« دېگەن كىتابلارغا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟ □ ■
30 سۇلايمان يېرۇسالېمدا تۆرۇپ پۈتۈن ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدىن قىرىق يىل سەلتەنەت قىلدى.
31 سۇلايمان ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى؛ خالايىق ئۇنى ئاتىسى داۋۇتنىڭ شەھىرىدە دەپنە قىلدى؛ ئۇنىڭ ئوغلى
رەھوبوئام ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.□

□ 9:21 **»تارشىش** ـ »تارشىش« دېگەن ئىسىم ئىسپانىيە، شىمالىي ئافرىقا ياكى برىتانىيەنى ياكى ئۇچىنىڭ ھەممىسىنى كۆرسىتىدۇ. **»تارشىش كېمىسى«** ـ بەلكىم تارشىش دېگەن پورتقا بېرىپ كېلىش سەپىرىگە چىدامىلىق بولغان كېمىنى كۆرسىتەتتى.

□ 9:24 **»تېتىتقۇلار«** ـ ياكى »خۇشبۇي بۇيۇملار.«

□ 9:25 **»جەڭ ھارۋىسىغا قاتىدىغان ئاتلىرى ئۈچۈن تۆت مىڭ ئېغىلى«** ـ ياكى »ئاتلار ئۈچۈن تۆت مىڭ ئېغىلى، جەڭ ھارۋىلىرى ۋە...«. **»ئون ئىككى مىڭ ئاتلىق ئەسكىرى«** ـ ياكى يەقەت »ئون ئىككى مىڭ ئاتلىرى.«

□ 9:27 **»كېدىر دەرەخلىرى«** ـ ياكى »كېدىر ياغىچى.« لېكىن بىزنىڭچە سۇلايمان كېدىر ياغىچىنى ئىشلىتىپلا قالماي، شۇ چىرايلىق دەرەخلەردىن يېرۇسالېم ئەترابىغا كۆپ تىكتۈردى »)توپ.» 5:2 نى كۆرۈڭ.(**»جەنۇبىي تۈزلەڭلىك«** ـ ئىبرانىي تىلدا »شەفەلا« ـ بۇ يەر ئىسمى.

□ 9:29 **»ناتان پەيغەمبەرنىڭ بايانلىرى«، »شىلوھلۇق ئاخىياھنىڭ بىشارىتى« ۋە »ئالدىن كۆرگۈچى ئىددو كۆرگۈن ئالامەت كۆرۈنۈشلەر«** ـ مۇشۇ ئۈچ كىتابتىن ھازىر خەۋىمىز يوق.

■ 9:29 1پاد. 11:41-43:

□ 9:31 **»سۇلايمان...** ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى« ـ مۇشۇ ئىبارە ۋە ئۇنىڭغا ئوخشاش كېيىنكى ئىبارىلەر ئۈستىدە »پادىشاھلار«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

10

ئىسرائىل ئىككىگە بۆلۈنۈپ كېتىدۇ ـ شىمالىي قەبىلىلەر رەھوبوئامغا قارشى چىقىدۇ

1پاد. 12:1-24

1 رەھوبوئام شەقەمگە باردى، چۈنكى پۈتكۈل ئىسرائىل ئۇنى پادىشاھ تىكلىگلى شەقەمگە كەلگەنىدى.
2 نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئام شۇ ئىشنى ئاڭلىغاندا شۇنداق بولدىكى، مىسردىن قايتىپ كەلدى)چۈنكى ئۇ سۇلايمان پادىشاھتىن قېچىپ مىسردا تۇرۇۋاتاتتى.(
3 ئەمدى خالايىق ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنى چاقىرتىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن يەروبوئام ۋە پۈتكۈل ئىسرائىل كېلىپ رەھوبوئامغا: ـ
4 سىلىنىڭ ئاتىلىرى بوينىمىزغا سالغان بويۇنتۇرۇقىنى ئېغىر قىلدى. سىلى ئەمدى ئاتىلىرىنىڭ بىزگە قويغان قاتتىق تەلەپلىرى بىلەن ئېغىر بويۇنتۇرۇقىنى يېنىكلىتىپ بەرسىلە، سىلىنىڭ خىزمەتلىرىدە بولىمىز، دېيىشتى.
5 ئۇ ئۇلارغا: ـ ھازىرچە قايتىپ ئۈچ كۈندىن كېيىن ئاندىن قېشىمغا يەنە كېلىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن خەلق تارىلىپ كەتتى.
6 رەھوبوئام پادىشاھ ئۆز ئاتىسى سۇلايمان ھايات ۋاقتىدا ئۇنىڭ خىزمىتىدە تۇرغان مويسىپىتلاردىن مەسلىھەت سوراپ: ـ بۇ خەلققە بېرىدىغان جاۋابىم توغرىسىدا نېمە مەسلىھەت كۆرسىتىسىلەر؟ ـ دېدى.
7 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ ئەگەر سىلى رازىلىق بىلەن بۇگۈن بۇ خەلقنى خۇش قىلسىپ ئۇلارغا مېھرىبان مۇئامىلە كۆرسىتىپ، ئۇلارغا ياخشى سۆزلەر بىلەن جاۋاب قىلسىلا، ئۇلار سىلىنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە خىزمەتلىرىدە بولىدۇ، دېدى.
8 لېكىن ئۇ مويسىپىتلارنىڭ كۆرسەتكەن مەسلىھەتىنى قايرىپ قويۇپ، ئۆزى بىلەن چوڭ بولغان، ئالدىدا خىزمىتىدە بولۇۋاتقان ياشلاردىن مەسلىھەت سوراپ
9 ئۇلارغا: ـ ماڭا »سىلىنىڭ ئاتىلىرى بىزگە سالغان بويۇنتۇرۇقنى يېنىكلەتكەيلا« دەپ تىلىگەن بۇ خەلققە جاۋاب بېرىشىمىز توغرۇلۇق قانداق مەسلىھەت بېرىسىلەر؟ ـ دېدى.
10 ئۇنىڭ بىلەن چوڭ بولغان بۇ ياشلار ئۇنىڭغا: ـ »سىلىنىڭ ئاتىلىرى بويۇنتۇرۇقىمىزنى ئېغىر قىلدى، ئەمدى سىلى ئۇنى بىزگە يېنىك قىلغايلا« دەپ ئېيتقان بۇ خەلققە سۆز قىلىپ: ـ »مېنىڭ چىمچىلاق بارمىقىم ئاتامنىڭ بېلىدىن تومراقتۇر.
11 ئاتام سىلەرگە ئېغىر بويۇنتۇرۇقنى سالغان، لېكىن مەن بويۇنتۇرۇقۇڭلارنى تېخىمۇ ئېغىر قىلىمەن. ئاتام سىلەرگە قامچىلار بىلەن تەنبىھ-تەربىيە بەرگەن بولسا مەن سىلەرگە »چايانلىق قامچىلار« بىلەن تەنبىھ-تەربىيە بېرىمەن«، دېگەيلا، ـ دېدى.[□]
12 رەھوبوئام پادىشاھ ئۇلارغا: »ئۈچ كۈندىن كېيىن ئاندىن قېشىمغا يەنە كېلىڭلار« دېگىنىدەك، يەروبوئام ۋە بارلىق خەلق ئۈچىنچى كۈنى ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى.
13 رەھوبوئام پادىشاھ مويسىپىتلارنىڭ مەسلىھەتىنى تاشلاپ كۆپچىلىككە قاتتىقلىق بىلەن جاۋاب بەردى.
14 ئۇ ياشلارنىڭ مەسلىھەتى بويىچە ئۇلارغا: ـ ئاتام سىلەرگە ئېغىر بويۇنتۇرۇقنى سالغان، لېكىن مەن ئۇنى تېخىمۇ ئېغىر قىلىمەن. ئاتام سىلەرگە قامچىلار بىلەن تەنبىھ بەرگەن بولسا مەن سىلەرگە »چايانلىق قامچىلار« بىلەن تەنبىھ-تەربىيە بېرىمەن، دېدى.
15 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ خەلقنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىدى. بۇ ئىش خۇدا تەرىپىدىن بولغان؛ چۈنكى بۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ شىلوھلۇق ئاخىياھنىڭ ۋاستىسىدە نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئامغا ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغان بولدى.

□ **10:11 »چايانلىق قامچىلار«** ـ ياكى بولمىسا »چايانلار« دېگەننىڭ نېمە ئىكەنلىكى ھازىر مەلۇم ئەمەس، ھېچ بولمىغاندا پادىشاھنىڭ ئىنتايىن قاتتىق مۇئامىلىسىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

16 پۇتكۈل ئىسرائىل پادىشاھنىڭ ئۇلارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالمىغىنىنى كۆرگەنده خەلق پادىشاھقا جاۋاب بېرىپ:
ـ داۋۇتتىن بىزگە نېمە نېسىبە بار؟ يەسسەنىڭ ئوغلىدا بىزنىڭ ھېچ مىراسىمىز يوقتۇر! ھەربىرىڭلار تۆز تۆي-
چېدىرلىرىڭلارغا قايتىڭلار، ئى ئىسرائىل! ئى داۋۇت، سەن تۆز جەمەتىڭگىلا ئىگە بول ـ دېدى. شۇنىڭ
بىلەن ئىسرائىللار تۆز تۆي-چېدىرلىرىغا قايتىپ كېتىشتى.□
17 ئەمما يەھۇدا شەھەرلىرىدە ئولتۇرغان ئىسرائىللارغا بولسا، يەروبوئام ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم سۈردى. □
18 رەھوبوئام پادىشاھ باج-ئالۋان بېگى ئادورامنى ئىسرائىللارغا ئەۋەتتى، لېكىن پۇتكۈل ئىسرائىل ئۇنى چالما-كېسەك
قىلىپ تۆلىتىۋردى. ئۇ چاغدا رەھوبوئام پادىشاھ ئالدىراپ، تۆزىنىڭ جەڭ ھارۋىسىغا چىقىپ، يېرۇسالېمغا تىكىۋەتتى.
19 شۇ تەرىقىدە ئىسرائىل داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن يۈز ئۆرۈپ، بۈگۈنگە قەدەر ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ كەلدى. □

11

رەھوبوئامنىڭ ئىشلىرى

1 رەھوبوئام يېرۇسالېمغا كېلىپ، ئىسرائىل بىلەن جەڭ قىلىپ پادىشاھلىقنى تۆزىگە قايتۇرۇپ ئەكىلىش ئۈچۈن يەھۇدا
بىلەن بىنيامىن جەمەتىدىن بىر يۈز سەكسەن مىڭ خىللانغان جەڭگىۋار ئەسكەرنى توپلىدى.
2 لېكىن خۇدانىڭ سۆزى خۇدانىڭ ئادىمى شېمايياغا كېلىپ: ـ
3 »يەھۇدانىڭ پادىشاھى، سۈلايمانىنىڭ ئوغلى رەھوبوئامغا، يەھۇدا بىلەن بىنيامىندىكى ئىسرائىللارغا سۆز قىلىپ: ـ
□
4 »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ھۇجۇمغا چىقماڭلار، قېرىنداشلىرىڭلار بىلەن جەڭ قىلماڭلار، ھەربىرىڭلار
تۆز ئۆيۈڭلارغا قايتىپ كېتىڭلار، چۈنكى بۇ ئىش مەندىندۇر«، دېگىن« ـ دېيىلدى. ۋە ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ
سۆزلىرىگە قۇلاق سالدى، يەروبوئامغا ھۇجۇم قىلىشتىن ياندى.
5 رەھوبوئام يېرۇسالېمدا تۇراتتى، ۋە يەھۇدادا قورغانلىق شەھەرلەرنى سالغۇزغاندى.
6 ئۇ بەيت-لەھەم، ئېتام، تەكوئا،
7 بەيت-زۇر، سوكوھ، ئادۇللام،
8 گات، مارەشاھ، زىف،
9 ئادورايىم، لاقىش، ئازىكاھ،
10 زوراھ، ئايجالون، ھېبرونىنى ياساتتى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى قورغانلىق شەھەرلەر بولۇپ، يەھۇدا ۋە بىنيامىننىڭ
زېمىندا ئىدى. □
11 ئۇ بارلىق قەلئە-قورغانلارنى مۇستەھكەملىدى ۋە ئۇلاردا سەردارلارنى تەينىلىدى، زاپاس ئاشلىق، ماي ۋە
شارابلارنى تەييارلىدى. □
12 ئۇ يەنە ھەرقايسى شەھەرلەرنى كۆپلىگەن قالقان ۋە نەيزىلەر بىلەن قوراللاندۇرۇپ، ئالامەت مۇستەھكەملىۋەتتى.
يەھۇدا بىلەن بىنيامىن ئۇنىڭ تەرىپىدە تۇراتتى.□
13 پۇتكۈل ئىسرائىلدا تۇرۇۋاتقان كاھىنلار بىلەن لاۋىيلار قايسى يۇرتتا بولمىسۇن ئۇنىڭ تەرىپىدە تۇراتتى.

□ **10:16 »تۆي-چېدىرلىرىغا قايتىپ كېتىشتى«** ـ »شېرانىي تىلدا »تۆز چېدىرلىرىغا قايتىپ كېتىشتى.«

□ **10:17 »يەھۇدا شەھەرلىرىدە ئولتۇرغان ئىسرائىللار«** ـ بۇلارنىڭ كۆپىنچىسى يەھۇدا ۋە بىنيامىن قەبىلىسىدىن بولغان، ئەلۋەتتە. باشقا قەبىلىدىكىلەرمۇ
بولۇشى مۇمكىن.

□ **10:19 »ئىسرائىل«** ـ بۇ تارىختا مۇشۇ يەردىن باشلاپ ئادەتتە »شىمالىي پادىشاھلىق«، يەنى »ئون قەبىلە«نى كۆرسىتىدۇ.

□ **11:3 »يەھۇدا بىلەن بىنيامىندىكى ئىسرائىللار«** ـ بەلكىم يەھۇدا قەبىلىسىدىكىلەر، بىنيامىن قەبىلىسىدىكىلەر)ئۆزلىرىنى »ئىسرائىللار« دەپ ھېسابلىغان،
ئەلۋەتتە(ھەم يەھۇدا ۋە بىنيامىن يۇرتلىرىدا تۇرۇۋىشلۇق باشقا قەبىلىلەردىن كەلگەن ئىسرائىللارنى كۆرسەتسە كېرەك. □ **11:10 »زوراھ«** ـ ياكى
»زوربئاھ.« □ **11:11 »بارلىق قەلئە-قورغانلار«** ـ بەلكىم يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان شەھەرلەرنى، بولمىسا ئۇلاردىن ئىلىرىم تۇرىدىغان قەلئە-قورغانلارنى
كۆرسىتىدۇ. □ **11:12 »ئۇنىڭ تەرىپىدە تۇراتتى«** ـ ياكى »ئۇنىڭغا تەۋە ئىدى.«

14 چۈنكى يەروبوئام بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى لاۋىيلارنى چەتكە قېقىپ، ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە بولۇپ
كاھىنلىق تۈتكۈزۈشىنى چەكلىگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئوتلاقلىرى ۋە مال-مۈلكىنى تاشلاپ يەھۇدا زېمىنىغا
ۋە يېرۇسالېمغا كېلىشكەنىدى
15)چۈنكى يەروبوئام »يۇقىرى جايلار«دىكى خىزمەت ئۈچۈن »تېكە ئىلاھلىرى« ۋە ئۆزى ياسىغان موزاي
مەبۇدلىرىنىڭ قۇللۇقىدا بولۇشقا ئۆزى ئۈچۈن كاھىنلارنى تەيىنلىگەنىدى.(□
16 ۋە بۇ لاۋىيلارغا ئەگىشىپ، ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرىدىن كۆڭۈلدە ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنى
سېغىنىپ-ئىزدەشكە ئىرادە تىكلىگەنلەر ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن
يېرۇسالېمغا كېلىشتى.
17 شۇنداق قىلىپ ئۇلار يەھۇدا پادىشاھلىقىنىڭ كۈچىنى ئاشۇرۇپ، سۈلايمانىنىڭ ئوغلى رەھوبوئامنى ئۈچ يىل
كۈچلەندۈردى؛ چۈنكى يەھۇدادىكىلەر ئۈچ يىل داۋۇتنىڭ ۋە سۈلايمانىنىڭ يولىدا ماڭغانىدى.
18 رەھوبوئام ماھالاتنى ئەمرىگە ئالدى. ماھالات داۋۇتنىڭ ئوغلى يەرىموتنىڭ قىزى؛ ئۇنىڭ ئانىسى يەسسەنىڭ
ئوغلى ئېلىئابنىڭ قىزى ئابىھايىل ئىدى.
19 ماھالاتتىن رەھوبوئامغا يەتتۈش، شىماريا ۋە زاھام دېگەن ئوغۇللار تۇرەلدى.
20 كېيىنكى ۋاقىتلاردا رەھوبوئام يەنە ئابىشالومنىڭ نەۋرە قىزى مائاكاھنى ئەمرىگە ئالدى؛ ئۇ ئۇنىڭغا ئابىيا، ئاتتاي،
زىزا ۋە شېلومىتلارنى تۇغۇپ بەردى.
21 رەھوبوئام ئابىشالومنىڭ نەۋرە قىزى مائاكاھنى ئەمرىگە ئالغان بارلىق ئايالىرى ۋە كېنىزەكلىرىدىن بەكرەك سۆيەتتى؛
چۈنكى ئۇ جەمئىي ئون سەككىز ئايال ۋە ئاتمىش كېنىزەكنى ئەمرىگە ئالغان؛ ئۇ جەمئىي يىگىرمە سەككىز ئوغۇل،
ئاتمىش قىز پەرزەنت كۆرگەن.
22 رەھوبوئام مائاكاھدىن بولغان ئوغلى ئابىيانى قېرىنداشلىرى ئىچىدە ھەممىدىن چوڭ شاھزادە قىلىپ تىكلىدى،
چۈنكى ئۇ ئۇنى پادىشاھلىققا ۋارىس قىلماقچى ئىدى.
23 رەھوبوئام ئاقىلانىلىك بىلەن ئىش كۆرۈپ، ئوغۇللىرىنى يەھۇدانىڭ بارلىق زېمىنلىرى ۋە بىنيامىننىڭ بارلىق
زېمىنلىرىدىكى بارلىق قورغانلىق شەھەرلەرگە ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئۇلارنى ناھايىتى كۆپ زاپاس ئوزۇق-تۈلۈك بىلەن
تەمىنلىدى؛ ئۇ يەنە ئۇلارغا نۇرغۇن خوتۇن ئېلىپ بەردى.

12

رەھوبوئام پەرۋەردىگارغا يۈز ئۆرىدۇ

1پاد. 14:21-31

1 رەھوبوئامنىڭ پادىشاھلىقى مۇستەھكەم بولغاندا، شۇنداقلا كۈچەيگەندە، شۇنداق بولدىكى، ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ
قانۇن-تەھكاملىرىنى تەرك قىلدى ۋە پۈتكۈل ئىسرائىللارمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەتتى.
2 ۋە ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارغا ۋاپاسىزلىق قىلغىنى تۈپەيلىدىن، رەھوبوئام سەلتەنىتىنىڭ بەشىنچى يىلىدا شۇنداق
بولدىكى، مىسىرنىڭ پادىشاھى شىشاك يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قوزغىدى.

□ **11:15 »يۇقىرى جايلار«** ـ تەۋراتتىكى »قان.» 14-5:12دە ۋە باشقا مۇناسىۋەتلىك يەرلەردە، خۇدا ئىسرائىللارغا: بىرسى ماڭا ئاتاپ قۇربانلىق
قىلسا، يەقەت »ئۆزۈم تاللىغان جاي«دا قۇربانلىق قىلسۇن، دەپ تاپىلايدۇ. ئىسرائىلنىڭ تارىخىدا خۇدا مۇشۇنداق قۇربانلىق قىلىدىغان بىرنەچچە جايىنى
بېكىتكەنىدى)بىر ۋاقىتتا پەقەت بىرلا جاينى بېكىتكەنىدى.(بىراق ئىسرائىللار بەلكىم ئۆز قولايلىقىنى كۆزلەپ)ۋە بەلكىم بۇتپەرەسلەرنىڭ ئىش-
ھەرىكەتلىرىنى دوراپ(خۇدانىڭ ئەمرىنى نەزىردىن ساقىت قىلىپ تاغ چوققىلىرى قاتارلىق يۇقىرى جايلاردا خۇداغا ئىبادەت قىلىپ قۇربانلىق قىلغان.
بۇنىڭ شۇنداق بىر خەتىرى بار ئىدىكى، ئۇلار ئەتراپىدىكى بۇتپەرەسلەرنىڭ تەسىرىنى قوبۇل قىلىپ، شۇ يەردە ھەرخىل بۇتلارغىمۇ چوقۇنۇپ، ھەتتا
بۇتپەرەسلەرگە ئەگىشىپ »ئىنسان قۇربانلىق«لارنىمۇ قىلىشى مۇمكىن ۋە دەرۋەقە كۆپ ۋاقىتلاردا شۇنداق قىلدى)مەسىلەن، »ئەز.» 21:16،
26:20نى كۆرۈڭ.(

3 شىشاك بىر مىڭ ئىككى يۈز جەڭ ھارۋىسى، ئاتلىمىش مىڭ ئاتلىق ئەسكەرنى باشلاپ كەلدى؛ ئۇ ئۆزى بىلەن بىللە
مىسىردىن ئېلىپ چىققان لەشكەرلەر، جۈملىدىن لۇئىيەلىكلەر، سۇككىيىلەر ۋە ئېفىئوپىيىلەر سان-ساناقسىز ئىدى.
4 ئۇ يەھۇداغا تەۋە بولغان قورغانلىق شەھەرلەرنى ئىشغال قىلدى، ئاندىن يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىشقا كەلدى.
5 بۇ چاغدا شىشاك سەۋەبىدىن يەھۇدا ئەمەلدارلىرى يېرۇسالېمغا يىغىلىشقانىدى؛ شمايا پەيغەمبەر رەھوبوئام ۋە
ئەمەلدارلارنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇلارغا: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »سىلەر مېنىڭدىن ۋاز كەچكىنىڭلار
ئۈچۈن، مەنمۇ سىلەردىن ۋاز كېچىپ شىشاكنىڭ قولىغا تاپشۇردۇم« دەيدۇ، دېدى.
6 شۇنى ئاڭلاپ، ئىسرائىل ئەمەلدارلىرى بىلەن پادىشاھ ئۆزلىرىنى تۆۋەن قىلىپ: ـ پەرۋەردىگار ئادىلدۇر، دېيىشتى.
7 پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنى تۆۋەن قىلغانلىقىنى كۆرۈپ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى شمایاغا يېتىپ كېلىپ:
ـ»ئۇلار ئۆزلىرىنى تۆۋەن قىلغانىكەن، مەن ئۇلارنى ھالاك قىلماي، بەلكى ئۇلارغا ئازغىنە نىجات كۆرسىتىمەن ۋە
مېنىڭ قاينىپ تۇرغان غەزىپىم شىشاكنىڭ قولى بىلەن يېرۇسالېمغا تۆكۈلمەيدۇ. □
8 ھالبۇكى، ئۇلارنىڭ ماڭا بېقىنىش بىلەن دۇنيادىكى پادىشاھلىقلارغا بېقىنىشنىڭ قانداق پەرقى بارلىقىنى بىلىپ
يېتىشى ئۈچۈن، ئۇلار شىشاكقا بېقىندى بولىدۇ« ـ دېيىلدى.
9 شۇنىڭ بىلەن مىسىر پادىشاھى شىشاك يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى خەزىنە-بايلىقلار
بىلەن پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى خەزىنە-بايلىقلارنى ئېلىپ كەتتى. ئۇ ھەممىسىنى، جۈملىدىن سۇلايمان ياساتقان
ئالتۇن سىپار-قالقانلارنى قوياي ئېلىپ كەتتى.
10 ئۇلارنىڭ ئورنىدا رەھوبوئام پادىشاھ مىستىن بىرمۇنچە سىپار-قالقانلار ياسىتىپ، ئۇلارنى پادىشاھ ئوردىسىنىڭ
كىرىش يولىنى ساقلايدىغان پاسىبان بەگلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇردى.
11 پادىشاھ ھەر قېتىم پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرىدىغان چاغدا، پاسىبانلار ئۇ قالقانلارنى ئېلىپ ئۆتۈپ ئۆراتتى،
ئاندىن ئۇلارنى يەنە پاسىبانخانىغا ئەكېلىپ قويۇشاتتى.
12 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ ئۆزىنى تۆۋەن قىلغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئۇنىڭدىن يېنىپ، ئۇنى تامامەن
يوقىتىۋەتمىدى؛ يەھۇدادىكىلەر ئېچىدىمۇ ئاز-تولا ياخشى ئىشلار تېپىلدى. □
13 پادىشاھ رەھوبوئام يېرۇسالېمدا ئاستا-ئاستا قۇدرەت تېپىپ، ئۆز سەلتەنىتىنى سۈرەتتى. رەھوبوئام تەختكە
چىققان چېغىدا قىرىق بىر ياشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا، يەنى پەرۋەردىگار ئۆز نامىنى تىكلەش ئۈچۈن پۈتكۈل
ئىسرائىل قەبىلىلىرى ئېچىدىن تاللىغان شەھەردە ئون يەتتە يىل سەلتەنەت قىلدى. رەھوبوئامنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى
نائاماھ بولۇپ، ئۇ ئامموني ئىدى.
14 رەھوبوئام كۆڭلىدە پەرۋەردىگارنى ئىزدەشنى نىيەت قىلمىغانلىقى تۈپەيلىدىن رەزىللىك قىلدى.
15 رەھوبوئامنىڭ بارلىق قىلغان ئىشلىرى باشتىن-ئاخىرىغىچە نەسەب خاتىرىلىرىدىكى »شمایا پەيغەمبەرنىڭ سۆزلىرى«
ۋە »ئىدىن كۆرگۈچى ئىددونىڭ سۆزلىرى«دە پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟ رەھوبوئام بىلەن يەروبوئام ئوتتۇرىسىدا
ئۇرۇشلار توختىماي بولۇپ تۇراتتى.
16 رەھوبوئام ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى، »داۋۇتنىڭ شەھىرى« گە دەپنە قىلىندى. ئوغلى ئابىيا ئۇنىڭ ئورنىغا
پادىشاھ بولدى.

13

ئابىيا يەھۇدا ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ
1پاد. 15-8:1

□ 12:7 «...□□□□□□□ ئازغىنە نىجات كۆرسىتىمەن» ـ ياكى «...□□□□□□□ بىرئازدىن كېيىن قۇتقۇزىمەن» ياكى «...□□□□□□□ ۋاقتىنچە قۇتقۇزىمەن». □ 12:12 »يەھۇدادىكىلەر ئېچىدىمۇ ئاز-تولا ياخشى ئىشلار تېپىلدى« ـ ياكى »يەھۇدادىكىلەر ئازراق ياخشىلىقنى كۆردى.«

1 پادشاھ يەروبوئامنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلى ئابىيا يەھۇدانىڭ ئۈستىگە پادشاھ بولدى.
2 ئۇ يېرۇسالېمدا ئۈچ يىل سەلتەنەت قىلدى؛ ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى مىكايا بولۇپ، ئۇ گىبىئاھلىق ئۇرىيەلنىڭ قىزى ئىدى. ئابىيا بىلەن يەروبوئام ئوتتۇرىسىدا ئۇرۇش بولدى.
3 ئابىيا جەڭ قىلىش ئۈچۈن خىلانغان جەڭچىلەردىن تۆت يۈز مىڭنى باشلاپ چىقتى؛ يەروبوئاممۇ خىلانغان باتۇر جەڭچىلەردىن سەككىز يۈز مىڭنى باشلاپ چىقىپ، ئابىياغا قارشى سەپ تۈزۈپ تۇردى.
4 ئابىيا ئەفرائىم تاغلىق رايوندىكى زەمارايىم تېغىغا چىقىپ مۇنداق دېدى: ـ »ئى يەروبوئام ۋە ئىسرائىل خەلقى، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار!
5 بىلمەمسىلەر، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار »تۇزلۇق ئەھدە« قىلىپ، ئىسرائىلنىڭ ئۈستىدىكى پادىشاھلىقنى داۋۇتقا ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا مەڭگۈگە تەقدىم قىلغانغۇ؟ □
6 لېكىن داۋۇتنىڭ ئوغلى سۇلايماننىڭ قۇلى، نىباتنىڭ ئوغلى يەروبوئام قوزغىلىپ ئۆز غوجىسىدىن يۈز ئۆرىدى.
7 شۇنىڭ بىلەن بەزى مۇنتەھەملەر، »بېلىيالنىڭ بالىلىرى« ئۇنىڭ يېنىغا يىغىلىپ، سۇلايماننىڭ ئوغلى رەھوبوئام بىلەن قارشىلىشىشقا ئۆزلىرىنى كۆچلەندۈردى؛ رەھوبوئام ئۇ چاغدا تېخى ياش، سەبىي بالدەك بولغاچقا، ئۇلارغا تەڭ كېلەلمىدى. □
8 ئەمدى سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ داۋۇتنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرغان پادىشاھلىقىغا قارشى چىقىپ »ئۆزىمىزنى كۆرسىتىمىز« دەيسىلەر؛ سىلەرنىڭ ئادەمىڭلار دەرۋەقە كۆپتۈر؛ سىلەردە يەنە يەروبوئام سىلەرگە ياساپ بەرگەن، ئىلاھلار دەپ قارىلىدىغان ئالتۇن موزايلار بار.
9 سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ كاھىنلىرى بولغان ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن لاۋىيلارنى قوغلىۋېتىپ، يەر يۈزىدىكى باشقا ئەللەر قىلغىنىدەك ئۆزلىرىڭلارغا خالىغانچە كاھىن تىكلىۋالغان ئەمەسمىدىڭلار؟ كىمدەكىم بىر تورپاق ۋە يەتتە قوزىنى ئېلىپ كېلىپ ئۆزۈمنى كاھىنلىققا بېغىشلايمەن دېسە، ئۇ خۇدا بولمىغان بۇتلارغا كاھىن بولالايدۇ!
10 لېكىن بىز بولساق، پەرۋەردىگار بىزنىڭ خۇدايىمىزدۇر، بىز ئۇنىڭدىن ۋاز كەچمىدۇق؛ پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە بولغان كاھىنلار بولسا ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىدۇر، لاۋىيلار ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە ئۆرماقتا. □
11 ئۇلار ھەر كۈنى ئەتىسى-ئاخشىمى پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى سۇنۇپ، ئېسىل خۇشبۇي ياقىدۇ. پاكىز شىرەگە »تەقدىم نانلار«مۇ تىزىپ قويۇلىدۇ، ھەر كۈنى كەچتە ئۇلار ئالتۇن چىراغدان ئۈستىدىكى چىراغلارنى ياندۇرۇلىدۇ؛ چۈنكى بىز خۇدايىمىز پەرۋەردىگارنىڭ تاپشۇرۇقىغا ئەمەل قىلىپ كېلىۋاتىمىز. بىراق سىلەر بولسا ئۇلار ئۇنىڭدىن ۋاز كەچتىڭلار.
12 قارا ئۇلار، خۇدا بىزنى باشلىغۇچى بولۇپ بىز بىلەن بىللىدۇر؛ قوللىرىغا كانايلار ئالغان، سىلەرگە ھۇجۇم قىلىشقا سىگنال چىلىشقا تەييار تۇرىدىغان ئۇنىڭ كاھىنلىرىمۇ بىز بىلەن بىللىدۇر. ئى ئىسرائىل بالىلىرى، ئاتا-بوۋا ئۇلارنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار بىلەن جەڭ قىلماڭلار؛ چۈنكى سىلەر ھەرگىز غەلىبە قازىنالمايسىلەر.«
13 لېكىن يەروبوئام ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن ھۇجۇم قىلماق ئۈچۈن بۇكتۇرمە قويغانىدى. شۇنداقكى، ئىسرائىللار يەھۇدالارنىڭ ئالدى تەرىپىدە ئىدى ۋە بۇكتۇرمە قوشۇن ئۇلارنىڭ ئارقا تەرىپىدە ساقلاپ تۇراتتى.
14 يەھۇدالار بۇرۇلۇپ قارىسا، مانا ئۇزلىرى ئالدى-ئارقىدىن ھۇجۇمغا ئۇچراۋاتاتتى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارغا پەريات كۆتۈردى، كاھىنلارمۇ كانايلارنى چالدى.
15 بۇنىڭ بىلەن يەھۇدالار قاتتىق چۇقان كۆتۈرۈشتى؛ ۋە شۇنداق بولدىكى، يەھۇدالار قاتتىق چۇقان كۆتۈرۈشۈۋاتقاندا، خۇدا يەروبوئام بىلەن بارلىق ئىسرائىللارنى ئابىيا بىلەن يەھۇدالارنىڭ ئالدىدىن ئۇرۇپ تېرە-پەرەڭ قىلدى.

□ **13:5 »تۇزلۇق ئەھدە«** ـ دېمەك، تۇز بىلەن ئېپادىلەنگەن. »لاۋ.» 13:2 ۋە »چۈل.» 19:18نى كۆرۈڭ. تەۋرات ۋە ئىنجىلدا)تۇيغۇرلار ئارىسىدا بولغاندەك(تۇز بولسا »مەڭگۈلۈك«نىڭ، »چىرىماسلىق«نىڭ ۋە »تەم«نىڭ سىمۋولىدۇر. □ **13:7 »بېلىيال«** ـ شەيتاننىڭ باشقا بىر ئىسمىدۇر. »بېلىيالنىڭ بالىلىرى« ئېپلاس ئادەملەرنى بىلدۈرىدۇ. □ **13:10 »لاۋىيلار ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە ئۆرماقتا«** ـ ياكى »لاۋىيلار ئۇنىڭ خىزمىتىدە ئۆرماقتا« ـ يەنى خۇدانىڭ خىزمىتىدە.

16 ئىسرائىللار يەھۇدالارنىڭ ئالدىدىن قاچتى؛ خۇدا ئۇلارنى يەھۇدالارنىڭ قولىغا تاپشۇردى.
17 ئابىيا بىلەن ئۇنىڭ ئادەملىرى ئىسرائىللارنى قاتتىق قىرغىن قىلدى؛ ئىسرائىللاردىن خىللانغان بەش يۈز مىڭ ئەسكەر قەتل قىلىندى.
18 بۇ چاغدا ئىسرائىللار تۆۋەن قىلىندى؛ يەھۇدادىكىلەر ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا تايانغانلىقى ئۈچۈن غەلىبە قازاندى. □
19 ئابىيا يەروبوئامنىڭ كەينىدىن قوغلاپ ماكۇدى؛ ئۇ ئۇنىڭ ئىلكىدىن بىرقانچە شەھىرىنى، يەنى بەيت-ئەل ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزا-بازارلارنى، يېشاناھ ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزا-بازارلارنى، ئەفرون ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يېزا-بازارلارنى تارتىۋالدى.
20 يەروبوئام ئابىيانىڭ كۈنلىرىدە قايتىدىن كۈچلىنەلمىدى. پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنى ئۇرۇشى بىلەن ئۇ ئۆلدى.
21 ئابىيا بولسا ئۆزىنى قۇدرەت تاپقۇزدى؛ ئۇ ئون تۆت خوتۇن ئېلىپ، يىگىرمە ئىككى ئوغۇل، ئون ئالتە قىز پەرزەنت كۆردى.
22 ئابىيانىڭ باشقا ئىشلىرى، ئۇنىڭ ماكۇغان يوللىرى ۋە ئېيتقان سۆزلىرى »ئىددو پەيغەمبەرنىڭ تەھلىلى«دە پۈتۈلگەندۇر.

14

ئاسا يەھۇدا ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرىدۇ ـ ئۇنىڭ ئېتىقادى

1پاد. 15:9-12:

1 ئابىيا ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى، كىشىلەر ئۇنى »داۋۇت شەھىرى« گە دەپنە قىلدى. ئوغلى ئاسا ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى. ئاسا پادىشاھ بولغان كۈنلەردە ئون يىل تىنچ ئۆتتى.
2 ئاسا خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس ۋە توغرا بولغاننى قىلدى.
3 ئۇ يات ئىللەردىن كەلگەن بۇت قۇربانگاھلىرىنى ۋە »يۇقىرى جايلار«نى يوقىتىپ، »بۇت تۈۋرۈك«لەرنى ئۆرۈپ چېقىپ، ئاشەراھ بۇتلىرىنى كىسىپ تاشلىدى، □
4 يەھۇدالارغا ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنى ئىزدەشنى، مۇقەددەس قانۇن-ئەمرلەرنى تۇتۇشنى ئەمر قىلدى.
5 ئۇ يەنە يەھۇدا زېمىنىدىكى ھەربىر شەھەرلەردىن »يۇقىرى جايلار«نى ۋە »كۈن تۈۋرۈكلىرى«نى يوقاتتى. ئۇ چاغدا پۈتۈن پادىشاھلىق ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا تىنچ-ئاسايىشلىقتا ئۆتتى. □
6 ئۇ يەنە يەھۇدا زېمىنىدا بىرنەچچە قورغانلىق شەھەرلەرنى سالدۇردى، چۈنكى يۇرت-زېمىن ئارامىلىقتا بولدى؛ پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ئارامىلىق بەرگەچكە، شۇ يىللاردا ھېچ ئۇرۇش بولمىدى.
7 ئۇ يەھۇدالارغا: ـ زېمىن ئالدىمىزدا تىنچ ئۆرغاندا، بۇ شەھەرلەرنى سېپىل بىلەن قورشالغان، مۇنارلىق، بالداقلىق قوۋۇقلىرى بولغان شەھەرلەر قىلىپ قۇرايلى؛ چۈنكى بىز خۇدايىمىز پەرۋەردىگارنى ئىزدىگىنىمىز ئۈچۈن ئۇ تىنچلىك بەردى؛ بىز ئۇنى ئىزدەپ كەلدۇق ۋە ئۇ بىزنىڭ ئەتراپىمىزدا بىزگە ئارامىلىق بەردى، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار قۇرۇلۇشنى باشلىدى ۋە ئىشلىرى ئوڭۇشلۇق بولدى.
8 ئاسانىڭ قوشۇنى بار ئىدى؛ يەھۇدا قەبىلىسىدىن قالقان ۋە نەيزە بىلەن قوراللانغان ئۈچ يۈز مىڭ ئەسكىرى، بىنيامىن قەبىلىسىدىن سىپار ۋە ئوقيا بىلەن قوراللانغان ئىككى يۈز سەكسەن مىڭ كىشىلىك؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى باتۇر ئەزىمەتلەر ئىدى.

□ 13:18 »تۆۋەن قىلىندى« ـ ياكى »مەغلۇپ قىلىندى.«
□ 14:3 »ئۇ يات ئىللەردىن كەلگەن بۇت قۇربانگاھلىرىنى ۋە »يۇقىرى جايلار«نى يوقىتىپ...» ـ 15:11 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »»ئاشەراھ« بۇتلار« ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكلەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم »ئايال مەبۇد« شەكلىدە ئويۇلغان ياكى نەقىشلەنگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
□ 14:5 »كۈم تۈۋرۈكلىرى« ـ ياكى »ئىسرىقگاھلار« ياكى »قۇياش مەبۇدلىرى.«

9 ئۇ چاغدا زەراھ ئىسملىك بىر ئېفىئوپىي مىليون كىشىلىك قوشۇنى بىلەن ئۈچ يۈز جەڭ ھارۋىسىنى باشلاپ،
ئاساغا ھۇجۇم قوزغاپ مارەشاھغا كەلدى. □
10 ئاسا ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىشىشقا ئاتلاندى؛ ئۇلار مارەشاھقا يېقىن زەفاتاھ جىلغىسىغا كېلىپ، بىر-بىرىگە قارشى
سەپ تۈزۈپ تۇرۇشتى.
11 ئاسا خۇداسى پەرۋەردىگارغا ندا قىلىپ: ـ ئى پەرۋەردىگار، ئۆز بەندەڭگە ياردەم بەرسەڭ، ئۇ كۈچلۈك
بولسۇن، ئاجىز بولسۇن سەن ئۈچۈن ھېچقانچە ئىش ئەمەس. ئى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، بىزگە ياردەم قىلغايسەن؛
چۈنكى بىز ساڭا تايىنىمىز ۋە سېنىڭ نامىڭدا بۇ زور قوشۇنغا قارشى ئاتلىنىپ چىقتۇق. ئى پەرۋەردىگار، سەن
بىزنىڭ خۇدايىمىزدۇرسەن، ئىنسانلار سېنىڭدىن غالىپ كەلمىسۇن! ـ دېدى.□
12 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئاسا ۋە يەھۇدالار ئالدىدا ئېفىئوپىيلەرنى ئۇرۇپ تىرپىرەن قىلىۋەتتى، ئېفىئوپىيلەر
قاچتى.
13 ئاسا ئۆز ئادەملىرى بىلەن بىرلىكتە ئۇلارنى تاكى گەرارغىچە قوغلىدى؛ ئېفىئوپىيلەر شۇنداق يېقىتىلدىكى،
ئۇلاردىن بىر ئادەممۇ تىرىك قالمىدى؛ چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ۋە ئۇنىڭ قوشۇنى ئالدىدا كۆكۈم-تالقان
قىلىندى. يەھۇدالار غايەت زور جەڭ غەنىمەتلىرىنى قولىغا ئېلىپ كەتتى.
14 ئۇلار يەنە گەرار ئەتراپىدىكى بارلىق شەھەرلەرگە ھۇجۇم قىلىپ ئىشغال قىلدى؛ چۈنكى پەرۋەردىگاردىن زور
بىر قورقۇنچ مۇشۇ شەھەرلەردىكىلەرنى باسقانىدى. يەھۇدالار يەنە ھەممە شەھەرنى بىرنىمۇ قويماي بۇلاڭ-تالاڭ
قىلدى، چۈنكى ئۇلاردا تولىمۇ كۆپ مال-مۈلۈك بار ئىدى.
15 ئۇلار يەنە مال باققان چارۋىچىلارنىڭ چېدىر-قوتانلىرىغىمۇ زەرەر قىلىپ، ناھايىتى كۆپ قوي ۋە تۆگىلەرنى
ئېلىپ يېرۇسالېمغا قايتتى.

15

ئازارىيا پەيغەمبەر ئاساغا ئاگاھ ۋە رىغبەت بېرىدۇ؛ ئاسا ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىدۇ

1 خۇدانىڭ روھى ئودەدنىڭ ئوغلى ئازارىيانىڭ ئۈستىگە چۈشتى.
2 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاسا بىلەن كۆرۈشۈشكە چىقىپ ئۇنىڭغا: ـ ئى ئاسا، پۈتكۈل يەھۇدالار ۋە بىنيامىنلار، ماڭا
قۇلاق سېلىڭلار! سىلەر پەرۋەردىگار بىلەن بىللە بولغىنىڭلاردا، ئۇمۇ سىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ. سىلەر ئۇنى
ئىزلىسەڭلار ئۇ سىلەرگە تاپقۇزۇلىدۇ؛ لېكىن سىلەر ئۇنىڭدىن ۋاز كەچسەڭلار ئۇ سىلەردىن ۋاز كېچىدۇ.
3 ئىسرائىللار ئۇزۇن كۈنلەرگىچە ھەقىقىي خۇدا، تەلىم بېرىدىغان كاھىن ۋە قانۇن-ئەھكاملاردىن جۇدا بولۇپ
يۈردى؛
4 لېكىن ئۇلار قىينىچىلىقتا قالغان ۋاقىتلاردا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا قايتىپ، ئۇنى ئىزدىدى ۋە ئۇ
ئۇلارغا ئۆزىنى تاپقۇزدى.
5 ئۇ ۋاقىتلاردا چىقىپ-كىرىپ تۇرغانلارغا ھېچ ئاراملىق بولمىغان، چۈنكى ھەرقايسى ئەل-يۇرتلار مالىمانچىلىق
ئىچىدە تۇراتتى.
6 خۇدا ئۇلارنى ھەرخىل قىينىچىلىق-مالىمانچىلىق ئىچىدە قالدۇرغاچقا، مەملىكەت بىلەن مەملىكەت، شەھەر بىلەن
شەھەر ئۆزئارا سوقۇشۇپ ۋەيران بولدى.
7 لېكىن سىلەر بولسا ئۇلار، قەيسەر بولۇڭلار، مەزمۇت تۇرۇپ قوللىرىڭلارنى بوشاتماڭلار، چۈنكى ئەمەللىرىڭلارنىڭ
ئەجىر-ئىنئامى باردۇر، دېدى.

□ 14:9 «ئېفىئوپىي» ـ ياكى «ھەبەش»)بىر مىللەتنىڭ نامى.(ئىبرانىي تىلىدا «كۇشىي.»

□ 14:11 «ئۆز بەندەڭگە ياردەم بەرسەڭ، ئۇ كۈچلۈك بولسۇن، ئاجىز بولسۇن سەن ئۈچۈن ھېچقانچە ئىش ئەمەس» ـ ياكى «كۈچلۈكلەر بىلەن
ئاجىزلار ئوتتۇرىسىدىكى جەڭدە سېنىڭدىن بۇلەك ياردەمچى يوقتۇر.»

8 ئاسا بۇ گەپلەرنى ۋە ئۇدەد پەيغەمبەر بەرگەن بېشارەتنى ئاڭلىغاندا ئۇ دادىللىشىپ، پۇتۇن يەھۇدا ۋە بنيامىن
زېمىنلىرىدا، شۇنداقلا ئەفرائىمنىڭ تاغلىق رايونلىرىدا قولغا چۈشۈرگەن ھەرقايسى شەھەرلەردىكى يېرگىنچلىك بۇتلارنى
يوقاتتى ۋە يەنە پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىدىكى ئايۋان ئالدىدا تۇرغان پەرۋەردىگار قۇربانگاھىنى يېڭىباشتىن ياساتتى. □
9 ئۇ بارلىق يەھۇدالار ۋە بنيامىنلارنى، شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئولتۇراقلاشقان بارلىق ئەفرائىمي، ماناسسەھي،
شىمئونىي مۇساپىرلىرىنى يىغدى)چۈنكى نۇرغۇن ئىسرائىللار ئاسانلىقچە خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىللە
ئىكەنلىكىنى كۆرگەن بولۇپ، ئىسرائىلدىن چىقىپ ئاسا تەرەپكە ئوتكەندى.(
10 ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون بەشىنچى يىلى ئۈچىنچى ئايدا ئۇلار يېرۇسالېمغا يىغىلدى.
11 شۇ كۈنى ئۇلار ئېلىپ كەلگەن جەڭ غەنىمەتلىرىدىن يەتتە يۈز بۇقا ۋە يەتتە مىڭ قوينى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ
قۇربانلىق قىلدى. □
12 ئۇلار يەنە ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنى پۈتۈن قەلبى ۋە پۈتۈن جېنى بىلەن ئىزدەشكە بىر ئەھدە
تۈزۈشتى؛
13 ئەھدىدە، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنى ئىزدىمىگەن قېرى-ياش، ئەر-ئايال دېمەي ھەممىسى
ئۆلتۈرۈلسۇن، دېيىلدى. □
14 ئۇلار يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ۋارقىراش ۋە كاناي ھەم بۇرغا چېلىش بىلەن پەرۋەردىگارغا قەسەم بېرىشتى.
15 پۈتكۈل يەھۇدا جامائىتى ئىچكەن قەسىمدىن شادلاندى؛ چۈنكى ئۇلار پۈتۈن قەلبى بىلەن قەسەم ئىچكەن بولۇپ،
پەرۋەردىگارنى تولىمۇ تەلمۇرۇپ ئىزدىدى؛ ۋە ئۇ ئۇلارغا ئۆزىنى تاپقۇزدى. پەرۋەردىگار ئۇلارغا تۆت ئەتراپىدا
ئارامىلىق ئاتا قىلدى. □
16 ئاسا پادىشاھ يەنە چوڭ ئانىسى مائاقاھنى يېرگىنچلىك بىر »ئاشېراھ« تۈۋرۈكىنى ياسىغىنى ئۈچۈن خانىشلىق
مەرتىۋىسىدىن چۈشۈرۈۋەتتى. ئاسا بۇ يېرگىنچلىك بۇتنى كېسىپ، ئاياغ ئاستىدا چەيلىدى ۋە كىدرون جىلغىسىدا
كۆيدۈرۈۋەتتى.□ ■
17 »يۇقىرى جايلار« يوقىتىلمىسىمۇ، ئاسانىڭ قەلبى پەرۋەردىگارغا پۈتۈنلەي بېغىشلانغاندى. ■
18-19 ھەم ئاتىسى ھەم ئۇ تۆزى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ياسىغان نەرسىلەرنى، جۈملىدىن كۈمۈش بىلەن ئالتۇننى ۋە
تۇرلۇك قاچا-قۇچىلارنى خۇدانىڭ ئۆيىگە كەلتۈردى.■

16

ئاسانىڭ ئىشەنچ قىلمايدىغان يەرلىرى
1پاد. 15 *:16-24*

□ **15:8 »ئاسا بۇ گەپلەرنى ۋە ئۇدەد پەيغەمبەر بەرگەن بېشارەتنى ئاڭلىغاندا...»** ـ ئىككى ئىمكانىيەت بار: (1) ئازاريا ئاتىسى ئۇدەدنىڭ ئىسمى بىلەن ئاتىلاتتى؛ (2) ئۇنىڭ ئاتىسىمۇ ئاساغا بېشارەت بەرگەندى. بىز ئىككىنچى پىكىرگە مايىلمىز؛ چۈنكى تېكىستتە »بۇ گەپلەرنى ۋە... بېشارەتنى ئاڭلىدى« دېيىلدۇ. **»يېرگىنچلىك بۇتلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يېرگىنچلىك نەرسىلەرنى.«

□ **15:11 »شۇ كۈنى ئۇلار ئېلىپ كەلگەن جەڭ غەنىمەتلىرى...»** ـ 14:14-15نى كۆرۈڭ.

□ **15:13 »قېرى-ياش«** ـ ياكى »چوڭ-كىچىك.«

□ **15:15 »تولىمۇ تەلمۇرۇپ ئىزدىدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بارلىق ئىنتىزارلىقى بىلەن ئىزدىدى.«

□ **15:16 »چوڭ ئانىسى«** ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »ئانىسى« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»خانىش مەرتىۋىسى«** ـ بۇ سۆزگە قارىغاندا ئۇنىڭ چوڭ ئانىسى مائاقاھ پادىشاھلىقتا ئىككىنچى ئورۇندا ئۇراتتى. ■ **15:16** 1پاد. 1315: ■ **15:17** 1پاد. 1415: ■ **19-15:18** 1پاد. 1515:

1 شۇ ۋاقىتتىن تارتىپ تاكى ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئوتتۇز بەشىنچى يىلىغىچە ئۇرۇش بولۇپ باقمىدى. ئاسانىڭ
سەلتەنىتىنىڭ ئوتتۇز ئالتىنچى يىلى، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بائاشا يەھۇداغا قارشى ھۇجۇم قىلدى؛ ھېچكىم يەھۇدانىڭ
پادىشاھى ئاسا بىلەن باردى- كەلدى قىلمىسۇن دەپ، راماھ شەھىرىنى مەھكەم قىلىپ ياسىدى. □
2 ئۇ ۋاقىتتا ئاسا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى خەزىنىلەردىن ۋە پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى خەزىنىلەردىن ئالتۇن-
كۈمۈشنى ئېلىپ ئۇلارنى دەمەشقتە تۇرۇشلۇق سۈرىيە پادىشاھى بەن-ھادادقا ئەۋەتىپ ۋە بۇ خەۋەرنى يەتكۈزۈپ:
3 »مېنىڭ ئاتام بىلەن سىلىنىڭ ئاتىلىرىنىڭ ئارىسىدا بولغاندەك مەن بىلەن سىلىنىڭ ئارىلىرىدا بىر ئەھدە بولسۇن. مانا،
سىلىگە كۈمۈش بىلەن ئالتۇن ئەۋەتتىم؛ ئەمدى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بائاشا بىلەن بولغان ئەھدىلىرىدىن قوللىرىنى
ئۈزسىلە؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ مېنى قامال قىلىشتىن قول ئۈزسۇن« ـ دېدى.
4 بەن-ھادار ئاسا پادىشاھنىڭ سۈزىگە كىرىپ، ئۆز قوشۇنلىرىنىڭ سەردارلىرىنى ئىسرائىلنىڭ شەھەرلىرىگە ھۇجۇم
قىلىشقا ئەۋەتتى، ئىجون، دان، ئابەل-مايىم، نافتالىدىكى بارلىق ئامبار شەھەرلىرىنى بېقىندۇردى.
5 بائاشا بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، راماھ ئىستىھكامىنى ياساشتىن قولىنى يېغىپ، قۇرۇلۇشلارنىڭ ھەممىسىنى توختاتتى.
6 ئاسا پادىشاھ بولسا پۈتكۈل يەھۇدانىڭ ئادەملىرىنى باشلاپ، بائاشا راماھ شەھىرىنى ياساشقا ئىشلەتكەن تاشلار
بىلەن ياغاچلارنى راماھتىن توشۇپ ئېلىپ كەتتى. ئۇ مۇشۇلارنى ئىشلىتىپ گېبانى ۋە مىزپاھنى مەھكەم قىلىپ
ياسىدى.
7 ئۇ چاغدا، ئالدىن كۆرگۈچى ھانانى يەھۇدا پادىشاھى ئاسانىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ ئۆزۈڭ پەرۋەردىگار
خۇدايىڭغا ئەمەس، بەلكى سۈرىيە پادىشاھىغا تايانغانلىقىڭ ئۈچۈن سۈرىيە پادىشاھىنىڭ قوشۇنى ئۆز قولۇڭدىن
قۇتۇلدى.
8 ئېفىئوپىيەلەر بىلەن لۇبىيەلىكلەر چوڭ بىر قوشۇن ئەمەسمىدى؟ جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلىق ئەسكەرلىرى ئىنتايىن
كۆپ ئەمەسمىدى؟ لېكىن سەن پەقەت پەرۋەردىگارغا تايانغاندا، ئۇ ئۇلارنى قولۇڭغا تاپشۇرغانىدى.
9 چۈنكى پەرۋەردىگار كۆزىگە ماڭا تامامەن سادىق بولغانلارغا يارىدەمدە بولۇپ، ئۆزۈمنى قۇدرەتلىك كۆرسىتىپ
دەپ، كۆزلىرىنى پۈتۈن يەر يۈزىدە ئۆيان-بۇيان يۈگۈرتىدۇ. سەن بۇ ئىشتا بەك ئەخمەقلىق قىلدىڭ. ئەمدى
بۇنىڭدىن كېيىن ئۇرۇشلاردىن خالاس بولالمايسەن، دېدى.
10 بۇنى ئاڭلاپلا ئاسا ئالدىن كۆرگۈچىگە ئىنتايىن غەزەپلىنىپ، ئۇنى زىندانغا سولاپ قويدى؛ ئۇنىڭ بۇ سۆزىگە
قەھرى قاينىپ كەتتى. ئۇ شۇ ۋاقىتلاردا خەلقتىن بەزىلىرىگە زۇلۇم سېلىشقا باشلىغانىدى.
11 مانا، ئاسانىڭ قىلغان ئىشلىرى باشتىن ئاخىرىغىچە »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى«دا
پۈتۈلگەندۇر. □
12 ئاسانىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئوتتۇز توققۇزىنچى يىلىدا پۇتىدا بىر كېسەل پەيدا بولدى؛ ۋە كېسىلى بارغانسېرى ئېغىرلىشىپ
كەتتى؛ لېكىن ئۇ ئاغرىغاندىمۇ پەرۋەردىگارنى ئىزدىمىدى، بەلكى پەقەت تېۋىپلاردىنلا ياردەم ئىزدىدى.
13 ئاسا سەلتەنىتىنىڭ قىرىق بىرىنچى يىلىدا ئۇلدى، ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى.
14 خەلقلەر ئۇنى »داۋۇت شەھىرى«دە ئۆزىگە ئاتاپ تەييارلىتىپ كولىغان قەبرىگە دەپنە قىلدى. ئۇلار ئۇنى
ئەتىرلارنىڭ ئۆسۈلى بىلەن تەكشىلىگەن ھەرتۈرلۈك دورا-دەرماندىن بولغان بىر ئارىلاشما پۈركەلگەن جىنازىغا
ياتقۇزدى ھەمدە ئۇنىڭغا ئاتاپ نۇرغۇن خۇشبۇي ياندۇردى.□

17

يەھوشافات يەھۇداغا سەلتەنەت قىلدۇ

□ 16:1 «16-□□□» ـ بىز 19:15نى 16-باب ئېچىگە كىرگۈزدۇق. □ 16:11 »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى« ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بۇ كىتاب تەۋراتنىكى »پادىشاھلار«دۇر. □ 16:14 »ئۇنىڭغا ئاتاپ نۇرغۇن خۇشبۇي ياندۇردى« ـ ياكى »ئۇنىڭ ھۆرمىتىدە چوڭ بىر گۈلخان ياندۇردى.«

1 ئوغلى يەھوشافات ئاسانىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى؛ ئۇ ئىسرائىل پادىشاھلىقىغا تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن ئۆزىنى
كۈچەيتتى.
2 ئۇ ھەربىي كۈچلىرىنى يەھۇدانىڭ ھەممە قورغانلىق شەھەرلىرىگە ئورۇنلاشتۇردى ھەمدە يەھۇدا زېمىنىغا ۋە ئاتىسى
ئاسا ئىشغال قىلغان ئەفرائىمدىكى ھەرقايسى شەھەرلەرگە مۇداپىئە كۈچلىرىنى تۇرغۇزدى.
3 پەرۋەردىگار يەھوشافات بىلەن بىللە بولدى، چۈنكى ئۇ ئاتىسى داۋۇتنىڭ باشتا يۈرگۈزگەن يوللىرىدا مېڭىپ باتال
بۇتلىرىنى ئىزدىمىدى،
4 بەلكى ئاتىسىنىڭ خۇداسىنلا ئىزدەپ، ئۇنىڭ ئەمرلىرىدە مېڭىپ، ئىسرائىللارنىڭ قىلمىشلىرىنى دوريمىدى.
5 شۇڭا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭ پادىشاھلىقتىكى ھۆكۈمرانلىقىنى مۇستەھكەملىدى؛ پۈتكۈل يەھۇدادىكىلەر ئۇنىڭغا
سالام-سوۋغىلارنى سۇنۇپ تۇردى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ مال-مۈلكى ناھايىتى كۆپ، شان-شۆھرىتى ناھايىتى
يۈقىرى بولدى.
6 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ يوللىرىدا ماكىغاچقا، غەيرەتلىك بولدى؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ يەھۇدا زېمىنىدىن »يۈقىرى جايلار«نى
ۋە ئاشەراھ بۇتلىرىنى يوقاتتى.
7 ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئۈچىنچى يىلى ئۆزىنىڭ ئەمەلدارلىرىدىن بەن-ھايىل، ئوبادىيا، زەكەرىيا، نەتانەل، مىكايالارنى
يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىدە خەلققە تەلىم بېرىشكە ئەۋەتتى. □
8 ئۇلار بىلەن بىللە بارغانلاردىن يەنە شېمايا، نەتانىيا، زەبادىيا، ئاساھەل، شەمىراموت، يوناتان، ئادونىيا، توبىيا،
توب-ئادونىيا قاتارلىق بىرقانچە لاۋىيلار، شۇنداقلا يەنە ئەلىشاما بىلەن يەھورام دېگەن ئىككى كاھىنمۇ بار ئىدى.
9 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات قانۇنى كىتابىنى ئالغاچ بېرىپ، يەھۇدا زېمىنىدىكى بارلىق شەھەرلەرنى ئارىلاپ
يۈرۈپ خەلق ئارىسىدا تەلىم بېرەتتى.
10 يەھۇدانىڭ ئەتراپىدىكى مەملىكەتلەرنىڭ ھەممىسىنى پەرۋەردىگارنىڭ قورقۇنچى باستى ۋە ئۇلار يەھوشافات بىلەن
ئۇرۇش قىلىشقا پېتىنالمايتتى.
11 فىلىستىيلەردىن بەزىلىرى يەھوشافاتقا سوۋغا-سالاملار ۋە كۈمۈش ئولپانلىرىنى تاپشۇردى؛ ئەرەبلەرمۇ پادىلىرىدىن
ئۇنىڭغا يەتتە مىڭ يەتتە يۈز قوچقار، يەتتە مىڭ يەتتە يۈز تېكە سوۋغا قىلدى.
12 يەھوشافات بارغانسېرى كارامەت قۇدرەت تېپىپ، يەھۇدادا بىرنەچچە قورغان ۋە ئامبار شەھىرى بىنا قىلدى.
13 ئۇ يەھۇدانىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىدە نۇرغۇن ماددىي ئەشيا زاپىسى تەييارلىدى؛ يېرۇسالېمدىمۇ ئۇنىڭ زەبەردەس
باتۇر جەڭچىلىرى بار ئىدى.
14 جەمەتلىرى بويىچە ئۇلارنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ
يەھۇدا قەبىلىسىدىكى مىڭباشلىرى ئىچىدە ئادناھ سەردار بولۇپ، باتۇر جەڭچىلەردىن ئۈچ يۈز مىڭغا باشلامچىلىق
قىلاتتى؛
15 ئادناھنىڭ قول ئاستىدا يەھوھانان سەردار بولۇپ، ئىككى يۈز سەكسەن مىڭ ئادەمگە باشلامچىلىق قىلاتتى؛ □
16 يەھوھاناننىڭ قول ئاستىدا زىكرىنىڭ ئوغلى ئاماسىيا بار ئىدى؛ ئۇ پەرۋەردىگارغا ئۆزىنى ئاتۇۋەتكەن ئادەم بولۇپ،
ئىككى يۈز مىڭ باتۇر جەڭچىگە باشلامچىلىق قىلاتتى.
17 بىنيامىن قەبىلىسى ئىچىدە ئېلىيادا دېگەن باتۇر بىر جەڭچى بولۇپ، ئوقيا ۋە قالقان بىلەن قوراللانغان ئىككى يۈز
مىڭ باتۇر جەڭچىگە باشلامچىلىق قىلاتتى؛
18 ئېلىيادانىڭ قول ئاستىدا يەھوزاباد بولۇپ، جەڭگە تەييار قوشۇندىن بىر يۈز سەكسەن مىڭ ئادەمگە باشلامچىلىق
قىلاتتى.
19 بۇلارنىڭ ھەممىسى پادىشاھنىڭ خىزمىتىدە ھازىر تۇراتتى؛ پادىشاھنىڭ يەنە پۈتۈن يەھۇدا زېمىنىدىكى قورغانلىق
شەھەرلەرگە ئورۇنلاشتۇرۇلغان ئادەملىرى بولسا، ئۇلارنىڭ سىرتىدا ئىدى.□

□ 17:7 »مىكايالار« ـ ياكى »مىكالار.« □ 17:15 »يەھوھانان« ـ ياكى »يوھانان.« □ 17:19 »بۇلارنىڭ ھەممىسى« ـ بەلكىم
14-18-ئايەتتىكى يولباشچىلار ۋە 18-ئايەتتىكى »جەڭگە تەييار تۇرىدىغانلار«نى كۆرسىتىدۇ.

18

يەھوشافات ئاھاب بىلەن ئىتتىپاقداش بولدۇ

1پاد. 22:2-36

1 يەھوشافاتنىڭ مال-مۈلكى ناھايىتى كۆپ، شان-شۆھرىتى ناھايىتى يۇقىرى بولدى، ئۇ ئاھاب بىلەن قۇدىلىشىپ
ئىتتىپاقلاشتى.
2 بىرنەچچە يىلدىن كېيىن ئۇ ئاھاب بىلەن كۆرۈشۈشكە سامارىيەگە باردى. ئاھاب بولسا ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭ
ھەمراھلىرىغا ئاتاپ نۇرغۇن كالا، قوي سويدى، ئاندىن ئۇ ئۇنى گىلئادتىكى راموتقا بىللە ھۇجۇم قىلىشقا ئۇناتتى.
3 ئىسرائىل پادىشاھى ئاھاب يەھۇدا پادىشاھى يەھوشافاتتىن: ـ ئۆزلىرى مېنىڭ بىلەن بىللە گىلئادتىكى راموتقا
بېرىشقا ماقۇل بولامدىلا؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇ: ـ بىز سىلىنىڭ-مېنىڭ دەپ ئايرىمايمىز؛ مېنىڭ خەلقىم ئۆزلىرىنىڭ
خەلقىدۇر. مەن ئۆزلىرى بىلەن بىللە جەڭ قىلىشقا بارماي ئۆرمايمەن، دەپ جاۋاپ بەردى. □
4 لېكىن يەھوشافات ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا: ـ ئۆتۈنمەنكى، بۇگۈن ئاۋۋال پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى سوراپ
كۆرگەيلا، دېدى.
5 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى پەيغەمبەرلەرنى، يەنى تۆت يۈز ئادەمنى يىغدۇرۇپ ئۇلاردىن: ـ بىز جەڭ
قىلغىلى گىلئادتىكى راموتقا چىقساق بولامدۇ، يوق؟« دەپ سورىۋىدى، ئۇلار: »چىققىن، خۇدا ئۇنى پادىشاھنىڭ
قولىغا بېرىدۇ، دېيىشتى.□
6 لېكىن يەھوشافات بولسا: ـ بۇلاردىن باشقا يول سوريىغۇدەك، پەرۋەردىگارنىڭ بىرەر پەيغەمبىرى يوقمىدۇ؟ ـ
دەپ سوريدى.
7 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوشافاتقا جاۋاب بېرىپ: ـ پەرۋەردىگاردىن يول سورايدىغان يەنە بىر ئادەم بار، لېكىن
ئۇ مېنىڭ توغرامدا قۇتلۇقنى ئەمەس، بەلكى دائىم بالا-ئىيىتىنى كۆرسىتىپ بېشارەت بەرگەچكە، مەن ئۇنى ئۆچ
كۆرىمەن. ئۇ بولسا ئىملاھنىڭ ئوغلى مىكايادۇر، دېدى. يەھوشافات: ـ ئۇ ئالىيلىرى، سىلى ئۇنداق دېمىگەيلا،
دېدى.
8 ئاندىن ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىر چاكىرىنى قىچقىرىپ ئۇنىڭغا: ـ چاققان بېرىپ، ئىملاھنىڭ ئوغلى مىكايانى
چاقىرتىپ كەل، دەپ بۇيرۇدى.
9 ئەمدى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىلەن يەھۇدانىڭ پادىشاھى يەھوشافات شاھانە كىيىملىرىنى كىيىشىپ،
سامارىيەنىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدىكى خاماندا ھەربىرى ئۆز تەختىدە ئولتۇرۇشتى؛ ئۇلارنىڭ ئالدىدا
پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى بېشارەت بەرمەكتە ئىدى.
10 كەنئاناھنىڭ ئوغلى زەدەكىيا بولسا ئۆزى تۆمۈردىن مۈڭگۈزلەرنى ياساپ: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مۇشۇ مۈڭگۈزلەر بىلەن سۈريىلەرنى يوقاتقۇچە ئۇسۇپ ئۇرسىلا«، دېدى.
11 ھەممە پەيغەمبەرلەر شۇنىڭغا ئوخشاش بېشارەت بېرىپ: »گىلئادتىكى راموتقا چىقىپ سۈزىسىز مۇۋەپپەقىيەت
قازىنىلا؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنى پادىشاھنىڭ قولىغا تاپشۇرىدىكەن«، دېيىشتى.
12 مىكايانى قىچقىرغىلى بارغان خەۋەرچى ئۇنىڭغا: ـ مانا، ھەممە پەيغەمبەرلەر بىردەك پادىشاھقا ياخشى خەۋەر
بەرمەكتە؛ ئەمدى ئۆتۈنمەن، سېنىڭ سۆزۈڭمۇ ئۇلارنىڭكى بىلەن بىردەك بولۇپ، ياخشى بىر خەۋەرنى بەرگىن،
دېدى.
13 ئەمما مىكايا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، خۇدايىم ماڭا نېمە ئېيتسا، مەن شۇنى ئېيتىمەن،
دېدى.

□ 18:3 »بىز سىلىنىڭ-مېنىڭ دەپ ئايرىمايمىز« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئۆزۈم ساڭا ئوخشاش بولىمەن« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ 18:5 »چىققىن، خۇدا ئۇنى پادىشاھنىڭ قولىغا بېرىدۇ« ـ يەھوشافات: »»ئاۋۋال پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى سوراپ كەلگەيلا« دەيدۇ -4) □□□□□). لېكىن »پەيغەمبەرلەر« »پەرۋەردىگار«)ئىبرانىي تىلىدا »يەھۋە، يەھۋاھ«) دېگەن نامنى ئىشلەتمەي، بەلكى »خۇدا«)ئىبرانىي تىلىدا »ئەلوھىم«) دەپ ئىشلىتىدۇ. شۇڭا يەھوشافات »پەيغەمبەرلەر«نىڭ بېشارەتلىرىدىن قاتتىق گۇمان قىلغان بولسا كېرەك. كېيىنكى ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.

14 ئۇ پادىشاھنىڭ ئالدىغا كەلگەندە پادىشاھ ئۇنىڭدىن: ـ ئى مىكايا، جەڭ قىلغىلى گىلېئادتىكى راموتقا چىقساق
بولامدۇ، يوق؟ ـ دەپ سوريۇدى، ئۇ ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ چىقىپ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىسىلەر؛ چۈنكى
دۈشمىنىڭلار قوللىرىڭلارغا تاپشۇرۇلىدۇ، دېدى. □
15 لېكىن پادىشاھ ئۇنىڭغا: ـ مەن ساڭا قانچە قېتىم پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا راست گەپتىن باشقىسىنى ماڭا
ئېيتماسلىققا قەسەم ئىچكۈزۈشۈم كېرەك؟! ـ دېدى.
16 مىكايا: ـ مەن پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ تاغلاردا پادىچىسىز قويلاردەك تارىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆردۈم.
پەرۋەردىگار: »بۇلارنىڭ ئىگىسى يوق؛ بۇلارنىڭ ھەربىرى تىنچ-ئامان ئۆز ئۆيىگە قايتسۇن« دېدى، ـ دېدى.
17 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوشافاتقا: ـ مانا، مەن سىلىگە »ئۇ مېنىڭ توغرامدا قۇتلۇقنى ئەمەس، بەلكى ھامان
بالا-يىتىپەتنى كۆرسىتىپ بېشارەت بېرىدۇ«، دېمىگەنمىدىم؟ ـ دېدى.
18 مىكايا يەنە: ـ شۇڭا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغىن؛ مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز تەختىدە ئولتۇرغانلىقىنى،
ئاسماننىڭ پۈتكۈل قوشۇنلىرى ئۇنىڭ يېنىدا، ئۇلۇڭ ۋە سول تەرىپىدە تۇرغانلىقىنى كۆردۈم.
19 پەرۋەردىگار: »كىم ئاھابنى گىلېئادتىكى راموتقا چىقىپ، شۇ يەردە ھالاك بولۇشقا ئالدايدۇ؟« ـ دېدى. بىرسى
ئۇنداق، بىرسى مۇنداق دېيىشتى؛
20 شۇ ۋاقىتتا بىر روھ چىقىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ: »مەن بېرىپ ئالداي« دېدى. پەرۋەردىگار
ئۇنىڭدىن: »قانداق تۈسۈل بىلەن ئالدايسەن؟« دەپ سوريۇدى،
21 ئۇ: »مەن چىقىپ ئۇنىڭ ھەممە پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئاغزىدا يالغانچى بىر روھ بولىمەن«، دېدى.
پەرۋەردىگار: »ئۇنى ئالداپ ئىلىكىگە ئالالايسەن؛ بېرىپ شۇنداق قىل« ـ دېدى. □
22 مانا ئەمدى پەرۋەردىگار سېنىڭ بۇ ھەممە پەيغەمبەرلىرىڭنىڭ ئاغزىغا بىر يالغانچى روھنى سالدى؛ پەرۋەردىگار
سېنىڭ توغرا-كۈڭا بالا-يىتىپەت كۆرسىتىپ سۆزلىدى« ـ دېدى.
23 شۇنى ئاڭلاپ كەنئاناھنىڭ ئوغلى زەدەكىيا كېلىپ مىكايانىڭ كاچىتىغا بىرنى سېلىپ: ـ پەرۋەردىگارنىڭ روھى
قايسى يول بىلەن مەندىن ئۆتۈپ ساڭا سۆز قىلىشقا باردى؟! ـ دېدى.
24 مىكايا جاۋاب بېرىپ: ئۆزۈڭنى يوشۇرۇش ئۈچۈن ئىچكىرىدىكى ئۆيگە يۈگۈرگەن كۈندە شۇنى كۆرىسەن،
دېدى.□
25 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئەمدى: ـ مىكايانى ئېلىپ قايتۇرۇپ بېرىپ، شەھەر ھاكىمى ئامون بىلەن پادىشاھنىڭ
ئوغلى يوئاشقا تاپشۇرۇپ،
26 ئۇلارغا تاپىلاپ: »پادىشاھ مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۇنى زىندانغا سولاپ مەن تىنچ-ئامان يېنىپ كەلگۈچىلىك
قىيناپ، نان بىلەن سۇنى ئاز-ئاز بېرىپ تۇرۇڭلار« ـ دەڭلار، دەپ بۇيرۇدى.
27 مىكايا: ـ ئەگەر سەن ھەققەتەن تىنچ-ئامان يېنىپ كەلسەڭ، پەرۋەردىگار مېنىڭ ۋاستەم بىلەن سۆز قىلمىغان
بولىدۇ، دېدى. ئاندىن ئۇ يەنە: ـ ئەي جامائەت، ھەربىرىڭلار ئاڭلاڭلار، دېدى.
28 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىلەن يەھۇدانىڭ پادىشاھى يەھوشافات گىلېئادتىكى راموتقا چىقتى.
29 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھوشافاتقا: ـ مەن باشقا قىياپەتكە كىرىپ جەڭگە چىقاي؛ سىلى بولسىلا ئۆز كىيىملىرىنى
كىيىپ چىقىسلا، دېدى. ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى باشقا قىياپەت بىلەن جەڭگە چىقتى.

□ 18:14 »چىقىپ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىسىلەر؛ چۈنكى دۈشمىنىڭلار قوللىرىڭلارغا تاپشۇرۇلىدۇ« ـ شۇبھىسىزكى، مىكايا بۇ سۆزنى كىنايىلىك، ھەجۋىي
تەلەپپۇز بىلەن ئېيتىدۇ. چۈنكى پادىشاھ دەرھال ئۇنىڭدىن گۇمانلىنىپ قالىدۇ (15-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
□ 18:21 »مەن چىقىپ ئۇنىڭ ھەممە پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئاغزىدا يالغانچى بىر روھ بولىمەن« ـ بۇ ئايەتتىكىدىن بۇ روھنىڭ بىر يالغان سۆزلەيدىغان جن
ئىكەنلىكى كۆرۈنىدۇ. خۇدانىڭ ئۆز روھى يا كى پەرىشتىلىرى ھېچقاچان يالغان سۆز قىلمايدۇ. دېمەك، خۇدا جن-شەيتانلارغا ئاھاب پادىشاھنى ئالداشقا
يول قويىدۇ. □ 18:24 »ئىچكىرىدىكى ئۆيگە يۈگۈرگەن كۈنى« ـ يا كى »ئۆيدىن ئۆيگە يۈگۈرگەن كۈنى.«

30 سۈرىيەنىڭ پادىشاھى جەڭ ھارۋىسى سەردارلىرىغا: ـ چوڭلىرى ياكى كىچىكلىرى بىلەن ئەمەس، پەقەت ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بىلەن سوقۇشۇڭلار، دەپ بۇيرۇدى.
31 ۋە شۇنداق بولدىكى، جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ سەردارلىرى يەھوشافاتنى كۆرگەندە: ـ ئۇنى چوقۇم ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى دەپ، ئۇنىڭغا ئولىشىپ ھۇجۇم قىلماقچى بولدى؛ لېكىن يەھوشافات پەرياد كۆتۈردى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ياردەم بەردى. خۇدا ئۇلارنى ئۇنىڭدىن يىراقلاشتۇردى؛
32 چۈنكى شۇنداق بولدىكى، جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ سەردارلىرى ئۇنىڭ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى ئەمەسلىكىنى كۆرگەندە ئۇنى قوغلىماي، بۇرۇلۇپ كېتىپ قېلىشتى.
33 ئەمما بىرەيلەن قارىسىغلا بىر ئوقيا ئېتىۋىدى، ئوق ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنىڭ ساۋۇتىنىڭ مۈرىسىدىن تۆۋەنكى ئۆلچەمدىن ئۆتۈپ تەگدى. ئۇ ھارۋىكېشىگە: ھارۋىنى يانداۋۇرۇپ مېنى سەپتىن چىقارغىن؛ چۈنكى مەن يارىدار بولدۇم، دېدى.
34 ئۇ كۈنى جەڭ بارغانسېرى قاتتىق بولدى. پادىشاھ كەچكىچە سۈرىيەلەرنىڭ ئۆدۈلىدا ئۆز جەڭ ھارۋىسىغا يۆلىنىپ ئۆرە تۇردى. كۈن پېتىشى بىلەن ئۇ ئۆلدى.

19

يەھوشافات خۇدادىن ئاگاھ قوبۇل قىلدۇ

1 يەھۇدا پادىشاھى يەھوشافات ئامان-ئېسەن يېرۇسالېمدىكى ئوردىسىغا قايتىپ كەلدى.
2 ئالدىن كۆرگۈچى ھانانىنىڭ ئوغلى يەھۇ پادىشاھ يەھوشافاتنىڭ ئالدىغا چىقىپ: ـ سېنىڭ رەزىللەرنىڭ ياردىمىدە بولۇپ، پەرۋەردىگارغا ئۆچ بولغانلارنى سۆيگىنىڭ دۇرۇسمۇ؟ شۇ سەۋەبتىن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ۋېشىڭغا چۈشىدىغان بولدى.
3 ھالبۇكى، سەن ئاشەراھ بۇتلىرىنى زېمىندىن يوقىتىپ تاشلىغىنىڭ ۋە خۇدانى ئىزدەشكە نىيەت قىلغىنىڭ ئۈچۈن سەندىمۇ ياخشىلىق تېپىلدى، دېدى.
4 يەھوشافات يېرۇسالېمدا ئولتۇراتتى، كېيىنكى ۋاقىتلاردا ئۇ خەلق ئارىسىغا چىقىپ، بەئەر-شىبادىن تارتىپ ئەفرائىم تاغلىرىغىچە سەپەر قىلىپ، خەلقنى توۋا قىلدۇرۇپ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا ياندۇردى. □
5 ئۇ يەنە يەھۇدا تەۋەسىدىكى بارلىق قورغانلىق شەھەرلەردە سوراقچىلارنى تەيىنلىدى؛
6 ئۇ سوراقچىلارغا: ـ ئۆز قىلغانلىرىڭلارغا ئېھتىياتچان بولۇڭلار؛ چۈنكى سىلەرنىڭ ھۆكۈم چىقىرىشىڭلار ئىنسان ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار ئۈچۈندۇر؛ سىلەر ھۆكۈم چىقارغىنىڭلاردا ئۇ چوقۇم سىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ.
7 ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ ۋەھىمىسى كۆز ئالدىڭلاردا بولسۇن؛ ئۆز قىلغانلىرىڭلارغا ئېھتىياتچان بولۇڭلار؛ چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدا ناھەقلىق يوق، يۈز-خاتىر قىلىش يوق، پارا يېيىشمۇ يوقتۇر، دېدى.
8 يەھوشافات لاۋىيلاردىن، كاھىنلاردىن ۋە ئىسرائىل جەمەتلىرىنىڭ باشلىرىدىن بەزىلەرنى يېرۇسالېمغا قايتۇرۇپ كېلىپ، ئۇلارنى يېرۇسالېمدىمۇ پەرۋەردىگارنىڭ ھۆكۈملىرىنى چىقىرىش ۋە خەلقنىڭ ئەرز-دەۋالىرىنى بىر تەرەپ قىلىشقا تەيىنلىدى. □
9 يەھوشافات ئۇلارغا: ـ سىلەر بۇ ئىشلارنى پەرۋەردىگارنىڭ قورقۇنچىدا بولۇپ ساداقەتلىك بىلەن چىن كۆڭۈڭلاردىن ئىجرا قىلىڭلار.
10 ھەرقايسى شەھەرلەردە تۇرىدىغان قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ ئالدىڭلارغا ئېلىپ كەلگەن بارلىق ئەرز-دەۋاسى، مەيلى ئۇ خۇن دەۋاسى بولسۇن، قانۇن-ئەمر ۋە ھۆكۈم-بەلگىلىمىلەر توغرىسىدىكى ئەرز-دەۋا بولسۇن، ئۇلارنىڭ

□ 19:4 »بەئەر-شىبادىن تارتىپ ئەفرائىم تاغلىرىغىچە« ـ بەئەر-شىبا يەھۇدا زېمىنىدىكى ئەڭ جەنۇبىي چېگرا، ئەفرائىم تاغلىقى بولسا شىمالىي چېگرا ئىدى.
□ 19:8 »پەرۋەردىگارنىڭ ھۆكۈملىرىنى چىقىرىش« ـ ياكى »پەرۋەردىگار ئۈچۈن ھۆكۈم چىقىرىش.« بۇ تەرجىمە توغرا بولسا، بەلكىم ئىبادەتخانىدىكى ئىشلارنى)يەنى، پۇقرالارغا ئائىت بولمىغان ئىشلارنى(كۆرسىتىشى مۇمكىن.

پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھكار بولۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، شۇنداقلا پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى تۆز بېشىگىلارغا ۋە قېرىنداشلىرىگىلارنىڭ بېشىغا كېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنى ھامان ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرۇڭلار، شۇنداق قىلساڭلار، گۇناھكار بولمايسىلەر.
11 پەرۋەردىگارغا تەئەللۇق ئىشلاردا سىلەرنى باش كاھىن ئامارىيا باشقۇرىدۇ، پادىشاھقا دائىر ئىشلاردا، سىلەرنى يەھۇدا جەمەتىنىڭ يولباشچىسى ئىسمائىلنىڭ ئوغلى زەبادىيا باشقۇرىدۇ، سىلەرنىڭ خىزمىتىگىلاردا تۇرىدىغان لاۋىيلار بار. جاسارەتلىك بولۇپ ئىشلىرىگىلارنى قىلىڭلار ۋە پەرۋەردىگار ئىشنى دۇرۇس قىلغۇچىلار بىلەن بىللە بولىدۇ! ـ دېدى.

20

ئاجايىب بىر نۇسرەت

1 كېيىنكى ۋاقىتلاردا شۇنداق بولدىكى، موئابىيلار، ئاممونىيلار ۋە مائونىيلاردىن بەزىلىرى بىرلىشىپ كېلىپ يەھوشافاتقا ھۇجۇم قىلىشقا چىقتى.
2 چاپارمەنلەر كېلىپ يەھوشافاتقا: ـ تۆلۈك دېڭىزنىڭ ئۇ قېتىدىن، يەنى ئېدومدىن سىلىگە ھۇجۇم قىلغىلى زور بىر قوشۇن چىقىپ كەلدى، مانا، ئۇلار ھازازون-تامارداۋ، دېدى)ھازازون-تامار يەنە »ئەن- گەدى« دەپمۇ ئاتىلىدۇ.(
3 بۇنى ئاڭلىغان يەھوشافات قورقۇپ، پەرۋەردىگارنى ئىزدەشكە نىيەت باغلاپ، پۈتۈن يەھۇدا تەۋەسىدە »روزا تۇتۇشىمىز كېرەك« دەپ جاكارلىدى.
4 يەھۇدالار ئەمدى پەرۋەردىگاردىن ياردەم تىلىگلى يىغىلدى؛ خەلق يەھۇدانىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىدىن چىقىپ پەرۋەردىگاردىن ياردەم تىلەشكە كېلىشتى.
5 يەھوشافات يەھۇدا ۋە يېرۇسالېمدىكى جامائەت ئارىسىغا چىقىپ، پەرۋەردىگار ئۆيىنىڭ يېڭى ھويلىسىنىڭ ئالدىدا تۇرە تۇرۇپ
6 مۇنداق دۇئا قىلىپ: ـ
»ئى پەرۋەردىگار، ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ خۇداسى، سەن ئەرشتە تۇرغۇچى خۇدا، بارلىق ئەل-مەملىكەتلەرنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرگۈچى ئەمەسمىدىڭ؟ سېنىڭ قولۇڭ كۈچ-قۇدرەتكە تولغاندۇر، ھېچكىم سېنى توسالمايدۇ.
7 ئى خۇدايىمىز، سەن بۇ زېمىندىكى ئاھالىنى تۆز خەلقىڭ ئىسرائىللار ئالدىدىن قوغلاپ، ئۇنى تۆز دوستۇڭ ئىبراھىمنىڭ نەسلىگە مەڭگۈلۈك مىراس قىلىپ بەرگەن ئەمەسمىدىڭ؟
8 ئۇلار شۇ يەردە تۇردى ھەم شۇ يەردە سېنىڭ نامىڭغا ئاتاپ بىر مۇقەددەسخانا سېلىپ:
9 »مۇبادا بېشىمىزغا بىرەر بالا-يىتىپەت كەلسە، مەيلى ئۇ قىلىچ، جازا، ۋابا، ئاچارچىلىق بولسۇن، قېينىچىلىقتا قالغان ۋاقتىمىزدا، مۇشۇ ئۆيۈ، يەنى سېنىڭ ئالدىڭدا تۇرۇپ، ساڭا مۇراجىئەت قىلساق)چۈنكى سېنىڭ نامىڭ مۇشۇ ئۆيىدىدۇر(، سەن ئاڭلايسەن ۋە قۇتقۇزسەن« دېگەندى.
10 ئەمدى مانا، بۇ يەرگە ئاممونىيلار، موئابىيلار ۋە سېئىر تېغىدىكىلەر بېسىپ كېلىۋاتىدۇ! ئىلگىرى ئىسرائىللار مىسىر زېمىندىن چىققان چاغدا سەن ئىسرائىللارنىڭ ئۇلارغا تاجاۋۇز قىلىشىغا يول قويمىغانىدىڭ، ئۇ چاغدا ئىسرائىللار ئۇلارنى يوقاتماي ئۇ يەردىن ئايلىنىپ ئۆتكەن.
11 ئەمدى قارا، ھازىر ئۇلارنىڭ ياخشىلىقىمىزنى قانداق يول بىلەن قايتۇرماقچى بولۇۋاتقىنىغا! ئۇلار بىزنى سەن بىزگە مىراس قىلىپ بەرگەن بۇ زېمىندىن قوغلاپ چىقارماقچى بولۇۋاتىدۇ.
12 ئى خۇدايىمىز، سەن ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقارمامسەن؟ چۈنكى بىزنىڭ بىزگە ھۇجۇم قىلىشقا كېلىۋاتقان بۇ زور قوشۇن بىلەن قارشىلاشقۇدەك كۈچىمىز يوق؛ نېمە قىلىشىمىزنىمۇ بىلمەي قالدۇق؛ لېكىن بىزنىڭ كۆزىمىز ساڭا تىكلىپ تۇرماقتا« ـ دېدى.

13 بۇ چاغدا يۇتۇن يەھۇدا خەلقى، ئۇلارنىڭ قۇچاقتىكى باللىرى، خوتۇن بالا-چاقىلىرىنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا تۇراتتى.
14 ۋە شۇ پەيتتە پەرۋەردىگارنىڭ روھى جامائەتنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغان لاۋىيلاردىن ئاسافنىڭ ئەۋلادى بولغان
ماتتانيانىڭ چەۋرىسى، جەئىيەلنىڭ ئەۋرىسى، بىنايانىڭ نەۋرىسى، زەكەريانىڭ ئوغلى ياھازىيەلگە چۈشتى؛
15 ئۇ: ـ ئى پۈتۈن يەھۇدا خەلقى، سىلەر يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ۋە پادىشاھ يەھوشافات، قۇلاق سېلىڭلار!
پەرۋەردىگار سىلەرگە مۇنداق دەيدۇ: ـ »سىلەر بۇ زور قوشۇندىن قورقۇپ كەتمەڭلار ۋە ئالاقزادە بولۇپ
كەتمەڭلار، چۈنكى بۇ جەڭ سىلەرنىڭكى ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۆزىنىڭكىدۇر.
16 ئەتە ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىشقا چىقىڭلار، مانا، ئۇلار زىز داۋاندىن چىقىپ كېلىدۇ ۋە سىلەر ئۇلارنى يەرۇئەل
چۆلىنىڭ ئالدىدىكى جىلغا ئېغىزىدا ئۇچرىتىسىلەر.
17 سىلەر بۇ دۆرەم جەڭدە ئۇرۇشۇشۇڭلارنىڭ ھاجىتى بولمايدۇ، پەقەت سەپكە تىزىلىپ تۇرۇڭلار، سىلەر بىلەن
بىللە بولغان پەرۋەردىگارنىڭ نىجات-نۇسرىتىنى كۆرۈڭلار! ئى يەھۇدا، ئى يېرۇسالېمدىكىلەر، قورقماڭلار، ئالاقزادىمۇ
بولۇپ كەتمەڭلار، ئەتە ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىشقا چىقىڭلار، پەرۋەردىگار چوقۇم سىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ«! ـ
دېدى.
18 بۇ گەپنى ئاڭلاپ يەھوشافات بېشىنى يەرگە تەگكۈزۈپ تىزلاندى ۋە بارلىق يەھۇدا خەلقى ھەم يېرۇسالېمدىكىلەر
پەرۋەردىگار ئالدىدا دۇم يېقىلىپ پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلدى.
19 كوھات ئەۋلادى ۋە كوراھ ئەۋلادى ئىچىدىكى لاۋىيلاردىن بولغانلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇۋشۇپ ئىنتايىن كۈچلۈك
ئاۋاز بىلەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەشتى.
20 پۈتۈن خەلق ئەتىسى قاق سەھەردە تۇرۇپ تەكوئا چۆلىگە قاراپ ئاتلاندى؛ ئۇلار ئاتلىنىپ كېتىۋاتقاندا،
يەھوشافات ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇلارغا: ـ ئى يەھۇدا خەلقى، ئى يېرۇسالېمدىكىلەر، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار!
خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارغا تايىنىڭلار، چوقۇم مەزمۇت تۇرغۇزۇلىسىلەر؛ ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ئىشىنىڭلار،
يولۇڭلار چوقۇم راۋاژان بولىدۇ! ـ دېدى.
21 ئاندىن ئۇ خەلق بىلەن ئوبدان مەسلىھەتلىشىپ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەس بەھەيۋەتلىكىنى مەدھىيىلەپ،
ئۇنىڭغا ئاتاپ غەزەل-كۈي ئېيتىدىغانلارنى: »سىلەر پەرۋەردىگارغا رەھمەت-تەشەككۈر ئېيتىڭلار، چۈنكى
ئۇنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر«! دەپ ئوقۇشقا تەيىنلەپ، قوشۇننىڭ ئالدىدا ماڭدۇردى. □
22 ئۇلار تەنتەنە قىلىپ ھەمدۇسانا ئوقۇشى بىلەن، پەرۋەردىگار يەھۇدا خەلقىگە ھۇجۇم قىلىشقا چىققان ئامۇنىيلار،
موئابىيلار ۋە سېئىر تېغىدىكىلەرگە پىستىرما قوشۇننى ئەۋەتىپ، ئۇلارنى تارمار قىلدۇردى. □
23 شۇنىڭ بىلەن ئامۇنىيلار بىلەن موئابىيلار سېئىر تېغىدىكىلەرگە ھۇجۇم قىلىشقا ئۆتتى، ئۇلارنى بىرىنى قويماي
قىرىۋەتتى؛ ئۇلار سېئىر تېغىدىكىلەرنى قىرىپ تۈگەتكەندىن كېيىن يەنە ئۆزلىرى بىر-بىرىنى قىرغىن قىلىشقا چۈشكەنىدى.
24 يەھۇدالار چۆلدىكى كۆزەتگاھقا كېلىپ شۇ زور قوشۇن تەرەپكە قارىسا، مانا قېچىپ قۇتۇلغان بىرمۇ ئادەم يوق
بولۇپ، ھەممە يەرنى ئۆلۈك قاپلاپ كەتكەنىدى. □
25 يەھوشافات ئۆزىنىڭ ئادەملىرى بىلەن دۈشمەندىن ئولجا بۇلاڭ-تالاڭ قىلىشقا كەلگەندە، ئۇلار ئۆلۈكلەر بىلەن
بىللە نۇرغۇن مال-مۈلۈك ۋە كۆپ قىممەتلىك بۇيۇملارنى تاپتى. ئۇلار سالدۇرۇۋالغانلىرىنىڭ تولىلىقىدىن ئېلىپ
كىتەلمەي قالدى؛ ئولجا شۇنچە كۆپ بولغاچقا، ئۈنى يىغىۋېلىشقا ئۈچ كۈن كەتتى.

□ 20:21 »مۇقەددەس بەھەيۋەتلىكىنى مەدھىيىلەپ...» ـ ياكى »پاك-مۇقەددەسلىكىنىڭ گۈزەللىكىدە مەدھىيىلەپ...». »زەب.» 2:29 نى كۆرۈڭ. ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »شاھانە كىيىملەرنى كىيگەن...».
□ 20:22 »پەرۋەردىگار ... پىستىرما قوشۇننى ئەۋەتتى،...» ـ مۇشۇ سىرلىق سۆزلەر (1) پەرۋەردىگار ئامۇنىيلار قاتارلىقلارغا ھۇجۇم قىلىشقا پەرىشتىلەرنى ئەۋەتتى؛ (2) پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزى ئۇلارغا ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلدى، دەپ كۆرسىتىشى مۇمكىن. □ 20:24 »كۆزەتگاھ« ـ ياكى »كۆزەت مۇنارى.«

26 ئۇلار تۆتىنچى كۈنى بەراكاھ جىلغىسىغا يىغىلىپ، پەرۋەردىگارغا ھەمدۈسانا ئوقۇپ مۇبارەكلىدى، شۇڭا ئۇ
يەر تاكى بۈگۈنگە قەدەر »بەراكاھ جىلغىسى« دەپ ئاتىلىپ كەلمەكتە. □
27 ئاندىن بارلىق يەھۇدادىكىلەر ۋە يېرۇسالېمدىكىلەر يەھوشافاتنىڭ باشلامچىلىقىدا خۇشال-خۇرام بولۇپ يېرۇسالېمغا
قايتتى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنى دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن غالىب قىلىپ خۇشاللىققا چۆمدۈرگەنىدى.
28 ئۇلار يېرۇسالېمغا تەمبۇر، چىلتار ۋە كانايلار چېلىپ كېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىردى.
29 بارلىق ئەل-مەملىكەتلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلنىڭ دۈشمەنلىرىگە قارشى چىقىپ جەڭ قىلغانلىقىنى ئاڭلىغاندا،
خۇدانىڭ ۋەھىمىسى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە باستى.
30 شۇنىڭ بىلەن يەھوشافاتنىڭ پادىشاھلىقى تىنچ-ئاسايىشلىقتا بولدى؛ ئۇنىڭ خۇداسى ئۇنىڭ تۆت ئەتراپىنى تىنچ
قىلغانىدى.
31 شۇنداق قىلىپ يەھوشافات يەھۇدا ئۈستىگە ھۆكۈم سۈردى. ئۇ تەختىكە چىققان چاغدا ئوتتۇز بەش ياشتا
ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا يىگىرمە بەش يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى ئازۇباھ بولۇپ، ئۇ شىلھىنىڭ
قىزى ئىدى. ■
32 يەھوشافات قايماي ئاتىسى ئاسانىڭ يولىدا مېڭىپ، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە دۈرۈس بولغانىنى قىلدى.
33 پەقەت »يۇقىرى جايلار«لا يوقىتىلمىغانىدى؛ خەلق تېخىچە كۆڭۈللىرىنى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسىغا مايىل
قىلمىغانىدى.
34 يەھوشافاتنىڭ قالغان ئىشلىرى بولسا، مانا باشتىن ئاخىرىغىچە »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى«غا
كىرگۈزۈلگەن »ھاناننىڭ ئوغلى يەھۇنىڭ بايان سۆزلىرى«دە پۈتۈلگەندۇر.□
35 بۇ ئىشلاردىن كېيىن يەھۇدا پادىشاھى يەھوشافات تولا رەزىل ئىشلارنى قىلغان ئىسرائىل پادىشاھى ئاھازىيا
بىلەن ئىتتىپاق تۈزدى.
36 يەھوشافات تارشىشقا باردىغان كېمىلەرنى ياساشقا ئۇنىڭ بىلەن شېرىكلەشتى؛ شۇ كېمىلەرنى ئۇلار ئەزىئون-
گەبەردە ياساتتى.
37 ئۇ چاغدا مارەشاھلىق دوداۋاھۇنىڭ ئوغلى ئەلىئېزەر يەھوشافاتنى ئەيىبلەپ ئۇنىڭغا بېشارەت بېرىپ: ـ ئاھازىيا
بىلەن ئىتتىپاق تۈزگىنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگار سېنىڭ ياسىغانلىرىڭنى بۇزۇۋېتىدۇ« دېدى. دەرۋەقە، كېمىنىڭ
ۋاقىتلاردا ئۇ كېمىلەر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراپ تارشىشقا ماڭالمىدى.

21

يەھورام يەھۇدا ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ
2پاد. 248-16:
1 يەھوشافات ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى ۋە »داۋۇت شەھىرى«دە دەپنە قىلىندى؛ ئوغلى يەھورام ئۇنىڭ
ئورنىغا پادىشاھ بولدى.
2 يەھورامنىڭ بىرنەچچە ئىنىسى، يەنى يەھوشافاتنىڭ ئازارىيا، يەھىيەل، زەكەرىيا، ئازارىياھۇ، مىكائىل ۋە شەفاتىيا
دېگەن ئوغۇللىرى بار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئىسرائىل پادىشاھى يەھوشافاتنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى. □
3 ئۇلارنىڭ ئاتىسى ئۇلارغا نۇرغۇن ئالتۇن، كۈمۈش ۋە قىممەتلىك بۇيۇملارنى، شۇنداقلا يەھۇدا زېمىنىدىكى
بىرقانچە قورغانلىق شەھەرنى سوۋغا قىلدى؛ پەقەت پادىشاھلىقنى بولسا، يەھورام چوڭ ئوغلى بولغاچقا، ئۇنىڭغا
بەردى.

□ 20:26 «...□□□□□□□ جىلغىسىغا يىغىلىپ، پەرۋەردىگارغا ھەمدۈسانا ئوقۇپ مۇبارەكلىدى..» ـ دېمىسەكمۇ، »بەراكاھ« دېگەننىڭ مەنىسى »مۇبارەكلەش« يا كى »بەخت-بەركەت تىلەش« دېگەن مەنىدە.
■ 20:31 1پاد. 5122-41:
□ 20:34 «يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى» ـ بۇ كىتاب تەۋراتنىڭ ئۈشبۇ »تارىخ-تەزكىرىلەر« ئەمەس، بىراق شۇبھىسىزكى، ئۈشبۇ كىتابنىڭ مۇئەللىپلىرى ئۈنىڭدىن كۆپ ئۈچۈرلارنى ئالغانىدى. □ 21:2 »ئازارىياھۇ« ـ يا كى »ئازارىيا.«

4 يەھورام ئاتىسىنىڭ پادىشاھلىق تەختىگە چىقىپ ھوقۇقىنى مۇستەھكەملىدى. ئاندىن ئۇ بارلىق ئىسلىرىنى، شۇنداقلا
يەھۇدادىكى بىرقانچە ئەمەلدارلارنى قىلىچلاپ قەتل قىلدى.
5 يەھورام تەختىگە ئولتۇرغىنىدا ئوتتۇز ئىككى ياشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا سەككىز يىل سەلتەنەت قىلدى.
6 ئۇ ئاھاب جەمەتىدىكىلەرگە ئوخشاش، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرى ماڭغان يولدا ماڭدى، چۈنكى ئۇ ئاھابنىڭ
قىزىنى ئەمرىگە ئالغانىدى؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى.
7 بىراق پەرۋەردىگار داۋۇت بىلەن تۈزگەن ئەھدىسى سەۋەبلىك، داۋۇتقا ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا مەڭگۈ ئوچمەيدىغان
بىر چىراغ قالدۇراي دەپ، ۋەدە قىلغىنى بويىچە داۋۇتنىڭ جەمەتىنى يوق قىلىپ تاشلاشنى خالىمىدى.
8 يەھورامنىڭ سەلتەنىتىدىكى كۈنلەردە ئېدومىلار يەھۇدادىن ئايرىلىپ چىقىپ، ئۆز ئالدىغا ئۆزلىرىگە ھۆكۈمرانلىق
قىلدىغان بىر پادىشاھ تىكلىدى.
9 يەھورام، سەردارلىرى ۋە بارلىق جەڭ ھارۋىلىرى ئىئوردان دەريىاسىدىن ئۆتۈپ، كېچىدە قوزغىلىپ چىقىپ،
ئۆزلىرىنى قورشىۋالغان ئېدومىيلارغا ۋە جەڭ ھارۋىسى سەردارلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ غالىب كەلدى.
10 ھالبۇكى، ئېدومىيلار شۇنىڭدىن ئېتىبارەن يەھۇداغا قارشى چىقىپ، تاكى بۈگۈنگە قەدەر يەھۇدانىڭ
ھۆكۈمرانلىقىدىن ئايرىلىپ تۇردى. يەھورام ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنى تاشلىغىنى ئۈچۈن لىبناھلىقلارمۇ
شۇ چاغدا ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ ئۇنىڭ قولىدىن ئايرىلىپ چىقتى.
11 ئۇنىڭ ئۈستىگە، يەھورام يەنە يەھۇدانىڭ تاغلىرىدا »يۇقىرى جايلار«نى ياسىتىپ، يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنى
بۇزۇۋېچىلىققا پۈتلاشتۇردى، يەھۇدالارنىمۇ شۇنداق ئازدۇردى.[□]
12 شۇ ۋاقىتلاردا ئىلىياس پەيغەمبەر تەرىپىدىن يېزىلغان بىر مەكتۇپ يەھورامغا تەگدى، ئۇنىڭدا مۇنداق دېيىلدى:
»سېنىڭ بوۋاڭ داۋۇتنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »سەن ئاتاڭ يەھوشافاتنىڭ يوللىرىدا ماڭماي،
شۇنىڭدەك يەھۇدا پادىشاھى ئاسانىڭمۇ يوللىرىنى تۇتماي، [□]
13 بەلكى ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ يوللىرىدا مېڭىپ، يەھۇدالارنى ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنى خۇددى
ئاھاب جەمەتىدىكىلەر بۇزۇۋېچىلىقلار قىلغاندەك بۇزۇۋېچىلىقلارغا پۈتلاشتۇرغانلىقىڭ ئۈچۈن، شۇنداقلا ئاتاڭنىڭ
جەمەتىدىكىلەرنى، يەنى ئۆزۈڭدىن ياخشى بولغان ئىنىلىرىڭنى قەتل قىلغىنىڭ ئۈچۈن،
14 پەرۋەردىگار سېنىڭ خەلقىڭنى، خوتۇن بالا-چاقىلىرىڭنى ۋە بارلىق مال-مۈلكۈڭگە ئالامەت زور زەرب بىلەن
ئۇرىدۇ.
15 ئۇ سېنىمۇ ئېغىر ۋابالار بىلەن ئۇرۇپ، ئۈچەي-باغرىڭنى ئېغىر كېسەلگە مۇپتىلا قىلىدۇ، كېسىلىڭ كۈندىن
كۈنگە ئېغىرلىشىپ، ئۈچەيلىرىڭ ئېقىپ چىقىدۇ«« دېيىلگەنىدى.
16 كېيىنكى ۋاقىتلاردا پەرۋەردىگار فىلىستىيلەرنىڭ ۋە ئېفىئوپىيلەرنىڭ يېنىدىكى ئەرەبلەرنىڭ روھىنى يەھورامغا
قارشى قوزغاتتى.
17 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يەھۇدا زېمىنىغا زەرب قىلىپ بېسىپ ئۆتتى ۋە پادىشاھ ئوردىسىدىكى بارلىق مال-مۈلۈكنى
بۇلاڭ-تالاڭ قىلىپ، ئوغۇللىرى بىلەن خوتۇنلىرىنى تۇتقۇن قىلىپ ئېلىپ كەتتى؛ ئۇلار كەنجى ئوغلى يەھوئاھازدىن
بۇلەك ئوغۇللىرىدىن بىرىنمۇ قالدۇرمىدى.
18 بۇ ۋەقەدىن كېيىن پەرۋەردىگار يەھورامنى ئۇرۇپ، ئۈچەيلىرىنى ساقايماس ئېغىر كېسەلگە گىرىپتار قىلدى.
19 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇنىڭ كېسىلى كۈندىن-كۈنگە ئېغىرلىشىپ، ئىككى يىل ۋاقىت ئۆتۈشكە تاز قالغاندا،
كېسەللىك تۈپەيلىدىن ئۈچەيلىرى تېشىلىپ چۈشتى، ئۇ تولىمۇ ئازابلىنىپ ئۆلدى؛ ئۇنىڭ خەلقى ئاتا-بوۋىلىرىنى

□ 21:11 »بۇزۇۋېچىلىققا پۈتلاشتۇردى...« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »بۇزۇۋېچىلىق« روھىي جەھەتتىن ئېيتىلىدۇ، دېمەك پەرۋەردىگارغا ۋاپاسىزلىق قىلىپ
بۇتلارغا چوقۇنۇپ كەتكەنلىكنى كۆرسىتىدۇ. شۇنداقتىمۇ، شۇ چاغدىكى يۇتپەرەسلىكنىڭ جىسمانىي جەھەتتىنمۇ بۇزۇۋېچىلىق ۋە پاھىشۋازلىق بىلەن زىچ
مۇناسىۋىتى بار ئىدى.
□ 21:12 ...« ئىلىياس پەيغەمبەر تەرىپىدىن يېزىلغان بىر مەكتۇپ يەھورامغا تەگدى« ـ بۇ مەكتۇپ يەھورامنىڭ قولىغا يېتىپ كەلگەن ۋاقىتتا،
ئىلىياس بەلكىم ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن بولۇشى مۇمكىن.

ئىززەتلەپ ئۇلارغا خۇشبۇي ياققاندەك، ئۇنىڭغا ھېچقانداق خۇشبۇي يېقىپ ئولتۇرمىدى.
20 يەھورام تەختكە چىققان چېغىدا ئوتتۇز ئىككى ياشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا سەككىز يىل سەلتەنەت قىلدى ۋە
ئۇ دۇنيادىن كەتكەندە ھېچكىم ئۇنىڭغا قايغۇ-ھەسرەت چەكمىدى. خالايىق ئۇنى »داۋۇت شەھىرى« گە دەپنە
قىلدى، لېكىن پادىشاھلار قەبرىستانلىقىغا دەپنە قىلمىدى.

22

ئاھازىيا يەھۇدا ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ
2پاد. 8:25-29 9 27-29:

1 يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار يەھورامنىڭ كەنجى ئوغلى ئاھازىيانى ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ قىلىپ تىكلىدى؛ چۈنكى
ئەرەبلەر بىلەن بىللە بارگاھقا ېىسىپ كىرگەن قاراقچىلار ئاھازىيانىڭ ئاكىلىرىنى قېيماي ئولتۇرۇۋەتكەنىدى. شۇنىڭ
بىلەن يەھۇدا پادىشاھى يەھورامنىڭ ئوغلى ئاھازىيا سەلتەنەت قىلدى. □
2 ئاھازىيا تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە ئىككى ياشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا بىر يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ
ئانىسىنىڭ ئىسمى ئاتالىيا بولۇپ، ئومرىنىڭ نەۋرە قىزى ئىدى. □
3 ئاھازىيامۇ ئاھاب جەمەتىنىڭ يوللىرىغا ماكىدى؛ چۈنكى ئۇنىڭ ئانىسى ئۇنى رەزىللىككە ئۈندەيتتى.
4 ئۇ ئاھاب جەمەتى قىلغىنىدەك، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى؛ چۈنكى ئۇنىڭ ئاتىسى ئۆلگەندىن
كېيىن ئاھاب جەمەتىدىكىلەر ئۇنى ھالاكەتكە ئېلىپ بارىدىغان رەزىل نەسىھەتلەرنى بېرەتتى.
5 ئۇ ئۇلارنىڭ نەسىھىتىگە ئەگىشىپ، ئىسرائىل پادىشاھى ئاھابنىڭ ئوغلى يەھورام بىلەن بىرلىكتە گىلېئادتىكى راموتقا
بېرىپ سۈرىيە پادىشاھى ھازائەل بىلەن سوقۇشتى؛ شۇ چاغدا سۈرىيەلەر يەھورامنى زەخمىلەندۈردى.
6 ئاندىن يەھورام راماھدا سۈرىيە پادىشاھى بىلەن سوقۇشقان چاغدىكى جاراھەتلىرىنى داۋالىتىش ئۈچۈن يىزرەئەلگە
قايتتى. ئاندىن يەھورامنىڭ ئوغلى يەھۇدا پادىشاھى ئازارىيا ئاھابنىڭ ئوغلى يەھورامنىڭ كېسىل بولۇپ قالغانلىقى
سەۋەبىدىن ئۇنى يوقلىغىلى يىزرەئەلگە باردى.
7 ھالبۇكى، ئاھازىيانىڭ يەھورامنى يوقلىغىلى بارغىنى دەل ئۆزىنى ھالاكەتكە ئېلىپ بارىدىغان، خۇدا بېكىتكەن ئىش
ئىدى. چۈنكى ئۇ بارغاندىن كېيىن يەھورام بىلەن بىرلىكتە نىمشىنىڭ ئوغلى يەھۇئا قارشى سوقۇشۇشقا چىقتى. مۇشۇ
يەھۇ ئەسلىدە پەرۋەردىگار تەرىپىدىن ئاھابنىڭ جەمەتىنى يوقىتىش ئۈچۈن مەسىھ قىلىنغانىدى.
8 ۋە شۇنداق بولدىكى، يەھۇ خۇدا بېكىتكەن ھۆكۈمنى ئاھاب جەمەتىنىڭ ئۈستىگە يۈرگۈزگەن ۋاقىتدا، ئۇ
يەھۇدادىكى ئەمەلدارلارنى ۋە ئاھازىيانىڭ خىزمىتىدە بولغان قېرىنداشلىرىنىڭ ئوغۇللىرىنى ئۈچرىتىپ، ئۇلارنى قېيماي
ئولتۇرۇۋەتتى.
9 يەھۇ ئاھازىيانىمۇ ئىزدىدى؛ كىشىلەر ئۇنى تۇتۇۋالدى)ئۇ ساماريەگە يوشۇرۇنۇۋالغانىدى.(ئۇلار ئۇنى يەھۇنىڭ
ئالدىغا ئېيىرىپ ئولتۇردى. ئۇلار ئۇنى دەپنە قىلدى، چۈنكى كىشىلەر: »بۇ دېگەن پەرۋەردىگارنى چىن كۆڭلىدىن
ئىزدىگەن يەھوشافاتنىڭ نەۋرىسىدۇر« دېگەنىدى. ئاھازىيانىڭ جەمەتىدە پادىشاھلىقنى قولىغا ئالغۇدەك بىرەر ئادەم
قالمىدى.

خانىش ئاتالىيا يەھۇدا ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدۇ
2پاد. 11:1-3

□ 22:1 »ئەرەبلەر بىلەن بىللە بارگاھقا ېىسىپ كىرگەن قاراقچىلار...» ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »بارگاھ« بەلكىم يەھۇدادىكىلەر ئەرەبلەر بىلەن قارشىلىشقا
تەيارلىنىش ئۈچۈن دالادا تىككەن ھەربىي بارگاھنى كۆرسىتىدۇ. بەزى تەرجىمانلار »شەھەر« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.
□ 22:2 »ئاھازىيا تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە ئىككى ياشتا ئىدى« ـ كۆپ كونا كۆچۈرمىلەردە «...□□□□□ ئىككى ياشتا ئىدى» دېيىلىدۇ.
بۇ قېتىم بەزى قەدىمكى كۆچۈرمىلەر ۋە تەرجىمە نۇسخىسىغا ۋە «□□□2.» 26:8 گە ئاساسەن »يىگىرمە ئىككى ياش« دەپ تەرجىمە قىلىدۇق.

10 ئەمدى ئاھازىيانىڭ ئانىسى ئاتالىيا ئوغلىنىڭ ئۆلگىنىنى كۆرگەندە، يەھۇدا جەمەتىدىكى بارلىق شاھ نەسلىنى ئۆلتۈرۈشكە قوزغالدى.
11 لېكىن پادىشاھنىڭ قىزى يەھوشەبىيات ئۆلتۈرۈلۈش ئالدىدا تۇرغان پادىشاھنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئارىسىدىن ئاھازىيانىڭ ئوغلى يوئاشنى ئوغرىلىقچە ئېلىپ چىقىپ، ئۇنى ۋە ئىنىك ئانىسىنى ياستۇق-كىرلىك ئامبىرىغا يوشۇرۇپ قويدى. شۇنداق قىلىپ پادىشاھ يەھورامنىڭ قىزى،)يەنى ئاھازىيانىڭ سىڭلىسى(، باش كاھىن يەھۇيادانىڭ خوتۇنى يەھوشەبىيات يوئاشنى ئاتالىيا ئۆلتۈرۈۋەتمىسۇن دەپ ئاتالىيادىن يوشۇرۇپ قويدى. □
12 ئاندىن كېيىن يوئاش ئۇلار بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە ئالتە يىل يوشۇرۇنۇپ تۇردى؛ ئۇ چاغدا ئاتالىيا يەھۇدا زېمىنىدا سەلتەنەت قىلاتتى.

23

1 يەتتىنچى يىلى، يەھويادا جاسارەتكە كېلىپ، يەروھامنىڭ ئوغلى ئازارىيا، يەھوھاناننىڭ ئوغلى ئىسمائىل، ئوبەدنىڭ ئوغلى ئازارىيا، ئادايانىڭ ئوغلى ماۋاسىياھ ۋە زىكرىنىڭ ئوغلى ئەلىشافات قاتارلىق بىرقانچە يۈزبېشىنى چاقىرىپ ئۇلار بىلەن ئەھدە تۈزدى. □ ■
2 ئۇلار يەھۇدا زېمىنىنى ئارىلاپ، يەھۇدادىكى ھەرقايسى شەھەرلەردىن لاۋىيلارنى ۋە ئىسرائىلدىكى چوڭ يولباشچىلارنى يىغدى؛ ئۇلار يېرۇسالېمغا كېلىشتى.
3 پۈتكۈل جامائەت خۇدانىڭ ئۆيىدە پادىشاھ بىلەن ئەھدىلەشتى. يەھويادا ئۇلارغا: ـ پادىشاھنىڭ ئوغلى پەرۋەردىگارنىڭ داۋۇتنىڭ ئەۋلادلىرى توغرۇلۇق ۋەدە قىلغىنىدەك چوقۇم سەلتەنەت قىلىدۇ.
4 مانا سىلەر قىلىشىڭلار كېرەك بولغان ئىش شۇكى: ـ شابات كۈنىدە پاسىبانلىق نۆۋىتى كەلگەن كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارنىڭ ئۈچتىن بىرى ھەرقايسى دەرۋازىلارنى مۇھاپىزەت قىلسۇن؛
5 ئۈچتىن بىرى پادىشاھ ئوردىسىنى، ئۈچتىن بىرى »ئۇل دەرۋازىسى«نى مۇھاپىزەت قىلسۇن، باشقىلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگار ئۆيىنىڭ ھويلىلىرىدا بولسۇن.
6 لېكىن كاھىنلار ھەم ۋەزىپە ئۆتەيدىغان لاۋىيلاردىن بۆلەك ھېچكىمنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرگۈزمىسۇن)كاھىن-لاۋىيلار پاك-مۇقەددەس دەپ ھېسابلانغاچقا كىرىشكە بولىدۇ.(باشقا خەلقنىڭ ھەربىرى پەرۋەردىگار ئۆزىگە بېكىتكەن جايلارنى كۈزەت قىلسۇن.
7 لاۋىيلارنىڭ ھەربىرى قولىغا قوراللىرىنى ئېلىپ پادىشاھنى ئوراپ تۇرسۇن؛ ئۆز مەيلىچە مۇقەددەس ئۆيگە كىرىشكە ئۇرۇنغان ھەركىم ئۆلتۈرۈلسۇن؛ سىلەر پادىشاھ كىرىپ-چىقىپ يۈرگىنىدە ئۇنىڭ يېنىدىن ئايرىلماڭلار، ـ دېدى.■
8 لاۋىيلار بىلەن يەھۇدالارنىڭ ھەممىسى كاھىن يەھويادانىڭ بارلىق تاپىلىغانلىرىنى بەجا كەلتۈرۈشتى. لاۋىيلارنىڭ ھەربىرى شابات كۈنى نۆۋەتچىلىككە كىرگەن ۋە نۆۋەتچىلىكتىن چۈشكەنلەرنى ئۆز يېنىدا قالدۇرۇپ قالدى؛ چۈنكى كاھىن يەھويادا ھېچكىمنى نۆۋەتچىلىكتىن چۈشۈشكە قويمىدى.
9 ئاندىن يەھويادا كاھىن داۋۇت پادىشاھنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە ساقلاقلىق نەيزە ۋە قالقان-سىپارلىرىنى يۈزبېشىلارغا تارقىتىپ بەردى.
10 ئۇ يەنە كۆپچىلىكنى، ھەربىرى قولىغا ئۆز نەيزىسىنى ئۆتقان ھالدا، ئىبادەتخانىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىن تارتىپ سول تەرىپىگىچە، قۇربانگاھ بىلەن ئىبادەتخانىنى بويلاپ پادىشاھنىڭ ئەتراپىدا تۇرغۇزدى.
11 ئاندىن ئۇلار شاھزادىنى ئېلىپ چىقىپ، ئۇنىڭ بېشىغا تاجنى كىيگۈزۈپ، ئۇنىڭغا گۈۋاھنامىلەرنى بېرىپ، ئۇنى پادىشاھ قىلدى؛ يەھويادا ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى خۇشۇي ماي بىلەن ئۇنى مەسىھ قىلدى ۋە »پادىشاھ ياشىسۇن«! دەپ توۋلاشتى.

□ 22:11 »يەھوشەبىيات« ـ ياكى »يەھوشىبا.» □ 23:1 »يەھويادا جاسارەتكە كېلىپ...» ـ ياكى »يەھويادا ئۆزىنى كۆچلەندۈرۈپ...»
■ 23:1 2پاد. 11:4-2011 ■ 23:7 ۋەھ. 14□1: 4، 5

12 ئاتالىيا خەلقلەرنىڭ چېپىشىپ يۈرگەنلىكىنى ۋە پادىشاھنى تەرىپلەۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە
كىرىپ، كۆپچىلىكنىڭ ئارىسىغا كەلدى.
13 ئۇ قارىسا، مانا پادىشاھ ئۆينىڭ دەرۋازىسىدا، تۇۋرۇكنىڭ يېنىدا تۇراتتى؛ پادىشاھنىڭ يېنىدا ئەمەلدارلار
بىلەن كانايچىلار تىزىلغانىدى، بارلىق يۇرتنىڭ خەلقى شادلىنىپ كاناي چېلىشاتتى، نەغمىچىلەر ھەرخىل سازلارنى
چېلىپ، جامائەتنى باشلاپ مەدھىيە ئوقۇتۇۋاتاتتى. بۇنى كۆرگەن ئاتالىيا كىيىملىرىنى يىرتىپ: ـ ئاسىيلىق، ئاسىيلىق!
ـ دەپ ۋارقىردى.
14 ئەممە يەھويادا كاھىن قوشۇنغا مەسئۇل بولغان يۈزبېشىلارنى چاقىرتىپ ئۇلارغا: ـ ئۇنى سەپلىرىگىلار ئوتتۇرىسىدىن
سىرتقا چىقىرىۋېتىڭلار؛ كىمدەكىم ئۇنىڭغا ئەگەشسە قىلىچلانسۇن، دەپ بۇيرۇدى. چۈنكى كاھىن: ـ ئۇنى
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئىچىدە ئۆلتۈرمەڭلار، دەپ ئېيتقانىدى.
15 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭغا يول بوشىتىپ بەردى؛ ئۇ ئوردىنىڭ »ئات دەرۋازىسى« بىلەن پادىشاھنىڭ ئوردىسىغا
كىرگەندە ھەشكەرلەر ئۇنى شۇ يەردە ئۆلتۈردى.□
16 يەھويادا، پۈتكۈل جامائەت ۋە پادىشاھ بىرلىكتە: »پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى بولايلى« دېگەن بىر ئەھدىنى
تۈزۈشتى.
17 ئاندىن بارلىق خەلق باۋالىنىڭ بۇتخانىسىغا بېرىپ ئۇنى بۇزۇپ تاشلىدى؛ ئۇنىڭ قۇربانگاھلىرى بىلەن مەبۇدلىرىنى
چېقىپ پارە-پارە قىلىپ، باۋالىنىڭ كاھىنى ماتتانىنى قۇربانگاھلارنىڭ ئالدىدا ئۆلتۈردى.
18 ئاندىن كېيىن يەھويادا كاھىن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى بارلىق مەسئۇلىيەتلەرنى لاۋىي قەبىلىسىنىڭ كاھىنلىرىنىڭ
قولىغا تاپشۇردى. كاھىنلارنى بولسا، ئەسلىدە پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزي ئىشلىرىغا تۇۋەت بىلەن قاراشقا، پەرۋەردىگارغا
ئاتاپ كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇنۇشقا داۋۇت تەيىنلىگەندى. ئۇلار قۇربانلىقلارنى داۋۇتنىڭ كۆرسەتمىلىرى بويىچە،
خۇشال-خۇراملىق ئىچىدە نەغمە-ناۋا ئوقۇغان ھالدا مۇساغا تاپشۇرۇلغان تەۋرات-قانۇندا پۈتۈلگىنىدەك سۇنۇشقا
مەسئۇل ئىدى.
19 يەھويادا يەنە پەرۋەردىگار ئۆيىنىڭ ھەرقايسى دەرۋازىلىرىغا دەرۋازىۋەنلەرنى تەيىنلىدىكى، ھەرقانداق ئىشلاردىن
ناپاك قىلىنغان ئادەملەر كىرگۈزۈلمەيتتى.
20 ئۇ يەنە يۈزبېشىلىرى، ئاقسۆڭەكلەر، خەلق ئىچىدىكى يولباشچىلار ۋە يۇرتنىڭ ھەممە خەلقىنى باشلاپ چېلىپ،
پادىشاھنى پەرۋەردىگار ئۆيىدىن ئېلىپ چۈشۈپ، »يۇقىرىقى دەرۋازا« ئارقىلىق ئوردىغا ئەكىرىپ، پادىشاھلىق
تەختىگە ئولتۇرغۇزدى.
21 يۇرتنىڭ بارلىق خەلقى شادلىناتتى؛ ئۇلار ئاتالىيانى قىلىچلاپ ئۆلتۈرگەندىن كېيىن، شەھەر تىنچ بولۇپ قالدى.

24

يوئاش ـ يەنى يەھوئاش ـ يەھۇداغا سەلتەنەت قىلدۇ
2پاد. 22 12-1:
1 يوئاش تەختكە چىققان چېغىدا يەتتە ياشتا ئىدى، ئۇ يېرۇسالېمدا قىرىق يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ
ئىسمى زىبىياھ بولۇپ، بەئەر-شىبالىق ئىدى. □
2 يەھويادا كاھىن ھايات كۈنلىرىدە يوئاش پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلاتتى. □
3 يەھويادا ئۇنىڭغا ئىككى خوتۇن ئېلىپ بەردى، ئۇ بىرقانچە ئوغۇل-قىز پەرزەنت كۆردى.
4 شۇنىڭدىن كېيىن يوئاش پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى قايتا ياسىتىش نىيىتىگە كەلدى،

□ 23:15 «...□□□□□□□ يول بوشىتىپ بەردى» ـ يۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنى قولغا ئالدى.«
□ 24:1 »يوئاش« ـ »يەھوئاش«نىڭ باشقا شەكلى.
□ 24:2 »يەھويادا ... ھايات كۈنلىرىدە يوئاش پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلاتتى« ـ بۇ سۆزگە قارىغاندا، يوئاش يەھويادا ئۆلگەندىن
كېيىن پەرۋەردىگارنىڭ يولىدىن چىقىپ كەتتى؛ ۋە دەرۋەقە شۇنداق بولدى («2□□□.» 27-17:24نى كۆرۈڭ.)

5 ئۇ كاھىنلارنى ۋە لاۋىيلارنى يىغىپ ئۇلارغا: ـ خۇدايىكىلارنىڭ ئۆيىنى ئوكۇلتىپ تۈزۈش ئۈچۈن يەھۇدا
شەھەرلىرىگە بېرىپ، بارلىق ئىسرائىللاردىن يىللىق ئىشانە توپلاڭلار، بۇ ئىشنى تېزدىن بېجىرىڭلار! ـ دېدى. لېكىن
لاۋىيلار بۇ ئىشنى بېجىرىشكە ئانچە ئالدىراپ كەتمىدى. □
6 بۇنى ئۇققان پادىشاھ باش كاھىن يەھويادانى چاقىرتىپ ئۇنىڭغا: ـ تۈزلىرى نېمىشقا لاۋىيلارغا پەرۋەردىگارنىڭ
قۇلى مۇسا ئىسرائىل جامائىتىگە خۇدانىڭ گۈۋاھلىقى ساقلاقلىق چېدىر ئۈچۈن بەلگىلىگەن باجنى يەھۇدا ۋە
يېرۇسالېمدىن ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇمىدىلا؟ ـ دېدى □
7)چۈنكى ئەسلىدە رەزىل خوتۇن ئاتالىيا ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى خۇدانىڭ ئۆيىگە بۇسۇپ كىرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىدىكى بارلىق مۇقەددەس بۇيۇملارنى ئېلىپ بائال بۇتلىرىغا ئاتاپ تەقدىم قىلىۋەتكەنىدى.(
8 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، بىر ساندۇق ياسىتىپ پەرۋەردىگار ئۆيىنىڭ دەرۋازىسىنىڭ سىرتىغا
قويغۇزدى؛
9 ئاندىن: »خۇدانىڭ قۇلى مۇسا چۆلدە ئىسرائىللارنىڭ ئۈستىگە بېكىتكەن باجنى يىغىپ ئەكىلىپ پەرۋەردىگارغا
تاپشۇرۇڭلار« دېگەن بىر ئۇقتۇرۇش يەھۇدا بىلەن يېرۇسالېم تەۋەسىدە چىقىرىلدى.
10 بارلىق ئەمەلدارلار ۋە بارلىق خەلق خۇشال ھالدا باجنى ئەكىلىپ ساندۇق تولغۇچە ئۇنىڭغا تاشلىدى.
11 لاۋىيلار پۇل ساندۇقىنى پادىشاھ بۇ ئىشقا مەسئۇل قىلغان كىشىنىڭ ئالدىغا ئەكەلگەندە، ئۇلار باج پۇلىنىڭ
كۆپ چۈشكەنلىكىنى كۆرسە، ئاندىن پادىشاھنىڭ كاتىپى بىلەن باش كاھىننىڭ ئادىمى كېلىپ پۇل ساندۇقىنى
ئۆگىتىۋېپ قۇرۇقدىغاندىن كېيىن، يەنە ئەسلى ئورنىغا ئاپىرىپ قويىاتتى. ھەركۈنى شۇنداق بولۇپ تۇردى؛ ناھايىتى
كۆپ پۇل يىغىلدى.
12 پادىشاھ بىلەن يەھويادا پۇلنى پەرۋەردىگار ئۆيىدىكى ئىش بېجىرگۈچىلەرگە تاپشۇردى؛ ئۇلار بۇنىڭ بىلەن
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ئۆگىشاش ۋە ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن تاشچىلار بىلەن ياغاچچىلارنى، تۆمۈرچىلەر بىلەن
مىسكەرلەرنى ياللىدى.
13 ئىشلەمچىلەر توختىماي ئىشلىدى، ئۆگىشاش ئىشى ئۇلارنىڭ قولىدا ئۆگۈشلۈق ئېلىپ بېرىلدى؛ شۇنداق قىلىپ
ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ئەسلىدىكى ئۆلچەم-لاھىيەسى بويىچە ياسىدى، شۇنداقلا ئۇنى تولىمۇ پۇختا قىلىپ ياساپ
چىقتى.
14 ئۇلار ئىشنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن ئېشىپ قالغان پۇلنى پادىشاھ بىلەن يەھويادانىڭ ئالدىغا ئەكىلىپ تاپشۇردى.
ئۇلار بۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈچۈن ھەرخىل ئەسۋاپ-بۇيۇملارنى، جۇملىدىن ئىبادەت خىزمىتىدىكى
ھەرخىل بۇيۇملار، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارغا مۇناسىۋەتلىك قاچا-قۇچا، قازان-تەخسىلەر ۋە ھەرخىل ئالتۇن-
كۈمۈش باشقا بۇيۇملارنى ياساتتى. يەھويادانىڭ بارلىق كۈنلىردە، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە كۆيدۈرمە
قۇربانلىقنى دائىم سۇنۇپ تۇردى.
15 يەھويادا قېرىپ، ياشايدىغان يېشى توشۇپ ئۆلدى؛ ئۇ ئۆلگەن چاغدا بىر يۈز ئوتتۇز ياشتا ئىدى.
16 ئۇلار ئۇنى »داۋۇت شەھىرى«دە پادىشاھلار قاتارىدا دەپنە قىلدى، چۈنكى ئۇ ئىسرائىلغا ھەم خۇداغا ۋە ئۇنىڭ
ئۆيىگە نىسبەتەن ناھايىتى چوڭ تۆھپە كۆرسەتكەنىدى.
17 يەھويادا ئۆلگەندىن كېيىن يەھۇدادىكى يولباشچىلار پادىشاھنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭغا باش ئۇردى؛ پادىشاھ
ئۇلار كۆرسەتكەن مەسلىھەتنى ماقۇل كۆردى.
18 ئۇلار ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىن ۋاز كېچىپ، ئاشەراھ ۋە بۇتلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرىشتى.
ئۇلارنىڭ بۇ گۇناھى سەۋەبلىك خۇدانىڭ غەزىپى يەھۇدا بىلەن يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ بېشىغا كەلدى.

□ 24:5 »خۇدايىكىلارنىڭ ئۆيىنى ئوكۇلتىپ تۈزۈش ئۈچۈن ....، بارلىق ئىسرائىللاردىن يىللىق ئىشانە توپلاڭلار« ـ ياكى »ھەر يىلى خۇدايىكىلارنىڭ ئۆيىنى ئوكۇلتىش ئۈچۈن... بارلىق ئىسرائىللاردىن ئىشانە توپلاڭلار.«

□ 24:6 »خۇدانىڭ گۈۋاھلىقى ساقلاقلىق چېدىر« ـ ياكى »مۇكۇم-گۈۋاھلىق چېدىرى« ـ »ئىبادەت چېدىرى«نىڭ باشقا بىر ئاتالغۇسى. »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى مۇسا ... خۇدانىڭ گۈۋاھلىقى ساقلاقلىق چېدىر ئۈچۈن بەلگىلىگەن باج...« ـ مۇسانىڭ بۇ يۇيرۇقى توغرۇلۇق »مىس.» 11:30-16نى كۆرۈڭ.

19 شۇنداق بولسىمۇ، پەرۋەردىگار ئۇلارنى تۆزنگە ياندۇرۇش ئۈچۈن يەنىلا ئۇلارنىڭ ئارىسىغا پەيغەمبەرلەرنى
ئەۋەتتى؛ بۇ پەيغەمبەرلەر گەرچە ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار يەنىلا قۇلاق سالمىدى.
20 ئۇ چاغدا خۇدانىڭ روھى باش كاھىن يەھويادانىڭ ئوغلى زەكەرىياغا چۈشتى، ئۇ خەلقنىڭ ئالدىدا ئۆرە تۇرۇپ
ئۇلارغا: ـ خۇدا مۇنداق دەيدۇ: »سىلەر نېمىشقا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىلىرىگە خىلاپلىق قىلىسىلەر؟ سىلەر ھېچ
راۋاجلىق كۆرمەيسىلەر، چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگاردىن ۋاز كەچتىڭلار ۋە ئۇمۇ سىلەردىن ۋاز كەچتى«، ـ
دېدى.
21 خالايىق زەكەرىيانى ئۆلتۈرۈشكە قەستلىدى؛ ئاخىر ئۇلار ئۇنى پادىشاھنىڭ ئەمرى بويىچە پەرۋەردىگار ئۆيىنىڭ
ھويلىسىدا چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈۋەتتى.
22 پادىشاھ يوئاش زەكەرىيانىڭ ئاتىسى يەھويادانىڭ ئۆزنگە كۆرسەتكەن شەپقىتىنى ياد ئەتمەك ئۈچۈن، ئەكسىچە
ئۇنىڭ ئوغلىنى ئۆلتۈرۈۋەتتى. زەكەرىيا جان ئۈزۈش ئالدىدا: ـ پەرۋەردىگار بۇ ئىشنى نەزىرىگە ئېلىپ، ئۇنىڭ
ھېسابىنى ئالسۇن! ـ دېدى.
23 شۇ يىلنىڭ ئاخىردا سۈرىيەنىڭ قوشۇنى يوئاشقا ھۇجۇم قىلىپ كەلدى؛ ئۇلار يەھۇداغا ۋە يېرۇسالېمغا تاجاۋۇز
قىلىپ كىرىپ، خەلق ئىچىدىكى يولباشچىلارنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇلاردىن ئالغان پۇتۇن ئۇرۇش غەنىيمەتلىرىنى دەمەشق
پادىشاھىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى.
24 دەرۋەقە سۈرىيە قوشۇنىدىن پەقەت ئاز بىر قىسىم ئەسكەرلەر كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن يەھۇدالار ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ
خۇداسى پەرۋەردىگاردىن ۋاز كەچكەنلىكى ئۈچۈن پەرۋەردىگار چوڭ بىر قوشۇننى ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇردى؛
ئۇلار يوئاشقا جازا ئېجرا قىلدى.
25 سۈرىيەلەر يوئاشنى تاشلاپ كەتكەن چاغدا)چۈنكى ئۇ قاتتىق ئاغرىپ قالغانىدى(ئۇنىڭ ئۆز خىزمەتكارلىرى باش
كاھىن يەھويادانىڭ ئوغلىنىڭ قېنى ئۈچۈن ئىنتىقام ئېلىش كېرەك دەپ ئۇنى قەستلىدى؛ ئۇلار ئۇنى كارۋىتىدىلا
ئۆلتۈرۈۋەتتى. ئۇ شۇ يول بىلەن ئۆلدى؛ كىشىلەر ئۇنى داۋۇت شەھىرىدە دەپنە قىلغىنى بىلەن، بىراق پادىشاھلارنىڭ
قەبرىستانلىقىغا دەپنە قىلمىدى. □
26 ئۇنى قەستلىگەنلەر مۇنۇلار: ـ ئامموني ئايال شىمياتنىڭ ئوغلى زاباد بىلەن موئابي ئايال سىمرىتنىڭ ئوغلى يەھوزاباد
ئىدى.
27 يوئاشنىڭ ئوغۇللىرى، ئۇنىڭغا قارىتىلغان قاتتىق ۋە نۇرغۇن ئاگاھ بېشارەتلەر، شۇنداقلا ئۇنىڭ خۇدانىڭ
ئۆيىنى يېڭىباشتىن سېلىشقا دائىر ئىشلىرى »پادىشاھلارنىڭ تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابنىڭ ئىزاھلىرىغا پۈتۈلگەندۇر.
يوئاشنىڭ ئوغلى ئامازىيا ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.□

25

ئامازىيا يەھۇدا ئۈستىگە ھۇكۇم سۈرىدۇ

2پاد. 2214-1:

1 ئامازىيا تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە بەش ياشتا ئىدى، ئۇ يېرۇسالېمدا يىگىرمە توققۇز يىل سەلتەنەت قىلدى.
ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى يەھوئاددان بولۇپ، يېرۇسالېملىق ئىدى.
2 ئامازىيا پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە توغرا بولغان ئىشلارنى قىلدى، لېكىن پۈتۈن كۆڭلى بىلەن قىلمىدى.
3 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ پادىشاھلىقىنى مۇستەھكەملىۋالغاندىن كېيىن پادىشاھ ئاتىسىنى ئۆلتۈرگەن خىزمەتكارلىرىنى
تۈتۈپ ئۆلتۈردى.

□ 24:25 **»چۈنكى ئۇ قاتتىق ئاغرىپ قالغانىدى«** ـ ياكى »چۈنكى ئېغىر كېسەلگە چۈشكەنىدى.« بەزى تەرجىمانلار »چۈنكى ئۇ ئېغىر يارىلانىدى« دەپ تەرجىمە قىلغىنى بىلەن، ئىبرانىي تېكىستتە ئېغىر بىر كېسەل كۆرسىتىلىدۇ. **»كاھىن يەھويادانىڭ ئوغلىنىڭ قېنى«** ـ ياكى »كاھىن يەھويادانىڭ ئوغۇللىرىنىڭ قېنى.«□ 24:27 **»پادىشاھلارنىڭ تەزكىرىلىرى«** ـ تەۋراتنىڭ »پادىشاھلار« دېگەن كىتاب ئەمەس. چۈنكى تىلغا ئېلىنغان تەپسىلاتلار شۇ كىتابتا تېپىلمايدۇ.

4 لېكىن مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇن كىتابىدا پەرۋەردىگارنىڭ: »نە ئاتىلارنى ئوغۇللىرى ئۈچۈن ئۆلۈمگە مەھكۇم
قىلىشقا بولمايدۇ نە ئوغۇللىرىنى ئاتىلىرى ئۈچۈن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىشقا بولمايدۇ، بەلكى ھەربىرى ئۆز گۇناھى
ئۈچۈن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن« دەپ پۈتۈلگەن ئەمرى بويىچە، ئۇ ئۆلتۈرگىچىلەرنىڭ باللىرىنى ئۆلۈمگە مەھكۇم
قىلمىدى.
5 ئامازىيا يەھۇدالارنى يىغىپ، جەمەتلىرىگە قاراپ پۈتۈن يەھۇدالارنى ۋە بىنيامىنلارنى مىڭبېشى ۋە يۈزبېشىلار
ئاستىغا بېكىتتى؛ ئۇ ئۆلاردىن يىگىرمە ياشتىن ئاشقانلارنىڭ سانىنى ئېلىۋىدى، جەڭگە چىقالايدىغان، قولىغا نەيزە ۋە
قالقان ئالالايدىغان خىل لەشكەردىن ئۈچ يۈز مىڭ ئادەم چىقتى.
6 ئۇ يەنە بىر يۈز تالانت كۈمۈش سەرپ قىلىپ ئىسرائىلدىن يۈز مىڭ باتۇر جەڭچى يالىلۋالدى.□
7 لېكىن خۇدانىڭ بىر ئادىمى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ: ـ ئى پادىشاھىم، ئىسرائىل قوشۇنىنى ئۆزلىرى بىلەن بىللە
بارغۇزمىغايلا؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئىسرائىللار ياكى ئەفرائىمىيلارنىڭ ھېچقايسىسى بىلەن بىللە ئەمەس.
8 ھەتتا سىلى چوقۇم شۇنداق قىلىمەن، باتۇرانە كۈرەش قىلىمەن دېسىلىمۇ، خۇدا ئۆزلىرىنى دۈشمەن ئالدىدا يىقىتىدۇ،
چۈنكى خۇدا ئىنسانغا ياردەم بېرىشكىمۇ قادىردۇر، ئىنسانىنى يىقىتىشقىمۇ قادىردۇر، دېدى.
9 ئامازىيا خۇدانىڭ ئادىمىگە: ـ ئەمىسە مەن ئىسرائىلنىڭ ياللانما قوشۇنىغا بەرگەن يۈز تالانت كۈمۈشنى قانداق
قىلسام بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، خۇدانىڭ ئادىمى ئۇنىڭغا: ـ پەرۋەردىگار ئۆزلىرىگە بۇنىڭدىنمۇ زىيادە كۆپ
بېرىشكە قادىردۇر، دەپ جاۋاب بەردى.

10 شۇنىڭ بىلەن ئامازىيا ئەفرائىمدىن ئۆزىگە كەلتۈرۈلگەن ياللانما قوشۇننى ئايرىپ چىقىپ، ئۆيلىرىگە قايتۇرۇۋەتتى؛
شۇ سەۋەبتىن ئۇلار يەھۇدالارغا بەك غەزەپلىنىپ، قاتتىق قەھر ئىچىدە ئۆيلىرىگە قايتىپ كېتىشتى.
11 ئامازىيا جاسارەتنى ئۇرغۇتۇپ، ئۆزىنىڭ خەلقىنى باشلاپ »شور ۋادىسى«غا بېرىپ سېئىرلاردىن ئون مىڭ
ئادەمنى يوقاتتى. □
12 يەھۇدالار يەنە ئون مىڭ ئادەمنى تىرىك تۇتۇۋېلىپ، تىك يارنىڭ لېۋىغا ئاپىرىپ، ياردىن ئىتتىرىۋىدى، ئۇلارنىڭ
ھەممىسى پارە-پارە قىلىنىپ تاشلاندى.
13 ھالبۇكى، ئامازىيا ئۆزى بىلەن بىللە جەڭ قىلىشقا رۇخسەت قىلماي قايتۇرۇۋەتكەن ياللانما ئەسكەرلەر سامارىيەدىن
بەيت-ھورۇنغىچە بولغان يەھۇدانىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىگە ھۇجۇم قىلىپ كىرىپ ئۈچ مىڭ ئادەمنى قىرىپ
تاشلىدى ھەم نۇرغۇن مال-مۈلۈكنى بۇلاپ كەتتى.
14 لېكىن شۇنداق بولدىكى، ئامازىيا ئېدومىيلارنى مەغلۇپ قىلىپ قايتىپ كەلگەن چاغدا ئۇ سېئىرلارنىڭ بۇتلىرىنىمۇ
ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارنى ئۆزى ئۈچۈن مەبۇد قىلىپ، ئۇلارغا باش ئۇردى ۋە ئۇلارغا خۇشبۇي ياقتى. □
15 شۇ سەۋەبتىن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىبى ئامازىياغا قوزغالدى، ئۇ ئۇنىڭ ئالدىغا بىر پەيغەمبەرنى ئەۋەتتى. پەيغەمبەر
ئۇنىڭغا: ـ ئۆز خەلقىنى سېنىڭ قولۇڭدىن قۇتقۇزالمىغان بۇ خەلقنىڭ ئىلاھلىرىنى زادى نېمە دەپ ئىزدەيسەن؟ ـ
دېدى.
16 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ پادىشاھقا تىنچى سۆز قىلىۋاتقاندا، پادىشاھ ئۇنىڭغا: ـ بىز سېنى پادىشاھنىڭ مەسلىھەتچىسى
قىلىپ تىكلىگەنمۇ؟ قوي، بۇ گېپىڭنى! ئۆلگۈڭ كەلدىمۇ نېمە؟ ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر گەپتىن توختىدى-
دە، يەنە: ـ بۇ ئىشنى قىلغىنىڭ ھەم نەسىھىتىمگە قۇلاق سالمىغىنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگار سېنى يوقىتىشنى قارار
قىلدى، دەپ بىلىمەن، ـ دېدى.
17 شۇنىڭدىن كېيىن ئامازىيا مەسلىھەتلىشىپ، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يەھۇنىڭ نەۋرىسى، يەھوئاھازنىڭ ئوغلى
يوئاشنىڭ ئالدىغا ئەلچىلەرنى ماكۇدۇرۇپ: »قېنى، جەڭ مەيدانىدا يۈز تۇرانە كۆرۈشەيلى« دېدى.

□ 25:6 »بىر يۈز تالانت كۈمۈش« ـ 100 تالانت كۈمۈش بەلكىم 3400 كىلوگرام كۈمۈش بولۇشى مۇمكىن. □ 25:11 »ئامازىيا جاسارەتنى
ئۇرغۇتۇپ...« ـ ياكى »ئامازىيا ئۆزىنى كۆچەيتىپ،...«. »سېئىر« ـ ئېدومنىڭ ئىككىنچى ئىسمى. □ 25:14 »...□□□□□□□ خۇشبۇي ياقتى«
ـ ياكى »...□□□□□□□ قۇربانلىقلارنى كۆيدۈردى«.

18 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى يوئاش يەھوداىنىڭ پادىشاھى ئامازىياغا ئەلچى ئەۋەتىپ مۇنداق سۈزلەرنى يەتكۈزدى:
»لىۋاندىكى تىكەن لىۋاندىكى كېدىر دەرىخىگە سۆز ئەۋەتىپ: »تۆز قىزىڭنى ئوغلۇمغا خوتۇنلۇققا بەرگىن«! ـ
دېدى. لېكىن لىۋاندىكى بىر ياۋاپى ھايۋان تۆتۈپ كېتىۋېتىپ، تىكەننى دەسسىۋەتتى.
19 سەن دەرۋەقە ئېدومنىڭ ئۇستىدىن غەلىبە قىلدىڭ، كۆڭلۈڭدە تۆز-تۆزۈڭدىن مەغرۇرلىنىپ يايراپ كەتتىڭ.
ئەمدى تۆۋىڭدە قالغىنىڭ ياخشى، ئەمىشقا بېشىڭغا كۈلپەت كەلتۈرۈپ، تۆزۈڭنى ۋە تۆزۈڭ بىلەن يەھۇدانى بالاغا
يېقىتىسەن؟.«□
20 ئەمما ئامازىيا قۇلاق سالمىدى. بۇ ئىش خۇدادىن كەلدى، چۈنكى ئۇلار ئېدومنىڭ ئىلاھلىرىنى ئىزدىگەنىدى،
خۇدا ئۇلارنى يوئاشنىڭ قولىغا چۈشسۇن دەپ ئەنە شۇنداق ئورۇنلاشتۇرغانىدى.
21 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل پادىشاھى يوئاش جەڭگە ئاتلىنىپ چىقتى؛ ئىككى تەرەپ، يەنى ئۇ يەھۇدا پادىشاھى
ئامازىيا بىلەن بەيت-شەمەشتە، جەڭ مەيدانىدا يۈز تۇرانە تۇچراشتى.
22 يەھۇدانىڭ ئادەملىرى ئىسرائىلنىڭ ئادەملىرى تەرىپىدىن تىرىپەرەن قىلىنىپ، ھەربىرى تۆز ئۆيىگە قېچىپ كەتتى.
23 ئىسرائىل پادىشاھى يوئاش بەيت-شەمەشتە يەھوئاھازنىڭ نەۋرىسى، يوئاشنىڭ ئوغلى يەھۇدا پادىشاھى ئامازىيانى
ئەسىر قىلىپ يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى؛ ۋە ئۇ يېرۇسالېمنىڭ سېپىلىنىڭ ئەفرائىم دەرۋازىسىدىن تارتىپ بۇرجەك
دەرۋازىسىغىچە بولغان تۆت يۈز گەزلىك بىر بۆلىكىنى ئۆرۋۋەتتى.□
24 ئۇ خۇدانىڭ ئۆيىدە، ئوبەد-ئېدوم مەسئۇل بولۇپ ساقلاۋاتقان ۋە پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى خەزىنىدىن تېپىلغان
بارلىق ئالتۇن-كۈمۈش، قاچا-قۇچىلارنى بۇلىۋالدى ۋە كېيىنلىك سۈپىتىدە بىرنەچچە ئۆتقۇنچى ئېلىپ سامارىيەگە
يېنىپ كەتتى.
25 ئىسرائىل پادىشاھى يەھوئاھازنىڭ ئوغلى يوئاش ئۆلگەندىن كېيىن، يوئاشنىڭ ئوغلى، يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئامازىيا
ئون بەش يىل تۆمۈر كۆردى.□
26 ئامازىيانىڭ قالغان ئەمەللىرى بولسا، مانا ئۇلارنىڭ ھەممىسى باشتىن ئاخىرىغىچە »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل
پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى«دا پۈتۈلگەن ئەمەسمىدى؟□
27 ئامازىيا پەرۋەردىگارىدىن ۋاز كەچكەندىن باشلاپلا يېرۇسالېمدا بەزىلەر ئۇنى قەستلەشكە كىرىشكەنىدى؛ شۇنىڭ
بىلەن ئۇ لاقىش شەھىرىگە قېچىپ كەتتى؛ لېكىن قەستلىگۈچىلەر كەينىدىن لاقىشقا ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇ يەردە
ئۇنى تۇتلۇردى.
28 ئاندىن ئۇلار ئۇنى ئاتلارغا تارتىپ يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى. ئۇ يېرۇسالېمدا ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا »يەھۇدانىڭ
شەھىرى«دە دەپنە قىلىندى. □

26

ئۇززىيا يەھۇدا ئۆستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ
2پاد. 15:1-7

□ **25:19 »سەن دەرۋەقە ... يايراپ كەتتىڭ. ... ئەمىشقا ... تۆزۈڭنى ۋە تۆزۈڭ بىلەن يەھۇدانى بالاغا يېقىتىسەن؟«** ـ يەھوئاش ئېيتقان تەمسىلنىڭ
ئومۇمىي مەنىسى: »سەن پەقەت بىر تىكەندۇرسەن، تۆزۈم كېدىردەك تۇلۇغ ئادەمەن، تۆزۈڭگە ئۆنچۈالا ئىشىنىپ كەتمە. سېنىڭ ئۇلۇغ پىلانىڭ
ھەرتۇرلۈك تاسادىپىلىقتىن مەغلۇپ بولۇشى مۇمكىن« دېگەندەك. گەرچە يەھوئاش پادىشاھنى »بۇتپەرەس كاپىر« دەپ ھېسابلىغىلى بولسىمۇ، مۇشۇ
يەردە ئۇنىڭ ئەسىھەتى توغرا ئىدى.
□ **25:23 »يەھوئاھاز«** ـ »ئاھازىيا«نىڭ باشقىچە ئېيدىلىنىشى. بۇ يەھوئاھاز)ئاھازىيا(يەھۇدا پادىشاھى، 25-ئايەتتىكى »يەھوئاھاز« ئەمەس. **»تۆت
يۈز گەزلىك بىر بۆلىكى..«** ـ تەۋراتتا » گەز«)ياكى »جەينەك«) قولنىڭ جەينەكتىن بارماقنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئۇزۇنلۇق، يەنى 0.454 مېتر ئۇزۇنلۇق
ئىدى.
□ **25:25 »ئىسرائىل پادىشاھى يەھوئاھازنىڭ ئوغلى يوئاش ئۆلگەندىن كېيىن، ... ئامازىيا ئون بەش يىل تۆمۈر كۆردى«** ـ 23-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى
كۆرۈڭ. □ **25:26 »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى«** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بۇ كىتاب تەۋراتتىكى »پادىشاھلار«دۇر.
□ **25:28 »يەھۇدانىڭ شەھىرى«** ـ بەلكىم »داۋۇتنىڭ شەھىرى«نى كۆرسىتىدۇ. »2□□□.« 20:14نى كۆرۈڭ.

1 يەھۇدانىڭ بارلىق خەلقى ئۇنىڭ ئون ئالتە ياشقا كىرگەن ئوغلى ئۇززىيانى تىكلەپ، ئۇنى ئاتىسى ئامازىيانىڭ ئورنىدا
پادىشاھ قىلدى □
2)پادىشاھ ئاتىسى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۇخلىغاندىن كېيىن، ئېلات شەھىرىنى قايتىدىن ياساپ، يەھۇداغا يەنە
تەۋە قىلغۇچى دەل ئۇززىيا ئىدى.(□
3 ئۇززىيا تەختكە چىققان چېغىدا ئون ئالتە ياش ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا جەمئىي ئەللىك ئىككى يىل پادىشاھلىق قىلدى.
ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى يەكولىيا بولۇپ، يېرۇسالېملىق ئىدى.
4 ئۇ ئاتىسى ئامازىيانىڭ بارلىق قىلغانلىرىدەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلدى.
5 خۇدا بەرگەن ئالامەت كۆرۈنۈشلەر بىلەن يورۇتۇلغان زەكەريا ئۇززىياغا تەلىم بەرگەچكە، ئۇ ھايات ۋاقتىدا ئۇززىيا
خۇدانى ئىزدىدى؛ ۋە ئۇ پەرۋەردىگارنى ئىزدىگەن كۈنلەردە خۇدا ئۇنىڭ ئىشلىرىنى راۋان قىلدى.
6 ئۇ چىقىپ فىلىستىيلەرگە ھۇجۇم قىلدى ۋە گاتنىڭ سېپىلىنى، جابنەھنىڭ سېپىلىنى ۋە ئاشدودنىڭ سېپىلىنى
چاقتۇرۇۋەتتى. يەنە ئاشدود ئەتراپىدا، شۇنداقلا فىلىستىيلەر ئارىسىدا بىرنەچچە شەھەر بەرپا قىلدى.
7 خۇدا ئۇنىڭ فىلىستىيلەر ۋە گۇر-بائالدا ئۇرۇۋاتقان ئەرەبلەر بىلەن مائونلارغا قارشى ئۇرۇشىغا يارەدەم بەردى.
8 ئامونىيلار ئۇززىياغا ئولپان تۆلىدى؛ ئۇززىيا تولىمۇ قۇدرەتلىك بولۇپ، نام-شۆھرىتى تاكى مىسىرنىڭ چېگرىسىغىچە
تارقالدى.
9 ئۇززىيا يېرۇسالېمدىكى »بۇرجەك دەرۋازىسى«دا، »جىلغا دەرۋازىسى«دا ۋە سېپىلنىڭ قايرىلىدىغان يېرىدە مۇنارلار
سالدى ۋە ئۇلارنى ئاجايىپ مۇستەھكەم قىلدى.
10 ئۇ يەنە چۆللەردە بىرمۇنچە كۆزەت مۇنارلىرىنى سالغۇزدى ۋە كۆپ قۇدۇقلارنى كولاتتى؛ چۈنكى ئۇنىڭ
شەفەلاھ تۈزلەكلىكىدە ۋە ئېگىزلىكتە نۇرغۇن چارۋىسى بار ئىدى؛ ئۇ يەنە تېرىقچىلىققا ئامراق بولغاچقا، تاغلاردا
ۋە ئېتىز-باغلاردا نۇرغۇن باغۋەنلەرنى ۋە ئۈزۈمچىلەرنى يالالاپ ئىشلەتتى.□
11 ئۇززىيانىڭ يەنە ئۇرۇشقا ماھىر قوشۇنى بار ئىدى. قوشۇن كاتىپ جەئىيەل ۋە ئەمەلدار ماۋاسىياھ ئېنىقلىغان
سانغا ئاساسەن قىسىم-قىسىملار بويىچە بۆلۈنۈپ، پادىشاھنىڭ سەردارلىرىدىن بىرى بولغان ھانانىيانىڭ يېتەكچىلىكى
ئاستىدا سەپ بولۇپ جەڭگە چىقاتتى.
12 بۇ باتۇر جەڭچىلەر ئىچىدىكى ھەرقايسى جەمەت باشلىرى جەمئىي ئىككى مىڭ ئالتە يۈز كىشى ئىدى.
13 ئۇلارنىڭ يېتەكچىلىكى ئاستىدىكى قوشۇن جەمئىي ئۈچ يۈز يەتمىش يەتتە مىڭ بەش يۈز بولۇپ، ھەممىسى ئىشتا
قابىل، جەڭدە ماھىر ئىدى، ئۇلار پادىشاھقا يارەملىشىپ دۈشمەنگە ھۇجۇم قىلالايتتى.
14 ئۇززىيا پۈتكۈل قوشۇندىكى لەشكەرلىرىنى قالقان، نەيزە، دوبۇلغا، ساۋۇت، ئوقيا ۋە سالغىلار بىلەنمۇ
قورۇللاندۇرغانىدى.
15 ئۇ يەنە يېرۇسالېمدا ئۇستىلار ئىجاد قىلغان ئوق يېشى ۋە يوغان تاشلارنى ئاتقۇچى ئۇسكۇنىلەرنى ياسىتىپ، ئۇلارنى
سېپىل مۇنارلىرىغا ۋە بۇرجەكلىرىگە ئورۇنلاشتۇرغانىدى. ئۇنىڭ نام-شۆھرىتى يىراق-يىراقلارغا كەتكەنىدى، چۈنكى
ئۇ ئالامەت يارەملەرگە ئېرىشكەچكە، كارامەت قۇدرەت تاپقانىدى.
16 لېكىن ئۇ كۈچەيگەندىن كېيىن، مەغرۇرلىنىپ كەتتى ۋە بۇ ئىش ئۇنى ھالاكەتكە ئېلىپ باردى. ئۇ خۇداسى
پەرۋەردىگارغا ئىتائەتسىزلىك قىلىپ، خۇشبۇيگاھ ئۈستىدە خۇشبۇي ياقمەن دەپ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە
كىردى.
17 كاھىن ئازارىيا بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ باشقا كاھىنلىرىدىن سەكسەن ئەزىمەت ئۇنىڭ ئارقىدىن كىردى؛
18 ئۇلار پادىشاھ ئۇززىيانى توسۇپ: ـ ئى ئۇززىيا، پەرۋەردىگارغا خۇشبۇي يېقىش ساكا تەۋە ئىش ئەمەس،
بەلكى خۇشبۇي يېقىشقا مۇقەددەس خىزمەتكە ئاتالغان كاھىنلار بولغان، ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا مەنسۇپتۇر؛

□ **26:1 »ئۇززىيا«** ـ ياشقا شەكلى »ئاھازىيا.« «2□□□.» 21:14 نى كۆرۈڭ.

□ **26:2 »پادىشاھ ... ئېلات شەھىرىنى قايتىدىن ياساپ، يەھۇداغا يەنە تەۋە قىلغۇچى دەل ئۇززىيا ئىدى«** ـ ياكى »ئاتىسى ئۇز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئۇخلىغاندىن كېيىن ئۇززىيا ئېلات شەھىرىنى ياساپ يەھۇداغا يەنە تەۋە قىلدى.« □ **26:10 »ئېتىز-باغلاردا...«** ـ ياكى »كارمەلدە...«. ئەمما كارمەل شىمالىي پادىشاھلىقتا.

مۇقەددەسخانىدىن چىققىن، چۈنكى ئىتائەتسىزلىك قىلىپ قويدۇڭ؛ سەن خۇدا پەرۋەردىگاردىن ئىززەت تاپالمايدىغان بولۇپ قالىسەن، دېدى.
19 ئۇززىيا قاتتىق غەزەپلەندى؛ ئۇ خۇشبۇي ياقمىلى تۈرغان ھالەتتە، قولىدا بىر خۇشبۇيدانىنى تۇتۇپ تۇراتتى؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى خۇشبۇيگاھنىڭ يېنىدا تۇرۇپ كاھىنلارغا غەزەپلىنىۋاتقان چاغدا، كاھىنلارنىڭ ئالدىدىلا ئۇنىڭ پېشانىسىغا ماخاۋ ئۇرلەپ چىقتى.
20 باش كاھىن ئازاريا بىلەن باشقا كاھىنلار قارىسا، مانا، بىردىنلا ئۇنىڭ پېشانىسىغا ماخاۋ ئۇرلەپ چىققانىدى؛ ئۇلار دەرھال ئۇنى چىقىرىۋېتىشكە ئىتتەردى؛ ئۇ ئۆزىمۇ چىقىپ كېتىشكە ئالدىرىدى، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنى ئۇرغانىدى.
21 پادىشاھ ئۇززىيانى تاكى ئۆلگۈچە ماخاۋ كېسىلى چىرمىۋالدى؛ ئۇ ماخاۋ كېسىلى بولغاچقا، ئايرىم بىر ئۆيدە تۇردى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرىشتىن مەھرۇم قىلىندى. ئۇنىڭ ئوغلى يوتام ئوردىنىڭ ئىشلىرىنى باشقۇرۇپ، يۇرت سورىدى. □
22 ئۇززىيانىڭ باشقا ئەمەللىرى بولسا باشتىن ئاخىرغىچە ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا پەيغەمبەر تەرىپىدىن يېزىپ قالدۇرۇلغاندۇر.
23 ئۇززىيا ئۆزىنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۆخلىدى؛ بەزىلەر: ـ »ئۇ ماخاۋ بولغان ئادەم« دېگەچكە، ئۇ ئاتا-بوۋىلىرى قاتارىدا ياتقۇزۇلغان بولسىمۇ، پادىشاھلار قەبرىستانلىقىغا تەۋە چەترەك بىر يەرلىككە دەپنە قىلىندى. ئاندىن ئوغلى يوتام ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.

27

يوتام يەھۇدا ئۇستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ
2پاد.15:32-38:

1 يوتام تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە بەش ياشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا ئون ئالتە يىل سەلتەنەت قىلدى؛ ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى يەرۇشا بولۇپ، زادوكنىڭ قىزى ئىدى.
2 ئۇ ئاتىسى ئۇززىيانىڭ بارلىق قىلغانلىرىدەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۈرۈس بولغانىنى قىلدى)لېكىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەسخانىسىغا كىرمىدى.(لېكىن خەلق يەنىلا بۇزۇق ئىشلارنى قىلىۋەردى.
3 پەرۋەردىگار ئۆيىنىڭ يۇقىرىقى دەرۋازىسىنى ياساتقۇچى يوتام ئىدى؛ ئۇ يەنە ئوفەلدىكى سېپىلدىمۇ نۇرغۇن قۇرۇلۇشلارنى قىلدى. □
4 ئۇ يەھۇدانىڭ تاغلىق رايونىدا شەھەرلەرنى بىنا قىلدى، ئورمانلىقلاردىمۇ قەلئە-قورغانلار ۋە كۆزەت مۇنارلىرىنى ياساتتى.
5 ئۇ ئاممونىيلارنىڭ پادىشاھى بىلەن ئۇرۇش قىلىپ ئۇلارنى يەڭدى؛ شۇ يىلى ئاممونىيلار ئۇنىڭغا ئۇچ تالانت كۈمۈش، مىڭ تونىا بۇغداي، مىڭ تونىا ئارپا ئولپان بەردى؛ ئاممونىيلار ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى يىلىمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش ئولپان ئېلىپ كەلدى. □
6 يوتام خۇداسى پەرۋەردىگار ئالدىدا يوللىرىنى توغرا قىلغىنى ئۈچۈن قۇدرەت تاپتى.
7 يوتامنىڭ قالغان ئىشلىرى، جۈملىدىن قىلغان جەڭلىرى ۋە ئۇتۇقلىرى يوللىرىنىڭ ھەممىسى مانا »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى«دا پۈتۈلگەندۇر. □

□ **26:21 »شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرىشتىن مەھرۇم قىلىندى«** ـ ماخاۋ كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلار »ناپاك« دەپ ھېسابلىنىپ، مۇقەددەس ئىبادەتخانىغا كىرىشكە قەتئىي رۇخسەت قىلىنمايتتى.

□ **27:3 »ئوفەل«** ـ كونا يېرۇسالېمدىكى بىر قىسىم ئېگىز رايون ئىدى.

□ **27:5 »ئۇچ تالانت كۈمۈش«** ـ بەلكىم 3400 كىلوگرام كۈمۈش ئىدى. **»مىڭ تونىا بۇغداي«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئون مىڭ كور.« بىر »كور« 220 لىتر بولۇشى مۇمكىن. **»مىڭ تونىا ئارپا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئون مىڭ كور.« بىر »كور« 220 لىتر بولۇشى مۇمكىن. □ **27:7 »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى«** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بۇ كىتاب تەۋراتتىكى »پادىشاھلار«دۇر.

8 ئۇ تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە بەش ياشتا ئىدى، ئۇ يېرۇسالېمدا ئون ئالتە يىل سەلتەنەت قىلدى.
9 يوتام ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۆخلىدى ۋە »داۋۇتنىڭ شەھىرى« گە دەپنە قىلىندى، ئوغلى ئاھاز ئۆزىنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.

28

ئاھاز يەھۇدا ئۇستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ

2پاد. 16:1-20

1 ئاھاز تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە ياشتا ئىدى، ئۇ يېرۇسالېمدا ئون ئالتە يىل سەلتەنەت قىلدى. ئۇ ئاتىسى داۋۇتقا ئوخشاش پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۈرۈس بولغانىنى قىلماي،
2 بەلكى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ يولىغا كىرىپ ماڭدى، ئۇ ھەتتا بائاللارغا ئاتاپ مەبۇدلارنى قۇيدۇردى؛
3 پەرۋەردىگار ئىسرائىللار زېمىنىدىن ھەيدەپ چىقارغان ئەللەرنىڭ يىرگىنچلىك گۇناھلىرىنى دوراپ، ھىننوم جىلغىسىدا كۆچە كۆيدۈردى، ئۆزىنىڭ پەرزەنتلىرىنى ئوتتىن ئۆتكۈزۈپ كۆيدۈردى؛ □
4 يەنە »يۇقىرى جايلار«دا، دۆڭلەردە ۋە ھەرقايسى كۆكەرگەن دەرەخ ئاستىدا كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلدى ۋە كۆچە كۆيدۈردى.
5 شۇڭا، ئۇنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ئۇنى سۈرىيە پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇردى، سۈرىيەلەر ئۇنى تارمار قىلىپ، يەھۇدادىن نۇرغۇن خەلقنى ئۆتقۇن قىلىپ دەمەشققە ئېلىپ كەتتى. خۇدا يەنە ئۇنى ئىسرائىل پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇردى، ئىسرائىل پادىشاھى يەھۇدادا چوڭ قىرغىنچىلىق ئېلىپ باردى.
6 رەمالىيانىڭ ئوغلى پىكاھ يەھۇدادا بىر كۈن ئىچىدە بىر يۈز يىگىرمە مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئەزىمەتلەر ئىدى؛ بۇنىڭ سەۋەبى، ئۇلار ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگاردىن ۋاز كەچكەنىدى.
7 زىكرى ئىسىملىك بىر ئەفرائىمي ئەزىمەت بار ئىدى، ئۇ پادىشاھنىڭ ئوغلى ماۋاسىياھانى، ئوردىنىڭ باش غوجىدارى ئازرىكام ۋە پادىشاھنىڭ باش ۋەزىرى ئەلكانانى قەتل قىلدى.
8 ئىسرائىللار ئۆز قېرىنداشلىرىدىن ئىككى يۈز مىڭ ئايال، ئوغۇل-قىز بالىلارنى ئۆتقۇن قىلىپ ئېلىپ كەتتى؛ ئۇلار يەنە يەھۇدادىن نۇرغۇن ئۇرۇش غەنىيمەتلىرىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىپ سامارىيەگە ئەكەتتى.
9 لېكىن ئۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ ئۈدەد ئىسىملىك بىر پەيغەمبىرى بار ئىدى؛ ئۇ سامارىيەگە قايتىپ كەلگەن قوشۇنىنىڭ ئالدىغا چىقىپ ئۇلارغا: ـ قاراڭلار، ئاتا-بوۋاڭلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار يەھۇدالارنى ئاچچىقىدا سىلەرنىڭ قولۇڭلارغا تاپشۇردى ۋە سىلەر پەلەككە يەتكەن قەھرى-غەزەپ بىلەن ئۇلارنى ئۆلتۈردۈڭلار.
10 ئەمدى سىلەر يەنە يەھۇدالار بىلەن يېرۇسالېملىقلارنى مەجبۇرىي ئۆزۈڭلارغا قۇل-دىدەك قىلماقچى بولۇۋاتىسىلەر. لېكىن سىلەر ئۆزۈڭلارمۇ خۇدايىڭلار پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھ-ئىتائەتسىزلىكىلەر ئۆتكۈزدۈڭلارغۇ؟
11 ئەمدى گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار! قېرىنداشلىرىڭلاردىن ئۆتقۇن قىلىپ كەلگەنلەرنى قايتۇرۇۋېتىڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ قاتتىق غەزىبى بېشىڭلارغا چۈشەي دەپ قالدى، دېدى.
12 شۇنىڭ بىلەن ئەفرائىملارنىڭ بىرقانچە يولباشچىلىرى، يەنى يوھاناننىڭ ئوغلى ئازارىيا، مەشىللىموتنىڭ ئوغلى بەرەكىيا، شاللۇمنىڭ ئوغلى ھەزەكىيا ۋە ھادلاينىڭ ئوغلى ئاماسا قوزغىلىپ چىقىپ جەڭدىن قايتىپ كەلگەن قوشۇننى توسۇۋېلىپ

□ 28:3 **»ھىننوم جىلغىسى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »گە-ھىننوم«، ئەرەب تىلىدا »جەھەننەم.« بۇ يىرگىنچلىك جاي توغرۇلۇق »يەر.» 31:7-32 نى ۋە ئىزاھاتلىرىنى كۆرۈڭ. **»كۆچە كۆيدۈردى«** ـ ياكى »قۇربانلىقلارنى كۆيدۈردى.« **»پەرزەنتلىرىنى ئوتتىن ئۆتكۈزۈپ كۆيدۈردى«** ـ بەلكىم ئاھازنىڭ پەرزەنتلىرىنى ئىنسان قۇربانلىقى قىلغانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

13 تۆلارغا: ـ بۇ تۆتقۇنلارنى بۇ يەرگە ئېلىپ كىرسەڭلار بولمايدۇ، بىزنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا گۇناھىمىز
تۇرۇپ، يەنە تېخىمۇ كۆپ گۇناھلار ۋە ئىتائەتسىزلىكلەرنى ئاينىتماقچىمۇسىلەر؟ چۈنكى بىزنىڭ ئىتائەتسىزلىكىمىز
ھېلىمۇ ئىنتايىن ئېغىردۇر، ئىسرائىلنىڭ ېىشىغا ئوتلۇق قەھر-غەزەپ چۈشۈپ دەپ قالدى، دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن لەشكەرلەر تۆتقۇنلار بىلەن ئۇرۇش غەنىيمەتلىرىنى يولباشچىلار ۋە پۈتكۈل جامائەت ئالدىدا
قالدۇرۇپ قويدى.
15 يۇقىرىدا ئىسمى تىلغا ئېلىنغان كىشىلەر قوزغىلىپ، تۆتقۇنلارنى باشلاپ چىقتى، ئۇرۇش غەنىيمەتلىرى ئىچىدىن
كىيىم-كېچەك ۋە ئاياغلارنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بارلىق يالىڭاچ، يالاڭ ئاياغ ئۇرغانلارغا كىيگۈزۈپ، ھەممىسىنى
يېمەك-ئىچمەك بىلەن غىزالاندۇردى، ئۇستىباشلىرىنى مايلىدى، بارلىق ئاجىزلارنى ئېشەكلەرگە مىندۈرۈپ، ھەممىسىنى
»خورما دەرەخلىرى شەھىرى« دەپ ئاتىلىدىغان يېرىخوغا، ئۆز قېرىنداشلىرىنىڭ قېشىغا ئاپىرىپ قويدى، ئاندىن
سامارىيەگە قايتتى.
16 بۇ چاغدا ئاھاز پادىشاھ ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھلىرىغا ياردەم تىلەپ ئادەم ئەۋەتتى،
17 چۈنكى ئېدومىيلار يەنە يەھۇداغا ھۇجۇم قىلىپ نۇرغۇن ئادەمنى تۇتقۇن قىلىپ كەتكەنىدى.
18 فىلىستىيلەرمۇ شەفەلاھ تۈزلەڭلىكىدىكى ۋە يەھۇدانىڭ جەنۇبىدىكى شەھەرلەرگە تاجاۋۇز قىلىپ كىرىپ،
بەيت-شەمەش، ئايجالون، گەدەروت، سوكوھ ۋە سوكوھقا تەۋە يېزا-قىشلاقلارنى، تىناھ ۋە تىناھقا تەۋە يېزا-
قىشلاقلارنى، گىمزو ۋە گىمزوغا تەۋە يېزا-قىشلاقلارنى ئىشغال قىلىپ، شۇ يەرلەرگە جايلاشقانىدى.
19 پەرۋەردىگار يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئاھاز تۆۋەيلىدىن يەھۇدانى خورلۇققا قالدۇردى؛ چۈنكى ئاھاز يەھۇدانى
ئىتائەتسىلىككە ئېزىقتۇردى ۋە ئۆزى پەرۋەردىگارغا ئېغىر ئاسىيلىق قىلدى.
20 ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى تىگلات-پىلنەسەر دەرۋەقە ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى، لېكىن ياردەم بېرىشنىڭ ئورنىغا،
ئۇنىڭغا كۆپ ئاۋارىچىلىكلەرنى كەلتۈردى.
21 چۈنكى ئاھاز پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىن، پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىن، شۇنداقلا ئەمەلدارلارنىڭ ئۆيلىرىدىن كۆپ
مال-دۇنيانى چىقىرىپ، ئاسۇرىيە پادىشاھىغا بەرگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭغا ھېچ پايدىسى بولمىدى.
22 مۇشۇنداق ئىنتايىن مۇشكۈل پەيتتە بۇ پادىشاھ ئاھاز پەرۋەردىگار ئالدىدا تېخىمۇ ئېغىر قەبىھلىككە چۈكۈپ
كەتتى.
23 ئۇ ئۆزىنى مەغلۇپ قىلغان دەمەشقنىڭ ئىلاھلىرىغا قۇربانلىق سۇندى، چۈنكى ئۇ: »سۇرىيەنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ
ئىلاھلىرى ئۇلارغا ياردەم قىلدى، شۇڭا مەنمۇ ئۇلارغا قۇربانلىق سۇنۇپ، ئۇلارنى ماڭىمۇ ياردەم بېرىدىغان
قىلىمەن« دېدى. لېكىن ئەكسىچە بۇ بۇتلار ئۇنىڭ ئۆزىنى، شۇنداقلا بارلىق ئىسرائىللارنى ھالاك قىلىپ باردى.
□
24 ئاھاز پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى ئەسۋاب-بۇيۇملارنى يىغىپ ئېلىپ چىقىپ، ئۇلارنى كېسىپ-ئېزىپ پارە-
پارە قىلىۋەتتى؛ ۋە پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ دەرۋازىلىرىنى يېچەتلىۋەتتى. ھەم ئۆزى ئۈچۈن يېرۇسالېمنىڭ ھەربىر
دوقمۇشىدا قۇربانگاھلارنى سالغۇزدى.
25 ئۇ يەنە يەھۇدانىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىدە باشقا ئىلاھلارغا خۇشبۇي يېقىش ئۈچۈن »يۇقىرى جايلار«نى
سالغۇزدى، شۇنداق قىلىپ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى قوزغالدى.
26 مانا، ئۇنىڭ قالغان ئىشلىرى، جۈملىدىن بارلىق ئۆتقان يوللىرى باشتىن-ئاخىرغىچە »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل
پادىشاھلىرىنىڭ تارىخنامىسى«دا پۈتۈلگەندۇر.
27 ئاھاز ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى؛ كىشىلەر ئۇنى يېرۇسالېم شەھىرىگە دەپنە قىلدى، لېكىن ئۇنى ئىسرائىل
پادىشاھلىرىنىڭ قەبرىستانلىقىغا دەپنە قىلمىدى. ئۇغلى ھەزەكىيا ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.

□ **28:23 »ئۆزىنى مەغلۇپ قىلغان دەمەشقنىڭ ئىلاھلىرى«** ـ بۇ سۆزلەر ئاھازنىڭ ئۆيلىرى، ئەلۋەتتە، لېكىن مەلۇم تەرەپتىن ئېيتقاندا، ئۇنىڭ بۇتپەرەسلىكى ئۇنى ھەققەتەن مەغلۇبىيەتكە ئۇچراتقانىدى.

29

ھەزەكىيا ھۆكۈم سۈرىدۇ، ئۇ مۇقەددەسخانىنى تازىلايدۇ

1 ھەزەكىيا تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە بەش ياشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا يىگىرمە توققۇز يىل سەلتەنەت قىلدى.
ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى ئابىيا بولۇپ، زەكەريانىڭ قىزى ئىدى. □
2 ھەزەكىيا ئاتىسى داۋۇت بارلىق قىلغانلىرىدەك، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلدى.
3 ئۇ تەختكە چىققان بىرىنچى يىلىنىڭ بىرىنچى ئېيىدا پەرۋەردىگار ئۈينىڭ دەرۋازىلىرىنى ئاچتۇرۇپ، يېڭىباشتىن
ياساتتى.
4 ئۇ كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارنى خۇدانىڭ ئۈيىگە چاقىرىپ كېلىپ، ئالدىنقى ھويلىسىنىڭ مەيدانىنىڭ شەرق تەرىپىگە
يىغىپ،
5 ئۇلارغا: ـ ئى لاۋىيلار، گېپىمگە قۇلاق سېلىڭلار، ئۆزۈڭلارنى خۇداغا ئاتاپ پاكىزلا ڭلار ۋە ئاتا-بوۋا ڭلارنىڭ
خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئۈيىنى ئۆنىڭغا مۇقەددەس قىلىپ پاكىزلا ڭلار، مۇقەددەسخاندىن بارلىق پاسكىنا
نەرسىلەرنى چىقىرىپ تاشلا ڭلار.
6 چۈنكى بىزنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىز ئاسىيلىق قىلىپ، خۇدايىمىز پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلىپ، ئۇنىڭدىن
ۋاز كەچتى، پەرۋەردىگارنىڭ تۇرالغۇسىدىن يۈزىنى ئۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئارقىنى قىلدى.
7 ئۇلار ئايۋاننىڭ ئىشىكلىرىنى ئېتىۋەتكەن، چىراغلارنى ئۆچۈرىۋەتكەن، خۇشبۇي ياقمىغاندىكى ۋە مۇقەددەسخاندا
ئىسرائىلنىڭ خۇداسىغا ھېچ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى سۇنمايدىغان بولۇپ كەتكەندىكى؛
8 شۇ سەۋەبتىن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى يەھۇدا بىلەن يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ، خۇددى ئۆز
كۆزۈڭلار بىلەن كۆرۈپ ئۆرغىنىڭلاردەك، ئۇلارنى دەھشەتكە سېلىپ، ۋەھىمە بولۇشقا ھەم زاكىلىق قىلىپ
ئۆش-ئۆش قىلىندىغان ئوبيېكتكە ئايلاندۇرۇپ قويدى. □
9 شۇ سەۋەبتىن ئاتا-بوۋىلىرىمىز قىلىچ ئاستىدا قالدى؛ ئوغۇل-قىزلىرىمىز ۋە خوتۇنلىرىمىز ئۈتقۇن قىلىندى.
10 ئەمدى مەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنىڭ بىزدىن ياندۇرۇلۇشى ئۈچۈن، ئۇنىڭ بىلەن
ئەھدىلىشىش نىيىتىگە كەلدىم.
11 ئى بالىلىرىم، غاپىل بولما ڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگار سىلەرنى ئۆز ئالدىدا تۇرۇپ خىزمىتىدە بولۇشقا، ئۇنىڭ
خىزمەتكارى بولۇپ خۇشبۇي يېقىشقا تاللىغان، دېدى.□
12 شۇنىڭ بىلەن لاۋىيلاردىن ئۈۋەندىكىلەر ئورنىدىن تۇرۇپ ئوتتۇرىغا چىقتى: ـ كوھاتلاردىن بولغان ئاماسا ينىڭ
ئوغلى ماھات ۋە ئازارىيانىڭ ئوغلى يوئېل، مەرارىلاردىن ئابدىنىڭ ئوغلى كىش، يەھاللەلەلنىڭ ئوغلى ئازارىيا،
گەرشونلاردىن زىماھنىڭ ئوغلى يوئاھ، يوئاھنىڭ ئوغلى ئېدەن،
13 ئەلىزافانىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن شىمرى بىلەن جەئىيەل، ئاسافنىڭ ئەۋلادلىرىدىن زەكەريا بىلەن ماتتانىيا؛
14 ھېمانىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يەھىيەل بىلەن شىمەي، يەدۇتۇننىڭ ئەۋلادلىرىدىن شېمايا بىلەن ئۇززىيەللەر.
15 ئۇلار قېرىنداشلىرىنى يىغىپ، ئۆزلىرىنى خۇداغا ئاتاپ پاكلىدى، پادىشاھنىڭ تاپشۇرۇقى، پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرى
بويىچە پەرۋەردىگارنىڭ ئۈيىنى پاكىزلاشقا كىردى.
16 كاھىنلار پەرۋەردىگارنىڭ ئۈيىنىڭ ئىچكىرىسىگە پاكىزلاشقا كىردى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەس
جايىدىن تاپقان بارلىق ناپاك-نىجىس نەرسىلەرنى پەرۋەردىگار ئۈيىنىڭ ھويلىسىغا توشۇپ چىقتى؛ ئاندىن ئۇلارنى
لاۋىيلار ئېلىپ چىقىپ، شەھەر سىرتىدىكى كىدرون جىلغىسىغا ئاپىرىپ تۆكتى.

□ 29:1 «ئابىيا» ـ ياكى «ئابى.» «2□□□.» 2:18 نى كۆرۈڭ.
□ 29:8 «ئۇلارنى دەھشەتكە سېلىپ، ۋەھىمە بولۇشقا ھەم زاكىلىق قىلىپ ئۆش-ئۆش قىلىندىغان ئوبيېكت...» ـ ياكى «ئۇلارنى ئادەملەرگە دەھشەت سالىدىغان، قورقۇنچ باستۇرىدىغان ھەم زاكىلىق قىلىپ ئۆش-ئۆش قىلىندىغان ئوبيېكت.» □ 29:11 «...□□□□□ يېقىشقا...» ـ ياكى «...□□□□□□□□□ قىلىشقا...».

17 ئۇلار بىرىنچى ئايىنىڭ بىرىنچى كۈندىن باشلاپ، ئۆينى قايتىدىن خۇداغا ئاتاپ پاكىزلاشقا كىرىشىپ، سەككىزىنچى
كۈنى پەرۋەردىگار ئۆيىنىڭ ئايۋانىغا چىقتى، ئۇلار يەنە سەككىز كۈن ۋاقىت سەرپ قىلىپ پەرۋەردىگار ئۆيىنى
پاكىزلاپ، بىرىنچى ئايىنىڭ ئون ئالتىنچى كۈنىگە كەلگەندە ئىشنى تۈگەتتى.□
18 ئاندىن ئۇلار ھەزەكىيا پادىشاھنىڭ ئالدىغا كىرىپ: ـ بىز پەرۋەردىگارنىڭ پۈتكۈل ئۆيىنى، جۈملىدىن كۆيدۈرمە
قۇربانلىق قۇربانگاھىنى ۋە ئۈنىكىدىكى بارلىق قاچا-قۇچا، ئەسۋابلارنى، »تەقدىم نان« تىزىلىدىغان شىرەنى ۋە شىرە
ئۈستىدىكى بارلىق قاچا-قۇچا، ئەسۋابلارنى پاكىزلىۋەتتۇق؛
19 ئاھاز پادىشاھ تەختتىكى چېغىدا ئاسىيلىق قىلىپ تاشلىۋەتكەن بارلىق قاچا-قۇچا، ئەسۋابلارنى تەييارلاپ تەخ
قىلىپ، پاكىزلاپ قويدۇق؛ مانا، ئۇلار ھازىر پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھى ئالدىغا قويۇلدى، دېدى.
20 ھەزەكىيا پادىشاھ ئەتىگەندە تاڭ سەھەر ئورنىدىن تۇرۇپ شەھەردىكى ئەمەلدارلارنى يىغىپ پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىگە چىقتى.
21 ئۇلار پادىشاھلىق ئۈچۈن، مۇقەددەسخانا ۋە يۇتۇن يەھۇدالار ئۈچۈن گۇناھ قۇربانلىقى قىلىشقا يەتتە بۇقا،
يەتتە قوچقار، يەتتە قوزا ۋە يەتتە تېكە ئېلىپ كەلدى؛ پادىشاھ ھارۇن ئەۋلادلىرى بولغان كاھىنلارغا بۇلارنى
پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھىغا سۇنۇشنى بۇيرۇدى.
22 ئۇلار بۇقىلارنى بوغۇزلىدى، كاھىنلار قېنىنى ئېلىپ، قۇربانگاھقا سەپتى؛ ئاندىن ئۇلار قوچقارلارنىمۇ بوغۇزلاپ،
قېنىنى قۇربانگاھقا سەپتى؛ قوزىلارنىمۇ بوغۇزلاپ، ئۇلارنىڭ قېنىنىمۇ قۇربانگاھقا سەپتى.
23 ئاخىرىدا گۇناھ قۇربانلىقى قىلىنىدىغان تېكىلەرنى پادىشاھ ۋە جامائەت ئالدىغا يېتىلەپ كېلىۋىدى، پادىشاھ ۋە
جامائەت قوللىرىنى تېكىلەر ئۈستىگە قويۇشتى. □
24 كاھىنلار تېكىلەرنى بوغۇزلاپ، قېنىنى بارلىق ئىسرائىللارنىڭ گۇناھى ئۈچۈن كەچۈرۈم-كافارەت سۈپىتىدە
قۇربانگاھقا سەپتى؛ چۈنكى پادىشاھ: »كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە گۇناھ قۇربانلىقى بارلىق ئىسرائىللار ئۈچۈن
سۇنۇلسۇن« دېگەندى.
25 پادىشاھ يەنە لاۋىيلارنى پەرۋەردىگار ئۆيىدە داۋۇتنىڭ، داۋۇت پادىشاھنىڭ ئالدىن كۆرگۈچىسى گادنىڭ ۋە
ناتان پەيغەمبەرنىڭ بۇيرۇغىنىدەك جاجىڭاڭ، تەمبۇر ۋە چىلتار قاتارلىق سازلارنى تۇتۇپ، سەپ بولۇپ تۇرۇشقا
تەينىلدى)چۈنكى ئەسلىدە بۇ ئەمر پەرۋەردىگاردىن، ئۆز پەيغەمبەرلىرىنىڭ ۋاستىسى بىلەن تاپىلانغانىدى.(
26 شۇنىڭ بىلەن لاۋىيلار داۋۇتنىڭ سازلىرىنى، كاھىنلار كانايلارنى تۇتقان ھالدا تۇرۇشتى.
27 ھەزەكىيا كۆيدۈرمە قۇربانلىق قۇربانگاھ ئۈستىگە سۇنۇلسۇن، دەپ بۇيرۇدى. كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇنۇلغان
ھامان، پەرۋەردىگارغا ئاتالغان نەغمە-ناۋا قىلىنىشقا، كانايلار چېلىنىشقا ۋە ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى داۋۇتنىڭ
سازلىرى تەڭگەش قىلىنىشقا باشلىدى.
28 پۈتكۈل كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۆتكۈزۈلۈپ بولغۇچە، پۈتكۈل جامائەت سەجدىگە ئولتۇرۇشتى، نەغمە-ناۋاچىلار
نەغمە-ناۋا قىلىشتى، كانايچىلار كانايى چېلىپ تۇردى.
29 كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۆتكۈزۈلۈپ بولغاندا، پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ بىلەن ھازىر بولغانلارنىڭ ھەممىسى تىزلىنىپ
سەجدە قىلىشتى.
30 ھەزەكىيا پادىشاھ ۋە ئەمەلدارلار يەنە لاۋىيلارغا داۋۇتنىڭ ۋە ئالدىن كۆرگۈچى ئاسافنىڭ شېئىرلىرى
بىلەن پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئوقۇشنى بۇيرۇدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار خۇشال-خۇرراملىق بىلەن پەرۋەردىگارغا
ھەمدۇسانا ئوقۇشۇپ، باش ئېگىپ سەجدە قىلىشتى.
31 ھەزەكىيا: ـ سىلەر ئەمدى ئۆزۈڭلارنى پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس بولۇشقا بېغىشلىغانىكەنسىلەر، ئالدىغا كېلىڭلار،
قۇربانلىقلار، تەشەككۈر قۇربانلىقلىرىنى رەبنىڭ ئۆيىگە كەلتۈرۈپ سۇنۇڭلار، دېۋىدى، جامائەت قۇربانلىقلار ۋە

□ 29:17 «ئۇلار يەنە سەككىز كۈن ۋاقىت سەرپ قىلىپ پەرۋەردىگار ئۆيىنى پاكىزلاپ...» ـ ياكى «شۇنداق قىلىپ ئۇلار سەككىز كۈن ئىچىدە خۇدانىڭ ئۆيىنى)مۇقەددەس جايىنى(پاكىزلىغان بولدى...». □ 29:23 »پادىشاھ ۋە جامائەت قوللىرىنى تېكىلەر ئۈستىگە قويۇشتى« ـ »لاۋ». 13:4-26نى كۆرۈڭ.

تەشەككۇر قۇربانلىقلىرىنى كەلتۈرۈشتى؛ خالىغانلار كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى كەلتۈرۈشتى. □
32 جامائەت ئېلىپ كەلگەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار تۆۋەندىكىچە: ـ يەتمىش بۇقا، يۈز قوچقار، ئىككى يۈز قوزا؛
بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرمە قۇربانلىققا ئەكىلىنگەنىدى.
33 بۇلاردىن باشقا پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ئالتە يۈز بۇقا، ئۈچ مىڭ قويمۇ بار ئىدى. □
34 كاھىنلار بەك ئاز بولغاچقا، كۆيدۈرمە قۇربانلىق ماللىرىنىڭ تېرىسىنى سويۇشقا ئۈلگۈرەلمەيتتى؛ شۇنىڭا لاۋۋىي
قېرىنداشلىرى تاكى ماللار سويۇلۇپ بولغۇچە ھەم باشقا كاھىنلار ئۆزلىرىنى خۇداغا ئاتاپ پاكلاپ بولغۇچە
يارىدەملەشتى)چۈنكى لاۋىيلار ئۆزلىرىنى خۇداغا ئاتاپ پاكلاش ئىشىدا كاھىنلارغا نىسبەتەن بەكرەك ئىخلاسمەن
ئىدى.(
35 ئۇنىڭ ئۈستىگە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ناھايىتى كۆپ ئىدى، شۇنداقلا ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنىڭ مېيى ۋە
كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارغا قوشۇلغان شاراب ھەدىيىلىرىمۇ ناھايىتى كۆپ ئىدى.
شۇنداق قىلىپ پەرۋەردىگار ئۆيىدىكى ئىبادەت خىزمەتلىرى يېڭىباشتىن ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى.
36 خۇدا ئۆز خەلقىگە بۇ ئىشلارنى ئورۇنلاشتۇرغانلىقى ئۈچۈن ھەزەكىيا ۋە پۈتكۈل خەلق تولىمۇ خۇشال بولۇشتى؛
چۈنكى بۇ ئىشلار بەك تېزلا بىجىرىلىپ بولغانىدى.

30

»ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« يېڭىباشتىن تەبرىكلىنىدۇ

1 ھەزەكىيا پۈتۈن ئىسرائىلغا ۋە يەھۇداغا ئادەم ئەۋەتىپ ھەمدە ئەفرائىملار بىلەن ماناسسەھلەرگە خەت يېزىپ،
ئۇلارنى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنى سېغىنىپ »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«نى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن
يېرۇسالېمغا، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە يىغىلىشنى چاقىردى
2)پادىشاھ، ئەمەلدارلىرى ۋە يېرۇسالېمدىكى بارلىق جامائەت بىلەن بىللە مەسلىھەتلىشىپ، ئىككىنچى ئايدا ئۆتۈپ
كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزەيلى دەپ قارارغا كېلىشتى.
3 لېكىن پاكلانغان كاھىنلار يېتىشمىگەچكە، خەلقمۇ يېرۇسالېمغا يىغىلىپ بولمىغاچقا، ھېيتنى ۋاقتىدا ئۆتكۈزەلمىدى.(
4 پادىشاھ ۋە پۈتكۈل جامائەت بۇ پىلانىنى ناھايىتى ياخشى بوپتۇ، دەپ قارىدى.
5 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پۈتكۈل ئىسرائىلنىڭ بەئەر-شىبادىن دانغىچە بارلىق خەلقنى يېرۇسالېمغا كېلىپ، ئىسرائىلنىڭ
خۇداسى پەرۋەردىگارنى سېغىنىپ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزۈشكە چاقىرىقنامە ئەۋەتەيلى، دەپ بېكىتتى؛
چۈنكى ئۇلار ھېيتنى ئۈزۈن ۋاقىتلاردىن بۇيان پۈتۈلگەن بەلگىلىمە بويىچە ئۆتكۈزۈلمىگەنىدى. □
6 چاپارمەنلەر پادىشاھ بىلەن ئەمەلدارلارنىڭ خەتلىرىنى ئېلىپ، پۈتۈن ئىسرائىل ۋە يەھۇدا يۇرتىنى كېزىپ،
پادىشاھنىڭ يارلىقى بويىچە مۇنداق خەۋەرنى جاكارلىدى: »ئى ئىسرائىللار، ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ئىسرائىلنىڭ
خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا يېنىپ كېلىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار ئۇ ئاسۇريە پادىشاھلىرىنىڭ چاڭگىلىدىن
قۇتۇلغان قالدىقلارنىڭ يېنىغا يېنىپ كېلىدۇ.
7 ئاتا-بوۋا ئاۋلار ۋە قېرىندىشىڭلارغا ئوخشاش بولماڭلار؛ ئۇلار ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق
قىلغاچقا، ئۇ خۇددى سىلەر كۆرگەندەك ئۇلارنى خارابچىلىككە تاپشۇرغان.

□ 29:31 »ئالدىغا كېلىڭلار، قۇربانلىقلار،...» ـ مۇشۇ يەردە »قۇربانلىقلار« بەلكىم »ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى«نى كۆرسىتىدۇ. 36-32-ئايەتلەرگە قارىغاندا، »كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار« بۇ ئىككى خىل قۇربانلىقلار)ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى ۋە تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى(دىن سىرت ئىدى. ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى ۋە تەشەككۇر قۇربانلىقلىرىنى كاھىنلار بىلەن شۇ قۇربانلىقلارنى سۈنغۇچىلار يېيىشكە بولاتتى؛ »كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار« پۈتۈنلەي خۇداغا ئاتاپ كۆيدۈرۈلەتتى.

□ 29:33 »پەرۋەردىگارغا ئاتالغان ئالتە يۈز بۇقا، ئۈچ مىڭ قويمۇ...» ـ بۇ ئايەتتىكى كالا-قويلار بەلكىم ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى ۋە تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى سۈپىتىدە بېغىشلانغان بولۇشى مۇمكىن.

□ 30:5 »بەئەر-شىبادىن دانغىچە پۈتكۈل ئىسرائىل« ـ بەئەر-شىبا ئىسرائىلنىڭ جەنۇبىي چېگرىسىدا، دان شىمالىي چېگرىسىدا ئىدى.

8 ئاتا-بوۋاكلارغا ئوخشاش بوينۇكلارنى قاتتىق قىلماڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ ئوتلۇق غەزىپىنىڭ سىلەردىن
كۆتۈرۈلۈپ كېتىشى ئۈچۈن، ئەمدى سىلەر پەرۋەردىگارغا بېقىنىڭلار، ئۇ مەڭگۈگە تۇرىدىغان خاس دەپ ئاتىغان
مۇقەددەسخانىغا كېلىپ، خۇدايىڭلار بولغان پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە بولۇڭلار.
9 ئەگەر سىلەر پەرۋەردىگارغا قايتساڭلار، قېرىنداشلىرىڭلار ۋە بالا-چاقىلىرىڭلار تۇزلىرىنى تۇتقۇن قىلغانلارنىڭ
ئالدىدا رەھىم-شەپقەتقا ئېرىشىپ، بۇ يۇرتقا قايتىپ كېلىدۇ؛ چۈنكى خۇدايىڭلار بولغان پەرۋەردىگار شاپائەتلىك ۋە
رەھىملىكتۇر؛ سىلەر تۇنىڭ تەرىپىگە تۇتىسەڭلار، ئۇ سىلەردىن يۈز تۇرۇۋەيدۇ.»
10 چاپارمەنلەر شەھەرمۇ-شەھەر بېرىپ، تاكى زەبۇلۇنغىچە ئەفرائىم ۋە مانا‌سسەھنىڭ يۇرتلىرىنى كېزىپ چىقتى؛
لېكىن ئۇ يەردىكىلەر ئۇلارنى زاڭلىق قىلىپ مەسخىرە قىلاتتى.
11 ھالبۇكى، ئاشىر، مانا‌سسەھ ۋە زەبۇلۇنلاردىن بەزىلىرى تۇزلىرىنى تۇۋەن تۇتۇپ يېرۇسالېمغا كەلدى.
12 ئۇنىڭ ئۈستىگە، خۇدانىڭ قولى يەھۇدالارنىڭ ئۈستىدە بولۇپ، ئۇلارنى بىر نىيەتتە پادىشاھنىڭ ۋە
ئەمەلدارلارنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە ئاساسەن چىقارغان ئەمرىنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا بىر جان بىر دىل قىلدى.
13 شۇنىڭ بىلەن ئىككىنچى ئايدا نۇرغۇن كىشىلەر پېتىر نان ھېيتىنى ئۈتكۈزۈش ئۈچۈن يېرۇسالېمغا يىغىلاندى؛
توپلانغان خەلق زور بىر تۈركۈم ئادەم ئىدى. □
14 ئۇلار قۇزغىلىپ يېرۇسالېم شەھىرىدىكى قۇربانگاھلارنى بۇزۇپ يوقىتىپ، ئىسرىقگاھلارنىمۇ ئېلىپ چىقىپ،
كىدرون جىلغىسىغا ئاپىرىپ تاشلىدى.
15 ئۇلار ئىككىنچى ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى ئۈتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاتالغان قوزىلارنى سويدى. كاھىنلار بىلەن
لاۋىيلار بۇنىڭغا قاراپ خىجىل بولۇپ، ئۆزلىرىنى خۇداغا مۇقەددەس بولۇشقا پاكلاپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ كېلىشتى.
16 ئۇلار خۇدانىڭ ئادىمى بولغان مۇساغا چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىغا ئاساسەن، بەلگىلىمە بويىچە ئۆز ئورۇنلىرىغا
كېلىپ تۇرۇشتى. كاھىنلار لاۋىيلارنىڭ قولىدىن قانىنى ئېلىپ قۇربانگاھقا سەپتى.
17 جامائەت ئىچىدە پاكلىنىپ بولمىغانلار خېلى بولغاچقا، لاۋىيلار پاكلانمىغان بارلىق كىشىلەرنىڭ ئورنىدا ئۈتۈپ
كېتىش ھېيتىغا بېغىشلانغان قوزىلارنى پەرۋەردىگارغا ئاتاش ئۈچۈن سويۇشقا مەسئۇل ئىدى.
18-19 چۈنكى ئەفرائىم ۋە مانا‌سسەھ، ئىسساكار ۋە زەبۇلۇندىن كەلگەن كۆپىنچىسى، خېلى كۆپ بىر تۈركۈم
كىشىلەر پاكلانماي تۇرۇپلا، تەۋرات بەلگىلىمىسىگە خىلاپ ھالدا ئۈتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاتاپ سويۇلغان قوزا
گۆشلىرىنى يېيىشكە كىرىشتى؛ بىراق ھەزەكىيا ئۇلار ھەققىدە دۇئا قىلىپ: ـ كىمكى ئۆز ئاتا-بوۋىسىنىڭ خۇداسى
بولغان پەرۋەردىگارنى چىن كۆڭلىدىن ئىزلەش نىيىتىگە كەلگەن بولسا، گەرچە ئۇلار مۇقەددەسخانىغا ئائىت
پاكلىنىش بەلگىلىمىسىگە مۇۋاپىق پاك قىلىنمىسىمۇ، مېھرىبان پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئەپۇ قىلغاي، دېدى.□
20 پەرۋەردىگار ھەزەكىيانىڭ دۇئاسىغا قۇلاق سېلىپ خەلقنى ئەپۇ قىلدى. □
21 يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقان ئىسرائىللار پېتىر نان ھېيتىنى يەتتە كۈن شۇنداق خۇشاللىق ئىچىدە ئۈتكۈزدى؛ لاۋىيلار
بىلەن كاھىنلار ھەر كۈنى پەرۋەردىگارغا ئاتالغان مەدھىيە سازلىرى بىلەن پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئوقۇشتى.
22 ھەزەكىيا پەرۋەردىگارنىڭ ۋەھىيلىرىنى چۈشەندۈرۈشكە ماھىر لاۋىيلارغا ئىلھام بېرىپ تۇردى؛ خەلق يەتتە كۈن
ھېيت قۇربانلىقلىرىنى يېدى؛ ئۇلار ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى سۇنۇپ، ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنى
مەدھىيىلىدى.□

□ 30:13 »پېتىر نان ھېيتى« ـ »ئۈتۈپ كېتىش ھېيتى« بىلەن باشلىنىدۇ.
□ 30:18-19 »ئۇلارنى ئەپۇ قىلغاي« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلار ئۈچۈن كەچۈرۈم-كافارەت قىلغاي.«
□ 30:20 »خەلقنى ئەپۇ قىلدى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »خەلقنى ساقايتتى.«
□ 30:22 »پەرۋەردىگارنىڭ ۋەھىيلىرى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىمى« ـ بۇ بىلىم ۋەھىي ئارقىلىق كەلگەچكە، »ۋەھىيلەر« دەپ تەرجىمە قىلىنۇق.

23 بارلىق جاماەئت يەنە يەتتە كۈن ھېيت ئوتكۈزۈش توغرۇلۇق مەسلىھەتلىشىپ، يەنە خۇشال-خۇراملىققا
چۈمگەن ھالدا يەتتە كۈن ھېيت ئوتكۈزدى.
24 چۈنكى يەھۇدانىڭ پادىشاھى ھەزەكىيا جاماەئتكە مىڭ بۇقا ۋە يەتتە مىڭ قوي ھەدىيە قىلدى؛ ئەمەلدارلارمۇ
جاماەئتكە مىڭ بۇقا، ئون مىڭ قوي ھەدىيە قىلدى. نۇرغۇن كاھىنلار ئۆزلىرىنى خۇداغا ئاتاپ پاكلىدى.
25 پۈتكۈل يەھۇدا جاماەئتى، كاھىنلار، لاۋىيلار، ئىسرائىلدىن چىققان بارلىق جاماەئت، جۈملىدىن ئىسرائىلدا
ئۆرۈۋاتقان مۇساپىرلار ھەمدە يەھۇدادا ئۆرۈۋاتقان مۇساپىرلارنىڭ ھەممىسى ئالامەت خۇشال بولۇشتى. □
26 يېرۇسالېمنى غايەت زور خۇشاللىق كەيپىيات قاپلىدى؛ چۈنكى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى داۋۇتنىڭ ئوغلى
سۇلايمانىنىڭ زامانىدىن بۇيان، يېرۇسالېمدا مۇنداق تەنتەنە بولۇپ باقمىغانىدى.
27 ئاخىردا لاۋىيلاردىن بولغان كاھىنلار ئورنىدىن قوپۇپ، خەلققە بەخت-بەركەت تىلىدى؛ ئۇلارنىڭ ساداسى
خۇداغا ئاكلاندى، دۇئاسى ئاسمانلارغا، ئۇنىڭ مۇقەددەس ئۆرالغۇسىغا يەتتى.

31

1 بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى تۈگىگەندىن كېيىن، بۇ يەردە ھازىر بولغان ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى يەھۇدانىڭ ھەرقايسى
شەھەرلىرىگە بېرىپ، ئۇ يەرلەردىكى »بۇت ئۈۋرۈك«لەرنى چېقىپ، ئاشەراھ بۇتلىرىنى كېسىپ تاشلىۋەتتى؛ يەنە
يەھۇدا ۋە بىنيامىن زېمىندا، شۇنداقلا ئەفرائىم ۋە مانا‌سسەھ زېمىنىنىڭ ھەرقايسى يەرلىرىدىكى »يۇقىرى جايلار«
ۋە قۇربانگاھلارنى، ھەممىسىنى بۇزۇپ يوقاتقۇچە سۈكۈپ تاشلىدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئىسرائىل خەلقىنىڭ
ھەرقايسىسى ئۆز تەۋەلىكىگە، ئۆز شەھەرلىرىگە قايتىپ كېتىشتى.

مۇقەددەسخانىنىڭ ئىشلىرىنىڭ تەرتىپكە سېلىنىشى

2 ھەزەكىيا كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارنى تۈۋەت-گۇرۇپپىلارغا بۆلۈپ، كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارنىڭ ھەرقايسىسىنى
ئۆزىگە خاس خىزمىتىگە بېكىتىپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى سۇنۇپ، پەرۋەردىگار ئۆيىنىڭ
ھويلىلىرىدا، ئىشىك-دەرۋازىلىرى ئېچىدە ۋەزىپە ئوتەپ، پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇيدىغان قىلدى.
3 پادىشاھ يەنە ئۆز مېلىدىن بىر ئۈلۈشنى ئېلىپ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ئۈچۈن ئىشلىتىشكە بۇيرۇدى؛ بۇلار
پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات قانۇنىدا پۈتۈلگىنى بويىچە ئەتىگەنلىك ۋە كەچلىك كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، شابات كۈنى،
يېڭى ئاي ۋە ھېيت-بايرام كۈنلىرىدىكى كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ئۈچۈن ئايرىلدى.
4 پادىشاھ يەنە كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات قانۇنىنى چىڭ ئىجرا قىلىشى ئۈچۈن، تەقدىم
قىلىشقا تېگىشلىك ئۈلۈشنى ئۇلارغا بېرىكىلار، دەپ يېرۇسالېمدا ئۆرۈشلۇق خەلققە بۇيرۇدى.
5 بۇ بۇيرۇق چىقىرىلىشى بىلەنلا، ئىسرائىللار ھوسۇل-مەھسۇلاتلىرىنىڭ دەسلەپكى ئېلىنغان قىسمى ئاشلىق، يېڭى
شاراب، زەيتۇن مېيى ۋە ھەسەللەرنى ھەمدە ئېتىزلىقتىن چىققان ھەرخىل مەھسۇلاتلارنىڭ ھوسۇللىرىدىن
ئەكىلىشتى، يەنە ھەرخىل نەرسىلىرىنىڭ ئوندىن بىرىنى ئۆشرىگە ئۆزىگىلەپ ئەكىلىشتى.
6 يەھۇدانىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىدە ئۆرۈۋاتقان ئىسرائىللار بىلەن يەھۇدالارمۇ قوي-كاللىلىرىنىڭ ئوندىن بىرىنى
ئۆشرىگە ۋە پەرۋەردىگار خۇداسىغا ئاتالغان مۇقەددەس بۇيۇملارنىڭ ئوندىن بىرىنى ئۆشرىگە ئەكىلىپ، دۆۋە-دۆۋە
دۆۋىلىۋەتتى. □

□ 30:25 »جۈملىدىن ئىسرائىلدا ئۆرۈۋاتقان مۇساپىرلار ھەمدە يەھۇدادا ئۆرۈۋاتقان مۇساپىرلارنىڭ ھەممىسى...« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »جۈملىدىن ئىسرائىلدىن چىققان، يەھۇدادا ئۆرۈۋاتقان مۇساپىرلارنىڭ ھەممىسى...«.

□ 31:6 »يەھۇدانىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىدە ئۆرۈۋاتقان ئىسرائىللار« ـ 1:30-2، »2□□□.« 6:17، 23نىڭ كۆرۈڭ. بۇ ئىبارىگە قارىغاندا شىمالىي پادىشاھلىق »)ئىسرائىل«) ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن سۈرگۈن قىلىنغان مەزگىلدە ياكى ھەتتا شۇنىڭدىن ئىلگىرى، شىمالىي پادىشاھلىقتىكى »ئون قەبىلە«دىن يەھۇدا تەرەپكە قېچىپ، يەھۇدا شەھەرلىرىدە ئولتۇراقلاشقانلار ئاز ئەمەس ئىدى. »خۇداغا ئاتالغان مۇقەددەس بۇيۇملار« ـ بۇ »خۇداغا ئاتالغان مۇقەددەس بۇيۇملار« بەلكىم بارلىق مەھسۇلاتلاردىن ئوندىن بىرى ئىدى. »قان.» 28:14-29 بويىچە، مۇشۇ بۇيۇملارنى خەلق »ئۆز ئىشىك-دەرۋازىلىرى ئېچىدە لاۋىيلار ۋە كەمبەغەللەر ئۈچۈن توپلاش كېرەك« ئىدى. بىزنىڭچە 6-ئايەتتىكى »ئوندىن بىرى« »خۇداغا ئاتالغان

7 ئۇچىنچى ئايدىن باشلاپ دۆۋىلىنىپ، يەتتىنچى ئايغا كەلگەندە توختىدى.
8 ھەزەكىيا ئەمەلدارلار بىلەن بىللە كېلىپ، دۆۋە-دۆۋە بولغان بۇ مەھسۇلاتلارنى كۆرۈپ پەرۋەردىگارغا
تەشەككۈر-مەدھىيە ئوقۇدى ۋە ئۆزىنىڭ خەلقى بولغان ئىسرائىللارغا بەخت-ساۋادەت تىلىدى. □
9 ھەزەكىيا كاھىنلار بىلەن لاۋىيلاردىن بۇ دۆۋە-دۆۋە مەھسۇلاتلار توغرۇلۇق سورىۋىدى،
10 زادوك جەمەتىدىن بولغان باش كاھىن ئازارىيا ئۆزىنىڭغا جاۋاپ بېرىپ: ـ خەلق پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە ھەدىيە
كەلتۈرگىلى باشلىغاندىن بۇيان تويغۇدەك يېدۇق، يەنە نۇرغۇن ئېشىپ قالدى. چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى
بەركەتلىگەن، شۇڭا ئېشىپ قالغىنىمۇ شۇنچە كۆپ، دېدى.
11 ھەزەكىيا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە ئامبارلارنى تەييارلاشنى بۇيرۇۋىدى، ئۇلار شۇنداق قىلدى.
12 ئۇلار سەممىي-ساداقەتلىك بىلەن ھەدىيەلەرنى، ئوندىن بىر ئوشرە ۋە خۇداغا ئالاھىدە ئاتالغان نەرسىلەرنى
ئامبارلارغا ئەكىردى. لاۋىيلاردىن بولغان كونونىيا باش ئامبارچى، ئىنىسى شىمەي مۇئاۋىن باش ئامبارچى بولدى.
13 كونونىيا ۋە ئىنىسى شىمەينىڭ قول ئاستىدا يەھىيەل، ئازارىيا، ناخات، ئاساھەل، يەرىموت، يوزاباد، ئەلىيەل،
يىسماقىيا، ماھات ۋە بىنايالار نازارەت قىلىش خىزمىتىگە مەسئۇل بولدى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ھەزەكىيا پادىشاھ
بىلەن خۇدانىڭ ئۆيىنىڭ باشقۇرغۇچىسى ئازارىيانىڭ كۆرسەتمىسى بىلەن ئىشلەيتتى.
14 شەرقىي دەرۋازىنىڭ دەرۋازىۋىنى لاۋۋي يىمناھنىڭ ئوغلى كورە خۇداغا خالىس قىلىنغان ھەدىيە-سوۋۇغاتلارغا
مەسئۇل ئىدى؛ ئۇ پەرۋەردىگارغا سۇنۇلغان ۋە »ئەڭ مۇقەددەس« بولغان نەرسىلەرنى تەقسىم قىلاتتى. □
15 ئېدەن، مىنيامىن، يەشۇئا، شېمايا، ئامارىيا ۋە شېكانىيالار ئۆزىنىڭ قول ئاستىدا بولۇپ، ئۇلار كاھىنلارنىڭ
ھەرقايسى شەھەرلىرىدە، چوڭ-كىچىكلىكىگە قارالماي، نۆۋەت بويىچە ئۆز قېرىنداشلىرىغا بۇلارنى ئۈلەشتۈرۈپ
بېرىشكە تەيىنلەندى؛
16 بۇنىڭدىن باشقا، ئۇلار نەسەبنامىگە تىزىملانغان ئۆچ ياشتىن يۇقىرى ئەركەكلەردىن، ھەر كۈنى نۆۋەتتى بويىچە
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، يۈكلەنگەن ۋەزىپىسىنى ئورۇنلايدىغانلارنىڭ ھەممىسىگىمۇ تەقسىم قىلىپ بېرەتتى.
□
17 ئۇلار نەسەبى تىزىملانغان جەمەتلىرى بويىچە كاھىنلارغىمۇ ھەمدە يىگىرمە ياشتىن ئاشقان لاۋىيلارغا نۆۋەتتى ۋە
ۋەزىپىسىگە قاراپ تەقسىم قىلىپ بېرەتتى؛
18 نەسەبنامىدە »لاۋۋي جاماەتى« دەپ، پۈتۈلگىنىگە قاراپ بۇلارنىڭ بارلىق كىچىك بالىلىرىغا، خوتۇنلىرى
ۋە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلىرىگىمۇ تەقسىم قىلىپ بېرەتتى؛ چۈنكى ئۇلار ساداقەتلىك بىلەن ئۆزلىرىنى خۇداغا ئاتاپ
پاكلىنىپ، مۇقەددەس بولۇشقا بېغىشلىغاندى.
19 ھەرقايسى شەھەرلەرنىڭ ئەتراپلىرىدا ئولتۇراقلاشقان، ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرى بولغان كاھىنلارغا بولسا، ھەربىر
شەھەردە مەخسۇس تىزىملانغان ئادەم قويۇلغاندى؛ ئۇلار كاھىنلار ئىچىدىكى بارلىق ئەركەكلەرگە ۋە شۇنداقلا
نەسەبنامىدە پۈتۈلگەن بارلىق لاۋىيلارغا تېگىشلىك ئۈلۈشلىرىنى بېرەتتى.
20 ھەزەكىيا پۈتۈن يەھۇدا زېمىنىدا شۇنداق قىلدى؛ ئۇ ئۆز خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار ئالدىدا ياخشى، دۇرۇس
ۋە ھەق بولغاننى قىلدى.
21 مەيلى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى خىزمەتلەرگە ئائىت ئىشتا بولسۇن، مەيلى تەۋرات قانۇنىغا ھەم ئەمرلىرىگە ئەمەل
قىلىش نىيىتىدە خۇداسىنى ئىزدەشتە بولسۇن، ئۇ پۈتۈن قەلبى بىلەن قىلدى ۋە روناق تاپتى.

مۇقەددەس بۇيۇملار«دىن ئېلىنغان ئوندىن بىرىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ »ئوندىن بىرى« شۇ چاغدا يېرۇسالېمغا ئاپىرىلاتتى.
□ **31:8** »دۆۋە-دۆۋە بولغان بۇ مەھسۇلاتلار« ـ 6-ئايەت ۋە ئۆزىنىڭكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ **31:14** »»ئەڭ مۇقەددەس« بولغان نەرسىلەر« ـ كاھىنلارغا يېرىشكە ئالاھىدە يېكىتلىگەن، بەزى قۇربانلىقلاردىن ئۈلىرىپ ئېلىنغان مەلۇم قىسمىنى
كۆرسىتىدۇ. »لاۋۋ.» 2-، 6- ۋە 7-بابلارنى كۆرۈڭ.
□ **31:16** »ئۈچ ياشتىن ئاشقانلار« ـ بۇ ئايەتكە قاربىغاندا، كاھىنلارنىڭ كىچىك ئوغۇل بالىلىرى خىزمەت نۆۋىتى كەلگەن ئاتىلىرىنىڭ ئىگىدارچىلىقىدا
ئىبادەتخانىغا كىرىشكە رۇخسەت ئىدى.

32

ئاسۇرىيە پادشاھى سەنناخېرىب يەھۇداغا تاجاۋۇز قىلىدۇ
2پاد. 18:13-37:1 19:1-37 يەش. 36:1-22 37:1-38

1 بۇ بارلىق ئىشلارنى ۋە ساداقەتلىك ئەمەللەرنى پىچىرگەندىن كېيىن، ئاسۇرىيە پادىشاھى سەنناخېرىب يەھۇداغا
تاجاۋۇز قىلىپ، قورغانلىق شەھەرلىرىگە ھۇجۇم قىلىپ بۆسۈپ كىرىپ، ئۇلارنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن ئۇلارنى
قورشۇۋالدى.
2 ھەزەكىيا سەنناخېرىبنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىش نىيىتىنىڭ بارلىقىنى بىلگەندە،
3 ئەمەلدارلىرى ۋە باتۇر ئەزىمەتلىرى بىلەن شەھەر سىرتىدىكى بۇلاق-ئېرىقلارنى توسۇۋېتىش توغرۇلۇق
مەسلىھەتلەشتى؛ ئۇلار ئۇنى قوللىدى.
4 شۇنىڭ بىلەن نۇرغۇن كىشىلەر يىغىلىپ: »نېمە ئۈچۈن ئاسۇرىيە پادىشاھلىرىغا مول سۇ مەنبەسىنى تېپىۋېلىشىغا
قالدۇرىدىكەنمىز؟« دەپ بارلىق بۇلاق كۆزلىرىنى ئېتىۋەتتى ۋە ئۇ يۇرت ئوتتۇرىسىدىن ئېقىپ ئۆتىدىغان ئېرىقنى
توسۇۋەتتى.
5 ھەزەكىيا ئۆزىنى غەيرەتلەندۈرۈپ، بۇزۇلۇپ كەتكەن سېپىللارنى يېڭىباشتىن ئوكۇلاتتى، ئۈستىگە قاراۋۇلخانىلارنى
سالدۇردى، يەنە بىر تاشقى سېپىلمۇ ياساتتى ھەمدە داۋۇت شەھىرىدىكى »مىللو« قەلئەسىنى مۇستەھكەملىدى؛ ئۇ
يەنە نۇرغۇن قورال-ياراغ ۋە قالقانلارنى ياساتتى.
6 ئۇ خەلقىنىڭ ئۈستىگە سەردارلارنى تەيىنلىدى ئاندىن ئۇلارنى شەھەر دەرۋازىسىدىكى مەيدانغا، ئۆز ئالدىغا
يىغدۇرۇپ، ئۇلارغا ئىلھام-رىغبەت بېرىپ:
7 ـ ئىرادەكلارنى چىڭ قىلىپ باتۇر بولۇڭلار، ئاسۇرىيە پادىشاھىدىن ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەن زور قوشۇندىن قورقماڭلار
ياكى ئالاقزادە بولۇپ كەتمەڭلار؛ چۈنكى بىز بىلەن بىرگە بولغۇچىلار ئۇلار بىلەن بىرگە بولغۇچىلاردىن كۆپتۇر. □
8 ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولغىنى ناھايىتى بىر ئىنسانىي ئەتلىك بىلەك، خالاس؛ لېكىن بىز بىلەن بىللە بولغۇچى بولسا بىزگە
مەددەتكار بولۇپ، بىز ئۈچۈن جەڭ قىلغۇچى خۇدايىمىز پەرۋەردىگار باردۇر! ـ دېدى. خەلق يەھۇدانىڭ پادىشاھى
ھەزەكىيانىڭ سۆزلىرىگە ئىشىنىپ تاياندى.■
9 شۇنىڭدىن كېيىن ئاسۇرىيە پادىشاھى سەنناخېرىب پۈتكۈل كۈچ-قوشۇنى بىلەن لاقىش شەھىرىنى مۇھاسىرىگە
ئالدى؛ شۇ چاغدا ئۇ خىزمەتكارلىرىنى يېرۇسالېمغا، يەھۇدانىڭ پادىشاھى ھەزەكىيانىڭ، شۇنداقلا يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقان
بارلىق يەھۇدالارغا ئەۋەتىپ، ئۇلارغا مۇنداق سۆزلەرنى يەتكۈزۈپ: ـ
10 »ئاسۇرىيە پادىشاھى سەنناخېرىب: »يېرۇسالېم مۇھاسىرە ئىچىدە تۇرۇۋاتىسىلەر؟
11 ھەزەكىيا سىلەرگە: »پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزنى ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلدۇرىدۇ«، دەپ
ئىشەندۈرۈپ، سىلەرنى ئاچلىق ۋە ئۇسسىزلۇقتىن ئۆلۈمگە تاپشۇرماقچى بولۇۋاتمامدۇ؟
12 شۇ ھەزەكىيا پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »يۇقىرى جايلار«نى ھەم قۇربانگاھلارنى يوق قىلىۋەتىغۇ؟ ئاندىن
يەھۇدادىكى ۋە يېرۇسالېمدىكىلەرگە: ـ »سىلەر بىرلا قۇربانگاھ ئالدىدا سەجدە قىلىسىلەر ۋە شۇنىڭ ئۈستىگىلا
خۇشبۇي ياقىسىلەر« دەپ ئەمر قىلغان ئەمەسمىدى؟ □
13 مېنىڭ ۋە مېنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ بارلىق ئەل خەلقلىرىگە نېمە قىلغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ ئەل-يۇرتلارنىڭ ئىلاھ-
بۇتلىرى ئۆز زېمىنىنى مېنىڭ قولۇمدىن قۇتقۇزۇشقا بىرەر ئامال قىلالىغانمۇ؟

□ 32:7 »بىز بىلەن بىرگە بولغۇچىلار ئۇلار بىلەن بىرگە بولغۇچىلاردىن كۆپتۇر« ـ ياكى »بىز بىلەن بولغۇچى ئۇنىڭ بىلەن بولغۇچىدىن ئۇلۇغدۇر.« «2□□□.» 16:6نى كۆرۈڭ.

■ 32:8 يەر. 5:17 1يۇھ. 44:

□ 32:12 »شۇ ھەزەكىيا پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »يۇقىرى جايلار«نى ھەم قۇربانگاھلارنى يوق قىلىۋەتىغۇ؟ ... يېرۇسالېمدىكىلەرگە: ـ »سىلەر بىرلا قۇربانگاھ ئالدىدا سەجدە قىلىسىلەر ...« دەپ ئەمر قىلغان ئەمەسمىدى؟« ـ سەنناخېرىبنىڭ ئەلچىسى ئىنتايىن ھىيلىگەرلىك بىلەن قىلىنغان بۇ گەپ بىلەن خەلققە: ـ »ھەزەكىيا پەرۋەردىگارغا ھەقىقەتەن ئىشەنمەيدۇ. ئۇ پەقەت ھەممىگلار يېرۇسالېمدا قۇربانلىقلىرىگلارنى قىلىشىگلار كېرەك دەپ سىلەردىن پايدىلانماقچى« دەپ گۈمانلاندۇرماقچى.

14 مېنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىم ئۇزۇل-كېسىل يوقاتقان ئەشۇ ئەل-يۇرتلارنىڭ بۇت-ئىلاھلىرىنىڭ قايسىبىرى ئۆز خەلقىنى
مېنىڭ قولۇمدىن قۇتقۇزالىغان؟ ئۇنداقتا سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار سىلەرنى مېنىڭ قولۇمدىن قۇتقۇزالامتى؟
15 سىلەر ئەمدى ھەزەكىياغا ئالدانماڭلار، سىلەرنى شۇنداق قايىل قىلىشىغا يول قويماڭلار ياكى ئۇنىڭغا ئىشىنىپمۇ
ئولتۇرماڭلار، چۈنكى مەيلى قايسى ئەلنىڭ، قايسى پادىشاھلىقنىڭ ئىلاھى بولسۇن، ھېچقايسىسى ئۆز خەلقىنى مېنىڭ
قولۇمدىن ياكى مېنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ قولىدىن ھېچ قۇتقۇزۇپ چىقالمىدى؛ سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار سىلەرنى مېنىڭ
چاڭگىلىمدىن تېخىمۇ قۇتۇلدۇرۇۋالالمايدۇ ئەمەسمۇ؟ ـ دەيدۇ« ـ دېدى.
16 سەننىاخېريىنىڭ خىزمەتكارلىرى داۋاملىق يەنە پەرۋەردىگار خۇدانى ۋە ئۇنىڭ خىزمەتكارى ھەزەكىيانى
ھاقارەتلەيدىغان گەپلەرنىمۇ قىلدى.
17 ئاندىن سەننىاخېريب تېخى خەت يېزىپ، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنى ھاقارەتلەپ، زاكىلىق قىلىپ:
»خۇددى ھەرقايسى ئەل-يۇرتلارنىڭ ئىلاھلىرى ئۆز خەلقىنى مېنىڭ چاڭگىلىمدىن قۇتقۇزالمىغاندەك، ھەزەكىيانىڭ
خۇداسىمۇ ئۇنىڭ خەلقىنى مېنىڭ چاڭگىلىمدىن قۇتقۇزالمايدۇ« دېدى.
18 ئۇلار شەھەرنى ئېلىش غەرزىدە يېرۇسالىم سېپىلىدە تۇرۇۋاتقان خەلقنى قورقۇتۇپ، پاتىپاراڭچىلىققا چۈمدۈرۈش
ئۈچۈن يەھۇدىي تىلىدا ئۇنلۇك توۋلاپ تۇردى.
19 ئۇلار يېرۇسالېمنىڭ خۇداسىنى خۇددى يەر يۈزىدىكى يات خەلقلەرنىڭ ئىنسانلىنىڭ قولىدا ياسالغان ئىلاھلىرىغا
ئوخشىتىپ سۆزلىدى.
20 شۇنىڭ تۈپەيلىدىن ھەزەكىيا پادىشاھ ۋە ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا پەيغەمبەر دۇئا قىلىپ ئاسمانغا قاراپ ندا
قىلىشتى،
21 پەرۋەردىگار بىر پەرىشتە ئەۋەتتى، ئۇ ئاسۇريە پادىشاھى قوشۇننىڭ لەشكەرگاھىغا كىرىپ، پۈتكۈل باتۇر
جەڭچىلەرنى، ئەمەلدارلار ۋە سەردارلارنى قىرىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئاسۇريە پادىشاھى شەرمەندە بولۇپ
ئۆز يۇرتىغا قايتىپ كەتتى. ئۇزىنىڭ بۇتخانىسىغا كىرگەن چېغىدا ئۆز پۇشتىدىن بولغان ئوغۇللىرى ئۇنى قىلىچ بىلەن
چېپىپ ئۆلتۈردى.
22 ئەنە شۇ تەرىقىدە، پەرۋەردىگار ھەزەكىيانى ۋە يېرۇسالېم ئاھالىسىنى ئاسۇريە پادىشاھى سەننىاخېريىنىڭ ۋە باشقا
بارلىق دۈشمەنلەرنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزۇپ قالدى ۋە ئۇلارنى ھەر تەرەپتە قوغدىدى. □
23 نۇرغۇن كىشىلەر ھەدىيەلەرنى پەرۋەردىگارغا ئاتاش ئۈچۈن يېرۇسالېمغا ئەكەلدى، شۇنداقلا نۇرغۇن ئېسىل
نەرسىلەرنى ئەكىلىپ يەھۇدا پادىشاھى ھەزەكىياغا سۇندى؛ شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ھەزەكىيا بارلىق ئەل-يۇرتلارنىڭ
ئىززەت-ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولدى.

ھەزەكىيا ئېغىر كېسەل بولدۇ، دۇئا قىلىدۇ
2پاد. 20:1-21 □ يەش. 38:1-22 □ 39:1-8

24 شۇ كۈنلەردە ھەزەكىيا كېسەل بولۇپ ساكراتقا چۈشۈپ قالدى؛ ئۇ پەرۋەردىگارغا تىلاۋەت قىلدى ۋە
پەرۋەردىگار سۆز قىلىپ، ئۇنىڭغا بىر مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسەتتى. □
25 لېكىن ھەزەكىيا ئۆزىگە كۆرسىتىلگەن ئىلتىپاتقا مۇۋاپىق تەشەككۈر ئېيتمىدى؛ ئۇ كۆڭلىدە تەكەببۇرلىشىپ
كەتتى. شۇڭا خۇدانىڭ غەزىپى ئۇنىڭغا ۋە شۇنىڭدەك يەھۇدا ۋە يېرۇسالېمدىكىلەرگە قوزغالدى.
26 لېكىن ھەزەكىيا ۋە يېرۇسالېمدىكىلەر تەكەببۇرلىقىدىن يېنىپ ئۆزلىرىنى تۆۋەن تۇتۇپ يۈرگەچكە، پەرۋەردىگارنىڭ
غەزىپى ھەزەكىيانىڭ كۈنلىرىدە ئۇلارغا چۈشمىدى.

□ 32:22 »ھەر تەرەپتە قوغدىدى« ـ ياكى »ھەر تەرەپتە ئەمنىلىككە ئېرىشتۈردى« ياكى »ھەر تەرەپتە يېتەكچىلىك قىلدى.«
□ 32:24 »ھەزەكىيا ... پەرۋەردىگارغا تىلاۋەت قىلدى ۋە پەرۋەردىگار سۆز قىلىپ، ئۇنىڭغا بىر مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسەتتى« ـ »يەش.» 38-بابنى كۆرۈڭ.

27 هەزەکیيانڭ دۇنياسى تولىمۇ كۆپ، ئىززەت-ھۆرمىتى قەۋەتلا يۇقىرى ئىدى؛ ئۇ ئۆزىگە ئالتۇن، كۈمۈش،
گۆھەر-ياقۇت، خۇشبۇي دورا-دەرمەك، قالقان ۋە ھەرخىل قىممەتلىك بۇيۇملارنى ساقلايدىغان خەزىنىلەرنى
سالدۇردى؛
28 ئۇ يەنە ئاشلىق، يېڭى شاراب ۋە زەيتۇن مېيى ساقلايدىغان ئامبارلارنى، يەنە ھەر تۈرلۈك ماللار ۋە پادىلىرى
ئۈچۈن ئېغىل-قوتانلارنى سالدۇردى.
29 ئۇ ئۆزىگە شەھەرلەر بىنا قىلدۇردى ۋە نۇرغۇن قوي-كاللىلارغا ئىگە بولدى، چۈنكى خۇدا ئۇنىڭغا غايەت كۆپ
دەپئىنە-دۇنيا ئاتا قىلغانىدى.
30 ھەزەكىيادىن ئىبارەت بۇ كىشى گىھون ئېقىنىنىڭ يۇقىرى ئېقىمىدىكى سۇنى توسۇپ، سۇنى توپتوغرا داۋۇت
شەھىرىنىڭ كۈنپېتىش تەرىپىگە ئېقىپ كېلىدىغان قىلغانىدى. ھەزەكىيا بارلىق قىلغان ئەمەللىرىدە روناق تاپتى.
31 ھالبۇكى، بابىل ئەمىرلىرىنىڭ ئەلچىلىرى كېلىپ ھەزەكىيا بىلەن كۆرۈشۈپ، يەھۇدا زېمىنىدا يۈز بەرگەن بۇ
مۆجىزىلىك ئالامەت توغرۇلۇق گەپ سوريغان چاغدا، ئۇنىڭ كۆڭلىدە نېمە بارلىقىنى مەلۇم قىلىشقا سىنىماقچى،
خۇدا ئۇنى يالغۇز قالدۇرۇپ، ئۇنىڭدىن كەتتى. □
32 ھەزەكىيانڭ قالغان ئىشلىرى ۋە ياخشى ئەمەللىرى بولسا، مانا ئۇلار »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ
تارىخنامىسى«دا، ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا پەيغەمبەرنىڭ كۆرگەن ۋەھىيلىك خاتىرىسىدە پۈتۈلگەندۇر.
33 ھەزەكىيا ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى؛ ئۇلار ئۇنى داۋۇت ئەۋلادلىرى قەبرىستانلىقى ئېگىزلىكىدە دەپنە
قىلدى؛ ئۇ ئۆلگەن چاغدا بارلىق يەھۇدا خەلقى بىلەن پېرۇسالېمدىكىلەر ئۇنىڭغا ھۆرمەت بىلدۈردى. ئۇنىڭ ئورنىغا
ئوغلى مانا‌سسەھ پادىشاھ بولدى.

33

مانا‌سسەھ سەلتەنەت قىلدۇ؛ ئۇنىڭ رەزىل ئىشلىرى
2پاد. 21:1-18:

1 مانا‌سسەھ پادىشاھ بولغاندا ئون ئىككى ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا ئەللىك بەش يىل سەلتەنەت قىلدى.
2 ئۇ پەرۋەردىگار ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدىن ھەيدەپ چىقىرىۋەتكەن يات ئەللىكلەرنىڭ يىرگىنچلىك ئادەتلىرىگە
ئوخشاش ئىشلار بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى.
3 ئۇ ئاتىسى ھەزەكىيا چېقىپ تاشلىغان »يۇقىرى جايلار«نى قايتىدىن ياساتتى؛ ئۇ باۋاللارغا ئاتاپ قۇربانگاھلارنى
سالدۇرۇپ، ئاشەراھ مەبۇدلارنى ياسىدى؛ ئۇ ئاسماندىكى نۇرغۇنلىغان ئاي-يۇلتۇزلارغا باش ئۇردى ۋە ئۇلارنىڭ
قۇللۇقىغا كىردى. □
4 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىمۇ قۇربانگاھلارنى ياساتتى. شۇ ئىبادەتخانا توغرۇلۇق پەرۋەردىگار: »يېرۇسالېمدا مېنىڭ
نامىم مەڭگۈ قالدۇ« دېگەندى.
5 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ئىككى ھويلىسىدا »ئاسماننىڭ قوشۇنى«غا قۇربانگاھلارنى ئاتاپ ياساتتى. □
6 ئۇ بەن-ھىننومنىڭ جىلغىسىدا ئوز بالىلىرىنى ئوتتىن ئۆتكۈزدى؛ جادۇگەرچىلىك، پالچىلىق ۋە دەمدىچىلىك
ئىشلەتتى، ئۆزىگە جىنكەشلەر بىلەن ئەپسۇنچىلارنى بېكىتتى؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە سان-ساناقسىز رەزىللىكنى

□ 32:31 »ئۇنىڭ كۆڭلىدە نېمە بارلىقىنى مەلۇم قىلىشقا سىنىماقچى، خۇدا ئۇنى يالغۇز قالدۇرۇپ، ئۇنىڭدىن كەتتى« ـ »يەش.» 39-بابنى كۆرۈڭ.
□ 33:3 »ئاسماندىكى نۇرغۇنلىغان ئاي-يۇلتۇزلار« ـ ياكى »ئاسماننىڭ قوشۇنى«، يەنى ئاسماندىكى نۇرغۇنلىغان ئاي-يۇلتۇزلارنى كۆرسىتىدۇ. تەۋراتىنى
بىلىمىزكى، ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ پەرىشتىلەر ۋە بەلكىم ئاسماندىكى يامان كۈچلەر بىلەنمۇ مۇناسىۋىتى بار »)زەب.» 4:147؛ »ئايۇپ« 4:38-7؛
»ۋەھ.» 4:12نى كۆرۈڭ.(□ 33:5 »ئاسماننىڭ قوشۇنى« ـ مۇشۇ يەردە قۇياش، ئاي ۋە يۇلتۇزلارنى كۆرسىتىدۇ.

قىلىپ ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى. □
7 ئۇ ياساتقان ئويما مەبۇدنى خۇدانىڭ ئۆيىگە تىكلىدى. شۇ ئۆي توغرۇلۇق پەرۋەردىگار داۋۇتقا ۋە ئۇنىڭ ئوغلى
سۇلايمانغا: ـ »بۇ ئۆيدە، شۇنداقلا ئىسرائىلنىڭ ھەممە قەبىلىلىرىنىڭ زېمىنلىرى ئارىسىدىن مەن تاللىغان يېرۇسالېمدا ئۆز
ناممىنى ئەبەدگىچە قالدۇرىمەن؛
8 ئەگەر ئىسرائىل پەقەت مەن مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئۆلارغا تاپىلىغان بارلىق ئەمرلەرگە، يەنى بارلىق قانۇن،
بەلگىلىمىلەر ۋە ھۆكۈملەرگە مۇۋاپىق ئەمەل قىلىشقا كۆڭۈل قويسىلا، مەن ئۇلارنىڭ پۇتلىرىنى ئاتا-بوۋىلىرىغا
بېكىتكەن بۇ زېمىندىن قايتىدىن نېرى قىلمايمەن« ـ دېگەندى.
9 لېكىن ماناسسەھ يەھۇدالارنى ۋە يېرۇسالېمدىكىلەرنى شۇنداق ئازدۇردىكى، ئۇلار پەرۋەردىگار ئىسرائىللارنىڭ
ئالدىدىن ھالاك قىلغان يات ئەللىكلەرنىڭ قىلغىنىدىنمۇ ئاشۇرۇپ رەزىللىك قىلاتتى.
10 پەرۋەردىگار ماناسسەھ ۋە ئۇنىڭ خەلقىگە ئاگاھلاندۇرۇپ سۆزلىگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار قۇلاق سالمىدى.
11 شۇ سەۋەبتىن پەرۋەردىگار ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ قوشۇنىدىكى سەردارلارنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ھۇجۇمغا
سالدۇردى. ئۇلار ماناسسەھنى ئىلمەك بىلەن ئېلىپ، مىس زەنجىر بىلەن باغلاپ بابىلغا ئەكەلدى. □
12 ماناسسەھ مۇشۇنداق ئازابقا چۈشكەندە خۇداسى پەرۋەردىگارغا يالۋۇرۇپ، ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى ئالدىدا
ئۆزىنى بەك تۆۋەن تۇتتى.
13 ئۇ دۇئا قىلىۋىدى، پەرۋەردىگار ئۇنىڭ دۇئاسىغا قۇلاق سېلىپ، تىلىكىنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنى يېرۇسالېمغا
قايتۇرۇپ، پادىشاھلىقىغا قايتىدىن ئىگە قىلدى. ماناسسەھ شۇ چاغدىلا پەرۋەردىگارنىڭلا خۇدا ئىكەنلىكىنى بىلىپ
يەتتى.
14 بۇ ئىشلاردىن كېيىن ماناسسەھ »داۋۇت شەھىرى«نىڭ سىرتىغا، جىلغا ئوتتۇرىسىدىكى گىھوننىڭ كۈنچىقىش
تەرىپىدىن تاكى بېلىق دەرۋازىسى ئاغزىغىچە، ئوفەلنى چۆرىدەپ سېپىل ياساتتى ۋە ئۇنى ناھايىتى ئېگىز قىلدى؛
يەھۇدانىڭ ھەرقايسى قورغانلىق شەھەرلىرىدە قوشۇن سەردارلىرىنى تەينىلىدى.
15 ئۇ يەنە پەرۋەردىگار ئۆيىدىن يات ئەللىكلەرنىڭ مەبۇدلىرى بىلەن ئۆزى قويغان بۇتنى، ئۆزى پەرۋەردىگار
ئۆيىنىڭ تېغى بىلەن يېرۇسالېمدا ياساتقۇزغان بارلىق قۇربانگاھلارنى ئېلىۋېتىپ، شەھەر سىرتىغا تاشلاتقۇزۇۋەتتى.
16 ماناسسەھ پەرۋەردىگار قۇربانگاھىنى يېڭىباشتىن تىكلىتىپ، قۇربانگاھقا ئىناقلىق قۇربانلىقى بىلەن تەشەككۇر
قۇربانلىقلىرىنى سۇندى ۋە يەھۇدالارغا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىگە كىرىشنى بۇيرۇدى.
17 شۇنداقتىمۇ، خەلق قۇربانلىقنى يەنىلا »يۇقىرى جايلار«دا ئوتكۈزەتتى، لېكىن ئۇلارنىڭ قۇربانلىقلىرى ئۆزلىرىنىڭ
خۇداسى پەرۋەردىگارغىلا سۇنۇلاتتى.
18 ماناسسەھنىڭ قالغان ئىشلىرى، جۈملىدىن ئۇنىڭ خۇداسىغا قىلغان دۇئاسى ۋە ئالدىن كۆرگۈچىلەرنىڭ
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا ئۇنىڭغا ئېيتقان گەپلىرى بولسا، مانا ئۇلار »ئىسرائىلنىڭ
پادىشاھلىرىنىڭ خاتىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەندۇر.
19 ئۇنىڭ دۇئاسى، خۇدانىڭ ئۇنىڭ تىلەكلىرىنى قانداق ئىجابەت قىلغانلىقى، ئۇنىڭ ئۆزىنى تۆۋەن قىلىشىدىن ئىلگىرى
قىلغان بارلىق گۇناھى ۋە ۋاپاسىزلىقى، شۇنداقلا ئۇنىڭ قەيەردە »يۇقىرى جايلار« سالدۇرغانلىقى، ئاشەراھ
مەبۇدلىرى ھەم ئويما مەبۇدلارنى تىكلىگەنلىكى بولسا، مانا ھەممىسى »ئالدىن كۆرگۈچىلەرنىڭ خاتىرىلىرىدە«
پۈتۈلگەندۇر. □
20 ماناسسەھ ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئۇخلىدى؛ كىشىلەر ئۇنى ئۆز ئوردىسىغا دەپنە قىلدى؛ ئوغلى ئامون ئورنىغا
پادىشاھ بولدى.

□ **33:6 »بەن-ھىنىومنىڭ جىلغىسى«** ـ يەنى »ھىنىومنىڭ ئوغلىنىڭ جىلغىسى.« »يەشۇئا« 29:8نى كۆرۈڭ. بۇ جىلغا ئەسلى »گې-ھىنىوم« دەپ ئاتىلاتتى)ئەرەبچە »جەھەننەم«). **«...□□□□□□□□□□ ئوتىنى ئوتكۈزۈش»** ـ يەلكىم »ئىنسانىي قۇربانلىق«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
□ **33:11 »ئۇلار ماناسسەھنى ئىلمەك بىلەن ئېلىپ...»** ـ ئاسۇريە پادىشاھلىرى ئۇتقۇنلارنى خارلاش ئۈچۈن ئىلمەكلەرنى بۇرنىدىن ئوتكۈزۈپ يېتىلەيتتى. »يەش.« 29:37 ۋە »ھاب.« 15:1 بىلەن سېلىشتۇرۇڭ. □ **33:19 »ئالدىن كۆرگۈچىلەرنىڭ خاتىرىلىرىدە«** ـ ياكى »ھوزاينىڭ خاتىرىلىرىدە.«

ئامون سەلتەنەت قىلدۇ
2پاد. 21 *:19-26*

21 ئامون تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە ئىككى ياشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا ئىككى يىل سەلتەنەت قىلدى.
22 ئۇ ئاتىسى ماناسسەھ قىلغىنىدەك پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى. ئۇ ئاتىسى ماناسسەھ ياساتقان بارلىق ئويما مەبۇدلارغا قۇربانلىق سۇندى ۋە ئۇلارنىڭ قۇللۇقىغا كىردى.
23 ئۇ ئۆزىنى پەرۋەردىگار ئالدىدا ئاتىسى ماناسسەھ ئۆزىنى تۆۋەن تۇتقاندەك تۆۋەن تۇتمىدى؛ بۇ ئامونىنىڭ بولسا گۇناھ-قەبىھلىكلىرى بارغانسېرى ئېشىپ باردى.
24 كېيىن ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنى قەستلەپ ئۆز ئوردىسىدا ئولتۇرۇۋەتتى.
25 لېكىن يەھۇدا زېمىنىدىكىلەر ئامون پادىشاھنى قەستلىگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى ئولتۇردى؛ ئاندىن يۇرت خەلقى ئۇنىڭ ئورنىدا ئوغلى يوسىيانى پادىشاھ قىلدى.

34

ھەققانىي پادىشاھ يوسىيا سەلتەنەت قىلدۇ
2پاد. 22 *:1-20*

1 يوسىيا پادىشاھ بولغاندا سەككىز ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا ئوتتۇز بىر يىل سەلتەنەت قىلدى.
2 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە دۇرۇس بولغانىنى قىلىپ، ھەر ئىشتا ئاتىسى داۋۇتنىڭ يوللىرىدا يۈرۈپ، نە ئوڭغا نە سولغا چەتنەپ كەتمىدى.
3 ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ سەككىزىنچى يىلى، ئۇ تېخى گۈدەك چېغىدىلا، ئاتىسى داۋۇتنىڭ خۇداسىنى ئىزلەشكە باشلىدى؛ سەلتەنىتىنىڭ ئون ئىككىنچى يىلىغا كەلگەندە يەھۇدا بىلەن يېرۇسالېمدىكى »يۇقىرى جايلار«، ئاشەراھ مەبۇدلىرى، ئويما بۇتلار ۋە قۇيما بۇتلارنى يوقىتىپ، زېمىننى پاكىزلاشقا كىرىشتى.
4 خەلق ئۇنىڭ ئۆز ئالدىدىلا »بائاللار«نىڭ قۇربانگاھلىرىنى چېقىپ تاشلىدى؛ ئۇ قۇربانگاھلارنىڭ ئۈستىگە ئېگىز قىلىپ ئورنۇلاشتۇرۇلغان »كۈن تۈۋرۈكلىرى«نى كېسىپ تاشلىدى؛ ئۇ يەنە ئاشەراھ مەبۇدلىرى، ئويما-قۇيما بۇتلارنى چېقىپ، ئۇنىڭ توپىسىنى بۇ مەبۇدلارغا قۇربانلىق سۇنغانلارنىڭ قەبرىلىرىگە چېچىۋەتتى. □
5 بۇت كاھىنلىرىنىڭ ئۈستىخانىلىرىنى قۇربانگاھلىرىنىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرۈۋەتتى؛ شۇنداق قىلىپ، ئۇ يەھۇدا بىلەن يېرۇسالېمنى پاكىزلىدى.
6 ئۇ ماناسسەھ، ئەفرائىم، شىمئۇن ھەتتا نافتالىغىچە ئۇلارنىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىدە ۋە ئەتراپىدىكى خارابىلەردە شۇنداق قىلدى؛
7 ئۇ قۇربانگاھلارنى چېقىپ، ئاشەراھ مەبۇدلىرى ۋە ئويما بۇتلارنى كوكۇم-تالقان قىلىۋەتتى، پۈتۈن ئىسرائىلدىكى خۇشبۇيگاھلارنىڭ ھەممىسىنى كېسىپ تاشلاپ، يېرۇسالېمغا قايىتتى.□
8 ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلى يەھۇدا زېمىنىنى ۋە مۇقەددەسخانىنى پاكىزلاپ بولغاندىن كېيىن، ئازالىيانىڭ ئوغلى شافان، شەھەر باشلىقى مائاسىياھ ۋە يوئاھازنىڭ ئوغلى تەزكىرچى يوئاھنى خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى ئوڭلاشقا ئەۋەتتى.
9 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار باش كاھىن ھىلقىيانىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە بېغىشلاپ ئەكەلگەن پۇلنى تاپشۇردى. بۇ پۇلنى ئەسلىدە دەرۋازىۋەن لاۋىيلار ماناسسەھ، ئەفرائىم ۋە ئىسرائىلنىڭ قالدىسىدىن، شۇنىڭدەك يەھۇدا ۋە بىنيامىن زېمىنىدىكىلەر ۋە يېرۇسالېمدىكىلەردىن يىغقاندى. □

□ **34:4** »**كۈن تۈۋرۈكلىرى**« ـ باشقا بىر تەرجىمىسى »قۇياش بۇتلىرى« ياكى »ئىسرىقگاھلار.«
□ **34:7** »**كۈن تۈۋرۈكلىرى**« ـ باشقا بىر تەرجىمىسى »قۇياش بۇتلىرى« ياكى »ئىسرىقگاھلار.«
□ **34:9** »**ئەفرائىم ۋە ئىسرائىلنىڭ قالدىسى**« ـ ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى شىمالىي پادىشاھلىق »)ئىسرائىل«)تىن ئاھالىنىڭ كۆپ قىسمىنى تۇتقۇن قىلىپ ئېلىپ كەتكەندى؛ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان مۇشۇ خەلق يۇرتىدا قالدۇرۇلغان ئىسرائىللار ئىدى.

10 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ تۆينى ئوكۇشايدىغان ئىشلارنى نازارەت قىلغۇچى ئىشچىلارغا تاپشۇرۇپ بەردى. بۇلار
ھەم پۇلنى پەرۋەردىگارنىڭ تۆينى ئوكۇشاش ۋە مۇستەھكەملەشكە ئىشلىگۈچىلەرگە بەردى؛
11 ئۇلار بولسا پۇلنى يەھۇدا پادىشاھلىرى خارابلەشتۈرگەن تۆي-ئىمارەتلەرگە لازىملىق كېسىپ-ئويۇلغان تاشلارنى
ۋە تۈژۈرۈك-لىملارغا ياغاچ سېتىۋالىشقا ياغاچچىلار بىلەن تاشچىلارغا تاپشۇرۇپ بەردى.
12 بۇ ئادەملەر سادىقەتلىك بىلەن ئىشلىدى. ئۇلارنى باشقۇرىدىغان، نازارەتكە مەسئۇل لاۋۋي مەرارىنىڭ
ئەۋلادلىرىدىن جاھات بىلەن ئوبادىيا، كوھاتنىڭ ئەۋلادلىرىدىن زەكەريا بىلەن مەشۇللام بار ئىدى؛ بۇ لاۋىيلارنىڭ
ھەممىسى ھەرخىل سازلارغىمۇ ماھىر ئىدى؛
13 ئۇلار يەنە ھامماللار ۋە ھەرخىل ئىشلار ئۈستىدىكى نازارەتچىلەرنى باشقۇراتتى؛ لاۋىيلاردىن پۈتۈكچىلەرمۇ،
ئەمەلدارلارمۇ، دەرۋازىۋەنلەرمۇ بار ئىدى.
14 ئۇلار پەرۋەردىگار تۆيىگە بېغىشلاپ ئەكەلگەن پۇللارنى ئېلىپ چىقىدىغان چاغدا، ھىلقىيا كاھىن
پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن بەرگەن تەۋرات قانۇنى كىتابىنى تېپىۋالدى.
15 ھىلقىيا كاتىپ شافانغا: ـ مەن پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدە تەۋرات-قانۇنى كىتابىنى تېپىۋالدىم، دېدى. شۇنى
ئېيتىپ، ھىلقىيا كىتابنى شافانغا بەردى.
16 شافان ئۇنى پادىشاھنىڭ يېنىغا ئاپاردى ۋە ئۇنىڭغا: »خىزمەتكارلىرى تاپشۇرۇلغان ئىشلارنى بولسا، ھەممىسىنى
ئادا قىلىۋاتىدۇ.
17 ئۇلار پەرۋەردىگار تۆيىگە بېغىشلانغان پۇللارنى تۆكۈپ، ئۇنى نازارەتچىلەر ۋە ئىشچىلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ
بەردى« دەپ مەلۇمات بەردى. □
18 شافان كاتىپ يەنە پادىشاھقا: ـ ھىلقىيا كاھىن يەنە ماڭا بىر ئورام كىتاپ بەردى دەپ ئۇنى پادىشاھ ئالدىدا
ئوقۇدى.
19 ۋە شۇنداق بولدىكى، پادىشاھ تەۋرات قانۇنىدىكى سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئۆز كىيىملىرىنى يىرتتى.
20 پادىشاھ ھىلقىيا بىلەن شافاننىڭ ئوغلى ئاھىكامغا، مىكاھنىڭ ئوغلى ئابدون بىلەن شافان كاتىپقا ۋە پادىشاھنىڭ
خىزمەتكارى ئاسايىاغا بۇيرۇپ: ـ
21 بېرىپ مەن ئۈچۈن ۋە ئىسرائىلدا ھەم يەھۇدادا قالدۇرۇلغان خەلق ئۈچۈن بۇ تېپىلغان كىتابنىڭ سۆزلىرى
توغرىسىدا پەرۋەردىگاردىن يول سوراڭلار. چۈنكى ئاتا-بوۋىلىرىمىز بۇ كىتابتا بارلىق پۈتۈلگەنلەرگە ئەمەل قىلماي،
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى تۇتمىغانلىقى تۈپەيلىدىن، پەرۋەردىگارنىڭ بىزگە تۆكۈلىدىغان غەزىپى ئىنتايىن دەھشەتلىك
بولدى، دېدى. □
22 شۇنىڭ بىلەن ھىلقىيا ۋە پادىشاھ تەيىنلىگەن كىشىلەر ئايال پەيغەمبەر ھۇلداھنىڭ قېشىغا باردى؛ ھۇلداھ
خاسراھنىڭ نەۋرىسى، توكھاتنىڭ ئوغلى كىيىم-كېچەك بېگى شاللۇمنىڭ ئايالى ئىدى؛ ئۇ ئۆزى يېرۇسالېم شەھىرىنىڭ
ئىككىنچى مەھەللىسىدە ئولتۇراتتى. ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن بۇ ئىشلار توغرۇلۇق سۆزلەشتى.
23 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »سىلەرنى ئەۋەتكەن كىشىگە
مۇنداق دەڭلار: ـ
24 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا مەن يەھۇدانىڭ پادىشاھى ئالدىدا ئوقۇلغان بۇ كىتابتىكى بارلىق لەنەتلەرنى
ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، بۇ جايغا ۋە بۇ يەردە تۇرغۇچىلارغا بالا-يىتىپەت چۈشۈرىمەن.
25 چۈنكى ئۇلار مېنى تاشلاپ، باشقا ئىلاھلارغا خۇشبۇي يېقىپ، قوللىرىنىڭ ھەممە ئىشلىرى بىلەن مېنىڭ
ئاچچىقىمنى كەلتۈردى. ئۇنىڭ ئۈچۈن مېنىڭ قەھرىم بۇ يەرگە تۆكۈلىدۇ، تۆچۈرۈلمەيدۇ.

□ 34:17 »پۇللارنى تۆكۈپ...« ـ ياكى »كۆمۈشنى ئېرىتىپ،...«
□ 34:21 »تېپىۋېلىنغان كىتاب« ـ تەۋراتنىڭ قايىسى قىسمى بولۇشى كېرەك؟ پادىشاھنىڭ ئىنكاسى، يەنى كېيىنكى ھەرىكەتلىرىگە، بولۇپمۇ »يۇقىرى
جايلار«نى يوقىتىشىغا قارىغاندا، »تېپىۋېلىنغان كىتاب« چوقۇم بۇ ئىشنى تەكىتلەيدىغان »قانۇن شەرھى«نى ئۆز ئىچىگە ئالغان.

26 لېكىن سىلەرنى پەرۋەردىگاردىن يول سورىغىلى ئەۋەتكەن يەھۇدانىڭ پادىشاھىغا بولسا، مۇنداق دەڭلار: ـ سەن
ئاڭلىغان سۆزلەر توغرىسىدا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
27 چۈنكى كۆڭلۈڭ يۇمشاق بولۇپ، خۇدانىڭ مۇشۇ جاي ۋە ئۇنىڭدا ئۇرغۇچىلارنى ئەيىبلەپ ئېيتقان سۆزلىرىنى
ئاڭلىغىنىڭدا، ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭنى تۆۋەن قىلدىڭ، شۇنىڭدەك ئۆزۈڭنى شۇنداق تۆۋەن قىلغىنىڭدا، كىيىملىرىڭنى
يىرتىپ، مېنىڭ ئالدىمدا يىغلىغىنىڭ ئۈچۈن، مەنمۇ دۇئايىڭنى ئاڭلىدىم، دەيدۇ پەرۋەردىگار.
28 مانا، سېنى ئاتا-بوۋىلىرىڭ بىلەن يىغىلىشقا، ئۆز قەبرەڭگە ئامان-خاتىرجەملىك ئىچىدە بېرىشقا نىسىپ قىلىمەن؛
سېنىڭ كۆزلىرىڭ مەن بۇ جاي ئۈستىگە چۈشۈرىدىغان بارلىق كۈلپەتلەرنى كۆرمەيدۇ.«
ئۇلار يېنىپ بېرىپ، بۇ خەۋەرنى پادىشاھقا يەتكۈزدى.
29 پادىشاھ ئادەم ئەۋەتىپ، يەھۇدا بىلەن يېرۇسالېمنىڭ ھەممە ئاقساقاللىرىنى چاقىرتىپ كەلدى.
30 پادىشاھ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە چىقتى؛ بارلىق يەھۇدادىكى ئەر كىشىلەر ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ
ھەممىسى، كاھىنلار بىلەن لاۋىيلار، شۇنداقلا بارلىق خەلق، ئەڭ كىچىكىدىن تارتىپ چوڭىغىچە ھەممىسى ئۇنىڭ
بىلەن بىللە چىقتى. ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە تېپىلغان ئەھدە كىتابىنىڭ ھەممە سۆزلىرىنى ئۇلارغا ئوقۇپ
بەردى.□
31 پادىشاھ ئۆز ئورندا تۇرۇپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا: ـ پەرۋەردىگارغا ئەگىشىپ پۈتۈن قەلبىم ۋە پۈتكۈل جېنىم
بىلەن ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى، ھۆكۈم-گۇۋاھلىقلىرى ۋە بەلگىلىمىلىرىنى تۇتۇپ، ئۇشبۇ كىتابتا پۈتۈلگەن ئەھدىگە ئەمەل
قىلىمەن دەپ ئۆزىنى ئەھدىگە باغلىدى. □
32 شۇنىڭ بىلەن خەلقىنىڭ ھەممىسىمۇ ئەھدە ئالدىدا تۇرۇپ ئۇنىڭغا ئۆزىنى باغلىدى.
ئۇ يەنە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى ۋە بىنيامىندىكى خەلقىنىمۇ بۇ ئەھدە ئالدىدا تۇرغۇزۇپ ئۇنىڭغا ئۆزىنى
باغلاتتى. شۇنىڭ بىلەن يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار خۇدانىڭ، يەنى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسىنىڭ ئەھدىسى بويىچە ئىش
قىلدىغان بولدى.
33 يوسىيا ئىسرائىللارغا قاراشلىق يۇرتلاردىن بارلىق يىرگىنچلىك نەرسىلەرنى چىقىرىپ تاشلاپ، ئىسرائىلدا
تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ خىزمىتىگە كىرىدىغان قىلدى. يوسىيانىڭ بارلىق كۈنلىردە
خەلق ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا ئەگىشىشتىن ھېچ يانمىدى.

35

يوسىيا »ئۆتۈپ كېتىش ھېيىت«نى ئوتكۈزىدۇ
2پاد. 23:21-23

1 يوسىيا پەرۋەردىگارنى سىغىنىپ ئۆتۈپ كېتىش ھېيىتىنى يېرۇسالېمدا ئوتكۈزمەكچى بولدى؛ بىرىنچى ئاينىڭ ئون
تۆتىنچى كۈنى ئۇلار ئۆتۈپ كېتىش ھېيىتىغا ئاتالغان قوزىلارنى سويدى.
2 پادىشاھ كاھىنلارنىڭ ۋەزىپىلىرىنى بەلگىلدى، ئۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى خىزمەتنى قىلىشقا
رىغبەتلەندۈردى.
3 ئۇ يەنە پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقىگە ئۆزلىرىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ پاك-مۇقەددەس بولۇشقا تەلىم بەرگۈچى
لاۋىيلارغا: ـ سىلەر مۇقەددەس ئەھدە ساندۇقىنى ئىسرائىل پادىشاھى داۋۇتنىڭ ئوغلى سۇلايمان سالدۇرغان

□ 34:30 «...□□□□□□□ ئوقۇپ بەردى» ـ ئىبرانىي تىلىدا: «...□□□□□□□□ قۇلاقلىرىغا ئوقۇپ بەردى». □ 34:31 »ئۇشبۇ كىتابتا
پۈتۈلگەن ئەھدىگە...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇشبۇ كىتابتا پۈتۈلگەن ئەھدە سۆزلىرىگە...«.

ئۆيگە ئەكىرىپ ئورۇنلاشتۇرۇڭلار، ئەمدى ئۇنى مۇرەكۇەردە كۆتۈرۈپ يۈرۈش ۋەزىپىسى قالمىدى. ئەمدى سىلەر خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە، شۇنداقلا ئۇنىڭ خەلقى ئىسرائىلنىڭ خىزمىتىدە بولۇڭلار. □

4 شۇنىڭ ئۈچۈن جەمىتىڭلار ۋە ئۆۋەت-گۇرۇپپا ئالار بويىچە، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى داۋۇتنىڭ يازغىنى ۋە ئۇنىڭ ئوغلى سۇلايماننىڭ يازغىنىغا ئاساسەن، ئۆزۈڭلارنى ئوبدان تەييارلا ڭلار.

5 سىلەر ئۆز ئاتا جەمەتلىرىڭلارنىڭ ئۆۋەت-گۇرۇپپا تەرتىپى بويىچە قېرىنداشلىرىڭلاردىن ئىبارەت شۇ ئاددىي خەلق-پۇقرالار جەمەت-جەمەتلىرىگە ۋەكىل بولۇپ، مۇقەددەسگاھتا تۇرسىلەر، ھەربىر گۇرۇپپىدا لاۋۋي جەمەتىدىن بىرنەچچە ئادەم بولسۇن.

6 سىلەر ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاتالغان قوزىلارنى سويۇسىلەر، ئۆزۈڭلارنى پاكلا ڭلار، ئىسرائىلدىكى قېرىنداشلىرىڭلار ئۈچۈن، يەنى ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن تاپىلىغان سۆز-كالامىغا بېقىنىشى ئۈچۈن، ھەممە ئىشنى تەييار قىلىڭلار، دېدى.

7 يوسىيا شۇ يەردە ھازىر بولغان بارلىق خەلق-پۇقرالارنىڭ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاتىغان قۇربانلىقى بولسۇن دەپ، جەمئىي ئوتتۇز مىڭ قوزا ۋە ئوغلاق، ۋە يەنە ئۈچ مىڭ بۇقا ھەدىيە قىلدى؛ بۇ ماللارنىڭ ھەممىسى پادىشاھنىڭ مېلىدىن چىقىرىلغانىدى.

8 ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرىمۇ ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن خەلققە ۋە كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارغا قۇربانلىق مېلى »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلدى؛ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى باشقۇرغۇچىلاردىن ھىلقىيا، زەكەريا ۋە يەھىيەلمۇ ئىككى مىڭ ئالتە يۈز قوزا-ئۆچكە بىلەن ئۈچ يۈز بۇقىنى كاھىنلارغا ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن ھەدىيە قىلىپ تاپشۇردى.

9 لاۋىيلارنىڭ يولباشچىلىرى بولغان كونانىيا ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىدىن شىمايا بىلەن نەتانەل، شۇنداقلا ھاشابىيا، جەئىيەل ۋە يوزاباد مۇ بەش مىڭ قوزا بىلەن بەش يۈز بۇقىنى لاۋىيلارنىڭ ھېيتقا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىشىغا »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلدى.

10 شۇنداق قىلىپ، ئۆتىلىدىغان ۋەزىپىلەر ئورۇنلاشتۇرۇپ بولۇنغاندىن كېيىن، پادىشاھنىڭ تاپىلىغىنى بويىچە، كاھىنلار ئۆز ئورىندا تۇردى، لاۋىيلارمۇ ئۆزلىرىنىڭ ئۆۋەت-گۇرۇپپا تەرتىپى بويىچە تۇرۇشتى.

11 لاۋىيلار ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاتالغان قوزىلارنى بوغۇزلىدى؛ كاھىنلار ئۇلارنىڭ قولىدىن قانىنى ئېلىپ قۇربانگاھقا سەپتى ۋە شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا لاۋىيلار قۇربانلىق مالنىڭ تېرىسىنى سويدى.

12 كۆيدۈرمە قۇربانلىققا سۇنۇلىدىغان ماللارنى بولسا، ئۇلار خەلق-پۇقرالارغا ۋەكىل بولغان جەمەتلەر بويىچە خەلققە بۆلۈپ بېرىپ، ئۇلارنى مۇسانىڭ كىتابىدا يېزىلغىنىغا مۇۋاپىق، پەرۋەردىگارغا سۇنۇشقا تەييارلىدى. سۇنۇلىدىغان بۇقىلارنىمۇ شۇنداق قىلدى.

13 ئاندىن بەلگىلىمە بويىچە ئۇلار ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاتالغان قوزا-ئۆچكىلەرنى ئوتقا قاقلاپ كاۋاپ قىلدى؛ باشقا قۇربانلىقلاردىن قالغان، يەنى خۇداغا ئاتالغان قىسىملارنى قازاندا، داكۆتاندا ياكى داستا پىشۇرۇپ تېزدىن خەلق-پۇقرالارغا ئۈلەشتۈرۈپ بەردى؛

□ 35:3 »ئۆز يەنە پۇتكۈل ئىسرائىل خەلقىگە ئۆزلىرىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ پاك-مۇقەددەس بولۇشقا تەلىم بەرگۈچى لاۋىيلارغا: ـ« ـ باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: (1) »ئۆز يەنە پۇتكۈل ئىسرائىلغا تەلىم بېرىدىغان، ئۆزلىرىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بېغىشلىغان لاۋىيلارغا...«؛ (2) »ئۆز يەنە پۇتكۈل ئىسرائىلغا پەرۋەردىگارغا خاس مۇقەددەس ئىشلار توغرۇلۇق تەلىم بېرىدىغان لاۋىيلارغا...«. **...» ئەمدى سىلەر خۇدايىڭلار پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە، شۇنداقلا ئۇنىڭ خەلقى ئىسرائىلنىڭ خىزمىتىدە بولۇڭلار«** ـ بۇ پۇتكۈل ئايەتنىڭ خەۋەرگە قارىغاندا:

(1) مەلۇم سەۋەبتىن ئەھدە ساندۇقى ئەڭ مۇقەددەس جايدىن يۆتكۈۋىتىلگەنىدى. مۇمكىنچىلىكى بولغان سەۋەبلىرى بولسا)ئا(يوسىيا ئىبادەتخانىنى پاكلاش ئۈچۈن ئۇنى ۋاقىتلىق يۆتكەپ تۇرغان؛)ئە(مەلۇم بىر رەزىل پادىشاھ بۇتپەرەسلىك مەقسىتى بىلەن ئۇنى ئۆز يەردىن يۆتكىۋەتكەنىدى؛)ب(كاھىنلار بېرۇسالېمنى بۇلالاڭ-تالاڭ قىلىدىغان تاجاۋۇزچىلارنىڭ چاكىگىدىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن ئۇنى يۆتكەپ يوشۇرۇپ قويغانىدى؛)ب(كاھىنلار بېرۇسالېمنى بۇلالاڭ-تالاڭ قىلىدىغان تاجاۋۇزچىلارنىڭ چاكىگىدىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن ئۇنى يۆتكەپ يوشۇرۇپ قويغانىدى)مەسىلەن، 9:12 ۋە 4:25).

(2) بۇ ئايەتكە قارىغاندا لاۋىيلارنىڭ)شۇنداقلا كاھىنلارنىڭ(ئەڭ مۇھىم ۋە چوڭ رولى ھازىر)ئىبادەتخانىدا پەرۋەردىگارنىڭ مەدھىيە ئىشلىرىدىن باشقا(ئىسرائىلغا تەلىم بېرىش كېرەك ئىدى (22:30□□ كۆرۈڭ.(ئىسرائىل سۆزگۈن بولغاندىن كېيىن ئەزرا بۇلارنىڭ ياخشى بىر ئۆلگىسى بولغانىدى.

14 شۇنىڭدىن كېيىن ئۆزلىرىگە ۋە كاھىنلارغا قۇربانلىقلاردىن تەييارلىدى، چۈنكى كاھىنلار، يەنى ھارۇننىڭ
ئەۋلادلىرى كەچ كىرگۈچە كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىش ۋە مايلارنى كۆيدۈرۈش بىلەن ئالدىراش بولۇپ
كەتكەنىدى؛ شۇڭا لاۋىيلار ئۆزلىرىگە ۋە كاھىنلار بولغان ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغىمۇ قۇربانلىقلاردىن گۆش
تەييارلاپ قويۇشتى.
15 ناۋا-نەغمىچىلەر، يەنى ئاسافنىڭ ئەۋلادلىرى داۋۇت، ئاساف، ھېمان ۋە داۋۇت پادىشاھنىڭ ئالدىن
كۆرگۈچىسى يەدۇتۇننىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە ئۆز ئورۇنلىرىدا تۇرۇشتى؛ دەرۋازىۋەنلەر ھەرقايسىسى ئۆز دەرۋازىسى
ئالدىدا تۇردى؛ ئۇلارنىڭ ئىش ئورنىدىن ئاجرىشىنىڭ ھاجىتى بولمىدى، چۈنكى ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى بولغان
لاۋىيلار قۇربانلىقلاردىن تەييارلاپ قويىاتتى.
16 شۇنداق قىلىپ، شۇ بىر كۈن ئىچىدە يوسىيا پادىشاھنىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە، ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى ئۆتكۈزۈلۈپ،
پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانگاھىغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار سۇنۇلۇشى بىلەن پەرۋەردىگارغا بېغىشلاپ ئۆتكۈزۈلگەن
ئىبادەت تولۇق ئورۇنلاندى.
17 شۇ چاغدا ھازىر بولغان ئىسرائىللار ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى ئۆتكۈزۈپ بولغاندىن كېيىن، يەتتە كۈن پېتىر نان
ھېيتىنى ئۆتكۈزدى.
18 سامۇئىل پەيغەمبەرنىڭ زامانىدىن بۇيان ئىسرائىلدا ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى مۇنداق ئۆتكۈزۈلۈپ باقمىغانىدى؛
ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ ھېچقايسىسىمۇ يوسىيا، كاھىنلار، لاۋىيلار ۋە شۇ يەردە ھازىر بولغان يەھۇدالار بىلەن
ئىسرائىللار ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ئۆتكۈزگەندەك مۇنداق ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى ئۆتكۈزۈپ باقمىغانىدى.
19 بۇ قېتىمقى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى يوسىيانىڭ سەلتەنەتىنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلى ئۆتكۈزۈلدى.

يوسىيانىڭ سەلتەنىتى ئاخىرلىشىدۇ

20 يوسىيا مۇقەددەس ئۆينىڭ ھەممە ئىشىنى مۇشۇنداق تەرتىپكە سېلىپ بولغاندىن كېيىن، مىسىر پادىشاھى نەقو
ئەفرات دەرياسىنىڭ بويىدىكى كاركېمىش شەھىرىدە ئۇرۇشقا چىقتى، يوسىيا ئۇنىڭ ئالدىنى توسقىلى چىقتى.
21 نەقو يوسىيانىڭ ئالدىغا ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ ئۇنىڭغا: »ئەي يەھۇدا پادىشاھى، ئۆزلىرىنىڭ مېنىڭ بىلەن نېمە كارلىرى
بار؟ بۈگۈن مەن سىلى بىلەن ئۇرۇشقىلى ئەمەس، بەلكى مېنىڭ بىلەن ئۇرۇش قىلىۋاتقان جەمەت بىلەن ئۇرۇشقىلى
چىققانىمەن؛ يەنە كېلىپ، خۇدا مېنى تېز ھۆجۈم قىل، دېدى؛ خۇدانىڭ سىلىنى ھالاك قىلىۋەتمەسلىكى ئۈچۈن،
ئۇنىڭ ئىشىغا كاشىلا قىلمىسىلا، چۈنكى ئۇ مېنىڭ بىلەن بىللىدۇر« دېدى.
22 لېكىن يوسىيا ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىشىشتىن يانمىدى، ئەكسىچە ئۆزىنى نىقابلاپ ئۇنىڭغا جەڭ قىلغىلى چىقتى؛
ئۇ خۇدانىڭ نەقونىڭ ۋاستىسى بىلەن ئېيتقان گېپىگە قۇلاق سالماي، مەگىددو تۈزلەڭلىكىگە كېلىپ نەقو بىلەن
ئۇرۇشتى.
23 ئوقياچىلار يوسىيا پادىشاھقا ئوق ئېتىپ ئۇنىڭغا تەگكۈزدى؛ پادىشاھ خىزمەتكارلىرىغا: ـ مەن ئېغىر يارىلاندىم،
مېنى ئېلىپ كېتىڭلار، دېدى.
24 ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنى جەڭ ھارۋىسىدىن يۆلەپ چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭ ئىككىنچى جەڭ ھارۋىسىغا ياتقۇزۇپ
يېرۇسالېمغا ئېلىپ مېڭىۋىدى، ئۇ شۇ يەردە ئۆلدى. ئۇ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ قەبرىستانلىقىغا دەپنە قىلىندى؛ بارلىق يەھۇدا
ۋە يېرۇسالېمدىكىلەر يوسىياغا تەزىيە تۈتۈشتى.
25 يەرمىيا پەيغەمبەر يوسىيا ئۈچۈن مەرسىيە ئوقۇدى؛ نەغمە-ناۋاچى ئەر-ئاياللارنىڭ ھەممىسى تاكى بۈگۈنگىچە
يوسىيانى تەرىپلەپ مەرسىيە ئوقۇپ كەلمەكتە؛ ئۇ ئىش ئىسرائىلدا بەلگىلىمىگە ئايلاندى. مانا بۇلار »مەرسىيەلەر«
دېگەن كىتابقا پۈتۈلگەندۇر. □
26 يوسىيانىڭ قالغان ئىشلىرى، ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات كىتابىدا يېزىلغانلىرىغا ئەگەشكەن ياخشى ئەمەللىرى،
27 قىلغانلىرى باشتىن-ئاخىرىغىچە ھەممىسى »يەھۇدا ۋە ئىسرائىل پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا
پۈتۈلگەندۇر.

□ 35:25 »يەرەمىيا ... مەرسىيە ئوقۇدى« ـ ياكى »يەرەمىيا... مەرسىيە يازدى.«

36

يەھوئاھاز سەلتەنەت قىلدۇ
2پاد. 23:31-35

1 يەھۇدا زېمىنىدىكى خەلق يوسىيانىڭ ئوغلى يەھوئاھازنى تاللاپ، يېرۇسالېمدا ئاتىسىنىڭ ئورنىغا پادىشاھ قىلىپ تىكلىدى.
2 يەھوئاھاز تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە ئۈچ ياشتا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا ئۈچ ئاي سەلتەنەت قىلدى.
3 مىسىر پادىشاھى ئۇنى يېرۇسالېمدا پادىشاھلىقتىن بىكار قىلدى ۋە يەھۇدا زېمىنىغا بىر يۈز تالانت كۈمۈش، بىر تالانت ئالتۇن جەريمانە قويدى. □
4 ئاندىن مىسىر پادىشاھى يەھوئاھازنىڭ ئورنىغا ئۇنىڭ ئىنىسى ئېلىئاكىمنى يەھۇدا بىلەن يېرۇسالېم ئۈستىگە پادىشاھ قىلىپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى يەھوئاكىمغا ئۆزگەرتتى؛ ئاندىن نەقو ئىنىسى يەھوئاھازنى مىسىرغا ئېلىپ كەتتى.

يەھوئاكىم سەلتەنەت قىلدۇ
2پاد. 23:36-37□ 24:1-7

5 يەھوئاكىم تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە بەش ياشتا بولۇپ، ئۇ يېرۇسالېمدا ئون بىر يىل سەلتەنەت قىلدى؛ ئۇ پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى.
6 بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلغىلى چىقىپ، ئۇنى مىس زەنجىر بىلەن باغلاپ بابىلغا ئېلىپ كەتتى.
7 نېبۇقادنەسار يەنە پەرۋەردىگار ئۆيىدىكى بىر قىسىم ئەسۋاب-بۇيۇملارنى بابىلغا ئاپىرىپ، ئۇزىنىڭ بابىلدىكى بۇتخانىسىغا قويدى.
8 يەھوئاكىمنىڭ قالغان ئىشلىرى، ئۇنىڭ يىرگىنچلىك ئىشلىرى، ئۇنىڭدىكى ئەيىبلەر بولسا مانا، »ئىسرائىل ۋە يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-تەزكىرىلىرى« دېگەن كىتابتا پۈتۈلگەندۇر. ئۇنىڭ ئوغلى يەھوئاكىن ئۇنىڭ ئورنىغا پادىشاھ بولدى.

يەھوئاكىن سەلتەنەت قىلدۇ
2پاد. 24:8-17

9 يەھوئاكىن تەختكە چىققان چېغىدا ئون سەككىز ياشتا بولۇپ، ئۇ يېرۇسالېمدا ئۈچ ئاي ئون كۈن سەلتەنەت قىلدى؛ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى. □
10 يېڭى يىل ئۆتكەندە، نېبوقادنەسار ئادەم ئەۋەتىپ يەھوئاكىننى پەرۋەردىگار ئۆيىدىكى ئېسىل بۇيۇملار بىلەن بىرلىكتە بابىلغا ئەكەلدۈرۈپ، يەھوئاكىننىڭ تاغىسى زەدەكىيانى يەھۇدا ۋە يېرۇسالېم ئۈستىگە پادىشاھ قىلىپ تىكلىدى.□

زەدەكىيا سەلتەنەت قىلدۇ
2پاد. 24:18-20□ 25:1-12□ يەر. 52:1-30

11 زەدەكىيا تەختكە چىققان چېغىدا يىگىرمە بىر ياشتا بولۇپ، يېرۇسالېمدا ئون بىر يىل سەلتەنەت قىلدى؛
12 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغانىنى قىلدى؛ يەرەمىيا پەيغەمبەر ئۇنىڭغا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزگەن بولسىمۇ، ئۇ يەرەمىيانىڭ ئالدىدا ئۆزىنى تۆۋەن قىلمىدى؛

□ **36:3** »بىر يۈز تالانت كۈمۈش« ـ 100 تالانت كۈمۈش بەلكىم 3400 كىلوگرام، بىر تالانت ئالتۇن 34 كىلوگرام بولۇشى مۇمكىن. □ **36:9** »ئون سەككىز ياشتا« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »سەككىز ياشتا« دېيىلدۇ. □ **36:10** »يەھوئاكىننىڭ تاغىسى« ـ ئىبرانىي تىلدا »يەھوئاكىننىڭ قېرىندىشى.«

13 ئۇ تۆزنى خۇدانىڭ نامىدا بىقىنىش قەسىمنى ئىچكۈزگەن نېبوقادنەسارىدىن يۈز تۆرىدى؛ بوينىنى قاتتىق قىلىپ، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا توۋا قىلىپ يېنىشقا كۆڭلىنى جاھىل قىلدى.
14 ئۇنىڭ ئۈستىگە، كاھىنلارنىڭ بارلىق باشلىرى بىلەن خەلقنىڭ ھەممىسى يات ئەللىكلەرنىڭ ھەممە يىرگىنچلىك ئىشلىرىنى دوراپ، ئاسىيلىقلىرىنى ئاشۇردى؛ ئۇلار پەرۋەردىگار يېرۇسالېمدا تۆزگىگە ئاتاپ مۇقەددەس قىلغان تۆينى بۇلغۇۋەتتى.
15 ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار تۆز خەلقىگە ۋە تۇرالغۇسىغا ئىچىنى ئاغرىتىقاچقا، تاڭ سەھەردە ئورنىدىن تۇرۇپ ئەلچىلىرىنى ئەۋەتىپ ئۇلارنى ئىزچىل ئاگاھلاندۇرۇپ تۇردى. □
16 بىراق ئۇلار خۇدانىڭ ئەلچىلىرىنى مازاق قىلىپ، سۆز-كالامىلىرىنى مەنسىتمەيتتى، پەيغەمبەرلىرىنى زاكىلىق قىلاتتى؛ ئاخىر بېرىپ پەرۋەردىگارنىڭ قەھرى تۇرلەپ، قۇتقۇزغىلى بولمايدىغان دەرىجىدە خەلقىنىڭ ئۈستىگە چۈشتى.□

بابىللار يېرۇسالېمنى ۋەيران قىلدۇ

17 پەرۋەردىگار شۇنىڭ بىلەن كالدىيەلەرنىڭ پادىشاھىنى ئۇلارغا ھۇجۇمغا سېلىۋىدى، پادىشاھ ئۇلارنىڭ مۇقەددەس ئۆيىدە ياشلىرىنى قىلىچلىدى؛ قىز-يىگىتلەر، قېرىلار، بېشى ئاقارغانلارغا ھېچ ئىچ ئاغرىتىپ ئولتۇرماي، ھەممىنى ئولتۇرۇۋەتتى؛ خۇدا بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كالدىيە پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇردى.
18 كالدىيە پادىشاھى خۇدانىڭ ئۆيىدىكى چوڭ-كىچىك دېمەي، بارلىق قاچا-بۇيۇملارنى، شۇنداقلا پەرۋەردىگار ئۆيىدىكى خەزىنىلەرنى، شۇنىڭدەك پادىشاھنىڭ ۋە ئەمەلدارلىرىنىڭ خەزىنىلىرىنى قويماي، بابىلغا ئېلىپ كەتتى.
19 كالدىيەلەر خۇدانىڭ ئۆيىنى كۆيدۈرۈۋەتتى، يېرۇسالېمنىڭ سېپىلىنى چېقىۋەتتى، شەھەردىكى ھەممە ئوردا-قورغانلارغا ئوت قويۇپ كۆيدۈرۈپ، يېرۇسالېمدىكى بارلىق قىممەتلىك قاچا-بۇيۇملارنى چېقىپ كۆكۈم-تالقان قىلدى.
20 قىلىچتىن ئامان قالغانلارنىڭ ھەممىسىنى كالدىيە پادىشاھى بابىلغا تۇتقۇن قىلىپ ئەكەتتى؛ ئۇلار تاكى پارس پادىشاھلىقىنىڭ سەلتەنىتىكىچە بابىل پادىشاھى ۋە ئەۋلادلىرىنىڭ قۇللۇقىدا بولۇپ تۇردى.
21 بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ يەرەمىيانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئالدىن ئېيتقان ئاگاھ سۆزى ئىشقا ئاشۇرۇلۇش ئۈچۈن بولدى. شۇنىڭ بىلەن زېمىن تۆزگىگە تېگىشلىك شابات كۈنلىرىگە مۇيەسسەر بولدى؛ چۈنكى زېمىن يەتمىش يىل توشقۇچە خاراب‌لىكتە تۇرۇپ »شابات تۇتۇپ« دەم ئېلىپ راھەتلەندى.□ ■

ئەزرا 1:1-3□ يەر. 25:12□ 29:10□ دان. 29: 22 پارس پادىشاھى قۇرەشنىڭ بىرىنچى يىلى، پەرۋەردىگارنىڭ يەرەمىيانىڭ ئاغزى ئارقىلىق ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ پارس پادىشاھى قۇرەشنىڭ روھىنى قوزغىشى بىلەن پۈتۈن پادىشاھلىقى تەۋەسىدە ئۇ مۇنداق بىر جاكارنامە چىقاردى، شۇنداقلا ئۇنى يازما قىلىپ پۈكۈپ: ـ

□ 36:15 »پەرۋەردىگار .... تاڭ سەھەردە ئورنىدن تۇرۇپ... ئەۋەتىپ...« ـ خۇدانىڭ ئۇلارنى بالدۇر ۋە كۆپ قېتىم ئاگاھلاندۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.
□ 36:16 »قۇتقۇزغىلى بولمايدىغان دەرىجىدە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »داۋالغۇسىز دەرىجىدە.«
□ 36:21 »پەرۋەردىگارنىڭ يەرەمىيانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئېيتقان سۆزى..« ـ كۆرسىتىلگەن بۇ سۆز »يەر.» 11:25، 10:29 قاتارلىق ئايەتلەردە تېپىلىدۇ. »زېمىن »شابات تۇتۇپ« دەم ئالدى« ـ ئىنتايىن ھەجۋىي گەپتۇر. ئەسلىدە مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان ئەۋرات قانۇنى بويىچە »لاۋ.» 4:25) زېمىن ھەر يەتتىنچى يىلدا بىر يىل »شابات يىلى«دا(دەم ئېلىشى كېرەك ئىدى ـ دېمەك، ئۇنىڭدا ھېچ تېرىقچىلىق قىلىشقا بولمايتتى. ئەمەلىيەتتە ئىسرائىللار زېمىنى ئىگىلىگەندىن تارتىپ يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىگىچە بولغان 490 يىلدا زېمىن ھېچ »دەم ئالغان« ئەمەس ئىدى. شۇڭا زېمىننىڭ خەلقتىن ئالىدىغان 70 يىللىق ئارام‌لىق قەرزى بار ئىدى؛ خەلق بابىلدا 70 يىل سۈرگۈن بولغاندا زېمىن ئۇلاردىن، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ رەزىللىكىدىن »دەم ئالدى.«
بۇ تېمىدا يەنە »يەرەمىيا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«مىزنى كۆرۈڭ. ■ 36:21 ئەزرا 1:1-3□ يەر. 25:12□ 29:10□ دان. 29:

23 »پارس پادىشاھى قورەش مۇنداق دەيدۇ: ـ ئاسمانلارنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار يەر يۈزىدىكى
بارلىق پادىشاھلىقلارنىڭ ئىگىدارچىلىقىنى ماڭا بەردى، ئۇ شۇنداقلا مېنى يەھۇدا زېمىنىغا جايلاشقان يېرۇسالېمدا
ئۆزىگە بىر ئۆي سېلىشقا بۇيرۇدى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئاراڭلاردا خۇدانىڭ خەلقى بولغان ھەرقايسىڭلارغا بولسا،
ئۇنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغاي، ئۇ شۇ يەرگە چىقسۇن«! دېدى.

ئەزرا

پادشاھ قورەشنىڭ پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئىبادەتخانا سېلىشقا يارلىق چۈشۈرۈشى
2تار. 36:22□23□ يەر. 25:12□ 29:10□ دان. 29:

1 پارس پادشاھى قورەشنىڭ بىرىنچى يىلى، پەرۋەردىگارنىڭ يەرەمىيانىڭ ئاغزى ئارقىلىق ئېيتقان سۆزى ئەمەلگە
ئاشۇرۇلۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ پارس پادشاھى قورەشنىڭ روھىنى قوزغىشى بىلەن پۈتۈن پادشاھلىقى تەۋەسىدە ئۇ
مۇنداق بىر جاكارنامە چىقاردى، شۇنداقلا ئۇنى يازما قىلىپ پۈكۈپ: ـ
2 »پارس پادشاھى قورەش مۇنداق دەيدۇ: ـ ئاسمانلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار يەر يۈزىدىكى بارلىق
پادشاھلىقلارنىڭ ئىگىدارچىلىقىنى ماڭا بەردى؛ ئۇ شۇنداقلا مېنى يەھۇدا زېمىنىغا جايلاشقان يېرۇسالېمدا ئۆزىگە
بىر ئۆي سېلىشقا بۇيرۇدى. □
3 شۇنىڭ ئۈچۈن ئاراكلاردا خۇدانىڭ خەلقى بولغانلاردىن ھەرقايسىكىلارغا بولسا، ئۇنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار
ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغاي، ئۇ يەھۇدا زېمىنىدىكى يېرۇسالېمغا چىقسۇن، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى
سالسۇن! ئۇ بولسا خۇدادۇر، ماكانى يېرۇسالېمدىدۇر!
4 سۈرگۈنلۈكتە قالغان خەلق قەيەرلەردە ماكانلاشقان بولسا، ئۇ يېرۇسالېمغا چىقسۇن؛ شۇ يەردىكى ئادەملەر ئۇلارغا
ئالتۇن، كۈمۈش، مال-مۈلۈك، چارپايلارنى تەمىنلەپ ياردەم بەرسۇن ۋە شۇنىڭدەك يېرۇسالېمدا جايلاشقان
خۇدانىڭ شۇ ئۆيى ئۈچۈن خالىس ھەدىيەلەرنى تەقدىم قىلسۇن« ـ دېدى.□

قايتىشقا تەييارلىنىش

5 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدا ۋە بىنيامىندىكى قەبىلە باشلىقلىرى، كاھىنلار، لاۋىيلار، شۇنداقلا خۇدا تەرىپىدىن روھى
قوزغىتىلغان بارلىق خەلق ئورۇنلىرىدىن قوپۇپ يېرۇسالېمدىكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى يېكۈۋاشتىن سېلىشقا بېرىشقا
تەييارلاندى.
6 ئەتراپتىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسى كۈمۈش قاچا-قۇچا، ئالتۇن، مال-مۈلۈك، چارپايلار ۋە قىممەت باھالىق
بۇيۇملار بىلەن ئۇلارنى قوللاپ قۇۋۋەتلىدى، بۇنىڭدىن باشقا سۈنۈلىدىغان ھەرخىل ئىختىيارىي ھەدىيە-قۇربانلىق
سۈپىتىدە ھەرخىل سوۋغاتلارنى تەقدىم قىلدى.
7 پادشاھ قورەش پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى قاچا-قۇچىلىرىنىمۇ، يەنى ئىلگىرى نەبوقادنەسار يېرۇسالېمدىن ئەكىلىپ
ئۆز ئىلاھىنىڭ بۇتخانىسىغا قويۇپ قويغان قاچا-قۇچىلارنىمۇ ئېلىپ چىقتى. □ ■
8 پارس پادشاھى قورەش خەزىنە بېگى مىترەداتنى بۇيرۇپ بۇ قاچا-قۇچىلارنى ئالدۇرۇپ چىقتى؛ مىترەدات
شۇلارنى يەھۇدانىڭ ئەمىرى شەشبازارغا سانى بويىچە سانىپ تاپشۇرۇپ بەردى. ■
9 قاچا-قۇچىلارنىڭ سانى مۇنداق: ـ ئالتۇن داس ئوتتۇز، كۈمۈش داس مىڭ، پىچاق يىگىرمە توققۇز، □
10 ئالتۇن پىيالە ئوتتۇز، بىر-بىرىگە ئوخشاش بولغان كۈمۈش پىيالە تۆت يۈز ئون؛ باشقا قاچا-قۇچىلار بىر مىڭ. □
11 بارلىق ئالتۇن-كۈمۈش قاچا-قۇچا، ھەش مىڭ تۆت يۈز. سۈرگۈن قىلىنغان خەلق بابىلدىن يېرۇسالېمغا ئېلىپ
كېلىنگەن چاغدا، شەشبازار بۇ قاچا-قۇچىلارنىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ كەلگەندى.

□ **1:2** »**يەھۇدا زېمىنى**« ـ كېيىنكى ۋاقىتلاردا »يەھۇدىيە« دېيىلدۇ.
□ **1:4** »**قالغان خەلق**« ـ ئىمپېرىيەدە تىرىك قالغان يەھۇدىي خەلقى.
□ **1:7** »**ئىلگىرى نەبوقادنەسار يېرۇسالېمدىن ئەكىلىپ ئۆز ئىلاھىنىڭ بۇتخانىسىغا قويۇپ قويغان قاچا-قۇچىلار**« ـ بۇ ۋەقە »2□□□.» 7:36دە تەسۋىرلىنىدۇ.
■ **1:7** 2پاد. 13:24□ 2تار. 736:
■ **1:8** ئەزرا 145:
□ **1:9** »**ئالتۇن داس**« ـ ياكى »ئالتۇن پەتىۋىس.«
□ **1:10** »**بىر-بىرىگە ئوخشاش بولغان كۈمۈش پىيالە تۆت يۈز ئون**« ـ ياكى »سۈپىتى تۆۋەنرەك كۈمۈش پىيالە تۆت يۈز ئون« ياكى »ئىككىنچى
بىرخىل كۈمۈش پىيالە تۆت يۈز ئون« ياكى » كۈمۈش پىيالە ئىككى مىڭ تۆت يۈز ئون.« باشقىچە تەرجىمىلەرمۇ ئۈچرىشى مۇمكىن.

2

بىرىنچى قېتىم قايتقان يەھۇدالار •••• «نەھ.» 73-6:7نى كۆرۈڭ

1 تۇۋەندىكىلەر نېبوقادنەسار تەرىپىدىن بابىلغا سۈرگۈن قىلىنغان يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكىلەردىن، ئۆلارنىڭ ئەۋلادلىرى
قايتىپ كېلىپ، يېرۇسالېم ۋە يەھۇدىيەگە چېقىپ، ھەربىرى ئۆز شەھىرلىرىگە كەتكەنلەر: ـ
2 ـ ئۇلار زەرۇببابەل، يەشۇئا، نەھەمىيا، سېرايا، رەئىلايا، موردىكاي، بىلشان، مىسپار، بىگۋاي، رەھۇم ۋە
باۋاناھلار بىلەن بىللە قايتىپ كەلدى. ئەمدى ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئىچىدىكى ئەركەكلەرنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ
□

3 پاروشنىڭ ئەۋلادلىرى ئىككى مىڭ بىر يۈز يەتمىش ئىككى كىشى؛
4 شەفاتىيانىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ يۈز يەتمىش ئىككى كىشى؛
5 ئاراھنىڭ ئەۋلادلىرى يەتتە يۈز يەتمىش بەش كىشى؛
6 پاھات-موئابنىڭ ئەۋلادلىرى، يەنى يەشۇئا بىلەن يوئابنىڭ ئەۋلادلىرى ئىككى مىڭ سەككىز يۈز ئون ئىككى
كىشى؛
7 ئېلامنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئىككى يۈز ئەللىك تۆت كىشى؛
8 زاتتۇنىڭ ئەۋلادلىرى توققۇز يۈز قىرىق بەش كىشى؛
9 زاككايىنىڭ ئەۋلادلىرى يەتتە يۈز ئاتمىش كىشى؛
10 باننىنىڭ ئەۋلادلىرى ئالتە يۈز قىرىق ئىككى كىشى؛
11 بىباينىڭ ئەۋلادلىرى ئالتە يۈز يىگىرمە ئۈچ كىشى؛
12 ئازگادنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئىككى يۈز يىگىرمە ئىككى كىشى؛
13 ئادونىكامنىڭ ئەۋلادلىرى ئالتە يۈز ئاتمىش ئالتە كىشى؛
14 بىگۋاينىڭ ئەۋلادلىرى ئىككى مىڭ ئەللىك ئالتە كىشى؛
15 ئادىننىڭ ئەۋلادلىرى تۆت يۈز ئەللىك تۆت كىشى؛
16 ھەزەكىيانىڭ جەمەتىدىن بولغان ئاتېرنىڭ ئەۋلادلىرى توقسان سەككىز كىشى؛
17 بىزاينىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ يۈز يىگىرمە ئۈچ كىشى؛
18 يوراھنىڭ ئەۋلادلىرى بىر يۈز ئون ئىككى كىشى؛
19 ھاشۇمنىڭ ئەۋلادلىرى ئىككى يۈز يىگىرمە ئۈچ كىشى؛
20 گىببارنىڭ ئەۋلادلىرى توقسان بەش كىشى؛
21 بەيت-لەھەملىكلەر بىر يۈز يىگىرمە ئۈچ كىشى؛
22 نىتوفالىقلار ئەللىك ئالتە كىشى؛
23 ئاناتوتلۇقلار بىر يۈز يىگىرمە سەككىز كىشى؛
24 ئازماۋەتلىكلەر قىرىق ئىككى كىشى؛
25 كىرىئات-ئارىملىقلار، كەفىراھلىقلار ۋە بەئەروتلۇقلار بولۇپ جەمئىي يەتتە يۈز قىرىق ئۈچ كىشى؛ □
26 راماھلىقلار بىلەن گىبالىقلار جەمئىي ئالتە يۈز يىگىرمە بىر كىشى؛
27 مىكماشلىقلار بىر يۈز يىگىرمە ئىككى كىشى؛
28 بەيت-ئەللىكلەر بىلەن ئايىلىقلار جەمئىي ئىككى يۈز يىگىرمە ئۈچ كىشى؛
29 نېبولىقلار ئەللىك ئىككى كىشى؛
30 ماگبىشنىڭ ئەۋلادلىرى بىر يۈز ئەللىك ئالتە كىشى؛

□ 2:2 «سېرايا» ـ ياكى «سارايا.» □ 2:25 «كىرىئات-ئارىملىقلار» ـ ياكى «كىرىئات-پېئارىملىقلار.»

31 ئىككىنچى بىر ئېلامنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئىككى يۈز ئەللىك تۆت كىشى؛
32 ھارىمنىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ يۈز يىگىرمە كىشى؛
33 لود، ھادىد ۋە ئونونىڭ ئەۋلادلىرى جەمئىي يەتتە يۈز يىگىرمە بەش كىشى؛ □
34 يېرىخولۇقلار ئۈچ يۈز قىرىق بەش كىشى؛
35 سىنائاھنىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ مىڭ ئالتە يۈز ئوتتۇز كىشى.

قايتىپ كەلگەن كاھىنلار ۋە لاۋىيلار

36 كاھىنلارنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ يەشۇئا جەمەتىدىكى يەدايانىڭ ئەۋلادلىرى توققۇز يۈز يەتمىش ئۈچ كىشى؛
37 ئىممەرنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئەللىك ئىككى كىشى؛
38 پاشخۇرنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئىككى يۈز قىرىق يەتتە كىشى؛
39 ھارىمنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئون يەتتە كىشى.
40 لاۋىيلارنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ خوداۋىيانىڭ ئەۋلادلىرىدىن، يەنى يەشۇئا بىلەن كادمىيەلنىڭ ئەۋلادلىرى يەتمىش تۆت كىشى؛
41 غەزەلكەشلەردىن: ـ ئاسافنىڭ ئەۋلادلىرى بىر يۈز يىگىرمە سەككىز كىشى.
42 دەرۋازىۋەنلەرنىڭ نەسلىدىن: ـ شاللۇمنىڭ ئەۋلادلىرى، ئاتىرنىڭ ئەۋلادلىرى، تالمونىڭ ئەۋلادلىرى، ئاككۇبنىڭ ئەۋلادلىرى، خاتىتانىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن شوباينىڭ ئەۋلادلىرى جەمئىي بىر يۈز ئوتتۇز توققۇز كىشى.

قايتىپ كەلگەن مۇقەددەس جاي ۋە شاھ جەمەتىدىكى خىزمەتكارلار

43 ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى تۆۋەندىكىچە: ـ زىخانىڭ ئەۋلادلىرى، خاسۇفانىڭ ئەۋلادلىرى، تابباۋتنىڭ ئەۋلادلىرى، □
44 كىروسنىڭ ئەۋلادلىرى، سىياھانىڭ ئەۋلادلىرى، پادوننىڭ ئەۋلادلىرى،
45 لىباناھنىڭ ئەۋلادلىرى، ھاگاباھنىڭ ئەۋلادلىرى، ئاككۇبنىڭ ئەۋلادلىرى،
46 ھاگابنىڭ ئەۋلادلىرى، شاملاينىڭ ئەۋلادلىرى، ھانانىنىڭ ئەۋلادلىرى، □
47 گىددەلنىڭ ئەۋلادلىرى، گاھارنىڭ ئەۋلادلىرى، رېئاياھنىڭ ئەۋلادلىرى،
48 رەزىننىڭ ئەۋلادلىرى، نىكودانىڭ ئەۋلادلىرى، گاززامنىڭ ئەۋلادلىرى،
49 ئۇززانىڭ ئەۋلادلىرى، پاسىيانىڭ ئەۋلادلىرى، بىسايىنىڭ ئەۋلادلىرى،
50 ئاسناھنىڭ ئەۋلادلىرى، مەئۇنىمنىڭ ئەۋلادلىرى، نەفۇسسىمنىڭ ئەۋلادلىرى،
51 باكبۇكنىڭ ئەۋلادلىرى، خاكۇفانىڭ ئەۋلادلىرى، خارخۇرنىڭ ئەۋلادلىرى،
52 بازلۇتنىڭ ئەۋلادلىرى، مەھىدانىڭ ئەۋلادلىرى، خارشانىڭ ئەۋلادلىرى،
53 باركوسنىڭ ئەۋلادلىرى، سىسىرانىڭ ئەۋلادلىرى، تېماھنىڭ ئەۋلادلىرى،
54 نەزىيانىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن خاتىفانىڭ ئەۋلادلىرى.
55 سۇلايمانىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ سوتاينىڭ ئەۋلادلىرى، سوفەرەتنىڭ ئەۋلادلىرى، پېرۇدانىڭ ئەۋلادلىرى،
56 يائالاھنىڭ ئەۋلادلىرى، داركونىڭ ئەۋلادلىرى، گىددەلنىڭ ئەۋلادلىرى،
57 شەفەتىيانىڭ ئەۋلادلىرى، خاتتىلنىڭ ئەۋلادلىرى، پوقەرەت-ھاززىبائىمنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن ئامىنىڭ ئەۋلادلىرى.

□ 2:33 »لود، ھادىد ۋە ئونونىڭ ئەۋلادلىرى...« ـ ياكى »لودلىقلار، ھادىدلىقلار ۋە ئونولۇقلار...«.
□ 2:43 »ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »نەتىنىيلار.« مەنىسى بەلكىم »بېغىشلانغانلار.« ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرى بەلكىم »گىبئونلۇقلار« ئىدى. »يەشۇئا« 27:9 نى ۋە »1□□□.» 2:9 نى كۆرۈڭ. □ 2:46 »شاملاي« ـ ياكى »شاللاي.«

58 ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى ۋە سۈلايمانىنىڭ خىزمەتكارى بولغانلارنىڭ ئەۋلادلىرى جەمئىي ئۈچ يۈز توقسان
ئىككى كىشى.

چىلپ چىقىشى نائېنىق كىشىلەر •••• «نەھ.» 65-61:7نى كۆرۈڭ

59 تۆۋەندىكى كىشىلەر تەل-مېلاھ، تەل-خارشا، كېرۇب، ئاددان ۋە ئىممەردىن كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار
ئۆزلىرىنىڭ ئاتا جەمەتىنىڭ ياكى نەسەبىنىڭ ئىسرائىل ئادەمى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەلمىدى.
60 بۇلار دېلايانىڭ ئەۋلادلىرى، توبىيانىڭ ئەۋلادلىرى ۋە نىكودانىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، جەمئىي ئالتە يۈز ئەللىك
ئىككى كىشى؛
61 كاھىنلارنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە خابايانىڭ ئەۋلادلىرى، كوزنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن بارزىللاينىڭ ئەۋلادلىرى
بار ئىدى؛ بارزىللاي گىلېئادلىق بارزىللاينىڭ بىر قىزىنى ئالغاچقا ئۇلارنىڭ ئېتى بىلەن ئاتالغانىدى. □
62 بۇلار جەمەتىنىڭ ئەسەبنامىسىنى ئىزدەپ تاپالمىدى؛ شۇڭا ئۇلار «ناپاك» ھېسابلىنىپ كاھىنلىقتىن قالدۇرۇلدى.
63 ۋالي ئۇلارغا: ـ ئۇرىم ۋە ئۇممىمنى كۆتۈرگۈچى كاھىن ئارىمىزدا خىزمەتتە بولغۇچە «ئەڭ مۇقەددەس
يەمەكلىكلەر» گە ئېغىز تەگكۈزمەيسىلەر، دېدى.□

قايتىپ كەلگۈچىلەرنىڭ ئومۇمىي سانى •••• «نەھ.» 69-66:7نى كۆرۈڭ

64 پۈتۈن جامائەت جەمئىي قىرىق ئىككى مىڭ ئۈچ يۈز ئاتمىش كىشى؛
65 بۇنىڭدىن باشقا ئۇلارنىڭ يەنە يەتتە مىڭ ئۈچ يۈز ئوتتۇز يەتتە قۇل-دېدىكى بار ئىدى؛ يەنە ئىككى يۈز ئەر-ئايال
غەزەلچىسى بار ئىدى.
66 ئۇلارنىڭ يەتتە يۈز ئوتتۇز ئالتە ئېتى، ئىككى يۈز قىرىق بەش قېچىرى،
67 تۆت يۈز ئوتتۇز بەش تۆگىسى ۋە ئالتە مىڭ يەتتە يۈز يىگىرمە ئېشىكى بار ئىدى.

مۇقەددەس تۈي ئۈچۈن تەقدىم قىلىنغان مال-مۈلۈكلەر •••• «نەھ.» 73-70:7نىمۇ كۆرۈڭ

68 جەمەت كاتتىۋاشلىرىدىن بەزىلىرى يېرۇسالېمغا ۋە پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىگە كەلگەن چاغدا، خۇدانىڭ شۇ تۈيى
ئەسلى ئورنىغا يېگۈزۈشتىن سىلىنىشى ئۈچۈن چىن كۆڭلىدىن سوۋغاتلارنى تەقدىم قىلدى.
69 ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ قۇربىغا قاراپ قۇرۇلۇش خەزىنىسىگە ئاتمىش بىر مىڭ داريك ئالتۇن، بەش مىڭ مىنا كۈمۈش
ۋە يۈز قۇر كاھىن تونى تەقدىم قىلدى. □
70 شۇنىڭدىن كېيىن كاھىنلار، لاۋىيلار ۋە بىر قىسىم خەلق قوشۇلۇپ، غەزەلكەشلەر، دەرۋازىۋەنلەر، ئىبادەتخانا
خىزمەتكارلىرى ئۆز شەھەرلىرىگە ماكانلاشتى؛ قالغان ئىسرائىل خەلقىنىڭ ھەممىسى ئۆز شەھەرلىرىگە ماكانلاشتى.□

□ **2:61 «كوزنىڭ ئەۋلادلىرى»** ـ ياكى «ھاككوزنىڭ ئەۋلادلىرى.»

□ **2:63 «ۋالي»** ـ ئىراني تىلدىكى «تىرشاتا» ئەسلىدە پارس تىلى بولۇپ، مەنىسى بەلكىم «جانابلىرى.» **«ئۇرىم ۋە ئۇممىم»** ـ ئالاھىدە بىرخىل تاشلار. ئۇ كاھىن كىيگەن «ئەفود»نىڭ يانچۇقىدا (قوشىندا) قوشىندا(ئۇرىدۇ. بۇ تاشلار ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقى خۇدادىن يول سورىسا بولاتتى. «مىس.» 30-28:28نى كۆرۈڭ. «ئۇرىم ۋە ئۇممىمنى كۆتۈرگۈچى كاھىن ئارىمىزدا خىزمەتتە بولغۇچە» ـ مەنىسى بەلكىم: (1) ئۇرىم ۋە ئۇممىم بابىلدا سۈرگۈن بولغان ۋاقىتدا يوقاپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن؛ (2) تېپىلغىنى بىلەن ئۇلارغا تەبىر بېرىپ مەنىسىنى چۈشەندۈرىدىغان كاھىن تېخى چىقمىدى.

□ **2:69 «داريك»** ـ) ياكى «دراخما») ـ مۇشۇ يەردە ئۇ پارس ئىمپېرىيەسىدىكى بىرخىل ئالتۇن تەڭگە؛ مۇشۇ يەردە بۇلارنىڭ جەمئىي قىممىتى بەلكىم 500-400 گرام ئالتۇن ئىدى؛ «مىنا» بىرخىل كۈمۈش تەڭگە، 60 شەكەلگە ياكى «تالانت»تىن ئاتمىشتىن بىرىگە باراۋەر ئىدى. مۇشۇ يەردە كۈمۈشنىڭ جەمئىي ئېغىرلىقى بەلكىم 2700-1800 كىلوگرامچە ئىدى.

□ **2:70 «شۇنىڭدىن كېيىن كاھىنلار، لاۋىيلار... ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى ئۆز شەھەرلىرىگە ماكانلاشتى؛ قالغان ئىسرائىل ... ئۆز شەھەرلىرىگە ماكانلاشتى»** ـ بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى بەلكىم:

(1) كاھىنلار، لاۋىيلار قاتارلىقلار ئۆزىگە يېگۈزۈشتىن تەقسىم قىلىنغان شەھەرلىرىدە ماكان ئوتتى، ياكى يېرۇسالېمدىكى خىزمەتتە بولۇش ئۈچۈن يېرۇسالېمغا
بېقىن بولغان، شۇنداقلا ئۇلارغا تەقسىم قىلىنغان شەھەرلەردە ماكانلاشتى؛

3

قۇربانگاھنىڭ يېڭۈاشتىن سېلىنىشى

1 ئىسرائىل خەلقى ھەرقايىسىسى ئۆز شەھەرلىرىدە ماكانلاشقاندىن؛ يەتتىنچى ئايغا كەلگەندە، خەلق بىر ئادەمدەك
بولۇپ يېرۇسالېمغا يىغىلدى.
2 يوزاداكنىڭ ئوغلى يەشۇئا بىلەن ئۇنىڭ كاھىن قېرىنداشلىرى، شېئالتىئەلنىڭ ئوغلى زەرۇببابەل ۋە ئۇنىڭ
قېرىنداشلىرىنىڭ ھەممىسى ئورۇنلىرىدىن قوپۇپ، خۇدانىڭ ئادىمى مۇسا پۈتكەن قانۇن كىتابىدا پۈتۈلگىنىدەك
پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇنۇش ئۈچۈن ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ قۇربانگاھىنى سېلىشقا كىرىشتى.
■
3 گەرچە ئۇلار شۇ يەرلىك خەلقلەردىن قورقسىمۇ، لېكىن قۇربانگاھنى ئەسلىدىكى ئۆلچەم بويىچە سېلىپ، ئۇنىڭدا
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئەتىگەنلىك ۋە كەچلىك كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئۆتكۈزۈشكە كىرىشتى. ■
4 ئۇلار يەنە مۇقەددەس قانۇندا پۈتۈلگىنى بويىچە »كەپىلەر ھېيتى«نى ئۆتكۈزۈپ، ھەر كۈنى بەلگىلەنگەن تەلەپكە
مۇۋاپىق سان بويىچە كۈنلۈك كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى سۇنۇشاتتى. ■
5 شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار يەنە ھەر كۈنلۈك كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، يېڭى ئاي قۇربانلىقى ۋە پەرۋەردىگارنىڭ
بارلىق مۇقەددەس دەپ بېكىتىلگەن ھېيتلىرى ئۈچۈن تەقدىم قىلىندىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى، شۇنىڭدەك
ھەربىر كىشىنىڭ كۆڭلىدىن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۇنىدىغان ئىختىيارىي قۇربانلىقلىرىنى سۇنۇپ تۇراتتى. ■
6 شۇنداق قىلىپ ئۇلار يەتتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدىن باشلاپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ
سۇنۇشقا باشلىدى؛ لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆينىڭ ئۈلى تېخى سېلىنمىدى.
7 ئۇلار تاشچىلار بىلەن ياغاچچىلارغا پۇل تاپشۇردى ۋە شۇنداقلا پارس پادىشاھى قورەشنىڭ ئىجازىتى بىلەن
زىدونلۇقلار بىلەن تۇرلۇقلارغا كېدىر ياغىچىنى لىۋاندىن ئوتتۇرا دېڭىز ئارقىلىق يوپپاغا ئەكەلدۈرۈش ئۈچۈن ئۇلارغا
يېمەك-ئىچمەك ۋە زەيتۇن مېيىنى تەمىنلىدى.

مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ يېڭۈاشتىن سېلىنىشى

8 جامائەت يېرۇسالېمدىكى خۇدانىڭ ئۆيىگە كەلگەندىن كېيىن ئىككىنچى يىلى ئىككىنچى ئايدا شېئالتىيەلنىڭ
ئوغلى زەرۇببابەل، يوزاداكنىڭ ئوغلى يەشۇئا ۋە ئۇلارنىڭ كاھىن ۋە لاۋىي قېرىنداشلىرىنىڭ قالدىسى، شۇنىڭدەك
سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ يېرۇسالېمغا كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسى قۇرۇلۇشتا ئىش باشلىدى؛ ئۇلار يەنە يىگىرمە ياشتىن
ئاشقان لاۋىيلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى سېلىش قۇرۇلۇشىغا نازارەتچىلىككە قويدى.
9 يەشۇئا ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ھەم قېرىنداشلىرى، كادمىيەل بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرى، يەنى يەھۇدانىڭ ئەۋلادلىرى
خۇدانىڭ ئۆيىدە ئىشلەيدىغان ئىشچىلارنى نازارەت قىلىشقا بىر نىيەتتە ئاتالاندى؛ ھېنادادنىڭ ئوغۇللىرى، ئۇلارنىڭ
ئوغۇللىرىمۇ ۋە قېرىنداش لاۋىيلار ئۇلارغا يارىدەملەشتى.□
10 تاماچىلار پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە ئۇل سالىدىغان چاغدا كاھىنلار خاس كىيىملىرىنى كىيىپ، كانايلىرىنى چېلىپ،
ئاسافنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان لاۋىيلار جاكجاڭ چېلىپ، ھەممىسى قاتار-قاتار سەپ بولۇپ تۇرغۇزۇلدى؛ ئۇلار
داۋۇت بەلگىلىگەن كۆرسەتمىلەر بويىچە پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئوقۇشتى.

---

(2) لاۋىيلاردىن باشقا ئىسرائىللار، يەنى ئون ئىككى قەبىلىدىن قايتىپ كەلگەنلەر **ئەسلىدە** ئۆزىگە خاس شەھەرلىرىگە ماكانلاشتى ياكى يېڭۈاشتىن ئۇلارغا تەقسىم قىلىنغان شەھەرلەردە ماكانلاشتى.

كۆپ شەھەر-يېزىلار ۋەيران بولغاچقا، ياكى يات ئەللەرنىڭ ئىگىدارچىلىقى ئاستىدا بولغاچقا، بەلكىم ھەرخىل ئىمكانىيەت تەڭ بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

■ **3:2** قان. 12□5: 6
■ **3:3** چۈل. 328:
■ **3:4** لاۋ. 34:23□ چۈل. 1229:
■ **3:5** چۈل. 11-15:28□ تەھ. 3410:
□ **3:9** »**يەھۇدانىڭ ئەۋلادلىرى**« ـ »يەھۇدا« مۇشۇ يەردە بەلكىم »خوداۋىيا« دېگەن ئىسمىنىڭ ۋارىئانتى بولۇشى مۇمكىن (40:2□□ كۆرۈڭ.(
»**بىر نىيەتتە ئاتالاندى**« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بىر ئادەمدەك بولۇپ ئورنىدىن تۇردى.«

11 ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئۆزئارا: ـ »پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر، ئۇنىڭ ئىسرائىلغا بولغان مېھر-مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر« دەپ ھەمدۇسانا ۋە رەھمەت-تەشەككۈر ئېيتىشتى. بۇ چاغدا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ئۆلى سېلىنىپ بولغاچقا، خالايىق پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەپ توۋلاپ تەنتەنە قىلىشتى. ■

12 لېكىن كاھىنلاردىن، لاۋىيلاردىن ۋە جەمەت باشلىقلىرىدىن نۇرغۇنلىرى، يەنى ئەسلىدە ئىلگىرىكى ئۆينى كۆرگەن نۇرغۇن قېرى ئادەملەر كۆز ئالدىدا سېلىنغان بۇ ئۆينىڭ ئۆلىغا قاراپ، ئۇن سېلىپ يىغلاپ كېتىشتى؛ نۇرغۇن باشقا كىشىلەر خۇشال بولۇپ تەنتەنە قىلىپ توۋلاشتى؛ □

13 ۋە خەلق ھەتتا كىملەرنىڭ تەنتەنە قىلىشۋاتقانلىقى بىلەن كىملەرنىڭ يىغلاۋاتقانلىقىنى ئېيرىۋالالماي قالدى؛ چۈنكى جامائەت تەنتەنە قىلىپ قاتتىق توۋلىشاتتى؛ ۋە بۇ ئاۋاز يىراقلارغا ئاڭلىناتتى.

4

ئۆينى يېڭۈاشتىن سېلىشنىڭ توسقۇنلۇققا ئۇچرىشى

1 يەھۇدا ۋە بىنيامىندىكى رەقىبلەر سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەنلەر ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ ئۆينى يېڭۈاشتىن سالماقچىكەن، دېگەن گەپنى ئاڭلاپ،

2 زەرۇببابەل ۋە جەمەت باشلىقلىرى بىلەن كۆرۈشۈپ: ـ بىز سىلەر بىلەن بىللە سالايلى؛ چۈنكى بىزمۇ سىلەرگە ئوخشاشلا سىلەرنىڭ خۇدايىڭلارنى ئىزلەپ، بىزنى بۇ يەرگە ئەكەلگەن ئاسۇرىيە پادىشاھى ئېسار-ھاددوننىڭ كۈنلىرىدىن تارتىپ ئۇنىڭغا قۇربانلىق سۇنۇپ كېلىۋاتىمىز، دېيىشتى. ■

3 لېكىن زەرۇببابەل، يەشۇئا بىلەن ئىسرائىلنىڭ باشقا جەمەت باشلىقلىرى ئۇلارغا: ـ خۇدايىمىزغا ئۆي سېلىشتا سىلەرنىڭ بىز بىلەن ھېچقانداق ئالاقەڭلار يوق؛ بەلكى پارس پادىشاھى قورەش بىزگە بۇيرۇغاندەك، پەقەت بىز ئۆزىمىزلا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا ئۆي سالىمىز، دېيىشتى.■

4 شۇنىڭدىن كېيىن شۇ يەردىكى ئاھالە يەھۇدالارنىڭ قولىنى ئاجىز قىلىپ، ئۇلارنىڭ قۇرۇلۇش قىلىشىغا كاشىلا تۇغدۇرۇپ تۇردى.

5 ئۇلار يەنە پارس پادىشاھى قورەشنىڭ بارلىق كۈنلىرىدىن تاكى پارس پادىشاھى دارىئۇس تەختكە ئولتۇرغان ۋاقىتقىچە، دائىم مەسلىھەتچىلەرنى سېتىۋېلىپ، يەھۇدالار بىلەن قېرىشىپ، قۇرۇلۇش نىشانىنى بۇزۇشقا ئۇرۇنۇپ تۇردى.□

رەقىبلەرنىڭ يەھۇدالار ئۈستىدىن ئەرز قىلىشى

6 ئاھاشۇېروش تەختكە چىققان دەسلەپكى ۋاقىتلاردا ئۇلار ئۇنىڭغا يەھۇدىيە ۋە يېرۇسالېم ئاھالىسى ئۈستىدىن بىر ئەرزنامە يازدى. □

■ **3:11** زەب. 136

□ **3:12** **»ئۆينى كۆرگەن نۇرغۇن قېرى ئادەملەر ... ئۇن سېلىپ يىغلاپ كېتىشتى«** ـ بەزىلەرنىڭ يىغلىشى خۇشاللىقتىن بولدى؛ بەزىلەرنىڭ »بۇ ئۆي ئەسلىدىكى ئۈيدەك ھەيۋەتلىك بولمايدىغان بولدى« دەپ ئويلاپ ھەسرەت-قايغۇدىن بولدى)»ھاگ.« 2:3 نى كۆرۈڭ.(

■ **4:2** 2پاد. 17:41-29

■ **4:3** ئەزرا 1□1: 2، 3

□ **4:5** **»پارس پادىشاھى دارىئۇس«** ـ مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 486-522-يىللاردا پارس تەختىگە ئولتۇرغان.

□ **4:6** **»ئاھاشۇېروش«** ـ بەزى ئالىملار پارس ئىمپېراتورى بولغان مۇشۇ »ئاھاشۇېروش«نى »كسەركسىس «I نىڭ ئۆزى شۇ)مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 464-486-يىللار(، دەپ قارايدۇ. بىراق ئىسپات بارىكى، »ئاھاشۇېروش« ياكى »كسەركسىس« دېگەن سۆز ئەسلىدە ئىسىم ئەمەس، بەلكى پارس ئىمپېراتورىنىڭ ئۇمۇمىي بىر ئۇنۋانى ئىدى. شۇڭا بىز »ئاھاشۇېروش« دەپ ئاتالغان پادىشاھنى كامبىسىس)مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 521-529-يىللار(، دەپ قارايمىز.

7 شۇنىڭدەك ئارتاخشاشتا كۆنلىرىدە بىشلام، مىتىردات، تابەئەل ۋە ئۇلارنىڭ قالغان شېرىكلىرىمۇ پارس پادىشاھى
ئارتاخشاشتاغا ئارامىي تىلدا بىر ئەرز خېتىنى يازدى؛ خەت ئارامىي تىلدىن تەرجىمە قىلىندى.□
8 ۋالي رەھۇم بىلەن دىۋان بېگى شىمشاي پادىشاھ ئارتاخشاشتاغا يېرۇسالىم ئۇستىدىن تۆۋەندىكىدەك ئەرزنامە يازدى:
□
9 »مەزكۇر مەكتۇپنى يازغانلاردىن، ۋالي رەھۇم، كاتىپ بېگى شىمشاي ۋە ئۇلارنىڭ باشقا ھەمراھلىرى بولغان
سوراچىلار، مۇيەتتىشلەر، مەنسەپدارلار، كاتىپلار، ئارقىۋىلىقلار، بابىللىقلار، شۇشانلىقلار، يەنى ئېلامىيلار □
10 ۋە ئۇلۇغ جانابي ئوسناپپار ساماريە شەھىرىگە ۋە ئەفرات دەرياسىنىڭ مۇشۇ تەرىپىدىكى باشقا يەرلەرگە
ئورۇنلاشتۇرغان ئاھالىمۇ بار □
11)مانا بۇ ئۇلارنىڭ پادىشاھقا يازغان خېتىنىڭ كۆچۈرۈلمىسى(ـ ئۆزلىرىنىڭ دەريانىڭ مۇشۇ تەرىپىدىكى
خىزمەتكارلىرىدىن پادىشاھ ئاللىرى ئارتاخشاشتاغا سالام!
12 پادىشاھ ئالىيلىرىگە مەلۇم بولسۇنكى، ئۆزلىرى تەرەپتىن بىز تەرەپكە كەلگەن يەھۇدىيلار يېرۇسالېمغا كېلىشتى؛
ئۇلار ئاشۇ ئاسىي ۋە سېپىسق شەھەرنى قۇرۇۋاتىدۇ، ئۇلنى ياساپ پۈتتۈردى، سېپىلنى ياساپ چىقتى ۋە سېپىلنىڭ
ئۇللىرىنى بىر-بىرىگە ئۇلاپ ياساۋاتىدۇ. □
13 ئەمدى ئۇلۇغ پادىشاھ ئالىيلىرىگە شۇ مەلۇم بولغايكى، مۇبادا بۇ شەھەر ئوڭلانسا، سېپىل پۈتكۈزۈلسە، ئۇلار
باج تاپشۇرمايدىغان، ئولپان تۆلىمەيدىغان ۋە پاراق تاپشۇرمايدىغان بولۇۋالىدۇ، بۇنداق كېتىۋەرسە پادىشاھلارنىڭ
خەزىنىسىگە سۈزىسىز زىيان بولىدۇ.
14 بىز ئوردىنىڭ تۇزىنى يەپ تۇرۇپ، پادىشاھىمىزنىڭ بۇنداق بېھۇرمەت قىلىنىشىغا قاراپ تۇرۇشىمىزغا قەتئىي
توغرا كەلمەيدۇ، شۇ سەۋەبتىن پادىشاھىمىزغا مەلۇم قىلىشقا جۈرئەت قىلدۇق. □
15 شۇنىڭ ئۈچۈن ئالىيلىرىنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ تارىخنامىسىنى سۈرۈشتە قىلىشلىرىنى تەشەببۇس قىلىمىز؛ سىلى
تارىخنامىدىن بۇ شەھەرنىڭ ئەھۋالىنى بىلىپ، ئۇنىڭ پادىشاھلارغىمۇ، ھەرقايسى ئۆلكىلەرگىمۇ زىيان يەتكۈزۈۋېپ
كەلگەن ئاسىي بىر شەھەر ئىكەنلىكىنى، قەدىمدىن تارتىپ بۇ شەھەردىكىلەر ئاغدۇرمىچىلىق تېرىغانلىقىنى بىلگەيلا؛
دەل شۇ سەۋەبتىن بۇ شەھەر ۋەيران قىلىنغانىدى.
16 شۇڭا بىز ئالىيلىرىغا شۇنى ئۇقتۇرماقچىمىزكى، ئەگەر بۇ شەھەر قۇرۇلسا، سېپىللىرى پۈتكۈزۈلسە، ئۇنداقتا سىلىنىڭ

□ 4:7 **«ئارتاخشاشتا»** ـ »ئارتاخشاشتا« بىلەن »ئارتاكسەركسىس« بىر ئادەمنىڭ نامى بولۇپ، تارىختا ئۇ »ئارتاكسەركسىس« دېگەن) گرېكچە(ئىسمى بىلەن تونۇلغان. بۇ پادىشاھ كامبىسىس ۋە داريۇس خىستاسپىس)ملادىيەدىن ئىلگىرى 486-522-يىللار(ئارىلىقىدا ئۆتكەن بولسا كېرەك. شۇڭا ئۇ: (1) كامبىسىسنى ئولتۇرۇپ تەختىنى تارتىۋالغان »سەردىس« دېگەن جادۇگەرنى)يەنە ئاي دە ختىكە ئولتۇرغان(يا كى بولىسا: (2) كامبىسىس ئىمپېراتور بىلەن بىرلىكتە ھۆكۈمرانلىق قىلغان بىرگە ھازىر نامەلۇم »ئارتاخشاشتا«)ئارتاكسەركسىس(» ئىسملىك باشقا بىرسىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ئۇ كېيىنكى ئالەمشۇمۇل ئىمپېراتور »ئارتاكسەركسىس«)ملادىيەدىن ئىلگىرى 425-486-يىللار(بولۇشى مۇمكىن ئەمەس؛ چۈنكى شۇ كىشى 24-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان داريۇس ئىمپېراتوردىن **كېيىن** ھۆكۈمرانلىق قىلدى.

□ 4:8 **«...□□□□□□□□□□ ئۇستىدىن تۆۋەندىكىدەك ئەرزنامە يازدى»** ـ بۇ ئايەتتىن باشلاپ 18:6 گىچە »ئەزرا«نىڭ تېكىستى ئارامىي تىلدا بېرىلغان.

□ 4:9 **«...□□□□□□□□□□□□ مۇيەتتىشلەر، مەنسەپدارلار، كاتىپلار...»** ـ يا كى »دىنايلىقلار، ئافارساتقىلىقلار، تارپەللىكلەر، ئارفاسلىقلار،...». **«شۇشانلىقلار، يەنى...»** ـ يا كى »سۇسا)شەھىرى(دىكىلەر، يەنى...».

□ 4:10 **«ئۇلۇغ جانابي ئوسناپپار»** ـ ئوسناپپار بولسا ئاسۇرىيە ئىمپېراتورى »ئاشۇربانىپال«نىڭ ئارامىي تىلدىكى نامى. ئۇ ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 669-يىلى ئاتىسى ئېسارھاددوننىڭ تەختىگە ۋارىسلىق قىلدى؛ ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 645-يىللىرى ئەترابىدا ئۇ ئېلامنىڭ پايتەختى شۇشانى ئىشغال قىلىپ، ئۇنىڭدىكى پۇقرالاردىن بەزىلەرنى ساماريەگە، شۇنداقلا ئوتتۇرا شەرقتىكى باشقا يەرلەرگە سۈرگۈن قىلدى. **«ئەفرات دەرياسى»** ـ مەشكۇر كىتابتا مۇشۇ يەردىن باشلاپ »دەريا« »ئەفرات دەرياسى»نى كۆرسىتىدۇ، »مۇشۇ تەرىپى« ـ غەربىي تەرىپى، ئەلۋەتتە.

□ 4:12 **«سېپىلنى ياساپ چىقتى ۋە سېپىلنىڭ ئۇللىرىنى بىر-بىرىگە ئۇلاپ ياساۋاتىدۇ»** ـ مۇشۇ گەپ بىرنېچىدىن ئۆز-ئۆزىگە زىت كېلىدۇ. قانداقسىگە سېپىل ئۇللىرى ئېچى »بىر-بىرىگە ئۇلانماي« تۇرۇپ سېپىل ياسىلىپ بولىدۇ؟ 12-ئايەتتە خاتىرىلەنگەن ئۆز بايانلىرىمۇ ئۇلارنىڭ شۇ سۈزىگە رەددىيە بولىدۇ. ئىككىنچىدىن، بۇ سۈزلەر پۈتۈنلەي يالغان. يەھۇدىي خەلقى پەقەت ئىبادەخانا)قورەش پادىشاھنىڭ ئەسلىدىكى يارلىقى بويىچە(قۇرۇۋاتاتتى. سېپىلنىڭ ئۆزى بولسا، خارابلىك ئەھۋالدا ئىدى. مەسىلەن »ئەھ.» 3:1-نى كۆرۈڭ. □ **4:14 «بۇنداق بېھۇرمەت قىلىنىشىغا...»** ـ يا كى »بۇنداق زىيان تارتىشىغا...».

دەريانىڭ مۇشۇ تەرىپىدىكى يەرلەرگە ھېچقانداق ئىگىدارچىلىقلىرى بولماي قالىدۇ.«

پادىشاھنىڭ ئىش توختىتىلىشۇن دەپ يارلىق چۈشۈرۈشى

17 پادىشاھ مۇنداق جاۋاب يوللىدى: ـ
»ۋالي رەھۇم، دىۋان بېگى شىمشايغا ۋە ساماريە ھەم دەريانىڭ شۇ تەرىپىدىكى باشقا يەرلەردە تۇرۇۋاتقان ھەمراھلىرىڭلارغا سالام! □

18 سىلەرنىڭ بىزگە يازغان ئەرز خېتىڭلار مېنىڭ ئالدىمدا ئېنىق قىلىپ ئوقۇپ بېرىلدى. □
19 تەكشۈرۈپ كۆرۈشنى بۇيرۇۋىدىم، بۇ شەھەرنىڭ دەرۋەقە قەدىمدىن تارتىپ پادىشاھلارغا قارشى چىقىپ ئىسيان قوزغىغان، شەھەردە دائىم ئاسىيلىق-قوزغىلاڭ ئىشلىرىنىڭ بولۇپ كەلگەنلىكى مەلۇم بولدى.
20 ئىلگىرىكى ۋاقىتلاردا قۇدرەتلىك پادىشاھلار يېرۇسالېمغا ھۆكۈمرانلىق قىلىپ، دەريانىڭ شۇ تەرىپىدىكى پۈتۈن يەرلەرنى ئىدارە قىلىپ كەلگەن، ئۇلار شۇلارغا بېقىنىپ باج، ئولپان ۋە پارىقىنى تاپشۇرۇپ كەلگەنىكەن.
21 ئەمدى سىلەر بۇيرۇق چۈشۈرۈپ ئۇ خەلقنى ئىشتىن توختىتىڭلار، مەندىن باشقا يارلىق چۈشۈرۈلمىگۈچە، بۇ شەھەرنى يېڭىۋاشتىن قۇرۇپ چىقىشقا بولمايدىغانلىقى ئۇقتۇرۇڭلار.
22 بۇ ئىشنى ئادا قىلماي قېلىشتىن پەخەس بولۇڭلار، پادىشاھلارغا زىيان كەلتۈرىدىغان ئاپەت نېمىشقا كۆچىيىۋېرىدىكەن؟.«
23 پادىشاھ ئارتاخشاشتانىڭ يارلىقىنىڭ كۆچۈرۈلمىسى رەھۇمغا، دىۋان بېگى شىمشاي ھەم ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرىغا ئوقۇپ بېرىلىشى بىلەنلا، ئۇلار ئالمان-تالمان يېرۇسالېمدىكى يەھۇدالارنىڭ قېشىغا چىقىپ، ھەربىي كۈچ ئىشلىتىپ، ئۇلارنى ئىشنى توختىتىشقا مەجبۇر قىلدى.
24 شۇنىڭ بىلەن يېرۇسالېمدىكى خۇدانىڭ ئۆيىدىكى ئىشلار توختىدى؛ ئىش تا كى پارس پادىشاھى دارىئۇس تەختكە چىقىپ ئىككىنچى يىلىغىچە توختاغلىق قالدى.

5

مۇقەددەس ئۆينى يەنە بىر قېتىم يېڭىۋاشتىن سېلىش

1 بۇ چاغدا پەيغەمبەرلەر، يەنى ھاگاي پەيغەمبەر بىلەن ئىددونىڭ ئوغلى زەكەريا پەيغەمبەر يەھۇدىيە ۋە يېرۇسالېمدىكى يەھۇدىيلارغا بېشارەت بېرىشكە باشلىدى؛ ئۇلار ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ نامىدا ئۇلارغا بېشارەت بېرىشتى. ■
2 شۇنىڭ بىلەن شېئالتىيەلنىڭ ئوغلى زەرۇببابەل ۋە يوزاداكنىڭ ئوغلى يەشۇئا قوپۇپ يېرۇسالېمدىكى خۇدانىڭ ئۆينى يېڭىۋاشتىن سېلىشقا باشلىدى؛ خۇدانىڭ پەيغەمبەرلىرى ئۇلار بىلەن بىللە بولۇپ ئۇلارغا يارىدەم بەردى.
3 شۇ چاغدا دەريانىڭ غەرب تەرىپىنىڭ باش ۋالىيسى تاتتىناي بىلەن شېتار-بوزناي ھەم ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرى ئۇلارنىڭ يېنىغا كېلىپ: »كىم سىلەرگە بۇ ئۆينى يېڭىۋاشتىن سېلىشقا، بۇ قۇرۇلۇشنى پۈتتۈرۈشكە بۇيرۇق بەردى؟« دەپ سوردى. □
4 ئۇلار يەنە: »بۇ قۇرۇلۇشقا مەسئۇل بولغۇچىلارنىڭ ئىسمى نېمە؟« دەپ سوردى.
5 لېكىن خۇدانىڭ نەزىرى يەھۇدا ئاقساقاللىرىنىڭ ئۈستىدە ئىدى، شۇڭا باش ۋالي قاتارلىقلار پادىشاھ دارىئۇسقا مەلۇم قىلغۇچە، شۇنداقلا ئۇنىڭدىن بۇ ھەقتە بېرەر جاۋاب يارلىق كەلگۈچە ئۇلارنىڭ قۇرۇلۇش ئىشىنى توسمىدى.

□ 4:17 »دەريانىڭ شۇ تەرىپى« ـ ئەرفات دەريانىڭ غەربىي تەرىپى. □ 4:18 »ئالدىمدا ئېنىق قىلىپ ئوقۇپ...« ـ ياكى »ئالدىمدا تەرجىمە قىلىنىپ ئوقۇپ...«. ■ 5:1 ھاگ. 1:1؛ زەك. 1:11 □ 5:3 »بۇ قۇرۇلۇشنى...« ـ ياكى »بۇ تامنى...«.

پادىشاھ دارىئۇسقا يەنە بىر ئەرز مەلۇم قىلىنىشى

6 دەريانىڭ غەرب تەرىپىنىڭ ۋالىيسى تاتتىناي بىلەن شېتار-بوزناي ھەم ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرى، يەنى دەريانىڭ
غەرب تەرىپىدىكى ئافارساقلىقلار پادىشاھ دارىئۇسقا خەت ئەۋەتتى؛ خەتنىڭ كۆچۈرۈلمىسى مانا تۆۋەندىكىدەك:
7 ئۇلار پادىشاھقا ئەۋەتكەن مەلۇماتتا مۇنداق دېيىلگەن: »دارىئۇس ئالىيلىرىغا چوڭقۇر ئامان-ئېسەنلىك بولغاي!
8 پادىشاھىمىزغا شۇ ئىش يېتىپ مەلۇم بولسۇنكى، بىز يەھۇدىيەگە، ئۇلۇغ خۇدانىڭ ئۆيىگە بېرىپ كۆردۇقكى، شۇ
ئۆي يوغان تاشلار بىلەن ياسىلىۋاتىدۇ، تاملىرىغا ئىملار ئۆتكۈزۈلۈپ سېلىنماقتا؛ بۇ قۇرۇلۇش تېز سۈرەتتە ئوڭۇشلۇق
ئېلىپ بېرىلىۋېتىپتۇ. □
9 ئاندىن بىز ئۇ يەردىكى ئاقساقاللاردىن: ـ كىم سىلەرگە بۇ ئۆينى سېلىشقا، بۇ قۇرۇلۇشنى پۈتتۈرۈشكە بۇيرۇق
بەردى؟ ـ دەپ سوردۇق.
10 ۋە ئالىيلىرىغا مەلۇم بولسۇن ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئىسىملىرىنى سوردۇق، شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ باشلىقلىرىنىڭ
ئىسىملىرىنى پۈتۈپ خاتىرىلىمەكچى ئىدۇق.
11 ئۇلار بىزگە: »بىز ئاسمان-زېمىننىڭ خۇداسىنىڭ قۇللىرى، بىز ھازىر بۇنىڭدىن ئىلگىرى سېلىنغان
ئۆينى يېڭىۋاشتىن سېلىۋاتىمىز. مۇشۇ ئۆينى ئەسلىدە ئىسرائىلنىڭ ئۇلۇغ بىر پادىشاھى سالدۇرغانىدى.
12 لېكىن ئاتا-بوۋىلىرىمىز ئاسماندىكى خۇدانىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويغاچقا، خۇدا ئۇلارنى كالدىيەلىك بابىل
پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ قولىغا تاپشۇرغان؛ ئۇ بۇ ئۆينى چاقتۇرۇۋېتىپ، خەلقنى بابىلغا ئۆتقۈن قىلىپ ئەكەتكەن.
■
13 لېكىن بابىل پادىشاھى قورەشنىڭ بىرىنچى يىلى پادىشاھ قورەش خۇدانىڭ بۇ ئۆينى يېڭىۋاشتىن سېلىشقا يارلىق
چۈشۈرگەن. ■
14 ۋە نېبوقادنەسار يېرۇسالېمدىكى بۇ ئىبادەتخانىدىن ئېلىپ بابىل بۇتخانىسىغا ئاپىرىپ قويغان خۇدانىڭ ئۆيىدىكى
ئالتۇن-كۈمۈش قاچا-قۇچىلارنىمۇ پادىشاھ قورەش ئۇلارنى بابىل بۇتخانىسىدىن ئەپچىقتۇرۇپ، شەشبازار ئىسىملىك
بىر كىشىگە تاپشۇرغان؛ ئۇ ئۇنى باش ۋالىي قىلىپ تەينىلگەنىدى. ■
15 ھەم ئۇنىڭغا: ـ بۇ قاچا-قۇچىلارنى ئېلىپ ئۇلارنى يېرۇسالېمدىكى ئىبادەتخانىغا ئاپىرىپ قويغىن؛ خۇدانىڭ ئۆيى
ئەسلى جايىغا يېڭىۋاشتىن سېلىنسۇن، دەپ بۇيرۇغان
16 ئاندىن شۇ شەشبازار دېگەن كىشى كېلىپ، يېرۇسالېمدىكى خۇدانىڭ ئۆيىگە ئۇل سالغان؛ ئەنە شۇ ۋاقىتتىن
باشلاپ ھازىرغىچە ياسىلىۋاتىدۇ، تېخى پۈتمىدى« دەپ جاۋاپ بەردى.
17 ئەمدى ئالىيلىرىغا لايىق كۆرۈنسە، پادىشاھىمىزنىڭ شۇ يەردە، يەنى بابىلدىكى خەزىنىنى ئاختۇرۇپ بېقىشىنى، ئۇ
يەردە پادىشاھ قورەشنىڭ يېرۇسالېمدىكى خۇدانىڭ ئۆيىنى يېڭىۋاشتىن سېلىش توغرىسىدا چۈشۈرگەن يارلىقنىڭ
بار-يوقلۇقىنى تەكشۈرۈپ بېقىشنى سورايمىز ھەم پادىشاھىمىزنىڭ بۇ ئىش توغرىسىدا ئۆز ئىرادىسىنى بىزگە بىلدۈرۈپ
قويۇشىنى ئۈتۈنىمىز.«

6

پادىشاھ دارىئۇسنىڭ ئىلگىركى پادىشاھنىڭ يارلىقىنى تېپىشى

1 ئاندىن پادىشاھ دارىئۇس بابىلدىكى دۆلەت-بايلىقلار ساقلانغان »ئارخىپلار ئۆيى«نى تەكشۈرۈپ چىقىشقا
يارلىقلارنى چۈشۈردى. □

□ 5:8 »...□□□ سۈرەتتە ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىۋېتىپتۇ» ـ ياكى «...□□□□□□□□□□□□□□□□ بىلەن ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىۋېتىپتۇ». ■ 5:12
2تار. 36:16-21: ■ 5:13 2تار. 36:22□23□ ئەزرا 1 ■ 5:14 ئەزرا 1:8 □ 6:1 »ئارخىپلار ئۆيى« ـ ئارامىي تىلدا »ئورام ئارخىپلار
ئۆيى.«

2 مېدىئا تۆلكىسىدىكى ئاخمېتا قەلئەسىدىن بىر ئورام قەغەز تېپىلدى، تۆنىكىدا مۇنداق بىر خاتىرە پۈتۈلگەن: □
3 »پادىشاھ قورەشنىڭ بىرىنچى يىلى، پادىشاھ قورەش يېرۇسالېمدىكى خۇدانىڭ تۈيىگە دائىر مۇنداق بىر يارلىق
چۈشۈردى: ـ »قۇربانلىق سۈنۈلدىغان ئورۇن بولۇش ئۈچۈن بۇ تۈي يېگۈزاشتىن سېلىنسۇن؛ ئۆلى پۇختا سېلىنسۇن،
تۈينىڭ ئىگىزلىكى ئاتمىش گەز، كەڭلىكى ئاتمىش گەز بولسۇن. □
4 ئۈچ قەۋەت يوغان تاش، بىر قەۋەت يېڭى ياغاچ بىلەن سېلىنسۇن، بارلىق خراجەت پادىشاھلىق خەزىنىسىدىن
چىقىم قىلىنسۇن.
5 ئەسلىدە نېبوقادنەسار يېرۇسالېمدىكى ئىبادەتخانىدىن ئېلىپ بابىلغا ئاپىرىپ قويغان، خۇدانىڭ تۈيىدىكى ئالتۇن-
كۈمۈش قاچا-قۇچىلارنىڭ ھەممىسى قايتۇرۇپ كېلىنىپ، يېرۇسالېمدىكى ئىبادەتخانىغا قايتىدىن يەتكۈزۈلۈپ،
ھەربىرى ئۆز جايىغا قويۇلسۇن؛ ئۇلار خۇدانىڭ تۈيىگە قۇيۇلسۇن.«!

پادىشاھنىڭ مۇقەددەس تۈينى داۋاملىق يېگۈزاشتىن سېلىشقا بۇيرۇق چۈشۈرۈشى

6 دارىئوستىن يارلىق چۈشۈرۈلۈپ: »ـ شۇڭا، ئى دەريانىڭ شۇ تەرىپىنىڭ باش ۋالىيسى تاتتىناي ۋە شېتار-بوزناي
ھەم سىلەرنىڭ ھەمراھلىرىڭلار، يەنى دەريانىڭ شۇ تەرىپىدىكى ئافارساقلىقلار، ئەمدى سىلەر ئۇ يەردىن نېرى
كېتىڭلار! □
7 خۇدانىڭ تۈينىڭ قۇرۇلۇشى بىلەن كارىڭلار بولمىسۇن؛ يەھۇدىيلارنىڭ باش ۋالىيسى بىلەن يەھۇدىيلارنىڭ
ئاقساقاللىرىنىڭ خۇدانىڭ بۇ تۈينى ئەسلىدىكى ئورنىغا سېلىشىغا يول قويۇڭلار.
8 شۇنىڭدەك مەن خۇدانىڭ بۇ تۈينىڭ سېلىنىشى ئۈچۈن يەھۇدالارنىڭ ئاقساقاللىرى توغرۇلۇق سىلەرگە بۇيرۇق
چۈشۈردۈمكى: ـ دەريانىڭ غەرب تەرىپىدىن، پادىشاھلىق خەزىنىسىگە تاپشۇرۇلغان باج كىرىمىدىن سىلەر
كېچىكتۈرمەي شۇ ئادەملەرگە تولۇق خراجەت ئاجرىتىپ بېرىڭلار، قۇرۇلۇش ھېچ توختاپ قالمىسۇن. □
9 ئۇلارغا نېمە كېرەك بولسا، جۈملىدىن ئاسماندىكى خۇداغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈنۈشقا، مەيلى ئەركەك تورپاق
بولسۇن، قوچقار ياكى قوزىلار بولسىمۇ، شۇلار بېرىلسۇن؛ يەنە يېرۇسالېمدىكى كاھىنلارنىڭ بەلگىلىگىنى بويىچە
بۇغداي، تۇز، شاراب ياكى زەيتۇن مايلار بولسۇن شۇلارنىڭ بىرىمۇ كەم قىلىنماي، ھەر كۈنى تەمىن ئېتىپ
تۇرۇلسۇن.
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئاسماندىكى خۇداغا خۇشبۇي قۇربانلىقلارنى كەلتۈرۈپ، پادىشاھقا ۋە پادىشاھنىڭ
ئەۋلادلىرىغا ئۆزۈن ئۆمۈر تىلىسۇن. □
11 مەن يەنە بۇيرۇيمەنكى، كىمكى بۇ يارلىقنى ئۆزگەرتسە، شۇ كىشىنىڭ تۈينىڭ بىر تال لىمى سۇغۇرۇۋېلىنىپ
تىكلەنگەندىن كېيىن، شۇ كىشى ئۆنىڭغا ئېسىپ مىخلاپ قويۇلسۇن، ئۇيى ئەخلەتخانىغا ئايلاندۇرۇۋېتىلسۇن! □
12 ۋە ئۆزىنىڭ نامىنى شۇ يەردە قالدۇرغان خۇدا مۇشۇ يېرۇسالېمدىكى تۈينى ئۆزگەرتىشكە ياكى بۇزۇشقا
قول ئۇزارتقان ھەرقانداق پادىشاھ ياكى خەلقنى ھالاك قىلسۇن! مەن دارىئوس مۇشۇ يارلىقنى چۈشۈردۈم،
ئەستايىدىللىق بىلەن بەجا كەلتۈرۈلسۇن«! دېيىلدى.

ئىبادەتخانىنىڭ پۈتكۈزۈلۈشى

□ 6:2 »ئاخمېتا« ـ تارىختا بۇ قەلئە ئادەتتە »ئەكباتانا« دېگەن نامى بىلەن تونۇلغان.
□ 6:3 »تۈينىڭ ئىگىزلىكى ئاتمىش گەز، كەڭلىكى ئاتمىش گەز...» ـ مۇقەددەس كىتابتا ئىشلىتىلگەن »گەز« قولنىڭ جەينەكتىن بارماقنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىقى)تەخمىنەن 45 سانتىمېتر(ئىدى. □ 6:6 »دەريانىڭ شۇ تەرىپى« ـ ئەفرات دەرياسىنىڭ غەرب تەرىپىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 6:8 »كېچىكتۈرمەي...» ـ ياكى »ئەستايىدىللىق بىلەن...».. □ 6:10 »پادىشاھنىڭ ئەۋلادلىرىغا ئۆزۈن ئۆمۈر تىلىسۇن« ـ ئارامىي تىلدا »پادىشاھ ۋە ئۆنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ھاياتىنى تىلىسۇن.« □ 6:11 »ئەخلەتخانىغا ئايلاندۇرۇۋېتىلسۇن«! ـ ياكى »ھاجەتخانىغا ئايلاندۇرۇۋېتىلسۇن.«!

13 ئاندىن دەريانىڭ غەرب تەرىپىنىڭ باش ۋالىيسى تاتتىناي، شېتار-بوزناي ۋە ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرى پادىشاھ
دارىئوسنىڭ ئەۋەتكەن يولىيورۇقى بويىچە ئەستايىدىللىق بىلەن شۇ ئىشنى بەجا كەلتۈردى.
14 يەھۇدىيلارنىڭ ئاقساقاللىرى قۇرۇلۇشنى داۋاملاشتۇرۇپ، ھاگاي پەيغەمبەر ۋە ئىددوونىڭ ئوغلى زەكەريانىڭ
بېشارەت بېرىشلىرى بىلەن شۇ ئىشتا روناق تاپتى. ئۇلار ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ ئەمرى بويىچە، شۇنداقلا قورەش،
دارىئوس ۋە ئارتاخشاشتا قاتارلىق پارس پادىشاھلىرىنىڭ ئەمرى بويىچە ئىشلەپ، ئۆينى يېكۈۋاشتىن قۇرۇپ چىقتىش
ئىشىنى پۈتتۈردى.
15 بۇ ئۆي دارىئوس پادىشاھى سەلتەنىتىنىڭ ئالتىنچى يىلى، ئادار ئېيىنىڭ ئۈچىنچى كۈنى پۈتكۈزۈلدى.

ئۆينىڭ خۇداغا ئاتىلىشى

16 ئىسرائىللار ـ كاھىنلار، لاۋىيلار ۋە قالغان سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەن خەلقلەرنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ
بۇ ئۆينى ئۆنىكۈغا ئاتاش مۇراسىمىنى خۇشال-خۇراملىق بىلەن ئۆتكۈزدى.
17 ئۆينى خۇدانىڭ ئۆزىگە ئاتاش مۇراسىمىدا ئۇلار يۈز تورپاق، ئىككى يۈز قوچقار ۋە تۆت يۈز قوزا سۈندى ھەم
ئىسرائىل قەبىلىلىرىنىڭ سانى بويىچە بارلىق ئىسرائىل ئۈچۈن گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە ئون ئىككى تېكىنى سۈندى.
18 ئۇلار يەنە يېرۇسالېمدىكى خۇدانىڭ ئىبادەت-خىزمىتىنى ئۆتەشكە، مۇسانىڭ كىتابىدا يېزىلغىنى بويىچە، كاھىنلارنى
ئۆز نۆۋىتى بويىچە، لاۋىيلارنى گۇرۇپپىلىرى بويىچە تۈرغۇزدى.□ ■

ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ ئۆتكۈزۈلۈشى

19 بىرىنچى ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەنلەر »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«نى ئۆتكۈزدى.
■
20 چۈنكى كاھىنلار ۋە لاۋىيلار بىر نىيەت بىلەن بىرلىكتە پاكلىنىش رەسىملىرىنى ئۆتكۈزۈپ، ھەممىسى پاكلاندى؛
ئاندىن ئۇلار بارلىق سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەنلەر ۋە ئۇلارنىڭ قېرىندىشى بولغان كاھىنلار ۋە ھەم ئۆزلىرى
ئۈچۈن ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىغا ئاتىغان قوزىلىرىنى سويدى.
21 سۈرگۈنلۈكتىن يېڭىلا قايتىپ كەلگەن ئىسرائىللار ۋە شۇنىڭدەك ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنى ئىزدەپ،
ئۆزلىرىنى زېمىندىكى يات ئەللىكلەرنىڭ بۇلغاشلىرىدىن ئايرىپ چىققان بارلىق كىشىلەر قوزا گۆشلىرىنى بىرلىكتە
يېيىشتى.
22 ئۇلار پېتىر نان ھېيتىنى خۇشال-خۇراملىق ئىچىدە يەتتە كۈن ئۆتكۈزدى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنى خۇشاللىققا
چۆمدۈردى ھەم ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ كۆڭلىنى ئۇلارغا مايىل قىلىپ، ئۆزىنىڭ ئۆينى ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ
ئۆينى قۇرۇشقا ئۇلارنىڭ قولىنى مۇستەھكەملىدى.□

7

كاھىن ئەزرانىڭ بابىلدىن قايتىپ كېلىشى

1 شۇ ئىشلاردىن كېيىن پارس پادىشاھى ئارتاخشاشتا سەلتەنەت سۈرگەن مەزگىلدە ئەزرا دېگەن كىشى بابىلدىن
يېرۇسالېمغا چىقتى. ئۇ سېرايانىڭ ئوغلى، سېرايا ئازارىيانىڭ ئوغلى، ئازارىيا ھىلقىيانىڭ ئوغلى،
2 ھىلقىيا شاللۇمنىڭ ئوغلى، شاللۇم زادوكنىڭ ئوغلى، زادوك ئاخىتۇبنىڭ ئوغلى،
3 ئاخىتۇب ئامارىيانىڭ ئوغلى، ئامارىيا ئازارىيانىڭ ئوغلى، ئازارىيا مېرايوتنىڭ ئوغلى،

□ **6:18** **»مۇسانىڭ كىتابى«** ـ بەلكىم تەۋراتنىڭ 1-، 2-، 3- 4- ۋە 5-قىسىملىرىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **6:18** چۈل. 3□6: 32؛ 8:11□ 1تار. 124:
■ **6:19** مىس. 12:28-1□ لاۋ. 23:5□ چۈل. 28:16□ قان. 216:
□ **6:22** **»ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ كۆڭلى«** ـ پارس ئىمپىراتورىنى »ئاسۇريە پادىشاھى« دەپ ئاتاش قىزىق ئىش. شۇبھىسىزكى، پارس ئىمپىراتورى »بابىل پادىشاھى«، شۇنداقلا »ئاسۇريە پادىشاھى« دېگەن ئۇنۋانلارغا ۋارىسلىق قىلغان.

4 مېرايوت زەراھىياھنىڭ ئوغلى، زەراھىياھ ئۇززىنىڭ ئوغلى، ئۇززى بۇككىنىڭ ئوغلى،
5 بۇككى ئابىشۇئانىڭ ئوغلى، ئابىشۇئا فىنىھاسنىڭ ئوغلى، فىنىھاس ئەلئازارنىڭ ئوغلى، ئەلئازار بولسا باش كاھىن
ھارۇننىڭ ئوغلى ئىدى؛
6 ـ ئەزرا دېگەن بۇ كىشى بابىلدىن قايتىپ چىقتى. ئۇ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇساغا نازىل قىلغان
تەۋرات قانۇنىغا پىشقان تەۋراتشۇناس ئىدى؛ ئۇنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇنىڭدا بولغاچقا، ئۇ
نېمىنى تەلەپ قىلسا پادىشاھ شۇنى بەرگەنىدى. □
7 پادىشاھ ئارتاخشاشتانىڭ يەتتىنچى يىلى بىر قىسىم ئىسرائىللار، كاھىنلار، لاۋىيلار، غەزەلچىلەر، دەرۋازىۋانلار
ۋە ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭ بىلەن يېرۇسالېمغا قايتىپ چىقتى. □
8 ئەزرا ئەمدى پادىشاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ يەتتىنچى يىلى بەشىنچى ئايدا يېرۇسالېمغا يېتىپ كەلدى.
9 بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى ئۇ بابىلدىن چىقىشقا تەييارلاندى؛ خۇدانىڭ شەپقەتلىك قولى ئۇنىڭدا بولغاچقا، ئۇ
بەشىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى يېرۇسالېمغا يېتىپ كەلدى.
10 چۈنكى ئەزرا كۆڭۈل قويۇپ پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-قانۇنىنى چۈشىنىپ تەھسىل قىلىشقا ھەم ئۇنىڭغا ئەمەل
قىلىشقا ۋە شۇنىڭدەك ئىسرائىل ئېچىدە ئۇنىڭدىكى ھۆكۈم-بەلگىلىمىلەرنى ئۆگىتىشكە نىيەت قىلغانىدى.

پادىشاھ ئارتاخشاشتانىڭ ئەزرانىڭا تاپشۇرغان يارلىق خېتى

11 مانا بۇ پادىشاھ ئارتاخشاشتا كاھىن ھەم تەۋراتشۇناس ئەزرانىڭا تاپشۇرغان يارلىق خېتىنىڭ كۆچۈرۈلمىسى: ـ
)ئەزرا پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرلىرىگە ئائىت ئىشلارغا ھەم ئۇنىڭ ئىسرائىللارغا تاپشۇرغان بەلگىلىمىلىرىگە پىشقان
تەۋراتشۇناس ئىدى:(ـ
12 »مەنكى پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى ئارتاخشاشتادىن ئاسمانلاردىكى خۇدانىڭ مۇكەممەل تەۋرات-قانۇنىغا پىشقان
تەۋراتشۇناس كاھىن ئەزرانىڭا سالام! □
13 ئەمدى مەن شۇنداق يارلىق چۈشۈرىمەنكى، پادىشاھلىقىمدا تۇرۇۋاتقان ئىسرائىللاردىن، شۇنداقلا تۇلارنىڭ
كاھىن ۋە لاۋىيلىرىدىن كىملەر يېرۇسالېمغا بېرىشنى خالىسا، ھەممىسى سېنىڭ بىلەن بىللە بارسا بولىدۇ.
14 چۈنكى سەن پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ يەتتە مەسلىھەتچىسى تەرىپىدىن تەينىلەنگەن ئىكەنسەن، قولۇڭدىكى خۇدانىڭ
قانۇن كىتابىدا ئېيتىلغانلىرى بويىچە، يەھۇدىيە ۋە يېرۇسالېمغا تەكشۈرۈش-ھال سوراشقا ئەۋەتىلگەنسەن.
15 سەن پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ مەسلىھەتچىلىرى ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسىغا سۈنغان ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى
كۆتۈرۈپ بېرىپ ئۇنىڭغا تەقدىم قىل)ئۇنىڭ ماكانى يېرۇسالېمدىدۇر(؛ ■
16 شۇنىڭدەك قولۇڭ پۈتكۈل بابىل ئۆلكىسىدە قانچىلىك ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى تاپالىسا، شۇنى خەلق ۋە كاھىنلار
يېرۇسالېمدىكى خۇدانىڭ ئۆيىگە تەقدىم قىلىشقا ئۆز ئىختىيارى بىلەن بەرگەن سوۋغاتلارغا قوشۇپ ئاپارغىن.
17 سەن بۇ پۇللارغا ئېھتىياجانلىق بىلەن قۇربانلىقلار ئۈچۈن تورپاق، قوچقار، قوزا ۋە قوشۇمچە ئاشلىق ھەدىيەلىرى
ھەم شاراب ھەدىيەلىرى سېتىۋېلىپ، بۇلارنى يېرۇسالېمدىكى خۇدايىڭلارنىڭ ئۆيىدىكى قۇربانگاھقا سۇنغىن.
18 قالغان ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى سەن ۋە جەمەتىڭدىكىلەرگە قانداق قىلىش مۇۋاپىق كۆرۈنسە، خۇدايىڭلارنىڭ
ئىرادىسى بويىچە شۇنداق قىلىڭلار.

□ 7:6 »قايتىپ چىقتى« ـ مۇقەددەس كىتابتا »يېرۇسالېمغا بېرىش«، ياكى »يېرۇسالېمغا كېلىش« دېگەن سۆز دائىم دېگۈدەك »يېرۇسالېمغا چىقىش« دېگەن ئىبارە بىلەن ئېپادىلىنىدۇ)مەسىلەن، »يەر.» 6:31). »پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇنىڭدا بولغاچقا...» ـ تەۋراتتا »پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇنىڭدا بولغاچقا« دېگەن سۆزلەر كۆپ يەرلەردە ئۇچرايدۇ، ئۇ: »پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مەدەت بەرگەچكە« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.
□ 7:7 »ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى« ـ ئىبرانىي تىلدا »نەتىنىيلار.« 43:2□□ كۆرۈڭ.
□ 7:12 »خۇدانىڭ مۇكەممەل تەۋرات-قانۇنى« ـ بۇ ئايەتتىكى »مۇكەممەل« دېگەن سۆزنىڭ باشقا تەرجىمىلەردىكى ئورنى بىزنىڭ تەرجىمىزدىكىگە ئوخشاش بولماسلىقى مۇمكىن: ـ مەسىلەن »ئارتاخشاشتادىن... خۇدانىڭ قانۇنىغا مۇكەممەل تەۋراتشۇناس بولغان كاھىن ئەزرانىڭا...» ياكى »ئارتاخشاشتادىن... ئەزرانىڭا مۇكەممەل سالام)خاتىرجەملىك(بولغاي.« ■ 7:15 ئەزرا 258:

19 سىنىڭ خۇدايىڭنىڭ تۆۋىدىكى ئىشلارغا ئىشلىتىشكە ساكا بەرگەن قاچا-قۇچىلارنى يېرۇساليمدىكى خۇدانىڭ
ئالدىغا قوي.
20 ئەگەر شۇنىڭدەك ساكا خۇدايىڭنىڭ تۆۋىدىكى قالغان ئىشلارغا چىقىم قىلىدىغانغا نېمە خىراجەت كېرەك بولسا،
سەن پادىشاھ خەزىنىسىدىن ئېلىپ ئىشلەتكىن.
21 شۇنىڭ بىلەن مەنكى پادىشاھ ئارتاخشاشتادىن دەريانىڭ شۇ غەرب تەرىپىدىكى بارلىق خەزىنە بەگلىرىگە شۇنداق
بۇيرۇق چۈشۈرىمەنكى، ئاسماندىكى خۇدانىڭ تەۋرات-قانۇنىنىڭ ئالىمى بولغان كاھىن ئەزرا سىلەردىن نېمىنى تەلەپ
قىلسا، سىلەر ئەستايىدىللىق بىلەن ئۇنىڭ دېگىنىدەك پېچىرىكلار.
22 ئۇنىڭ ئالدىغىنى كۈمۈش يۈز تالانتقىچە، بۇغداي يۈز كورغىچە، شاراب يۈز باتقىچە، زەيتۇن مېيى يۈز باتقىچە
بولسۇن، تۇزغا چەك قويۇلمىسۇن. □
23 ئاسمانلاردىكى خۇدا نېمىنى ئەمر قىلسا، شۇ ئاسمانلاردىكى خۇدانىڭ ئۆيى ئۈچۈن ئەستايىدىللىق بىلەن پېچىرلىسۇن؛
نېمىشقا خۇدانىڭ غەزىپىنى پادىشاھ ۋە ئوغۇللىرىنىڭ پادىشاھلىقىغا چۈشۈرگۈدەكمىز؟
24 بىز شۇنىمۇ سىلەرگە مەلۇم قىلىمىزكى، ئومۇمەن كاھىنلار، لاۋىيلار، غەزەلچىلەر، دەرۋازىۋانلەر، ئىبادەتخانا
خىزمەتكارلىرى ۋە خۇدانىڭ بۇ ئۆيىدە خىزمەت قىلىدىغانلارنىڭ ھېچقايسىسىدىن باج، ئولپان ۋە پاراق ئېلىشقا
بولمايدۇ.
25 ئەمدى سەن ئەي ئەزرا، خۇدايىڭنىڭ سەندە بولغان ھېكمىتىگە ئاساسەن، دەريانىڭ شۇ غەرب تەرىپىدە
خۇدايىڭنىڭ تەۋرات-قانۇنىنى بىلگەن، بارلىق خەلقنىڭ دەۋاسىنى سورايدىغان، ئۇلارنى ئىدارە قىلىدىغان سوراقچى
ۋە ھاكىملارنى تەيىنلىگىن؛ ۋە تەۋرات-قانۇنىنى بىلمەيدىغانلارغا بولسا، ئۇلارغا بۇلارنى ئۆگىتىگىلار. □
26 خۇدايىڭنىڭ قانۇنىغا ۋە پادىشاھلىقنىڭ قانۇنىغا رىئايە قىلمايدىغانلار بولسا، ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئادالەتلىك بىلەن
ھۆكۈم چىقىرىلسۇن؛ ئۇ ئۆلۈمگە، يا كى سۈرگۈنگە يا كى مال-مۈلكىنى مۇسادىرە قىلىشقا ۋە يا كى زىندانغا تاشلاشقا
ھۆكۈم قىلىنسۇن.«

ئەزرانىڭ خۇداغا ھەمدۇسانا ئوقۇشلىرى

27 ئەزرا مۇنداق دېدى ـ ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا بولغاي! چۈنكى ئۇ
پادىشاھنىڭ كۆڭلىگە، يېرۇساليمدىكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى شۇنداق كۈركەم بېزەش نىيىتىنى سالدى،
28 يەنە مېنى پادىشاھ ۋە مەسلىھەتچىلىرى ئالدىدا ھەم پادىشاھنىڭ مۇھتەرەم تەمىرلىرى ئالدىدا ئىلتىپاتقا ئېرىشتۈردى.
پەرۋەردىگار خۇدايىمنىڭ قولى مەندە بولۇپ، ئۇ مېنى غەيرەتلەندۈرگەچكە، ئۆزۈم بىلەن بىللە يېرۇساليمغا چىقىشقا
ئىسرائىللار ئىچىدىن بىرنەچچە مۆتىۋەرلەرنى يىغدىم.

8

ئەزرا بىلەن بىللە قايتقانلارنىڭ سانى

1 پادىشاھ ئارتاخشاشتا سەلتەنەت سۈرۈپ تۇرغان ۋاقىتتا، بابىلدىن مېنىڭ بىلەن بىللە قايتقانلارنىڭ ئاتا جەمەت
باشلىقلىرى ۋە ئۇلارنىڭ نەسەبنامىلىرى تۆۋەندىكىچە: ـ
2 فىنىھاسنىڭ ئەۋلادلىرىدىن گېرشون، ئىتامارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن دانىيال، داۋۇتنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ھاتتۇش،

□ 7:22 **»كۈمۈش يۈز تالانتقىچە، بۇغداي يۈز كورغىچە، شاراب يۈز باتقىچە،...»** ـ بىر »تالانت«نىڭ توپتوغرا قانچىلىك ئىكەنلىكى ھازىر بىزگە نامەلۇم، بەلكىم 45 كىلوگرام بولۇشى مۇمكىن؛ شۇنگا 100 تالانت كۈمۈش بەلكىم 4 تونىچە بولاتتى؛ بىر »كور« 220 لىتر، 100 كور بۇغداي 30 تونىا؛ بىر »بات« 22 لىتر، 100 بات 2200 لىتر بولاتتى.

□ 7:25 **»ئەمدى سەن ئەي ئەزرا، خۇدايىڭنىڭ سەندە بولغان ھېكمىتىگە ئاساسەن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەمدى سەن قولۇڭدا تۇتقان خۇدايىڭنىڭ ھېكمىتىگە ئاساسەن...«.

3 شېكانىيانىڭ ئەۋلادلىرىدىن، يەنى پاروشنىڭ ئەۋلادلىرىدىن زەكەرىيا ۋە ئۇنىڭ بىلەن نەسەبنامىدە تىزىملانغان
ئەركەكلەر جەمئىي بىر يۈز ئەللىك كىشى؛ □
4 پاھات-موئابنىڭ ئەۋلادلىرىدىن زەراھىياھنىڭ ئوغلى ئەلىيوينەي ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر ئىككى يۈز
كىشى؛
5 شېكانىيانىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولغان ياھازىيەلنىڭ ئوغلى ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر ئۈچ يۈز كىشى؛ □
6 ئادىننىڭ ئەۋلادلىرىدىن يوناتاننىڭ ئوغلى ئەبەد ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر ئەللىك كىشى؛
7 ئېلامنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئاتالىيانىڭ ئوغلى يەشايا ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر يەتمىش كىشى؛
8 شەفاتىيانىڭ ئەۋلادلىرىدىن مىكائىلنىڭ ئوغلى زەبادىيا ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر سەكسەن كىشى؛
9 يوئابنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يەھىيەلنىڭ ئوغلى ئوبادىيا ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر ئىككى يۈز ئون سەككىز
كىشى؛
10 شېلومىتنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يوسفىيانىڭ ئوغلى ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر بىر يۈز ئالتمىش كىشى؛ □
11 بىباينىڭ ئەۋلادلىرىدىن بىباينىڭ ئوغلى زەكەرىيا ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر يىگىرمە سەككىز كىشى؛
12 ئازگادنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ھاككاتاننىڭ ئوغلى يوھانان ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر بىر يۈز ئون كىشى؛
13 ئادونىكامنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئەڭ ئاخىرىدا قايتقانلارنىڭ ئىسىملىرى ئەلىفەلەت، جەئىيەل ۋە شېمايا بولۇپ، ئۇلار
بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر ئالتمىش كىشى؛ □
14 بىگۋاينىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئۇتتاي بىلەن زاببۇد ۋە ئۇلار بىلەن بىللە قايتقان ئەركەكلەر يەتمىش كىشى.

لاۋىيلار بىلەن ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى ـ يەنى »نەتانىيلار« ـ ئۇلارنىڭ چاقىرتىلىشى

15 ـ مەن ئۇلارنى ئاخاۋاغا ئاقىدىغان دەريانىڭ بويىغا يىغدىم؛ بىز ئۇ يەردە چېدىر تىكىپ ئۈچ كۈن تۇردۇق.
خەلقنى ۋە كاھىنلارنى ئارىلاپ قارىسام ئۇ يەردە لاۋىيلار يوق ئىكەن. □
16 شۇڭا مەن باشلىقلاردىن ئەلىئېزەر، ئاريىەل، شېمايا، ئەلناتان، يارىب، ئەلناتان، ناتان، زەكەرىيا بىلەن
مەشۇللاملارنى ۋە ئۇلارغا قوشۇپ ئوقۇمۇشلۇق ئالىملاردىن يوئارىب بىلەن ئەلناتاننى چاقىرتىپ كېلىپ،
17 ئۇلارغا ھاۋالە قىلىپ كاسفىيا دېگەن يەرگە، ئىددو دېگەن ئاتامان بىلەن كۆرۈشۈشكە ئەۋەتتىم. مەن كاسفىيا
دېگەن يەردە ئىددوغا ۋە ئۇنىڭ ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى بولغان قېرىنداشلىرىغا دەيدىغان گەپلەرنى ئاغزىغا سېلىپ،
ئۇلارنىڭ بۇ يەرگە خۇدايىمىزنىڭ ئۆيى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان خىزمەتچىلەرنى بىزگە ئەكېلىشنى ئۈتۈندۇم.
18 خۇدايىمىزنىڭ شاپائەتلىك قولى بىزدە بولغاچقا، ئۇلار بىزگە ئىسرائىلنىڭ ئەۋرىسى، لاۋىينىڭ نەۋرىسى ماھلىنىڭ
ئەۋلادلىرى ئىچىدىن ئوقۇمۇشلۇق بىر ئادەمنى، يەنى شەرەبىيانى ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ھەم قېرىنداشلىرى بولۇپ
جەمئىي ئون سەككىز كىشىنى باشلاپ كەلدى.
19 ئۇلار يەنە ھاشابىيا ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە مەرارىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يەشايا ھەم ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى ھەم ئۇلارنىڭ
ئوغۇللىرى بولۇپ، جەمئىي يىگىرمە كىشىنى،

□ 8:3 **»شېكانىيانىڭ ئەۋلادلىرىدىن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى (2-□□□□ بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ): »داۋۇتنىڭ ئەۋلادلىرىدىن، ھاتۇش، يەنى شېكانىيانىڭ ئوغلى، پاروشنىڭ ئەۋلادلىرىدىن... .«

□ 8:5 **»شېكانىيانىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولغان ياھازىيەلنىڭ ئوغلى«** ـ كونا گرېكچە تەرجىمىسى (LXX)دە »زاتتۇنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ياھازىيەلنىڭ ئوغلى شېكانىيا« دېيىلگەن. بۇ كونا تەرجىمە توغرا بولۇشى مۇمكىن.

□ 8:10 **»شېلومىتنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يوسفىيانىڭ ئوغلى«** ـ كونا گرېكچە تەرجىمىسى (LXX)دە »باننىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يوسفىيانىڭ ئوغلى شېلومىت« دېيىلگەن. بۇ كونا تەرجىمە توغرا بولۇشى مۇمكىن.

□ 8:13 **»ئادونىكامنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئەڭ ئاخىرىدا قايتقانلار...«** ـ ياكى »ئادونىكامنىڭ ئەۋلادلىرىدىن، يەنى ئەڭ ئاخىرىدا قايتقانلار...«

□ 8:15 **»لاۋىيلار يوق ئىكەن«** ـ كاھىنلار تۆزلىرى لاۋىيلار، ئەلۋەتتە)پەقەت ھارۇنىڭ ئەۋلادلىرى كاھىن بولىدۇ(؛ مۇشۇ يەردە دېيىلۋاتقىنى كاھىنلىقتىن باشقا روھىي خىزمەت قىلالايدىغان لاۋىيلارنى كۆرسىتىدۇ.

20 يەنە ئىلگىرى داۋۇت ۋە ئۇنىڭ ئەمىرلىرى لاۋىيلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا تەيىنلىگەن »نەتىنىيلار«دىن ئىككى
يۈز يىگىرمە كىشىنى باشلاپ كەلدى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىسىملىرى بىلەن تىزىملاندى.□

قايتىپ كېلىشكە تەييارلىنىش

21 شۇ چاغدا ئاخاۋا دەريا‌سى بويىدا مەن خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا ئۆزۈمىزنى تۆۋەن قىلىپ، ئۆزىمىز ۋە كىچىك
بالىلىرىمىز ھەم بارلىق مال-مۈلكىمىز ئۈچۈن خۇدايىمىزدىن ئاق يول تىلەشكە روزا تۇتايلى، دەپ جاكارلىدىم.
22 چۈنكى بىز ئەسلىدە پادىشاھقا: »خۇدايىمىزنىڭ قولى ئۇنى بارلىق ئىزدىگەنلەرنىڭ ئۈستىگە ئىلتىپات كۆرسىتىشكە
قويۇلىدۇ؛ لېكىن ئۇنىڭ قۇدرىتى بىلەن غەزىپى ئۆزىنى تاشلىغانلارغا زەربە بېرىشكە تەييارلۇر« دېگەنىدۇق،
ئەمدى يەنە ئۇنىڭدىن يولدىكى دۇشمەنلەرگە تاقابىل تۇرۇشقا پىيادە ۋە ئاتلىق لەشكەرلەر تەيىنلەپ بېرىشنى تەلەپ
قىلغانلىقىمىزدىن خىجىل بولۇپ قالدىم.
23 شۇنىڭ بىلەن بىز روزا تۇتۇپ خۇدايىمىزدىن شۇ ئىش توغرۇلۇق ئۇتۇندۇق، ئۇ دۇئايىمىزنى ئىجابەت قىلدى.

مۇقەددەس ئۆي ئۈچۈن ھەدىيە قىلىنغان سوۋغاتلار

24 مەن كاھىن باشلىرى ئىچىدىن ئون ئىككى ئادەمنى ۋە شەرەبىيا، ھاشابىيا ۋە ئۇلار بىلەن بىللە بولغان ئاكا-ئۇكىلىرىدىن
ئون ئادەمنى تاللاپ،
25 ئۇلارغا ئالتۇن، كۈمۈش ۋە قاچا-قۇچىلارنى، يەنى پادىشاھ، ئۇنىڭ مەسلىھەتچىلىرى، ئەمىرلىرى ۋە شۇنىڭدەك
شۇ يەردە ئۇرۇۋاتقان بارلىق ئىسرائىللار »كۆيدۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە خۇدايىمىزنىڭ ئۆيىگە ھەدىيە قىلغان
سوۋغاتلارنى تاپشۇردۇم. ■
26 مەن كۈمۈشتىن ئالتە يۈز ئەللىك تالانت، يۈز تالانت ئېغىرلىقتىكى كۈمۈش قاچا-قۇچا، يۈز تالانت ئالتۇننى
ئۇلارنىڭ قولىغا ئۆلچەپ تاپشۇردۇم.□
27 ئۇلارغا تاپشۇرغانلىرىمدىن يەنە ئالتۇن داس يىگىرمە بولۇپ، قىممىتى مىڭ داريك، سۈپەتلىك ۋە ۋالىداپ
پارقىرايدىغان مىس چوڭ داس ئىككى بولۇپ، ئالتۇندەك قىممەتلىك ئىدى. □
28 مەن ئۇلارغا: ـ سىلەر پەرۋەردىگارغا مۇقەددەسىتۇرسىلەر، قاچا-قۇچىلارمۇ مۇقەددەسىتۇر، ئالتۇن-كۈمۈشلەر
ئاتا-بوۋاكلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا ئىختىيارىي ھەدىيە قىلىنغان سوۋغاتتۇر.
29 تاكى يېرۇسالېمدىكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى ئامبار-خەزىنىلەرگە يەتكۈزۈپ، كاھىنلار ۋە لاۋىيلارنىڭ
باشلىرى ۋە ئىسرائىللارنىڭ قەبىلە-جەمەت باشلىقلىرىنىڭ ئالدىدا تارازىدىن ئۆتكۈزگۈچە بۇلارنى ئوبدان قاراپ
قوغدا كىلار، دېدىم.
30 شۇنىڭ بىلەن كاھىنلار بىلەن لاۋىيلار يېرۇسالېمدىكى خۇدايىمىزنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىدىغان، تارازىدىن ئۆتكۈزۈلگەن
شۇ ئالتۇن-كۈمۈش ۋە قاچا-قۇچىلارنى تاپشۇرۇۋالدى.

يېرۇسالېمغا يېتىپ كېلىش

31 شۇنىڭ بىلەن بىرىنچى ئاينىڭ ئون ئىككىنچى كۈنى بىز ئاخاۋا دەريا‌سىنىڭ بويىدىن قوزغىلىپ يېرۇسالېمغا چىقىشقا
ماكىدۇق. خۇدايىمىزنىڭ قولى ئۈستىمىزدە بولغاچقا، ئۇ بىزنى دۇشمەنلىرىمىزدىن ۋە يولدا پايلاپ تۇرغان قاراقچىلاردىنمۇ
قۇتقۇزدى.

□ **8:20** »نەتىنىيلار« ـ ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى.

■ **8:25** ئەزرا 7□14: 15

□ **8:26** »كۈمۈشتىن ئالتە يۈز ئەللىك تالانت... يۈز تالانت ئالتۇن...« ـ شۇ دەۋردىكى ئىسرائىللار ئارىسىدا بىر »تالانت«نىڭ توپىغرا قانچىلىك
ئىكەنلىكى بىرگە ئېنىق ئەمەس؛ »كۈمۈشنىڭ تالانتى« بولسا بەلكىم 45 كىلوگرام، »ئالتۇننىڭ تالانتى« بەلكىم 90 كىلوگرام بولۇشى مۇمكىن؛ شۇنگا 650
تالانت كۈمۈش بەلكىم 29 تونىچە بولاتتى، 100 تالانت كۈمۈش 6.5 تونىچە، 100 تالانت ئالتۇن 9 تونىچە بولاتتى.

□ **8:27** »داريك« ـ (ياكى »دراخما«) ـ پارس ئىمپېرىيەسىدىكى بىرخىل ئالتۇن تەڭگە؛ مۇشۇ يەردە بۇ داسلارنىڭ قىممىتى 400-500 كىلوگرام ئالتۇنغا
باراۋەر ئىدى.

32 بىز پىرۇساىىمغا كېلىپ ئۇ يەردە ئۈچ كۈن تۇردۇق؛
33 تۆتىنچى كۈنى خۇدايىمىزنىڭ ئۆيىدە ئالتۇن-كۈمۈش ۋە قاچا-قۇچىلار تارازىدا تۆلچىنىپ كاھىن ئۇرىيانىڭ ئوغلى مەرەموتنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلدى؛ ئۇنىڭ يېنىدا فىنھاسنىڭ ئوغلى ئەلئازار، يەنە لاۋىيلاردىن يەشۇئانىڭ ئوغلى يوزاباد بىلەن بىننۇئىينىڭ ئوغلى نوئادىياھلار بار ئىدى.
34 ھەممە نەرسە سانى بويىچە ۋە ئېغىرلىقى بويىچە تۆلچەندى ۋە شۇنىڭ بىلەن بىللە ھەربىرىنىڭ ئېغىرلىقى پۈتۈپ قويۇلدى.
35 شۇ چاغدا ئەسلى ئېلىپ كېتىلگەنلەرنىڭ ئەۋلادلىرى، يەنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتقانلار ئىسرائىللارنىڭ خۇداسىغا »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« سۈپىتىدە پۈتكۈل ئىسرائىل ئۈچۈن ئون ئىككى توربۇقا، توقسان ئالتە قوچقار، يەتمىش يەتتە قوزا سۇندى، يەنە گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە ئون ئىككى تېكە سۇندى؛ بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارغا ئاتالغان كۆيدۈرمە قۇربانلىق ئىدى.
36 ئۇلار پادىشاھنىڭ يارلىق خەتلىرىنى پادىشاھنىڭ ۋالىيلىرىغا ۋە دەريانىڭ بۇ غەرب تەرىپىدىكى ھۆكۈمدارلارغا تاپشۇرۇۋېدى، ئۇلار خەلققە ۋە خۇدانىڭ ئۆيىنىڭ ئىشلىرىغا ئىزچىل ياردەم بەردى.

9

خەلقنىڭ يات ئەللەرگە ئەگىشىپ ساداقەتسىزلىق قىلىشى ـ ئەزرانىڭ ئىسرائىلنىڭ گۇناھلىرىنى تونۇپ دۇئا قىلىشى

1 بۇ ئىشلار پۈتكەندىن كېيىن ئەمىرلەر مېنىڭ بىلەن كۆرۈشكىلى يېنىمغا كېلىپ: ـ ئىسرائىللار، كاھىنلار ۋە لاۋىيلار ئۆزلىرىنى مۇشۇ زېمىنلاردىكى تائىپىلەردىن، يەنى ئۇلارنىڭ يېرگىنچلىك ئادەتلىرىدىن ئايرىپ تۇرمىدى، ـ دېمەك، ئۇلار قانائانىيلار، ھىتتىيلار، پەرىززىيلەر، يەبۇسىيلار، ئاممونىيلار، موئابىيلار، مىسىرلىقلار ۋە ئامورىيلارغا ئەگىشىپ ماڭدى.
2 چۈنكى ئۇلار بۇ يات تائىپىلەردىن ئۆزلىرىگە ۋە ئوغۇللىرىغا خوتۇن ئېلىپ بېرىپ، خۇداغا خاس مۇقەددەس نەسىلنى مۇشۇ زېمىنلاردىكى تائىپىلەر بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋەتتى؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئەمىرلەر بىلەن ئەمەلدارلار بۇ ساداقەتسىزلىكنىڭ باشلامچىلىرىدۇر، ـ دېيىشتى.
3 مەن بۇ ئىشنى ئاڭلاپلا كۆڭلۈك بىلەن تونۇمنى يىرتىپ، چاچ-ساقاللىرىمنى يۇلۇپ غەم-قايغۇغا چۈشۈپ ئولتۇرۇپ كەتتىم.
4 ۋە ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ سۆزلىرىدىن قورقۇپ تىترىگەنلەرنىڭ ھەربىرى سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەنلەرنىڭ ساداقەتسىزلىكى تۈپەيلىدىن يېنىمغا كەلدى. مەن تاكى كەچلىك قۇربانلىق سۇنۇلغۇچە غەم-قايغۇغا چۆمۈپ ئولتۇردۇم.
5 كەچلىك قۇربانلىق ۋاقتىدا مەن ئۆزۈمنى تۆۋەن قىلغان ھالەتتىن تۇرۇپ، كۆڭلۈك ۋە تونۇم يىرتىق ھالدا خۇدايىم پەرۋەردىگارغا يۈزلىنىپ تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ، قوللىرىمنى يېيىپ،
6 دۇئا قىلىپ: ـ »ئاھ خۇدايىم، شەرمەندىلىكتە يۈزۈمنى ساڭا قارىتىشتىن ئىزا تارتماقتىمەن، ئى خۇدايىم؛ چۈنكى قەبىھلىكلىرىمىز توللىقىدىن باشلىرىمىزدىن ئاشتى، ئاسىيلىق-ئىتائەتسىزلىكىمىز ئاسمانلارغا تاقاشتى. ■
7 ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ كۈنلىرىدىن تارتىپ بۈگۈنگە قەدەر زور ئىتائەتسىزلىكتە يۈرۈپ كەلدۇق، شۇڭا قەبىھلىكلىرىمىز تۈپەيلىدىن بىز، بىزنىڭ پادىشاھلىرىمىز ۋە كاھىنلىرىمىز خۇددى بۈگۈنكى كۈندىكىدەك ھەرقايسى يۇرتلاردىكى پادىشاھلارنىڭ قولىغا چۈشۈپ، قىلىچقا، سۈرگۈنلۈككە، بۇلاڭ-تالاڭغا، نومۇسقا تاپشۇرۇلدۇق.□

■ 9:6 زەب. 438:
□ 9:7 »نومۇسقا تاپشۇرۇلدۇق« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يۈزى چۈشكەنلىكىگە تاپشۇرۇلدۇق.«

8 ئەمدى هازىر ئازغىنە ۋاقىت خۇدايىمىز كۆزلىرىمىزنى نۇرلاندۇرۇپ، قۇللۇقىمىزدا بىزگە ئازغىنا ئارام بېرىلسۇن
دەپ، قېچىپ قۇتۇلغان بىر قالدىنى ساقلاپ قېلىپ، بىزگە تۇرنىنڭ مۇقەددەس جايىدىن خۇددى قاققان قوزۇقتەك
مۇقىم ئورۇن بېرىپ، بىزگە خۇدايىمىز پەرۋەردىگاردىن ئىلتىپات كۆرسىتىلدى. □

9 چۈنكى بىز هازىر قۇللارمىز؛ هالبۇكى، خۇدايىمىز مۇشۇ قۇللۇقىمىزدا يەنىلا بىزنى تاشلىۋەتمەي، بەلكى پارس
پادىشاهلىرىنىڭ ئالدىدا رەهىمگە ئېرىشتۈرۈپ، خۇدايىمىزنىڭ تۈيىنى سېلىپ، خارابىلەشكەن جايلىرىنى يېڭىۋاشتىن
ئوكۇلاشقا بىزنى روهلاندۇردى، شۇنداقلا بىزنى يەهۇدىيە ۋە يېرۇسالېمدا سېپىللىق قىلدى. □

10-11 ئى خۇدا، بىز بۇ ئىلتىپاتلار ئالدىدا يەنە نېمە دېيەلەيمىز؟ چۈنكى بىز يەنىلا سېنىڭ مۇمىن بەندىلىرىڭ بولغان
پەيغەمبەرلەر تارقىلىق تاپىلغان ئەمرلىرىڭنى تاشلىۋەتتۇق؛ سەن ئۇلار تارقىلىق: »سىلەر كىرىپ مىراس قىلىپ
ئىگىلەيدىغان زېمىن بولسا، شۇ زېمىندىكى تائىپىلەرنىڭ نىجىسلىقى بىلەن بۇلغانغان بىر زېمىن؛ چۈنكى ئۇلار تۇرلۇك
ناپاكلىقلارنى قىلىپ، يىرگىنچلىك ئادەتلىرى بىلەن بۇ زېمىننى بۇ چەتتىن ئۇ چېتىغىچە تولدۇرۇۋەتتى. ■

12 شۇڭا سىلەر قىزلىرىڭلارنى ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرىغا بەرمەڭلار، ئوغۇللىرىڭلارغا ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى ئېلىپ بەرمەڭلار؛
سىلەر كۆچىيىپ، زېمىننىڭ نازۇ-نېمەتلىرىدىن يېيىشىڭە، زېمىننى ئەبەدىلئەبەد ئەۋلادلىرىڭلارغا مىراس قىلىپ
قالدۇرۇش ئۈچۈن مەڭگۈ ئۇلارنىڭ ئامان-تىنچلىقى يا كى مەنپەئىتىنى هەرگىز ئىزدىمەڭلار« ـ دېگەندىڭ.

13 بىزنىڭ رەزىل قىلمىشلىرىمىز ۋە ناهايىتى ئېغىر ئىتائەتسىزلىكىمىز تۈپەيلىدىن بۇ هەممە بالا-قازا بېشىمىزغا كەلگەندى
ۋە سەن، ئى خۇدايىمىز، قەبىھلىكلىرىمىزگە تېگىشلىك بولغان جازايىمىزنى يېنىكلىتىپ، بىزگە بۇگۈنكىدەك نىجاتلىق
ئىلتىپاتنى كۆرسەتكەن تۇرۇقلۇق، □

14 بىز قانداقمۇ يەنە ئەمرلىرىڭگە خىلاپلىق قىلىپ، بۇنداق يىرگىنچلىك قائىدىلەرنى تۇتقان بۇ تائىپىلەر بىلەن
نىكاهلىنىۋېرىمىز؟ مۇبادا شۇنداق قىلىدىغان بولساق، سەن بىزگە غەزەپلىنىپ، بىزگە بىر قالدى يا كى قۇتۇلغۇدەك
بىرسىنمۇ قالدۇرماي يوقاتماي قالامسەن؟

15 ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار، سەن هەققانىيدۇرسەن! شۇ سەۋەبتىن بىز بۇگۈنكىدەك قۇتۇلۇپ
قالغان بىر قالدىمىز. قارا، بىز سېنىڭ ئالدىڭدا ئىتائەتسىزلىكلىرىمىزدە تۇرۇۋاتىمىز، شۇڭا سېنىڭ ئالدىڭدا هېچقايسىمىز
تىك تۇرالماي قالدۇق« ـ دېدىم.

10

گۈناهنى تونۇپ، قىلغان دۇئانىڭ نەتىجىسى

1 ئەزرا دۇئا قىلىپ، گۈناهنى تونۇپ يىغلاپ خۇدانىڭ تۈبى ئالدىدا يېقىلىپ دۇم ياتقان چاغدا، ئىسرائىللاردىن
ناهايىتى چوڭ بىر جامائەت، ئەر-ئاياللار ۋە بالىلار ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ يىغلىدى؛ كۆزىچىلىكمۇ قاتتىق يىغلاپ
كېتىشتى.

2 ئېلامنىڭ ئەۋلادلىرىدىن، يەهىيەلنىڭ ئوغلى شېكانىيا ئەزراغا: ـ بىز خۇدايىمىزغا ساداقەتسىزلىك قىلىپ بۇ زېمىندىكى
يات تائىپىلەردىن خوتۇن ئاپتۇق. هالبۇكى، ئىسرائىل ئۈچۈن يەنىلا ئۈمىد بار؛

3 بىز ئەمدى خۇدايىمىز بىلەن ئەھدىلىشەيلى، خوجامنىڭ ۋە خۇدايىمىزنىڭ ئەمرلىرىدىن قورقۇپ تىترىگەنلەرنىڭ
نەسىھىتىگە ئاساسەن بۇ خوتۇنلارنى ۋە ئۇلاردىن تۇرەلگەن پەرزەنتلەرنى يولغا سېلىپ قويايلى. هەممە ئىش تەۋرات
قانۇنى بويىچە قىلىنسۇن.

□ 9:8 »بىزگە تۇرنىڭ مۇقەددەس جايىدىن خۇددى قاققان قوزۇقتەك مۇقىم ئورۇن بېرىپ،...« ـ »يەش.» 24-20:22نى كۆرۈڭ.

□ 9:9 »...□□□□ يەهۇدىيە ۋە يېرۇسالېمدا سېپىللىق قىلدى« ـ »سېپىللىق« مۇشۇ يەردە ئاساسەن كۆچمە مەندە ئىشلىتىلگەن بولسا كېرەك. چۈنكى
يېرۇسالېمدىكى سېپىل مۇشۇ ۋاقىتتا تېخى قۇرۇلمىغاندى »)نەھ.» 1-بابنى كۆرۈڭ.(

■ 9:10-11 لاۋ. 18□25: 27؛ قان. 37:

□ 9:13 »بىزگە بۇگۈنكىدەك نىجات ئىلتىپاتنى كۆرسەتكەن« ـ بۇ ئىبارىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىزگە بۇگۈنكىدەك قۇتۇلدۇرۇلغان قالدى
قالدۇرغان.«

4 تۆرا! بۇ ئىش ساڭا باغلىقتۇر، بىز سېنى قوللايمىز؛ جۈرئەتلىك بولۇپ ئىشنى ئادا قىلغىن، ـ دېدى.
5 شۇنىڭ بىلەن ئەزرا ئورنىدىن قوپۇپ، كاھىنلارنىڭ لاۋىيلارنىڭ ۋە پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتىنىڭ باشلىقلىرىنى
شۇ سۆز بويىچە ئىش قىلىمىز، دەپ قەسەم ئىچىشكە ئۈندىدى، ئۇلار قەسەم ئىچتى.
6 ئاندىن ئەزرا خۇدانىڭ تۆۋىي ئالدىدىن قوپۇپ ئەلياشىبنىڭ ئوغلى يەھوھاناننىڭ ئۆيىگە كىردى؛ ئۇ ئۇ يەرگە
كەلگەندە غىزامۇ يېمىدى، سۇمۇ ئىچمىدى، چۈنكى ئۇ سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەنلەرنىڭ ساداقەتسىزلىكى ئۈچۈن
ئىچىناتتى.
7 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدىيە ۋە يېرۇسالېمدا سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسىگە جاكارلىنىپ، يېرۇسالېمغا
يىغىلىڭلار،
8 ئەمىرلەر ۋە ئاقساقاللارنىڭ نەسىھىتى بويىچە، كىمكى ئۈچ كۈن ئىچىدە يېتىپ كەلمىسە، ئۇنىڭ پۈتۈن مال-مۈلكى
مۇسادىرە قىلىنىدۇ، سۈرگۈندىن قايتىپ كەلگەنلەرنىڭ جامائىتىدىنمۇ ئايرىلىدۇ، دەپ، جاكارنامە چىقىرىلدى.
9 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدا ۋە بىنيامىندىكى بارلىق ئەرلەر ئۈچ كۈنگىچە يېرۇسالېمغا يىغىلىپ بولدى. ئۇ توققۇزىنچى ئاينىڭ
يىگىرمىنچى كۈنى ئىدى؛ بارلىق خەلق خۇدانىڭ ئۆيىنىڭ ھويلىسىدىكى مەيدانغا كېلىپ ئولتۇردى، كۆپچىلىك بۇ
ئىشتىن قورقاچقا، شۇنىڭدەك قاتتىق ياغقان يامغۇر تۈپەيلىدىن، تىترەپ كېتىشتى.
10 كاھىن ئەزرا ئورنىدىن قوپۇپ ئۇلارغا: ـ سىلەر خۇداغا ساداقەتسىزلىك قىلىپ يات تائىپىلەرنىڭ قىزلىرىنى
خوتۇنلۇققا ئېلىپ ئىسرائىللارنىڭ ئىتائەتسىزلىكىنى ئاشۇردۇڭلار.
11 ئەمدى سىلەر تاتا-بوۋاكلارنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھىڭلارنى تونۇپ، ئۇنىڭ نەزىرىدە
دۇرۇس بولغاننى قىلىپ، تۆزۈڭلارنى بۇ زېمىندىكى تائىپىلەردىن ۋە بۇ يات ئەللىك خوتۇنلىرىڭلاردىن ئارىنى ئوچۇق
قىلىڭلار، دېدى.
12 پۈتۈن جامائەت يۇقىرى ئاۋازدا جاۋاپ بېرىپ: ـ ماقۇل، بىز تۆزۈلىرىنىڭ شۇ گەپلىرى بويىچە ئىش كۆرىمىز.
13 بىراق ئادەملەر بەك كۆپ، يەنە كېلىپ يامغۇر پەسلى بولغاچقا تالادا تۇرالمايمىز؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ دېگەن
بىر-ئىككى كۈندە پۈتىدىغان ئىش ئەمەس، چۈنكى بىزدە بۇ ئىشتا ئىتائەتسىزلىك قىلغانلار ناھايىتى كۆپتۇر! □
14 خۇدانىڭ مۇشۇ ئىش تۈپەيلى كەلگەن قاتتىق غەزىپىنىڭ بىزدىن كەتكۈچە، باشلىقلىرىمىز پۈتكۈل جامائەتكە
ۋەكىل بولۇپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرسۇن؛ بىزنىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىمىزدە يات ئەللەردىن خوتۇن ئالغانلارمۇ
بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا شۇ شەھەرنىڭ ئاقساقال ۋە ھاكىملىرى بىلەن بىرلىكتە كېلىپ بۇ ئىشنى بىر تەرەپ قىلسۇن، ـ
دېدى.
15 بۇ ئىشقا پەقەت ئاساھەلنىڭ ئوغلى يوناتان بىلەن تىقۋاھنىڭ ئوغلى ياھزىيا قارشى چىقتى، مەشۇللام بىلەن لاۋىي
شابىتاي ئۇلارنى قوللىدى.
16 شۇنىڭ بىلەن سۈرگۈندىن قايتىپ كەلگەنلەر ئەنە شۇنداق قىلدى. كاھىن ئەزرا ۋە ئاتا جەمەتلىرىنىڭ باشلىقلىرى
بولغانلار جەمەتى بويىچە بۇ ئىشقا ئايرىلدى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئىسىملىرى بويىچە تىزىملاندى. ئۇلار ئوننىنچى ئاينىڭ
بىرىنچى كۈنى بۇ ئىشنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىشقا كىرىشتى.
17 ئۇلار يات ئەللىك خوتۇنلارنى ئالغان ئەرلەرنىڭ سوربقىنى بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى تۈگەتتى.

يات ئەللەردىن خوتۇن ئالغانلارنىڭ تىزىملىكى

18 كاھىنلارنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە يات ئەللىك خوتۇنلارنى ئالغانلاردىن مۇشۇلار چىقتى: ـ يوزاداكنىڭ ئوغلى
يەشۇئانىڭ ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن: ـ ماتاسىياھ، ئەلئىزەر، يارىب، گەدالىيا.
19 ئۇلار خوتۇنلىرىمىزنى يولغا سېلىپ قويىمىز دەپ قەسەم قىلىپ بېرىشتى ۋە گۇناھى ئۈچۈن ئىتائەتسىزلىك
قۇربانلىقى سۈپىتىدە قوي پادىسىدىن بىر قوچقارنى سۇندى.
20 ئىممەرنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ھانانى بىلەن زەبادىيا؛

□ 10:13 »چۈنكى بىزدە بۇ ئىشتا ئىتائەتسىزلىك قىلغانلار ناھايىتى كۆپتۇر«! ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »چۈنكى بىز بۇ ئىشتا بەك ئېغىر ئىتائەتسىزلىك قىلغانمىز.«

21 هارىمنىڭ ئەۋلادلىرى ئىچىدە ماتاسىياھ، ئىلىياھ، شىمايا، يەھىيەل ۋە ئۇززىيا؛ □

22 پاشخۇرنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئەلىيوينەي، ماتاسىياھ، ئىسمائىل، نەتانەل، يوزاباد ۋە ئەلاساھ.

23 لاۋىيلار ئىچىدە يوزاباد، شىمەي، كېلايا »(كېلىتا«مۇ دېيىلىدۇ)، پىتاھىيا، يەھۇدا بىلەن ئەلىئېزەر؛

24 غەزەلكەشلەر ئىچىدە ئەلىياشىب؛ دەرۋازىۋەنلەر ئىچىدە شاللۇم، تەلەم، ئۇرى.

25 ئىسرائىللاردىن: ـ پاروشنىڭ ئەۋلادلىرىدىن رامىيا، يىززىيا، مالكىيا، مىيامىن، ئەلىئازار، مالكىيا، بىنايا؛

26 ئېلامنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ماتتانىيا، زەكەريا، يەھىيەل، ئابدى، يەرىموت بىلەن ئېلىياھ؛

27 زاتتۇنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئەلىيوينەي، ئەلىياشىب، ماتتانىيا، يەرىموت، زاباد بىلەن ئازىزا؛

28 بىباينىڭ ئەۋلادلىرىدىن يوھوھانان، ھاننانىيا، زاببەي بىلەن ئاتلاي؛

29 باننىڭ ئەۋلادلىرىدىن مەشۇللام، ماللۇق، ئادايا، ياشۇب، شېئال بىلەن راموت؛ □

30 پاھات-موئابنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئادنا، جىلال، بىنايا، ماتاسىياھ، ماتتانىيا، بەزالەل، بىننۇئەي بىلەن ماناسسەھ؛

31 ھارىمنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئەلىئېزەر، يىشىيا، مالكىيا، شىمايا، شىمئون،

32 بىنيامىن، ماللۇق ۋە شەماريا؛

33 خاشۇمنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ماتتىناي، ماتتاتاھ، زاباد، ئەلىفەلەت، يەرەماي، ماناسسەھ ۋە شىمەي؛

34 باننىڭ ئەۋلادلىرىدىن ماداي، ئامرام، ئۇئەل،

35 بىنايا، بەدىيا، كېلۇھاي،

36 ۋانىيا، مەرەموت، ئەلىياشىب،

37 ماتتانىياھ، ماتتىناي، ياۋاسۇ،

38 بانى، بىننۇئەي، شىمەي،

39 شەلەمىيا، ناتان، ئادايا،

40 ماكناداباي، شاشاي، شاراي،

41 ئازارەل، شەلەمىيا، شەماريا،

42 شاللۇم، ئاماريا، يۇسۇپ؛

43 نەبونىڭ ئەۋلادلىرىدىن جەئىيەل، ماتتىتىياھ، زاباد، زەبىنا، يادداي، يوئىل ۋە بىنايا.

44 بۇلارنىڭ ھەممىسى يات ئەللىك خوتۇنلارنى ئالغانلار ئىدى، ۋە شۇنىڭدەك ئۇلاردىن بەزىلەرنىڭ خوتۇنلىرى پەرزەنتۋە كۆرگەنىدى.□

□ 10:21 »ئېلىياھ« ـ بۇ ئىسىم ئەرەب تىلىدا، شۇنداقلا ئۇيغۇر تىلىدا »ئىلياس« دېيىلىدۇ.

□ 10:29 »راموت« ـ ياكى »يەرەموت.«

□ 10:44 »ۋە شۇنىڭدەك ئۇلاردىن بەزىلەرنىڭ خوتۇنلىرى پەرزەنتۋە كۆرگەنىدى« ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: ـ ...» ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۇلار خوتۇنلىرىنى ۋە پەرزەنتلىرىنى يولغا سېلىۋەتتى.« بۇ ئايەتنىڭ تېكىستىنە كەمتۈكلۈك بولۇشى مۇمكىن. شۇنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

بەرگەن مۆھىم ۋەقەلەر

ىنىڭا بارماقچى بولۇپ،

اھىتىن) ۋە ئىسمائىل (دەدىكى
(رىۋكاھدىن) تۇرىلىدۇ.

. ئۇ پىرىۋنتىنىڭ قول ئاستىدا

ردەپ مىسىرغا چۈشىدۇ،ئوسۇق
دۇ («بارىتىلىش» مۇشۇ يەردە

ىن كېيىن، مۇسا پەيغەمبەر

ا.
ۋەھىي قىلىنىدۇ.

راىللار تىشىنىمىسلىكتىن

(«چۆل-بايلۇقىدىكى سەپەر»)
ل مۇسا پەيغەمبەر ئەدىتى
شەرھى»)
ى ئىسرائىللار قاناتان زىمىنىغا

سىم قىلىدۇ. يەھىلىق دەۋر

يمان. پادىشاھلىق بۇلۇنىدۇ

ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى

لارنىڭ كۆپ قىسمى قايتىپ
ەدىن ئىلگىرىكى 721-يىل)
سلىدىن كېيىن) جەنۇبىي
اھلىق («يەھۇدا»)
ىل ئىمپېرىيەسىزى تەرىپىدىن
ۇرگۈن قىلىنىدۇ
سلاۋىيەدىن ئىلگىرىكى

نەھەمیا

یېرۇسالېمنىڭ ئېچىنىشلىق، خارابلىق ھالىتى

1 ھاقالیانىڭ ئوغلى نەھەمیا شۇنداق بایان قىلدىكى: ـ یىگىرمىنچى یىلى كىسلەۋ ئېیىدا، مەن شۇشان قەلئەسىدە
تۇراتتىم، □
2 تۆز قېرىنداشلىرىمدىن بىرى بولغان ھانانى بىلەن بىرنەچچە كىشى یەھۇدیەدىن چىقىپ كەلدى؛ مەن ئۇلاردىن
سۈرگۈنلۈكتىن قۇتۇلۇپ قالغان یەھۇدالار ۋە یېرۇسالېم توغرىسىدا سوردۇم.
3 ئۇلار ماڭا: ـ سۈرگۈنلۈكتىن قۇتۇلغان خەلقىنىڭ قالدىسى یەھۇدیە تۇلىكىسىدە قاتتىق جاپا-مۇشەققەت ئاستىدا
ۋە ئاھانەت ئىچىدە قالدى. یېرۇسالېمنىڭ سېپىلى بولسا ئۇرۇۋۇپتىلدى، قوۋۇقلىرىمۇ كۆیدۈرۈۋېتىلدى، دەپ ئېیتىپ
بەردى.

نەھەمیانىڭ یېرۇسالېم ئۈچۈن روزا تۇتۇپ دۇئا قىلىشى

4 مەن بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ ئولتۇرۇپ یىغلاپ كەتتىم، بىرنەچچە كۈنگىچە نالە-پەریاد كۆتۈرۈپ، ئاسمانلاردىكى
خۇدا ئالدىدا روزا تۇتۇپ، دۇئا قىلىپ
5 مۇنداق دېدىم: ـ »ئى ئاسماندىكى خۇدا پەرۋەردىگار، ئۇزىنى سۆیۈپ، ئەمرلىرىنى تۇتقانلارغا ئۆزگەرمەس مېھىر
كۆرسىتىپ ئەھدىسىدە تۇرغۇچى ئۇلۇغ ۋە دەھشەتلىك تەڭرى، ■
6 ئەمدى سېنىڭ ئالدىڭدا مۇشۇ پەیتتە قۇللىرىڭ ئىسرائىللار ئۈچۈن پېقىر قۇلۇڭنىڭ كېچە-كۈندۈز قىلىۋاتقان بۇ
دۇئاسىغا قۇلىقىڭ سېلىنغاي، كۆزۈڭ ئوچۇق بولغاي! مەن بىز ئىسرائىللارنىڭ سېنىڭ ئالدىڭدا سادىر قىلغان
گۇناھلىرىمىزنى ئېتىراپ قىلىمەن؛ مەنمۇ، ئاتامنىڭ جەمەتىمۇ گۇناھ قىلدۇق!
7 بىز سېنىڭ یولۇڭغا تەتۇر ئىش قىلىپ، سەن قۇلۇڭ مۇساغا تاپىلىغان ئەمرلىرىڭ، بەلگىلىمىلىرىڭ ۋە ھۆكۈملىرىڭنى
ھېچ تۇتمىدۇق.
8-9 سېنىڭ تۆز قۇلۇڭ مۇساغا تاپىلاپ: »ئەگەر سىلەر ۋاپاسىزلىق قىلسا ئاڭلار، سىلەرنى پۇتۇن تائېپىلەرنىڭ ئارىسىغا
تارقىتىۋېتىمەن؛ لېكىن ماڭا یېنىپ كېلىپ، مېنىڭ ئەمرلىرىمنى تۇتۇپ ئەمەل قىلسا ئاڭلار، گەرچە ئارا ئاڭلاردىن ھەتتا
ئاسمانلارنىڭ ئەڭ چېتىگە قوغلىۋېتىلگەنلەر بولسىمۇ، مەن ئۇلارنى شۇ یەردىن یىغىپ، مېنىڭ ناممىنى تىكلەشكە
تاللىغان جایىغا ئېلىپ كېلىمەن« دېگەن سۆزۈڭنى یاد قىلغایسەن، دەپ تۇتۇنمەن. ■
10 بۇلارنىڭ ھەممىسى سېنىڭ قۇللىرىڭ ۋە سېنىڭ خەلقىڭ، تۆزۈڭنىڭ زور قۇدرىتىڭ ۋە كۈچلۈك قولۇڭ بىلەن
ھۆرلۈككە قۇتقۇزدۇڭ.
11 ئى رەببىم، قۇلۇڭنىڭ دۇئاسىغا ھەم سېنىڭ نامىڭدىن ئەیمىنىشتىن سۆیۈنگەن قۇللىرىڭنىڭ دۇئاسىنى قۇلىقىڭ
تىڭشىغاي؛ بۇگۈن قۇلۇڭنىڭ ئىشلىرىنى ئۇڭۇشلۇق قىلغایسەن، ئۇنى شۇ كىشىنىڭ ئالدىدا ئىلتىپاتقا ئېرىشتۈرگەیسەن.«
شۇ ۋاقىتتا مەن پادىشاھنىڭ ساقىیسى ئىدىم.

2

پادىشاھنىڭ نەھەمیانىڭ یېرۇسالېمنى، جۈملىدىن سېپىلىنى قایتا ئوڭشاپ چىقىشىغا رۇخسەت قىلىشى

□ **1:1** »**یىگىرمىنچى یىلى**« ـ پارس پادىشاھى ئارتاخشاشتانىڭ یىگىرمىنچى یىلىنى كۆرسىتىدۇ (2:1□□ كۆرۈڭ.) ■ **1:5** مىس. 6:20□
7:34□ چۈل. 18:14□ قان. 10:5□ زەب. 15:86□ 8:103□ 8-9:145□ دان. 49: ■ **1-8:9** قان. 4□25: 26، 27؛ 30□2: 3، 4

1 ۋە شۇنداق بولدىكى، پادىشاھ ئارتاخشاشتانىڭ يىگىرمىنچى يىلى نىسان ئېيى، پادىشاھنىڭ ئالدىغا شاراب
كەلتۈرۈلگەندى؛ مەن شارابنى ئېلىپ پادىشاھقا سۇندۇم. بۇنىڭدىن ئىلگىرى مەن پادىشاھنىڭ ئالدىدا ھېچقاچان
غەمكىن كۆرۈنگەن ئەمەس ئىدىم.
2 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ مېنىڭدىن: ـ بىرەر كېسىلىڭ بولمىسا، چىرايىڭ نېمىشقا شۇنچە غەمكىن كۆرۈندۇ؟ كۆڭۈلدە
چوقۇم بىر دەردە بار، دېۋىدى، مەن ئىنتايىن قورقۇپ كەتتىم.
3 مەن پادىشاھقا: ـ پادىشاھىم مەڭگۈ ياشىغايلا! ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ قەبرىلىرى جايلاشقان شەھەر خارابلىككە
ئايلانغان، دەرۋازا-قوۋۇقلىرى كۆيدۈرۈۋېتىلگەن تۇرسا، مەن قاندىقمۇ غەمكىن كۆرۈنمەي؟ ـ دېدىم.
4 پادىشاھ مېنىڭدىن: ـ سېنىڭ نېمە تەلىپىڭ بار؟ ـ دەپ سورىۋىدى، مەن ئاسماندىكى خۇداغا دۇئا قىلىپ،
5 ئاندىن پادىشاھقا: ـ ئەگەر پادىشاھىمنىڭ كۆڭلىگە مۇۋاپىق كۆرۈنسە، قۇللىرى تۇزلىرىنىڭ ئالدىدا ئىلتىپاتقا ئېرىشكەن
بولسا، مېنى يەھۇدىيەگە ئەۋەتكەن بولسىلا، ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ قەبرىلىرى جايلاشقان شەھەرگە بېرىپ، ئۇنى يېڭىۋاشتىن
قۇرۇپ چىقسام، دېدىم.
6 پادىشاھ)شۇ چاغدا خانىش پادىشاھنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتى(مەندىن: ـ سەپىرىڭگە قانچىلىك ۋاقىت كېتىدۇ؟
قاچان قايتىپ كېلىسەن؟ ـ دەپ سوردى. شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ مېنى ئەۋەتىشنى مۇۋاپىق كۆردى؛ مەنمۇ
ئۇنىڭغا قايتىپ كېلىدىغان بىر ۋاقىتنى بېكىتتىم.
7 مەن يەنە پادىشاھتىن: ـ ئالىيلىرىغا مۇۋاپىق كۆرۈنسە، ماڭا ئەفرات دەريا سىنىڭ ئۇ قېتىدىكى ۋالىيلارغا مېنى تاكى
يەھۇدىيەگە بارغۇچە ئوتتۇرا تۇرغۇلۇق يارلىق خەتلىرىنى پۈتۈپ بەرگەن بولسىلا؛ □
8 ۋە يەنە پادىشاھلىق ئورمانلىقىغا قارايدىغان ئاسافقا مۇقەددەس ئۆيگە تەۋە بولغان قەلئەنىڭ دەرۋازىلىرى،
شۇنىڭدەك شەھەرنىڭ سېپىلى ۋە ئۆزۈم تۈرىدىغان ئىمارلارنى ياساشقا كېرەكلىك ياغاچلارنى ماڭا
بېرىش توغرۇلۇقمۇ بىر يارلىقنى پۈتۈپ بەرگەن بولسىلا، دېدىم. خۇدايىمنىڭ شەپقەتلىك قولى ئۈستۈمدە بولغاچقا،
پادىشاھ ئىلتىپات قىلىپ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ماڭا بەردى. ■
9 شۇنىڭ بىلەن مەن دەريانىڭ ئۇ قېتىدىكى ۋالىيلارنىڭ يېنىغا بېرىپ پادىشاھنىڭ يارلىقلىرىنى تاپشۇردۇم. پادىشاھ
يەنە بىرنەچچە قوشۇن سەردارلىرى بىلەن ئاتلىق لەشكەرلەرنىمۇ ماڭا ھەمراھ بولۇشقا ئورۇنلاشتۇرغاندى.
10 ھورونلۇق سانبالات بىلەن ئاممونىي توبىيا دېگەن ئەمەلدار ئىسرائىللارنىڭ مەنپەئەتىنى ئىزدەپ ئادەم كەپتۇ،
دېگەن خەۋەرنى ئاڭلاپ ئىنتايىن نارازى بولدى.□

نەھەمىيانىڭ كېچىسى سېپىلنى چارلاشقا چىقىشى

11 مەن يېرۇسالېمغا كېلىپ ئۈچ كۈن تۇردۇم.
12 ئاندىن كېچىسى مەن ۋە ماڭا ھەمراھ بولغان بىرنەچچە ئادەم ئورنىمىزدىن تۇردۇق)مەن خۇدايىمنىڭ كۆڭلۈمگە
يېرۇسالېم ئۈچۈن نېمە ئىشلارنى قىلىشنى سالغانلىقى توغرىسىدا ھېچكىمگە بىرەر نېمە دېمىگەندىم.(ئۆزۈم مىنگەن
ئۇلاغدىن باشقا ھېچقانداق ئۇلاغمۇ ئالماي،
13 كېچىسى »جىلغا قوۋۇق«دىن چىقىپ »ئەجدىھا بۇلىقى«غا قاراپ مېڭىپ، »تېزەك قوۋۇق«غا كېلىپ،
يېرۇسالېمنىڭ بۇزۇۋېتىلگەن سېپىللىرىنى ۋە كۆيدۈرۈۋېتىلگەن قوۋۇق-دەرۋازىلىرىنى كۆزدىن كەچۈردۇم.
14 يەنە ئالدىغا مېڭىپ »بۇلاق قوۋۇق« بىلەن »شاھانە كۆل« گە كەلدىم؛ لېكىن شۇ يەردە مەن مىنگەن ئۇلاغنىڭ
ئۆتۈشىگە يول بەك تار كەلگەچكە،

□ 2:7 »ئەفرات دەريا سىنىڭ ئۇ قېتى...» ـ مەشكۇر كىتابتا مۇشۇ يەردىن باشلاپ »دەريا« »ئەفرات دەريا سى«نى كۆرسىتىدۇ. »ئۇ قېتى« ـ
دەريانىڭ غەربىي تەرىپى. »...□□□□ تاكى يەھۇدىيەگە بارغۇچە ئوتتۇرا قوۋۇش» ـ ياكى »...□□□□□□□□□□ مېنى ئالغا سۈرۈش». ■ 2:8 دان.
259: □ 2:10 »توبىيا دېگەن ئەمەلدار« ـ ئىبرانىي تىلدا »توبىيا دېگەن قۇل.«

15 كېچىدە مەن جىلغا بىلەن چىقىپ سېپىلنى كۆزدىن كەچۈرۈپ چىقتىم. ئاندىن يېنىپ »جىلغا قوۋۇق«دىن
شەھەرگە كىرىپ، ئۈيگە قايتتىم.
16 ئەمەلدارلارنىڭ ھېچقايسىسى مېنىڭ نەگە بارغانلىقىمنى ۋە نېمە قىلغانلىقىمنى بىلمەي قېلىشتى، چۈنكى مەن يا
يەھۇدىيلارغا، كاھىنلارغا، يا ئەمىر-ھاكىملارغا ۋە يا كى باشقا خىزمەت قىلىدىغانلارغا ھېچنېمە ئېيتمىغانىدىم.

نەھەمىيانىڭ خەلقنى سېپىلنى قايتا سېلىشقا ئىلھاملاندۇرۇشى

17 كېيىن مەن ئۇلارغا: ـ سىلەر بېشىمىزغا كەلگەن بالا-ئېغىرچىلىقنى، يېرۇسالېمنىڭ خارابىگە ئايلانغانلىقىنى، سېپىل
قوۋۇقلىرىنىڭ كۆيدۈرۈۋېتىلگەنلىكىنى كۆردۈڭلار؛ كېلىڭلار، ھەممىمىز ھاقارەتكە قېلىۋەرمەسلىكىمىز ئۈچۈن
يېرۇسالېمنىڭ سېپىلنى قايتىدىن ياساپ چىقايلى، ـ دېدىم.
18 مەن يەنە ئۇلارغا خۇدايىمنىڭ شەپقەتلىك قولىنىڭ مېنىڭ ئۈستۈمدە بولغانلىقىنى ۋە پادىشاھنىڭ ماڭا قىلغان
گەپلىرىنى ئېيتىۋىدىم، ئۇلار: ـ ئورنۇمىزدىن تۇرۇپ ئۇنى ياسايلى! ـ دېيىشىپ، بۇ ياخشى ئىشنى قىلىشقا ئۆز
قوللىرىنى قۇۋۋەتلەندۈردى.
19 لېكىن ھورونلۇق سانباللات، خىزمەتكار ئامموني توبىيا ھەم ئەرەب بولغان گەشەم بۇ ئىشنى ئاڭلاپ بىزنى
زاڭلىق قىلىپ مەنىسىتمەي: ـ سىلەرنىڭ بۇ قىلغىنىڭلار نېمە ئىش؟ سىلەر پادىشاھقا ئاسىيلىق قىلماقچىمۇسىلەر؟ ـ
دېيىشتى.
20 مەن ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئاسمانلاردىكى خۇدا بولسا بىزنى غەلىبىگە ئېرىشتۈرىدۇ ۋە ئۇنىڭ قۇللىرى بولغان
بىزلەر قوپۇپ قۇرىمىز. لېكىن سىلەرنىڭ يېرۇسالېمدا ھېچقانداق نېسىۋەڭلار، ھوقۇقۇڭلار يا كى يادنامەڭلار يوق، ـ
دېدىم.

3

سېپىلنى بۇلەكلەرگە بۆلۈپ ئۆڭشاشقا بۇيرۇلۇشى •••• كونا شەھەرنىڭ خەرىتىسىنى كۆرۈڭ

1 شۇ چاغدا باش كاھىن ئەلىياشىب ۋە ئۇنىڭ كاھىن قېرىنداشلىرى قوپۇپ »قوي قوۋۇق«نى يېڭۈاشتىن ياساپ
چىقتى؛ ئۇلار قوۋۇقنىڭ قاناتلىرىنى ئورنىتىپ، ئۇنى خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس دەپ بېكىتتى؛ ئۇلار »يۈزنىڭ
مۇنارى« بىلەن »ھاننەيىلنىڭ مۇنارى«غىچە بولغان ئارىلىقتىكى سېپىلنى ئۆڭشاپ، ئۇنى مۇقەددەس دەپ بېكىتتى؛
□
2 ئۇنىڭغا تۇتاش قىسمىنى يېرىخولۇقلار ياسىدى؛ يەنە ئۇنىڭغا تۇتاش قىسمىنى ئىمرىنىڭ ئوغلى زاككۇر ياسىدى.
3 »بېلىق قوۋۇق«نى سەنائاھنىڭ ئوغۇللىرى ياسىدى؛ ئۇلار ئۇنىڭ لىم-كېشەكلىرىنى سېلىپ، قاناتلىرى، تاقاقلىرى
ۋە بالداقلىرىنى ئورناتتى.
4 ئۇنىڭغا تۇتاش قىسمىنى ھاكوزنىڭ نەۋرىسى، ئۇرىيانىڭ ئوغلى مەرەموت ياسىدى؛ ئۇنىڭغا تۇتاش قىسمىنى
مەشەزابەلنىڭ نەۋرىسى، بەرەكىيانىڭ ئوغلى مەشۇللام ياسىدى. ئۇنىڭغا تۇتاش قىسمىنى باۋاناھنىڭ ئوغلى زادوك
ياسىدى. □
5 ئۇنىڭغا تۇتاش قىسمىنى تەكوئالىقلار ياسىدى؛ لېكىن ئۇلارنىڭ چوڭلىرى ئۆز خوجىسىنىڭ ئىشىنى زىممىسىگە
ئىلىشقا ئۇنىمىدى.

□ **3:1 »يۈزنىڭ مۇنارى«** ـ باشقا خىل تەرجىمىلەر: ـ »ھامىئاھنىڭ مۇنارى« يا كى »مىئاھنىڭ مۇنارى.« **»مۇقەددەس دەپ بېكىتتى«** ـ نېمىشقا
شۇنداق بېكىتىدۇ؟ ئۇنىڭ »قوي قوۋۇق« دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبى بەلكىم ئىبادەتخانىدا سۇنۇلىدىغان قۇربانلىقلار)كۆپىنچىسى قويلار، ئەلۋەتتە(
شۇ دەرۋازىدىن شەھەرگە ئېلىپ كىرىلەتتى. شۇڭا قۇربانلىقلارنىڭ كىرىش يولىنى »مۇقەددەس« دەپ بېكىتىش تولىمۇ مۇۋاپىق ئىدى ـ دېمەك، شۇ
دەرۋازىدىن قۇربانلىقلاردىن باشقا ھېچقانداق نەرسىلەرنى ئېلىپ كىرىشكە بولمايتتى. □ **3:4 »ھاكوزنىڭ...»** ـ يا كى »كوزنىڭ...«.

6 »كونا قوۋۇق«نى پاسىيانىڭ ئوغلى يەھودا بىلەن بېسودىيانىڭ ئوغلى مەشۇللام ياسىدى؛ ئۇلار ئۆنىڭ لىم-
كېشەكلىرىنى سىلىپ، قاناتلىرى، تاقاقلىرى ۋە بالداقلىرىنى ئورناتتى. □
7 ئۇلارنىڭ يېنىدىكى تۇتاش قىسمىنى گىبېئونلۇق مەلاتىيا، مېرونوتلۇق يادون ھەمدە دەريانىڭ بۇ غەربىي تەرىپىدىكى
ۋالىيلارنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدىكى گىبېئونلۇقلار بىلەن مىزپاھلىقلار ياسىدى. □
8 ئۇلارنىڭ يېنىدىكى تۇتاش قىسمىنى زەرگەرلەردىن بولغان خارھايانىڭ ئوغلى ئۇززىيەل ياسىدى. ئۇنىڭغا تۇتاش
قىسمىنى خۇشبۇي بۇيۇم ياسايدىغان ئەتىرچىلەردىن ھانانىيا ياسىدى. ئۇلار يېرۇسالېم سېپىلىنى تاكى »قېلىن تام«غىچە
ئوكۇشاپ ياسىدى. □
9 ئۇلارنىڭ يېنىدىكى تۇتاش قىسمىنى يېرۇسالېمنىڭ يېرىمنىڭ ھاكىمى بولغان خۇرنىڭ ئوغلى رېفايا ياسىدى.
10 ئۇلارنىڭ يېنىدا، خارۇمافنىڭ ئوغلى يەدايا تۇزىنىڭ ئۆيىنىڭ ئۆدۋىلدىكى قىسمىنى ياسىدى. ئۇلارنىڭ يېنىدىكى
قىسمىنى خاشابنىيانىڭ ئوغلى ھاتتۇش ياسىدى.
11 ھارىمنىڭ ئوغلى مالكىيا بىلەن پاھات-موئابنىڭ ئوغلى ھاششۇب سېپىلنىڭ باشقا بىر بۆلىكى بىلەن »خۇمدانلار
مۇنارى«نى ياسىدى.
12 ئۇلارنىڭ يېنىدىكى تۇتاش قىسمىنى يېرۇسالېمنىڭ يېرىمنىڭ ھاكىمى خاللوھەشنىڭ ئوغلى شاللوم تۇزى ۋە ئۇنىڭ
قىزلىرى ياسىدى.
13 »جىلغا قوۋۇق«نى ھانۇن بىلەن زانوئاھ شەھىرىنىڭ ئاھالىسى ياسىدى. ئۇلار ئۇنى ياساپ، ئۇنىڭ قاناتلىرى،
تاقاقلىرى ۋە بالداقلىرىنى ئورناتتى ۋە يەنە »تېزەك قوۋۇق«غىچە مىڭ گەز سېپىلنىمۇ ياسىدى.
14 »تېزەك قوۋۇق«نى بەيت-ھاككەرەم يۇرتىنىڭ باشلىقى رەكابنىڭ ئوغلى مالكىيا ياسىدى؛ ئۇلار ئۇنى ياساپ،
ئۇنىڭ قاناتلىرى، تاقاقلىرى ۋە بالداقلىرىنى ئورناتتى.
15 »بۇلاق قوۋۇق«نى مىزپاھ يۇرتىنىڭ باشلىقى كول-ھوزەھنىڭ ئوغلى شاللۇم ياسىدى. ئۇ ئۇنى ياساپ، ئۆگزىسىنى
يېپىپ، ئۇنىڭ قاناتلىرى، تاقاقلىرى ۋە بالداقلىرىنى ئورناتتى ۋە يەنە شاھانە باغنىڭ يېنىدىكى سىلوئام كۆلىنىڭ سېپىلىنى
»داۋۇتنىڭ شەھىرى«دىن چۈشىدىغان پەلەمپەيگىچە يېگۈزۈشتىن ياسىدى.□
16 ئۇنىڭدىن كېيىنكى تۇتاش قىسمىنى داۋۇتنىڭ قەبرىلىرىنىڭ ئۆدۋىلىدىكى ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى سۇنئىي كۆلگە
ھەم ئۇنىڭ كەينىدىكى »پالۋانلارنىڭ ئۆيى« گە قەدەر بەيت-زۇر يۇرتىنىڭ يېرىمنىڭ ھاكىمى، ئازبۇكنىڭ ئوغلى
نەھەمىيا ياسىدى.
17 ئۇنىڭدىن كېيىنكى تۇتاش قىسمىنى لاۋىيلار ـ يەنى بانىنىڭ ئوغلى رەھۇم ياسىدى، ئۇنىڭ يېنىدىكى تۇتاش قىسمىنى
كېئىلاھنىڭ يېرىم يۇرتىنىڭ ھاكىمى ھاشابىيا ئۆز يۇرتىغا ۋاكالىتەن ياساپ چىقتى.
18 ئۇنىڭ يېنىدىكى تۇتاش قىسمىنى ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى ـ كېئىلاھنىڭ ئىككىنچى يېرىمنىڭ ھاكىمى،
ھېنىدادنىڭ ئوغلى باۋاي ياسىدى. □
19 ئۇنىڭ يېنىدا، مىزپاھنىڭ ھاكىمى يەشۇيانىڭ ئوغلى ئېزەر قورال-ياراغ ئامبىرىغا چىقىش يولىنىڭ ئۆدۋىلدا،
سېپىلنىڭ دوقمۇشىدىكى يەنە بىر بۆلىكىنى ياسىدى.
20 زابباينىڭ ئوغلى بارۇق ئۇنىڭدىن كېيىنكى يەنە بىر بۆلىكىنى، يەنى سېپىلنىڭ دوقمۇشىدىن تاكى باش كاھىن
ئەلياشىبنىڭ ئۆيىنىڭ دەرۋازىسىغىچە بولغان بۆلىكىنى كۆزگۈل قويۇپ ياسىدى.

□ 3:6 **»پاسىيانىڭ ئوغلى يەھودا«** ـ ياكى »پاسىيانىڭ ئوغلى يويادا.«
□ 3:7 **»دەريا«** ـ ئەفرات دەرياسى. **»مەلاتىيا، مېرونوتلۇق يادون ھەمدە دەريانىڭ بۇ غەربىي تەرىپىدىكى ۋالىيلارنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدىكى گىبېئونلۇقلار بىلەن مىزپاھلىقلار ياسىدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەلاتىيا... ۋە يادون ياسىدى؛ بۇلار دەريانىڭ غەربىي تەرىپىدىكى ۋالىيلار ئىدارە قىلىدىغان گىبېئونلۇقلار ۋە مىزپاھلىقلار ئىدى.«□ 3:8 **«...□□□□□□ ياسىدى»** ـ ياكى «...□□□□□ چىقتى».□ 3:15 **»شاھانە باغنىڭ يېنىدىكى سىلوئام كۆلى«** ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »شاھانە باغنىڭ يېنىدىكى شېلاھ كۆلى« دېيىلىدۇ. □ 3:18 **»باۋاي«** ـ ياكى »بىننۇئىي.«

21 ئۇنىڭ يېنىدا ھاكوزنىڭ نەۋرىسى، ئۇرىيانىڭ ئوغلى مەرەموت سېپىلنىڭ ئەلياشىبنىڭ ئۆيىنىڭ دەرۋازىسىدىن
تاكى ئەلياشىبنىڭ ھويلىسىنىڭ ئاخىرىغىچە بولغان يەنە بىر بۆلىكىنى ياسىدى. □
22 بۇلاردىن كېيىنكى بىر قىسمىنى ئىئوردان تۈزلەڭلىكىدىكىلەر، كاھىنلار ياسىدى.
23 بۇلارنىڭ يېنىدا، بىنيامىن بىلەن ھاششۇب ئۆز ئۆيىنىڭ ئۆدۈلىدىكى بۆلىكىنى ياسىدى. ئۇلاردىن كېيىن ئانانىيانىڭ
نەۋرىسى، مائاسىياھنىڭ ئوغلى ئازاريا ئۆز ئۆيىنىڭ يېنىدىكى قىسمىنى ياسىدى.
24 ئۇنىڭ يېنىدا، ئازاريانىڭ ئۆيىدىن تاكى سېپىلنىڭ دوقۇشىغىچە بولغان يەنە بىر بۆلىكىنى ھېنىدادنىڭ ئوغلى بىننۇئەي
ياسىدى.
25 ئۇنىڭ يېنىدا، ئۇزاينىڭ ئوغلى پالال پادىشاھ ئوردىسىنىڭ دوقۇشى، شۇنىڭدەك ئوردىدىكى چوڭقۇرلۇق تۇرغان،
زىندان ھويلىسىنىڭ يېنىدىكى ئېگىز مۇنارنىڭ ئۆدۈلىدىكى بۆلىكىنى ياسىدى. ئۇنىڭدىن كېيىنكى بىر بۆلىكىنى
پاروشنىڭ ئوغلى پىدايا ياسىدى.
26 ئەمدى ئوفەلدە تۇرىدىغان ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى كۈنچىقىش تەرەپتىكى »سۇ قوۋۇق«نىڭ ئۆدۈلىدىكى ۋە
چوڭقۇرلۇق تۇرغان مۇنارنىڭ ئۆدۈلىدىكى سېپىلنى ياسىدى. □
27 چوڭقۇرلۇق تۇرغان چوڭ مۇنارنىڭ ئۆدۈلىدا تەكوئالىقلار تاكى ئوفەل سېپىلىغىچە بولغان ئىككىنچى بىر بۆلىكىنى
ياسىدى.
28 »ئات قوۋۇق«نىڭ يۇقىرى بىر بۆلىكىنى كاھىنلار ھەربىرى ئۆز ئۆيىنىڭ ئۆدۈلىدىكى قىسمىنى ياسىدى.
29 ئىممەرنىڭ ئوغلى زادوك ئۇلارنىڭ يېنىدا، كېيىنكى قىسمىنى، ئۆز ئۆيىنىڭ ئۆدۈلىدىكى بىر بۆلىكىنى ياسىدى.
ئۇنىڭ يېنىدىكى ئۆتاش قىسمىنى »شەرقىي دەرۋازا«نىڭ دەرۋازىۋەنى شېكانىيانىڭ ئوغلى شېمايا ياسىدى.
30 ئۇنىڭ يېنىدا، شەلەمىيانىڭ ئوغلى ھانانيا بىلەن زالافنىڭ ئالتىنچى ئوغلى ھانۇن ئىككىنچى بىر بۆلىكىنى ياسىدى؛
ئۇلارنىڭ يېنىدا، بەرەكىيانىڭ ئوغلى مەشۇللام ئۆز قورۇسىنىڭ ئۆدۈلىدىكى بىر بۆلەكنى ياسىدى.
31 ئۇنىڭ يېنىدا، شۇ يەردىن تارتىپ ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى بىلەن سودىگەرلەرنىڭ قورۇلىرىدىن ئۆتۈپ،
»تەكشۈرۈش قوۋۇق«نىڭ ئۆدۈلىدىكى سېپىل دوقۇشىنىڭ بالخانىسىغىچە بولغان بۆلىكىنى زەرگەرلەردىن بولغان
مالكىيا ياسىدى. □
32 دوقۇشنىڭ بالخانىسى بىلەن »قوي قوۋۇق«نىڭ ئارىلىقىدىكى بۆلەكنى زەرگەرلەر بىلەن سودىگەرلەر ياسىدى.

4

سانباللاتنىڭ خايا بولۇشى ۋە مەسخىرە قىلىشى

1 شۇنداق بولدىكى، سانباللات بىزنىڭ سېپىلنى يېڭۈۋاتقانلىقىمىزنى ئاڭلاپ غەزەپلىنىپ، قەھرى بىلەن
يەھۇدالارنى مەسخىرە قىلدى.
2 ئۇ ئۆز قېرىنداشلىرى ۋە سامارىيە قوشۇنى ئالدىدا: ـ بۇ زەئىپ يەھۇدالار نېمە قىلماقچى؟ ئۇلار ئۆزلىرىنى شۇنداق
مۇستەھكەملىمەكچىمۇ؟ ئۇلار قۇربانلىقلارنى سۇنماقچىمۇ؟ ئۇلار بىر كۈن ئىچىدە پۈتتۈرۈۋېتەمدۇ؟ توپا دۆۋىلىرى
ئىچىدىن كۆيۈپ كەتكەن تاشلارنى كولاپ چىقىرىپ ئۇلارغا جان كىرگۈزەمدىكەن؟ ـ دېدى. □

□ 3:21 **»ھاكوزنىڭ نەۋرىسى«** ـ ياكى »كوزنىڭ نەۋرىسى.«
□ 3:26 **»ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »نەتانىيلار.«
□ 3:31 **»ئۆدۈلىدىكى سېپىل دوقۇشنىڭ بالخانىسىغىچە«** ـ ياكى »ئۆدۈلىدىكى سېپىل دوقۇشىغا چىقىش يولىغىچە« ياكى »ئۆدۈلىدىكى سېپىل دوقۇشىدىكى پەلەمپەيگىچە.«
□ 4:2 **»ئۇلار ئۆزلىرىنى شۇنداق مۇستەھكەملىمەكچىمۇ؟«** ـ ياكى »ئۇلار ئۆز مەيلىچە شۇنداق كېتىۋەرسە بولامدۇ؟« ياكى »ئۆزلىرىگە تايىنىپ بۇ ئىشنى قىلالامدۇ؟.« تېكىستىنىڭ ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش سەل تەس. **»توپا دۆۋىلىرى ئىچىدىن كۆيۈپ كەتكەن تاشلارنى كولاپ چىقىرىپ ئۇلارغا جان كىرگۈزەمدىكەن؟«** ـ بۇ مەسخىرە سۆزلىرى ئىچىدە بىر-بىرىگە زىت كېلىدىغان ئىشلار بار. قارىغاندا، گەرچە سانباللات مازاق قىلغىنى بىلەن، ئۇنىڭ قورۇلۇشقا بولغان غەزىپى ئۇنىڭدا بۇ ئىش پۈتتۈرۈلۈشى مۇمكىن، دېگەندەك بىرخىل قورقۇنچنىڭ بارلىقىغا ئىسپات بولىدۇ.

3 ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقان ئامموني توبىيا: ـ ئۇلار ھەرقانچە ياسىسىمۇ، بىر تۈلكە سېپىلنىڭ ئۈستىگە يامىشىپ چىقسا، ئۇلارنىڭ تاش تېمىنى ئورۇۋېتىدۇ! ـ دېدى.

نەھەمىيانىڭ دۇئاسى

4 ـ ئى خۇدايىمىز، قۇلاق سېلىپ ئاڭلىغايسەن، كەمىستىلمەكتىمىز، ئۇلارنىڭ قىلغان ھاقارەتلىرىنى ئۆز بېشىغا ياندۇرغايسۇن، ئۇلارنى تۇتقۇن قىلىپ ئېلىپ بېرىلغان ياقا يۇرتتا خەقنىڭ ئولجىسىغا ئايلاندۇرغايسۇن!

5 ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ياپمىغايسەن، گۇناھلىرى ئالدىڭدىنمۇ ئۆچۈرۈۋېتىلمىسۇن؛ چۈنكى ئۇلار سېپىلنى ئوڭشاۋاتقانلارنىڭ كۆڭلىگە ئازار بەردى!

6 شۇنداقتىمۇ سېپىلنى يېڭۈاشتىن ئوڭشاۋەردۇق؛ ئۇنى ئۇلاپ، ئېگىزلىكىنى يېرىمىغا يەتكۈزدۇق؛ چۈنكى كۆڭۈل قويۇپ ئىشلىدى.

ی

«مېتاهنىك مۇنارى»)

نىك مۇنارى»
قوۋۇقى»

«كونا قوۋۇق»
ى «كونا سىپىل قوۋۇقى»)

ەتخانا خىزمەتكارلىرى
سلەن سودىگەرلەرنىك
قورۇلىرى

«قىل ـ تال

غەزەپكە كېلىشتى-دە،
8 بىرلىكتە يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىپ ئۇنىڭدا قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرۇشنى قەستلەشتى.
9 شۇڭا بىز خۇدايىمىزغا ئىلتىجا قىلدۇق ھەم ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن كېچە-كۈندۈز كۆزەتچى قويۇپ، ئۇزلىرىمىز
ئۇلاردىن مۇداپىئەلەندۇق.
10 بۇ چاغدا يەھۇدىيەدىكىلەر: ـ ئىشچى-ھاممالار ھالدىن كەتتى، شۇنىڭدەك چالما-كېسەك ئەخلەتلەر يەنىلا
ناھايىتى كۆپ، بىز سېپىلنى ئوڭشاشقا ھەتتا سېپىلغىمۇ يېقىنلىشالمىدۇق! ـ دېيىشتى.
11 شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا دۈشمەنلىرىمىز: ـ ئۇلار سەزمەستە، ئۇلار كۆرمەستە، ئۇلارنىڭ ئارىسىغا كىرىۋېلىپ
ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ، قۇرۇلۇشنى توختىتىۋېتىمىز! ـ دېيىشتى.
12 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلارنىڭ ئەتراپىدا تۇرۇۋاتقان يەھۇدالارمۇ يېنىمىزغا ئون قېتىم كېلىپ: ـ قايسى تەرەپكە
قارىساڭلار، ئۇلار شۇ تەرەپتىن كېلىپ سىلەرگە ھۇجۇم قىلماقچى! ـ دەپ خەۋەر يەتكۈزۈشتى. □
13 شۇڭا مەن خەلقنى جەمەت-جەمەت بويىچە، قولىغا قىلىچ، نەيزە ۋە ئوقيالىرىنى ئېلىپ، سېپىلى پەس بولغان يا كى
ھۇجۇمغا ئوچۇق تۇرغان يەرلەردە سېپىلنىڭ ئارقىسىدا قاراۋۇللۇقتا تۇرۇشقا قويدۇم.
14 كۆزدن كەچۈرۈپ چىققاندىن كېيىن ئورنۇمدىن قوپۇپ مۇتەۋەلەر بىلەن ئەمەلدارلار ۋە باشقا خەلققە: ـ
ئۇلاردىن قورقماڭلار، ئۇلۇغ ۋە دەھشەتلىك رەببىنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار، ئۆز قېرىنداشلىرىڭلار، ئوغۇل-قىزلىرىڭلار،
ئاياللىرىڭلار ۋە ئۆي-ماكانىڭلار ئۈچۈن جەڭ قىلىڭلار، دېدىم.

بىر تەرەپتىن ئىشلەش، بىر تەرەپتىن مۇداپىئەلىنىش

15 شۇنداق بولدىكى، ئۇزلىرىنىڭ سۈيقەستىنى بىلىپ قالغانلىقىمىز دۈشمەنلەرنىڭ قۇلىقىغا يېتىپ بارغاچ، شۇنىڭدەك
خۇدا ئۇلارنىڭ سۈيقەستىنى بىتچىت قىلغاچ، بىز ھەممىمىز سېپىلغا قايتىپ، ھەربىرىمىز ئەسلى ئىش ئورنىمىزدا ئىشنى
داۋاملاشتۇرىۋەردۇق.
16-17 ئەنە شۇ چاغدىن باشلاپ خىزمەتكارلىرىمنىڭ يېرىمى ئىش بىلەن بولدى، يېرىمى قولىغا نەيزە، قالقان، ئوقيا
تۇتقان، دوبۇلغا-ساۋۇت كىيگەن ھالدا يۈرۈشتى. سەردار-ئەمەلدارلار سېپىلنى ئوڭشاۋاتقان بارلىق يەھۇدا
جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئارقىسىدا تۇردى. ھەم يۈكلەرنى توشۇۋاتقانلار ھەم ئۇلارغا يۈك ئارتىۋاتقانلارمۇ بىر قولدا
ئىشلەپ، بىر قولدا ياراغلىرىنى چىڭ تۇتۇشقاندى.
18 تامچىلارنىڭ ھەربىرى بەللىرىگە قىلىچ-خەنجەرلىرىنى ئاسقان ھالدا سېپىلنى ياساۋاتاتتى؛ كانايچى بولسا يېنىمدا
تۇراتتى.
19 مەن مۇتەۋەلەر، ئەمەلدارلار ۋە باشقا خەلققە: ـ بۇ قۇرۇلۇش ناھايىتى چوڭ، دائىرىسى كەڭ؛ بىز ھەممىمىز
سېپىلدا بۆلەك-بۆلەكلەر بويىچە تارقىلىپ ئىشلەپ، بىر-بىرىمىزدىن يىراق تۇرۇۋاتىمىز.
20 شۇڭا مەيلى قەيەردە بولۇڭلار، كاناي ئاۋازىنى ئاڭلىساڭلارلا، بىز بار شۇ يەرگە كېلىپ يىغىلىڭلار؛ خۇدايىمىز
بىز ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ، ـ دېدىم.■
21 بىز ئەنە شۇ تەرىقىدە ئىشلىدۇق؛ خەلقنىڭ يېرىمى تاڭ ئاتقاندىن تارتىپ يۇلتۇز چىققۇچە نەيزىلىرىنى چىڭ تۇتۇپ
تۇرۇشتى.
22 ئۇ چاغدا مەن يەنە خەلققە: ـ ھەممەيلەن ئۆز خىزمەتكارى بىلەن كېچىنى يېرۇسالېمغا كىرىپ ئۆتكۈزسۇن،
شۇنداق بولسا ئۇلار كېچىسى بىزنىڭ مۇھاپىزەتچىلىكىمىزنى قىلىدۇ، كۈندۈزى ئىشلەيدۇ، دېدىم.

□ 4:12 »قايسى تەرەپكە قارىساڭلار، ئۇلار شۇ تەرەپتىن كېلىپ سىلەرگە ھۇجۇم قىلماقچى«! ـ ئەسلى ئايەتنىڭ كۆچۈرۈلىشى كەمتۈك بولغاچقا، مەنىسىنى جايىدا چىقىرىش تەس بولۇپ قالدى؛ شۇڭا مۇشۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىنىڭ بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى بار. لېكىن ئاساسىي مەنىلىرىنىڭ ھەممىسى دۈشمەنلەرنىڭ ھەرتەرەپلىمە قەستلەشلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ 4:20 مىس. 25:14 قان. 30:1 728:

23 شۇنداق قىلىپ يا مەن، نە قېرىنداشلىرىم، يا خىزمەتكارلىرىم يا كى ما كا ئەگەشكەن مۇھاپىزەتچىلەرنىڭ ھېچقايىسىسى
كىيىملىرىنى سېلىشمىدى؛ ھەربىرى ھەتتا سۇغا بارغاندىمۇ تۇزنىڭ ياراغلىرىنى ئېلىۋالاتتى.□

5

نامراتلارنىڭ نالىسى

1 ئۇ چاغدا خالايىق ۋە ئۇلارنىڭ خوتۇنلىرى ئۆز قېرىنداشلىرى بولغان يەھۇدالار ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ قاتتىق
داد-پەريات كۆتۈرۈشتى.
2 بەزىلەر: ـ بىز ۋە ئوغۇل-قىزلىرىمىزنىڭ جان سانىمىز كۆپ، كۆن كەچۈرۈشىمىز ئۈچۈن تويغۇدەك ئاشلىق ئالمىساق
بولمايدۇ، دېيىشتى.
3 يەنە بەزىلەر: ـ بىز ئاچارچىلىقتا قالغان ۋاقتىمىزدا ئاشلىق ئېلىپ يەيمىز دەپ ئېتىزلىرىمىز، ئۈزۈمزارلىقلىرىمىزنى ۋە
ئۆيلىرىمىزنى رەنگە بېرىشكە مەجبۇر بولدۇق، دېيىشتى.
4 ۋە يەنە بەزىلەر: ـ پادىشاھنىڭ ئېتىزلىرىمىز ۋە ئۈزۈمزارلىقلىرىمىز ئۈستىگە سالغان باج-سېلىقنى تاپشۇرۇشقا پۇل
قەرز ئالدۇق. □
5 گەرچە بەدەنلىرىمىز قېرىنداشلىرىمىزنىڭ بەدەنلىرىگە، پەرزەنتلىرىمىز ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرىگە ئوخشاش بولسىمۇ، لېكىن
ئوغۇل-قىزلىرىمىزنى قۇل-دېدەك بولۇشقا تاپشۇرماي ئامالىمىز بولمىدى؛ ئەمەلىيەتتە قىزلىرىمىزدىن بەزىلىرى ئاللىقاچان
دېدەك بولۇپمۇ كەتتى؛ ئۇلارنى بەدەل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىرىشقا قۇربىمىز يەتمىدى، چۈنكى بىزنىڭ ئېتىزلار ۋە
ئۈزۈمزارلىقلىرىمىز ھازىر باشقىلارنىڭ قولىدىدۇر، ـ دېيىشتى.

نەھەمىيانىڭ مۇتىۋەرلەر بىلەن مەنسەپدارلارنى غەزەپ بىلەن ئەيىبلىشى

6 مەن ئۇلارنىڭ داد-پەريادلىرىنى ۋە ئېيتقان بۇ گەپلىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن قاتتىق غەزەپلەندىم.
7 كۆڭلۈمدە بىرەر قۇر ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن، مۇتىۋەرلەر بىلەن ئەمەلدارلارنى ئەيىبلەپ: ـ سىلەر ئۆز
قېرىنداشلىرىڭلارغا قەرز بېرىپ ئۇلاردىن ئۆسۈم ئالىدىكەنسىلەر-ھە! ـ دەپ تەنبىھ بەردىم. ئاندىن ئۇلارنىڭ
سەۋەبىدىن چوڭ بىر يىغىن ئېچىپ ■
8 ئۇلارنى: ـ بىز كۆچىمىزنىڭ يېتىشىچە يات تائىپىلەرگە سېتىۋېتىلگەن قېرىندىشىمىز يەھۇدالارنى قايتۇرۇپ
سېتىۋالدۇق، لېكىن سىلەر بىزنى ئۇلارنى قايتۇرۇپ سېتىۋالسۇن دەپ قېرىنداشلىرىڭلارنى يەنە سېتىۋەتمەكچى
بولۇۋاتامسىلەر؟ ـ دەپ ئەيىبلۈدىم، ئۇلار دەيدىغان گەپ تاپالماي، شۇك تۇرۇپ قالدى.
9 ئاندىن مەن ئۇلارغا يەنە: ـ سىلەرنىڭ بۇ قىلغىنىڭلار قاملاشماپتۇ. سىلەر دۇشمەنلىرىمىز بولغان تائىپىلەر ئالدىدا بىزنى
ئاھانەتكە قالدۇرماي، خۇدايىمىزنىڭ قورقۇنچىدا ماڭساڭلار بولماسمىدى؟
10 مەنمۇ، قېرىنداشلىرىم ۋە خىزمەتكارلىرىم ئۇلارغا پۇل ۋە ئاشلىق ئوتتىنە بېرىپ تۇرۇپ ئۆسۈم ئالساق ئالاتتۇق!
سىلەردىن ئۆتۈنمەن، مۇنداق ئۆسۈم ئېلىشتىن ۋاز كېچەيلى! □

□ 4:23 »ھەربىرى ھەتتا سۇغا بارغاندىمۇ تۇزنىڭ ياراغلىرىنى ئېلىۋالاتتى« ـ يا كى »ھەربىرى ئۇڭ قولىدىن ياراغلىرىنى چۈشۈرۈشمىدى« يا كى
»ھەربىرىلەن پەقەت يۇيۇنغاندىلا كىيىملىرىنى سالاتتى.« ئەينى تېكىست كەمتۈكتەك كۆرۈنىدۇ.
□ 5:4 »پادىشاھنىڭ ئېتىزلىرىمىز ۋە ئۈزۈمزارلىقلىرىمىز ئۈستىگە سالغان باج-سېلىقنى تاپشۇرۇشقا پۇل قەرز ئالدۇق« ـ يا كى »پادىشاھنىڭ باج-سېلىقنى
تۆلەشكە ئېتىزلىرىمىز ۋە ئۈزۈمزارلىقلىرىمىزنى رەنگە بېرىپ پۇل قەرز ئالدۇق.«
■ 5:7 مىس. 2422:
□ 5:10 »مەنمۇ، قېرىنداشلىرىم ۋە خىزمەتكارلىرىم ئۇلارغا پۇل ۋە ئاشلىق ئوتتىنە بېرىپ تۇرۇپ ئۆسۈم ئالساق ئالاتتۇق« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى:
ـ (1) »مەنمۇ، قېرىنداشلىرىم، خىزمەتكارلىرىمۇ ئۇلارغا پۇل ۋە ئاشلىق ئوتتىنە بېرىپ تۇرۇۋاتىمىز« يا كى: ـ (2) »مەنمۇ، قېرىنداشلىرىم، خىزمەتكارلىرىمۇ
ئۇلارغا پۇل ۋە ئاشلىق ئوتتىنە بېرىپ تۇرايلى.«
نەھەمىيانىڭ خاراكتېرى بەك سېخىي بولغاچقا، بەلكىم ئۆسۈمسىز ئوتتىنە-قەرزنى كۆپ بەرگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، قېرىنداشلارغا
ئوتتىنە بېرىپ ئۆسۈم ئېلىش مۇسا پەيغەمبەرگە نازىل قىلىنغىنىغا خىلاپلىق »)مىس.» 25:22، »پەند.» 5:15). شۇڭا بۇ ئىككىنچى خىل تەرجىمىنى

11 تۆتۈنۈپ قالاي، سىلەر دەل بۇگۈن ئۇلارنىڭ ئېتىزلىرىنى، ئۈزۈمزارلىق، زەيتۇنزارلىق ۋە تۆيلىرىنى قايتۇرۇپ
بېرىڭلار، ۋە شۇنىڭدەك سىلەر ئۇلاردىن ئۈندۈرۈۋالغان پۇل، ئاشلىق، يېڭى مەي-شاراب ۋە يېڭى زەيتۇن مايلىرىنىڭ
ئۈسۈمنى ئۇلارغا قايتۇرۇپ بېرىڭلار، دېدىم.
12 ئۇلار: ـ قايتۇرۇپ بېرىمىز، ئەمدى ئۇلاردىن ھېچ ئۈسۈم ئالمايمىز؛ سىلى نېمە دېسىلە، بىز شۇنداق قىلىمىز، دېيىشتى.
مەن كاھىنلارنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇلارنى بۇ ۋەدە بويىچە شۇنداق ئىجرا قىلىشقا قەسەم ئىچكۈزدۈم.
13 مەن تونۇمىنىڭ پېيىنى قېقىپ تۇرۇپ: ـ كىم مۇشۇ ۋەدىنى ئادا قىلمىسا، خۇدا شۇ يول بىلەن ئۇنىڭ تۆزىنى تۆز
ئۆيىدىن ۋە مال-مۈلكىدىن مەھرۇم قىلىپ قېقىۋەتسۇن! شۇ يول بىلەن ئۇنىڭ ھەممە نېمىسى قۇرۇقدىلىپ قالغۇچە
قېقىۋېتىلسۇن! ـ دېدىم. پۈتكۈل جامائەت بىردەك: »ئامىن«! دېيىشتى ھەم پەرۋەردىگارغا ھەمدۇسانا ئوقۇشتى.
ئاندىن كۆپچىلىك شۇ ۋەدىسى بويىچە دېگىنىدەك قىلىشتى.

پاك-دىيانەتلىك ۋە ئاددىي-سادىدا نەھەمىيا

14 شۇنىڭدەك، يەھۇدىيە زېمىنىدا ئۇلارغا ۋالىي بولۇشقا تىكلەنگەن كۈندىن بۇيان، يەنى پادىشاھ ئارتاخشاستانىڭ
يىگىرمىنچى يىلىدىن ئوتتۇز ئىككىنچى يىلغىچە بولغان ئون ئىككى يىل ئىچىدە نە مەن، نە مېنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىم
ۋالىيلىق ئېنىنى ھېچ يېمىدۇق.
15 مەندىن ئىلگىرى ۋالىي بولغانلار خەلققە ئېغىرچىلىك سېلىپ، ئۇلاردىن كۈندىلىك ئاشلىق، مەي-شاراب
ۋە شۇنىڭدەك قىرىق شەكەل كۈمۈش ئېلىپ كەلگەنىكەن؛ ھەتتا ئۇلارنىڭ خىزمەتكارلىرىمۇ خەلقنىڭ ئۈستىدىن
ھوقۇقۇازلىق قىلىپ كەلگەنىكەن. لېكىن مەن خۇدادىن قورقىدىغىنىم ئۈچۈن ئۇنداق قىلمىدىم.
16 مەن دەرۋەقە سېپىلنىڭ قۇرۇلۇشىغا بېرىلگەچكە، بىز ھەتتا بىرەر ئېتىزنىمۇ سېتىۋالمىدۇق؛ مېنىڭ بارلىق
خىزمەتكارلىرىمۇ قۇرۇلۇشتا ئىشلەشكە شۇ يەرگە يىغىلاتتى.
17 ئەتراپىمىزدىكى يات ئەللەردىن بىزنىڭ يېنىمىزغا كەلگەنلەردىن بۆلەك، مېنىڭ بىلەن بىر داستىخاندا غىزا يەيدىغانلار
يەھۇدىيلار ۋە ئەمەلدارلاردىن بىر يۈز ئەللىك كىشى ئىدى.
18 ھەركۈنى بىر كالا، خىللانغان ئالتە قوي تەييارلىناتتى، يەنە ماڭا بەزى ئۈچار قۇشلار تەييارلىناتتى؛ ھەر ئون
كۈندە بىر قېتىم ھەرخىل مول مەي-شاراب بىلەن تەمىنلىنەتتى. شۇنداق بولسىمۇ مەن يەنىلا »ۋالىي ئېنى«نى
تەلەپ قىلمىدىم؛ چۈنكى قۇرۇلۇش ئىشى خەلقنىڭ ئۈستىدىكى ئېغىر يۈك ئىدى.
19 ـ ئاھ خۇدايىم، مەن مۇشۇ خەلق ئۈچۈن قىلغان بارلىق ئىشىمنى ياد ئەتكەيسەن، ماڭا شاپائەت
كۆرسەتكەيسەن.!■

توغرا ئەمەس، دەپ قارايمىز. **»مۇنداق ئۈسۈم ئېلىشتىن ۋاز كېچەيلى«!** ـ ياكى »مۇشۇنداق قەرزگە رەنى ئېلىشتىن ۋاز كېچەيلى.«!

□ **5:11 «...□□□□□ ئۇلارنىڭ ئېتىزلىرىنى، ئۈزۈمزارلىق، زەيتۇنزارلىق ۋە تۆيلىرىنى قايتۇرۇپ بېرىڭلار...»** ـ مۇشۇ ئېتىز قاتارلىق مۇلۇكلەر ئەسلىدە قەرز-ئۈتىنىلەرگە »رەنە« سۈپىتىدە قويۇلغان بولۇپ، قەرز ئىگىلىرى ئۇلارنى تارتىۋالغان بولسا كېرەك. **»پۇل، ئاشلىق...ۋە يېڭى زەيتۇن مايلىرىنىڭ ئۈسۈمنى«** ـ ئىبرانىي تىلدا »پۇل، ئاشلىق، ...ۋە يېڭى زەيتۇن مايلىرىنىڭ يۈزدىن بىرى« ياكى »ئۈسۈمى بىر پىرسەنت« ـ قانداق تەرجىمە قىلىنىشتىن قەتئىنەزەر، مۇشۇ سۆزلەر چوقۇم ئۈسۈمنىڭ ئۈزىنى كۆرسىتىشى كېرەك.

□ **5:12 »مەن كاھىنلارنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇلارنى ... شۇنداق ئىجرا قىلىشقا قەسەم ئىچكۈزدۈم«** ـ كاھىنلار ئەسلىدە قەرز ئىگىلىرى ئەمەس؛ ئۇلارنىڭ مەسئۇلىيىتى باشقىلارنىڭ شۇ ۋەدىسىنى ئادا قىلىشىغا نازارەتچىلىك قىلىشتىن ئىبارەت ئىدى. ئەسلىدە كاھىنلار ئۈسۈم بېرىش توغرۇلۇق مۇقەددەس قانۇن-بەلگىلىمىلەرنى بىلىشى كېرەك ئىدى، شۇنداقلا يۇنداق ۋەزىيەتكە يول قويماسلىقى كېرەك ئىدى.

□ **5:15 »قىرىق شەكەل كۈمۈش«** ـ »شەكەل« ئېغىرلىق مىقدارى، بىر شەكەل كۈمۈش بولسا بەلكىم 11.4 گرام ئىدى. مۇشۇ يەردە »قىرىق شەكەل« بەلكىم ھەركۈنى خەلقتىن ئالغان پۇلنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ **5:19** نەھ. 2213:

6

سانباللاتنىڭ قۇرۇلۇشقا توسقۇنلۇق قىلىش سۈيىقەستى

1 شۇنداق بولدىكى، سانباللات، توبىيا، ئەرەب بولغان گەشەم ۋە دۈشمەنلىرىمىزنىڭ قالغان قىسمى مېنىڭ سېپىلنى
يېڭۈاشتىن ئوڭشاپ چىققانلىقىمنى، سېپىلنىڭ ئەمدى بۇسۇقلىرىنىڭ قالمىغانلىقىنى ئاڭلاپ)لېكىن ئۇ چاغدا مەن
تېخى سېپىل قوۋۇقلىرىنىڭ قاناتلىرىنى ئورناتمىغاندىم(،
2 سانباللات بىلەن گەشەم ماڭا: ـ كەلسىلا، بىز ئونو تۈزلەڭلىكدىكى كەفىرىم كەنتىدە كۆرۈشەيلى! ـ دەپ
ئادەم ئەۋەتىپتۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇلار ماڭا قەست قىلماقچى ئىكەن. □
3 شۇڭلاشقا مەن ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ: ـ مەن ئۇلۇغ بىر ئىش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقانلىقىمدىن سىلەر تەرەپكە
چۈشمەيمەن. مەن قانداقۇ سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا بارىمەن دەپ، ئىشنى تاشلاپ ئۇنى توختىتىپ قويايي؟ ـ دېدىم.
4 ئۇلار ئۇدا تۆت قېتىم مۇشۇ تەرىقىدە ئادەم ئەۋەتتى، مەن ھەر قېتىم شۇنداق جاۋاپ بەردىم.
5 ئاندىن سانباللات بەشىنچى قېتىم شۇ تەرىقىدە ئۆز خىزمەتكارىغا پىچەتلەنمىگەن خەتنى قولىغا تۇتقۇزۇپ ئەۋەتىپتۇ.
6 خەتتە: »ھەرقايسى ئەللەر ئارىسىدا مۇنداق بىر گەپ تارقىلىپ يۈرىدۇ، ۋە گەشەممۇ شۇنداق دەيدۇ: ـ سەن
ۋە يەھۇدالار بىرگە ئىسيان كۆتۈرمەكچى ئىكەنسىلەر؛ شۇڭا سەن سېپىلنىمۇ يېڭۈاشتىن ئوڭشاشقا كىرىشىپسەن؛
ئېيتىشىلارغا قارىغاندا سەن ئۆزۈڭنى ئۇلارغا پادىشاھ قىلماقچىكەنسەن. □
7 سەن يەنە يېرۇسالېمدا ئۆزۈڭ توغرۇلۇق: »مانا، يەھۇدىيەدە ئۆزىمىزنىڭ بىر پادىشاھىمىز بار«! دەپ جار سېلىپ
تەشۋىق قىلىشقا بىرنەچچە پەيغەمبەر قويۇپسەن. ئەمدى بۇ گەپلەر سۆزسىز پادىشاھنىڭ قۇلىقىغا يېتىپ بايان قىلىنىدۇ.
شۇڭا، كەلگىن، بىز بىرلىكتە مەسلىھەتلىشۋالايلى« دېيىلگەنىكەن.
8 مەن ئۇنىڭغا: »سەن ئېيتقان ئىشلار ھېچقاچان قىلىنغان ئەمەس؛ بۇلار بەلكى ئۆز كۆڭلۈڭدىن ئويدۇرۇپ
چىقارغىنىڭ، خالاس« دەپ جاۋاپ قايتۇردۇم.
9 ئەمەلىيەتتە، ئۇلار: »مۇشۇنداق قىلساق ئۇلارنىڭ قولى ماغدۇرسىزلىنىپ، قۇرۇلۇش ئىشى ئادا قىلىنماي قالدۇ«!
دەپ ئويلاپ بىزنى قورقاتماقچى ئىدى.
ـ »ئەمدى مېنىڭ قولۇمنى ئىشتا تېخىمۇ كۈچلەندۈرگەيسەن.«!

يالغان پەيغەمبەر شېمايانىڭ تەھدىت سېلىشى

10 مەھەتابەلنىڭ نەۋرىسى، دېلايانىڭ ئوغلى شېمايا ئۆزىنى ئۆز ئۆيىگە قامىۋالغاندىدى، مەن ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلسەم
ئۇ: ـ بىز خۇدانىڭ ئۆيىدە، ئىبادەتخانىنىڭ ئىچىدە كۆرۈشەيلى ۋە ئىبادەتخانىنىڭ دەرۋازا قاناتلىرىنى ئېتىپ قويايلى؛
چۈنكى ئۇلار سېنى ئولتۇرغىلى كېلىدۇ، شۇبھىسىزكى، كېچىسى كېلىپ سېنى ئولتۇرمەكچى بولىدى! ـ دېدى.□
11 مەن: ـ ماڭا ئوخشاش بىر ئادەم قانداقۇ قېچىپ كەتسۇن؟ مەندەك بىر ئادەم جېنىمنى قۇتقۇزىمەن دەپ
قانداقۇ ئىبادەتخانىغا كىرىۋالغۇدەكمەن؟ مەن ھەرگىز ئۇ يەرگە كىرىۋالمايمەن! ـ دەپ جاۋاپ بەردىم.
12 چۈنكى مەن قارىسام، ئۇنىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن ئەمەس، بەلكى توبىيا بىلەن سانباللات تەرىپىدىن
سېتىۋېلىنىپ، ماڭا زىيان يەتكۈزمەكچى بولۇپ بۇ بېشارەت بەرگەنلىكىگە كۆزۈم يەتتى.

□ 6:2 » **كەفىرىم كەنتىدە**« ـ ياكى » كەنتلەرنىڭ بىرىدە.«
□ 6:6 » **گەشەم**« ـ ئىبرانىي تىلىدا مۇشۇ يەردە » گاشمۇ« ـ گەشەمنىڭ يەنە بىر شەكلى.
□ 6:10 »**شېمايا ئۆزىنى ئۆز ئۆيىگە قامىۋالغاندى** ـ ئۆزىنى قامىۋېلىشنىڭ سەۋەبى ئېنىق ئەمەس؛ »رەسمىي ناپاك« بولغانلىقى ياكى قەسەم ئىچكەنلىكى سەۋەب بولغان بولۇشى مۇمكىن.

13 ئۇنى سېتىۋېلىشدىكى مەقسەت، مېنى قورقۇتۇپ، شۇلارنىڭ دېگىنىدەك قىلغۇزۇپ گۇناھ قىلدۇرۇشتىن
ئىبارەت ئىدى. شۇنداق قىلغان بولسام، نامىمنى بۇلغاپ مېنى قارىلاشقا شىكايەت قىلالايدىغان بولاتتى.□
14 ـ »ئاھ خۇدا، توبىيا بىلەن سانباللاتنى ئېسىڭدا تۇتۇپ، ئۇلارنىڭ قىلغانلىرىغا يارىشا ئۆز ىېشىغا ياندۇرغايسەن،
شۇنداقلا مېنى قورقاتماقچى بولغان ئايال پەيغەمبەر نوئادىيا بىلەن باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭمۇ قىلغانلىرىنى ئۆز ىېشىغا
ياندۇرغايسەن.«!

قايتا ئوڭشاشنىڭ تاماملىنىشى

15 ئېلۇل ئېيىنىڭ يىگىرمە بەشىنچى كۈنى سېپىل پۈتتى، پۈتۈن قۇرۇلۇشقا ئەللىك ئىككى كۈن ۋاقىت كەتتى.
16 شۇنداق بولدىكى، دۈشمەنلىرىمىز بۇنىڭدىن خەۋەر تاپتى ۋە ئەتراپىمىزدىكى بارلىق ئەللەر قورقۇپ كېتىشتى؛ ئۆز
نەزىرىدە ھەيۋىتى بەك چۈشۈپ كەتتى ۋە بۇ قۇرۇلۇشنى خۇدايىمىزنىڭ ئۆزى ئېلىپ بارغان ئىش ئىكەنلىكىنى بىلىپ
يەتتى.
17 شۇ كۈنلەردە يەھۇدىيەدىكى مۆتىۋەرلەر توبىياغا نۇرغۇن خەت يازدى، توبىيامۇ ئۇلارغا جاۋابەن دائىم خەت
يېزىپ تۇردى.
18 چۈنكى يەھۇدىيەدە توبىياغا باغلىنىپ قېلىپ، قەسەم ئىچكەن نۇرغۇن كىشىلەر بار ئىدى؛ چۈنكى ئۇ ئاراھنىڭ
ئوغلى، شېكانىيانىڭ كۈيئوغلى ئىدى، ھەمدە ئۇنىڭ ئوغلى يوھانان بەرەكىيانىڭ ئوغلى مەشۇللامنىڭ قىزىنى خوتۇنلۇققا
ئالغانىدى.
19 شۇنىڭدەك ئۇلار يەنە مېنىڭ ئالدىمدا پات-پات توبىيانىڭ ياخشى ئىشلىرىنى تىلغا ئېلىپ قويۇشاتتى ھەم مېنىڭ
گەپلىرىمنىمۇ ئۇنىڭغا يەتكۈزۈپ تۇرۇشاتتى؛ توبىيا بولسا ماڭا پات-پات تەھدىت سېلىپ خەت يېزىپ تۇراتتى.

7

ھانانى بىلەن ھانانىيانىڭ بىرلىكتە باشقۇرۇشقا قويۇلۇشى

1 سېپىل ئوڭشىلىپ بولۇپ، مەن دەرۋازىلارنى ئورنىتىپ، دەرۋازىۋەنلەرنى، غەزەلچىلەرنى ۋە لاۋىيلارنى
بېكىتىپ تەيىنلىگەندىن كېيىن شۇنداق بولدىكى،
2 مەن ئىنىم ھانانى بىلەن قەلئە سەرداری ھانانىيانى يېرۇسالېمنى باشقۇرۇشقا قويدۇم؛ چۈنكى ھانانىيا ئىشەنچىلىك
ئادەم بولۇپ، خۇدادىن قورقۇشتا كۆپ ئادەملەردىن ئېشىپ كېتەتتى. □
3 مەن ئۇلارغا: ـ كۈن ئىسسىغۇچە يېرۇسالېمنىڭ قوۋۇقلىرى ئېچىلمىسۇن؛ قوۋۇقلارنىڭ قاناتلىرى ئېتىلگەندە،
بالداقلار تاقالغان ۋاقىتلىرىدىمۇ دەرۋازىۋەنلەر يېنىدا تۇرۇپ كۆزەت قىلسۇن؛ شۇنىڭدەك يېرۇسالېمدا
تۇرۇۋاتقانلاردىن قاراۋۇللار كۆزەت تۈۋەتلىرىگە قويۇلۇپ بېكىتىلسۇن؛ ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ بىر كۆزىتىگە مەسئۇل
بولسۇن، شۇنداقلا ھەربىرىنىڭ كۆزىتى ئۆز ئۆيىنىڭ ئۆدۈلىدا بولسۇن، دەپ تاپىلىدىم. □

□ **6:13 »شۇنداق قىلغان بولسام، نامىمنى بۇلغاپ مېنى قارىلاشقا شىكايەت قىلالايدىغان بولاتتى«** ـ سانباللات ۋە توبىيانىڭ بۇ ئەقلى خېلى ھىيلە-مىكىرلىك ئىدى. نەھەمىيا كاھىن ئەمەس؛ شۇڭا (1) ئۇ ئىبادەتخانىغا ناپاك ھالدا ياكى ئېھتىياتسىزلىق بىلەن كىرسە گۇناھ ئۆتكۈزۈشى مۇمكىن ئىدى؛ (2) »مۇقەددەس جاي«نىڭ كىرگەن بولسا گۇناھى تېخىمۇ ئېغىر بولاتتى؛ قايىسلا ئەھۋالدا بولسۇن ئۆز خەلقى ئالدىدىكى نام-ئابروىي چۈشكەن بولاتتى ۋە شۇنىڭ تۈپەيلىدىن قۇرۇلۇش ئىشى توختىتىلغان بولاتتى.

□ **7:2 »ئىنىم ھانان«** ـ نەھەمىيانىڭ ئىنىسى 2:1، 3دە تىلغا ئېلىنىدۇ. **»مەن ئىنىم ھانانى بىلەن ... ھانانىيانى يېرۇسالېمنى باشقۇرۇشقا قويدۇم«** ـ يېرۇسالېمنى باشقۇرۇشقا ئادەملەرنى قويۇش، نەھەمىيانىڭ ئارتاخشاستانىڭ يېنىغا قايتماقچى ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن (6:2□□ كۆرۈڭ.(**»ھانانىيا ئىشەنچىلىك ئادەم بولۇپ...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ ئىشەنچىلىك ئادەم بولۇپ...«. بەزى ئالىملار »ئۇ« ھانانىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

□ **7:3 »دەرۋازىۋەنلەر يېنىدا تۇرۇپ كۆزەت قىلسۇن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلار يېنىدا تۇرۇپ كۆزەت قىلسۇن.« **»شۇنىڭدەك يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلاردىن قاراۋۇللار كۆزەت تۈۋەتلىرىگە قويۇلۇپ بېكىتىلسۇن؛ ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ بىر كۆزىتىگە مەسئۇل بولسۇن، شۇنداقلا ھەربىرىنىڭ كۆزىتى ئۆز ئۆيىنىڭ ئۆدۈلىدا بولسۇن، دەپ تاپىلىدىم«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇنىڭدەك يېرۇسالېمنىڭ قوۋۇقلىرى چۈش ۋاقتىدا ئوچۇق تۇرمىسۇن؛ قوۋۇقلار ئېتىلگەندە، بالداقلىرى تاقالغىنىدا دەرۋازىۋەنلەر يېنىدا تۇرۇپ كۆزەت قىلسۇن؛ يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلاردىن قاراۋۇللار ئىلىنىپ، كۆزەت تۈۋەتلىرىگە قويۇپ بېكىتىلسۇن؛ ھەربىر ئالاھىدە تۈۋەتتىكى كۆزەتتە تۇرسۇن، ھەربىر ئۆز ئۆيىنىڭ ئۆدۈلىدا كۆزەتتە تۇرسۇن.« يەنە باشقا

4 شەھەر چوڭ ھەم كەڭرى بولغىنى بىلەن ئاھالە ئاز، ئۆيلەر تېخى سېلىنمىغانىدى.

بىرىنچى قېتىم قايتىپ كەلگەن يەھۇدىيلار •••• »ئەزرا« 2:1-35 □□ كۆرۈڭ

5 خۇدايىم كۆڭلۈمگە مۇتىۋەرلەر، ئەمەلدارلار ۋە خەلقنىڭ ھەربىرىنى نەسەبنامىسى بويىچە رويىخەتكە ئېلىشقا ئۇلارنى يىغىش نىيىتىنى سالدى. مەن ئاۋۋال بىرىنچى قېتىم قايتىپ كەلگەن ئادەملەرنىڭ نەسەبنامىسىنى تاپتىم، ئۇنىڭدا مۇنداق پۈتۈلگەنىدى: ـ

6 تۆۋەندىكىلەر يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكىلەردىن، ئەسلى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار تەرىپىدىن سۈرگۈن قىلىنغانلاردىن، يېرۇسالېم ۋە يەھۇدىيەگە چىقىپ، ھەربىرى ئۆز شەھىرلىرىگە كەتتى: ـ □ ■

7 ئۇلار زەرۇببابەل، يەشۇئا، نەھەمىيا، ئازاريا، رائامىيا، ناھامانى، موردىكاي، بىلشان، مىسپەرەت، بىگۋاي، نەھۇم ۋە بائاناھلار بىللە قايتىپ كەلدى. ئەمدى ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئىچىدىكى ئەركەكلەرنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە:

8 پاروشنىڭ ئەۋلادلىرى ئىككى مىڭ بىر يۈز يەتمىش ئىككى كىشى؛
9 شەفاتىيانىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ يۈز يەتمىش ئىككى كىشى؛
10 ئاراھنىڭ ئەۋلادلىرى ئالتە يۈز يەتمىش بەش كىشى؛
11 پاھات-موئابنىڭ ئەۋلادلىرى، يەنى يەشۇئا بىلەن يوئابنىڭ ئەۋلادلىرى ئىككى مىڭ سەككىز يۈز ئون سەككىز كىشى؛
12 ئېلامنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئىككى يۈز ئەللىك تۆت كىشى؛
13 زاتتۇنىڭ ئەۋلادلىرى سەككىز يۈز قىرىق بەش كىشى؛
14 زاككايىنىڭ ئەۋلادلىرى يەتتە يۈز ئاتمىش كىشى؛
15 بىننۇئىينىڭ ئەۋلادلىرى ئالتە يۈز قىرىق سەككىز كىشى؛
16 بىباينىڭ ئەۋلادلىرى ئالتە يۈز يىگىرمە سەككىز كىشى؛
17 ئازگادنىڭ ئەۋلادلىرى ئىككى مىڭ ئۈچ يۈز يىگىرمە ئىككى كىشى؛
18 ئادونىكامنىڭ ئەۋلادلىرى ئالتە يۈز ئاتمىش يەتتە كىشى؛
19 بىگۋاينىڭ ئەۋلادلىرى ئىككى مىڭ ئاتمىش يەتتە كىشى؛
20 ئادىننىڭ ئەۋلادلىرى ئالتە يۈز ئەللىك بەش كىشى؛
21 ھەزەكىيانىڭ جەمەتىدىن بولغان ئاتېرنىڭ ئەۋلادلىرى توقسان سەككىز كىشى؛
22 ھاشۇمنىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ يۈز يىگىرمە سەككىز كىشى؛
23 بىزاينىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ يۈز يىگىرمە تۆت كىشى؛
24 ھاريفنىڭ ئەۋلادلىرى بىر يۈز ئون ئىككى كىشى؛ □
25 گىبىئوننىڭ ئەۋلادلىرى توقسان بەش كىشى؛ □
26 بەيت-لەھەملىكلەر بىلەن نىتوفالىقلار جەمئىي بىر يۈز سەكسەن سەككىز كىشى؛

بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن.
□ **7:6 »تۆۋەندىكىلەر... ئەسلى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار تەرىپىدىن سۈرگۈن قىلىنغانلاردىن...»** ـ يۇ تىزمىلىك بىلەن »ئەزرا« 2-بابنىڭ تىزمىلىك ئوتتۇرىسىدا ئادەملەرنىڭ ئىسىملىرى، سانى ۋە تىزمىلىك تەرتىپىدە بەزىدە ئازراق پەرقلەر بار. يۇ پەرقلەر ئىككى تىزمىلىكنىڭ ھەققەت ئىكەنلىكىگە تېخىمۇ ئىسپات بېرىدۇ. ئىككىنچى تىزمىلىكنى يېرۇسالېمدا، بىرىنچى تىزمىلىكنى بابىلدا قىلغان بولۇشى مۇمكىن. ئىككىنچى تىزمىلىك ئاخىردا يېرۇسالېمغا يېتىپ كېلىپ ئولتۇراقلاشقانلارنى كۆرسىتىدۇ؛ بىرىنچى تىزمىلىكتە خاتىرىلەنگەن بەزىلىرى شۇيېھىسىزكى، كېيىن نىيىتىدىن يېنىپ، يېرۇسالېمغا بارماي قالغان ياكى بارغاندىن كېيىن، يەنە بابىلغا قايتىپ كەتكەنىدى؛ شۇنداقلا يېرۇسالېمغا قايتىش يولىدا ئۆلگەنلەر بولۇشىمۇ مۇمكىن. ئەسلىدىكى تىزمىلىككە خاتىرىلەنگەن بولسىمۇ، لېكىن كېيىن يېرۇسالېمغا بارمەن دەپ »قايتىش«قا قاتناشقانلارمۇ بار بولسا كېرەك؛ ئۇلار ئىككىنچى تىزمىلىككە خاتىرىلەنگەن. ■ **7:6** ئەزرا 2
□ **7:24 »ھاريف«** ـ »ئەزرا« 18:2دە »يوراھ.« □ **7:25 »گىبىئون«** ـ »ئەزرا« 20:2دە »گىبىار.«

27 ئاناتوتلۇقلار بىر يۈز يىگىرمە سەككىز كىشى؛
28 بەيت-ئازماۋەتلىكلەر قىرىق ئىككى كىشى.
29 كىرىئات-يېئارىملىقلار، كەفىراھلىقلار ۋە بەئەروتلۇقلار بولۇپ جەمئىي يەتتە يۈز قىرىق ئۈچ كىشى؛
30 راماھلىقلار بىلەن گىبىالىقلار جەمئىي ئالتە يۈز يىگىرمە بىر كىشى؛
31 مىكماشلىقلار بىر يۈز يىگىرمە ئىككى كىشى؛
32 بەيت-ئەللىكلەر بىلەن ئايىلىقلار جەمئىي بىر يۈز يىگىرمە ئۈچ كىشى؛
33 ئىككىنچى بىر نېبودىكلەر ئەللىك ئىككى كىشى؛
34 ئىككىنچى بىر ئېلامنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئىككى يۈز ئەللىك تۆت كىشى؛
35 ھارىمنىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ يۈز يىگىرمە كىشى؛
36 يېرىخولۇقلار ئۈچ يۈز قىرىق بەش كىشى؛
37 لود، ھادىد ۋە ئونونىڭ ئەۋلادلىرى جەمئىي يەتتە يۈز يىگىرمە بىر كىشى؛ □
38 سىنائاھنىڭ ئەۋلادلىرى ئۈچ مىڭ توققۇز يۈز ئوتتۇز كىشى.

قايتىپ كەلگەن كاھىنلار ۋە لاۋىيلار •••• »ئەزرا« 2-42:36 □□ كۆرۈڭ

39 كاھىنلارنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ يەشۇئا جەمەتىدىكى يەدايانىڭ ئەۋلادلىرى توققۇز يۈز يەتمىش ئۈچ كىشى؛
40 ئىممەرنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئەللىك ئىككى كىشى؛
41 پاشخۇرنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئىككى يۈز قىرىق يەتتە كىشى؛
42 ھارىمنىڭ ئەۋلادلىرى بىر مىڭ ئون يەتتە كىشى.
43 لاۋىيلارنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ خودۇاھنىڭ ئەۋلادلىرىدىن، يەنى يەشۇئا بىلەن كادمىيەلنىڭ ئەۋلادلىرى يەتمىش تۆت كىشى.□
44 غەزەلكەشلەردىن: ـ ئاسافنىڭ ئەۋلادلىرى بىر يۈز قىرىق سەككىز كىشى.
45 دەرۋازىۋەنلەرنىڭ نەسلىدىن: ـ شاللۇمنىڭ ئەۋلادلىرى، ئاتېرنىڭ ئەۋلادلىرى، تالموننىڭ ئەۋلادلىرى، ئاككۇبنىڭ ئەۋلادلىرى، خاتىتانىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن شوباينىڭ ئەۋلادلىرى جەمئىي بىر يۈز ئوتتۇز سەككىز كىشى.

قايتىپ كەلگەن مۇقەددەس جاي ۋە شاھ جەمەتىدىكى خىزمەتكارلار •••• »ئەزرا« 2-58:43 □□ كۆرۈڭ

46 ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى تۆۋەندىكىچە: ـ زىخانىڭ ئەۋلادلىرى، خاسۇفانىڭ ئەۋلادلىرى، تابباۋتنىڭ ئەۋلادلىرى. □
47 كىروسنىڭ ئەۋلادلىرى، سىيانىڭ ئەۋلادلىرى، پادوننىڭ ئەۋلادلىرى، □
48 لباناھنىڭ ئەۋلادلىرى، ھاگاباھنىڭ ئەۋلادلىرى، شالمايىنىڭ ئەۋلادلىرى،
49 ھاناننىڭ ئەۋلادلىرى، گىددەلنىڭ ئەۋلادلىرى، گاھارنىڭ ئەۋلادلىرى،
50 رېئايا ھنىڭ ئەۋلادلىرى، رەزىننىڭ ئەۋلادلىرى، نىكودانىڭ ئەۋلادلىرى،
51 گاززامنىڭ ئەۋلادلىرى، ئۇززانىڭ ئەۋلادلىرى، پاسىيانىڭ ئەۋلادلىرى،
52 بىسايىنىڭ ئەۋلادلىرى، مەئۇنىمنىڭ ئەۋلادلىرى، نەفۇسسەسىمنىڭ ئەۋلادلىرى، □

□ 7:37 »لود، ھادىد ۋە ئونونىڭ ئەۋلادلىرى...« ـ ياكى »لودلۇقلار، ھادىدلىقلار ۋە ئونولۇقلار...«.
□ 7:43 »خودۇاھ« ـ »ئەزرا« 2:40دە »خوداۋىيا.«
□ 7:46 »ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »نەتىنىيلار.« مەنىسى بەلكىم »بېغىشلانغانلار.« ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرى بەلكىم » گىبىئونلۇقلار« ئىدى. »يەشۇئا« 27:9نى ۋە »1□□□.» 2:9نى كۆرۈڭ. □ 7:47 »سىيا« ـ »ئەزرا« 47:2دە »سىياھا.« □ 7:52 »نەفۇسسەسىم« ـ »ئەزرا« 50:2دە »نەفۇسسىم.«

53 باكىۋكىنىڭ ئەۋلادلىرى، خاكۇفانىڭ ئەۋلادلىرى، خارخۇرنىڭ ئەۋلادلىرى،
54 بازلىتنىڭ ئەۋلادلىرى، مەھىدانىڭ ئەۋلادلىرى، خارشانىڭ ئەۋلادلىرى، □
55 باركوسنىڭ ئەۋلادلىرى، سىسىرانىڭ ئەۋلادلىرى، تىماھنىڭ ئەۋلادلىرى،
56 نەزىيانىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن خاتىفانىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىبارەت.
57 سۇلايمانىنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ سانى تۆۋەندىكىچە: ـ سوتايىنىڭ ئەۋلادلىرى، سوفەرەتنىڭ ئەۋلادلىرى، پېرىدانىڭ ئەۋلادلىرى، □
58 يائالانىڭ ئەۋلادلىرى، داركوننىڭ ئەۋلادلىرى، گىددەلنىڭ ئەۋلادلىرى،
59 شەفەتىيانىڭ ئەۋلادلىرى، خاتتىلنىڭ ئەۋلادلىرى، پوقەرەت-هاززىبائىمنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن ئامونىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىبارەت. □
60 ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى ۋە سۇلايمانىنىڭ خىزمەتكارى بولغانلارنىڭ ئەۋلادلىرى جەمئىي ئۈچ يۈز توقسان ئىككى كىشى.

كېلىپ چىقىشى ناپىنىق كىشىلەر •••• »ئەزرا« 2-63 □□59:

61 تۆۋەندىكى كىشىلەر تەل-مېلاھ، تەل-خارشا، كېرۇب، ئاددون، ئىممەردىن كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئاتا جەمەتىنىڭ يا كى نەسەبىنىڭ ئىسرائىل ئادەمى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەلمىدى.
62 بۇلار دېلايانىڭ ئەۋلادلىرى، توبىيانىڭ ئەۋلادلىرى ۋە نىكودانىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، جەمئىي ئالتە يۈز قىرىق ئىككى كىشى؛
63 كاھىنلاردىن خابايانىڭ ئەۋلادلىرى، كوزنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن بارزىللاينىڭ ئەۋلادلىرى بار ئىدى؛ بارزىللاي گىلېئادلىق بارزىللاينىڭ بىر قىزىنى ئالغاچقا ئۇلارنىڭ ئېتى بىلەن ئاتالغانىدى. □
64 بۇلار جەمەتىنىڭ نەسەبنامىسىنى ئىزدەپ تاپالمىدى؛ شۇڭا ئۇلار »ناپاك« ھېسابلىنىپ كاھىنلىقتىن قالدۇرۇلدى.
65 ۋالي ئۇلارغا: ـ ئۇرىم ۋە تۇممىمنى كۆتۈرگۈچى كاھىن ئارىمىزدا خىزمەتتە بولغۇچە »ئەڭ مۇقەددەس يەمەكلىكلەر« گە ئېغىز تەگكۈزمەيسىلەر، دېدى.□

قايتىپ كەلگۈچىلەرنىڭ ئومۇمىي سانى •••• »ئەزرا« 2-67 □□□□64:

66 پۈتۈن جامائەت جەمئىي قىرىق ئىككى مىڭ ئۈچ يۈز ئاتمىش كىشى؛ □
67-68 بۇنىڭدىن باشقا ئۇلارنىڭ يەنە يەتتە مىڭ ئۈچ يۈز ئوتتۇز يەتتە قۇل-دېدىكى بار ئىدى؛ يەنە ئىككى يۈز قىرىق بەش ئەر-ئايال غەزەلچىسى بار ئىدى. ئۇلارنىڭ يەتتە يۈز ئوتتۇز ئالتە ئېتى، ئىككى يۈز قىرىق بەش قېچىرى،
69 تۆت يۈز ئوتتۇز بەش تۆگىسى ۋە ئالتە مىڭ يەتتە يۈز يىگىرمە ئېشىكى بار ئىدى.

ئىبادەتخانا ئۈچۈن تەقدىم قىلىنغان سوۋغاتلار •••• »ئەزرا« 2-70 □□□□68:

□ **7:54 »بازلىت«** ـ يا كى »بازلۇت« »ئەزرا« 52:2.
□ **7:57 »پېردا«** ـ يا كى »پېرۇدا« »ئەزرا« 55:2.
□ **7:59 »ئامون«** ـ يا كى »ئامى« »ئەزرا« 57:2.
□ **7:63 »كوزنىڭ ئەۋلادلىرى«** ـ يا كى »ھاككوزنىڭ ئەۋلادلىرى.«
□ **7:65 »ۋالي«** ـ ئىبراني تىلىدىكى »تىرشاتا«، ئەسلىدە پارس تىلى بولۇپ، مەنىسى »جانابلىرى.« **»ئۇرىم ۋە تۇممىم«** ـ ئالاھىدە برخىل تاشلار. ئۇ كاھىن كىيگەن »ئەفود«نىڭ يانچۇقىدا)قوشىبندا(تۇرىدۇ. بۇ تاشلار ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقى خۇدادىن يول سورىسا بولاتتى. »مىس.» 28:28-30 نى كۆرۈڭ. »ئۇرىم ۋە تۇممىنى كۆتۈرگۈچى كاھىن ئارىمىزدا خىزمەتتە بولغۇچە« ـ مەنىسى بەلكىم: (1) ئۇرىم ۋە تۇممىم بابىلدا سۈرگۈن بولغان ۋاقىتدا يوقاپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن؛ (2) تېپىلغىنى بىلەن ئۇلارغا تەبىر بېرىپ مەنىسىنى چۈشەندۈرىدىغان كاھىن تېخى چىقمىدى.
□ **7:66 »قىرىق ئىككى مىڭ ئۈچ يۈز ئاتمىش كىشى«** ـ بۇ »ئەزرا« 64:2 دىكى سانغا ئوخشاش؛ شۈبھىسىزكى، بۇ پېرۇساپىغا يېتىپ كېلىپ، بابىلغا قايتاي، يەھۇدىيەدە ھەققىي ئولتۇراقلاشقانلارنىڭ ساندۇر.

70 جەمەت كاتىئۇاشلىرىدىن بەزىلىرى ئىبادەتخانا قۇرۇلۇشى ئۈچۈن ھەدىيەلىرىنى تەقدىم قىلدى؛ ۋالىي خەزىنىگە
مىڭ داريك ئالتۇن، ئەللىك داس ۋە بەش يۈز ئوتتۇز قۇر كاھىن تونى تەقدىم قىلدى؛ □
71 جەمەت كاتىئۇاشلىرىدىن بەزىلىرى قۇرۇلۇش خەزىنىسىگە يىگىرمە مىڭ داريك ئالتۇن، ئىككى مىڭ ئىككى يۈز
منا كۈمۈش؛ □
72 خەلقىنىڭ قالغىنى يىگىرمە مىڭ داريك ئالتۇن، ئىككى مىڭ ئىككى يۈز منا كۈمۈش، ئاتمىش يەتتە قۇر كاھىن
تونىنى تەقدىم قىلدى.
73 شۇنىڭدىن كېيىن كاھىنلار، لاۋىيلار، دەرۋازىۋانلار، غەزەلچىلەر ۋە بىر قىسىم خەلق قوشۇلۇپ، ئىبادەتخانا
خىزمەتچىلىرى، شۇنداقلا قالغان ئىسرائىل خەلقىنىڭ ھەممىسى ئۆز شەھەرلىرىگە ماكانلاشتى.□

8

تەۋراتشۇناس ئەزرانىڭ تەۋرات-قانۇن كىتابىنى ئوقۇپ بېرىشى

1 يەتتىنچى ئايغا كەلگەندە، ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى ئۆز شەھەرلىرىگە كېلىپ ئورۇنلىشىپ بولدى. بۇ چاغدا
پۈتۈن خالايىق خۇددى بىر ئادەمدەك بولۇپ »سۇ قوۋۇقى« ئالدىدىكى مەيدانغا يىغىلىپ، تەۋراتشۇناس ئەزرادىن
پەرۋەردىگارنىڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئىسرائىلغا تاپىلىغان تەۋرات-قانۇن كىتابىنى كەلتۈرۈشنى تەلەپ قىلدى.
2 يەتتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى كاھىن ئەزرا تەۋرات-قانۇن كىتابىنى جامائەتكە، يەنى ئەر-ئاياللار، شۇنداقلا
ئاڭلاپ چۈشىنەلەيدىغان بارلىق كىشىلەرنىڭ ئالدىغا ئېلىپ چىقتى؛ □
3 »سۇ قوۋۇقى«نىڭ ئالدىدىكى مەيداندا، ئەتىگەندىن چۈشكىچە، ئەر-ئاياللارغا، شۇنداقلا ئاڭلاپ چۈشىنەلەيدىغان
كىشىلەرگە ئوقۇپ بەردى. پۈتكۈل جامائەتنىڭ قۇلاقلىرى تەۋرات-قانۇن كىتابىدىكى سۆزلەردە ئىدى.
4 تەۋراتشۇناس ئەزرا مەخسۇس مۇشۇ ئىشقا ھازىرلانغان ياغاچ مۇنبەرگە چىقىپ تۇردى؛ ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىدە
تۇرغىنى ماتتىتىيا، شېما، ئانايا‌ھ، ئۇرىيا، ھىلقىيا بىلەن ماتاسىياھلار ئىدى؛ سول تەرىپىدە تۇرغىنى پىدايا، مىشائەل،
مالكىيا، ھاشوم، ھاشباددانا، زەكەريا بىلەن مەشۇللام ئىدى.
5 ئەزرا پۈتكۈل خالايىقنىڭ كۆز ئالدىدا كىتابنى ئاچتى، چۈنكى ئۇ پۈتۈن خالايىقتىن ئېگىزدە تۇراتتى؛ ئۇ كىتابنى
ئاچقاندا، بارلىق خالايىق ئورنىدىن قوپتى.
6 ئەزرا ئۇلۇغ خۇدا بولغان پەرۋەردىگارغا مەدھىيەلەر ئوقۇۋىدى، بارلىق خالايىق قوللىرىنى كۆتۈرۈپ جاۋابەن:
»ئامىن! ئامىن«! دېيىشتى، ئاندىن تىزلىنىپ، پىشانىسىنى يەرگە يېقىپ، پەرۋەردىگارغا سەجدە قىلدى.
7 ئاندىن كېيىن لاۋىيلاردىن يەشۇيا، بانى، شەرەبىيا، يامىن، ئاككۇب، شابىبتاي، خودىيا، ماتاسىياھ، كېلىتا،
ئازارىيا، يوزاباد، ھانان ۋە پىلايالار خالايىققا تەۋرات قانۇنىنى چۈشەندۈردى؛ جامائەت تۇرە تۇراتتى.

□ **7:70 »داريك«** ـ)ياكى »دراخما«) ـ مۇشۇ يەردە پارس ئىمپېرىيەسىدىكى بىرخىل ئالتۇن تەڭگە، بىر داريكنىڭ ئېغىرلىقى 0.4-0.5 گرام بولۇشى مۇمكىن؛ مۇشۇ يەردە يۇ داسلارنىڭ قىممىتى 0.4-0.5 كىلوگرام ئالتۇنغا باراۋەر ئىدى.

□ **7:71 »منا«** ـ بىرخىل كۈمۈش تەڭگە، 60 شەكەلگە ياكى »تالانت«تىن ئاتمىشتىن بىرىگە باراۋەر ئىدى. مۇشۇ يەردە كۈمۈشنىڭ جەمئي ئېغىرلىقى بەلكىم 800-1200 كىلوگرامچە ئىدى.

□ **7:73 »شۇنىڭدىن كېيىن كاھىنلار، لاۋىيلار، دەرۋازىۋانلار، غەزەلچىلەر... شۇنداقلا قالغان ئىسرائىل خەلقىنىڭ ھەممىسى ئۆز شەھەرلىرىگە ماكانلاشتى«** ـ بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى بەلكىم: (1) كاھىنلار، لاۋىيلار قاتارلىقلار ئۆزىگە يېڭۈاشتىن تەقسىم قىلىنغان شەھەرلىرىدە ماكان تۇتتى، ياكى پىرۇسالېمدىكى خىزمەتتە بولۇش ئۈچۈن پىرۇسالېمغا يېقىن بولغان، شۇنداقلا ئۇلارغا تەقسىم قىلىنغان شەھەرلەردە ماكانلاشتى؛ (2) لاۋىيلاردىن باشقا ئىسرائىللار، يەنى ئون ئىككى قەبىلىدىن قايتىپ كەلگەنلەر **ئەسلىدە** ئۆزىگە خاس شەھەرلىرىگە ماكانلاشتى ياكى يېڭۈاشتىن ئۇلارغا تەقسىم قىلىنغان شەھەرلەردە ماكانلاشتى.

كۆپ شەھەر-يېزىلار ۋەيران بولغاچقا، ياكى يات ئەللەرنىڭ ئىگىدارچىلىقى ئاستىدا بولغاچقا، بەلكىم ھەرخىل ئىمكانىيەت تەلەڭ بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

□ **8:2 »يەتتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى«** ـ بۇ كۈن »كانايلار چېلىش ھېيتى« ئىدى. ئادەتتە شۇ ھېيت ئۈچۈن بارلىق خەلقنىڭ يېرۇسالېمغا يىغىلىشىنىڭ زۆرۈرلۈىتى بولمايتتى؛ لېكىن يەتتىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنىدىكى »كافارەت كۈنى« ۋە كېيىنكى »كەپلەر ھېيتى«دا (21-14-□□□□) يىغىلىشى مۇقەددەس قانۇندا تەلەپ قىلىنغانىدى.

8 ئۆلار جامائەتكە كىتابتىن خۇدانىڭ تەۋرات-قانۇنىنى جاراكلىق ئوقۇپ بەردى ۋە ئوقۇلغانىنى چۈشىنىۋېلىشى
ئۈچۈن ئۇنىڭ مەنىسى ۋە ئەھمىيىتى توغرىسىدا ئېنىق تەبىر بەردى.□
9 ۋالىي نەھەمىيا بىلەن تەۋراتشۇناس كاھىن ئەزرا ۋە خەلققە قانۇننىڭ مەنىسىنى ئۆگىتىدىغان لاۋىيلار پۈتكۈل
جامائەتكە: ـ بۈگۈن خۇدايىمىزغا بولغان پەرۋەردىگارغا ئاتالغان مۇقەددەس كۈندۇر، يىغا-زار قىلماڭلار! ـ
دېدى. چۈنكى خالايىقنىڭ ھەممىسى تەۋرات قانۇنىدىكى سۆزلەرنى ئاڭلاپ يىغا-زار قىلىپ كېتىشكەنىدى.
10 ئاندىن نەھەمىيا ئۆلارغا: ـ سىلەر بېرىپ نازۇ-نېمەتلەرنى يەپ، شەربەتلەرنى ئىچىڭلار، ئۆزىڭگە يېمەك-ئىچمەك
تەييارلىيالمىغانلارغا يېمەك-ئىچمەك بۆلۈپ بېرىڭلار، چۈنكى بۈگۈن رەببىمىزگە ئاتالغان مۇقەددەس بىر كۈندۇر.
غەمكىن بولماڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ شادلىقى سىلەرنىڭ كۈچۈڭلاردۇر، دېدى.
11 لاۋىيلارمۇ: ـ بۈگۈن مۇقەددەس كۈن بولغاچقا، تىنچلىنىڭلار، غەمكىن بولماڭلار! ـ دەپ جامائەتنى
تىنچلاندۇردى.
12 جامائەت قايتىپ بېرىپ، يەپ-ئىچىشتى، باشقىلارغىمۇ يېمەك-ئىچمەك ئۈلەشتۈرۈپ بەردى، شاد-خۇراملىققا
چۆمدى؛ چۈنكى ئۆلار بېرىلگەن تەلىم سۆزلىرىنى چۈشەنگەنىدى.

» كەپىلەر ھېيتى« ئۆتكۈزۈش

13 ئەتىسى خالايىق ئىچىدىكى قەبىلە كاتتىۋاشلىرى، كاھىنلار ۋە لاۋىيلار تەۋراتشۇناس ئەزرانىڭ يېنىغا يىغىلىپ،
تەۋرات قانۇنىدىكى سۆزلەرنى تېخىمۇ چۈشىنىپ يەم-پاراسەتكە ئېرىشمەكچى بولدى.
14 ئۆلار تەۋرات قانۇندا پەرۋەردىگار مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئىسرائىللارغا يەتتىنچى ئايدىكى ھېيتتا كەپىلەردە
تۇرۇشنى كېرەكلىكى پۈتۈلگەنلىكىنى ئۇقتى، ■
15 شۇنداقلا ئۆزلىرى تۇرۇۋاتقان بارلىق شەھەرلەردە ۋە يېرۇسالېمدا: »سىلەر تاغقا چىقىپ، زەيتۇن شېخى
بىلەن ياۋا زەيتۇن شاخلىرىنى، خاداس ئۆجمە شاخلىرىنى، خورما دەرەخلىرىنىڭ شاخلىرىنى ۋە يوپۇرماقلىرى
باراقسان دەرەخ شاخلىرىنى ئەكىلىپ، تەۋراتتا يېزىلغىنىدەك كەپىلەرنى ياساڭلار« دېگەنلىكىنى تارقىتىپ جارىكالاشنى
بۇيرۇغانلىقىنى ئۇقتى. □
16 شۇنىڭ بىلەن خالايىق چىقىپ شاخ ئەكىلىپ ئۆزلىرى ئۈچۈن، ھەربىرى ئۆيلىرىنىڭ ئۆگزىلىرىدە، ھويلىلىرىدا،
خۇدانىڭ ئۆيىدىكى ھويلىلاردا، »سۇ قوۋۇق«نىڭ چوڭ مەيدانىدا ۋە »ئەفرائىم دەرۋازىسى«نىڭ چوڭ مەيدانىدا
كەپىلەرنى ياساپ تىكتى.
17 سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەن پۈتكۈل جامائەت كەپىلەرنى ياساپ تىكتى ۋە شۇنداقلا كەپىلەرگە جايلاشتى؛
نۇننىڭ ئوغلى يەشۇئانىڭ كۈنلىرىدىن تارتىپ شۇ كۈنگىچە ئىسرائىللار ئۇنداق قىلىپ باقمىغانىدى. ھەممەيلەن قاتتىق
خۇشال بولۇشتى.
18 بىرىنچى كۈندىن ئاخىرقى كۈنگىچە ئەزرا ھەركۈنى خۇدانىڭ تەۋرات-قانۇن كىتابىنى ئوقۇدى. ئۆلار يەتتە كۈن
ھېيت ئۆتكۈزدى؛ سەككىزىنچى كۈنى بەلگىلىمە بويىچە تەنتەنىلىك ئىبادەت يېغىلىشى ئۆتكۈزۈلدى.

9

خەلقنىڭ روزا تۇتۇپ گۇناھىنى تونۇشى

□ **8:8 »ئۆلار ... كىتابتىن خۇدانىڭ تەۋرات-قانۇنىنى جاراكلىق ئوقۇپ ... چۈشىنىۋېلىشى ئۈچۈن ئۇنىڭ مەنىسى ۋە ئەھمىيىتى توغرىسىدا ئېنىق تەبىر بەردى«** ـ يۇ چۈشەندۈرۈش جەريانى، شۇيىھىسزىكى، ئامامي تىلغا ۋە بەلكىم باشقا بىرنەچچە تىلارغا تەرجىمە قىلىشنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان.

■ **8:14** مىس. 16:23□ لاۋ. 34:23□ چۈل. 12-39:29□ قان. 13□16: 14، 15

□ **8:15 «...□□□□□□□□ يېزىلغىنىدەك كەپىلەرنى ياساڭلار» دېگەنلىكىنى تارقىتىپ جارىكالاشنى بۇيرۇغانلىقىنى ئۇقتى«** ـ بەلگىلىمە »لاۋ.» 34:23-44، »قان.» 13:16-17نى كۆرۈڭ.

1 شۇ ئاينىڭ يىگىرمە توتىنچى كۈنى ئىسرائىللار روزا تۇتۇپ، بوز كىيىپ، ئۈستى-بېشىغا توپا چاچقان ھالدا
يىغىلدى؛
2 ئىسرائىل نەسلى تۈزلىرىنى بارلىق يات تائىپىلەردىن ئايرىپ چىقتى، ئاندىن تۇرە تۇرۇپ تۈزلىرىنىڭ گۇناھلىرىنى ۋە
ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ تۇتقۇزۇغان قەبىھلىكلىرىنى ئېتىراپ قىلدى.
3 ئۇلار شۇ كۈننىڭ توتتىن بىردە تۆز يېرىدە تۇرۇپ تۈزلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-قانۇن
كىتابىنى ئوقۇدى؛ كۈننىڭ يەنە توتتىن بىردە تۈزلىرىنىڭ گۇناھلىرىنى تونۇدى ۋە خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا
سەجدە قىلدى.
4 لاۋىيلاردىن يەشۇئا، بانى، كادمىيەل، شەبانىيا، بۇننى، شەرەبىيا، بانى ۋە كېنانىلار پەلەمپەيلەردە تۇرۇپ
تۈزلىرىنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا ئۈنلۈك ئاۋاز بىلەن ندا قىلدى.□

ھەمدۇسانا ۋە دۇئا

5 لاۋىي يەشۇئا، كادمىيەل، بانى، ھاشابىنىيا، شەرەبىيا، خودىيا، شەبانىيا ۋە پىتاھىيالار: »ئورنۇڭلاردىن قوپۇپ
خۇدايىڭلار بولغان پەرۋەردىگارغا ئەبەدىلئەبەدگىچە تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار« ـ دېدى ۋە مۇنداق دۇئا-
ھەمدۇسانا ئوقۇدى: ـ
»ئى خۇدا، ئىنسانلار سېنىڭ شانۇ-شەۋكەتلىك نامىڭنى ئۈلۈغلىسۇن! بەرھەق، بارلىق تەشەككۇر-مەدھىيىلەر
نامىڭغا يېتىشمەيدۇ!
6 سەن، پەقەت سەنلا پەرۋەردىگاردۇرسەن؛ ئاسمانلارنى، ئاسمانلارنىڭ ئاسمىنىنى ۋە ئۇلارنىڭ بارلىق قوشۇنلىرىنى،
يەر ۋە يەر ئۈستىدىكى ھەممىنى، دېڭىزلار ۋە ئۇلار ئىچىدىكى ھەممىنى ياراتقۇچىدۇرسەن؛ سەن بۇلارنىڭ ھەممىسگە
ھاياتلىق بەرگۈچىسەن، ئاسمانلارنىڭ بارلىق قوشۇنلىرى ساڭا سەجدە قىلغۇچىدۇر. □ ■
7 سەن بەرھەق پەرۋەردىگار خۇدادۇرسەن، سەن ئىبرامنى تاللىدىڭ، ئۇنى كالدىيەنىڭ ئۇر شەھىرىدىن ئېلىپ
چىقتىڭ، ئۇنىڭغا ئىبراھىم دېگەن نامنى ئاتا قىلدىڭ. □ ■
8 سەن ئۇنىڭ قەلبىنىڭ تۈزۈكلىگە سادىق-ئىشەنچىلىك ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ بىلەن ئەھدە تۈزۈپ
قانائانىيلارنىڭ، ھىتتىيلارنىڭ، ئامورىيلارنىڭ، پەرىززىيلەرنىڭ، يەبۇسىيلارنىڭ ۋە گىرگاشىيلارنىڭ زېمىنىنى ئۇنىڭ
ئەۋلادلىرىغا تەقدىم قىلىپ بېرىشنى ۋەدە قىلدىڭ؛ سەن ھەققانىي بولغانلىقىڭدىن، سۆزلىرىڭنى ئىشقا ئاشۇردۇڭ.■
9 سەن ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ مىسىردا جەبىر-زۇلۇم چېكىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارنىڭ قىزىل دېڭىز بويىدىكى نالىسىغا
قۇلاق سالدىڭ. ■
10 سەن مىسىرلىقلارنىڭ ئۇلارغا قاندىق يوغانچىلىق بىلەن مۇئامىلە قىلغانلىقىنى بىلگىنىڭدىن كېيىن پىرەۋن، ئۇنىڭ
بارلىق خىزمەتچىلىرى ۋە ئۇنىڭ زېمىنىدىكى بارلىق خەلققە مۆجىزىلىك ئالامەت ۋە كارامەتلەرنى كۆرسىتىپ،
ئۇزۇلۇڭ ئۇچۇن بۇگۈنگە قەدەر ساقلىنىپ كېلىۋاتقان ئۇلۇغ بىر نام-شۆھرەتنى تىكلىدىڭ. ■

□ 9:4 »لاۋىيلاردىن يەشۇئا، بانى، كادمىيەل، شەبانىيا، بۇننى، شەرەبىيا، بانى ۋە كېنانىلار پەلەمپەيلەردە تۇرۇپ،...» ـ يا كى »يەشۇئا، بانى، ... ۋە كېنانىلار لاۋىيلارنىڭ پەلەمپىيىدە تۇرۇپ،...«.
□ 9:6 »سەن، پەقەت سەنلا پەرۋەردىگاردۇرسەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »سەن، پەقەت سەنلا ئى پەرۋەردىگار، »تۇ«دۇرسەن« دېگەن سۆزلەر بىلەن
ئىپادىلىنىدۇ. مۇشۇ ئىشقادىچىلارغا نىسبەتەن پەقەت بىر »تۇ« باردۇر.
■ 9:6 يار. 1؛ زەب. 6:146□ روس. 15:14□ 24:17□ ۋەھ. 714:
□ 9:7 »سەن بەرھەق پەرۋەردىگار خۇدادۇرسەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بەرھەق، ئى پەرۋەردىگارخۇدا، سەن »تۇ«دۇرسەن« دېگەن سۆزلەر بىلەن
ئىپادىلىنىدۇ. 6-ئايە تىمۇ كۆرۈڭ. »ئۇنىڭغا ئىبراھىم دېگەن نامنى ئاتا قىلدىڭ« ـ »يار.» 1:17 ئى كۆرۈڭ. ■ 9:7 يار. 11□31: 32؛ 112:
■ 9:8 يار. 7:12□ 15:13□ 6:15□ 18□ 8:17□ 426: ■ 9:9 مىس. 7:3□ 1014: ■ 9:10 مىس. 7؛ 8؛ 9؛ 10؛ 11؛ 12؛ 14

11 سەن یەنە ئاتا-بوۋلىرىمىز ئالدىدا دېگۈزنى بۇلۇپ، ئۇلار دېگۈزنىڭ ئوتتۇرىسىدىن قۇرۇق يەر ئۈستىدىن مېڭىپ
ئوتتى، ئۇلارنى قوغلاپ كەلگەنلەرنى چوڭقۇر دېگۈز تېگىگە تاشلاپ غەرق قىلىۋەتتىڭ، خۇددى جۇشقۇنلۇق
دېگۈزغا تاشلانغان تاشتەك غەرق قىلدىڭ. ■
12 سەن ئۇلارنى كۈندۈزى بۇلۇت تۈۋرۈكى بىلەن، كېچىسى ئوت تۈۋرۈكى بىلەن يېتەكلىدىڭ، بۇلار ئارقىلىق
ئۇلارنىڭ ماڭىدىغان يولىنى يورۇتۇپ بەردىڭ. ■
13 سەن سىناي تېغىغا چۈشۈپ، ئاسماندا تۇرۇپ ئۇلار بىلەن سۆزلىشىپ، ئۇلارغا توغرا ھۆكۈم، ھەقىقي
ئىشەنچلىك قانۇنلار، ياخشى بەلگىلىمىلەر ۋە ئەمرلەرنى ئاتا قىلدىڭ. ■
14 سەن ئۇلارغا تۈزۈكۈنىڭ مۇقەددەس شابات كۈنۈنۈكۈنى تونۇتتۇڭ، قۇلۇڭ مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئۇلارغا
ئەمرلەر، بەلگىلىمىلەر ۋە تەۋرات قانۇنىنى تاپىلىدىڭ.
15 سەن ئۇلارغا ئاچ قالغاندا يېسۈن دەپ ئاسماندىن نان، ئۆسسىغاندا ئىچسۈن دەپ قورام تاشتىن سۇ چىقىرىپ
بەردىڭ؛ سەن ئۇلارغا بېرىشكە قولۇڭنى كۆتۈرۈپ قەسەم قىلغان ئەشۇ زېمىننى كىرىپ ئىگىلەڭلار، دېدىڭ. ■
16 لېكىن ئۇلار، يەنى ئاتا-بوۋلىرىمىز مەغرۇلىنىپ، بوينى قاتتىقلىق قىلىپ ئەمرلىرىڭگە قۇلاق سالمىدى.
17 ئۇلار ئىتائەت قىلىشنى رەت قىلدى، سېنىڭ ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ياراتقان كارامەت مۆجىزىلىرىڭنى ياد
ئەتمىدى، بەلكى بوينى قاتتىقلىق قىلدى، ئاسىيلىق قىلىپ، قۇل قىلىنغان جايغا كەتمەكچى بولۇپ، تۆز ئالدىغا
يولباشچى تىكلىدى. لېكىن سەن ئەپۇچان، مېھىر-شەپقەتلىك ھەم رەھىمدىل، ئاسان غەزەپلەنمەيدىغان، زور مېھىر-
مۇھەببەتلىك تەڭدۇرسەن؛ شۇڭا سەن ئۇلارنى تاشلىۋەتمىدىڭ. ■
18 ئۇلار ھەتتا تېخى ئۆزلىرىگە بىر قۇيما موزاينى ياساپ: »مانا بۇ سىلەرنى مىسىردىن ئېلىپ چىققان ئىلاھ«! دېگەن
ۋاقىتدا ھەم قاتتىق كۈپۈرلۈق قىلغىنىدا، ■
19 سەن تولىمۇ رەھىمدىل بولغانلىقىڭ ئۈچۈن ئۇلارنى يەنىلا باياۋاندا تاشلاپ قويمىدىڭ؛ كۈندۈزى بۇلۇت تۈۋرۈكى
ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن نېرى كەتمەي، ئۇلارغا يول باشلىدى؛ كېچىسى ئوت تۈۋرۈكىمۇ ئۇلاردىن نېرى كەتمەي،
ئۇلارغا نۇر بېرىپ، ماڭىدىغان يولىنى كۆرسەتتى. ■
20 سەن ئۆزۈڭنىڭ مېھرىبانە روھىڭنى چۈشۈرۈپ ئۇلارغا تەلىم بەردىڭ؛ سەن ئۇلارنىڭ يېيىشى ئۈچۈن »مانا«نى
ئايىمدىڭ، ئۆسسۈزلۈقىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن سۇنى بەردىڭ. ■
21 سەن ئۇلارنى باياۋاندا قىرىق يىل قامداپ كەلدىڭ؛ ھېچنېمىسى كەم بولمىدى، كىيىملىرى كونىرىمىدى، پۇتلىرىمۇ
ئىششىمىدى. ■
22 سەن پادىشاھلىقلار ۋە تائىپىلەرنى ئۇلارنىڭ قولىغا بەردىڭ، بۇلارنى ئۇلارنىڭ زېمىنىغا چېگرالار قىلىپ بەردىڭ.
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سىھون پادىشاھنىڭ زېمىنىنى، ھەشبوننىڭ پادىشاھنىڭ زېمىنىنى ۋە باشان پادىشاھى ئوگنىڭ
زېمىنىنى ئىگىلىدى. □ ■
23 سەن ئۇلارنىڭ پەرزەنت-ئەۋلادلىرىنى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك ئاۋۇتتۇڭ؛ سەن ئۇلارنى ئاتا-بوۋلىرىغا: »سىلەر
بۇ زېمىنىنى ئىگىلەشكە ئۆنىگىڭلار« دەپ تەقدىم قىلغان زېمىنغا باشلاپ كىردىڭ. ■

■ **9:11** مىس. 31:14-22:
■ **9:12** مىس. 21:13؛ 19:14؛ 38:40؛ زەب. 39:105:
■ **9:13** مىس. 20:19؛ 21:20-1:
■ **9:15** مىس. 14:16؛ 6:17؛ چۈل. 9:20:
■ **9:17** مىس. 7:34؛ چۈل. 4:14؛ 18؛ زەب. 5:86:
■ **9:18** مىس. 32
■ **9:19** مىس. 22:13؛ 38:40:
■ **9:20** چۈل. 17:11؛ يە. 5:125:
■ **9:21** قان. 7:2؛ 4:8؛ 5:29:
□ **9:22** »سىھون پادىشاھنىڭ زېمىنى، ھەشبوننىڭ پادىشاھنىڭ زېمىنى...» ـ ياكى »سىھون پادىشاھنىڭ زېمىنى، يەنى ھەشبوننىڭ پادىشاھنىڭ زېمىنى...»
■ **9:22** چۈل. 21؛ 21: 33 ■ **9:23** يار. 17:22:

24 ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى كىرىپ ئۇ زېمىننى ئىگىلىدى؛ سەن ئۇ زېمىندا تۇرۇۋاتقان قانائان ئاھالىلىرىنى ئۇلارغا
بېقىندۇردۇڭ ھەم زېمىندىكى پادىشاھلارنى ۋە ئۇلارنىڭ قەبىلە-قوۋملىرىنى: »سىلەر ئۇلارغا خالىغانچە مۇئامىلە
قىلىڭلار« دەپ ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇردۇڭ. ■

25 ئۇلار مۇستەھكەم شەھەرلەرنى، مۇنبەت يەرلەرنى ئىشغال قىلىپ، ھەرخىل ئېسىل بۇيۇملارغا تولغان ئۆيلەرگە،
كولاپ قويۇلغان قۇدۇقلارغا، ئۈزۈمزارلىقلار، زەيتۇنلۇقلار ۋە ئىنتايىن كۆپ مېۋىلىك دەرەخلەرگە ئىگە بولدى؛
يەپ-ئىچىپ سەمىرىپ، سېنىڭ زور مېھرىبانلىقىڭدىن سۆيۈنۈشتى!

26 لېكىن ئۇلار گەدەنكەشلىك قىلىپ سېنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ، تەۋرات قانۇنۇڭنى ئارقىسىغا تاشلىدى، ئۇلارنى
يېنىڭغا ياندۇرماق ئۈچۈن ئاگاھ-گۇۋاھلىق يەتكۈزگەن پەيغەمبەرلىرىڭنى ئۆلتۈرۈپ ئەشەددىي كۈپۈرلۈق قىلدى.
■

27 شۇڭا سەن ئۇلارنى جەبىر-زۇلۇم سالغۇچىلارنىڭ قولىغا تاپشۇردۇڭ، دەرۋەقە ئۇلار ئۇلارنى قىينىدى؛ ئۇلار
قىينالغان ۋاقىتلىردا ساڭا يالۋۇرۇشقاندىدى، سەن ئاسمانلاردا تۇرۇپ ئۇلارغا قۇلاق سالدىڭ، زور رەھىمدىللىقىڭ
بويىچە ئۇلارغا قۇتقۇزغۇچىلارنى ئەۋەتەتتىڭ، ئۇلار بۇلارنى ئەزگۈچىلەرنىڭ قولىدىن قۇتقۇزاتتى. ■

28 لېكىن ئۇلار ئارامىلىققا ئېرىشكەندىن كېيىن يەنە سېنىڭ ئالدىڭدا رەزىللىك قىلىشقا باشلىۋىدى، سەن ئۇلارنى يەنە
دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇردۇڭ، ئۇلار ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلدى؛ ئۇلار يەنە سېنىڭ ئالدىڭدا ناله-
پەريات قىلىشۋىدى، سەن ئاسمانلاردا تۇرۇپ قۇلاق سېلىپ، رەھىمدىللىقىڭ بويىچە ئۇلارنى يېنىش-يېنىشلاپ
قۇتقۇزدۇڭ.

29 سەن ئۇلارنى تۈزۈكۈنىڭ تەۋرات-قانۇنۇڭغا قايتىشقا ئاگاھلاندۇردۇڭ؛ لېكىن ئۇلار مەغرۇرلىنىپ، ئەمرلىرىڭگە
قۇلاق سالمىدى، ھۆكۈملىرىڭ ئالدىدا گۇناھ قىلدى)ئىنسان ھۆكۈملىرىگە ئەمەل قىلسا، ئۇلار شۇ سەۋەبتىن ھاياتتا
بولىدۇ.(ئۇلار جاھىللىق بىلەن بوينىنى تولغاپ، گەدەنكەشلىك قىلىپ ساڭا قۇلاق سېلىشنى رەت قىلدى. □ ■

30 ئۇلارغا ئۇزۇن يىل سەۋر-تاقەت قىلدىڭ، روھىڭ پەيغەمبەرلىرىڭنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئاگاھ-گۇۋاھلىق بەرگەن
بولسىمۇ، ئۇلار يەنىلا قۇلاق سالمىدى؛ شۇڭا سەن ئۇلارنى ھەرقايسى ئەل-يۇرتلاردىكى تائىپىلەرنىڭ قولىغا
تاپشۇردۇڭ. ■

31 ھالبۇكى، سەن زور رەھىمدىللىقلىرىڭ تۈپەيلىدىن ئۇلارنىڭ نەسلىنى پۈتۈنلەي قۇرۇتۇۋەتمىدىڭ ھەم ئۇلارنى
تاشلىۋەتمىدىڭ؛ چۈنكى سەن مېھىر-شەپقەتلىك ھەم رەھىمدىل تەڭرىدۇرسەن.

32 ئەمدى ئاھ خۇدايىمىز، ئەھدەڭدە تۇرۇپ ئۇزۇن ئۇزۇن مۇھەببىتىڭنى كۆرسىتىدىغان ئۇلۇغ، قۇدرەتلىك
ۋە دەھشەتلىك تەڭرى، ئەمدى سېنىڭدىن بىزنىڭ، پادىشاھلىرىمىزنىڭ ۋە ئەمىرلىرىمىزنىڭ، كاھىنلىرىمىزنىڭ،
پەيغەمبەرلىرىمىزنىڭ، ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ شۇنداقلا ئۇزۇنۇڭنىڭ بارلىق خەلقىڭنىڭ ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ زامانىدىن
بۈيان بۈگۈنگىچە بېشىمىزغا چۈشكەن بارلىق ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى كىچىك ئىش دەپ قارىماسلىقىڭنى ئۈتۈنىمىز.

33 بېشىمىزغا كەلگەن بارلىق ئىشتا سەن ئادىلسەن؛ چۈنكى سېنىڭ قىلغىنىڭ ھەققەت بويىچە بولدى، بىزنىڭ
قىلغىنىمىز رەزىللىكتۇر. ■

34 پادىشاھلىرىمىز، ئەمىرلىرىمىز، كاھىنلىرىمىز بىلەن ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ ھەممىسى سېنىڭ تەۋرات قانۇنۇڭغا ئەمەل
قىلماي، ئەمرلىرىڭگە ۋە سېنىڭ ئۇلارغا ئىسپاتلاپ بەرگەن ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭغا ھېچ قۇلاق سالمىدى.

■ **9:24** يە. 1-13
■ **9:26** 1پاد. 4:18□ 10:19□ 2تار. 24□20: 21
■ **9:27** ھاك. 232:14
□ **9:29** **»ئىنسان ھۆكۈملىرىگە ئەمەل قىلسا، ئۇلار شۇ سەۋەبتىن ھاياتتا بولىدۇ«** ـ بۇ ئايەتنە كۆرسىتىلگەن »ھايات« پەقەت جىسمانىي ھاياتنى ئەمەس، بەلكى ھەقىقىي، روھىي ھاياتنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. **»ئۇلار جاھىللىق بىلەن بوينىنى تولغاپ...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلار مۇرىسىنى جاھىل قىلىپ...«. ■ **9:29** لاۋ. 5:18□ ئەز. 11:20□ رىم. 5:10□ گال. 123: ■ **9:30** 2پاد. 13:17□ 2تار. 1536: ■ **9:33** قان. 4:32□ دان. 149:

35 ئۇلار سەن ئۇلارغا مۇيەسسەر قىلغان پادىشاھلىقتا تۇرۇشتىن، ئۇلارغا ئاتا قىلغان زور مەمۇرچىلىقتىن ۋە
شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ ئالدىغا يايغان بۇ كەڭ مۇنبەت زېمىندىكى تۇرمۇشتىن بەھرىمەن بولۇۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن
ئۇلار سېنىڭ ئىبادەت-خىزمىتىڭدە بولمىدى يا كى ئۆزلىرىنىڭ رەزىل قىلمىشلىرىدىن يانمىدى.
36 مانا، بىز بۈگۈن قۇللارمىز! سەن مېۋىسى بىلەن نازۇ-نېمەتلىرىدىن يېيىشكە ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا تەقدىم قىلىپ بەرگەن
زېمىندا تۇرساقمۇ، بىز مانا ئۇنىڭدا قۇل بولۇپ قالدۇق!
37 زېمىن سەن بىزنىڭ گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن بىزنى ئىدارە قىلىشقا بېكىتكەن پادىشاھلارغا مول مەھسۇلاتلىرىنى بېرىپ
تۇرىدۇ، ئۇلار بەدەنلىرىمىزنى ھەم چارۋا مالىلىرىمىزنى ئۆز مەيلىچە باشقۇرۇپ كېلىۋاتىدۇ؛ بىز زور دەرد-ئەلەمدە
بولدۇق.»
38 »ـ بىز مانا مۇشۇ بارلىق ئىشلار تۈپەيلى مۇقىم بىر ئەھدىنى تۈزۈپ يېزىپ چىقتۇق؛ ئەمىرلىرىمىز، لاۋىيلىرىمىز بىلەن
كاھىنلىرىمىز بۇنىڭغا ئۆز مۆھۈرلىرىنى باستى.»

10

مۆھۈر باسقانلار

1 بۇنىڭغا بىرىنچى بولۇپ مۆھۈر باسقانلار ھاقالىيانىڭ ئوغلى، ۋالي نەھەمىيا بىلەن زەدەكىيا ئىدى؛ □
2 ئاندىن كاھىنلاردىن سېرايا، ئازارىيا، يەرەمىيا،
3 پاشخۇر، ئامارىيا، مالكىيا،
4 ھاتتۇش، شەبانىيا، مالليۇق،
5 ھارىم، مەرەموت، ئوبادىيا،
6 دانىيال، گىننىتون، بارۇق،
7 مەشۇللام، ئابىيا، مىيامىن،
8 مائازىياھ، بىلگاي، شېمايالار؛ ئۇلار كاھىنلار ئىدى.
9 لاۋىيلاردىن: ـ ئازانىيانىڭ ئوغلى يەشۇئا، ھېنادادنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بىننۇئى بىلەن كادمىيەل
10 ۋە ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرىدىن شەبانىيا، خودىيا، كېلىتا، پېلايا، ھانان،
11 مىكا، رەخوب، ھاشابىيا،
12 زاككور، شەرەبىيا، شەبانىيا،
13 خودىيا، بانى، بېننۇ ئىدى.
14 جامائەت باشلىقلىرىدىن: پاروش، پاھات-موئاب، ئېلام، زاتتۇ، بانى،
15 بۇننى، ئازگاد، بىباي،
16 ئادونىيا، بىگۋاي، ئادىن،
17 ئاتېر، ھەزەكىيا، ئاززۇر،
18 خودىيا، ھاشۇم، بىزاي،
19 ھاريف، ئاناتوت، نېباي،
20 ماگپىياش، مەشۇللام، ھېزىر،
21 مەشەزابەل، زادوك، ياددۇئا،
22 پېلاتىيا، ھانان، ئانايا،
23 ھوشىيا، ھاننانىيا، ھاششۇب،
24 ھاللوخەش، پىلخا، شوبەك،
25 رەھۇم، ھاشابناھ، مائاسىياھ،

□ **10:1** »بۇنىڭغا بىرىنچى بولۇپ مۆھۈر باسقانلار ... ۋالي نەھەمىيا بىلەن زەدەكىيا ئىدى« ـ زەدەكىيامۇ كاھىن بولۇشى مۇمكىن ئىدى. 8-ئايەتنى كۆرۈڭ)نەھەمىيادىن باشقا بۇ تىزىملىكتىكى ئادەملەر ھەممىسى كاھىنلار ئىدى.(

26 ئاخىياھ، ھانان، ئانان،
27 ماللۇق، ھارىم، باۋاناھلار ئىدى.

ئەھدىنىڭ مەزمۇنى: ـ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش

28 قالغان خەلق: ـ كاھىنلار، لاۋىيلار، دەرۋازىۋەنلەر، غەزەلكەشلەر، ئىبادەتخانىنىڭ خىزمەتكارلىرى ۋە شۇنىڭدەك تۆۋلىرىنى زېمىنلاردىكى تائىپىلەردىن ئايرىپ چىقىپ، خۇدانىڭ تەۋرات قانۇنىغا قايتقانلارنىڭ ھەربىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئاياللىرى ۋە ئوغۇل-قىز پەرزەنتلىرى قاتارلىق ھىدايەت تېپىپ يورۇتۇلغانلارنىڭ ھەممىسى
29 تۆۋ قېرىنداشلىرى بولغان مۆتىۋەرلەر بىلەن قوشۇلۇپ: »تۆۋىمىزنى قارغىش قەسىمى بىلەن ئەھدىگە باغلاپ، خۇدانىڭ قۇلى مۇسا ئارقىلىق جاكارلىغان تەۋرات قانۇنىدا مېڭىپ، رەببىمىز پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق ئەمرلىرى، ھۆكۈم-بەلگىلىمىلىرىنى تۇتۇپ ئەمەل قىلىمىز؛
30 قىزلىرىمىزنى بۇ يۇرتتىكى يات ئەللىكلەرگە ياتلىق قىلمايمىز ھەم ئوغۇللىرىمىزغىمۇ ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى ئېلىپ بەرمەيمىز؛ ■
31 بۇ يۇرتتىكى يات ئەللىكلەر شابات كۈنىدە مال-تاۋار ۋە ئاشلىقلىرىنى ئەكىلىپ ساتماقچى بولسا، شابات كۈنلىرى ياكى ھەرقايسى باشقا مۇقەددەس كۈنلەردىمۇ ئۇلاردىن قەتئىي ھېچنېمە سېتىۋالمايمىز؛ ھەر يەتتىنچى يىلى يەرنى تېرىقسىز ئاق قالدۇرىمىز ھەم بارلىق قەرزلەرنى كەچۈرۈم قىلىمىز« ـ دېيىشتى.■

مۇقەددەس تۆۋگە تەقدىم بېرىش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىلەر

32 بىز يەنە تۆۋىمىزگە ھەربىر ئادەم ھەر يىلى خۇدايىمىزنىڭ تۆۋىنىڭ خىزمەت خىراجىتى ئۈچۈن ئۈچتىن بىر شەكەل كۈمۈش بېرىشكە بەلگىلىمىلەرنى بېكىتتۇق؛
33 بۇ پۇل »تىزىلىدىغان تەقدىم نان«لار، دائىمى ئاشلىق ھەدىيەلەر، دائىمى كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، شابات كۈنى بىلەن يېڭى ئايلاردىكى كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، قەرەلى بېكىتىلگەن ھېيتلاردا قىلىنىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ئۈچۈن، ھەرخىل مۇقەددەس بۇيۇملار ئۈچۈن، ئىسرائىلغا كافارەت كەلتۈرىدىغان گۇناھ قۇربانلىقلىرى ئۈچۈن، شۇنىڭدەك خۇدايىمىزنىڭ تۆۋىدىكى بارلىق خىزمەتلەرنىڭ خراجىتى ئۈچۈن ئىشلىتىلىشۇن دەپ بەلگىلەندى. ■
34 بىز يەنە ئاتا جەمەتلىرىمىز بويىچە كاھىنلار، لاۋىيلار ۋە خەلق ئارىسىدا چەك تاشلاپ، ھەر يىلى بەلگىلەنگەن قەرەلدە خۇدايىمىزنىڭ تۆۋىگە تەۋرات قانۇنىدا پۈتۈلگىنىدەك پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ قۇربانگاھىدا قالاش ئۈچۈن ئوتۇن يەتكۈزۈپ بېرىش نۆۋەتلىرىنى بېكىتتۇق؛
35 يەنە ھەر يىلى ئېتىزىمىزدىكى تۇنجى پىشقان ھوسۇلنى، ھەممە مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ تۇنجى پىشقان مېۋىلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىگە يەتكۈزۈپ بېرىشنى، ■
36 شۇنداقلا تەۋرات قانۇنىدا پۈتۈلگىنىدەك، تۇنجى ئوغلىمىزنى ۋە كالا، قوي-ئوغلاق پادىلىرىدىن تۇنجى چارپىيىمىزنى خۇدانىڭ تۆۋىگە ئاپىرىپ، ئۇ تۆۋىدە ۋەزىپە تۆتەۋاتقان كاھىنلارغا ئەپكېلىشنى، ■
37 ھەربىر يېڭى خېمىرنىڭ دەسلەپ پىشقان نانلىرىدىن بىرنى، شۇنداقلا بارلىق »كۆتۈرمە ھەدىيە«لىرىمىزنى تەقدىم قىلىشنى، ھەرخىل دەرەخلەردىن دەسلەپكى پىشقان مېۋىلەرنى، يېڭى شاراب، يېڭى زەيتۇن مېيىنى خۇدايىمىزنىڭ تۆۋىنىڭ خەزىنە-ئامبارلىرىغا ئاپىرىپ بېرىشنى، يەنى كاھىنلارغا يەتكۈزۈپ بېرىشنى، شۇنىڭدەك ئېتىزلىرىمىزدىن چىققان ھوسۇلنىڭ ئوندىن بىرى بولغان تۆۋشرىنى لاۋىيلارغا بېرىشنى بېكىتتۇق؛ لاۋىيلار بىزنىڭ تېرىقچىلىقىمىز

■ **10:30** مىس. 16:34؛ قان. 37: ■ **10:31** مىس. 10:20؛ 10:23؛ 21:34؛ لاۋ. 2:23؛ 2:25؛ قان. 15:1-5: ■ **10:33** چۈل. 28:29؛ ■ **10:35** مىس. 19:23؛ لاۋ. 23:19؛ ■ **10:36** مىس. 2:13؛ چۈل. 13:3؛ 18:7

تاپىنىدىغان شەھەرلىرىمىزدىن چىققان ھوسۇلنىڭ ئوندىن بىرى بولغان ئۆشرىنى تاپشۇرۇۋالسۇن دەپ بېكىتتۇق؛ □ ■

38 شۇنىڭدەك، لاۋىيلار چىققان ھوسۇلنىڭ ئوندىن بىرىنى تاپشۇرۇۋالغان چاغدا ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىدىن كاھىن بولغان بىرسى ئۇلار بىلەن بىللە بولسۇن، لاۋىيلار ئەشۇ ئوندىن بىر ئۇلۇشنىڭ يەنە ئوندىن بىر ئۇلۇشىنى ئايرىپ خۇدانىڭ ئۆيىگە، ئۆزىنىڭ خەزىنە-ئامبارلىرىغا ساقلاشقا تاپشۇرسۇن دەپ بەلگىلىدۇق. ■

39 ئىسرائىللار بىلەن لاۋىيلار ئاشلىقتىن، يېڭى شارابتىن، يېڭى زەيتۇن مېيىدىن »كۆتۈرمە ھەدىيە« قىلىپ مۇقەددەس جايدىكى ئەسۋاب-ئۆسكۈنىلەر ساقلىنىدىغان خەزىنە-ئامبارلارغا، يەنى ۋەزىپە ئۆتەيدىغان كاھىن، دەرۋازىۋەن ۋە غەزەلچىلەر تۇرىدىغان جايغا تاپشۇرۇشى كېرەك. بىز خۇدايىمىزنىڭ ئۆيىنىڭ ھاجەتلىرىدىن ھەرگىز ئۆزىمىزنى تارتمايمىز!□

11

مەنسەپدارلار بىلەن پۇقرالارنىڭ جايلىشىشى

1 ئۇ چاغدا خەلق ئىچىدىكى ئەمىرلەر يېرۇسالېمدا تۇراتتى، قالغان پۇقرالار چەك تاشلىنىش بىلەن ئوندىن بىرى مۇقەددەس شەھەر يېرۇسالېمدا ئولتۇراقلىشىپ، قالغان ئوندىن توققۇزى باشقا شەھەرلەردە ئولتۇراقلاشتى.

2 تۆز ئىختىيارى بىلەن يېرۇسالېمدا ئولتۇراقلىشىشقا ئوتتۇرىغا چىققانلارغا بولسا، جامائەت ئۇلارغا بەخت-بەركەت تىلىدى.

3-4 يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن، يېرۇسالېمغا ماكانلىشىپ قالغان بەگ-ئەمىرلەر تۆۋەندىكىدەك)ئىسرائىللار، كاھىنلار، لاۋىيلار، ئىبادەتخانا خىزمەتكارلىرى ۋە سۇلايمانىنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ ئەۋلادلىرى يەھۇدىيە شەھەرلىرىدە، ھەربىرى تۆز تەۋەلىكىدە ماكانلاشقان بولسىمۇ، يەھۇدالاردىن ۋە بىنيامىنلاردىن بەزىلىرى يېرۇسالېمدا ماكانلاشتى:(ـ بۇلارنىڭ ئىچىدە، يەھۇدالاردىن: ـ پەرەزنىڭ ئەۋلادىدىن بولغان ئۇززىيانىڭ ئوغلى ئاتايا؛ ئۇززىيا زەكەريانىڭ ئوغلى، زەكەريا ئامارياىنىڭ ئوغلى، ئامارياىنىڭ شەفاتىيانىڭ ئوغلى، شەفاتىيا ماھالالېلنىڭ ئوغلى ئىدى.

5 يەنە بارۇقنىڭ ئوغلى مائاسىياھ؛ بارۇق كول-ھوزەھنىڭ ئوغلى، كول-ھوزەھ ھازايانىڭ ئوغلى، ھازايا ئادايانىڭ ئوغلى، ئادايا يوئاربنىڭ ئوغلى، يوئارب زەكەريانىڭ ئوغلى، زەكەريا شىلونىنىڭ ئوغلى. □

6 يېرۇسالېمغا ماكانلاشقان بارلىق پەرەز جەمەتىدىكىلەر جەمئىي تۆت يۈز ئاتمىش سەككىز كىشى بولۇپ، ھەممىسى ئەزمەتلەر ئىدى.

7 بىنيامىنىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن: ـ مەشۇللامنىڭ ئوغلى سالليۇ؛ مەشۇللام يوئەدنىڭ ئوغلى، يوئەد پىدايانىڭ ئوغلى، پىدايا كولايانىڭ ئوغلى، كولايا ماۋاسىياھنىڭ ئوغلى، ماۋاسىياھ ئىتىيەلنىڭ ئوغلى، ئىتىيەل يەشايانىڭ ئوغلى.

8 ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەر، گاببايي ۋە سالليي ئىدى؛ شۇلارغا مۇناسىۋەتلىك جەمئىي توققۇز يۈز يىگىرمە سەككىز كىشى ئىدى. □

9 زىكرىنىڭ ئوغلى يوئېل ئۇلارنى باشقۇرىدىغان ئەمەلدار ئىدى؛ سىنۇئاھنىڭ ئوغلى يەھۇدا شەھەرنىڭ مۇئاۋىن ھاكىمى ئىدى.□

10 كاھىنلاردىن: ـ يوئاربنىڭ ئوغلى يەدايا بىلەن ياقىن،

□ **10:37 »ھەربىر يېڭى خىمىرنىڭ دەسلەپ پىشقان نانلىرىدىن بىرنى«** ـ ئۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »سىلەر دەسلەپكى ھوسۇلدىن چىققان ئۇندىن،...)تەقدىم قىلىشنى بېكىتتۇق.«(بىراق »ئەز.» 30:44دىكى مەنىسىدىن قارىغاندا تەرجىمىمىز توغرا بولۇشى مۇمكىن.

■ **10:37** لاۋ. 17:23□ چۆل. 19:15□ 18□12: ،24 25؛ قان. 418:

■ **10:38** چۆل. 2618:

□ **10:39 »ئىسرائىللار بىلەن لاۋىيلار ئاشلىقتىن، يېڭى شارابتىن،...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا مۇشۇ جۈملىنىڭ يېشىدا »چۈنكى« باردۇر.

□ **11:5 »زەكەريا شىلونىنىڭ ئوغلى«** ـ بەزى تەرجىمىلەردە »زەكەريا شېلاھنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىدى« دەپ تەرجىمە قىلىندۇ)يار.» 12:46، »چۆل.» 20:26نى كۆرۈڭ.(□ **11:8 »شۇلارغا مۇناسىۋەتلىك جەمئىي توققۇز يۈز يىگىرمە سەككىز كىشى ئىدى«** ـ ياشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى تۆچرىشى مۇمكىن. □ **11:9 »سىنۇئاھ«** ـ ياكى »ھاسىنۇئاھ.«

11 شۇنداقلا خۇدانىڭ تۆۋىنىڭ باش غوجىدارى سېرايا، سېرايا ھىلقىيانىڭ ئوغلى، ھىلقىيا مەشۇللامنىڭ ئوغلى،
مەشۇللام زادوكنىڭ ئوغلى، زادوك مېرايوتنىڭ ئوغلى، مېرايوت ئاختىتۇبنىڭ ئوغلى ئىدى؛
12 يەنە تۆۋنىڭ قېرىنداشلىرىدىن ئىبادەتخانىدىكى خىزمەتتە بولغانلاردىن جەمئىي سەككىز يۈز يىگىرمە ئىككى كىشى
بار ئىدى؛ يەنە يەروھامنىڭ ئوغلى ئادايا بار ئىدى؛ يەروھام پېلالىيانىڭ ئوغلى، پېلالىيا ئامزىنىڭ ئوغلى، ئامزى
زەكەرىيانىڭ ئوغلى، زەكەرىيا پاشخۇرنىڭ ئوغلى، پاشخۇر مالكىيانىڭ ئوغلى ئىدى؛
13 تۆۋنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ ھەممىسى جەمەت باشلىقى بولۇپ، جەمئىي ئىككى يۈز قىرىق ئىككى كىشى ئىدى؛ يەنە
ئازارەلنىڭ ئوغلى ئاماشساي بار ئىدى؛ ئازارەل ئاخزاينىڭ ئوغلى، ئاخزاي مەشللىموتنىڭ ئوغلى، مەشللىموت
ئىممەرنىڭ ئوغلى ئىدى؛
14 يەنە تۆلارنىڭ قېرىنداشلىرىدىن، پالۋان-ئەزىمەتلەردىن، جەمئىي بىر يۈز يىگىرمە سەككىز كىشى بار ئىدى؛
گېدولىمنىڭ ئوغلى زابدىيەل تۆلارنى باشقۇرىدىغان ئەمەلدار ئىدى.
15 لاۋىيلاردىن: ـ ھاششۇبنىڭ ئوغلى شېمايا بار ئىدى؛ ھاششۇب ئازرىكامنىڭ ئوغلى، ئازرىكام ھاشابىيانىڭ ئوغلى،
ھاشابىيا بۇننىنىڭ ئوغلى ئىدى؛
16 يەنە لاۋىيلارنىڭ قەبىلە باشلىقلىرى بولغان شابىتاي بىلەن يوزاباد بولۇپ، خۇدانىڭ تۆۋىنىڭ تېشىدىكى ئىشلارغا
مەسئۇل ئىدى.
17 يەنە مىكانىڭ ئوغلى ماتتانىيا دۇئا ۋاقىتلىرىدا تەشەككۇر-رەھمەتلەر ئېيتىشقا يېتەكچىلىك قىلاتتى؛ مىكا زابدىنىڭ
ئوغلى، زابدى ئاسافنىڭ ئوغلى ئىدى؛ باكبۇكىيا قېرىنداشلىرى ئىچىدە مۇئاۋىنلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتەيتتى؛ يەنە شامۇئانىڭ
ئوغلى ئابدا بار ئىدى؛ شامۇئا گالالنىڭ ئوغلى، گالال يەدۇتۇننىڭ ئوغلى ئىدى.
18 مۇقەددەس شەھەردە تۇرۇۋاتقان لاۋىيلارنىڭ ھەممىسى ئىككى يۈز سەكسەن تۆت كىشى ئىدى.
19 دەرۋازىۋەنلەردىن: ـ دەرۋازىلاردا كۆزەتتە تۇرىدىغان ئاككۇب بىلەن تالمون ۋە ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى بار
ئىدى؛ ئۇلار جەمئىي بىر يۈز يەتمىش ئىككى كىشى ئىدى.
20 قالغان ئىسرائىللار، كاھىنلار، لاۋىيلار يەھۇدىيە شەھەرلىرىدە، ھەربىرى ئۆز مىراسىدا ماكانلاشتى.
21 ئىبادەتخانىنىڭ خىزمەتكارلىرى بولسا ئوفەل دۆڭىگە ماكانلاشتى؛ ئىبادەتخانىنىڭ خىزمەتكارلىرىنى زىخا بىلەن
گىشپا باشقۇردى.□
22 يېرۇسالېمدا لاۋىيلارنى باشقۇرغۇچى بانىنىڭ ئوغلى ئۇززى ئىدى؛ بانى ھاشابىيانىڭ ئوغلى، ھاشابىيا ماتتانىيانىڭ
ئوغلى، ماتتانىيا مىكانىڭ ئوغلى ئىدى ـ دېمەك، ئۇززا ئاسافنىڭ ئەۋلادلىرىدىن، يەنى خۇدانىڭ تۆۋىدىكى خىزمەتكە
مەسئۇل بولغان غەزەلكەشلەردىن ئىدى.
23 چۈنكى پادىشاھ ئۇلار توغرۇلۇق يارلىق چۈشۈرگەن بولۇپ، غەزەلكەشلەرنىڭ ھەر كۈنلۈك ئۈزۈق-تۈلۈكىنى،
شۇنداقلا ئۇتەيدىغان ۋەزىپىسىنى بېكىتكەنىدى.□
24 يەھۇدانىڭ ئوغلى زەراھنىڭ ئەۋلادلىرىدىن مەشەزابەلنىڭ ئوغلى پىتاھىيا پۇقرالارنىڭ بارلىق ئىشلىرىدا پادىشاھنىڭ
مەسلىھەتچىسى ئىدى.□
25 يېزا-قىشلاقلار ۋە ئۇلارغا تەۋە ئەتراپىدىكى جايلاردا يەھۇدالاردىن بەزىلىرى تۇراتتى؛ كىرىئات-ئاربا ۋە ئۇنىڭ
تەۋەسىدىكى يېزا- كەنتلەردە، دىبون ۋە ئۇنىڭ تەۋەسىدىكى يېزا- كەنتلەردە، يەكابزىيەل ۋە ئۇنىڭ تەۋەسىدىكى يېزا-
كەنتلەردە،
26 شۇنداقلا يەشۇئا، مولاداھ، بەيت-پەلەت،
27 ھازار-شۇئال، بەئەر-شىبا ۋە ئۇنىڭ تەۋەسىدىكى يېزا- كەنتلەردە،
28 زىكلاگ، مىكونا ۋە ئۇنىڭ تەۋەسىدىكى يېزا- كەنتلەردە،

□ **11:21** »ئوفەل« ـ »دۆڭ« دېگەن مەنىدە(يېرۇسالېمدىكى ئېگىز رايون ئىدى.
□ **11:23** »ھەر كۈنلۈك ئۈزۈق-تۈلۈكىنى، شۇنداقلا...« ـ يۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ھەر كۈنلۈك مەسئۇلىيىتى، يەنى...«.
□ **11:24** »پادىشاھنىڭ مەسلىھەتچىسى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پادىشاھنىڭ يېنىدا تۇرغۇچى« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »پادىشاھ« مۇشۇ يەردە
پارس پادىشاھىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

29 ئەن-رىممون، زوراھ، يارموت، □
30 زانوئاھ، ئادۇللام ۋە بۇ ئىككى يەرگە تەۋە قىشلاقلاردا، لاقىش ۋە ئۇنىڭغا تەۋە يەرلەردە، ئازىكاھ ۋە
ئۇنىڭغا تەۋە يېزا- كەنتلەردە ماكانلاشتى؛ ئۇلار ماكانلاشقان يەرلەر بەئەر-شىبادىن تاكى ھىنوم جىلغىسىغا قەدەر
سوزۇلدى.
31 بىنيامىنلار بولسا گىبا، مىكماش، ئايجا، بەيت-ئەل ۋە ئۇنىڭ تەۋەسىدىكى يېزا- كەنتلەردە، □
32 بەزىلىرى ئاناتوت، نوب، ئاننانىيا،
33 ھازور، راماھ، گىتتائىم،
34 ھادىد، زەبوئىم، نىباللات،
35 لود، ئونو، شۇنداقلا ھۇنەرۋەنلەر جىلغىسىدا ماكانلاشقانىدى.
36 ئەسلىدە يەھۇدىيەگە تەۋەلىكىگە لاۋىيلار قىسىملىرىدىن بەزىلىرى بىنيامىن قەبىلىسىنىڭ زېمىنىغا ماكانلاشتى.

12

بىرىنچى »قايتىش«تا قايتىپ كەلگەن كاھىنلار ۋە لاۋىيلار

1 شېئالتىيەلنىڭ ئوغلى زەرۇببابەل ۋە يەشۇئا بىلەن بىرلىكتە سۈرگۈنلۈكتىن چىققان كاھىن ۋە لاۋىيلار تۆۋەندىكىلەر:
ـ كاھىنلار سېرايا، يەرەمىيا، ئەزرا، □
2 ئامارىيا، مالۇق، ھاتۇش،
3 شېكانىيا، رەھۇم، مەرەموت،
4 ئىددو، گىننىتوي، ئابىيا، □
5 مىيامىن، مائادىيا، بىلگاھ،
6 شېمايا، يوئارىب، يەدايا،
7 سالLو، ئاموك، ھىلقىيا ۋە يەدايا. بۇلار بولسا يەشۇئانىڭ كۈنلىرىدە كاھىن بولغانلار ۋە ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ
جەمەت باشلىقلىرى ئىدى.
8 لاۋىيلاردىن بولسا يەشۇئا، بىننۇئەي، كادمىيەل، شەرەبىيا، يەھۇدا، ماتتانىيالار؛ ماتتانىيا ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى
تەشەككۈر-رەھمەتلەر ئېيتىشقا مەسئۇل بولدى.
9 ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى باكبۇكىيا بىلەن ئۇنىنى نۇۋىتى بويىچە ئۇلار بىلەن ئۇدۇلمۇئۇدۇل خىزمەتتە تۇراتتى.
10 يەشۇئادىن يوياكىم تۇرەلدى، يوياكىمدىن ئەلىياشىب تۇرەلدى، ئەلىياشىبتىن يويادا تۇرەلدى، □
11 يويادادىن يوناتان تۇرەلدى، يوناتاندىن ياددۇئا تۇرەلدى.
12 يوياكىمنىڭ كۈنلىرىدە كاھىنلاردىن جەمەت باشلىقى بولغانلار مۇنۇلار: ـ سېرايا جەمەتىگە مېرايا؛ يەرەمىيا
جەمەتىگە ھاننانىيا؛
13 ئەزرا جەمەتىگە مەشۇللام؛ ئامارىيا جەمەتىگە يەھوھانان؛
14 مېلىكۇ جەمەتىگە يوناتان؛ شەبانىيا جەمەتىگە يۈسۈپ؛ □
15 ھارىم جەمەتىگە ئادنا؛ مېرايوت جەمەتىگە ھەلكاي؛
16 ئىددو جەمەتىگە زەكەريا؛ گىننىتون جەمەتىگە مەشۇللام؛
17 ئابىيا جەمەتىگە زىكرى؛ مىنيامىن بىلەن موئادىيالارنىڭ جەمەتىگە پىلتاي؛

□ 11:29 »زوراھ« ـ ياكى »زورىئاھ.«
□ 11:31 »ئايجا« ـ »ئايجا«نىڭ يەنە بىر ئىسمى »ئاي.«
□ 12:1 »...□□□□□□□□ سېرايا، يەرەمىيا، ئەزرا،...« ـ بۇ ئەزرا »ئەزرا« دېگەن كىتابتىكى »ئەزرا« ئەمەس. »تەۋراتشۇناس ئەزرا« بولسا،
زەرۇببابەلدىن 90 يىلدىن كېيىن يېرۇسالېمغا كەلگەن. □ 12:4 »گىننىتوي« ـ ياكى »گىننىتون.« □ 12:10 »يويادا« ـ ياكى »يەھويادا.«
□ 12:14 »مېلىكۇ« ـ ياكى »مالۇق.« »شەبانىيا« ـ بەزى قەدىمىي كۆچۈرمىلەردە »شېكانىيا« دېيىلدۇ.

18 بىلگاھ جەمەتىگە شامۇئا، شىمايا جەمەتىگە يەھوناتان،
19 يوئارىب جەمەتىگە ماتتىناي، يەدايا جەمەتىگە ئۇززى،
20 ساللاي جەمەتىگە كاللاي، ئاموك جەمەتىگە ئېبەر، □
21 ھىلقىيا جەمەتىگە ھاسابىيا، يەدايا جەمەتىگە نەتانەل.
22 ئەلياشىب، يويادا، يوھانان ۋە يادداۋۇتانىڭ كۈنلىرىدە لاۋىيلارنىڭ جەمەت باشلىقلىرى تىزىملانغان ۋە ئوخشاشلا، پارس پادىشاھى داريئۇس تەختتىكى چاغلارغىچە كاھىنلارمۇ تىزىملىنىپ كەلگەن.
23 جەمەت باشلىقى بولغان لاۋىيلار تاكى ئەلياشىبنىڭ نەۋرىسى يوھاناننىڭ ۋاقتىغىچە تەزكىرىنامىدە تىزىملىنىپ كەلگەن. □ ■
24 لاۋىيلارنىڭ جەمەت باشلىقى بولغان ھاسابىيا، شەرەبىيا، كادمىيەلنىڭ ئوغلى يەشۇئالار قېرىنداشلىرى بىلەن ئۇدۇلمۇئۇدۇل تۇرۇپ، خۇدانىڭ ئادىمى داۋۇتنىڭ ئەمرى بويىچە نۆۋەتلىشىپ مەدھىيە-مۇناجات، تەشەككۇر-رەھمەتلەر ئېيتىپ تۇراتتى.
25 ماتتانىيا، باكبۇكىيا، ئوبادىيا، مەشۇللام، تالمون بىلەن ئاككۇبلار دەرۋازىۋەنلەر بولۇپ، سېپىل قوۋۇقلىرىنىڭ ئامبارلىرىغا قارايتتى.
26 بۇ كىشىلەر يوزاداكنىڭ نەۋرىسى، يەشۇئانىڭ ئوغلى يوياكىمنىڭ كۈنلىرىدە، شۇنىڭدەك ۋالىي نەھەمىيا بىلەن تەۋراتشۇناس كاھىن ئەزرانىڭ كۈنلىرىدە ۋەزىپىگە تەينىلەنگەن.□

يېڭى سېپىلنىڭ خۇداغا ئاتاپ تاپشۇرۇلۇشى

27 يېرۇسالېم سېپىلىنى خۇداغا ئاتاپ تاپشۇرۇش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلىدىغان چاغدا، جاماەت لاۋىيلارنى تۇرغان ھەرقايسى جايلاردىن ئىزدەپ تېپىپ، ئۇلارنى تەشەككۇر-رەھمەتلەر ئېيتىش، غەزەل ئوقۇش، چاڭ، تەمبۇر ۋە چىلتارلارنى چېلىشقا، خۇشال-خۇراملىق بىلەن ئاتاپ تاپشۇرۇلۇش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈشكە يېرۇسالېمغا ئېلىپ كەلدى.
28 غەزەلكەشلار يېرۇسالېمنىڭ ئەتراپىدىكى تۇزلەكلىكتىن، نىتوفاتلىقلارنىڭ يېزا-كەنتلىرىدىن،
29 بەيت-گىلگالدىن، گېبا بىلەن ئازماۋەت ئېتىزلىقلىرىدىن يىغلىغاندىكى، چۈنكى غەزەلكەشلار يېرۇسالېمنىڭ تۆت ئەتراپىغا ئۆزلىرىگە مەھەللە-قىشلاقلار قۇرۇۋالغاندىكى.
30 كاھىنلار بىلەن لاۋىيلار ئۆزلىرىنى پاكلىدى، ئاندىن خەلقنى ۋە سېپىل دەرۋازىلىرىنى ھەم سېپىلنىڭ ئۆزىنىمۇ پاكلىدى.
31 مەن نەھەمىيا يەھۇدانىڭ ئەمىرلىرىنى باشلاپ سېپىلغا چىقىپ، تەشەككۇر-ھەمدۇسانا ئوقۇيدىغان ئىككى چوڭ ئەترەت ئادەمنى ئۆيۈشتۈردۇم، بىر ئەترەت سېپىلنىڭ ئوڭ تەرىپىدە »تېزەك قوۋۇق«غا قاراپ ماڭدى،
32 ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن ھوشايا بىلەن يەھۇدانىڭ ئەمىرلىرىنىڭ يېرىمى ماڭدى؛
33 يەنە ئازارىيا، ئەزرا، مەشۇللام،
34 يەھۇدا، بىنيامىن، شىمايا، يەرەمىياۋ ماڭدى؛
35 شۇنىڭدەك كاھىنلارنىڭ ئوغۇللىرىدىن بەزىلىرى قوللىرىغا كاناي ئالغان ھالدا ماڭدى: ـ ئۇلاردىن يوناتاننىڭ ئوغلى زەكەريا بار ئىدى)يوناتان شىمايانىڭ ئوغلى، شىمايا ماتتانىيانىڭ ئوغلى، ماتتانىيا مىكايانىڭ ئوغلى، مىكايا زاككۇرنىڭ ئوغلى، زاككۇر ئاسافنىڭ ئوغلى ئىدى.(

□ 12:20 »ساللاي« ـ ياكى »ساللۇ.«
□ 12:23 »ئەلياشىبنىڭ نەۋرىسى« ـ ئىبراني تىلىدا »ئەلياشىبنىڭ ئوغلى.« »تەزكىرنامە« ـ بۇ كىتاب تەۋراتتىكى »تارىخ-تەزكىرە« دېگەن قىسىم ئەمەس؛ »تارىخ-تەزكىرە«دە نۆۋەتداق تىزىملىك يوق.
■ 12:23 1تار. 349-10:
□ 12:26 »بۇ كىشىلەر ... ۋالىي نەھەمىيا بىلەن تەۋراتشۇناس كاھىن ئەزرانىڭ كۈنلىرىدە ۋەزىپىگە تەينىلەنگەن« ـ لاۋىيلار ۋە كاھىنلارنىڭ نەسەبنامىلىرى نېمىشقا شۇنچە مۇھىم؟ ئۆزىنىڭ كېلىپ چىقىشى ئىسپاتلانمىغانلار كاھىنلىق خىزمەتتە ياكى ئىبادەتخانىدىكى لاۋىيلارغا ئائىت خىزمەتتە بولۇشقا مۇيەسسەر بولالمايتتى. بۇگۈنگە قەدەر يەھۇدىيلار ئارىسىدا كىملەر لاۋىيلاردىن، كىملەر كاھىنلار جەمەتىدىن ئىكەنلىكى خاتىرىلىنىپ كەلمەكتە.

36 ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىدىن شېمايا، ئازارەل، مىلالاي، جىلالاي، مائاپى، نەتانەل، يەھۇدا، ھاناننىيالار بار ئىدى؛
ئۇلار قوللىرىغا خۇدانىڭ ئادىمى داۋۇتنىڭ سازلىرىنى ئېلىشقانىدى، تەۋراتشۇناس ئەزرا ئۇلارنىڭ بېشىدا ماڭغانىدى.
37 ئۇلار »بۇلاق قوۋۇقى«غا كېلىپ »داۋۇتنىڭ شەھىرى«نىڭ پەلەمپىيىگە چىقىپ، »داۋۇتنىڭ ئوردىسى«دىن
ئوتتۇپ، كۈنچىقىش تەرەپتىكى »سۇ قوۋۇقى«غا كەلدى.
38 تەشەككۇر-ھەمدۇسانا ئوقۇيدىغان ئىككىنچى ئەترەت سول تەرەپ بىلەن ماڭدى، مەن ۋە جامائەتنىڭ
يېرىمى ئۇلارنىڭ ئارقىدىن مېڭىپ، سېپىل ئۈستىدە »خۇمدانلار مۇنارى«دىن ئوتتۇپ، ئۇدۇل » كەڭ سېپىل«غىچە
مېڭىپ،□
39 »ئەفرائىم قوۋۇقى«، »كونا قوۋۇق«، »بېلىق قوۋۇقى« ئۈستىدىن ئوتتۇپ، »ھاناننىيەل مۇنارى« ۋە »يۈزنىڭ
مۇنارى«دىن ئوتتۇپ، ئۇدۇل »قوي قوۋۇقى«غا كېلىپ، ئاندىن »قاراۋۇللار قوۋۇقى«دا توختىدۇق. □
40 ئاندىن تەشەككۇر-ھەمدۇسانا ئوقۇيدىغان ئىككى ئەترەت ئادەم خۇدانىڭ ئۆيىدە ئۆز ئورۇنلىرىدا تۇردى؛ مەن
بىلەن ئەمەلدارلارنىڭ يېرىمىمۇ شۇ يەردە تۇردۇق؛
41 كاھىنلاردىن ئېلىئاكىم، ماتاسىياھ، مىنيامىن، مىگايا، ئەلىيويناي، زەكەريا بىلەن ھاناننىيالار كارنايلىرىنى ئېلىپ
تۇرۇشتى؛
42 يەنە ماتاسىياھ، شېمايا، ئەلىئازار، ئۇززى، يەھوھانان، مالكىيا، ئېلام بىلەن ئېزەرمۇ تۇرۇشتى؛ غەزەلكەشلەر
يىزراقىيانىڭ يېتەكچىلىكىدە جاراڭلىق غەزەل ئوقۇشتى.
43 شۇ كۈنى جامائەت ناھايىتى چوڭ كۆلەملىك قۇربانلىقلارنى سۇندى ھەم بەك خۇشال بولۇپ كېتىشتى، چۈنكى
خۇدا ئۇلارنى زور شادلىق بىلەن شادلاندۇرغانىدى؛ ئاياللار بىلەن باللارمۇ شۇنداق شادلاندى؛ يېرۇسالېمدىكى بۇ
خۇشاللىق سادالىرى يىراق-يىراقلارغا ئاڭلاندى.

لاۋىيلار بىلەن كاھىنلارغا كېرەكلىك نەرسىلەرنىڭ ھازىرلىنىشى

44 ئۇ چاغدا بىر قىسىم كىشىلەر كۆتۈرمە قۇربانلىقلار، دەسلەپكى پىشقان ھوسۇللار ۋە ئۆشرىلەرنى ساقلايدىغان
خەزىنە-ئامبارلارغا مەسئۇل بولۇشقا تەيىنلەندى؛ ھەرقايسى شەھەرلەردىكى ئېتىزلىقلاردىن، تەۋرات قانۇنىدا
كاھىنلارغا ۋە لاۋىيلارغا بېرىشكە بەلگىلەنگەن ئۇلۇشلار شۇ يەردە ساقلىناتتى. چۈنكى يەھۇدا خەلقى ئۆز خىزمىتىدە
تۇرۇۋاتقان كاھىنلار بىلەن لاۋىيلاردىن خۇشال ئىدى.
45 كاھىنلار بىلەن لاۋىيلار، غەزەلكەشلەر بىلەن دەرۋازىۋەنلەرمۇ، ئۆز خۇداسىنىڭ تاپىلىغان ۋەزىپىسىنى ۋە
شۇنىڭدەك پاكلاش ۋەزىپىسىنىڭ ھەممىسىنى داۋۇتنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئوغلى سۇلايمانىنىڭ ئەمرى بويىچە ئۆتەيتتى. ■
46 چۈنكى قەدىمدە، داۋۇتنىڭ ۋە ئاسافنىڭ كۈنلىرىدە، غەزەلكەشلەرگە يېتەكچىلىك قىلىشقا ھەم خۇداغا
تەشەككۇر-ھەمدۇسانا كۈيلىرىنى ئوقۇشقا يېتەكچىلەر بولغانىدى.
47 زەرۇببابەلنىڭ كۈنلىرىدە ۋە ئەھەمىيانىڭ كۈنلىرىدە غەزەلكەشلەرنىڭ ۋە دەرۋازىۋەنلەرنىڭ ئۇلۇشلىرىنى،
ھەر كۈنلۈك تەمىناتىنى پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى بېرەتتى؛ ئۇلار يەنە لاۋىيلار ئۈچۈن مۇقەددەس ھىسابلانغان
نەرسىلەرنى ئۈلەشتۈرۈپ بېرەتتى؛ لاۋىيلارمۇ مۇقەددەس ھىسابلانغان نەرسىلەردىن ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرىغا بېرىپ
تۇراتتى.

13

ئاممونىيلار بىلەن موئابىيلارنىڭ مۇقەددەس ئۆيگە كىرىشىگە رۇخسەت قىلىنماسلىقى

□ 12:38 »سول تەرەپ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »تەتۈر تەرەپ.« □ 12:39 »يۈزنىڭ مۇنارى« ـ ياكى »مېئاھنىڭ مۇنارى.« »قاراۋۇللار قوۋۇقى« ـ ياكى »زىندان دەرۋازىسى.«
■ 12:45 1تار. 25

1 شۇ كۈندە مۇسانىڭ كىتابى جامائەت ئالدىدا ئوقۇپ بېرىلدى، كىتابتا: ئاممونىيلار بىلەن موئابىيلار مەڭگۈ
خۇدانىڭ جامائىتىگە كىرمىسۇن، ■
2 چۈنكى ئۇلار ئىسرائىللارنى ئوزۇقلۇق ۋە سۇ ئەكىلىپ قارشى ئالماي، ئەكسىچە ئۇلارنى قارغاشقا بالائامنى
يالليۇالغان؛ ھالبۇكى، خۇدايىمىز ئۇ قارغاشلارنى بەخت-بەركەتكە ئايلاندۇرۇۋەتكەن، دەپ يېزىلغان سۆزلەر چىقتى.
■ □
3 شۇنداق بولدىكى، جامائەت بۇ قانۇن سۆزلىرىنى ئاڭلاپ بارلىق شالغۇت كىشىلەرنى ئىلغاپ چىقىرىۋەتتى.

توبىيانىڭ تۆي سايمانلىرىنىڭ چىقىرىپ تاشلىنىشى

4 بۇ ئىشتىن ئاۋۋال، خۇدايىمىزنىڭ تۆيىنىڭ خەزىنىسىنى باشقۇرۇشقا مەسئۇل كاھىن ئەلياشىب توبىيانىڭ تۇغقىنى
بولۇپ، □
5 ئۇنىڭغا كەڭرى بىر تۆينى تەييارلاپ بەرگەنىدى. شۇ تۆيدە ئىلگىرى ئاشلىق ھەدىيەلەر، مەستىكى، قاچا-قۇچا،
شۇنىڭدەك لاۋىيلار، غەزەلچىلەر ۋە دەرۋازىۋەنلەرگە بېرىشكە بۇيرۇلغان ئاشلىق تۆشرىلەر، يېڭى شاراب ۋە يېڭى
زەيتۇن مېيى، شۇنداقلا كاھىنلارغا ئاتالغان » كۆتۈرمە قۇربانلىق«لار ساقلىناتتى.
6 بۇ ۋاقىتلاردا مەن يېرۇسالېمدا ئەمەس ئىدىم؛ چۈنكى بابىل پادىشاھى ئارتاخشاستانىڭ ئوتتۇز ئىككىنچى يىلى مەن
پادىشاھنىڭ يېنىغا قايتىپ كەتكەنىدىم؛ بىر مەزگىلدىن كېيىن مەن يەنە پادىشاھتىن رۇخسەت ئېلىپ
7 يېرۇسالېمغا قايتىپ بارسام، ئەلياشىبنىڭ خۇدانىڭ تۆيىدىكى ھويلىلاردا توبىياغا تۆي ھازىرلاپ بەرگەنلىكىدەك
رەزىل ئىشنى ئۇقتۇم.
8 بۇ ئىش مېنى قاتتىق ئازابلىدى، مەن توبىيانىڭ تۆيىدىكى بارلىق تۆي جاھازلىرىنى قويماي تالاغا تاشلاتقۇزىۋەتتىم.
9 مەن يەنە ئەمر قىلىپ، ئۇ تۆيلەرنى پاكلاتقۇزۇپ، ئاندىن خۇدانىڭ تۆيىدىكى قاچا-قۇچا، ئاشلىق ھەدىيەلەر بىلەن
مەستىكنى ئۇ يەرگە ئەكىرگۈزۈپ قويدۇم.

لاۋىيلارغا ھەدىيە قىلىنىدىغان تۆشرىلەرنىڭ يېڭىۋاشتىن بېكىتىلىشى

10 مەن يەنە خەقلەرنىڭ لاۋىيلارنىڭ ئېلىشقا تېگىشلىك ئۇلۇشلىرىنى بەرمىگەنلىكىنى، ھەتتا ۋەزىپىگە قويۇلغان
لاۋىيلار بىلەن غەزەلچىلەرنىڭ ھەربىرىنىڭ تۆز يەر-ئېتىزلىقىغا قېچىپ كەتكەنلىكىنى بايقىدىم؛
11 شۇڭا مەن ئەمەلدارلار بىلەن سوقۇشۇپ، ئۇلارنى ئەيىبلەپ: ـ نېمىشقا خۇدانىڭ تۆيى شۇنداق تاشلۇۋېتىلدى؟!
ـ دەپ، لاۋىيلارنى يىغىپ ئۇلارنى ئىلگىركى ئورنىغا يېڭىۋاشتىن تۇرغۇزدۇم. □
12 ئاندىن بارلىق يەھۇدىيە خەلقى ئاشلىق تۆشرىسىنى، يېڭى شاراب ۋە يېڭى زەيتۇن مېيىنى خەزىنە-ئامبارلىرىغا ئېلىپ
كېلىپ تاپشۇردى.
13 مەن خەزىنە-ئامبارلارغا مەسئۇل بولۇشقا خەزىنىچى-ئامبارچىلارنى تەيىنلىدىم؛ ئۇلار كاھىن شەلەمىيا،
تەۋراتشۇناس زادوك بىلەن لاۋىيلاردىن بولغان پېدايا ئىدى؛ ئۇلارنىڭ قول ئاستىدا ماتتانىيانىڭ نەۋرىسى،
زاككۇرنىڭ ئوغلى ھانان بار ئىدى؛ چۈنكى بۇلارنىڭ ھەممىسى سادىق، ئىشەنچلىك دەپ ھېسابلىناتتى؛ ئۇلارنىڭ
ۋەزىپىسى قېرىنداشلىرىغا تېگىشلىك ئۇلۇشلارنى ئۈلەشتۈرۈپ بېرىش ئىدى.
14 ـ »ئاھ خۇدايىم، مۇشۇ ئىش يۈزىسىدىن مېنى ياد ئەيلىگەيسەن، خۇدايىمنىڭ تۆيى ۋە ئۇنىڭغا ئائىت خىزمەتلەر
ئۈچۈن كۆرسەتكەن مېھرىمنى تۆچۈرۈۋەتمىگەيسەن«!□

■ **13:1** قان. 23□2: 4، 5
□ **13:2** »**خۇدايىمىز ئۇ قارغاشلارنى بەخت-بەركەتكە ئايلاندۇرۇۋەتكەن**« ـ »قان.» 5:23نى كۆرۈڭ. »رۇت«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە شۇ ئىش توغرۇلۇق توختىلىمىز. ■ **13:2** چۈل. 5:22□ يە. 924: □ **13:4** » **كاھىن ئەلياشىب توبىيانىڭ تۇغقىنى بولۇپ...**« ـ ياكى » كاھىن ئەلياشىب توبىيا بىلەن قويۇق مۇناسىۋەتتە بولۇپ...«. □ **13:11** »**لاۋىيلارنى يىغىپ**« ـ ئىبرانىي تىلدا »ئۇلارنى يىغىپ.« □ **13:14** »**ئۇنىڭغا ئائىت خىزمەتلەر**« ـ ياكى »ئۇنىڭ)يەنى، ئىبادەتخانىنىڭ(خىزمەتچىلىرى.«

خەلققە شابات كۈننى ھۆرمەتلەشنى جېكلەش

15 شۇ كۈنلەردىمۇ مەن يەھۇدىيەدە بەزىلەرنىڭ شابات كۈنلىرىدە شاراب كۆچلەكلىرىنى چەيلەۋاتقىنىنى، تۇنچىلەرنى
باغلاپ، بۇلارنى ۋە شۇنىڭدەك شاراب، ئۈزۈم، ئەنجۈر ۋە ھەرخىل يۈكلەرنى ئېشەكلەرگە ئارتىپ، توشۇپ
يۈرگەنلىكىنى كۆردۇم؛ ئۇلار بۇلارنى يېرۇسالېمغا شابات كۈندە ئېلىپ كىردى؛ ئۇلارنىڭ مۇشۇ ئاش-تۇلۇكلەرنى
سېتىپ يۈرگەن كۈنى مەن ئۇلارنى گۇۋاھلىق بېرىپ ئاگاھلاندۇرۇپ قويدۇم.
16 يەنە يەھۇدىيەدە تۇرۇۋاتقان بەزى تۇرلۇقلار بېلىق ۋە ھەرخىل مال-تاۋارلارنى توشۇپ كېلىپ شابات كۈنى
يەھۇدىيەلىكلەرگە ساتىدىكەن، يەنە كېلىپ بۇلارنى يېرۇسالېمدا ساتىدىكەن! □
17 شۇ سەۋەبتىن مەن يەھۇدىيە ئەمىرلىرى بىلەن سوقۇشۇپ، ئۇلارنى ئەيىبلەپ: ـ سىلەرنىڭ شابات كۈنىنى
بۇلغاپ، رەزىل ئىش قىلغىنىڭلار نېمىسى؟ ■
18 ئىلگىرى ئاتا-بوۋاكلار ئوخشاش ئىشنى قىلغان ئەمەسمۇ، شۇنىڭ بىلەن خۇدايىمىز بىزنىڭ ۋېشىمىزغا ۋە بۇ شەھەرگە
ھازىرقى بۇ بالا-يىتىپەتنى ياغدۇرغان ئەمەسمۇ؟ ئەمدى سىلەر شابات كۈنىنى بۇلغاپ، ئىسرائىلنىڭ ۋېشىغا خۇدانىڭ
غەزىپىنى تېخىمۇ ياغدۇرىدىغان بولدۇڭلار، دېدىم.
19 شۇڭا، شۇنداق بولدىكى، شابات كۈندىن ئىلگىرى، گۈگۈم سايىسى يېرۇسالېم قوۋۇقلىرىغا چۈشكەن ۋاقتىدا،
مەن شەھەر قوۋۇقلىرىنى ئېتىشنى بۇيرۇدۇم ۋە شۇنىڭدەك شابات كۈنى تۈتۈپ كەتكۈچە قوۋۇقلارنى ئېچماسلىق
توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈردۇم. مەن يەنە ھېچقانداق يۈكنىڭ توشۇلۇپ قوۋۇقلاردىن كىرگۈزۈلمەسلىكى ئۈچۈن
خىزمەتكارلىرىمنىڭ بەزىلىرىنى شەھەر قوۋۇقلىرىغا كۆزەتچى قىلىپ تۇرغۇزۇپ قويدۇم. □
20 شۇنداق بولسىمۇ سودىگەرلەر ۋە ھەرخىل مال-تاۋار ساتىدىغانلار بىر-ئىككى قېتىم يېرۇسالېمنىڭ سىرتىدا تۇنىدى.
21 مەن ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ: ـ سىلەر نېمىشقا سېپىلنىڭ ئالدىدا تۇنەيسىلەر؟ يەنە شۇنداق قىلىدىغان بولسا ئاگلار،
مەن ئۈستۈڭلارغا قول سالىمەن، دېۋېدىم، ئۇلار شۇنىڭدىن باشلاپ شابات كۈندە كەلمىدى. □
22 ئاندىن شابات كۈننىڭ مۇقەددەسلىكىنى ساقلاش ئۈچۈن، مەن لاۋىيلارغا: ـ ئۆزۈڭلارنى پاكلاڭلار، ئاندىن
كېلىپ سېپىل دەرۋازىلىرىنى بېقىڭلار، دېدىم.
ـ »ئى خۇدايىم، مۇشۇ ئىش يۈزىسىدىمۇ مېنى ياد ئەيلىگەيسەن، ئۆزۈڭنىڭ زور ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بىلەن مېنى
ئايىغايسەن«!

يات ئەللىكەر بىلەن نىكاھلىنىشنىڭ مەنئى قىلىنىشى

23 شۇ كۈنلەردە مەن يەنە ئاشدود، ئامموت ۋە موئاب قىزلىرىنى خوتۇنلۇققا ئالغان بەزى يەھۇدالارنى بايقىدىم.
24 ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرىنىڭ يېرىمى ئاشدودچە سۆزلەيدىكەن)ۋە ياكى يۇقىرىقى ئەللەرنىڭ بىرىنىڭ تىلىدا سۆزلەيدىغان(
ۋە يەھۇدىي تىلىدا شۇزلىيەلمەيدىكەن.
25 مەن ئۇلارنى سوقۇشۇپ ئەيىبلىدىم، ئۇلارنى قارغىدىم، بىر نەچچىسىنى ئۇرۇپ چاچ-ساقاللىرىنى يۇلدۇم، خۇدانىڭ
نامى بىلەن قەسەم ئىچكۈزۈپ: ـ سىلەرنىڭ قىزلىرىڭلارنى ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرىغا بەرمەيسىلەر، ئوغۇللىرىڭلارغىمۇ،
ئۆزۈڭلارغىمۇ ئۇلاردىن قىز ئالمايسىلەر!
26 ئىسرائىل پادىشاھى سۈلايمان مۇشۇنداق ئىشلاردا گۇناھ سادىر قىلغان ئەمەسمۇ؟ نۇرغۇن ئەللەر ئارىسىدا ئۇنىڭغا
ئوخشاش ھېچقانداق پادىشاھ يوق ئىدى؛ ئۇ ئۆز خۇداسى تەرىپىدىن سۆيۈلگەن، خۇدا ئۇنى پۈتكۈل ئىسرائىل

□ **13:16 »يەھۇدىيەدە تۇرۇۋاتقان..«** ـ ياكى »يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقان..«. ئىبراني تىلىدا »شۇ يەردە تۇرۇۋاتقان..«.
■ **13:17** مىس. 8:20□ لاۋ. 3019:
□ **13:19 »شابات كۈندىن ئىلگىرى«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئوتىۋرا شەرقتە يېكى كۈن كەچتە، كۈن پېتىشى بىلەن باشلىنىدۇ)مەسىلەن، »يار.« 5:1نى كۆرۈڭ.(
□ **13:21 »مەن ئۈستۈڭلارغا قول سالىمەن«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۈستۈڭلارغا بىر قول ئەۋەتىمەن« ـ بۇ ئىبراني تىلىدا)يېنىك بىر ئېپادە بولغاچقا(يۇمۇرلۇق گەپ ئىدى.

ئۇستىگە پادىشاھ قىلىپ تىكلىگەن بولسىمۇ، لېكىن ھەتتا ئۆتىمۇ يات ئەللىك ئايالار ئازدۇرۇپ گۇناھقا پاتقۇزغان.
■
27 ئەمدى سىلەرنىڭ گېپىگىلارغا كىرىپ بۇنداق چوڭ رەزىللىك قىلىپ، يات ئەللىك قىزلارنى ئېلىپ خۇدايىمىزغا ۋاپاسىزلىق قىلىمىزمۇ؟ ـ دېدىم.
28 باش كاھىن ئەلىياشىبنىڭ نەۋرىسى، يويادانىڭ ئوغۇللىرىدىن بىرى ھورونلۇق سانباللاتنىڭ كۈيئوغلى ئىدى؛ مەن ئۇنى يېنىمدىن قوغلىۋەتتىم.
29 ـ »ئى خۇدايىم، سەن ئۇلارنى يادىڭدا تۇتقايسەن، چۈنكى ئۇلار كاھىنلىققا داغ تەگكۈزگۈچىلەر، كاھىنلىق ھەم لاۋىيلارغا تەۋە ئەھدىنىمۇ بۇلغىغۇچىلاردۇر.«!
30 شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇلارنى يات ئەللىكلەرنىڭ بۇلغاشلىرىدىن نېرى قىلىپ پاكلاندۇردۇم ۋە كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىلىرىنىمۇ يېڭۈاشتىن بەلگىلەپ، ھەركىمنى ئۆزىنىڭ ئىشىغا ئىگە قىلدىم.
31 مەن يەنە ئۆز ۋاقتىدا ئوتۇن-ياغاچ ئېلىپ كېلىنىشنى ۋە دەسلەپكى ھوسۇلنى يەتكۈزۈپ تۇرۇشقىمۇ ئادەم ئورۇنلاشتۇردۇم.

»ئاھ خۇدايىم، مېنى يادىڭدا تۇتۇپ، ماڭا شاپائەت كۆرسەتكەيسەن.«!

■ **13:26** 1پاد. 4:11 1پاد. 13:3 2تار. 12:1

ئەستەر

پادشاھ ئاھاشۋېروشنىڭ ۋەزىر-ۋۇزىرالارغا كاتتا زىياپەت بېرىشى

1 ئاھاشۋېروش)ھىندىستاندىن ھەبەشىستانغىچە بىر يۈز يىگىرمە يەتتە تۈلكىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغان ئاھاشۋېروش(نىڭ
تەختتىكى كۈنلىردە شۇنداق بىر ۋەقە بولدى: ـ □
2 شۇ كۈنلەردە، تۆ پادشاھ ئاھاشۋېروش شۇشان قەلئەسىدىكى شاھانە تەختىدە ئولتۇرغىنىدا، □
3 تۆ سەلتەنەت سۈرۈپ ئۈچىنچى يىلى بارلىق ئەمىرلىرى ۋە بەگ-ھاكىملىرىغا زىياپەت بەردى؛ پارس ۋە مېدىئانىڭ
قوشۇنى، شۇنىڭدەك ھەرقايسى تۈلكىلەرنىڭ ئېسىلزادىلىرى ۋە بەگلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر بولدى. □
4 تۆ سەلتەنىتىنىڭ بايلىقىنىڭ شانۇ-شەۋكىتى ۋە ھەيۋىتىنىڭ كاتتا جۇلاسىنى كۆپ كۈنلەر، يەنى بىر يۈز سەكسەن
كۈن كۆرگەزمە قىلدى. □
5 بۇ كۈنلەر تۈگىگەن كېيىن پادشاھ يەنە شۇشان قەلئەسىدىكى بارلىق خەلققە چوڭ-كىچىك دېمەي،
ئوردىنىڭ چارىبېغىدىكى ھويلىدا يەتتە كۈن زىياپەت بەردى.
6 ئۇ يەر ئاق ۋە كۆك كەندىر يىپتىن توقۇلغان پەردىلەر بىلەن بېزەلگەن بولۇپ، بۇ پەردىلەر مەرمەر تاش تۈۋرۈكلەرگە
بېكىتىلگەن كۈمۈش ھالقىلارغا ئاق رەڭلىك كەندىر يىپ ۋە سۆسۈن يۇڭگۈق شوينىلار بىلەن ئېسىلغاندىكى؛ ئاق
قاشتاش ۋە ئاق مەرمەر تاشلار، سەدەپ ۋە قارا مەرمەر تاشلار ياتقۇزۇلغان مەيدان ئۈستىگە ئالتۇن-كۈمۈشتىن
ياسالغان دىۋانلار قويۇلغانىدى. □
7 ئىچىملىكلەر ئالتۇن جاملاردا تۇتۇپ ئىچىلەتتى؛ جاملار بىر-بىرىگە ئوخشىمايتتى؛ شاھانە مەي-شارابلار پادىشاھنىڭ
سەلتەنىتىگە يارىشا مول ئىدى.
8 شاراب ئىچىش قائىدىسى بويىچە، زورلاشقا رۇخسەت قىلىنمايتتى؛ چۈنكى پادشاھ ئوردىدىكى بارلىق
غوجىدارلارغا، ھەركىمنىڭ ئىچىشى ئۆز خاھىشى بويىچە بولسۇن، دەپ بېكىتىپ بەرگەنىدى.
9 خانىش ۋاشتىمۇ پادىشاھ ئاھاشۋېروشنىڭ ئوردىسىدا ئاياللار ئۈچۈن زىياپەت بەردى.

خانىش ۋاشتىنىڭ يارلىققا قارشىلىق كۆرسىتىشى

10 يەتتىنچى كۈنى ئاھاشۋېروش پادىشاھ شارابتىن كەيپى چاغ بولغىنىدا، ئالدىدا خىزمەتتىكى تۆرغان مەھۇمان، بىزتا،
ھاربونا، بىگتا، ئاباگتا، زېتار، كاركاس دېگەن يەتتە ھەرەمئاغىسىنى □
11 خانىش ۋاشتىنىڭ پۈقرالار ۋە ئەمىرلەرنىڭ ئالدىدا گۈزەللىكىنى كۆرسەتسۇن دەپ، ئۇنى خانىشلىق تاجىنى
كىيىپ كېلىشكە چارقىرغىلى ئەۋەتتى؛ چۈنكى ئۇ تولىمۇ چىرايلىق ئىدى.
12 لېكىن ھەرەمئاغىلىرى خانىش ۋاشتىغا پادىشاھنىڭ ئەمرىنى يەتكۈزگەندە، ئۇ كېلىشنى رەت قىلدى؛ شۇنىڭ
بىلەن پادىشاھ ئىنتايىن غەزەپلىنىپ، ئۇنىڭ قەھرى ئۆرلىدى.

□ **1:1 »ئاھاشۋېروش«** ـ پارس ئىمپېراتورى بولغان مۇشۇ »ئاھاشۋېروش« »كسەركسىس «Iنىڭ ئۆزى شۇ)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 464-486-
يىللار.(ئىسپات بارىكى، »ئاھاشۋېروش«)پارس تىلىدا »ئاھاشۋېروش«، گرېك تىلىدا »كسەركسىس« دېيىلىدۇ(دېگەن سۆز كىشىنىڭ ئىسمى
بولماستىن، بەلكى پارس ئىمپېراتورىنىڭ ئۇمۇمىي بىر ئۇنۋانى ئىدى. **»ھەبەشستان«** ـ ھازىرقى ئېفىئوپىيە.
□ **1:2 »شۇشان«** ـ گاھى ۋاقتىلاردا »سۇزا« دەپ ئاتىلىدۇ.
□ **1:3 »مېدىئانىڭ قوشۇنى«** ـ بەزى ئالىملار بۇ سۆزنى »مېدىئانىڭ قوشۇن سەردارلىرى« دەپ چۈشىنىدۇ.
□ **1:4 »ئۇ ... زىياپەت بەردى... ...سەلتەنىتىنىڭ بايلىقىنىڭ شانۇ-شەۋكىتى ۋە ھەيۋىتىنىڭ كاتتا جۇلاسىنى... كۆرگەزمە قىلدى«** ـ بەزى
تارىخشۇناسلار شۇ كاتتا زىياپەتنىڭ مەقسىتى پارس ئىمپېرىيەسىنىڭ جاۋان)گرېتسىيە(گە تاجاۋۇز قىلىشنى پىلانلاش ۋە تەييارلىق كۆرۈش ئۈچۈن
ئىدى، دەپ قارايدۇ.
□ **1:6 »ئاق قاشتاش«** ـ ياكى »قىزىل مەرمەر.«
□ **1:10 »يەتتە ھەرەمئاغىسى«** ـ ھەرەمئاغىلىرى ئوردىدىكى تۈرغۇن ئىشلاردا مۇھىم ئورۇندا تۇرىدىغان خىزمەتچىلەر بولۇپ، كۆپ ھاللاردا ئۇلار
ئوردا توقاللىرىنى باشقۇرۇش ئىشىغا مەسئۇل بولاتتى. ئۇلار پىچىۋېتىلگەن ئەرلەر بولۇپ، قىزلارغا چېقىلمايتتى ۋە پەرزەنتۇ قالدۇرالمايتتى.

ۋاشتىنىڭ خانىشلىقتىن قالدۇرۇلۇشى

13 شۇ ۋاقىتلاردا پادىشاھنىڭ ئىشلىرى توغرۇلۇق قانۇن-ئەھكاملارنى پىششىق بىلگەنلەردىن مەسلىھەت سوراش
ئادىتى بار ئىدى؛ شۇڭا پادىشاھ ۋەزىيەتنى پىششىق چۈشىنىدىغان دانىشمەنلەردىن سوريدى
14)ئۇ چاغدا دانىشمەنلەردىن ئۇنىڭ يېنىدا كارشىنا، شېتار، ئادماتا، تارشىش، مەرەس، مارسىنا، مەمۇكان قاتارلىق
يەتتە پارس بىلەن مېدىئانىڭ ئەمىرلىرى بار ئىدى؛ ئۇلار دائىم پادىشاھ بىلەن كۆرۈشۈپ تۇراتتى، پادىشاھلىقتا ئۇلار
ئالدىنقى قاتاردا تۇراتتى.(□
15 پادىشاھ ئۇلاردىن: ـ خانىش ۋاشتى مەنكى پادىشاھ ئاھاشۇېروشنىڭ ھەرەمئاغىلار ئارقىلىق يەتكۈزگەن ئەمرىم
بويىچە ئىش قىلمىغىنى ئۈچۈن ئۇنى قانۇن بويىچە قانداق بىر تەرەپ قىلىش كېرەك؟ ـ دەپ سوريدى.
16 مەمۇكان پادىشاھ ۋە ئەمىرلەرنىڭ ئالدىدا جاۋاپ بېرىپ: ـ خانىش ۋاشتى ئالىيلىرىنىڭ زىتىغا تېگىپلا قالماي،
بەلكى پادىشاھىمىز ئاھاشۇېروشنىڭ ھەرقايسى تۈلكىلىرىدىكى بارلىق ئەمىرلەر ۋە بارلىق پۇقرالارنىڭمۇ زىتىغا تەگدى.
17 چۈنكى خانىشنىڭ شۇ قىلغىنى بارلىق ئاياللارنىڭ قۇلىقىغا يەتسە، ئۇلار »پادىشاھ ئاھاشۇېروش: »خانىشى ۋاشتىنى
يېنىمغا ئېلىپ كېلىڭلار« دەپ ئەمر قىلسا، ئۇ كەلمەپتۇ«! دەپ ئۇلارنى مەنىستىمەيدىغان قىلىپ قويىدۇ.
18 پارس ۋە مېدىئادىكى مەلىكە-خانىملار خانىشنىڭ بۇ ئىشىنى ئاڭلاپ، بۇگۈنلا پادىشاھنىڭ بارلىق بەگ-ئەمىرلىرىگە
شۇنىڭغا ئوخشاش دەيدىغان بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن مەنىستىمەسلىك ۋە خاپىلىق ئۈزۈلمەيدۇ. □
19 پادىشاھىمغا مۇۋاپىق كۆرۈنسە، ئالىيلىرىدىن مۇنداق بىر يارلىق چۈشۈرۈلسۇن، شۇنىڭدەك ئۇ پارسلار
ۋە مېدىئالارنىڭ مەڭگۈ ئۆزگەرتىلمەيدىغان قانۇن-بەلگىلىمىلىرى ئىچىگە پۈتۈلگەيكى، ۋاشتى ئىككىنچى پادىشاھ
ئاھاشۇېروشنىڭ ھۇزۇرىغا كەلمىگەي؛ ئۇنىڭ خانىشلىق مەرتىۋىسى ئۇنىڭدىن ياخشى بىرسىگە بېرىلگەي. □
20 ئالىيلىرىنىڭ جاكارلىغان يارلىقى پۈتۈن سەلتەنىتىگە يېتىپ ئاڭلانغان ھامان)ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ زېمىنى بىپايان
بولسىمۇ(، ئاياللارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئېرىگە، مەيلى چوڭ بولسۇن كىچىك بولسۇن ئۇلارغا ھۆرمەت قىلىدىغان بولىدۇ،
ـ دېدى.
21 مەمۇكاننىڭ بۇ گېپى پادىشاھ بىلەن ئەمىرلىرىنى خۇش قىلدى؛ پادىشاھ ئۇنىڭ گېپى بويىچە ئىش كۆردى.
22 ئۇ پادىشاھنىڭ بارلىق تۈلكىلىرىگە، ھەربىر تۈلكىگە ئۆز يېزىقى بىلەن، ھەرقايسى ئەل-مىللەتكە ئۆز تىلى بىلەن
خەتلەرنى ئەۋەتىپ: »ھەربىر ئەر كىشى ئۆز ئائىلىسى ئىچىدە خوجايىن بولسۇن، شۇنداقلا ئۆز ئانا تىلى بىلەن
سۆزلىسۇن« دېگەن ئەمرنى چۈشۈردى. □

2

يېڭى خانىش تاللاش

1 بۇ ئىشلار ئۆتۈپ، پادىشاھ ئاھاشۇېروشنىڭ غەزىپى بېسىلغاندا، ئۇ ۋاشتىنى سېغىنىپ، ئۇنىڭ قىلغىنىنى ھەم ئۇنىڭ
ئۈستىدىن چىقىرىلغان يارلىقى ھەققىدە ئەسلەپ ئويلىنىپ قالدى. □
2 شۇ سەۋەبتىن پادىشاھنىڭ خىزمىتىدە تۇرغان غوجىدارلار ئۇنىڭغا: ـ ئالىيلىرى ئۈچۈن ساھىبجامال ياش قىزلارنى
ئىزدەپ تېپىپ كەلتۈرگەيلا؛

□ 1:14 »دائىم پادىشاھ بىلەن كۆرۈشۈپ تۇراتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »دائىم پادىشاھنىڭ يۈزىنى كۆرۈپ تۇراتتى.«
□ 1:18 «...□□□□□□□ ئۈزۈلمەيدۇ» ـ ئىبرانىي تىلىدا «....□□□□□□□ كۆپايە بولىدۇ» ياكى «...□□□□□□□ يېتەرلىك بولىدۇ.«!
□ 1:19 »پارسلار ۋە مېدىئالارنىڭ مەڭگۈ ئۆزگەرتىلمەيدىغان قانۇن-بەلگىلىمىلىرى ئىچىگە پۈتۈلگەيكى...« ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئايانكى، پارس-مېدىئا
ئىمپېرىيەسىنىڭ بارلىق قانۇنلىرى چىقىرىلغاندىن كېيىن قەتئىي ئۆزگەرتىشكە، بىكار قىلىشقا بولمايدۇ، دەپ بېكىتىلگەن.
□ 1:22 »ئۆز ئانا تىلى بىلەن سۆزلىسۇن« ـ بۇ سۆزنىڭ مەقسىتى بەلكىم ئەر كىشىنىڭ ئۆز ئۆيىدە قايسى تىلنىڭ ئىشلىتىلىشىگە ھوقۇق بار دەپ
تەكىتلەش ئۈچۈن بولسا كېرەك. □ 2:1 »ئەسلەپ ئويلىنىپ قالدى« ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ سۆزلەردىن بىرخىل پۇشايمانىنىڭ پۈرىقى چىقىدۇ.

3 ئالىيلىرى پادىشاھلىقىدىكى ھەرقايسى تۆلكىلەردە بارلىق گۈزەل قىزلارنى يىغىپ، شۇشان قەلئەسىدىكى
ھەرەمسارايغا كەلتۈرۈشكە ئەمەلدارلارنى تەينىگەيلا؛ قىزلار ئوردىدىكى قىز-ئاياللارغا مەسئۇل بولغان ھەرەمئاغىسى
ھېگاينىڭ قولىغا تاپشۇرۇلغاي؛ ئۇلارغا كېرەكلىك ئۇيا-ئەگىلىكلەر تەمىنلەنگەي.
4 ئالىيلىرىنى سۆيۈندۈرگەن قىز ۋاشتىنىڭ ئورنىنى بىپسىپ خانىش بولسۇن، دېدى.
بۇ گەپ پادىشاھنى خۇش قىلدى ۋە ئۇ شۇنداق قىلدى.

ئەستەرنىڭ ئوردىغا كىرگۈزۈلۈشى

5 شۇشان قەلئەسىدە بنيامىن قەبىلىسىدىن، كىشنىڭ ئەۋرىسى، شىمەينىڭ نەۋرىسى، يائىرنىڭ ئوغلى موردىكاي
ئىسىملىك بىر يەھۇدىي بار ئىدى
6)كىش بولسا بابىل پادىشاھى نىبوقادنەسار يەھۇدا پادىشاھى يەكونياھ بىلەن بىر توپ كىشىلەرنى تۇتقۇن قىلىپ
يېرۇسالېمدىن ئەكەتكەندە، ئۇلار بىلەن بىللە ئەسىر قىلىنىپ كېتىلگەندى.(■
7 موردىكاي ئۆزىنىڭ تاغىسىنىڭ قىزى ھاداسساھنى)يەنى ئەستەر(بېقىپ چوڭ قىلغاندى، چۈنكى ئۇنىڭ ئاتا-
ئانىسى يوق ئىدى. بۇ قىز گۈزەل، تەقى-تۇرقى كېلىشكەن ئىدى؛ ئاتا-ئانىسى تۆلۈپ كەتكەن بولغاچقا موردىكاي
ئۇنى ئۆز قىزى قاتاردا بېقىپ چوڭ قىلغاندى.
8 پادىشاھنىڭ ئەمرى ۋە يارلىقى جاكارلانغاندىن كېيىن نۇرغۇن قىزلار شۇشان قەلئەسىگە كەلتۈرۈلۈپ ھېگاينىڭ
قولىغا تاپشۇرۇلدى؛ شۇنداق بولدىكى، ئەستەرمۇ ئوردىغا كەلتۈرۈلۈپ ئوردىدىكى قىز-ئاياللارغا مەسئۇل بولغان
ھېگاينىڭ قولىغا تاپشۇرۇلدى.
9 ئەستەر ھېگايغا ياققان بولۇپ، ئۇ ئۇنىڭغا ئىلتىپات كۆرسەتتى؛ ئۇ تېزلا ئۇنىڭغا ئۇيا-ئەگىلىك ۋە تېگىشلىك
يېمەكلىكلەرنى تەمىنلىدى ھەم ئوردىدىن ئۇنىڭغا تاللانغان يەتتە كېنىزەكنى بەردى؛ ئاندىن ئۇنى كېنىزەكلىرى بىلەن
ھەرەمسارايىنىڭ ئەڭ ئېسىل جايىدىن ئورۇن بەردى.
10 ئەستەر ئۆزىنىڭ مىللىتى ۋە تېگى-تەكتىنى ھېچكىمگە ئېيتمىدى، چۈنكى موردىكاي ئۇنىڭغا بۇنى ئاشكارىلىماسلىقنى
تاپىلىغاندى.
11 موردىكاي ئەستەرنىڭ ھال-ئەھۋالىدىن خەۋەر تېپىش ۋە ئۇنىڭغا قانداق مۇئامىلە قىلىنىدىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن،
ھەركۈنى ھەرەمسارايىنىڭ ھويلىسى ئالدىدا ئايلىنىپ يۈرەتتى.
12 قىزلارغا ئائىت رەسمىيەت بويىچە، ھەربىر قىزنىڭ ئوردىغا كىرىپ پادىشاھ ئاھاشۋېروش بىلەن بىللە بولۇش
نۆۋىتىدىن ئاۋۋال، ئون ئىككى ئاي بەدىنىنى تازىلىشى كېرەك ئىدى، چۈنكى قىزلارنىڭ »تازىلىنىش كۈنلىرى«
مۇنداق يول بىلەن ئادا قىلىناتتى: ـ ئالتە ئاي مۇرمەككى مېيى بىلەن، ئالتە ئاي ئەتىر-ئەگىلىك ۋە شۇنداقلا قىزلارنىڭ
بەدىنىنى پاكىزلايدىغان باشقا بۇيۇملار بىلەن پەرداز قىلىنىشى كېرەك ئىدى.
13 قىز پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىدىغان چاغدا مۇنداق قائىدە بار ئىدى: ـ ئوردىغا كىرگەندە ئۇنىڭ نېمە تەلىپى
بولسا، شۇلار ھەرەمسارايدىن ئۇنىڭغا بېرىلەتتى.
14 قىز ئاخشىمى كىرىپ كېتىپ، ئەتىسى ئەتىگەندە قايتىپ چىققاندا ھەرەمسارايىنىڭ »ئىككىنچى بۆلۈم«گە
قايتۇرۇلۇپ، توقال-كېنىزەكلەرگە مەسئۇل بولغان پادىشاھنىڭ ھەرەمئاغىسى شائاشغازنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلاتتى؛
پادىشاھ ئۇ قىزغا ئامراق بولۇپ قېلىپ، ئىسمىنى ئاتاپ چاقىرمىغۇچە، ئۇ ئىككىنچى ئوردىغا كىرىپ پادىشاھ بىلەن
بىللە بولمايتتى.
15 موردىكايىنىڭ تاغىسى ئابىخائىلنىڭ قىزى ئەستەر، يەنى موردىكاي ئۆز قىزى قىلىپ بېقىۋالغان قىزنىڭ پادىشاھ
بىلەن بىللە بولۇشقا كىرىش نۆۋىتى كەلگەندە، ئۇ قىزلارغا مەسئۇل بولغان پادىشاھنىڭ ھەرەمئاغىسى ھېگاي ئۆزىگە
تەييارلاپ بەرگەن نەرسىلەردىن باشقا ھېچنەرسىنى تەلەپ قىلمىدى. ئەستەرنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنى
ياقتۇرۇپ قالاتتى.

■ 2:6 2پاد. 24:1

ئەستەرنىڭ خانىش قىلىپ تىكلىنىشى

16 پادىشاھ ئاھاشۋېروش سەلتەنەت سۈرۈپ يەتتىنچى يىلىنىڭ ئوننىنچى ئېيىغا، يەنى تەبەت ئېيىغا كەلگەندە، ئەستەر ئۆزىنىڭ بىلەن بىللە بولۇشقا شاھانە ئوردىغا باشلاپ كىرىلدى . □

17 پادىشاھ ئەستەرنى باشقا بارلىق قىزلاردىن ياخشى كۆرۈپ قالغاچقا، شۇنداقلا ئەستەر ئۆزىنىڭ ئىلتىپاتى ھەم ئامراقلىقىغا ئېرىشكەن بولغاچقا، پادىشاھ خانىش تاجىنى ئۆزىنىڭ بېشىغا كىيدۈرۈپ، ئۇنى ۋاشتىنىڭ ئورنىغا خانىش قىلىپ تىكلىدى.

18 ئاندىن پادىشاھ ئۆزىنىڭ بارلىق ئەمىرلىرى ۋە بەگ-ھاكىملىرىغا ئەستەرنىڭ ئىززەت-ھۆرمىتى ئۈچۈن كاتتا زىياپەت بەردى؛ ئۇ يەنە ھەرقايسى ئۆلكىلەرگە باج-ئالۋاندىن ئازاد مەزگىل بولسۇن دەپ ئېلان چىقاردى ھەمدە شاھانە بايلىقلىرىدىن سېخىيلىق بىلەن ئىنئاملارنى بەردى.□

موردىكاينىڭ سۈيىقەستنى پاش قىلىشى

19 ئىككىنچى قېتىم قىزلار شۇنداق يىغىلغان ۋاقىتتا موردىكاينىڭ ئوردا دەرۋازىسىدا ئولتۇرىدىغان ئورنى بار بولغانىدى □

20)ئەستەر موردىكاينىڭ تاپىلىغىنى بويىچە، ئۆزىنىڭ مىللىتى ۋە تېگى-تەكتىنى يەنىلا باشقىلارغا ئېيتمىغانىدى؛ چۈنكى ئەستەر موردىكاينىڭ گېپىنى ئىلگىرى باققان ۋاقتىدا ئاكىلىغاندەك ئاكىلايتتى.(

21 ئۇ كۈنلەردە، موردىكاي ئوردا دەرۋازىسىدىكى ئورندا ئولتۇرغان ۋاقتىدا، پادىشاھنىڭ بىگان ۋە تەرەش دېگەن ئىككى دەرۋازىۋەن ھەرەمئاغىسى پادىشاھ ئاھاشۋېروشقا غەزەپلىنىپ، ئۇنىڭغا قول سېلىشنى قەستلەۋاتقانىدى.

22 بۇ سۈيىقەستنى موردىكاي سېزىپ قېلىپ، ئۇنى خانىش ئەستەرگە ئېيتتى؛ ئەستەر بۇ ئىشنى موردىكاينىڭ نامىدا پادىشاھقا سۈزلەپ بەردى.

23 بۇ ئىش سۈرۈشتە قىلىنۇىدى، راست بولۇپ چىقتى ۋە ئۇ ئىككىسى دارغا ئېسىلدى. بۇ ۋەقە پادىشاھنىڭ كۈز ئالدىدا تارىخ-تەزكىرە كىتابىدا پۈتۈلدى.

3

ھامانىنىڭ يەھۇدىيلارنىڭ نەسلىنى يوقىتىش سۈيىقەستى

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن پادىشاھ ئاھاشۋېروش ئاگاگىيلاردىن بولغان ھاممداتانىڭ ئوغلى ھامانىنىڭ مەنسىپىنى ئۆستۈردى؛ پادىشاھ ئۇنىڭ ئورنىنى ئۆستۈرۈپ، ئۆزى بىلەن بىللە ئىشلەيدىغان بارلىق ئەمىرلەرنىڭكىدىن يۇقىرى قىلدى.

□ **2:16 »يەتتىنچى يىلنىڭ ئوننىنچى ئېيى«** ـ »ئەستەر« دېگەن كىتابتا ئايلار ئەگەر سان بويىچە ئېلىنغان بولسا، ئىبرانىي كالېنداردىكى ۋاقتنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر ئايلار ئىسمى بىلەن ئېلىنغان بولسا، پارس كالېنداردىكى ۋاقتنى كۆرسىتىدۇ. ئۇشبۇ ئايەتتىكى ۋاقت تەخمىنەن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 478-يىلنىڭ ئون ئىككىنچى ئېيىغا توغرا كېلىدۇ.

□ **2:18 »باج-ئالۋاندىن ئازاد مەزگىل بولسۇن دەپ ئېلان چىقاردى«** ـ ياكى »دەم ئېلىش بولسۇن دەپ ئېلان چىقاردى.« ئىبرانىي تىلىدا »»بىر »ئازاد« جاكارلىدى.«

□ **2:19 »ئىككىنچى قېتىم قىزلار شۇنداق يىغىلغان ۋاقىت«** ـ بۇ »يىغىلىش« دېگەننىڭ نېمە ئىكەنلىكى ھازىر ئېنىق ئەمەس. بەزى ئالىملار پادىشاھ ئەستەرنى خانىش دەپ تىكلىگەندىن كېيىن، ئىككىنچى بىر توقالنى ئالماقچى ئىدى، دەپ قارايدۇ. »موردىكاينىڭ ئوردا دەرۋازىسىدا ئولتۇرىدىغان ئورنى بار ئىدى« دېگەن سۈزلەر موردىكاينىڭ مەنسەپدار بولۇپ تىكلەنگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى شۇ كۈنلەردە مەلۇم جايىنىڭ ئەمەلدارلىرى ياكى ئاقساقاللىرى، شۇنداقلا سوراقچىلار ئىش بېجىرىش ئۈچۈن شەھەر دەرۋازىسىدا ياكى ئوردا دەرۋازىسىدا ئولتۇراتتى.

2 پادشاھ ئۇنىڭ ھەققىدە ئەمر قىلغاچقا، ئوردا دەرۋازىسىدا تۇرغان پادشاھنىڭ بارلىق ئەمەلدارلىرى ھامانىنىڭ
ئالدىدا تەزىم قىلىپ باش ئۇراتتى؛ لېكىن موردىكاي بولسا ھامانغا نە تەزىم قىلمىدى، نە باش ئۇرمىدى. □
3 ئوردا دەرۋازىسىدا تۇرغان پادشاھنىڭ خىزمەتكارلىرى موردىكايدىن: ـ سىلى نېمىشقا پادشاھنىڭ ئەمرىگە
خىلاپلىق قىلىدىلا؟ ـ دەپ سورايتتى.
4 شۇنداق بولدىكى، ئۇلار ھەر كۈنى نەسىھەت قىلىشقان بولسىمۇ، ئۇ قۇلاق سالمىغاندىن كېيىن، ئۇلار: ـ قېنى،
موردىكاينىڭ قىلغان بۇ ئىشىغا يول قويۇلامدۇ-يوق، بىر كۆرەيلىچۇ، دەپ بۇنى ھامانغا ئېيتتى؛ چۈنكى ئۇ ئۇلارغا
ئۆزىنىڭ يەھۇدىي ئىكەنلىكىنى ئېيتقانىدى. □
5 ھامان موردىكاينىڭ ئۆزىگە باش ئۇرۇپ تەزىم قىلمىغانلىقىنى كۆرۈپ قاتتىق غەزەپلەندى.
6 لېكىن ئۇ »موردىكاينىڭ ئۆستىگە قول سېلىشنى كىچىككىنە بىر ئىش« دەپ ھېسابلىدى؛ چۈنكى ئۇلار
موردىكاينىڭ مىللىتىنى ئۇنىڭغا دەپ قويغانىدى؛ شۇڭا ھامان ئاھاشۇېروشنىڭ پۈتكۈل پادشاھلىقىدىكى
يەھۇدىيلارنى، يەنى موردىكاينىڭ خەلقىنى بىراقلا يوقىتىش يولىنى ئىزدەپ يۈردى.

ھامانىنىڭ يەھۇدىيلارنىڭ نەسلىنى قۇرۇتۇۋېتىشنى قەستلىشى

7 پادشاھ ئاھاشۇېروشنىڭ ئون ئىككىنچى يىلى بىرنىچى ئايدا، يەنى نىسان ئېيىدا، بىرسى ھامانىنىڭ ئالدىدا قۇتلۇق
ئاي-كۈننى بېكىتىش ئۈچۈن ھەر كۈن، ھەر ئاي بويىچە »پۇر«، يەنى چەك تاشلىۋىدى، ئون ئىككىنچى ئايغا،
يەنى »ئادار ئېيى«غا چىقتى. □
8 ھامان پادشاھ ئاھاشۇېروشقا: ـ پادشاھلىقلىرىنىڭ ھەرقايسى ئۆلكىلىرىدىكى ئەل-مىللەتلەر ئارىسىدا چېچىلىپ
ياشاۋاتقان بىر خەلق بار؛ ئۇلارنىڭ قانۇن-بەلگىلىمىلىرى باشقا خەلقلەرنىڭكىگە ئوخشىمايدۇ، ئۇلار ئالىيلىرىنىڭ
قانۇن-بەلگىلىمىلىرىگىمۇ بويسۇنمايدۇ، شۇڭا ئۇلارنىڭ ياشىشىغا يول قويۇش ئالىيلىرىغا ھېچ پايدا يەتكۈزمەيدۇ.
9 ئەگەر پادشاھىمغا لايىق كۆرۈنسە، ئۇلارنى يوقىتىش توغرۇلۇق يارلىق پۈتۈپ چۈشۈرگەيلا؛ مانا مەن ئۆز
يېنىمدىن ئون مىڭ تالانت كۈمۈشنى ئالىيلىرىنىڭ خەزىنىلىرىگە سېلىش ئۈچۈن پادشاھلىقىنىڭ ئىشلىرىنى باشقۇرىدىغان
خادىملارنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن، دېدى.□
10 شۇنىڭ بىلەن پادشاھ ئۆزىنىڭ بارمىقىدىن ئۈزۈكنى سىيرىپ چىقىرىپ، يەھۇدىيلارنىڭ رەقىبى، ئاگاگىي
ھاممىداتانىڭ ئوغلى ھامانغا بېرىپ:

□ 3:2 **»...□□□□□□□ بولسا ھامانغا نە تەزىم قىلمىدى، نە باش ئۇرمىدى»** ـ موردىكاينىڭ تەزىم قىلماسلىقىنىڭ يا كى باش ئۇرماسلىقىنىڭ سەۋەبى
بەلكىم تەۋراتتىكى »قان.» 17:25-19دىكى خاتىرە تۈپەيلىدىن بولسا كېرەك. ھامان ئامالەك ئىدى، ئامالەكلەر بولسا ئىسرائىلنىڭ كونا رەقىبى ئىدى.
ھامان ئەسلىدە سامۇئىل پەيغەمبەر ئۆلتۈرگەن ئامالەك بولغان ئاگاگ پادشاھنىڭ ئەۋلادى بولغاچقا، بەلكىم يەھۇدىي خەلقىگە تېخىمۇ ئۆچ بولۇشى
مۇمكىن »)مىس.» 8:17-16، «1□□□.» 17:15-23، »قان.» 17:25-19نى كۆرۈڭ.(
مەلۇم بىر كىشىگە تەزىم قىلىش تەۋراتقا خىلاپ ئىش ئەمەس. تەۋرات دەۋرىدە ئىسرائىللار ئۆز پادشاھلىرىغا ئۇنداق تەزىم قىلاتتى يا كى گاھى
ۋاقىتلاردا بىر-بىرىگە تەزىم قىلاتتى. »يار.» 7:23، «1□□□.» 8:24، «2□□□.» 4:14، «1□□□.» 16:1نى كۆرۈڭ. ئۇ »يۈتەرەسلىك«
ھېسابلانمايتتى.
□ 3:4 **»موردىكاينىڭ قىلغان بۇ ئىشىغا يول قويۇلامدۇ-يوق، بىر كۆرەيلىچۇ؟«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »موردىكاينىڭ ئىشلىرى ئۇرالامدۇ-يوق، بىر
كۆرەيلىچۇ؟« دېيىلىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »قېنى موردىكاي گېپىدە تاخىرىنچە چىڭ تۇرالامدىكىن، بىر كۆرەيلىچۇ؟.«
□ 3:7 **»»پۇر»، يەنى چەك ... ئون ئىككىنچى ئايغا، يەنى »ئادار ئېيى«غا چىقتى»** ـ چەكنىڭ ئون ئىككىنچى ئايغا چىقىشى ئىنتايىن ئاجايىب ئىش
ئىدى. بىز شۇ ئىش توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
□ 3:9 **»ئون مىڭ تالانت«** ـ بىر »تالانت«نىڭ تورتىغرا قانچىلىك ئىكەنلىكى ھازىر بىزگە نامەلۇم، پارس ئىمپېرىيەسى بويىچە بەلكىم 43-45 كىلوگرام
بولۇشى مۇمكىن، شۇڭا 10000 تالانت كۈمۈش بەلكىم ئاز دېگەندە 340 تونىنچە بولاتتى؛ بۇ پەۋقۇلئاددە كۆپ پۇل پادشاھنىڭ يىللىق كىرىمىنىڭ
ئۈچتىن ئىككى قىسمىغا باراۋەر بولۇپ، پارا ھېسابلىناتتى؛ شۇيىسىزكى، مۇشۇ پارا بەلكىم يەھۇدىي خەلقى يوقىتىلسا، ئۇلار تاپشۇرىدىغان باجلارنىڭ ئورنىغا
بولسۇن دەپ بېرىلگەن؛ لېكىن ئۇ يەھۇدىيلار تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك باجدىن خېلىلا كۆپ ئىدى. ھامان »خەلق«نىڭ يەھۇدىي خەلقى ئىكەنلىكىنى تىلغا
ئېلىشقا پېتىنالمىدى؛ چۈنكى بۇرۇنقى پارس ئىمپېراتورلىرى يەھۇدىي خەلقىگە چوڭ ھۆرمەت بىلدۈرۈپ كەلگەنىدى.

11 ـ شۇ كۆمۈشلەرنى تۆزۈكگە ئىنتام قىلدىم، ئۇ خەلقىمۇ ساكا تاپشۇردۇم، ئۇلارنى قانداق قىلىشنى خالىساڭ،
شۇنداق قىل! ـ دېدى.□

پادىشاھنىڭ ھامانىنىڭ يەھۇدىيلارنىڭ نەسلىنى قۇرۇتۇشىغا رۇخسەت قىلىشى

12 ئاندىن بىرىنچى ئاينىڭ ئون ئوچىنچى كۈنى پادىشاھنىڭ مىرزىلىرى چاقىرىلىپ، يارلىق ھامانىنىڭ بارلىق تاپىلىغىنى
بويىچە پۈتۈلدى؛ ئۇ ھەرقايسى ئۇلكىلەرگە ئۆز يېزىقىدا، ھەرقايسى ئەل-مىللەتكە ئۆز تىلىدا يازدۇرۇلۇپ، ھەربىر
ئۇلكىلەرنىڭ ۋالىيلىرىغا، ھەربىر ئەل-مىللەتنىڭ ئەمىرلىرىگە ئەۋەتىلدى؛ يارلىق پادىشاھ ئاھاشۋېروشنىڭ نامىدا
پۈتۈلگەن بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈزۈك مۆھۈرى بىلەن پېچەتلەندى.
13 يارلىق مەكتۇپلىرى چاپارمەنلەرنىڭ قولى بىلەن پادىشاھلىقىنىڭ ھەرقايسى ئۇلكىلىرىگە يەتكۈزۈلدى؛ ئۇنىڭدا بىر كۈن
ئىچىدە ـ ئون ئىككىنچى ئايىنىڭ، يەنى ئادار ئېيىنىڭ ئون ئوچىنچى كۈنى قېرى-ياش، بالىلار ۋە ئاياللار دېمەي،
بارلىق يەھۇدىيلارنى قويماي قىرىپ، ئۆلتۈرۈپ، نەسلى قۇرۇتۇۋېتىلسۇن، ئۇلارنىڭ مال-مۈلكى ئوللا قىلىنسۇن،
دېيىلگەنىدى.
14 شۇ يارلىق ھەربىر ئۇلكىدە جاكارلىنىش ئۈچۈن، شۇنداقلا شۇ كۈنى ھەربىر خەلق شۇنداق قىلىشقا تەييار
بولۇپ تۇرۇشى ئۈچۈن، مەكتۇپنىڭ كۆچۈرمە نۇسخىلىرى ھەربىر ئەل-مىللەتكە ئېلان قىلىنماقچى بولدى.
15 چاپارمەنلەر پادىشاھنىڭ ئەمرى بويىچە دەرھال يولغا چىقتى؛ يارلىق شۇشان قەلئەسىنىڭ ئۆزىدىمۇ ئېلان قىلىندى.
بۇ چاغدا پادىشاھ ھامان بىلەن شاراب ئىچىشكە ئولتۇرغانىدى. لېكىن شۇشان شەھىرىدىكىلەر دەككە-دۈككىگە
چۈمۈپ كېتىشتى.

4

يەھۇدىيلارنىڭ يارلىق تۇيۇلىدىن قايغۇغا چۆمۈشى ۋە روزا تۇتۇشى

1 موردىكاي بولۇۋاتقان ئىشلاردىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن ئېگىنلىرىنى يىرتىپ، ئۈستىگە بۆز ئارتىپ، ۋە ئۈستى-
بېشىغا كۈل چېچىپ، شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا چىقىپ ناھايىتى قاتتىق ۋە ئەلەملىك پەريات كۆتۈردى.
2 ئۇ ئوردا دەرۋازىسى ئالدىغا كېلىپ توختاپ قالدى؛ چۈنكى بوز يېپىنغان ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئوردا دەرۋازىسىدىن
كىرىشىگە رۇخسەت يوق ئىدى.
3 پادىشاھنىڭ ئەمرى ۋە يارلىقى يەتكۈزۈلگەن ھەرقايسى ئۇلكىلەردە يەھۇدىيلار ئارىسىدا قاتتىق ناله-پەريات
كۆتۈرۈلدى؛ ئۇلار روزا تۇتۇپ، كۆز يېشى قىلىپ، يىغا-زار قىلدى؛ نۇرغۇن كىشىلەر بوز يېپىنىپ كۈلدە
ئېغىناپ يېتىشتى.

موردىكاينىڭ ئەستەردىن پادىشاھتىن رەھىم تىلىشنى تەلەپ قىلىشى

4 ئەستەرنىڭ خىزمىتىدە بولغان دېدەكلىرى ۋە ھەرەمئاغىلىرى بۇ ئىشنى ئۇنىڭغا ئېيتىۋىدى، خانىشىنىڭ كۆڭلى ئىنتايىن
ئېغىر بولدى؛ موردىكاينىڭ بوزنى تاشلاپ، كىيىۋېلىشىغا كىيىم-كېچەك چىقارتىپ بەردى، لېكىن موردىكاي
قوبۇل قىلمىدى.
5 شۇنىڭ بىلەن ئەستەر ئۇزىنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا پادىشاھ تەيىنلەپ ئەۋەتكەن ھەرەمئاغىلىرىدىن ھاتاق ئىسىملىك
بىرىنى چاقىرىپ، ئۇنى موردىكاينىڭ قېشىغا بېرىپ، بۇ ئىشنىڭ زادى قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى، نېمە سەۋەبتىن
بولۇۋاتقانلىقىنى تىڭ-تىكلاپ كېلىشكە ئەۋەتتى.
6 شۇنىڭ بىلەن ھاتاق ئوردا دەرۋازىسى ئالدىدىكى مەيدانغا كېلىپ موردىكاي بىلەن كۆرۈشتى.
7 موردىكاي بېشىغا كەلگەن ھەممە ئىشنى، ھامان يەھۇدىيلارنىڭ نەسلىنى قۇرۇتۇۋېتىش ئۈچۈن پادىشاھنىڭ
خەزىنىلىرىگە تاپشۇرۇشقا ۋەدە قىلغان كۆمۈشنىڭ سانىنى قالدۇرمايى ئېيتىپ بەردى.

□ 3:11 »شۇ كۆمۈشلەرنى تۆزۈكگە ئىنتام قىلدىم« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەمدى بۇ سېنىڭ پۇلۇڭ بولغاندىن كېيىن، قوبۇل قىلاي.«

8 موردىكاي يەنە ھاتاققا شۇشاندا جاكارلانغان، يەھۇدىيلارنى يوقىتىش توغرىسىدىكى يارلىقنىڭ كۆچۈرمىسىنى
ئەستەرنىڭ كۆرۈپ بېقىشىغا يەتكۈزۈپ بېرىشكە تاپشۇردى ھەمدە ئۇنىڭغا ئەستەرگە ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ،
ئوردىغا كىرىپ پادىشاھ بىلەن كۆرۈشۈپ ئۆز خەلقى ئۈچۈن پادىشاھتىن ئۆتۈنۈپ ئىلتىجا قىلىپ بېقىشقا ئۇندەشنى
تاپىلىدى.
9 ھاتاق قايتىپ كېلىپ موردىكاينىڭ گەپلىرىنى ئەستەرگە يەتكۈزدى.
10 ئەستەر ھاتاققا موردىكايغا ئېيتىدىغان گەپلەرنى تاپشۇرۇپ، ئۇنى موردىكاينىڭ يېنىغا يەنە ئەۋەتتى: ـ
11 »پادىشاھنىڭ بارلىق خىزمەتكارلىرى ۋە ھەرقايسى ئۆلكە خەلقلىرى، مەيلى ئەر بولسۇن ئايال بولسۇن، چاقىرتىلماي
تۇرۇپ ئىچكى ھويلىغا، پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا ئۆز مەيلىچە كىرسە، پادىشاھ ئۇنىڭغا ئىلتىپات كۆرسىتىپ ئالتۇن
ھاسىسىنى تەڭلەپ ئۆلۈمدىن كەچۈرۈم قىلمىسا، ئۇنداقتا ئۇ كىشىگە نىسبەتەن بېشىغا چۈشىدىغان بىرلا قانۇن-
بەلگىلىمە باردۇر: ـ ئۇ ئۆلۈم جازاسىنى تارتىدۇ. ھازىر مېنىڭ پادىشاھ بىلەن كۆرۈشۈشكە چاقىرتىلمىغىنىمغا ئوتتۇز
كۈن بولدى.«
12 ئەستەرنىڭ سۆزلىرى موردىكايغا يەتكۈزۈلۈۋېدى،
13 موردىكاي مۇنۇ گەپلەرنى ئەستەرگە يەتكۈزۈشنى ھاۋاله قىلدى: ـ
»سەن كۆڭلۈڭدە مەن ئوردىدا ياشاۋاتىمەن، شۇڭا بارلىق باشقا يەھۇدىيلاردىن بىخەتەر بولۇپ قۇتۇلىمەن، دەپ
خىيال ئەيلىمە.
14 ئەگەر بۇ چاغدا سەن جىم تۇرۇۋالساڭ، يەھۇدىيلارغا باشقا تەرەپتىن مەدەت ۋە نىجات چىقىشى مۇمكىن؛
لېكىن ئۇ چاغدا سەن ئۆز ئاتا جەمەتىڭ بىلەن قوشۇلۇپ يوقىتىلىسەن. كىم بىلسۇن، سېنىڭ خانىشلىق مەرتىۋىسىگە
ئېرىشكىنىڭ دەل بۇگۈنكى مۇشۇنداق پەيت ئۈچۈن بولغانمۇ؟.«□
15 ئەستەر موردىكايغا مۇنداق دەپ جاۋاب قايتۇردى: ـ
16 »سەن بېرىپ، شۇشاندىكى بارلىق يەھۇدىيلارنى يىغقىن؛ مېنىڭ ئۈچۈن روزا تۇتۇپ، ئۈچ كېچە-كۈندۈز ھېچ
يېمەڭلار، ھېچ ئىچمەڭلار؛ مەن ھەم دېدەكلىرىمۇ شۇنداق روزا تۇتىمىز. ئاندىن كېيىن مەن قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ
پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىمەن، ماڭا ئۆلۈم كەلسە، ئۆلەي.«!
17 شۇنىڭ بىلەن موردىكاي ئۇ يەردىن كېتىپ، ئەستەرنىڭ تاپىلىغىنىدەك قىلدى.

5

ئەستەرنىڭ زىياپەت ئۈتكۈزۈپ پادىشاھ بىلەن ھامانىنى مېھمان قىلىشى

1 ئۈچىنچى كۈنى ئەستەر شاھانە كىيىملىرىنى كىيىپ، ئوردىنىڭ ئىچكىرىكى ھويلىسىغا كىرىپ، پادىشاھنىڭ
ئۆيلىرىنىڭ ئۆدۈلىدا تۇردى؛ پادىشاھ بولسا ئۆز شاھانە ئۆيىدىكى تەختىدە، ئۆيدىن دەرۋازىغا قاراپ ئولتۇراتتى.
2 پادىشاھ خانىش ئەستەرنىڭ ھويلىدا تۇرغىنىنى كۆردى؛ خانىش ئۇنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپات تاپقاچ، ئۇ قولىدىكى
ئالتۇن ھاسىسىنى ئۇنىڭغا تەڭلىدى. ئەستەر ئالدىغا كېلىپ شاھانە ھاسىنىڭ ئۇچىغا قولىنى تەگكۈزدى.
3 پادىشاھ ئۇنىڭدىن: ـ ئى خانىشىم ئەستەر، بىرەر ئىشىڭ بارمىدى؟ نېمە تەلىپىڭ بار؟ ھەتتا پادىشاھلىقىمنىڭ يېرىمىنى
تەلەپ قىلسا كۆڭۈ شۇ ساڭا بېرىلىدۇ، دېدى.
4 ـ ئەگەر ئالىيلىرىغا لايىق كۆرۈنسە، پادىشاھىمنىڭ ھامانىنى ئېلىپ ئۆزلىرىگە تەييارلىغان زىياپىتىمگە داخىل بولۇپ
قەدەم تەشرىپ قىلىشلىرىنى ئۈتۈنىمەن، ـ دېدى ئەستەر.

□ **4:14 ...» سەن ئۆز ئاتا جەمەتىڭ بىلەن قوشۇلۇپ يوقىتىلىسەن«** ـ ئەگەر خۇدا يەھۇدىيلارنى باشقا يول بىلەن قۇتقۇزسا، ئەستەرنىڭ ئەھۋالى يەرىبىر ناھايىتى خەتەرلىك بولاتتى. چۈنكى شۇ چاغقىچە ئوردىدىكىلەردىن خېلى كۆپ ئادەملەر ئۇنىڭ موردىكايغا تۇغقان ۋە شۇنداقلا يەھۇدىي مىللىتىدىن ئىكەنلىكىنى بىلگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

5 پادشاھ: ـ تېز بېرىپ ھامانىنى قىچقىرىپ كېلىڭلار، ئەستەرنىڭ دېگىنىدەك قىلىنسۇن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن
پادشاھ ھامانىنى ئېلىپ ئەستەر تەييارلىغان زىياپەتكە باردى.
6 داستىخان ئۈستىدە شاراب ئىچىلۋاتقاندا پادشاھ ئەستەرگە: ـ نېمە تەلىپىڭ بار؟ ئۇ ساڭا بېرىلىدۇ، نېمە ئىلتىجايىڭ
بار؟ ھەتتا پادشاھلىقىمنىڭ يېرىمىنى تەلەپ قىلساڭمۇ شۇنداق قىلىنىدۇ، دېدى.
7 ئەستەر ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ مېنىڭ تەلىپىم ۋە ئىلتىجايىم بولسا، ـ
8 مۇبادا مەن ئالىيلىرىنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپاتقا ئېرىشكەن بولسام، شۇنداقلا پادشاھىمغا مېنىڭ تەلىمنى ئىجابەت قىلىش
ھەم ئىلتىجايىمنى ئورۇنداش مۇۋاپىق كۆرۈنسە، ئالىيلىرىنىڭ ھامانىنى بىرگە ئېلىپ ئەتە سىلەرگە تەييارلايدىغان
زىياپىتىمگە يەنە بىر قېتىم داخىل بولۇشلىرىنى ئۈتۈنىمەن؛ ئەتە مەن چوقۇم پادىشاھىمنىڭ ئەمرى بويىچە ئىش قىلىمەن،
ـ دېدى.

ھامانىنىڭ دار تەييارلىشى

9 شۇ كۈنى ھامان كۆڭلىدە يىراپ، خۇشال-خۇرام قايتىپ چىقتى؛ لېكىن موردىكاينىڭ ئوردا دەرۋازىسىدا
ئۈنىڭ ئالدىدا نە ئورنىدىن قوپماي نە مىدىرلىماي ئولتۇرغانلىقىنى كۆرگەندە، كۆڭلى ئۈنىڭغا قاتتىق قەھر-غەزەپكە
تولدى.
10 لېكىن ھامان غەزىپىنى بېسىۋېلىپ، ئۆيىگە كەلدى-دە، دوست-ئاغىنىلىرىنى ۋە خوتۇنى زەرەشنى چاقىرتىپ،
11 ئۆزىنىڭ بايلىقلىرىنىڭ شان-شەرىپى، پەرزەنتلىرىنىڭ كۆپلۈكى، شۇنداقلا پادىشاھنىڭ ئۆزىنى قانداق ئۈستۈرۈپ
بارلىق ھۆرمەت-ئىززەتكە سازاۋەر قىلغانلىقى، ئۆزىنى قانداق قىلىپ پادىشاھنىڭ ھەممە ئەمىرلىرى ۋە ئەمەلدارلىرىدىن
ئۈستۈن مەرتىۋىگە ئىگە قىلغانلىقى توغرىسىدا بىر-بىرلەپ سۆزلەپ كەتتى.
12 ھامان يەنە: ـ سىلەرگە دېسەم، خانىش ئەستەر مېنىڭدىن باشقا مېھمان چىللىماي، پەقەت پادىشاھ بىلەن
ئىككىمىزنىلا ئۆزى تەييارلىغان زىياپەتكە چىللىغاندى، ئەتىمۇ مېنى پادىشاھ بىلەن بىللە ئۆزى تەييارلەيدىغان زىياپەتكە
چىللىدى.
13 شۇغىنىسى، ئوردا دەرۋازىسىدا ئولتۇرغان ھېلىقى موردىكاي دېگەن يەھۇدىينى كۆرگىنىمدە، بۇلارنىڭ ھەممىسى
ماڭا تولمۇ مەنىسىز تۇيۇلدۇ، دېدى.
14 ئاندىن ئايالى زەرەش ۋە بارلىق دوست-ئاغىنىلىرى ئۈنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ ئەللىك گەز ئېگىزلىكتىكى داردىن
بىرنى تەييارلاپ، ئەتە ئەتىگەندە پادىشاھتىن موردىكاينى دارغا ئېسىشنى تەلەپ قىلسىلا بولىدىمۇ، شۇنىڭدىن كېيىن
خۇشال يايرىغان ھالدا پادىشاھ بىلەن بىللە زىياپەتكە بارىدىلا، دېيىشتى. بۇ گەپ ھامانىنى خۇش قىلىۋەتتى، شۇنىڭ
بىلەن ئۇ دار ياسىتىپ قويدى.

6

پادىشاھنىڭ موردىكاينىڭ خىزمەت كۆرسەتكەنلىكىنى، لېكىن ئۈنىڭغا ھەق بەرمىگەنلىكىنى بىلىشى

1 شۇ كۈنى كېچىسى پادىشاھنىڭ ئۇيقۇسى قېچىپ، تارىخ-تەزكىرىنامىنى ئەكەلدۈردى ۋە بۇلار ئۈنىڭ ئالدىدا
ئوقۇپ بېرىلدى.
2 بىر يەردە: »پادىشاھنىڭ بىگانا، تەرەش دەيدىغان ئوردا دەرۋازىسىنى باقىدىغان ئىككى ھەرەمئاغىسى بار ئىدى،
ئۇلار پادىشاھ ئاھاشۋېروشقا قول سېلىشقا قەستلىگەندە، موردىكاي بۇ ئىشنى پاش قىلىپ خەۋەر يەتكۈزگەن، دەپ
پۈتۈلگەندى.
3 پادىشاھ: ـ بۇ ئىش ئۈچۈن موردىكايغا قانداق نام-شۆھرەت ۋە ئىززەت-ئىكرام نائىل قىلىندى؟ ـ دەپ سوردى.
ـ ئۇ ھېچ نېمىگە ئېرىشمىدى، ـ دەپ جاۋاپ بېرىشتى پادىشاھنىڭ يېنىدىكى خىزمەتتە بولغان غۇلاملىرى.

4 ـ ئوردا هويلىسدا كىم بار؟ ـ دەپ سوردى پادىشاھ. بۇ چاغدا ھامان پادىشاھتىن موردىكاينى تۆزى تەيارلاپ
قويغان دارغا ئېسىشنى تەلەپ قىلغىلى كېلىپ، ئوردىنىڭ تاشقىرىقى ھويلىسىغا كىرگەندى. □
5 ـ مانا، ھامان ھويلىدا تۇرىدۇ، ـ دېيىشتى پادىشاھنىڭ غۇلاملىرى ئۇنىڭغا.
ـ كىرسۇن، ـ دېدى پادىشاھ.
6 ھامان كىرىۋىدى، پادىشاھ ئۇنىڭدىن: ـ پادىشاھ ئىززەت-ھۆرمىتىنى قىلىشنى ياخشى كۆرگەن كىشىگە نېمە
ئىشلارنى قىلىشى كېرەك؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ھامان كۆڭلىدە: »پادىشاھ ئىززەت-ھۆرمىتىنى قىلىشنى ياخشى
كۆرگەن كىشى مېنىڭدىن باشقا يەنە كىم بولاتتى؟« ـ دەپ ئويلىدى-دە
7 پادىشاھقا:
ـ پادىشاھ ئىززەت-ھۆرمىتىنى قىلىشنى ياخشى كۆرگەن كىشىگە
8 پادىشاھىم دائىم كىيىدىغان شاھانە كىيىم-كېچەك ۋە دائىم مىنىدىغان ئارغىماق، يەنى بېشىغا شاھانە تاج-بەلگە
تاقالغان ئارغىماق ئېلىپ كېلىنسۇن،
9 شاھانە كىيىم بىلەن ئارغىماقنى پادىشاھنىڭ ئەڭ مۇھتەرەم ئەمىرلىرىدىن بىرىگە تۇتقۇزىۋەن، ئۇ كىيىمنى پادىشاھىم
ئىززەت-ھۆرمىتىنى قىلىشنى ياخشى كۆرگەن كىشىگە كىيگۈزۈپ ۋە ئۇنى ئارغىماققا مىنىدۈرۈپ شەھەر مەيدان-
كوچىلىرىنى ئايلاندۇرىۋەن ۋە ئۇنىڭ ئالدىدا: »قاراڭلار! پادىشاھ ئىززەت-ھۆرمىتىنى قىلىشنى ياخشى كۆرگەن
كىشىگە مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىندۇ«! دەپ جاكارلاپ ماڭىۋەن، ـ دېدى.
10 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ ھامانغا: ـ تېز بېرىپ دېگىنىڭدەك شاھانە كىيىم بىلەن ئارغىماقنى ئېپكەل، ئوردا
دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغان ئاۋۇ يەھۇدىي موردىكايغا دەل سۆزۈڭدەك قىلغىن؛ سېنىڭ دېگەنلىرىڭنىڭ بىرەرسىمۇ
كەم بولۇپ قالمىسۇن! ـ دېدى.
11 شۇنداق قىلىپ ھامان شاھانە كىيىم بىلەن ئارغىماقنى ئەكېلىپ، ئالدى بىلەن موردىكايغا شاھانە كىيىمنى
كىيگۈزدى، ئاندىن ئۇنى ئارغىماققا مىنىدۈرۈپ، شەھەر مەيدان-كوچىلىرىنى ئايلاندۇردى ۋە ئۇنىڭ ئالدىدا:
ـ »مانا، پادىشاھ ئىززەت-ھۆرمىتىنى قىلىشنى ياخشى كۆرگەن كىشىگە مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىندۇ«! دەپ
جاكارلاپ ماڭدى.
12 موردىكاي يەنىلا ئوردا دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا قايتىپ باردى؛ ھامان بولسا غەم-قايغۇغا پېتىپ، بېشىنى
چۈمكىگەن ھالدا ئالدىراپ-تېنەپ تۆز ئۆيىگە قايتىپ كەتتى. □
13 ھامان خوتۇنى زەرەشكە ۋە بارلىق دوست-ئاغىنىلىرىگە بېشىغا كەلگەنلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئېيتىپ بەردى. ئاندىن
ئۇنىڭ دانىشمەنلىرى بىلەن خوتۇنى زەرەش بۇنى ئاڭلاپ ئۇنىڭغا: ـ موردىكاينىڭ ئالدىدا يېڭىلىشقا باشلا پېتىلا؛ ئۇ
ئەگەر يەھۇدىيلارنىڭ نەسلىدىن بولسا، ئۇنى يېڭەلمەيلا، ئەكسىچە سۆزىسىز ئۇنىڭ ئالدىدا مەغلۇپ بولىدىلا، دېيىشتى.
14 ئۇلار تېخى ھامان بىلەن سۆزلىشىۋاتقان چېغىدا، پادىشاھنىڭ ھەرەمئاغىلىرى كېلىپ ھامانىنى ئەستەر تەيارلىغان
زىيافەتكە بېرىشقا ئالدىراتتى.

7

ئەستەرنىڭ پادىشاھقا ھامانىنىڭ يامان غەرزىنى ئېيتىشى

1 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ بىلەن ھامان خانىش ئەستەرنىڭ زىيافىتىگە داخىل بولۇشقا كەلدى. □

□ **6:4 »ئوردا ھويلىسدا كىم بار؟«** ـ ياكى »ئوردا ھويلىسىغا كىرگەن ئاشۇ كىشى كىم؟.« □ **6:12 »ئوردا دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا قايتىپ باردى«** ـ بۇ سۆز بەلكىم ئەمەلدارلىق ۋەزىپىسىنى قايتىدىن باشلىغانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. □ **7:1 »...□□□□□□□□□ زىيافىتىگە داخىل بولۇشقا كەلدى»** ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» ئەستەرنىڭ زىيافىتىگە ئېچىشكە كەلدى.«

2 پادشاھ ئىككىنچى قېتىملىق زىياپەت ئۆستىدە شاراب ئىچىلۋاتقاندا ئەستەردىن: ـ ئى خانىش ئەستەر، نېمە
تەلىپىڭ بار؟ ئۇ ساڭا ئىجابەت قىلىنىدۇ. نېمە ئىلتىماسىڭ بار؟ ھەتتا پادىشاھلىقىمنىڭ يېرىمىنى ئىلتىماس قىلسا ئۇنى
شۇنداق قىلىنىدۇ، ـ دېدى.
3 ـ ئەگەر نەزەرلىرىدە ئىلتىپاتقا ئېرىشكەن بولسام، ئى ئالىيلىرى، ۋە پادىشاھىمغا مۇۋاپىق كۆرۈنسە، مېنىڭ ئىلتىماسىم
ئۆز جېنىمنى ئايىغايلا، شۇنىڭدەك مېنىڭ تەلىپىم ئۆز خەلقىمنى ساقلىغايلا؛
4 چۈنكى بىز، يەنى مەن ۋە مېنىڭ خەلقىم بىرگە يوقىتىلىپ، قىرىلىپ، نەسلىمىزدىن قۇرۇتۇلۇشقا سېتىۋېتىلدۇق.
ئەگەر بىز قۇل ۋە دېدەكلىككە سېتىۋېتىلگەن بولساق، سۈكۈت قىلغان بولاتتىم؛ لېكىن پادىشاھىمنىڭ تارتىدىغان
زىيىنىنىمۇ دۈشمەن تۆلەپ بېرەلەيتتى، ـ دەپ جاۋاپ بەردى ئەستەر.□
5 پادىشاھ ئاھاشۋېروش خانىش ئەستەردىن: ـ بۇنداق قىلىشقا پېتىنغان كىشى كىم ئىكەن؟ ئۇ قەيەردە؟! ـ دەپ
سوردى. ئەستەر جاۋابەن: ـ
6 بۇ دۈشمەن ۋە زەھەرخەندە مانا مۇشۇ رەزىل ھامان! ـ دېۋىدى، ھامان پادىشاھ بىلەن خانىش ئالدىدا شۇ
زاماتلا دەككە-دۈككىگە چۈشتى.

ھامانىڭ ئۆزى تەييارلىغان دارغا ئېسىلىشى

7 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ قەھرى-غەزەپكە كېلىپ زىياپەت-شاراب ئۆستىدىن ئۆردى-دە، چارباغقا چىقىپ كەتتى؛
ھامان بولسا خانىش ئەستەردىن جېنىنى تىلەشكە قالدى؛ چۈنكى ئۇ پادىشاھنىڭ ئۆزىگە جازا بەرمەي قويمايدىغان
نىيەتكە كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ يەتكەنىدى.
8 پادىشاھ چارباغدىن زىياپەت-شاراب داستىخىنىغا قايتىپ كەلگىنىدە ھامانىڭ ئۆزىنى ئەستەر يۈلەنگەن دىۋانغا
تاشلىغىنىچە ئۆرگىنىنى كۆردى-دە: ـ
ـ قارا، ئۇنىڭ ئوردىدا مېنىڭ ئالدىمدىلا خانىشقا زورلۇق قىلغىلۇاتقىنىنى؟! ـ دېۋىدى، بۇ سۆز پادىشاھنىڭ ئاغزىدىن
چىقىشى بىلەنلا ئادەملەر ھامانىڭ باش-كۆزىنى چۈمكەپ قويدى. □
9 پادىشاھنىڭ ئالدىدا ئۆرۈۋاتقان ھەرەمئاغىلىرىدىن ھاربونا ئىسىملىك بىرسى: ـ يەنە بىر ئىش بار، مانا، ھامان
ئالىيلىرىنىڭ ھاياتى ئۈچۈن گەپ قىلغان موردىكاينى ئېسىش ئۈچۈن، ئەللىك گەز ئىگىزلىكتە ياساتقان دار تەييار
تۇرىدۇ، ئۇ دار ھازىر مۇشۇ ھامانىڭ ھويلىسىدا، دېۋىدى، پادىشاھ: ـ ھامانىنى ئۇنىڭغا ئېسىڭلار! ـ دېدى.
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ھامانىنى ئۇ موردىكايغا تەييارلاپ قويغان دارغا ئاستى؛ شۇنىڭ بىلەن پادىشاھنىڭ غەزىپى
بېسىلدى.

8

موردىكاينىڭ يۇقىرى مەرتىۋىگە ئۆستۈرۈلۈشى

□ 7:4 **»ئەگەر بىز قۇل ۋە دېدەكلىككە سېتىۋېتىلگەن بولساق، سۈكۈت قىلغان بولاتتىم؛ لېكىن پادىشاھىمنىڭ تارتىدىغان زىيىنىنىمۇ دۈشمەن تۆلەپ بېرەلەيتتى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئەگەر بىز قۇل ۋە دېدەكلىككە سېتىۋېتىلگەن بولساق، مەن سۈكۈت قالاتتىم، چۈنكى بىز تارتىدىغان كۈلپەتنىڭ پادىشاھنى ئاۋارە قىلغۇچىلىكى يوق ئىدى.«
»دۈشمەن پادىشاھىمنىڭ تارتىدىغان زىيىنىنىمۇ تۆلەپ بېرەلەيتتى« دېگەننىڭ مەنىسى بەلكىم بىرىنچىدىن، يەھۇدىيلار قۇل-دېدەك قىلىنسا باج تۆلىمەيتتى؛ ئىككىنچىدىن، خۇدا ئىبراھىمغا: »كىم سەن ۋە ئەۋلادلىرىڭنى قارغىغان بولسا مەن ئۇنى قارغايمەن، سەن ۋە ئەۋلادلىرىڭنى كىم بەركەتلىگەن بولسا مەن ئۇنى بېرىكەتلەيمەن« دەپ ۋەدە قىلغاندى »)يار.» 3-12:2). كىم يەھۇدىي خەلقىگە زىيانكەشلىك قىلسا، خۇدانىڭ جازاسىنى تارتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
□ 7:8 **»باش-كۆزىنى چۈمكەپ قويدى«** ـ بەلكىم ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلىنغانلار پادىشاھنىڭ يۈزىنى كۆرمىسۇن دەپ شۇنداق قىلغان بولسا كېرەك.

1 پادىشاھ ئاھاشۋېروش شۇ كۈنى يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمنى هامانىنىڭ تۆي-زېمىننى ئىلتىپات قىلىپ خانىش
ئەستەرگە بەردى؛ موردىكايمۇ پادىشاھنىڭ هۇزۇرىغا كەلتۈرۈلدى، چۈنكى ئەستەر تۇزىنىڭ موردىكاي موردىكانى بىلەن تۇغقان
ئىكەنلىكىنى پادىشاھقا دەپ بەرگەنىدى.
2 پادىشاھ تۇزىنىڭ هاماندىن قايتۇرۇۋالغان ئۈزۈكىنى چىقىرىپ موردىكايغا بەردى، ئەستەرمۇ موردىكانىنى هامانىنىڭ
تۆي-جايىنى باشقۇرۇشقا قويدى.

ئەستەرنىڭ پادىشاھتىن هامانىنىڭ سۈيىقەستىنى بىكار قىلىشنى تىلىشى

3 ئەستەر يەنە پادىشاھنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئايىغىغا يېقىلىپ، كۆزىگە ياش ئالغان هالدا پادىشاھتىن ئاگاگىيلاردىن
بولغان هامان كەلتۈرۈپ چىققان بالا-ئىشاپەتنى هەم ئۇنىڭ يەھۇدىيلارنى يوقىتىش سۈيىقەستىنى بىكار قىلىشنى
يىلىنىپ تۆتۈندى.
4 پادىشاھ ئالتۇن هاسىسىنى ئەستەرگە تەگكۈزىدى، ئەستەر ئورنىدىن قوپۇپ پادىشاھنىڭ ئالدىدا تۇردى.
5 ـ ئەگەر ئالىيلىرى ماقۇل كۆرسە، ئەگەر مەن پادىشاھنىڭ ئالدىدا ئىلتىپاتقا ئېرىشكەن بولسام، ئەگەر پادىشاهىم
بۇ ئىشنى توغرا دەپ قارىسا، شۇنىڭدەك مەندىن مەمنۇن بولسا، يارلىق چۈشۈرۈپ ئاگاگىيلاردىن هامىداتانىڭ
ئوغلى هامان يازغان مەكتۇپلارنى، يەنى پادىشاهىمنىڭ هەرقايسى ئۆلكىسىدىكى يەھۇدىيلارنى يوقىتىش توغرىسىدىكى
مەكتۇپلارنى بىكار قىلىدىغان بىر يارلىق يېزىلىشىنى تىلەيمەن. □
6 چۈنكى مەن تۇز خەلقىمگە چۈشىدىغان بۇ بالا-ئىشاپەتكە قانداقمۇ چىداپ قاراپ تۇرالايمەن؟ تۇز تۇغقانلىرىمنىڭ
يوقىتىلىشىغا قانداقمۇ چىداپ قاراپ تۇرالايمەن؟ ـ دېدى ئەستەر پادىشاهقا.
7 پادىشاھ ئاھاشۋېروش خانىش ئەستەر بىلەن يەھۇدىي موردىكايغا: ـ مانا، هامان يەھۇدىيلارغا زىيانكەشلىك
قىلماقچى بولغاچقا، مەن ئۇنىڭ تۆي-زېمىننى ئەستەرگە بەردىم ۋە ئۇنىڭ تۇزىنى ئۆلار دارغا ئاستى. □
8 ئەمدى سىلەر تۇزۇڭلارنىڭ توغرا تاپقىنى بويىچە مېنىڭ نامىمدا يەھۇدىيلار ئۈچۈن بىر يارلىق يېزىپ، مېنىڭ ئۈزۈك
مۆھۈرۈمنى بېسىڭلار؛ چۈنكى پادىشاھنىڭ نامىدا يېزىلغان، پادىشاھنىڭ ئۈزۈك مۆھۈرى بېسىلغان يارلىقنى هېچكىم
بىكار قىلالمايدۇ، دېدى.□
9 شۇ چاغدا، ئۈچىنچى ئايدا، يەنى سىۋان ئېيىنىڭ يىگىرمە ئۈچىنچى كۈنى، پادىشاھنىڭ مىرزىلىرىنىڭ هەممىسى
چاقىرىپ كېلىندى. ئۇلار موردىكايىنىڭ بارلىق بۇيرۇغىنى بويىچە يارلىق يازدى؛ يارلىق يەھۇدالارنىڭ ئىشى توغرۇلۇق
هىندىستاندىن هەبەشىستانغىچە بىر يۈز يىگىرمە يەتتە ئۆلكىنىڭ ۋالىيلىرىغا، ئۆلكە باشلىقى ۋە بەگلىرىگە يېزىلغان بولۇپ،
مەكتۇپلار هەرقايسى ئۆلكىگە تۇز يېزىقى بىلەن، هەرقايسى ئەل-مىللەتلەرگە تۇز تىلى بىلەن، شۇنداقلا يەھۇدىيلارغا
تۇز يېزىقى بىلەن، تۇز تىلىدا پۈتۈلگەنىدى. □
10 موردىكاي يارلىقنى پادىشاھ ئاھاشۋېروشنىڭ نامىدا يېزىپ، ئۇنىڭغا پادىشاھنىڭ ئۈزۈك مۆھۈرىنى باستى؛ يارلىق
مەكتۇپلىرىنى پادىشاهلىقنىڭ ئاتلىقلىرى بىلەن، يەنى تولپارلارغا، ئات قېچىرلارغا ۋە تۆگىلەرگە مىنگەن چەۋەندازلار
ئارقىلىق هەرقايسى جايلارغا يوللىدى. □
11 يارلىقتا: »پادىشاھ هەرقايسى شەهەرلەردىكى يەھۇدىيلارنىڭ ئۆيۈشۈپ، تۇز هاياتىنى قوغدىشىغا، شۇنداقلا
تۇزلىرىگە دۈشمەنلىك قىلىدىغان هەر مىللەت ۋە هەر قايسى ئۆلكىلەردىكى كۆچىلەرنى، جۈملىدىن ئۇلارنىڭ بالا-

---

□ **8:5** »**شۇنىڭدەك مەندىن مەمنۇن بولسا...**» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا ئۇنى مەمنۇن قىلغۇدەك بولسام...»».

□ **8:7** »**يەھۇدىيلارغا زىيانكەشلىك قىلماقچى بولغاچقا،...**» ـ ئىبرانىي تىلىدا »يەھۇدىيلارغا قولىنى ئۇزارتماقچى بولغاچقا،...»».

□ **8:8** »**...چۈنكى پادىشاھنىڭ نامىدا يېزىلغان، پادىشاھنىڭ ئۈزۈك مۆھۈرى بېسىلغان يارلىقنى هېچكىم بىكار قىلالمايدۇ**» ـ بۇ پارس ئىمپېرىيەسىدىكى ئاساس قانۇن ئىدى. دەل شۇ سەۋەبتىن ئەسلىدىكى يارلىقنىڭ تۇزىنى بۇزاستە بىكار قىلىشقا بولمايتتى. بۇنىڭ ئۈرنىدا ئۇنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئەدبىرى كۆرسىتىلگەن ئىككىنچى بىر يارلىق يېزىلىشى كېرەك بولاتتى.

□ **8:9** »**مەبەشستان**« ـ هازىرقى ئېفىئوپىيە.

□ **8:10** »**ئات قېچىرلارغا ۋە تۆگىلەرگە...**» ـ يا كى »ئالاهىدە بىقىپ كېلىنۇاتقان ئاتلارغا...». بۇ ئايەتتىكى ئۇلاغلارنىڭ خىللىرىنىڭ بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن.

چاقلىرىنى قويماي يوقىتىشىغا، قىرىشىغا، نەسلىنى قۇرۇتۇشىغا، شۇنداقلا مال-مۈلكىنى ئولجا قىلىشىغا ئىجازەت بېرىلدى؛
12 بۇ ئىش بىر كۈندە، يەنى ئون ئىككىنچى ئاينىڭ، يەنى ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى پادىشاھ ئاھاشۋېروشنىڭ
ھەرقايسى ئۆلكىلىرىدە ئىجرا قىلىنسۇن« دەپ پۈتۈلگەندى.
13 يارلىق ھەرقايسى ئۆلكىگە ئەۋەتىلىپ، پەرمان سۈپىتىدە ئېلان قىلىنسۇن، يەھۇدىيلارنىڭ ئەشۇ كۈنى
دۈشمەنلىرىدىن ئىنتىقام ئېلىشقا تەييارلىنىپ قويۇشى ئۈچۈن يارلىقنىڭ كۆچۈرۈلمىسى ھەرقايسى ئەل-مىللەتلەرگە
ئۇقتۇرۇلسۇن، دەپ بېكىتىلدى.
14 شۇنىڭ بىلەن چەۋەندازلار تولپارلارغا ۋە قېچىرلارغا مىنىپ پادىشاھنىڭ بۇيرۇقى بويىچە جەددىي يولغا ئاتلاندى؛
يارلىق شۇشان قەلئەسىدىمۇ جاكارلاندى.
15 موردىكاي كۆك ۋە ئاق رەڭلىك شاھانە كىيىم كىيىپ، بېشىغا كاتتا ئالتۇن تاجنى تاقاپ، سۈسۈن رەڭ
كەندىر يېپىنچىنى يېپىنىپ، پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىدىن چىقتى؛ شۇشان شەھىرىدىكى خەلق خۇشاللىقتا چۈمۈپ تەنتەنە
قىلىشتى.
16 يەھۇدىيلار يورۇقلۇق، شاد-خۇرراملىق ۋە ئىززەت-ئىكرامغا مۇيەسسەر بولدى.
17 ھەرقايسى ئۆلكە، ھەرقايسى شەھەرلەردە، پادىشاھنىڭ ئەمر-يارلىقى يېتىپ بارغانلىكى يەرلەردە، يەھۇدىيلار
شاد-خۇرراملىقتا چۈمۈپ، زىياپەت قىلىپ مۇبارەك بىر كۈننى ئۆتكۈزۈشتى؛ نۇرغۇن يەرلىك ئاھالىلەر ئۆزلىرىنى
يەھۇدىي دېيىشۋالدى؛ چۈنكى يەھۇدىيلاردىن قورقۇش ۋەھىمىسى ئۇلارنى بېسىۋالغاندى.□

9

يەھۇدىيلارنىڭ ئۆز دۈشمەنلىرىنى مەغلۇپ قىلىشى

1 ئون ئىككىنچى ئاي، يەنى ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى، پادىشاھنىڭ ئەمرى بىلەن يارلىقى ئىجرا قىلىنىشقا ئاز
قالغان چاغدا، يەنى يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمەنلىرى ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىشكە ئۈمىد قىلىپ كۈتكەن كۈنى،
ئەكسىچە يەھۇدىيلارنىڭ ئۆز دۈشمەنلىرىنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىدىغان كۈنگە ئايلىنىپ كەتتى.
2 يەھۇدىيلار پادىشاھ ئاھاشۋېروشنىڭ ھەرقايسى ئۆلكىلىرىدىكى ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق شەھەرلەردە ئۆلمەرگە قەست
قىلماقچى بولغانلارغا ھۇجۇم قىلىش ئۈچۈن يىغىلىشقا باشلىدى؛ ھېچكىم ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇرالمايتتى؛ ئۇلاردىن
بولغان قورقۇنچ ھەربىر ئەل-مىللەتنى باسقاندى.
3 ھەرقايسى ئۆلكىلەردىكى بەگلەر، ۋالىيلار، ئۆلكە باشلىقلىرى، شۇنداقلا پادىشاھنىڭ ئىشلىرىنى ئىجرا قىلغۇچىلارنىڭ
ھەممىسى يەھۇدىيلارنى قوللىدى؛ چۈنكى موردىكايدىن بولغان قورقۇنچ ئۇلارنى باسقاندى.
4 چۈنكى موردىكاي دېگەن كىشى ئوردىدا ئىنتايىن نوپۇزلۇق بولۇپ، نام-شۆھرىتى ھەممە ئۆلكىلەرگە تارقالغاندى؛
ئۇنىڭ ھوقۇقى بارغانسېرى چوڭىيىپ كېتىۋاتاتتى.
5 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدىيلار ئۆزلىرىنىڭ ھەممە دۈشمەنلىرىنى قىلىچلاپ، قىرغىن قىلىپ يوقاتتى؛ ئۆزلىرىگە ئۆچ
بولغانلارغا قانداق قىلىشنى خالىسا شۇنداق قىلدى.
6 شۇشان قەلئەسىدىلا يەھۇدىيلار بەش يۈز ئادەمنى قەتل قىلىپ يوقاتتى.
7 ئۇلار يەنە پارشاندىاتا، دالفون، ئاسپاتا،
8 پوراتا، ئادالىيا، ئاريداتا،
9 پارماشتا، ئارساي، ئاريداي ۋە ۋايىزاتانى قەتل قىلدى؛
10 بۇ ئون ئادەم ھامىداتانىڭ نەۋرىسى، يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمىنى بولغان ھامانىنىڭ ئوغلى ئىدى؛ لېكىن ئۇلار ئۇلارنىڭ
مال-مۈلكىنى ئولجا قىلىشقا قول سالمىدى.
11 شۇ كۈنى شۇشان قەلئەسىدە قەتل قىلىنغان ئادەم سانى پادىشاھقا مەلۇم قىلىندى.

□ 8:17 »ئۆزلىرىنى يەھۇدىي دېيىشۋالدى« ـ ياكى »ئۆزلىرى يەھۇدىي بولۇشتى.«

12 پادشاھ خانىش ئەستەرگە: ـ يەھۇدىيلار شۇشان قەلئەسسدە بەش يۈز ئادەمنى قەتل قىلىپ يوقىتىپتۇ، يەنە
ھامانىنڭ ئون ئوغلىنى قەتل قىپتۇ؛ ئۇلار پادشاھنىڭ باشقا ئۆلكىلىرىدە نېمە قىلدىكىن؟ ئەمدى نېمە ئىلتىماسىڭ بار؟
ئۇ ساڭا بېرىلىدۇ. يەنە نېمە تەلىپىڭ بار؟ ئۇمۇ بەجا ئەيلىنىدۇ، ـ دېدى.
13 ـ ئالىيلىرىغا مۇۋاپىق كۆرۈنسە، شۇشاندىكى يەھۇدىيلارنىڭ ئەتىمۇ بۇگۈنكى يارلىقتا دېيىلگەندەك ئىش قىلىشىغا
ھەمدە ھامانىنڭ ئون ئوغلىنىڭ جەسەتلىرىنى دارغا ئېسىپ قويۇشقا ئىجازەت بەرگەيلا، دېدى ئەستەر.
14 پادشاھ شۇنداق قىلىشقا بۇيرۇق چۈشۈردى؛ يارلىق شۇشان قەلئەسسدە چىقىرىلغاندا، كىشىلەر ھامانىنڭ ئون
ئوغلىنى دارغا ئېسىپ قويۇشتى.
15 ئادار ئېيىنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى شۇشاندىكى يەھۇدىيلار يەنە يىغىلىپ ئۈچ يۈز ئادەمنى ئۆلتۈردى؛ لېكىن
ئۇلارنىڭ مال-مۈلكىنى ئولجا قىلىشقا قول سالمىدى.
16 پادشاھنىڭ ھەرقايسى باشقا ئۆلكىلىردىكى قالغان يەھۇدىيلار يىغىلىپ ئۆز جانلىرىنى ساقلاشقا سەپتە تۇرۇپ
ئۆزلىرىگە ئۆچ بولغانلاردىن جەمئىي يەتمىش بەش مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى، ئەمما ئۇلارنىڭ مال-مۈلكىنى ئولجا
قىلىشقا قول سالمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار دۈشمەنلىردىن قۇتۇلۇپ ئارامىلىققا مۇيەسسەر بولدى.
17 بۇ ئادار ئېيىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈندىكى ئىش ئىدى؛ ئون تۆتىنچى كۈنى ئۇلار ئارام ئالدى، شۇ كۈننى
زىياپەت بېرىپ شادلىنىدىغان كۈن قىلىپ بېكىتتى.
18 لېكىن شۇشاندىكى يەھۇدىيلار بولسا ئون ئۈچىنچى، ئون تۆتىنچى كۈنلىرى توپلىشىپ جەڭ قىلدى؛ ئون بەشىنچى
كۈنى ئۇلار ئارام ئالدى، شۇ كۈننى زىياپەت بېرىپ شادلىنىدىغان كۈن قىلىپ بېكىتتى.
19 شۇ سەۋەبتىن سەھرادىكى يەھۇدىيلار، يەنى يېزا-قىشلاقلاردا تۇرۇۋاتقان يەھۇدىيلار ئادار ئېيىنىڭ ئون تۆتىنچى
كۈننى زىياپەت بېرىپ شادلىنىدىغان مۇبارەك كۈن بېكىتىپ، بىر-بىرىگە سوۋغا-سالام بېرىشىدىغان بولدى.
20 موردىكاي بۇ ۋەقەلەرنى خاتىرىلەپ ھەمدە ئاھاشۇيروشنىڭ ھەرقايسى ئۆلكىلىرىنىڭ يىراق-يېقىن جايلىرىدا
تۇرۇۋاتقان بارلىق يەھۇدىيلارغا مەكتۇپلارنى يوللىدى.
21 شۇنداق قىلىپ ئۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ھەرىيلى ئادار ئېيىنىڭ ئون تۆت، ئون بەشىنچى كۈننىڭ بايرام قىلىپ
تۇتكۇزۇلىشىنى دەپ بېكىتتى؛
22 ئۇ بۇ ئىككى كۈننى يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمەندىن قۇتۇلۇپ ئارامىلىققا ئېرىشكەن كۈنى سۈپىتىدە، شۇ ئايىنى ئۇلارنىڭ
قايغۇ-ھەسرىتى شادلىققا، يىغا-زارلىرى مۇبارەك كۈنگە ئايلانغان ئاي سۈپىتىدە ئەسلەپ، بۇ ئىككى كۈننى زىياپەت
قىلىپ شادلىنىدىغان، كۆڭۈلچىلىك بىر-بىرىگە سالام-سوۋغا بېرىدىغان، كەمبەغەللەرگە خەير-ئېھسان قىلىدىغان كۈن
قىلىشقا بۇيرۇدى.
23 شۇ سەۋەبتىن يەھۇدىيلار دەسلەپ باشلىغان شۇ ھېيتنى داۋاملاشتۇرۇشقا ۋە شۇنىڭدەك موردىكاينىڭ ئۇلارغا
يازغانلىرىنىمۇ ئورۇنلايدىغانغا ۋەدە بېرىشتى.
24 چۈنكى ئەسلىدە بارلىق يەھۇدىيلارنىڭ كۈشەندىسى بولغان ئاگاگىي ھاممداتانىڭ ئوغلى ھامان يەھۇدىيلارنى
ھالاك قىلىشنى قەستلىگەن، شۇنداقلا ئۇلارنى نەسىلدىن قۇرۇتۇپ يوقاتماقچى بولۇپ »پۇر«، يەنى چەك تاشلىغانىدى.
25 لېكىن بۇ ئىش پادىشاھنىڭ قۇلىقىغا يەتكەندە، پادىشاھ مەكتۇپلارنى يېزىپ، ھامان قەستلىگەن رەزىل ئىش،
يەنى ئۇنىڭ يەھۇدىيلارنى قەست قىلغان ئىشى ئۇنىڭ ئۆز بېشىغا يانسۇن، دەپ يارلىق چۈشۈردى؛ ھەم كىشىلەر
ئۇنى ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى دارغا ئاستى.□ ■

»پۇرىم« بايرىمىنىڭ كېلىپ چىقىش تارىخى

□ 9:25 »لېكىن بۇ ئىش پادىشاھنىڭ قۇلىقىغا يەتكەندە...» ـ ئىبرانىي تىلدا: »لېكىن ئۇ پادىشاھنىڭ ئالدىغا كەلگەندە« دېيىلدۇ. شۇڭا بەزى
تەرجىمىلەردە: »لېكىن ئۇ)ئەستەر(پادىشاھنىڭ ئالدىغا كىرگەندە،...» دېيىلدۇ. ■ 9:25 ئەست. 88:

26 شۇڭلاشقا، كىشىلەر »پۇر«)چەك(دېگەن ئىسىم بويىچە بۇ ئىككى كۈننى »پۇرىم بايرىمى« دەپ ئاتىدى؛ شۇڭا
يەھۇدىيلار ئەشۇ خەتتە پۈتۈلگەنلىرى بويىچە، ھەم كۆرگەن، ھەم باشتىن ئۆتكۈزگەنلىرىگە ئاساسەن، □
27 ئۆزلىرى، ئەۋلادلىرى ھەمدە ئۆزلىرى بىلەن بىرلەشكەن بارلىق كىشىلەرنىڭ پۈتۈلگەن ئەھكامىنى تۈتۈپ،
بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا ئەشۇ ئىككى كۈننى ھەر يىلى مەڭگۈ ئۈزۈلدۈرمەي بايرام قىلىشنى قارار قىلدى،
28 شۇنداقلا بۇ ئىككى كۈن ھەربىر دەۋرىدە، ھەربىر جەمەت-ئائىلىدە، ھەرقايسى ئۆلكە، ھەرقايسى شەھەردە
خاتىرلىنىپ تەبرىكلىنىپ تۇرسۇن ۋە »پۇرىم بايرىمى« بولىدىغان مۇشۇ كۈنلەرنىڭ تەبرىكلىنىشى يەھۇدىي خەلقى ئىچىدە
مەڭگۈ ئۈزۈلۈپ قالمىسۇن، خاتىرلەش پائالىيەتلىرى ئۆلارنىڭ ئۇرۇق-نەسلى ئارىسىدىنمۇ يوقاپ كەتمىسۇن، دەپ
قارار قىلدى.
29 ئائىدىن ئايىخانىمنىڭ قىزى، خانىش ئەستەر ۋە يەھۇدىي موردىكاي يەھۇدىيلارغا يازغان »پۇرىم بايرىمى«
توغرىسىدىكى شۇ ئىككىنچى خەتنى تولۇق ھوقۇقى بىلەن تەكىتلەپ، يەنە بىر خەتنى يوللىدى.
30 موردىكاي خاتىرجەملىك ۋە ھەققەتنىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزىدىغان مەكتۇپلارنى ئاھاشۇۋروشنىڭ پادىشاھلىقىدىكى
بىر يۈز يىگىرمە يەتتە تۈلكىدىكى بارلىق يەھۇدىيلارغا ئەۋەتتى،
31 شۇ »پۇرىم« كۈنلىرى بەلگىلەنگەن ۋاقىتلىرىدا ئۆتكۈزۈلسۇن، شۇنىڭدەك يەھۇدىي موردىكاي ۋە خانىش
ئەستەرنىڭ تاپىلىغانلىرى بويىچە، شۇنداقلا ئۆلارنىڭ ئۆز-ئۆزىگە ۋە نەسلىگە بېكىتكەنلىرى بويىچە ئەينى ۋاقىتتىكى
تۇتۇلغان روزىلار ۋە كۈتۈرۈلگەن ندا-پەريادلار ئەسلەپ خاتىرلەنسۇن، دەپ تەكىتلىدى. □
32 ئەستەرنىڭ يارلىقى »پۇرىم بايرىمى«دىكى شۇ ئىشلارنى بېكىتىپ بەردى؛ بۇ ئىش تارىخنامىغىمۇ پۈتۈلدى.

10

موردىكاينىڭ شۆھرىتى ۋە ئۈتۈقى

1 پادىشاھ ئاھاشۇۋروش قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىز ئاراللىرىدىكى ئاھالىلەرنىڭ ھەممىسىگە ئالۋان تۈلىگۈزەتتى.
2 ئۇنىڭ نوپۇز-ھەيۋىتى ۋە قۇدرىتىنى ئايان قىلغان بارلىق قىلغان-ئەتكەنلىرى، شۇنداقلا موردىكاينىڭ پادىشاھنىڭ
ئۈستۈرۈشى بىلەن ئېرىشكەن كاتتا شۆھرىتى توغرىسىدىكى تەپسىلاتلار مېدىئا ۋە پارس پادىشاھلىرىنىڭ تارىخ-
تەزكىرىلىرىدە پۈتۈلگەن ئەمەسمۇ؟
3 چۈنكى يەھۇدىي موردىكاينىڭ مەرتىۋىسى پادىشاھ ئاھاشۇۋروشتىن كېيىنلا ئىككىنچى ئورۇندا تۇراتتى؛ ئۇ
دائىم ئۆز خەلق-مىللىتىنىڭ بەختىنى كۆزلەپ، بارلىق نەسلىدىكىلەرگە ئامان-ئېسەنلىك تىلەك سۆزلىرىنى قىلاتتى،
يەھۇدىيلارنىڭ ئارىسىدا زور ئىززەت-ھۆرمەت تېپىپ، قېرىنداشلىرىنىڭ قەدىرلىشىگە ئېرىشكەنىدى.

□ 9:26 »پۇرىم« ـ »چەك تاشلاش« دېگەن مەنىسى.

□ 9:31 ...» ئەينى ۋاقىتتىكى ئۈتۈلغان روزىلار ۋە كۈتۈرۈلگەن ندا-پەريادلار ئەسلەپ خاتىرلەنسۇن« ـ بۇ جۈملىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى:
...» خەلقلەر خۇددى ئۆزلىرى ۋە ئەۋلادلىرى ئۈچۈن روزا ئۈتۈش ۋە قارىلىق ئۈتۈش ۋاقىتنى بەلگىلەشنى قارار قىلغاندەك.« لېكىن بىزنىڭچە بۇ سۆزلەر
چوقۇم ئەستەر ۋە شۇشاندىكى يەھۇدىيلارنىڭ روزا ئۈتۈپ پۈتكۈل خەلقى ئۈچۈن كۈتۈرگەن ندا-پەريادلىرىنى ئەسلەشنى كۆرسىتىدۇ.

ئايۇپ

ئىخلاسمەنلىك ھەم ئاۋاتلىق

1 »ئۇز« دېگەن يۇرتتا، ئايۇپ ئىسىملىك بىر ئادەم ياشىغانىدى. بۇ ئادەم بولسا قۇسۇرسىز، دۇرۇس، خۇدادىن
قورقىدىغان، يامانلىقتىن ئۆزىنى يىراق تۇتىدىغان ئادەم ئىدى. ■
2 ئۇنىڭدىن يەتتە ئوغۇل ۋە ئۈچ قىز تۇغۇلدى.
3 ئۇنىڭ يەتتە مىڭ قوي، ئۈچ مىڭ تۆگە، بەش يۈز جۈپ كالا، بەش يۈز مادا ئېشەك قاتارلىق مال-مۈلكى بار
ئىدى. ئۇنىڭ مالايلىرى بەك كۆپ ئىدى؛ ئۇ شەرقىلىقلار ئىچىدە ھەممىدىن ئۇلۇغ ئىدى.
4 ئۇنىڭ ئوغۇللىرى نۆۋەت بويىچە بېكىتكەن كۈندە ئۆز ئۆيىدە باشقىلار ئۈچۈن داستىخان سېلىپ زىياپەت قىلاتتى.
بۇ كۈنلەردە ئۇلار ئادەم ئەۋەتىپ ئۈچ سىڭلىسىنى ئۇلار بىلەن بىللە تاماقلىنىشقا چاقىرىتاتتى.
5 ئۇلارنىڭ شۇ زىياپەت كۈنلىرى ئاياغلىشى بىلەن ئايۇپ ئادەم ئەۋەتىپ ئۇلارنى خۇدا ئالدىدا پاكلىنىشقا
ئورۇنلاشتۇراتتى. ئۇ تاڭ سەھەردە ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇلارنىڭ سانىغا ئاساسەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى قىلاتتى.
چۈنكى ئايۇپ: »بالىلىرىم گۇناھ قىلىپ قويۇپ، كۆڭلىدە خۇداغا بەھۇرمەتلىك قىلىپ قويامدىكىن« دەپ
ئويلايتتى. ئايۇپ ھەردائىم ئەنە شۇنداق قىلىپ تۇراتتى. □

ئەرشتىكى بىرىنچى قېتىملىق كېڭەش، شەيتان سوۋۇتۇپ كىرىدۇ

6 بىر كۈنى، خۇدانىڭ ئوغۇللىرى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر بولدى. شەيتانمۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىغا كىرىۋالدى.
□
7 پەرۋەردىگار شەيتاندىن: ـ نەدىن كەلدىڭ؟ ـ دەپ سوريدى.
شەيتان پەرۋەردىگارغا جاۋابەن: ـ يەر يۈزىنى كېزىپ پايلاپ، ئۇياق-بۇياقلارنى ئايلىنىپ چۈرگىلەپ كەلدىم،
دېدى.■
8 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ مېنىڭ قۇلۇم ئايۇپقا دىققەت قىلغانسەن؟ يەر يۈزىدە ئۇنىڭدەك مۆكەممەل، دۇرۇس،
خۇدادىن قورقىدىغان ھەم يامانلىقتىن يىراق تۇرىدىغان ئادەم يوق، ـ دېدى.
9 شەيتان پەرۋەردىگارغا جاۋابەن: ـ ئايۇپ خۇدادىن بىكاردىن بىكار قورقىغاندۇ؟

■ **1:1** ئايۇپ 32:

□ **1:5** »**ئايۇپ ئادەم ئەۋەتىپ ئۇلارنى خۇدا ئالدىدا پاكلىنىشقا ئورۇنلاشتۇراتتى**« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئايۇپ ئۇلارنى چاقىرىشقا ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇلارنى خۇدا ئالدىدا پاكلاندۇراتتى.« »**پاكلىنىش**« ـ ئەينى چاغدىكى قۇربانلىق قىلىش ئۇچۇن »ئادەمنى پاكلاندۇررۇش«نىڭ قانداق ئېلىپ بېرىلىدىغانلىقى بىزگە نامەلۇم. بەلكىم يۇيۇندۇرۇلۇپ، پاكىز كىيىملەرنى كىيدۈرۈش دېگەندەك ئىش بولۇشى مۇمكىن. »**كۆيدۈرمە قۇربانلىق**« ـ قەدىمكى زامانلاردا مەلۇم بىر ھايۋان)قوي، كالا، قاتارلىق(نى سويۇپ، ئۇنىڭ قېنىنى يەرگە ئېقىتىۋېتىپ، ئاندىن ئۇنىڭ پۈتۈن تېنىنى خۇداغا ئاتاپ كۆيدۈرۈشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ خىل قۇربانلىق گۇناھنى تىلەش ياكى خۇداغا ئىبادەت قىلىش مەقسىتىدە قىلىنىدۇ. »**خۇداغا بەھۇرمەتلىك قىلىش**« ـ مۇئمىنۇ سۆز ئىبرانىي تىلىدا »بارۇق« دەپ ئېلىنىدۇ. »بارۇق« ئادەتتە »بەرىكەت، بەخت« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. شۇ دەۋردە ئادەملەر بىر-بىرى بىلەن خوشلاشقاندا »بەرىكەتلىك بولسۇن« دەپ بەخت تىلەيتتى. شۇ سەۋەبتىن »بەخت تىلەش« »)بارۇق«) »خوشلىشىش«نى بىلدۈرۈپمۇ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. دېمەك، مۇئمىنۇ يەردە بۇ ئىبارە »بالىلىرىم خۇدادىن خوشلىشىپ »)خۇددى ۋىدالاشقاندەك«) ئىرىلىپ كېتىۋەتكىن« دېگەن مەنىدە بولۇشى مۇمكىن.

□ **1:6** »**خۇدانىڭ ئوغۇللىرى**« ـ مۇئمىنۇ يەردە ئېھتىمال مۇقەددەس پەرىشتىلەرنى كۆرسىتىدۇ. 7:38نى كۆرۈڭ. »**شەيتانمۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىغا كىرىۋالدى**« ـ خۇدا نېمە ئۈچۈن شەيتاننىڭ ئۆزىنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ، ئۆزىنى ئەركىنلىك بىلەن ھاقارەتلىشىگە يول قويىدۇ؟ بۇ مۇھىم مەسىلە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«تىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **1:7** 1 پېت. 85:

10 تۆزۈڭ تۇنۇك تۆزى، ئائىلىسىدىكىلىرى ھەم ئۇنىڭ ھەممە نەرسىسىنىڭ ئەتراپىغا قاشا قويغان ئەمەسمۇ؟ سەن ئۇنىڭ
قولىغا بەركەت ئاتا قىلدىڭ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ تەئەللۇقاتى تەرەپ-تەرەپتىن گۈللىنىپ ئاۋۇمۇقتا. □
11 ئەگەر سەن قولۇڭنى سوزۇپ، ئۇنىڭ ھەممە نەرسىلىرىگە تېگىپ قويساڭ، ئۇ سەندىن يۈز ئۆرۈپ، سېنى تىللىمىسا
شەيتان بولماي كېتەي! ـ دېدى.
12 پەرۋەردىگار شەيتانغا: ـ مانا، ئۇنىڭ ھەممە نەرسىسىنى سېنىڭ قولۇڭغا تۇتقۇزدۇم! بىراق ئۇنىڭ تۆزىگە تەگمىگىچە
بولما! ـ دېدى.
شۇنداق قىلىپ شەيتان پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن چىقىپ كەتتى.

بىرىنچى سىناق

13 بىر كۈنى، ئايۇپنىڭ ئوغۇل-قىزلىرى چوڭ ئاكىسىنىڭ ئۆيىدە تاماق يەپ، شاراب ئىچىپ ئولتۇراتتى.
14 بىر خەۋەرچى ئايۇپنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ كالىلار بىلەن يەر ھەيدەۋاتاتتۇق، ئېشەكلەر ئەتراپتا ئوتلاۋاتاتتى؛
15 شېبالىقلار ھۇجۇم قىلىپ كالا-ئېشەكلەرنى بۇلاپ كەتتى. ئىشلەۋاتقان ياشلارنى قىلىچلاپ ئولتۇرىۋەتتى.
يالغۇز مەنلا قۇتۇلۇپ قېلىپ، سىلىگە خەۋەر يەتكۈزۈشكە نېسىپ بولدۇم، ـ دېدى.
16 بۇ ئادەمنىڭ گېپى تېخى تۈگىمەي تۇرۇپلا، يەنە بىرسى يۈگۈرۈپ كېلىپ ئايۇپقا: ـ ئاسماندىن خۇدانىڭ ئوتى
چۈشۈپ قويلار ۋە ئىشلەۋاتقان ياشلارنى كۆيدۈرىۋەتتى؛ يالغۇز مەنلا قۇتۇلۇپ قالدىم، سىلىگە خەۋەر يەتكۈزۈشكە
نېسىپ بولدۇم، ـ دېدى.
17 بۇ ئادەمنىڭ گېپى تېخى تۈگىمەي تۇرۇپلا، يەنە بىرسى يۈگۈرۈپ كېلىپ ئايۇپقا: ـ كالدىيلەر ئۈچ تەرەپتىن ھۇجۇم
قىلىپ تۆگىلەرنى بۇلاپ ئېلىپ كەتتى، ئىشلەۋاتقان ياشلارنى قىلىچلاپ ئولتۇرۇۋەتتى؛ يالغۇز مەنلا قۇتۇلۇپ قالدىم،
سىلىگە خەۋەر يەتكۈزۈشكە نېسىپ بولدۇم، ـ دېدى.
18 بۇ ئادەمنىڭ گېپى تېخى تۈگىمەي تۇرۇپلا، يەنە بىرسى يۈگۈرۈپ كېلىپ ئايۇپقا: ـ ئوغۇللىرى ۋە قىزلىرى چوڭ
ئاكىسىنىڭ ئۆيىدە تاماق يەپ، شاراب ئىچىپ ئولتۇرغىنىدا،
19 تۈيۈقسىز، چۆلدىن قاتتىق بىر بوران چىقىپ ئۆينىڭ تۆت بۇلۇڭنى قاتتىق سوقۇپ، ئۆي غۇلاپ چۈشۈپ
ياشلارنى ئولتۇرۇۋەتتى؛ يالغۇز مەنلا قۇتۇلۇپ قالدىم، سىلىگە خەۋەر يەتكۈزۈشكە نېسىپ بولدۇم، ـ دېدى.
20 ئايۇپ بولسا بۇنى ئاڭلاپ ئورنىدن دەس تۇرۇپ، تونىنى يىرتىپ، چېچىنى چۈشۈرۈپتىپ، ئۆزىنى يەرگە
تاشلاپ خۇداغا ئىبادەت قىلدى: ـ
21 مەن ئاپامنىڭ قورسىقىدىن يالىڭاچ چۈشكەن، ئۆيەرگىمۇ يالىڭاچ قايتىمەن؛ ھەممىنى پەرۋەردىگار ماڭا بەرگەن،
ئەمدى پەرۋەردىگار مەندىن ئېلىپ كەتتى؛ پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇلسۇن! ـ دېدى.■
22 بۇلارنىڭ ھەممىسىدە ئايۇپ گۇناھ قىلمىدى ۋە ياكى خۇدانى ھېچقانداق نالايىقلىق بىلەن ئەيىبلىمىدى.
ئەرشتىكى ئىككىنچى قېتىملىق كېڭەش؛ شەيتان يەنە سوقۇنۇپ كىرىدۇ؛ ئىككىنچى سىناق

2

1 يەنە بىر كۈنى، خۇدانىڭ ئوغۇللىرى پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر بولۇشقا كەلدى. شەيتانمۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىغا
كىرىۋالدى.□
2 پەرۋەردىگار شەيتاندىن: ـ نەدىن كەلدىڭ؟ ـ دەپ سوريدى. شەيتان پەرۋەردىگارغا جاۋابەن: ـ يەر يۈزىنى
كېزىپ پايلاپ، ئۇياق-بۇياقلارنى ئايلىنىپ چۆرگىلەپ كەلدىم، ـ دېدى.

□ **1:10 «ئەتراپىغا قاشا قويغان»** ـ ياكى «ئەتراپىغا توساق قويغان.» ■ **1:21** توپ. 14:5 1تىم. 76:□ **2:1 «خۇدانىڭ ئوغۇللىرى»** ـ 6:1، 7:38 ۋە ئىزاھاتلارنى يەنە كۆرۈڭ.

3 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: ـ مېنىڭ قۇلۇم ئايۇپقا دىققەت قىلغانسەن؟ يەر يۈزىدە ئۇنىڭدەك مۆكەممەل، دۇرۇس،
خۇدادىن قورقىدىغان ھەم ياماناقتىن يىراق تۇرىدىغان ئادەم يوق. مەيلى سەن مېنى ئۇنى بىكاردىن-بىكار يۇتۇۋېتىشكە
دەۋەت قىلغان بولساڭمۇ، ئۇ يەنىلا ساداقەتلىكىدە چىڭ تۇرۇۋاتىدۇ، ـ دېدى.
4 شەيتان پەرۋەردىگارغا جاۋابەن: ـ ھەر ئادەم ئۆز جېنىنى دەپ تېرىسىنى بېرىشكىمۇ رازى بولىدۇ، ھەتتا ھەممە
نېمىسىنىمۇ بېرىشكە تەييارلىۋېلىدۇ؛ □
5 بىراق سەن ھازىر قولۇڭنى سوزۇپ ئۇنىڭ سۆڭەك-ئەتلىرىگە تەگسەڭ، ئۇ سەندىن يۈز ئۆرۈپ تىللىمىسا شەيتان
بولمايسەن! ـ دېدى.
6 پەرۋەردىگار شەيتانغا: ـ مانا، ئۇ ھازىر سېنىڭ قولۇڭدا تۇرۇۋاتىدۇ! بىراق ئۇنىڭ جېنىغا تەگمە! ـ دېدى.
7 شۇنداق قىلىپ شەيتان پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن چىقىپ، ئايۇپنىڭ بەدىنىنى تاپىنىدىن بېشىغىچە ئىنتايىن
ئازابلىق ھۇررەك-ھۇررەك يارىلار بىلەن توشقۇزۇۋەتتى.□
8 ئايۇپ بولسا بەدىنىنى تاتىلاش-غىرداش ئۈچۈن بىر ساپال پارچىسىنى قولىغا ئېلىپ، كۈللۈككە كىرىپ ئولتۇردى.
□
9 ئايالى ئۇنىڭغا: ـ ئەجەبا سەن تېخىچە ئۆز ساداقەتلىكىڭدە چىڭ تۇرۇۋاتامسەن؟ خۇدانى قارغا، ئۆلۈپلا تۈگەش!
ـ دېدى.□
10 لېكىن ئايۇپ ئۇنىڭغا: ـ سەن ھاماقەت ئاياللاردەك گەپ قىلىۋاتىسەن. بىز خۇدانىڭ ياخشىلىقىنى قوبۇل
قىلغانىكەنمىز، ئەجەبا ئۇنىڭدىن كەلگەن كۈلپەتنىمۇ قوبۇل قىلىشىمىز كېرەك ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى. ئىشلاردا ئايۇپ
ئېغىزدا ھېچقانداق گۇناھ ئۆتكۈزمىدى.

ئايۇپنىڭ ئۈچ دوستىنىڭ ئۇنى يوقلاپ كېلىشى

11 ئايۇپنىڭ دوستلىرىدىن ئۈچەيلەن ئۇنىڭغا چۈشكەن كۈلپەتتىن خەۋەردار بولدى. ئۇلار، يەنى تېمانلىق ئېلىفاز،
شۇخالىق بىلداد ۋە نائاماتلىق زوفار دېگەن كىشىلەر بولۇپ، ئۆز يۇرتلىرىدىن چىقىپ، ئايۇپقا ھېسداشلىق بىلدۈرۈش
ھەم تەسەللى بېرىش ئۈچۈن ئۇنىڭ يېنىغا بېرىشقا بىللە كېلىشكەنىدى.
12 ئۇلار كېلىپ يىراقتىنلا ئۇنىڭغا قارىۋىدى، ئۇنى تونىيالماي قالدى-دە، ئاۋازلىرىنى كۆتۈرۈپ يىغلاپ تاشلىدى.
ھەربىرى ئۆز تونلىرىنى يىرتىۋېتىپ، توپا-چاڭ-گالارنى ئاسمانغا ئېتىپ ئۆز باشلىرىغا چېچىشتى.
13 ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن بىللە داق يەردە يەتتە كېچە-كۈندۈز ئولتۇردى، ئۇنىڭغا ھېچكىم گەپ قىلمىدى، چۈنكى
ئۇلار ئۇنىڭ دەرد-ئەلەمنىڭ ئىنتايىن ئازابلىق ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ يەتكەنىدى.

3

ئايۇپنىڭ سۆزلىشى — ئۇنىڭ ھاياتقا لەنەت ئوقۇپ، ئۆلۈمگە ئىنتىزار بولۇشى

□ **2:4 »ئادەم ئۆز ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن تېرىسىنى بېرىشكىمۇ رازى بولىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئادەم ئۆز ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن
تېرىنىڭ ئورنىغا تېرە بېرىشكىمۇ رازى بولىدۇ« دېگەن ئىبارە ئىشلىتىلگەن ـ مەنىسى بەلكىم بىز تەرجىمە قىلغىنىمىزدەك بولۇشى كېرەك.
□ **2:7 »ئىنتايىن ئازابلىق ھۇررەك-ھۇررەك يارىلار«** ـ بۇ كېسەلنىڭ قايسى كېسەل ئىكەنلىكىنى ئېنىق دەپ بېرىش قىيىن. بەزى دوختۇرلار ئۇنى
»ياۋا چېچەك كېسىلى« دەپ قارايدۇ.
□ **2:8 » كۈللۈككە كىرىپ ئولتۇرۇش«** ـ قەدىمكى زامانلاردا ماتەم تۇتۇش يا كى قاتتىق قايغۇنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئادەملەر كۈل دۆۋىسىدە ئولتۇراتتى.
قەدىمكى شەھەرلەرنىڭ سىرتىدا ئادەتتە چوڭ بىر »كۈل دۆۋىسى« بولىدۇ، ئايۇپ شۇ كۈل دۆۋىسى ئۈستىگە ئولتۇرغان بولۇشى مۇمكىن.
□ **2:9 »خۇدانى قارغا«!** ـ ئايۇپنىڭ ئايالىنىڭ ئۇنىڭغا خۇدانى قارغا دەپ بۇ نەسىھەت قىلىشى، مۇشۇ ئارقىلىق خۇدا تەرىپىدىن جىنىڭ ئېلىنىشۇن
دېگەن مەنىدە.
»خۇدانى قارغا«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »بارۇق« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، »خۇدا بىلەن خوشلىشىش«، »خۇدادىن ۋاز كېچىش« دېگەندەك
مەنىلەردە. 5:1دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»ئۆلۈپلا تۈگەش«!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆلۈپ ۋەرگىن.«!

2-1 يەتتە كۈندىن كېيىن، ئايۇپ ئېغىز ئېچىپ ئەھۋالىغا قارىتا تۇزىنىڭ كۆرۈۋاتقان كۈنىگە لەنەت ئوقۇپ مۇنداق
دېدى: ـ ■
3 »مەن تۇغۇلغان ئاشۇ كۈن بولمىغان بولسا بوپتىكەن!
»ئوغۇل بالا ئاپىردە بولدى«! دېيىلگەن شۇ كېچە بولمىغان بولسا بوپتىكەن!□
4 شۇ كۈننى زۇلمەت قاپلىغان بولسا بوپتىكەن!
ئەرشتە تۇرغان تەڭرى كۈز ئالدىدىن شۇ كۈننى يوقىتىۋەتكەن بولسا بوپتىكەن،
قۇياش نۇرى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرۈلمىسە بوپتىكەن!
5 شۇ كۈننى قاراڭغۇلۇق ھەم تۇلۇمنىڭ كۆلەڭگىسى تۇز قوينىغا ئالسا بوپتىكەن!
بۇلۇتلار ئۇنى يۇتۇپ كەتسە بوپتىكەن،
شۇ كۈننى كۈن قاراڭغۇلاتقۇچىلار قورقىتىپ كەتكۈزىۋەتكەن بولسا بوپتىكەن!□
6 شۇ كەچنى ـ زۇلمەت تۇتۇپ كەتسە بوپتىكەن،
شۇ كۈن يىل ئېچىدىكى باشقا كۈنلەر بىلەن بىللە شاتلانمىسا بوپتىكەن!
شۇ كۈن ئاينىڭ بىر كۈنى بولۇپ سانالمىسا بوپتىكەن!
7 مانا، شۇ كېچىدە تۇغۇت بولمىسا بوپتىكەن!
ئۇ كېچىدە ھېچقانداق شاد-خۇرامىلىق ئاۋاز ياڭرىمىسا بوپتىكەن!
8 كۈنلەرگە لەنەت قىلغۇچىلار شۇ كۈنگە لەنەت قىلسا بوپتىكەن!
لېۋىئاتانىنى قوزغاشقا پېتىنالايدىغانلار شۇ كۈنگە لەنەت قىلسا بوپتىكەن!□
9 شۇ كۈن تاڭ سەھەردىكى يۇلتۇزلار قاراڭغۇلاشسا بوپتىكەن!
ئۇ كۈن قۇياش نۇرىنى بەھۇدە كۈتسە بوپتىكەن!
شۇ كۈن سۈبھىنىڭ قاپاقلىرىنىڭ ئېچىلىشىنى بەھۇدە كۈتسە بوپتىكەن!
10 چۈنكى شۇ كۈن مېنى كۆتۈرگەن بالىياتقۇنىڭ ئىشىكلىرىنى ئەتمىگەن،
مېنىڭ كۆزلىرىمنى دەرد-ئەلەمنى كۆرەلمەس قىلمىغان.
11 ئاھ، نېمىشقا ئانامنىڭ قورسىقىدىن چۈشۈپلا ئۆلۈپ كەتمىگەندىمەن؟!
نېمىشقا قورساقتىن چىققاندىلا نەپەستىن قالمىغاندىمەن؟
12 نېمىشقا مېنى قوبۇل قىلىدىغان ئېتەكلەر بولغاندۇ؟
نېمىشقا مېنى ئېمىتىدىغان ئەمچەكلەر بولغاندۇ؟
13 مۇشۇلار بولمىغان بولسا، ئۇنداقتا مەن مەڭگۈ تىنچ يېتىپ قالاتتىم،
مەڭگۈلۈك ئۇيقۇغا كەتكەن بولاتتىم، شۇ چاغدا ئارام تاپقان بولاتتىم.
14 شۇ چاغدا ئۆزلىرى ئۈچۈنلا خىلۋەت جايلارغا مازار سالغان يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار ھەم مەسلىھەتچىلەر
بىلەن،□

■ 2-3:1 يەر. 10:15 1420:

□ 3:3 »ئوغۇل بالا ئاپىردە بولدى«! ـ بۇ گەپنى پەرىشتىلەر قىلغان بولۇشى مۇمكىن.

□ 3:5 »كۈن قاراڭغۇلاتقۇچىلار« ـ بۇنىڭ ئېھتىمال ھازىر بىزنىڭ دېنىمىز تەس. بەلكىم جادۇگەرلەرنىڭ بىر خىل جادۇگەرلىكىنى ئىشلىتىپ كۈننى قاراڭغۇلىتىشقا ئىنتىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ 3:8 »لېۋىئاتان« ـ چوڭقۇر دېڭىز ئاستىدا ياشايدىغان قورقۇنچلۇق ئەجدىھاغا ئوخشاپ كېتىدىغان ھايۋان. »لېۋىئاتانى قوزغاش« بولسا، بەزى كونا مەدەنىيەتلەردە: »بۇ يوغان ھايۋانى قوزغاپ ئورنىدىن تۇرغۇزۇپ يۇتۇن قۇياشنى توسۇپ يېيىپ، قاراڭغۇلۇق چۈشۈرەلەيمىز« دېگەن كۆزقاراشتۇر. ئايۇپنىڭ تۇزى مۇنداق »قاراڭغۇلاشتۇرۇش ئوسۇلى«غا ئىشەنمەسلىكى مۇمكىن، بىراق شېئىرلىك تەكىتلەش ئۈچۈن بۇ سىمۋىلىشتۇرمىنى ئىشلىتىدۇ. دېمەك، ئايۇپ مۇشۇ يەردە تۇزى تۇغۇلغان كۈننىڭ مۇشۇ ئەجدىھاغا ئوخشاش قورقۇنچلۇقلىقىنى ۋە تاقابىل تۇرۇشنىڭ ئىنتايىن تەسلىكىنى بىلدۈرمەكچى بولغان بولۇشى مۇمكىن.

□ 3:14 »تۇزلىرى ئۈچۈنلا خىلۋەت جايلارغا مازار سالغان يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار ھەم مەسلىھەتچىلەر« ـ بۇ ئابەتتىكى »مازار« بەلكىم مىسىردىكى چوڭ ئېھرامىلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. مەيلى چوڭ، ھەيۋەتلىك بولسىمۇ، بەربىر ئادەمنى ئۆلۈمدىن قوغدىيالمايدۇ. بۇ جۈملىنى يەنە »تۇزى ئۈچۈنلا ھازىر خارابلىشىپ كەتكەن جايلارنى قۇرغان پادىشاھلار...» دەپ تەرجىمە قىلغىلى بولىدۇ.

15 ياكى ئالتۇن يىغقان،
تۆيلىرى كۈمۈشكە تولغان بەگ-شاھزادىلەر بىلەن بولاتتىم؛
16 قورساقتىن مەرزگىلىسز چۈشۈپ كەتكەن يوشۇرۇن بالدەك،
نۇرنى كۆرمەي چاچراپ كەتكەن بالدەك ھايات كەچۈرمىگەن بولاتتىم.
17 ئاشۇ يەردە رەزىللەر ئاۋارىچىلىكتىن خالىي بولىدۇ،
ئاشۇ يەردە ھالدىن كەتكەنلەر ئارام تاپىدۇ؛□
18 ئاشۇ يەردە ئەسىرلەر راھەتتە جەم بولىدۇ،
تۆلار ئەزگۈچىلەرنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىمايدۇ؛
19 غېرىبلارمۇ ھەم ئۇلۇغلارمۇ ئاشۇ يەردە تۇرىدۇ،
قۇل بولسا خوجايىندىن ئازاد بولىدۇ.
20 جاپا تارتقۇچىغا نېمە دەپ نۇر بېرىلىدۇ؟
نېمىشقا دەرد-ئەلەمگە چۈمگەنلەرگە ھايات بېرىلىدۇ؟
21 تۆلار تەشنالىق بىلەن تۆلۈمنى كۈتىدۇ،
بىراق تۆ كەلمەيدۇ،
تۆلار تۆلۈمنى يوشۇرۇن گۆھەرنى كېزىپ ئىزدىگەندىمۇ ئەۋزەل بىلىدۇ،
22 تۆلار گۆرنى تاپقاندا زور خۇشال بولۇپ،
شاد-خۇراملىققا چۆمىدۇ.
23 تۆز يولى ئېنىقسىز ئادەمگە،
يەنى تەڭرىنىڭ توسقى سېلىنغان ئادەمگە نېمىشقا نۇر ۋە ھايات بېرىلىدۇ؟
24 شۇڭا تامىقىمنىڭ ئورنىغا نالىلىرىم كېلىدۇ؛
مېنىڭ قاتتىق پەريادلىرىم شارقىراتمىدەك شارقىرايدۇ.
25 چۈنكى مەن دەل قورققان ۋەھشەت تۆز بېشىمغا چۈشتى؛
مەن دەل قورقىدىغان ئىش ماڭا كەلدى.
26 مەندە ھېچ ئارامىلىق يوقتۇر!
ھەم ھېچ خاتىرجەم ئەمەسمەن!
ھېچ تىنچ-ئامانلىقىم يوقتۇر!
بىراق پارا كەندىچىلىك ھامان ئۈستۈمگە چۈشمەكتە.«!

4

ئېلىفازنىڭ سۆز قىلىشى •••• »ئادەم خۇدانىڭ ئالدىدا ھەققانىي بولالمايدۇ«

1 تېمانلىق ئېلىفاز جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »بىرسى سەن بىلەن سۆزلەشمەكچى بولسا، ئېغىر ئالامسەن؟
بىراق كىم ئاغزىغا كەلگەن گەپنى يۇتۇۋالالايدۇ؟
3 قارا، سەن كۆپ ئادەملەرگە تەلىم-تەربىيە بەرگەن ئادەمسەن،
سەن جانسىز قوللارغا كۈچ بەرگەنسەن،
4 سۆزلىرىڭ دەلدەڭشىپ ئاران ماڭىدىغانلارنى رىغبەتلەندۈرگەن،

□ 3:17 »ئاشۇ يەردە رەزىللەر ھالدىن كەتكەنلەر ئارام تاپىدۇ« ـ مۇشۇ يەردە ئايۇپنىڭ سۆزى خۇدانىڭ ئادالىتىدىن گۇمانلىنىشىغا يېقىن كېلىدۇ. تۆ، رەزىللەر باشقا ئادەملەرگە ئوخشاش گۈزىدە تەڭ بولۇپ ئوخشاش دەم ئالالايدۇ، دەۋاتقانىدەك مەندە سۆزلەيدۇ.

تىزلىرى پۈكۈلگەنلەرنى يۆلىگەنسەن.
5 بىراق ھازىر نۆۋەت ساڭا كەلدى،
شۇنىڭلىق بىلەن ھالىڭدىن كەتتىڭ،
بالا-يىتىپەت ساڭا تېگىشتى بىلەن،
سەن ئالاقزادە بولۇپ كەتتىڭ.□
6 ئىخلاسمەنلىكىڭ تايانچىڭ بولۇپ كەلمىگەمتۇ؟
يوللىرىڭدىكى دۇرۇسلۇق ئۈمىدىڭنىڭ ئاساسى ئەمەسمىدى؟
7 ئېسىڭگە ئال، كىم بىگۇناھ تۇرۇپ ۋەيران بولۇپ باققان؟
دۇرۇسلارنىڭ ھاياتى نەدە ئۈزۈلۈپ قالغان؟□
8 مەن كۆرگىنىمدەك، گۇناھ بىلەن يەر ئاغدۇرۇپ ئاۋارىچىلىك تېرىغانلار،
ئوخشاشلا ھوسۇل ئالىدۇ.■
9 تەڭرىنىڭ بىر نەپىسى بىلەنلا ئۇلار گۇمران بولىدۇ،
ئۇنىڭ غەزىپىنىڭ پارتلىشى بىلەن ئۇلار يوقلىپ كېتىدۇ.□ ■
10 شىرنىڭ ھۆركىرەشلىرى،
ھەم ئەشەددىي شىرنىڭ ئاۋازى بار بولسىمۇ،
شىر ئارسلانلىرىنىڭ چىشلىرى سۇندۇرۇلىدۇ؛□
11 باتۇر شىر بولسا ئوۋ تاپالماي يوقلىشقا يۈزلىنىدۇ،
چىشى شىرنىڭ كۈچۈكلىرى چېچىلىپ كېتىدۇ.
12 ـ مانا، ماڭا بىر سۆز غايىبانە كەلدى،
قۇلىقىمغا بىر شىۋىرلىغان ئاۋاز كىردى،
13 تۈن كېچىدىكى غايىبانە كۆرۈنۈشلەردىن چىققان ئويلاردا،
ئادەملەرنى چوڭقۇر ئۇيقۇ باسقاندا،
14 قورقۇنچ ۋە تىترەكمۇ مېنى باستى،
سۆڭەك-سۈڭەكلىرىمنى تىترىتىۋەتتى؛
15 كۆز ئالدىمدىن بىر روھ ئۆتۈپ كەتتى؛
بەدىنىمدىكى تۈكلىرىم ھۇرپىيىپ كەتتى.□
16 ئۇ روھ ئورنىدا مىدىرلىماي تۇردى، بىراق تۇرقىنى كۆرەلمىدىم؛
كۆز ئالدىمدا بىر گەۋدە تۇرۇپتۇ؛

□ **4:5** »بالا-يىتىپەت ساڭا تېگىشتى بىلەن، سەن ئالاقزادە بولۇپ كەتتىڭ«! ـ دېمەي تۇرالمايمىزكى، ئېلىفازنىڭ »بالا-يىتىپەت ساڭا تېگىشتى بىلەن« دېگىنى ئايۇپنىڭ ئېچىنىشلىق ئەھۋالىنى ناھايىتى يېنىك چاغلىغان بىر سۆزدۇر.

□ **4:7** »كىم بىگۇناھ تۇرۇپ ۋەيران بولۇپ باققان؟ دۇرۇسلارنىڭ ھاياتى نەدە ئۈزۈلۈپ قالغان؟« ـ ئېلىفازنىڭ بايانى، شۇبھىسىزكى، قىيامەت كۈنىدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. بىراق بۇنداق سۆزلەرنىڭ بۇ دۇنيادا ھەردائىم ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ناتايىن. ئايۇپنىڭ دوستلىرىنىڭ ھەممىسى: »بۇ دۇنيادا گۇناھ سادىر قىلغان ھەرقانداق ئادەمگە كۆلىۋەت كەلتۈرۈلىدۇ، ئايۇپقا كۆلىۋەت كەلدى؛ شۇڭا ئۇ چوقۇم مەلۇم بىر ئېغىر گۇناھنى قىلغان« دەپ پەرەز قىلىدۇ. بۇ كۆزقاراشنى ئايۇپ قوبۇل قىلمىسىمۇ، لېكىن بۇنداق گەپلەر ئۇنى ئىنتايىن ئازابلايدۇ ھەم ئۇنى خۇدانىڭ ئادالىتىدىن گۇمانلىنىشقا تۈرتكە بولىدۇ. ئۇلارنىڭ سۆزلىرىدىن قارىغاندا، ئايۇپ ۋە ئۇنىڭ دەۋرىدىكىلەرنىڭ قىيامەت كۈنى توغرىسىدا ئاساسەن خەۋرى يوق ئىدى.

■ **4:8** ئايۇپ 35:15□ زەب. 14-16:7□ پەند. 8:22□ يەش. 4:59□ ھوش. 13:10□ گال. 6□7: 8

□ **4:9** »نەپىسى« ـ »نەپىسى« ئەمەس.

■ **4:9** يەش. 411:

□ **4:10** »شىرنىڭ ھۆركىرەشلىرى، ھەم ئەشەددىي شىرنىڭ ئاۋازى بار بولسىمۇ،...» ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »شىرنىڭ ھۆركىرەشلىرى ھەم ئەشەددىي شىرنىڭ ئاۋازى جىم بولىدۇ،...«.

□ **4:15** »بىر روھ ئۆتۈپ كەتتى« ـ ئاندىن بۇ روھ ئېلىفازغا گەپ قىلىدۇ. »ئايۇپ« 2-1-بابنىڭ خەۋەردىن قارىغاندا، روھنىڭ گېپى يالغان بولغاچقا، بۇ روھ شەيتاندىن كەلگەن يامان بىر روھ ئىكەنلىكىگە بىزدە قىلچە گۇمان يوق. تۆۋەندىكى ئىزاھاتلارنىمۇ كۆرۈڭ.

شۇرلىغان بىر ئاۋاز ئاڭلاندى: ـ □
17 »ئىنسان بالىسى تەڭرىدىن ھەققانىي بولالامدۇ؟
ئادەم تۆز يارىتىقۇچىسىدىن پاك بولالامدۇ؟□
18 مانا، ئۇ تۆز قۇللىرىغا ئىشەنمىگەن،
ھەتتا پەرىشتىلىرىنىمۇ »نادانلىق قىلغان«! دەپ ئەيىبلىگەن يەردە،■
19 تۆلى توپىلاردىن بولغان ئىنسانلار،
لايدىن ياسالغان ئۆيلەردە تۇرغۇچىلار قانداق بولار!؟
تۆلار پەرۋاندىنمۇ ئاسانلا يانچىلىدۇ!□
20 تۆلار تاڭ بىلەن كەچ ئارىلىقىدا كۆكۈم-تالقان بولىدۇ،
تۆلار ھېچكىم نەزىرىگە ئالمىغان ھالدا مەڭگۈگە يوقىلىدۇ.□
21 تۆلارنىڭ چېدىر تانىسى يۇلۇپ تاشلانغانغۇ؟
تۆلار ھېچ دانالىققا تېخى ئېرىشمەيلا تۆلۈپ كېتىدۇ.«! □

5

ئېلىفازنىڭ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇشى

1 قېنى، ئىلتىجا قىلىپ باق، ساڭا جاۋاب قىلغۇچى بارمىكىن؟
مۇقەددەسلەرنىڭ قايىسىسىدىن پاناھ تىلەيسەن؟□
2 چۈنكى ئەخمەقنىڭ ئاچچىقى تۆزىنى تۆلتۈرىدۇ،
قەھرى نادانىنىڭ جېنىغا زامىن بولىدۇ.□
3 مەن تۆز كۆزۈم بىلەن ئەخمەقنىڭ يىلتىز تارتقانلىقىنى كۆرگەنمەن؛

□ **4:16 »شۇرلىغان بىر ئاۋاز ئاڭلاندى«** ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »سۆكۈت ئىچىدە بىر ئاۋاز ئاڭلاندى.«
□ **4:17 »ئىنسان بالىسى تەڭرىدىن ھەققانىي بولالامدۇ؟«** ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »ئىنسان بالىسى تەڭرى ئالدىدا ھەققانىي بولالامدۇ؟.«
■ **4:18** ئايۇپ 15:15□ 2 پېت. 42:
□ **4:19 »لايدىن ياسالغان ئۆيلەردە تۇرغۇچىلار قانداق بولار!؟«** ـ روھ ئېيتقان بۇ سۆزلەر (□□□□□□□□-17-21) پۈتۈنلەي يالغان شىكايەت سۆزلىرىدۇر، چۈنكى بىز كىتابنىڭ بېشىدا خۇدانىڭ ئايۇپنى »مېنىڭ قۇلۇم ئايۇپ« دەپ تاتاپ ئۆنىگۈنا بولغان ئىشەنچىسى توغرىسىدىكى خاتىرىلەرنى كۆرەلەيمىز. ھەممە روھلارنىڭ سۆزىنىڭ توغرا بولۇشى ناتايىن! شۇنىڭ ئۈچۈن ئەكىتىلەيمىزكى، بارلىق »روھلارنىڭ سۆزلىرى«نى، شۇنداقلا ئىنسانلارنىڭ سۆزلىرىنىمۇ مۇقەددەس يازمىلار)ئەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل(دىكى تولۇق ھەققەتلەرگە ئاساسەن ئەكشۈرۈپ ئىسپاتلاش تولىمۇ زۆرۈردۇر. **»تۆلار پەرۋاندىنمۇ ئاسانلا يانچىلىدۇ«!** ـ روھنىڭ مۇشۇ سۆزىنىڭ كۆچىگە مەنىسى: ئىنسان بالىسى خۇدانىڭ ئالدىدا ھېچنېمە ھېسابلانمايدۇ، شۇڭا خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىغا ئادەمنىڭ ئەقلى قىلچە يەتمەيدۇ، دېگەنلىكتۇر.دېمەك، ئىنسانلار خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىنى قەتئىي چۈشىنەلمەيدۇ. بىراق ئايۇپنىڭ قارىشى تۇنداق ئەمەستۇر. ئايۇپ: ـ گەرچە ئادەم ۋە خۇدانىڭ تارىسدا ئىنسانلارنىڭ گۇناھى سەۋەبىدىن زور ھاڭ پەيدا بولغان بولسىمۇ، ئىنسانلارنىڭ پەروىر تۆز ۋىجدانىدا ھەققانىيلىق توغرىسىدىكى بىرخىل غىل-پال كۆرۈندىغان چۈشەنچىسى بولىدۇ، دەپ قارايدۇ.
□ **4:20 »تۆلار ھېچكىم نەزىرىگە ئالمىغان ھالدا مەڭگۈگە يوقىلىدۇ«** ـ روھنىڭ بۇ سۆزى يەنىلا بىر ئالداملىقتۇر، ئىنجىلغا ئاساسەن، خۇدا ھەتتا قۇرتچاچنىڭ يەرگە يېقىلغىنىنمۇ نەزىرىگە ئالىدۇ.
□ **4:21 »تۆلار... ھېچ دانالىققا تېخى ئېرىشمەيلا تۆلۈپ كېتىدۇ«!** ـ ئېلىفاز ئادەمنىڭ ھاياتىنى چېدىرغا ئوخشىتىدۇ؛ چېدىرنىڭ تانىلىرى يۇلۇنغادا چېدىر دەرھال غۇلاپ كېتىدۇ. ئېلىفازنىڭ بۇ سۆزىگە قارىغاندا، ھاياتنىڭ بىر مەقسىتى دانالىققا ئېرىشىشتۇر. مەلۇم نۇقتىدىن ئېيتقاندا بۇ سۆزنىڭ ئاساسى بار.
□ **5:1 »مۇقەددەسلەر«** ـ مۇشۇ يەردە بەلكىم مۇقەددەس پەرىشتىلەرنى كۆرسىتىدۇ.
□ **5:2 »قەھرى نادانىنىڭ جېنىغا زامىن بولىدۇ«** ـ يا كى »كۆرمەسلىكى نادانىنىڭ جېنىغا زامىن بولىدۇ.«
ئېلىفازنىڭ بۇ سۆزىنىڭ مەنىسى: ئايۇپنىڭ ئاچچىقلىنىپ، خۇداغا قاقشىشى خەتەرلىك ئىش؛ خۇدا تۆنىگۈنا جاۋاب كەلمىگەن يەردە، خۇدا ۋە ئىنسانىنىڭ ئارىلىقىدا تۇرىدىغان بىر »كېلىشتۈرگۈچى«دىنمۇ يارىدەم تىلەش پۈتۈنلەي بىھۇدە ئىش، دېگەنلىك بولۇشى مۇمكىن.

لېكىن شۇ هامان ئۇنىڭ ماكانىنى »لەنەتكە ئۇچرايدۇ«! دەپ بىلدىم،□
4 ئۇنىڭ باللىرى ئامانلىقتىن يىراقتۇر؛
ئۇلار شەھەر دەرۋازىسىدا سوت قىلىنغاندا باستۇرۇلدى؛
ئۇلارغا ھېچكىم ھىمايىچى بولمايدۇ.
5 ئۇنىڭ ھوسۇلىنى ئاچلار يەپ تۈگىتىدۇ؛
ئۇلار ھەتتا تىكەن ئارىسىدا قالغانلىرىنىمۇ ئېلىپ تۈگىتىدۇ؛
قىلتاقچىمۇ ئۇنىڭ مال-مۈلۈكلىرىنى يۇتۇۋېلىشقا تەييار تۇرىدۇ.
6 چۈنكى ئاۋارىچىلىك ئەزەلدىن توپىدىن ئۈنۈپ چىقمايدۇ،
كۈلپەتمۇ يەردىن تۆسۈپ چىققانىمۇ ئەمەس.
7 بىراق ئۇچقۇن يۇقىرىغا ئۇچىدىغاندەك،
ئىنسان كۈلپەت تارتىشقا تۇغۇلغاندۇر.□
8 ئورنۇڭدا مەن بولسام، تەڭرىغىلا مۇراجىئەت قىلاتتىم،
مەن ئىشىمنى خۇدايىمغىلا تاپشۇرۇۋېتەتتىم.
9 ئۇ ھېسابسىز كارامەتلەرنى،
سان-ساناقسىز مۆجىزىلەرنى يارىتىدۇ.■
10 ئۇ يەرگە يامغۇر تەقدىم قىلىدۇ؛
ئۇ دالا ئۈستىگە سۇ ئەۋەتىپ بېرىدۇ.■
11 ئۇ پەس ئورۇندا تۇرىدىغانلارنىڭ مەرتىۋىسىنى ئۈستۈن قىلىدۇ؛
ماتەم تۇتقانلار ئامانلىققا كۆتۈرۈلىدۇ.■
12 ئۇ ھىيلىگەرلەرنىڭ نىيەتلىرىنى بىكار قىلىۋېتىدۇ،
نەتىجىدە ئۇلار ئىشىنى پۈتتۈرەلمەيدۇ.□ ■
13 ئۇ مەككارلارنى ئۆز ھىيلىگەرلىكىدىن تۇزاققا ئالىدۇ؛
ئەگرىلەرنىڭ نەيرەڭلىرى ئېقىتىپ كېتىلىدۇ.□ ■
14 كۈندۈزدە ئۇلار قاراڭغۇلۇققا ئۇچرايدۇ؛
چۈشتە ئۇلار كېچىدەك سىلاشتۇرۇپ ماڭىدۇ.■
15 بىراق ئۇ مىسكىنلەرنى مەككارلارنىڭ قىلىچى ۋە ئاغزىدىن قۇتقۇزىدۇ،
ئۇلارنى كۈچلۈكلەرنىڭ چاڭگىلىدىن قۇدرەتلىك قولى بىلەن قۇتقۇزىدۇ.
16 شۇڭا، ئاجىزلار ئۈچۈن ئۈمىد تۇغۇلىدۇ،

□ 5:3 »لېكىن شۇ هامان ئۇنىڭ ماكانىنى »لەنەتكە ئۇچرايدۇ«! دەپ بىلدىم« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »لېكىن مەن دەرھال ئۇنىڭ ماكانىغا لەنەت ئوقۇدۇم.«

□ 5:7 »ئىنسان كۈلپەت تارتىشقا تۇغۇلغاندۇر« ـ يا كى »ئىنسان جاپا تارتىشقىمۇ تۇغۇلغاندۇر.« كىرىش سۆزىمىزدە ئېيتقىنىمىزدەك، ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولسۇنكى، ئايۇپنىڭ ئۆچ دوستىنىڭ بەرگەن پىكىرلىرىدە خېلى كۆپ خاتالىق يەرلىرى بار. كېيىن خۇدا شۇ خاتا گەپلىرى ئۈچۈن ئۇلارنى ئەيىبلەيدۇ. 9-7:42نى كۆرۈڭ.

■ 5:9 ئايۇپ 10:9□ زەب. 18:72□ رىم. 3311:

■ 5:10 زەب. 10104:

■ 5:11 1سام. 7:2□ زەب. 113□7: 8

□ 5:12 »ئۇ ھىيلىگەرلەرنىڭ نىيەتلىرىنى بىكار قىلىۋېتىدۇ، نەتىجىدە ئۇلار ئىشىنى پۈتتۈرەلمەيدۇ« ـ بۇ ئايەت ئىنجىلدا («1□□□.» 19:1) روسۇل پاۋلۇس تەرىپىدىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن، شۇڭا شۇيېھىسىزكى ئۇنى توغرا دەپ بىلىمىز.

■ 5:12 نەھ. 9:4□ زەب. 10:33□ يەش. 108:

□ 5:13 »ئۇ مەككارلارنى ئۆز ھىيلىگەرلىكىدىن تۇزاققا ئالىدۇ« ـ ئېلىفازنىڭ بۇ جۈملىسىمۇ ئىنجىلدا («1□□□.» 19:3) روسۇل پاۋلۇس تەرىپىدىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن، شۇڭا شۇيېھىسىزكى ئۇنىمۇ توغرا دەپ بىلىمىز. ■ 5:13 1كور. 193: ■ 5:14 قان. 2928:

قەبىھلىك ئاغزىنى يۇمىدۇ.■
17 قارا، تەڭرى ئىبرەت بەرگەن ئادەم بەختلىكتۇر،
شۇڭا، ھەممىگە قادىرنىڭ تەربىيىسىگە سەل قارىما جۇمۇ!■
18 چۈنكى ئۇ ئادەمنى يارىلاندۇرىدۇ، ئاندىن يارىنى تاڭىدۇ؛
ئۇ سانجىيدۇ، بىراق ئۇنىڭ قوللىرى يەنە ساقايتىدۇ.■
19 ئۇ سېنى ئالتە قېينىچىلىقتىن قۇتقۇزىدۇ؛
ھەتتا يەتتە كۈلپەتتە ھېچقانداق يامانلىق ساڭا تەگمەيدۇ.□ ■
20 ئاچارچىلىقتا ئۇ سېنىڭ ئۆلۈمىڭگە،
ئۇرۇشتا ئۇ ساڭا ئۇرۇلغان قىلىچ زەربىسىگە نىجاتكار بولىدۇ.
21 سەن زەھەرلىك تىللارنىڭ زەربىسىدىمۇ باشپاناھلىق ئىچىگە يوشۇرۇنسەن،
ۋەيرانچىلىق كەلگەندە ئۇنىڭدىن ھېچ قورقمايدىغان بولىسەن.
22 ۋەيرانچىلىق ۋە قەھەتچىلىك ئالدىدا كۈلۈپلا قويىسەن؛
يەر يۈزىدىكى ھايۋانلاردىنمۇ ھېچ قورقمايسەن.
23 سەن دالادىكى تاشلار بىلەن ئەھدىداش بولىسەن؛
ياۋايى ھايۋانلارمۇ سەن بىلەن ئىناق ئۆتىدۇ.■
24 سەن چېدىرىڭنىڭ تىنچ-ئامانلىقتا بولىدىغانلىقىنى بىلىپ يېتىسەن؛
مال-مۈلكۈڭنى ئېدىتلىسەڭ، ھەممە نېمەڭنىڭ تەل ئىكەنلىكىنى بايقايسەن.
25 نەسلىڭ كۆپ بولىدىغانلىقىنى،
پەرزەنتلىرىڭنىڭ ئوت-چۆپتەك كۆپ ئىكەنلىكىنى بىلىسەن.□
26 سەن ئۆز ۋاقتىدىلا يېتىلىپ يېغلىغان بىر باغ بۇغدايدەك،
پەقەت ۋاقت-سائىتىڭ پىشىپ يېتىلگەندىلا يەرلىكىگە كىرىسەن.
27 بىز ئۆزىمىز بۇنى تەكشۈرۈپ كۆرگەنمىز ـ ئۇلار ھەققەتەن شۇنداقتۇر.
شۇڭا ئۆزۈڭ ئاڭلاپ بىل، بۇلارنى ئۆزۈڭگە تەتبىقلاپ ئويلاپ باق.«

6

ئايۇپ يەنە سۆزلەيدۇ ـ »مېنىڭ دادلىشىم ھەق«

1 ئايۇپ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »ئاھ، مېنىڭ دەردلىك زارلىرىم تارازىدا ئۆلچەنسە!
ئاھ، پېشمىغا چۈشكەن بارلىق بالايىقازا بۇلار بىلەن بىللە تارازىلانسا!□
3 شۇنداق قىلىنسا ئۆ ھازىر دېڭىزدىكى قۇمدىن ئېغىر بولۇپ چىقىدۇ؛

■ 5:16 زەب. 42107:
■ 5:17 پەند. 3□11: 12؛ ئىبر. 5:12□ ياق. 12:1□ ۋەھ. 193:
■ 5:18 قان. 39:32□ 1سام. 6:2□ ھوش. 16:
□ 5:19 ...» ئالتە قېينىچىلىق... ... يەتتە كۈلپەتتە ... « ـ بۇ »ئالتە... يەتتە...» دېگەن ئىبارە »ھەرخىل...، ھەرقانداق...» دېگەننى بىلدۈرىدۇ.
■ 5:19 زەب. 91
■ 5:23 ھوش. 202:
□ 5:25 »نەسلىڭ كۆپ بولىدىغانلىقىنى، پەرزەنتلىرىڭنىڭ ئوت-چۆپتەك كۆپ ئىكەنلىكىنى بىلىسەن« ـ ئېلىفاز ئايۇپنىڭ ئون بالىسىدىن ھەم بارلىق مال-مۈلكىدىن ئايرىلىپ قالغانلىقىنى يۇتۇنلەي ئېسىدىن چىقىرىپ قويغاندەك قىلاتتى.
□ 6:2 ...» ئاھ، پېشمىغا چۈشكەن بارلىق بالايىقازا بۇلار ، يەنى دەردلىك زارلىرىم بىلەن بىللە تارازىلانسا«! ـ ئايۇپنىڭ بۇ سۆزى: »دەردلىك زارلىرىم« ۋە پېشمىغا چۈشكەن بالا-قازالار تارازادا سېلىشتۇرۇلسا، ئەمەلىيەتتە مېنىڭ زارلىرىمنىڭ ئاز ئىكەنلىكى كۆرۈندۇ، دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن.

شۇنىڭ ئۈچۈن سۆزلىرىم تەلۋىلەرچە بولۇۋاتىدۇ.■
4 چۈنكى ھەممىگە قادىرنىڭ ئوقلىرى ماڭا سانجىلىپ ئىچىمدە تۇرۇۋاتىدۇ،
ئۇلارنىڭ زەھىرىنى روھىم ئىچىمەكتە،
تەڭرىنىڭ ۋەھىمىلىرى ماڭا قارشى سەپ تۈزۈپ ھۇجۇم قىلىۋاتىدۇ.□ ■
5 ياۋا ئېشەك ئوت-چۆپ تاپقاندا ھاڭرامدۇ؟
كالا بولسا يەم-خەشەك ئۈستىدە مۆرەمدۇ؟
6 تۇز بولمىسا تەمسىز نەرسىنى يېگلى بولامدۇ؟
خام تۇخۇمنىڭ ئېقىنىڭ تەمى بارمۇ؟
7 جېنىم ئۇلارغا تەگسىمۇ سەسكىنىپ كېتىدۇ،
ئۇلار ماڭا يىرگىنچلىك تاماق بولۇپ تۇيۇلىدۇ.
8 ئاھ، مېنىڭ تەشنا بولغىنىم كەلسىدى!
تەڭرى ئىنتىزارىمنى ئىجابەت قىلسىدى!
9 ئاھ، تەڭرى مېنى يانجىپ تاشلىسۇن!
ئۇ قولىنى قويۇۋېتىپ جېنىمنى ئۈزۈپ تاشلاشقا مۇۋاپىق كۆرسىدى!
10 شۇنداق بولسا، ماڭا تەسەللى بولاتتى،
ھەتتا رەھىمسىز ئاغرىقلاردا قىينالسامۇ، شادلىناتتىم؛
چۈنكى مۇقەددەس بولغۇچىنىڭ سۆزلىرىدىن تانمىغان بولاتتىم!□
11 مەندە ئۈلۈمنى كۈتكۈدەك يەنە قانچىلىك ماغدۇر قالدى؟
مېنىڭ سەۋر-تاقەتلىك بولۇپ ھاياتىمنى ئۈزارتىشىمنىڭ نېمە نەتىجىسى بولار؟
12 مېنىڭ كۈچۈم تاشتەك چىكۈمۇ؟
مېنىڭ ئەتلىرىم مىستىن ياسالغانمىدى؟
13 ئۆزۈمگە ياردەم بەرگۈدەك ماغدۇرۇم قالمىدى ئەمەسمۇ؟
ھەرقانداق ئەقىل-تەدبىر مەندىن قوغلۇۋېتىلگەن ئەمەسمۇ؟

بۇرادەرلىرىنىڭ ئايۇپنى داغدا قويۇشى

14 ئۈمىدسىزلىنىپ كېتىۋاتقان كىشىگە دوستى مېھرىبانلىق كۆرسەتمىكى زۆرۈرۈر،
بولمىسا ئۇ ھەممىگە قادىردىن قورقۇشتىن ۋاز كېچىشى مۇمكىن.□
15 بىراق بۇرادەرلىرىم ۋاقىتلىق »ئالدامچى ئېرىق« سۈيىدەك،
ماڭا ھېلىگەرلىك بىلەن مۇئامىلە قىلماقتا؛

■ **6:3** پەند. 327:

□ **6:4** **»ئۇلارنىڭ زەھىرىنى روھىم ئىچمەكتە«** ـ ياكى، »ئۇلارنىڭ زەھەرى روھىمنى يەپ كېتىدۇ.«

■ **6:4** زەب. 338:1-3

□ **6:10** **»ھەتتا ... شادلىناتتىم؛ چۈنكى مۇقەددەس بولغۇچىنىڭ سۆزلىرىدىن تانمىغان بولاتتىم«!** ـ ئايۇپنىڭ بۇنداق ئويلىشى: »ئەگەر ھازىر خۇدا مېنىڭ جىنىمنى ئالسا، مەن ئۆتىگەن يۈز تۆرۈمگەن مانا مۇشۇ چاغدىلا ئالسا بوپتىكەن، بىراق يۈ ئازاب-ئوقۇبەتلەر داۋاملاشتۇرۇلسا، مەندە نېمە ئۈزگىرىشلەر بولار، مەن خۇدادىن تانمەمۇ قانداق؟ شۇڭا ياخشىسى ئۇ ھازىر مېنى ئەپكەتسە، قاتتىق بىر زەربە بىلەن ئەپكەتسە مەيلى« دېگەندەك مەنىنى بېرىدۇ.

□ **6:14** **»ئۈمىدسىزلىنىپ كېتىۋاتقان كىشىگە دوستى مېھرىبانلىق كۆرسەتمىكى زۆرۈردۇر؛ بولمىسا ...«** ـ ئايەتنىڭ باشقا بىرنەچچە تەرجىمىلىرى بار. بۇلارنىڭ بىرى: »ھەتتا ئۇ ھەممىگە قادىردىن قورقۇشتىن ئايرىلغان بولسىمۇ، ئۈمىدسىزلىنىپ كېتىۋاتقان كىشىگە دوستى مېھرىبانلىق كۆرسەتمىكى زۆرۈردۇر.«

ئۇلار سۈلىرى ئېقىپ تۇگىگەن ئېرىققا ئوخشايدۇ.□
16 ئېرىگەن مۇز سۈلىرى ئېرىققا كىرگەندە ئۇلار قاردىاپ كېتىدۇ،
قارلار ئۇلارنىڭ ئىچىدە يوقىلىپ كېتىدۇ،
17 ئۇلار پەسلىنىڭ ئىللىشى بىلەن قۇرۇپ كېتىدۇ؛
ھاۋا ئىسسىپ كەتكەندە، ئىزىدىن يوقىلىپ كېتىدۇ.□
18 سەپەرداشلار ماڭغان يولدىن چىقىپ، ئېرىققا بۇرۇلىدۇ؛
ئۇلار ئېرىقنى بويلاپ مېڭىپ، چۆلدە ئېزىپ ئۇلىدۇ.
19 تېمالىق كارۋانلارمۇ ئېرىق ئىزدەپ ماڭدى؛
شىبالىق سودىگەرلەرمۇ ئۇلارغا ئۈمىد بىلەن قاريدى؛□
20 بىراق ئۇلار ئىشەنگىنىدىن ئۈمىدسىزلىنىپ نومۇستا قالدى؛
ئۇلار ئاشۇ يەرگە كېلىشى بىلەن پاراكەندىچىلىككە ئۇچىرىدى.
21 مانا سىلەر ئۇلارغا ئوخشاش ماڭا تايىنى يوق بولۇپ قالدىڭلار؛
سىلەر قورقۇنچلۇق بىر ۋەھىمىنى كۆرۈپلا قورقۇپ كېتىۋاتىسىلەر.
22 مەن سىلەرگە: »ماڭا بېرىڭلار«،
ياكى: »ماڭا مال-مۈلۈكلىرىڭلاردىن ھەدىيە قىلىڭلار؟« ـ دېگەننى قاچان دەپ باققان؟□
23 ياكى: »مېنى ئېزىتقۇچىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇڭلار«!
ياكى »زوراۋانلارنىڭ قولىدىن گۈرۈگە پۈل بەرسەڭلار«! دەپ باققانمۇ؟
24 ماڭا ئۇگىتىپ قويۇڭلار، سۈكۈت قىلىمەن؛
نەدە يولدىن چىققانلىقىمنى ماڭا كۆرسىتىپ بېرىڭلار.
25 توغرا سۆزلەر نېمىدېگەن ئۈتكۈر-ھە!
بىراق ئەيىبلىرىڭلار زادى نېمىنى ئىسپاتلىيالايدۇ؟!□
26 ئۈمىدسىزلەنگەن كىشىنىڭ گەپلىرى ئۈتۈپ كېتىدىغان شامالدەك تۇرسا،
پەقەت سۆزلەرنىلا ئەيىبلىمەكچىمۇسىلەر؟□
27 سىلەر يېتىم-يېسىرلارنىڭ ئۈستىدە چەك تاشلىشىسىلەر!
دوست-يۇرادىرىڭلار ئۈستىدە سودىلىشىسىلەر!□
28 ئەمدى ماڭا يۈز تۇرانە قاراپ بېقىڭلار؛
ئالدىڭلاردىلا يالغان سۆز قىلالامدىم؟
29 ئۆتۈنىمەن، بولدى قىلىڭلار، گۇناھ بولمىسۇن؛
راست، قايتىدىن ئويلاپ بېقىڭلار،

□ 6:15 **»ئالدامچى ئېرىق«** ـ چۆل باياۋاندا تۇيۇقسىز ئېقىشتىن توختايدىغان ئېرىق. يولۇچىلارنىڭ مۇشۇنداق ئېرىققا ئىشىنىشى ئىنتايىن خەتەرلىك، ئەلۋەتتە. 21-20-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.

□ 6:17 **»ھاۋا ئىسسىپ كەتكەندە، ئىزىدىن يوقىلىپ كېتىدۇ«** ـ دېمەك، ئەڭ كېرەك بولغان ۋاقىتتا بۇ ئېرىقلار غايىب بولىدۇ.

□ 6:19 **»شىبالىق سودىگەرلەرمۇ ئۇلارغا ئۈمىد بىلەن قاريدى«** ـ ياكى »شىبالىق سودىگەرلەرمۇ ئۇلارغا ئۈچراشنى ئۈمىد قىلاتتى.«

□ 6:22 **»ماڭا مال-مۈلۈكلىرىڭلاردىن ھەدىيە قىلىڭلار؟« ـ دېگەننى قاچان دەپ باققان؟«** ـ ئايۇپ ئۆ دوستلىرىغا ھېچقاچان قەرزدار بولۇپ باقمىغان. ئۇ: »سىلەردىن پۇل ياكى مال-مۈلۈك كۆتكىنىم يوق، سىلەردىن كۆتكىنىم پەقەت ئازراق ھېسداشلىق ياكى مېھرىبانلىق، خالاس« دېمەكچى.

□ 6:25 **»ئەيىبلىرىڭلار زادى نېمىنى ئىسپاتلىيالايدۇ؟«** ـ شۇ ۋاقىتقىچە ئايۇپنىڭ ئۆچ دوستى ئارىسىدىن پەقەت ئېلىفاز سۆز قىلغان. ئايۇپ »ئەيىبلىرىڭلار« (كۆپلۈك شەكلى) دېگەن سۆزنى بىلەن ئۇلارغا: »سىلەر يېنىمغا كېلىشتىن ئاۋۋال ئەھۋالىم توغرۇلۇق **تىل بىركىتۈرۈۋالغان ئوخشايسىلەر«** دەپ پۇرىشۋاتىدۇ.

□ 6:26 **»ئۈمىدسىزلەنگەن كىشىنىڭ گەپلىرى ئۈتۈپ كېتىدىغان شامالدەك تۇرسا،...»** ـ ئايۇپ بۇ گەپلىرى بىلەن ئۆزۈمنىڭ بەزى سۆزلىرىمنىڭ ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەنلىكىنى بىلىمەن، دەپ ئېتىراپ قىلغان بولسا كېرەك. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىلەر پەقەت سۆزلەرنىلا ئەيىبلىمەكچىمۇسىلەر، ئۈمىدسىزلەنگەن كىشىنىڭ گەپلىرى ناھايىتى ئۈتۈپ كېتىدىغان بىر شامالدەكلا دەپ قارىمامچىسىلەر؟.« □ 6:27 **»دوست-يۇرادىرىڭلار ئۈستىدە سودىلىشىسىلەر«!** ـ باشقا بىرخىل مەنىسى: »سىلەر دوست-يۇرادىرلەر ئۈچۈن ئۇرا كولىشىسىلەر.«

چۈنكى تۆزۈمنىڭ توغرىلىقىم تارازىدا تۈرىدۇ.□
30 تىلىمدا خاتالىق بارمۇ؟
تىلىم يامانلىقنى زادى تېتىيالماسمۇ؟

7

ئىنسانلارنىڭ تۇرمۇش ئازابلىرى

1 ئىنسانغا زېمىندا جەۋرە-جاپا چېكىدىغان تۇرمۇش بېكىتىلگەن ئەمەسمۇ؟
ئۇنىڭ كۈنلىرى بىر مەدىكارنىڭكىگە ئوخشاش ئەمەسمۇ؟
2 قۇل كەچقۇرۇننىڭ سايىسىگە تەشنا بولغاندەك،
مەدىكار تۆز ئەمگىكىنىڭ ھەققىنى كۈتكەندەك،
3 مانا بېھۇدە ئايلار ماڭا بېكىتىلگەن،
غەشلىككە تولغان كېچىلەر ماڭا نىسىپ قىلىنغان.□
4 مەن ياتقىنىمدا: »قاچان قوپارمەن؟« دەپ ئويلايمەن،
بىراق كەچ ئۆزۈندىن ئۆزۈن بولىدۇ،
تاڭ ئاتقۇچە پۇتۇن بىر كېچە مەن تولغىنىپ ياتىمەن.
5 ئەتلىرىم قۇرتلار ھەم توپا-چاڭلار بىلەن قاپلاندى،
تېرىلىرىم يېرىلىپ، يىرىڭلاپ كەتتى.□
6 كۈنلىرىم بايكارنىڭ موكىسىدىنمۇ ئىتتىك ئۆتتىدۇ،
ئۈلار ئۈمىدسىزلىك بىلەن ئايانغىلىشاي دەپ قالدى.□
7 ئاھ خۇدا، مېنىڭ جېنىم بىر نەپەسلا خالاس.
كۈزۈم ياخشىلىقنى قايتىدىن كۆرمەيدىغانلىقى ئېسىڭدە بولسۇن؛■
8 مېنى كۆرگۈچىنىڭ كۆزى ئىككىنچى قېتىم ماڭا قارىمايدۇ،
سەن نەزىرىڭنى ئۈستۈمگە چۈشۈرگىنىڭدە، مەن يوقالغان بولىمەن.□
9 بۇلۇت غايىب بولۇپ، قايتا كۆرۈنمىگەندەك،
ئوخشاشلا تەھتىساراغا چۈشكەن ئادەم قايتىدىن چىقمايدۇ.□
10 ئۇ يەنە ئۆز ئۆيىگە قايتمايدۇ،
ئۆز يۇرتى ئۇنى قايتا تونۇمايدۇ.

□ **6:29 »چۈنكى تۆزۈمنىڭ توغرىلىقىم تارازىدا تۈرىدۇ«** ـ ياكى: »چۈنكى بۇ ئىشتا ھەق مەن تەرەپتىدۇر.«

□ **7:3 »مانا بېھۇدە ئايلار ماڭا بېكىتىلگەن،...»** ـ بۇ جۈملە ئايۇپنىڭ ئازابى ئاشۇ كۈنگىچە بەلكىم بىرنەچچە ئاي تۆزارتىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ دوستلىرىنىڭ ئايۇپنىڭ قېشىغا كەلگۈچە قىلغان سەپىرى تۆزۈن بولغان بولسا كېرەك.

□ **7:5 »قۇرتلار ھەم توپا-چاڭلار بىلەن...»** ـ ياكى »قۇرتلار ھەم قاقاچ-چاقالار بىلەن...«.

□ **7:6 » كۈنلىرىم بايكارنىڭ موكىسىدىنمۇ ئىتتىك ئۆتتىدۇ«** ـ بايكارنىڭ موكىسى ئىنتايىن تېز، توختىماي ھەرىكەت قىلىدۇ. **»ئۈلار ئۈمىدسىزلىك بىلەن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۈمىدسىزلىك« ۋە »يېپ« ئاھاڭداش سۆز. ئايۇپ مۇشۇ ئايەتتە ئۆز ھاياتىنى توقۇلىدىغان گىلەمگە ئوخشىتىپ، »يېپ توختاپ قالغۇدەك« دېمەكچى.

■ 7:7 ئايۇپ 9:8□ 9:10□ 14□1: ،2 ،3 ؛22:16□ زەب. 90□5: ،6 ،9 ؛11:102□ 15:103□ 4:144□ يەش. 6:40□ ياق. 14:4□ 1 پېت. 241:

□ **7:8 »سەن نەزىرىڭنى ئۈستۈمگە چۈشۈرگىنىڭدە، مەن يوقالغان بولىمەن«** ـ بۇ 8-7-ئايەتتە، 21-ئايەتكە ئوخشاش، ئايۇپ »ئى خۇدا، سەن بالدۇر ماڭا رەھىم قىلمىساڭ، كېچىكىپ قالسەن«! دېگەندەك قىلاتتى.

□ **7:9 »تەھتىسارا«** ـ مۇشۇ يەردە »تەھتىسارا« (ئىبرانىي تىلىدا »شېئول«) دېگەن يەر، »يەر ئاستىدىكى ساراي« (يەنى، »تەكت ساراي«، تۈلگەنلەرنىڭ روھلىرى بارغان جايىنى كۆرسىتىدۇ. ئېنىق تۈرۈپتىكى، ئايۇپنىڭ بۇ سۆزلەرنى ئېيتقاندا گۈردىن تىرىلدۈرۈلۈش توغرىسىدا خەۋىرى كۆپ ئەمەس ئىدى.

11 شۇڭا مەن ئاغزىمنى يۇممای،
روھىمنىڭ دەرد-ئەلىمى بىلەن سۆز قىلاي،
جېنىمنىڭ ئازابىدىن زارلايمەن.
12 نېمىشقا سەن ئۆستۈمدىن كۆزەت قىلىسەن؟
مەن خەتەرلىك بىر دېڭىزمۇ-يا؟
ياكى دېڭىزدىكى بىر ئەجدىھامۇمەن؟□
13 مەن: »ئاھ، ياتقان ئورنۇم ماڭا راھەت بېرىدۇ،
كۆرپەم نالە-پەريادىمغا دەرمان بولىدۇ« ـ دېسەم،
14 ئەمدى سەن چۈشلەر بىلەن مېنى قورقۇتتۇاتىسەن،
غايىبانە ئالامەتلەر بىلەن ماڭا ۋەھىمە سالىسەن.
15 شۇنىڭ ئۈچۈن بوغۇلۇشۇمنى، ئۆلۈمنى،
بۇ سۆڭەكلىرىمگە قاراپ ئولتۇرۇشتىن ئارتۇق بىلىمەن.□
16 مەن ئۆز جېنىمدىن تويدۇم؛
مېنىڭ مەڭگۈگە ياشىغۇم يوق،
مېنى مەيلىمگە قويىۋەتكىن،
مېنىڭ كۈنلىرىم بىھۇدىدۇر.□ ■
17 ئىنسان بالىسى نېمىدى؟
سەن نېمىشقا ئۇنى چوڭ بىلىسەن،
نېمە دەپ ئۇنىڭغا كۆڭۈل بېرىسەن؟■
18 ھەر ئەتىگەندە ئۇنى سۈرۈشتۈرۈپ كېلىسەن،
ھەر نەپەس ئۇنى سىنايسەن!
19 قاچانغىچە مېنىڭدىن نەزىرىڭنى ئالمايسەن،
ماڭا قاچانغىچە ئاغزىمدىكى سېرىق سۈنى يۇتۇۋالغۇدەك ئارام بەرمەيسەن؟
20 مەن گۇناھ قىلغان بولسامۇ،
ئى ئىنسانىيەتنى كۆزەتكۈچى، ساڭا نېمە قىلىپتىمەن؟!
مەن ساڭا يۈك بولۇپ قالدىممۇ؟
بۇنىڭ بىلەن مېنى ئۆزۈڭگە زەربە نىشانى قىلغانسەنمۇ؟
21 سەن نېمىشقا مېنىڭ ئىتائەتسىزلىكىمنى كەچۈرۈم قىلىپ،
گۇناھىمنى ساقىت قىلمايسەن؟
چۈنكى مەن پات ئاردا توپىنىڭ ئىچىدە ئۇخلايمەن؛
سەن مېنى ئىزدەپ كېلىسەن، لېكىن مەن مەۋجۇت بولمايمەن.«□

□ 7:12 **»نېمىشقا سەن ئۆستۈمدىن كۆزەت قىلىسەن؟«** ـ ئايۇپ: »مەن ئالەمنىڭ ئامانلىقىغا بىرخىل خەۋپ يەتكۈزەمدىم-يا؟« دەپ خۇدادىن سورىماقچى ئوخشايدۇ.

□ 7:15 **...» بوغۇلۇشۇمنى، ئۆلۈمنى، بۇ سۆڭەكلىرىمگە قاراپ ئولتۇرۇشتىن ئارتۇق بىلىمەن«** ـ ئايۇپنىڭ كېسىلى، بەلكىم، بوغۇزقۇش كېسىلى)دەم سىقىلىش كېسىلى(بولۇشى مۇمكىن.

بۇ ئايەت يەنە مۇنداقمۇ تەرجىمە قىلىنىدۇ، يەنى: »گېلىمنى سىقىۋېچى بولسا يوينۇمنى، ئۆلۈم بولسا سۆڭەكلىرىمنى تاللىدى.«

□ 7:16 **»مېنىڭ كۈنلىرىم بىھۇدىدۇر«** ـ ياكى »مېنىڭ كۈنلىرىم بىر نەپەس، خالاس.«!

■ 7:16 زەب. 9:62□ 4144:

■ 7:17 زەب. 4:8□ 3:144□ ئىبر. 62:

□ 7:21 **»...□□□ مېنى ئىزدەپ كېلىسەن، لېكىن مەن مەۋجۇت بولمايمەن»** ـ 7-باب، 8-7-ئايەت ئۇچۇن بېرىلگەن ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ. مۇشۇ يەردە، ئايۇپنىڭ ئىچىدىكى ئېتىقاد ھەم گۇمانلىنىڭ بىر-بىرىگە بولغان كۆرۈشى كۆرۈنىدۇ. ئايۇپ بىر تەرەپتىن خۇدانى دۇشمىنىمدەك ئىش قىلدى، لېكىن يەنە بىر تەرەپتىن ئۇ كەلگۈسىدە ئۆز دوستىنى ئىزدىگەندەك مېنى ئىزدەپ كېلىدۇ، بىراق تاپالمايدۇ، دەيدۇ.

8

شۇخالىق بىلداد سۆزلەيدۇ ـ ئىلگىرىكى دەۋرلەردىكى ئازاب-ئۇقۇبەتلەر توغرۇلۇق گۇۋاھلىق

1 ئاندىن شۇخالىق بىلداد جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »سەن قاچانغىچە مۇشۇلارنى سۆزلەيسەن؟
ئاغزىڭدىكى سۆزلەر كۆچلۈك شامالدەك قاچانغىچە چىقىدۇ؟
3 تەڭرى ئادالەتنى بۇرمىلىغۇچىمۇ؟
ھەممىگە قادىر ئادىللىقنى بۇرمىلامدۇ؟■
4 سېنىڭ بالىلىرىڭ ئۆنىڭ ئالدىدا گۇناھ قىلغان بولسا،
ئۇ ئۇلارنىمۇ ئىتائەتسىزلىكىنىڭ جازاسىغا تاپشۇرغان، خالاس.□
5 بىراق ئەگەر ئۆزۈڭ ھازىر چىن كۆڭلۈڭدىن تەڭرىنى ئىزدىسەڭلا،
ھەممىگە قادىرغا ئىلتىجا قىلساڭلا،■
6 ئەگەر سەن ساپ دىل ھەم دۇرۇس بولغان بولساڭ،
شۇبھىسىزكى، ئۇ سەن ئۈچۈن ئويغىنىدۇ،
چوقۇم سېنىڭ ھەققانىيلىقىڭغا تولغان تۇرالغۇڭنى گۈللەندۈرىدۇ.
7 سەن دەسلەپتە ئېتىبارسىز قارالغان بولساڭمۇ،
بىراق سەن ئاخىردا چوقۇم تېخىمۇ گۈللىنىسەن.
8 شۇڭا سەندىن ئۆتۈنەيكى، ئۆتكەنكى دەۋرلەردىن سوراپ باققىن،
ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئىزدىنىشلىرىگىمۇ كۆڭۈل قويغىن■
9)چۈنكى بىز بولساق تۈنۈگۈنلا تۇغۇلغانمىز؛
كۈنلىرىمىز پەقەت بىر سايە بولغاچقا، ھېچنېمىنى بىلمەيمىز.(□ ■
10 ساڭا كۆرسەتمە بېرىپ ئۆگەتكەيدىغان ئۇلار ئەمەسمۇ؟
ئۇلار ئۆز كۆڭلىدىكىنى ساڭا سۆزلىمەمدۇ؟
11 لاتقا بولمىسا يېكەنلەر ئېگىز ئۆسەلەمدۇ؟
قومۇشلۇقتىكى ئوت-چۆپلەر سۈسىز ئۆسەلەمدۇ؟
12 ئۇلار يېشىل پېتى بولۇپ، تېخىچە ئورۇلمىغان بولسىمۇ،
ھەرقانداق ئوت-چۆپتىن تېز توزۇپ كېتىدۇ.■
13 تەڭرىنى ئۇنتۇغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاقىۋەتلىرى مانا شۇنداقتۇر؛
ئىپلاسلارنىڭ ئۈمىدى مانا شۇنداق يوققا كېتەر.■
14 چۈنكى ئۇنىڭ تايانغىنى چىزىۋىك بىر نەرسە، خالاس؛
ئۇنىڭ ئىشەنگىنى بولسا ئۆمۈچۈكنىڭ توربىدۇر، خالاس.

■ **8:3** قان. 4:32□ 2تار. 7:19□ دان. 149:
□ **8:4** **»سېنىڭ بالىلىرىڭ ئۆنىڭ ئالدىدا گۇناھ قىلغان بولسا، ئۇ ئۇلارنىمۇ ئىتائەتسىزلىكىنىڭ جازاسىغا تاپشۇرغان، خالاس«** ـ بىلدادنىڭ بۇ بايانى رەھىمسىزلىك بىلەن قىلىنغان سۆزلەردۇر؛ بۇ سۆزلەر ئايۇپنىڭ يارىسىغا تۇز سېپىپ ئۇنى تېخىمۇ ئازابقا سالىدۇ. چۈنكى ئايۇپنىڭ ھەسرىتى دەل مۇشۇ ئىش تۈپەيلىدىن بولۇۋاتاتتى؛ بىراق بىلدادنىڭ ئايۇپنىڭ بالىلىرىنىڭ ئۆتكىزگەن بىرەر گۇناھى توغرىسىدا ھېچقانداق ئىسپاتى يوقتۇر. بىز بولساق، ئۇنىڭ بالىلىرىنىڭ ئەمەلىيەتتە ئۆز گۇناھى سەۋەبىدىن ئۆلمىگەنلىكىنى بىلىمىز.
■ **8:5** ئايۇپ 2322:
■ **8:8** قان. 324:
□ **8:9** **»كۈنلىرىمىز پەقەت بىر سايە...«** ـ بىلدادنىڭ بۇ دېگىنى، ئۇنىڭ ئۆ دەۋرىدىكى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ)ئۆزىنىڭ زامانى بىلەن سېلىشتۇرغاندا(ئىنتايىن ئۇزۇن ئۆمۈرلۈك بولغانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.)تەۋراتتىكى »يارىتىلىش« قىسمىغا ئاساسەن، ئادەمئاتىمىزدىن باشلاپ نۇھ پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىگىچە نۇرغۇن ئادەملەر بىرنەچچە يۈز يىل ياشىغانىدى.(■ **8:9** يار. 9:47□ 1تار. 15:29□ ئايۇپ 5□7: ،6 7؛ زەب. 39□5: 13؛ 11:102□ 4144: ■ **8:12** زەب. 5-6:129□ يەر. 617: ■ **8:13** ئايۇپ 20:11□ 14:18□ زەب. 10:112□ پەند. 2810:

15 ئۇ تۆز تۆۋسىغا يۆلىنىدۇ، بىراق ئۇ مەزمۇت تۇرمايدۇ؛
ئۇ ئۇنى چىڭ تۇتۇۋالغان بولسىمۇ، بىراق ئۇ بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ.
16 ئۇ قۇياش ئاستىدا كۆكلىگەن بولسىمۇ،
ئۇنىڭ پىلەكلىرى ئۆز بېغىنى قاپلىغان بولسىمۇ،
17 ئۇنىڭ يىلتىزلىرى تاش دۆۋىسىگە چىرمىشىپ كەتكەن بولسىمۇ،
ئۇ تاشلار ئارىسىدا ئورۇن ئىزدىگەن بولسىمۇ،
18 لېكىن خۇدا ئۇنى ئورنىدىن يۇلۇۋەتسە،
ئاشۇ يەر ئۇنىڭدىن تېنىپ: »مەن سېنى كۆرمىگەن«! ـ دەيدۇ.□
19 مانا ئۇنىڭ يولىنىڭ شادلىقى!
ئۇنىڭدىن كېيىن ئورنىغا باشقىلىرى تۇپراقتىن ئۈندۈ.
20 قارا، خۇدا دۇرۇس ئادەمنى تاشلىمايدۇ،
ياكى يامانلىق قىلغۇچىلارنىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇلارنى يۇلمەيدۇ.□
21 ئۇ يەنە سېنىڭ ئاغزىڭنى كۈلكە بىلەن،
لەۋلىرىڭنى شادلىق ئاۋازلىرى بىلەن تولدۇرىدۇ،
22 ساكا نەپرەتلەنگەنلەرگە شەرمەندىلىك چاپلىنىدۇ،
ئەسكىلەرنىڭ چېدىرى يوقىتىلىدۇ.«

9

ئايۇپ بەرگەن جاۋابى — »ئىنسان بالىسى قانداق قىلىپ خۇدا ئالدىدا ئادىل بولالايدۇ؟«

1 ئايۇپ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 ۋاي، سېنىڭلا توغرا، دۇنيانى ھەققەتەن سەن دېگەندەك دەپ بىلىمەن!
بىراق ئىنسان بالىسى قانداق قىلىپ تەڭرى ئالدىدا ھەققانىي بولالىسۇن؟■
3 ھەتتا ئەگەر بىرسى ئۇنىڭ بىلەن دەۋالىشىشقا پېتىنالسا،
شۇ كىشى مەسىلىلەرنىڭ مىڭدىن بىرىگىمۇ جاۋاب بېرەلمەيدۇ.□
4 ئۇنىڭ قەلبىدە چوڭقۇر دانالىق باردۇر،
ئۇ زور كۈچ-قۇدرەتكە ئىگىدۇر؛
كىممۇ ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ، يۇرىكىنى توم قىلىپ،
كېيىن تىنچ-ئامان قالغان؟
5 ئۇ تاغلارنى غەزىپىدە غۇلاتقاندا،
ئۇلارغا ھېچ بىلدۈرمەيلا ئۇلارنى يۇلۇپ تاشلايدۇ.
6 ئۇ يەر-زېمىننى تەۋرىتىپ ئۆز ئورنىدىن قوزغىتىدۇ،

□ **8:18** »...□□□□ **خۇدا ئۇنى ئورنىدىن يۇلۇۋەتسە، ئاشۇ يەر ئۇنىڭدىن تېنىپ: »مەن سېنى كۆرمىگەن«! ـ دەيدۇ«** ـ مۇشۇ يەرلەردە بىلداد ئايۇپ ئوچرىغان بالا-يىتىپەتنى شۇ بىرنەچچە ئىشقا ئوخشاتقان بولۇشى مۇمكىن: ـ ئاۋۋال 15-ئايەتتە، ئۇ »يامانلارنىڭ ئۆينىڭ غۇلاپ كېتىشى« توغرۇلۇق سۆزلەيدۇ؛ ئىككىنچى، 16-ئايەتتىكى »پىلەكلەر« دېگەن سۆز، ئىبرانىي تىلىدا »پەرزەنتلەر«نمۇ كۆرسىتىدۇ. ئۈچىنچى، مۇشۇ ئايەتتە بەلكىم »ئاشۇ يەر« دېگەن سۆز ئايۇپنىڭ يۇرتداشلىرىنى كۆرسىتىدۇ؛ ئۇلار ئۇنى چەتكە قېقىپ: »سەندەك خۇدا لەنەت قىلغان ئادەمنى تونۇمايمىز« دېگەن مەنىلەردىمۇ ئېيتىلغان بولۇشى مۇمكىن.

□ **8:20** »**يامانلىق قىلغۇچىلارنىڭ قولىنى تۇتۇپ ئۇلارنى يۇلمەيدۇ«** ـ ياكى »يامانلىق قىلغۇچىلارنى قولىغا كۆچ بەرمەيدۇ.«

■ **9:2** ئايۇپ 4:14□ 4:25□ زەب. 2143:

□ **9:3** »**ھەتتا ئەگەر بىرسى ئۇنىڭ بىلەن دەۋالىشىشقا پېتىنالسا، شۇ كىشى مەسىلىلەرنىڭ مىڭدىن بىرىگىمۇ جاۋاب بېرەلمەيدۇ«** ـ يۇنىڭ يەنە باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى بولۇشى مۇمكىن: (1) »ئەگەر خۇدا بىرسى بىلەن دەۋالىشىشنى لايىق كۆرسە، ئۇ كىشى مىڭدىن بىر مەسىلىگىمۇ جاۋاب بېرەلمەيدۇ«؛ (2) »ئەگەر خۇدا بىرسى بىلەن دەۋالىشىشنى لايىق كۆرسە، خۇدا ئۇ كىشىنىڭ مىڭدىن بىر مەسىلىسىگىمۇ جاۋاب بەرمەيدۇ.«

شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ تۇۋرۇكلىرى تىترەپ كېتىدۇ.
7 ئۇ قۇياشقا كۆتۈرۈلمە دەپ سۆز قىلسىلا، ئۇ قويمايدۇ؛
ئۇ خالىسا يۇلتۇزلارنىڭمۇ نۇرىنى پېچەتلەپ قويالايدۇ.
8 ئاسمانلارنى كەڭ يايغۇچى پەقەت ئۇدۇر،
ئۇ دېڭىز دولقۇنلىرى ئۈستىگە دەسسەپ يۈرىدۇ.■
9 ئۇ يەتتە قاراچۇچى يۇلتۇز، ئورىئون يۇلتۇز تۈركۈمى ۋە قەلب يۇلتۇز توپىنى،
جەنۇبىي يۇلتۇز تۈركۈملىرىنىمۇ ياراتقان.□
10 ئۇ ھېسابلىغۇسىز ئۇلۇغ ئىشلارنى،
ساناپ تۈگىتەلمەيدىغان كارامەت ئىشلارنى قىلىدۇ.■
11 قارا، ئۇ يېنىمدىن ئۆتىدۇ، بىراق مەن ئۇنى كۆرمەيمەن؛
ئۇ ئۆتۈپ كېتىدۇ، بىراق ئۇنى بايقىيالمايمەن.□
12 مانا، ئۇ ئېلىپ كېتىدۇ، كىم ئۇنى ئۆز يولىدىن يانداۋرالىسۇن؟
كىم ئۇنىڭدىن: »نېمە قىلىۋاتىسەن« دەپ سوراشقا پېتىنالىسۇن؟□
13 تەڭرى غەزىپىنى قايتۇرۇۋالمايدۇ؛
راھابنىڭ يارىدەمچىلىرى ئۇنىڭ ئايىغىغا باش ئېگىدۇ.□
14 شۇنداق تۇرۇقلۇق، مەن قانداقمۇ ئۇنىڭغا جاۋاب بېرەلەيتتىم.
مەن مۇنازىرە قىلغۇدەك قانداق سۆزلەرنى تاللىيالايتتىم؟
15 مۇبادا مەن ھەققانىي بولسامۇ،
مەن يەنىلا ئۇنىڭغا جاۋاب بېرەلەيتتىم؛
مەن پەقەت سوتچىمغا ئىلتىجالا قىلالايتتىم.
16 مەن ئۇنىڭغا ئىلتىجا قىلغان ۋە ئۇ ماڭا جاۋاب بەرگەن بولسىمۇ،
مەن تېخى ئۇنىڭ سادايىنى ئاڭلىغانلىقىغا ئىشەنچ قىلالمىغان بولاتتىم؛
17 ئۇ بوران-چاپقۇنلار بىلەن مېنى ئېزىدۇ،
ئۇ يارىلىرىمنى سەۋەبسىز ئاۋۇتماقتا.
18 ئۇ ماڭا ھەتتا نەپەس ئېلىشقىمۇ رۇخسەت بەرمەيدۇ،
ئەكسىچە ئۇ ماڭا دەرد-ئەلەمنى يۈكلىۋەتتى.
19 كۈچ-قۇدرەت توغرىسىدا گەپ قىلساق، مانا، ئۇنىڭدىن كۈچلۈك يەنە باشقا كىم بار؟
ئادالەتكە كەلسەك، كىم ئۇنى سوتقا چاقىرالىسۇن؟!□
20 مەن ئۆزۈمنى ئاقلىماقچى بولسام، ئۆز ئاغزىم ئۆزۈمنى گۇناھقا پاتۇرار،

■ **9:8** يار. 61:
□ **9:9** »جەنۇبىي يۇلتۇز تۈركۈملىرىنىمۇ ياراتقان« ـ ياكى: »جەنۇبىي ئاسماندىكى خەزىنىلەرنى ياراتقان.«
■ **9:10** ئايۇپ 9:5□ زەب. 18:72□ 14:77□ 10:86□ رىم. 3:11
□ **9:11** »ئۇ يېنىمدىن ئۆتىدۇ« ـ ياكى: »ئۇ يېنىمدىن ئۆتسە.« »ئۇ ئۆتۈپ كېتىدۇ« ـ ياكى: »ئۇ ئۆتۈپ كەتسە.«
□ **9:12** »ئۇ ئېلىپ كېتىدۇ« ـ ياكى: »ئۇ ئېلىپ كەتسە« ياكى »ئۇ يۇلاپ كەتسە.«
□ **9:13** »راھاب« ـ »راھاب«نىڭ مۇنداق ئۆچ خىل مەنە مۇمكىنچىلىكى بار: ـ (1) ھاكاۋۇرلۇق؛ (2) مىسىر ئىمپېرىيەسىنىڭ يەنە بىر ئىسمى (مۇددىكى دۇنيادا ھاكاۋۇرلۇقتا داڭقى چىققان)؛ (3) ئەڭ چوڭ مۇمكىنچىلىكى بار مەنىسى شۇكى، دېڭىزدىكى زور، قورقۇنچلۇق بىر ھايۋاننىڭ ئىسمى. بۇ يوغان ھايۋاننىڭ يەنە بىر ئىسمى »لېۋىئاتان« بولۇشى مۇمكىن (يۇقىرىقى 3-باب، 8-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.(ئۇ مۇۋەددەس كىتابتىكى باشقا بىرنەچچە يەرلەردە شەيتاننىڭ بىر ئىسمى بولۇپ كېلىدۇ. شۇڭا مۇشۇ يەردە »راھابنىڭ يارىدەمچىلىرى« بەلكىم شەيتاننىڭ يارىدەمچىلىرىنى كۆرسەتكەن بولۇشى مۇمكىن.
□ **9:19** »ئادالەتكە كەلسەك، كىم ئۇنى سوتقا چاقىرالىسۇن؟«! ـ ئەسلى تېكىستتە چۈشىنىش سەل تەش. باشقا خىل تەرجىمىلىرى بولۇشى مۇمكىن.

قوسۇرسىز بولغان بولسام، ئۇ يەنىلا مېنى ئەگرى دەپ بېكىتەر.□
21 بىراق مەن ئەسلىدە ئېيىبسىز ئىدىم.
مەيلى، ئۆزۈمنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىم بىلەن پەرۋايىم يەلەك!
ئۆز جېنىمدىن تويدۇم!
22 ھەممە ئىش ئوخشاش ئىكەن؛ شۇڭا مەن دەيمەنكى،
ئۇ دۇرۇسلارنىمۇ، يامانلارنىمۇ ئوخشاشلا يوقىتىدۇ.□ ■
23 ئۇيۇقسىز يېشىغا قازا كېلىپ ئۆلسە،
ئۇ بىگۇناھلارغا قىلىنغان بۇ سىناققا قاراپ كۈلىدۇ.□
24 يەر يۈزى يامانلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلدى؛
بىراق ئۇ سوتچىلارنىڭ كۆزلىرىنى بۇ ئادالەتسىزلىكنى كۆرەلمەيدىغان قىلىپ قويىدۇ؛
مۇشۇنداق قىلغۇچى ئۇ بولماي، يەنە كىم بولسۇن؟

25 مېنىڭ كۈنلىرىم يەلتاپاننىڭ يۈگۈرۈشىدىنمۇ تېز ئۆتتىدۇ؛
ئۇلار مەندىن قېچىپ كېتىدۇ،
ئۇلارنىڭ ھېچقانداق ياخشىلىقى يوقتۇر.■
26 ئۇلار قومۇش كېمىلەردەك چاپسان ئۆتۈپ كېتىدۇ؛
ئالغۇر بۈركۈت ئوۋنى تۇتقىلى شۇڭغۇغاندەك تېز ماڭىدۇ.□
27 ئەگەر: »نالە-پەريادتىن توختاپ،
چىرايىمنى تۇتۇلدۇرماي خۇش چىراي بولاي« دېسەمۇ،
28 مەن يەنىلا ئازابلىرىمنىڭ ھەممىسىدىن قورقۇپ يۈرىمەن؛
چۈنكى سېنى مېنى بىگۇناھ ھېسابلىمايدۇ دەپ بىلمەن.□
29 مەن ھامان ئەيىبلىك ئادەم بولسام،
مەن بېھۇدە جاپا تارتىپ نېمە قىلاي؟
30 ھەتتا قار سۈيى بىلەن يۇيۇنۇپ،
قولۇمنى شۇنچە پاكىزلىغان بولسامۇ،■
31 سەن يەنىلا مېنى ئەۋرەزگە چۆمۈلدۈرىسەنكى،
ئۆز كىيىممىمۇ مەندىن نەپرەتلىنىدىغان بولدۇ!

□ **9:20 ...» قوسۇرسىز بولغان بولسام، ئۇ يەنىلا مېنى ئەگرى دەپ بېكىتەر«** ـ ئايۇپقا مۇيادا خۇدانىڭ ئالدىدا ئۆزىنى ئاقلاش پۇرسىتى كەلسىمۇ، ئۇ خۇدانىڭ زور كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ئاغزىنىڭ ئېچىلماس قىلىنىشىدىن، ياكى ھەتتا »ماشىنا ئادەمدەك« ئۆز ئاغزى بىلەن ئۆزىنى ئەيىبلەپ كېتىشىدىن قورقىدۇ. »خۇدا ھەممىدىن كۈچلۈك، شۇڭا ئۇ ئادىل« دېگەن كۆزقاراش دۇنيادىكى ھەربىر زالىمنىڭ: »كۈچ-ھوقۇق دېگەن ھەقتۇر« دېگەن كۆزقارىشىغا يېقىن كېلىدۇ. ئايۇپ مۇشۇ يەردە »خۇدا ماڭا ئۆنداق مۇئامىلە قىلسا، ئادىل بولمايدۇ« دېمەكچى بولىدۇ. كىتابنىڭ كېيىنكى قىسىملىرىدا، خۇدانىڭ ھەم ھەممىدىن كۈچلۈك ھەم شۇنىڭ بىلەن بىرگە پۈتۈنلەي ئادىل ئىكەنلىكى ئايدىنگلىشىدۇ.

□ **9:22 ...» مەن دەيمەنكى، ئۇ دۇرۇسلارنىمۇ، يامانلارنىمۇ ئوخشاشلا يوقىتىدۇ«** ـ ناھايىتى ئېنىقكى، بۇ يابىنكى 14-ئايەتتىن 34-ئايەتكىچە ئايۇپ خۇدانىڭ نامىنى بىر قېتىممۇ تىلغا ئالماي، پەقەت ئۆزى: »ئۇ... ئۆزىنىڭ... ئۆزى... سەن....« دەپ ئاتايدۇ. بەلكىم ئۇ خۇدانىڭ زور كۈچ-قۇدرىتىگە ھەم ئۆزىنىڭ ھازىرقى قورقۇنچلۇق ئەھۋالىنى چوكتۇر ئويلاپ، بەك قورقۇپ كەتكەن بولسا كېرەك.

■ **9:22** توپ. 9□2: 3؛ مال. 143:

□ **9:23 «...□□ بىگۇناھلارغا قىلىنغان بۇ سىناققا قاراپ كۈلىدۇ»** ـ بۇ ئايەت ئايۇپنىڭ جان ئاچچىقىدىن، شۇنداقلا خۇداغا بولغان گۇمانىدىن ئېيتقان يامانلىرىنىڭ ئېچىدە ئەڭ قاتتىقى بولۇشى مۇمكىن.

■ **9:25** ئايۇپ 7□6: 7

□ **9:26 »قومۇش كېمىلەر«** ـ قەدىمكى مىسىردا كۆپ ئىشلىتىلگەن، نىل دەرياسىدا ناھايىتى تېز ماڭىدىغان بىرخىل كېمە.

□ **9:28 ...» سېنى مېنى بىگۇناھ ھېسابلىمايدۇ دەپ بىلمەن«** ـ ئايۇپ يەنىلا خۇدانىڭ ئادالىتىدىن گۇمانلىنىدۇ. 31-ئايەتتە بولسا ئۆزىنىڭ ئۆزمىدى بەلكىم ئەڭ تۆۋەن دەرىجىگە چۈشكەن بولۇشى مۇمكىن.

■ **9:30** يەر. 222:

32 چۈنكى ئۇ مەن ئۇنىڭغا جاۋاب بېرەلىگۈدەك، ماڭا ئوخشاش ئادەم ئەمەس.
مېنىڭ ئۇنىڭ بىلەن سوتتا دەۋالاشقۇچىلىكىم يوقتۇر.□ ■
33 ئوتتۇرىمىزدا ھەر ئىككىمىزنى ئۆز قولى بىلەن تەڭ تۇتىدىغان كېلىشتۈرگۈچى بولسىدى!□
34 ئۇ ئۆزىنىڭ تايىقىنى مەندىن يىراق قىلسۇن،
ئۇنىڭ ۋەھىمىسى مېنى قورقاتمىسۇن؛■
35 شۇندىلا مەن ئۇنىڭدىن قورقماي سۆزلىيەلەيتتىم؛
بىراق ئەھۋالىم ئۇنداق ئەمەستۇر!

10

سىغىز لاي كۆلاچچى بىلەن سۆزلىشىدۇ

1 مەن ئۆز جېنىمدىن نەپرەتلىنىمەن؛
ئۆز دەردىمنى تۆكۈۋالاي؛
قەلبىمدىكى ئاھ-زارىمنى سۆزلىۋالاي.
2 مەن تەڭرىگە: »مېنىڭ گۇناھىمنى بېكىتمە؛ ماڭا كۆرسەتكىنىڭ،
سەن زادى نېمە ئۈچۈن مەن بىلەن دەۋالىشىسەن؟
3 ئادەمنى ئەرگىنىڭ،
ئۆز قولۇڭ بىلەن ياراتقىنىڭنى چەتكە قاققىنىڭ ساڭا پايدىلىقمۇ؟
يامانلارنىڭ سۈيقەستىگە نۇر چاچقىنىڭ ياخشىمۇ؟□
4 سېنىڭ كۆزۈڭ ئىنسانىنىڭكىدەك ئاجىزمۇ؟
سەن ئادەملەر كۆرگەندەك خىرە كۆرەمسەن؟□
5 سېنىڭ كۈنلىرىڭ تۇلىدىغان ئىنسانىنىڭ كۈنلىرىدەك چەكلىكمۇ؟
سېنىڭ يىللىرىڭ ئىنسانىنىڭ يىللىرىدەك قىسقىمۇ؟□
6-7 سەن مېنىڭ رەزىل ئادەم ئەمەسلىكىمنى بىلىپ تۇرۇپ،
سېنىڭ قولۇڭدىن قۇتۇلدۇرغۇدەك ھېچكىمنىڭ يوقلۇقىنى بىلىپ تۇرۇپ،
نېمىشقا مېنىڭ خاتالىقىمنى سوراپ يۈرسەن؟
نېمىشقا مېنىڭ گۇناھىمنى سۈرۈشتۈرىسەن؟« ـ دەيمەن.
8 ـ سەن ئۆز قوللىرىڭ بىلەن مېنى شەكىللەندۈرۈپ، بىر گەۋدە قىلىپ ياراتقانسەن؛

□ 9:32 »چۈنكى ئۇ ... ماڭا ئوخشاش ئادەم ئەمەس. مېنىڭ ئۇنىڭ بىلەن سوتتا دەۋالاشقۇچىلىكىم يوقتۇر« ـ بۇ بايان بەلكىم كىتابنىڭ سورالغان ئەڭ چوڭقۇر سوئال بولۇشى مۇمكىن؛ دېمەك، ئادەم خۇدا بىلەن قانداقمۇ كېلىشەلىسۇن؟

■ 9:32 تۇپ. 10:6□ يەر. 1949:

□ 9:33 »ئوتتۇرىمىزدا ... كېلىشتۈرگۈچى بولسىدى«! ـ ئايۇپ: ئادەم بىلەن خۇدانىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرىدىغان، بىر قولى بىلەن خۇدانى تۇتىدىغان، بىر قولى بىلەن ئىنسانىنى تۇتىدىغان كېلىشتۈرگۈچى بولسىدى! دەپ ئېيتقان بۇ كېلىشتۈرگۈچى ئىنجىلدا دەل ئەيسا مەسىھنىڭ تۇزى ئىگەنلىكى ئايان قىلىنىدۇ (»1□□□.« 5:2).

■ 9:34 ئايۇپ 20:13□ 733:

□ 10:3 »ئۆز قولۇڭ بىلەن ياراتقىنىڭنى چەتكە قاققىنىڭ ساڭا پايدىلىقمۇ؟« ـ ئايۇپ بەلكىم: ـ »سەن ماڭا ھەم پۈتۈن ئىنسانغا شۇنچە ياخشى ئەجرىڭنى سىڭدۈرگەنىكەنسەن، نېمىشقا بۇ ياخشى نەرسەڭگە شۇنداق زىيان يەتكۈزىسەن؟« دېمەكچى. ئۇ تۆۋەندىكى 12-8-ئايەتلەردە بۇ سۆزىنىڭ مەنىسىنى كېڭەيتىدۇ.

□ 10:4 »سېنىڭ كۆزۈڭ ئىنسانىنىڭكىدەك ئاجىزمۇ؟« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »سېنىڭ كۆزلىرى ئەتلىك كۆزلەرمۇ؟.«

□ 10:5 »سېنىڭ كۈنلىرىڭ ... چەكلىكمۇ؟ سېنىڭ يىللىرىڭ ئىنسانىنىڭ يىللىرىدەك قىسقىمۇ؟« ـ ئايۇپ بۇ جۈملىلىردە ھەممە ئىمكانىيەتنى ئوتتۇرا قويىدۇ؛ ئادەم ئۇ ھەممىسىنى دېگۈدەك چەتكە قاقىدۇ ـ خۇدا ئادەمنى ئەرگىنىگە خۇشالمۇ-يا؟ ئۇ ئادەمدەك كالتە يەملىگەن-يا، ياكى ئۇنىڭ ئۇمرى قىسقا بولۇپ ئۆزىنى جازالاشقا ئۈلگۈرەلەمدۇ-يا؟)ئۇنداق بولمىسا، مەن زادى نېمىشقا شۇنداق ئازابقا قالدۇرۇلىمەن؟(دەپ ئويلايدۇ ئايۇپ.

بىراق سەن مېنى يوقاتماقچىسەن!
9 سەن لايىنى ياسىغاندەك مېنى ياسىغىنىڭنى ئېسىڭدە تۇتقايسەن، دەپ يېلىنمەن؛
سەن مېنى يەنە تۇپراققا قايتۇرامسەن؟■
10 سەن ئۈستىلىق بىلەن مېنى سۈتتەك قۇيۇپ چايقاپ،
مېنى ئىرىچىكتەك ئۈيۈتقان ئەمەسمۇ؟□ ■
11 سەن تېرە ھەم ئەت بىلەن مېنى كىيىندۇرگەنسەن،
ئۈستىخان ھەم پەي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ مېنى توقۇغانسەن.
12 سەن ماڭا ھايات ھەم مېھىر-شەپقەت تەقدىم قىلغانسەن،
سەن سۈيگۈڭ بىلەن روھىمدىن خەۋەر ئالدىڭ.□
13 بىراق بۇ ئىشلار سېنىڭ قەلبىڭدە يوشۇرۇقلۇق ئىدى؛
بۇلارنىڭ ئەسلىدە قەلبىڭدە پۈكزۈكلىكىنى بىلىمەن.
14 گۇناھ قىلغان بولسام، سەن مېنى كۈزىتىپ يۈرگەن بولاتتىڭ؛
سەن مېنىڭ قەبىھلىكىمنى جازالىماي قويمايتتىڭ.
15 رەزىل ھېسابلانغان بولسام، ماڭا بالا كېلەتتى!
ھەم ياكى ھەققانىي ھېسابلانسامۇ، قاتتىق نومۇسقا چۈمۈپ، ئازابقا چۈمگىنىمدە،
بېشىمنى يەنىلا كۆتۈرۈشكە جۈرئەت قىلالمايتتىم؛
16 ھەتتا بېشىمنى كۆتۈرۈشكە جۈرئەت قىلسامۇ،
سەن ئەشەددىي شىردەك مېنىڭ پېيىمگە چۈشەتتىڭ؛
سەن ماڭا كارامەت كۈچۈڭنى ئارقا-ئارقىدىن كۆرسىتەتتىڭ.■
17 سەن مېنى ئەيىبلەيدىغان گۈۋاھچىلىرىڭنى قايتىدىن ئالدىمغا كەلتۈرسەن؛
ماڭا قارشىلىغان غەزەپىڭنى زور قىلىسەن؛
كۈچلىرىڭ ماڭا قارشى دولقۇنلاپ كەلمەكتە.□
18 سەن ئەسلىدە نېمىشقا مېنى بالىياتقۇدىن چىقارغانسەن؟
كاشكى، مەن چاچراپ كەتكەن بولسام، ھېچ ئادەم مېنى كۆرمەس ئىدى!■
19 مەن ھېچقاچان بولمىغان بولاتتىم!
بالىياتقۇدىن بۇۋاستە گۆرگە ئاپىرىلغان بولاتتىم!

■ **10:9** يار. 7:2□ 193:

□ **10:10** **»سەن ... مېنى ئىرىچىكتەك ئۈيۈتقان ئەمەسمۇ؟«** ـ ئايۇپنىڭ »مېنى سۈتتەك قۇيۇپ چايقاپ، ...ئىرىچىكتەك ئۈيۈتقان« دېگەن سۆزلىرى خۇدانىڭ تۆز تېنىنى شۇنچە ئاجايىبلىق بىلەن مۇرەككەپ ياراتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **10:10** زەب. 139□15□16:

□ **10:12** **»سەن سۈيگۈڭ بىلەن...»** ـ شېراىي تىلدا: »سەن يوقلىشىڭ بىلەن...«. **...» سەن سۈيگۈڭ بىلەن روھىمدىن خەۋەر ئالدىڭ«** ـ 12-8-ئايەتتە، ئايۇپ خۇدانىڭ ئىنسانىنىڭ تېنىنى شۇنچە كارامەت ئۈستىلىق بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ياساپ، شەپقەت-سۈيگۈ كۆرسەتكەندىن كېيىن، خۇدانىڭ ھەربىر ئادەمگە نىسبەتەن ئۈلۈغ، كارامەت بىر پىلانى بولۇشى كېرەك، دەپ قارايدۇ. بىراق ئايۇپ ئۆزىنىڭ ئىشىدا مۇنداق ئاجايىب پىلانىنى كۆرەلمەي، ئەكسىچە خۇدانىڭ ئۆتۈنۈڭ بارلىقىنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋەتكەنلىكىنى كۆرۈپ قورقۇپ كېتىپ: »بىراق بۇ ئىشلار سېنىڭ قەلبىڭدە يوشۇرۇقلۇق ئىدى« (13-□□□□) دەپ، خۇدا مېنىڭ دوستۇم ئەمەس، دۈشمنىم بولۇپ چىققان دەپ گۇمانلىنىدۇ. ئايۇپنىڭ خۇدانىڭ دوستلۇقىدىن مەھرۇم بولغانلىقىدىن دېگەن ھېسسىياتى ۋە ئۆتىنىڭا خۇدانىڭ ئۆتۈنۈڭ بىلەن بىللە بولغانلىق سېزىمىنىڭ يوقلۇقى، شۇبھىسىزكى ئۆتۈنۈڭ ئۆزىنى ھەممىدىن ئازابلىق ئىش ئىدى.

■ **10:16** يەش. 13:38□ يېخ. 103:

□ **10:17** **»مېنى ئەيىبلەيدىغان گۈۋاھچىلىرىڭ«** ـ ئايۇپنىڭ بۇ دېگىنى، بەلكىم، خۇدانىڭ ئۆزى »سەن گۇناھ قىلدىڭ، شۇڭا جازالاندىڭ« دەپ ئەيىبلەيدىغان بىرنەچچە گۈۋاھچىنى ئورۇنلاشتۇرغان، دەپ كۆرسەتمەكچى؛ گۈۋاھچىلار بولسا، ئۆتىنىڭ ئۆچ دوستىنى، ئۆز بېشىغا چۈشكەن كۈلپەتلەرنى ھەممىدە كېيىسەلىنىڭ ئازابلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالسا كېرەك.

■ **10:18** ئايۇپ 113:

20-22 مېنىڭ ئازغىنە كۈنلىرىم تۈگەي دېگەن ئەمەسمۇ؟
شۇڭا مەن بارسا كەلمەس يەرگە بارغۇچە،
ـ قاراڭغۇلۇق، تۈلۈم سايە بولغان زېمىنغا،
ـ زۇلمەت بىر زېمىنغا، يەنى قاراڭغۇلۇقنىڭ تۈزىنىڭ زېمىنغا،
تۈلۈم سايىسىنىڭ زېمىنغا،
تەرتىپسىز، ھەتتا تۈز نۇرى قاپقاراڭغۇ قىلىنغان شۇ زېمىنغا بارغۇچە،
ماڭا ئازراق جان كىرىش ئۈچۈن،
ئىشىكنى بىر دەقىقە توختات، مەندىن نېرى بول.«!

11

زوفارنىڭ بىرىنچى سۆزى ـ »ساختا ئادەملەرنىڭ ئاقۇۋىتى«

1 ئاندىن نائاماتلىق زوفار جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ □
2 » گەپ مۇنداق كۆپ تۇرسا، ئۇنى جاۋابسىز قالدۇرغىلى بولماس؟
سۆزمەن كىشى ئۆزىنى ئاقلىسا بولامدۇ؟
3 سېنىڭ سەپسەتەلىرىڭ كۆپچىلىكنىڭ ئاغزىنى تۇۋاقلىسا بولامدۇ؟
سەن مازاق قىلىپ سۆزلىگەندىن كېيىن، ھېچكىم بۇ ئىشنى يۈزۈڭگە سالمىسۇنمۇ؟
4 چۈنكى سەن: »مېنىڭ ئەقىدىلىرىم ساپتۇر،
مەن سەن خۇدانىڭ ئالدىدا پاكمەن« ـ دېدىڭ.□
5 ئاھ، تەڭرى گەپ قىلسىدى!
ئاغزىنى ئېچىپ سېنى ئەيىبلىسىدى!
6 شۇنداق قىلىپ ئۇ دانالىقنىڭ سىرلىرىنى ساڭا ئېچىپ بەرسىدى!
چۈنكى دانالىق ئىككى تەرەپلىكتۇر!
تەڭرىنىڭ گۇناھىڭنىڭ خېلى بىر قىسمىنى كۆتۈرۈۋېتىپ، ئۇلاردىن ئۆتىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىپ قوي!□
7 سەن تەڭرىنى ئىزدىگەن تەقدىردىمۇ ئۇنى تۈپتىن تونۇيالامسەن؟!
ھەممىگە قادىرنىڭ چەكسىزلىكىنى چۈشىنىپ يېتەلەمسەن؟
8 بۇنداق دانالىق ئاسماندىن ئېگىزدۇر، ئۇنىڭغا ئېرىشىشكە نېمە ئامالىڭ بار؟
ئۇ تەھتىسارادىن چوڭقۇردۇر، سەن نېمىنى بىلەلەيسەن؟
9 ئۇنىڭ ئۆزۈنلۈقى يەر-زېمىندىن ئۇزۇندۇر،
كەڭلىكى دېڭىز-ئوكيانلاردىن كەڭدۇر.
10 ئۇ ئوتۇپ كېتىۋېتىپ، ئادەمنى قامىسا، ئۇنى سوراققا چاقىرسا، كىممۇ ئۇنى توسالىسۇن؟
11 چۈنكى ئۇ ساختا ئادەملەرنى ئوبدان بىلىدۇ،

□ 11:1 »نائاماتلىق زوفار« ـ ئايۇپقا سۆز قىلىدىغان ئۈنىڭ ئۆچىنچى دوستىدۇر. بىز ئايۇپنىڭ بۇ ئۈچ دوستىنى سېلىشتۇرىدىغان بولساق، ئېلىفاز ئەدەبلىكۈك، باشقىلاردىن سەل مېھرىبانەدەك كۆرۈندۇ؛ سۆز قىلىش تەرتىپىدىن قارىغاندا، ئۇنىڭ يېشى بەلكىم ئەڭ چوڭ، ئاخىردا سۆزلەيدىغان زوفار ئەڭ كىچىك بولۇشى مۇمكىن. ئېلىفاز ئۆز تەجرىبىسىنى، يەنى ئۆزىنىڭ كۆزگەن غايىبانە ئالامىتىنى بەكۈك تەكىتلەيدۇ؛ بىلداد بولسا ئەنئەنىچى بولۇپ، ئىلگىرىكى دەۋرىدىكىلەر مەيلى نېمە دېگەن بولسۇن، شۇ توغرا دەپ قارايدۇ؛ زوفار بولسا ھېسسىياتچان، قوپال، ئامىباب ماقال-تەمسىللەرگە ئامراق، »جامائەتنىڭ پىكرى بەرىبىر توغرىدۇر« دەپ قارايدۇ (3-□□□□□□□□□ »كۆپچىلىك« دېگەن سۆز تەكىتلىنىدۇ.(بەزىدە ئۇنىڭ گەپ-سۆزلىرىدىن يامانلارنىڭ جازالىنىشىدىن ئۈنىڭ ناھايىتى ھۇزۇر ئالدىغانلىقى چىقىپ تۇرىدۇ.

□ 11:4 »مېنىڭ ئەقىدىلىرىم ساپتۇر« ـ ئەمەلىيەتە ئايۇپ بۇنداق سۆز قىلمىدى.

□ 11:6 »تەڭرىنىڭ گۇناھىڭنىڭ خېلى بىر قىسمىنى كۆتۈرۈۋېتىپ، ئۇلاردىن ئۆتىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىپ قوي«! ـ زوفارنىڭ بۇ سۆزلىرى: »خۇدا گۇناھلىرىڭنىڭ بىرنەچىسىنى ئېسىدىن چىقىرىپ، پەقەت ئۇلارنىڭ بىر قىسمىنىڭ تېگىشلىك جازاسىنى ساڭا چۈشۈرۈۋاتىدۇ«، دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

ئۇ تەكشۈرمەي تۇرۇپلا ئالداڭچىلىقنى ئاللىقاچان كۆرۈپ بولغان.□ ■
12 »ئىنسان تۇغۇلۇپ بىر ياۋا ئېشەكنىڭ تەخىيىگە ئايلانغۇچە،
نادان ئادەم دانا بولۇر.«!□ ■
13 بىراق سەن بولساڭ، ئەگەر قەلبىڭنى توغرىلاتساڭ،
قولۇڭنى خۇداغا قاراپ سوزساڭ،
14 قولۇڭدىكى قەبىھلىكنى ئۆزۈڭدىن نېرى قىلساڭ،
چېدىرلىرىڭدا ھېچ يامانلىقنى تۇرغۇزمىساڭلا،
15 سەن ئۆ چاغدا يۈزۈڭنى قۇسۇرسىز كۆتۈرۈپ يۈرسەن،
تەۋرەنمەس، قورقۇنچسىز بولسەن؛
16 جاپايىڭنى ئۇنتۇيسەن،
ھەتتا ئېقىپ ئۆتۈپ كەتكەن سۇنى ئويلىغاندەك ئۇلارنى ئەسلەيسەن؛
17 كۈنلىرىڭ چۈشتىكى نۇردىن يورۇق بولىدۇ،
سېنى ھازىر قاراڭغۇلۇق باسقىنى بىلەن، تاڭدەك پارلاق بولسەن.■
18 ئۈمىدىڭ بار بولغاچقا، سەن ھەمايىگە ئىگە بولسەن،
سەن ئەتراپىڭغا خاتىرجەم قاراپ ئارام ئېلىپ ئولتۇرسەن.■
19 راست، سەن ياتقىنىڭدا، ھېچكىمنىڭ ۋەسۋەسىسى بولمايدۇ،
ئەكسىچە نۇرغۇنلىغان كىشىلەر سېنىڭ ھەممىتىڭنى ئىزدەپ كېلىدۇ.□ ■
20 بىراق رەزىللەرنىڭ كۆزلىرى نۇردىن كېتىدۇ،
ئۇلارغا قېچىشقا ھېچ يول قالمايدۇ،
ئۇلارنىڭ ئۈمىدى نەپىسى توختاشتىن ئىبارەت بولىدۇ، خالاس.« □ ■

12

ئايۇپ يەنە سۆز قىلىدۇ •••• »خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتى، ئۇنىڭ ئادىللىقى ۋە كۆرۈنۈشتە بولغان ئادىلسىزلىقى«
1 ئايۇپ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 سىلەر بەرھەق ئەل-ئەھلىسىلەر!
ئۆلسەڭلار ھېكمەتمۇ سىلەر بىلەن بىللە كېتىدۇ!
3 مېنىڭمۇ سىلەردەك ئۆز ئەقلىم بار،

□ **11:11 »ئۇ تەكشۈرمەي تۇرۇپلا ئالداڭچىلىقنى ئاللىقاچان كۆرۈپ بولغان«** ـ يەنە بىر خىل تەرجىمىسى: »ۋە ئادەملەر بايقىيالمايدىغان گۇناھىنمۇ كۆرەلەيدۇ.«

■ **11:11** زەب. 10□11: 14؛ 35:23-21□ 1194:

□ **11:12 »ئىنسان تۇغۇلۇپ بىر ياۋا ئېشەكنىڭ تەخىيىگە ئايلانغۇچە، نادان ئادەم دانا بولۇر«!** ـ بۇ ئايەتنىڭ يەنە ئىككى خىل تەرجىمىسى: »نادان كىشى داناللىققا ئېرىشمەس، ئىنسان تۇغۇلغاندا ياۋا ئېشەكنىڭ تەخىيىگە ئوخشاشتۇر، خالاس« ياكى »ياۋا ئېشەكنىڭ تەخىيى تۇغۇلۇپ ئىنسانغا ئايلانغۇچە، نادان بىر ئادەم دانا بولۇر.« بۇ سۆز بەلكىم ئاشۇ دەۋردىكى بىر ماقال بولسا كېرەك.

■ **11:12** ئايۇپ 8:5□ 21:22□ تور. 183:

■ **11:17** زەب. 6:37□ 14:92□ 4:112□ پەند. 184:

■ **11:18** لاۋ. 526:

□ **11:19 ...»ئەكسىچە نۇرغۇنلىغان كىشىلەر سېنىڭ ھەممىتىڭنى ئىزدەپ كېلىدۇ«** ـ مۇشۇ گەپنىڭ ئاجايىب يېرى شۇكى، ئاخىردا زوفارنىڭ تۆزى ئايۇپنىڭ ھەممىتىگە ھاجەتمەن بولىدۇ (42-□□□).

■ **11:19** لاۋ. 6:26□ زەب. 6:3-5□ 8:4□ پەند. 243:

□ **11:20 »ئۇلارنىڭ ئۈمىدى نەپىسى توختاشتىن ئىبارەت بولىدۇ، خالاس«** ـ زوفارنىڭ بۇ سۆزى ئايۇپقا قارىتىلغان ھېچقانداق ھېسداشلىق بولمىغان بىر ئاگاھلاندۇرۇش بولۇپ: »مۇنداق كېتىۋەرسەڭ، سەندە پەقەت نەپىسكىنى توختىتىشتىن باشقا ئۈمىد قالمايدۇ« دېگەنلىك. ■ **11:20** ئايۇپ 13:8□14□ 1418:

ئەقىلدە سىلەردىن قالمايمەن؛
بۇنچىلىك ئىشلارنى كىم بىلمەيدۇ؟!
4 مەن ئۆز دوستلىرىمغا مازاق ئوبيېكتى بولدۇم؛
مەندەك تەڭرىگە ئىلتىجا قىلىپ، دۇئاسى ئىجابەت بولغان كىشى،
ھەققانىي، دۇرۇس بىر ئادەم مازاق قىلىندى!■
5 راھەتتە ئولتۇرغان كىشىلەر كۆڭلىدە ھەرقانداق كۆلپەتنى نەزىرىگە ئالمايدۇ؛
ئۇلار: »كۆلپەتلەر پۇتلىرى تېيىلىش ئالدىدا تۇرغان كىشىگلا تەييار تۇرىدۇ« دەپ ئويلايدۇ.□
6 قاراقچىلارنىڭ چېدىرلىرى ئاۋاتلىشىدۇ؛
تەڭرىگە ھاقارەت كەلتۈرىدىغانلار ئامان تۇرىدۇ؛
ئۇلار تۆزىنىڭ ئىلاھىنى ئۆز ئالقىنىدا كۆتۈرىدۇ.□ ■
7 ئەمدى ھايۋانلاردىنمۇ سوراپ باق،
ئۇلار ساڭا ئۆگىتىدۇ؛
ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارمۇ ساڭا دەيدۇ؛
8 ۋە ياكى يەر-زېمىنغا گەپ قىلساڭچۇ،
ئۇمۇ ساڭا ئۆگىتىدۇ؛
دېڭىزدىكى بېلىقلار ساڭا سۆز قىلىدۇ.
9 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى پەرۋەردىگارنىڭ قولى قىلغانلىقىنى كىم بىلمەيدۇ؟
10 بارلىق جان ئىگىلىرى، بارلىق ئەت ئىگىلىرى،
جۈملىدىن بارلىق ئىنسانىنىڭ نەپىسى ئۇنىڭ قولىدىدۇر.
11 ئېغىزدا تائامنى تېتىغاندەك،
قۇلاقمۇ سۆزىنىڭ توغرىلىقىنى سىناپ باقىدۇ ئەمەسمۇ؟■
12 ياشانغانلاردا دانالىق راست تېپىلامدۇ؟
كۈنلىرىنىڭ كۆپ بولۇشى بىلەن يورۇقتۇلۇش كېلەمدۇ؟
13 ئۇنىڭدىلا دانالىق ھەم قۇدرەت بار؛
ئۇنىڭدىلا يولىيورۇق ھەم يورۇقتۇش باردۇر.□
14 مانا، ئۇ خاراب قىلسا، ھېچكىم قايتىدىن قۇرۇپ چىقالمايدۇ؛
ئۇ قاماپ قويغان ئادەمنى ھېچكىم قويۇۋېتەلمەيدۇ.■
15 مانا، ئۇ سۇلارنى توختىتىۋالسا، سۇلار قۇرۇپ كېتىدۇ؛
ئۇ ئۇلارنى قويۇپ بەرسە، ئۇلار يەر-زېمىننى بېسىپ ۋەيران قىلىدۇ.
16 ئۇنىڭدا كۈچ-قۇدرەت، چىن ھېكمەتمۇ بار؛
ئالدىنغۇچى، ئالدانغۇچىمۇ ئۇنىڭغا تەۋەدۇر.
17 ئۇ مەسلىھەتچىلەرنى يالىڭاچ قىلدۇرۇپ، يالاپ ئېلىپ كېتىدۇ،

■ **12:4** ئايۇپ 10:16□ 2:17□ 3:21□ 1:30□ پەند. 214:

□ **12:5** »راھەتتە ئولتۇرغان كىشىلەر... : »كۆلپەتلەر پۇتلىرى تېيىلىش ئالدىدا تۇرغان كىشىگلا تەييار تۇرىدۇ« دەپ ئويلايدۇ« ـ ئەسلى تېكىستنى چۈشىنىش سەل تەس. باشقا خىل تەرجىمىلىرىمۇ تۆۋەندىكى مۇمكىن.

□ **12:6** »ئۇلار ئۆزىنىڭ ئىلاھىنى ئۆز ئالقىنىدا كۆتۈرىدۇ« ـ دېمەك، ئۇلار بۇتپەرەسلار. باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »ئەڭرى ھەتتا ئۇلارنىڭ قولىغا مولچىلىق بېرىدۇ.« ■ **12:6** ئايۇپ 7:21□ زەب. 73□11: 12؛ يەر. 1:12□ ھاب. 1□3: 4 ■ **12:11** ئايۇپ 30:6□ 34: □ **12:13** »ئۇنىڭدىلا« ـ خۇدادىلا، دېمەكچى. ■ **12:14** ئايۇپ 12:9□ 10:11□ ۋەھ. 73:

سوراڭچىلارنى رەسۋا قىلدۇ.■
18 ئۇ پادىشاھلار ئەل-ئەھلىگە سالغان كىشەنلەرنى يېشىدۇ،
ئاندىن شۇ پادىشاھلارنى يالىڭاچلاپ، چاتراقلىرىنى لاتا بىلەنلا قالدۇرۇپ شەرمەندە قىلدۇ.□
19 ئۇ كاھىنلارنى يالىڭاياغ ماڭدۇرۇپ ئېلىپ كېتىدۇ،
ئۇ كۈچ-ھوقۇقدارلارنى ئاغدۇرىدۇ.□
20 ئۇ ئىشەنچلىك قارالغان زاتلارنىڭ ئاغزىنى ئېتىدۇ؛
ئاقساقاللارنىڭ ئەقلىنى ئېلىپ كېتىدۇ.■
21 ئۇ ئاقسۆڭەكلەرنىڭ ئۈستىگە ھاقارەت تۆكىدۇ،
ئۇ پالۋانلارنىڭ بەلۋېغىنى يېشىپ ئۆلارنى كۈچسىز قىلدۇ.□ ■
22 ئۇ قاراڭغۇلۇقتىكى چوڭقۇر سىرلارنى ئاشكارىلايدۇ؛
ئۇ ئۆلۈمنىڭ سايىسىنى يورۇتىدۇ.■
23 ئۇ ئەل-يۇرتلارنى ئۆلۈغلاشتۇرىدۇ ھەم ئاندىن ئۇلارنى گۈمران قىلىدۇ؛
ئەل-يۇرتلارنى كېڭەيتىدۇ، ئۇلارنى تارقىتىدۇ.■
24 ئۇ زېمىندىكى ئەل-جامائەتنىڭ كاتتىۋاشلىرىنىڭ ئەقلىنى ئېلىپ كېتىدۇ؛
ئۇلارنى يولسىز دەشت-باياۋاندا سەرسان قىلىپ ئازدۇرىدۇ.■
25 ئۇلار نۇرسىزلاندۇرۇلۇپ قاراڭغۇلۇقتا يولنى سىلاشتۇرىدۇ،
ئۇ ئۇلارنى مەست بولۇپ قالغان كىشىدەك گالدى-گۈلدۈك ماڭدۇرىدۇ.

13

ئايۇپنىڭ دوستلىرىغا سۆزلەشتىن توختاپ، يەنە خۇداغا قاراپ سۆزلىشى

1 مانا، مېنىڭ كۆزۈم بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ چىققان؛
مېنىڭ قۇلىقىم بۇلارنى ئاڭلاپ چۈشەنگەن.
2 سىلەرنىڭ بىلگەنلىرىڭلارنى مەنمۇ بىلىمەن؛
مېنىڭ سىلەردىن قېلىشقۇچىلىكىم يوق.
3 بىراق مېنىڭ ئارزۇيۇم ھەممگە قادىر بىلەن سۆزلىشىشتۇر،

■ **12:17** 2سام. 31:15□ 14:17□23□ يەش. 12:19□ 14:29□ 1كور. 191:

□ **12:18** »ئۇ پادىشاھلار ئەل-ئەھلىگە سالغان كىشەنلەرنى يېشىدۇ، ئاندىن شۇ پادىشاھلارنى يالىڭاچلاپ، ... شەرمەندە قىلدۇ« ـ مۇشۇ پادىشاھلار مۇستەبىت بولۇشنى ناتايىن؛ ئۇلار پۇقرىلارغا سالغان كىشەنلەرنى بەلكىم ئادىللىق بىلەن سالغان بولۇشنى مۇمكىن. باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرىمۇ ئۇچرىشى مۇمكىن.

□ **12:19** »كاھىنلار« ـ خەلققە ۋاكالىتەن قۇربانلىق قىلغۇچىلار، ئۇلار ئۆزىنى دۇئا قىلغۇچىلار.

■ **12:20** ئايۇپ 9:32□ يەش. 3□2: 3

□ **12:21** »ئۇ ئاقسۆڭەكلەرنىڭ ئۈستىگە ھاقارەت تۆكىدۇ، ئۇ پالۋانلارنىڭ بەلۋېغىنى يېشىپ ئۆلارنى كۈچسىز قىلدۇ« ـ مۇشۇ ئاقسۆڭەك، پالۋانلار ئەسلىدە مەلۇم بىر گۇناھ يا كى زالىملىقنى قىلغانلىقى ناتايىن. ئايۇپ بۇ يەردە: خۇدا تاشقى كۆرۈنۈشتە سەۋەبسىز ھالدا بۇ ئىبىلزادە كىشىلەرگە ھەرخىل كۈلپەت چۈشۈرىدۇ ھەم مۇشۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، باشقا نۇرغۇن كىشىلەرنى قىينىچىلىققا دۇچار قىلىدۇ، دېمەكچى بولغان بولۇشى مۇمكىن. چۈنكى »ئاقساقاللارنىڭ ئەقلى ئېلىپ كېتىلگەن« دېيىش ئارقىلىق ئۆلارنىڭ مەسلىھەت بېرىدىغان ئادەملىرىنىڭمۇ ئەھۋالىنىڭ خەتەرلىك ئىكەنلىكىدىن بېشارەت بېرىدۇ. بۇ پالاكەتلەر مەلۇم بىر گۇناھدىن چىققان بولۇشىمۇ يا كى ئۇنداق بولماسلىقىمۇ مۇمكىن. ئايۇپنىڭ يۇقىرىقى سۆزلىرىگە قارىغاندا، 25-23-ئايەتلەردە دېيىلگەن ئاۋاتچىلىق ھەم كۈلپەتلەر ئوخشاشلا يۈز بەرگەندەك كۆرىنىدۇ. ■ **12:21** زەب. 40107: ■ **12:22** مات. 26:10□ 1كور. 54:

■ **12:23** زەب. 38107: ■ **12:24** زەب. 107□5-4: 40

مېنىڭ خۇدا بىلەن مۇنازىرە قىلغۇم كېلىدۇ.□
4 سىلەر بولسا گالار تۆھمەت چاپلىغۇچىلار،
ھەممىگىلار يارامسىز تېۋىپسىلەر. ■
5 سىلەر پەقەتلا سۈكۈتتە تۇرغان بولسا گالارئىدى!
بۇ سىلەر ئۈچۈن دانالىق بولاتتى!■
6 مېنىڭ مۇنازىرەمگە قۇلاق سېلىگلار،
لەۋلىرىمدىكى مۇھاكىمىلەرنى ئاگلاپ بېقىگلار.
7 سىلەر خۇدانىڭ ۋاكالەتچىسى سۈپىتىدە بولۇۋېلىپ بىئادىل سۆز قىلامسىلەر؟
ئۇنىڭ ئۈچۈن ھىيلە-مىكىرلىك گەپ قىلماقچىمۇسىلەر؟■
8 ئۇنىڭغا يۈز-خاتىرە قىلىپ خۇشامەت قىلماقچىمۇسىلەر؟!
ئۇنىڭغا ۋاكالىتەن دەۋا سورىماقچىمۇسىلەر؟
9 ئۇ ئىچ-باغرىگىلارنى ئاختۇرۇپ چىقسا، سىلەر ئۈچۈن ياخشى بولاتتىمۇ؟
ئىنسان بالىسىنى ئالدىغاندەك ئۇنى ئالدىماقچىمۇسىلەر؟
10 سىلەر يۈز-خاتىرە قىلىپ يوشۇرۇنچە خۇشامەت قىلساگلار،
ئۇ چوقۇم سىلەرنى ئەيىبلەيدۇ.□
11 بۇنىڭدىن كۆرە ئۇنىڭ ھەيۋىسىنىڭ سىلەرنى قورقاتقىنى،
ئۇنىڭ ۋەھىمىسىنىڭ سىلەرگە چۈشكىنى تۈزۈك ئەمەسمۇ؟
12 پەند-نەسىھەتگىلار پەقەت كۈلگە ئوخشاش سۆزلەر، خالاس؛
سىلەر ئىشەنچ باغلىغان ئىستىھكامگىلار پەقەت لاي ئىستىھكاملار، خالاس.□
13 مېنى ئىختىيارىمغا قويۇۋېتىپ زۇۋان سۈرمەگىلار، مېنى گەپ قىلغىلى قويۇگىلار.
بېشىمغا ھەرنىمە كەلسە كەلسۇن!
14 قانداقلا بولمىسۇن، جېنىم بىلەن تەۋەككۈل قىلىمەن،
مەن جېنىمنى ئالقىنىمغا ئېلىپ قويىمەن!□
15 ئۇ جېنىمنى ئالسىمۇ مەن يەنىلا ئۇنى كۈتىمەن، ئۇنىڭغا تايىنىمەن؛

□ **13:3 ....» مېنىڭ خۇدا بىلەن مۇنازىرە قىلغۇم كېلىدۇ«** ـ ياكى ...» مېنىڭ خۇدا بىلەن دەۋالاشقۇم كېلىدۇ.«

■ **13:4** ئايۇپ 216:

■ **13:5** پەند. 2817:

■ **13:7** ئايۇپ 5:17□ 21:32□ 436:

□ **13:10 ....» سىلەر يۈز-خاتىرە قىلىپ يوشۇرۇنچە خۇشامەت قىلساگلار، ئۇ چوقۇم سىلەرنى ئەيىبلەيدۇ«** ـ ئايۇپنىڭ سۆزلىرى ئىچىدە ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان تۈرغۇن مەنىلەر ئېپادىلىنىدۇ. ئايۇپنىڭ بۇ بايانى ئۇلاردىن ئىنتايىن گەۋدىلىك بولغان بىر مىسال ھېسابلىنىدۇ. ئۇ ئۈچ دوستىغا ناھايىتى كەسكىن ھالدا خۇداغا خۇشامەتچىلىك قىلىشقا بولمايدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. 12-بايىتا ئۇ خۇدانىڭ ئادالىتىدىن گۇمانلىنىپ تۈرۈپ سۆزلىگەن بولسىمۇ، بىراق ئۇ مۇشۇ يەردە خۇدا ھەققەتنى ئىنتايىن ئەتىۋارلايدۇ. خۇدا دۈرۈس، لىللا گېپىنى بەك سۈيىدۇ، كىشىلەرنىڭ خۇداغا ۋاكالەتچى بولۇۋېلىپ، ئۇزىنىڭ ياكى باشقىلارنىڭ چىرايلىق پىكرىنى ئېپادىلىشىگە قەتئىي بولمايدۇ، دېگەن كۆزقاراشنى ئېپادىلەيدۇ. خۇدانىڭ ھۆرمىتىگە لايىق سۆزلەرنى قىلىش ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئىنسانغا بەرگەن ۋەھيىسىنى ئاساس قىلىش ھەم شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا رېئاللىقتىن قەتئىي ئايرىلماي تۇرۇپ، بۇ دۇنيادىكى كۆرۈنەرلىك پاكىتلارغا يۈزلىنىش زۆرۈردۇر. مەيلى خۇداغا، مەيلى باشقىلارغا خۇشامەتلىك ياكى يالغان گەپ قىلىشقا قەتئىي بولمايدۇ.

ئۇ ئۈچ دوستىغا ئاگاھلاندۇرىدۇكى، خۇداغا خۇشامەتچىلىك قىلسا، خۇدا ئۇلارنى جازالايدۇ. بۇ گەپ ئايۇپنىڭ خۇدانىڭ ئادالىتىگە قەتئىي ئىشەنگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ ھەم ئۇنىڭ ھازىرقى ئېتىقادى ھەم گۈمانى ئارىسىدىكى ئىچىدە بولغان كۆرەشنى بىزگە ئايان قىلىدۇ.

□ **13:12 »سىلەر ئىشەنچ باغلىغان ئىستىھكامگىلار پەقەت لاي ئىستىھكاملار، ....»** ـ ياكى »سىلەر ئىشەنچ باغلىغان جاۋابلاريەقەت لاي ئىستىھكاملار، ....«.

□ **13:14 »قانداقلا بولمىسۇن، جېنىم بىلەن تەۋەككۈل قىلىمەن«** ـ سۆزمۇسۆز بولسا: »قانداقلا بولمىسۇن)يانى »نېمىشقا«) ئەتلىرىمنى چىشىمدا ئېلىپ كۆرەش قىلىمەن؟« ـ ئۇ ئۆزىنى كەسكىن كۆرەش قىلماقچى بولغان بىر ھايۋانغا ئوخشىتىدۇ. **»مەن جېنىمنى ئالقىنىمغا ئېلىپ قويىمەن«!** ـ ياكى: »نېمىشقا جېنىمنى ئالقىنىمغا ئېلىپ قويىدۇم؟«

بىراق قانداقلا بولمىسۇن مەن تۇتقان يوللىرىمنى ئۇنىڭ ئالدىدا ئاقلىماقچىمەن؛ □ ■
16 بۇنداق قىلىشىم ماڭا نىجاتلىق بولىدۇ؛
چۈنكى ئىپلاس بىر ئادەم ئۇنىڭ ئالدىغا بارالمايدۇ.
17 سۆزلىرىمنى دىققەت بىلەن ئاڭلاڭلار،
بايانلىرىمغا ئوبدان قۇلاق سېلىڭلار.
18 مانا، مەن ئۆز دەۋايىمنى تەرتىپلىق قىلىپ تەييار قىلدىم؛
مەن ئۆزۈمنىڭ ھەققەتەن ئاقلىنىدىغانلىقىمنى بىلىمەن.
19 مەن بىلەن بەس-مۇنازىرە قىلىدىغان قېنى كىم باركىن؟
ھازىر سۈكۈت قىلغان بولسام، تىنىقتىن توختىغان بولاتتىم!□
20 ئاھ خۇدا! ماڭا پەقەت ئىككى ئىشنىلا قىلىپ بەرگىن؛
شۇنداق بولغاندىلا، مەن ئۆزۈمنى سەندىن قاچۇرمايمەن:■
21 ـ قولۇڭنى مەندىن يىراق قىلغىن؛
ـ ۋەھىمەڭنى مېنى قورقاتمىسۇن.□
22 ئاندىن مېنى سوت قىلىشقا چاقىر، مەن ساڭا جاۋاب بېرىمەن؛
ياكى مەن ساڭا دەۋايىمدىن سۆز قىلسام، سەنمۇ ماڭا جاۋاب بېرىسەن.

ئايۇپ دەۋاسىنى داۋاملاشتۇرىدۇ

23 مېنىڭ قەبىھلىكلىرىم ھەم گۇناھلىرىم زادى قانچىلىك؟
ئىتائەتسىزلىكىم ھەم گۇناھىمنى ماڭا كۆرسىتىپ بەر!
24 نېمىشقا دىدارىڭنى مەندىن يوشۇرىسەن؟
نېمىشقا مېنى ئۆز دۈشمىنىڭ دەپ بىلدىڭ؟■
25 ئۇياق-بۇياققا ئۇچۇرۇۋېتىلىدىغان ئانچىكى بىر يوپۇرماقنى ۋەھىمگە سالماقچىمۇسەن؟
قۇرۇپ كەتكەن پاخالنى قوغلىماقچىمۇسەن؟
26 چۈنكى سەن مېنىڭ ئۈستۈمدىن زەھەردەك ئەرزلەرنى يازىسەن،
سەن ياشلىقىمدىكى قەبىھلىكلىرىمنى ماڭا قايتۇرۇۋاتىسەن.■
27-28 مەن چىرىپ كەتكەن بىر نەرسە،
مەن پەقەت كۈيە يېگەن بىر كىيىملا بولغىنىم بىلەن،
لېكىن سەن مېنىڭ پۇتلىرىمنى كىشەنلەيسەن،

□ **13:15** «ئۇ جېنىمنى ئالسىمۇ مەن يەنىلا ئۇنى كۆزىمەن، ئۇنىڭغا تايىنىمەن...» ـ بۇ ئايەت ئايۇپنىڭ ئېتىقادقا ئەڭ تولغان بايانلىرىدىن بىرى. ئىبرانىي تىلىدا «كۆزۈش» ۋە «تايىنىش» بىر پېئىل بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ.

■ **13:15** زەب. 4:23□ پەند. 3:14□

□ **13:19** «مەن بىلەن بەس-مۇنازىرە قىلىدىغان قېنى كىم باركىن؟ ھازىر سۈكۈت قىلغان بولسام، تىنىقتىن توختىغان بولاتتىم»! ـ بۇ تېكىستنىڭ تۆت خىل تەرجىمىسى ياكى چۈشەنچىسى بار: ـ (1) ئايۇپ بىرەرسىنىڭ ئۆزى بىلەن بەس-مۇنازىرە قىلالايدىغانلىقىغا ئىشەنمەيدۇ؛ ھەتتا بىرسى بەس-مۇنازىرىگە چىقسىلا: «مەن ئۇنىڭ سوئالىغا پىسەنت قىلماي، بۇ دۇنيادىن كېتىمەن» دېگەندەك؛ (2) ...ئۇنداق ئادەم چىقسا، مەن گەپ قىلماي سۈكۈتتە ئولاپ كېتىشكە رازىمەن!؛ (3) ئۇ كىمنىڭ ئۆزىنى ئەيىبلىشىدىن قەتئىينەزەر، سۈكۈت قىلىشقا قەتئىي ئۇنىمايدۇ؛ (4) بىرسىنىڭ ئۆزى بىلەن يەنە بەس-مۇنازىرە قىلغۇسى بولسا، تېز بولۇشى كېرەك، چۈنكى ئۇ پات ئاردا دۇنيادىن كېتىدۇ. بىز ئۇچىنچىسىنى ئىشلەتتۇق.

■ **13:20** ئايۇپ 34:9□ 733:

□ **13:21** «ماڭا پەقەت ئىككى ئىشنىلا قىلىپ بەرگىن... قولۇڭنى مەندىن يىراق قىلغىن؛ ـ ۋەھىمەڭنى مېنى قورقاتمىسۇن» ـ بىرىنچى ئىش بولسا، خۇدانىڭ ئۆز قولىنى ئۇنىڭدىن يىراق قىلىشى بىلەن ئۇ ئازراق دەم ئالالايدۇ؛ ئىككىنچى ئىش، خۇدانىڭ ۋەھىمىسى بولمىسا ئۇ جۈرئەتلىك بولۇپ سۆز قىلىدۇ، دېگەنلىك.

■ **13:24** ئايۇپ 9:16□ 11:19□ 10:33□ يىغ. 52: ■ **13:26** زەب. 725:

هەممە يوللىرىمنى كۆزىتىپ يۈرسەن؛
تاپانلىرىمغا ماكۋاسلىق ئۈچۈن چەك سىزىپ قويغانسەن. ■

14

ئۆلۈمدىن كېيىن قانداق بولىدۇ؟

1 ئاندىن ئۆغۈلغانلارنىڭ كۈنلىرى ئازدۇر،
پالاكەت ئۇنىڭغا ياردۇر.■
2 ئۇ گۈلدەك دۇنياغا كېلىپ ئاندىن توزۇيدۇ،
ئۇ قۇياش ئالدىدىن سايىگە ئوخشاش قېچىپ كېتىدۇ.■
3 بىراق سەن تېخى شۇنداق بىر ئاجىز بولغۇچىغا كۆزۈڭنى تىكىپ،
مېنى ئۆز ئالدىڭغا سوراققا تارتىۋاتامسەن؟□ ■
4 كىم ناپاك نەرسىلەردىن پاك نەرسىنى چىقىرالايدۇ؟ ـ ھېچكىم!□ ■
5 ئىنسانىنىڭ كۈنلىرى بېكىتىلگەندىكىن،
ئۇنىڭ ئايلىرىنىڭ سانى سېنىڭ ئىلكىڭدە بولغاندىكىن،
سەن ئۇنىڭ ئۆتىسە بولمايدىغان چەكلىرىنى بېكىتكەندىكىن،■
6 ئۇنىڭ بىرئاز دەم ئېلىشى ئۈچۈن ئۇنىڭدىن كۆزۈڭنى ئېلىپ قاچقىن،
شۇنىڭ بىلەن مەدىكارىدەك ئۇنىڭغا ئۆز كۈنلىرىدىن سۈيۈنۈش نېسىپ بولسۇن!□ ■
7 چۈنكى دەرەخ كېسىۋېتىلگەندىن كېيىن، قايتا ئۆسۈشتىن ئۈمىد بار؛
بۇنىڭىلىق بىلەن ئۇنىڭ يۇمران بىخلىرى ئۆگەپ كەتمەيدۇ؛
8 ئۇنىڭ يىلتىزى يەردە قۇرۇپ كەتكەن بولسىمۇ،
ئۇنىڭ كۆتىكى توپىدا ئۆلۈپ كەتكەن بولسىمۇ،
9 بىراق سۇنىڭ پۇرىقى بىلەنلا ئۇ يەنە كۆكىرىدۇ،
يۇمران ئوت-چۆپتەك يېڭى بىخلارنى چىقىرىدۇ.
10 بىراق ئادەم بولسا ئۆلىدۇ، ئىلاجسىز ئوكۇدا ياتىدۇ، بەرھەق،
ئىنسان نەپەستىن قالىدۇ، ئاندىن نەدە بولىدۇ؟
11 دېڭىزدىكى سۇلار پارغا ئايلىنىپ تۆگەپ كەتكەندەك،
دەريالار قاغجىراپ قۇرۇپ كەتكەندەك،
12 ئوخشاشلا ئادەم يېتىپ قالسىلا قايتىدىن تۇرمايدۇ؛

■ 13:27-28 ئايۇپ 33:11
■ 1:14 زەب. 90:6-5؛ 102:11-10؛ 103:15 □ 144:4 □ ياق. 144:
■ 2:14 ئايۇپ 8:9 □ زەب. 90:6-5؛ 102:11-10؛ 103:15 □ 144:4 □ يەش. 40:6 □ 1 پېت. 24:1:
□ 3:14 **مېنى ئۆز ئالدىڭغا سوراققا تارتىۋاتامسەن؟«** ـ ياكى »ئۇنى ئۆز ئالدىڭغا سوراققا تارتىۋاتامسەن؟.«
■ 3:14 ئايۇپ 7:18 □ 17 □ 2010:
□ 4:14 **»كىم ناپاك نەرسىلەردىن پاك نەرسىنى چىقىرالايدۇ؟ ـ ھېچكىم«!** ـ دېمەك، ئىنسان بالىسى خۇدانىڭ ئالدىدا قانداق قىلىپ پاك بولالايدۇ
ھەم قوبۇل قىلىنالايدۇ؟ ئايۇپنىڭ ئۆزى 19-بابتا بېشارەت قىلىپ بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىدۇ.
■ 4:14 يار. 3:5 □ زەب. 51:7-5 □ يۇھ. 3:6 □ رم. 5:12 □ ئەف. 2:32:
■ 5:14 ئايۇپ 17:1:
□ 6:14 **»ئۇنىڭ بىرئاز دەم ئېلىشى ئۈچۈن ... مەدىكارىدەك ئۇنىڭغا ئۆز كۈنلىرىدىن سۈيۈنۈش نېسىپ بولسۇن«!** ـ ئايۇپنىڭ دېگىنى بويىچە ئىنسانلارغا
ئادەتتىكى تۇرمۇشنىڭ)مەدىكارنىڭكىدەك(جاپاسى كۆپايە، شۇڭا ئۇ بۇ جاپالىق ھايات كۈنلىرىدىن ئازراقمىنە ھۇزۇر ئالسۇن، »بۇ ئادەتتىكى جاپاغا تېخىمۇ
كۆپ جاپا ئارتمىغايسەن« دېگەن مەنىدە. ■ 6:14 ئايۇپ 7:1□ 2، 16، 19؛ 2010:

ئاسمانلار يوقىمىغۇچە، ئۇلار ئويغانمايدۇ، ئۇيقۇدىن تۇرمايدۇ.
13 ئاھ، تەھتىساراغا مېنى يوشۇرۇپ قويساڭ ئىدى،
غەزىپىڭ ئۆتۈپ كەتكۈچە مېنى مەخپىي ساقلاپ قويساڭ ئىدى،
مېنى ئېسىڭگە ئالىدىغان بىر ۋاقىت-سائەتنى ماڭا بېكىتىپ بەرسەڭ ئىدى!□
14 ئادەم تۇلسە، قايتا ياشامدۇ؟
شۇنداق بولسا ماڭا شۇنداق تۇزگىرىش ۋاقتى كەلگۈچە،
مۇشۇ جاپاغا تولغان كۈنلىرىم ئۆتكۈچە، سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتەتتىم!□
15 شۇنداق بولسا سەن مېنى چاقىرساڭ، جاۋاب بېرەتتىم؛
سەن ئۆز قولۇڭ بىلەن ياراتقىنىڭغا ئۈمىد-ئارزۇيۇڭ بولاتتى.□
16 بىراق سەن ھازىر ھەربىر دەسسىگەن قەدەملىرىمنى ساناپ،
گۇناھىمنى كۆزىتىۋاتىسەنغۇ!□ ■
17 ئىتتائەتسىزلىكىم خالتىغا سېلىنىپ پېچەتلەندى،
گۇناھلىرىمنى دۆۋە-دۆۋە قىلىپ ساقلاپ قويدۇڭ.□
18 دەرۋەقە تاغمۇ يىمىرىلىپ يوقالغاندەك،
تاش ئۆز ئورنىدىن تەۋرىنىپ كەتكەندەك،
19 سۇلار تاش-شېغىللارنى ئۆپۈرتىپ يوقاتقاندەك،
توپانلار زېمىندىكى توپىنى سۈپۈرۈپ كەتكەندەك،
سەن ئادەمنىڭ ئۈمىدىنى يوق قىلىسەن.
20 سەن مەڭگۈگە ئۇنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىسەن،
شۇڭا ئۇ دۇنيادىن كېتىدۇ؛ ئۇنىڭ چىرايىنى تۇتۇلدۇرىسەن،
ئۇنى ئۆز يېنىڭدىن يىراق قىلىسەن.
21 ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ھۆرمەتكە ئېرىشىدۇ، بىراق ئۇ بۇنى بىلمەيدۇ؛
ئۇلار پەس قىلىنىدۇ،
بىراق ئۇنىڭ بۇلاردىنمۇ خەۋىرى بولمايدۇ.
22 ئۇ پەقەت ئۆز تېنىدىكى ئاغرىقىدىلا ئازابلىنىدۇ،
ئۇ كۆڭلىدە ئۆزى ئۈچۈنلا ھەسرەت-ئادامەت چېكىدۇ. □

15

ئېلىفاز يەنە سۆزلەيدۇ ـ يامانلارنىڭ ئاقىۋىتى

□ **14:13** »**تەھتىسارا**« ـ تۇلگەنلەرنىڭ روھلىرى باردىغان جايىنى كۆرسىتىدۇ. يەنىلا 7-باب، 9-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **14:14** »**ئادەم تۇلسە، قايتا ياشامدۇ؟ شۇنداق بولسا ... سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتەتتىم**«! ـ ئايۇپنىڭ ئىنسانىنىڭ ئۆلۈمدىن (تىرىلىشى توغرىسىدا خەۋىرى يوق. بىراق ئۇ يۈنداق ئىش بولسىلا، نەقەدەر ياخشى بولاتتى، ئۇنداق ئۈمىد ۋە سەۋر-تاقەت بىلەن خۇدانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىنى كۈتەتتىم») شۇنداق ئۆزگىرىش«نى (□□□

1 تېمانلىق ئېلىفاز بۇنىڭغا جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 دانىشمەن كىشىنىڭ قۇرۇق شامالدەك سەپسەتە بىلەن جاۋاب بېرىشى توغرىمۇ؟
دانىشمەن قورسقىنى ئىسسىق مەشرىق شامىلى بىلەن تويغۇزسا بولامدۇ؟
3 پايدىسىز سۆزلەر بىلەن،
تاينى يوق گەپلەر بىلەن مۇنازىرىلىشىشى مۇۋاپىقمۇ؟
4 بەرھەق، سەن ئىمان-ئىخلاسنى يوق قىلىۋەتمەكچىسەن،
خۇدانىڭ ئالدىدا دۇئا-ئىستىقامەتكە توسالغۇ بولىسەن.
5 چۈنكى قەبىھلىكىڭ ئاغزىڭغا سۆز سالدۇ،
سەن مەككارلارنىڭ تىلىنى تاللاپ قوللىنىسەن.
6 مەن ئەمەس، بەلكى تۆز ئاغزىڭ تۆزۈڭنىڭ گۇناھىڭنى بېكىتىدۇ،
تۆز لەۋلىرىڭ ساڭا قارشى گۇۋاھلىق بېرىدۇ.□
7 سەن ئىنسانلار ئىچىدە تۇنجى بولۇپ تۇغۇلغانمۇ؟
سەن تاغ-داۋانلاردىن ئاۋۋال ئاپىردە بولغانمۇ؟
8 تەڭرىنىڭ مەخپىي كېڭىشىنى ئاڭلاپ كەلگەنمۇسەن؟
دانالىق سەن بىلەنلا چەكلىنەمدۇ؟■
9 سەن بىلگەنلەرنى بىزنىڭ بىلمەيدىغانلىرىمىز بارمۇ؟
سەن چۈشەنگەننى بىزنىڭ چۈشەنمەيدىغىنىمىز بارمۇ؟
10 ئاقساقاللار ھەم قېرىلار بىزنىڭ تەرىپىمىزدە تۇرىدۇ،
ئۇلار سېنىڭ ئاتاڭدىنمۇ ياشتا چوڭدۇر.□ ■
11 تەڭرىنىڭ تەسەللىلىرى،
يەنى ساڭا مۇلايىملىق بىلەن ئېيتقان مۇشۇ سۆز سەن ئۈچۈن ئازلىق قىلامدۇ؟
12 نېمىشقا كۆڭۈلۈڭنى كەينىگە كىرىپ كېتىسەن؟
كۆزۈڭنى نېمىگە پارقىرىتىسەن؟
13 شۇنداق قىلىپ سەن روھىڭنى تەڭرىگە قارشى تۇرغۇزىدۇڭ،
ئېغىزىڭدىن شۇنداق سۆزلەرنىڭ چىقىشىغا يول قويۇۋاتىسەن!
14 ئىنسان نېمە ئىدى؟ تۆز-تۆزىنى پاكلىيالىغۇدەك؟
ئاندىن تۇغۇلغان ئادەم بالىسى نېمە ئىدى؟ ھەققانىي بولالىغۇدەك؟■
15 قارا، خۇدا تۆز مۇقەددەسلىرىگىمۇ ئىشەنمىگەن يەردە،
ئاسمانلارمۇ تۇنىڭ نەزىرىدە پاك بولمىغان يەردە،□ ■
16 يىرگىنچلىك بولغان، سېىسىپ كەتكەن،

□ **15:6 »تۆز لەۋلىرىڭ ساڭا قارشى گۇۋاھلىق بېرىدۇ«** ـ ئېلىفاز مۇشۇ يەردە ئايۇپنىڭ خۇدا ئالدىدا جازالانغان گۇناھى ھەم ھاكاۋۇرلۇقى تۇنىڭ تۆز ئاغزى بىلەن قىلغان ئاچچىق ھەم تۆتكۈر سۆزلىرىدە كۆرۈندۇ، دېمەكچى. بىراق ئېلىفاز بىلەن شىككى دوستىنىڭ ئايۇپنىڭ ئاغزىدىن چىققان شۇ ئاچچىق تۆتكۈر سۆزلەرگە مەسئۇلىيىتى بار.

■ **15:8** رىم. 3411:

□ **15:10 »ئاقساقاللار ھەم قېرىلار بىزنىڭ تەرىپىمىزدە تۇرىدۇ...** « ـ ئېلىفاز ئىلگىرىكى دەۋرلەردىكى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ كۆزقارىشىنى تۇرزىنىڭكىگە ئوخشاش دەپ قاراۋاتىدۇ.

■ **15:10** ئايۇپ 732:

■ **15:14** 1پاد. 46:8□ 2تار. 36:6□ ئايۇپ 4:14□ زەب. 2-3:14□ 5:51□ پەند. 9:20□ توپ. 20:7□ 1يۇھ. 8□101:

□ **15:15 »قارا، خۇدا تۆز مۇقەددەسلىرىگىمۇ ئىشەنمىگەن يەردە...»** ـ مۇشۇ يەردىكى »مۇقەددەسلەر« خۇدانىڭ پەرىشتىلىرىنى كۆرسەتسە كېرەك. ئېلىفاز يامان روھىنىڭ ئەسلىدە تۇنىڭغا دېگەن گەپلىرىگە (15:4-21) ئىشىنىپ، قايىتىلايدۇ. ■ **15:15** ئايۇپ 18:4□ 525:

قەبىلىكنى سۈ ئىچكەندەك ئىچىدىغان ئىنسان بالىسى زادى قانداق بولار؟□
17 مەن ساڭا كۆرسىتەي، ماڭا قۇلاق سال؛
كۆرۈۋەم كۆرگەننى بايان قىلماقچىمەن.
18 دانىشمەنلەر ئاتا-بوۋىلىردىن بۇلارنى ئاڭلىغان،
يوشۇرماي بۇلارنى بايان قىلغان: ـ
19)پەقەت شۇلارغىلا، يەنى ئاتا-بوۋىلىرىغىلا يەر-زېمىن تاپشۇرۇلغاندى،
ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن يات ئادەم ئۆتۈشكە پېتىنالمايتتى(□
20 ـ رەزىل ئادەم بارلىق كۈنلىرىدە ئازابلىنىدۇ،
زالىم كىشىگە يىللار ساناقلىقلا بېكىتىلگەندۇر.□
21 ئۇنىڭ قۇلىقىغا ۋەھىمىلەرنىڭ ئاۋازى كىرىدۇ،
باياشاتلىقىدا بۇلاڭچى ئۇنىڭ ئۈستىگە ھىسىپ چۈشىدۇ.■
22 قاراڭغۇلۇقتىن قۇتۇلۇشقا ئۇنىڭ كۆزى يەتمەيدۇ،
ئۇ قىلىچ بىلەن چېپىلىشقا ساقلانغاندۇر.
23 ئۇ ئاش ئىزدەپ: »زادى نەدىن تېپىلار؟« دەپ يولدا تېنەپ يۈرىدۇ،
ئۇ زۇلمەت كۈننىڭ ئۇنىڭغا يېقىنلاشقانلىقىنى بىلىدۇ.□ ■
24 دەرد-ئەلەم ھەم ئازاب ئۇنىڭغا ۋەھىمە قىلىدۇ،
ھۇجۇمغا تەييار بولغان پادىشاھتەك ئۇنىڭ ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدۇ.
25 چۈنكى ئۇ تەڭرىگە قارشى قولىنى كۆتۈرگەن،
ھەممىگە قادىرغا كۈچ كۆرسەتمەكچى بولغان،
26 شۇڭا ئۇ بوينىنى قاتتىق قىلىپ،
كۆپ قەۋەتلىك قالقانىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قاراپ ئېتىلىدۇ.
27 يۈزىنى ياغ باسقان بولسىمۇ،
بېقىنلىرى سەمرەپ كەتكەن بولسىمۇ،
28 ئۇ خارابە شەھەرلەردە،
ئادەم قونغۇسى كەلمەيدىغان،
كېسەك دۆۋىلىرى بولۇشقا بېكىتىلگەن ئۆيلەردە ياشايدۇ؛□
29 ئۇ ھېچ بېيىمايدۇ،
ئۇنىڭ مال-مۈلكى بولسا ئۇزۇلۇپ قالىدۇ،

□ **15:16** »قەبىلىكنى سۈ ئىچكەندەك ئىچكەن بىر ئادەم« ـ مۇشۇ گەپ، شۇبھىسىزكى، ئايۇپنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **15:19** »پەقەت شۇلارغىلا، يەنى ئاتا-بوۋىلىرىغىلا يەر-زېمىن تاپشۇرۇلغاندى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن يات ئادەم ئۆتۈشكە پېتىنالمايتتى« ـ ئېلىفاز بۇ سۆز بىلەن بۇ ئاتا-بوۋىلارنىڭ خۇدا ئالدىدا ھەققانىي بولغانلىقىنى، شۇڭا خۇدا ئۇلارنىڭ يەر-زېمىنىنى يات ئادەملەرنىڭ باستۇرۇپ كىرىشىدىن قوغدىغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ مەدىنىيىتى ئۇرۇش-جېدەلنىڭ دەخلىگە ئۇچىرىمای، تەدرىجى تەرەققىي قىلىپ، بىلىمى پەللىگە يەتكەندى، دېمەكچى بولۇشى مۇمكىن.

□ **15:20** »رەزىل ئادەم بارلىق كۈنلىرىدە ئازابلىنىدۇ، زالىم كىشىگە يىللار ساناقلىقلا بېكىتىلگەندۇر« ـ بۇ سۆز ھەم تۆۋەندىكى 35-ئايەتكىچە بولغان سۆزلەرنىڭ ھەممىسى ئايۇپقا بۇۋاستە قارىتىلىپ دېيىلگەن بولۇشى مۇمكىن.

■ **15:21** 1تېس. 35:

□ **15:23** »ئۇ ئاش ئىزدەپ: »زادى نەدىن تېپىلار؟« دەپ يولدا تېنەپ يۈرىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ يولدىن تېنىپ كېتىپ، قورۇلتازلار ئۆچۈن يەم بولىدۇ.«

■ **15:23** ئايۇپ 12:18□ زەب. 10109:

□ **15:28** »ئۇ خارابە شەھەرلەردە...، كېسەك دۆۋىلىرى بولۇشقا بېكىتىلگەن ئۆيلەردە ياشايدۇ« ـ قەدىمدە بەزى شەھەرلەر خۇدانىڭ لەنىتى بىلەن ۋەيران بولغان بولۇپ، خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچىرىغان بۇ جايلاردا ئادەتتىكى كىشىلەر ئۇلارنى قايتىدىن قۇرۇپ ئۆيەردە ئولتۇراقلىششقا پېتىنالمايتتى. بىراق)ئېلىفازنىڭ دېيىشچە(بۇ رەزىل كىشىلەر)جۈملىدىن ئايۇپنىڭ ئۆزى؟(خۇدادىن قورقماي ئۆنداق يەرلەردە ئۆرۈشتىن باش تارتمايتتى.

ئۇنىڭ تەتەللۇقاتلىرى زېمىن ئۈستىدە كېڭەيمەيدۇ.
30 ئۇ قاراڭغۇلۇقتىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ،
يالقۇن ئۇنىڭ شاخلىرىنى كۆيدۈرۈپ قۇرۇتىدۇ،
خۇدانىڭ بىر نەپىسى بىلەن ئۇ دۇنيادىن كېتىدۇ.□
31 ئۇ ساختىلىققا تايانمىسۇن!
ئۇ ئالدىنىپ كەتكەن، شۇڭا ساختىلىقنىڭ ئۆزى ئۇنىڭ ئىنئامى بولىدۇ،
32 ئۇنىڭ كۈنى تېخى توشماي ئۇرۇپلا،
ئۇنىڭ شېخى تېخى كۆكىرىپ بولمايلا، بۇ ئىشلار ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.■
33 ئۆزۈم تېلى سىلكىنىپ، توقۇ ئۆزۈملەر چۈشۈرۈۋېتىلگەندەك،
زەيتۇن دەرىخىنىڭ چېچىكى ئېچىلىپلا تۆكۈلۈپ كەتكەندەك بولىدۇ.□
34 چۈنكى ئىپلاسلارنىڭ جەمەتى تۇغماس بولىدۇ،
ئوت پارا بىگەنلەرنىڭ چېدىرلىرىنى كۆيدۈرۈۋېتىدۇ.
35 بىراق ئۇلار ھەردائىم يامانلىقنى ئويلاپ، قەبىھلىك تۇغدۇرىدۇ،
كۆڭلىدە ھامان ھىيلە-مىكىر تەييارلايدۇ. ■

16

ئايۇپ يەنە جاۋاب بېرىدۇ ـ ئەرشتە تۇرىدىغان گۇۋاھچى

1 ئاندىن ئايۇپ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 مەن مۇشۇنداق گەپلەرنى كۆپ ئاڭلىغانمەن؛
سىلەر ھەممىڭلار ئازاب يەتكۈزىدىغان ئاجايىب تەسەللى بەرگۈچى ئىكەنسىلەر-ھە!■
3 مۇنداق ۋاتىلداپ قىلغان گەپلىرىڭلارنىڭ چېكى بارمۇ؟
سىلەرگە مۇنداق جاۋاب بېرىشكە زادى نېمە قۇتراتقۇلۇق قىلدى؟
4 خالىسامىلا ئۆزۈم سىلەرگە ئوخشاش سۆز قىلالايتتىم؛
سىلەر مېنىڭ ئورنۇمدا بولىدىغان بولساڭلار،
مەنمۇ سۆزلەرنى باغلاشتۇرۇپ ئېيتىپ، سىلەرگە زەربە قىلالايتىم،
بېشىمنىمۇ سىلەرگە قارىتىپ چايقىيالايتتىم!
5 ھالبۇكى، مەن ئەكسىچە ئاغزىم بىلەن سىلەرنى رىغبەتلەندۈرەتتىم،
لەۋلىرىمنىڭ تەسەللىسى سىلەرگە دورا-دەرمان بولاتتى.
6 لېكىن مېنىڭ سۆزلىشىم بىلەن ئازابىم ئازايمايدۇ؛
ياكى گېپىمنى ئېچىمگە يۇتۇۋالسامۇ، ماڭا نېمە ئاراملىق بولىدۇ؟
7 بىراق ئۇ مېنى ھالسىزلاندۇرۇۋەتتى؛

□ 15:30 »خۇدانىڭ بىر نەپىسى بىلەن ئۇ دۇنيادىن كېتىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ بىر نەپىسى بىلەن ئۇ دۇنيادىن كېتىدۇ.«

■ 15:32 ئايۇپ 16:22□ زەب. 2355:

□ 15:33 »ئۆزۈم تېلى سىلكىنىپ، توقۇ ئۆزۈملەر چۈشۈرۈۋېتىلگەندەك...« ـ ئادەتتە ئۆزۈم تېلى پىشمىغان ئۆزۈملىرىنى تاشلىمايدۇ. بىراق ئېلىفاز شۇ ئوخشىتىشى بىلەن، مۇنداق ئادەملەرنىڭ ئىشلىرى تېخى ھېچ پىشمىغان بولۇپ بىكارغا كېتىدۇ، دېمەكچى.

■ 15:35 زەب. 14:7□ يەش. 4:59□ ھوش. 1310:

■ 16:2 ئايۇپ 413:

شۇنداق، سەن پۈتكۈل ئائىلەمنى ۋەيران قىلىۋەتتىڭ!□
8 سەن مېنى قامالىدىڭ!
شۇنىڭ بىلەن ئەھۋالىم ماڭا گۇۋاھلىق قىلماقتا؛
مېنىڭ ئورۇق-قاقشال بەدىنىم ئورنىدىن تۇرۇپ تۆزۈمنى ئەيىبلەپ گۇۋاھلىق قىلىدۇ!□
9 ئۇنىڭ غەزىپى مېنى تىتما قىلىپ،
مېنى ئۇۋ ئوۋلىسى قىلىدۇ؛
ئۇ ماڭا قاراپ چىشىنى غۇچۇرلىتىدۇ؛
مېنىڭ دۈشمىنىمدەك كۆزىنى ئالايىتىپ ماڭا تىكىدۇ.□ ■
10 ئادەملەر ماڭا قاراپ مازاق قىلىشىپ ئاغزىنى ئاچىدۇ؛
ئۇلار نەپرەت بىلەن مەكۈمگە كاچاتلايدۇ؛
ماڭا ھۇجۇم قىلاي دەپ سەپ تۈزىدۇ.
11 خۇدا مېنى ئەسكىلەرگە تاپشۇرغان؛
مېنى رەزىللەرنىڭ قولىغا تاشلىۋەتكەنىكەن.
12 ئەسلىدە مەن تىنچ-ئامانلىقتا تۇراتتىم، بىراق ئۇ مېنى پاچاقلىدى؛
ئۇ بوينۇمدىن سىلكىپ بىتچىت قىلىۋەتتى،
مېنى ئۆز نىشانى قىلغانىكەن.■
13 ئۇنىڭ ئوقياچىلىرى مېنى قاپسۇالدى؛
ھېچ ئايىماي ئۇ ئۇچەي-باغرىمنى يىرتىپ،
ئۆتۈمنى يەرگە تۆكۈۋەتتى.
14 ئۇ ئۇ يەر-بۇ يېرىمگە ئۇستى-ئۇستىلەپ زەخىم قىلىپ بۇسۇپ كىرىدۇ؛
ئۇ پالۋاندەك ماڭا قاراپ ئېتىلىدۇ.
15 تېرەمنىڭ ئۈستىگە بۇز رەخت تىكىپ قويدۇم؛
ئۆز ئىززەت-ھۆرمىتىمنى توپا-چاڭغا سىلىپ قويدۇم.□ ■
16-17 گەرچە قولۇمدا ھېچقانداق زوراۋانلىق بولمىسىمۇ،
دۇئايىم چىن دىلىمدىن بولغان بولسىمۇ،
يۈزۈم يىغا-زاردىن قىزىرىپ كەتتى؛

□ 16:7 »بىراق ئۇ مېنى ھالسىزلاندۇرۇۋەتتى؛ شۇنداق، سەن پۈتكۈل ئائىلەمنى ۋەيران قىلىۋەتتىڭ!« ـ 8-ۋە 9-ئايەتتىكى »ئۇ« ۋە »سەن« خۇدانى كۆرسىتىدۇ.

□ 16:8 »سەن مېنى قامالىدىڭ!« ـ ياكى: »سەن مېنى قۇرۇتۇۋەتتىڭ.«! »شۇنىڭ بىلەن ئەھۋالىم ماڭا گۇۋاھلىق قىلماقتا!« ـ ئايۋپنىڭ شۇ بىچارە ئەھۋالى: »سەن چوقۇم ئېغىر بىر گۇناھ قىلغانسەن، بولمىسا بۇ كۈلپەت بېشىڭغا چۈشمىگەن بولاتتى« دەپ تۆزىگە گۇۋاھلىق قىلغاندەك قىلىدۇ.

□ 16:9 »ئۇنىڭ غەزىپى مېنى تىتما قىلىپ،...» ـ ياكى »ئۇ تۆمشۇق بىلەن مېنى تىتما قىلىپ،...». مۇشۇ يەردە ئايۋپ خۇدانى تۆزىگە يىرتقۇچ ھايۋاندەك زەربە قىلىۋاتىدۇ، دەپ ئېيتماقچى.

■ 16:9 ئايۋپ 16:17-10؛ 24:13.

■ 16:12 ئايۋپ 7:20؛ يىغ. 3:12.

□ 16:15 »تېرەمنىڭ ئۈستىگە بۇز رەخت تىكىپ قويدۇم؛ ئۆز ئىززەت-ھۆرمىتىمنى توپا-چاڭغا سىلىپ قويدۇم« ـ بۇ ئايەتتىكى »بۇز رەخت« قەدىمكى زامانلاردا ئادەمنىڭ قاتتىق ماتەم تۇتۇش، پۇشايمان قىلىش ياكى توۋا قىلىشىنىمۇ ئىپادىلەيتتى. مۇشۇ يەردە، شۇيىھىسىزكى، »ماتەم تۇتۇش«نى بىلدۈرمەكچى.
»ئۆز ئىززەت-ھۆرمىتىمنى توپا-چاڭغا سىلىپ قويدۇم« دېگىنى ئىبرانىي تىلىدا »مۇڭگۈزۈمنى توپا-چاڭغا سىلىپ قويدۇم« دېگەنلىكتۇر. كالىنىڭ ياكى بۇقىنىڭ مۇڭگۈزىنى ئادەمنىڭ كۆچ-قۇدرىتى ھەم ئابرۇيىنىڭ سىمۋولى بولىدۇ.

■ 16:15 ئايۋپ 1930:

قاپاقلىرىمنى تۆلۈم سايىسى باستى.□
18 ئاھ، يەر-زېمىن، قېنىمنى ياپمىغىن!
ناله-پەريادىم توختايدىغانغا جاي بولمىغاي!□
19 بىراق مانا، ئاسمانلاردا ھازىرمۇ ماڭا شاھىت بولغۇچى بار!
ئەرشلەردە ماڭا كاپالەت بولغۇچى بار!
20 تۆز دوستلىرىم مېنى مازاق قىلغىنى بىلەن،
بىراق كۆزۈم تېخىچە تەكۈنگە ياش تۆكمەكتە.□
21 ئاھ، ئىنسان بالىسى دوستى ئۈچۈن كېلىشتۇرگۈچى بولغاندەك،
تەكۈنى بىلەن ئادەم ئوتتۇرىسىدىمۇ كېلىشتۇرگۈچى بولسىدى!■
22 چۈنكى يەنە بىرنەچچە يىل ئۆتۈشنى بىلەنلا،
مەن بارسا قايتماس يولدا مېڭىپ قالىمەن.□

17

1 مېنىڭ روھىم سۈنۈق،
كۆنلىرىم تۈگەي دەيدۇ،
گۈرلەر مېنى كۈتمەكتە.□
2 ئەتراپىمدا ئالدامچى مازاق قىلغۇچىلار بار ئەمەسمۇ؟
كۆزۈمنىڭ ئۆلارنىڭ ئېچىتقۇلۇقىغا تىكلىپ تۇرۇشتىن باشقا ئامالى يوقتۇر.
3 ئاھ، جېنىم ئۈچۈن ئۆزۈڭ خالىغان كاپالەتنى ئېلىپ ئۆزۈڭنىڭ ئالدىدا ماڭا بورۇن بولغايسەن؛
سەندىن باشقا كىم مېنى قوللاپ بورۇن بولسۇن؟□ ■

□ 16:16-17 »قاپاقلىرىمنى تۆلۈم سايىسى باستى« ـ ياكى »زۇلمەتلىك قاراڭغۇلۇق سايىسى باستى.«

□ 16:18 »ناله-پەريادىم توختايدىغانغا جاي بولمىغاي«! ـ دېمەك، »ئجابەت بولمىغۇچە پەريادىم ھەم دائىم ھەم خۇداغا ھەم ئادەملەرگە ئاۋارىچىلىك بولسۇن.«

□ 16:20 »تۆز دوستلىرىم مېنى مازاق قىلغىنى بىلەن...« ـ ئايەتنىڭ بىرىنچى قىسمىنىڭ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى، »ماڭا ۋاكالەت بولغۇچى مېنىڭ دوستۇم ئىكەن.«

■ 16:21 ئايۇپ 35:31□ توپ. 10:6□ يەش. 9:45□ رىم. 20:9

□ 16:22 »يەنە بىرنەچچە يىل ئۆتۈشنى بىلەنلا، مەن بارسا قايتماس يولدا مېڭىپ قالىمەن« ـ ئايۇپ بەزىدە »بۇ دۇنياىدىن پات ئاردىدا كېتىمەن« دەپ، بەزىدە »بىرنەچچە يىل ئازابلار مېنى كۆتىدۇ« دەپ ئويلايدۇ. ئۇ بىرىنچى ئىمكانىيەتنى نىسبەتەن ياخشى دەپ قارايدۇ، ئەلۋەتتە.

□ 17:1 »مېنىڭ روھىم سۈنۈق« ـ ياكى »نەپىسىم سىقىلىپ كەتتى.«

□ 17:3 »ئاھ، جېنىم ئۈچۈن ئۆزۈڭ خالىغان كاپالەتنى ئېلىپ ئۆزۈڭنىڭ ئالدىدا ماڭا بورۇن بولغايسەن« ـ بۇ سۆزلەر خۇداغا ئېيتىلغان، ئەلۋەتتە. »بورۇن«)كېپىل بولغۇچى(ـ قەدىمكى زامانلاردا، بىرسى مەلۇم بىر ئىشتا ئەيىبلەنگۈچى بولسا، سوتچى ھۆكۈم قىلغۇچە ئەيىبلەنگۈچى ۋاقىتلىق ئەركىن بولالمايدۇ، بەلكى قامىۋ قويۇلىدۇ. بىراق ئۆنىڭ مەلۇم بىر دوستى ئۆنىڭغا كاپالەت بېرىشكە رازى بولسا، ئەيىبلەنگۈچى ئەركىن يۈرۈەرسە بولىدۇ. كاپالەت بەرگۈچى ئۆنىڭ قېچىپ كەتمەسلىكىگە تولۇق كاپالەت بەرگەن بولۇشى كېرەك ئىدى. ئەگەر قېچىپ كەتسە ئۆنىڭ ئورنىدا ئەركىنلىكتىن مەھرۇم بولىدۇ، ئاندىن ھۆكۈم قىلىنغاندىن كېيىن)تۆز دوستى گۇناھكار دەپ ھېسابلانغان بولسا(دوستىنىڭ ئورنىدا تېگىشلىك جازانى تۆز ئۈستىگە ئالغان بولىدۇ. كاپالەت بەرگۈچى بولسا ھۆرمەتكە سازاۋەر، جامائەتنىڭ ئىشەنچىسىگە ئىگە بولغان بولۇشى كېرەك، ئەلۋەتتە. شۇڭا ئايۇپ مۇشۇ يەردە تۆزنىڭ ھەم دوستلىرى تەرىپىدىن ھەم خۇدا تەرىپىدىن ئەيىبلەنگۈچى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ: »خۇدا، سەن مېنى بۇ ئىشلاردا ئەيىبلىگۈدەك يېرى يوق دەپ بىلىسەن، شۇڭا مەن ئۆچۈن كاپالەپ بولالمامسەن؟« ـ دېگەندەك جاسارەتلىك دۇئا قىلىدۇ.)بەزى ئالىملار بۇ سۆزنىڭ باشقا بىر چۈشەنچىسى بار دەپ قارايدۇ. ئۆلارنىڭ پىكرىچە، ئايۇپ 2-ئايەتتە: ـ »ئەتراپىمدىكىلەر ئالدامچى، مازاق قىلغۇچىلار بولمىسا ئايۇپ يولىمۇ كېتەتتى! كۆزۈمنىڭ... ئامالى يوقتۇر« دېگەن قەسەمنى ئىچىدۇ؛ 3-ئايەتتە ئۆ خۇدادىن بۇ قەسەمنى ئادا قىلىشقا)كىمنىڭ توغرا بولسا ئۆنى ئاقلاش، كىمنىڭ خاتا بولسا ئۆنى جازالاشقا(كاپالەتچى ھەم گۇۋاھچى بولۇشنى ئۆتۈنىدۇ، ئاندىن 4-ئايەتتە)شۇ ئالىملارنىڭ پىكرىچە(ئۆ ئىلتىجاسىنىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئېچىرلىشىنى ئۆتۈنىدۇ: »چۈنكى سەن دوستلىرىمنىڭ كۆزگىنى يورۇقلۇقتىن قالدۇرغانسەن، شۇڭا سەن ئۆلارنى غەلىبىدىمۇ مەھرۇم قىلمىساڭ بولمايدۇ«! ـ دېگەندەك.(■ 17:3 2 كور. 195:

4 چۈنكى سەن دوستلىرىمنىڭ كۆڭلىنى يوروقلۇقتىن قالدۇرغانسەن،
شۇڭا سەن ئۇلارنى غەلىبىدىنمۇ مەھرۇم قىلىسەن!
5 غەنىيمەت ئالاي دەپ دوستلىرىغا پەشۋا ئاتقان كىشىنىڭ بولسا،
ھەتتا باللىرىنىڭ كۆزلىرىمۇ كور بولىدۇ.
6 ئۇ مېنى ئەل-يۇرتلارنىڭ ئالدىدا سۆز-چۆچەككە قويدى؛
مەن كىشىلەر يۈزۈمگە تۈكۈرىدىغان ئادەم بولۇپ قالدىم.■
7 دەرد-ئەلەمدىن كۆزۈم تورلىشىپ كەتتى،
بارلىق ئەزالىرىم كۆلەڭگىدەك بولۇپ قالدى.
8 بۇ ئىشلارنى كۆرۈپ دۈرۈسلار ھەيرانۇھەس بولىدۇ؛
بىگۇناھلار ئىپلاسلارغا قارشى تۇرۇشقا قوزغىلىدۇ.
9 بىراق ھەققانىي ئادەم تۆز يولىدا چىڭ تۇرىدۇ،
قولى پاك يۇرىدىغان ئادەمنىڭ كۈچى توختاۋسىز تۈلغىيىدۇ.□
10 ئەمدى قېنى، ھەممىڭلار، يەنە كېلىڭلار؛
ئاراڭلاردىن بىرمۇ دانا ئادەم تاپالمايمەن.■
11 كۈنلىرىم ئاخىرلىشاي دەپ قاپتۇ،
مۇددىئالىرىم، كۆڭلۈمدىكى ئىنتىزارلار ئۈزۈلدى.■
12 بۇ ئادەملەر كېچىنى كۈندۈزگە ئايلاندۇرماقچى؛
ئۇلار قاراڭغۇلۇققا قاراپ: »نۇر يېقىنلىشىۋاتىدۇ« دېيىشۋاتىدۇ.□
13 ئەگەر كۈتسەم، تۈيۈم تەھتىسارا بولىدۇ؛
مەن قاراڭغۇلۇققا ئورنۇمنى راسلايمەن.□
14 »چىرىپ كېتىشنى: »سەن مېنىڭ ئاتام«!،
قۇرتلارنى: »ئاپا! ئاچا«! دەپ چاقىرىمەن!□
15 ئۈنداقتا ئۈمىدىم نەدە؟
شۇنداق، ئۈمىدىمنى كىم كۆرەلىسۇن؟
16 ئۈمىدىم تەھتىسارانىڭ تۈمۈر پەنجىرىلىرى ئىچىگە چۈشۈپ كېتىدۇ!
بىز بىرلىكتە توپىغا كىرىپ كېتىمىز! □ ■

■ **17:6** ئايۇپ 930:

□ **17:9** **...» قولى پاك يۇرىدىغان ئادەمنىڭ كۈچى توختاۋسىز تۈلغىيىدۇ«** ـ ئايۇپنىڭ ئېتىقادى يەنىلا ئۈرغۇپ تېشىپ تۇرىدۇ. مۇشۇ يەردە ئۇ خۇدانىڭ تۆز دۈشمىنى بولۇپ چىققانلىقىنى ھېس قىلغىنى بىلەن، قاندىقلا بولمىسۇن تۆزىنىڭ ھەققانىي يولدا چىڭ تۇرىدىغانلىقىنى ئېيتىپ، خۇدا ئاخىردا ھەممە ئىشلىرىنى ئوڭشايدۇ، دەپ بېشارەت بېرىدۇ.

■ **17:10** ئايۇپ 296:

■ **17:11** ئايۇپ 6:7□ 259:

□ **17:12** **»بۇ ئادەملەر كېچىنى كۈندۈزگە ئايلاندۇرماقچى؛ ئۇلار قاراڭغۇلۇققا قاراپ: »نۇر يېقىنلىشىۋاتىدۇ« دېيىشۋاتىدۇ«** ـ ئايۇپ دوستلىرىنى ھەققەتتىن يورمىلاپ، ئاقنى قارا، قارىنى ئاق دەۋاتىدۇ، شۇندىقلا ماڭا قۇرۇق ئۈمىدلەرنى »)نۇر يېقىنلىشىدۇ«! دەپ(يەتكۈزمەكچى، دەيدۇ.

□ **17:13** **»تەھتىسارا«** ـ 7-باب، 9-ئايەت ۋە شۇ ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **17:14** **»مېنىڭ ئاتام«!** ـ بۇ ئىبارىنىڭ قەدىمدە »بىگەم«! »تەقسىر«! دېگەن مەنىسىمۇ بار ئىدى.

□ **17:16** **»تەھتىسارا«** ـ 7-باب، 9-ئايەت ۋە شۇ ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»ئۈمىدىم تەھتىسارانىڭ تۈمۈر پەنجىرىلىرى ئىچىگە چۈشۈپ كېتىدۇ! بىز بىرلىكتە توپىغا كىرىپ كېتىمىز«!** ـ بۇ جۈملىنىڭ سوئال جۈملە شەكلىدە قىلىنغان تەرجىمىسىمۇ ئۇچرايدۇ: »ئۈمىدىم تەھتىسارانىڭ تۈمۈر پەنجىرىلىرى ئىچىگە چۈشۈپ قالارمۇ؟ بىز بىرلىكتە توپىغا كىرىپ كېتەرمىزمۇ؟.«

■ **17:16** ئايۇپ 19:3□18□17□ 2430□23:

18

بىلدادمۇ »يامانلارنىڭ يامان ئاقىۋىتى« توغرۇلۇق سۆز قىلىدۇ

1 شۇخالىق بىلداد جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 سەندەك ئادەملەر قاچانغىچە مۇنداق سۆزلەرنى توختاتمايسىلەر؟
سىلەر ئوبدان ئويلاپ بېقىڭلار، ئاندىن بىز سۆز قىلىمىز.
3 بىز نېمىشقا سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا ھايۋانلار ھېسابلىنىمىز؟
نېمىشقا ئالدىڭلاردا ئەخمەق تونۇلىمىز؟□
4 ھەي ئۆزۈڭنىڭ غەزىپىدە ئۆزۈڭنى يىرتقۇچى، سېنى دەپلا يەر-زېمىن تاشلىۋېتىلەمدۇ؟!
تاغ-تاشلار ئۆز ئورنىدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتەمدۇ؟!□ ■
5 قانداقلا بولمىسۇن، يامان ئادەمنىڭ چىرىغى ئۆچۈرۈلىدۇ،
ئۇنىڭ ئوت-ئۆچقۇنلىرى يالقۇنلىمايدۇ.
6 چېدىرىدىكى نۇر قاراڭغۇلۇققا ئايلىنىدۇ،
ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاسقان چىرىغى ئۆچۈرۈلىدۇ.
7 ئۇنىڭ مەزمۇت قەدەملىرى قىسىلىدۇ،
ئۇزىنىڭ نەسىھەتلىرى ئۆزىنى مولاق ئاتقۇزىدۇ.
8 چۈنكى ئۆز پۇتلىرى ئۆزىنى تورغا ئەۋەتىدۇ،
ئۇ دەل تورنىڭ ئۈستىگە دەسسەيدىغان بولىدۇ.
9 قىلتاق ئۇنى تاپىندىن ئىلىۋالىدۇ،
ئۇزاق ئۇنى ئۇتۇۋالىدۇ.■
10 يەردە ئۇنى كۆتىدىغان يوشۇرۇن ئارغامچا بار،
يولدا ئۇنى ئۇىماچقى بولغان بىر قاپقان بار.
11 ئۇنى ھەر تەرەپتىن ۋەھىمىلەر بېسىپ قورقىتىۋاتىدۇ،
ھەم ئۇلار ئۇنى ئىز قوغلاپ قوغلاۋاتىدۇ.■
12 ماغدۇرىنى ئاچارچىلىق يەپ ئۆگەتتى؛
پالاكەت ئۇنىڭ يېنىدا پايلاپ يۈرىدۇ.□ ■
13 ئۇلۇمنىڭ چوڭ بالىسى ئۇنىڭ تېرىسىنى يەۋاتىدۇ؛
ئۇنىڭ ئەزالىرىنى شورايدۇ.□
14 ئۇ ئۆز چېدىرىدىكى ئامانلىقتىن يۇلۇپ تاشلىنىدۇ،

□ **18:3** »بىز نېمىشقا سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا ھايۋانلار ھېسابلىنىمىز؟« ـ »سىلەر« دېگەن سۆزگە قارىغاندا، بىلدادنىڭ بۇ سۆزىنىڭ پەقەت ئايۇپقىلا قىلىنغان ئەمەسلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ئۇلارنىڭ يېنىدا گەپ ئاڭلىغۇچىلاردىن بەزىلەر ئايۇپنىڭ جاسارەتلىك سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ئۇنىڭغا قول قويدىمۇ-يا؟
□ **18:4** »ھەي ئۆزۈڭنىڭ غەزىپىدە ئۆزۈڭنى يىرتقۇچى، سېنى دەپلا ... تاغ-تاشلار ئۆز ئورنىدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتەمدۇ؟«! ـ ئايۇپ 16-باب، 9-ئايەتتە، »ئۇ)خۇدا(نىڭ غەزىپى مېنى تىتما قىلدى« دېگەن. بىلداد، شۇبھىسىزكى، بۇ گەپنى مازاق قىلىپ: »سېنىڭ يىرتىلىشىڭ خۇدانىڭ غەزىپى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۆز-ئۆزۈڭنىڭ غەزىپى بىلەندۇر« دېمەكچى.
بىلداد يەنە خۇدا ئىنسانىدىن ئۇلۇغ ھەم ئالىي بولغاچقا، ئايۇپ ئۇنىڭ بىلەن دىدارلىشالماي، ھۆزۈرىغا كىرىپ ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشەلماي دەپ ئۆز ئەقىدىن ئاداشقان، دەپ مازاق قىلىدۇ ـ دېمەك، بىلداد »ئىنسانىنىڭ خۇدا بىلەن بۇاستە سۆزلىشىشى، كۆرۈشۈشى زادى مۇمكىن ئەمەس« دېگەن كۆزقاراشتا بولىدۇ. بىراق ئايۇپ ئاخىرىدا ھەققەتەن خۇدا بىلەن كۆرۈشىدۇ؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە بىز ئايۇپنى خۇدانى ئۆزىنىڭ ئەڭ يېقىن ھەمراھى دەپ بىلگەن كىشى، دەپ كۆرەلەيمىز (4:29). ■ **18:4** ئايۇپ 14:13□ زەب. 6:113□ يەش. 10:54□ مات. 29-31:10□ رىم. 328: ■ **18:9** ئايۇپ 55:
■ **18:11** ئايۇپ 21:15□ يەر. 25:6□ 5:46□ 2949: □ **18:12** »ماغدۇرىنى ئاچارچىلىق يەپ ئۆگەتتى« ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى »بالا-يىتىمىڭ ئۇنى يۇتۇۋېتىشكە تاچىكۆزلۈك بىلەن كۆتۈاتىدۇ...» ■ **18:12** ئايۇپ 2315: □ **18:13** »ئۇلۇمنىڭ چوڭ بالىسى« ـ بەلكىم بىرخىل كېسەللىق)ئايۇپنىڭ كېسىلىنى؟(كۆرسىتىدۇ.

تۆلۈمنىڭ تۆنجىسى ئۇنى »ۋەھىملەرنىڭ پادىشاھى«نىڭ ئالدىغا يالاپ ئاپىرىدۇ.■
15 تۆيىدىكىلەر ئەمەس، بەلكى باشقىلار ئۇنىڭ چېدىرىدا تۇرىدۇ؛
تۇرالغۇسىنىڭ ئۈستىگە گۈڭگۈرت ياغدۇرۇلىدۇ.□
16 ئۇنىڭ يىلتىزى تېگىدىن قۇرۇتۇلىدۇ؛
ئۈستىدىكى شاخلىرى كېسىلىدۇ.
17 ئۇنىڭ ئەسلىمىسىمۇ يەر يۈزىدىكىلەرنىڭ ئېسىدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ،
سىرتلاردا ئۇنىڭ نام-ئابرۇيى قالمايدۇ.□ ■
18 ئۇ يورۇقلۇقتىن قاراڭغۇلۇققا قوغلۇۋېتىلگەن بولۇپ،
بۇ دۇنيادىن ھەيدىۋېتىلىدۇ.
19 ئەل-يۇرتتا ھېچقانداق پەرزەنتلىرى ياكى ئەۋلادلىرى قالمايدۇ،
ئۇ مۇساپىر بولۇپ تۇرغان يەرلەردىمۇ نەسلى قالمايدۇ.■
20 ئۇنىڭدىن كېيىنكىلەر ئۇنىڭ كۈنىگە قاراپ ئالاقزادە بولىدۇ،
خۇددى ئالدىنقىلارمۇ چۆچۈپ كەتكەندەك.□
21 مانا، قەبىھ ئادەمنىڭ ماكانلىرى شۇ‌يېھسىز شۇنداق،
تەڭرىنى تونۇمايدىغان كىشىنىڭمۇ ئورنى چوقۇم شۇنداقتۇر. □

19

ئايۇپ يەنە سۆز قىلىدۇ: ـ »مەن خۇدانى كۆرىمەن«!
1 ئايۇپ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »سىلەر قاچانغىچە جېنىمنى ئازابلىماقچىسىلەر،
قاچانغىچە مېنى سۆز بىلەن ئەزمەكچىسىلەر؟
3 سىلەر مېنى ئون قېتىم خارلىدىڭلار؛
ماڭا ئۇۋال قىلىشقا نومۇس قىلمايسىلەر.□
4 ئەگەر مېنىڭ سەۋەنلىكىم بولسا،
مەن ئەمدى ئۆزۈمنى تارتىمەن.
5 ئەگەر سىلەر مېنىڭدىن ئۈستۈنلۈك تالاشماقچى بولساڭلار،
يۈزۈم ئالدىدا شەرم-ھايانى كۆرسىتىپ مېنى ئەيىبلىمەكچى بولساڭلار،
6 ئەمدى بىلىپ قويۇڭلاركى، ماڭا ئۇۋال قىلغان تەڭرى ئىكەن،
ئۇ توری بىلەن مېنى چىرماشتۇرۇپ تارتتى؛

■ **18:14** ئايۇپ 8□13: 14؛ 20:11□ پەند. 2810:
□ **18:15** »**باشقىلار ئۇنىڭ چېدىرىدا تۇرىدۇ**« ـ ياكى » ئوت ئۇنىڭ چېدىرىدا تۇرىدۇ.«
□ **18:17** »**سىرتلاردا...**« ـ ياكى: »ياپلاقلاردا...« ياكى »دالادا...«.
■ **18:17** زەب. 13:109□ پەند. 710:
■ **18:19** يەش. 22:14□ يەر. 3022:
□ **18:20** »**خۇددى ئالدىنقىلار چۆچۈپ كەتكەندەك**« ـ بىلداد ئېيتقان »ئالدىنقىلار«نىڭ ئۆز دەۋرىدىكى رەزىل ئادەملەرنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ چۆچۈپ كەتكەنلىكنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەشرىقتىكىلەر ئۇنىڭ كۈنىگە قاراپ ئالاقزادە بولىدۇ، مەغرىبتىكىلەر ئۇنىڭ كۈنىگە قاراپ ئالاقزادە بولىدۇ، مەشرىقتىكىلەرمۇ چۆچۈپ كېتىدۇ.«
□ **18:21** »**مانا، قەبىھ ئادەمنىڭ ماكانلىرى شۇ‌يېھسىز شۇنداق، تەڭرىنى تونۇمايدىغان كىشىنىڭمۇ ئورنى چوقۇم شۇنداقتۇر**« ـ بىلدادنىڭ يۇ سۆزلىرىدە: »قەبىھ ئادەم«، »تەڭرىنى تونۇمايدىغان كىشى« دېگىنى، »سەن ئايۇپنىڭ باشقا كىشى ئەمەس« دېمەكچى.
□ **19:3** »**سىلەر مېنى ئون قېتىم خارلىدىڭلار**« ـ مۇشۇ يەردىكى »ئون قېتىم« دېگىنى »ئۇرغۇن قېتىم«نىڭ بىرخىل ئىپادىسى.

7 قارا، مەن نالە-پەريياد كۆتۈرۈپ »زوراۋانلىق«! دەپ ۋارقىرايمەن،
بىراق ھېچكىم ئاكىلمايدۇ؛
مەن ۋارقىرايمەن، بىراق ماكا ئادالەت كەلمەيدۇ.
8 ئۇ يولۇمنى مېنى ئۆتۈۋالمىسۇن دەپ چىت بىلەن توسۇپ قويدى،
قەدەملىرىمگە قاراڭغۇلۇق سالدى.
9 ئۇ مەندىن شان-شەرىپىمنى مەھرۇم قىلدى،
بېشىمدىن تاجنى تارتىۋالدى.
10 ئۇ ماكا ھەر تەرەپتىن بۇزغۇنچىلىق قىلىۋاتىدۇ، مەن تۈگەشتىم؛
ئۈمىدىمنى ئۇ دەرەختىن يۇلغاندەك يۇلۇۋالدى.
11 غەزىپىنى ماكا قارىتىپ قوزغىدى،
مېنى ئۆز دۈشمەنلىرىدىن ھېسابلىدى.■
12 ئۇنىڭ قوشۇنلىرى سەپ تۈزۈپ ئاتلاندى،
پەلەمپەيلىرىنى ياساپ ماكا ھۇجۇم قىلدى،
ئۇلار چېدىرىمنى قورشاۋغا ئېلىپ بارگاھ تىكىۋالدى.
13 ئۇ قېرىنداشلىرىمنى مەندىن نېرى قىلدى،
تونۇشلىرىمنىڭ مېھرىنى مەندىن ئۈزدى.■
14 تۇغقانلىرىم مەندىن ياتلىشىپ كەتتى،
دوست-بۇرادەرلىرىم مېنى ئۇنۇتتى.
15 ئۆيۈمدە تۇرغان مۇساپىرلار، ھەتتا دېدەكلىرىمۇ مېنى يات ئادەم دەپ ھېسابلايدۇ؛
ئۇلارنىڭ نەزىرىدە مەن مۇساپىر بولۇپ قالدىم.□
16 مەن چاكىرىمنى چاقىرسام، ئۇ ماكا جاۋاب بەرمەيدۇ؛
شۇڭا مەن ئۇنىڭغا ئاغزىم بىلەن يېلىنىشىم كېرەك.□
17 تىنىقىمدىن ئايالىمنىڭ قۇسقۇسى كېلىدۇ،
ئاكا-ئۇكىلىرىم سېسىقلىقىمدىن بىزار.□
18 ھەتتا كىچىك بالىلار مېنى كەمسىتىدۇ؛
ئورنۇمدىن تۇرماقچى بولسام، ئۇلار مېنى ھاقارەتلەيدۇ.■
19 مېنىڭ سىرداش دوستلىرىمنىڭ ھەممىسى مەندىن نەپرەتلىنىدۇ،
مەن سۆيگەنلەر مەندىن يۈز ئۆرىدى.■
20 ئەت-تېرىلىرىم ئۈستخانلىرىمغا چاپلىشىپ تۇرىدۇ،
جېنىم قىل ئۈستىدە قالدى.□ ■

■ **19:11** ئايۇپ 24:13□ 9:16□ 10:33□ يىغ. 52:
■ **19:13** زەب. 31:12-11□ 38:12-11□ 69:8□ 88:8: 18
□ **19:15** »ئۆيۈمدە تۇرغان مۇساپىرلار« ـ ياكى »ئۆيۈمدىكى مېھمانلار.« **»ھەتتا دېدەكلىرىمۇ مېنى يات ئادەم دەپ ھېسابلايدۇ«** ـ ئايۇپنىڭ ئۆيىدە تۇرغان مۇساپىرلار)بەلكىم ئەسلىدە ئۇنىڭ ھەمايىسىگە ئېرىشىپ ئۇنىڭ خىزمەتچىلىرى بولغانلار(ھازىر ئۇنى يات ئادەم، مۇساپىر دەپ قارايدۇ.
□ **19:16** **»مەن چاكىرىمنى چاقىرسام، ئۇ ماكا جاۋاب بەرمەيدۇ؛ شۇڭا مەن ئۇنىڭغا ئاغزىم بىلەن يېلىنىشىم كېرەك«** ـ ئايۇپنىڭ ئەسلىدە چاكىرىغا بۇيرۇق بېرىش ئۈچۈن سۆز قىلىشى بەلكىم ھاجەتسىز ئىدى، ئۇنىڭ بىر ئىماسى ياكى قاراپ قويۇشى كۆڭىلىگە ئىدى.
□ **19:17** **»ئاكا-ئۇكىلىرىم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئانامنىڭ بالىياتقۇسىدىكى ئوغۇللار.« **»ئاكا-ئۇكىلىرىم سېسىقلىقىمدىن بىزار«** ـ ياكى »ئاكا-ئۇكىلىرىم يېلىنىشلىرىمدىن بىزار.« ■ **19:18** ئايۇپ 130: ■ **19:19** زەب. 9:41□ 455:12-14: □ **19:20** **»جېنىم قىل ئۈستىدە قالدى«** ـ ئىبرانىي تىلىنى سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلساق: »جېنىم چىشلىرىمنىڭ تېرىسىنىڭ ئۈستىدىلا قالدى.« ■ **19:20** ئايۇپ 30:30□ زەب. 5:102□ يىغ. 84:

21 ئاھ، دوستلىرىم، ماڭا ئىچىڭلار ئاغرىسۇن، ئىچىڭلار ئاغرىسۇن!
چۈنكى تەڭرىنىڭ قولى ماڭا چېپىپ تەگدى.
22 سىلەر نېمىشقا تەڭرىدەك ماڭا زىيانكەشلىك قىلىسىلەر؟
سىلەر نېمىشقا ئەتىلىرىمگە شۇنچە تويمايسىلەر!□

قۇتقۇزغۇچى توغرۇلۇق بېشارەت

23 ئاھ، مېنىڭ سۆزلىرىم يېزىلسىدى!
ئۇلار بىر يازمىغا پۈتۈكلۈك بولغان بولاتتى!
24 ئۇلار تۆمۈر قەلەم بىلەن قوغۇشۇن ئىچىگە يېزىلسىدى!
ئەبەدىلئەبەد تاش ئۈستىگە ئويۇپ پۈتۈلگەن بولاتتى!□
25 بىراق مەن شۇنى بىلىمەنكى، ئۇزۇمنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىم ھاياتتۇر،
ئۇ ئاخىرەت كۈنىدە يەر يۈزىدە تۇرۇپ تۇرىدۇ!□ ■
26 ھەم مېنىڭ بۇ تېرە-ئەتلىرىم بۇزۇلغاندىن كېيىن،
مەن يەنىلا تېنىمدە تۇرۇپ تەڭرىنى كۆرىمەن!□
27 ئۇنى ئۆزۈملا ئەينى ھالدا كۆرىمەن،
باشقا ئادەمنىڭ ئەمەس، بەلكى ئۇزۇمنىڭ كۆزى بىلەن قارايمەن؛
ئاھ، قەلبىم بۇنىڭغا شۇنچە ئىنتىزاردۇر!□
28 ئەگەر سىلەر: »ئىشنىڭ يىلتىزى ئۇنىڭدىدۇر،
ئۇنى قانداق قىلىپ قىستاپ قوغلۇپتەلەيمىز؟«! ـ دېسەڭلار،□
29 ئەمدى ئۆزۈڭلار قىلىچتىن قورقىنىڭلار تۇزۇك!

□ **19:22 »سىلەر نېمىشقا ئەتىلىرىمگە شۇنچە تويمايسىلەر«!** ـ ئەرەبلەر)ۋە بەلكىم ئىبرانىيلار(بەزىدە »ئادەمنىڭ ئېتىنى يېيىش« دېگەننى »ئادەمگە توھمەت چاپلاش« دېگەن مەندە ئىشلىتىدۇ. ئايۇپنىڭ دوستلىرى ئۇنىڭ ئازابلىرىنى ئاز دەپ، ئۇنىڭ ئازابلىرىغا يەنە »خۇدا سېنى تاشلۇۋەتتى« دېگەن ۋەھىمىنى ئارتىپ قويغان.

□ **19:24 »ئاھ، مېنىڭ سۆزلىرىم يېزىلسىدى! ... ... ئەبەدىلئەبەد تاش ئۈستىگە ئويۇپ پۈتۈلگەن بولاتتى«!** ـ ئۇنىڭ بۇ ئازرۇسى (23-24□□□□□) ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى. بىز ھازىر ئۇنىڭ مۇقەددەس كىتابىغا پۈتۈكلۈك سۆزلىرىنى ئوقۇۋاتىمىز)باشقا خىل تەرجىمىسى ئۆچۈرىشى مۇمكىن.(

□ **19:25 »ئۇزۇمنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىم ھاياتتۇر«** ـ ئايۇپ ئەسلىدە 9-بابتا خۇدا ھەم ئۇزۇمنىڭ ئوتىۋىرىسدا كېلىشتۇرگۈچى بىر »ئەلچى« ياكى »ئارىچى« بولسا ئىدى، دېگەن ئىنتىزارىنى بىلدۈردى. ئۇ ھازىر بۇ يەردە ئۆزىنىڭ مۇنداق بىر »كېلىشتۇرگۈچى«سىنىڭ ھەققىدە»ئەن بارلىقىنى جاكارلايدۇ؛ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ ئەلگۈسىدە ئۆز كۆزى بىلەن خۇداسىنى كۆرەلەيدۇ ھەمدە شۇ چاغدا خۇدا ئۇنىڭ بېشىغا چۈشكەنلىرى توغرىسىدا ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىدىغانلىقىدىن ئىبارەتتۇر. بۇ بايان ئىنتايىن ھەيران قالارلىق، ھەم بەزى جەھەتلەردىن ئايۇپنىڭ بايانلىرىنىڭ ئىچىدە ئۇنىڭ ئېتىقادىنىڭ ئەڭ يۇقىرى پەللىسى سۈپىتىدە جۈلالىنىپ تۇرىدۇ.

»گوئېل« توغرۇلۇق يەنە »رۇت«تىكى »كىرىش سۆز« ۋە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. **»ئۇ ئاخىرەت كۈنىدە يەر يۈزىدە تۇرۇپ تۇرىدۇ«! ـ** ياكى: »ئۇ ئاخىرقى بولغۇچى بولۇپ يەر يۈزىدە تۇرىدۇ.«

■ **19:25** مىس. 6:6□ لاۋ. 25:47-49□ ئايۇپ 23-24:33□ يۇھ. 25:11□ 1 كور. 22:15-20:

□ **19:26 »مەن يەنىلا تېنىمدە تۇرۇپ تەڭرىنى كۆرىمەن«!** ـ مۇشۇ يەردە ئەسلى تېكىستنى چۈشىنىش سەل تەس. »مەن تېنىمدىن سىرت)دېمەك، روھ تەندىن كەتكەندىن كېيىن(خۇدانى كۆرىمەن«! دېگەن باشقا بىر خىل تەرجىمىسى بار. بۇ خىل تەرجىمە توغرا بولسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ مەنىسى »ھازىرقى تېنىمدىن سىرت...« دېگەنلىك بولسا كېرەك. مەيلى قايسى خىل مەندە ئېيتىلغان بولسۇن، ئايۇپنىڭ كۆزى ئۆزىنىڭ خۇداسىنى كۆرۈشىگە يەتكەن.

□ **19:27 »ئاھ، قەلبىم بۇنىڭغا شۇنچە ئىنتىزاردۇر«!** ـ مۇشۇ يەردە سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلساق: »مېنىڭ بۆرەكلىرىم)يۈرەكلىرىم، دېمەك(ئىچىمدە تۇگەي دەپ قالدى.«! ئىبرانىيلار ئۈچۈن، »بۆرەكلەر« ئادەمنىڭ ھېسسىياتلىرىنىڭ، ۋىجدانىنىڭۋە چوكۇقۇر يىلتىزىدۇر. شۇنىڭ بىلەن بۇ جۈملە، ئايۇپنىڭ خۇدانى كۆرۈشتىن ئىبارەت زور ئىنتىزارىغا ئۆزىنىڭ بەردىشلىق بېرىلمەيۋاتقانلىقىنى بىلدۈرگەن بولۇشى مۇمكىن.

□ **19:28 »ئەگەر سىلەر: »ئىشنىڭ يىلتىزى ئۇنىڭدىدۇر، ئۇنى قانداق قىلىپ قىستاپ قوغلۇپتەلەيمىز؟«! ـ دېسەڭلار،...«** ـ ئايۇپ ئۆز دوستلىرىنىڭ »ئايۇپنىڭ يوشۇرۇن گۇناھلىرىنى پاش قىلىمغۇچە ھەرگىز بولدى قىلمايلى« دېگەن پوزىتسىيىدە ئۆرۈۋاتقانلىقىنى بىلدۈرمەكچى.

چۈنكى خۇدانىڭ غەزىپى قىلىچ جازاسىنى ئېلىپ كېلىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن سىلەر خۇدانىڭ سوتىنىڭ قۇرۇق گەپ ئەمەسلىكىنى بىلىسىلەر.«

20

زوفارمۇ يامانلارنىڭ ئاقۇۋىتى ئۈستىدە سۆز قىلىدۇ

1 ئاندىن نائاماتلىق زوفار جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »مېنى بىئارام قىلغان خىياللار جاۋاب بېرىشكە ئۈندەۋاتىدۇ،
چۈنكى قەلبىم بىئارامىلىقتا ئۈرتەنمەكتە.□
3 مەن ماڭا ھاقارەت كەلتۈرۈپ، مېنى ئەيىبلەيدىغان سۆزلەرنى ئاڭلىدىم،
شۇڭا مېنىڭ روھ-زېھنىم مېنى جاۋاب بېرىشكە قىستىدى.
4 سەن شۇنى بىلمەمسەنكى،
يەر يۈزىدە ئادەمئاتىمىز ئاپىريدە بولغاندىن بېرى،
5 رەزىللەرنىڭ غالىبە تەنتەنىسى قىسقىدۇر،
ئىپلاسلارنىڭ خۇشاللىقى بىردەملىكتۇر.■
6 ئۇنداق كىشىنىڭ شان-شەرىپى ئاسمانغا يەتكەن بولسىمۇ،
بېشى بۇلۇتلارغا تاقاشسىمۇ،
7 يەنىلا ئۆزىنىڭ پوقدەك يوقاپ كېتىدۇ،
ئۇنى كۆرگەنلەر: »ئۇ نەدىدۇر؟« دەيدۇ.
8 ئۇ چۈشتەك ئۇچۇپ كېتىدۇ،
قايتا تاپقىلى بولمايدۇ،
كېچىدىكى غايىبانە ئالامەتتەك ئۇ ھەيدىۋېتىلىدۇ.
9 ئۇنى كۆرگەن كۆز ئىككىنچى ئۇنى كۆرمەيدۇ،
ئۇنىڭ تۇرغان جايى ئۇنى قايتا ئۇچراتمايدۇ.
10 ئۇنىڭ ئوغۇللىرى مىسكىنلەرگە شەپقەت قىلىشقا مەجبۇرلىنىدۇ،
شۇنىڭدەك ئۇ ھەتتا ئۆز قولى بىلەن بايلىقلىرىنى قايتۇرۇپ بېرىدۇ.
11 ئۇنىڭ ئۈستىخانلىرى ياشلىق ماغدۇرىغا تولغان بولسىمۇ،
بىراق ئۇنىڭ ماغدۇرى ئۇنىڭ بىلەن بىللە توپا-چاڭدا يېتىپ قالىدۇ.
12 گەرچە رەزىللىك ئۇنىڭ ئاغزىدا تاتلىق تېتىغان بولسىمۇ،
ئۇ ئۇنى تىل ئاستىغا يوشۇرغان بولسىمۇ،
13 ئۇ ئۇنى يۇتقۇسى كەلمەي مېھرىنى ئۆزەلمىسىمۇ،
ئۇ ئۇنى ئاغزىدا قالدۇرسىمۇ،□
14 بىراق ئۇنىڭ قارنىدىكى تامىقى ئۆزگىرىپ،
كوبرا يىلاننىڭ زەھەرىگە ئايلىنىدۇ.

□ 20:2 »مېنى بىئارام قىلغان خىياللار جاۋاب بېرىشكە ئۈندەۋاتىدۇ، چۈنكى قەلبىم بىئارامىلىقتا ئۈرتەنمەكتە« ـ زوفارنىڭ بىر ئىشلارغا بەكمۇ جىددىيلىشىپ كېتىدىغان خاراكتېرى بۇ سۆزلىرىدىن چىقىپ تۇرىدۇ.

■ 20:5 زەب. 37:35–36

□ 20:13 »ئۇ ئۇنى يۇتقۇسى كەلمەي مېھرىنى ئۆزەلمىسىمۇ،...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنى ئايىپ مېھرىنى ئۆزەلمىسىمۇ.« دېمەك، ئاغزىدا قالدۇرىۋەرمەكچى بولىدۇ. »ئۇ ئۇنى ، يەنى رەزىللىكنى ئاغزىدا قالدۇرسىمۇ...» ـ زوفارنىڭ بۇ بايانى ئىنتايىن زەھەرخەندىلىككە تولغان بولۇپ، بۇ سۆزلەر شۇبھىسىزكى، ئايۇپنى بىۋاسىتە ئەيىبلەش ئۈچۈن قارىتىلىدۇ، ئۇ: »رەزىللىك ئاغزىدا تاتلىق تېتىغان« ۋە »ئۇنى تىل ئاستىغا يوشۇرغان«، ھەم 20-ئايەتتىكى »مىسكىنلەرنى ئېزىپ، ئۇلارنى تاشلىۋەتكەن«، »ئۆزى سالمىغان بىر ئۆينى ئۆزى ئىگىلىۋالغان« دەپ تەسۋىرلىگەن كىشى دەل ئايۇپتىن باشقا كىشى ئەمەس ئىدى.

15 ئۇ بايلىقلارنى يۇتۇۋېتىدۇ، بىراق ئۇلارنى ياندۇرىدۇ؛
خۇدا ئۇلارنى ئاشقازىنىدىن چىقىرىۋېتىدۇ.
16 ئۇ كوبرا يىلاننىڭ زەھەرنى شورايدۇ،
چار يىلاننىڭ نەشتىرى ئۇنى ئۆلتۈرىدۇ.
17 ئۇ قايتىدىن ئېرىق-تۆستەكلەرگە ھەۋەس بىلەن قارىيالمايدۇ،
بال ۋە سېرىق ماي بىلەن ئاقىدىغان دەريالاردىن ھۇزۇرلىنالمايدۇ.
18 ئۇ ئېرىشكەننى يۇتالماي قايتۇرىدۇ،
تىجارەت قىلغان پايدىسىدىن ئۇ ھېچ ھۇزۇرلىنالمايدۇ.
19 چۈنكى ئۇ مىسكىنلەرنى ئېزىپ، ئۇلارنى تاشلىۋەتكەن؛
ئۇ ئۆزى سالمىغان ئۆيىنى ئىگىلىۋالغان.
20 ئۇ ئاچكۆزلۈكتىن ئەسلا زېرىكمەيدۇ،
ئۇ ئارزۇلىغان نەرسىلىرىدىن ھېچقايسىسىنى ساقلاپ قالالمايدۇ.□
21 ئۇنىڭغا يۇتۇۋالغۇدەك ھېچنەرسە قالمايدۇ،
شۇنىڭ ئۈچۈن باياشاتلىقى مەڭگۈلۈك بولمايدۇ.
22 ئۇنىڭ توققۇزى تەل بولغاندا، تۈيۈقسىز قىسىلچىلىققا ئۇچرايدۇ؛
ھەربىر ئېزىلگۈچىنىڭ قولى ئۇنىڭغا قارشى چىقىدۇ.
23 ئۇ قورسىقىنى تويغۇزۇۋاتقىنىدا،
خۇدا دەھشەتلىك غەزىپىنى ئۇنىڭغا چۈشۈرىدۇ؛
ئۇ غىزالىنىۋاتقاندا غەزىپىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە ياغدۇرىدۇ.
24 ئۇ تۆمۈر قورالدىن قېچىپ قۇتۇلسىمۇ،
بىراق مىس ئوقيا ئۇنى سانجىيدۇ.
25 تەگكەن ئوق كەينىدىن تارتىپ چىقىرىۋېلىنىدە،
يالتىراق ئوق ئۆچى ئۆتتىن چىقىرىۋېلىنىدە،
ۋەھىمىلەر ئۇنى باسىدۇ.□
26 زۇلمەت قاراڭغۇلۇق ئۇنىڭ بايلىقلىرىنى يۇتۇۋېتىشكە تەييار تۇرىدۇ،
ئىنسان پۈۋلىمىگەن ئوت ئۇنى يۇتۇۋالىدۇ،
ئۇنىڭ چېدىرىدا قېلىپ قالغانلىرىنىمۇ يۇتۇۋېتىدۇ.□
27 ئاسمانلار ئۇنىڭ قەبىھلىكىنى ئاشكارىلايدۇ؛
يەر-زېمىنمۇ ئۇنىڭغا قارشى قوزغىلىدۇ.
28 ئۇنىڭ مال-دۇنياسى ئېلىپ كېتىلىدۇ،
خۇدانىڭ غەزەپلىك كۈنىدە كەلكۈن ئۇلغىيىپ ئۆي-بىساتىنى غۇلىتىدۇ.□
29 خۇدانىڭ رەزىل ئادەمگە بەلگىلىگەن نېسىۋىسى مانا شۇنداقتۇر،
بۇ خۇدا ئۇنىڭغا بېكىتكەن مىراستۇر.« □

□ **20:20 »ئۇ ئاچكۆزلۈكتىن ئەسلا زېرىكمەيدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئۇنىڭ ئاشقازىنى ھېچ خاتىرجەملىكنى بىلمەيدۇ.« ئوقۇرمەنلەر 24-22ئايەتلەرنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرىنى ئۆچرىتىشى مۇمكىن.

□ **20:25 »يالتىراق ئوق ئۆچى ئۆتتىن چىقىرىۋېلىنىدە، ۋەھىمىلەر ئۇنى باسىدۇ«** ـ زوۋفار يامان ئادەملەرنىڭ كەلگۈسىدىكى ئازابلىرىدىن بەك ھۇزۇرلىنىدىغاندەك قىلاتتى.

□ **20:26 »ئىنسان پۈۋلىمىگەن ئوت«** ـ خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ كۆرسەتسە كېرەك.

□ **20:28 »ئۇنىڭ مال-دۇنياسى ئېلىپ كېتىلىدۇ«** ـ ياكى »كەلكۈن ئۆيىنى ئېقىتىپ كېتىدۇ.«

□ **20:29 »خۇدانىڭ رەزىل ئادەمگە بەلگىلىگەن نېسىۋىسى مانا شۇنداقتۇر، بۇ خۇدا ئۇنىڭغا بېكىتكەن مىراستۇر«** ـ زوۋفارنىڭ بايانلىرى جەملەشتۈرۈلگىنىدە، ئۇ دېگەن »رەزىل ئادەم« ئەمەلىيەتتە ئۆت-بەش يۈزىنلەي باشقا-باشقا يول بىلەن ئۆلگەن!

21

ئايۇپ يەنە سۆز قىلىدۇ ـ خۇدانىڭ جاھانىنى ئىدارە قىلىشى

1 ئايۇپ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 » گەپلىرىمگە قۇلاق سېلىڭلار،
بۇ سىلەرنىڭ ماڭا بەرگەن »تەسەللىلىرىڭلار«نىڭ ئورنىدا بولسۇن!
3 سۆز قىلىشىمغا يول قويساڭلار،
سۆز قىلغىنىمدىن كېيىن، يەنە مازاق قىلىۋېرىڭلار!
4 مېنىڭ شىكايىتىم بولسا، ئىنسانغا قارىتىلىۋاتامدۇ؟
روھىم قانداقمۇ بىتاقەت بولمىسۇن؟
5 ماڭا ئوبدان قاراڭلارچۇ؟ سىلەر چوقۇم ھەيران قالىسىلەر،
قولۇڭلار بىلەن ئاغزىڭلارنى ئېتىۋالىسىلەر.
6 مەن بۇ ئىشلار ئۈستىدە ئويلانسامىلا، ۋەھىمگە چۈمىمەن،
يۈتۈن ئەتلىرىمنى تىترەك باسىدۇ.□
7 نېمىشقا يامانلار ياشىۋېرىدۇ،
ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىدۇ،
ھەتتا زور كۈچ-ھوقۇقلۇق بولىدۇ؟■
8 ئۇلارنىڭ نەسلى ئۆز ئالدىدا،
پەرزەنتلىرى كۆز ئالدىدا مەزمۇت ئۆسىدۇ،□
9 ئۇلارنىڭ ئۆيلىرى ۋەھىمىدىن ئامان تۇرىدۇ،
تەكۈرنىڭ تايىقى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە تەگمەيدۇ.
10 ئۇلارنىڭ كالىلىرى جۈپلەنسە ئۇرۇقلىماي قالمايدۇ،
ئىنىكى موزايلايدۇ،
موزىينىمۇ تاشلىمايدۇ.
11 رەزىللەر كىچىك بالىلىرىنى قوي پادىسىدەك تالاغا چىقىرىۋېرىدۇ،
ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرى تاقلاپ-سەكرەپ ئۆسىۋۈل ئويناپ يۈرىدۇ.
12 ئۇلار داپ ھەم چىلتارغا تەڭگەش قىلىدۇ،
ئۇلار نەيىنىڭ ئاۋازىدىن شادلىنىدۇ.
13 ئۇلار كۈنلىرىنى ئاۋاتچىلىق ئىچىدە ئۆتكۈزىدۇ،
ئاندىن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلا تەھتىساراغا چۈشۈپ كېتىدۇ.□
14 ھەم ئۇلار تەڭرىگە: »بىزدىن نېرى بول،

□ **21:6 »مەن بۇ ئىشلار ئۈستىدە ئويلانسامىلا، ۋەھىمگە چۈمىمەن، يۈتۈن ئەتلىرىمنى تىترەك باسىدۇ«** ـ ئايۇپنىڭ يۈنداق قورقۇپ كېتىشى ئۇنىڭ تۇۋەندىكى سۆزلىرى بىلەن چۈشەندۈرۈلىدۇ. ئايۇپ تاكى ئۆزىنى پالاكەت باسقانغا قەدەر خۇدانى ھەممگە قادىر، يۈتۈنلەي ئادىل ھەم يۈتۈنلەي مېھرىبان دەپ ئىشىنىپ كەلگەنىدى. بىراق ئۇ ئەمدىلىكتە باشقا بىر قورقۇنچلۇق ئېھتىماللىققا يۈزلىنىشكە مەجبۇر بولۇۋاتاتتى. خۇدا راستىنلا ئادالەتلىك، راستىنلا ياخشىمۇ؟ جاھاندىكى بەزى ئەھۋاللار يۈنىگۈنا تەتۈر گۈۋاھلىق بېرىۋاتقاندەك قىلاتتى. يامان ئادەملەر بېيىپ كېتىۋاتىدۇ، دۈرۈس ئادەملەر ئېزىلىۋاتىدۇ. خۇدا بۇ ئىشلارغا پىسەنت قىلمامدۇ؟ ئۇ ئەسلىدە تەسەۋۋۇر قىلىغان بۇ ئېھتىماللىقلار ئۆزى ھازىر ئىنتايىن قورقىتىۋاتاتتى.

■ **21:7** زەب. 12:17-9□ 12:73□ يەر. 1:12□ ھاب. 161:

□ **21:8 »ئۇلارنىڭ ، يەنى يامانلارنىڭ** نەسلى ئۆز ئالدىدا، پەرزەنتلىرى كۆز ئالدىدا مەزمۇت ئۆسىدۇ« ـ ئايۇپ زوۋفارنىڭ بايا قىلغان سۆزلىرىنى خۇلاسە قىلىپ، ئۇلارغا رەددىيە بېرىدۇ، يامانلار يوقالمايدۇ، ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرى »ئۆز بايلىقلىرىنى مىسكىنلەرگە قايتۇرىدۇ« ئەمەس، بەلكى ئۇلار ئۆز ئالدىغا راۋاج تاپىدۇ.

□ **21:13 »ئۇلار كۈنلىرىنى ئاۋاتچىلىق ئىچىدە ئۆتكۈزىدۇ، ئاندىن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلا تەھتىساراغا چۈشۈپ كېتىدۇ«** ـ ئايۇپ يۈنداق يامانلار ئۆمۈرۋايەت ئازادىلىكتە ياشىغاندىن كېيىن ھېچ ئازابلانمايمىز، ھېچ جازالانمايمىز دۇنياىدىن كېتىدۇ، دەۋاتىدۇ. »ئاندىن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلا تەھتىساراغا چۈشۈپ كېتىدۇ« دېگەنىنىڭ باشقا برخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار خاتىرجەملىكتە تەھتىساراغا چۈشىدۇ.«

بىزنىڭ يوللىرىڭ بىلەن تونۇشقىمىز يوقتۇر«! ـ دەيدۇ،■
15 ـ »ھەممىگە قادىرنىڭ خىزمىتىدە بولۇشنىڭ ئەرزىگۈدەك نەرسى باردۇ؟
ئۇنىڭغا دۇئا قىلساق بىزگە نېمە پايدا بولسۇن؟.«!■
16 قاراڭلار، ئۇلارنىڭ بەختى ئۆز قولىدا ئەمەسمۇ؟
بىراق ياماناڭلارنىڭ نەسىھىتى مەندىن نېرى بولسۇن!□ ■
17 ياماناڭلارنىڭ چىرىغى قانچە قېتىم ئۆچىدۇ؟
ئۇلارنى ئۆزلىرىگە لايىق كۈلپەت باسامدۇ؟
خۇدا غەزەپىدىن ئۇلارغا دەردلەرنى بۆلۈپ بېرەمدۇ؟■
18 ئۇلار شامال ئالدىدىكى ئېگىزغا ئوخشاش،
قارا قۇيۇن ئۆچۈرۈپ كېتىدىغان پاخالغا ئوخشاشلا يوقامدۇ؟
19 تەڭرى ئۇنىڭ قەبىھلىكىنى بالىلىرىغا چۈشۈرۈشكە قالدۇرامدۇ؟
خۇدا بۇ جازانى ئۇنىڭ ئۆزىگە بەرسۇن، ئۇنىڭ ئۆزى بۇنى تېتىسۇن!
20 ئۆزىنىڭ ھالاكىتىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرسۇن؛
ئۆزى ھەممىگە قادىرنىڭ قەھرىنى تېتىسۇن!□
21 چۈنكى ئۇنىڭ بېكىتىلگەن يىل-ئايلىرى تۈگىگەندىن كېيىن،
ئۇ قانداقمۇ يەنە ئۆز ئۆيىدىكىلىرىدىن ھۇزۇر-ھالاۋەت ئالالىسۇن؟
22 تەڭرى كاتتىلارنىڭ ئۈستىدىمۇ ھۆكۈم قىلغاندىن كېيىن،
ئۇنىڭغا بىلىم ئۆگىتەلەيدىغان ئادەم بارمىدۇر؟!□ ■
23 بىرسى ساق-سالامەت، پۈتۈنلەي غەم-ئەندىشىسىز، ئازادىلىكتە يىللىرى توشقاندا ئۆلىدۇ؛
24 بېقىنلىرى سۈت بىلەن سېمىز بولىدۇ،
ئۈستىخانلىرىنىڭ يىلىكى خېلى نەم ئۈرىدۇ.
25 يەنە بىرسى بولسا ئاچچىق ئارماندا ئۆگەپ كېتىدۇ؛
ئۇ ھېچقانداق راھەت-پاراغەت كۆرمىگەن.
26 ئۇلار بىلەن بىللە توپا-چاڭدا تەڭ ياتىدۇ،
قۇرۇتلار ئۇلارغا چاپلىشىدۇ.■

27 ـ مانا، سىلەرنىڭ نېمىنى ئويلاۋاتقانلىقىڭلارنى،
مېنى قارىلاش نىيەتلىرىڭلارنى بىلىمەن.□
28 چۈنكى سىلەر مەندىن: »ئېسىلزادىنىڭ ئۆيى نەگە كەتكەن؟

■ **21:14** ئايۇپ 1722:
■ **21:15** مىس. 2:5□ مال. 143:
□ **21:16** **»قاراڭلار، ئۇلارنىڭ بەختى ئۆز قولىدا ئەمەسمۇ؟«** ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »قاراڭلار، ئۇلارنىڭ ئاۋاتلىقى ئۆز قولى بىلەن كەلمەس«)ئاۋاتلىقى خۇدادىن كەلگەن، دېمەكچى.(
■ **21:16** ئايۇپ 1822:
■ **21:17** ئايۇپ 29:20□ زەب. 611-5:
□ **21:20** **»ھەممىگە قادىرنىڭ قەھرىنى تېتىسۇن«!** ـ ئىبرانىي تىلدا »ھەممىگە قادىرنىڭ قەھرىنى ئىچسۇن.«!
□ **21:22** **»كاتتىلار«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئالىيلار.« بەلكىم مۇشۇ يەردە پەرشتىلەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. **»ئۇنىڭغا بىلىم ئۆگىتەلەيدىغان ئادەم بارمىدۇر؟«!** ـ ئايۇپ ئۆلارنىڭ »ياماناڭلار تېزلا جازالىنىدۇ« دېگەنلىرىنىڭ ناتوغرىلىقىنى ئىسپاتلىغانىدى. بىراق ئۇ ھازىر: »سىلەرنىڭ بۇ سۆزلىرىڭلاردا چىڭ تۇرىۋېلىشىڭلار »خۇدا بىزنىڭ پىكرىمىزنى ئاڭلاپ ئادىنى بۇ ئىشلارنى شۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇشى كېرەك« دېگەنلىككە باراۋەر« دېمەكچى.
■ **21:22** يەش. 13:40□ رىم. 34:11□ 1 كور. 162:
■ **21:26** ئايۇپ 1417:
□ **21:27** **»سىلەرنىڭ نېمىنى ئويلاۋاتقانلىقىڭلارنى، مېنى قارىلاش نىيەتلىرىڭلارنى بىلىمەن«** ـ دوستلىرىنىڭ سۆزلىرىنىڭ كۆڭۈلسىز دارتىقا گەپ؛ بىراق، خېلى روشەنكى، بۇ يەردە ئايۇپقا قارىتىپ ھۆججەت قىلىنىدۇ.

رەزللەرنىڭ تۇرغان چېدىرلىرى نەدىدۇر؟« دەپ سوراۋاتىسىلەر.□
29 سىلەر يولۇچىلاردىن شۇنى سوريمىدىڭلارمۇ؟
ئۇلارنىڭ شۇ بايانلىرىغا كۆڭۈل قويمىدىڭلارمۇ؟□
30 دېمەك، »يامان ئادەم پالاكەت كۈندىن ساقلىنىپ قالىدۇ،
ئۇلار غەزەپ كۈندىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ«! ـ دەيدۇ.■
31 كىم رەزىلنىڭ تۇتقان يولىنى يۈز تۇرانە ئەيىبلەيدۇ؟
كىم ئۇنىڭغا ئۆز قىلمىشى ئۈچۈن تېگىشلىك جازاسىنى يېگۈزىدۇ؟
32 ئەكسىچە، ئۇ ھەيۋەت بىلەن يەرلىكىگە كۆتۈرۈپ مېڭىلىدۇ،
ئۇنىڭ قەبرىسى كۆزەت ئاستىدا تۇرىدۇ.
33 جىلغىنىڭ چالمىلىرى ئۇنىڭغا تاتلىق بىلىنىدۇ؛
ئۇنىڭ ئالدىدىمۇ سانسىز ئادەملەر كەتكەندەك،
ئۇنىڭ كەينىدىمۇ بارلىق ئادەملەر ئەگىشىپ بارىدۇ.
34 سىلەر نېمىشقا ماڭا قۇرۇق گەپ بىلەن تەسەللى بەرمەكچى؟
سىلەرنىڭ جاۋابلىرىڭلاردا پەقەت ساختىلىقلا تېپىلىدۇ! □

22

ئېلىفاز يەنە سۆز قىلىدۇ: ـ •••• خاتا پەرەزلەر ـ ئايۇپقا قارىتىلغان ھۆجۈملار
1 ئاندىن تېمانلىق ئېلىفاز مۇنداق دېدى: ـ
2 ئادەم خۇداغا قانداقمۇ پايدا كەلتۈرەلىسۇن؟
دانا ئادەملەرمۇ ئۇنىڭغا نېمە پايدا كەلتۈرەلىسۇن؟
3 سەن ھەققانىي بولساڭمۇ، ھەممىگە قادىرغا نېمە بەرھە بېرەلەيتتىڭ؟
يوللىرىڭ ئەيىبسىز بولغان تەقدىردىمۇ، سەن ئۇنىڭغا نېمە غەنىيمەتلەرنى ئېلىپ كېلەلەيسەن؟□
4 ئۇنىڭ سېنى ئەيىبلەيدىغانلىقى،
ۋە ئۇنىڭ ساڭا شىكايەتلەر يەتكۈزىدىغىنى سېنىڭ ئىخلاسىمەن بولغىنىڭ ئۈچۈنمۇ-يا؟
5 سېنىڭ رەزىللىكىڭ زور ئەمەسمۇ؟
سېنىڭ گۈناھلىرىڭ ھېسابسىز ئەمەسمۇ؟
6 سەن قېرىنداشلىرىڭدىن سەۋەبسىز كېپىللىك ئالغانسەن؛

□ 21:28 »سىلەر مەندىن: »ئېسىلزادىنىڭ تۇرىي نەگە كەتكەن؟« دەپ سوراۋاتىسىلەر« ـ ئۇلارنىڭ مۇشۇ »ئېسىلزادە« دېگىنى، شۇيېسىزكى، ئايۇپنى كۆزىستىدۇ. »سىلەر مەندىن: ....» رەزىللەرنىڭ تۇرغان چېدىرلىرى نەدىدۇر؟« دەپ سوراۋاتىسىلەر« ـ ئايۇپ مۇشۇ يەردە يەنە: سىلەرنىڭ بۇ سۈئاللىرىڭلار مېنى دارتىپ كۆزىستىدىغانلىقىنى بىلىمەن، دەۋاتىدۇ.

□ 21:29 »سىلەر يولۇچىلاردىن شۇنى سوريمىدىڭلارمۇ؟« ـ زوفار: »ئېپلاسلارنىڭ خۇشاللىقى بىردەملىكتۇر«، شۇنداقلا بۇ ئىش »يەر يۈزىدە ئادەمشاتىمىز ئايىرىدە بولغاندىن بېرى« ھەممە ئادەمگە ئايان ـ دېگەن. بىراق ئايۇپ يىراق يۇرتلارغا بېرىپ كەلگەنلەرنىڭ بايانلىرى باشقىچە، دەيدۇ.

■ 21:30 يەنە. 416:

□ 21:34 »سىلەر نېمىشقا ماڭا قۇرۇق گەپ بىلەن تەسەللى بەرمەكچى؟ سىلەر يولۇچىلاردىن شۇنى سوريمىدىڭلارمۇ؟« ـ ئوقۇرمەنلەر بايقىسۇنكى، ئايۇپنىڭ ئۈچ دوستى ئاۋۋال سەل ئېغىر-يېسىقراق سۆز قىلىدۇ، ئاندىن گەپ قىلغانسېرى ئاچچىق ھەم تەلۋىلىك بىلەن سۆزلەيدۇ؛ ئايۇپ بولسا ئاۋۋال ئىنتايىن تەلۋىلەرچە ۋە جىددىيلىقتا سۆز قىلغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ سۆزلىرى بارغانسېرى تەمكىن بولىدۇ.

□ 22:3 ...» يوللىرىڭ ئەيىبسىز بولغان تەقدىردىمۇ، سەن ئۇنىڭغا نېمە غەنىيمەتلەرنى ئېلىپ كېلەلەيسەن؟« ـ 1-باب، 8-ئايەتتە، خۇدانىڭ ئايۇپتىن ئالغان رازىلىقى، خۇرسەنلىكى ناھايىتى روشەن بايان قىلىنىدۇ. يەنە كېلىپ، تەۋراتنىڭ »يارىتىلىش« دېگەن قىسمىدا بىز خۇدانىڭ ئىنسانلارنىڭ گۈناھلىرى تۈپەيلىدىن بولغان ئىنتايىن ئازابلىنىدىغانلىقى توغرىسىدا خەۋەردار بولىمىز. شۇڭا ئېلىفازنىڭ 2-ئايەت ۋە 3-ئايەتتىكى بۇ سۆزلىرىنىڭ تولىمۇ خاتا ئىكەنلىكىنى بىلىشىمىز لازىم.

سەن يالاڭتۇشلەرنى كىيم-كېچەكلىردىن مەھرۇم قىلىۋەتكەنسەن.■
7 ھالسىزلانغانلارغا سۇ بەرمىدىڭ،
ئاچ قالغانلارغا ئاشنىمۇ ئاياپ بەرمىدىڭ،
8 گەرچە سەن يەر-زېمىنلىك بولغان قولى ئۆزۈن ئادەم بولساڭمۇ،
يەر-زېمىن تۇتۇپ ھۆرمەتلىنىپ كەلگەن ئادەم بولساڭمۇ،
9 سەن تۇل خوتۇنلارنىمۇ قۇرۇق قول ياندۇرغانسەن،
يېتىم-يېسىرلارنىڭ قولىنىمۇ يانجىتىۋەتكەنسەن.□
10 مانا شۇ سەۋەبتىن ئەتراپىڭدا تۇزاقلار ياتىدۇ،
ئۆشتۈمتۈت پەيدا بولغان ۋەھىمىمۇ سېنى باسىدۇ.
11 شۇ سەۋەبتىنمۇ سېنى قاراڭغۇلۇق بېسىپ كۆرەلمەس قىلدى،
بىر كەلكۈن كېلىپ سېنى غەرق قىلدى.
12 تەڭرى ئەرشئالانىڭ چوققىسىدا تۇرىدۇ ئەمەسمۇ؟
ئەڭ ئېگىز يۇلتۇزلارنىڭ نەقەدەر ئالىي ئىكەنلىكىگە قاراپ باق!
13 بىراق سەن: »تەڭرى نېمىنى بىلىدۇ؟
ئۇ راست شۇنچە زۇلمەت قاراڭغۇلۇقتا بىرنېمىنى پەرق ئېتەلەمدۇ؟«! دەۋاتىسەن.
14 يەنە: »قويۇق بۇلۇتلار ئۇنى توسۇۋالىدۇ،
شۇڭا ئۇ پەلەك ئۈستىدە ئايلىنىپ ماڭىغىنىدا بىزنى كۆرمەيدۇ«! ـ دەيسەن.
15 يامان ئادەملەر ماڭغان كونا يولنى سەنمۇ تۇتىۋېرەمسەن؟
16 ئۇلار ۋاقتى توشماي تۇرۇپلا ئېلىپ كېتىلگەن،
ئۇلارنىڭ ئۇللىرى كەلكۈن تەرىپىدىن ئېقىتىلىپ كېتىلگەن.□
17 ئۇلار تەڭرىگە: »بىزدىن نېرى بول«!
ھەممىگە قادىر بىزنى نېمە قىلالىسۇن؟« ـ دەيتتى.■
18 بىراق ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىنى ئېسىل نەرسىلەر بىلەن تولدۇرغان دەل ئۇنىڭ ئۆزىدۇر،
مەن بولسام يامانلارنىڭ نەسىھىتىدىن يىراقلاشقانمەن!□ ■
19 ھەققانىيلار ئۇلارنىڭ بەربات بولغانلىقىنى كۆرۈپ شادلىنىدۇ؛
بىگۇناھلار ئۇلارنى مازاق قىلىپ: ـ■
20 »بىزگە قارشى چىققۇچىلار شۇبھىسىز ۋەيران بولىدۇ،
ئوت ئۇلارنىڭ بايلىقلىرىنى يۇتۇۋەتمەمدۇ؟« ـ دەيدۇ.
21 شۇڭا خۇداغا بويسۇنۇپ ئۇنى تونۇساڭ،
شۇ چاغدىلا سەن ئامان بولىسەن؛
شۇنىڭ بىلەن ساڭا ئامەت كېلىدۇ.

■ **22:6** مىس. 2622: 27، قان. 624: 13-10،

□ **22:9** »سەن ... يېتىم-يېسىرلارنىڭ قولىنىمۇ يانجىتىۋەتكەنسەن« ـ شۇنى چوڭقۇر چۈشىنىشىمىز كېرەككى، ئېلىفازنىڭ بۇ شىكايەتلىرى پۈتۈنلەي ئاساسسىزدۇر.

□ **22:16** »ئۇلار ۋاقتى توشماي تۇرۇپلا ...، ئۇلارنىڭ ئۇللىرى كەلكۈن تەرىپىدىن ئېقىتىلىپ كېتىلگەن« ـ بۇ يەردە نۇھ پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە توپان ئېقىتىپ كەتكەن رەزىل ئادەملەر كۆرسىتىلگەن بولۇشى مۇمكىن.

■ **22:17** ئايۇپ 1421:

□ **22:18** »ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىنى ئېسىل نەرسىلەر بىلەن تولدۇرغان دەل ئۇنىڭ ئۆزىدۇر« ـ ئېلىفاز مۇشۇ يەردە ئايۇپنىڭ »يامانلار بەزىدە بېيىپ ئاۋاتلىشىدۇ« دېگەن پىكرىنىڭ توغرىلىقىنى ئازراق قوبۇل قىلغاندەك قىلغىنى بىلەن يەنىلا: »يامانلار تېز بەربات بولىدۇ« دەيدۇ. ■ **22:18** ئايۇپ 1621:

■ **22:19** زەب. 42107:

22 تۇنىڭ ئاغزىدىن كەلگەن نەسىھەتنىمۇ قوبۇل قىل،
تۇنىڭ سۆزلىرىنى كۆڭلۈڭگە پۈكۈپ قوي.□
23 سەن ھەممىگە قادىرنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلسەڭ، مۇقەررەركى،
قايتىدىن قۇرۇلۇپ چىقالايسەن؛
ئەگەر سەن قەبىھلىكنى چېدىرلىرىڭدىن يىراقلاشتۇرساڭ،■
24 ئەگەر سەن ئالتۇنۇڭنى توپا-چاڭ ئۈستىگە تاشلىيالىساڭ،
ئوفىردىكى ئالتۇنۇڭنى شىددەتلىك ئېقىنلىرىڭ تاشلىرىغا قوشۇۋەتسەڭ،□
25 تۇنداقتا ھەممىگە قادىرنىڭ تۆزى ساڭا ئالتۇن بولىدۇ.
سېنىڭ ئۈچۈن سەرخىل كۈمۈشىمۇ بولىدۇ.
26 ئۇ چاغدا سەن ھەممىگە قادىردىن سۆيۈنىسەن،
يۈزۈڭنى تەكۈرگە قاراپ كۆتۈرەلەيسەن.
27 سەن ئۇنىڭغا دۇئا قىلساڭ، ئۇ قۇلاق سالىدۇ،
شۇنداقلا سەنمۇ ئىچىڭدىن قەسەملىرىڭگە ئەمەل قىلىسەن.
28 سەن قارار قىلغان ئىش ئەمەلگە ئاشىدۇ،
يوللىرىڭ ئۈستىگە نۇر چۈشىدۇ.
29 ئادەملەر پەس قىلىنغاندا، سەن ئۇلارغا: »ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار«! دەيسەن،
شۇنىڭ بىلەن خۇدا چىرايى سۈنغانلارنى قۇتقۇزىدۇ.■
30 ئۇ ھەتتا گۇناھى بار ئادەمنىمۇ قۇتقۇزىدۇ،
ئۇ قولۇڭدىكى ھالاللىقتىن قۇتقۇزۇلىدۇ. □

23

ئايۇپ جاۋاب بېرىدۇ ـ ئىشەنچ-ئېتىقادىنىڭ گۈمان بىلەن بولغان كۈرەشى

1 ئايۇپ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »بۈگۈنمۇ شىكايىتىم ئاچچىقتۇر؛
تۇنىڭ مېنى باسقان قولى ئاھ-زارلىرىمدىنمۇ ئېغىردۇر!□
3 ئاھ، ئۇنى نەدىن تاپالايدىغانلىقىمنى بىلگەن بولسامىدى،
تۇنداقتا ئۇنىڭ ئولتۇرىدىغان جايىغا بارار ئىدىم!
4 شۇندا مەن ئۇنىڭ ئالدىدا دەۋايىمنى بايان قىلاتتىم،

□ 22:22 » خۇدانىڭ ئاغزىدىن كەلگەن نەسىھەتنىمۇ قوبۇل قىل،...« ـ ئېلىفاز ئۆزىنىڭ بايا دېگەن گەپلىرىنى »خۇدانىڭ ئاغزىدىن كەلگەن نەسىھەت« دەپ قارىسا كېرەك.

■ 22:23 ئايۇپ 8□5: 6

□ 22:24 »ئەگەر سەن ... ئوفىردىكى ئالتۇنۇڭنى شىددەتلىك ئېقىنلىرىڭ تاشلىرىغا قوشۇۋەتسەڭ« ـ ئېلىفاز بەلكىم ئايۇپنى ئالتۇنلارغا ئىنتايىن ئاچ كۆز ئادەم دەپ قارايدۇ. ئۇنىڭ بۇ سۆزلىرىنىڭ نۇرغۇن ئادەملەرگە پايدا يەتكۈزەلەيدىغىنى بىلەن، ئايۇپ ئاچ كۆز ئادەم بولمىغاچقا، ئۇنىڭغا ھېچ يارىدەم بەرمەيدۇ.
بۇ ئايەتتە دېيىلگەن »ئوفىردىكى ئالتۇن« ناھايىتى ئېسىل بىر خىل ئالتۇننى كۆرسىتىدۇ.

■ 22:29 پەند. 2329:

□ 22:30 »ئۇ ھەتتا گۇناھى بار ئادەمنىمۇ قۇتقۇزىدۇ، ئۇ قولۇڭدىكى ھالاللىقتىن قۇتقۇزۇلىدۇ« ـ قىزىق ئىش شۇكى، ئېلىفازنىڭ ئۆزىنى ئاخىرىدا ئايۇپنىڭ دۇئاسى ئارقىلىق قۇتقۇزۇلىدۇ (42-□□□).

□ 23:2 »بۈگۈنمۇ شىكايىتىم ئاچچىقتۇر« ـ بۇ ئايەتتىكى »بۈگۈن« دېگەن سۆز ئايۇپنىڭ دوستلىرى بىلەن بولغان مۇنازىرىلىرىنىڭ بىرىنچىچە كۈن داۋاملاشقانلىقىغا ئىسپات بولىدۇ.
ئېلىفاز 22-باب، 29-ئايەتتە »خۇدا چىرايى سۈنغانلارنى قۇتقۇزىدۇ« دېگەندى. ئايۇپ يەنە بۇ يەردە ئېلىفاز ئېيتقان »شىكايەت)ئەرز(« دېگەن سۆزنى قەستەن ئىشلىتىپ ئۆزىنى »چىرايى سۈنغانلاردىن« ئەمەسلىكىنى كۆرسەتمەكچى بولغان بولۇشى مۇمكىن.

ئاغزىمنى مۇنازىرىلەر بىلەن تولدۇراتتىم،
5 مەن ئۇنىڭ ماڭا بەرمەكچى بولغان جاۋابىنى بىلەلەيتتىم،
ئۇنىڭ ماڭا نېمىنى دېمەكچى بولغانلىقىنى چۈشىنەلەيتتىم.
6 ئۇ ماڭا قارشى تۇرۇپ زور كۈچى بىلەن مېنىڭ بىلەن تالىشامتى؟
ياق! ئۇ چوقۇم ماڭا قۇلاق سالاتتى.
7 ئۇنىڭ ھۇزۇرىدا ھەققانىي بىر ئادەم ئۇنىڭ بىلەن دەۋالىشالايتتى؛
شۇنداق بولسا، مەن ئۆز سوتچىم ئالدىدا مەڭگۈگىچە ئاقلانغان بولاتتىم.
8 ئەپسۇس، مەن ئالغا قاراپ ماڭسامۇ، لېكىن ئۇ ئۇ يەردە يوق؛
كەينىمگە يانسامۇ، ئۇنىڭ سايىسىنىمۇ كۆرەلمەيمەن.□
9 ئۇ سول تەرەپتە ئىش قىلىۋاتقاندا، مەن ئۇنى بايقىيالمايمەن؛
ئۇ ئوڭ تەرەپتە يوشۇرۇنغاندا، مەن ئۇنى كۆرەلمەيمەن؛□
10 بىراق ئۇ مېنىڭ ماڭىدىغان يولۇمنى بىلىپ تۇرىدۇ؛
ئۇ مېنى تاۋلىغاندىن كېيىن، ئالتۇندەك ساپ بولىمەن.□
11 مېنىڭ پۇتلىرىم ئۇنىڭ قەدەملىرىگە چىڭ ئەگەشكەن؛
ئۇنىڭ يولىنى چىڭ تۇتۇپ، ھېچ چەتنىمىدىم.■
12 مەن يەنە ئۇنىڭ لەۋلىرىنىڭ بۇيرۇقىدىن باش تارتمىدىم؛
مەن ئۇنىڭ ئاغزىدىكى سۆزلەرنى ئۆز كۆڭۈلدىكىلىرىمدىن قىممەتلىك بىلىپ قەدىرلەپ كەلدىم.□
13 بىراق ئۇنىڭ بولسا بىرلا مۇددىئاسى باردۇر، كىممۇ ئۇنى يولدىن بۇرۇيالىسۇن؟
ئۇ كۆڭلىدە نېمىنى ئارزۇ قىلغان بولسا، شۇنى قىلىدۇ.■
14 چۈنكى ئۇ ماڭا نېمىنى ئىرادە قىلغان بولسا، شۇنى بەرھەق ۋۇجۇدقا چىقىرىدۇ؛
مانا مۇشۇ خىلدىكى ئىشلار ئۇنىڭدا يەنە نۇرغۇنلىرى باردۇر.
15 شۇڭا مەن ئۇنىڭ ئالدىدا دەككە-دۇككىگە چۈشىمەن؛
بۇلارنى ئويلىساملا، مەن ئۇنىڭدىن قورقۇپ كېتىمەن.□
16 چۈنكى تەڭرى كۆڭلۈمنى ئاجىز قىلغان،
ھەممىگە قادىر مېنى ساراسىمگە سالدى.
17 ھالبۇكى، مەن قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ئۆزۈقتۇرۇلمىدىم،

□ **23:8** »ئەپسۇس، مەن ئالغا قاراپ ماڭسامۇ، لېكىن ئۇ ئۇ يەردە يوق؛ كەينىمگە يانسامۇ، ئۇنىڭ سايىسىنىمۇ كۆرەلمەيمەن« ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »بىراق مەن شەرقتە ماڭسامەن، لېكىن ئۇ ئۇ يەردە يوق؛ غەربكە يانسامۇ، ئۇنىڭ سايىسىنىمۇ كۆرەلمەيمەن.«

□ **23:9** »ئۇ سول تەرەپتە ... ئۇ ئوڭ تەرەپتە يوشۇرۇنغاندا، مەن ئۇنى كۆرەلمەيمەن« ـ ئايۇپ ئۆز ئەھۋالىدىن خۇدانىڭ ياخشىلىقلىرىدىن ھېچقانداق ئىسپات كۆرەلمەيدۇ ۋە خۇدانىڭ ھازىر ئۇنىڭغا نىسبەتەن نېمىنى قىلىۋاتقانلىقىنى ھېچ بىلمەيدۇ.

□ **23:10** »بىراق ئۇ مېنىڭ ماڭىدىغان يولۇمنى بىلىپ تۇرىدۇ« ـ بۇ ئايەتنىڭ بىرنېچە قىسمىنىڭ يەنە بىر خىل تەرجىمىسى: »ئۇ)خۇدا(ئۆزىنىڭ ماڭا بولغان يولىنى بىلىدۇ.«
شۇبھىسىزكى، ئايۇبنىڭ بۇنداق دېگىنى يەنىلا ئۇنىڭ ئېتىقادىنىڭ ئەڭ پارلاق بايانلىرىدىن بىرى ھېسابلىنىدۇ. بىز يەنىلا ئۇنىڭغا قايىل بولماي تۇرالمايمىز.

■ **23:11** ئايۇپ 31:4-8

□ **23:12** »ئۇنىڭ ئاغزىدىكى سۆزلەرنى ئۆز كۆڭۈلدىكىلىرىمدىن قىممەتلىك بىلىپ...« ـ يا كى »ئۇنىڭ ئاغزىدىكى سۆزلەرنى ئۆز نەپسىمدىن قىممەتلىك بىلىپ...«.

■ **23:13** زەب. 9:33؛ 3:115؛ 6:135

□ **23:15** »بۇلارنى ، يەنى 14-ئايەتتىكى »مۇشۇ خىلدىكى ئىشلار«نى ئويلىساملا، مەن ئۇنىڭدىن قورقۇپ كېتىمەن« ـ ئايۇپ ئەمدى نېمىشقا خۇدا ئالدىدا بىئارام بولۇپ، ئۆز ئىشلىرىنى ئويلىسا قورقۇپ كېتىدۇ؟ 14-ئايەتتە ئۇ خۇدا ئۇنىڭ ئۆزىنى بىكىتىلگەن ئىشلار)يەنى ئۇنىڭ ھازىر تارتىۋاتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلەر(توغرىسىدا سۆز قىلغاندىن كېيىن، ئۇ: »ئۇنىڭدا نۇرغۇنلىغان مۇشۇنداق ئىشلار باردۇر« دەيدۇ ـ دېمەك، ئۇ: »مېنىڭ ھازىرغىچە تارتقان ئازابلىرىمدىن يەنە نۇرغۇن »مۇشۇنداق ئىشلار« ئالدىمدا بارمىكىن؟« دەپ ئىنتايىن قىينىلىدۇ.

ۋە ياكى يۈزۈمنى ئورۇالغان زۇلمەت-قاراڭغۇلۇققىمۇ ھېچ سۆزۈت قىلمىدىم. □

24

مىسكىنلىك ۋە جىنايەت

1 ـ نېمىشقا ھەممىگە قادىر سوراق كۆنلىرىنى بېكىتمەيدۇ؟
نېمىشقا ئۇنى تونۇغانلار ئۇنىڭ شۇ كۈنلىرىنى بىكاردىن-بىكار كۈتىدۇ؟
2 مانا، ئادەملەر پاسىل قىلىنغان تاشلارنى يۆتكۈۋېتىدۇ،
ئۇلار زوراۋانلىق بىلەن باشقىلارنىڭ پادىلىرىنى بۇلاپ-تالاپ تۆرلىرى ئوچۇق-ئاشكارا باقىدۇ،□ ■
3 ئۇلار يېتىم-يېسىرلارنىڭ ئېشىكىنى بۇلاپ ھەيدەپ كېتىدۇ،
ئۇلار تۇل خوتۇننىڭ كالىسىنى كېپىللىك ئۈچۈن ئېلىۋالىدۇ.□
4 ئۇلار مىسكىنلەرنى يولدىن نېرى ئىتتىرىۋېتىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن زېمىندىكى ئېزىلگەنلەرنىڭ ھەممىسى مۆكۈشۈۋالىدۇ.■
5 مانا، ئۇلار دەشت-باياۋانلاردىكى ياۋايى ئېشەكلەردەك،
تاڭ سەھەردە ئولجا ئىزدەش »خىزمىتى« گە چىقىدۇ،
جاڭگال ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ بالىلىرى ئۈچۈن يېمەكلىك تەمىنلەيدۇ.□
6 ئۇلار يامانلىقنىڭ كالىلىرى ئۈچۈن دالادا ئوت-چۆپ ئوريدۇ،
ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاشقان-تاشقان ئۈزۈملىرىنى تېرىيدۇ؛□
7 ئۇلار كېچىنى كىيىمسىز يالاڭ ئۆتكۈزىدۇ،
سوغۇقتا بولسا يېپىنغۇدەك كىيىمى يوقتۇر.
8 ئۇلار تاغقا ياغقان يامغۇرلار بىلەن سۈزمە بولۇپ كېتىدۇ،
پاناھسىزلىقىدىن تاشنى قۇچاقلىشىدۇ.
9 ئادەملەر ئاتىسىز بالىلارنى ئەمچەكتىن بۇلاپ كېتىدۇ،
ئۇلار مىسكىنلەردىن بوۋاقلارنى كېپىللىككە ئالىدۇ.□
10 مىسكىنلەر بولسا كىيىمسىز، يېلىڭ ئۆتىدۇ،
باشقىلار ئۈچۈن بۇغداي باغلىرىنى كۆتۈرسىمۇ، يەنىلا ئاچ قالىدۇ؛■
11 ئۇلار باشقىلارنىڭ ئۆيىدە زەيتۇنلارنى چەيلەپ ياغ چىقارغان بولسىمۇ،
ھويلىلىرىدا شاراب كۆچىكىنى چەيلىگەن بولسىمۇ،

□ **23:17 »ھالبۇكى، مەن قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ئۆچىۋەتۈرۈلمىدىم، ۋە ياكى يۈزۈمنى ئورۇالغان زۇلمەت-قاراڭغۇلۇققىمۇ ھېچ سۆزۈت قىلمىدىم«** ـ بۇ ئايەتنىڭ ئەسلى تەكىستىنى چۈشىنىش سەل تەس. يەنە بىر خىل تەرجىمىسى: »چۈنكى مەن قاراڭغۇلۇق چۈشكەندە جاندىن ئۆزۈلمىگىنىم بىلەن، ئۇ مېنىڭ يۈزۈمنى زۇلمەت-قاراڭغۇلۇقتىن قوغداپ قۇتقۇزمىغان.«

□ **24:2 »مانا، ئادەملەر پاسىل قىلىنغان تاشلارنى يۆتكۈۋېتىدۇ«** ـ مۇشۇ باب 12-1-ئايەتتىكى »ئادەملەر« بەلكىم چۈل-بياۋاندا تۇرۇۋاتقان مىسكىن جىنايەتچىلەرنى كۆرسىتىدۇ)بولۇپمۇ 12-5-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.(**»...□□□□□□□□ يۆتكۈۋېتىدۇ«** ـ ياكى »تاشلارنى يۆتكەپ كېتىدۇ.«

■ **24:2** قان. 14:19□ 17:27□ پەند. 28:22□ 23 10:1

□ **24:3 »ئۇلار تۇل خوتۇننىڭ كالىسىنى كېپىللىك ئۈچۈن ئېلىۋالىدۇ«** ـ بۇ كالىسى بەلكىم ھەم سۈت ئۈچۈن ھەم يەر ھەيدەش ئۈچۈنمۇ ئىشلىتىلىدۇ.

■ **24:4** پەند. 28:28

□ **24:5 »ئۇلار دەشت-بياۋانلاردىكى ياۋايى ئېشەكلەردەك،...«** ـ بۇ يامان ئادەملەر شەھەر-يېزىلاردىن ھەيدىۋېتىلگەن بولۇپ، دەشت-بياۋاندا جان بېقىشتىن باشقا ئامالى يوق ئىدى.

□ **24:6 »ئۇلار يامانلىقنىڭ كالىلىرى ئۈچۈن دالادا ئوت-چۆپ ئوريدۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاشقان-تاشقان ئۈزۈملىرىنى تېرىيدۇ«** ـ روشەنكى، يەر ئىگىسى بولغان مۇشۇ رەزىل ئادەم بۇ »چۈپرەندىلەر« گە ئۆز ئاشلىق ھوسۇلىنى ئېلىشتا ياكى ئۈزۈم ھوسۇلىنى ئۈزۈشتە ھېچ ئىشەنمەيدۇ. □ **24:9 »ئۇلار مىسكىنلەردىن بوۋاقلارنى كېپىللىككە ئالىدۇ«** ـ ياكى »ئۇلار مىسكىنلەردىن كېپىللىك ئالىدۇ.« ■ **24:10** لاۋ. 19:13

يەنىلا تۆسسۇزلۇقتا قالىدۇ.■
12 شەھەردىن ئادەملەرنىڭ ئاھ-زارلىرى چىقىپ تۇرىدۇ،
قىلىچ يىگەنلەرنىڭ جانلىرى نالە-پەريات كۆتۈرىدۇ؛
بىراق تەڭرى ھېچكىمنىڭ ئېيىبلىمەيدۇ.□
13 ـ نۇرغا قارشى ئىسيان كۆتۈرىدىغانلارمۇ بار؛
ئۇلار نۇرنىڭ يوللىرىنى بىلمەيدۇ،
ئۇنىڭ تەرىقىلىرىدە تۇرمايدۇ.
14 قاتىل تاڭ نۇرى كېلىشى بىلەن ئورنىدىن تۇرۇپ،
كەمبەغەللەر ۋە مىسكىنلەرنى ئۆلتۈرىدۇ؛
كېچىدە ئۇ ئوغرىدەك يۈرىدۇ.□ ■
15 زىناخورمۇ »مېنى ھېچ كۆز كۆرمەيدۇ« دەپ زاۋال ۋاقتىنى كۈتىدۇ،
باشقىلار مېنى تونۇمىسۇن دەپ ئايالىنىڭ چۈمبىلىنى يۈزىگە تارتىۋالىدۇ.■
16 قاراڭغۇلۇقتا ئوغرىلار ئۆينىڭ تاملىرىنى كولاپ تېشىدۇ؛
كۈندۈزدە ئۇلار ئۆزلىرىنى ئۆز ئۆيىگە قاماپ قويىدۇ؛
ئۇلار نۇرنى تونۇمايدۇ.■
17 ئۇلار ئۈچۈن تاڭ سەھەر ئۆلۈم سايىسىدەك تۇيۇلىدۇ؛
ئۇلار قاپ-قاراڭغۇلۇقنىڭ ۋەھىملىرىنى دوست تۇتىدۇ.□
18 ئۇلار سۇلارنىڭ يۈزىدىكى كۆپۈكلەردەك يوقاپ كەتسۇن!
ئۇلارنىڭ يەر-زېمىندىكى نېسىۋىسى لەنەت قىلىنغانكى،
شۇڭا ئۇلاردىن ھېچكىم ئۈزۈمزارلىققا يەنە ماڭمىسۇن!□
19 قۇرغاقچىلىق ھەم تومۇز ئىسسىق قار سۈلىرىنىمۇ يەپ تۈگىتىدۇ؛
تەھتىسارامۇ ئوخشاشلا گۇناھ قىلغانلارنى يەپ تۈگەتسۇن!
20 ئۇنى، تۇغقان ئانىسىمۇ ئۇنتۇسۇن!
قۇرت شۇلگەيلىرىنى ئېقىتىپ ئۇنى يېسۇن!
ئەسكە ھېچ ئېلىنمىسۇن!
شۇنىڭ بىلەن ھەققانىيسىزلىق دەرەختەك كېسىلسۇن!□
21 ئۇ بالىسى يوق تۇغماسلاردىن ئولجا ئالىدۇ،
ئۇ تۇل خوتۇنلارغىمۇ ھېچ شەپقەت كۆرسەتمەيدۇ.

■ **24:11** قان. 4:25□ ياق. 45:

□ **24:12 ...» بىراق تەڭرى ھېچكىمنىڭ ئېيىبلىمەيدۇ«** ـ كېيىن ئايۇپ بۇ سۆزىدىن ھەم مۇشۇنىڭغا ئوخشاش باشقا سۆزلىرىدىن توۋا قىلىپ: »نەسىھەتنى تۇتۇرۇقسىز سۆزلەر بىلەن خىرەلەشتۈرگەن كىم؟« دەپ سۆزىدىن يانىدۇ (42-□□□). بىراق بۇ بابتىكى 12-1-ئايەتلەردىن روشەن چۈشىنىمىزكى، ئۇ مۇنداق كىشىلەرنىڭ، ھەتتا ئۇنىڭدىن يىراق تۇرغان ئېزىلگۈچىلەرنىڭ ئەھۋالىغا ئىچىنى ئاغرىتىپ كۆڭۈل بۆلەتتى.

□ **24:14 »قاتىل تاڭ نۇرى كېلىشى بىلەن ئورنىدىن تۇرۇپ، كەمبەغەللەر ۋە مىسكىنلەرنى ئۆلتۈرىدۇ«** ـ بەلكىم تاڭ سەھەردىكى غۇژالىقتىن ھەم كىشىنىڭ بىخەستەلىكىدىن پايدىلىنىپ يوشۇرۇن زەربە قىلىپ بۇلاپ-تالايدۇ.

■ **24:14** زەب. 10□8: 9

■ **24:15** زەب. 10:11-10□ پەند. 7□9: 8

■ **24:16** ئايۇپ 38:15□ يۇھ. 3□20:

□ **24:17 »ئۇلار ئۈچۈن تاڭ سەھەر ئۆلۈم سايىسىدەك تۇيۇلىدۇ«** ـ ياكى »تاڭ سەھەر ئۇلار ئۈچۈن قاپ-قاراڭغۇلۇق بولىدۇ.«

□ **24:18 »ئۇلار سۇلارنىڭ يۈزىدىكى كۆپۈكلەردەك يوقاپ كەتسۇن«!** ـ 20-18-ئايەتلەردىكى پېئىللارنى يۈيۇق شەكلىدە ياكى كەلگۈسى زامان شەكلىدە تەرجىمە قىلىشقا بولىدۇ. شۇڭا 20-18-ئايەتلەرنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار سۇلارنىڭ يۈزىدىكى كۆپۈكلەردەك يوقاپ كېتىدۇ؛ ئۇلارنىڭ يەر-زېمىندىكى نېسىۋىسى لەنەت قىلىنغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇلاردىن ھېچكىم ئۈزۈمزارلىققا يەنە ماڭمايدۇ... قاتارلىق« بولىدۇ. بىراق بىز تەرجىممىزنى ئالدى- كەيىندىكى ئايەتلەرگە ماسلاشتۇرۇپ ئالدۇق.□ **24:20 »قۇرت شۇلگەيلىرىنى ئېقىتىپ ئۇنى يېسۇن«!** ـ ياكى: »قۇرت ئۇنىڭ جورىسى بولسۇن.«!

22 براق خۇدا تۆز قۇدرىتى بىلەن مۇنداق كۈچ-ھوقۇق بارلارنىڭ كۈنىنى تۇزارتىدۇ، تۇلار ھەتتا ھاياتىدىن
ئۈمىدسىزلەنسىمۇ قايتىدىن ئورنىدىن تۇرىدۇ.□
23 خۇدا يەنىلا تۇلارنى ئامانلىقتا مۇقىملاشتۇرىدۇ،
شۇنگا تۇلار خاتىرجەم بولىدۇ؛
تۇ تۇلارنىڭ يوللىرىنى كۆزدە تۇتقان ئەمەسمۇ؟□
24 تۇلارنىڭ مەرتىۋىسى بىردەملىك تۆستۇرۇلىدۇ،
ئاندىن تۇلار يوق بولىدۇ؛
تۇلار ئوكۇدا قالدۇرۇلىدۇ، ئاندىن باشقا ئادەملەرگە ئوخشاشلا يىغىپ ئېلىپ كېتىلىدۇ؛
تۇلار پەقەتلا پىشقان سەرخىل بۇغداي باشاقلىرىدەك كېسىلىپ كېتىدۇ.□
25 بۇ ئىشلار مۇنداق بولمىسا، قېنى كىم مېنى يالغانچى دەپ ئىسپاتلىيالايدۇ.
مېنىڭ گەپلىرىمنى كىم قۇرۇق گەپ دېيەلەيدۇ؟.«

25

بىلداد يەنە سۆزلەيدۇ ـ خۇدانىڭ تۇلۇغلۇق
1 شۇخالىق بىلداد جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »تۇنىكۈدا ھۆكۈمرانلىق ھەم ھەيۋەت باردۇر؛
تۇ ئاسمانلارنىڭ قەرىدىكى ئىشلارنىمۇ تەرتىپكە سالىدۇ.□
3 تۇنىڭ قوشۇنلىرىنى ساناپ تۈگەتكىلى بولامدۇ؟
تۇنىڭ نۇرى كىمنىڭ تۇستىگە چۈشمەي قالار؟
4 ئەمدى ئىنسان بالىسى قانداقمۇ تەڭرىنىڭ ئالدىدا ھەققانىي بولالىسۇن؟
ئايال زاتىدىن تۇغۇلغانلار قانداقمۇ پاك بولالىسۇن؟■
5 مانا، تۇنىڭ نەزىرىدە ھەتتا ئايمۇ يورۇق بولمىغان يەردە،
يۇلتۇزلارمۇ پاك بولمىغان يەردە،■
6 قۇرت بولغان ئىنسان،
سازاڭ بولغان ئادەم بالىسى تۇنىڭ ئالدىدا قانداق بولار؟.« □ ■

□ 24:22 «...□□□□ ھەتتا ھاياتىدىن ئۈمىدسىزلەنسىمۇ قايتىدىن ئورنىدىن تۇرىدۇ» ـ بۇ ئايەتتىكى ئەسلى تېكىستنى چۈشىنىش سەل تەس. باشقا خىل تەرجىمىلىرى تۈچرىشى مۇمكىن.

□ 24:23 »تۇ تۇلارنىڭ يوللىرىنى كۆزدە تۇتقان ئەمەسمۇ؟« ـ ئايۇپ مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ يامانلارنىڭ يوللىرىنى كۆزدە تۇتقىنى بىلەن تۇلارنى ئالاھىدە جازالىمايدىغانلىقىنى، يەنىكى تۇلارنى ئادەتتىكىدەك تۇلۇم كۈنىگە ساقلايدىغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى بولۇشى مۇمكىن.

□ 24:24 »تۇلار ، يەنى يامانلار پەقەتلا پىشقان سەرخىل بۇغداي باشاقلىرىدەك كېسىلىپ كېتىدۇ« ـ ئايۇپ يەنىلا، يامانلارنىڭ ھېچ جازالانماي ھاياتىنىڭ پەيزىنى سۈرۈپ ئاندىن پىشقان سەرخىل بۇغدايدەك ھېچ ئازابلانماي بۇ دۇنيادىن كېتىدىغانلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك.

□ 25:2 »تۇ ئاسمانلارنىڭ قەرىدىكى ئىشلارنىمۇ تەرتىپكە سالىدۇ« ـ بىلدادنىڭ بۇ سۆزلىرى بەلكىم شەيتاننىڭ ئەسلىدە خۇداغا قارشىلىق قىلىپ ئەرشتە ئىسيان كۆتۈرگەنلىكىنى، ئاندىن خۇدانىڭ شەيتانى ئەرشتىن ھەيدىۋېتىپ، ئەرشتىكى ئىشلارنى قايتىدىن تەرتىپكە كەلتۈرگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

■ 25:4 ئايۇپ 4□17: ،18 19؛ 15□14: ،15 16

■ 25:5 ئايۇپ 1515:

□ 25:6 »سازاڭ بولغان ئادەم بالىسى تۇنىڭ ئالدىدا قانداق بولار؟« ـ دوستلىرىنىڭ ئايۇپقا كەلگەن جاۋابى بىلدادنىڭ بۇ سۆزلىرىدۇر. تۇنىڭ بايانى بەك قىسقا بولۇپ، »يامانلارنىڭ ئاقىۋىتى« توغرىسىدا گەپ قىلمايدۇ، پەقەتلا خۇدانىڭ تۇلۇغلۇقىنى سۈزلەيدۇ. قارىغاندا تۇلار يەنىلا ئايۇپنىڭ رېئاللىققا يۈزلىنىدىغان سۈزلىرىگە جاۋاب تاپالمايدۇ. ■ 25:6 ئايۇپ 19:4□ زەب. 622:

26

ئايۇپنىڭ ئاخىرقى سۆزلىرى ـ بىلدادنى ئەيىبلەش

1 ئايۇپ بىلدادقا جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »ماغدۇرسىز كىشىگە قالتىس ياردەملەرنى بېرىۋەتتىڭ!
بىلەكلىرى كۈچسىز ئادەمنى كارامەت قۇتقۇزۇۋەتتىڭ!
3 ئەقلى يوق كىشىگە قالتىس نەسىھەتلەرنى قىلىۋەتتىڭ!
ۋە ئۇنىڭغا ئالامەت بىلىملەرنى نامايان قىلىۋەتتىڭ!
4 سەن زادى كىمنىڭ مەدىتى بىلەن بۇ سۆزلەرنى قىلدىڭ؟
سەندىن چىقىۋاتقىنى كىمنىڭ روھى؟

خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇق ـ ئايۇپنىڭ بايانى

5 ـ »ئەرۋاھلار، يەنى سۇ ئاستىدىكىلەر،
شۇنداقلا ئۇ يەردە بارلىق تۇرۇۋاتقانلار تولغىنىپ كېتىدۇ،
6 بەرھەق، خۇدانىڭ ئالدىدا تەھتىسارامۇ يېپىنچىسىز كۆرۈنىدۇ،
ھالاكەتنىڭمۇ ياپقۇچى يوقتۇر.■
7 ئۇ يەرنىڭ شىمالىي قۇتۇپىنى ئالەم بوشلۇقىغا سوزغان،
ئۇ يەر شارىنى بوشلۇق ئىچىدە مۇئەللەق قىلغان؛□ ■
8 ئۇ سۇلارنى قويۇق بۇلۇتلىرى ئىچىگە يىغىدۇ،
بۇلۇت ئۇلارنىڭ ئېغىرلىقى بىلەنمۇ يىرتىلىپ كەتمەيدۇ.
9 ئۇ ئاينىڭ يۈزىنى ياپىدۇ،
ئۇ بۇلۇتلىرى بىلەن ئۇنى توسىدۇ.□ ■
10 ئۇ سۇلارنىڭ ئۈستىگە چەمبەر سىزىپ قويغان،
بۇنىڭ بىلەن ئۇ يورۇقلۇق ھەم قاراڭغۇلۇقنىڭ چېگراسىنى بېكىتكەن.□ ■
11 ئاسمانلارنىڭ تۈۋرۈكلىرى تەۋرەپ كېتىدۇ،
ئۇنىڭ ئەيىبىنى ئاڭلاپلا ئالاقزادە بولۇپ كېتىدۇ.
12 ئۇ دېڭىزنى قۇدرىتى بىلەن تىنچلاندۇرىدۇ،
ئۇز ھېكمىتى بىلەن راھابنى پارە-پارە قىلىپ يانچۇۋېتىدۇ.□ ■

■ **26:6** زەب. 139□8: 11، 12؛ پەند. 15:11□ ئىبر. 134:

□ **26:7** **»ئۇ يەرنىڭ شىمالىي قۇتۇپىنى ئالەم بوشلۇقىغا سوزغان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: ـ »ئۇ شىمالىي تەرەپلەر ئالەم بوشلۇقىدا سوزغان.« بۇ ئىبارىنىڭ يەرنىڭ شىمالىنى ئەمەس، بەلكى ئاسمانىنىڭ شىمالىدىكى تەرەپلەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىنچىلىكىمۇ بار. **»يەر شارى«** ـ ئەينى تېكىستتە »يەر.« بىراق خېلى روشەنكى، ئايۇپ يەر-زېمىننىڭ مۇتلەق ئايرىم تۇرىدىغان بىر جىسىم ئىكەنلىكىدىن تولۇق خەۋەردار ئىدى.

■ **26:7** زەب. 2104:

□ **26:9** **»ئۇ ئاينىڭ يۈزىنى ياپىدۇ«** ـ ياكى »ئۇ تەختى بولغان ئەرشنىڭ يۈزىنى ياپىدۇ.«

■ **26:9** ئايۇپ 8:9□ زەب. 104□2: 3

□ **26:10** **»بۇنىڭ بىلەن ئۇ يورۇقلۇق ھەم قاراڭغۇلۇقنىڭ چېگراسىنى بېكىتكەن«** ـ ئىلىم-پەن جەھەتتىنمۇ، بۇ سۆزلەرنىڭ توپ-توغرا ئىكەنلىكى ئىسپاتلانغان.

■ **26:10** يار. 9:1□ ئايۇپ 38:8□ زەب. 33:7□ 104:9-5□ پەند. 8:29□ يەر. 225:

□ **26:12** **»ئۇ دېڭىزنى قۇدرىتى بىلەن تىنچلاندۇرىدۇ«** ـ »تىنچلاندۇرىدۇ« دېگەننىڭ ئىككى خىل تەرجىمىسى بار: ـ »تىنچلاندۇرىدۇ« ياكى »دولقۇنلىتىدۇ.« بىراق »دولقۇنلىتىدۇ« بولسا كېيىنكى ئايەت بىلەن ماسلاشمايدۇ. **»راھاب«** ـ »راھاب«نىڭ ئۆچ خىل مەنىسى بار. 9-باب، 13-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. مۇشۇ يەردە، شۇبھىسىزكى، دېڭىزدىكى ئاشۇ زور، قورقۇنچلۇق ھايۋانىنى كۆرسىتىدۇ، ھەم شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇ شەيتاننىڭ بىر كۆرۈنۈشىدۇر. بۇ ئايەت بەلكىم شەيتاننىڭ دەسلەپتە خۇداغا قارشىلىق قىلىپ ئىسيان كۆتۈرگەنلىكىنى، ئاندىن خۇدانىڭ ئۇنى ئەرشتىن ھەيدەپ دېڭىزغا تاشلىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا ئەڭ ئاخىردا ئۇنى بىتچەت قىلىۋېتىدىغانلىقىدىن بېشارەت قىلىدۇ. 13-ئايەتنى ھەم ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.

■ **26:12** يەش. 1551:

13 ئۇنىڭ روھى بىلەن ئاسمانلار بېزەلگەن،
ئۇنىڭ قولى تېز قاچقان ئەجدىھانى سانجىدۇ. □ ■
14 مانا، بۇ ئىشلار پەقەت ئۇنىڭ قىلغانلىرىنىڭ كىچىككىنە بىر قىسمىدۇر، خالاس؛
ئۇنىڭ سۆز- كالامىدىن ئاكۆلۈۋاتقىنىمىز ناھايىتى پەس بىر شۇۋرلاش، خالاس!
ئۇنىڭ پۈتكۈل زور قۇدرىتىنىڭ گۈلدۈرىمامىسنى بولسا كىممۇ چۈشىنەلىسۇن؟.«! □

27

ئايۇپنىڭ قايىتىدىن ئۆز ھەق-سەممىيلىكىنى بايان قىلىشى

1 ئايۇپ بايانىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى: ـ
2 »مېنىڭ ھەققىمنى تارتىۋالغان تەڭرىنىڭ ھاياتى بىلەن،
جېنىمنى ئاغرىتقان ھەممىگە قادىرنىڭ ھەققى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى،□
3 تېنىمدە نەپەس بولسىلا،
تەڭرىنىڭ بەرگەن روھى دىمىغىمدا تۇرسىلا،
4 لەۋلىرىمدىن ھەققانىيسىز سۆزلەر چىقمايدۇ،
تىلىم ئالدامچىلىق بىلەن ھېچ شۇۋرلىمايدۇ!□
5 سىلەرنىڭكىنى توغرا دېيىش مەندىن يىراق تۇرسۇن!
جېنىم چىققانغا قەدەر دۇرۇسلۇقۇمنى ئۆزۈمدىن ئايرىمايمەن!
6 ئادىللىقىمنى چىڭ تۇتۇۋېرىمەن، ئۇنى قويۇپ بەرمەيمەن،
ۋىجدانىم ياشىغان ھېچبىر كۈنۈمدە مېنى ئەيىبلىمىسۇن!□
7 مېنىڭ دۈشمىنىم رەزىللەرگە ئوخشاش بولسۇن،

□ **26:13 »تېز قاچقان«** ـ ياكى »يورغىلىما.« **»تېز قاچقان ئەجدىھا«** ـ بەلكىم يۇقىرىقى »لېۋىئاتان«نى (9-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ) ياكى شەيتاننىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر ئىككىنچى مەنىسى توغرا بولسا، بۇ تەۋراتتىكى »يارىتىلىش« 3-بابتىكى بېشارەت بىلەن ئوخشايدۇ. دېمەك، ئاخىرىدا خۇدا ئۆز مەسىھى ئارقىلىق شەيتانى پۈتۈنلەي مەغلۇب قىلىدۇ.
■ **26:13** زەب. 633:
□ **26:14 »بۇ ئىشلار پەقەت ئۇنىڭ قىلغانلىرىنىڭ كىچىككىنە بىر قىسمىدۇر، خالاس«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇ ئىشلار پەقەت ئۇنىڭ يوللىرىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى بۇرجىكى، خالاس.« **»ئۇنىڭ پۈتكۈل زور قۇدرىتىنىڭ گۈلدۈرىمامىسنى بولسا كىممۇ چۈشىنەلىسۇن؟«!** ـ ئايۇپنىڭ بۇ ئۆچ دوستى خۇدا ھەممىدىن ئۈلۈغ ۋە ئالىي بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا يېقىنلاشىش مۇمكىن ئەمەس، دەپ قارايدۇ. بىراق ئايۇپ ئۆچۈن) گۈمانلىق نۇقتىنىزەردىن ئەمەس، ئېتىقادىنىڭ نۇقتىنىزىردىن سۆزلىگەن ۋاقىتلاردا(خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقى ئۇنىڭ ئىنسانىي پاكلاپ ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرۇش ئىمكانىيىتىنى يارىتىپ بېرىدۇ. شۇڭا ئۇ خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىدىن شادلىنىدۇ.
□ **27:2 »مېنىڭ ھەققىمنى تارتىۋالغان تەڭرىنىڭ ھاياتى بىلەن...«** ـ ئايۇپنىڭ مۇشۇ يەردە »(خۇدا(مېنىڭ ھەققىمنى تارتىۋالغان« دېگىنى بەلكىم خۇدانىڭ ھېچ سەۋەبىنى كۆرسەتمەي ئۇنى جازالاپ، ئۇنىڭدىن »ئاداەلەتكە بولغان ھەققى«نى ياكى ئۇنىڭ بۇ ئىشلار توغرۇلۇق »دەۋالىشىش« پۇرسىتىنى »تارتىۋالغان«لىقىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **27:4 »مېنىڭ ھەققىمنى تارتىۋالغان تەڭرىنىڭ ھاياتى بىلەن، جېنىمنى ئاغرىتقان ھەممىگە قادىرنىڭ ھەققى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ... لەۋلىرىم... تىلىم ئالدامچىلىق بىلەن ھېچ شۇۋرلىمايدۇ«!** ـ بۇ قەسەم (4-2-□□□□□) بەلكىم پۈتكۈل مۇقەددەس كىتاب ئىچىدە ئەڭ ئاجايىب، ئەڭ غەلىتە قەسەم ھېسابلىنىشى مۇمكىن. ئۇ خۇدا ھەققىمنى تارتىۋالغان ھەم جېنىمنى ئاغرىتقان دېگىنى بىلەن، يەنىلا خۇدانىڭ ھەققىدە قەسەم ئىچىدۇ. كۆرۈنۈشتە چوڭ زىددىيەت باردەك قىلسىمۇ، بىراق ئۇنىڭ ھەربىر سۆزىنىڭ تېگىدە ئۇنىڭ چوڭقۇر ئېتىقادى ئىپادىلىنىپ تۇرىدۇ.
□ **27:6 ...» ۋىجدانىم ياشىغان ھېچبىر كۈنۈمدە مېنى ئەيىبلىمىسۇن!«!** ـ -5 ھەم 6-ئايەتتىكى بايانلارنىڭ ئىككى مەنىسى بار: ـ بىرىنچىدىن، مەيلى يامانلارنىڭ يوللىرى ئاۋاتلاشقان بولسىمۇ، ئايۇپ دۇرۇس، دىيانەتلىك بولۇشقا ئىنتىلىشىنى ھەرگىز تاشلىمايدۇ، ئىككىنچىدىن، ئۇنىڭ قارىشىچە »ھەممە گۇناھىنى خۇداغا ئېتىراپ قىلىپ توۋا قىلىش بىلەن ئۆز ۋىجدانىمغا خىلاپلىق ھېچ ئىش قالمىدى؛ ئەگەر شۇنداق قىلىشقان بولسام، يالغان ئېيتاتتىم« دېگەن ئىدىيىسىنى ئىپادىلەيدۇ.

ماڭا قارشى چىققانلار ھەققانىيسىز دەپ قارالسۇن.□
8 چۈنكى تەڭرى ئىپلاس ئادەمنى ئۈزۈپ تاشلىغاندا،
ئۇنىڭ جېنىنى ئالغاندا،
ئۇنىڭ يەنە نېمە ئۈمىدى قالار؟■
9 بالا-يىتىپەت ئۇنى ئېسىپ چۈشكەندە،
تەڭرى ئۇنىڭ نالە-پەريادىنى ئاڭلامدۇ؟■
10 ئۇ ھەممىگە قادىردىن سۆيۈنەمدۇ؟
ئۇ ھەردائىم تەڭرىگە ئىلتىجا قىلالامدۇ؟□
11 مەن تەڭرىنىڭ قولىنىڭ قىلغانلىرى توغرىسىدا سىلەرگە مەلۇمات بېرەي؛
ھەممىگە قادىردا نېمە بارلىقىنى يوشۇرۇپ يۈرمەيمەن.
12 مانا سىلەر ئاللىبۇرۇن بۇلارنى كۆرۈپ چىقتىڭلار؛
سىلەر نېمىشقا ئاشۇنداق پۈتۈنلەي قۇرۇق خىياللىق بولۇپ قالدىڭلار؟
13 رەزىل ئادەملەرنىڭ تەڭرى بېكىتكەن ئاقىۋىتى شۇنداقكى،
زوراۋانلارنىڭ ھەممىگە قادىردىن ئالدىغان نېسىۋىسى شۇنداقكى: ـ ■
14 ئۇنىڭ بالىلىرى كۆپەيسە، قىلىچلىنىش ئۈچۈنلا كۆپەيىدۇ؛
ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىنىڭ نېنى يېتىشمەيدۇ.□ ■
15 ئۇنىڭ ئۈزىدىن كېيىن قالغان ئادەملىرى ئۆلۈم بىلەن بۇۋاستە دەپنە قىلىنىدۇ،

□ 27:7 **»ماڭا قارشى چىققانلار ھەققانىيسىز دەپ قارالسۇن«** ـ ئايۇپ »مېنى ھەققانىيسىز دېگۈچىلەر)خۇدا ئادىل بولسا(ئۆزلىرى ھەققانىيسىز دەپ قارىلىشى كېرەك« دەپ تىلەيدۇ. كونا قانۇنلارغا ئاساسەن، بىرسى باشقا بىراۋغا يالغاندىن جىنايەت چاپلىسا، يالغانلىقى ئىسپاتلىنىشى بىلەن ئۇ دەل شۇ جىنايەتكە تېگىشلىك جازا بىلەن جازالىنىشى كېرەك ئىدى. خۇدا ئايۇپنى ھەققانىي دەپ ئىسپاتلىسا، ئۇچ دوستىنىڭ گۇناھى بار دېگەنلىك. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ سۆز ھەم ئۇنىڭ بىر تىلىكى ھەم دوستلىرىغا بولغان سەممىي ئاگاھلاندۇرۇشى بولۇپ قالدۇ.

■ **27:8** مات. 26:16□ لۇقا 2012:

■ **27:9** ئايۇپ 12:35□ زەب. 41:18□ 18:66□ 7:109□ پەند. 28:1□ 9:28□ يەش. 15:1□ 12:16□ يەر. 12:14□ ئەز. 18:8□ مىك. 4:3□ يۇھ. 31:9□ ياق. 34:

□ **27:10 »رەزىل ئادەم** ھەممىگە قادىردىن سۆيۈنەمدۇ؟ ئۇ ھەردائىم تەڭرىگە ئىلتىجا قىلالامدۇ؟« ـ ئايۇپقا نىسبەتەن خۇدانىڭ ئۇنىڭ قېشىدا ھازىر بولغانلىقى، ئۇنىڭ خۇدا بىلەن ئالاقىدە بولۇشى ئۇنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ بەختلىك ئىشتۇر. بۇ بايىندا ئۇ يامانلاردا ئۈنداق خۇشاللىقنىڭ يوقلۇقىنى، مۇنداقلارنىڭ خۇداغا ئىلتىجا قىلالمايدىغانلىقىنى بايقىغانلىقىنى ئايان قىلىدۇ. دىققەت قىلىشىمىزغا ئەرزىيدۇكى، ئايۇپ نۇرغۇن قېتىم خۇداغا ئىلتىجا قىلىپ سۆزلەيدۇ، باشقىلارغا سۆز قىلىشتىن توختاپ ئۆزۈپ خۇداغا بۇۋاستە گەپ قىلىدۇ. بىراق ئۇنىڭ ئۈچ دوستى)ھەم ئاخىرىدا سۆزلىگەن ئېلىخۇ(بىر قېتىممۇ خۇداغا بۇۋاستە سۆزلىمەيدۇ.

■ **27:13** ئايۇپ 2920:

□ **27:14 » رەزىل ئادەمنىڭ** بالىلىرى كۆپەيسە، قىلىچلىنىش ئۈچۈنلا كۆپەيىدۇ؛ ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىنىڭ نېنى يېتىشمەيدۇ« ـ ئايۇپنىڭ يامانلارنىڭ ئاقىۋىتىنى تەسۋىرلىگەن ھەم شۇنداقلا دوستلىرىنىڭ سۆزىگە سەل قوشۇلغاندەك پوزىتسىيىسىنى بىلدۈرگەن بۇ بايانى ئۇنىڭ بايانلىرى ئىچىدە چۈشىنىشكە ئەڭ تەس بولغان بايانلاردۇر. چۈنكى بۇ سۆزلەرنىڭ مەنىسى ئېنىق بولغىنى بىلەن، ئۇنىڭ ئىلگىرىكى دېگەنلىرىگە قارىمۇقارشى بولۇپ چىقىدۇ. ئىلگىرى ئۇ: »يامانلار جازالانماسلىقىنىڭ سەۋەبى نېمە؟ نېمىشقا ئىنچىكە كۆپ رەزىللەر ھېچ جازالانماي مىسكىنلەرنى خالىغانچە ئېزىدۇ؟ بەزىدە يامانلار پېشكەللىككە ئۇچرايدۇ، بىراق گۇناھسىزلارمۇ ئوخشاشلا ئۇچرايدۇ؛ ھېچقانداق تەرتىپنى بايقىغىلى بولمايدۇ« ـ دېگەندەك سۆزلەرنى قىلغانىدى. مانا بۇ بايانلاردا »ئۇنىڭ بالىلىرى كۆپەيسە، قىلىچلىنىش ئۈچۈنلا كۆپەيىدۇ؛ ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىنىڭ نېنى يېتىشمەيدۇ...« دېگەن سۆزلەر ئېيتىلدۇ. بۇ زادىى قانداق گەپ؟ بىز بۇ مەسىلىگە نىسبەتەن شۇنداق قارايمىزكى، ئايۇپنىڭ رېئاللىققا يۈزلىنىشتىكى جۈرئىتى مۇشۇ يەردە ئۆز-ئۆزىگە تەسەللى بېرىش ئۈچۈن سەل ئاجىزلىق قىلغان بولۇشى مۇمكىن. بىز »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بۇ ئىش توغرۇلۇق يەنە ئازراق توختىلىمىز. ■ **27:14** قان. 41:28□ ھوش. 139:

بۇنىڭ بىلەن قالغان تۈل خوتۇنلىرى ماتەم تۇتمايدۇ.□ ■
16 تۇ كۈمۈشلەرنى توپا-چاڭدەك يىغىپ دۆۋىلىسىمۇ،
كىيىم-كېچەكلەرنى لايدەك كۆپ يىغىسىمۇ،
17 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى تەييارلىسىمۇ،
بىراق كىيىملەرنى ھەققانىيلار كىيىدۇ؛
بىگۇناھلارمۇ كۈمۈشلەرنى بۆلۈشىدۇ.■
18 تۇنىڭ ياسىغان ئۆيى پەرۋانىنىڭ غوزىسىدەك،
ئۈزۈمزارنىڭ كۆزەتچىسى ئۆزىگە سالغان كەپىدەك بوش بولىدۇ.
19 تۇ باي بولۇپ يېتىپ دەم ئالغىنى بىلەن،
بىراق ئەڭ ئاخىرقى قېتىم كېلىدۇكى،
كۆزىنى ئاچقاندا، ئەمدى تۇگەشتىم دەيدۇ.■
20 ۋەھىمىلەر كەلكۈندەك بېشىغا كېلىدۇ؛
كەچتە قارا قۇيۇن ئۇنى چاڭگىلىغا ئالىدۇ.□ ■
21 شەرق شامىلى ئۇنى ئۇچۇرۇپ كېتىدۇ؛
شىددەت بىلەن ئۇنى ئورنىدىن ئېلىپ يىراققا ئېتىپ تاشلايدۇ.□
22 بوران ئۇنى ھېچ ئايىماي، بېشىغا ئۇرۇلىدۇ؛
تۇ ئۇنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ھە دەپ ئۇرۇنىدۇ؛
23 بىراق شامال ئۇنىڭغا قاراپ چاۋاك چالىدۇ،
ئۇنى ئورنىدىن »ئۇش-ئۇش« قىلىپ قوغلۇۋېتىدۇ.«□

28

دانالىقنى ئىزدەش

1 ـ »شۇبھىسىزكى، كۈمۈش تېپىلىدىغان كانلار بار،

□ 27:15 »قالغان ئادەملىرى تۇلۇم بىلەن بۇزاستە دەپنە قىلىنىدۇ« ـ »تۇلۇم« مۇشۇ يەردە بەلكىم بىرخىل ئۇبا ياكى بىرخىل ئېغىر كېسەلنى كۆرسىتىدۇ. »بۇزاستە دەپنە قىلىنىدۇ« ـ دېمەك، ھېچقانداق داغدۇغىسىز تېزدىن دەپنە قىلىنىدۇ. بەلكىم يۇقۇملۇق كېسەل ياكى ۋابا بىلەن تۇلگەن بولسا كېرەك. «...□□□□□ تۇل خوتۇنلىرى ماتەم تۇتمايدۇ» ـ بەلكىم بالا-يىتىپەت تۇلارغا يېقىنلىشىشى بىلەن ياكى ئوخشاش سەۋەب بىلەن رەسمىي ماتەم تۇتۇشقا ئۇلگۈرەلمەيدۇ.
بۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، ئايۇپنىڭ پەقەت بىر ئايالى بار ئىدى ھەم »بىر ئەر، بىر خوتۇنلۇق« بولۇشنى قۇۋۋەتلىگەن (29-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئۇنىڭ دېيىشىچە، يامانلار كۆپ خوتۇنلۇق بولۇشى مۇمكىن.
■ 27:15 زەب. 6478:
■ 27:17 پەند. 8:28□ توپ. 262:
■ 27:19 زەب. 2049-16:
□ 27:20 » كەچتە قارا قۇيۇن ئۇنى چاڭگىلىغا ئالىدۇ« ـ ئايۇپنىڭ »قارا قۇيۇن«نى تىلغا ئېلىشى شۇنداق بىر قارا قۇيۇننىڭ يىراقتىن كېلىۋاتقانلىقىنى بۇرىتىدۇ. 38-بابتا بۇ قارا قۇيۇن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشىدۇ.
■ 27:20 ئايۇپ 21:15□ 1118:
□ 27:21 »شەرق شامىلى ئۇنى ئۇچۇرۇپ كېتىدۇ« ـ پەلەستىنده »شەرق شامىلى« ئەۋجىگە چىققان ۋاقىتدا ئىنتايىن قورقۇنچلۇق، ئەشەددىي بولۇپ پۈتۈن دەرەخلەرنىمۇ يۇلۇپ يىراقلارغا تاشلىۋېتەلەيدۇ. □ 27:23 »بىراق شامال ... ئۇنى ئورنىدىن »ئۇش-ئۇش« قىلىپ قوغلۇۋېتىدۇ« ـ »ئۇش-ئۇش قىلىش« مەسخىرە قىلىشنى بىلدۈرىدۇ.

ئالتۇننىڭ تاۋلىنىدىغان تۆز ئورنى باردۇر،□
2 تۆمۈر بولسا يەر ئاستىدىن قېزىۋېلىنىدۇ،
مىس بولسا تاشتىن ئېرىتىلىپ ئېلىنىدۇ.
3 ئىنسانلار يەر ئاستىدىكى قاراڭغۇلۇققا چەك قويىدۇ؛
ئۇ يەر قەرىگىچە چارلاپ يۈرۈپ،
قاراڭغۇلۇققا تەۋە، ئۆلۈمنىڭ سايىسىدە تۇرغان تاشلارنى ئىزدەيدۇ.□
4 ئۇ يەر يۈزىدىكىلەردىن يىراق جايدا تىك بولغان قۇدۇقنى كولايدۇ؛
مانا شۇنداق ئادەم ئاياغ باسمايدىغان، ئۇنتۇلغان يەرلەردە ئۆلار ئارغامچىنى تۇتۇپ بوشلۇقتا پۇلا كۆلاپ يۈرىدۇ،
كىشىلەردىن يىراقتا ئېسىلىپ تۇرىدۇ.
5 ئاشلىق چىقىدىغان يەر،
تەكتى كولانغاندا بولسايالقۇندەك كۆرۈندۇ؛
6 يەردىكى تاشلار ئارىسىدىن كۆك ياقۇتلار چىقىدۇ،
ئۇنىڭدا ئالتۇن رۇدىسىمۇ باردۇر.
7 ئۇ يولنى ھېچقانداق ئالغۇر قۇش بىلمەيدۇ،
ھەتتا سارنىڭ كۆزىمۇ ئۇنىڭغا يەتمىگەن.
8 ھاكاۋۇر يىرتقۇچلارمۇ ئۇ يەرنى ھېچ دەسسەپ باقمىغان،
ئەشەددىي شىرمۇ ئۇ جايدىن ھېچقاچان ئۆتۈپ باقمىغان.
9 ئىنسان بالىسى قولىنى چاقماق تېشىنىڭ ئۈستىگە تەگكۈزىدۇ،
ئۇ تاغلارنى يىلتىزىدىن قومۇرىۋېتىدۇ.
10 تاشلار ئارىسىدىن ئۇ قاناللارنى چاپىدۇ؛
شۇنداق قىلىپ ئۇنىڭ كۆزى ھەرخىل قىممەتلىك نەرسىلەرنى كۆرىدۇ؛□
11 يەر ئاستىدىكى ئېقىنلارنى تېشىپ كەتمىسۇن دەپ ئۆلارنى توسۇۋالىدۇ؛
يوشۇرۇن نەرسىلەرنى ئۇ ئاشكارىلايدۇ.□
12 بىراق دانالىق نەدىن تېپىلار؟
يورۇتۇلۇشنىڭ ماكانى نەدىدۇ؟
13 ئىنسان بالىلىرى ئۇنىڭ قىممەتلىكلىكىنى ھېچ بىلمەس،
ئۇ تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدىن تېپىلماس.
14 يەر تېگى: »مەندە ئەمەس« دەيدۇ،
دېڭىز بولسا: »مەن بىلەمۇ بىللە ئەمەستۇر« دەيدۇ.■

□ **28:1 »ئالتۇننىڭ تاۋلىنىدىغان تۆز ئورنى باردۇر«** ـ ياكى »ئالتۇننىڭ چايقىلىدىغان تۆز ئورنى باردۇر.«
دانالىق تەۋسىيە قىلىنغان 28-بابتىكى بۇ گۈزەل شېئىرنى بەزى ئالىملار ئايۇپنىڭ تۆز سۆزى ئەمەس، بەلكى كىتابنىڭ يازغۇچىسى تېكىستكە قىستۇرۇپ قوشقان بىر شېئىر، دەپ قارايدۇ. بۇنىڭ مەقسىتى، ئوقۇرمەنلەرنىڭ ھەقىقىي دانالىقنى تەھلىل قىلىشغا يارىدەم بولسۇن دېگەن سۈپەتتە شېئىرنى ئوتتۇرىغا قويغان. بىز بۇ پىكىرگە قايىل بولىدۇق. بۇنىڭغا بىر ئىسپات، 29-باب: »ئايۇپ بايانىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى: ـ« دېگەن سۆزلەر بىلەن باشلىنىدۇ، قارىغاندا 23:27-ئايەت بىلەن باغلىق.
باشقا ئالىملار بۇ بايانلار ئايۇپنىڭ تۆز ئاغزىدىن چىققان بايانلاردۇر، «1-□□□□□□□□□□ «شۇبھىسىزكى« ياكى »چۈنكى«) دېگەن باغلىغۇچى بىلەن باشلىنىشى بۇنىڭغا ئىسپات بولىدۇ« دەپ قارايدۇ.
قايسى پىكىر توغرا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بۇ بايتىكى ھەقىقەتلەر شۇبھىسىزكى ئايۇپنىڭ ئېتىقادىنىڭ ھەم مۇيەسسەر بولغان ۋەھىلىرىنىڭ تېگى ھەم ئۆلى بولغانىدى.
كېيىن بىز مەزكۇر كىتابنى چازغۇچىنىڭ كىم ئىكەنلىكى توغرۇلۇق چۈشەنچە بېرىمىز.

□ **28:3 »ئىنسانلار يەر ئاستىدىكى قاراڭغۇلۇققا چەك قويىدۇ«** ـ دېمەك، ئىنسانلار ياقۇتلارنى ئىزدەشتە يەر ئاستىدىكى قاراڭغۇلۇقنى چىراغلار بىلەن يورۇتىدۇ؛ 5-4-ئايەتلەردە ئۆلارنىڭ ئارغامچىلارغا ئېسىلىپ يەر ئاستىغا چۈشۈپ خەتەرگە تەۋەككۈل قىلغانلىقى تەسۋىرلىنىدۇ.

□ **28:10 »ئاشلار ئارىسىدىن ئۇ قاناللارنى چاپىدۇ«** ـ بۇ قاناللار بەلكىم يەر ئاستىدىكى سۇنى تونىلاردىن چىقىرىش ئۈچۈن كولانغان.

□ **28:11 »يەر ئاستىدىكى ئېقىنلارنى تېشىپ كەتمىسۇن دەپ ئۆلارنى توسۇۋالىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ ئېقىنلارنىڭ مەنبەلىرىنى ئىزدەپ تاپىدۇ.«

15 دانالىقنى ساپ ئالتۇن بىلەن سېتىۋالغىلى بولمايدۇ،
كۈمۈشنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىر تارازىدا تارتقىلى بولماس.■
16 ھەتتا ئوفردا چىقىدىغان ئالتۇن، ئاق ھېقىق ياكى كۆك ياقۇت بىلەنمۇ بىر تارازىدا تارتقىلى بولمايدۇ.□
17 ئالتۇن ۋە خرۇستالنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولمايدۇ،
ئېسىل ئالتۇن قاچا-قۇچىلار ئۇنىڭ بىلەن ھېچ ئالماشتۇرۇلماس.
18 ئۇ ئونچە-مارجان، خرۇستالنى ئادەمنىڭ ئېسىدىن چىقىرىدۇ،
دانالىقنى ئېلىش قىزىل ياقۇتلارنى ئېلىشتىن ئەۋزەلدۇر.
19 ئېفىئوپىيەدىكى سېرىق ياقۇت ئۇنىڭغا يەتمەس،
سېرىق ئالتۇنمۇ ئۇنىڭ بىلەن بەسلىشەلمەيدۇ.
20 ئۇنداقتا، دانالىق نەدىن تېپىلىدۇ؟
يورۇتۇلۇشنىڭ ماكانى نەدىدۇ؟■
21 چۈنكى ئۇ بارلىق ھايات ئىگىلىرىنىڭ كۆزىدىن يوشۇرۇلغان،
ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلاردىنمۇ يوشۇرۇن تۇرىدۇ.
22 ھالاكەت ۋە ئۆلۈم پەقەتلا: »ئۇنىڭ شۆھرىتىدىن خەۋەر ئالدۇق« دەيدۇ.■
23 ئۇنىڭ ماكانىغا يولنى چۈشىنىدىغان،
تۇرىدىغان يېرىنى بىلىدىغان پەقەتلا بىر خۇدادۇر.
24 چۈنكى ئۇنىڭ كۆزى يەرنىڭ قەرىگىچە يېتىدۇ،
ئۇ ئاسماننىڭ ئاستىدىكى بارلىق نەرسىلەرنى كۆرىدۇ.
25 ئۇ شامالىلارنىڭ كۈچىنى تارازىغا سالغاندا،
دۇنيانىڭ سۈلىرىنى ئۆلچىگەندە،■
26 يامغۇرلارغا قانۇنىيەت چۈشۈرگىنىدە،
گۈلدۈرمامىنىڭ چاقمىقىغا يولنى بېكىتكىنىدە،
27 ئۇ چاغدا ئۇ دانالىققا قاراپ ئۇنى بايان قىلغان؛
ئۇنى نەمۇنە قىلىپ بەلگىلىگەن؛
شۇنداق، ئۇ ئۇنىڭ باش-ئايىغىغا قاراپ چىقىپ،□
28 ئىنسانلارغا: »مانا، رەببدىن قورقۇش دانالىقتۇر،
يامانلىقتىن يىراقلىشىش يورۇتۇلۇشتۇر« ـ دېگەن.« □ ■

■ **28:15** پەند. 14:3؛ 8:11؛ 19؛ 16:16.
□ **28:16** »**ئوفردا چىقىدىغان ئالتۇن**« ـ ئوفىر دېگەن يەردىكى ئالتۇن ناھايىتى ساپ ئىدى.
■ **28:20** ئايۇپ 1:28.
■ **28:22** ئايۇپ 1:28.
■ **28:25** پەند. 2:9.
□ **28:27** »**ئۇ چاغدا خۇدا** دانالىققا قاراپ ئۇنى بايان قىلغان« ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم خۇدانىڭ دۇنيانىڭ يارىتىلىشى ئارقىلىق دانالىقنى بايان قىلغانلىقىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
□ **28:28** »**مانا، رەببدىن قورقۇش دانالىقتۇر، يامانلىقتىن يىراقلىشىش يورۇتۇلۇشتۇر**« ـ بۇ يابىتكى سۈزلەر ئىنسانلارنىڭ يەر ئاستىدا ئېسىل تاشلارنى ئىزدەشنى تەنقىد قىلغان ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ ئۇ ئىشتا ئىشلەتكەن پاراستىگە ھەم جۇرئىتىگە قايىل بولغان. بىراق مەيلى ئادەمنىڭ قانچە پاراسىتى، قانچە جۇرئىتى بولسۇن، ئۆزىنىڭ بۇ خۇسۇسىيەتلىرىگىلا تايانسا دانالىققا ئېرىشىمەيدۇ؛ پەقەتلا رەب پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىشكە باشلىسىلا، دانالىققا ئېرىشىشكىمۇ باشلايدۇ؛ يامانلىقتىن توۋا قىلىپ يىراقلاشسىلا، يورۇتۇلۇشقا باشلايدۇ. بۇ شۇنىڭىسىزكى، ئايۇپنىڭ ئېتىقادىنىڭ ھەم ئۇ مۇيەسسەر بولغان ۋەھىيلىرىنىڭ تېگى ھەم ئۆلى بولغانىدى.
■ **28:28** زەب. 10:111؛ پەند. 7:1؛ 9:10.

29

ئىلگىرىكى بەختلىك كۈنلەرنى ئەسلەش

1 ئايۇپ بايانىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى: ـ
2 »ئاھ، ئەھۋالىم ئىلگىرىكى ئايلاردىكىدەك بولسىدى،
تەڭرى مەندىن خەۋەر ئالغان كۈنلەردىكىدەك بولسىدى!□
3 ئۇ چاغدا ئۆنۈك چىرىغى بېشىمغا نۇر چاچقان،
ئۆنۈك يورۇقلۇقى بىلەن قاراڭغۇلۇقتىن ئۆتۈپ كەتكەن بولاتتىم!
4 بۇ ئىشلار مەن قىران ۋاقتىمدا،
يەنى تەڭرى چېدىرىمدا ماڭا سىرداش دوست بولغان ۋاقىتتا بولغاندى!□
5 ھەممىگە قادىر مەن بىلەن بىللە بولغان،
مېنىڭ ياش بالىلىرىم ئەتراپىمدا بولغان؛
6 مېنىڭ باسقان قەدەملىرىم سېرىق مايغا چۆمۈلگەن؛
يېنىمدىكى تاش مەن ئۈچۈن زەيتۇن مايى دەرياسى بولۇپ ئاققان؛□
7 شەھەر دەرۋازىسىغا چىققان ۋاقتىمدا،
كەڭ مەيداندا ئورنۇم تەييارلانغاندا،□
8 ياشلار مېنى كۆرۈپلا ئەيمىنىپ ئۆزلىرىنى چەتكە ئالاتتى،
قېرىلار بولسا ئورنىدىن تۇراتتى،
9 شاھزادىلەرمۇ گەپتىن توختاپ،
قولى بىلەن ئاغزىنى ئېتىۋالاتتى.
10 ئاقسۆڭەكلەرمۇ تىنچلىنىپ،
تىلىنى تاكىلىيغا چاپلىۋالاتتى.
11 قۇلاق سۆزۈمنى ئاڭلىسىلا، ماڭا بەخت تىلەيتتى،
كۆز مېنى كۆرسىلا ماڭا ياخشى گۈۋاھلىق بېرەتتى.
12 چۈنكى مەن ماڭا ھىمايە بول دەپ يېلىنغان ئېزىلگۈچىلەرنى،
پاناھسىز قالغان يېتىم-يېسىرلارنىمۇ قۇتقۇزۇپ تۇراتتىم.■
13 ھالاك بولاي دېگەن كىشى ماڭا بەخت تىلەيتتى؛
مەن تۇل خوتۇننىڭ كۆڭلىنى شادلاندۇرۇپ ناخشا ياڭراتقۇزاتتىم.
14 مەن ھەققانىيلىقنى تون قىلىپ كىيىۋالدىم،
ئۇ مېنى ئۆز گەۋدىسى قىلدى.
ئادالەتلىكىم ماڭا يېپىنچا ھەم سەللە بولغان.■
15 مەن كورغا كۆز بولاتتىم،
توكۇرغا پۇت بولاتتىم.

□ 29:2 »ئاھ، ئەھۋالىم ئىلگىرىكى ئايلاردىكىدەك بولسىدى«! ـ بۇ بايانغا قارىغاندا، ئايۇپنى بالا-يىتىۋەت باسقانلىقىغا بىرنەچچە ئاي بولغاندى.

□ 29:4 ...» قىران ۋاقتىمدا، يەنى تەڭرى چېدىرىمدا ماڭا سىرداش دوست بولغان ۋاقىتتا بولغاندى«! ـ ئېنىق تۈرۈپنۈكى، ئايۇپ ئەسلى خۇدا بىلەن يېقىن دوستلۇقتا ئۆتكەنىدى. ھېچقانداق گۈناھىمىز يوقكى، بۇ دوستلۇقنىڭ سېزىمىدىن مەھرۇم بولۇش ئۆزىنىڭغا نىسبەتەن ئەڭ ئازابلىق ئىش بولدى.

□ 29:6 ...» يېنىمدىكى تاش مەن ئۈچۈن زەيتۇن مايى دەرياسى بولۇپ ئاققان« ـ بۇ ئايەتتە كۆرسىتىلگىنى ئايۇپنىڭ ئىلگىرى ئىنتايىن باي ھالىنى تەسۋىرلەيدۇ.

□ 29:7 » كەڭ مەيداندا ئورنۇم تەييارلانغاندا« ـ شەھەرنىڭ)چوڭ(دەرۋازىسى يا كى ئۆنۈك ئالدىدىكى مەيدان بولسا شەھەرنىڭ ئاقساقاللىرى ھەم قازىلىرى يىغىلىدىغان، دەۋالارنى ئاڭلايدىغان جاي ئىدى. ■ 29:12 زەب. 72:14-12□ پەند. 1321: ■ 29:14 يەش. 59:17□ ئەف. 6:17-10□ 1 تېس. 85:

16 يوقسۇللارغا ئاتا بولاتتىم،
ماڭا ناتونۇش كىشىنىڭ دەۋاسىنىمۇ تەكشۈرۈپ چىقاتتىم.□
17 مەن ئادالەتسىزنىڭ ھىڭگايغان چىشلىرىنى چېقىپ تاشلايتتىم،
ئولجىسىنى چىشلىرىدىن ئېلىپ كېتەتتىم.□
18 ھەم: »مېنىڭ كۈنلىرىم قۇمدەك كۆپ بولۇپ،
تۆز ئۆۋامدا راھەت ئىچىدە ئۆلىمەن« دەيتتىم؛
19 ھەم: »يىلتىزىم سۇلارغىچە تارتىلىپ بارىدۇ،
شەبنەم پۈتۈن كېچىچە شېخىمغا چاپلىشىپ ياتىدۇ؛
20 شۆھرىتىم ھەردائىم مەندە يېڭىلىنىپ تۇرىدۇ،
قولۇمدىكى ئوقيايىم ھەردائىم يېڭى بولۇپ تۇرىدۇ« دەيتتىم.□
21 ئادەملەر ماڭا قۇلاق سالاتتى، كۈتۈپ تۇراتتى؛
نەسىھەتلىرىنى ئاڭلاي دەپ سۈكۈت ئىچىدە تۇراتتى.
22 مەن گەپ قىلغاندىن كېيىن ئۇلار قايتا گەپ قىلمايتتى،
سۆزلىرىم ئۇلارنىڭ ئۈستىگە شەبنەم بولۇپ چۈشەتتى.
23 ئۇلار يامغۇرلارنى كۈتكەندەك مېنى كۈتەتتى،
كىشىلەر ۋاقتىدا ياغقان »كېينكى يامغۇر«نى قارشى ئالغاندەك سۆزلىرىمنى ئاغزىنى ئېچىپ ئىچەتتى!□
24 ئۈمىدسىزلەنگىنىدە مەن ئۇلارغا قاراپ كۈلۈمسىرەيتتىم،
يۈزۈمدىكى نۇرنى ئۇلار يەرگە چۈشۈرمەيتتى.□
25 مەن ئۇلارغا يولىنى تاللاپ كۆرسىتىپ بېرەتتىم،
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا كاتتىۋاش بولۇپ ئولتۇراتتىم،
قوشۇنلىرى ئارىسىدا تۇرغان پادىشاھدەك ياشايتتىم،
بىراق بۇنىڭ بىلەن ماتەم تۇتىدىغانلارغا تەسەللى يەتكۈزگۈچىمۇ بولاتتىم.« □

□ **29:16 »ماڭا ناتونۇش كىشىنىڭ دەۋاسىنىمۇ تەكشۈرۈپ چىقاتتىم«** ـ ئايۇپنىڭ بۇ ئادىتى ناھايىتى ئاز ئۇچرايدىغان پەزىلەت بولۇپ، ئايۇپنىڭ ئىنتايىن ئالىيجاناب ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. ئۇنىڭ مانا مۇشۇنداق ئىشلىرى تۆپەيلىدىنمۇ نۇرغۇن دۇشمەنلىرى پەيدا بولغان بولۇشى مۇمكىن.

□ **29:17 »مەن ئادالەتسىزنىڭ ھىڭگايغان چىشلىرىنى چېقىپ تاشلايتتىم، ئولجىسىنى چىشلىرىدىن ئېلىپ كېتەتتىم«** ـ ئايۇپنىڭ پەزىلىتى ھەرگىز خىيالپەرەسلەرنىڭ چىرايلىق نەزەريىلىرى ئەمەس.

□ **29:20 »قولۇمدىكى ئوقيايىم ھەردائىم يېڭى بولۇپ تۇرىدۇ« دەيتتىم«** ـ »ئوقيا« مۇشۇ يەردە بەلكىم ئادىللىق ئۈچۈن كۈرەش قىلىدىغان تۆز باتۇرلىقىنىڭ، جۈرئىتىنىڭ سىمۋولى بولۇشى مۇمكىن.

□ **29:23 »كېينكى يامغۇر«** ـ پەلەستىنىدە 3-ئايدا ياغىدۇ. ئۇ ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنى پىشۇرۇش رولىنى ئوينايدۇ. شۇڭا ھەربىر دېھقان »كېينكى يامغۇر«غا تەشنادۇر، ئۇلار ئۇنى بەك قەدرلەيدۇ.

□ **29:24 »ئۈمىدسىزلەنگىنىدە مەن ئۇلارغا قاراپ كۈلۈمسىرەيتتىم، يۈزۈمدىكى نۇرنى ئۇلار يەرگە چۈشۈرمەيتتى«** ـ ئەسلى تېكىستنى چۈشىنىش سەل تەس. بەلكىم ئۇنىڭ مەنىسى: »مېنىڭ ئۇلارغا ئۈمىد يەتكۈزىدىغان يۈزۈمنىڭ نۇرى مەغلۇپ بولغان ئەمەس« ـ دېمەك، مەن ئۇلارغا بەرگەن ئۈمىد يوققا چىققان ئەمەس، دېمەكچى. باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »مېنىڭ يۈز نۇرۇم ئۇلارغا چېچىلىشى بىلەنلا ئۇلار قايتا ئۈمىدسىزلەنمىدى.« ئىككى خىل تەرجىمىنىڭ مەنىسى بىر-بىرىگە يېقىن. باشقا خىل تەرجىمىلىرىمۇ ئۇچرىشى مۇمكىن.

□ **29:25 »مەن ئۇلارغا يولىنى تاللاپ كۆرسىتىپ بېرەتتىم...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەن ئۇلارغا ھاكىم بولۇشقا تاللانغانىدىم؛ ...». **»ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ... قوشۇنلىرى ئارىسىدا تۇرغان پادىشاھدەك ياشايتتىم، بىراق بۇنىڭ بىلەن ماتەم تۇتىدىغانلارغا تەسەللى يەتكۈزگۈچىمۇ بولاتتىم«** ـ گەرچە ئۇنىڭ مەرتىۋىسى بەك يۇقىرى بولسىمۇ، ئۇ ھېچقاچان ھاكاۋۇرلۇق قىلمىغانىدى، ئەكسىچە پېشكەللىككە ئۇچرىغىچىلارغا تەسەللى ھەم يارىدەملەرنى بېرىپ تۇراتتى.

30

هازىرقى بەختسىز كۈنلەر

1 ـ »بىراق هازىر بولسا، ياشلار مېنى مازاق قىلىدۇ،
ئۇلارنىڭ دادىلىرىنى هەتتا پادامنى باقىدىغان ئىتلار بىلەن بىللە ئىشلەشكە يول قويۇشنىمۇ يامان كۆرەتتىم.
2 ئۇلارنىڭ ماغدۇرى كەتكەندىن كېيىن،
قولىدىكى كۈچ ماگا نېمە پايدا يەتكۈزەلىسۇن؟
3 يوقسۇزلۇق هەم ئاچلىقتىن يىگلەپ كەتكەن،
ئۇلار ئۆزۈندىن بۇيان چۆلدەرەپ كەتكەن دەشت-بىياۋاندا قۇرۇق يەرنى غاجايدۇ.
4 ئۇلار ئەمەن-شىۋاقنى چاتقاللار ئارىسىدىن يۇلىدۇ،
شۇمبۇيىنىڭ يىلتىزلىرىنىمۇ تېرىپ ئۆزلىرىگە نان قىلىدۇ.
5 ئۇلار ئەل-يۇرتلاردىن هەيدىۋېتىلگەن بولىدۇ،
كىشىلەر ئۇلارنى كۆرۈپلا ئوغرىنى كۆرگەندەك ۋارقىراپ تىللايدۇ.
6 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سۇرلۇك جىلغىلاردا قونۇپ،
تاشلار ئارىسىدا، غارلار ئىچىدە ياشاشقا مەجبۇر بولىدۇ.
7 چاتقاللىق ئارىسىدا ئۇلار هاڭراپ كېتىدۇ،
تىكەنلەر ئاستىدا ئۇلار دۇگدىيىپ ئولتۇرىشىدۇ؛
8 نادانلارنىڭ، نام-ئابرۇيسىزلارنىڭ بالىلىرى،
ئۇلار زېمىندىن سۈرتۈقاي هەيدىۋېتىلگەن.
9 مەن هازىر بولسام بۇلارنىڭ هەجۋىي ناخشىسى،
هەتتا سۆز-چۆچىكىنىڭ دەستىكى بولۇپ قالدىم!■
10 ئۇلار مەندىن نەپرەتلىنىپ،
مەندىن يىراق تۇرۇپ،
يۈزۈمگە تۈكۈرۈشتىنمۇ يانمايدۇ.■
11 چۈنكى خۇدا مېنىڭ هايات رىشتىمنى ئۈزۈپ، مېنى جاپاغا چۈمدۈرگەن،
شۇنىڭ بىلەن شۇ ئادەملەر ئالدىمدا تىزگىنلىرىنى ئېلىۋەتكەن.
12 ئوڭ يېنىمدا بىر توپ چۈپرەندە ياشلار ئورنىدىن تۇرۇپ،
ئۇلار پۇتۇمنى تۇرغان يېرىدىن ئىتتىرىۋەتمەكچى،
ئۇلار سېپىلىمغا هۇجۇم پەلەمپەيلىرىنى كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ؛□
13 ئۇلار يولۇمنى بۇزۇۋېتىدۇ،
ئۇلارنىڭ هېچ يۆلەنچۈكى بولمىسىمۇ،
هالاكىتىمنى ئىلگىرى سۈرمەكتە.
14 ئۇلار سېپىلنىڭ كەڭ بۆسۈك جايىدىن بۆسۈپ كىرگەندەك كىرىشىدۇ؛

■ **30:9** ئايۇپ 6:17□ زەب. 69:12-11□ يىغ. 3□14: 63
■ **30:10** ئايۇپ 19:19
□ **30:12** »ئوڭ يېنىمدا بىر توپ چۈپرەندە ياشلار ئورنىدىن تۇرۇپ...» ـ بۇ ياشلار بەلكىم يۇقىرىدا دېيىلگەن مىسكىنلەردىن باشقا بىر توپ كىشىلەر بولۇشى مۇمكىن.

ۋەيرانلىكىمدىن پايدىلىنىپ چوڭ تاشلاردەك دوملاپ كىرىشىدۇ.□
15 ۋەھىمىلەر بۇرۇلۇپ مېنى تۆز نىشانى قىلغان؛
شۇنىڭ بىلەن ھۆرمىتىم شامال ئۆتۈپ يوق بولغاندەك ھەيدىۋېتىلدى،
ئاۋاتچىلىقىممۇ بۇلۇت ئۆتۈپ كەتكەندەك ئۆتۈپ كەتتى.
16 ھازىر بولسا جېنىم قاچىدىن تۆكۈلۈپ كەتكەندەك؛
ئازابلىق كۈنلەر مېنى تۇتۇۋالدى.
17 كېچىلەر بولسا، ماڭا سۆڭەكلىرىمگىچە سانجىماقتا؛
ئاغرىقلىرىم مېنى چىشلەپ دەم ئالمايدۇ.
18 ئاغرىقلار زور كۈچى بىلەن ماڭا كىيىم-كېچىكمەدەك بولدى؛
ئۇلار كۆڭلىكىمنىڭ ياقىسىدەك ماڭا چاپلىشىۋالدى.□
19 خۇدا مېنى سازلىققا تاشلىۋەتكەن،
مەن توپا-چاڭغا ۋە كۈلگە ئوخشاش بولۇپ قالدىم.
20 مەن ساڭا نالە-پەريات كۆتۈرمەكتىمەن،
بىراق سەن ماڭا جاۋاب بەرمەيسەن؛
مەن ئورنۇمدىن تۇرسام، سەن پەقەتلا ماڭا قاراپلا قويىسەن.
21 سەن ئۆزگىرىپ ماڭا بىر زالىم بولدۇڭ؛
قولۇڭنىڭ كۈچى بىلەن ماڭا زەربە قىلىۋاتىسەن؛
22 سەن مېنى كۆتۈرۈپ شامالغا مىندۇرگەنسەن؛
بوران-چاپقۇندا تەئەللۇقاتىمنى يوق قىلىۋەتكەنسەن.□
23 چۈنكى سەن مېنى ئاخىرىدا ئۆلۈمگە،
يەنى بارلىق ھايات ئىگىلىرىنىڭ »يىغلىش ئۆيى« گە كەلتۈرۈۋاتىسەن.■
24 ئۇ ھالاك قىلغان ۋاقتىدا كىشىلەر نالە-پەريات كۆتۈرىمۇ،
ئۇ قولىنى ئۇزاتقاندا، دۇئانىڭ دەرۋەقە ھېچقانداق نەتىجىسى يوق؛□
25 مەن كۈنلىرى تەس كىشى ئۈچۈن يىغلاپ دۇئا قىلغان ئەمەسمۇ؟

□ **30:14 »ئۇلار ، يەنى ئاشۇ ياشلار** سېپىلنىڭ كەڭ بۇسۇك جايىدىن بۇسۇپ كىرگەندەك كىرىشىدۇ... چوڭ تاشلاردەك دوملاپ كىرىشىدۇ« ـ ئەگەر)بىز 2-بابنا ئىزاھات قىلغىنىمىزدەك(ئايۇپ شەھەر سىرتىدىكى چوڭ كۆل دۇۋىسىدە ئولتۇرغان بولسا، ئۇ مۇنداق ياشلارنىڭ مازاق قىلىشىدىن ھېچ قوغدىغۇچىسىز قالىدۇ. يۇنىكىدىن باشقا ياشلار بەلكىم ئۇنىڭ ھازىرقى ئاجىزلىقىدىن پايدىلىنىپ، ئۇ ئەسلىدە بىر تەرەپ قىلغان ئىشلارنى ھازىر ئۆز مەنپەئىتىگە يۇزايدۇ.

□ **30:18 »ئاغرىقلار زور كۈچى بىلەن ماڭا كىيىم-كېچىكمەدەك بولدى؛ ئۇلار كۆڭلىكىمنىڭ ياقىسىدەك ماڭا چاپلىشىۋالدى«** ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: ـ »زور كۈچ بىلەن كىيىم-كېچىكىم ماڭچىپىپ كەتتى؛ ماڭا كۆڭلەكنىڭ ياقىسى چاپلىشىپ كەتتى«، ئەسلى تېكىستنى چۈشىنىش سەل تەس. يەنە باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ)خۇدا(زور كۈچ بىلەن كىيىم-كېچىكمنى ئۆتۈۋالدى؛ ئۇ ماڭا كۆڭلىكىمنىڭ ياقىسى چاپلاشقاندەك مېنى باغلاپ قويدى.«

□ **30:22 »سەن مېنى كۆتۈرۈپ شامالغا مىندۇرگەنسەن؛ بوران-چاپقۇندا تەئەللۇقاتىمنى يوق قىلىۋەتكەنسەن«** ـ ئويلايمىزكى، قارا قۇيۇن ئاستا-ئاستا ئۇلارغا يېقىنلىشىۋاتىدۇ.

■ **30:23** ئىبر. 279:

□ **30:24 »ئۇ ھالاك قىلغان ۋاقتىدا كىشىلەر نالە-پەريات كۆتۈرسىمۇ، ئۇ قولىنى ئۇزاتقاندا، دۇئانىڭ دەرۋەقە ھېچقانداق نەتىجىسى يوق«** ـ بۇ جۈملىنى ئۈچ خىل تەرجىمە قىلىشقا بولىدۇ. بىرىنچىسى، يۇقىرىقى تەرجىمە. ئىككىنچىسى بولسا، »شۇيھىسىزكى ئادەم دەرد-ئەلەمدىن نالە-پەريات كۆتۈرگىنىدە، ۋەيران قىلىنغان كىشىگە كىم قول تەككۈزۈپ زىيانكەشلىك قىلىدۇ؟.« ئۇچىنچى خىل تەرجىمىسى »ئادەم يېقىلىپ كېتىۋاتقىنىدا قولىنى مەدىرلىتىپ قويىمامدۇ؟ ئۇ ھالاك بولاي دېگىنىدە نالە-پەريات كۆتۈرۈشكە بولمامدۇ؟.« ئەسلى ئىبرانىيچە تېكىستنى چۈشىنىش سەل تەس.

نامراتلار ئۈچۈن جېنىم ئازابلانمىدىمۇ؟□ ■
26 مەن ئۈزۈم ياخشىلىق كۈتۈپ يۈرگىنىم بىلەن، يامانلىق كېلىپ قالدى؛
نۇر كۈتكىنىم بىلەن، قاراڭغۇلۇق كەلدى.
27 ئىچىم قازاندەك قاينىپ، ئارامىلىق تاپمايۋاتىدۇ؛
ئازابلىق كۈنلەر ماڭا يۈزلەندى.□
28 مەن قۇياش نۇرىنى كۆرمەيمۇ قاردىپ يۈرمەكتىمەن؛
خالايىق ئارىسىدا مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، نالە-پەريياد كۆتۈرىمەن.□
29 مەن چىلبۆرىلەرگە قېرىنداش بولۇپ قالدىم،
ھۇۋقۇشلارنىڭ ھەمراھى بولدۇم.□ ■
30 تېرەم قاريىپ مەندىن ئاجراپ كېتىۋاتىدۇ،
سۆڭەكلىرىم قىزىقتىن كۆيۈپ كېتىۋاتىدۇ. ■
31 چىلتارىمدىن ماتەم مەرسىيەسى چىقىدۇ،
نېيىمنىڭ ئاۋازى ھازا تۈتقۇچىلارنىڭ يىغىسىغا ئايلىنىپ قالدى.« □

31

تۆزىنى ئاقلاش ئۈچۈن قەسەم ئىچىش

1 »مەن كۆزۈم بىلەن ئەھدىلەشكەن؛
شۇنىڭ ئۈچۈن مەن قانداقمۇ قىزلارغا ھەۋەس قىلىپ كۆز تاشلاپ يۈرەي؟□
2 ئۇنداق قىلسام ئۈستۈمدىكى تەڭرىدىن ئالىدىغان نېسىۋەم نېمە بولار؟
ھەممىگە قادىردىن ئالىدىغان مىراسىم نېمە بولار؟
3 بۇ گۇناھنىڭ نەتىجىسى ھەققانىيسىزلارغا بالا-قازا ئەمەسمۇ؟
قەبىھلىك قىلغانلارغا كۈلپەت ئەمەسمۇ؟
4 تۇ مېنىڭ يوللىرىمنى كۆرۈپ تۇرىدۇ ئەمەسمۇ؟
ھەربىر قەدەملىرىمنى ساناپ تۇرىدۇ ئەمەسمۇ؟■

□ **30:25** »مەن كۆزلىرى تەس كىشى ئۈچۈن يىغلاپ دۇئا قىلغان ئەمەسمۇ؟ نامراتلار ئۈچۈن جېنىم ئازابلانمىدىمۇ؟« ـ ئەمدى كىم ئايۇپ ئۈچۈن يىغلايدۇ؟ نېمە تېرىساڭ شۇنى ئورىسەن، دېگەن گەپ توغرىمۇ؟
■ **30:25** زەب. 14:35□13□ رىم. 1512:
□ **30:27** »ئىچىم قازاندەك قاينىپ، ئارامىلىق تاپمايۋاتىدۇ؛ ئازابلىق كۈنلەر ماڭا يۈزلەندى« ـ ئۇنىڭ ئالدىدا ھىچ ئۈمىد قالمىغاندەك قىلاتتى.
□ **30:28** »مەن قۇياش نۇرىنى كۆرمەيمۇ قاردىپ يۈرمەكتىمەن« ـ يۇنىڭ شىككى مەنىسى بار: (1) ئايۇپنىڭ تېنى كېسەلدىن قاردىپ كەتتى؛ (2) ئۇ ئۆزى ئائىلىسىدىكىلەر ئۈچۈن ماتەم تۇتۇپ قارا كىيم كىيگەن. بۇ شىككى ئەھۋال تەڭ يولۇشى مۇمكىن.
□ **30:29** »ھۇۋقۇشلارنىڭ...« ـ يا كى »تۇگىمۇشلارنىڭ...«. »مەن چىلبۆرىلەرگە قېرىنداش بولۇپ قالدىم، ھۇۋقۇشلارنىڭ ھەمراھى بولدۇم« ـ چىلبۆرىلەر ھەم ھۇۋقۇشلار چۆل-بىياۋانلاردا ئايۇپتەك يىگانە ياشايدۇ؛ شىككىسى ئايۇپتەك ناھايىتى مۇڭلۇق نالە-پەريياد كۆتۈرىدۇ.
■ **30:29** ئايۇپ 14:17□ زەب. 6:102□ مىك. 81:
■ **30:30** زەب. 83:119□ يىغ. 8:4□ 105:
□ **30:31** »نېيىمنىڭ...« ـ يەنى، »مېنىڭ »نەي«ىمنىڭ...«
□ **31:1** »مەن كۆزۈم بىلەن ئەھدىلەشكەن؛ شۇنىڭ ئۈچۈن مەن قانداقمۇ قىزلارغا ھەۋەس قىلىپ كۆز تاشلاپ يۈرەي؟« ـ مانا بىز بۇ يەردىن ئايۇپنىڭ تۇرمۇشىڭ بىردىن بىر ھەمرىيى بولغان ئايالىغا سادىق بولۇپ تۇتقەنلىكىنى كۆرۈۋالالايمىز. تۇ تۇز ئايالىغا پەقەت سىرتتىن قارىغاندىلا ئەمەس، بەلكى چىن يۈرىكىدىن ساداقەتمەن ئىدى. تۇ بۇ بابتا نىشان قىلغان يەزىلەت، مەسىھ ئەيسا ئىنجىلدا تەلەپ قىلغان يەزىلەتكە ناھايىتى يېقىن كېلىدۇ)يەنى، ئادەمنىڭ قەلب-ئويلىرىنى باشقۇرىدىغان ھەققانىيلىق ھەم مېھىر-مۇھەببەت.(ئىنجىل، »ماتىا« 7-5-بابنى كۆرۈڭ. ■ **31:4** 2تار. 9:16□ ئايۇپ 21:34□ پەند. 21:5□ 3:15□ يەر. 1932:

5 ئەگەر ساختىلىققا ھەمراھ بولۇپ ماڭغان بولسامىدى!
ئەگەر پۇتۇم ئالدامچىلىق بىلەن بىللە بولۇشقا ئالدىرىغان بولسا،
6)مەن ئادىللىق مىزانىغا قويۇلغان بولسامىدى!
ئۇنداقتا تەڭرى ئەيىبسىزلىكىمدىن خەۋەر ئالالايتتى(!
7 ئەگەر قەدىمىم يولدىن چىققان بولسا، كۆزۈمگە ئەگىشىپ ماڭغان بولسا،
ئەگەر قولۇمغا ھەرقانداق داغ چاپلاشقان بولسا،
8 ئۇنداقتا مەن تېرىغانىنى باشقا بىرسى يېسۇن!
بىخلىرىم يۇلۇنۇپ تاشلىۋېتىلسۇن!□
9 ئەگەر قەلبىم مەلۇم بىر ئايالدىن ئازدۇرۇلغان بولسا،
شۇ نىيەتتە قوشنامنىڭ ئىشىك ئالدىدا پايلاپ تۇرغان بولسام،■
10 ئۆز ئايالىم باشقىلارنىڭ تۆگمىنىنى تارتىدىغان كۆنگە قالسۇن،
باشقىلار ئۇنى ئاياق ئاستى قىلسۇن.□
11 چۈنكى بۇ ئەشەددىي نومۇسلۇق گۇناھتۇر؛
ئۇ سوراقچىلار تەرىپىدىن جازالىنىشى كېرەكتۇر.
12 بۇ گۇناھ بولسا ئادەمنى ھالاك قىلغۇچى ئوتتۇر؛
ئۇ مېنىڭ بارلىق تاپقانلىرىمنى يۇلۇپ ئالغان بولاتتى.
13 ئەگەر قۇلۇمنىڭ ياكى دېدىكىمنىڭ ماڭا قارىتا ئەرزى بولغان بولسا،
ئۇلارنىڭ دەۋاسىنى كۆزۈمگە ئىلمىغان بولسام،
14 ئۇنداقتا تەڭرى مېنى سوراققا تارتىشقا ئورنىدىن تۇرغاندا قانداق قىلىمەن؟
ئەگەر ئۇ مەندىن سوئال-سوراق ئالىمەن دەپ كەلسە،
مەن ئۇنىڭغا قانداق جاۋاب بېرىمەن؟■
15 مېنى بالىياتقۇدا ئاپىرىدە قىلغۇچى ئۇلارنىمۇ ئاپىرىدە قىلغان ئەمەسمۇ.
مەن بىلەن ئۇ ئىككىمىزنى ئانىلىرىمىزنىڭ بالىياتقۇسىدا تۇرەلدۇرگۇچى بىر ئەمەسمۇ؟■
16 ئەگەر مىسكىنلەرنى ئۆز ئارزۇ-ئۈمىدلىرىدىن توسقان بولسام،
ئەگەر تۇل خوتۇننىڭ كۆز نۇرىنى قاراڭغۇلاشتۇرغان بولسام،
17 ياكى ئۆزۈمنىڭ بىر چىشلەم نېنىمنى يالغۇز يېگەن بولسام،
ئۇنى يېتىم-يېسىر بىلەن بىللە يېمىگەن بولسام
18)ئەمەلىيەتتە ياش ۋاقتىمدىن تارتىپ ئوغلى ئاتا بىلەن بىللە بولغاندەك ئۇمۇ مەن بىلەن بىللە تۇرغانىدى،
ئاپامنىڭ قورسىقىدىن چىققاندىن تارتىپلا تۇل خوتۇننىڭ يۇلەنچۈكى بولۇپ كەلدىم(،
19 ئەگەر كىيىم-كېچەك كەملىكىدىن ھالاك بولاي دېگەن بىرىگە،
ياكى چاپانسىز بىر يوقسۇلغا قاراپ ئولتۇرغان بولسام،
20 ئەگەر ئۇنىڭ بەللىرى كىيىمسىز قېلىپ ماڭا بەخت تىلىمىگەن بولسا،
ئەگەر ئۇ قوزىلىرىمنىڭ يۈڭىدا ئىسسىنمىغان بولسا،

□ **31:8** »بىخلىرىم يۇلۇنۇپ تاشلىۋېتىلسۇن«! ـ »بىخلىرىم« دېگەن سۆزنىڭ »بىللىرىم« دېگەن كۆچمە مەنىسىمۇ بار. ■ **31:9** ئايۇپ 15:24□ پەند. 257:
□ **31:10** »ئۆز ئايالىم باشقىلارنىڭ تۆگمىنى تارتىدىغان كۆنگە قالسۇن« ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »ئايالىم باشقا بىرسى بىلەن بىللە بولسۇن.« ■ **31:14** زەب. 144:20-21 ■ **31:15** ئايۇپ 19:34□ پەند. 31:14□ 517:

21 ئەگەر شەھەر دەرۋازىسى ئالدىدا »ھۆكۈم چىقارغانلار ئارىسىدا مېنىڭ يۆلەنچۈكۈم بار« دەپ،
يېتىم-يېسىرلارغا زىيانكەشلىك قىلىشقا قول كۆتۈرگەن بولسام،
22 ئۇنداقتا مۇرەم تاغىقىدىن ئاجرىلىپ چۈشسۇن!
بىلىكىم ئۈگىسىدىن سۇنۇپ كەتسۇن!
23 چۈنكى تەڭرى چۈشۈرگەن بالا-يېتىپەت مېنى قورقۇنچقا سالماقتا ئىدى،
ئۇنىڭ ھەيۋىتىدىن ئۇنداق ئىشلارنى قەتئىي قىلالمايتتىم.
24 ئەگەر ئالتۇنغا ئىشىنىپ ئۇنى ئۆز تايانچىم قىلغان بولسام،
ياكى ساپ ئالتۇنغا: »يۆلەنچۈكۈمسەن«! دېگەن بولسام،■
25 ئەگەر بايلىقلىرىم زور بولغانلىقىدىن،
ياكى قولۇم ئالغان غەنىيمەتتىن شادلىنىپ كەتكەن بولسام،■
26 ئەگەر مەن قۇياشنىڭ جۇلاسىنى چاچقانلىقىنى كۆرۈپ،
ياكى ئاينىڭ ئايدىكىدا ماڭغانلىقىنى كۆرۈپ،■
27 كۆڭلۈم ئاستىرتىن ئازدۇرۇلغان بولسا،
شۇنداقلا بۇلارغا چوقۇنۇپ ئاغزىم قولۇمنى سۆيگەن بولسا،
28 بۇمۇ سوراقچى ئالدىدا گۇناھ دەپ ھېسابلىناتتى،
چۈنكى شۇنداق قىلغان بولسام مەن يۇقىرىدا تۇرغۇچى تەڭرىگە ۋاپاسىزلىق قىلغان بولاتتىم.
29 ئەگەر ماڭا نەپرەتلەنگەن كىشىنىڭ ھالاكىتىگە قارىغىنىمدا شادلىنىپ كەتكەن بولسام،
يېشىغا كۈلپەت چۈشكەنلىكىدىن خۇشال بولغان بولسام ـ ■
30)ئەمەلىيەتتە ئۇ تۇتۇقىشسۇن دەپ قارىغاپ، ئۇنىڭ ئۇلۇمىنى تىلەپ ئاغزىمنى گۇناھ ئۆتكۈزۈشكە يول قويمىغانمەن(■
31 ئەگەر چېدىرىمدىكىلەر مەن توغرۇلۇق: »خوجايىنىمىزنىڭ داستىخىندىن يەپ تويۇنمىغان قېنى كىم بار؟« دېمىگەن بولسا،□
32)مۇساپىرلاردىن كوچىدا قالغىنى ئەزەلدىن يوقتۇر؛
چۈنكى ئىشىكىمنى ھەردائىم يولۇچىلارغا ئېچىپ كەلگەنمەن(■
33 ئەگەر ئادەمئاتىمىزدەك ئىتائەتسىزلىكلىرىمنى ياپقان،
قەبىھلىكىمنى كۆكۈمگە يوشۇرغان بولسام،
34 ھەمدە شۇنىڭ ئۈچۈن پۈتكۈل خالايىق ئالدىدا ئۇنىڭ ئاشكارىلىنىشىدىن قورقۇپ يۈرگەن بولسام،
جەمئىيەتنىڭ كەمسىتىشلىرى ماڭا ۋەھىمە قىلغان بولسا،

■ **31:24** مار. 24:10؛ 1تىم. 6:17.
■ **31:25** زەب. 62:10.
■ **31:26** قان. 4:19.
■ **31:29** پەند. 17:5.
■ **31:30** مات. 5:44؛ رىم. 12:14.
□ **31:31** **»ئەگەر چېدىرىمدىكىلەر مەن توغرۇلۇق: »خوجايىنىمىزنىڭ داستىخىندىن يەپ تويۇنمىغان قېنى كىم بار؟« دېمىگەن بولسا...»** ـ دەرۋەقە، ئايۇپنىڭ بۇ گېپى ھەم شۇنىڭغا ئوخشاش نۇرغۇن سۆزلىرى ھەققەت بولمىغان بولسا، ئەمدى ئۆز يۇرتىدىكىلەر، چېدىردىكىلەر ئۇنى ئاڭلاپلا گۇۋاھلىق قىلىپ دەرھال ئىنكار قىلاتتى.
■ **31:32** ئىبر. 13:2؛ 1پېت. 4:9.

شۇنىڭ بىلەن مەن تالاغا چىقماي يۈرگەن بولسام،... □
35 ـ ئاھ، ماڭا قۇلاق سالغۇچى بىرسى بولسىدى!
مانا، ئىمزايىمنى قويۇپ بېرەي؛
ھەممىگە قادىر ماڭا جاۋاب بەرسۇن!
رەقىبىم مېنىڭ ئۇستۇمدىن ئەرز يازسۇن!□
36 شۇ ئەرزنى زىممەمگە ئارتاتتىم ئەمەسمۇ؟
چوقۇم تاجلاردەك بېشىمغا كىيىۋالاتتىم.
37 مەن ئۇنىڭغا قەدەملىرىمنىڭ پۈتۈن سانىنى ھېسابلاپ بېرەتتىم؛
شاھزادىدەك مەن ئۇنىڭ ئالدىغا باراتتىم.□
38 ئەگەر ئۆز ئېتىزلىرىم ماڭا قارشى گۇۋاھ بولۇپ چۇقان كۆتۈرسە،
ئۇنىڭ چۇنەكلىرى بىلەن بىرگە يىغلاشسا،
39 چۈنكى چىقارغان مېۋىسىنى ھەق تۆلىمەي يېگەن بولسام،
ھۆددىگەرلەرنى ھالسىزلاندۇرۇپ نەپىسىنى توختاتقان بولسام،
40 ئۇنداقتا بۇغداينىڭ ئورنىدا شۇمبۇيا ئۆسسۇن!
ئارپىنىڭ ئورنىدا مەستەك ئۆسسۇن.

مانا شۇنىڭ بىلەن مەن ئايۇپنىڭ سۆزلىرى تامام ۋەسسالام«! □

32

ياش يىگىت ئېلىخۇ سۆز قىلىدۇ •••• ئۇ خۇدانىڭ روھىدىن كەلگەن تەلىم توغرىسىدا سۆزلەيدۇ •••• »ھەممىگە قادىرنىڭ روھى ئادەمگە تەلىم بېرىدۇ«

1 شۇنىڭ بىلەن بۇ ئۈچ كىشى ئايۇپقا جاۋاب بېرىشتىن توختىدى؛ چۈنكى ئۇلار ئايۇپنىڭ قارىشىدا ئۆزىنى ھەققانىي دەپ تونۇيدىغانلىقىنى بىلدى.
2 ئاندىن بۇزىلىق رامىنىڭ ئائىلىسىدىن بولغان باراخەلنىڭ ئوغلى ئېلىخۇ ئىسىملىك يىگىتنىڭ غەزىپى قوزغالدى؛ ئۇنىڭ غەزىپى ئايۇپقا قارىتا قوزغالدى، چۈنكى ئۇ خۇدانى ئەمەس، بەلكى ئۆزىنى توغرا ھېسابلىغانىدى؛ □

□ **31:34 »ئەگەر ئادەمئاتىمىزدەك ئىتائەتسىزلىكلىرىمنى يايقان... ... جەمئىيەتنىڭ كەمىستىشلىرى ماڭا ۋەھىمە قىلغان بولسا، شۇنىڭ بىلەن مەن تالاغا چىقماي يۈرگەن بولسام،...«** ـ (33-34-□□□□□) ئەسلىدە ئادەمئاتىمىز گۇناھىنى خۇدادىن يوشۇرماقچى بولۇپ دەرەخلەر ئىچىگە مۆكۈژالغانىدى. ئەملىيەتتە ئادەم ئۆز گۇناھلىرىنى خۇدانىڭ ئالدىدا ئوچۇق-ئاشكارا ئېتىراپ قىلسىلا دەرھال ئۇنىڭ يارىدىمگە ئېرىشەلەيدۇ. شۇنداق قارايمىزكى، ئايۇپ مۇشۇ يەردە »ئەگەر گۇناھ قىلغان بولسام، خۇدانىڭ ئالدىدا ئېتىراپ قىلاتتىم؛ ئۇنداقتا خالايقتىن ھېچ قورقايتتىم« دېمەكچى.
بەزى ئادەملەرنىڭ گۇناھ قىلماسلىقىنىڭ بىردىنبىر سەۋەبى باشقىلارنىڭ كۆزۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن بولىدۇ ـ يەنى خالايقىنىڭ پىكىردىن بولغان قورقۇنچىسىدىنلا، خالاس. ئايۇپ ھەرگىز بۇنداق خىلدىكى ئادەملەردىن ئەمەس، ھەردائىم خۇدانى ئۆز ئالدىدا ئەڭ ئالىي ئورۇنغا قويىدۇ.

□ **31:35 »ھەممىگە قادىر ماڭا جاۋاب بەرسۇن! رەقىبىم مېنىڭ ئۇستۇمدىن ئەرز يازسۇن«!** ـ بىز »مېنىڭ رەقىبىم« دېگەن بۇ سۆزنى يەنىلا خۇدانى كۆرسىتىدۇ، دەپ تەھلىل قىلىمىز. يەنە بەزى شەرھچىلەر ئۇنى ئايۇپنىڭ ئۈچ دوستىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

□ **31:37 »مەن ئۇنىڭغا قەدەملىرىمنىڭ پۈتۈن سانىنى ھېسابلاپ بېرەتتىم«** ـ »ئۇنىڭغا« يەنى خۇداغا، دېمەكچى.

□ **31:40 »ئارپىنىڭ ئورنىدا مەستەك ئۆسسۇن«!** ـ »مەستەك« بۇغدايغا زىيان يەتكۈزىدىغان بىرخىل ئۆسۈملۈك؛ يەنە »كۈزمەك« دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

□ **32:2 »بۇزىلىق...ئېلىخۇ«** ـ توغرۇلۇق: »بۇز« دەپ ئاتىلىدىغان بۇ جەمەتتىكى ئىدوم مىللىتى بىلەن، يەنى »تۆلۈك دېگۈز«نىڭ شەرق تەرىپىدە ئۈرىدىغان بىر مىللەت بىلەن مۇناسىۋىتى بار ئىدى. ئېلىخۇ بەلكىم بۇ جەمەتتىكىلەردىن بولغان بولۇشى مۇمكىن. بۇ ئادەم دەسلەپتە بىرگە تونۇشتۇرۇلمىغان؛ بىراق ئۇ چوقۇم بۇ تۆتەيلەننىڭ يېنىدا ئۇلارنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلاپ ئولتۇرغانلاردىن بىرى ئىدى.

3 ئۇنىڭ غەزىپى ئايۇپنىڭ ئۈچ دوستلىرىغىمۇ قارشىلدى،
چۈنكى ئۇلار ئايۇپقا رەددىيە بەرگۈدەك سۆز تاپالمايى
تۇرۇپ، يەنىلا ئۇنى گۇناھكار دەپ بېكىتكەنىدى.
4 بىراق ئېلىخۇ بولسا ئايۇپقا جاۋاب بېرىشنى كۈتكەنىدى،
چۈنكى بۇ تۇتەيلەننىڭ كۈرگەن كۈنلىرى ئۇزىدىن كۆپ
ئىدى.
5 ئېلىخۇ بۇ ئۈچ دوستنىڭ ئاغزىدا ھېچقانداق جاۋابى يوقلۇقىنى كۈرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ غەزىپى قوزغالدى.
6 شۇنىڭ بىلەن بۇزىلىق باراخەلنىڭ ئوغلى ئېلىخۇ ئېغىز ئېچىپ جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
»مەن بولسام ياش، سىلەر بولسا كۆلار ياشىغانسىلەر؛
شۇنداق بولغاچقا مەن تارتىنىپ، بىلگەنلىرىمنى سىلەرگە ئايان قىلىشتىن قورقۇپ كەلدىم.■
7 مەن: »يېشى چوڭ بولغانلار ئاۋۋال سۆزلىشى كېرەك؛
يىللار كۆپەيسە، ئادەمگە دانالىقنى ئۆگىتىدۇ«، دەپ قارايتتىم؛□
8 بىراق ھەربىر ئىنساندا روھ بار؛
ھەممىگە قادىرنىڭ نەپىسى ئۇنى ئەقىل-ئىدراكلىق قىلىپ يورۇتىدۇ.□ ■
9 لېكىن چوڭلارنىڭ دانا بولۇشى ناتايىن؛
قېرىلارنىڭ توغرا ھۆكۈم چىقارالىشىمۇ ناتايىن.■
10 شۇڭا مەن: »ماڭا قۇلاق سېلىڭلار« دەيمەن،
مەنمۇ ئۆز بىلگىنىمنى بايان ئەيلەي.
11 مانا، سىلەر توغرا سۆزلەرنى ئىزدەپ يۈرگىنىڭلاردا،
مەن سۆزلىرىڭلارنى كۈتكەنمەن؛
سىلەرنىڭ مۇنازىرەڭلارغا قۇلاق سالاتتىم؛
12 شۇنداق، سىلەرگە چىن كۆڭۈلدىن قۇلاق سالدىم؛
بىراق سىلەردىن ھېچقايسىڭلار ئايۇپقا رەددىيە بەرمىدىڭلار،
ھېچقايسىڭلار ئۇنىڭ سۆزلىرىگە جاۋاب بېرەلمىدىڭلاركى،
13 سىلەر: »ھەققەتەن دانالىق تاپتۇق«! دېيەلمەيسىلەر؛
ئىنسان ئەمەس، پەلكى تەڭرى ئۇنىڭغا رەددىيە قىلىدۇ.□
14 ئۇنىڭ جەڭگە تىزىلغان ھۇجۇم سۆزلىرى ماڭا قارىتىلغان ئەمەس؛
ھەم مەن بولسام سىلەرنىڭ گەپلىرىڭلار بويىچە ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمەيمەن
15)بۇ ئۇچەيلەن ھەيرانۇھەس بولۇپ، قايتا جاۋاب بېرىشمىدى؛
ھەممە سۆز ئۇلاردىن ئۆچۈپ كەتتى.

■ **32:6** ئايۇپ 32□4: 7، 1015:

□ **32:7** **»يېشى چوڭ بولغانلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆنلىرى كۆپ بولغانلار.« **»يىللار كۆپەيسە، ئادەمگە دانالىقنى ئۆگىتىدۇ«** ـ ياكى »ياشىغان ئادەم كىشىلەرگە دانالىقنى ئۆگىتىدۇ.«

□ **32:8** **»بىراق ھەربىر ئىنساندا روھ بار؛ ھەممىگە قادىرنىڭ نەپىسى ئۇنى ئەقىل-ئىدراكلىق قىلىپ يورۇتىدۇ«** ـ شۇبھىسىزكى، ئېلىخۇنىڭ بۇ سۆزى ئۇ چۈشىنىپ يەتكەن چوڭ ھەققەتلەرنىڭ بىرىدۇر. ئۇتەيلەن جۈملىدىن ئايۇپنىڭ ئۆزىمۇ يۇنى تىلغا كۆپ ئالمىغان. ئېلىخۇ خۇدانىڭ روھى)مۇقەددەس روھ(ھەربىر ئىنسانغا ئۆزىنىڭ روھى ھەم ۋۇجۇدانى ئارقىلىق ۋەھيى بېرىپ، سۆز قىلىپ ساۋاق ئۆگىتىدۇ دېگەن تەلىمنى بېرىدۇ. ئىنسانىنىڭ خۇدانىڭ روھىنىڭ تەلىمنى ئاڭلىمايدىغانلىقىنىڭ سەۋەبلىرى ئوخرىسىدا ئۇ كېيىن ئازراق سۆزلەيدۇ.

■ **32:8** ئايۇپ 13:12□ 36:38□ پەند. 6:2□ توپ. 26:2□ دان. 17:1□ 212:

■ **32:9** ئايۇپ 1212:

□ **32:13** **»سىلەر: »ھەققەتەن دانالىق تاپتۇق«! دېيەلمەيسىلەر، ئىنسان ئەمەس، پەلكى تەڭرى ئۇنىڭغا رەددىيە قىلىدۇ«** ـ ئېلىخۇ: ئۈچ دوستىنىڭ ئايۇپنىڭ سۆزىگە رەددىيە بەرگۈدەك جاۋابى تاپالمىغانلىقىنىڭ بىر سەۋەبى ئۇلارنىڭ ئۆز پىكرى-تەجرىبىسىگە تايانغانلىقى، خۇدانىڭ ئۆزىدىنلا بۇۋاستە دانالىق ئىزدىمىگەنلىكىدىن بولدى، دەپ قارايدۇ. ئۇنىڭ كۆزقارىشى بۇ جەھەتتىن توغرا بولۇشى مۇمكىن.

16 مەن كۈتۈپ تۇراتتىم، چۈنكى ئۇلار گەپ قىلمىدى، بەلكى جىمجىت تۇرە تۇرۇپ قايتا جاۋاب بەرمىدى(،□
17 ئەمدى تۈزۈمنىڭ تۈۋۈتىدە مەن جاۋاب بېرەي،
مەنمۇ بىلگىنىمنى كۆرسىتىپ بېرەي.
18 چۈنكى دەيدىغان سۆزلىرىم لىق تولدى؛
ئىچىمدىكى روھ ماڭا تۇرتكە بولدى؛□
19 مانا، قورسىقىم ئىچىلمىغان شاراب تۈلۈمىغا ئوخشايدۇ؛
يېڭى شاراب تۈلۈملىرى پارتلاپ كېتىدىغاندەك پارتلايدىغان بولدى.
20 شۇڭا مەن سۆز قىلىپ ئىچىمنى بوشتاي؛
مەن لەۋلىرىمنى ئېچىپ جاۋاب بېرەي.
21 مەن ھېچكىمگە يۈز-خاتىرە قىلمايمەن؛
ۋە ياكى ھېچ ئادەمگە خۇشامەت قىلمايمەن.
22 مەن خۇشامەت قىلىشنى تۆگەتمىگەنمەن؛ ئۇنداق بولىدىغان بولسا،
ياراتقۇچۇم چوقۇم تېزلا مېنى ئېلىپ كېتىدۇ.« □

33

ئېلىخۇنىڭ بىرىنچى بايانى ـ خۇدا ئادەملەرگە بەرگەن تەربىيىلەر

1 »ئەمدىلىكتە، ئى ئايۇپ، بايانلىرىمغا قۇلاق سالغايسەن،
سۆزلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ئاڭلاپ چىققايسەن.
2 مانا ھازىر لەۋلىرىمنى ئاچتىم،
ئاغزىمدا تىلىم گەپ قىلدۇ.
3 سۆزلىرىم كۆڭۈلۈمدەك دۇرۇس بولىدۇ،
لەۋلىرىم ساپ بولغان تەلىمنى بايان قىلىدۇ.□

□ 32:16 **»يۇ ئۆچەيلەن ھەيرانۇھەس بولۇپ، ... مەن كۈتۈپ تۇراتتىم، چۈنكى ئۇلار ... جىمجىت تۇرە تۇرۇپ قايتا جاۋاب بەرمىدى«** ـ يۇ سۆزلەر (15-16□□□□) بىرگە كىتابنىڭ يازغۇچىسىنىڭ، يەنى يۇ ئىشلارنى خاتىرىلىگۈچىنىڭ كىم ئىكەنلىكىگە نىسبەتەن يېپ ئۆچى تەمىنلەيدۇ. كىتابتىكى نەسرىي)شېئىرىيەت شەكلىدە بولمىغان(قىسىملاردا پەقەت يۇ يەردىلا »مەن« دېگەن ئالماشنى ئۆچرىتىمىز. شۇڭا بىز شۇنداق قارايمىزكى، مەزكۇر كىتابنى يازغۇچى ئېلىخۇ بولۇشى كېرەك. بىز ئۇنىڭ ئەرشتە بولغان كېڭەشلەردىن قانداق خەۋەردار بولغانلىقىنى بىلمەيمىز. شۇنىسى ئېنىقكى، ئۇ ئۆزى بايان قىلغاندەك »ھەرىىر ئادەمگە تەلىم بەرگۈچى بولغان خۇدانىڭ روھى«نىڭ ۋەھيىسى ئارقىلىق شۇ ئىشلارنى بىلگەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ يۇ ئىشلارنى خاتىرە قالدۇرغان بولسا كېرەك.

□ 32:18 **»ئىچىمدىكى روھ ماڭا تۇرتكە بولدى«** ـ ئېلىخۇ ئىككىنچى قېتىم مۇقەددەس روھنىڭ تەسىرىنى تىلغا ئالدۇ. ئۇ ئايۇپقا بەرمەكچى بولغان تەلىمنى دەل مۇشۇ روھتىن كەلگەن، دېمەكچى.

□ 32:22 **»مەن خۇشامەت قىلىشنى تۆگەتمىگەنمەن؛ ئۇنداق بولىدىغان بولسا، ياراتقۇچۇم چوقۇم تېزلا مېنى ئېلىپ كېتىدۇ«** ـ شۇبھىسىزكى، ھېچكىمگە يۈز-خاتىرە قىلماسلىق توغرىدىۋۇر؛ يۇ لىللا گەپ قىلىشتىكى ئالدىنقى بىر شەرت. بىراق ئېلىخۇ ئايۇپنىڭ »**خۇداغا** خۇشامەت قىلىش« گۇناھتۇر، دېگەن سۆزىنى (11:7-13□□ كۆرۈڭ) چۈشەنمىگەندەك قىلاتتى؛ شۇڭا ئېلىخۇ يەقەتلا »**ئادەمگە** خۇشامەت قىلىش« توغرىسىدا سۆزلەيدۇ.

□ 33:3 **»سۆزلىرىم كۆڭۈلۈمدەك دۇرۇس بولىدۇ؛ لەۋلىرىم ساپ بولغان تەلىمنى بايان قىلىدۇ«** ـ بىز ئېلىخۇنىڭ سۆزلىرىنىڭ بەزىلىرىنى ناھايىتى دۇرۇس، شۇنداقلا خۇدانىڭ روھىنىڭ تەلىمى بىلەن كەلگەن، دەپ قارىساقمۇ، بەزى جايلاردا ئۇ يەنىلا ئۆز ناتىقلىقى بىلەن سۆز قىلىدۇ. ئەگەر بىزنىڭ ئېلىخۇ مەزكۇر كىتابنىڭ يازغۇچىسى دېگەن پىكىرىمىز توغرا بولىدىغان بولسا، ئۇ جەمەتتە ئۆز كەچىلىكىنى سەزمەي قالمايدۇ. شۇنداقتىمۇ ئۇ بىز ئۇچۇن بۇ ئەمەلىي سۈھبەتنى تەسۋىرلەپ قالدۇرغان؛ ئۆزىنىڭ ئىمە دېگەنلىكىنىمۇ)سۆزمەن بولسىمۇ(بىز ئۇچۇن سەممىيلىك بىلەن خاتىرىلەيدۇ. بەزىدە بىز ھەتتا ئۆنىڭ سۆزلىرىدىن ئۆنى بىر ھاكاۋۇر ئادەم ئوخشايدۇ دەپ پەرەز قىلىپ قالىمىز. ھالبۇكى، بىزمۇ بىلىپ يېتىشىمىز كېرەككى، مەلۇم كىشىنىڭ سۆزمەن بولۇپ كەتكەنلىكى بىلەن گەپلىرىنىڭ ھەممىسى قۇرۇق بولۇشى ناتايىن. بىز ھەمە ئادەمنىڭ سۆزىنى سەۋۇر-تاقەت ھەم دىققەت بىلەن ئاڭلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ.

4 تەڭرىنىڭ روھى مېنى ياراتقان،
ھەممىگە قادىرنىڭ نەپىسى مېنى جانلاندۇرىدۇ.□
5 جاۋابىڭ بولسا، ماڭا رەددىيە بەرگىن؛
سۆزلىرىڭنى ئالدىمغا سەپكە قويۇپ جەڭگە تەييار تۇرغىن!
6 مانا، تەڭرى ئالدىدا مەن ساڭا ئوخشاش بەندىمەن؛
مەنمۇ لايدىن شەكىللەندۇرۇلۇپ ياسالغانمەن.■
7 بەرھەق، مەن ساڭا ھېچ ۋەھىمە سالماقچى ئەمەسمەن،
ۋە ياكى مەن سالغان يۈك ساڭا بېسىم بولمايدۇ.□
8 سەن دەرۋەقە قۇلىقىمغا گەپ قىلدىڭىز،
تۆز ئاۋازىڭ بىلەن: ـ ■
9 »مەن ھېچ ئىتائەتسىز بولماي پاك بولىمەن؛
مەن ساپ، مەندە ھېچ گۇناھ يوق...
10 مانا، خۇدا مەندىن سەۋەب تېپىپ ھۇجۇم قىلىدۇ،
ئۇ مېنى ئۆز دۈشمىنى دەپ قارايدۇ؛■
11 ئۇ پۇتلىرىمنى كىشەنلەرگە سالىدۇ،
ھەممە يوللىرىمنى كۆزىتىپ يۈرىدۇ« ـ دېگەنلىكىڭنى ئاڭلىدىم.□ ■
12 مانا، مەن ساڭا جاۋاب بېرەيكى،
بۇ ئىشتا گېپىڭ توغرا ئەمەس؛
چۈنكى تەڭرى ئىنساندىن ئۈلۈغدۇر.
13 سەن نېمىشقا ئۇنىڭ بىلەن دەۋالىشىپ: ـ
ئۇ ئۆزى قىلغان ئىشلىرى توغرۇلۇق ھېچ چۈشەنچە بەرمەيدۇ« دەپ يۈرسەن؟□

بۇنىڭدىن سىرت، ئېلىخۇنىڭ شېئىر شەكلىدە بولغان بايانلىرى باشقا سۆزلىگۈچىلەرنىڭ شېئىرىي سەۋىيىسىگە يەتمەيدۇ. بۇ يەنە ئۇنىڭ بىزگە بۇ ئەمەلىي ئىشلارنى، ئەمەلىي بايانلارنى ئەينى-ئەينى قەيت قىلغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.

□ **33:4 »ھەممىگە قادىرنىڭ نەپىسى مېنى جانلاندۇرىدۇ«** ـ ياكى »ھەممىگە قادىرنىڭ نەپىسى ماڭا جان بەرگەن.«

■ **33:6** ئايۇپ 35:9□ 1023:

□ **33:7 »بەرھەق، مەن ساڭا ھېچ ۋەھىمە سالماقچى ئەمەسمەن«** ـ ئېلىخۇ مۇشۇ يەردە ئايۇپقا باشقىلارنىڭ سۆزلىرىنىڭ ئېغىر كەلگەنلىكىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ بەزى خىياللىرىدىن قورقۇپ كەتكەنلىكىنى ئازراق سېزىپ، ئۇنى خاتىرجەم قىلماقچى بولغان بولۇشى مۇمكىن.

■ **33:8** ئايۇپ 7:10□ 17:16□ 11:23□10□ 527:

■ **33:10** ئايۇپ 24:13□ 9:16□ 1119:

□ **33:11 »ئايۇپنىڭ** »مەن ھېچ ئىتائەتسىز بولماي پاك بولىمەن؛ مەن ساپ، مەندە ھېچ گۇناھ يوق... مانا، خۇدا مەندىن سەۋەب تېپىپ ... ھەممە يوللىرىمنى كۆزىتىپ يۈرىدۇ« ـ دېگەنلىكىڭنى ئاڭلىدىم« ـ (11-9-□□□□□□□□) ئېلىخۇ ئايۇپقا: »قۇلىقىمغا مۇنداق گەپ قىلدىڭ« دەپ ئۇنىڭ قىلغان ئۆچ گېپىنى ئەيىبلەيدۇ.

بىرىنچىسى سۆز: »مەن ھېچ ئىتائەتسىز بولماي پاك بولىمەن؛ مەن ساپ، مەندە ھېچ گۇناھ يوق...». ئەمەلىيەتتە، ئايۇپ بۇ سۆزلەرنى قىلمىغان؛ ئۇ پەقەت خۇداغا: »ھەربىر گۇناھىمنى ئېتىراپ قىلىپ كەچۈرۈم قىلىندىم، ھازىر ۋىجدانىمغا خىلاپ ھېچ گۇناھىمنىڭ بارلىقىنى بىلمەيمەن« دېگەندەك سۆزلەرنى قىلغان. بۇ سۆز ئۆزىنى پۈتۈنلەي ساپ، پۈتۈنلەي بىگۇناھ، دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە. ئېلىخۇ مۇشۇ يەردە خاتالىق ئۆتكۈزىدۇ.

ئىككىنچىسى سۆز: »مانا، خۇدا سەۋەب تېپىپ ماڭا ھۇجۇم قىلىدۇ، ئۇ مېنى ئۆز دۈشمىنى دەپ قارايدۇ« ـ بۇ سۆز راستلا 24:13دە ۋە يەنە 7:14دە تېپىلىدۇ.

ئۈچىنچىسى سۆز: »ئۇ مېنىڭ پۇتلىرىمنى كىشەنلەرگە سالىدۇ، ھەممە يوللىرىمنى كۆزىتىپ يۈرىدۇ« ـ بۇ سۆز 27:13دە تېپىلىدۇ

■ **33:11** ئايۇپ 27:13□ 1614:

□ **33:13 »سەن نېمىشقا ... ـ »ئۇ ئۆزى قىلغان ئىشلىرى توغرۇلۇق ھېچ چۈشەنچە بەرمەيدۇ« دەپ يۈرسەن؟«** ـ ئايۇپ ئەسلىدە »ئۇ ئۆزى قىلغان ئىشلىرى توغرۇلۇق ھېچ چۈشەنچە بەرمەيدۇ« دېمىگەن؛ بەلكى ئۇ خۇدانىڭ **بەزى** قىلغان ئىشلىرىنى، بولۇپمۇ ئۆز بېشىغا چۈشۈرگەنلىرىنى چۈشەندۈرمەيدىغانلىقىنى ئېيتقاندىدى. ئېلىخۇنىڭمۇ مۇشۇ يېردە خاتالىقى بار.

باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »سەن نېمىشقا ئۇنىڭ بىلەن دەۋالىشىپ: ـ »ئۇ ئىنسانىنىڭ ھەممە سۆزلىرىگە ھېچ جاۋاب بەرمەيدۇ« دەپ يۈرسەن؟«

14 چۈنكى تەكۈى هەققەتەن گەپ قىلىدۇ،
بىر قېتىم، ئىككى قېتىم،
لېكىن ئىنسان بۇنى سەزمەيدۇ؛□
15 چۈش كۆرگەندە، كېچىدىكى غايىبانە ئالامەتتە،
ـ)قاتتىق ئۇيقۇ ئىنسانلارنى باسقاندا،
ياكى ئورۇن-كۆرپىلىردە ئۇگدەك باسقاندا(ـ
16 ـ شۇ چاغلاردا ئۇ ئىنسانلارنىڭ قۇلىقىنى ئاچىدۇ،
ئۇ ئۇلارغا بەرگەن نەسىھەتنى ئۇلارنىڭ يۈرىكىگە مۆھۈرلەيدۇ.□
17 ئۇنىڭ مەقسىتى ئادەملەرنى يامان يولدىن ياندۇرۇشتۇر،
ئىنسانىنى تەكەببۇرلۇقتىن ساقلاشتۇر؛□
18 بۇنىڭ بىلەن خۇدا ئادەمنىڭ جېنىنى كۆز يەتمەس ھاكۆىن ياندۇرۇپ، ساقلايدۇ،
ئۇنىڭ ھاياتىنى قىلىچلىنىشتىن قوغدايدۇ.
19 ياكى بولمىسا، ئۇ ئورۇن ئۆتۈپ يېتىپ قالغىندا ئاغرىق بىلەن،
سۆڭەكلىرىنى ئۆز-ئارا سوقۇشتۇرۇپ بىئارام قىلىش بىلەن،
تەربىيە قىلىنىدۇ.
20 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پۇتۇن ۋۇجۇدى تاتامدىن نەپرەتلىنىدۇ،
ئۇنىڭ جېنى ھەرخىل نازۇ-نېمەتلەردىن قاچىدۇ.■
21 ئۇنىڭ ئېتى كۆزدىن يوقلىپ كېتىدۇ،
ئەسلىدە كۆرۈنمەيدىغان سۆڭەكلىرى بۇرتۇپ چىقىدۇ.
22 بۇنىڭ بىلەن جېنى كۆز يەتمەس ھاكۆغا يېقىن كېلىدۇ،
ھاياتى ھالاك قىلغۇچى پەرىشتىلەرگە يېقىنلىشىدۇ؛
23 بىراق، ئەگەر ئۇنىڭ بىلەن بىر تەرەپتە تۇرىدىغان كېلىشتۇرگۈچى بىر پەرىشتە بولسا،
يەنى مىڭنىڭ ئىچىدە بىرسى بولسا،
ـ ئىنسان بالىسىغا توغرا يولنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان كېلىشتۇرگۈچى بولسا،□

□ 33:14 **»بىر قېتىم، ئىككى قېتىم«** ـ بەلكىم »بىرنەچچە قېتىم« ۋە شۇنىڭدەك »ھەرخىل يول بىلەن« دېگەننى كۆرسىتىدىغان بىر ئىبارە بولۇشى مۇمكىن.

□ 33:16 **...» ئۇ ئىنسانلارنىڭ قۇلىقىنى ئاچىدۇ، ئۇ ئۇلارغا بەرگەن نەسىھەتنى ئۇلارنىڭ يۈرىكىگە مۆھۈرلەيدۇ«** ـ بىز ئىلىخۇنىڭ بۇ سۆزىنى ناھايىتى ئەھمىيىتى بار دەپ قارايمىز. ئۇ خۇدا ئۆز روھى ئارقىلىق ئىنسانغا سۆزلىرىنى يەتكۈزۈپ نەسىھەت قىلىدۇ، دەيدۇ، ئەگەر ئىنسان بۇ سۆزلەرگە قۇلاق سالمىسا، خۇدا يەنىلا شەپقىتى بىلەن چۈشلەر ئارقىلىق ئىنسان قۇلىقىنى ئېچىپ بۇ ئاگاھلاندۇرۇشلارنى ھەم نەسىھەتنى يېكىتىپ مۆھۈرلەيدۇ.

ئىككىنچى قۇرنىڭ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »ئۇ ئۇلارنى ئاگاھلار بىلەن قورقىتىدۇ.«

□ 33:17 **»ئۇنىڭ مەقسىتى ئادەملەرنى يامان يولدىن ياندۇرۇشتۇر، ئىنسانى تەكەببۇرلۇقتىن ساقلاشتۇر«** ـ ئىلىخۇنىڭ چۈشەندۈرۈشى بويىچە ئېيتقاندا، ئىنسانلىنىڭ ئەڭ چوڭ مەسىلىسى تەكەببۇرلۇقتىن ئىبارەت. خۇدا ئۆز ئىلتىپاتى ئارقىلىق ئاۋۋال ئىنسانغا روھى ئارقىلىق نەسىھەت قىلىدۇ، ئاكىلىمىسا ئۇ چۈشلەر ئارقىلىق نەسىھەتنى يېكىتىدۇ؛ يەنە ئاكىلىمىسا كېسەللىك ياكى باشقا مۇشكۈللۈكلەر بىلەن ئادەمنى ئاگاھلاندۇرۇپ، ئۇنى ھالاك كەتىن ياندۇرىدۇ (22-18-□□□□□□□□). بۇ جازالاش ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مۇھەببىتىدىن چىققان تەربىيىدۇر؛ ئۇ مانا مۇشۇلار ئارقىلىق ئىنسانىنى ئۆز تەكەببۇرلۇقىنىڭ ئاقىۋىتىدىن قوغداپ قالىدۇ. ئىلىخۇنىڭ بۇ تەلىمى ئىنسان ئۈچۈن زور ئەھمىيەتكە ئىگە؛ ئىلىخۇنىڭ تەلىمى ئايۇپنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا چۈشەنچە بەرمىگەن بىلەن، ئۇنىڭ سۆزلىرىنىڭ ئايۇپقا ئازراق پايدىسى تەككەن بولسا كېرەك؛ ئازاب-ئوقۇبەتلەر بولسا، دەرۋەقە قەلبىدىكى تەكەببۇرلۇقنى ئاشكارىلايدۇ. ئايۇپنىڭ ئاخىردا قىلغان توۋىلىرى ئاساسەن ئۆز تەكەببۇرلۇقىغا نىسبەتەن بولغان (42-□□□).

■ 33:20 زەب. 18:107

□ 33:23 **»ئەگەر ئۇنىڭ بىلەن بىر تەرەپتە تۇرىدىغان كېلىشتۇرگۈچى بىر پەرىشتە بولسا...«** ـ »پەرىشتە« دېگەن سۆز ئەمەلىيەتتە »خەۋەر يەتكۈزگۈچى« دېگەن مەنىدە. تەۋرات بىرىنچى قىسىم »)يارىتىلىش«) »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى«نى بىرگە تونۇشتۇرىدۇ، بۇ پەرىشتە بىردىنبىر، ناھايىتى سىرلىق زات. ئۇنى كۆرگەنلەرمۇ: »بىز خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرگەن« دېيىشىدۇ. بۇ پەرىشتە »ئۆز يېرى«دە تۇرغان ئىسمائىل ھەم ئانىسى ھەجەرگە كۆرۈنۈپ ئۇلارنى ئۆسىۋۈزۈلۈقتىن قۇتقۇزغان. ھېچ بولمىغاندا، ئىلىخو مۇشۇ يەردە ئادەمنى گۇناھتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتى پەقەت ئىنسان ھەم خۇدا ئوتتۇرىسىدا تۇرىدىغان، شۇنداقلا ئىنسانىدىن ئۆستۈن تۇرىدىغان مۇنداق بىر زات تەرىپىدىن بولىدۇ، دەيدۇ. بۇ »خۇدانىڭ پەرىشتىسى« ئىلىخو »مىڭدىن بىر« دېگەن بۇ پەرىشتە ئايۇپ ئىلگىرى بېشارەت قىلغان »كېلىشتۇرگۈچى« ھەم »قۇتقۇزغۇچۇم« دېگەن زاتىنى باشقا بىرسى ئەمەس. ئىلىخو بۇ يەردە بىرگە يەنىلا ناھايىتى

24 ئۇنداقتا خۇدا ئۇنىڭغا شەپقەت كۆرسىتىپ: »ئۇنى ھاڭدىن چۈشۈپ كېتىشتىن قۇتقۇزۇپ قويغىن،
چۈنكى مەن نىجات-قۇتۇلۇشقا كاپالەت ئالدىم« ـ دەيدۇ.□
25 يۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئەتلىرى بالىلىق ۋاقتىدىكىدىن يۇمران بولىدۇ؛
ئۇ ياشلىقىغا قايتىدۇ.
26 ئۇ تەڭرىگە دۇئا قىلىدۇ، ئۇ شەپقەت قىلىپ ئۇنى قوبۇل قىلىدۇ،
ئۇ خۇشال-خۇرام تەنتەنە قىلىپ ئۇنىڭ دىدارىنى كۆرىدۇ،
ھەمدە خۇدا ئۇنىڭ ھەققانىيلىقىنى ئۇزىگە قايتۇرىدۇ.■
27 ئۇ ئادەملەر ئالدىدا كۈي ئېيتىپ: ـ
»مەن گۇناھ قىلدىم،
توغرا يولنى بۇرمىلىغانمەن،
بىراق تېگىشلىك جازا ماڭا بېرىلمىدى!□
28 ئۇ روھىمنى ھاڭغا چۈشۈشتىن قۇتقۇزدى،
جېنىم نۇرنى ھۇزۇرلىنىپ كۆرىدۇ« ـ دەيدۇ.
29 مانا، بۇ ئەمەللەرنىڭ ھەممىسىنى تەڭرى ئادەمنى دەپ،
ئىككى ھەتتا ئۈچ مەرتەم ئايان قىلىدۇ،□
30 مەقسىتى ئۇنىڭ جېنىنى ھاڭدىن ياندۇرۇپ قۇتقۇزۇشتۇر،
ئۇنى ھاياتلىق نۇرى بىلەن يورۇتۇش ئۈچۈندۇر.■
31 ئى ئايۇپ، ماڭا قۇلاق سالغايسەن؛
ئۇنۇڭنى چىقارما، مەن يەنە سۆز قىلاي.
32 ئەگەر سۆزلىرىڭ بولسا، ماڭا جاۋاب قىلىۋەرگىن؛
سۆزلىگىن! چۈنكى ئىمكانىيەت بولسىلا مېنىڭ سېنى ئاقلىغۇم بار.
33 بولمىسا، مېنىڭكىنى ئاڭلاپ ئولتۇر؛
سۈكۈت قىلغىن، مەن ساڭا دانالىقنى ئۆگىتىپ قويايي.«

34

ئېلىخۇنىڭ ئىككىنچى بايانى ـ ئايۇپنى يەنە ئەيىبلەش، ياراتقۇچىنىڭ خاراكتېرىنى تەسۋىرلەش

1 ئېلىخۇ يەنە جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ
2 »ئى دانىشمەنلەر، سۆزلىرىمنى ئاڭلاڭلار،
ئى تەجرىبە-ساۋاقلىق ئادەملەر، ماڭا قۇلاق سېلىڭلار.
3 ئېغىز تائام تېتىپ باققاندەك،
قۇلاق سۆزنىڭ تەمىنى سىناپ باقىدۇ.■

ئەھمىيەتلىك تەلىم ھەم كارامەت بىر بېشارەتنى بېرىۋاتىدۇ. **»ئىنسان بالىسىغا توغرا يولنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان ...«** ـ ياكى »ئىنسان بالىسىغا ئۇنىڭ دېمەك، خۇدانىڭ(ھەققانىيلىقى كۆرسىتىپ بېرىدىغان...«).

□ **33:24 ...» مەن نىجات-قۇتۇلۇشقا كاپالەت ئالدىم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» مەن نىجات-قۇتۇلۇشقا كاپالەت تاپتىم.«

■ **33:26** زەب. 15:50□ يەش. 958:

□ **33:27 »ئۇ ئادەملەر ئالدىدا كۈي ئېيتىپ: ...«** ـ ياكى »ئۇ ئادەملەرگە قاراپ«...: ياكى »ئۇ ئادەملەر ئالدىدا ئېتىراپ قىلىپ.«...:

□ **33:29 »ئىككى، ھەتتا ئۈچ مەرتەم ئايان قىلىدۇ«** ـ »ئىككى، ئۈچ مەرتەم« دېگەن سۆز ئادەتتە »بىرنەچچە مەرتەم«نى كۆرسىتىدۇ. دېمەك، ئۈچ قېتىم بىلەن توختىمايدۇ؛ بۇ بايان خۇدانىڭ بىزگە بولغان چوڭقۇر مېھرى-شەپقىتىنى ئايان قىلىدۇ؛ بىراق ھېچكىم بۇ پاكىتتىن پايدىلىنىپ دەپ خۇدانىڭ سەۋر-تاقىتىنى سىنىمىسۇن، بۇ ئىنتايىن خەتەرلىك ئىش، ئەلۋەتتە!

■ **33:30** زەب. 1356:

■ **34:3** ئايۇپ 1112:

4 تۆزىمىز ئۈچۈن ئېنىنىڭ توغرا بولىدىغانلىقىنى بايقاپ تاللايلى؛
ئارىمىزدا ئېنىنىڭ ياخشى بولىدىغانلىقىنى بىلەيلى!
5 چۈنكى ئايۇپ: »مەن ھەققانىيدۇرمەن«،
ۋە: »تەكۈرى مېنىڭ ھەققىمنى بۇلاپ كەتتىكەن« ـ دەيدۇ.□ ■
6 يەنە تۇ: »ھەققىمگە زىيان يەتكۈزىدىغان، يالغان گەپنى قىلىشىم توغرىمۇ؟
ھېچ ئاسىيلىقىم بولمىغىنى بىلەن، ماڭا سانجىلغان ئوق زەخمىگە داۋا يوق« ـ دەيدۇ،□ ■
7 قېنى، ئايۇپقا ئوخشايدىغان كىم بار؟!
تۇنىڭغا نىسبەتەن باشقىلارنى ھاقارەتلەش سۈ ئىچكەندەك ئاددىي ئىشتۇر.□
8 تۇ قەبىھلىك قىلغۇچىلارغا ھەمراھ بولۇپ يۈرىدۇ،
تۇ رەزىللەر بىلەن بىللە ماڭىدۇ.□
9 چۈنكى تۇ: »ئادەم خۇدادىن سۆيۈنسە،
بۇ ئۇنىڭغا ھېچقانداق پايدىسى يوق« دېدى.□
10 شۇڭا، ئى دانىشمەنلەر، ماڭا قۇلاق سېلىڭلار؛
رەزىللىك تەكۈدىن يىراقتا تۇرسۇن! يامانلىق ھەممىگە قادىردىن نېرى بولسۇن!■
11 چۈنكى تۇ ئادەمنىڭ قىلغانلىرىنى ئۆزىگە قايتۇرىدۇ،
ھەر بىر ئادەمگە ئۆز يولى بويىچە تېگىشلىك نېسىۋە تاپقۇزىدۇ.■
12 دەرھەقىقەت، تەكۈرى ھېچ ئەسكىلىك قىلمايدۇ،
ھەممىگە قادىر ھۆكۈمنى ھەرگىز بۇرمىلىمايدۇ.
13 كىم ئۇنىڭغا يەر-زېمىننى ئامانەت قىلغان؟
كىم ئۇنى پۈتكۈل جاھاننى باشقۇرۇشقا تەيىنلىدى؟□

□ **34:5 ...» ئايۇپ: »مەن ھەققانىيدۇرمەن«، ۋە: »تەكۈرى مېنىڭ ھەققىمنى بۇلاپ كەتتىكەن« ـ دەيدۇ»** ـ ئايۇپ »مەن ھەققانىي« دېگەن سۆزنى بۇۋاستە ئېيتمىغان بولسىمۇ، دەرۋەقە ئۇنىڭ گەپ-سۆزلىرىدىن شۇ مەنە چىقىپ تۇرىدۇ. »خۇدا مېنىڭ ھەققىمنى تارتىۋالغان« دېگەن سۆزنى تۇ 2:27دە ئېيتقان. »مېنىڭ ھەققىم« دېگەن سۆز توغرۇلۇق شۇ ئايەتتىكى تىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **34:5** ئايۇپ 27:

□ **34:6 »يەنە تۇ)ئايۇپ:(...» ھېچ ئاسىيلىقىم بولمىغىنى بىلەن، ماڭا سانجىلغان ئوق زەخمىگە داۋا يوق« ـ دەيدۇ»** ـ دەرۋەقە، ئايۇپ 4:6دە خۇدا مېنى ئوق ئېتىپ يارىلاندۇردى، دېگەن. بىراق بىزنىڭچە تۇ ئېلىخۇنىڭ تۆزنى مۇشۇ يەردە ئەيىبلىگىنى بويىچە: »خۇدا مېنى يالغان گەپ قىلىشقا مەجبۇرلايدۇ« دەپ ئېيتقان ئەمەس. ئوقۇرمەنلەر تۆزى بۇ سۆزنىڭ توغرا يا كى ناتوغرا ئىكەنلىكىنى ئويلىيالايدۇ.

■ **34:6** ئايۇپ 46:

□ **34:7 »ئۇنىڭغا)ئايۇپقا(نىسبەتەن باشقىلارنى ھاقارەتلەش سۈ ئىچكەندەك ئاددىي ئىشتۇر»** ـ ئايۇپنىڭ)قاتتىق ئازابتىن دېگەن(بەزى سۆزلىرى ئىنتايىن ئېچىقلانغانلىقىدىن ئېيتىلغىنى بىلەن، بىزنىڭچە »باشقىلارنى ھاقارەتلەش ئۇنىڭغا نىسبەتەن سۈ ئىچكەندەك ئاددىي ئىشتۇر« دېگەن بۇ سۆز ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەن.

□ **34:8 »تۇ)ئايۇپ(قەبىھلىك قىلغۇچىلارغا ھەمراھ بولۇپ ... رەزىللەر بىلەن بىللە ماڭىدۇ»** ـ ئېلىخۇنىڭ بۇ گېپىگە ئىسپات بارمۇ؟ بىزنىڭچە يوق. بىراق بۇ سۆز كۆچمە مەنىدە ئېيتىلغان بولسا »ئايۇپ ئېغىزدا يامانلارنىڭ يولىدا ماڭىدۇ« دېگەن مەنىدىمۇ بولۇشى مۇمكىن.

□ **34:9 »چۈنكى تۇ: »ئادەم خۇدادىن سۆيۈنسە، بۇ ئۇنىڭغا ھېچقانداق پايدىسى يوق« دېدى»** ـ بىزنىڭچە، ئايۇپ بۇ سۆزنى دېمىگەن؛ تۇ تۆزنىڭ رەزىللەر ھېچ جازالانمايدۇ، يامانلىقنى قىلىۋېرىدىغانلىقنى كۆرگەنلىكنى ئېيتقان؛ بىراق تۇ يەنە تۆزنىڭ تۇلارنىڭ يامان يولدا ھەرگىز ماڭمايدىغانلىقنى ئېنىق ئېيتقان؛ شۇڭا ئېلىخۇنىڭ بۇ گېپى سەل ئادىل بولمىدى، دەپ قارايمىز.

■ **34:10** قان. 4:32□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 3:8□ 23:36□ زەب. 15:92□ رىم. 149:

■ **34:11** زەب. 12:62□ پەند. 12:24□ يەر. 10:17□ 19:32□ ئەز. 27:7□ 20:33□ مات. 27:16□ رىم. 6:2□ 1كور. 8:3□ 2كور. 10:5□ ئەف. 8:6□ كول. 25:3□ 1پېت. 17:1□ ۋەھ. 1222:

□ **34:13 »كىم ئۇنىڭغا يەر-زېمىننى ئامانەت قىلغان؟ كىم ئۇنى پۈتكۈل جاھاننى باشقۇرۇشقا تەيىنلىدى؟»** ـ ئېلىخۇنىڭ بۇ مۇنازىرىسى (13-10)، بەلكىم، خۇدا شۇنچە يۇقىرى ئورۇندا تۇرغاندىن كېيىن، تۇنىڭغا ھېچ ئادەم پارا بېگىزلەيدۇ، تۇنىڭ ھۆكۈمگە ھېچقانداق تەسىر يەتكۈزەلەيدۇ، دېگەنلىك. بىراق تۇ ئەگەر: »خۇدا بىزدىن ئىنتايىن يۇقىرى تۇرغاچقا، تۇنىڭ ئادىللىقى بىز تونۇغان ھەم چۈشىنىدىغان ئادىللىقتىن پۈتۈنلەي باشقىچە،

14 ئۇ پەقەت كۆڭلىدە شۇ نىيەتنى قىلسىلا،
ئۆزىنىڭ روھىنى ھەم نەپىسىنى ئۆزىگە قايتۇرۇۋالسىلا،□ ■
15 شۇئان بارلىق ئەت ئىگىلىرى بىرگە نەپەستىن قالىدۇ،
ئادەملەر توپا-چاڭغا قايتىدۇ.□ ■
16 سەن دانىشمەن بولساڭ، بۇنى ئاڭلا!
سۆزلىرىمنىڭ ساداسىغا قۇلاق سال!
17 ئادالەتكە ئۆچ بولغۇچى ھۆكۈم سۈرەلەمدۇ؟
سەن »ھەممىدىن ئادىل بولغۇچى«نى گۇناھكار بېكىتەمسەن؟!□ ■
18 ئۇ بولسا پادىشاھنى: »يارىماس«!،
مۆتىۋەرلەرنى: »رەزىللەر« دېگۈچىدۇر.□
19 ئۇ نە ئەمىرلەرگە ھېچ يۈز-خاتىرە قىلمايدۇ،
نە بايلارنى كەمبەغەللەردىن يۇقىرى كۆرمەيدۇ؛
چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇ ئۆز قولى بىلەن ياراتقاندۇر.□ ■
20 كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئۇلار ئۆتۈپ كېتىدۇ،
تۈن يېرىمدا خەلقلەرمۇ تەۋرىنىپ دۇنيادىن كېتىدۇ؛
ئادەمنىڭ قولىسىز ئۇلۇغلار ئېلىپ كېتىلىدۇ.
21 چۈنكى ئۇنىڭ نەزەرى ئادەمنىڭ يوللىرىنىڭ ئۈستىدە تۇرىدۇ؛
ئۇ ئىنسانىنىڭ بار قەدەملىرىنى كۆرۈپ يۈرىدۇ.■
22 شۇڭا قەبىھلىك قىلغۇچىلارغا يوشۇرۇنغۇدەك ھېچ قاراڭغۇلۇق يوقتۇر،

يۈتۈنلەيمۇ باشقا خاراكتېرىدا« دېمەكچى بولسا، بىز ئۇنىڭ بۇ پىكرىگە قوشۇلمايمىز.

□ **34:14** «...□□□□□□□ **روھىنى ھەم نەپىسىنى ئۆزىگە قايتۇرۇۋالسىلا،...»** ـ ياكى »ئۇ)خۇدا(ئۇنىڭ)ئىنسانىنىڭ(روھى ھەم نەپىسىنى ئۆزىگە قايتۇرۇۋالسا،...«

■ **34:14** زەب. 104:29-28□ تور. 712:

□ **34:15** **«ئۇ پەقەت كۆڭلىدە شۇ نىيەتنى قىلسىلا، ئۆزىنىڭ روھىنى ھەم نەپىسىنى ئۆزىگە قايتۇرۇۋالسىلا، شۇئان بارلىق ئەت ئىگىلىرى بىرگە نەپەستىن قالىدۇ، ئادەملەر توپا-چاڭغا قايتىدۇ «(14-15)** ـ دېمەك، خۇدا ئىنسانىنى ياراتقاندىن كېيىن، ھەممە ئىش »ئاپىوماتىك ھالدا« داۋاملاشمايدۇ. خۇدا ھەردائىم، ھەر نەپىسىدە ئىنسانىدىن خەۋەر ئالىدۇ ـ يولىسا ئۇ ھايات قالمايدۇ.

■ **34:15** يار. 19:3□ تور. 712:

□ **34:17** **«ئادالەتكە ئۆچ بولغۇچى ھۆكۈم سۈرەلەمدۇ؟«** ـ دېگەن بۇ مەسىلە »ئايۇپ« دېگەن بۇ كىتابنىڭ تۆپ مەسىلىسى ھېسابلىنىدۇ. بۇ يەردە ئېلىخۇ بۇ رېتورىك سوئالغا ھېچقانداق جاۋاب ياكى ئىسپات بەرمەيدۇ. كۆچ-ھوقۇقلۇق بولۇشىنىڭ، ئادالەتلىك بولۇشقا باراۋەر بولۇشى ناتاين. خۇدا ئۆزىنىڭ ياخشىلىقىنى، مېھىر-مۇھەببىتىنى، ھەممە سۆزىگە بولغان ۋاپادارلىقىنى، تولۇق ئادالىتىنى بولسا قىلغان ئىشلىرى ئارقىلىق ئىسپاتلايدۇ. بولۇپمۇ زەبۇر ھەم ئىنجىلغا ئاساسەن، خۇدا ئاخىردا ئۆزى بارلىق قىلغان ھۆكۈملىرىنى ھەربىر ئىنسانغا ئېنىق نامايان قىلىدۇ، شۇ كۈنى خۇدانىڭ ئادىل ھۆكۈملىرىگە ھېچكىم رەددىيە بېرەلمەيدۇ، ئۇ چاغدا ئۇنىڭ مۇتلەق ئادىللىقى ھەممە ئىنسانغا ئىسپاتلىنىپ تولۇق ئايان بولىدۇ.

■ **34:17** يار. 25:18□ ئايۇپ 18:5□ 3:8□ 22:21□ رىم. 53:

□ **34:18** **«ئۇ بولسا پادىشاھنى: »يارىماس«!، مۆتىۋەرلەرنى: »رەزىللەر« دېگۈچىدۇر»** ـ بۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پادىشاھلارغا: »يارىماس«!، مۆتىۋەرلەرگە: »رەزىللەر«! دېگىلى بولامدۇ؟«

□ **34:19** **«ئۇ نە ئەمىرلەرگە ھېچ يۈز-خاتىرە قىلمايدۇ، نە بايلارنى كەمبەغەللەردىن يۇقىرى كۆرمەيدۇ، چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇ ئۆز قولى بىلەن ياراتقاندۇر«** ـ ئايۇپ بۇ گەپنى ئاڭلىغاندا گەپ قىلغان بولسا: »مەن خۇدانىڭ مېنىڭ ئىشلىرىمنى دەل ئاشۇنداق بىتەرەپلىك بىر تەرەپ قىلىشنى كۆزىمەكتىمەن«! دېيىشى مۇمكىن ئىدى. ئېلىخۇنىڭ بۇ گېپى ئۇنىڭكىغا ئانچە تەسەللى بېرەلمەيدۇ.

■ **34:19** قان. 17:10□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 24:37□ روس. 34:10□ رىم. 11:2□ گال. 6:2□ ئەف. 9:6□ كول. 25:3□ 1پېت. 1:17□ ■ **34:21** 2تار. 9:16□ ئايۇپ 4:31□ زەب. 15-17:34□ پەند. 21:5□ 3:15□ يەر. 17:16□ 1932:

هەتتا تۆلۈمنىڭ سايىسىدىمۇ تۇلار يوشۇرۇنالمايدۇ.□ ■
23 چۈنكى تەڭرى ئادەملەرنى ئالدىغا هۆكۈم قىلىشقا كەلتۈرۈش ئۈچۈن،
ئۇلارنى ئۇزۇنغىچە كۆزىتىپ يۈرۈشنىڭ هاجىتى يوقتۇر.□
24 ئۇ كۆچلۈكلەرنى تەكشۈرۈپ ئولتۇرمايلا پارە-پارە قىلىۋېتىدۇ،
هەم باشقىلارنى ئۇلارنىڭ ئورنىغا قويىدۇ؛
25 چۈنكى ئۇلارنىڭ قىلغانلىرى ئۇنىڭغا ئېنىق تۇرىدۇ؛
ئۇ ئۇلارنى كېچىدە ئۆرىۋېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يانچىلىدۇ.
26 ئۇ يامانلارنى خالايىق ئالدىدا كاچاتلىغاندەك ئۇلارنى ئۇرىدۇ،
27 چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭغا ئەگىشىشتىن باش تارتقان،
ئۇنىڭ يوللىرىدىن هېچبىرىنى هېچ ئەتىۋارلىمىغان.■
28 ئۇلار شۇنداق قىلىپ مىسكىنلەرنىڭ نالە-پەريادىنى ئۇنىڭ ئالدىغا كىرگۈزىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئېزىلگۈچىلەرنىڭ يالۋۇرۇشىنى ئاڭلايدۇ.□
29 ئۇ سۈكۈتتە تۇرسا، كىم ئاغرىنىپ قاقشىسۇن.
مەيلى ئەلدىن، مەيلى شەخستىن بولسۇن،
ئەگەر ئۇ شەپقىتىنى كۆرسەتمەي يۈزىنى يوشۇرۇۋالسا، كىم ئۇنى كۆرەلىسۇن؟□
30 ئۇنىڭ مەقسىتى ئىپلاسلار هۆكۈمرانلىق قىلمىسۇن،
ئۇلار ئەل-ئەهلىنى دامىغا چۈشۈرمىسۇن دېگەنلىكتۇر.
31 چۈنكى يۇنىڭ بىلەن ئۇلاردىن بىرسى تەڭرىگە: »مەن تەكەببۇرلۇق قىلغانىمەن؛
مەن توغرىنى يەنە بۇرمىلىمايمەن؛
32 ئۆزۈم بىلمىگىنىمنى ماڭا ئۆگىتىپ قويغايسەن؛
مەن يامانلىق قىلغان بولسام، مەن قايتا قىلمايمەن« ـ دېسە،□
33 سەن ئۇنىڭ بېكىتكىنىنى رەت قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن،
ئۇ پەقەت سېنىڭ پىكرىڭ بويىچىلا ئىنسانىڭ قىلغانلىرىنى ئۆزىگە قايتۇرۇشى كېرەكمۇ.
مەن ئەمەس، سەن قارار قىلىشىڭ كېرەكتۇر؛
ئەمدى بىلگەنلىرىڭنى بايان قىلساڭچۇ!
34 ئەقلى بار ئادەملەر بولسا،
گېپىمنى ئاڭلىغان دانا كىشى بولسا: ـ
35 »ئايۇپ ساۋاتسىزدەك گەپ قىلدى؛

□ 34:22 **»شۇڭا قەبىلىك قىلغۇچىلارغا يوشۇرۇنغۇدەك هېچ قاراڭغۇلۇق يوقتۇر... ئۇلار يوشۇرۇنالمايدۇ«** ـ دېمەك، خۇدا بارلىق ئىشلارنى بىراقلا كۆرەلىگەچكە، ئۇنىڭ سوتچى بولۇشقا تولۇق سالاھىيىتى بار.

■ 34:22 زەب. 139:12-11□ ئام. 9□2: 3؛ ئىبر. 134:

□ 34:23 **»چۈنكى تەڭرى ئادەملەرنى ئالدىغا هۆكۈم قىلىشقا ... ئۇزۇنغىچە كۆزىتىپ يۈرۈشنىڭ هاجىتى يوقتۇر«** ـ بۇ ئايەتنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرى ئۆچۈرۈشى مۇمكىن.

■ 34:27 زەب. 28:5-4□ يەش. 125:

□ 34:28 **»ئۇلار)رەزىللەر(شۇنداق قىلىپ مىسكىنلەرنىڭ نالە-پەريادىنى ئۇنىڭ ئالدىغا كىرگۈزىدۇ، ... ئۇ)خۇدا(ئېزىلگۈچىلەرنىڭ يالۋۇرۇشىنى ئاڭلايدۇ«** ـ ئېلىخۇ يەلكىم بۇ سۆزلىرىنى ئايۇپقا دارتىپ ئېيتىدۇ: »سەن مۇنداق رەزىل ئىشلارنى قىلغانمۇ؟.«

□ 34:29 **»ئۇ سۈكۈتتە تۇرسا، كىم ئاغرىنىپ قاقشىسۇن؟«** ـ ئايەتنىڭ بىرىنچى قىسمىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇ ئىشلارنى تىنچلاندۇرسا، كىم ئاغرىنىپ قاقشىسۇن؟.«

ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىدا، »خۇدانىڭ ئۆز يۈزىنى يوشۇرغانلىقى«، شۇبھىسىزكى، ئۇنىڭ كىشىلەرگە مەلۇم بىرخىل جازا-ساۋاق بېرىشىنى بىلدۈرىدۇ.

□ 34:32 **«...□□□□□ بىلمىگىنىمنى ماڭا ئۆگىتىپ قويغايسەن؛ مەن يامانلىق قىلغان بولسام، مەن قايتا قىلمايمەن»** ـ ئېلىخۇ شۇبھىسىزكى، ئايۇپنى شۇنداق بىر ئىقرارنى (31-32□□□□□□□□□ سۆزلەر بىلەن) قىلىشقا دەۋەت قىلۋاتىدۇ. بىراق ئايۇپتا تەكەببۇرلۇق بولغىنى بىلەن، ئۇ ھەرگىزمۇ »ئىپلاس« يا كى »مۇناپىق«لاردىن ئەمەس.

ئۇنىڭ سۆزلىرىدە ئەقىل-پاراسەتتىن ئەسەر يوق« ـ دەيدۇ.
36 ئايۇپ رەزىل ئادەملەردەك جاۋاب بەرگەنلىكىدىن،
ئاخىرغىچە سىنالسۇن!□
37 چۈنكى ئۇ ئۆز گۇناھىنىڭ ئۈستىگە يەنە ئاسىيلىقنى قوشىدۇ؛
ئۇ ئارىمىزدا ئاھانەت بىلەن چاۋاك چېلىپ، تەكۈنگە قارشى سۆزلەرنى كۆپەيتمەكتە.«

35

ئېلىخۇنىڭ ئۆچىنچى بايانى ـ »خۇدا كېچىدە ئات قىلغان ناخشىلار«

1 ئېلىخۇ يەنىلا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 »سەن مۇشۇ گېپىڭنى، يەنى »ھەققانىيلىقىم تەڭرىنىڭكىدىن ئۈستۈندۇر« دېگىنىڭنى توغرا دەپ قارامسەن؟□
3 شۇنداق بولغانلىقى ئۈچۈن سەن: »ھەققانىيلىقىنىڭ ماڭا نېمە پايدىسى بولسۇن؟
گۇناھ قىلمىغىنىمنىڭ گۇناھ قىلغىنىمغا قارىغاندا ئارتۇقچىلىقى نەدە؟« دەپ سوريدىڭ .□ ■
4 ئۆزۈم سۆزلەر بىلەن ساڭا جاۋاب بېرەي،
ساڭا ھەم سەن بىلەن بىللە بولغان ئۇلۇپەتلىرىڭگە جاۋاب بېرەي؛□
5 ئاسمانلارغا قاراپ باققىن؛
پەلەكتىكى بۇلۇتلارغا سەپسالغىن؛
ئۇلار سەندىن يۇقىرىدۇر.
6 ئەگەر گۇناھ قىلغان بولساڭ، ئۇنداقتا تەڭرىگە قايسى زىيانكەشلىكنى قىلالايتىڭ؟
جىنايەتلىرىڭ كۆپەيسىمۇ، ئۇنداقتا ئۇنىڭغا قانداق زىيانلارنى سالالار ئىدىڭ؟
7 سەن ھەققانىي بولغان تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭغا نېمە بېرەلەيتىڭ؟
ئۇ سېنىڭ قولۇڭدىن نېمىمۇ ئالار-ھە؟□ ■
8 سېنىڭ ئەسكىلىكلىرىڭ پەقەت سەندەك بىر ئىنسانغىلا،

□ 34:36 **»ئايۇپ رەزىل ئادەملەردەك جاۋاب بەرگەن«** ـ ئېلىخۇنىڭ بۇ سۆزى بولسا ناھايىتى ئېغىر شىكايەت ھېسابلىنىدۇ. تۆۋەندە ئېلىخۇ ئايۇپنى »ئاسىيلىق قىلغان« دەپمۇ ئەيىبلەيدۇ. بىراق دەرد-ئەلەمدىن، ئۇمىدسىزلىكتىن، قاتتىق ئاغرىقلاردىن چىققان ئاچچىق ھەم گۇمانلىق گەپنى »ئاسىيلىق« دېگلى ھەرگىز بولمايدۇ. بۇ جەھەتتە ئېلىخۇ سەل ھەددىدىن ئىشىپراق سۆزلىگەن. »ئۇ ئاخىرغىچە سىنالسۇن«! دېيىشىمۇ »بىر ياندا ئازادە ئولتۇرغان« كىشىلەر ئۈچۈن دېمەكچە ئاسان گەپتۇر!

□ 35:2 **»»سەن)ئايۇپ(مۇشۇ گېپىڭنى، يەنى »ھەققانىيلىقىم تەڭرىنىڭكىدىن ئۈستۈندۇر« دېگىنىڭنى توغرا دەپ قارامسەن؟«** ـ بۇ سۆزمۇ بەك قاتتىق ئېيتىلغان. ئايۇپ ئەسلىدە »مەن ھەققانىي« دېگىنى ھەم خۇدانىڭ ئادالىتىدىن بەزى گۇمانلىق گەپلەرنى قىلغىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە قاپ يۈرەكلىك قىلىپ »ھەققانىيلىقىم تەڭرىنىڭكىدىن ئۈستۈن« دېگەن گەپنى قىلىپ باقمىغان. ئۇقۇرمەنلەر ئۆزلىرى بىرنېمە دېسۇن.

□ 35:3 **»...□□□ (ئايۇپ:(»ھەققانىيلىقىنىڭ ماڭا نېمە پايدىسى بولسۇن؟ گۇناھ قىلمىغىنىمنىڭ گۇناھ قىلغىنىمغا قارىغاندا ئارتۇقچىلىقى نەدە؟« دەپ سوريدىڭ«** ـ ئېلىخۇ يۇقىرىدا ئايۇپنى ئەيىبلەپ: »سەن »ئادەم خۇدادىن سۆيۈنسە، بۇنىڭ ئۈنىڭغا ھېچقانداق پايدىسى بولمايدۇ« دېگەنسەن« (34:9) دېگىنىنى ھازىر تەكرارلايدۇ.

■ 35:3 ئايۇپ 934:

□ 35:4 **»ساڭا ھەم سەن بىلەن بىللە بولغان ئۇلۇپەتلىرىڭگە جاۋاب بېرەي«** ـ »ئۇلۇپەتلىرىڭ« دېگەن سۆز بەلكىم ئايۇپنىڭ ئۈچ دوستىنى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ بىلەن ئوخشاش كۆزقاراشتا بولغانلارنى)ھازىرمۇ ئايۇپنىڭ يېنىدا ئولتۇرغانلارنى؟(كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ 35:7 **»سەن ھەققانىي بولغان تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭغا نېمە بېرەلەيتىڭ؟ ئۇ سېنىڭ قولۇڭدىن نېمىمۇ ئالار-ھە؟«** ـ ئېلىخۇنىڭ بۇ كۆزقارىشى ئېلىفازنىڭكىگە (22:3-□□□□□□□□□) ئوخشايدۇ. بىز يەنىلا ئاۋۋالقى ئايەتتىكى ئىزاھاتنى تەكرارلايمىز: ـ «1:8-□□□□□□□□ خۇدانىڭ ئۆزىدە ئايۇپتىن ئالغان رازىلىقى، خۇرسەنلىكى ناھايىتى گەۋدىلىنىپ ئۆرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا بىز تەۋراتتىكى »يارىتىلىش« دېگەن قىسمىدا خۇدانىڭ ئىنسانىنىڭ تۆۋەيلىدىن بولغان ئازابلىرىدىن خەۋەردار بولىمىز. خۇدا گەرچە ئۇلۇغلۇق ئىگىسى بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا بىزدىن خۇرسەنلىك ئىزدەيدۇ يا كى بىزدىن رەنجىيدۇ ھەم ئازابلىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئېلىخۇنىڭ 8-5-ئايەتتىكى بۇ سۆزلىرى ئىنتايىن خاتا ئېيتىلغان سۆزلەردۇر.« ■ 35:7 ئايۇپ 2:22□ زەب. 2:16□ رىم. 3511:

هەققانىيلىقىڭ بولسا پەقەت ئىنسان باللىرىغلا تەسىر قىلىدۇ، خالاس.
9 ئادەملەر زۇلۇم كۆپىيىپ كەتكەنلىكىدىن يالۇۋۇرىدۇ؛
كۆچلۈكلەرنىڭ بېسىمى تۈپەيلىدىن ئۆلار نالە-پەريات كۆتۈرىدۇ.□
10 بىراق ھېچكىم: »كېچىلەردە ئىنسانلارغا ناخشا ئاتا قىلغۇچى ياراتقۇچۇم تەڭرىنى نەدىن ئىزدىشىم كېرەك؟« دېمەيدۇ.
11 ئۇنىڭ بىزگە ئۆگىتىدىغىنى يەر-زېمىندىكى ھايۋانلارغا ئۆگىتىدىغىنىدىن كۆپ،
ھەم ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا ئۆگىتىدىغىنىدىن ئارتۇق ئەمەسمۇ؟
12 ئۇلار نالە-پەريات كۆتۈرىدۇ، بىراق رەزىل ئادەملەرنىڭ ھاكاۋۇرلۇقىنىڭ تەسىرى تۈپەيلىدىن،
ئۇنى خۇدا ئىجابەت قىلمايدۇ.□ ■
13 بەرھەق، تەڭرى قۇرۇق دۇئاغا قۇلاق سالمىغان يەردە،
ھەممىگە قادىر مۇشۇلارغا ئەھمىيەت بەرمىگەن يەردە،
14 سەن: »مەن ئۇنى كۆرەلمەيمەن« دېسەڭ، ئۇ قانداق قۇلاق سالسۇن؟
دەۋايىڭ تېخى ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ،
شۇنىڭا ئۇنى كۈتۈپ تۇرغىن.□
15 بىراق ئۇ ھازىر توۋا قىلىش يۇرسىتى بېرىپ، ئۆز غەزىپىنى تېخى تۆكمىگەن ئەھۋالدا،
ئايۇپ ئۆزىنىڭ تەكەببۇرلۇقىنى بىلمەيدىغاندۇ؟□ ■
16 چۈنكى ئايۇپ قۇرۇق گەپ ئۈچۈن ئاغزىنى ئاچقان،
ئۇ تۈتۈرۇقسىز سۆزلەرنى كۆپەيتكەن.«

36

ئېلىخۇنىڭ تۆتىنچى بايانى: ـ ئازابلاردىن ئالغان تەربىيە

1 ئېلىخۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى: ـ
2 »مېنى بىردەم سۆزلىگىلى قويساڭ،
مەن يەنە تەڭرىگە ۋاكالىتەن قىلىدىغان سۆزۈمنىڭ بارلىقىنى ساڭا ئايان قىلىمەن.
3 بىلىمنى يىراقلاردىن ئېلىپ كەلتۈرىمەن،

□ **35:9 »كۆچلۈكلەرنىڭ بېسىمى تۈپەيلىدىن...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆچلۈكلەرنىڭ بىلىكى تۈپەيلىدىن...«.

□ **35:12 »ئۇلار)ئېزىلگەنلەر(نالە-پەريات كۆتۈرىدۇ، بىراق رەزىل ئادەملەرنىڭ ھاكاۋۇرلۇقىنىڭ تەسىرى تۈپەيلىدىن، ئۇنى خۇدا ئىجابەت قىلمايدۇ«** ـ ئېلىخۇ بەلكىم جەمئىيەت ئارىسىدىكى ياماناللارنىڭ ھاكاۋۇرلۇقى مەلۇم بىر دەرىجىدىن ئېشىپ كەتكەن بولسا، جەمئىيەتنىڭ ئۇلارنى چەكلىمىگەن سەۋەنلىكىڭ بار بولۇشى مۇمكىن، دېمەكچى. ئۇنداقتا پۈتكۈل جەمئىيەت، جۈملىدىن بەزى بىگۇناھ كىشىلەرمۇ ئۇلارنىڭ ۋەجىدىن خۇدانىڭ تەربىيە-جازالىشىغا تۇچرىمامۇ قالمايدۇ، دېمەكچى. ئۇنىڭ گېپىنىڭ ئۇرۇنلۇق يېرى بولۇشى مۇمكىن. بىراق ئايۇپ)مەيلى ئۇنىڭ ھاكاۋۇر يېرى بولسۇن(بۇ »رەزىللەر«نىڭ قاتارىغا كىرمەيدۇ.

■ **35:12** ئايۇپ 9:27□ يەنە. 28:1□ 29:15□ يەش. 15:1 يەر. 11:11□ يۇھ. 319:

□ **35:14 »دەۋايىڭ تېخى ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ، شۇڭا ئۇنى كۈتۈپ تۇرغىن«** ـ 8:23-10نى كۆرۈڭ. ئېلىخۇ ئالدىدا ئېيتقان سۆزلىرى بىلەن ئايۇپنى ئاساسسىز ئەيىبلىگەن بولسىمۇ، »دەۋايىڭ تېخى ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ، شۇڭا ئۇنى كۈتۈپ تۇرغىن« دېگەن بۇ سۆز، شۇبھىسىزكى، ئايۇپقا دەل جايىدا قىلىنغان سۆزدۇر. ئېلىخۇ ھېچ بولمىغاندا، ئايۇپنىڭ ھەققەتەن بىر »دەۋاسى« بارلىقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ.

ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھەممىگە قادىر مۇشۇلارغا ئەھمىيەت بەرمىگەن يەردە (13-□□□□□)، سېنىڭ: »مەن ئۇنى كۆرەلمەيمەن، دەۋايىم ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ، مەن ئۇنى كۈتۈۋاتىمەن« دېگىنىڭدىن كېيىن قانداق بولار؟.«

□ **35:15 »بىراق ئۇ ... ئۆز غەزىپىنى تېخى تۆكمىگەن ئەھۋالدا، ئايۇپ ئۆزىنىڭ تەكەببۇرلۇقىنى بىلمەيدىغاندۇ؟«** ـ بۇ سۆزمۇ بەك قاتتىق ئېيتىلغان سۆز بولۇپ، ئايۇپنى ئىنتايىن تەكەببۇر ئادەم دەپ جەزملەشتۈرىدۇ. بىراق ئايۇپ گەرچە خۇداغا قارىتا بەزى ئاچچىق، ئازابلىق گەپلەرنى قىلغان بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا خۇدادىن ئەيمىنىدىغان كىشى ئىدى.

باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يەنە كېلىپ، سەن تېخى: »ئۇنىڭ غەزىپى ھېچ جازا بەرمەيدۇ، ئۇ ئاسىيلىقنى ھېچ نەزەرگە ئالمايدۇ« دەيسەن«!

■ **35:15** ئايۇپ 611:

ئادەملەرنى ياراتقۇچىمنى ھەققانىي دەپ ھېسابلايدىغان قىلمەن.□
4 مېنىڭ گېپىم ھەقىقەتەن يالغان ئەمەستۇر؛
بىلىمى مۇكەممەل بىرسى سەن بىلەن بىللە بولىدۇ.□
5 مانا، تەكرى دېگەن ئۇلۇغدۇر،
بىراق ئۇ ھېچكىمنى كەمىستمەيدۇ؛
ئۇنىڭ چۈشىنىشى چوڭقۇردۇر، مەقسىتىدە چىڭ تۇرىدۇ.□ ■
6 ئۇ يامانلارنى ھايات ساقلىمايدۇ؛
بىراق ئېزىلگەنلەر ئۈچۈن ئادالەت يۈرگۈزىدۇ.□
7 ئۇ ھەققانىيلاردىن كۆزىنى ئېلىپ كەتمەيدۇ،
بەلكى ئۇلارنى مەڭگۈگە پادىشاھلار بىلەن تەختتە ئولتۇرغۇزىدۇ،
شۇنداق قىلىپ ئۇلارنىڭ مەرتىۋىسى ئۈستۈن بولىدۇ.■
8 ۋە ئەگەر ئۇلار كىشەنلەنگەن بولسا،
جاپانىڭ ئاسارىتىگە تۇتۇلغان بولسا،
9 ئۇنداقتا ئۇ ئۇلارغا قىلغانلىرىنى،
ئۇلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرىنى،
يەنى ئۇلارنىڭ كۆرەكلەپ كەتكەنلىكىنى ئۇزلىرىگە كۆرسەتكەن بولىدۇ.
10 شۇنىڭ بىلەن ئۇ قۇلاقلىرىنى تەربىيىگە ئېچىپ قويىدۇ،
ئۇلارنى يامانلىقتىن قايتىشقا بۇيرۇيدۇ.
11 ئۇلار قۇلاق سېلىپ ئۇنىڭغا بويسۇنسىلا
ئۇلار قالغان كۈنلىرىنى ئاۋاتچىلىقتا،
يىللىرىنى خۇشلۇقتا ئوتكۈزىدۇ.
12 بىراق ئۇلار قۇلاق سالمىسا، قىلىچلىنىپ دۇنيادىن كېتىدۇ،
بىلىمسىز ھالدا نەپەسىتىن توختاپ قالىدۇ.
13 بىراق كۆڭلىگە ئىپلاسلىقنى پۈككەنلەر يەنىلا ئاداۋەت ساقلايدۇ؛
ئۇ ئۇلارغا ئاسارەت چۈشۈرگەندىمۇ ئۇلار يەنىلا تىلاۋەت قىلمايدۇ.
14 ئۇلار ياش تۇرۇپلا جان ئۈزىدۇ،
ئۇلارنىڭ ھاياتى بەچچۋازلار ئارىسىدا تۈگەيدۇ.□ ■
15 بىراق ئۇ ئازاب تارتقۇچىلارنى ئازابلاردىن بولغان تەربىيە ئارقىلىق قۇتقۇزىدۇ،
ئۇ ئۇلار خار بولغان ۋاقتىدا ئۇلارنىڭ قۇلىقىنى ئاچىدۇ.
16 ئۇ شۇنداق قىلىپ سېنىمۇ ئازارنىڭ ئاغزىدىن قىستاڭچىلىقى يوق كەڭ بىر يەرگە جەلپ قىلغان بولاتتى؛

□ 36:3 »بىلىمنى يىراقلاردىن ئېلىپ كەلتۈرىمەن...« ـ ئېلىخۇ بېرىدىغان مىساللارنى »يىراقلاردىن« ئالماقچى ـ دېمەك، تۈزۈن تارىخ ھەم تەبىئەتتىن ئالماقچى.

□ 36:4 »بىلىمى مۇكەممەل بىرسى« ـ ئېلىخۇ تۈزىنى بەك يۇقىرى چاغلىسا كېرەك؛ چۈنكى ئۇ 37-بابتا دەل بۇ سۆزلەر بىلەن خۇدانىڭ تۈزىنى تەسۋىرلەيدۇ.

□ 36:5 »بىراق ئۇ ھېچكىمنى كەمىستمەيدۇ« ـ ئېلىخۇنىڭ ئايەتتىكى بۇ بىرىنچى جۈملىسىنى ئالاھىدە ئەھمىيەتلىك دەپ قارىغىنىمىز بىلەن ئۇ يەنىلا ئۇنىڭ -35-باب 7-ئايەتتىكى بايانىغا سەل زىت كېلىدۇ.

■ 36:5 ئايۇپ 4:9؛ 12□13: 23:37؛ 16: 2338□:

□ 36:6 »ئۇ يامانلارنى ھايات ساقلىمايدۇ؛ بىراق ئېزىلگەنلەر ئۈچۈن ئادالەت يۈرگۈزىدۇ« ـ ئېلىخۇ ئەسلىدە »مەن سىلەرنىڭ)ئۇچ دوستىنىڭ(گەپلىرىگىلا بويىچە ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمەيمەن« دېگىنى بىلەن، ئۇ يەنىلا بۇ ئايەتتە ئۇلارنىڭ ئاددىي خۇلاسىلىرىگە قايتىپ كەلدى. ■ 36:7 زەب. 18:33□ 15-16:34□ 8113: □ 36:14 »بەچچۋازلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ سۆز »ھەزىلەك ئەر پاھىشە«نى كۆرسىتىدۇ. ■ 36:14 ئايۇپ 1622:

ئۇنداقتا داستخىنىڭ مايغا تولدۇرۇلغان بولاتتى.□ ■
17 بىراق سەن ھازىر يامانلارغا قارىتىلغان تېگىشلىك جازالارغا تولدۇرۇلغانسەن؛
شۇڭا خۇدانىڭ ھۆكۈمى ھەم ئادالىتى سېنى تۇتۇۋالدى.□
18 غەزىپىڭنىڭ قايناپ كېتىشىنىڭ سېنى مازاققا باشلاپ قويۇشىدىن ھۇشيار بول؛
ئۇنداقتا ھەتتا زور كاپالەتمۇ سېنى قۇتقۇزالمايدۇ.
19 ياكى بايلىقلىرىڭ،
ياكى كۈچۈڭنىڭ زور تىرىشىشلىرى،
ئۆزۈڭنى ئازاب-ئۇقۇبەتتىن نېرى قىلالامدۇ؟
20 كېچىگە ئومىد باغلىما،
چۈنكى ئۇ چاغدا خەلق ئۆز ئورنىدىن يوقىلىپ كېتىدۇ.□
21 ھۇشيار بول، ئەسكىلىككە بۇرۇلۇپ كەتمە؛
چۈنكى سەن قەبىھلىكنى دەردكە سەۋەب بولۇشنىڭ ئورنىدا تاللىغانسەن.
22 مانا، تەڭرى كۈچ-قۇدرىتى تۈپەيلىدىن ئۈستۈندۇر؛
ئۇنىڭدەك ئۆگەتكۈچى بارمۇ؟□
23 كىم ئۇنىڭغا ماڭىدىغان يولنى بېكىتىپ بەرگەندى؟
ۋە ياكى ئۇنىڭغا: »يامان قىلدىڭ؟« دېيىشكە پېتىنالايدۇ؟■
24 ئىنسانلار تەبرىكلەيدىغان خۇدانىڭ ئەمەللىرىنى ئۇلۇغلاشنى ئۇنتۇما!
25 ھەممە ئادەم ئۇلارنى كۆرگەندۇر؛
ئىنسان باللىرى يىراقتىن ئۇلارغا قاراپ تۇرىدۇ.«

خۇدانىڭ كارامەت ئەمەللىرى ـ •••• ئۇنىڭ زور ھەيۋىسى دەھشەتلىك قارا قۇيۇندا ئايان بولدۇ

26 » ـ بەرھەق، تەڭرى ئۇلۇغدۇر، بىز ئۇنى چۈشىنەلەيمىز،
ئۇنىڭ يىللىرىنىڭ سانىنى تەكشۈرۈپ ئېنىقلىغلى بولمايدۇ.■
27 چۈنكى ئۇ سۈنى تامچىلاردىن شۇمۇرۇپ چىقىرىدۇ؛
ئۇلار يارغا ئايلىنىپ ئاندىن يامغۇر بولۇپ ياغىدۇ.
28 شۇنداق قىلىپ ئاسمانلار يامغۇرلارنى قۇيۇپ بېرىپ،
ئىنسان باللىرى ئۈستىگە مولچىلىق ياغدۇرىدۇ.
29 بىراق كىم بۇلۇتلارنىڭ توقۇلۇشىنى،
ئۇنىڭ ساماۋى چېدىرىنىڭ گۈمبۈر-گۈمبۈر قىلىدىغانلىقىنى چۈشىنەلىسۇن؟

□ **36:16 »ئۇ)خۇدا(شۇنداق قىلىپ سېنىمۇ ئازارنىڭ ئاغزىدىن قىستاڭچىلىقى يوق كەڭ بىر يەرگە جەلىپ قىلغان بولاتتى؛ ئۇنداقتا داستخىنىڭ مايغا تولدۇرۇلغان بولاتتى«** ـ ئىلىخۇنىڭ 15-8-ئايەتتىكى بەرگەن تەلىمى شۇكى، ئۇرغۇن ئازاب-ئۇقۇبەتلەر ئەملىيەتتە جازالاش ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ تەربىيىسى بولىدۇ. شۇيىسىزكى، بۇ تەلىمنىڭ ئەھمىيىتى بار. بىراق ئۇ يەنىلا ئايۇپنىڭ ئاساسىي ئەھۋالىنى چۈشەنمەيدۇ. ئۇ تۇۋەندە (17-□□□□□□□) يەنىلا ئايۇپنى خاتا ئەيىبلەيدۇ.

■ **36:16** زەب. 523:

□ **36:17 »بىراق سەن ھازىر يامانلارغا قارىتىلغان تېگىشلىك جازالارغا تولدۇرۇلغانسەن؛ شۇڭا خۇدانىڭ ھۆكۈمى ھەم ئادالىتى سېنى تۇتۇۋالدى«** ـ 21-17-ئايەتلەرنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرى تۈچرىشى مۇمكىن. ئەسلى تېكىستنى چۈشىنىش سەل تەس.

□ **36:20 »كېچىگە ئومىد باغلىما«** ـ بۇ تولمۇ سەلبىي مەندە ئىشلىتىلگەن. بەلكىم ئىلىخۇ: ئايۇپ باشقىلار تۈزىنى كۆرمەيدىغان، تۈزى يامان ئىشلارنى قىلالايدىغان ۋاقتىنى ئومىد بىلەن كۈتمەكتە، دېمەكچى بولۇشى مۇمكىن.

□ **36:22 »مانا، تەڭرى كۈچ-قۇدرىتى تۈپەيلىدىن ئۈستۈندۇر؛ ئۇنىڭدەك ئۆگەتكۈچى بارمۇ؟«** ـ ئىلىخۇنىڭ تەلىمىدىكى ئىنتايىن ياخشى نۇقتا شۇكى، خۇدانىڭ «ئۆگەتكۈچى»دۇر، ئۇ دەل ئۇزۇنىڭ روھى ئارقىلىق ئىنسانغا يولىيورۇق بېرىدۇ. ■ **36:23** قان. 4:32□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 3:8□ 10:34□ رىم. 149: ■ **36:26** زەب. 2:90□ 8:92□ 2:93□ 12:102□ يەش. 16:63□ يىغ. 19:5□ دان. 27:6□ ئىبر. 121:

30 مانا، ئۇ چاقىقى بىلەن ئەتراپىنى يورۇق قىلىدۇ،
ھەتتا دېڭىز تەكتىنمۇ يورۇق قىلىدۇ.□
31 ئۇ بۇلار ئارقىلىق خەلقلەر ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىدۇ؛
ھەم ئۇلار ئارقىلىقمۇ مول ئاشلىق بېرىدۇ.■
32 ئۇ قوللىرىنى چاقاق بىلەن تولدۇرىدۇ،
ئۇنىڭغا ئۇرىدىغان نىشانىنى بۇيرۇيدۇ.
33 خۇدانىڭ گۈلدۈرمامىسى ئۇنىڭ كېلىدىغانلىقىنى ئېلان قىلىدۇ؛
ھەتتا كاللارمۇ سېزىپ، ئۇنى ئېلان قىلىدۇ. □

37

ئېلىخۇنىڭ تۆتىنچى بايانىنىڭ داۋامى ـ خۇدانىڭ كارامەت ئەمەللىرىنى كۆرسەتكەنلىرىنى ئايان قىلىش ••••
قارا قۇيۇننىڭ يېقىنلاشىشى

1 شۇنداق، يۈرىكىممۇ بۇنى ئاڭلاپ تەۋرىنىپ كېتىۋاتىدۇ،
يۈرىكىم قېيىدىن چىقىپ كېتەي، دېدى.
2 مانا ئاڭلىغىنا! ئۇنىڭ ھۆركىرىگەن ئاۋازىنى،
ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقىۋاتقان گۈلدۈرماما ئاۋازىنى ئاڭلا!□ ■
3 ئۇ ئاۋازىنى ئاسمان ئاستىدىكى پۈتكۈل يەرگە،
چاقىقىنى يەرنىڭ قەرىگىچە يەتكۈزىدۇ.
4 چاقاقتىن كېيىن بىر ئاۋاز ھۆركىرەيدۇ؛
ئۇز ھەيۋىتىنىڭ ئاۋازى بىلەن ئۇ گۈلدۈرلەيدۇ،
ئاۋازى ئاڭلىنىشى بىلەنلا ھېچ ئايانماي چاقاقلىرىنمۇ قويۇۋېتىدۇ.
5 تەڭرى ئاۋازى بىلەن كارامەت گۈلدۈرلەيدۇ،
بىز چۈشىنەلمەيدىغان نۇرغۇن قالتىس ئىشلارنى قىلىدۇ.■
6 چۈنكى ئۇ قارغا: »يەرگە ياغ«!،
ھەم ھۆل-يېغىنغا: »كۈچلۈك يامغۇر بول«! دەيدۇ.■
7 ئۇ بارلىق ئىنسانىنى ئۆزىنىڭ ياراتقانلىقىنى بىلسۇن دەپ،
ھەممە ئادەمنىڭ قولىنى بۇلار بىلەن توسۇپ قويىدۇ؛□

□ **36:30** »مانا، ئۇ چاقىقى بىلەن ئەتراپىنى يورۇق قىلىدۇ، ھەتتا دېڭىز تەكتىنمۇ يورۇق قىلىدۇ« ـ چاقاق دېڭىزنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىگە تېشىپ يېتىدۇ.

■ **36:31** ئايۇپ 1337:

□ **36:33** »خۇدانىڭ گۈلدۈرمامىسى ئۇنىڭ كېلىدىغانلىقىنى ئېلان قىلىدۇ، ھەتتا كاللارمۇ سېزىپ، ئۇنى ئېلان قىلىدۇ« ـ ئايۇپ 28-بابتا بوران-چاپقۇن دېگەن سۆزنى تىلغا ئالغان. بۇنىڭ بىر سەۋەبى بىر بوران-چاپقۇننىڭ ھەقىقەتەن ئۇلارغا يېقىنلىشىۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغىنى بولۇشى مۇمكىن. ئەمدى ئېلىخۇنىڭ بوران-چاپقۇنىنى تەپسىلي تەسۋىرلىشىنىڭ سەۋەبى ھازىرنىڭ ئۆزىدە بوران)ئەمەلىيەتتە قارا قۇيۇن(نىڭ ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشۈۋاتقىنىنى كۆرسەتكەن بولۇشى مۇمكىن. 1:38 نى كۆرۈڭ.

□ **37:2** »ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقىۋاتقان گۈلدۈرماما ئاۋازى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقىۋاتقان غۇرۇقراشلىرى« يا كى »ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقىۋاتقان گۈزگىرەشلىرى.«

■ **37:2** زەب. 429-3:

■ **37:5** ئايۇپ 9:5□ 10:9□ 2636:

■ **37:6** زەب. 16147:

□ **37:7** »ئۇ ھەممە ئادەمنىڭ قولىنى بۇلار بىلەن توسۇپ قويىدۇ« ـ قار يا كى قاتتىق يامغۇر ياغسا، ئادەملەر خىزمەت قىلىشقا سىرتقا چىقالمايدۇ، ياۋايى ھايۋانلارمۇ چىقالمايدۇ. بىز يۇ ئاددىي ئىشتىن ساۋاق ئېلىشىمىز كېرەك. بىز »ھەممىگە قادىر« ئەمەسمىز، قولىمىز ھەم بىلىممىز چەكلىك، خۇدانىڭ زور كۈچ-قۇدرىتى ئالدىدا كەمتەرلەشكىنىمىز تۈزۈك.

8 ياۋايى هايۋانلار تۆز ئۆۋىسىغا كىرىپ كېتىدۇ،
تۆز قونالغۇسىدا تۇرغۇزۇلىدۇ.
9 بوران-چاپقۇن كوھىقاپتىن چىكىدۇ،
ھەم سوغۇق-زىمىستان تاراتقۇچى شامالدىن چىكىدۇ.□
10 تەڭرىنىڭ نەپىسى بىلەن مۇز ھاسىل بولىدۇ،
بىپايان سۇلار قېتىپ قالىدۇ.■
11 ئۇ يەنە قويۇق بۇلۇتلارغا مول نەملىك يۈكلەيدۇ،
ئۇ چاقماق كۆتۈرىدىغان بۇلۇتنى كەڭ يېيىپ قويىدۇ.
12 ئۇلار پۈتكۈل يەر-زېمىن يۈزىدە ئۇ بۇيرۇغان ئىشنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن،
ئۇنىڭ يولىيورۇقلىرى بىلەن ھەرياققا بۇرۇلىدۇ.
13 ياكى تەربىيە تايىقى بولۇشى ئۈچۈن،
ياكى تۆز دۇنياسى ئۈچۈن،
ياكى تۆز رەھىمدىللىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئۇ بۇلۇتلىرىنى كەلتۈرىدۇ.□ ■
14 ئى ئايۇپ، بۇنى ئاڭلاپ قوي،
تەڭرىنىڭ كارامەت ئەمەللىرىنى تونۇپ يېتىپ شۈك تۇر.□
15 تەڭرىنىڭ بۇلۇتلارنى قانداق سەپتە تۇرغۇزغانلىقىنى بىلەمسەن؟
ئۇنىڭ بۇلۇتىنىڭ چاقمىقىنى قانداق چاقتۇرىدىغانلىقىنىمۇ بىلەمسەن؟
16 بۇلۇتلارنىڭ قانداق قىلىپ بوشلۇقتا مۇئەللەق تۇرىدىغانلىقىنى،
بىلىمى مۇكەممەل بولغۇچىنىڭ كارامەتلىرىنى بىلەمسەن؟
17 ھەي، ئۇنىڭ قانداق قىلىپ يەر-زېمىننى جەنۇبدىكى شامال بىلەن تىنچلاندۇرۇپ،
سېنى كىيىم-كېچەكلىرىڭ ئوتتەك ئىسسىتقىنىنى بىلەمسەن؟
18 سەن ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ ئاسمانىنى خۇددى قۇيۇپ چىقارغان ئەينەكتەك،
مۇستەھكەم قىلىپ يايغانمىدىڭ؟!■
19 ئۇنىڭغا نېمىنى دېيىشىمىز كېرەكلىكىنى بىزگە ئۆگىتىپ قويغىن!
قاراڭغۇلۇقىمىز تۈپەيلىدىن بىز دەۋايىمىزنى جايىدا سەپكە قويالمايمىز.
20 ئۇنىڭغا »مېنىڭ ساڭا گېپىم بار« دېيىش ياخشىمۇ؟
ئۇنداق دېگۈچى ئادەم يۇتۇلماي قالمايدۇ!
21-23 ئەمدى شامالار چىلىپ بۇلۇتلارنى تارقىتىۋېتىدۇ،
بىراق بۇلۇتلار تارىسىدىكى قۇياش نۇرىغا ئادەملەر بىۋاستە قاراپ تۇرالمايدۇ.

□ 37:9 **»تاراتقۇچى شامالار...«** ـ بۇ سۆز بەلكىم مەلۇم بىر شامالنىڭ مەخسۇس ئاتالغۇسى بولۇشى كېرەك. باشقا بىر خىل تەرجىمىسى »سوغۇق-زىمىستان شىمالدىن چىكىدۇ.«

■ 37:10 ئايۇپ 38□29: 30، زەب. 147□17: 18

□ 37:13 **»ياكى تەربىيە تايىقى بولۇشى ئۈچۈن، ياكى تۆز دۇنياسى ئۈچۈن، ياكى تۆز رەھىمدىللىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئۇ بۇلۇتلىرىنى كەلتۈرىدۇ« ـ** ئىلىخۇنىڭ »ياكى تۆز دۇنياسى ئۈچۈن« دېگەن بۇ ئىبارىسى سەل سىرلىق. ياغدىغان يامغۇرنىڭ »تەربىيە تايىقى بولۇشى ئۈچۈن« ياكى »تۆز رەھىمدىللىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن« دېگەننىڭ مەنىلىرى ئېنىق، بىراق »تۆز دۇنياسى ئۈچۈن« نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ خۇدانىڭ مەقسەتلىرى ئاۋۇالقى بىرىنچىسى ھەم ئىككىنچىسىدە ئىنسانلارغا مەركەزلەشكەن بولۇپ، خۇدانىڭ »تۆز دۇنياسى ئۈچۈن« دېگەن مەقسىتىنى ئۇنىڭ تۆز دۇنياسىدىن ھۆزۈر ئېلىشى ئۈچۈن دېمەك بولامدۇ-بولىمىدۇ؟ خۇدانىڭ ھەربىر قىلىدىغان ئىشى ئىنسانلار ئۈچۈنلا بولۇشى كېرەكمۇ؟ ـ كېيىنكى بابلاردا خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن **بۇۋاستە مۇناسىۋىتى يوق** بىرقانچە ئىشلىرى تىلغا ئېلىنىدۇ. مۇنداق ئىشلارنىڭ ئالاھىدىلىكى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق سۆزلەيمىز.

■ 37:13 مىس. 23:9□18□19:12□18□ 1 سام. 9:10□ ئايۇپ 3136:

□ 37:14 **»ئى ئايۇپ، بۇنى ئاڭلاپ قوي، تەڭرىنىڭ كارامەت ئەمەللىرىنى تونۇپ يېتىپ شۈك تۇر« ـ** بەلكىم ئۇ ئايۇپنى ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى بوران-چاپقۇننىڭ كارامەتلىرىنى بايقاشقا ئۈندەيدۇ.

■ 37:18 يار. 61:

قۇياشنىڭ ئالتۇن رەڭگى شىمال تەرەپتىنمۇ پەيدا بولىدۇ؛
تەڭرىنىڭ ھۇزۇرىدا دەھشەتلىك ھەيۋەت باردۇر.
ھەممىگە قادىرنى بولسا، بىز ئۇنى مۆلچەرلىيەلمەيمىز؛
قۇدرىتى قالتىسىتۇر، ئۇنىڭ ئادالىتى ئۇلۇغ، ھەققانىيلىقى چوڭقۇر،
شۇڭا ئۇ ئادەملەرگە زۇلۇم قىلمايدۇ.□ ■
24 شۇڭا ئادەملەر ئۇنىڭدىن قورقىدۇ؛
كۆڭلىدە ئۆزىنى دانا چاغلايدىغانلارغا ئۇ ھېچ ئېتىبار قىلمايدۇ.»□

38

پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزى ئايۇپقا جاۋاب بېرىدۇ ـ ئايۇپنىڭ سوئاللىرىنىڭ يەشمىسى

1 ئاندىن پەرۋەردىگار قارا قۇيۇن ئىچىدىن ئايۇپقا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 »نەسىھەتنى ئۆتۈرۈۋقىسز سۆزلەر بىلەن خىرەلەشتۈرگەن زادى كىم؟□ ■
3 ئەركەكتەك بېلىڭنى چىڭ باغلا؛
شۇندا مەن سەندىن سوراي،
ئاندىن سەن مېنى خەۋەردار قىل!□
4 مەن يەر-زېمىننى ئاپىرىدە قىلغىنىمدا، سەن زادى نەدە ئىدىڭ؟
بۇلارنى چۈشەنگەن بولساڭ، بايان قىلىۋەر.■
5 كىم يەر-زېمىننىڭ ئۆلچىمىنى بېكىتكەن؟
ـ سەن بۇنى بىلەمسەن؟
كىم ئۇنىڭ ئۈستىگە تانا تارتىپ ئۆلچىگەن؟
6-7 تاڭ سەھەردىكى يۇلتۇزلار بىللە كۈيي ئېيتىشقان ۋاقتىدا،
خۇدانىڭ ئوغۇللىرى خۇشاللىقتىن تەنتەنە قىلىشقان ۋاقتىدا،
يەر-زېمىننىڭ ئۇللىرى نەگە پاتۇرۇلغان؟

□ 37:21-23 »ئەمدى شامالار كېلىپ بۇلۇتلارنى تارقىتۋېتىدۇ، ىراق بۇلۇتلار ئارىسىدىكى قۇياش نۇرىغا ئادەملەر بىۋاسىتە قاراپ تۇرالمايدۇ« ـ ئېلىخوئنىڭ بۇ سۆزىمۇ سىرلىق. تەرجىمە قىلىش تەس بولغىنى بىلەن، شەرھىمىزچە ئۇ ئايۇپنىڭ ئەھۋالىنى ھازىرقى بۇ بۇلۇتلۇق، ئۆتۈق)بوران-چاپقۇنلۇق(كۈنگە ئوخشاتماقچى بولسا كېرەك. خۇدا بۇلۇتلارنى تارقىتىپ ئۆيۈقىسز كۈرۈنسە، ئايۇپ قۇياشقا بىۋاسىتە قارىيالمىغانغا ئوخشاش ئۇنىڭغىمۇ قارىيالمايتتى، دېمەكچى. ىراق خۇدانىڭ ھەيۋىتى، كۈركەملىكى ھەممە تەرەپتىن، ھەتتا شىمال تەرىپىدىن پەيدا بولىدۇ، دېيدۇ. ئېلىخوئنىڭ بايانىنىڭ باشقا خىل مەنىلىرىمۇ بار بولۇشى مۇمكىن.
■ 37:21-23 ئايۇپ 4:9□ 12□13: 16؛ 5:36□ زەب. 1:93□ 499:
□ 37:24 »شۇڭا ئادەملەر ئۇنىڭدىن قورقىدۇ؛ كۆڭلىدە ئۆزىنى دانا چاغلايدىغانلارغا ئۇ ھېچ ئېتىبار قىلمايدۇ« ـ باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسىمۇ بار: ـ »شۇڭا ئادەملەر ئۇنىڭدىن قورقىدۇ؛ ئۇ كۆڭلىدە دانالىق بارلارغا ئېتىۋار قىلامدۇ؟« ۋە ياكى »شۇڭا، ئادەملەر، ئۇنىڭدىن قورقۇڭلار! شۇبھىسىزكى، كۆڭلىدە دانالىق بارلار ئۇنىڭدىن ئەيمىنىدۇ.«!
□ 38:2 »نەسىھەتنى ئۆتۈرۈۋقىسز سۆزلەر بىلەن خىرەلەشتۈرگەن زادى كىم؟« ـ پەرۋەردىگارنىڭ بۇ سوئالى كىمنى كۈرسىتىدۇ؟ كېيىنكى 42-بابتا ئايۇپمۇ سوئالغا جاۋابەن: »نەسىھەتنى ئۆتۈرۈۋقىسز سۆزلەر بىلەن خىرەلەشتۈرگەن كىم؟ شۇنىڭ بىلەن مەن چۈشەنمىگەنلىرىمنى دەپ سالدىم، ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان تىلسىمات ئىشلارنى ئېيتىپ ئاشلىدىم« دەپ جاۋابكارلىقنى ئۆزىگە ئالىدۇ. ئايۇپ ئۆزى شۇنداق دېگىنى بىلەن، خۇدا بۇ سۆزنى قىلغاندا ئاخىرقى قېتىمقى سۆزلىگۈچى ئېلىخو ئىدى. كۆرگىنىمىزدەك ئۇنىڭ ىەزى گەپلىرى دەل جايىدا ئېيتىلغان، ھەتتا بېشارەت بولغىنى بىلەن، ئۇنىڭمۇ سۆزىدە خاتالىق ئاز ئەمەس. دوستلارنىڭ سۆزلىرىدىمۇ خاتالىق كۆپ ئىدى. شۇڭا بىز خۇدانىڭ بۇ سۆزى ئايۇپ، ئېلىخو ۋە ئايۇپنىڭ ئۈچ دوستىدىن ئىبارەت بەشەيلەنىي ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، دەپ قارايمىز.
■ 38:2 ئايۇپ 342:
□ 38:3 »ئەركەكتەك بېلىڭنى چىڭ باغلا« ـ »ھەققىي ئەركەك« ياكى »ھەققىي ئوغۇل بالا« دېگەننىڭ ئىمە ئىكەنلىكى خۇدا ئالدىدا ئۆرغاندىلا ئاندىن بىلىنىدۇ. خۇدانىڭ ئالدىدا ئۆرۈپ ئۆنىكىنا جاۋاب بېرەلەيدىغان، ئۆزىنىڭ مەسئۇلىيىتىنى ئۆز زىممىسىگە ئېلىشتىن باش تارتقان كىشى ئەركەك ئەمەستۇر.
■ 38:4 يەنە. 298:

كىم ئۇنىڭ بۇرجەك تېشىنى سالغان؟□
8 بالىياتقۇدىن چىققاندەك، دېڭىز سۈيى بۆسۈپ چىققاندا،
كىم ئۇنى دەرۋازىلار ئىچىگە بەند قىلغان؟■
9 مەن بۇلۇتنى دېڭىزنىڭ كىيىمى قىلغاندا،
ۋە قاپ-قاراڭغۇنى ئۇنىڭ زاكىسى قىلغاندا،
10 مەن ئۇنىڭ ئۈچۈن پاسىل كەسكەن ۋاقىتتا،
ئۇنى چەكلەپ بالداقلارنى ھەم دەرۋازىلارنى سالغاندا،
11 يەنى ئۇنىڭغا: »مۇشۇ يەرگىچە بارسەن، پاسىلدىن ئۆتمە،
سېنىڭ تەكەببۇر دولقۇنلىرىڭ مۇشۇ يەردە توختىسۇن« دېگەندە، سەن نەدە ئىدىڭ؟□
12 سەن تۇغۇلغاندىن بېرى سەھەرنى »چىق« دەپ بۇيرۇپ باققانمۇسەن؟
سەن تاڭ سەھەرگە ئۆزى چىقىدىغان جايىنى كۆرسەتكەنمۇسەن؟
13 سەن شۇنداق قىلىپ سەھەرگە يەر يۈزىنىڭ قەرىنىمۇ يورۇتقۇزۇپ ھۆكۈم سۈرگۈزۈپ،
شۇنداقلا رەزىللەرنى تىترىتىپ يەر-زېمىندىن قوغلاتقۇزغانمۇسەن؟□
14 شۇنىڭ بىلەن يەر-زېمىن سېغىز لايغا پېسىلغان مۆھۈر ئىزلىرىدەك ئۆزگەرتىلدۇ؛
كىيگەن كىيىمدەك ھەممە ئېنىق بولىدۇ؛□
15 ھەم شۇنىڭ بىلەن رەزىللەرنىڭ »نۇر«ى ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدۇ؛
كۆتۈرۈلگەن بىلەكلەر سۇندۇرۇلىدۇ.□
16 دېڭىزدىكى بۇلاقلارغا سەپەر قىلىپ يەتكەنمۇسەن؟
ئوكيانلارنىڭ قەرىدە مېڭىپ باققانمۇسەن؟
17 ئۆلۈمنىڭ دەرۋازىلىرى ساڭا ئاشكارىلانغانمۇ؟
ئۆلۈم سايىسىنىڭ دەرۋازىلىرىنى كۆرگەنمۇسەن؟
18 ئەقلىڭ يەر-زېمىننىڭ چوڭقۇرقىغا يەتكەنمۇ؟
ھەممىسىنى بىلگەن بولساڭ ئېنىق بايان قىل!
19 نۇر تۇرۇشلۇق جايغا باريدىغان يول نەدە؟

□ **38:6-7 »خۇدانىڭ ئوغۇللىرى«** ـ 1-بابتىكى ئىزاھاتىمىزدەك، بەلكىم مۇقەددەس پەرىشتىلەرنى كۆرسىتىدۇ. »تاڭ سەھەردىكى يۇلتۇزلار« بولسا بىزنىڭچە ئوخشاشلا پەرىشتىلەرنى كۆرسىتىدۇ. پەرىشتىلەرنىڭ يۇلتۇزلار بىلەن زېچ مۇناسىۋىتى باردۇر.

■ **38:8** يار. 9:1؛ ئايۇپ 10:26؛ زەب. 7:33؛ 6-9:104؛ پەند. 29:8؛ يەر. 225:

□ **38:11 »سېنىڭ تەكەببۇر دولقۇنلىرىڭ مۇشۇ يەردە توختىسۇن«** ـ دېڭىز-ئوكيانلار ھەم يەر-زېمىننىڭ ئارىلىقىدىكى تەڭپۇڭلۇق تەمەلىيەتتە ناھايىتى نازۇك بىر ئىش. يەر يۈزىنىڭ ئۈچتىن ئىككىسى دېڭىز. گىئولوگىيە ئىلمى دۇنيايىمىزنىڭ ئىلگىرى پۈتۈنلەي دېڭىز ئاستىدا ياتقانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ. تەۋراتتىكى »بارىتلىش« دېگەن قىسمىدا خۇدانىڭ يەر-زېمىنى دېڭىزدىن ئېگىزلىتىشى ھەم دېڭىزدىن ئايرىۋېتىشى خاتىرىلەنگەن. نۇھ پەيغەمبەر دەۋرىدىكى كەلكۈندىن كېيىن خۇدا دۇنيانى ئاخىرەتكىچە ئىككىنچى قېتىم ئاشۇنداق دۇنياۋي كەلكۈن بىلەن چۈمۈلدۈرمەيمەن، دەپ ئىنسانىيەتكە ۋەدە بەرگەن.

□ **38:13 »سەن شۇنداق قىلىپ سەھەرگە يەر يۈزىنىڭ قەرىنىمۇ يورۇتقۇزۇپ ھۆكۈم سۈرگۈزۈپ...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »سەن شۇنداق قىلىپ سەھەرگە يەر يۈزىنىڭ قەرىنىمۇ ئۇتقۇزۇپ.« **»سەن ... سەھەرگە يەر يۈزىنىڭ قەرىنىمۇ يورۇتقۇزۇپ ھۆكۈم سۈرگۈزۈپ، شۇنداقلا رەزىللەرنى تىترىتىپ يەر-زېمىندىن قوغلاتقۇزغانمۇسەن؟«** ـ تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» سەن شۇنداق قىلىپ، سەھەر نۇرىغا يەر يۈزىنىڭ بۇرجەكلىرىنى ئۇتقۇزۇپ، رەزىللەرنى زېمىندىن سىلكىپ تاشلاتقۇزۇۋەتكەنمۇسەن؟«)بۇ خىل تەرجىمە توغرا بولسا، يەر-زېمىن يوتقانغا ئوخشىتىلىدۇ؛ نۇرنىڭ چېلىشى خۇددى يوتقانىنى سىلكىگەندەك؛ رەزىللەرنى قوغلايدىغان قاراڭغۇلۇقنى يوقىتىدۇ.(

□ **38:14 »شۇنىڭ بىلەن يەر-زېمىن سېغىز لايغا پېسىلغان مۆھۈر ئىزلىرىدەك ئۆزگەرتىلدۇ«** ـ كېچىدە ھەربىر نەرسىنىڭ شەكلى ئېنىق كۆرۈنمەيدۇ؛ ئەلۋەتتە. قۇياش نۇرى ئاستىدا ھەر يەرنىڭ شەكلى ئوچۇق كۆرۈنىدۇ.

□ **38:15 »ھەم شۇنىڭ بىلەن رەزىللەرنىڭ »نۇر«ى ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدۇ؛ كۆتۈرۈلگەن بىلەكلەر سۇندۇرۇلىدۇ«** ـ دېمەك، رەزىللەر ئۈچۈن قاراڭغۇلۇق ئۇلارنىڭ »نۇر«ى، »كۆندۈز«ى، يەنى »خىزمەت قىلىش« ۋاقتى بولىدۇ. تاڭ سەھەر چېلىشى بىلەن ئۇلارنىڭ »نۇرى« ئېلىپ كېتىلىدۇ؛ شۇڭلاشقا ئۇلار يامان ئىشلارنى قىلىۋەرمەيدۇ، بەلكى جازالاشقا ئۇچرايدۇ. بۇ سۆز يەنە قىيامەت كۈنىنىڭ نۇرىنىڭ چېلىشى بىلەن، ھازىرقى گۈناھلىق دۇنيانىڭ قاراڭغۇلۇقىنى يۇرۇپ تاشلايدىغانلىقىنمۇ كۆرسەتكەن بىر بېشارەت بولسا كېرەك.

قاراڭغۇلۇقتىڭ بولسا، ئەسلىي ئورنى نەدە؟
20 سەن بۇنى بىلىپ ئۆلارنى ئۆز چېگراسىغا ئاپىرالامسەن؟
ئۆلارنىڭ ئۆيىگە ماڭىدىغان يوللارنى بىلىپ يېتەلەمسەن؟
21 ھەئە، راست، سەن بىلىسەن، چۈنكى سەن ئۆلارنىڭ چاغلىرىدىن ئىلگىرى تۇغۇلغانسەن،
كۈنلىرىڭنىڭ سانى دەرھەقىقەت كۆپتىن كۆپتۇر!
22 قار قاچىلانغان خەزىنىلەرگە كىرىپ كۆردۈڭمۇ.
مۆلدۈر ئامبىرلىرىنىمۇ كۆرۈپ باقتىڭمۇ؟
23 بۇلارنى ئازاب-ئۇقۇبەتلىك زامانغا قالدۇردۇم،
جەڭ ۋە ئۇرۇش كۈنى ئۈچۈن تەييارلاپ قويدۇم.□
24 چاقماق دېگەن قانداق يول بىلەن يېرىلىدۇ؟
شەرق شامىلى يەر يۈزىدە قانداق يول بىلەن تارقىتىلىدۇ؟
25 يامغۇر كەلكۈننىڭ چۈشىدىغان قانلىنى چېپىپ تەييارلىغان كىمدۇ؟
گۈلدۈرمامىنىڭ چاقمىقى ئۈچۈن يول تەييارلىغان كىمدۇ؟□
26 شۇنداق قىلىپ يامغۇر ھېچ ئادەم يوق بولغان يەر يۈزىگە،
ھېچ ئادەمزاتسىز دەشت-بياۋانغا ياغدۇرۇلمامدۇ؟
27 شۇنىڭ بىلەن چۆللەشكەن، قۇرغاق تۈپراقلار قاندۇرۇلىدۇ،
ئوت-چۆپ بىخ ئۇرۇپ كۆكلەپ چىقمامدۇ؟□ ■
28 يامغۇرنىڭ ئاتىسى بارمۇ؟
شەبنەمنى كىم تۇغقاندۇ؟
29 مۇز بولسا كىمنىڭ بالىياتقۇسىدىن چىقىدۇ؟
ئاسماندىكى ئاق قىراۋنى بولسا كىم دۇنياغا كەلتۈرىدۇ؟
30 شۇ چاغدا سۇ قېتىپ تاشتەك بولىدۇ،
چوڭقۇر دېڭىزلارنىڭ يۈزى قېتىپ تۇتاشتۇرۇلىدۇ.
31 »قەلب يۇلتۇزلار توپى«نىڭ باغلىمىنى باغلىيالامسەن؟
ئورىۇننىڭ رىشتىلىرىنى بوشتىالامسەن؟□ ■

□ **38:23 »يۇلارنى ئازاب-ئۇقۇبەتلىك زامانغا قالدۇردۇم، جەڭ ۋە ئۇرۇش كۈنى ئۈچۈن تەييارلاپ قويدۇم«** ـ 22-ھەم 23-ئايەتتە خۇدانىڭ قار ۋە مۇلدۈرنى ئادەملەرنىڭ رەزىللىكىنى چەكلەشكە ۋە ياكى ئىنسانغا تەربىيە بېرىشكە قورال سۈپىتىدە ئىشلىتىدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ.

□ **38:25 »يامغۇر كەلكۈننىڭ چۈشىدىغان قانلىنى چېپىپ تەييارلىغان كىمدۇ؟«** ـ يامغۇرنىڭ يەر يۈزىنىڭ مەلۇم بىر يېرىگە چۈشىدىغانلىقىنى، باشقا بىر يېرىگە چۈشمەيدىغانلىقىنى خۇدا ئاۋۇال ئالاھىدە بېكىتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **38:27 »يامغۇر ... ھېچ ئادەمزاتسىز دەشت-بياۋانغا ياغدۇرۇلىدۇ... ئوت-چۆپ بىخ ئۇرۇپ كۆكلەپ چىقمامدۇ؟ (27-26-□□□□□)»** ـ خۇدانىڭ قىلىدىغان نۇرغۇن ئىشلىرىنىڭ كۆرۈنۈشتە ئادەملەر بىلەن مۇناسىۋىتى يوقتەك قىلىدۇ ھەم ئادەمنىڭ كۆزىگە كۆرۈنمەيدۇ. ھازىرقى تەبىئىي پەنلەرگە ئاساسەن بىلىمىزكى، ئەسلىدە كېرەكسىز دەپ قارالغان ھايۋانلار ھەم ئۆسۈملۈكلەر تەبىئەتنىڭ تەڭپۇڭلۇقىنى ئاسراشقا تولىمۇ كېرەك. دۇنيادىكى بەزى كىچىككىنە ئىشلار تەبىئىي مۇھىت تەڭپۇڭلۇقىغا چوڭ تەسىر يەتكۈزىدۇ. بۇنىڭدىن سىرت، خۇدا ئايۇپقا: »مەن ئادەمزاتسىز دەشت-بياۋاندا تۆسكەن گۈل-گىياھلارنىڭ گۈزەللىكىدىن)مەيلى ساڭا ھېچ ئەھمىيەتسىز بولسىمۇ(ھۇزۇر ئالغۇم بولسا، سېنىڭ نېمە كارىڭ؟ ۋە مەن ئەگەر سەن كۆرەلەيدىغان ھەم مەقسىتىمنى چۈشەنمەيدىغان شۇنچە كۆپ ئىشلارنى قىلسام، تۆزۈڭنىڭ ئىشلىرىدا قىلغانلىرىمنى چۈشەنمىگەن بولساڭمۇ، سېنىڭ باشقا ئىشلىرىڭدا كۆرسەتكەن مۇھەببىتىمگە قاراپ ماڭا تاينىپ ئىشەنسەڭ بولامدۇ؟ ئەگەر بۇ ئىشلار پەقەت تۆزۈمنىڭلا رازىلىقىم ئۈچۈن بولسا سەنمۇ رازى بولامسەن؟« ـ دېگەندەك بولسا كېرەك.
بىز ئاخىردا بۇ تېمىدا يەنە توختىلىپ ئۆتىمىز.

■ **38:27** زەب. 35107:

□ **38:31 »قەلب يۇلتۇزلار توپى«** ـ بۇ تۈركۈمنىڭ يۇلتۇزلىرىنىڭ دەرۋەقە بىر-بىرىگە باغلىنىپ ئۆرۈشىدا سىرلىق بىر كۈچ بار. ئورىئون يۇلتۇز تۈركۈمىدىكى بەزى يۇلتۇزلارنىڭ بىر-بىرىگە باغلىنىدىغان سىرلىق كۈچىمۇ بار. ■ **38:31** ئايۇپ 9:9□ ئام. 85:

32 »ئون ئىككى زودىئاك يۇلتۇز تۈركۈملىرى«نى تۈز پەسلىدە ئېلىپ چىقىرالامسەن؟
»چوڭ ئېيىق تۈركۈمى«نى كۆچۈكلىرى بىلەن يېتەكلىيەلەمسەن؟□

33 ئاسماننىڭ قانۇنىيەتلىرىنى بىلىپ يەتكەنمۇسەن؟
ئاسماننىڭ يەر ئۈستىگە سۈرىدىغان ھۆكۈملىرىنى سەن بەلگىلەپ قويغانمۇ؟■
34 سەن ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ بۇلۇتلارغىچە يەتكۈزۈپ،
يامغۇر ياغدۇرۇپ ئۆزۈڭنى قىيان-تاشقىنلارغا باستۇرالامسەن؟
35 سەن چاقماقلارنى بۇيرۇپ ئۆز يولىغا ماڭدۇرالامسەن؟
ئۇنىڭ بىلەن ئۇلار: »مانا بىز«! دەپ ساڭا جاۋاب بېرەمدۇ؟
36 ئادەمنىڭ ئىچ-باغرىغا دانالىق بېغىشلاپ كىرگۈزگەن كىمدۇ؟
ئەقىلگە چۈشىنىش قابىلىيىتىنى بەرگەن كىمدۇ؟■
37 بۇلۇتلارنى دانالىق بىلەن سانىغان كىم؟
ئاسمانلاردىكى سۇ تۆلۈملىرىنى تۆكىدىغان كىم؟
38 بۇنىڭ بىلەن توپا-چاڭلارنى قاتۇرۇپ ئۆيۈل قىلدۇرغان،
چالمىلارنى بىر-بىرىگە چاپلاشتۇرغۇزغان زادى كىم؟

ھايۋاناتلارنىڭ ھاياتلىق سىرلىرى

39 »چىشى شىر ئۈچۈن ئوۋ ئوۋلاپ يۈرەمسەن،
شىر كۆچۈكلىرىنىڭ ئىشتىھاسىنى قاندۇرامسەن؟■
40 ئۇلار ئۆۋىلىرىدا زوكۈيىپ يۈرگەن ۋاقتىدا،
چاتقاللىق ئىچىدە تۇرۇپ تۇزاق قويۇپ، سەن ئۇلارغا ئولجا بېرەلەمسەن؟
41 يېمى كەچىل بولۇپ، ئېزىپ كېتىپ يىراققا كېتىپ قالغاندا،
بالىلىرى تەكۈگە ئىلتىجا قىلىپ ناله-پەريات كۆتۈرگەندە،
تاغ قاغىلىرى ھەم بالىلىرى ئۈچۈن يەمنى تەمىنلىگەن كىمدۇ؟ ■

39

ھايۋاناتلارنىڭ ھاياتلىق سىرلىرى ـ داۋامى

1 سەن تاغدىكى ياۋا ئۆچكىلەرنىڭ قاچان تۇغىدىغانلىقىنى بىلەمسەن؟
جەرەنلەرنىڭ بالىلىغانلىقىنى كۆزىتىپ باققانمۇسەن؟■
2 ئۇلارنىڭ بوغاز بولغىلى نەچچە ئاي بولغانلىقىنى سانىيالامسەن؟
ئۇلارنىڭ بالىلايدىغان ۋاقتىدىن خەۋىرىڭ بارمۇ؟
3 ئۇلار قەددىنى پۈكۈپ، يېتىپ بالىلىرىنى تۇغىدۇ،
ئۇلار ئۆزىدىكى تولغاقنى چىقىرىپ تاشلايدۇ؛
4 ئۇلارنىڭ بالىلىرى كۈچلىنىپ يېتىلىدۇ،

□ **38:32** »چوڭ ئېيىق تۈركۈمى« ـ يۇ يۇلتۇز تۈركۈمى »يەتتە قاراچى« ياكى »يەتتە قوزۇق« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ■ **38:33** يەر، 3531: ■ **38:36** ئايۇپ 8:32□ توپ، 26:2□ دان، 171: ■ **38:39** زەب، 21104: ■ **38:41** زەب، 9:147□ مات، 266: ■ **39:1** زەب، 929:

تۆلار دالادا تۆسۈپ، ئانىسىنىڭ يېنىدىن چىقىپ قايتىپ كەلمەيدۇ.□
5 ياۋا ئېشەكنى دالاغا قويۇۋېتىپ ئەركىنلىككە چىقارغان كىم؟
شاش ئېشەكنىڭ نوختىلىرىنى يېشىۋەتكەن كىم؟□
6 چۆل-باياۋاننى ئۆنىڭ ئۆيى قىلغانمەن،
شورلۇقنىمۇ ئۆنىڭ تۇرالغۇسى قىلغانمەن.■
7 ئۇ شەھەرنىڭ قىيقاس-سۈرەنلىرىدىن يىراق تۇرۇپ ئۇنى مازاق قىلىدۇ؛
ئۇ ئېشەكچىنىڭ ۋارقىرىشىنىمۇ ئاڭلىمايدۇ.
8 ئۇ تاغلارنى ئۆز يايلىقىم دەپ كېزىدۇ،
شۇ يەردىكى ھەممە گۈل-گىياھنى ئىزدەپ يۈرىدۇ.
9 ياۋا كالا بولسا خىزمەتكىگە كىرىشكە رازى بولامدۇ؟
سېنىڭ ئوقۇرۇڭنىڭ يېنىدا تۇرۇشقا ئۇنامدۇ؟□
10 ياۋا كالىنى تانا بىلەن باغلاپ، تاپقا چۈشۈرەلەمسەن؟!
ئۇ ساڭا ئەگىشىپ جىلغىلاردا مېڭىپ تىرنا تارتامدۇ؟
11 ئۇنىڭ كۈچى زور بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا تايىنامسەن؟
ئەمگىكىڭنى ئۇنىڭغا ئامانەت قىلامسەن؟
12 دانلىرىڭنى ئۆيگە كۆتۈرۈپ ئەكىلىشنى ئۇنىڭغا تاپشۇرامسەن؟
»دانلىرىمنى خامىنىمغا يىغىشتۇرىدۇ« دەپ ئۇنىڭغا ئىشەنمەمسەن؟

تۆگىقۇش

13 تۆگىقۇش قاناتلىرىنى شادلىق بىلەن قاقىدۇ،
بىراق بۇلار لەيلەكنىڭ قانات ئۈچلىرى ھەم پەيلىرىگە يېتەمدۇ؟ □
14 ئۇ تۇخۇملىرىنى يەرگە تاشلاپ قويىدۇ،
تۇخۇملىرىم توپىدا ئىسسىتىلسۇن، دەيدۇ.
15 ئۇلارنىڭ تاسادىپىي دەسسىلىپ يانچىلىدىغانلىقىنى،
دالىدىكى بىرەر ھايۋاننىڭ ئاسانلا ئۇلارنى دەسسەپ-چەيلەيدىغانلىقىنى ئۇنتۇيدۇ.
16 بالىلىرىنى ئۆزىنىڭ ئەمەستەك باغرىنى قاتتىق قىلىدۇ؛
ئۇنىڭ تۇغۇتىنىڭ ئەجرى بىكارغا كېتىدۇ،

□ 39:4 »ئۇلار)ياۋا ئۆچكىلەر(دالادا تۆسۈپ، ئانىسىنىڭ يېنىدىن چىقىپ قايتىپ كەلمەيدۇ« ـ كېيىنكى »قوشۇمچە سۆز«تىمىزدىكى سۆھبىتىمىزنى كۆرۈڭ.

□ 39:5 »شاش ئېشەك« ـ بۇ بەلكىم »ياۋا ئېشەك«نىڭ يەنە بىرخىل ئاتلىشى بولۇشى مۇمكىن. ئەرەبلەر ئۇنى ياۋايى ھايۋانلار ئارىسىدا قوغلاپ تۇتۇش ئەڭ قىين دەپ قارايدۇ. »نوختىلىرى« ـ ياكى »ئاسارەتلىرى.«

■ 39:6 ئايۇپ 5:24□ يەر. 242:

□ 39:9 »ياۋا كالا« ياكى »ئاۋراق« ـ ئەپسۇس، بىز ھازىر بۇ ھەيۋەتلىك ھايۋانلارنى كۆرەلەيمىز. 1627-يىلى ئۇلارنىڭ نەسلى قۇرىغان. بۇ ھايۋان ناھايىتى يوغان بولۇپ، ئىنتايىن كۈچلۈك ئىدى. ئۇنىڭدىن بولغان ھايۋانلاردىن پەقەت پىل ۋە سۇ ئېتىلا بار ئىدى. ئۇنى بويۇنتۇرۇققا چېتىپ ئىشقا سىلىش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس، ئەلۋەتتە!

□ 39:13 »تۆگىقۇش قاناتلىرىنى شادلىق بىلەن قاقىدۇ، بىراق بۇلار لەيلەكنىڭ قانات ئۈچلىرى ھەم پەيلىرىگە يېتەمدۇ؟« ـ بىزنىڭ تەرجىمىمىز توغرا بولسا ئۇ »تۆگىقۇشنىڭ چىرايلىق قاناتلىرى بولغىنى بىلەن، ئۇ ھېچ ئۈچالمايدۇ، لەيلەك چىرايلىق ئۈچىدۇ« دېگەن مەنىدە)لەيلەك بولسا چوڭ، ئالىچىپار، كۆچلۈك بىر قۇش.(
يەنە بىر خىل تەرجىمىسى: »قانات ئۈچلىرى ھەم پەيلىرى مېھرىبانلىقنى بىلدۈرەمدۇ؟«، يەنى »تۆگىقۇشنىڭ قاناتلىرى مېھرىبانلىقنى كۆرسەتمەيدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆز ئۈخۇملىرىنى يەرگە سالغاندىن كېيىن ئۇلار بىلەن بەزىدە كارى بولمايدۇ« دېگەن مەنىدە بولىدۇ.
تۆگىقۇش توغرۇلۇق كېيىنكى سۆھبىتىمىزنى كۆرۈڭ.

بىراق ئۇ پىسەنت قىلىمغاندەك تۇرىدۇ.□
17 چۈنكى تەڭرى ئۇنى كەم ئەقىل قىلغان،
ئۇنىڭغا دانالىقنى بەرمىگەن.
18 ھالبۇكى، ئۇ يۇگۈرۈش ئالدىدا مەيدىسىنى يۇقىرىغا كۆتۈرگىنىدە،
ئات ھەم ئاتلىقلارنى كەمسىتىپ مازاق قىلىدۇ. □

ئات

19 سەن ئاتقا كۈچ بېغىشلىغانمىدىڭ؟
سەن ئۇنىڭ بوينىغا يەلپۈنۈپ تۇرىدىغان يايلىنى كىيگۈزگەنمىدىڭ؟
20 سەن ئۇنى ھەيۋەتلىك پۇرقۇشلىرى بىلەن ئادەمنى قورقۇتىدىغان،
چېكەتكىدەك سەكرەيدىغان قىلالامسەن؟
21 ئۇ ئەشەددىيلىك بىلەن يەر تاتىلاپ-زونچۇپ،
ئۆز كۈچىدىن شادلىنىپ كېتىدۇ،
قوراللىق قوشۇن بىلەن جەڭ قىلىشقا ئاتلىنىدۇ.
22 ئۇ قورقۇنچقا نىسبەتەن كۈلۈپلا قويىدۇ،
ھېچنېمىدىن قورقمايدۇ،
قىلىچنىڭ بىسىدىن ئۇ يانمايدۇ.
23 ئوقدان، جۇلالىق نەيزە،
گۈرزىمۇ ئۇنىڭ يېنىدا شاراقشىيدۇ،
24 ئۇ يەرنى ئاچچىق ھەم غەزەپ بىلەن يۇتۇۋېتىدۇ،
جەڭ كانايىنى بىر ئاكۇلاپلا ھاياجانلىنىپ قىن-قىنىغا پاتماي كېتىدۇ.
25 كانايلارنىڭ ئاۋازى بىلەنلا ئۇ: »ئايھاي«! دەيدۇ،
ئۇ جەڭنى يىراقتىن پۇراپ بولىدۇ.
ئۇ سەركەردىلەرنىڭ توۋلاشلىرىنى، جەڭچىلەرنىڭ ۋارقىراشلىرىنى خۇشاللىق بىلەن ئاكۇلايدۇ.

سار ۋە بۇركۇت

26 سار سېنىڭ ئەقلىڭ بىلەن ئۇچامدۇ،
قاناتلىرىنى جەنۇبقا قاراپ كېرەمدۇ؟□
27 بۇركۇت بۇيرۇقۇڭ بىلەن يۇقىرىغا پەرۋاز قىلىپ كۆتۈرۈلەمدۇ،
ئۇۋۇسىنى يۇقىرىغا سالامدۇ؟■
28 ئۇ قورام تاشنىڭ ئۈستىدە ماكانلىشىدۇ،
ئۇ تاغنىڭ چوققىسىغا قونىدۇ،
تىك قىيانمۇ تۇرالغۇسى قىلىدۇ.
29 شۇ يەردىن ئۇ ئوۋۇنى پايلاپ بايقىۋالىدۇ،
كۆزلىرى يىراق-يىراقلارنى كۆزىتىدۇ.

□ **39:16 »باللىرىنى تۇزنىڭ ئەمەستەك باغرىنى قاتتىق قىلىدۇ، ئۇنىڭ تۇغۇتىنىڭ ئەجرى بىكارغا كېتىدۇ، بىراق ئۇ پىسەنت قىلىمغاندەك تۇرىدۇ« ـ** ئەگەر ياشقا ھايۋانلار تۇگىمەۋشىنىڭ تۇۋۇسىنى بايقاپ قالغان بولسا، تۇگىمەۋش تۇلار تۇخۇملىرىنى چىمىۋىن دەپ، بەزىدە ئۆزى تۇخۇملىرىنى دەسسەپ چېقىۋېتىدۇ.
كېيىنكى سۈھبىتىمىزنىمۇ كۆرىڭ.
□ **39:18 »ئۇ يۇگۈرۈش ئالدىدا مەيدىسىنى يۇقىرىغا كۆتۈرگىنىدە، ئات ھەم ئاتلىقلارنى كەمسىتىپ مازاق قىلىدۇ« ـ** تۇگىمەۋش ئىنتايىن تېز يۇگۈرەلەيدۇ، چۈلدە ياكى قۇملۇقتا بولسا ئايىنى ئىتتىك ماڭالايدۇ. ئۇنى ئوۋلاش ئىنتايىن تەس. □ **39:26 »سار سېنىڭ ئەقلىڭ بىلەن ئۇچامدۇ، قاناتلىرىنى جەنۇبقا قاراپ كېرەمدۇ؟« ـ** بۇ ئايەت، بەلكىم، سارنىڭ پەسىللىك كۆچۈشنى كۆرسىتىدۇ. ■ **39:27** يەر. 16:49 ئوب. 4

30 ئۇنىڭ باللىرى قان شورايدۇ؛
ئۆلتۈرۈلگەنلەر نەدە بولسا، ئۇ شۇ يەردە بولىدۇ.» □ ■

40

پەرۋەردىگار ئايۇپقا يەنە سۆز قىلىدۇ

1 پەرۋەردىگار ئايۇپقا يەنە جاۋابەن: ـ
2 »ھەممىگە قادىر بىلەن دەۋالاشىدىغان كىشى ئۇنىڭغا تەربىيە قىلماقچىمۇ؟
تەڭرىنى ئەيىبلىگۈچى كىشى جاۋاب بەرسۇن«! ـ دېدى.□
3 ئايۇپ بولسا پەرۋەردىگارغا جاۋابەن: ـ
4 »مانا، مەن ھېچنېمىگە يارىمايمەن؛
ساڭا قانداق جاۋاب بېرەلەيمەن؟
قولۇم بىلەن ئاغزىمنى ئېتىپ گەپتىن قالاي؛■
5 بىر قېتىم دېدىم، مەن يەنە جاۋاب بەرمەيمەن؛
شۇنداق، ئىككى قېتىم دېسەم مەن قايتا سۆزلىمەيمەن« ـ دېدى. □

پەرۋەردىگار كىنايىلىك سۆز قىلىدۇ

6 ئاندىن پەرۋەردىگار قارا قۇيۇن ئىچىدىن ئايۇپقا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ
7 »ئەركەكتەك بېلىڭنى چىڭ باغلا،
ئاندىن مەن سەندىن سورايمەن؛
سەن مېنى خەۋەردار قىلغىن.
8 سەن دەرۋەقە مېنىڭ ھۆكۈممىنى پۈتۈنلەي بىكارغا كەتكۈزمەكچىمۇسەن؟
سەن ئۆزۈڭنى ھەققانىي قىلىمەن دەپ، مېنى ناتوغرا دەپ ئەيىبلىمەكچىمۇسەن؟■
9 سېنىڭ تەڭرىنىڭ بىلىكىدەك كۈچلۈك بىر بىلىكىڭ بارمۇ؟
سەن ئۇنىڭدەك ئاۋاز بىلەن گۈلدۈرلىيەلەمسەن؟
10 قېنى، ھازىر ئۆزۈڭنى شان-شەرەپ ھەم سالاپەت بىلەن بېزىۋال!
ھەيۋەت ھەم كۈركەملىك بىلەن ئۆزۈڭنى كىيىندۈرۈپ،
11 غەزىپىڭنىڭ قەھرىنى چېچىپ تاشلىغىن،
شۇنىڭ بىلەن ھەربىر تەكەببۇرنىڭ كۆزىگە تىكلىپ قاراپ،

□ **39:30** »ئۆلتۈرۈلگەنلەر نەدە بولسا، ئۇ شۇ يەردە بولىدۇ« ـ بۇركۈت ھەم سار توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. »مات.» 28:24نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **39:30** مات. 28:24؛ لۇقا 17:37.
□ **40:2** »تەڭرىنى ئەيىبلىگۈچى كىشى جاۋاب بەرسۇن«! ـ ئايۇپ خۇدانى ھەققەتەن)ئۇنىڭ مۇھەببىتىدىن گۇمانلىنىپ(ئەيىبلىگەن. بىراق خۇدا ئۇنىڭ سەممىيلىكىنى ئۆچ دوستىنىڭ چىرايلىق گىپىدىن ياخشى كۆرىدىغاندەك قىلاتتى.
■ **40:4** زەب. 39:9-10.
□ **40:5** »بىر قېتىم دېدىم.... ئىككى قېتىم دېسەم...» ـ ئايۇپنىڭ بۇ كەمتەرلىك سۆزى بەلكىم »مېنىڭ سۆزلىرىم كۆپلىكىدىن ئاللىبۇرۇن چەكتىن ئېشىپ كەتتى« دېگەنلىك بولۇشى مۇمكىن.
■ **40:8** زەب. 51:4□6؛ رىم. 43:

ئاندىن ئۆزۈڭنى پەسلەشتۈرگىن.□
12 راست، ھەربىر تەكەببۇرنىڭ كۆزىگە تىكلىپ قاراپ،
ئاندىن ئۆزۈڭنى بويسۇندۇرغىن،
رەزللەرنى ئۆز ئورنىدا دەسسەپ يەر بىلەن يەكسان قىل!□
13 ئۇلارنى بىرگە توپىغا كۆمۈپ قوي،
يوشۇرۇن جايدا ئۇلارنىڭ يۈزلىرىنى كىيىم بىلەن ئېتىپ قويغىن؛
14 شۇنداق قىلالىساڭ، مەن سېنى ئېتىراپ قىلىپ ماختايمەنكى،
»ئوڭ قولۇڭ ئۆزۈڭنى قۇتقۇزىدۇ.«!

بېگېموتتىن ئالغان ساۋاق

15 مەن سېنىڭ بىلەن تەڭ ياراتقان بېگېموتنى كۆرۈپ قوي؛
ئۇ كالىدەك ئوت-چۆپ يەيدۇ.□
16 مانا، ئۇنىڭ بېلىدىكى كۈچىنى،
قورساق مۇسكۇللىرىدىكى قۇدرىتىنى ھازىر كۆرۈپ قوي!
17 ئۇ قويرۇقىنى كېدىر دەرىخىدەك ئېگىدۇ،
ئۇنىڭ يوتىلىرىدىكى سىكىرلىرى بىر-بىرىگە چېتىڭ توقۇپ قويۇلغان.
18 ئۇنىڭ سۆڭەكلىرى مىس تۈرۈبىدەكتۇر،
پۇت-قوللىرى تۆمۈر چوقماقلارغا ئوخشايدۇ.
19 ئۇ تەڭرى ياراتقان جانۋارلارنىڭ بېشىدۇر،
پەقەت ئۇنىڭ ياراتقۇچىسلا ئۇنىڭغا ئۆز قىلىچىنى يېقىنلاشتۇرالايدۇ.□
20 تاغلار ئۇنىڭغا يېمەكلىك تەمىنلەيدۇ،

□ **40:11 »غەزىپىڭنىڭ قەھرىنى چېچىپ تاشلىغىن، شۇنىڭ بىلەن ھەربىر تەكەببۇرنىڭ كۆزىگە تىكلىپ قاراپ، ئاندىن ئۆزۈڭنى پەسلەشتۈرگىن«** ـ خۇدانىڭ كۆچ-قۇدرىتى ھەم غەزىپى پەقەتلا ھەققانىي مەقسەتتە بولىدۇ، ھەرگىز خالىغانچە پەقەت ئىنسانلارنىڭ مەجبۇرىي »ئىبادەت«نغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئەمەس. مەسىلەن، مۇشۇ يەردە تەكەببۇرلارنى دەرھال ھالاك قىلىش ئەمەس، ئۇلارغا سەۋر-تاقىتنى كۆرسىتىپ، رەھىم-شەپقەتكە ئېرىشىش يۈرىستىنى يارىتىپ ئاۋۇتۇل: »تەكەببۇرلارنى پەسلەشتۈرۈش«تە ئىشلىتىلىدۇ.

□ **40:12 »راست، ھەربىر تەكەببۇرنىڭ كۆزىگە تىكلىپ قاراپ، ئاندىن ئۆزۈڭنى بويسۇندۇرغىن، رەزللەرنى ئۆز ئورنىدا دەسسەپ يەر بىلەن يەكسان قىل«!** ـ خۇدا ئايۇپنى ئۆز ئالىمىنىڭ تەختىگە ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلىدۇ. ئايۇپ بۇ ئورۇندا ئولتۇرغىنىدا تورغا ھۆكۈم چېقىرالامدۇ، چېقىرالمامدۇ؟ بۇ ئىش پەقەتلا كۈچ-قۇدرەت مەسىلىسى ئەمەس. ئادەمدە »تەكەببۇرلار«نى پەسلەشتۈرۈپ، »رەزللەرنى ئۆز ئورنىدا دەسسەپ يەر بىلەن يەكسان قىلىپ« جازالىغۇدەك داناللىقمۇ بولمىسا، ھەممە ئىشنى بىلگەن بولسا ۋە پۈتۈنلەيلا ئادىل بولمىسا بولمايدۇ. خۇدانىڭ رەزللەرنىڭ يەر يۈزىگە ھۆكۈم سۈرۈشىدە ئۆز مەقسىتى ھەم پىلانى بار. ئەمدى ئۆزىنىڭ بۇ پىلانىنى چۈشەنمىسە، ھەربىر ئادەمنىڭ ئەھۋالىنى ئەتراپلىق بىلمىسە، خاتا ھۆكۈم چېقىرماي قالمايدۇ. خۇدا توغرۇلۇق ئىنجىلدا دېيىلگەندەك: »رەببىمىز ئۆز ۋەدىسىنى)يەنى رەزللىكنى جازالاش، ئۆزىنىڭ ھەققانىي قىلغان كىشىلىرىنى ئۆز ينىغا ئېلىشقا بولغان ۋەدىسىنى(ئورۇندىشى)بەزىلەرنىڭ »كېچىكتۈردى« دەپ ئويلىغىنىدەك(كېچىكتۈرگىنى يوق، بەلكى ھېچكىمنىڭ ھالاك بولۇشىنى خالىماي، ھەممە ئىنسانىنىڭ توۋا قىلىشىغا كىرشىنى ئارزۇلاپ، سىلەرگە كەچۈلمك قىلىپ ۋاقتىنى سوزىماقتا« (»2□□□.« 9:3). يامانلارنىڭ كېيىنرەك توۋا قىلىشىنى كىم بىلەلەيدۇ؟ بۇنى بىلىدىغان پەقەت خۇدادۇر. ئايۇپنىڭ قىيامەت كۈندىن ئاساسەن خەۋىرى يوق، ھەم خۇدا مۇشۇ يەردە ئۆزىگۈنا ئۆز توغرىسىدا ھېچنەرسە دېمىگەن.

□ **40:15 »بېگېموت«** ـ ئىبرانىي تىلىدىكى بىر سۆز. ئۆيغۇر تىلىغا بۇ سۆز ئەرەبچىدىن قوبۇل قىلىنغان بولۇپ، »سۇ ئېتى« دېگەن ھايۋانىنى كۆرسىتىدۇ. بىراق مۇشۇ ئايەتلەر تەسۋىر قىلغان ھايۋان »سۇ ئېتى« ئەمەس. مەسىلەن، 16-ئايەتتە ئۇنىڭ قۇيرۇقىنىڭ كېدىر دەرىخىدەك چوڭ ھەم ئۆزۈن بولىدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ. 19-ئايەتتە ئۇنىڭ ھايۋانلار ئىچىدە ئەڭ چوڭى ئىكەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ ـ دېمەك، ئۇ بىرخىل ئىنتايىن چوڭ ئوتخور ھايۋان. ئۇنىڭ توغرىسىدىكى ئايەتلەرنى يېغىپ، يەكۈن چىقارساق، ھازىر نەسلى قۇرىغان »بروتىساۋۇر«نى)دىنوزاۋۇرنىڭ بىر تۈرى(كۆرسىتىشى مۇمكىن. بۇ زور چوڭ ھايۋاننىڭ ئۆزۈنلۇقى 20 مېتىر، ئېغىرلىقى 100 تونىنا چىقاتتى. ھازىرقى زاماندىكى ئالمىلارنىڭ بولسا بەلكىم بۇ خۇلاسىگە قارشى چىقىش مۇمكىنچىلىكى بولغىنى بىلەن، بۇ تەسۋىر ئۆزى ئايۇپنىڭ دەۋىردە بۇ ئاتالمىش »تارىخىڭ ئىلگىرى«دىكى ھايۋاننىڭ ئۇنىڭ بىلەن زاماندىش بولغانلىقىغا قالتىس ئىسپات كۆرسىتىدۇ.

□ **40:19 »پەقەت ئۇنىڭ ياراتقۇچىسلا ئۇنىڭغا ئۆز قىلىچىنى يېقىنلاشتۇرالايدۇ«** ـ بۇ ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىنى چۈشىنىش تەس. باشقا خىل تەرجىمىسىمۇ ئۇچرايدۇ مۇمكىن.

ئۇ يەردە ئۇنىڭ يېنىدا دالادىكى ھەربىر ھايۋانلار ئوينايدۇ.
21 ئۇ سەدەپگۈل دەرەخلىكىنىڭ ئاستىدا ياتىدۇ،
قومۇشلۇق ھەم سازلىقنىڭ سالقىندا ياتىدۇ.
22 سەدەپگۈللۈكلەر ئۇز سايىسى بىلەن ئۇنى ياپىدۇ،
ئوستەكدىكى تاللار ئۇنى ئوراپ تۇرىدۇ.
23 قارا، دەريا تېشىپ كېتىدۇ، بىراق ئۇ ھېچ ھودۇقمايدۇ؛
ھەتتا ئىئوردانەك بىر دەرياموْ ئۇنىڭ ئاغزىغا ئۇركەشلەپ ئۇرۇلسىمۇ، يەنىلا خاتىرجەم تۇرىۋېرىدۇ.
24 ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنى ئۇتقىلى بولامدۇ؟
ئۇنى ئۇتۇپ، ئاندىن بۇرنىنى تېشىپ چۈلۈك ئوتكۈزگىلى بولامدۇ؟ □

41

لېۋىئاتاندىن ئالغان ساۋاق

1 لېۋىئاتاننى قارماق بىلەن تارتالامسەن؟
ئۇنىڭ تىلىنى ئارغامچا بىلەن باغلاپ باسالامسەن؟□
2 ئۇنىڭ بۇرنىغا قومۇش چۈلۈكنى كىرگۈزەلەمسەن؟
ئۇنىڭ ئېڭىكىنى تۈمۈر نەيزە بىلەن تېشەلەمسەن؟
3 ئۇ ساڭا ئارقا-ئارقىدىن ئىلتىجا قىلامدۇ؟
ياكى ساڭا يالۋاشلىق بىلەن سۆز قىلامدۇ؟
4 ئۇ سەن بىلەن ئەھدە تۈزۈپ،
شۇنىڭ بىلەن سەن ئۇنى مەڭگۈ مالاي سۈپىتىدە قوبۇل قىلالامسەن؟
5 سەن ئۇنى قۇشقاچنى ئوينىتاقاندەك ئوينىتامسەن؟
دېدەكلىرىڭنىڭ ھۇزۇرى ئۈچۈن ئۇنى باغلاپ قويامسەن؟
6 تىجارەتچىلەر ئۇنىڭ ئۈستىدە سودىلىشامدۇ؟
ئۇنى سودىگەرلەرگە بۆلۈشتۈرۈپ بېرەمدۇ؟
7 سەن ئۇنىڭ پۈتكۈل تېرىسىگە ئاتارنەيزىنى سانجىيالامسەن؟
ئۇنىڭ بېشىغا چاڭگاك بىلەن سانجىيالامسەن؟!
8 قولۇڭنى ئۇنىڭغا بىرلا تەگكۈزگەندىن كېيىن،
بۇ جەڭنى ئەسلەپ ئىككىنچى ئۇنداق قىلغۇچى بولمايسەن!
9 مانا، »ئۇنى بويسۇندۇرىمەن« دېگەن ھەرقانداق ئۈمىد بەھۇدىلىكتۇر؛
ھەتتا ئۇنى بىر كۆرۈپلا، ئۈمىدسىزلىنىپ يەرگە قاراپ قالىدۇ ئەمەسمۇ؟
10 ئۇنىڭ جېنىغا تېگىشكە پېتىنالايدىغان ھېچكىم يوقتۇر؛
ئۇنداقتا مېنىڭ ئالدىمدا تۇرماقچى بولغان كىمدۇر؟□
11 ئاسمان ئاستىدىكى ھەممە نەرسە مېنىڭ تۇرسا،

□ 40:24 «...□□□□ ئۇتۇپ، ئاندىن بۇرنىنى تېشىپ چۈلۈك ئوتكۈزگىلى بولامدۇ؟» ـ بېگېموتنىڭ ئەھمىيىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

□ 41:1 »لېۋىئاتان« ـ يۇقىرىقى 3-باب، 8-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ 41:10 »ئۇنىڭ جېنىغا تېگىشكە پېتىنالايدىغان ھېچكىم يوقتۇر، ئۇنداقتا مېنىڭ ئالدىمدا تۇرماقچى بولغان كىمدۇر؟« ـ لېۋىئاتان ئىنسانغا ئوگىتىدىغان ئەڭ ئۇلۇغ ئىش خۇدانىڭ ئۇز ھەيۋىسىنى گەۋدىلەندۈرۈشتۇر؛ ئىنسانلار لېۋىئاتاننىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ھەم تىلسىم كۆركەملىكىگە قاراپ خۇدادىن ئەيمىنىشى كېرەكتۇر. ئوقۇرمەنلەرنىڭ »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

مېنىڭ ئالدىمغا كىم كېلىپ »ماڭا تېگىشلىكنى بەرگىنە« دەپ باققان ئىكەن،
مەن ئۇنىڭغا قايتۇرۇشقا تېگىشلىكمۇ؟□ ■
12 لېۋىتاتانىنىڭ ئەزالىرى،
ئۇنىڭ زور كۈچى،
ئۇنىڭ تۈزۈلۈشىنىڭ گۈزەللىكى توغرۇلۇق،
مەن سۆزۈت قىلىپ تۇرالمايمەن.
13 كىم ئۇنىڭ ساۋۇتلۇق تونىنى سالدۇرۇۋۇتېتەلىسۇن؟
كىم ئۇنىڭ قوش ئېڭىكى ئىچىگە كىرىۋالالىسۇن؟□
14 كىم ئۇنىڭ يۈز دەرۋازىلىرىنى ئاچالالىسۇن؟
ئۇنىڭ چىشلىرى ئەتراپىدا ۋەھىمە ياتىدۇ.
15 قاسىراقلىرىنىڭ سەپلىرى ئۇنىڭ پەخىرىدۇر،
ئۇلار بىر-بىرىگە چىڭ چاپلاشتۇرۇلغانىكى،□
16 بىر-بىرىگە شامال كىرمەس يېقىن تۇرىدۇ.
17 ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ھەمراھلىرىغا چاپلاشقاندۇر؛
بىر-بىرىگە زىچ يېپىشتۇرۇلغان، ھېچ ئايرىلماستۇر.
18 ئۇنىڭ چۈشكۈرۈشلىرىدىن نۇر چاقنايدۇ،
ئۇنىڭ كۆزلىرى سەھەردىكى قاپاقتەكتۇر.
19 ئۇنىڭ ئاغزىدىن ئوتلار چىقىپ تۇرىدۇ؛
ئوت ئۇچقۇنلىرى سەكرەپ چىقىدۇ.
20 قومۇش گۈلخانىغا قويغان قاينىۋاتقان قازاندىن چىققان ھوردەك،
ئۇنىڭ بۇرۇن تۆشۈكىدىن تۈتۈن چىقىپ تۇرىدۇ؛
21 ئۇنىڭ نەپىسى كۆمۈرلەرنى تۇتاشتۇرىدۇ،
ئۇنىڭ ئاغزىدىن بىر يالقۇن چىقىدۇ.
22 بوينىدا زور كۈچ ياتىدۇ،
ۋەھىمە ئۇنىڭ ئالدىدا سەكرىشىپ ئوينايدۇ.
23 ئۇنىڭ ئەتلىرى قات-قات بىرلەشتۇرۇلۇپ چىڭ تۇرىدۇ؛
ئۈستىدىكى قاسىراقلىرى يېپىشتۇرۇلۇپ، مىدىرلىماي تۇرىدۇ.
24 ئۇنىڭ يۈرىكى بەئەينى تاشتەك مۇستەھكەم تۇرىدۇ،
ھەتتا تۈگمەننىڭ ئاستى تېشىدەك مەزمۇت تۇرىدۇ.
25 ئۇ ئورنىدىن قوزغالسا، پالۋانلارمۇ قورقۇپ قالىدۇ؛
ئۇنىڭ تولغىنىپ شاۋقۇنلىشىدىن ئالاقزادە بولۇپ كېتىدۇ.□
26 بىرسى قىلىچنى ئۇنىڭغا تەككۈزسىمۇ، ھېچ ئۈنۈمى يوق؛

□ 41:11 **»مېنىڭ ئالدىمغا كىم كېلىپ »ماڭا تېگىشلىكنى بەرگىنە« دەپ باققان ئىكەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ماڭا كىم ئاۋۋال بىر نەرسە بەرگىنىكەن، ئاندىن »ماڭا تېگىشلىكنى بەرگىنە« دەپ باققان ئىكەن؟.«

■ 41:11 مىس. 5:19□ قان. 14:10□ زەب. 1:24□ 12:50□ رىم. 35:11□ 1 كور. 10□26: 28

□ 41:13 **«...□□□ ئۇنىڭ قوش ئېڭىكى ئىچىگە كىرىۋالالىسۇن؟»** ـ باشقا نەچچە خىل تەرجىمىلىرى بار، مەسىلەن: ـ ...» كىم ئۇنىڭ ئىككى قۇر چىشلىرى ئىچىگە كىرىۋالالىسۇن؟« يا كى ...» كىم ئۇنىڭغا يۈگەنىنى يېقىنلاشتۇرالىسۇن؟.«

□ 41:15 **»قاسىراقلىرىنىڭ سەپلىرى ئۇنىڭ پەخىرىدۇر، ئۇلار بىر-بىرىگە چىڭ چاپلاشتۇرۇلغانىكى...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ پۇتۇن دۈمبىسى قاسىراقلاردۇر، ئۇلار بىر-بىرىگە چىڭ چاپلاشتۇرۇلغانىكى...» □ 41:25 **»ئۇنىڭ تولغىنىپ شاۋقۇنلىشىدىن ئالاقزادە بولۇپ كېتىدۇ«** ـ باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن.

نەيزە، ئاتارنەيزە ۋە ياكى چاكۆگاق بولسىمۇ بەرىبىر ئۇنۇمسىزدۇر.
27 ئۇ تۆمۈرنى سامانىدەك،
مىسنى پور ياغاچتەك چاغلايدۇ.
28 ئوقيا بولسا ئۇنى قورقىتىپ قاچقۇزالمايدۇ؛
سالغا تاشلىرى ئۇنىڭ ئالدىدا پاخالغا ئايلىنىدۇ.
29 توقماقلارمۇ پاخالدەك ھېچنېمە ھېسابلانمايدۇ؛
ئۇ نەيزە-شەشبەرنىڭ تەكشىلىنىشىگە قاراپ كۈلۈپ قويىدۇ.□
30 ئۇنىڭ ئاستى قىسمى بولسا ئۆتكۈر ساپال پارچىلىرىدۇر؛
ئۇ لاي ئۈستىگە چوڭ تىرنا بىلەن تاتىلىغاندەك ئىز قالدۇرىدۇ.□
31 ئۇ دېڭىز-ئوكيانلارنى قازاندەك قاينىتىۋېتىدۇ؛
ئۇ دېڭىزنى قازاندىكى مەلھەمدەك ۋاراقشىتىدۇ؛
32 ئۇ ماڭسا ماڭغان يولى پارقىرايدۇ؛
ئادەم بۇزۇغۇنلارنى كۆرۈپ چوڭقۇر دېڭىزنى ئاپئاق چاچلىق بوۋاي دەپ ئويلاپ قالىدۇ.
33 يەر يۈزىدە ئۇنىڭ تەڭدىشى يوقتۇر،
ئۇ ھېچ قورقماس يارىتىلغان.
34 ئۇ بۈيۈكلەرنىڭ ھەرقاندىقىغا جۈرئەت بىلەن نەزەر سېلىپ، قورقمايدۇ؛
ئۇ بارلىق مەغرۇر ھايۋانلارنىڭ پادىشاھىدۇر.« □

42

پەرۋەردىگارغا سىرداش دوست بولۇش

1 ئايۇپ پەرۋەردىگارغا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ
2 »ھەممە ئىشنى قىلالايدىغىنىڭنى،
ھەرقانداق مۇددىئايىڭنى توسۇۋالغىلى بولمايدىغىنىنى بىلدىم!
3 »نەسىھەتنى تۈتۈرۈۋقىسىز سۈزلەر بىلەن خىرەلەشتۈرگەن كىم؟«
بەرھەق، مەن ئۆزۈم چۈشەنمىگەن ئىشلارنى دېدىم،
مەن ئەقلىم يەتمەيدىغان تىلىسمات ئىشلارنى ئېيتتىم.□ ■
4 ئاڭلاپ باققايسەن، سۈزلەپ بېرەي؛
مەن سەندىن سوراي، سەن مېنى خەۋەردار قىلغايسەن.
5 مەن قۇلىقىم ئارقىلىق خەۋىرىڭنى ئاڭلىغانىمەن،

□ 41:29 »شەشبەر« ـ بىشى تىكەندەك بولغان ئۆزۈن بىرخىل نەيزە.
□ 41:30 »ئۇنىڭ ئاستى قىسمى بولسا ئۆتكۈر ساپال پارچىلىرىدۇر« ـ ياكى »ئۇنىڭ ئاستى قىسمى بولسا، بەۋىنى قىيىق تاشلاردۇر.«
□ 41:34 »ئۇ بارلىق مەغرۇر ھايۋانلارنىڭ پادىشاھىدۇر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ بارلىق مەغرۇر بولغۇچىلارنىڭ پادىشاھىدۇر.« ئوقۇرمەنلەرنىڭ لېۋىئاتاندىن ئالغان ساۋاقلار توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۈز«دىكى سۈھبىتىمىزنى كۆرۈشنى ئۈمىد قىلىمىز.
□ 42:3 »»نەسىھەتنى تۈتۈرۈۋقىسىز سۈزلەر بىلەن خىرەلەشتۈرگەن كىم؟« بەرھەق، مەن ئۆزۈم چۈشەنمىگەن ئىشلارنى دېدىم...« ـ ئايۇپ خۇدانىڭ (2:38) سورىغان سوئالىغا جاۋاب بەرگىنىدە، خۇدانىڭ ئۆزىگە ئەسلى تەبىئى بەرگەن سۈزلىرىنى قويۇل قىلىپ خاتالىقىنى ئىقرار قىلىپ، جاۋاب بېرىپ: ـ »مەن«! دېگەندەك، ئۆزىگە يۇ جاۋابكارلىقنى ئالىدۇ. بىراق يۇقىرىدا دېگىنىمىزدەك، ئۇنىڭ ئۆچ دوستى ھەم ئېلىخۇمۇ ئوخشاشلا »نەسىھەتنى تۈتۈرۈۋقىسىز سۈزلەر بىلەن خىرەلەشتۈرگەن« ئىدى، دەپ قارايمىز. ■ 42:3 ئايۇپ 2:38□ زەب. 5:40□ 1:131□ 6:138□ 6139:

براق هازىر كۆزۈم سېنى كۆرىۋاتىدۇ.□
6 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن ئۆز-ئۆزۈمدىن نەپرەتلىنىمەن،
شۇنىڭ بىلەن توپا-چاڭلار ۋە كۈللەر ئارىسىدا توۋا قىلدىم.« □

ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈش

7 پەرۋەردىگار ئايۇپقا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگار تېمانلىق ئېلىفازغا مۇنداق دېدى:
»مېنىڭ غەزىپىم ساڭا ھەم ئىككى دوستۇڭغا قاراپ قوزغالدى؛ چۈنكى سىلەر مېنىڭ توغرامدا ئۆز قۇلۇم ئايۇپ توغرا سۆزلىگەندەك سۆزلىمىدىڭلار.□
8 براق ھازىر ئۆزۈڭلار ئۈچۈن يەتتە تورپاق ھەم يەتتە قوچقارنى ئېلىپ، قۇلۇم ئايۇپنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۆز-ئۆزۈڭلار ئۈچۈن كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۇنۇڭلار؛ قۇلۇم ئايۇپ سىلەر ئۈچۈن دۇئا قىلىدۇ؛ چۈنكى مەن ئۇنى قوبۇل قىلىمەن؛ بولمىسا، مەن ئۆز نادانلىقلىرىڭلارنى ئۆزۈڭلارغا قايتۇرۇپ بېرەي؛ چۈنكى سىلەر مېنىڭ توغرامدا قۇلۇم ئايۇپ توغرا سۆزلىگەندەك توغرا سۆزلىمىدىڭلار.«□
9 شۇنىڭ بىلەن تېمانلىق ئېلىفاز، شۇخالىق بىلداد ۋە نائاماتلىق زوفار ئۈچەيلەن بېرىپ پەرۋەردىگار ئۇلارغا دېگىنىدەك قىلدى؛ ھەمدە پەرۋەردىگار ئايۇپنىڭ دۇئاسىنى قوبۇل قىلدى.
10 شۇنىڭ بىلەن ئايۇپ دوستلىرى ئۈچۈن دۇئا قىلىۋىدى، پەرۋەردىگار ئۇنى ئازاب-قىينچىلىقلىردىن قايتۇرۇپ، ئەسلىگە كەلتۈردى؛ پەرۋەردىگار ئايۇپقا بۇرۇنقىدىن ئىككى ھەسسە كۆپ بەردى. □
11 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ بارلىق ئاكا-ئۇكا، ئاچا-سىڭىل ۋە ئۇنىڭغا ئىلگىرى دوست-ئاغىنە بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇلار ئۇنىڭ ئۈيىدە ئولتۇرۇپ ئۇنىڭ بىلەن بىللە تاماقلاندى؛ ئۇنىڭغا ھېسداشلىق قىلىشىپ، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا كەلتۈرگەن بارلىق ئازاب-ئوقۇبەتلەر توغرىسىدا تەسەللى بېرىشتى؛ ھەمدە ھەربىر ئادەم ئۇنىڭغا بىر تەڭگىدىن كۈمۈش، بىردىن ئالتۇن ھالقا بېرىشتى. □
12 پەرۋەردىگار ئايۇپقا كېيىنكى كۈنلىرىدە بۇرۇنقىدىن كۆپرەك بەخت-بەركەت ئاتا قىلدى؛ ئۇنىڭ ئون تۆت مىڭ قوينى، ئالتە مىڭ تۆگىسى، بىر مىڭ قوشلۇق كالىسى، بىر مىڭ مادا ئېشىكى بار بولدى.
13 ئۇنىڭدىن يەنە يەتتە ئوغۇل، ئۈچ قىز ئۈغۈلدى. □

□ **42:5** »ئاڭلاپ باققايسەن، سۆزلەپ بېرەي، مەن سەندىن سورايمەن، سەن مېنى خەۋەردار قىلغايسەن« ـ بەزى شەرھچىلەر بۇ سۆزلەرنى خۇدانىڭكى (3:38□، 7:40) ،ئايۇپ پەقەت ئۆلارنى نەقىل كەلتۈرۈپ ئەسلىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن بىزنىڭچە ئايۇپ ئۆلارنى ئۆزىنىڭ چىن كۆڭلىدىكى گېپى قىلىپ ئېيتىدۇ.

□ **42:6** »توپا-چاڭلار ۋە كۈللەر ئارىسىدا توۋا قىلدىم« ـ قەدىمدە قاتتىق توۋا قىلىش، پۇشايمان قىلىش، ماتەم تۇتۇشلار »توپا-چاڭلار ۋە كۈللەر ئارىسىدا« ئولتۇرۇش ئارقىلىق بىلدۈرۈلەتتى.

□ **42:7** »مېنىڭ غەزىپىم ... قوزغالدى؛ چۈنكى سىلەر مېنىڭ توغرامدا ئۆز قۇلۇم ئايۇپ توغرا سۆزلىگەندەك سۆزلىمىدىڭلار« ـ خۇدانىڭ بۇ سۆزى، بولۇپمۇ »مېنىڭ قۇلۇم ئايۇپ مېنىڭ توغرامدا توغرا سۆزلىگەن« دېگىنى، بىزگە ئاچقۇچ بولۇپ، ئۈچ دوستىنىڭ ۋە ئايۇپنىڭ بايانلىرىدىن توغرا ۋە ناتوغرا يەرلىرىنى پەرق ئېتىش ئۈچۈن ھالقىلىق رول ئوينىغۇسى.

□ **42:8** »قۇلۇم ئايۇپ سىلەر ئۈچۈن دۇئا قىلىدۇ« ـ روشەنكى، خۇدا ئايۇپقا ئىشىنىدۇ، كۆزى ئايۇپنىڭ دوستى ئۈچۈن دۇئا قىلىشقا رازى بولىدىغانلىقىغا يېتىدۇ.

□ **42:10** »پەرۋەردىگار ئۇنى ئازاب-قىينچىلىقلىردىن قايتۇرۇپ، ئەسلىگە كەلتۈردى« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »پەرۋەردىگار ئايۇپنى ئەسىرلىكىدىن ئەسلىگە كەلتۈردى.«

□ **42:11** »ھەربىر ئادەم ئۇنىڭغا بىر تەڭگىدىن كۈمۈش، بىردىن ئالتۇن ھالقا بېرىشتى« ـ ئاشۇ ۋاقىتتا بەلكىم تەڭگە-تىللادەك پۇل يوق، پەقەت ئالتۇن-كۈمۈش پارچىلىرى بولۇشى مۇمكىن.

□ **42:13** »ئۇنىڭدىن يەنە يەتتە ئوغۇل، ئۈچ قىز ئۈغۈلدى« ـ پەرۋەردىگار ئايۇپقا »تىرىلىش« توغرۇلۇق بۇ ئاستە ھېچقانداق گەپ قىلمىدى. براق تېكىستە (10-□□□□) مۇنداق دېيىلىدۇ: ـ »پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بۇرۇنقىدىن ئىككى ھەسسە كۆپ بەردى.« ھايۋانلارنىڭ سانى بولسا ئىككى ھەسسە دەرىجىدە كۆپەيتىلدى. مەسىلەن، ئەسلىدە ئۇنىڭ يەتتە مىڭ قوينى بار ئىدى؛ ھازىر ئۇنىڭ ئون تۆت مىڭ قوينى بار بولدى، قاتارلىقلار. براق ئەسلىدە ئۇنىڭ »ئون بالىسى، يەنى يەتتە ئوغلى، ئۈچ قىزى« بار ئىدى؛ ھازىر بولسا ئۇنىڭ ئون تۆت ئوغلى، ئالتە قىزى بار بولۇش كېرەكمۇ؟

14 ئۇ قىزلىرىنىڭ بىرىنچىسىنىڭ ئىسمىنى »يېمىماھ«، ئىككىنچىسىنىڭ ئىسمىنى »كەزىيە«، ئۈچىنچىسىنىڭ ئىسمىنى
»كەرەن-خاپۇق« دەپ قويدى. □
15 پۈتكۈل زېمىندا ئايۇپنىڭ قىزلىرىدەك شۇنچە گۈزەل قىزلارنى تاپقىلى بولمايتتى؛ ئاتىسى ئۇلارنى ئاكا-ئۇكىلىرى
بىلەن ئوخشاش مىراسخور قىلدى.□
16 بۇ ئىشلاردىن كېيىن ئايۇپ بىر يۈز قىرىق يىل ياشاپ، ئۆز ئوغۇللىرىنى، ئوغۇللىرىنىڭ ئوغۇللىرىنى، ھەتتا تۆتىنچى
ئەۋلادقىچە، يەنى ئەۋرىلىرىنىمۇ كۆرگەن.
17 شۇنىڭ بىلەن ئايۇپ ياشىنىپ، كۆنلىرىدىن قانائەت تېپىپ ئالەمدىن ئۆتتى.

ئەمەلىيەتتە ئۇ قىيامەت كۈنىدە قايتىدىن ئەسلىدىكى يەتتە ئوغلى، ئۈچ قىزى بىلەن جەم بولىدۇ. شۇ چاغدا ئۇ ھەققەتەن ئون باللىقلا ئەمەس، بەلكى يىگىرمە باللىق بولىدۇ. ئايۇپ يېڭى باللىرىنىڭ ئونىنچىسى بىلەن توختاپ قېلىشى بىلەن، بەلكىم بۇ »ئىككى ھەسسە« دېگەن ئىش كەلگۈسىدە چوقۇم بىر تىرىلىشنى كۆرسىتىدۇ، مەن ئەسلىدىكى ئون سۈيۈملۈك بالامدىن پەقەت ۋاقىتلىق ئايرىلدىم، دەپ ئويلاشقا باشلىغان بولسا كېرەك. شۇنىڭا بىزنىڭچە تىرىلىش توغرۇلۇق بۇ ئىشلاردىن بېشارەت ئالدى.

دېمەك، »پەرۋەردىگار ئۆنىڭنا بۇرۇنقىدىن ئىككى ھەسسە كۆپ بەردى« ـ قىيامەت كۈنى ئايۇپ ئۇلارنىڭ تىرىلدۈرۈلۈشى بىلەنلا يەنىلا خۇشاللىق بىلەن ئۇلار بىلەن جەم بولۇپ، ئون تۆت ئوغلى، ئالتە قىزى بىلەن دىدارلىشىپ، »يېڭى ئاسمان، يېڭى زېمىن«دا بىللە ئولتۇرۇپ غىزالىنىدۇ.

□ **42:14 »يېمىماھ«** ـ »پاختەك« دېگەن مەنىدە.

» كەزىيە« ـ »دارچىن«)خۇشپۇراقلىق بىر خىل ئەتىر(دېگەن مەنىدە.

» كەرەن-خاپۇق« ـ »سۈرمە مۈڭگۈز«)سۈرمىگە تولغان بىر مۈڭگۈز(دېگەن مەنىدە.

□ **42:15 »ئاتىسى ئۇلارنى ئاكا-ئۇكىلىرى بىلەن ئوخشاش مىراسخور قىلدى«** ـ بەلكىم يېڭى ئائىلىسى ئۈچۈن مىننەتدارلىقىنى بىلدۈرۈش، ياكى ئۇنىڭ ھازىرقى بايلىقلىرىنىڭ مولۇقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن شۇنداق قىلغان.

زەبۇر

1

بىرىنچى بۆلۈم •••• 1- كۈي •••• ئىتائەتمەن ئادەمنىڭ بەختى

1 رەزللەرنىڭ گېپى بويىچە ماڭمايدىغان،
گۇناھكارلارنىڭ يولىدا تۇرمايدىغان،
مەسخىرە قىلغۇچىنىڭ ئورندا ئولتۇرمايدىغان ئادەم بەخت تاپۇر!■
2 ئۇنىڭ خۇرسەنلىكى پەقەت پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-قانۇنىدىلىدۇر،
ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ قانۇنىنى كېچە-كۈندۈز سېغىنىپ ئويلايدۇ.■
3 ئۇ خۇددى ئېرىق بويىغا تىكىلگەن،
ئۆز پەسلىدە مېۋىسىنى بېرىدىغان،
يوپۇرماقلىرى سولاشمايدىغان دەرەختەكتۇر؛
ئۇ نېمىلا قىلسا روناق تاپىدۇ.□ ■
4 رەزىل ئادەملەر بولسا ئۇنداق بولماس؛
ئۇلار خۇددى شامال ئۆچۈرىۋەتكەن توزاندەكتۇر.■
5 شۇنىڭ ئۈچۈن رەزللەر سوراق كۈندە تىك تۇرالمايدۇ،
گۇناھكارلار ھەققانىيلارنىڭ جامائىسىدە ھېچ بېشىنى كۆتۈرۈپ تۇرالمايدۇ.
6 چۈنكى پەرۋەردىگار ھەققانىيلارنىڭ يولىنى كۆڭۈلگە پۈككەن؛
رەزللەرنىڭ يولى بولسا يوقىلىدۇ.

2

2- كۈي •••• خۇدانىڭ مەسىھى بارلىق ئەللەرنى ئىدارە قىلىدۇ

1 ئەللەر نېمىشقا چۇقان سالىدۇ؟
نېمە ئۈچۈن خەلقلەر بىكاردىن-بىكار سۈيىقەست ئويلايدۇ؟□ ■
2 دۇنيادىكى پادىشاھلار سەپكە تىزىلىپ،
ئەمەلدارلار قارا نىيەت ئەيلىشىپ،
پەرۋەردىگار ۋە ئۇنىڭ مەسىھى بىلەن قارشىلىشىپ: ـ □
3 »ئۇلارنىڭ چەكلىمىلىرىنى چۈرۈۋېتەيلى،

■ **1:1** زەب. 26:5-4□ پەند. 1□10: 15؛ 4□14: 15؛ 1 كور. 15:33□ ئەف. 5:11.
■ **1:2** قان. 6:9-6□ 17:19□ يە. 1:8□ زەب. 112:1□ 1119:1.
□ **1:3** **»ئۇ نېمىلا قىلسا روناق تاپىدۇ«** ـ يۇ پەردىكى »ئۇ«، خۇدانىڭ يولىدا ماڭىدىغان ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:3** يەر. 17:8.
■ **1:4** ئايۇپ 21:18□ زەب. 35:5□ يەش. 17:13□ 29:5□ ھوش. 13:3.
□ **2:1** **»ئەللەر نېمىشقا چۇقان سالىدۇ؟«** ـ زەبۇردىكى كۆپلەردە، »ئەللەر« يا كى »يات ئەللەر« بولسا، ئىسرائىل خەلقىدىن باشقا ھەربىر خەلق-مىللەتنى كۆرسىتىدۇ.
■ **2:1** روس. 254:.
□ **2:2** **»پەرۋەردىگار ۋە ئۇنىڭ مەسىھى«** ـ »مەسىھ« مۇشۇ يەردە، كونا بىر تۈرپ-ئادەتكە قارىتىلغان. تەۋراتنىكى بەلگىلىمىدە، يېڭى پادىشاھ تىكلىنىش مۇراسىمىدا بېشىغا پۇراقلىق زەيتۇن مېيى قۇيۇلاتتى. بۇ »مەسىھ قىلىش« »)مەسىھلەش«) دەپ ئاتالغان. »يەشايا« كىتاب، 61-يابىا »مەسىھ قىلىش« دېگەن سۆز بولسا، كېلىدىغان قۇتقۇزغۇچىنىڭ ۋۇجۇدىغا ماي ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھ قۇيۇلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ ئايەتنىمۇ ئوخشاشلا، »مەسىھ« مۇقەددەس روھ بىلەن »مەسىھ قىلىنغان ئادەم«نى كۆرسىتىدۇ.

ئۇلارنىڭ ئاسارەتلىرىنى بۇزۇپ تاشلايلى«! ـ دېيىشىدۇ.□
4 ئاسماندا ئولتۇرغۇچى كۈلىدۇ،
رەب ئۇلارنى مازاق قىلىدۇ؛
5 ھەم ئاچچىقىدا ئۇلارغا سۆزلەپ،
قەھرى بىلەن ئۇلارنى ۋەھىمگە سېلىپ: ـ
6 »ئۆزۈم بولسام زىئوندا، يەنى مۇقەددەس تېغىمدا،
ئۆزۈم مەسىھ قىلغان پادىشاھنى تىكلدىم.«□

خۇدا تەيىنلىگەن مەسىھ-پادىشاھ سۆز قىلىدۇ

7 »مەن ئەرشتىكى پەرمانىنى جاكارلايمەنكى،
پەرۋەردىگار ماڭا: ـ
»سەن مېنىڭ ئوغلۇم؛
ئۆزۈم سېنى بۈگۈنكى كۈندە تۇغۇلدۇردۇم؛■
8 مەندىن سورا، مەن ساڭا مىراس بولۇشقا ئەللەرنى،
تەئەللۇقۇڭ بولۇشقا يەر يۈزىنى چەت-چەتلىرىگىچە بېرىمەن؛■
9 سەن تۆمۈر تاياق بىلەن ئۇلارنى بىتچىت قىلىۋېتىسەن؛
ساپال چىنىنى كۆزۈم-تالقان قىلغاندەك، سەن ئۇلارنى پارە-پارە قىلىۋېتىسەن« ـ دېدى.«□ ■
10 ئەمدى، ھەي پادىشاھلار، ئەقىلدار بولۇڭلار!
جاھاندىكى سوراقچىلار ساۋاق ئېلىڭلار؛
11 پەرۋەردىگاردىن قورقۇش بىلەن ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولۇڭلار؛
تىترەك ئىچىدە خۇشاللىنىڭلار!□
12 ئوغۇلنىڭ غەزىپىنىڭ قوزغالماسلىقى ئۈچۈن،
ئۇنى سۆيۈڭلار؛
چۈنكى ئۇنىڭ غەزىپى سەللا قاينىسا،
يولۇڭلاردىلا ھالاك بولىسىلەر؛
ئۇنىڭغا تايانغانلار نەقەدەر بەختلىكتۇر!□ ■

3

3- كۈي •••• سەھەردىكى دۇئا

1 داۋۇت ئۆز ئوغلى ئابىشالومدىن قېچىپ يۈرگەن كۈنلەردە يازغان كۈي: ـ

□ **2:3** »ئۇلارنىڭ چەكلىمىلىرىنى چۈرۈۋېتەيلى، *ئۇلارنىڭ ئاسارەتلىرىنى بۇزۇپ تاشلايلى«! ـ »ئۇلار« »خۇدا ۋە ئۇنىڭ مەسىھى«نى كۆرسىتىدۇ.
□ **2:6** »زىئون...، يەنى مۇقەددەس تېغىم...« ـ »زىئون تېغى« يېرۇسالېم ۋە مۇقەددەس ئىبادەتخانا بۇ تاغ ئۈستىگە قۇرۇلغان. »زىئون« (ياكى »سىئون«) ئەسلىدە »كۆرۈنەرلىك« دېگەن مەنىدە. ئۇ خۇدانىڭ ئۆز خەلقىگە ھىمايە بولغانلىقىغا سىمۋول قىلىنىدۇ. **»ئۆزۈم مەسىھ قىلغان پادىشاھنى تىكلدىم«** ـ يۇقىرىدىكى 2-ئايەتتىكى، »مەسىھ« توغرىسىدىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **2:7** روس. 33:13□ ئىبر. 5:1□ 55:
■ **2:8** زەب. 27:22□ 872:
□ **2:9** »سەن تۆمۈر تاياق بىلەن ئۇلارنى بىتچىت قىلىۋېتىسەن« ـ ياكى: »سەن تۆمۈر تاياق بىلەن ئۇلارنى باشقۇرىسەن.«
■ **2:9** ۋەھ. 27:2□ 1519:
□ **2:11** »تىترەك ئىچىدە خۇشاللىنىڭلار«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »تىترەك ئىچىدە ياشاڭلار.«!
□ **2:12** »ئۇنى (ئوغۇلنى) سۆيۈڭلار« ـ يۇنىڭ مەنىسى بەلكىم »خۇدانىڭ ئوغلى بىلەن ئەپلىشىۋېلىڭلار.« **»چۈنكى ئۇنىڭ غەزىپى سەللا قاينىسا...«** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى »چۈنكى ئۇنىڭ غەزىپى تېزلا قوزغىلىدۇ...«. ■ **2:12** زەب. 8:34□ پەند. 20:16□ يەش. 18:30□ يەر. 7:17□ رىم. 33:9□ 11:10□ 1 پېت. 62:

ئى پەرۋەردىگار، مېنى قىستاۋاتقانلار نەقەدەر كۆپىيىپ كەتكەن،
مەن بىلەن قارشىلىشۋاتقانلار نېمىدېگەن كۆپ!□ ■
2 نۇرغۇنلار مەن توغرۇلۇق: ـ
»خۇدادىن ئۇنىڭغا ھېچ نىجات يوقتۇر«! دېيىشۋاتىدۇ.
سېلاھ!□
3 بىراق سەن، ئى پەرۋەردىگار، ئەتراپىمدىكى قالقاندۇرسەن،
شان-شەرىپىم ھەم بېشىمنى يۇلگۇچىدۇرسەن!□
4 ئاۋازىم بىلەن مەن پەرۋەردىگارغا ندا قىلىمەن،
ئۇ مۇقەددەس تېغىدىن ئىجابەت بېرىدۇ.
سېلاھ.
5 مەن بولسام ياتتىم، ئۇخلىدىم،
ئويغاندىم، چۈنكى پەرۋەردىگار ماڭا يار-يۆلەك بولىدۇ.■
6 مېنى قورشاپ سەپ تۈزگەن تۈمەنلىگەن ئادەملەر بولسىمۇ،
مەن ئۇلاردىن قورقمايمەن!■
7 ئى پەرۋەردىگار، ئورنۇڭدىن تۇر!
مېنى قۇتقۇز، ئى خۇدايىم!
مېنىڭ بارلىق دۈشمەنلىرىمنىڭ تەستىكىگە سالغايسەن،
رەزىللەرنىڭ چىشلىرىنى چېقىۋەتكەيسەن!
8 نىجاتلىق بولسا پەرۋەردىگاردىندۇر،
بەرىكىتىڭ تۈز خەلقىڭدە بولسۇن!
سېلاھ!■

4

4- كۈي •••• كېچىدىكى دۇئا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

مەن ندا قىلغىنىمدا، ماڭا جاۋاب بەرگەيسەن،
ئى ماڭا ھەققانىيلىقىم ئاتا قىلغۇچى خۇدا!
بېسىم ئاستىدا قالغاندا سەن مېنى كەڭچىلىككە چىقاردىڭ؛

□ **3:1 »داۋۇت تۈز ئوغلى ئابشالومدىن قېچىپ يۈرگەن كۈنلەردە...»** ـ مۇشۇ ۋەقە، «2□□□.» 18-15-بابتا خاتىرىلەنگەن.
■ **3:1** 2سام. 15،16،17،18
□ **3:2 »خۇدادىن ئۇنىڭغا ھېچ نىجات يوقتۇر«!** ـ دېمىسەكۇ، »نىجات« (خۇدادىن كەلگەن(قۇتقۇزۇش« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. **»سېلاھ«** ـ مۇشۇ سۆز بەلكىم كۈي چالغان ۋاقتىدا مۇزىكىدىكى بىر »پائۇزا«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ: ـ »توختا، ئويلان«! دېگەن ئىمىسى بولۇشى مۇمكىن.
□ **3:3 »شان-شەرىپىم ھەم بېشىمنى يۇلگۇچىدۇرسەن«!** ـ »مېنىڭ شان-شەرىپىم« دېگەن ئىبارە ئىككى بىسلىق سۆز بولۇپ، بەلكىم: (1) داۋۇتنىڭ مەدھىيىسىنىڭ تېمىسى خۇدا تۈزىدۇر؛ (2) خۇدانىڭ داۋۇتنىڭ تۈز خۇداسى بولغانلىقى، بۇ ناھايىتى پەخىرلىك، شەرەپلىك ئىشتۇر، دېگەن ئىككى مەنىنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. ■ **3:5** زەب. 84: ■ **3:6** زەب. 327: ■ **3:8** پەند. 31:21□ يەش. 11:43□ يەر. 23:3□ ھوش. 4:13□ ۋەھ. 10:7□ 119:

ماڭا مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىپ، دۇئايىمنى ئاڭلا!□
2 ئى ئىنسان بالىلىرى، سىلەر مېنىڭ شان-شەرىپىمنى قاچانغىچە ئاھانەتكە قالدۇرىسىلەر؟
قاچانغىچە بىھۇدىلىكنى سۆيۈپ،
يالغانىنى ئىزدەپ يۈرىسىلەر؟
سېلاھ.□
3 بىراق شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى،
پەرۋەردىگار ئىخلاسمەنلەرنى ئۆزىگە خاس قىلغان؛
مەن ئۇنىڭغا ندا قىلغىنىمدا، پەرۋەردىگار ئاڭلايدۇ.
4 ئاچچىقىڭلارغا بېرىلىپ، گۇناھ قىلماڭلار؛
ئۆز ئورنۇڭلاردا يېتىپ، قەلبىڭلاردا چوڭقۇر ئويلىنىپ،
سۈكۈت قىلىڭلار.
سېلاھ.■
5 ھەققانىيلىق بىلەن قۇربانلىقلارنى قىلىڭلار،
ۋە پەرۋەردىگارغا تايىنىڭلار.■
6 كۆپ خەلق: ـ »كىم بىزگە ياخشىلىق كۆرسىتەلەيسۇن؟« ـ دەپ سورىماقتا؛
جامالىڭنىڭ نۇرى ئۈستىمىزگە چۈشسۇن، ئى پەرۋەردىگار!
7 ئاشلىق ۋە يېڭى شارابلىرى موچىلىق بولغانلارنىڭ خۇشاللىقىدىنمۇ،
مېنىڭ قەلبىمنى بەكرەك خۇشاللىققا تولدۇردۇڭ.
8 مەن ياتاي، ھەم خاتىرجەملىكتە ئۇخلۇۋالاي؛
چۈنكى مېنى بىخەتەرلىكتە ياشاتقۇچى پەقەتلا سەن، ئى پەرۋەردىگار!■

5

5- كۈي •••• سەھەردىكى ئۈمىد

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، نەيلەر بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

مېنىڭ سۆزلىرىمگە قۇلاق سالغايسەن، ئى پەرۋەردىگار،
مېنىڭ ئاھلىرىمغا كۆڭۈل بۆلگەيسەن.
2 كۆتۈرگەن پەريادلىرىمنى ئاڭلا، مېنىڭ پادىشاھىم، مېنىڭ خۇدايىم،
چۈنكى ساڭلا دۇئا قىلىمەن.
3 ئى پەرۋەردىگار، سەھەردە سەن ئاۋازىمنى ئاڭلايسەن؛
مەن سەھەردە ئۆزۈمنى ساڭا قارىتىمەن،

□ **4:1 »نەغمىچىلەرنىڭ بېشى«** ـ ياكى »باش سازچى.« داۋۇت ئىبادەتخانىدا ئۆزىنىڭ ھەم باشقىلارنىڭ كۈيلىرىنى ئوقۇش ئۈچۈن مەخسۇس خورچىلار ھەم سازچىلارنى ئورۇنلاشتۇرغان. مۇشۇ يەردىكى »باش سازچى« شۇيھىسزكى شۇلارنى باشقۇرىدىغان ئادەمنى كۆرسىتىدۇ. داۋۇت باش سازچىنىڭ مۇشۇ كۈينى ئۆز مۇزىكىسى بىلەن ئىبادەتخانىدا ئوقۇشنى ئورۇنلاشتۇرغان بولسا كېرەك. **»ئى ماڭا ھەققانىيلىق ئاتا قىلغۇچى خۇدا«! ـ** ئىبرانىي تىلىدا: »ئى ھەققانىيلىقىمنىڭ خۇداسى.«! باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئى مەن ئۈچۈن ئادالەتنى سورىغۇچى خۇدا«!

□ **4:2 »قاچانغىچە بىھۇدىلىكنى سۆيۈپ، يالغانىنى ئىزدەپ يۈرىسىلەر؟«** ـ بۇ ئايەت بەلكىم »يالغان ئىلاھ«لار، يەنى بۇتلار توغرۇلۇق ئېيتىلغان. سۆزلىگۈچىنىڭ »مېنىڭ شان-شەرىپىم« دېگىنى بولسا، خۇدادۇر. مۇشۇ ئادەملەر ئۆنى سۆيۈپ، ئۆنى ئىزدەشنىڭ ئورنىدا بۇتلارنى ئىزدەيدۇ. ■ **4:4** ئەف. 264: ■ **4:5** قان. 19:33□ زەب. 1951-16: ■ **4:8** لاۋ. 5:26□ قان. 10:12□ 28:33□ زەب. 63:

يۇقىرىغا كۆز تىكىمەن.□
4 چۈنكى سەن رەزىللىكتىن ھۇزۇر ئالغۇچى ئىلاھ ئەمەسدۇرسەن؛
يامانلىق ھەرگىز سەن بىلەن بىللە تۇرمايدۇ.
5 پوچى-تەكەببۇرلار كۆزۈڭ ئالدىدا تۇرالمايدۇ؛
قەبىھلىك قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ساڭا يىرگىنچلىكتۇر.
6 يالغان سۆزلىگۈچىلەرنىڭ ھەممىسىنى ھالاك قىلىسەن؛
پەرۋەردىگار قانخور، ئالدامچى كىشىلەرگە نەپرەت قىلۇر.
7 بىراق مەن بولسام، مېھرى-شەپقىتىڭنىڭ كەڭ‌چىلىكىدىن تۆيۈڭگە كىرىمەن؛
ساڭا بولغان ئەيمىنىشتىن مۇقەددەس ئىبادەتخانا ئۆڭا قاراپ سەجدە قىلىمەن؛
8 مېنى ئۆچ كۆرگەنلەر تۈپەيلىدىن تۆز ھەققانىيلىقىڭ بىلەن مېنى يېتەكلىگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
يولۇڭنى ئالدىمدا تۆز قىلغىن.
9 چۈنكى ئۇلارنىڭ ئاغزىدا ھېچقانداق سەممىيلىك يوقتۇر؛
ئۇلارنىڭ ئىچكى دۇنياسى بولسا پاسقىلىقتۇر،
ئۇلارنىڭ گاللىرى ئېچىلغان قەبىردەك سېپىسقىتۇر،
ئۇلار تىلى بىلەن خۇشامەت قىلىۋاتىدۇ.■
10 ئۇلارنىڭ گۇناھىنى بېكىتكەيسەن، ئى خۇدا؛
ئۇلار تۆز پىلانلىرى بىلەن تۆزلىرى مولاق ئاتىسۇن؛
ئۇلارنى تۆزلىرىنىڭ نۇرغۇنلىغان ئىتائەتسىزلىكلىرى بىلەن ھەيدەپ چىقارغايسەن؛
چۈنكى ئۇلار ساڭا ئاسىيلىق قىلدى.■
11 شۇنداق قىلغاندا ساڭا تايانغانلارنىڭ ھەممىسى شادلىنىدۇ؛
ئۇلار مەڭگۈ شادلىق بىلەن تەنتەنە قىلىدۇ؛
سەن ئۇلارنى قوغدايسەن؛
سېنىڭ نامىڭنى سۆيگەنلەر سېنىڭدىن يايرايدۇ.
12 چۈنكى سەن، ئى پەرۋەردىگار، ھەققانىي ئادەمگە بەخت ئاتا قىلىسەن؛
ئۇنى شاپائىتىڭ بىلەن قالقان كەبى ئورايسەن.

6

6- كۈي •••• قايغۇ ئىچىدىكى دۇئا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار ھەم سەككىز تارلىق ئارفا بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ
پەرۋەردىگار، غەزىپىڭ تۆتقاندا مېنى ئەيىبلىمە؛
قەھرىڭ كەلگەندە مېنى ئەدەپلىمە.□
2 ماڭا شاپائەت قىلغىن، ئى پەرۋەردىگار، چۈنكى مەن زەئىپلىشىپ كەتتىم؛

□ **5:3** »ئى پەرۋەردىگار، سەھەردە سەن ئاۋازىمنى ئاڭلايسەن؛...» ـ »سەھەردە« دېگەن سۆزگە قاراپ بەزى ئالىملار 3-، 4-ھەم 5-كۈيلەر، داۋۇتنىڭ ئاپىشالومدىن قېچىش جەريانىدىكى ئۆچ كۈن ئىچىدىكى دۇئالىرى، دەپ قارايدۇ (33-□□□□ «كەچ» ھەم »سەھەر« بار، 4-دە بولسا »كەچ«، 5-دە »سەھەر« بار.(■ **5:9** زەب. 12:3-2□ 36:3-1□ 52:2□ 62:4□ رىم. 13:3: ■ **5:10** زەب. 7:15-14□ 9:16-15□ 35:8-7□ 1259:

□ **6:1** »سەككىز تارلىق ئارفا« ـ باشقا بىر تەرجىمىسى »سەككىز ئەنلىك كۈي.«

ئى پەرۋەردىگار، مېنى ساقايتقىن، چۈنكى مېنىڭ ئۈستىخانىلىرىم ۋەھىمىگە چۈشتى.■
3 مېنىڭ جېنىم دەھشەتلىك دەككە-دۈككىگە چۈشتى؛
ئى پەرۋەردىگار، قاچانغىچە شۇنداق بولىدۇ؟
4 يېنىمغا قايت، ئى پەرۋەردىگار، جېنىمنى ئازاد قىلغايسەن،
ئۆزۈڭ رەمەس مۇھەببىتىڭ ئۈچۈن مېنى قۇتقۇزغىن.
5 چۈنكى ئۆلۈمدە بولسا ساڭا سېغىنىشلار يوق؛
تەھتىسارادا كىم ساڭا تەشەككۈرلەرنى ئېيتسۇن؟□
6 مېنىڭ ئۈھ تارتىشلىرىمدىن ماغدۇرۇم قالمىدى؛
تۈن بويى ئورۇن-كۆرپەمنى كۆلچەك قىلىمەن؛
ياشلىرىم بىلەن كارىۋىتىمنى چۆكتۈرىمەن.
7 دەردىلەردىن كۆزۈم خىرەلىشىپ كەتتى؛
بارلىق كۈشەندىلىرىم تۈپەيلىدىن كۆزۈم كاردىن چىقىۋاتىدۇ.
8 ئى قەبىھلىك قىلغۇچىلار، ھەممىگىلار مەندىن نېرى بولۇڭلار؛
چۈنكى پەرۋەردىگار يىغا ئاۋازىمنى ئاڭلىدى.■
9 پەرۋەردىگار تىلاۋىتىمنى ئاڭلىدى؛
پەرۋەردىگار دۇئايىمنى ئىجابەت قىلىدۇ؛
10 دۈشمەنلىرىمنىڭ ھەممىسى يەرگە قاراپ قالىدۇ، ئۇلار زور پارا كەندىچىلىككە دۇچار بولىدۇ؛
تۈيۈقسىز كەينىگە يېنىپ خىجالەتتە قالىدۇ.

7

7- كۈي •••• خۇدا ئۆز ھەققانىيلىقىنى كۆرسەتكەي!

1-2 داۋۇتنىڭ »شىگگائۇن«ى: ـ كۈش ئىسىملىك بىر بىنيامىنلىقنىڭ سۆزلىرى توغرۇلۇق ئېيتقان كۈيى: ـ

ئى پەرۋەردىگار، مېنىڭ خۇدايىم، مەن ساڭا تاياندىم؛
ئۇلاردىن بىرى شىرداك مېنى تىتما-تىتما قىلىۋەتمىسۇن،
قۇتقۇزغۇچى يوقلۇقىدىن پايدىلىنىپ مېنى ئېزىۋەتمىسۇن،
مېنى بارلىق قوغلىغۇچىلاردىن قۇتقۇزغىن،
ئۇلاردىن خالاس قىلغىن؛□
3 ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، ئەگەر قولۇمدا قەبىھلىك قىلغان بولسام،
ئەگەر شۇنداق قىلغان بولسام: ـ
4 ئەگەر مەن بىلەن ئىناق ئۆتكۈچىگە يامانلىق قايتۇرغان بولسام،

■ 6:2 زەب. 338:
□ 6:5 »تەھتىسارادا كىم ساڭا تەشەككۈرلەرنى ئېيتسۇن؟« ـ »تەھتىسارا« ئۆلگۈچىلەرنىڭ روھلىرى قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان جاي)ئىبراني تىلىدا »شېئول« دېيىلىدۇ.(
■ 6:8 مات. 23:7□ 41:25□ لۇقا 2713:
□ 7:1-2 »داۋۇتنىڭ »شىگگائۇن«ى« ـ »شىگگائۇن« بەلكىم »دولقۇنلۇق«، »ئوتلۇق«، »ئاشقىلىق بىلەن« دېگەن مەنىدە بولۇپ، بۇ سۆز كۈينىڭ ئېيتىلىدىغان ئاھاڭىنى بىلدۈرىدۇ. »كۈش ئىسىملىك بىر بىنيامىنلىقنىڭ سۆزلىرى« ـ »كۈش« دېگەن كىشى توغرۇلۇق باشقا خەۋىرىمىز يوق. ھېچ بولمىغاندا ئۇ داۋۇتقا زىيانكەشلىك قىلماقچى بولغان.

ـ)ئەكسىچە مەن بىلەن بىكاردىن-بىكار دۈشمەنلەشكەننىمۇ قۇتقۇزدۇم(ـ □
5 ـ ئۇنداقتا، دۈشمەن مېنى قوغلاپ تۇتۇۋالسۇن،
ئۇ جېنىمنى چەيلەپ يەر بىلەن يەكسان قىلسۇن،
شۆھرىتىمنى تۇپراققا كۆمسۇن!
6 ئى پەرۋەردىگار، غەزىپىڭ بىلەن ئورنۇڭدىن تۇرغىن،
مېنى ئەزگەنلەرنىڭ قەھرىگە تاقابىل تۇرۇشقا قەددىڭنى رۇسلىغىن،
ۋە مېنىڭ ئۈچۈن ئويغانغىن؛
سەن سوت ۋە ھۆكۈمنى بېكىتكەنسەنغۇ!
7 خەلقلەردىن بولغان جامائەت ئەتراپىڭغا ئولىشىدۇ؛
سەن ئۇلار ئۈچۈن پەلەكتىكى ئورنۇڭغا قايتىپ بارغايسەن.□
8 پەرۋەردىگار خەلقلەرنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىدۇ؛
ئى پەرۋەردىگار، ئۆز ھەققانىيلىقىم بويىچە،
ۋە ئۆزۈمدە بولغان دۈرۈسلىقىم بويىچە،
ماڭا ھۆكۈم چىقارغايسەن.
9 ئاھ، رەزىللەرنىڭ يامانلىقى ئاخىرلاشسۇن!
ھەققانىي ئادەمنى چىڭ تۇرغۇزغايسەن؛
ئى، ئادەم قەلبلىرىنى ھەم ئىچلىرىنى سىنىغۇچى ھەققانىي خۇدا! □ ■
10 مېنىڭ قالقىنىم بولسا،
دۈرۈس نىيەتلىكلەرنى قۇتقۇزغۇچى خۇدادىدۇر؛
11 خۇدا ئادىل سوتچىدۇر،
ئۇ كۈن بويى گۇناھتىن رەنجىيدىغان ئىلاھتۇر؛
12 بىرسى يامان يولدىن يانمىسا،
ئۇ قىلىچىنى بىلەيدۇ،
يا ئوقنى تارتىپ بەتلەپ قويىدۇ.
13 شۇنداق ئادەملەر ئۈچۈن ئۇ ئۆلۈم قوراللىرىنى تەييارلىدى؛
ئۇ ئوقلىرىنى كۆيدۈرگۈچى ئوق قىلدى.
14 مانا، مۇشۇنداق كىشىلەر تولغاقتا قەبىھلىك تۇغماقچى،
ئۇنىڭ بويىدا قالغىنى يامانلىقتۇر؛
ئۇنىڭ تۇغقىنى بولسا ساختىلىقتۇر.■
15 ئۇ بىر ئورنىنى كولاپ، ئۇنى چوڭقۇر قىلدى؛
ئۇ ئۆزى كولىغان ئورىغا يىقىلىپ چۈشتى.■
16 ئۆزىنىڭ يامانلىقى بېشىغا قايتىپ كېلىدۇ،
ئۆز زوراۋانلىقى بولسا ئۆز ئۈستىگە قايتىپ چۈشىدۇ.
17 مەن پەرۋەردىگارنى ھەققانىيلىقى بىلەن مەدھىيەلەيمەن،

□ 7:4 ...»)ئەكسىچە مەن بىلەن بىكاردىن-بىكار دۈشمەنلەشكەننىمۇ قۇتقۇزدۇم(ـ...» ـ »باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «...□□□ ماڭا ئازار قىلغۇچىنى بىكاردىن-بىكار بۇلغىنا بولسام، ...». □ 7:7 »سەن ئۇلار ئۈچۈن پەلەكتىكى ئورنۇڭغا قايتىپ بارغايسەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرگىن.« □ 7:9 »ئادەم قەلبلىرىنى ھەم ئىچلىرىنى سىنىغۇچى« ـ »ئىچلىرى« دېگەن سۆز ئىبراني تىلىدا »بۆرەكلىرى« دېيىلىدۇ.■ 7:9 1تار. 9:28□ يەر. 20:11□ 10:17□ 12:20□ ۋەھ. 232:■ 7:14 ئايۇپ 35:15□ يەش. 459:■ 7:15 ئايۇپ 8:4□ زەب. 15:9□ 2:10□ 7-8:35□ 13:94□ 85:119□ پەند. 22:5□ 27:26□ توپ. 810:

هەممدىن يۇقىرى تۇرغۇچى پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى ياكۆتىپ، كۆڭلى قىلىپ ئېيتىمەن.

8

8- كۆڭلى •••• خۇدانىڭ ئىنسان بالىسىغا بولغان ئۆلۈغ پىلانى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »گىتتىف«تا ئورۇنلانسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۆڭلى: ـ

ئى، تۆز ھەيۋەتنى ئاسمانلاردىنمۇ يۇقىرى تىكلىگەن پەرۋەردىگار رەببىمىز،
پۈتكۈل يەر يۈزىدە نامىڭ شۇنچە شەرەپلىكتۇر!□
2 تۆز رەقىبلىرىڭ تۈپەيلىدىن،
دۈشمەن ۋە قىساسچىلارنىڭ ئاغزىنى ئېتىشكە،
بوۋاقلار ۋە ئەمگۈچىلەرنىڭ ئاغزىدىن كۈچ تىكلىدىڭسەن.■
3 مەن بارماقلىرىڭنىڭ ياسىغىنى بولغان ئاسمانلىرىڭغا،
سەن مەرزىۋت بېكىتكەن ئاي-يۇلتۇزلارغا قارىغىنىمدا،
4 سەن ئىنسانىنى سېغىنىدىكەنسەن،
ئەمدى ئادەم دېگەن نېمە ئىدى؟
سەن ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ يوقلايدىكەنسەن،
ئىنسان بالىسى قانچىلىك نېمە ئىدى؟■
5 چۈنكى سەن ئۇنىڭ ئورنىنى پەرىشتىلەرنىڭكىدىن ئازغىنە تۆۋەن بېكىتتىڭسەن،
سەن ئۇنىڭغا شان-شەرەپ ۋە شۆھرەتلەرنى تاج قىلىپ بەردىڭ.□
6 ئۇنى قولۇڭنىڭ ياسىغانلىرىنى ئىدارە قىلىشقا تىكلىدىڭ؛
سەن بارلىق نەرسىلەرنى ئۇنىڭ پۇتى ئاستىغا قويغانسەن،■
7 جۈملىدىن بارلىق قوي-كاللىلار،
دالادىكى بارلىق جانىۋارلار،
8 ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار،
دېڭىزدىكى بېلىقلار،
دېڭىزلارنىڭ يوللىرىدىن ئۆتكۈچىلەرنىڭ بارلىقىنى پۇتى ئاستىغا قويدۇڭ.
9 ئى پەرۋەردىگار رەببىمىز، پۈتكۈل يەر يۈزىدە نامىڭ نېمىدېگەن شەرەپلىك-ھە!

9

9- كۆڭلى •••• خۇدا تۆز شەرپى ھەم ئادالىتىنى كۆرسەتكەي!

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »مۇت-لابېن« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۆڭلى: ـ

مەن سەن پەرۋەردىگارنى پۈتۈن قەلبىم بىلەن مەدھىيەلەيمەن؛

□ **8:1** »»**گىتتىف«تا ئورۇنلانسۇن دەپ...**» ـ »گىتتىف« ئالىمىلارنىڭ پەرزىچە »گات« شەھىرىدىن چىققان بىرخىل ساز.
■ **8:2** مات. 21:16.
■ **8:4** ئايۇپ 7:17□ زەب. 144:3□ ئىبر. 2:6.
□ **8:5** »**سەن ئۇنىڭ ئورنىنى پەرىشتىلەرنىڭكىدىن ئازغىنە تۆۋەن بېكىتتىڭسەن...**» ـ باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى بار: (1) »سەن ئۇنىڭ ئورنىنى خۇدانىڭكىدىن ئازغىنە تۆۋەن بېكىتكەنسەن«؛ (2) »سەن ئۇنىڭ ئورنىنى پەرىشتىلەرنىڭكىدىن بىر مەزگىللىكلا تۆۋەن قىلغانسەن.« ■ **8:6** 1 كور. 15:27.

مەن سېنىڭ قىلغان بارلىق كارامەتلىرىڭنى بايان قىلاي؛□
2 مەن سەندىن خۇشال بولۇپ شادلىنىمەن؛
سېنىڭ نامىڭنى ناخشا قىلىپ ئېيتىمەن، ئى ھەممىدىن ئالىي!
3 مېنىڭ دۈشمەنلىرىمنىڭ كەينىگە يېنىشلىرى بولسا،
دەل ئۇلارنىڭ سېنىڭ دىدارىڭ ئالدىدا يىقىلىپ، يوقىلىشىدىن ئىبارەت بولىدۇ.
4 چۈنكى سەن مېنىڭ ھەققىم ھەم دەۋايىمنى سوردىڭ؛
سەن تەختىكە ئولتۇرۇپ، ھەققانىيلارچە سوتلىدىڭ.
5 سەن ئەللەرگە تەنبىھ بېرىپ، رەزىللەرنى ھالاك قىلدىڭ؛
سەن ئۇلارنىڭ نامىنى مەڭگۈگە ئۆچۈرۈۋەتكەنسەن.
6 ئى دۈشمىنىم! ھالاكەتلىرىڭ مەڭگۈلۈك بولدى!
سەن شەھەرلىرىنى يۇلۇپ تاشلىۋەتتىڭ،
ھەتتا ئۇلارنىڭ نامىلىرىمۇ يوقاپ كەتتى؛
7 بىراق پەرۋەردىگار مەڭگۈگە ئولتۇرۇپ ھۆكۈم سۈرىدۇ؛
ئۇ ئۆز تەختىنى سوت قىلىشقا تەييارلاپ بېكىتكەن؛
8 ئالەمنى ھەققانىيلىق بىلەن سوت قىلغۇچى ئۇدۇر؛
خەلقلەرنىڭ ئۈستىدىن ئۇ ئادىللىق بىلەن ھۆكۈم چىقىرىدۇ؛■
9 ھەم ئۇ پەرۋەردىگار ئېزىلگۈچىلەرگە ئېگىز پاناھ،
شۇنداقلا ئازابلىق كۈنلەردە ئېگىز پاناھدۇر.■
10 نامىڭنى بىلگەنلەر بولسا ساڭا تايىنىدۇ؛
چۈنكى سەن، ئى پەرۋەردىگار، ئۆزۈڭنى ئىزدىگەنلەرنى ھەرگىز تاشلىغان ئەمەسسەن.
11 زىئوندا تۇرغۇچى پەرۋەردىگارغا كۈيلەرنى ياڭرىتىڭلار!
ئۇنىڭ قىلغانلىرىنى خەلقلەر ئارىسىدا بايان قىلىڭلار؛
12 چۈنكى ئۆكۈلگەن قانىنىڭ سوريقىنى قىلغۇچى ئۇدۇر،
ئۇ دەل شۇنداق كىشىلەرنى ئەسلەيدۇ؛
خار قىلىنغانلارنىڭ نالە-پەريادلىرىنى ئۇ ئۇنتۇغان ئەمەس.
13 ماڭا شەپقەت كۆرسەتكىن، ئى پەرۋەردىگار،
مېنىڭ ئۆچمەنلەردىن كۆرگەن خورلۇقلىرىمغا نەزەر سالغىنىڭ،
مېنى ئۆلۈم دەرۋازىلىرى ئالدىدىن كۆتۈرگەيسەن؛
14 شۇنداق قىلغاندا مەن زىئون قىزىنىڭ دەرۋازىلىرىدا تۇرۇپ،
ساڭا تەئەللۇق بارلىق مەدھىيىلەرنى جاكارلايمەن؛
مەن نىجاتلىق-قۇتقۇزۇشۇڭدا شادلىنىمەن.□
15 ئەللەر بولسا ئۆزلىرى كولىغان ئوربىغا ئۆزلىرى چۈشۈپ كەتتى،
ئۆزلىرى يوشۇرۇپ قويغان تورغا پۇتى قاپىسلىپ قالدى.■
16 پەرۋەردىگار چىقارغان ھۆكۈمى بىلەن تونۇلار؛
رەزىل ئادەملەر ئۆز قولىدا ياسىغىنى بىلەن ئىلىنىپ قالدى.

□ 9:1 »»مۇت-لابېن« دېگەن ئىبارىنى ئۇقۇلىشىچە »مۇت-لابېن« ـ »ئوغۇلنىڭ ئۆلۈمى« دېگەن مەنىدە. ■ 9:8 زەب. 13:96□ 998: ■ 9:9 زەب. 39:37□ 1-3:46□ 1-2:91: □ 9:14 ...» مەن زىئون قىزىنىڭ دەرۋازىلىرىدا تۇرۇپ،... « ـ »زىئون قىزى« پېرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ. ■ 9:15 زەب. 16:7□ پەند. 225:

خىگگائۇن ـ سېلاھ.□
17 رەزللەر،
يەنى خۇدانى ئۇنتۇغان بارلىق ئەللەر،
ياندۇرۇلۇپ، تەھتىساراغا تاشلىنىدۇ.□
18 چۈنكى نامراتلار مەڭگۈگە ئەستىن چىقىرىلمايدۇ؛
مۆمىنلەرنىڭ ئۈمىدى مەڭگۈ ئۆچمەي، تۈرىۋېرىدۇ.
19 ئى پەرۋەردىگار، ئورنۇڭدىن تۇرغىن؛
ئادەم بالىلىرىنىڭ غەلىبە قىلىشىغا يول قويمىغىن؛
ھۆزۈرۈڭ ئالدىدا بارلىق ئەللەر سوتلانسۇن.
20 ئۇلارنى دەككە-دۇككىگە چۈشۈر، ئى پەرۋەردىگار؛
ئەللەر ئۆزلىرىنى بىز پەقەت ئادەم بالىلىرى خالاس، دەپ بىلسۇن!
سېلاھ!

10

10- كۈي •••• ـ -10 كۈي -9 كۈي داۋامى •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 نېمىشقا، ئى پەرۋەردىگار، يىراقتا تۇرسەن؟
نېمىشقا ئازابلىق كۈنلەردە ئۆزۈڭنى يوشۇرسەن؟□
2 رەزىل ئادەملەر تەكەببۇرلۇقى بىلەن ئاجىز مۆمىنلەرنى تاپ باستۇرۇپ قوغلاپ يۈرىدۇ؛
ئۇلار ئۆزلىرى تاپقان ھىيلىلەر بىلەن ئىلىنىپ، باۋلىنىدۇ.□ ■
3 چۈنكى رەزىللەر ئۆز ئارزۇ-ھەۋەسلىرى بىلەن ماختىنىدۇ؛
ئاچ كۆزلەر ئۇچۇن بەخت تىلەيدۇ؛
پەرۋەردىگارنى بولسا كۆزىگە ئىلمايدۇ.□
4 ئۇلار چىرايىدىن ھاكاۋۇرلۇق ياغدۇرۇپ،
خۇدانى ئىزدىمەيدۇ؛
ئۇلار بارلىق خىياللىرىدا: »ھېچبىر خۇدا يوقتۇر«! دەيدۇ.■
5 ئۇلارنىڭ يوللىرى ھەمىشە راۋان بولىدۇ؛
سېنىڭ ھۆكۈملىرىڭ ئۇلارنىڭ نەزىرىدىن يىراق ۋە ئۈستۈن تۇرىدۇ؛
ئۇلارنىڭ رەقىبلىرى بولسا، ئۇلارغا قاراپ »تۈفى«! دەپ مازاق قىلىدۇ.
6 رەزىل ئادەم كۆڭلىدە: »مەن ھېچ تەۋرەنمەي تۇرىۋېرىمەن!

□ **9:16** »خىگگائۇن ـ سېلاھ« ـ »خىگگائۇن« بەلكىم »سىغىنىپ ئويلىنىش« دېگەننى بىلدۈرىدۇ؛ شۇنداقلا يەنە بەلكىم: ـ »مۇزىكا پەس ئاۋازلىق بولۇشى كېرەك« دېگەننى بىلدۈرۈشى مۇمكىن.

□ **9:17** »...□□□□□□□□□□□□ تەھتىساراغا تاشلىنىدۇ« ـ »تەھتىسارا« توغرۇلۇق 6-كۈي، 5-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى، شۇنداقلا »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.

□ **10:1** »نېمىشقا، ئى پەرۋەردىگار، يىراقتا تۇرسەن؟ نېمىشقا ئازابلىق كۈنلەردە ئۆزۈڭنى يوشۇرسەن؟« ـ 10-كۈينىڭ 9-كۈي بىلەن سىرلىق ئالاقىسى بار؛ -9-كۈي ھەم 10-كۈيدىكى ئايەتلەر ئىبرانىي تىلىدا ئالاھىدە شەكلىگە ئىگە. ئىبرانىي يېزىقىدا 22 ھەرپ بار. بۇ ئىككى كۈيدىكى تاق ئايەتلەرنىڭ ھەربىرى ئىبرانىي ئېلىپبە تەرتىپىگە ئاساسەن بىرىگە ھەرپ بىلەن باشلىنىدۇ)مەسىلەن، ئۆيغۇر تىلى بولسا، ئا-، ئە-، ب- قاتارلىق ھەرپلەر بىلەن باشلانغانغا ئوخشاش.(9-□□□ ھەم 10-كۈينى بىر-بىرىگە باغلىغاندا، تولۇق »ئېلىپبەلىك ئۇسخا« پەيدا بولىدۇ. كېيىن مۇشۇنداق كۈينى »ئېلىپبە تەرتىپلىك« كۈي دەپ ئاتايمىز.

□ **10:2** »ئۇلار ئۆزلىرى تاپقان ھىيلىلەر بىلەن ئىلىنىپ، باۋلىنىدۇ« ـ ياكى »ئاجىزلار ئۇلارنىڭ ھىيلىلىرى بىلەن ئىلىنىپ قالىدۇ.«

■ **10:2** زەب. 16:7□ 15-16:9□ پەند. 225:

□ **10:3** »ئاچ كۆزلەر ئۇچۇن بەخت تىلەيدۇ؛ پەرۋەردىگارنى بولسا كۆزىگە ئىلمايدۇ« ـ ياكى »ئاچ كۆزلەر ئادەمنى تىلاپ، پەرۋەردىگارنى چەتكە قاقىدۇ.«

■ **10:4** زەب. 1-3:14□ 1-353:

دەۋردىن-دەۋرگە ھېچ مۇشەققەتكە ئۇچرىمايمەن« ـ دەيدۇ.
7 ئۇنىڭ ئاغزى قارغاش، ئالداڭچىلىق ھەم زۇلۇمغا تولغان؛
تىلى ئاستىدا ئەسكىلىك ۋە قەبىھلىك ياتىدۇ.■
8 ئۇ مەھەللىلەردە يوشۇرۇنچە ماراپ ئولتۇرىدۇ؛
ئۇ پىنھان جايلاردا گۇناھسىزلارنى ئولتۇرۇۋېتىدۇ؛
كۆزلىرى يوقسۇللارنى كۆزلەيدۇ؛
9 ئۇ چاتقاللىقىدا ياتقان شىردەك يوشۇرۇنچە پايلاپ ياتىدۇ؛
ئۇ مۇمىنلەرنى تۇتۇۋېلىش ئۈچۈن يوشۇرۇنچە ماراپ ياتىدۇ؛
مۇمىنلەرنى تۇتۇۋېلىپ، تۈلارنى تۈز توربىغا چۈشۈرىدۇ.
10 يوقسۇللار ئېزىلىدۇ، پۈكۈلىدۇ؛
دەردمەنلەر ئۇنىڭ ياۋۇزلۇقلىرى بىلەن يىقىلىدۇ.□
11 ئۇ كۆڭلىدە: »تەڭرى بۇنى ئۇنتۇپ قالدى،
ئۇ يۈزىنى يېپىۋېلىپ، قارىمايدۇ؛
بۇنى ھەرگىز كۆرمەيدۇ« ـ دەيدۇ.□ ■
12 ئورنۇڭدىن تۇرغىن، ئى پەرۋەردىگار؛
ئى تەڭرىم، قولۇڭنى كۆتۈرگىن؛
ئېزىلگەن مۇمىنلەرنى ئۇنتۇما!
13 رەزىل ئادەم نېمىشقا سەن خۇدانى كۆزىگە ئىلمايدۇ؟
ئۇ كۆڭلىدە: »خۇدا بۇنى سۈرۈشتۈرمەيدۇ«! ـ دەيدۇ.
14 سەن بۇنى كۆرگەنسەن؛
سەن ئۆز قولۇڭ بىلەن يامانلىق ھەم زۇلۇمنى ئۆزلىرىگە قايتۇرۇش ئۈچۈن،
ئۆزۈڭ بۇلارنى كۆزلەپ يۇرسەن؛
دەردمەنلەر ئۆزلىرىنى ساڭا ئامانەت قىلىدۇ؛
چۈنكى سەن يېتىم-يېسىرلەرگە يار-يۆلەك بولۇپ كەلگەنسەن؛
15 رەزىل، يامان ئادەمنىڭ بىلكىنى سۇندۇرۇۋۇتكەيسەن؛
ئۇنىڭ رەزىللىكىنى بىرمۇبىر سۈرۈشتۈرۈپ، ئۈزۈل-كېسىل يوقاتقايسەن.
16 پەرۋەردىگار ئەبەدىلئەبەدگىچە پادىشاھدۇر؛
ئىمانسىز ئەللەر بولسا پەرۋەردىگارنىڭ زېمىنىدىن يوقىلار.□ ■
17-18 پەرۋەردىگار، سەن ئاجىز مۇمىنلەرنىڭ ئارزۇلىرىنى ئاڭلايسەن؛
ئۇلارنىڭ دىلىنى توق قىلىسەن؛
يېتىم-يېسىرلار ۋە ئېزىلگۈچىلەر ئۈچۈن ئادالەتنى ياقلاپ،
يەر يۈزىدىكى ئىنسانلارنىڭ ئاجىز-مۇمىنلەرگە قايتىدىن ۋەھىمە سالغۇچى بولماسلىقى ئۈچۈن،

■ **10:7** رىم. 143:

□ **10:10** **»دەردمەنلەر ئۇنىڭ ياۋۇزلۇقلىرى بىلەن يىقىلىدۇ«** ـ »ياۋۇزلۇقلىرى« بەلكىم كۆچمە مەندە بولۇپ، شىرنىڭ كۆچلۈك پۇتلىرىنى ياكى چىشلىرىنى ۋە ياكى ئۇۋچىلارنىڭ تورلىرىنى (9-□□□□) كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ **10:11** **»ئۇ يۈزىنى يېپىۋېلىپ، قارىمايدۇ«** ـ ياكى »ئۇ يۈزىنى يېپىپ قارىمايدۇ« ياكى »ئۇ يۈزىنى يوشۇرۇپ قارىمايدۇ«

■ **10:11** زەب. 5:64□ 11:73□ 794:

□ **10:16** **»ئىمانسىز ئەللەر بولسا پەرۋەردىگارنىڭ زېمىنىدىن يوقىلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەللەر« مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ يولىنى رەت قىلىدىغان يات ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ. **»پەرۋەردىگارنىڭ زېمىنى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ زېمىنى.« خۇدانىڭ بۇ زېمىنى بولسا، ئىسرائىلغا مىراس قىلغان قانائان زېمىنى)پەلەستىن(دۇر. ■ **10:16** زەب. 10:29□ 1:93□ 13:145□ 10:146□ يەر. 10:10□ يىغ. 19:5□ دان. 33:3□ 27:6□ 1تىم. 171:

قۇلىقىڭنى دىڭ تۇتىسەن.■

11

11- كۈي •••• »قېنى، قاچىمامسەن؟«

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي:

پەرۋەردىگارنى باشپاناھىم قىلدىم؛
ئەمدى سىلەر قانداقمۇ ماڭا: »قۇشتەك تۆز تېغىڭغا ئۇچۇپ قاچ!
2 چۈنكى مانا، رەزىللەر كامانىنى تارتىپ،
قاراڭغۇلۇقتىن كۆڭلى دۇرۇسلارغا قارىتىپ ئاتماقچى بولۇپ،
ئۇلار ئوقنى كىرىچقا سىلىپ قويدى؛
3 »ئۇللار ھالاك قىلىنسا،
ئەمدى ھەققانىيلار نېمىمۇ قىلار؟«« ـ دەۋاتىسىلەر؟□
4 پەرۋەردىگار ئۆزىنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىدۇر،
پەرۋەردىگارنىڭ تەختى ئاسمانلاردىدۇر؛
ئۇ نەزەر سالىدۇ،
ئۇنىڭ سەزگۈر كۆزلىرى ئىنسان بالىلىرىنى كۆزىتىپ، سىنايدۇ.□
5 پەرۋەردىگار ھەققانىي ئادەمنى سىنايدۇ؛
رەزىللەرگە ۋە زوراۋانلىققا خۇشتارلارغا ئۇ ئىچ-ئىچىدىن نەپرەتلىنىدۇ.
6 ئۇ رەزىللەرگە قاپقانلار، ئوت ۋە گۈڭگۈرتنى ياغدۇرىدۇ؛
پېژغىرىم قىزىق شامال ئۇلارنىڭ قەدەھىدىكى ئېسۇئىسى بولىدۇ.□
7 چۈنكى پەرۋەردىگار ھەققانىيدۇر؛
ھەققانىيلىق ئۇنىڭ ئامرىقىدۇر؛
كۆڭلى دۇرۇسلار ئۇنىڭ دىدارىنى كۆرىدۇ.

12

12- كۈي •••• رەزىل دۇنيادىن ساقلاش

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، شېمىنىت بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

قۇتقۇزغايسەن، پەرۋەردىگار، چۈنكى ئىخلاسمەن ئادەم تۈگەپ كەتتى؛
ئادەملەر ئارىسىدىن سادىق مۆمىنلەر غايىپ بولدى.□
2 ھەربىرسى ئۆز يېقىنلىرىغا يالغان ئېيتىدۇ؛
خۇشامەتچى لەۋلەردە، ئالىكۆڭۈللۈك بىلەن سۆزلىشىدۇ.
3 پەرۋەردىگار بارلىق خۇشامەتچى لەۋلەرنى،

■ 18-10:17 يەش. 157: □ 11:3 »ئۇللار ھالاك قىلىنسا،..» ـ »ئۇللار« جامائەتنىڭ ياكى جەمئىيەتنىڭ ئۇللىرىنى كۆرسىتىدۇ. □ 11:4 »ئۇنىڭ سەزگۈر كۆزلىرى ئىنسان بالىلىرىنى كۆزىتىپ، سىنايدۇ« ـ »ئۇنىڭ سەزگۈر كۆزلىرى« ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ كۆز قاپاقلىرى.« □ 11:6 »پېژغىرىم قىزىق شامال ئۇلارنىڭ قەدەھىدىكى ئېسۇئىسى بولىدۇ« ـ »ئۇلارنىڭ قەدەھىدىكى ئېسۇئىسى« كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ. □ 12:1 »شېمىنىت بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ...» ـ »شېمىنىتىش« بەلكىم، »سەككىز تارلىق ساز« ياكى »سەككىز نوتىلىق كۈي« دېگەن مەنىدە.

ھاكاۋۇرلارچە سۆزلەيدىغان تىلنى كېسىۋەتكەي!
4 ئۇلار: »تىلىمىز بىلەن غەلبە قىلىمىز،
لەۋلىرىمىز بولسا ئۆزىمىزنىڭكىدۇر،
كىم بىزگە رەب بولالىسۇن؟« ـ دەيدۇ.
5 »ئېزىلگۈچى ئاجىزلارنى باسقان زۇلۇم ۋەجىدىن،
مىسكىنلەرنىڭ ئاھۇزارلىرى ۋەجىدىن،
ھازىرلا ئورنۇمدىن تۇراي« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
»مەن ئۇلارغا، ئۇلار زارىقىپ كۆتىكەن ئازادلىقنى يەتكۈزىمەن.«□
6 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرى بولسا ساپ سۆزلەردۇر،
ئۇلار يەتتە قېتىم ساپلاشتۇرۇلغان،
ساپال قازاندا تاۋلانغان كۈمۈشتەكتۇر.■
7 سەن پەرۋەردىگار، ئۇلارنى ساقلايسەن،
سەن مۇمىنلەرنى مۇشۇ دەۋردىن مەڭگۈگە قوغدايسەن،□
8 چۈنكى رەزىل ئادەملەر ھەرياندا غادىيىپ يۈرۈشىدۇ،
پەسكەشلىك ئىنسان بالىلىرى ئارىسىدا ئالىيجانابلىق دەپ ماختالماقتا!

13

13- كۈي •••• قاچانغىچە، ئى پەرۋەردىگار؟

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئى پەرۋەردىگار، قاچانغىچە؟
سەن مېنى مەڭگۈگە ئۇنتۇمسەن؟
قاچانغىچە دىدارىڭنى مەندىن يوشۇرىسەن؟
2 قاچانغىچە ھەركۈنى قايغۇرۇپ، قەلبىمدە؟
قاچانغىچە دۈشمىنىم مەندىن شادلىنىپ غالىب يۈرىدۇ؟
3 ماڭا قارا، ماڭا جاۋاب بەرگىن، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم!
ئۇلۇم ئۇيقۇسى مېنى بېسىپ كەلگۈچە،
كۆزۈمنى يورۇتقايسەن،
4 دۈشمىنىمنىڭ: »مەن كۈچىيىپ ئۇنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلدىم« دېمەسلىكى ئۈچۈن،
رەقىبلىرىم سەنتۇرۇلگەنلىكىمنى كۆرۈپ شادلانماسلىقى ئۈچۈن،
كۆزۈمنى يورۇتقايسەن!
5 بىراق مەن بولسام سېنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىگە ئۆزۈمنى تاپشۇردۇم،
يۈرىكىم سېنىڭ نىجاتلىقىڭدىن شادلىنىدۇ،
6 مەن پەرۋەردىگارغا ناخشا ئېيتىمەن،
چۈنكى ئۇ ماڭا زور مېھرىبانلىقنى كۆرسەتتى.

□ **12:5 »مەن ئۇلارغا، ئۇلار زارىقىپ كۆتىكەن ئازادلىقنى يەتكۈزىمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلارنى »ئۇنى«! دەپ مازاق قىلغۇچىلاردىن ئازاد قىلىمەن« ■ **12:6** 2سام. 22:31□ زەب. 18:30□ 19:8□ 119:140□ پەند. 30:5□ **12:7 »سەن پەرۋەردىگار، ئۇلارنى ساقلايسەن«** ـ »ئۇلار« 5-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »ئېزىلگەنلەر« ۋە »مىسكىنلەر«نى كۆرسىتىدۇ.

14

14- كۈي •••• قاراڭغۇ دۇنيا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئەخمەق كىشى كۆڭلىدە: »ھېچبىر خۇدا يوق« ـ دەيدۇ.
ئۇلار چىرىكلىشىپ،
يىرگىنچلىك قەبىھلىكنى قىلىشتى؛
ئۇلارنىڭ ئىچىدە مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوقتۇر؛■
2 پەرۋەردىگار ئەرشتە تۇرۇپ، ئادەم بالىلىرىنى كۆزىتىپ:
»بۇ ئىنسانلارنىڭ ئارىسىدا ئىنسانىي چۈشىنىدىغان بەرەرسى بارمىدۇ؟
خۇدانى ئىزدەيدىغانلار بارمىدۇ؟
3 ھەممە ئادەم يولدىن چىقتى،
ھەممە ئادەم چىرىكلىشىپ كەتتى،
مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوق، ھەتتا بىرىمۇ يوقتۇر.
4 نانىنى يېگەندەك مېنىڭ خەلقىمنى يۇتۇۋالغان بۇ قەبىھلىك قىلغۇچىلار ھېچنېمىنى بىلمەمدۇ؟« ـ دەيدۇ.
ئۇلار پەرۋەردىگارغا ھېچبىر ئىلتىجا قىلمايدۇ.
5 مانا ئۇلارنى غايەت زور قورقۇنچ باستى؛
چۈنكى خۇدا ھەققانىيلارنىڭ دەۋرىدىدۇر.
6 »سىلەر ئېزىلگەنلەرنىڭ كۆڭلىگە پۇككەن ئۈمىدىنى يوق قىلماقچى بولىسىلەر؛
بىراق پەرۋەردىگار ئۇنىڭ باشپاناھىدۇر«!□
7 ئاھ، ئىسرائىلنىڭ نىجاتلىقى زىئوندىن چىقىپ كەلگەن بولسا ئىدى!
پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى ئاسارەتتىن چىقىرىپ،
ئازادلىققا ئېرىشتۈرگەن چاغدا،
ياقۇپ شادلىنىدۇ،
ئىسرائىل خۇشاللىنىدۇ!□

15

15- كۈي •••• كىم خۇدا ئالدىدا تۇرالايدۇ؟

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگار، كىم چېدىرىڭدا تۇرالايدۇ؟
كىم پاك-مۇقەددەس تېغىڭدا ماكانلىشىدۇ؟
2 كىمكى تامامەن دۈرۈسلۇقتا ماڭسا،

■ **14:1** زەب. 4:10□ 3:53-1□ رىم. 10:3

□ **14:6** »**بىراق پەرۋەردىگار ئۇنىڭ باشپاناھىدۇر«!** ـ ياكى »چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنىڭ باشپاناھىدۇر.«! بىزنىڭچە »بىراق« توغرا كېلىدۇ ـ دېمەك، خۇدا ئۆز خەلقىنىڭ بوزەك قىلىنغىنىغا قاراپ، ئۇلارنى قوغلاشقا ھەركەت قىلىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: » گەرچە پەرۋەردىگار ئۇنىڭ باشپاناھى بولسا«!

□ **14:7** »**ئىسرائىل خۇشاللىنىدۇ«!** ـ »ئىسرائىل« توغرۇلۇق ـ ئۇقۇرمەنلەر تەۋراتتىكى »يارىتىلىش« دېگەن قىسمىنى ئوقۇغان بولسا، ئېسىدە بولىدۇكى، خۇدا ھەزرىتى ياقۇپنىڭ ئىسمىنى »ئىسرائىل«غا ئۆزگەرتكەن. يەھۇدىي خەلقى)ئىسرائىللار(ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىبارەت. شۇنىڭ تەۋراتتىكى باشقا يەرلەردە ياكى زەبۇردا »ياقۇپ« ياكى »ئىسرائىل« دەپ تىلغا ئېلىنىشى، يەنى ئىسرائىل خەلقىنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر تېكىست ھەزرىتى ياقۇپ)ئىسرائىل(نىڭ ئۆزىنى كۆرسەتكەن بولسا، ئىزاھات بېرىمىز.

هەققانىيلىقنى يۈرگۈزسە،
كۆڭلىدە هەقىقەتنى سۆزلىسە؛■
3 تىلى بىلەن گەپ توشۇمىسا،
ئۆز يېقىنىغا يامانلىق قىلمىسا،
قوشنىسىنىڭ ئەيبىنى كولاپ ئاچمىسا،
4 پەس ئادەمنى كۆزگە ئىلمىسا،
پەرۋەردىگارىدىن ئەيمىنىدىغانلارنى هۆرمەتلىسە،
ئۆزىگە زىيانلىق بولغان تەقدىردىمۇ ئىچكەن قەسىمنى ئۆزگەرتمىسە،
5 پۇلنى خەقلەرگە ئۆسۈمگە بەرمىسە،
بىگۇناهلارنىڭ زىيىنىغا پارا ئالمىسا؛
كىمكى مۇشۇلارنى قىلسا،
مەڭگۈگە تەۋرەنمەس.

16

16- كۈي •••• ئاخىرەتكىچە خۇداغا باغلىغان چەكسىز ئۈمىد
1 داۋۇت يازغان »مىختام« كۈيى:

مېنى ساقلىغىن، ئى تەڭرى،
چۈنكى مەن ساڭا تايىنىمەن.□
2 مېنىڭ جېنىم پەرۋەردىگارغا: »سەن مېنىڭ رەببىمدۇرسەن؛
سەندىن باشقا مېنىڭ بەخت-ساۋادىتىم يوقتۇر« ـ دېدى.□ ■
3 يەر يۈزىدىكى مۇقەددەس بەندىلىرىڭ بولسا،
ئۇلار ئالىيجانابلاردۇر،
ئۇلار مېنىڭ هەممە خۇشاللىقىمدۇر.
4 كىم باشقا ئىلاهنى ئىزدەشكە ئالدىرسا،
ئۇلارنىڭ دەردلىرى كۆپەيىپ كېتىدۇ.
غەيرىي ئىلاهلارغا ئاتاپ هەدىيە قانلىرىنى تۆكمەيمەن،
ئۇلارنىڭ نامىلىرىنى تىلىمغىمۇ ئالمايمەن.
5 پەرۋەردىگار بولسا مېنىڭ مىراسىم هەم قەدەهىمدىكى نېسىۋەمدۇر؛
چەك تاشلىنىپ ئېرىشكەن نېسىۋەمنى ئۆزۈڭ ساقلايسەن؛□ ■
6 نېسىۋەمنى بەلگىلىگەن سىزىقلار ماڭا گۈزەل يەرلەرنى بېكىتكەندۇر؛

■ **15:2** زەب. 4:24□ يەش. 1533:
□ **16:1** **»داۋۇت يازغان »مىختام« كۈيى«** ـ »مىختام« بەزى ئالىملارنىڭ پەرزىچە »تۈنىسز دۇئا« ياكى »يوشۇرۇن گۈهەر« دېگەن مەنىدە.
□ **16:2** **»سەندىن باشقا مېنىڭ بەخت-ساۋادىتىم يوقتۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى ـ »مېنىڭ ياخشىلىقىم)هەرگىز(سېنىڭكىگە يەتمەيدۇ.«
■ **16:2** ئايۇپ 2:22□ 7:35□ رىم. 3511:
□ **16:5** **»پەرۋەردىگار بولسا مېنىڭ مىراسىم هەم قەدەهىمدىكى نېسىۋەمدۇر«** ـ خۇدانىڭ »ئۆز خەلقىنىڭ مىراسى« بولغانلىقى توغرۇلۇق »يار.» 1:15، »چۈل.» 20:18، »زەب.» 26:73نى ۋە ئىزاهاتلىرىنى كۆرۈڭ. **»چەك تاشلىنىپ ئېرىشكەن نېسىۋەمنى ئۆزۈڭ ساقلايسەن«** ـ ئىسرائىللار يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ يېتە كچىلىكى بىلەن قانائان)پەلەستىن(زېمىنىنى ئىگىلىگەن ۋاقىتدا، هەر قەبىلىنىڭ، هەر ئائىلىنىڭ تەئەللۇقى چەك تاشلاش بىلەن بېكىتىلگەن »يە.» 19-18-باب.(مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان قانۇن بويىچە، بۇ تەئەللۇقات بولسا مەڭگۈگە مۇشۇ ئائىلە ئەۋلادلىرىغا مىراس قالدۇرۇلدۇ.
■ **16:5** يىغ. 243:

بەرھەق، مېنىڭ گۈزەل مىراسىم باردۇر!□
7 ماڭا نەسىھەت بەرگەن پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرىمەن؛
ھەتتا كېچىلەردىمۇ ۋىجدانىم ماڭا تۆگىتىدۇ.□
8 مەن پەرۋەردىگارنى ھەردائىم كۆز ئالدىمدىن كەتكۈزمەيمەن؛
ئۇ ئوڭ يېنىمدا بولغاچقا،
مەن ھەرگىز تەۋرەنمەيمەن.■
9 شۇڭا مېنىڭ قەلبىم شادلاندى،
مېنىڭ روھىم تېخىمۇ كۆتۈرۈلدى،
مېنىڭ تېنىم ئامان-ئېسەنلىكتە تۇرىدۇ؛□
10 چۈنكى جېنىمنى تەھتىسارادا قالدۇرمايسەن،
شۇنداقلا سېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچىڭنى چىرىشتىن ساقلايسەن.□ ■
11 سەن ماڭا ھايات يولىنى كۆرسىتىسەن؛
ھۇزۇرۇڭدا تولۇپ تاشقان شاد-خۇراملىق باردۇر؛
ئوڭ قولۇڭدا مەڭگۈلۈك بەھرە-لەززەتلەرمۇ باردۇر.

17

17- كۈي •••• تەكەببۇرلارنىڭ ئېسىمدىن قۇتقۇزغايسەن!

1 داۋۇتنىڭ دۇئاسى: ـ
ھەققانىي تەلەپنى ئاڭلا، ئى پەرۋەردىگار، مېنىڭ ندايىمغا كۆڭۈل قويغىن؛
مېنىڭ دۇئايىمغا قۇلاق سالغىن،
ئۇ يالغانچى لەۋلەردىن چىققان ئەمەس.
2 ھۆزۈرۈڭدىن ھۆكۈمۈم چىقىرىلغاي!
كۆزۈڭ نېمە دۇرۇس ئىكەنلىكنى پەرق ئەتكەي!
3 سەن مېنىڭ قەلبىمنى سىنىغانسەن،
سەن كېچىدىمۇ ماڭا يېقىنلىشىپ كۆزەتتىڭ؛
سەن مېنى تاۋلاپ كۆزۈڭدىن كەچۈردىڭسەن،

□ **16:6 »ئېسىۋەمنى يەلگىلىگەن سىزنىلار ماڭا گۈزەل يەرلەرنى بېكىتكەندۇر«** ـ يۇقىرىقى 5-ئايەتتىكى چەك يەلگىلىگەن جاي سىزنىلار بىلەن بېكىتىلگەن. داۋۇت بەلكىم مۇشۇ سۆزلەرنى كۆچمە مەندە ئىشلىتىپ: »ھاياتىم ۋە تۇرمۇشۇمنى ھەر جەھەتتىن خۇدا ياخشى بېكىتكەن« ـ دېمەكچى بولسا كېرەك.

□ **16:7 »ھەتتا كېچىلەردىمۇ ۋىجدانىم ماڭا تۆگىتىدۇ«** ـ »ۋىجدانىم« ئىبرانىي تىلدا »بۇرەكلىرىم« دېگەن سۆز بىلەن بىلدۈرۈلدى.

■ **16:8** روس. 252:

□ **16:9 »مېنىڭ روھىم تېخىمۇ كۆتۈرۈلدى«** ـ »روھىم« ئىبرانىي تىلدا »شان-شەرىپىم« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ **16:10 »چۈنكى جېنىمنى تەھتىسارادا قالدۇرمايسەن«** ـ تەۋرات ۋە ئىنجىل بويىچە، »دوزاخ« ياكى »جەھەننەم« پەقەتلا ئاخىرەت كۈنىدىن كېيىن باشلىنىدۇ. ئۇنىڭدىن ئىلگىرى، تۆلۈپ كەتكەن ئادەملەرنىڭ روھى بىر ئورۇنغا، يەنى »تەھتىسارا«غا باردۇ. مەسىھ ئەيسا كرېستكە مىخلانغاندىن كېيىن، »تەھتىسارا«دا چوڭ بىر ئۆزگىرىش يۈز بەردى. بۇ يەردە بىز ئۇ توغرۇلۇق توختالمايمىز. بىراق مۇشۇ ئايەتتە، داۋۇت پەيغەمبەر »مەسىھ«)قۇتقۇزغۇچى(نىڭ گۈزىدە تۇرماي تىرىلدۈرۈلدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان. »تەبرىلەر«نمۇ كۆرۈڭ. **»سېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچىڭ«** ـ مۇقەددەس كىتابتا، »مۇقەددەس« »ئۇلۇغ« ئەمەس، بەلكى »مۇتلەق پاك«، »خۇداغا خاس«، »پۈتۈنلەي خۇداغا ئاتالغان« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. »مۇقەددەس بولغۇچىڭ« چوقۇم مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. **»سېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچىڭنى چىرىشتىن ساقلايسەن«** ـ ئىبرانىي تىلدا »سېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچىڭنى چىرىشنى كۆرگۈزمەيسەن.« دېمەك، گۈرگە قويۇلغان بولسىمۇ، تېنى چىرىمايدۇ)تېز تىرىلدۈرۈلدۇ.(■ **16:10** روس. 31:2□ 3513:

مېنىڭدىن ھېچبىر سەۋەنلىك تاپالمىدىڭ؛
كۆڭلۈمدە: ئاغزىم ئىتائەتسىزلىك قىلمىسۇن! ـ دەپ نىيەت قىلدىم.
4 ئادەم بالىلىرىنىڭ ھاياتتىكى ئىشلىرىدا،
لەۋلىرىڭدىن چىققان سۆزلەر بىلەن زوراۋانلارنىڭ يوللىرىدىن ئۆزۈمنى نېرى قىلدىم.
5 مېنىڭ قەدەملىرىم يوللىرىڭدىن چىقمىغان،
پۇتلىرىم تېيىلىپ كەتمىگەن.
6 مەن ساڭا ئىلتىجا قىلدىم،
چۈنكى تىلەكلىرىمنى ئىجابەت قىلىسەن، ئى تەڭرىم؛
ماڭا قۇلاق سالغىن،
سۆزلىرىمنى ئاڭلىغىن.
7 ئى، ئۆزۈڭگە تايانغانلارنى قارشى چىققۇچىلاردىن ئوڭ قولۇڭ بىلەن قۇتقۇزغۇچى،
كارامەتلىرىڭنى كۆرسىتىپ، ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى ئايان قىلغايسەن!□
8 مېنى كۆز قارىچۇقۇڭدەك ساقلىغايسەن؛
قاناتلىرىڭ سايىسىدە مېنى يوشۇرغايسەن؛
9 مېنى بۇلىماقچى بولغان رەزىل ئادەملەردىن،
مېنى قورشۇۋالغان ئەشەددىي كۈشەندىلىرىمدىن يوشۇرغىن؛
10 ئۇلارنىڭ باغرىنى ماي قاپلاپ، قېتىپ كەتكەن؛
ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرى تەكەببۇرلارچە سۆزلەيدۇ؛□
11 ئۇلار يولىمىزنى تورىۋېلىپ،
بىزنى يەرگە ئۇرۇشقا كۆزىنى ئالايتىپ، □
12 ئولجىغا ئاچ كۆزلۈك بىلەن تىكىلگەن شىردەك،
يوشۇرۇن جايلاردا ماراپ يۇرىدىغان ياش شىردەكتۇر.
13 ئورنۇڭدىن تۇرغايسەن، ئى پەرۋەردىگار،
ئۇنىڭ يولىنى توسۇپ، يەر بىلەن يەكسان قىلغايسەن،
جېنىمنى رەزىل ئادەمدىن قۇتقۇزغىن، قىلىچىڭ بىلەن؛
14 مېنى ئۆز قولۇڭ بىلەن كىشىلەردىن،
يەنى مۇشۇ دەۋردىكى كىشىلەردىن قۇتقۇزغىن؛
ئۇلارنىڭ ئېسىۋىسى بولسا مۇشۇ دۇنيادىلا دۇر؛
سەن ئۇلارنىڭ قارنىنى ئېمەتلىرىڭ بىلەن تولدۇرىسەن؛
ئۇلارنىڭ كۆڭلى پەرزەنتلىرى بىلەن قاندى،
بالىلىرىغا بايلىقلىرىنى قالدۇرىدۇ.
15 مەن بولسام، ھەققانىيلىقتا يۈزۈڭگە قارىغۇچى بولىمەن؛
ئويغانغىنىمدا، سېنىڭ دىدارىڭدىن سۆيۈنمەن!□

□ 17:7 **«ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى ئايان قىلغايسەن»!** ـ «ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ» ئەسلىدە كۆپلۈك شەكلىدە «ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىگىلار.»

□ 17:10 **«ئۇلارنىڭ باغرىنى ماي قاپلاپ، قېتىپ كەتكەن...»** ـ بۇ ئىبارە ئۇلارنىڭ ئىنتايىن تەكەببۇرلۇقى، باشقىلارغا ھېچ كۆڭۈل بۆلمەيدىغانلىقى، ئۇلارنى كۆزگە ئىلمايدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 17:11 **«بىزنى يەرگە ئۇرۇشقا كۆزىنى ئالايتىپ،...»** ـ ياكى «مېنى يەرگە ئۇرۇشقا كۆزىنى ئالايتىپ،...».

□ 17:15 **«...□□□

18

18- كۈي •••• ئالەمچە قۇتقۇزۇش

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى داۋۇت يازغان كۈي، پەرۋەردىگار
ئۇنى بارلىق دۈشمەنلىرىدىن ھەم سائۇل پادىشاھنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغان كۈنى، ئۇ پەرۋەردىگارغا مۇنۇ كۈينىڭ
سۆزلىرىنى ئېيتتى: ـ

ئاھ، پەرۋەردىگارىم، مېنىڭ كۈچ-قۇدرىتىم،
مەن سېنى سۆيىمەن!
2 پەرۋەردىگار مېنىڭ خادا تېغىم، مېنىڭ قورغىنىم، مېنىڭ نىجاتكارىمدۇر!
مېنىڭ تەكۈىم، مېنىڭ قورام تېشىم، مەن ئۇنىڭدىن ھىمايە تاپىمەن؛
ئۇ مېنىڭ قالقىنىم، مېنىڭ قۇتقۇزغۇچى مۈڭگۈزۈم، مېنىڭ ئېگىز مۇنارىمدۇر!□
3 مەدھىيىلەرگە لايىق پەرۋەردىگارغا ندا قىلىمەن،
شۇندا دۈشمەنلىرىمدىن قۇتقۇزۇلىمەن؛
4 ئۆلۈمنىڭ ئاسارەتلىرى مېنى قورشۇۋالدى،
ئىخلاسسىزلارنىڭ يامراپ كېتىشى مېنى قورقىتۇۋەتتى؛□
5 تەھتىسارانىڭ تانىلىرى مېنى چىرمۇۋالدى،
ئۆلۈم سىرتماقلىرى ئالدىمغا كەلدى.
6 قىينالغىنىمدا مەن پەرۋەردىگارغا ندا قىلدىم،
خۇدايىمغا پەرياد كۆتۈردۈم؛
ئۇ ئىبادەتخانىسىدىن ئاۋازىمنى ئاڭلىدى،
مېنىڭ پەريادىم ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا كەلدى،
ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىردى.
7 شۇ چاغ يەر-زېمىن تەۋرەپ، سىلكىنىپ كەتتى،
تاغلارنىڭ ئۇللىرى دەھشەتلىك تەۋرەندى، سىلكىنىپ كەتتى؛
چۈنكى ئۇ غەزەپلەندى.□
8 ئۇنىڭ دىمىغىدىن ئىس ئۆرلەپ تۇراتتى،
ئاغزىدىن چىققان ئوت ھەممىسىنى يۇتۇۋەتتى؛
ئۇنىڭدىن كۆمۈر چوغلىرى چىقتى؛□
9 ئۇ ئاسمانلارنى تەزىم قىلدۇرۇپ چۈشتى،
پۇتى ئاستى تۈم قاراڭغۇلۇق ئىدى.
10 بىر كېرۇبنى مىنىپ پەرۋاز قىلدى،
شامالنىڭ قانىتىدا غۇيۇلداپ ئۇچۇپ كەلدى.□

□ **18:2 «مېنىڭ قۇتقۇزغۇچى مۈڭگۈزۈم»** ـ ئىبرانىي تىلدا «نىجاتلىقىمنىڭ مۈڭگۈزى.»

□ **18:4 «ئىخلاسسىزلارنىڭ يامراپ كېتىشى مېنى قورقىتۇۋەتتى»** ـ ئىبرانىي تىلدا «ئىخلاسسىزلارنىڭ قىيان-تاشقىنلىرى مېنى قورقىتۇۋەتتى.»

□ **18:7 «...□□□□□□□□□ ئۇللىرى دەھشەتلىك تەۋرەندى، سىلكىنىپ كەتتى؛ چۈنكى ئۇ غەزەپلەندى...»** ـ بۇ كۈيدىكى سۆزلەر تەدرىجىي ھالدا داۋۇتنىڭ ئۆزىنىڭ ئەھۋالىدىن ئايرىلىپ، داۋۇتنىڭ بولغۇسى ئەۋلادى مەسىھنىڭ ھاياتىغا ئۇتىدۇ. كۈيدە مەسىھنىڭ ھاياتى، جاپا-مۇشەققەت تارتىدىغانلىقى، ئاخىردا ئۇنىڭ شان-شەرەپكە ئېرىشىدىغانلىقى ۋە پۈتكۈل ئالەمگە پادىشاھ بولىدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ. دېمەك، بۇ كۈينىڭ ئۆزى ئۇلۇغ بىر بېشارەتتۇر.□ **18:8 «ئۇنىڭدىن كۆمۈر چوغلىرى چىقتى»** ـ ياكى «ئۇنىڭدىن كۆمۈر چوغلىرى ئۇتاشتۇرۇلدى.»□ **18:10 «بىر كېرۇبنى مىنىپ پەرۋاز قىلدى»** ـ «كېرۇب» ئىنتايىن كۈچلۈك بىرخىل قاناتلىق پەرىشتە. «تەبىرلەر»نى كۆرۈڭ.

11 ئۇ قاراڭغۇلۇقنى ئۆزىنىڭ يوشۇرۇنىدىغان جايى قىلدى،
سۈلارنىڭ قاراڭغۇسىنى،
ئاسمانلارنىڭ قويۇق بۇلۇتلىرىنى،
ئۆز ئەتراپىدا چېدىرى قىلدى.
12 ئۇنىڭ ئالدىدىكى يورۇقلۇقتىن،
قويۇق بۇلۇتلار، مۆلدۈر، ئوتلۇق چوغلار چىقىپ ئۆتتى؛
13 پەرۋەردىگار ئاسماندا گۈلدۈرلىدى؛
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچى ئاۋازىنى ياڭراتتى،
مۆلدۈر ۋە ئوتلۇق چوغلار بىلەن.
14 بەرھەق، ئۇ ئوقلىرىنى ئېتىپ، دۈشمەنلىرىمنى تارقىتىۋەتتى؛
چاقماقلارنى چاقنۇرۇپ، ئۇلارنى قىيقاس-چۇقانغا سالدى؛□
15 شۇنىڭ بىلەن دېڭىزلارنىڭ تەكتى كۆرۈنۈپ قالدى،
ئالەمنىڭ ئۇللىرى ئاشكارىلاندى،
تەنبىھىڭ بىلەن،
دىمىغىڭدىن چىققان نەپەسىنىڭ زەربىسى بىلەن، ئى پەرۋەردىگار.

16 ئۇ يۇقىرىدىن قولىنى ئۇزىتىپ، مېنى تۇتتى؛
مېنى ئۇلۇغ سۈلاردىن تارتىپ ئالدى.
17 ئۇ مېنى كۈچلۈك دۈشمىنىمدىن،
ھەم ماڭا ئۆچمەنلىك قىلغۇچىلاردىن قۇتقۇزدى؛
چۈنكى ئۇلار مەندىن كۈچلۈك ئىدى.
18 كۈلپەتكە ئۇچرىغان كۈنۈمدە، ئۇلار ماڭا قارشى ھۇجۇمغا ئۆتتى؛
بىراق پەرۋەردىگار مېنىڭ تايانچىم ئىدى.
19 ئۇ مېنى كەڭزى-ئازادە بىر جايغا ئېلىپ چىقاردى؛
ئۇ مېنى قۇتقۇزدى، چۈنكى ئۇ مەندىن خۇرسەن بولدى.
20 پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمغا قاراپ ماڭا ئىلتىپات كۆرسەتتى؛
قولۇمنىڭ ھالاللىقىنى ئۇ ماڭا قايتۇردى؛
21 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ يوللىرىنى تۇتۇپ كەلدىم؛
رەزىللىك قىلىپ خۇدايىمدىن ئايرىلىپ كەتمىدىم؛
22 چۈنكى ئۇنىڭ بارلىق ھۆكۈملىرى ئالدىمىدىدۇر؛
مەن ئۇنىڭ بەلگىلىمىلىرىنى ئۆزۈمدىن نېرى قىلمىدىم؛
23 مەن ئۇنىڭ بىلەن غۇبارسىز يۈردۈم،
ئۆزۈمنى گۇناھتىن نېرى قىلدىم؛
24 شۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمغا قاراپ،
كۆز ئالدىدىكى قولۇمنىڭ ھالاللىقىغا قاراپ، قىلغانلىرىمنى قايتۇردى.□
25 ۋاپادار-مېھرىبانلارغا ئۆزۈڭنى ۋاپادار-مېھرىبان كۆرسىتىسەن؛
غۇبارسىزلارغا ئۆزۈڭنى غۇبارسىز كۆرسىتىسەن؛

□ 18:14 »ئۇ ئوقلىرىنى ئېتىپ، دۈشمەنلىرىمنى تارقىتىۋەتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ ئوقلىرىنى ئېتىپ، ئۇلارنى تارقىتىۋەتتى.« 17-□□□□□□□ كۆرۈڭ.

□ 18:24 »پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمغا قاراپ، كۆز ئالدىدىكى قولۇمنىڭ ھالاللىقىغا قاراپ، قىلغانلىرىمنى قايتۇردى« ـ شۇبھىسىزكى، مۇشۇ 19-24-ئايەتلەردە مەسىھنىڭ پاك-غۇبارسىزلىقى، گۇناھسىزلىقى بېشارەت قىلىنىدۇ. داۋۇت ئۆزى توغرۇلۇق بۇ سۆزلەرنى ھەرگىز دېيەلەيتتى. مەسىلەن، 25-كۆزى، 7-ئايەت ۋە 51-كۆزىنى كۆرۈڭ.

26 ساپ دىللىقلارغا ئۆزۈڭنى ساپ دىللىق كۆرسىتىسەن؛
تەتۇرلەرگە ئۆزۈڭنى تەتۇر كۆرسىتىسەن؛
27 چۈنكى ئاجىز مۆمىن خەلقنى قۇتقۇزغۇچى ئۆزۈڭدۇرسەن؛
بىراق تەكەببۇر كۆزلەرنى شەرمەندە قىلىسەن؛
28 چىرىغىمنى جۈلالىق قىلغان سەندۇرسەن؛
پەرۋەردىگار خۇدايىم مېنى باسقان قاراڭغۇلۇقنى نۇرلاندۇرىدۇ؛
29 چۈنكى سەن ئارقىلىق دۈشمەن قوشۇنى ئارىسىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتىتۇم؛
سەن خۇدايىم ئارقىلىق مەن سېپىلدىن ئاتلاپ ئۆتىتۇم.□
30 تەڭرىم ـ ئۇنىڭ يولى مۇكەممەلدۇر؛
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى سىناپ ئىسپاتلانغاندۇر؛
ئۇ ئۆزىگە تايانغانلارنىڭ ھەممىسىگە قالقاندۇر.
31 چۈنكى پەرۋەردىگاردىن باشقا يەنە كىم ئىلاھتۇر؟
بىزنىڭ خۇدايىمىزدىن باشقا كىممۇ قورام تاشتۇر؟
32 يەنى بېلىمنى كۈچ-قۇۋۋەت بىلەن ئوراپ، يولۇمنى تۈپتۈز، مۇكەممەل قىلغۇچى تەڭرىدۇر؛
33 ئۇ مېنىڭ پۇتلىرىمنى كېيىكنىڭكىدەك ئۆچقۇر قىلىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن مېنى ئېگىز جايلىرىمدا تۇرغۇزىدۇ؛
34 قوللىرىمنى ئۇرۇش قىلىشقا ئۆگىتىدۇ،
شۇڭلاشقا بىلەكلىرىم مىس كامانىنى كېرەلەيدۇ؛
35 سەن ماڭا نىجاتلىقىڭ بولغان قالقانىنى ئاتا قىلدىڭ،
نېنىڭ ئوڭ قولۇڭ مېنى يۆلىدى؛
سېنىڭ مۇلايىم كەمتەرلىكىڭ مېنى ئۇلۇغ قىلدى.
36 سەن قەدەملىرىم ئاستىدىكى جايىنى كەڭ قىلدىڭ،
مېنىڭ پۇتلىرىم تېيىلىپ كەتمىدى.
37 مەن دۈشمەنلىرىمنى قوغلاپ يەتتىم؛
ئۇلار ھالاك بولمىغۇچە ھېچ يانمىدىم.
38 قايتىدىن ئورنىدىن تۇرالماس قىلىپ ئۇلارنى يانچۈەتتىم،
ئۇلار پۇتلىرىم ئاستىدا يىقىلدى.
39 سەن جەڭ قىلىشقا كۈچ بىلەن بېلىمنى باغلىدىڭ؛
سەن ماڭا ھۇجۇم قىلغانلارنى پۇتۇم ئاستىدا ئېگىلدۈردۈڭ؛
40 دۈشمەنلىرىمنى كۆز ئالدىمدا ئارقىسىغا ياندۇرۇپ قاچقۇزدۇڭ،
شۇنىڭ بىلەن ماڭا ئۆچمەنلەرنى يوقاتتىم.
41 ئۇلار پەرياد كۆتۈردى، بىراق قۇتقۇزىدىغان ھېچكىم يوق ئىدى؛
ھەتتا پەرۋەردىگارغا ندا قىلدى، ئۇمۇ ئۇلارغا جاۋاب بەرمىدى.
42 مەن ئۇلارغا سوققا بېرىپ، شامال ئۆچۈرگەن توپىدەك قىلۋەتتىم؛

□ 18:29 »سەن ئارقىلىق دۈشمەن قوشۇنى ئارىسىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتىتۇم« ـ »يۈگۈرۈپ ئۆتىتۇم« دېگەن سۆزلەر »بۇسۇپ ئۆتىتۇم« دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

كوچىدىكى پاتقاقتەك، ئۇلارنى تۆكۈۋەتتىم.
43 سەن مېنى خەلقنىڭ نىزالىرىدىن قۇتقۇزغانسەن؛
سەن مېنى ئەللەرنىڭ بېشى قىلغانسەن؛
ماڭا يات بولغان بىر خەلق خىزمىتىمدە بولماقتا.□
44 سۆزۈمنى ئاڭلاپلا ئۇلار ماڭا ئىتائەت قىلىدۇ؛
يات ئەلدىكىلەر ماڭا بىچارىلەرچە تەسلىم بولىدۇ؛
45 يات ئەلدىكىلەر چۈشكۈنلىشىپ كېتىدۇ؛
ئۇلار تۇز ئىستىھكاملىرىدىن تىترىگەن ھالدا چىقىپ كېلىدۇ؛
46 پەرۋەردىگار ھاياتتۇر!
مېنىڭ قورام تېشىم مۇبارەكلەنسۇن!
نىجاتلىقىم بولغان خۇدا ھەممىدىن ئالىيدۇر، دەپ مەدھىيىلەنسۇن!
47 ئۇ، مەن ئۈچۈن تولۇق قىساس ئالغۇچى تەڭرى،
خەلقلەرنى ماڭا بويسۇندۇرغان خۇدادۇر؛
48 ئۇ مېنى دۈشمەنلىرىمدىن قۇتقۇزغان؛
بەرھەق، سەن مېنى ماڭا ھۇجۇم قىلغانلاردىن يۇقىرى كۆتۈردۈڭ؛
زوراۋان ئادەمدىن سەن مېنى قۇتۇلدۇردۇڭ.
49 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن ئەللەر ئارىسىدا ساڭا رەھمەت ئېيتىمەن، ئى پەرۋەردىگار،
نامىڭنى ئۇلۇغلاپ كۈيلەرنى ئېيتىمەن؛
50 پەرۋەردىگار ئۆزى تىكلىگەن پادىشاھقا زور نۇسرەتلەرنى بېغىشلايدۇ؛
ئۆزى مەسىھ قىلغىنىغا،
يەنى داۋۇتقا ھەم ئۇنىڭ نەسلىگە مەڭگۈگە ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىنى كۆرسىتىدۇ.□

19

19- كۈي •••• ئالەم ھەم تەۋرات خۇدانىڭ شەرىپىدۇر!

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئەرشلەر تەڭرىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى جاكارلايدۇ،
ئاسمان گۈمبىزى ئۇنىڭ قولى ياسىغانلىرىنى نامايان قىلىدۇ؛
2 ئۇلارنىڭ سۆزلىرى كۈن-كۈنلەر دەرىيادەك ئېقىۋاتىدۇ؛
كېچە-كېچىلەپ ئۇلار بىلىمنى ئايان قىلىۋاتىدۇ.□
3 تىلسىز ھەم ئاۋازسىز بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ساداسى ئالەمگە ئاڭلانماقتا.□

□ **18:43** »**سەن مېنى خەلقنىڭ نىزالىرىدىن قۇتقۇزغانسەن**« ـ شۇيىھىسىزكى، مۇشۇ بېشارەتتە ئېيتىلغان »خەلق« داۋۇت پادىشاھنىڭ تۇز قوۋمى بولغان يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **18:50** »**ئۆزى مەسىھ قىلغىنىغا، *يەنى داۋۇتقا ھەم ئۇنىڭ نەسلىگە...**« ـ »مەسىھ قىلغىنى« يەنى »مەسىھ« توغرۇلۇق 2- كۈيدىكى ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.

□ **19:2** »**ئۇلارنىڭ سۆزلىرى كۈن-كۈنلەر دەرىيادەك ئېقىۋاتىدۇ، كېچە-كېچىلەپ ئۇلار بىلىمنى ئايان قىلىۋاتىدۇ**« ـ »ئۇلار« ئەرشلەر ۋە ئاسمان گۈمبىزىنى كۆرسىتىدۇ. »**ئۇلارنىڭ سۆزلىرى كۈن-كۈنلەر دەرىيادەك ئېقىۋاتىدۇ، كېچە-كېچىلەپ ئۇلار بىلىمنى ئايان قىلىۋاتىدۇ**« ـ ئايەتنىڭ باشقا برخىل تەرجىمىسى »كۈن باشقا بىر كۈنگە گەپلىرىنى تۆكىدۇ، كېچە باشقا بىر كېچىگە سۆز قىلماقتا.«

□ **19:3** »**تىلسىز ھەم ئاۋازسىز بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ساداسى ئالەمگە ئاڭلانماقتا**« ـ باشقا برخىل تەرجىمىسى »ئالەمدە ھەرقانداق بىر تىل ئۇلارنىڭ ساداسىنى ئاڭلاپ چۈشىنەلەيدۇ.«

4 تۇلارنىڭ تۆچىم تانسى يەر يۈزىدە تارتىلماقتا؛
تۇلارنىڭ سۆزلىرى ئالەمنىڭ چېتىگىچە يەتمەكتە.
تۇلارنىڭ ئىچىدە خۇدا قۇياش ئۈچۈن چېدىر تىككەن،□ ■
5 قۇياش ھۇجرىسىدىن تويغا چىققان يىگىتتەك چىقىدۇ،
بەيگىگە چۈشىدىغان پالۋاندەك شادلىنىدۇ؛■
6 ئاسمانلارنىڭ بىر چېتىدىن تۇرلەيدۇ،
جاھاننىڭ ئۇ چېتىگىچە چۈرگىلەيدۇ،
تۇنىڭ ھارارىتىدىن ھېچقانداق مەخلۇقات يوشۇرۇنالمايدۇ.
7 پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-قانۇنى مۇكەممەلدۇر،
ئۇ ئىنسان ۋۇجۇدىنى يېڭىلايدۇ؛
پەرۋەردىگار بەرگەن ھۆكۈم-گۇۋاھلار مۇقىم-ئىشەنچلىك ،
ئۇ نادانلارنى دانا قىلىدۇ.□ ■
8 پەرۋەردىگارنىڭ كۆرسەتمىلىرى دۇرۇس،
ئۇ قەلبنى شادلاندۇرىدۇ؛
پەرۋەردىگارنىڭ پەرمانلىرى يورۇقلۇقتۇر،
ئۇ كۆزلەرنى نۇرلاندۇرىدۇ.□
9 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش پاك ئىشتۇر، ئۇ مەڭگۈ داۋاملىشىدۇ؛
پەرۋەردىگارنىڭ ھۆكۈملىرى ھەقتۇر،
ھەربىرى تامامەن ھەققانىيەتتۇر.
10 ئۇلار ئالتۇندىن، بەرھەق كۆپ ساپ ئالتۇندىن قىممەتلىكتۇر؛
ھەسەلدىن، ھەسەل جەۋھىرىدىن شېرىندۇر؛■
11 ئۇلار بىلەن قۇلۇڭ ئويغىتىلىدۇ؛
ئىنسان ئۇلارغا رىئايە قىلىشتا چىڭ تۇرسا چوڭ مۇكاپات باردۇر.
12 كىم ئۆز خاتالىقلىرىنى بىلىپ يېتەلىسۇن؟
مېنى بىلىپ-بىلمەي قىلغان گۇناھلىرىمدىن ساقت قىلغايسەن؛
13 ئۆز قۇل-چاكارىڭنى باشباشتاق گۇناھلاردىن تارتقايسەن؛
بۇ گۇناھلارنى ماڭا خوجايىن قىلىدۇرمىغايسەن؛
شۇنىڭ بىلەن مەن قۇسۇرسىز بولىمەن،
ئېغىر گۇناھتىن خالىي بولغايمەن.
14 ئى پەرۋەردىگار، مېنىڭ قورام تېشىم ۋە ھەججەمەت-نىجاتكارىم،

□ **19:4** »**تۇلارنىڭ تۆچىم تانسى يەر يۈزىدە تارتىلماقتا**« ـ بۇ »تۆچىم تانسى« بەلكىم ئىنساننىڭ تەسەۋۋۇر-ئويلىرىنى تۆچىگۈچى بولۇشى مۇمكىن.
■ **19:4** رىم. 1810:
■ **19:5** توپ. 51:
□ **19:7** »**پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-قانۇنى مۇكەممەلدۇر**« ـ »تەۋرات-قانۇن« توۋغرۇلۇق: »تەۋرات«)توراھ(ئىبرانىي تىلى بولۇپ، مۇشۇ يەردە »قانۇن، تەلىم، يولىيورۇق« دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ. »تەۋرات قانۇنى« دېگەن ئىبارە ئادەتتە مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق كەلتۈرۈلگەن تەۋراتتىكى »پارتىلىش«، »مىسردىن چىقىش«، »لاۋىيلار« »چۆل-باياۋاندىكى سەپەر« ھەم »قانۇن شەرھى« دېگەن ئالدىنقى بەش قىسمىنىڭ قانۇن-پەرمانلىق مەزمۇنىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **19:7** 2سام. 31:22؛ زەب. 3018:□ **19:8** »**پەرۋەردىگارنىڭ پەرمانلىرى يورۇقلۇقتۇر**« ـ ياكى »پەرۋەردىگارنىڭ پەرمانلىرى روشەندۇر« ياكى »پەرۋەردىگارنىڭ پەرمانلىرى پاكتۇر.« ■ **19:10** زەب. 119:127،103،72 پەند. 118:

ئاغزىمدىكى سۆزلەر، قەلبىمدىكى ئويلىنىشلار نەزىرىڭدە مەقبۇل بولغاي!□

20

20- كۈي •••• ئىسرائىل خەلقى خۇدا مەسىھ قىلغان پادىشاھنىڭ غەلىبىسى ئۈچۈن دۇئا قىلىدۇ

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

كۈلپەتلىك كۈندە پەرۋەردىگار ساڭا ئىجابەت قىلغاي!
ياقۇپنىڭ خۇداسىنىڭ نامى سېنى ئېگىزدە ئامان ساقلىغاي!□
2 ئۇ ئۆز مۇقەددەس جايىدىن ساڭا مەدەت ئەۋەتكەي،
زىئوندىن ساڭا كۈچ-قۇۋۋەت بەرگەي؛
3 بارلىق »ئاشلىق ھەدىيە«لىرىڭنى ياد قىلغاي،
كۆيدۈرمە قۇربانلىقىڭنى قوبۇل قىلغاي!
سېلاھ!
4 كۆڭلۈڭدىكى تەشنالىقلارنى ساڭا ئاتا قىلغاي،
كۆڭلۈڭگە پۈككەن بارلىق ئارزۇلىرىڭنى ئەمەلگە ئاشۇرغاي.
5 بىزلەر غەلىبەڭنى تەبرىكلەپ تەنتەنە قىلىمىز،
خۇدايىمىزنىڭ نامىدا تۇغلىرىمىزنى تىكلەيمىز؛
پەرۋەردىگار بارلىق تەلەپلىرىڭنى ئەمەلگە ئاشۇرغاي! ھازىر بىلدىمكى، پەرۋەردىگار ئۆزى مەسىھ قىلغىنىنى
قۇتقۇزىدۇ؛
مۇقەددەس ئەرشلىرىدىن ئۆنىڭغا قۇدرەتلىك قۇتقۇزغۇچى قولىنى ئۇزارتىپ جاۋاب بېرىدۇ.
6 ھازىر بىلدىمكى، پەرۋەردىگار ئۆزى مەسىھ قىلغىنىنى قۇتقۇزىدۇ؛
مۇقەددەس ئەرشلىرىدىن ئۆنىڭغا قۇدرەتلىك قۇتقۇزغۇچى قولىنى ئۇزارتىپ جاۋاب بېرىدۇ.□
7 بەزىلەر جەڭ ھارۋىلىرىغا،
بەزىلەر ئاتلارغا تايىنىدۇ؛
بىراق بىز بولساق پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ نامىنى ياد ئېتىمىز؛
8 ئۇلار تىزى پۈكۈلىپ يېقىلدى؛
بىراق بىز بولساق، قەددىمىزنى رۇسلاپ تىك تۇرىمىز.
9 ئى پەرۋەردىگار، پادىشاھقا غەلىبە بەرگەيسەن؛

□ 19:14 »ئى پەرۋەردىگار، مېنىڭ قورام تېشىم ۋە ھەمجەمەت-نىجاتكارىم« ـ »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى« تو غرۇلۇق: ـ ئىبراني تىلىدا » گوئېل « دېگەن بۇ سۆزنىڭ ئالاھىدە مەنىسى بار. بىرسى كەمبەغەل بولۇپ، ئۆزىنى قۇللۇققا سېتىۋەتكەن بولسا ياكى باشقا قىين ئەھۋالغا ئۇچراپ مال-مۈلۈكىنى ساتقان بولسا، مۇسا پەيغەمبەر تاپشۇرۇۋالغان قانۇنغا ئاساسەن، مۇشۇ كىشىنىڭ ئۆزىنىڭ يېقىن ئۇرۇق-تۇغقانلىرى، ھەمجەمەتلىرى بۇ كىشىنى ھۆرلۈككە چىقىرىپ قۇتقۇزۇش ھوقۇقى بار ئىدى. دېمەك، »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى« ئۆز قېرىندىشىنى ھۆر قىلماقچى بولسا، ئۆنى قۇتقۇزالايتى. ھوقۇقنى ئىشلىتىش »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى«نىڭ ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن بولاتتى، ئەلۋەتتە. بىرسى ئۆز ئۇرۇق-تۇغقىنىغا »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى« بولۇپ ئۆنى قۇتقۇزماقچى بولسا، ھېچكىم ئۆنى توسالمايتى.

شۇنداق پەيغەمبەرلەر خۇدانىڭ قۇتقۇزغۇچى ئىكەنلىكىنى بايان قىلىش ئۈچۈن پات-پات دەل مۇشۇ سۆزنى ئىشلىتىدۇ. دېمەك، خۇدا ئۆز بەندىسىگە ياكى خەلقىگە »ھەمجەمەت«لىك قىلىپ، ئۇلارنىڭ » گوئېل«ى، يەنى »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى«سى بولىدۇ. ئۆنىڭ ئۆز خەلقىنى قۇتقۇزۇشى ئۆز ئىختىيارىلىقى بىلەن، ئەلۋەتتە!

□ 20:1 »ياقۇپنىڭ خۇداسىنىڭ نامى سېنى ئېگىزدە ئامان ساقلىغاي«! ـ »ياقۇپنىڭ خۇداسى« دېگەن مۇشۇ ئىبارىدە »ياقۇپ« ھەم ھەزرىتى ياقۇپنىڭ ئۆزىنى ھەمدە ئۆنىڭدىن چىققان ئىسرائىل خەلقىنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

□ 20:6 »پەرۋەردىگار ئۆزى مەسىھ قىلغىنى« ـ يەنى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى؛ مۇشۇ يەردە داۋۇتنى كۆرسىتىدۇ. بىراق شۇيھەسىزكى، بۇ كۈي بىر بېشارەت بولۇپ، كەلگۈسىدىكى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىمۇ كۆرسىتىدۇ. 2- كۈيدىكى ئىزاھاتلارنى ۋە »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.

ندا قىلغىنىمىزدا بىزگە ئىجابەت قىلغايسەن!□

21

21- كۈي •••• خۇدا تىكلىگەن پادىشاھ توغرۇلۇق بىر كۈي

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پادىشاھ قۇدرىتىڭدىن شادلىنىدۇ، ئى پەرۋەردىگار،
غەلىبە-نىجاتلىقىڭدىن ئۇ نەقەدەر خۇرسەن بولىدۇ!
2 سەن ئۇنىڭ كۆڭۈل تىلىكىنى ئۇنىڭغا ئاتا قىلدىڭ،
لەۋلىرىنىڭ تەلىپىنى رەت قىلغان ئەمەسسەن.
سېلاھ!
3 چۈنكى سەن ئېسىل بەركەتلەر بىلەن ئۇنى قارشى ئالدىڭ؛
ئۇنىڭ بېشىغا ساپ ئالتۇن تاج كىيدۈردۈڭ.
4 ئۇ سەندىن ئۆمۈر تىلىسە، سەن ئۇنىڭغا بەردىڭ،
يەنى ئۇزۇن كۈنلەرنى، تاكى ئەبەدلىئەبەدگىچە بەردىڭ.
5 ئۇ سېنىڭ بەرگەن غەلىبە-نىجاتلىقىڭدىن زور شەرەپ قۇچتى؛
سەن ئۇنىڭغا ئىززەت-ھەيۋەت ھەم شانۇ-شەۋكەت قوندۇردۇڭ.
6 سەن ئۇنىڭ ئۆزىنى مەڭگۈلۈك بەركەتلەر قىلدىڭ؛
دىداركىنىڭ شادلىقى بىلەن ئۇنى زور خۇرسەن قىلدىڭ،□
7 چۈنكى پادىشاھ پەرۋەردىگارغا تايىنىدۇ؛
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى بىلەن ئۇ ھېچ تەۋرەنمەيدۇ.
8 سېنىڭ قولۇڭ بارلىق دۈشمەنلىرىڭنى تېپىپ، ئاشكارە قىلدۇ؛
ئۇڭ قولۇڭ ساڭا ئۆچمەنلىك قىلغانلارنى تېپىپ ئاشكارە قىلدۇ،□
9 سېنىڭ دىدارىڭ كۆرۈنگەن كۈندە، ئۇلارنى يالقۇنلۇق خۇمدانغا سالغاندەك كۆيدۈرىسەن؛
پەرۋەردىگار دەرغەزەپ بىلەن ئۇلارنى يۇتۇۋېتىدۇ؛
ئوت ئۇلارنى كۆيدۈرۈپ تۈگىتىدۇ.
10 ئۇلارنىڭ تۇخۇمىنى جاھاندىن،
نەسىللىرىنى كىشىلىك دۇنيادىن قۇرىتىسەن؛
11 چۈنكى ئۇلار ساڭا يامانلىق قىلىشقا ئۇرۇندى،
ئۇلار رەزىل بىر نەيرەڭنى ئويلاپ چىققىنى بىلەن،
ئەمما غەلىبە قىلالمىدى.

□ **20:9 »ئى پەرۋەردىگار، پادىشاھقا غەلىبە بەرگەيسەن، ندا قىلغىنىمىزدا بىزگە ئىجابەت قىلغايسەن«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ
»ئى پەرۋەردىگار، غەلىبىگە ئېرىشتۇرگەيسەن!
بىز ندا قىلغان كۈندە پادىشاھ بىزگە جاۋاب بەرگەي«!
□ **21:6 »سەن ئۇنىڭ ئۆزىنى مەڭگۈلۈك بەركەتلەر قىلدىڭ«** ـ بۇ سۆز بەلكىم داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان، كەلگۈسىدىكى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ خۇدانىڭ ئىبراھىمغا بەرگەن ئەڭ ئۇلۇغ ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. شۇ ۋەدە: »سەن ئۆزۈڭنى باشقىلارغا بەختىڭ بولىسەن ... سەن ئارقىلىق يەر يۈزىدىكى بارلىق ئائىلە ۋە قەبىلىلەرگە بەختىڭ ئاتا قىلىنىدۇ« دېيىلدۇ »)يار.» 3-12:1دە خاتىرىلەنگەن.(
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن ئۇنىڭغا مەڭگۈلۈك بەركەتلەرنى بېكىتتىڭ.«
□ **21:8 »سېنىڭ قولۇڭ بارلىق دۈشمەنلىرىڭنى تېپىپ، ... ئۇڭ قولۇڭ ساڭا ئۆچمەنلىك قىلغانلارنى تېپىپ ئاشكارە قىلدۇ...»** ـ 8-ئايەتتىن باشلاپ، بېشارەتلىك سۆزلەر بۇ‌ئاستە پادىشاھقا ئېيتىلغان بولسا كېرەك. روشەنكى، بۇ ئايەتلەر پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان، كەلگۈسىدىكى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.

12 چۈنكى سەن ئۇلارنى كەينىگە بۇرۇلۇشقا مەجبۇر قىلدىڭ؛
سەن ئۇلارنىڭ يۈزىگە قاراپ ئوقيايىڭنى چەنلەيسەن.
13 ئى پەرۋەردىگار، ئۆز كۈچۈڭ بىلەن ئۆلۈغلۇقۇڭنى نامايان قىلغايسەن؛
شۇنىڭ بىلەن بىز ناخشا ئېيتىپ قۇدرىتىڭنى مەدھىيىلەيمىز.

22

22- كۈي •••• ئەڭ ئېغىر ئازاب-ئۇقۇبەتتە قىلغان دۇئا •••• پېشارەتلىك كۈي •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 نەغمىچىلەرنىڭ پېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »ئايجەلەت-خاششاھار«)تاڭ سەھەردە كەلگەن مەدەت(دېگەن ئاھاڭدا
ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

»ئاھ ئىلاھىم، ئىلاھىم، نېمىشقا مەندىن ۋاز كەچتىڭ؟
سەن نېمىشقا مېنى قۇتقۇزۇشتىن شۇنچە يىراقسەن؟
نېمىشقا قاتتىق پەريادلىرىمدىن شۇنچە يىراق تۇرىسەن،□ ■
2 خۇدايىم، كۈندۈزدە ندا قىلدىم، لېكىن سەن ھېچ جاۋاب قىلمايسەن؛
كېچىدىمۇ مەن شۇنداق پەريياد قىلىشتىن ئارام ئالالمايمەن.□ ■
3 بىراق ئى ئىسرائىلنىڭ مەدھىيىلىرىنى ئۆز ماكانىڭ قىلغۇچى،
سەن دېگەن پاك-مۇقەددەستۇرسەن!
4 ئاتا-بوۋىلىرىمىز سېنى تايانچى قىلغان،
ئۇلار ساڭا تايانغان، سەن ئۇلارنى قۇتقۇزغان.
5 ئۇلار ساڭا ندا قىلىشلىرى بىلەن قۇتۇلغان؛
ساڭا تايىنىش بىلەن ئۇلارنىڭ ئۈمىدى ھېچ يەردە قالغان ئەمەس.■
6 بىراق مەن بولسام ئادەم ئەمەس، بىر قۇرتمەن،
ئىنسان تەرىپىدىن تۆھمەت بىلەن رەسۋايىتالەم قىلىنغانمەن،
خالايىق تەرىپىدىن كەمسىتىلگەنمەن.□ ■
7 مېنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى مازاق قىلىپ كۈلىدۇ،
باشلىرىنى سىلكىشىپ ئاغزىلىرىنى پۇرۇشتۇرۇپ: ■
8 »ئۇ پەرۋەردىگارغا ئۆزىنى تاپشۇرغان ئەمەسمۇ؟!

□ **22:1** **»ئىزاھات«** ـ داۋۇت پەيغەمبەر ھاياتىدا ئۇرغۇن ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى تارتقان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ بۇ كۈيدە ئېيتىلغان شۇنچىۋالا ئېغىر ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى تارتقان ئەمەس. شۇڭا شۇيېھىسىزكى، داۋۇت ئۆزىدىن كېيىنكى بىرسىنىڭ تارتىدىغان ئازابلىرىنى كۆرسەتكەن بولسا كېرەك. ئۇقۇرمەنلەر بۇ ئازابلارنىڭ كىمگە قارىتىلغانلىقى توغرۇلۇق ئۆزلىرى خۇلاسىگە كەلسۇن. **»»ئايجەلەت-خاششاھار«)تاڭ سەھەردە كەلگەن مەدەت«(** ـ بەزى ئالىملار: »تاڭ سەھەردىكى چىشى جەرەن« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. بۇ بەلكىم كۈينىڭ تېمىسىنىڭ ھەم ئۇنىڭ ئاھاڭىنىڭ نامى بولسا كېرەك.

■ **22:1** مات. 46:27□ مار. 3415:

□ **22:2** **»كېچىدىمۇ مەن شۇنداق پەريياد قىلىشتىن ئارام ئالالمايمەن«** ـ ياكى »كېچىدىمۇ مەن پەريياد قىلسام، بىراق ئارام تاپمايمەن«

■ **22:2** مات. 4527:

■ **22:5** زەب. 3:25-2□ 1:31□ يەش. 23:49□ رىم. 339:

□ **22:6** **»مەن بولسام ئادەم ئەمەس، بىر قۇرتمەن»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »قۇرت« »كوككۈس ئىلىكۈس«)قىزىل قۇرت(دېگەن قۇرتنى كۆرسىتىدۇ. بۇ خىل قۇرتنىڭ چىشىنى تۇخۇملىغاندا ئۆزىنى دەرەخكە چاپلاشتۇرۇپ، سالغان تۇخۇملىرىنى ئۆز بەدىنى بىلەن قوغدايدۇ. شۇنداق قىلىپ ئۇ تۇغۇلگۇچە چاپلاشقان يەردىن مەدىنماي تۇرىدۇ. ئۇلۇشى بىلەن ئۇنىڭدىن قېيىقىزىل بىر سۈيۈقلۇق چىقىپ، ھەممە ئەتراپنى قىزىل قىلىدۇ. ئادەملەر بۇ قىزىل سۈيۈقلۇقنى بوياق ئۈچۈن ئىشلىتىدۇ. بۇ ئىشلار مەسىھ ئەيسانىڭ كېيىنكە مىخلىنىشىغا بېشارەت بولمامدۇ؟ ■ **22:6** يەش. 1441: ■ **22:7** مات. 3927:

ئەمدى پەرۋەردىگار ئۆنى قۇتقۇزسۇن!
پەرۋەردىگار ئۆنىڭدىن خۇرسەن بولسا ئەگەر،
ئۆنى قۇتۇلدۇرسۇن«! ـ دېيىشىدۇ.■
9 بىراق مېنى ئاپامنىڭ قورسىقىدىن چىقارغۇچى ئۆزۈڭدۇرسەن؛
ھەتتا ئەمچەكتىكى ۋاقتىمدىمۇ مېنى ئۆزۈڭگە تاياندۇرغانسەن؛
10 تۇغۇلغىنىمدىن تارتىپلا، مەن ئۆزۈمنى قوينۇڭغا تاشلىغانىمەن؛
ئانامنىڭ بالىياتقۇسىدىكى ۋاقتىمدىلا، سەن مېنىڭ تەڭرىم بولۇپ كەلگەنسەن.■
11 مەندىن يىراقلاشما؛
چۈنكى ريازەت مېنى قىستاپ كەلدى؛
ماڭا ياردەمدە بولغۇچى يوقتۇر.
12 نۇرغۇن بۇقىلار مېنى قورشىۋالدى؛
باشانىنىڭ كۆچلۈك بۇقىلىرى مېنى ئورىۋالدى؛□
13 ئۇلار ئادەمنى تىتما قىلغۇچى ھۇركىرەۋاتقان شىردەك،
ئاغزىلىرنى چوڭ ئېچىپ ماڭا تىكلىپ تۇرىدۇ.
14 مەن تۆكۈلگەن سۇدەك بولدۇم،
ھەممە سۆڭەكلىرىم ئىزىدىن چىقىپ كەتتى؛
يۈرىكىم مومدەك ئېرىپ كەتتى،
ئىچ-باغرىمدا زەئىپلىشىپ ئېرىپ كەتتى.
15 قاغىجىراپ كەتكەن ساپال پارچىسىدەك ماغدۇرۇم قالمىدى،
تىلىم تاكىلىيىمغا چاپلىشىپ كەتتى،
سەن پەرۋەردىگار مېنى ئۆلۈمنىڭ توپا-چاڭلىرىغا قويغانسەن.■
16 غالجىر ئىتلار ماڭا ئولاشتى،
بىر توپ رەزىللەر مېنى قىستاپ كېلىپ،
مېنىڭ قولۇم ۋە پۇتۇمنى سانجىپ تەشتى.■
17 سۆڭەكلىرىمنىڭ ھەممىسىنى سانىيالايمەن،
ئۇستىخانلىرىم ماڭا تىكىلىپ قاراپ تۇرغاندەك قىلىدۇ.
18 ئۇلار كىيىملىرىمنى ئۆز ئارىسىدا ئۈلەشتۈرۈۋاتىدۇ،
كۆڭلىكىمگە ئېرىشىش ئۈچۈن چەك تاشلىشىۋاتىدۇ.□ ■
19 بىراق، ئى پەرۋەردىگار، مەندىن يىراقلاشما!
ئى كۈچ-قۇدرىتىم بولغۇچىم، ياردەمگە تېز كەلگەيسەن!
20 جېنىمنى قىلىچتىن قۇتقۇزغىن،

■ **22:8** مات. 27:43؛
■ **22:10** يەش. 49:1؛
□ **22:12** »**باشانىنىڭ كۆچلۈك بۇقىلىرى مېنى ئورىۋالدى**« ـ پەلەستىننىڭ باشان رايۇنىدىكى بۇقىلار يوغان، كۆچلۈك ئىدى. بۇ يەردە يامان ئادەملەر ھەم ئۇلارنىڭ كەينىدە تۇرغان يامان جىن-روھلارنى كۆرسەتسە كېرەك. ■ **22:15** يۇھ. 19:28؛ ■ **22:16** مات. 27:35؛ مار. 15:24؛ لۇقا 23:33؛ يۇھ. 19:37؛ 23؛ 20:25؛ □ **22:18** »**كۆڭلىكىمگە ئېرىشىش ئۈچۈن چەك تاشلىشىۋاتىدۇ**« ـ ياكى »چاپىنىمغا ئېرىشىش ئۈچۈن چەك تاشلىشىۋاتىدۇ.« ■ **22:18** لۇقا 23:34؛ يۇھ. 19:24؛

مېنىڭ يالغۇز جېنىمنى ئىتنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلدۇرغىن.□
21 مېنى شىرنىڭ ئاغزىدىن قۇتقۇزغىن؛
شۇنداق، سەن ئىلتىجالىرىمنى ئىجابەت قىلىپ ياۋا كاللارنىڭ مۈڭگۈزلىرىدىن قۇتقۇزغانسەن!□
22 مەن سېنىڭ نامىڭنى قېرىنداشلىرىمغا ئېلان قىلىمەن؛
چوڭ جامائەت ئىچىدە تۇرۇپ ساڭا بولغان مەدھىيىلىرىمنى جاكارلايمەن؛■
23 پەرۋەردىگاردىن ئەيمەنگۈچىلەر، ئۇنى مەدھىيىلەڭلار!
ياقۇپنىڭ بارلىق نەسىللىرى، ئۇنىڭغا شان-شەرەپ كەلتۈرۈڭلار!
ئىسرائىلنىڭ پۈتۈن ئەۋلادلىرى، ئۇنىڭدىن ئەيمىنىڭلار.□
24 چۈنكى ئۇ ئېزىلگۈچىنىڭ ئاشۇ خارلىنىشلىرىنى نەزىردىن ساقىت قىلغان ئەمەس،
ياكى ئۇنىڭدىن ھېچ يىرگەنگەن ئەمەس؛
ئۇنىڭدىن ئۆز ۋۇسالىنى ھېچ يوشۇرغان ئەمەس؛
بەلكى ئۇ ئىلتىجا قىلىپ ئاۋازىنى كۆتۈرگىنىدە،
ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىپ ئاڭلىغان.
25 چوڭ جامائەت ئىچىدە ماڭا ئوقۇلغان مەدھىيىلەر ئۆزۈڭدىدۇر،
خۇدادىن ئەيمەنگۈچىلەرنىڭ ئالدىدا ئىچكەن قەسەملىرىمنى ئىشقا ئاشۇرىمەن؛□ ■
26 ئاجىز مۇمىنلەر قورسىقى تويغۇچە تاماقلىنىدۇ؛
پەرۋەردىگارنى ئىزدىگەنلەر ئۇنى مەدھىيەلەيدۇ؛
سىلەرنىڭ قەلبىڭلار مەڭگۈ ياشنايدۇ!□ ■
27 زېمىننىڭ ئەڭ چېتىدىكىلەرمۇ بۇ ئىشنى قەلبىدە ئۆتۈپ ، توۋا قىلىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا كېلىدۇ؛
ئەل-مىللەتلەرنىڭ بارلىق جەمەتلىرى ئالدىڭدا ئىبادەت قىلىدۇ؛■
28 چۈنكى پادىشاھلىق پەرۋەردىگارغىلا تەۋەدۇر؛
ئۇ ئەل-مىللەتلەر ئارىسىدا ھۆكۈم سۈرگۈچىدۇر.
29 جاھاندىكى بايلارمۇ ئۇنىڭ ئالدىدىن يەپ-ئىچىپ، ئىبادەت قىلىدۇ؛
تۇپراققا كىرەي دەپ قالغانلارمۇ، ھەتتا ئۆز جېنىنى ساقلىيالمايدىغانلارمۇ ئۇنىڭغا سەجدە قىلىدۇ؛□
30 كەلگۈسىدىكى بىر ئەۋلاد ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولىدۇ؛

□ **22:20 »مېنىڭ يالغۇز جېنىم«** ـ ياكى »مېنىڭ كىچىك جېنىم« ياكى »مېنىڭ قىممەتلىك جېنىم.« سۆزلىگۈچى ئېغىر يالغۇزلۇق ھېس قىلىۋاتقان بولسا كېرەك.

□ **22:21 «...□□□□□□□□□□□□□□□□ ئىجابەت قىلىپ ياۋا كاللارنىڭ مۈڭگۈزلىرىدىن قۇتقۇزغانسەن«!** ـ »ياۋا كالا« ھازىر ئەسلى قۇرۇغان. ئۇلار ئەسلى ئىنتايىن كۆچلۈك، ئادەتتىكى كالىدىن ئىككى ھەسسە چوڭ ئىدى. مۇشۇ يەردە »ياۋا كاللار« ئەشەددىي رەزىل ئادەملەرگە ياكى جىن-شەيتانلارغا سىمۋول بولىدۇ.

■ **22:22** ئىبر. 122:

□ **22:23 »ياقۇپنىڭ بارلىق نەسىللىرى«** ـ ئىسرائىل خەلقى، ئەلۋەتتە. **»ئىسرائىلنىڭ ئەۋلادلىرى«** ـ خۇدا ياقۇپنىڭ ئىسمىنى »ئىسرائىل«غا ئۆزگەرتكەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇ »ئىسرائىل قوۋمىنىڭ ئەجدادى« بولغان.

□ **22:25 »چوڭ جامائەت ئىچىدە ماڭا ئوقۇلغان مەدھىيىلەر ئۆزۈڭدىدۇر«** ـ باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى »چوڭ جامائەتتە مېنىڭ مەدھىيىلىرىمنىڭ تېمىسى سەندىن چىققاندۇر...« ياكى »چوڭ جامائەتتە مېنىڭ ساڭا مەدھىيىلەرنى ئوقۇشقا مۇيەسسەر بولغانلىقىم سەندىن چىققاندۇر...«.

■ **22:25** زەب. 49:18□ 18:35□ 9:52□ 1111:

□ **22:26 »ئاجىز مۇمىنلەر قورسىقى تويغۇچە تاماقلىنىدۇ«** ـ »تاماقلىنىدۇ« دېگەن بۇ سۆز مۇشۇ يەردە ھېيت قۇربانلىقلىرىدىن ياكى »تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى« »)رەھمەت قۇربالىقلىرى«)دىن تاماقلىنىشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ **22:26** قان. 29:4□ زەب. 32:69□ 4:149□ يەش. 6:25□ زەف. 2:2□ يۇھ. 2611:

■ **22:27** زەب. 8:2□ 10-11:72□ 986:

□ **22:29 »جاھاندىكى بايلارمۇ ...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »جاھاندىكى سېمىزلەرمۇ...« ـ كۆچمە مەنىسى »بايلار« بولۇشى مۇمكىن. **»تۇپراققا كىرەي دەپ قالغانلارمۇ، ھەتتا ئۆز جېنىنى ساقلىيالمايدىغانلارمۇ ئۇنىڭغا سەجدە قىلىدۇ«** ـ دېمەك، ھەم بايلار ھەم مىسكىنلەر)كۆزىدە بېشارەت بېرىلگەن ئىشلار تۈزىيىلىدىن(خۇداغا ئىبادەت قىلىدۇ.

بۇ ئەۋلاد رەب ئۈچۈن تۆز پەرزەنتلىرى ھېسابلىنىدۇ.■
31 كېيىن تۇلار كېلىپ، شۇ چاغدا تۇغۇلىدىغان بىر قوۋمغا ئۇنىڭ ھەققانىيلىقىنى جاكارلاپ شۇنى ئېلان قىلىدۇكى،
»ئۇ بۇنى ئەمەلگە ئاشۇردى«!■

23

23- كۈي •••• پەرۋەردىگار مېنى باققۇچى پادىچىمدۇر! •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگار مېنى باققۇچى پادىچىمدۇر،
موھتاج ئەمەسمەن ھېچ نەرسىگە؛□ ■
2 ئۇ مېنى يۇمران چۆپلەردە ياتقۇزۇپ دەم ئالدۇرار؛
تىنچ ئاقىدىغان سۈلارنى بويلىتىپ باقىدۇ؛
3 ئۇ ۋۇجۇدۇمنى يېڭىلايدۇ؛
ئۇ ھەققانىيلىق يولىدا ئۆز نامى ئۈچۈن يېتەكلەيدۇ؛□
4 ھەتتا مەن ئۆلۈم سايىسى بولغان جىلغىدىن ئۆتسەممۇ،
ھېچ يامانلىقتىن قورقمايمەن؛
چۈنكى سەن مەن بىلەن بىللىدۇرسەن؛
سېنىڭ ھاساڭ ھەم تايىقىڭ ماڭا تەسەللىدۇر.■
5 مېنى خار قىلغۇچىلارنىڭ كۆز ئالدىدا ماڭا كەڭ داستىخان سالىسەن؛
مېنىڭ بېشىمنى ماي بىلەن مەسىھ قىلىسەن؛
قەدەھىم تاشىدۇ؛
6 بەرھەق، بارلىق كۈنلىرىمدە ياخشىلىق ۋە ئۆزگەرمەس شەپقەت ماڭا ئەگىشىپ ھەمراھ بولىدۇ؛
مەڭگۈدىن-مەڭگۈگە پەرۋەردىگارنىڭ دەرگاھىدا ياشايمەن!□

24

24- كۈي •••• پەرۋەردىگارنىڭ غەلىبىسى

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگارغا مەنسۇپتۇر، جاھان ۋە ئۇنىڭغا تولغان ھەممە مەۋجۇداتلار؛

■ **22:30** يەش. 53□8: 10؛ يەش. 18:8: زەب.29:89□ مات. 1:1□ يۇھ 24:12□ رىم. 5□18: 19؛ 1 پېت. 92:

■ **22:31** زەب. 9:52□ 18:102□ لۇقا 24□46: 47؛ رىم. 253-22:

□ **23:1** »بۇ ئۇلۇغ كۈي توغرۇلۇق ئىزاھات« ـ پەلەستىندىكى قويلار بىلەن پادىچىنىڭ مۇناسىۋىتى ناھايىتى يېقىن. ئۇ ئۇلار بىلەن كېچە-كۈندۈز بىللە بولىدۇ، ئۇلارغا ئىسىم قويىدۇ. يېڭى يايلاققا كوچىكەندە، پادىچى قويلارنىڭ بېشىدا مېڭىپ، ئۇلارنى چاقىرىپ يېتەكلەيدۇ؛ ئۇلارنىڭ بېشى تىكەنلىكتە يارىلىنىپ قالسا، پادىچى ماي بىلەن سۈرۈپ »مەسىھ قىلىدۇ«؛ بەزى پادىچىلار ھەتتا ئامراق قويلىرىغا ئالاھىدە قەدەھتىن شاراب ئىچۈرىدۇ.

■ **23:1** يەش. 11:40□ يەر. 4:23□ ئەز. 23:34□ يۇھ. 11:10□ 1 پېت. 25:2□ ۋەھ. 177:

□ **23:3** »ئۇ ۋۇجۇدۇمنى يېڭىلايدۇ« ـ »يېڭىلايدۇ« ئىبراني تىلىدا بۇ سۆز »توۋىغا قايتۇرىدۇ« ياكى »توۋا قىلدۇرىدۇ« دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **23:4** زەب. 6:3□ 6118:

□ **23:6** »بارلىق كۈنلىرىمدە ياخشىلىق ۋە ئۆزگەرمەس شەپقەت ماڭا ئەگىشىپ ھەمراھ بولىدۇ« ـ ياكى »بارلىق كۈنلىرىمدە ماڭا ئەگىشىپ ھەمراھ بولغان ئۆزگەرمەس شەپقەت ئېمىدىگەن ياخشى.«! »مەڭگۈدىن-مەڭگۈگە پەرۋەردىگارنىڭ دەرگاھىدا ياشايمەن«! ـ »پەرۋەردىگارنىڭ دەرگاھى« ئىبراني تىلىدا »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە.« داۋۇت بۇ كۈينى يازغاندا يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانا تېخى مەۋجۇت ئەمەس ئىدى.

ئۇنىڭغا تەئەللۇقتۇر يەر يۈزى ۋە ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارمۇ؛■
2 چۈنكى جاھاننىڭ ئۆلىنى چوڭقۇر دېڭىزلار ئۈستىگە ئورۇنلاشتۇرۇپ،
يەرنى سۈلار ئۈستىگە ئورناتقان ئۇدۇر.
3 پەرۋەردىگارنىڭ تېغىغا كىم چىقالايدۇ؟
ئۇنىڭ مۇقەددەس جايىغا كىم كىرىپ تۇرالايدۇ؟ ■
4 ـ قوللىرى گۈناھتىن پاكىز، دىلى ساپ،
قۇرۇق نەرسىلەرگە تەلمۈرۈپ قارىمىغان،
يالغان قەسەم قىلمىغان كىشى كىرەلەيدۇ. □
5 بۇنداق كىشى بولسا پەرۋەردىگاردىن بەختنى،
ئۆز نىجاتلىقى بولغۇچى خۇدادىن ھەققانىيلىقنى تاپشۇرۇۋالىدۇ ۋە ئۇنى كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ؛□
6 بۇ دەۋۇر ئۇنى ئىزدىگۈچى دەۋرىدۇر،
يەنى سېنىڭ دىدارىڭنى ئىزدىگۈچىلەر، ئى ياقۇپنىڭ خۇداسى!
سېلاھ!□
7 ئى قوۋۇقلار، بېشىڭلارنى كۆتۈرۈڭلار!
كەڭ ئېچىلىڭلار!
ئى مەڭگۈلۈك ئىشىكلەر، كۆتۈرۈلۈڭلار!
شۇنىڭ بىلەن شان-شەرەپ ئىگىسى پادىشاھ كىرىدۇ!□
8 شان-شەرەپ ئىگىسى پادىشاھ دېگەن كىم؟
ئۇ پەرۋەردىگاردۇر، ئۇ كۈچلۈك ۋە قۇدرەتلىكتۇر!
پەرۋەردىگار، جەڭ مەيدانىدا قۇدرەتلىكتۇر!
9 ئى قوۋۇقلار، بېشىڭلارنى كۆتۈرۈڭلار!
كەڭ ئېچىلىڭلار!
ئى مەڭگۈلۈك ئىشىكلەر، بېشىڭلارنى كۆتۈرۈڭلار!
شۇنىڭ بىلەن شان-شەرەپ ئىگىسى پادىشاھ كىرىدۇ!
10 شان-شەرەپ ئىگىسى پادىشاھ دېگەن كىم؟
ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار بولسا، شان-شەرەپ ئىگىسى پادىشاھتۇر!
سېلاھ!

25

25- كۈي •••• يېتەكلەش ۋە باشپاناھ بولۇش ھەققىدە دۇئا •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ
1 داۋۇت يازغان كۈي:

■ **24:1** مىس. 5:19□ قان. 14:10□ ئايۇپ 3:41□ زەب. 12:50□ 1 كور. 10 2810□26:
■ **24:3** زەب. 1:15□ يەش. 1533□14:
□ **24:4** »قۇرۇق نەرسىلەرگە تەلمۈرۈپ قارىمىغان« ـ »قۇرۇق نەرسىلەر« يۇتلارنى كۆرسىتىدۇ.
□ **24:5** »... تاپشۇرۇۋالىدۇ ۋە ئۇنى كۆتۈرىدۇ« ـ يۇ شەكلى پېشىل ئىبرانىي تىلىدا بىرلا پېشىل بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
□ **24:6** »...□□□ سېنىڭ دىدارىڭنى ئىزدىگۈچىلەر، ئى ياقۇپنىڭ خۇداسى«! ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى »يەنى سېنىڭ دىدارىڭنى ئىزدىگۈچىلەر بولغان ياقۇپتىن ئىبارەتتۇر.«
□ **24:7** »ئى قوۋۇقلار، بېشىڭلارنى كۆتۈرۈڭلار! كەڭ ئېچىلىڭلار! ئى مەڭگۈلۈك ئىشىكلەر، كۆتۈرۈلۈڭلار«! ـ قەدىمكى زامانلاردا قوۋۇقلار ئېچىلغاندا يۇقىرىدىن كۆتۈرۈلەتتى.

پەرۋەردىگار، جېنىم ساڭا تەلمۇرۈپ قارايدۇ؛□
2 ساڭا تايىنىمەن، ئى خۇدايىم؛
مېنى يەرگە قارىتىپ خىجالەتتە قالدۇرمغايسەن؛
ۋە ياكى دۈشمەنلىرىمنى ئۈستۈمدىن غالىب قىلىپ شادلاندۇرمغايسەن؛■
3 بەرھەق، سېنى كۈتكۈچىلەردىن ھېچقايسىسى شەرمەندە بولماس؛
بىراق ھېچبىر سەۋەبسىز خائىنلىق قىلغۇچىلار شەرمەندە بولىدۇ.■
4 مېنى سېنىڭ ئىزلىرىڭنى بىلدىغان قىلغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
يوللىرىڭنى ماڭا ئۆگىتىپ قويغايسەن.■
5 مېنى ھەقىقىتىڭدە ماڭدۇرۇپ، ماڭا ئۆگەتكەيسەن؛
چۈنكى ئۆزۈڭ مېنىڭ نىجاتلىقىم بولغان خۇدايىمدۇرسەن؛
مەن كۈن بويى ساڭا قاراپ تەلمۇرىمەن؛
6 ئۆز رەھمدىللىقلىرىڭنى، ئۆزگەرمەس مېھرىلىرىڭنى يادىڭغا كەلتۈرگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار!
چۈنكى ئۇلار ئەزەلدىن تارتىپ بار بولۇپ كەلگەندۇر؛■
7 مېنىڭ ياشلىقىمدىكى گۇناھلىرىمنى،
شۇنداقلا ئىتائەتسىزلىكلىرىمنى ئېسىڭگە كەلتۈرمىگەيسەن؛
ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ، مېھرىبانلىقىڭ بىلەن، مېنى ئېسىڭگە كەلتۈرگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
8 پەرۋەردىگار مېھرىبان ۋە دۇرۇستۇر؛
شۇڭا ئۇ گۇناھكارلارنى دۇرۇس يولغا سالىدۇ.
9 مۇمىنلەرنى ياخشى-يامانىنى پەرق ئېتىشكە ئۇ يېتەكلەيدۇ؛
مۇمىنلەرگە ئۆز يولىنى ئۆگىتىدۇ.
10 ئۇنىڭ ئەھدىسى ۋە ھۆكۈم-گۇۋاھلىرىنى تۇتقانلارنىڭ ھەممىسىگە نىسبەتەن،
پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق يوللىرى ئۆزگەرمەس مۇھەببەت ۋە ھەقىقەتتۇر.
11 ئۆز نامىڭ ئۈچۈن، ئى پەرۋەردىگار،
قەبىھلىكىم ئىنتايىن ئېغىر بولسىمۇ،
سەن ئۇنى كەچۈرىۋەتكەنسەن.
12 كىمكى پەرۋەردىگاردىن ئەيمەنسە،
خۇدا ئۆزى تاللىغان يولدا ئۇنىڭغا ھەقىقەتنى ئۆگىتىدۇ؛
13 ئۇنىڭ جېنى ئازادە-ياخشىلىقتا ياشايدۇ،
ئۇنىڭ نەسلى يەر يۈزىگە مىراس بولىدۇ.
14 پەرۋەردىگار ئۆزىدىن ئەيمىنىدىغانلار بىلەن سىرداشتۇر؛
ئۇ ئۇلارغا ئۆز ئەھدىسىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.
15 مېنىڭ كۆزلىرىم ھەمىشە پەرۋەردىگارغا تىكلىپ قارايدۇ؛
چۈنكى ئۇ پۇتلىرىمنى توردىن چىقىرىۋېتىدۇ.

□ **25:1 «-25□□□ توغرۇلۇق ئىزاھات»** ـ -25- كۆزي »ئىلىپبە تەرتىپلىك« بىر كۆزي. كۆزىدە 22 ئايەت بولۇپ، ئىبراني تىلىدا ئالاھىدە شەكلىگە ئىگە. ئىبراني يېزىقىدا 22 ھەرپ بار. كۆزىدىكى 22 ئايەتنىڭ ھەربىرى ئىبراني ئىلىپبە تەرتىپىگە ئاساسەن يېڭى ھەرپ بىلەن باشلىنىدۇ)مەسىلەن، ئۇيغۇر تىلىدا ھەرپلەر ئا-، ئە-، ب- تەرتىبىدە باشلانغانغا ئوخشاش.(بىز يۇنداق كۆزىلەرنى »ئىلىپبە تەرتىپلىك كۆزي« دەپ ئاتايمىز.■ **25:2** زەب. 22:4-5□ 31:1□ 534:■ **25:3** يەش. 28:16□ رىم. 110:1■ **25:4** زەب. 27:11□ 86:11□ 119:33■ **25:6** زەب. 103:17□ 106:1□ 107:1□ 117:2□ 136؛ يەر. 33:11

16 ماڭا قاراپ مېھىر-شەپقەت كۆرسەتكەيسەن؛
چۈنكى مەن غېرىبانە، دەردمەندۇرمەن.
17 كۆڭلۈمنىڭ ئازارلىرى كۆپىيىپ كەتتى؛
مېنى باسقان قىسماقلاردىن چىقارغايسەن.
18 دەردلىرىمنى، ئازابلىرىمنى نەزىرىڭگە ئالغىن،
بارلىق گۇناھلىرىمنى كەچۈرگەيسەن!
19 مېنىڭ دۇشمەنلىرىمنى نەزىرىڭگە ئالغىن،
چۈنكى ئۇلار كۆپتۇر؛
ئۇلار ماڭا چوڭقۇر ئۆچمەنلىك بىلەن نەپرەتلىنىدۇ.
20 جېنىمنى ساقلىغايسەن، مېنى قۇتقۇزغايسەن؛
مېنى شەرمەندىلىكتە قالدۇرمىغايسەن؛
چۈنكى مەن سېنى باشپاناھىم قىلدىم.
21 كۆڭۈل ساپلىقى ۋە دۇرۇسلۇق مېنى قوغدىغاي؛
چۈنكى مەن ساڭا ئۈمىد باغلاپ كۈتۈۋاتىمەن.□
22 ئى خۇدا، ئىسرائىلنى بارلىق كۈلپەتلىرىدىن قۇتقۇزۇپ ھۆرلۈككە چىقارغايسەن!

26

26- كۈي •••• بارلىق رەزىللىكتىن يىراقلىششقا ئىنتىلىش

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

مەن ئۆچۈن ھۆكۈم چىقارغايسەن، ئى پەرۋەردىگار،
چۈنكى مەن ئۆز دۇرۇسلۇقۇمدا تۇرۇپ ماڭدىم؛
مەن پەرۋەردىگارغا تايىنىپ كەلگەنمەن؛
مەن تېيىلىپ كەتمەيمەن.□ ■
2 مېنى سىناپ باققايسەن، ئى پەرۋەردىگار، مېنى تەكشۈرۈپ باققىن؛
ۋىجدانىمنى، قەلبىمنى تاۋلىغايسەن؛□
3 چۈنكى ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى كۆز ئالدىمدا تۇتقانمەن؛
مەن ھەقىقىتىڭنى ئۆزۈمگە يېتەكچى قىلىپ ماڭدىمەن.
4 مەن يالغانچىلار بىلەن ھەمداستىخان ئولتۇرمىدىم؛
ساختىپەزلەرگە ھەمراھ بولۇشقا كىرمەيمەن.■
5 يامانلىق قىلغۇچىلار جامائىتىدىن يىرگىنىمەن؛
رەزىللەر بىلەنمۇ ئولتۇرمايمەن.
6 قوللىرىمنى گۇناھسىزلىقتا يۇيىمەن؛
شۇندا، قۇربانگاھىڭنى ئايلىنىپ يۈرەلەيمەن.

□ 25:21 »چۈنكى مەن ساڭا ئۈمىد باغلاپ كۈتۈۋاتىمەن« ـ ياكى »چۈنكى ساڭا تەۋەككۈلۈپ قارايمەن.«
□ 26:1 »مەن پەرۋەردىگارغا تايىنىپ كەلگەنمەن؛ مەن تېيىلىپ كەتمەيمەن« ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى »مەن ھېچ تەۋرەنمەس پەرۋەردىگارغا تايىنىپ كەلدىم.« ■ 26:1 زەب. 87: □ 26:2 »ۋىجدانىم« ـ ياكى »نىيەتلىرىم.« بۇ سۆز ئىبرانىي تىلىدا »يۈرەكلەر« دېگەن بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ 26:4 ئايۇپ 5:31□ زەب. 11:

7 ۋە ھەم تەشەككۈرلەرنى ئاڭلىتىمەن؛
بارلىق كارامەتلىرىڭنى جاكارلايمەن.
8 ئى پەرۋەردىگار، ماكانىڭ بولغان تۈينى،
شان-شەرىپىڭ تۇرغان جاينى سۆيۈپ كەلدىم؛
9 جېنىمنى گۇناھكارلار بىلەن،
ھاياتىمنى قانخورلار بىلەن بىللە ئېلىپ كەتمىگەيسەن؛
10 ئۇلارنىڭ قولىدا سۈيىقەستلەر باردۇر،
ئوڭ قولى پارىلەرگە تولدى.
11 مەن بولسام، دۈرۈسلۇقۇمدا مېڭىپ يۈرىۋېرىمەن؛
مېنى ھۆرلۈككە چىقىرىپ قۇتقۇزغايسەن،
ماڭا مېھىر-شەپقەت كۆرسەتكەيسەن.□
12 پۇتۇم بولسا تۆپتۈز جايدا تۇرىدۇ؛
جاماۋەتلەر ئارىسىدا تۇرۇپ پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيىلەر قايتۇرىمەن.

27

27- كۈي •••• خۇدانى كۈتكىن!

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگار مېنىڭ نۇرۇم ۋە نىجاتلىقىمدۇر؛
مەن يەنە كىمدىن قورقاي؟
پەرۋەردىگار ھاياتىمنىڭ قورغىنىدۇر؛
مەن كىمنىڭ ئالدىدا تىترەي؟ ■
2 يامانلىق قىلغۇچىلار »ئۇنىڭ ئەتلىرىنى يەيلى« دەپ ماڭا ھۇجۇم قىلغاندا،
رەقىبلىرىم، دۈشمەنلىرىم ماڭا يېقىنلاشقاندا،
پۇتلىشىپ، يىقىلدى ئۇلار.
3 زور قوشۇن بارگاھ قۇرۇپ مېنى قورشاۋغا ئالسىمۇ،
قەلبىمدە ھېچ قورقۇنچ يوق؛
ماڭا ئۇرۇش قوزغىسىمۇ، يەنىلا خاتىرجەم تۇرىۋېرىمەن.
4 پەرۋەردىگاردىن بىرلا نەرسىنى تىلەپ كەلدىم؛
مەن شۇنىڭغا ئىنتىلىمەكتىمەنكى: ـ
تۈمۈر بويى پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىدە بولسام،
پەرۋەردىگارنىڭ گۈزەللىكىگە قاراپ يۈرسەم،
ئۇنىڭ ئىبادەتخانىسىدا تۇرۇپ، يېتەكلىشىگە مۇيەسسەر بولسام، دەيمەن.□

□ 26:11 »مېنى ھۆرلۈككە چىقىرىپ قۇتقۇزغايسەن« ـ مۇشۇ »ھۆرلۈككە چىقىرىش« گۇناھنىڭ ئاسارىتىدىن قۇتقۇزۇشنى كۆرسىتىدۇ.

■ 27:1 يەش. 17:10□ 20:60□ 19□ مىك. 8:7□ لۇقا 79:1□ يۇھ. 4:1□ 12:8□ ۋەھ. 2321:

□ 27:4 »...□□□□ بويى پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىدە بولسام، ... تۇنىڭ ئىبادەتخانىسىدا تۇرۇپ، يېتەكلىشىگە مۇيەسسەر بولسام« ـ داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ زاماندا »خۇدانىڭ تۈنى«، يەنى »مۇقەددەس ئىبادەتخانا« تىنجى سىلىنمىغاندى)ئوغلى سۇلايمان كېيىن ياسىدى.(ئىبادەتخانا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ياسالغان »مۇقەددەس چېدىر« ئىدى. شۇنىڭ بىلەن داۋۇتنىڭ »مۇقەددەس ئىبادەتخانا« دېگىنى بەلكىم روھىي جەھەتتىن، يەنى خۇدانىڭ تۈز ھۇزۇر-دەرگاھىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ چۈشىنىشىمىز كېرەك.

5 بېشىمغا كۈن چۈشكەندە، ئۇ مېنى سايۇنىڭ ئاستىغا ئالىدۇ؛
مېنى چېدىرىنىڭ ئىچىدە ئامان ساقلاپ يوشۇرۇۋالىدۇ.
ئۇ مېنى ئۇيۇلتاش ئۈستىگە مۇقىم تۇرغۇزىدۇ.
6 شۇڭا ھازىر ئەتراپىمدىكى دۈشمەنلىرىم ئالدىدا بېشىم يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ.
ئۇنىڭ مۇقەددەس چېدىرىدا تەنتەنە قىلىپ قۇربانلىقلار سۇنىمەن؛
ناخشا-كۈيلەر ئېيتىمەن، مۇناجاتلارنى ئېيتىمەن پەرۋەردىگارغا!
7 ئىدا قىلغىنىمدا ئاۋازىمنى ئاڭلىغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
ماڭا مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىپ، ئىجابەت قىلغايسەن.
8 ئۆز كۆڭلۈم: »ئۇنىڭ دىدارىنى ئىزدەڭلار«! دەيدۇ؛
دىدارىڭنى، ئى پەرۋەردىگار، ئۆزۈم ئىزدەيمەن.
9 مەندىن ئۆزۈڭنى قاچۇرمىغايسەن!
غەزەپلەنگەندە قۇلۇڭنى نېرى قوغلىمىغايسەن؛
سەن مېنىڭدىن يارديمىڭنى ئايىماي كەلدىڭ؛
سەن مەندىن ئايرىلمىغايسەن، مېنى تاشلىۋەتمىگەيسەن، ئى نىجاتكارىم خۇدا!□
10 ئاتا-ئانام مېنى تاشلىۋەتسىمۇ،
پەرۋەردىگار مېنى قۇچىقىغا ئالىدۇ. □
11 ماڭا ئۆز يولۇڭنى ئۆگەتكەيسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
كۈشەندىلىرىم پايلاپ يۈرمەكتە،
مېنى تۈز يولغا باشلىغايسەن.■
12 مېنى رەقىبلىرىمنىڭ مەيلىگە تاپشۇرمىغايسەن،
چۈنكى ماڭا قارا چاپلاشماقچى بولغان يالغانچىلار خېلى كۆپتۇر،
ئۇلارنىڭ نەپەسلىرىمۇ زوراۋانلىقتۇر.
13 ئاھ، پەرۋەردىگارنىڭ مېھرىبانلىقىنى تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدە كۆرۈشكە كۆزۈم يەتمىگەن بولسا...!
14 پەرۋەردىگارنى تەلمۇرۈپ كۈتكىن!
جىگەرلىك بول، قەلبىڭ مەردانە بولسۇن!
شۇنداق قىل، پەرۋەردىگارنى تەلمۇرۈپ كۈتكىن!■

28

28- كۈي •••• پەرۋەردىگارغا تايىنىش
1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئى پەرۋەردىگار، ساڭا ئىدا قىلىمەن؛
ئى مېنىڭ قورام تېشىم، ماڭا سۈكۈت قىلمىغايسەن؛

□ 27:9 **«مەندىن ئۆزۈڭنى قاچۇرمىغايسەن»!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يۈزۈڭنى مەندىن يوشۇرمىغايسەن.«!

□ 27:10 **»ئاتا-ئانام مېنى تاشلىۋەتسىمۇ،...«** ـ داۋۇت ساۋۇل پادىشاھ تەرىپىدىن قوغلانغان. ساۋۇل ئۇنى »جىنايەتچى« دەپ ھېسابلىغان چاغلىرىدا، داۋۇت ئاتا-ئانىسى تەرىپىدىن بىر مەزگىل چەتكە قېقىلغان بولۇشنى مۇمكىن ئىدى. كېيىن ئۇلار ئۇنىڭ يىلەن يىللە بولدى. تەۋرات «1□□□.» 21-، 22-بابنى كۆرۈڭ. ■ 27:11 زەب. 25□5-4: ،9 12؛ 86:11□ زەب. 119 ■ 27:14 يەش. 9:25□ 2:33□ ھاب. 32:

چۈنكى سەن جىمجىت تۇرۇۋالىساڭ،
مەن چوڭقۇر ھاڭغا چۈشىدىغانلارغا ئوخشاشلا بولىمەن.■
2 ساڭا پەرياد كۆتۈرگىنىمدە،
سېنىڭ مۇقەددەس كالامخانامغا قولۇمنى كۆتۈرگىنىمدە،
مېنىڭ ئىلتىجالىرىمنىڭ ساداسىنى ئاڭلىغايسەن!□
3 مېنى رەزىللەر ۋە قەبىھلىك قىلغۇچىلار بىلەن بىللە تاشلىۋەتمىگەيسەن؛
ئۇلار ئاغزىدا ييقىنلىرى بىلەن دوستانە سۆزلەشسىمۇ،
كۆڭلىدە ئۆچمەنلىك باردۇر.■
4 ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىغا قاراپ،
ئىشلىرىنىڭ يامانلىقىغا قاراپ ئىش تۇتقايسەن؛
قولىنىڭ قىلغانلىرى بويىچە ئۇزلىرىگە ياندۇرغايسەن؛
تېگىشلىك جازانى ئۆزلىرىگە قايتۇرغايسەن.
5 چۈنكى ئۇلار نە پەرۋەردىگارنىڭ قىلغانلىرىنى،
نە قوللىرىنىڭ ئىشلىگەنلىرىنى ھېچ نەزىرىگە ئالمايدۇ،
پەرۋەردىگار ئۇلارنى غۇلىتىپ، قايتىدىن باش كۆتۈرگۈزمەيدۇ.
6 پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇلسۇن؛
چۈنكى ئۇ مېنىڭ ئىلتىجالىرىمنىڭ ساداسىنى ئاڭلىغان.
7 پەرۋەردىگار مېنىڭ كۈچۈم، مېنىڭ قالقىنىمدۇر؛
مېنىڭ كۆڭلۈم ئۇنىڭغا ئىشەندى،
شۇنىڭ بىلەن ياردەم تاپتىم؛
شۇڭا كۆڭلۈم زور شادلىنىدۇ،
ئۆز كۈيۈم بىلەن مەن ئۇنى مەدھىيىلەيمەن.
8 پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنىڭ كۈچىدۇر،
شۇنداقلا مەسىھ قىلغىنىغا قۇتقۇزغۇچى قورغاندۇر.□
9 ئۆز خەلقىڭنى قۇتقۇزغايسەن،
مىراسىڭنى بەركەتلىك قىلغايسەن؛
ئۇلارنى پادىچىدەك بېقىپ ئۆزۈڭلاندۇرغايسەن،
مەڭگۈگە ئۇلارنى كۆتۈرۈپ يۈرگەيسەن.□

29

29- كۈي •••• پەرۋەردىگارنىڭ ھەيۋىسى

■ **28:1** زەب. 3:30 22:35 7143:

□ **28:2** **»سېنىڭ مۇقەددەس كالامخانامغا قولۇمنى كۆتۈرگىنىمدە«** ـ » كالامخانا« مۇقەددەس چېدىرىدىكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نى كۆرسىتىدۇ. ئەمىشقا مۇشۇ يەردە »ئەڭ مۇقەددەس جاي« » كالامخانا« دېيىلىدۇ؟ سەۋەبى، »ئەڭ مۇقەددەس جاي« ئىچىدە »ئەھدە ساندۇقى« ياتىدۇ، »ئەھدە ساندۇقى« ئىچىدە خۇدا ئىسرائىل بىلەن تۈزگەن ئەھدىنامە)خۇدانىڭ سۆز- كالامى(ساقلاقلىق ئىدى.

■ **28:3** زەب. 12:2-1 يەر. 79:

□ **28:8** **»پەرۋەردىگار ... مەسىھ قىلغىنىغا قۇتقۇزغۇچى قورغاندۇر«** ـ خۇدانىڭ »مەسىھ قىلغىنى«: ـ (1) خۇدا ئىسرائىللار ئۈستىگە تىكلىگەن پادىشاھ؛ (2) ئاخىردا ئۇ دۇنياغا ئەۋەتىدىغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. »مەسىھ« توغرۇلۇق 2- كۈيدىكى ئىزاھاتلار ھەم »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.

□ **28:9** **»ئۆز خەلقىڭنى قۇتقۇزغايسەن، مىراسىڭنى بەركەتلىك قىلغايسەن؛...»** ـ خۇدانىڭ ئۆز خەلقى دەل ئۆزىنىڭ مىراسى ئىكەنلىكى مۇقەددەس كىتابتا كۆپ يەرلەردە تىلغا ئېلىنىدۇ.

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگارغا بەرگەيسىلەر، ئى قۇدرەتلىك بولغۇچىنىڭ پەرزەنتلىرى،
پەرۋەردىگارغا شانۇ-شەۋكەت، كۈچ بەرگەيسىلەر!□ ■
2 پەرۋەردىگارغا ئۆز نامىغا لايىق شانۇ-شەۋكەت بەرگەيسىلەر؛
پەرۋەردىگارغا پاك-مۇقەددەسلىكىنىڭ گۈزەللىكىدە سەجدە قىلىڭلار!
3 پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى چوڭقۇر سۇلار ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرىدۇ؛
شان-شەرەپ ئىگىسى بولغان تەڭرى گۈلدۈرمامىلارنى يا ڭرىتىدۇ؛
پەرۋەردىگار بۇيۇك دېڭىزلار ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرىدۇ.■
4 پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى كۈچلۈكتۇر؛
پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى ھەيۋەتكە تولغاندۇر؛
5 پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى كېدىر دەرەخلىرىنى سۇندۇرىۋېتىدۇ؛
بەرھەق، پەرۋەردىگار لىۋاندىكى كېدىرلارنى سۇندۇرىۋېتىدۇ.
6 ئۇ ئۇلارنى موزاي ئۇيناقلاۋاتقاندەك ئويناقلىتىدۇ؛
ياۋا كالىنىڭ بالىسى ئويناقلاۋاتقاندەك، ئۇ لىۋان ۋە سىرئون تېغىنى ئويناقلىتىدۇ.□
7 پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى چاقماقلارنىڭ يالقۇنلىرىنى شاخلىتىۋېتىدۇ؛□
8 پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى چۆل-جەزىرىنى زىلزىلىگە سالىدۇ؛
پەرۋەردىگار قەدەشتىكى چۆل-جەزىرىنى زىلزىلىگە سالىدۇ؛□
9 پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى دۇب دەرەخلىرىنى ھەريان تولغىتىدۇ؛
ئورمانلىقلارنى يالىڭاچلايدۇ؛
ئۇنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدا بولغان ھەممىسى »شانۇ-شەۋكەت«! دەپ تەنتەنە قىلىدۇ. □
10 پەرۋەردىگار توپان ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىپ ئولتۇرىدۇ؛
بەرھەق، پەرۋەردىگار مەڭگۈگە پادىشاھ بولۇپ ھۆكۈم سۈرۈپ ئولتۇرىدۇ.□
11 پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىگە قۇدرەتنى بەخش ئېتىدۇ؛
ئۆز خەلقىنى ئامان-خاتىرجەملىك بىلەن بەركەتلەيدۇ.

□ 29:1 **»پەرۋەردىگارغا بەرگەيسىلەر،... پەرۋەردىگارغا شانۇ-شەۋكەت، كۈچ بەرگەيسىلەر«!** ـ بۇ سىرلىق سۆزنىڭ مەنىسى نېمە؟ مەنىسى چوقۇم شۇكى، خۇدانىڭ خەلقى ئۆزىگىمۇ ئىشىنىپ تاياناغاچقا، شۇنداقلا مەدھىيە ئوقۇغاچقا، خۇدا ئۇلارنىڭ ھايات ئۆز كۈچ-قۇدرىتىنى)شۇنداقلا ئۆز شان-شەرىپىنى(كۆرسىتىشىگە شارائىت بېرىدۇ.

■ 29:1 زەب. 96□7: 8

■ 29:3 مىس. 239:

□ 29:6 **»سىرئون تېغى«** ـ لىۋاننىڭ ئەڭ ئېگىز تاغ چوققىسى، يەنە بىر نامى »ھەرمون.«

□ 29:7 **»پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى چاقماقلارنىڭ يالقۇنلىرىنى شاخلىتىۋېتىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى ئوت يالقۇنلىرىنى بېرتۇۋېتىدۇ.« بىراق ئالدى-كەينىدىكى سۆزلەرگە قارىغاندا، چاقماقلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ 29:8 **»پەرۋەردىگار قەدەشتىكى چۆل-جەزىرىنى زىلزىلىگە سالىدۇ«** ـ »لىۋان تاغلىرى« (6-□□□□) ـ قانائان)پەلەستىن(نىڭ شىمال تەرىپى، »قەدەشتىكى چۆل-جەزىرە« ئۇنىڭ جەنۇبىي تەرىپى.

□ 29:9 **»پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى دۇب دەرەخلىرىنى ھەريان تولغىتىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »پەرۋەردىگارنىڭ ساداسى مارالىلارغا ئوغلاقلارنى تۇغدۇرغۇزىدۇ.«

□ 29:10 **»پەرۋەردىگار توپان ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىپ ئولتۇرىدۇ«** ـ »توپان« بەلكىم نۇھ پەيغەمبەر دەۋرىدىكى توپانىنى كۆرسىتىدۇ، بۇ يەردە كۆچمە مەنىدە بولۇپ، دۇنيادىكى قالايمىقانچىلىقنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

30

30- كۈي •••• پەرۋەردىگارنىڭ داۋۇتنىڭ كېرىلىپ كەتكەنلىكىنى جازالاپ، ئاندىن ساقايتىشى

1 مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى خۇداغا ئاتاشنى تەبرىكلەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

مەن سېنى ئالىي دەپ ئۇلۇغلايمەن، ئى پەرۋەردىگار،
چۈنكى سەن مېنى پەستىن يۇقىرى كۆتۈردۈڭ،
دۈشمەنلىرىمنى ئۈستۈمدىن خۇشاللاندۇرمىدىڭ.
2 ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، مەن ساڭا نالە كۆتۈردۈم،
سەن مېنى ساقايتتىڭ.
3 ئى پەرۋەردىگار، سەن تەھتىسارادىن جېنىمنى ئېلىپ چىقتىڭ،
ھاڭغا چۈشىدىغانلار ئارىسىدىن ماڭا ھايات بېرىپ ساقلىدىڭ.
4 پەرۋەردىگارغا كۈي ئېيتىڭلار، ئى ئۇنىڭ ئىخلاسمەن بەندىلىرى،
ئۇنىڭ پاك-مۇقەددەسلىكىنى ياد ئېتىپ تەشەككۈر ئېيتىڭلار.■
5 چۈنكى ئۇنىڭ غەزىپى دەقىقىدە ئۆتۈپ كېتىدۇ،
شاپائىتى بولسا ئۆمۈرۋايەت بولىدۇ؛
يىغا-زار كېچىچە قونۇپ قالسىمۇ،
خۇشاللىق تاڭ سەھەر بىلەن تەڭ كېلىدۇ.
6 مەن بولسام ئۆز راھەت-پاراغىتىمدە: »مەڭگۈگە تەۋرەنمەي مۇقىم تۇرىمەن« ـ دېدىم.
7 پەرۋەردىگار، شاپائىتىڭ بىلەن، مېنىڭ تېغىمنى مۇستەھكەم تۇرغۇزغاندىڭ؛
ئەمما سەن دىداركىنى قاچۇرۇپ يوشۇردۇڭ؛
مەن ئالاقزادە بولۇپ كەتتىم؛
8 مەن ساڭا نالە-پەرياد كۆتۈردۈم، ئى پەرۋەردىگار،
مەن سەن رەبكە ئىلتىجا قىلدىم: ـ
9 ـ مېنىڭ قېنىم تۆكۈلۈپ، ھاڭغا كىرسەم نېمە پايدىسى باردۇر؟
توپا-چاڭ سېنى مەدھىيىلەمدۇ؟ ئۇ ھەقىقىتىڭنى جاكارلىيالامدۇ؟□
10 ئاڭلىغايسەن، ئى پەرۋەردىگار، ماڭا شەپقەت كۆرسەتكەيسەن؛
ئى پەرۋەردىگار، ماڭا ياردەمدە بولغايسەن!
11 سەن ماتەم قايغۇسىنى ئۈسسۈل ئويناشلارغا ئايلاندۇردۇڭ؛
ھازىلىق بۆز كىيىمىمنى سالدۇرىۋېتىپ،
ماڭا خۇشاللىقنى بەلۋاغ قىلىپ باغلىدىڭ؛
12 شۇڭا مېنىڭ روھىم سۈكۈت قىلماي،
ساڭا كۈيلەر ئوقۇسۇن!
ئى پەرۋەردىگار، مېنىڭ خۇدايىم، ساڭا ئەبەدىلئەبەدگىچە تەشەككۈرلەرنى ئېيتىمەن! □

■ **30:4** زەب. 1297:

□ **30:9** »**مېنىڭ قېنىم تۆكۈلۈپ، ھاڭغا كىرسەم نېمە پايدىسى باردۇر؟**« ـ داۋۇتنىڭ كېسىلى -2) ھەم 3-ئايەتنى كۆرۈڭ(بەلكىم بىر ياردىن بولغانمۇ، ياكى تۆزىنىڭ قاناش كېسىلى بارمىدى؟ □ **30:12** »**شۇڭا مېنىڭ روھىم سۈكۈت قىلماي،...**« ـ »روھىم« بۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »شان-شەرىپىم« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

31

31- كۈي •••• بىسم ئاستىدا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

سەن پەرۋەردىگارنى، مەن باشپاناھ قىلدىم؛
مېنى ھېچقاچان يەرگە قارىتىپ قويمىغايسەن؛
ئۆز ھەققانىيلىقىڭ بىلەن مېنى ئازاد قىلىپ قۇتقۇزغايسەن؛■
2 ماڭا قۇلاق سالغايسەن، مېنى تېزرەك قۇتقۇزۇۋالغايسەن؛
ماڭا قورام تاش،
ئۆزۈمنى قوغدايدىغان قورغانلىق قەلئە بولغايسەن.
3 چۈنكى سەن مېنىڭ ئۈيۈلتىشىم، مېنىڭ قورغىنىمدۇرسەن؛
شۇڭا ئۆز نامىڭ ئۈچۈن مېنى يېتەكلىگەيسەن، مېنى باشلىغايسەن.
4 ماڭا يوشۇرۇن سېلىنغان تۇزاقتىن قەدەملىرىمنى تارتقايسەن؛
چۈنكى سەن مېنىڭ باشپاناھىمدۇرسەن.
5 مەن روھىمنى قولۇڭغا تاپشۇردۇم؛
سەن ماڭا نىجاتلىق قىلىپ ھۆرلۈككە چىقارغانسەن، ئى پەرۋەردىگار، ھەق تەڭرى.■
6 يالغان ئىلاھلارغا چوقۇنىدىغانلاردىن يىرگىنىپ كەلدىم؛
مەن بولسام پەرۋەردىگارغا ئېتىقاد قىلىمەن.
7 ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بىلەن خۇشال بولۇپ شادلىنىمەن؛
چۈنكى مېنىڭ خارلىقىمنى كۆردۈڭسەن؛
جېنىمنىڭ ئازاپ-ئوقۇبەتلىرىدىن خەۋەر تاپتىڭ.
8 مېنى دۈشمەنلىرىمنىڭ قولىغا چۈشۈرمىدىڭ،
بەلكى پۇتلىرىمنى كەڭرى جايغا تۇرغۇزدۇڭ.
9 ئى پەرۋەردىگار، ماڭا رەھىم-شەپقەت كۆرسەتكەيسەن،
چۈنكى بېشىمغا كۈلپەت چۈشتى؛
دەرد-ئەلەمدىن كۆزۈم تۇگۈشەي دەپ قالدى،
جېنىم، ۋۇجۇدۇمۇ شۇنداق.□
10 ھاياتىم قايغۇ-ھەسرەت بىلەن،
يىللىرىم غەم-غۇسسە بىلەن ئۆتىۋاتىدۇ.
گۇناھىم تۈپەيلىدىن ماغدۇرۇم كېتەي دەپ قالدى،
ئۈستىخانلىرىم سىزىپ كەتتى.
11 مەن رەقىبلىرىمنىڭ ئىزا-ئاھانىتىگە قالدىم،
يېقىنلىرىم ئالدىدا تېخىمۇ شۇنداق؛
تونۇشلىرىمغىمۇ بىر ۋەھىمە بولدۇم؛
كوچىدا مېنى كۆرگەنلەرمۇ مەندىن داجىپ قاچىدۇ. ■

■ **31:1** زەب. 4-5:22□ 25□2: 3؛ 71□1: 2؛ يەش. 2349: ■ **31:5** لۇقا 4623: □ **31:9** «...□□□□□□ ۋۇجۇدۇمۇ شۇنداق» ـ ياكى »جېنىم، ئىچىمىمۇ شۇنداق.« ■ **31:11** تاۋۇپ 13:19□ زەب. 1138:

12 ھەممەيلەن مېنى تۆلگەن ئادەمدەك، كۆڭلىدىن چىقىرىپ تاشلاشتى؛
پۇچۇق چىنىدەك بولۇپ قالدىم.
13 چۈنكى نۇرغۇنلارنىڭ تۆھمەتلىرىنى ئاڭلىدىم،
ۋەھىمە تەرەپ-تەرەپلەردە تۇرىدۇ؛
ئۇلار ماڭا ھۇجۇم قىلىشقا مەسلىھەتلىشىۋاتىدۇ،
جېنىمنى ئېلىشقا قەست قىلىشۋاتىدۇ.
14 بىراق مەن ساڭا تايىنىمەن، ئى پەرۋەردىگار؛
»سەن مېنىڭ خۇدايىم«! ـ دېدىم.
15 مېنىڭ كۈنلىرىم سېنىڭ قولۇڭدىدۇر؛
مېنى دۈشمەنلىرىمنىڭ قولىدىن ھەم ماڭا زىيانكەشلىك قىلغۇچىلاردىن قۇتقۇزغايسەن.
16 قۇلۇڭغا دىداركىنىڭ جىلۋىسىنى چۈشۈرگەيسەن؛
تۈزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بىلەن ماڭا نىجاتلىق ئاتا قىلغايسەن.
17 ئى پەرۋەردىگار، مېنى يەرگە قارىتىپ قويمىغايسەن؛
چۈنكى مەن ساڭا ئىلتىجا قىلدىم؛
رەزىللەر يەرگە قاراپ قالسۇن؛
ئۇلارنىڭ تەھتىسارادا زۇۋانى تۇتۇلسۇن؛
18 يالغان لەۋلەر زۇۋاندىن قالسۇن!
ئۇلار ھەققانىيلارنى خالىغانچە مازاق قىلىپ تەكەببۇرلۇق بىلەن سۆزلىمەكتە!
19 تۈزۈكنى باشپاناھ قىلغانلار ئۈچۈن ئىنسان بالىلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا كۆرسەتكەن ئىلتىپاتلىرىڭ،
يەنى تۈزۈكدىن قورقىدىغانلار ئۈچۈن، ساقلىغان ئىلتىپات-نېمەتلىرىڭ نەقەدەر مولدۇر!■
20 سەن ئۇلارنى ئىنسانلارنىڭ سۈيىقەستلىرىدىن تۈز ھۇزۇرۇڭدىكى يوشۇرۇن دالدا جايغا ئالىسەن؛
سەن ئۇلارنى تىل-ئاھانەتلەردىن سايىۋىنىڭدە يوشۇرۇپ قويىسەن.
21 پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيىلەر يوللانسۇن!
چۈنكى ئۇ تۈزگەرمەس مۇھەببىتىنى زۇلمەتلىك بىر شەھەردە ئاجايىب نىمايەن قىلدى! □
22 چۈنكى مەن دەككە-دۈككىدە ھودۇقۇپ: ـ
سېنى، مېنى كۆزىدىن چىقىرىپ قويدىمىكەن، دەپ قورققانىدىم؛
ھالبۇكى، مەن نالە كۆتۈرۈپ يېلىنغىنىمدا، پەريادىمغا قۇلاق سالدىڭ.
23 پەرۋەردىگارنى سۆيۈڭلار، ئى ئۇنىڭ بارلىق مۇمىن بەندىلىرى!
پەرۋەردىگار تۈزگە سادىقلارنى قوغدايدۇ،
ھەم تەكەببۇرلۇق بىلەن ئىش قىلغۇچىلارنىڭ قىلمىشلىرىنى تۈز بېشىغا ھەسسىلەپ قايتۇرىدۇ!
24 ئى پەرۋەردىگارنى تەلمۇرۇپ كۈتكەنلەر،
جىگەرلىك بول، قەلبىڭ مەردانە قىلىنسۇن!■

■ **31:19** يەش. 3:64□ 1 كور. 92:
□ **31:21** »چۈنكى ئۇ تۈزگەرمەس مۇھەببىتىنى زۇلمەتلىك بىر شەھەردە ئاجايىب نىمايەن قىلدى! « ـ ئايەتنىڭ باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى بار، مەسىلەن »زۇلمەتلىك بىر شەھەردە« دېگەننىڭ بىرنەچچە تەرجىمىلىرى بار. بىزنىڭچە داۋۇت ساۋۇل پادىشاھنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قاچقاندا، يات يۇرتلاردا مۇساپىر بولغان ۋاقىتلىرىنى ئەسلەۋاتىدۇ. مەسىلەن، «1□□□.» 21-، 27-بابنى كۆرۈڭ. ■ **31:24** زەب. 1427:

32

31- كۆپ •••• گۇناھنى ئېتىراپ قىلىپ، خۇدادىن كەچۈرۈم سوراش؛ •••• خۇدا جاۋابەن بېشارەت بېرىدۇ
1 داۋۇت يازغان »ماسقىل«: ـ

ئىتائەتسىزلىكلىرى كەچۈرۈم قىلىنغان،
گۇناھلىرى يېپىلغان كىشى بەختلىكتۇر!□ ■
2 پەرۋەردىگار رەزىللىكلىرى بىلەن ھېسابلاشمايدىغان،
روھىدا ھېچقانداق ھىيلىلىك يوق كىشى بەختلىكتۇر!
3 مەن گۇناھىمنى ئىقرار قىلماي، سۈكۈتتە تۇرۇۋالغاندىم،
كۈن بويى ئاھۇ-پىغان ئىچىدە،
سۆڭەكلىرىم چىرىپ كەتتى؛
4 چۈنكى مېنى باسقان قولۇڭ ماڭا كېچە-كۈندۈز ئېغىر بولدى؛
يازدىكى قۇرغاقچىلىقتەك يىلىكىم قاغجىراپ كەتتى.
سېلاھ!□
5 ئەمدى گۇناھىمنى سېنىڭ ئالدىڭدا ئېتىراپ قىلدىم،
قەبىھلىكىمنى سەندىن يوشۇرىۋەرمەيدىغان بولدۇم؛
مەن: »پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىقلىرىمنى ئېتىراپ قىلىمەن« ـ دېدىم،
شۇنىڭ بىلەن سەن مېنىڭ رەزىل گۇناھىمنى كەچۈرۈم قىلدىڭ.
سېلاھ!■
6 شۇڭا سېنى تاپالايدىغان پەيتتە،
ھەربىر ئىخلاسمەن ساڭا دۇئا بىلەن ئىلتىجا قىلسۇن!
چوڭ توپانلار تۈرلەپ، تېشىپ كەتكەندە،
سۇلار شۇ كىشىگە ھەرگىز يېقىنلاشمايدۇ.□
7 سەن مېنىڭ دالدا جايىمدۇرسەن؛
سەن مېنى زۇلۇمدىن ساقلايسەن؛
ئەتراپىمنى نىجاتلىق ناخشىلىرى بىلەن قاپلايسەن!
سېلاھ.■
8 ـ »مەن سەن مېڭىشقا تېگىشلىك يولدا سېنى يېتەكلەيمەن ھەم تەربىيلەيمەن؛
مېنىڭ كۆزۈم ئۈستۈڭدە بولۇشى بىلەن ساڭا نەسىھەت قىلىمەن.□

□ **32:1 »داۋۇت يازغان »ماسقىل««** ـ »ماسقىل« دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى بىرگە نامەلۇم؛ بەزى ئالىملار ئۇنى »تەربىيىلىك« بىلدۈرىدۇ، دەپ قارايدۇ؛ يەنە بەزىلەر ئۇنى »ماھىرلىق بىلەن ئېيتىلسۇن« دېگەننى بىلدۈرىدۇ، دەپ قارايدۇ.
■ **32:1** رىم. 4□6: 7
□ **32:4 »سېلاھ«!** ـ مەنىسى ئېنىق ئەمەس. زەبۇردىكى ھەربىر كۆپ ناخشا قىلىپ ئېيتىلغان ۋاقىتنا، »سېلاھ« بەلكىم پەددىكى بىردەم توختاشنى (ياۋۇز(كۆرسىتىپ، »توختا، ئويلان« دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلىشى مۇمكىن.
■ **32:5** زەب. 18:38□ 3:51□ پەند. 13:28□ 1يۇھ. 91:
□ **32:6 »شۇڭا سېنى تاپالايدىغان پەيتتە، ھەربىر ئىخلاسمەن ساڭا دۇئا بىلەن ئىلتىجا قىلسۇن«!** ـ »شۇڭا« دېگەن مۇئمىنۇ مۇھىم سۆز خۇدانىڭ كەچۈرۈمىنى ئىزدىگەن ئادەمگە ئۈمىد بېرىشى كېرەك (5-□□□□□□□ كۆرۈڭ). **»چوڭ توپانلار تۈرلەپ تېشىپ كەتكەندە، سۇلار شۇ كىشىگە يېقىنلاشمايدۇ«** ـ مۇئمىنۇ سۆزلەر ئوقۇرمەنلەرگە نۇھ پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدىكى توپانىنى ئەسلىتىدۇ. توپان كېلىشتىن بۇرۇن خۇدانى ئىزدىگەنلەر ئۆچۈن »خۇدانى تاپالايدىغان پەيت« بولىدۇ؛ لېكىن توپان يېسىپ كەلگەندىن كېيىن خۇدانى ئىزدەيدىغان ھېچقانداق پۇرسەت قالمايدۇ.
■ **32:7** زەب. 5□:27 20□31:
□ **32:8 »مېنىڭ كۆزۈم ئۈستۈڭدە بولۇشى بىلەن...»** ـ (1) خۇدا ئۆزىنى سۈيگەنلەرنى ھەردائىم كۆزىدە تۇتىدۇ؛ (2) قەدىمدە پادىشاھلار خىزمەتچىلىرىگە پەقەت كۆز ئىشارىتى بىلەنلا يول كۆرسىتەتتى.

9 ئەقلى يوق بولغان ئات ياكى ئېشەكتەك بولما؛
ئۇلارنى چەكلەشكە تىزگىنلەيدىغان يۇگەن بولمىسا،
ئۇلار ھەرگىز ساكا بىقىن كەلمەيدۇ.»■
10 رەزىللەرگە چۈشۈدىغان قايغۇ-ھەسرەتلەر كۆپتۈر،
بىراق مېھىر-شەپقەتلەر پەرۋەردىگارغا تايانغان كىشىنى چۆرىدەيدۇ؛
11 ئى ھەققانىيلار، پەرۋەردىگار بىلەن شادلىنىپ خۇرسەن بولۇڭلار؛
كۆڭلى دۈرۈسلار، خۇشاللىقتىن تەنتەنە قىلىڭلار!

33

33- كۈي •••• پەرۋەردىگارنىڭ مېھرىبانلىقى جاھانغا تولغان

1 ئەي ھەققانىيلار، پەرۋەردىگار ئۈچۈن تەنتەنە قىلىڭلار!
مەدھىيلەش دۈرۈسلار ئۈچۈن گۈزەل ئىشتۇر.■
2 راۋاب بىلەن پەرۋەردىگارنى مەدھىيلەڭلار؛
ئونتارغا تەڭكەش بولۇپ، ئۇنىڭغا كۈيلەرنى ئېيتىڭلار.□
3 ئۇنىڭغا ئاتاپ يېڭى بىر مۇناجات-ناخشىنى ئېيتىڭلار؛
ماھىرلىق بىلەن چېلىپ، ئاۋازىڭلارنى يۇقىرى ياڭرىتىڭلار.■
4 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى بەرھەقتۇر؛
ئۇنىڭ بارلىق ئىشلىرى ۋەدىلىرىگە ساداقەتلىكتۇر.
5 ئۇ ھەققانىيەت ھەم ئادالەتنى ياخشى كۆرگۈچىدۇر؛
يەر-زېمىن پەرۋەردىگارنىڭ مېھرىبانلىقى بىلەن تولغاندۇر.■
6 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى بىلەن ئاسمانلار يارىتىلغان،
ئۇنىڭ ئاغزىدىكى نەپەس بىلەن ئۇلارنىڭ بارلىق قوشۇنلىرىمۇ يارىتىلغاندۇر؛□ ■
7 ئۇ دېڭىزدىكى سۇلارنى بىر يەرگە يىغىپ دۆۋىلەيدۇ؛
ئۇ ئوكيانلارنى ئامبارلار ئىچىدە ساقلاپ تۇرىدۇ؛□
8 پۈتكۈل يەر يۈزىدىكىلەر پەرۋەردىگاردىن ئەيمەنسۇن؛
دۇنيادىكى پۈتۈن جان ئىگىلىرى ئۇنىڭدىن قورقۇپ، ھۆرمەتلىسۇن؛
9 چۈنكى ئۇنىڭ بىر سۆزى بىلەنلا ئىش پۈتتۈرۈلگەندى؛
ئۇنىڭ بىر ئەمرى بىلەنلا دېگەنلىرى بەرپا قىلىنغانىدى.

■ **32:9** يەنە. 3:26□ ياق. 33:
■ **33:1** زەب. 1:92□ 3:135□ 1147:
□ **33:2** **»راۋاب بىلەن پەرۋەردىگارنى مەدھىيلەڭلار«** ـ »راۋاب« بۇ ئايەتتە ھەم زەبۇردىكى باشقا ئايەتلەردە ئىشلىتىلگەندە، »راۋاب« دېگەن سۆز راۋابقا ئوخشاپ كېتىدىغان بىر سازنى كۆرسىتىدۇ. **»ئونتارغا تەڭكەش بولۇپ، ئۇنىڭغا كۈيلەرنى ئېيتىڭلار«** ـ »ئونتار« ئون تارلىق چىلتاردەك بىر ساز.
■ **33:3** زەب. 3:40□ 1:96□ 1:98□ 9:144□ يەش. 10:42□ ۋەھ. 9:5□ 314:
■ **33:5** زەب. 7:45□ 64:119□ ئىبر. 91:
□ **33:6** **»ئۇلارنىڭ)ئاسمانلارنىڭ(بارلىق قوشۇنلىرى«** ـ بىر تەرەپتىن قۇياش، ئاي، يۇلتۇزلارنى كۆرسەتسە، يەنە بىر تەرەپتىن بارلىق پەرىشتىلەرنى كۆرسىتىدۇ.
■ **33:6** يار. 1□6: 7
□ **33:7** **»ئۇ دېڭىزدىكى سۇلارنى بىر يەرگە يىغىپ دۆۋىلەيدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ دېڭىزدىكى سۇلارنى كۆپلەرگە يىغىدۇ.« **»ئۇ ئوكيانلارنى ئامبارلار ئىچىدە ساقلاپ تۇرىدۇ«** ـ بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى سىرلىق بولغىنى بىلەن، خۇدانىڭ سۇلارنى تولۇق ئىدارە قىلىدىغانلىقىنى كۆرسەتكەنلىكىدىن ھېچقانداق شۈبھە يوق.

10 پەرۋەردىگار ئەللەرنىڭ پىلانىنى توسۇۋېتىدۇ؛
ئۇ قوۋملارنىڭ خىياللىرىنى بىكار قىلىۋېتىدۇ.■
11 پەرۋەردىگارنىڭ نەسىھەتى مەڭگۈگە تۇرىدۇ؛
قەلبىدىكى ئويلىرى دەۋردىن-دەۋرگە ئىشقا ئاشۇرۇلىدۇ.■
12 »پەرۋەردىگار بىزنىڭ خۇدايىمىزدۇر« دەيدىغان قوۋم بەختلىكتۇر!
يەنى ئۆز مىراسى بولۇشقا تاللىغان خەلق بەختلىكتۇر!■
13 پەرۋەردىگار ئەرشتىن يەرگە نەزەر سالىدۇ،
ئۇ پۈتكۈل ئىنسانلارنى كۆرۈپ تۇرىدۇ.
14 تۇرالغۇسىدىن يەر يۈزىدىكىلەرنىڭ ھەممىسىگە قارايدۇ؛
15 ئۇ ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ قەلبىلىرىنى ياسىغۇچىدۇر؛
ئۇلارنىڭ بارلىق ئىشلىرىنى دەڭسەپ چىققۇچىدۇر.
16 پادىشاھ بولسا قوشۇنلىرىنىڭ كۆپلۈكى بىلەن غالىب بولالمايدۇ؛
پالۋان ئۆزىنىڭ زور كۈچى بىلەن ئۆزىنى قۇتقۇزالمايدۇ؛
17 تولپارغا تايىنىپ خەۋپ-خەتەردىن قۇتقۇزۇلۇش بىھۇدىلىكتۇر،
ئۇ زور كۈچى بىلەن ھېچكىمنى قۇتقۇزالمايدۇ؛
18-19 مانا، ئۇلارنىڭ جېنىنى ئۆلۈمدىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن،
قەھەتچىلىكتە ئۇلارنى ھايات ساقلاش ئۈچۈن،
پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى ئۆزىدىن ئەيمىنىدىغانلارنىڭ ئۈستىدە تۇرىدۇ،
ئۆزىنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىگە ئۈمىد باغلىغانلارنىڭ ئۈستىدە تۇرىدۇ.■
20 بىزنىڭ جېنىمىز پەرۋەردىگارغا تەلمۈرىدۇ؛
بىزنىڭ يارىدەمچىمىز،
بىزنىڭ قالقىنىمىز ئۇ بولىدۇ.
21 شۇڭا ئۇنىڭ بىلەن قەلبىمىز شادلىنىپ كېتىدۇ؛
چۈنكى ئۇنىڭ مۇقەددەس نامىغا تايىنىپ ئىشەندۇق.
22 ئى پەرۋەردىگار، بىز ساڭلا ئۈمىد باغلىغىنىمىزدەك،
سېنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭمۇ ئۈستىمىزدە بولغاي!

34

34- كۈي •••• خۇدانىڭ مېھرىبانلىقىغا مەدھىيە •••• »ئىلىپبە تەرتىپىلىك« كۈي •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ
)داۋۇت ئابىمەلەك پادىشاھنىڭ ئالدىدا يۈرۈش-تۇرۇشنى باشقىچە قىلىۋالغاندا، ئابىمەلەك ئۇنى ھەيدىۋەتكەن ۋاقىتتا يازغان(

|| مەن ھەرقانداق ۋاقىتلاردا پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرىمەن؛

■ **33:10** يەش. 319: ■ **33:11** پەند. 21:19 30:21 يەش. 1046: ■ **33:12** زەب. 4:65 15144: ■ **33:18-19** ئايۇپ 7:36 زەب. 15:34 1 پېت. 123:

ئۇنى مەدھىيىلەش ئاغزىمدىن چۈشمەيدۇ.□ ■
2 |□| قەلبىم پەرۋەردىگارنى ئىپتىخارلىنىپ مەدھىيەلەيدۇ،
مۆمىنلەر بۇنى ئاڭلاپ شادلىقتا بولىدۇ.
3 |□| مەن بىلەن بىللە پەرۋەردىگارنى ئۇلۇغلاڭلار،
بىرلىكتە ئۇنىڭ نامىغا مەدھىيىلەر ياڭرىتايلى.
4 |□| پەرۋەردىگارنى ئىزدىدىم،
ئۇ مېنىڭ دۇئايىمنى ئىجابەت قىلدى،
مېنى باسقان بارلىق ۋەھىمە-قورقۇنچلىرىمدىن قۇتقۇزدى.
5 |□| مۆمىنلەر ئۇنىڭغا تەلمۈرۈپ نۇرلاندى؛
|□| يۈزلىرى يەرگە قارىتىلمىدى.
6 |□| مەن پېقىر-بىچارە ئۇنىڭغا ندا قىلدى،
پەرۋەردىگار ئاڭلاپ، مېنى ھەممە ئاۋارىچىلىكلەردىن قۇتقۇزدى.
7 |□| پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇنىڭدىن ئەيمىنىدىغانلارنى قورشاپ ئەترايىغا چېدىرىنى تىكىدۇ،
ئۇلارنى قۇتقۇزىدۇ.□
8 |□| پەرۋەردىگارنىڭ مېھرىبانلىقىنى تېتىپ، بىلگىن،
ئۇنىڭغا ئىشىنىپ تايانغان ئادەم نېمىدىگەن بەختلىكتۇر!
9 |□| ئى ئۇنىڭ مۇقەددەس بەندىلىرى، پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىڭلار!
چۈنكى ئۇنىڭدىن ئەيمىنىدىغانلارنىڭ ھېچ نەرسىسى كەم بولماس.
10 |□| كۈچلۈك ئارسلانلار ئۇزۇقسىز قېلىپ ئاچ قالسىمۇ،
ئەمما پەرۋەردىگارنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ ھېچبىر ياخشى نەرسىسى كەم بولماس.■
11 |□| كېلىڭلار بالىلىرىم، ماڭا قۇلاق سېلىڭلار؛
مەن سىلەرگە پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىشنى ئۆگىتىپ قويايى.
12 |□| ھاياتنى ئەتىۋارلايدىغان كىشى كىم؟
كىمنىڭ ئۇزۇن ۋە ياخشى كۈنلەرنى كۆرگۈسى بار؟■
13 |□| ئۇنداقتا تىلىڭنى يامانلىقتىن تارتىپ يۈر،
لەۋلىرىڭ مەككارلىقتىن نېرى بولسۇن؛
14 |□| يامانلىقتىن ئايرىلىپ يېراق بولۇپ، گۈزەل ئەمەللەرنى قىلىپ يۈر؛
ئامان-خاتىرجەملىكنى ئىزدەپ، ئۇنى قوغلاپ يۈر.□
15 |□| پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى ھەققانىيلارنىڭ ئۈستىدە تۇرىدۇ،

□ **34:1** » **ئالاف، ئىبرانىي تىلىدىكى بىرىنچى ھەرپ«** ـ بۇ كۆپ »ئىلىپبە تەرتىپىلىك« كۆپ. ھەربىر ئايەت ئالدىدا ئىبرانىي ھەرپىلەر كۆرسىتىلىدۇ (10-□□□□□ بىرىلگەن، »ئىلىپبە تەرتىپىلىك كۆپ« توغرۇلۇق ئىزاھاتىمۇ كۆرۈڭ.(**»مەن ھەرقانداق ۋاقىتلاردا پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرىمەن«** ـ »تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇش« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »(خۇداغا(رەھمەت ئېيتىش«، »ئۇنى ئۇلۇغلاش« دېگەن مەنىدە كېلىدۇ، ئۇنىڭ يەنە »خۇدانى خۇرسەن قىلىش« دېگەن مەنىسىمۇ بار. »تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇش« دېگەننىڭ ئىبرانىي تىلىدىكى شەكلى ئەرەب تىلىدىكى »مۇبارەكلەش« دېگەن سۆزگە ئوخشاپ كېتىدۇ، دېمەك، خۇداغا »بارەك«)بەركەت(يەتكۈزۈش.«

■ **34:1** 1 سام. 21:13

□ **34:7** »**پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ياكى »پەرۋەردىگارنىڭ ئەلچىسى«** ـ تەۋرات دەۋرىدە ئىنتايىن ئالاھىدە بىر شەخىس ئىدى. »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ. »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« بەزى ئىشلاردا خۇدانىڭ ئۆزىدا كۆرۈنەتتى)مەسىلەن، »يار.» 14-7:16، 18-بابنى)، »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.(■ **34:10** ئايۇپ 114: ■ **34:12** 1 پېت. 3:10 □ **34:14** »**ئامان-خاتىرجەملىكنى ئىزدەپ...**« ـ ياكى »ھەممەيلەن بىلەن ئىناق ئوتتۇرىشكە تىرىشىپ،...«.

ئۇنىڭ قۇلىقى ئۇلارنىڭ ئىلتىجالىرىغا ئوچۇق تۇرىدۇ؛■
16 |▯| پەرۋەردىگارنىڭ چىرايى رەزىللىك قىلغۇچىلارغا قارشى چىقار،
ئۇلارنىڭ ھەرقانداق نام-خاتىرىلىرىنى يەر يۈزىدىن ئېلىپ تاشلار؛
17 |▯| ھەققانىيلار ئىلتىجا قىلىدۇ،
پەرۋەردىگار ئاگاھلايدۇ، ئۇلارنى بارلىق ئازاب-مۇشەققەتلىرىدىن قۇتقۇزىدۇ؛
18 |▯| پەرۋەردىگار كۆڭلى سۇنۇقلارغا يېقىندۇر،
روھى ئېزىلگەنلەرنى قۇتقۇزىدۇ.□ ■
19 |▯| ھەققانىيلار دۇچ كەلگەن ئاۋارىچىلىكلەر كۆپتۇر؛
بىراق پەرۋەردىگار ئۇلارنى بۇلارنىڭ ھەممىسىدىن قۇتقۇزىدۇ.■
20 |▯| ئۇ ھەققانىينىڭ سۆڭەكلىرىنى ساق قالدۇرىدۇ،
ئۇلاردىن بىرسىمۇ سۇنۇپ كەتمەيدۇ.■
21 |▯| يامانلىقنىڭ ئۆزى رەزىللەرنى ئۆلتۈرىدۇ؛
ھەققانىيلارغا نەپرەتلىنىدىغانلار گۇناھتا قالىدۇ.
22 |▯| پەرۋەردىگار ئۆز قۇللىرىنىڭ جانلىرىنى بەدەل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىرىدۇ؛
ئۇنىڭغا تايانغانلاردىن ھېچكىمگە گۇناھ بېكىتىلمەيدۇ.□

35

35- كۈي •••• زىيانكەشلىك ھەم ئاھانەتتە قالغاندا قىلغان دۇئا

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئى پەرۋەردىگار، مەن بىلەن ئېلىشقانلار بىلەن ئېلىشقايسەن؛
ماگا جەڭ قىلغانلارغا جەڭ قىلغايسەن!
2 قولۇڭغا سىپار ۋە قالقان ئالغىن؛
ماگا ياردەمگە ئورنۇڭدىن تۇرغايسەن؛
3 نەيزىنى سۇغۇرۇپ، مېنى قوغلاۋاتقانلارنىڭ يولىنى توسقايسەن؛
مېنىڭ جېنىمغا: »مەن سېنىڭ نىجاتلىقىڭدۇرمەن«! ـ دېگەيسەن!
4 مېنىڭ ھاياتىمغا چاڭ سالماقچى بولغانلار يەرگە قارىتىلىپ شەرمەندە بولغاي؛
ماگا قەست ئەيلىگەنلەر كەينىگە ياندۇرۇلۇپ رەسۋا بولغاي.■
5 ئۇلار گويا شامالدا ئۇچقان سامانده‌ك توزۇپ كەتكەي؛
پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئۇلارنى تارقىتىۋەتكەي! ■
6 ئۇلارنىڭ يولى قاراڭغۇ ۋە تېيىلغاق بولغاي،

■ **34:15** ئايۇپ 7:36▯ زەب. 18:33▯ 1 پېت. 123:
□ **34:18** »پەرۋەردىگار كۆڭلى سۇنۇقلارغا يېقىندۇر، روھى ئېزىلگەنلەرنى قۇتقۇزىدۇ« ـ بۇ ئايەتتىكى »كۆڭلى سۇنۇقلار« ھەمدە »روھى ئېزىلگەنلەر«، شۇيېھىسىزكى، توۋا قىلغانلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **34:18** 2تىم. 113:
■ **34:19** 2تىم. 123:
■ **34:20** يۇھ. 3619:
□ **34:22** »پەرۋەردىگار ئۆز قۇللىرىنىڭ جانلىرىنى بەدەل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىرىدۇ« ـ بۇ يەردە ئىشلەتكەن پېئىل »)بەدەل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىرىدۇ«) ئادەتتە قۇللارنى)مەلۇم باھادا(قۇللۇقتىن ئازاد قىلىش، ھۆر قىلىشنى بىلدۈرىدۇ. ■ **35:4** زەب. 14:40▯ 370-2: ■ **35:5** ئايۇپ 18:21▯ زەب. 4:1▯ يەش. 5:29▯ ھوش. 313:

پەرۋەردىگارنىڭ پەرشتىسى ئۇلارنى قوغلىۋەتكەي!
7 چۈنكى ئۇلار ماڭا ئورۇنسىز ئورا-تۈزاق تەييارلىدى؛
جېنىمنى سەۋەبسىز ئېلىشقا ئۇلار ئۇنى كولىدى.
8 ھالاكەت تۇيدۇرماستىن ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشكەي،
ئۆزى يوشۇرۇن قۇرغان تورغا ئۆزى چۈشكەي،
ھالاكەتكە يېقىلغاي.
9 ئۇ چاغدا جېنىم پەرۋەردىگاردىن سۆيۈنىدۇ،
ئۇنىڭ نىجاتلىق-قۇتقۇزۇشىدىن شادلىنىدۇ!
10 مېنىڭ ھەممە ئۇستىخانىلىرىم: ـ »ئى پەرۋەردىگار، كىممۇ ساڭا تەڭداش كېلەلىسۇن؟« ـ دەيدۇ،
ـ »سەن ئېزىلگەن مۆمىنلەرنى كۈچلۈكلەرنىڭ چاڭگىلىدىن،
ئېزىلگەنلەر ھەم يوقسۇللارنى ئۇلارنى بۇلىغۇچىلاردىن تارتىۋېلىپ قۇتقۇزىسەن.«
11 ياۋۇز، يالغان گۇۋاھچىلار قوپۇپ،
خەۋىرىم بولمىغان گۇناھلار بىلەن ئۇستۈمدىن شىكايەت قىلماقتا.
12 ئۇلار مېنىڭ ياخشىلىقىمغا يامانلىق قىلىپ،
مېنى پاناھسىز يېتىم قىلىپ قويغانىدى!
13 لېكىن مەن بولسام، ئۇلار كېسەل بولغاندا،
بۆزنى يۆگەپ كىيىۋالدىم؛
ئۇلارنى دەپ روزا تۇتۇپ، ئۆزۈمنى تۇۋەن قىلدىم؛
ئەمدى دۇئايىم بولسا ھازىر باغرىمغا يېنىپ كەلدى!□
14 مەن بۇ ئىشلاردىن دوست ياكى قېرىندىشىمنىڭ بېشىغا چۈشكەن ئىشقا ئوخشاش مەيۈسلىنىپ يۈردۈم،
مەن ئۆز ئانىسىغا ھازا تۇتقاندەك، بېشىمنى سېلىپ يۈردۈم.
15 بىراق مەن پۇتلىشىپ كەتكىنىمدە،
ئۇلار خۇشال بولۇشۇپ كەتكەندى،
بىر يەرگە جەم بولدى؛
دەرۋەقە جەم بولۇشۇپ مۇشۇ زوراۋانلار ماڭا قارشى چىقىشتى،
بىراق خەۋىرىم يوق ئىدى.
ئۇلار مېنى پارە-پارە قىلىش ئۈچۈن توختىماي زەربە بېرىشتى.
16 خۇددى بىر چىشلەم پوشكال ئۈستىدە چاڭقاق ۋە تالاش قىلغان خۇداسىزلاردەك،
ئۇلار ماڭا چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىپ خىرىس قىلىشتى.□
17 ئى رەب، قاچانغىچە پەرۋا قىلمايسەن؟
جېنىمنى ئۇلارنىڭ ھالاكىتىدىن قۇتقۇزغايسەن،
مېنىڭ بىردىنبىر ھاياتىمنى مۇشۇ يىرتقۇچ شىرلارنىڭ ئاغزىدىن تارتىۋالغايسەن!
18 زور جامائەت ئارىسىدا مەن ساڭا تەشەككۇر ئېيتىمەن؛

□ **35:13 ...» ئۇلار كېسەل بولغاندا، *بۆزنى يۆگەپ كىيىۋالدىم«** ـ »بۆز كىيىم«نى كىيىۋېلىش)ھازا تۇتقاندەك(ئۆزى ياكى باشقىلار ئۈچۈن قاتتىق دۇئا قىلىشنىڭ بىرخىل ئىپادىسى ئىدى. **...» دۇئايىم بولسا ھازىر باغرىمغا يېنىپ كەلدى«!** ـ بۇ ئىبارىنىڭ مەنىسى بەلكىم: ـ (1) خۇدا جاۋاب بەرمىگەن بولسىمۇ)كېسەل ئادەم ساقايمىدى(، بىراق دۇئا قىلغۇچىنى بەرىكەتلىدى؛ ياكى (2) دەرۋەقە كېسەل ئادەم ساقايدى، بىراق قېرىشقاندەك دۇئا قىلغۇچىغا زىيانكەشلىك قىلدى. بىزنىڭچە 2-ئىمكانىيەت توغرىدۇر.

□ **35:16 »خۇددى بىر چىشلەم پوشكال ئۈستىدە چاڭقاق ۋە تالاش قىلغان خۇداسىزلاردەك،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »خۇددى بىر چىشلەم پوشكال ئۈستىدە چاڭقاق ۋە خۇددى ئەزۈيلەپ مازاق قىلغۇچى ئەخلاقسىزلاردەك،...«.

نۇرغۇنلىغان خەلق ئارىسىدا سېنى مەدھىيىلەيمەن.■
19 يالغان سەۋەب بىلەن ماڭا رەقىب بولغانلارنى ئۆستۈمدىن شادلاندۇرمىغايسەن؛
مەندىن سەۋەبسىز نەپرەتلەنگەنلەرنى ئۆزئارا كۆز قىسىشتۇرمىغايسەن!■
20 ئۇلار دوستانە سۆز قىلمايدۇ،
زېمىندىكى تىنچلىقپەرۋەرلەرگە پىتنە-ئىغۋا توقۇماقتا.
21 ئۇلار ماڭا قاراپ ئېغىزىنى يوغان ئېچىپ:
»ۋاي-ۋاي! كۆتكۈنىمىزنى ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرۈۋالدۇق«! ـ دېيىشىدۇ.
22 ئى پەرۋەردىگار، سەن بۇلارنى كۆرۈپ چىقتىڭ، سۈكۈت قىلمىغايسەن؛
ئى رەب، مەندىن ئۆزۈڭنى يىراقلاشتۇرمىغايسەن؛
23 قوزغالغايسەن،
مەن ئۆچۈن ھۆكۈم چىقىرىشقا ئويغانغايسەن،
ئى مېنىڭ خۇدايىم ـ رەببىم!
24 مېنىڭ ئىشىم ئۈستىدە ئۆز ھەققانىيلىقىڭ بويىچە ھۆكۈم چىقارغايسەن، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم؛
ئۇلارنى مېنىڭ ئۈستۈمدىن شادلاندۇرمىغايسەن!
25 ئۇلار كۆڭلىدە: »ۋاھ! ۋاھ! ئەھەب ئوبدان بولدى«! ـ دېيىشمىسۇن؛
ياكى: »ئۇنى يۇتۇۋەتتۇق«! ـ دېيىشمىسۇن.
26 مېنىڭ زىيىنىمدىن خۇشال بولغانلار يەرگە قارىتىلىپ شەرمەندە بولغاي؛
مېنىڭدىن ئۆزلىرىنى ئۈستۈن تۇتقۇچىلارنىڭ كىيىم-كېچىكى خىجالەت ۋە نومۇسسۇزلۇق بولسۇن!
27 مېنىڭ ھەققانىيلىقىمدىن سۆيۈنگەنلەر تەنتەنە قىلىپ شادلانسۇن!
ئۇلار ھەمىشە: »ئۆز قۇلىنىڭ ئامان-ئېسىنلىكىگە سۆيۈنگەن پەرۋەردىگار ئۇلۇغلانسۇن«! ـ دېگەي.□
28 شۇ چاغدا مېنىڭ تىلىم كۈن بويى ھەققانىيلىقىڭ توغرۇلۇق سۆزلەيدۇ، مەدھىيىلەرنى ياڭرىتىدۇ.

36

36- كۈي •••• گۇناھكار ئىنسان ۋە خۇدانىڭ مېھرىبانلىقى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى داۋۇت يازغان كۈي: ـ

رەزىل ئادەمنىڭ ئاسىيلىقى مېنىڭ قەلبىمدە بىر بېشارەتنى پەيدا قىلىدۇ: ـ
»ئۇنىڭ نەزىرىدە خۇدادىن قورقىدىغان ئىش يوقتۇر.«!□
2 چۈنكى ئۇ ئۆز-ئۆزىنى ماختايدۇكى،
ئۇ ئۆز-ئۆزىگە: ـ »مەندە گۇناھ تېپىلماس، قىلغىنىم يىرگىنچلىك ئىش ئەمەستۇر«! ـ دەيدۇ. □
3 ئاغزىدىكى سۆزلەر قەبىھلىك ۋە ھىيلىگەرلىكتۇر؛

■ **35:18** زەب. 40:10 9□ 1111:
■ **35:19** يۇھ. 15:25
□ **35:27** »مېنىڭ ھەققانىيلىقىمدىن سۆيۈنگەنلەر تەنتەنە قىلىپ شادلانسۇن! ئۇلار ھەمىشە: »ئۆز قۇلىنىڭ ئامان-ئېسىنلىكىگە سۆيۈنگەن پەرۋەردىگار ئۇلۇغلانسۇن«! ـ دېگەي« ـ داۋۇت پەيغەمبەر مۇشۇ ئايەتتە بەلكىم ئۆزىدىن كېيىن كېلىدىغان، ئۆز ئەجدادى بولغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ توغرۇلۇق بېشارەت بېرىدۇ.
□ **36:1** »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى داۋۇت يازغان كۈي« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىنىڭ، داۋۇتنىڭ كۈيى.«
□ **36:2** »ئۇ ئۆز-ئۆزىگە: ـ »مەندە گۇناھ تېپىلماس، قىلغىنىم يىرگىنچلىك ئىش ئەمەستۇر«! ـ دەيدۇ« ـ بەلكىم ئۇ ئۆزىنى ئالدىماقچى بولۇپ: »مېنىڭ گۇناھىم ئانچە ئېغىر ئەمەس«، دېمەكچى. تولۇق ئايەتنىڭ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ گۇناھىنىڭ يىرگىنچلىكى ئاشكارىلانغان بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا ئۆز ئۆزىنى ماختايدۇ.«

پەزىلەتلىك ئىش قىلىش پاراستىدىن ئۆ ئاللىبۇرۇن مەھرۇمدۇر.
4 ئۆ ئورندا ياتقاندىمۇ گۇناھنى كۆزلەيدۇ؛
ئۆ دۇرۇس بولمىغان يولغا مېڭىشنى ئىراده قىلىدۇ؛
يامانلىقتىن ھېچ نەپرەتلەنمەيدۇ.
5 ئى پەرۋەردىگار، ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ ئەرشلەرگە تاقىشىدۇ؛
ھەققەت-سادىقلىقىڭ بۇلۇتلارغا يېتىدۇ!■
6 ھەققانىيلىقىڭ بۇيۇك تاغلاردەك،
ھۆكۈملىرىڭ تىلسىماتلىق چوڭقۇر دېڭىزلاردەكتۇر.
ئى پەرۋەردىگار، سەن ئادەملەر ۋە ھايۋانلارنى ساقلىغۇچىدۇرسەن؛
7 سېنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ نەقەدەر قىممەتلىكتۇر، ئى خۇدا!
شۇڭا ئىنسان بالىلىرى قاناتلىرىڭ سايىسىدە پاناھلىنىدۇ.
8 ئۇلار ئۆيۈڭدىكى مول داستىخاندىن تويغۇچە بەھرىمەن بولىدۇ؛
سەن ئۇلارغا ھۇزۇر-ھالاۋەتلىرىڭنىڭ دەريا-سىدىن ئىچكۈزىسەن.
9 چۈنكى سەندىلا باردۇر ھاياتلىق بۇلىقى؛
نۇرۇڭدا بولۇپ نۇرنى كۆرىمىز.
10 ئاھ، ئۆزۈڭنى تونۇپ، بىلگەنلەرگە مۇھەببىتىڭنى،
كۆڭلى دۇرۇسلارغىمۇ ھەققانىيلىقىڭنى كۆرسىتىشنى داۋاملاشتۇرغايسەن.
11 تەكەببۇرلارنىڭ پۇتىنىڭ ماڭا ھۇجۇم قىلىشىغا يول قويمىغايسەن؛
رەزىللەرنىڭ قولى مېنى ئورنۇمدىن قوغلىۋەتمىسۇن؛
12 مانا، يامانلىق قىلغۇچىلار يېقىلدى!
غۇلىتىۋېتىلدى، ئورنىدىن قايتا تۇرالمايدۇ!

37

37- كۆي •••• ياخشىلار بىلەن يامانلارنىڭ تەقدىرى •••• »ئىلپىبە تەرتىپلىك« كۆي
1 داۋۇت يازغان كۆي: ـ

|□| يامانلىق قىلغۇچىلار تۆپەيلىدىن ئۆزۈڭنى كۆيدۈرمە،
ناكەسلەرگە ھەسەت قىلما.■
2 چۈنكى ئۇلار ئوت-چۆپلەردەك تېزلا ئۆزۈپ تاشلىنىدۇ،
يۇمران ئوسۇملۇكلەرگە ئوخشاش توزۇپ كېتىدۇ.
3 |□| پەرۋەردىگارغا تايان، تىرشىپ ياخشىلىق قىل،
زېمىندا ماكانلىشىپ ياشاپ، ئۆزىڭ ۋاپا-ھەققىتىنى ئوزۇق بىلىپ ھۇزۇرلان.□
4 »پەرۋەردىگارنى خۇرسەنلىكىم« دەپ بىلگىن،
ئۆ ئارزۇ-تىلەكلىرىڭگە يەتكۈزىدۇ.
5 |□| يولۇڭنى پەرۋەردىگارغا ئامانەت قىل؛
ئۆزىڭغا تايان، ئۆ چوقۇم تىلىكىڭنى ئىجابەت قىلىدۇ.■

■ 36:5 زەب. 10:57□ 4108: ■ 37:1 پەند. 17:23□ 124: □ 37:3 »ئۆزىڭ ۋاپا-ھەققىتىنى ئوزۇق بىلىپ ھۇزۇرلان« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ۋاپالىق-سادىقلىققا ئىنتىلگىن.« ■ 37:5 زەب. 22:10-9□ 22:55□ پەند. 3:16□ مات. 25:6□ لۇقا 22:12□ 1 پېت. 75:

6 |𐤀| ئۆ هەققانىيلىقىڭنى نۇردەك،
ئادالىتىڭنى چۈشتىكى قۇياشتەك چاقنىتىدۇ.
7 |𐤁| پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تىنچ بولۇپ، ئۇنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈت؛
هارامدىن روناق تاپقان ئادەم تۈپەيلىدىن،
يامان نىيەتلىرى ئىشقا ئاشىدىغان كىشى تۈپەيلىدىن ئۆزۈڭنى كۆيدۈرمە.
8 |𐤂| ئاچچىقىڭدىن يان، غەزەپتىن قايت،
ئۆزۈڭنى كۆيدۈرمە؛
ئۇ پەقەت سېنى يامانلىققا ئېلىپ باريدۇ.
9 چۈنكى يامانلىق قىلغۇچىلار زېمىندىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛
پەرۋەردىگارغا تەلمۈرۈپ كۈتكەنلەر بولسا،
زېمىنغا ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ.
10 |𐤃:| كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلا، رەزىل ئادەم هالاك بولىدۇ؛
ئۇنىڭ ماكانىغا سەپسېلىپ قارىساڭ، ئۇ يوق بولىدۇ.
11 بىراق ياۋاش-مۆمىنلەر زېمىنغا مىراسلىق قىلىدۇ،
ۋە چەكسىز ئارامبەخشلىكتىن هۇزۇرلىنىدۇ.■
12 |𐤄| رەزىل ئادەم هەققانىيغا قەست قىلىدۇ؛
ئۇنىڭغا چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىپ خىرىس قىلىدۇ؛
13 لېكىن رەب ئۇنىڭغا قاراپ كۈلىدۇ؛
چۈنكى رەب ئۇنىڭ بېشىغا كېلىدىغان كۈننى كۆرىدۇ.
14 |𐤅| ياۋاشلار ۋە يوقسۇللارنى يېقىتىش ئۈچۈن،
يولى دۈرۈسلارنى قىرىپ تاشلاش ئۈچۈن،
رەزىللەر قىلىچنى غىلىپىدىن سۇغۇرۇپ ئېلىپ،
ئوقياسىنىڭ كىرىچىنى تارتىپ تەييارلىدى.
15 لېكىن قىلىچى بولسا ئۆز يۈرىكىگە سانچىلىدۇ،
ئوقيالىرى سۇندۇرۇۋېتىلىدۇ.
16 |𐤆| هەققانىيلاردىكى »ئاز«،
كۆپلىگەن يامانلارنىڭ بايلىقلىرىدىن ئەۋزەلدۇر.
17 چۈنكى رەزىللەرنىڭ بىلەكلىرى سۇندۇرۇلىدۇ؛
لېكىن پەرۋەردىگار هەققانىيلارنى يۆلەيدۇ؛
18 |𐤇| پەرۋەردىگار كۆكلى دۈرۈسلارنىڭ كۈنلىرىنى بىلىدۇ؛
ئۇلارنىڭ مىراسى مەڭگۈگە بولىدۇ.
19 ئۇلار ئېغىر كۈنلەردە يەرگە قاراپ قالمايدۇ؛
قەھەتچىلىكتىمۇ ئۇلار توق يۈرىدۇ.
20 |𐤈| بىراق رەزىللەر هالاك بولىدۇ؛
پەرۋەردىگار بىلەن قارشىلاشقۇچىلار چىمەنزاردىكى گۈل-گىياھدەك توزۇپ كېتىدۇ؛
ئۇلار تۈتەيدۇ؛
ئىس-تۈتۈندەك تارقىلىپ تۈگەيدۇ.□
21 |𐤉| رەزىل ئادەم ئۆتنە ئېلىپ قايتۇرمايدۇ؛
ئەمما هەققانىي ئادەم مېھرىبانلىق بىلەن ئۆتنە بېرىدۇ؛

■ 37:11 مات. 5:55 □ 37:20 سىس باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار قوزىلارنىڭ يېغىدەك كۆيۈپ كېتىدۇ.«

22 چۈنكى پەرۋەردىگار رەھمەت قىلغانلار زېمىنغا ئىگە بولىدۇ،
بىراق ئۇنىڭ لەنىتىگە ئۇچىرىغانلار ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛
23 |□| مەردانە ئادەمنىڭ قەدەملىرى پەرۋەردىگار تەرىپىدىنۇر؛
رەب ئۇنىڭ يولىدىن خۇرسەن بولىدۇ. □
24 ئۇ تېيىلىپ كەتسىمۇ، يىقىلىپ چۈشمەيدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ يۆلەپ تۇرىدۇ.
25 |□| مەن ياش ئىدىم، ھازىر قېرىپ قالدىم؛
لېكىن ھەققانىيلارنىڭ تاشلۇۋېتىلگەنلىكىنى،
ياكى پەرزەنتلىرىنىڭ نان تىلىگەنلىكىنى ئەسلا كۆرگەن ئەمەسمەن؛
26 ئۇ كۈن بويى مەرد-مېھرىبان بولۇپ ئۇتتىنە بېرىدۇ؛
ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىمۇ خەلققە بەركەت يەتكۈزىدۇ.
27 |□| يامانلىقنى تاشلاڭلار، ياخشىلىق قىلىڭلار،
مەڭگۈ ياشايسىلەر!
28 چۈنكى پەرۋەردىگار ئادالەتنى سۆيىدۇ،
ئۇ ئۆز مۆمىن بەندىلىرىنى تاشلىمايدۇ؛
ئۇلار مەڭگۈگە ساقلىنىدۇ؛
|□| لېكىن رەزىللەرنىڭ ئەۋلادلىرى ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.
29 ھەققانىيلار يەر-جاھانغا ئىگە بولىدۇ،
ئەبەدىلئەبەدگىچە ئۇنىڭدا ماكان تۇتۇپ ياشايدۇ.
30 |□| ھەققانىي ئادەمنىڭ ئاغزى دانالىق جاكارلايدۇ؛
ئۇنىڭ تىلى ئادىل ھۆكۈملەرنى سۆزلەيدۇ؛
31 قەلبىدە خۇدانىڭ مۇقەددەس قانۇنى تۇرىدۇ؛
ئۇنىڭ قەدەملىرى تېيىلىپ كەتمەس.□ ■
32 |□| رەزىللەر ھەققانىي ئادەمنى پايلاپ يۈرىدۇ؛
ئۇلار ئۇنى ئۆلتۈرگۈدەك پەيتنى ئىزدەپ يۈرىدۇ.
33 لېكىن پەرۋەردىگار ئۇنى دۈشمەننىڭ چاڭگىلىغا چۈشۈرمەيدۇ؛
ياكى ھۆكۈمدە ئۇنى گۇناھقا پۈتىمەيدۇ.
34 |□| پەرۋەردىگارنى تەلمۈرۈپ كۈت،
ئۇنىڭ يولىنى چىڭ تۇتقىن؛
ئۇ سېنىڭ مەرتىۋەڭنى كۆتۈرۈپ، زېمىنغا ئىگە قىلىدۇ ،
رەزىللەر ھالاك قىلىنغاندا،
سەن بۇنى كۆرىسەن.
35 |□| مەن رەزىل ئادەمنىڭ زومىگەرلىك قىلىۋاتقىنىنى كۆردۈم،
ئۇ خۇددى ئايىنغان باراقسان ياپىيىشىل دەرەختەك رونىق تاپقان.□
36 بىراق ئۇ ئۆتۈپ كەتتى،
مانا، ئۇ يوق بولدى؛

□ 37:23 »رەب ئۇنىڭ يولىدىن خۇرسەن بولىدۇ« ـ ياكى: »ئۇ)مەردانە كىشى(ئۇنىڭ)يەنى، رەبنىڭ(يولىدىن خۇرسەن بولىدۇ.«
□ 37:31 »قەلبىدە خۇدانىڭ مۇقەددەس قانۇنى تۇرىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »قەلبىدە خۇداسىنىڭ مۇقەددەس قانۇنى تۇرىدۇ.«
■ 37:31 زەب. 8:40□ يەش. 751:
□ 37:35 »مەن رەزىل ئادەمنىڭ زومىگەرلىك قىلىۋاتقىنىنى كۆردۈم، ئۇ خۇددى ئايىنغان باراقسان ياپىيىشىل دەرەختەك رونىق تاپقان« ـ دېمەك، رەزىل ئادەم زومىگەرلىك يولى بىلەن سىرتىدىن قارىغاندا چىرايلىق چوڭ بىر دەرەختەك باراقسان بولىدۇ.

مەن ئۇنى ئىزدىسەمۇ، ئۇ تېپىلمايدۇ.
37 |□| مۇكەممەل ئادەمگە نەزەر سال،
دۇرۇس ئىنسانغا قارا!
چۈنكى بۇنداق ئادەمنىڭ ئاخىر كۆرىدىغىنى ئارامبەخش خاتىرجەملىك بولىدۇ.
38 ئىتائەتسىزلەر بولسا بىرلىكتە ھالاك بولىشىدۇ؛
ئۇلارنىڭ كېلەچىكى ئۈزۈلىدۇ؛
39 |□| بىراق ھەققانىيلارنىڭ نىجاتلىقى پەرۋەردىگارىدىندۇر؛
ئۇ ئېغىر كۈنلەردە ئۇلارنىڭ كۈچلۈك پاناھىدۇر.
40 پەرۋەردىگار يارىدەم قىلىپ ئۇلارنى ساقلايدۇ؛
ئۇ ئۇلارنى رەزىللەردىن ساقلاپ قۇتقۇزىدۇ؛
چۈنكى ئۇلار ئۇنى باشپاناھى قىلىدۇ.

38

38- كۈي •••• ئېغىرچىلىقتا قالغان كىشىنىڭ ئىلتىجا دۇئاسى

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ
)ئەسلىمە ئۈچۈن(

ئى پەرۋەردىگار، غەزىپىڭدە تەنبىھ بەرمىگەيسەن،
قەھرىڭدە مېنى جازالىمىغايسەن! ■
2 چۈنكى ئوقلىرىڭ مېنى زەخىملەندۈرۈپ سانجىدى،
قولۇڭ ئۈستۈمدىن قاتتىق باستى.
3 قاتتىق غەزىپىڭ تۈپەيلىدىن ئەتلىرىمدە ھېچ ساقلىق يوق،
گۈناھىم تۈپەيلىدىن ئۈستىخانلىرىمدا ئارام يوقتۇر.
4 چۈنكى گۈناھلىرىم بويۇمدىن تاشتى؛
ئۇلار كۆتۈرەلمىگۈسىز ئېغىر يۈكتەك مېنى بىسىۋالدى.
5 ئەخمەقلىقىمدىن جاراھەتلىرىم سېسىپ، شەلۋەرەپ كەتتى.
6 ئازابتىن بەللىرىم تولىمۇ پۈكۈلۈپ كەتتى،
كۈن بويى غەمگە پېتىپ يۈرىمەن!
7 چاتىراقلىرىم ئوتقا تولدى،
ئەتلىرىمنىڭ ساق يېرى يوقتۇر.
8 مەن تولىمۇ ھالسىراپ، ئېزىلىپ كەتتىم؛
قەلبىمدىكى ئازاب-قايغۇ تۈپەيلىدىن ھۆركىرەيمەن.
9 رەب، بارلىق ئارزۇيۇم كۆز ئالدىڭدىدۇر؛
ئۇھ تارتىشلىرىم سەندىن يوشۇرۇن ئەمەس؛
10 يۈرىكىم جىغىلداپ، ھالىمدىن كەتتىم؛
كۆزلىرىمنىڭ نۇرى ئۆچتى.
11 يار-بۇرادەرلىرىمۇ مېنى ئۇرغان ۋابا تۈپەيلىدىن، ئۆزلىرىنى مەندىن تارتتى؛
يېقىنلىرىمۇ مەندىن يىراق قاچتى.

■ **38:1** زەب. 16:

12 جېنىمنى ئالماچچى بولغانلار تۇزاق قۇرىدۇ؛
ماڭا زىيانىنى قەستلىگەنلەر زەھرىنى چاچماقتا؛
ئۇلار كۈن بويى ھىيلە-مىكىرلەرنى ئويلىماقتا.
13 لېكىن مەن گاس ئادەمدەك ئاڭلىمايمەن،
گاچا ئادەمدەك ئاغزىمنى ئاچمايمەن؛
14 بەرھەق، مەن ئاڭلىيالمايدىغان گاسلاردەك بولۇپ قالدىم؛
ئاغزىمدا قىلىدىغان رەددىيە-تەنبىھ يوق.
15 چۈنكى ئۈمىدىمنى سەن پەرۋەردىگارغا باغلىدىم؛
رەب خۇدايىم، سەن ئىلتىجايىمغا ئىجابەت قىلىسەن.
16 چۈنكى مەن: ـ »ئۇلار مېنىڭ ئۈستۈمگە چىقىپ ماختانمىغاي؛
بولمىسا، پۇتلىرىم تېيىلىپ كەتكەندە، ئۇلار شادلىنىدۇ« ـ دېدىم مەن.
17 چۈنكى مەن دەلدەڭشىپ، تۇگىشەي دەپ قالدىم،
ئازابىم كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ.
18 چۈنكى مەن ئۆز يامانلىقىمنى ئىقرار قىلىمەن؛
گۇناھىم ئۈستىدە قايغۇرىمەن. ■
19 لېكىن دۈشمەنلىرىم جۈشقۇن ھەم كۈچلۈكتۇر؛
قارا چاپلاپ، ماڭا نەپرەتلەنگەنلەرنىڭ سانى نۇرغۇندۇر.
20 ۋاپاغا جاپا قىلىدىغانلار بولسا، مەن بىلەن قارشىلىشىدۇ؛
چۈنكى مەن ياخشىلىقنى كۆزلەپ، ئىنتىلىمەن.
21 ئى پەرۋەردىگار، مەندىن ۋاز كەچمىگەيسەن!
ئى خۇدايىم، مەندىن يىراقلاشمىغايسەن!
22 ئى رەب، مېنىڭ نىجاتلىقىم،
ماڭا چاپسان يارىدەم قىلغايسەن!

39

39- كۈي •••• خۇدانىڭ تەربىيىسىنى چۈشىنىپ يېتىش

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشى يەدۇتۇنغا تاپشۇرۇلغان، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

»تىلىم گۇناھ قىلمىسۇن دەپ،
يوللىرىمغا دىققەت قىلىمەن؛
رەزىللەر كۆز ئالدىمدا بولسا، مەن ئاغزىمغا بىر كۈشەك سالىمەن« ـ دېگەندىم.□
2 مەن سۈكۈت قىلىپ، زۇۋان سۈرمىدىم،
ھەتتا ياخشىلىق توغرىسىدىكى سۆزلەرنىمۇ ئاغزىمدىن چىقارمىدىم؛
بىراق دىل ئازابىم تېخىمۇ قوزغالدى.□

■ 38:18 زەب. 532:

□ 39:1 »يەدۇتۇن« ـ داۋۇت پەيغەمبەر »مەدھىيە خورى«نىڭ يېتەكچىسى دەپ بېكىتكەن كىشىنى كۆرسىتىدۇ («1□□□.» 41:16 نى كۆرۈڭ.) »نەغمىچىلەرنىڭ بېشى يەدۇتۇنغا تاپشۇرۇلغان« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »نەغمىچىلەرنىڭ يېتەكچىسىگە تاپشۇرۇلۇپ، »يەدۇتۇن«)مەدھىيىلەش دېگەن مەنىدە(ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ...«.

□ 39:2 »ھەتتا ياخشىلىق توغرىسىدىكى سۆزلەرنىمۇ ئاغزىمدىن چىقارمىدىم« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھەرقانداق پايدىسىز سۆزدىن قالدىم.«

3 كۆكۈلۈمدە زەردەم قايندى،
ئويلانغانسېرى ئوت بولۇپ ياندى؛
ئاندىن تىلىم ئىختىيارسىز سۆزلەپ كەتتى.
4 ئى پەرۋەردىگار، ئۆز ئەجىلىمنى،
كۈنلىرىمنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ماڭا ئايان قىلغىن؛
ئاجىز ئىنسان بالىسى ئىكەنلىكىمنى ماڭا بىلدۈرگىن.
5 مانا، سەن كۈنلىرىمنى پەقەت نەچچە غېرىچلا قىلدىڭ،
سېنىڭ ئالدىڭدا ئۆمرۈم يوق ھېسابىدىدۇر.
بەرھەق، بارلىق ئىنسانلار تىك تۇرسىمۇ، پەقەت بىر تىنىقلا، خالاس.
سېلاھ. ■
6 بەرھەق، ھەربىر ئىنساننىڭ ھاياتى خۇددى بىر كۆلەڭگىدۇر،
ئۇلارنىڭ ئالدىراپ-سالدىراشلىرى بېھۇدە ئاۋارىچىلىكتۇر؛
ئۇلار بايلىقلارنى توپلايدۇ، لېكىن كىيىن بۇ بايلىقلارنى كىمنىڭ قولىغا جۇغلىنىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ.
7 ئى رەب، ئەمدى مەن نېمىنى كۈتىمەن؟
مېنىڭ ئۈمىدىم ساڭلا باغلىقتۇر.
8 مېنى بارلىق ئاسىيلىقلىرىمدىن قۇتقۇزغايسەن،
مېنى ھاماقەتلەرنىڭ مەسخىرىسىگە قالدۇرمىغايسەن.
9 سۈكۈت قىلىپ زۇۋان سۈرمىدىم؛
چۈنكى مانا، مۇشۇ جازانى ئۆزۈڭ يۈرگۈزگەنسەن.
10 مېنى سالغان ۋابايىڭنى مەندىن نېرى قىلغايسەن؛
چۈنكى قولۇڭنىڭ زەربىسى بىلەن تۈگىشەي دەپ قالدىم.
11 سەن تەنبىھلىرىڭ بىلەن كىشىنى ئۆز يامانلىقى ئۈچۈن تەربىيىلىگىنىڭدە،
سەن خۇددى نەرسىلەرگە كۈيە قۇرتى چۈشكەندەك، ئۇنىڭ ئىززەت-غۇرۇرىنى يوق قىلىۋېتىسەن؛
بەرھەق، ھەربىر ئادەم بىر تىنىقلا، خالاس. سېلاھ.
12 ئى پەرۋەردىگار، دۇئايىمنى ئاڭلىغايسەن،
پەريادىمغا قۇلاق سالغايسەن!
كۆز ياشلىرىمغا سۈكۈت قىلمىغايسەن!
چۈنكى مەن پۈتكۈل ئاتا-بوۋىلىرىمدەك،
سېنىڭ ئالدىڭدا ياقا يۈرتلۇق، مۇساپىرمەن، خالاس! ■
13 ماڭا تىككەن كۆزۈڭنى مەندىن نېرى قىلغايسەنكى،
مەن بارسا كەلمەس جايىغا كەتكۈچە،
مېنى بىرئاز بولسىمۇ راھەتتىن بەھرىمەن قىلغايسەن.

40

40- كۈي •••• پېشارەت ـ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ، داۋۇت ئارقىلىق چىلدۇ
1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگارغا تەلمۈرۈپ، كۈتتۈم، كۈتتۈم؛

■ **39:5** زەب. 62:10-9 4144: ■ **39:12** لاۋ. 25:23 1تار. 29:15 زەب. 119:19 ئىبر. 11:13 1پېت. 112:

ئۇ ماڭا ئېگىلىپ پەريادىمنى ئاڭلىدى.
2 ئۇ مېنى هالاكەت ئوربكىدىن،
شۇنداقلا پاتقاق لايدىن تارتىۋالدى،
پۇتلىرىمنى ئۆيۈلتاش ئۆستىگە تۇرغۇزۇپ،
قەدەملىرىمنى مۇستەهكەم قىلدى.
3 ئۇ ئاغزىمغا يېڭى ناخشا-مۇناجاتنى،
يەنى خۇدايىمىزنى مەدهىيىلەشلەرنى سالدى؛
نۇرغۇن خەلق بۇنى كۆرۈپ، قورقىدۇ،
هەم پەرۋەردىگارغا تايىنىدۇ.
4 تەكەببۇرلاردىن يارده‌م ئىزدىمەيدىغان،
يالغانچىلىققا ئېزىپ كەتمەيدىغان،
بەلكى پەرۋەردىگارنى ئۆز تايانچىسى قىلغان كىشى بەختلىكتۇر!
5 ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم،
سېنىڭ بىز ئۈچۈن قىلغان كارامەتلىرىڭ ۋە ئوي-نىيەتلىرىڭنى بارغانسېرى كۆپەيتىپ، سان-ساناقسىز قىلغانسەن،
كىممۇ ئۆلارنى بىر-بىرلەپ هېسابلاپ ئۆزۈڭگە رەهمەت قايتۇرۇپ بولالىسۇن!
ئۆلارنى سۆزلەپ باشتىن-ئاخىر بايان قىلاي دېسەم،
ئۆلارنى ساناپ تۈگىتىش مۇمكىن ئەمەس.□
6 نە قۇربانلىق، نە ئاش هەدىيەلەر سېنىڭ تەلەپ-ئارزۇيۇڭ ئەمەس،
بىراق سەن ماڭا سەزگۈر قۇلاقلارنى ئاتا قىلدىڭ؛
نە كۆيدۈرمە قۇربانلىق، نە گۇناه قۇربانلىقىنى تەلەپ قىلمىدىڭ؛□ ■
7 شۇڭا جاۋاب بەردىمكى ـ
»مانا مەن كەلدىم«! ـ دېدىم.
ئورام يازما دەستۇردا مەن توغرۇلۇق پۈتۈلگەن: ـ □
8 »خۇدايىم، سېنىڭ كۆڭلۈڭدىكى ئىرادەڭ مېنىڭ خۇرسەنلىكىمدۇر؛
سېنىڭ تەۋرات قانۇنۇڭ قەلبىمگە پۈتۈكلۈكتۇر.«■
9 بۇيۇك جامائەت ئارىسىدا تۇرۇپ مەن هەققانىيلىقنى جاكارلىدىم؛
مانا بۇلارنى ئۆزۈمدە قىلچە ئېلىپ قالغۇم يوقتۇر،
ئى پەرۋەردىگار، ئۆزۈڭ بىلىسەن.■
10 هەققانىيلىقىڭنى قەلبىمدە يوشۇرۇپ يۈرمىدىم؛
ۋاپادارلىقىڭنى ۋە نىجاتلىقىڭنى جاكارلىدىم؛

□ **40:5 »كىممۇ ئۆلارنى بىر-بىرلەپ هېسابلاپ ئۆزۈڭگە رەهمەت قايتۇرۇپ بولالىسۇن«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »كىممۇ ساڭا تەڭداش بولۇپ سېنى توسالىسۇن؟.«!

□ **40:6 »سەن ماڭا سەزگۈر قۇلاقلارنى ئاتا قىلدىڭ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى بولۇشى مۇمكىن: »سەن مېنىڭ قۇلاقلىرىمنى سانجىدىڭ.« مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن مۇقەددەس قانۇن بويىچە، بىر قۇلنىڭ ئۆز خوجايىنىغا مەڭگۈ خىزمەتتە بولغۇسى بولسا، ئۇنى بەلگىلەش ئۈچۈن خوجايىن ئۆزىنىڭ قۇلىقىغا بىگىز سانجىدۇ »)مىس.» 21-بابنى كۆرۈڭ.(بۇ خىل تەرجىمە توغرا بولسا، بۇ مەسىهنىڭ خۇداغا مەڭگۈلۈك سادىقلىقىنى بىلدۈرىدىغان سۆزدۇر. **»نە قۇربانلىق، نە ئاش هەدىيەلەر... نە كۆيدۈرمە قۇربانلىق، نە گۇناه قۇربانلىقىنى تەلەپ قىلمىدىڭ«** ـ »لاۋ.» 7-1-بابنا تەلەپ قىلىنغان بەش خىل ئاساسىي قۇربانلىقلارنىڭ هەممىسى مۇشۇ 6-ئايەتتە تىلغا ئېلىنىدۇ. ■ **40:6** لاۋ. 1:3□ 1:2□ 13:4□ ئىبر. 10:5-12□: **40:7 »ئورام يازما دەستۇردا مەن توغرۇلۇق پۈتۈلگەن«** ـ »ئورام يازما دەستۇر« مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن مۇقەددەس قانۇننى كۆرسىتىدۇ. ■ **40:8** زەب. 31:37□ يەش. 751:

■ **40:9** زەب. 18:35□ 1111:

ئۇزگەرمەس مۇھەببىتىڭ ۋە ھەققىتىڭنى بۈيۈك جامائەتكە ھېچ يوشۇرماستىن بايان قىلدىم.
11 ئى پەرۋەردىگار، مېھرىبانلىقلىرىڭنى مەندىن ئايمىغايسەن؛
ئۇزگەرمەس مۇھەببىتىڭ ۋە ھەققىتىڭ ھەردائىم مېنى ساقلىغاي!
12 چۈنكى سانسىز كۈلپەتلەر مېنى ئورىۋالدى؛
قەبىھلىكلىرىم مېنى بىسۇۋىلىپ، كۆرەلمەيدىغان بولدۇم؛
ئۇلار بېشىمدىكى چېچىمدىن كۆپ،
جاسارىتىم تۇگىشىپ كەتتى.
13 مېنى قۇتقۇزۇشنى توغرا تاپقايسەن، ئى پەرۋەردىگار!
ئى پەرۋەردىگار، تېز كېلىپ، ماڭا ياردەم قىلغايسەن!
14 مېنىڭ ھاياتىمغا چاڭ سالماقچى بولغانلار بىراقلا يەرگە قارىتىلىپ رەسۋا قىلىنسۇن؛
مېنىڭ زىيىنىمدىن خۇرسەن بولغانلار كەينىگە يانداۋۇلۇپ شەرمەندە بولغاي.■
15 مېنى: ـ »ۋاھ! ۋاھ«! دەپ مەسخىرە قىلغانلار ئۆز شەرمەندىلىكىدىن ئالاقزادە بولۇپ كەتسۇن!
16 بىراق سېنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ ھەممىسى سەندە شادلىنىپ خۇشال بولغاي!
نىجاتلىقىڭنى سۆيگەنلەر ھەمىشە: »پەرۋەردىگار ئۇلۇغلانسۇن« دېيىشكەي!
17 مەن ئېزىلگەن ھەم يوقسۇل بولسامۇ،
بىراق رەب يەنىلا مېنى ياد ئېتىدۇ؛
سەن مېنىڭ ياردەمچىم، مېنىڭ ئازاد قىلغۇچىم؛
ئى خۇدايىم، كېچىكمەي كەلگەيسەن!

41

41- كۈي •••• ئاغرىقتىنىڭ دۇئاسى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ
غېرىب-ئاجىزلارغا غەمخورلۇق قىلغان كىشى نەقەدەر بەختلىك-ھە!
ئېغىر كۈنلەردە پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا پاناھ بولىدۇ. □
2 پەرۋەردىگار ئۇنى قوغداپ، ئۇنى ئامان ساقلايدۇ؛
ئۇ زېمىندا ئۇرۇپ بەختىيار ياشايدۇ؛
سەن ئۇنى دۈشمەنلىرىنىڭ ئىختىيارىغا چۈشۈرمەيسەن!
3 ئورۇن ئۇتۇپ زەئىپلىشىپ ياتقىنىدا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا دەرمان بولىدۇ؛
سەن ئۇنىڭ ياتقان ئورۇن-كۆرپىلىرىنى راسلاپ ئۇزەشتۇرۇپ ئۇرسەن.□
4 مەن ئىلتىجا قىلىپ: ـ »ئى پەرۋەردىگار، ماڭا مېھرىبانلىق كۆرسەتكەيسەن،
جېنىمغا شىپالىق بەرگەيسەن؛
چۈنكى مەن ئالدىڭدا گۇناھ قىلدىم« ـ دېدىم. □
5 دۈشمەنلىرىم مەن توغرۇلۇق: ـ

■ **40:14** زەب. 26:35 4 2:70 1371:
□ **41:1** »غېرىب-ئاجىزلارغا« ـ ئىبرانىي تىلىدا »غېرىب-ئاجىز كىشىگە.«
□ **41:3** »سەن ئۇنىڭ ياتقان ئورۇن-كۆرپىلىرىنى راسلاپ ئۇزەشتۇرۇپ ئۇرسەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن ئۇنى ياتقان ئورندىن ئۇرغۇزۇپ ئەسلىگە كەلتۈرسەن.« □ **41:4** »چۈنكى مەن ئالدىڭدا گۇناھ قىلدىم« ـ ئىنرانىي تىلىدا: »چۈنكى مەن ئالدىڭدا گۇناھكار بولدۇم« دېگەن تەرجىمىسى بولىدۇ.

»تۇ قاچانمۇ تۇلۇپ، نامى-نەسلى قۇرۇپ كېتەر؟« ـ دەپ ماڭا يامانلىق تىلەيدۇ.
6 بىرسى مېنى كۆرگىلى كەلگەن بولسا،
تۇ ئالدامچى سۆزلەرنى قىلىدۇ؛
تۇلار كەينىمدىن كۆكۈلدە شۇملۇق توپلاپ،
ئاندىن سىرتلارغا چىقىپ شۇ ئىشلارنى تارقىتىپ پو ئاتىدۇ؛
7 ماڭا تۆج بولغانلارنىڭ ھەممىسى ماڭا قارىتا تۆزئارا كۆسۈرلىشىدۇ،
تۇلار ماڭا زىيانكەشلىك قەستىدە بولىدۇ.
8 تۇلار: »تۇنىڭ بېشىغا جىن-شەيتاندىن بىر كېسەل چاپلاشتى؛
ئەمدى تۇ ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى؛
تۇ قايتىدىن تۇرالمايدۇ« ـ دېيىشىدۇ.
9 ھەتتا سىردىشىم دەپ ئىشەنگەن قەدىناس دوستۇم،
مەن بىلەن ھەمداستىخان بولۇپ تۇزۇمنى يېگەنمۇ ماڭا پۇت ئاتتى.□ ■
10 بىراق سەن پەرۋەردىگار، ماڭا رەھىم قىلغايسەن؛
دۈشمەنلىرىمدىن ئىنتىقام ئېلىشقا،
مېنى تۇرغۇزغايسەن؛
11 دۈشمىنىمنىڭ ئۈستۈمدىن غەلبە قىلىپ شادلانمىغىنىدىن،
سېنى مەندىن سۆيۈندۈ، دەپ بىلىمەن.
12 بىراق ماڭا كەلسەك، دۇرۇس بولغانلىقىمدىن، سەن مېنى يۆلەيسەن؛
سەن مېنى مەڭگۈ تۆز ھۇزۇرۇڭدا قەد كۆتۈرۈتكۈزۈپ تۇرغۇزسەن.
13 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا ئەبەدىلئەبەدگىچە تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇلغاي!
ئامىن! ئامىن!

42

ئىككىنچى بۆلۈم •••• 42- كۈي •••• خۇداغا تەشنا بولغان مۇساپىرنىڭ دۇئاسى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان »ماسقىل«: ـ

كېيىك ئېرىقلاردىكى سۇغا تەشنا بولغاندەك،
جېنىم ساڭا تەشنادۇر، ئى خۇدا.□
2 مېنىڭ جېنىم خۇداغا، ھايات تەڭرىگە ئىنتىزاردۇر؛
ئاھ، مەن قاچانمۇ خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا كۆرۈنۈشكە مۇيەسسەر بولىمەن؟■
3 مېنىڭ كېچە-كۈندۈز يېگىنىم كۆز ياشلىرىم بولۇپ كەلگەن؛

□ **41:9 »مەن بىلەن ھەمداستىخان بولۇپ تۇزۇمنى يېگەن...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن بىلەن ھەمداستىخان بولۇپ ئېنىمنى يېگەن...«.

■ **41:9** يۇھ. 1813:

□ **42:1 »كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان »ماسقىل«« ـ »** كوراھ« مۇسا ۋە ھارۇن پەيغەمبەرگە قارشى ئىسيان كۆتۈرگەن كىشى. بىراق كۆرۈنۈپ تۇرىدۇكى، تۇنىڭ ئەۋلادلىرى خۇدانىڭ يولىدا ماڭاتتى. تۇلار بەلكىم »كاھىن«)قۇربانلىق قىلغۇچى(بولۇپ، مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا ئىبادەت خىزمىتىدە زەبۇردىكى يېقىملىق مەدھىيە ناخشىلىرىنى ئېيتىش بىلەن شۇغۇللانغان.
بۇ كۈيدىن قارىغاندا، يازغۇچى ئىسرائىلنىڭ شىمالىي پادىشاھلىقىدىكى لۇۋان دېگەن خىلۋەت تاغلىق رايونىغا سۈرگۈن قىلىنغان.

»ماسقىل« ـ »ماسقىل«نىڭ مەنىسى بىرگە نامەلۇم؛ بەزى ئالىملار تۇنى »تەربىيىلىك« دېگەننى بىلدۈرىدۇ، دەپ قارايدۇ؛ يەنە بەزىلەر تۇنى »ماھىرلىق بىلەن ئېيتىلسۇن« دېگەننى بىلدۈرىدۇ، دەپ قارايدۇ.

■ **42:2** زەب. 263-1:

خەقلەر كۆن بويى مەندىن: »خۇدايىڭ قەيەردە؟« دەپ سورايدۇ.■
4 ئۆتكەن كۈنلەرنى ئەسلەپ،
جېنىمنىڭ دەردلىرىنى تۆكۈۋاتىمەن
)مەن كۆپچىلىك بىلەن كېتىۋېتىپ،
خۇدانىڭ ئۆيىگە تەنتەنە قىلىپ مېڭىپ،
خۇشاللىقتا ھەمدۇسانا ئوقۇپ، ناخشا ئېيتىپ،
ھېيتنى تەبرىكلىگەن توپ-توپ قوشۇندەك، جامائەت بىلەن بىللە باراتتىم.(!
5 ـ ئى جېنىم، سەن تېنىمدە نېمىشقا بۇنداق قايغۇرىسەن؟
نېمىشقا ئىچىمدە بۇنداق مەيۈسلىنىپ كەتتىڭ؟
خۇداغا ئۈمىد باغلا،
چۈنكى ئۇنىڭ جامالىدىن چىققان نىجاتلىقتىن،
مەن ئۇنى يەنىلا ئۇلۇغلايمەن، ـ مېنىڭ خۇدايىمنى!■
6 جېنىم ئىچىمدە مەيۈسلىنىپ كەتتى؛
شۇڭا مەن سېنى سېغىنىمەن،
ھەتتا مۇساپىرلىقتا ئىئوردان دەرياسى بويىدىكى ۋادىلاردا،
ھەرمون تاغلىرىدا، مىزار تېغىدىمۇ سېنى سېغىنىمەن.
7 سېنىڭ شارقىراتمىلىرىڭنىڭ ئاۋازلىرىغا،
چوڭقۇر ھاڭ بىلەن چوڭقۇر ھاڭ ماسلىشىپ ھۆركىرىمەكتە.
سېنىڭ ھەممە دولقۇنلىرىڭ ھەم قاينام-تاشقىنلىرىڭ مېنى غەرق قىلدى.
8 كۈندۈزى پەرۋەردىگار ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىنى ماڭا بۇيرۇيدۇ،
كېچىلىرى ئۇنىڭ ناخشىسى،
ۋە ھەم ھاياتىم بولغان تەڭرىگە قىلغان دۇئا ماڭا ھەمراھ بولىدۇ.
9 مەن قورام تېشىم بولغان خۇداغا: ـ
»مېنى نېمىشقا ئۇنتۇپ قالدىڭ؟
مەن نېمىشقا دۈشمەننىڭ زۇلۇمىغا ئۇچراپ،
ھەمىشە ئازاب چېكىپ يۈرۈۋاتىمەن؟« ـ دەيمەن.■
10 سۆڭەكلىرىمنى ئەزگەندەك رەقىبلىرىم مېنى مەسخىرە قىلىپ ئەيىبلەيدۇ،
ئۇلار كۈن بويى مەندىن: »خۇدايىڭ قەيەردە؟« ـ دەپ سوريماقتا.
11 ئى جېنىم، تېنىمدە نېمىشقا بۇنداق قايغۇرىسەن؟
نېمىشقا ئىچىمدە بۇنداق مەيۈسلىنىپ كەتتىڭ؟
خۇداغا ئۈمىد باغلا،
چۈنكى مەن ئۇنى يەنىلا مەدھىيىلەيمەن،
يەنى چىرايىمغا سالامەتلىك، نىجاتلىق ئاتا قىلغۇچى خۇدايىمنى مەدھىيىلەيمەن!
ئۇ مېنىڭ خۇدايىمدۇر!

■ 42:3 زەب. 580: ■ 42:5 زەب. 543: ■ 42:9 زەب. 35:17-11 38:6 243:

43

43- كۆي •••• سەرگەردانلىك دۇئاسى •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 ئى پەرۋەردىگار، مەن توغرۇلۇق ھۆكۈم چىقارغايسەن،
دەۋايىمنى ئەقىدىسىز بىر خەلق ئالدىدا سوريغايسەن؛
مېنى ھىيلىگەر ھەم قەبىھ ئادەمدىن قۇتۇلدۇرغايسەن. □
2 چۈنكى سەن پاناھگاھىم بولغان خۇدادۇرسەن؛
نېمىشقا مېنى تاشلاۋەتتىڭىز؟
نېمىشقا دۈشمەننىڭ زۇلۇمىغا ئۇچراپ،
ھەمىشە ئازاب چېكىپ يۈرىۋاتىمەن؟« ـ دەيمەن.■
3 ئۆز ھەقىقىتىڭ ۋە نۇرۇڭنى ئەۋەتكىن،
ئۇلار مېنى يېتەكلىگەي!
مېنى مۇقەددەس تېغىڭغا،
ماكانىڭغا ئېلىپ كەلگەي! □
4 شۇنىڭ بىلەن مەن خۇدانىڭ قۇربانگاھى ئالدىغا باراي،
يەنى مېنىڭ چەكسىز خۇشلۇقۇم بولغان تەڭرىنىڭ يېنىغا باراي؛
بەرھەق، چىلتار چېلىپ سېنى مەدھىيىلەيمەن، ئى خۇدا، مېنىڭ خۇدايىم!
5 ئى جېنىم، سەن نېمىشقا بۇنداق قايغۇرسەن؟
نېمىشقا ئىچىمدە بۇنداق بىئارام بولۇپ كېتىسەن؟
خۇداغا ئۈمىد باغلا!
چۈنكى مەن ئۇنى يەنىلا مەدھىيىلەيمەن،
يەنى چىرايىمغا سالامەتلىك، نىجاتلىق ئاتا قىلغۇچى خۇدايىمنى مەدھىيىلەيمەن!□ ■

44

44- كۆي •••• مەغلۇبىيەتتىن كېيىنكى مۇناجات

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان »ماسقىل«: ـ

ئى خۇدا، ئۆز قۇلاقلىرىمىز بىلەن ئاڭلىدۇق،
ئاتىلىرىمىز بىزگە بايان قىلىپ،
ئۆز كۈنلىردە، يەنى قەدىمكى زامانلاردا سېنىڭ قىلغان زور ئىشلىرىڭنى ئۇقتۇرغاندىدى؛
2 سەن ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ ئالدىدا ئۆز قولۇڭ بىلەن يات ئەللەرنى قوغلىۋېتىپ،
ئۇلارنىڭ زېمىنىغا ئاتا-بوۋىلىرىمىزنى ئورۇنلاشتۇردۇڭ؛

□ **43:1** »ئىزاھات« ـ كۆپ ئالىملار 42- ھەم 43-كۆي ئەسلىدە بىر كۆي ئىدى، دەپ قارايدۇ.
■ **43:2** زەب. 35:11-17 6:38 1042:
□ **43:3** »ماكانىڭغا ئېلىپ كەلگەي«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »ماكانلىرىڭغا ئېلىپ كەلگەي.«!
□ **43:5** »چۈنكى مەن ئۇنى يەنىلا مەدھىيىلەيمەن، يەنى چىرايىمغا سالامەتلىك، نىجاتلىق ئاتا قىلغۇچى خۇدايىمنى مەدھىيىلەيمەن«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى ئۇنىڭ جامالىدىن چىققان نىجاتلىق بىلەن، مەن ئۇنى يەنىلا ئۇلۇغلايمەن، مېنىڭ خۇدايىم.«! ■ **43:5** زەب. 1142 5:

يات قوۋملارغا ئاپەت چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى تارقىتىۋەتتىڭ.□ ■
3 بەرھەق، بوۋىلىرىمىز زېمىنىنى ئۆز قىلىچى بىلەن ئالغىنى يوق،
ئۆز بىلىكى بىلەن ئۆزلىرىنى قۇتقۇزغىنىمۇ يوق؛
بۇ پەلەكنى سېنىڭ ئوڭ قولۇڭ، سېنىڭ بىلىكىڭ ۋە جامالىڭنىڭ نۇرىنىڭ قىلغىنىدۇر؛
چۈنكى سەن ئۇلاردىن خۇرسەنلىك تاپتىڭ.
4 سەن ئۆزۈڭ مېنىڭ پادىشاھىمدۇرسەن، ئى خۇدا،
سەن ياقۇپ ئۈچۈن غەلىبىلەر بۇيرۇغۇچىدۇرسەن.□
5 سەن ئارقىلىق بىز رەقىبلىرىمىزنى ھەيدىۋېتىمىز؛
نامىڭ بىلەن ئۆزىمىزگە قارشى تۇرغانلارنى چەيلەيمىز؛
6 چۈنكى ئۆز ئوقيايىمغا تايانمايمەن،
قىلىچىممۇ مېنى قۇتقۇزالمايدۇ.
7 چۈنكى سەن بىزنى رەقىبلىرىمىزدىن قۇتقۇزدۇڭ،
بىزگە ئۇچ بولغانلارنى يەرگە قاراتتىڭ.
8 خۇدانى كۈن بويى ئىپتىخارلىنىپ ماختايمىز؛
نامىڭنى ئەبەدىلئەبەدگىچە مەدھىيىلەيمىز.
سېلاھ!
9 بىراق سەن ھازىر بىزنى تاشلاۋېتىپ ئاھانەتكە قالدۇردۇڭ؛
قوشۇنلىرىمىز بىلەن جەڭگە بىللە چىقمايسەن. ■
10 سەن رەقىبلىرىمىز ئالدىدا بىزنى چېكىندۈردۈڭ؛
بىزنى ئۆچمەنلەرگە خالىغانچە تالان-تاراج قىلدۇردۇڭ.
11 سويۇشقا تاپشۇرۇلغان قويلاردەك، بىزنى ئۇلارغا تاپشۇردۇڭ،
ئەللەر ئارىسىغا بىزنى تارقىتىۋەتتىڭ.
12 سەن ئۆز خەلقىڭنى بىكارغا سېتىۋەتتىڭ،
ئۇنىڭ قىممىتىدىن ئۆزۈڭ ھېچ بېيىپ كەتمىدىڭ؛
13 سەن بىزنى قوشنا ئەللەرنىڭ مەسخىرىسىگە قالدۇرغانسەن؛
ئەتراپىمىزدىكىلەرگە ئاھانەت، زاكىلىق ئوبيېكتى قىلدىڭسەن.■
14 سەن بىزنى ئەللەر ئارىسىدا سۆز-چۆچەككە قويدۇڭسەن،
يات قوۋملار بىزگە باش چايقىشىپ قاراشماقتا.
16-15 مەسخىرە ھەم كۈپۈرلۈق ئېيتقۇچىلارنىڭ ئاۋازى تۆپەيلىدىن،
دۈشمەنلەر ۋە ئۇچ ئالغۇچىلار تۆپەيلىدىن،
كۈن بويى ئۈياتىم ئالدىمدىن كەتمەيدۇ،
يۈزۈمنىڭ نومۇسى مېنى چىرمىۋالدى.
17 مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى بېشىمىزغا چۈشتى؛
بىراق بىز سېنى ئۇنتۇمىدۇق،
ياكى ئەھدەڭگە ھېچ ئاسىيلىق قىلمىدۇق؛

□ 44:2 »يات قوۋملارغا ئاپەت چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى)دېمەك، يات ئەللەرنى(تارقىتىۋەتتىڭ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يات قوۋملارغا ئاپەت چۈشۈردۇڭ، بىراق ئۇلارنى)دېمەك، ئۆز خەلقىڭنى(رونىق تاپقۇزدۇڭ.« ■ 44:2 مىس. 17:15□ زەب. 980: 8-: □ 44:4 »سەن ياقۇپ ئۈچۈن غەلىبىلەر بۇيرۇغۇچىدۇرسەن« ـ بۇ يەردە »ياقۇپ« ئىسرائىل خەلقىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ■ 44:9 زەب. 3:60□ 1:74□ 38-39:89□ 11108: ■ 44:13 زەب. 4:79□ 6:80□ يەر. 924:

18 قەلبىمىز ھېچ يانمىدى، ساكا ساداقەتسىزلىك قىلمىدۇق،
قەدەملىرىمىز يولۇڭدىن ھېچ ئېزىپ كەتمىدى.
19 بىراق سەن بىزنى چىلبۆرىلەر ماكانىدا ئەزدىڭ،
بىزگە تۆلۈم سايىسىنى چاپلاشتۇردۇڭ.
20 ئەگەر بىز خۇدايىمىزنىڭ نامىنى ئۇنتۇغان بولساق،
ياكى يات بىر ئىلاھقا قول كۆتۈرگەن بولساق،
21 خۇدا سەن چوقۇم بۇنى سۈرۈشتە قىلماس ئىدىڭمۇ،
قەلبىتىكى سىرلارنى بىلىپ تۇرىدىغان تۇرساڭ؟
22 بىراق سەن تۆپەيلى بىز كۈن بويى قىرىلماقتىمىز؛
بوغۇزلىنىشنى كۈتۈپ تۇرغان قويلار كەبى ھېسابلانماقتىمىز.■
23 ئويغان، ئى رەب! نېمىشقا ئۇخلاپ ياتسەن؟
ئورنۇڭدىن تۇر، بىزنى مەڭگۈگە تاشلاۋەتمىگەيسەن!
24 نېمىشقا يۈزۈڭنى بىزدىن يوشۇرىسەن؟
نېمىشقا كۈلپەتلىرىمىزگە، ئۇچرىغان زۇلۇملىرىمىزغا پىسەنت قىلمايسەن؟
25 قارىغىنا، جېنىمىز تۆپراقتا بېغىرلاپ يۈرىدۇ؛
تېنىمىز يەرگە چاپلاشتى؛
26 ئورنۇڭدىن تۇرۇپ بىزگە ياردەمدە بولغايسەن!
ئۆزۈڭنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ سەۋەبىدىن،
بىزلەرنى ھۆرلۈككە چىقارغايسەن!

45

45- كۈي •••• پادىشاھنىڭ توي مۇناجىتى •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »نىلۇپەرلەر« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، كوراھنىڭ ئوغۇللىرىغا تاپشۇرۇلغان، »سۆيۈملۈك يار ئۈچۈن« دېگەن »ماسقىل« مۇناجات-ناخشا: ـ

قەلبىمدىن گۈزەل ئىش توغرىسىدا سۆزلەر ئۈرغۈپ چىقماقتا؛
پادىشاھقا بېغىشلىغان مۇناجىتىمنى ئېيتىمەن؛
تىلىم گويا ماھىر شائىرنىڭ قەلىمىدۇر؛□
2 ئىنسان بالىلىرى ئىچىدە سەن ئەڭ گۈزەلدۇرسەن؛
لەۋلىرىڭ شاپائەت بىلەن تولدۇرۇلغاندۇر؛
شۇڭا خۇدا ساكا مەڭگۈگە رەھمەت قىلدى.
3 ئى بۇيۇك بولغۇچى،
قىلىچىڭنى ئاسقىن يېنىڭغا،
ھەيۋىتىڭ ۋە شانۇ-شەۋكىتىڭ بىلەن!
4 ھەققەت، كەمتەرلىك ھەم ئادالەتنى ئالغا سۈرۈشكە ئاتلانغىنىڭدا،

■ 44:22 رىم. 368:

□ 45:1 »ئىزاھات« ـ گەرچە بۇ كۈي سۈلايمانىنىڭ توي كۈنىنى تەبرىكلەشكە يېزىلغان بولسىمۇ، ئۇنىڭدىكى سۆزلەر بېشارەت بولۇپ، ئالەمنىڭ پادىشاھى بولىدىغان مەسىھنىمۇ ئالدىنئالا كۆرسىتىدۇ. **»پادىشاھقا بېغىشلىغان مۇناجىتىمنى ئېيتىمەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »پادىشاھقا بېغىشلىغان ئەسىرىمنى ئېيتىمەن.«

شانۆ-شەۋكەت ئىچىدە غەلىبە بىلەن ئالغا باس!
شۇنىڭ بىلەن ئوڭ قولۇڭ ئۆزۈڭگە كارامەت قورقۇنچلۇق ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ!■
5 سېنىڭ ئوقلىرىڭ ئۆتكۈردۇر،
ئۇلار پادىشاھنىڭ دۈشمەنلىرىنىڭ يۈرىكىگە سانجىلىدۇ؛
پۈتۈن ئەللەر ئايىغىڭغا يىقىلىدۇ.
6 سېنىڭ تەختىڭ، ئى خۇدا، ئەبەدىلئەبەدلىكتۇر؛
پادىشاھلىقىڭدىكى شاھانە ھاساڭ، ئادالەتنىڭ ھاسىسىدۇر.□ ■
7 سەن ھەققانىيلىقنى سۆيۈپ، رەزىللىككە نەپرەتلىنىپ كەلگەنسەن؛
شۇڭا خۇدا، يەنى سېنىڭ خۇدايىڭ، سېنى ھەمراھلىرىڭدىن ئۈستۈن قىلىپ شادلىق مېيى بىلەن مەسىھ قىلدى.□ ■
8 سېنىڭ كىيىملىرىڭدىن مۇرمەككى، مۇئەتتەر ۋە دارچىن ھىدى كېلىدۇ؛
پىل چىشى سارايلىرىدىكى سازەندىلەرنىڭ تارلىق سازلىرى سېنى خۇرسەن قىلىدۇ. ■
9 پادىشاھلارنىڭ مەلىكىلىرى ھۆرمەتلىك كېنىزەكلىرىڭنىڭ قاتارىدىدۇر؛
خانىشىڭ ئوفىردىكى ساپ ئالتۇن زىبۇ-زىنەتلەرنى تاقاپ ئوڭ قولۇڭدا تۇرىدۇ؛□
10 »ئاڭلىغىن، ئى قىزىم، كۆرگىن، سۆزلىرىمگە قۇلاق سالغىن؛
ئۆز قەبىلەڭ ۋە ئاتا جەمەتىڭنى ئۇنتۇپ قال!
11 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ گۈزەل جامالىڭغا مەپتۇن بولىدۇ؛
ئۇ سېنىڭ خوجاڭ، سەن ئۇنىڭغا سەجدە قىل.«
12 تۇر شەھىرىنىڭ قىزى ئالدىڭدا سوۋغا بىلەن ھازىر بولىدۇ؛
خالايىق ئارىسىدىكى بايلار سېنىڭ شاپائىتىڭنى كۈتىدۇ؛□ ■
13 شاھانە قىزنىڭ ئىچكى دۇنياسى پۈتۈنلەي پارلاقتۇر،
ئۇنىڭ كىيىملىرىمۇ زەر بىلەن كەشتىلەنگەن؛□
14 ئۇ كەشتىلىك كىيىملەر بىلەن پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كەلتۈرۈلىدۇ؛
كەيندىن ئۇنىڭغا قولداش كېنىزەكلەرمۇ بىللە يېنىڭغا ئېلىپ كېلىنىدۇ؛□
15 ئۇلار خۇشال-خۇرام، شادلىق ئىچىدە باشلاپ كېلىنىدۇ؛
ئۇلار بىرلىكتە پادىشاھنىڭ ئوردىسىغا كىرىشىدۇ.
16 »ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ ئورنىغا ئوغۇللىرىڭ چىقىدۇ؛
سەن ئۇلارنى پۈتكۈل جاھانغا ھاكىم قىلىسەن.□
17 مەن سېنىڭ نامىڭنى ئەۋلاددىن-ئەۋلادقا ياد ئەتكۈزىمەن؛

■ 45:4 زەك. 9:99:
□ 45:6 »سېنىڭ تەختىڭ، ئى خۇدا، ئەبەدىلئەبەدلىكتۇر« ـ ئىنجىلدىكى »ئىبرانىيلارغا« دېگەن قىسمىدا (1-□□□□□) كۆرسەتكەندەك، بۇ سۆزلەر)شۇنداقلا كېيىنكى 7-ئايەتكىچە(بېشارەتلىك سۆزىمىتە پادىشاھنىڭ ئۆزىگە)يەنى مەسىھكە(ئېيتىلىدۇ »)ئىبر.» .(9-1:8
■ 45:6 ئىبر. 81:
□ 45:7 »شۇڭا خۇدا ... سېنى ... شادلىق مېيى بىلەن مەسىھ قىلدى« ـ »مەسىھ قىلىش« توغرۇلۇق 2-كۆزىدىكى ئىزاھاتلارنى ھەم »ئەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.
■ 45:7 يەش. 61:2-1□ روس. 3810:
■ 45:8 يەش. 61:2-1□ روس. 3810:
□ 45:9 »ھۆرمەتلىك كېنىزەكلىرىڭنىڭ قاتارىدىدۇر« ـ ياكى »مۇھتەررەم مېھمانلىرىڭنىڭ قاتارىدىدۇر.«
□ 45:12 »تۇر شەھىرىنىڭ قىزى« ـ تۇر شەھىرىدىكى پۇقرالارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ 45:12 زەب. 1172-10:
□ 45:13 »شاھانە قىزنىڭ ئىچكى دۇنياسى پۈتۈنلەي پارلاقتۇر« ـ باشقا برخىل تەرجىمىسى: »پادىشاھنىڭ قىزى ئىچكى ھۇجرىدا شەرەپلىكتۇر.«
□ 45:14 » كەيندىن ئۇنىڭغا قولداش كېنىزەكلەرمۇ بىللە يېنىڭغا ئېلىپ كېلىنىدۇ« ـ »يېنىڭغا« تويى قىلىۋاتقان پادىشاھنىڭ يېنىدىن كۆرسەتسە كېرەك.
□ 45:16 »ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ ئورنىغا ئوغۇللىرىڭ چىقىدۇ؛ سەن ئۇلارنى پۈتكۈل جاھانغا ھاكىم قىلىسەن...» ـ بۇ سۆزلەر (16-) ھەم 17-ئايەت(پادىشاھقا بۇۋاستە ئېيتىلىدۇ.

شۇڭلاشقا بارلىق قوۋملار سېنى ئەبەدىلئەبەدگىچە مەدھىيىلەيدۇ.«

46

46- كۈي •••• خۇدا باشپاناھتۇر

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »پاك قىزلار ئۈچۈن« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، كوراھنىڭ ئوغۇللىرى
ئۈچۈن يېزىلغان كۈي: ـ

خۇدا پاناھگاھىمىز ۋە قۇدرىتىمىزدۇر،
كۈلپەتلەر چۈشكەن ھامان ھازىر بولىدىغان بىر يارىدەمچىدۇر. □
2-3 شۇڭا يەر-زېمىن ئۆزگىتىلىۋېتىپ، تاغلار گۈمۈرۈلۈپ دېڭىز تەگلىرىگە چۈشۈپ كەتسىمۇ،
ئۇنىڭ دولقۇنلىرى شاۋقۇنلىنىپ قاينام بولسىمۇ،
ئۇركەشلىرى بىلەن تاغلار سىلكىنىپ كەتسىمۇ،
قورقمايمىز.
سېلاھ.
4 خۇدانىڭ شەھىرىنى ـ يەنى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچى ماكانلاشقان مۇقەددەس جايىنى،
خۇرسەن قىلىدىغان ئېقىنلىرى شاخلىغان بىر دەريا باردۇر.
5 خۇدا ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىدۇر؛
ئۇ يەر ھەرگىز تەۋرىمەيدۇ؛
خۇدا تاڭ ئېتىش بىلەنلا ئۇنىڭغا يارىدەمگە كېلىدۇ.
6 بارلىق ئەللەر قاينىپ، پادىشاھلىقلار تىترەپ كەتتى؛
ئۇ ئاۋازىنى قويۇۋەتكەن ھامان،
يەر ئېرىپ كېتىدۇ.
7 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار بىز بىلەن بىللە؛
ياقۇپنىڭ خۇداسى ئېگىز قورغىنىمىزدۇر!
سېلاھ!
8 كېلىڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ قىلغانلىرىنى كۆرۈڭلار!
ئۇ يەر يۈزىدە قىلغان كارامەت ۋەيرانچىلىقلارنى كۆرۈڭلار!□
9 ئۇ، جاھاننىڭ ئۇ چېتىگىچە بولغان ئۇرۇشلارنى توختىتىدۇ؛
ئۇ ئوقيالارنى سۇندۇرىدۇ،
نەيزىلەرنى ئوشتۇۋېتىدۇ،
جەڭ ھارۋىلىرىنى ئوتتا كۆيدۈرىۋېتىدۇ.
10 ئۇ: »توختاش، مېنىڭ خۇدا ئىكەنلىكىمنى بىلىپ قويۇش!
مەن پۈتكۈل ئەللەر ئارىسىدا ئۇلۇغلىنىمەن؛
مەن يەر يۈزىدە "بۈيۈك" دەپ قارىلىمەن« ـ دەيدۇ.
11 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار بىز بىلەن بىللە،
ياقۇپنىڭ خۇداسى بىزنىڭ ئېگىز قورغىنىمىزدۇر!

□ 46:1 »پاك قىزلار ئۈچۈن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئالاموت« دېيىلىدۇ. باشقا بىرخىل مەنىسى: »ئاياللارنىڭ يۇقىرى ئاۋازلىق كۈيى ئۈچۈن يېزىلغان« دېگەن بولۇشى مۇمكىن.

□ 46:8 ...» ئۇ)پەرۋەردىگار(يەر يۈزىدە قىلغان كارامەت ۋەيرانچىلىقلارنى كۆرۈڭلار« ـ پەرۋەردىگارنىڭ »ۋەيرانچىلىق«لىرىنىڭ ئىنتايىن ئىجابىي نەتىجىسى بار ـ 9-ئايەتنى كۆرۈڭ.

47

47- كۆي •••• خۇدا مەڭگۈ غەلبە قىلغۇچىدۇر

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان كۆي: ـ
بارلىق قوۋملار، خۇدانى ئالقىشلاڭلار!
ئۇنىڭغا يۈقىرى ئاۋازىڭلار بىلەن خۇشاللىق تەنتەنىسىنى ياڭرىتىڭلار!
2 چۈنكى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچى، پەرۋەردىگار، دەھشەتلىك ۋە ھەيۋەتلىكتۇر،
پۈتكۈل جاھاننى سوريغۇچى بۈيۈك پادىشاھتۇر. □
3 ئۇ بىزگە خەلقلەرنى بويسۇندۇرۇپ،
بىزنى ئەل-مىللەتلەر ئۈستىگە ھاكىم قىلدۇ.□
4 ئۇ بىز ئۈچۈن مىراسىمىزنى تاللاپ،
يەنى ئۆزى سۆيگەن ياقۇپنىڭ پەخرى بولغان زېمىننى بېكىتىپ بەردى.
سېلاھ!
5 خۇدا تەنتەنە ساداسى ئىچىدە،
پەرۋەردىگار سۈناي ساداسى ئىچىدە يۇقىرىغا كۆتۈرۈلدى؛
6 خۇداغا ناخشا-كۆي ئېيتىڭلار، ناخشا-كۆي ئېيتىڭلار!
پادىشاھىمىزغا ناخشا-كۆي ئېيتىڭلار، ناخشا-كۆي ئېيتىڭلار!
7 خۇدا پۈتكۈل جاھاننىڭ پادىشاھىدۇر؛
زېھىنىڭلار بىلەن ئۇنىڭغا ناخشا-كۆي ئېيتىڭلار!
8 خۇدا ئەللەر ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرىدۇ؛
ئۇ ئۆزىنىڭ پاك-مۇقەددەسلىكىنىڭ تەختىدە ئولتۇرىدۇ.
9 ئەل-يۇرتلارنىڭ كاتتىلىرى جەم بولۇپ،
ئىبراھىمنىڭ خۇداسىنىڭ خەلقىگە قوشۇلدى؛
چۈنكى جاھاندىكى بارلىق قالقانلار خۇداغا تەۋەدۇر؛
ئۇ نەقەدەر ئالىيدۇر!□

48

48- كۆي •••• زىئون ـ خۇدانىڭ شەھىرى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان كۆي: ـ

ئۇلۇغدۇر پەرۋەردىگار،
خۇدايىمىزنىڭ شەھىرىدە، ئۇنىڭ مۇقەددەسلىكى تۇرغان تاغدا،
ئۇ زور مەدھىيەلەرگە لايىقتۇر!
2 ئېگىزلىكىدىن كۆركەم، زىئون تېغى،
پۈتكۈل جاھاننىڭ خۇرسەنلىكىدۇر؛
شىمالىي تەرەپلىرى گۈزەلدۇر،

□ 47:2 «...□□□□□□□□□□□□□ دەھشەتلىك ۋە ھەيۋەتلىكتۇر» ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەھشەتلىك« ھەم »ھەيۋەتلىك« بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ.
□ 47:3 «...» بىزنى ئەل-مىللەتلەر ئۈستىگە ھاكىم قىلدۇ» ـ ئىبرانىي تىلىدا: ـ »...» ئەل-مىللەتلەرنى پۈتىمىز ئاستىدا قىلدۇ.«
□ 47:9 «...» جاھاندىكى بارلىق قالقانلار خۇداغا تەۋەدۇر» ـ »قالقانلار« بەلكىم دۇنيادىكى بارلىق قورال-ياراقلارنى كۆرسىتىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »پادىشاھلار.«

بۇيۇك پادشاهنىڭ شەهىرىدۇر!□ ■
3 خۇدا قورغانلىرىدا تۇرىدۇ،
بۇ يەردە ئۇ ئېگىز پاناهگاه دەپ تونۇلىدۇ؛
4 مانا، پادشاهلار يىغىلدى،
ئۇلار شەهەرنى بىسىپ ئۆتۈپ، جەم بولدى.
5 شەهەرنى كۆرۈپلا ئۇلار ئالاقزاده بولدى؛
دەككە-دۈككىگە چۈشۈپ بەدەر قېچىشتى.
6 ئۇ يەردە ئۇلارنى تىترەك باستى،
تولغاق يېگەن ئايالدەك ئۇلار ئازابلاندى؛
7 سەن تارشىشتىكى كېمىلەرنى شەرق شامىلى بىلەن ۋەيران قىلىۋەتتىڭ.□
8 قۇلىقىمىز ئاكىلىغانىنى،
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ شەهىرىدە،
خۇدايىمىزنىڭ شەهىرىدە،
بىز هازىر ئۆز كۆزىمىز بىلەن شۇنداق كۆردۇق؛
خۇدا مەڭگۈگە ئۇنى مۇستەهكەم قىلىدۇ.
سېلاه.
9 بىز سېپىنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىڭ ئىچىدە تۇرۇپ، ئى خۇدا،
ئۆزگەرمەس مۇهەببىتىڭنى سېغىندۇق.
10 نامىڭغا لايىقتۇر،
جاهاننىڭ چەت-چەتلىرىگىچە يەتكۈزۈلگەن مەدهىيىلىرىڭ، ئى خۇدا؛
سېپىنىڭ ئوڭ قولۇڭ هەققانىيلىق بىلەن تولغان.
11 سېپىنىڭ ئادىل هۆكۈملىرىڭدىن،
زىئون تېغى شادلانغاي!
يەهۇدا قىزلىرى خۇشال بولغاي!□
12 زىئون تېغىنى ئايلىنىپ مېڭىپ،
ئەتراپىدا سەيلى قىلىڭلار؛
ئۇنىڭ مۇنارلىرىنى ساناپ بېقىڭلار؛
13 كېيىنكى ئەۋلادقا ئۇنى بايان قىلىش ئۈچۈن،
سېپىل-ئىستىهكاملىرىنى كۆڭۈل قويۇپ كۆزىتىڭلار،
قورغانلىرىنى كۆزدىن كەچۈرۈڭلار.
14 چۈنكى بۇ خۇدا ئەبەدىلئەبەد بىزنىڭ خۇدايىمىزدۇر؛
ئۇ ئۆمۈرۈۋايەت بىزنىڭ يېتەكچىمىز بولىدۇ!

□ **48:2 »شمالىي تەرەپلىرى گۈزەلدۇر«** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى »زافون تېغى چوققىلىرىدەك گۈزەلدۇر.« كونا بۇتۇپەرەسلىك رىۋايەتلىرى بويىچە، »زافون تېغى« دۇنيادىكى ئەڭ ئېگىز، ئەڭ مۇقەددەس، ئەڭ ئۇلۇغ جاي ئىدى. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، كۇي مۇئەللىپى مۇشۇ يەردە زىئوننى ئۇنىڭغا ئوخشىتىدۇ.

■ **48:2** مات. 355:

□ **48:7 »تارشىشتىكى كېمىلەر«** ـ بۇ ئايەت بەلكىم بىر بېشارەتتۇر. دۇنيادىكى بارلىق پادشاهلار جەم بولۇپ يېرۇساليمغا هۇجۇم قىلماقچى. ئۇلارغا تارشىشتىكى كېمىلەرمۇ)كونا زامانلاردا ئەڭ كۈچلۈك كېمىلەر(يارىدەم بېرىدۇ. بىراق خۇدا ئۆز شەهىرىنى قوغداپ ئۇلارنى هالاك قىلىدۇ.

□ **48:11 »يەهۇدا قىزلىرى خۇشال بولغاي«!** ـ »يەهۇدا قىزلىرى« بۇ يەردە يەهۇدانىڭ شەهەر-يېزىلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

49

49- كۆي •••• پۇتۇن ئىنسانغا بىرىلگەن نەسىھەت-ئاگاھلاندۇرۇش

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان كۆي: ـ

ئى بارلىق خەلقلەر، كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار!
يەر يۈزىدە تۇرۇۋاتقانلار، قۇلاق سېلىڭلار!
2 مەيلى ئاددىي پۇقرا، يا ئېسىلزادىلەر،
يا باي، يا گادايلار بولسۇن، ھەممىڭلار ئاڭلاڭلار!
3 ئاغزىم دانالىقنى سۆزلەيدۇ،
دىلىم ئەقىلگە ئۈيغۇن ئىشلارنى ئويلاپ چىقىدۇ.□
4 قۇلىقىم ھېكمەتلىك تەمسىلنى زەن قويۇپ ئاڭلايدۇ،
چىلتار چېلىپ سىرلىق سۈزنى ئېچىپ بېرىمەن.■
5 ئېغىر كۈنلەردە، مېنى قىلتاققا چۈشۈرمەكچى بولغانلارنىڭ قەبىھلىكلىرى ئەتراپىمدا بولسىمۇ،
مەن نېمىشقا قورقىدىكەنمەن؟
6 ئۇلار بايلىقلىرىغا تايىنىدۇ،
مال-مۈلۈكلىرىنىڭ زورلۇقى بىلەن چوڭچىلىق قىلىدۇ؛
7-9 ئىنسان مەڭگۈگە ياشاپ،
گۈر-ھاكنى كۆرمەسلىكى ئۈچۈن،
ھېچكىم ئۆز بۇرادەرىنىڭ ھاياتىنى پۇل بىلەن قايتۇرۇۋالالمايدۇ؛
ۋە ياكى خۇداغا ئۆنىڭ جېنىنى قۇتۇلدۇرغۇدەك باھانى بېرەلمەيدۇ؛
)چۈنكى ئۆنىڭ جېنىنىڭ باھاسى ئىنتايىن قىممەت،
ۋە بۇ باھا بويىچە بولغاندا، مەڭگۈگە قەرز تاپشۇرۇشنى كېرەكتۇر(□
10 ھەممىگە ئايانكى، دانىشمەن ئادەملەرمۇ ئۆلىدۇ؛
ھەممە ئادەم بىلەن تەڭ، نادان ۋە ھاماقەتلەر بىللە ھالاك بولىدۇ،
شۇنداقلا ئۇلار مال-دۇنياسىنى ئۆزگىلەرگە قالدۇرۇپ كېتىدۇ.
11 ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىكى ئوي-پىكرىلەر شۇنداقكى:
»ئۆي-ئىمارىتىمىز مەڭگۈگە،
ماكان-تۇرالغۇلىرىمىز دەۋردىن-دەۋرگىچە بولىدۇ«؛
ئۇلار ئۆز يەرلىرىگە ئىسىملىرىنى نام قىلىپ قويىدۇ.□
12 بىراق ئىنسان ئۆزىنىڭ نام-ئىززىتىدە تۇرىۋەرمەيدۇ،
ئۇ ھالاك بولغان ھايۋانلاردەك كېتىدۇ.
13 ئۇلارنىڭ مۇشۇ يولى دەل ئۇلارنىڭ نادانلىقىدۇر؛
لېكىن ئۇلارنىڭ كەينىدىن دۇنياغا كەلگەنلەر، يەنىلا ئۇلارنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىگە ئاپىرىن ئوقۇيدۇ.

□ 49:3 »ئاغزىم دانالىقنى سۆزلەيدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاغزىم دانالىقلارنى سۆزلەيدۇ.«

■ 49:4 زەب. 78:2□ مات. 13:35

□ 49:7-9 »ۋە بۇ باھا بويىچە بولغاندا، مەڭگۈگە قەرز تاپشۇرۇشنى كېرەكتۇر« ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »ۋە مۇشۇ باھا بولسا، ئۇنى ئەبەدىي تۆلىيەلەيدۇ.«

□ 49:11 »ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىكى ئوي-پىكرىلەر شۇنداقكى: »ئۆي-ئىمارىتىمىز مەڭگۈگە...«»؛ ئۇلار ئۆز يەرلىرىگە ئىسىملىرىنى نام قىلىپ قويىدۇ« ـ تولۇق ئايەتنىڭ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇلار يەرلىرىگە ئۆز ئىسىملىرىنى نام قىلىپ قويغىنى بىلەن، ئۇلارنىڭ شۇ يەرلىرى دەۋردىن-دەۋرگىچە ئۇلارنىڭ ياتىدىغان جايى، يەنى ئۇلارنىڭ قەبرىلىرى بولىدۇ، خالاس.«

سېلاھ.
14 ئۇلار قويلاردەك تەھتسارىغا ياتقۇزۇلدۇ؛
ئۆلۈم ئۇلارنى ئۆز ئوزۇقى قىلىدۇ؛
ئەتسى سەھەردە دۈرۈسلار ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم يۈرگۈزىدۇ؛
ئۇلارنىڭ گۈزەللىكى چىرىتىلىشقا تاپشۇرۇلىدۇ؛
تەھتسارا بولسا ئۇلارنىڭ ھەيۋەتلىك ماكانىدۇر!□
15 بىراق خۇدا جېنىمنى تەھتسارانىڭ ئىلكىدىن قۇتقۇزىدۇ؛
چۈنكى ئۇ مېنى قوبۇل قىلىدۇ.
سېلاھ.
16 بىرسى بېيىپ كېتىپ،
ئائىلە-جەمەتىنىڭ ئابرۇيى ئۆسۈپ كەتسىمۇ،
قورقما؛
17 چۈنكى ئۇ ئۆلگەندە ھېچنەرسىسىنى ئېلىپ كېتەلمەيدۇ؛
ئۇنىڭ شۆھرىتى ئۇنىڭ بىلەن بىللە گۈرگە چۈشمەيدۇ.
18 گەرچە ئۇ ئۆمۈر بويى ئۆزىنى بەختلىك چاغلىغان بولسىمۇ،
)بەرھەق، كىشىلەر رۇناق تاپقىنىڭدا، ئەلۋەتتە سېنى ھامان ماختايدۇ(
19 ئاخىرى بېرىپ، ئۇ يەنىلا ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ يېنىغا كېتىدۇ؛
ئۇلار مەڭگۈگە يورۇقلۇقنى كۆرەلمەيدۇ.
20 ئىنسان ئىززەت-ئابرۇيدا بولۇپ، لېكىن يورۇتۇلمىسا،
ھالاك بولىدىغان ھايۋانلارغا ئوخشاش بولىدۇ، خالاس.

50

50- كۈي •••• ساماۋۇي سوتچى سۈكۈتنى بۇزۇپ سۆزلەيدۇ: ـ •••• »ھەققىي ئىبادەت« دېگەن نېمە؟
1 ئاساف يازغان كۈي: ـ

قادىر خۇدا، يەنى پەرۋەردىگار ئېغىز ئېچىپ،
كۈنچىقىشتىن كۈنپېتىشقىچە يەر يۈزىدىكىلەرگە مۇراجىئەت قىلدى. □ ■
2 گۈزەللىكىنىڭ جەۋھىرى بولغان زىئون تېغىدىن،
خۇدا جۇلالدى.
3 خۇدايىمىز كېلىدۇ، ئۇ ھەرگىزمۇ سۈكۈت ئىچىدە تۇرمايدۇ؛
ئۇنىڭ ئالدىدا يەۋەتكۈچى ئوت كېلىدۇ؛
ئۇنىڭ ئەتراپىدا زور بوران-چاپقۇن قاينايدۇ. □
4 ئۆز خەلقىنى سوراق قىلىش ئۈچۈن،

□ **49:14 »ئەتسى سەھەردە دۈرۈسلار ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم يۈرگۈزىدۇ«** ـ »ئەتسى سەھەر« بۇ يەردە، شۇبھىسىزكى، قىيامەت كۈنى، يەنى ئۇلۇمدىن تىرىلىش كۈنىنى كۆرسىتىدۇ. **»ئۇلار قويلاردەك تەھتسارىغا ياتقۇزۇلدۇ... تەھتسارا بولسا ئۇلارنىڭ ھەيۋەتلىك ماكانىدۇر«!** ـ تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلەر ئۆچرىشى مۇمكىن.

□ **50:1 »ئاساف يازغان كۈي«** ـ »ئاساف« داۋۇت پادىشاھنىڭ دەۋرىدە مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا خۇدانى مەدھىيەلەش خىزمىتىدە نەغمىچىلەرنىڭ بېشى ئىدى. ئۇ بەلكىم مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى »خۇدانى مەدھىيەلەش مەدرىسى«نىڭ ئاساسچىسى بولۇشى مۇمكىن. زەبۇردىكى »ئاساف يازغان كۈي« دېيىلگەن كۈيلەرنىڭ بەزىلىرىنى ئاساف ئۆزى يازغان، بەزىلىرىنى، شۇبھىسىزكى، باشقىلار ئۇنىڭ ھۆرمىتىگە ئۇنىڭ نامى بىلەن يازغان.

■ **50:1** 1 تېس. 174-14:

□ **50:3 ...» ئۇنىڭ ئەتراپىدا زور بوران-چاپقۇن قاينايدۇ«** ـ بەزى ئالىملار بۇ جۈملىدىكى »ئۇنىڭ« »خۇدانىڭ« ئەمەس، بەلكى »ئوتنىڭ« كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

ئۇ يۇقىرىدىن ئاسمانلارنى،
يەرنىمۇ گۈۋاھلىققا چاقىرىدۇ: ـ
5 »مېنىڭ مۇمىن بەندىلىرىمنى،
يەنى مەن بىلەن قۇربانلىق ئارقىلىق ئەھدە تۈزگۈچىلەرنى ھۈزۈرۈمغا چاقىرىپ يىغىڭلار«!
6 ئاسمانلار ئۇنىڭ ھەققانىيلىقىنى ئېلان قىلىدۇ،
چۈنكى خۇدا ئۆزى سوراق قىلغۇچىدۇر!
سېلاھ.
7 »ئاڭلاڭلار، ئى خەلقىم، مەن سۆز قىلاي؛
ئى ئىسرائىل، مەن ساڭا ھەققەتنى ئېيتىپ قويايكى،
مەنكى خۇدا، سېنىڭ خۇدايىڭدۇرمەن.
8 ھازىر ئەيىبلىگىنىم سېنىڭ قۇربانلىقلىرىڭ سەۋەبىدىن،
ياكى ھەمىشە ئالدىمدا سۇنۇلىدىغان كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭ سەۋەبىدىن ئەمەس؛ □
9 مەن سېنىڭ ئېغىلىڭدىن ھېچبىر ئۆكۈزنى،
قوتانلىرىڭدىن ھېچبىر تېكىنى ئالمايمەن.
10 چۈنكى ئورمانلىقلاردىكى بارلىق ھايۋاناتلار ماڭا مەنسۇپتۇر،
مىڭلىغان تاغدىكى مال-ۋارانلارمۇ مېنىڭكىدۇر؛
11 تاغلاردىكى پۇتۇن ئۇچار-قاناتلارنى بىلىمەن،
دالادىكى بارلىق جانىۋارلار مېنىڭكىدۇر.
12 قارنىم ئاچسىمۇ ساڭا ئېيتمايمەن؛
چۈنكى ئالەم ۋە ئۇنىڭغا تولغان ھەممە نەرسىلەر مېنىڭكىدۇر. ■
13 ئەجەبا، مەن ئۆكۈزنىڭ گۆشىنى يەمدىمەن؟
تېكىنىڭ قېنىنى ئىچەمدىمەن؟
14 قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇداغا تەشەككۈرلەرنى ئېيت؛
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىغا قىلغان ۋەدەڭگە ۋاپا قىل. ■
15 بېشىڭغا كۈن چۈشكەندە ماڭا مۇراجىئەت قىل؛
مەن سېنى قۇتۇلدۇرىمەن،
سەن بولساڭ مېنى ئۇلۇغلىغايسەن.«
16 لېكىن رەزىللەرگە خۇدا شۇنداق دەيدۇ: ـ
»مېنىڭ ئەمرلىرىمنى بايان قىلىشقا نېمە ھەققىڭ بار؟
ئەھدەمنى تىلغا ئالغۇدەك سەن كىم ئىدىڭ؟
17 سەن مېنىڭ تەلىملىرىمدىن يىرگەندىڭ،
سۆزلىرىمنى رەت قىلدىڭ ئەمەسمۇ؟□
18 ئوغرىنى كۆرسەڭ، سەن ئۇنىڭدىن زوق ئالدىڭ،

□ **50:8 »ھازىر ئەيىبلىگىنىم سېنىڭ قۇربانلىقلىرىڭ سەۋەبىدىن... ئەمەس«** ـ مۇشۇ يەردە »قۇربانلىق« ئىبرانىي تىلىدا »زىباھ.« بۇ خىل قۇربانلىق خۇداغا ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىش مەقسىتىدە، خۇدا بىلەن ئەھدە قىلغاندا ياكى خۇداغا مەخسۇس قەسەم ئىچكەندە قىلىنىدىغان قۇربانلىق. ئۇنىڭدىن قۇربانلىق سۈنغۇچى ۋە كاھىن يېيىشكە بولاتتى. **...» كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭ سەۋەبىدىن ئەمەس«** ـ »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« ئىبرانىي تىلىدا »ئولاھ.« بۇ خىل قۇربانلىق خۇداغا بولغان ساپ ئىبادەتنى بلدۈرۈش يولىدا، قۇربانلىقنىڭ ھەممىسى كۆيدۈرۈلەتتى؛ دېمەك، نە قۇربانلىق قىلغۇچى كاھىن، نە قۇربانلىق سۈنغۇچى ئادەم ئۇنىڭ كىچىككىنە بىر پارچە گۆشىنىمۇ يېمەيتتى »لاۋ.» 1-بابنى كۆرۈڭ.(■ **50:12** مىس. 5:19□ قان. 14:10□ ئايۇپ 3:41□ زەب. 1:24□ 1 كور. 10:28□26:■ **50:14** قان. 22:23□ ئايۇپ 27:22□ زەب. 11:76□ توپ. 5:3□، 4 5□ **50:17 ...» سۆزلىرىمنى رەت قىلدىڭ ئەمەسمۇ؟«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »سۆزلىرىمنى ئارقاڭغا تاشلۇۋەتتىڭ ئەمەسمۇ؟.«

زناخورلار بىلەن شېرىك بولدۇڭ؛
19 ئاغزىڭدىن يامان گەپ چۈشمەيدۇ،
تىلىڭ يالغانچىلىقنى توقۇيدۇ.
20 تۇز قېرىندىشىڭنىڭ يامان گېپىنى قىلىپ ئولتۇرسەن،
ئاناڭنىڭ ئوغلىغا تۆھمەت قىلىسەن.
21 سەن بۇ ئىشلارنى قىلغىنىڭدا، مەن ئۇن چىقارمىدىم،
دەرۋەقە، سەن مېنى ئۆزۈڭگە ئوخشاش دەپ ئويلىدىڭ؛
لېكىن مەن سېنى ئەيىبلەپ،
بۇ ئىشلارنى كۆز ئالدىڭدا ئەينى بويىچە ساڭا كۆرسىتىمەن.
22 ـ ئى، تەڭرىنى ئۇنتۇغانلار، بۇنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار!
بولمىسا، سىلەرنى پارە-پارە قىلىۋېتىمەن؛
ھېچكىم سىلەرنى قۇتقۇزالمايدۇ.
23 بىراق قۇربانلىق سۇنۇپتىدە رەھمەت ئېيتقانلارنىڭ ھەرقايسىسى ماڭا شەرەپ كەلتۈرىدۇ؛
شۇنداق قىلىپ، ئۇنىڭغا تۇز نىجاتلىقىمنى كۆرسىتىشىمگە يول تەييارلىغان بولىدۇ.□

51

51- كۈي •••• ئېغىر گۇناھ ئۈچۈن كەچۈرۈم تىلەش دۇئاسى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي؛ بۇ كۈي ناتان پەيغەمبەر ئۇنىڭ يېنىغا
كېلىپ، ئۇنى بات-شېبا بىلەن بولغان زىناخورلۇقى توغرۇلۇق ئەيىبلىگەندىن كېيىن يېزىلغان: ـ

ئۇزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بىلەن، ئى خۇدا، ماڭا مېھىر-شەپقەت كۆرسەتكەيسەن!
رەھىمدىللىقلىرىڭنىڭ كۆپلۈكى بىلەن ئاسىيلىقلىرىمنى ئۆچۈرۈۋەتكەيسەن!□ ■
2 مېنى قەبىھلىكىمدىن يېلىتزىمغىچە يۇۋەتكەيسەن،
گۇناھىمدىن مېنى تازىلىغايسەن.
3 چۈنكى مەن ئاسىيلىقلىرىمنى تونۇپ ئىقرار قىلدىم؛
گۇناھىم ھەمىشە كۆز ئالدىمدا تۇرىدۇ.
4 سېنىڭ ئالدىڭدا، پەقەت سېنىڭ ئالدىڭدىلا گۇناھ ئۆتكۈزۈپ،
نەزىرىڭدە رەزىل بولغان ئىشنى سادىر قىلدىم؛
شۇ ۋەجىدىن، سەن مېنى ئەيىبلەپ سۆزلىسەڭ، ئادىللىقىڭ ئىسپاتلىنىدۇ؛
مېنى سوراق قىلغىنىڭدا، ئۆزۈڭنىڭ پاكلىقى ئىسپاتلىنىدۇ.
5 مانا، مەن ئۇغۇلغىنىمدىلا، يامانلىقتا ئىدىم،
ئانامنىڭ قارنىدا پەيدا بولغىنىمدىلا مەن گۇناھتا بولدۇم.
6 بەرھەق، سەن ئادەملەرنىڭ چىن قەلبىدىن سەممىيلىك تەلەپ قىلىسەن؛
ئىچىمدىكى يوشۇرۇن جايلىرىمدا سەن ماڭا دانالىقنى بىلدۈرىسەن. مېنى گۇناھلىرىمدىن زوفا بىلەن تازىلىغايسەن،

□ 50:23 ...» شۇنداق قىلىپ، ئۇنىڭغا تۇز نىجاتلىقىمنى كۆرسىتىشىمگە يول تەييارلىغان بولىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »شۇنداق قىلىپ، ئۇنىڭغا خۇدانىڭ نىجاتلىقىنى كۆرسىتىشىمگە يول تەييارلىغان بولىدۇ.« بىزنىڭچە سۆزلىگۈچى مەسىھدۇر (22-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 51:1 »بۇ كۈي ناتان پەيغەمبەر ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇنى بات-شېبا بىلەن بولغان زىناخورلۇقى توغرۇلۇق ئەيىبلىگەندىن كېيىن يېزىلغان« ـ بۇ ئىشلار تەۋرات، »2□□□.» 12-11-بابنى خاتىرىلەڭگەن.

■ 51:1 2سام. 11:4□ 12:

هەم مەن پاك بولىمەن؛
مېنى پاكلاكىز يۇغايسەن، مەن قاردىنمۇ ئاق بولىمەن. ماڭا شاد-خۇرام ئاۋازلارنى ئاڭلاتقايسەن؛
شۇنىڭ بىلەن سەن ئەزگەن ئۈستىخانلىرىم يەنە شادلىنىدۇ.
7 مېنى گۇناھلىرىمدىن زوۋا بىلەن تازىلىغايسەن،
هەم مەن پاك بولىمەن؛
مېنى پاكلاكىز يۇغايسەن، مەن قاردىنمۇ ئاق بولىمەن.□ ■
8 ماڭا شاد-خۇرام ئاۋازلارنى ئاڭلاتقايسەن؛
شۇنىڭ بىلەن سەن ئەزگەن ئۈستىخانلىرىم يەنە شادلىنىدۇ.
9 گۇناھلىرىمدىن چىرايىڭنى يوشۇرۇپ،
يامانلىقلىرىمنى ئۆچۈرىۋەتكەيسەن.
10 مەندە پاك قەلب ياراتقايسەن، ئى خۇدا؛
ۋۇجۇدىمدىكى سادىق روھىمنى يېڭىلىغايسەن.
11 مېنى ھۇزۇرۇڭدىن چىقىرىۋەتمىگەيسەن؛
مېنىڭدىن مۇقەددەس روھىڭنى قايتۇرۇۋالمىغايسەن.
12 ئاھ، نىجاتلىقىڭدىكى شادلىقنى ماڭا يېڭىباشتىن ھېس قىلدۇرغايسەن؛
ئىتائەتمەن روھ ئارقىلىق مېنى يۈلىگەيسەن.□
13 بۇنىڭ بىلەن مەن ئىتائەتسىزلەرگە يوللىرىڭنى ئۆگىتەي،
ۋە گۇناھكارلار يېنىڭغا قايتىدۇ.
14 قان تۆكۈش گۇناھىدىن مېنى قۇتۇلدۇرغايسەن،
ئى خۇدا، ماڭا نىجاتلىق بەرگۈچى خۇدا،
شۇنىڭ بىلەن تىلىم ھەققانىيلىقىڭنى يا كۆتىپ كۈيلەيدۇ.
15 ئى رەببىم، لەۋلىرىمنى ئاچقايسەن،
ئاغزىم مەدھىيىلىرىڭنى بايان قىلىدۇ.
16 چۈنكى سەن قۇربانلىقنى خۇش كۆرمەيسەن؛
بولمىسا سۇنار ئىدىم؛
كۆيدۈرمە قۇربانلىقلاردىنمۇ خۇرسەنلىك تاپمايسەن.
17 خۇدا قوبۇل قىلىدىغان قۇربانلىقلار سۇنۇق بىر روھتۇر؛
سۇنۇق ۋە ئېزىلگەن قەلبنى سەن كەمسىتمەيسەن، ئى خۇدا؛
18 شاپائىتىڭ بىلەن زىئونغا مېھرىبانلىقنى كۆرسەتكەيسەن؛
يېرۇسالېمنىڭ سېپىللىرىنى يېڭىباشتىن بىنا قىلغايسەن!
19 ئۇ چاغدا سەن ھەققانىيلىقتىن بولغان قۇربانلىقلاردىن، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلاردىن،
پۈتۈنلەي كۆيدۈرۈلگەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقلاردىن خۇرسەنلىك تاپىسەن؛
ئۇ چاغدا ئادەملەر قۇربانگاھىڭغا بۇقا-ئۆكۈزلەرنى تەقدىم قىلىشىدۇ.

□ 51:7 «مېنى گۇناھلىرىمدىن زوۋا بىلەن تازىلىغايسەن» ـ «زوۋا» (يەنى لىپەككۈل: بەزى «گۇناھنى يۇغۇچى قۇربانلىق») گۇناھ قۇربانلىقى «(لاردا قۇربانلىقنىڭ قېنىنى يا كى ئۆنىڭ بىلەن مۇناسىۋەتلىك پاكىزلاش سۈيىنى گۇناھكار ئادەمنىڭ تېنىگە سېپىش ئۈچۈن زوۋا ئىشلىتىلەتتى.

■ 51:7 لاۋ. 14:4؛ 6، چۈل. 19:6؛ 18

□ 51:12 «ئىتائەتمەن روھ ئارقىلىق مېنى يۈلىگەيسەن» ـ «ئىتائەتمەن روھ» خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى ئۆنىڭ روھىدا ئىتائەتمەنلىكنى ھاسىل قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۆنىڭ روھى «»ئىتائەتمەن بىر روھ« بولىدۇ.

52

52- كۆي •••• خۇدانىڭ ھۆكۈمى ۋە شەپقىتى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان »ماسقىل«؛ ئېدوملۇق دوئەگ سائۇل
پادىشاھنىڭ يېنىغا بېرىپ: »داۋۇت ئاخمەلەكنىڭ ئۆيىگە كىردى« دەپ ئايغاقچىلىق قىلغاندىن كېيىن يېزىلغان: ـ
ئى نوچى باتۇر،
نېمە ئۈچۈن رەزىللىكىڭدىن ماختىنىسەن؟
تەڭرىنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر. □ ■
2 ئۆتكۈر ئۈستىرا كەبى،
تىلىڭ زەھەر چاچماقچى،
ئۇ يالغانچىلىق توقۇۋاتىدۇ.
3 سەن ياخشىلىقنىڭ ئورنىدا يامانلىقنى،
ھەق سۆزلەشنىڭ ئورنىدا يالغانچىلىقنى ياخشى كۆرىسەن؛
4 ھامان ئادەمنى نابۇت قىلىدىغان سۆزلەرنى ياخشى كۆرىسەن، ئى ئالدامچى تىل!□
5 بەرھەق، تەڭرى ئوخشاشلا سېنى مەڭگۈگە يوقىتىدۇ؛
ئۇ سېنى تۇتۇۋالىدۇ، يەنى ئۆز چېدىرىڭدىن تارتىپ چىقىدۇ؛
تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدىن سېنى يىلتىزىڭدىن قومۇرۇپ تاشلايدۇ.
سېلاھ.
6 ھەققانىيلار بۇنى كۆرۈپ قورقۇشىدۇ،
ۋە ئۇنى مەسخىرە قىلىپ كۈلۈپ: ـ
7 »قاراڭلار، خۇدانى ئۆز يۇلەنچىسى قىلمىغان ئادەم،
پەقەت ئۆز بايلىقلىرىنىڭ كۆپلۈكىگە تايانغان ئادەم؛
ئۇ ئاچ كۆزلۈكى بىلەن كۈچلەندى« ـ دەيدۇ.
8 مەن بولسام خۇدانىڭ ئۆيىدە ئۆسكەن باراقسان زەيتۇن دەرەختەكمەن،
مەن خۇدانىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىگە مەڭگۈگە تايىنىمەن. □
9 مەن ساڭا ئەبەدلىئەبەد تەشەككۇر ئېيتىمەن؛
چۈنكى سەن بۇ ئىشلارنى قىلدىڭىسەن؛
مۇمىن بەندىلىرىڭ ئالدىدا نامىڭغا تەلمۈرۈپ كۈتىمەن؛
مۇشۇنداق قىلىش ئەلادۇر.□

53

53- كۆي •••• قاراڭغۇ دۇنيا

□ **52:1 »ئىتائەتمەن روھ ئارقىلىق مېنى يۇلغىيسەن«** ـ شۇ چاغدا سائۇل پادىشاھ داۋۇت پەيغەمبەرنى تۇتۇزرمەكچى ئىدى. داۋۇت پەيغەمبەر قېچىپ، ئايمەلەك دېگەن بىر كاھىن)يەنى خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىدىكى خىزمەتچىسى(نىڭ ئۆيى ئالدىغا كېلىپ ياردەم سوردى. ئايمەلەك ياردەم بەردى. كېيىن سائۇل پادىشاھ ئايمەلەك ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنى پۈتۈنلەي دېگۈدەك قىرۋەتتى)تەۋرات «1□□□.» 21-، 22-باب.(**«...□□□□ ئۈچۈن رەزىللىكىڭدىن ماختىنىسەن؟ تەڭرىنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر»** ـ باشقا خىل تەرجىملىرى: ـ (1) ...» نېمىشقا كۈن بويى ماختىنىسەن، تەڭرى ئالدىدا يىرگىنچلىك بولدۇڭسەن«؛ (2) ...» نېمىشقا مۇمىن بەندىلىرگە يەتكۈزگەن زياندىن ماختىنىسەن؟ كۈن بويى تىلىڭ ھالاكەتنى ئويلايدۇ.«

■ **52:1** 1سام. 2322-9:

□ **52:4 »ھامان ئادەمنى نابۇت قىلىدىغان سۆزلەر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھامان ئادەمنى يۇتۇۋېتىدىغان سۆزلەر.«

□ **52:8 »مەن بولسام خۇدانىڭ ئۆيىدە ئۆسكەن باراقسان زەيتۇن دەرەختەكمەن«** ـ »زەيتۇن دەرىخى« ئەڭ ئۆزۈن ئۆمۈرلۈك دەرەخلەردىن بىرى.

□ **52:9 »مۇمىن بەندىلىرىڭ ئالدىدا نامىڭغا تەلمۈرۈپ كۈتىمەن؛ مۇشۇنداق قىلىش ئەلادۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »مۇمىن بەندىلەر ئالدىدا نامىڭنى تەلمۈرۈپ كۈتىمەن؛ چۈنكى نامىڭ ئەۋزەلدۇر.«

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، ماخالات ئاھاڭىدا داۋۇت يازغان »ماسقىل«:

ئەخمەق كىشى كۆڭلىدە: »ھېچبىر خۇدا يوق« ـ دەيدۇ.
ئۇلار چىرىكلىشىپ،
نەپرەتلىك قەبىھ ئىشلارنى قىلىشتى؛
ئۇلارنىڭ ئىچىدە مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوقتۇر.□ ■
2 خۇدا ئەرشتە تۇرۇپ، ئىنسان بالىلىرىنى كۆزىتىپ:
»بۇ ئىنسانلارنىڭ ئارىسىدا، ئىنسانىي چۈشىنىدىغان بىرەرسى بارمىدۇ؟
خۇدانى ئىزدەيدىغانلار بارمىدۇ؟■
3 ھەممە ئادەم يولدىن چىقتى،
ھەممە ئادەم چىرىكلىشىپ كەتتى،
مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوقتۇر، ھەتتا بىرىمۇ.
4 نانىنى يېگەندەك مېنىڭ خەلقىمنى يۇتۇۋالغان،
قەبىھلىك قىلغۇچىلارنىڭ بىلىمى يوقمىدۇ؟« ـ دەيدۇ.
ئۇلار پەرۋەردىگارغا ھېچبىر ئىلتىجا قىلمايدۇ.
5 قورققۇدەك ھېچ ئىش بولمىسىمۇ،
مانا ئۇلارنى غايەت زور قورقۇنچ باستى؛
چۈنكى خۇدا سېنى قورشاۋغا ئالغانلارنىڭ ئۈستىخانىلىرىنى پارچىلاپ چېچىۋەتتى؛
سەن ئۇلارنى خىجىللىققا قويدۇڭ؛
چۈنكى خۇدا ئۇلارنى نەزىردىن ساقىت قىلدى.
6 ئاھ، ئىسرائىلنىڭ نىجاتلىقى زىئوندىن چىقسىپ كەلگەن بولسا ئىدى!
خۇدا ئۆز خەلقىنى ئاسارىتىدىن چىقىرىپ، ئازادلىققا ئېرىشتۈرگەن چاغدا،
ياقۇپ شادلىنىدۇ،
ئىسرائىل خۇشال بولىدۇ!

54

54- كۈي •••• ساتقۇنلۇققا ئۇچىرىغاندا قىلغان دۇئا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان »ماسقىل«)زىف شەھىرىدىكىلەر سائۇل پادىشاھنىڭ يېنىغا بېرىپ: »داۋۇت بىزنىڭ مۇشۇ يۇرتىمىزغا مۆكۈۋالغان، سىلى بىلمەمدىلا؟« دەپ ئايغاقچىلىق قىلغاندىن كېيىن يېزىلغان:(

ئى خۇدا، ئۆز نامىڭ بىلەن مېنى قۇتقۇزغايسەن؛
زور قۇدرىتىڭ بىلەن دەۋايىمنى سورىغايسەن. □ ■
2 ئى خۇدا، دۇئايىمنى ئاڭلىغايسەن؛
ئاغزىمدىكى سۆزلەرگە قۇلاق سالغايسەن.

□ 53:1 »ماخالات ئاھاڭىدا داۋۇت يازغان »ماسقىل«« ـ »ماخالات«نىڭ مەنىسى بىزگە نامەلۇم.
■ 53:1 زەب. 4:10□ 1:14□ رىم. 123:
■ 53:2 رىم. 113:
□ 54:1 »زىف شەھىرىدىكىلەر سائۇل پادىشاھنىڭ يېنىغا بېرىپ: »داۋۇت بىزنىڭ مۇشۇ يۇرتىمىزغا مۆكۈۋالغان، سىلى بىلمەمدىلا؟« دەپ ئايغاقچىلىق قىلغاندىن كېيىن يېزىلغان« ـ بۇ ۋەقەلەر »1□□□.» -29-14:23ئايەتلەردە بايان قىلىنىدۇ. ■ 54:1 1سام. 19:28-23□ 126:

3 چۈنكى يات ئادەملەر ماڭا ھۇجۇم قىلىشقا ئورنىدىن تۇردى؛
زومىگەرلەر مېنىڭ جېنىمنى ئۆۋلىماقتا؛
ئۇلار خۇدانى نەزىرىگە ھېچ ئىلمايدۇ.
سېلاھ.□
4 قارا، خۇدا ماڭا ياردەم قىلغۇچىدۇر؛
رەب جېنىمنى يۆلەيدىغانلار ئارىسىدىدۇر.
سېلاھ.
5 ئۇ دۈشمەنلىرىمنىڭ يامانلىقىنى ئۆزىگە قايتۇرىدۇ؛
ئى خۇدا، ئۆز ھەقىقىتىڭ بىلەن ئۇلارنى ئۈزۈپ تاشلىغايسەن.
6 مەن ساڭا خالىس قۇربانلىقلار سۇنىمەن؛
نامىڭنى مەدھىيەلەيمەن، ئى پەرۋەردىگار؛
شۇنداق قىلىش ئەلادۇر.□
7 چۈنكى ئۇ مېنى بارلىق بالا-قازالاردىن قۇتقۇزدى؛
دۈشمەنلىرىمنىڭ مەغلۇبىيىتىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم.

55

55- كۈي •••• ساتقۇنلۇققا ئۇچرىغانلىقىڭ دەرد-ئەلەملىرىنى تۆكۈش دۇئاسى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان »ماسقىل«: ـ

ئى خۇدا، دۇئايىمنى ئاڭلىغايسەن؛
تىلىكىمدىن ئۆزۈڭنى قاچۇرمىغايسەن،
2 ماڭا قۇلاق سېلىپ، جاۋاب بەرگەيسەن؛
مەن داد-پەرياد ئىچىدە كېزىپ،
ئاھ-زار چېكىپ يۈرىمەن؛
3 سەۋەبى دۈشمەننىڭ تەھدىتىلىرى، رەزىللەرنىڭ زۇلۇملىرى؛
ئۇلار بېشىمغا ئاۋارىچىلىكلەرنى تۆكىدۇ؛
ئۇلار غەزەپلىنىپ ماڭا ئاداۋەت ساقلايدۇ.
4 ئىچىمدە يۈرىكىم تولغىنىپ كەتتى؛
ئۆلۈم ۋەھشەتلىرى ۋۇجۇدۇمنى قاپلىدى.
5 قورقۇنچ ۋە تىترەك بېشىمغا چۈشتى،
دەھشەت مېنى چۆمكۈۋالدى.
6 مەن: ـ »كەپتەردەك قانىتىم بولسىچۇ كاشكى،
ئۇچۇپ بېرىپ ئارامگاھ تاپار ئىدىم« ـ دېدىم.
7 ـ »يىراق جايلارغا قېچىپ،
چۆل-بايابانلاردا ماكانلىشار ئىدىم؛
سېلاھ.
8 بوران-چاپقۇنلاردىن،

□ 54:3 »يات ئادەملەر ... ئورنىدىن تۇردى« ـ ياكى »تەكەببۇر ئادەملەر ... ئورنىدىن تۇردى.«
□ 54:6 »مەن ساڭا خالىس قۇربانلىقلار سۇنىمەن« ـ »خالىس قۇربانلىقلار«: مۇسا پەيغەمبەر تۇزگەن نىزام بويىچە، »خالىس قۇربانلىق« خۇدانىڭ كۆرسەتكەن مەلۇم ئىلتىپاتى ياكى شەپقىتى ئۈچۈن رەھمەتلەرنى بىلدۈرىدىغان بىرخىل قۇربانلىق.

قارا قۇيۇندىن قېچىپ، پاناھگاھىغا ئالدىرار ئىدىم.»!
9 ئۇلارنى يۇتۇۋەتكەيسەن، ئى رەب،
تىللىرىنى بۇلۇۋەتكەيسەن؛
چۈنكى شەھەر ئىچىدە زوراۋانلىق ھەم جېدەلخورلۇقنى كۆردۈم.
10 ئۇلار كېچە-كۈندۈز سېپىللىرى ئۈستىدە غادىيىپ يۈرمەكتە؛
شەھەر ئىچىنى قاباھەت ۋە شۇملۇق قاپلىدى.
11 ھارام ئارزۇ-ھەۋەسلەر ئۇنىڭ ئىچىدە تۇرىدۇ،
ساختىلىق ۋە ھىيلە-مىكىرلىك، كوچىلاردىن كەتمەيدۇ.

12 ئەگەر دۈشمەن مېنى مەسخىرە قىلغان بولسا، ئۇنىڭغا سەۋر قىلاتتىم؛
بىراق مېنى كەمسىتىپ، ئۆزىنى ماختىغان ئادەم ماڭا ئۆچمەنلەردىن ئەمەس ئىدى؛
ئەگەر شۇنداق بولغان بولسا، ئۇنىڭدىن ئۆزۈمنى قاچۇراتتىم؛
13 لېكىن بۇنى قىلغان سەن ئىكەنلىكىڭنى ـ مېنىڭ بۇرادىرىم، سىردىشىم، ئەزىز دوستۇم بولۇپ چىقىشىڭنى ئويلىماپتىمەن!
14 خالايىققا قېتىلىپ، خۇدانىڭ ئۆيىگە ئىككىمىز بىللە ماڭغانىدۇق،
ئۆزئارا شېرىن پاراكلاردا بولغانىدۇق؛□
15 مۇشۇنداق ساتقۇنلارنى ئۆلۈم تۇيۇقسىز چۆچىتىۋەتسۇن!
ئۇلار تەھتىساراغا تىرىك چۈشكەي!
چۈنكى ئۇلارنىڭ ماكانلىرىدا، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا رەزىللىك تۇرماقتا.

16 لېكىن مەن بولسام، خۇداغا ندا قىلىمەن؛
پەرۋەردىگار مېنى قۇتقۇزىدۇ.
17 ئەتىگىنى، ئاخشىمى ۋە چۈشتە،
دەردىمنى تۆكۈپ پەريات كۆتۈرىمەن؛
ئۇ جەزمەن سادايىمغا قۇلاق سالىدۇ.
18 ئۇ ماڭا قارشى قىلىنغان جەڭدىن مېنى ئامان قىلىدۇ؛
گەرچە كۆپ ئادەملەر مېنى قورشاۋغا ئالغان بولسىمۇ.
19 تەڭرى ـ ئەزەلدىن تەختتە ئولتۇرۇپ كەلگۈچى!
ئۇ نالەمنى ئاڭلاپ ئۇلارنى بىر تەرەپ قىلىدۇ؛
)سېلاھ(
چۈنكى ئۇلاردا ھېچ ئۆزگىرىشلەر بولمىدى؛
ئۇلار خۇدادىن ھېچ قورقمايدۇ.
20 ھېلىقى بۇرادىرىم ئۆزى بىلەن دوست بولغانلارغا مۇشت كۆتۈردى؛
ئۆز ئەھدىسىنى بۇزۇپ تاشلىدى.
21 ئاغزى سېرىق مايدىمۇ يۇمشاق،
بىراق كۆڭلى جەڭدۇر ئۇنىڭ؛
ئۇنىڭ سۆزلىرى ياغدىمۇ سىلىق،
ئەمەلىيەتتە سۈغۇرۇپ ئالغان قىلىچلاردۇر.

□ 55:14 »خالايىققا قېتىلىپ، خۇدانىڭ ئۆيىگە ئىككىمىز بىللە ماڭغانىدۇق، ئۆزئارا شېرىن پاراكلاردا بولغانىدۇق« ـ داۋۇت ئۆزىگە ئۇشتۇمتۇت خائىنلىق قىلغان كىشى بىلەن بولغان ئىلگىرىكى دوستلۇق مۇناسىۋىتىنى ئېسىگە كەلتۈرىدۇ.

22 يۈكۈڭنى پەرۋەردىگارغا تاشلاپ قوي،
ئۇ سېنى يۈلەيدۇ؛
ئۇ ھەققانىيلارنى ھەرگىز تەۋرەتمەيدۇ.□
23 بىراق، سەن خۇدا ئاشۇ رەزىللەرنى ھالاكەت ھاڭىغا چۈشۈرسەن؛
قانخورلار ۋە ھىيلىگەرلەر ئۆمرىنىڭ يېرىمىنمۇ كۆرمەيدۇ؛
بىراق مەن بولسام، ساڭا تايىنىمەن.

56

56- كۈي •••• زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنىڭ دۇئاسى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »خىلۇەتتىكى دۇب دەرەخلىرىدىكى پاختەك« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن
دەپ، داۋۇت يازغان »مىختام« كۈيى)فىلىستىيلەر گات شەھىرىدە ئۇنى ئەسىرگە ئالغاندا يېزىلغان:(ـ

ئى خۇدا، ماڭا شەپقەت كۆرسەتكەيسەن،
چۈنكى ئىنسانلارنىڭ نەپسى يوغىناپ مېنى قوغلىماقتا؛
كۈن بويى ئۇلار مەن بىلەن جەڭ قىلىپ مېنى باسماقتا؛■
2 مېنى كۆزلىگەن رەقىبلىرىمنىڭ نەپسى يوغىناپ كۈن بويى مېنى قوغلىماقتا؛
ماڭا ھەيۋە قىلىپ جەڭ قىلغۇچىلار ئىنتايىن كۆپتۇر!
3 مەن قورققان كۈنۈمدە،
مەن ساڭا تايىنىمەن.
4 مەن سۆز- كالامنى ئۇلۇغ دەپ مەدھىيەلەيدىغان خۇداغا،
خۇداغىلا تايىنىمەن؛
مەن قورقمايمەن؛
ناھايىتى بىر ئەت ئىگىسى مېنى نېمە قىلالىسۇن؟
5 ئۇلار كۈن بويى سۆزلىرىمنى بۇرمىلايدۇ،
ئۇلارنىڭ بارلىق ئويى ماڭا زىيانكەشلىك قىلىشتۇر؛
6 ئۇلار توپ بولۇپ ئادەمنى قەستلىشىپ، يوشۇرۇندۇ؛
پېيىمگە چۈشۈپ، جېنىمنى ئېلىشنى كۈتىدۇ.
7 گۇناھ بىلەن گۇناھنى يېپىپ قاچسا بولامدۇ؟
غەزىپىڭ بىلەن ئەللەرنى يەرگە ئۇرغايسەن، ئى خۇدا!
8 مېنىڭ سەرسانلىقلىرىمنى ئۆزۈڭ ساناپ كەلگەن؛
كۆزدىن ئاققان ياشلىرىمنى ئۇلۇمۇڭغا توپلاپ ساقلىغايسەن؛
بۇلار دەپتىرىڭدە پۈتۈكلۈك ئەمەسمۇ؟
9 شۇنىڭ بىلەن مەن ساڭا ندا قىلغان كۈندە،
دۈشمەنلىرىم چېكىنىدۇ؛
مەن شۇنى بىلدىمكى ـ خۇدا مەن تەرەپتىدۇر!
10 خۇدانى ـ ئۇنىڭ سۆز- كالامنى ئۇلۇغلايمەن!
پەرۋەردىگارنى ـ ئۇنىڭ سۆز- كالامنى ئۇلۇغلايمەن!
11 خۇدانىلا تايانچىم قىلدىم ـ

□ 55:22 »يۈكۈڭنى پەرۋەردىگارغا تاشلاپ قوي« ـ »يۈكۈڭ« ئىبراني تىلىدا »ئامانەت قىلىنغىنىڭ« ياكى »ساڭا تاپشۇرۇلغان.« ■ 56:1 1 سام. 21:10-13; 27:1-4.

مەن قورقايمەن، ناھايىتى شۇ بىر ئىنسان مېنى نېمە قىلالىسۇن؟■
12 ساكا قىلغان ۋەدىلىرىمگە ۋاپا قىلىمەن، ئى خۇدا،
ساكا تەشەككۇر قۇربانلىقلىرىنى سۇنىمەن.
13 چۈنكى سەن جېنىمنى ئۆلۈمدىن قۇتۇلدۇرغانسەن،
سەن پۇتلىرىمنى پۇتلىشىشتىن ساقلىمامسەن؟
شۇنىڭ بىلەن مەن خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا، تىرىكلەر تۇرىدىغان يورۇقلۇقتا ماڭىمەن.

57

57- كۈي •••• ئېغىر كۈنلەردىكى ئېتىقاد

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »ھالاك قىلمىغايسەن« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان »مىختام« كۈيى،)ئۇ سائۇل پادىشاھتىن قېچىپ، ئۆڭكۈردە يوشۇرۇنۇۋالغان چاغدا يېزىلغان:(ـ
ئى خۇدا، ماڭا شەپقەت كۆرسەتكەيسەن،
ماڭا شەپقەت كۆرسەتكەيسەن،
چۈنكى جېنىم سېنى پاناھىم قىلدى.
مۇشۇ بالا يىتىپەت ئوتۇپ كەتكۈچە، قاناتلىرىڭ سايىسىدە پاناھ تاپىمەن. □ ■
2 خۇداغا، يەنى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىغا،
ئۆزۈم ئۈچۈن ھەممىنى ئورۇنلايدىغان تەڭرىگە ندا قىلىمەن؛
3 ئۇ ئەرشتىن ياردەم ئەۋەتىپ مېنى قۇتقۇزىدۇ؛
ماڭا قاراپ نەپسى يوغناپ، مېنى قوغلاۋاتقانلارنى ئۇ رەسۋا قىلىدۇ؛
سېلاھ؛
خۇدا ئۆز مېھىر-شەپقىتى ۋە ھەقىقىتىنى ئەۋەتىدۇ!
4 جېنىم شىرلار ئارىسىدا قالدى؛
مەن نەپسى يالقۇن كەبى بولغانلار ئارىسىدا ياتىمەن!
ئادەم بالىلىرى ـ
ئۇلارنىڭ چىشلىرى نەيزە-ئوقلاردۇر،
ئۇلارنىڭ تىلى ـ ئوتكۈر قىلىچتۇر!
5 ئى خۇدا، ئەرشلەردىن يۇقىرى ئۇلۇغلانغايسەن،
شان-شەرىپىڭ يەر يۈزىنى قاپلىغاي!■
6 ئۇلار قەدەملىرىمگە تور قۇردى؛
جېنىم ئېگىلىپ كەتتى؛
ئۇلار مېنىڭ يولۇمغا ئورەك كولىغاندى،
لېكىن ئۆزلىرى ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى.■
7 ئىرادەم چىڭ، ئى خۇدا، ئىرادەم چىڭ؛
مەن مەدھىيە ناخشىلارنى ئېيتىپ،

■ **56:11** زەب. 6118:
□ **57:1** »داۋۇت يازغان »مىختام« كۈيى« ـ »مىختام« 16- كۈيدىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »ئۇ سائۇل پادىشاھتىن قېچىپ، ئۆڭكۈردە يوشۇرۇنۇۋالغان چاغدا يېزىلغان« ـ بۇ ۋەقەلەر »1□□□.» 24-بابتا بايان قىلىندۇ. ■ **57:1** 1سام. 1:22□ 424: ■ **57:5** زەب. 5108: ■ **57:6** زەب. 16:7-15□ 169:

بەرھەق سېنى كۆيلەيمەن!■
8 ئويغان، ئى روھم!
ئى نەغمە-سازلىرىم، ئويغان!
مەن سەھەر قۇياشنىمۇ ئويغىتىمەن! □
9 مەن خەلق-مىللەتلەر ئارىسىدا سېنى ئۇلۇغلايمەن، ئى رەب،
ئەللەر ئارىسىدا سېنى كۆيلەيمەن! ■
10 چۈنكى ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ ئەرشىلەرگە يەتكۈدەك ئۇلۇغدۇر،
ھەقىقىتىڭ بۇلۇتلارغا تاقاشتى. ■
11 ئى خۇدا، ئەرشىلەردىن يۇقىرى ئۇلۇغلانغايسەن،
شان-شەرىپىڭ يەر يۈزىنى قاپلىغاي!

58

58- كۈي •••• زالىم ھۆكۈمرانلارنى خۇدا جازالىغاي!

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »ھالاك قىلىغايسەن« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان »مىختام« كۈيى: ـ

ئى قۇدرەت ئىگىلىرى، سىلەر ھەقىقەتەن ئادالەتنى سۆزلەۋاتامسىلەر؟
ئى ئىنسان بالىلىرى، ئادىل ھۆكۈم چىقىرامسىلەر؟□
2 ياق، سىلەر كۆڭۈلدە يامانلىق تەييارلايسىلەر،
يەر يۈزىدە ئۆز قولۇڭلار بىلەن قىلىدىغان زوراۋانلىقنى ئۆلچەۋاتىسىلەر.
3 رەزىللەر ئانىسىنىڭ قورسىقىدىلا ئېزىپ كېتىدۇ،
ئۇلار تۇغۇلۇپلا يولدىن ئادىشىپ، يالغان سۆزلەيدۇ.
4 ئۇلارنىڭ زەھىرى يىلاننىڭ زەھىرىدۇر،
ئۇلار ئۆز قۇلىقىنى پۇتۇك قىلغان گاس كوبرا يىلاندەك،■
5 مەيلى يىلانچىلار شۇنچە چىرايلىق سېھىرلىسىمۇ،
ئۇ نەي ئاۋازىغا قەتئىي قۇلاق سالمايدۇ.□
6 ئى خۇدا، ئۇلارنىڭ ئاغزىدىكى چىشلىرىنى سۇندۇرۇۋەتكەيسەن!
مۇشۇ ياش شىرلارنىڭ توڭكاي چىشلىرىنى چېقىۋەتكەيسەن، ئى پەرۋەردىگار!
7 ئۇلار ئېقىپ كەتكەن سۇلاردەك ئۆتۈپ كەتكەي،
ئۇلار ئوقلارنى چەنلەپ ئاتقاندا،
ئوقلىرى ئۆچسىز بولۇپ كەتكەي!

■ 57:7 زەب. 5108: 1-1:
□ 57:8 »ئويغان، ئى روھم«! ـ بۇ ئايەتتىكى »روھم« ئىبراني تىلىدىكى »شان-شەرىپىم« دېگەن سۆزنىڭ تەرجىمىسى. »نەغمە-سازلىرىم«! ئىبراني تىلىدا »لىرا)راۋابدەك بىر ساز(ۋە چىلتار«نى بىلدۈرىدۇ.
■ 57:9 زەب. 49:18□ 22:22□ 3108:
■ 57:10 زەب. 5-6:36□ 4108:
□ 58:1 »سىلەر ھەقىقەتەن ئادالەتنى سۆزلەۋاتامسىلەر؟« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئادالەت زۇۋانسىز بولۇپ قالدىمۇ؟ نېمىشقا سۆزلىمەيسىلەر؟.« يۇنىكۇدا ئوخشاپ كېتىدىغان باشقا بىرنەچچە تەرجىمىلەر بار. بەلكىم سۈرگۈن بولغان داۋۇتنىڭ كۆزدە تۇتقىنى)ئەسلى ئۆزىنى ھۆرمەتلەيدىغان(ئوردىدىكى ئەمەلدارلارنىڭ ئۆنىڭ دەۋاسىنى سائۇل پادىشاھ ئالدىدا سۆزلىمىگىنى.
■ 58:4 زەب. 3140:
□ 58:5 »مەيلى يىلانچىلار شۇنچە چىرايلىق سېھىرلىسىمۇ« ـ »يىلانچى«: چېلىپ يىلانلارنى ئوينىتىدىغان كىشى.

8 قۇلۇله يول ماڭغاندا ئىزى يوقلىپ كەتكەندەك،
ئۇلار يوقاپ كەتسۇن؛
ئايالىنىڭ چۈشۈپ كەتكەن هامىلىسىدەك،
ئۇلار كۈن كۆرمىسۇن!
9 قازان يانتاقلارنىڭ ئىسسىقىنى سەزگۈچە،
)مەيلى ئۇلار يۇمران يېتى، ياكى ئوت تۇتاشقان بولسۇن(
ئۇ ئۇلارنى توزۇتۇۋېتىدۇ.□
10 هەققانىي ئادەم خۇدانىڭ ئىنتىقامىنى كۆرگەندە خۇشال بولىدۇ؛
ئۇز ئىزلىرىنى رەزىللەرنىڭ قېنىدا يۇيىدۇ.
11 شۇڭا ئادەملەر: »دەرۋەقە، هەققانىيلار ئۈچۈن ئىنئام باردۇر؛
دەرۋەقە يەر يۈزىدە هۆكۈم يۈرگۈزگۈچى بىر خۇدا باردۇر« ـ دەيدۇ.

59

59- كۈي

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »هالاك قىلمىغايسەن« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان »مىختام« كۈيى؛)بۇ كۈي سائۇل پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئۆيىنى كۆزلەشكە پايلاقچىلارنى ئەۋەتىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولغان چاغدا يېزىلغان:(ـ

ئى خۇدايىم، دۈشمەنلىرىمنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزغايسەن؛
ماڭا قارشى تۇرغانلاردىن مېنى ئېگىزدە ئامان ساقلىغايسەن.□ ■
2 مېنى يامانلىق قىلغۇچىلار چاڭگىلىدىن قۇتقۇزۇۋالغايسەن،
قانخور ئادەملەردىن مېنى قۇتقۇزغايسەن.
3 چۈنكى مانا، ئۇلار جېنىمنى ئېلىش ئۈچۈن پايلىماقتا،
زوراۋانلار ماڭا قارشى توپ بولۇشۇپ قەستلەشمەكتە؛
بۇ قىلغىنى مەندە بولغان بىرەر ئاسىيلىق ئۈچۈن ئەمەس،
ياكى گۇناھىم ئۈچۈن ئەمەس، ئى پەرۋەردىگار؛
4 مەندە هېچ سەۋەنلىك بولمىسىمۇ، ئۇلار يۈگۈرۈپ ماڭا قارشى سەپ سالدۇ؛
مېنىڭ ياردىمىمگە كېلىشكە ئويغان،
هالىمنى نەزىرىگە ئالغايسەن.
5 ئى پەرۋەردىگار، ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى،
بارلىق ئەل-يۇرتلارنى سوتلاپ-جازالاشقا ئورنۇڭدىن تۇرغايسەن؛
قەستلەشنى نىيەت قىلغۇچىلارنىڭ هېچقايسىسىغا رەھىم قىلمىغايسەن.
سېلاھ.
6 ئۇلار كېچىسى قايتىپ كېلىپ، غالجىر ئىتتەك غاژ-غۇژ قىلىپ،

□ 58:9 »قازان يانتاقلارنىڭ ئىسسىقىنى سەزگۈچە،)مەيلى ئۇلار يۇمران يېتى، ياكى ئوت تۇتاشقان بولسۇن(ئۇ ئۇلارنى توزۇتۇۋېتىدۇ« ـ تولۇق ئايەتنىڭ بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى بار؛ ئۇلارنىڭ هەممىسىنىڭ ئومۇمىي مەنىسى بۇ تەرجىمىگە ئوخشاپ كېتىدۇ.

□ 59:1 »بۇ كۈي سائۇل پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئۆيىنى كۆزلەشكە پايلاقچىلارنى ئەۋەتىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولغان چاغدا يېزىلغان« ـ بۇ ۋەقە »1□□□.» 19-بابتا بايان قىلىندۇ.

■ 59:1 1سام. 19:12

شەھەرنى ئايلىنىپ لاغايلاپ يۈرمەكتە.□
7 قارا، ئۆلارنىڭ ئاغزىدىن ئېقىۋاتقان شۇلگەيلىرىنى!
لەۋلىرىدىن قىلىچلار چىقىپ تۇرىدۇ؛
ئۆلار: »كىم ئاڭلىيالايدۇ؟« ـ دەيدۇ.■
8 لېكىن سەن پەرۋەردىگار ئۆلارنى مەسخىرە قىلىسەن؛
بارلىق ئەللەرنى مازاق قىلىسەن!■
9 ئى مېنىڭ كۈچۈم بولغۇچى!
مەن ساڭا تەلمۈرۈپ قاراپ يۈرىمەن؛
چۈنكى خۇدا مېنىڭ يۇقىرى پاناھگاھىمدۇر.
10 ماڭا ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىنى كۆرسەتكۈچى خۇدا مېنىڭ ئالدىمدا ماڭىدۇ؛
خۇدا ماڭا دۈشمەنلەرنىڭ مەغلۇبىيىتىنى كۆرسىتىدۇ.
11 بىراق، ئى خۇدا، بۇلارنى قەتل قىلمايلا تۇرغايسەن؛
بولمىسا مېنىڭ خەلقىم سېنى ئۇنتۇيدۇ.
ئۆز كۈچۈڭ بىلەن ئۆلارنى سەرسان قىلغايسەن،
ئۆلارنىڭ بېشىنى ئېغىرلاشتۇرغايسەن؛
ئى رەب، بىزنىڭ قالقىنىمىز!
12 ئۆلارنىڭ ئاغزىنىڭ بۇزۇقلۇقى تۈپەيلىدىن،
لەۋلىرىنىڭ سۆزلىرى تۈپەيلىدىن،
ئۆلاردىن چىقىۋاتقان قارغاشلار ھەم ئالدامچىلىقلار تۈپەيلىدىن،
ئۆلار ئۆز تەكەببۇرلۇقى ئىچىدە ئۆزاققا چۈشكەي!
13 غەزەپىڭ بىلەن بۇ ئىشلارغا خاتىمە بەرگەيسەن،
خاتىمە بەرگەيسەن!
شۇنىڭ بىلەن ئۆلار يوق بولىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىنىڭ چەت-چەتلىرىگىچە خۇدانىڭ ھەققەتەن ياقۇپقا ھۆكۈمدارلىق قىلىدىغانلىقى ئايان بولغاي!
سېلاھ.□
14 دەرۋەقە، ئۆلار ھازىرغىچە كېچىسى قايتىپ كېلىپ، غالجىر ئىتتەك غاژ-غۇژ قىلىپ،
شەھەرنى ئايلىنىپ لاغايلاپ يۈرىدۇ.
15 ئىتلاردەك ئۆلار ئوزۇق ئىزدەپ ھەر يەردە قاترايدۇ؛
قارنى توىمىغۇچە ھۇۋلاپ يۈرمەكتە؛
16 لېكىن مەن بولسام قۇدرىتىڭنى كۈيلەيمەن،
بەرھەق، سەھەرلەردە ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى ناخشا قىلىپ ياڭرىتىمەن؛
چۈنكى سەن مەن ئۈچۈن يۇقىرى قورغان،

□ **59:6 »ئۆلار ») قەستلەشنى نىيەت قىلغۇچىلار«) كېچىسى قايتىپ كېلىپ، غالجىر ئىتتەك غاژ-غۇژ قىلىپ، شەھەرنى ئايلىنىپ لاغايلاپ يۈرمەكتە«** ـ كونا قانائان)پەلەستىن(شەھەرلىرىدە ئۇۋ ئىزدىگەن ئىتلار بەلكىم كۈندۈزدە كىشىلەرنىڭ جاي-ھويلىلىرىغا كىرىشكە پېتىنالمايتتى، پەقەت ئادەملەر ئۇخلىغاندا كىرىدۇ. داۋۇت خالايىق سۈيگەن ئادەم بولغاچقا، ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان كىشىلەر بەلكىم كۈندۈزدە قول سېلىشقا پېتىنالمايتتى، پەقەت كېچىدە ئۇنىڭ ئۆيىگە بېسىپ كىرىدۇ.

■ **59:7** زەب. 11:10□ 21:55□ 4:57□ 794:

■ **59:8** زەب. 42:

□ **59:13 »شۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىنىڭ چەت-چەتلىرىگىچە خۇدانىڭ ھەققەتەن ياقۇپقا ھۆكۈمدارلىق قىلىدىغانلىقى ئايان بولغاي«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇنىڭ بىلەن ئۆلارغا خۇدانىڭ ھەققەتەن ياقۇپقا ھەم يەرنىڭ چەت-چەتلىرىگىچە ھۆكۈمدارلىق قىلىدىغانلىقى ئايان بولغاي.«!

ئېغىر كۈنلىرىمدە پاناھگاھ بولۇپ كەلگەنسەن.
17 ئى مېنىڭ كۈچۈم بولغۇچى، ساڭا كۈيلەرنى ئېيتىمەن؛
چۈنكى خۇدا مېنىڭ يۇقىرى قورغىنىمدۇر،
ماڭا ئۆزگەرمەس مۇھەببەت كۆرسەتكۈچى خۇدايىمدۇر.

60

60- كۈي •••• مەغلۇبىيەتتىن كېيىنكى دۇئا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »گۆۋاھلىق نىلۇپەرى« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان »مىختام« كۈيى: ـ
)داۋۇت ئارام-ناھارائىم ۋە ئارام-زوباھدىكى سۈرىيەلىكلەر بىلەن جەڭ قىلغاندا، ئۆنىڭ سەردارى بولغان يوئاب جەڭگە قايتا بېرىپ، »شور ۋادىسى«دا ئېدومدىكلەردىن ئون ئىككى مىڭ ئەسكەرنى قىلىچلىغان چاغدا يېزىلغان(

ئى خۇدا، سەن بىزنى چەتكە قاقتىڭ؛
بىزنى پارە-پارە قىلىۋەتتىڭ،
سەن بىزدىن رەنجىدىڭ؛
ئەمدى بىزنى يېنىڭغا قايتۇرغىن!□ ■
2 سەن زېمىننى تەۋرىتىپ يېرىۋەتكەندىڭ؛
ئەمدى ئۇنىڭ بۇسۇكلىرىنى ساقايتقايسەن؛
چۈنكى ئۇ دەلدەڭشىپ كەتتى!
3 سەن ئۆز خەلقىڭگە كۈلپەت-خارلىقلارنى كۆرگۈزدۇڭ؛
سەن بىزگە ئالاقزادىلىكنىڭ شارابىنى ئىچكۈزدۇڭ.
4 سەن ئۆزۈڭگەن ئەيمىنىدىغانلارغا تۇغ تىكلەپ بەرگەنسەن؛
ئۇ ھەققەتنى ئايان قىلىشقا كۆتۈرۈلىدۇ.
)سېلاھ.(□
5 ئۆز سۆيگەنلىرىڭ نىجاتلىق تېپىشى ئۈچۈن،
ئوڭ قولۇڭ بىلەن قۇتقۇزغايسەن،
دۇئايىمنى ئىجابەت قىلغايسەن.■
6 خۇدا ئۆز پاك-مۇقەددەسلىكىدە شۇنداق دېگەن: ـ
»مەن تەنتەنە قىلىمەن،
مەن شەكەم دىيارىنى بۆلۈپ بېرىمەن،
سۇككوت ۋادىسىنى تەقسىم قىلىشقا ئۆلچەيمەن. □
7 گىلېئاد ماڭا مەنسۇپتۇر،

□ 60:1 »داۋۇت ئارام-ناھارائىم ۋە ئارام-زوباھدىكى سۈرىيەلىكلەر بىلەن جەڭ قىلغاندا، ئۆنىڭ سەردارى بولغان يوئاب جەڭگە قايتا بېرىپ، »شور ۋادىسى«دا ئېدومدىكلەردىن ئون ئىككى مىڭ ئەسكەرنى قىلىچلىغان چاغدا يېزىلغان« ـ بۇ ۋەقە تەۋرات، «2□□□.» 8-بابتا بايان قىلىنىدۇ.

■ 60:1 2سام. 38: ،13؛ 1تار. 18□3: 12؛ زەب. 44:10-9□ 74:1□ 108:11□ 144□10:

□ 60:4 »سەن ئۆزۈڭگەن ئەيمىنىدىغانلارغا تۇغ تىكلەپ بەرگەنسەن؛ ئۇ ھەققەتنى ئايان قىلىشقا كۆتۈرۈلىدۇ« ـ تولۇق ئايەتنىڭ بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى بار. ئايەتنىڭ ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس.

■ 60:5 زەب. 108 13-6:

□ 60:6 »خۇدا ئۆز پاك-مۇقەددەسلىكىدە شۇنداق دېگەن...» ـ ياكى »خۇدا ئۆز مۇقەددەس جايىدا شۇنداق دېگەن...» »مەن شەكەم دىيارىنى بۆلۈپ بېرىمەن، سۇككوت ۋادىسىنى)تەقسىم قىلىشقا(ئۆلچەيمەن« ـ خۇدانىڭ مۇشۇ سۆزلىرى بەلكىم يەشۇئا پەيغەمبەر ئارقىلىق، قانائان)پەلەستىن(زېمىننى ئىسرائىللارغا بۆلۈپ-بۆلۈپ تەقسىم قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

ماناسسەھمۇ ماڭا مەنسۇپتۇر؛
ئەفرائىم بولسا بېشىمدىكى دۇبۇلغامدۇر،
يەھۇدا مېنىڭ ئەمر-پەرمان چىقارغۇچىمدۇر؛□
8 موئاب مېنىڭ يۇيۇنۇش جاۋۇرۇمدۇر؛
ئېدومغا چورۇقۇمنى تاشلايمەن؛
فىلىستىيە، مېنىڭ سەۋەبىدىن تەنتەنە قىلىڭلار«!□

9 كىم مېنى بۇ مۇستەھكەم شەھەرگە باشلاپ كىرەلىسۇن؟ كىم مېنى ئېدومغا ئېلىپ بارالىسۇن؟
10 ئى خۇدا، سەن بىزنى راستىنلا چەتكە قاقتىڭمۇ؟
قوشۇنلىرىمىز بىلەن بىللە جەڭگە چىقمامسەن؟
11 بىزنى زۇلۇملاردىن قۇتۇلۇشقا يارده‌مله‌شكەيسەن،
چۈنكى ئىنسانلىڭ يارده‌مى بىكاردۇر!
12 خۇدا ئارقىلىق بىز چوقۇم باتۇرلۇق كۆرسىتىمىز؛
بىزگە زۇلۇم قىلغۇچىلارنى چەيلىگۈچى دەل ئۆ ئۆزىدۇر!

61

61- كۈي •••• »مەندىن يۇقىرى قورام تاش«

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئى خۇدا، پەريادىمنى ئاڭلىغايسەن؛
دۇئايىمغا قۇلاق سالغايسەن!
2 يەرنىڭ چەت-چەتلىرىدە تۇرۇپ،
يۈرىكىم زەئىپلىشىپ كەتكەندە،
مەن ساڭا مۇراجىئەت قىلىمەن: ـ
سەن مېنى ئۆزۈمدىن يۇقىرى قورام تاشقا يېتەكلەيسەن! □
3 چۈنكى سەن ماڭا پاناھگاھ،
دۈشمىنىم ئالدىدا مۇستەھكەم مۇنار بولۇپ كەلگەنسەن.
4 مەن چېدىرىڭنى مەڭگۈلۈك تۇرالغۇم قىلىمەن؛
قاناتلىرىڭ سايىسىدە پاناھ تاپىمەن.
سېلاھ.

□ 60:7 **»ئەفرائىم بولسا بېشىمدىكى دۇبۇلغامدۇر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەفرائىم بولسا بېشىمدىكى قوغدىغۇچىدۇر.« **»يەھۇدا مېنىڭ ئەمر-پەرمان چىقارغۇچىمدۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »يەھۇدا مېنىڭ شاھانە ھاسامدۇر.«

□ 60:8 **»موئاب مېنىڭ يۇيۇنۇش جاۋۇرۇم«** ـ بەلكىم موئابنىڭ خۇدا ۋە ئۆزىنىڭ خەلقى ئۈچۈن مەينەت خىزمەت قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. **»ئېدومغا چورۇقۇمنى تاشلايمەن«** ـ ئاياغ كىيىمنى مەلۇم يەر ئۈستىگە تاشلاش ئاشۇ يەرگە ئىگە بولغانلىقنى بىلدۈرۈشنى مۇمكىن؛ ياكى بولمىسا، ئېدومنىڭ تۆز ئىگىسىنىڭ ئاياغلىرىنى ئېلىپ يېغىشتۇرىدىغان قۇلدەك ئىگەنلىكىنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. **»فىلىستىيە، مېنىڭ سەۋەبىدىن تەنتەنە قىلىڭلار«!** ـ داۋۇت پادىشاھنىڭ دەۋرىدە فىلىستىيە داۋۇتقا، شۇنداقلا خۇدانىڭ تۆزىگە بويسۇنۇپ، بەختلىك ھاياتقا ئىگە بولغان («2□□□.» 8:1نى، شۇنداقلا »يار.» 3-1:12نىمۇ كۆرۈڭ.)

□ 61:2 **»مەندىن يۇقىرى قورام تاش«** ـ خۇدانى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. »مەندىن يۇقىرى« دېگەن ئىبارە بەلكىم داۋۇتنىڭ گەرچە پادىشاھ بولسىمۇ، »تۆزۈمنى ناھايىتى ئۈستۈن، قابىلەتلىك ئادەم ھېسابلىمايمەن، ھەردائىم خۇدادىن يول سورىشىم كېرەك« دېگەندەك، ھەممىزنى كىچىك پىشىللىق بولۇشقا، ئۈندەيدۇ.

5 چۈنكى سەن، ئى خۇدا، قەسەملىرىمنى ئاڭلىدىڭ؛
تۆزۈكۈن ئەيمىنىدىغانلارغا تەۋە مىراسنى ماڭىمۇ بەردىڭسەن.□
6 پادىشاھنىڭ كۈنلىرىگە كۈن قوشۇپ ئۇزارتىسەن؛
ئۇنىڭ يىللىرى دەۋردىن-دەۋرگىچە بولىدۇ.□
7 ئۇ خۇدانىڭ ئالدىدا مەڭگۈ ھۆكۈم سۈرىدۇ؛
ئۇنى ئامان ساقلاشقا مۇھەببەت ۋە ھەققەتنى بېكىتىپ تەمىنلىگەيسەن؛
8 شۇنىڭ بىلەن ئالدىڭدا ئىچىكەن قەسەملىرىمگە ھەر كۈنى ئەمەل قىلىمەن؛
مەن نامىڭنى مەڭگۈ كۈيلەيمەن!

62

62- كۈي •••• خۇدانى تەلۋىرۈپ كۈتۈش

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشى يەدۇتۇنغا تاپشۇرۇلغان، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

جېنىم خۇداغىلا قاراپ سۈكۈتتە كۈتىدۇ؛
مېنىڭ نىجاتلىقىم ئۇنىڭدىندۇر. □
2 پەقەت ئۇلا مېنىڭ قورام تېشىم ۋە مېنىڭ نىجاتلىقىم،
مېنىڭ يۇقىرى قورغىنىمدۇر؛
مەن ئۇنچىلىك تەۋرىنىپ كەتمەيمەن.□
3 سىلەر قاچانغىچە شۇ ئاجىز بىر ئىنسانغا ھۇجۇم قىلىسىلەر؟
ھەممىڭلار قىڭغىيىپ قالغان تامنى،
ئىرغاڭلاپ قالغان قاشانى غۇلاتقاندەك، ئۇنى غۇلاتماقچىسىلەر؟
4 ئۇنى شۆھرەت-ھەيۋىتىدىن چۈشۈرۈۋېتىشتىن باشقا، ئۇلارنىڭ ھېچ مەسلىھەتى يوقتۇر؛
يالغانچىلىقلاردىن خۇرسەن ئۇلار؛
ئاغزىدا بەخت تىلىگىنى بىلەن،
ئۇلار ئىچىدە لەنەت ئوقۇيدۇ.
سېلاھ.
5 ئى جېنىم، خۇداغىلا قاراپ سۈكۈتتە كۈتكىن؛
چۈنكى مېنىڭ ئۈمىدىم ئۇنىڭدىندۇر.
6 پەقەت ئۇ مېنىڭ قورام تېشىم ھەم مېنىڭ نىجاتلىقىم،
مېنىڭ يۇقىرى قورغىنىمدۇر؛
مەن تەۋرىنىپ كەتمەيمەن.
7 نىجاتلىقىم ھەم شان-شۆھرىتىم خۇداغا باغلىقتۇر؛

□ 61:5 «تۆزۈكۈن ئەيمىنىدىغانلارغا تەۋە مىراس...» ـ ئىبرانىي تىلىدا «نامىڭنى ئەيمىنىدىغانلارغا تەۋە مىراس...».

□ 61:6 «پادىشاھنىڭ كۈنلىرىگە كۈن قوشۇپ ئۇزارتىسەن؛ ئۇنىڭ يىللىرى دەۋردىن-دەۋرگىچە بولىدۇ» ـ داۋۇت ئۆزى ئىسرائىلنى پادىشاھ بولۇپ قىرىق يىل ھۆكۈم سۈرگەن. شۇبھىسىزكى، ئۇ بۇ يەردە ئۆز ئەۋلادى بولىدىغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ توغرۇلۇق بېشارەت بېرىدۇ.

□ 62:1 «نەغمىچىلەرنىڭ بېشى يەدۇتۇنغا تاپشۇرۇلغان، داۋۇت يازغان كۈي» ـ «يەدۇتۇن»: داۋۇت پەيغەمبەر «مەدھىيە خورى»نىڭ يېتەكچىسى دەپ بېكىتكەن، يەدۇتۇن ئىسىملىك بىر كىشىنى كۆرسىتىدۇ («1□□□.» 41:16 نى كۆرۈڭ.(
يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: «نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، «يەدۇتۇن»)مەدھىيىلەش دېگەن مەنىدە(ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ داۋۇت يازغان كۈي: ـ.....».

□ 62:2 «مەن ئۇنچىلىك تەۋرىنىپ كەتمەيمەن» ـ ياكى باشقا بىرخىل تەرجىمىسى «زور ئېغىرچىلىقتىمۇ تەۋرەنمەيمەن.»

مېنىڭ كۆچۈم بولغان قورام تاش، مېنىڭ پاناھگاھىم خۇدادىدۇر.
8 ئى خالايىق، ئۇنىڭغا ھەردائىم تايىنىڭلار!
ئۇنىڭ ئالدىدا ئىچ-باغرىڭلارنى تۆكۈڭلار؛
خۇدا بىزنىڭ پاناھگاھىمىزدۇر!
سېلاھ.
9 ئاددىي بەندىلەر پەقەت بىر تىنىق،
ئېسىلزادىلەرمۇ بىر ئالدام سۆز خالاس؛
تارازىغا سېلىنسا ئۇلارنىڭ قىلچە سالمىقى يوق،
بىر تىنىقتىنمۇ يېنىكتۇر.
10 زومىگەرلىككە تايانماڭلار،
بۇلاڭچىلىقتىن خام خىيال قىلماڭلار،
بايلىقلار ئاۋۇسىمۇ، بۇلارغا كۆڭۈلۈڭلارنى قويماڭلار؛
11 خۇدا بىر قېتىم ئېيتقانىكى،
مۇنداق دېگىنىنى ئىككى قېتىم ئاڭلىدىمكى: ـ
»كۈچ-قۇدرەت خۇداغا مەنسۇپتۇر.«
12 ھەم ئى رەب، ساڭا ئۆزگەرمەس مۇھەببەتمۇ مەنسۇپتۇر؛
چۈنكى سەن ھەربىر كىشىگە ئۆز ئەملىگە يارىشا قايتۇرىسەن.■

63

63- كۈي •••• خۇداغا ئىنتىزار بولۇش

1 داۋۇت يازغان كۈي)ئۇ يەھۇدادىكى چۆل-بايابانىدا بولغان چاغدا يېزىلغان:(ـ

ئى خۇدا، سەن مېنىڭ ئىلاھىمدۇرسەن،
تەشنالىق بىلەن سېنى ئىزدىدىم!
مەن قۇرغاق، چاڭقاق، سۈسىز زېمىندا تۇرۇپ،
جېنىم ساڭا ئىنتىزار، ئەتلىرىم تەلمۈرۈپ ئىنتىلارىكى ـ ■
2 مۇقەددەس جايىڭدا ساڭا كۆز تىكىپ قارىغىنىمدەك،
مەن يەنە زور قۇدرىتىڭ ۋە ئۇلۇغلۇقۇڭنى كۆرسەم!
3 ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ ھاياتتىنمۇ ئەزىزدۇر؛
لەۋلىرىم سېنى مەدھىيىلەيدۇ؛
4 شۇ سەۋەبتىن تىرىك بولسامىلا، ساڭا تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇيمەن،
سېنىڭ نامىڭدا قوللىرىمنى كۆتۈرىمەن.
5 جېنىم نازۇنىمەتلەردىن ھەم مايلىق گۆشلەردىن قانائەتلەنگەندەك قانائەتلەندى؛
ئاغزىم ئېچىلىپ خۇش لەۋلىرىم ساڭا مەدھىيىلەرنى ياڭرىتىدۇ؛□

■ **62:12** ئايۇپ 11:34□ پەند. 12:24□ يەر. 19:32□ ئەز. 27:7□ 20:33□ مات. 27:16□ رىم. 6:2□ 2 كور. 10:5□ ئەف. 8:6□ كول. 25:3□ 1 پېت. 17:1□ ۋەھ. 1:22
■ **63:1** 1 سام. 5:22□ 14□15 23:
□ **63:5** »جېنىم نازۇنىمەتلەردىن ھەم مايلىق گۆشلەردىن قانائەتلەنگەندەك قانائەتلەندى« ـ يەھۇدىيلار ئۆچۈن مايلىق گۆش ئىنتايىن ئېسىل تاماق ھېسابلىنىدۇ.

6 ئورنۇمدا يېتىپ سېنى ئەسلىگىنىمدە،
تۈن كېچىلەردە سېنى سېغىنىپ ئويلىنىمەن.
7 چۈنكى سەن ماڭا ياردەمدە بولۇپ كەلگەنسەن؛
سېنىڭ قانىتىڭ سايىسىدە شاد-خۇراملىقتا ناخشىلارنى ياڭرىتىمەن.
8 مېنىڭ جېنىم ساڭا چىڭ چاپلىشىپ ماڭىدۇ،
سېنىڭ ئوڭ قولۇڭ مېنى يۆلەپ كىتەر.
9 بىراق جېنىمنى يوقىتىشقا ئىزدەۋاتقانلار يەر تەكتىلىرىگە چۈشۈپ كېتىدۇ.
10 ئۇلارنىڭ قېنى قىلىچ تىغىدا تۆكۈلىدۇ،
ئۇلار چىلبۆرىلەرگە يەم بولىدۇ.
11 لېكىن پادىشاھ خۇدادىن شادلىنىدۇ؛
ئۇنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلغانلارنىڭ ھەممىسى روھلىنىپ شادلىنىدۇ؛
چۈنكى يالغان سۆزلىگۈچىلەرنىڭ زۇۋانى تۇۋاقلىنىدۇ.

64

64- كۈي •••• ئامانلىق تىلەش دۇئاسى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئى خۇدا، ئاھلىرىمنى كۆتۈرگەندە، مېنى ئاڭلىغايسەن!
ھاياتىمنى دۈشمەننىڭ ۋەھشىلىكىدىن قۇغدىغايسەن!
2 قارا نىيەتلەرنىڭ يوشۇرۇن سۈيىقەستلىرىدىن،
يامانلىق ئەيلىگۈچى قاغا-قۇزغۇنلاردىن ئامان قىلغايسەن.
3-4 ئۇلار تىللىرىنى قىلىچتەك ئۆتكۈر بىلدى؛
مۇكەممەل ئادەمنى يوشۇرۇن جايدىن ئېتىش ئۈچۈن،
ئۇلار ئوقنى بەتلىگەندەك زەھەرلىك سۆزنى تەييارلىدى.
ئۇلار قىلچە ئەيمەنمەي تۇيۇقسىز ئوق چىقىرىدۇ.
5 ئۇلار بەتنىيەتتە بىر-بىرىنى رىغبەتلەندۈرۈپ،
يوشۇرۇن تۇزاق قۇرۇشنى مەسلىھەتلىشىپ،
»بىزنى كىم كۆرەلەيتتى؟« ـ دېيىشمەكتە.
6 ئۇلار قەبىھلىككە ئىنتىلىپ: ـ
»بىز ئىزدىنىپ، ئەتراپلىق بىر تەدبىر تېپىپ چىقتۇق«! ـ دەيدۇ؛
ئىنسانىنىڭ ئىچ-باغرى ۋە قەلبى دەرۋەقە چوڭقۇر ۋە بىلىپ بولماس بىر نەرسىدۇر!
7 لېكىن خۇدا ئۇلارغا ئوق ئاتىدۇ؛
ئۇلار تۇيۇقسىز زەخمىلىنىدۇ.
8 ئۇلار ئۆز تىلى بىلەن پۈتلىشىدۇ؛
ئۇلارنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۆزىنى نېرى تارتىدۇ.□
9 ھەممە ئادەمنى قورقۇنچ باسىدۇ؛
ئۇلار خۇدانىڭ ئىشلىرىنى بايان قىلىدۇ،
بەرھەق، ئۇلار ئۇنىڭ قىلغانلىرىنى ئويلىنىپ ساۋاق ئالىدۇ.

□ 64:8 »ئۇلارنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۆزىنى نېرى تارتىدۇ« ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇلارنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى بېشىنى سىلكىيدۇ.«

10 هەققانىيلار پەرۋەردىگاردا خۇشال بولۇپ،
ئۇنىڭغا تايىنىدۇ؛
كۆڭلى دۇرۇس ئادەملەر روھلىنىپ شادلىنىدۇ.

65

65- كۈي •••• مەدھىيە ۋە تەشەككۇر

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي-ناخشا: ـ

زىئوندا، مەدھىيە سۈكۈت ئىچىدە سېنى كۈتىدۇ، ئى خۇدا؛
ساكا قىلغان ۋەدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.□
2 ئى، دۇئا ئاڭلىغۇچى، سېنىڭ ئالدىڭغا بارلىق ئەت ئىگىلىرى كېلىدۇ.
3 گۇناھلىق ئىشلار، ئاسىيلىقلىرىمىز،
كەلكۈن باسقاندەك مەندىن غالىپ كېلىدۇ؛
لېكىن سەن ئۇلارنى يېپىپ كەچۈرۈم قىلىسەن؛□
4 سەن تاللاپ ئۆزۈڭگە يېقىنلاشتۇرغان كىشى نېمىدېگەن بەختلىك!
ئۇ ھويلىلىرىڭدا ماكانلىشىدۇ؛
بىزلەر سېنىڭ ماكانىڭنىڭ، يەنى مۇقەددەس ئىبادەتخانا ئىڭنىڭ بەركىتىدىن قانائەت تاپىمىز؛
5 سەن ھەققانىيلىقنى نامايان قىلىدىغان كارامەت ۋە دەھشەت ئىشلار بىلەن بىزگە جاۋاب،
ئى نىجاتلىقىمىز بولغان خۇدا،
پۈتكۈل يەر-دېڭىزلارنىڭ چەت-چەتلىرىدىكىلەرگىچە تايانچى بولغۇچى!
6 بېلىڭ قۇدرەت بىلەن باغلانغان بولۇپ،
كۈچۈڭ بىلەن تاغلارنى بەرپا قىلغانسەن؛
7 دېڭىزلارنىڭ ئۈركەشلىگەن شاۋقۇنلىرىنى،
دولقۇنلارنىڭ شاۋقۇنلىرىنى،
ھەمدە ئەللەرنىڭ چۇقانلىرىنى تىنجىتىقۇچىسەن!
8 جاھاننىڭ چەت-چەتلىرىدە ئۈرۈۋاتقانلار كارامەتلىرىڭدىن قورقىدۇ؛
سەن كۈنچىقىشتىكىلەرنى، كۈنپېتىشتىكىلەرنى شادلاندۇرىسەن؛
9 يەر يۈزىنىڭ غېمىنى يەپ يوقلاپ كېلىپ، ئۇنى سۇغىرىسەن،
ئۇنى تولىمۇ مۇنبەتلەشتۈرىسەن.
خۇدانىڭ دەريا-ئېرىقلىرى سۇغا تولغاندۇر؛
شۇنداق قىلىپ سۇلارنى تەييارلاپ،
كىشىلەرنى ئاشلىق بىلەن تەمىنلەيسەن.
10 تېرىلغۇ ئېتىزلارنىڭ چۇنەكلىرىنى سۇغا قاندۇرىسەن،
قىرلىرىنى تاراشلايسەن،
تۆپراقنى مول يېغىنلار بىلەن يۇمشىتىسەن؛
ئۇنىڭدا ئۇنگەنلەرنى بەركەتلەيسەن.
11 سەن نېمەتلىرىڭنى يىلنىڭ ھوسۇلىغا تاج قىلىپ قوشۇپ بېرىسەن؛

□ 65:1 »زىئوندا، مەدھىيە سۈكۈت ئىچىدە سېنى كۈتىدۇ، ئى خۇدا« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »زىئوندا، سېنىڭ ئالدىڭدا، سۈكۈت بولىدۇ، مەدھىيىمۇ بولىدۇ.«

□ 65:3 »لېكىن سەن ئۇلارنى)يەنى گۇناھلىق ئىشلار، ئاسىيلىقلىرىمىزنى(يېپىپ كەچۈرۈم قىلىسەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلارنى يېپىپ كافارەت قىلىسەن.« »كافارەت« دېگەن ئىش توغرۇلۇق »مىس.» 33:29 ۋە ئىزاھاتى، شۇنداقلا »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.

قەدەملىرىڭدىن بايىشاتلىق ھەرىيانغا تامىدۇ؛
12 دالادىكى يايلاقلارغىمۇ تامىدۇ؛
تاغ-داۋانلار شات-خوراملىقنى ئۆزلىرىگە بەلۋاغ قىلىدۇ؛
13 كۆكلەملەر قوي پادىلىرى بىلەن كىيىنگەن،
جىلغىلار مايىسلارغا قاپلىنىدۇ؛
ئۇلار خۇشاللىق بىلەن تەنتەنە قىلىدۇ،
بەرھەق، ئۇلار ناخشىلارنى يا كۆتىشىدۇ!

66

66- كۈي •••• ئىبادەتكە تۈرتكە بولىدىغان گۈۋاھلىق

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار بىلەن ئوقۇلسۇن دەپ، كۈي-ناخشا: ـ

پۈتكۈل جاھان، خۇشاللىق بىلەن خۇداغا تەنتەنە قىلىڭلار!
2 ئۇنىڭ نامىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ناخشا قىلىپ جاكارلاڭلار،
ئۇنىڭ مەدھىيىلىرىنى شەرەپلىك قىلىڭلار!
3 خۇداغا: »سېنىڭ قىلغانلىرىڭ نەقەدەر قورقۇنچلۇقتۇر!
قۇدرىتىڭ زور بولغاچ،
دۇشمەنلىرىڭ ئالدىڭدا زەئىپلىشىپ تەسلىم بولىدۇ؛
4 بارلىق يەر يۈزىدىكىلەر ساڭا سەجدە قىلىپ،
سېنى كۈيلەپ، ناخشا ئېيتىشىدۇ؛
ئۇلار نامىڭنى كۈيلەپ ناخشا قىلىپ ئېيتىدۇ« ـ دەڭلار!
سېلاھ!
5 كېلىڭلار، خۇدانىڭ قىلغانلىرىنى كۆرۈڭلار،
ئىنسان بالىلىرى ئالدىدا قىلغان كارامەتلىرى قورقۇنچلۇقتۇر.
6 ئۇ دېڭىزنى قۇرۇقلۇققا ئايلاندۇردى؛
ئەجدادلىرىمىز دەريادىمۇ پىيادە ئۆتتى؛
بىز ئۇ يەردە ئۇنىڭدىن خۇرسەن بولدۇق. ■
7 ئۇ قۇدرىتى بىلەن مەڭگۈ ھۆكۈم سۈرىدۇ؛
ئۇنىڭ كۆزلىرى ئەللەرنى كۆزىتىپ تۇرىدۇ؛
ئاسىيلىق قىلغۇچىلار مەغرۇرلانمىسۇن!
سېلاھ!■
8 ئى قوۋملار، خۇدايىمىزغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئېيتىڭلار؛
ئۇنىڭغا بولغان مەدھىيە-ھەمدۇسانالارنى يا كۆتىڭلار!
9 ئۇ جېنىمىزنى ھاياتلىق ئىچىگە تىككەن،
پۇتلىرىمىزنى تېيىلدۇرۇشلارغا يول قويمايدۇ.
10 چۈنكى سەن، ئى خۇدا، بىزنى سىنىدىڭ؛
كۈمۈشنى ئوتتا تاۋلىغاندەك بىزنى تاۋلىدىڭ.
11 سەن بىزنى تورغا چۈشۈردۈڭ؛

■ 66:6 مىس. 14:31-21؛ يە. 43:14 ■ 66:7 2تار. 16:9؛ ئايۇپ 28:24؛ زەب. 33:14-13

بىلىمىزگە ئېغىر يۈكنى يۈكلىدىڭ.
12 خەقلەرنى بېشىمىزغا مىندۇردۇڭ؛
بىز ئوت ۋە كەلكۈننى بىسىپ ئۆتتۇق؛
سەن ئاخىر بىزنى كەڭچىلىككە چىقاردىڭ.
13 مەن كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى ئېلىپ ئۆيۈڭگە كىرەي؛
ساكا قىلغان قەسەملىرىمگە ئەمەل قىلىمەن؛
14 بەرھەق، بېشىمغا كۈن چۈشكەندە لەۋلىرىم چىقارغان،
ئېغىزىم ئېيتقان ۋەدىلىرىمنى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن.
15 مەن ساكا بورداق ماللارنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىپ سۇنىمەن،
قوچقارلارنىڭ يېغىنى خۇش پۇرىتىپ كۆيدۈرىمەن؛
ئۆكۈز ۋە ئۆچكىلەرنى ئەكىلىپ سۇنىمەن.
سېلاھ!
16 خۇدادىن ئەيمىنگۈچى ھەممىكىلار، كېلىڭلار، قۇلاق سېلىڭلار!
ئۇنىڭ مەن ئۈچۈن قىلغان كارامەتلىرىنى بايان قىلىمەن؛
17 ئاغزىم ئېچىپ ئۇنىڭغا پەريياد كۆتۈردۈم،
ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى جاكارلىغان مەدھىيىلەر تىلىمدا بولدى.
18 كۆڭلۈمدە گۇناھنى كۆزلەپ يۈرگەن بولسام،
رەب دۇئايىمنى ئاڭلىمىغان بولاتتى.
19 بىراق خۇدا ئاڭلىدى؛
ئۇ دۇئايىمغا قۇلاق سالدى.
20 خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە ياغدۇرۇلسۇن!
ئۇ مېنىڭ دۇئايىمنى ياندۇرمىدى،
ھەم مەندىن ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىنى ئېلىپ كەتمىدى!

67

67- كۈي •••• دۇنيا ئۈچۈن نىجاتلىق باردۇر!

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار بىلەن چېلىنسۇن، دەپ يېزىلغان كۈي-ناخشا: ـ

خۇدا بىزگە مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىپ، بىزنى بەرىكەتلەپ،
ئۆز جامالىنىڭ نۇرىنى ئۈستىمىزگە چاچقاي!
سېلاھ!■
2 شۇنداق قىلغاندا يولۇڭ پۈتكۈل جاھاندا،
قۇتۇلدۇرۇش-نىجاتلىقىڭ بارلىق ئەللەر ئارىسىدا ئايان بولىدۇ.
3 بارلىق قوۋملار سېنى مەدھىيىلىگەي، ئى خۇدا؛
بارلىق قوۋملار سېنى مەدھىيىلىگەي!
4 جىمى قوۋملار خۇشاللىق بىلەن تەنتەنە قىلىپ كۈيلىگەي،
چۈنكى سەن خەلق-مىللەتلەرگە ئادىللىق بىلەن ھۆكۈم چىقىرىسەن،
يەر يۈزىدىكى تائىپىلەرنى، سەن يېتەكلەيسەن؛

■ 67:1 چۈل. 25:6 زەب. 64:

سېلاھ.
5 بارلىق قوۋملار سېنى مەدھىيلىگەي، ئى خۇدا؛
بارلىق قوۋملار سېنى مەدھىيلىگەي!
6 ۋە يەر-زېمىن كۆكلىرىنى ئۈندۈرىدۇ؛
خۇدا، بىزنىڭ خۇدايىمىز، بىزنى بەركىتلەيدۇ؛
7 خۇدا بىزنى بەركىتلەيدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن يەر يۈزىدىكىلەر چەت-ياقىلارغىچە ئۇنىڭدىن ئەيمىنىشىدۇ!

68

68- كۈي •••• غەلىبە مۇناجىتى

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي-ناخشا: ـ

خۇدا ئورنىدىن تۇردى، دۈشمەنلىرىنى تىرىپىرەن قىلىۋېتىدۇ!
ئۇنىڭغا ئۆچمەنلەر ئۇنىڭ ئالدىدىن بەدەر قاچىدۇ! ■
2 ئىس-تۈتەك ئۈچۈرۈلگاندەك، ئۇلارنى ئۈچۈرۈپ يوقىتىسەن،
موم ئوتتا ئېرىتىلگەندەك،
رەزىللەر خۇدانىڭ ئالدىدا ھالاك بولىدۇ.
3 بىراق ھەققانىيلار خۇشاللىنىدۇ،
ئۇلار خۇدا ئالدىدا روھلىنىپ،
تەنتەنە قىلىپ شادلىنىدۇ.
4 خۇداغا كۈيلەر ئېيتىڭلار،
ئۇنىڭ نامىنى ناخشا قىلىپ ياڭرىتىڭلار؛
چۆل-بىياۋانلارغا مىنگۈچىگە بىر يولنى كۆتۈرۈپ ياساڭلار؛
ئۇنىڭ نامى »ياھ«دۇر؛
ئۇنىڭ ئالدىدا شادلىنىڭلار.□
5 يېتىملارغا ئاتا بولغۇچى،
تۇل خوتۇنلارنىڭ دەۋاسىنى سوريغۇچى،
ئۆز مۇقەددەس ماكاندا تۇرغان خۇدادۇر.
6 خۇدا غېرىبلارنى ئۆي-ئوچاقلىق قىلىدۇ؛
ئۇ مەھبۇسلارنى ئاۋاتلىققا چىقىرىدۇ؛
لېكىن ئاسىيلارنى قاغجىراق يەردە قالدۇرىدۇ.
7 ئى خۇدا، ئۆز خەلقىڭنىڭ ئالدىدا ماڭغىنىڭدا،
چۆل-بىياۋاندىن ئۆتۈپ سەپەر قىلغىنىڭدا،
ـ)سېلاھ(ـ
8 خۇدانىڭ ھۇزۇرى ئالدىدا،
يەنى ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ ھۇزۇرى ئالدىدا،
يەر-جاھان تەۋرىنىپ،
ئاسمانلارمۇ يېغىن ياغدۇردى؛

■ **68:1** چۆل. 3510:
□ **68:4** »**چۆل-بىياۋانلارغا مىنگۈچى**« ـ ياكى »بۇلۇتلارغا مىنگۈچى...«. قايسى مەنىسى توغرا بولسۇن خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. 7-ئايەتنى كۆرۈڭ.

ئاۋۇ سناي تېغىمۇ تەۋرىنىپ كەتتى.■
9 سەن، ئى خۇدا، ئۆز مىراسىڭ بولغان زېمىن-خەلق ئۈستىگە خاسىيەتلىك بىر يامغۇر ياغدۇردۇڭ؛
ئۇلار ھالسىزلانغاندا ئۇلارنى كۆچلەندۈردۈڭ.
10 سېنىڭ باققان پاداڭ ئۇ يەرگە ماكانلاشتى؛
مېھرىبانلىقىڭ بىلەن مۆمىنلەر ئۈچۈن تەييارلىق قىلدىڭ، ئى خۇدا!□
11 رەب ئەمر قىلدى؛
ئۇنى جاكارلىغۇچى قىز-ئاياللار نېمىدېگەن زور بىر قوشۇندۇر!
12 »پادىشاھلار ھەم قوشۇنلىرى بەدەر قېچىشتى، بەدەر قېچىشتى«! ـ دېيىشتى؛
ئۆيدە ئولتۇرغان قىز-ئاياللار بولسا ئولجىلارنى بۆلىشىۋالىدۇ؛
13 سىلەر قوي باققاندا پادىلار ئارىسىدا ياتقان بولساڭلارمۇ،
زېمىنىڭلار ئەمدى قاناتلىرىغا كۈمۈش سەپكەن،
پەيلىرى پارقىراق ئالتۇن بىلەن بېزەلگەن پاختەكتەك بولىدۇ؛□
14 ھەممىگە قادىر خۇدا پادىشاھلارنى زېمىندا تىرىپەرەن قىلىۋەتكەندە،
يەر زالمون تېغىدىكى قاردەك ئاقىرىپ كەتتى.
15 باشان تېغى قۇدرەتلىك بىر تاغ،
باشان تېغى ئېگىز چوققىلىرى كۆپ بىر تاغدۇر؛□

سناي تېغدىكى مۇقەددەس جايدا تۇرىدۇ.□ ■
18 سەن يۇقىرىغا كۆتۈرۈلدۈڭ،
ئىنسانلارنى تۇتقۇن قىلغۇچىلارنى ئۆزۈڭ ئەسىر قىلىپ ئېلىپ كەتتىڭ؛
ياھ خۇدا تۆلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇشى ئۈچۈن،
ھەتتا ئاسىيلىق قىلغانلار ئارىسىدا تۇرۇشى ئۈچۈنمۇ،
سەن ئىنسان ئارىسىدا تۇرۇپ ئىلتىپاتلارنى قوبۇل قىلدىڭ.□ ■
19 رەب مەدھىيىلەنسۇن،
چۈنكى ئۇ ھەر كۈنى يۈكلىرىمىزنى كۆتۈرمەكتە؛
يەنى نىجاتلىقىمىز بولغان تەڭرى!
سېلاھ.□
20 بىزنىڭ تەڭرىمىز بىردىنبىر نىجاتكار تەڭرىدۇر؛
رەبگە، يەنى پەرۋەردىگارغىلا، ئۆلۈمگە باغلىق ئىشلار تەۋەدۇر.□
21 بەرھەق، خۇدا ئۆز دۈشمەنلىرىنىڭ بېشىنى ياريدۇ،
ئۆز گۇناھلىرىدا داۋاملىق كېتىۋېرىدىغانلارنىڭ چاچلىق كاللىسىنى ئۇ چاقىدۇ. □
22 رەب مۇنداق دېدى: »ئۆز خەلقىمنى باشان دىياريدىنمۇ،
دېڭىزلارنىڭ چوڭقۇر جايلىرىدىنمۇ قايتۇرۇپ كېلىمەن؛ □ ■
23 شۇنداق قىلىپ سەن خەلقىمنىڭ پۇتى قانغا،
يەنى دۈشمەنلىرىڭنىڭ قېنىغا مىلىندۇ،
ئىتلىرىڭنىڭ تىلى بۇنىڭدىنمۇ نېسىۋىسىنى يالايدۇ.«
24 ئۇلار سېنىڭ ماڭغانلىرىڭنى كۆردى، ئى خۇدا؛
يەنى مېنىڭ ئىلاھىم، مېنىڭ پادىشاھىمنىڭ مۇقەددەس جايىغا كىرىپ ماڭغانلىرىنى كۆردى؛□
25 ئالدىڭدا مۇناجاتچىلار، كەينىڭدە چالغۇچىلار ماڭدى،
ئوتتۇرىسىدا داپچى قىزلار بار ئىدى:

□ **68:17 »رەب... سناي تېغدىكى مۇقەددەس جايدا تۇرىدۇ«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم: »خۇدا سناي تېغىدا قانداق قىلغان بولسا، ئۇ يېرۇساليمدىكى)زىئون تېغىدىكى(مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدا تۇرۇپ شۇنداق قىلىشنى داۋاملاشتۇرىدۇ ـ دېمەك، سۈرلۈك، شان-شەرەپلىك ھالەتتە بولۇپ، پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق كالام-ۋەھيلىرىنى ئايان قىلىشنى داۋاملاشتۇرىدۇ« دېگەندەك.
■ **68:17** قان. 233:
□ **68:18 »سەن يۇقىرىغا كۆتۈرۈلدۈڭ، ئىنسانلارنى تۇتقۇن قىلغۇچىلارنى ئۆزۈڭ ئەسىر قىلىپ ئېلىپ كەتتىڭ؛ ياھ خۇدا تۆلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇشى ئۈچۈن، ھەتتا ئاسىيلىق قىلغانلار ئارىسىدا تۇرۇشى ئۈچۈنمۇ، سەن ئىنسان ئارىسىدا تۇرۇپ ئىلتىپاتلارنى قوبۇل قىلدىڭ«** ـ بۇ مۇھىم ھەم سىرلىق ئايەتكە ئىنجىلدا، »ئەف.» 4-بابتا تەپسىر بېرىلىدۇ؛ قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ئىنسان ئارىسىدا ئۆزى ئىنسان بولۇپ، ئىنسانلارنى تۇتقۇن قىلغۇچىلار)يەنى گۇناھ، ئۆلۈم ۋە جىن-شەيتانلاردىن ئىبارەت(ئۈستىدىن غەلبە قىلىپ، ئاسمانلارغا كۆتۈرۈلۈپ، ئىنسانلارنى قۇتقۇزۇش ھەم ئۆلارنى)ئىشەنگەن ئىنسالارنى(خۇدانىڭ يېڭى بىر »مۇقەددەس ئىبادەتخانا«سى قىلىش ئۈچۈن ئەرشتىكى ئاتىسىدىن ئىلتىپاتلارنى قوبۇل قىلدۇ.
■ **68:18** ئەف. 8:4□ چۈل. 21:17□ يە. 23:9□ ئەزرا 208:
□ **68:19 «...□□ ھەر كۈنى يۈكلىرىمىزنى كۆتۈرمەكتە»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى ...» ئۇ ھەركۈنى ئۈستىمىزگە ياخشىلىقلارنى يۈكلەيدۇ.«
□ **68:20 »رەبگە، يەنى پەرۋەردىگارغىلا، ئۆلۈمگە باغلىق ئىشلار تەۋەدۇر«** ـ يا كى باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »رەبدە، يەنى پەرۋەردىگاردىلا، ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇش يوللىرىمۇ بار.«
□ **68:21 »ئۆز گۇناھلىرىدا داۋاملىق كېتىۋېرىدىغانلارنىڭ چاچلىق كاللىسىنى ئۇ)خۇدا(چاقىدۇ«** ـ »چاچلىق كاللا«: بەزى خەلقلەر: »باشتا چاچ كۆپ بولسا، كۆچ كۆپ بولىدۇ« دېگەن خۇرابىي كۆزقاراشنى قوبۇل قىلغان بولسا كېرەك.
□ **68:22 »ئۆز خەلقىمنى باشان دىياريدىنمۇ، دېڭىزلارنىڭ چوڭقۇر جايلىرىدىنمۇ قايتۇرۇپ كېلىمەن«** ـ »ئۆز خەلقىمنى« ئىبرانىي تىلىدا »ئۆلارنى« دەپ ئېلىنغان. بىز »ئۆلارنى« دېگەن سۆزنى »ئۆز خەلقىمنى« دەپ تەرجىمە قىلدۇق. بەزى ئالىملار »ئۆلار«نى ئىسرائىلنىڭ دۈشمەنلىرى دەپ قارايدۇ)ئۆلار خۇدا شۇ دۈشمەنلەرنى ئىسرائىل ئۆلارىدىن قىساس ئالسۇن دەپ قايتۇرغان، دەپ قارايدۇ.(
■ **68:22** مىس. 29:14□ چۈل. 3321:
□ **68:24 »ئۆلار سېنىڭ ماڭغانلىرىڭنى كۆردى، ئى خۇدا... پادىشاھىمنىڭ مۇقەددەس جايىغا كىرىپ ماڭغانلىرىنى كۆردى«** ـ بۇ ئايەتتىكى »ئۆلار« خۇدانىڭ دۈشمەنلىرىنى كۆرسىتىشى بولسا كېرەك. خۇدانىڭ »مۇقەددەس جايىغا كىرىپ ماڭغانلىرى« دېگەننى چۈشىنىش ئۈچۈن »مىس.» 16:40-38 ۋە «1□□□.» 1:8-11نى كۆرۈڭ.

26 »جامائەتلەردە خۇدا رەبگە تەشەككۇر-مەدھىيە ئېيتىڭلار،
ـ ئى ئىسرائىل بۇلاقلىرىدىن چىققانلار«! ـ دېيىشتى.
27 ئۇ يەردە ئۇلارنىڭ باشلامچىسى بولغان كىچىك بىنيامىن قەبىلىسى ماڭىدۇ؛
يەھۇدا ئەمىرلىرى، زور بىر توپ ئادەملەر،
زەبۇلۇننىڭ ئەمىرلىرى، نافتالىنىڭ ئەمىرلىرىمۇ بار.
28 سېنىڭ خۇدايىڭ كۈچۈڭنى بۇيرۇپ بېكىتكەن؛
ئۆزۈڭ بىز ئۈچۈن قىلغىنىڭنى مۇستەھكەملىگەيسەن، ئى خۇدا!
29 يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانانىڭ ۋەجىدىن،
پادىشاھلار ساڭا ئاتاپ ھەدىيەلەرنى ئېلىپ كېلىدۇ؛■
30 ئاھ، ھېلىقى قومۇشلۇقتىكى يىرتقۇچ جانىۋارنى،
كۈچلۈكلەرنىڭ توپىنى،
تائىپىلەردىكى تورپاقلارنىمۇ ئەيىبلىگەيسەن؛
ئاندىن ئۇلارنىڭ ھەربىرى كۈمۈش تەڭگىلەرنى ئەكىلىپ ساڭا تىز پۈكۈشسۇن؛
ئۇرۇشخۇمار خەلقلەرنى تىرىپەرەن قىلىۋەتكەيسەن! □
31 مۇتىۋەر ئەلچىلەر مىسىردىن كېلىدۇ،
ئېفىئوپىيە بولسا خۇداغا قاراپ قوللىرىنى تېزدىن كۆتۈرىدۇ.
32 ئى يەر يۈزىدىكى ئەل-يۇرتلار، خۇدانى ناخشا بىلەن مەدھىيىلەڭلار؛
رەبنى مەدھىيىلەپ كۈيلەرنى ئېيتىڭلار!
)سېلاھ(
33 ئاسمانلارنىڭ ئۈستىگە،
قەدىمدىن بار بولغان ئاسمانلارنىڭ ئۈستىگە مىنگۈچى توغرۇلۇق كۈي ئېيتىڭلار!
مانا، ئۇ ئاۋازىنى ئاڭلىتىدۇ،
ئۇنىڭ ئاۋازى كۈچلۈكتۇر!
34 خۇدانى كۈچلۈك دەپ بىلىپ جاكارلاڭلار،
ئۇنىڭ ھەيۋىسى ئىسرائىل ئۈستىدە،
ئۇنىڭ كۈچى بۇلۇتلاردا تۇرىدۇ؛
35 ئى خۇدا، مۇقەددەس جايلىرىڭدىن سۈرلۈك كۆرۈنىسەن!
ئىسرائىلنىڭ بىردىنبىر تەڭرىسى!
خەلقىگە كۈچ-قۇدرەت بەرگۈچى بولسا، ئۇدۇر!
خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇلسۇن!

69

69- كۈي •••• زور دەرد-ئەلەم ۋە ئازابلاردىن كېيىنكى غەلىبە

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »نالۇيەرلەر« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

مېنى قۇتقۇزغايسەن، ئى خۇدا!
سۇلار جېنىمدىن ئۆتتى؛
2 تۇرغۇدەك جاي يوق چوڭقۇر پاتقاقلىققا چۆكۈپ كەتتىم؛

■ **68:29** 1پاد. 10□25: 24، 10؛ 2تار. 23:32□ زەب. 10:72□ 11-12:76

□ **68:30** »قومۇشلۇقتىكى يىرتقۇچ جانىۋار« ـ بەلكىم مىسرنى نىل دەرياسىدىكى تىمساھقا ئوخشىتىدۇ.

سۇنىڭ چوڭقۇر يېرىگە چۆشۈپ كەتتىم،
كەلكۈن مېنى غەرق قىلدى.
3 پەريادلىرىمدىن ھالىمدىن كەتتىم؛
گاللىرىم قۇرۇپ كەتتى؛
خۇدايىمغا تەلمۈرۈپ، كۆزۈمدىن كېتەي دەپ قالدىم؛
4 سەۋەبسىز ماڭا ئۆچ بولغانلار چاچلىرىمدىنمۇ كۆپتۇر؛
مېنى يوقاتماقچى بولغانلار،
قارا چاپلاپ مەن بىلەن دۈشمەنلىشىدىغانلار كۈچلۈكتۇر؛
شۇ چاغدا ئۆزۈم بۇلىمىغان نەرسىنى قايتۇرىمەن. □
5 ئى خۇدا، مېنىڭ نادانلىقىم ئۆزۈڭگە ئايان؛
مېنىڭ قەبىھلىكلىرىم سەندىن يوشۇرۇن ئەمەستۇر.
6 مېنىڭ سەۋەبىمدىن، ئى رەب، ساماۋۇتى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار،
ئۆزۈڭگە ئۈمىد باغلاپ كۈتكەنلەر يەرگە قاراپ قالمىغاي؛
ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، ئۆزۈڭنى ئىزدىگۈچىلەر مېنىڭ سەۋەبىمدىن شەرمەندە بولمىغاي؛
7 چۈنكى سېنى دەپ مەن رەسۋاچىلىققا ئۇچرىدىم؛
شەرمەندىلىك يۈزۈمگە چاپلاندى.
8 مەن ئۆز قېرىنداشلىرىمغا يات،
ئانامنىڭ بالىلىرىغا ياقا يۇرتلۇق بولدۇم.
9 چۈنكى مېنى مۇقەددەس ئۆيۈڭگە بولغان ئوتلۇق مۇھەببەت چۈلغۇۋالغاندى؛
ساڭا ھاقارەت قىلغانلارنىڭ ھاقارەتلىرىمۇ مېنىڭ ئۈستۈمگە چۈشتى؛□ ■
10 مەن يىغلىدىم، جېنىم روزا تۇتتى،
بۇمۇ ماڭا ئەيىب دەپ قارالدى.
11 مەن بۆزنى كىيىمىم قىلىپ كىيىدىم،
شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ سۆز-چۆچىكىگە قالدىم.□
12 شەھەر قوۋۇقىدا ئولتۇرغانلارنىڭ تەنە گېپىگە قالدىم،
مەيخورلارنىڭ ناخشىسىنىڭ تېمىسى بولدۇم.
13 بىراق مەن شەپقىتىڭنى كۆرسەتكەن ۋاقىتكىدا دۇئايىمنى ساڭا نىشانلىدىم، ئى پەرۋەردىگار؛
ئى خۇدا، ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنىڭ زورلۇقىدىن،
نىجاتلىق ئىشەنچىدە ماڭا جاۋاب بەرگەيسەن؛ □
14 مېنى پاتقاقلىقتىن قۇتقۇزۇۋالغايسەن،

□ 69:4 »سەۋەبسىز ماڭا ئۆچ بولغانلار چاچلىرىمدىنمۇ كۆپتۇر؛ مېنى يوقاتماقچى بولغانلار، قارا چاپلاپ مەن بىلەن دۈشمەنلىشىدىغانلار كۈچلۈكتۇر؛ شۇ چاغدا ئۆزۈم بۇلىمىغان نەرسىنى قايتۇرىمەن« ـ تولۇق بېشارەتتىكى بۇ سىرلىق سۆز مەسىھ كېسىتكە مىخلانغان ۋاقىتتا ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى. »شۇ چاغدا« مەسىھ ئېبلىس ئىنسانلاردىن بۇلۇۋالغان ئامانلىقنى، ئىنسانلارنىڭ خۇدا بىلەن بولغان ئىناقلىقىنى ئىنسانلارغا نىجاتلىق يولىدا قايتۇرۇۋېتىلىپ بەردى. بۇ كېڭىيىكى بېشارەتلەرنىڭ ھەممىسى مەسىھ ۋە ئۇنىڭ جەككىدە ئازابلىرىنى ۋە ئازابلىرى ئارقىلىق قازانغان غەلىبىسىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 69:9 »مېنى مۇقەددەس ئۆيۈڭگە بولغان ئوتلۇق مۇھەببەت چۈلغۇۋالغاندى« ـ »يۇھ.» 2:17 نى كۆرۈڭ.

■ 69:9 يۇھ. 2:17□ رىم. 15:3.

□ 69:11 »مەن بۆزنى كىيىمىم قىلىپ كىيىدىم.» ـ »بۆز كىيىم«نى كىيىۋېلىش)ھازا تۆتقاندەك(تۆزى ياكى باشقىلار ئۈچۈن قاتتىق دۇئا قىلىشنىڭ برخىل ئىپادىسى. □ 69:13 »نىجاتلىق ئىشەنچىدە ماڭا جاۋاب بەرگەيسەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »نىجاتلىقىڭ ئىشەنچىدە ماڭا جاۋاب بەرگەيسەن.«

مېنى چۆكتۈرمىگەيسەن؛
ماڭا تۆچمەن بولغانلاردىن،
سۈنىڭ چوڭقۇر يېرىدىن قۇتۇلدۇرغايسەن؛
15 كەلكۈن سۈلىرىغا مېنى غەرق قىلدۇرمىغايسەن؛
دېڭىز تەگلىرىگىمۇ مېنى يۇتقۇزمىغايسەن؛
تېگى يوق ھاڭنىڭ مېنى ھاپ ئېتىپ ئاغزىنى يۇمۇۋېلىشىغا يول قويمىغايسەن!
16 دۇئايىمنى ئىجابەت قىلغايسەن، ئى پەرۋەردىگار،
چۈنكى ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ ياخشىدۇر؛
مول رەھىمدىلىقىڭ بىلەن ماڭا يۈزلەنگەيسەن؛
17 جامىلىڭنى قۇلۇڭدىن يوشۇرمىغايسەن؛
چۈنكى بېشىمغا كۈن چۈشتى؛
تېزدىن ماڭا جاۋاب بەرگەيسەن.
18 جېنىمغا يېقىنلاشقايسەن،
ئۇنىڭغا ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى بولغايسەن؛
دۈشمەنلىرىم ئالدىدا مېنى ھۆرلۈككە چىقارغايسەن؛
19 ئۆزۈڭ مېنىڭ رەسۋالىقتا ھەم ھۆرمەتسىزلىكتە قالغىنىمنى،
قانداق ھاقارەتلەنگىنىمنى بىلىسەن؛
رەقىبلىرىمنىڭ ھەممىسى ئۆزۈڭگە ئايانداۇر.
20 ھاقارەت قەلبىمنى پارە قىلدى؛
مەن قايغۇغا چۈمۈپ كەتتىم؛
ئازغىنە ھېسداشلىققا تەلمۈرگەن بولسامۇ، يوق بولدى؛
تەسەللى بەرگۈچىلەرنىمۇ ئىزدىدىم، لېكىن بىرسىنىمۇ ئۇچراتالمىدىم.
21 بەرھەق، ئۇلار ئۆزۈقۇمغا ئۆت سۈيى،
ئۇسسۇزلۇقۇمغا سىركىنى بەردى. ■
22 ئۇلارنىڭ داستىخىنى ئۆزلىرىگە قىلتاق،
ئۇلارنىڭ ھالاۋىتى قاپقان بولغاي.■
23 كۆزلىرى تورلىشىپ كۆرمەيدىغان بولۇپ كەتكەي؛
بەل-پۇتلىرىنى تىترەككە سالغايسەن؛■
24 قەھرىڭنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرگەيسەن،
غەزىپىڭنىڭ ئوتلىرى ئۇلارغا تۇتاشقاي؛
25 ئۇلارنىڭ ماكانى خارابە بولغاي،
چېدىرلىرى چۆلدەرەپ قالغاي؛ ■
26 چۈنكى ئۇلار سەن ئۇرغانغا تېخىمۇ زىيانكەشلىك قىلماقتا؛
سەن زەخىملەندۈرگەنلەرنىڭ ئازابىغا گەپ بىلەن ئازاب قوشماقتا.
27 ئۇلارنىڭ گۇناھىغا گۇناھ قوشقايسەن،
ھەققانىيلىقىڭنىڭ نېسىۋىسىگە ئۇلارنى ئېرىشتۈرمىگەيسەن.

■ **69:21** مات. 27:48،34 مار. 15:23 يۇھ. 19،29:28 رىم. **69:22** 11:9 يەش. 6:9 29:10 44:18 رىم. **69:23** 11:10 روس. 25:1 ■ **69:25**

28 ئۇلار هاياتلىق دەپتىردىن ئۆچۈرۈلگەي؛
هەققانىيلارنىڭ قاتارىغا پۈتۈلمىگەي.
29 بىراق مەن بولسام بىر ئېزىلگەن دەردمەن؛
نىجاتلىقىڭ، ئى خۇدا، مېنى يۇقىرىغا كۆتۈرۈپ قۇتقۇزغاي؛
30 مەن مۇناجات ئوقۇپ خۇدانىڭ نامىنى مەدھىيلەيمەن؛
تەشەككۇرلەر بىلەن ئۇنى ئۇلۇغلايمەن؛
31 بۇ بولسا پەرۋەردىگارنى خۇرسەن قىلىش ئۆچۈن،
ئۆكۈز تەقدىم قىلغاندىن ئەۋزەلدۇر؛
مۈڭگۈز-تۇياقلىرى ساق توراپاق بەرگەندىمۇ ئارتۇقتۇر.
32 ياۋاش مۆمىنلەر بۇنى كۆرۈپ خۇشال بولىدۇ؛
خۇدانى ئىزدىگەنلەر ـ
قەلبىڭلار يېڭىلىنىدۇ.
33 چۈنكى پەرۋەردىگار يوقسۇللارنىڭ ئىلتىجاسىنى ئاڭلايدۇ،
ئۆزىگە تەۋە ئەسىر قىلىنغانلارنى ئۇ كەمسىتمەيدۇ؛
34 ئاسمان-زېمىن ئۇنى مەدھىيلىسۇن!
دېڭىز-ئوكيانلار هەم ئۇلاردا يۈرگۈچى بارلىق جانىۋارلار ئۇنى مەدھىيلىگەي!
35 چۈنكى خۇدا زىئوننى قۇتقۇزىدۇ؛
يەهۇدانىڭ شەهەرلىرىنى قايتا بىنا قىلىدۇ؛
ئۇلار ئاشۇ يەردە ئولتۇراقلىشىپ، ئىگىلىك تىكلەيدۇ.
36 ئۇنىڭ قۇللىرىنىڭ نەسىللىرى ئۇنىڭغا مىراس بولىدۇ،
ئۇنىڭ نامىنى سۆيگەنلەر ئۇ يەرلەردە ماكانلىشىدۇ.

70

70- كۈي •••• »پەرۋەردىگار، تېز كەلگەيسەن«!

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »ئەسلىتىش ئۈچۈن« ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگار، مېنى قۇتقۇزۇشقا ئالدىرىغايسەن!
پەرۋەردىگار، تېز كېلىپ ماڭا ياردەم قىلغايسەن!■
2 مېنىڭ جېنىمنى ئىزدەۋاتقانلار يەرگە قارىتىلىپ رەسۋا قىلىنسۇن؛
مېنىڭ زىيىنىمدىن خۇرسەن بولغانلار كەينىگە ياندۇرۇلۇپ شەرمەندە بولغاي.■
3 مېنى: ـ »ۋاھ! ۋاھ«! دەپ مەسخىرە قىلغانلار ئۆز شەرمەندىلىكىدىن كەينىگە يانغاي!
4 بىراق سېنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ هەممىسى سەندە شادلىنىپ خۇشال بولغاي!
نىجاتلىقىڭنى سۆيگەنلەر هەمىشە: »خۇدا ئۇلۇغلانسۇن« دېيىشكەي.
5 بىراق مەن ئېزىلگەنمەن، هەم يوقسۇلمەن؛
يېنىمغا تېزدىن كەل، ئى خۇدا!
سەن مېنىڭ ياردەمچىم، مېنىڭ ئازاد قىلغۇچىم؛

■ 70:1 زەب. 40:13-17 ■ 70:2 زەب. 35:26 4 71:1

ئى پەرۋەردىگار، كېچىكمەي كەلگەيسەن!

71

71- كۈي •••• قېرىغاندا ئېيتقان دۇئا

1 سەندىن، پەرۋەردىگاردىن پاناھ تاپمەن؛
مېنى ھەرگىز يەرگە قاراتمىغايسەن. ■
2 ئۆز ھەققانىيلىقىڭدا مېنى قۇتۇلدۇرغايسەن؛
ماڭا قۇلاق سالغايسەن،
مېنى قۇتقۇزغايسەن!
3 ماڭا ئۆزۈم دائىم پاناھلىنىدىغان تۇرالغۇ قورام تاش بولغايسەن؛
سەن مېنى قۇتقۇزۇشقا بۇيرۇق چۈشۈرگەيسەن؛
چۈنكى سەن ئېگىز تېشىم، قورغىنىمدۇرسەن.
4 خۇدايىم، مېنى رەزىللەرنىڭ قولىدىن،
ھەققانىيەتسىز، رەھىمسىز ئادەمدىن ئازاد قىلغايسەن؛
5 چۈنكى سەن مېنىڭ ئۈمىدىمدۇرسەن، ئى رەب پەرۋەردىگار،
ياشلىقىمدىن تارتىپلا مېنىڭ تايانچىمدۇرسەن؛
6 بالىياتقۇدىكى ۋاقىتتىن باشلاپ مەن ساڭا تايىنىپ كەلدىم،
ئۆزۈڭ مېنى ئانامنىڭ قارنىدىن چىقارغۇچىسەن؛
مەدھىيەمنىڭ تېمىسى بولسا ھەردائىم سەن توغرۇلۇقتۇر.□
7 مەن نۇرغۇنلارغا غەيرىي ياكى كارامەت سانالدىم؛
چۈنكى سەن مېنىڭ مۇستەھكەم پاناھگاھىمدۇرسەن. □
8 ئاغزىم كۈن بويى مەدھىيىلىرىڭ ھەم شان-شەرىپىڭگە تولىدۇ؛
9 ئەمدى قېرىغىنىمدا مېنى تاشلىمىغايسەن؛
ماغدۇرۇم كەتكىنىدە، مەندىن ۋاز كەچمەگەيسەن.
10 چۈنكى دۈشمەنلىرىم ماڭا قارشى سۆزلىشىدۇ؛
جېنىمنى ئېلىشقا كۆزلەۋاتقانلار قەستلىشىپ: ـ
11 »خۇدا ئۇنىڭدىن ۋاز كەچتى؛
ئۇنى قوغلاپ تۇتۇۋېلىڭلار،
چۈنكى قۇتۇلدۇرۇدىغانلار يوقتۇر« ـ دېيىشىدۇ.
12 ئى خۇدا، مەندىن يىراقلاشمىغايسەن؛
ئى خۇدايىم، ماڭا ياردەمگە تېز كەلگەيسەن!
13 جېنىمغا كۈشەندە بولغانلار شەرمەندە بولۇپ يوقىتىلسۇن؛
زىيىنىمغا ئىنتىلگەنلەر رەسۋالىق ھەم شەرمەندىچىلىك بىلەن قاپلانسۇن؛■
14 بىراق مەن بولسام، ئىزچىل ئۈمىدتە بولىمەن،

■ 71:1 زەب. 5:22□ 25□2: 3؛ 3:31-1□ يەش. 2349:
□ 71:6 »ئۆزۈڭ مېنى ئانامنىڭ قارنىدىن چىقارغۇچىسەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئانامنىڭ قارنىدىلا مېنى ئاسرىدىڭ.«
□ 71:7 »مەن نۇرغۇنلارغا غەيرىي ياكى كارامەت سانالدىم؛ چۈنكى سەن مېنىڭ مۇستەھكەم پاناھگاھىمدۇرسەن« ـ دېمەك، داۋۇتنىڭ تارىخى نۇرغۇن ئادەملەرگە خۇدانىڭ ۋەدىسىدە تۇرىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىغان ۋە خۇداغا تايىنىشقا رىغبەت بولغان.
■ 71:13 زەب. 35□4: 26؛ 40□14-15: 370□2-:

سېنى تېخىمۇ مەدھىيىلەيمەن.
15 ھەققانىيلىقىڭ، نىجاتلىقىڭ ئاغزىمدا كۈن بويى بايان قىلىندۇ؛
بۇلار سان-ساناقسىزدۇر، بىلگىنىمدىن كۆپ ئارتۇقتۇر.
16 مەن رەب پەرۋەردىگارنىڭ بۇيۇك ئىشلىرىنى جاكارلىغان ھالدا كېلىمەن؛
سېنىڭ ھەققانىيلىقىڭنى ياد ئېتىپ جاكارلايمەن ـ
پەقەت سېنىڭكىنىلا!□
17 ئى خۇدا، سەن ياشلىقىمدىن تارتىپ ماڭا ئۆگىتىپ كەلگەنسەن؛
بۇگۈنگە قەدەر سېنىڭ قىلغان كارامەت ئىشلىرىڭنى جاكارلاپ كېلىۋاتىمەن.
18 ئەمدى ھازىر مەن قېرىپ، ئاق چاچلىق بولغىنىمدا، ئى خۇدا،
مەن بۇ دەۋرگە كۈچلۈك بىلىكىڭنى جاكارلىغۇچە،
كېلەر ئەۋلادنىڭ ھەممىسگە قۇدرىتىڭنى ئايان قىلغۇچە،
مېنى تاشلىۋەتمىگەيسەن!
19 ئى ئۇلۇغ كارامەت ئىشلارنى قىلغان خۇدا،
ھەققانىيلىقىڭ پەلەككە تاقاشتى؛
ساڭا كىممۇ ئوخشاش بولالىسۇن!
20 سەن ماڭا كۆپ ھەم ئېغىر كۈلپەتلەرنى كۆرسەتكەنىكەنسەن،
مېنى قايتىدىن يېڭىلايسەن، يەر تەگلىرىدىن قايتۇرۇپ ئېلىپ چىقىسەن؛
21 سەن مېنىڭ ئىززەت-ھۆرمىتىمنى تېخىمۇ يۇقىرى قىلىپ،
ھەر تەرەپتىن ماڭا تەسەللى بېرىسەن.
22 مەن سېنى راۋاب چېلىپ مەدھىيىلەيمەن،
سېنىڭ ھەقىقىتىڭنى مەدھىيىلەيمەن، ئى خۇدايىم؛
چىلتار چېلىپ سېنى كۈيلەيمەن، ئى سەن، ئىسرائىلنىڭ مۇقەددىسى!□
23 ساڭا كۈيلەر ئېيتقىنىمدا، لەۋلىرىم تەنتەنە قىلىدۇ،
ئۆزۈڭۈ ھۆرلۈككە چىقارغان جېنىممۇ شۇنداق روھلىنىپ ئېيتىدۇ؛
24 تىلىم كۈن بويى ھەققانىيلىقىڭ توغرىسىدا سۆزلەيدۇ؛
چۈنكى ماڭا يامانلىق قىلماقچى بولغانلار يەرگە قارىتىلىپ رەسۋا قىلىندۇ.

72

72- كۈيى •••• تەختكە ئولتۇرىدىغان پادىشاھنىڭ ئوغلى توغرۇلۇق دۇئا-تىلەۋەت ھەم بېشارەت •••• -1 ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 سۇلايمان ئۈچۈن: ـ
ئى خۇدا، پادىشاھقا ھۆكۈملىرىڭنى تاپشۇرغايسەن؛
پادىشاھنىڭ ئوغلىغا ئۆز ھەققانىيلىقىڭنى بەرگەيسەن. □

□ 71:16 »مەن رەب پەرۋەردىگارنىڭ بۇيۇك ئىشلىرىنى جاكارلىغان ھالدا كېلىمەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەن رەب پەرۋەردىگارنىڭ زور قۇدرىتى بىلەن ئالغا ماڭىمەن.«

□ 71:22 »مەن سېنى راۋاب چېلىپ مەدھىيىلەيمەن« ـ »راۋاب« مۇشۇ يەردە راۋابقا ئىنتايىن ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل ساز.

□ 72:1 »ئى خۇدا، پادىشاھقا ھۆكۈملىرىڭنى تاپشۇرغايسەن؛ پادىشاھنىڭ ئوغلىغا ئۆز ھەققانىيلىقىڭنى بەرگەيسەن« ـ شۇيىھىسزكى، بۇ ئۇلۇغ بېشارەتنىڭ تولۇق مەنىسى سۇلايمانىنىڭ ئۆزىنى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئەۋلادى بولغان مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. »سۇلايمان ئۈچۈن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »سۇلايمانىنىڭكى« ياكى »سۇلايمانغا تەۋە.«

2 شۇنداق بولغاندا ئۇ تۆز خەلقىڭ ئۆچۈن هەققانىيلىق بىلەن،
ساكا تەۋە ئېزىلگەن مۆمىنلەر ئۈچۈن ئادىللىق بىلەن هۆكۈم چىقىرىدۇ؛
3 تاغلار خەلققە تىنچ-ئامانلىق ئېلىپ كېلىدۇ،
ئېدىرلىقلارمۇ هەققانىيلىق بىلەن شۇنداق قىلىدۇ.
4 پادىشاه خەلق ئارىسىدىكى ئېزىلگەنلەرگە ئادىل هۆكۈملەرنى چىقىرىدۇ؛
ئۇ نامراتلارنىڭ باللىرىنى قۇتقۇزىدۇ،
زالىملارنى بىتچىت قىلىدۇ.
5 شۇنداق بولغاندا كۈن ۋە ئاي يوق بولۇپ كەتمىسلا،
ئەۋلادتىن-ئەۋلادقا خەلق سەندىن ئەيمىنىدۇ.□ ■
6 ئۇ بولسا گويا يېكىدىن ئورغان ئوتلاققا ياغقان يامغۇردەك،
يەر سۈغىرىدىغان هۆل-يېغىنلاردەك چۈشىدۇ.■
7 ئۇنىڭ كۈنلىرىدە هەققانىيلار روناق تاپىدۇ؛
ئاي يوق بولغۇچە تىنچ-ئامانلىق تېشىپ تۇرىدۇ.
8 ئۇ دېڭىزدىن-دېڭىزلارغىچە،
ئەفرات دەرياسىدىن يەر يۈزىنىڭ چەتلىرىگىچە هۆكۈم سۈرىدۇ.□
9 چۆل-باياۋاندا ياشاۋاتقانلار ئۇنىڭ ئالدىدا باش قويىدۇ؛
ئۇنىڭ دۈشمەنلىرى توپىلارنى يالايدۇ.
10 تارشىشنىڭ ۋە ئاراللارنىڭ پادىشاهلىرى ئۇنىڭغا هەدىيەلەر تەقدىم قىلىدۇ،
شىبا ۋە سىبانىڭ پادىشاهلىرىمۇ سوۋغاتلار سۇنىدۇ. □
11 دەرۋەقە، بارلىق پادىشاهلار ئۇنىڭ ئالدىدا سەجدە قىلىدۇ؛
پۈتكۈل ئەللەر ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولىدۇ؛
12 چۈنكى ئۇ پەريياد كۆتۈرگەن يوقسۇللارنى،
پاناهسىز ئېزىلگەنلەرنى قۇتۇلدۇرىدۇ؛ ■
13 ئۇ يوقسۇل-ئاجىزلارغا ئىچىنى ئاغرىتىدۇ،
يوقسۇللارنىڭ جېنىنى قۇتقۇزىدۇ؛
14 ئۇلارنىڭ جېنىنى زۇلۇم-زومىگەرلىكتىن هۆرلۈككە چىقىرىدۇ،
ئۇلارنىڭ قېنى ئۇنىڭ نەزىرىدە قىممەتلىكتۇر.
15 پادىشاه ياشىسۇن!
شىبانىڭ ئالتۇنلىرىدىن ئۇنىڭغا سۇنۇلىدۇ؛
ئۇنىڭ ئۈچۈن دۇئا توختاۋسىز قىلىنىدۇ؛
ئۇنىڭغا كۈن بويى بەخت تىلىنىدۇ؛
16 يەر يۈزىدىكى هوسۇل مول بولىدۇ؛
هەتتا تاغ چوققىلىرىدىمۇ شۇنداق بولىدۇ.
مىغ-مىغ چۈشكەن مېۋىلەر لىۋاندىكى ئورمانلاردەك تەۋرىنىدۇ؛

□ 72:5 **«سەندىن ئەيمىنىدۇ»** ـ دېمەك، خۇدادىن ئەيمىنىدۇ.
■ 72:5 زەب. 3789:36
■ 72:6 2سام. 423:
□ 72:8 **«ئەفرات دەرياسى»** ـ ئىراني تىلدا پەقەت «دەريا» دېيىلىدۇ. شۇبهىسى يوقكى، بۇ ئىبارە ئەفرات دەرياسىنى كۆزىستىدۇ.
□ 72:10 **«تارشىش.. ئاراللار... شىبا...سىبنا...»** ـ «تارشىش»نىڭ دەل قايسى جاي ئىكەنلىكى هازىر ئېنىق ئەمەس، ئىسپانىيە، شىمالي ئافرىقا ياكى ئەنگلىيەنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. لېكىن شۇبهە يوقكى، مۇشۇ ئايەتتىكى «تارشىش» هەم «ئاراللار» دېڭىزدىكى ئەڭ چەت يەرلەرنى بىلدۈرىدۇ. **«شىبا هەم سىبا»** ـ هازىرقى ئەرەبستاندا.
■ 72:12 ئايۇپ 1229:

شەھەردىكلەر بولسا دالادىكى ئوت-يېشىللىقتەك گۈللىنىدۇ؛
17 ئۇنىڭ نامى مەڭگۈگە تۇرچىمەيدۇ،
ئۇنىڭ نامى قۇياش يوقالغۇچە تۇرىدۇ؛
ئادەملەر ئۇنىڭ بىلەن تۇزلىرىگە بەخت تىلەيدۇ،
بارلىق ئەللەر ئۇنى بەختلىك دەپ ئاتىشىدۇ.
18 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، پەرۋەردىگار خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە بولغاي!
كارامەت ئىشلارنى ياراتقۇچى يالغۇز ئۇدۇر!
19 ئۇنىڭ شەرەپلىك نامىغا مەڭگۈگە تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇلسۇن!
ئۇنىڭ شان-شۆھرىتى پۈتكۈل دۇنيانى قاپلىغاي! ئامىن! ۋە ئامىن!

20 يەسسەنىڭ ئوغلى داۋۇتنىڭ دۇئالىرى شۇنىڭ بىلەن تامام بولدى. □

73

ئۇچىنچى بۆلۈم •••• 73- كۈي •••• خاتالاشقىنىنى تونۇپ يېتىش
1 ئاساف يازغان كۈي: ـ

دەرۋەقە خۇدا ئىسرائىلغا،
قەلبى ساپ بولغانلارغا مېھرىباندۇر؛
2 لېكىن ئۆزۈم بولسام، پۇتلىشىپ يېقىلىپ چۈشۈشكە تاسلا قالدىم؛
ئاياغلىرىم تېيىلىپ كەتكىلى قىل قالدى؛
3 چۈنكى رەزىللەرنىڭ روناق تاپقانلىقىنى كۆرۈپ،
ھاكاۋۇرلارغا ھەسەت قىلدىم؛■
4 چۈنكى ئۇلار ئۆلۈمىدە ئازابلار تارتمايدۇ،
ئەكسىچە تېنى مەزمۇت ۋە ساغلام تۇرىدۇ.□
5 ئۇلار ئىنسانغا خاس جاپانى كۆرمەيدۇ،
ياكى خەقلەردەك بالا-يىتىپەتكە ئۇچرىمايدۇ.
6 شۇڭا مەغرۇرلۇق مارجاندەك ئۇلارغا ئېسىلىدۇ،
زورلۇق-زومىگەرلىك تونىدەك ئۇلارغا چاپلىشىدۇ.
7 ئۇلار سەمرىپ كەتكەنلىكىدىن كۆزلىرى تومپىيىپ چىقتى؛
ئۇلارنىڭ قەلبىدىكى خىيالەتلەر ھەددىدىن ئېشىپ كېتىدۇ.
8 باشقىلارنى مەسخىرە قىلىپ زەھەرلىك سۆزلەيدۇ؛
ھالىنى ئۈستۈن قىلىپ دۇئىنىپ، دوق قىلىدۇ.
9 ئۇلار ئاغزىنى پەلەككە قويىدۇ،
ئۇلارنىڭ تىللىرى يەر يۈزىنى كېزىپ يۈرىدۇ.
10 شۇڭا خۇدانىڭ خەلقى مۇشۇلارغا مايىل بولۇپ،
ئۇلارنىڭ دېگەنلىرىنى سۇ ئىچكەندەك ئاخىرىغىچە ئىچىپ: ـ

□ 72:20 »داۋۇتنىڭ دۇئالىرى شۇنىڭ بىلەن تامام بولدى« ـ بۇ كۈي داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقى دۇئاسى بولدى. بىراق »زەبۇر«نىڭ كېيىنكى بۆلۈملىرىدە بىز ئۇنىڭ باشقا دۇئا-كۈيلىرىنى ئۇچرىتىمىز.
■ 73:3 ئايۇب 15:21-7□ زەب. 1:37□ يەر. 12□1: 2
□ 73:4 »چۈنكى ئۇلار ئۆلۈمىدە ئازابلار تارتمايدۇ، ئەكسىچە تېنى مەزمۇت ۋە ساغلام تۇرىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى ئۇلاردا تارتقان ئازابلار يوق، ئۇلار تېنى مەزمۇت ۋە ساغلامدۇر.«

11 »تەڭرى قانداق بىلەلەيتتى؟«،
»ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىدا بىلىم بارمۇ؟« ـ دەيدۇ.
12 مانا بۇلار رەزىللەردۇر،
ئۇلار بۇ دۇنيادا راھەت-پاراغەتنى كۆرىدۇ،
بايلىقلارنى توپلايدۇ.
13 »ئاھ، ھەقىقەتەن بىكاردىن-بىكار كۆڭۈلنى پاكلاندۇرۇپتىمەن،
گۇناھسىز تۇرۇپ قولۇمنى ئارتۇقچە يۇيۇپ كەپتىمەن؛
14 بىكارغا كۈن بويى جاپا چېكىپتىمەن،
شۇنداقمۇ ھەر سەھەردە ۋىجداننىڭ ئەيبىگە ئۇچراپ كەلدىم.«!
15 بىراق مەن: ـ »بۇنداق دېسەم،
بۇ دەۋردىكى پەرزەنتلىرىگگە ئاسىيلىق قىلغان بولىمامدىمەن؟« ـ دېدىم.□
16 ئۇلارنى كاللامدىن ئۆتكۈزەي دېسەم،
كۆزۈمگە شۇنداق ئېغىر كۆرۈندى.
17 تەڭرىنىڭ مۇقەددەس جايلىرىغا كىرگۈچە شۇنداق ئويلىدىم؛
كىرگەندىلا يامانلارنىڭ ئاقىۋىتىنى چۈشەندىم.
18 دەرۋەقە سەن ئۇلارنى تېيىلغاق يەرلەرگە ئورۇنلاشتۇرىسەن،
ئۇلارنى يىقىتىپ پارە-پارە قىلىۋېتىسەن.
19 ئۇلار كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلا شۇنچە پارا كەندە بولىدۇ،
دەھشەتلەر ئۇلارنى بېسىپ يوقىتىدۇ!
20 سەن ئى رەب، چۈشتىن ئويغانغاندەك ئويغىنىپ،
ئورنۇڭدىن تۇرۇپ ئۇلارنىڭ سىياقىنى كۆزگە ئىلمايسەن.
21 يۈرەكلىرىم قايناپ،
ئىچلىرىم سانجىلغاندەك بولغان چاغدا،
22 ئۆزۈمنى ھېچنىمە بىلمەيدىغان بىر ھاماقەت،
ئالدىڭدا بىر ھايۋان ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يەتتىم.
23 ھالبۇكى، مەن ھەمىشە سەن بىلەن بىللە؛
سەن مېنى ئوڭ قولۇمدىن تۇتۇپ يۇلىدىڭ؛
24 ئۆز نەسىھەتىڭ بىلەن مېنى يېتەكلەيسەن،
شان-شەرىپىڭنى نامايان قىلغاندىن كېيىن،
ئاخىرىدا سەن مېنى ئۆزۈڭگە قوبۇل قىلىسەن.
25 ئەرشتە سەندىن باشقا مېنىڭ كىمىم بار؟
يەر يۈزىدە بولسا سەندىن باشقا ھېچكىمگە ئىنتىزار ئەمەسمەن.
26 ئەتلىرىم ھەم قەلبىم زەئىپلىشىدۇ،
لېكىن خۇدا قەلبىمدىكى قورام تاش ھەم مەڭگۈلۈك نېسىۋەمدۇر!
27 چۈنكى مانا، سەندىن يىراق تۇرغانلار ھالاك بولىدۇ؛
ۋاپاسىزلىق قىلغان پاھىشە ئايالدەك سەندىن ۋاز كەچكەنلەرنىڭ ھەربىرىنى يوقىتىسەن.
28 بىراق مەن ئۈچۈن، خۇداغا يېقىنلىشىش ئەۋزەلدۇر!

□ 73:15 »بۇنداق دېسەم، بۇ دەۋردىكى پەرزەنتلىرىگگە ئاسىيلىق قىلغان بولىمامدىمەن؟« ـ ئاساف خۇدادىن ئاغرىنىپ، گۇمانلىرىنى شۇنداق ئوپۇچوقۇق ئېيتىشنىڭ ئاقىۋىتىنى ئويلاۋاتىدۇ. ئۆزىنىڭ بۇنداق دېيىشى ئېتىقادى ئاجىزلارغا نىسبەتەن »ئاسىيلىق« ھەم ئۇلارنى ئېتىقادىدا پۇتلاشتۇرىدىغان ئىش، دەپ قارايدۇ.

ئۇنىڭ بارلىق قىلغان ئىشلىرىنى جاكارلاش ئۈچۈن،
رەب پەرۋەردىگارنى تاياڭچىم قىلدىم.□

74

74- كۈي •••• تاجاۋۇزچىلىققا ئۇچرىغان چاغدىكى ئازابلىق دۇئا

1 ئاساف يازغان »ماسقىل«: ـ
ئى خۇدا، سەن نېمىشقا مەڭگۈگە بىزنى تاشلىۋەتتىڭ؟
نېمىشقا غەزىپىڭنى تۈتۈن چىقارغاندەك تۈز يايلىقىڭدىكى قويلىرىڭغا چىقىرىسەن؟□
2 تۈزۈلۈڭ رەنە تۆلەپ ئازاد قىلغان جامائىتىڭنى،
يەنى تۈز مىراسىڭ بولۇشقا قەدىمدە ئۆلارغا ھەججەمەت بولۇپ قۇتقۇزغان قەبىلىنى،
تۈزۈلۈڭ ماكان قىلغان زىئون تېغىنى يادىڭغا كەلتۈرگەيسەن!
3 قەدەملىرىڭنى مۇشۇ مەڭگۈلۈك خارابلىقلارغا قاراتقايسەن،
دۈشمەنلەر مۇقەددەس جايىڭدا گۈمران قىلغان بارلىق نەرسىلەرگە قارىغايسەن؛
4 رەقىبلىرىڭ جامائەتگاھىڭنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھۇر-پۇر قىلدۇ؛
مۇجىزاتلار ساقلانغان ئورۇنغا ئۆلار تۈز تۇغلىرىنى تىكتى. □
5 ھەربىرى تۈزلىرىنى كۆرسىتىشىپ، پالتا ئوينىتىپ ئورمان كەسكۈچىدەك،
6 ئۆلار ھازىر مۇقەددەس جايىڭدىكى نەقشىلەرنى ئالا قويماي، پالتا-بولقىلار بىلەن چېقىۋەتتى؛
7 ئۆلار مۇقەددەس جايىڭغا ئوت قويدى؛
تۈز نامىڭدىكى ماكانىنى بۇلغاپ، يەر بىلەن تەڭ قىلىۋەتتى. ■
8 ئۆلار كۆڭلىدە: »بىز بۇلارنىڭ ھەممىسىنى يوقىتايلى« دەپ،
تەڭرىنىڭ زېمىندىكى جامائەتگاھلىرىنىڭ ھەربىرىنى كۆيدۈرۈۋەتتى.□
9 بىزگە ئەسلەتمە بولغان مۇجىزاتلارنى ھېچ كۆرەلمەيمىز؛
پەيغەمبەرلەرمۇ كەلمەسكە كەتتى؛
ئارىمىزدىمۇ بۇ ئىشلارنىڭ قاچانغىچە بولىدىغانلىقىنى بىلىدىغان بىرسى يوقتۇر. □
10 قاچانغىچە، ئى خۇدا، رەقىبىڭ سېنى مەسخىرە قىلىدۇ؟
دۈشمەن نامىڭنى مەڭگۈگە ھاقارەتلەمدۇ؟

□ 73:28 **»ئۇنىڭ بارلىق قىلغان ئىشلىرىنى جاكارلاش ئۈچۈن،•••»** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »سېنىڭ ئۇنىڭ بارلىق قىلغان ئىشلىرىنى جاكارلاش ئۈچۈن،•••«.

□ 74:1 **»ئى خۇدا، سەن نېمىشقا مەڭگۈگە بىزنى تاشلىۋەتتىڭ؟ نېمىشقا غەزىپىڭنى تۈتۈن چىقارغاندەك تۈز يايلىقىڭدىكى قويلىرىڭغا چىقىرىسەن؟« ـ** بۇ كۈي بەلكىم بابىل پادىشاھى نېبوقادنىسار ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 597-يىلى يېرۇسالېمنى، جۈملىدىن مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى ۋەيران قىلىپ، كۆپ ئىسرائىللارنى ئەسىرگە ئېلىپ بابىلغا سۈرگۈن قىلغاندىن كېيىن يېزىلغان.

□ 74:4 **»مۇجىزاتلار ساقلانغان ئورۇنغا ئۆلار)دۈشمەنلەر(تۈز تۇغلىرىنى تىكتى«** ـ خۇدانىڭ ئىبادەخانىدىكى »مۇقەددەس جاي«دا ئىسرائىل خەلقىنىڭ تارىخىدىكى بىرنەچچە »مۇجىزاتلار« ساقلىنىپ كەلگەندى. مەسىلەن، مۇسا پەيغەمبەر دەۋرىدىكى »»مانا«غا تولغان ئالتۇن قاچا«، »ھارۇننىڭ بخلىغان ھاسىسى« قاتارلىقلار. بۇلارنى ۋەيران قىلىپ، دۈشمەنلەر ئاشۇ يەردە تۈز تۇغلىرىنى تىكتى. ئىبرانىي تىلىدا »تۇغ« ۋە »كارامەت« دېگەن سۆزلەر بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ 74:7 2پاد. 925:

□ 74:8 **»ئۆلار كۆڭلىدە: »بىز بۇلارنىڭ ھەممىسىنى يوقىتايلى« دەپ، تەڭرىنىڭ زېمىندىكى جامائەتگاھلىرىنىڭ ھەربىرىنى كۆيدۈرۈۋەتتى« ـ** خۇدانىڭ پەقەت بىرلا)سۈلايمان قۇرغان(ئىبادەتخانىسى بار ئىدى. بىراق ئۇنىڭدىن ئىلگىرىمۇ خۇداغا ئىبادەت قىلىدىغان جايلار مەۋجۇت ئىدى ـ مەسىلەن: »شىلوھ« دېگەن جايدا »مۇقەددەس چېدىر« بار ئىدى »)يە.» 1:18). خۇدانىڭ نامىنى يوقىتىش ئۈچۈن دۈشمەنلەر بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كۆيدۈرۈۋەتتى.

□ 74:9 **»پەيغەمبەرلەرمۇ كەلمەسكە كەتتى«** ـ بابىل پادىشاھى نېبوقادنىسار دانىيال ھەم ئەزاكىيال پەيغەمبەرلەرنى سۈرگۈن قىلىپ بابىلغا بالدۇر ئېلىپ كەتكەندى. يەرەمىيا پەيغەمبەر بولسا بىر تۈركۈم لۇچچەكلەر تەرىپىدىن مىسىرغا ئېلىپ كېتىلگەندى.

11 سەن قولۇڭنى، يەنى ئوڭ قولۇڭنى نېمىشقا تارتىۋالىسەن؟
قولۇڭنى قوينۇڭدىن ئېلىپ، ئۇلارنى يوقاتقايسەن!
12 بىراق خۇدا قەدىمدىن پادىشاھىم بولۇپ كەلگەن،
يەر يۈزىنىڭ ئوتتۇرىسىدا قۇتقۇزۇشلارنى ئېلىپ بارغۇچى ئۇدۇر.□
13 سەن دېڭىز سۈيىنى كۆچۈڭ بىلەن بۆلدۈڭ،
سۇلاردىكى ئەجدىھالارنىڭ باشلىرىنى ياردىڭ. ■
14 دېڭىزدىكى لېۋىئاتانىڭ باشلىرىنى چېقىپ،
ئۇنىڭ گۆشىنى ئوزۇق قىلىپ چۆلدىكى ياۋايىلارغا بۆلۈپ بەردىڭ. □
15 يەرنى يېرىپ بۇلاقلارنى، ئېرىقلارنى ئاققۇزدۇڭ،
سەن توختىماي ئېقىۋاتقان دەريالارنى قۇرۇتۇۋەتتىڭ. □ ■
16 كۈن سېنىڭ، ئېيمۇ سېنىڭكىدۇر؛
ئاي بىلەن قۇياشنى ئورۇنلاشتۇردۇڭ. ■
17 يەر يۈزىنىڭ چېگرالىرىنى بەلگىلىدىڭ؛
ياز بىلەن قىشنى ـ سەن شەكىللەندۈردۈڭ.
18 شۇنى ئېسىڭدە تۇتقايسەن، ئى پەروەردىگار: ـ
بىر دۈشمەن سېنى مەسخىرە قىلدى،
ھاماقەت بىر خەلق نامىڭنى ھاقارەتلىدى.
19 پاختىكىڭنى يىرتقۇچ ھايۋانلارغا تۇتۇپ بەرمىگەيسەن؛
ئېزىلگەن مۇمىنلىرىڭنىڭ ھاياتىنى مەڭگۈ ئۇنتۇمىغايسەن.
20 ئۆز ئەھدەڭگە قارىغايسەن،
چۈنكى زېمىندىكى قاراڭغۇ بۇلۇڭ-پۇچقاقلار زورلۇق-زۇمبۇلۇقىنىڭ تۇرالغۇلىرى بىلەن تولدى.
21 ئېزىلگۈچىلەرنى نومۇس بىلەن يانداۋرمىغايسەن؛
ئېزىلگەنلەر، يوقسۇللار نامىڭنى مەدھىيىلىگەي.
22 ئورنۇڭدىن تۇرغىن، ئى خۇدا،
ئۆز دەۋايىڭنى سوريغايسەن؛
ھاماقەت كىشىنىڭ ئۆزۈڭنى كۈن بويى مەسخىرە قىلىۋاتقىنىنى ئېسىڭدە تۇتقايسەن.
23 دۈشمەنلىرىڭنىڭ چۇقانلىرىنى ئۇنتۇمىغايسەن؛
ساڭا قارشى قوزغالغانلارنىڭ داۋراڭلىرى توختىماي كۈتۈرۈلمەكتە.

□ 74:12 »يەر يۈزىنىڭ ئوتتۇرىسىدا قۇتقۇزۇشلارنى ئېلىپ بارغۇچى ئۇدۇر« ـ »يەر يۈزىنىڭ ئوتتۇرىسى« بەلكىم »ئوتتۇرا شەرق«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ 74:13 مىس. 3114:21-

□ 74:14 »دېڭىزدىكى لېۋىئاتانىڭ باشلىرىنى چېقىپ،...» ـ »لېۋىئاتان« دېڭىز چوڭقۇر تەكتىدە ياشايدىغان قورقۇنچلۇق ئەجدىھاغا ئوخشاپ كېتىدىغان ھايۋان. تۇۋەندىكى ئىزاھاتنى، »تەبرىلەر«نىڭ كۆرۈڭ. «...□□□□□ گۆشىنى ئوزۇق قىلىپ چۆلدىكى ياۋايىلارغا بۆلۈپ بەردىڭ» ـ »ئەجدىھالار« (13-□□□□□) ھەم »لېۋىئاتان« ـ شۇ يېھىسىزكى، يۇيەردە جىن-شەيتانلارنىڭ كۆزىستىدۇ. خۇدا ئىسرائىلنى مىسىردىن ئازاد قىلغاندا، ئۇ مۇشۇ قۇدرەتلەر ئۈستىدىن غەلىبە قىلدى. مۇشۇ ئايەت بويىچە »لېۋىئاتان«نىڭ بېشى كۆپ بولىدۇ. ئىنجىل »ۋەھيى« قىسمىدا ئۇنىڭ بېشى يەتتە ئىگەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ. تەۋرات »ئايۇپ« -41باب، -1ئايەتتىكى، »يەشايا« 1:27-ئايەتتىكى ئىزاھاتلىرىمىزنى ھەم ئىنجىلدىكى »ۋەھيى« 12- ھەم 13-بابلارنى كۆرۈڭ.

□ 74:15 »يەرنى يېرىپ بۇلاقلارنى، ئېرىقلارنى ئاققۇزدۇڭ، سەن توختىماي ئېقىۋاتقان دەريالارنى قۇرۇتۇۋەتتىڭ« ـ مۇشۇ ۋەقەلەرنىڭ تەپسىلاتلىرىنى چۈشىنىش ئۈچۈن، تەۋراتتىكى »مىسىردىن چىقىش« ھەم »يەشۇئا« دېگەن قىسىملارنى كۆرۈڭ. ■ 74:15 مىس. 17□5: 6؛ چۆل. 11:20□ يە. 13:3□ زەب. 41:105□ يەش. 2148:

■ 74:16 يار. 191-14:

75

75- كۆي •••• ئادىل سوراقچى خۇدا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا »ھالاك قىلمىغايسەن« دېگەن ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ تاپشۇرۇلغان، ئاسافنىڭ كۆي-
ناخشىسى: ـ

ساڭا تەشەككۇر ئېيتىمىز، ئى خۇدا، تەشەككۇر ئېيتىمىز!
چۈنكى نامىڭ بىزگە يېقىندۇر؛
بۇنى، قىلغان كارامەتلىرىڭ ئىسپاتلاپ جاكارلايدۇ.
2 مەنكى پەرۋەردىگار: ـ »مەن بېكىتكەن ۋاقىتنى ئىختىيارىمغا ئالغىنىمدا،
ئادالەت بىلەن سوراق قىلىمەن؛
3 يەر ھەم يەرنىڭ ئۈستىدە تۇرۇۋاتقانلار تەۋرىنىپ تۇرسىمۇ،
ئۇنىڭ تۈۋرۈكلىرىنى تۇرغۇزغۇچى ئۆزۈمدۇرمەن« ـ دېدى.
سېلاھ.
4 ماختانغانلارغا: ـ »ماختانماڭلار«،
ھەم رەزىللەرگە »مۈڭگۈزۈڭنى كۆتۈرمە« ـ دېدىم؛ □
5 »مۈڭگۈزۈڭنى يۇقىرى كۆتۈرمە؛
بوينۇڭنى قاتتىق قىلىپ غادىيىپ سۆزلىمە«!
6 چۈنكى كۆتۈرۈلۈش شەرقتىن ياكى غەربتىن ئەمەس،
ياكى جەنۇبتىنمۇ كەلمەيدۇ؛ □
7 چۈنكى خۇدا سوتچىدۇر؛
ئۇ بىرسىنى كۆتۈرىدۇ، بىرسىنى چۈشۈرىدۇ.
8 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ قولىدا بىر قەدەھ تۇرىدۇ؛
ئۇنىڭدىكى شاراب كۆپۈكلىشىۋاتىدۇ؛
ئۇ ئەبجەش شاراب بىلەن تولدى؛
خۇدا ئۇنىڭدىن تۆكىدۇ؛
دەرۋەقە يەر يۈزىدىكى بارلىق رەزىللەر ئۇنىڭ دۇغىنى قېيماي ئىچۋېتىدۇ؛
9 مەن بولسام، مەڭگۈگە گۈۋاھلىق بېرىمەن: ـ
ياقۇپنىڭ خۇداسىغا كۈيلەرنى ئېيتىمەن.
10 »مەن رەزىللەرنىڭ مۈڭگۈزلىرىنىڭ ھەممىسىنى كېسىپ تاشلايمەن؛
بىراق ھەققانىيلارنىڭ مۈڭگۈزلىرى كۆتۈرۈلىدۇ.«!□

76

76- كۆي •••• پەرۋەردىگار ئەللەردىن ھېساب ئالىدۇ

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا، تارلىق سازلاردا چېلىنسۇن دەپ تاپشۇرۇلغان، ئاسافنىڭ كۆي-ناخشىسى: ـ
يەھۇدادا خۇدا تونۇلغاندۇر؛

□ 75:4 **»مۈڭگۈزۈڭنى يۇقىرى كۆتۈرمە«** ـ تەۋراتتا، »مۈڭگۈز«لەر كۆپ ھاللاردا ئادەملەرنىڭ ئابرۇي-شۆھرىتى ياكى كۈچ-قۇدرىتىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ ئادەمنىڭ بېشىدىن تۆسكەن مۈڭگۈز ئەمەس، ئەلۋەتتە!

□ 75:6 **...» جەنۇبتىن ئەمەس«** ـ ياكى »(جەنۇبتىكى(چۆل-بىياۋاندىن ئەمەس.«

□ 75:10 **»مەن رەزىللەرنىڭ مۈڭگۈزلىرىنىڭ ھەممىسىنى كېسىپ تاشلايمەن؛ بىراق ھەققانىيلارنىڭ مۈڭگۈزلىرى كۆتۈرۈلىدۇ«!** ـ سۆزلىگۈچى)مۇشۇ 10-ئايەتتە(خۇدانىڭ ئۆزى ياكى داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى بولغان مەسىھ بولسا كېرەك.

ئۇنىڭ نامى ئىسرائىلدا ئۇلۇغدۇر.
2 ئۇنىڭ پاناھىي جايى سالېمدا،
زىئون تېغىدا ئۇنىڭ ماكانى بار. □
3 ئۇ يەردە ئۇ ئوتلۇق ئوقلارنى،
قالقان، قىلىچ ھەم جەڭ قوراللىرىنى چېقىپ تاشلىدى.
سېلاھ.
4 ئۆزۈڭ ئوۋ-ئولجا تاغلىرىدىن نەقەدەر شەرەپلىك، نەقەدەر ئەلاسەن!□
5 باتۇرلار بۇلاندى؛
ئۇلار ئۇزۇن ئۇيقۇغا كەتتى؛
پالۋانلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۆز قولىنى كۆتۈرەلمىدى.
6 سېنىڭ ئەيىبلىشىڭ بىلەن، ئى ياقۇپنىڭ خۇداسى،
جەڭ ھارۋىسى ھەم ئاتلار ئولۇكتەك ئۇخلىتىلدى.
7 سەندىن، سەندىن قورقۇش كېرەكتۇر؛
غەزەپلەنگىنىڭدە كىم ئالدىڭدا تۇرالىسۇن؟
8-9 يەر يۈزىدىكى بارلىق ياۋاش مۇمىنلەرنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن،
سەن خۇدا سوراق قىلىشقا ئورنۇڭدىن تۇرغان ۋاقتىڭدا،
ئاسماندىن ھۆكۈمنى چېقىرىپ ئاڭلاتقۇزدۇڭ؛
يەر بولسا ۋەھىمگە چۈشۈپ، سۈكۈت قىلدى.
سېلاھ.
10 چۈنكى ئىنسانلارنىڭ قەھرى ساڭا شۆھرەت كەلتۈرىدۇ؛
ئۇلارنىڭ قالغان قەھرى ساڭا بەلۋاغ بولىدۇ.□
11 پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا قەسەم قىلىپ، ئەمەل قىلىڭلار؛
ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى يۇرتتىكىلەر قورقۇشى كېرەك بولغۇچىغا ھەدىيەلەر سۇنسۇن؛
12 ئۇ ئەمىرلەرنىڭمۇ روھىنى سۇندۇرىدۇ؛
ئۇ يەر يۈزىدىكى پادىشاھلارغا دەھشەتلىكتۇر.

77

77- كۈي •••• دەردىمەن دەردىنى تۆكۈپ تەسەللى تاپىدۇ

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشى يەدۇتۇنغا تاپشۇرۇلغان، ئاساف يازغان كۈي: ـ

ئاۋازىم خۇداغا كۆتۈرۈلدى، مەن پەرياد قىلىمەن؛
ئاۋازىم خۇداغا كۆتۈرۈلدى، ئۇ ماڭا قۇلاق سالدۇ. □

□ 76:2 **«ئۇنىڭ پاناھىي جايى سالېمدا»** ـ ئىبرانىي تىلىدا: «ئۇنىڭ ئۇۋىسى سالېمدا.» بۇ سۆز بەلكىم خۇدانى شىرغا ئوشتىدۇ. تەۋراتتىكى «ھوشىيا» دېگەن قىسمىدا خۇدا «يەھۇدانىڭ شىرى» دەپ ئاتىلىدۇ. **«سالېم»** ـ «پىرۇسالېم» نىڭ قىسقارتىپ ئېيتىلىشى.

□ 76:4 **«ئوۋ-ئولجا تاغلىرى»** ـ بەلكىم توپ-توپ دۇۋىلەنگەن ئوۋ-ئولجىلارنى كۆرسىتىدۇ.

□ 76:10 **«ئىنسانلارنىڭ قەھرى ساڭا شۆھرەت كەلتۈرىدۇ؛ ئۇلارنىڭ قالغان قەھرى ساڭا بەلۋاغ بولىدۇ»** ـ بۇ سىرلىق سۆز بەلكىم (1) خۇدا ئىنسانلارنىڭ ئاسىيلىق-قارشىلىشىلىرىنى ئاخىردا ئۆزىنىڭ شۆھرىتىگە ھەم مۇددىئالىرىغا ئايلاندۇرىدۇ؛ (2) ئىنسانلارنىڭ ئۆز قەھرى ئۆزىگە كەلتۈرگەن كۆڭىلەتلەر يېنىك بولۇپ قالغان بولسا، «قالغان قەھر»نى خۇدا ئۆزى ئۆزى تولۇقلاپ جازالىرىنى ئېغىرلاشتۇرىدۇ.

□ 77:1 **«نەغمىچىلەرنىڭ بېشى يەدۇتۇنغا تاپشۇرۇلغان، ئاساف يازغان كۈي...»** ـ «يەدۇتۇن» داۋۇت پەيغەمبەر «مەدھىيە خورى»نىڭ بېشى دەپ بېكىتكەن، يەدۇتۇن ئىسىملىك بىر كىشىنى كۆرسىتىدۇ («1□□□.» 41:16 نى كۆرۈڭ.)

2 بېشىمغا كۈن چۈشكەندە، مەن رەببنى ئىزدىدىم؛
كېچىچە قولۇمنى دۇئاغا كۆتۈرۈپ، بوش قويمىدىم؛
جېنىم تەسەللىنى خالىماي رەت قىلدى.
3 مەن خۇدانى ئەسلەپ سېغىندىم، ئاھ-زار قىلدىم؛
سېغىنىپ ئويلىنىپ، روھىم پارا كەندە بولدى.
سېلاھ.
4 سەن مېنىڭ كۆزۈمنى يۇمدۇرمىدىڭ؛
چوڭقۇر غەشلىك ئىلكىدە بولغانلىقىمدىن سۆزلىيەلمەيتتىم.
5 مەن: »كونا زاماندىكى كۈنلەرنى،
قەدىمكى يىللارنى خىيال قىلىمەن؛
6 كېچىلەردە ئېيتقان ناخشامنى ئەسلەيمەن؛
كۆڭلۈمدە چوڭقۇر خىيال سۈرىمەن« ـ دېدىم؛
روھىم ئىنتىلىپ ئىزدىمەكتە ئىدى؛
7 ـ »رەب مەڭگۈگە تاشلىۋېتەمدۇ؟
ئۇ قايتىدىن ئىلتىپات كۆرسەتمەمدۇ؟
8 ئۇنىڭ تۈزگەرمەس مۇھەببىتى ئەمدى مەڭگۈگە تۈگەپ كەتتىمۇ؟
ئۇنىڭ ۋەدىسى ئەۋلادتىن-ئەۋلادقىچە ئىناۋەتسىز بولامدۇ؟
9 تەڭرى مېھىر-شەپقىتىنى كۆرسىتىشنى ئۇنۇتۇدىمۇ؟
ئۇ غەزەپلىنىپ ئۆز رەھىمدىللىقىنى توختىتىۋەتتىمۇ؟.«
سېلاھ.
10-11 ئاندىن مەن مۇنداق دېدىم: ـ »بۇنداق دېسەم بولمايدۇ، بۇ ئېتىقادىمنىڭ ئاجىزلىقى ئەمەسمۇ!
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئوڭ قولىنىڭ يىللىرىنى،
يەنى ياھنىڭ قىلغانلىرىنى ـ ياد ئېتىمەن؛
قەدىمدىن بۇيانقى كارامەتلىرىڭنى ئەسلەيمەن.
12 سېنىڭ بارلىق ئىشلىگەنلىرىڭ ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىمەن؛
سېنىڭ قىلغانلىرىڭ ئۈستىدە ئىستىقامەت قىلىمەن؛
13 ئى خۇدا، يولۇڭ بولسا پاك-مۇقەددەسلىكتىدۇر؛
خۇدادەك ئۇلۇغ بىر ئىلاھ بارمىدۇر؟
14 مۆجىزىلەر ياراتقۇچى ئىلاھدۇرسەن؛
ئەل-مىللەتلەر ئارا سەن كۈچۈڭنى نامايان قىلدىڭ.
15 ئۆز بىلىكىڭ بىلەن ئۆز خەلقىڭنى،
يەنى ياقۇپ ۋە يۈسۈپنىڭ پەرزەنتلىرىنى ھۆرلۈككە چىقارغانسەن؛
سېلاھ.□ ■
16 سۈلار سېنى كۆردى، ئى خۇدا، سۈلار سېنى كۆردى؛
تىترەك ئۇلارنى باستى،

يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلغان، »يەدۇتۇن«)مەدھىيىلەش دېگەن مەنىدە(ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، ئاساف يازغان كۈي...«.

□ 77:15 »ئۆز بىلىكىڭ بىلەن... ياقۇپ ۋە يۈسۈپنىڭ پەرزەنتلىرىنى ھۆرلۈككە چىقارغانسەن« ـ ئىبرانىي تىلىدىكى پېشلىنىڭ)گائال(مۇشۇ يەردە: »ياقۇپ ۋە يۈسۈپنىڭ پەرزەنتلىرىگە ھەججەمەت بولۇپ، ھۆرلۈككە چىقارغانسەن« دېگەن تولۇق مەنىنى بىلدۈرىدۇ. »گائال« ۋە »گوئېل« توغرۇلۇق »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.

■ 77:15 مىس. 1115:

دېڭىز تەگلىرى پاتىپاراق بولدى.□
17 قارا بۇلۇتلار سۈلارنى تۆكۈۋەتتى؛
ئاسمانلار زور ساداسىنى ئاڭلاتتى؛
بەرھەق، سېنىڭ ئوقلىرىڭ تەرەپ-تەرەپكە ئېتىلدى.■
18 گۈلدۈرماماڭنىڭ ئاۋازى قارا قۇيۇندا ئىدى،
چاقماقلار جاھاننى يورۇتتى؛
يەر يۈزى ئالاقزادە بولۇپ تەۋرەندى. ■
19 سېنىڭ يولۇڭ ئوكيان-دېڭىزلاردا،
قەدەملىرىڭ چوڭقۇر سۈلاردىدۇر،
ئاياغ ئىزلىرىڭنى تاپقىلى بولمايدۇ.
20 سەن قوي پادىسىنى باققاندەك،
مۇسا ۋە ھارۇننىڭ قولى بىلەن ئۆز خەلقىڭنى يېتەكلىدىڭ.«■

78

78- كۈي •••• تارىخنىڭ تېپىشماقلىرى •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 ئاساف يازغان »ماسقىل«: ـ
ئى مېنىڭ خەلقىم، تەلىمىمنى ئاڭلاڭلار،
ئاغزىمدىكى سۆزلەرگە قۇلاق سېلىڭلار. □
2 مەن ئاغزىمنى بىر تەمسىل بىلەن ئاچىمەن،
قەدىمكى تېپىشماقلارنى ئېلان قىلىمەن.□ ■
3 بىز بۇلارنى ئاڭلىغان، بىلگەن،
ئاتا-بوۋىلىرىمىز ئۇلارنى بىزگە ئېيتىپ بەرگەن.
4 بىز بۇلارنى ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يوشۇرمايمىز،
كېلىدىغان دەۋرگە پەرۋەردىگارنىڭ مەدھىيىلىرىنى،
ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى،
ئۇنىڭ قىلغان كارامەت ئىشلىرىنى بايان قىلىمىز.
5 چۈنكى ئۇ ياقۇپتا بىر ئاگاھ-گۈۋاھنى بېكىتكەن،
ئىسرائىلدا بىر قانۇننى ئورناتقان؛
ئۇ ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا بۇلارنى ئۆز پەرزەنتلىرىگە ئۆگىتىشنى بۇيرۇغان؛■
6 شۇنداق قىلىپ كېلەر دەۋر،

□ 77:16 »سۈلار سېنى كۆردى، ئى خۇدا، سۈلار سېنى كۆردى؛ تىترەك ئۇلارنى باستى، دېڭىز تەگلىرى پاتىپاراق بولدى.» ـ ئاساف ھازىر »مىسردىن چىقىش«تىكى ئىشلارنى ئەسلەيدۇ. »سۈلار« بۇ يەردە ئىسرائىللار مۇجىزە بىلەن ئۆتكەن »قىزىل دېڭىز«نى، ئاندىن ئىئوردان دەريا‌سىنى كۆرسىتىدۇ.
■ 77:17 مىس. 2114:
■ 77:18 مىس. 2414:
■ 77:20 زەب. 53:78□ 2:80□ ھاب. 15:3□ مار. 48:6□ يۇھ. 196:
□ 78:1 »ئى مېنىڭ خەلقىم، تەلىمىمنى ئاڭلاڭلار... قەدىمكى تېپىشماقلارنى ئېلان قىلىمەن (2-□□□□□)» ـ ئۇقۇرمەنلەر بۇ كۈي كۆرسەتكەن ۋەقەلەرنى تەۋراتتىكى »مىسردىن چىقىش«، »چۆل-بىياۋاندىكى سەپەر«، »باتۇر ھاكىملار« ھەم »سامۇئىل «(1)، »سامۇئىل «(2) دېگەن قىسىملاردىن تاپالايدۇ. □ 78:2 ...» قەدىمكى تېپىشماقلارنى ئېلان قىلىمەن« ـ »تېپىشماقلار« توغرۇلۇق 1-ئايەتتىكى ئىشاھاتنى كۆرۈڭ.
■ 78:2 زەب. 4:49□ مات. 3513:
■ 78:5 قان. 9:4□ 76:

يەنى تۇغۇلىدىغان بالىلارمۇ بۇلارنى بىلسۇن،
ئۇلارمۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆز بالىلىرىغا بۇلارنى ئۆگەتسۇن؛
7 پەرزەنتلىرى ئۈمىدىنى خۇداغا باغلىسۇن،
تەكۈرنىڭ قىلغانلىرىنى ئۇنتۇمىسۇن،
بەلكى ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە كىرسۇن؛
8 ئۇلار ئاتا-بوۋىلىرىغا ئوخشىمىسۇن دەپ،
يەنى جاھىل ھەم ئاسىي بىر دەۋر،
ئۆز قەلبىنى دۇرۇس قىلمىغان،
روھى تەكۈنگە ۋاپالىقتا تۇرمىغان بىر دەۋرگە ئوخشىمىسۇن دەپ، ئۇ شۇنداق بۇيرۇغاندۇر.■
9 مانا ئەفرائىمنىڭ ئەۋلادلىرى،
قوراللانغان ئوقياچىلار بولسىمۇ،
جەڭ كۈنىدە سەپتىن ياندى.
10 ئۇلار خۇدانىڭ ئەھدىسىنى تۇتمىدى،
بەلكى ئۇنىڭ تەۋرات-قانۇنىدا مېڭىشنى رەت قىلدى.
11 ئۇلار ئۇنىڭ قىلغانلىرىنى،
ئۆزلىرىگە كۆرسەتكەن كارامەتلىرىنى ئۇنتۇدى.
12 ئۇ مىسىرنىڭ زېمىنىدا، زوئاننىڭ دالاسىدا،
ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا مۆجىزىلەرنى كۆرسەتكەنىدى؛
13 ئۇ دېڭىزنى بۆلۈۋېتىپ،
ئۇلارنى ئوتتۇرىسىدىن ئۆتكۈزگەن؛
سۇلارنى دۆۋە-دۆۋە قىلىپ تىكلىدى.■
14 ئۇ كۈندۈزدە بۇلۇت بىلەن،
كېچىدە ئوت نۇرى بىلەن ئۇلارنى يېتەكلىدى.■
15 چۆل-بىياۋاندا تاشلارنى يېرىۋەتتى،
چوڭقۇر سۇرلاردىن ئۇرغۇپ چىققاندەك ئېچىلمىكنى مول قىلدى؛■
16 ئۇ خادا تاشتىن ئۆستەڭ-ئېقىنلارنى ھاسىل قىلدى،
سۇنى دەريالاردەك ئاققۇزدى.
17 بىراق ئۇلار يەنە ئۇنىڭ ئالدىدا گۇناھ قىلىۋەردى،
چۆلدە ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىغا ئاسىيلىق قىلدى.
18 ئۇلار كۆڭلىدە تەكۈنى سىنىدى،
نەپسىنى قاندۇرۇشقا يېمەكلىكنى تەلەپ قىلدى.
19 ئۇلار خۇدانى ھاقارەتلەپ: ـ »تەكۈنى چۆل-دەشتتە داستىخان سالالامدۇ؟■
20 مانا ئۇ قورام تاشنى ئۇرۇۋىدى،
سۇلار ئۇرغۇپ،
ئېقىنلار بۇلاقتەك تېشىپ چىقتى؛
ئەمدى ئۇ بىزگە نانمۇ بېرەلەمدۇ؟

■ **78:8** مىس. 9:32□ 33□3: 5؛ 9:34□ قان. 9□6: 13؛ 27:31 ■ **78:13** مىس. 21:14 ■ **78:14** مىس. 21:13□ زەب. 39:105 ■ **78:15** مىس. 6:17□ چۆل. 11:20□ زەب. 41:105□ 1كور. 10:4 ■ **78:19** چۆل. 11□1: 4

تۆز خەلقىنى گۆش بىلەن تەمىنلىيەلەمدۇ؟« ـ دەپىشتى.□ ■
21 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ئاگىلاپ، غەزەپلەندى؛
ياقۇبقا ئوت تۇتاشتى،
ئىسرائىلغا ئاچچىقى كۆتۈرۈلدى؛ ■
22 چۈنكى ئۇلار خۇداغا ئىشەنمىدى،
ئۇنىڭ نىجاتلىقىغا ئۇلار تاياڭمىدى،
23 ئۇ ئەرشتىن بۇلۇتلارنى بۇيرۇپ،
ئاسمان دەرۋازىلىرىنى ئاچقاندى؛
24 ئۇ ئۇلار ئۈستىگە »مانا«نى ياغدۇرۇپ،
ئۇلارغا ئەرشتىكى ئاشلىقنى بەرگەندى؛□ ■
25 شۇنىڭ بىلەن ئىنسانلار كۈچ ئىگىلىرىنىڭ نېنىنى يېگەندى؛
ئۇ ئۇلارغا قانغۇچە ئوزۇقنى ئەۋەتكەندى. □ ■
26 ئەمدى ئۇ ئاسماندا شەرق شامىلى چىقىرىپ،
كۈچى بىلەن جەنۇب شامىلىنىمۇ ئېلىپ كەلدى؛ ■
27 ئۇ گۆشنى چاڭ-توزاندەك ئۇلار ئۈستىگە چۈشۈردى،
دېڭىزلار ساھىلىدىكى قۇملاردەك ئۇچار-قاناتلارنى ياغدۇردى.
28 ئۇ بۇلارنى ئۇلارنىڭ بارگاھىنىڭ ئوتتۇرىسىغا،
چېدىرلىرىنىڭ ئەتراپىغا چۈشۈردى.
29 ئۇلار بولۇشچە يەپ تويۇشتى،
چۈنكى ئۇلارنىڭ نەپسى تارتقىنىنى خۇدا ئۇلارغا كەلتۈرگەندى.
30 لېكىن ئۇلار نەپسى تارتقىنىدىن تېخى زېرىكمەيلا،
گۆشنى ئېغىزلىرىدا تېخى چاينىۋاتقىنىدىلا،
31 خۇدانىڭ غەزىپى ئۇلارغا قارىتا قوزغالدى؛
ئۇ ئۇلاردىن ئەڭ قامەتلىكلىرىنى قىرىۋەتتى،
ئىسرائىلنىڭ سەرخىل ياشلىرىنى يەرگە ئۇرۇۋەتتى.■
32 مانا، شۇنداق بولسىمۇ،
ئۇلار يەنىلا داۋاملىق گۇناھ قىلىۋەردى،
ئۇنىڭ مۆجىزىلىرىگە تېخىچىلا ئىشەنمىدى؛
33 شۇڭا ئۇ ئۇلارنىڭ كۈنلىرىنى بىھۇدىلىكتە،
يىللىرىنى دەككە-دۈككىلىك ئىچىدە تۈگەتكۈزدى.
34 ئۇ ئۇلارنى ئۆلتۈرگىلى تۇرغاندا،
ئاندىن ئۇلار ئۇنى ئىزدىدى؛

□ **78:20** »ئۇلار...)يەنى خەلق(مانا ئۇ قورام تاشنى ئۇرۇۋېدى، سۈلار ئۆرگۈپ، ئېقىنلار بۇلاقتەك تېشىپ چىقتى؛ ئەمدى ئۇ بىزگە نانمۇ بېرەلەمدۇ؟« ـ دەپىشتى« ـ يۇ ۋەقە تەۋرات، »چۈل،» 11-بابتا بايان قىلىنغان.

■ **78:20** مىس. 6:17□ چۈل. 1120:

■ **78:21** چۈل. 11

□ **78:24** »ئۇ ئۇلار ئۈستىگە »مانا«نى ياغدۇرۇپ، ئۇلارغا ئەرشتىكى ئاشلىقنى بەرگەندى« ـ »مانا« ئاسماندىن چۈشىدىغان بىرخىل تاش ئىدى. »مىس.» 16-بابنى كۆرۈڭ. ■ **78:24** مىس. 1416: □ **78:25** ...» ئىنسانلار كۈچ ئىگىلىرىنىڭ نېنىنى يېگەندى« ـ » »كۈچ ئىگىلىرى« شۇبھىسىزكى، پەرىشتىلەرنى كۆرسىتىدۇ. ■ **78:25** يۇھ. 31:6□ 1 كور. 310: ■ **78:26** چۈل. 3111: ■ **78:31** چۈل. 33:11□ 1 كور. 510:

ئۇلار يولدىن يېنىپ، ئىنتىلىپ تەڭرىنى ئىزدىدى؛
35 ئۇلار خۇدانىڭ ئۇلارنىڭ ئۇيۇلتېشى ئىكەنلىكىنى،
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچى تەڭرىنىڭ ئۇلارنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىسى ئىكەنلىكىنى ئېسىگە كەلتۈردى.
36 بىراق ئۇلار ئاغزى بىلەن ئۇنىڭغا خۇشامەت قىلدى،
تىلى بىلەن ئۇنىڭغا يالغان سۆز قىلدى؛
37 چۈنكى ئۇلارنىڭ كۆڭلى ئۇنىڭغا سادىق بولمىدى،
ئۇلار ئۇنىڭ ئەھدىسىنى چىڭ تۇتمىدى.
38 بىراق ئۇ يەنىلا رەھىمدىل ئىدى؛
قەبىھلىكىنى كەچۈرۈپ، ئۇلارنى يوقاتمىدى؛
ئۇ قايتا-قايتا ئۆز غەزىپىدىن ياندى،
ئۇ قەھرىنى قوزغىغىنى بىلەن ھەممىنى تۆكمىدى.
39 ئۇ ئۇلارنىڭ پەقەت ئەت ئىكەنلىرى،
كەتسە قايتىپ كەلمەس بىر نەپەس ئىكەنلىكىنى ياد ئەتتى.
40 ئۇلار چۆل-دەشتىتە شۇنچە كۆپ قېتىم ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈردى.
شۇنچە كۆپ قېتىم بىياۋاندا كۆڭۈلگە ئازار بەردى!
41 بەرھەق، ئۇلار قايتىدىن يولدىن چەتنەپ تەڭرىنى سىنىدى،
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنىڭ يۈرىكىنى زىيدە قىلدى.
42-43 ئۇلار ئۇنىڭ قولىنى ئەسلىمىدى؛
ئۇلارنى زومىگەرنىڭ چاڭگىلىدىن ھۆرلۈككە قۇتقۇزغان كۈننى،
قانداق قىلىپ مىسىردا كارامەتلەرنى يارىتىپ،
زوئان دالاسىدا مۆجىزىلەرنى كۆرسەتكىنىنى ئېسىدىن چىقاردى.
44 ئۇ مىسىرلىقلارنىڭ دەريالىرىنى، ئېقىنلىرىنى قانغا ئايلاندۇرۇپ،
ئۇلارنى ئىچەلمەس قىلىپ قويدى؛■
45 ئۇلارنىڭ ئارىسىغا نەشتەرلىك چۈشىنىلارنى توپ-توپى بىلەن ئەۋەتتى،
ھالاك قىلار پاقىلارنى ماڭدۇردى؛■
46 ئۇلارنىڭ زىرائەتلىرىنى كېپىنەك قۇرتلىرىغا تۈتۈپ بېرىپ،
مەھسۇلاتلىرىنى چېكەتكىلەرگە بەردى؛■
47 ئۈزۈم تاللىرىنى مۆلدۈر بىلەن ئۇردۇرۇپ،
ئەنجۈرلىرىنى قىراۋ بىلەن ئۇششۇتىۋەتتى. ■
48 ئۇ كاللىرىنى مۆلدۈرگە سوقتۇرۇپ،
مالىرىنى چاقماق ئوتلىرىدا كۆيدۈرىۋەتتى.
49 ئۇ ئۇلارغا غەزىپىنىڭ دەھشەتلىكىنى ـ
قەھرىنى، ئاچچىقىنى ھەم ئېغىر كۈلپەتلەرنى،
بالا-يىتىپەت ئېلىپ كېلىدىغان بىر تۈركۈم پەرىشتىلەرنىمۇ چۈشۈردى.
50 ئۇ ئۆز غەزىپى ئۈچۈن بىر يولنى تۈزلەپ قويدى؛
ئۇلارنىڭ جېنىنى ئۆلۈمدىن ئايماي،

■ 78:44 مىس. 207: ■ 78:45 مىس. 208□2: ■ 78:46 مىس. 1310: ■ 78:47 مىس. 239:

بەلكى هاياتىنى ۋاباغا تاپشۇردى؛ ■
51 ئۇ مىسىردا بارلىق تۇنجى تۇغۇلغان بالىلارنى،
هامنىڭ چېدىرلىرىدا ئۇلارنىڭ غۇرۇرى بولغان تۇنجى ئوغۇل بالىلىرىنى قىرىۋەتتى.■
52 ئۇ پادىچىدەك ئۆز خەلقىنى مىسىردىن سەپەرگە ئاتلاندۇرۇپ،
چۆل-بىياباندىن ئۇلارنى قوي پادىسىدەك باشلاپ ماڭدى؛
53 ئۇلارنى ئامان-ئېسەن يېتەكلىگەچكە،
ئۇلار قورقۇنچتىن خالىي بولۇپ ماڭدى؛
دۇشمەنلىرىنى بولسا، دېڭىز يۇتۇپ كەتتى. ■
54 ئۇ ئۇلارنى ئۆز مۇقەددەس زېمىنىنىڭ چېگراسىغا،
ئۇڭ قولى ئىگىلىۋالغان بۇ تاغلىققا ئېلىپ كەلدى.
55 ئۇ ئەللەرنى ئۇلارنىڭ ئالدىدىن قوغلىۋېتىپ،
زېمىن ئۈستىگە تانا تارتقۇزۇپ ئۆلچەپ، ئۇلارغا تەقسىم قىلدى؛
ئىسرائىل قەبىلىلىرىنى ئۇلارنىڭ چېدىرلىرىغا ئولتۇراقلاشتۇردى.■
56 بىراق ئۇلار خۇدانى، هەممىدىن ئالىي بولغۇچىنى سىناپ ئاچچىقلاندۇردى،
ئۇنىڭ تاپشۇرغان گۇۋاهـ-ئاگاهلىرىنى ئۈتمىدى؛
57 بەلكى ئاتا-بوۋلىرىدەك يولدىن تېيىپ ئاسىيلىق قىلدى،
خائىن ئوقيادەك قېيىپ كەتتى.
58 ئۇلار ئېگىزلىكتە قۇرغان ئىبادەتگاهلار بىلەن ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى،
ئويما بۇتلىرى بىلەن ئۇنىڭ يۈرىكىنى ئۆرتىدى.■
59 خۇدا ئۇلارنى ئاڭلاپ غەزەپلەندى،
ئىسرائىلدىن ئىنتايىن يىرگەندى.
60 ئۇ شىلوهدىكى ماكانىنى،
يەنى ئۇ ئىنسان ئارىسىدا تۇرغان چېدىرنى تاشلاپ كەتتى،□
61 ئۆزىنىڭ قۇدرەت بەلگىسىنى بۇلاپ كېتىشكە،
شان-شەرىپىنى ئىشغالىيەتچىلەرنىڭ قولىغا بەردى؛ □ ■
62 ئۆز خەلقىنى قىلىچقا تاپشۇردى،
ئۆزىنىڭ مىراسى بولغانلاردىن ئىنتايىن غەزەپلەندى.
63 ئوت ئۇلارنىڭ يىگىتلىرىنى يالمىدى،
قىزلىرى توي ناخشىلىرىدا ماختالمايىتتى.
64 ئۇلارنىڭ كاهىنلىرى قىلىچ ئاستىدا يىقىلدى،

■ **78:50** مىس. 69:
■ **78:51** مىس. 29:12□ زەب. 36105:
■ **78:53** مىس. 28:14□27□ 1015:
■ **78:55** يە. 7:13□ زەب. 22136□21:
■ **78:58** قان. 2132□16:
□ **78:60** »ئۇ)ۋەب(شىلوهدىكى ماكانىنى، يەنى ئۇ ئىنسان ئارىسىدا تۇرغان چېدىرنى تاشلاپ كەتتى« ـ 66-60-ئايەتلەردىكى ۋەقەلەر «1□□□.» 1-بابنا بايان قىلىنغان.
□ **78:61** »ئۆزىنىڭ قۇدرەت بەلگىسىنى بۇلاپ كېتىشكە، شان-شەرىپىنى ئىشغالىيەتچىلەرنىڭ قولىغا بەردى« ـ بۇ ئايەتتە خۇدانىڭ »قۇدرەت بەلگىسى« ۋە »شان-شەرىپى« ئۇنىڭ ئەهدە ساندۇقىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **78:61** 1سام. 114□10:

لېكىن تۆل خوتۇنلىرى ھازا تۇتمىدى.□ ■
65 ئاندىن رەب بىرسى ئۇيقۇدىن ئويغاندەك ئويغاندى،
شارابتىن جاسارەتلەنگەن پالۋاندەك توۋلىدى.
66 ئۇ رەقىبلىرىنى ئۇرۇپ چېكىندۈرۈپ،
ئۇلارنى تۈگىمەس رەسۋاغا قالدۇردى. □ ■
67 يۈسۈپنىڭ چېدىرىنى شاللاپ، رەت قىلدى؛
ئەفرائىم قەبىلىسىنى تاللىمىدى؛□
68 بەلكى يەھۇدا قەبىلىسىنى،
ياخشى كۆرگەن زىئون تېغىنى تاللىدى.
69 شۇ يەردە مۇقەددەس جايىنى تاغ چوققىلىرىدەك،
يەر-زېمىننى ئەبەدىي ئورناتقاندەك مەزمۇت بىنا قىلدى؛
70 ئۇ ئۆز قۇلى داۋۇتنى تاللاپ،
ئۇنى قوي قوتانلىرىدىن چاقىرىۋالدى؛ ■
71 قوزىلىرىنى ئېمىتىدىغان ساغلىقلارنى ئەگىشىپ بېقىشتىن ئايرىپ،
ئۇنى ئۆز خەلقى ياقۇبنى، مىراسى بولغان ئىسرائىلنى بېقىشقا چىقاردى. ■
72 داۋۇت ئۇلارنى قەلبىدىكى دۇرۇسلۇق بىلەن باقتى،
قولىنىڭ ئەپچىللىكى بىلەن ئۇلارنى يېتەكلىدى.

79

79- كۈي •••• يۇرتنى باسقان بالايىئاپەتتىن كۆتۈرۈلگەن ناله-زار
1 ئاساف يازغان كۈي: ـ

ئى خۇدا، ئەللەر ئۆز مىراسىڭغا بۆسۈپ كىردى؛
ئۇلار سېنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانامىنى بۇلغىدى؛
يېرۇسالېمنى دۆۋە-دۆۋە خارابىلەرگە ئايلاندۇردى. □
2 ئۇلار قۇللىرىڭنىڭ جەسەتلىرىنى ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا يەم قىلىپ،
مۇمىن بەندىلىرىڭنىڭ ئەتلىرىنى دالادىكى ھايۋانلارغا تاشلاپ بەردى.
3 ئۇلار خەلقىڭنىڭ قانلىرىنى يېرۇسالېم ئەتراپىدا سۈدەك ئاققۇزدى،

□ **78:64** »ئۇلارنىڭ كاھىنلىرى قىلىچ ئاستىدا يىقىلدى« ـ » كاھىن« ئىبادەتخاندا قۇربانلىق قىلىش خىزمىتىدە بولغان مەخسۇس خادىم.

■ **78:64** 1 ساموئېل 194 18 11:

□ **78:66** »ئۇ رەقىبلىرىنى ئۇرۇپ چېكىندۈرۈپ•••» ـ بۇ جۈملە ئىبرانىي تىلىدا ئىككى بىسلىق. ئىككىنچى مەنىسى »ئۇ رەقىبلىرىنىڭ كاسىسىغا ئۇرۇپ•••». تەۋرات، »1 □□□.» 5-بابتا، خۇدا بۇتپەرەس فىلىستىيەلىكلەرگە ۋابا چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى بۇۋاسىرلار بىلەن قىينىدى.

■ **78:66** 1 ساموئېل 6:5 □ 46:

□ **78:67** »رەب••• يۈسۈپنىڭ چېدىرىنى شاللاپ، رەت قىلدى؛ ئەفرائىم قەبىلىسىنى تاللىمىدى•••» ـ 72-67-ئايەتلەردە، خۇدانىڭ داۋۇت پەيغەمبەرنى ئۆز خەلقىنىڭ پادىشاھى بولۇشقا، زىئون)يېرۇسالېم(نى ئۆز مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىنىڭ قۇرۇلۇش جايى بولۇشقا تاللاش جەريانىنى بايان قىلىندۇ. ھەزرىتى داۋۇت بولسا يۈسۈپ يا كى ئەفرائىم قەبىلىلىرىدىن ئەمەس، بەلكى يەھۇدا قەبىلىسىدىن ئىدى.

■ **78:70** 1 ساموئېل 11:16 □ 2 ساموئېل 87:

■ **78:71** 2 ساموئېل 2:5 □ 1 تارىخ 211:

□ **79:1** »ئى خۇدا، ئەللەر ئۆز مىراسىڭغا بۆسۈپ كىردى؛ ئۇلار سېنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانامىنى بۇلغىدى؛ يېرۇسالېمنى دۆۋە-دۆۋە خارابىلەرگە ئايلاندۇردى« ـ بۇ كۈي بابىل پادىشاھى ئىبوقادنىسار مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 597-يىلى يېرۇسالېمنى، جۈملىدىن مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى ۋەيران قىلىپ، نۇرغۇن ئىسرائىللارنى ئەسىرگە ئېلىپ بابىلغا ئېلىپ كەتكەندىن كېيىن يېزىلغان بولسا كېرەك.

جەسەتلىرىنى كۆمگىلى بىرەر ئادەمنۇ قالدۇرمىدى.
4 قوشنىلىرىمىز ئالدىدا رەسۋاغا قالدۇق،
ئەتراپىمىزدىكىلەرگە مەسخىرە ۋە مازاق ئوبيېكتى بولدۇق.■
5 قاچانغىچە، ئى پەرۋەردىگار؟
سەن مەڭگۈگە غەزەپلىنەمسەن؟
سېنىڭ يۇرىكىڭ ئوت بولۇپ تۈرتىنۇېرەمدۇ؟ □ ■
6 قەھرىڭنى سېنى تونۇمىغان ئەللەر ئۈستىگە،
نامىڭنى بىلمىگەن پادىشاھلىقلار ئۈستىگە تۆككەيسەن! ■
7 چۈنكى ئۇلار ياقۇپنى يالماپ،
ئۇنىڭ ماكانىنى خارابلىككە ئايلاندۇرۇۋەتتى.
8 ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ قەبىھلىكلىرىنى بىزگە ھېسابلىمىغايسەن؛
رەھىمدىلىقلىرىڭ بىزنىڭ يېنىمىزغا چاپسان كەلگەي!
چۈنكى بىز ئىنتايىن پەس ئەھۋالغا چۈشۈرۈلدۇق. ■
9 ئۆز نامىڭنىڭ شۆھرىتى ئۈچۈن بىزگە ياردەم قىلغايسەن، ئى نىجاتلىقىمىزنىڭ خۇداسى،
نامىڭ ئۈچۈن بىزنى قۇتقۇزغايسەن، گۇناھلىرىمىزنى كافارەت قىلىپ كەچۈرگەيسەن؛
10 ئەللەر نېمىشقا: »ئۇلارنىڭ خۇداسى قەيەردە؟« دەپ مازاق قىلىشىدۇ؟
قۇللىرىڭ تۆككەن قان قەرزىنىڭ ھېسابى ئەللەر ئارىسىدا، كۆز ئالدىمىزدا قىلىنسۇن.
11 ئەسىرلەرنىڭ ئاھ-زارلىرى ئالدىڭغا كەلگەي؛
بىلىكىڭنىڭ ئۇلۇغلۇقى بىلەن، ئۆلۈمگە بۇيرۇلغانلارنى ساقلىغايسەن.
12 ئى رەب، يات قوشنىلىرىمىزنىڭ ساڭا قىلغان زور ھاقارىتىنى يەتتە ھەسسە قوشۇپ ئۆزلىرىگە،
يەنى ئۇلارنىڭ ئىچى-باغرىغا قايتۇرغايسەن؛
13 شۇنداق قىلىپ، سېنىڭ خەلقىڭ ـ ئۆزۈڭ باققان قويلىرىڭ بولغان بىزلەر،
ساڭا مەڭگۈگە تەشەككۈرلەر ئېيتىمىز،
ئەۋلادتىن ئەۋلادقىچە سېنىڭ مەدھىيىلىرىڭنى ئايان قىلىمىز.

80

80- كۈي •••• خۇدا يولدا يۇرتنىڭ گۈللىنىشى ئۈچۈن دۇئا •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 »نىلۇپەرلەر« دېگەن ئاھاڭدا؛ بىر گۈۋاھلىق؛ ئاساف يازغان كۈي: ـ
قۇلاق سالغايسەن، ئى ئىسرائىلنىڭ پادىچىسى،
يۈسۈپنى قوي پادىسىدەك بېقىپ يېتەكلىگۈچى؛
ئى كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغۇچى،

■ 79:4 زەب. 14:44 680: □ 79:5 »سېنىڭ يۇرىكىڭ ئوت بولۇپ تۈرتىنۇېرەمدۇ؟ « ـ ئىبرانىي تىلىدا »سېنىڭ ھەستىڭ ئوت بولۇپ تۈرتىنۇېرەمدۇ؟ .« ■ 79:5 زەب. 4689: ■ 79:6 يەر. 2510: ■ 79:8 يەش. 864:

نۇرلانغايسەن!□
2 ئەفرائىم، بىنيامىن، ماناسسەھلەرنىڭ ئالدىدا قۇدرىتىڭنى قوزغىغايسەن،
بىزلەرنى قۇتقۇزغىلى كەلگەيسەن!
3 ئى خۇدا، بىزنى ئۆز يېنىڭغا قايتۇرغايسەن!
جامالىڭنىڭ نۇرىنى چاچقايسەن، شۇندا بىز قۇتقۇزۇلىمىز!■
4 ئى پەرۋەردىگار، ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا،
خەلقىڭنىڭ دۇئالىرىغا بولغان غەزىپىڭ قاچانغىچە يالقۇنلاپ تۇرىدۇ؟
5 سەن كۆز ياشلىرىنى ئۇلارغا ئوزۇق ئورنىدا قىلدىڭ،
كۆز ياشلىرىنى قاچا-قاچىلاپ ئۇلارغا ئىچكۈزدۈڭ.
6 بىزنى قوشنىلىرىمىزغا تالاشقا قويدۇڭ؛
دۇشمەنلىرىمىز بىزنى مەسخىرە قىلىشىدۇ.□ ■
7 ئى ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا،
بىزنى ئۆز يېنىڭغا قايتۇرغايسەن!
جامالىڭنىڭ نۇرىنى چاچقايسەن، شۇندا بىز قۇتقۇزۇلىمىز!
8 سەن مىسىردىن بىر تۈپ ئۈزۈم كۆچىتىنى ئېلىپ كەلدىڭ؛
يات ئەللەرنى ھەيدىۋېتىپ، ئورنىغا ئۇنى تىكتىڭ. ■
9 ئۇنىڭ ئالدىدا يەرنى كەڭ ئاچتىڭ؛
ئۇ چوڭقۇر يىلتىز تارتىپ، پۈتۈن زېمىنغا يېيىلدى.
10 ئۇنىڭ سايىسى تاغلارنى قاپلىدى؛
غوللىرى قۇدرەتلىك كېدىر دەرەخلىرىدەك ئوستى؛□
11 ئۇ شاخلىرىنى دېڭىزغىچە،
پىلەكلىرىنى ئەفرات دەريىاسى بويلىرىغىچە ئۇزارتتى.
12 سەن نېمىشقا ئۇنىڭ قاشالىرىنى بۇزۇپ،
مېۋىسىنى ئۈتۈپ كېتىۋاتقانلارنىڭ ئۈزۈپ ئېلىشىغا يول قويدۇڭ؟
13 مانا ئورمانلىقتىكى ياۋا توڭگۇزلار ئۇنى يېرىۋاتىدۇ،
دالادىكى ھايۋاناتلار ئۇنىڭدىن ئوزۇقلىنىدۇ.
14 ئى ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا، سەندىن ئۆتۈنىمىزكى،
يېنىمىزغا قايتقايسەن!
ئەرشتىن ھالىمىزغا نەزەر سالغايسەن،
كېلىپ بۇ ئۈزۈم تېلىدىن خەۋەر ئالغايسەن!□

□ **80:1 »قۇلاق سالغايسەن، ئى ئىسرائىلنىڭ پادىچىسى، يۈسۈپنى قوي پادىسىدەك بېقىپ يېتەكلىگۈچى، ئى كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغۇچى، نۇرلانغايسەن«!** ـ بۇ كۆي بەلكىم ئىسرائىلنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە)جەنۇبىي پادىشاھلىقىدا، يەنى »يەھۇدا«دا(ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 722-734 يىللاردا يېزىلغان؛ شۇ ۋاقىتلاردا ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى ئىسرائىل شىمالىي پادىشاھلىقىغا بۇسۇپ كىرىپ، بۇلاڭچىلىق قىلىپ، ئۇلارنىڭ كۆپ ئادەملىرىنى ئەسىرگە ئالدى. جەنۇبىي پادىشاھلىقتىكى بىر قىسىم كىشىلەر ئەپسۇسلىنىپ، شىمالدىكى قېرىندىشلىرى ئۈچۈن دۇئا قىلىدۇ. **»كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغۇچى«** ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي«دا ئەھدە ساندۇقىنىڭ ئىككى يېنىدا ئالتۇندىن ياسالغان بىردىن »كېرۇب«، يەنى كۆچلۈك پەرىشتىنىڭ سىيماسى تۇرىدۇ. خۇدا ئەسلىدە ئۆز ھۇزۇرىنىڭ بۇ ئىككى كېرۇب ئوتتۇرىسىدا بولۇشىغا ۋەدە قىلغان.

■ **80:3** زەب. 6:4□ 16:31□ 1-2:67 دان. 179:

□ **80:6 »بىزنى قوشنىلىرىمىزغا تالاشقا قويدۇڭ«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: ـ »سەن بىزنى قوشنىمىزغا مازاق ئوبيېكتى قىلدىڭ« دېگەن سۆزلەر تېپىلىدۇ. ■ **80:6** زەب. 13-14:44□ 479: ■ **80:8** يەش. 5؛ يەر. 21:2□ ئەز. 15؛ 3-10:17□ يۇھ. 115: □ **80:10 »قۇدرەتلىك كېدىر دەرەخلىرىدەك..»** ـ ياكى »ئەڭنىڭ كېدىر دەرەخلىرىدەك...«.□ **80:14 ...» كېلىپ بۇ ئۈزۈم تېلىدىن خەۋەر ئالغايسەن«** ـ ئىبرانىي تىلدا: »بۇ ئۈزۈم تېلىنى يوقلىغايسەن« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

15 يەنى ئوڭ قولۇڭ تىككەن بۇ يىلتىزدىن،
تۆزۈڭ ئۆچۈن مەزمۇت يېتىشتۇرگەن بۇ ئوغلۇڭدىن خەۋەر ئالغايسەن!
16 مانا ئۇ ئوتتا كۆيدۈرۈلدى،
كېسۈۋېتىلدى؛
يۈزۈڭدىكى تەنبىهي قارىشىڭنى كۆرۈپ ئۆلار هالاك بولماقتا؛
17 قولۇڭنى ئوڭ قولۇڭدىكى ئادەمگە،
يەنى تۆزۈڭ ئۆچۈن مەزمۇت يېتىشتۇرگەن ئىنسان ئوغلىغا قوندۇرغايسەن؛□ ■
18 شۇنداق قىلغاندا بىز سەندىن هەرگىز چېكىنمەيمىز؛
بىزنى يېڭىلغايسەن، شۇندا بىز نامىڭنى چاقىرىپ ساڭا ئىلتىجا قىلىمىز.
19 ئى پەرۋەردىگار، ساماۋۋي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا،
بىزنى تۆز يېنىڭغا قايتۇرغايسەن!
جامالىڭنىڭ نۇرىنى چاچقايسەن، شۇندا بىز قۇتقۇزۇلىمىز!

81

81- كۈي •••• هېيت-بايرامدا خۇدانىڭ گۈۋاهـ-خىتابىنى ئىسرائىلغا ئەسلىتىش

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ »گىتتىف«تا چېلىنىشۇن دەپ، ئاساف يازغان كۈي: ـ
كۈچ-قۇۋۋەتىمىز بولغان خۇداغا كۈي ئېيتىپ ياڭرىتىڭلار،
ياقۇپنىڭ خۇداسىغا شادلىنىپ تەنتەنە قىلىڭلار! □
2 ناخشىنى ياڭرىتىپ، داپنى ئېلىپ،
يېقىملىق چىلتار هەم راۋابنى چېلىڭلار!
3 يېڭى ئايدا، بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا،
بايرام-هېيت كۈنىمىزدە ناغرا-سۈنناي چېلىڭلار!
4 چۈنكى بۇ ئىسرائىل ئۈچۈن بېكىتىلگەن بەلگىلىمە،
ياقۇپنىڭ خۇداسىنىڭ بىر پەرماندۇر.
5 ئۇ مىسىر زېمىنىدا يۈرۈش قىلغانلىرىدا،
)شۇ يەردە بىز چۈشىنىمەيدىغان بىر تىلنى ئاڭلاپ يۈرەكتۇق(
ئۇ بۇنى يۈسۈپكە گۈۋاهـ قىلىپ بەردى؛□
6 ـ »ئۇنىڭ مۇرىسىنى يۈكتىن ساقىت قىلدىم،
ئۇنىڭ قولى سېۋەت كۆتۈرۈشتىن ئازاد بولدى؛
7 قىستاڭچىلىقتا ندا قىلدىڭ،
مەن سېنى ئازاد قىلدىم؛

□ 80:17 »ئوڭ قولۇڭدىكى ئادەم... يەنى تۆزۈڭ ئۆچۈن مەزمۇت يېتىشتۇرگەن ئىنسان ئوغلى..« ـ »ئوڭ قولۇڭدىكى ئادەم«، »تۆزۈڭ ئۆچۈن مەزمۇت يېتىشتۇرگەن ئىنسان ئوغلى« شۇيىسىزكى مەسىھ توغرۇلۇق ئالدىنئالا ئېيتىلغان بېشارەتلىك سۆز.

■ 80:17 زەب. 1:110□ دان. 7□13: 14؛ مات. 27:16□ ئىر. 3:1□ 1:8□ 12:10□ 1:12□ 1 پېت. 223:

□ 81:1 »نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ »گىتتىف«تا چېلىنىشۇن دەپ، ئاساف يازغان كۈي« ـ »»گىتتىف««نىڭ مۇمكىنچىلىكى بار بىر مەنىسى: »گات شەھىرىنىڭ سازى.«

□ 81:5 »شۇ يەردە بىز چۈشىنىمەيدىغان بىر تىلنى ئاڭلاپ يۈرەكتۇق« ـ ئىبرانىي تىلىدا »شۇ يەردە مەن چۈشىنىمەيدىغان بىر تىلنى يۈرەكتىم« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ بەلكىم خۇدا تۆز خەلقىگە ۋاكالىتەن سۆزلىشىنى، ئۇلار بىلەن بىرگە بولۇشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »ئۇ بۇنى يۈسۈپكە گۈۋاهـ قىلىپ بەردى« ـ »بۇنى« بەلكىم 3-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان هېيتلارنى، شۇنداقلا شۇ هېيتلارنى سازلار بىلەن جاكارلاشنى كۆرسەتسە كېرەك.

گۈلدۈرماما چققان مەخپىي جايدىن ساڭا جاۋاب بەردىم؛
»مەرىباھ« سۈلىرى بويىدا سېنى سىنىدىم.«
سېلاھ.□
8 ـ »تىڭشا، خەلقىم، مەن سېنى گۈۋاھلار بىلەن ئاگاھلاندۇرمەن؛
ئى ئىسرائىل، ماڭا قۇلاق سالساڭ ئىدى!
9 ئارا كۈدا يات ئىلاھ بولمىسۇن،
يات ئەلدىكى ئىلاھقا باش ئەگمىگىن!
10 سېنى مىسردىن ئېلىپ چققان پەرۋەردىگار خۇدايىڭدۇرمەن؛
ئاغزىڭنى يوغان ئاچ، مەن ئۇنى تولدۇرىمەن.
11 ـ بىراق خەلقىم سادايىمغا قۇلاق سالمىدى،
ئىسرائىلنىڭ ماڭا باغلانغۇسى يوق ئىدى؛
12 شۇڭا مەن ئۇلارنى ئۆز تەرسالىقىغا قويۇۋەتتىم؛
ئۇلار ئۆز مەسلىھەتلىرى بىلەن مېڭىۋېرەتتى.
13 ـ ئاھ، مېنىڭ خەلقىم ماڭا قۇلاق سالسا ئىدى!
ئىسرائىل مېنىڭ يوللىرىمدا يۈرسە ئىدى!
14 ئۇلارنىڭ دۈشمەنلىرىنى تېزلا ئېگىلدۈرەر ئىدىم،
قولۇمنى رەقىبلىرىگە بۇراپ، ئۇلارنى باسار ئىدىم.
15 پەرۋەردىگارغا نەپرەتلەنگۈچىلەر ئۆزىڭ ئالدىدا زەئىپلىشىپ بويسۇنار ئىدى؛
ئۇلارنىڭ شۇ ئاخىرتى مەڭگۈگە بولاتتى؛
16 ساڭا ئاش-بۇغداينىڭ ئەڭ ئېسىلىنى يېگۈزەر ئىدىم،
بەرھەق، قورام تاشتىن ھەسەل ئاققۇزۇپ سېنى قاندۇرار ئىدىم.«□

82

82- كۈي •••• خۇدانىڭ ئالىي سوتى

1 ئاساف يازغان كۈي: ـ
خۇدا ئۆز ئىلاھىي مەجلىسىدە تۇرۇپ رىياسەتچىلىك قىلدۇ،
ئۇ ئىلاھلار ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىدۇ؛□
2 ـ قاچانغىچە سىلەر ناھەق ھۆكۈم چىقىرىسىلەر،
قاچانغىچە رەزىللەرگە يۈز-خاتىرە قىلىسىلەر؟

□ 81:7 **...» »مەرىباھ« سۈلىرى بويىدا سېنى سىنىدىم« ـ** »مەرىباھ« »)ئېلىشىش«، »جىدەل«) دېگەن مەنىدە. »مەرىباھ« ئىككى جايىنىڭ ئىسمى؛ شۇ يەرلەردە بولغان ۋەقەلەرنىڭ بىرىنچىسى تەۋرات »مىس.» 17-بابتا، ئىككىنچىسى »چۆل.» 20-بابتا خاتىرىلەنگەن.

□ 81:16 **»ساڭا ئاش-بۇغداينىڭ ئەڭ ئېسىلىنى يېگۈزەر ئىدىم« ـ** ئىبراني تىلىدا »ئۇ ساڭا ئاش-بۇغداينىڭ ئەڭ ئېسىلىنى يېگۈزەر ئىدى.«

□ 82:1 **»خۇدا ئۆز ئىلاھىي مەجلىسىدە تۇرۇپ رىياسەتچىلىك قىلدۇ، ئۇ ئىلاھلار ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىدۇ« ـ** بىزنىڭچە، بۇ مەجلىسكە قاتناشقان »ئىلاھلار«نىڭ خۇدانىڭ خەلقىگە سوتچى بولغان ياكى ئۆز خەلقى ئارىسىدا ھوقۇق-مەسئۇلىيىتى بار ئادەملەر ئىكەنلىكى ئۆۋەندىكى ئايەتلەردىن كۆرۈلىدۇ. مەلۇم جەھەتلەردىن، ئۇلار خۇدادەك ئادەملەر ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىدۇ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار بۇ مەسئۇلىيەتنىڭ ئېغىرلىقىنى ئوبدان چۈشىنىشى كېرەك. **»ئۇ ئىلاھلار ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىدۇ« ـ** باشقا شەرھچىلەر بولسا »ئىلاھلار« دېگەننى يەر يۈزىدىكى پادىشاھ-ھوقۇقدارلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. مۇشۇ شەرھچىلەر 6-ئايەتتىكى »سىلەر ئىلاھلار« دېگەننى كىنايىلىك سۆز دەپ قارايدۇ؛ چۈنكى شۇ دەۋردىكى پادىشاھلاردىن كۆپ قىسمى ئۆزلىرىنى »خۇدا« دەپ قارايتتى، خەلقىدىن ئۆزىگە ئىبادەت قىلدۇرۇش تەلەپ قىلاتتى. لېكىن رەببىمىزنىڭ »يۇھ.» 36-33:10دە ئېيتقان شەرھى بويىچە، بۇ سۆزلەر كىنايىلىك سۆز ئەمەس؛ شۇڭا يۇقىرىقى چۈشەندۈرۈشىمىز توغرا، دەپ قارايمىز.

سىلاھ.
3 گادايلار ۋە يېتىم-يېسىرلارنىڭ دەۋاسىنى سوراڭلار،
ئېزىلگەنلەر ھەم ھاجەتمەنلەرگە ئادالەتنى كۆرسىتىڭلار؛□
4 مىسكىنلەر ھەم نامراتلارنى قۇتقۇزۇڭلار،
ئۇلارنى رەزىللەرنىڭ چاڭگىلىدىن ئازاد قىلىڭلار!■
5 ئۇلار بۇلارنى بىلمەي ۋە چۈشەنمەي زۇلمەتتە كېزىپ يۈرمەكتە،
شۇڭا يەرنىڭ ئۇللىرى تەۋرەنمەكتە.
6 مەن ئېيىتتىم: ـ »سىلەر ئىلاھلارسىلەر،
ھەممىڭلار ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئوغۇللىرى سىلەر؛
7 شۇنداق بولسىمۇ سىلەر ئىنسانغا ئوخشاش ئۆلىسىلەر،
ھەرقانداق ئەمىر-بەگگە ئوخشاشلا يېقىلىسىلەر.«□
8 ـ تۇرغىن، ئى خۇدا، يەر-يۈزىنى سوراق قىلغايسەن!
چۈنكى سەن بارلىق ئەللەرگە ۋارىس بولغۇچىسەن!□ ■

83

83- كۈي •••• دۈشمەنلەرنىڭ سۈيىقەستلىرى ھەققىدە دۇئا

1 ئاسافنىڭ كۈي-ناخشىسى: ـ

ئى خۇدا، ئۇن چىقارماي تۇرۇۋالما،
جىم تۇرۇۋالما، سۈكۈت قىلىپ تۇرۇۋالما، ئى تەڭرىم!
2 چۈنكى مانا، سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭ داۋراڭ قىلماقتا،
ساڭا تۆچمەنلەر باش كۆتۈرمەكتە.
3 ئۇلار قۇۋۇلۇق بىلەن سېنىڭ خەلقىڭگە سۈيىقەست قىلىدۇ،
سېنىڭ ھىمايە قىلىپ قەدىرلىگەنلىرىڭ بىلەن قارشىلىشىشنى مەسلىھەتلىشىدۇ.
4 ئۇلار: ـ »يۇرۇڭلار، ئۇلارنى مىللەت قاتارىدىن يوق قىلايلى!
ئىسرائىلنىڭ نامى ئىككىنچى تىلغا ئېلىنمىسۇن«! ـ دېمەكتە.
5 ئۇلار ھەمنەپەس، ھەمدىل مەسلىھەتلەشتى؛
ئۇلار ساڭا قارشى ئىتتىپاق تۈزدى.
6 مانا، ئېدوم ۋە ئىسمائىللارنىڭ چېدىرلىرى،
موئاب ھەم ھاگرىيلار؛
7 گەبال، ئاممون، ۋە ئامالەك؛
فىلىستىيە ھەمدە تۇر ئاھالىلىرى،
8 ئاسۇرىيەمۇ ئۇلارغا قوشۇلدى؛
ئۇلار لۇت ئوغۇللىرىغا يار-يۆلەك بولۇپ كەلگەن.

□ 82:3 »...□□□□□-□□□□□□□□□□□ دەۋاسى» ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» ئاتىسىزلارنىڭ دەۋاسى.«
■ 82:4 پەند. 1124:
□ 82:7 »شۇنداق بولسىمۇ سىلەر ئىنسانغا ئوخشاش ئۆلىسىلەر، ھەرقانداق ئەمىر-بەگگە ئوخشاشلا يېقىلىسىلەر« ـ 1-ئايەت ۋە ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. □ 82:8 »سەن بارلىق ئەللەرگە ۋارىس قىلىسەن« ـ بۇ سۆز بەلكىم مەسىھكە ئېيتىلىشى مۇمكىن. ■ 82:8 زەب. 8:2□ ئىبر. 21:

سىلاھ.□
9 سەن كىشون دەرياسدا مىدىيانىيلارغا،
سىسىراغا ۋە يابىنغا قانداق تاقابىل تۇرغان بولساڭ،
ئۇلارغىمۇ شۇنداق قىلغايسەن؛
10 بۇلار ئەن-دور يېزىسدا قىرىلغاندى،
يەر ئۈچۈن تىزەك-ئوغۇتقا ئايلانغاندى.
11 ئۇلارنىڭ ئەمىرلىرىنى ئورەب ۋە زىئەبكە،
ئۇلارنىڭ داھىيلىرىنى زەباھ ھەم زالمۇنناغا ئوخشاش قىلغايسەن؛□
12 چۈنكى ئۇلار: »خۇدانىڭ چىمەن-يايلاقلىرىنى ئۆزىمىزگە مۇلۇك قىلىۋالايلى«! ـ دەپ ئېيتقان.
13 ئى خۇدايىم، ئۇلارنى دومىلىنىدىغان قامىغاقتەك،
شامالدا ئۈچۈرۈلگان سامان كەبى سورۇۋەتكەيسەن.
14 ئوت ئورمانلىققا تۇتاشقانغا ئوخشاش،
يالقۇن تاغلارنى كۆيدۈرگەنگە ئوخشاش،
15 سەن يەنە ئۇلارنى بورىنىڭ بىلەن قوغلىغايسەن،
قارا قۇيۇنىڭ بىلەن ۋەھىمگە سالغايسەن؛
16 ئۇلارنىڭ سېنىڭ نامىڭنى ئىزدىشى ئۈچۈن،
ئۇلارنىڭ يۈزلىرىنى شەرم-ھايا بىلەن چۆمدۈرگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار!
17 ئۇلار نومۇستىن ئەبەدىي شەرمەندە بولسۇن،
جاھانغا رەسۋا بولۇپ يوقىتىلسۇن.
18 ئۇلار بىلسۇنكى،
نامىڭ پەرۋەردىگار بولغان سەنلا پۈتكۈل جاھاندىكى ئەڭ ئالىي بولغۇچىدۇرسەن.

84

84- كۈي •••• پەرۋەردىگارنىڭ ھۈزۈرىنى سېغىنىش

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »گىتتىف«تا چېلىنسۇن دەپ، كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان كۈي:
ـ
ماكانلىرىڭ نەقەدەر ئەزىزدۇر،
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار!□
2 جېنىم پەرۋەردىگارنىڭ ھويلىلىرىغا تەشنا بولۇپ،
سېغىنىپ ھەتتا ھالدىن كېتىدۇ،
دىلىم ۋە ئەتلىرىم ھايات تەڭرىگە تەلمۈرۈپ ندا قىلىدۇ؛■
3 مانا، ھەتتا مۇبارەك قۇرچاقچىمۇ بىر ماكانىنى تاپقان،
قارلىغاچمۇ ئۆزىگە ھەم بالا تۇغىدىغان ئۇۋا ياسايدىغان جايىنى تاپقان،
ـ يەنى سېنىڭ قۇربانگاھلىرىڭدىن،

□ 83:8 »ئۇلار لۇت ئوغۇللىرىغا يار-يۆلەك بولۇپ كەلگەن« ـ »لۇتنىڭ ئوغۇللىرى« موئاب ۋە ئامون دېگەن خەلقلەر بولۇپ شەكىللەنگەن.
□ 83:11 »ئۇلارنىڭ ئەمىرلىرىنى ئورەب ۋە زىئەبكە، *ئۇلارنىڭ داھىيلىرىنى زەباھ ھەم زالمۇنناغا ئوخشاش قىلغايسەن« ـ سىسىرا، يابىن، (9-□□□□□) ئورەب، زىئەب، زەباھ ھەم زالمۇنناغا چېتىشلىق ۋەقەلەرنى بىلىش ئۈچۈن »باتۇر ھاكىملار« 7-، 8-بابلارنى كۆرۈڭ.
□ 84:1 »نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »گىتتىف«تا چېلىنسۇن دەپ« ـ »گىتتىف«نىڭ مۇمكىنچىلىكى بار بىر مەنىسى: »گات شەھىرىنىڭ سازى.«
■ 84:2 زەب. 42:2□ 263-1:

ئى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار،
ـ مېنىڭ پادىشاهىم، مېنىڭ خۇدايىم!
4 سېنىڭ ئۆيۈڭدە تۇرۇۋاتقانلار بەختلىكتۇر!
ئۇلار ئۈزلۈكسىز سېنى مەدهىيىلەيدۇ.
سېلاه.
5 كۈچ-قۇدرىتى سەندىن بولغان كىشى بەختلىكتۇر ـ
قەلبىدە كۆتۈرۈلمە يوللار بولغانلار؛□
6 يىغا ۋادىسىدىن ئۆتكەندە،
ئۇلار ئۇنى بۇلاقلىققا ئايلاندۇرار؛
بەرهەق، كۈز يامغۇرلىرى ئۇنى بەركەتلەرگە تولدۇرىدۇ.□
7 ئۇلار كۈچىگە-كۈچ ئۈلاپ مېڭىۋېرىدۇ؛
هەربىرى زىئونغا يېتىپ كېلىپ، خۇدانىڭ هۇزۇرىدا هازىر بولىدۇ.
8 ئى ساماۋۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار، دۇئايىمنى ئاڭلىغايسەن؛
ئى ياقۇپنىڭ خۇداسى، قۇلاق سالغايسەن!
سېلاه.
9 قارا، ئى قالقىنىمىز بولغان خۇدا،
ئۆزۈڭ مەسىھ قىلغىنىڭنىڭ يۈزىگە ئىلتىپات بىلەن قارىغىن!□
10 چۈنكى سېنىڭ هويلىلىرىڭدا ئۆتكەن بىر كۈن
باشقا يەردە ئۆتكەن مىڭ كۈندىن ئەلادۇر؛
رەزىللەرنىڭ چېدىرلىرىدە ياشىغاندىن كۆرە،
خۇدايىمنىڭ ئۆيىنىڭ بوسۇغىسىدا تۇرغىنىم ياخشىدۇر.□
11 پەرۋەردىگار خۇدا قۇياش ۋە قالقاندۇر،
پەرۋەردىگار شاپائەت ۋە شان-شۆهرەت بەخش ئېتىدۇ؛
دۇرۇس ماڭغانلاردىن ئۆ هەرقانداق ئىلتىپاتنى هېچ ئايمايدۇ؛
12 ساماۋۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار،
بەختلىكتۇر ساڭا تايانغان ئىنسان!■

85

85- كۈي •••• ئىسرائىلنىڭ ئۆزۈل- كېسىل توۋا قىلىشى ئۈچۈن مېهىر-شەپقەت تەلەپ قىلىش

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، كوراهنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان كۈي: ـ

□ **84:5** «...□□□□□□□ **كۆتۈرۈلمە يوللار بولغانلار»** ـ » كۆتۈرۈلمە يوللار« ـ كۆتۈرۈپ ياسالغان، يېرۇسالېمغا تاۋاپ قىلىدىغان يولۇچىلار ماڭىدىغان يوللار بولسا كېرەك.

□ **84:6** »**يىغا ۋادىسىدىن ئۆتكەندە**« ـ »يىغا ۋادىسى« ياكى »باكا ۋادىسى.« ئىبرانىي تىلىدا »باكا« بىرنېچىدىن »يىغا«نى بىلدۈرىدۇ، ئىككىنچىدىن بىر خىل ئۆچمە دەرىخنى بىلدۈرىدۇ، يەنە »يىغلايدىغان دەرەخ« ـ كېسىلگەن بولسا دەرەخ سۈيى يېغلىغاندەك چىقىدۇ. داۋۇت پەيغەمبەر ئىككى قېتىم بىر »باكا ۋادىسى«)يەنى »رەفايىم جىلغىسى«) دا غەلبىە قىلدى هەم ئاشۇ يەردە ئۆتىنىڭ ئۆچ جان-دوستى جېنىنى تەۋەككۈل قىلىپ ئۆتىنگۈنا سۈ ئېلىپ كەلدى (»2□□□.» 5-، 23-بابتا.(»**كۈز يامغۇرلىرى ئۇنى بەركەتلەرگە تولدۇرىدۇ**« ـ قاناتاندا)پەلەستىنده(كۈز يامغۇرلىرى يەرنى هەيدەش، هەم ئۆرۈق سېپىشقا تەييار قىلىدۇ.

□ **84:9** »**ئۆزۈڭ مەسىھ قىلغىنىڭنىڭ يۈزىگە ئىلتىپات بىلەن قارىغىن!**« ـ »مەسىھ قىلغىنى«، 2-كۈيدىكى ئىزاهاتلارنى، شۇنداقلا »تەبىرلەر«نىڭ كۆرۈڭ. □ **84:10** »**خۇدايىمنىڭ ئۆيىنىڭ بوسۇغىسىدا تۇرغىنىم ياخشىدۇر**« ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »خۇدايىمنىڭ ئۆيىدە ئىشىكاقار بولغىنىم ياخشىدۇر.«

■ **84:12** زەب. 12:2□ 834:

سەن تۆز زېمىنىڭغا ئىلتىپات كۆرسىتىپ،
ياقۇپنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتۇرغانىدىڭ، ئى پەرۋەردىگار.
2 خەلقىڭنىڭ قەبىھلىكىنى كەچۈرۈم قىلىپ،
بارلىق گۇناھلىرىنى يايقانىدىڭ.
سېلاھ.
3 سەن پۈتۈن قەھرىڭنى ئىچىڭگە قايتۇرۇۋېلىپ،
غەزىپىڭنىڭ ئەشەددىيلىكىدىن يانغانىدىڭسەن.
4 ئەمدى بىزنى تۆز يېنىڭغا قايتۇرغايسەن، ئى نىجاتلىقىمىز بولغان خۇدا!
بىزگە بولغان ئاچچىقىڭغا ھاي بەرگەيسەن!□
5 سەن بىزگە ئەبەدىي غەزەپلىنەمسەن؟
ئەۋلادتىن-ئەۋلادقىچە غەزىپىڭنى سوزامسەن؟
6 خەلقىڭ تۆزۈڭدىن شادلىنىشى ئۈچۈن،
بىزنى قايتىدىن يېڭىلىمامسەن؟■
7 بىزگە تۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى كۆرسەتكەيسەن، ئى پەرۋەردىگار،
بىزگە نىجاتلىقىڭنى ئاتا قىلغايسەن!
8 تەڭرى پەرۋەردىگارنىڭ نېمىلەرنى دەيدىغانلىقىغا قۇلاق سالاي؛
چۈنكى ئۇ تۆز خەلقىگە، تۆز مۇمىن بەندىلىرىگە ئامان-خاتىرجەملىكنى سۆزلەيدۇ؛
ئۇلار يەنە ھاماقەتلىككە قايتمىسۇن!
9 زېمىنىمىزدا شان-شۆھرەتنىڭ تۇرۇشى ئۈچۈن،
دەرھەقىقەت، ئۇنىڭدىن ئەيمىنىدىغانلارغا ئۇنىڭ نىجاتلىقى يېقىندۇر؛
10 تۆزگەرمەس مۇھەببەت ۋە ھەقىقەت تۆزئارا كۆرۈشتى؛
ھەققانىيەت ۋە ئامان-خاتىرجەملىك بىر-بىرىنى سۆيۈشتى؛□ ■
11 ھەقىقەت يەردىن ئۈنۈپ چىقماقتا،
ھەققانىيەت ئەرشىلەردىن قارايدۇ.
12 پەرۋەردىگار بەرىكەت بېرىدۇ،
زېمىنىمىز ھوسۇلىنى بېرىدۇ؛■
13 ھەققانىيەت ئۇنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ،
ئۇنىڭ قەدەملىرىگە يول ھازىرلايدۇ!□

86

86- كۈي •••• يالغۇزلۇقتا، قىينالغان كۈندە شاپائەت تىلەش

□ **85:4 »ئەمدى بىزنى تۆز يېنىڭغا قايتۇرغايسەن، ئى نىجاتلىقىمىز بولغان خۇدا! بىزگە بولغان ئاچچىقىڭغا ھاي بەرگەيسەن«!** ـ خۇدانىڭ ئىسرائىلغا رەھىمدىللىق كۆرسىتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ (3-□□□□□□ كۆرۈڭ)، مۇشۇ كۈينىڭ مۇئەللىپى خۇدادىن ئىسرائىلنى تۆزۈل-كېسىل تۇۋا قىلدۇرغايسەن، ئۇلارنى تۆز يېنىڭغا، شۇنداقلا تۆز يۇرتىغا قايتۇرغايسەن، دەپ دۇئا قىلىشنى باشلايدۇ.

■ **85:6** زەب. 71:20□ 80:18□ 138:7

□ **85:10 »تۆزگەرمەس مۇھەببەت ۋە ھەقىقەت تۆزئارا كۆرۈشتى؛ ھەققانىيەت ۋە ئامان-خاتىرجەملىك بىر-بىرىنى سۆيۈشتى«** ـ بۇ سىرلىق سۆزلەر شۇيېھسىزكى، مەسىھنىڭ تۆزىنى قۇربانلىق قىلغىنىدا، ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

■ **85:10** ئىبر. 27:

■ **85:12** زەب. 67:

□ **85:13 »ھەققانىيەت ئۇنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ، ئۇنىڭ قەدەملىرىگە يول ھازىرلايدۇ«!** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »ھەققانىيەت ئۇنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ، ھەم تۆزىنى ئۇنىڭ قەدەملىرىگە ئورنىتىدۇ.«

1 داۋۇتنىڭ دۇئاسى:

قۇلىقىڭنى مەن تەرەپكە تۇتقىن، ئى پەرۋەردىگار، ماڭا جاۋاب بەرگەيسەن؛
چۈنكى مەن ئېزىلگەن ۋە ھاجەتمەندۇرمەن.
2 جېنىمنى ساقلىغايسەن،
چۈنكى مەن ساڭا مۇمىندۇرمەن؛
ئى سەن خۇدايىم، ساڭا تايانغان قۇلۇڭنى قۇتقۇزغايسەن؛
3 ماڭا مېھىر-شەپقەت كۆرسەتكەيسەن، ئى رەب،
چۈنكى مەن كۈن بويى ساڭا ندا قىلىمەن.
4 قۇلۇڭنىڭ جېنىنى شاد قىلغىن،
چۈنكى جېنىم ساڭا تەلمۈرۈپ قارايدۇ؛
5 چۈنكى سەن رەب، مېھرىبان، كەچۈرۈمچان سەن!
تۆزەڭگە ئىلتىجا قىلغانلارنىڭ ھەممىسىگە زور مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتكۈچىدۇرسەن!
6 مېنىڭ دۇئايىمغا قۇلاق سالغىن، ئى پەرۋەردىگار،
يېلىنىشلىرىمنىڭ ساداسىنى ئاڭلىغايسەن؛
7 بېشىمغا كۈن چۈشكەندە،
مەن ساڭا ئىلتىجا قىلىمەن،
چۈنكى سەن ماڭا جاۋاب بېرىسەن.■
8 ئىلاھلار ئارىسىدا سېنىڭ تەڭدىشىڭ يوقتۇر، ئى رەب؛
قىلغان ئىشلىرىڭنىڭمۇ تەڭدىشى يوقتۇر.□ ■
9 سەن ياراتقان بارلىق ئەللەر كېلىپ سېنىڭ ئالدىڭدا سەجدە قىلىدۇ، ئى رەب،
نامىڭنى ئۇلۇغلايدۇ.
10 چۈنكى سەن ناھايىتى بۈيۈكسەن،
مۆجىزىلەرنى ياراتقۇچىدۇرسەن؛
سەن خۇدادۇرسەن، يالغۇز سەنلا.
11 ئۆز يولۇڭنى ماڭا ئۆگەتكەيسەن، ئى پەرۋەردىگار،
ۋە سېنىڭ ھەقىقىتىڭدە يۈرىمەن؛
نامىڭغا ھۆرمەت-ئەيمىنىشتە بولۇشۇم ئۈچۈن، قەلبىمنى پۈتۈن قىلغايسەن.■
12 يا رەببىم خۇدا، پۈتۈن قەلبىم بىلەن سېنى مەدھىيلەيمەن،
ئەبەدىلئەبەد نامىڭنى ئۇلۇغلايمەن.
13 چۈنكى ماڭا بولغان مېھىر-مۇھەببىتىڭ زوردۇر،
سەن تەھتىسارانىڭ تەگلىرىدىن جېنىمنى قۇتقۇزىسەن؛
14 ئى خۇدا، تەكەببۇرلار ماڭا قارشى كۆتۈرۈلدى،
ئەشەددىيلەرنىڭ جامائىتى جېنىمنى ئىزدىمەكتە،
ئۇلار سېنى نەزىرىگە ئالمايدۇ!■
15 ئەمما سەن، رەب، رەھىمدىل ۋە شەپقەتلىك ئىلاھسەن،

■ **86:7** زەب. 6:18 15:50 16-1755:
□ **86:8** »ئىلاھلار ئارىسىدا سېنىڭ تەڭدىشىڭ يوقتۇر، ئى رەب...» ـ يۇ ئايەت »ئىلاھلار«نىڭ ھەقىقىي مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمايدۇ، ئەلۋەتتە. ■ **86:8** قان. 24:3 زەب. 4136: ■ **86:11** زەب. 4-5:25 11:27 33119: ■ **86:14** زەب. 3-554:

ئاسانلىقچە ئاچچىقلانمايسەن،
مېھىر-مۇھەببەت ھەم ھەققەت-سادىقلىقىڭ تېشىپ تۆرىدۇ.■
16 مەن تەرەپكە بۇرۇلۇپ، شەپقەت كۆرسەتكەيسەن؛
تۆز قۇلۇڭغا كۈچۈڭنى بەرگەيسەن،
دىدىكىڭنىڭ ئوغلىنى قۇتقۇزغايسەن!
17 ماڭا تۆچمەنلەرنىڭ ئۆنى كۆرۈپ خىجىل بولۇشى ئۈچۈن،
ئىلتىپاتىڭنى كۆرسىتىدىغان بىر ئالامەتنى ماڭا كۆرسەتكىن؛
چۈنكى سەن پەرۋەردىگار، ماڭا ياردەم قىلدىڭ،
ماڭا تەسەللى بېرىپ كەلگەنسەن.

87

87- كۈي •••• زىئوننىڭ ئۇلۇغلۇقى

1 كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان كۈي-ناخشا: ـ
ئۇنىڭ ئۆلى بولسا مۇقەددەس تاغلاردىدۇر.□
2 پەرۋەردىگار زىئوننىڭ دەرۋازىلىرىنى سۆيىدۇ،
ياقۇپنىڭ بارلىق ماكان-جايلىرىدىنمۇ ئەۋزەل كۆرىدۇ؛
3 سېنىڭ شەرىپىڭگە ئۇلۇغ ئىشلار ئېيتىلماقتا، ئى خۇدانىڭ شەھىرى!
سېلاھ.
4 »مېنى تونۇپ بىلگەنلەر ئارىسىدا راھاب بىلەن بابىلنى تىلغا ئالىمەن؛
مانا فىلىستىيە، تۇر بىلەن ئېفىئوپىيە؛
مانا بۇ ئادەم شۇ يەردە تۇغۇلغان« ـ دەيمەن.□
5 بەرھەق، زىئون توغرۇلۇق شۇنداق ئېيتىلىدۇ: ـ
»بۇ ئادەم، پالانچى-پوكۇنچى ئۇنىڭدا تۇغۇلغان،
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئۆزى ئۇنى مۇستەھكەملەيدۇ.«
6 خەلق-قوۋملارنى خاتىرىلىگىنىدە پەرۋەردىگار: ـ
»بۇ كىشى بۇ يەردە تۇغۇلغان« ـ دەپ ئالاھىدە خاتىرىگە يېزىپ قويىدۇ.
سېلاھ.□
7 ناخشىچىلار، ئۈسسۈلچىلار شۇنى تەڭ ئېيتىدۇ: ـ
»مېنىڭ بارلىق بۇلاق-مەنبەلىرىم سېنىڭدىدۇر«!□

■ **86:15** مىس. 6:34□ چۈل. 18:14□ نەھ. 17:9□ زەب. 8:103□ 8:145□ يو. 132:

□ **87:1** **»ئۇنىڭ ئۆلى بولسا مۇقەددەس تاغلاردىدۇر«** ـ »ئۇنىڭ ئۆلى« ـ خۇدانىڭ ئۆلى، دېمەك.

□ **87:4** **...»** ئارىسىدا راھاب بىلەن بابىلنى تىلغا ئالىمەن« ـ »راھاب« بۇ يەردە مىسىرنى بىلدۈرىدۇ)مەنىسى: »تەكەبىۋر.« »يەش.» 7:30نى كۆرۈڭ.(**»»مېنى تونۇپ بىلگەنلەر ئارىسىدا راھاب بىلەن بابىلنى تىلغا ئالىمەن... مانا بۇ ئادەم شۇ يەردە تۇغۇلغان« ـ دەيمەن«** ـ سۆزلىگۈچى خۇدا ئۆزى بولسا كېرەك.

□ **87:6** **»»بۇ كىشى بۇ يەردە تۇغۇلغان« ـ دەپ ئالاھىدە خاتىرىگە يېزىپ قويىدۇ«** ـ بۇ سىرلىق سۆز خۇدانىڭ يەھۇدىي بولمىغان »)يات ئەللىك«) ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغۇچىلارنى ئېتىقادى ئارقىلىق »ئۆزۈمگە تەۋە ئادەم، ئۆزۈمنىڭ ئائىلەمدىكى ئادەم« دەپ ھېسابلاپ، ئۇلارغا ئىلتىپات قىلىپ: »پېرۋىسالېمدا تۇغۇلغان« دەپ ھېسابلايدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **87:7** **»مېنىڭ بارلىق بۇلاق-مەنبەلىرىم سېنىڭدىدۇر«!** ـ »سېنىڭدا« بەلكىم زىئوندا دېگەن مەنىدە. بەزى ئالىملار مەنىسىنى »خۇدا ئۆزىدە« دەپ قارايدۇ.

88

88- كۈي •••• تۈم قاراڭغۇلۇق

1 كوراھنىڭ ئوغۇللىرى ئۈچۈن يېزىلغان كۈي-ناخشا: ـ
نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »ماخالات-لېئانوت« ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ، ئەزرالىق ھېمان يازغان
»ماسقىل«: ـ

ئى پەرۋەردىگار، نىجاتلىقىم بولغان خۇدا،
كېچە-كۈندۈز ساڭا نالە قىلىپ كەلدىم.□
2 دۇئايىم سېنىڭ ئالدىڭغا كىرىپ ئىجابەت بولسۇن؛
ندايىمغا قۇلاق سالغايسەن؛
3 چۈنكى دەردلەردىن جېنىم تويغان،
ھاياتىم تەھتىساراغا يېقىنلاشقان،
4 ھاڭغا چۈشۈۋاتقانلار قاتارىدا ھېسابلىنىمەن؛
كۈچ-مادارى قۇرۇغان ئادەمدەك بولۇپ قالدىم.
5 ئۆلۈكلەر ئارىسىغا تاشلانغانمەن،
قەبرىلىپ قەبرىدە ياتقانلاردەك؛
سەن ئۇلارنى يەنە ئەسلىمەيسەن،
ئۇلار قولۇڭدىن ئۈزۈلۈپ ئېلىنىپ يىراق قىلىنغان.□
6 سەن مېنى ھاڭنىڭ ئەڭ تېگىگە،
زۇلمەتلىك جايلارغا، دېڭىزنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىگە چۈمدۈردۈڭ.
7 قەھرىڭ ئۈستۈمگە ئېغىر يۈكتەك باستى،
بارلىق دولقۇنلىرىڭ بىلەن مېنى قىينىدىڭ.
8 مەندىن دوست-بۇرادەرلىرىمنى يىراقلاشتۇردۇڭ؛
ئۇلارنى مەندىن يىرگەندۈردۈڭ؛
مەن قامالغانمەن، ھېچ چىقالمايمەن.
9 كۆزلىرىم ئازاب-ئۇقۇبەتتىن خىرەلەشتى؛
ھەر كۈنى ساڭا ندا قىلىمەن، ئى پەرۋەردىگار،
قوللىرىمنى ساڭا كۆتۈرۈپ كەلدىم.
10 ئۆلۈكلەرگە مۆجىزە كۆرسىتەرسەنمۇ؟
مەرھۇملار ئورنىدىن تۇرۇپ ساڭا تەشەككۈر ئېيتارمۇ؟
11 ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ قەبرىدە بايان قىلنارمۇ؟
ھالاكەت دىيارىدا سادىقلىق-ھەقىقىتىڭ ماختىلارمۇ؟
12 كارامەتلىرىڭ زۇلمەتتە تونۇلارمۇ؟
ھەققانىيلىقىڭ »ئۇنتۇلۇش زېمىنى«دە بىلىنەرمۇ؟
13 بىراق مەن بولسام، پەرۋەردىگار، ساڭا پەريات كۆتۈرىمەن،
تاڭ سەھەردە دۇئايىم ئالدىڭغا كىرىدۇ.

□ 88:1 »نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، »ماخالات-لېئانوت« ئاھاڭدا ئوقۇلسۇن دەپ...« ـ »ماخالات-لېئانوت«نىڭ مەنىسى نامەلۇم؛ يەزى ئالىملار »ئاجىزلىقتىكى دەردلەر« ياكى »خارلىقتىن چىققان كېسەل« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.
□ 88:5 »ئۇلار قولۇڭدىن ئۈزۈلۈپ ئېلىنىپ يىراق قىلىنغان« ـ مەنىسى، بەلكىم: »خۇدانىڭ ئىنسانلارغا دائىم كۆرسىتىدىغان كۆيۈمدىن ئايرىلغان« دېگەندەك.

14 ئى پەرۋەردىگار، نېمىگە جېنىمنى تاشلىۋەتتىڭ؟
نېمىگە جامالىڭنى مەندىن يوشۇردۇڭ؟
15 ياشلىقىمدىن تارتىپ مەن ئېزىلگەن، بىماردۇرمەن؛
ۋەھشەتلىرىڭنى كۆرۈۋېرىپ ھېچ ھالىم قالمىدى.
16 قەھرىڭ ئۈستۈمدىن ئۆتتى؛
ۋەھىمىلىرىڭ مېنى نابۇت قىلدى.
17 ئۇلار كۈن بويى تاشقىن سۈلىرىدەك مېنى ئوراۋالدى،
تامامەن مېنى چۆمدۈردى.
18 جان دوستلىرىمنى، ئاغىنىلىرىمنى مېنىڭدىن يىراقلاشتۇردۇڭ،
مېنىڭ ئەزىز دوستۇم بولسا قاراڭغۇلۇقتۇر!□

89

89- كۈي •••• خۇدانىڭ داۋۇت ئۆچۈن بېكىتكەن مەڭگۈلۈك ئەھدىسى ـ نېمىشقا مەغلۇبىيەت ھەم مۇنقەرىزلىك بولدۇ؟

1 ئەزراھلىق ئېتان يازغان »ماسقىل«: ـ
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىنى ئەبەدىي كۈيلەيمەن،
ئاغزىمدا دەۋردىن-دەۋرگىچە ھەققەت-ساداقىتىڭنى ئايان قىلىمەن.□
2 چۈنكى مەن: ئۆزگەرمەس مۇھەببەت مەڭگۈگە تىكلىنىپ ماڭىدۇ،
سەن ھەققەت-ساداقىتىڭنى ئەرشىئەلادا مۇستەھكەملەۋاتىسەن ـ دەپ بىلدىم؛
3 سەن دېدىڭكى: ـ
»مەن تاللىۋالغىنىم بىلەن ئەھدە تۈزگەنمەن؛
قۇلۇم داۋۇتقا قەسەم قىلدىم: ـ
4 سېنىڭ ئەۋلادىڭنى مەڭگۈ داۋام قىلدۇرىمەن،
تەختىڭنى ئەۋلادتىن-ئەۋلادقا قۇرۇپ چىقىمەن.«
سېلاھ.
5 ھەم ئاسمانلارمۇ سېنىڭ مۆجىزىلىرىڭنى تەبرىكلەيدۇ، ئى پەرۋەردىگار،
مۇقەددەسلەرنىڭ جامائىتىدە ئۇلار ھەققەت-ساداقىتىڭنى مەدھىيىلەيدۇ؛□ ■
6 چۈنكى ئاسمانلاردا پەرۋەردىگارنىڭ تەڭدىشى بارمۇ؟
قۇدرەت ئىگىسىنىڭ ئوغۇللىرى ئارىسىدا پەرۋەردىگارغا ئوخشايدىغان كىم بار؟
7 تەڭرىنىڭ ھەيۋىسى مۇقەددەسلەرنىڭ مەجلىسىدىكىلەرنى قاتتىق تىترىتىدۇ،
ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆچۈن ئۇ قورقۇنچلۇقتۇر.
8 ئى پەرۋەردىگار، ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا،

□ 88:18 »مېنىڭ ئەزىز دوستۇم بولسا قاراڭغۇلۇقتۇر«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »يار-يۇرادىرلىرىم قاراڭغۇلۇققا كۆمۈلۈپ قالدى.«

□ 89:1 »ئەزراھلىق ئېتان يازغان »ماسقىل«: ـ «... ـ ئەگەر بۇ »ئېتان« داۋۇت پادىشاھنىڭ دەۋرىدە ياشىغان («1□□□.» 31:4-ئايەتتىكى »ئېتان«) بولسا، بۇ كۈي بېشارەت بولۇشى كېرەك. ئۇنداق بولمىسا داۋۇتنىڭ خاندانى تەختتىن مەھرۇم بولغاندىن كېيىن)بابىلدا سۈرگۈن بولغاندىن كېيىن(باشقا بىر ئېتان يازغان.

□ 89:5 »مۇقەددەسلەرنىڭ جامائىتىدە ئۇلار ھەققەت-ساداقىتىڭنى مەدھىيىلەيدۇ« ـ »مۇقەددەسلەر« ھەم 6-ئايەتتىكى »قۇدرەت ئىگىسىنىڭ ئوغۇللىرى« پەرىشتىلەرنى كۆرسەتسە كېرەك.

■ 89:5 زەب. 219 1-:

قۇدرەتلىك ياھ،
ساكا ئوخشايدىغان كىم بار؟
ئەترابىڭدا ھەققەت-ساداقەتنىڭ تۇرۇقلۇقتۇر.
9 دېڭىزنىڭ مەغرۇرلۇقى ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىسەن،
دولقۇنلىرى ئۆركەشلىگەندە، سەن ئۇلارنى تىنچلاندۇرىسەن؛
10 راھابنى ئۆلگۈدەك يانجىدىڭسەن،
كۈچلۈك بىلىكىڭ بىلەن دۈشمەنلىرىڭنى تىرپىرەن قىلىپ تارقىتىۋەتتىڭ.□
11 ئاسمانلار سېنىڭكى، يەرمۇ سېنىڭكىدۇر،
جاھان ھەم ئۇنىڭغا تولغان ھەممىنى بەرپا قىلدىڭ.■
12 شىمال ۋە جەنۇبنى، ئۇلارنى يارىتقانسەن،
تابور ۋە ھەرمون چوققىلىرى نامىڭنى يا ڭرىتىپ كۈيلەر.
13 قۇدرەتلىك بىلەك سېنىڭكىدۇر؛
كۈچلۈكتۇر سېنىڭ قولۇڭ، ئوڭ قولۇڭ ھەم كۆتۈرۈكلۈكتۇر.
14 تەختىڭنىڭ ئۆلى ھەققانىيلىق ھەم ئادالەتتۇر،
مۇھەببەت ھەم ھەققەت-ساداقەت دائىم دىداريڭ ئالدىدا ماڭىدۇ.■
15 تەنتەنە ساداسىنى بىلگەن خەلق بەختلىكتۇر؛
ئۇلار سېنىڭ جامالىڭنىڭ نۇرىدا ماڭىدۇ، ئى پەرۋەردىگار!□
16 ئۇلار نامىڭدا كۈن بويى شاد بولار،
ھەققانىيلىقىڭدا ئۇلار كۆتۈرۈلدى.
17 چۈنكى ئۇلارنىڭ كۈچىنىڭ شان-شەرىپى ئۆزۈڭدۇرسەن،
سېنىڭ ئىلتىپاتىڭ بىلەن مۇڭگۈزىمىز كۆتۈرۈلدۈ.□
18 چۈنكى پەرۋەردىگار بىزنىڭ قالقىنىمىز،
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى شاھىمىزدۇر.□

19 سەن بۇرۇن ئۆز مۇمىن بەندەڭگە غايىبانە ئالامەتتە كۆرۈنۈپ سۆز قىلىپ شۇنى دېگەندىڭسەن: ـ
»مەن بىر ئەزىمەت ئۈستىگە ياردىمىنى قوندۇردۇم،
ئەل ئارىسىدىن مەن تاللىۋالغان بىرسىنى كۆتۈردۈم؛□
20 قۇلۇم داۋۇتنى تاپتىم،
مۇقەددەس مېيىم بىلەن مەن ئۇنى مەسىھ قىلىپ تىكلىدىم.■
21 قولۇم ئۇنىڭغا يار بولۇشقا بېكىتىلگەن،

□ **89:10** »راھابنى ئۆلگۈدەك يانجىدىڭسەن« ـ »راھاب« ھەم دېڭىز ئەجدىھاسى)جىن-شەيتانلارنىڭ بىر ئىپادىسى(ھەم مىسىرنىڭ بىر لەقەمى ئىدى. مەنىسى »مەغرۇر«دۇر »)يەش.» 7:30نى كۆرۈڭ.(
■ **89:11** زەب. 24□1: 2
■ **89:14** زەب. 13:85□ 297:
□ **89:15** »تەنتەنە ساداسى« ـ ياكى »غالىبىيەتنىڭ ۋارقىرىشى«، ياكى »ھېيتلىق تەنتەنىلەر.«
□ **89:17** »سېنىڭ ئىلتىپاتىڭ بىلەن مۇڭگۈزىمىز كۆتۈرۈلدۈ« ـ »مۇڭگۈز« مەلۇم ئەلنىڭ ياكى ئادەمنىڭ شان-شەرىپىنى، كۈچ-قۇدرىتىنى بىلدۈرىدۇ.
□ **89:18** »چۈنكى پەرۋەردىگار بىزنىڭ قالقىنىمىز، ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى شاھىمىزدۇر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى قالقىنىمىز پەرۋەردىگاردىن، شاھىمىز ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىدىندۇر.«
□ **89:19** »سەن بۇرۇن ئۆز مۇمىن بەندەڭگە غايىبانە ئالامەتتە كۆرۈنۈپ سۆز قىلىپ شۇنى دېگەندىڭسەن...» ـ يۇ توغرۇلۇق «2□□□.» 17-8:7نى كۆرۈڭ.
■ **89:20** 1ساۋ. 1316□1:

بىلىكىم ئۇنى كۆچىلەندۇرىدۇ.
22 دۇشمەن ئۇنىڭدىن ھېچ ئالۋان-سىلىق ئالمايدۇ،
پەسكەش ئادەم ئۇنى قىستىمايدۇ؛■
23 بەلكى مەن رەقىبلىرىنى ئۇنىڭ ئالدىدا يانجىيمەن،
ئۇنى ئۆچ كۆرگەنلەرنى يەر بىلەن يەكسان قىلىمەن؛
24 ئۆز ھەقىقەت-ساداقىتىم ھەم مېھىر-مۇھەببىتىم ئۇنىڭغا يار بولار،
ھەم مېنىڭ نامىم بىلەن ئۇنىڭ مۇئىزىزى كۆتۈرۈلىدۇ.
25 مەن ئۇنىڭ قولىنى دېڭىز ئۈستىدە،
ئوڭ قولىنى دەريالار ئۈستىدە قويىمەن.
26 ئۇ مېنى چاقىرىپ دەيدۇكى: ـ
»سەن مېنىڭ ئاتام، مېنىڭ تەڭرىم،
نىجاتلىقىم بولغان قورام تېشىمدۇرسەن.«!■
27 مەن يەنە ئۇنى مېنىڭ تۇنجى ئوغلۇم دەپ،
دۇنيا پادىشاھلىرىدىن ئەڭ يۇقۇرىسى قىلىمەن.■
28 مېنىڭ مۇھەببىتىمنى ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەبەدىي قالدۇرىمەن،
مېنىڭ ئەھدەم ئۇنىڭ بىلەن مەھكەم تۇرىدۇ؛
29 مەن ئۇنىڭ نەسلىنى ئەبەدىيلەشتۈرىمەن،
ئۇنىڭ تەختىنى ئاسماننىڭ كۈنلىرىدەك داۋام قىلدۇرىمەن.
30 مۇبادا ئوغۇللىرى تەۋرات-قانۇنۇمدىن چىقىپ،
ھۆكۈملىرىم بويىچە يۈرمىسە،■
31 بەلگىلىمىلىرىمنى بۇزسا،
ئەمرلىرىمگە ئىتائەت قىلمىسا،
32 ـ ئۇ ۋاقىتتا ئىتائەتسىزلىكىنى تاياق بىلەن،
گۇناھىنى يارا-جاراھەت بىلەن جازالايمەن.
33 لېكىن مۇھەببىتىمنى ئۇنىڭدىن ئۈزۈپ قويمايمەن،
ھەقىقەت-ساداقىتىمگە خىيانەت قىلمايمەن؛
34 مەن تۈزگەن ئەھدەمنى ئەسلا بۇزمايمەن،
لەۋلىرىمدىن چىققانلىرىنى ھېچ ئۆزگەرتمەيمەن.
35 مەن بىر قېتىم پاك-مۇقەددەسلىكىمگە قەسەم ئىچتىم ـ
داۋۇتقا قەتئى يالغان سۆزلىمەيمەن: ـ ■
36 »ئۇنىڭ ئەۋلادى ئەبەدىي داۋاملىشار؛
ئۇنىڭ تەختى كۈز ئالدىمدىكى قۇياش كەبى تۇرار؛■
37 ئۇ ئاي كەبى مەڭگۈلۈك مۇستەھكەملىنەر،

■ **89:22** 2سام. 7:10 ■ **89:26** 2سام. 7:14 ■ **89:27** زەب. 2:7 11:72 كول. 1:4 5 ■ **89:30** 2سام. 7:14-15 ■ **89:35** ئىبر. 6:18 17:13 ■ **89:36** مات. 27:4

ئاسماندىكى تۇرغۇن گۈۋاھچىدەك مەزمۇت تۇرار.«
سېلاھ.□

38 بىراق سەن بۇلارنى چەتكە قېقىپ، تېنىپ كەتتىڭ؛
سەن مەسىھ قىلغان پادىشاھقا قاتتىق غەزەپلەندىڭ.■
39 قۇلۇڭ بىلەن تۈزگەن ئەھدىدىن ۋاز كەچتىڭ،
تۈنۈگۈ تاجىنى يەرگە تاشلاپ داغ تەككۈزدۇڭ.
40 تۈنۈگۈ بارلىق تام-پاسىللىرىنى يىقىتىپ،
قەلئەلىرىنى خارابلىككە ئايلاندۇردۇڭ.■
41 يولدىن ئۆتۈۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنى بۇلىماقتا،
ئۇ بارلىق قوشنىلىرى ئالدىدا رەسۋا بولدى.■
42 ئۇنى ئەزگەنلەرنىڭ ئوڭ قولىنى يۇقىرى كۆتۈردۈڭ،
پۈتكۈل دۈشمەنلىرىنى خۇشال قىلدىڭ.
43 بەرھەق، سەن ئۇنىڭ قىلىچىنىڭ بىسىنى قايرىۋەتتىڭ،
جەڭدە ئۇنى تىك تۇرغۇزمىدىڭ.
44 ئۇنىڭ جۇلالىقىنى يوقىتىپ،
ئۇنىڭ تەختىنى يەرگە ئۇرۇۋەتتىڭسەن.■
45 ياشلىق كۈنلىرىنى سەن قىسقارتتىڭ،
ئۇنى خىجالەتكە چۈمدۈردۈڭ.
سېلاھ.
46 قاچانغىچە، ئى پەرۋەردىگار؟
ئۆزۈڭنى ئەبەدىي يوشۇرىۋېرەمسەن؟
قەھرىڭ ئوت كەبى مەڭگۈ يانارمۇ؟
47 ما گا نىسبەتەن، ئۆمۈرنىڭ قىس ئىكەنلىكىنى ئەستە تۇتقىن!
نېمىشقىمۇ بارلىق ئىنسان بالىلىرىنى بىھۇدىلىككە ياراتقانسەن؟
48 قېنى، قايسى ئادەم ياشاپ ئۆلۈمنى كۆرمەيدىكەن؟
ئۇ جېنىنى تەھتىسارانىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزالامدىكەن؟
سېلاھ.■
49 سەن ھەقىقەت-سادالىقىڭدا داۋۇتقا قەسەم ئىچكەن،
ئاۋۋالقى مېھىر-مۇھەببەتلەر قەيەردە قالدى، يا رەببىم؟■
50 قۇللىرىڭ ئۆچراۋاتقان مەسخىرىلەرنى ياد ئەتكەيسەن، ئى رەب ـ
مەن ئېچىمدە پۈتكۈل كۈچلۈك ئەللەرنىڭ مازاقلىرىنى كۆتۈرۈپ يۈرىمەن ـ
51 دۈشمەنلىرىڭنىڭ ئۆزۈڭ مەسىھ قىلغانلىرىڭ قەدەملىرىنى قانچىلىك مەسخىرىلىگەنلىرىنى،
ئى پەرۋەردىگار، ياد ئەتكەيسەن!

□ 89:37 »ئۇ ئاي كەبى مەڭگۈلۈك مۇستەھكەملىنەر، ئاسماندىكى تۇرغۇن گۈۋاھچىدەك مەزمۇت تۇرار« ـ »ئاسماندىكى تۇرغۇن گۈۋاھچى« يەنە ئايىنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. ■ 89:38 زەب. 1:22□ مات. 46:27□ يەش. 53□3-6: 10 ■ 89:40 زەب. 80□12-13: ■ 89:41 زەب. 80□12-13: ■ 89:44 يەش. 53□7-8: ■ 89:48 زەب. 49□6-12: 15 ■ 89:49 2سام. 7□15:

52 پەرۋەردىگارغا مەڭگۈگە تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇلسۇن!
ئامىن! ئامىن!

90

تۆتىنچى بۆلۈم •••• 90- كۈي •••• ھاياتنى قەدرلەيدىغان دانالىق

1 خۇدانىڭ ئادىمى بولغان مۇسانىڭ دۇئاسى: ـ
يا رەببىم،
سەن بارلىق دەۋردە بىزگە ماكان بولۇپ كېلىۋاتىسەن؛
2 تاغلار ۋۇجۇدقا كەلمەستىن بۇرۇن،
سەن يەر ۋە ئالەمنى شەكىللەندۈرمەستىن بۇرۇن،
ئەزەلدىن ئەبەدگىچە تەڭرىدۇرسەن.
3 سەن ئىنسانىنى تۈپراقتا ئايلاندۇرۇپ: ـ
»ھەي، ئىنسان بالىلىرى، قايتىڭلار«! ـ دەيسەن.
4 مانا، سېنىڭ نەزىرىڭدە مىڭ يىل ـ
ئۆتۈپ كەتكەن تۈنۈگۈنكى بىر كۈن،
تۈندىكى بىر جېسەكتۇر، خالاس.
5 سەن ئادەملەرنى سۇ تاشقىنىدەك ئېلىپ كېتىسەن،
ئۇلار ئۇتۇپ كەتكەن بىر ئۇيقۇدەك،
تاڭ سەھەردە ئۈنۈپ چىققان ئوت-چۆپكە ئوخشايدۇ ـ
6 ئەتىگەندە ئۇلار كۆكىرىپ ئۈندۈ،
كېچىسى بولسا كېسىلىپ، سولىشىپ كېتەر.
7 چۈنكى بىز غەزىپىڭ بىلەن يوقايمىز،
قەھرىڭ بىلەن دەككە-دۈككىدە قالىمىز.
8 سەن قەبىھلىكلىرىمىزنى كۆز ئالدىڭغا،
يوشۇرۇن قىلمىشلىرىمىزنى جامالىڭنىڭ نۇرى ئالدىغا قويدۇڭ.
9 بارلىق كۈنلىرىمىز دەرغەزىپىڭ ئاستىدا ئۆتۈپ كېتىدۇ،
يىللىرىمىزنى بىر ئۆھ تارتىش بىلەنلا تۈگىتىمىز.
10 ئۆمرىمىزنىڭ يىللىرى يەتمىش يىل،
ماغدۇرىمىز بار بولسا سەكسەن يىل؛
بىراق ئۇلارنىڭ پەخرى جاپا ۋە بىھۇدىلىكتۇر؛
ھايات تېزلىك بىلەن ئۇزەر،
مانا، بىز ئۇچۇپ كېتىۋق.
11 ساڭا بولغان ھۇرمەت-ئەيمىنىشنىڭ ئاز-كۆپلۈكىگە قاراپ ھېسابلىنىدىغان،
ئاچچىقىڭنىڭ شىددىتىنى كىم بىلىۋېلىپ؟
12 شۇڭا كۆكۈلىمىزنى دانالىققا قويۇشىمىز ئۈچۈن،
كۈنلىرىمىزنى ساناشنى بىزگە ئۆگەتكەيسەن!
13 يېنىمىزغا قايتقايسەن، ئى پەرۋەردىگار، سېنى قاچانغىچە...؟!
قۇللىرىڭغا رەھىم قىلغايسەن!
14 بىزنى ئەتىگەندە ئۆزۈگەرمەس مۇھەببىتىڭ بىلەن قاندۇرغايسەن؛
ئۈنداقتا بارلىق كۈنلىرىمىزدە كۈيلەرنى ياڭرىتىپ شادلىنىمىز.

15 سەن بىزنى جاپاغا چۆمگەن كۈنلەرگە ئاساسەن،
كۈلپەتنى كۆرگەن يىللىرىمىزغا ئاساسەن يەنە خۇرسەن قىلغىن!
16 ئۇلۇغ ئىشلىرىڭ قۇللىرىڭغا كۆرۈنگەي،
شانۇ-شەۋكىتىڭ ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرىغىمۇ ئاشكارا بولغاي!
17 پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ شېرىن مەرھەمىتى ئۈستىمىزدە بولغاي،
قولىمىزنىڭ ئىشلىرىنى ئۈستىمىزگە بەركەتلىك قىلغايسەن،
بەرھەق، قولىمىزنىڭ ئىشلىرىنى بەركەتلىك قىلغايسەن!

91

91- كۈي •••• خۇدانىڭ مەرخىل يامانلىقتىن، جىن-شەيتانلاردىن قوغدىشى

1 ئەڭ ئالىي بولغۇچىنىڭ مەخپىي جايىدا تۇرغۇچى،
ھەممىگە قادىرنىڭ سايىسىدە ئارامخۇدا ياشايدۇ.
2 مەن پەرۋەردىگارنى: ـ
»مېنىڭ باشپاناھىم، مېنىڭ قورغىنىم؛
مېنىڭ خۇدايىم، ئۇنىڭغا تايىنىمەن« ـ دەيمەن.
3 بەرھەق، ئۇ قىلتاقچىنىڭ توزىقىدىن سېنى قۇتۇلدۇرىدۇ،
شۇم ۋابا-قازادىن ھەم خالاس ئېتىدۇ.■
4 ئۇ پەيلىرى بىلەن سېنى ياپىدۇ؛
قاناتلىرى ئاستىدا پاناھ تاپىسەن؛
ئۇنىڭ ھەقىقىتى ساڭا قالقان ھەم ئىستىھكامدۇر.■
5 سەن نە كېچىدىكى ۋەھىمىدىن،
نە كۈندۈزى ئۇچۇۋاتقان ئوقتىن،■
6 نە قاراڭغۇلۇقتا كەزگۈچى ۋابادىن،
نە چۈش ۋاقتىدا ۋەيرانچىلىق قىلغۇچى ھالاكەتتىن قورقمايسەن.
7 سېنىڭ يېنىڭدا مىڭ يىقىلىپ،
ئوڭ يېقىڭدا ئون مىڭ غۇلاپ چۈشسىمۇ،
لېكىن بالا-قازا ساڭا يېقىنلاشمايدۇ.
8 سەن پەقەت كۆزلىرىڭ بىلەن بېقىپ،
پاسىقلارغا بېرىلگەن جازانى كۆرىسەن.
9 پەرۋەردىگارنى پاناھىم دەپ بىلگىنىڭ ئۈچۈن،
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنى ماكان قىلغىنىڭ ئۈچۈن،
10 بېشىڭغا ھېچ پالاكەت چۈشمەيدۇ،
ھېچ ۋابا چېدىرىڭغا يېقىنلاشمايدۇ.
11 ئۇ تۆز پەرىشتىلىرىگە سېنىڭ ھەققىڭدە ئەمر قىلىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يۈتكۈل يوللىرىڭدا سېنى ساقلايدۇ.■

■ 91:3 زەب. 7:124 ■ 91:4 زەب. 157: ■ 91:5 ئايۇپ 20:5 19 پەند. 25:3 كۈي. 83: ■ 91:11 زەب. 7:34 مات. 6:4 لۇقا 104:

12 ئايىغىڭ تاشقا ئۇرۇلۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن،
ئۇلار سېنى قوللىرىدا كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ.■
13 شىر ۋە كوبرا يىلان ئۈستىدىن بېسىپ ئۆتىسەن،
ئارسلان ۋە ئەجدىھانى دەسسەپ-چەيلەيسەن.■
14 »ئۇ ماڭا مۇھەببىتىنى باغلىغانلىقى ئۈچۈن،
مەن ئۇنى قۇتۇلدۇرىمەن؛
ئۇ ناممىنى تەن ئالغىنى ئۈچۈن يۇقىرىدا ساقلايمەن.
15 ئۇ ماڭا ندا قىلىدۇ، مەن ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىمەن؛
ئېغىر كۈن ئۇنى باسقاندا ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولىمەن؛
مەن ئۇنى خالاس قىلىپ، ئىززەت-ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىمەن.
16 ئۇزاق ئۆمۈر بىلەن ئۇنى قاندۇرىمەن،
ھەم نىجاتلىقىمنى ئۇنىڭغا كۆرسىتىمەن.«

92

92- كۈي •••• مەدھىيە
1 شابات كۈنى ئۈچۈن بىر كۈي-ناخشا: ـ

پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر ئېيتىش،
نامىڭنى كۈيلەش ئەلادۇر، ئى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچى!□
2 ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭنى سەھەردە،
كېچىلەردە بولسا، ھەققەت-ساداقىتىڭنى جاكارلاش،
3 ئون تارلىق ساز ۋە راۋابنى چېلىپ،
چىلتار بىلەن مۇڭلۇق ئاھاڭدا چېلىش ئەلادۇر!
4 چۈنكى سەن پەرۋەردىگار، ئۆز قىلغىنىڭ ئارقىلىق مېنى خۇرسەن قىلدىڭ،
قوللىرىڭنىڭ قىلغانلىرى بىلەن مەن روھلىنىپ ناخشا ئېيتىمەن.
5 پەرۋەردىگار، قىلغان ئىشلىرىڭ نېمىدېگەن ئۇلۇغدۇر!
ئويلىرىڭ ناھايىتى چوڭقۇردۇر!
6 بىغەم كىشى بۇنى بىلمەس،
ھاماقەت بۇنى چۈشىنىمەس،■
7 رەزىللەر ئوت-چۆپتەك ئاينىغاندا،
قەبىھلىك قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسى گۈللەنگەندە،
مەڭگۈ ھالاك بولۇپ كېتىدىغانلار شۇلاردۇر!□
8 لېكىن سەن، ئى پەرۋەردىگار، ئەبەدىلئەبەد ئۈستۈن تۇرىسەن.
9 چۈنكى مانا دۈشمەنلىرىڭ، ئى پەرۋەردىگار،
مانا دۈشمەنلىرىڭ يوقىلىدۇ؛
بارلىق قەبىھلىك قىلغۇچىلار تىرپىرەن قىلىۋېتىلىدۇ!

■ 91:12 لۇقا 114:■ 91:13 ئايۇب 235□22:□ 92:1 »شابات كۈنى ئۈچۈن بىر كۈي-ناخشا...» ـ »شابات كۈنى« ـ شەنبە كۈنى، يەنى خۇدا يەھۇدىي خەلقىگە بېكىتكەن ئارام ئېلىش كۈنى. ■ 92:6 زەب. 8:94□ پەند. 112: □ 92:7 »مەڭگۈ ھالاك بولۇپ كېتىدىغانلار شۇلاردۇر«! ـ ياكى »بۇ ئۇلارنىڭ ھالاك بولۇشى ئۈچۈن بولىدۇ.«!

10 مۇڭگۈزۈمنى ياۋاپى بۇقىنىڭكىدەك كۆتۈرىسەن؛
يېشىم يېڭى ماي سۈركەپ، مەسىھ قىلىندۇ.
11 مېنى قەست قىلغانلارنىڭ مەغلۇبىيىتىنى ئۆز كۆزۈم كۆرىدۇ؛
ماڭا قارشىلىشىشقا قوزغالغان رەزىللىك قىلغۇچىلارنىڭ تەن بەرگەنلىكىنىمۇ قۇلىقىم ئاڭلايدۇ.
12 ھەققانىي ئادەم خورما دەرىخى كەبى گۈللەپ-ياشنايدۇ؛
ئۇ لۇئاندىكى كېدىر دەرىخىدەك ئۆسىدۇ.■
13 پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە تىكىلگەنلەر،
خۇدايىمىزنىڭ ھويلىلىرىدا گۈللىنىدۇ؛
14 ئۇلار قېرىغاندىمۇ يەنە مېۋە بېرىدۇ؛
سۈلۈق ھەم يېشىل ئۇلار؛
15 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پەرۋەردىگار دۈرۈستۇر، دەپ ئىسپاتلايدۇ؛
ئۇ مېنىڭ قورام تېشىمدۇر،
ئۇنىڭدا ھېچ ناھەقلىك يوقتۇر!

93

93- كۈي •••• پەرۋەردىگار قۇدرەتلىك ھۆكۈمراندۇر

1 پەرۋەردىگار ھۆكۈم سۈرىدۇ!
ئۇ ھەيۋەتنى كىيىم قىلىپ كىيگەن؛
پەرۋەردىگار كىينگەن،
ئۇ بېلىنى قۇدرەت بىلەن باغلىغان؛
يەرھەق، شۇڭا دۇنيا مەزمۇت قىلىنغان،
ئۇ تەۋرەنمەس ئەسلا.
2 سېنىڭ تەختىڭ قەدىمدىلا بەرپا قىلىنغان؛
سەن ئەزەلدىن بار بولغۇچىسەن!
3 كەلكۈن-تاشقىنلار ئۆز ساداسىنى كۆتۈردى، ئى پەرۋەردىگار،
كەلكۈن-تاشقىنلار ئۆز ساداسىنى كۆتۈردى!
كەلكۈن-تاشقىنلار ئۇرغۇچى دولقۇنلىرىنى يۇقىرى كۆتۈردى!
4 كۆپ سۈلارنىڭ شاۋقۇنلىرىدىن،
دېڭىز-ئوكياندىكى قۇدرەتلىك دولقۇنلاردىن،
ئۈستۈن تۇرغان پەرۋەردىگار قۇدرەتلىكتۇر!□
5 سېنىڭ ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭ نېمىدېگەن ئىشەنچلىكتۇر!
كۈنلەر يوق بولغۇچە، ئى پەرۋەردىگار،
ئۆيۈڭگە پاك-مۇقەددەسلىك ئەبەدىلىكەبەد راۋادۇر.

94

94- كۈي •••• ئىنتىقام ئالغۇچى خۇدا ئادىل سوتلىسۇن!

■ 92:12 ھاك. 15:9□ ھوش. 614: □ 93:4 »دېڭىز-ئوكياندىكى قۇدرەتلىك دولقۇنلار« ـ »دولقۇنلار« ئىبرانىي تىلىدا »چېقىۋەتكۈچىلەر.«

1 ئى ئىنتقاملار ئالغۇچى تەڭرى، پەرۋەردىگار!
ئى ئىنتقاملار ئالغۇچى تەڭرى، پارلىغايسەن!
2 كۆتۈرۈلگىن، ئۆزۈڭنى كۆتۈرگىن، ئى جاھاننى سوراق قىلغۇچى،
مەغرۇرلارغا جازاسىنى بەرگىن!
3 قاچانغىچە رەزىللەر، ئى پەرۋەردىگار،
قاچانغىچە رەزىللەر تەنتەنە قىلىپ يۈرىۋېرىدۇ؟
4 قاچانغىچە ھاكاۋۇرلارچە سۆزلەپ ۋالاقشىيدۇ،
قەبىھلىك قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسى يوغان گەپ قىلىپ يۈرىدۇ؟
5 ئۇلار خەلقىڭنى ئېزىدۇ، ئى پەرۋەردىگار،
سېنىڭ مىراسىڭغا جەبىر-جاپا سالماقتا.
6 تۇل ئايال ۋە غېرىپ-مۇساپىرلارنى قىرىپ،
يېتىم-يېسىرلەرنى ئۆلتۈرۈپ: ـ
7 »ياھ كۆرمەيدۇ«،
»ياقۇپنىڭ خۇداسى كۆڭۈل بۆلمەيدۇ«، ـ دەيدۇ.■
8 سىلەر كۆڭۈل قويۇڭلار، ئى ئەلنىڭ ھاماقەتلىرى!
ئەخمەقلەر، قاچان دانا بولىسىلەر؟■
9 قۇلاقنى تىكلىگۈچىنىڭ ئۆزى ئاڭلىمامدۇ؟
كۆزنى ياسىغۇچىنىڭ ئۆزى كۆرمەمدۇ؟■
10 ئەللەرنى تەربىيىلىگۈچى،
ئىنسانغا ئەقىل-بىلىم ئۆگەتكۈچىنىڭ ئۆزى ئادەمنى ئەيىبلىمەمدۇ؟
11 پەرۋەردىگار ئىنسانلىرىنىڭ ئوي-خىياللىرىنىڭ ئۆتامى يوقلۇقىنى بىلىدۇ.■

12 سەن تەربىيىلىگەن ئادەم بەختلىكتۇر، ئى ياھ،
يەنى سەن تەۋرات-قانۇنۇڭدىن ئەقىل ئۆگىنىدىغان كىشى بەختلىكتۇر!
13 شۇنداق قىلىپ، تاكى پاسقىلار ئۈچۈن ئورەك كولانغۇچە ـ
سەن ئۇنى يامان كۈنلەردىن خاتىرجەم ساقلايسەن.
14 چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى تەرك ئەتمەيدۇ،
ياكى ئۆز مىراسىدىن ۋاز كەچمەيدۇ.■
15 چۈنكى ھۆكۈم-پەرمان ھوقۇقى ھامان ئادالەتكە قايتىدۇ،
بارلىق دىلى دۇرۇسلار بولسا، ئۇنىڭ كەينىدىن ماڭىدۇ.□
16 مەن ئۈچۈن يامانلار بىلەن قارشىلىشىشقا كىم ئورنىدىن تۇرىدۇ؟
مەن ئۈچۈن قەبىھلىك قىلغۇچىلار بىلەن قارشىلىشىشقا كىم مەيدانغا چىقىدۇ؟
17 ئەگەر پەرۋەردىگار ماڭا ياردەمدە بولمىغان بولسا،

■ **94:7** زەب. 13:10□11: 759
■ **94:8** زەب. 6:92□ پەند. 112:
■ **94:9** مىس. 114:
■ **94:11** 1 كور. 203:
■ **94:14** 1 سام. 22:12□ رىم. 11□1: 2
□ **94:15** **»چۈنكى ھۆكۈم-پەرمان ھوقۇقى ھامان ئادالەتكە قايتىدۇ، بارلىق دىلى دۇرۇسلار بولسا، ئۇنىڭ كەينىدىن ماڭىدۇ.»** ـ دېمەك، ئادىل پادىشاھ-ئەمىرلەر يەنە ھوقۇق ئۆتىدۇ، ياكى ھازىر ھوقۇق ئۆتۈۋاتقان پادىشاھ توۋا قىلىدۇ، ئاندىن دۇرۇس ئادەملەر ئۇلارنى قوللايدۇ.

جېنم بالدۇر چىقىپ سۈكۈت دىيارىدا ياتار ئىدى.□
18 ئايىغىم پۇتلىشاي دېگىنىدە،
ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ، ئى پەرۋەردىگار، مېنى يۇلىدى.
19 ئىچىمدىكى كۆپلىگەن غەم-ئەندىشىلەر ئارىسىدا،
سېنىڭ تەسەللىلىرىڭ جېنىمنى سۆيۈندۈردى.
20 ئىنسانپەرەسلىقنى قانۇنغا ئايلاندۇرىدىغان،
ئاچ كۆز ئولتۇرغان بىر تەخت،
سەن بىلەن ئالاقىدە بولامدۇ؟
21 ئۇلار ھەققانىيلارنىڭ جېنىغا ھۇجۇم قىلىشقا يىغىلىدۇ،
بىگۇناھ قانىنى تۆكىدىغان ھۆكۈملەرنى چىقارماقتا.
22 بىراق پەرۋەردىگار مېنىڭ ئېگىز قورغىنىم بولىدۇ،
ھە، مېنىڭ خۇدايىم پاناھ قورام تېشىمدۇر.
23 ئۇ ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ئۆز بېشىغا سالىدۇ،
ئۇلارنىڭ ئۆز ياۋۇزلۇقلىرى بىلەن ئۇلارنى ئۆزۈپ تاشلايدۇ،
بەرھەق، پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئۇلارنى ئۆزۈپ تاشلار.

95

95- كۈي •••• ھەقىقىي ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن ئاكلاش كېرەك

1 كېلىڭلار، پەرۋەردىگارنى ياكرىتىپ كۈيلەيلى،
نىجاتلىقىمىز بولغان قورام تېشىمىزغا تەنتەنە قىلايلى!
2 تەشەككۈرلەر بىلەن ئۇنىڭ ئالدىغا كېلەيلى،
ئۇنىڭغا كۈيلەر بىلەن تەنتەنە قىلايلى!
3 چۈنكى پەرۋەردىگار ـ بۈيۈك بىر ئىلاھتۇر،
پۈتكۈل ئىلاھلار ئۈستىدىكى بۈيۈك بىر پادىشاھتۇر.□
4 يەرنىڭ تەگلىرى ئۇنىڭ قولىدىدۇر،
تاغلارنىڭ چوققىلىرىمۇ ئۇنىڭكىدۇر.
5 دېڭىز ئۇنىڭكى، ئۇ ئۇنى ياراتقان؛
قۇرۇقلۇقنى ئۇنىڭ قوللىرى شەكىللەندۈردى.
6 كېلىڭلار، ئۇنىڭغا باش ئۇرۇپ سەجدە قىلايلى،
پەرۋەردىگار ياراتقۇچىمىز ئالدىدا تىز پۈكەيلى!
7 چۈنكى ئۇ بىزنىڭ خۇدايىمىزدۇر،
بىز بولساق ئۇنىڭ يايلىقىدىكى خەلق،
ئۇنىڭ قولى باقىدىغان قويلارمىز.
بۈگۈن، ئەگەر ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاكلىساكلار،■

□ 94:17 »سۈكۈت دىيارى« ـ ئۆلۈمنى كۆرسىتىدۇ.
□ 95:3 ...» پەرۋەردىگار ـ بۈيۈك بىر ئىلاھتۇر، پۈتكۈل ئىلاھلار ئۈستىدىكى بۈيۈك بىر پادىشاھتۇر« ـ بۇ ئايەتتىكى »ئىلاھلار«: (1) تائىپىلار چوقۇنىدىغان بۇتلارنى)ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ كەينىدە ئۇرغان جىن-شەيتانلارنى ـ »زەب.» 4:96-5، «1□□□.» 4:8-6 ۋە 19:10-21نى كۆرۈڭ(ياكى (2) خۇدانىڭ سۈزىگە مەسئۇل بولغان ئىسرائىل ھاكىملىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ 95:7 زەب. 3:100□ ئىبر. 73:

8 ئەينى چاغلاردا مەرىباھدا بولغاندەك، چۆل-بىياۋاندىكى ماسساھدا بولغان كۈندەك،
يۈرىكىڭلارنى جاھىل قىلماڭلار!□ ■
9 مانا شۇ يەردە ئاتا-بوۋىلىرىڭلار مېنى سىنىدى، ئىسپاتلىدى ھەم قىلغىنىمنى كۆردى.■
10 مەن قىرىق يىل شۇ دەۋردىن بىزار بولۇپ: ـ
»بۇلار كۆڭلىدە ئاداشقان بىر خەلقتۇر،
مېنىڭ يوللىرىمنى ھېچ بىلىپ يەتمىگەن« ـ دېدىم.■
11 شۇڭا مەن غەزەپلىنىپ قەسەم ئىچىپ: ـ
»ئۇلار ھەرگىز مېنىڭ ئارامگاھىمغا كىرمەيدۇ« ـ دېدىم.□

96

96- كۈيى •••• ئالەم ئىگىسى چېلىدۇ!

1 پەرۋەردىگارغا ئاتاپ يېڭى ناخشا ئېيتىڭلار!
پۈتكۈل يەر يۈزى، پەرۋەردىگارنى كۈيلەڭلار!■
2 پەرۋەردىگارغا ناخشا ئېيتىڭلار، نامىغا تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار،
نىجاتلىقىنى ھەر كۈنى ئېلان قىلىڭلار!
3 ئۇنىڭ شان-شۆھرىتىنى ئەللەر ئارىسىدا،
ئۇنىڭ مۆجىزىلىرىنى بارلىق خەلقلەر ئارىسىدا جاكارلاڭلار!
4 چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلۇغ، زور مەدھىيىلەرگە لايىقتۇر!
ئۇ بارلىق ئىلاھلاردىن ئۈستۈن، ئۇنىڭدىن قورقۇش كېرەكتۇر؛□
5 چۈنكى بارلىق خەلقلەرنىڭ ئىلاھلىرى ـ بۇتلار خالاس،
بىراق پەرۋەردىگار ئاسمان-پەلەكنى ياراتقاندۇر.□
6 شانۇ-شەۋكەت ۋە ھەيۋەت ئۇنىڭ ئالدىدا،
مۇقەددەس جايىدا قۇدرەت ۋە گۈزەللىك كۆرۈنىدۇ.
7 پەرۋەردىگارغا تەئەللۇقىنى بەرگەيسىلەر، ئى ئەل-قەبىلىلەر،
پەرۋەردىگارغا شان-شۆھرەت ۋە قۇدرەتنى بەرگەيسىلەر!□
8 پەرۋەردىگارغا ئۆز نامىغا لايىق شان-شۆھرەتنى بەرگەيسىلەر؛

□ **95:8 »ئەينى چاغلاردا مەرىباھدا بولغاندەك، چۆل-بىياۋاندىكى ماسساھدا بولغان كۈندەك، يۈرىكىڭلارنى جاھىل قىلماڭلار!** ـ »مەرىباھ« ۋە »ماسساھ« دېگەن جايلاردا ئىسرائىللار خۇدادىن يۈز ئۆرۈپ، مۇسا پەيغەمبەرگە قارشى ئىسيان-ئاسىيلىق كۆتۈرگەن. بۇ ۋەقەلەر »مىس.» 17-باب، »چۆل.» 20-بابتا خاتىرىلەنگەن.

■ **95:8** مىس. 7:17□ چۆل. 13:20□3□1□ قان. 166:

■ **95:9** ئىبر. 93:

■ **95:10** ئىبر. 173:

□ **95:11 »ئۇلار ھەرگىز مېنىڭ ئارامگاھىمغا كىرمەيدۇ«** ـ »مېنىڭ ئارامگاھىم« (1) خۇدا ئىسرائىللارغا ۋەدە بەرگەن قانائان)پەلەستىن(زېمىنىنى كۆرسىتىدۇ. مىسىردىن چىقىپ چۆل-بىياۋاندا قىرىق يىل سەرسان بولۇپ يۈرگەن شۇ دەۋردە ئىسرائىللار ئىتائەتسىزلىك قىلىپ ئۆز زېمىنغا كىرمىگەن. (2) »ئارامگاھ« پەقەت زېمىننىلا ئەمەس، بەلكى يەنە خۇدانىڭ پاناھى، يىتەكچىلىكى ھەم شەپقىتى ئاستىدا ياشاشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)ئىنجىل، »ئىبرانىيلارغا»، 4-باينىمۇ كۆرۈڭ.(

■ **96:1** 1تار. 3316-23:

□ **96:4 »ئۇنىڭدىن قورقۇش كېرەكتۇر«** ـ ياكى »ئۇ دەھشەتلىك-قورقۇنچلۇقتۇر.«

□ **96:5 ...» بارلىق خەلقلەرنىڭ ئىلاھلىرى ـ بۇتلار خالاس«** ـ »بۇتلار« ئىبرانىي تىلىدا »ئەرزىمەسلەر.«

□ **96:7 »پەرۋەردىگارغا شان-شۆھرەت ۋە قۇدرەتنى بەرگەيسىلەر!** ـ مۇشۇ سۆزلەر بەلكىم شۇنى بىلدۈرىدۇكى، خۇداغا ئۆزىگە لايىق شان-شەرەپ كەلتۈرسەك، بۇ قىلغىنىمىز ئۇنىڭغا بىز ئارقىلىق ئۆز كۆچ-قۇدرىتىنى تېخىمۇ كۆرسىتىش ئىمكانىيىتىنى يارىتىدۇ.

سۇۋغا-سالام ئېلىپ هويللىرىغا كىرىڭلار!
9 پەرۋەردىگارغا پاك-مۇقەددەسلىكىنىڭ گۈزەللىكىدە سەجدە قىلىڭلار؛
پۈتكۈل يەر-يۈزى، ئۇنىڭ ئالدىدا تىترەڭلار!□ ■
10 ئەللەر ئارىسىدا ئېلان قىلىڭلار: ـ
»پەرۋەردىگار هۆكۈم سۈرىدۇ!
شۇڭا مانا، دۇنيا مەزمۇت قىلىنغان، ئۇ تەۋرەنمەس ئەسلا.
ئۇ ئادىللىق بىلەن خەلقلەر ئۈستىدە هۆكۈم چىقىرىدۇ.
11 ئاسمانلار شادلانسۇن، يەر-جاهان خۇش بولسۇن،
دېڭىز-ئوكيان ۋە ئۇنىڭغا تولغان هەممە چۇقان سېلىپ جۇش ئۇرسۇن!
12 13 دالالار هەم ئۇلاردىكى هەممە يايرىسۇن!
ئۇ چاغدا ئورماندىكى پۈتكۈل دەرەخلەر پەرۋەردىگار ئالدىدا ياڭرىتىپ ناخشا ئېيتىدۇ؛
چۈنكى مانا، ئۇ كېلىدۇ!
ئۇ جاهاننى سوراق قىلىشقا كېلىدۇ؛
ئۇ ئالەمنى ئادىللىق بىلەن،
خەلقلەرنى ئۆز هەقىقەت-ساداقىتىدە سوراق قىلىدۇ.■

97

97- كۈي •••• پەرۋەردىگارنىڭ سەلتەنىتى كېلىدۇ!

1 پەرۋەردىگار هۆكۈم سۈرىدۇ!
يەر-زېمىن خۇش بولسۇن،
كۆپلىگەن ئاراللار شادلانسۇن!■
2 بۇلۇتلار ۋە قاراڭغۇلۇق ئۇنىڭ ئەتراپىدىدۇر،
هەققانىيەت ۋە ئادالەت تەختىنىڭ ئۆلىدۇر؛
3 ئۇنىڭ ئالدىدا ئوت يالقۇنى يۈرىدۇ،
ئەتراپتىكى دۈشمەنلىرىنى كۆيدۈرۈپ تاشلايدۇ؛
4 ئۇنىڭ چاقماقلىرى جاهاننى يورۇتتى،
يەر بۇنى كۆرۈپ تىترەپ كەتتى؛■
5 پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا،
پۈتكۈل زېمىننىڭ ئىگىسىنىڭ ئالدىدا،
تاغلار مومدەك ئېرىپ كېتىدۇ.
6 ئاسمانلار ئۇنىڭ هەققانىيىتىنى جاكارلايدۇ،
بارلىق خەلقلەر ئۇنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرىدۇ.■
7 ئويما هەيكەللەرگە چوقۇنغانلار،
بۇتلار بىلەن ماختىنىپ يۈرگۈچىلەرنىڭ هەممىسى ئۇياتتا قالىدۇ.

□ 96:9 ...» پاك-مۇقەددەسلىكىنىڭ گۈزەللىكىدە سەجدە قىلىڭلار« ـ ياكى ...» پاك-مۇقەددەس ئېگىنلەرنى كىيىپ سەجدە قىلىڭلار.«
■ 96:9 زەب. 229: ■ 96:12 زەب. 7-8:98 ۋەھ. 1119: ■ 97:1 زەب. 1:93 10 96: ■ 97:4 زەب. 16-18:77 ۋەھ. 54: ■ 97:6 زەب. 1:19 650:

بارلىق ئىلاھلار، ئۇنىڭغا سەجدە قىلىڭلار!□

8 سىئۇنۇڭ ھۆكۈملىرىڭ سەۋەبىدىن، ئى پەرۋەردىگار،
زىئون ئاڭلاپ شادلاندى،
يەھۇدا قىزلىرى خۇش بولدى.
9 چۈنكى سەن پەرۋەردىگار پۈتكۈل يەر يۈزى ئۈستىدىكى ئەڭ ئالىيسىدۇرسەن؛
سەن بارلىق ئىلاھلاردىن نەقەدەر يۇقىرىدۇرسەن!
10 پەرۋەردىگارنى سۆيگەنلەر، يامانلىقتىن نەپرەتلىنىڭلار!
ئۇ مۇمىن بەندىلىرىنىڭ جېنىدىن خەۋەر ئالىدۇ،
رەزىللەرنىڭ چاڭگىلىدىن خالاس قىلىدۇ.■
11 ھەققانىيلار ئۈچۈن نۇر،
دىلى دۈرۈسلار ئۈچۈن شادلىق تېرىلغاندۇر؛
12 پەرۋەردىگاردىن شادلىنىڭلار، ئى ھەققانىيلار،
ئۇنىڭ پاك-مۇقەددەسلىكىنى ياد ئېتىپ تەشەككۇر ئېيتىڭلار!

98

98- كۈي •••• پەرۋەردىگار پۈتكۈل دۇنياغا ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا كېلىدۇ!
1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگارغا ئاتاپ يېڭى ناخشا ئېيتىڭلار؛
چۈنكى ئۇ كارامەت مۆجىزىلەرنى ياراتتى؛
ئۇنىڭ ئوڭ قولى ھەم مۇقەددەس بىلىكى
ئۇزىگە زەپەر-نىجات كەلتۈردى.
2 پەرۋەردىگار ئۆز نىجاتلىقىنى ئايان قىلدى؛
ھەققانىيىتىنى ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا ئاشكارا كۆرسەتتى.
3 ئۇ ئىسرائىل جەمەتىگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىنى ھەم ھەققەت-ساداقىتىنى ئېسىگە ئالدى،
زېمىننىڭ چەت-ياقىلىرىمۇ خۇدايىمىزنىڭ نىجاتلىقىنى كۆردى.
4 پەرۋەردىگارغا ئاۋازىڭلارنى كۆتۈرۈڭلار، پۈتكۈل يەر يۈزى؛
تەنتەنە قىلىپ ئاۋازىڭلارنى كۆتۈرۈڭلار، ناخشا ئېيتىڭلار!
5 پەرۋەردىگارغا چىلتار چېلىپ ناخشا ئېيتىڭلار،
چىلتار بىلەن، كۈينىڭ ساداسى بىلەن!
6 كانايى ھەم سۇنايى ئاۋازلىرى بىلەن،
پادىشاھ بولغان پەرۋەردىگار ئالدىدا تەنتەنە قىلىڭلار؛
7 دېڭىز-ئوكيان ھەم ئۇنىڭغا تولغان ھەممە جۇش ئۇرۇپ،
جاھان ھەم ئۇنىڭدا ياشاۋاتقانلار شاۋقۇنلىسۇن!
8 كەلكۈن-تاشقىنلار چاۋاك چالسۇن؛

□ 97:7 »ئويما ھەيكەللەرگە چوقۇنغانلار، بۇتلار بىلەن ماختىنىپ يۈرگۈچىلەر...« ـ »بۇتلار« ئىبرانىي تىلىدا »ئەرزىمەسلەر.« »بارلىق ئىلاھلار، ئۇنىڭغا سەجدە قىلىڭلار«! ـ »ئىلاھلار« بۇ يەردە، شۇنداقلا 86-، 95- 96- ۋە 97-كۈيدە كۆرسىتىلگەندەك، پەرىشتىلەرنى، ياكى بولمىسا بۇتلارنىڭ كەيندىكى جىن-شەيتانلارنى كۆرسىتىدۇ. 3:94 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ 97:10 ئام. 15:5□ رىم. 912:

پەرۋەردىگار ئالدىدا تاغلار قوشۇلۇپ تەنتەنە قىلىپ ناخشا ئېيتسۇن؛
9 چۈنكى مانا، ئۇ يەرنى سوراق قىلىشقا كېلىدۇ؛
ئۇ ئالەمنى ئادىللىق بىلەن،
خەلقلەرنى ئۆز ھەققەت-ساداقىتىدە سوراق قىلىدۇ.

99

99- كۈي •••• مۇقەددەس خۇداغا مەدھىيە

1 پەرۋەردىگار ھۆكۈم سۈرىدۇ!
خەلقلەر تىترىسۇن!
ئۇ كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرىدۇ؛
يەر-جاھان زىلزىلىگە كەلسۇن!
2 پەرۋەردىگار زىئوندا بۈيۈكتۇر،
ئۇ بارلىق خەلقلەر ئۈستىدە تۇرىدىغان ئالىيدۇر.
3 ئۇلار ئۇلۇغ ۋە سۈرلۈك نامىڭنى مەدھىيىلەيدۇ؛
ئۇ پاك-مۇقەددەستۇر!
4 پادىشاھنىڭ قۇدرىتى ئادالەتكە بېغىشلانغاندۇر؛
ئۆزۈڭ دۈرۈسلۇقنى مەھكەم ئورناتقانسەن؛
سەن ياقۇپ ئارىسىدا ئادالەت ۋە ھەققانىيەت يۈرگۈزگەن.
5 پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنى ئۇلۇغلاڭلار!
تەختىپەرى ئالدىدا ئېگىلىپ سەجدە قىلىڭلار ـ
ئۇ مۇقەددەستۇر!
6 ئۇنىڭ كاھىنلىرى ئارىسىدا مۇسا ۋە ھارۇن بار ئىدى،
نامىنى چاقىرغانلار ئىچىدە سامۇئىلمۇ ھازىر ئىدى؛
ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئىلتىجا قىلىپ، چاقىردى،
ئۇ ئۇلارغا جاۋاب بەردى.
7 خۇدا بۇلۇت تۈۋرۈكىدە ئۇلارغا سۆزلىدى؛
ئۇلار ئۇ تاپشۇرغان ئاگاھ-گۈۋاھلىقلارغا ھەم نىزام-بەلگىلىمىگە ئەمەل قىلىشاتتى.
8 ئى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، سەن ئۇلارغا جاۋاب بەردىڭ؛
يامان قىلمىشلىرىغا يارىشا جازا بەرگەن بولساڭمۇ،
سەن ئۇلارنى كەچۈرگۈچى ئىلاھ ئىدىڭ.
9 پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنى ئۇلۇغلاڭلار!
ئۇنىڭ مۇقەددەس تېغىدا ئېگىلىپ سەجدە قىلىڭلار!
چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز مۇقەددەستۇر!

100

100- كۈي •••• پۈتكۈل يەر يۈزى پەرۋەردىگارغا مەدھىيە يا كۆتىڭلار!

1 تەشەككۇر ئېيتىش ئۈچۈن يېزىلغان كۈي: ـ

ئى پۈتكۈل يەر-جاھان، پەرۋەردىگارغا ئاۋازىڭلارنى كۆتۈرۈڭلار!
2 خۇشاللىق بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە بولۇڭلار،

هۆزۇرىغا تەنتەنە-ناخشىلار بىلەن يېقىنلىشىڭلار!
3 بىلىپ قويۇڭلاركى، پەرۋەردىگار ھەق خۇدادۇر؛
بىزنى ياراتقان ئۇنىڭ ئۆزىدۇر، بىز ئەمەس!
بىز ئۇنىڭ خەلقىدۇرمىز،
ئۆز يايلىقىدا باققان قويلىرىدۇرمىز.□ ■
4 دەرۋازىلىرىغا تەشەككۇر ئېيتىشلار بىلەن،
ھويلىلىرىغا مەدھىيەلەر بىلەن كىرىڭلار؛
ئۇنى مەدھىيىلەپ، نامىغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار!
5 چۈنكى پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر؛
ئۇنىڭ مېھر-مۇھەببىتى ئەبەدلىئەبەدگىچە،
ئۇنىڭ ھەقىقەت-ساداقىتى ئەۋلادتىن-ئەۋلادقىچىدۇر!

101

101- كۈي •••• ئادىل پادىشاھ بولۇشقا بەل باغلاش

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

مەن ئۆزۈمگەرمەس مۇھەببەت ھەم ئادالەت توغرۇلۇق ناخشا ئېيتىمەن،
سېنى، ئى پەرۋەردىگار، ناخشىلار بىلەن كۈيلەيمەن.
2 مەن مۇكەممەل يولدا ئېھتىيات بىلەن ئىش كۆرىمەن؛
سەن قاچانمۇ ينىمغا كېلىسەن!؟
ئۆز ئۆي-ئوردامدا ساپ كۆڭۈل بىلەن يۈرىمەن.
3 ھېچ پاسىق نەرسىنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرمەيمەن،
يولدىن چەتنىگەنلەرنىڭ قىلمىشلىرىغا نەپرەتلىنىمەن؛
بۇنداقلار ماڭا ھېچ يېپىشماس ئەسلا.
4 ئەگرى كۆڭۈل مېنىڭدىن يىراق كېتىدۇ،
ھېچ رەزىللىكنى تونۇغۇم يوقتۇر.
5 كىمكى ئۆز يېقىنىنىڭ كەينىدىن تۆھمەت قىلغان بولسا،
مەن ئۇنى يوقىتىمەن؛
نەزىرى ئۈستۈن، دىلى تەكەببۇر ئادەمنى مەن سىغدۇرمايمەن؛
6 كۆزلىرىم زېمىندىكى مۇمىنلەردىدۇر،
ئۇلار ئوردامدا مەن بىلەن بىللە تۇرسۇن!
كىم مۇكەممەل يولدا ماڭسا، ئۇ مېنىڭ خىزمىتىمدە بولىدۇ.
7 ئالداڭچىلىق يۈرگۈزگەنلەرنىڭ ئۆي-ئوردامدا ئورنى بولمايدۇ،
يالغان سۆزلىگەنلەر كۆز ئالدىمدا تۇرمايدۇ.
8 پەرۋەردىگارنىڭ شەھىرىدىن يامانلىق قىلغۇچىلارنى ئۆزۈپ تاشلاش ئۆچۈن،

□ 100:3 »بىزنى ياراتقان ئۇنىڭ ئۆزىدۇر، بىز ئەمەس«! ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ بىزنى ياراتقان، بىز ئۇنىڭكىدۇرمىز.« ■ 100:3 زەب. 6-7:95 ئەز. 34□30: 31

هەر سەھەردە زېمىندىكى بارلىق رەزىل ئادەملەرنى يوقىتىمەن.□

102

102- كۈي

1 ئېزىلگەننىڭ دۇئاسى: ئۇ هالىدىن كەتكەندە، داد-پەريادىنى پەرۋەردىگار ئالدىغا تۆككەندە: ـ

دۇئايىمنى ئاڭلىغايسەن، ئى پەرۋەردىگار،
پەريادىم ئالدىڭغا يېتىپ كىرسۇن!
2 يۈزۈڭنى مەندىن قاچۇرمىغايسەن،
قىسىلغان كۈنۈمدە ماڭا قۇلاق سالغايسەن،
مەن ندا قىلغان كۈندە، ماڭا تېز جاۋاب بەرگىن!
3 مانا، كۈنلىرىم ئىس-تۈتەكتەك تۈگەپ كېتىدۇ،
ئۈستىخانلىرىم ئوتۇن-چوغلارغا ئوخشاش كۆيدى!■
4 يۈرىكىم زەخمە يەپ چۆپلەر خازان بولغاندەك قۇرۇپ كەتتى،
هەتتا نېنىمنى يېيىشنى ئۇنتۇدۇم.
5 مەن ئاھۇ-زار تارتقانلىقىمدىن،
ئەتلىرىم سۆڭەكلىرىمگە چاپلىشىپ قالدى.
6 چۆل-باياۋاندىكى ساقىيقۇشتەك،
ۋەيرانچىلىقتا قونۇپ يۈرگەن هۇۋۇقۇشقا ئوخشايمەن.
7 ئۇخلىماي سەگەك تۇرۇپ كۆزەتتىمەن؛
ئۆگزىدە يالغۇز قالغان قۇشقاچ كەبمەن.
8 دۈشمەنلىرىم كۈن بويى مېنى مەسخىرە قىلماقتا،
مېنى هاقارەتلىگەنلەر ئىسىمنى لەنەت ئورندا ئىشلەتمەكتە.
9-10 قەھرىڭ هەم ئاچچىقىڭ تۆپەيلىدىن،
كۈلنى نان دەپ يەۋاتىمەن،
ئىچىملىكىمنى كۆز يېشىم بىلەن ئارىلاشتۇرىمەن؛
چۈنكى سەن مېنى كۆتۈرۈپ، ئاندىن يەرگە ئۇردۇڭ.
11 كۈنلىرىم قۇياش ئۇزارتقان كۆلەڭگىدەك يوقۇلاي دەپ قالدى،
ئۆزۈم بولسام چۆپلەر خازان بولغاندەك قۇرۇپ كەتتىم.□
12 لېكىن سەن، پەرۋەردىگار، ئەبەدىي تۇرىسەن،
سېنىڭ نام-شۆھرىتىڭ دەۋردىن-دەۋرگىچىدۇر.
13 سەن ئورنۇڭدىن تۇرىسەن،
زىئونغا رەھىم قىلىسەن؛

□ **101:8** »هەر سەھەردە زېمىندىكى بارلىق رەزىل ئادەملەرنى يوقىتىمەن« ـ دېمەك، داۋۇت هەر ئەتىگەندە خەلقىنىڭ دەۋالىرىنى سوراپ سوت ئاچاتتى. بۇ ئىش مۇكەممەل بولمىغان بولسىمۇ، كەلگۈسىدە داۋۇتنىڭ ئەۋلادى قۇتقۇزغۇچى-مەسىهنىڭ يۇنداق ئىشنى مۇكەممەل قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. داۋۇتنىڭ شۇنداق ئادىل سوراق قىلىشى مەسىهنىڭ كەلگۈسىدىكى سوراق قىلىشىغا بېشارەت بولىدۇ.

■ **102:3** زەب. 2037:

□ **102:11** »كۈنلىرىم قۇياش ئۇزارتقان كۆلەڭگىدەك يوقۇلاي دەپ قالدى« ـ »قۇياش ئۇزارتقان كۆلەڭگىدەك« ـ قۇياش پاتقاندا، كۆلەڭگىلەر ئۇزىراپ، ئاندىن ئۇيۇقسىز غايىپ بولىدۇ.

چۈنكى ئۇنىڭغا شەپقەت كۆرسىتىش ۋاقتى كەلدى،
ھە، ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلدى!
14 چۈنكى قۇللىرىڭ ئۇنىڭ تاشلىرىدىن خۇرسەنلىك تاپىدۇ،
ھەم تۇپراقىغىمۇ ئىچىنى ئاغرىتىدۇ؛
15 ئەللەر پەرۋەردىگارنىڭ نامىدىن،
يەر يۈزىدىكى شاھلار شان-شەرىپىڭدىن ئەيمىنىدۇ.
16 مانا، پەرۋەردىگار زىئوننى قايتىدىن قۇرغاندا،
ئۇ ئۆز شان-شەرىپىدە كۆرۈندۇ!
17 ئۇ غېرىب-مىسكىننىڭ دۇئاسىغا ئېتىبار بېرىدۇ؛
ئۇلارنىڭ دۇئاسىنى ھەرگىز كەمسىتمەيدۇ.
18 بۇلار كەلگۈسى بىر ئەۋلاد ئۈچۈن خاتىرلىنىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن كەلگۈسىدە يارىتىلىدىغان بىر خەلق ياھنى مەدھىيەلەيدۇ؛□
20-19 چۈنكى ئۇ ئەسىرلەرنىڭ ئاھ-زارلىرىنى ئاكلاي دەپ،
ئۆلۈمگە بۇيرۇلغانلارنى ئازاد قىلاي دەپ،
ئېگىزدىكى مۇقەددەس جايىدىن ئېگىلىشىپ نەزەر سالدى،
ئەرشلەردىن پەرۋەردىگار يەرگە قاريدى؛
22-21 شۇنداق قىلىپ، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە بولايلى دېگەندە،
يەنى ئەل-مەملىكەتلەر جەم يىغىلغان ۋاقتىدا ـ
پەرۋەردىگارنىڭ نامى زىئوندا،
ئۇنىڭ شەرەپلىرى يېرۇسالېمدا جاكارلىنىدۇ!

23 بىراق ئۇ مېنى يولدا ماغدۇرسىزلاندۇرۇپ،
كۈنلىرىمنى قىسقارتتى.
24 مەن: »تەڭرىم، ئۆمرۈمنىڭ يېرىمدا مېنى ئېلىپ كەتمە«! ـ دېدىم.
ـ »سېنىڭ يىللىرىڭ دەۋردىن دەۋرگىچىدۇر،□
25 سەن يەرنى ئەلىساقتىنلا بەرپا قىلغانسەن،
ئاسمانلارنى ھەم قوللىرىڭ ياسىغاندۇر؛
26 ئۇلار يوق بولۇپ كېتىدۇ،
بىراق سەن داۋاملىق تۇرىۋېرىسەن؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى كىيىمدەك كونىراپ كېتىدۇ؛
ئۇلارنى كونا تون كەبى ئالماشتۇرىسىڭ،
شۇندا ئۇلار كىيىم-كېچەك يەڭگۈشلەنگەندەك يەڭگۈشلىنىدۇ.
27 بىراق سەن ئۆزگەرمىگۈچىدۇرسەن،

□ **102:18 »بۇلار كەلگۈسى بىر ئەۋلاد ئۈچۈن خاتىرلىنىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن كەلگۈسىدە يارىتىلىدىغان بىر خەلق ياھنى مەدھىيەلەيدۇ« ـ »زەب.»** 30:22-31نى، »يەش.» 10:53نى كۆرۈڭ.

□ **102:24 »سېنىڭ يىللىرىڭ دەۋردىن دەۋرگىچىدۇر...»** ـ 28-24-ئايەتلەردىكى سۆزلەرنى »)سېنىڭ يىللىرىڭ...» دېگەن سۆزلەردن باشلاپ(خۇدانىڭ قۇلىنىڭ خۇداغا ئېيتقىنى ئەمەس، بەلكى **خۇدانىڭ ئۆز قۇلىنىڭ ئىلتىجاسىغا بەرگەن جاۋابى** دەپ قارايمىز. ئايەتلەرنىڭ باغلىنىش جەھەتلىرىدىن شۇنداق قاريدۇق. كونا گرېكچە تەرجىمىسىدىكى LXX)دىكى(قاراشمۇ شۇنداق. شۇڭا بۇ سۆزلەر داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان مەسىھكە ئېيتىلغان، دەپ قارايمىز. ئىنجىل، »ئىبر.» 1-بابنىمۇ كۆرۈڭ.

)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 3-ئەسىردە، گرېك ئېپىرىيەسىدە تارىلىپ كەتكەن كۆپ يەھۇدىيلار ئىبرانىي تىلىنى بىلمەيتتى. ئۇلار تەۋراتنى ئۇقۇيالمىغاچقا، شۇ چاغدا ئۇلارنى دەپ، تەۋراتنىڭ بىر گرېكچە تەرجىمىسى ئىشلەنگەن. بۇ تەرجىمە »سەپتۇاگىنت« دېيىلدۇ »)قىسقىچە »LXX«.(

يىللىرىڭىنىڭ تامامى يوقىتۇر.
28 قۇللىرىڭىنىڭ بالىلىرىمۇ تۇرىۋېرىدۇ،
ئۇلارنىڭ ئەۋلادى ھۇزۇرىڭدا مەزمۇت ياشايدۇ.»!

103

103- كۈي •••• »خۇدانىڭ مېھرىبانلىقىغا تەشەككۇر ئېيتىش«

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر قايتۇر، ئى جېنىم؛
ئى پۈتۈن ۋۇجۇدۇم، ئۇنىڭ مۇقەددەس نامىغا تەشەككۇر قايتۇر!
2 پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر قايتۇر، ئى جېنىم،
ئۇنۇتۇما ئۇنىڭ بارلىق مېھرىبانلىق-بەركەتلىرىنى؛
3 ئۇ پۈتكۈل قەبىھلىكلىرىڭنى كەچۈرىدۇ،
بارلىق كېسەللىرىڭگە داۋا قىلىدۇ؛
4 ھاياتىڭنى ھاڭدىن ھۆرلۈككە قۇتقۇزىدۇ،
ۋېشىڭغا مېھر-مۇھەببەت ھەم رەھىمدىللىقلارنى تاج قىلىپ كىيگۈزىدۇ.
5 كۆڭلۈڭنى نازۇنېمەتلەر بىلەن قاندۇرىدۇ؛
ياشلىقىڭ بۈركۈتنىڭكىدەك يېڭىلىنىدۇ.□
6 پەرۋەردىگار بارلىق ئېزىلگەنلەر ئۈچۈن ھەققانىيلىق ھەم ئادالەتنى يۈرگۈزىدۇ؛
7 ئۇ ئۆز يوللىرىنى مۇساغا،
قىلغانلىرىنى ئىسرائىللارغا نامايان قىلغان.
8 پەرۋەردىگار رەھىمدىل ۋە شەپقەتلىكتۇر،
ئۇ ئاسانلىقچە ئاچچىقلانمايدۇ،
ئۇنىڭ مېھر-مۇھەببىتى تېشىپ تۇرىدۇ.■
9 ئۇ ئۆزۈنغىچە ئەيىبلەۋەرمەيدۇ،
ياكى تا مەڭگۈگە غەزىپىدە تۇرىۋەرمەيدۇ.■
10 ئۇ بىزگە گۇناھلىرىمىزغا قارىتا مۇئامىلىدە بولغان ئەمەس،
بىزگە قەبىھلىكلىرىمىزگە قارىتا تېگىشلىكىنى ياندۇرغان ئەمەس.
11 ئاسمان يەردىن قانچىلىك ئېگىز بولسا،
ئۇنىڭدىن قورقىدىغانلارغا بولغان مۇھەببىتىمۇ شۇنچىلىك زوردۇر.
12 شەرق غەربتىن قانچىلىك يىراقتا بولسا،
بىزدىكى ئاسىيلىقلارنىمۇ شۇنچە يىراقلاشتۇردى.
13 ئاتا بالىلىرىغا قانداق كۆيۈنگەن بولسا،
پەرۋەردىگارمۇ ئۆزىدىن قورقىدىغانلارغا شۇنداق مېھرىباندۇر.
14 چۈنكى ئۇ ئۆزى بىزنىڭ جىسىمىمىزنى بىلىدۇ،
تۇپراقتىن ئىكەنلىكىمىزنى ئۇ ئېسىگە ئالىدۇ.
15 ئىنسان بولسا ـ ئۇنىڭ كۈنلىرى ئوت-چۈپكە ئوخشايدۇ،

□ **103:5** »كۆڭلۈڭنى نازۇنېمەتلەر بىلەن قاندۇرىدۇ« ـ باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى ئارىسىدا »يىللىرىڭنى نازۇنېمەتلەر بىلەن قاندۇرىدۇ« دېيىلىدۇ.
■ **103:8** مىس. 6:34□ چۈل. 18:14□ قان. 10:5□ نەھ. 17:9□ زەب. 15:86□ 8:145□ يەر. 18:32□ **103:9** يەش. 16:57□ يەش. 53:

دالادىكى گۈلدەك ئۇنۇپ چىقىپ چېچەكلەيدۇ؛■
16 ئۇنىڭ ئۈستىدىن شامال ئۆچۈپ ئۆتىدۇ،
ئۇ يوق بولىدۇ، ئەسلىي ماكانىمۇ ئۇنى قايتا تونۇمايدۇ.
17-18 لېكىن ئۆزىدىن قورقىدىغانلارغا،
ئۆز ئەھدىسىگە ۋاپا قىلغانلارغا،
كۆرسەتمىلىرىنى ئورۇنلاش ئۈچۈن ئۇلارنى ئېسىدە تۇتقانلارغا،
پەرۋەردىگارنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ئەزەلدىن ئەبەدگىچە،
ھەققانىيىتى ئەۋلادتىن ئەۋلادلىرىگىچىدۇر.■
19 پەرۋەردىگار تەختىنى ئەرشتە قۇرغان،
ئۇنىڭ سەلتەنىتى ھەممىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدۇ؛
20 ئى سۆزىگە قۇلاق سالغۇچى،
كالامىنى ئىجرا قىلغۇچى، قۇدرىتى زور بولغان ئۇنىڭ پەرىشتىلىرى،
پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار!
21 ئى سىلەر، ئۇنىڭ بارلىق قوشۇنلىرى،
ئىرادىسىنى ئادا قىلغۇچى خىزمەتكارلىرى،
پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار!■
22 ئى، ئۇنىڭ بارلىق ياسىغانلىرى،
ھۆكۈمرانلىقى ئاستىدىكى بارلىق جايلاردا پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار!
ئى مېنىڭ جېنىم، پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر قايتۇر!

104

104- كۈي •••• خۇدانىڭ ياراتقانلىقىدىن ھۇزۇرلىنىش

1 پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇر، ئى جېنىم!
ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، ئىنتايىن ئۇلۇغسەن؛
شانۇ-شەۋكەت ۋە ھەيۋەت بىلەن كىيىنگەنسەن؛
2 لىباس بىلەن پۈركەنگەندەك يورۇقلۇققا پۈركەنگەنسەن،
ئاسمانلارنى چېدىر پەردىسى كەبى يايغانسەن.■
3 ئۇ يۇقىرىقى راۋاقلىرىنىڭ لىملىرىنى سۇلارغا ئورناتقان،
بۇلۇتلارنى جەڭ ھارۋىسى قىلىپ،
شامال قاناتلىرى ئۈستىدە ماڭىدۇ؛■
4 ئۇ پەرىشتىلىرىنى شامالىلار،
خىزمەتكارلىرىنى ئوت يالقۇنى قىلىدۇ.■
5 يەرنى ئۇ ئۇللىرى ئۈستىگە ئورناتقان؛

■ **103:15** ئايۇپ 14:1□ 2؛ زەب. 90:5□ 6؛ ياق. 1:10□ 11؛ 1 پېت. 24:1□ ■ **103:17-18** قان. 97: 1:32□ يار. **103:21** ■ 1پاد. 19:22□ ئەف. 10:3□ كول. 161: ■ **104:2** يار. 6:1□ ئايۇپ 726: ■ **104:3** زەب. 10-11:18□ يەش. 1:19□ ۋەھ. 1414: ■ **104:4** ئىبر. 71:

ئۇ ئەسلا تەۋرىنىپ كەتمەيدۇ.■
6 لىباس بىلەن ئورالغاندەك، ئۇنى چوڭقۇر دېڭىزلار بىلەن ئورىغانسەن،
سۇلار تاغلار چوققىلىرى ئۈستىدە تۇردى.□
7 سېنىڭ تەنبىھىڭ بىلەن سۇلار بەدەر قاچتى،
گۈلدۈرماما ئاۋازىڭ ساداسىدىن ئۇلار تېزدىن ياندى؛
8 تاغلار ئۆرلەپ چىقتى،
ۋادىلار چۈشۈپ كەتتى،
سۇلار سەن بېكىتكەن جايغا چۈشۈپ كەتتى.□
9 ئۇلار تېشىپ، يەرنى يەنە قاپلىمىسۇن دەپ،
سەن ئۇلارغا چەكلىمە قويغانسەن.
10 تەرەڭدە ۋادىلاردا بۇلاقلارنى ئېچىپ ئۇرغۇتىدۇ،
سۇلىرى تاغلار ئارىسىدا ئاقىدۇ.
11 دالادىكى ھەربىر جانۋارغا ئۇسسۇلۇق بېرىدۇ،
ياۋايى ئېشەكلەر ئۇسسۇزلۇقىنى قاندۇرىدۇ.
12 كۆكتىكى قۇشلار ئۇلارنىڭ بويىدا قونىدۇ،
دەرەخ شاخلىرى ئارىسىدا سايرايدۇ.
13 ئۇ يۇقىرىدىكى راۋاقلىرىدىن تاغلارنى سۇغىرىدۇ؛
يەر سېنىڭ ياسىغانلىرىڭنىڭ مېۋىلىرىدىن قاندۇرۇلىدۇ!
14 ئۇ ماللار ئۈچۈن ئوت-چۆپلەرنى،
ئىنسانلار ئۈچۈن كۆكاتلارنى ئۆستۈرىدۇ،
شۇنداقلا نانىنى يەردىن چىقىرىدۇ؛
15 ئادەمنىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلىدىغان شارابنى،
ئىنسان يۈزىنى پارقىرىتىدىغان مايىنى چىقىرىدۇ؛
ئىنسانلىنىڭ يۈرىكىگە نان بىلەن قۇۋۋەت بېرىدۇ؛
16 پەرۋەردىگارنىڭ دەرەخلىرى،
يەنى ئۆزى تىككەن لۇۋان كېدىر دەرەخلىرى سۇ ئېچىپ قانائەتلىنىدۇ.
17 ئەنە ئاشۇلار ئارىسىغا قۇشلار ئۇۋا ياسايدۇ،
لەيلەك بولسا، ئارچا دەرەخلىرىنى ماكان قىلىدۇ.
18 ئېگىز چوققىلار تاغ ئۆچكىلىرىنىڭ،
تىك يارلار سۇغۇرلارنىڭ پاناھى بولىدۇ.□
19 پەسسللەرنى بېكىتمەك ئۈچۈن ئۇ ئايىنى ياراتتى،
قۇياش بولسا پېتىشىنى بىلىدۇ.
20 سەن قاراڭغۇلۇق چۈشۈرىسەن، تۈن بولىدۇ؛
ئورماندىكى جانۋارلارنىڭ ھەممىسى ئۆنگۈدا شىپىر-شىپىر كېزىپ يۈرىدۇ.
21 ئارسلانلار ئولجا ئىزدەپ ھۆركىرەيدۇ،
تەڭرىدىن ئوزۇق-تۈلۈك سورىشىدۇ؛■

■ **104:5** ئايۇپ 38:4□ 7:26، 5، 6؛ زەب. 24:2-1□ 6978:

□ **104:6** »لىباس بىلەن ئورالغاندەك، ئۇنى چوڭقۇر دېڭىزلار بىلەن ئورىغانسەن، سۇلار تاغلار چوققىلىرى ئۈستىدە تۇردى« ـ يۇ ئايەت بەلكىم نۇھ پەيغەمبەر دەۋرىدىكى توپانىنى كۆرسىتىدۇ (9-□□□□□□□ كۆرۈڭ). بەزى ئالىملار ئۇنى يارىتىلىش جەريانىدىكى ئۆچىنچى كۆرىنىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

□ **104:8** »تاغلار ئۆرلەپ چىقتى، ۋادىلار چۈشۈپ كەتتى، سۇلار سەن بېكىتكەن جايغا چۈشۈپ كەتتى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۆلار)سۇلار(تاغلارغا چىقىپ، ۋادىلاردىن چۈشۈپ، سەن بېكىتكەن جايغا ئېقىپ كەتتى.« □ **104:18** »تىك يارلار سۇغۇرلارنىڭ پاناھى بولىدۇ« ـ »سۇغۇرلار«)ياكى »سىچقانلار«) كىچىك بىر ھايۋان.

■ **104:21** ئايۇپ 38:40□39 يەش. 31:4:

22 قۇياش چىقىپلا، ئۇلار چېكىنىدۇ،
قايتىپ كىرىپ ئۆۋىلىرىدا ياتىدۇ.
23 ئىنسان بولسا ئۆز ئىشىغا چىقىدۇ،
تا كەچكىچە مېھنەتتە بولىدۇ.
24 ئى پەرۋەردىگار، ياسىغان ھەرخىل نەرسىلىرىڭ نەقەدەر كۆپتۇر!
ھەممىسىنى ھېكمەت بىلەن ياراتقانسەن،
يەر يۈزى ئىجات-بايلىقلىرىڭ بىلەن تولدى.
25 ئەنە بۇيۇك بىپايان دېڭىز تۇرىدۇ!
ئۇنىڭدا سان-ساناقسىز غۇژ-غۇژ جانۋارلار،
چوڭ ۋە كىچىك ھايۋانلار بار.
26 شۇ يەردە كېمىلەر قاتنايدۇ،
ئۇنىڭدا ئويناقلىسۇن دەپ سەن ياسىغان لېۋىئاتانمۇ بار،□
27 ۋاقتىدا ئوزۇق-تۈلۈك بەرگىن دەپ،
بۇلارنىڭ ھەممىسى ساڭا قارايدۇ.■
28 ئۇلارغا بەرگىنىڭدە، تېرىۋالىدۇ،
قولۇڭنى ئاچقىنىڭدىلا، ئۇلار نازۇنېمەتلەرگە تويىدۇ.
29 يۈزۈڭنى يوشۇرساڭ، ئۇلار دەككە-دۈككىگە چۈشىدۇ،
روھلىرىنى ئالساڭ، ئۇلار جان ئۈزۈپ،
يەنە تۇپراققا قايتىدۇ.■
30 روھىڭنى ئەۋەتكىنىڭدە، ئۇلار يارىتىلىدۇ،
يەر-يۈزى يېڭى بىر دەۋر بىلەن ئالمىشىدۇ.
31 پەرۋەردىگارنىڭ شان-شۆھرىتى ئەبەدىيدۇر،
پەرۋەردىگار ئۆز ياراتقانلىرىدىن خۇرسەن بولىدۇ.
32 ئۇ يەرگە باققىندا، يەر تىترەيدۇ،
تاغلارغا تەگكىنىدە، ئۇلار تۈتۈن چىقىرىدۇ.
33 ھاياتلا بولىدىكەنمەن، پەرۋەردىگارغا ناخشا ئېيتىمەن؛
ۋۇجۇدۇم بولسىلا خۇدايىمنى كۈيلەيمەن.■
34 ئۇ سۈرگەن ئوي-خىياللىرىمدىن سۆيۈنسە!
پەرۋەردىگاردا خۇشاللىنىمەن!
35 گۇناھكارلار يەر يۈزىدىن ئۆچىتىلىدۇ،
رەزىللەر يوق بولىدۇ.
ئى جېنىم، پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇر!
ھەمدۇسانا!□

□ **104:26** »ئۇنىڭدا ئويناقلىسۇن دەپ سەن ياسىغان لېۋىئاتانمۇ بار« ـ »لېۋىئاتان« ـ 14:74-ئايەتتىكى ھەم »ئايۇپ« 1:41-ئايەتتىكى ئىژاھاتلارنى كۆرۈڭ.

■ **104:27** زەب. 15145:

■ **104:29** زەب. 730:

■ **104:33** زەب. 4:63 2146:

□ **104:35** »ھەمدۇسانا«! ـ يۇ يەردە)شۇنداقلا زەبۇرنىڭ باشقا يەرلىردە(»ھەمدۇسانا« ئىبرانىي تىلىدىكى »ھاللېلۇياھ«، يەنى »ياھنى مەدھىيىلەڭلار« دېگەن سۆزنى بىلدۈرىدۇ.

105

105- كۈي •••• خۇدا ئىسرائىل خەلقىگە كۆرسەتكەن مۆجىزە ھەم شاپائەتلەرنىڭ تارىخى

1 پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
ئۇنىڭ نامىنى چاقىرىپ ئىلتىجا قىلىڭلار،
ئۇنىڭ قىلغانلىرىنى خەلقلەر ئارىسىدا ئايان قىلىڭلار!□ ■
2 ئۇنىڭغا ناخشىلار ئېيتىپ، ئۇنى كۈيلەڭلار؛
ئۇنىڭ پۈتكۈل كارامەت مۆجىزىلىرى ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىڭلار.
3 مۇقەددەس نامىدىن پەخىرلىنىپ داڭلاڭلار،
پەرۋەردىگارنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ كۆڭلى شادلانسۇن!■
4 پەرۋەردىگارنى ھەمدە ئۇنىڭ كۈچىنى ئىزدەڭلار،
دىدار-ھۇزۇرىنى توختىماي ئىزدەڭلار.
5 ئۇنىڭ ياراتقان مۆجىزىلىرىنى،
كارامەت-ئالامەتلىرىنى ھەم ئاغزىدىن چىققان ھۆكۈملىرىنى ئەستە تۇتۇڭلار،
6 ئى ئۇنىڭ قۇلى ئىبراھىم نەسلى،
ئۆزى تاللىغانلىرى، ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى!
7 ئۇ، پەرۋەردىگار ـ خۇدايىمىز،
ئۇنىڭ ھۆكۈملىرى پۈتكۈل يەر يۈزىدىدۇر.
8 ئۆزى تۈزگەن ئەھدىسىنى ئەبەدىي يادىدا تۇتىدۇ ـ
ـ بۇ ئۇنىڭ مىڭ ئەۋلادقىچە ۋەدىشلەشكەن سۆزىدۇر، ـ
9 يەنى ئىبراھىم بىلەن تۈزگەن ئەھدىسى،
ئىسھاققا ئېچىكەن قەسىمىدۇر.
10 ئۇ بۇنى ياقۇپقىمۇ نىزام دەپ جەزملەشتۈردى،
ئىسرائىلغا ئەبەدىي ئەھدە قىلىپ بېرىپ: ـ □ ■
11 »ساڭا قاناتان زېمىنىنى بېرىمەن،
ئۇنى مىراسىڭ بولغان نېسىۋەڭ قىلىمەن«، ـ دېدى،■
12 ـ گەرچە شۇ چاغدا ئۇلارنىڭ سانى ئاز،
ئېتىۋارغا ئېلىنمىغان، شۇ يەردىكى مۇساپىرلار بولسىمۇ.■
13 ئۇلار ئۇ يۇرتتىن بۇ يۇرتقا،
بۇ ئەلدىن ئۇ قەبىلىگە كېزىپ يۈردى؛
14 ئۇ ھېچكىمنىڭ ئۇلارنى ئېزىشىگە يول قويمىدى،
ئۇلارنى دەپ پادىشاھلارغىمۇ تەنبىھ بېرىپ: ـ ■
15 مەن مەسىھ قىلغانلىرىمغا تەگمە،

□ **105:1 »ئۇنىڭ)پەرۋەردىگارنىڭ(قىلغانلىرىنى خەلقلەر ئارىسىدا ئايان قىلىڭلار«!** ـ بۇ ئۇلۇغ كۈيدە »يار.» 41-12 بابلار، »مىس.» 24-1 بابلاردىكى تارىخ كۆزدە تۇتۇلىدۇ. ■ **105:1** 1تار. 2216:8- ■ **105:3** زەب. 334:2- □ **105:10 »ئۇ بۇنى ياقۇپقىمۇ نىزام دەپ جەزملەشتۈردى...»** ـ بۇ يەردە »ياقۇپ« ياقۇپنىڭ ئۇزىنى)ئىسرائىل خەلقى ئەمەس(كۆرسىتىدۇ. ■ **105:10** يار. 13:28□ 11:35□ 1تار. 1716: ■ **105:11** يار. 15:13□ 1815: ■ **105:12** 1تار. 1916: ■ **105:14** يار. 535:

پەيغەمبەرلىرىگە يامان ئىش قىلما! ـ دېدى.□
16 تۇ ئاشۇ يۇرتقا ئاچارچىلىقنى بۇيرۇدى،
تىرەك بولغان ئاش-نانىنى قۇرۇتۇۋەتتى.□
17 تۇ ئۇلاردىن بۇرۇن بىر ئادەمنى ئەۋەتكەنىدى،
يۈسۈپ قۇل قىلىپ سېتىلغانىدى.□ ■
18 ئۇنىڭ پۇتلىرى زەنجىردە ئاغرىدى،
ئۇنىڭ جېنى تۆمۈرگە كىرىپ قىسىلدى؛
19 شۇنداقلا تا ئۆزىگە ئېيتىلغان ۋەھيي ئەمەلگە ئاشۇرۇلغۇچە،
پەرۋەردىگارنىڭ سۆز- كالامى ئۇنى سىناپ تاۋلىدى؛
20 پىرەۋن ئادەملىرىنى ئەۋەتىپ ئۇنى بوشاتقۇزدى،
قوۋملارنىڭ ھۆكۈمدارى ئۇنى ھۆرلۈككە چىقاردى.
21 ئۇنى ئۆز ئوردىسىغا غوجىدار قىلىپ قويدى،
پۈتۈن مال-مۈلكىگە باشلىق قىلىپ تەيىنلەپ،■
22 ئۆز ۋەزىرلىرىنى ئۇنىڭ ئىختىيارىدا بولۇپ تەربىيىلىنىشكە،
ئاقساقاللىرىغا دانالىق ئۆگىتىشكە تاپشۇردى.
23 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل مىسىرغا كەلدى،
ياقۇپلار ھامنىڭ زېمىنىدا مۇساپىر بولۇپ ياشىدى.□
24 پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى كۆپ نەسىلىك قىلىپ،
ئەزگۈچىلىرىدىن كۈچلۈك قىلدى.■
25 ئۇ مىسىرلىقلارنىڭ قەلبىدە ئۆز خەلقىگە نەپرەت ھاسىل قىلدى،
ئۇلارنى ئۆز قۇللىرىغا ھىيلە-مىكىرلىك بولۇشقا مايىل قىلدى.■
26 ئۇ ئۆز قۇلى بولغان مۇسانى،
ئۆزىنىڭ تاللىغىنى ھارۇننى يوللىدى.■
27 ئۇلار مىسىردا ئىلاھيي ئالامەتلەرنى ئايان قىلىپ،
ھام زېمىندا ئۇنىڭ مۆجىزىلىرىنى ئورناتتى.■
28 پەرۋەردىگار قاراڭغۇلۇقنى ئەۋەتىپ،
زېمىننى زۇلمەتكە قاپلىتىۋەتتى؛
مىسىرلىقلار ئۇنىڭ ئەمرىگە قارشى تۇرغان ئەمەسمۇ؟□

□ **105:15** »مەن مەسىھ قىلغانلىرىمنا تەگمە، پەيغەمبەرلىرىگە يامان ئىش قىلما«! ـ مەسىلەن »يار« 3:20-7.

□ **105:16** »ئۇ... تىرەك بولغان ئاش-نانىنى قۇرۇتۇۋەتتى« ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا »ئۇ پۈتۈن نان)نانىنى كۆتۈردىغان(ھاسىسىنى سۇندۇرۇۋەتتى.« مۇمكىنچىلىكى بارىكى، قەدىمكى زامانلاردا يەھۇدىي خەلقى ئۆز نانلىرىنى بىر ھاسىدا)زىختا تىزىلغاندەك(كۆتۈرۈپ ماڭاتتى. ھەرھالدا ئومۇمىي مەنىسى تەرجىمە قىلغىنىمىزدەك بولسا كېرەك.

□ **105:17** »ئۇ ئۇلاردىن بۇرۇن بىر ئادەمنى ئەۋەتكەنىدى« ـ خۇدا يۈسۈپنى ئەۋەتتى. ئەمەلىيەتتە يۈسۈپنىڭ ئاكا-ئۇكىلىرىنىڭ ئۆزىنى مىسىرلىقلارغا قۇل بولۇشقا سېتىۋېتىشى دەل خۇدانىڭ پىلانى ئىدى؛ شۇڭا »خۇدا يۈسۈپنى ئەۋەتتى« دېگىلى بولىدۇ.

■ **105:17** يار. 36:37□28□ 45:5

■ **105:21** يار. 40:41

□ **105:23** »شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل مىسىرغا كەلدى، ياقۇپلار ھامنىڭ زېمىنىدا مۇساپىر بولۇپ ياشىدى« ـ بۇ ئايەتتە »ئىسرائىل« ھەم »ياقۇپلار« ھەزرىتى ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلىرىنى)شۇ چاغدا 70چە ئادەم(كۆرسىتىدۇ.

■ **105:24** مىس. 1□7: 9

■ **105:25** مىس. 12□10□9:

■ **105:26** مىس. 10:3□ 124:

■ **105:27** مىس. 97:

□ **105:28** »پەرۋەردىگار قاراڭغۇلۇقنى ئەۋەتىپ، زېمىننى زۇلمەتكە قاپلىتىۋەتتى؛ مىسىرلىقلار ئۇنىڭ ئەمرىگە قارشى تۇرغان ئەمەسمۇ؟« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگار قاراڭغۇلۇقنى ئەۋەتىپ، قاراڭغۇلۇقلار بولسا ئۇنىڭ بۇيرۇقىغا قارشىلىق كۆرسەتمىدى.«

29 ئۇ ئۇلارنىڭ سۈلىرىنى قانغا ئايلاندۇردى،
بېلىقلىرىنى قۇرۇتىۋەتتى.
30 ئۇلارنىڭ يەرلىرىنى مىژ-مىژ پاقىلار باستى،
شاھ-ئەمىرلىرىنىڭ ھۇجرىلىرىغىمۇ ئۇلار توللۇپ كەتتى.
31 ئۇ بىر سۆز بىلەنلا، غۇژ-غۇژ چۈشىنلار بېسىپ كەلدى؛
ھەممە بۇلۇڭ-پۇچقاقلاردا غىڭ-غىڭ ئۇچار چۈمۈلىلەر.
32 ئۇ يامغۇرنىڭ ئورنىغا مۆلدۈر ياغدۇرۇپ،
بۇ زېمىنغا يالقۇنلۇق ئوت چۈشۈردى.
33 ئۇ ئۈزۈم تاللىرىنى، ئەنجۈر دەرەخلىرىنى ئۇردى،
زېمىندىكى دەرەخلەرنى سۇندۇرۇۋەتتى.
34 ئۇ بىر سۆز قىلىشى بىلەنلا، چېكەتكىلەر كەلدى،
سانسىز يۇتقۇر ھاشارەتلەر مىژىلداپ،
35 زېمىندا بار بولغان گىياھلارنى يۇتۇۋەتتى،
ئېتىزلارنىڭ بارلىق ھوسۇللىرىنى يەپ تۈگەتتى.
36 ئاخىردا زېمىندىكى بارلىق تۇنجى تۇغۇلغانلارنى،
ئۇلارنىڭ غۇرۇرى بولغان بىرىنچى ئوغۇل بالىلىرىنى قىرىۋەتتى.■
37 ئۇز خەلقىنى بولسا، ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى كۆتۈرگۈزۈپ چىقاردى،
قەبىلىلىرىدە بىرسىمۇ يېقىلىپ چۈشۈپ قالغىنى يوق.
38 ئۇلارنىڭ چىققىنىغا مىسىر خۇشال بولدى،
چۈنكى ئۇلارنىڭ ۋەھىمىسى مىسىرلىقلارغا چۈشتى.■
39 ئۇ ئۇلارغا بۇلۇتنى سايىۋەن بولۇشقا،
ئوتنى تۈندە نۇر بولۇشقا بەردى.
40 ئۇلار سورىدى، ئۇ بۆدىنىلەرنى چىقاردى،
ئۇلارنى ساماۋۋي نان بىلەن قاندۇردى.
41 ئۇ تاشنى يارىدى، سۈلار بۇلدۇقلاپ چىقتى؛
قاقاسلىقتا دەريادەك ئاقتى.
42 چۈنكى ئۇ بەرگەن مۇقەددەس سۆزىنى،
ئۇز قۇلى ئىبراھىمنى ئەستە تۇتتى.■
43 ئۇ خەلقىنى شاد-خۇراملىق بىلەن،
ئۇز تاللىغىنىنى شادىيانە تەنتەنىلەر بىلەن ئازادلىققا چىقاردى.■
44 ئۇ ئۇلارغا ئەللەرنىڭ زېمىنلىرىنى بېرىپ،
ئۇلارنى خەلقلەرنىڭ ئەجىر-مېھنەتلىرىگە مۇيەسسەر قىلدى،
45 بۇ، ئۇلارنىڭ ئۇنىڭ بەلگىلىمىلىرىنى تۇتۇپ،
قانۇنلىرىغا ئىتائەت قىلىشى ئۈچۈن ئىدى!
ھەمدۇسانا!■

106

106- كۈي •••• خۇدانىڭ ۋاپادارلىقى ۋە سەۋۇر-تاقىتى؛ ئىنساننىڭ ۋاپاسىزلىقى

■ **105:36** زەب.5178: ■ **105:38** مىس. 3312: ■ **105:42** يار. 1415: ■ **105:43** مىس. 8:14 چۈل. 333: ■ **105:45** مىس. 19 4: 5، 6؛ قان. 4 1: 40؛ 6 21: 22، 23، 24، 25

1 هەمدۇسانا!
پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار!
چۈنكى ئۇ مېھرىباندۇر، ئەبەدىيدۇر ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى.□ ■
2 پەرۋەردىگارنىڭ قۇدرەتلىك قىلغانلىرىنى كىم سۆزلەپ بېرەلەيدۇ؟
ئۇنىڭ بار شان-شۆھرىتىنى كىم جاكارلاپ بېرەلەيدۇ؟
3 بەختلىكتۇر ئادالەتنى تۇتقان،
دائىم ھەققانىيلىقنى يۈرگۈزگەن كىشى!
4 خەلقىگگە بولغان ھىممىتىڭ بىلەن مېنى ئەسلىگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار،
نىجاتلىقىڭ بىلەن يېنىمغا كېلىپ خەۋەر ئالغىن!□
5 شۇنىڭ بىلەن، سەن تاللىغانلىرىڭنىڭ بەركىتىنى كۆرەي،
ئۆز ئېلىڭنىڭ شادلىقى بىلەن شاد بولاي،
ئۆز مىراسىڭ بولغان خەلقىڭ بىلەن پەخرلىنىپ، يايراپ يۈرەي!
6 بىز ئاتا-بوۋىلىرىمىز قاتارىدا گۇناھ ئۆتكۈزدۇق،
قەبىھلىك قىلدۇق، يامانلىق ئەيلىدۇق.■
7 مىسىردا تۇرغان ئاتا-بوۋىلىرىمىز مۆجىزىلىرىڭنى نەزىرىگە ئالماي،
كۆپ مېھرىبانلىقلىرىڭنى ئېسىگە ئالمىدى؛
بەلكى دېڭىزدا، قىزىل دېڭىز بويىدا ئىسيان كۆتۈردى.■
8 بىراق ئۇ قۇدرىتىمنى نامايان قىلاي دەپ،
ئۆز نامى ئۈچۈن ئۇلارنى قۇتقۇزدى.■
9 ئۇنىڭ قىزىل دېڭىزغا تەنبىھ بېرىشى بىلەن،
ئۇ قۇپقۇرۇق بولدى؛
خۇددى قاغجىراق چۆللۈكتىن يېتەكلەپ ماڭغاندەك،
ئۇ ئۇلارنى دېڭىز تەگلىرىدىن قۇرۇق ئۆتكۈزدى.■
10 ئۇلارنى ئۆچ كۆرگەنلەرنىڭ قولىدىن ھۆرلۈككە چىقاردى،
ئۇلارغا ھەمجەمەت بولۇپ دۇشمەن چاڭگىلىدىن قۇتقۇزدى.
11 ياۋلارنى سۇلار باستى،
ئۇلارنىڭ ھېچبىرسى ساق قالمىدى.■
12 شۇندىلا ئۇلار ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەنچ قىلدى؛
ئۇلار ئۇنى كۈيلىدى.■
13 ئۇلار ئۇنىڭ قىلغانلىرىنى شۇنچە تېز ئۇنتۇدى،
نەسىھەتنى كۈتمىدى؛
14 بەلكى دالادا ئاچ كۆزلۈككە بالادەك بېرىلدى،

□ **106:1** »پەرۋەردىگار... مېھرىباندۇر، ئەبەدىيدۇر ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى...» ـ بۇ كۈزىدە تەۋراتتىكى »مىس.» 24-1-بابلار، »چۈل.» 17-11، 20-بابلار، »يەشۇئا»، »باتۇر ھاكىملار« ھەم »پادىشاھلار« دېگەن قىسىملاردىكى تارىخ كۆزدە تۇتۇلدۇ. ■ **106:1** 1تار. 16:34-36□ زەب. 1:107□ 1:118□ 1136: □ **106:4** »نىجاتلىقىڭ بىلەن يېنىمغا كېلىپ خەۋەر ئالغىن«! ـ ئىبرانىي تىلىدا: »نىجاتلىقىڭ بىلەن مېنى يوقلىغايسەن« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **106:6** لاۋ. 26:40□ يەر. 3:25□ دان. 59: ■ **106:7** مىس. 14□12□11: ■ **106:8** مىس. 169: ■ **106:9** مىس. 29□14□22□21: ■ **106:11** مىس. 14:27□ 515: ■ **106:12** مىس. 14:31□ 115:

چۆل-بایاۋاندا تەكۆنى سىندى.■
15 شۇكا ئۇ سوربغىنىنى ئۇلارغا بەردى،
بىراق جۈدەتكۈچى بىر كېسەلنى جانلىرىغا تەككۈزدى.■
16 ئۇلار بارگاھدا مۇساغا ھەسەت قىلدى،
خۇدانىڭ مۇقەددەس بەندىسى ھارۇنىمۇ كۆرەلمىدى.■
17 يەر ئېچىلىپ داتانى يۇتۇۋەتتى،
ئابىرامنى ئادەملىرى بىلەن قاپىسۇالدى.■
18 ئەگەشكۈچىلىرى ئارىسىدا ئوت يېقىلدى؛
يالقۇن رەزىللەرنى كۆيدۈرۋەتتى.■
19 ئۇلار ھورەب تېغىدا موزاي بۇتنى ياسىدى،
قۇيما ھەيكەلگە سەجدە قىلىپ،■
20 ئۆزلىرىنىڭ پەخىر-شۆھرىتى بولغۇچىنىڭ ئورنىغا،
ئوت-چۆپ يەيدىغان ئۆكۈزنىڭ سۈرىتىنى ئالماشتۇردى.
21 مىسىردا ئۇلۇغ ئىشلارنى كۆرسەتكەن نىجاتكارى تەكۆنى ئۇلار ئۇنتۇدى.
22 دەرۋەقە، ھام دىيارىدا مۆجىزىلەر ياراتقان،
قىزىل دېڭىز بويىدا قورقۇنچلۇق ئىشلارنى كۆرسەتكەن خۇدانى ئۇنتۇدى.
23 ئۇ ئۇلارنى ھالاك قىلىمەن دېگەندى ـ
ئۆز تاللىغىنى مۇسا قەھرىنى ياندۇرۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا ئارىچى بولۇپ تىك تۇرمىغان بولسا،
ـ دەرۋەقە شۇنداق قىلغان بولار ئىدى.■
24 ئۇلار يەنە گۈزەل زېمىننى كەمسىتىپ رەت قىلدى،
ئۇنىڭ ۋەدىسىگە ئىشەنمىدى؛■
25 بەلكى چېدىرلىرىدا قاقشاپ يۇرۇپ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالمىدى.
26 شۇڭا ئۇ ئۇلارغا قەسەم قىلىپ قول كۆتۈرۈپ: ـ
سىلەرنى چۆلدە يېقىتىپ تۆگەشتۈرىمەن ـ ■
27 ئەۋلادلىرىڭلارنىمۇ ئەللەر ئارىسىدا يېقىتىپ تۆگەشتۈرۈپ،
ياقا يۇرتلار ئارا تارقىتىۋېتىمەن« ـ دېدى.■
28 ئۇلار باتال-پېئور بۇتقا ئۆزىنى ئېتىپ چوقۇنۇپ،
ئۆلۈكلەرگە ئاتىغان قۇربانلىقلارنى يېدى.□ ■
29 ئۇلار قىلمىشلىرى بىلەن ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈردى،
ئۇلار ئارىسىدا ۋابا قوزغالدى؛

■ **106:14** مىس. 3:16□ چۆل. 33:11□6□4□ زەب. 18:78□ 1 كور. 610:
■ **106:15** چۆل. 11□20: 33؛ زەب. 29-31:78□ يەش. 1610:
■ **106:16** چۆل. 16
■ **106:17** چۆل. 33:16□32□31□ قان. 611:
■ **106:18** چۆل. 4616□35:
■ **106:19** مىس. 432:
■ **106:23** مىس. 11□32:32□ قان. 14:9□13□10 10:
■ **106:24** چۆل. 14□1: 2
■ **106:26** چۆل. 2814:
■ **106:27** زەب. 10-14:44□ ئەز. 2320:
□ **106:28** »ئۇلار باتال-پېئور بۇتقا ئۆزىنى ئېتىپ چوقۇنۇپ، ئۆلۈكلەرگە ئاتىغان قۇربانلىقلارنى يېدى« ـ »ئۇلۇكلەرگە قۇربانلىق قىلىش«، »ياغ پۈرىتىش« قاتارلىق ھەرقانداق پاتالىيەتلەر تەۋراتتا قەتئىي مەنئى قىلىنغان. ■ **106:28** چۆل. 3:25□ 16:31□ ۋەھ. 142:

30 فىنھاس تۇردى-دە، ھۆكۈم يۈرگۈزدى،
شۇنىڭ بىلەن ۋابا توسۇلدى؛
31 بۇ ئىش فىنھاسقا ھەققانىيەت دەپ ھېسابلاندى،
ئۇنىڭ نەسلىگىمۇ ئەۋلادىدىن ئەۋلادىغىچە، ئەبەدىي شۇنداق ھېسابلاندى.
32 ئۇلار يەنە پەرۋەردىگارنى مېرىباھ سۇلىرى بويىدا غەزەپكە كەلتۈردى،
ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن مۇساغىمۇ زەرەر يەتتى؛■
33 چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ روھىنى تېرىكتۈردى،
ئۇنىڭ لەۋلىرى بىخەستىلىكتە گەپ قىلىپ سالدى.□
34 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىپ،
شۇ يەردىكى قوۋملارنى يوقاتمىدى؛
35 بەلكى يات ئەللەر بىلەن ئارىلىشىپ،
ئۇلارنىڭ قىلىقلىرىنى ئۆگەندى؛■
36 ئۇلارنىڭ بۇتلىرىغا چوقۇندى،
بۇلار ئۆزلىرىگە بىر تۇزاق بولۇپ چىقتى؛
37 چۈنكى ئۇلار ئۆز ئوغۇل-قىزلىرىنى سويۇپ، جىنلارغا قۇربانلىققا بېغىشلىدى.■
38 شۇنداق قىلىپ ئۇلار بىگۇناھ قانىنى،
يەنى قانائاندىكى بۇتلارغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىپ، ئۆز ئوغۇل-قىزلىرىنىڭ قېنىنى تۆكتى؛
زېمىنى قانغا بۇلغىنىپ كەتتى.■
39 ئۇلار ئۆز قىلمىشلىرى بىلەن بۇلغاندى؛
قىلىقلىرى بىلەن پاھىشە ئايالدەك بۇزۇلدى.
40 شۇڭا پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىدىن قاتتىق غەزەپلەندى،
ئۇ ئۆز مىراسىدىن يىرگەندى؛
41 ئۇلارنى يات ئەللەرنىڭ قولىغا بەردى،
ئۇلارغا ئۆچمەنلەر ئۇلار ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلدى.
42 دۈشمەنلىرى ئۇلارنى ئەزدى،
ئۇلار ياۋ قولى ئاستىدا ئېگىلىپ پۈكۈلدى.
43 كۆپ قېتىم پەرۋەردىگار ئۇلارنى قۇتقۇزدى؛
بىراق ئۇلار بولسا، ئۆز خاھىشلىرى بىلەن ئۆنكۈگا ئاسىيلىق قىلدى،
ئۇلار ئۆز قەبىھلىكى بىلەن پەس ھالغا چۈشتى.
44 شۇنداقتىمۇ ئۇ ئۇلارنىڭ نالە-پەريادىنى ئاڭلىغاندا،
ئۇلارنىڭ جەبىر-جاپالىرىغا ئېتىبار بەردى؛
45 ھەم ئۇلار بىلەن تۈزگەن ئەھدىسىنى ئەسلىدى،
زور مېھىر-شەپقىتى بىلەن، غەزىپىدىن ياندى،□
46 ئۇ ئۇلارنى سۈرگۈن قىلغانلارنىڭ قەلبىدە رەھىم ئويغاتتى.

■ **106:32** چۈل. 12:20□ زەب. 895:
□ **106:33** **»چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ روھىنى تېرىكتۈردى«** ـ بەزى تەرجىمىلەردە »ئۇنىڭ روھى« مۇساىنىڭ روھى ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ روھى دەپ چۈشەندۈرۈلدى. **...»** **ئۇلار ئۇنىڭ روھىنى تېرىكتۈردى، ئۇنىڭ لەۋلىرى بىخەستىلىكتە گەپ قىلىپ سالدى«** ـ »چۈل. 7:20-13نى كۆرۈڭ.
■ **106:35** ھاك. 2:2□ 3□5: 6 ■ **106:37** لاۋ. 21:18□ قان. 31:12□ 2پاد. 3:16□ 17:17□ 6:21□ 2تار. 3:28□ 633:
■ **106:38** چۈل. 3335: □ **106:45** **»زور مېھىر-شەپقىتى بىلەن،...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »زور مېھىر-شەپقەتلىرى بىلەن...».

47 بىزنى قۇتقۇزغايسەن، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز!
مۇقەددەس نامىڭغا تەشەككۇر ئېيتىشقا،
تەنتەنە قىلىپ سېنى مەدھىيىلەشكە،
بىزنى ئەللەر ئارىسىدىن يېنىڭغا يىغۋالغايسەن!■
48 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگارغا،
ئەزەلدىن تا ئەبەدگىچە تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇلسۇن!
پۈتكۈل خەلق »ئامىن« دېسۇن!
ھەمدۇسانا!■

107

بەشىنچى بۆلۈم •••• 107- كۈي •••• خۇدانىڭ بارلىق ئىنسانلارغا كۆرسەتكەن مېھرىبانلىقى ئۈچۈن تەشەككۇر ئېيتىڭلار!

1 ئاھ، پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار!
چۈنكى ئۇ مېھرىباندۇر، ئەبەدىيدۇر ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى!■
2 پەرۋەردىگار ياۋ قولىدىن قۇتقۇزغانلار،
ئۇ ھەمجەمەت بولۇپ قۇتقۇزغان خەلقى بۇنى داۋاملىق بايان قىلسۇن ـ
3 يەنى ئۇ شەرق بىلەن غەربتىن، شىمال بىلەن جەنۇبتىن،
ھەرقايسى يۇرتلاردىن يىغۇپلىنغانلار بۇنى ئېيتسۇن!□
4 ئۇلار چۆل-باياۋانىي كېزىپ پىنھان يولدا ئاداشتى،
ئادەم ماكانلاشقان ھېچبىر شەھەرنى تاپالماستىن.
5 ئاچ ھەمدە ئۇسسۇز بولۇپ،
جېنى چىقاي دەپ قالدى.
6 ئاندىن پەرۋەردىگارغا پەريات قىلدى،
ئۇ ئۇلارنى مۇشەققەتلىردىن ئازاد قىلدى.
7 ماكانلاشقۇدەك شەھەرگە يەتكۈچە،
ئۇ ئۇلارنى توز يولدا باشلىدى.
8 ئۇلار پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتسۇن!
ئۇنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى ئۈچۈن،
ئىنسان بالىلىرىغا كۆرسەتكەن مۆجىزىلىرى ئۈچۈن!
9 چۈنكى ئۇ چاڭقىغان كۆڭۈلنى قاندۇردى،
ئاچ قالغان جانىنى ئېسىل نېمەتلەر بىلەن تولدۇردى.
10 زۇلمەتتە، ئۆلۈم كۆلەڭگىسىدە ياشىغانلار،
تۆمۈر كىشەن سېلىنىپ، ئازاب چەككەنلەرنى بولسا،
11)چۈنكى ئۇلار تەڭرىنىڭ ئەمرلىرىگە قارشىلىق قىلدى،
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ نەسىھەتىنى كەمسىتتى(

■ **106:47** 1تار. 3516:
■ **106:48** 1تار. 3616:
■ **107:1** زەب. 1:106 1:118 1136:
□ **107:3** **...»** **ئۇ... شىمال بىلەن جەنۇبتىن... يىغۇپلىنغانلار بۇنى ئېيتسۇن«!** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »جەنۇبتىن« دېگەننىڭ ئورنىدا »دېڭىزدىن« دېيىلىدۇ، يەنى »ئۇ... شىمال بىلەن دېڭىزدىن... يىغۇپلىنغانلار بۇنى ئېيتسۇن«! دېيىلىدۇ)ئىبرانىي تىلىدا ئىككى سۆزنىڭ پەرقى چوڭ ئەمەس، يەنى »يامى« بىلەن »يامىن«).

12 ـ ئۇ ئۇلارنى جاپا-مۇشەققەت تارتقۇزۇپ كەمتەر قىلدى،
ئۇلار پۇتلىشىپ يىقىلدى، ئۇلارغا ياردەمگە بىرسىمۇ يوق ئىدى.
13 ئاندىن پەرۋەردىگارغا يېلىنىپ پەريات قىلدى،
ئۇ ئۇلارنى مۇشەققەتلىرىدىن ئازاد قىلدى.
14 ئۇلارنى زۇلمەت ھەم ئۆلۈم سايىسىدىن چىقىرىپ،
ئۇلارنىڭ زەنجىر-ئاسارەتلىرىنى سۇندۇرۇۋېتىپ تاشلىدى.
15 ئۇلار پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتسۇن!
ئۇنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى ئۈچۈن،
ئىنسان بالىلىرىغا كۆرسەتكەن مۆجىزىلىرى ئۈچۈن!
16 مانا ئۇ مىس دەرۋازىلارنى پارە-پارە قىلىپ،
تۆمۈر تاقاقلارنى كېسىپ تاشلىدى.
17 ھاماقەتلەر ئۆز ئىتائەتسىزلىك يوللىرىدىن،
قەبىھلىكلىرىدىن ئازابلارغا ئۇچرايدۇ؛
18 كۆڭلىدە ھەرخىل ئوزۇق-تولۇكتىن بىزار بولۇپ،
ئۆلۈم دەرۋازىلىرىغا يېقىنلاشىدۇ.
19 ئاندىن پەرۋەردىگارغا يېلىنىپ پەريات قىلىدۇ،
ئۇ ئۇلارنى مۇشەققەتلىرىدىن ئازاد قىلىدۇ.
20 ئۇ سۆز-كالامىنى ئەۋەتىپ، ئۇلارنى ساقايتىدۇ،
ئۇلارنى زاۋاللىقلىرىدىن قۇتقۇزىدۇ.
21 ئۇلار پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتسۇن!
ئۇنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى ئۈچۈن،
ئادەم بالىلىرىغا كۆرسەتكەن مۆجىزىلىرى ئۈچۈن!
22 قۇربانلىق سۈپىتىدە تەشەككۇرلەر ئېيتسۇن،
ئۇنىڭ قىلغانلىرىنى تەنتەنىلىك ناخشىلار بىلەن بايان قىلسۇن!□ ■
23 كېمىلەردە دېڭىزغا چۈشۈپ قاتنىغۇچىلار،
ئۇلۇغ سۇلاردا تىجارەتچىلىك قىلغۇچىلار،■
24 بۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئىشلىرىغا گۇۋاھچىدۇر،
چوڭقۇر ئوكيانىدا كۆرسەتكەن كارامەتلەرنى كۆرگۈچىدۇر.
25 چۈنكى ئۇ بىر سۆز بىلەنلا شىددەتلىك شامالنى چىقىرىپ،
دولقۇنلىرىنى ئۈركەشلىتىدۇ؛
26 كېمىچىلەر ئاسمان-يەلەك ئۈرلەيدۇ،
سۇلارنىڭ تەھتىلىرىگە چۈشىدۇ،
دەھشەتتىن ئۇلارنىڭ جېنى ئېرىپ كېتىدۇ.
27 ئۇلار مەست ئادەمدەك ئەلەڭ-سەلەڭ ئىرغاكلايدۇ،
ھەرقانداق ئەقىل-چارىسى تۈگەيدۇ؛
28 ئاندىن پەرۋەردىگارغا يېلىنىپ پەريات قىلىدۇ،
ئۇ ئۇلارنى مۇشەققەتلىرىدىن ئازاد قىلىدۇ.
29 ئۇ بورانىنى تىنچىتىدۇ،

□ 107:22 »قۇربانلىق سۈپىتىدە تەشەككۇرلەر ئېيتسۇن،...» ـ يا كى »تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى ئاتىسۇن،...».
»تەشەككۇر قۇربانلىقى« مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بىكىتكەن ئالتە خىل قۇربانلىقلاردىن بىرى. ■ 107:22 لاۋ. 12:7 زەب. 1450:
■ 107:23 ۋەھ. 1718:

سۇ دولقۇنلىرىمۇ جىم بولىدۇ.
30 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار تىنچلىقىدىن شادلىنىدۇ،
ئۇ ئۇلارنى تەشنا بولغان ئارامگاھىغا يېتەكلەپ باردۇ.
31 ئۇلار پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتسۇن!
ئۇنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى ئۈچۈن،
ئىنسان بالىلىرىغا كۆرسەتكەن مۆجىزىلىرى ئۈچۈن!
32 ئۇلار خەلقىنىڭ جامائىتىدىمۇ ئۇنى ئۇلۇغلىسۇن،
ئاقساقاللار مەجلىسىدە ئۇنى مەدھىيىلىسۇن.
33 ئۇ دەريالارنى چۆلگە،
بۇلاقلارنى قاقاسلىققا ئايلاندۇرىدۇ.
34 ئاھالىسىنىڭ يامانلىقى تۈپەيلىدىن،
ھوسۇللۇق يەرنى شورلۇق قىلىدۇ.
35 ئۇ يەنە چۆل-بياۋانىنى كۆلگە،
چاكىقاق يەرنى بۇلاقلارغا ئايلاندۇرىدۇ؛■
36 ئاچلارنى شۇ يەرگە جايلاشتۇرۇپ،
ئۇلار ئولتۇراقلاشقان بىر شەھەرنى بەرپا قىلىدۇ؛
37 ئۇلار ئېتىزلارنى ھەيدەپ-تېرىپ، ئۈزۈمزارلارنى بەرپا قىلىدۇ؛
بۇلار ھوسۇل-مەھسۇلاتنى مول بېرىدۇ.
38 ئۇ پەرۋەردىگار ئۇلارغا بەركەت بېرىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ سانى خېلىلا ئېشىپ باردۇ،
ئۇ ئۇلارنىڭ مال-ۋارانلىرىنى ھېچ ئازايتمايدۇ.
39 ئۇلار يەنە جەبىر-زۇلۇم، بالا-قازا ھەم دەرد-ئەلەمگە يولۇقۇپ،
سانى ئازىيىپ، پۈكۈلىدۇ.
40 ئۇ ئېسىلزادىلەر ئۈستىگە كەمسىتىشلىرىنى تۆكىدۇ،
يولسىز دەشت-سەھرادا ئۇلارنى سەرگەردان قىلىدۇ؛
41 لېكىن مىسكىن ئادەمنى جەبىر-زۇلۇمدىن يۇقىرى كۆتۈرۈپ ساقلايدۇ،
ئۇنىڭ ئائىلە-تاۋاباتىنى قوي پادىسىدەك كۆپ قىلىدۇ.■
42 بۇنى كۆكلى دۇرۇسلار كۆرۈپ شادلىنىدۇ؛
پاسىقلارنىڭ ئاغزى ئېتىلىدۇ.■
43 كىمكى دانا بولسا، بۇلارنى بايقىسۇن،
پەرۋەردىگارنىڭ مېھىر-شەپقەتلىرىنى چۈشەنسۇن!

108

108- كۈي •••• خۇدانىڭ غەلىبىسىگە بولغان تەشنا- تىلاۋەت

1 داۋۇتنىڭ كۈي-ناخشىسى: ـ

ئىرادەم چىڭ، ئى خۇدا، ئىرادەم چىڭ؛

■ 107:35 يەش. 1841: ■ 107:41 1سام. 8:2 زەب. 113:7 8 ■ 107:42 ئايۇپ 16:5 1922:

مەن مەدھىيە ناخشىلىرىنى ئېيتىپ،
بەرھەق، سېنى كۆيلەيمەن، پۈتۈن روھىم بىلەن!□
2 ئى نەغمە-سازلىرىم، ئويغان!
مەن سەھەر قۇياشنىمۇ ئويغىتىمەن!
3 خەلق-مىللەتلەر ئارىسىدا سېنى ئۈلۈغلايمەن، ئى پەرۋەردىگار،
ئەللەر ئارىسىدا سېنى كۆيلەيمەن!
4 چۈنكى ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ ئەرشىلەرگە يەتكۈدەك ئۈلۈغتۇر،
ھەقىقىتىڭ بۇلۇتلارغا تاقاشتى. ■
5 ئى خۇدا، شان-شۆھرىتىڭ ئەرشىلەردىن يۇقىرى ئۈلۈغلانغاي،
شان-شەرىپىڭ يەر يۈزىنى قاپلىغاي!
6 ئۆز سۆيگەنلىرىڭنىڭ نىجاتلىق تېپىشى ئۈچۈن،
ئوڭ قولۇڭ بىلەن قۇتقۇزغايسەن،
دۇئايىمنى ئىجابەت قىلغايسەن.
7 خۇدا ئۆز پاك-مۇقەددەسلىكىدە شۇنداق دېگەن: ـ
»مەن تەنتەنە قىلىمەن،
مەن شەكەم دىيارىنى بۆلۈپ بېرىمەن،
سۇككوت ۋادىسىنى تەقسىم قىلىشقا ئۈچىيەمەن.
8 گىلئاد ماڭا مەنسۇپتۇر،
مانا‌سسەھمۇ ماڭا مەنسۇپتۇر؛
ئەفرائىم بولسا بېشىمدىكى دۇبۇلغامدۇر،
يەھۇدا مېنىڭ ئەمر-پەرمان چىقارغۇچىمدۇر؛□
9 موئاب مېنىڭ يۇيۇنۇش جاۋۇرۇمدۇر؛
ئېدومغا چورۇغۇمنى تاشلايمەن؛
مەن فىلىستىيە ئۈستىدىن تەنتەنە قىلىمەن.«!□
10 كىم مېنى بۇ مۇستەھكەم شەھەرگە باشلاپ كىرەلىسۇن؟
كىم مېنى ئېدومغا ئېلىپ بارالىسۇن؟
11 ئى خۇدا، سەن بىزنى راستىنلا چەتكە قاقتىڭمۇ؟
قوشۇنلىرىمىز بىلەن بىللە جەڭگە چىقمامسەن؟ ■
12 بىزنى زۇلۇملاردىن قۇتۇلۇشقا يارىدەملەشكەيسەن،
چۈنكى ئىنسانلىقنىڭ يارىدىمى بىكاردۇر!

□ **108:1** »داۋۇتنىڭ كۈيى-ناخشىسى: ـ...« ـ ئۇقۇرمەنلەر كۆرەلەيدۇكى، بۇ كۈينىڭ ئايەتلىرى 57-كۈيدىكى 11-7-ئايەتلەر، 60-كۈيدىكى 12-5-ئايەتلەرگە ئوخشاپ كېتىدۇ. شۇڭا بۇ ئايەتلەرنىڭ ئىزاھاتلىرى مۇشۇ كۈيگىمۇ تەۋە، ئەلۋەتتە. **«...□□□□ كۈيلەيمەن، پۈتۈن روھىم بىلەن«!** ـ »روھىم« مۇشۇ يەردە ئىبراني تىلىدىكى »مېنىڭ شەرىپىم«نىڭ تەرجىمىسى.

■ **108:4** زەب. 5:36□ 1057:

□ **108:8** **»ئەفرائىم بولسا بېشىمدىكى دۇبۇلغامدۇر«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئەفرائىم بولسا بېشىمدىكى قوغدىغۇچىدۇر.« **»يەھۇدا مېنىڭ ئەمر-پەرمان چىقارغۇچىمدۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »يەھۇدا مېنىڭ شاھانە ھاسامدۇر.«

□ **108:9** **»موئاب مېنىڭ يۇيۇنۇش جاۋۇرۇم«** ـ بەلكىم موئابنىڭ خۇدا ۋە ئۈنىڭ خەلقى ئۈچۈن مەينەت خىزمەت قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. **»ئېدومغا چورۇقۇمنى تاشلايمەن«** ـ ئاياغ كىيىمنى مەلۇم يەر ئۈستىگە تاشلاش ئاشۇ يەرگە ئىگە بولغانلىقنى بىلدۈرۈشنى مۇمكىن؛ ياكى بولمىسا، ئېدومنىڭ ئۆز ئىگىسىنىڭ ئاياغلىرىنى ئېلىپ يېغىشتۇرىدىغان قۇلدەك ئىگەنلىكىنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. **»فىلىستىيە، مېنىڭ سەۋەبىدىن تەنتەنە قىلىڭلار«!** ـ داۋۇت پادىشاھنىڭ دەۋرىدە فىلىستىيە داۋۇتقا، شۇنداقلا خۇدانىڭ ئۆزىگە بويسۇنۇپ، بەختلىك ھاياتقا ئىگە بولغان («2□□□.» 1:8نى، شۇنداقا »يار،» 3-1:12نىمۇ كۆرۈڭ.)

■ **108:11** زەب. 360-1:

13 خۇدا ئارقىلىق بىز چوقۇم باتۇرلۇق كۆرسىتىمىز؛
بىزگە زۇلۇم قىلغۇچىلارنى چەيلىگۈچى دەل ئۆ ئۆزىدۇر!

109

109- كۈي •••• ئىنتىقام ئۈچۈن ئوقۇلغان دۇئا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئى مەدھىيەمنىڭ ئىگىسى خۇدايىم، جىم تۇرما!
2 مانا رەزىللەرنىڭ ئاغزى، مەككارلارنىڭ ئاغزى كۆز ئالدىمدا يوغان ئېچىلدى؛
ئۇلار يالغانچى تىل بىلەن ماڭا قارشى سۆزلىدى.
3 نەپرەتلىك سۆزلەر بىلەن مېنى چۇلغاپ،
ئۇلار بىكاردىن-بىكار ماڭا زەربە بەرمەكتە.■
4 مۇھەببىتىم ئۈچۈن ئۇلار ماڭا قارشى شىكايەتچى بولدى،
مەن بولسام ـ دۇئاغا بېرىلدىم.
5 ياخشىلىقىم ئۈچۈن يامانلىق،
سۆيگۈم ئۈچۈن نەپرەت قايتۇردى.
6 ھەربىرىنىڭ ئۈستىدە رەزىل بىر ئادەم تەيىنلىگەيسەن،
ئۇنىڭ ئوڭ يېنىدا بىر دەۋاگەر تۇرسۇن.■
7 ئۇ سوراق قىلىنغاندا ئەيىبدار بولۇپ چىقسۇن،
دۇئاسى گۇناھ دەپ ھېسابلانسۇن.■
8 كۈنلىرى قىسقا بولسۇن،
مەنسىپىنى باشقىسى ئىگىلىسۇن.
9 باللىرى يېتىم قالسۇن،
خوتۇنى تۇل بولسۇن.
10 ئوغۇللىرى سەرگەردان تىلەمچى بولسۇن،
تۇرغان خارابىلىكلىرىدىن نان ئىزدەپ.
11 جازانخور ئۇنىڭ ئىگىلىكى ئۈستىگە تور تاشلىسۇن،
مېھنەت ئەجرىنى ياتلار بۇلاپ-تالىسۇن.
12 ئۇنىڭغا مېھرىبانلىق كۆرسىتىدىغان بىرسى بولمىسۇن،
يېتىم قالغان باللىرىغا ئىلتىپات قىلغۇچى بولمىسۇن.
13 ئۇنىڭ نەسلى قۇرۇتۇلسۇن؛
كېلەر ئەۋلادىدا ناملىرى ئۆچۈرۈلسۇن.
14 ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ قەبىھلىكىنىڭ ئەيىبلىرى پەرۋەردىگارنىڭ يادىدا قالسۇن،
ئانىسىنىڭ گۇناھى ئۆچۈرۈلمىسۇن.
15 بۇلارنىڭ ئەيىبلىرى دائىم پەرۋەردىگارنىڭ كۆز ئالدىدا بولسۇن،
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنىڭ نام-ئەمىلىنى يەر يۈزىدىن ئۆچۈرۈپ تاشلايدۇ.■

■ **109:3** زەب. 469: ■ **109:6** زەك. 3:1 2 ■ **109:7** پەند. 8:15 928: ■ **109:15** ئايۇپ 17:18 زەب. 1634:

16 چۈنكى رەزىل كىشى مېھرىبانلىق كۆرسىتىشنى ھېچ ئېسىگە كەلتۈرمىدى،
بەلكى ئېزىلگەن، يوقسۇل ھەم دىلى سۇنۇقلارنى ئۆلتۈرمەككە قوغلاپ كەلدى.
17 ئۇ لەنەت ئوقۇشقا ئامراق ئىدى،
شۇڭا لەنەت ئۇنىڭ بېشىغا كېلىدۇ؛
بەخت تىلەشكە راۋى يوق ئىدى،
شۇڭا بەخت ئۇنىڭدىن يىراق بولىدۇ.
18 ئۇ لەنەتلەرنى ئۆزىگە كىيىم قىلىپ كىيگەن؛
شۇڭا بۇلار ئاققان سۇدەك ئۇنىڭ ئىچ-باغرىغا،
مايدەك، سۆڭەكلىرىگە كىرىدۇ؛
19 بۇلار ئۇنىڭغا يېپىنغان تونىدەك،
ھەردائىم باغلانغان بەلۋېغىدەك چاپلانسۇن.
20 بۇلار بولسا مېنى ئەيىبلىگۈچىلەرگە پەرۋەردىگارنىڭ بېكىتكەن مۇكاپاتى بولسۇن!
مېنىڭ يامان گېپىمنى قىلغانلارنىڭ ئىنئامى بولسۇن!
21 بىراق سەن، پەرۋەردىگار رەببىم،
ئۆز نامىڭ ئۈچۈن مېنىڭ تەرىپىمدە بىر ئىش قىلغايسەن،
مېھىر-مۇھەببىتىڭ ئەلا بولغاچقا،
مېنى قۇتقۇزغايسەن؛
22 چۈنكى مەن ئېزىلگەن ھەم ھاجەتمەندۇرمەن،
قەلبىم خەستە بولدى.
23 مەن قۇياش ئۆزارتقان كۆلەڭگىدەك يوقلاپ دەپ قالدىم،
چېكەتكە قېقىۋېتىلگەندەك چەتكە قېقىۋېتىلدىم.
24 روزا تۇتقىنىمدىن تىزلىرىم كېتىدۇ،
ئەتلىرىم سىزىپ كېتىدۇ.
25 شۇڭلاشقا مەن ئۇلار ئالدىدا رەسۋا بولدۇم؛
ئۇلار ماڭا قاراشقاندا، بېشىنى سىلكىشىمەكتە.
26 ماڭا يارداملىشىڭىسەن، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم،
ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بويىچە مېنى قۇتقۇزغايسەن؛
27 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بۇنىڭ سېنىڭ قولۇڭدىكى ئىش ئىكەنلىكىنى،
بۇنى قىلغۇچىنىڭ سەن پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىنى بىلسۇن.
28 ئۇلار لەنەت ئوقۇۋەرسۇن، سەن بەخت ئاتا قىلغايسەن؛
ئۇلار ھۇجۇم قىلىشقا تۇرغاندا، خىجالەتتە قالسۇن،
بىراق قۇلۇڭ شادلانسۇن!
29 مېنى ئەيىبلىگۈچىلەر خىجالەت بىلەن كىينىسۇن،
ئۇلار ئۆز شەرمەندىلىكىنى ئۆزلىرىگە تون قىلىپ يېپىنسۇن.
30 ئاغزىمدا پەرۋەردىگارغا زور تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرىمەن؛
بەرھەق، كۆپچىلىك ئارىسىدا تۇرۇپ ئۇنى مەدھىيىلەيمەن؛
31 چۈنكى ھاجەتمەنلىنىڭ جېنىنى گۇناھقا بېكىتمەكچى بولغانلاردىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن،
پەرۋەردىگار ئۇنىڭ ئوڭ يېنىدا تۇرىدۇ.

110

110- كۈي •••• كەلگۈسىدىكى ئالەمنىڭ پادىشاھى ـ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى مەسىھ

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگار مېنىڭ رەببىمگە: ـ
»مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلغۇچە،
ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن« ـ دېدى.□
2 پەرۋەردىگار قۇدرىتىڭنى كۆرسىتىدىغان شاھانە ھاساڭنى زىئوندىن ئۇزىتىدۇ؛
دۈشمەنلىرىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم سۈرگىن!□
3 كۈچۈڭنى كۆرسىتىدىغان كۈندە،
ئۆز خەلقىڭ خالىس قۇربانلىق كەبى پىدا بولىدۇ؛
مۇقەددەس ھەيۋىتىڭدە،
شۇ ياشلىق دەۋرىڭدىكىدەك،
ساڭا ھازىرمۇ شەبنەملەر سەھەرنىڭ بالياتقۇسىدىن يېڭى چىققاندەك چۈشىدۇ؛□
4 پەرۋەردىگار شۇنداق قەسەم ئىچتى،
ھەم بۇنىڭدىن يانمايدۇ: ـ
»سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە مەلكىزەدەكنىڭ تېپىدىكى بىر كاھىندۇرسەن.«□ ■
5 ئوڭ تەرىپىڭدە بولغان رەب غەزىپىنى كۆرسەتكەن كۈندە پادىشاھلارنى ئۇرۇپ پارە-پارە قىلىۋېتىدۇ؛
6 ئۇ ئەللەر ئارىسىدا سوتلايدۇ؛
جاي-جايلارنى جەسەتلەر بىلەن تولدۇرىدۇ؛
كەڭ زېمىننىڭ بېشىنى يارىدۇ؛■
7 ئۇ يولدا ئېرىقتىن سۇ ئىچىدۇ؛
ئۇ شۇڭا كىشىنىڭ بېشىنى يۇلىگۈچى بولىدۇ.□

□ **110:1** »مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلغۇچە« ـ »تەختىپەر« پادىشاھ تەختىگە ئولتۇرغاندا پۇتى تۇرىدىغان جاي.

□ **110:2** »پەرۋەردىگار قۇدرىتىڭنى كۆرسىتىدىغان شاھانە ھاساڭنى زىئوندىن ئۇزىتىدۇ« ـ بۇ سۆزنىڭ مەنىسى بەلكىم: خۇدا يەر يۈزىدە ئۆز سەلتەنىتىنى قۇرغاندا، تىكلىگەن پادىشاھ مەسىھنىڭ كۆچ-قۇدرىتى ھەم ھوقۇقى پېرۇسالېمدىن چىقىپ ھەر يەرگە يېتىپ باردۇ.

□ **110:3** »ئۆز خەلقىڭ خالىس قۇربانلىق كەبى پىدا بولىدۇ« ـ »خالىس قۇربانلىق«، -54- كۈي، 6-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »مۇقەددەس ھەيۋىتىڭدە، شۇ ياشلىق دەۋرىڭدىكىدەك، ساڭا ھازىرمۇ شەبنەملەر سەھەرنىڭ بالياتقۇسىدىن يېڭى چىققاندەك چۈشىدۇ« ـ دېھقانلارغا مەلۇم بولغىنىدەك، شەبنەم ئادەتتە پەقەت ياپىيىشىل ئوتياشلار ۋە دەرەخلەرنىڭ ئۈستىگە چۈشىدۇ. قۇرۇق-قاقشال بولۇپ قالغان دەرەخلەرگە چۈشمەيدۇ. كۆچمە مەنىسى، مەسىھ مەڭگۈگە ياپىيىشىل دەرەختەك ياش تۇرىۋېرىدۇ.

□ **110:4** »سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە مەلكىزەدەكنىڭ تېپىدىكى بىر كاھىندۇرسەن« ـ مەلكىزەدەك دېگەن ئادەم مەزرىتى ئىبراھىمغا كاھىن)خۇداغا ۋەكىل بولۇپ قۇربانلىقنى قوبۇل قىلغۇچى(بولغان ھەم ئىبراھىم ئالغان ئوڭلىدىن ئوندىن بىرنى ئالغان »)يار.» 14-باب.(دېمەك، ئۇ ئىبراھىمدىن ئۈلۈغ ئىدى، شۇنگلاشقا ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولغان كاھىنلاردىنمۇ ئۈلۈغ ئىدى. »يار.» 14-بابتا دېيىلگىنىچە، بۇ سىرلىق ئادەمنىڭ ئاتا-ئانىسى يوق ئىدى. ئىنجىل »ئىبرانىيلارغا«، -8 ھەم 10-بابنى كۆرۈڭ. »مەلكىزەدەك«نىڭ مەنىسى: »ھەققانىيلىقنىڭ پادىشاھى« »ئامانلىق پادىشاھى.« ئۇنداقتا بۇ يەردە »سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە مەلكىزەدەكنىڭ تېپىدىكى بىر كاھىندۇرسەن« دەپ بېكىتىلىشى ئالەمدە ئۇنىڭ ئەڭ ئالىي كاھىن دەپ بېكىتىلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **110:4** ئىبر. 6:5□ 20:6□ 177:

■ **110:6** ۋەھ. 14-20:14□ 14-16:16□ 1020-8:

□ **110:7** »ئۇ يولدا ئېرىقتىن سۇ ئىچىدۇ؛ ئۇ شۇڭا كىشىنىڭ بېشىنى يۇلىگۈچى بولىدۇ« ـ بۇ سىرلىق گەپ بەلكىم مەسىھنىڭ كىچىك پېشىل ئىكەنلىكىنى، ھەمدە ئۇزىنىڭكۆ كىچىك پېشىل مۇمىنلەرگە تەسەللى بېرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »ئۇ شۇڭا كىشىنىڭ بېشىنى يۇلىگۈچى بولىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇڭا ئۇ)ئۆز(بېشىنى كۆتۈرىدۇ.«

111

111- كۆي •••• خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنى سېغىنىش •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 ھەمدۇسانا!
كۆڭلى دۇرۇسلارنىڭ مەشرىپىدە،
ھەم جامائەتتە تۇرۇپ،
پەرۋەردىگارغا پۈتۈن قەلبىم بىلەن تەشەككۇر ئېيتىمەن.□
2 پەرۋەردىگارنىڭ ياسىغانلىرى ئۇلۇغدۇر؛
بۇلاردىن خۇرسەن بولغانلار ئىزدىنىپ ئۇلارنى سۈرۈشتۈرمەكتە.
3 ئۇنىڭ ئەجرى شەرەپ ۋە ھەيۋەتتۇر،
ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى مەڭگۈگە تۇرىدۇ.
4 ئۇ ئۆز مۆجىزىلىرىنى ياد ئەتكۈزىدۇ؛
پەرۋەردىگار مۇھەببەتلىك ھەم رەھىمدىللىكتۇر.
5 ئۇ ئۆزىدىن ئەيمىنىدىغانلارنى ئاش بىلەن تەمىنلەيدۇ؛
ئۆز ئەھدىسىنى ھەمىشە ياد ئېتىدۇ.
6 ئۇ ئەمەللىرىدىكى قۇدرىتىنى ئۆز خەلقىگە كۆرسىتىپ،
باشقا ئەللەرنىڭ مىراس-زېمىنىنى ئۇلارغا تەقدىم قىلدى.
7 ئۇنىڭ قولى قىلغانلىرى ھەققەت-ساداقەت ۋە ئادىللىقتۇر؛
ئۇنىڭ بارلىق كۆرسەتمىلىرى ئىشەنچلىكتۇر.
8 بۇلار ئەبەدىلئەبەدگىچە ئىناۋەتلىكتۇر؛
ھەققەتتە ھەم دۇرۇسلۇقتا چىقىرىلغاندۇر.
9 ئۇ ئۆز خەلقىگە نىجاتلىق ئەۋەتتى؛
ئۆز ئەھدىسىنى ئەمر قىلىپ مەڭگۈگە بېكىتتى؛
مۇقەددەس ھەم سۈرلۈكتۇر ئۇنىڭ نامى.
10 پەرۋەردىگاردىن قورقۇش دانالىقنىڭ باشلىنىشىدۇر؛
ئۇنىڭ ھۆكۈملىرىنى ئۈتىقانلارنىڭ ھەممىسى يورۇتۇلغان ئادەملەردۇر؛
ئۇنىڭ مەدھىيىسى مەڭگۈ تۇرىدۇ.

112

112- كۆي •••• خۇدادىن ئەيمىنىدىغان كىشى •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 ھەمدۇسانا!
پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىدىغان،
ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى زور خۇرسەنلىك دەپ بىلىدىغان ئادەم بەختلىكتۇر!□ ■
2 ئۇنىڭ نەسلى زېمىندا تۇرۇپ كۈچ-قۇدرەتلىك بولىدۇ؛
دۇرۇسلارنىڭ دەۋرى بەختلىك بولىدۇ.

□ 111:1 »ھەمدۇسانا! كۆڭلى دۇرۇسلارنىڭ مەشرىپىدە، *ھەم جامائەتتە تۇرۇپ...« ـ بۇ كۆي »ئىلىپىيە تەرتىپلىك« كۆي، ىبراق ئىبراني تىلىنى تەرجىمە قىلىش جەريانىدا جۈملە تەرتىپلىرىنى تۈزگەرتىش كېرەكلىكى تۈپەيلىدىن، »ئىلىپىيەلىك« نۇسخىنى كۆرسىتەلمىدۇق.

□ 112:1 »ھەمدۇسانا! پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىدىغان، ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى زور خۇرسەنلىك دەپ بىلىدىغان ئادەم بەختلىكتۇر«...! ـ بۇ كۆي »ئىلىپىيە تەرتىپلىك« كۆي، ىبراق ئىبراني تىلىنى تەرجىمە قىلىش جەريانىدا جۈملە تەرتىپلىرىنى تۈزگەرتىش كېرەكلىكى تۈپەيلىدىن، »ئىلىپىيە تەرتىپلىك« نۇسخىنى كۆرسىتەلمىدۇق.

■ 112:1 زەب. 1□1: 2

3 ئۇنىڭ ئۆيىدە دۆلەت ھەم بايلىقلار بولىدۇ؛
ھەققانىيلىقى مەڭگۈگە تۇرىدۇ.
4 قاراڭغۇلۇقتا تۇرغان دۈرۈس ئادەمگە نۇر پەيدا بولىدۇ؛
ئۇ شەپقەتلىك، رەھىمدىل ھەم ھەققانىيدۇر.
5 خەيرخاھ، ئۆتنە بېرىپ تۇرىدىغان ئادەمنىڭ بەختى بولىدۇ؛
ئۇ ئۆز ئىشلىرىنى ئادىللىق بىلەن يۈرگۈزىدۇ.□
6 بەرھەق، ئۇ ئەبەدىي تەۋرىتىلمەيدۇ؛
ھەققانىي ئادەم مەڭگۈگە ئەسلىنىدۇ.
7 ئۇ شۇۇم خەۋەردىن قورقمايدۇ؛
ئۇنىڭ كۆڭلى توق ھالدا، پەرۋەردىگارغا تايانغان.
8 دىلى مەھكەم قىلىنغان، ئۇ قورقمايدۇ؛
ئاخىرىدا ئۇ رەقىبلىرىنىڭ مەغلۇبىيىتىنى كۆرىدۇ.
9 ئۇ ئۆزىنىڭكىنى مەردلەرچە تارقاتقان،
يوقسۇللارغا بېرىدۇ؛
ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى مەڭگۈگە تۇرىدۇ؛
ئۇنىڭ مۈڭگۈزى ئىززەت-شۆھرەت بىلەن كۆتۈرۈلىدۇ.
10 رەزىل ئادەم بۇنى كۆرۈپ چىدىمايدۇ،
چىشلىرىنى غۇجۇرلىتىدۇ، ئۇ ئېرىپ كېتىدۇ؛
رەزىللەرنىڭ ئارزۇ-ھەۋىسى يوقىتىلىدۇ.

113

113- كۈي •••• خۇدا شەپقىتىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئۆزىنى تۆۋەن تۇتىدۇ

1 ھەمدۇسانا!
مەدھىيىلەڭلار، ئى پەرۋەردىگارنىڭ قۇللىرى،
پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى مەدھىيىلەڭلار!
2 ھازىردىن باشلاپ، ئەبەدىلئەبەدگىچە،
پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا تەشەككۈر-مەدھىيە قايتۇرۇلسۇن!■
3 كۈن چىقاردىن كۈن پاتارغا،
پەرۋەردىگارنىڭ نامى مەدھىيىلىنىشكە لايىقتۇر!■
4 پەرۋەردىگار ئەللەردىن يۇقىرى كۆتۈرۈلدى؛
شان-شەرىپى ئەرشلەردىن يۇقىرىدۇر.
5 كىممۇ پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا تەڭ بولالىسۇن ـ
ئۆز ماكانى يۇقىرىدا بولسىمۇ،
6 ئاسمانلارغا ھەم يەرگە قاراش ئۈچۈن،
ئۆزىنى تۆۋەن قىلغۇچىغا؟

□ 112:5 »ئۇ ئۆز ئىشلىرىنى ئادىللىق بىلەن يۈرگۈزىدۇ« ـ باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى بار: ـ »ئۇ ئۆز ئادىللىقى بىلەن ئۆز ئىشلىرىنى يۈرۈشتۈرىدۇ« ياكى »دەۋادا بولسا ھۆكۈم ئۇنىڭ ئۈچۈن تەرىپىدە بولىدۇ.« مۇمكىنچىلىكى بارىكى، يازغۇچى بۇ ئۈچ مەنىنىڭ ھەممىسىنى كۆزدە تۇتقان. ■ 113:2 دان. 2:02 ■ 113:3 مال. 1:11

7 نامرات كىشىنى ئۆتوپا-چاكىدىن كۆتۈرىدۇ؛
قىغلىقتىن يوقسۇلنى يۇقىرىلىتىدۇ؛■
8 ئۇنى ئېسىلزادىلەر قاتارىغا،
يەنى ئۆز خەلقىنىڭ ئېسىلزادىلىرى ئارىسىغا ئولتۇرغۇزىدۇ؛
9 ئۇ تۇغماس ئايالنى ئۆيگە ئورۇنلاشتۇرۇپ،
ئۇنى ئوغۇللارنىڭ خۇشال ئانىسى قىلىدۇ.
هەمدۇسانا!

114

114- كۈي •••• خۇدانىڭ ئىسرائىل خەلقىنىڭ مىسىردىن چىقىشىدا ئۇلارغا نامايان قىلغان ئۇلۇغلۇقى

1 ئىسرائىل مىسىردىن،
ياقۇپ جەمەتى يات تىلىق ئەللەردىن چىققاندا، ■
2 شۇ چاغدا يەھۇدا خۇدانىڭ مۇقەددەس جايى،
ئىسرائىل ئۇنىڭ سەلتەنىتى بولدى،
3 دېڭىز بۇنى كۆرۈپ بەدەر قاچتى،
ئىئوردان دەرياسى كەينىگە ياندى؛
4 تاغلار قوچقارلاردەك،
دۆڭلەر قوزىلاردەك ئوينىقلىدى.
5 ئەي دېڭىز، سەن نېمە بولدۇڭ، قاچتىلى؟
ئىئوردان دەرياسى، يولۇڭدىن يانغىلى؟
6 تاغلار قوچقارلاردەك،
دۆڭلەر قوزىلاردەك ئوينىقلىغىلى؟
7 ئى يەر يۈزى، رەببىنىڭ جامالىدىن،
ياقۇپنىڭ خۇداسىنىڭ جامالىدىن تەۋرەن؛
8 ئۇ قورام تاشنى كۆلچەككە،
چاقماق تېشىنى مول بۇلاق سۈلىرىغا ئايلاندۇرىدۇ.□ ■

115

115- كۈي •••• بۇتلارغا چوقۇنغانلار هەم خۇداغا ئىبادەت قىلغانلار

1 بىزگە ئەمەس، ئى پەرۋەردىگار، بىزگە ئەمەس ـ
ئۆزگەرمەس مۇهەببىتىڭ ئۈچۈن، هەققەت-ساداقىتىڭ ئۈچۈن،
ئۆز نامىڭغا شان-شەرەپ كەلتۈرگەيسەن.
2 ئەللەر نېمىشقا »ئۇلارنىڭ خۇداسى قەيەردە؟« دەپ مازاق قىلىشىدۇ؟
3 بىراق خۇدايىمىز بولسا ئەرشىلەردىدۇر؛
نېمىنى خالىسا، ئۇ شۇنى قىلغاندۇر.

■ **113:7** 1سام. 8:2□ زەب. 41107:
■ **114:1** مىس. 313:
□ **114:8** »ئۇ قورام تاشنى كۆلچەككە، چاقماق تېشىنى مول بۇلاق سۈلىرىغا ئايلاندۇرىدۇ« ـ »چاقماق تېشى« تاشلار ئىچىدە ئەڭ قاتتىق تاش هېسابلىنىدۇ. »قان.» 15:8نى كۆرۈڭ.
■ **114:8** مىس. 6:17□ چۆل. 1120:

4 ئۇلارنىڭ بۇتلىرى بولسا پەقەت كۈمۈش-ئالتۇندىن ئىبارەت،
ئىنسانلىنىڭ قوللىرى ياسىغىنىدۇر، خالاس.
5 ئۇلارنىڭ ئاغزى بار، بىراق سۆزلىيەلمەيدۇ؛
كۆزلىرى بار، كۆرمەيدۇ؛■
6 قۇلاقلىرى بار، ئاڭلىمايدۇ،
بۇرنى بار، پۇرىيالمايدۇ؛
7 قوللىرى بار، سىلىيالمايدۇ؛
پۇتلىرى بار، ماڭالمايدۇ؛
كانىيىدىن ھېچبىر سادا چىقارمايدۇ.
8 ئۇلارنى ياسىغانلار ئۇلارغا ئوخشاشتۇر،
ئۇلارغا تايانغانلارمۇ شۇنداقتۇر.
9 ئى ئىسرائىل، پەرۋەردىگارغا تايىنىڭلار؛
ئۇ سىلەرگە ياردەم قىلغۇچىڭلار ھەم قالقىنىڭلاردۇر.
10 ئى ھارۇن جەمەتى، پەرۋەردىگارغا تايىنىڭلار؛
ئۇ سىلەرگە ياردەم قىلغۇچى ھەم سىلەرنىڭ قالقىنىڭلاردۇر.□
11 پەردەردىگاردىن ئەيمىنىدىغانلار، پەرۋەردىگارغا تايىنىڭلار؛
ئۇ سىلەرگە ياردەم قىلغۇچى ھەم قالقىنىڭلاردۇر.
12 پەرۋەردىگار بىزنى ئەسلەپ كەلدى؛
ئۇ بەخت ئاتا قىلىدۇ؛
ئۇ ئىسرائىل جەمەتىگە بەخت ئاتا قىلىدۇ؛
ئۇ ھارۇن جەمەتىگە بەخت ئاتا قىلىدۇ؛
13 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىدىغانلارغا،
چوڭلىرى ھەم كىچىكلىرىگىمۇ بەخت ئاتا قىلىدۇ.
14 پەرۋەردىگار سىلەرگە قوشلاپ بېرىدۇ،
سىلەرگە ھەم پەرزەنتلىرىڭلارغا؛
15 سىلەرگە پەرۋەردىگار تەرىپىدىن بەخت ئاتا قىلىنغان،
ئاسمان-زېمىننى ياراتقۇچىدىن بەركەتلەنگەن!
16 ئاسمانلار بولسا پەرۋەردىگارنىڭ ئاسمانلىرىدۇر؛
بىراق زېمىننى بولسا ئىنسان بالىلىرىغا تاپشۇرغاندۇر.
17 ئۆلۈكلەر ياھنى مەدھىيىلىمەيدۇ،
سۈكۈت دىيارىغا چۈشۈپ كەتكەنلەرمۇ شۇنداق؛
18 بىراق بىزلەر ھازىردىن باشلاپ ياھقا ئەبەدىلئەبەدگىچە تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرىمىز!
ھەمدۇسانا!

116

116- كۈي •••• خۇدانىڭ ئىلتىپاتىغا گۇۋاھلىق بېرىش

1 مەن پەرۋەردىگارنى سۆيىمەن،

■ **115:5** قان. 28:4□ يەر. 10□3□4□5: 9-16

□ **115:10** »ئۇ سىلەرگە ياردەم قىلغۇچى ھەم سىلەرنىڭ قالقىنىڭلاردۇر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ ئۇلارغا ياردەم قىلغۇچى ھەم ئۇلارنىڭ قالقىنىڭلاردۇر« دېيىلىدۇ. 11-10-ئايەتلەردىمۇ شۇنداق.

چۈنكى ئۇ مېنىڭ ئاۋازىمنى، يېلىنىشلىرىمنى ئاڭلىغان.
2 چۈنكى ئۇ قۇلىقىنى ماڭا سالدى،
شۇڭا مەن بارلىق كۈنلىرىمدە ئۇنىڭغا ئىلتىجا قىلىپ چاقىرىمەن.
3 ئۆلۈم ئاسارەتلىرى مېنى چىرمىۋالدى؛
تەھتىسارانىڭ دەردلىرى مېنى تۇتۇۋالدى؛
مەن پېشكەللىككە يولۇقتۇم، ئەلەم تارتتىم؛■
4 شۇنىڭ بىلەن مەن پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا توختىماي ندا قىلدىم: ـ
»سەندىن ئۆتۈنىمەن، ئى پەرۋەردىگار،
جېنىمنى قۇتۇلدۇرغايسەن!
5 شەپقەتلىكتۇر پەرۋەردىگار، ھەققانىيدۇر؛
خۇدايىمىز رەھىمدىلدۇر.
6 پەرۋەردىگار نادانىنى ساقلايدۇ؛
مەن خاراب ئەھۋالغا چۈشۈرۈلدۈم، ئۇ مېنى قۇتقۇزدى.
7 ھەي جېنىم، قايتىدىن خاتىرجەم بول؛
چۈنكى پەرۋەردىگار سېخىيلىك، مېھرىبانلىق كۆرسەتتى؛■
8 چۈنكى سەن جېنىمنى ئۆلۈمدىن، كۆزلىرىمنى ياشلاردىن،
ئاياغلىرىمنى پۇتلىشىشتىن قۇتقۇزغانسەن.
9 مەن پەرۋەردىگار ئالدىدا تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا ماڭىمەن؛
10 ئىشەنگىنىم ئۈچۈن مۇنداق سۆز قىلغانىمەن: ـ
»مەن قاتتىق خار قىلىنغانىمەن.«□ ■
11 جىددىيلەشكىنىمدىن: ـ »ئادەملەرنىڭ ھەممىسى يالغانچى«! ـ دېگەنمەن.■
12 ماڭا كۆرسەتكەن بارلىق ياخشىلىقلىرىنى مەن نېمە بىلەن پەرۋەردىگارغا قايتۇرىمەن؟
13 ـ نىجاتلىق قەدەھىنى قولۇمغا ئالىمەن،
ۋە پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى چاقىرىپ ئىلتىجا قىلىمەن؛
14 مەن قىلغان قەسەملىرىمنى پەرۋەردىگار ئالدىدا ئادا قىلىمەن؛
بەرھەق، ئۇنىڭ بارلىق خەلقى ئالدىدا ئۇلارنى ئادا قىلىمەن.
15 پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە،
ئۆز مۇمىن بەندىلىرىنىڭ ئۆلۈمى قىممەتلىك ئىشتۇر!
16 ئاھ پەرۋەردىگار، مەن بەرھەق سېنىڭ قۇلۇڭدۇرمەن؛
مەن سېنىڭ قۇلۇڭدۇرمەن، دېدىكىڭنىڭ ئوغلى ئىكەنمەن؛
سەن مېنىڭ ئاسارەتلىرىمنى يەشكەنسەن؛
17 مەن ساڭا تەشەككۈر قۇربانلىقلىرىنى سۇنىمەن،
پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى چاقىرىپ ئىلتىجا قىلىمەن؛□

■ **116:3** 2سام. 22□5: 6
■ **116:7** زەب. 613:
□ **116:10** »ئىشەنگىنىم ئۈچۈن سۆز قىلغانىمەن« ـ)ياكى »ئىشەندىم، شۇڭا سۆز قىلدىم...«) ـ يۇنىڭ مەنىسى، بەلكىم، مېنىڭ خۇداغا دەردىمنى تۆكۈشۈم ھەرگىز بىكارغا كەتمەيدۇ، دېمەكچى (»2□□□.» 13:4نىمۇ كۆرۈڭ.(
■ **116:10** 2كور. 134:
■ **116:11** رىم. 43:
□ **116:17** »مەن ساڭا تەشەككۈر قۇربانلىقلىرىنى سۇنىمەن« ـ »تەشەككۈر قۇربانلىقى« مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق بېكىتىلگەن يەنە بىرخىل قۇربانلىق »)لاۋ.» 7-بابنى كۆرۈڭ.(

18 مەن قىلغان قەسەملىرىمنى پەرۋەردىگار ئالدىدا ئادا قىلىمەن؛
بەرھەق، ئۇنىڭ بارلىق خەلقى ئالدىدا ئۇلارنى ئادا قىلىمەن؛
19 پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ھويلىلىرىدا،
سېنىڭ ئوتتۇرۇڭدا تۇرۇپ، ئى يېرۇسالېم،
قەسەملىرىمنى ئادا قىلىمەن!
ھەمدۇسانا!

117

117- كۈي •••• خۇدانىڭ پۈتكۈل دۇنياغا بولغان مۇھەببىتى

1 پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەڭلار، بارلىق ئەللەر؛
ھەممە خەلقلەر، ئۇنى ماختاڭلار!■
2 چۈنكى بىزگە باغلىغان ئۇزۇنۇمەس مۇھەببىتى غەلىبىلىكتۇر؛
ھەم پەرۋەردىگارنىڭ ھەقىقەت-ساداقىتى مەڭگۈلۈكتۇر!
ھەمدۇسانا!

118

118- كۈي •••• »پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن«!

1 پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر ئېيتىڭلار، چۈنكى ئۇ مېھرىباندۇر؛
ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى مەڭگۈدۇر!
2 ئىسرائىل: » ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى مەڭگۈدۇر« ـ دېسۇن!
3 ھارۇن جەمەتى: »ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى مەڭگۈدۇر« ـ دېسۇن!
4 پەرۋەردىگاردىن قورقىدىغانلار: »ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى مەڭگۈدۇر« ـ دېسۇن!
5 قىستاقتا قېلىپ ياھغا ندا قىلدىم؛
ياھ جاۋاب بېرىپ، مېنى كەڭرى-ئازادىلىكتە تۇرغۇزدى.
6 پەرۋەردىگار مەن تەرەپتىدۇر، مەن قورقمايمەن؛
ئىنسان مېنى نېمە قىلالىسۇن؟■
7 پەرۋەردىگار ماڭا ياردەم قىلغۇچىلار ئارىسىدا بولۇپ، مېنىڭ تەرىپىمدىدۇر؛
ئۆچمەنلىرىمنىڭ مەغلۇبىيىتىنى كۆرىمەن.
8 پەرۋەردىگارنى باشپاناھىم قىلىش،
ئىنسانغا تايىنىشتىن ئەۋزەلدۇر؛■
9 پەرۋەردىگارنى باشپاناھىم قىلىش،
ئەمىرلەرگە تايىنىشتىن ئەۋزەلدۇر.
10 بارلىق ئەللەر مېنى قورشىۋالدى؛

■ **117:1** رىم. 1115: ■ **118:6** رىم. 318: ■ **118:8** زەب. 62□8: 9؛ 3:146□ يەر. 17□5: 7

بىراق پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ئۇلارنى ھالاك قىلىمەن؛□ ■
11 ئۇلار مېنى قورشۇالدى؛ بەرھەق، قورشۇالدى؛
بىراق پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن مەن ئۇلارنى ھالاك قىلىمەن؛
12 ئۇلار ھەرىلەردەك مېنى قورشۇالدى؛
ئۇلار يېقىلغان يانتاق ئوتىدەك تېزلا ئۆچۈرۈلىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن مەن ئۇلارنى ھالاك قىلىمەن.
13 سەن دۈشمەن مېنى زەرب بىلەن ئىتتىردىڭ،
يېقىلغىلى تاس قالدىم؛
بىراق پەرۋەردىگار ماڭا ياردەمدە بولدى.
14 كۈچۈم ۋە ناخشام بولسا ياھدۇر؛
ئۇ مېنىڭ نىجاتلىقىم بولدى!
15 ھەققانىيلارنىڭ چېدىرلىرىدا شادلىق ۋە نىجاتلىقنىڭ تەنتەنىلىرى يا كۆتىلماقتا؛
پەرۋەردىگارنىڭ ئوڭ قولى زەپەر قۇچماقتا!
16 پەرۋەردىگارنىڭ ئوڭ قولى ئېگىز كۆتۈرۈلگەن!
پەرۋەردىگارنىڭ ئوڭ قولى زەپەر قۇچماقتا!■
17 مەن ئۆلمەيمەن، بەلكى ياشايمەن،
ياھنىڭ قىلغانلىرىنى جاكارلايمەن.
18 پەرۋەردىگار ماڭا قاتتىق تەربىيە بەرگەن بولسىمۇ،
بىراق ئۇ مېنى ئۆلۈمگە تاپشۇرمىدى.
19 ھەققانىيەت دەرۋازىلىرىنى ماڭا ئېچىپ بېرىڭلار؛
مەن كىرىمەن، ياھنى مەدھىيىلەيمەن.■
20 بۇ پەرۋەردىگارنىڭ دەرۋازىسىدۇر؛
ھەققانىيلار بۇنىڭدىن كىرىدۇ!
21 مەن ساڭا تەشەككۈر ئېيتىمەن؛
چۈنكى سەن ماڭا جاۋاب قايتۇردۇڭ،
ھەم مېنىڭ نىجاتلىقىم بولدۇڭ.
22 تامچىلار تاشلىۋەتكەن تاش بولسا،
بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەندى.□ ■
23 بۇ ئىش پەرۋەردىگاردىندۇر،
بۇ كۆزىمىز ئالدىدا كارامەت بولدى.■
24 بۇ پەرۋەردىگار ياراتقان كۈندۇر؛
بىز ئۇنىڭدا شادلىنىپ خۇرسەن بولىمىز.
25 قۇتقۇزغايسەن، ئى پەرۋەردىگار، سەندىن ئوتۇنىمەن؛

□ **118:10** »بارلىق ئەللەر مېنى قورشۇالدى؛ بىراق پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن ئۇلارنى ھالاك قىلىمەن؛...« ـ بۇ كۆزىدىكى 29-10-ئايەتلەر كىمنى كۆرسەتكەنلىكىنى ئوقۇرمەنلەر ئىنجىل، »ماتىتا«، »مارك‌ۇس« ھەم »لۇقا« قىسمىلىرىدىكى ئاخىرقى نەچچە بابلاردىن كۆرەلەيدۇ.

■ **118:10** زەب. 18□43: 47، 48؛ يەش. 11:10-1□ رىم. 1215:

■ **118:16** لۇقا 511:

■ **118:19** يەش. 226:

□ **118:22** »تامچىلار تاشلىۋەتكەن تاش بولسا، بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەندى« ـ »مات.« 42:20نى كۆرۈڭ.

■ **118:22** يەش. 14:8□ 16:28□ مات. 42:21□ مار. 10:12□ لۇقا 17:20□ روس. 11:4□ رىم. 33:9□ ئەف. 20:2□ 1پېت. 2□4: 7

■ **118:23** يەش. 1429:

سەندىن ئۆتۈنمەن، بىزنى ياشناتقايسەن!□ ■
26 پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن!
بىز پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە تۇرۇپ ساڭا »مۇبارەك«! دەپ توۋلىدۇق.
27 پەرۋەردىگار تەڭرىدۇر،
ئۇ ئۇستىمىزگە نۇر بەرگەن؛
ھېيتلىق قۇربانلىقنى تانىلار بىلەن باغلاڭلار،
ـ قۇربانگاھنىڭ مۈڭگۈزلىرىگە ئىلىپ باغلاڭلار.□
28 سەن مېنىڭ ئىلاھىمدۇرسەن،
مەن ساڭا تەشەككۇر ئېيتىمەن؛
مېنىڭ خۇدايىم، مەن سېنى ئۇلۇغلايمەن.
29 پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇ مېھرىباندۇر،
ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى مەڭگۈدۇر!

119

119- كۆي •••• خۇدانىڭ سۆز- كالامى گۆھەردۇر! •••• »ئىلىپبە تەرتىپىلىك« كۆي ــ 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 |□|)ئالەف(يولدا مۇكەممەل بولغانلار،
پەرۋەردىگار تەۋرات-قانۇنىدا ماڭىدىغانلار بەختلىكتۇر!□ ■
2 ئۇنىڭ ئاگاھ-گۇۋاھلىرىنى تۇتقانلار،
ئۇنى چىن قەلبى بىلەن ئىزدىگەنلەر،
3 ھېچبىر ھەقسىزلىقنى قىلمىغانلار بەختلىكتۇر!
ئۇلار ئۇنىڭ يوللىرىدا ماڭىدۇ.
4 كۆرسەتمىلىرىڭگە ئەستايىدىل ئەمەل قىلىشىمىز ئۈچۈن،
ئۆزۈڭ ئۇلارنى بېكىتكەنسەن.
5 ئاھ، يوللىرىمنىڭ يۆنىلىشى بەلگىلىمىلىرىڭگە ئەمەل قىلىشقا بېكىتىلگەي!
6 شۇنىڭ بىلەن بارلىق ئەمر-پەرمانلىرىڭنى ئەتىۋارلىسام،
مەن يەرگە قاراپ قالمايمەن.
7 سېنىڭ ھەققانىي ھۆكۈملىرىڭنى تۆگىنىپ،

□ **118:25** »**قۇتقۇزغايسەن، ئى پەرۋەردىگار«!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھوشاننا«! دېگەن سۆز. »مات.«، 9:21نى كۆرۈڭ.

■ **118:25** مات. 21□9: 15؛ مار. 11□9: 10؛ يۇھ. 1312:

□ **118:27** »**ھېيتلىق قۇربانلىقى تانىلار بىلەن باغلاڭلار، ـ قۇربانگاھنىڭ مۈڭگۈزلىرىگە ئىلىپ باغلاڭلار«** ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى قۇربانگاھنىڭ تۆت بۇرجىكىنىڭ ھەربىرىگە بىر »مۈڭگۈز«)ئىلمەك(بېكىتىلگەن. »مۇقەددەس چېدىر«نى كۆرسىتىدىغان سىمۋىللارنى كۆرۈڭ.

□ **119:1** » **ﺃ**)**ئالەف(يولدا مۇكەممەل بولغانلار، پەرۋەردىگار تەۋرات-قانۇنىدا ماڭىدىغانلار بەختلىكتۇر«!** ـ بۇ 119-كۆي »ئىلىپبە تەرتىپىلىك« كۆي. ھەر سەككىز ئايەت بىر گۇرۇپپا بولىدۇ. ھەربىر گۇرۇپپىدىكى سەككىز ئايەت ئوخشاش ھەرىپ بىلەن باشلىنىدۇ، ھەربىر گۇرۇپپا)جەمئىي 22 گۇرۇپپا(ئىبرانىي تىلىنىڭ ئىلىپبەلىك تەرتىپى بويىچە يېڭى بىر ھەرىپ بىلەن باشلىنىدۇ. **»پەرۋەردىگار تەۋرات-قانۇنىدا ماڭىدىغانلار بەختلىكتۇر«!** ـ »تەۋرات«)توراھ(دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلى بولۇپ، تەسلىدە »يولىيورۇق«، »تەربىيە« دېگەن مەنىدە، بۇ يەردە: »قانۇن«، »تەلىم«، »خۇدا بەرگەن بارلىق كىتابلار« دېگەن ئومۇمىي مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ. ئادەتتە مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق كەلتۈرۈلگەن تەۋراتنىڭ »بارتىلىش« »مىسىردىن چىقىش« »لاۋىيلىقلار« »چۆل-باياۋاندىكى سەپەر« ھەم »قانۇن شەرھى« دېگەن ئالدىنقى بەش قىسمىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **119:1** زەب. 11:

دۇرۇس كۆڭۈلدىن ساڭا تەشەككۇر ئېيتىمەن.
8 مەن بەلگىلىمىلىرىڭنى چوقۇم تۇتىمەن؛
مېنى پۈتۈنلەي تاشلىۋەتمىگەيسەن!
9 |𐤁|)بەت(ياش بىر يىگىت قانداق قىلىپ تۈز يولنى پاك تۇتالايدۇ؟
سېنىڭ سۆز-كالامىڭنى ئاڭلاپ ئەمەل قىلىش بىلەنلا.
10 پۈتۈن قەلبىم بىلەن مەن سېنى ئىزدىدىم؛
مېنى ئەمرلىرىڭدىن ئاداشتۇرمىغايسەن؛
11 گۈناھ قىلىپ ساڭا قارشى چىقماسلىقىم ئۈچۈن،
سۆزۈڭنى كۆڭۈمگە مەھكەم پۈكۈۋالدىم.
12 مۇبارەكدۇرسەن پەرۋەردىگار،
ماڭا تۈز بەلگىلىمىلىرىڭنى تۈگەتكەيسەن.
13 لەۋلىرىم بىلەن مەن بايان قىلىمەن،
ئاغزىڭدىكى بارلىق ھۆكۈملىرىڭنى.
14 تۈرلۈك بايلىقلاردىن شادلانغاندەك،
ئاگاھ-گۈۋاھلىقلىرىڭغا ئەگەشكەن يولدا شادلاندىم.
15 مەن كۆرسەتمىلىرىڭ ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىمەن؛
ئىزلىرىڭغا قاراپ ئويلىنىمەن.
16 بەلگىلىمىلىرىڭنى خۇرسەنلىك دەپ بىلىمەن؛
سۆز-كالامىڭنى ئۇنتۇمايمەن.
17 |𐤁|)گىمەل(قۇلۇڭغا مېھرىبانلىقنى كۆرسەتكەيسەن، شۇنىڭ بىلەن مەن ياشايمەن،
كالامىڭغا بويسۇنىمەن.■
18 تەۋرات-قانۇنۇڭدىن كارامەت سىرلارنى كۆرۈشۈم ئۈچۈن،
كۆزلىرىمنى ئاچقايسەن!
19 مەن بۇ دۇنيادا مۇساپىرمەن؛
ئەمرلىرىڭنى مەندىن يوشۇرمىغايسەن.■
20 ھۆكۈملىرىڭگە ھەرقاچان ئىنتىزار بولۇپ،
يۈرىكىم ئېزىلىپ كېتەي دەپ قالدى.
21 سەن لەنەتكە بۇيرۇلغان تەكەببۇرلارغا تەنبىھ بېرىسەن،
ئۇلار ئەمرلىرىڭدىن ئادىشىپ كېتىدۇ.
22 مەندىن ئاھانەت ھەم مەسخىرىنى يىراققا كەتكۈزگەيسەن؛
چۈنكى ئاگاھ-گۈۋاھلىقلىرىڭنى تۇتىمەن.
23 ئەمىرلەر ئولتۇرۇپ يامان گەپىمنى قىلىشماقتا؛
سېنىڭ قۇلۇڭ بولسا بەلگىلىمىلىرىڭ ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلايدۇ.
24 سېنىڭ ئاگاھ-گۈۋاھلىقلىرىڭ مېنىڭ خۇرسەنلىكىم،
مېنىڭ مەسلىھەتچىلىرىمدۇر.■
25 |𐤁|)دالەت(مېنىڭ جېنىم تۇپراققا يېپىشقان؛

■ **119:17** زەب. 2:103 7:116 ■ **119:19** يار. 9:47 1تار. 15:29 زەب. 12:39 ئىبر. 13:11 ■ **119:24** زەب. 3:43 1:112 119 35: 47، 77، 174؛

سۆز- كالامىڭ بويىچە مېنى يېڭىلاندۇرغايسەن.
26 تۆز يوللىرىمنى ئالدىڭدا ئوچۇق بايان قىلدىم،
سەن ماڭا جاۋاب بەردىڭ؛
ماڭا بەلگىلىمىلىرىڭنى ئۆگەتكەيسەن.■
27 مېنى كۆرسەتمىلىرىڭنىڭ يولىنى چۈشىنىدىغان قىلغايسەن،
ئاندىن مەن كارامەتلىرىڭ ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىمەن.
28 جېنىم قايغۇ بىلەن ئېرىپ كېتىدۇ؛
سۆز- كالامىڭ بويىچە مېنى كۆچلەندۈرگەيسەن.
29 مەندىن ئالدامچى يولنى نېرى قىلغايسەن؛
شەپقەت قىلىپ ماڭا تەۋرات-قانۇنۇڭنى بېغىشلىغايسەن؛
30 مەن ھەققەت-ساداقەت يولىنى تاللىۋالدىم؛
ھۆكۈملىرىڭنى ئالدىمدا قويدۇم.
31 ئاگاھ- گۆۋاھلىرىڭنى چىڭ تۇتتىم؛
پەرۋەردىگار، مېنى ئۇياتقا قالدۇرمىغايسەن.
32 سەن مېنىڭ قەلبىمنى كەڭ-ئازادە قىلىشىڭ بىلەن،
ئەمرلىرىڭ يولىغا ئەگىشىپ يۈگۈرىمەن.
33 |□|)خې(ئى پەرۋەردىگار، بەلگىلىمىلىرىڭنىڭ يولىنى ماڭا ئايان قىلغايسەن؛
مەن ئۇنى ئاخىرغىچە تۇتىمەن.
34 مېنى يورۇتقايسەن، مەن تەۋرات-قانۇنۇڭنى تۇتىمەن،
شۇنداقلا پۈتۈن قەلبىم بىلەن ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىمەن.
35 مېنى ئەمرلىرىڭنىڭ يولىدا ماڭدىغان قىلغايسەن؛
چۈنكى ئۇلارنى خۇرسەنلىك دەپ بىلىمەن.
36 مېنىڭ قەلبىمنى شەخسىي مەنپەئەتكە ئەمەس،
بەلكى ئاگاھ- گۆۋاھلىقلىرىڭغا مايىل قىلغايسەن.
37 كۆزلىرىمنى ساختىنى كۆرۈشتىن ياندۇرغايسەن؛
مېنى يولۇڭدا جانلاندۇرغايسەن؛
38 سەن قۇلۇڭغا بولغان ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرغايسەن؛
شۇنىڭ بىلەن خەقلەر سەندىن ئەيمىنىدۇ.□
39 مەن قورققان شەرمەندىلىكنى نېرى كەتكۈزگەيسەن؛
چۈنكى سېنىڭ ھۆكۈملىرىڭ ئەلادۇر.
40 مانا، مەن كۆرسەتمىلىرىڭگە تەشنا بولۇپ كەلدىم؛
تۆز ھەققانىيىتىڭدە مېنى جانلاندۇرغايسەن؛
41 |□:|)ۋاۋ(ۋە مېھىر-مۇھەببەتلىرىڭ يېنىمغا كەلسۇن، ئى پەرۋەردىگار،
ۋەدەڭ بويىچە نىجاتلىقىڭ يېنىمغا كەلسۇن؛□
42 شۇندا مەندە مېنى مەسخىرە قىلغۇچىغا بەرگۈدەك جاۋاب بولىدۇ؛

■ **119:26** زەب. 4:25□ 11:27□ 1186:

□ **119:38** »سەن قۇلۇڭغا بولغان ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرغايسەن؛ شۇنىڭ بىلەن خەقلەر سەندىن ئەيمىنىدۇ« ـ باشقا بىرنەچچە تەرجىمىلىرى بار، جۈملىدىن: »سېنىڭ ئەيمىنىشىڭگە بېرىلگەن قۇلۇڭ ئۆزچۈن ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرغايسەن.«

□ **119:41** » ۲:)ۋاۋ(ۋە مېھىر-مۇھەببەتلىرىڭ يېنىمغا كەلسۇن، ئى پەرۋەردىگار....» ـ مۇشۇ سەككىز ئايەت (48-41□□□□) ھەممىسى ئىبراني تىلىدا: »ۋاۋ« بىلەن باشلىنىدۇ، ئۇيغۇر تىلىدىكى »ۋە« مۇشۇ »ۋاۋ«دىن)ئەرەب تىلىنىڭ ۋاستىسى بىلەن(كەلگەن.

چۈنكى سۆزۈڭگە تايىنىمەن.
43 ۋە ئاغزىمدىن ھەققەتنىڭ سۆزىنى ئېلىپ تاشلىمىغايسەن؛
چۈنكى ھۆكۈملىرىڭگە ئۈمىد باغلىدىم؛
44 شۇندا مەن سېنىڭ تەۋرات-قانۇنۇڭنى ھەر قاچان تۇتىمەن،
بەرھەق، ئەبەدلىئەبەدگىچە تۇتىمەن؛
45 شۇندا مەن ئازادلىكتە ماڭىمەن؛
چۈنكى كۆرسەتمىلىرىڭنى ئىزدىدىم.
46 شۇندا مەن پادىشاھلار ئالدىدا ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭ توغرۇلۇق سۆزلەيمەن،
بۇ ئىشلاردا مەن يەرگە قاراپ قالمايمەن.
47 ۋە ئەمرلىرىڭنى خۇرسەنلىك دەپ بىلىمەن،
چۈنكى ئۇلارنى سۆيۈپ كەلدىم؛
48 مەن سۆيۈپ كەلگەن ئەمرلىرىڭگە قوللىرىمنى سوزۇپ ئىنتىلىمەن،
ۋە بەلگىلىمىلىرىڭ ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىمەن.□
49 |□|)زائىن(سەن قۇلۇڭغا بەرگەن سۆزۈڭنى،
يەنى ماڭا ئۈمىد بېغىشلىغان كالامىڭنى ئەسلىگەيسەن.
50 ئۇ بولسا دەردىمگە بولغان تەسەللىدۇر؛
چۈنكى سۆز-ۋەدەڭ مېنى جانلاندۇردى.
51 تەكەببۇرلار ئەشەددىي ھاقارەتلىگىنى بىلەن،
لېكىن تەۋرات-قانۇنۇڭدىن ھېچ چەتنىمىدىم.
52 قەدىمدە بېكىتىلگەن ھۆكۈملىرىڭنى يادىمغا كەلتۈردۇم، ئى پەرۋەردىگار،
شۇنداق قىلىپ تۆزۈمگە تەسەللى بەردىم.
53 تەۋرات-قانۇنۇڭنى تاشلىۋەتكەن رەزىللەر ۋەجىدىن،
ئوتلۇق غەزەپ مەندە قاينىپ تاشتى.
54 مۇساپىر بولۇپ تۇرغان جايىمدا،
كۆرسەتمىلىرىڭ مېنىڭ ناخشىلىرىم بولدى.
55 كېچىدە، ئى پەرۋەردىگار، نامىڭنى ئەسلەپ يۈردۇم،
تەۋرات-قانۇنۇڭنى تۇتۇپ كەلدىم.■
56 مەن بۇنىڭغا نېسىپ بولدۇم،
چۈنكى مەن كۆرسەتمىلىرىڭگە ئىتائەت قىلىپ كەلدىم.
57 |□|)خەت(تۆزۈلۈڭ مېنىڭ نېسىۋەمدۇرسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
»سېنىڭ سۆز-كالامىڭنى تۇتاي« ـ دېدىم.□
58 مەن پۈتۈن قەلبىم بىلەن دىدارىڭغا ئىنتىلىپ يېلىندىم؛
ۋەدەڭ بويىچە ماڭا شاپائەت كۆرسەتكەيسەن.□

□ **119:48** »مەن سۆيۈپ كەلگەن ئەمرلىرىڭگە قوللىرىمنى سوزۇپ ئىنتىلىمەن« ـ ياكى »مەن سۆيۈپ كەلگەن ئەمرلىرىڭگە قوللىرىمنى سوزۇپ كۆتۈرىمەن.«

■ **119:55** زەب. 7:16□ 842:

□ **119:57** »تۆزۈلۈڭ مېنىڭ نېسىۋەمدۇرسەن، ئى پەرۋەردىگار، »سېنىڭ سۆز-كالامىڭنى تۇتاي« ـ دېدىم« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »مېنىڭ نېسىۋەم، ئى پەرۋەردىگار، سېنىڭ سۆز-كالامىڭنى تۇتۇشتىن ئىبارەتتۇر، ـ دېدىم.«

□ **119:58** »مەن پۈتۈن قەلبىم بىلەن دىدارىڭغا ئىنتىلىپ يېلىندىم« ـ ياكى »مەن پۈتۈن قەلبىم بىلەن ئىلتىپاتىڭغا ئىنتىلىپ يېلىندىم.«

59 مەن يوللىرىڭ ئۈستىدە ئويلاندىم،
ئاياغلىرىمنى ئاگاھ-گۈۋاھلىقلىرىڭغا قارىتىپ بۇرىدىم.
60 مەن ئالدىرىدىم، ھېچ كېچىكمىدىم،
سېنىڭ ئەمرلىرىڭگە ئەمەل قىلىشقا.
61 رەزىللەرنىڭ ئاسارەتلىرى مېنى چىرمىۋالغىنى بىلەن،
مەن تەۋرات-قانۇنۇڭنى ھېچ ئۇنتۇمىدىم.
62 ھەققانىي ھۆكۈملىرىڭ ئۈچۈن،
تۈن كېچىدە تەشەككۇر ئېيتقىلى قوپىمەن.
63 مەن سەندىن قورقىدىغانلارنىڭ،
كۆرسەتمىلىرىڭگە ئەگەشكەنلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۈلپىتىدۇرمەن.
64 جاھان، ئى پەرۋەردىگار، سېنىڭ تۈزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بىلەن تولدى؛
ماڭا بەلگىلىمىلىرىڭنى ئۆگەتكەيسەن.
65 |ﻫ|)تەت(سۆز-كالامىڭ بوينچە، ئى پەرۋەردىگار،
تۈز قۇلۇڭغا مېھرىبانلىقنى كۆرسىتىپ كەلگەنسەن.
66 ماڭا ئوبدان پەرق ئېتىشنى ۋە بىلىمنى ئۆگەتكەيسەن؛
چۈنكى مەن ئەمرلىرىڭگە ئىشەندىم.
67 مەن ئازابقا ئۇچراشتىن بۇرۇن يولدىن ئازغان،
بىراق ھازىر سۆزۈڭنى تۇتىمەن.
68 سەن مېھرىباندۇرسەن، مېھرىبانلىق قىلىسەن،
ماڭا بەلگىلىمىلىرىڭنى ئۆگەتكەيسەن.
69 تەكەبىۋارلار ماڭا قارا چاپلاشتى؛
بىراق كۆرسەتمىلىرىڭگە پۈتۈن قەلبىم بىلەن ئىتائەت قىلىمەن.
70 ئۇلارنىڭ قەلبى تۇيماس بولۇپ كەتتى؛
بىراق مەن بولسام تەۋرات-قانۇنۇڭنى خۇرسەنلىك دەپ بىلىمەن.□
71 ئازابقا ئۇچرىغىنىم ياخشى بولدى،
شۇنىڭ بىلەن بەلگىلىمىلىرىڭنى ئۆگەندىم.
72 مەن ئۈچۈن ئاغزىڭدىكى قانۇن-تەلىم،
مىڭلىغان ئالتۇن-كۈمۈش تەڭگىدىن ئەۋزەلدۇر.■
73 |ﻯ|)يود(سېنىڭ قوللىرىڭ مېنى ياسىغان، مېنى مۇستەھكەملىدى؛
مېنى يورۇتقايسەن، ئەمرلىرىڭنى ئۆگىنىمەن.■
74 سەندىن ئەيمىنىدىغانلار مېنى كۆرۈپ شادلىنىدۇ؛
چۈنكى مەن سۆز-كالامىڭغا ئۈمىد باغلاپ كەلدىم.
75 ئى پەرۋەردىگار، سېنىڭ ھۆكۈملىرىڭنىڭ ھەققانىي ئىكەنلىكىنى،
ۋاپادارلىقىڭدىن مېنى ئازابقا سالغىنىڭنى بىلىمەن.□

□ **119:70** »ئۇلارنىڭ قەلبى تۇيماس بولۇپ كەتتى« ـ دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلارنىڭ قەلبى مايلىق بولۇپ كەتتى« دەپ ئېلىنغان.
■ **119:72** زەب. 19:10؛ ■ **119:73** ئايۇپ 10:9؛ زەب. 139:13-16؛ □ **119:75** »سېنىڭ ھۆكۈملىرىڭنىڭ ھەققانىي ئىكەنلىكىنى ... بىلىمەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سېنىڭ ھۆكۈملىرىڭنىڭ ھەققانىيلىقتۇر ... دەپ بىلىمەن.«

76 ئاھ، قۇلۇڭغا بەرگەن ۋەدەڭ بويىچە،
ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ تەسەللىيم بولسۇن.
77 مېنىڭ ياشىشىم ئۈچۈن،
رەھىمدىللىقلىرىڭ يېتىمغا كەلسۇن؛
چۈنكى تەۋرات-قانۇنۇڭ مېنىڭ خۇرسەنلىكىمدۇر.
78 تەكەببۇرلار خجالەتتە قالسۇن؛
چۈنكى ئۇلار ماڭا يالغانچىلىق بىلەن تەتۇرلۇك قىلغان؛
مەن بولسام، كۆرسەتمىلىرىڭ ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىمەن.
79 سەندىن ئەيمىنىدىغانلار مەن تەرەپكە بۇرۇلۇپ كەلسۇن؛
ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭنى بىلگەنلەرمۇ شۇنداق بولسۇن.
80 كۆڭلۈم بەلگىلىرىڭدە مۇكەممەل بولسۇن؛
شۇنىڭ بىلەن يەرگە قاراپ قالمايمەن.
81 |𐤊|)كاف(جېنىم نىجاتلىقىڭغا تەلمۇرۇپ ھالدىن كېتەي دەۋاتىدۇ؛
مەن سۆز-كالامىڭغا ئۈمىد باغلىدىم.
82 كۆزۈم سۆز-ۋەدەڭگە تەلمۇرۇپ تۇگىشەي دېدى،
»سەن قاچانمۇ ماڭا تەسەللى بېرەرسەن« ـ دەپ.
83 چۈنكى مەن ئىسلىنىپ قۇرۇپ كەتكەن تۇلۇمدەك بولدۇم،
بىراق بەلگىلىرىڭنى ئۇنتۇمايمەن.
84 قۇلۇڭنىڭ كۈنلىرى قانچە بولىدۇ؟
ماڭا زىيانكەشلىك قىلغانلارنى قاچان جازالايسەن؟
85 تەكەببۇرلار ماڭا ئورىلارنى كولىغان؛
بۇ ئىشلار تەۋراتىڭغا مۇخالىپتۇر؛
86 سېنىڭ بارلىق ئەمرلىرىڭ ئىشەنچلىكتۇر؛
ئۇلار يولسىزلىق بىلەن مېنى قىستىماقتا؛
ماڭا ياردەم قىلغايسەن!
87 ئۇلار مېنى يەر يۈزىدىن يوقاتقىلى قىل قالدى؛
بىراق مەن بولسام، كۆرسەتمىلىرىڭدىن ۋاز كەچمىدىم.
88 ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بويىچە مېنى جانلاندۇرغايسەن،
ۋە ئاغزىڭدىكى ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭنى تۇتىمەن.
89 |𐤋|)لامەد(مەڭگۈگە، ئى پەرۋەردىگار،
سۆز-كالامىڭ ئەرشىلەردە بېكىتىلگەندۇر.
90 سېنىڭ ساداقىتىڭ دەۋردىن-دەۋرگىچىدۇر؛
سەن يەر-زېمىننى مۇقىم بېكىتكەنسەن، ئۇ مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ.■
91 سېنىڭ ھۆكۈم-قانۇنىيەتلىرىڭ بىلەن بۇلار بۈگۈنكى كۈندىمۇ تۇرىدۇ؛
چۈنكى بارلىق مەۋجۇداتلار سېنىڭ خىزمىتىڭدىدۇر.□
92 سېنىڭ تەۋرات-قانۇنۇڭ خۇرسەنلىكىم بولمىغان بولسا،

■ **119:90** توپ. 41:

□ **119:91** »سېنىڭ ھۆكۈم-قانۇنىيەتلىرىڭ بىلەن بۇلار بۈگۈنكى كۈندىمۇ تۇرىدۇ« ـ »بۇلار« بولسا 89-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان خۇدانىڭ سۆز-كالامى ۋە 90-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان يەر-زېمىن بولسا كېرەك.

ئازابمدا يوقاپ كېتەر ئىدىم.
93 مەن سېنىڭ كۆرسەتمىلىرىڭنى ھەرگىز ئۇنتۇمايمەن؛
چۈنكى مۇشۇلار ئارقىلىق ماڭا ھاياتلىق بەردىڭ؛
94 مەن سېنىڭكىدۇرمەن، مېنى قۇتقۇزغايسەن؛
چۈنكى مەن كۆرسەتمىلىرىڭنى ئىزدەپ كەلدىم.
95 رەزىللەر مېنى ھالاك قىلىشنى كۈتمەكتە؛
بىراق مەن ئاگاھ-گۇۋاھلىرىڭنى كۆڭۈلدە تۇتۇپ ئويلايمەن.
96 مەن ھەممە مۇكەممەللىكنىڭ چېكى بار دەپ بىلىپ يەتتىم؛
بىراق سېنىڭ ئەمر-كالامىڭ چەكسىز كەڭدۇر!
97 |𐤋|)مەم(ئاھ، مېنىڭ تەۋرات-قانۇنۇڭغا بولغان مۇھەببىتىم نەقەدەر چوڭقۇردۇر!
كۈن بويى ئۇ مېنىڭ سېغىنىپ ئويلايدىغىنىمدۇر.
98 ئەمرلىرىڭ ھەردائىم مەن بىلەن بىللە تۇرغاچقا،
مېنى دۈشمەنلىرىمدىن دانا قىلىدۇ؛
99 بارلىق ئۇستازلىرىمدىن كۆپ يورۇتۇلغانمەن،
چۈنكى ئاگاھ-گۇۋاھلىرىڭ سېغىنىشىمدۇر.
100 مەن قېرىلاردىن كۆپرەك چۈشىنىمەن،
چۈنكى كۆرسەتمىلىرىڭگە ئىتائەت قىلىپ كەلدىم.
101 سۆز-كالامىڭغا ئەمەل قىلىشىم ئۈچۈن،
ئاياغلىرىمنى ھەممە يامان يولدىن تارتتىم.□
102 ھۆكۈملىرىڭدىن ھېچ چىقمىدىم؛
چۈنكى ماڭا ئۆگەتكەن سەن ئۆزۈڭدۇرسەن.
103 سۆزلىرىڭ تىلىمغا شۇنچە شېرىن تېتىيدۇ!
ئاغزىمدا ھەسەلدىن تاتلىقتۇر!■
104 كۆرسەتمىلىرىڭدىن مەن يورۇتۇلدۇم؛
شۇڭا بارلىق ساختا يولنى ئۆچ كۆرىمەن.
105 |𐤍|)نۇن(سۆز-كالامىڭ ئايىغىم ئالدىدىكى چىراغ،
يولۇمغا نۇردۇر.
106 قەسەم ئىچتىم، ئەمەل قىلىمەنكى،
مەن ھەققانىي ھۆكۈملىرىڭنى تۇتىمەن.■
107 زور ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى چەكتىم، ئى پەرۋەردىگار؛
سۆز-كالامىڭ بويىچە مېنى جانلاندۇرغايسەن.
108 قوبۇل قىلغايسەن، ئى پەرۋەردىگار، ئاغزىمدىكى خالىس قۇربانلىقلارنى،
ماڭا ھۆكۈملىرىڭنى ئۆگەتكەيسەن.□
109 جېنىمنى ئالىقىنىمدا دائىم ئېلىپ يۈرىمەن،

□ **119:101** »ئاياغلىرىمنى ھەممە يامان يولدىن تارتتىم« ـ »تارتتىم« ـ ئىبرانىي تىلىدا »باغلىدىم« ياكى »چۈشەكلىدىم.«

■ **119:103** زەب. 10:19□ پەند. 118:

■ **119:106** نەھ. 3:10

□ **119:108** »ئاغزىمدىكى خالىس قۇربانلىقلار« ـ »خالىس قۇربانلىق« مۇسا پەيغەمبەر ئالاھىدە بەلگىلىگەن بىرخىل قۇربانلىق ئىدى. بىراق بۇ يەردە بۇ ئىبارە پەقەت كۆڭۈلدىكى مەنىدە ئىشلىتىلگەن.

بىراق تەۋرات-قانۇنۇڭنى پەقەت ئۇنتۇمايمەن.
110 رەزىللەر مەن ئۈچۈن قىلتاق قۇردى؛
بىراق كۆرسەتمىلىرىڭدىن ئاداشمىدىم.
111 ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭنى مىراس قىلىپ مەڭگۈگە قوبۇل قىلدىم؛
چۈنكى ئۇلار كۆڭلۈمنىڭ شادلىقىدۇر.
112 مەن كۆڭلۈمنى بەلگىلىمىلىرىڭگە مەڭگۈگە ئەمەل قىلىشقا،
يەنى ئاخىرغىچە ئەمەل قىلىشقا مايىل قىلدىم.
113 |□|)سامەق(ئالا كۆڭۈللەرنى ئۆچ كۆرۈپ كەلدىم؛
سۆيگىنىم بولسا، تەۋرات-قانۇنۇڭدۇر.□
114 سەن مېنىڭ دالدا جايىم، مېنىڭ قالقانىمدۇرسەن؛
سۆز-كالامىڭغا ئۈمىد باغلىدىم.
115 مەن خۇدايىمنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىشىم ئۈچۈن،
مەندىن نېرى بولۇڭلار، ئى رەزىللىك قىلغۇچىلار!
116 ياشىشىم ئۈچۈن،
ۋەدەڭ بويىچە مېنى يۈلگەيسەن؛
ئۈمىدىمنىڭ ئالدىدا مېنى يەرگە قاراتمىغايسەن.
117 مېنى قوللاپ قۇتۇقۇزۇلگەيسەن، شۇندا مەن ئامان-ئېسەن يۈرىمەن؛
ۋە بەلگىلىمىلىرىڭنى ھەردائىم قەدرلەيمەن.
118 بەلگىلىمىلىرىڭدىن ئازغانلارنىڭ ھەممىسىنى نەزىرىڭدىن ساقت قىلدىڭ؛
چۈنكى ئۇلارنىڭ ئالدامچىلىقى قۇرۇقتۇر.
119 سەن يەر يۈزىدىكى بارلىق رەزىللەرنى داشقالدەك شاللاپ تازىلايسەن؛
شۇڭا مەن ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭنى سۆيىمەن.
120 ئەتلىرىم سېنىڭدىن بولغان ئەيمىنىشتىن تىترەيدۇ؛
ھۆكۈملىرىڭدىن قورقۇپ يۈرىمەن.
121 |□|)ئايىن(مەن دۇرۇس ھۆكۈملەرنى ۋە ئادالەتنى يۈرگۈزدۇم؛
مېنى ئەزگۈچىلەرگە تاشلاپ قويمىغايسەن؛
122 تۆز قۇلۇڭ ئۈچۈن ياخشىلىققا كاپالەت بولغايسەن؛
تەكەبىۋارلارغا مېنى ئەزگۈزمىگەيسەن.
123 كۆزۈم نىجاتلىقىڭغا تەشنا بولۇپ،
ھەم ھەققانىيىتىڭ توغرۇلۇق ۋەدەڭگە تەلمۇرۇپ تۇگىشەي دەپ قالدى؛
124 تۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بىلەن قۇلۇڭغا مۇئامىلە قىلغايسەن؛
بەلگىلىمىلىرىڭنى ماڭا ئۆگەتكەيسەن.
125 مەن سېنىڭ قۇلۇڭدۇرمەن؛
ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭنى بىلىپ يېتىشىم ئۈچۈن مېنى يورۇتقايسەن.
126 پەرۋەردىگار ھەركەتكە كېلىش ۋاقتى كەلدى!
چۈنكى ئۇلار تەۋرات-قانۇنۇڭنى بىكار قىلىۋېتىدۇ.

□ 119:113 »ئالا كۆڭۈللەر« ـ ياكى »ئەستايىدىل ئەمەسلەر.«

127 شۇ سەۋەبتىن ئەمرلىرىڭنى ئالتۇندىن ئارتۇق سۆيىمەن،
ساپ ئالتۇندىن ئارتۇق سۆيىمەن؛
128 شۇڭا ھەممە ئىشلارنى باشقۇرىدىغان بارلىق كۆرسەتمىلىرىڭنى توغرا دەپ بىلىمەن؛
بارلىق ساختا يولنى ئۆچ كۆرىمەن.
129 |𐤁|)پې(ئاگاھ-گۆۋاھلىقلىرىڭ كارامەتتۇر؛
شۇڭا جېنىم ئۇلارغا ئەگىشىدۇ.
130 سۆزلىرىڭنىڭ يېشىمى نۇر ئېلىپ كېلىدۇ؛
نادانلارنىمۇ يورۇتىدۇ.■
131 ئاغزىمنى ئېچىپ ھاسىراپ كەتتىم،
چۈنكى ئەمرلىرىڭگە تەشنا بولۇپ كەلدىم.
132 نامىڭنى سۆيگەنلەرگە بولغان ئادىتىڭ بويىچە،
جامالىڭنى مەن تەرەپكە قارىتىپ شەپقەت كۆرسەتكەيسەن.
133 قەدەملىرىمنى سۆزۈڭ بىلەن توغرىلىغايسەن؛
ئۇستۈمگە ھېچ قەبىھلىكنى ھۆكۈم سۈرگۈزمىگەيسەن.
134 مېنى ئىنسانلىقنىڭ زۇلۇمىدىن قۇتۇلدۇرغايسەن،
شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ كۆرسەتمىلىرىڭگە ئىتائەت قىلىمەن.
135 جامالىڭنىڭ نۇرىنى قۇلۇڭنىڭ ئۈستىگە چاچتۇرغايسەن؛
ماڭا بەلگىلىمىلىرىڭنى ئۆگەتكەيسەن.■
136 كۆزلىرىمدىن ياش ئېرىقلىرى ئاقىدۇ،
چۈنكى ئىنسانلار تەۋرات-قانۇنۇڭغا بويسۇنمايدۇ.
137 |𐤁|)تسادە(ھەققانىيدۇرسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
ھۆكۈملىرىڭ توغرىدۇر.
138 سەن ئاگاھ-گۆۋاھلىقلىرىڭنى ھەققانىيلىقتا بۇيرۇغان؛
ئۇلار تولىمۇ ئىشەنچلىكتۇر!
139 ئوتلۇق مۇھەببىتىم ئۆزۈمنى يوقىتىدۇ،
چۈنكى مېنى خار قىلغۇچىلار سۆزلىرىڭگە پىسەنت قىلمايدۇ.
140 سۆزۈڭ تولۇق سىناپ ئىسپاتلانغاندۇر؛
شۇڭا قۇلۇڭ ئۇنى سۆيىدۇ.■
141 مەن تېرىقتەكتۇرمەن، كەمسىتىلگەنمەن،
بىراق كۆرسەتمىلىرىڭنى ئۇنتۇمايمەن.
142 سېنىڭ ھەققانىيىتىڭ ئەبەدىي بىر ھەققانىيەتتۇر،
تەۋرات-قانۇنۇڭ ھەقىقەتتۇر.
143 پېشكەللىك ۋە ئازاب ماڭا چىرمىشىۋالدى؛
بىراق ئەمرلىرىڭ مېنىڭ خۇرسەنلىكلىرىمدۇر.
144 سېنىڭ ئاگاھ-گۆۋاھلىقلىرىڭنىڭ ھەققانىيلىقى ئەبەدىيدۇر؛
ياشىغىن دەپ، مېنى يورۇتقايسەن.
145 |𐤁|)كوف(مەن پۈتۈن قەلبىم بىلەن ساڭا نىدا قىلدىم، ئى پەرۋەردىگار؛

■ 119:130 زەب. 719: ■ 119:135 زەب. 64: ■ 119:140 2سام. 22:31 زەب. 12:6 18:30 پەند. 530:

ماڭا جاۋاب بەرگەيسەن؛
مەن بەلگىلىمىلىرىڭنى تۇتىمەن.
146 مەن ساڭا ندا قىلىمەن؛
مېنى قۇتقۇزغايسەن، ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭغا ئەگىشىمەن.
147 مەن تاڭ ئاتماي ئورنۇمدىن تۇرۇپ پەرياد كۆتۈرىمەن؛
سۆز-كالامىڭغا ئۈمىد باغلىدىم.■
148 ۋەدىلىرىڭ ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىش ئۈچۈن،
تۈندىكى جېسەكلەر ئالماشماي تۇرۇپ كۆزۈم ئېچىلىدۇ.■
149 ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بويىچە ئاۋازىمنى ئاڭلىغايسەن؛
ئى پەرۋەردىگار، ھۆكۈملىرىڭ بويىچە مېنى جانلاندۇرغايسەن.
150 قەبىھ نىيەتكە ئەگەشكەنلەر ماڭا يېقىنلاشتى،
ئۇلار تەۋرات-قانۇنۇڭدىن يىراقتۇر.
151 ئى پەرۋەردىگار، سەن ماڭا يېقىن تۇرسەن؛
بارلىق ئەمرلىرىڭ ھەققەتتۇر.
152 ئۆزۈڭدىن بېرى ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭدىن ئۆگەندىمكى،
ئۇلارنى مەڭگۈگە ئىناۋەتلىك قىلغانسەن.
153 |𐤇|)رەش(مېنىڭ خار بولغىنىمنى كۆرگەيسەن، مېنى قۇتۇلدۇرغايسەن؛
چۈنكى تەۋرات-قانۇنۇڭنى ئۇنتۇمىدىم.
154 مېنىڭ دەۋايىمنى سوريغايسەن، ھەججەمەت بولۇپ مېنى قۇتقۇزغايسەن؛
ۋەدەڭ بويىچە مېنى جانلاندۇرغايسەن.
155 نىجاتلىق رەزىللەردىن يىراقتۇر؛
چۈنكى ئۇلار بەلگىلىمىلىرىڭنى ئىزدىمەيدۇ.
156 رەھمدىللىقلىرىڭ كۆپتۇر، ئى پەرۋەردىگار؛
ھۆكۈملىرىڭ بويىچە مېنى جانلاندۇرغايسەن.
157 ماڭا زىيانكەشلىك قىلغۇچىلار ھەم مېنى خار قىلغۇچىلار كۆپتۇر؛
بىراق ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭدىن ھېچ چەتنىمىدىم.
158 مەن ئاسىيلىق قىلغۇچىلارغا قاراپ يىرگەندىم،
چۈنكى ئۇلار سۆزۈڭنى تۇتمايدۇ.□
159 سېنىڭ كۆرسەتمىلىرىڭنى شۇنچە سۆيگەنلىكىمنى كۆرگەيسەن؛
ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ بويىچە مېنى جانلاندۇرغايسەن، ئى پەرۋەردىگار.
160 سۆز-كالامىڭنى مۇجەسسەملىگەندە ئاندىن ھەققەت بولۇر؛
سېنىڭ ھەربىر ئادىل ھۆكۈمۈڭ ئەبەدىيدۇر.□
161 |𐤇|)شىين(ئەمىرلەر بىكاردىن-بىكار ماڭا زىيانكەشلىك قىلدۇ؛
بىراق يۈرىكىم كالامىڭ ئالدىدىلا تىترەيدۇ.

■ **119:147** زەب. 3:5□ 13:88□ 6130:
■ **119:148** زەب. 8:57□ 63□1: 6
□ **119:158** »مەن ئاسىيلىق قىلغۇچىلارغا قاراپ يىرگەندىم« ـ ياكى »مەن ئاسىيلىق قىلغۇچىلارغا قاراپ ئازابلاندىم.«
□ **119:160** »سۆز-كالامىڭنى مۇجەسسەملىگەندە ئاندىن ھەققەت بولۇر« ـ بۇ ناھايىتى مۇھىم بىر جۈملە. تولۇق، ئەترابلىق ھەققەتنى پەقەت مۇقەددەس كىتابتىكى بىر ئايەتتىنلا بىلگىلى بولمايدۇ، بەلكى كۆپ ئايەتلەرنىڭ يېغىندىسى ئارقىلىقلا »)مۇجەسسەملىگەندە«) ئاندىن »تولۇق ھەققەت« ياكى »ھەر تەرەپلىك ھەققەت« چىقىدۇ.

162 بىرسى زور ئولجا تاپقاندەك،
ۋەدەڭدىن خۇشاللىنىمەن.
163 ساختىلىقتىن نەپرەتلىنىپ يىرگىنىمەن؛
سۆيگىنىم تەۋرات-قانۇنۇڭدۇر.
164 ھەققانىي ھۆكۈملىرىڭ تۆپەيلىدىن،
كۈندە يەتتە قېتىم سېنى مەدھىيلەيمەن.
165 تەۋراتىڭنى سۆيگەنلەرنىڭ زور خاتىرجەملىكى بار؛
ھېچ نەرسە ئۇلارنى پۈتلىيالماس.
166 مەن نىجاتلىقىڭغا ئۈمىد باغلاپ كۈتتۈم، ئى پەرۋەردىگار،
ئەمرلىرىڭگە ئەمەل قىلىپ.
167 جېنىم ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭغا ئەگىشىدۇ،
ئۇلارنى ئىنتايىن سۆيىمەن.
168 بارلىق يوللىرىم ئالدىڭدا بولغاچ،
كۆرسەتمىلىرىڭ ھەم ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىڭغا ئەگىشىمەن.
169 |□|)تاۋ(مېنىڭ پەريادىم ئالدىڭغا يېقىن كەلسۇن، ئى پەرۋەردىگار؛
كالامىڭ بويىچە مېنى يورۇتقايسەن.
170 يېلىنىشىم ئالدىڭغا كەلسۇن؛
ۋەدەڭ بويىچە مېنى قۇتقۇلدۇرغايسەن.
171 ماڭا بەلگىلىمىلىرىڭنى ئۆگىتىشىڭ ئۈچۈن،
لەۋلىرىمدىن مەدھىيلەر ئۇرغۇپ چىقىدۇ.
172 تىلىم سۆزۈڭنى كۈيلەپ ناخشا ئېيتىدۇ،
چۈنكى ئەمرلىرىڭنىڭ ھەممىسى ھەققانىيدۇر.
173 قولۇڭ ماڭا ياردەمگە تەييار بولسۇن؛
چۈنكى مەن كۆرسەتمىلىرىڭنى تاللىۋالدىم.
174 مەن نىجاتلىقىڭغا تەلمۇرۇپ تەشنا بولۇپ كەلدىم، ئى پەرۋەردىگار،
سېنىڭ تەۋراتىڭ مېنىڭ خۇرسەنلىكىمدۇر.
175 جېنىم ياشىسۇن، ئۇ سېنى مەدھىيلەيدۇ،
سېنىڭ ھۆكۈملىرىڭ ماڭا ياردەم قىلسۇن.
176 مەن يولدىن ئاداشقان قويدەك تەمتىرەپ قالدىم؛
قۇلۇڭنى ئىزدىگەيسەن؛
چۈنكى ئەمرلىرىڭنى ئۇنتۇپ قالغىنىم يوق.■

120

120- كۈي •••• ئۇرۇشقاق خەلق ئارىسىدا

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

■ **119:176** يەش. 6:53□ لۇقا 715-4:

بېشىمغا كۆن چۈشكەندە مەن پەرۋەردىگارغا ندا قىلدىم؛
ئۇ ماڭا جاۋاب بەردى.□
2 ئى پەرۋەردىگار، جېنىمنى يالغان سۆزلەيدىغان لەۋلەردىن،
ئالدامچى تىلدىن قۇتۇلدۇرغايسەن.■
3 ساڭا نېمە بېرىلىدۇ،
ساڭا نېمە قوشۇلۇشى كېرەك،
ئەي ئالدامچى تىل؟
4 ـ پالۋان ئاتقان ئۆتكۈر ئوقلار،
ئارچا چوغلىرى ساڭا تەگسۇن!■
5 مەشەك دىياردا مۇساپىر بولۇپ ياشىغىنىمغا،
كېدار چېدىرلىرى ئارىسىدا تۇرغىنىمغا ھالىمغا ۋاي!□
6 مەن تىنچلىققا ئۆچلەر ئارىسىدا ئۇزۇندىن بۇيان تۇرۇۋاتىمەن؛
7 مەن تىنچلىقپەرۋەرمەن؛
بىراق گەپ قىلسام، ئۇلار ئۇرۇشىمىزلا، دەيدۇ.

121

121- كۈي •••• رەب ھىمايە قىلغۇچىمدۇر
1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

كۆزلىرىمنى تاغلار تەرەپكە كۆتۈرۈپ قارايمەن؛
مېنىڭ ياردىمىم قەيەردىن كېلۇر؟
2 مېنىڭ ياردىمىم پەرۋەردىگاردىندۇر؛
ئاسمان-زېمىننى ياراتقۇچىدىندۇر.
3 ئۇ پۇتۇڭنى ھېچ تېيىلدۇرمايدۇ؛
سېنى ساقلىغۇچى ھېچ مۇگدىمەيدۇ!
4 مانا، قارا، ئىسرائىلنى ساقلىغۇچى ھەم مۇگدىمەيدۇ، ھەم ئۇخلىمايدۇ!
5 پەرۋەردىگار سېنىڭ ساقلىغۇچىڭدۇر؛
پەرۋەردىگار ئوڭ يېنىڭدىكى سايىۋەندۇر.
6 قۇياش كۈندۈزدە، ئاي كېچىدە ساڭا زەرەر يەتكۈزمەيدۇ؛
7 پەرۋەردىگار بارلىق يامانلىقتىن سېنى ساقلايدۇ؛

□ **120:1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«** ـ يۇنداق ماۋزۇلۇق كۆزىدىن جەمئىي 15ى بار. يۇنىڭ مەنىسى توغرۇلۇق ئالىملارنىڭ ئۆچ خىل پىكرى بار: (1) يېرۇسالېمدىكى ئىككىنچى ئىبادەتخانا ئۈچىدە ھويلىغا چىقىدىغان 15 پەلەمپەي بار ئىدى؛ ھېيت ۋاقىتلىرىدا ھەربىر پەلەمپەيدە توختاپ بىر كۈي ئېيتىلغان. (2) يېرۇسالېمغا تاۋاب قىلىش ھېيتىغا بارماقچى)ئىبراني تىلىدا يۇ »چىقماقچى« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ(بولغان يولۇچىلار يۇ ناخشىلارنى ئېيتقان؛ (3) يۇ 15 كۈي ئىسرائىللار بابىل ئىمپېرىيەسىدىكى سۈرگۈنلۈكتىن قۇتۇلۇپ چىقىپ، يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلگەنلىكى)ئىبراني تىلىدا »چىققانلىقى«)نى تەبرىكلەيدىغان ناخشىلار ئىدى. بىزنىڭچە ئۆچ پىكرنىڭ ھەممىسى توغرا بولۇشى مۇمكىن.

■ **120:2** 1سام. 10:24□ 1926:

■ **120:4** زەب. 2:11□ 759:

□ **120:5 »مەشەك دىياردا .... كېدار چېدىرلىرى ئارىسىدا...»** ـ »مەشەك« ـ ئىسرائىل زېمىنىدىن ئەڭ چەت جاي دەپ ھېسابلانغان)بەلكىم ھازىرقى مۇسكۇۋا يا كى تۈركىيە(؛ كېداردىكلەر بولسا ئىسرائىلنىڭ ئەرەب قوشنىلىرى ھەم رەقىبلىرى ئىدى. يۇ يەردە ئۇلار بەلكىم خۇدانى ئېتىراپ قىلمايدىغان ھەرخىل ئەللەرنى بىلدۈرىدۇ.

ئۇ جېنىڭنى ساقلايدۇ،
8 پەرۋەردىگار چىقىشىڭنى، كىرىشىڭنى،
بۇنىڭدىن كېيىن ئەبەدىلئەبەدگىچە ساقلايدۇ.

122

122- كۈي •••• يېرۇسالېمنىڭ بەختىدىن خۇشال بولۇش

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

ئۇلار ماڭا: »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە چىقايلى« ـ دېگىنىدە،
شادلاندىم.
2 پۇتلىرىمىز دەرۋازىلىرىڭ ئىچىدە تۇرۇۋىشقا نېسىپ بولدى، ئى يېرۇسالېم!
3 ئى يېرۇسالېم، سەن جىپسىلاشتۇرۇلۇپ رەتلىك سېلىنغان بىر شەھەردۇرسەن؛
4 قەبىلىلەر ئۇ يەرگە چىقىدۇ،
ياھنىڭ قەبىلىلىرى چىقىدۇ؛
ئىسرائىلغا بېرىلگەن كۆرسەتمە بويىچە،
پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا تەشەككۇر ئېيتىش ئۈچۈن چىقىدۇ.□
5 چۈنكى ئۇ يەردە ھۆكۈم چىقىرىشقا تەختىلەر سېلىندى،
داۋۇتنىڭ جەمەتىدىكىلەرگە تەختىلەر سېلىندى.
6 يېرۇسالېمنىڭ ئامان-خاتىرجەملىكىنى ئىزدەپ دۇئا قىلىڭلار؛
سېنى سۆيگەنلەر رونىق تاپىدۇ.□
7 ئىستىھكاملىرىڭ ئىچىدە ئامان-خاتىرجەملىك بولسۇن،
ئوردىلىرىڭ ئىچىدە ئاۋات-ئارامىلىق بولسۇن!
8 قېرىنداشلىرىم ھەم يار-بۇرادەرلىرىم ئۈچۈن،
مەن: »ئامان-خاتىرجەملىك ئىچىڭدە بولسۇن« ـ دەيمەن.
9 پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئۆيى ئۈچۈن،
سېنىڭ رونىق تېپىشىڭغا ئىنتىلىمەن!

123

123- كۈي •••• زور خارلىق ئاستىدا

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

ئى ئەرشىلەردە تۇرغۇچىسەن،
ساڭا بېشىمنى كۆتۈرۈپ قارايمەن؛□ ■

□ 122:4 **»قەبىلىلەر.. ئىسرائىلغا بېرىلگەن كۆرسەتمە بويىچە... چىقىدۇ«** ـ بۇ يولىيورۇق-كۆرسەتمە مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق بېرىلگەندى. ھېيت كۈنلىرىدە)يىلدا ئۈچ قېتىم(ئىسرائىل قەبىلىلىرىنىڭ ئەركەكلىرى)قىز-ئايالار ئىختىيارەن(يېرۇسالېمغا چىقىپ ئىبادەت قىلىشى كېرەك ئىدى.

□ 122:6 **»يېرۇسالېمنىڭ ئامان-خاتىرجەملىكىنى ئىزدەپ دۇئا قىلىڭلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »يېرۇشالوم«نىڭ »شالوم«ى ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار.« »شالوم« »تىنچ-ئامانلىق«، »يېرۇشالوم« بولسا »تىنچ-ئامانلىق شەھەر« دېگەن مەنىدە)ئىبرانىي تىلىدا »شالوم«، ئەرەب تىلىدا »سالام«).□ **123:1 »ساڭا بېشىمنى كۆتۈرۈپ قارايمەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ساڭا كۆزلىرىمنى كۆتۈرۈپ قارايمەن.« ■ **123:1** زەب. 3115:

2 مانا، قۇللىرىڭنىڭ كۆزى ئۆز خوجايىنىنىڭ قوللىرىغا قانداق قارىغان بولسا،
دېدەكلەرنىڭ كۆزى ئۆز ساھىبەسىنىڭ قوللىرىغا قانداق قارىغان بولسا،
بىزنىڭ كۆزىمىز پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا شۇنداق قارايدۇ.
تا بىزگە شەپقەت كۆرسەتكۈچە قارايدۇ.
3 بىزگە شەپقەت كۆرگۈزگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار،
بىزگە شەپقەت كۆرگۈزگەيسەن؛
چۈنكى بىز يەتكۈچە خورلۇق تارتقانىمىز.
4 جېنىمىز غوجاملارنىڭ مازاقلىرىنى،
ھاكاۋۇرلارنىڭ خورلۇقلىرىنى يەتكۈچە تارتقاندۇر.

124

124- كۈي •••• قۇتۇلۇش ئۈچۈن رەھمەتلەر

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

ئەگەر بىز تەرەپتە تۇرغىنى پەرۋەردىگار بولمىغان بولسا،
ـ ئاھ، ئىسرائىل شۇنداق دېسۇن ـ
2 بىز تەرەپتە تۇرغىنى پەرۋەردىگار بولمىغان بولسا،
كىشىلەر بىزگە ھۇجۇمغا قوزغالغاندا،
3 ئۇلارنىڭ غەزىپى بىزگە تۇتاشقاندا،
ـ شۇ چاغدا ئۇلار بىزنى تىرىك يۇتۇۋېتەتتى؛
4 شۇ چاغدا سۇلار بىزنى غەرق قىلىۋېتەتتى؛
كەلكۈن بېشىمىزدىن ئۆتەتتى؛
5 داۋالغۇغان سۇلار بېشىمىزدىن ئۆتەتتى!
6 پەرۋەردىگارغا تەشەككۈر-مەدھىيە بولغاي!
ئۇلارنىڭ چىشلىرىغا ئوۋ بولۇشقا بىزنى قويۇپ بەرمىدى.
7 جېنىمىز تۇتقۇچىلارنىڭ باسىمىدىن قېچىپ چىققان قۇشتەك قاچتى؛
باسماق سۇندۇرۇلۇپ، بىز قاچتۇق!■
8 ئېرىشكەن ياردىمىمىز پەرۋەردىگارنىڭ نامىدىدۇر،
ئاسمان-زېمىن ياراتقۇچىنىڭ نامىدىدۇر!■

125

125- كۈي •••• خۇدانىڭ زور ھىمايىسى

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

پەرۋەردىگارغا تايانغانلار زىئون تېغىدەكتۇر؛
ئۇنى تەۋرەتكىلى بولمايدۇ،
ئۇ مەڭگۈلۈك تۇرىدۇ.

■ 124:7 پەند. 56: ■ 124:8 زەب. 2121:

2 يېرۇسالېم! تاغلار ئۇنىڭ ئەتراپىنى ئورىغان،
ھەم پەرۋەردىگار ھازىردىن تا ئەبەدگىچە ئۆز خەلقىنىڭ ئەتراپىنى ئورايدۇ.
3 چۈنكى رەزىللەرنىڭ ھوقۇق ھاسىسى ھەققانىيلارنىڭ ئېسىۋىسىنى باشقۇرمايدۇ؛
بولمىسا ھەققانىيلارمۇ قوللىرىنى قەبىھلىككە ئۇزارتىشى مۇمكىن.
4 پەرۋەردىگار، مېھرىبانلارغا مېھرىبانلىق قىلغايسەن؛
كۆڭلى دۇرۇسلارغىمۇ شۇنداق بولسۇن.
5 بىراق ئەگرى يوللارغا بۇرۇلۇپ كەتكەنلەرنى بولسا،
پەرۋەردىگار ئۇلارنى قەبىھلىك قىلغۇچىلار بىلەن تەڭ شاللايدۇ.
ئىسرائىلغا ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي!

126

126- كۈي •••• سۈرگۈن بولۇشتىن ئازاد بولۇش

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

پەرۋەردىگار زىئوندىن سۈرگۈن بولغانلارنى قايتۇرۇپ كەلگەندە،
بىز چۈش كۆرگەندەكلا بولدۇق؛□
2 ئاغزىمىز كۈلكىگە،
تىلىمىز شادلىنىشقا تولدى؛
شۇ تاپتا ئەللەر ئارىسىدا ئۇلار: ـ
»پەرۋەردىگار ئۇلارغا زور ئىشلارنى قىلىپ بەردى« ـ دېيىشتى.■
3 پەرۋەردىگار دەرۋەقە بىز ئۈچۈن زور ئىشلارنى قىلدى،
بىز بۇلاردىن شادلىنىمىز.
4 جەنۇبتىكى قۇرۇق ئېرىقلار شار-شار سۈلارغا ئايلاندۇرۇلغاندەك،
بىز تۈتقۇنلارنىمۇ ئۆز ئەركىمىزگە قايتۇرغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛□
5 كۆز ياشلىرىنى ئېقىتىپ تېرىغانلار شادلىق بىلەن ئورار؛
6 يىغلاپ يۇرۇپ چاچىدىغان ئۇرۇقنى كۆتۈرگەن كىشى،
بەرھەق، شادلىق-تەنتەنە بىلەن ئورىغان باغلىرىنى كۆتۈرۈپ قايتىپ كېلىدۇ.

127

127- كۈي •••• خۇدا بەرگەن ئىسۇۋەنى ھېچكىم تارتىۋالالمايدۇ

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«؛ سۈلايمان يازغان كۈي: ـ

□ **126:1 »پەرۋەردىگار زىئوندىن سۈرگۈن بولغانلارنى قايتۇرۇپ كەلگەندە...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگار زىئوننىڭ ئەھۋالىنى ئەسلىگەندە قايتۇرغاندا...«.

■ **126:2** ئايۇپ 218:

□ **126:4 »جەنۇبتىكى قۇرۇق ئېرىقلار شار-شار سۈلارغا ئايلاندۇرۇلغاندەك...»** ـ قاتتىق يامغۇر ياغقاندىن كېيىن، پەلەستىننىڭ جەنۇب تەرىپىدىكى سۇنى يوق ئېرىق-دەريالار يېرىم سائەت ئىچىدىلا كۆچلۈك ھەم خەتەرلىك داۋالغۇغان دەريالارغا ئايلاندۇرۇلىدۇ. **»بىز تۈتقۇنلارنىمۇ ئۆز ئەركىمىزگە قايتۇرغايسەن، ئى پەرۋەردىگار«** ـ يۇ ئىككىنچى »تۈتقۇنلۇق« نېمىنى بىلدۈرىدۇ؟ بابىل ئېمپىرىيەسىگە سۈرگۈن بولغان يەھۇدىيلار ئازاد بولۇپ پەلەستىنگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، يەنە بەك ئېغىر مۇشەققەتلەر ھەم زىيانكەشلىككە ئۇچىرىدى »)ئەھەمىيە« ھەم »ئەزرا« قىسىملىرىنى كۆرۈڭ.(»تۈتقۇنلۇق« بەلكىم كۆچمە مەنىدە بولۇپ، ئۇ ئېغىر ئەھۋالنى كۆرسىتىدۇ.

پەرۋەردىگار ئۆزى ئۆي سالمىسا،
سالغۇچىلار بىكاردىن-بىكار ئۇنىڭغا ئەجىر سىڭدۈرىدۇ؛
پەرۋەردىگار شەھەرنى ساقلىمىسا،
كۆزەتچىلەر بىكاردىن-بىكار ئويغاق تۇرىدۇ.
2 سىلەرنىڭ سەھەردە ئورنۇڭلاردىن قوپۇشۇڭلار،
كەچ بولغاندا يېتىشىڭلار،
جاپا-مۇشەققەتنى ناندەك يېگىنىڭلار بىكاردىن-بىكاردۇر؛
چۈنكى ئۇ ئۆز سۆيگىنىگە ئۇيقۇنى بېرىدۇ.□
3 مانا، بالىلار پەرۋەردىگاردىن بولغان مىراستۇر،
بالىياتقۇنىڭ مېۋىسى ئۇنىڭ مۇكاپاتىدۇر؛
4 ياشلىقتا تاپقان بالىلار،
باتۇرنىڭ قولىدىكى ئوقلاردەك بولىدۇ.
5 ئوقدېنى مۇشۇلار بىلەن تولغان ئادەم بەختلىكتۇر؛
شەھەر دەرۋازىسىدا تۇرۇپ دۈشمەنلەر بىلەن سۆزلىشىۋاتقىنىدا،
ئۇلار يەرگە قاراپ قالمايدۇ.□

128

128- كۈي •••• خۇدادىن ئەيمىنىدىغان كىشىنىڭ بەختلىكى

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

پەرۋەردىگاردىن قورقىدىغانلار،
ئۇنىڭ يوللىرىدا ماڭىدىغانلارنىڭ ھەربىرى بەختلىكتۇر!
2 چۈنكى سەن ئۆز قولۇڭنىڭ ئەجرىنى يەيسەن؛
بەختلىك بولىسەن، روناق تاپىسەن؛
3 ئايالىڭ بولسا ئۆيۈڭ ئىچىدە مېۋىلىك ئۈزۈم تېلىدەك بولىدۇ؛
بالىلىرىڭ داستىخانىڭنى چۆرىدەپ، زەيتۇن دەرەخلىرىدەك تىزىلىپ ئولتۇرىدۇ؛
4 مانا، پەرۋەردىگاردىن قورقىدىغان كىشى شۇنداق بەختنى كۆرىدۇ.
5 پەرۋەردىگار ساڭا زىئون تېغىدىن بەخت ئاتا قىلغاي؛
سەن ئۆمرۈڭ بويىچە يېرۇسالېمنىڭ ئاۋاتلىقىنى كۆرگەيسەن؛
6 پەرزەنتلىرىڭنىڭ پەرزەنتلىرىنى كۆرگەيسەن؛
ئىسرائىلغا ئارام-تىنچلىق بولغاي!

129

129- كۈي •••• ئۆزۈن داۋام قىلغان جاپا-مۇشەققەتنى ئەسلەش

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

□ 127:2 »جاپا-مۇشەققەتنى ناندەك يېگىنىڭلار بىكاردىن-بىكاردۇر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »جاپا-مۇشەققەت بىلەن تاپقان نانىنى يېگىنىڭلار بىكاردىن-بىكاردۇر.« »چۈنكى ئۇ ئۆز سۆيگىنىگە ئۇيقۇنى بېرىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى ئۇ ئۆز سۆيگىنىگە ئۇخلىغان ۋاقتىدا بېرىدۇ.«
□ 127:5 »شەھەر دەرۋازىسىدا تۇرۇپ دۈشمەنلەر بىلەن سۆزلىشىۋاتقىنىدا« ـ »شەھەر دەرۋازىسى« خالايىق يىغىن ئاچىدىغان، جەم بولىدىغان جاي ئىدى.

»ياشلىقىمدىن تارتىپ ئۇلار كۆپ قېتىم مېنى خار قىلىپ كەلدى« ـ
ـ ئاھ، ئىسرائىل ھازىر بۇنى دېسۇن ـ
2 »ئۇلار ياشلىقىمدىن تارتىپ كۆپ قېتىم مېنى خار قىلىپ كەلدى،
بىراق ئۇستۈمدىن غەلىبە قىلغان ئەمەس.
3 قوش ھەيدىگۈچىلەر دۈمبەمدە ھەيدىگەن،
چۈنەكلىرىنى ئىنتايىن ئۇزۇن تارتقان.«
4 پەرۋەردىگار ھەققانىيدۇر،
ئۇ رەزىللەرنىڭ ئاسارەتلىرىنى سۇندۇرۇۋەتتى،
5 ئۇلار شەرمەندە بولۇپ ئارقىسىغا يانداۋرۇلسۇن،
زىئوندىن نەپرەتلىنىدىغانلارنىڭ ھەممىسى!
6 ئۇلار ئۆگزىدە ئۈنۈپ چىققان چۆپتەك بولسۇن،
ئۇزۇلمەي تۇرۇپلا سولىشىپ كېتىدىغان،■
7 ئوت-چۆپ ئورىغۇچىغا ئۇنىڭدىن بىر تۇتامۇ چىقمايدۇ،
باغ باغلىغۇچىغا بىر قۇچاقۇ چىقمايدۇ،
8 ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلارمۇ: »پەرۋەردىگارنىڭ بەركىتى ئۈستۈڭلاردا بولغاي،
پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن سىلەرگە بەخت تىلەيمىز«! ـ دېگەن سالامنى ھېچ بەرمەيدۇ.□

130

130- كۈي •••• ئازابلىق پەرياد

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

چوڭقۇر يەرلەردىن ساڭا پەرياد كۆتۈرىمەن، ئى پەرۋەردىگار،
2 ئى رەب، ئاۋازىمنى ئاڭلىغايسەن،
قۇلاقلىرىڭنى يېلىنىش سادايىمغا سالغايسەن،
3 ئەگەر سەن ياھ، قەبىھلىكلەرنى سۈرۈشتۈرۈپ سانىساڭ،
ئەمدى رەب، كىم تىك تۇرالايدۇ؟■
4 بىراق سەندە مەغپىرەت- كەچۈرۈم باردۇر،
شۇڭا سەندىن ئەيمىنىشكە بولىدۇ.■
5 پەرۋەردىگارنى كۈتۈۋاتىمەن،
جېنىم كۈتۈۋاتىدۇ،
ئۇنىڭ سۆزىگە ئۈمىد باغلىدىم.■
6 تۈن جېسىە كۈچىلىرىنىڭ سەھەرگە بولغان تەشناسىدىن ئارتۇق،
بەرھەق، تۈن جېسىە كۈچىلىرىنىڭ سەھەرگە بولغان تەشناسىدىن ئارتۇق،

■ **129:6** ئايۇپ 12:8□ 1040:

□ **129:8** »ئۇتۇپ كېتىۋاتقانلارمۇ: »پەرۋەردىگارنىڭ بەركىتى ئۈستۈڭلاردا بولغاي، پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن سىلەرگە بەخت تىلەيمىز«! ـ **دېگەن سالامنى ھېچ بەرمەيدۇ.»** ـ دېمەك، مۇشۇ كۈيدىكى 4- ھەم 5-ئايەتنىڭ مەنىسى: رەزىل كىشىلەردىن ھېچ ھوسۇل بولمايدۇ، ئۇلاردىن ھېچ ياخشىلىق ياكى بەخت-خۇشاللىق كەلمەيدۇ ياكى ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشمەيدۇ. ■ **130:3** زەب. 2143: ■ **130:4** 2سام. 1424: ■ **130:5** زەب. 14:27□ 1:40□ 1:62□ ھاب. 32:

جېنىم رەبكە تەشنا بولۇپ كۈتمەكتە.■
7 ئى ئىسرائىل، پەرۋەردىگارغا ئۈمىد باغلاڭلار؛
چۈنكى پەرۋەردىگاردا ئۆزگەرمەس مۇھەببەت باردۇر؛
ئۇنىڭدا زور نىجاتلىقلارمۇ بار؛
8 ئۇ ئىسرائىلنى بارلىق قەبىھلىكلىردىن بەدەل تۆلەپ قۇتقۇزىدۇ.

131

131- كۈي •••• كەمتەرلىككە ئىنتىلىش

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«؛ داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئى پەرۋەردىگار، كۆڭلۈم تەكەببۇر ئەمەس،
نەزىرىمۇ ئۈستۈن ئەمەس؛
مەن چوڭ ئىشلار بىلەنمۇ،
ياكى چامىم يەتمەيدىغان كارامەت ئىشلار بىلەنمۇ مەشغۇل بولمايمەن؛■
2 بەرھەق، ئانىسىنىڭ قۇچىقىدا ياتقان ئەمچەكتىن ئايرىلغان بالدەك،
ئۆز جېنىمنى بېسىۋېلىپ تىنچلاندۇردۇم؛
كۆڭلۈم ئىچىمدە ئەمچەكتىن ئايرىلغان بالدەكتۇر.
3 ئىسرائىل پەرۋەردىگارغا ئۈمىد باغلىسۇن؛
ھازىردىن باشلاپ، ئەبەدىلئەبەدگىچە!

132

132- كۈي •••• خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقى ۋە خۇدانىڭ داۋۇتقا بولغان ۋەدىسى •••• 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

ئى پەرۋەردىگار، داۋۇت ئۈچۈن ئۇ تارتقان بارلىق جەبىر-جاپالارنى ياد ئەتكەيسەن؛□
2 ئۇ پەرۋەردىگارغا قانداق قەسەم ئىچكەن،
ياقۇپتىكى قۇدرەت ئىگىسىگە قانداق ۋەدە قىلغان: ـ
3-5 »پەرۋەردىگارغا تۇرار جايىنى،
ياقۇپنىڭ قۇدرەتلىك ئىگىسىگە ماكانىنى تاپىمۇچە،
ئۆيۈمدىكى ھۇجرىغا كىرمەيمەن،

■ **130:6** زەب. 3:5 147:119 123 1: 2
■ **131:1** 2تار. 25:32 زەب. 4-5:101 پەند. 17:6 516:
□ **132:1** »ئى پەرۋەردىگار، داۋۇت ئۈچۈن ئۇ تارتقان جەبىر-جاپالارنى ياد ئەتكەيسەن؛••••» ـ بۇ كۈي بىرىنچىدىن، داۋۇتنىڭ پەرۋەردىگار ئۈچۈن ئىبادەتخانا قۇرۇشقا ئىچكەن قەسىمنى بىلدۈرىدۇ ھەم شۇ چاغدىكى خۇدانىڭ داۋۇتقا جاۋاب بېرىپ قىلغان ۋەدىسىنى («2□□□.» 7-باب(ئەسلىتىدۇ؛ ئىككىنچىدىن، داۋۇتنىڭ كېيىن خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كىرىئات-يېئارىم)يەنى ئەفراتاھ، ئۆز يۇرتى بولغان بەيت-لەھەمگە يېقىن(دېگەن جايدىن ئەكىلىپ، تەنتەنىلىك ھالدا يېرۇسالېمغا كىرگۈزگەنلىكىنىمۇ ئەسلىتىدۇ.
بۇ كۈي بەلكىم داۋۇتنىڭ بىر ئەۋلادى)سۇلايمان ياكى ئۇنىڭدىن كېيىنكى بىرسى(پادىشاھ بولغاندا قىلغان دۇئاسى بولۇشى مۇمكىن.
»داۋۇت ... تارتقان بارلىق جەبىر-جاپالار« ـ مۇشۇ يەردە بەلكىم داۋۇتنىڭ خۇدا ئۈچۈن مۇقەددەس بىر ئۆيىنى ياساشقا بولغان ئەجرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

كارىۋاتىكى كۆرىەمگە چىقمايمەن،
كۆزۈمگە ئۇيقۇنى،
قاپاقلىرىمغا مۇگدەشنى بەرمەيمەن.«■
6 مانا، بىز ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئەفراتاھدا ئاڭلىدۇق؛
ئۇنى ئورمانلىق ئېتىزلاردىن تاپتۇق؛□
7 ئۇنىڭ تۇرار جايلىرىغا بېرىپ كىرەيلى،
ئۇنىڭ تەختىپەرى ئالدىدا سەجدە قىلايلى؛
8 ئورنۇڭدىن تۇرغىن، ئى پەرۋەردىگار،
سەن قۇدرىتىڭنىڭ ئىپادىسى ئەھدە ساندۇقۇڭ بىلەن،
ئۆز ئارامگاھىڭغا كىرگىن!
9 كاھىنلىرىڭ ھەققانىيلىق بىلەن كىيىندۈرۈلسۇن،
مۆمىن بەندىلىرىڭ تەنتەنىلىك ئاۋازىنى ياڭراتسۇن!
10 قۇلۇڭ داۋۇت ئۈچۈن،
ئۆزۈڭ مەسىھ قىلغىنىڭنىڭ يۈزىنى ياندۇرمغايسەن؛□
11 پەرۋەردىگار ئۆز ھەققىتى بىلەن داۋۇتقا شۇ قەسەمنى قىلدى،
ئۇ ئۇنىڭدىن ھېچ يانمايدۇ: ـ
ئۇ: ـ »ئۆز پۇشتىڭدىن چىققان مېۋىدىن بىرسىنى تەختىڭدە ئولتۇرغۇزىمەن؛■
12 پەرزەنتلىرىڭ مېنىڭ ئەھدەمنى،
ھەم مەن ئۇلارغا ئۆگىتىدىغان ئاگاھ-گۇۋاھلىرىمنى تۇتسا،
ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرى مەڭگۈگە تەختىڭدە ئولتۇرىدۇ« ـ دېگەن.
13 چۈنكى پەرۋەردىگار زىئونىنى تاللىغان؛
ئۇ ئۆز ماكانى ئۈچۈن ئۇنى خالىغان.
14 مانا ئۇ: ـ »بۇ مەڭگۈگە بولىدىغان ئارامگاھىمدۇر؛
مۇشۇ يەردە تۇرىمەن؛
چۈنكى مەن ئۇنى خالايمەن.■
15 مەن ئۇنىڭ رىزقىنى ئىنتايىن زور بەركىتلەيمەن؛
ئۇنىڭ يوقسۇللىرىنى نان بىلەن قاندۇرىمەن؛
16 ئۇنىڭ كاھىنلىرىغا نىجاتلىقنى كىيگۈزىمەن،
ئۇنىڭ مۆمىن بەندىلىرى شادلىقتىن تەنتەنىلىك ئاۋازىنى ياڭرىتىدۇ.■
17 مەن بۇ يەردە داۋۇتنىڭ مۈڭگۈزىنى بىخلاندۇرىمەن؛
ئۆزۈمنىڭ مەسىھ قىلغىنىم ئۈچۈن يورۇق بىر چىراغ بېكىتكەنمەن؛■
18 ئۇنىڭ دۈشمەنلىرىگە شەرمەندىلىكنى كىيگۈزىمەن؛

■ 132:3-5 1تار. 115:
□ 132:6 ...» بىز ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئەفراتاھدا ئاڭلىدۇق« ـ »ئۇنىڭ خەۋىرى« بەلكىم بىرىنچىدىن خۇدانىڭ ئەھدە ساندۇقىنى كۆرسىتىدۇ؛ ئىككىنچىدىن بېشارەتلىك ھالدا مەسىھنىڭ بەيت-لەھەمدە تۇغۇلۇشىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »ئۇنى ئورمانلىق ئېتىزلاردىن تاپتۇق« ـ يا كى »ئۇنى يائارنىڭ ئېتىزلىرىدىن تاپتۇق.« »يائار« »كىرىئات-يېئارىم« بولۇشى مۇمكىن («1□□□.» 1:7نى كۆرۈڭ.(
□ 132:10 »قۇلۇڭ داۋۇت ئۈچۈن، ئۆزۈڭ مەسىھ قىلغىنىڭنىڭ يۈزىنى ياندۇرمغايسەن« ـ بەلكىم داۋۇتنىڭ پادىشاھ بولىدىغان ئەۋلادى ئۈچۈن قىلغان دۇئاسى. خۇدانىڭ »مەسىھ قىلغىنى« توغرۇلۇق يۇقىرىقى 2-كۆزىي ۋە ئىزاھاتلارنى، شۇنداقلا »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ. ■ 132:11 2سام. 12:7□ 1پاد. 25:8□ 2تار. 16:6□ لۇقا 691: ■ 132:14 زەب. 16:68□ 8132: ■ 132:16 2تار. 416: ■ 132:17 لۇقا 691:

ئەمما تۇنىڭ كىيگەن تاجى بېشىدا روناق تاپىدۇ« ـ دېدى.

133

133- كۈي •••• بىرلىكنىڭ بەختى

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«؛ داۋۇت يازغان كۈي: ـ

قارا، مانا، قېرىنداشلار بىرلىكتە تۇرۇش نېمىدېگەن ياخشى، نېمىدېگەن شېرىندۇر!
2 تۇ ھارۇننىڭ بېشىغا تۆكۈلۈپ، ساقىلىدىن ئاققان ئاۋۇ قىممەتلىك مايدەك،
ئۇ ھارۇننىڭ ساقىلىدىن ئېقىپ،
كىيىم-كېچەكنىڭ ياقىسىغا چۈشكەن قىممەتلىك مايغا ئوخشايدۇ؛□
3 تۇ يەنە ھەرمون تېغىدىكى شەبنەمنىڭ زىئون تاغلىرىغا چۈشۈشىگە ئوخشايدۇ؛
چۈنكى شۇ يەردە پەرۋەردىگار بەركەتنى ـ
يەنى مەڭگۈلۈك ھاياتنى بۇيرۇغان!□

134

134- كۈي •••• ئىبادەت

1 »يۇقىرىغا چىقىش ناخشىسى«

مانا، پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار،
ئى، كېچىچە پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە تۇرىدىغان،
پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق قۇللىرى!
2 مۇقەددەس جايدا تۇرۇپ قوللىرىڭلارنى كۆتۈرۈپ پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار!
3 ئاسمان-زېمىننى ياراتقۇچى پەرۋەردىگار سىلەرنى زىئوندىن بەركەتلىگەي!□

135

135- كۈي •••• خۇدانىڭ قىلغان ئۇلۇغ ئەمەللىرى ئۈچۈن ئىبادەت

1 ھەمدۇسانا! پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى مەدھىيىلەڭلار،
ئۇنى مەدھىيىلەڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ قۇللىرى!
2 ئۇنى مەدھىيىلەڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە تۇرغانلار،
خۇدايىمىزنىڭ ھويلىلىرىدا تۇرغانلار!
3 ياھنى مەدھىيىلەڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر؛

□ **133:2 »ئۇ ھارۇننىڭ بېشىغا ئۆكۈلۈپ، ساقىلىدىن ئاققان ئاۋۇ قىممەتلىك مايدەك، ئۇ ھارۇننىڭ ساقىلىدىن ئېقىپ، كىيىم-كېچەكنىڭ ياقىسىغا چۈشكەن قىممەتلىك مايغا ئوخشايدۇ«** ـ ھەزرىتى ھارۇننى باش كاھىن قىلىپ تىكلەش ئۈچۈن، ئۇ ئالاھىدە پۇراقلىق مەخسۇس ماي بىلەن »مەسىھ قىلىنغان.« تەۋرات، »مىس.«، 38-30:22-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.

□ **133:3 »ئۇ يەنە ھەرمون تېغىدىكى شەبنەمنىڭ زىئون تاغلىرىغا چۈشۈشىگە ئوخشايدۇ....«** ـ »ھەرمون تېغى« پەلەستىندىكى ئەڭ ئېگىز تاغ بولۇپ، ئەتراپىدا ھەركۈنى چۈشكەن شەبنەم ئىنتايىن مول بولۇپ، ھەمىمە جانىۋارنى جانلاندۇرىدۇ. ئۇ زىئون تاغلىرىدىن 300 كىلومېتر يىراق. زىئون تېغىغا چۈشىدىغان شەبنەم ئازدۇر؛ مول شەبنەم زىئونغا چۈشسە، ئۇ زور ۋە ئاجايىب بەركەت بولاتتى، ئەلۋەتتە.

□ **134:3 «...□□□□□□□□□□□□ سىلەرنى زىئوندىن بەركەتلىگەي«!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇش« (□□□□□-1) ھەم »بەركەتلەش« دېگەنلەر بىرلا سۆز »باراك«) بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

ئۇنىڭ نامىغا كۈي ئېيتىڭلار؛
چۈنكى مۇشۇنداق قىلىش شېرىندۇر؛
4 چۈنكى ياھ ياقۇپنى ئۆزىنىڭكى بولۇشقا،
ئىسرائىلنى ئۆز مىراسى بولۇشقا تاللىۋالدى.■
5 چۈنكى ئۆزۈم بىلىمەنكى، پەرۋەردىگار ئۇلۇغدۇر؛
رەببىمىز بارلىق ئىلاھلاردىن ئۈستۈندۇر.□
6 پەرۋەردىگار نېمە ئىشنى مۇۋاپىق كۆرگەن بولسا،
ئۇ ئاسمانلاردا،
زېمىندا،
دېڭىزلاردا ھەم ئۇنىڭ بارلىق تەگلىرىدىمۇ شۇنى قىلغاندۇر.
7 ئۇ يەر چەتلىرىدىن بۇلۇت-تۇمانلارنى ئۈرلىتىدۇ؛
يامغۇرلارغا چاقماقلارنى ھەمراھ قىلىدۇ؛
شامالنى ئۆز خەزىنىلىرىدىن چىقىرىدۇ.■
8 ئۇ مىسىردىكى تۇنجى ئوغۇللارنى ھالاك قىلدى،
ئىنسانلارنىڭ بولسۇن، ھايۋانلارنىڭ بولسۇن ھەممىنى ئۆرۈپ ھالاك قىلدى.■
9 ئۇ ئالامەتلەرنى، مۇجىزىلەرنى ئاراڭلارغا ئەۋەتتى، ئى مىسىر؛
پىرەۋۇن ۋە ئۇنىڭ ھەممە قۇللىرى ئۈستىگە ئەۋەتتى.■
10 ئۇ ئۇلۇغ ئەللەرنى ئۇرۇۋەتتى،
قۇدرەتلىك پادىشاھلارنى ئۆلتۈرۈۋەتتى؛■
11 ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھوننى،
باشاننىڭ پادىشاھى ئوگنى،
قانائاندىكى بارلىق پادىشاھلىقلارنى ئۇرۇۋەتتى.
12 ئۇلارنىڭ زېمىنىنى مىراس قىلىپ،
ئۆز خەلقى ئىسرائىلغا مىراس بولۇشقا تەقدىم قىلدى.■
13 سېنىڭ نامىڭ، پەرۋەردىگار، مەڭگۈگە،
شۆھرەت-خاتىرەڭ دەۋردىن-دەۋرگىچىدۇر.■
14 چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنىڭ دەۋاسىنى سورايدۇ؛
ئۆز قۇللىرىغا رەھىم قىلىدۇ.■
15 ئەللەرنىڭ بۇتلىرى بولسا پەقەتلا كۈمۈش-ئالتۇندىن ئىبارەتتۇر،
ئۇلارنى ئىنسانلىنىڭ قوللىرى ياسىغاندۇر، خالاس.■
16 ئۇلارنىڭ ئاغزى بار، بىراق سۆزلىمەيدۇ؛
كۆزلىرى بار، بىراق كۆرمەيدۇ؛
17 قۇلاقلىرى بار، بىراق ئاڭلىمايدۇ،

■ **135:4** مىس. 5:19□ قان. 6:7□ تىت. 14:2□ 1 پېت. 92:
□ **135:5** »پەرۋەردىگار... بارلىق ئىلاھلاردىن ئۈستۈندۇر« ـ بۇ ئايەت »ئىلاھلار«نىڭ ھەقىقىي مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمايدۇ، ئەلۋەتتە.
3:95 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. ■ **135:7** يەر. 13:10□ 1651: ■ **135:8** مىس. 29:12□12□ زەب. 5178: ■ **135:9** مىس.
7،8،9،10،14 ■ **135:10** يە. 12 ■ **135:12** زەب. 5578: ■ **135:13** مىس. 15:3□ زەب. 12102: ■ **135:14** قان. 36:32□
زەب. 1390: ■ **135:15** زەب. 4115:

ئاغزىدا ھېچ نەپەس يوقتۇر.
18 ئۇلارنى ياسىغانلار ئۇلارغا ئوخشاپ قالدۇ،
ئۇلارغا تايانغانلارمۇ شۇنداقتۇر.
19 ئىسرائىل جەمەتى، پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار،
ھارۇن جەمەتى، پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار،
20 لاۋىي جەمەتى، پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار،
پەرۋەردىگاردىن قورقىدىغانلار، پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرۇڭلار!
21 يېرۇسالېمدا ماكانلاشقان پەرۋەردىگارغا زىئوندىن تەشەككۇر-مەدھىيە ئېيتىلسۇن!
ھەمدۇسانا!

136

136- كۈي •••• پەرۋەردىگارنىڭ مۇھەببىتىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار!

1 پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار، ئۇ مېھرىباندۇر،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر،
2 ئىلاھلارنىڭ ئىلاھىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛□
3 رەببلەرنىڭ رەببىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
4 زور كارامەتلەرنى بىردىنبىر يۈرگۈزگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
5 ئەقىل-پاراسەت ئارقىلىق ئاسمانلارنى ياسىغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
6 زېمىننى سۇلار ئۈستىدە سوزۇپ تۇرغۇزغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
7 ئۇلۇغ نۇر جىسىملىرىنى ياسىغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
8 كۈندۈزنى باشقۇرىدىغان قۇياشنى ياسىغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
9 كېچىنى باشقۇرىدىغان ئاي ھەم يۇلتۇزلارنى ياسىغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
10 ئۇلارنىڭ تۇنجىلىرىنى ئۇرۇپ، مىسىرغا زەرب بەرگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
11 ئىسرائىلنى ئۇلار ئارىسىدىن چىقارغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،

□ **136:2** »ئىلاھلارنىڭ ئىلاھىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار« ـ »ئىلاھلار« توغرۇلۇق 3:95 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **136:5** يار. 11: ■ **136:6** زەب. 224:1-; ■ **136:7** يار. 141: ■ **136:8** يار. 161: ■ **136:10** مىس. 29:12□ زەب. 5178:43□

چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
12 كۆچلۈك قول ھەم ئۇزاتقان بىلەك بىلەن ئۇلارنى چىقارغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
13 قىزىل دېڭىزنى بۆلەك-بۆلەك بۆلگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
14 ھەم ئىسرائىلنى ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتكۈزگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
15 قىزىل دېڭىزدا پىرەۋنىنى قوشۇنلىرى بىلەن سۈپۈرۈپ تاشلىغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
16 ئۆز خەلقىنى چۆل-بىياۋاندىن يېتەكلىگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
17 بۇيۇك پادىشاھلارنى ئۇرۇۋەتكۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
18 ھەم مەشھۇر پادىشاھلارنى ئۆلتۈرگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
19 جۈملىدىن ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھوننى ئۆلتۈرگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
20 ـ ھەم باشان پادىشاھى ئوگنى ئۆلتۈرگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
21 ئۇلارنىڭ زېمىنىنى مىراس ئۇچۇن بەرگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛■
22 يۇنى بەندىسى ئىسرائىلغا مىراس قىلىپ بەرگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
23 ھالىمىز خاراب ئەھۋالدا، بىزلەرنى ئەسلىگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
24 بىزنى ئەزگەنلەردىن قۇتۇلدۇرغۇچىغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
25 بارلىق ئەت ئىگىلىرىگە ئوزۇق بەرگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر؛
26 ئەرشىلەردىكى تەڭرىگە تەشەككۇر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر!

■ **136:11** مىس. 12:51□31□3:17 13 ■ **136:12** مىس. 6: ■ **136:13** مىس. 14:22□21□ زەب. 78 13: ■ **136:15** مىس. 14 24: ■ **136:16** مىس. 19، 17، 16، 15؛ زەب. 78 5: ■ **136:17** چۈل. 21:35□34□25□24□ يە. 12:1□ زەب. 135 11□10: ■ **136:20** قان. 73-1: ■ **136:21** يە. 612:

137

137- كۈي •••• بابىلدا سۈرگۈن بولۇشنىڭ دەرد-ئەلىمى

1 بابىلدىكى دەريا-ئېرىقلار بويىدا بىز ئولتۇردۇق؛
زىئونىنى ئەسلىگىنىمىزدە، بەرھەق يىغا كۆتۈردۇق؛
2 چىلتارىمىزنى ئارىسىدىكى سۈگەتلەرگە ئېسىپ قويدۇق.
3 چۈنكى بىزنى سۈرگۈن قىلغانلار بىزدىن ناخشا تەلەپ قىلدى؛
بىزنى زارلاتقۇچىلار بىزدىن تاماشا تەلەپ قىلىپ: ـ
»ھەي، زىئون ناخشىلىرىدىن بىرنى بىزگە ئېيتقىنا« ـ دېيىشتى.■
4 ياقا يۇرتتا تۇرۇپ پەرۋەردىگارنىڭ ناخشىسىنى قانداقمۇ ئېيتالىلى؟
5 ئەي يېرۇسالېم، مەن سېنى ئۇنتۇسام،
ئوڭ قولۇم ماھارىتىنى ئۇنتۇسۇن!□
6 سېنى ئەسلىمىسەم،
ـ يېرۇسالېمنى ئەڭ چوڭ خۇرسەنلىكىمدىن ئەۋزەل كۆرمىسەم ـ
تىلىم تاكالايىمغا چاپلىشىپ قالسۇن!
7 ئى پەرۋەردىگار، ئېدوم بالىلىرىدىن ھېساب ئالغاندا، يېرۇسالېمنىڭ بېشىغا چۈشكەن كۈننىنى يادىڭغا كەلتۈرگەيسەن؛
چۈنكى ئۇلار: »ئۇنى يەر بىلەن يەكسان قىلىڭلار،
ئۇلىغچە يەر بىلەن يەكسان قىلىڭلار«! دېيىشتى.■
8 ئى بۇلىنىش ئالدىدا تۇرغان بابىل قىزى،
بىزگە قىلغان قىلمىشلىرىڭنى تۆزۈڭگە قايتۇرغۇچى بەختلىكتۇر!■
9 بوۋاقلىرىڭنى ئېلىپ تاشقا ئاتقۇچى كىشى بەختلىكتۇر!

138

138- كۈي •••• شەپقەتكە رەھمەتلەر

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پۈتۈن قەلبىم بىلەن ساڭا تەشەككۈر ئېيتىمەن؛
بارلىق ئىلاھلار ئالدىدا سېنى كۈيلەيمەن.□
2 پاك-مۇقەددەسلىكىڭنىڭ ئىبادەتخانىسىغا قاراپ باش ئۇرىمەن،
ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىڭ ھەم ھەقىقەت-ساداقىتىڭ ئۈچۈن نامىڭنى تەبرىكلەيمەن؛
چۈنكى سەن پۈتۈن نام-شۆھرىتىڭدىنمۇ بەكرەك، ۋەدەڭدە تۇرىدىغىنىڭنى ئۇلۇغ قىلغانسەن.□
3 ساڭا ندا قىلغان كۈندە، ماڭا جاۋاب بەرگەنسەن؛
جېنىمغا كۈچ كىرگۈزۈپ، مېنى رىغبەتلەندۈرگەنسەن.

■ 137:3 زەب. 179:
□ 137:5 »ئوڭ قولۇم ماھارىتىنى ئۇنتۇسۇن«! ـ ياكى »ئوڭ قولۇمنى ئۇنتۇغان بولسام.«!
■ 137:7 يەر. 7:49□ ئەز. 1225:
■ 137:8 يەر. 29:50□15□ ۋەھ. 618:
□ 138:1 »بارلىق ئىلاھلار ئالدىدا سېنى كۈيلەيمەن« ـ »ئىلاھلار« توغرۇلۇق 3:95 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.
□ 138:2 »چۈنكى سەن پۈتۈن نام-شۆھرىتىڭدىنمۇ بەكرەك، ۋەدەڭدە تۇرىدىغىنىڭنى ئۇلۇغ قىلغانسەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چېنكى سەن ئۆز نام-شۆھرىتىڭ ھەم ۋەدەڭنى ھەممىدىن ئۈستۈن قىلدىڭ.« لېكىن بىزنىڭچە مەنىسى شۇكى، خۇداغا نىسبەتەن ئۆز ۋەدىسىدە تۇرۇش ھەتتا نام-شۆھرىتىدىن يۇقىرى تۇرىدۇ.

4 ئاغزىڭدىكى سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا، ئى پەرۋەردىگار،
جاھاندىكى بارلىق شاھلار سېنى مەدھىيلەيدۇ؛
5 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ يوللىرىدا يۈرۈپ ناخشا ئېيتىدۇ،
چۈنكى ئۇلۇغدۇر پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى.
6 چۈنكى پەرۋەردىگار ئالىيدۇر؛
بىراق ئۇ ھالى بوشلارغا نەزەر سالىدۇ؛
تەكەببۇلارنى بولسا ئۇ يىراقتىن تونۇپ يېتىدۇ.■
7 زۇلمەت-مۇشەققەتلەر ئارىسىدا ماڭغان بولساممۇ،
سەن مېنى جانلاندۇرىسەن؛
دۈشمەنلىرىمنىڭ غەزىپىنى توسۇشقا قولۇڭنى ئۇزارتىسەن،
ئوڭ قولۇڭ مېنى قۇتقۇزىدۇ.
8 پەرۋەردىگار ماڭا تەۋە ئىشلارنى پۈتكۈزىدۇ؛
مېھىر-مۇھەببىتىڭ، ئى پەرۋەردىگار، مەڭگۈلۈكتۇر؛
ئۆز قوللىرىڭ ياسىغانىنى تاشلاپ كەتمىگەيسەن!

139

139- كۈي •••• خۇدا قەلبنى بىلگۈچىدۇر

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

ئى پەرۋەردىگار، سەن مېنى تەكشۈرۈپ چىقتىڭ،
ھەم مېنى بىلىپ يەتتىڭ؛
2 ئۆزۈڭ ئولتۇرغىنىمنى، تۇرغىنىمنىمۇ بىلىسەن؛
يىراقتا تۇرۇۋاتىۋىمنى كۆڭلۈمدىكىنى بىلىسەن.
3 باسقان قەدەملىرىمنى، ياتقانلىرىمنى ئۆتكەمەكتىن ئۆتكۈزدۇڭ؛
بارلىق يوللىرىم ساڭا ئايانىدۇر.
4 بەرھەق، تىلىمغا بىر سۆز كېلىپ-كەلمەستىنلا، ئى پەرۋەردىگار،
مانا سەن بۇنى ئەينى بويىچە بىلمەي قالمايسەن.
5 سەن مېنى ئالدى- كەينىمدىن ئوراپ تۇرىسەن،
قولۇڭنى مېنىڭ ئۈستۈمگە قوندۇرغانسەن.
6 بۇنداق بىلىم ماڭا شۇنچىلىك تىلىسمات بىلىندۇ!
شۇنداق يۇكسەككى، مەن ئۇنى بىلىپ يېتەلەيدىگەنمەن.
7 روھىڭدىن نېرى بولۇشقا نەلەرگىمۇ بارالايتتىم؟
ھۇزۇرۇڭدىن ئۆزۈمنى قاچۇرۇپ نەلەرگە بارالايتتىم؟
8 ئاسمانلارغا چىقسام، مانا سەن ئاشۇ يەردە؛
تەھتىسارادا ئورۇن سالسامۇ، مانا سەن شۇ يەردە؛■
9 سەھەرنىڭ قاناتلىرىنى ئېلىپ ئۇچۇپ،
دېڭىزنىڭ ئەڭ چەت يەرلىرىدە تۇرسام،

■ 138:6 زەب. 113:4-7 ■ 139:8 ئايۇپ 6:26؛ ئام. 9:2؛ 3، 4؛ ئىبر. 134:

10 ھەتتا ئاشۇ جايدا قولۇڭ مېنى يېتەكلەيدۇ،
ئوڭ قولۇڭ مېنى يۇلەيدۇ.
11 مەن: »قاراڭغۇلۇق مېنى ياپسا،
ئەتراپىمدىكى يورۇقلۇق چوقۇم كېچە بولىدۇ« ـ دېسەم،
12 قاراڭغۇلۇقۇ سەندىن يوشۇرۇنالمايدۇ،
كېچىمۇ ساڭا كۈندۈزدەك ئايدىڭدۇر،
قاراڭغۇلۇقۇ ساڭا يورۇقتەكتۇر.
13 بەرھەق، سەن مېنىڭ ئىچىرىمنى ياسىغانسەن؛
ئانامنىڭ قورسىقىدا مېنى توقۇغانسەن؛□
14 مەن سېنى مەدھىيىلەيمەن،
چۈنكى مەن سۈرلۈك ۋە كارامەت ياسالغانمەن؛
سېنىڭ قىلغانلىرىڭ كارامەت تىلسىماتتۇر،
بۇنى جېنىم ئوبدان بىلىدۇ.
15 مەن يوشۇرۇن جايدا ياسالغىنىمدا،
يەر تەگلىردە ئەپچىللىك بىلەن توقۇلۇپ شەكىللەندۇرۇلگىنىمدە،
ئۆستىخانلىرىم سەندىن يوشۇرۇن ئەمەس ئىدى.■
16 ئەزالىرىم تېخى ئاپىردە بولمىغان كۈنلەردە،
ئۇلار ياسىلىۋاتقان كۈنلەردە،
كۆزۈڭ تېخى شەكىللەنمىگەن جىسىمىنى كۆرۈپ يەتكەندى؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللىبۇرۇن دەپتىرىڭدە يېزىلغانىدى.□
17 ئاھ تەڭرىم، ئويلىرىڭ ماڭا نەقەدەر قىممەتلىكتۇر!
ئۇلارنىڭ يىغىندىسى شۇنچە زوردۇر!
18 ئۇلارنى ساناي دېسەم، ئۇلار دېڭىزدىكى قۇملاردىنمۇ كۆپتۇر؛
ئۇيقۇدن كۆزۈمنى ئاچسام، مەن يەنىلا سەن بىلەن بىللىدۇرمەن!□
19 ئاھ، سەن رەزىللەرنى ئۆلتۈرۈۋەتسەڭ ئىدىڭ، ئى خۇدا!
قانخور كىشىلەر، مەندىن يىراق بولۇش!
20 چۈنكى ئۇلار سېنىڭ توغرۇلۇق ھىيلىلىك بىلەن سۆزلەيدۇ؛
سېنىڭ شەھەرلىرىڭ ئۇلار تەرىپىدىن ئازدۇرۇلدى.□
21 ساڭا ئۆچمەن بولغانلارغا، ئى پەرۋەردىگار، مەنمۇ ئۆچمەن؟
ساڭا قارشى چىققانلارغا مەنمۇ يىرگىنىمەنغۇ؟
22 ئۇلارغا چىش-تىرنىقىمغىچە ئۆچمەن؛
ئۇلارنى ئۆز دۈشمەنلىرىم دەپ ھېسابلايمەن.
23 مېنى كۆزىتىپ تەكشۈرگەيسەن، ئى تەڭرىم!

□ 139:13 »بەرھەق، سەن مېنىڭ ئىچىرىمنى ياسىغانسەن« ـ ياكى »چۈنكى سەن مېنىڭ ئىچىرىمنى ياسىغانسەن.«
»ئىچىرىم« بولسا ئىبراني تىلىدا »بۇرەكلىرىم« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ)بەزى ۋاقىتلاردا بۇرەكلەر ۋىجدانىنى بىلدۈرىدۇ.(
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بەرھەق، سەن مېنىڭ ئىچىرىمگە ئىگىدۇرسەن.«
■ 139:15 ئايۇپ 10:10□8□ توپ. 511:
□ 139:16 »ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللىبۇرۇن دەپتىرىڭدە يېزىلغانىدى« ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار يوق بولغان ۋاقىتتا، ماڭا بېكىتىلگەن كۈنلىرىمنىڭ ھەممىسى دەپتىرىڭدە يېزىلغان.«
□ 139:18 »ئۇيقۇدن كۆزۈمنى ئاچسام، مەن يەنىلا سەن بىلەن بىللىدۇرمەن«! ـ »ئۇيقۇدن كۆزۈمنى ئاچسام« بۇ يەردە بەلكىم تىرىلىش كۈنىنى
پۈرىتىدۇ. □ 139:20 »سېنىڭ شەھەرلىرىڭ ئۇلار تەرىپىدىن ئازدۇرۇلدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭ نامىڭنى بىكار
ئىشلىتىدۇ.«

مېنىڭ قەلبىمنى بىلىپ يەتكەيسەن!
مېنى سىناپ، غەملىك ئويلىرىمنى بىلگەيسەن؛■
24 مەندە تۆزۈكگە ئازار بەرگۈدەك يولنىڭ بار-يوقلۇقىنى كۆرگەيسەن؛
ۋە مېنى مەڭگۈلۈك يولۇڭدا يېتەكلىگەيسەن!

140

140- كۈي •••• ئاھانەتچىلەر ھەم زومىگەرلەر ئارىسىدا

1 نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ ئوقۇلسۇن دەپ، داۋۇت يازغان كۈي: ـ

رەزىل ئادەمدىن، ئى پەرۋەردىگار، مېنى ئازاد قىلغايسەن؛
زوراۋان كىشىدىن مېنى ساقلىغايسەن.
2 ئۇلار كۆڭلىدە يامانلىقلارنى ئويلىماقتا؛
ئۇلار ھەر كۈنى جەم بولۇشۇپ ئۇرۇش چىقارماقچى.
3 تىلىنى يىلاننىڭكىدەك ئىتتىك قىلىدۇ؛
كوبرا يىلاننىڭ زەھىرى لەۋلىرى ئاستىدا تۇرىدۇ؛
سېلاھ.■
4 رەزىل ئادەمنىڭ قوللىرىدىن مېنى ئامان قىلغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
پۇتلىرىمنى پۇتلاشنى قەستلەيدىغان زوراۋان كىشىدىن ساقلىغايسەن.
5 تەكەبىۋارلار مەن ئۈچۈن قىلتاق، تانىلارنى يوشۇرۇپ تەييارلىدى؛
يول بويىدا تور يايدى،
مەن ئۈچۈن تۇزاقلارنى سالدى؛
سېلاھ.■
6 مەن پەرۋەردىگارغا: »سەن مېنىڭ تەڭرىمدۇرسەن« ـ دېدىم؛
يېلىنىشلىرىم ساداسىغا قۇلاق سالغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
7 پەرۋەردىگار رەب نىجاتلىقىمنىڭ كۈچىدۇر؛
سەن جەڭ كۈنىدە بېشىمنى يېپىپ قوغدىغانسەن.
8 رەزىل ئادەمنىڭ ئۈمىدىنى ئىجابەت قىلمىغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
ئۇلارنىڭ ھىيللىرىنى ئاققۇزمىغايسەن؛
بولمىسا ئۆزلىرىنى چوڭ تۇتۇۋالىدۇ.
سېلاھ.
9 مېنى قورشىۋالغانلارنىڭ بولسا،
لەۋلىرىدىن چىققان شۇملۇق ئۇلارنىڭ ئۆز بېشىغا چۈشسۇن؛□
10 ئۈستىگە چوغلار ياغدۇرۇلسۇن؛
ئۇلار ئوتقا،
قايتىدىن چىقالمىغۇدەك ھاكىلارغا تاشلىۋېتىلسۇن؛
11 تىلى چېقىمچى ئادەمنىڭ يەر يۈزىدە ئورنى بولمىسۇن؛

■ **139:23** ئايۇپ 6:31 □ زەب. 3:17 :226
■ **140:3** زەب. 5:58-4 □ رىم. 133:
■ **140:5** يەر. 2218:
□ **140:9** **»مېنى قورشىۋالغانلارنىڭ بولسا، لەۋلىرىدىن چىققان شۇملۇق ئۇلارنىڭ ئۆز بېشىغا چۈشسۇن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مېنى قورشىغانلارنىڭ باشلاىچىلىرىغا بولسا، ئۆز لەۋلىرىدىن چىققان شۇملۇق ئۆزلىرىگە چۈشسۇن.«

بالا يىتىپەت زوراۋانلارنى تۈگەشكۈچە ئۇۋلايدۇ؛
12 مەن بىلىمەنكى، پەرۋەردىگار ئېزىلگەنلەرنىڭ دەۋاسىنى سورايدۇ،
يوقسۇلنىڭ ھەققىنى ئېلىپ بېرىدۇ؛
13 بەرھەق، ھەققانىيلار نامىڭغا تەشەككۇر ئېيتىدۇ؛
كۆڭلى دۈرۈسلار ھۇزۇرۇڭدا ياشايدۇ.

141

141- كۈي •••• رەزىللىك بىلەن مۇرەسسە قىلغىلى بولمايدۇ

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگار، مەن ساڭا ندا قىلدىم؛
يېنىمغا تېزدىن كەلگەيسەن؛
ساڭا ندا قىلغىنىمدا ئاۋازىمنى ئاڭلىغايسەن.
2 دۇئايىمنى ئاڭلىغىنىڭدا، ساڭا سۈنۈلغان خۇشبۇيدەك يېقىملىق بولسۇن،
قولۇمنىڭ كۆتۈرۈلۈشى سۈنۈلغان كەچلىك قۇربانلىقتەك قوبۇل بولسۇن.□ ■
3 ئاغزىم ئالدىدا كۆزەتچى تۇرغۇزغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
لەۋلىرىم دەرۋازىسىنى ساقلىغايسەن؛
4 كۆڭلۈمنى ھېچقانداق يامان ئىشقا،
قەبىھلىك قىلغۇچىلارغا شېرىك بولۇپ، رەزىللىك قىلىشقا مايىل قىلمىغايسەن.
مېنى ئۇلارنىڭ نېمەتلىرىدىن ھېچ يېگۈزمىگەيسەن!
5 ھەققانىي ئادەم مېنى ئۇرسۇن ـ
بۇ ماڭا مېھرىبانلىقتۇر؛
ماڭا تەنبىھ بەرسۇن ـ
بۇ بولسا، يېشىم رەت قىلمايدىغان، قۇيۇلغان ئېسىل مايدەك بولىدۇ.
چۈنكى مېنىڭ دۇئايىم يەنىلا شۇلارنىڭ رەزىللىكلىرىگە قارشى بولىدۇ.□
6 ئۇلارنىڭ ھاكىملىرى تىك يارلاردىن تاشلۇۋېتىلگەندە،
خەلق مېنىڭ سۆزلىرىمنى ئاڭلايدۇ؛
چۈنكى بۇ سۆزلەر شېرىندۇر.□
7 بىرسى ئوتۇن يارغاندا يەرگە چېچىلغان يېرىندىلاردەك،
مانا، ئۇستىخانلىرىمىز تەھتىسارا ئىشكى ئالدىدا چېچۋېتىلدى؛□ ■

□ **141:2** »قولۇمنىڭ كۆتۈرۈلۈشى سۈنۈلغان كەچلىك قۇربانلىقتەك قوبۇل بولسۇن« ـ ياكى »قولۇمنىڭ كۆتۈرۈلۈشى سۈنۈلغان كەچلىك ئاشلىق ھەدىيەدەك قوبۇل بولسۇن« ـ ئىبادەتخانىدا كاھىنلار كەچلىك قۇربانلىق ياكى ھەدىيە سۈنۈشتىن ئاۋۋال، قولى بىلەن شۇ قۇربانلىق-ھەدىيەلەرنى خۇدا ئالدىدا كۆتۈرەتتى.

■ **141:2** مىس. 30:29□ ۋەھ. 8:5□ 38:

□ **141:5** »چۈنكى مېنىڭ دۇئايىم يەنىلا شۇلارنىڭ رەزىللىكلىرىگە قارشى بولىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى مېنىڭ دۇئايىم ئۇلارغا)رەزىللەرگە(كۆلپەت چۈشكەندە ئۇلار ئۆچۈن داۋاملىشۇېرىدۇ«)ئىبرانىي تىلىدا »يامانلىق« ھەم »كۆلپەت« بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.(

□ **141:6** »خەلق مېنىڭ سۆزلىرىمنى ئاڭلايدۇ؛ چۈنكى بۇ سۆزلەر شېرىندۇر« ـ »شېرىن« بەلكىم مۇشۇ يەردە »جايىدا، ئورۇنلۇق« دېگەن مەنىدە.

□ **141:7** »بىرسى ئوتۇن يارغاندا يەرگە چېچىلغان يېرىندىلاردەك، مانا، ئۇستىخانلىرىمىز تەھتىسارا ئىشكى ئالدىدا چېچۋېتىلدى« ـ ئايەتنىڭ بىرىنچىسى تەرجىمىلىرى بار. ئىبرانىي تىلىدىكى نۇسخىسىدا، مۇشۇ سۆز ئىنتايىن ئىخچام بولۇپ، چۈشىنىش تەس.

■ **141:7** ئەز. 37:11□12□1

8 بەرھەق، كۆزلىرىم ساڭلا تىكلىپ قارايدۇ، پەرۋەردىگار رەببىم؛
ساڭا تايىنىمەن؛
جېنىمنى خاراب قىلىپ تاشلىۋەتمىگەيسەن.
9 ئۇلارنىڭ ماڭا سالغان قىلتىقىدىن،
قەبىھلىك قىلغۇچىلارنىڭ تۇزاقلىرىدىن مېنى ساقلىغايسەن؛
10 رەزىللەر ئۆزىنىڭ تورلىرىغا يىقىلسۇن،
مەن بولسام ـ ئۆتۈپ كېتىمەن.

142

142- كۈي •••• يار-يۇلەكسىزلىكتىكى دۇئا

1 داۋۇت غاردا يوشۇرۇنۇپ تۇرغان ۋاقىتتا يازغان »ماسقىل«: ـ

مەن پەرۋەردىگارغا ئاۋازىمنى ئاڭلىتىپ ناله-پەريات كۆتۈرىمەن؛
پەرۋەردىگارغا ئاۋازىم بىلەن يېلىنىمەن؛□
2 ئۇنىڭ ئالدىدا داد-زارلىرىمنى تۆكىمەن؛
ئۇنىڭغا ئاۋارىچىلىكىمنى ئېيتىمەن.
3 روھىم ئىچىمدە تۈگىشەي دەپ قالغاندا،
شۇ چاغدا باسقان يولۇمنى بىلگەنسەن؛
مەن ماڭغان يولدا ئۇلار ماڭا قىلتاق سالدى.■
4 ئوڭ يېنىمغا قاراپ باققايسەن؛
ئەتراپىمدا مېنى تونۇيدىغان ئادەم يوقتۇر؛
پاناھگاھ يوقاپ كەتتى؛
ھېچ ئادەم جېنىمغا كۆيۈنمەيدۇ.
5 مەن ساڭا پەرياد كۆتۈردۈم، ئى پەرۋەردىگار؛
ساڭا: »سەن مېنىڭ باشپاناھىمسەن،
تىرىكلەرنىڭ زېمىندا بولغان نېسىۋەمدۇرسەن« ـ دېدىم.■
6 مېنىڭ پەريادىمغا قۇلاق سالغايسەن؛
چۈنكى مەن ئىنتايىن خاراب ئەھۋالغا چۈشۈرۈلدۈم؛
مېنى قوغلىغۇچىلىرىمدىن قۇتۇلدۇرغايسەن؛
چۈنكى ئۇلار مەندىن كۈچلۈكتۇر.■
7 سېنىڭ نامىڭنى تەبرىكلىشىم ئۈچۈن،
جېنىمنى تۇرمىدىن چىقارغايسەن؛
ھەققانىيلار ئەتراپىمدا ئولىشىدۇ؛
چۈنكى سەن ماڭا زور مېھرىبانلىق كۆرسىتىسەن.

□ **142:1** »داۋۇت غاردا يوشۇرۇنۇپ تۇرغان ۋاقىتتا يازغان »ماسقىل«: ـ....» ـ داۋۇت پەيغەمبەر ساۋۇل پادىشاھتىن قېچىپ، ئىككى قېتىم غاردا يوشۇرۇنغان ۋاقىتدىكى ۋەقەلەر »تەۋرات، «1□□□.» 22- ھەم 24-بابنا يېزىلغان. ■ **142:3** زەب. 377: ■ **142:5** زەب. 516: ■ **142:6** زەب. 2:41□ 8:79□ 116 6:

143

143- كۈي •••• روهم تۆگىشەي دەپ قالدى!

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

پەرۋەردىگار، دۇئايىمنى ئاڭلىغايسەن؛
يالىنىشلىرىمغا قۇلاق سالغايسەن؛
هەققەت-ساداقىتىڭدە هەم هەققانىيىتىڭدە ماڭا جاۋاب بەرگەيسەن.
2 ئۆز قۇلۇڭنى سوراققا تارتىشقا تۇرمىغايسەن؛
چۈنكى نەزىرىڭدە تىرىكلەرنىڭ هېچبىرى هەققانى ئىسپاتلانمايدۇ.■
3 چۈنكى دۈشمەن جېنىمغا زىيانكەشلىك قىلماقتا،
ئۇ هاياتىمنى دەپسەندە قىلدى؛
مېنى خۇددى ئۆلگۈلى ئۆزۈن بولغانلاردەك،
قاراڭغۇ جايلاردا تۇرۇشقا مەجبۇر قىلدۇ.
4 شۇڭا روهىم ئىچىمدە تۆگىشەي دەپ قالدى؛
ئىچىمدە قەلبىم سۈندى.
5 مەن قەدىمكى كۈنلەرنى ئەسلەيمەن؛
سېنىڭ بارلىق قىلغانلىرىڭ ئۈستىدە سېغىنىپ ئويلىنىمەن؛
قوللىرىڭ ئىشلىگەنلىرىنى خىيالىمدىن ئۆتكۈزىمەن.■
6 قوللىرىمنى ساڭا قاراپ سوزۇپ ئىنتىلىمەن؛
جېنىم چاڭقىغان زېمىندەك ساڭا تەشنادۇر.
سېلاھ.
7 ماڭا تېزدىن جاۋاب بەرگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
روهىم هالدىن كېتىدۇ؛
دىدارىڭنى مەندىن يوشۇرمىغايسەن؛
بولمىسا مەن هاڭغا چۈشىدىغانلاردەك بولىمەن.
8 مېهىر-مۇهەببىتىڭنى تاڭ سەهەردە ئاڭلاتقايسەن؛
چۈنكى تايانغىنىم سەن؛
مېڭىشىم كېرەك بولغان يولنى ماڭا بىلدۈرگەيسەن؛
چۈنكى جېنىم ساڭا تەلمۈرۈپ قارايدۇ؛■
9 مېنى قۇتۇلدۇرغايسەن، ئى پەرۋەردىگار، دۈشمەنلىرىمدىن؛
باشپاناھ ئىزدەپ سېنىڭ يېنىڭغا قاچىمەن.
10 ئۆز ئىرادەڭگە ئەمەل قىلىشىمقا مېنى ئۆگەتكەيسەن؛
چۈنكى سەن مېنىڭ خۇدايىمدۇرسەن؛
سېنىڭ مېهرىبان روهىڭ مېنى تۈپتۈز زېمىندا يېتەكلىگەي؛□
11 ئۆز نام-شۆهرىتىڭ ئۈچۈن مېنى جانلاندۇرغايسەن، ئى پەرۋەردىگار؛

■ **143:2** رىم. 3، 4؛ گال. 3، 4
■ **143:5** زەب. 77:1-5
■ **143:8** زەب. 25:
□ **143:10** «...□□□□ تۈپتۈز زېمىندا يېتەكلىگەي» ـ ياكى ...» مېنى تۈز كۆڭۈللەرنىڭ زېمىندا يېتەكلىگەي«، ...» مېنى دىيانەتلىك زېمىندا يېتەكلىگەي.«

ئۆز هەققانىيىتىگىدە جېنىمنى ئاۋارىچىلىكتىن ئازاد قىلغايسەن.
12 هەم مېھىر-شەپقىتىگىدە دۈشمەنلىرىمنى ئۈزۈپ تاشلىۋەتكەيسەن؛
جېنىمنى خار قىلغانلارنىڭ هەممىسنى هالاك قىلغايسەن؛
چۈنكى مەن سېنىڭ قۇلۇڭدۇرمەن.■

144

144- كۈي •••• پادىشاهنىڭ نىجاتلىقى ـ خەلقىنىڭ بەختى

1 داۋۇت يازغان كۈي: ـ

قوللىرىمغا جەڭ قىلىشنى،
بارماقلىرىمغا ئۇرۇشنى ئۆگىتىدىغان،
مېنىڭ قورام تېشىم پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدهىيە قايتۇرۇلسۇن!■
2 مېنىڭ ئۆزگەرمەس شەپقىتىم ۋە مېنىڭ قورغنىم،
مېنىڭ ئېگىز مۇنارىم ۋە نىجاتكارىم،
مېنىڭ قالقىنىم ۋە تايانغىنىم، مەن ئۆنگىدىن هىمايە تاپمەن؛
ئۇ ئۆز خەلقىمنى قول ئاستىمدا بويسۇندۇرغۇچىدۇر!■
3 ئى پەرۋەردىگار، سەن ئۆنگىدىن خەۋەر ئالىدىگەنسەن، ئادەم دېگەن زادى نېمە؟
ئۇنىڭ توغرۇلۇق ئويلايدىگەنسەن، ئىنسان بالىسى دېگەن نېمە؟■
4 ئادەم بولسا بىر نەپەستۇرلا، خالاس؛
ئۇنىڭ كۈنلىرى ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بىر كۆلەڭگىدۇر، خالاس.■
5 ئى پەرۋەردىگار، ئاسمانلارنى ئېگىلدۈرۈپ چۈشكەيسەن؛
تاغلارغا تېگىپ ئۇلاردىن ئىس-تۈتەك چىقارغايسەن؛■
6 چاقماقلارنى چاققۇزۇپ ئۇلارنى تارقىتىۋەتكەيسەن؛
ئوقلىرىڭنى ئېتىپ ئۇلارنى قىيقاس-سۈرەنگە سالغايسەن؛■
7 يۇقىرىدىن قوللىرىڭنى ئۇزىتىپ،
مېنى ئازاد قىلغايسەن؛
مېنى ئۇلۇغ سۇلاردىن،
ياقا يۇرتىكىلەرنىڭ چاڭگىلىدىن چىقارغايسەن.
8 ئۇلارنىڭ ئاغزى قۇرۇق گەپ سۆزلەيدۇ،
ئۇڭ قولى ئالدامچى قولدۇر.□
9 ئى خۇدا، مەن ساڭا ئاتاپ يېڭى ناخشا ئېيتىمەن؛

■ **143:12** زەب. 86:14-16 □ 116:16: ■ **144:1** 2سام. 22:35 □ زەب. 18:34: ■ **144:2** 2سام. 22:48 □ زەب. 18:47-48: ■ **144:3** ئايۇپ 7:17 □ زەب. 8:4 □ 31:7 ئىبر. 62: ■ **144:4** ئايۇپ 8:9 □ 14:2: 3؛ زەب. 39:5-6 □ 62:9 □ 102:11 ياق. 144: ■ **144:5** زەب. 18:7-9 □ 104:32 ■ **144:6** 1سام. 7:10 □ 2سام. 22:8 □ زەب. 18:13-14: □ **144:8** »**ئۇڭ قولى ئالدامچى قولدۇر**« ـ بەلكىم قەسەم قىلغاندا قولىنى يالغاندىن كۆتۈرگەن ياكى باشقىلار بىلەن كېلىشكەندە يالغاندىن قوللاشقان.

ئوتتارغا تەڭكەش بولۇپ ساڭا كۆيلەرنى ئېيتسەن.□
10 سەن پادىشاھلارغا نىجاتلىق-غەلىبە بېغىشلايسەن؛
قۇلۇڭ داۋۇتنى ئەجەللىك قىلىچتىن قۇتۇلدۇرىسەن.
11 مېنى قۇتۇلدۇرغايسەن، يات يۇرتتىكىلەرنىڭ قولىدىن ئازاد قىلغايسەن؛
ئۇلارنىڭ ئاغزى قۇرۇق گەپ سۆزلەيدۇ،
ئوڭ قولى ئالدامچى قولدۇر.
12 شۇنداق قىلىپ ئوغۇللىرىمىز ياشلىقىدا پۇختا يېتىلگەن كۆچەتلەرگە ئوخشايدۇ،
قىزلىرىمىز ئوردىچە نەقىشلەنگەن تۇۋۇرۇكلەردەك بولىدۇ؛
13 ئاشلىق ئامبارلىرىمىز تولدۇرۇلۇپ،
تۈرلۈك-تۈرلۈك ئوزۇقلار بىلەن تەمىنلەيدىغان،
قويلىرىمىز ئوتلاقلىرىمىزدا مىڭلاپ، تۈمەنلەپ قوزىلايدىغان؛
14 كاللىرىمىز بوغاز بولىدىغان؛
ھېچكىم بىسىپ كىرمەيدىغان، ھېچكىم جەڭگە چىقمايدىغان؛
كوچىلىرىمىزدا ھېچ جېدەل-غوۋغا بولمايدىغان؛ □
15 ئەھۋالى شۇنداق بولغان خەلق نېمىدېگەن بەختلىكتۇر!
خۇداسى پەرۋەردىگار بولغان خەلق بەختلىكتۇر!

145

145- كۆي •••• خۇدانىڭ قىلغان ئۇلۇغ ئەمەللىرىنى كېيىنكى ئەۋلادقا بايان قىلىش •••• »ئىلىپبە تەرتىپىلىك« كۆي

1 مەدھىيە: داۋۇت يازغان كۆي: ـ
|□| مەن سېنى مەدھىيىلەپ ئۇلۇغلايمەن، خۇدايىم، ئى پادىشاھ؛
نامىڭغا ئەبەدىلئەبەدگىچە تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرىمەن.
2 |□| ھەركۈنى ساڭا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرىمەن،
نامىڭغا ئەبەدىلئەبەدگىچە تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرىمەن!
3 |□| ئۇلۇغدۇر پەرۋەردىگار، زور مەدھىيىلەرگە لايىقتۇر!
ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى سۈرۈشتۈرۈپ بولغىلى بولماس؛■
4 |□| بىر دەۋر يېڭى بىر دەۋرگە سېنىڭ قىلغانلىرىڭنى ماختايدۇ؛
ئۇلار قۇدرەتلىك قىلغانلىرىڭنى جاكارلايدۇ؛■
5 |□| مەن ھەيۋىتىڭنىڭ شەرەپلىك جۇلالىقىنى،
ۋە كارامەت مۆجىزىلىرىڭنى سېغىنىپ سۆزلەيمەن؛
6 |□:| شۇنىڭ بىلەن ئۇلار قورقۇنچلۇق ئىشلىرىڭنىڭ قۇدرىتىنى بايان قىلىدۇ؛
مەنمۇ ئۇلۇغ ئەمەللىرىڭنى جاكارلايمەن!
7 |□| ئۇلار زور مېھرىبانلىقىڭنى ئەسلەپ، ئۇنى مۇبارەكلەپ تارقىتىدۇ،
ھەققانىلىقىڭ توغرۇلۇق يۇقىرى ئاۋازدا كۆيلەيدۇ.■

□ 144:9 »ئوتتارغا تەڭكەش بولۇپ ساڭا كۆيلەرنى ئېيتسەن« ـ »ئوتتار« ئون تارلىق چىلتاردەك بىر ساز. □ 144:14 » كاللىرىمىز بوغاز بولىدىغان...« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلاغلىرىمىز ئېغىر يۈكلەرنى كۆتۈرىدىغان....«. ■ 145:3 ئايۇپ 9:5□ زەب. 1:48□ 4:96□ 2150: ■ 145:4 قان. 9:4□ 76: ■ 145:7 زەب. 119172-171:

8 |□| پەرۋەردىگار مېھىر-شەپقەتلىك ھەم رەھىمدىلدۇر؛
ئاسان غەزەپلەنمەيدۇ، ئۇ زور مېھىر-مۇھەببەتلىكتۇر؛■
9 |□| پەرۋەردىگار ھەممىگە مېھرىباندۇر؛
ئۇنىڭ رەھىمدىللىقلىرى بارچە يارىتىلمىلىرىنىڭ ئۈستىدىدۇر؛
10 |□| سېنىڭ بارلىق ياسىغانلىرىڭ سېنى مەدھىيىلەيدۇ، ئى پەرۋەردىگار،
سېنىڭ مۇمىن بەندىلىرىڭ ساكا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرىدۇ.
11 |□| ئۇلار پادىشاھلىقىڭنىڭ شەرىپىدىن خەۋەر يەتكۈزىدۇ،
كۈچ-قۇدرىتىڭنى سۆزلەيدۇ؛
12 |□| شۇنداق قىلىپ ئىنسان بالىلىرىغا قۇدرەتلىك ئىشلىرىڭ،
پادىشاھلىقىڭنىڭ شەرەپلىك ھەيۋىسى ئايان قىلىنىدۇ.
13 |□| سېنىڭ پادىشاھلىقىڭ ئەبەدىي پادىشاھلىقتۇر،
سەلتەنىتىڭ ئەۋلادتىن-ئەۋلادقىچىدۇر.□
14 |□| پەرۋەردىگار يىقىلاي دېگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى يۆلەيدۇ،
ئېگىلىپ قالغانلارنىڭ ھەممىسىنى تۇرغۇزىدۇ.
15 |□| ھەممەيلەننىڭ كۆزلىرى ساكا تىكىلىپ كۈتىدۇ؛
ئۇلارغا ئۆز ۋاقتىدا رىزقىنى تەقسىم قىلىپ بېرىسەن؛■
16 |□| قولۇڭنى ئېچىشىڭ بىلەنلا،
بارلىق جان ئىگىلىرىنىڭ ئارزۇسىنى قاندۇرىسەن.
17 |□| پەرۋەردىگار بارلىق يوللىردا ھەققانىيدۇر،
ياسىغانلىرىنىڭ ھەممىسىگە مۇھەببەتلىكتۇر.
18 |□| پەرۋەردىگار ئۆزىگە ندا قىلغانلارنىڭ ھەممىسىگە يېقىندۇر،
ئۆزىگە ھەققەتتە ندا قىلغانلارنىڭ ھەممىسىگە يېقىندۇر؛
19 |□| ئۇ ئۆزىدىن ئەيمىنىدىغانلارنىڭ ئارزۇسىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ؛
ئۇلارنىڭ پەريادىنى ئاكلاپ ئۇلارنى قۇتقۇزىدۇ.
20 |□| پەرۋەردىگار ئۆزىنى سۆيگەنلەرنىڭ ھەممىسىدىن خەۋەر ئالىدۇ؛
رەزىللەرنىڭ ھەممىسىنى يوقىتىدۇ.
21 |□| ئاغزىم پەرۋەردىگارنىڭ مەدھىيىسىنى ئېيتىدۇ؛
بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئەبەدىلئەبەد ئۇنىڭ مۇقەددەس نامىغا تەشەككۇر-مەدھىيە قايتۇرغاي!

146

146- كۈي •••• خۇدا مەدھىيىلەنسۇن!

1 ھەمدۇسانا!
ئى جېنىم، پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلە!
2 مەن ھايات بولسامىلا، پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەيمەن؛

■ **145:8** مىس. 34□6: 7؛ چۈل. 18:14□ زەب. 15:86□ 8103:
□ **145:13** »ئىزاھات« ـ يېقىندا بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردىن 13- ۋە 14-ئايەتنىڭ ئارىلىقىدا: ـ
» ئ پەرۋەردىگار ۋەدىسىدە چىڭ تۇرىدۇ؛ بارلىق يارىتىلمىلىرىغا مېھرىباندۇر« دېگەن مەزمۇن بولغان يەنە بىر نۇسخىسى تېپىلغان)ئىبرانىي تىلىدا »نۇن« بىلەن باشلىنىدۇ.(
■ **145:15** زەب. 27104:

ۋۇجۇدۇم بار بولسىلا خۇدايىمغا كۈي ئېيتسەن.
3 ئېسىلزادىلەرگىمۇ،
ئىنسان بالىسىغىمۇ تاياناڭلار،
ئۇلاردا ھېچ مەدەت-نىجاتلىق يوقتۇر.■
4 مانا، ئۇنىڭ نەپىسى كېتىدۇ،
ئۇ ئۆز تۇپرىقىغا قايتىپ كېتىدۇ؛
شۇ كۈندىلا ئارزۇ-نىيەتلىرى يوقاپ كېتىدۇ.□
5 ياقۇپنىڭ تەڭرىسى مەددەتكارى بولغان ئادەم،
پەرۋەردىگار خۇداسىنى ئۆز ئۈمىدى قىلغان ئادەم بەختلىكتۇر!
6 ئۇ ئاسمانلارنى، زېمىننى،
دېڭىزنى ھەم ئۇنىڭدا بار مەۋجۇداتلارنى ياراتقاندۇر؛
ئۇ ھەققەت-ساداقەتتە مەڭگۈ تۇرىدۇ؛
7 ئېزىلگۈچىلەر ئۈچۈن ئۇ ھۆكۈم سۈرىدۇ؛
ئاچ قالغانلارغا نان بېرىدۇ.
پەرۋەردىگار مەھبۇسلارنى ئازاد قىلىدۇ؛
8 پەرۋەردىگار كورلارنىڭ كۆزلىرىنى ئاچىدۇ؛
پەرۋەردىگار ئېگىلىپ قالغانلارنى تۈرغۇزىدۇ؛
پەرۋەردىگار ھەققانىيلارنى سۆيىدۇ.■
9 پەرۋەردىگار مۇساپىرلاردىن خەۋەر ئالىدۇ؛
يېتىم-يېسىرلەرنى، تۇل خوتۇننى يۈلەيدۇ؛
بىراق رەزىللەرنىڭ يولىنى ئەگرى-بۈگرى قىلىدۇ.
10 پەرۋەردىگار مەڭگۈگە ھۆكۈم سۈرىدۇ؛
ئى زىئون، سېنىڭ خۇدايىڭ دەۋرىدىن-دەۋرگىچە ھۆكۈم سۈرىدۇ!
ھەمدۇسانا!■

147

147- كۈي •••• ھەممىگە قادىر خۇداغا ھەمدۇسانالار ئېيتىلسۇن!

1 ھەمدۇسانا! ياھنى مەدھىيىلەڭلار!
بەرھەق، بۇنداق قىلىش شېرىندۇر؛
خۇدايىمىزنى كۈيلەڭلار!
مەدھىيە ئوقۇش ئىنسانغا يارىشىدۇ.■
2 پەرۋەردىگار يېرۇسالېمنى بىنا قىلماقتا؛
ئىسرائىلنىڭ سۈرگۈن قىلىنغانلىرىنى ئۇ يىغىپ كېلىدۇ؛□

■ **146:3** زەب. 118□8: 9
□ **146:4** »ئۇ ئۆز تۇپرىقىغا قايتىپ كېتىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئادەم« ھەم »تۇپراق، توپا« بىر سۆزدۇر.
■ **146:8** زەب. 145:14□ 147:3□ مات. 9:30□ لۇقا 13:13□ يۇھ. 329□7:
■ **146:10** مىس. 15:18□ زەب. 145:13
■ **147:1** زەب. 33:1□ 92:2□ 135:3
□ **147:2** »پەرۋەردىگار يېرۇسالېمنى بىنا قىلماقتا؛ ئىسرائىلنىڭ سۈرگۈن قىلىنغانلىرىنى ئۇ يىغىپ كېلىدۇ« ـ بۇ ئايەتكە قارىغاندا، مۇشۇ كۈي ئىسرائىل بابىلغا سۈرگۈن بولغانلىقىدىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن يېزىلغان.

3 ئۇ كۆڭلى سۇنۇقلارنى داۋالايدۇ،
ئۇلارنىڭ يارىلىرىنى تاڭىدۇ.■
4 ئۇ يۇلتۇزلارنىڭ سانىنى سانايدۇ،
ئۇلارنىڭ ھەممىسگە بىر-بىرلەپ ئىسىم قويىدۇ.□ ■
5 ئۇلۇغدۇر رەببىمىز، زور قۇدرەتلىكتۇر،
ئۇنىڭ چۈشىنىشى چەكسىزدۇر.
6 پەرۋەردىگار ياۋاش مۆمىنلەرنى يۆلەپ كۆتۈرىدۇ،
رەزىللەرنى يەرگىچە تۆۋەن قىلىدۇ.
7 پەرۋەردىگارغا تەشەككۈرلەر بىلەن ناخشا ئېيتىڭلار،
كۈيلەرنى چىلتارغا تەڭشەپ ئېيتىڭلار!
8 ئۇ ئاسمانىنى بۇلۇتلار بىلەن قاپلىتىدۇ،
زېمىنغا يامغۇرنى بېكىتىدۇ،
تاغلاردا ئوت-چۆپلەرنى ئۆستۈرىدۇ؛■
9 ماللارغا ئوزۇق،
تاغ قاغىسىنىڭ چۈجىلىرى زارلىغاندا، ئۇلارغا ئوزۇق بېرىدۇ؛
10 ئات كۈچىدىن ئۇ زوق ئالمايدۇ،
ئادەمنىڭ چەبدەس پۇتلىرىنى خۇرسەنلىك دەپ بىلمەيدۇ،
11 پەرۋەردىگار بەلكى ئۇزىدىن ئەيمىنىدىغانلارنى،
ئۇزىنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتىگە ئۈمىد باغلىغانلارنى خۇرسەنلىك دەپ بىلىدۇ.
12 پەرۋەردىگارنى ماختاڭلار، ئى يېرۇسالېم؛
خۇدايىڭنى مەدھىيىلە، ئى زىئون.
13 چۈنكى ئۇ دەرۋازىلىرىڭنىڭ تاقاقلىرىنى مەھكەم قىلىدۇ،
سېنىڭدە تۇرۇۋاتقان پەرزەنتلىرىڭگە بەخت-بەرىكەت بەردى.
14 ئۇ چەت-چېگرالىرىڭدا ئارام-تىنچلىق يۈرگۈزىدۇ،
سېنى بۇغداينىڭ ئېسىلى بىلەن قانائەتلەندۈرىدۇ.
15 ئۇ ئۆز ئەمر-بېشارەتلىرىنى يەر يۈزىگە ئەۋەتىدۇ؛
ئۇنىڭ سۆز-كالامى ئىنتايىن تېز يۈگۈرىدۇ.■
16 ئۇ ئاق قارنى يۈڭدەك بېرىدۇ،
قىراۋنى كۈللەردەك تارقىتىدۇ.
17 ئۇنىڭ مۇزنى نان ئۇۋاقلىرىدەك قىلىپ پارچىلىۋېتىدۇ؛
ئۇنىڭ سوغۇقى ئالدىدا كىم تۇرالىسۇن؟
18 ئۇ سۆزىنى ئەۋەتىپ، ئۇلارنى ئېرىتىدۇ؛
ئۇنىڭ شامىلىنى چىقىرىپ، سۇلارنى ئاققۇزىدۇ.
19 ئۇ ئۆز سۆز-كالامىنى ياقۇپقا،
بەلگىلىمىلىرىنى ھەم ھۆكۈملىرىنى ئىسرائىلغا ئايان قىلىدۇ؛

■ **147:3** مىس. 26:15؛ ئايۇپ 185:
□ **147:4** »ئۇ... ئۇلارنىڭ ھەممىسگە بىر-بىرلەپ ئىسىم قويىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ... ئۇلارنى)يۇلتۇزلارنى(ئىسىملىرىنى چاقىرىپ ئويۇققا چىقىرىدۇ.« ■ **147:4** يەش. 2640:؛ ■ **147:8** ئايۇپ 38؛26: 27؛ زەب. 104:14-13؛ ھوش. 2؛23: 24 ■ **147:15** زەب. 933:

20 تۇ باشقا ھېچبىر ئەلگە مۇنداق مۇئامىلە قىلمىغاندۇر؛
ئۇنىڭ ھۆكۈملىرىنى بولسا، ئۇلار بىلىپ باققان ئەمەس.
ھەمدۇسانا!■

148

148- كۈي •••• پۈتكۈل ئالەم، پەرۋەردىگارنى ئۇلۇغلاڭلار!

1 ھەمدۇسانا!
پەرۋەردىگارنى ئاسمانلاردىن مەدھىيىلەڭلار؛
يۇقىرى جايلاردا ئۇنى مەدھىيىلەڭلار؛■
2 ئۇنى مەدھىيىلەڭلار، بارلىق پەرىشتىلىرى؛
ئۇنى مەدھىيىلەڭلار، بارلىق قوشۇنلىرى!
3 ئۇنى مەدھىيىلەڭلار، ئى قۇياش ھەم ئاي،
ئۇنى مەدھىيىلەڭلار، ھەممە پارلاق يۇلتۇزلار؛
4 ئۇنى مەدھىيىلەڭلار، ئاسمانلارنىڭ ئاسمانلىرى،
ئاسماندىن يۇقىرى جايلاشقان سۇلار!
5 بۇلار پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى مەدھىيىلىسۇن؛
چۈنكى ئۇ بۇيرۇغان ھامان، ئۇلار ياراتىلغاندۇر؛■
6 ئۇ ئۇلارنى ئەبەدلىئەبەدگىچە تۇرغۇزدى؛
ئۇلار ئۆچۈن ۋاقتى ئۆتمەيدىغان بەلگىلىمىنى بۇيرۇغان.■
7 پەرۋەردىگارنى زېمىندىن مەدھىيىلەڭلار،
دېڭىزدىكى بارلىق ئەجدىھالار، دېڭىزنىڭ بارلىق تەگلىرى؛
8 ئوت، مۇلدۇز، قار، تۇمان،
ئۇنىڭ سۆزىگە ئەمەل قىلىدىغان جۈدۈنلۈق شامال؛
9 تاغلار ھەم بارلىق دۆڭلەر،
مېۋىلىك دەرەخلەر، بارلىق كېدىر دەرەخلىرى،
10 ياۋايى ھايۋانلار، بارلىق مال-ۋارانلار،
ئۆمىلىگۈچىلەر ھەم ئۇچار-قاناتلار؛
11 جاھان پادىشاھلىرى ۋە بارلىق قوۋملار،
ئەمىرلەر ھەم يەر يۈزىدىكى بارلىق ھاكىم-سوتچىلار؛
12 ھەم يىگىتلەر ھەم قىزلار،
بوۋايلار ۋە ياشلار، ـ
13 ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى مەدھىيىلىسۇن؛
چۈنكى پەقەتلا ئۇنىڭ نامى ئالىيدۇر؛
ئۇنىڭ ھەيۋىتى يەر ھەم ئاسماندىن ئۈستۈن تۇرىدۇ.■
14 ھەم ئۇ ئۆز خەلقىنىڭ مۈڭگۈزىنى،
يەنى بارلىق مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ مەدھىيىسىنى ئېگىز كۆتۈرگۈزگەن؛

■ **147:20** روس. 16:14 ■ **148:1** لۇقا 14:2 ۋەھ. 135: ■ **148:5** يار. 1:31-6 زەب. 33:6 9: ■ **148:6** ئايۇپ 13:14 5 10:26 33:38 زەب. 5:104 91:119 يەر. 35:31 2533: ■ **148:13** پەند. 10:18 يەش. 412:

ئۇلار ئىسرائىل باللىرى،
ئۆزىگە يېقىن بىر خەلقتۇر!
هەمدۇسانا!□ ■

149

149- كۈي •••• قىيامەت كۈندىكى غەلبە ئۈچۈن مەدھىيىلەنگۈلار!

1 هەمدۇسانا!
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ يېڭى بىر ناخشىنى ئوقۇگۇلار؛
مۇمىن بەندىلەرنىڭ جاماىئتىدە ئۇنىڭ مەدھىيىسىنى ئېيتىگۇلار!
2 ئىسرائىل ئۆز ياراتقۇچىسىدىن شادلانسۇن؛
زىئون ئوغۇللىرى ئۆز پادىشاھىدىن خۇش بولغاي!■
3 ئۇلار ئۇنىڭ نامىنى ئۈسسۈل بىلەن مەدھىيىلىسۇن؛
ئۇنىڭغا كۈيلەرنى داپ هەم چىلتارغا تەڭشەپ ئېيتىسۇن!■
4 چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىدىن سۆيۈنەر؛
ئۇ ياۋاش مۇمىنلەرنى نىجاتلىق بىلەن بېزەيدۇ؛
5 ئۇنىڭ مۇمىن بەندىلىرى شان-شەرەپتە روهلىنىپ شاد بولغاي،
ئورۇنلىرىدا يېتىپ شاد ئاۋازىنى ياڭراتقاي!□
6 ئاغزىدا تەڭرىگە يۈكسەك مەدھىيىلىرى بولسۇن،
قوللىرىدا قوش بىسلىق قىلىچ تۇتۇلسۇن؛■
7 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئەللەر ئۈستىدىن قىساس،
خەلقلەرگە جازا بەجا يۈرگۈزىدۇ؛
8 ئەللەرنىڭ پادىشاھلىرىنى زەنجىرلەر بىلەن،
ئاقسۆڭەكلىرىنى تۆمۈر كىشەنلىرى بىلەن باغلايدۇ؛■
9 ئۇلارنىڭ ئۈستىگە پۈتۈلگەن هۆكۈمنى بەجا كەلتۈرىدۇ ـ
ئۇنىڭ بارلىق مۇمىن بەندىلىرى مۇشۇ شەرەپكە ئېسىپ بولىدۇ!
هەمدۇسانا!■

150

150- كۈي •••• ئاخىردا ـ پەقەت هەمدۇسانا!

□ **148:14** »ئۆز خەلقىنىڭ مۇڭگۈزىنى، يەنى بارلىق مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ مەدھىيىسى...» ـ تەۋراتتا »مۇڭگۈز« ئادەتتە ئادەمنىڭ نام-شۆھرىتى ياكى هوقۇقىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ ئايەتتە ئۇ ئىسرائىلنىڭ خۇداغا بولغان مەدھىيىلىرىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ ئايەتتىكى »كۆتۈرۈش« ئادەمنىڭ قولى بىلەن كۆتۈرۈش ئەمەس، بەلكى خۇدا ئۇلارنىڭ مەدھىيە ئاۋازلىرىنى كۆتۈرۈشىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **148:14** زەب. 17132:

■ **149:2** زەب. 3100:

■ **149:3** زەب. 481-2:

□ **149:5** »ئورۇنلىرىدا يېتىپ شاد ئاۋازىنى ياڭراتقاي«! ـ »ورۇنلىرىدا يېتىش« بەلكىم: ـ (1) يەھۇدىيلارنىڭ تۈرپ-ئادەتلىرى بويىچە، زىيابەتلەردە مېهمانلار ئۈچۈن كۆرپىلەر سېلىنىپ، مېهمانلار يېنىچلاپ يېتىپ داستىخاندىن ئالىدۇ؛ شۇڭا مۇشۇ يەردە خۇشاللىق زىيابەتلەرنى كۆرسىتىدۇ؛ (2) مۇمىن بەندىلەر ئۈنچە خۇشال بولۇپ، خۇشاللىقىدىن ئۆخلىيالمايدۇ؛ (3) ئۆزلىرىنىڭ ئامان-ئېسەن يېتىپ-قوپۇشلىرى ئۈچۈن شادلىنىشى كېرەك.

■ **149:6** 2تېس. 8:2□ ئىبر. 12:4□ ۋەھ. 161:

■ **149:8** مات. 1818:

■ **149:9** قان. 64:

1 هەمدۇسانا!
تەڭرىنى ئۇنىڭ مۇقەددەس جايىدا مەدھىيلەڭلار؛
قۇدرىتى پارلاپ تۇرىدىغان ئەرشلەردە ئۇنى مەدھىيلەڭلار؛■
2 ئۇنى قۇدرەتلىك ئىشلىرى ئۈچۈن مەدھىيلەڭلار؛
غايەت ئۇلۇغلۇقى ئۈچۈن ئۇنى مەدھىيلەڭلار؛
3 ئۇنى بۇرغا ساداسى بىلەن مەدھىيلەڭلار؛
ئۇنى راۋاب ھەم چىلتار بىلەن مەدھىيلەڭلار؛
4 ئۇنى داپ ھەم ئۇسسۇل بىلەن مەدھىيلەڭلار؛
ئۇنى تارلىق سازلار ھەم نەي بىلەن مەدھىيلەڭلار؛
5 ئۇنى جارا ڭلىق چاڭلار ھەم يا ڭراق چاڭلار بىلەن مەدھىيلەڭلار؛
6 بارلىق نەپەس ئىگىلىرى ياھنى مەدھىيلىسۇن!
هەمدۇسانا!

■ **150:1** يەش. 36:

پەند-نەسىھەتلەر

پەند-نەسىھەتلەرنىڭ قەدر-قىممىتى

1 ئىسرائىل پادىشاھى داۋۇتنىڭ ئوغلى سۈلايماننىڭ پەند-نەسىھەتلىرى: ـ ■
2 بۇ پەند-نەسىھەتلەر ساكا ئەقىل-پاراسەت، ئەدەپ-ئەخلاقنى ئۆگىتىپ، سېنى ئىبرەتلىك سۆزلەرنى چۈشىنىدىغان
قىلىدۇ؛
3 ساكا دانالىق، ھەققانىيلىق، پەم-پاراسەت ۋە دۈرۈسلۈقنىڭ يولىيورۇق-تەربىيىسىنى قوبۇل قىلدۇرىدۇ.
4 بۇ پەند-نەسىھەتلەر نادانلارنى زېرەك قىلىپ، ياشلارنى بىلىملىك ۋە سەزگۈر قىلىدۇ؛
5 بۇلارغا قۇلاق سېلىشى بىلەن دانالار بىلىمنى ئاشۇرىدۇ، يورۇتۇلغان كىشىلەر تېخىمۇ دانا مەسلىھەتكە ئېرىشىدۇ، □
6 شۇنداقلا پەند-نەسىھەتلەر ھەم تەمسىللەرنىڭ مەنىسىنى، دانىشمەنلەرنىڭ ھېكمەتلىرى ھەم تىلسىم سۆزلىرىنى
چۈشىنىدىغان قىلىندۇ.

ياشلارغا نەسىھەت

7 پەرۋەردىگارىدىن قورقۇش بىلىمنىڭ باشلىنىشىدۇر؛
ئەخمەقلەر دانالىقنى ۋە تەربىيىنى كۆزگە ئىلمايدۇ.■
8 ئى ئوغلۇم، ئاتاڭنىڭ تەربىيىسىگە قۇلاق سال، ئاناڭنىڭ سۆز-نەسىھەتىدىن ئايرىلما؛
9 چۈنكى ئۇلار سېنىڭ بېشىڭغا تاقالغان گۈل چەمبىرەك، بوينۇڭغا ئېسىلغان مارجان بولىدۇ.
10 ئى ئوغلۇم، يامانلار سېنى ئازدۇرسا، ئۇلارغا ئەگەشمىگىن.
11 ئەگەر ئۇلار: ـ يۈر، تۇزاق قۇرۇپ ئادەم ئولتۇرەيلى؛
يوشۇرۇنىۋېلىپ، بىرەر بىگۇناھ كەلگەندە ئۇرايلى!□
12 تەھتىسارادەك ئۇلارنى يۇتۇۋېتەيلى،
ساق بولسىمۇ، ھاڭغا چۈشكەنلەردەك ئۇلارنى يېقىتايلى؛□
13 ئۇلاردىن خىلمۇخىل قىممەتلىك مال-دۇنياغا ئىگە بولۇپ،
ئۆيلىرىمىزنى ئوڭلىغا بىلەن تولدۇرىمىز.
14 بىز بىلەن شېرىك بول،
ھەمىيانىمىز بىر بولسۇن، دېسە، ـ
15 ئى ئوغلۇم، ئۇلارغا يولداش بولما،
ئۆزۈڭنى ئۇلارنىڭ ئىزىدىن نېرى قىل!□
16 چۈنكى ئۇلارنىڭ پۇتلىرى رەزىللىككە يۈگۈرىدۇ،
قولىنى قان قىلىش ئۈچۈن ئالدىرايدۇ.■
17 ھەرقانداق ئۆچار قانات تۈيۈپ قالغاندا تۇزاق قويۇش بىكار ئاۋارىچىلىكتۇر؛
18 لېكىن بۇلار دەل ئۆز قېنىنى ئۆكۈش ئۈچۈن ساقلايدۇ؛
ئۆز جانلىرىغا زامىن بولۇشنى كۆزلىدۇ.

■ **1:1** 1پاد. 32:4□ ۋەھ. 9:3 □ **1:5** »**يورۇتۇلغان كىشى**« ـ ئىبراني تىلىدا »ئىشلارنى، مەسىلىلەرنى، باشقا ئادەمنى ئوبدان چۈشىنىدىغان كىشى« دېگەن مەنىدە.■ **1:7** ئايۇپ 28:28□ زەب. 10:111□ پەند. 10:9□ توپ. 1312:□ **1:11** **...» تۇزاق قۇرۇپ ئادەم ئولتۇرەيلى«** ـ ئىبراني تىلىدا ...» تۇزاق قۇرۇپ قان تۆكەيلى.« □ **1:12** »**تەھتىسارا!**« ـ تۇلگۇچىلەرنىڭ روھلىرى قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان جاي)ئىبراني تىلىدا »شېئول« دېگەن سۆز.(□ **1:15** »**تۆزۈڭنى ئۇلارنىڭ ئىزىدىن نېرى قىل«!** ـ ئىبراني تىلىدا »پۇتۇڭنى ئۇلارنىڭ يولىدىن نېرى قىل.«!■ **1:16** يەش. 7:59□ رىم. 153:

19 نەپسى يوغىناپ كەتكەن ھەربىر ئادەمنىڭ يوللىرىنىڭ ئاقىۋىتى مانا شۇنداق؛
ھارام مال-دۇنيا ئۆز ئىگىلىرىنىڭ جېنىنى ئالىدۇ.■

دانالىق ساداسى

20 بۇيۇك دانالىق كوچىدا ئوچۇق-ئاشكارا خىتاب قىلماقتا،
چوڭ مەيدانلاردا ساداسىنى ئاڭلاتماقتا.□
21 كوچا دوقمۇشلىرىدا ئادەملەرنى چاقىرماقتا،
شەھەر دەرۋازىلىرىدا سۆزلىرىنى جاكارلىماقتا: ـ
22 ئى ساددىلار، قاچانغىچە مۇشۇنداق نادانلىققا بېرىلىسىلەر؟
مەسخىرە قىلغۇچىلار قاچانغىچە مەسخىرىلىكتىن ھۇزۇر ئالسۇن؟
ئەخمەقلەر قاچانغىچە بىلىمدىن نەپرەتلەنسۇن؟!□
23 تەنبىھلىرىمگە قۇلاق سېلىپ ماڭغان يولۇڭلاردىن يانغان بولساڭلار ئىدى!
روھىمنى سىلەرگە تۆكۈپ بېرەتتىم،
سۆزلىرىمنى سىلەرگە بىلدۈرگەن بولاتتىم.
24 لېكىن چاقىرسام، ئاڭلىمىدىڭلار،
قولۇمنى ئۇزارتسام، ھېچقايسىڭلار قارىمىدىڭلار.■
25 نەسىھەتلىرىمنىڭ ھەممىسىگە پەرۋا قىلمىدىڭلار،
تەنبىھىمنى ئاڭلاشنى قىلچە خالىمىدىڭلار.
26 شۇڭا، بېشىڭلارغا بالا يېقىلا كەلگەندە كۈلىمەن،
ۋەھىمە سىلەرگە يېتىشى بىلەن مەسخىرە قىلىمەن.
27 ھالاكەت ئېلىپ كەلگەن ۋەھىمە ئۈستۈڭلەرگە چۈشكەندە،
ۋەيرانچىلىق سىلەرگە قۇيۇنتازدەك كەلگەندە،
سىلەر ئېغىر قايغۇغا ۋە ئازابقا مۇپتىلا بولغىنىڭلاردا ـ ■
28 ئۇ چاغدا مۇشۇ كىشىلەر مەندىن ئۆتۈنۈپ چاقىرىدۇ،
مەن پەرۋا قىلمايمەن،
مېنى تەلمۈرۈپ ئىزدىسىمۇ، تاپالمايدۇ.
29 ئۇلار بىلىمگە نەپرەتلەنگىنىدىن،
پەرۋەردىگارىدىن ئەيمىنىشنى تاللىمىغىنىدىن،
30 مېنىڭ نەسىھىتىمنى قىلچە قوبۇل قىلغۇسى يوقلۇقىدىن،
تەنبىھىمگىمۇ پەرۋا قىلمىغىنىڭلاردىن،
31 ئۇلار ئۆز ئېشىنى يەيدۇ،
ئۆز قەستلىرىدىن تولۇق ئازاب تارتىدۇ؛
32 چۈنكى ساددىلارنىڭ يولدىن چىقىشى ئۆز جېنىغا زامىن بولىدۇ،

■ **1:19** ئايۇپ 138:

□ **1:20** **»دانالىق«** ـ »پەند-نەسىھەتلەر«دە »دانالىق« بىر ئايالنىڭ سۈپىتىدە كۆرۈنىدۇ. بۇ »پەزىلەتلىك ئايال« 1:5-14، 20:6-35، 6:7-27، 13:9-18دە بايان قىلىنغان »ياھشە ئايال« بىلەن سېلىشتۇرۇلۇشى »پەند-نەسىھەتلەر«نىڭ مۇھىم بىر تېمىسىدۇر.

□ **1:22** **»ساددىلار«** ـ »پەند-نەسىھەتلەر«دە »ساددىلار« (ياكى »نادانلار«) دېگەننىڭ »تۆگە ئىگىگەنلەر«، »ساۋاتقا ئېرىشمىگەنلەر« دېگەن باشقا خىل تەرجىمىلىرىمۇ بار. **»ئەخمەقلەر قاچانغىچە بىلىمدىن نەپرەتلەنسۇن؟«!** ـ ئوقۇرمەنلەر شۇنىڭغا دىققەت قىلغان بولۇشى مۇمكىن، »دانالىق« موشۇ يەردە »نادانلار«غا (»ساددىلار«غا) سېلىشتۇرۇلۇپ، ئۇلارغا ھېچقانداق بۇياستە سۆز قىلىنمۇ، لېكىن »ئەخمەقلەر« گە ۋە »مەسخىرە قىلغۇچىلار«غا بۇياستە سۆزلىنىدۇ. چۈنكى رەزىل يوللارنى تۇتقاچقا، ئۇلارغا ھېچقانداق بۇياستە نەسىھەت تەسىر قىلمايدۇ (4:8 4:9، 7-8تىن كۆرۈڭ). ■ **1:24** يەش. 12:65□ 4:66□ يەر. 1013:

■ **1:27** ئايۇپ 9:27□ 12:35□ يەش. 15:1□ يەر. 11:11□ 12:14□ ئەز. 18:8□ مىك. 43:

ئەخمەقلەر راھەتلىك تۇرمۇشىدىن ئۆزلىرىنى ھالاك قىلىدۇ.
33 لېكىن ماڭا قۇلاق سالغانلار ئامان-ئېسەن ياشايدۇ،
بالايىقازالاردىن، غەم-ئەندىشىلەردىن خالىي بولۇپ، خاتىرجەم تۇرىدۇ.

2

دانالىقنىڭ مېۋىسى

1 ئى ئوغلۇم، ئەگەر سۆزلىرىمنى قوبۇل قىلساڭ،
نەسىھەتلىرىمنى قەلبىڭگە پۈكسەڭ،
2 ئەگەردە دانالىققا قۇلاق سالساڭ،
يورۇقلۇققا ئېرىشىشكە كۆڭۈل بەرسەڭ،
3 ئەگەر ئەقىل-پاراسەتكە تەشنا بولۇپ ئىلتىجا قىلساڭ،
يورۇقلۇققا ئېرىشىش ئۈچۈن يۇقىرى ئاۋازدا يېلىنساڭ،
4 ئەگەر كۈمۈشكە ئىنتىلگەندەك ئىنتىلسەڭ،
يوشۇرۇن گۆھەرنى ئىزدىگەندەك ئىزدىسەڭ،■
5 ئۇنداقتا پەرۋەردىگارىدىن ھەقىقىي قورقۇشنى بىلىدىغان بولىسەن،
ۋە ساڭا خۇدانى تونۇش نېسىپ بولىدۇ.
6 چۈنكى پەرۋەردىگار دانالىق بەرگۈچىدۇر؛
ئۇنىڭ ئاغزىدىن بىلىم بىلەن يورۇقلۇق چىقىدۇ.■
7 ئۇ دۇرۇس ياشاۋاتقانلار ئۈچۈن مول ھېكمەت تەييارلاپ قويغاندۇر،
ئۇ ۋىجدانلىق ئادەملەر ئۈچۈن قالقاندۇر.
8 ئۇ ئادىللىق قىلغۇچىلارنىڭ يوللىرىنى ئاسرايدۇ،
ئىخلاسمەن بەندىلىرىنىڭ يولىنى قوغدايدۇ.
9 ئۇ چاغدا ھەققانىيلىق، ئادىللىق ۋە دۇرۇسلۇقنى،
شۇنداقلا ھەرقانداق گۈزەل يولنى چۈشىنىدىغان بولىسەن.
10 دانالىق قەلبىڭگە كىرىشى بىلەنلا،
بىلىم كۆڭلۈڭگە يېقىشى بىلەنلا،
11 پەم-پاراسەت سېنى قوغدايدۇ،
يورۇقلۇق سېنى ساقلايدۇ.
12 ئۇلار سېنى يامان يولدىن،
تىلى زەھەر ئادەملەردىن قۇتقۇزىدۇ؛
13 يەنى توغرا يولدىن چەتنىگەنلەردىن،
قاراڭغۇ يوللاردا ماڭىدىغانلاردىن،
14 رەزىللىك قىلىشنى ھۇزۇر كۆرىدىغانلاردىن،
يامانلىقنىڭ زىيانلىرىنى خۇشاللىق دەپ بىلىدىغانلاردىن،
15 يەنى ئەگرى يوللاردا ماڭىدىغانلاردىن،
قىڭغىر يولدا ماڭىدىغانلاردىن قۇتقۇزىدۇ.
16 دانالىق سېنى بۇزۇق ئايالدىن،

■ 2:4 مات. 13:44 ■ 2:6 1پاد. 12:3 9 ياق. 51:

يەنى شىرىن سۆزلەر بىلەن ئازدۇرماچچى بولغان نامەھرەم ئاياللاردىن قۇتقۇزىدۇ.■
17 بۇنداق ئاياللار ياش ۋاقتىدا تەڭگىدىن جورىسىنى تاشلاپ،
خۇدا ئالدىدىكى نىكاھ قەسىمنى ئۇنتۇغان ۋاپاسىزلاردىندۇر.
18 ئۇنىڭ ئۆيىگە باردىغان يول ئۆلۈمگە ئاپىرىدىغان يولدۇر،
ئۇنىڭ ماڭىدىغان يوللىرى ئادەمنى ئەرۋاھلار ماكانىغا باشلايدۇ.
19 ئۇنىڭ قېشىغا بارغانلارنىڭ بىرىمۇ قايتىپ كەلگىنى يوق،
ئۇلاردىن بىرىمۇ ھاياتلىق يوللىرىغا ئېرىشكىنى يوق.
20 شۇلارنى چۈشەنسەڭ ياخشىلارنىڭ يولىدا ماڭىسەن،
ھەققانىيلارنىڭ يوللىرىنى تۇتىسەن.
21 چۈنكى دۇرۇس ئادەم زېمىندا ياشاپ قالالايدۇ،
مۇكەممەل كىشى بۇ يەردە ماكانلىشالايدۇ.■
22 لېكىن رەزىللەر زېمىندىن ئۆزۈپ تاشلىنىدۇ،
ۋاپاسىزلار ئۇنىڭدىن يۇلۇۋېتىلىدۇ.■

3

ياشلارغا سەممىي ئاگاھلاندۇرۇش

1 ئى ئوغلۇم، تەلىمىمنى ئۇنتۇما،
دېگەنلىرىمنى ھەمىشە كۆڭلۈڭدە چىڭ تۇت.□
2 چۈنكى ئۇ ساڭا بەركەتلىك كۈنلەر، ئۇزۇن تۇمۇر ۋە خاتىرجەملىك قوشۇپ بېرىدۇ.□ ■
3 مېھرىبان ۋە ھەق-سەممىي بولۇشتىن ۋاز كەچمە،
بۇلارنى بوينۇڭغا ئېسىۋال،
قەلبىڭگە پۈتىۋال.□ ■
4 شۇنداق قىلغاندا خۇدا ۋە بەندىلەرنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپاتقا لايىق بولىسەن، دانىشمەن ھېسابلىنىسەن.□

5 تۆز ئەقلىڭگە تايانماي، پەرۋەردىگارغا چىن قەلبىڭ بىلەن تايانغىن؛
6 قانداقلا ئىش قىلساڭ، پەرۋەردىگارنى تونۇشقا ئىنتىل؛
ئۇ ساڭا توغرا يوللارنى كۆرسىتىدۇ.□ ■
7 ئۆزۈڭنى ئەقىللىق سانىما؛
پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىپ، يامانلىقتىن يىراق بول.■

■ **2:16** پەند. 3:5□ 24:6□ 57:
■ **2:21** زەب. 37 :29
■ **2:22** ئايۇب 17:18□ زەب. 35104:
□ **3:1** **»چىڭ تۇت«** ـ دېگەن سۆز شىبرانىي تىلىدا: »قوغدا، مۇداپىئە قىل« دېگەن مەنىنىمۇ بىلدۈرىدۇ.
□ **3:2** **»بەركەتلىك كۈنلەر«** ـ شىبرانىي تىلىدا »كۈنلەرنىڭ ئۇزۇنلۇقى.«
■ **3:2** قان. 1:8□ 2030:
□ **3:3** **»قەلبىڭگە پۈتىۋال«** ـ شىبرانىي تىلىدا »قەلبىڭدىكى تاختايغا پۈتىۋال«)مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان مۇقەددەس قانۇن ئىككى تاش تاختايغا پۈتۈلگەندى.(■ **3:3** مىس. 9:13□ قان. 86: □ **3:4** **»ئىلتىپاتقا لايىق بولىسەن«** ـ مۇشۇ يەردە شىبرانىي تىلىدا »ئىلتىپات« دېگەن سۆز ئىككى بىسلىق بولۇپ، ئىككىنچى مەنىسى »گۈزەللىك«تۇر. □ **3:6** **»قانداقلا ئىش قىلساڭ،...»** ـ شىبرانىي تىلىدا »بارلىق يوللىرىڭدا...«. ■ **3:6** 1تار. :928
■ **3:7** رىم. 1612:

8 شۇنداق قىلغىنىڭدا، بۇ ئىشلار دەردىڭگە دەرمان،
تۆستىخانلىرىڭغا يىلىك بولىدۇ.□
9 پەرۋەردىگارنىڭ ھۆرمىتىنى قىلىپ مال-دۇنيايىڭدىن ھەدىيەلەرنى سۈنغىن،
ئېتىزىڭدىن تۇنجى چىققان مەھسۇلاتلىرىڭدىن ئۇنىڭغا ئاتىغىن؛■
10 شۇنداق قىلغىنىڭدا، ئامبارلىرىڭ ئاشلىققا تولۇپ تاشىدۇ،
شاراب كۆلچەكلىرىڭدە يېڭى شاراب ئېشىپ-ئېشىپ تۆرىدۇ.■
11 ئى ئوغلۇم، پەرۋەردىگارنىڭ تەربىيىسىگە بىپەرۋالىق قىلما،
ئۇنىڭ تەنبىھىدىن بەزمە.■
12 چۈنكى، ئاتا ئەزىز كۆرگەن ئوغلىغا تەنبىھ-تەربىيە بەرگەندەك،
پەرۋەردىگار كىمنى سۆيگەن بولسا ئۇنىڭغا تەنبىھ-تەربىيە بېرىدۇ.■
13 دانالىققا مۇيەسسەر بولغان كىشى،
يورۇقلۇققا ئىگە بولغان كىشى نېمىدېگەن بەختلىك-ھە!
14 چۈنكى دانالىقنىڭ پايدىسى كۈمۈشنىڭ پايدىسىدىن كۆپتۇر،
قىممىتى ساپ ئالتۇننىڭكىدىنمۇ زىيادىدۇر.■
15 ئۇ لەئەل-ياقۇتلاردىن قىممەتلىكتۇر،
ئىنتىزار بولغان ھەرقانداق نەرسەڭدىن ھېچبىرىمۇ ئۇنىڭغا تەڭ كەلمەستۇر.■
16 دانالىقنىڭ ئوڭ قولىدا ئۇزۇن ئۆمۈر،
سول قولىدا بايلىق ۋە شۆھرەت باردۇر.
17 ئۇنىڭ يوللىرى ساڭا خۇش پۇراق تۆيۈلۈر،
ئۇنىڭ بارلىق تەرىقىلىرى سېنى ئارام تاپقۇزۇر.
18 ئۇ ئۇزىنى تاپقان ئادەمگە »ھاياتلىق دەرىخى«دۇر،
ئۇنى چىڭ تۇتقان كىشى نېمىدېگەن بەختلىك!□
19 پەرۋەردىگار دانالىق بىلەن يەر-زېمىننى بەرپا قىلدى،
ھېكمەت بىلەن ئاسمانىنى ئورناتتى.
20 ئۇنىڭ بىلىمى بىلەن يەرنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرى يېرىلدى،
ھەمدە بۇلۇتلاردىن شەبنەم چۈشتى.□ ■
21 ئى ئوغلۇم! دانالىق بىلەن بىلىمنى كۆزۈڭدىن چىقارما،
پىشقان ھېكمەت ۋە پەم-پاراسەتنى چىڭ تۇت.
22 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار جېنىڭغا جان قوشىدۇ،
بوينۇڭغا ئېسىلغان ئېسىل مارجاندەك ساڭا گۈزەللىك قوشىدۇ.

□ **3:8** »دەردىڭگە دەرمان... بولىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كىندىكىڭگە سالامەتلىك.... بولىدۇ.«
■ **3:9** مىس. 19:23□ 26:34□ قان. 11:26-2□ مال. 10:3□ لۇقا 1314:
■ **3:10** قان. 828:
■ **3:11** ئايۇپ 17:5□ ئىبر. 512:
■ **3:12** ۋەھ. 193:
■ **3:14** ئايۇپ 15:28□ زەب. 10:19□ پەند. 19:8□11□ 1616:
■ **3:15** پەند. 118:
□ **3:18** »ھاياتلىق دەرىخى« ـ شۇبھىسىزكى، »ئېرەن باغچىسى«دىكى ئادەمئاتىمىز ۋە ھاۋائاتىمىزنىڭ بەھرىمەن بولۇشىغا تەييارلانغان »ھاياتلىق دەرىخى«نى كۆرسىتىدۇ)تەۋرات، »يار.« 9:2).
□ **3:20** »يەرنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرى يېرىلدى« ـ بەلكىم نۇھ پەيغەمبەرنىڭ ۋاقتىدىكى »چوڭ توپان« بىلەن مۇناسىۋەتلىك بەزى ئىشلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن »)يار.« 11:7)
■ **3:20** يار. 101□9:

23 شۇ چاغدا يولۇڭدا ئامان-ئېسەن ماڭالايسەن،
يولدا پۇتلاشمايسەن.■
24 ياتقاندا ھېچ نېمدىن قورقمايسەن،
يېتىشىڭ بىلەنلا تاتلىق ئۇخلايسەن.■
25 بېشىڭغا دەھشەتلىك ۋەھىمە چۈشكەندە قورقمىغىن،
رەزىللەرنىڭ ۋەيرانچىلىقىدىن غەم قىلمىغىن!□ ■
26 چۈنكى پەرۋەردىگار سېنىڭ تايانچىڭدۇر،
ئۇ پۇتۇڭنى قاپقانلاردىن نېرى قىلىدۇ.

27 پەقەت قولۇڭدىن كەلسىلا، ھاجەتمەنلەردىن ياخشىلىقنى ئايىمغىن.
28 قولۇم-قوشنىلىرىڭ سېنىڭدىن ئۆتىنە سوراپ كىرسە، »قايتىپ كېتىپ، ئەتە كەلگىن، ئەتە بېرەي« ـ دېمىگىن.
29 قوشناڭغا زىيانكەشلىك نىيىتىدە بولما،
چۈنكى ئۇ ساڭا ئىشىنىپ يېنىڭدا خاتىرجەم ياشايدۇ.
30 بىرسى ساڭا زىيان يەتكۈزمىگەن بولسا،
ئۇنىڭ بىلەن سەۋەبسىز ماجىرالاشما.□
31 زۇلۇمخور كىشىگە ھەسەت قىلما،
ئۇنىڭ يول-تەدبىرلىرىدىن ھېچنېمىنى تاللىما.■
32 چۈنكى قىكۈنىر يوللارنى ماڭىدىغانلار پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە يىرگىنچلىكتۇر،
لېكىن ئۇنىڭ سىرداش دوستلۇقى دۇرۇس ياشاۋاتقان ئادەمگە تەتەللۇقتۇر.■
33 پەرۋەردىگارنىڭ لەنىتى رەزىللىك قىلغۇچىنىڭ ئۆيىدىدۇر،
لېكىن ئۇ ھەققانىي ئادەمنىڭ ئۆيىگە بەخت ئاتا قىلۇر.■
34 بەرھەق، مەسخىرە قىلغۇچىلارنى ئۇ مەسخىرە قىلىدۇ،
لېكىن كىچىك پېئىل كىشىلەرگە شەپقەت كۆرسىتىدۇ.■
35 دانالار شۆھرەتكە ۋارىسلىق قىلىدۇ،
لېكىن ھاماقەتلەر رەسۋا قىلىنىدۇ.□

4

خىكمەت ۋە دانالىقنىڭ پايدىسى

1 ئى ئوغۇللار، ئاتاڭلارنىڭ نەسىھەتلىرىنى ئاڭلاڭلار،
كۆڭۈل قويىساڭلار،
يورۇقلۇققا ئېرىشىسىلەر.

■ 3:23 زەب. 24:37-23□ 1291-9:
■ 3:24 لاۋ. 19:6□ ئايۇپ 19:11□ زەب. 5:3□ 8:4□ 91□5: 6
□ 3:25 »رەزىللەرنىڭ ۋەيرانچىلىقىدىن غەم قىلمىغىن«! ـ ياكى »رەزىللەرنىڭ بېشىغا چۈشكەن ۋەيرانچىلىقتىن غەم قىلمىغىن.«!
■ 3:25 ئايۇپ 215:
□ 3:30 »سەۋەبسىز ماجىرالاشما« ـ ياكى »سەۋەبسىز دەۋالاشما.«
■ 3:31 زەب. 1:37□ 3:73□ پەند. 1723:
■ 3:32 ئايۇپ 4:29□ زەب. 1425□12□9:
■ 3:33 لاۋ. 14-45:26□ قان. 15-68:28□ مال. 22:
■ 3:34 ياق. 6:4□ 1 پېت. 55:
□ 3:35 »لېكىن ھاماقەتلەر رەسۋا قىلىنىدۇ« ـ ياكى »لېكىن ئۇ)خۇدا(ھاماقەتلەرنى نومۇسقا قالدۇرىدۇ«)ئىبرانىي تىلىدا كىنايە ئىشلىتىپ، ئاخىرقى سۆز » كۆتۈرۈلىدۇ« بولىدۇ.(

2 چۈنكى سىلەرگە ئۆگىتىدىغانلىرىم ياخشى بىلىمدۇر،
كۆرسەتمىلىرىمدىن ۋاز كەچمەڭلار.
3 چۈنكى مەنمۇ ئاتامنىڭ يۇمران بالىسى ئىدىم،
ئانامنىڭ ئارزۇلۇق يالغۇز ئوغلى ئىدىم،■
4 ئاتام ماڭا ئۆگىتىپ مۇنداق دېدى:
ـ سۆزلىرىمنى ئېسىڭدە تۇت؛
كۆرسەتمىلىرىمگە ريئايە قىل،
شۇنىڭ بىلەن ياشنايسەن.■
5 دانالىقنى ئالغىن، ئەقىل تاپ،
ئېيتقان سۆزلىرىمنى ئۇنتۇما، ئۇلاردىن چىقما.
6 دانالىقتىن ۋاز كەچمە، ئۇ سېنى ساقلايدۇ؛
ئۇنى سۆيگىن، ئۇ سېنى قوغدايدۇ.
7 دانالىق ھەممە ئىشنىڭ بېشىدۇر؛
شۇڭا دانالىقنى ئالغىن؛
بارلىقىڭنى سەرپ قىلىپ بولسا ئۆمۈ، ئەقىل تاپقىن.■
8 دانالىقنى ئەزىزلىگىن، ئۇ سېنى كۆتۈرىدۇ،
ئۇنى چىڭ قۇچاقلىغاندا، سېنى ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىدۇ.
9 بېشىڭغا تاقالغان گۈل چەمبىرەكتەك ساڭا گۈزەللىك ئېلىپ كېلىدۇ،
ساڭا شۆھرەتلىك تاج ئىنئام قىلىدۇ.■
10 ئى ئوغلۇم، قۇلاق سالغىن، سۆزلىرىمنى قوبۇل قىلغىن،
شۇندا ئۆمرۈڭنىڭ يىللىرى كۆپ بولىدۇ.
11 مەن ساڭا دانالىق يولىنى ئۆگىتەي،
سېنى دۈرۈسلۇق يوللىرىغا باشلاي.
12 ماڭغىنىڭدا قەدەملىرىڭ چەكلەنمەيدۇ،
يۈگۈرسەڭ يىقىلىپ چۈشمەيسەن.■
13 ئالغان تەربىيەڭنى چىڭ تۇت،
قولۇڭدىن كەتكۈزمىگىن؛
ئوبدان ساقلىغىن ئۇنى،
چۈنكى ئۇ سېنىڭ ھاياتىڭدۇر.

14 يامان ئادەملەر ماڭغان يولغا كىرمە،
رەزىللەرنىڭ ئىزىنى باسما.■
15 ئۇلارنىڭ يولىدىن ئۆزۈڭنى قاچۇر،
يولىغا يېقىن يولىما؛
ئۇنىڭدىن يانداپ ئۆتۈپ كەت،
نېرى كەتكىن.

■ 4:3 1تار. 129:■ 4:4 1تار. 928:■ 4:7 پەند. 2323:■ 4:9 پەند. 191:■ 4:12 زەب. 91 9-12:■ 4:14 زەب. 1:1 پەند. 151 10:

16 چۈنكى يامانلار بىرەر رەزىللىك قىلمىغۇچە ئۇخلىيالماس،
بىرەرسىنى يىقىتمىغۇچە ئۇيقۇسى كەلمەس.
17 يامانلىق ئۇلارنىڭ ئوزۇقىدۇر،
زوراۋانلىق ئۇلارنىڭ شارابىدۇر.
18 لېكىن ھەققانىيلارنىڭ يولى گويا تاڭ نۇرىدۇر،
كۈن چۈش بولغۇچە بارغانسېرى يورۇيدۇ.
19 يامانلارنىڭ يولى زۇلمەت كېچىدەك قاپقاراڭغۇ،
ئۇلار يىقىلىپ، نېمىگە پۇتلىشىپ كەتكىنىنى بىلمەيدۇ.

20 ئى ئوغلۇم، سۆزلىرىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلا،
گەپلىرىمگە قۇلاق سال.
21 ئۇلارنى كۆزۈڭدە تۇتقىن،
يۈرىكىڭنىڭ قېنىدا قەدىرلەپ ساقلىغىن.
22 چۈنكى سۆزلىرىم تاپقانلار ئۈچۈن ھاياتتۇر،
ئۇلارنىڭ پۈتۈن تېنىگە سالامەتلىكتۇر.■
23 قەلبىڭنى »ھەممىدىن ئەۋزىز« دەپ ساپ تۇت،
چۈنكى بارلىق ھايات ئىشلىرى قەلبىتىن باشلىنىدۇ.
24 ئاغزىڭنى ئەگرى گەپتىن يىراق تارت،
لەۋلىرىڭ ئېزىتقۇلۇقتىن نېرى بولسۇن.
25 كۆزۈڭنى ئالدىڭغا تۇز تىككىن،
نەزىرىڭنى ئالدىڭغا توغرا تاشلا؛
26 ماڭىدىغان يولۇڭنى ئوبدان ئويلانغىن،
شۇنداق قىلساڭ ئىشلىرىڭ پۈختا بولىدۇ.
27 ئوڭغا، سولغا قايىمغىن؛
قەدەملىرىڭنى يامانلىق يولىدىن نېرى تارت.■

5

بۇزۇقچىلىق-پاھىشۋازلىقنىڭ ئاقىۋىتى بالايىئاپەتتۇر، سادىقلىقنىڭ نەتىجىسى بەخت-ساۋادەتتۇر
1 ئى ئوغلۇم، دانالىقىمغا كۆڭۈل قويغىن،
ئىدراكلىك سۆزلىرىمگە قۇلاق سالغىن.
2 شۇنداق قىلغىنىڭدا ئىشقا سەزگۈرلۈك بىلەن قارايدىغان بولىسەن،
لەۋلىرىڭ پەم-پاراسەتتىن ئايرىلمايدۇ.
3 چۈنكى بۇزۇق خوتۇننىڭ ئاغزىدىن ھەسەل تامىدۇ،
لەۋلىرى زەيتۇن يېغىدىن سىلىقتۇر؛■
4 لېكىن ئۇنىڭ ئاقىۋىتى كەكىردەك ئاچچىق،
ئىككى بىسلىق قىلىچتەك ئۆتكۈر.
5 ئۇنىڭ قەدەملىرى ئۆلۈم گىرداۋىغا ئېلىپ بارىدۇ،

■ 4:22 پەند. 134: ■ 4:27 قان. 32:5 1428: ■ 5:3 پەند. 16:2 246:

تۆتقان يولى گۆرگە باشلايدۇ.□ ■
6 ھاياتلىق يولىنى قىلچە بىلگۈم يوق دەپ،
باسقان قەدەملىرى تۇراقسىز بولىدۇ،
نەگە باردىغانلىقىنى ھېچ بىلمەيدۇ.
7 شۇڭا، ئى ئوغۇللىرىم، سۆزلىرىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار،
مېنىڭ دېگەنلىرىمدىن چىقماڭلار.
8 ئۇنداق خوتۇندىن يىراق قاچ!
ئىشىكى ئالدىغىمۇ يېقىن يولىما!
9 بولمىسا، ئىززەت-ئابرۇيۇڭنى باشقىلارغا تۆتقۇزۇپ قويىسەن،
ياشلىق يىللىرىڭنى رەھىمسىزلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىسەن!■
10 يات ئادەملەر بايلىقلىرىڭ بىلەن تۇزنى تولدۇرىدۇ،
جاپالىق ئەجىرلىرىڭنىڭ مېۋىسى ياقا يۇرتلۇقنىڭ ئۆيىگە ئۆتۈپ كېتىدۇ؛
11 ئەجىلىڭدە نالە-پەريات كۆتۈرگىنىڭدە،
ئەزابى-بەدىنىڭ يەم بولغاندا،
12 شۇ چاغدا سەن: ـ »ئاھ، نەسىھەتلەردىن نېمانچە نەپرەتلەنگەندىمەن!
كۆڭلۈمدە تەنبىھلەرنى نېمانچە كەمسىتكەندىمەن!
13 نېمىشقا ئۇستازلىرىمنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىغاندىمەن؟
ماڭا تەربىيە بەرگەنلەرگە قۇلاق سالمىغاندىمەن؟
14 جەمئىيەتتىمۇ، جامائەت ئالدىدىمۇ ھەرخىل نومۇسقا قالغاندەك بولدۇم«! ـ دەپ قالىسەن.□

15 ئۆزۈڭنىڭ كۈچىكىڭدىكى سۈنى ئىچكىن،
ئۆز بۇلىقىڭدىن ئېقىۋاتقان سۈدىن ھۇزۇرلان.□
16 بۇلاقلىرىڭ ئۆرغۈپ ھەر يەرگە تارقىلىپ كەتسە بولامدۇ؟
ئېرىقلىرىڭدىكى سۇلار كوچىلاردا ئېقىپ يۈرسە بولامدۇ؟
17 بۇلار ساڭلا خاس بولسۇن،
يات كىشىلەرگە تەگمىسۇن!□
18 بۇلىقىڭ بەخت-بەركىتىڭ بولغاي!
ياشلىقىڭدا ئالغان خوتۇنۇڭ بىلەن ھۇزۇرلان.□
19 ئۇ چىشى كېپىكتەك چىرايلىق! جەرەندەك سۆيۈملۈك!
ئۇنىڭ باغرىدىن ھەمىشە قانائەتتە بولغايسەن،

□ **5:5** »گۆر« ـ ئىبراني تىلىدا »شېئول«، يەنى »تەھتىسارا« دېيىلىدۇ، ئۇ تۆلۈكلەرنىڭ روھلىرى قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان يەر.

■ **5:5** پەند. 277:

■ **5:9** پەند. 356□34:

□ **5:14** »ھەرخىل نومۇسقا قالغاندەك بولدۇم«! ـ ياكى »پۈتۈنلەي زاۋاللىققا چۈشكەندەكمەن.«!

□ **5:15** »تۇزۇڭنىڭ كۈچىكىڭدىكى سۇ...، تۇز بۇلىقىڭدىن ئېقىۋاتقان سۈدىن ھۇزۇرلان« ـ شۇبھىسىزكى، تۇزنىڭ ئايالىنىڭ مۇھەببىتىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **5:17** »بۇلاقلىرىڭ ئۆرغۈپ ھەر يەرگە تارقىلىپ كەتسە بولامدۇ؟ ... بۇلار ساڭلا خاس بولسۇن، يات كىشىلەرگە تەگمىسۇن«! ـ 17-16-ئايەتلەر شۇبھىسىزكى، كۆچمە مەنىدە. بىزنىڭچە كۆچمە مەنىسى: »ئىشقى مۇھەببەتلىرىڭنى يات ئايالغا بەرمە، پەقەت ئۆز جورا-ئۇغلا بېغىشلا؛ بولمىسا ئىنتايىن نومۇس ئىش بولىدۇ، رەستە-كوچىلاردا رەسۋا بولىسەن« دېگەندەك بولسا كېرەك. بەزى ئالىملار مۇشۇ ئايەتتىكى »سۇلار« بالىلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قاراپ، مۇنداق تەرجىمە قىلىدۇ: ـ
»بۇلاقلىرىڭ ئۆرغۈپ ھەر يەرگە تارقىلىپ كەتسۇن، ئېرىقلىرىڭدىكى سۇلار كوچىلاردا ئېقىپ يۈرسۇن)دېمەك، »يەرزەتلىرىڭ ئۆرىغۇغان بۇلاقلاردەك ھەر يەرگە تارقالسۇن«!)؛ پەقەتلا ساڭلا خاس بولسۇن، يات ئايالدىن بولغان بولمىسۇن.«!

□ **5:18** »بۇلىقىڭ بەخت-بەركىتىڭ بولغاي«! ـ »بۇلىقىڭ« مۇشۇ ئايەتتە »تۇز ئايالىڭ«نى كۆرسىتىدۇ. ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىنى كۆرۈڭ.

ئۇنىڭ قايناق مۇھەببىتىدىن دائىم خۇشاللىققا پاتقايسەن.□
20 ئى ئوغلۇم، نېمىشقا يات ئايالغا شەيدا بولىسەن؟
نېمىشقا يات خوتۇننىڭ قوينىغا ئۆزۈڭنى ئاتىسەن؟
21 چۈنكى ئىنسانلىڭ ھەممە قىلغانلىرى پەرۋەردىگارنىڭ كۆز ئالدىدا ئاشكارىدۇر،
ئۇ ئۇنىڭ ھەممە ماڭغان يوللىرىنى تارازىغا سېلىپ تۇرىدۇ.■
22 يامان ئادەمنىڭ ئۆز قەبىھلىكلىرى ئۆزىنى تۇزاققا چۈشۈرىدۇ،
ئۇ ئۆز گۇناھى بىلەن سىرتماققا ئېلىنىدۇ.
23 ئۇ يوليورۇقتىن مەھرۇم بولغانلىقىدىن جېنىدىن ئايرىلىدۇ،
چېكىدىن ئاشقان ھاماقەتلىكى تۆپەيلىدىن يولدىن ئېزىپ كېتىدۇ.

6

يەنە بىرنەچچە نەسىھەت

1 ئى ئوغلۇم، ئەگەر دوستۇڭغا بورۇن بولغان بولساڭ،
يات كىشىنىڭ قەرزىنى تۆلەشكە قول بېرىشىپ ۋەدە بەرگەن بولساڭ،□
2 ئەگەر ئۆز سۆزۈڭدىن ئىلىنغان بولساڭ،
ئۆز ۋەدەڭ بىلەن باغلىنىپ قالساڭ،
3 ئۇ يېقىنىڭنىڭ قولىغا چۈشكەنلىكىڭ ئۈچۈن،
ئامال قىلىپ ئۆزۈڭنى ئۇنىڭدىن قۇتقۇز ـ
دەرھال يېقىنىڭنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۆزۈڭنى كەمتەر تۇتۇپ شۇ ئىشتىن خالىي قىلىشنى ئۆتۈنۈپ سورا.
4 جەرەن شىكارچىنىڭ قولىدىن قۇتۇلۇشقا تىرىشقاندەك،
قۇش ئۇۋچىنىڭ قولىدىن چىقىشقا تىرىشقاندەك،
قۇتۇلمىغۇچە ئۇخلاپ ياتما،
ھەتتا ئۇگدەپ ئارامۇ ئالما.■

چۈمۈلە

6 ئى ھۇرۇن، چۈمۈلىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن ئۆگەن،
ئۇنىڭ تىرىكچىلىك يوللىرىغا قاراپ دانا بول.
7 ئۇلارنىڭ باشلىقى، ئەمەلدارى، ھۆكۈمدارى يوق بولسىمۇ،
8 لېكىن ئۇلار يازدا يېلىنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈن ئاش توپلىۋالىدۇ،
ھوسۇل پەسلىدە ئوزۇق تەييارلىۋالىدۇ.
9 ئى ھۇرۇن، قاچانغىچە ئۇخلاپ ياتىسەن؟
قاچان ئورنۇڭدىن تۇرىسەن؟■
10 سەن: ـ بىردەم كۆز يۇمۇۋالاي، بىردەم ئۇخلىۋالاي،
بىردەم قولۇمنى قوشتۇرۇپ يېتىۋالاي، ـ دەيسەن.
11 لېكىن ئۇخلاپ ياتقاندا، مىسكىنلىك قاراڭغىدەك كېلىپ سېنى باسىدۇ،

□ **5:19** «ئۇنىڭ باغرىدىن...» ـ ئىبرانىي تىلىدا «ئۇنىڭ ئەمچەكلىرىدىن...». ■ **5:21** 2تار. 9:16□ ئايۇپ 4:31□ 21:34□ پەند. 3:15□ يەر. 17:16□ 1932: □ **6:1** «بورۇن» ـ كېيىل بولغان كىشى. ■ **6:4** زەب. 5:132-4□ پەند. 1320: ■ **6:9** پەند. 4:13□ 4:20□ 3424□33:

يوقسۇللۇق خۇددى قوراللىق بۇلاڭچىدەك ھۇجۇمغا ئوتتىدۇ.

12 ئەرزىمەس، پەيلى بۇزۇق ئادەم ھەممىلا يەردە يالغان ئېيتىپ، پەسلىكنى سۆزلەيدۇ.□
13 ئۇ كۆز قىسىپ،
پۇتلىرى بىلەن ئىشارە قىلىپ،
بارماقلىرى بىلەن كۆرسىتىدۇ؛
14 كۆڭلىدە ئالدامچىلىقلا ياتىدۇ،
ئۇ دائىم رەزىللىكنىڭ كويىدا بولىدۇ،
ھەممىلا يەردە جېدەل-ماجىرا تېرىيدۇ.
15 شۇڭا ئۇنىڭغا بېكىتىلگەن بالا يېقازا ئۇنى تۇيۇقسىز باسىدۇ،
ئۇ بىراقلا داۋالغۇسىز يانچىلىدۇ.

16 پەرۋەردىگار نەپرەتلىنىدىغان ئالتە نەرسە بار،
بەرھەق، يەتتە نەرسە ئۇنىڭغا يىرگىنچلىكتۇر.
17 ئۇلار بولسا،
تەكەببۇرلۇق بىلەن قارايدىغان كۆز،
يالغان سۆزلەيدىغان تىل،
بىگۇناھلارنىڭ قېنىنى تۆكۈزىدىغان قول،■
18 سۈيىقەست ئويلايدىغان كۆڭۈل،
يامانلىق قىلىشقا تېز يۈگۈرەيدىغان پۇتلار،■
19 يالغان سۆزلەيدىغان ساختا گۇۋاھچى،
بۇرادەر-قېرىنداشلىرى ئارىسىغا بۆلگۈنچىلىك سالغۇچى كىشىدۇر.

زىناخورلۇقتىن ئۆزۈڭنى تارت

20 ئى ئوغلۇم، ئاتاڭنىڭ ئەمرىگە ئەمەل قىل؛
ئاناڭنىڭ كۆرسەتمىسىدىن چىقما.■
21 ئۇلارنىڭ سۆزىنى قەلبىڭگە تېڭىپ،
ئۇلارنى بوينۇڭغا مارجاندەك قىلىپ ئېسىۋال.■
22 يولغا چىققىنىڭدا ئۇلار سېنى يېتەكلەيدۇ،
ئۇخلىغىنىڭدا ئۇلار سېنى ساقلايدۇ،
ئۇيقۇدىن ئويغانغىنىڭدا ئۇلار سېنى خەۋەرلەندۈرىدۇ.■
23 چۈنكى خۇدانىڭ پەرمانى يورۇق چىراغ،
ئۇنىڭ مۇقەددەس قانۇنى نۇردۇر؛
تەربىيەنىڭ تەنبىھىلىرى بولسا ھاياتلىق يولىدۇر.■
24 ئۇلار سېنى بۇزۇق خوتۇندىن ساقلىغۇچى،

□ **6:12** »ئەرزىمەس« ـ ئىبرانىي تىلدا »بېلىئالنىڭ ئوغلى« دېيىلىدۇ. »بېلىئال«نىڭ مەنىسى »ئەرزىمەس« دېگەنلىك بولۇپ، بەلكىم ئىبلىسنى كۆرسىتىدۇ.■ **6:17** پەند. 13:30■ **6:18** رىم. 3:15■ **6:20** پەند. 1:8■ **6:21** پەند. 3:33■ **6:22** پەند. 3:24 6:23■ زەب. 19:7-9 119 105:

يات خوتۇننىڭ شېرىن سۆزلىرىدىن يىراق قىلغۇچىدۇر.■
25 ئۇنىڭ گۈزەللىكىگە كۆڭۈلۈڭنى باغلىمىغىن،
ئۇنىڭ قاش-كۆز ئوينىتىشى سېنى ئەسىرگە ئالمىسۇن.
26 چۈنكى بۇزۇق ئاياللار تۇپەيلىدىن ئادەملەر بىر پارچە نانغىمۇ زار بولىدۇ،
يات ئادەمنىڭ زىناخور ئايالى بولسا كىشىنىڭ قىممەتلىك جېنىنى تۆزنىگە ئوۋ قىلىۋالىدۇ.
27 ئوتنى قوينۇڭغا سالساڭ،
تۆز كىيىمىڭنى كۆيدۈرمەمسەن؟
28 چوغنىڭ ئۈستىدە دەسسەپ ماڭساڭ پۇتۇڭنى كۆيدۈرمەمسەن؟
29 باشقىلارنىڭ ئايالى بىلەن بىر ئورۇندا ياتىدىغان كىشى شۇنداق بولىدۇ؛
كىم ئۇنىڭغا تېگىپ كەتسە ئاقىۋىتىدىن قۇتۇلالمايدۇ.
30 ئاچ قالغاندا قورسقىنى تويغۇزۇش ئۈچۈن ئوغرىلىق قىلغان كىشىنى باشقىلار كەمسىتمەيدۇ؛
31 شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇ تۇتۇلۇپ قالسا،
ئىگىسىگە يەتتىنى تۆلەشكە توغرا كېلىدۇ؛
ئۇ ئۆز ئۆيىدىكى ھەممە نەرسىسىنى تاپشۇرىدۇ.■
32 ھالبۇكى، باشقىلارنىڭ خوتۇنى بىلەن زىنا قىلغۇچى ئۇنىڭدىمۇ بەتتەر بولۇپ، تولىمۇ غەپلەتلىكتۇر؛
ئۇنداق قىلغۇچى ئۆز-ئۆزىنى ھالاك قىلىدۇ.
33 ئۇ زەخمەت يەيدۇ، شەرمەندە بولىدۇ،
ئۇنىڭ رەسۋاسى ھېچ ئۆچۈرۈلمەيدۇ.
34 چۈنكى كۈنلەش ئوتى ئەرنى دەرغەزەپكە كەلتۈرىدۇ،
ئىنتىقام ئالغان كۈندە ئۇ ھېچ رەھىم قىلمايدۇ.
35 تۆلەم پۇلى بېرەي دېسەڭمۇ ئۇ قوبۇل قىلمايدۇ،
ھەرقانچە سوۋغا-سالام بەرسەڭمۇ ئۇنى بىسىقتۇرغىلى بولمايدۇ.

7

1 ئى ئوغلۇم، سۆزلىرىمگە ئەمەل قىل،
تاپشۇرۇقلىرىمنى يۈرىكىڭدە ساقلا.
2 تاپشۇرۇقلىرىمغا ئەمەل قىلساڭ، ياشنايسەن؛
تەلىملىرىمنى كۆز قارىچۇقۇڭنى ئاسرىغاندەك ئاسرا.■
3 ئۇلارنى بارماقلىرىڭغا تېڭىپ قوي،
قەلب تاختاڭغا يېزىۋال.■
4 دانالىقنى، سەن ھەدە-سىڭلىم، دېگىن،
پەم-پاراسەتنى »ئۇغىنىم« دەپ چاقىر.
5 شۇنداق قىلساڭ، ئۇلار سېنى يات خوتۇندىن يىراقلاشتۇرىدۇ،
ئاغزىدىن سىلىق سۆز چىقىدىغان يوچۇن ئايالدىن نېرى قىلىدۇ.■

■ 6:24 پەند. 16:2؛ 3:5؛ 57: ■ 6:31 مىس. 22؛1: 4 ■ 7:2 لاۋ. 5:18؛ پەند. 44: ■ 7:3 قان. 8:6؛ 11؛18: ■ 7:5 پەند. 35:

يۇزۇق خوتۇن

6 بىر قېتىم ئۆينىڭ دېرىزە كۆزنەكلىرىدىن تاشقىرىغا قارىغىنىمدا،
7 بىرنەچچە ياش، ساددا يىگىتلەرنى كۆردۇم،
ئۇلارنىڭ ئىچىدىن بىر ئەقىلسىزنى كۆرۈپ قالدىم،
8 ئۇ كوچا بويلاپ يۇزۇق خوتۇن تۇرۇشلۇق دوقمۇشتىن ئۆتۈپ،
ئاندىن ئۇنىڭ ئۆيى تەرەپكە قاراپ ماڭدى.
9 كەچقۇرۇن قاراڭغۇ چۈشكەندە،
زۇلمەت كېچە، ئاي قاراڭغۇسىدا ئىشىكى ئالدىدىن ئۆتتى.
10 مانا، ئۆيدىن بىر خوتۇن چىقىپ ئۇنى كۈتۈۋالدى؛
كىيىمى پاھىشە ئاياللارنىڭكىدەك بولۇپ،
نىيىتى ھىيلە-مىكىر ئىدى.
11 ئاغزى بىشەم-ھاياسىز، ناھايىتى جاھىل بىر خوتۇن،
ئۇ ئۆيىدە تۇرمايدۇ،■
12 بىردە مەھەللىدە، بىردە مەيدانلاردا،
ئۇ كوچىلاردىكى ھەر دوقمۇشتا پايلاپ يۈرىدۇ.
13 ھېلىقى ياش يىگىتنى تارتىپ، ئۇنى سۆيۈپ،
نومۇسسىزلارچە ئۇنىڭغا: ـ
14 «ئۆيۈمدە «ئىناقلىق قۇربانلىقى» گۆشى بار،
مەن بۈگۈن خۇداغا قەسەم قىلغان قۇربانلىقنى قىلدىم،□
15 شۇڭا مەن سىزنى چاقىرغىلى چىقتىم،
دىدارىڭىزغا تەلپۈنۈپ ئىزدىدىم.
ئەمدى سىزنى تېپىۋالدىم!
16 كارۋىتىمغا مىسىرنىڭ كەشتىلىك، يوللۇق لىباس يايقۇچىلىرىنى يايتىم.
17 ئورۇن-كۆرپىلىرىمگە خۇش پۇراق مۇرمەككى، مۇئەتتەر ۋە قوۋزاق دارچىنىلارنى چاچتىم.■
18 كېلىڭ، تاڭ ئاتقۇچە مۇھەببەتلىشەيلى، ئوينىپ ھۇزۇرلىنايلى،
كۆڭلىمىز قانغۇچە ئۆزئارا ئەيش-ئىشرەت قىلايلى،
19 ئېرىم ئۆيدە يوق، يىراق سەپەرگە چىقىپ كەتتى.
20 ئۇ بىر ھەميان پۇل ئېلىپ كەتتى،
ئاي تولغۇچە ئۆ ئۆيگە كەلمەيدۇ» ـ دېدى.
21 ئايال كۆپ شېرىن سۆزلىرى بىلەن راسا قىزىقتۇردى،
چىرايلىق گەپلىرى بىلەن ئۇنى ئەسىر قىلىۋالدى.■
22-23 سويۇشقا ئېلىپ ماڭغان ئۆكۈزدەك،
ھاماقەت كىشى كىشەن بىلەن جازاغا ماڭغاندەك،

■ 7:11 پەند. 139:

□ 7:14 **«ئىناقلىق قۇربانلىقى»** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان مۇقەددەس قانۇن بىكىتكەن بىر خىل قۇربانلىق، ئۇنىڭ ئەھمىيىتى؛ (1) خۇدا بىلەن بولغان ئىناقلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن؛ (2) خۇداغا ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىش ئۈچۈن؛ (3) خۇداغا دۇئا بىلەن قىلغان قەسىمنى ئېيادىلەش ئۈچۈن. قۇربانلىققا كالا، قوي يا كى ئۆچكىمۇ بولىدۇ. بۇ خىل قۇربانلىقنىڭ ئالاھىدىلىكى، قۇربانلىق سۈنغۇچى كىشى ئۇنى قۇربانلىق قىلغاندىن كېيىن، گۆشىدىن ئېلىپ يېيەلەيدۇ. مۇشۇ يەردە بۇ ئايال: «مەن خۇدا ئالدىدا پاك» دېمەكچى بولىدۇ. بۇ پۈتۈنلەي ساختىپەزلىك، ئەلۋەتتە. ■ 7:17 كۈي. 14.4:

■ 7:21 پەند. 171:

قىلتاققا چۈشكەن قۇشتەك،
يىگىت ئۇنىڭ كەينىدىن ماكىدى.
جىگىرىنى ئوق تېشىپ ئۆتمىگۈچە،
ئۇ بۇ ئىشنىڭ ھاياتىغا زامىن بولىدىغانلىقىنى ھېچ بىلمەيدۇ.

24 ئى ئوغۇللىرىم، سۆزلىرىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار،
دېگەنلىرىمگە قۇلاق سېلىڭلار،
25 قەلبىڭلارنى بۇنداق خوتۇنىڭ يولىغا كەتكۈزمەڭلار،
ئۇنىڭ ئالدام خالتىسىغا چۈشۈپ كەتمەڭلار.
26 بۇنداق ئايال نۇرغۇن كىشىلەرنى يىقىتىپ يارىلاندۇرغان،
ئۇنىڭ بوغۇزلىغان ئادەملىرى تولىمۇ كۆپتۇر،
27 ئۇنىڭ ئۆيى بولسا تەھتىسارانىڭ كىرىش ئېغىزىدۇر،
ئادەمنى »ھالاكەت مېھمانخانىسى«غا چۈشۈرۈش يولىدۇر.□ ■

8

»دانالىق« ختاب قىلىدۇ

1 قۇلاق سال، دانالىق چاقىرىۋاتامدۇ؟
يورۇقلۇق سادا چىقىرىۋاتامدۇ؟■
2 يوللارنىڭ ئېگىز جايلىرىدىن،
دوقمۇشلاردىن ئۆ ئورۇن ئالىدۇ،
3 شەھەرگە كىرىدىغان قوۋۇقلارنىڭ يېنىدا،
ھەرقانداق دەرۋازا ئېغىزلىرىدا ئۆ مۇراجىئەت قىلماقتا: ـ
4 »ئى مۆتىۋەرلەر، سىلەرگە مۇراجىئەت قىلىمەن،
ھەي، ئادەم بالىلىرى، سادانى سىلەر ئۆچۈن قىلىمەن،
5 گۆدەك بولغانلار، زېرەكلىكنى ئۆگىنىۋېلىڭلار،
ئەخمەق بولغانلار، يورۇقلۇققا ئېرىشىڭلار!□
6 ماڭا قۇلاق سېلىڭلار،
چۈنكى گۈزەل نەرسىلەرنى دەپ بېرىمەن،
ئاغزىمنى ئېچىپ، دۇرۇس ئىشلارنى سىلەرگە يەتكۈزىمەن.
7 ئېيتقانلىرىم ھەقىقەتتۇر،
ئاغزىم رەزىللىكتىن نەپرەتلىنىدۇ؛ □
8 سۆزلىرىمنىڭ ھەممىسى ھەق،
ئۇلاردا ھېچقانداق ھىيلىگەرلىك ياكى ئەگىتمىلىك يوقتۇر.

□ 7:27 **»تەھتىسارا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »شېئول«، ئۆلۈكلەرنىڭ روھلىرى قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان يەر.

■ 7:27 پەند. 18:2□ 55:

■ **8:1** پەند. 211□20:

□ **8:5** **»گۆدەك بولغانلار، ...ئەخمەق بولغانلار، يورۇقلۇققا ئېرىشىڭلار«!** ـ ئۇقۇرمەنلەر شۇنىڭغا دىققەت قىلغان بولۇشى مۇمكىن، »دانالىق« »نادانلار«غا)ياكى »گۆدەكلەر« يانىكى »ساددىلار«غا(بۇ ئاستە سۆز قىلىدۇ، پەقەت **بەزىدە** »ئەخمەقلەر« گە بۇ ئاستە سۆز قىلىدۇ، لېكىن »مەسخىرە قىلغۇچىلار«غا ھەرگىز بۇ ئاستە سۆزلىمەيدۇ. چۈنكى »مەسخىرە قىلغۇچىلار« رەزىل يوللارنى تۇتقىنى ئۈچۈن ئۇلارغا ھېچقانداق نەسىھەت تەسىر قىلمايدۇ (22:1□، 4:9، 7-8نمۇ كۆرۈڭ.) □ **8:7** **»ئېيتقانلىرىم ھەقىقەتتۇر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تاڭلايىم ھەقىقەتنى سېغىنىپ سۆزلەيدۇ.«

9 ئۇلارنىڭ ھەممىسى چۈشەنگەنلەر ئۈچۈن ئېنىق،
بىلىم ئالغانلار ئۈچۈن دۈرۈس-توغرىدۇر.
10 كۈمۈشكە ئېرىشكەندىن كۆرە، نەسىھەتلىرىمنى قوبۇل قىلىڭلار،
ساپ ئالتۇننى ئېلىشتىن كۆرە بىلىمنى ئېلىڭلار.
11 چۈنكى دانالىق لەئەل-ياقۇتلاردىن ئەۋزەل،
ھەرقانداق ئەتىۋارلىق نەرسىگۈۋ ئۇنىڭغا تەڭ كەلمەستۇر.■
12 مەن بولسام دانالىقمەن،
زېرەكلىك بىلەن بىللە تۇرىمەن،
ئىستىقامەتتىن كېلىپ چىققان بىلىمنى ئايان قىلىمەن.□
13 پەرۋەردىگارىدىن ئەيمىنىش ـ يامانلىققا نەپرەتلىنىش دېمەكتۇر؛
تەكەبىۋارلۇق، مەغرۇرلۇق، يامان يول ھەم شۇم ئېغىزنى ئۆچ كۆرىمەن.
14 مەندە ئوبدان مەسلىھەتلەر، پىشقان ھېكمەت بار؛
مەن دېگەن يورۇقلۇق، قۇدرەت مەندىدۇر.
15 پادىشاھلار مەن ئارقىلىق ھۆكۈم سۈرىدۇ،
مەنسىز ھاكىملار ئادىل ھۆكۈم چىقارماس.
16 مەن ئارقىلىقلا ئەمىرلەر ئىدارە قىلىدۇ،
ئالىيجانابلار، يەر يۈزىدىكى بارلىق سوراقچىلار توغرا ھۆكۈم قىلىدۇ.
17 كىمكى مېنى سۆيسە، مەنمۇ ئۇنى سۆيىمەن،
مېنى تەلمۈرۈپ ئىزدىگەنلەر مېنى تاپالايدۇ؛
18 مەندە بايلىق، شۆھرەت،
ھەتتا كونىرىماس، كۆچمەس دۆلەت ۋە ھەققانىيەتمۇ بار.■
19 مەندىن چىققان مېۋە ئالتۇندىن،
ھەتتا ساپ ئالتۇندىن قىممەتلىكتۇر،
مەندىن ئالىدىغان دارامەت ساپ كۈمۈشتىنمۇ ئۈستۈندۇر.■
20 مەن ھەققانىيەت يولىغا ماڭىمەن؛
ئادالەت يولىنىڭ ئوتتۇرىسىدا يۈرىمەنكى،
21 مېنى سۆيگەنلەرنى ئەمەلىي نەرسىلەرگە مىراس قىلدۇرىمەن؛
ئۇلارنىڭ خەزىنىلىرىنى تولدۇرىمەن.
22-23 پەرۋەردىگار ئىشلىرىنى باشلىشىدىلا،
قەدىمدە ياسىغانلىرىدىن بۇرۇنلا،
مەن ئۇنىڭغا تەۋەدۇرمەن. ئەزەلدىن تارتىپلا ـ مۇقەددەمدە،
يەر-زېمىن يارىتىلماستىلا،
مەن تىكلەنگەنمەن.□ ■
24 چوڭقۇر ھاكىلار، دېڭىز-ئوكيانلار ئاپىرىدە بولۇشتىن ئاۋۋال،
مەن مەيدانغا چىقىرىلغانمەن؛
مول سۇ ئۇرغۇپ ئۇرىدىغان بۇلاقلار بولماستىنلا،

■ 8:11 ئايۇپ 15:28□ زەب. 10:19□ پەند. 15:3□14□16:16
□ 8:12 «...□□□□□□□ ئايان قىلىمەن» ـ ياكى «...□□□□□□□ تېپىپ بېرىمەن».
■ 8:18 پەند. 16:3
■ 8:19 پەند. 14:3
□ 8:22-23 «پەرۋەردىگار ئىشلىرىنى باشلىشىدىلا...» ـ ئىبرانىي تىلىدا «پەرۋەردىگار يولىنى باشلىشىدىلا...». «...□□□ تىكلەنگەنمەن» ـ باشقا برخىل تەرجىمىسى «...□□□ مەسىھ قىلىندىم».
■ 8:22-23 يۇھ. 1:11

26-25 ئېگىز تاغلار تۆز ئورۇنلىرىغا قويۇلماستىنلا، تۆپلىكلەر شەكللەنمەستىنلا،
پەرۋەردىگار بىپايان زېمىن، كەڭ دالالارنى،
ئالەمنىڭ ئەسلىدىكى توپا-چاڭلىرىنىمۇ تېخى ياراتماستىنلا،
مەن مەيدانغا چىقىرىلغانمەن.
29-27 تۆ ئاسمانلارنى بىنا قىلىۋاتقىنىدا،
دېڭىز يۈزىگە ئۆپۈق سىزىقىنى سىزىۋاتقىنىدا،
ئەرشتە بۇلۇتلارنى ئورۇنلاشتۇرۇپ،
چوڭقۇر دېڭىزدىكى بۇلاق-مەنبەلەرنى مۇستەھكەملەۋاتقىنىدا،
دېڭىز سۈلىرىنى بېكىتكەن دائىرىدىن ئېشىپ كەتمىسۇن دەپ پەرمان چۈشۈرىۋاتقىنىدا،
بىپايان زېمىننىڭ ئۇللىرىنى قۇرۇۋاتقىنىدا،
مەن تۆ يەردە ئىدىم؛■
30 شۇ چاغدا گويا ئۆستا بىر ھۈنەرۋەندەك ئۆنۈڭ يېنىدا تۇرغانىدىم،
مەن ھەردائىم ئۆنۈڭ ئالدىدا شادلىنىتتىم، مەن ئۆنۈڭ كۈندىلىك دىلئارامى ئىدىم؛ ■
31 مەن ئۆنۈڭ ئالىمىدىن، يەر-زېمىنىدىن شادلىنىپ،
دۇنيادىكى ئىنسانلاردىن خۇرسەنلىك تېپىپ يۈرەتتىم،
32 شۇڭا ئى بالىلار، ئەمدى ماڭا قۇلاق سېلىڭلار،
چۈنكى يوللىرىمنى چېڭ تۇتقانلار نەقەدەر بەخت تاپار!■
33 ئالغان نەسىھەتكە ئەمەل قىلىپ،
دانا بولغىن، ئۇنى رەت قىلما.
34 سۆزۈمگە قۇلاق سېلىپ،
ھەركۈنى دەرۋازىلىرىم ئالدىدىن كەتمەي،
ئىشىكلىرىم ئالدىدا مېنى كۈتىدىغان كىشى نەقەدەر بەختلىكتۇر!
35 كىمكى مېنى تاپسا ھاياتنى تاپىدۇ،
پەرۋەردىگارنىڭ شەپقىتىگە ئېرىشىپ بولىدۇ.■
36 لېكىن ماڭا گۇناھ قىلغان ھەركىم تۆز جېنىغا زىيان كەلتۈرىدۇ،
مېنى يامان كۆرگەنلەر ئۆلۈمنى دوست تۇتقان بولىدۇ.»□

9

دانالىقنىڭ سۆزىنىڭ داۋامى، بۇزۇق خوتۇننىڭ سۆزلىرى

1 دانالىق تۆزىگە بىر ئوي سېلىپ،
ئۆنىڭ يەتتە تۈۋرۈكىنى ئورناتتى.
2 ئۇ ماللىرىنى سويۇپ،
ئېسىل شارابلىرىنى ئارىلاشتۇرۇپ تەييارلاپ،

■ **29-8:27** ئايۇپ 10:26□ يار. 11:7□ يار. 1□9: 10؛ ئايۇپ 38□10: 11؛ زەب. 104:6-9.
■ **8:30** يۇھ. 17:5.
■ **8:32** زەب. 119□1: 2؛ 128:1□ لۇقا 11:28.
■ **8:35** پەند. 12:2.
□ **8:36** »لېكىن ماڭا گۇناھ قىلغان ھەركىم تۆز جېنىغا زىيان كەلتۈرىدۇ، مېنى يامان كۆرگەنلەر ئۆلۈمنى دوست تۇتقان بولىدۇ« ـ بۇ 8-باب ھەممىدە 1:9-12 تىكى چوڭ تېما »دانالىق«تۇر. بۇ بابلاردىكى خەۋەردىن قارىغاندا، ئەمەلىيەتتە »دانالىق« بىر شەخستۇر. ئىنجىلدا بۇ شەخسنىڭ خۇدا بىلەن بىللە مەڭگۈلۈك تۇرغۇچى مەسىھ ئىكەنلىكى ئايان قىلىنىدۇ)مەسىلەن »يۇھ.« 1:1-4، 18 »1□□□.» 24:1، 30 »فىل.» 5:2-11، »كول.» 15:1-18، »ئىبر.» 1:1-12، »1□□□.» 1:1-2، »ۋەھ.» 12:22-13 قاتارلىقلارنى كۆرۈڭ.(

زىيانەت داستىخىنىنى يايدى؛
3 دىدەكلىرىنى مېھمان چاقىرىشقا ئەۋەتتى،
ئۆزى شەھەرنىڭ ئەڭ ئېگىز جايلىرىدا تۇرۇپ:■
4 »ئى ساددىلار، بۇ يەرگە كېلىڭلار، ـ دەپ چاقىرىۋاتىدۇ،
نادانلارغا:
5 قېنى، نانلىرىمدىن ئېغىز تېگىپ،
مەن ئارىلاشتۇرۇپ تەييارلىغان شارابلاردىن ئىچىڭلار،
6 نادانلار قاتارىدىن چىقىپ، ھاياتقا ئېرىشىڭلار،
يورۇقلۇق يولىدا مېڭىڭلار«، ـ دەۋاتىدۇ.

7 ھاكاۋۇرلارغا تەنبىھ بەرگۈچى ئاھانەتكە ئۇچرايدۇ،
قەبىھلەرنى ئەيىبلىگۈچى ئۆزىگە داغ كەلتۈرىدۇ.
8 ھاكاۋۇرلارنى ئەيىبلىمە، چۈنكى ئۇ ساڭا ئۆچ بولۇپ قالىدۇ؛
ھالبۇكى، دانا كىشىنى ئەيىبلىسەڭ، ئۇ سېنى سۆيىدۇ.■
9 دانا ئادەمگە دەۋەت قىلساڭ، ئەقلى تېخىمۇ تولۇق بولىدۇ؛
ھەققانىي ئادەمگە دۇرۇس يول كۆرسەتسەڭ،
بىلىمى تېخىمۇ ئاشىدۇ.

10 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش دانالىقنىڭ باشلىنىشىدۇر،
مۇقەددەس بولغۇچىنى تونۇش يورۇقلۇقتۇر.■
11 مەن دانالىق سەندە بولسام، كۈنلىرىڭنى ئۇزارتىمەن،
ئۆمرۈڭنىڭ يىللىرى كۆپەيەر.■
12 سەندە دانالىق بولسا، پايدىنى كۆرىدىغان ئۆزۈڭسەن،
دانالىقنى مازاق قىلساڭ زىيان تارتىدىغانمۇ ئۆزۈڭسەن.

13 نادان خوتۇن ئاغزى بىسەرەمجان، ئەقلىسىزدۇر،
ھېچنېمە بىلمەستۇر.■
14 ئۇ ئىشىك ئالدىدا ئولتۇرۇپ،
شەھەرنىڭ ئەڭ ئېگىز جايلىرىدا ئورۇن ئېلىپ،
15 ئۆزدۈل ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلارغا:
16 »كىمكى ساددا بولسا، بۇ يەرگە كەلسۇن«! ـ دەۋاتىدۇ،
ۋە ئەقلىسىزلەرنى:
17 »ئوغرىلىقچە ئىچكەن سۇ تاتلىق بولىدۇ،
ئوغرىلاپ يېگەن نان تەملىك بولىدۇ«! ـ دەپ چارقىۋاتىدۇ.■
18 لېكىن چاقىرىلغۇچى ئۇلۇكلەرنىڭ ئۆنىگە ئۆيىدە ياتقانلىقىدىن بىخەۋەردۇر،

■ 9:3 پەند. 28:■ 9:8 مات. 67:■ 9:10 ئايۇپ 28:28 زەب. 111:10 پەند. 71:■ 9:11 پەند. 10:27■ 9:13 پەند. 117:
■ 9:17 پەند. 17:20

ئۇنىڭ بۇرۇنقى مېھمانلىرىنىڭ ئاللىقاچان تەھتىسارانىڭ تەگلىرىگە چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى ئۇ سەزمەس.□ ■

10

پادىشاھ سۇلايمانىنىڭ ھېكمەتلىك سۆزلىرى

1 پادىشاھ سۇلايمانىنىڭ پەند-نەسىھەتلىرى: ـ

دانا ئوغۇل ئاتىسىنى شاد قىلار؛
ئەقىلسىز ئوغۇل ئانىسىنى قايغۇ-ھەسرەتكە سالار.■
2 ھارام بايلىقلارنىڭ ھېچ پايدىسى بولماس؛
ھەققانىيەت ئىنسانىنى ئۆلۈمدىن قۇتۇلدۇرار.■
3 پەرۋەردىگار ھەققانىي ئادەمنىڭ جېنىنى ئاچ قويماس؛
لېكىن ئۇ قەبىھلەرنىڭ نەپسىنى بوغۇپ قويار.
4 ھۇرۇنلۇق كىشىنى گاداي قىلار؛
ئىشچانلىق بولسا بايىاشات قىلار.□ ■
5 يازدا ھوسۇلنى يىغۇالغۇچى ـ دانا ئوغۇلدۇر؛
لېكىن ئورما ۋاقتىدا ئۇخلاپ ياتقۇچى ـ خىجالەتكە قالدۇرىدىغان ئوغۇلدۇر.
6 بەرىكەت ھەققانىي ئادەمنىڭ بېشىغا چۈشەر؛
ئەمما زوراۋانلىق يامانلارنىڭ ئاغزىغا ئۇرار.□
7 ھەققانىي ئادەمنىڭ يادىكارى مۇبارەكتۇر؛
يامانلارنىڭ نامى بولسا، سېسىق قالار.
8 دانا ئادەم يولىيورۇق-نەسىھەتلەرنى قوبۇل قىلار؛
كوت-كوت، نادان كىشى ئۆز ئايىغى بىلەن پۈتلىشار.■
9 غۇبارسىز يۈرگەن كىشىنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشى تۇراقلىقتۇر،
يوللىرىنى ئەگرى قىلغانلىرىنىڭ كىرى ئاخىرى ئاشكارىلىنىدۇ.
10 كۆز ئىشارىتىنى قىلىپ يۈرىدىغانلار ئادەمنى داغدا قالدۇرار؛
كوت-كوت، نادان كىشى ئۆز ئايىغى بىلەن پۈتلىشار.
11 ھەققانىي ئادەمنىڭ ئاغزى ھاياتلىق بۇلىقىدۇر،
ئەمما زوراۋانلىق يامانلىنىڭ ئاغزىغا ئۇرار.□ ■
12 ئۆچمەنلىك جېدەل قوزغار؛
مېھىر-مۇھەببەت ھەممە گۇناھلارنى يېپار.■

□ **9:18** »**تەھتىسارانىڭ تەگلىرى**« ـ »تەھتىسارا« (ئىبرانىي تىلدا »شېئول«) ئۆلۈكلەرنىڭ روھلىرى قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان يەر.
■ **9:18** پەند. 182:
■ **10:1** پەند. 2015:
■ **10:2** پەند. 411:
□ **10:4** »**مۇرۇنلۇق**« ـ ئىبرانىي تىلدا: »قول بوشلۇق.« »**ئىشچانلىق**« ـ ئىبرانىي تىلدا: »ئەستايىدىللىقنىڭ قولى.«
■ **10:4** پەند. 2412:
□ **10:6** »**ئەمما زوراۋانلىق يامانلارنىڭ ئاغزىغا ئۇرار**« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەمما يامانلارنىڭ ئاغزى زوراۋانلىقنى يوشۇرار.«
■ **10:8** پەند. 1010:
□ **10:11** »**ھاياتلىق بۇلىقى**« ـ بەلكىم »ئېرەن باغچىسى«دىكى »ھاياتلىق بېرىدىغان دەرەخ« كە ئوخشىتىلغاندۇر. »**ئەمما زوراۋانلىق يامانلىنىڭ ئاغزىغا ئۇرار**« ـ ياكى »ئەمما يامانلىنىڭ ئاغزى زوراۋانلىقنى يوشۇرار.« ■ **10:11** پەند. 6:10□ 1413: ■ **10:12** 1 كور. 7:13□ 1 پېت. 84:

13 ئەقىل-ئىدراقلىق ئادەمنىڭ ئاغزىدىن دانالىق تېپىلار؛
ئەقىلسىزنىڭ دۈمبىسىگە پالاق تېگەر.■
14 دانا ئادەملەر بىلىملەرنى زىيادە توپلار؛
لېكىن ئەخمەقنىڭ ئاغزى ئۇنى ھالاكەتكە يېقىنلاشتۇرار.
15 مال-دۇنيالىرى گويا مەزمۇت شەھەردەك باينىڭ كاپالىتىدۇر؛
مىسكىننى ھالاك قىلىدىغان ئىش دەل ئۇنىڭ نامراتلىقىدۇر.
16 ھەققانىيلارنىڭ ئەجرىلىرى جانغا جان قوشار،
قەبىھلەرنىڭ ھوسۇلى گۇناھنىلا كۆپەيتىشتۇر.□
17 نەسىھەتنى ئاڭلاپ ئۇنى ساقلىغۇچى ھاياتلىق يولىغا ماڭار؛
تەنبىھلەرنى رەت قىلغان كىشى يولدىن ئازغانلاردۇر.
18 ئاداۋەت ساقلىغان كىشى يالغان سۆزلىمەي قالماس؛
تۆھمەت چاپلىغانلار ئەخمەقتۇر.□
19 گەپ كۆپ بولۇپ كەتسە، گۇناھتىن خالىي بولماس،
لېكىن ئاغزىغا ئىگە بولغان ئەقىللىقتۇر.
20 ھەققانىي ئادەمنىڭ سۆزى خۇددى ساپ كۈمۈش؛
يامانىنىڭ ئويلىرى تولىمۇ ئەرزىمەستۇر.□
21 ھەققانىي ئادەمنىڭ سۆزلىرى نۇرغۇن كىشىنى قۇۋۋەتلەر؛
ئەخمەقلەر ئەقلى كەملىكىدىن ئۆلەر.
22 پەرۋەردىگارنىڭ ئاتا قىلغان بەركىتى ئادەمنى دۆلەتمەن قىلار؛
ئۇ بەركىتىگە ھېچبىر جاپا-مۇشەققەت قوشماس.
23 ئەخمەق قەبىھلىكنى تاماشا دەپ بىلەر؛
ئەما دانالىق يورۇتۇلغان كىشىنىڭ خۇرسەنلىكىدۇر.□ ■
24 يامان كىشى نېمىدىن قورقسا شۇنىڭغا ئۇچرار؛
ھەققانىي ئادەمنىڭ ئارزۇسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلار.
25 يامان ئادەم قۇيۇندەك ئۆتۈپ يوقار؛
لېكىن ھەققانىي ئادەم مەڭگۈلۈك ئۇلدەكتۇر.
26 ئادەم ئاچچىق سۈ يۇتۇۋالغاندەك،
كۆزىگە ئىس-تۈتەك كىرىپ كەتكەندەك،
ھۇرۇن ئادەمنى ئىشقا ئەۋەتكەنمۇ شۇنداق بولار.□
27 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش ئۆمۈرنى ئۇزۇن قىلار،
يامانىنىڭ ئۆمرى قىسقارتىلار.■
28 ھەققانىي ئادەمنىڭ ئۈمىدى خۇرسەنلىك ئېلىپ كېلەر؛

■ **10:13** پەند. 3020: □ **10:16** «...□□□□□□□□□□ **كۆپەيتىشتۇر»** ـ ياكى «...□□□□□□□□□□ پىكىتەر». □ **10:18** **»ئاداۋەت ساقلىغان كىشى يالغان سۆزلىمەي قالماس«** ـ ئىبراني تىلدا: »ئاداۋەت ساقلىغۇچىنىڭ لەۋلىرى يالغان بولىدۇ.« □ **10:20** **»ھەققانىي ئادەمنىڭ سۆزى«** ـ ئىبراني تىلدا: »ھەققانىي ئادەمنىڭ تىلى.« **»يامانىنىڭ ئويلىرى«** ـ ئىبراني تىلدا: »يامانىنىڭ كۆڭلى.« □ **10:23** **»يورۇتۇلغان«** ـ ئىباراني تىلدا »ئىشنى، ياشقا ئادەمنى ئوبدان چۈشىنىدىغان« دېگەن مەنىدە. ■ **10:23** پەند. 914: □ **10:26** **»ئادەم ئاچچىق سۈ يۇتۇۋالغاندەك...»** ـ ئىبراني تىلدا: »ئاچچىق سۈ چىشلارغا تەگكەندەك...«. ■ **10:27** پەند. 119:

لېكىن رەزىلنىڭ كۆتكىنى يوققا چىقار.■
29 پەرۋەردىگارنىڭ يولى دۇرۇس ياشاۋاتقانلارغا باشپاناھدۇر؛
قەبىھلىك قىلغۇچىلارغا بولسا ھالاكەتتۇر.■
30 ھەققانىيلارنىڭ ئورنى مۇستەھكەمدۇر؛
يامانلار زېمىندا ئۆزۈن تۇرماس.
31 ھەققانىي ئادەمنىڭ ئاغزىدىن دانالىق چىقار؛
لېكىن شۇملۇق تىل كېسىپ تاشلىنار.
32 ھەققانىي ئادەمنىڭ سۆزى كىشىگە موك خۇشياقار؛
يامان ئادەمنىڭ ئاغزىدىن شۇملۇق چىقار.

11

1 يالغان تارازا پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
ئادىل جىڭ تېشى ئۇنى خۇرسەن قىلار.■
2 تەكەببۇرلۇق بىلەن بىرگە شەرمەندىچىلىك ئەگىشىپ كېلەر؛
لېكىن دانالىق كىچىك پېئىللارغا ھەمراھ بولار.■
3 توغرىلارنىڭ سەممىيلىكى ئۆزىنى يېتەكلەر؛
لېكىن كازىزاپلارنىڭ ئەگرىلىكى ئۆزىنى ۋەيران قىلار.■
4 خۇدانىڭ غەزەپ كۈنىدە مال-دۇنيانىڭ پايدىسى بولماس؛
لېكىن ھەققانىيەت ئادەمنى ئۆلۈمدىن قۇتقۇزار.■
5 كامىل ئادەمنىڭ ھەققانىيلىقى ئۆزىنى توز يولغا باشلار؛
يامان ئادەم ئۆز يامانلىقىدىن يىقىلار.
6 دۇرۇس ئادەملەرنىڭ ھەققانىيلىقى ئۆزلىرىنى قۇتقۇزار؛
لېكىن كازىزاپلار ئۆز ھىيلە-نەيرەڭدىن تۇتۇلار.
7 رەزىل ئادەم ئۆلسە، ئۇنىڭ ئۈمىدى يوققا چىقار؛
گۇناھكارنىڭ ئۈمىدى ئاخىرى قۇرۇق قالار.□
8 ھەققانىي ئادەم قىينىچىلىقتىن خالىي قىلىنار؛
رەزىل ئادەم ئۇنىڭ ئورنىغا تۇتۇلار.■
9 مۇناپىقلار ئۆز ئاغزى بىلەن يېقىننى بۇزار؛
لېكىن ھەققانىيلار بىلىمى بىلەن قۇتقۇزۇلار.
10 ھەققانىي ئادەم رونىاق تاپسا، شەھەر خۇش بولار؛
رەزىل ئادەم ھالاك بولسا، خەلق تەنتەنە قىلار.
11 توغرىلارنىڭ بەرىكەت تىلەشلىرى بىلەن شەھەر گۈللىنەر؛
لېكىن رەزىللەرنىڭ تىلى بىلەن ۋەيران بولار.

■ **10:28** ئايۇپ 14:8□13□ 20:11□ زەب. 10112: ■ **10:29** پەند. 613: ■ **11:1** لاۋ. 36:19□ قان. 13:25□ پەند. 11:16□
:10□23□20 ■ **11:2** پەند. 33:15□ 18:16□ 1218: ■ **11:3** پەند. 613: ■ **11:4** پەند. 2:10□ ئەز. 19:7□ زەف. 181: □ **11:7**
«گۇناھكارنىڭ ئۈمىدى...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى، «كۆچلۈكلەرنىڭ ئۈمىدى...». ■ **11:8** زەب. 19:34□ پەند. 1821:

12 تۆز يېقىنىنى سۈكىدىغان كىشى ـ ئەقىلسىزدۇر؛
ئەمما يورۇتۇلغان ئادەم ئاغزىنى يىغار.
13 گەپ توشۇغۇچى مەخپىيەتلەرنى ئاشكارىلار؛
سادىق ئادەم ئامانەتكە خىيانەت قىلماس.
14 يولىيورۇق كەم بولسا، ئەل-يۇرت يىقىلار؛
ئۇلۇغ بىر مەسلىھەتچى بولسا، ئەل نىجات تاپار.□ ■
15 ياتقا بورۇن بولغان كىشى زىيان تارتماي قالماس؛
قول بېرىشىپ كېپىل بولۇشنى يامان كۆرگەن كىشىنىڭ قۇلىقى تىنچ بولار.□
16 شاپائەتلىك ئايال ئىززەت-ھۆرمەتنى قولدىن بەرمەس؛
زوراۋانلار بايلىقنى قولدىن بەرمەس.
17 رەھىمدىل تۆز-تۆزىگە بەخت يارىتار؛
رەھىمسىز تۆز تېنىنى ئاغرىتار.
18 يامان ئادەملەرنىڭ ئالغان ئىش ھەققى ئۇلارنى ئالدار، بەرىكەتسىز بولار؛
ئەمما ھەققانىيەت تېرىغۇچى ئادەم ئەمەلىي ئىنئام ئالار.□
19 ھەققانىيەت ئادەمگە ھاياتلىق تاپقۇزار؛
يامانلىقنى كۆزلەپ يۈرىدىغان كىشى ئۆلۈمگە يۈز تۇتار.
20 نىيىتى بۇزۇق كىشى پەروەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
ئەمما يولى دىيانەتلىك كىشىلەر ئۇنىڭ خۇرسەنلىكىدۇر.
21 قول تۇتۇشۇپ بىرلەشسىمۇ، يامانلار جازاغا تارتىلماي قالماس؛
لېكىن ھەققانىيلارنىڭ نەسلى نىجات تاپار.□ ■
22 چىرايلىق ئەمما تېتىقسىز خوتۇن،
چوشقىنىڭ تۇمشۇقىغا ئالتۇن ھالقا سالغاندەكتۇر.
23 ھەققانىيلارنىڭ ئارزۇسى پەقەت ياخشى مېۋە ئېلىپ كېلەر؛
يامانلارنىڭ كۈتكىنى غەزەپ-نەپرەتتۇر.
24 بىراۋ مەردلەرچە تارقاتسىمۇ، گۈللىنەر؛
يەنە بىراۋ بېرىشكە تېگىشلىكىنى ئايىسىمۇ، پەقەت نامراتلىشار.
25 مەرد ئادەم ئەتلىنەر؛
باشقىلارنى سۇغارغۇچى ئۆزىمۇ سۇغىرىلار.■
26 ئاشلىقنى ساتماي بېسىۋالغان كىشى ئەلنىڭ لەنىتىگە ئۇچرايدۇ؛
لېكىن ئاشلىقنى سېتىپ بەرگۈچىگە بەرىكەت تىلىنەر.
27 ياخشىلىقنى ئىزدەپ ئىنتىلگەن ئادەم شاپائەت تاپار؛
يامانلىقنى ئىزدىگەن ئادەم ئۆزى يامانلىق كۆرەر.■
28 تۆز مال-دۇنياسىغا تايانغۇچى يىقىلار؛

□ **11:14** «**يولىيورۇق كەم بولسا...**» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى، «كۆپ مەسلىھەتچىلەر بولسا،...». «**...□□□□ تاپار**» ـ ياكى «....□□□□□□□ تۇرار». ■ **11:14** 1پاد. 2012:1-□ **11:15** «**ياتقا بورۇن بولغان كىشى زىيان تارتماي قالماس**» ـ 1:6 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.□ **11:18** «**يامان ئادەملەرنىڭ ئالغان ئىش ھەققى ئۇلارنى ئالدار، بەرىكەتسىز بولار**» ـ ئىبرانىي تىلىدا «يامان ئادەمنىڭ ئىش ھەققى يالغان بولار». □ **11:21** «**قول تۇتۇشۇپ بىرلەشسىمۇ،...**» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ «شۇبھىسىزكى،...». ■ **11:21** پەند. 516:□ **11:25** زەب. 9:112□ 2كور. 99: ■ **11:27** زەب. 16:7□ 16:9□15□ 2:10□ 657:

ھەققانىي كىشى يوپۇرماقتەك كۆكىرەر.■
29 تۆز تۆيىگە ئازارچىلىق سالغان كىشى شامالغا مىراس بولار؛
ئەقلسىز ئادەم ئاقىلانىنىڭ قۇلى بولۇپ قالار.
30 ھەققانىينىڭ بېرىدىغان مېۋىسى »ھاياتلىق دەرىخى«دۇر؛
دانا كىشى كۆڭۈللەرنى ھاياتلىققا مايىل قىلار.□
31 قاراڭلار، ھەققانىي ئادەم بۇ دۇنيادا سەۋەنلىكى تۈچۈن بەدەل تۆلىگەن يەردە،
رەزىللەر بىلەن گۇناھكارلارنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولار؟□ ■

12

1 كىمكى تەربىيىنى قەدىرلىسە، بىلىمنىمۇ سۆيىگۈچىدۇر؛
لېكىن تەنبىھكە نەپرەتلەنگەن نادان-ھاماقەتتۇر.
2 ياخشى نىيەتلىك ئادەم پەرۋەردىگارنىڭ ئىلتىپاتىغا ئېرىشەر؛
ئەمما پەرۋەردىگار ھىيلە-مىكىرلىك ئادەمنىڭ گۇناھىنى بېكىتەر.
3 ئادەملەر يامانلىق قىلىپ ئامانلىق تاپالماس؛
لېكىن ھەققانىيلارنىڭ يىلتىزى تەۋرەنمەس.■
4 پەزىلەتلىك ئايال ئېرىنىڭ تاجىدۇر؛
ئەمما ئۇنى ئۇياتقا سالغۇچى خوتۇن ئۇنىڭ ئۆستىخىنىنى چىرىتەر.■
5 ھەققانىي ئادەمنىڭ ئوي-پىكرى دۇرۇس ھۆكۈم چىقىرار؛
يامانلارنىڭ نەسىھەتلىرى مەككارلىقتۇر.□
6 يامانلارنىڭ سۆزلىرى قان تۆكىدىغان قىلتاقتۇر؛
لېكىن دۇرۇسنىڭ سۆزى ئادەمنى قىلتاقتىن قۇتۇلدۇرار.■
7 يامانلار ئاغدۇرۇلۇپ، يوقىلار؛
لېكىن ھەققانىيلارنىڭ ئۆيى مەزمۇت تۇرار.□ ■
8 ئادەم تۆز زېرىكلىكى بىلەن ماختاشقا سازاۋەر بولار؛
ئەگرى نىيەتلىك كىشى كۆزگە ئىلىنماس.
9 پېقىر تۇرۇپ خىزمەتكارى بار كىشى،
تۆزىنى چوڭ تۇتۇپ ئاچ يۈرگەن كىشىدىن ياخشىدۇر.■

■ **11:28** زەب. 1□3: 4؛ 14□92: 12:

□ **11:30** **»ھاياتلىق دەرىخى«** ـ مۇشۇ يەردە »ھاياتلىق دەرىخى« دېگەنلىك، »ئېرەن باغچىسى«دىكى ئادەمئاتىمىز ۋە ھاۋائاتىمىزنىڭ بەھرىمەن بولۇشىغا تەييارلانغان دەرەخنى كۆرسىتىدۇ (3-□□□ 18-ئايەتنى كۆرۈڭ). **...» ھاياتلىققا مايىل قىلار«** ـ ئەينى تېكىستتە »ھاياتلىق« دېگەن سۆز يوق. لېكىن ھەققانىيلىق يولىدا خۇدانىڭ مۇمىن بەندىلىرى ئادەملەرنىڭ كۆڭلىنى تۆزى ئۇچۇن ئالمايدۇ، بەلكى تۆلارنى خۇدانىڭ يولىغا جەلپ قىلىدۇ، شۇڭا تولۇق مەنىسى: »كىم دانا بولسا كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى نىجات يولىغا باشلايدۇ« دەپ قارايمىز. مۇشۇ ئايەتنى »لۇقا« 10: 5 بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولىدۇ.

□ **11:31** **»قاراڭلار، ھەققانىي ئادەم ... بەدەل تۆلىگەن يەردە، رەزىللەر بىلەن گۇناھكارلارنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولار؟«** ـ بۇ ئايەت ئىنجىل، «□□□1.» 18: 4دە نەقىل كەلتۈرۈلىدۇ. ■ **11:31** 1 پېت. 184□17: ■ **12:3** پەند. 2510: ■ **12:4** 1 كور. 711: □ **12:5** **«...□□□-□□□□ دۇرۇس ھۆكۈم چىقىرار»** ـ ياكى: «...□□□-□□□□ دۇرۇسىتۇر». ■ **12:6** پەند. 18:1□11□ 911: □ **12:7** **«يامانلار ئاغدۇرۇلۇپ، يوقىلار«** ـ باشقا بىرخىل تەجىمىسى: »يامانلار ئاغدۇرۇلغاندا، يوقىلار.« ■ **12:7** زەب. 40:37-36□ پەند. 2111: ■ **12:9** پەند. 713:

10 ھەققانىي ئادەم تۆز ئۇلىغىنىمۇ ئاسرار؛
ئەما رەزىل ئادەمنىڭ بولسا ھەتتا رەھىمدىللىقىمۇ زالىملىقتۇر.■
11 تىرىشىپ تىرىقچىلىق قىلغان دېھقاننىڭ قورسىقى توق بولار؛
ئەما خام خىياللارغا بېرىلگەن كىشىنىڭ ئەقلى يوقتۇر.■
12 يامان ئادەم يامانلىق قىلىشقىنى كۆزلەپ ئولتۇرار؛
ئەما ھەققانىي ئادەمنىڭ يىلتىزى مېۋە بېرىپ تۇرار.
13 يامان ئادەم تۆز ئاغزىنىڭ گۇناھىدىن تۇتۇلار؛
ھەققانىي ئادەم مۇشەققەت-قىينىچىلىقتىن قۇتۇلار.□ ■
14 ئادەم تۆز ئاغزىنىڭ مېۋىسىدىن قانائەت تاپار؛
تۆز قولى بىلەن قىلغانلىرىدىن ئۇنىڭغا يانداۋۇلار.■
15 ئەخمەق تۆز يولىنى توغرا دەپ بىلەر؛
ئەما دەۋەتكە قۇلاق سالغان كىشى ئاقىلانداۋۇر.■
16 ئەخمەقنىڭ ئاچچىقى كەلسە، تېزلا بىلىنەر؛
زېرەك كىشى ھاقارەتكە سەۋر قىلار، سەتچىلىكنى ئاشكارىلىماس.□
17 ھەقىقەتنى ئېيتقان كىشىدىن ئادالەت بىلىنەر؛
يالغان گۇۋاھلىق قىلغۇچىدىن ئالدامچىلىق بىلىنەر.■
18 بەزىلەرنىڭ يېنىكلىك بىلەن ئېيتقان گېپى ئادەمگە سانجىلغان قىلىچقا ئوخشار؛
بىراق ئاقىلانىنىڭ تىلى دەردكە دەرماندۇر.■
19 راستچىل مەڭگۈ تۇرغۇزۇلىدۇ؛
لەۋزى يالغان بولسا بىردەملىكتۇر.□
20 يامانلىقنىڭ كويىدا يۈرگۈچىنىڭ كۆڭلىدە ھىيلە ساقلانغاندۇر؛
ئامانلىقنى دەۋەت قىلغۇچىلار خۇشاللىققا چۆمەر.
21 ھەققانىي ئادەمنىڭ بېشىغا ھېچ كۈلپەت چۈشمەس؛
قەبىھلەر بالا يېقىزاغا چۆمۈلەر.
22 يالغان سۆزلەيدىغانلىرىڭ لەۋلىرى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
لېكىن لەۋزىدە تۇرغانلارغا ئۇ ئاپىرىن ئېيتار.
23 پەملىك ئادەم بىلىمنى يوشۇرار؛
بىراق ئەخمەق نادانلىقىنى جاكارلار.■
24 تىرىشچان قول ھوقۇق تۇتار؛
ھۇرۇن قول ئالۋانغا تۇتۇلار.■
25 كۆڭۈلنىڭ غەم-ئەندىشىسى كىشىنى مۇڭچەيتەر؛

■ **12:10** قان. 425: ■ **12:11** پەند. 1928: □ **12:13** »يامان ئادەم تۆز ئاغزىنىڭ گۇناھىدىن تۇتۇلار« ـ ياكى »ئېغىزدىكى ئىتائەتسىزلىكتىن رەزىل بىر تۇزاق چىقار.« ■ **12:13** پەند. 14:10□ 718: ■ **12:14** پەند. 213: ■ **12:15** پەند. 73: □ **12:16** ...» **ھاقارەتكە سەۋر قىلار، سەتچىلىكنى ئاشكارىلىماس«** ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ ئىككى ئىبارە »ئىككى بىسلىق« بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلەنگەن. ■ **12:17** پەند. 514:
■ **12:18** زەب. 4:57□ 7:59□ پەند. 2716: □ **12:19** »**راستچىل**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھەقىقەتنىڭ لېۋى.« »**لەۋزى يالغان بولسا بىردەملىكتۇر**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يالغانچى تىل بولسا بىردەملىكتۇر.« ■ **12:23** پەند. 16:13□ 215: ■ **12:24** پەند. 410:

لېكىن مېھرىبانە بىر سۆز كىشىنى روھلاندۇرار.■
26 ھەققانىي كىشى ئۆز دوستى بىلەن بىرگە يول ئىزدەر؛
بىراق يامانلارنىڭ يولى ئۆزلىرىنى ئاداشتۇرار.□
27 ھۆرۈن ئۆزى تۇتقان ئوۋنى پىشۇرۇپ يېيەلمەس؛
بىراق ئەتىۋارلىق بايلىقلار تىرىشچانغا مەنسۇپتۇر.□
28 ھەققانىيلىقنىڭ يولىدا ھايات تېپىلار؛
شۇ يولدا ئۆلۈم كۆرۈنمەستۇر.

13

1 دانا ئوغۇل ئاتىسىنىڭ تەربىيىسىگە كۆڭۈل قويار؛
مەسخىرە قىلغۇچى تەنبىھكە قۇلاق سالماس.
2 ئادەم دۇرۇس ئېغىزىنىڭ مېۋىسىدىن ھۆزۈرلىنار؛
تۆزكورلار زوراۋانلىققا ھەۋەس قىلىپ زوراۋانلىققا ئۇچرار.■
3 سۆزدە ئېھتىياتچان كىشى جېنىنى ساقلاپ قالار؛
ئاغزى ئىتتىك ھالاكەتكە ئۇچرار.
4 ھۆرۈننىڭ ئارزۇ-تىلىكى بار، لېكىن ئېرىشەلمەس؛
لېكىن تىرىشچان ئەتلىنەر.
5 ھەققانىي ئادەم يالغانچىلىقتىن يىرگىنەر؛
قەبىھ بولسا سېپسىپ، شەرمەندە بولار.
6 يولى دۇرۇسنى ھەققانىيەت قوغدار؛
لېكىن گۇناھكارنى رەزىللىك يېقتار.■
7 بەزىلەر ئۆزىنى باي كۆرسەتكىنى بىلەن ئەمەلىيەتتە قۇرۇق سۆلەتتۇر؛
بەزىلەر ئۆزىنى يوقسۇل كۆرسەتكىنى بىلەن زور بايلىقلىرى باردۇر.■
8 ئۆز بايلىقى گۈرۈگە ئۆتۈلغان باينىڭ جېنىغا ئارا تۇرار؛
بىراق يوقسۇللار ھېچ ۋەھمىنى ئاڭلىماس.
9 ھەققانىي ئادەمنىڭ نۇرى شادلىنىپ پارلار؛
بىراق يامان ئادەمنىڭ چىرىغى ئۆچۈرۈلەر.■
10 كىبرلىكتىن پەقەت جېدەل-ماجىرالا چىقار؛
دانالىق بولسا نەسىھەتنى ئاڭلىغانلار بىلەن بللىدۇر.
11 ئىشلىمەي تاپقان ھارام بايلىق بەركەتسىزدۇر؛
تەر تۆكۈپ ھالال تاپقان گۈللىنەر.■
12 تەلمۇرگىنىگە كۆتۈپ ئېرىشەلمەسلىك كۆڭۈلنى سۈنۈق قىلار،

■ **12:25** پەند. 1315:

□ **12:26 »ھەققانىي كىشى ئۆز دوستى بىلەن بىرگە يول ئىزدەر«** ـ باشقا خىل تەرجىمىلىرى: »ھەققانىي كىشى ئۆز دوستىنىڭ كۆڭۈلدىكىنى تەكشۈرەر«، »ھەققانىي كىشى دوست تۇتۇشتا سەگەك بولار« ياكى »ھەققانىي كىشى ئۆز دوستىغا يول كۆرسىتەر.« □ **12:27 »بىراق ئەتىۋارلىق بايلىقلار تىرىشچانغا مەنسۇپتۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىراق تىرىشچان كىشى ئۆز تەتەللۇقاتىنى ئەتىۋارلايدۇ.« ■ **13:2** پەند. 1412:

■ **13:6** پەند. 29:10□ 11□3: ،5 6 ■ **13:7** پەند. 912: ■ **13:9** ئايۇپ 18□5: 6؛ 17:21□ پەند. 184: ■ **13:11** پەند. 10:2□ 2120:

لېكىن تەشنالىقتا ئېرىشكىنى »ھاياتلىق دەرىخى«دۇر.□ ■
13 خۇدانىڭ كالام-سۆزىگە پىسەنت قىلمىغان ئادەم گۈناھنىڭ تۈتىمىگە قەرزدار بولار؛
لېكىن پەرمانىنى قەدرلىگەن ئادەم ياخشىلىق كۆرەر.
14 ئاقىلانىنىڭ تەلىمى ھاياتلىق بەرگۈچى بۇلاقتۇر،
ئۇ سېنى ئۆلۈم تۇزاقلىرىدىن قۇتۇلدۇرار.■
15 ئاقىلانىلىك ئادەمنى ئىلتىپاتقا ئېرىشتۈرەر؛
بىراق تۇزكورلارنىڭ يولى ئەگرى-بۈگرى، جاپالىق بولار.
16 پەم-پاراسەتلىك ئادەم بىلىمى بىلەن ئىش كۆرەر؛
ھاماقەت ئۆز نادانلىقىنى ئاشكارىلار.■
17 رەزىل ئالاقچى بالا-قازاغا ئۇچرار؛
سادىق ئەلچى بولسا دەردكە دەرماندۇر.
18 تەربىيەنى رەت قىلغان ئادەم نامراتلىشىپ ئۇياتقا قالار؛
ئەمما تەنبىھنى قوبۇل قىلغان ھۆرمەتكە ئېرىشەر.
19 ئەمەلگە ئاشقان ئارزۇ كىشىگە شېرىن تۇيۇلار؛
لېكىن ئەخمەقلەر يامانلىقنى تاشلاشنى يامان كۆرەر.
20 ئاقىلانىلەر بىلەن بىللە يۈرگەن دانا بولار؛
بىراق ئەخمەقلەرگە ھەمراھ بولغان نالە-پەريادتا قالار.□
21 بالا-يىقازا گۈناھكارلارنىڭ كەينىدىن بېسىپ ماڭار؛
لېكىن ھەققانىيلار ياخشىلىقنىڭ ئەجرىنى تاپار.
22 ياخشى ئادەم پەرزەنتلىرىنىڭ پەرزەنتلىرىگە مىراس قالدۇرار؛
گۈناھكارلارنىڭ يىغقان مال-دۇنيالىرى ھەققانىيلار ئۈچۈن توپلىنار.■
23 يوقسۇلنىڭ تاشلاندۇق يېرى مول ھوسۇل بېرەر،
لېكىن ئادالەتسىزلىكتىن ئۇ ۋەيران بولار.■
24 تاياقنى ئايىغان كىشى ئوغلىنى ياخشى كۆرمەس؛
بالىنى سۆيگەن كىشى ئۇنى ئەستايىدىل تەربىيىلەپ جازالار.■
25 ھەققانىي ئادەم كۆڭلى قانائەت تاپقۇچە ئوزۇق يەر؛
ياماننىڭ قورسىقى ئاچ قالار.

14

1 ھەربىر دانا ئايال ئۆز ئائىلىسىنى ئاۋات قىلار؛
ئەخمەق ئايال ئائىلىسىنى ئۆز قولى بىلەن ۋەيران قىلار.□

□ 13:12 »ھاياتلىق دەرىخى« ـ »ئېرەن باغچىسى«دىكى، ئادەمئاتىمىز ۋە ھاۋائاتىمىزنىڭ بەھرىمان بولۇشىغا تەيارلانغان دەرەخنى كۆرسىتىدۇ (18:3□□ كۆرۈڭ.) ■ 13:12 پەند. 19:13 ■ 13:14 پەند. 11:10□ 27:14 ■ 13:16 پەند. 23:12□ 15:2 □ 13:20 «...□□□□-□□□□□□□ قالار» ـ ياكى «...□□□□ تارتار». ■ 13:22 ئايۇپ 29:15□ 27:17 ■ 13:23 پەند. 11:12□ 18:9 ■ 13:24 پەند. 23:13 □ 14:1 «...□□□ ئائىلىسىنى ئاۋات قىلار» ـ ئىبرانىي تىلىدا «...□□□ ئائىلىسىنى قۇرار».

2 دۇرۇسلۇق يولدا ماڭىدىغان كىشى پەرۋەردىگاردىن قورقار؛
قىڭغىر يولدا ماڭغان كىشى خۇدانى كۆزگە ئىلماس.■
3 ئەخمەقنىڭ تەكەببۇر ئاغزى ئۆزىگە تاياق بولار؛
ئاقىلانىنىڭ لەۋلىرى ئۆزىنى قوغدار.
4 ئۆلاغ بولمىسا، ئېغىل پاك-پاكىز تۇرار؛
بىراق ئۆكۈزنىڭ كۈچى بولغاندىلا ساڭغا ئاشلىق تولار.□
5 ئىشەنچىلىك گۇۋاھچى يالغان ئېيتماس؛
ساختا گۇۋاھچى يالغان گەپنى نەپەسىتەك تىنار.■
6 ھاكاۋۇرلار دانالىق ئىزدەپ تاپالماس؛
بىراق يوروتۇلغان ئادەمگە بىلىم ئېلىش ئاسانغا چۈشەر.□
7 بىراۋنىڭ ئاغزىدا بىلىم يوقلۇقىنى بىلىپ يەتكەندە،
ئۇنىڭدىن ئۆزۈڭنى نېرى تارت.
8 ئەقىل-پاراسەتلىك كىشىنىڭ دانالىقى ئۆز يولىنى ئويلىنىشتىدۇر؛
ئەخمەقلەرنىڭ ئەقىلسىزلىكى بولسا ئۆزلىرىنىڭ ئالدىنىشىدۇر.
9 ئەخمەقلەر بولسا »ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى«نى كۆزگە ئىلمايدۇ،
ھەققانىيلار ئارىسىدا بولسا ئىلتىپات تېپىلار.□
10 كۆڭۈلدىكى دەردنى پەقەت ئۆزىلا كۆتۈرەلەر؛
كۆڭۈلدىكى خۇشلۇققىمۇ باشقىلار شېرىك بولالماس.
11 يامانلىنىڭ ئۆيى ئۆرۈلۈپ چۈشەر؛
ھەققانىي ئادەمنىڭ چېدىرى گۈللىنىپ كېتەر.
12 ئادەم بالىسىغا توغرىدەك كۆرۈندىغان بىر يول بار،
لېكىن ئاقىۋىتى ھالاكەتكە باردىغان يوللاردۇر.■
13 ئويۇن-كۈلكە بولسا قەلبىتىكى غەم-قايغۇنى يايار،
خۇشاللىق ئۆتۈپ كەتكەندە، غەم-قايغۇ يەنىلا قالار.■
14 توغرا يولدىن بۇرۇلۇپ يانغان ئادەم ھامان ئۆز يولىدىن تويار؛
ياخشى ئادەم ئۆز ئىشىدىن قانائەتلىنەر.■
15 ساددىلار ھەممە گەپكە ئىشىنىپ كېتەر؛
لېكىن پەم-پاراسەتلىك كىشى ھەربىر قەدەمنى ئاۋايلاپ باسار.
16 دانا ئادەم ئېھتىياتچان بولۇپ ئاۋارىچىلىكتىن نېرى كېتەر؛
ئەخمەق ھاكاۋۇرلۇق قىلىپ، ئۆزىگە ئىشىنىپ ئالدىغا ماڭار.□

■ **14:2** ئايۇپ 412:
□ **14:4** »**ئۆلاغ بولمىسا، ئېغىل پاك-پاكىز تۇرار...**« ـ ئېغىلنىڭ سېبىسقىلىقى تۆپەيلىدىن ئېغىلدىكى ئۆلاغلارنى چىقىرىۋېتىش تولىمۇ ئەخمەقلىك، ئەلۋەتتە.
■ **14:5** مىس. 1:23□ پەند. 1712:
□ **14:6** »**ھاكاۋۇرلار**« ـ ياكى »مەسخىرە قىلغۇچىلار.«
□ **14:9** »**ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى**« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان »مۇقەددەس قانۇن«غا ئاساسەن، بىرسى باشقىلارغا گۇناھ قىلىپ زىيان يەتكۈزگەن بولسا، خۇدادىن كەچۈرۈم ئېلىش ئۈچۈن ئاۋۋال زىيان تارتقۇچىغا شۇ گۇناھىنى ئېتىراپ قىلىپ، تاز دېگەندە ئىككى ھەسسە تۆلەم بېرىپ، ئاندىن ئىتائەتسىزلىكى ئۈچۈن قىلىندىغان قۇربانلىقنى »)ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى«نى(ئىبادەتخانىدا خۇداغا ئاتاپ بېرىشى كېرەك ئىدى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئەخمەقلەر ئىتائەتسىزلىكىگە نىسبەتەن يېنىكلىك بىلەن كۈلۈپ قويىدۇ.«■ **14:12** پەند. 2516:■ **14:13** پەند. 45:
■ **14:14** پەند. 311:□ **14:16** »**ئاۋارىچىلىكتىن**« ـ ياكى »يامانلىقتىن.«

17 تېرىككەك ئەخمەقلىق قىلار؛
نەيرەڭگۈاز ئادەم نەپرەتكە ئۇچرار.
18 ساددىلار ئەخمەقلىققا ۋارىسلىق قىلار؛
پەم-پاراسەتلىكلەر بىلىمنى ئۆز تاجى قىلار.
19 يامانلار ياخشىلارنىڭ ئالدىدا ئىگىلەر؛
قەبىھلەر ھەققانىينىڭ دەرۋازىلىرى ئالدىدا باش ئۇرار.
20 نامراتكىشى ھەتتا ئۆز يېقىنىغىمۇ يامان كۆرۈنەر.
باينىڭ دوستى بولسا كۆپتۈر.■
21 يېقىننى پەس كۆرگەن گۇناھكاردۇر؛
لېكىن مىسكىنلەرگە رەھىم قىلغان بەركەت تاپار.
22 يامانلىق ئويلىغانلار يولدىن ئاداشقانلاردىن ئەمەسمۇ؟
بىراق ياخشىلىق ئويلىغانلار رەھىم-شەپقەت، ھەقىقەت-سادىقلىققا مۇيەسسەر بولار.■
23 ھەممە مېھنەتتىن پايدا چىقار؛
بىراق قۇرۇق پاراكلار ئادەمنى موھتاجلىقتا قالدۇرار.
24 ئاقىلانىلەر ئۈچۈن بايلىقلار بىر تاجدۇر؛
ئەخمەقلەرنىڭ نادانلىقىدىن پەقەت يەنە شۇ نادانلىقلا چىقار.
25 ھەققانىي گۇۋاھلىق بەرگۈچى كىشىلەرنىڭ ھاياتىنى قۇتقۇزار؛
يالغان-ياۋىداق سۆزلەيدىغان گۇۋاھچى يالغان گەپنى نەپەسىتەك تىنار.
26 پەرۋەردىگاردىن قورقىدىغانلىقتا كۈچلۈك يۆلەنچۈكى بار،
ئۇنىڭ بالىلىرىمۇ ھىمايىگە ئىگە بولار.
27 پەرۋەردىگاردىن قورقۇش ھاياتنىڭ بۇلىقىدۇر؛
ئۇ كىشىنى ئەجەللىك تۇزاقلاردىن قۇتقۇزار.□ ■
28 پادىشاھنىڭ شان-شەرىپى پۇقراسىنىڭ كۆپلىكىدىندۇر؛
پۇقراسىنىڭ كەملىكى ئەمىرنىڭ ھالاكىتىدۇر.
29 ئېغىر-بېسىق كىشى ئىنتايىن ئاقىل كىشىدۇر؛
چېچىلغاق ئەخمەقلىقنى ئۈلۈغلار.
30 خاتىرجەم كۆڭۈل تەننىڭ ساقلىقىدۇر؛
ھەسرەت چېكىش بولسا سۆڭەكلەرنى چىرىتار.
31 مىسكىننى بوزەك قىلغۇچى ـ پەرۋەردىگارغا ھاقارەت قىلغۇچىدۇر؛
ھاجەتمەنلەرگە شاپائەت قىلىش ئۇنى ھۆرمەتلىگەنلىكتۇر.■
32 يامان ئۆز يامانلىقى ئىچىدە يېقىتىلار؛
ھەققانىي ئادەم ھەتتا سەكراتتا ياتقاندىمۇ خاتىرجەم بولار.□
33 يورۇتۇلغان كىشىنىڭ كۆڭلىدە دانالىق ياتار؛

■ **14:20** پەند. 19□4: 7
■ **14:22** لۇقا 386:
□ **14:27** »ھاياتنىڭ بۇلىقى« ـ 14:13نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **14:27** پەند. 11:10□ 1413:
■ **14:31** پەند. 21:14□ 517:
□ **14:32** »يامان ئۆز يامانلىقى ئىچىدە يېقىتىلار؛ ھەققانىي ئادەم ... خاتىرجەم بولار« ـ تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »كۆلپەت كەلگەندە، يامان ئادەم ھەيدىۋېتىلىدۇ؛ بىراق ھەققانىي ئادەم سەكراتتا ياتقاندىمۇ پاناھلىق بولار.«

بىراق ئەخمەقنىڭ كۆڭلىدىكىسى ئاشكارا بولماي قالماس.■
34 ھەققانىيەت ھەرقايسى ئەلنى يۇقىرى كۆتۈرەر؛
گۇناھ ھەرقانداق مىللەتنى نومۇسقا قالدۇرار.
35 پادىشاھنىڭ ئىلتىپاتى ئەقىللىق خىزمەتكارنىڭ بېشىغا چۈشەر؛
بىراق ئۇنىڭ غەزىپى نومۇستا قالدۇرغۇچى ئۈياتسىز خىزمەتكارنىڭ بېشىغا چۈشەر.□

15

1 مۇلايىم جاۋاب غەزەپنى باسار؛
قوپال سۆز ئاچچىقنى قوزغار.■
2 ئاقىلانىلەرنىڭ تىلى بىلىمنى جارى قىلار؛
ئەخمەقنىڭ ئاغزى قۇرۇق گەپ تۆكەر.■
3 پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى ھەر يەردە يۈرەر؛
ياخشى-يامانلارنى كۆرۈپ تۇرار.□ ■
4 شىپا يەتكۈزگۈچى تىل خۇددى بىر »ھاياتلىق دەرىخى«دۇر؛
تىلى ئەگرىلىك كىشىنىڭ روھىنى سۇندۇرار.□ ■
5 ئەخمەق ئاتىسىنىڭ تەربىيىسىگە پىسەنت قىلماس؛
لېكىن ئاتىسىنىڭ تەنبىھىگە قۇلاق سالغان زېرەك بولار.
6 ھەققانىينىڭ تۆۋىدە گۆھەرلەر كۆپتۈر؛
بىراق يامانىنىڭ تاپاۋىتى تۆزۈگە ئاۋارىچىلىك تاپار.
7 داناننىڭ لەۋلىرى بىلىم تارقىتار؛
ئەخمەقنىڭ كۆڭلىدىن ھېچ بىلىم چىقماس.
8 يامانلارنىڭ قۇربانلىقى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
دۇرۇسلارنىڭ دۇئاسى ئۇنىڭ خۇرسەنلىكىدۇر.■
9 يامانلارنىڭ يولى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
لېكىن ھەققانىيەتنى ئىزدىگۈچىنى ئۇ ياخشى كۆرەر.
10 توغرا يولدىن چىققانلار ئازابلىق تەربىيىنى كۆرەر؛
تەنبىھگە ئۆچ بولغۇچى ئۆلەر.
11 تەھتىسارا ۋە ھالاكەت پەرۋەردىگارنىڭ كۆز ئالدىدا ئوچۇق تۇرغان يەردە،
ئىنسان كۆڭلىدىكى ئوي-پىكىرنى قانداقۇ ئۇنىڭدىن يوشۇرالىسۇن؟!□ ■

■ **14:33** پەند. 14:10□ 23:12□ 1613:
□ **14:35** »نومۇستا قالدۇرغۇچى ئۈياتسىز خىزمەتكار...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »نومۇستا قالدۇرغۇچى« ۋە »ئۈياتسىز« دېگەن ئىككى ئىبارە بىرلا ئىككى بىسلىق سۆز بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ. ■ **15:1** پەند. 1525: ■ **15:2** پەند. 23:12□ 16:13□ 2815: □ **15:3** »ياخشى-يامانلار...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »يامان-ياخشىلار« دېگەنلىك بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ. ■ **15:3** ئايۇپ 21:34□ پەند. 21:5□ يەر. 17:16□ 1932: □ **15:4** »شىپا يەتكۈزگۈچى تىل« ـ يا كى »مېھرىبان تىل.« »ھاياتلىق دەرىخى« ـ 18:3-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **15:4** پەند. 18:12□ 1413: ■ **15:8** پەند. 27:21□ يەش. 11:1□ يەر. 20:6□ ئام. 215: □ **15:11** »تەھتىسارا« ـ ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى باردىغان جايىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **15:11** 2تار. 30:6□ زەب. 9:7□ 20-21:44□ يەر. 17□ 9: 10؛ يۇھ. 242: ،25؛ 17:21□ روس. 241:

12 ھاكاۋۇر تەنبىھ بەرگۈچىنى ياقتۇرماس؛
ئۇ ئاقىلانلەردىن نەسىھەت ئېلىشقا بارماس.□
13 كۆڭۈل شاد بولسا، خۇش چىراي بولار؛
دەرد-ئەلەم تارتسا، روھى سۇنار.■
14 يورۇتۇلغان كۆڭۈل بىلىمنى ئىزدەر؛
ئەقىلسىزنىڭ ئاغزى نادانلىقنى ئوزۇق قىلار.
15 ئېزىلگەنلەرنىڭ ھەممە كۈنلىرى تەستە ئۆتەر؛
بىراق شاد كۆڭۈل ھەركۈننى ھېيتتەك ئۆتكۈزەر.
16 زور بايلىق بىلەن بىئاراملىق تاپقاندىن،
ئازغا شۈكۈر قىلىپ، پەرۋەردىگاردىن ئەيمەنگەن ئەۋزەل.■
17 نەپرەت ئىچىدە يېگەن بورداق گۆشتە قىلىنغان كاتتا زىياپەتتىن،
مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە يېگەن كۆكات ئەۋزەل.■
18 تېرىككەك كىشى جېدەل چىقىرار؛
ئېغىر-بېسىق تالاش-تارتىشلارنى تىنچلاندۇرار.■
19 ھۇرۇننىڭ يولى تىكەنلىك قاشادۇر،
دۇرۇس ئادەمنىڭ يولى كۆتۈرۈلگەن يولدەك داغدامدۇر.
20 دانا ئوغۇل ئاتىسىنى شاد قىلار؛
ئەقىلسىز ئادەم ئانىسىنى كەمسىتەر.■
21 ئەقلى يوق كىشى ئەخمەقلىقى بىلەن خۇشتۇر؛
يورۇتۇلغان كىشى يولىنى توغرىلاپ ماڭار.■
22 مەسلىھەتسىز ئىش قىلغاندا نىشانلار ئەمەلگە ئاشماس؛
مەسلىھەتچى كۆپ بولغاندا مۇددىئالار ئەمەلگە ئاشۇرۇلار.■
23 كىشىگە جايىدا بەرگەن جاۋابدىن خۇش بولار،
دەل ۋاقتىدا قىلغان سۆز نەقەدەر ياخشىدۇر!
24 ھاياتلىق يولى ئەقىللىق كىشىنى يۇقىرىغا باشلايدۇكى،
ئۇنى چوڭقۇر تەھتىسارادىن قۇتقۇزار.□
25 پەرۋەردىگار تەكەببۇرنىڭ ئۆيىنى يۇلۇۋېتەر؛
بىراق ئۇ تۇل خوتۇنلارغا پاسىللارنى تۈرغۇزار.■
26 يامانلارنىڭ ئوي-پىكرى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
بىراق ساپ دىلنىڭ سۆزلىرى سۆيۈملۈكتۇر.□ ■
27 ئاچ كۆز كىشى ئۆز ئائىلىسىگە ئاۋارىچىلىك كەلتۈرەر؛

□ **15:12** »ھاكاۋۇر« ـ ياكى »مەسخىرە قىلغۇچى.« ■ **15:13** پەند. 22:17□ 1418: ■ **15:16** زەب. 16:37□ پەند. 816: ■ **15:17** پەند. 117: ■ **15:18** پەند. 25:28□ 2229: ■ **15:20** پەند. 110: ■ **15:21** پەند. 23:10□ 914: ■ **15:22** پەند. 1411: □ **15:24** »تەھتىسارا« ـ ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى بارغان جايىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **15:25** پەند. 22:2□21□ 7:12□ 1114: □ **15:26** »ئوي-پىكرى« ـ ياكى »پىلانلىرى.« ■ **15:26** پەند. 186:

پارا ئېلىشقا نەپىرەتلەنگەن كىشى كۆن كۆرەر.■
28 ھەققانىي ئادەم قانداق جاۋاب بېرىشتە قايتا-قايتا ئويلىنار؛
يامان ئادەمنىڭ ئاغزىدىن شۇملۇق تۆكۈلەر.
29 پەرۋەردىگار يامان ئادەمدىن يىراقتۇر؛
بىراق ئۇ ھەققانىينىڭ دۇئاسىنى ئاڭلار.■
30 خۇش كۆزلەر كۆڭۈلنى شادلاندۇرار؛
خۇش خەۋەر ئۈستىخانىلارغا گۈش-مايي قوندۇرار.■
31 ھاياتلىققا ئېلىپ باردىغان تەنبىھكە قۇلاق سالغان كىشى دانالارنىڭ قاتاردىن ئورۇن ئالار.
32 تەربىيەنى رەت قىلغان ئۆز جېنىنى خار قىلار؛
تەنبىھگە قۇلاق سالغان يورۇتۇلار.
33 پەرۋەردىگاردىن قورقۇش ئادەمگە دانالىق ئۆگىتەر؛
ئاۋۋال كەمتەرلىك بولسا، ئاندىن شۆھرەت كېلەر.■

16

1 كۆڭۈلدىكى نىيەتلەر ئىنسانغا تەۋەدۇر؛
بىراق تىلنىڭ جاۋابى پەرۋەردىگارنىڭ ئىلكىدىدۇر.■
2 ئىنسان ئۆزىنىڭ ھەممە قىلغان ئىشىنى پاك دەپ بىلەر؛
لېكىن قەلبىدىكى نىيەتلەرنى پەرۋەردىگار تارازىغا سېلىپ تارتىپ كۆرەر.□ ■
3 نىيەت قىلغان ئىشلىرىڭنى پەرۋەردىگارغا تاپشۇرغىن،
شۇنداق قىلغاندا پىلانلىرىڭ پىشىپ چىقار.■
4 پەرۋەردىگار بارلىق مەۋجۇدىيەتنىڭ ھەربىرىنى مەلۇم مەقسەت بىلەن ئاپىرىدە قىلغان؛
ھەتتا يامانلارنىمۇ بالا يېتىپەت كۈنى ئۈچۈن ياراتقاندۇر.■
5 تەكەببۇرلۇققا تولغان كۆڭۈللەرنىڭ ھەربىرى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
قول تۇتۇشۇپ بىرلەشسىمۇ، جازاسىز قالماس.□ ■
6 مۇھەببەت-شەپقەت ۋە ھەققەت بىلەن گۇناھلار كافارەت قىلىنىپ يېپىلار؛
پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش ئادەملەرنى يامانلىقتىن خالي قىلار.□
7 ئادەمنىڭ ئىشلىرى پەرۋەردىگارنى خۇرسەن قىلسا،
ئۇ ھەتتا دۈشمەنلىرىنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن ئىناقلاشتۇرار.
8 ھالال ئالغان ئاز،

■ **15:27** پەند. 19:1
■ **15:29** زەب. 17:10□ 15-19:34□ 145□18: 19
■ **15:30** پەند. 25:25
■ **15:33** پەند. 7:1□ 10:9□ 12:18
■ **16:1** پەند. 1:16□ 21:19□ 24:20□ يەر. 23:10
□ **16:2** **»قەلبىدىكى نىيەتلەر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »(ئادەملەرنىڭ(روھلىرى« دېيىلىدۇ.
■ **16:2** پەند. 22:1
■ **16:3** زەب. 5:37□ 22:55□ مات. 25:6□ لۇقا 22:12□ 1 پېت. 7:5
■ **16:4** ئايۇب 30:21
□ **16:5** **»قول تۇتۇشۇپ بىرلەشسىمۇ،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇبھىسىزكى،...«.
■ **16:5** پەند. 17:6□ 13:8□ 21:11
□ **16:6** **«...□□□□□□□□ كافارەت قىلىنىپ يېپىلار»** ـ تەۋرات دەۋرىدە، گۇناھلار قۇربانلىقلار ئارقىلىق »**يېپىلىپ** كەچۈرۈم قىلىندى«)يەنى، » كافارەت قىلىندى«). ئىنجىل دەۋرىگە كەلگەندىلا، گۇناھلار »ئېلىپ تاشلاندى«)مەسىلەن، »يۇھ.» 29:1).

ھارام ئالغان كۆپتىن ئەۋزەلدۇر.■
9 ئىنسان كۆڭلىدە ئۆز يولىنى توختىتار؛
ئەمما قەدەملىرىنى توغرىلايدىغان پەرۋەردىگاردۇر.
10 ھەتتا پادىشاھنىڭ لەۋلىرىگە قارىتىپ ئەپسۇن ئوقۇلسىمۇ،
ئۇنىڭ ئاغزى توغرا ھۆكۈمدىن چەتنىمەس.□
11 ئادىل تارازا-مىزانلار پەرۋەردىگارغا خاستۇر؛
تارازا تاشلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۇ ياسىغاندۇر.■
12 پادىشاھ رەزىللىك قىلسا يىرگىنچلىكتۇر،
چۈنكى تەخت ھەققانىيەت بىلەنلا مەھكەم تۇرار.
13 ھەققانىي سۆزلىگەن لەۋلەر پادىشاھلارنىڭ خۇرسەنلىكىدۇر؛
ئۇلار دۇرۇس سۆزلىگۈچىلەرنى ياخشى كۆرەر.
14 پادىشاھنىڭ قەھرى گويا ئۆلۈمنىڭ ئەلچىسىدۇر؛
بىراق دانا كىشى ئۇنىڭ غەزىپىنى تىنچلاندۇرار.■
15 پادىشاھنىڭ چىرايىنىڭ نۇرى كىشىگە جان كىرگۈزەر؛
ئۇنىڭ شەپقىتى ۋاقتىدا ياغقان »كېينىكى يامغۇر«دۇر.□ ■
16 دانالىق ئېلىش ئالتۇن ئېلىشتىن نەقەدەر ئەۋزەلدۇر؛
يورۇتۇلۇشنى تاللاش كۈمۈشنى تاللاشتىن شۇنچە ئۈستۈندۇر!■
17 دۇرۇس ئادەمنىڭ ئېگىز كۆتۈرۈلگەن يولى يامانلىقتىن ئايرىلىشتۇر؛
ئۆز يولىغا ئېھتىيات قىلغان كىشى جېنىنى ساقلاپ قالار.
18 مەغرۇرلۇق ھالاك بولۇشتىن ئاۋۋال كېلەر،
تەكەببۇرلۇق يىقىلىشتىن ئاۋۋال كېلەر.■
19 كەمتەر بولۇپ مىسكىنلەر بىلەن باردى-كەلدىدە بولۇش،
تەكەببۇرلار بىلەن ھارام مال بۆلۈشكەندىن ئەۋزەلدۇر.
20 كىمكى ئىشنى پەم-پاراسەت بىلەن قىلسا پايدا تاپار؛
پەرۋەردىگارغا تايانغان بولسا، بەخت-سائادەت كۆرەر.□ ■
21 كۆڭلى دانا كىشى سەگەك ئاتىلار؛
يېقىملىق سۆزلەر ئادەملەرنىڭ بىلىمنى ئاشۇرار.
22 پەم-پاراسەت ئۆزىگە ئىگە بولغانلارغا ھاياتلىقنىڭ بۇلىقىدۇر؛

■ **16:8** زەب. 16:37□ پەند. 1615:

□ **16:10** **»ھەتتا پادىشاھنىڭ لەۋلىرىگە قارىتىپ ئەپسۇن ئوقۇلسىمۇ، *ئۇنىڭ ئاغزى توغرا ھۆكۈمدىن چەتنىمەس«** ـ يەنە ئىككى خىل تەرجىمىسى بار: (1) »پادىشاھنىڭ لەۋلىرىدە پەرۋەردىگارنىڭ ۋەھيى بولسا، ئۇنىڭ ئاغزى توغرا ھۆكۈمدىن چەتنىمەس«؛ (2) »پادىشاھنىڭ لەۋلىرى ۋەھيگە قاراپ سۆزلەيدۇ؛ ئۇنىڭ ئاغزى توغرا ھۆكۈمدىن چەتنىمەسلىكى كېرەك.«

■ **16:11** لاۋ. 36:19□ قان. 25:16-13□ پەند. 1:11□ 2320□10:

■ **16:14** پەند. 12:19□ 220:

□ **16:15** **»ئۇنىڭ)پادىشاھنىڭ(شەپقىتى ۋاقتىدا ياغقان »كېينىكى يامغۇر«دۇر«** ـ ئىبرانىي تىلدا: »ئۇنىڭ)پادىشاھنىڭ(شەپقىتى »كېينىكى يامغۇرلار«نى ئەپكەلگەن بۇلۇتتۇر.« »كېينىكى يامغۇرلار« ئىسرائىلدا 3-ئايدا يېغىپ، ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنى پىشۇرۇشتەك ھالقىلىق رولنى ئوينايدۇ. شۇنىڭ ھەرىىر دېھقان »كېينىكى يامغۇر«غا تەشنادۇر، ئۇلار ئۇنى بەك قەدرلەيدۇ. ■ **16:15** پەند. 1219: ■ **16:16** ئايۇپ 15:28□ زەب. 10:19□ 72:119□ پەند. 15:3□14□198□11: ■ **16:18** پەند. 2:11□ 1917: □ **16:20** **»كىمكى ئىشنى پەم-پاراسەت بىلەن قىلسا پايدا تاپار«** ـ ياكى »نەسىھەت سۆزىگە كۆڭۈل قويغان پايدا تاپار.« ■ **16:20** زەب. 12:2□ 9:34-8□ 1:125□ يەش. 18:30□ يەر. 717:

ئەقلىسىزلەرگە تەلىم بەرمەكنىڭ تۆزى ئەقلىسىزلىكتۇر.■
23 ئاقىلانە كىشىنىڭ قەلبى ئاغزىدىن ئەقىل چىقىرار؛
ئۇنىڭ لەۋزىگە بىلىمنى زىيادە قىلار.
24 يېقىملىق سۆزلەر گويا ھەسەلدۇر؛
كۆڭۈللەرنى خۇش قىلىپ تەنگە داۋادۇر.
25 ئادەم بالىسىغا توغرىدەك كۆرۈندىغان بىر يول بار،
لېكىن ئاقىۋىتى ھالاكەتكە باردىغان يوللاردۇر.■
26 ئىشلىگۈچىنىڭ ئىشتىپى ئۇنى ئىشقا سالار؛
ئۇنىڭ قارنى ئۇنىڭغا ھەيدەكچىلىك قىلار.□
27 مۇتەھەم كىشى يامان گەپنى كولاپ يۈرەر؛
ئۇنىڭ لەۋلىرى لاۋۇلداپ تۇرغان ئوتقا ئوخشار.□ ■
28 ئەگرى ئادەم جىدەل-ماجىرا تۇغدۇرغۇچىدۇر؛
غەيۋەتچى يېقىن دوستلارنى ئايرىۋېتەر.■
29 زوراۋان كىشى يېقىن ئادەمنى ئازدۇرار؛
ئۇنى يامان يولغا باشلاپ كىرەر.□
30 كۆزىنى يۇمۇۋالغان كىشى يامان نىيەتنى ئويلار؛
لېۋىنى چىشلىگەن كىشى يامانلىققا تەيياردۇر.□ ■
31 ھەققانىيەت يولىدا ئاقارغان چاچ،
ئادەمنىڭ شۆھرەت تاجىدۇر.□
32 ئاسان ئاچچىقلىمايدىغان كىشى پالۋاندىن ئەۋزەلدۇر؛
ئۆزىنى تۇتۇۋالغان شەھەر ئالغاندىنمۇ ئۈستۈندۇر.□
33 چەك ئېتىككە تاشلانغىنى بىلەن،
لېكىن نەتىجىسى پۈتۈنلەي پەرۋەردىگاردىندۇر.

17

1 قۇرىبانلىق گۆشلىرىگە تولغان جېدەللىك تۆيدىن،
بىر چىشلەم قۇرۇق نان يەپ، كۆڭۈل تىنچلىقتا بولغان ئەۋزەل.□ ■

■ **16:22** پەند. 1413:
■ **16:25** پەند. 1214:
□ **16:26** **»ئۇنىڭ قارنى ئۇنىڭغا ھەيدەكچىلىك قىلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ ئاغزى ئۇنىڭغا ھەيدەكچىلىك قىلار.«
□ **16:27** **»مۇتەھەم كىشى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بىلىئالنىڭ ئوغلى« دېيىلىدۇ. »بىلىئال«نىڭ مەنىسى »ئەرزىمەس« دېگەنلىك بولۇپ، بەلكىم ئىبلىسنى كۆرسىتىدۇ.
■ **16:27** پەند. 1812:
■ **16:28** پەند. 18:15□ 21:26□ 2229:
□ **16:29** **»ئۇنى يامان يولغا باشلاپ كىرەر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنى ياخشى ئەمەس بىر يولغا باشلاپ كىرەر.«
□ **16:30** **»كۆزىنى يۇمۇۋالغان كىشى«** ـ ياكى »كۆز قىسقۇچى كىشى«، »كۆزىنى چىملىداتقۇچى ئادەم.«
■ **16:30** پەند. 146□13:
□ **16:31** **»ھەققانىيەت يولىدا ئاقارغان چاچ، ئادەمنىڭ شۆھرەت تاجىدۇر«** ـ ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئاق چاچ بولسا ئادەمنىڭ شۆھرەت تاجىدۇر؛ ئۇ ھەققانىيەت يولىدا پەيدا بولىدۇ.«
□ **16:32** **»ئۆزىنى تۇتۇۋالغان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئۆز روھىنى ئىدارە قىلىدىغان« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
□ **17:1** **»قۇرىبانلىق گۆشلىرى«** ـ ئىبرانىيلار ئىبادەتخانىدا خۇداغا ئاتاپ سويغان بەزى قۇرىبانلىق گۆشلىرىنىڭ كۆپ قىسمىنى ئۆيگە ئەكلىپ يېيىشكە بولاتتى.
■ **17:1** پەند. 1715:

2 خىزمەتكار چېۋەر بولسا، خوجىسىنىڭ نومۇستا قويغۇچى ئوغلىنى باشقۇرار؛
كەلگۈسىدە ئۇ خوجىنىڭ ئوغلى قاتاردا تۆرۈپ ئۇنىڭ مىراسىنى تەقسىم قىلار.
3 ساپال قازان كۈمۈشنى تاۋلار، چاناق ئالتۇننى تاۋلار،
بىراق ئادەمنىڭ قەلبىنى پەرۋەردىگار سىنار.■
4 قەبىھ كىشى يامان سۆزلەرگە ئىشىنەر؛
يالغانچى پىتنىچىلەرنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالار.
5 مىسكىنلەرنى مەسخىرە قىلغۇچى، ئۆزىنى ياراتقۇچىنى ھاقارەتلىگۈچىدۇر؛
باشقىلارنىڭ بەختسىزلىكىدىن خۇشال بولغان كىشى جازاسىز قالماس.■
6 قېرىلارنىڭ نەۋرىلىرى ئۇلارنىڭ تاجىدۇر؛
پەرزەنتلەرنىڭ پەخرى ئۇلارنىڭ ئاتىلىرىدۇر.
7 ئەخمەق يارىشىق گەپ قىلسا ئۇنىڭغا ياراشماس؛
مۆتىۋەر يالغان سۆزلىسە ئۇنىڭغا تېخىمۇ ياراشماس.
8 پارا ـ ئۇنى بەرگۈچىنىڭ نەزىردە ئېسىل بىر گۆھەردۇر؛
گويا ئۇنى نەگىلا ئىشلەتسە مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىدىغاندەك.□
9 باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى يوپۇتۇپ كەچۈرگەن كىشى مېھىر-مۇھەببەتنى كۆزلەر؛
كونا خامانىنى سوريغان كىشى يېقىن دوستلارنى دۈشمەن قىلار.
10 ئاقىلانىگە سىگگەن بىر ئېغىز تەنبىھ،
ئەخمەققە ئۇرۇلغان يۈز دەررىدىن ئۈنۈملۈكتۇر.
11 يامانلار پەقەت ئاسىيلىقنى كۆزلەر؛
ئۇنى جازالاشقا رەھىمسىز بىر ئەلچى ئەۋەتىلەر.
12 ئەخمىقانە ئىش قىلىۋاتقان نادان كىشىگە ئۇچراپ قالغاندىن كۆرە،
بالىلىرىدىن ئايرىلغان ئېيىققا يولۇقۇپ قالغان ياخشى.
13 كىمكى ياخشىلىققا يامانلىق قىلسا،
ئىشىكىدىن بالا يېقىزا نېرى كەتمەس.■
14 جېدەلنىڭ باشلىنىشى توسمىنى سۇ ئېلىپ كەتكەنگە ئوخشايدۇ؛
شۇڭا جېدەل پارتلاشتىن ئاۋۋال تالاش-تارتىشتىن قول ئۈزگىن.■
15 يامانىنى ئاقلىغان،
ھەققانىيغا قارا چاپلىغان،
ئوخشاشلا پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر.■
16 ئەخمەقنىڭ كۆڭلى دانالىقنى ئەتىۋارلىمىسا،
قانداقمۇ ئۇنىڭ قولىدا دانالىقنى سېتىۋالغۇدەك پۇلى بولسۇن؟□
17 ھەقىقىي دوست ھەردائىم ساڭا مۇھەببەت كۆرسىتەر،
ھەقىقىي قېرىنداش يامان كۈنۈڭ ئۈچۈن يارىدەمگە دۇنياغا كەلگەندۇر.

■ 17:3 پەند. 21:27□ يەر. 1017:
■ 17:5 پەند. 3114:
□ 17:8 »پارا ـ ... گويا ئۇنى نەگىلا ئىشلەتسە مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىدىغاندەك« ـ بۇ ئايەت ھەجۋىي، كىنايىلىك سۆز بولۇپ، ئۈمۈمىي ئەمما ئەپسۇسلىنارلىق بىر ئەھۋالنى كۆرسىتىدۇ؛ ئەلۋەتتە، ئۇ بۇ ئىشنى تەرىپلىمەيدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ بۇنى نەگىلا ئىشلەتسەم مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىمەن، دەيدۇ.«■ 17:13 قان. 35:32□ پەند. 22:20□ 29:24□ رىم. 17:12□ 1تىس. 15:5□ 1پېت. 93: ■ 17:14 پەند. 320: ■ 17:15 مىس. 7:23□ پەند. 24:24□ يەش. 235: □ 17:16 »ئەخمەقنىڭ كۆڭلى دانالىقنى ئەتىۋارلىمىسا،...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەقەقنىڭ ھېچ كۆڭلى يوق ئۈرسا،...»

18 ئەقىلسىز كىشى قول بىرىپ،
يىقىنى ئۈچۈن كىيىل بولىدۇ.
19 جىدەلگە ئامراق گۇناھقا ئامراقتۇر؛
بوسۇغىنى ئېگىز قىلغان ھالاكەتنى ئىزدەر.□ ■
20 نىيىتى بۇزۇلغان ياخشىلىق كۆرمەيسەن؛
تىلىدا ھەق-ناھەقنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلغۇچى بالاغا يولۇقار.
21 بالا ئەخمەق بولسا، ئاتا غەم-قايغۇغا پاتار؛
ھاماقەتنىڭ ئاتىسى خۇشاللىق كۆرمەيسەن.
22 شاد كۆڭۈل شىپالىق دورىدەك تەنگە داۋادۇر؛
سۈنۈق روھ-دىل ئادەمنىڭ يىلكىنى قۇرۇتار.■
23 چىرىك ئادەم يەڭ ئىچىدە پارىنى قوبۇل قىلار؛
ئۇ ئادالەتنىڭ يولىنى بۇرمىلار.□
24 دانالىق يورۇتۇلغان كىشىنىڭ كۆز ئالدىدا تۇرار؛
بىراق ئەقىلسىزنىڭ كۆزى خىيالكەشلىك قىلىپ قۇتۇپتا يۈرەر.■
25 گاۋاڭ بالا ئاتىنى ئازابقا سالار؛
ئۇنى تۇغقۇچىنىڭمۇ دەردى بولار.■
26 ھەققانىيلارغا جەرىمانە قويۇشقا قەتئىي بولماس؛
ئەمىرلەرنى ئادالەتنى قوللىغىنى ئۈچۈن دۇمبالاشقا بولماس.□
27 بىلىمى بار كىشى كەم سۆزلۈك بولار؛
يورۇتۇلغان ئادەم قالتىس ئېغىر-بېسىق بولار.□
28 ھەتتا ئەخمەقمۇ ئاز سۆزلىسە دانا ھېسابلىنار؛
تىلىنى تىزگىنلىگەن كىشى دانىشمەن سانىلار.

18

1 كۆڭۈلچىلىكتىن ئايرىلىپ يالغۇز يۈرگەن كىشى ھامان ئۆز نەپسىگە چوغ تارتار؛
ھەرقانداق چىن ھېكمەتكە ھامان جان-جەھلى بىلەن قارشى چىقار.
2 ئەخمەق يورۇتۇلۇشقا قىزىقماس؛
قىزىقىدىغىنى پەقەت ئۆز ئويلىغانلىرىنى كۆرسىتىشلا، خالاس.
3 يامان كىشى كەلسە، نەپرەتمۇ پەيدا بولار؛
نومۇسسىز ئىش ئىزا-ئاھانەتتىن ئايرىلماس.□

□ **17:19** »بوسۇغىنى ئېگىز قىلغان)كىشى«(ـ ئىبرانىي تىلىدا »دەرۋازىسىنى ئېگىز قىلغان)كىشى.«(بۇنداق ئادەم بەلكىم ئۆزىنىڭ باي ئىكەنلىكىنى كۆز-كۆز قىلماقچى بولىدۇ.
■ **17:19** پەند. 18:16.
■ **17:22** پەند. 13:15.
□ **17:23** »چىرىك ئادەم يەڭ ئىچىدە پارىنى قوبۇل قىلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »چىرىك ئادەم باغرىدا پارىنى قوبۇل قىلار...« ياكى »چىرىك ئادەم باغرىدىن پارىنى ئالار...«.
■ **17:24** توپ. 14:2□ 18.
■ **17:25** پەند. 1:10□ 20:15□ 13:19.
□ **17:26** »جەرىمانە قويۇش« ـ »جەرىمانە قويۇش«نىڭ »جازالاش« دېگەن ئومۇمىي مەنىسىمۇ بولۇشى مۇمكىن. »ھەققانىيلارغا جەرىمانە قويۇشقا قەتئىي بولماس« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھەققانىيلارغا جەرىمانە قويۇشقا ياخشى ئەمەس.«
□ **17:27** »قالتىس ئېغىر-بېسىق بولار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سالقىن روھى بار« دېگەننى بىلدۈرىدۇ.
□ **18:3** »نەپرەتمۇ پەيدا بولار« ـ ياكى »پەسلىكمۇ پەيدا بولار.«

4 ئادەمنىڭ سۆزلىرى چوڭقۇر سۈلارغا ئوخشار؛
دانالىق بۇلىقى ئېرىق سۈيىدەك ئۆركەشلەپ ئاقار.
5 يامانغا يان بېسىشقا،
سوراقتا ھەققانىيغا ئۆۋال قىلىشقا قەتئىي بولماس.□ ■
6 ئەخمەقنىڭ لەۋلىرى ئۇنى جېدەلگە باشلار؛
ئۇنىڭ ئاغزى »مېنى دۇمبالا« دەپ تەكلىپ قىلار.
7 ئەخمەقنىڭ ئاغزى ئۆز بېشىغا ھالاكەتتۇر؛
ئۇنىڭ لەۋلىرى ئۆز جېنىغا قايقاندۇر.■
8 غەيۋەتخورنىڭ سۆزلىرى ھەرخىل نازۇنېمەتلەردەك،
كىشىنىڭ قەلبىگە چوڭقۇر سىڭىۋېلەر.□ ■
9 ئىشىدا ھۇرۇن بولغان كىشىمۇ،
بۇزغۇنچى بىلەن ئۇلپەتداش بولىدۇ.□
10 پەرۋەردىگارنىڭ نامى مەزمۇت مۇنارىدۇر؛
ھەققانىيلار ئۇنىڭ ئىچىگە يۈگۈرۈپ كىرىپ يۇقىرىدا ئامان بولار.■
11 باي ئادەم مال-دۇنياسىنى »مۇستەھكەم شەھىرىم« دەپ بىلەر؛
نەزىردە ئۆزىنى ساقلايدىغان ئېگىز سېپىلدەك تۇرار.■
12 بىتچىت بولۇشتىن ئاۋۋال، كۆڭۈلگە تەكەببۇرلۇق كېلەر؛
ئاۋۋال كەمتەرلىك بولسا، ئاندىن شۆھرەت كېلەر.■
13 سۆزنى ئاڭلىماي تۇرۇپ، ئالدىراپ جاۋاب بەرگەن،
ئەخمەقلىقىنى كۆرسىتىپ ئۆزىنى خىجالەتتە قالدۇرۇر.
14 تەندىكى ئاغرىق ئازابىغا ئادەمنىڭ ئۆز روھى بەرداشلىق بەرگۈزەر؛
بىراق روھى سۇنغان بولسا ئۇنى كىم كۆتۈرەر؟
15 يورۇتۇلغانلىقنىڭ قەلبى بىلىمگە ئېرىشمەكتە،
ئاقىلانىنىڭ قۇلاقلىرى بىلىمنى ئىزدىمەكتە.
16 سوۋغات ئۆز ئىگىسىگە ئىشىكنى داغدام ئېچىپ بېرەر؛
ئۇنى چوڭ ئەربابلار ئالدىغا يەتكۈزەر.
17 دەۋا قىلغاندا، ئاۋۋال سۆزلىگۈچىنىڭ سۆزلىرى ئورۇنلۇق كۆرۈنەر؛
لېكىن قارشى تەرەپ سوئال قويۇپ ئىشنى سۈرۈشتۈرەر.■
18 چەك تاشلاش جېدەللەرنى توگىتەر؛
غوجىلارنىڭ ئارىسىدىكى ئىشنىمۇ ھەل قىلار.
19 رەنجىگەن قېرىنداشنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش مۇستەھكەم شەھەرنى ئېلىشتىنمۇ تەس؛
جېدەل-ماجىرا قورغانىنىڭ تاقاق-بالداقلىرىغا ئوخشاشتۇر.

□ **18:5** »قەتئىي بولماس« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياخشى ئەمەس.« ■ **18:5** لاۋ. 15:19□ قان. 17:1□ 19:16□ پەند. 2324: ■ **18:7** پەند. 14:10□ 13:12□ 313:□ **18:8** »كىشىنىڭ قەلبىگە...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »قورسىقىنىڭ ئىچكى يەرلىرىگە...».■ **18:8** پەند. 2226:□ **18:9** »كىشىمۇ...» ـ »...مۇ ـ دېمەك، ھۇرۇن ئادەم ھەيۋەتخورغا ئوخشاش بۇزغۇنچىدۇر. ■ **18:10** ھاك.51:9□ 2سام. 51:22□ زەب. 1-3:18□ 3-4:61□ پەند. 2529: ■ **18:11** پەند. 1510: ■ **18:12** پەند. 2:11□ 33:15□ 1816: ■ **18:17** پەند. 825:

20 ئادەم دۇرۇس سۆزلىگەنلىكىدىن قورسىقى توق بولار؛
ئۆز كۆڭلىدىن چىققان سۆزلىرىدىن مول ھوسۇل ئالار.□ ■
21 ھايات-مامات تىلنىڭ ئىلكىدىدۇر؛
كىمكى ئۇنىڭ تەسىرىنى ئەتىۋارلىسا ئۇنىڭ مېۋىسىدىن يەر.□ ■
22 خوتۇننى تاللاپ ئالغان كىشى ياخشىلىق تاپىدۇ،
ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ مەرھەمىتىگە ئېرىشكەن بولىدۇ.■
23 مىسكىنلەر پەس ئاۋازدا يېلىنىپ سۆزلەر؛
باي بولسا قوپاللىق بىلەن جاۋاب بېرەر.
24 دوستنى كۆپ تۇتقان كىشى خاراب بولار؛
لېكىن قېرىنداشتىنمۇ يېقىن باغلانغان بىر دوست باردۇر.■

19

1 پەزىلەتلىك يولدا ماڭغان كەمبەغەل،
ھىيلىگەر سۆزلۈك ئەخمەقتىن ياخشىدۇر.■
2 يەنە، غەيرىتى بار كىشى بىلىمسىز بولسا بولماس؛
ئالدىراڭغۇ يولدىن چىقار.□
3 كىشىنىڭ ئەخمەقلىقى ئۆز يولىنى ئاستىن-ئۈستىن قىلىۋېتەر؛
شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇ كۆڭلىدە پەرۋەردىگاردىن رەنجىپ ئاغرىنار.■
4 بايلىق دوستنى كۆپ قىلار؛
مىسكىنلەر بار دوستىدىنمۇ ئايرىلىپ قالار.■
5 يالغان گۇۋاھلىق قىلغان جازالانماي قالماس؛
يالغان ئېيتقۇچىمۇ جازادىن قۇتۇلالماس.□ ■
6 تولا ئادەم سېخىيدىن ئىلتىپات كۆزلەر؛
سوۋغات بېرىپ تۇرغۇچىغا ھەممە كىشى دوستتۇر.□
7 نامراتلاشقاندىن قېرىنداشلىرىمۇ زېرىكەر؛
ئۇنىڭ دوستلىرى تېخىمۇ يىراق قاچار؛
يالۋۇرۇپ قوغلىسىمۇ، ئۇلار تېپىلماس.■
8 پەم-پاراسەتكە ئېرىشكۈچى ئۆزىگە كۆيۈنەر؛

□ **18:20** »ئادەم دۇرۇس سۆزلىگەنلىكىدىن .. مول ھوسۇل ئالار« ـ ئايەت ئىبرانىي تىلىدا »ئاغزىنىڭ مېۋىسىدىن ئادەمنىڭ قورسىقى توق بولار؛ لەۋلىرىنىڭ ھوسۇلىدىن قانائەتلىنەر« دېگەن سۆزلەر بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ.
■ **18:20** پەند. 14:12□ 213:
□ **18:21** »كىمكى ئۇنىڭ تەسىرىنى ئەتىۋارلىسا ئۇنىڭ مېۋىسىدىن يەر« ـ ياكى »كىمكى ئۆز سۆزلىرىگە ئامراق بولسا، شۇ ئۇنىڭ مېۋىسىنى يەر.«
■ **18:21** پەند. 23:21□ ياق. 23:
■ **18:22** پەند. 1419:
■ **18:24** پەند. 1717:
■ **19:1** پەند. 628:
□ **19:2** »بولماس« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياخشى ئەمەس.« »ئالدىراڭغۇ يولدىن چىقار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاياغلىرىنى ئالدىراتقۇچى كىشى خاتا قەدەم باسار.«■ **19:3** ياق. 151□14□13:■ **19:4** پەند. 2014:□ **19:5** »يالغان ئېيتقۇچى...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يالغان)سۆز(پۇۋلىگۇچى....«
■ **19:5** قان. 19:19□ پەند. 2821:□ **19:6** »تولا ئادەم سېخىيدىن ئىلتىپات كۆزلەر...« ـ ياكى »تولا ئادەم ئەمىردىن ئىلتىپات كۆزلەر...«.
■ **19:7** پەند. 2014:

نۇرنى ساقلىغان كىشىنىڭ بەختى بولار.
9 يالغان گۇۋاھلىق قىلغان جازالانماي قالماس؛
يالغان ئېيتقۇچىمۇ ھالاك بولار.□
10 ھەشەمەتلىك تۇرمۇش ئەخمەققە ياراشماس؛
قۇلنىڭ ئەمەلدارلار ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈشى تېخىمۇ قاملاشماس.■
11 دانىشمەنلىك ئىگىسىنى ئاسانلىقچە ئاچچىقلانمايدىغان قىلار؛
خاتالىقنى يوپۇتۇپ كەچۈرۈش ئۇنىڭ شۆھرىتىدۇر.
12 پادىشاھنىڭ غەزىپى شىرنىڭ ھۇۋلىشىغا ئوخشاش دەھشەتلىك بولار؛
ئۇنىڭ شەپقىتى يۇمران ئوت-چۆپكە چۈشكەن شەبنەمدەك شېرىندۇر.■
13 ئەخمەق ئوغۇل ئاتىسى ئۈچۈن بالا يېقىزادۇر؛
ئۇرۇشقاق خوتۇننىڭ زارلاشلىرى توختىماي تېمىپ چۈشكەن تامچە-تامچە يېغىنغا ئوخشاشتۇر.■
14 ئۆي بىلەن مال-مۈلۈك ئاتا-بوۋىلاردىن مىراستۇر؛
بىراق پەم-پاراسەتلىك خوتۇن پەرۋەردىگارنىڭ ئىلتىپاتىدىندۇر.■
15 ھۇرۇنلۇق كىشىنى غەپلەت ئۇيقۇغا غەرق قىلار؛
بىكار تەلەپ ئاچارچىلىقنىڭ دەردىنى تارتار.■
16 پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىگە ئەمەل قىلغان كىشى ئۆز جېنىنى ساقلار؛
ئۆز يوللىرىدىن ھېزى بولمىغان كىشى ئۆلەر.□ ■
17 كەمبەغەللەرگە رەھىمدىللىق قىلغان،
پەرۋەردىگارغا قەرز بەرگەن بىلەن باراۋەردۇر؛
ئۇنىڭ شەپقىتىنى پەرۋەردىگار قايتۇرار.
18 پەرزەنتىڭنىڭ تەربىيىنى قوبۇل قىلىشىغا ئۈمىدۋار بولۇپ،
ئۇنى جازالاپ تەربىيە بېرىپ تۇرغىن؛
لېكىن ئۇنى ئۆلگۈچە خار بولىشۇن دېگۈچى بولما.□ ■
19 قەھرلىك كىشى جازا تارتار؛
ئۇنى قۇتقۇزماقچى بولساڭ، قايتا-قايتا قۇتقۇزۇشۇڭ كېرەك.
20 نەسىھەتنى ئاڭلىغىن، تەربىيەنى قوبۇل قىلغىن،
ئۇنداق قىلغاندا كېيىنكى كۈنلىرىڭدە دانا بولىسەن.
21 كىشىنىڭ كۆڭلىدە نۇرغۇن نىيەتلەر بار؛
ئاخىرىدا پەقەت پەرۋەردىگارنىڭ دالالەت-ھىدايىتىدىن چىققان ئىش ئاقار.■
22 كىشىنىڭ يېقىملىقى ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدىندۇر؛
مىسكىن بولۇش يالغانچىلىقتىن ياخشىدۇر.
23 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش كىشىنى ھاياتقا ئېرىشتۈرەر؛

□ **19:9 »يالغان ئېيتقۇچى...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يالغان)سۆز(پۇۋلىگۈچى...«. ■ **19:10** پەند. 22:30: □ **19:12** پەند. 15:16، 14: 20: ■ **19:13** پەند. 1:10، 20:15، 25:17، 19:21، 27 15:: ■ **19:14** پەند. 22:18: ■ **19:15** پەند. 9:6، 4:10، 13:20: □ **19:16** »ئۆز يوللىرىدىن ھېزى بولمىغان كىشى ئۆلەر« ـ ياكى »ئۇنىڭ)دېمەك، پەرۋەردىگارنىڭ(يوللىرىنى كەمسىتكەن كىشى ئۆلەر.« ■ **19:16** پەند. 22:3، 21□ لۇقا 2811: □ **19:18** »لېكىن ئۇنى ئۆلگۈچە خار بولىشۇن دېگۈچى بولما« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «....□□□□ ئۇنىڭ يىغا-زارلىرىغا قۇلاق سالما». ■ **19:18** پەند. 24:13، 13:23، ئەف. 46: ■ **19:21** ئايۇپ 13:23، زەب. 11:33، 3:115، يەش. 1046:

ئۇ كىشى خاتىرجەم، توق ياشاپ، بالا يىقىزا چۈشۈرۈلۈشىدىن خالىي بولار.■
24 ھۆرۈن قولىنى سۈنۈپ قاچىغا تىققىنى بىلەن،
غىزانى ئاغزىغا سىلىشقىمۇ ھۆرۈنلۈق قىلار.■
25 ھاكاۋۇرغا قىلىنغان تاياق جازاسى ساددىغا قىلىنغان ئىبرەتتۇر؛
يورۇتۇلغان كىشىگە بېرىلگەن تەنبىھ،
ئۇنىڭ بىلىمىنى تېخىمۇ زىيادە قىلار.■
26 ئاتىسىنىڭ مېلىنى بۇلىغان،
ئانىسىنى ئۆيىدىن ھەيدەپ چىقارغان،
رەسۋالىق، ئىزا-ئاھانەت قالدۇرغۇچى ئوغۇلدۇر.
27 ئى ئوغۇل، نەسىھەتكە قۇلىقىڭنى يۇپۇرۇۋالساڭ،
ئەقلىنىڭ تەلىملىرىدىن يىراقلاشقىنىڭدۇر.□
28 پەسكەش گۇۋاھچى ئادالەتنى مازاق قىلغۇچىدۇر؛
يامان ئادەمنىڭ ئاغزى رەزىللىكنى يۇتار.□
29 ھاكاۋۇرلار ئۆچۈن جازالار تەييارلىنىدۇر،
ئەخمەقلەرنىڭ دۇمبىسىگە ئۇرىدىغان قامچا تەييارلىنىدۇر.□

20

1 شاراب كىشىنى رەسۋا قىلار،
ھاراق كىشىنى غالجىرلاشتۇرار؛
كىمكى ئۇنىڭغا بېرىلىپ ئېزىپ كەتسە، ئەقىلسىزدۇر.
2 پادىشاھنىڭ غەزىپى شىرنىڭ ھۇركىرىشىگە ئوخشاش قورقۇنچلۇقتۇر؛
ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرگەن، ئۆز جېنىغا جازا چۈشۈرەر.□ ■
3 ئۆزىنى ماجىرادىن نېرى قىلىش كىشىنىڭ ئىززىتىدۇر؛
بىراق ھەربىر ئەخمەق ئۆزىنى باسالماس.■
4 ھۆرۈن ئادەم قىشتا يەر ھەيدىمەس؛
يىغىم ۋاقتىدا يوقلۇقتا قېلىپ ئاشلىق تىلەر. □
5 كىشىنىڭ كۆڭلىدىكى ئوي-نىيەتلىرى چوڭقۇر سۇغا ئوخشاشتۇر؛

■ **19:23** زەب. 34:10-9:
■ **19:24** پەند. 26:15:
■ **19:25** پەند. 21:11:
□ **19:27** »ئى ئوغۇل، ... ئەقلىنىڭ تەلىملىرىدىن يىراقلاشقىنىڭدۇر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئى ئوغلۇم، ئەقلىنىڭ تەلىملىرىدىن يىراقلاشتۇرىدىغان سۆزلەرنى ئاڭلاشتىن ئۆزۈڭنى تارت.«!
□ **19:28** »پەسكەش گۇۋاھچى« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بىلىئالنىڭ (ئىبلىسنىڭ) گۇۋاھچىسى.«
□ **19:29** »ھاكاۋۇرلار« ـ ياكى »مەتخىرە قىلغۇچىلار.«
□ **20:2** »... ئۆز جېنىغا جازا چۈشۈرەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »... ئۆز جېنىغا گۇناھ قىلغان بولىدۇ.«
■ **20:2** پەند. 14:16 19:12:
■ **20:3** پەند. 17:14:
□ **20:4** »ھۆرۈن ئادەم قىشتا يەر ھەيدىمەس« ـ پەلەستىنده بىر يىل ئالتە پەسىلگە بۆلىنىدۇ. ئون بىرىنچى، ئون ئىككىنچى ئاي »قىش پەسلى« ھېسابلىنىدۇ. »قىش« پەسلى يەر ھەيدىلىدىغان پەسىل، چۈنكى بۇ پەسىلدە يامغۇر يېغىپ تۇپراق يۇمشاق بولىدۇ.

يورۇتۇلغان ئادەم تۇلارنى تارتىپ ئالالايدۇ.□ ■
6 تۆزنى سادىق دەيدىغانلار كۆپتۈر؛
بىراق ئىشەنچلىك بىر ئادەمنى كىم تاپالىسۇن؟
7 ھەققانىي ئادەم دىيانەتلىك يولدا ماڭار؛
ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىگە بەخت-بەركەت قالدۇرۇلار!
8 پادىشاھ ئادالەت تەختىدە ئولتۇرغاندا،
ھەممە يامانلىقنى كۆزى بىلەن قوغلايدۇ.■
9 كىم تۆزنى گۇناھدىن تازىلاندىم،
ۋىجدانىم پاكلاندى، دىيەلەيدۇ؟■
10 ئىككى خىل تارازا تېشى،
ئىككى خىل كۆرە ئىشلىتىش،
ئوخشاشلا پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر.■
11 ھەتتا بالا تۆز خىسلىتى بىلەن بىلىنەر؛
ئۇنىڭ قىلغانلىرىنىڭ پاك، دۇرۇس ياكى ئەمەسلىكى ھەركەتلىرىدىن كۆرۈنۈپ تۇرار.
12 كۆرىدىغان كۆزنى، ئاڭلايدىغان قۇلاقنى،
ھەر ئىككىسىنى پەرۋەردىگار ياراتتى.■
13 ئۇيقۇغا ئامراق بولما، نامراتلىققا ئۇچرايسەن؛
كۆزۈڭنى ئېچىپ ئويغاق بول، نېنىڭ مول بولار.■
14 خېرىدار مال ئالغاندا: »ناچار ئىكەن، ناچار ئىكەن«! دەپ قاقشايدۇ؛
ئېلىپ كەتكەندىن كېيىن »ئېسىل نەرسە، ئەرزان ئالدىم« دەپ ماختىنىدۇ.
15 ئالتۇن بار، لەئەل-ياقۇتلارمۇ كۆپتۈر؛
بىراق بىلىمنى بېغىشلىغان لەۋلەر نېمىدىگەن قىممەتلىك گۆھەردۇر!■
16 ياتقا كېپىل بولغان كىشىدىن قەرزگە تونىنى تۇتۇپ ئالغىن؛
يات خوتۇنغا كاپالەت بەرگەن كىشىدىن كاپالەت پۇلى ئال.■
17 ئالداپ ئېرىشكەن تاماق تاتلىقتۇر؛
كېيىن، ئۇنىڭ يېگىنى شېغىل بولار.■
18 پىلانلار مەسلىھەت بىلەن بېكىتىلەر؛

□ **20:5 »كىشىنىڭ كۆڭلىدىكى ئوي-نىيەتلىرى ... يورۇتۇلغان ئادەم تۇلارنى تارتىپ ئالالايدۇ«** ـ بۇ پەند-نەسىھەتكە قارىتا ئالىملاردا تۆۋەندىكىدەك بىرقانچە خىل چۈشەنچە بار: (1) ھەر ئادەمنىڭ كۆڭلىدە چوڭقۇر ئوي-نىيەتلەر باردۇر؛ يورۇتۇلغان كىشى بۇ ئوي-نىيەتلەرنى)ياخشى بولسۇن يامان بولسۇن(ئەقلى بىلەن چۈشىنىپ يېتەلەيدۇ. (2) يورۇتۇلغان كىشى دانىشمەن ھەم ئاز سۆزلەيدىغان كىشىلەردىن تۇلارنىڭ ياخشى ئوي-پىكىرلىرىنى، ياخشى نەسىھەتلىرىنى ئالالايدۇ. (3) يورۇتۇلغان كىشى يامان نىيەتلىك كىشىلەرنىڭ ئاغزىدىن تۇلارنىڭ نىيەتلىرىنى بىلەلەيدۇ. (4) بەزى ئالىملار بۇ ئايەتنى »ھەربىر كىشىنىڭ كۆڭلىدە خۇدادىن كەلگەن دالالەت)يوليورۇق، ھىدايەت(باردۇر؛ ئۇ چوڭقۇر قۇدۇقتىكى سۇغا ئوخشايدۇ؛ ...« دەپ چۈشىنىپ، ئۇنىڭ مەنىسىنى: »خۇدادىن كەلگەن شۇ »دالالەت« ھەربىر ئادەمنىڭ كۆڭلىدە بولغان بولىدۇ، يورۇتۇلغان كىشى بۇ دالالەتنى جاكارلاپ باشقىلارنى يورۇتالايدۇ« دەپ چۈشەندۈرىدۇ.

بىزنىڭچە بىرىنچى خىل چۈشەنچىنى توغرا دەپ قارايمىز. ■ **20:5** پەند. 418: ■ **20:8** پەند. 2620: ■ **20:9** 1پاد. 46:8□ ئايۇپ 4:14□ زەب. 7:51-5□ تۇپ. 20:7□ 1يۇھ. 81: ■ **20:10** قان. 13:25□ پەند. 1:11□ 2320: ■ **20:12** مىس. 11:4□ زەب. 994: ■ **20:13** پەند. 1519: ■ **20:15** پەند. 153□14: ■ **20:16** پەند. 15:11□ 1327: ■ **20:17** پەند. 179:

پىشقان كۆرسەتمە بىلەن جەڭ قىلغىن.
19 گەپ توشۇغۇچى سىرلارنى ئاشكارىلار،
شۇڭا ۋالاقتەككۈر بىلەن ئارىلاشما.■
20 كىمكى ئاتا-ئانىسىنى ھاقارەت قىلسا،
ئۇنىڭ چىرىغى زۇلمەت قاراڭغۇسىدا ئۆچەر!■
21 تېز ئېرىشكەن مىراس ھامان بەركەتلىك بولماس.■
22 يامانلىققا يامانلىق قايتۇراي دېمە؛
پەرۋەردىگارغا تايىنىپ كۈت، ئۇ دەردىڭگە يېتەر.■
23 ئىككى خىل تارازا تېشى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
ساختا ئۇلچەم قەتئىي ياخشى ئەمەس.□ ■
24 ئىنسانىڭ ھاياتلىق قەدەملىرىنى پەرۋەردىگار بەلگىلەيدۇ؛
ئۇنداقتا ئىنسان ئۆز مۇساپىسىنى نەدىن بىلسۇن؟■
25 بىر نەرسىسىنى يېنىكلىك بىلەن »خۇداغا ئاتالغان«! دەپ ۋەدە بېرىش،
قەسەملەردىن كېيىن ئىككىلىنىپ قايتا ئويلىنىش،
ئۆز جېنىنى قىلتاققا چۈشۈرگەنگە باراۋەر.
26 دانا پادىشاھ يامانلارنى توپانىنى سورۇغاندەك سورۇۋېتىدۇ،
خامان تەپكەندەك تۇلۇق بىلەن يانچۇۋېتەر.
27 ئادەمنىڭ روھ-ۋىجدانى ـ پەرۋەردىگارنىڭ چىرىغىدۇر،
ئۇ قەلبىنىڭ ھەربىر تەگلىرىنى تەكشۈرۈپ پەرق ئېتەر.
28 مېھىر-شەپقەت ۋە ھەقىقەت پادىشاھنى ساقلايدۇ؛
ئۇ مېھىر-شەپقەت بىلەنلا ئۆز تەختىنى مۇستەھكەملەيدۇ.
29 ياش يىگىتلەرنىڭ قاۋۇللۇقى ئۇلارنىڭ پەخرىدۇر؛
قېرىلارنىڭ ئىززىتى ئاق چاچلىرىدۇر.■
30 تەربىيە يارىلىرى يامانلىقنى تازىلاپ چىقىرار،
تاياق ئىزلىرى ئىچ-باغرىنى تازا قىلار.■

21

1 پادىشاھنىڭ كۆڭلى ئېرىقلاردىكى سۈدەك پەرۋەردىگارنىڭ قولىدىدۇر؛
پەرۋەردىگار قەيەرگە توغرىلىسا، شۇ تەرەپكە ماڭىدۇ.
2 ئىنسان ئۆزىنىڭ ھەممە قىلغان ئىشىنى توغرا دەپ بىلەر؛
لېكىن پەرۋەردىگار قەلبىدىكى نىيەتلەرنى تارازىغا سېلىپ تارتىپ كۆرەر.□ ■

■ 20:19 پەند. 1311: ■ 20:20 مىس. 17:21□ لاۋ. 9:20□ قان. 16:27□ مات. 415: ■ 20:21 پەند. 11:13□ 2028:
■ 20:22 قان. 35:32□ پەند. 13:17□ 29:24□ رىم. 17:12□ 1تىس. 15:5□ 1پېت. 93: □ 20:23 »قەتئىي يارىماس« ـ ئىبرانىي
تىلىدا »ياخشىي ئەمەس.« ■ 20:23 پەند. 1020: ■ 20:24 ئايۇپ 4:31□ زەب. 23:37□ 1-3:139□ يەر. 2310: ■ 20:29 پەند.
3116: ■ 20:30 پەند. 1310: □ 21:2 »قەلبدىكى نىيەتلەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »قەلبلەر« دېيىلىدۇ. ■ 21:2 پەند. 216:

3 پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە،
ھەققانىيلىق بىلەن ئادالەت يۈرگۈزۈش قۇربانلىق قىلىشتىن ئەۋزەلدۇر.■
4 تەكەببۇر كۆزلەر، مەغرۇر قەلب، يامانلارنىڭ چىرىغى ـ ھەممىسى گۇناھتۇر.□
5 ئەستايىدىل كىشىلەرنىڭ ئويلىرى ئۈلارنى پەقەت بايىاشاتلىققا يېتەكلەر؛
چېچىلاڭغۇلارنىڭ ئويلىرى بولسا، ئۈلارنى پەقەت يوقسۇزلۇققىلا يېتەكلەر.■
6 ياغلىما تىل بىلەن ئېرىشكەن بايلىقلار،
ئۆلۈمنى ئىزدەپ يۈرگەنلەر قوغلاپ يۈرگەن بىر تۈتۈنلا، خالاس.■
7 يامانلارنىڭ زالىملىقى ئۆزلىرىنى چىرمىۋالار؛
چۈنكى ئۈلار ئادالەت يولىدا مېڭىشنى رەت قىلغان.
8 جىنايەتكار ماڭىدىغان يول ناھايىتى ئەگرىدۇر؛
ساپ دىل ئادەمنىڭ ھەرىكىتى تۈپتۈزدۇر.
9 سوقۇشقاق خوتۇن بىلەن ئازادە ئۆيدە بىللە تۇرغاندىن كۆرە،
ئۆگزىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا يالغۇز يېتىپ قوپقان ياخشى.□ ■
10 يامان كىشىنىڭ كۆڭلى يامانلىققىلا ھېرىسمەندۇر؛
ئۇ يېقىنغىمۇ شاپائەت كۆرسەتمەس.
11 ھاكاۋۇرنىڭ جازاغا تارتىلىشى، بىلىمسىزگە ئىبرەت بولار؛
دانا كىشى قوبۇل قىلغان نەسىھەتلەردىن تېخىمۇ كۆپ بىلىم ئالار.□ ■
12 ھەققانىي بولغۇچى يامانلىنىڭ ئۆيىنى كۆزلەر؛
ئۇ ھامان يامانلارنى يامانلىققا قويۇپ يېقىتار.□
13 مىسكىنلەرنىڭ نالىسىغا قۇلىقىنى يوپۇتۇپ كارى بولمىغۇچى،
ئاخىرى ئۆزى پەرياد كۆتۈرەر،
بىراق ھېچكىم پەرۋا قىلماس.
14 يوشۇرۇن سوۋغات غەزەپنى باسار؛
يەڭ ئېچىدە بېرىلگەن پارا قەھر-غەزەپنى پەسەيتەر.□ ■
15 ئادالەتنى بەجا كەلتۈرۈش ھەققانىيلارنىڭ خۇشاللىقىدۇر،
بىراق يامانلىق قىلغۇچىلارغا ۋەھىمىدۇر.
16 ھېكمەت يولىدىن ئېزىپ كەتكەن كىشى،
ئەرۋاھلارنىڭ جامائىتى ئىچىدىكىلەردىن بولۇپ قالار.□
17 تاماشاغا بېرىلگەن كىشى نامراد قالار؛

■ **21:3** 1سام. 22:15□ زەب. 50:14-8□ يەش. 1□11: 16؛ ھوش. 66:
□ **21:4** »يامانلارنىڭ چىرىغى« ـ مۇشۇ يەردە »چىراغ« بەلكىم ئادەمنىڭ روھىنى، يەنى ئادەمنىڭ ئەڭ چوڭقۇر يېرىنى كۆرسىتىدۇ (27:20-□□□□□□□ كۆرۈڭ). باشۋا بىرخىل تەرجىمىسى »يامانلارنىڭ ھوسۇلى.«
■ **21:5** پەند. 10:4□ 13 41:
■ **21:6** پەند. 10□2: 4؛ 13 11:
□ **21:9** »سوقۇشقاق خوتۇن بىلەن ئازادە ئۆيدە بىللە تۇرغاندىن كۆرە،...» ـ ياكى »سوقۇشقاق خوتۇن بىلەن ئازادە ئۆيدە ئۆلتۈرغاندىن كۆرە،...».
■ **21:9** پەند. 21:19□ 25:24□ 27 15:
□ **21:11** »ھاكاۋۇرنىڭ...» ـ ياكى »مەتخىرە قىلغۇچىنىڭ...».
■ **21:11** پەند. 19 25:
□ **21:12** »ھەققانىي بولغۇچى« ـ دېمىسەكمۇ »ھەققانىي بولغۇچى« خۇدا ئۆزىدۇر.
□ **21:14** »يەڭ ئېچىدە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »باغىر ئېچىدە.« »يوشۇرۇن سوۋغات غەزەپنى باسار... قەھر-غەزەپنى پەسەيتەر« ـ دېمىسەكمۇ، بۇ خىل پەند-نەسىھەت يۈندىق ئىشلارنى تەرىپلىمەيدۇ، پەقەت ئومۇمىي ئەھۋالنى تەسۋىرلەيدۇ، خالاس. ■ **21:14** پەند. 17 8:18□ 16 1:
□ **21:16** »ئەرۋاھلار« ـ ئۆلۈكلەرنىڭ روھلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

ياغ چاياشقا، شاراب ئىچىشكە ئامراق بىيىماس.
18 يامان ئادەم ھەققانىي ئادەم ئۈچۈن گۈرۈ پۈلىنىڭ ئورندا قالار؛
ئېزىلگەن دۈرۈسلارنىڭ ئورنىغا ئىپلاسلار قالار.■
19 سوقۇشقاق ۋە تېرىككەك ئايال بىلەن ئورتاق تۇرغاندىن،
چۆل-بياۋاندا يالغۇز ياشىغان ياخشىدۇر.■
20 ئاقىلانىنىڭ ئۆيىدە بايلىق بار، زەيتۇن مايي بار؛
بىراق ئەخمەقلەر تاپقىنىنى ئۇتتۇرلۇق بۇزۇپ-چاچار.
21 ھەققانىيەت، مېھرىبانلىقنى ئىزدىگۈچى ئادەم،
ھايات، ھەققانىيەت ۋە ئىززەت-ھۆرمەتكە ئېرىشەر.
22 دانا كىشى كۈچلۈكلەر شەھىرىنىڭ سېپىلىغا يامىشار،
ئۇلارنىڭ تايانچى بولغان قورغىنىنى غۇلىتار.
23 ئۆز تىلىغا، ئاغزىغا ئىگە بولغان كىشى،
جېنىنى ئاۋارىچىلىكلەردىن ساقلاپ قالار.■
24 چوڭچىلىق قىلغانلار،
»ھاكاۋۇر«، »ھالى چوڭ«، »مازاچقى« ئاتىلار.
25 ھۇرۇن كىشى ئۆز نەپسىدىن ھالاك بولار،
چۈنكى ئۇنىڭ قولى ئىشقا بارماس؛
26 نەپسى يامان بولۇپ ئۇ كۈن بويى تەمە قىلىپ يۈرەر؛
بىراق ھەققانىي ئادەم ھېچنېمىنى ئايىماي سەدىقە قىلار.■
27 يامان ئادەمنىڭ قۇربانلىقى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
رەزىل غەرەزدە ئەپكىلىگەن بولسا تېخىمۇ شۇنداقتۇر!■
28 يالغان گۇۋاھلىق قىلغۇچى ھالاك بولار؛
ئەينى ئەھۋالنى ئاكلاپ سۆزلىگەن كىشىنىڭ سۆزى ئەبەدگىچە ئاقار.■
29 يامان ئادەم يۈزىنى قېلىن قىلار؛
دۈرۈس كىشى يولىنى ئويلاپ پۇختا باسار.
30 پەرۋەردىگارغا قارشى تۇرالايدىغان ھېچقانداق دانالىق، ئەقىل-پاراسەت ياكى تەدبىر يوقتۇر.
31 ئاتلار جەڭ كۈنى ئۈچۈن تەييار قىلىنغان بولسىمۇ،
بىراق غەلىبە-نىجات پەقەت پەرۋەردىگاردىندۇر.■

22

1 ياخشى نام زور بايلىققا ئىگە بولۇشتىن ئەۋزەل؛
قەدىر-قىممەت ئالتۇن-كۈمۈشتىن ئۈستۈندۇر.■
2 گاداي بىلەن باي بىر زېمىندا ياشار؛

■ **21:18** پەند. 8:11؛ ■ **21:19** پەند. 9:21؛ 24:25 ■ **21:23** پەند. 21:18؛ ■ **21:26** زەب. 26:37؛ ■ **21:27** پەند. 8:15؛ يەش. 13:1؛ يەر. 20:6؛ ئام. 15:2؛ ■ **21:28** پەند. 19:5؛ 9 ■ **21:31** زەب. 7:20؛ 16-17:33؛ ■ **22:1** توپ. 17:

ھەر ئىككىسىنى ياراتقان پەرۋەردىگاردۇر.□ ■
3 زېرەك كىشى بالا يىقازانى ئالدىن كۆرۈپ قاچار؛
ساددىلار ئالدىغا بېرىپ زىيان تارتار.■
4 تۆزىنى تۆتۈن تۆتۈپ، پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىشنىڭ بەرىكىتى ـ باياشاتلىق، ئىززەت-ھۆرمەت ۋە ھاياتتۇر.
5 ھىيلىگەرلەرنىڭ يولىدا تىكەنلەر، تۇزاقلار ياتار؛
تۆز يولىغا ھېزى بولغان كىشى ئۇلاردىن يىراق بولار.□
6 بالىغا كىچىكىدە مىجەزىگە قاراپ دۇرۇس تەربىيە بەرسەڭ،
چوڭ بولغاندا ئۇ شۇ يولدىن چىقماس.□
7 بايلار مىسكىنلەرنى باشقۇرۇر؛
قەرزدار قەرز ئىگىسىنىڭ قۇلىدۇر.
8 ناھەقلىق ئۇرۇقىنى چاچقانلىرىڭ ئالدىغان ھوسۇلى بالا يىتىپەتتۇر؛
ئۇنىڭ غەزەپ-ھەيۋىسى چۈشەر.□ ■
9 سېخىي ئادەم بەركەت تاپار؛
چۈنكى ئۇ مىسكىنلەرگە ئۆز نېنىدىن بۆلۈپ بەرگۈچىدۇر.□ ■
10 ھاكاۋۇرنى قوغلىۋەتسەڭ، جېدەل-ماجىرا بېسىلار؛
كېلىشمەسلىكلەر ۋە شەرمەندىچىلىكلەر تۈگەر.
11 پاك نىيەتنى قەدىرلەيدىغان كىشىنىڭ سۆزلىرى گۈزەلدۇر؛
شۇنداق پادىشاھ ئۇنىڭ بىلەن دوست بولار.■
12 پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى ئىلىم-ھەققەتنى ساقلار؛
ئۇ ئېپلاسلارنىڭ سۆزلىرىنى ئېچىپ تاشلاپ بىكار قىلار.□
13 ھۇرۇن ئادەم: »تاشقىرىدا بىر شىر تۇرىدۇ؛
كوچىغا چىقسام ئۆلتۈرۈلىمەن«! ـ دەيدۇ.■
14 زىناخور ئايالنىڭ ئاغزى چوڭقۇر بىر ئورىدۇر؛
پەرۋەردىگار نارازى بولغان كىشى ئۇنىڭغا چۈشۈپ كېتەر.■
15 نادانلىق سەبىي بالىلارنىڭ قەلبىگە باغلاغلىقتۇر؛

□ **22:2 »گاداي بىلەن باي بىر زېمىندا ياشار«** ـ ئىبراني تىلىدا: »گاداي بىلەن باي بىر-بىرىگە يولۇقار.«
■ **22:2** پەند. 1329:
■ **22:3** پەند. 1227:
□ **22:5 »تۆز يولىغا ھېزى بولغان كىشى«** ـ ئىبراني تىلىدا »تۆز جېنىنى ساقلايدىغان كىشى.«
□ **22:6 »بالىغا كىچىكىدە مىجەزىگە قاراپ دۇرۇس تەربىيە بەرسەڭ، ... يولدىن چىقماس«** ـ بىزنىڭچە بۇ پەند ھەربىر بالىنىڭ ئالاھىدىلىكى، خاسلىقى بار، شۇنىڭا بالىغا تۆز مىجەزىگە، ماھىيىتىگە قاراپ تەربىيە بېرىش كېرەك، دېگەننى كۆرسىتىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بالىغا كىچىكىدە ھەققانىي يولدا مېڭىشنى ئۆگەتسەڭ،... يولدىن چىقماس.«
بەزى شەرھچىلەر ئايەتنى »كىنايىلىك سۆز« دەپ چۈشىنىپ: »بالىغا كىچىكىدە ئۆزى خالىغان)شەخسىيەتچى(يول بويىچە تەربىيە بېرىۋەر! مانا چوڭ بولغاندا ئۇ شۇ يولدىن چىقماس«! دەپ تەرجىمە قىلىدۇ)دېمەك، بالىنى ئەركىلەتمە.(!
□ **22:8 »ئۇنىڭ غەزەپ-ھەيۋىسى«** ـ ئىبراني تىلىدا »غەزىپىنى يەتكۈزىدىغان ھاسىسى« دېيىلىدۇ.
■ **22:8** ئايۇپ 8:4□ ھوش. 1310:
□ **22:9 »سېخىي ئادەم«** ـ ئىبراني تىلىدا »سېخى كۆزلۈك كىشى.«
■ **22:9** 2 كور. 69:
■ **22:11** زەب. 6101:
□ **22:12 »پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى ئىلىم-ھەققەتنى ساقلار«** ـ پەرۋەردىگار ھەربىر دەۋرىدە، ھەربىر يەردە ئۆزىنى كۆرسىتىدىغان ئىسپات-ھەققەتنى ساقلايدۇ، ھەم شۇنداقلا شۇ ئىسپات-ھەققەتنى قەدىرلەيدىغان، شۇلارغا گۈزاھ بېرىدىغان كىشىلەرنى ساقلايدۇ »)رىم.» 20-19:1نى كۆرۈڭ(؛ ئۇ يەنە بارلىق ئىنسانلارغا كالام-شېرىف)تاۋرات، زەبۇر، ئىنجىل(بەرگۈچىدۇر. ■ **22:13** پەند. 1326: ■ **22:14** پەند. 16:2□ 3:5□ 5:7□ 2723:

بىراق تەربىيە تايىقى بۇنى ئۇنىڭدىن يىراق قىلار.■
16 مىسكىنلەرنى ئېزىش بىلەن باي بولغان،
ۋە بايلارغا سوۋغات سۇندىغان كىشى،
ئاخىرى پەقەت يوقسۇللۇقتا قالار.■

ئوتتۇز ھېكمەتلىك سۆز

17 قۇلاق سال، ساكا ئاقىلانىلەرنىڭ سۆزلىرىنى ئۆگىتەي؛
كۆڭۈل قويۇپ بىلىمىنى ئۆگەنگىن.
18 ئۇلارنى قەلبىڭدە چىڭ تۇتساڭ،
ئۇلار ساكا شېرىن بولار،
لەۋلىرىڭدە سەپ بولۇپ تەييار تۇرىدۇ.
19 چىن قەلبىڭ بىلەن پەرۋەردىگارغا تايىنىشىڭ ئۈچۈن،
بۈگۈن بۇ ھېكمەتلىك سۆزلەرنى باشقا بىرسىگە ئەمەس،
بەلكى ساكا يەتكۈزدۇم.
20 ئۇنىڭدىن مانا ئوتتۇزنى يازدىم،
بۇنىڭ ئىچىدە نەسىھەتلەر ھەم بىلىم بار. □
21 بۇلار بىلەن ھەققەتنىڭ سۆزلىرىنىڭ دەرۋەقە ھەققەت ئىكەنلىكىنى بىلەلەيسەن،
ۋە شۇنداق قىلىپ سېنى ئەۋەتكۈچىلەرگە ھەققەتنىڭ سۆزلىرى بىلەن جاۋاب قايتۇرالايسەن.

22 يوقسۇلدىن بۇلاپ ئالما، ئۇ كەمبەغەل تۇرسا،
ئاجىز مۆمىنلەرنى سوراق ئورنىدا بوزەك قىلما. □ ■
23 چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ دەۋاسىنى كۆتۈرەر،
ئۇلاردىن بۇلاپ ئالغانلاردىن بۇلاپ ئالار.■

24 مىجەزى ئىتتىك ئادەم بىلەن دوست بولما،
قەھرلىك ئادەم بىلەن ئارىلاشما،
25 بولمىسا، ئۇنىڭ يامان يولىنى ئۆگىنىپ قېلىپ، قىلتاققا چۈشىسەن.

26 باشقىلارغا كېپىل بولۇپ قول بەرگۈچىلەردىن بولما،
قەرزلەرنى تۆلەشكە كاپالەت بەرگۈچىلەردىن بولما؛■
27 سېنىڭ قايتۇرالمىغۇدەك نەرسەڭ بولغان بولسا،
ئۇلار ئورۇن-كۆرپىلىرىڭنى بىكاردىن-بىكار ئاستىڭدىن ئېلىپ كەتمىگەن بولاتتى!■

■ **22:15** پەند. 24:13□ 18:19□ 14:23□ 17□29 15:
■ **22:16** پەند. 31:14□ 5:17
□ **22:20** **»ئۇنىڭدىن مانا ئوتتۇزنى يازدىم«** ـ بۇ »ئوتتۇز ھېكمەتلىك سۆز« 22:22-22:24 دە تېپىلىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭدىن مانا ئەلا سۆزلەرنى يازدىم.« □ **22:22** **»سوراق ئورنى«** ـ ئىبراني تىلىدا »شەھەر دەرۋازىسى« ـ يەنى سوت قىلىدىغان يەرنى كۆرسىتىدۇ. ■ **22:22** مىس. 6:23□ ئايۇپ 13:31□ زەب. 82□3: 4؛ زەك. 107: ■ **22:23** مىس. 22□22: 23؛ زەب. 1810-17: ■ **22:26** پەند. 1:6□ 1511: ■ **22:27** پەند. 1620:

28 ئاتا-بوۋىلىرىڭ پاسىلنى بەلگىلەپ بەرگەن كونا چېگرا تاشلىرىنى يۆتكىمە.■

29 ئىشنى ئەستايىدىل ۋە چاققان بېجىرىدىغان كىشىنى كۆرگەنمىدىڭ؟
ئۇ پەس ئادەملەرنىڭ خىزمىتىدە بولماس؛
پادىشاھلارنىڭ ئالدىدا تۇرار.□

23

1 كاتتا ئەرباب بىلەن ھەمداستىخان بولساڭ،
ئالدىڭدىكى كىم ئىكەنلىكىنى ئوبدان ئويلان.
2 ئىشتىپىڭ يامان بولسا،
گېلىڭغا پىچاق تەگكۈپ تۇرغاندەك ئۆزۈڭنى تارت.□
3 ئۇنىڭ نازۇنېمەتلىرىنى تاما قىلما،
ئۇلار ئادەم ئالدايدىغان تاماقلاردۇر.

4 باي بولىمەن دەپ ئۆزۈڭنى ئۆپىراتما؛
ئۆزۈڭنىڭ زېھنىڭنى بۇ ئىشقا قاراتما.□
5 بايلىقلارغا كۆز تىكىشىڭ بىلەنلا، ئۇلار يوق بولىدۇ؛
پۇل-مال دەرۋەقە ئۆزىگە قانات ياساپ،
خۇددى بۇركۈتتەك ئاسمانغا ئۇچۇپ كېتەر.

6 ئاچ كۆزنىڭ نېنىنى يېمە،
ئۇنىڭ ئېسىل نازۇنېمەتلىرىنى تاما قىلما؛
7 چۈنكى ئۇنىڭ كۆڭلى قانداق بولغاندەك، ئۆزىمۇ شۇنداق.
ئۇ ئاغزىدا: ـ قېنى، ئالسىلا، ئىچسىلە! ـ دېسىمۇ،
بىراق كۆڭلىدە سېنى ئويلىغىنى يوق.
8 يېگەن بىر يۇتۇم تاۋامنىمۇ قۇسۇۋېتىسەن،
ئۇنىڭغا قىلغان چىرايلىق سۆزلىرىڭۡۡ بىكارغا كەتكەن بولىدۇ.

9 ئەخمەققە يول كۆرسىتىپ سالما،
چۈنكى ئۇ ئەقىل سۆزلىرىڭنى كۆزگە ئىلماس.■

10 قەدىمدە بېكىتكەن يەرنىڭ پاسىل تاشلىرىنى يۆتكىمە،
يېتىملارنىڭ ئېتىزلىرىغىمۇ ئاياغ باسما؛■
11 چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىسى ئىنتايىن كۈچلۈكتۇر؛

■ **22:28** قان. 14:19□ 17:27□ پەند. 1023:

□ **22:29** **»ئەستايىدىل ۋە چاققان«** ـ ئىبرانىي تىلىدا بىرلا سۆز »)ماھىر«) بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ **23:2** **»ئۆزۈڭنى تارت«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »گېلىڭغا پىچاق تەگكۈپ تۇر« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ **23:4** **»ئۆزۈڭنىڭ زېھنىڭنى بۇ ئىشقا قاراتما«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۆز ئەقلىڭدىن چېكىنىپ ئۆزۈڭنى تارت.« 5:3-□□□□□□□ كۆرۈڭ.

■ **23:9** پەند. 8:9□ مات. 7:6□

■ **23:10** پەند. 2822:

ئۇ ئۆزى ئۆلار ئۈچۈن ئۈستۈڭدىن دەۋا قىلار.□

12 نەسىھەتكە كۆڭۈل قوي،
ئىلىم-بىلىملەرگە قۇلاق سال.

13 بالاڭغا تەربىيە بېرىشتىن ئېرىنمە؛
ئەگەر تاياق بىلەن ئۇرساڭ، ئۇ ئۆلۈپ كەتمەيدۇ؛■
14 سەن ئۇنى تاياق بىلەن ئۇرساڭ،
بەلكىم ئۇنى تەھتىسارادىن قۇتقۇزىۋالىسەن.□
15 ئى ئوغلۇم، دانا بولساڭ،
مېنىڭ قەلبىم قانچە خۇش بولار ئىدى!
16 ئاغزىڭدا ئورۇنلۇق سۆزلەر بولسا، ئىچ-ئىچىمدىن شادلىنىمەن.□

17 گۇناھ سادىر قىلغۇچىلارغا رەشك قىلما،
ھەردائىم پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىشتە تۇرغىن؛■
18 شۇنداق قىلغىنىڭدا جەزمەن كۆرىدىغان ياخشى كۈنۈڭ بولىدۇ،
ئارزۇ-ئۈمىدىڭ بىكارغا كەتمەس.■

19 ئى ئوغلۇم، سۆزۈمگە قۇلاق سېلىپ دانا بول،
قەلبىڭنى خۇدانىڭ يولىغا باشلىغىن.
20 مەيخورلارغا ئارىلاشما،
نەپسى يامان گۆشخورلار بىلەن باردى-كەلدى قىلما؛■
21 چۈنكى ھاراقكەش بىلەن نەپسى يامان ئاخىرىدا يوقسۇللۇقتا قالار،
غەپلەت ئۇيقۇسىغا پاتقانلارغا جەندە كىيىمنى كىيگۈزەر.

22 سېنى تاپقان ئاتاڭنىڭ سۆزىنى ئاڭلا،
ئاناڭ قېرىغاندا ئۇنىڭغا ھۆرمەتسىزلىك قىلما.■
23 ھەقىقەتنى سېتىۋال،
ئۇنى ھەرگىز سېتىۋەتمە.
دانالىق، تەربىيە ۋە يورۇتۇلۇشنىمۇ ئال.■

24 ھەققانىي بالىنىڭ ئاتىسى چوڭ خۇشاللىق تاپار؛

□ **23:11 »ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى«** ـ كونا ئىسرائىلدا »ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى« »)گۇئېل«)نىڭ قىلىدىغان يەنە بىر ئىشى ئۇزىنىڭ جەمەتىدىكى ئۇۋال قىلىنغانلار ئۈچۈن ئادالەتنى يۈرگۈزۈش ئىدى. ئۇنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىدىن بىرسى قاتىللىق قەسىنگە ئۇچرىغان بولسا، »ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى«نىڭ قاتىلنى ئۆلتۈرۈش ھوقۇقى ھەم ۋەزىپىسى بار ئىدى.

مۇشۇ ئايەتتىكى »ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى« بولسا خۇدا ئۆزىدۇر، ئەلۋەتتە.■ **23:13** پەند. 24:13□ 18:19□ 15:22□ 1729□15:□ **23:14 »تەھتىسارا«** ـ ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى باردىغان جايىنى كۆرسىتىدۇ. □ **23:16 »ئىچ-ئىچىمدىن شادلىنىمەن«** ـ ئىبرانىي تىلدا »بۆرەكلىرىم شادلىنىدۇ.« ■ **23:17** زەب. 1:37□ 3:73□ پەند. 124: ■ **23:18** پەند. 1424: ■ **23:20** يەش. 22:5□ لۇقا 34:21□ رىم. 13:13□ ئەف. 185: ■ **23:22** پەند. 81: ■ **23:23** پەند. 74:

دانا ئوغۇلنى تاپقان ئاتىسى ئۇنىڭدىن خۇرسەن بولار.■
25 ئاتا-ئاناڭنى سۆيۈندۈرۈپ،
سېنى تۇغقان ئاناڭنى خۇش قىل.

26 ئى ئوغلۇم، قەلبىڭنى ماڭا تاپشۇر؛
كۆزلىرىڭۋ ھاياتلىق يوللىرىمغا تىكلىسۇن!
27 چۈنكى پاھىشە ئايال چوڭقۇر ئورىدۇر،
بۇزۇق يات ئايال تار زىنداندۇر؛■
28 ئۇلار قاراقچىدەك مۆكۈۋېلىپ،
ئىنسانىيەت ئارىسىدىكى ۋاپاسىزلارنى كۆپەيتەر.

29 كىمدە ئازاب بار؟ كىمدە دەرد-ئەلەم؟ كىم جېدەل ئىچىدە قالار؟ كىم ناله-پەريات كۆتۈرەر؟ كىم سەۋەبسىز يارىلىنار؟ كىمنىڭ كۆزى قىزىرىپ كېتەر؟
30 دەل شاراب ئۈستىدە ئۇزۇن ئولتۇرغان،
ئەبجەش شارابتىن تېتىشقا ئالدىرىغان مەيخورلار!■
31 شارابنىڭ ئاجايىب قىزىللىقىغا، ئۇنىڭ جامدىكى جۇلالىقىغا،
كىشىنىڭ گېلىدىن شۇنداق سىلىق ئۆتكەنلىكىگە مەپتۇن بولۇپ قالما!
32 ئاخىرىدا ئۇ زەھەرلىك يىلاندەك چېقىۋالىدۇ،
ئوق يىلاندەك نەشتىرىنى سانجىيدۇ.
33 كۆز ئالدىڭدا غەلىتە مەنزىرىلەر كۆرۈنىدۇ،
ئاغزىڭدىن قالايمىقان سۆزلەر چىقىدۇ. □
34 خۇددى دېڭىز-ئوكيانلاردا لەيلەپ قالغاندەك،
يەلكەنلىك كېمىنىڭ موما ياغىچى ئۈستىدە ياتقاندەك بولىسەن.
35 سەن چوقۇم: ـ بىرسى مېنى ئۇردى، لېكىن مەن يارىلانمىدىم!
بىرسى مېنى تاياق بىلەن ئۇردى، بىراق ئاغرىقىنى سەزمىدىم«! ـ دەيسەن.
بىراق سەن يەنە: »ھوشۇمغا كەلسەملا، مەن يەنىلا شارابنى ئىزدەيمەن! ـ دەيسەن.

24

1 يامانلارغا رەشك قىلما،
ئۇلار بىلەن باردى- كەلدى قىلىشنى ئارزۇ قىلما؛■
2 چۈنكى ئۇلارنىڭ كۆڭلى زوراۋانلىقنىلا ئويلار،
ئۇلارنىڭ ئاغزى ئازار يەتكۈزۈشنى سۆزلەر.■

3 ئائىلە بولسا دانالىق ئاساسىدا بەرپا قىلىنار،
چۈشىنىش بىلەن مۇستەھكەملىنەر.
4 بىلىم بىلەن ئۇيىنىڭ خانىلىرى ھەرخىل قىممەتلىك، ئېسىل گۆھەرلەرگە تولدۇرۇلار.

■ 23:24 پەند. 1:10□ 2015: ■ 23:27 پەند. 1422: ■ 23:30 يەش. 22511□: 23:33 »غەلىتە مەنزىرىلەر كۆرۈنىدۇ« ـ ياكى »غەلىتە ئايالار كۆرۈنىدۇ.« ■ 24:1 زەب. 1:37□ پەند. 31:3□ 1723: ■ 24:2 زەب. 710:

5 دانا ئادەم زور كۈچكە ئىگىدۇر؛
بىلىمى بار ئادەم قۇدرىتىنى ئاشۇرار.■
6 پۇختا نەسىھەتلەر بىلەن جەڭ قىلغىن؛
غەلىبە بولسا بىردىنبىر ئۇلۇغ مەسلىھەتچى بىلەن بولار.□ ■

7 دانالىق ئەقلىسىز ئادەمگە نىسبەتەن تولىمۇ ئېگىز، چۈشىنىكسىزدۇر؛
چوكلار شەھەر دەرۋازىسى ئالدىغا يىغىلغاندا ئۇ زۇۋان ئاچالماس.■

8 ئەسكىلىكنى نىيەتلىگەن ئادەم »سۈيقەستچى« ئاتىلار.
9 ئەخمەقلىقتىن بولغان نىيەت گۇناھدۇر؛
ھاكاۋۇر كىشى ئادەملەرگە يىرگىنچلىكتۇر.

10 بېشىڭغا ئېغىر كۈن چۈشكەندە جاسارەتسىز بولساڭ،
كۈچسىز ھېسابلىنىسەن.

11 سەۋەبسىز ئۆلۈمگە تارتىلغانلارنى قۇتقۇزغىن؛
بوغۇزلىنىش خەۋپىدە ئۆرغانلاردىن ياردەم قولۇڭنى تارتما؛■
12 ئەگەر سەن: »بۇ ئىشتىن خەۋىرىمىز يوقتۇر« دېسەڭ،
ھەر ئادەمنىڭ كۆڭلىنى تارازىغا سالغۇچى بۇنى كۆرمەمسۇ؟
جېنىڭنى ھايات ساقلىغۇچى ئۇنى بىلمەمسۇ؟
ئۇ ھەربىر ئىنسان بالىسىنىڭ ئۆز قىلغانلىرى بويىچە ئۇلارنىڭ ئۆزىگە ياندۇرماسمۇ؟■

13 ئى ئوغلۇم، ھەسەل تاپساڭ ئىستىمال قىل، ئۇ ياخشىدۇر.
ھەرە كۈنىكىدىن ئالغان ھەسەل بولسا تاتلىق تېتىيدۇ؛
14 دانالىق بىلەن تونۇشساڭ، ئۇمۇ كۆڭلۈڭگە شۇنىڭدەك بولار،
ئۇنى تاپقىنىڭدا جەزمەن ياخشى كۆرىدىغان كۈنۈڭ بولىدۇ،
ئارزۇ-ئۈمىدىڭ بىكارغا كەتمەس.■

15 ئى رەزىل ئادەم، ھەققانىينىڭ ئۆيىگە يوشۇرۇن ھۇجۇم قىلىشنى كۈتمە،
ئۇنىڭ تۇرالغۇسىنى بۇلىغۇچى بولما!
16 چۈنكى ھەققانىي يەتتە قېتىم يىقىلىپ چۈشەر،
بىراق ئاخىرى يەنە ئورنىدىن تۇرار.
لېكىن رەزىل كىشى كۈلپەت ئىچىگە پۈتلىشىپ چۈشەر.■

17 رەقىبىڭ يىقىلىپ كەتسە خۇش بولۇپ كەتمە،

■ **24:5** پەند. 2221:
□ **24:6** »غەلىبە بولسا بىردىنبىر ئۇلۇغ مەسلىھەتچى بىلەن بولار« ـ بىزنىڭچە »بىردىنبىر ئۇلۇغ مەسلىھەتچى« خۇدا ئۆزىنى كۆرسىتىشى كېرەك. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەسلىھەتچىلەر كۆپ بولسا، غەلىبە بولىدۇ.« ■ **24:6** پەند. 14:11، 22:15، 1820: ■ **24:7** پەند. 614:
■ **24:11** زەب. 482-3: ■ **24:12** ئايۇپ 11:34، زەب. 12:62، يەر. 19:32، رىم. 6:2، ۋەھ. 1222: ■ **24:14** زەب. 11:19، 103:119، پەند. 1823: ■ **24:16** ئايۇپ 19:5، زەب. 19:34، ئام. 2:5، 148:

دۇشمىنىڭ پۈتلىشىپ چۈشسە شادلانما؛■
18 پەرۋەردىگار بۇنى كۆرگەندە،
بۇ قىلىقىڭنى ياخشى كۆرمەي،
بەلكىم غەزىپىنى رەقىبىڭگە چۈشۈرمەسلىكى مۇمكىن.

19 يامانلار راۋاج تاپسا، بىئارام بولۇپ كەتمە؛
رەزىللەرگە رەشك قىلما.■
20 چۈنكى يامانلارنىڭ كېلەچىكى يوقتۇر،
ئۇنىڭ چىرىغىمۇ ئۆچۈرۈلەر.■

21 ئى ئوغلۇم، پەرۋەردىگاردىن قورققىن، پادىشاھنىمۇ ھۆرمەت قىل.
قۇتراتقۇچىلار بىلەن ئارىلاشما.
22 بۇنداق كىشىلەرگە كېلىدىغان بالا يىتىپەت ئۆشتۈمتۈت بولار،
پەرۋەردىگار بىلەن پادىشاھنىڭ ئۇلارنى قانداق يوقىتىدىغانلىقىنى بىلەمسەن؟□

باشقا ئەقلىيە سۆزلەر

23 بۇلارمۇ ئاقىلانىلەرنىڭ سۆزلىرىدۇر: ـ

سوت قىلغاندا بىر تەرەپكە يان بېسىش قەتئىي بولماس. □ ■

24 جىنايەتچىگە: »ئەيىبسىز سەن« دەپ ھۆكۈم چىقارغان كىشىگە،
خەلقلەر لەنەت ئېيتار،
ئەل-يۇرتلار ئۇنىڭدىن نەپرەتلىنەر. ■
25 بىراق ئۇلار جىنايەتچىنىڭ گۇناھىنى ئېچىپ تاشلىغان كىشىدىن خۇرسەن بولار،
ئۇلار ئۇنىڭغا بەخت-سائادەت تىلىشەر.

26 دۇرۇس جاۋاب بەرگۈچى،
گويا كىشىنىڭ لەۋلىرىگە سۆيگۈچىدۇر.□

27 ئاۋۋال سىرتتا ئىشلىرىڭنىڭ يولىنى ھازىرلاپ،
ئېتىز-ئېرىقلىرىڭنى تەييارلا،
ئاندىن ئۆيۈڭنى سالغىن.

28 يېقىنىڭغا قارشى ئاساسسىز گۇۋاھلىق قىلما؛
ئاغزىڭدىن ھېچ يالغانچىلىق چىقارما.

■ **24:17** ئايۇپ 29:31□ پەند. 517:
■ **24:19** زەب. 1:37□ 3:73□ پەند. 31:3□ 17:23□ 124:
■ **24:20** ئايۇپ 18□5: 6؛ پەند. 9:13□ 2020:
□ **24:22** **»پەرۋەردىگار بىلەن پادىشاھنىڭ...»** ـ ئىبرانىي تىلدا: »ئۇلار ئىككىسىنىڭ...«.
□ **24:23** **»قەتئىي بولماس«** ـ ئىبرانىي تىلدا »ياخشى ئەمەس.«
■ **24:23** مىس. 23□3: 6؛ لاۋ. 15:19□ قان. 17:1□ 19:16□ پەند. 5:18□ 21:28□ يۇھ. 24:7□ ياق. 12:
■ **24:24** پەند. 15:17□ پەش. 235:
□ **24:26** **»دۇرۇس جاۋاب بەرگۈچى، گويا كىشىنىڭ لەۋلىرىگە سۆيگۈچىدۇر«** ـ ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇلار دۇرۇس جاۋاب بەرگەن كىشىنىڭ لەۋلىرىگە سۆيۈپ قويار.«

29 »ئۇ ماڭا قانداق قىلغان بولسا، مەنمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق قىلىمەن،
ئۇنىڭ ماڭا قىلغىنىنى ئۆزىگە يانداۋىرىمەن«، دېگۈچى بولما.■

30 مەن ھۆرۈننىڭ ئېتىزلىقىدىن ئۆتتىم،
ئەقلسىزنىڭ ئۈزۈمزارلىقى يېنىدىن ماڭدىم،
31 مانا، ھەر يېرىدىن تىكەنلەر ئۆسۈپ چىققان،
خوخىلار يەر يۈزىنى بېسىپ كەتكەن،
قورۇق تېمى ئۆرۈلۈپ كەتكەن!
32 ئۇلارنى كۆرگەچ، ئوبدان ئويلاندىم؛
كۆرگىنىمدىن ساۋاق ئالدىم: ـ
33 سەن: »يەنە بىردەم كۆزۈمنى يۇمۇۋالاي،
يەنە بىردەم ئۇخلىۋالاي،
يەنە بىردەم پۇت-قولۇمنى ئالماپ يېتىۋالاي« ـ دېسەڭ،■
34 نامراتلىق بۇلاڭچىدەك سېنى بېسىپ كېلەر،
ھاجەتمەنلىك قالقانلىق ئەسكەردەك ساڭا ھۇجۇم قىلار.

25

سۇلايمانىنىڭ پەند-نەسىھەتلىرىنىڭ داۋامى

1 تۇۋەندە بايان قىلىنىدىغانلىرىمۇ سۇلايمانىنىڭ پەند-نەسىھەتلىرى؛ بۇلارنى يەھۇدانىڭ پادىشاھى ھەزەكىيانىڭ
ئوردىسىدىكىلەر كۆچۈرۈپ خاتىرىلىگەن: ـ

2 پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغلۇق ـ ئۆزىنىڭ قىلغان ئىشىنى ئاشكارىلىمىغىنىدا؛
پادىشاھلارنىڭ ئۇلۇغلۇق ـ بىر ئىشنىڭ سىرىنى يېشىلىگىنىدە.■
3 ئەرشنىڭ ئېگىزلىكىنى،
زېمىننىڭ چوڭقۇرلۇقىنى،
ۋە پادىشاھلارنىڭ كۆڭلىدىكىنى مۆچەرلەپ بىلگىلى بولماس.
4 ئاۋۋال كۈمۈشنىڭ پوقى ئايرىلىپ تاۋلانسا،
ئاندىن زەرگەر نەپىس بىر قاچا ياساپ چىقار.
5 ئاۋۋال پادىشاھنىڭ ئالدىدىكى رەزىل خىزمەتكارلىرى قوغلىۋېتىلسە،
ئاندىن ئۇنىڭ تەختى ئادالەت ئۈستىگە قۇرۇلار.■
6 پادىشاھنىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭنى ھەممىنىڭ ئالدى قىلىپ كۆرسەتمە،
ئۇنىڭ ئالدىدىكى ئەربابلارنىڭ ئورنىدا تۇرۇۋالما؛
7 ئورنۇڭنى ئۆزۈڭدىن يۇقىرى جانابقا بېرىپ، ئۇنىڭ ئالدىدا پەگاھقا چۈشۈرۈلگىنىڭدىن كۆرە،
ئۆزىگىلەرنىڭ سېنى ئۆزىگە تەكلىپ قىلغىنى ياخشىدۇر.□ ■

■ 24:29 رىم. 1912□17: ■ 24:33 پەند. 116□10: ■ 25:2 رىم. 3311: ■ 25:5 پەند. 20□8: 28 □ 25:7 »ئورنۇڭنى ئۆزۈڭدىن يۇقىرى جانابقا...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆز كۆزۈڭنى كۆرگەن جانابقا...«. ■ 25:7 لۇقا 1114□7-:

8 ئالدىراپ دەۋاغا بارمىغىن،
مۇبادا بېرىپ، يېقىنىڭ ئۇستۈن چىقىپ سېنى لەت قىلسا، قانداق قىلىسەن؟■
9 يېقىنىڭ بىلەن مۇنازىرىلەشسەڭ،
باشقىلارنىڭ سىرىنى ئاچما.
10 بولمىسا، بۇنى بىلگۈچىلەر سېنى ئەيىبلەيدۇ،
سېپىستىن نامدىن قۇتۇلالمايسەن.

11 ۋاقتى-جايىدا قىلىنغان سۆز،
كۈمۈش رامكىلارغا تىزىلغان ئالتۇن ئالمىلاردۇر.
12 قۇلاققا ئالتۇن ھالقا، نەپىس ئالتۇندىن ياسالغان زىننەت بۇيۇمى ياراشقاندەك،
ئاقىلانىنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشى كۆڭۈل قويغانىنىڭ قۇلىقىغا يارىشار.

13 خۇددى ئورما ۋاقتىدىكى تومۇزدا ئىچكەن قار سۈيىدەك،
ئىشەنچلىك ئەلچى تۈزىنى ئەۋەتكۈچىلەرگە شۇنداق بولار؛
ئۇ خوجايىنلىرىنىڭ كۆڭلىنى ياشارتار.□ ■

14 يامغۇرى يوق بۇلۇت-شامال،
يالغان سوۋغاتنى ۋەدە قىلىپ ماختانغۇچىغا ئوخشاشتۇر.

15 ئۆزۈنغىچە سەۋر-تاقەت قىلىنسا، ھۆكۈمدارمۇ قايىل قىلىنار،
يۇمشاق تىل سۆڭەكلەردىنمۇ ئۆتەر.■

16 سەن ھەسەل تېپىۋالدىڭمۇ؟
ئۇنى پەقەت تويغۇچىلا يە،
كۆپ يېسەڭ ياندۇرۇۋېتىسەن.

17 قوشناڭنىڭ بوسۇغىسىغا ئاز دەسسە،
ئۇلار سەندىن تويۇپ، ئۆچ بولۇپ قالمىسۇن.

18 يالغان گۇۋاھلىق بىلەن يېقىنىغا قارا چاپلىغۇچى،
خۇددى گۈرزە، قىلىچ ۋە ئۆتكۈر ئوققا ئوخشاشتۇر.■
19 سۈنۈق چىش بىلەن چاينىاش،
توكۇر پۇت بىلەن مېڭىش،
كۈلپەت كۈندە ۋاپاسىز كىشىگە ئۈمىد باغلىغاندەكتۇر.

20 قىش كۈندە كىشىلەرنىڭ كىيىمىنى سالدۇرۇۋېتىش،
ياكى سۈدا ئۈستىگە ئاچچىق سۇ قۇيۇش،

■ **25:8** پەند. 1718: □ **25:13** »خۇددى ئورما ۋاقتىدىكى تومۇزدا ئىچكەن قار سۈيىدەك« ـ ئىبرانىي تىلدا: »خۇددى ئورما ۋاقتىدىكى قارنىڭ سالقىندەك« دېيىلدۇ. ■ **25:13** پەند. 1713: ■ **25:15** پەند. 1:15 □ 1416: ■ **25:18** زەب. 2:11 □ 4:57 □ 7:59 □ 3-4:120 پەند. 1812:

قايغۇلۇق كىشىنىڭ ئالدىدا ناخشا ئېيتقاندەكتۇر.□ ■

21 دۈشمىنىڭنىڭ قورسىقى ئاچ بولسا،
نان بەر،
ئۇسسىغان بولسا سۇ بەر؛ □ ■
22 شۇنداق قىلساڭ، بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولسەن،
ۋە پەرۋەردىگار بۇ ئىشنى ساڭا ياندۇرىدۇ.□

23 شىمال تەرەپتىن چىققان شامال قاتتىق يامغۇر ئېلىپ كەلگەندەك،
چېقىمچى شۇم چىرايىنى كەلتۈرەر.
24 سوقۇشقاق خوتۇن بىلەن ئازادە ئۆيدە بىللە تۇرغاندىن كۆرە،
ئۆگزىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا يالغۇز يېتىپ-قوپقان ياخشى.□ ■
25 ئۇسساپ كەتكەن كىشىگە مۇزدەك سۇ بېرىلگەندەك،
يىراق يۇرتتىن كەلگەن خۇش خەۋەرمۇ ئەنە شۇنداق بولار.
26 پېتىقدىلىپ سۇيى لېيىپ كەتكەن بۇلاق،
سۇيى بۇلغۇۋېتىلگەن قۇدۇق،
رەزىللەرگە يول قويغان ھەققانىي ئادەمگە ئوخشاشتۇر.
27 ھەسەلنى ھەددىدىن زىيادە يېيىش ياخشى بولماس؛
بىراق ئۇلۇغلۇقنى ئىزدەشنىڭ ئۆزى ئۇلۇغ ئىشتۇر.□
28 ئۆزىنى تۇتالمايدىغان كىشى،
ۋەيران بولغان، سېپىلسىز قالغان شەھەرگە ئوخشايدۇ.□ ■

26

1 يازدا قار يېغىش،
ئورما ۋاقتىدا يامغۇر يېغىش قاملاشمىغاندەك،
ئىززەت-ھۆرمەت ئەخمەققە لايىق ئەمەستۇر.
2 لەيلەپ ئۇچۇپ يۈرگەن قۇچقاچتەك،
ئۇچقان قارلىغاچ يەرگە قونمىغاندەك،

□ **25:20** »(خام(سۈدا ئۆستىگە ئاچچىق سۈ قۇيۇش« ـ سۈدا ئۆستىگە ئاچچىق سۈ قۇيۇلسا، ئىنتايىن ئاچچىق بىر ھىد چىقىدۇ، شۇڭا مەنىسى: ـ »ياىرغا تۇز سەپكەندەك« دېگەندەك.

■ **25:20** رىم. 1512:

□ **25:21** »دۈشمىنىڭ...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ساڭا تۆچ بولغانىنىڭ...».

■ **25:21** مىس. 23□4: 5؛ رىم. 2012:

□ **25:22** »(دۈشمىنىڭنىڭ(بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولسەن« ـ بۇنىڭ مەنىسى: »ئۇنى قاتتىق ئۆيالدۇرىسەن.« بۇ ئىبارە مىسىردىكى كونا بىر ئادەتنى كۆرسىتىدۇ. كىشىلەر توۋا قىلغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بېشىدا بىر سۈپەت چوغىنى كۆتۈرۈپ ماڭىدۇ. شۇڭا »ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالىسەن« دېگىنى، ئۇنىڭ توۋا قىلىشىغا يارىدەم بېرەلەيسەن« »ۋۇجدانىنى ئويغىتىسەن« دېگەنلىكتۇر.

□ **25:24** »سوقۇشقاق خوتۇن بىلەن ئازادە ئۆيدە بىللە تۇرغاندىن كۆرە،...» ـ ياكى »سوقۇشقاق خوتۇن بىلەن ئازادە ئۆيدە ئولتۇرغاندىن كۆرە،...».

■ **25:24** پەند. 1921□9:

□ **25:27** »ئۇلۇغلۇقنى ئىزدەشنىڭ ئۆزى ئۇلۇغ ئىشتۇر« ـ بىزنىڭچە بۇ ئايەتتىكى »ئۇلۇغلۇق« خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلۇغ« بىلەن »ئېغىر« بىر سۆز بولغاچقا، بۇ ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى بار: »ئېغىر ئىشلارنى ئويلىنىپ سۈرۈشتۈرۈشنىڭ ئۆزى ئېغىر ئىشتۇر.« يەنە باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىملىرى بار، جۈملىدىن »ئۆز ئۇلۇغلۇقىنى ئىزدەش ئۇلۇغ ئىش ئەمەس.«□ **25:28** »ئۆزىنى تۇتالمايدىغان كىشى« ـ »ئۆزىنى تۇتالمايدىغان« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »ئۆز روھىنى ئىدارە قىلالمايدىغان« دەپ ئېيتىلىدۇ. ■ **25:28** پەند. 3216:

سەۋەبسىز قارغىش كىشىگە زىيان كەلتۈرەلمەس.
3 ئاتقا قامچا، ئېشەككە نوختا لازىم بولغىنىدەك،
ئەخمەقنىڭ دۈمبىسىگە تاياق لايىقتۇر.■
4 ئەخمەقنىڭ ئەخمىقانە گېپى بويىچە ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىگىن،
جاۋاب بەرسەڭ ئۆزۈڭ ئۇنىڭغا ئوخشاپ قېلىشىڭ مۇمكىن.
5 ئەخمەقنىڭ ئەخمىقانە گېپى بويىچە ئۇنىڭغا جاۋاب بەرگىن،
جاۋاب بەرمىسەڭ ئۆ ئۆزۈڭنىڭ ئەخمەقلىقىنى ئەقىللىق دەپ چاغلار.
6 ئۆز پۇتىنى كېسىۋەتكەندەك،
ئۆز بېشىغا زۇلمەت تىلىگەندەك،
ئەخمەقتىن خەۋەر يوللاشمۇ شۇنداق بىر ئىشتۇر.□
7 توكۇرنىڭ كارغا كەلمىگەن پۇتلىرىدەك،
ئەخمەقنىڭ ئاغزىغا سېلىنغان پەند-نەسىھەتمۇ بىكار بولۇر.
8 سالغىغا تاشنى باغلاپ ئاتقاندەك،
ئەخمەققە ھۆرمەت بىلدۈرۈشمۇ ئەخمىقانە ئىشتۇر.□
9 ئەخمەقنىڭ ئاغزىغا سېلىنغان پەند-نەسىھەت،
مەستنىڭ قولىغا سانجىلغان تىكەندەكتۇر.
10 ئۆز يېقىنلىرىنى قارىسىغا زەخمىلەندۈرگەن ئوقياچىدەك،
ئەخمەقنى ياكى ئۆتۈپ كەلگەن ئادەمنى يانلاپ ئىشلەتكەن خوجايىنمۇ ئوخشاشلا زەخمىلەندۈرگۈچىدۇر.□
11 ئىت ئايلىنىپ كېلىپ ئۆز قۇسۇقىنى يالىغاندەك،
ئەخمەق ئەخمەقلىقىنى قايتىلار.■
12 ئۆزىنى دانا چاغلاپ مەمنۇن بولغان كىشىنى كۆردۈڭمۇ؟
ئۇنىڭغا ئۈمىد باغلىماقتىن ئەخمەققە ئۈمىد باغلىماق ئەۋزەلدۇر.■
13 ھۆرۈن ئادەم: ـ »تاشقىرىدا دەھشەتلىك بىر شىر تۇرىدۇ،
كوچىدا بىر شىر يۈرىدۇ«! ـ دەپ ئۆيدىن چىقماس.■
14 ئۆز مۈجۈقىدا ئېچىلىپ-يېپىلىپ ئۆرغان ئىشىككە ئوخشاش،
ھۆرۈن كارىۋاتتا يېتىپ ئۆ ياق-بۇ ياققا ئۆرۈلمەكتە.
15 ھۆرۈن قولىنى سۇنۇپ قاچىغا تىققىنى بىلەن،
غىزانى ئاغزىغا سېلىشتىنمۇ ئېرىنەر.■
16 ھۆرۈن ئۆزىنى پەم بىلەن جاۋاب بەرگۈچى يەتتە كىشىدىنمۇ دانا سانار.
17 كوچىدا كېلىۋېتىپ، ئۆزىگە مۇناسىۋەتسىز ماجىراغا ئارىلاشقان كىشى،
ئىتنىڭ قۇلىقىنى تۇتۇپ سوزغانغا ئوخشاش خەتەرگە دۇچار بولار.
18 ئۆز يېقىنلىرىنى ئالداپ »پەقەت چاقچاق قىلىپ قويدۇم«! دەيدىغان كىشى،
ئوتقاشلارنى، ئوقلارنى، ھەرخىل ئەجەللىك قوراللارنى ئاتقان تەۋگە ئوخشايدۇ.

■ 26:3 زەب. 32:8؛ 10:9؛ پەند. 1310:
□ 26:6 »ئۆز بېشىغا زۇلمەت تىلىگەندەك« ـ ئىبرانىي تىلدا »خۇددى زىيان ئىچكەندەك.«
□ 26:8 »سالغىغا تاشنى باغلاپ ئاتقاندەك،...« ـ تاش سالغىغا باغلاپ قويۇلسا، ئۇنى سالغىدىن چىقارغىلى بولمايدۇ، ئەلۋەتتە.
□ 26:10 »ئۆز يېقىنلىرىنى قارىسىغا زەخمىلەندۈرگەن ئوقياچىدەك، ئەخمەقنى ياكى ئۆتۈپ كەلگەن ئادەمنى يانلاپ ئىشلەتكەن خوجايىنمۇ ئوخشاشلا زەخمىلەندۈرگۈچىدۇر« ـ بۇ پەند-نەسىھەتنىڭ باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى بار. ■ 26:11 2پېت. 222: ■ 26:12 پەند. 2029:
■ 26:13 پەند. 1322: ■ 26:15 پەند. 2419:

20 ئوتۇن بولمىسا ئوت ئۆچەر؛
غەيۋەت بولمىسا، جېدەل بېسىلار.■
21 چوغلار ئۈستىگە چاچقان كۆمۈردەك،
ئوت ئۈستىگە قويغان ئوتۇندەك، جېدەلچى جېدەلنى ئۆلغايتار.■
22 غەيۋەتخورنىڭ سۆزلىرى ھەرخىل نازۇنېمەتلەردەك،
كىشىنىڭ قەلبىگە چوڭقۇر سىڭىۋېرىدۇ.□ ■
23 يالقۇنلۇق لەۋلەر رەزىل كۆڭۈللەرگە قوشۇلغاندا،
ساپال قاچىغا كۆمۈش ھەل بەرگەنگە ئوخشاشتۇر.
24 ئاداۋەت ساقلايدىغان ئادەم ئۆچىنى گەپلىرى بىلەن ياپىسمۇ،
كۆڭلىدە قات-قات سۈيىقەست ساقلايدۇ.
25 ئۇنىڭ سۆزى چىرايلىق بولسىمۇ، ئىشىنىپ كەتمىگىن؛
قەلبىدە يەتتە قات ئىپلاسلىق باردۇر.
26 ئۇ ئۆچمەنلىكىنى چىرايلىق گەپ بىلەن ياپىسمۇ،
لېكىن رەزىللىكى جامائەتنىڭ ئالدىدا ئاشكارىلىنار.
27 كىشىگە ئورا كولىغان ئۆزى چۈشەر؛
تاشنى دومىلاتقان كىشىنى تاش دۈمىلاپ قايتىپ كېلىپ ئۇنى يانجار.■
28 ساختا تىل ئۆزى زىيانكەشلىك قىلغان كىشىلەرگە نەپرەتلىنەر؛
خۇشامەت قىلغۇچى ئېغىز ئادەمنى ھالاكەتكە ئىتتىرەر.

27

1 ئەتىكى كۈنۈڭ توغرۇلۇق ماختانما،
چۈنكى بىر كۈنى نېمە بولىدىغىنىڭنى بىلمەيسەن.■
2 سېنى باشقىلار ماختىسۇن، ئۆز ئاغزىڭ مۇنداق قىلمىسۇن،
يات ئادەم سېنى ماختىسۇن، ئۆز لەۋلىرىڭ ئۇنداق قىلمىسۇن.
3 تاش ئېغىر، قۇم خېلى جىڭ باسار،
بىراق ئەخمەق كەلتۈرىدىغان خاپىچىلىق ئىككىسىدىن تېخىمۇ ئېغىردۇر.
4 غەزەپ رەھىمسىزدۇر،
قەھر بولسا كەلكۈندەك ئادەمنى ئېقىتىپ كېتەر،
بىراق كىم ھەسەتخورلۇق ئالدىدا تاقابىل تۇرالىسۇن؟
5 ئاشكارا ئەيىبلەش يوشۇرۇن مۇھەببەتتىن ئەلادۇر.
6 دوستنىڭ قولىدىن يېگەن زەخىملەر سادىقلىقتىن بولىدۇ؛
بىراق دۈشمەننىڭ سۆيۈشلىرى ھىيلىگەرلىكتۇر.□
7 توق كىشى ھەسەل كۆنىكىدىمۇ بىزاردۇر،

■ **26:20** پەند. 10:22 ■ **26:21** پەند. 18:15 □ 22:29 **26:22** »كىشىنىڭ قەلبىگە چوڭقۇر سىڭىۋېرىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كىشىنىڭ قورسىقىنىڭ ئىچكى يەرلىرىگە سىڭىۋېرىدۇ.« ■ **26:22** پەند. 18:8 ■ **26:27** زەب. 15:9-16:7 □ 2:10 □ 6:57 توپ. 10:8
■ **27:1** ياق. 4:13□ 14 □ **27:6** »دوستنىڭ قولىدىن يېگەن زەخىملەر سادىقلىقتىن بولىدۇ« ـ ياكى »دوستنىڭ قولىدىن يېگەن زەخىملەر ئادەمنى ھەققەتكە يەتكۈزەر.«

ئاچ كىشىگە ھەرقانداق ئاچچىق نەرسىمۇ تاتلىق بىلىنەر.□
8 يۇرت ماكاندىن ئايرىلغان كىشى،
ئۆۋىسىدىن ئايرىلىپ يۈرگەن قۇشقا ئوخشار.
9 ئەتىر ۋە خۇشبۇي كۆڭۈلنى ئاچار،
جان كۆيەر دوستىنىڭ سەممىي مەسلىھەتى كىشىنى رىغبەتلەندۈرەر.
جان كۆيەر دوستىنىڭ سەممىي، خۇشتۇي مەسلىھەتى كىشىنى خۇش قىلۇر.
10 ئۆز دوستۇڭنى، ئاتاڭنىڭ دوستىنىمۇ ئۇنتۇما؛
بېشىڭغا كۈن چۈشكەندە قېرىندىشىڭنىڭ ئۆيىگە كىرىپ يېلىنما؛
يېقىندىكى دوست، يىراقتىكى قېرىنداشتىن ئەلا.■
11 ئى ئوغلۇم، دانا بول، كۆڭلۈمنى خۇش قىل،
شۇنداق قىلغىنىڭدا مېنى مەسخىرە قىلىدىغانلارغا جاۋاب بېرەلەيمەن.
12 زېرەك كىشى بالا-يىقازانى ئالدىن كۆرۈپ قاچار؛
ساددىلار ئالدىغا بېرىپ زىيان تارتار.■
13 ياتقا كېپىل بولغان كىشىدىن قەرزگە تونىنى تۇتۇپ ئالغىن؛
يات خوتۇنغا كاپالەت بەرگەن كىشىدىن كاپالەت پۇلى ئال.■
14 قاق سەھەردە تۇرۇپ، يۇقىرى ئاۋازدا دوستىغا بەخت تىلىگەنلىك،
تۇزىنى قارغاش ھېسابلىنار.
15 يامغۇرلۇق كۈندىكى توختىماي چۈشكەن تامچە-تامچە يېغىن،
ۋە سوقۇشقاق خوتۇن بىر-بىرىگە ئوخشاشتۇر.■
16 ئۇنى تىزگىنلەش بورانىنى توسقانغا،
ياكى ياغىن ئوڭ قول بىلەن چاڭگاللىغانغا ئوخشاشتۇر.
17 تۆمۈرنى تۆمۈرگە بىلىسە ئۆتكۈرلەشكەندەك،
دوستلارمۇ بىر-بىرىنى ئۆتكۈرلەشتۈرەر.
18 ئەنجۈر كۆچىتىنى پەرۋىش قىلغۇچى ئۇنىڭدىن ئەنجۈر يەيدۇ؛
خوجايىننى ئاسراپ كۈتكەن قۇل ئىززەت تاپىدۇ.
19 سۇدا ئادەمنىڭ يۈزى ئەكس ئەتكەندەك،
ئىنسانىنىڭ قەلبىنىڭ قانداقلىقى ئۆز يېنىدىكى كىشى ئارقىلىق بىلىنەر.□
20 تەھتىسارا ۋە ھالاكەت ھەرگىز تويمىغاندەك،
ئادەمنىڭ ئاچ كۆزلىرى قانائەت تاپماس.□ ■
21 ساپال قازان كۆمۈشنى، چاناق ئالتۇننى تاۋلار،
ئادەم بولسا ماختالغاندا سىنىلار.

□ **27:7** »توق كىشى ھەسەل كۆنىكىدىمۇ بىزاردۇر« ـ ياكى »توق كىشى ھەسەل كۆنىكىنى دەسسۇپىتىدۇ.«
■ **27:10** پەند. 17:17□ 2418:
■ **27:12** پەند. 322:
■ **27:13** پەند. 6□1: 2؛ 15:11□ 18:17□ 1620:
■ **27:15** پەند. 1319:
□ **27:19** »ئىنسانىنىڭ قەلبىنىڭ قانداقلىقى ئۆز يېنىدىكى كىشى ئارقىلىق بىلىنەر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئىنسانىنىڭ قەلبىنىڭ قانداقلىقى ئۆز يېنىدىكى كىشىنىڭ قەلبىگە مەلۇم بولار)ئەكس ئېتەر.«(
□ **27:20** »تەھتىسارا« ـ ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى بارغان جاي. »ھالاكەت« ـ بەلكىم »ھالاك قىلغۇچى« دېگەن يامان بىر پەرىشتىدۇر. »ۋەھ.»
11:9نى كۆرۈڭ. ■ **27:20** توپ. 81:

22 ئەخمەقنى بۇغداي بىلەن بىرگە سەندىلىدە تالقان قىلىپ سوقساڭمۇ،
ئەخمەقلىقى يەنىلا ئۇنىڭدا تۇرار.

23 پادىلىرىڭنىڭ ئەھۋالىنى ئوبدان بىلىپ تۇر،
مال-ۋارانلىرىڭدىن ياخشى خەۋەر ئال؛
24 چۈنكى بايلىقنىڭ مەڭگۈ كاپالىتى بولماس،
تاج-تەختمۇ دەۋردىن-دەۋرگىچە تۇرامدۇ؟
25 قۇرۇغان چۆپلەر ئورۇلغاندىن كېيىن،
يۇمران چۆپلەر تۈسۈپ چىققاندا،
تاغ باغرىدىنمۇ ياۋايى چۆپلەر يىغىلغاندا،
26 شۇ چاغدا قوزىلارنىڭ يۈڭلىرى قىرقىلىپ كىيىمىڭ بولار؛
تۆچكىلەرنى ساتقان پۇلغا بىر ئېتىز كېلەر،■
27 ھەمدە تۆچكىلەرنىڭ سۈتلىرى سېنىڭ ھەم ئائىلىدىكىلىرىڭنىڭ ئوزۇقلۇقىنى،
دېدەكلىرىڭنىڭ قورسقىنى تەمىنلەشكىمۇ يېتەر.

28

1 يامانلار ھېچكىم قوغلىمىسىمۇ قاچار؛
بىراق ھەققانىيلار شىر يۈرەك باتۇر كېلەر.■
2 يۇرتنا گۇناھلار كۆپەيسە، ئۇنىڭ ئەمىرلىرى كۆپ ئالمىشار،
لېكىن ئۇنى سوريغۇچى يوروقتۇلغان ۋە بىلىملىك بولسا، يۇرت ئامان-مۇقىم ئۇزۇن تۇرار.
3 مىسكىنلەرگە زۇلۇم سېلىۋاتقان بىر كەمبەغەل،
خۇددى زىرائەتلەرنى ياتقۇزۇپ دېنىنى قويمايدىغان قارا يامغۇرغا ئوخشايدۇ.
4 تەۋرات قانۇنىدىن ۋاز كەچكەنلەر يامانلارنى ياخشى دەپ ماختار؛
بىراق قانۇننى تۇتقۇچىلار ئۇلارغا قارشى كۈرەش قىلار.
5 رەزىللەر ئادالەتنى چۈشەنمەس؛
بىراق پەرۋەردىگارنى ئىزدىگۈچىلەر ھەممە ئىشنى چۈشىنەر.
6 پەزىلەتلىك يولدا ماڭغان مىسكىن كىشى،
ساختا، ئىككى يۈزلىمە باي ئادەمدىن ياخشىدۇر.■
7 تەۋرات-قانۇننىغا ئىتائەت قىلغان يىگىت ئەقىللىق ئوغۇلدۇر؛
بىراق نان قېپىلارغا ھەمراھ بولغۇچى ئاتىسىنى نومۇسقا قالدۇرار.■
8 جازانخورلۇق قىلىپ يۇقىرى تۈسۈم ئارقىلىق بايلىقلار تاپقان كىشى،
ئاخىرىدا بۇلارنى مىسكىنلەرگە خەيرىخاھلىق قىلغۇچىنىڭ قولىغا ئوتكۈزۈش ئۈچۈن توپلىغاندۇر.■
9 كىمكى تەۋرات قانۇنىنى ئاڭلىمايمەن دەپ قۇلىقىنى يوپۇرسا،
ھەتتا دۇئالىرىمۇ لەنىتى بولۇپ قالار.
10 كىمكى دۇرۇسلارنى يامان يولغا ئازدۇرسا،
ئۆزى كولىغان ئورىسىغا ئۆزى چۈشەر؛

■ 27:26 1تىم. 86: ■ 28:1 لاۋ. 36:26 قان. 28:28 يەش. 2157: ■ 28:6 پەند. 119: ■ 28:7 پەند. 329: ■ 28:8 لاۋ. 25:35-37

بىراق پاك-دىيانەتلىك ئادەم ياخشىلىققا مىراسخور بولار.■
11 باي دەرۋەقە ئۆزىنى دانا سانار؛
بىراق يوروتۇلغان مىسكىن ئۇنى ھامان كۆرۈپ يېتەر.
12 ھەققانىيلار غالىبىيەتلىك بولسا،
جاھاننى تەنتەنە قاپلار؛
بىراق يامانلار مەرتىۋىگە چىقسا، خالايىق ئۆزلىرىنى قاچۇرار.■
13 ئۆز گۇناھلىرىنى يوشۇرغان كىشى رونىاق تاپماس؛
بىراق ئۇلارنى تونۇپ ئىقرار قىلىپ، ئۇلاردىن ۋاز كەچكەن كىشى رەھىم-شەپقەتكە ئېرىشەر.■
14 پەرۋەردىگاردىن ھەردائىم قورقۇپ يۈرگەن كىشى شۇنچە بەختلىكتۇر!
بىراق كۆڭلىنى تاش قىلغان بالا يىتىپەتكە قالار.□
15 ھۆركىرەپ تۇرغان شىر،
ياكى ئۇۋنى ئىزدەپ كېزىۋاتقان ئېيىق قانداق بولسا،
يوقسۇل پۇقرالارنىڭ ئۈستىدىكى رەزىل ھاكىممۇ شۇنداقتۇر.
16 يوروتۇلمىغان ئەمىر ھامان زور بىر زالىم بولۇپ چىقار،
بىراق ھارام بايلىقلارغا نەپرەتلەنسە، تەختىدە ئۇزۇن ئولتۇرار.
17 قان تۆككەن كىشى قەبرىز بىلەن ھاكىغا قاراپ يۈگۈرەر؛
ئۇنى ھېچكىم توسمىسۇن!□
18 سەممىي، دىيانەتلىك يولدا ماڭغان قۇتۇلار؛
ئىككى يولدا ماڭغان ساختا كىشى ئۇلارنىڭ بىردە ھامان يىقىلىپ چۈشەر.
19 ئۆز يېرىگە تىرىشىپ ئىشلىگەن دېھقانلىرىنىڭ نېنى يېتىپ ئاشار؛
بىراق بىكار يۈرۈپ خام خىياللارنى قوغلىغان كىشىنىڭ يوقسۇللۇقى مول بولار!
20 راستچىل كىشىنىڭ بەختى كۆپىيەر؛
بىراق باي بولۇشقا ئالدىرىغان كىشى جازادىن قېچىپ قۇتۇلالماس.■
21 بىرگە يان بېسىش قەتئىي بولماس؛
چۈنكى بەزىلەر ھەتتا بىر بۇردا نان ئۈچۈنمۇ گۇناھ ئۆتكۈزەر.□ ■
22 نەپسى تويماس كىشى بايلىقلارنى كۆزلەپ ئالدىرايدۇ،
ئۇ نامراتلىقنىڭ ئۆز بېشىغا چۈشىدىغىنىدىن بىخەۋەردۇر.□
23 باشقىلارنىڭ خاتالىقىنى ئوچۇق ئەيىبلىگەن كىشى،
ھامان خۇشامەت قىلغۇچىغا قارىغاندا كۆپرەك ئىلتىپات تاپار.

■ **28:10** پەند. 2726:
■ **28:12** پەند. 1111 10:
■ **28:13** زەب. 32 3: 5؛ 1يۇھ. 1 9: 10
□ **28:14** **»پەرۋەردىگاردىن ھەردائىم قورقۇپ يۈرگەن كىشى شۇنچە بەختلىكتۇر«** ـ ئەينى تېكىستە »پەرۋەردىگار« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ. شۇڭا باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »گۇناھ قىلىشتىن ھەردائىم قورقۇپ يۈرگەن كىشى.«
□ **28:17** **»ئۇنى ھېچكىم توسمىسۇن«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھېچكىم ئۇنىڭغا ھىمايە بولمىسۇن.«! تەۋرات قانۇنى بويىچە ئادەمنى تاسادىپىي ئولتۇرۇگەن كىشى »پاناھلىق شەھەر«لەرگە قاچىسا بولاتتى. ئەمما گۇناھى بار كىشىلەر ھامان شۇ شەھەرلەردىن ھىمايە ئالالمايتتى)چۆل.» 34:6-35 نى كۆرۈڭ.(**28:20** پەند. 11:13 21:20 423: □ **28:21** **»قەتئىي بولماس«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياخشى ئەمەس.« ■ **28:21** پەند. 5:18 2324:
□ **28:22** **»نەپسى تويماس كىشى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆزى يامان كىشى.«

24 ئاتا-ئانىسىنىڭ تەئەللۇقاتىنى ئوغرىلاپ، »بۇ ھىچقانداق گۇناھ ئەمەس« دېگەن كىشى،
ھالاك قىلغۇچىنىڭ شېرىكىدۇر.
25 نەپسى توىمىغۇر كىشى جېدەل-ماجىرا تېرىيدۇ؛
بىراق پەرۋەردىگارغا تايانغان كىشى ئەتلىنەر.□ ■
26 تۆزىنىڭ كۆڭلىگە ئىشەنگەن كىشى ئەخمەقتۇر؛
بىراق دانالىق بىلەن ماڭغان نىجات تاپار.
27 نامراتلارغا خەيرخاھلىق قىلىدىغان كىشى موھتاجلىق تارتماس؛
لېكىن ھاجەتمەنىنى كۆرسىمۇ كۆرمەسكە سالغان كىشى كۆپلىگەن قارغىشقا ئۇچرار.■
28 يامانلار مەرتىۋىگە چىقسا، خالايىق ئۆزلىرىنى قاچۇرار؛
لېكىن ئۇلار زاۋال تاپسا، ھەققانىيلار راۋاج تاپار.■

29

1 قايتا-قايتا ئەيىبلىنىپ تۇرۇپ يەنە بوينى قاتتىقلىق قىلغان كىشى،
تۈيۈقسىزدىن داۋالغۇسىز يانجىلار.
2 ھەققانىيلار گۈللەنسە، پۇقرالىرى شادلىنار،
قەبىھلەر ھوقۇق تۇتسا پۇقرا نالە-پەرياد كۆتۈرەر.■
3 دانالىقنى سۆيگەن ئوغۇل ئاتىسىنى خۇش قىلار؛
بىراق پاھىشىلەرگە ھەمراھ بولغان ئۇنىڭ مال-مۈلكىنى بۇزۇپ-چاچار.■
4 پادىشاھ ئادالەت بىلەن يۇرتىنى تىنچ قىلار؛
بىراق باج-سېلىق سالغان بولسا، ئۇنى ۋەيران قىلار.□
5 ئۆز يېقىنىغا خۇشامەت قىلغان كىشى،
ئۇنىڭ پۇتلىرىغا تور تەييارلاپ قويغاندۇر.
6 رەزىل ئادەمنىڭ گۇناھى ئۆزىگە قايقان ياساپ قۇرار؛
بىراق ھەققانىي كىشى ناخشىلار بىلەن شادلىنار.
7 ھەققانىي كىشى مىسكىنلىنىڭ دەۋاسىغا كۆڭۈل بۆلۈر؛
بىراق يامانلار بولسا بۇ ئىشنى چۈشەنمەس.■
8 ھاكاۋۇر كىشىلەر شەھەرنى قۇتراتىپ داۋالغۇتار؛
بىراق ئاقىلانىلەر ئاچچىق غەزەپلەرنى يانداۋرار.
9 دانا كىشى ئەخمەق بىلەن دەۋالاشسا،
ئەخمەق ھۇرپىيىدۇ ياكى كۈلىدۇ، نەتىجىسى ھامان تىنچلىق بولماس.
10 قانخورلار پاك-دىيانەتلىكلەرگە نەپرەتلىنەر؛
دۇرۇسلارنىڭ جېنىنى بولسا، ئۇلار قەستلەر.□
11 ئەخمەق ھەردائىم ئىچىدىكى ھەممىنى ئاشكارا قىلار؛

□ **28:25** »نەپسى توىمىغۇر كىشى« ـ ياكى »ھالى چوڭ كىشى.« ■ **28:25** پەند. 10:13 □ 18:15 2229: ■ **28:27** قان.
10:15 □ 7:8 □ پەند. 17:19 □ 922: ■ **28:28** پەند. 1228: ■ **29:2** پەند. 10:11 □ 28:12 □ 20:15 ■ **29:3** پەند. 1:10 □
7:28 □ لۇقا 1315: □ **29:4** »بىراق باج-سېلىق سالغان بولسا،...» ـ ياكى »بىراق پارىخور بولسا،...». ■ **29:7** ئايۇب 1629: □ **29:10**
»دۇرۇسلارنىڭ جېنىنى بولسا، ئۇلار قەستلەر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىراق دۇرۇسلار ئۇلارنىڭ جېنىدىن خەۋەر ئالار.«

بىراق دانا ئۆزىنى بېسىۋالار.■
12 ھۆكۈمدار يالغان سۆزلەرگە قۇلاق سالسا،
ئۇنىڭ بارلىق خىزمەتكارلىرى يامان ئۆگەنمەي قالماس.
13 گادايى بىلەن ئۇنى ئەزگۈچى كىشى بىر زېمىندا ياشار؛
ھەر ئىككىسىنىڭ كۆزىنى نۇرلاندۇرغۇچى پەرۋەردىگارىدۇر.□ ■
14 يوقسۇللارنى دىيانەت بىلەن سوريغان پادىشاھنىڭ بولسا،
تەختى مەڭگۈگە مەھكەم تۇرار.■
15 تاياق بىلەن تەنبىھ-نەسىھەت بىللارغا دانالىق يەتكۈزەر؛
بىراق تۆز مەيلىگە قويۇپ بېرىلگەن بالا ئانىسىنى خجالەتكە قالدۇرار.■
16 يامانلار گۈللىنىپ كەتسە، ناھەقلىك كۆپىيەر؛
لېكىن ھەققانىيلار ئۇلارنىڭ يىقىلغىنىنى كۆرەر.■
17 ئوغلۇڭنى تەربىيەلىسەڭ، ئۇ سېنى ئارام تاپقۇزار؛
ئۇ كۆڭلۈڭنى سۆيۈندۈرەر.■
18 پەرۋەردىگارنىڭ ۋەھيىسى بولمىغان ئەلنىڭ پۇقرالىرى يولدىن چىقىپ باشپاناھسىز قالار؛
لېكىن تەۋرات-قانۇنىغا ئەمەل قىلىدىغان كىشى بەختلىكتۇر.□
19 قۇلنى سۆز بىلەنلا تۈزەتكىلى بولماس؛
ئۇ سۆزۈڭنى چۈشەنگەن بولسىمۇ، ئېتىبار قىلماس.
20 ئاغزىنى باسالمايدىغان كىشىنى كۆرگەنمۇ؟
ئۇنىڭدىن ئۈمىد كۈتكەندىن، ئەخمەقتىن ئۈمىد كۈتۈش ئەۋزەلدۇر.■
21 كىمكى تۆز قۇلىنى كىچىكىدىن تارتىپ تۆز مەيلىگە قويۇپ بەرسە،
كۈنلەرنىڭ بىردە ئۇنىڭ بېشىغا چىقار.□
22 تېرىككەك كىشى جېدەل-ماجىرا قوزغاپ تۇرار؛
ئاسان ئاچچىقلىنىدىغان كىشىنىڭ گۇناھلىرى كۆپتۈر.■
23 مەغرۇرلۇق كىشىنى پەس قىلار،
بىراق كەمتەرلىك كىشىنى ھۆرمەتكە ئېرىشتۈرەر.■
24 ئوغرى بىلەن شېرىك بولغان كىشى تۆز جېنىغا دۈشمەندۇر؛
ئۇ سوراقچىنىڭ گۇۋاھ بېرىشكە ئاگاھلاندۇرۇشىنى ئاڭلىسىمۇ، لېكىن راست گەپ قىلىشقا پېتىنالماس.□ ■
25 ئىنسان بالىسىدىن قورقۇش ئادەمنى تۇزاققا چۈشۈرىدۇ؛

■ **29:11** پەند. 3314: □ **29:13** »گادايى بىلەن ئۇنى ئەزگۈچى كىشى بىر زېمىندا ياشار« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »گادايى بىلەن ئۇنى ئەزگۈچى كىشى بىر-بىرىگە يولۇقار.« ■ **29:13** پەند. 222: ■ **29:14** پەند. 28:20□ 525: ■ **29:15** پەند. 1:10□ 24:13□ 25:17□ 21□ 15:22□ 1323: ■ **29:16** زەب. 36:37□ 10-11:58□ 891: ■ **29:17** پەند. 24:13□ 15:22□ 1423□ 13: □ **29:18** »يولدىن چىقىپ باشپاناھسىز قالار« ـ بۇ ئىبارە ئىبرانىي تىلىدا ئىككى بىسلىق بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلەنگەن. ■ **29:20** پەند. 1226: □ **29:21** »كۆزلەرنىڭ بىردە ئۇنىڭ بېشىغا چىقار« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئاخىردا تۇ)قۇل(تۆزىنگە پەرزەنتتەك يولۇپ چىقار.« ■ **29:22** پەند. 18:15□ 2126: ■ **29:23** ئايۇپ 29:22□ پەند. 33:15□ 12:18□ يەش. 2:66□ مات. 12:23□ لۇقا 11:14□ 14:18□ ياق. 10:4□ 6□ 1 پېت. 55: □ **29:24** »...□□□ گەپ قىلىشقا پېتىنالماس« ـ »لاۋ.» 1:5نى كۆرۈڭ. ■ **29:24** لاۋ. 15:

بىراق كىمكى پەرۋەردىگارغا تايانغان بولسا، ئۇ بىخەتەر كۆتۈرۈلەر.□
26 كۆپ كىشىلەر ھۆكۈمدارىدىن ئىلتىپات ئىزدەپ يۈرەر؛
بىراق ئادەمنىڭ ھەق-رىزقى پەقەت پەرۋەردىگارنىڭلا قولىدىدۇر.■
27 ناھەقلەر ھەققانىيلارغا يىرگىنچلىكتۇر؛
دۈرۈس يولدا ماڭغان كىشىلەر يامانلارغا يىرگىنچلىكتۇر.

30

ئاگۇرنىڭ پەند-نەسىھەتلىرى

1 تۇۋەندىكىلەر ياكەھنىڭ ئوغلى ئاگۇرغا ۋەھىي بىلەن كەلگەن سۆزلەردۇر:
بۇ ئادەم ئىتىيەلگە، يەنى ئىتىيەل بىلەن ئۇكالغا مۇنداق سۆزلەرنى دېگەن: ـ □
2 مەن دەرۋەقە ئىنسانلار ئارىسىدىكى ئەڭ نادىنى، ھايۋانغا ئوخشاشتۇرمەن؛
مەندە ئىنسان ئەقلى يوق.
3 دانالىقنى ھېچ ئۆگەنمىدىم؛
ئەڭ پاك-مۇقەددەس بولغۇچى ھەققىدىمۇ ساۋاتىم يوقتۇر.
4 كىم ئەرشكە كۆتۈرۈلگەن، ياكى ئەرشتىن چۈشكەن؟
كىم شامالنى قوللىرىدا تۇتقان؟
كىم سۇلارنى تۆز تونىغا يۆگەپ قويغان؟
كىم يەر-زېمىننىڭ چېگرالىرىنى بەلگىلىگەن؟
ئۇنىڭ ئىسمى نېمە؟ ئۇنىڭ ئوغلىنىڭ ئىسمى نېمە؟ بىلەمسەن-يوق؟■
5 تەڭرىنىڭ ھەربىر سۆزى سىنىلىپ ئىسپاتلىنىپ كەلگەندۇر؛
ئۇ ئۆزىگە تايانغانلارنىڭ ھەممىسىنى قوغدايدىغان قالقاندۇر. ■
6 ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ھېچ نەرسە قوشما؛
ئۇنداق قىلساڭ، ئۇ سېنى ئەيىبلەيدۇ،
سېنىڭ يالغانچىلىقىڭ ئاشكارىلىنىدۇ.■

7 ئى خۇدايىم، سەندىن ئىككى نەرسىنى تىلەيمەن؛
مەن ئۆلگۈچە بۇلارنى مەندىن ئايىمغايسەن: ـ
8 ساختىلىق ۋە يالغانچىلىقنى مەندىن يىراق قىلغايسەن؛
مېنى گادايمۇ قىلماي، بايمۇ قىلماي، بەلكى ئېھتىياجىمغا لايىقلا رىزىق بەرگەيسەن.
9 چۈنكى زىيادە تويۇپ كەتسەم، سەندىن يېنىپ: »پەرۋەردىگار دېگەن كىم؟« ـ دەپ قېلىشىم مۇمكىن.
ياكى گادداي بولۇپ قالسام، ئوغرىلىق قىلىپ، سەن خۇدايىمنىڭ نامىغا داغ كەلتۈرۈشۈم مۇمكىن.

□ **29:25** »بىخەتەر كۆتۈرۈلەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ.
■ **29:26** پەند. 619:
□ **30:1** »ۋەھىي بىلەن كەلگەن سۆزلەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يۈكلەنگەن سۆزلەر« دەپ ئىپادىلىنىدۇ. دېمەك، پەرۋەردىگارنىڭ ئاگۇرنىڭ دىل-روھىغا يۈكلىگەن سۆزلىرى. »بۇ ئادەم« ـ ياكەھنىڭ ئوغلى ئاگۇر. ■ **30:4** ئايۇپ 4:38□ زەب. 3:104□ يەش. 1240: ■ **30:5** زەب. 6-7:12□ 30-31:18□ 7-8:19□ 140:119□ 2تىم. 162: ■ **30:6** قان. 2:4□ 32:12□ ۋەھ. 1822:

10 خوجايىنىنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ قۇلى ئۈستىدىن شىكايەت قىلما،
بولمىسا ئۇ سېنى قارغاپ لەنەت قىلىدۇ، ئەيىبكار بولىسەن.

11 ئۆز ئاتىسىنى قارغايدىغان،
ئۆز ئانىسىغا بەخت تىلىمەيدىغان بىر دەۋر بار،
12 ئۆزىنى پاك چاغلايدىغان، ئەمەلىيەتتە مەينەتچىلىكىدىن ھېچ يۇيۇلمىغان بىر دەۋر بار،
13 بىر دەۋر بار ـ ئاھ، كىبرلىكىدىن نەزىرى نېمىدېگەن ئۈستۈن،
ھاكاۋۇرلۇقىدىن ھالى نېمىدېگەن چوڭ![□] ■
14 ئۇنىڭ ئاجىزلار ۋە يوقسۇللارنى يالماپ يۇتۇۋېتىدىغان چىشلىرى قىلىچتەك،
ئېزىق چىشلىرى پىچاقتەك بولغان بىر دەۋر بار![■]

15 زېلۇكنىڭ ئىككى قىزى بار، ئۇلار ھەردائىم: »بەرگىن، بەرگىن« دەپ توۋلىشار.
ھەرگىز تويۇنمايدىغان ئۈچ نەرسە بار، ھەرگىز قانائەتلەنمەيدىغان تۆت نەرسە بار، ئۇلار بولسىمۇ: ـ [□]
16 گۆر، تۇغماس خوتۇننىڭ قارنى،
سۇغا تويۇنمىغان قۇرغاق يەر،
ۋە ھەرگىز »بولدى، تويدۇم« دېمەيدىغان ئوتتىن ئىبارەت.[□]

17 ئاتىسىنى مەسخىرە قىلىدىغان،
ئانىسىنى كەمسىتىدىغان كۆزنى بولسا،
قاغا-قۇزغۇنلار چوقۇلار،
بۇركۈتنىڭ بالىلىرىمۇ ئۇنى يەر.

18 مەن ئۈچۈن ئىنتايىن تىلىسمات ئۈچ نەرسە بار،
شۇنداق، مەن چۈشىنەلمەيدىغان تۆت ئىش بار: ـ
19 بۇركۈتنىڭ ئاسماندىكى ئۇچۇش يولى،
يىلاننىڭ تاشتا بېغىرلاپ ماڭىدىغان يولى،
كېمىنىڭ دېڭىزدىكى يولى ۋە يىگىتنىڭ قىزغا ئاشىق بولۇشتىكى يولدۇر.

20 زىناخور خوتۇننىڭ يولىمۇ شۇنداقتۇر،
ئۇ بىرنېمىنى يەپ بولۇپ ئاغزىنى سۈرتىۋەتكەن كىشىدەك: »مەن ھېچقانداق يامانلىقنى قىلمىدىم«! ـ دەيدۇ.[□]

21 يەر-زېمىن ئۈچ نەرسە ئاستىدا بىئارام بولار،
ئۇ كۆتۈرەلمەيدىغان تۆت ئىش بار: ـ
22 پادىشاھ بولغان قۇل،
تاماققا تويغان ھاماقەت،
23 نەپرەتكە پاتقان، ئەرگە تەگكەن خوتۇن،

□ 30:13 »ھاكاۋۇرلۇقىدىن ھالى نېمىدېگەن چوڭ«! ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇلارنىڭ قاپاقلىرى نېمانچە كۆتۈرۈلگەن.«!
■ 30:13 پەند. 176:
■ 30:14 پەند. 1812:
□ 30:15 »زېلۇك« ـ سۆ ئىچىدە ياشايدىغان قانخور بىر خىل پارازىتتۇر.
□ 30:16 »گۆر« ـ مۇشۇ يەردە »گۆر« ئىبراني تىلىدا »شېئول«، يەنى »تەھتىسارا«، ئۆلۈكلەرنىڭ روھلىرى قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان يەرنى كۆرسىتىدۇ.
□ 30:20 »مەن ھېچقانداق يامانلىقنى قىلمىدىم«! ـ زىناخور خوتۇننىڭ يولىنىڭ ئاجايىبلىقى بولسا ئۆزىنىڭ ئوپۇچۇق گۇناھىنى ھېچ تونۇمايدىغانلىقىدىن ئىبارەت.

تۆز خانىمنىڭ ئوررىنى باسقان دېدەك.□

24 يەر يۈزىدە تېنى كىچىك، لېكىن ئىنتايىن ئەقللىق تۆت خىل جانىۋار بار: ـ
25 چۈمۈلىلەر كۈچلۈك خەلق بولمىسىمۇ، بىراق يازدا ئوزۇق تەييارلىۋېلىشنى بىلىدۇ؛■
26 سۇغۇرلار تۆزى ئاجىز بىر قوۋۇم بولسىمۇ، خادا تاشلارنىڭ ئارىسىغا ئۆۋا سالىدۇ؛
27 چېكەتكىلەرنىڭ پادىشاھى بولمىسىمۇ، لېكىن قاتار تىزىلىپ رەتلىك ماڭىدۇ؛
28 كەسلەنچۈكنى قول بىلەن تۇتۇۋالغىلى بولىدۇ،
لېكىن خان ئوردىلىرىدا ياشايدۇ.

29 قەدەملىرى ھەيۋەتلىك ئۆچ جانىۋار بار،
كىشىگە زوق بېرىپ ماڭىدىغان تۆت نەرسە بار: ـ
30 ھايۋاناتلار ئىچىدە ئەڭ كۈچلۈك، ھېچ نېمىدىن قورقماس شىر،
31 زىلۋا بەيگە ئىتى،
تېكە،
ۋە پۇقرالىرى قوللايدىغان پادىشاھدۇر.□ ■

32 ئەگەر سەن ئەخمەقلىق قىلىپ تۆزۈڭنى بەك يۇقىرى ئورۇنغا قويۇۋالغان بولساڭ،
ۋە ياكى تەلۋە بىر ئويدا بولغان بولساڭ،
قولۇڭ بىلەن ئاغزىڭنى يۇم!□ ■
33 كالا سۈتى قوچۇلسا سېرىق مايي چىقار؛
بىرىنڭ بۇرنى مىجىلسا، قان چىقار؛
ئاداۋەت قوزغاپ ئىنتىقام ئويلىسا جېدەل-ماجىرا چىقار.□

31

پادىشاھقا نەسىھەت

1 تۆۋەندىكىلەر، پادىشاھ لەمۇئەلگە ئۇنىڭ ئانىسى ئارقىلىق ۋەھيي بىلەن كەلگەن سۆزلەردۇر؛ ئانىسى بۇ سۆزلەرنى ئۇنىڭغا ئۆگەتكەن: □

□ **30:23** »**نەپرەتكە پاتقان**« ـ ياكى »نەپرەتلىك«، »نەپرەتلەنگەن.«
■ **30:25** پەند. 86:
□ **30:31** »**زىلۋا بەيگە ئىتى**« ـ ياكى »بەيگە ئېتى« ـ ئىبراني تىلىدا بۇ سۆز بەك ئاز ئۇچرايدۇ. »**پۇقرالىرى قوللايدىغان پادىشاھدۇر**« ـ باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: »ئاغدۇرۇلماس ۋە ئۆرۈلمەس پادىشاھدۇر« ياكى »ئۆز قوشۇنىنى باشلىغان پادىشاھدۇر.«
■ **30:31** ئايۇب 39 28-19:
□ **30:32** »**قولۇڭ بىلەن ئاغزىڭنى يۇم!**« ـ بەلكىم ئىبراني تىلىدا »بولدى، بەس«! دېگەن مەنىنى بېرىش مۇمكىن.
■ **30:32** ئايۇب 521:
□ **30:33** »**كالا سۈتى قوچۇلسا ... بىرىنڭ بۇرنى مىجىلسا... ئاداۋەت قوزغاپ ئىنتىقام ئويلىسا ...**« ـ بۇ جۈملىدىكى »قوچۇلسا« »مىجىلسا« ۋە »قوزغاپ ... ئويلىسا« ئىبراني تىلىدا ئوخشاش بىر پېئىل بىلەن ئىپادىلەنگەن.
□ **31:1** »**پادىشاھ لەمۇئەل**« ـ بەزى ئالىملار »لەمۇئەل«نى سۈلايمانىنىڭ ئانىسى بات-شېبا ئۈنىڭغا قويغان لەقەم، دەپ قارايدۇ. ئىسرائىل ئۇستىدىن ھۆكۈم سۈرگۈچىلەر ئارىسىدا »لەمۇئەل« ئىسملىك بىر پادىشاھ بىزگە نامەلۇم. »لەمۇئەل« دېگەننىڭ مەنىسى: »خۇدا ئۈچۈن.« »**ۋەھيي بىلەن كەلگەن سۆزلەر**« ـ ئەگەر بۇ باب »ئاگۇر«نىڭ (1:30) سۆزىنىڭ داۋامى بولسا، ئۇنداختا »ۋەھيي بىلەن كەلگەن سۆزلەر« پەرۋەردىگارنىڭ ئاگۇرنىڭ »دىل-روھىغا يۈكلىگەن سۆزلىرى«نىڭ داۋامىنى كۆرسىتىدۇ.

2 ئى ئوغلۇم، ئى مېنىڭ ئامرىقىم، قەسەملەر بىلەن تىلىگەن ئارزۇلۇقۇم، مەن ساڭا نېمە دەي؟□
3 كۆچ-قۇۋۋىتىڭنى ئايال-خوتۇنلار تەرىپىگە سەرپ قىلمىغىن،
ياكى پادىشاھلارنىڭ ۋەيران قىلىدىغان ئىشلارغا بېرىلگۈچى بولما!□ ■
4 ئى لەمۇئەل، شاراب ئىچىش پادىشاھلارغا لايىق ئەمەس،
ئەمىرلەرگىمۇ ھاراققا خۇمار بولۇش ياراشماس.
5 بولمىسا ئۇلار شاراب ئىچىپ، مۇقەددەس بەلگىلىمىلەرنى ئۇنتۇپ،
بوزەك بەندىلەرنىڭ ھەققىنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋېتىشى مۇمكىن.
6 كۆچلۈك ھاراق ئۆلگۈسى كەلگەنلەرگە، ھەسرەتكە چۈمگەنلەرگە بېرىلسۇن!
7 ئۇلار شارابنى ئىچىپ، مىسكىنلىكىنى ئۇنتۇپ،
قايىتىدىن دەرد-ئەلەمنى ئېسىگە كەلتۈرمىسۇن!□
8 ئۆزلىرى ئۈچۈن گەپ قىلالمايدىغانلارغا ئاغزىڭنى ئاچقىن،
ھالاك بولاي دېگەنلەرنىڭ دەۋاسىدە گەپ قىل.
9 سۈكۈت قىلما، ئۇلار ئۈچۈن لىللا ھۆكۈم قىل،
ئېزىلگەنلەرنىڭ ۋە مىسكىنلەرنىڭ دەردىگە دەرمان بول.■

پەزىلەتلىك ئايال

10 א پەزىلەتلىك ئايالنى كىم تاپالايدۇ؟
ئۇنىڭ قىممىتى لەئەل-ياقۇتلاردىنمۇ زور ئېشىپ چۈشىدۇ.□ ■
11 ב ئېرىنىڭ كۆڭلى ئۇنىڭغا تايىنىپ خاتىرجەم تۇرىدۇ،
ئۇ بولغاچقا ئېرىنىڭ ئالغان ئولجىسى كەم ئەمەستۇر!
12 ג ئۇ ئۆمۈر بويى ئېرىگە ۋاپادار بولۇپ ياخشىلىق قىلىدۇ،
ئۇنى زىيانغا ئۇچراتمايدۇ.
13 ד ئۇ قوي يۈڭى ۋە كەندىر تېپىپ،
ئۆز قولى بىلەن جان دەپ ئەجىر قىلىدۇ.
14 ה ئۇ سودا كېمىلىرىگە ئوخشاش،
ئائىلىنى بېقىشتىكى ئوزۇق-تۈلۈكلەرنى يىراق جايلاردىن توشۇيدۇ.
15 ו: تاڭ يورۇماستا ئۇ ئورنىدىن تۇرىدۇ،
ئائىلىسىدىكىلەرگە يېمەكلىك تەييارلايدۇ،
خىزمەتكار-دېدەكلەرگە نېسىۋىسىنى تەقسىم قىلىدۇ.□

□ **31:2 »ئى مېنىڭ ئامرىقىم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئى بالىياتقۇمنىڭ بالىسى.«! **»قەسەملەر بىلەن تىلىگەن ئارزۇلۇقۇم«!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئى قەسەملىرىمنىڭ بالىسى.«!

□ **31:3 »ئايال-خوتۇنلار تەرىپىگە«** ـ دېمەك، جىنسىي ھەۋەسلەرگە.

■ **31:3** قان. 1717:

□ **31:7 »ئۇلار شارابنى ئىچىپ، ... قايىتىدىن دەرد-ئەلەمنى ئېسىگە كەلتۈرمىسۇن«!** ـ بۇ سۈزلەر كىنايىلىك، ھەجۋىي بولغىنى بىلەن، مىسكىنلەرنىڭ شاراب ئىچىش سەۋەبىگىمۇ ھېسداشلىق بىلدۈرىدۇ. لېكىن ئايەت ئۇلارنىڭ شۇنداق قىلىدىغانلىقىنى ھەرگىز تەستىقلىغان ئەمەس. كۆزدە تۇتۇلغىنى ھۆكۈمدارلارنىڭ ئېغىر مەسئۇلىيىتىدىن ئىبارەتتۇر.

■ **31:9** لاۋ. 15:19□ قان. 161:

□ **31:10 »پەزىلەتلىك ئايالنى كىم تاپالايدۇ؟...«** ـ كېيىنكى 22 ئايەت شېئىر بولۇپ، ئىبرانىي تىلىدا ئالاھىدە شەكلىگە ئىگە. ئىبرانىي يېزىقىدا 22 ھەرپ بار. بۇ 22 ئايەتنىڭ ھەربىرى ئىبرانىي ئېلىپبە تەرتىپىگە ئاساسەن باشلىنىدۇ)مەسىلەن، ئۇيغۇر تىلى بولسا، ئا-، ئە-، ب- قاتارلىق ھەرپلەر بىلەن باشلانغانلا ئوخشاش.(■ **31:10** پەند. 412: □ **31:15 ...» نېسۇىسىنى تەقسىم قىلىدۇ«** ـ ياكى ...» ئىشنى تەقسىم قىلىدۇ.«

16 ۋ تۆ بىر پارچە ئېتىزنى تۆزى كۆرۈپ ئالدۇ؛
قولى بىلەن يىغقان دارامەتتىن تۆ بىر تۆزۈمزار بىنا قىلدۇ.
17 ھ ئىشقا قاراپ تۆ بېلىنى كۈچ بىلەن باغلار،
بىلەكلىرىنى كۈچلەندۈرەر؛
18 ط تۆز ئىشىنىڭ پايدىلىقلىقىغا كۆزى يېتەر،
كېچىچە چىرىغىنى تۆچۈرمەي ئىش قىلار.
19 ى تۆ قوللىرى بىلەن چاقنى چۆرەر،
بارماقلىرى يىپ تۈرچۈقنى تۇتار.
20 ك ئاجىزلارغا يارىدەم قولىنى تۇزىتار؛
ھاجەتمەنلەرگە قوللىرىنى سوزار.
21 ل قار ياغقاندا تۆ ئائىلىسى توغرۇلۇق ئەندىشە قىلمايدۇ،
تۆۋىدىكىلەرنىڭ ھەممىسىگە قىزىل كىيىملەر كىيدۈرۈلگەن.
22 م كارىۋات ياپقۇچلىرىنى تۆزى توقۇيدۇ؛
تۆزىنىڭ كىيىم-كېچەكلىرى كاناپ ۋە سۆسۈن رەختتىندۇر.
23 ن ئېرىنىڭ شەھەر دەرۋازىلىرىدا ئابرۇيى بار؛
شۇ يەردە تۇ يۇرتتىكى ئاقساقاللار قاتارىدىن ئورۇن ئالدۇ.□
24 س تۆ نەپىس كاناپتىن كىيىم-كېچەك تىكىپ ئۇنى ساتىدۇ؛
بەلۋاغلارنى تىكىپ سودىگەرلەرنى تەمىنلەيدۇ.
25 ع كىيىمى كۈچ-قۇدرەت ۋە ئىززەت-ھۆرمەتتۇر؛
تۇ كېلەچەككە ئۈمىد بىلەن كۈلۈپ قارايدۇ.
26 ف ئاغزىنى ئاچسىلا، دانا سۆز قىلىدۇ،
تىلىدا مېھرىبانە نەسىھەتلەر بار.
27 ص ئائىلىسىدىكى ئىشلاردىن دائىم خەۋەر ئالىدۇ،
بىكارغا نان يېمەيدۇ.
28 ق پەرزەنتلىرى ئورنىدىن تۇرۇپ تۇنىڭغا بەخت-بەركەت تىلەيدۇ؛
ئېرىمۇ مۇبارەكلەپ ئۇنى ماختاپ: ـ
29 ر »پەزىلەت بىلەن ياشىغان ئاياللار كۆپتۇر،
بىراق سەن ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىنمۇ ئېشىپ چۈشىسەن« ـ دەيدۇ.
30 ش گۈزەللىك سېھرى ئالدامچىدۇر،
ھۆسن-جامالمۇ پەقەت بىر كۆپۈك، خالاس،
پەقەت پەرۋەردىگاردىن قورقىدىغان ئاياللا ماختىلىدۇ!
31 ت تۇ تۇز مېھنىتىنىڭ مېۋىلىرىدىن بەھرىمەن بولسۇن!
ئەجىرلىرى ئۇنى دەرۋازىلاردا ھۆرمەت-شۆھرەتكە ئېرىشتۈرسۇن!□

□ 31:23 »ئېرىنىڭ شەھەر دەرۋازىلىرىدا ئابرۇيى بار« ـ كونا تۆرەپ-ئادەتلەر بويىچە، يۇرتتىكى ئاقساقاللار شەھەر دەرۋازىدا يىغىن ئېچىپ سوت قىلاتتى.

□ 31:31 »ئەجىرلىرى ئۇنى دەرۋازىلاردا ھۆرمەت-شۆھرەتكە ئېرىشتۈرسۇن«! ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتتا دېيىلگەندەك، شەھەر دەرۋازىلىرى ئاقساقاللار ئولتۇرىدىغان ئورۇن بولۇپ، جەمئىيەتنىڭ ئەڭ يۇقىرى دەرىجىسىنى بىلدۈرىدۇ.

ھېكمەت توپلىغۇچى

»ھەممە ئىش بىمەنلىكتۇر«!

1 يېرۇسالېمدا پادىشاھ بولغان، داۋۇتنىڭ ئوغلى »ھېكمەت توپلىغۇچى«نىڭ سۆزلىرى: ـ □
2 »بىمەنلىك ئۈستىگە بىمەنلىك«! ـ دەيدۇ »ھېكمەت توپلىغۇچى« ـ »بىمەنلىك ئۈستىگە بىمەنلىك! ھەممە ئىش
بىمەنلىكتۇر«!□ ■
3 قۇياش ئاستىدا تارتقان جاپالىرىدىن ئىنسان نېمە پايدىغا ئېرىشەر؟□ ■
4 بىر دەۋر ئۆتىدۇ، يەنە بىر دەۋر كېلىدۇ؛
بىراق يەر-زېمىن مەڭگۈگە داۋام قىلىدۇ؛■
5 كۈن چىقىدۇ، كۈن پاتىدۇ؛
ۋە چىقىدىغان جايىغا قاراپ يەنە ئالدىراپ ماڭىدۇ.
6 شامال جەنۇبقا قاراپ سوقىدۇ؛
ئاندىن بۇرۇلۇپ شىمالغا قاراپ سوقىدۇ؛
ئۇ ئايلىنىپ-ئايلىنىپ،
ھەردائىم ئۆز ئايلانمىا يولىغا قايتىدۇ.
7 بارلىق دەريالار دېڭىزغا قاراپ ئاقىدۇ، بىراق دېڭىز تولمايدۇ؛
دەريالار قايسى جايىغا ئاققان بولسا،
ئۇلار يەنە شۇ يەرگە قايتىدۇ.■
8 بارلىق ئىشلار جاپاغا تولغاندۇر؛
ئۇنى ئېيتىپ تۈگەتكۈچى ئادەم يوقتۇر؛
كۆز كۆرۈشتىن،
قۇلاق ئاڭلاشتىن ھەرگىز تويمايدۇ.
9 بولغان ئىشلار يەنە بولىدىغان ئىشلاردۇر؛
قىلغان ئىشلار يەنە قىلىنىدۇ؛
قۇياش ئاستىدا ھېچقانداق يېڭىلىق يوقتۇر.■
10 »مانا، بۇ يېڭى ئىش« دېگلى بولىدىغان ئىش بارمۇ؟
ئۇ بەرىبىر بىزدىن بۇرۇنقى دەۋرلەردە ئاللىقاچان بولۇپ ئۆتكەن ئىشلاردۇر.
11 بۇرۇنقى ئىشلار ھازىر ھېچ ئەسلەنمەيدۇ؛

□ **1:1 »ھېكمەت توپلىغۇچى«** ـ يازغۇچى ئۆزىنىڭ سۈلايمان ئىگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئۇقتا 16-ئايەت، 7:2-ئايەت قاتارلىقلاردا ئىسپاتلىنىدۇ. كىتابنىڭ نامى ئەسلىي ئىبرانىي تىلدا »كوھەلەت« دېيىلىدۇ، ئۇنىڭ مەنىسى: »توپلىغۇچى« »رەتلىگۈچى« دېگەن مەنىدە بولۇپ، بىز ئۇنى »ھېكمەت توپلىغۇچى«)دېمەك، »ئوي-پىكىرلەرنى رەتلىگۈچى«) دەپ تەرجىمە قىلدۇق. بەزىلەر ئۇنى يەنە »تەلىم بەرگۈچى«، »ۋەز ئېيتقۇچى« دەپمۇ تەرجىمە قىلدۇ.

□ **1:2 »بىمەنلىك ئۈستىگە بىمەنلىك«!** ـ ئىبرانىي تىلدا »بىمەنلىكلەرنىڭ بىمەنلىكى.«! بۇ خۇددى »كۆيلەرنىڭ كۆيى« »ئەڭ گۈزەل كۆي« دېيىلگەنگە ئوخشاشتۇر، »بىمەنلىكلەرنىڭ بىمەنلىكى« بەلكىم »ھاياتلىق ئالەمدە »ئەڭ بىمەنلىك ئىشتۇر««! دېگەننى بىلدۈرۈشى مۇمكىن.

■ **1:2** زەب. 9:62□ 4144:

□ **1:3 »قۇياش ئاستىدا«** ـ بۇ »ھېكمەت توپلىغۇچى«دىكى ئاچقۇچلۇق سۆزدۇر. يازغۇچىنىڭ بايانلىرىنىڭ كۆپىنچىسى »ئاسماندىن)خۇدادىن(كەلگەن ۋەھيي« بىلەن ئەمەس، بەلكى »ئاپتاپ ئاستى« ياكى »قۇياش ئاستى«دىكى كۆزقاراش بىلەن ئېيتىلغان. ئۇ قەستەن شۇنداق كۆز-قاراشنى سۆزلەيدۇ. »كىرىش سۆز« ۋە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىڭ كۆرۈڭ. ■ **1:3** توپ. 22:2□ 93: ■ **1:4** زەب. 5104: ■ **1:7** ئايۇپ 38□8: 9، 10؛ زەب. 104 8-10:

■ **1:9** توپ. 153:

ۋە كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلارمۇ ئۇلاردىن كېيىن ياشايدىغانلارنىڭ ئېسىگە ھېچ كەلمەيدۇ.□

سۈلايمانىنىڭ تەجرىبىسى

12 مەنكى ھېكمەت توپلىغۇچى يېرۇسالېمدا ئىسرائىلغا پادىشاھ بولغانمەن؛
13 مەن دانالىق بىلەن ئاسمانلار ئاستىدا بارلىق قىلىنغان ئىشلارنى قېتىرقىنىپ ئىزدەشكە كۆڭۈل قويدۇم ـ
خۇلاسەم شۇكى، خۇدا ئىنسان بالىلىرىنىڭ تۆز-تۆزىنى بەند قىلىپ ئۆزىرىتىش ئۈچۈن، ئۇلارغا بۇ ئېغىر جاپانى تەقدىم قىلغان!
14 مەن قۇياش ئاستىدىكى بارلىق قىلىنغان ئىشلارنى كۆزۈپ چىقتىم، ـ
مانا، ھەممىسى بىمەنىلىك ۋە شامالنى قوغلىغاندەك ئىشتىن ئىبارەتتۇر.
15 ئەگرىنى تۈز قىلغىلى بولماس؛
كەمنى تولۇق دەپ سانىغىلى بولماس.□
16 مەن ئۆز كۆڭلۈمدە ئويلىنىپ: »مانا، مەن ئۇلۇغلىنىپ، مەندىن ئىلگىرى يېرۇسالېم ئۈستىگە بارلىق ھۆكۈم سۈرگەنلەردىن كۆپ دانالىققا ئېرىشتىم؛ مېنىڭ كۆڭلۈم نۇرغۇن دانالىق ۋە بىلىمگە ئېرىشتى« ـ دېدىم.
17 شۇنىڭ بىلەن دانالىقنى بىلىشكە، شۇنىڭدەك تەلۋىلىك ۋە ئەخمىقانىلىكنى بىلىپ يېتىشكە كۆڭۈل قويدۇم؛ مۇشۇ ئىشنىمۇ شامال قوغلىغاندەك ئىش دەپ بىلىپ يەتتىم.
18 چۈنكى دانالىقنىڭ كۆپ بولۇشى بىلەن ئازاب-ئۇقۇبەتمۇ كۆپ بولىدۇ؛ بىلىمنى كۆپەيتكۈچىنىڭ دەرد-ئەلەمىمۇ كۆپەيىدۇ.

2

تاماشىنى ئېتىپ بېقىش

1 مەن كۆڭلۈمدە: »قېنى، مەن ئۆزۈمگە تاماشىنىڭ تەمىنى ئېتىغۇزۇپ باقىمەن؛ كۆڭلۈم ئېچىلسۇن«! ـ دېدىم.
بىراق مانا، بۇمۇ بىمەنىلىكتۇر.□ ■
2 مەن كۈلكە-چاۋاقتا »تەلۋىلىك«! ۋە تاماشىغا »تۇنىڭ زادى نېمە پايدىسى؟« ـ دېدىم.
3 كۆڭلۈمدە ئۆز بەدىنىمنى شاراب بىلەن قانداق روھلاندۇرغىلى بولىدىغانلىقىنى)دانالىق بىلەن ئۆزۈمنى يېتەكلىگەن ھالدا(بىلىشكە پېرىلىپ ئىزدەندىم، شۇنىڭدەك »ساناقلىق كۈنلىرىدە ئىنسان بالىلىرىغا ياخشىلىق يەتكۈزىدىغان نېمە پايدىلىق ئىشلار بار؟« دېگەن تۇگۈننى يەشسەم دەپ ئەخمىقانىلىكنى قانداق تۇتۇپ يېتىشىم كېرەكلىكىنى ئىنتىلىپ ئىزدىدىم.□
4 مەن ئۇلۇغ قۇرۇلۇشلارغا كىرىشتىم؛ ئۆزۈم ئۈچۈن ئۆيلەرنى سالدىم؛ ئۆزۈم ئۈچۈن ئۈزۈمزارلارنى تىكتىم؛
5 ئۆزۈم ئۈچۈن شاھانە باغ-باغچىلارنى ياسىدىم؛ ئۇلاردا ھەرخىل مېۋە بېرىدىغان دەرەخلەرنى تىكتىم؛

□ **1:11 ...» كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلارمۇ ئۇلاردىن كېيىن ياشايدىغانلارنىڭ ئېسىگە ھېچ كەلمەيدۇ«** ـ دېمەك، يېڭى دەۋردە »يېڭى« دېيىلگەن بىر ئىش چىققان بولسا، شۇ ئىش ئەمەلىيەتتە بۇرۇنقى دەۋردىلەردە مەۋجۇت بولغان ئىشتۇر. ھازىرقى دەۋردىكىلەر بۇرۇنقى دەۋرلەرنى بىلمەيدۇ يا كى ئۇنتۇغان، بۇ ئىشنى »يېڭى«! دەيدۇ.

□ **1:15 » ... تولۇق ئىسىغىلى بولماس«** ـ دېمەك، تەمىنلىگلى بولماس.

□ **2:1 »كۆڭلۈم ئېچىلسۇن«** ـ بۇ ئىبارىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ياخشىمۇ-ياخشى ئەمەسمۇ، كۆزۈپ باقاي.«

■ **2:1** لۇقا 1912:

□ **2:3 »دانالىق بىلەن ئۆزۈمنى يېتەكلىگەن ھالدا«** ـ مۇشۇ ئىبارىنىڭ مەنىسى: »بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىدە ئۇ ھەردائىم ئۆز-ئۆزىگە دىققەت قىلىپ، قىلغان ئىشلارنىڭ راست ئەھمىيىتى بار-يوقلۇقىنى تەكشۈرەتتى« دېگەنلىك بولۇشى مۇمكىن. **»ئەخمىقانىلىكنى ... ئۇتۇپ يېتىش«** ـ سۈلايمانىنىڭ »ئەخمىقانىلىك«نى »ئۇتۇپ يېتىش«ى بولسا ھاياتنىڭ ئەھمىيىتىنى، ئادەمگە »ياخشىلىق يەتكۈزىدىغان ... پايدىلىق ئىشلار«نى تېپىشقا توسالغۇ بولىدىغان بىرەر سىر بارمۇ-يوقمۇ؟« دېگەن مەسىلىنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن ئىدى.

6 تۆزۈم ئۆچۈن ئورماندىكى باراقسان دەرەخلەرنى ئوبدان سۈغىرىش ئۈچۈن، كۆڭلىمگە كەلگەنلا ياساپ چىقتىم؛
7 قۇللارغا ۋە دېدەكلەرگە ئىگە بولدۇم؛ ئۆيۈمدە ئۇلاردىن تۇغۇلغانلارمۇ مېنىڭكى ئىدى؛ يېرۇسالېمدا مەندىن ئىلگىرى بولغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭكىدىن كۆپ مال-ۋارانلار، قوي ۋە كالا پادىلىرىم بار بولدى.
8 تۆز-تۆزۈمگە ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى، پادىشاھلارنىڭ ھەم ھەرقايسى ئۆلكىلەرنىڭ ھەرخىل ئەتىۋارلىق ئالاھىدە گۆھەرلىرىنى يىغدىم؛ قىز-يىگىت ناخشىچىلارغا ھەمدە ئادەم بالىلىرىنىڭ دىلكۆيەرلىرىگە، يەنى كۆپلىگەن گۈزەل كېنىزەكلەرگە ئىگە بولدۇم.□
9 ئۇلۇغ بولدۇم، يېرۇسالېمدا مەندىن ئىلگىرى بولغانلارنىڭ ھەممىسىدىن زىيادە روناق تاپتىم؛ شۇنداق بولغىنى بىلەن دانالىقىم مەندىن كەتمىدى. □
10 كۆزلىرىمگە نېمە ياققان بولسا، مەن شۇنى ئۇنىڭدىن ئايىمدىم؛ ئۆز كۆڭلۈمگە ھېچقانداق خۇشاللىقنى ياق دېمىدىم؛ چۈنكى كۆڭلۈم بارلىق ئەجرىمدىن شادلاندى؛ مانا، بۇلار ئۆز ئەجرىمدىن بولغان نېسىۋەم ئىدى.
11 ئاندىن ئۆز قولۇم ياسىغانلىرىنىڭ ھەممىسىگە، شۇنداقلا سىكىۋىرگەن ئەجرىمنىڭ نەتىجىسىگە قارىسام، مانا، ھەممىسى بىمەنىلىك ۋە شامالنى قوغلىغاندەك ئىش ئىدى؛ بۇلار قۇياش ئاستىدىكى ھېچ پايدىسى يوق ئىشلاردۇر.
12 ئاندىن زېھنىمنى يېغىپ ئۇنى دانالىققا، تەلۋىلىك ۋە ئەخمىقانىلىككە قاراشقا قويدۇم؛ چۈنكى پادىشاھتىن كېيىن ئۇرىدىغان ئادەم نېمە قىلالايدۇ؟ ـ قىلىسىمۇ ئاللىقاچان قىلىنغان ئىشلاردىن ئىبارەت بولىدۇ، خالاس! ■
13 شۇنىڭ بىلەن نۇر قاراڭغۇلۇقتىن ئەۋزەل بولغاندەك، دانالىقنىڭ بىغەرەزلىكتىن ئەۋزەللىكىنى كۆرۈۋ يەتتىم.
14 دانا كىشىنىڭ كۆزلىرى بېشىدىدۇر، ئەخمەق بولسا قاراڭغۇلۇقتا ماڭىدۇ؛ بىراق ئۇلارغا ئوخشاش بىرلا ئىشنىڭ بولىدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتىم. □
15 كۆڭلۈمدە: »ئەخمەققە بولىدىغان ئىش ماڭىمۇ ئوخشاش بولىدۇ؛ ئەمدى مېنىڭ شۇنداق دانا بولۇشۇمنىڭ زادى نېمە پايدىسى؟«! ـ دېدىم. ئاندىن مەن كۆڭلۈمدە: »بۇ ئىشمۇ ئوخشاشلا بىمەنىلىكتۇر«! ـ دېدىم.
16 چۈنكى مەڭگۈگە دانا كىشى ئەخمەققە نىسبەتەن ھېچ ئارتۇق ئەسلەتمەيدۇ؛ چۈنكى كەلگۈسىدىكى كۈنلەردە ھەممە ئىش ئاللىقاچان ئۇنتۇلۇپ كېتىدۇ؛ ئەمدى دانا كىشى قاندىاق تۇلىدۇ؟ ـ ئەخمەق كىشى بىلەن بىللە!
17 شۇڭا مەن ھاياتقا ئۇچ بولدۇم؛ چۈنكى قۇياش ئاستىدا قىلىنغان ئىشلار ماڭا ئېغىر كېلەتتى؛ ھەممىسى بىمەنىلىك ۋە شامالنى قوغلىغاندەك ئىش ئىدى.
18 شۇنىڭدەك مەن قۇياش ئاستىدىكى بارلىق ئەجرىمگە ئۇچ بولدۇم؛ چۈنكى بۇنى مەندىن كېيىن كەلگەن كىشىگە قالدۇرماسلىققا ئامالىم يوق ئىدى.
19 ئۇنىڭ دانا يا كى ئەخمەق ئىكەنلىكىنى كىم بىلىدۇ؟ ئۇ بەربىر مەن جاپالىق بىلەن سىكىۋىرگەن ھەمدە دانالىق بىلەن ئادا قىلغان قۇياش ئاستىدىكى بارلىق ئەجرىم ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ. بۇمۇ بىمەنىلىكتۇر.
20 ئاندىن مەن رايىمدىن ياندىم، كۆڭلۈم قۇياش ئاستىدىكى جاپا تارتقان بارلىق ئەجرىمدىن ئۈمىدسىزلىنىپ كەتتى.
21 چۈنكى ئەجرىنى دانالىق، بىلىم ۋە ئەپ بىلەن قىلغان بىر ئادەم بار؛ بىراق ئۇ ئەجرىنى ئۇنىڭغا ھېچ ئىشلىمىگەن باشقا بىرسىنىڭ نېسىۋىسى بولۇشقا قالدۇرۇشى كېرەك. بۇمۇ بىمەنىلىك ۋە ئىنتايىن ئاچچىق كۈلپەتتۇر.
22 چۈنكى ئىنسان قۇياش ئاستىدا ئۆزىنى ئۈيرىتىپ، ئۆزىنىڭ بارلىق ئەمگىكىدىن ۋە كۆڭلىنىڭ ئىنتىلىشلىرىدىن نېمىگە

□ 2:8 »ئالتۇن-كۈمۈشلەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا: »كۈمۈش-ئالتۇنلەر.«
□ 2:9 »...□□□□□□ بولغىنى بىلەن دانالىقىم مەندىن كەتمىدى» ـ 3-ئايەتنە دېيىلگەندەك، ئۇ يەنىلا بۇ قىلغان ئىشلارنىڭ راست ئەھمىيىتى بار-يوقلۇقىغا دىققەت قىلىپ، تەكشۈرۈپ يۈرەتتى.■ 2:12 توپ. 17:1□ 237:□ 2:14 »...□□□□□□□ ئوخشاش بىرلا ئىشنىڭ بولىدىغانلىقى» ـ بۇ »بىرلا ئىش« ئۇلۇمنى دېمەكچى.

ئىگە بولىدۇ؟ ■
23 چۈنكى ئۇنىڭ بارلىق كۈنلىرى ئازابلىقتۇر، ئۇنىڭ ئەجرى غەشلىكتۇر؛ ھەتتا كېچىدە ئۇنىڭ كۆڭلى ھېچ ئارام
تاپمايدۇ. بۇمۇ بىمەنىلىكتۇر.
24 ئىنسان ئۆچۈن شۇنىڭدىن باشقا ياخشى ئىش يوقكى، ئۇ يېيىشى، ئىچىشى، ئۆز جېنىنى ئۆز ئەجرىدىن ھۇزۇر
ئالدۇرۇشىدىن ئىبارەتتۇر؛ بۇنى خۇدانىڭ قولىدىندۇر، دەپ كۆرۈپ يەتتىم. ■
25 چۈنكى ئۇنىڭسىز كىم يېيەلىسۇن ياكى ئىچسىپ ئىشلىيەلىسۇن؟ □
26 چۈنكى ئۇ ئۆز نەزىرىگە ياقىدىغان ئادەمگە دانالىق، بىلىم ۋە شادلىقنى ئاتا قىلىدۇ؛ بىراق گۇناھكار ئادەمگە ئۇ
مال-مۈلۈك يىغىپ-توپلاشقا جاپالىق ئەمگەكنى بېرىدۇ، شۇنىڭدەك ئۇ يىغىپ-توپلىغىنىنى خۇدانىڭ نەزىرىدە ياخشى
بولغانغا تاپشۇرىدىغان قىلىدۇ. بۇمۇ بىمەنىلىك ۋە شامالنى قوغلىغاندەك ئىشتىن ئىبارەتتۇر.■

3

ھايات پەسىللىرى

1 ھەربىر ئىشنىڭ مۇۋاپىق پەسلى بار، ئاسمانلار ئاستىدىكى ھەممە ئارزۇنىڭ ئۆز ۋاقتىمۇ بار؛□
2 تۇغۇلۇشنىڭ بىر ۋاقتى بار، ئۆلۈشنىكىمۇ بىر ۋاقتى بار؛
تىكىش ۋاقتى بار، تىكىلگەننى سۈكۈش ۋاقتى بار؛
3 ئۆلتۈرۈش ۋاقتى بار، ساقايتىش ۋاقتى بار؛
بۇزۇش ۋاقتى بار، قۇرۇش ۋاقتى بار؛
4 يىغلاش ۋاقتى بار، كۈلۈش ۋاقتى بار؛
ماتەم تۇتۇش ۋاقتى بار، ئۈسسۈل ئويناش ۋاقتى بار؛
5 تاشلارنى چۈرىۋېتىش ۋاقتى بار، تاشلارنى يىغىپ-توپلاش ۋاقتى بار؛
قۇچاقلاش ۋاقتى بار، قۇچاقلاشتىن تۈزىنى تارتىش ۋاقتى بار؛■
6 ئىزدەش ۋاقتى بار، يوقالدى دەپ ۋاز كېچىش ۋاقتىمۇ بار؛
7 يىرتىش ۋاقتى بار، تىكىش ۋاقتى بار؛
سۈكۈت قىلىش ۋاقتى بار، سۆز قىلىش ۋاقتى بار؛
8 سۆيۈش ۋاقتى بار، نەپرەتلىنىش ۋاقتى بار؛
ئۇرۇش ۋاقتى بار، تىنچلىق ۋاقتى بار.

ئىنسان خۇدا بىكىتكەن ۋاقىت-پەسلىلەرنى بىلمەيدۇ

9 ئىشلىگەن ئۆز ئىشلىگىنىدىن نېمە پايدا ئالىدۇ؟ ■
10 مەن خۇدا ئىنسان بالىلىرىغا يۈكلىگەن، ئىشلەپ جاپا تارتىش كېرەك بولغان ئىشنى كۆرگەنمەن.

■ **2:22** توپ. 3:1□ 93:
■ **2:24** توپ. 3□12: 22؛ 18:5□ 158:
□ **2:25** »**چۈنكى ئۇنىڭسىز كىم يېيەلىسۇن ياكى ئىچسىپ ئىشلىيەلىسۇن؟**« ـ باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭسىز كىم يېيەلىسۇن ياكى ھۇزۇر ئالالىسۇن؟« ياكى »مېنىڭدىن)سۈلايماندىن(باشقا كىم يېيەلىسۇن، ياكى ئىچسىپ ئىشلىيەلىسۇن؟.«
■ **2:26** ئايۇب 27□16: 17؛ پەند. 8:28□ توپ. 133:
□ **3:1** »**ھەربىر ئىشنىڭ مۇۋاپىق پەسلى بار، ... ھەممە ئارزۇنىڭ ئۆز ۋاقتىمۇ بار**« ـ ئوقۇرمەنلەر ئىشلارنىڭ »ئۆز پەسلى« ياكى »ئۆز ۋاقتى« دېگەننىڭ »خۇدا بىكىتكەن ۋاقىت«نى ياكى بولمىسا پەقەت »مۇۋاپىق، توغرا كەلگەن ۋاقىت«نى كۆرسىتىدىغانلىقىنى پەرق ئېتىشى كېرەك. ■ **3:5** 1 كور. 57:
■ **3:9** توپ. 31:

11 ئۇ ھەربىر ئىشنىڭ ۋاقتى كەلگەندە گۈزەل بولىدىغانلىقىنى بېكىتكەن؛ ئۇ يەنە مەڭگۈلۈكنى ئىنسانلارنىڭ كۆڭلىگە
سالغان؛ شۇڭا، ئىنسان خۇدانىڭ ئۆز ھاياتىغا باشتىن ئاخىرغىچە نېمىنى بېكىتكەنلىكىنى بىلىپ يەتمەستۇر.□
12 ئىنسانلارغا ھاياتىدا شادلىنىش ۋە ياخشىلىق قىلىشتىن باشقا ئەۋزەل ئىش يوق ئىكەن دەپ بىلىپ يەتتىم.
13 شۇنداقلا يەنە، ھەربىر كىشىنىڭ يېيىش-ئىچىشى، ئۆزىنىڭ بارلىق ئەجرىدىن ھۇزۇر ئېلىشى، مانا بۇ خۇدانىڭ
سوۋغىسىدۇر.
14 خۇدانىڭ قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى بولسا، مەڭگۈلۈك بولىدۇ، دەپ بىلىمەن؛ ئۇنىڭغا ھېچنەرسىنى قوشۇشقا
ۋە ئۇنىڭدىن ھېچنەرسىنى ئېلىۋېتىشكە بولمايدۇ؛ خۇدانىڭ ئۇلارنى قىلغانلىرىنىڭ سەۋەبى ئىنسانىنى ئۆزىدىن
ئەيمىنىدۇرۇشتۇر.
15 ھازىر بولغانلىرى ئۆتكەندىمۇ بولغاندۇر، كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىش ئاللىقاچان بولغاندۇر، خۇدا ئۆتكەن ئىشلارنى
سورايدۇ.□

ئادالەتسىز ئىشلار

16 مەن قۇياش ئاستىدا يەنە شۇ ئىشنى كۆردۈمكى ـ سوراق ئورنىدا، شۇ يەردە ھېلىھەم رەزىللىك تۇرىدۇ؛
ھەققانىيلىق تۇرۇش كېرەك بولغان جايدا، مانا رەزىللىك تۇرىدۇ!
17 مەن كۆڭلۈمدە: »خۇدا ھەققانىي ھەم رەزىل ئادەمنى سوراققا تارتىدۇ؛ چۈنكى ھەربىر ئارزۇ-مەقسەت ۋە
ھەربىر ئىشنىڭ ئۆز ۋاقتى بار« ـ دېدىم.
18 مەن كۆڭلۈمدە: ـ بۇنداق بولۇشى ئىنسان بالىلىرىنىڭ سەۋەبىدىندۇر، خۇدا ئۇلارنى سىنىماقچى، بۇ ئىشلار ئۇلار
ئۆزلىرىنىڭ پەقەت ھايۋانلارغا ئوخشاش ئىكەنلىكىنى كۆرۈشى ئۈچۈن بولغان، دەپ ئويلىدىم.
19 چۈنكى ئىنسان بالىلىرىنىڭ بېشىغا كېلىدىغىنى ھايۋانلارغىمۇ كېلىدۇ، ئۇلارنىڭ كۆرىدىغىنى ئوخشاش بولىدۇ.
ئۇلاردىن ئالدىنقىسى قانداق ئۆلگەن بولسا، كېيىنكىسىمۇ شۇنداق ئۆلىدۇ، ئۇلاردا ئوخشاشلا بىرلا نەپەس باردۇر.
ئىنسانىنىڭ ھايۋانلاردىن ھېچ ئارتۇقچىلىقى يوق؛ چۈنكى ھەممە ئىش بىمەنىلىكتۇر.
20 ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر جايغا باردۇ، ھەممىسى توپا-چاڭدىن چىققان، ھەممىسى توپا-چاڭغا قايتىدۇ.■
21 كىم ئادەم بالىلىرىنىڭ روھىنى بىلىدۇ؟ ئۇ يۇقىرىغا چىقامدۇ، يۇنى كىم بىلىدۇ؟ ھايۋانلارنىڭ روھى، ئۇ يەر تېگىگە
چۈشەمدۇ، كىم بىلىدۇ؟
22 شۇنىڭ بىلەن مەن ئىنسانىنىڭ ئۆز ئەجرىدىن ھۇزۇرلىنىشىدىن ئارتۇق ئىش يوقتۇر، دەپ كۆردۈم؛ چۈنكى مانا،
بۇ ئۇنىڭ نېسىۋىسىدۇر، چۈنكى ئۇنى ئۆزىدىن كېيىن بولىدىغان ئىشلارنى كۆرۈشكە كىم ئېلىپ كېلىدۇ؟

4

جەبىر-زۇلۇمغا قاراش

1 ئاندىن مەن قايتىدىن زېھنىمنى يېغىپ قۇياش ئاستىدا دائىم بولۇۋاتقان بارلىق زورلۇق-زۇمبۇلۇقنى كۆردۈم؛
مانا، ئېزىلگەنلەرنىڭ كۆز ياشلىرى! ئۇلارغا ھېچ تەسەللى بەرگۈچى يوق ئىدى؛ ئۇلارنى ئەزگەنلەرنىڭ كۈچلۈك
يۇلەنچۈكى بار ئىدى، بىراق ئېزىلگەنلەرگە ھېچ تەسەللى بەرگۈچى يوق ئىدى. □

□ 3:11 »ئۇ ھەربىر ئىشنىڭ ۋاقتى كەلگەندە گۈزەل بولىدىغانلىقىنى بېكىتكەن...» ـ بۇ ئايەت ئىنتايىن مۇھىم. خۇدا ئىنسانلارغا، كۆڭلىدە ھاياتنىڭ
مەڭگۈلۈك ئەھمىيىتىنى سېزىشنى ئاتا قىلغان. بىراق ئۆز گۈناھلىرى تۈپەيلىدىن، ئىنسانلار بۇنىڭ ئەھمىيىتىنىڭ زادى نېمە ئىكەنلىكىنى، خۇدانىڭ ئۆزلىرى
ئۈچۈن بېكىتكەن پلاننىڭ ۋاقتى-سائەتلىرىنى بىلىپ يەتمەيدۇ. »قوشۇمچە سۆز«تىمىزدە ئۇنىڭ ئۆستىدە توختىلىمىز.
□ 3:15 »خۇدا ئۆتكەن ئىشلارنى سورايدۇ« ـ »سورايدۇ« دېگەننىڭ ئىبرانىي تىلىدىكى باشقا مەنىسى »ئىزدەيدۇ.« »ئۆتكەن ئىشلارنى سورايدۇ«
دېگەننىڭ مەنىسى: »خۇدا ئۆتكەن ئىشلارنى سۈرۈشتۈرۈپ ئادەملەردىن ھېساب ئالىدۇ« دېگەنلىك بولسا كېرەك.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خۇدا ئۆتكەن ئىشلارنى يەنە بولغۇزىدۇ.« ■ 3:20 يار. 3:19. □ 4:1 »ئۇلارنى ئەزگەنلەرنىڭ كۈچلۈك يۇلەنچۈكى بار
ئىدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلارنى ئەزگۈچىلەر تەرەپتە كۈچ بار ئىدى.«

2 شۇڭا مەن تاللىقاچان تۇلۇپ كەتكەن تۇلىگۇچىلەرنى تېخى ھايات بولغان تىرىكلەردىن ئۈستۈن دەپ تەرىپلىدىم؛
3 شۇنداقلا بۇ ئىككى خىل كىشىلەردىن بەختلىك تېخى تاپىرىدە بولمىغان كىشىدۇر؛ چۈنكى ئۇ قۇياش ئاستىدا قىلىنغان يامانلىقلارنى ھېچ كۆرۈپ باقمىغان.

رەقىبلىكنىڭ بىمەنلىكى

4 ئاندىن مەن بارلىق ئەجىر ۋە بارلىق خىزمەتنىڭ ئۈتۈقلىرىدىن شۇنى كۆرۈپ يەتتىمكى، ئۇ ئىنسانلارنىڭ بىقىنىنى كۆرەلمەسلىكىدىن بولىدۇ. بۇمۇ بىمەنلىك ۋە شامالنى قوغلىغاندەك ئىشتۇر.
5 ئەخمەق قول قوشتۇرۇپ، ئۆز گۆشىنى يەيدۇ.■
6 جاپا چېكىپ شامالنى قوغلاپ ئوچۇمنى توشقۇزىمەن دېگەندىن، چاڭگىلنى توشقۇزۇپ خاتىرجەملىكتە بولۇش ئەلادۇر.□

ئاچكۆزلۈكنىڭ تۈرتكىسىدە ئىشلەش

7 مەن يەنە زېھىنمنى يېغىپ، قۇياش ئاستىدىكى بىر بىمەنلىكنى كۆردۇم؛
8 بىرسى يالغۇز، تىكەندەك بولسىمۇ، شۇنداقلا نە ئوغلى نە ئاكا-ئۇكىسى بولمىسىمۇ ـ بىراق ئۇنىڭ جاپاسىنىڭ ئاخىرى بولمايدۇ، ئۇنىڭ كۆزى بايلىقلارغا تويمايدۇ. ئۇ: »مەن بۇنداق جاپالىق ئىشلەپ، جېنىمدىن زادى كىمگە ياخشىلىق قالدۇرىمەن؟« ـ دېگەننى سورىمايدۇ. بۇمۇ بىمەنلىك ۋە ئېغىر جاپادىن ئىبارەتتۇر.□

ھەمراھلىق

9 ئىككى بىردىن ياخشىدۇر؛ چۈنكى ئىككى بولسا ئەمگىكىدىن ياخشى ئىنئام ئالىدۇ.
10 يىقىلىپ كەتسە، بىرسى ھەمراھىنى يۈلەپ كۆتۈرىدۇ؛ بىراق يالغۇز ھالەتتە يىقىلىپ كەتسە، يۈلىگۈدەك باشقا بىرسى يوق بولسا، بۇ كىشىنىڭ ھالىغا ۋاي!
11 يەنە، ئىككىسى بىللە ياتسا، بىر-بىرىنى ئىللىتىدۇ، لېكىن بىرسى يالغۇز ياتسا قانداق ئىللىتىلىۋىن؟
12 يەنە، بىراۋ يالغۇز بىر ئادەمنى يېڭىۋالغان بولسا، ئىككىسى ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرالايدۇ؛ شۇنىڭدەك ئۈچ قات ئارغامچا ئاسان ئۈزۈلمەس.

ئىناۋەتنىڭ بېھۇدىلىكى

13 كەمبەغەل ئەمما ئاقىل يىگىت يەنە نەسىھەتنىڭ ئەتىۋارىنى قىلمايدىغان قېرى ئەخمەق پادىشاھتىن ياخشىدۇر؛
14 چۈنكى گەرچە ئۇ بۇ پادىشاھنىڭ پادىشاھلىقىدا كەمبەغەل بولۇپ تۇغۇلغان بولسىمۇ، ئۇ زىنداندىن تەختكە ئولتۇرۇشقا چىقتى.□
15 مەن قۇياش ئاستىدىكى بارلىق تىرىكلەرنىڭ ئاشۇ ئىككىنچىنى، يەنى پادىشاھنىڭ ئورنىنى باسقۇچىنى، شۇ يىگىتنى قوللايدىغانلىقىنى كۆردۇم.

■ **4:5** 3324 10:6 :يەنە.

□ **4:6** »جاپا چېكىپ شامالنى قوغلاپ ئوچۇمنى توشقۇزىمەن دېگەندىن، چاڭگىلنى توشقۇزۇپ خاتىرجەملىكتە بولۇش ئەلادۇر« ـ 4-ئايەتتە مەنىۋەئەت-ئابرۇي ئىزدەشنىڭ بىمەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ؛ 5-ئايەتتە »ھېچنېمە قىلمايمەن، پايدىسى يوق« دېگەن ھۆرۈنلۈق پوزىتسىيىنى ئەيىبلەيدۇ: 6-ئايەتتە بۇ ئىككى ئوتىۇرىدىكى دۇرۇس يولنى كۆرسىتىلىدۇ.

□ **4:8** »كىمىسى يالغۇز، تىكەندەك بولسىمۇ،...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »بىرسى يالغۇز، ئىككىنچىسى)ئىككىنچى ئادەم(يوق بولغان ھالدا بولسىمۇ،...»، »ئۇ: »مەن بۇنداق جاپالىق ئىشلەپ، جېنىمدىن زادى كىمگە ياخشىلىق قالدۇرىمەن؟« ـ دېگەننى سورىمايدۇ« ـ بەزى باشقا تەرجىمىلەردە: »ئۇ: »مەن زادى كىم ئۈچۈن جاپالىق ئىشلەپ، ئۆز جېنىمدىن ياخشىلىقنى قالدۇرىمەن؟« ـ دەپ ئۆكۈنىدۇ« دەپ ئوقۇلىدۇ.

□ **4:14** » گەرچە ئۇ بۇ پادىشاھنىڭ پادىشاھلىقىدا كەمبەغەل بولۇپ تۇغۇلغان بولسىمۇ،...» ـ بۇ ئايەتنىڭ قايسى گەۋدىلىك ئەھۋالنى كۆرسىتىدىغانلىقى ھازىر بىزگە ئېنىق ئەمەس.

16 بارلىق خەلق، يەنى ئۆلارنىڭ ئالدىدا تۆرغان بارلىق پۇقرالار ساناقسىز بولسىمۇ، بىراق ئۆلاردىن كېيىنكىلەر
يىگىتتىنمۇ رازى بولمايدۇ؛ بۇمۇ بىمەنلىك ۋە شامالنى قوغلىغاندەك ئىشتۇر.□

5

نەسىھەت ـ باشقىلارغا ئىخلاسمەن كۆرۈنۈشكە تىرىشىشتىن ھېزى بول

1 خۇدانىڭ ئۆيىگە بارغاندا، ئاۋايلاپ يۈرگىن؛ ئەخمەقلەرچە قۇربانلىقلارنى سۇنۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى
ئاگاھلاپ بويسۇنۇش ئۈچۈن يېقىنلاشقىن؛ چۈنكى ئەخمەقلەر رەزىللىك قىلىۋاتقىنى بىلمەيدۇ. □
2 ئاغزىڭنى يېنىكلىك بىلەن ئاچما؛ كۆڭلۈڭ خۇدا ئالدىدا بىرنېمىنى ئېيتىشقا ئالدىرىمسۇن؛ چۈنكى خۇدا ئەرشلەردە،
سەن يەر يۈزىدىدۇرسەن؛ شۇڭا سۆزلىرىڭ ئاز بولسۇن.
3 چۈنكى ئىش كۆپ بولسا چۈشمۇ كۆپ بولغاندەك، گەپ كۆپ بولسا، ئەخمەقنىڭ گېپى بولۇپ قالىدۇ.□
4 خۇداغا قەسەم ئىچسەڭ، ئۇنى ئادا قىلىشنى كېچىكتۈرمە؛ چۈنكى ئۇ ئەخمەقلەردىن ھۇزۇر ئالمايدۇ؛ شۇڭا قەسىمىڭنى
ئادا قىلغىن. ■
5 قەسەم ئىچىپ ئادا قىلمىغاندىن كۆرە، قەسەم ئىچمەسلىكىڭ تۈزۈكتۇر. ■
6 ئاغزىڭ تېنىڭنى گۇناھىنىڭ ئىختىيارىغا قويۇۋەتمىسۇن؛ پەرىشتە ئالدىدا: »خاتا سۆزلەپ سالدىم« دېمە؛ نېمىشقا
خۇدا گېپىڭدىن غەزەپلىنىپ قوللىرىڭ ياسىغانىنى ھالاك قىلىدۇ؟ □
7 چۈنكى چۈش كۆپ بولسا بىمەنلىكمۇ كۆپ بولىدۇ؛ گەپ كۆپ بولسىمۇ ئوخشاشتۇر؛ شۇڭا، خۇدادىن
قورققىن!■

نەپسى يامان مەنسەپدارلار

8 سەن نامراتلارنىڭ ئېزىلگەنلىكىنى ياكى يەرلىك مەنسەپدارلارنىڭ ھەق-ئادالەتنى زوراۋانلارچە قايرىپ
قويغانلىقىنى كۆرسەڭ، بۇ ئىشلاردىن ھەيران قالما؛ چۈنكى مەنسەپدارلاردىن يۇقىرى يەنە بىرسى كۆزلىمەكتە؛ ۋە
ئۆلاردىنمۇ يۇقىرىسىمۇ باردۇر. □

□ 4:16 »يەنى ئۆلارنىڭ ئالدىدا تۆرغان بارلىق پۇقرالار« ـ »ئۆلار« دېگەن كىم؟ بەلكىم بىرىنچى »قېرى« پادىشاھ ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن تەختكە
ئولتۇرغان يېگىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »بارلىق پۇقرالار ساناقسىز بولسىمۇ، بىراق ئۆلاردىن كېيىنكىلەر يىگىتتىنمۇ رازى بولمايدۇ« ـ سۇلايمان مەلۇم
بىر مىسال تونۇرۇلۇق سۆزلەۋاتىدۇ. بۇ »قېرى پادىشاھ« ساۋۇل پادىشاھقا، »ياش يىگىت« داۋۇت پادىشاھقا ئوخشىتىلىدۇ؛ بىراق دەل ئۆلارنىڭ تۆزىنى
كۆرسەتمەيدۇ)داۋۇت زىندانىدا ياتمىغان.(گەپنىڭ پوسكاللىسى شۇكى، يۇرتنىڭ پىكرى تايانچسىزدۇر؛ ئىككىنچى پادىشاھ پەقەت بىر مەزگىلا قارىتى
ئېلىندى، بىراق خەلق ئېزىلا ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ، ئۇنىڭ ئوچىسىنى ئۇنتۇپ، ئۇنى قوللىمىدى. بۇ بىر بىمەنلىك!
□ 5:1 »...□□□□□□□□□□□□ قۇربانلىقلارنى سۇنۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئاگاھلاپ بويسۇنۇش ئۈچۈن يېقىنلاشقىن« ـ بۇ نەسىھەتنىڭ مەنىسى
قۇربانلىقلار ياخشى ئەمەس، دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە؛ پەقەت قۇربانلىقنى ئەخمەقلەرچە، بىمەنە سۈنماسلىق كېرەك، دېگەنلىكتۇر.
□ 5:3 ...» گەپ كۆپ بولسا، ئەخمەقنىڭ گېپى بولۇپ قالىدۇ« ـ بۇ سۆزلەردە كۆزدە تۇتۇلغىنى بەلكىم ئەخمەقلەرنىڭ بىھۇدە قەسەم ئىچىدىغانلىقى
بولۇشى مۇمكىن.
■ 5:4 چۈل. 3:30□ قان. 2023:
■ 5:5 قان. 23□20: 21
□ 5:6 »پەرىشتە ئالدىدا« ـ قايسى پەرىشتە؟ »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« بولۇشى كېرەك. ئىبرانىي تىلىدا »ئەلچى« ۋە »پەرىشتە« دېگەنلەر بىر سۆز
بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. كاھىن ھەم پەرىشتە خۇدانىڭ »ئەلچى«سىدۇر »)مال.» 7:2نى كۆرۈڭ.(
■ 5:7 پەند. 1910:
□ 5:8 »سەن نامراتلارنىڭ ئېزىلگەنلىكىنى ... كۆرسەڭ، بۇ ئىشلاردىن ھەيران قالما« ـ سۇلايمان پادىشاھ تۆزى ئادىل پادىشاھ بولغىنى بىلەن، ئۇنىڭ
تۇۋەندىكى قاتلامۇ-قاتلام يەرلىك مەنسەپدارلارنىڭ چىرىكلىشىنى تىزگىنلىيەلىشى چەكلىكتۇر.

9 بىراق نېمىلا بولمىسۇن يەر-تۈپراق ھەممە ئادەمگە پايدىلىقتۇر؛ ھەتتا پادىشاھنىڭ تۆزىمۇ يەر-تۈپراققا تايىنىدۇ.□

پۇل

10 كۈمۈشكە ئامراق كۈمۈشكە قانماس، بايلىقلارغا ئامراق تۆز كىرىمگە قانماس؛ بۇمۇ بىمەنىلىكتۇر.
11 مال-مۈلۈك كۆپەيسە، ئۇلارنى يېگۈچىلەرمۇ كۆپەيىدۇ؛ مال ئىگىسىگە ئۇلارنى كۆزلەپ، ئۇلاردىن ھۇزۇر ئېلىشتىن باشقا نېمە پايدىسى بولسۇن؟
12 ئاز يېسۇن، كۆپ يېسۇن، ئەمگەكچىنىڭ ئۇيقۇسى تاتلىقتۇر؛ بىراق باينىڭ توقلۇقى ئۇنى ئۇخلاتماس.□

بايلىقلارغا باغلىق يەنە بىر بىمەنىلىك

13 مەن قۇياش ئاستىدا زور بىر كۈلپەتنى كۆردۈم ـ ئۇ بولسىمۇ، ئىگىسى ئۆزىگە زىيان يەتكۈزىدىغان بايلىقلارنى توپلاشتۇر؛
14 شۇنىڭدەك، ئۇنىڭ بايلىقلىرى بالا يېتىپەت تۆپەيلىدىن يوقىلىشىدىن ئىبارەتتۇر. ئۇنداق ئادەمنىڭ بىر ئوغلى بولسا، ئوغلىنىڭ قولىغا قالدۇرغۇدەك ھېچنېمىسى يوق بولىدۇ.
15 ئۇ ئاپىسىنىڭ قورسىقىدىن يالىڭاچ چىقىپ، كەتكەندىمۇ يالىڭاچ پېتى كېتىدۇ؛ ئۇ ئۆزىنىڭ جاپالىق ئەمگىكىدىن قولىغا ئالغۇدەك ھېچنېمىنى ئېپىكەتەلمەيدۇ. ■
16 مانا بۇمۇ ئېغىر ئەلەملىك ئىش؛ چۈنكى ئۇ قانداق كەلگەن بولسا، يەنە شۇنداق كېتىدۇ؛ ئەمدى ئۇنىڭ شامالغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئەمگەك قىلغىنىنىڭ نېمە پايدىسى؟
17 ئۇنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە يەپ-ئىچكىنى قاراڭغۇلۇقتا بولۇپ، غەشلىكى، كېسەللىكى ۋە خاپىلىقى كۆپ بولىدۇ.

ئەمگەكنىڭ مېۋىسىدىن ھۇزۇر ئېلىش

18 مانا نېمىنىڭ يارىملىق ۋە گۈزەل ئىكەنلىكىنى كۆردۈم ـ ئۇ بولسىمۇ، ئىنسانىنىڭ خۇدا ئۇنىڭغا تەقدىم قىلغان ئۆمرىنىڭ ھەربىر كۈنلىرىدە يېيىش، ئىچىش ۋە قۇياش ئاستىدىكى بارلىق مېھنىتىدىن ھۇزۇر ئېلىشتۇر؛ چۈنكى بۇ ئۇنىڭ نېسىۋىسىدۇر. ■
19 خۇدا ھەربىرىسىنى بايلىقلارغا، مال-دۇنياغا ئىگە بولۇشقا، شۇنىڭدەك ئۇلاردىن يېيىشكە، ئۆز رىزقىنى قوبۇل قىلىشقا، ئۆز ئەمگىكىدىن ھۇزۇر ئېلىشقا مۇيەسسەر قىلغان بولسا ـ مانا بۇلار خۇدانىڭ سوۋغىتىدۇر.
20 چۈنكى ئۇ ئۆمرىدىكى تېز ئۆتىدىغان كۈنلىرى ئۈستىدە كۆپ ئويلانمايدۇ؛ چۈنكى خۇدا ئۇنى كۆڭلىنىڭ شادلىقى بىلەن بەند قىلىدۇ.

6

ھەممە ئادەم ھاياتنىڭ لەززىتىنى تېتىيالمايدۇ

1 قۇياش ئاستىدا بىر يامان ئىشنى كۆردۈم؛ ئۇ ئىش ئادەملەر ئارىسىدا كۆپ كۆرۈلىدۇ ـ

□ 5:9 »بىراق نېمىلا بولمىسۇن يەر-تۈپراق ھەممە ئادەمگە پايدىلىقتۇر؛ ھەتتا پادىشاھنىڭ تۆزىمۇ يەر-تۈپراققا تايىنىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلدا بۇ ئايەتنى چۈشىنىش تەس. بىزنىڭچە سۇلايمان ئادەمنىڭ دىققىتىنى ھۆكۈمەتنىڭ چىرىكلىشىپ كەتكەنلىكىگە ئەمەس، بەلكى ئەڭ مۇھىمغا، يەنى خۇدانىڭ ياخشىلىقى)تۈپراقتىكى زىرائەتلەر ئارقىلىق بولغان ياخشىلىق(غا قاراتماقچى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىراق ئۈمۈمەن قىلىپ ئېيتقاندا، تۆزى تېرىقچىلىق قىلىدىغان پادىشاھ زېمىنغا پايدىلىقتۇر.« بۇ تەرجىمىنىڭ مەنىسى: »زېمىنى باشقۇرىدىغان بىرسى بولسا)بولۇپمۇ پادىشاھ تۆزى تېرىقچىلىقنى چۈشەنسە(، بۇ بەرىبىر ھۆكۈمەتسىزلىكتىن، قالايمىقانچىلىقتىن، ھاكىمىيەتسىزلىكتىن ياخشى« دېگەندەك. ئوقۇرمەنلەر باشقا تەرجىمىلەرنىمۇ ئۆچرىتىشى مۇمكىن.
□ 5:12 »باينىڭ توقلۇقى« ـ »باينىڭ توقلۇقى« بەلكىم ئىككى بىسلىق سۆز بولۇپ: (1) ئۇنىڭ بايلىقىدىن ئەنسىرەشلىرى؛ (2) زىيادە كۆپ تاماق يەپ، ھەزىم بولماسلىقنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ 5:15 زەب. 49:17-20؛ ■ 5:18 توپ. 2:10؛ 24؛ 3:12؛ 22؛ 7:9؛ 9:11

2 خۇدا بىرسىگە بايلىقلار، مال-دۇنيا ۋە ئىززەت-ھۆرمەت تەقسىم قىلدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئۆز كۆڭلى
خالىغىنىدىن ھېچنەرسىسى كەم بولمىدى؛ بىراق خۇدا ئۇنىڭغا بۇلاردىن ھۇزۇر ئېلىشقا مۇيەسسەر قىلمىدى، بەلكى
يات بىر ئادەم ئۇلاردىن ھۇزۇر ئالدۇ؛ مانا بۇ ھەممىنىڭ ۋە ئېغىر ئازابتۇر.
3 بىرسى يۈز بالا كۆرۈپ كۆپ يىل ياشىشى مۇمكىن؛ بىراق ئۇنىڭ يىل-كۈنلىرى شۇنچىلىك كۆپ بولسىمۇ،
ئۇنىڭ جېنى بەختىنى كۆرمىسە، ھەتتا گۈرنى كۆرمىگەن بولسىمۇ، ئۇغۇلۇپ چاچراپ كەتكەن بوۋاق ئۇنىڭدىن
ئەۋزەلدۇر دەيمەن. □
4 چۈنكى چاچرىغان بالا ھەممىنىڭ بىلەن كېلىدۇ، قاراڭغۇلۇقتا كېتىدۇ، قاراڭغۇلۇق ئۇنىڭ ئىسمىنى قاپلايدۇ؛
5 ئۇ كۈننىمۇ كۆرمىگەن، بىلمىگەن؛ بىراق ھېچ بولمىغاندا ئۇ بىرىنچىسىگە نىسبەتەن ئارام تاپقاندۇر.■
6 بەرھەق، ھېلىقى كىشى ھەتتا ئىككى ھەسسە مىڭ يىل ياشىغان بولسىمۇ، بىراق بەختنى كۆرمىسە، ئەھۋالى
ئوخشاشتۇر ـ ھەربىر كىشى ئوخشاش بىر جايغا بارىدۇ ئەمەسمۇ؟

جاۋاۋسىز سوئاللار

7 ئادەمنىڭ تارتقان بارلىق جاپاسى ئۆز ئاغزى ئۈچۈندۇر، بىراق ئۇنىڭ ئىشتىھاسى ھەرگىز قانمايدۇ.
8 شۇنداقتا دانا كىشىنىڭ ئەخمەقتىن نېمە ئارتۇقچىلىقى بولسۇن؟ نامراتمۇ كىشى باشقىلار ئالدىدا قانداق مېڭىشنى
بىلگەن بولسىمۇ، ئۇنىڭ نېمە پايدىسى بولسۇن؟
9 كۆزنىڭ كۆرۈشى ئارزۇ-ھەۋەسنىڭ ئۆيان-بۇيان يۈرۈشىدىن ئەۋزەلدۇر. بۇنداق قىلىشمۇ ھەممىنىڭ ۋە شامالنى
قوغلىغاندەك ئىشتۇر.
10 ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنىڭ بولسا ئاللىقاچان نامى بېكىتىلىپ ئاتالغان؛ ئىنساننىڭ نېمە ئىكەنلىكىمۇ ئايان بولغان؛
شۇڭا ئىنساننىڭ ئۆزىدىن قۇدرەتلىك بولغۇچى بىلەن قارشىلىشىشغا بولمايدۇ.□
11 چۈنكى گەپ قانچە كۆپ بولسا، ھەممىنىڭ شۇنچە كۆپ بولىدۇ؛ بۇنىڭ ئىنسانغا نېمە پايدىسى؟ □
12 چۈنكى ئىنساننىڭ ئۆمرىدە، يەنى ئۇنىڭ سايىدەك تېزلا ئۆتىدىغان مەنسىز ئۆمرىدىكى بارلىق كۈنلىرىدە ئۇنىڭغا
نېمىنىڭ پايدىلىق ئىكەنلىكىنى كىم بىلسۇن؟ چۈنكى ئىنسانغا ئۇ كەتكەندىن كېيىن قۇياش ئاستىدا نېمە ئىشنىڭ
بولىدىغانلىقىنى كىم دەپ بېرەلىسۇن؟■

7

يەنە بىرقانچە ھېكمەت ۋە پاكىتلار ـ پاكىتلارغا يۈزلىنىش كېرەك!

1 ياخشى نام-ئابروي قىممەتلىك ئۆتىيادىن ئەۋزەل؛ ئادەمنىڭ ئۆلۈش كۈنى ئۇغۇلۇش كۈنىدىن ئەۋزەلدۇر.■
2 ماتەم ئۆتۈش ئۆيىگە بېرىش زىيانەت-توي ئۆيىگە بېرىشتىن ئەۋزەل؛ چۈنكى ئاشۇ يەردە ئىنساننىڭ ئاقىۋىتى ئايان
قىلىنىدۇ؛ تىرىك بولغانلار بۇنى كۆڭلىگە پۈكۈشى كېرەك.■
3 غەشلىك كۈلكىدىن ئەۋزەلدۇر؛ چۈنكى چىراينىڭ پەرىشانلىقى بىلەن قەلب ياخشىلىنىدۇ.
4 دانا كىشىنىڭ قەلبى ماتەم ئۆتۈش ئۆيىدە، بىراق ئەخمەقنىڭ قەلبى تاماشىنىڭ ئۆيىدىدۇر.

□ 6:3 **»ھەتتا گۈرنى كۆرمىگەن بولسىمۇ،...»** ـ دېمەك، ئۇ ئۆلەيدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ۋە يا كى دەپنە قىلىنمىغان بولسا،...«.
■ 6:5 ئايۇپ 16:3□ زەب. 858 7-:
□ 6:10 **»ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنىڭ ... ئاللىقاچان نامى بېكىتىلىپ ئاتالغان«** ـ مەنىسى ھەربىر ئىش ئالدىنئالا خۇدا تەرىپىدىن بېكىتىلگەن بولسا كېرەك. **»ئىنساننىڭ نېمە ئىكەنلىكىمۇ ئايان بولغان«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئىنساننىڭ نېمە ئىكەنلىكىمۇ بىلىنگەن)دېمەك، خۇدا تەرىپىدىن«(
)شۇڭا ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىشىش بېھۇدىلىكتۇر.(بىراق ئايەتنى ئىنساننىڭ ئاجىز بەندە ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ، دەپ قارايمىز.
□ 6:11 **»چۈنكى گەپ قانچە كۆپ بولسا،...»** ـ مۇشۇ يەردە » گەپ« ئىنساننىڭ خۇدا بىلەن قارشىلىشىدىغان گەپلىرىنى كۆرسەتسە كېرەك. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى بېھۇدىلىكنى كۆپەيتىدىغان ئىشلار كۆپۈتۈر،...« ■ 6:12 توپ. 7:8□ زەب. 4:144□ ياق. 4□13: 14 ■ 7:1 پەند. 122: ■ 7:2 يۇھ. 3111:

5 ئەخمەقلەرنىڭ ناخشىسىنى ئاڭلىغاندىن كۆرە، دانا كىشىنىڭ تەنبىھىنى ئاڭلىغىن؛ ■
6 چۈنكى ئەخمەقنىڭ كۈلكىسى قازان ئاستىدىكى يانتاقلارنىڭ پاراسلىشىدەك، خالاس؛ بۇمۇ بىمەنىلىكتۇر.□ ■

ئىنسانىنىڭ قولدىن چىقىدىغىنى چەكلىكتۇر

7 جەبىر-زۇلۇم دانا ئادەمنى نادانغا ئايلاندۇرىدۇ،
پارا بولسا قەلبنى ھالاك قىلىدۇ.□
8 ئىشنىڭ ئايىغى بېشىدىن ئەۋزەل؛
سەۋر-تاقەتلىك روھ تەكەببۇر روھتىن ئەۋزەلدۇر.
9 روھىڭدا خاپا بولۇشقا ئالدىرىما؛
چۈنكى خاپىلىق ئەخمەقلەرنىڭ باغرىدا قونۇپ ياتىدۇ.
10 »نېمىشقا بۇرۇنقى كۈنلەر ھازىرقى كۈنلەردىن ئەۋزەل؟« ـ دېمە؛ چۈنكى سېنىڭ بۇنداق سوريغىنىڭ دانالىقتىن ئەمەس.

دانالىقنىڭ ئەۋزەللىكى

11 دانالىق مىراسقا ئوخشاش ياخشى ئىش، قۇياش نۇرى كۆرگۈچىلەرگە پايدىلىقتۇر.
12 چۈنكى دانالىق پۇل پاناھ بولغاندەك، پاناھ بولىدۇ؛ بىراق دانالىقنىڭ ئەۋزەللىكى شۇكى، ئۇ ئۆز ئىگىلىرىنى ھاياتقا ئېرىشتۈرىدۇ.
13 خۇدانىڭ قىلغانلىرىنى ئويلاپ كۆر؛ چۈنكى ئۇ ئەگرى قىلغاننى كىم تۈز قىلالىسۇن؟
14 ئاۋات كۈندە ھۇزۇر ئال؛ ۋە يامان كۈندىمۇ شۇنى ئويلاپ كۆر: ـ خۇدا ئۇلارنىڭ بىرىنى، شۇنداقلا يەنە بىرىنىمۇ تەڭ ياراتقاندۇر؛ شۇنىڭ بىلەن ئىنسان ئۆزى كەتكەندىن كېيىن بولىدىغان ئىشلارنى بىلىپ يېتەلمەيدۇ.

»قۇياش ئاستىدىكى« دانالىق

15 مەن بۇنىڭ ھەممىسىنى بىمەنە كۈنلىرىمدە كۆرۈپ يەتتىم؛ ھەققانىي بىر ئادەمنىڭ ئۆز ھەققانىيلىقى بىلەن يوقىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆردۇم، شۇنىڭدەك رەزىل بىر ئادەمنىڭ ئۆز رەزىللىكى بىلەن ئۆمرىنى ئۇزاراتقانلىقىنى كۆردۇم.
16 ئۆزۈڭنى دەپ ھەددىدىن زىيادە ھەققانىي بولما؛ ۋە ئۆزۈڭنى دەپ ھەددىدىن زىيادە دانا بولما؛ سەن ئۆز-ئۆزۈڭنى ئالاقزادە قىلماقچىمۇسەن؟ □

■ 7:5 پەند. 18:13 □ 15 31: 32
□ 7:6 »قازان ئاستىدىكى يانتاقلارنىڭ پاراسلىشىدەك...» ـ يانتاقنىڭ كۆيگەن چاغدىكى ئاۋازى كۆچلۈك، بىراق تەپتى ئىنتايىن قىسقا.
■ 7:6 زەب. 958:
□ 7:7 »جەبىر-زۇلۇم دانا ئادەمنى نادانغا ئايلاندۇرىدۇ،...» ـ جەبىر-زۇلۇم يۈرگۈزگەن دانا كىشى ئۆزىنى ئاق-قارىنى پەرق ئېتەلمەيدىغان نادان قىلىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »جەبىر-زۇلۇم يۈرگۈزگۈچى دانا كىشىنى ساراڭ قىلىدۇ، پارا بولسا ئۇنى تەلۋە قىلىدۇ.«
□ 7:16 »ئۆزۈڭنى دەپ ھەددىدىن زىيادە ھەققانىي بولما؛ ۋە ئۆزۈڭنى دەپ ھەددىدىن زىيادە دانا بولما؛...» ـ سۈلايمانىڭ مۇشۇ گېپىدىن ھېچكىم: »ھەققانىيلىقنىڭ »ئارتۇق«، »ھەددىدىن زىيادە« دەيدىغان دەرىجىسى بولىدۇ« دەپ ئويلىمىسا كېرەك. ھەققانىيلىق دېگەن ھەققانىيلىقتۇر. بۇ يەردە گەپ ھەجۋىيلىك، كاتىيلىك بىلەن ئېيتىلغان. ھالقىلىق سۆز »ئۆزۈڭنى دەپ« ـ دېمەك، ھەققانىي بولماقچى بولغان بۇ كىشىنىڭ مەقسىتى خۇدانى تونۇش ئەمەس، پەقەت خۇدانىڭ بەرىكىتىگلا ئېرىشىش دېگەندىن ئىبارەت، خالاس؛ 15-ئايەتتە دېيىلگەن ئەھۋالغا قارىغاندا، ھەققانىي ۋە دانا ئادەملەرمۇ پېشكەللىككە ئۇچرىشى مۇمكىن. ئۇنداق ئەھۋالدا ئۇلار ئاگاھلاندۇرۇلمىسا، »نېمىشقا بۇ كۆلپەتلەر بېشىمغا چۈشتى« دەپ »ئالاقزادە بولۇپ كېتىشى« مۇمكىن.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى ۋە چۈشەنچىسى: »ئۆزۈڭنى ھەددىدىن زىيادە ھەققانىي كۆرسەتمە؛ ۋە ئۆزۈڭنى ھەددىدىن زىيادە دانا كۆرسەتمە. ئۆز-ئۆزۈڭنى ھالاك قىلماقچىمۇسەن؟.«
يەنە باشقا بىرنەچچە خىل چۈشەنچىسىمۇ بار.

17 تۆزۈكنى دەپ ھەددىدىن زىيادە رەزىل بولما، ياكى ئەخمەق بولما؛ تۆز ئەجىلىڭ توشماي تۇرۇپ تۆلە كېچىمۇسەن؟
□
18 شۇنگا، بۇ ئاگاھنى چىڭ تۇت، شۇنىڭدىن تۆ ئاگاھنىمۇ قولۇڭدىن بەرمىگىنىڭ ياخشى؛ چۈنكى خۇدادىن قورقىدىغان كىشى ھەر ئىككىسى بىلەن تۆتۈقلۇق بولىدۇ.□

ئادەملەر گۇناھكار بولغاچقا، دانالىق ناھايىتى زۆرۈردۇر

19 دانالىق دانا كىشىنى بىر شەھەرنى باشقۇرىدىغان ئون ھۆكۈمرانىدىن زىيادە كۈچلۈك قىلىدۇ.
20 بەرھەق، يەر يۈزىدە دائىم مېھرىبانلىق يۈرگۈزىدىغان، گۇناھ سادىر قىلمايدىغان ھەققانىي ئادەم يوقتۇر.■
21 يەنە، خەقلەرنىڭ ھەممىلا گەپ-سۆزلىرىگە ئانچە دىققەت قىلىپ كەتمە؛ بولمىسا، تۆز خىزمەتكارىڭنىڭ ساڭا لەنەت ئوقۇغانلىقىنى ئاڭلاپ قېلىشىڭ مۇمكىن.
22 چۈنكى كۆڭلۈڭدە، تۆزۈڭنىڭمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش باشقىلارغا كۆپ قېتىم لەنەت قىلغانلىقىڭنى ئوبدان بىلىسەن.

ئىنسانىڭ دانالىقىنىڭ چەكلىكلىكى

23 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى دانالىق بىلەن سىناپ باقتىم؛ مەن: »دانا بولىمەن« دېسەمۇ، ئەمما تۇ مەندىن يىراق ئىدى.
24 بارلىق يۈز بەرگەن ئىشلار بولسا ئەقلىمىزدىن يىراق، شۇنىڭدەك ئىنتايىن سىرلىقتۇر؛ كىم ئۇنى ئىزدەپ بىلىپ يېتەلەيسۇن؟□
25 مەن چىن كۆڭلۈمدىن دانالىق ۋە ئەقلىي بىلىمنى بىلىشكە، سۈرۈشتۈرۈشكە ۋە ئىزدەشكە، شۇنداقلا رەزىللىكنىڭ ئەخمەقلىقىنى، ئەخمەقلىقنىڭ تەلۇتلۇق ئىكەنلىكنى بىلىپ يېتىشكە زېھنىمنى يېغدىم. ■
26 شۇنىڭ بىلەن كۆڭلى تور ۋە قىلتاق، قوللىرى ئاسارەت بولغان ئاياللىنىڭ تۇلۇمدىن ئاچچىق ئىكەنلىكىنى بايقىدىم؛ خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان كىشى ئۇنىڭدىن تۆزىنى قاچۇرىدۇ، بىراق گۇناھكار ئادەم ئۇنىڭغا تۇتۇلۇپ قالىدۇ.■
27 بۇ بايقىغانلىرىمغا قارا، ـ دەيدۇ ھېكمەت توپلىغۇچى ـ پاكىتلارنى بىر-بىرىگە باغلاپ سىلىشتۇرۇپ، ئەقىل ئىزدىدىم؛
28 مېنىڭ قەلبىم ئۇنى يەنىلا ئىزدىمەكتە، بىراق تېخى تاپالمىدىم! ـ مىڭ كىشى ئارىسىدا بىر دۇرۇس ئەركەكنى تاپتىم ـ بىراق شۇ مىڭ كىشى ئارىسىدىن بىرمۇ دۇرۇس ئايالنى تاپالمىدىم. □

□ 7:17 **»تۆزۈكنى دەپ ھەددىدىن زىيادە رەزىل بولما، ياكى ئەخمەق بولما؛...»** ـ ھېچكىم سۈلايمانىنىڭ بۇ گېپىنىڭ مەنىسىنى: »رەزىللىكنىڭ »نورمال« ياكى »»ئەقىللىگە سىغدۇ« دەيدىغان دەرىجىسى بار« دەپ ئويلىمىسا كېرەك. بۇ گەپ بەلكىم ئاللىقاچان رەزىللىشىپ كەتكەن ئادەملەرگە قارىتىپ كىنايىلىك بىلەن ئېيتىلغان بولۇشى مۇمكىن. 15-ئايەتتىكى: »رەزىللىك پايدىلىق بولۇشى مۇمكىن، رەزىللىكمىنى كۆزەيتىمەن« دېگەنگە قارىتا، سۈلايمان بۇ ئاگاھنى قوشۇپ ئېيتىدۇ. رەزىل ئادەملەر بەرىبىر تۇلىدۇ؛ بىراق رەزىل ئادەملەر بۇنداق كىنايىلىك گەپنى قوبۇل قىلسا، ھېچ بولمىغاندا شۇ يول بىلەن تۇلارنىڭ بېشىغا چۈشىدىغان جازا تېخىمۇ ئاۋۇپ كەتمەيدۇ.
يەنە باشقا بىرنەچچە خىل چۈشەنچىسىمۇ بار.

□ 7:18 **...» ھەر ئىككىسى بىلەن تۆتۈقلۇق بولىدۇ»** ـ دېمەك، خۇدادىن قورقىدىغان ئادەم سۈلايمانىنىڭ يۇقىرىقى 17-16-ئايەتتىكى ئىككى ئاگاھلاندۇرۇشى بىلەن ئاۋدۇرۇشتىن قۇتۇلىدۇ.
يەنە باشقا بىرنەچچە خىل چۈشەنچىسىمۇ بار.

■ 7:20 1پاد. 8:46□ 47؛ 2تار. 6:36□ يەند. 9:20□ 1يۇھ. 8:1.

□ 7:24 **»ئىنتايىن سىرلىق«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »چوڭقۇر، چوڭقۇر« دەپ ئېيتىلىدۇ.

■ 7:25 توپ. 1:17□ 1:22.

■ 7:26 يەند. 3:5□ 6:24-35□ 7:27-6□ 14:22.

□ 7:28 **»مىڭ كىشى ئارىسىدا بىر دۇرۇس ئەركەكنى تاپتىم ـ بىراق شۇ مىڭ كىشى ئارىسىدىن بىرمۇ دۇرۇس ئايالنى تاپالمىدىم»** ـ بۇ بايان بىزگە سۈلايمانىنىڭ تۇزىنىڭ كېيىنكى ھاياتىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقى توغرۇلۇق خەۋەر بىلەن تەمىنلەيدۇ. تۇنىڭ قىز-ئايالار توغرۇلۇق بولغان خەۋىرى نەدىن كەلگەن؟ تۇ قانداقتۇ »مىڭ ئايال« بىلەن تونۇشقانمۇ؟ تەۋراتتىكى »پادىشاھلار« قىسمىدىن بىلىمىزكى، تۇنىڭ نۇرغۇنلىغان ئايال-كېنىزەكلىرى بار ئىدى ۋە تۇلارنىڭ تەسىرى بىلەن ئاخىرىدا خۇدانىڭ يولىدىن يىراقلىشىپ، بۇتپەرەسلىككە ئالدىنىپ كەتكەنىدى.

29 مانا كۆرگىن، مېنىڭ بايقىغانلىرىم پەقەت مۇشۇ بىرلا ـ خۇدا ئادەمنى ئەسلى دۈرۈس ياراتقان؛ بىراق ئادەملەر
بولسا نۇرغۇنلىغان ھىيلە-مىكىرلەرنى ئىزدەيدۇ.

8

بىرنەچچە نەسىھەتلەر

1 كىم دانا كىشىگە تەڭ كېلەلەيدۇ؟ كىم ئىشلارنى چۈشەندۈرۈشنى بىلىدۇ؟ كىشىنىڭ دانالىقى چىرايىنى نۇرلۇق
قىلىدۇ، يۈزىنىڭ سۈرىنى يورۇتىدۇ.
2 پادىشاھنىڭ پەرمانىغا قۇلاق سېلىشىڭنى دەۋەت قىلىمەن؛ بولۇپمۇ خۇدا ئالدىدا ئېچىكەن قەسەم تۈپەيلىدىن شۇنداق
قىلغىن. □ ■
3 تۇنىڭ ئالدىدىن چىقىپ كېتىشكە ئالدىرىما؛ يامان بىر دەۋانى قوللاشتا چىڭ تۇرما؛ چۈنكى پادىشاھ نېمىنى خالىسا
شۇنى قىلىدۇ. □
4 چۈنكى پادىشاھنىڭ سۆزى ھوقۇقتۇر؛ كىم ئۇنىڭغا: »تۈزلىرى نېمە قىلىلا؟« ـ دېيەلىسۇن؟
5 كىم پادىشاھنىڭ پەرمانىنى تۇتقان بولسا ھېچ يامانلىقنى كۆرمەيدۇ؛ دانا كىشىنىڭ كۆڭلى ھەم پەيتنى ھەم يولنى
پەملىيەلەيدۇ.■
6-7 چۈنكى ھەربىر ئىش-ئارزۇنىڭ پەيتى ۋە يولى بار؛ ئىنسان كېيىنكى ئىشلارنى بىلمىگەچكە، تۇنىڭ دەرد-ئەلىمى
تۇزىنى قاتتىق باسىدۇ. كىم ئۇنىڭغا قانداق بولىدىغانلىقىنى ئېيتالىسۇن؟■
8 ھېچكىم تۇز روھىغا ئىگە بولالماس، يەنى ھېچكىمنىڭ تۇز روھىنى تۇزىدە قالدۇرۇش ھوقۇقى يوقتۇر؛ ھېچكىمنىڭ
تۇلۇش كۈنىنى تۇز قولىدا تۇتۇش ھوقۇقى يوقتۇر؛ شۇ جەڭدىن قېچىشقا رۇخسەت يوقتۇر؛ رەزىللىك رەزىللىككە
بېرىلگۈچىلەرنى قۇتقۇزماس.■

بەزى بىھۇدە باشقا ئىشلار

9 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ چىقتىم، شۇنداقلا قۇياش ئاستىدا قىلىنغان ھەربىر ئىشقا، ئادەمنىڭ ئادەم ئۈستىگە
ھوقۇق تۇتقانلىقى بىلەن تۇلارغا زىيان يەتكۈزىدىغان مۇشۇ ۋاقىتقا كۆڭۈل قويدۇم.□
10 شۇنىڭدەك رەزىللەرنىڭ دەپنە قىلىنغانلىقىنى كۆردۇم، تۇلار ئەسلىدە مۇقەددەس جايغا كىرىپ-چىقىپ
يۈرەتتى؛ تۇلار مۇقەددەس جايدىن چىقىپلا، رەزىل ئىشلارنى قىلغان شۇ شەھەر ئېچىدە ماختىلىدۇ تېخى! بۇمۇ
بەھىنىلىكتۇر!□

□ **8:2 »بولۇپمۇ خۇدا ئالدىدا ئېچىكەن قەسەم تۈپەيلىدىن شۇنداق قىلغىن«** ـ بۇ قەسەم پادىشاھنىڭ خۇدا ئالدىدا ئېچىكەن قەسىمى)ئادىل، بىتەرەپ بولۇش
ئۈچۈن(بولسا كېرەك؛ بەزى ئالىملار، قەسەم پۇقرالارنىڭكى)پادىشاھقا سادىق بولۇش ئۈچۈن(، دەپ قارايدۇ.
■ **8:2** پەند. 2124:
□ **8:3 »تۇنىڭ پادىشاھنىڭ** ئالدىدىن چىقىپ كېتىشكە ئالدىرىما« ـ بۇ سۆز بەلكىم پادىشاھقا قارشى چىقىش، يا كى تۇنىڭدىن رازى بولماسلىق توغرۇلۇق
بىر ئاگاھلاندۇرۇش بولۇشى مۇمكىن. **»يامان بىر دەۋانى قوللاشتا چىڭ تۇرما«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »(پادىشاھنىڭ(ئىشى ساگا ئېغىر كەلسىمۇ
ئادا قىلىشنى كېچىكتۈرمە.«
■ **8:5** رىم. 313:
■ **8:6**-7 توپ. 126:
■ **8:8** ئايۇپ 5:14□ زەب. 639-5:
□ **8:9 »بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ چىقتىم،... تۇلارغا زىيان يەتكۈزىدىغان مۇشۇ ۋاقىتقا كۆڭۈل قويدۇم«** ـ بۇ ئايەتنىڭ باشقا بىرنەچچە خىل
تەرجىمىسى: »بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ چىقتىم، شۇنداقلا قۇياش ئاستىدا قىلىنغان ھەربىر ئىشقا كۆڭۈل قويدۇم؛ ئادەمنىڭ ئادەم ئۈستىگە ھوقۇق
تۇتۇشىنىڭ تۇزىگە زىيان يەتكۈزىدىغان ۋاقتى بار« يا كى »بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ چىقتىم، شۇنداقلا قۇياش ئاستىدا قىلىنغان ھەربىر ئىشقا كۆڭۈل
قويدۇم؛ ئادەمنىڭ ئادەم ئۈستىگە ھوقۇق تۇتۇشىنىڭ تۇلارغا)باشقا ئادەملەرگە(زىيان يەتكۈزىدىغان ۋاقتى بار.«
□ **8:10 ...» شۇ شەھەر ئېچىدە ماختىلىدۇ«** ـ بەزى قەدىمكى كۆچۈرۈلمىلىرىدە: »ماختىلىدۇ« دېگەننىڭ ئورنىدا »تۇنتۇلىدۇ« دېگەن سۆز تېپىلىدۇ.
بىز ئالغان نۇسخا ئالدى-كەينى سۆزلەرگە باغلىققۇ دەيمىز.

11 رەزىللىك ئۈستىدىن ھۆكۈم تېزدىن بەجا كەلتۈرۈلمىگەچكە، شۇڭا ئىنسان بالىلىرىنىڭ كۆڭلى رەزىللىكنى
يۈرگۈزۈشكە پۈتۈنلەي بېرىلىپ كېتىدۇ.
12 گۇناھكار يۈز قېتىم رەزىللىك قىلىپ، كۈنلىرىنى ئۇزارتسىمۇ، خۇدادىن قورقىدىغانلارنىڭ ئەھۋالى ئۆلاردىن
ياخشى بولىدۇ دەپ بىلىمەن؛ چۈنكى ئۇلار ئۆنىڭ ئالدىدا قورقىدۇ. □ ■
13 بىراق رەزىللەرنىڭ ئەھۋالى ياخشى بولمايدۇ، ئۇنىڭ كۈنلىرى سايىدەك تېزلا ئۆتۈپ، كۈنلىرى ئۇزارتىلمايدۇ،
چۈنكى ئۇ خۇدا ئالدىدا قورقمايدۇ.□
14 يەر يۈزىدە يۈرگۈزۈلگەن بىر بىمەنىلىك بار؛ ھېشىغا رەزىللەرنىڭ قىلغىنى بويىچە كۈن چۈشىدىغان ھەققانىي
ئادەملەر بار؛ ھېشىغا ھەققانىي ئادەملەرنىڭ قىلغىنى بويىچە ياخشىلىق چۈشىدىغان رەزىل ئادەملەرمۇ بار. مەن بۇ
ئىشنىمۇ بىمەنىلىك دېدىم.
15 شۇڭا مەن تاماشىنى تەرىپلىدىم؛ چۈنكى ئىنسان ئۈچۈن قۇياش ئاستىدا يېيىش، ئىچىش ۋە ھۇزۇر ئېلىشتىن ياخشى
ئىش يوقتۇر؛ شۇنداق قىلىپ ئۇنىڭ ئەمگىكىدىن بولغان مېۋە خۇدا تەقدىم قىلغان قۇياش ئاستىدىكى تۇمرىنىڭ بارلىق
كۈنلىرىدە ئۇزىگە ھەمراھ بولىدۇ.■
16-17 كۆڭلۈمنى دانالىقنى ۋە يەر يۈزىدە قىلىنغان ئىشلارنى بىلىپ يېتىش ئۈچۈن قويغاندا، شۇنداقلا خۇدا قىلغان
بارلىق ئىشلارنى كۆرگىنىمدە شۇنى بايقىدىم: ـ ئىنسان ھەتتا كېچە-كۈندۈز كۆزلىرىگە ئۇيقۇنى كۆرسەتمىسىمۇ،
قۇياش ئاستىدىكى بارلىق ئىشنى بىلىپ يېتەلمەيدۇ؛ ئۇ ئۇنى چۈشىنىشكە قانچە ئىنتىلسە، ئۇ شۇنچە بىلىپ يېتەلمەيدۇ.
ھەتتا دانا كىشى »بۇنى بىلىپ يەتتىم« دېسىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ ئۇنى بىلىپ يەتمەيدۇ.□

9

خۇدا بىزگە دوستۇر، دۈشمىنىمىز؟ ـ ئۆلۈمگە يۈزلىنىش

1 مەن شۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئېنىقلاش ئۈچۈن كۆڭۈل قويدۇم؛ شۇنى بايقىدىمكى، مەيلى ھەققانىي كىشى ياكى
دانا كىشى بولسۇن، شۇنداقلا ئۆلارنىڭ بارلىق قىلغانلىرى خۇدانىڭ قولىدىدۇر، دەپ بايقىدىم؛ ئىنسان ئۆزىگە
مۇھەببەت ياكى نەپرەتنىڭ كېلىدىغانلىقىنى ھېچ بىلمەيدۇ. ئۇنىڭ ئالدىدا ھەرقانداق ئىش بولۇشى مۇمكىن. □
2 ھەممە ئادەمگە ئوخشاش ئىشلار ئوخشاش پېتى كېلىدۇ؛ ھەققانىي ۋە رەزىل كىشىگە، مېھرىبان كىشىگە، پاك ۋە
ناپاك، قۇربانلىق قىلغۇچى ۋە قۇربانلىق قىلمىغۇچىغىمۇ ئوخشاش قىسمەت بولىدۇ؛ ياخشى ئادەمگە قانداق بولسا،
گۇناھكارغا شۇنداق بولىدۇ؛ قەسەم ئىچكۈچىگە ۋە قەسەم ئىچىشتىن قورققۇچىغىمۇ ئوخشاش بولىدۇ. ■
3 مانا ھەممىگە ئوخشاشلا بۇ ئىشنىڭ كېلىدىغانلىقى قۇياش ئاستىدىكى ئىشلار ئارىسىدا كۈلپەتلىك ئىشتۇر؛ ئۇنىڭ
ئۈستىگە، ئىنسان بالىلىرىنىڭ كۆڭۈللىرى يامانلىققا تولغان، پۈتۈن ھاياتىدا كۆڭۈلدە تەلۋىلىك تۇرىدۇ؛ ئاندىن ئۆلار
ئۆلگەنلەرگە قوشۇلىدۇ.

□ **8:12 » گۇناھكار ... كۈنلىرىنى ئۇزارتسىمۇ«** ـ بەزى گۇناھكار مەلۇم جەھەتتىن ئېنىقاندا، پۈتۈن ياكى باشقا ئامالنىڭ تايىنىپ، »كۈنلىرىنى ئۇزارتىدۇ.« بۇ ئەھۋال ۋاقىتلىق، ئەلۋەتتە.

■ **8:12** زەب. 37□12-7: 20-18؛ يەنە. 33:1□ يەش. 103:

□ **8:13 ...» ئۇنىڭ كۈنلىرى سايىدەك تېزلا ئۆتۈپ، كۈنلىرى ئۇزارتىلمايدۇ«** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ئۇ كۈنلەرنى سايىنى ئۇزارتقاندەك ئۇزارتمايدۇ.«

■ **8:15** توپ. 24:2□ 3□12: 22؛ 18:5□ 79:

□ **8:16-17 » كۆڭلۈمنى دانالىقنى ۋە يەر يۈزىدە قىلىنغان ئىشلارنى بىلىپ يېتىش ئۈچۈن قويغاندا... ئەمەلىيەتتە ئۇ ئۇنى بىلىپ يەتمەيدۇ« ـ** ئوقۇرمەنلەر بۇ ئىككى ئايەتنىڭ بىرنەچچە باشقا خىل تەرجىملىرىنى ئۇچرىتىشى مۇمكىن.

□ **9:1 ...» ئىنسان ئۆزىگە مۇھەببەت ياكى نەپرەتنىڭ كېلىدىغانلىقىنى ھېچ بىلمەيدۇ«** ـ دېمەك، »خۇدا ئۇنى سۆيىدۇ ياكى ئۇنىڭغا نەپرەتلىنىدۇ؟ ھېچ ئىنسان بىلمەيدۇ.« بەزى ئالىملار: »ئىنسان ئۆزىدە)بولۇۋېتۇ ئېغىر كۈنلەر بېشىغا چۈشكەندە(نېمىنىڭ بولىدىغانلىقى، ياكى مۇھەببەت ياكى نەپرەتنىڭ بولىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ.« دەپ شەرھ بېرىدۇ.

■ **9:2** زەب. 1473-12:

4 چۈنكى تىرىكلەرگە قوشۇلغان كىشى ئۈچۈن بولسا ئۈمىد بار؛ چۈنكى، تىرىك ئىت تۆلگەن شىردىن ئەلا.
5 تىرىكلەر بولسا تۆزلىرىنىڭ تۆلىدىغانلىقىنى بىلىدۇ؛ بىراق تۆلگەنلەر بولسا ھېچنېمىنى بىلمەيدۇ؛ تۆلارنىڭ ھېچ ئىنئامى يەنە بولمايدۇ؛ تۆلار ھەتتا ئادەمنىڭ ئېسىدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ، قايتا كەلمەيدۇ.
6 تۆلارنىڭ مۇھەببىتى، نەپرىتى ۋە ھەسەتخورلۇقىمۇ ئاللىقاچان يوقالغان؛ قۇياش ئاستىدا قىلىنغان ئىشلارنىڭ ھېچقايسىسىدىن تۆلارنىڭ مەڭگۈگە قايتا نېسىۋىسى يوقتۇر.

تۆلۈمگە يۈزلەنگەندە قىلغىلى بولىدىغان ئەمەلىي ئىشلار

7 بارغىن، نېنىڭنى خۇشاللىق بىلەن يەپ، شارابىڭنى خۇشخۇيلۇق بىلەن ئىچكىن؛ چۈنكى خۇدا ئاللىقاچان مۇنداق قىلىشىڭدىن رازى بولغان.
8 كىيىم-كېچەكلىرىڭ ھەردائىم ئاپئاق بولسۇن، خۇشبۇي مايى بېشىڭدىن كەتمىسۇن. □
9 خۇدا ساڭا قۇياش ئاستىدا تەقسىم قىلغان ھەمنە تۇمرۇكۇنىڭ بارلىق كۈنلىرىدە، يەنى ھەمنىلىكتە تۆتكۈزگەن بارلىق كۈنلىرىڭدە، سۆيۈملۈك ئايالىڭ بىلەن بىللە ھاياتتىن ھۇزۇر ئالغىن؛ چۈنكى بۇ سېنىڭ ھاياتىڭدىكى نېسىۋەڭ ۋە قۇياش ئاستىدىكى بارلىق تارتقان جاپايىڭنىڭ ئەجرىدۇر.
10 قولۇڭ تۇتقانىنى بارلىق كۈچۈڭ بىلەن قىلغىن؛ چۈنكى سەن بارىدىغان تەھتىسارادا ھېچ خىزمەت، مەقسەت-پىلان، بىلىم ياكى ھېكمەت بولمايدۇ.

داناللىق ۋە تاسادىپىيلىق

11 مەن زېھىنىمنى يېغىپ، قۇياش ئاستىدا كۆردۈمكى، مۇسابىقىدە غەلىبە يەلتاپانغا بولماس، يا جەڭدە غەلىبە پالۋانغا بولماس، يا نان دانا كىشىگە كەلمەس، يا بايلىقلار يورۇتۇلغانلارغا كەلمەس، يا ئىلتىپات بىلىملىكلەرگە بولماس ـ چۈنكى پەيت ۋە تاسادىپىيلىق تۆلارنىڭ ھەممىسىگە چۈشىدۇ.
12 بەرھەق، ئىنسانمۇ تۆز ۋاقتى-سائىتىنى بىلمەيدۇ؛ بېلىقلار رەھىمسىز تورغا ئىلىنغاندەك، قۇشلار تايان-تۇزاققا ئىلىنغاندەك، بۇلارغا ئوخشاش ئىنسان بالىلىرى يامان بىر كۈندە تۇزاققا ئىلىنىدۇ، تۇزاق بېشىغا چۈشىدۇ.

داناللىقنىڭ ئەتىۋارلانماسلىقى

13 مەن يەنە قۇياش ئاستىدا داناللىقنىڭ بۇ مىسالىنى كۆردۈم، ئۇ مېنى چوڭقۇر تەسىرلەندۈردى؛
14 كىچىك بىر شەھەر بار ئىدى، ئۇنىڭغا قارشى بۈيۈك بىر پادىشاھ چىقىپ، ئۇنى قورشاپ، ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىدىغان يوغان پوتەيلەرنى قۇردى.
15 بىراق شەھەردىن نامراد بىر دانا كىشى تېپىلىپ قالدى، ئۇ ئۇنى تۆز داناللىقى بىلەن قۇتۇلدۇردى؛ بىراق كېيىن، ھېچكىم بۇ نامراد كىشىنى ئېسىگە كەلتۈرمىدى.□
16 شۇنىڭ بىلەن مەن: »داناللىق كۈچ-قۇدرەتتىن ئەۋزەل« ـ دېدىم؛ بىراق شۇ نامراد كىشىنىڭ داناللىقى كېيىن كۆزگە ئىلىنمايدۇ، ئۇنىڭ سۆزلىرى ئاڭلانمايدۇ.■

داناللىق، ئەخمەقلىق، گۇناھ، تەۋىلىك

17 دانا كىشىنىڭ جىمجىتلىقتا ئېيتقان سۆزلىرى ئەخمەقلەر ئۈستىدىن ھوقۇق سۈرگۈچىنىڭ ۋارقىراشلىرىدىن ئېنىق ئاڭلىنار.

□ 9:8 »كىيىم-كېچەكلىرىڭ ھەردائىم ئاپئاق بولسۇن« ـ دېمەك، كىيىم-كېچەكلىرىڭ ھەردائىم پاكىز بولسۇن.
□ 9:15 »...□□□□ كىشى تېپىلىپ قالدى؛ ئۇ ئۇنى تۆز داناللىقى بىلەن قۇتۇلدۇردى؛ ... كېيىن، ھېچكىم بۇ نامراد كىشىنى ئېسىگە كەلتۈرمىدى« ـ ئېلىشا پەيغەمبەر بىلەن يەرەمىيا پەيغەمبەر بۇنىڭغا ئوبدان مىسال بولىدۇ («2□□□.» 8-6-بابلار، »يەر.» 12:27 نى كۆرۈڭ. ■ 9:16 پەند. 22:21□ 5:24□ توپ. 197:

18 داناليق ئۇرۇش قوراللىرىدىن ئەۋزەلدۇر؛ بىراق بىر گۇناھكار زور ياخشىلىقنى ھالاك قىلىدۇ.

10

ئەقىل بېرىدىغان بەزى ھېكمەتلەر

1 خۇددى ئۆلۈك چۈشىلەر ئەتىرىنىڭ ئەتىرىنى سېىىستۇپىتىدىغاندەك، ئازراققىنە ئەخمەقلىق تارازىدا داناليق ۋە ئىززەت-ھۆرمەتنىمۇ ئېغىر توختايدۇ.
2 داناليقنىڭ كۆڭلى ئوڭغا مايىل، ئەخمەقنىڭكى سولغا.
3 ئەخمەق كىشى ھەتتا يولدا مېڭىۋاتقاندىمۇ، ئۇنىڭ ئەقلى كەم بولغاچقا، ئۇ ئەخمەق ئىكەنلىكىنى ھەممىگە ئايان قىلىدۇ.

4 ھۆكۈمدارنىڭ ساڭا ئاچچىقى كەلسە، ئورنۇڭدىن ئىستىپا بەرمە؛ چۈنكى تىنچ-سەۋرىچانلىق خاتا-سەۋەنلىكتىن بولغان زور خاپىلىقنى تىنچىتىدۇ.
5 قۇياش ئاستىدا ياماننى بىر ئىشنى كۆردۈمكى، ئۇ ھۆكۈمدارىدىن چىققان بىر خاتا ئىشتۇر ـ
6 ئەخمەقلەر يۇقىرى مەنسەپتە، شۇنىڭ بىلەن تەڭ بايلار پەس ئورۇندا ئولتۇرىدۇ؛
7 مەن قۇللارنىڭ ئاتقا مىنگەنلىكىنى، ئەمىرلەرنىڭ قۇللاردەك پىيادە ماڭغانلىقىنى كۆردۈم.

تۇرمۇشتا ئۇچرايدىغان خەتەرلەرگە داناليق كېرەك

8 ئورنى كولىغان كىشى ئۇنىڭغا يېقىلىشى مۇمكىن؛ تامنى بۇزغان كىشىنى يىلان چېقىشى مۇمكىن؛
9 تاشلارنى يۇتكىگەن كىشى تاش تەرىپىدىن يارىلىنىشى مۇمكىن؛ ئوتۇن يارىدىغان كىشى خەۋپكە ئۇچرايدۇ.
10 پالتا گال بولسا، بىرسى تىغنى بىلىمسە، پالتىنى كۈچەپ چېپىشقا توغرا كېلىدۇ؛ بىراق داناليق ئادەمنى ئۇتۇق-مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتۈرىدۇ.
11 يىلان ئوينىتىلماي تۇرۇپ، يىلانچىنى چاقسا، يىلانچىغا نېمە پايدا؟

دانىشمەنلەر ۋە ئەخمەقلەرنىڭ ئىش-سۆزلىرى

12 دانا كىشىنىڭ سۆزلىرى شەپقەتلىكتۇر؛ بىراق ئەخمەقنىڭ لەۋلىرى ئۆزىنى يۇتىدۇ.
13 سۆزلىرىنىڭ بېشى ئەخمەقلىق، ئايىغى رەزىل تەلۋىلىكتۇر؛
14 ئەمما ئەخمەق يەنىلا گەپنى كۆپەيتىدۇ. بىراق ھېچكىم كەلگۈسىنى بىلمەيدۇ؛ ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئىشلارنى كىم ئۇنىڭغا ئېيتالىسۇن؟
15 ئەخمەقلەر جاپاسى بىلەن ئۆزلىرىنى ئۆپۈرىتىدۇ؛ چۈنكى ئۇلار ھەتتا شەھەرگە بارىدىغان يولنىمۇ بىلمەيدۇ.

ئەخمەق ھۆكۈمدارلارنىڭ چاتاقلىرى

16 ئى زېمىن، پادىشاھىڭ بالا بولسا، ئەمىرلىرىڭ سەھەردە زىياپەت ئۈتكۈزسە، ھالىڭغا ۋاي!

10:2 »داناليقنىڭ كۆڭلى ئوڭغا مايىل« ـ قورالنى ئۆتۈپ، ئۆزىنى قوغداش تەرىپىدۇر. 10:6 »ئەخمەقلەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەخمەقلىق« دەپ ئېلىنغان. 10:7 »مەن قۇللارنىڭ ئاتقا مىنگەنلىكىنى... كۆردۈم« ـ پەلەستىنە كونا زامانلاردا ئاتقا مىنىش پەقەت ئايرۇيلۇق كىشىلەرگىلا مەنسۇپ ئىدى. 10:8 »تامنى بۇزغان كىشى...» ـ ياكى »چىتنى بۇزغان كىشى...». 10:8 يەنە. 2726: 10:11 »يىلانچى« ـ نەي چېلىپ يىلاننى ئويناتقۇچى ئادەم. »يىلانچىنى چاقسا...» ـ ياكى »خەقنى چاقسا...». 10:16 يەش. 3:3؛ 4؛ ھوش. 11:13؛ ئام. 46:

17 ئى زېمىن، پادىشاھىڭ مۆتىۋەرنىڭ ئوغلى بولسا ۋە ئەمىرلىرىڭ كەيپ ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى تۆزىنى قۇۋۇۋەتلەش
ئۈچۈن مۇۋاپىق ۋاقىتدا زىياپەت تۈتكۈزسە، بۇ سېنىڭ بەختىڭ!□

يەنە ھېكمەتلەر

18 ھۆرۈنلۈقتىن تۈينىڭ تورۇسى غۇلاي دەپ قالىدۇ؛ قوللارنىڭ بوشلۇقىدىن تۈيدىن يامغۇر تۆتىدۇ.
19 زىياپەت كۈلكە ئۈچۈن تەييارلىنار، شاراب ھاياتنى خۇش قىلار، لېكىن پۇل ھەممە ئىشنى ھەل قىلار!
20 پادىشاھقا لەنەت قىلما، ھەتتا ئويۇڭدىمۇ تىللىما؛ ھۆجرا ئۆڭىمۇ بايلارنى تىللىما؛ چۈنكى ئاسماندىكى بىر قۇش
ئاۋازىڭنى تارتىدۇ، بىر قانات ئىگىسى بۇ ئىشنى ئايان قىلىدۇ.■

11

بىرنەچچە ئەمەلىي نەسىھەت

1 نانلىرىڭنى سۇلارغا ئەۋەت؛ كۆپ كۈنلەردىن كېيىن ئۇنى قايتىدىن تاپىسەن.□
2 بىر ئۈلۈشنى يەتتە كىشىگە، سەككىزىگىمۇ بەرگىن؛ چۈنكى يەر يۈزىدە نېمە يامانلىق بولىدىغانلىقىنى بىلمەيسەن.□ ■
3 بۇلۇتلار يامغۇرغا تولغان بولسا، تۆزلىرىنى زېمىن ئۈستىگە بوشىتىدۇ؛ دەرەخ شىمال تەرەپكە تۈرۈلسە، ياكى جەنۇب
تەرەپكە تۈرۈلسە، قايسى تەرەپكە چۈشكەن بولسا، شۇ يەردە قالىدۇ.
4 شامالنى كۆزىتىدىغانلار تېرىقچىلىق قىلمايدۇ؛ بۇلۇتلارغا قارايدىغانلار تورما ئورمايدۇ.
5 سەن شامالنىڭ يولىنى بىلمىگىنىڭدەك ياكى بويىدا بارنىڭ ھامىلىسىنىڭ ئۈستىخانلىرىنىڭ بالىياتقۇدا قانداق
ئۈسىدىغانلىقىنى بىلمىگىنىڭدەك، سەن ھەممىنى ياسىغۇچى خۇدانىڭ قىلغىنىنى بىلمەيسەن.□ ■
6 سەھەردە ئۇرۇقۇڭنى تېرىغىن، كەچتىمۇ قولۇڭنى ئىشتىن قالدۇرما، چۈنكى نېمە ئىشنىڭ، ئۇ ياكى بۇ ئىشنىڭ
پايدىلىق بولىدىغانلىقىنى ۋە ياكى ھەر ئىككىسىنىڭ ئوخشاشلا ياخشى بولىدىغانلىقىنى بىلمەيسەن.

ھايات كۈنلىرىنى ئەتىۋارلاش كېرەك، ئىخلاسمەن بولۇشى كېرەك!

7 نۇر شېرىن بولىدۇ، ئاپتاپنى كۆرۈشمۇ ھۇزۇرلۇق ئىشتۇر.
8 شۇڭا بىرسى كۆپ يىل ياشىغان بولسا، بۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ھۇزۇر ئالسۇن. ھالبۇكى، ئۇ يەنە قاراڭغۇلۇق
كۈنلىرىنى ئېسىدە تۇتسۇن، چۈنكى ئۇلار كۆپ بولىدۇ، كەلگۈسىدىكى ئىشلارنىڭ ھەممىسى بىمەنىلىكتۇر!

9 ياشلىقىڭدىن ھۇزۇر ئال، ئى يىگىت؛ ياشلىقىڭ كۈنلىرىدە كۆڭلۈڭ تۆرۈڭگە خۇشاللىقنى يەتكۈزگەي؛ كۆڭلۈڭ
خالىغىنى بويىچە ۋە كۆزلىرىڭ كۆرگىنى بويىچە يۈرگىن؛ بىراق شۇنى بىلگىنكى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن خۇدا
سېنى سوراققا تارتىدۇ.

□ 10:17 «...□□□□□□ قۇۋۋەتلەش ئۈچۈن مۇۋاپىق ۋاقىتدا زىياپەت تۈتكۈزسە،...» ـ ياكى، «...□□□□□□ تۆتۈپ مۇۋاپىق ۋاقىتدا زىياپەت تۈتكۈزسە،...». «... ۋە ئەمىرلىرىڭ كەيپ ئۈچۈن ئەمەس... زىياپەت تۈتكۈزسە، بۇ سېنىڭ بەختىڭ«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ۋە ئەمىرلىرىڭ مەست بولۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سالماقلىق بىلەن تۆز ۋاقىتدا زىياپەت تۈتكۈزسە، بۇ سېنىڭ بەختىڭ.«!
■ 10:20 مىس. 2822:
□ 11:1 »نانلىرىڭنى سۇلارغا ئەۋەت... ئۇنى قايتىدىن تاپىسەن« ـ بۇ ئايەت بەلكىم دېگۈز سودىسىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن؛ تەۋەككۈچىلىك قانچە چوڭ بولسا، پايدىسىمۇ شۇنچە كۆپ بولىدۇ؛ گەپنىڭ يەنە ھەرخىل كۆچمە مەنىلىرى بولۇشى مۇمكىن. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئېنىڭنى سۇلار)دېگۈزلار(تۆستىگە تاشلا.«
□ 11:2 »بىر ئۈلۈشنى يەتتە كىشىگە، سەككىزىگىمۇ بەرگىن؛ چۈنكى يەر يۈزىدە نېمە يامانلىق بولىدىغانلىقىنى بىلمەيسەن« ـ بەزى ئالىملار، بۇ ئايەتنى سودا-تىجارەتنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. شۇنىڭدەك ئۇنىڭ بىرنەچچە كۆچمە مەنىلىرىمۇ بولسا كېرەك.
■ 11:2 2كور. 109:
□ 11:5 »شامالنىڭ يولى...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »شامال« ۋە »روھ« بىر سۆز بولۇپ، سۇلايمان مۇشۇ ئايەتتە ھامىلىنىڭ بالىياتقۇدا ئاپىرىدە بولىدىغانلىقى، ئۈسىدىغانلىقىنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ روھى ئارقىلىق بولىدىغانلىقىنى پۈرىتىپ كۆرسىتىدۇ)ئىنجىل، »يۇھ.» 1:3-8نىمۇ كۆرۈڭ.(■ 11:5 يۇھ. 83:

10 ئەمدى كۆڭلۈڭدىن غەشلىكنى ئېلىپ تاشلا، تېنىڭدىن يامانلىقنى نېرى قىل؛ چۈنكى باللىق ۋە ياشلىقمۇ
بىمەنىلىكتۇر.

12

سۆزنىڭ داۋامى

1 ئەمدى يامان كۈنلەر يېتىشكۈگە چۈشمىگۈچە، شۇنداقلا سەن: »بۇلاردىن ھېچ ھۇزۇرۇم يوقتۇر« دېگەن يىللار
يېقىنلاشمىغۇچە ياشلىقىڭدا ياراتقۇچىڭنى ئېسىڭدە چىڭ تۇت؛
2 قۇياش، يورۇقلۇق، ئاي ۋە يۇلتۇزلار قارا ئىگىلىشىپ، يامغۇردىن كېيىن بۇلۇتلار قايتىپ كەلمىگۈچە ئۇنى ئېسىڭدە
تۇتقىن. □
3 شۇ كۈنى »ئۆيىنىڭ كۈزەتچىلىرى« تىترەپ كېتىدۇ؛ پالۋانلار ئېگىلىدۇ، ئەزگۈچىلەر ئازلىقىدىن توختاپ قالىدۇ،
دېرىزىلەردىن سىرتقا قاراپ تۇرغۇچىلار غۇۋالىشىپ كېتىدۇ؛ □
4 كوچىغا قارايدىغان ئىشىكلەر ئېتىلىدۇ، تۈگمەننىڭ ئاۋازى پەسىيىدۇ، كىشىلەر قۇشلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىسىلا
چۆچۈپ كېتىدۇ، »ناخشىچى قىزلار«نىڭ سايراشلىرى سۈس ئاڭلىنىدۇ؛ □
5 كىشىلەر ئېگىزدىن قورقىدۇ، كوچىلاردا ۋەھىمىلەر بار دەپ قورقۇپ يۈرىدۇ؛ بادام دەرىخى چېچەكلەيدۇ؛
چېكەتكە ئادەمگە يۈك بولىدۇ، شىندىر مېۋىسى سولىشىدۇ؛ چۈنكى ئىنسان مەڭگۈلۈك ماكانىغا كېتىدۇ ۋە شۇنىڭ
بىلەن تەڭ، ماتەم تۈتقۇچىلار كوچىدا ئايلىنىپ يۈرىدۇ؛ □
6 كۈمۈش تانا ئۈزۈلگۈچە، ئالتۇن چىنە چېقىلغۇچە، ئاپتۇۋا بۇلاق يېنىدا پارە-پارە بولغۇچە، قۇدۇقتىكى چاق
كاردىن چىققۇچە، □
7 توپا-چاڭ ئەسلى تۈپراققا قايتقۇچە، روھ ئۆزىنى بەرگەن خۇداغا قايتقۇچە ـ ئۇنى ئېسىڭدە تۇتقىن!■
8 بىمەنىلىك ئۈستىگە بىمەنىلىك«! ـ دەيدۇ ھېكمەت توپلىغۇچى ـ »بىمەنىلىك ئۈستىگە بىمەنىلىك! ھەممە ئىش
بىمەنىلىكتۇر«!■

خۇلاسە

9 شۇنىڭدەك، ھېكمەت توپلىغۇچى دانا بولۇپلا قالماستىن، ئۇ يەنە خەلققە بىلىم ئۆگىتەتتى؛ ئۇ ئويلىنىپ، كۆپ
پەند-نەسىھەتلەرنى تارازىغا سېلىپ، رەتلەپ چىقتى. ■
10 ھېكمەت توپلىغۇچى يېقىملىق سۆزلەرنى تېپىشقا ئىنتىلگەن؛ ئۇشبۇ يېزىلغىنى بولسا دۇرۇس، ھەققەت سۆزلىرىدىن
ئىبارەتتۇر.
11 دانا كىشىنىڭ سۆزلىرى زىخقا ئوخشايدۇ، ئۇلارنىڭ يىغىندىسى چىڭ بېكىتىلگەن مىختەكتۇر. ئۇلار بىرلا
پادىچى تەرىپىدىن بېرىلگەندۇر.

□ 12:2 »يامغۇردىن كېيىن بۇلۇتلار قايتىپ كەلمىگۈچە« ـ يا كى »يامغۇردىن كېيىن بۇلۇتلار يوقىمىغۇچە.«
□ 12:3 »ئۆيىنىڭ كۈزەتچىلىرى« ـ ئادەمنىڭ قاباقلىرىنى، »پالۋانلار« ـ ئادەمنىڭ مۇرىلىرىنى، »ئەزگۈچىلەر« ـ چىشلارنى، »دېرىزىلەردىن
قارىغۇچىلار« ـ كۆزلەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. كېيىنكى ئايەتلەردىكى بىر قاتار ئوخشىتىشلارمۇ قېرىلىقنى كۆرسىتىدۇ.
□ 12:4 »ناخشىچى قىزلار« ـ قۇشلارنى كۆرسىتىش ئېھتىماللىقى بار.
□ 12:5 »چېكەتكە ئادەمگە يۈك بولىدۇ« ـ يا كى »چېكەتكە ئۆزىنى سۈرەپ ماڭىدۇ.« »شىندىر مېۋىسى« ـ مۇھەببەتنى قوزغايدىغان مېۋە ئىدى.
ئۇنىڭ »سولىشىپ كەتكەنلىكى« بەلكىم جىنسىي مۇھەببەتنىڭ سۈسلاشقانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
□ 12:6 »قۇدۇقتىكى چاق« ـ قۇدۇقتىن سۇ چىقىرىدىغان چاقنى كۆرسەتسە كېرەك.
»كۈمۈش تانا)رشتە«(، »ئالتۇن چىنە«، »ئاپتۇۋا« ۋە »چاق«لارنىڭ تەنىنىڭ قايسى ئەزا-قۇنكسىيىلىرىنى كۆرسىتىدىغانلىقى بۇنىڭدا ئېنىق دېيىلمىگەن؛
بىراق ئومۇمىي مەنىسى ئېنىقتۇر ـ بەدەننىڭ ھەربىر گۈزەللىك-قابىلىيىتى زاۋالغا يۈزلىنىدۇ. ■ 12:7 يار. 7:2□ 19:3□ چۈل. 2216: ■ 12:8
زەب. 9:62□ 4:144□ توپ. 21: ■ 12:9 1پاد. 265:

12 ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئى ئوغلۇم، بۇلاردىن سىرت ھەرقانداق يېزىلغانلاردىن پەخەس بول؛ چۈنكى كۆپ كىتابلارنىڭ
يېزىلىشىنىڭ ئايىغى يوق، شۇنىڭدەك كۆپ ئوگىنىش تەننى ئۈيرىتىدۇ.□

ئاخىرقى دەۋەت

13 بىز پۈتۈن ئىشقا دىققەت قىلايلى؛ خۇدادىن قورققىن ۋە ئۇنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئەمەل قىلغىن؛ چۈنكى بۇ
ئىنسانىنىڭ تولۇق مەجبۇرىيىتىدۇر؛ □ ■
14 چۈنكى ئادەم قىلغان ھەربىر ئىش، جۈملىدىن بارلىق مەخپىي ئىشلار، ياخشى بولسۇن، يامان بولسۇن، خۇدا
ئۇلارنىڭ سورىقىنى قىلىدۇ.■

□ **12:12 «...□□ ئوغلۇم، بۇلاردىن سىرت ھەرقانداق يېزىلغانلاردىن پەخەس بول»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ئى ئوغلۇم، بۇلاردىن ئاگاھ-ساۋاق ئالغىن.« بىراق بىزنىڭچە بۇ ئايەتتە سۇلايمان »بىرلا پادىچى)دېمەك، خۇدادىن(تەرىپىدىن بېرىلگەن« بارلىق مۇقەددەس يازمىلارنى كۆزدىستىدۇ.

□ **12:13 »بىز پۈتۈن ئىشقا دىققەت قىلايلى«** ـ ياكى »بىز پۈتۈن ئىشنى ئاڭلىدۇق.« **»بۇ ئىنسانىنىڭ تولۇق مەجبۇرىيىتىدۇر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بۇ ئىنسانىنىڭ بارلىقىدۇر« دېيىلىدۇ. بۇنىڭ تولۇق مەنىسى بەلكىم: »خۇدادىن قورقۇپ، ئۇنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئەمەل قىل« ـ بۇ خۇدانىڭ ئىنسانىدا بولغان مەقسىتىدۇر، دېگەندەك بولۇشى مۇمكىن. ■ **12:13** قان. 2:6□ 12:10□ پەند. 73: ■ **12:14** 1 كور. 5:4□ 2 كور. 105:

كۆيلەرنىڭ كۆيى

1 »كۆيلەرنىڭ كۆيى« ـ سۈلايماننىڭ كۆيى.□ ■

بىرىنچى قىسىم ـ مۇھەببەتنىڭ باشلىنىشى •••• {1:2-5:1} •••• بىرىنچى خاترە ـ توي كۈنى ئۈستىدە بولغان ئويلار {1:2-2:7} •••• بىرىنچى ئويلىنىش ـ شۇلامىت سۈلايماننىڭ ئوردىسىدا ـ توي زىياپىتىگە تەييارلىنىش {2:1-8:1} •••• شۇلامىت سۈلايمانغا سۆز قىلدۇ

2 »ئۇ ئوتلۇق ئاغزى بىلەن مېنى سۆيسۇن؛
چۈنكى سېنىڭ مۇھەببىتىڭ شارابتىن شېرىندۇر.□
3 خۇشپۇراقتۇر سېنىڭ ئەتىرلىرىڭ؛
قۇيۇلغان پۇراقلىق ماي سېنىڭ نامىڭدۇر؛
شۇڭلاشقا قىزلار سېنى سۆيىدۇ.
كۆڭلۈمنى ئۆزۈڭگە مەھلىيا قىلغايسەن ـ
بىز ساڭا ئەگىشىپ يۈگۈرەيلى!
ـ پادىشاھ مېنى ئۆز ھۇجرىلىرىغا ئەكىرگەي«!□

يېرۇسالېم قىزلىرى سۈلايمانغا سۆز قىلدۇ

4 »بىز سەندىن خۇشال بولۇپ شادلىنىمىز؛
سېنىڭ مۇھەببەتلىرىڭنى شارابتىن ئارتۇق ئەسلەپ تەرىپلەيمىز.«□

شۇلامىت »يېرۇسالېم قىزلىرى«غا جاۋاب قىلدۇ

5 »ئۇلار سېنى دۇرۇسلۇق بىلەن سۆيىدۇ.«
ـ »قارا تەنلىك بولغىنىم بىلەن چىرايلىقمەن، ئى يېرۇسالېم قىزلىرى!
بەرھەق، كېدارلىقلارنىڭ چېدىرلىرىدەك،
سۈلايماننىڭ پەردىلىرىدەك قارىمەن.□
6 ماڭا تىكىلىپ قارىماڭلار،
چۈنكى قاردۇرمەن،

□ **1:1 »شەرھ«** ـ بۇ ماۋزۇ »كۆيي-ناخشىلار ئارىسىدىكى ئەڭ ئېسىل كۆيي-ناخشا« دېگەن مەنىدە. سۈلايمان جەمئي 1005 كۆيي-ناخشا يازغان («1□□□.» 32:4).

■ **1:1** 1پاد. 324:

□ **1:2 »ئۇ ئوتلۇق ئاغزى بىلەن مېنى سۆيسۇن«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇ ئاغزىدىكى سۆيۈشلىرى بىلەن سۆيسۇن.«! **»چۈنكى سېنىڭ مۇھەببىتىڭ شارابتىن شېرىندۇر«** ـ »مۇھەببىتىڭ« ئىبراني تىلىدا كۆپلۈك شەكلىدە بولۇپ)مۇھەببەتلىرىڭ(مۇھەببەتلىشىشنىڭ ئىپادە-ھەرىكەتلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

2-4-ئايەتنىڭ شەرھى: مۇشۇ يەردە شۇلامىت تويىنىڭ بىرىنچى زىياپىتى ئۈچۈن تەييارلىنىدۇ. نىكاھ مۇراسىمى ئاللىقاچان ئۆتكۈزۈلگەن: 2-ئايەتتە قىزىق يېرى شۇنۇكى، شۇلامىت بايانىنى پەقەت »ئۇ« بىلەن باشلايدۇ ـ كىم ئىكەنلىكىنى دېمەيدۇ! چۈنكى سۆيگۈچى كىشىگە نىسبەتەن ھەردائىم پەقەت بىردىنبىر »ئۇ« بار!

□ **1:3 »بىز ساڭا ئەگىشىپ يۈگۈرەيلى!** ـ بۇ سۆزلەرنى شۇلامىتنىڭكى، بىراق »يېرۇسالېم قىزلىرى«نى ئۆزى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، »بىز ساڭا ئەگىشىپ يۈگۈرەيلى«! ئېيتىدۇ.

□ **1:4 »بىز سەندىن خۇشال بولۇپ شادلىنىمىز، سېنىڭ مۇھەببەتلىرىڭنى شارابتىن ئارتۇق ئەسلەپ تەرىپلەيمىز«** ـ بەزى ئالىملار بۇ سۆزلەرنى »شۇلامىت«قا ئېيتىلىدۇ، دەپ قارايدۇ. قاندىقلا بولمىسۇن يېرۇسالېم قىزلىرى شۇلامىتقا قولداش بولۇپ ئۇ ۋە سۈلايمان ئۈچۈن خۇشال بولۇۋاتىدۇ.

□ **1:5 »ئۇلار سېنى دۇرۇسلۇق بىلەن سۆيىدۇ«** ـ بۇ ئايەتتە شۇلامىت سۆز قىلدۇ. ئاۋۋالقى گەپنى ئۇ سۈلايمانغا ئېيتىدۇ. »ئۇلار« ـ مۇشۇ يەردە يېرۇسالېم قىزلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

چۈنكى ئاپتاپ مېنى كۆيدۈردى؛
ئانامنىڭ ئوغۇللىرى مەندىن رەنجىگەن؛
شۇڭا ئۇلار مېنى ئۈزۈمزارلارنى باققۇچى قىلدى؛
شۇڭا ئۆز ئۈزۈمزارىمنى باقالمىغانىمەن.» □

شۇلامىت سۈلايمانغا سۈز قىلدۇ

7 »ھەي، جېنىم سۆيگىنىم، دېگىنە،
پاداڭنى قەيەردە باقىسەن؟
ئۆنى كۆزن قىيامدا قەيەردە ئارام ئالغۇزىسەن؟
ھەمراھلىرىڭنىڭ پادىلىرى يېنىدا چۈمپەردىلىك ئايالارداەك يۈرۈشۈمنىڭ نېمە ھاجىتى؟« □

سۈلايمان شۇلامىتنىڭ سوئالىغا جاۋاب بېرىدۇ

8 »ئى قىز-ئايالار ئارىسىدىكى ئەڭ گۈزىلى، ئەگەر سەن بۇنى بىلمىسەڭ،
پادامنىڭ باسقان ئىزلىرىنى بېسىپ مېڭىپ،
پادىچىنىڭ چېدىرى يېنىدا ئۆز ئوغلاقلىرىڭنى ئوزۇقلاندۇرغىن.» □

ئىككىنچى ئويلىنىش ـ توي زىياپىتىدىكى داستىخان ئۈستىدە بولغان ئويلار •••• سۈلايمان شۇلامىتقا سۈز قىلدۇ

□ **1:6** »5-6-ئايەت شەرھى« ـ يېرۈسالېم قىزلىرىنىڭ سۈلايمانىنى تەرىپلىشى شۇلامىتقا ئۆزىنىڭ »قارا تەنلىك« ئىكەنلىكىنى ئەسلىتىدۇ. ئۆنىڭ ئاكىلىرى ئۆنىڭدىن بىر يا كى بىرقانچە قېتىم رەنجىپ ئۆنى ئۈزۈمزارلاردا ئىشلەشكە ئەۋەتكەن. ئۈزۈمزارلاردا سايە ئاز بولغاچقا ئۇ »قارا تەنلىك« بولۇپ قالغان. ئىبرانىي تىلدا »مەندىن رەنجىدى« ۋە »مېنى كۆيدۈردى« دېگەن ئىبارىلەر ئوخشاش.
»ئۆز ئۈزۈمزارىمنى باقالمىغانىمەن« ـ بۇ بەلكىم كۆچمە مەنىدە بولۇپ: »مەن ھەردائىم دالادا بولغاچقا، ئۆزۈمنى ئاسراش، ئۆزۈمنىڭ گۈزەللىكىمنى ساقلاش-بېزەش، پەردازلاش ۋاقتىم يوق ئىدى« دېگەنلىكتۇر.
كېدارلىقلار چارۋىچى خەلق ئىدى، ھەردائىم چېدىرلاردا ئۆزاتتى. ئۇلارنىڭ چېدىرلىرى قاپقارا بولسا كېرەك. بىراق »سۈلايمانىنىڭ پەردىلىرى« بولسا قارا يا كى توق رەڭلىك بولغىنى بىلەن، بىراق شۇبھىسىزكى، ئۇلارنىڭ ئۈستىدە چىرايلىق گۈل-نۇسقىلىرى بار ئىدى.
□ **1:7** »7-ئايەت شەرھى« ـ شۇلامىت ھازىر ئۇلارنىڭ ئاۋۇۋالقى مۇھەببەتلەشكەن كۈنلىرىنى ئەسلىتىدۇ. شۇ چاغلاردا سۈلايمان پادىشاھ ئەل-يۈرتلارنىڭ ھەققىي ئەھۋالىنى ئىگىلەش ئۈچۈن پادىچى قىيابىتىدە شۇلامىتنىڭ يۈرتى، يەنى گاللىيەگە كەلگەن بولسا كېرەك. شۇڭا شۇلامىت سۈلايمانىنى ئاددىي بىر پادىچى ئىكەن دەپ ئويلىغان. شۇلامىت ئۇنىڭغا كۆيۈپ ئۇنى ئىزدىگەندە، ئۇ پادىلار كۆپ بولغان يەرلەردە)سۈلايمانىنىڭ »ھەمراھلىرى« بولغان باشقا پادىچىلار بار يەرلەردە(ئايلىنىپ يۈرگەن. ئۇنىڭ ئائىلىسىنى، شۇندىقلا ئۆزىنى ئىزاغا قويماسلىق ئۈچۈن، شۇلامىت ئۆزى بىرنەچچە قوزىنى ئېلىپ (8-□□□□□)، پادىچىنىڭ قىيابىتىدە ئۆز چىراينى كۆرسەتمەسلىك ئۈچۈن چۈمپەردە ئارتىۋالغان. بىراق شۇنداق نىقابلىنىش بىلەن ئۇنىڭ قىيابىتى پاھىشە ئايالنىڭكىگە ئوخشاپ قالغان)توي قىلۇاتقان قىزلار چۈمپەردە ئارتقاندەك، پاھىشە ئايالار شۇ چاغدا چۈمپەردە ئارتاتتى. ئۇلار شۇ ئۆرقىدا ئەرلەرگە: »مەن بۇگۈن كىچە سەن بىلەن توي قىلغۇدەكمەن« دەپ ئېيتىدىغان ۋە ھەمدە ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى يوشۇرالايتى، ئەلۋەتتە.(
ئەگەر ئۇ »سۈيگەن پادىچى« ئۆز پادىسىنىڭ نەدە ئىكەنلىكىنى ئېيتقان بولسا، يۇنداق ئاۋارىچىلىك يا كى سەتلىكنىڭ ھاجىتى يوق بولاتتى، ئەلۋەتتە. »كۆزن قىيامدا« پادىسى ھېچ كۆچمەي، مۇقىم بىر جايدا مىدىرىماي يېتىشى مۇمكىن.
«...□□□□□□ چۈمپەردىلىك ئايالارداەك يۈرۈشۈمنىڭ نېمە ھاجىتى؟» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »نېمىشقا تېنىپ كەتكەن بىرسىدەك چۈرگىلەپ يۈرەي؟.«
□ **1:8** »ئى قىز-ئايالار ئارىسىدىكى ئەڭ گۈزىلى، ئەگەر سەن بۇنى بىلمىسەڭ،...» ـ بەزى ئالىملار، بۇ جاۋابنى »يېرۈسالېمنىڭ قىزلىرى« بەرگەن، دەپ قارايدۇ. **»پادىچىنىڭ چېدىرى يېنىدا ئۆز ئوغلاقلىرىڭنى ئوزۇقلاندۇرغىن«** ـ يا كى »پادىچىلارنىڭ چېدىرلىرى يېنىدا ئۆز ئوغلاقلىرىڭنى ئوزۇقلاندۇرغىن.« 8-□□□□□□□ شەرھى: بۇ ئايەتنى شەرھلەش تەس. بىزنىڭچە مەنىسى بەلكىم تۆۋەندىكىدەك بولىدۇ. سۈلايمان پادىشاھنىڭ جاۋابىنىڭ كۆچمە مەنىسى بار. پادىشاھنىڭ »مېنىڭ پادام«ى قويلار ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل يەھۇدىي خەلقى، »پادامنىڭ ئىزلىرى« بولسا پۈتۈن ئىسرائىلنىڭ ھېيت-بايرام ۋاقتلىرىدا يېرۈسالېمغا چىققان ئىزلىرىدۇر، دېمەكچى. شۇڭا جاۋابنىڭ كۆچمە مەنىسى: »سەن ماڭا تېگىدىغان دېسەڭ، ئەمدى ئۆز يۇرتۇڭنى تاشلاپ، يات يۇرتىنا، يات ئەھۋالدا، يەنى پايتەخت يېرۈسالېمدا)سۈلايمانىنىڭ »چېدىرى«دا، يەنى ئۆزىنىڭ ئوردىسىدا، دېمەك(تۇرۇشقا رازى بولۇشۇڭ كېرەك« دېگەنلىكتۇر.
»ئۆز ئوغلاقلىرىڭنى ئوزۇقلاندۇرغىن« دېگەن سۈز، بەلكىم »ماڭا تەگسەڭ، سېنىڭكۈ »باشقىلارنى بېقىش« مەسئۇلىيىتىڭ بولىدۇ« دېگەنلىكتۇر.

9 »ئى سۆيۈملۈكۈم، مەن سېنى پېرەۋننىڭ جەڭ ھارۋىلىرىغا قېتىلغان بىر بايتالغا ئوخشاتتىم؛
10 سېنىڭ مەڭزىلىرىڭ تىزىلغان مۇنچاقلار بىلەن،
بوينۇڭ مارجانلار بىلەن گۈزەلدۇر.
11 بىز ساڭا كۈمۈش كۆزلەر قۇيۇلغان،
ئالتۇندىن زىبۇ-زىننەتلەرنى ياساپ بېرىمىز.«□

شۇلامىت سۈلايمانغا سۆز قىلدۇ

12 »پادىشاھ توي داستىخىندا ئولتۇرغىنىدا، سۈمبۈل مەلھەمىم پۇراق چاچىدۇ؛ □
13 مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم، ئۇ ماڭا بىر مونەك مۇرمەككىدۇر،
ئۇ كۆكسىلىرىم ئارىسىدا قونۇپ قالىدۇ؛□
14 مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم ماڭا ئەن-گەدىكى ئۈزۈمزارلاردا ئۆسكەن بىر غۇنچە خېنە گۈلىدەكتۇر.«□

ئۈچىنچى ئۇيلىنىش ـ توي ھۈجرىسىدا بولغان ئويلار {1:15-2:7} •••• سۈلايمان شۇلامىتقا سۆز قىلدۇ

15 »مانا، سەن گۈزەل، ئامىرىقىم!
مانا، سەن شۇنداق گۈزەل!
كۆزلىرىڭ پاختەكلەرنىڭكىدەكتۇر«!□

شۇلامىت سۈلايمانغا سۆز قىلدۇ

16 »مانا، سەن گۈزەل، سۆيۈملۈكۈم؛
بەرھەق، يېقىملىق ئىكەنسەن؛
بىزنىڭ ئورۇن-كۆرپىمىز يېشىلدۇر؛
17 ئۆيىمىزدىكى لىملار كېدىر دەرىخىدىن،
ۋاسىلىرىمىز ئارچىلاردىندۇر.

□ **1:11** »(**1:9-11 ئايەت) شەرھى«** ـ قەدىمكى زامانلاردا، ئوتتۇرا شەرقتىكى مەملىكەتلەردە ئاتلار ئىنتايىن قەدىرلىنىپ، »ئۇلاغ« ئورىندا ئىشلىتىلىپلا قالماستىن، بەلكى ئادەمنىڭ ھەمراھى دەپ قارالغان؛ سۈلايمان ئۆزى ئاتلارغا بەك ئامراق ئىدى. مىسىرنىڭ ئاتلىرى بولسا ئەڭ ئېسىل ئىدى؛ پېرەۋننىڭ ئاتلىرى مىسىرنىڭ ئەڭ ئېسىل ئېتى بولۇپ، چېرايلىق جابدۇلاتتى، ئەلۋەتتە.
شۇنىڭدەك ئايەتنىڭ يەنە بىر نۇسقىسى بار؛ مىسىردىكى جەڭ ھارۋىلىرىنى تارتقان ئاتلار ئادەتتە بايتاللار ئەمەس، ئايغىرلار ئىدى؛ شۇڭا سۈلايمان يۇ ئوخشىتىشى بىلەن، بەلكىم ئۆزىنىڭ شۇلامىت بىلەن بىللە بولغىنىدىن ھاياجانلانغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **1:12 »سۈمبۈل مەلھەمىم پۇراق چاچىدۇ«** ـ »سۈمبۈل« ئوتتۇرا شەرقتىكى ناھايىتى خۇشپۇراقلىق بىرخىل ئۆسۈملۈك.
□ **1:13 »مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم، ئۇ ماڭا بىر مونەك مۇرمەككىدۇر«** ـ »مۇرمەككى« بىرخىل ئەتىر. ئاياللار ئۆزى كىچىككىنە بىر مونەك قىلىپ باغلاپ بوينىغا ئېسىپ قويسا، ئۇ پۈتۈن كۈن خۇش پۇراق چېچىپ تۇرىدۇ.
□ **1:14 ...» ئەن-گەدىكى ئۈزۈمزارلاردا ئۆسكەن بىر غۇنچە خېنە گۈلىدەكتۇر«** ـ قاناتاندا)پەلەستىندە(»ئەن-گەدى«نىڭ ئۈزۈمزارلىرى ئەڭ ئېسىلدۇر.
□ **1:15 »(1:15-ئايەت) شەرھى«** ـ »كۆزلىرىڭ پاختەكلەردەك گۈزەل« ـ يا كى »كۆزلىرىڭ پاختەكلەرنىڭكىدەك گۈزەل«؛ يا كى »پاختەكلەرنىڭ گۈزەل تەبىئىتى ئەكىس ئەتكەندەك« يا كى »پاختەكلەرنىڭ قاناتلىرى جەۋلان قىلغاندەك شۇلامىتنىڭ كۆزلىرى ئۇيناپ تۇراتتى«، دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرۈش مۇمكىنچىلىكى بار. ئوتتۇرا شەرقتە قىزلار بۇگۈنگە قەدەر يۈز قىسمىدىن سىرت بەدىنىنىڭ باشقا جايلىرىنى دېگۈدەك كىيىم-كېچەك بىلەن ئورىۋالىدىغانلىقى ئۈچۈن، قىز-يىگىتلەر بىر-بىرى بىلەن سۆزلەشكەندە قىزنىڭ كۆزلىرى ئىنتايىن مۇھىم رول ئوينايدۇ، ئەلۋەتتە.
ئىزاھات: ـ مۇشۇ ئايەتتە ۋە تۆۋەندە، »ئامىرىقىم« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا دوستلۇق دېگەن ئۇقۇمنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇلامىت سۈلايمانىنى ۋە سۈلايمان شۇلامىتنى بۇ سۆز بىلەن ئۆزئارا »دوست« دەپ ئاتايدۇ. دوستلۇق ھەقىقىي مۇھەببەتنىڭ مۇھىم بىر قىسمى؛ »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە يۇنىڭ ئۈستىدە توختىلىمىز.

2

داۋامى

1 مەن بولسام شارۇن ئوتلىقىدىكى زەپىران، خالاس؛
جىلغىلاردا ئۆسكەن بىر نىلۇپەر، خالاس«!□

سۈلايمان شۇلامىتقا جاۋاب بېرىدۇ

2 »تىكەن-جىغانلار ئارىسىدىكى نىلۇپەردەك،
مانا ئىنسان قىزلىرى ئارىسىدا مېنىڭ ئامرىقىم شۇنداقتۇر.«!□

شۇلامىت سۈلايمان توغرۇلۇق سۆز قىلىدۇ

3 »ئورماندىكى دەرەخلەر ئارىسىدا ئۆسكەن ئالما دەرىخىدەك،
ئوغۇل بالىلار ئارىسىدىدۇر مېنىڭ ئامرىقىم.
ئۇنىڭ سايىسى ئاستىدا دىلىم ئالەمچە سۆيۈنۈپ ئولتۇردۇم؛
ئۇنىڭ مېۋىسى ماڭا شېرىن تېتىدى؛■
4 ئۇ مېنى شارابخانىغا ئېلىپ كىردى؛
ئۇنىڭ ئۇستۈمدە كۆتۈرگەن ئۇغىي مۇھەببەتتۇر.□
5 مېنى كىشمىش پوشكاللار بىلەن قۇۋۋەتلەڭلار،
ئالمىلار بىلەن مېنى يېڭىلاندۇرۇڭلار،
چۈنكى مۇھەببەتتىن زەئىپلىشىپ كەتتىم؛□
6 ئۇنىڭ سول قولى بېشىم ئاستىدا،
ئۇنىڭ ئوڭ قولى مېنى سىلاۋاتىدۇ.
7 ئى يېرۇسالېم قىزلىرى،
جەرەنلەر ۋە دالادىكى ماراللارنىڭ ھۆرمىتى بىلەن،
سىلەرگە تاپىلايمەنكى،
مۇھەببەتنىڭ ۋاقىت-سائىتى بولمىغۇچە،

□ 2:1 »(1:2-16:1-ئايەت(**شەرھى«** ـ ئۆي-ھۈجرا بايان قىلىنغان سۆزلەرگە قارىغاندا، سۈلايمان شۇلامىت ئۆچۈن ئۆز يۈرتىنى ئەسلىتىدىغان ئالاھىدە بىر ئۆيىنى ياكى ھۈجرىنى ياسىغان)شۇلامىت گاللىيەلىك بولۇپ، ئۇنىڭ يۈرتىدا كېدىر، ئارچا ۋە قارىغاي دەرەخلىرى كۆپ ئىدى.(باشقا بەزى ئالىملار بۇ ئايەتلەرنى، سۈلايمان بىلەن شۇلامىتنىڭ ئورمانلار ئارىسىدا مۇھەببەتلەشكىنىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. بىراق پېرۇسالېم ئەتراپىدا مۇنداق كېدىر، ئارچا ئورمانلىرى يوق ئىدى.
ئاخىردا شۇلامىت ئۆزىنى »بەك ئاددىي« دەپ ھېس قىلىپ، ئۆزىنى ئوتلاققا بولىدىغان كىچىك ھەم »ئاددىي« ئىككى گۈلگە ئوخشىتىدۇ.
□ 2:2 »(2-ئايەت(**شەرھى«** ـ سۈلايمان شۇلامىتنىڭ ئوخشىتىشىنى تىلغا ئېلىپ، ئەسىچە بايان قىلىدۇ. ئۇنىڭغا نىسبەتەن زەپىران ياكى نىلۇپەر »ئاددىي« يولسىمۇ، ئىنتايىن چىرايلىق ئىدى: ـ »ماڭا نىسبەتەن سېنىڭ تەكۈشۈڭ يوق، باشقا قىزلارنى سەن بىلەن)تىكەنلەر ۋە نىلۇپەر ئوتتۇرىسىدىكىدەك(ھېچقانداق سېلىشتۇرغۇچىلىكى يوقتۇر.«
■ 2:3 كۆپ. 58:
□ 2:4 **»ئۇنىڭ ئۇستۈمدە كۆتۈرگەن ئۇغىي مۇھەببەتتۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ ماڭا مۇھەببەت بىلەن قارىدى.«
□ 2:5 **»مېنى كىشمىش پوشكاللار بىلەن قۇۋۋەتلەڭلار؛ ئالمىلار بىلەن مېنى يېڭىلاندۇرۇڭلار«** ـ قەدىمكى زامانلاردا كىشمىش پوشكاللار ۋە ئالمىلار جىنسىي مۇھەببەتنى كۆچەيتىش رولىغا ئىگە، دەپ قارىلاتتى.

ئۇنى ئويغاتماڭلار، قوزغىماڭلار«!□

ئىككىنچى خاتىرە: مۇھەببەتلىشىپ يۈرگەن كۆنلەر ئۈستىدىكى ئويلار {3:5-2:8} •••• تۆتىنچى ئويلىنىش ـ سۈلايمانىنىڭ ئەتىيازدا شۇلامىتى يوقلاپ كەلگىنى توغرۇلۇق ئويلار {2:9-2:8} •••• شۇلامىت سۈلايمان توغرۇلۇق سۆزلەيدۇ

8 »سۆيۈملۈكۈمنىڭ ئاۋازى!
مانا، ئۇ كېلىۋاتىدۇ!
تاغلاردىن سەكرەپ،
ئېدىرلاردىن ئويناقلاپ كېلىۋاتىدۇ!
9 مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم جەرەن يا كى ياش بۇغدەكتۇر؛
مانا، ئۇ بىزنىڭ ئۆينىڭ تېمىنىڭ كەينىدە تۇرىدۇ؛
ئۇ دېرىزىلەردىن قارايدۇ،
ئۇ پەنجىرە-پەنجىرىلەردىن ماراپ باقىدۇ.«□

سۈلايمان شۇلامىتقا سۆز قىلىدۇ

10 »مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم ماڭا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
»ئورنۇڭدىن تۇر، ئامىرىقىم، مېنىڭ گۈزىلىم، مەن بىلەن كەتكىن؛
11 چۈنكى مانا، قىش ئۆتۈپ كەتتى،
يامغۇر يېغىپ تۈگىدى، ئۇ كېتىپ قالدى؛
12 يەر يۈزىدە گۈللەر كۆرۈندى؛
ناخشىلار سايراش ۋاقتى كەلدى،
زېمىنىمىزدا پاختەكنىڭ ساداسى ئاڭلانماقتا؛
13 ئەنجۈر دەرىخى قىشلىق ئەنجۈرلىرىنى پىشۇرماقتا،
ئۈزۈم تاللىرى چېچەكلەپ ئۆز پۇرىقىنى چاچماقتا؛
ئورنۇڭدىن تۇر، مېنىڭ ئامىرىقىم، مېنىڭ گۈزىلىم، مەن بىلەن كەتكىن!
14 ئاھ مېنىڭ پاختىكىم، قورام تاش يېرىقى ئىچىدە،

□ 2:7 »مۇھەببەتنىڭ ۋاقتى-سائىتى بولمىغۇچە، *ئۇنى ئويغاتماڭلار، قوزغىماڭلار«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ۋاقتى-سائىتى بولمىغۇچە، سۆيۈملۈكۈمنى ئويغاتماڭلار، قوزغىماڭلار! »(7-3-ئايەت(**شەرھى«** ـ 3-ئايەتتە شۇلامىت سۈلايمانىنىڭ تەرىپلىرىگە ئىنكاس قايتۇرۇپ، ئۇنى »« گە ئوخشىتىدۇ. ئالما دەرىخى ئەسلى پەلەستىن زېمىنىدا ئۆسىدىدۇ، پەقەت باشقا يۇرتلاردىن ئېلىپ كېلىنىپ بەزى يەرلەردە ئالاھىدە تىكلىگەن. شۇڭا ئالما دەرىخى ناھايىتى ئەتىۋارلىق ئىدى، كۆرگەنلا ئادەمنى ئىنتايىن خۇش قىلىۋېتەتتى. بەزى ئالىملار »ئۇنىڭ سايىسى ئاستىدا دىلىم ئالەمچە سۆيۈنۈپ ئولتۇردۇم، ئۆنىڭ مېۋىسى ماڭا شېرىن تېتىدى« دېگىنى شۇلامىتنىڭ سۈلايمان بىلەن بولغان جنسىي مۇھەببەتلىشىشىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. باشقىلار بۇنى مۇھەببەتنىڭ ھەر تەرىپىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئېملا بولمىسۇن ئالما مۇھەببەتنىڭ سىمۋولى؛ »كىشىمىش پوشكاللار« دېگىنى بولسا، جنسىي مۇھەببەتنى قوزغايدىغان ۋەكىلىك ھېسابلىناتتى.
7-ئايەت)مۇھەببەتنىڭ ۋاقتى-سائىتى توغرىسىدا(ئۈستىدە ئۆچ مۇھىم پىكىر بار:
(1) مۇھەببەتنىڭ ئۆز تەبىئىي جەريانى بولىدۇ، باشقىلار ئۇنى بالدۇر قوزغىماڭلار بولسا زىيان يەتكۈزىدۇ؛
(2))ئەر-خوتۇنلۇق مۇناسىۋەتتە(ئۆز جورىسىدا قىزغىن مۇھەببەتنى قوزغىغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا دەخىل قىلىشقا بولمايدۇ؛
(3) جنسىي مۇھەببەتكە قانائەت قىلىشنىڭ ئىمكانىيىتى بولىسا، ئۇنداقتا ئۇنى قوزغاشقا قەتئىي بولمايدۇ. بۇ »ئىمكانىيەت«)ئالىم(پەقەت نىكاھ قىلىنغان ئەھۋالدا بولۇشى)ئەگەر شۇنىڭ تەرىپىگە مۇۋاپىق ۋاقىت بولۇشى كېرەك، ئەلۋەتتە. بىزنىڭچە ئايەت بەلكىم بۇ ئۆچ مەنىنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

□ 2:9 »(9-8-ئايەت(**شەرھى«** ـ مۇشۇ ئايەتلەردە (9-8) شۇلامىت بەلكىم سۈلايمانىنىڭ كۆزگە چۈشكەن، ئۆزىنى »جەرەن، بۇغا«نىڭ سۈرىتىدە قوغلىغان كۆنلەرنى ئەسلەيدۇ. سۈلايمان شۇلامىتنى يوقلىغىلى، ئۇنىڭ بىلەن ئەتىيازلىق مەتىرىدىن ھۆزۈرلىنىشقا مەراھ بولۇشقا تەكلىپ قىلغىلى كەلدى)ئۆۋەندىكى 17-10-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.(
جەرەنلەر، بۇغىلارمۇ كونا زامانلاردا مۇھەببەتنىڭ سىمۋوللىرى ئىدى.

قىيا دالدىسدا،
ماڭا ئاۋازىڭنى ئاڭلاتقايسەن،
چۈنكى ئاۋازىڭ شېرىن، جامالىڭ يېقىملىقتۇر«!□

شۇلامىت سۈلايمانغا سۆز قىلدۇ

15 »تۈلكىلەرنى تۇتۇۋالايلى،
يەنى ئۈزۈمزارلارنى بۇزغۇچى كىچىك تۈلكىلەرنى تۇتۇۋالايلى؛
چۈنكى ئۈزۈمزارلىرىمىز چېچەكلىمەكتە.«□

شۇلامىت يېرۇسالېم قىزلىرىغا سۆز قىلدۇ

16 »سۆيۈملۈكۈم مېنىڭكىدۇر، مەن ئۇنىڭكىدۇرمەن؛
ئۇ نىلۇپەرلەر ئارىسىدا پادىسىنى بېقىۋاتىدۇ.«□

شۇلامىت سۈلايمانغا سۆز قىلدۇ

17 »تاڭ ئاتقۇچە،
كۆلەڭگىلەر قېچىپ يوقىغۇچە،
ماڭا قاراپ بۇرۇلۇپ كەلگىن، ئى سۆيۈملۈكۈم،
ھىجرانلىق تاغلىرى ئۈستىدىن سەكرەپ كېلىدىغان جەرەن ياكى بۇغدەك بولغىن.«!□

3

بەشىنچى ئۈيلىنىش ـ شۇلامىت قايتا-قايتا كۆرگەن »ئايرىلىش« توغرۇلۇق بىر چۈش {3:1-3:5}

□ **2:14** »(14-ئايەت(**شەرھى«** ـ سۈلايمان گاللىيەدىكى ئىشلىرىنى قىرىۋېپ قويۇپ، شۇلامىتنى يەنە يوقلاپ يېرىپ، ئۇنى ئەتىيازلىق مەنزىردىن بىللە ھۆزۈرلىنىشقا تەكلىپ قىلدۇ. يېڭىلا تۈتۈپ كەتكەن قىش بولسا ئۇلارنىڭ مۇھەببىتىنى قىلچە سوۋۇتمىدى.
12-ئايەت ئۈستىدە؛ »سايراش ۋاقتى كەلدى« دېگەن ئىبارە ئىككى بىسلىق بولۇپ، ئىككىنچى مەنىسى: »چاتاش ۋاقتى كەلدى.« بۇ ئىككى بىسلىقلىقى بەلكىم قەستەن ئىشلىتىلگەن.
13-ئايەت ئۈستىدە؛ پاختەكلەر ئىنسانغا نىسبەتەن ئىنتايىن مۇلايىم قۇش دەپ ھېسابلىنىدۇ، بىراق »تارتىنچاق« بولىدۇ. سۈلايمان شۇلامىتنىڭ كۆكۈل سۆزلىرىنى ئاڭلىماقچى بولۇپ، ئۇنىڭ ئەھۋالىنى »قورام تاش يېرىقى ئىچىدە تۇرغان پاختەك« كە ئوخشىتىدۇ. ئۇ سۈلايماننىڭ مۇھەببىتى ئىچىدە مۇتلەق بىخەتەر؛ ئۇ ھەرگىز سۆزلىرىدىن رەنجىمەيدۇ. ئۇنىڭ جاۋابى تۆۋەندە كۆرۈلىدۇ (15-□□□□□).
□ **2:15** »(15-ئايەت(**شەرھى«** ـ تۈلكىلەر ئۈزۈمزارلاردا تۇشۇكلەرنى ئۇ يەر، بۇ يەرلەردە كولاپ، ئۇۋ ئىزدەپ تال يىلتىزلىرىغا كۆپ زىيان يەتكۈزىدۇ. بىراق بۇ يەردىكى »ئۈزۈمزار«، شۇيەنسىزكى، ئۈزلىرىنىڭ مۇھەببىتىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ ئۇلارنىڭ مۇھەببىتىگە بەزى توسالغۇ ياكى دەخلى بولغان ئىشلارنى بايقاپ، دەرھال بۇ ئىشلارنى)مەيلى »كىچىك« بولسىمۇ(بىر تەرەپ قىلايلى دەپ ئوتۇنىدۇ. ئۇلار شۇ چاغدا تېخى ئەر-خوتۇن بولمىسىمۇ، بۇنداق توسالغۇلارنى بىر تەرەپ قىلىش بالىدۇرلۇق قىلمايتى.
ئۇلارنىڭ مۇھەببىتىگە توسالغۇ بولغان ناھايىتى چوڭ بىر ئىش سۈلايماننىڭ ئۈز خىزمىتى ۋە ئېغىر مەسئۇلىيىتى بولغان بولۇشى مۇمكىن. شۇلامىت »ئۈزۈم سۈلايمانىنى بۇ خىزمىتىنى خاتىرجەملىك بىلەن ئورۇنداشقا تولۇق قىيۇۋېتىشىم كېرەك« دەپ چۈشىنىدۇ. »ئەمىشقا سەن شۇنچە كۆپ ۋاقىت ئىشلەيسەن، سەن ماڭا ۋاقتىڭنى تاجراتمايسەن، سەن مېنى سۆيمەيسەن« دېگەندەك پوزىتسىيە كۆپ ئەر-خوتۇنلارنىڭ مۇھەببىتىنى بۇزۇپ كەلمەكتە. شۇڭا توۋەندىكى 16-ئايەتتە، بىز سۈلايماننىڭ ئۈز خىزمىتىنى خاتىرجەملىك بىلەن قىلۋاتقانلىقىنى كۆرىمىز. شۇلامىت ئۇنى: »ئىش بىلەن ئالدىراش بولغىنىڭ بىلەن، سەن يەنىلا مېنى سۆيىسەن«! دېگەندەك تولۇق ئىشەنچ بىلەن سۈلايماننى ئۈز ئىشىغا قويۇۋەتكەن ئوخشايدۇ.
□ **2:16** »(16-ئايەت(**شەرھى«** ـ شۇلامىت يېرۇسالېم قىزلىرىغا، ئۈزىنىڭ سۈلايماننىڭ مۇھەببىتى ئىچىدە »قورام تاش يېرىقى ئىچىدە تۇرغان پاختەك« تەك تولىمۇ بىخەتەر ئىكەنلىكى توغرۇلۇق گۈزەلھىلىق بېرىدۇ. سۈلايمان ئۈزىنىڭ »پادا بېقىش« ئىشلىرى بىلەن خاتىرجەم ئىشغۇللىنىدۇ.
□ **2:17** »(17-ئايەت(**شەرھى«** ـ يۇقىرىقى ئايەتتە بىز »مۇھەببەتنىڭ ئىشەنچىسى« نى كۆزدۇق. ھازىر »مۇھەببەتنىڭ جىددىي تەلىپى« نى كۆرىمىز ـ خۇددى »تېزراق ئىشىكنى تۇگىتىپ يېنىمغا قايتىپ كەل«! دېگەندەك.
ئىزاھات: »ھىجرانلىق تاغلىرى ئۈستىدىن...« ياكى »»بېتەر« تاغلىرى ئۈستىدىن...«». »بېتەر تاغلىرى« دېگەن تاغلار بىرگە نامەلۇم، شۇڭا تەرجىمىزدىكىدەك »ئايرىۋېتىش« دېگەن مەنىدە بولۇشى مۇمكىن.

1 »ئورۇن-كۆرپەمدە يېتىپ، كېچە-كېچىلەردە،
جېنىمنىڭ سۆيگىنىنى ئىزدەپ تەلمۈرۈپ ياتتىم؛
ئىزدىدىم، بىراق تاپالمايتتىم؛■
2 مەن ھازىر تۇرۇپ، شەھەرنى ئايلىناي؛
كوچىلاردا، مەيدانلاردا،
جېنىمنىڭ سۆيگىنىنى ئىزدەيمەن« ـ دېدىم؛
ئىزدىدىم، بىراق تاپالمايتتىم؛
3 شەھەرنى چارلىغۇچى جېسىەكچىلەر ماڭا ئۇچرىدى، مەن ئۇلاردىن: ـ
»جېنىمنىڭ سۆيگىنىنى كۆردۈڭلارمۇ؟« ـ دەپ سوردىم.
4 ـ ئۇلاردىن ئايرىلىپلا جېنىمنىڭ سۆيگىنىنى تاپتىم؛
ئۇنى ئانامنىڭ ئۆيىگە،
ئۆز قورسىقىدا مېنى ھاملىدار بولغانىنىڭ ھۇجرىسىغا ئېلىپ كىرمىگۈچە،
ئۇنى تۇتۇۋېلىپ قەتئىي قويۇپ بەرمەيتتىم.«□

شۇلامىت يېرۇسالېم قىزلىرىغا سۆز قىلدۇ

5 »ئى يېرۇسالېم قىزلىرى،
جەرەنلەر ۋە دالادىكى ماراللارنىڭ ھۆرمىتى بىلەن،
سىلەرگە تاپىلايمەنكى،
مۇھەببەتنىڭ ۋاقىت-سائىتى بولمىغۇچە،
ئۇنى ئويغاتماڭلار، قوزغىماڭلار.«□

ئۇچىنچى خاتىرە: ئەر-ئايال بولۇپ بىرلىشىش ئۈستىدىكى ئويلىنىشلار {3:6-5:1} •••• ئالتىنچى ئويلىنىش ـ تويغا سەپەر {3:6-3:11} •••• يېرۇسالېم قىزلىرى سۆز قىلدۇ

6 »بۇ زادى كىم، چۆل-باياۋاندىن كېلىۋاتقان؟
ئىس-تۈتەك تۈۋرۈكلىرىدەك،
مۇرمەككى ھەم مەستىكى بىلەن پۇرىتىلغان،

■ 3:1 تور. 35:

□ 3:4 »(1-4-ئايەت(شەرھى« ـ بىزنىڭچە 1-4-ئايەتلەر شۇلامىت سۇلايماندىن ئايرىلغان ۋاقىتتا قايتا-قايتا »)كېچە-كېچىلەردە«) كۆزگەن بىر چۈشنى بىلدۈرىدۇ)قىشتا بولۇشى مۇمكىن.(بۇ كۆزقاراش توغرا بولسا مۇشۇ ئايەتلەردىن بىز »مۇھەببەتنىڭ ئازابلىرى«نى كۆرىمىز. سۇلايماندىن ئايرىلىش شۇلامىت ئۆچۈن ئازابلىق ئىش بولۇپ، بۇ چۈشنى قوزغاپ چىقاردى. بىراق بۇ چۈش يەنىلا خۇدادىن كەلگەن ئوخشايدۇ، چۈنكى تۆۋەندىكى 6-11-ئايەتلەردە، سۇلايمانىنىڭ ئۇنى تويغا ئېلىپ كېتىشكە كەلگەنلىكى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.
بۇ چۈشتىن يەنە شۇنى بىلەلەيمىزكى، شۇلامىت گاللىيەدە تۇرۇۋاتقان مەزگىلدە، سۇلايمان ئۆزىدىن ۋاقىتلىق)قىشتا(ئايرىلغان ۋاقىتتا، چوڭقۇر ئويلىنىدۇ ۋە يېرۇسالېمدا ئۆچرايدىغان بارلىق سىناقلارغا يۇزلىنىشكە تەييار تۇرىدۇ. ئۇ سۇلايمانغا ياتلىق بولۇشقا تەييار ئىدى. شۇبھىسىزكى، ئۇ سۇلايمان بىلەن توي قىلىپ، يېرۇسالېمدا تۇرغاندا ئۇنى: »ئۇ يەقەت »پاھىشە ئايال«دەك سۇلايمانىنىڭ بايلىقلىرى ئۆچۈن ئۇنىڭغا ياتلىق بولغان، خالاس، دېگۈچىلەرمۇ ئاز بولمايدۇ. چۈشتە كۆرۈلگەن »جېسىەكچىلەر« شۇنداق گۈماندا بولغان كىشىلەرگە ۋەكىل بولۇشى مۇمكىن. لېكىن چۈشتە ئۇ ئۇلارنىڭ ئۆزىگە بولغان گۈمانلىرىغا پىسەنت قىلمايى، يەنىلا سۇلايمانىنى ئىزدەيدۇ.
3- ۋە 4-ئايەتتە شۇلامىتنىڭ چۈشىدە تارتقان دەردى كۆرۈنىدۇ: خۇددى ئۇ: »يارىمنى تاپاي دەپ شەھەرنى ئايلىناي« دېگىنىدەك، لېكىن نەتىجىسى ئەكسىچە بولۇپ، ئۇنىڭغا »شەھەرنى ئايلىنىدىغان« كۆزەتچىلەر ئۇچراپ قالدۇ)ئىبرانىي تىلىدا »تاپتى«). بەلكىم چۈشىدە ئۇلار شۇلامىتنىن: »نېمىشقا بۇ قىز تۆن كېچىدە ئايلىنىدۇ؟ پاھىشە ئايال ئوخشايدۇ« دەپ گۈمانلانغان بولۇشى مۇمكىن)بۇنداق ئىش ئىككىنچى قېتىم چۈشىدە يەنە كۆرۈنىدۇ ـ 5-باب، 7-2-ئايەتلەردە.(

□ 3:5 »(5-ئايەت(شەرھى« ـ شۇلامىت مۇھەببەتنىڭ دەردىنى تېتىپ باققاندىن كېيىن، »مۇھەببەتنىڭ ۋاقىت-سائىتى«نىڭ مۇھىملىقىنى تېخىمۇ بىلىپ يەتتى.

ئەترىپۇرۇشنىڭ ھەرخىل ئىپار-ئەنبەرلىرى بىلەن پۇرىتىلغان؟»□

شۇلامىت قىزلارغا جاۋاب بېرىدۇ

7 »مانا، ئۇنىڭ تەختىراۋانى،
ئۇ سۇلايمانىنىڭ ئۆزىنىكىدۇر،
ئەتراپىدا ئاتمىش پالۋان يۈرىدۇ،
ئۇلار ئىسرائىلدىكى باتۇرلاردىندۇر.
8 ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆز قىلىچى تۇتۇقلۇق،
جەڭ قىلىشقا تەربىيىلەنگەنلەردۇر؛
تۈنلەردىكى ۋەسۋەسىلەرگە تەييار تۇرۇپ،
ھەممىسى ئۆز قىلىچىنى يانپىشىغا ئاسىدۇ.»□

شۇلامىت سۆزلىرىنى داۋام قىلدۇ ـ سۇلايمانىنىڭ توي كېچىسىگە تەييارلىغان كارۋىتى

9 »سۇلايمان پادىشاھ ئۆزى ئۈچۈن ئالاھىدە بىر شاھانە سايىۋەنلىك كارىۋات ياسىغان؛
لۇۋاندىكى ياغاچلاردىن ياسىغان.
10 ئۇنىڭ تۈۋرۈكلىرى كۈمۈشتىن،
يۇلەنچۈكى ئالتۇندىن،
سېلىنچىسى بولسا سۈسۈن رەختتىن؛
ئىچى مۇھەببەت بىلەن بېزەلگەن،
يېرۇسالېم قىزلىرى تەرىپىدىن.
11 چىقىڭلار، ئى زىئون قىزلىرى،
سۇلايمان پادىشاھقا قاراپ بېقىڭلار،
توي بولغان كۈندە،
كۆڭلى خۇشال بولغان كۈندە،
ئانىسى ئۇنىڭغا تاجنى كىيگۈزگەن قىياپەتتە ئۇنىڭغا قاراپ بېقىڭلار«!□

4

يەتتىنچى ئۆيلىنىش ـ توي كېچىسى •••• سۇلايمان شۇلامىتقا سۆز قىلىپ ئۆنى ماختايدۇ

1 »مانا، سەن گۈزەل، سۆيۈملۈكۈم!

□ 3:6 »(6-ئايەت(**شەرھى«** ـ بۇ ئايەت سۇلايمانىنىڭ شۇلامىتنى يۈرتى گاللىيەدىن تويغا ئېلىپ كېلىشنى، يەنى سۇلايمان ئۇنىڭغا ئەۋەتكەن تەختىراۋانغا ئولتۇرۇپ، يېرۇسالېمغا سەپەر قىلغانلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك (7-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 3:8 »(8-7-ئايەت(**شەرھى«** ـ سۇلايمان شۇلامىتنى يېرۇسالېمغا، يەنى تويغا ئېچەتەر ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن، شۇ ئاتمىش لەشكىرىنىڭ مۇھاپىزەتچىلىكىدە تەختىراۋان بىلەن كەلگەن.

□ 3:11 »(-9-11ئايەت(**شەرھى«** ـ يەھۇدىيلارنىڭ تويلىرى ئۆيغۇرلارنىڭ تويىغا ئوخشاپ كېتىدۇ. ئاساسەن 5 باسقۇچىر بار: ـ
(1) توختام ـ ئادەتتە يىگىتنىڭ ئەلچىسى ۋە قىزنىڭ ئاتا-ئانىلىرى بىلەن توختام تۈزىدۇ. سۇلايمان ئۆز-ئۆزىگە ئەلچى بولۇپ شۇلامىتنىڭ ئاكىلىرى بىلەن توختام قىلغان ئوخشايدۇ (-4□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).
(2) تويغا سەپەر. يىگىت ئۆزى قىزنى تويغا ئاپىرىشقا كېلىدۇ.
(3) نىكاھ مۇراسىمى -6) ۋە 12-ئۆيلىنىشنى كۆرۈڭ(
(4) توي زىياپىتى)بەزى ۋاقىتلاردا بىر ھەپتىگە سوزۇلىدۇ(-1) ۋە 2-ئۆيلىنىشنى كۆرۈڭ(
(5) توي كېچىسى -3) ۋە 7-ئۆيلىنىشنى كۆرۈڭ(
بەزى ئالىمار، بۇ »كارىۋات«نى سۇلايمانىنى كۆتۈرىدىغان »تەختىراۋان« يا كى »شاھانە ھارۋا« دەپ قارايدۇ. بىراق بىزنىڭچە بۇ تەختىراۋان يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئىبرانىي تىلىدىكى 9-ئايەتتىكى »ئاپىريون« دېگەن، سايىۋەنلىك كارىۋاتنى كۆرسەتسە كېرەك.

مانا، سەن گۈزەل!
چۈمپەردەڭ كەينىدە كۆزلىرىڭ پاختەكلەردەك ئىكەن،
چاچلىرىڭ گىلئاد تېغى باغرىدا ياتقان بىر توپ تۆچكىلەردەكتۇر.□
2 چىشلىرىڭ يېڭىلا يۇيۇلۇشتىن چىققان قىرقىلغان بىر توپ قويلاردەك؛
تۆلارنىڭ ھەممىسى قوشكېزەك تۇغقانلاردىن،
تۆلار ئارىسىدا ھېچبىرى كەم ئەمەستۇر.□
3 لەۋلىرىڭ پەرەڭ تال يىپتەك،
گەپلىرىڭ يېقىملىقتۇر؛
چۈمبىلىڭ كەينىدە چېكىلىرىڭ پارچە ئانارداۋۇر.
4 بوينۇڭ بولسا،
قورالخانا بولۇشقا تەييارلىغان داۋۇتنىڭ مۇنارىدەكتۇر،
ئۇنىڭ ئۈستىگە مىڭ قالقان ئېسىقلىقتۇر؛
تۆلارنىڭ ھەممىسى پالۋانلارنىڭ سىپارلىرىدۇر.□
5 ئىككى كۆكسۈڭ خۇددى ئىككى مارالدۇر،
نىلۇپەر ئارىسىدا ئوزۇقلىنىۋاتقان جەرەننىڭ قوشكېزەكلىرىدەكتۇر؛
6 تاڭ ئاتقۇچە،
كۆلەڭگىلەر قېچىپ يوقىغۇچە،
مەن تۈزۈمنى مۇرمەككە تېغىغا،
مەستىكى دۆڭگە ئېلىپ كېتىمەن.□
7 سەن پۈتۈنلەي گۈزەل، ئى سۆيۈملۈكۈم،
سەندە ھېچ داغ يوقتۇر.«

سۈلايماننىڭ تەكلىپى

8 »لىۋاندىن مەن بىلەن كەلگىن، ئى جۈرەم،
مەن بىلەن لىۋاندىن كەلگىن ـ
ئاماناھ چوققىسىدىن قارا،
سېنىر ھەم ھەرمون چوققىلىرىدىن،
يەنى شىرلار تۇۋۇلىرىدىن،

□ 4:1 »چۈمپەردەڭ كەينىدە كۆزلىرىڭ پاختەكلەردەك ئىكەن« ـ توي قىلىدىغان كۈننىدە قىز چۈمپەردە ئارتىدۇ.

□ 4:2 »تۆلار ئارىسىدا ھېچبىرى كەم ئەمەستۇر« ـ ياكى »تۆلار ئارىسىدا ھېچبىرى تۇغماستۇر.«

□ 4:4 »قورالخانا بولۇشقا تەييارلىغان داۋۇتنىڭ مۇنارىدەكتۇر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پەلەمپەيلىك قىلىنغان داۋۇتنىڭ مۇنارىدەكتۇر.« »ئىزاھات« ـ كونا زامانلاردا »ۋەتەندىن ئايرىلغان لەشكەرلەر« مەلۇم شەھەرگە ياكى مەملىكەتكە قايىل بولغاندا، شۇ شەھەرگە بولغان سادىقلىقنى بلدۇرۇش ئۈچۈن قالقانلىرىنى شەھەرنىڭ سېپىلىدا ياكى مۇنارلىرىدا ئېسىپ قويىتى »)ئەز.» 11:27 نى كۆرۈڭ.(شۇنگا سۈلايماننىڭ بۇ سۆزلىرى: »سېنىڭ گۈزەللىكىڭ شۇنداقكى، مىڭ لەشكەرنىڭ قايىللىقىغا، سادىقلىقىغا ئېرىشكۈدەكتۇر« دېگەن مەندە. يەنە كېلىپ بەلكىم شۇلامىتىڭ بوينىغا كۆپلىگەن مارجانلار ئېسىقلىق بولۇشى مۇمكىن.
»سىپار« كىچىك قالقاندۇر.

□ 4:6 »تاڭ ئاتقۇچە، كۆلەڭگىلەر قېچىپ يوقىغۇچە، مەن تۈزۈمنى مۇرمەككە تېغىغا، مەستىكى دۆڭگە ئېلىپ كېتىمەن« ـ سۈلايمان بەلكىم پۈتۈن كېچىنى شۇلامىتىڭ تولۇق بەدىنىدىن ھۇزۇرلانماقچى.

يىلپىزلارنىڭ تاغلىرىدىن قارا«!□ ■

سۈلايماننىڭ سۆزىنىڭ داۋامى

9 »سەن كۆڭلۈمنى ئالامەت سۆيۈندۈردۇڭ، ئى سىڭلىم، ئى جۈرەم،
كۆزۈڭنىڭ بىر لەپ قىلىپ قارىشى بىلەن،
بوينۇڭدىكى مارجاننىڭ بىر تال ھالقىسى بىلەن،
كۆڭلۈمنى سۆيۈندۈردۇڭ.
10 سېنىڭ مۇھەببىتىڭ نېمىدېگەن گۈزەل،
ئى سىڭلىم، ئى جۈرەم!
سېنىڭ مۇھەببەتلىرىڭ شارابتىن شۇنچە شېرىن!
سېنىڭ ئەتىرلىرىڭنىڭ پۇرىقى ھەرقانداق تېتىتقۇدىن پەيزىدۇر!□
11 لەۋلىرىڭ، ئى جۈرەم، ھەرە كۆنىكىدەك تېمىتىدۇ،
تىلىڭ ئاستىدا بال ۋە سۈت بار،
كىيىم-كېچەكلىرىڭنىڭ پۇرىقى لىۋاننىڭ پۇرىقىدۇر،□
12 سەن پېچەتلەنگەن بىر باغدۇرسەن، ئى سىڭلىم، ئى جۈرەم!
ئېتىكلىك بىر بۇلاق، يېپىقلىق بىر فونتاندۇرسەن.□
13 شاخلىرىڭ بولسا بىر ئانارلىق »ئېرەن باغچىسى«دۇر،
ئۇنىڭدا قىممەتلىك مېۋىلەر،
خېنە سۈمبۈل ئۆسۈملۈكلىرى بىلەن،□
14 سۈمبۈللار ۋە ئىپارلار،
كالامۇس ۋە قوۋزاقدارچىن،
ھەرخىل مەستىكى دەرەخلىرى،
مۇرمەككە، مۇئەتتەر بىلەن ھەممە ئېسىل تېتىتقۇلار بار.□
15 باغلاردا بىر فونتان سەن،

□ **4:8 »(8-ئايەت(شەرىى«** ـ بەزى ئالىملار، بۇ سۆزلەر جىنسىي مۇھەببەتنىڭ يۇقىرى پەللىسىنى ئىپادىلەيدۇ، دەپ قارايدۇ. يۇنىڭ مۇمكىنچىلىكى بار بولغىنى بىلەن، بىز يەنە بۇ سۆزلەرنى سۈلايماننىڭ سۆيۈملۈكى بىلەن بىللە تۆز پادىشاھلىقىنىڭ كەڭ زېمىنى ۋە ھەيۋىتىگە ھەرمون تېغى)پەلەستىندىكى ئەڭ ئېگىز تاغ(نىڭ ئەڭ ئېگىز چوققىلىرىدىن نەزەر سېلىشقا بولغان ئارزۇسىنى ئىپادىلىگەن، دەپ قارايمىز. سۈلايماننىڭ بۇ تەكلىپى ياۋايى ھايۋانلارنىڭ شۇ يەرلەرنى ماكان قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن خەتەرلىك ئىش بولىدۇ، ئەلۋەتتە!

■ **4:8** يۇھ. 24:17□ ئەف. 231-15:

□ **4:10 »سېنىڭ مۇھەببىتىڭ نېمىدېگەن گۈزەل، ئى سىڭلىم، ئى جۈرەم«!** ـ سۈلايمان شۇلامىتى »سىڭلىم« دەپ چاقىرىدۇ (12-□□□□□□□□□□):
ـ (1) قەدىمكى زاماندىكى بەزى شېئىرلاردا ئاشىق-مەشۇقلار بىر-بىرىنى »ئاكا، سىڭلىم« دەپ چاقىراتتى؛ (2) ئوتىۋرا شەرقتىكى بەزى جەمئىيەتلەردە مۇتىۋەر كىشىلەر تۆز ئەمرىگە ئالماقچى بولغان قىزغا جەمئىيەتنىڭ يۇقىرى تەبىقىسىدىن ئورۇن ئالغۇزۇش ئۈچۈن يا كى نىكاھنى تېخىمۇ » كاپالەتلىك« قىلىش ئۈچۈن ئۇنى ئاۋۋال »سىڭلىم« دەپ »بېقىۋالاتتى.«

□ **4:11 »كىيىم-كېچەكلىرىڭنىڭ پۇرىقى لىۋاننىڭ پۇرىقىدۇر«** ـ »لىۋاننىڭ پۇرىقى« ئورمانلىقلارنىڭ خۇش پۇرىقى، ئەلۋەتتە.

□ **4:12 »سەن پېچەتلەنگەن بىر باغدۇرسەن، ئى سىڭلىم، ئى جۈرەم! ئېتىكلىك بىر بۇلاق، يېپىقلىق بىر فونتاندۇرسەن«** ـ سۈلايماننىڭ شۇلامىتنى ماختىشى شۇكى، شۇلامىت تۆزىنى ھېچقانداق باشقا ئادەمگە بەرمەي، پەقەت بولغۇسى ئەر ئۈچۈن پاك ساقلاپ كەلدى.

□ **4:13 »ئۇنىڭدا قىممەتلىك مېۋىلەر، خېنە سۈمبۈل ئۆسۈملۈكلىرى بىلەن،...»** ـ ئەتىرلەر توغرۇلۇق: »سۈمبۈل« بىرخىل خۇشپۇراقلىق ئۆسۈملۈك.

□ **4:14 »سۈمبۈللار ۋە ئىپارلار، كالامۇس ۋە قوۋزاقدارچىن، .... مۇرمەككە، مۇئەتتەر بىلەن...»** ـ ئەتىرلەر توغرۇلۇق: »كالامۇس« بىرخىل قومۇشقا ئوخشايدىغان ئۆسۈملۈكتىن چىقىدۇ. »مۇرمەككە« ۋە »قوۋزاقدارچىن« ئادەتتە مەلۇم دەرەخلەرنىڭ قوۋزىقىدىن ئېلىنىدۇ. »مۇئەتتەر« بىرخىل ئۆسۈملۈكنىڭ يوپۇرماقلىرىدىن ئېلىنىدۇ.

هاياتلىق سۈلرىنى بېرىدىغان، لۇئاندىن ئاقىدىغان بىر بۇلاقسەن.»□
16 »ئويغان، شىمالدىكى شامال؛
كەلگىن، ئى جەنۇبتىكى شامال!
مېنىڭ بېغىم ئۈستىدىن ئۆچۈپ ئۆتكەي؛
شۇنىڭ بىلەن تېتىتقۇلىرى سىرتقا پۇراق چاچىدۇ!
سۆيۈملۈكۈم ئۆز بېغىغا كىرسۇن!
ئۆزىنىڭ قىممەتلىك مېۋىلىرىنى يېسۇن«!□

5

شۇلامىت سۈلايمانغا جاۋاب بېرىدۇ

1 »مەن ئۆز بېغىمغا كىردىم،
مېنىڭ سىكلىم، مېنىڭ جۈرەم؛
مۇرمەككەمنى تېتىتقۇلىرىم بىلەن يىغدىم،
هەرە كۆنىكمىنى هەسىلم بىلەن يېدىم؛
شاراۋىنى سۈتلىرىم بىلەن ئىچتىم.«

»دوستلىرىم، يەكۈلار!
ئىچىكۈلار، كۆكۈلۈكۈلەر خالىغانچە ئىچىكۈلار، ئى ئاشىق-مەشۇقلار«!□

ئىككىنچى قىسىم {5:2-8:14} •••• ئەر-ئاياللىق مۇهەببەتتىكى ياخشىلىنىشلار ـ مۇهەببەتنىڭ يېڭى ئېپادىلىرى •••• تۆتىنچى خاتىرە ـ مۇهەببەتنى رەت قىلىش توغرىسىدىكى بىر چۈش ـ ئۆ توغرۇلۇق ئويلىنىشلار {5:2-6:9} •••• سەككىزىنچى ئويلىنىش ـ شۇلامىتنى باسقان قورقۇنچلۇق چۈش {5:2-6:3} •••• شۇلامىت سۆز قىلىدۇ ـ ئۆنى قارا باسىدۇ

2 »مەن ئۆخلاۋاتاتتىم، بىراق كۆكۈلۈم ئويغاق ئىدى: ـ

ـ سۆيۈملۈكۈمنىڭ ئاۋازى!
مانا، ئۆ ئىشىكنى قېقىۋاتىدۇ: ـ
ـ »ماڭا ئېچىپ بەر، ئى سىكلىم، ئى ئامرىقىم؛
مېنىڭ پاختىكىم، مېنىڭ غۇبارسىزىم؛
چۈنكى بېشىم شەبنەم بىلەن،

□ **4:15 »لۇئاندىن ئاقىدىغان بىر بۇلاقسەن«** ـ ياكى »لۇئاندىن ئاقىدىغان بىر قۇدۇقسەن.«

»(15-9-ئايەت(شەرهى« ـ 15-11-ئايەتلەردە سۈلايمان سۈيۈملۈكىنى چىرايلىق باغچىغا، هەتتا »ئېرەن باغچىسى« »)بېهىش«) نىڭ ئۆزىگە ئوخشىتىدۇ. ئۇ يەنە شۇلامىتنىڭ پۈتۈن بەدىنىدىن هۆزۈرلانماقچى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

□ **4:16 »(16-ئايەت(شەرهى«** ـ شۇلامىت سۈلايمانىنىڭ دېگىنىدەك ئۆزىنى ئۆنىڭغا تولۇق بەرمەكچى بولۇپ، مۇهەببەتلىشىشكە تەكلىپ قىلىدۇ. »شىمال شامىلى« بولسا سالقىن، ئادەمنى يېڭىلاندۇرىدۇ، »جەنۇب شامىلى« بولسا ئادەمنى ئىلىتىپ راهەت بېرىدۇ.)پەلەستىن ئۆچۈن »شەرق شامىلى« قورقۇنچلۇق، هەممە نەرسىنى قۇرۇتۇۋېتىدۇ.(

□ **5:1 »مەن ئۆز بېغىمغا كىردىم، ... مۇرمەككەمنى تېتىتقۇلىرىم بىلەن يىغدىم، هەرە كۆنىكمىنى هەسىلم بىلەن يېدىم؛ شاراۋىنى سۈتلىرىم بىلەن ئىچتىم«** ـ سۈلايمان شۇلامىتنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلىپ ئۆنىڭ بىلەن تولۇق مۇهەببەتلىشىدۇ. **»دوستلىرىم، يەكۈلار! ئىچىكۈلار، كۆكۈلۈكۈلەر خالىغانچە ئىچىكۈلار، ئى ئاشىق-مەشۇقلار«!** ـ بۇ سۈزلەرنى بەلكىم يېرۇسالىم قىزلىرىنىڭكىدۇر. ئۇلار)ياكى توي قىلداشلىرى(ئاشىق-مەشۇقلارنىڭ مۇهەببەتىن هۆزۈرلىنىشلىرىنى تولۇق قولايدۇ. ئۇلارنىڭ)يېرۇسالىم قىزلىرىنىڭ(قوللىشى بىلەن خۇدانىڭ هەربىر ئەر-ئاياللىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى مۇهەببىتىنى، جۈملىدىن جىنسىي مۇهەببىتىنى تەستىقلايدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ؛ چۈنكى ئۆ ئۆزى بۇ ئىشلارنى ياراتقان.

چاچلىرىم كېچىدىكى نەملىك بىلەن ھۆل-ھۆل بولۇپ كەتتى«!■

3 »مەن تۆشەك كىيىملىرىمنى سېلىۋەتكەن،
قانداقمۇ تۆنى يەنە كىيىۋالاي؟
مەن پۇتلىرىمنى يۇدۇۋم،
قانداقمۇ ئۇلارنى يەنە بۇلغاي؟«
4 سۆيۈملۈكۈم قولىنى ئىشىك تۆشۈكىدىن تىقتى؛
مېنىڭ ئىچ-باغرىلىرىم ئۇنىڭغا تەلمۈرۈپ كەتتى؛
5 سۆيۈملۈكۈمگە ئېچىشقا قوپتۇم؛
قوللىرىمدىن مۇرمەككى،
بارماقلىرىمدىن سۈيۈق مۇرمەككى تېمىدى،
تاقاقنىڭ تۇتقۇچلىرى ئۈستىگە تېمىدى؛
6 سۆيۈملۈكۈمگە ئاچتىم؛
بىراق سۆيۈملۈكۈم بۇرۇلۇپ، كېتىپ قالغانىدى.
ئۇ سۆز قىلغاندا روھىم چىقىپ كەتكەنىدى؛
ئۇنى ئىزدىدىم، بىراق تاپالمىدىم؛
ئۇنى چاقىردىم، بىراق ئۇ جاۋاب بەرمىدى؛□
7 شەھەرنى ئايلىنىدىغان جېسەكچىلەر مېنى ئۇچراتتىپ مېنى ئۇردى، مېنى يارىلاندۇردى؛
سېپىللاردىكى كۆزەتچىلەر چۈمپەردەمنى مەندىن تارتىۋالدى.
8 ئى يېرۇسالېم قىزلىرى، سۆيۈملۈكۈمنى تاپسا گۇلار،
ئۇنىڭغا نېمە دەيسىلەر؟
ئۇنىڭغا، سۆيگىنىڭ: »مەن مۇھەببەتتىن زەئىپلىشىپ كەتتىم! ـ دېدى، دەگۇلار.«□

يېرۇسالېم قىزلىرى شۇلامىتقا سۆز قىلدۇ

9 »سېنىڭ سۆيۈملۈكۈڭنىڭ باشقا بىر سۆيۈملۈكتىن قانداق ئارتۇق يېرى بار،
ئى، ئاياللار ئارىسىدىكى ئەڭ گۈزىلى؟
سېنىڭ سۆيۈملۈكۈڭنىڭ باشقا بىر سۆيۈملۈكتىن قانداق ئارتۇق يېرى بار؟ ـ
سەن بىزگە شۇنداق تاپىلىغانغۇ؟.«

شۇلامىت جاۋاب بېرىدۇ

■ 5:2 توپ. 35:
□ 5:6 »ئۇ سۆز قىلغاندا روھىم چىقىپ كەتكەنىدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ بۇرۇلۇپ كەتكەنده روھىم چىقىپ كەتكەنىدى.«
□ 5:8 »(8-2-ئايەت(شەرھى« ـ شۇلامىت قارا باسقان بۇ چۈشنى كۆرگەنده سۈلايمان بىلەن ئاللىقاچان توي قىلغان بولسا كېرەك. ئۇنىڭ چۈشىدە بولغان ئىنكاسى ۋە تەقەززاسىنى 17:2دە ۋە 3-4:1دە خاتىرىلەنگەن بىرىنچى چۈشىدىكى پوزىتسىيەسى بىلەن سېلىشتۇرغاندا تۇپىتن ئوخشىمايدۇ. بەلكىم چۈش شۇلامىتنىڭ ھاياتىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى، يەنى ئۇنىڭ سۈلايمان بىلەن ئەمەلىي مۇھەببىتىنى ئەكس ئەتتۈرگەن؛ چۈشتە كۆرۈنگەن بەزى ئىشلار، شۇيھىسرىكى، سۈلايمانىنىڭ مۇھەببىتىنىڭ، بولۇپمۇ جىنسىي مۇھەببەت جەھەتتە شۇلامىتقا بولغان تەلەپلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ سۆيگىنىنىڭ مۇھەببىتىگە يا كى مۇھەببىتىنىڭ تەلەپلىرىگە ئانچە سەزگۈر بولمايدىغان بولۇپ قالغان ئوخشايدۇ. بۇ سەزگۈرسىزلىك ئۇلارنىڭ مۇھەببىتىگە ئىنتايىن خەتەرلىك ئىدى؛ شۇلامىتنىڭ چۈشىدە سۈلايمان كېتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن شۇلامىت چۈش كۆرۈش بىلەن مۇھەببەتنىڭ قىممەتلىكىنى بىلىپ يېتىپ، ئىشلارنى ياخشىلايدۇ. يەنە مۇھەم بىر ئىش دىققىتىمىزگە ئەرزىيدۇكى، چۈشتە ۋە ئەمەلىي تۇرمۇشتا، سۈلايمان)ئەركەك بولغىنى بىلەن، پادىشاھ بولغىنى بىلەن، پەيغەمبەر بولغىنى بىلەنمۇ(ھېچقاچان شۇلامىتنى »مۇھەببەت« كە زورلىمايتى، بەلكى شۇلامىتنىڭ تۆزى بىلەن مۇھەببەتلىشىشنى تەلەپ قىلاتتى.
7-ئايەتتە: چۈشىدىكى جېسەكچىلەر ئۇنى ياھشە ئايال دەپ قارىغاچقا، ئۇنىڭغا شۇنداق مۇئامىلە قىلىپ، چۈمپەردىنى ئۇنىڭدىن تارتىۋالدۇ.

10 »مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم ئاپئاق ۋە پارقىراق، يۈرەكلىك ئەزمەت،
ئون مىڭ ئارىسىدا تۇغدەك كۆرۈنەرلىكتۇر؛□
11 ئۇنىڭ بېشى ساپ ئالتۇندىندۇر،
بۇدۇر چاچلىرى ئاتنىڭ يايلىدەك،
تاغ قاغىسىدەك قارا.
12 ئۇنىڭ كۆزلىرى ئېقىنلار بويىدىكى پاختەكلەردەك،
سۈت بىلەن يۇيۇلغان،
يارىشىقىدا قويۇلغان؛□
13 ئۇنىڭ مەڭزىلىرى بىر تەشتەك پۇراقلىق ئۆسۈملۈكتەكتۇر،
ئاينىغان يېقىملىق گۈللۈكتەك؛
ئۇنىڭ لەۋلىرى نىلۇپەر،
ئۇلار سۈيۈق مۇرمەككىنى تېمىتىدۇ؛□
14 ئۇنىڭ قوللىرى ئالتۇن تۈرۈبىلار،
ئىچىگە بېرىل ياقۇتلار قۇيۇلغان.
قورسىقى نەقىشلىك پىل چىشلىرىدىن ياسالغان،
كۆك ياقۇتلار بىلەن بېزەلگەن.
15 ئۇنىڭ پۇتلىرى مەرمەر تۈۋرۈكلەر،
ئالتۇن ئۈستىگە تىكلەنگەن.
ئۇنىڭ سالاپىتى لىۋاننىڭكىدەك،
كېدىر دەرەخلىرىدەك كۆركەم-ھەيۋەتلىكتۇر.
16 ئۇنىڭ ئاغزى بەكمۇ شېرىندۇر؛
بەرھەق، ئۇ پۈتۈنلەي گۈزەلدۇر؛
بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم، ـ
بەرھەق، بۇ مېنىڭ ئامرىقىم،
ئى يېرۇسالېم قىزلىرى«!□

6

يېرۇسالېم قىزلىرى سۆزلەيدۇ

1 »سېنىڭ سۆيۈملۈكۈڭ نەگە كەتكەندۇ،
قىز-ئاياللار ئارىسىدا ئەڭ گۈزەل بولغۇچى؟
سېنىڭ سۆيۈملۈكۈڭ قەيەرگە بۇرۇلۇپ كەتتى؟

□ **5:10 »مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم ئاپئاق ۋە پارقىراق، يۈرەكلىك ئەزمەت،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سۆيۈملۈكۈمنىڭ يۈزىنىڭ ئاق يېرى ئاپئاق، قىزىل يېرى قىپقىزىل...«.

□ **5:12 »يارىشىقىدا قويۇلغان«** ـ ياكى »ياقۇتلاردەك بېزەشكە بېكىتىلگەن.«

□ **5:13 »ئۇنىڭ مەڭزىلىرى بىر تەشتەك پۇراقلىق ئۆسۈملۈكتەكتۇر؛ ئاينىغان يېقىملىق گۈللۈكتەك؛ ئۇنىڭ لەۋلىرى نىلۇپەر، ئۇلار سۈيۈق مۇرمەككىنى تېمىتىدۇ«** ـ ئايەتنىڭ شىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش سەل تەس، باشقا تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن. ئىمىلا بولمىسۇن تېتىتقۇ ۋە خۇشپۇراقلىق ئۆسۈملۈك باغلىرى ئوتتۇرا شەرقتە ئىنتايىن ئاز ئىدى، قىممەتلىك ئىدى.

□ **5:16 »ئۇنىڭ ئاغزى بەكمۇ شېرىندۇر«** ـ بۇ بەلكىم گەپ-سۆزلىرىنىڭ تاتلىقلىقىنى كۆرسىتىدۇ. **»(16-9-ئايەت(شەرھى«** ـ شۇلامىت ھازىر باشقىلارنىڭ ئالدىدا سۆيگىنىنى ماختاشتىن ھېچ تارتىنمايدۇ. ئۇ ھازىر »قورام تاشتا يوشۇرۇنغان پاختەك«تىن كۆپ دادىل بولۇپ كەتتى!

بىز سەن بىلەن بىللە تۇنى ئىزدەيلى«!□

شۇلامىت تۇلارغا جاۋاب بېرىدۇ

2 »مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم تۆز بېغىغا چۈشتى،
تېتىتقۇ ئوتياشلىقلارغا چۈشتى.
باغلاردا ئوزۇقلىنىشقا،
نىلۇپەرلەرنى يىغىشقا چۈشتى.
3 مەن مېنىڭ سۆيۈملۈكۈمنىڭكىدۇرمەن،
ۋە سۆيۈملۈكۈم مېنىڭكىدۇر؛
ئۇ تۆز پادىسىنى نىلۇپەرلەر ئارىسىدا باقىدۇ«□

توققۇزىنچى ئويلىنىش ـ سۇلايماننىڭ شۇلامىتقا قايتىپ كېلىشى ـ شۇلامىتنى قايتا ماختىشى {6:4-6:9} ••••

سۇلايمان شۇلامىتقا سۆز قىلىدۇ

4 »سەن گۈزەل، ئى سۆيۈملۈكۈم، تىرزاھ شەھىرىدەك گۈزەل؛
يېرۇسالېمدەك يېقىملىق،
تۇغلارنى كۆتۈرگەن بىر قوشۇندەك ھەيۋەتلىكتۇرسەن؛□
5 ئاھ، كۆزلىرىڭنى مەندىن كەتكۈزگىن!
چۈنكى تۇلار مېنىڭ ئۈستۈمدىن غالىب كېلىۋاتىدۇ؛
چاچلىرىڭ گىلېئاد تېغى باغرىدا ياتقان بىر توپ تۆچكىلەردەكتۇر.
6 چىشلىرىڭ يېڭىلا يۇيۇلۇشتىن چىققان قىرقىلغان بىر توپ قويلاردەك؛
تۇلارنىڭ ھەممىسى قوشكېزەك تۇغقانلاردىندۇر؛
تۇلار ئارىسىدا ھېچبىرى كەم ئەمەستۇر؛□
7 چۈمبىلىك كەينىدە چېكلىرىڭ پارچە ئاناردۇر.
8 ئاتمىش خانىش، سەكسەن كېنىزەكمۇ بار؛
قىزلار ساناقسىز؛□ ■
9 بىراق مېنىڭ پاختىكىم، غۇبارسىزىم بولسا بىردىنبىردۇر؛
ئانىسىدىن تۇغۇلغانلار ئىچىدە تەكۋاشسىز بولغۇچى،

□ 6:1 »سېنىڭ سۆيۈملۈكۈڭ نەگە كەتكەندۇ، قىز-ئايالار ئارىسىدا ئەڭ گۈزەل بولغۇچى؟ .... بىز سەن بىلەن بىللە تۇنى ئىزدەيلى«! ـ يېرۇسالېم قىزلىرىنىڭ 9:5-ئايەتتىكى مازاق ۋە گۇمانلىرى پۈتۈنلەي يوقىدى.

□ 6:3 »(2-3ئايەت(شەرھى« ـ ئادەتتە يۇ مۇھەببەت شېئىرىدە »باغ« شۇلامىتنىڭ بەدىنى يا كى تۇلارنىڭ مۇھەببىتىنىڭ تۇزنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ يەردە »باغ« سۇلايمان شۇلامىتقا مۇھەببىتىنى كۆرسەتمەكتە، تۇنىڭ بەدىندىن يەنە ھۆزۇرلانماقتا، دەپ قارايمىز. شۇلامىتنىڭ سۇلايماننىڭ تۇزنىگە باغلىغان مۇھەببىتىگە ئىشەنچى كامىل: 16:2دە تۇ: »سۇيۈملۈكۈم مېنىڭكىدۇر، مەن تۇنىڭكىدۇرمەن« دەيدۇ، ھازىر تۇنىڭغا نىسبەتەن سۆيگىنىنىڭ تۇزنىگە ئەمەس، بەلكى تۇزنىنىڭ تۇنىڭغا تەۋە بولغانلىقى ئەڭ مۇھىم ئىشتۇر. »تۇ تۇز پادىسىنى نىلۇپەرلەر ئارىسىدا باقىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »تۇ نىلۇپەر ئارىسىدا ئوزۇقلىنىدۇ.« بىراق ئېمىلا بولمىسۇن يۇنىڭ كۆچمە مەنىسى تەرجىمىزنىڭكىدەك بولىدۇ ـ دېمەك، سۇلايمان شۇلامىتنىڭ بەدىنىدىن ھۆزۇرلانماقتا.

□ 6:4 »سەن گۈزەل، ئى سۆيۈملۈكۈم، تىرزاھ شەھىرىدەك گۈزەل« ـ تىرزاھ شەھىرى ئىنتايىن گۈزەل ئىدى. سۇلايماننىڭ دەۋرىدىن كېيىن تۇ ئىسرائىلنىڭ شىمالىي پادىشاھلىقىنىڭ ۋاقىتلىق پايتەختى بولدى («1□□□.» 15-باب.(

□ 6:6 »تۇلار ئارىسىدا ھېچبىرى كەم ئەمەستۇر« ـ يا كى »تۇلار ئارىسىدا ھېچبىرى تۇغماستۇر.«

□ 6:8 »ئاتمىش خانىش، سەكسەن كېنىزەكمۇ بار؛ قىزلار ساناقسىز« ـ »خانىش« لار تولۇق ئايال دەرىجىسىدە، »كېنىزەكلەر« ھەرەمدىكى »كىچىك خوتۇن« دەرىجىسىدە، »قىزلار« كەلگۈسىدىكى كېنىزەكلەر ئىدى. بۇلارنىڭ سانلىرىغا قارىغاندا سۇلايمان پادىشاھلىقىنىڭ دەسلىپىدىلا شۇلامىتنى تۇز ئەمرىگە ئالغانىدى. كېيىن تۇنىڭ 700 ئايالى، 300 كېنىزىكى بولغان («1□□□.» 11-بابنى كۆرۈڭ.(بىز يۇ ئىش تۇستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. ■ 6:8 1پاد. 311:

ئۆزىنى تۆغقۇچىنىڭ تاللىغىندۇر.
قىزلار ئۇنى كۆرۈپ، ئۇنى بەختلىك دەپ ئاتاشتى،
خانىشلار ۋە كېنىزەكلەرمۇ كۆرۈپ ئۇنى ماختاشتى.»□

بەشىنچى خاترە ـ يېزىدا دەم ئېلىش ـ گاللىيەگە قايتىش {6:10-8:14} •••• ئوننىنچى ئويلىنىش ـ ««ماھانائىم»، يەنى «شىككى بارگاھ» ئۆسسۇلى» {6:10-7:10} •••• يېرۇسالىم قىزلىرى سۆز قىلىدۇ

10 «تاڭ سەھەر جاھانغا قارىغاندەك،
ئايدەك گۈزەل، ئايدىكىدەك روشەن،
ئىللىق قۇياشتەك يورۇق،
تۇغلارنى كۆتۈرگەن قوشۇنلاردەك ھەيۋەتلىك بولغۇچى كىمدۇر؟»□

شۇلامىت يېرۇسالىم قىزلىرىغا سۆز قىلىدۇ

11 «مېغىزلار بېغىغا چۈشتۈم،
جىلغىدىكى گۈل-گىياھلارنى كۆرۈشكە،
ئۈزۈم تېلىنىڭ بىخلىغان-بىخلىمىغانلىقىنى كۆرۈشكە،
ئانارلارنىڭ چېچەكلىگەن-چېچەكلىمىگەنلىكىنى كۆرۈشكە؛
12 بىراق بىلە-بىلمەي،
جېنىم مېنى كۆتۈرۈپ،
ئېسىل خەلقىمنىڭ جەڭ ھارۋىلىرى ئۈستىگە قويغانىكەن.»□

يېرۇسالىم قىزلىرى يەنە شۇلامىتنى ماختاپ سۆز قىلىدۇ

13 «قايتقىن، قايتقىن، ئى شۇلامىت ـ
قايتقىن، قايتقىن، بىزنىڭ ساڭا قارىغۇمىز باردۇر»!

«سىلەر شۇلامىتنىڭ نېمىسىگە قارىغۇڭلار بار؟»

□ **6:9** «(4-9-ئايەت(**شەرھى**» ـ سۈلايمانىنىڭ بۇ قېتىمقى شۇلامىتنى ماختىغان يەرىدە سۆزلىرى توي كېچىسىدىكىگە ئوخشاش بولغىنى بىلەن، يېڭىدىن قوشۇلغان ماختاشلىرى تېخىمۇ كۆچلۈك. ئۇ يەنە شۇلامىتنى قەدىرلەيدۇ، تېخىمۇ ماختايدۇ. سۈلايمانىنىڭ ئۇنىڭغا باغلىغان مۇھەببىتى ئۇنىڭ «تۇلچەمگە يەتكەنلىكى» گە ئاساسلانغان ئەمەس.

□ **6:10** «(10-ئايەت(**شەرھى**» ـ شۇلامىت ھازىر سۈلايمانىنىڭ مۇھەببىتىنىڭ تەسىرىدە ئىشەنچىگە تولغان، كۆچلۈك زات بولۇپ چىقتى. «**تاڭ سەھەر جاھانغا قارىغاندەك**» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «تاڭ سەھەردەك نۇرلۇق كۆرۈنگەن،...»

□ **6:12** «(11-12-ئايەت(**شەرھى**» ـ شۇلامىت يەنە كەمتەرلىك بىلەن يۈنداق ماختاشلارغا جاۋاب بېرىدۇ؛ ئۇ بىردىنلا خانىش بولغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ ئۆز خەلقىگە باغلىغان ھۆرمىتى بۇرۇنقىدەكلا چوڭقۇردۇر »)مېنىڭ ئېسىل خەلقىم»، دەيدۇ.(ئۇ ئۆيۈقسىز سەھىرالىق قىز سالاھىيىتىدىن خانىشلىق ئورنىغا چىققاندا ھېچ ئادەتلىنەلمىگەن. ئەكسىچە، ئۇ شۇ ئەتىگەندىلا «جىلغىدىكى گۈل-گىياھلارنى كۆرۈشكە، مېغىزلار بېغىغا چۈشكەن» ئىدى، چۈنكى بۇلار بەلكىم ئۇنىڭغا ئۆز يۇرتى گاللىيەنى ئەسلىتىدۇ.

12-ئايەتنى ئىبرانىي تىلىدا چۈشىنىش بەك تەس، باشقا كۆپ تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن. ئۇنىڭ مەنىسى بىزنىڭچە قانداقلا بولمىسۇن ئۇنىڭ ئۆيۈقسىز يۇقىرى ئورۇنغا كۆتۈرۈلۈشى بىلەن باغلىقتۇر.

»“ئىككى بارگاھ” ئۆسسۈلغا چۈشكەن ۋاقىتدىكىدەك ئۇنىڭغا قارايمىز«!□

7

سۈلايمان شۇلامىتقا سۆز قىلدۇ •••• شۇلامىت سۈلايمان ئۆچۈن »ئىككى بارگاھ« ئۆسسۈلىنى ئوينايدۇ

1 »ئى شاھزادىنىڭ قىزى،
كەشلىرىڭدە سېنىڭ قەدەملىرىڭ نېمىدېگەن گۈزەل!
تولغىغان يامپاشلىرىڭ گۆھەرلەردەك،
چېۋەر ھۈنەرۋەن قولىنىڭ ھۈنىرىدۇر.□
2 كىندىكىڭ يۇمۇلاق بىر قەدەھتۇر؛
ئۇنىڭ ئەبجەش شارابى كەم ئەمەس؛
قورسقىڭ بۇغداي دۆۋىسىدۇر،
ئەتراپىغا نىلۇپەرلەر ئولىشىدۇ.□
3 ئىككى كۆكسۈڭ ئىككى مارالدەك، جەرەننىڭ قوشكېزىكىدۇر؛
4 بوينۇڭ پىل چىشلىرىدىن ياسالغان مۇنارىدۇر؛
كۆزلىرىڭ بات-رابىم قوۋۇق بويىدىكى ھەشبون كۆچىلەكلىرىدەك،
بۇرنۇڭ دەمەشققە قارايدىغان لىۋان مۇنارىدەكتۇر؛
5 ئۈستۈڭدە بېشىڭ كارمەل تېغىدەك تۇرىدۇ؛
بېشىڭدىكى تۆرۈمە چاچلىرىڭ سۈسۈن رەڭلىكتۇر،
پادىشاھ بۇدۇر چاچلىرىڭنىڭ مەھبۇسىدۇر.□
6 ئى سۆيگىنىم، ھۇزۇرلار ئۈچۈن شۇنچە گۈزەل، شۇنچە يېقىملىقتۇرسەن!
7 سېنىڭ بويۇڭ پالما دەرىخىدەك،
كۆكسۈڭ ئۈزۈم غۇنچىلىرىدەكتۇر.□
8 مەن: ـ »پالما دەرىخى ئۈستىگە چىقىمەن،
شاخلىرىنى تۇتۇپ يامىشىمەن؛
كۆكسلىرىڭ دەرۋەقە ئۈزۈم تال غۇنچىلىرىدەك،

□ 6:13 »سىلەر شۇلامىتىڭ نېمىسىگە قارىغۇچىلار بار؟« ـ بۇ سۈزلەرنى شۇلامىت ئېيتىدۇ.
»“ئىككى بارگاھ” ئۆسسۈلغا چۈشكەن ۋاقىتدىكىدەك ئۇنىڭغا قارايمىز«! ـ بۇ سۈزلەرنى يېرۇسالىم قىزلىرى ئېيتىدۇ. »ئىككى بارگاھ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ماھانائىم« دېگەن يەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »ئىككى بارگاھ« ئۆسسۈل بەلكىم مۇھەببەتنى ئىپادىلەيدىغان بىر ئۆسسۈل ئىدى.
ئىزاھات: ـ قىز مۇشۇ يەردە »شۇلامىت«)شۇلاملىق قىز(دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇ بەلكىم گاللىلىيەدىكى »شۇنەم« دېگەن شەھەردىن كەلگەن. »شۇنەم« كېيىن »شۇلەم« دەپ ئاتالغان. »شۇلامىت« يا كى »شۇلاملىق« دېگەننىڭ باشقا بىر مەنىسى »سۈلايمان خانىم«؛ يەنى بىر مەنىسى » كامىل بولغۇچى.« مۇشۇ يەردە ئۇ يەنە ماختاشلارغا كەمتەرلىك بىلەن جاۋاب بېرىدۇ.
□ 7:1 »كەشلىرىڭدە سېنىڭ قەدەملىرىڭ نېمىدېگەن گۈزەل«! ـ يا كى » كەشلىرىڭدە سېنىڭ پۇتلىرىڭ نېمىدېگەن گۈزەل.«!
□ 7:2 »كىندىكىڭ يۇمۇلاق بىر قەدەھتۇر« ـ بەزى ئالىملار »كىندىكىڭ« دېگەن سۆز جىنسىي يولنى، يا كى تەننىڭ تۆۋەن قىسمىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئۇنداق بولسا شۇلامىت سۈلايمان ئالدىدا يالىڭاچ بولۇپ ئۆسسۈل ئوينايدۇ. «...□□□□□ ئەبجەش شارابى كەم ئەمەس؛...» ـ »ئەبجەش شاراب« پەلەستىنىدە ئادەمنى ئەڭ مەست قىلىدىغان شاراب ھېسابلىناتتى.
□ 7:5 »پادىشاھ بۇدۇر چاچلىرىڭنىڭ مەھبۇسىدۇر« ـ ئۇلۇغ سۈلايمان پادىشاھ يېزىدىكى بىر قىزغا »ئەسىر بولدى«! مۇھەببەتنىڭ كۈچى زوردۇر!
□ 7:7 »سېنىڭ بويۇڭ پالما دەرىخىدەك، كۆكسۈڭ ئۈزۈم غۇنچىلىرىدەكتۇر« ـ »پالما دەرىخى«نىڭ ئۆزى ئۈنۈملۈك، ھوسۇللۇق دەرەخ ھېسابلىنىدۇ. شۇلامىت ئېگىز بويلۇق ۋە زىلۋا، »ھوسۇللۇق« دەپ قارالغان ئوخشايدۇ.

بۇرنۇڭنىڭ پۇرىقى ئالمىلاردەك، تاكلايلىرىڭنىڭ تەمى ئەڭ ئېسىل شارابدەكتۇر...».□

شۇلامىت سۆز قىلىپ، سۈلايمانىنىڭ گېپىنى داۋاملاشتۇرىدۇ

9
«...□□□□□ سۆيۈملۈكۈمنىڭ گۈلدىن سىلىق ئۆتۈپ،
لەۋلەر، چىشلاردىن تېيىلىپ چۈشسۇن...!□
10 مەن مېنىڭ سۆيۈملۈكۈمنىڭكىدۇرمەن،
ئۇنىڭ تەقازىسى ماڭا قارىتىلىدۇ».□

ئون بىرىنچى ئۈيلىنىش ـ شۇلامىتنىڭ ئۆزىيۇرتىنى يوقلاشقا بولغان ئارزۇسى •••• {7:11-8:4} •••• شۇلامىت سۆز قىلىدۇ

11 »ئى سۆيۈملۈكۈم، كېلەيلى،
ئېتىزلارغا چىقايلى؛
يېزىلاردا تۈنەپ كېلەيلى،□
12 ئۈزۈمزارلىققا چىقىشقا بالدۇر ئورۇندىن تۇرايلى،
ئۈزۈم تاللىرىنىڭ بىخلىغان-بىخلىمىغانلىقىنى،
چېچەكلەرنىڭ ئېچىلغان-ئېچىلمىغانلىقىنى،
ئانارلارنىڭ بەرق ئۇرغان-ئۇرمىغانلىقىنى كۆرەيلى؛
ئاشۇ يەردە مۇھەببەتلىرىمنى ساڭا بېغىشلايمەن.
13 مۇھەببەتگۈللەر ئاشۇ يەردە ئۆز پۇرىقىنى پۇرىتىدۇ؛
ئىشىكلىرىمىز ئۈستىدە ھەرخىل ئېسىل مېۋە-چېۋىلەر باردۇر،
يېڭى ھەم كونىمۇ باردۇر؛
سەن ئۆچۈن ئۆلارنى توپلاپ تەييارلىدىم، ئى سۆيۈملۈكۈم«!□

8

داۋامى ـ شۇلامىت سۆزىنى داۋاملاشتۇرىدۇ

1 »ئاھ، ئاپامنىڭ كۆكسىنى شورىغان ئىنىمدەك بولساڭىدى!
سېنى تالادا ئۇچراتار بولسام، سۈيەتتىم،

□ 7:8 »پالما دەرىخى ئۈستىگە چىقىمەن، شاخلىرىنى ئۇتۇپ يامىشىمەن؛ كۆكسىلىرىڭ دەرۋەقە ئۈزۈم تال غۇنچىلىرىدەك...» ـ پالما دەرىخىنىڭ خورمىلىرىنى ئۈزۈش ياكى گۈللىرىنى چاكلاشتۇرۇپ مېۋىلىك قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا يامىشىپ چىقىشى كېرەك. سۈلايمان بۇ ئوخشىتىشتا بەلكىم ئىككىلا مەنىسىنى كۆچمە مەندە ئىشلىتىدۇ. ھازىر شۇلامىت بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈشكە باشلايدۇ. «...□□□□□□□□□□ پۇرىقى ئالمىلاردەك، تاكلايلىرىڭنىڭ تەمى ئەڭ ئېسىل شارابدەكتۇر...» ـ »ئالمىلار« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇرۇكلار.«

□ 7:9 «...□□□□□ سۆيۈملۈكۈمنىڭ گۈلدىن سىلىق ئۆتۈپ، لەۋلەر، چىشلاردىن تېيىلىپ چۈشسۇن...!» ـ ئىبرانىي تىلىدا چۈشىنىش بەك تەس، باشقا كۆپ تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن. لېكىن ئۇمۇمىي مەنىسى ئېنىقكى، شۇلامىت سۈلايمانىنىڭ »مۇھەببەتلىشەيلى« دېگەن تەلىپىگە ئىنكاس قايتۇرۇپ، تولۇق قوبۇل قىلىدۇ.

□ 7:10 »(1-10-ئايەت(شەرھى« ـ 10-9-ئايەتتە شۇلامىت سۈلايمانىنىڭ »مۇھەببەتلىشەيلى« دېگەن تەلىپىگە ئىنكاس قايتۇرۇپ، تولۇق قوبۇل قىلىدۇ.

□ 7:11 »ئى سۆيۈملۈكۈم، كېلەيلى، *ئېتىزلارغا چىقايلى؛ *يېزىلاردا تۈنەپ كېلەيلى،...» ـ شۇلامىتنىڭ ئۆز يۇرتىنى يەنە كۆرگۈسى، شۇ يەردە سۈلايمان بىلەن دالادا مۇھەببەتلەشكۈسى بار ئىدى. 13-12-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.

□ 7:13 »مۇھەببەتگۈللەر ئاشۇ يەردە ئۆز پۇرىقىنى پۇرىتىدۇ« ـ »مۇھىببەتگۈل« دېگەن گۈل جىنسىي مۇھەببەتنى قوزغايدىغان بىرخىل گۈل.

»ئىشىكلىرىمىز ئۈستىدە ھەرخىل ئېسىل مېۋە-چېۋىلەر باردۇر، ...سەن ئۆچۈن ئۆلارنى توپلاپ تەييارلىدىم، ئى سۆيۈملۈكۈم«! ـ قاناتاندا)پەلەستىندە(خەلقلەر »ئىشىك ئۈستى«دىكى بىر جازا ئۈستىدە ھەرخىل مېۋە-چېۋىلەرنى ساقلايدۇ.

ۋە ھېچكىم مېنى كەمىستمەيتتى.□
2 مەن سېنى يېتەكلەيتتىم،
ئاپاكىنىڭ تۆيگە ئېلىپ كىرەتتىم؛
سەن ماڭا تەلىم بېرەتتىڭ؛
مەن ساڭا تېتىتقۇ شارابىدىن ئىچكۈزەتتىم؛
ئانارلىرىمنىڭ شەربىتىدىن ئىچكۈزەتتىم.□
3 ئۆنىڭ سول قولى بېشىم ئاستىدا بولاتتى،
ئۆنىڭ ئوڭ قولى مېنى سىلايتتى.«!

4 »سىلەرگە تاپىلايمەنكى، ئى يېرۇسالېم قىزلىرى ـ
»ئۆنىڭ ۋاقىت-سائىتى بولمىغۇچە،
سىلەر مۇھەببەتنى ئويغاتماڭلار، قوزغىماڭلار«!□

ئون ئىككىنچى ئويلىنىش ـ يېزىلارغا، يەنى گاللىلىيەگە بولغان سەپەر {8:5-8:7} •••• شۇلامىتنىڭ يۇرتىدىكى قىزلار ئاۋۋال سۆزلەيدۇ ـ ئۆنى تونۇمايۋاتىدۇ
5 »دالادىن چىقىۋاتقان بۇ زادى كىم؟
ئۆز سۆيۈملۈكىگە يۆلىنىپ؟«

»مەن ئالما دەرىخى ئاستىدا سېنى ئويغاتقانىدىم؛
ئاشۇ يەردە ئاپاڭ تولغاق يەپ سېنى دۇنياغا چىقارغانىدى؛
ئاشۇ يەردە سېنى تۇغقۇچى تولغاق يەپ سېنى چىقارغانىدى.«□

شۇلامىت سۆلەيمانغا سۆز قىلىدۇ
6 »مېنى كۆكۈلۈڭگە مۆھۈردەك،

□ **8:1 »ئاھ، ئاپامنىڭ كۆكسىنى شوربغان ئىنىمدەك بولساڭىدى! سېنى تالادا ئۆچرىتار بولسام، سۆيەتتىم، *ۋە ھېچكىم مېنى كەمىستمەيتتى«** ـ پەلەستىنده ئاچا-تۆكىنىڭ تۆزۈتارا ئامراقلىقىنى ئوچۇق ئىپادىلىشى، سۆيۈشى نورمال ئەھۋال. ئاشىق-مەشۇقلارنىڭ شۇنداق قىلىشى ئەيىبلىك دەپ قارالغاچقا، شۇلامىت »سۆلەيمانىنى ئىنىمدەك بولسىدى«! دەپ تىلەيدۇ.

□ **8:2 »سەن ماڭا تەلىم بېرەتتىڭ«** ـ شۇلامىت سۆلەيمانىنىڭ دانالىقىدىن ئورتاقلاشماقچى. يېرۇسالېمدىكى ئوردىدا تۇرغاندا سۆلەيمان ئالدىراش بولغاچقا مۇشۇنداق پۇرسەت ئاز بولاتتى. ئاپىسىنىڭ ئۆيىدە بولسا دەخىلىدەر ئاز بولىدۇ. ئەرنىڭ ئايالىغا بىلىم، دانالىقنى ئاشۇرۇش پۇرسىتىنى يارىتىش مەسئۇلىيىتى بار.
»سەن ماڭا تەلىم بېرەتتىڭ« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇ يەردە ئاپام ماڭا تۇغەتكەن.«
»مەن ساڭا تېتىتقۇ شارابىدىن ئىچكۈزەتتىم، ئانارلىرىمنىڭ شەربىتىدىن ئىچكۈزەتتىم« ـ بەلكىم شۇلامىتنىڭ ئاپىسى ئىنىسىنى ئېتىكەندەك (1-□□□□□)، سۆلەيمانغا ئەچىك سالغۇسى بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

□ **8:4 ...» سىلەر مۇھەببەتنى ئويغاتماڭلار، قوزغىماڭلار«!** ـ يا كى «...□□□□ بالدۇر ئويغاتقىنىڭلار، قوزغىغىنىڭلارنىڭ نېمىسى؟.«!

□ **8:5 دالادىن چىقىۋاتقان بۇ زادى كىم؟ ئۆز سۆيۈملۈكىگە يۆلىنىپ؟«** ـ شۇلامىت ئەسلىي تويغا بارغان يول بىلەن قايتىپ كېلىدۇ. ئۇلار يېرۇسالېمدىن يېرىغا شەھەردىكى يول بىلەن چېقىپ ئىشوردان دەريىسى جىلغىسىنى بويلاپ چۆل-بىياۋاندىن ئۆتۈپ شۇنىمىگە قايتىدۇ. چۆل-بىياۋانىنىڭ ئىسسىقى بىلەن ئۆ سۆلەيمانغا يۆلىنىپ ماڭىدۇ. ئۆ شۇنچە ئۆزگەرگەنكى، يۇرتىنىكىلەر ئۆنى تونۇمايۋاتىدۇ. شۇڭا بۇ سۆزلەر شۇلامىتنىڭ يۇرتىدىكى قىزلارنىڭ دېگىنى بولسا كېرەك. **»مەن ئالما دەرىخى ئاستىدا سېنى ئويغاتقانىدىم، ئاشۇ يەردە ئاپاڭ تولغاق يەپ سېنى دۇنياغا چىقارغانىدى، ئاشۇ يەردە سېنى تۇغقۇچى تولغاق يەپ سېنى چىقارغانىدى«** ـ بۇ سۆزلەرنى سۆلەيمان شۇلامىتقا ئېيتىدۇ. سۆلەيمان بەلكىم بىرىنچى قېتىم)پادىچىنىڭ قىيىنىتىدە(دەل مۇشۇ ئالما دەرىخى ئاستىدا شۇلامىتنى تۇخلاۋاتقان پېتىدە تۇچراتقانلىقىنى ئەسلەيدۇ. شۇ ئالما دەرىخى دەل شۇلامىتنىڭ ئاپىسى ئۆنى تۇغقان جاي ئىدى.
»مەن ئالما دەرىخى ئاستىدا سېنى ئويغاتقانىدىم« ـ مۇشۇ »ئويغىتىش« ھەم ئويقۇدىن ئويغىتىشنىمۇ، مۇھەببەتكە ئويغىتىشنىمۇ كۆرسەتسە كېرەك. سۆلەيمان بىلەن شۇلامىت شۇلامىتنىڭ ھايات باشلانغان دەل شۇ جايدا »)ئالما دەرىخى ئاستىدا(ئۆزئارا تۇۋەندىكى ئەھدە (6-□□□□□) بىلەن باغلىشىدۇ.

بىلىكىگە مۆھۈردەك باسقايسەن،
چۈنكى مۇھەببەت تۆلۈمدەك كۈچلۈكتۈر،
مۇھەببەتنىڭ قىزغىنلىقى تەھتىسارادەك رەھىمسىز؛
ئۇنىڭدىن چىققان ئوت ئۆچقۇنلىرى،
ـ ياھنىڭ دەھشەتلىك بىر يالقۇنىدۇر!□
7 كۆپ سۇلار مۇھەببەتنى ئۆچۈرەلمەيدۇ؛
كەلكۈنلەر ئۇنى غەرق قىلالمايدۇ؛
بىرسى: »ئۆي-تەئەللۇقاتلىرىمنىڭ ھەممىسىنى بېرىپ مۇھەببەتكە ئېرىشىمەن« دېسە،
ئۇنداقتا ئۇ ئادەم كىشىنىڭ نەزىرىدىن پۈتۈنلەي چۈشۈپ كېتىدۇ.«■

ئون ئۆچىنچى ئويلىنىش ـ شۇلامىتنىڭ يۇرتىغا، ئۇيىگە قايىتىپ كېلىشى. شۇلامىت كىچىك سىگىلىسى توغرۇلۇق ئىككى ئاكىسىغا سۆز قىلدۇ {8:8-8:14}. •••• شۇلامىت ئىككى ئاكىسىغا سۆز قىلدۇ
8 »بىزنىڭ كىچىك سىگىلىمىز باردۇر،
بىراق ئۇنىڭ كۆكسى يوقتۇر؛
سىگىلىمىزغا ئەچىلەر كەلگەن كۈندە بىز ئۇنىڭ ئۈچۈن نېمە قىلىمىز؟«□

ئىككى ئاكىسى جاۋاب بېرىدۇ
9 »ئەگەر ئۇ سېپىل بولسا،
بىز ئۇنىڭغا كۈمۈش مۇنار سالىمىز؛
ئەگەر ئۇ ئىشىك بولسا،
بىز ئۇنى كېدىر تاختايلار بىلەن قاپلايمىز.«□

شۇلامىت سۆز قىلدۇ
10 »ئۆزۈم بىر سېپىلدۇرمەن،
ھەم مېنىڭ كۆكسىلىرىم مۇنارلاردەكتۈر؛
شۇڭا مەن ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا خاتىرجەملىك تاپقان بىرسىدەك بولدۇم.«□

شۇلامىت سۆزىنى داۋام قىلدۇ
11 »سۇلايماننىڭ باغال-ھاموندا ئۈزۈمزارى بار ئىدى،

□ **8:6 »مېنى كۆكۈڭگە مۆھۈردەك، بىلىكىگە مۆھۈردەك باسقايسەن...»** ـ شەرھى: پادىشاھ ئۆز مۆھۈرىدىن ھېچقاچان ئايرىلمايدۇ. مۆھۈرى بولسا ئادەتتە ئالتۇن-گۆھەردىن ياسالغان بولۇپ، ئىنتايىن قىممەتلىك نەرسە ئىدى. ھەربىر نەرسە ئۆستىگە مۆھۈر باسقاننىڭ مەنىسى »بۇ مېنىڭكى« دېگەن بولىدۇ، ئەلۋەتتە. شۇلامىت ئۆزىنىڭ سۇلايماندىن ھەرگىز ئايرىلماسلىقىنى خالايدۇ، ئۆزىنى ئالەمگە: »مەن سۇلايماننىكىدۇرمەن« دەپ ئىسپاتلىماقچى بولىدۇ. **»مۇھەببەت... ياھنىڭ دەھشەتلىك بىر يالقۇنىدۇر«!** ـ »ياھ« ـ »ياھۋەھ«، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ نامىنىڭ قىسقا شەكلى.

■ **8:7** 1 كور. 813:

□ **8:8 »(8-ئايەت(شەرھى«** ـ شۇلامىت كىچىك سىگىلىسى ئۆچۈن ئەنسىرەيدۇ. ئۇ ياتلىق بولغۇچە قانداق قىلىپ ئۇنى پاك ساقلاش كېرەك؟ مۇشۇ سوئال توغرۇلۇق ئويلىغاندا بەلكىم ئۆزىنىڭ ياشلىق ۋاقىتلىرىنى ئەسلەيدۇ.

□ **8:9 »(9-ئايەت(شەرھى«** ـ مۇشۇ ئايەتتە شۇلامىتنىڭ ئىككى ئاكىسى ئۆنىڭ سوئالىغا (8-□□□□□) جاۋاب بېرىدۇ. ئۇلارنىڭ سىگىلىسى ئۆزىنى ئاسرايدىغان، نومۇس قىلدىغان قىز بولسا »)سېپىل بولسا«،(ئۇنداقتا ئاكىلىرى ئۆنى مۇكىپاتلايدۇ. بىراق ئەگەر ئۇ نومۇسنى ساقلىمايدىغان، خەتەرلىك يولغا چىققاچقى بولسا »)ئىشىك بولسا«،(ئاكىلىرى ئۆنى پەۋقۇلئادىدە قوغدايدۇ.

□ **8:10 »10-ئايەت شەرھى«** ـ شۇلامىت دەرۋەقە »سېپىل« ئىدى ـ باشقىلارنىڭ ئېزىتقۇلۇقلىرىغا تولۇق چىدىغۇچىلىقى بار ئىدى، ئۇ پۈتۈنلەي نومۇسى بىلەن ئۆتۈكەندى. ئۆزىنى پاك ساقلىغاچقا ئۇ سۇلايماننىڭ ئەھدىسىنى قوبۇل قىلىشقا تولىمۇ تەييار ئىدى. ئۇ ھازىر بەلكىم ئىككى ئاكىسى ئەسلى ئۆزىگە يۇرۇزۇگەن قاتتىق مۇئاملىلىنىڭ زۇرۇرلۇكىنى كۆرۈپ يېتىشى مۇمكىن ئىدى. ئۇ سايىسىز ئۈزۈمزاردا ئىشلىگەنده »ئېزىقتۇرۇلۇشنىڭ ئېھتىمالى« ئاز ئىدى؛ سايىسى بولغان مېۋىلىك دەرەخلىرى ئارىسىدا ئىشلىگەن بولسا، يامان نىيەتلىك ئادەم تەرىپىدىن ئېزىقتۇرۇلۇش ئېھتىمالى بار بولاتتى.

ئۇزۇمزارىنى باغۋەنلەرگە ئىجارىگە بەردى؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى مېۋىسى ئۈچۈن مىڭ تەڭگە ئاپىرىپ بېرىشى كېرەك ئىدى؛
12 ئۆزۈمنىڭ ئۇزۇمزارىم مانا مېنىڭ ئالدىمدا تۇرىدۇ؛
ئۇنىڭ مىڭ تەڭگىسى ساڭا بولسۇن، ئى سۈلايمان،
شۇنىڭدەك ئىككى يۈز تەڭگە مېۋىسىنى باققۇچىلارغا بولسۇن.»□

سۈلايمان شۇلامىتقا سۆز قىلىدۇ
13 »ھەي باغلاردا تۇرغۇچى،
ھەمراھلار ئاۋازىڭنى ئاڭلىغۇسى بار؛
ماڭىمۇ ئۇنى ئاڭلاتقۇزغايسەن.»□

شۇلامىت سۈلايمانغا سۆز قىلىدۇ
14 »ئى سۆيۈملۈكۈم، تېز بولە،
جەرەن ياكى ياش بۇغدەك بول،
تېتىتقۇلار تاغلىرى ئۈستىدە يۈگۈرۈپ«!□

□ **8:12** »11-12-ئايەت شەرھى« ـ -12-11ئايەت: بۇ ئايەتلەردە شۇلامىت ئۆزىنىڭ سۈلايمانغا تولۇق مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ. ئۇ ئۆزىنى سۈلايمانغا بېغىشلىغان بىر ئۆزۈمزارغا ئوخشىتىدۇ. سۈلايمانىڭ بارلىق ئۆزۈمزارلىرىنى باققۇچىلار ئۆزىگە تېگىشلىك ئىنئامغا ئېرىشىدۇ، ئەلۋەتتە. شۇنىڭغا ئوخشاش شۇلامىت ھازىر سۈلايماندىن ئىككى ئاكسىى ئۈچۈن تېگىشلىك ئىنئام بېرىشنى سورايدۇ. چۈنكى ئۇلار ئۆزى نومۇچىچان قىلىپ توي قىلغۇچە ئۇنىڭدىن خەۋەر ئېلىپ كەلگەندى. 12-ئايەت: »ئۆزۈمنىڭ ئۇزۇمزارىم مانا مېنىڭ ئالدىمدا تۇرىدۇ« دېگەن سۆزلەر شۇلامىتنىڭ ئۆز شەخسىنى سۈلايمانغا بېغىشلىغىنى پۈتۈنلەي ئىختىيارەن، پۈتۈنلەي ئەركىنلىك بىلەن بولدى، دەپ ئېيادىلەيدۇ ھەم تەكىتلەيدۇ. ئەركىنلىك مانا مۇھەببەتنىڭ ئېرىلماس بىر قىسمىدۇر.

□ **8:13** »13-ئايەت شەرھى« ـ شۇلامىتنىڭ كونا دوستلىرى)ھەمراھلار(بەلكىم ئۇنىڭدىن ناخشا ئېيتىشنى تەلەپ قىلىدۇ. سۈلايمانىنىڭمۇ ئاڭلىغۇسى كېلىدۇ. شۇلامىت ناخشا ئېيتىپ سىرتقا چىقىپ، سۈلايمانىنى تۇۋەندىكىدەك چاقىرىدۇ. □ **8:14** »**تېتىتقۇلار تاغلىرى ئۈستىدە يۈگۈرۈپ«!** ـ ياكى »تېتىتقۇ ئۆسۈملۈك تاغلىرى ئۈستىدە يۈگۈرۈپ.«!

يەشايا

خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان »دەۋا«سى ھەم چاقىرىقى

1 ئۇززىيا، يوتام، ئاھاز ۋە ھەزەكىيالار يەھۇداغا پادىشاھ بولغان ۋاقىتلاردا، يېرۇسالىم ۋە يەھۇدا توغرىسىدا،
ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا كۆرگەن غايىبانە ۋەھيي-ئالامەتلەر: ـ
2 »ئى ئاسمانلار، ئاڭلاڭلار!
ئى يەر-زېمىن، قۇلاق سال!
چۈنكى پەرۋەردىگار سۆز ئېيتتى: ـ
»مەن باللارنى بېقىپ چوڭ قىلدىم،
بىراق ئۇلار ماڭا ئاسىيلىق قىلدى.□ ■
3 كالا بولسا ئىگىسىنى تونۇيدۇ،
ئېشەكمۇ خوجايىننىڭ ئوقۇرىغا ماڭىدىغان يولنى بىلىدۇ،
بىراق ئىسرائىل بىلمەيدۇ،
ئۆز خەلقىم ھېچ يورۇتۇلغان ئەمەس.
4 ئاھ، گۇناھكار »يات ئەل«،
قەبىھلىكنى توپلاپ ئۆزىگە يۈكلىگەن خەلق،
رەزىللەرنىڭ بىر نەسلى،
نىجىس بولۇپ كەتكەن باللار!
ئۇلار پەرۋەردىگاردىن يىراقلىشىپ،
»ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى«نى كۆزىگە ئىلمىدى،
ئۇلار كەينىگە ياندى.□ ■
5 نېمىشقا يەنە دۇمبالانغۇڭلار كېلىدۇ؟
نېمىشقا ئاسىيلىق قىلىۋېرىسىلەر؟
پۈتۈن باشلىرىڭلار ئاغرىپ،
يۈرىكىڭلار پۈتۈنلەي زەئىپلىشىپ كەتتى،■
6 بېشىڭلاردىن ئايىغىڭلارغىچە ساق يېرىڭلار قالمىدى،
پەقەت يارا-جاراھەت، ئىششىق ۋە يىرىڭ بىلەن تولدى،
ئۇلار تازىلانمىغان، تېڭىلمىغان ياكى ئۇلارغا ھېچ مەلھەم سۈرتۈلمىگەن.□
7 ۋەتىنىڭلار چۆللەشتى؛

□ **1:2 »ئى ئاسمانلار، ئاڭلاڭلار«! ـ** مۇقەددەس كىتاب بويىچە ئۈچ ئاسمان بار. »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ. **»چۈنكى پەرۋەردىگار سۆز ئېيتتى...»** ـ مۇشۇ كىتابتا ئېلىنغان »پەرۋەردىگار« بولسا، ئىبرانىي تىلىدىكى »ياھۋەھ« دېگەننىڭ تەرجىمىسىدۇر. »ياھۋەھ« خۇدانىڭ يەنە بىر ئىسمى بولۇپ، »مەڭگۈلۈك بولغۇچى«، »ئۆزۈم باردۇرمەن«، »ئەھدىسىدە مەڭگۈ تۇرغۇچى خۇدا« دېگەنتى بىلدۈرىدۇ. تەبىرلەرنىمۇ كۆرۈڭ.

■ **1:2** قان. 132:

□ **1:4 »ئاھ، گۇناھكار »يات ئەل«...« ـ** يۇ ھەجۇيى، كىنايىلىك گەپ. خۇداغا نىسبەتەن ئىسرائىل يۈتپەرەس بىر »يات ئەل« بولۇپ كەتكەندى. **»ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى« ـ** خۇدانىڭ يەنە بىر ئىسمىدۇر. بۇ ئىسىم بەلكىم، »ئۆزىنىڭ ئىسرائىل خەلقىگە بىردىنبىر پاك-مۇقەددەس بولغۇچى ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەن خۇدا ۋە ئىسرائىل ئارىسىدا پاك-مۇقەددەس تۇرغۇچى خۇدا« دېگەن مەنىدە. يەشايا پەيغەمبەر خۇدانى تىلغا ئالغاندا، يۇ ئىسمىنى كۆپ ئىشلىتىدۇ.■ **1:4** زەب. 8:78□ يەش. 357:■ **1:5** 2تار. 22:28□ يەر. 302: **1:6 »ئۇلارغا ھېچ مەلھەم سۈرتۈلمىگەن«** ـ ياكى »ئۇلارغا ھېچ زەيتۇن مېيى سۈرتۈلمىگەن.«

شەھەرلىرىڭلار كۆيۈپ ۋەيرانە بولدى؛
يەر-زېمىنىڭلارنى بولسا، ياتلار كۆز ئالدىڭلاردىلا يۇتۇۋېلىۋاتىدۇ؛
ئۇ ياتلار تەرىپىدىن دەپسەندە قىلىنىپ چۆللىشىپ كەتتى.■
8 ئەمدى ئۇزۇمزارغا سېلىنغان چەللىدەك،
تەرخەمەكلىككە سېلىنغان كەپىدەك،
مۇھاسىرىگە چۈشكەن شەھەردەك،
زىئوننىڭ قىزى زەئىپ قالدۇرۇلدى.□
9 ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار بىزگە ئازغىنە »قالدسى«نى قالدۇرمىغان بولسا،
بىز سودوم شەھىرىگە ئوخشاپ قالاتتۇق،
گومورىرا شەھىرىنىڭ ھالىغا چۈشۈپ قالاتتۇق.□ ■
10 ئى سودومنىڭ ھۆكۈمرانلىرى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قويۇڭلار،
»ئى گومورىرانىڭ خەلقى، خۇدايىمىزنىڭ قانۇن-نەسىھىتىگە قۇلاق سېلىڭلار!□
11 سىلەر زادى نېمە دەپ ماڭا ئاتاپ نۇرغۇنلىغان قۇربانلىقلارنى سۇنىسىلەر؟« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
ـ »مەن كۆيدۈرمە قوچقار قۇربانلىقىڭلاردىن،
بورداق مالنىڭ ياغلىرىدىن تويۇپ كەتتىم،
بۇقىلار، پاقالانلار، تېكىلەرنىڭ قانلىرىدىن ھېچ خۇرسەن ئەمەسمەن.□ ■
12 سىلەر مېنىڭ ئالدىمغا كىرىپ كەلگىنىڭلاردا،
سىلەردىن ھويلا-ئايۋانلىرىمنى شۇنداق دەسسەپ-چەيلەشنى كىم تەلەپ قىلغان؟ □
13 بېھۇدە »ئاشلىق ھەدىيە«لەرنى ئېلىپ كېلىشنى بولدى قىلىڭلار،
خۇشبۇيي بولسا ماڭا يىرگىنچلىك بولۇپ قالدى.
»يېڭى ئاي« ھېيتلىرى ۋە »شابات كۈن«لىرىگە،
جامائەت ئىبادەت سورۇنلىرىغا چاقىرىلىشلارغا ـ

■ 1:7 قان. 52:28□51□ يەش. 55:

□ 1:8 **»ئۇزۇمزارغا سېلىنغان چەللىدەك، تەرخەمەكلىككە سېلىنغان كەپىدەك...«** ـ يېرۇسالېمنىڭ ئەھۋالىنى تەسۋىرلەيدۇ؛ ئۇ ناھايىتى قىل ئۈستىدە تۇرغانلىقىنى، ئىنتايىن مۇقەمسىز ئەھۋالدا قالدۇرۇلغانلىقىنى بىلدۈرسە كېرەك. **»زىئون«** ـ ياكى »زىئون تېغى« بولسا يېرۇسالېم شەھىرى، شۇنىڭدەك مۇقەددەس ئىبادەتخانا جايلاشقان تاغدۇر.

□ 1:9 **»ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار«** ـ »يەشايا« كىتابىدا كۆپ ئىشلىتىلىدىغان خۇدانىڭ بىر نامى. **»پەرۋەردىگار بىزگە ئازغىنە »قالدسى«نى قالدۇرمىغان بولسا...«** ـ »قالدى«)خۇدانىڭ »قالدسى«) »يەشايا« دېگەن كىتابتا كۆپ كۆرۈلىدىغان تېما ياكى ماۋزۇدۇر. ئىسرائىل خەلقىنىڭ كۆپ قىسمى خۇدادىن يىراقلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ھامان ئۆزىگە سادىق بىر »قالدى« بولىدۇ. **»سودوم شەھەرىگە ئوخشاپ قالاتتۇق، گومورىرانىڭ ھالىغا چۈشۈپ قالاتتۇق«** ـ كونا زامانلاردا،)ئىبراھىم پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە(بۇ ئىككى شەھەر خۇدانىڭ نەزىرىدە ناھايىتى رەزىل بولۇپ، ئۇ ئاسماندىن ئوت-گۈگۈگۈرتنى ياغدۇرۇپ ئۇلارنى پۈتۈنلەي ۋەيران قىلغان. ئىككى شەھەرنىڭ بۇگۈنگە قەدەر ھېچقانداق ئىزلىرى قالمىدى »)يار.» 19-بابنى كۆرۈڭ.(
يەشايانىڭ دېمەكچى بولغىنى، خۇدا ئۆزىگە سادىق بىر »قالدسى« قالدۇرمىغان بولسا، ئىسرائىلمۇ بۇ ئىككى شەھەرگە ئوخشاش رەزىللىك بىلەن تولۇپ، ئوخشاشلا پۈتۈنلەي ۋەيران بولۇپ يەر يۈزىدىن يوقلىپ كەتكەن بولاتتى.

■ 1:9 يار. 24:19□ يەش. 6:17□ 6:24□ 17:30□ رىم. 299:

□ 1:10 **»ئى سودومنىڭ ھۆكۈمرانلىرى،... ئى گومورىرانىڭ خەلقى، ...«** ـ مۇشۇ يەردە، يەشايا پەيغەمبەر ئۆز خەلقىنى سودوم ھەم گومورىرادىكىلەرگە بىۋاسىتە ئوخشىتىدۇ.

□ 1:11 **»كۆيدۈرمە قۇربانلىق«** ـ مۇشۇ خىل قۇربانلىق خۇداغا ئاتاپ تولۇق كۆيدۈرۈلەتتى.

■ 1:11 زەب. 14:50-8□ پەند. 8:15□ 27:21□ يەش. 3:66□ يەر. 20:6□ ئام. 225:

□ 1:12 **»دەسسەپ-چەيلەشنى كىم تەلەپ قىلغان؟«** ـ »دەسسەپ-چەيلەش« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە بەلكىم خەلق ئېلىپ كىرگەن نۇرغۇنلىغان قۇربانلىق ماللىرىنىڭ ئىبادەتخانىنىڭ ھويلىلىرىنى دەسسىگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »دەپسەندە قىلىش.«

قىسقىسى، قەبىلىكتە ئۆتكۈزۈلگەن داغدۇغىلىق يىغىلىشلارغا چىدىغۇچىلىكىم قالمىدى.□
14 »يېڭى ئاي« ھېيتىگىلاردىن، بېكىتىلگەن ھېيت-بايرىمىگىلاردىن قەلبىم نەپرەتلىنىدۇ؛
ئۇلار ماڭا يۈك بولۇپ قالدى؛
ئۇلارنى كۆتۈرۈپ يۈرۈشتىن چارچاپ كەتتىم.
15 قولۇڭلارنى كۆتۈرۈپ دۇئاغا يايغىنىڭلاردا،
كۆزۈمنى سىلەردىن ئېلىپ قاچىمەن؛
بەرھەق، كۆپلەپ دۇئالارنى قىلغىنىڭلاردا، ئاڭلىمايمەن؛
چۈنكى قوللىرىڭلار قانغا بويالدى.■
16 ئۆزۈڭلارنى يۇيۇپ، پاكلىنىڭلار؛
قىلمىشلىرىڭلارنىڭ رەزىللىكىنى كۆز ئالدىمدىن نېرى قىلىڭلار،
رەزىللىكنى قىلىشتىن قولۇڭلارنى ئۆزۈڭلار؛■
17 ياخشىلىق قىلىشنى ئۆگىنىڭلار؛
ئادىللىقنى ئىزدەڭلار،
زومىگەرلەرگە تەنبىھ بېرىڭلار،
يېتىم-يېسىرلەرنى ناھەقلىقتىن خالاس قىلىڭلار،
تۇل خوتۇنلارنىڭ دەۋاسىنى سوراڭلار.□
18 ئەمدى كېلىڭلار، بىز مۇنازىرە قىلىشايلى، دەيدۇ پەرۋەردىگار،
سىلەرنىڭ گۇناھىڭلار قىپ-قىزىل بولسىمۇ،
يەنىلا قاردەك ئاقىرىدۇ؛
ئۇلار قىزىل قۇرۇتتەك توق قىزىل بولسىمۇ،
يۇڭدەك ئاپئاق بولىدۇ.□ ■
19 ئەگەر ئىتائەتمەن بولۇپ، ئاڭلىساڭلار،
زېمىندىكى ئېسىل مەھسۇلاتتىن بەھرىمەن بولىسىلەر؛
20 بىراق رەت قىلىپ يۈز ئۆرىسەڭلار،
قىلىچ بىلەن ئۆجۈقتۇرۇلىسىلەر«
ـ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز ئاغزى بىلەن شۇنداق دېگەن.

21 سادىق شەھەر قانداقمۇ پاھىشە بولۇپ قالدى!؟
ئەسلىدە ئۇ ئادالەت بىلەن تولغانىدى،
ھەققانىيلىق ئۇنى ماكان قىلغانىدى،
بىراق ھازىر قاتىللار ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتىدۇ.□

□ **1:13 »ئاشلىق ھەدىيە«لەر** ـ »ئاشلىق ھەدىيە« ئادەتتە »كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار« ھەم غا قوشۇلاتتى. **»خۇشبۇي بولسا ماڭا يىرگىنچلىك بولۇپ قالدى«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان قانۇنغا ئاساسەن، ھەر كۈنى مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا خۇشبۇي يېقىش كېرەك ئىدى. **»شابات كۈنى«** ـ بولسا شەنبە كۈنى بولۇپ، ئىسرائىللار ئۆچۈن »مۇقەددەس كۈن«دۇر، يۇ ھېچقانداق ئىش-ئەمگەك قىلماي خۇداغا سېغىنىدىغان، ئىبادەت قىلىدىغان كۈن ئىدى. يەھۇدىيلار يۇ كۈننى »شابات كۈنى«، يەنى »(خىزمەتتىن(دەم ئېلىش كۈنى« دەيدۇ. يەنە 56-باب، 2-ئايەتنى كۆرۈڭ.

■ **1:15** يەند. 281:

■ **1:16** زەب. 34:13-14 27:37 ئام. 15:5 رىم. 912:

□ **1:17 »زومىگەرلەرگە تەنبىھ بېرىڭلار«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى، »ئېزىلگۈچىلەرگە يار-يۆلەك بولۇڭلار.«

□ **1:18 »سىلەرنىڭ گۇناھىڭلار قىپ-قىزىل بولسىمۇ«** ـ يۇ »قىزىل قۇرۇت« يەھۇدىيلار يۇ قۇرۇتنى بويىاق ياساش ئۈچۈن ئىشلەتكەن.

■ **1:18** زەب. 1051 7:

□ **1:21 »سادىق شەھەر قانداقمۇ پاھىشە بولۇپ قالدى!؟«** ـ يەشايا پەيغەمبەر يېرۇسالىم شەھىرىنى ئەسلىدە خۇداغا سادىق بىر ئايالغا ئوخشاش شەھەر ئىدى، بىراق ھازىر بىر پاھىشە ئايالغا ئايلاندى دەپ ئوخشىتىدۇ.

22 كۆمۈشۈڭ بولسا داشقالغا ئايلىنىپ قالدى،
شارابىڭغا سۈ ئارىلىشىپ قالدى؛■
23 ئەمىرلىرىڭ ئاسىيلىق قىلغۇچىلار،
ئوغرىلارغا ئۇلىپەت بولدى؛
ئۇلارنىڭ ھەربىرى پارىغا ئامراق بولۇپ،
سوغا-سالاملارنى كۆزلەپ يۈرمەكتە؛
ئۇلار يېتىم-يېسىرلەر ئۈچۈن ئادالەت ئىزدىمەيدۇ؛
تۇل خوتۇنلارنىڭ دەۋاسى ئۇلارنىڭ ئالدىغا يەتمەيدۇ.□ ■
24 شۇڭا ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار ـ
يەنى ئىسرائىلدىكى قۇدرەت ئىگىسى ئېيتىدۇ: ـ
مەن كۈشەندىلىرىمنى جازالاپ پۈخادىن چىقىمەن،
دۈشمەنلىرىمدىن قىساس ئالىمەن؛□
25 قولۇمنى ئۆستۈڭگە تەككۈزۈپ،
سېنى تاۋلاپ، سەندىكى داشقالنى تەلتۈكۈس تازىلايمەن،
سەندىكى بارلىق ئارىلاشمىلارنى ئېلىپ تاشلايمەن.■
26 ھۆكۈمران-سوراقچىلىرىڭلارنى ئاۋۋالقىدەك،
مەسلىھەتچىلىرىڭلارنى دەسلەپتىكىدەك ھالغا كەلتۈرىمەن.
كېيىن سەن »ھەققانىيلىقنىڭ ماكانى«، »سادىق شەھەر« ـ دەپ ئاتىلىسەن.
27 ئەمدى زىئون ئادىللىق بىلەن،
ۋە ئۇنىڭغا قايتىپ كەلگەنلەر ھەققانىيلىق بىلەن قۇتقۇزۇلۇپ ھۆر قىلىنىدۇ. □
28 بىراق ئاسىيلار ۋە گۇناھكارلار بىردەك ئۆجۈقتۇرۇلىدۇ،
پەرۋەردىگاردىن يۈز ئۆرىگۈچىلەر بولسا ھالاك بولىدۇ.■
29 شۇ چاغدا سىلەر تەشنا بولغان دۇب دەرەخلىرىدىن نومۇس قىلىسىلەر،
تاللىغان باغلاردىن خىجىل بولىسىلەر.□
30 چۈنكى ئۆزۈڭلار خۇددى يوپۇرماقلىرى قۇرۇپ كەتكەن دۇب دەرىخىدەك،
سۈسىز قۇرۇق بىر باغدەك بولىسىلەر.
31 شۇ كۈنى كۈچى بارلار ئوتقا شام پىلىكى،
ئۇلارنىڭ ئەجرى بولسا، ئۇچقۇن بولىدۇ؛
بۇلار ھەر ئىككىسى تەڭلا كۆيۈپ كېتىدۇ،
ئۇلارنى ئۆچۈرۈشكە ھېچكىم چىقمايدۇ. □

■ **1:22** ئەز. 19:22□18□ ھوش. 184:
□ **1:23** »سوغا-سالاملارنى كۆزلەپ يۈرمەكتە...» ـ ئىبراني تىلىدا »سوغا-سالاملارنى قوغلاپ يۈرمەكتە...».
■ **1:23** يەر. 28:5□ زەك. 107:
□ **1:24** »ئىسرائىلدىكى قۇدرەت ئىگىسى...» ـ خۇدانىڭ يەنە بىر نامىدۇر. بۇ نام بەلكىم، »ئىسرائىل خەلقىگە ئۆزىنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى كۆرسەتكۈچى خۇدا، ئىسرائىلدا ئۆرغان ناھايىتى قۇدرەتلىك، قادىر خۇدا« دېگەن مەنىدە. يەشايا پەيغەمبەر خۇدانى تىلغا ئالغاندا، بۇ نامنى كۆپ ئىشلىتىدۇ.
■ **1:25** يەر. 29:6□ مال. 33:
□ **1:27** »ئۇنىڭغا)زىئونغا(قايتىپ كەلگەنلەر« ـ مۇشۇ يەردە »قايتىپ كېلىش« بەلكىم ئىككى ئىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىرىنچىسى، كەلگۈسىدە »توۋا قىلىپ، خۇدانىڭ يېنىغا قايتىدىغانلار«؛ ئىككىنچىسى، »يىراق يۇرتتىكى قۇلۇقتىن، سۈرگۈن بولۇشىدىن)يەنى خۇدانىڭ جازالىق تەرىبىسىدىن(چىقىپ زىئونغا قايتىپ كەلگەنلەر.« »قۇتقۇزۇلۇپ ھۆر قىلىنىش« ـ ئىبراني تىلىدا پەقەت بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ سۆز ھەم »بەدەل تۆلەپ، قۇلۇقتىن قۇتقۇزۇپ ھۆر قىلىش«نىڭ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
■ **1:28** ئايۇپ 3:31□ زەب. 6:1□ 5:5□ 27:73□ 9:92□ 35104:
□ **1:29** »دۇب دەرەخلىرى ... باغلار...» ـ مۇشۇ »دۇب دەرەخلىرى« ۋە »باغلار« شۇ بەھىسىزكى، شۇ دەۋردىكى بۇتپەرەسلىككە ئالاھىدە ئاتالغان جايلارنى كۆرسىتىدۇ. بىلىشىمىزچە مۇشۇ خىل بۇتپەرەسلىك جىنسىي ئەخلاقسىزلىق بىلەنمۇ مۇناسىۋەتلىك ئىدى.□ **1:31** »ئوتقا شام پىلىكى« ـ ياكى »ئوتقا تەرەپچ.«

2

ئاخىرقى زامانلاردىكى يېرۇسالېم

1 بۇلار ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا يېرۇسالېم ۋە يەھۇدا توغرىسىدا كۆرگەن كالامدۇر: ـ
2 ئاخىر زامانلاردا، پەرۋەردىگارنىڭ تۈبى جايلاشقان تاغ تاغلارنىڭ بېشى بولۇپ بېكىتىلىدۇ،
ھەممە دۆڭ-ئېگىزلىكتىن ئۈستۈن قىلىپ كۆتۈرۈلىدۇ؛
بارلىق ئەللەر ئۇنىڭغا قاراپ ئېقىپ كېلىشىدۇ.□ ■
3 نۇرغۇن خەلق-مىللەتلەر چىقىپ بىر-بىرىگە: ـ
»كېلىڭلار، بىز پەرۋەردىگارنىڭ تېغىغا،
ياقۇپنىڭ خۇداسىنىڭ تۈيىگە چىققايلى؛
ئۇ ئۆز يوللىرىدىن بىزگە ئۆگىتىدۇ،
بىز ئۇنىڭ تەرىقىلىرىدە ماڭىمىز« ـ دېيىشىدۇ.
ـ چۈنكى قانۇن-يولىيورۇق زىئوندىن،
پەرۋەردىگارنىڭ سۆز- كالامى يېرۇسالېمدىن چىقىدىغان بولىدۇ.■
4 ئۇ ئەللەر ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىدۇ،
نۇرغۇن خەلقلەرنىڭ ھەق-ناھەقلىرىگە كېسىم قىلىدۇ؛
بۇنىڭ بىلەن ئۇلار قىلىچلىرىنى ساپان چىشلىرى،
نەيزىلىرىنى ئورغاق قىلىپ سوقۇشىدۇ؛
بىر ئەل يەنە بىر ئەلگە قىلىچ كۆتۈرمەيدۇ،
ئۇلار ھەم يەنە ئۇرۇشنى ئۆگەنمەيدۇ.■
5 ـ »ئى ياقۇپ جەمەتىدىكىلەر،
كېلىڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ نۇرىدا ماڭايلى.«!

ھازىرقى يېرۇسالېم

6 ـ سەن ئۆز خەلقىڭ بولغان ياقۇپ جەمەتىنى تاشلاپ قويدۇڭ؛
چۈنكى ئۇلار شەرقتىكى خۇراپاتلار بىلەن تولدۇرۇلدى؛
ئۇلار فىلىستىيلەردەك پال سالدۇ؛
ئۇلار چەتئەللىكلەر بىلەن قول تۇتۇشىدۇ؛□
7 زېمىنى بولسا ئالتۇن-كۈمۈشكە تولۇپ كەتتى؛
بايلىقلىرى تۈگىمەس؛
يەر-زېمىنى ئاتلارغىمۇ تولۇپ كەتتى،

□ **2:2 »ئاخىر زامانلاردا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا.« **»پەرۋەردىگارنىڭ تۈبى«** ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنى كۆرسىتىدۇ. **»بارلىق ئەللەر ئۇنىڭغا قاراپ ئېقىپ كېلىشىدۇ«** ـ تەۋرات ھەم زەبۇردىكى »ئەللەر« دېگەن سۆز ئادەتتە ئىسرائىلدىن باشقا بارلىق خەلقلەرنى، يەنى »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا بەزىدە »يات ئەللەر« دەپ تەرجىمە قىلىمىز. »يەشايا« دېگەن كىتابنا »ئەللەر«، »ئائىپىلەر«، »يات ئەللەر« يا كى »خەلق-مىللەتلەر« دېيىلسە، ھەردائىم مۇشۇ مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **2:2** مىك. 14:

■ **2:3** زەب. 2110:

■ **2:4** يو. 10:3□ مىك. 34:

□ **2:6 »ئۇلار)ئىسرائىللار(فىلىستىيلەردەك پال سالدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە يەشايا كىنايىلىك سۆز ئىشلىتىپ، ئۆز خەلقىنىڭ خۇراپىيلىقنى ھەر تەرەپتىن، يەنى شەرقتىن ھەم غەربتىن)فىلىستىيلەردىن(قويۇل قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

جەڭ ھارۋىلىرى ھەم تۈگىمەس؛□
8 زېمىنى بۇتلار بىلەنمۇ لىق بولۇپ كەتتى؛
ئۇلار ئۆز قوللىرى بىلەن ياسىغانلىرىغا،
بارماقلىرى بىلەن شەكىللەندۇرگەنلىرىگە سەجدە قىلىشىدۇ.
9 شۇنىڭ بىلەن پۇقرالار ئېگىلدۈرۈلىدۇ،
مۆتىۋەرلەرمۇ تۆۋەن قىلىنىدۇ؛
سەن ئۇلارنىڭ قەددىنى رۇسلىمايسەن ھەم ھېچ كەچۈرۈم قىلمايسەن. □

»پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«

10 ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ ۋەھشىتىدىن،
ھەيۋىسىنىڭ شان-شەرىپىدىن تۈرۈكۈنى قاچۇر،
خادا تاشلار ئىچىگە كىرىۋال،
توپا-چاكىلار ئىچىگە مۆكۈۋال!
11 چۈنكى ئادەمنىڭ تەكەببۇر كۆزلىرى يەرگە قارىتىلىدۇ،
ئىنسانلارنىڭ ھاكاۋۇرلۇقى پەس قىلىنىدۇ؛
شۇ كۈندە يالغۇز پەرۋەردىگارلا ئۇستۇن دەپ مەدھىيىلىنىدۇ. ■
12 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ شۇنداق بىر كۈنى تەييار تۇرىدۇ: ـ
شۇ كۈنى ھەربىر تەكەببۇر ۋە مەمەدانلارنىڭ ئۇستىگە،
ئۆزىنى يۇقىرى سانىغانلارنىڭ ئۇستىگە چۈشىدۇ
)شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھەممىسى پەس قىلىنىدۇ(!،■
13 شۇنىڭدەك لىۋاننىڭ ئېگىز، پەلەككە يېتىدىغان بارلىق كېدىر دەرەخلىرىنىڭ ئۇستىگە،
باشاندىكى بارلىق دۇب دەرەخلىرىنىڭ ئۇستىگە،
14 ئېگىز تاغلارنىڭ ھەممىسىگە،
يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن بارلىق دۆڭلەرنىڭ ئۇستىگە،
15 ھەربىر ھەيۋەتلىك مۇنارنىڭ ئۇستىگە،
ھەربىر مۇستەھكەم سېپىلنىڭ ئۇستىگە،
16 تارشىشتىكى ھەربىر سودا كېمىسىنىڭ ئۇستىگە،
شۇنداقلا بارلىق گۈزەل كېمە گەۋدىسىنىڭ ئۇستىگە شۇ كۈنى چۈشۈشكە تەييار تۇرىدۇ.□
17 ئادەملەرنىڭ كۆزەكلىكى تۆۋەن قىلىنىپ چۈشۈرۈلۈپ،

□ **2:7 »ئالتۈن-كۈمۈشكە تولۇپ كەتتى... بايلىقلىرى تۈگىمەس... يەر-زېمىنى ئاتلارغىمۇ تولۇپ كەتتى، جەڭ ھارۋىلىرى ھەم تۈگىمەس« ـ** مۇشۇ 8-6-ئايەتتە، يەشايا ئۇلارنىڭ مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان قانۇن ـ تەۋراتتىكى »قانۇن شەرھى« 18-17-بابلار كۆزدە تۇتۇلىدۇ. مۇشۇ ئىشلار تەۋراتتىكى شۇ پەرمانلارغا خىلاپ.

□ **2:9 «...□□□□□□□□ ئېگىلدۈرۈلىدۇ... تۆۋەن قىلىنىدۇ»** ـ بۇ پېشلىنىڭ ئىككىسى ئىككى بىسلىق سۆز بولۇپ، ئۇلارنىڭ بۇتلارغا باش ئۇرىدىغانلىقىنى ھەمدە كەلگۈسىدە ئۇلار شۇيەھسىزكى ئوخشاشلا خۇدانىڭ غەزىپى ئالدىدا يەرگە يېقىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. **...» قەددىنى رۇسلىمايسەن ھەم ھېچ كەچۈرۈم قىلمايسەن«** ـ مۇشۇ ئىككى ئىبارە ئىبرانىي تىلىدا ئىككى بىسلىق بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **2:11** يەش. 15:5.

■ **2:12** يو. 2□10؛ 31؛ 15:3□ يەش. 13:6-13□ 23:24□ ئام. 9:8□ مات. 29:24□ روس. 20:2□ ۋەھ. 6-12:13.

□ **2:16 «تارشىشتىكى ھەربىر سودا كېمىسىنىڭ ئۇستىگە...»** ـ قەدىمكى زامانلاردا دېڭىز سودىسى بىلەن داڭقى چىققان »تارشىش« دەپدىغان ئۇچ يۇرت بار ئىدى. بىرسى شىمالىي ئافرىقىدا، بىرسى ئىسپانىيەدە، يەنە بىرسى ئەنگلىيەدە بولۇشى مۇمكىن ئىدى. تارشىشتىكى كېمىلەر بارلىق باشقا ئەللەرنىڭ كېمىلىرىدىن چوڭ ۋە ھەيۋەتلىك ئىدى. **»شۇنداقلا بارلىق گۈزەل كېمە گەۋدىسىنىڭ ئۇستىگە...»** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »شۇنداقلا ھەربىر گۈزەل رەسىم-ھەيكەللەرنىڭ ئۇستىگە...«

ئىنسانلارنىڭ تەكەببۇرلىقى پەس قىلىنىدۇ،
شۇ كۈندە يالغۇز پەرۋەردىگارلا ئۈستۈن دەپ مەدھىيىلىنىدۇ.
18 بۇتلار بولسا ھەممىسى كۆزدىن يوقىلىدۇ.□
19 پەرۋەردىگار يەرنى دەھشەتلىك سىلكىندۈرۈشكە ئورنىدىن تۇرىدىغان چاغدا،
ئۇلار تۆزلىرىنى ئۆنىڭ ۋەھشىتىدىن، ئۆنىڭ ھەيۋىسىنىڭ شان-شەرىپىدىن قاچۇرۇپ،
خادا تاش غارلىرىنىڭ ئىچىگە،
يەر يۈزىدىكى ئۆڭكۈرلەرگە كىرىۋالىدۇ؛
20 شۇ كۈندە كىشىلەر ئۆزىگە چوقۇنۇشقا ياسىغان كۈمۈش بۇتلىرى ۋە ئالتۇن بۇتلىرىنى قارىغۇ چاشقانلارغا ۋە
شەپەرەكلەرگە تاشلاپ بېرىدۇ؛
21 پەرۋەردىگار يەرنى دەھشەتلىك سىلكىندۈرۈشكە ئورنىدىن تۇرىدىغان چاغدا،
ئۇلار تۆزلىرىنى ئۆنىڭ ۋەھشىتىدىن، ئۆنىڭ ھەيۋىسىنىڭ شان-شەرىپىدىن قاچۇرۇپ،
خادا تاش چاكلىرىنىڭ ئىچىگە،
يارلارنىڭ يېرىقلىرىغا كىرىۋالىدۇ؛
22 ئومىدىكلارنى نەپىسى دىمىغىدىلا تۇرىدىغان ئىنساندىن ئۈزۈكلار،
چۈنكى ئىنسان زادى نېمە ئىدى؟!

3

يەھۇدا-يېرۇسالېمنىڭ قەبىھلىكىگە چۈشىدىغان جازا

1 چۈنكى، قارا! ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار،
يېرۇسالېم ۋە يەھۇدانىڭ قۇۋۋىتى ۋە يۆلەنچۈك بولغان بارلىق نەرسىلەرنى يوق قىلىدۇ،
ـ يەنى قۇۋۋەت بولغان پۈتكۈل ئاش-نان،
يۆلەنچۈك بولغان ھەممە سۇ، □
2 پالۋان ۋە لەشكەر،
سوتچى ۋە پەيغەمبەر،
پالچى ۋە ئاقساقال،
3 ئەللىك بېشى، مۆتىۋەر ۋە مەسلىھەتچى،
ھۈنەرۋەن ئۇستىلار ۋە جادۇ قىلغۇچىلارنى يوق قىلىدۇ.
4 ـ »ئۇلارنىڭ ئورنىغا ياشلارنى ئەمەلدار قىلىمەن،
بەختۇي باللار ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ئىدارە قىلىدۇ.
5 پۇقرالار بىر-بىرىنى ئېزىدۇ،
ھەربىرى قوشنىسى تەرىپىدىن ئېزىلىدۇ؛
باللار قېرىلارغا،
مۆتىتەھەملەر مۆتىۋەرلەرگە ئەدەپسىزلىك قىلىدۇ؛
6-7 شۇ كۈنى بىرسى ئاتا جەمەتىدىكى قېرىندىشىنى تۇتۇۋېلىپ، ئۇنىڭغا: ـ
»سىزنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىڭز بار، بىزگە يېتەكچى بولۇڭ، بۇ خارابىلەر قولىڭىز ئاستىدا بولسۇن«، ـ دەيدۇ؛
ئۇ جاۋابەن قولىنى كۆتۈرۈپ قەسەم ئىچىپ: »دەردىكلارغا دەرمان بولالمايمەن؛

□ 2:18 »بۇتلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا: ـ »ئەرزىمەسلەر...«

□ 3:1 »يۆلەنچۈك« ۋە »قۇۋۋەت« ـ بۇ ئىككى سۆز ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتە »تاياق« يا كى »ھاسا«نى بىلدۈرىدۇ. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، قەدىمكى زامانلاردا يەھۇدىي خەلقى ئۆز نانلىرىنى بىر ھاسىدا)زىختا تىزىلغاندەك(كۆتۈرۈپ ماكاتتى. ئۇنداق بولسا بۇ سۆزلەر ئىككى بىسلىق بولۇپ، ھەم مۇشۇ »تاياقلار« ھەم »قۇۋۋەت-يۆلەنچۈك«لەرنى تەڭ كۆرسىتىدۇ.

ئۆيۈمدىمۇ يا ئاش-نان يا كىيىم-كېچەك يوق؛
مېنى خەلققە يېتەكچى قىلما كۈلار«! ـ دەيدۇ.
8 چۈنكى يېرۇسالىم پۈتلىشىدۇ-چۈشكۈنلىشىدۇ،
يەھۇدا بولسا يىقىلىدۇ؛
سەۋەبى، ئۇلارنىڭ تىلى ۋە ئىللەتلىرى پەرۋەردىگارغا قارشى چىقىپ،
شەرەپ ئىگىسىنىڭ كۆزلىرى ئالدىدا ئىسيانكارلىق قىلدى.□
9 ئۇلارنىڭ چىرايى ئۆزلىرىگە قارشى گۇۋاھلىق بېرىدۇ؛
ئۇلار سودوم شەھىرىدەك گۇناھنى ھېچ يوشۇرماي،
ئوچۇق-ئاشكارا جاكارلايدۇ.
ئۇلارنىڭ جېنىغا ۋاي! ئۇلار يامانلىقنى ئۆز بېشىغا چۈشۈرگەن!
10 ھەققانىيلارغا ئېيتقىنكى،
ئۇلار ئامان-ئېسەنلىكتە تۇرىدۇ،
ئۇلار ئۆز ئەمەللىرىنىڭ مېۋىسىنى يەيدۇ؛
11 رەزىللەرگە ۋاي! بېشىغا يامانلىق چۈشىدۇ،
چۈنكى ئۆز قولى بىلەن قىلغانلىرى ئۆزىگە يانىدۇ.
12 مېنىڭ خەلقىمدە بولسا، بالىلار ئۇلارنى خار قىلىدۇ،
ئاياللار ئۇلارنى ئىداره قىلىدۇ؛
ئى خەلقىم! سىلەرنى يېتەكلەۋاتقانلار سىلەرنى ئازدۇرىدۇ،
ئۇلار ماڭىدىغان يوللىرىڭلارنى يوق قىلىدۇ.□
13 پەرۋەردىگار ئۆز دەۋاسىنى سوراشقا ئورۇن ئالىدۇ،
خەلق-مىللەتلەر ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىشقا ئۈره تۇرىدۇ؛
14 پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنىڭ ئاقساقاللىرى ۋە ئەمىرلىرى بىلەن دەۋالىشىپ، ئۇلارغا: ـ ئۆزۈمزارنى يەپ
تۈگەتكەنلەر سىلەر ئۆزۈڭلار،
ئاجىز مۆمىنلەردىن ئالغان ئولجا ئۆيۈڭلاردا ياتىدۇ، دەيدۇ.
15 ـ سىلەرنىڭ خەلقىمنى ئاشۇنداق ئېزىپ،
ئاجىز مۆمىنلەرنىڭ يۈزلىرىگە دەسسەپ زادى نېمە قىلغىنىڭلار؟ ـ دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
رەب پەرۋەردىگار.

يېرۇسالىمدىكى »مودا قوغلىشىدىغان« تەكەببۇر قىز-ئاياللارغا چۈشىدىغان جازا

16 پەرۋەردىگار يەنە مۇنداق دېدى: ـ
»زىئون قىز-ئاياللىرى تەكەببۇرلۇق قىلىپ،
قاش-كىرپىكلىرىنى سۈزۈپ،
كۆزلىرىنى ئوينىتىپ، ناز قىلىپ تايتاكلىشىپ،
پۇتلىرىنى جىلدىرلىتىپ مېڭىپ يۈرىشىدۇ؛
17 شۇڭا رەب زىئون قىز-ئاياللىرىنىڭ باش چوققىلىرىنى تاز قىلىدۇ،
پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئۈيات يەرلىرىنى ئېچىۋېتىدۇ.« □

□ 3:8 «...□□□□□□□□□ پۈتلىشىدۇ-چۈشكۈنلىشىدۇ...» ـ ياكى «...□□□□□□□□□□ خاراب قىلىنىدۇ».
□ 3:12 «بالىلار ئۇلارنى خار قىلىدۇ، ئاياللار ئۇلارنى ئىداره قىلىدۇ» ـ مۇشۇ يەردە، يەشايا بەلكىم ئۇلارنىڭ پادىشاھىنىڭ بالىلىق قىلىدىغانلىقى، ئۆز
ئاياللىرى ۋە كېنىزەكلىرى تەرىپىدىن كونترول قىلىنىدىغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى. □ 3:17 »پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئۈيات يەرلىرىنى ئېچىۋېتىدۇ« ـ ياكى
»پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ چېكىسىنى پاخشەك قىلىدۇ.«

18 ئاشۇ كۈنى رەب ئۇلارنى گۈزەللىكىدىن مەھرۇم قىلىدۇ؛
ـ ئۇلارنىڭ ئوشۇق جىلىدىراقلىرىنى،
باش جىيەكلىرىنى، ئاي شەكللىك مارجانلىرىنى،
19 ھالقىلىرىنى، بىلەزۈكلىرىنى، چۈمپەردە-چاچۋانلىرىنى،□
20 روماللىرىنى، ئوشۇق زەنجىرلىرىنى، پوتلىرىنى، ئەتىردانلىرىنى، تىلتۇمارلىرىنى،
21 ئۈزۈكلىرىنى، بۇرۇن ھالقىلىرىنى،
22 ھېيتلىق تونلىرىنى، يوپۇقلىرىنى، پۇركەنجىلىرىنى، ھەمیانلىرىنى،
23 ئەينەكلىرىنى، ئاپئاق ئىچ كۆينەكلىرىنى، سەللىلىرىنى ۋە تور پەردىلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ تاشلايدۇ.
24 ئەمدى شۇنداق بولىدۇكى،
ئەتىر پۇرىقىنىڭ ئورنىغا بەتبۇيلۇق؛
پوتىنىڭ ئورنىدا ئارغامچا،
چىرايلىق ياسىغان چاچلىرىنىڭ ئورنىدا تاز بېشى،
كېلىشكەن تونىنىڭ ئورنىدا بۇز رەختلەر،
گۈزەللىكىنىڭ ئورنىدا داغمال تامغىسى بولىدۇ.
25 سېپىنىڭ يىگىتلىرىڭ قىلىچلىنىپ،
باتۇرلىرىڭ جەڭدە يىقىلىدۇ.
26 زىئوننىڭ قوۋۇقلىرى زار كۆتۈرۈپ ماتەم تۇتىدۇ؛
ئۇ يالىڭاچلانغان ھالدا يەرگە ئولتۇرۇپ قالىدۇ.

4

داۋامى

1 شۇ كۈنى يەتتە ئايال بىر ئەرنى تۇتۇۋېلىپ، ئۇنىڭدىن: ـ »بىز ئۆز نېنىمىزنى يەيمىز، ئۆز كىيىم-كېچەكلىرىمىزنى كىيىمىز؛ پەقەت بىزنى رەسۋالىقتىن خالاس قىلىش ئۈچۈن، بىزنى نامىڭىزغا تەۋە قىلىشىڭىزنى ئۆتۈنىمىز«! ـ دەيدۇ.
□

2 شۇ كۈنى »پەرۋەردىگارنىڭ شېخى« ئۇنىڭ گۈزەللىكى ھەم شەرىپىنى كۆرسەتكۈچى بولىدۇ،
زېمىن بەرگەن مېۋە بولسا،
قېچىپ قۇتۇلغان ئىسرائىلدىكىلەرگە شۇھرەت ۋە گۈزەللىك كەلتۈرىدۇ.□
3 ھەم شۇنداق ئىش بولىدۇكى،
زىئوندا قالغانلار، يېرۇسالېمدا توختىتىلغانلار،
يەنى يېرۇسالېمدا ھايات دەپ تىزىملانغانلارنىڭ ھەممىسى پاك-مۇقەددەس دەپ ئاتىلىدۇ.□
4 شۇ چاغدا رەب ئادالەت يۇرگۈزگۈچى روھ ھەم كۆيدۈرگۈچى روھ بىلەن،
زىئون قىزلىرىنىڭ پاسقىلىقىنى يۇيۇپ،
يېرۇسالېمنىڭ قان داغلىرىنى تازىلايدۇ.

□ 3:19 »چاچۋان« ـ بىرخىل چۈمپەردە، نىقاب.
□ 4:1 »بىزنى نامىڭىزغا تەۋە قىلىشىڭىز« ـ شۇ دەۋردە، توي قىلغاندىن كېيىن، ئايال ئېرىنىڭ ئىسمى بىلەن چاقىرىلىدىغان ئادەت بار ئىدى.
□ 4:2 »پەرۋەردىگارنىڭ شېخى« ـ چوقۇم پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىدىن چىققان بىر زاتنى كۆرسىتىدۇ. ئەمدى ئۇنىڭ كىم ئىكەنلىكى تۆۋەندە ئېنىقلىنىدۇ. »پەرۋەردىگارنىڭ شېخى« ئۇنىڭ گۈزەللىكى ھەم شەرىپىنى كۆرسەتكۈچى بولىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگارنىڭ شېخى« گۈزەللىك ۋە شان-شەرەپ ئۈچۈن بولىدۇ.«
□ 4:3 »...□□□□□□□□□□□ھايات دەپ تىزىملانغانلارنىڭ ھەممىسى پاك-مۇقەددەس دەپ ئاتىلىدۇ« ـ ئاخىرقى زاماندا يەھۇدىيلارنىڭ »قالدى«سى ئېنىق كۆرۈنىدۇ.

5 شۇ چاغدا پەرۋەردىگار كۆندۈزدە زىئون تېغىدىكى ھەربىر تۈي،
شۇنداقلا بارلىق ئىبادەت سورۇنلارنىڭ ئۈستىگە ئىس-تۈتەك ۋە بۇلۇت،
كەچتە بولسا ئوت يالقۇنىنىڭ جۇلاسىنى يارىتىدۇ؛
چۈنكى شان-شەرەپنىڭ ئۈستىدە سايىۋەن بار بولىدۇ. □
6 شۇ كۈنى، كۆندۈزدە تومۇز ئىسسىقتا سايە قىلىدىغان،
خەتەردىن پاناھلىنىدىغان، بوران-يامغۇرلارغا دالدا بولىدىغان بىر سايىۋەنلىك كەپە بولىدۇ.«

5

ئۈزۈمزار ناخشىسى

1 مەن ئۆز سۆيگەن يارىمغا،
مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم ئۈچۈن ئۆز ئۈزۈمزارى توغرۇلۇق بىر كۈي ئېيتىپ بېرەي؛
سۆيۈملۈكۈمنىڭ مۇنبەت بىر دۆڭ ئۈستىدە ئۈزۈمزارى بار ئىدى؛ □
2 ئۇ ھەممە يېرىنى كولاپ تاشلارنى ئېلىپ تاشلىدى،
ئەڭ ئېسىل ئۈزۈم تېلى تىكتى؛
ئۇ ئۈزۈمزار ئوتتۇرىسىغا كۆزىتىش مۇنارى سالدى،
ئۈزۈمزار ئىچىدىمۇ شاراپ كۆچلىكى قازدى،
ئاندىن ئۈزۈمدىن ياخشى ھوسۇل كۈتتى؛
بىراق بۇنىڭ ئورنىغا، ئۈزۈمزار ئاچچىق ئۈزۈملەرنىلا بەردى.□
3 قېنى، ئى يېرۇسالېمدىكىلەر ۋە يەھۇدانىڭ ئادەملىرى،
مەن بىلەن ئۈزۈمزارىمنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ھۆكۈم چىقىرىڭلار!
4 مېنىڭ ئۈزۈمزارىمدا قىلغۇدەك يەنە نېمە ئىشىم قالدى؟
ياخشى ئۈزۈملەرنى كۈتكىنىمدە،
نېمىشقا پەقەت ئاچچىق ئۈزۈمنىلا چىقىرىپ بەردى؟■
5 ئەمدى ھازىر ئۆز ئۈزۈمزارىمنى نېمە قىلىدىغىنىمنى سىلەرگە ئېيتىپ بېرەي: ـ
ئۇنىڭ چىتلاقلىرىنى ئېلىپ تاشلايمەن، ئۇ يۇتۇۋېتىلىدۇ؛
ئۇنىڭ تاملىرىنى چېقىپ غۇلىتىمەن، ئۇ چەيلىنىدۇ.□ ■
6 مەن ئۇنى چۈللۈككە ئايلاندۇرىمەن؛
ھېچكىم ئۇنى چاتاپ-پۇتاپ، پەرۋىش قىلمايدۇ؛
جىغانلار ۋە تىكەنلەر ئۇنىڭدا ئۈسۈپ چىقىدۇ؛
بۇلۇتلارغا ئۇنىڭ ئۈستىگە ھېچ يامغۇر ياغدۇرماڭلار دەپ بۇيرۇيمەن.
7 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئۈزۈمزارى ـ ئىسرائىل جەمەتى،
ئۇنىڭ خۇشاللىقى بولغان ئۆسۈملۈك بولسا ـ يەھۇدادىكىلەردۇر؛

□ 4:5 «شان-شەرەپنىڭ ئۈستىدە سايىۋەن بار بولىدۇ» ـ دېمەك، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىنىڭ شان-شەرىپى يېرۇسالېمدا تۇرىدۇ.

□ 5:1 «مەن ئۆز سۆيگەن يارىمغا... بىر كۈي ئېيتىپ بېرەي» ـ يەيغەمبەرنىڭ ئېيتقان «يار»ى بولسا خۇدادۇر. «مۇنبەت بىر دۆڭ ئۈستىدە...» ـ ئىبراني تىلدا «بىر مۇڭگۈز، زەيتۇن مەيلىك ئوغۇل ئۈستىدە...».

□ 5:2 «...□□□□□□□□ ئاچچىق ئۈزۈملەرنىلا بەردى» ـ مۇشۇ يەردە «ئاچچىق» ئىبراني تىلىدىكى «سېبسق»نى بىلدۈرىدۇ.

■ 5:4 يەر. 5:2□ مىك. 6□3: 8

□ 5:5 «ئۇنىڭ چىتلاقلىرىنى ئېلىپ تاشلايمەن، ئۇ يۇتۇۋېتىلىدۇ» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ «ئۇنىڭ چىتلاقلىرىنى ئېلىپ تاشلايمەن، ئۇ كۆيدۈرۈلىدۇ.« ■ 5:5 زەب. 1380-12:

ئۇ ئاداەلەت مېۋىسىنى كۈتكەن،
بىراق مانا ئەمدى زۇلۇم كۆردى؛
ھەققانىيلىقنى كۈتكەن،
بىراق مانا ئەمدى نالە-پەريياد بولدى!□ ■
8 خەقلەرگە ھېچ ئورۇن قالدۇرماي ئۆيىنى-ئۆيگە، ئېتىزنى-ئېتىزغا ئۇلىغانلارغا ۋاي!
ئۆزۈڭلارنى يالغۇز زېمىندا قالدۇرماڭچىمۇسىلەر؟■
9 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مېنىڭ قۇلىقىمغا مۇنداق دېدى: ـ
»كۆپلىگەن ئۆيلەر،
دەرۋەقە ھەيۋەتلىك، ھەشەمەتلىك ئۆيلەر ئادەمزاتسىز، خاراب بولىدۇ.
10 بەرھەق، قىرىق مولۇق ئۈزۈمزار پەقەت ئالتە كۈپ شاراب بېرىدۇ،
ئوتتۇز كۈرە دان بولسا پەقەت ئۈچ كۈرە ھوسۇل بېرىدۇ. □
11 مەي ئىچىشكە ئالدىراپ تاڭ ئاتقاندا ئورنىدن تۇرغانلارغا،
قاراڭغۇ چۈشىشىگە قارىماي، شارابتىن كەيپ بولغۇچە ېىسىپ ئولتۇرغانلارغا ۋاي!■
12 ئۇلارنىڭ زىياپەتلىرىدە چىلتار ۋە لىرا، تەمبۇر ۋە نەي، شاراىمۇ بار؛
بىراق ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ قىلغانلىرىغا ۋە قول ئىشلىرىغا ھېچ ئېتىۋار قىلمايدۇ.□
13 شۇ سەۋەبتىن ئۆز خەلقىم بىلىمدىن خەۋەرسىز بولغانلىقى تۈپەيلىدىن سۈرگۈن بولۇپ كېتىدۇ؛
ئېسىلزادىلىرى ئېچىرقىشىپ،
پۇقرالىرى ئۇسسۇزلۇقتىن قۇرۇپ كېتىدۇ.■
14 شۇڭا تەھتىسارا نەپسىنى يوغىنىتىپ،
ئاغزىنى ھاڭ ئاچىدۇ؛
ئۇلارنىڭ شۆھرەتلىرى، توپ-توپ ئادەملىرى، قىقاس-سۈرەن كۆتۈرگۈچىلىرى ۋە نەغمە ئوينىغۇچىلىرى بىراقلا
ئېچىگە چۈشۈپ كېتىدۇ.□
15 پۇقرالار ئېگىلدۈرۈلىدۇ،
مۆتىۋەرلەرمۇ تۆۋەن قىلىنىدۇ،
تەكەببۇرلارنىڭ كۆزلىرى يەرگە قارىتىلىدۇ؛
16 بىراق ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئاداەلەت يۈرگۈزگىنىدە ئۇستۇن دەپ
مەدھىيىلىنىدۇ،
پاك-مۇقەددەس بولغۇچى تەڭرى ھەققانىيلىقىدىن پاك-مۇقەددەس دەپ بىلىنىدۇ.

□ 5:7 »مانا ئەمدى نالە-پەريياد بولدى«! ـ مۇشۇ ئايەتتە ۋەھىي-خەۋەرنى تەكىتلەش ئۈچۈن ئىبرانىي تىلىدا ئاھا گۈاش سۆزلەر ئىشلىتىلىدۇ: »ئاداەلەت« ـ »مىشپات«، »زۇلۇم« ـ »مىشپاق«؛ »ھەققانىيلىق« ـ »تەسەدەقاھ«، »نالە-پەريياد« ـ »زەدەكاھ.« يەشايا پەيغەمبەر ھەردائىم مۇشۇنداق سۆز ئويۇنى قىلىدۇ.

■ 5:7 زەب. 980-8:

■ 5:8 مىك. 22:

□ 5:10 »بەرھەق، قىرىق مولۇق ئۈزۈمزار پەقەت ئالتە كۈپ شاراب بېرىدۇ« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »قىرىق مولۇق يەر« ئىبرانىي تىلىدا »ئون قوش كاللىق يەر« دېگەنلىك بولۇپ، ئون قوش كالا بىر كۈن ئېچىدە ئاغدۇرالايدىغان يەر. »ئالتە كۈپ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بىر بات«، بەلكىم 27 لىترگە توغرا كېلىدۇ. »ئوتتۇز كۈرە« ـ بىر » كۈرە« بىر كور، يەنى 20 لىتر. 30» كۈرە« بولسا ئىبرانىي تىلىدا »بىر خومىر« (300 لىتر)، 3» كۈرە« ئىبرانىي تىلىدا »بىر ئەفاھ« (30 لىتر).

■ 5:11 پەند. 2330:29

□ 5:12 »لىرا« ـ بىر خىل تارلىق ساز. »پەرۋەردىگارنىڭ قىلغانلىرى...« ـ بۇ ئىبارە بەلكىم بىپايان ئالەمنىڭ يارىتىلىشى ۋە ئاجايىبلىقلىرىنى، »قول ئىشلىرى« بولسا بەلكىم ئۇنىڭ ئىسرائىللارغا كۆرسەتكەن نىجاتلىق مۆجىزىلىرىنى كۆزدە تۇتىدۇ.

■ 5:13 ئام. 76:

□ 5:14 »تەھتىسارا« ـ ئىبرانىي تىلىدا »شېئول« دېگەن يەر، »يەر ئاستىدىكى ساراي«)يەنى، »تەكت ساراي«، (ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى بارىدىغان، قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان جايىنى كۆرسىتىدۇ.

17 شۇ چاغدا قوزىلار ئۆز يايلاقلىرىدا تۇرغاندەك ئوتلايدۇ،
مۇساپىرلارمۇ بايلارنىڭ ۋەيرانە ئۆيلىرىدە ئوزۇقلىنىدۇ.□ ■
18 قەبىھلىكنى ئالدامچىلىقنىڭ يىپلىرى بىلەن،
گۇناھنى ھارۋا ئارغامچىسى بىلەن تارتقانلارغا ۋاي!□
19 يەنى: »خۇدا ئالدىرىسۇن!
ئىشلىرىنى ئۆزى ئىتتىكرەك ئادا قىلسۇن،
شۇنىڭ بىلەن بىز ئۇنى كۆرەلەيمىز!
»ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى«نىڭ نىيەت قىلغىنى يېقىنلىشىپ ئىشقا ئاشۇرۇلغاي،
بىز ئۇنى بىلىۋالايلى«! ـ دېگەنلەرگە ۋاي!□
20 يامانىنى ياخشى، ياخشىنى يامان دېگۈچىلەرگە،
قاراڭغۇلۇقنى نۇرنىڭ، نۇرنى قاراڭغۇلۇقنىڭ ئورنىغا قويغۇچىلارغا،
ئاچچىقنى تاتلىقنىڭ، تاتلىقنى ئاچچىقنىڭ ئورنىغا قويغۇچىلارغا ۋاي!
21 ئۆزلىرىنى دانا دەپ چاغلىغانلارغا،
ئۆز نەزىرىدە ئۆزلىرىنى ئەقىللىق دەپ قارىغانلارغا ۋاي!■
22 شاراب ئىچىشكە باتۇر بولغانلارغا،
ھاراقنى ئەبجەش قىلىشتا قەھرىمان بولغانلارغا،□
23 يەنى پارا ئۈچۈن رەزىللەرنى ئاقلاپ،
شۇنىڭ بىلەن ھەققانىيلارنىڭ ئادالىتىنى رەت قىلغۇچىلارغا ۋاي!■
24 شۇڭا، ئوت يالقۇنلىرى سامانلارنى يۇتۇۋەتكەندەك،
يالقۇنلاردا مەڭگەنلەر سولىشىپ يوقالغاندەك،
ئۇلارنىڭ يىلتىزلىرى چىرىپ كېتىدۇ،
گۈل-چېچەكلىرى چاڭ-توزا كۈەك توزۇپ كېتىدۇ؛
چۈنكى ئۇلار ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ يولىيورۇق-قانۇنىنى چەتكە قاققان،
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنىڭ سۆز-كالامىنى كۆزگە ئىلمىغاندى.■
25 شۇڭا پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى ئۆز خەلقىگە قاراپ قاينايدۇ،
ئۇ ئۇلارغا قاراپ قولىنى كۆتۈرۈپ، ئۇلارنى ئۇرۇپ يېقىتىدۇ.
تاغلار تەۋرىنىپ كېتىدۇ؛
ئۇلۇكلەر ئەخلەتلەردەك كوچىلار ئوتتۇرىسىدا دۆۋە-دۆۋە بولىدۇ.
مۇشۇنداق ئىشلار بولسىمۇ،
ئۇنىڭ غەزىپى يەنىلا يانمايدۇ،
سوزغان قولى يەنىلا قايتۇرۇلماي تۇرىدۇ.■
26 ئۇ يىراقتىكى ئەللەرنى چاقىرىپ تۇغنى كۆتۈرىدۇ،

□ **5:17** »ئۇزۇقلىنىدۇ«... ئۇتلايدۇ،... مۇساپىرلار... ـ دېمەك، زېمىن بوش، قۇرۇق بولۇپ كەتكەچكە، قويلار ھەم يات ئادەملەر ئەركىنلىك بىلەن ھەممىنى يايلارنىڭ ئۆيلىرىدىن ئوزۇقلۇق تاپىدۇ.
■ **5:17** يەش. 30:14.
□ **5:18** »گۇناھنى ھارۋا ئارغامچىسى بىلەن تارتقانلارغا ۋاي!« ـ دېمەك، ئۇلار گۇناھلىرىنى ھەممىنى ئۆز ئېنىدە كۆتۈرەلەيدۇ، كەبىھلىكلىرى ئىنتايىن كۆپ ھەم ئوپۇزچۇقتۇر. □ **5:19** »ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى« ـ 4:1دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **5:21** يەند. 3:7□ رىم. 12:16.
□ **5:22** »ھاراقنى ئەبجەش قىلىشتا قەھرىمان بولغانلار...» ـ مۇشۇلار كىنايىلىك سۆز، ئەلۋەتتە. ■ **5:23** يەند. 17:15□ 24:24: مىس. 15:7□ يەش. 189: ■ **5:24** **5:25** يەش. 9□11: ،16 20؛ 10□4: 6

ئۇ يەر يۈزىنىڭ چەت ياقىسىدىن بىر ئەلنى ئۈشقىرتىپ چاقىرىدۇ؛
مانا ئۇلار تېزدىن ئالدىراپ كېلىدۇ!
27 ئۇلاردىن ھېچبىرى چارچاپ كەتمەيدۇ،
پۇتلىشىپمۇ كەتمەيدۇ.
ھېچبىرى مۇگدىمەيدۇ، ئۇخلىمايدۇ،
باغلىغان بەلۋاغلىرىدىن ھېچبىرى بوشىمايدۇ،
چورۇقلىرىنىڭ بوغقۇچلىرىدىن ھېچبىرى ئۈزۈلمەيدۇ؛
28 ئۇلارنىڭ ئوقلىرى ئىتتىك،
بارلىق ئوقيالىرىنىڭ كىرىچلىرى تارتىلىپ تەييار تۇرىدۇ،
ئاتلىرىنىڭ تۇياقلىرى چاقماق تېشىدەك بولىدۇ،
جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ چاقلىرى قويۇنتازدەك ئايلىنىدۇ؛
29 ئۇلارنىڭ ھۆركىرەشلىرى شىرنىڭكىدەك بولىدۇ،
ئۇلار ئارسلانلاردەك ھۆركىرىشىدۇ،
دەرۋەقە، ئۇلار ئوۋغا ئېرىشكەندە غاژ-غۇژ قىلىپ ھۆرپىيىشىدۇ؛
ئوۋنى قۇتقۇزغۇدەك ھېچكىم بولماي،
ئۇلار ئۇنى ئېلىپ كېتىدۇ.
30 شۇ كۈنى ئۇلار دېڭىزلار ھۆركۈرىگەندەك ئوۋغا ھۆركىرىشىدۇ؛
ئەگەر بىرەرسى يەر-زېمىنغا قارىغۇدەك بولسا،
پەقەت قاراڭغۇلۇق، دەرد-ئەلەمنىلا كۆرىدۇ!
ھەرقانداق نۇر بۇلۇت-تۇمان تەرىپىدىن غۇۋالىشىدۇ. □ ■

6

خۇدانىڭ يەشايانى پەيغەمبەر قىلىپ چاقىرىشى

1 ئۇززىيا پادىشاھ ئالەمدىن ئۆتكەن يىلى مەن رەببنى كۆردۇم؛
ئۇ ئىنتايىن يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن بىر تەختتە ئولتۇراتتى؛
ئۇنىڭ تونى مۇقەددەس ئىبادەتخانىغا بىر كەلگەندى. ■
2 ئۇنىڭ ئۈستىدە سارافلار پەرۋاز قىلىپ تۇراتتى؛
ھەربىرىنىڭ ئالتە تال قانىتى بار ئىدى؛
ئىككى قانىتى بىلەن ئۇ يۈزىنى ياپاتتى،
ئىككى قانىتى بىلەن ئۇ پۇتىنى ياپاتتى،
ۋە ئىككى قانىتى بىلەن ئۇ پەرۋاز قىلىپ تۇراتتى.□ ■
3 ئۇلاردىن بىرى باشقا بىرسىگە: ـ »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، مۇقەددەس، مۇقەددەس، مۇقەددەستۇر!

□ 5:30 «...□□□□□ دېڭىزلار ھۆركۈرىگەندەك ئوۋغا ھۆركىرىشىدۇ» ـ ئىبرانىي تىلىدا «...□□□□□ دېڭىزلار ھۆركۈرىگەندەك ئۇنىڭغا ھۆركىرىشىدۇ». ئۇلارنىڭ ئوۋلايدىغىنى بولسا ئىسرائىلدۇر.
■ 5:30 يەش. 22:8
■ 6:1 2پاد. 715:
□ 6:2 «سارافلار» ـ ئىبرانىي تىلىدىكى سۆز بولۇپ، »كۆيگۈچىلەر« »كۆيۈتقانلار« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. ئىبرانىي تىلىدىكى مۇشۇ كۆپلۈك ئىسىم بولسا »ئۇچ ياكى ئۇچتىن كۆپ«نى بىلدۈرىدۇ. شۇنىڭىسىزكى، ئۇلار بىرخىل پەرىشتىدۇر. ئۇلار ئاز دېگەندە ئۇچ بولىدۇ، بىراق زادى قانچىسى بارلىقىنى بىلمەيمىز.
■ 6:2 ۋەھ. 84:

بارلىق يەر يۈزى ئۇنىڭ شان-شەرىپىگە تولغان«! ـ دەپ توۋلاۋاتاتتى.□ ■
4 توۋلىغۇچىنىڭ ئاۋازىدىن دەرۋازىنىڭ كېشەكلىرى تەۋرىنىپ كەتتى،
ئۆي ئىس-تۈتەك بىلەن قاپلاندى.
5 شۇنىڭ بىلەن مەن: ـ »ئۈزۈمگە ۋاي! مەن تۈگەشتىم! چۈنكى مەن لەۋلىرى ناپاك ئادەممەن ھەم ناپاك لەۋلىك خەلق بىلەن ئارىلىشىپ تۇرۇۋېپ، ئۆز كۆزۈم بىلەن پادىشاھقا، يەنى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارغا قارىدىم«! ـ دېدىم.□
6 شۇنىڭ بىلەن سارافلاردىن بىرى قولىدا قۇربانگاھتىن بىر چوغنى لاخشىگىرغا قىسىپ ئېلىپ، يېنىمغا ئۇچۇپ كەلدى؛
7 ئۇ ئۆزى ئاغزىمغا تەگكۈزۈپ: ـ »مانا، بۇ لەۋلىرىڭگە تەگدى؛ سېنىڭ قەبىھلىكىڭ ئېلىپ تاشلاندى، گۇناھىڭ كافارەت بىلەن كەچۈرۈم قىلىندى« ـ دېدى.□ ■
8 ئاندىن مەن رەببنىڭ: ـ »مەن كىمنى ئەۋەتىمەن؟ كىم بىزگە ۋەكىل بولۇپ بارىدۇ؟« دېگەن ئاۋازىنى ئاڭلىدىم.
شۇنىڭ بىلەن مەن: ـ »مانا مەن! مېنى ئەۋەتكەيسەن« ـ دېدىم.
9 ۋە ئۇ: »بارغىن، مۇشۇ خەلققە مۇنداق دەپ ئېيتقىن: ـ »سىلەر ئاڭلايسىلەر، بىراق چۈشەنمەيسىلەر؛
كۆرۈشىنى كۆرۈۋىسىلەر، بىراق بىلىپ يەتمەيسىلەر. ■
10 مۇشۇ خەلقنىڭ يۈرىكىنى تاش قىلغىن؛
ئۇلارنىڭ قۇلاقلىرىنى ئېغىر،
كۆزلىرىنى كور قىلغىن؛
بولمىسا، ئۇلار كۆزلىرى بىلەن كۆرەلەيدىغان،
قۇلىقى بىلەن ئاڭلىيالايدىغان،
كۆڭلى بىلەن چۈشىنەلەيدىغان قىلىنىپ،
يولىدىن يانداۋرۇلۇپ ساقايتىلغان بولاتتى.«□ ■
11 ئاندىن مەن: ـ »رەب، بۇ ئەھۋال قاچىغىچە داۋاملىشىدۇ؟« ـ دەپ سورىۋىدىم،
ئۇ جاۋابەن: ـ »تا شەھەرلەر خاراب قىلىنىپ ئاھالىسىز،
ئۆيلەر ئادەمزاتسىز،
زېمىن پۈتۈنلەي چۆلگە ئايلىنىپ بولغۇچە،□
12 پەرۋەردىگار ئادەملىرىنى يىراقلارغا يۆتكەپ،
زېمىندىكى تاشلىۋېتىلگەن يەرلەر كۆپ بولغۇچە بولىدۇ« ـ دېدى.

□ **6:3 ...» مۇقەددەس، مۇقەددەس، مۇقەددەستۇر«** ـ ئىبراني تىلىدا بىر سۆيەت ئىككى قېتىم تەكرالانسا، ئىنتايىن يۇقىرى دەرىجىدە بولغانلىقنى بىلدۈرىدۇ. پۈتكۈل مۇقەددەس كىتابنا مەلۇم بىر سۆيەتنىڭ ئۈچ قېتىم تەكرارلىنىشى پەقەت مۇشۇ يەردىلا تېپىلىدۇ، خۇدانىڭ پاك-مۇقەددەسلىكى، شۈبھىسىزكى، »مۆكەممەل، ئىنسان تەسىۋۋۇر قىلغىسىز دەرىجە«دە بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.
■ **6:3** ۋەھ. 84:
□ **6:5 »مەن تۈگەشتىم«!** ـ ئىبراني تىلىدا بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ ۋە »مەن پارچە-پارچە قىلىندىم«! ھەم »مەن سۈكۈتتە تۈرغۇزۇلدۇم« دېگەننىمۇ ئىپادىلەيدۇ.
□ **6:7 »گۇناھىڭ كافارەت بىلەن كەچۈرۈم قىلىندى«** ـ » كافارەت« توغرۇلۇق »مىس.» 17:25 ۋە ئىزاھاتى، شۇنداقلا »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **6:7** يەر. 9:1□ دان. 1610:
■ **6:9** مات. 14:13□ مار. 12:4□ لۇقا 10:8□ يوھ. 40:12□ روس. 26:28□ رىم. 811:
□ **6:10 »مۇشۇ خەلقنىڭ يۈرىكىنى تاش قىلغىن«** ـ »يۈرىكى تاش« دېگەن سۆز، ئىبراني تىلىدا »يۈرىكى مايلىق« دەپ ئېلىنغان. **»كۆزلىرىنى كور قىلغىن، بولمىسا، ئۇلار كۆزلىرى بىلەن كۆرەلەيدىغان، ... يولىدىن يانداۋرۇلۇپ ساقايتىلغان بولاتتى«** ـ مۇشۇ قورقۇنچلۇق سۆزلەرگە قارىغاندا، يەشايا مەزكۇر كىتابتىكى بېشارەتلەرنى يەتكۈزگەندىن كېيىن ئۇنىڭ نەتىجىسى شۇنداق ئىچىنىشلىق بولىدۇكى، ئىسرائىللارنىڭ كۆپىنچىسى ئۆز گۇناھلىرىدا تېخىمۇ چىڭ تۇرۇۋېپ، ھالاك بولۇش يولىنى تاللايدىغان بولىدۇ. ■ **6:10** يەر. 215: □ **6:11 »زېمىن پۈتۈنلەي چۆلگە ئايلىنىپ بولغۇچە،...»** ـ »زېمىن« ئىسرائىل ئۇرۇۋاتقان زېمىنى كۆرسىتىدۇ.

13 »هالبۇكى، زېمىندا ئادەملەرنىڭ ئوندىن بىرىلا قالىدۇ،
ئۇلار زېمىنغا قايتىپ كېلىپ يەنە يۇتۇۋېتىلىدۇ،
كېسىلگەن بىر دۇب ياكى ئارئار دەرىخىنىڭ كۆتىكىدەك بولىدۇ،
كۆتەك بولسا »مۇقەددەس نەسىل« بولۇر. □

7

داۋۇت جەمەتىگە سىلىنغان تەھدىت، •••• قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ تۇغۇلۇشى توغرۇلۇق بېشارەت

1 يەھۇدا پادىشاھى ئاھاز)ئۇززىيانىڭ نەۋرىسى، يوتامنىڭ ئوغلى(تەختكە ئولتۇرغان كۈنلىردە، مۇنداق ئىش بولدى:
سۈرىيەنىڭ پادىشاھى رەزىن ۋە ئىسرائىل پادىشاھى رەمالىيانىڭ ئوغلى پېكاھ يېرۇسالېمغا قارشى جەڭ قىلدى، لېكىن
ئۇستۇنلۇككە ئېرىشەلمىدى.□ ■
2 داۋۇتنىڭ جەمەتىگە: ـ
»سۈرىيە ئەفرائىم بىلەن ئىتتىپاقلىشىپ بىرلەشمە قوشۇن قۇردى« ـ دېگەن خەۋەر كەلدى.
شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ جەمەتىدىكىلەرنىڭ كۆڭلى ۋە خەلقىنىڭ كۆڭلى ئورمانلار شامالدا سىلكىنىپ كەتكەندەك
سىلكىنىپ كەتتى.□
3 ئاندىن پەرۋەردىگار يەشاياغا مۇنداق دېدى: ـ »سەن ۋە ئوغلۇڭ شېئار-جاشۇب چىقىپ، كىر يۇغۇچىلارنىڭ
ئېتىزىنىڭ بويىدىكى يولغا، يۇقىرى كۆچەك نورىنىڭ بېشىغا بېرىپ، ئاشۇ يەردە ئاھاز بىلەن كۆرۈشكىن. □
4 سەن ئۇنىڭغا: ـ »سەن ئېھتىيات بىلەن كۆڭلۈڭنى توق تۇت! بۇ ئىككى كۆيمەس ئوتقاشنىڭ كۆتىكىدىن، يەنى
رەزىن ھەم سۈرىيەنىڭ ۋە رەمالىيانىڭ ئوغلىنىڭ دەشتى-غەزەپلىرىدىن قورقما، يۈرەكزادى بولۇپ كەتمە!
5 چۈنكى سۈرىيە، ئەفرائىم ۋە رەمالىيانىڭ ئوغلى سېنى قەستلەپ: ـ
6 »بىز يەھۇداغا بېسىپ كىرىپ، پاراكەندىچىلىك تۇغدۇرۇپ، ئۆزىمىز ئۈچۈن تالان-تاراج قىلىپ، ئۇنىڭغا بىر
پادىشاھنى، يەنى تابەئەلنىڭ ئوغلىنى تىكلەيلى«! دېگەندى.□
7 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»بۇ سۆز ئاقمايدۇ، ھېچ ئەمەلگە ئاشمايدۇ،
8 چۈنكى سۈرىيەنىڭ بېشى دەمەشق شەھىرى ۋە دەمەشق شەھىرىنىڭ بېشى رەزىندۇر، خالاس؛
ۋە ئاتمىش بەش يىل ئىچىدە ئەفرائىم شۇنداق بىتچىت بولىدۇكى، ئۇلارنى »بىر خەلق« دېگىلى بولمايدۇ؛
9 ۋە ئەفرائىمنىڭ بېشى سامارىيە شەھىرىدۇر،
سامارىيە شەھىرىنىڭ بېشى رەمالىيانىڭ ئوغلىدۇر، خالاس؛

□ **6:13 »مۇقەددەس نەسىل«** ـ خۇداغا سادىق بولغان، يۈقىرىدا دېيىلگەن »قالدى«، يەنى خۇدانىڭ مۇمىن بەندىلىرىنى، خۇداغا سادىق بولغانلارنى كۆرسىتىدۇ.

□ **7:1 »ئىسرائىل پادىشاھى رەمالىيا...»** ـ »يەشايا« كىتابىنىڭ پەقەت مۇشۇ يېرىدىلا ۋە 21-1:9-ئايەتلەردە، »ئىسرائىل« ئىسرائىلنىڭ شىمالىي قىسىم پادىشاھلىقىنى كۆرسىتىدۇ. سۈلايمان ئالەمدىن ئۆتۈشى بىلەن ئىسرائىل ئىككىگە بۆلۈنۈپ، جەنۇبىي قىسىم »يەھۇدا«،)ئاساسەن، يەھۇدا ۋە بىنيامىن قەبىلىسىدىكىلەر(، شىمالىي قىسىم »ئىسرائىل« ياكى بەزىدە »ئەفرائىم«)ئەفرائىم قەبىلىسىدىكىلەر ۋە باشقا توققۇز قەبىلىدىكىلەردىن تەركىب تاپقان(دەپ ئاتالغانىدى. كىتابتا باشقا ھەر يەرلەردە، »ئىسرائىل« ئۇن ئىككى قەبىلىنىڭ پۈتۈن يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **7:1** 2پادە. 5:16□ 2تار. 528:

□ **7:2 »ئەفرائىم«** ـ مۇشۇ يەردە شىمالىي پادىشاھلىقتىكى »ئىسرائىل«نىڭ كۆپ سانلىق قەبىلىسى. مۇشۇ يەردە »ئەفرائىم« باشقا توققۇز قەبىلىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. «...□□□□□□□□□□□□□□□ **بىرلەشمە قوشۇن قۇردى»** ـ مۇشۇ ئىبارە ئىبرانىي تىلىدا بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ.

□ **7:3 »ئوغلۇڭ شېئار-جاشۇب«** ـ »شېئار-جاشۇب« »بىر قالدى قايتىپ كېلىدۇ« دېگەن مەنىدە. يەشايانىڭ بۇ ئوغلىنى بىللە ئېلىپ چىقىشىنىڭ سەۋەبىنى چۈشىنىش ئۈچۈن، 16-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»سەن ... يۇقىرى كۆچەك نورىنىڭ بېشىغا بېرىپ،...»** ـ شۇيەنسىزكى، ئاھاز ئاشۇ يەردە تۇرۇپ، مۇشۇ قوشۇنلار چوقۇم كېلىپ بىزنى مۇھاسىرىگە ئالىدۇ، شۇڭا سۇ مەسىلىسىنى ھەل قىلىشىم لازىم دېگەن ئويدا ئىدى.□ **7:6 »ئۆزىمىز ئۈچۈن تالان-تاراج قىلىپ...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆزىمىز ئۈچۈن ئۇنىڭغا بۆسۈپ كىرىپ،...«.

سىلەر بۇلارغا ئىشەنمىسەڭلار، مۇستەھكەملەنمەيسىلەر« ـ دېگىن.»□
10 پەرۋەردىگار يەنە ئاھازغا سۆز قىلىپ: ـ
11 »تۆزۈڭ ئۈچۈن بېشارەت سورا؛ مەيلى يەرنىڭ تېگىدە يا كى پەلەكنىڭ قەرىدە بولسۇن سوراۋەر« ـ دېدى. □
12 براق ئاھاز جاۋابەن: »مەن ھەم سورىمايمەن ھەم پەرۋەردىگارنى سىناقتا قويمايمەن« ـ دېدى.□
13 ئاندىن يەشايا: ـ ئەمدى ئى داۋۇت جەمەتىدىكىلەر، ئاڭلاپ قويۇڭلار، ئادەملەرنىڭ سەۋر-تاقىتىنى قويمىغىنىڭلارنى ئاز دەپ، سىلەر خۇدايىمنىڭ سەۋر-تاقىتىنىمۇ قويمىغىلىۋاتامسىلەر؟
14 شۇڭا رەب ئۆزى سىلەرگە بىر بېشارەت بېرىدۇ: ـ
مانا، پاك قىز ھامىلدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىدۇ، ئۇ ئۇنىڭ ئىسمىنى »ئىمانۇئېل« دەپ ئاتايدۇ. □ ■
15 ياخشىلىقنى تاللاپ، يامانلىقنى رەت قىلىشنى بىلگۈچە ئۇ پىشلاق ۋە بال يەيدۇ. □
16 چۈنكى بۇ ياش بالا ياخشىلىقنى تاللاپ، يامانلىقنى رەت قىلىشنى بىلگۈچە، سەن نەپرەتلىنىدىغان بۇ ئىككى پادىشاھنىڭ يەر-زېمىنلىرى تاشلىنىپ قالىدۇ. □
17 چۈنكى پەرۋەردىگار سېنىڭ ۋە ئاتاڭنىڭ جەمەمتىگە ئەفرائىم يەھۇدادىن ئايرىلغان كۈندىن بۇيان بولۇپ باقمىغان قاتتىق كۈنلەرنى چۈشۈرىدۇ. ئۇ كۈنلەر بولسا ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھىدىن ئىبارەتتۇر!
18 شۇ كۈنى پەرۋەردىگار مىسىرنىڭ پىنھان ئېرىقلىرىدىكى پاشىلارنى ۋە ئاسۇرىيەدىكى ھەرىلەرنى ئۈشقىرتىپ چاقىرىدۇ؛
19 ئۇلارنىڭ ھەممىسى كېلىپ ھەربىر خىلۋەت جىلغىلارغا، تاشلارنىڭ ھەربىر ئاراچلىرىغا، ھەممە يانتاقلارغا ۋە ھەممە يايلاقلارغا غۇژۇيدە قونۇشىدۇ.□

□ 7:9 **»ئەفرائىمنىڭ بېشى سامارىيە شەھىرىدۇر« ـ سامارىيە شەھىرى ئەفرائىمنىڭ پايتەختى. »دەمەشق شەھىرىنىڭ بېشى رەزىنىدۇر، خالاس،... سامارىيە شەھىرىنىڭ بېشى رەمالىيانىڭ ئوغلىدۇر، خالاس؛ سىلەر بۇلارغا ئىشەنمىسەڭلار، مۇستەھكەملەنمەيسىلەر« ـ ھازىرقى تەتقىقاتقا ئاساسلانغاندا، سۇرىيە بىلەن ئىسرائىل ئىتتىپاقىنىڭ ئاساسىي مەقسىتى ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ تاجاۋۇزىنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىن ئىبارەت ئىدى. بۇ ئىككى دۆلەت يەھۇدانى ئىتتىپاققا قوشۇلۇشقا مەجبۇرلىماقچى بولدى. ئاھاز پادىشاھ بۇنى رەت قىلدى، چۈنكى ئۇ ئۆزى ئاسۇرىيەلەر بىلەن يوشۇرۇن ھالدا بىر »سۈلھ« تۈزمەكچى بولغان يا كى تۈزگەن. مانا بۇ ئۇنىڭ يەشايانىڭ سۆزىنى رەت قىلغانلىقىنىڭ، يەنى خۇدادىن بېشارەت سورىماسلىقىنىڭ سەۋەبىدۇر.**
بۇ ئايەتتىكى ئاخىرقى جۈملە: «...□□□□□□□□□□□□□□□□ مۇستەھكەملەنمەيسىلەر» دېگەن سۆزلەر ئىبرانىي تىلدا ئاھاڭداش سۆز بىلەن ئېپادىلەنگەن: ـ »ئىمانا-ئامىنۇ، كىمانا-ئامىنۇ.« »سىلەر« دېگەن سۆزگە قارىغاندا، بۇ سۆزلەر پەقەت ئاھازغىلا ئەمەس، بەلكى داۋۇتنىڭ پۈتكۈل جەمەمتىدىكىلەرگە ئېيتىلغان بولسا كېرەك.
□ 7:11 **»يەرنىڭ تېگى« ـ مۇشۇ يەردە »يەرنىڭ تېگى« »شېئول«نى، يەنى »تەھتىسارا«نى، ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى ياردىنغان، قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان جايىنى مۇمكىن.**
□ 7:12 **»مەن ھەم سورىمايمەن ھەم پەرۋەردىگارنى سىناقتا قويمايمەن« ـ »خۇدانى سىناش« گۇناھدۇر؛ براق مۇشۇ يەردىكى »بېشارەت سوراش« خۇدانىڭ تۈزىنىڭ تەكىپى بولۇپ، گۇناھ ھېسابلانمايدۇ.**
□ 7:14 **»شۇڭا رەب ئۆزى سىلەرگە بىر بېشارەت بېرىدۇ...» ـ مۇشۇ بېشارەت بولسا، ئۇلارغا ئىشىنىشىگە ياردەم بېرىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۇلارغا بولغان نارازلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن بېرىلدۇ. »ئىمانۇئېل« ـ »خۇدا بىز بىلەن بىللە« دېگەن مەنىدە.**
■ 7:14 مات. 23:1□ لۇقا 311:
□ 7:15 **»ياخشىلىقنى تاللاپ، يامانلىقنى رەت قىلىشنى بىلگۈچە...» ـ يا كى »ياخشىلىقنى تاللاپ، يامانلىقنى رەت قىلىشنى بىلىشى ئۈچۈن.» »پىشلاق ۋە بال يەيدۇ« ـ بۇ تامىقلار زېمىنىڭ ناچار ئەھۋالغا چۈشكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ئادەم ئاز بولغاچقا، تېرىلغۇ يەرلەرمۇ ئاز بولدۇ. ئادەملەر پەقەت مال بېقىش بىلەن شۇغۇللىنىپ، تېرىلغۇ يەرلەر ياۋاپۋى ھايۋاناتلار، ھەرە قاتارلىقلارغا تاشلىنىپ قالىدۇ (23-21-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئىمانۇئېل كەمبەغەل شارائىتلاردا تۇغۇلىدۇ ھەم بەلكىم چوڭ بولغىچە شۇ غۇرىگىل جەمەلكىنى جاكۇگلادىن تېرىپ يەيدۇ، دېمەكچى.**
□ 7:16 **»چۈنكى بۇ ياش بالا ياخشىلىقنى تاللاپ، يامانلىقنى رەت قىلىشنى بىلگۈچە...» ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »بۇ ياش بالا« ئىككى بىسلىق سۆز بولۇپ، بەلكىم ئىمانۇئېلنىڭ ئۆزى ھەم يەشايانىڭ ئوغلى »شېئار-جاشۇب«نمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن. دېمەك، »شېئار-جاشۇب« چوڭ بولغۇچە، سۇرىيە ھەم ئىسرائىل)شىمالىي پادىشاھلىق(تاشلاندۇق بولۇپ تۇرىدۇ. بېشارەتتىن ئۈچ يىلدىن كېيىن سۇرىيە زېمىنى ۋە ئون ئۈچ يىلدىن كېيىن ئىسرائىل زېمىنى ئاسۇرىيە پادىشاھى تەرىپىدىن بىسۇيلىنىدۇ. ئۇنىڭ تاجاۋۇزچىلىقى يەھۇدانىڭ زېمىنىغىچە يېتىپ بېرىپ، ئۇنى بۇلاپ-تالايدۇ، براق ئۇنى ئىگىلىيەلەيدۇ. كېيىنكى بابلارنى، بولۇمۇ 37-36-بابنى كۆرۈڭ. »ئىمانۇئېل« دېگەن بالنىڭ تۇغۇلۇشى ھەقتىدىكى بېشارەت ئاھازغا ئەمەس، »داۋۇت جەمەمتىگە« چۈشىدۇ، دېيىلىدۇ. قارىغاندا، »ئىمانۇئېل« داۋۇتنىڭ جەمەمتى ئىچىدىكى بىر »پاك قىز«دىن ئۇ تۇغۇلىدۇ. مۇشۇ بالنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن، ئىنجىلدىكى »ماتا» ،1- 2-بابنى، »لۇقا» ،1- 2-بابنى كۆرۈڭ.**
□ 7:19 **»ئۇلارنىڭ ھەممىسى كېلىپ ھەربىر خىلۋەت جىلغىلارغا، ...ھەممە يايلاقلارغا غۇژۇيدە قونۇشىدۇ» ـ دېمەك، ئادەملەر يوشۇرۇنماقچى بولغان ھەربىر جاي بىخەتەر بولمايدۇ، دۈشمەن تەرىپىدىن ئىشغال قىلىنىدۇ.**

20 ئاشۇ كۈنى، رەب ئەفرات دەريياسىنىڭ نېرىسىدىن ئىجاركىگە ئالغان بىر ئۈستىرا بىلەن، يەنى ئاسۇريە پادىشاھى
بىلەن چاچ چۈشۈرىدۇ؛ مۇشۇ ئۈستىرا باشنىڭ چېچىنى، پۇتنىڭ تۈكلىرىنى ۋە ساقالنىمۇ چۈشۈرۈپ غىرايدۇ؛ □
21 شۇ كۈنلەردە بىر كىشى ياش بىر سىيىر ۋە ئىككى قوي باقىدۇ،
22 ئۇلارنىڭ شۇنچە كۆپ سۈت بەرگىنىدىن ئۇ سېيرق مايي يەيدۇ؛ دەرۋەقە، زېمىندا قالغانلارنىڭ ھەممىسى سېيرق
مايي ۋە بال يەيدۇ.□
23 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ھەر تېلى بىر كۆمۈش تەڭگىگە يارايدىغان، مىڭ تېلى بار ئۈزۈمزارلىق بولغان ھەربىر
جاي جىغانلىققا ۋە تىكەنلىككە ئايلىنىپ كېتىدۇ؛ ■
24 ئاشۇ يەرگە ئادەملەر پەقەت ئوقيا كۆتۈرۈپ كېلىدۇ، چۈنكى پۈتكۈل زېمىن جىغانلىققا ۋە تىكەنلىككە ئايلىنىپ
كېتىدۇ. □
25 ئىلگىرى كەتمەن چېپىلغان ھەربىر تاغلىق جىلغىلارغا بولسا، ـ ئۇلار ئۇ يەرلەرگە جىغانلاردىن ۋە تىكەنلەردىن
قورقۇپ بارمايدۇ؛
بۇ يەرلەر پەقەت كالىلارنى ئوتلىتىدىغان،
قويلار دەسسەپ-چەيلەيدىغان جايلار بولۇپ قالىدۇ، خالاس.

8

ئاسۇريەنىڭ تاجاۋۇز قىلىشى توغرىسىدىكى يەنە بىر بېشارەت

1 پەرۋەردىگار ماڭا: ـ
»چوڭ بىر تاختاينى قولۇڭغا ئېلىپ، ئېنىق ھەرپلەر بىلەن: ـ »ماخار-شالال-خاش-باز« دەپ يازغىن« ـ دېدى.
□
2 مەن شۇنداق قىلىپ ئۈزۈمگە »ئىشەنچلىك گۇۋاھچىلار« سۈپىتىدە مۇشۇنى خاتىرىلەشكە كاھىن بولغان ئۇريا
ۋە يەرەبەقىيانىڭ ئوغلى زەكەريانى چاقىرىۋالدىم. □
3 ئاندىن مەن ئايال پەيغەمبەر بىلەن بىللە ياتتىم. شۇنداق قىلىپ ئۇ ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. شۇنىڭ
بىلەن پەرۋەردىگار ماڭا: ـ »ئۇنىڭ ئىسمىنى »ماخار-شالال-خاش-باز« دەپ ئاتىغىن؛ □
4 چۈنكى بالا »دادا، ئاپا« دەپ چاقىرىشنى بىلگۈچە، دەمەشق بايلىقلىرى ۋە ساماريەدىكى ئولجا ئاسۇريە پادىشاھى
تەرىپىدىن بۇلاپ ئېلىپ كېتىلىدۇ« ـ دېدى.
5 پەرۋەردىگار يەنە ماڭا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ

مۇشۇ ئايەتتە ئىبرانىي تىلىدا ئاھاڭداش سۆز ئىشلىتىلگەن بولغاچقا، بىر توپ ھاشارەتنىڭ »غۇڭ-غۇڭ« قىلىپ ئاۋاز چىقارغىنىغا ئوخشىتىلغان.

□ **7:20 »مۇشۇ ئۈستىرا ... پۇتنىڭ تۈكلىرىنى ۋە ساقالنىمۇ چۈشۈرۈپ غىرايدۇ«** ـ »پۇتنىڭ تۈكلىرى« مۇشۇ يەردە پۇتۇن بەدەندىكى تۈكلەرنى كۆرسىتىدىغان سۆز بولۇپ، سەل سىلقىلاشتۇرۇپ ئىپادىلىگەن. دېمەك، ئاسۇريە پادىشاھى ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسىنى بۇلاپ كېتىدۇ، ئۇلارنى بەلكىم يالىڭاچ قالدۇرىدۇ.

□ **7:22 «...□□ سېيرق مايي يەيدۇ؛ دەرۋەقە، زېمىندا قالغانلارنىڭ ھەممىسى سېيرق مايي ۋە بال يەيدۇ»** ـ دېمەك، ئادەملەر شۇنچە ئاز، تېرىلغۇ يەر يوق دېيەرلىك، زىرائەتلەرنىڭ ئورنىدا ياۋا ئوت-چۆپ كۆپ بولغاچقا، ئۈزۈقلۇق ئاساسەن پەقەت سۈت ھەم بال بولىدۇ.

■ **7:23** لاۋ. 2226:

□ **7:24 »ئاشۇ يەرگە ئادەملەر پەقەت ئوقيا كۆتۈرۈپ كېلىدۇ...»** ـ دېمەك، بۇنداق ئۈزۈمزار ياۋايى ھايۋانلار تۇرىدىغان جايغا ئايلىنىدۇ. شۇنىڭ ئادەملەر ئۇ يەرگە بارىدىغان بولسا، ئۆزىنى قوغداش يا كى ئوۋ قىلىش ئۈچۈن قوراللارنى كۆتۈرگەن ھالەتتىلا بارىدۇ.

□ **8:1 »ماخار-شالال-خاش-باز«** ـ »ئولجىغا ئالدىرا! ئوۋغا چاپسان بول«! دېگەن مەنىدە. سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىش ئۈچۈن، 3- ھەم 4-ئايەتنى كۆرۈڭ.

□ **8:2 »كاھىن بولغان ئۇريا«** ـ »كاھىن« دېگەن، مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا پۇقرالار ئۈچۈن مەخسۇس قۇربانلىقنى كۆيدۈرگۈچى كىشى. **»كاھىن بولغان ئۇريا ۋە يەرەبەقىيانىڭ ئوغلى زەكەريا«** ـ ئەمەلىيەتتە بولسا، ئۇريا دېگەن كىشى كېيىن يەشايا پەيغەمبەرگە قارشى بولۇپ چىقىشى مۇمكىن («□□□2□.» 10:16-16نى كۆرۈڭ.(شۇنداق بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلار تېخىمۇ »ئىشەنچلىك گۇۋاھلىق« سۈپىتىدە بولۇشى كېرەك ئىدى.

□ **8:3 ..» مەن ئايال پەيغەمبەر بىلەن بىللە ياتتىم«** ـ »ئايال پەيغەمبەر« يەشايانىڭ ئايالىنى كۆرسىتىدۇ. بىراق نېمىشقا »ئايال پەيغەمبەر« دەپ ئاتىلىدۇ؟ يا كى ئۇ ئۈزى پەيغەمبەر بولىدى ۋە يا كى ئۇنىڭ مۇشۇ ئوغلىنى ئۈغقانلىقىنىڭ ئۈزى خۇدانىڭ سۆزىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى بولىدى.

6 »مۇشۇ خەلق شىلوئاھ تۆستىكىدىكى لەرزان ئېقىۋاتقان سۈلارنى رەت قىلىپ،
ئۇلارنىڭ ئورنىدا رەزىن ۋە رەمالىيانىڭ ئوغلىدىن خۇرسەن بولغاچقا،
7 شۇڭا مانا، رەب ئۇلارنىڭ ئۈستىگە دولقۇنلاپ ئاقىدىغان، ئەلۋەك ئەفرات دەرياسىنىڭ سۈلىرىنى، ـ يەنى
ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھىنى تولۇق ھەيۋە-شۆھرىتى بىلەن ئېلىپ كېلىدۇ؛
ئۇ دەريادەك بارلىق ئېرىق-تۆستەكلىرىدىن تېشىپ كېتىدۇ،
ھەممە قىرغاقلىرىنى بۆسۈپ تاشلايدۇ؛
8 ئۇ تاكى يەھۇداغىچە شىددەت بىلەن تېشىپ، ھەتتا بوينىغىچە كېلىدۇ؛
ئۇ قاناتلىرىنى يايغاندا پۈتكۈل زېمىنىڭغا سايە بولۇپ چۈشىدۇ، ئى ئىمانۇئېل!□

9 ـ غەزەپلىنىۋېرىكىلار، ئى ئەللەر، بىراق سۈندۈرۈلىسىلەر!
جاھاننىڭ بارلىق چەت جايلىرى قۇلاق سېلىڭلار!
جەڭ ئۈچۈن بېلىڭلارنى باغلاۋېرىڭلار، سۈندۈرۈلىسىلەر!
جەڭ ئۈچۈن بېلىڭلارنى باغلاۋېرىڭلار، سۈندۈرۈلىسىلەر!□
10 پىلانىڭلارنى تۈزىۋېرىڭلار، ئۇ بىكارغا كېتىدۇ؛
مەسلىھەتىڭلارنى قىلىۋېرىڭلار، ئۇمۇ ئاقمايدۇ؛
سەۋەبى ـ ئىمانۇئېل.«! □

خۇدانىڭ يەشايا ئارقىلىق يولىۋىرۇق بېرىشى

11 چۈنكى پەرۋەردىگار كۈچلۈك قولىنى ماڭا تەگكۈزۈپ،
مېنىڭ بۇ خەلقتىنىڭ يولىدا ماڭماسلىقىمغا يولىۋىرۇق بېرىپ، مۇنداق سۆز قىلدى: ـ
12 »مۇشۇ كىشىلەر كۆپ ئىشلاردا »سۈيقەست بار« دېسە، سىلەر بولسا »سۈيقەست بار« دەپ
يۈرمەڭلار؛
ئۇلارنىڭ قورقىنىدىن سىلەر قورقماڭلار،
ياكى ھېچ ۋەھىمىگە چۈشمەڭلار؛□
13 پەقەت ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىلا ھەممىدىن ئۈستۈن دەپ بىلىڭلار،
ئۇ سىلەرنىڭ قورقىدىغىنىڭلار بولسۇن،

□ 8:8 «...□□ قاناتلىرىنى يايغاندا پۈتكۈل زېمىنىڭغا سايە بولۇپ چۈشىدۇ، ئى ئىمانۇئېل«! ـ 8-6-ئايەت توغرۇلۇق چۈشەنچىمىز مۇنداق: يەھۇدادىكىلەر ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىدىن قورقىنى تۇردى. »شىلوئاھ« بولسا، پېرۇساليمدىن ئوتتىدىغان لەرزان سۈپىسۈزلۈك بىر ئۆستەڭ ئىدى. خۇدا بۇ ئۆستەڭنى تۆزىنىڭ خاتىرجەملىكى، ئىسرائىلغا بەرمەكچى بولغان ئامان-تىنچلىقنىغا ئوخشاتتىدۇ. ئەفرات دەرياسى بولسا، ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىدىكى چوڭ دەريادۇر. شىلوئاھ ئۆستىگىنىڭ سىرتقى كۆرۈنۈشى ھەيۋەتلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە، بىراق مۇشۇ لەرزان ئاقىدىغان ئۆستەڭ خۇدانىڭ ھىمايىسىنى بىلدۈردۈ. ئىنسانلارنىڭ ماھىيىتى بولسا ھەيۋەتلىك نەرسىگە ئۈمىد باغلاشقا مايىلدۇر، يەھۇدا خەلقى بولسا ئىشەنچىنى خۇدانىڭ ھىمايىسىگە باغلىغان ئەمەس، بەلكى ئۇلار: »سۈرىيە بىلەن)ئىمالي(ئىسرائىلنىڭ ئىتتىپاقىنى ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىگە بىر توسالغۇ« دەپ خاتىرجەم ۋە خۇشال ئىدى. خۇدا ئۇلارنىڭ ئىمان-ئىشەنچىنى خاتا قويغانلىقىنى ئۇلارغا كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئاسۇرىيە پادىشاھى سىلەرگە »بوينۇڭلارغا يەتكۈچە« تاجاۋۇز قىلىدۇ، دەيدۇ. »بوينۇنغا يەتكۈچە« ـ ئاسۇرىيە پادىشاھى كەلگەندە، يەھۇدانىڭ ھەممە يەرلىرىنى ئىشغال قىلىپ، 46 شەھەرنى قولىغا ئالدى، پەقەت پايىتەختى يېرۇسالېم شەھىرىنى ئىگىلىيەلمەي، ئۇنى مۇھاسىرىگە ئالدى. ئاخىردا ئۇ خۇدانىڭ بۇئاستە جازاسىغا ئۇچراپ ئاسۇرىيەگە قايتتى 36-37) بابنى كۆرۈڭ.(10-□□□□ بوينىچە، ئىسرائىلنىڭ زېمىنى بولسا »ئىمانۇئېل«نىڭ زېمىنىدۇر، دېمەك، »ئىمانۇئېل« ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى، خوجايىنىدۇر.

□ 8:9 «غەزەپلىنىڭلار، ئى ئەللەر...!« ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »جەم بولۇپ ھۇجۇم قىلىڭلار، ئى ئەللەر...!.« مۇشۇ ئايەتكە قارىغاندا، بېشارەت مۇشۇ يەردە پەقەت ئاسۇرىيەنىڭ ھۇجۇمىنى ئەمەس، بەلكى ئاخىرقى زاماندا جىمى خەلق-مىللەتنىڭ ئىسرائىلغا قىلىدىغان ھۇجۇمىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 8:10 «مەسلىھەتىڭلارنى قىلىۋېرىڭلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بىر سۆز قىلىشىڭلار.« »سەۋەبى ـ ئىمانۇئېل«! ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، »ئىمانۇئېل« پاك قىزدىن تۇغۇلغان (7-□□□□□□□) بېشارەتلىك بالا، ئىسمى »خۇدا بىز بىلەن بىللە« دېگەن مەنىدە.

□ 8:12 «مۇشۇ كىشىلەر كۆپ ئىشلاردا »سۈيقەست بار« دېسە...» ـ مۇشۇ يەردە »سۈيقەست«نىڭ مەنىسى)بىزنىڭ قارىشىمىزچە:(ـ خەلق ھەرخىل پىتنە-ئىغۋالارغا قۇلاق سېلىپ: »ئەتراپىمىزدىكى باشقا دۆلەتلەر ياكى تۈز ئىچىمىزدىكى خائىنلار سۈيقەست قىلىۋاتىدۇ« دەپ قورقۇپ يۈرەتتى؛ مۇشۇ گەپلەرگە يەشايا ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەن ئىخلاسمەن يەھۇدىيلار ھېچ قۇلاق سالماسلىقى كېرەك ئىدى.

سىلەرنىڭ ۋەھىمەڭلار بولسۇن!□
14 تۇ بىر مۇقەددەس پاناھگاھ بولىدۇ،
ھەمدە ئىسرائىلدىكى ئىككى جەمەت ئۈچۈن پۇتلىكاشاڭ تاش، ئادەمنى يىقىتىدىغان قورام تاش،
يېرۇسالېمدىكىلەر ئۈچۈنمۇ قىلتاق ۋە تاپانتۇزاق بولىدۇ،□ ■
15 تۇلاردىن كۆپلەر تۇنىكۈغا پۇتلىشىپ، يىقىلىپ، يانچىلىپ، قىلتاققا چۇشۇپ، ئەسىرگە ئېلىنىدۇ.« ■

يەشايانىڭ تۆزىگە ئەگەشكەنلەرگە گەپ قىلىشى

16 ـ »بۇ گۈۋاھنامىنى يۆگەپ، تەۋرات قانۇنىنى مېنىڭ مۇخلىسلىرىم ئارىسىدا پېچەتلەپ قويغىن. □
17 مەن بولسام، يۈزىنى ياقۇپ جەمەتىدىن يوشۇرۇۋاتقان پەرۋەردىگارنى كۈتىمەن؛
ۋە مەن ئۇنى تەلمۈرۈپ ساقلايمەن.□
18 قارا كىلار، ماڭا ۋە پەرۋەردىگار ماڭا بەرگەن بالىلارغا،
بىز زىئون تېغىنى تۇرۇ ماكانى قىلغان ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئىسرائىلدا نامايان قىلغان
بېشارەت ۋە كارامەتلەرنىڭ سۈپىتىدۇرمىز.«□ ■
19 ـ باشقىلار سىلەرگە: ـ »بىز ۋېچىر-ۋېچىر، گۇدۇڭ-گۇدۇڭ قىلىدىغان »ئەرۋاھلارنى چاقىرغۇچى«لار ۋە
داخانلاردىن يول سورايلى« ـ دېسە، سىلەر جاۋاب بېرىپ: ـ »بىر خەلقنىڭ تۇز خۇداسىنى ئىزدەپ يول سورىشى
كېرەك ئەمەسمۇ؟ تىرىكلەرنىڭ تۇلۇكلەردىن يول سورىشى توغرىمۇ؟«! ـ دەڭلار.■
20 ـ تەۋرات قانۇنى ۋە گۈۋاھنامە ئاساس قىلىنسۇن! مۇشۇلارنى ئاساس قىلىپ سۆز قىلمىسا، ئۇلارغا تاڭ نۇرى
چۈشمەيدۇ!
21 ئەكسىچە، ئۇلار قىسىلغان، ئاچ ھالدا زېمىننى كېزىپ يۈرىشىدۇ، ئاچ قالغان چاغدا، ئۇلار غەزەپلىنىپ ئاسمانغا
قاراپ، پادىشاھنى ھەم خۇداسىنى قارغاپ تىللايدۇ؛
22 ئۇلار يەرگە قارىسا، مانا، جاپا-مۇشەققەت، قاراڭغۇ-زۇلمەت، ھەسرەت-نادامەت ۋە پارا كەندىچىلىك تۇرىدۇ؛

□ **8:13 »پەقەت... پەرۋەردىگارنىلا ھەممىدن ئۈستۈن دەپ بىلىڭلار«** ـ ياكى »پەقەت... پەرۋەردىگارنىلا مۇقەددەس دەپ بىلىڭلار.«

□ **8:14 »ئۇ بىر مۇقەددەس پاناھگاھ بولىدۇ«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۇ« بەلكىم »ئىمانۇئىل«نى، شۇنداقلا ئۇنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ »مۇقەددەس پاناھگاھ« ياكى »مۇقەددەس ئىبادەتگاھ«غا ئوخشاش، ئىنسانلارنىڭ خۇداغا يېقىنلىشىش يولىنى تەمىنلەپ بېرىدۇ. **»ئادەمنى يىقىتىدىغان قورام تاش«** ـ بۇ ئىبارىنىڭ يەنە بىر مەنىسى »(ئادەملەر(يامان كۆرىدىغان قورام تاش.«

■ **8:14** يەش. 16:28□ لۇقا 34:2□ رىم. 33:9□ 1 پېت. 72:

■ **8:15** مات. 44:21□ لۇقا 1820:

□ **8:16 »بۇ گۈۋاھنامىنى يۆگەپ... قويغىن«** ـ خۇدا مۇشۇ يەردە يەشايا ئارقىلىق تۆزىگە ئەگەشكەن مۇخلىسلىرىغا يولىيورۇق بېرىدۇ. يەشايا يازغان ھەم سۆزلىگەن گۈۋاھلىقلارنى، مۇساغا بېرىلگەن قانۇن ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرگە بېرىلگەن تەۋراتتىكى قىسىملارنى بىلە قوشۇپ، بىخەتەر ساقلاپ قويۇش كېرەك، دېگەن مەنىدە. شۇنداق قىلغاندا، بىرىنچىدىن، ھەرقانداق قالايمىقان ۋەزىيەتلەر ئاستىدا، ئۇلار مۇشۇ كىتابلار ئارقىلىق ئېمە قىلىش كېرەكلىكىنى ئوبدان بىلەلەيدۇ.
ئىككىنچىدىن، ئۇلار يەشايا پەيغەمبەرگە بېرىلگەن بېشارەتلەرنى پېچەتلىگەن بولسا، ئۇ دۇنيادىن كەتكەندىن كېيىن، گۈۋاھلىقلار ئالدىنئالا ئېيتقان نۇرغۇن ئىشلار يۈز بەرگەندە، ئىسرائىل خەلقى مۇشۇ گۈۋاھلىقلار)بېشارەتلەر(نى توپ-توغرا ئىگەن، دەپ بىلىدۇ، شۇنىڭدەك يۇلاردا ھېچقانداق ئۈيدۈرمىلىق يوق، يەشايا ھەقىقىي پەيغەمبەر ئىگەن، دەپمۇ ئېتىراپ قىلىدۇ.

□ **8:17 »تۆز يۈزىنى ئىسرائىل جەمەتىدىن يوشۇردىغان پەرۋەردىگار«** ـ خۇدا تۆز خەلقى بولغان ئىسرائىلغا، گۈناھلىرى تۆپەيلىدىن، ھېچ مۇجىزىنى كۆرسەتمەي، تۇلارنى دۈشمەنلىرىدىن قوغدىمايدۇ. ھالبۇكى، يەشايا ۋە ئۇنىڭ گېپىگە كىرگەن خۇدانىڭ مۇمىن بەندىلىرى ئۈمىدسىزلەنمەي، يەشايانغا ئوخشاش »پەرۋەردىگارغا تەلمۈرۈپ ئۇنى ساقلىماقتا« ئىدى.

□ **8:18 »قارا كىلار، ماڭا ۋە پەرۋەردىگار ماڭا بەرگەن بالىلارغا، بىز... نامايان قىلغان بېشارەت ۋە كارامەتلەرنىڭ سۈپىتىدۇرمىز«** ـ مۇشۇ سۆزلەرنى قىلغۇچى بولسا يەشايا پەيغەمبەرنىڭ تۆزى، بىراق »ئىمانۇئىل«مۇ ئۇ ئارقىلىق بېشارەتلىك سۆز قىلىۋاتىدۇ »)ئىبر.» 13:2نى كۆرۈڭ.(■ **8:18** ئىبر. 132:

■ **8:19** قان. 1118:

ئۇلار قاپ-قاراڭغۇلۇققا هەيدۇپتىلىدۇ. □ ■

9

هەممە مەسىلىنى هەل قىلغۇچى بىر بالىنىڭ تۇغۇلۇشى ـ خۇش خەۋەر

1 بىراق، هەسرەت-ئادامەتكە قالغانلارغا زۇلمەت بولۇۋەرمەيدۇ؛
ئۇ ئۆتكەن زامانلاردا زەبۇلۇن زېمىنىنى ۋە نافتالى زېمىنىنى خار قىلدۇرغان؛
بىراق كەلگۈسىدە ئۇ مۇشۇ يەرنى، يەنى »يات ئەللەرنىڭ ماكانى« گالىلىيەگە، جۈملىدىن »دېڭىز يولى« بويىدىكى
جايلار ۋە ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ قارشى قىرغاقلىرىغا شان-شۆهرەت كەلتۈرىدۇ؛ □ ■
2 قاراڭغۇلۇقتا مېڭىپ يۈرگەن كىشىلەر زور بىر نۇرنى كۆردى؛
ئۇلۇم سايىسىنىڭ يۇرتىدا تۇرغۇچىلارغا بولسا،
دەل ئۇلارنىڭ ئۈستىگە نۇر پارلىدى.□ ■
3 ـ سەن ئەلنى ئاۋۇتتۇڭ،
ئۇلارنىڭ شادلىقىنى زىيادە قىلدىڭ؛
خەلقلەر هوسۇل ۋاقتىدا شادلانغاندەك،
جەڭ ئولجىسىنى ئۈلەشتۈرگەن ۋاقىتتا خۇشاللىققا چۆمگەندەك،
ئۇلار ئالدىڭدا شادلىنىپ كېتىدۇ.□
4 چۈنكى مىدىيانىنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلغان كۈنگە ئوخشاش،
سەن ئۇنىڭغا سېلىنغان بويۇنتۇرۇقنى،
مۇرىسىگە چۈشكەن ئەپكەشنى،
ئۇلارنى ئەزگۈچىنىڭ تايىقىنى سۇندۇرۇپ تاشلىۋەتتىڭ.□ ■

□ **8:22 »ئۇلار يەرگە قارىسا، مانا، جاپا-مۇشەققەت ... ۋە پارا كەندىچىلىك تۇرىدۇ«** ـ ئىسرائىللار ئاسماندىكى يارىدەمنى رەت قىلغاندىن كېيىن، يەر-يۈزىدىن هېچ ئۈمىد بولمايلا قالماي، هەممىسى زۇلمەت بولىدۇ.

■ **8:22** يەش. 305:

□ **9:1 »هەسرەت-ئادامەتكە قالغان«** ـ مۇشۇ ئىبارە، ئىبرانىي تىلىدا »ئايالچە رود«تىكى ئىسىم بولۇپ، ماتەم تۇتۇۋاتقان ئايالغا تەسەللى بەرگەندەك خۇدا نافتالىلار ۋە زەبۇلۇنلارغا تەسەللى بېرىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. **»»يات ئەللەرنىڭ ماكانى« گالىلىيە** ـ ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى تاجاۋۇز قىلغاندىن كېيىن، نافتالى، زەبۇلۇن ۋە باشقا ئىسرائىل قەبىلىلىرىنىڭ كۆپ قىسىملىرى ئەسىرگە چۈشۈپ ئېلىپ كېتىلدى. بىر قىسىم كەمبەغەل، نامرات، قابىلىيەتسىز كىشىلەر قالدۇرۇلدى. ئاسۇرىيە پادىشاهى باشقا مىللەت-خەلقلەرنى ئېلىپ كېلىپ شۇ يەرگە، بولۇپمۇ گالىلىيەگە ئولتۇراقلاشتۇردى. مۇشۇنى كىشىلەر قېيقالغان نامرات ئىسرائىللار بىلەن ئارىلىشىپ يۈرۈپ، تۆز-تارا ئاسىسىمىلياتسىيە قىلىنغاچقا، گالىلىيە يەھۇدىيلار تەرىپىدىن »»يات ئەللەر«)يەھۇدىي ئەمەسلەر(نىڭ ماكانى گالىلىيە« دەپ كەمىستىلىپ ئاتالغان.
بېشارەتكە ئاساسەن، نۇر دەل شۇ يەردە پەيدا بولىدۇ. بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى توغرىسىدىكى تەپسىلاتلارنى ئىنجىل »مات.» 15:4-ئايەتىن كۆرۈڭ. **»دېڭىز يولى«** ـ » گالىلىيە دېڭىزى«نىڭ غەربىي يەرلىرى.

■ **9:1** مات. 154:

□ **9:2 »قاراڭغۇلۇقتا مېڭىپ يۈرگەن كىشىلەر زور بىر نۇرنى كۆردى... دەل ئۇلارنىڭ ئۈستىگە نۇر پارلىدى«** ـ مۇشۇ ئايەتلەردىكى »نۇر« شۇيېھسىزكى، مەسىھ-قۇتقۇزغۇچىدۇر (7-6-□□□□□□□ كۆرۈڭ). بىز مۇشۇ بېشارەتلەرنىڭ ئەمەلگە ئاشقانلىقىنى ئىنجىلدىن كۆرىمىز. مەسىھ ئەيسا دەل 1-ئايەتتىكى تۆت جايدا ئۇلۇغ خىزمىتىنى، يەنى خۇش خەۋەرنى تارقىتىش، مۇجىزىلەرنى يارىتىشنى باشلىدى. ئۇ خىزمەت قىلغان ئۈچ يېرىم يىل ۋاقىتنىڭ يېرىمىدىن كۆپرەكىنى بەلكىم مۇشۇ جايلاردا ئۆتكۈزگەن.
بۇ بېشارەتتىكى پېشىلارنىڭ هەممىسى »ئۆتكەن زامان« شەكلىدە ئىپادىلەنگەن. بۇ خىل شەكلىدىكى بېشارەت »يەشايا«دا كۆپ ئۇچرايدۇ، ئۇ كەلگۈسىدىكى ئىشلارنىڭ جەزمەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **9:2** مات. 16:4□15□ ئەف. 145:

□ **9:3 »سەن ئەلنى ئاۋۇتتۇڭ، ئۇلارنىڭ شادلىقىنى زىيادە قىلدىڭ...»** ـ مۇشۇ يەردە پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدىكى كۆپ باشقا بېشارەتلەرگە ئوخشاش، كەلگۈسىدىكى، تېخى يۈز بەرمىگەن ئىشلار ئۆتۈپ بولغان ئىشلاردەك تىلغا ئېلىنىدۇ.

□ **9:4 »مىدىيان ئۈستىدىن غەلبە قىلغان كۈن«** ـ تەخمىنەن 500 يىل ئىلگىرى ئىسرائىل مىدىيانىيلارنىڭ ئاسارىتىدىن خۇدانىڭ كارامەتلىرى بىلەن قۇتۇلغان. ■ **9:4** هاك. 22:7□ يەش. 2610:

5 چۈنكى لەشكەرلەرنىڭ ئۇرۇشتا كىيگەن ھەربىر ئوتۇكلىرى،
قانغا مىلەنگەن ھەربىر تونلىرى بولسا پەقەتلا ئوت ئۈچۈن يېقىلغۇ بولىدۇ.□
6 چۈنكى بىز ئۈچۈن بىر بالا تۇغۇلدى؛
بىزگە بىر ئوغۇل ئاتا قىلىندى؛
ھۆكۈمرانلىق بولسا ئۇنىڭ زىممىسىگە قويۇلىدۇ؛
ئۇنىڭ نامى: ـ »كارامەت مەسلىھەتچى، قۇدرەتلىك تەڭرى، مەڭگۈلۈك ئاتا، ئامان-خاتىرجەملىك ئىگىسى شاھزادە« دەپ ئاتىلىدۇ.□ ■
7 ئۇ داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرغاندا ۋە پادىشاھلىقىغا ھۆكۈمرانلىق قىلغاندا،
شۇ چاغدىن باشلاپ تا ئەبەدىلئەبەدگىچە،
ئۇنى ئادالەت ھەم ھەققانىيلىق بىلەن تىكلەيدۇ، شۇنداقلا مەزمۇت ساقلايدۇ،
ئۇنىڭدىن كېلىدىغان ھۆكۈمرانلىق ۋە ئامان-خاتىرجەملىكنىڭ ئېشىشى پۈتمەس-تۈگىمەس بولىدۇ.
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئوتلۇق مۇھەببىتى مۇشۇلارنى ئادا قىلىدۇ. □ ■

پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلغا، يەنى »شىمالىي پادىشاھلىق«قا بولغان غەزىپى

8 رەب ياقۇپ جەمەتىگە بىر سۆز ئەۋەتتى،
ئۇ پات ئارىدا ئىسرائىلغا چۈشىدۇ،□
9 بارلىق خەلق، يەنى ئەفرائىم ۋە سامارىيەدىكىلەر شۇ سۆزنىڭ توغرىلىقىنى بىلگەن بولسىمۇ، ـ
لېكىن كۆڭلىدە تەكەببۇرلىشىپ يوغىنلىق قىلىپ، ئۇلار: ـ
10 ـ »خىشلار چۈشۈپ كەتتى،

□ 9:5 **»چۈنكى لەشكەرلەرنىڭ ئۇرۇشتا كىيگەن ھەربىر ئوتۇكلىرى... پەقەتلا ئوت ئۈچۈن يېقىلغۇ بولىدۇ«** ـ خۇدا ئۇلارغا شۇنداق بەركەتلەرنى بېرىدۇكى، مۇشۇ غەلبە بولغاندىن كېيىن)ئۇلار ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار ئۇلار ئۈچۈن قىلغان غەلبە(ئۇلار شۇ لەشكەرلەرنىڭ قانغا مىلەنگەن كىيىم-كېچەكلىرى كېرەك بولمايدۇ، ئۇلارنى پەقەت يېقىلغۇ ئۈچۈن ئىشلەتكىلى بولىدۇ، دەپ قارايدۇ.

□ 9:6 **»بىز ئۈچۈن بىر بالا تۇغۇلدى؛ بىزگە بىر ئوغۇل ئاتا قىلىندى«** ـ بۇ بېشارەت گەرچە كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى كۆرسەتكەن بولسىمۇ، ئۇنىڭدىكى پېشىلارنىڭ ھەممىسى »ئوتكەن زامان« شەكلىدە ئېيتىلىلەنگەن. يۇقىرىقى 2-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»ئامان-خاتىرجەملىك ئىگىسى شاھزادە«** ـ ياكى »ئامان-خاتىرجەملىك بەرگۈچى شاھزادە.«

■ 9:6 يەش. 2:11□ 22:22□ لۇقا 11:2□10□ يۇھ. 104:

□ 9:7 **»ئۇ داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرغاندا ۋە پادىشاھلىقىغا ھۆكۈمرانلىق قىلغاندا... ئۇنىڭدىن كېلىدىغان ھۆكۈمرانلىق ۋە ئامان-خاتىرجەملىكنىڭ ئېشىشى پۈتمەس-تۈگىمەس بولىدۇ...«** ـ مۇشۇ شىككى ئايەت (7-6-□□□□) يۇقىرىقى »ئىمانۇئېل«نىڭ كىم شىكەنلىكىنى تېخىمۇ ئېنىق كۆرسىتىدۇ. ئۇ توغرىسىدىكى خەۋەرنى تەكرارلىساق: ـ
)ئا(ئۇ ئىسرائىل ئۈچۈن قۇتقۇزغۇچىدۇر. بۇ يايىتىكى 6-1-ئايەتتىكى غەلبە ۋە بەخت بۇ بالا سەۋەبىدىن ۋۇجۇدقا كېلىدۇ.
)ئە(ئۇ پاك قىزدىن تۇغۇلىدۇ (7-□□□□ 14-ئايەت).
)ب(ئۇ بەلكىم كەمىدىغەل ۋە دۈشمەننىڭ ھۆكۈمرانلىقى ئاستىدىكى ئەھۋالدا تۇغۇلىدۇ (7-□□□□ 15- ۋە 17-ئايەت).
)پ(ئۇ داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن بولۇپ، داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرىدۇ. خۇدا داۋۇتقا ۋەدە بەرگەنكى، ئۇنىڭ بىر ئەۋلادى ئىسرائىلغا ۋە ئاخىرىدا پۈتكۈل دۇنياغا پادىشاھ بولىدۇ.)زەبۇر، 18-كۆپ، 22-كۆپ، 72-كۆپىلەرنى كۆرۈڭ(
)ت(بۇ بالىدا خۇدانىڭ تەبىئىتى بولىدۇ (6-□□□□). ئۇ »قۇدرەتلىك تەڭرى« دەپ ئاتىلىدۇ. ئىبرانىي تىلىدا »كارامەت« دېگەن سۆزىمەت، پەقەت خۇدا ۋە خۇدانىڭ قىلغانلىرى توغرۇلۇقلا ئىشلىتىلىدۇ.
)ج(بۇ بالا ئاخىردا پۈتۈن ئالەمگە ئامان-خاتىرجەملىكنى يەتكۈزىدۇ. »ئۇنىڭدىن كېلىدىغان ھۆكۈمرانلىق ۋە ئامان-خاتىرجەملىكنىڭ ئېشىشى پۈتمەس-تۈگىمەس بولىدۇ.«
بۇلاردىن سىرت مۇشۇ ئايەتلەردە نۇرغۇن ساۋاق-خەۋەرلەر بار، مۇشۇ يەردە سەھىبە چەكلىك بولغانلىقى ئۈچۈن ھازىرچە توختالمايمىز.
بۇ بالىنىڭ كىم ئىكەنلىكى پەقەت ئىنجىلدىكى بايانلاردىلا ئېنىق كۆرسىتىلىدۇ. ئۇ پاك قىز مەريەمدىن تۇغۇلغان مەسىھ ئەيسانىڭ دەل تۇزى بولۇپ، ئۇنىڭ باشقا بىرى بولۇشىنىڭ قەتئىي مۇمكىنچىلىكى يوقتۇر.

■ 9:7 2پاد. 31:19□ يەش. 3237:

□ 9:8 **»رەب ... بىر سۆز ئەۋەتتى، ... ئىسرائىلغا چۈشىدۇ«** ـ »ئىسرائىل« مۇشۇ ئايەتلەردە (21-8□□) شىمالىي پادىشاھلىقنى كۆرسىتىدۇ. »چۈشىدۇ« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ بىر جازاسىنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرسەتسە كېرەك.

بىراق ئۇلارنىڭ ئورنىغا يونۇلغان تاشلار بىلەن قايتا ياسايمىز؛
ئېرەن دەرەخلىرى كېسىلىپ بولدى،
بىراق ئۇلارنىڭ ئورنىدا كېدىر دەرەخلىرىنى ئىشلىتىمىز» ـ دېيىشىدۇ؛□
11 شۇڭا پەرۋەردىگار رەزىننىڭ كۆشەندىلىرىنى ئىسرائىلغا قارشى كۆچلەندۈردى،
ياقۇپنىڭ دۈشمەنلىرىنى قوزغىدى.□
12 شەرقتىن سۈرىيەلىكلەر، غەرەبتە فىلىستىيلەر،
ئۇلار ئاغزىنى ھاكىدەك ئېچىپ ئىسرائىلنى يۇتۇۋالدۇ.
ئىشلار شۇنداق دېيىلگەندەك بولىمۇ،
ئۇنىڭ غەزىپى يەنىلا يانمايدۇ،
سوزغان قولى يەنىلا قايتۇرۇلماي تۇرىدۇ.■
13 بىراق خەلق ئۆزلىرىنى ئۇرغۇچىنىڭ يېنىغا تېخى يېنىپ كەلمىدى،
ئۇلار ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنى ئىزدىمەيۋاتىدۇ.
14 شۇڭا پەرۋەردىگار بىر كۈن ئىچىدە ئىسرائىلنىڭ بېشى ۋە قۇيرۇقىنى،
پالما شېخى ۋە قومۇشىنى كېسىپ تاشلايدۇ؛
15 مويىسپىت ۋە مۆھتەرەملەر بولسا باشتۇر؛
يالغانچىلىق ئۆگىتىدىغان پەيغەمبەر ـ قۇيرۇقتۇر.
16 چۈنكى مۇشۇ خەلقنىڭ يېتەكچىلىرى ئۇلارنى ئازدۇرىدۇ،
يېتەكلەنگۈچىلەر بولسا يۇتۇۋېلىنىپ يوقىلىدۇ.
17 شۇڭا رەب ئۇلارنىڭ يىگىتلىرىدىن خۇرسەنلىك تاپمايدۇ،
يېتىم-يېسىرلىرى ۋە تۇل خوتۇنلىرىغا رەھىم قىلمايدۇ؛
چۈنكى ھەربىرى ئىپلاس ۋە رەزىللىك قىلغۇچى،
ھەممە ئېغىزدىن چىققىنى پاسقىلىقتۇر.
ھەممىسى شۇنداق بولسىمۇ،
ئۇنىڭ غەزىپى يەنىلا يانمايدۇ،
سوزغان قولى يەنىلا قايتۇرۇلماي تۇرىدۇ.■
18 چۈنكى رەزىللىك ئوتتەك كۆيىدۇ،
ئۇ جىغان ۋە تىكەنلەرنى يۇتۇۋالدۇ؛
ئۇ ئورماننىڭ باراقسان جايلىرى ئارىسىدا تۈتىشىدۇ،
ئۇلار ئىس-تۈتەكلىك تۈۋرۈك بولۇپ پۇرقىراپ يۇقىرىغا ئورلەيدۇ؛■
19 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ دەرغەزىپى بىلەن زېمىن كۆيدۈرۈپ تاشلىنىدۇ،
خەلق بولسا ئوتنىڭ يېقىلغۇسى بولدۇ، خالاس؛

□ 9:10 »خىشلار چۈشۈپ كەتتى، بىراق ئۇلارنىڭ ئورنىغا يونۇلغان تاشلار بىلەن قايتا ياسايمىز...» ـ دېمەك، »پەرۋەردىگارنىڭ تەربىيە جازاسى بولغان زىيانى تارتقان بولساقۇ، بىز يەنىلا ئۇنىڭ تەربىيە جازاسىغا پىسەنت قىلماي، ئۆز كۆچىمىزگە تايىنىپ تېخىمۇ ياخشى تۈرمۇشنى بەرپا قىلىمىز«)تاشلار خىشلاردىن، كېدىر دەرەخلىرى ئېرەن دەرەخلىرىدىن ياخشى، ئەلۋەتتە.(يەروبوئام II پادىشاھ بولغان ۋاقتىدا، خۇدا)شىمالىي(ئىسرائىلدا چوڭ بىر يەر تەۋرەشنى پەيدا قىلغان؛ »خىشلار چۈشۈپ كەتتى،... ئېرەن دەرەخلىرى كېسىلىپ بولدى،...» دېگەن سۆزلەر بەلكىم شۇ يەر تەۋرەش بىلەن مۇناسىۋەتلىك.

□ 9:11 »پەرۋەردىگار رەزىننىڭ كۆشەندىلىرىنى ئىسرائىلغا قارشى كۆچلەندۈردى...» ـ 7-بابتىكى مەزمۇنغا قارىغاندا، سۈرىيەنىڭ پادىشاھى رەزىن ئىسرائىل بىلەن ئىتتىپاقداش ئىدى. مۇشۇ سۆزگە قارىغاندا ئۇنىڭ ئىسرائىل بىلەن ئىتتىپاقى كېيىن مەۋجۇت بولۇپ تۇرالمايدۇ. ياشقىلارنىڭ ئىسرائىلغا قارشى چىقىشى بىلەن ئۆمۈ ئىسرائىلغا قارشى قوزغىلىدۇ. ■ 9:12 يەش. 25:5□ 410: ■ 9:17 يەش. 610: ■ 9:18 يەش. 24:5□ 624:

ھېچكىم ئۆز قېرىندىشىنى ئاياپ رەھىم قىلمايدۇ.□
20 بىرسى ئوڭ تەرەپتە گۆش كېسىپ يەپ، تويمايدۇ،
سول تەرەپتىن يالماپ يەيمۇ، قانائەتلەنمەيدۇ؛
ھەركىم ئۆز بىلكىنى يەيدۇ؛
21 مەناسسەھ ئەفرائىمنى، ئەفرائىم بولسا مەناسسەھنى يەيدۇ؛
ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىككىسىمۇ يەھۇداغا قارشى تۇرىدۇ.
ھەممىسى شۇنداق بولسىمۇ،
ئۇنىڭ غەزىپى يەنىلا يانمايدۇ،
سوزغان قولى يەنىلا قايتۇرۇلماي تۇرىدۇ. □

10

پەرۋەردىگارنىڭ يەھۇداغا بولغان غەزىپى

1 قەبىھلىك قانۇنلىرىنى تۈزگۈچىلەرگە،
ئازابلىق پەرمان-ھۆكۈملەرنى يازغۇچىلارغا ۋاي!
2 تۈل خوتۇنلارنى ئولجىمىز قىلايلى،
يېتىم-يېسىرلارنى بۇلاپ-تالايلى دەپ،
ئۇلار مىسكىنلەرگە ئادالەتنى بەرمەي،
خەلقىمدىكى ئاجىز-بېچارىلەردىن ھوقۇقنى بۇلاپ كېتىدۇ.
3 ھېساب ئالىدىغان كۈندە،
يەنى يىراقتىن كەلگەن تۇيۇقسىز بالا-يىتىپەت كۈندە،
نېمە قىلىسىلەر؟
كىمدىن باشپاناھلىق ئىزدەپ يۈرىسىلەر؟
بايلىق-شۆھرەتكىلارنى نەگە ئامانەت قويىسىلەر؟□
4 ئۇلارغا ئەسىرلەر ئاراسىدا زوكۈيىپ ئولتۇرۇشتىن،
ياكى ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئاراسىدا يىقىلىشتىن باشقا ھېچنېمە قالمىدى!
ھەممىسى شۇنداق بولسىمۇ،
ئۇنىڭ غەزىپى يەنىلا يانمايدۇ،
سوزغان قولى يەنىلا قايتۇرۇلماي تۇرىدۇ.

پەرۋەردىگارنىڭ ئاسۇرىيە پادىشاھى سەننا‌خېرىبقا قارىتا بىر سۆزى

5 قولىغا غەزىپىمنىڭ توقمىقى تۇتقۇزۇلغان،
ئۆزۈمنىڭ دەرغەزىپىمنىڭ تايىقى بولغان ئاسۇرىيەلىككە ۋاي!□ ■

□ **9:19** «...□□□□□ ئۆز قېرىندىشىنى ئاياپ رەھىم قىلمايدۇ» ـ يەروبوئام II ئىسرائىلغا پادىشاھ بولغاندىن كېيىنكى 28 يىل ئىچىدە، كۆپ كىشىلەر تەختىنى تالىشىپ ئۆرۈشتى. جەمئىي 6 پادىشاھ تەختكە ئولتۇرغان، ئىچكى ئۆرۈش-جىدەللەر كۆپ بولغاندى.

□ **9:21** «مەناسسەھ ئەفرائىمنى، ئەفرائىم بولسا مەناسسەھنى يەيدۇ...» ـ ئەفرائىم ۋە مانا‌سسەھ بولسا ئىسرائىل پادىشاھلىقىدىكى ئىككى ئەڭ چوڭ قەبىلە. يۇقىرىقى ئىزاھاتتا كۆرسىتىلگىنىدەك ئۇلارنىڭ ئاراسىدا ئۆرۈش-جىدەللەر كۆپ ئىدى. ئۇنداق ئىشلار يەشايا دېگىنىدەك، «ئۆز بىلكىنى ئۆزى يەيدىغان» ئىشتۇر. □ **10:3** «ھېساب ئالىدىغان كۈنى» ـ سۆزمۇ‌سۆز تەرجىمە قىلىنسا، «خۇدا يوقلاپ كېلىدىغان كۈنى» دېگەنلىك بولىدۇ.

□ **10:5** «قولىغا غەزىپىمنىڭ توقمىقى تۇتقۇزۇلغان،...» ـ ئىبرانىي تىلىدا «(ئۇلارنىڭ(قولىدىكى توقماق مېنىڭ غەزىپىم بولغان،...».» ■ **10:5** يەش. 1:36□ يەر. 9:25□ ئەز. 1421:

6 مەن ئۇنى خۇداسىز بىر »يات ئەل« گە،
دەرغەزىپىم قارىتىلغان خەلقىمگە زەربە بېرىشكە ئەۋەتىمەن؛
ئۇنىڭغا ئولجا تۇتۇۋېلىشقا،
غەنىيمەتنى بۇلاشقا،
خەلقىمنى كوچىلاردىكى لاي-پاتقاقلارنى دەسسىگەندەك دەسسەشكە بۇيرۇيمەن.□
7 بىراق ئاسۇرىيەلىكنىڭ كۆزدە تۇتقىنى مۇشۇ ئەمەس،
ئۇ شۇنداق ھېچ ئويلىغان ئەمەس.
ئۇنىڭ ئويلىغىنى ۋەيران قىلىش،
كۆپ دۆلەتلەرنى يوقىتىشتىن ئىبارەتتۇر.□
8 ئۇ: ـ »مېنىڭ سەردارلىرىمنىڭمۇ ھەممىسى پادىشاھلارغا باراۋەر ئەمەسمۇ؟□
9 كالنو شەھىرى كاركېمىش شەھىرىگە،
خامات شەھىرى ئارپاد شەھىرىگە،
سامارىيە شەھىرى دەمەشق شەھىرىگە ئوخشاش ئەمەسمۇ؟□
10 مەبۇدلىرى سامارىيەنىڭ ۋە يېرۇسالېمنىڭكىدىن تۆلۈغ بولغىنى بىلەن،
مېنىڭ قولۇم مۇشۇ مەبۇدقا تەۋە بولغان پادىشاھلىقلارغا ئىگە بولۇشقا يەتكۈدەك تۇرسا،
11 سامارىيە ۋە ئۇنىڭ مەبۇدلىرىنى قانداق قىلغان بولسام، يېرۇسالېم ۋە ئۇنىڭ مەبۇدلىرىنى ئوخشاشلا شۇنداق قىلمامدىمەن؟« ـ دەيدۇ.
12 بىراق رەب زىئون تېغى ۋە يېرۇسالېمدا پۈتكۈل جازا ئىشنى پۈتكۈزۈپ بولغاندىن كېيىن، ئۇ: ـ
»مەن ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ كۆڭۈلدىكى باشباشتاقلىقىنىڭ ئاقىۋىتىنى ئۇنىڭغا چۈشۈرىمەن،
ئۇنىڭ كۆزلىرىدىكى كىبىرلىك نەزەرلىرىنى جازالايمەن« دەيدۇ.
13 چۈنكى ئۇ: ـ »بۇ ئىشلارنى ئۆز قولۇمنىڭ كۈچى بىلەن،
ئۆز دانالىقىم بىلەن مەن قىلغانمەن؛
چۈنكى مەن ئەقىللىقتۇرمەن؛
مەن ئەللەرنىڭ پاسىللىرىنى يوقاتتىم،
ئۇلارنىڭ خەزىنىلىرىنى بۇلىۋالدىم،
تەختكە ئولتۇرغانلارنى باتۇر كەبى چۈشۈرۈپ تاشلىدىممەن؛
14 مەن قولۇمنى بىر قۇش ئۇۋۇسىغا ئۇزاتقاندەك ئەللەرنىڭ بايلىقلىرىغا ئۇزاتتىم،

□ **10:6 »ئۇنىڭغا ئولجا تۇتۇۋېلىشقا، غەنىيمەتنى بۇلاشقا...بۇيرۇيمەن«** ـ يەشايانىڭ ئىككىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى)ماھار-شالال-خاش-باز(نىڭ مەنىسىنى مۇشۇ ئايەتتىن چۈشىنىۋالغىلى بولىدۇ: »ئولجىغا ئالدىرا! غەنىيمەتكە چاپسان بول.«! بۇ سۆزلەر يەنە 2-ئايەتتە تېپىلىدۇ، خۇدا يەھۇدادىكىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى ئاسۇرىيە پادىشاھى سەنناخېرىب ئارقىلىق ئۇلارنىڭ پېشىغا چۈشۈرىدۇ.

□ **10:7 »بىراق ئاسۇرىيەلىكنىڭ كۆزدە تۇتقىنى مۇشۇ ئەمەس، ئۇ شۇنداق ھېچ ئويلىغان ئەمەس...»** ـ دېمەك، خۇدانىڭ مەقسىتى ئاسۇرىيە پادىشاھى ئارقىلىق ئىسرائىل ۋە يەھۇدانى جازالاش ئىدى. بىراق ئاسۇرىيە پادىشاھى مۇشۇ ئىشتىن ھېچ خەۋەرسىز بولۇپ، پەقەت ئۆز شەخسىي مەنپەئەت-ھوقۇقلىرىنى، بايلىق-شۆھرەتنى ئاشۇرۇش كويىدا ئىدى. مۇشۇ ئايەت بىزگە، ھەممىگە قادىر ھەتتا رەھمسىز ۋە خۇداسىز شەخسلەر، ئەللەر ۋە ئىمپېرىيەلەر ئارقىلىقمۇ ئۆز مەقسەت-مۇددىئالىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ، دەپ ئۇقتۇرىدۇ.

□ **10:8 »مېنىڭ سەردارلىرىمنىڭمۇ ھەممىسى پادىشاھلارغا باراۋەر ئەمەسمۇ؟«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مېنىڭ سەردارلىرىمنىڭمۇ ھەممىسى ئاۋۋال پادىشاھلار بولغان ئەمەسمۇ؟«

□ **10:9 » كالنو شەھىرى كاركېمىش شەھىرىگە، خامات شەھىرى ئارپاد شەھىرىگە، سامارىيە شەھىرى دەمەشق شەھىرىگە ئوخشاش ئەمەسمۇ؟«** ـ دېمەك، مەن كالنو، خامات ۋە دەمەشقنى ئاسانلا قولغا كەلتۈردۈم. ئۇنىڭدىن باشقا شەھەرلەرنىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاشلا ئاسانلا بويسۇندۇرىمەن. ھەربىر جۈپ شەھەرنىڭ ئىككىنچىسى بىرنېچىسىنىڭ جەنۇب تەرىپىدە بولۇپ، ئۇنى ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى كېينىرەك قولغا ئالغان.
كالنو ـ ملادىيەدىن ئىلگىركى 738-يىلى؛ كارشېمىش 717-يىلى؛
خامات 738-يىلى؛ ئارپاد 740-يىلى؛
سامارىيە -720-721يىلى؛ دەمەشق 732-يىلى ئېلىنغان.

بىرسى تاشلۇپتىلگەن تۇخۇملارنى تەرگەندەك مەن پۈتكۈل دۇنيانى يىغقانىمەن؛
ئۇلاردىن ھېچبىرىمۇ قاناتلىرىنى پالاقلاتمىدى،
تۇمشۇقىنى ئاچمىدى،
ياكى چۈك-چۈك قىلىپ ئاۋاز چىقارمىدى« ـ دەيدۇ.
15 پالتا ئۆزىنى ئىشلەتكۈچىسىگە لاپ ئاتسا بولامدۇ؟
ھەرە ھەرىدىگۈچىگە پوچىلىق قىلسا بولامدۇ؟
شۇنداق ئىش ئىكەن، خۇددى تاياق ئۆزىنى كۆتۈرگۈچىسىنى ئوينىتالىسا بولىدىغاندەك،
خۇددى ھاسا ياغاچ ئەمەس بولغۇچىنى كۆتۈرگەندەك بولاتتى ئەمەسمۇ؟!□
16 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار شۇ ئاسۇرىيەلىكنىڭ پالۋانلىرى ئارىسىغا
ئورۇقلىتىش كېسىلىنى ئەۋەتىدۇ،
ئۇنىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئاستىدا لاۋۇلداپ يالقۇنلايدىغان بىر ئوتنى ياقىدۇ.□ ■
17 »ئىسرائىلنىڭ نۇرى«نىڭ ئۆزى ئوت،
ئۇنىڭكىسى مۇقەددەس بولغۇچى يالقۇن بولىدۇ،
ئۇ بىر كۈن ئىچىدە ئۇنىڭ جىغانلىرى ۋە تىكەنلىرىنى كۆيدۈرۈپ، يۇتۇۋالىدۇ.
18 ھەم ئۇنىڭ ئورمانزارلىق ۋە باغ-ئېتىزلىرىنىڭ شان-شەرىپىنى، جان ۋە تېنىنى كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋېتىدۇ؛
ئۇلار بەتەينى جۈدەپ كېتىۋاتقان كېسەل ئادەمدەك بولۇپ قالىدۇ.
19 يۇنىڭ بىلەن ئورمانزارلىقتىكى دەرەخلەرنىڭ قېپ قالغىنى شۇنچە ئاز بولىدۇكى،
كىچىك بالا ئۇلارنى ساناپ خاتىرلىيەلەيدۇ.□

20 شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، ئىسرائىلنىڭ قالدى خەلقى، يەنى ياقۇپنىڭ جەمەتىدىن قېچىپ قايتقانلار
ئۆزلىرىنى ئۇرغۇچىغا ئىككىنچى تايانمايدۇ؛ بەلكى ئۇلار ھەققەتەن پەرۋەردىگار، يەنى »ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس
بولغۇچى«غا تايىنىدۇ.□
21 بەرھەق، بىر »قالدى« قايتىپ كېلىدۇ،
يەنى ياقۇپنىڭ »قالدىسى« قۇدرەتلىك تەڭرىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىدۇ.□
22 ئى ئىسرائىل، خەلقىڭ دېڭىزدىكى قۇمدەك كۆپ بولغىنى بىلەن،
پەقەت بىر قالدىسى قايتىدۇ؛
چۈنكى ھەققانىيلىق بىلەن يۇرگۈزۈلگەن، بىر ھالاكەتنىڭ تېشىپ ئۆستۈكلارغا چۈشۈشى بېكىتىلگەندۇر،■
23 چۈنكى بىر ھالاكەتنى ـ بېكىتىلگەن بىر ھالاكەتنى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار
پۈتكۈل يەر يۈزىدە ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ.□ ■
24 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
» ـ ئى زىئون تېغىدا تۇرغان خەلقىم،

□ 10:15 **»ياغاچ ئەمەس بولغۇچى«** ـ ھاسىنى ئىشلەتكەن ئادەمنى كۆرسىتىدۇ.

□ 10:16 **»ئاسۇرىيەلىكنىڭ پالۋانلىرى«** ـ »پالۋان« ئىبرانىي تىلىدا »سېمىز« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ؛ »سېمىزلارغا ئورۇقلۇق ئەۋەتەمەن.« بۇ بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىنى -36، 37-بايىتىن كۆرىۋالىڭ.

■ 10:16 يەش. 624:

□ 10:19 **»ئورمانزارلىقتىكى دەرەخلەر«** ـ بەلكىم ئاسۇرىيەدىكى دەرەخلەرنىمۇ، ئادەملەرنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

□ 10:20 **»ئۆزلىرىنى ئۇرغۇچى«** ـ بۇ ئاسۇرىيەنى ياكى ئاسۇرىيە پادىشاھى سەناخىريبنى كۆرسىتىدۇ.

□ 10:21 **»بىر قالدىسى قايتىپ كېلىدۇ«** ـ يەشايانىڭ بىرىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى)ئىبنار-جاشۇب(دۇر. »قايتىپ كېلىش« ـ شۇ‌يېھىسىزكى، ھەم توۋا قىلىش ھەم ئۆز يۇرت-ۋەتىنىگە قايتىشىنىمۇ بىلدۈرىدۇ. مۇئمىن ئايەتلەر ھەم ئىسرائىلدىكى »شىمالىي پادىشاھلىق«نى ھەم ئاخىرقى زاماندىكى ئىسرائىلنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ 10:22 رىم. 9:27□ □ 10:23 **»پۈتكۈل يەر يۈزىدە«** ـ ياكى پەلەستىندىكى)قاناتلاندىكى(زېمىنى ياكى پۈتكۈل يەر يۈزىنى كۆرسىتىدۇ.

■ 10:23 يەش. 28:22

ئاسۇرىيەدىن قورقما!
ئۇ سېنى تاياق بىلەن ئۇرىدىغان،
ۋە مىسىرلىقلاردەك ساكا قاراپ ھاسىسنى كۆتۈرىدىغان بولىسىۋە،□
25 پەقەت ئازغىنە ۋاقىت ئۆتۈشى بىلەنلا،
سىلەرگە قاراتقان مۇشۇ دەرغەزىپىم تۈگەپ،
غەزىپىمنى ئۇلارغا ھالاكەت چۈشىشۈن دەپ قارىتىمەن.
26 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار بولسا، ئۇلارغا قامچا بىلەن ھۇجۇم قوزغايدۇ؛
ئۇلارنىڭ ھالى »ئورەبنىڭ قورام تېشى«دا بولغان مىدىيان قىرغىنچىلىقىدەك ھالەتتە بولىدۇ؛
ئۇ ھاسىسنى دېڭىزغا قارىتىپ،
ئۇنى مىسىرلىقلارنىڭ ئۈستىگە كۆتۈرگەندەك كۆتۈرىدۇ؛□ ■
27 ئاندىن شۇ كۈنىدە شۇنداق بولىدۇكى،
ئۇنىڭ يۈكى مۇرەڭدىن،
بويۇنتۇرۇقى بوينۇڭدىن ئېلىپ تاشلىنىدۇ؛
مايلىرىڭ سەۋەبىدىن،
بويۇنتۇرۇق سۇندۇرۇپ يوقىتىلىدۇ. □

يەشايانىڭ ئاسۇرىيەنىڭ جەڭ يۈرۈشىنى ئالدىنئالا ئېيتىپ بايان قىلىشى

28 مانا، ئۇلار ئاياتقا يېتىپ، مىگرونىدىن ئۆتكەن،
مىخماشتا يۈك-تاقلىرىنى قويۇپ قويىدۇ؛
29 ئۇلار بوسۇغا-داۋاندىن ئۆتكەن،
گېبادا قونۇپ قالىدۇ؛
راماھ تىترەپ كېتىدۇ؛
ساۋۇلنىڭ يۇرتى گىبىئاھدىكىلەر بولسا قېچىپ كەتكەن؛
30 ئى گاللىمنىڭ قىزى، پەريادىڭنى كۆتۈر!
ھەي لائىش، ئاڭلاپ قوي!
ئى بېچارە ئاناتوت!
31 مادمەناھ بولسا قاچتى؛

□ **10:24 »ۋە مىسىرلىقلاردەك ساكا قاراپ ھاسىسنى كۆتۈرىدىغان بولىسىۋە،...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ ھاسىسنى مىسىردىكى تەبىقىدە ساكا قاراپ كۆتۈرگەندەك بولىسىۋە،...«.
»مىسىرلىقلاردەك... ھاسىسنى كۆتۈرىدىغان« ـ ئىسرائىلنىڭ مىسىردا بولغان تارىخىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
»ھاسا كۆتۈرۈش« ـ بەلكىم جەڭ قىلىشنى جاكارلاشتۇر. قەدىمكى زاماندا، ئىسرائىللار مىسىردىن چىققان ۋاقتىدا، مىسىرنىڭ پادىشاھى پىرەۋن ئۇلارنى ھالاك قىلماقچى بولۇپ، قوشۇنىنى ئەۋەتىپ قوغلىغان. بىراق ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاخىردا ئۆزى ھالاك بولغان. ئاسۇرىيەلەر مىسىرلىقلارغا ئوخشاشلا ھالاك بولىدۇ، دېمەك. »مىس.» 1-15 بابلارنى كۆرۈڭ.
□ **10:26 »ئۇلارنىڭ ھالى »ئورەبنىڭ قورام تېشى«دا بولغان مىدىيان قىرغىنچىلىقىدەك ھالەتتە بولىدۇ«** ـ »ھاك.» 7-بابنى كۆرۈڭ. مىدىيانلار ئىسرائىلغا ھۇجۇم قىلىپ، خۇدانىڭ مۇجىزىلىرى بىلەن مەغلۇپ بولىدى. مىدىيانلارنىڭ سەردارى ئورەب قاچقان بولسىمۇ ئۇلتۇرۇلدى. ئاسۇرىيە پادىشاھى سەناخىرىب قاچقىنى بىلەن ئۆز يۇرتىدا ئۆز ئوغۇللىرى تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلدى (37-□□□□□ كۆرۈڭ).
»ئۇنى مىسىرلىقلارنىڭ ئۈستىگە كۆتۈرگەندەك كۆتۈرىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ مىسىردىكى تەبىقىدە ھاسىسنى كۆتۈرىدۇ« (24-□□□□□□□□□□ ئىبارە ئوخشاشتۇر). لېكىن »ھاسىنى كۆتۈرگۈچى« مۇشۇ يەردە پەرۋەردىگار بولىدۇ؛ ئۇ »ئۇنى)ھاسىسنى(مىسىرلىقلارنىڭ ئۈستىگە كۆتۈرگەن«دە، مىسىرلىقلار دېڭىزدا غەرق بولۇپ ھالاك بولدى »)مىس.» 14-بابنى كۆرۈڭ.
■ **10:26** مىس. 14
□ **10:27 »مايلىرىڭ سەۋەبىدىن«** ـ ئىسرائىل پادىشاھلىرى »مۇقەددەس ماي« بىلەن، يەنى »مەسىھ قىلىنىشى« بىلەن پادىشاھ قىلىنغان. مۇشۇ »ماي« خۇدا ئىسرائىل پادىشاھلىرىغا بەرگەن ۋەدىلىرىنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سېنىڭ سەمىرەپ كەتكىنىڭ ئۈچۈن، بويۇنتۇرۇق سۇندۇرۇلۇپ يوقىتىلىدۇ.«

گېپىمدىكىلەر بەدەر قاچتى؛
32 شۇ كۈن ئۆتمىگۈچە ئۇلار نوب دۆڭىدە توختاپ قالدۇ؛
ئاشۇ يەردە ئۇ زىئون قىزىنىڭ تېغىغا،
يەنى يېرۇسالېمدىكى دۆڭگە قاراپ مۇشتىنى ئوينىتىدۇ. □

ئاسۇرىيە يوقىلىدۇ، »ئىمانۇئېل« تۇغۇلىدۇ

33 مانا، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار چوڭ شاخلارنى شىددەت بىلەن كېسىۋېتىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئېگىز ئۆسكەنلەر كېسىپ يېقىتىلىدۇ؛
ھالى ئۈستۈنلەر پەسلەشتۈرۈلىدۇ.
34 ئۇ تومۇر قوراللار بىلەن ئورمانلىقنىڭ باراقسان يەرلىرىنى كېسىپ قاقاسلىق قىلىۋېتىدۇ؛
لىۋان بولسا ئۇلۇغ بىرسى تەرىپىدىن يېقىتىلىدۇ.□

11

داۋامى

1 ۋە بىر تال نوتا يەسسەنىڭ دەرىخىنىڭ كۆتىكىدىن ئۈنۈپ چىقىدۇ؛
ئۇنىڭ يىلتىزىدىن ئۈنۈپ چىققان بىر شاخ كۆپ مېۋە بېرىدۇ.□ ■
2 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ روھى،
يەنى دانالىقنىڭ ۋە يورۇتۇشنىڭ روھى،
نەسىھەت ۋە كۈچ-قۇدرەتنىڭ روھى،
بىلىم ۋە پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىشنىڭ روھى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ تۇرىدۇ؛□ ■
3 ئۇنىڭ خۇرسەنلىكى بولسا پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش ئىبارەت بولىدۇ؛
ئۇ كۆزى بىلەن كۆرگىنىگە ئاساسەن ھۆكۈم چىقارمايدۇ،
ياكى قۇلىقى بىلەن ئاڭلىغىنىغا ئاساسەن كېسىم قىلمايدۇ.

□ **10:32 »شۇ كۈن ئۆتمىگۈچە ئۇلار نوب دۆڭىدە توختاپ قالدۇ؛ ئاشۇ يەردە ئۇ ... يېرۇسالېمدىكى دۆڭگە قاراپ مۇشتىنى ئوينىتىدۇ«** ـ مۇشۇ 32-28-ئايەتلەردە، يەشايا ئاسۇرىيە قوشۇننىڭ يېرۇسالېمغا قارىتىدىغان يۈرۈشىنى ئالدىن ئالا بېشارەت بېرىپ بايان قىلىدۇ.
ئايات بولسا يېرۇسالېمدىن 50 كىلومېتر، مىگرون 22 كىلومېتر، مىخماش 11 كىلومېتر يىراقتا؛ مىخماش داۋاندىن ئۆتۈپ، گىباغا كېلىدۇ. گىبا يېرۇسالېمدىن 10 كىلومېتر، »ساتۇلنىڭ يۇرتى گىبىئاھ« 5 كىلومېتر، گاللىم 5.4 كىلومېتر، لائىش 4 كىلومېتر، ئاناتوت 3 كىلومېتر، مادمەناھ 1:5 كىلومېتر، گېبىم 800 مېتر، نوب تېغى بولسا پەقەت يېرۇسالېمدىكى سېپىلدىن 200 مېتر يىراقلىقتا.
قوشۇن »گىبادا قونۇپ قالدۇ« ـ ئەسلىدە مىخماشتا قونۇشقا)بىخەتەر بولۇش ئۈچۈن(توغرا كېلەتتى، بىراق ئۇلار ئۆزلىرىگە تولىمۇ ئىشەنچ قىلىپ بىخۇدلۇق بىلەن ئالغا بېسىپ يۈرۈش قىلىدۇ. بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەكدەك يۈز بەردى.
□ **10:34 »لىۋان«** ـ لىۋاندىكى كېدار دەرەخلىرى ئۆتىۋىرا شەرق يوىچە ئەڭ ئېگىز، ھەيۋەتلىك ۋە ئەڭ باراقسان ئۆسىدۇ؛ مۇشۇ ئايەتتە »لىۋان« ئاسۇرىيەنىڭ ھەيۋەتلىك كۈچ-قۇدرىتىنى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ھاكاۋۇرلىقىنى كۆرسىتىدۇ. باشقا يەرلەردە بولسا، ئۇ ھامان ھاكاۋۇر كىشىلەرنى بىلدۈرىدۇ.
»ئۇلۇغ بىرسى تەرىپىدىن« ـ 37-باب، 36-ئايەتنى كۆرۈڭ.
□ **11:1 »بىر تال نوتا يەسسەنىڭ دەرىخىنىڭ كۆتىكىدىن ئۈنۈپ چىقىدۇ«** ـ يەسسە بولسا داۋۇت پادىشاھنىڭ ئاتىسى. ئىبرانىيلار قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ داۋۇتنىڭ ئەۋلادىدىن بولىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلەتتى. بىراق مۇشۇ يەردە قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ھەم داۋۇتنىڭ ئەۋلادى ھەم »يەسسەنىڭ يىلتىزى«مۇ (10:11□□ كۆرۈڭ(بايان قىلىنىدۇ! بۇ ئىش پەقەت ئىنجىلدىلا چۈشەندۈرۈلگەن)مەسىلەن، »لۇقا« 44-41:20).
مۇشۇ ئايەتلەردە يەنە، مەسىھ »يەسسەنىڭ دەرىخىنىڭ كۆتىكىدىن« چىقىدۇ، دېيىلىدۇ. شۇنگا مەسىھ داۋۇت پادىشاھنىڭ خاندانلىقى ھەيۋەتلىك مەزگىلدە ئەمەس، بەلكى مىسكىن مەزگىلدە تۇغۇلىدۇ، دېگەن بېشارەت بېرىلىدۇ.
■ **11:1** يەش. 2:4□ روس. 2313□22: □ **11:2** »يورۇتۇش روھى« ـ ئادەمگە چۈشىنىش قابىلىيىتىنى ئاتا قىلىدىغان روھتۇر.
■ **11:2** يەش. 59:

4 ئۇ نامراتلارغا هەققانىيلىق بىلەن هۆكۈم چىقىرىدۇ،
يەر يۈزىدىكى مىسكىن-مۆمىنلەر ئۈچۈن ئادالەت بىلەن كېسىم قىلىدۇ.
ئۇ جاھانىنى ئاغزىدىكى زاكون تايىقى بىلەن ئۇرىدۇ،
رەزىللەرنى لەۋلىرىدىن چىققان نەپەسى بىلەن ئۆلتۈرىدۇ.
5 ئۇنىڭ بەلۋېغى هەققانىيلىق،
چاتراقلىقى بولسا سادىقلىق بولىدۇ.□
6 بۆرە بولسا قوزا بىلەن بىللە ئۇرىدۇ،
يىلپىز ئوغلاق بىلەن بىللە،
موزاي، ئارسلان ۋە بورداق كالا بىلەن بىللە ياتىدۇ؛
ئۇلارنى يېتىلىگۈچى كىچىك بىر بالا بولىدۇ.■
7 كالا ئېيىق بىلەن بىللە ئوزۇقلىنىدۇ،
ئۇلارنىڭ بالىلىرى بىللە يېتىشىدۇ،
شىر بولسا كالىدەك سامان يەيدۇ.
8 ئەمىدىغان بالا كوبرا يىلاننىڭ تۆشۈكىگە يېقىن ئوينايدۇ،
ئەمچەكتىن ئايرىلغان بالا قولىنى زەھەرلىك يىلاننىڭ ئۇۋىسىغا تىقىدۇ؛
9 مېنىڭ مۇقەددەس تېغىمنىڭ ھەممە يېرىدە ھېچ زىيانكەشلىك بولمايدۇ؛
ھېچ بۇزغۇنچىلىق بولمايدۇ؛
چۈنكى خۇددى سۇلار دېڭىزنى قاپلىغاندەك،
پۈتكۈل جاھان پەرۋەردىگارنى بىلىش-تونۇش بىلەن قاپلىنىدۇ.

10 شۇ كۈنىدە »يەسسەنىڭ يىلتىزى« ھەرقايسى ئەل-مىللەتلەر ئۈچۈن تۇغ سۈپىتىدە كۆتۈرۈلۈپ تۇرىدۇ؛
بارلىق ئەللەر ئۇنى ئىزدەپ كېلىپ يىغىلىدۇ؛
ۋە ئۇ ئارامگاھقا تاللىغان جاي شان-شەرەپكە تولىدۇ.■
11 شۇ كۈنى رەب ئىككىنچى قېتىم ئۆز خەلقىنىڭ ساقلانغان قالدىسىنى قايتۇرۇش ئۈچۈن، يەنى ئاسۇرىيە، مىسىر،
پاتروس، كۇش، ئېلام، شىنار، خامات ۋە دېڭىزدىكى يىراق ئاراللاردىن قايتۇرۇش ئۈچۈن ئۆز قولىنى يەنە
ئۇزارتىدۇ.□
12 ئۇ ئەللەرنى چاقىرىش ئۈچۈن بىر تۇغ كۆتۈرىدۇ؛ شۇنداق قىلىپ ئۇ يەر يۈزىنىڭ چەت-چەتلىرىدىن ئىسرائىلنىڭ
غېرىبلىرىنى جەم قىلىپ، يەھۇدادىن تارقىلىپ كەتكەنلەرنى يىغىدۇ.
13 شۇنىڭ بىلەن ئەفرائىمغا بولغان ھەسەتخورلۇق يوقايدۇ،

□ **11:5 »ئۇنىڭ بەلۋېغى هەققانىيلىق، چاتراقلىقى بولسا سادىقلىق بولىدۇ.»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ بۇرەكلىرىگە باغلانغۇچى« دېيىلگەن. ئىبرانىي تىلىدا بۇرەكلەر ئادەمنىڭ چوڭقۇر ئوي-پىكرىلىرى ۋە ۋۇجدانىنى بىلدۈرىدۇ
چاتراقلىق« ـ ئادەمنىڭ چاتىرىغا يۈگەپ كېيىلىدىغان ئىچكى كىيىم.
»چاتراقلىقى بولسا سادىقلىق بولىدۇ« ـ دېمەك، ئىچ كىيىملەر بەدەنگە چاپلاشقىنىدەك، هەققانىيلىق ۋە سادىقلىق ئۇنىڭدىن ھېچ ئايرىلمايدۇ، ئۇنىڭغا ئىنتايىن يېقىن بولىدۇ.
■ **11:6** يەش. 25:65 ھوش. 202:
■ **11:10** رىم. 1215:
□ **11:11 »رەب ئىككىنچى قېتىم ئۆز خەلقىنىڭ ساقلانغان قالدىسىنى قايتۇرۇش ئۈچۈن...»** ـ »ئىككىنچى قېتىم« ـ بىرىنچى قېتىمقى بولسا بەلكىم بابىلدا)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 540-يىلى(بولىدۇ. بىراق يەشايا مۇشۇ يەردە ئاخىرقى زامانلاردا بولىدىغان بىر »قايتىش« توغرىسىدا سۆزلەيدۇ. بەزى ئالىملار »بىرىنچى قېتىمقى« قايتىشمۇ دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا بولۇشى كېرەك، شۇڭا يەشايا ئىككى »چوڭ قايتىش« توغرۇلۇق بېشارەت قىلىدۇ، دەپ قارايدۇ. **»رەب ... قالدىسىنى ... ئاسۇرىيە، مىسىر، پاتروس، كۇش، ئېلام، شىنار، خامات ۋە دېڭىزدىكى يىراق ئاراللاردىن قايتۇرۇش ئۈچۈن ئۆز قولىنى يەنە ئۇزارتىدۇ«** ـ ئاسۇرىيە ۋە مىسىر ئاشۇ دەۋردىكى ئەڭ كۈچلۈك دۆلەتلەر ئىدى؛ پاتروس ۋە كۇش مىسىرنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە)ھازىرقى ئېفىئوپىيە(، ئېلام ۋە شىنار شەرق تەرىپىدە)ئاسۇرىيەدىن يىراق(، خامات ئىراقنىڭ شىمال تەرىپىدە ئىدى. دېڭىزدىكى ئاراللارغا ئوتتۇرا دېڭىزنىڭ غەربى ئارقىلىق ئۆتكىلى بولىدۇ. دېمەك، مەيلى كۈچلۈك، مەيلى ئاجىز دۆلەتلەر بولسۇن، ئاخىرقى زاماندا خۇدا ئۆز خەلقىنى ھەر تەرەپتىن چاقىرىپ يىغىدۇ.

يەھۇدانى خارلىغانلارمۇ ئۇزۇپ تاشلىنىدۇ؛
ئەفرائىم يەھۇداغا ھەسەت قىلمايدۇ،
يەھۇدا بولسا ئەفرائىمنى خورلىمايدۇ.□
14 براق ئۇلار غەرب تەرەپتە فىلىستىيلەرنىڭ مۇرىسىگە ئۆچۈپ چۈشىدۇ؛
ئۇلار بىرلىكتە شەرقتىكى خەلقلەردىن ئولجا ئالىدۇ؛
ئۇلار ئېدوم ۋە موئاب ئۈستىگە قوللىرىنى ئۇزارتىدۇ؛
ئاممونىيلارمۇ ئۇلارغا بېقىندۇ.
15 پەرۋەردىگار مىسىردىكى دېڭىزنىڭ »تىلى«نى يوق قىلىدۇ؛
ئۇ كۈچلۈك پېژغىرىن شامال بىلەن ئەفرات دەرياسىنىڭ ئۈستىگە قولىنى بېغىرلىتىپ ئۆچۈرىدۇ،
ئۇنى ئادەم ئايىغى قۇرۇق ھالدا مېڭىپ ئۆتكۈدەك يەتتە ئېرىق قىلىپ ئۈرىدۇ؛□
16 شۇنىڭ بىلەن ئۆز خەلقىنىڭ قالدىسى ئۆچۈن،
مىسىردىن چىققان كۈندە ئىسرائىل ئۈچۈن تەييارلىغان يولغا ئوخشاش،
ئاسۇرىيەدە قالغانلار ئۈچۈن ئاشۇ يەردىن كېلىدىغان بىر كۆتۈرۈلگەن ئېگىز يول بولىدۇ. ■

12

ئىسرائىلنىڭ ئاخىرقى زاماندىكى بىر ناخشىسى

1 ـ ۋە شۇ كۈنى سەن: ـ
ـ ئى پەرۋەردىگار، مەن سېنى مەدھىيىلەيمەن؛
سەن ماڭا غەزەپلەنگىنىڭ بىلەن،
غەزىپىڭ مەندىن يۈتكىلىپ كەتتى،
ۋە سەن ماڭا تەسەللى بەردىڭ.
2 مانا، تەڭرى مېنىڭ نىجاتىمدۇر؛
مەن ئۇنىڭغا تايىنىمەن، قورقمايمەن،
ياھ پەرۋەردىگار مېنىڭ كۈچۈم ۋە ناخشامدۇر؛
ئۇ يەنە مېنىڭ نىجاتىم بولدى، ـ دەيسەن.□
3 ـ شادلىق بىلەن سىلەر نىجاتلىق قۇدۇقلىرىدىن سۇ تارتىسىلەر.■
4 شۇ كۈندە سىلەر: ـ
»پەرۋەردىگارغا رەھمەت ئېيتىڭلار،
ئۇنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلىڭلار؛
ئۇنىڭ ئەمەللىرىنى خەلقلەر ئارىسىدا ئايان قىلىڭلار،
ئۇنىڭ نامىنىڭ زور ئابرۇيى تاپقانلىقىنى جاكارلاڭلار.■
5 پەرۋەردىگارغا كۈيلەر ئېيتىڭلار،
چۈنكى ئۇ ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلغان؛

□ 11:13 »ئەفرائىم« ـ ئەفرائىم ئىسرائىلنىڭ »شىمالىي پادىشاھلىقى«غا، يەھۇدا »جەنۇبىي پادىشاھلىقى«غا ۋەكىللىك قىلىدۇ.

□ 11:15 »مىسىردىكى دېڭىزنىڭ »تىلى... ئەفرات دەرياسى...« ـ مۇشۇ يەرلەرنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلىش ئۆچۈن خەرىتىنى كۆرۈڭ.

■ 11:16 مىس. 2914:

□ 12:2 »ياھ پەرۋەردىگار مېنىڭ كۈچۈم ۋە ناخشامدۇر...« ـ مۇقەددەس كىتابنىڭ مۇشۇ تەرجىمىسىدە بىز خۇدانىڭ »ياھۋەھ« ياكى »جەخۋاھ« دېگەن نامىنى ئادەتتە »پەرۋەردىگار« دەپ تەرجىمە قىلىدۇق. »ياھ« بولسا »ياھۋەھ« دېگەن بۇ نامنىڭ قىسقارتىلغان شەكلىدۇر. ■ 12:3 يۇھ. 37:38 ■ 12:4 يۇھ. 2617:6:4:1

مانا بۇ پۈتكۈل جاھانغا ئايان قىلىنسۇن!
6 زىئوندىكىلەر، تەنتەنە قىلىپ جار سېلىڭلار؛
چۈنكى ئاراڭلاردا تۇرغان ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى بۈيۈكتۇر«! ـ دەيسىلەر.

13

بابىلنىڭ ۋەيران قىلىنىشى

1 ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا كۆرگەن، شۇنداقلا ئۇنىڭغا يۈكلەنگەن بابىل توغرىسىدىكى ۋەھيە: ـ □
2 بابىل ئاقسۆڭەكلىرىنىڭ قوۋۇقلاردىن ئۆتۈپ كىرىشى ئۈچۈن،
قاقاس تاغ ئۈستىدە تۈغ كۆتۈرۈڭلار،
ئۈلارنى يۇقىرى ئاۋازدا چاقىرىڭلار،
قولۇڭلارنى پۇلاڭلىتىپ ئىشارەت قىلىڭلار.□
3 مەن بولسام، مەخسۇس تاللىغانلىرىمغا بۇيرۇق چۈشۈرگەنمەن،
ئۆز پالۋانلىرىمنى، يەنى تەكەببۇرلۇقتىن يايراپ كەتكەن ئادەملىرىمنى غەزەپىمنى بەجا كەلتۈرۈشكە چاقىردىم.□
4 ئاڭلاڭلار، بۇيۇك بىر ئەلنىڭ ئادەملىرىدەك توپ-توپ ئادەملەرنىڭ تاغلاردا ياڭراتقان قىيقاس-سۈرەنلىرىنى،
ھەممە ئەل-يۇرتلار ۋە پادىشاھلىقلار جەڭگە يىغىلىپ دولقۇنلاتقان قاينام-تاشقىنلىقىنى!
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار قوشۇنلارنى جەڭگە يىغدۇ.
5 ئۇلار، يەنى پەرۋەردىگار ۋە ئۆز غەزەپىنىڭ قوراللىرى،
يىراق يۇرتتىن، ھەتتا ئاسمانلارنىڭ قەرىدىنمۇ پۈتكۈل جاھاننى ھالاك قىلىشقا كەلگەن.□
6 پەريياد چېكىپ ھۇۋۇلاڭلار!
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى يېقىنلاشتى؛
ئۇ ھەممىگە قادىردىن كېلىدىغان ھالاكەتتەك كېلىدۇ.■
7 بۇنىڭدىن ھەربىر قول بوشىشىپ كېتىدۇ،
ھەممە ئادەمنىڭ يۈرىكى ئېرىپ كېتىدۇ.
8 ئۇلار ۋەھىمىگە چۈشىدۇ؛
ئازاب-ئوقۇبەت ۋە قايغۇ-ھەسرەت ئۇلارنى قاپلايدۇ،
تولغىقى تۇتقان ئايالدەك ئۇلار تولغىنىپ كېتىدۇ؛
ئۇلار بىر-بىرىگە ۋەھىمە ئىچىدە تىكىلىپ قارىشىدۇ؛

□ **13:1 »يۈكلەنگەن ۋەھيە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ماسسا« دېگەن بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. ئۇ »ئادەمنى قورقۇنچقا سالىدىغان ۋەھيە« ھەم »پەيغەمبەرنىڭ زىممىسىگە يۈكلەنگەن بىر ۋەزىپە« دېگەن ئىككى مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇشى مۇمكىن.
مۇشۇ بابتىكى بېشارەتلەر بەلكىم »ئاخىرقى زاماندىكى بابىل«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن. يىراق 22-17-ئايەتلەر قەدىمكى دۇنيادىكى بابىلنىڭ پارس ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن ۋەيران قىلىنىشىدا ئاساسەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان.
□ **13:2 »قاقاس تاغ ئۈستىدە تۈغ كۆتۈرۈڭلار...«** ـ تاغ قاقاس-قۇرۇق بولسا، تۈغ ئېنىق كۆرۈنىدۇ. تۈغنىڭ تۈزى جەڭگە چاقىرىدىغان ئىشارەتتۇر.
□ **13:3 »مەخسۇس تاللىغانلىرىم«** ـ دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »مۇقەددەسلىرىم« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »مۇقەددەس« ئادەتتە »پاك، خۇداغا مەنسۇپ« دېگەن مەنىدە. يىراق مۇشۇ يەردە بەلكىم »خۇدا تۈزىنىڭ مەخسۇس مەقسىتى ئۈچۈن)مەيلى تۈزلىرى بىلسۇن، بىلمىسۇن(ئىرىم قىلغانلار« دېگەن مەنىدە. ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىدا ئوخشاشلا، مۇشۇ دۇنيادىكى تەكەببۇر ئادەملەرنى خۇدا تۈز مەقسىتىنى بەجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، جۈملىدىن ئۇلارنىڭ بىر-بىرىنى يوقىتىش، شۇنداقلا پۈتكۈل رەزىل دۇنيانى ھالاك قىلىشى ئۈچۈن ئىشلىتىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ (11-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).
□ **13:5 »يىراق يۇرتتىن... كەلگەن«** ـ دېمەك، پەلەستىندىن يىراق كەلگەن. مۇشۇ »دۇنيادىكى ئەڭ ئاخىرقى تۈرۈش«، پەلەستىنىدە ۋە پەلەستىن ئەتراپىدىكى تاغلار ئۈستىدە يۈز بېرىدىغانلىقى كۆرۈنىدۇ.
خۇدا قوراللىرىنى »ئاسمانلىنىڭ قەرىدىنمۇ« چاقىرىدۇ ـ بۇ جەڭگەرگە پەرىشتىلەرمۇ قاتىتىشىدىغان ئوخشايدۇ. ■ **13:6** يو. 2□10: 31؛ 15:3□ يەش. 12-22:2□ 23:24□ ئام. 9:8□ مات. 29:24□ روس. 20:2□ ۋەھ. 12-136:

يۇزلىرى بولسا يالقۇندەك قىزىرىپ كېتىدۇ.□
9 مانا پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى كېلىدۇ،
شۇ كۈن جىمى يەر-جاھاننى ۋەيران قىلىشقا،
رەھىمسىز بولۇپ، غەزەپ ۋە قەھىر بىلەن تولغاندۇر؛
ئۇ گۇناھكارلارنى جاھاندىن يوقىتىدۇ.
10 چۈنكى ئاسماندىكى يۇلتۇزلار ھەم يۇلتۇز تۈركۈملىرى نۇرىنى بەرمەيدۇ؛
قۇياش بولسا چىقىپلا قاراڭغۇلىشىدۇ،
ئايمۇ ھېچ يورۇمايدۇ.■
11 مەن دۇنيانى رەزىللىكى ئۈچۈن،
قەبىھلەرنى گۇناھلىرى ئۈچۈن جازالايمەن؛
ھاكاۋۇرلارنىڭ تەكەبىۋارلۇقىنى تۆگەل يوقىتىمەن؛
زوراۋانلارنىڭ كىبىرلىرىنى پەس قىلىمەن.
12 مەن ئىنسانلارنى ساپ ئالتۇندىن ئاز قىلىمەن،
ئادەمنى ھەتتا ئوفىردىكى ئالتۇندىن ئاز قىلىمەن.□
13 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىدە،
ئۇنىڭ قاينىغان قەھرلىك كۈنىدە،
مەن خۇدا ئاسمانلارنى تەۋرىتىمەن،
يەر بولسا ئۆز ئورنىدىن يۆتكىلىدۇ؛
14 شۇڭا ئوۋلانغان بىر جەرەندەك،
ھېچكىم يىغمايدىغان بىر پادىدەك،
ھەربىرسى ئۆز ئەل-جامائىتىنى ئىزدەپ كەتمەكچى بولىدۇ،
ھەربىرى ئۆز يۇرت-ماكانىغا قاچماقچى بولىدۇ؛
15 قېچىپ تۇتۇلغانلارنىڭ ھەممىسى سانجىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ؛
ئەسىرگە چۈشكەنلەرمۇ قىلىچلىنىدۇ.
16 ئۇلارنىڭ بالىلىرىمۇ كۆز ئالدىدا پارە-پارە قىلىنىدۇ؛
ئۇلارنىڭ ئۆيلىرى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنىدۇ،
ئاياللىرىمۇ ئاياغ ئاستى قىلىنىدۇ.
17 مانا، مەن ئۇلارغا قارشى تۇرۇشقا مېدىئالىقلارنى قوزغايمەن،
ئۇلار كۈمۈشلەرگە ھېچ قارىمايدۇ،
ئالتۇندىن بولسا ئۇلار زوق ئالمايدۇ. □
18 ئۇلارنىڭ ئوقيالىرى يىگىتلەرنى ئۆتمە-تۆشۈك قىلىۋېتىدۇ؛
ئۇلار بالىياتقۇنىڭ مېۋىسىگە ھېچ رەھىم قىلمايدۇ؛
كۆزلىرى بالىلارنى ھېچ ئايمايدۇ.□
19 پادىشاھلىقلارنىڭ گۈھىرى،
كالدىيەلەرنىڭ پەخىرلىنىدىغان گۈزەللىكى بولغان بابىل بولسا،

□ **13:8** »يۇزلىرى... يالقۇندەك قىزىرىپ كېتىدۇ« ـ بەلكىم شەرمەندە بولغانلىقىدىن بولغان.

■ **13:10** ئەز. 7:32□ يو. 31:2□ 15:3□ مات. 29:24□ مار. 24:13□ لۇقا 2521:

□ **13:12** »ئوفىردىكى ئالتۇن« ـ ئوفىر رايونىدىكى ئالتۇن ئىنتايىن ئاز ئۇچرايدىغان، سۈپەتلىك ئالتۇن دەپ قارىلاتتى.

□ **13:17** »مانا، مەن ئۇلارغا قارشى تۇرۇشقا مېدىئالىقلارنى قوزغايمەن...« ـ بېشارەتنىڭ تېمىسى بابىللىقلارغا يېنىپ كېلىدۇ. يۇقىرىقى ئايەتلەر (2-16)، شۇيېھىسىزكى، پەقەت بابىلنىلا ئەمەس، بەلكى ئاخىرقى زاماندىكى »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«دىكى پۈتۈن دۇنيانى كۆرسىتىدۇ.

□ **13:18** مېدىئالىقلار ...» كۈمۈشلەر... ئالتۇنلار«غا قىزىقمايدۇ ـ دېمەك، ئۇلارنى ھۇجۇم قىلىشتىن توختىتىش ئۈچۈن پۇل بېرىش كار قىلمايدۇ.

»بالىياتقۇنىڭ مېۋىسى« ـ قورساقتىكى تورەلمىنى ياكى كىچىك بوۋاقنى كۆرسىتىدۇ.

خۇدانىڭ سودوم ۋە گومورىا شەھەرلىرىنى ئۆرۈۋەتكىنىگە ئوخشاش بولىدۇ.□ ■
20 ئۇ يەردە ھېچكىم ھەرگىز تۇرمايدۇ،
دەۋردىن-دەۋرگىچە ئۇ ئادەمزاتسىز قالىدۇ.
ئەرەبلەر بولسا شۇ يەردە چېدىر تىكمەيدۇ،
ماڭچىلار پادىلىرىنى شۇ يەردە ياتقۇزمايدۇ.■
21 بىراق چۆل-بياۋاندىكى جانۋارلار شۇ يەردە قوندۇ،
ئۇلارنىڭ خاراب ئۆيلىرىگە ھۇۋلايدىغان مەخلۇقلار تولىدۇ،
ھۇۋقۇشلار شۇ يەردە ماكانلىشىدۇ،
»ئۆچكە جن«لار سەكرەپ ئويناقلىشىدۇ.□
22 ياۋايى ئىتلار قەلئە-قورغانلاردا،
چىلبۆرىلەر ئۇنىڭ ھەشەمەتلىك ئوردىلىرىدا ھۇۋلىشىدۇ،
بەرھەق، ئۇنىڭ ۋاقتى توشۇشقا ئاز قالدى،
ئۇنىڭ كۈنلىرى ئۇزۇنغا بارمايدۇ.

14

بابىلنىڭ يىقىلىشى بىلەن ئىسرائىل خۇدانىڭ رەھمىنى كۆرىدۇ. بابىلنىڭ پادىشاھىنىڭ تەھتىساراغا چۈشۈشى

1 چۈنكى پەرۋەردىگار ياقۇپقا رەھمدىللىك كۆرسىتىدۇ،
يەنە ئىسرائىلنى تاللايدۇ؛
ئۇ ئۇلارنى ئۆز يۇرت-زېمىندا ماكانلاشتۇرىدۇ.
شۇنىڭ بىلەن يات ئادەملەر ئۇلار بىلەن بىرلىشىپ،
ياقۇپ جەمەتىگە قوشۇلىدۇ. □
2 ھەرقايسى ئەل-مىللەتلەر ئۇلارنى ئېلىپ ئۆز يۇرتىغا ئاپىرىدۇ؛
ئىسرائىل جەمەتى بولسا پەرۋەردىگارنىڭ زېمىندا ئۇلارغا قۇل ۋە دېدەك سۈپىتىدە ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ؛
ئۇلار ئۆزلىرىنى تۇتقۇن قىلغانلارنى تۇتىدۇ؛
ئۆزلىرىنى ئەزگەنلەرنىڭ ئۈستىدىن ئىدارە قىلىدۇ.
3 ۋە شۇنداق بولىدۇكى،
پەرۋەردىگار سىلەرگە ئازابتىن، ساراسىمدىن ۋە ئەسىر بولۇپ مەجبۇرلانغان مۇشەققەتلىك قۇللۇقتىن ئاراملىق بەرگەن كۈندە،■
4 سىلەر بابىل پادىشاھى توغرىسىدا مۇنداق ماقال-تەمسىلنى ئېيتىسىلەر: ـ
»قارا، بۇ جازاچىخور قانداق ھالاك بولدى،
تالان-تاراج قىلىپ ئالتۇن تۆپلىغۇچى قانداق يوقالدى!
5 پەرۋەردىگار رەزىللەرنىڭ ھاسىسىنى،

□ **13:19** »**سودوم ۋە گومورىا**« ـ قەدىمكى زاماندىكى ئىككى رەزىل شەھەر. خۇدا ئۇلارنى ئوت بىلەن ۋەيران قىلغان. »يار.» 19-بابنى كۆرۈڭ.

■ **13:19** يار. 25:19□ يەش. 9:1□ يەر. 18:49□ 4050:

■ **13:20** يەر. 3950:

□ **13:21** »**ھۇۋلايدىغان مەخلۇقلار**« ـ ياكى »ھۇۋقۇش-مۇشۇكپالاقلار.« »**ئۆچكە جىنلار**« ـ مۇشۇ جىنلار بەلكىم ئۆچكە شەكلىدە بولۇشى مۇمكىن.

□ **14:1** »**پەرۋەردىگار ياقۇپقا رەھمدىللىك كۆرسىتىدۇ، يەنە ئىسرائىلنى تاللايدۇ،...**» ـ ئۇقۇرمەنلەر تەۋراتتىكى »يارىتىلىش« دېگەن قىسمىنى ئوقۇغان بولسا ئېسىدە بار بولىدۇكى، خۇدا ھەزرىتى ياقۇپنىڭ ئىسمىنى »ئىسرائىل«غا ئۆزگەرتكەن. يەھۇدىي خەلقى)ئىسرائىللار(ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىدىن ئىبارەت. شۇڭا »يەشايا« كىتابىدا، »ياقۇپ« ياكى »ئىسرائىل« ئادەتتە يەھۇدىيلار، يەنى ئىسرائىل خەلقىنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر تېكىست ھەزرىتى ياقۇپ)ئىسرائىل(نىڭ ئۆزىنى كۆرسەتكەن بولسا، ئىزاھات بېرىمىز.

■ **14:3** قان. 4828:

هاكىملارنىڭ زاكون تايىقىنى،
6 يەنى خەلق-مىللەتلەرنى ئاچچىقى بىلەن ئۈزلۈكسىز ئۇرغانىنى،
ئەللەرگە غەزەپ قىلىپ تىزگىنسىز زىيانكەشلىك قىلغانىنى سۈندۈرۈۋەتتى.
7 پۈتكۈل يەر يۈزى ئارام تاپىپ تىنچلىنىدۇ؛
ئۇلار ناخشا ئېيتىپ تەنتەنە قىلىدۇ.
8 قارىغايلار بولسا ھالىگەن شادلىنىدۇ،
لىۋاندىكى كېدىرلارمۇ: ـ »سەن گۈرۈگدە ياتقۇزۇلغاندىن كېيىن،
ھېچبىر كەسكۈچى بىزنى قورقاتمايدۇ«! ـ دەيدۇ.□
9 سەن چۈشۈشۈڭ بىلەن تەھتىسارادىكىلەر سېنى قارشى ئېلىشقا ساراسىمە بولۇپ كېتىدۇ؛
سەن ئۈچۈن ئۆلۈكلەرنىڭ روھلىرى،
جاھاندىكى جىمىكى »ئۆچكە جىنلار« قوزغىلىدۇ؛
ئەللەرنىڭ ھەممە پادىشاھلىرى تەختلىرىدىن تۇرغۇزۇلىدۇ؛
10 ئۇلارنىڭ ھەممىسى ساگا قاراپ مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سېنىڭ ھالىگۈڭ بىزلەرنىڭكىدەك بوشاپ كەتتىمۇ؟
بىزگە ئوخشاش بولۇپ قالدىگۈڭمۇ؟«!□
11 سېنىڭ شانۇ-ھەيۋىتىڭ چىلتارلىرىڭنىڭ ئاۋازلىرى بىلەن بىللە تەھتىساراغا چۈشۈرۈلۈپ تۆگىدى؛
ئاستىگدا چىۋىن قۇرتى مىژىلداپ كېتىدۇ،
ئۈستۈڭنى سازاگلار قاپلاپ كېتىدۇ.
12 ئى چولپان، سەھەر بالىسى،
سەن قانداق قىلىپ ئاسماندىن يىقىلىپ چۈشكەنسەن!
ئى تېنى ئۆتكەندىلا ئەللەرنى يەرگە يىقىتقۇچى،
سەن يەر يۈزىگە تاشلۇۋېتىلدىڭ!□
13 سەن ئەسلىدە كۆڭلۈڭدە: ـ »مەن ئاسمانلارغا چىقىمەن،
تەختىمنى خۇدانىڭ يۇلتۇزلىرىدىن ئۈستۈن قىلىمەن؛
مەن جامائەتنىڭ تېغىدا،
يەنى شىمال تەرەپلەردىمۇ ئولتۇرىمەن؛□ ■
14 مەن بۇلۇتلارنىڭ ئېگىز جايلىرىدىن يۇقىرىغا ئۇرلەيمەن؛
ھەممىدىن ئالىي بىلەن تەڭ بولىمەن«! ـ دېدىڭ.□

□ **14:8 »قارىغايلار« ۋە »كېدىرلار«** ـ شۇيېمىسزىكى، ھەرخىل پادىشاھلار ياكى پادىشاھلىقلارنى كۆرسىتىدۇ. كېدىر دەرىخى بولسا يوغان، ئىنتايىن چىرايلىق دەرەخ بولۇپ، ئۇلۇغ پادىشاھلارنى ياكى پادىشاھلىقلارنى بىلدۈرىدۇ.

□ **14:10 »ئۇلارنىڭ ھەممىسى)ئۇلۇكلەرنىڭ روھلىرى(ساگا قاراپ مۇنداق دەيدۇ: ـ »سېنىڭ ھالىگۈڭ بىزلەرنىڭكىدەك بوشاپ كەتتىمۇ؟« ـ** خۇداغا ئېتىقاد قىلمىغان، تەھتىسارادا ياتقان ئۇلۇكلەرنىڭ روھلىرىنىڭ ئەھۋالى مۇشۇ يەردە ئايان قىلىنىدۇ. ئۇلار بۇ ئالەمدىكىلەرگە ھېچقانداق يارىدەم بېرەلەيدۇ، چۈنكى ئۇلارنىڭ ھالى ئاللىقاچان »بوشاپ كەتكەن« بولىدۇ.

□ **14:12 »ئى چولپان، سەھەر بالىسى، سەن قانداق قىلىپ ئاسماندىن يىقىلىپ چۈشكەنسەن«!** ـ مۇشۇ ئايەتلەردىكى بېشارەتلەردە، كۆرۈنگەن مەنزىرە بابىل پادىشاھىدىن دەھجال ۋە دەھجالنىڭ كەينىدىكى كۆچ-يۈلەنچۈكى بولغان شەيتانغا يۈتكىلىدۇ. دەھجال بەلكىم كەلگۈسىدە بابىلنىڭ پادىشاھىمۇ بولىدۇ. شەيتاننىڭ ئەسلىدە چىرايلىق، كۆچلۈك، پارلاق بىر پەرىشتە، يەنە »چولپان« بولغانلىقى كۆرۈنىدۇ. مۇشۇ ئايەتلەردىمۇ يۇلتۇزلار ۋە پەرىشتىلەرنىڭ بىر-بىرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغانلىقى كۆرۈنىدۇ. **»سەن يەر يۈزىگە تاشلۇۋېتىلدىڭ«!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »سەن يەر يۈزىگە كېسىۋېتىلدىڭ.«

□ **14:13 »جامائەتنىڭ تېغىدا...« »شىمال تەرەپلەردە«** ـ بەلكىم پەرىشتىلەرنىڭ ساماۋى جامائىتىنى ياكى ئىسرائىلنىڭ جامائىتىنى بىلدۈرىدۇ ـ دېمەك، شەيتان خۇداغا ھەمىشە بولغان جامائەتنىڭ تېگىشلىك ئىبادىتىنى ئۆزىگە قارىتۇۋېلىشقا قىزىقىدۇ.

■ **14:13** زەب. 248:

□ **14:14 »يۇلتۇزلار... بۇلۇتلار...»** ـ 13- ۋە 14-ئايەتتىكى »يۇلتۇزلار« ۋە »بۇلۇتلار« بەلكىم پەرىشتىلەر، ئاسماندىكى ساماۋى قوشۇنلارنى كۆرسىتىدۇ.

15 هالبۇكى سەن تەھتىساراغا،
چوكۇقۇر ھاكۆنىڭ تېگىلىرىگە چۈشۈرۈلدۈڭ.«
16 سېنى كۆرگەنلەر ساكا يېقىندىن سىنچىلاپ قاراپ: ـ
»جاھاننى زىلزىلىگە كەلتۈرگەن، پادىشاھلىقلارنى تىترەتكەن ئادەم مۇشۇمدۇ؟
17 يەر يۈزىنى چۆل-باياۋان قىلىپ،
ئۇنىڭدىكى شەھەرلەرنى غۇلاتقان،
تۇتقان ئەسىرلەرنى ئۆز يۇرتىغا ھېچ قويۇپ بەرمىگەن مۇشۇمدۇ؟« ـ دېيىشىدۇ.
18 مانا ئەللەرنىڭ شاھلىرى بىرىمۇ قالماي »شان-شەرەپ«تە، قاراكۆنۈلۈقتىكى ئۆز ئۆيىدە يېتىشىدۇ،□
19 بىراق سەن كەمىستىلگەن چىرىگەن بىر شاخ كەبى،
ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ دۆۋىسى ئاستىدا،
قىلىچ بىلەن سانجىلغان، ھاكۆنىڭ تەھتىگە چۈشىدىغانلارغا ئوخشاش،
ئاياغ ئاستىدا دەسسەپ-چەيلەنگەن ئۆلۈكتەك،
ئۆز گۆرۈڭدىن مەھرۇم بولۇپ تاشلىۋېتىلدىڭ.□
20 سەن ئاشۇ پادىشاھلار بىلەن بىرگە دەپنە قىلىنمايسەن،
چۈنكى ئۆز يۇرتۇڭنى ۋەيران قىلغانسەن،
ئۆز خەلقىڭنى ئۆلتۈرۈۋەتكەنسەن؛
رەزىللىك قىلغۇچىلارنىڭ نەسلى ھەرگىز يەنە تىلغا ئېلىنمايدۇ.■
21 ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ قەبىھلىكلىرى تۈپەيلىدىن،
ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنى قەتل قىلىشقا تەييار قىلىڭلار؛
شۇنداق قىلغاندا، ئۇلار ئورنىدىن ئۆرۈپ يەر-جاھاننى ئىشغال قىلمايدۇ،
يەر يۈزىنى شەھەرگە توشقۇزۇۋېتىلمەيدۇ.□ ■
22 چۈنكى مەن ئۇلارغا قارشى چىقىمەن،
ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار،
ـ مەن بابىلدىن ئۇنىڭ نامىنى ۋە ئۇنىڭ قالدۇقلىرىنى، نەسىل-پەرزەنتلىرىنى ئۆزۈپ تاشلايمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،■
23 ـ ۋە ئۇنى ھۇۋقۇشنىڭ ماكانىغا، سازلىقلارغا ئايلاندۇرىمەن؛
ھالاكەت سۈپۈرگىسى بىلەن ئۇنى سۈپۈرۈپ تاشلايمەن،
ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□ ■
24 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق قەسەم ئىچكەنكى،
ـ مەن قانداق ئويلىسام، شۇنداق بولىدۇ؛
قانداق مەقسەتنى كۆزلىگەن بولسام، شۇ تىكلىنىدۇ،

□ **14:18** »**قاراكۆنۈلۈكتىكى ئۆز ئۆيى**« ـ ھەم يەر يۈزىدىكى مازارى ھەم تەختىسارادا ياتقان جاينىمۇ كۆرسىتىدۇ.
□ **14:19** »**ھاكۆنىڭ تەھتىگە...**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھاكۆنىڭ تاشلىرىغا.«
■ **14:20** ئايۇپ 19:18□ زەب. 10:21□ 28:37□ 13109:
□ **14:21** »**ئۇلار ئورنىدىن ئۆرۈپ يەر-جاھاننى ئىشغال قىلمايدۇ، يەر يۈزىنى شەھەرگە توشقۇزۇۋېتىلمەيدۇ**« ـ مۇشۇ سۆزلەر ئۆنچى »بابىل« شەھىرى، يەنى »بابىل مۇناري« جايلاشقان شەھەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك. ئۇلارنىڭ مەقسىتى ئۆزلىرىنىڭ نامىنى چوڭ كۆرسىتىپ، ئۆز شەھىرىنى پۈتكۈل يەر-زېمىننى باشقۇرىدىغان قىلىشتىن ئىبارەت ئىدى »)يار.» 11-بابنى كۆرۈڭ.(■ **14:21** مىس. 5:20□ مات. 2523: ■ **14:22** ئايۇپ 19:18□ زەب. 10:21□ 2837: □ **14:23** »**ھۇۋقۇش**« ـ باشقىچە تەرجىمىسى بولۇشى مۇمكىن؛ ئۇ چوقۇم خىلۋەت جايلاردا ئۇرىدىغان بىر جانۋار. ■ **14:23** يەش. 11:34□ زەف. 142:

25 مەقسىتىم ئۆز زېمىنىمدا ئاسۇرىيەلىكنى قىيما-چىيما قىلىشتىن ئىبارەت؛
ئۆز تاغلىرىمدا ئۇنى دەسسەپ-چەيلەيمەن؛
ئۇ سالغان بويۇنتۇرۇق خەلقىمنىڭ بوينىدىن،
ئۇ ئارتقان يۈك مۇرىسىدىن ئېلىپ تاشلىنىدۇ.□
26 مانا بۇ پۈتكۈل يەر يۈزى توغرۇلۇق ئىرادە قىلىنغان مەقسەتتۇر،
مانا بۇ بارلىق ئەللەرنىڭ ئۈستىگە ئۇزارتىلغان قولدۇر.
27 پەرۋەردىگار مۇنداق مەقسەتنى پۈككەنىكەن،
كىم ئۇنى توسالىسۇن؟
ئۇنىڭ قولى ئۇزارتىلغانىكەن، كىم ئۇنى يانداۋرالىسۇن؟■

فىلىستىيە توغرۇلۇق بىر سۆز

28 ئاھاز پادىشاھ ئۆلگەن يىلدا مۇنداق ۋەھيي يۈكلەندى: ـ ■
29 ئى فىلىستىيە، ھەممىگىلار،
»بىزنى ئۇرغان تاياق سۇنىدى« دەپ شادلانماڭلار؛
چۈنكى يىلاننىڭ يىلتىزىدىن زەھەرلىك بىر يىلان چىقىدۇ،
ئۇنىڭ نەسلى بولسا دەھشەتلىك ئۇچار يىلان بولىدۇ.□
30 شۇنىڭ بىلەن يوقسۇللارنىڭ تۇنجى بالىلىرى ئوزۇقلىنىدۇ،
مۇمىنلەر بولسا تىنچ-ئامانلىقتا ياتىدۇ؛
بىراق مەن يىلتىزىڭنى ئاچارچىلىق بىلەن يوقىتىمەن
قالغان قىسمىڭنى ئۇ تەرەپتىن ئۆلتۈرۈلىدۇ.□
31 شۇڭا ئى قوۋۇق، ناله كۆتۈرگىن،
ئى شەھەر، پەرياد چەككىن!
ئى فىلىستىيە، سەن بولساڭ ئېرىپ كەتكەنسەن!
چۈنكى شىمال تەرەپتىن ئىس-تۈتەكلىك بىر توۋۇرۇك تۈرلەيدۇ؛
ئۇنىڭ يىغلىغان قوشۇنلىرىدا ھېچكىم سەپسىز قالمايدۇ.□
32 ئەمدى بۇ ئەلنىڭ ئەلچىلىرىگە قانداق جاۋاب بېرىش كېرەك؟ ـ
»زىئوننى تىكلىگۈچى پەرۋەردىگاردۇر؛

□ **14:25** »**ئۆز زېمىنىمدا ...ئۆز تاغلىرىمدا...**» ـ خۇدانىڭ »ئۆز زېمىنى«، »ئۆز تاغلىرى« بولسا ئىسرائىلنىڭ زېمىنى پەلەستىنىدۇر.

■ **14:27** 2تار. 6:20□ ئايۇپ 12:9□ پەند. 30:21□ دان. 324:

■ **14:28** 2پاد. 2016:

□ **14:29** »**يىلاننىڭ يىلتىزىدىن زەھەرلىك بىر يىلان چىقىدۇ، ئۇنىڭ نەسلى بولسا دەھشەتلىك ئۇچار يىلان بولىدۇ**» ـ ئاھاز ئۆلگەندە، فىلىستىيەلەرنىڭ بەش شەھەر ئىتتىپاقدىشى ئاسۇرىيەگە قارشى يەھۇدا بىلەن بىر ئىتتىپاقنى بەرپا قىلماقچى بولىدۇ. شۇڭا ئۇلار يەھۇدانىڭ يېڭى پادىشاھى ھەزەكىياغا ئەلچىلەرنى ئەۋەتكەن. بېشارەت شۇ چاغدا بېرىلگەن (32-□□□□□□□ كۆرۈڭ). يەشايا پەيغەمبەر مۇشۇ بېشارەتتە، ئىتتىپاقلىشىشنى رەت قىلىش، پەقەت پەرۋەردىگارغىلا تايىنىش كېرەك، دېمەكچى)يەنە 32-ئايەتنى كۆرۈڭ.(
»تاياق«، يەنى »يىلان« بەلكىم ئاھازنىڭ ئۆزى بولۇشى مۇمكىن. فىلىستىيە ئىسرائىلنىڭ زېمىنىدىن بىر قىسمىنى ئىشغال قىلغاندى. ئاھاز پادىشاھ بەلكىم ئۆلار بىلەن ئاشۇ زېمىن ئۈستىدىن ئۇرۇشقان بولۇشى مۇمكىن)تەۋراتتىكى «2□□□.» 28-بابنى كۆرۈڭ.(ئۇنىڭ ئوغلى ھەزەكىيا بولسا فىلىستىيەگە تاقابىل تۇرۇپ ئىسرائىلنىڭ زېمىنىنى قايتۇرۇۋالىدۇ)تەۋراتتىكى «2□□□.» 18-بابنى كۆرۈڭ.(شۇڭا ھەزەكىيا بەلكىم بېشارەتتىكى »زەھەرلىك يىلان« بولۇشى مۇمكىن. »دەھشەتلىك ئۇچار يىلان« بولسا، ئەڭ خەتەرلىك يىلان بولۇپ، كەلگۈسىدە ئىسرائىلنى بارلىق دۈشمەنلىرىدىن تولۇق قۇتقۇزىدىغان مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.

□ **14:30** »**قالغان قىسمىڭنى ئۇ تەرەپتىن ئۆلتۈرۈلىدۇ**» ـ دېمەك، ئوخشاشلا ئاچارچىلىقتىن ئۆلتۈرۈلىدۇ.

□ **14:31** »**ئىس-تۈتەكلىك بىر توۋۇرۇك ئۆرلەيدۇ**» ـ بەلكىم دۈشمەن قوشۇنلىرى پۈرقىرىتىدىغان چاڭ-توزاڭلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. مۇشۇ ئايەتنىڭ ئىبراني تىلىدىكىسىنى چۈشىنىش تەس.

ئۇنىڭ خەلقى ئىچىدىكى ئېزىلگۈچىلەر ئۇنىڭدىن باشپاناھ تاپىدۇ« ـ دېگىن«! □

15

موئاب توغرۇلۇق بىر پېشارەت

1 موئاب توغرىسىدا يۈكلەنگەن ۋەھىي؛
ھالاكەتلىك بىر كەچتىلا، موئابتىكى ئار شەھىرى ۋەيران قىلىندۇ؛
ھالاكەتلىك بىر كەچتىلا، موئابتىكى كىر شەھىرى يوق قىلىندۇ؛■
2 يىغا-زارلار كۆتۈرۈش ئۈچۈن،
مانا ئۇ بۇتخانىسىغا، دىبونغا، شۇنداقلا بارلىق ئېگىزلىكلىرىگە چىقتى؛
موئاب نېبو ۋە مەدەبا شەھەرلىرى ئۈچۈن پەرياد كۆتۈرىدۇ؛
ھەممە باشلار تاقىر كۆرۈنىدۇ،
جىمىكى ساقاللار كېسىلىپ چۈشۈرۈلدى.□ ■
3 كوچىلاردا ئۇلار بۆز كىيىدۇ؛
ئۆگزىلىرىدە، مەيدانلىرىدا، ھەربىر ئادەم كۆز ياشلىرىنى ياغدۇرۇپ پەرياد كۆتۈرىدۇ.
4 ھەشبونغا، ئېلېئالاھ شەھەرلىرىگە يىغا ئولىشىدۇ،
ئاۋازلىرى ياھاز شەھىرىگىمۇ يېتىپ بارىدۇ.
شۇڭا موئابنىڭ ئەسكەرلىرىمۇ ندا قىلىدۇ؛
ئۇنىڭ ۋۇجۇد-باغرىنى تىترەك باسىدۇ.
5 مېنىڭ قەلبىممۇ موئاب ئۈچۈن يىغا-زار كۆتۈرىدۇ؛
ئۇلارنىڭ قاچقۇنلىرى زوئارغا ھەم ئەگلات-شېلى-شىجاغا بەدەر قاچىدۇ؛
مانا ئۇلار توپلىشىپ، يىغلىغان پېتى لۇھىتقا چىقىدىغان داۋان يولى بىلەن يۇقىرىغا ماڭىدۇ،
ھورونائىمغا چۈشىدىغان يولدا تۇرۇپ ھالاكەتتىن نالە-زار كۆتۈرىدۇ.
6 چۈنكى نىمرىمدىكى سۇلار قۇرۇپ كېتىدۇ؛
ئوت-چۆپلەر سولىشىپ،
گۈل-گىياھ تۈگەپ كېتىدۇ؛
ھېچ ياپ-يېشىللىق قالمايدۇ.□
7 شۇڭا ئۇلار بايلىقلىرى، تاپقان-تەرگىنىنى يىغىپ »تەرەك ۋادىسى«دىن ئۆتمەكچى بولىدۇ؛
8 ئۇلارنىڭ كۆتۈرگەن يىغىسى موئابنىڭ چېگراسىغا،
ئاھۇ-زارلىرى ئەگلائىمغا،
يىغانلىرى بەئەر-ئېلىمغا يېتىدۇ.

□ **14:32 »بۇ ئەلنىڭ ئەلچىلىرى«** ـ فىلىستىيەلەرنىڭ ئەلچىلىرى بولسا كېرەك.
■ **15:1** يەر. 1:48□ ئەز. 9:25□ ئام. 12:
□ **15:2 »مانا ئۇ بۇتخانىسىغا، دىبونغا... چىقتى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »مانا ئۇ باجىت، دىبون دېگەن جايلارغا، ... چىقتى.« مۇشۇ ئايەتتە يەشايا موئابىيلارنىڭ بۇتخانىلىرىدا ۋە بۇتقا چوقۇنىدىغان »ئېگىزلىك«لىرىدە دۇئا قىلىشلىرىنىڭ بىكار بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. **»ھەممە باشلار تاقىر كۆرۈنىدۇ، جىمىكى ساقاللار كېسىلىپ چۈشۈرۈلدى«** ـ چاچ چۈشۈرۈش ۋە ساقال يۇلۇش قاتتىق ھەسرەت، پۇشايمان قىلىشنى ياكى ماتەم تۇتۇشنىمۇ بىلدۈرەتتى.
■ **15:2** يەر. 37:48□ ئەز. 187:
□ **15:6 »ئۇلارنىڭ قاچقۇنلىرى زوئارغا ھەم ئەگلات-شېلى-شىجاغا بەدەر قاچىدۇ (5-□□□□) ...چۈنكى نىمرىمدىكى سۇلار قۇرۇپ كېتىدۇ...«** ـ بىلىشىمىزچە 5- ۋە 6-ئايەتتىكى شەھەرلەر)زوئار، نىمرىم قاتارلىقلار(موئابنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە. ئار، كىر، نېبو، مەدەبا بولسا شىمالىي تەرىپىدە. قارىغاندا بولىدىغان ھۇجۇم شىمال تەرەپتىن كەلگەچكە، ئۇلار جەنۇبىي تەرەپكە قاچىدۇ. ئاسۇريە موئابغا ئىككى قېتىم ھۇجۇم قىلدى، مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 715- ۋە 711-يىللىرى.

9 دىموننىڭ سۈلىرى قانغا تولۇپ كېتىدۇ،
چۈنكى دىموننىڭ ئۈستىگە تېخىمۇ كۆپ بالا يىتىپەتنى توپلايمەن؛
چۈنكى موئابنىڭ قاچقۇنلىرى ھەم زېمىندا قالغانلىرىنىڭمۇ ئۈستىگە بىر شىرنى ئەۋەتىمەن.□

16

داۋامى

1 »ئەمدى غەللە-پاراق قوزىسىنى سېلا رايوندىن ئېلىپ،
چۆل-بايا‌ۋاندىن ئۆتۈپ زېمىنلارنىڭ ھۆكۈمرانىغا،
يەنى زىئون قىزىنىڭ تېغىغا ئەۋەتكىن«! □
2 ئۇۋىسىدىن چۈۋۈلۈپ پاتىپاراق بولۇپ كەتكەن قۇشلاردەك،
موئاب قىزلىرى ئارنون دەريا‌سىنىڭ كېچىكلىرىدە ئالاقزادە يۈرىدۇ. □

موئاب بەگلىرىنىڭ بىر-بىرىگە سۈزلىشى

3 »پاراسەت بىلەن ھۆكۈم قىلىڭلار«!
4 »ئى زىئون قىزى، سايىڭنى چۈشۈرۈپ چۈشتىكى يورۇقلۇقتىن تۈن قاراڭغۇسىدەك قىلىڭ،
شۇ غېرىبلارنى يوشۇرۇپ قويغايسىز؛
قوغلانغانلارنى ئاشكارىلاپ قويمىغايسىز!
مېنىڭ موئابدىكى مۇساپىرلىرىمنى ئۆزىڭىز بىلەن بىللە ئۆرىغۇزغايسىز،
ئۇلار ئۈچۈن ۋەيران قىلغۇچىنىڭ ئالدىدا باشپاناھ بولغايسىز.«! □

خۇدانىڭ موئاب بەگلىرىگە بەرگەن ۋەدىسى

5 »ئۆتۈنۈشۈڭلار توغرا، چۈنكى ئەزگۈچى يوقلىدۇ،
ھالاكەت يوق بولىدۇ،
ئەزگۈچىلەرنىڭ ھەممىسى زېمىندىن يوقلىدۇ.
ئۆزگەرمەس مېھىر-شەپقەت بىلەن بىر تەخت تىكلىنىدۇ؛
»داۋۇتنىڭ چېدىرى« ئىچىدىكى شۇ تەخت ئۈستىدە بىرسى ئولتۇرىدۇ.

□ **15:9 »دىمون«** ـ بەلكىم »دىبون« (1-□□□□□) بىلەن ئوخشاش بولۇشى مۇمكىن، يەرلىكلەر دىبونى بەلكىم »دىمون« دەپ ئاتىشى مۇمكىن.
»شىر« ـ كەلگۈسىدە موئابقا تاجاۋۇز قىلىدىغان (1) ئاسۇرىيە پادىشاھىنى ياكى (2) بابىل پادىشاھىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **16:1 »غەللە-پاراق قوزىسى«** ـ موئابدىكىلەر داۋۇت پادىشاھنىڭ ۋاقتىدىن باشلاپ ئىسرائىلغا بېقىنىپ كەلگەن، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ھەمايىسىگە ئىگە بولۇپ كەلگەن. ئۇلار بېقىنغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ھەر يىل قوزىلارنى ئەۋەتكەن. كېيىن ئۇلار بېقىنىشنى رەت قىلغان)ئەۋراتتىكى «2□□□.» 3-بابنى كۆرۈڭ.(شۇڭا بېشارەتنىڭ مەنىسى، ئۇلارغا: ـ »سىلەر يەھۇداغا يەنە بېقىنىشىڭلار كېرەك؛ »قوزا«نى ئەۋەتىشىڭلار بىلەن ئىسرائىلنىڭ باشپاناھلىقىغا ئىگە بولىسىلەر« دېگەن بىر نەسىھەت، ياكى بولمىسا تۆز-تۆزلىرىگە دېگەن بىر سۆزمۇ بولۇشى مۇمكىن. ئەمەلىيەتتە -5) ھەم 6-ئايەتكە قارىغاندا(ئۇلار ئاخىردا تەكەبىۋۇلۇقتىن شۇنداق قىلىشقان.
»سىلا« بولسا قويلىرى كۆپ بىر رايون ئىدى.

□ **16:2 »موئاب قىزلىرى ئارنون دەريا‌سىنىڭ كېچىكلىرىدە ئالاقزادە يۈرىدۇ«** ـ ئارنون دەريا‌سى موئاب بىلەن ئىسرائىلنىڭ ئورتاق چېگرىسى ئىدى. موئاب قىزلىرى باشپاناھ ئىزدەپ ئىسرائىلغا ئۆتمەكچى. خەرىتىنى كۆرۈڭ.

□ **16:4 »ئى زىئون قىزى، ... قوغلانغانلارنى ئاشكارىلاپ قويمىغايسىز«!** ـ بۇ سۆزلەر چوقۇم موئاب بەگلىرىنىڭ زىئوندىن باشپاناھلىق سورىشىنى كۆرسىتىدۇ.
«...□□□□□ موئابدىكى مۇساپىرلىرىمنى ئۆزىڭىز بىلەن بىللە ئۆرىغۇزغايسىز، ... باشپاناھ بولغايسىز«! ـ مۇشۇ سۆزلەر)يەنە 3- ۋە 4-ئايەتنىڭ بىرىنچى يېرىمى(بەلكىم موئابنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ)يەشايا پەيغەمبەر بېشارىتى بىلەن ئالدىنئالا ئېيتقان(سۆزلىرىدۇر. ئۇلار قوغلانغانلار ئۈچۈن ئىسرائىلدىن باشپاناھلىق سورايدۇ.
4-ئايەتنىڭ ئىككىنچى يېرىمى ۋە 5-ئايەت بەلكىم خۇدانىڭ)يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق(بەرگەن جاۋابى. دېمەك، ئىسرائىل قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ئارقىلىق موئاب ئۈچۈن باشپاناھ بولىدۇ)بىراق موئاب تەكەبىۋۇلۇقىدىن خۇدانىڭ ئىلتىپاتىنى رەت قىلىدۇ ـ تۆۋەندىكى 14-5-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.(

ئۇ بولسا، هەققەتەن ئاداللەت يۈرگۈزىدىغان، شۇنداقلا ئاداللەتنى ئىزدەيدىغان،
هەققانىيلىقنى ئىلگىرى سۈرىدىغان بولىدۇ.□ ■
6 ـ بىز موئابنىڭ هاكاۋۇرلۇقى توغرىسىدا ئاڭلىدۇق)ئۇ ئىنتايىن هاكاۋۇر(!،
يەنى ئۇنىڭ هاكاۋۇرلۇقى، تەكەبىۋىرلۇقى، نوچىلىق قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا ئاڭلىدۇق؛
بىراق ئۇنىڭ چوڭ گەپلىرى بىكار بولىدۇ!■
7 شۇڭا موئاب موئاب ئۈچۈن زار يىغلايدۇ؛
ئۇلارنىڭ هەممىسى زار-زار يىغلايدۇ؛
قايغۇ-هەسرەتكە چۆمۈپ كىر-هارەسەتنىڭ »كىشمىش پوشكاللىرى« ئۈچۈن زار-زار يىغلاڭلار!□
8 هەشبون رايوندىكى ئېتىزلار،
سىبماهدىكى ئۈزۈم تاللىرىمۇ يىگلەپ كېتىدۇ؛
ئەللەرنىڭ ئەمىرلىرى ئۇنىڭ سەرخىل ئۆسۈملۈكلىرىنى بۇزۇپ چەيلەيدۇ؛
ئۇلار ئەسلىدە يائازەرگىچە يېتىپ، چۆل-دالالارنى كەزگەنىدى؛
پىلەكلىرى سوزۇلۇپ، »ئۇلۇك دېڭىز«نىڭ نېرىسىغا يەتتى.□ ■
9 شۇڭا مەن يائازەرنىڭ زار-يىغىسى بىلەن بىللە سىبماهنىڭ ئۈزۈم تېلى ئۈچۈن يىغلايمەن؛
ئى هەشبون، ئېلىئالاھ، ئۆز كۆز ياشلىرىم بىلەن سىلەرنى سۇغىرىمەن!
چۈنكى يازلىق مېۋىلىرىڭگە، هوسۇلۇڭ ئۈستىگە تەنتەنە بىر سادا ياڭرىتىلىدۇ.□ ■
10 خۇشاللىق مېۋىلىك باغلاردىن مەھرۇم قىلىنىپ،
شادلىقمۇ يوق قىلىنىدۇ؛
ئۈزۈمزارلىقلاردا نە ناخشا ئاۋازلىرى ئاڭلانمايدۇ،
نە تەنتەنە قىلىنمايدۇ؛
دەسسىگۈچىلەر ئۈزۈم كۆچىكلىرىنى چەيلىمەيدۇ.
چۈنكى مەن ئۈزۈم كۆچىكلىرىدىكى خۇشال ۋارقىراشلارنى توختاتتىم.□
11 شۇڭا ئىچ-باغرىلىرىم موئاب ئۈچۈن چالغان چىلتاردەك ئاغرىپ مۇڭلۇق يا ڭرايدۇ،

□ **16:5 »ئۇتۇنۇشۇڭلار توغرا، چۈنكى ئەزگۈچى يوقلىدۇ، هالاكەت يوق بولىدۇ، ئەزگۈچىلەرنىڭ هەممىسى زېمىندىن يوقلىدۇ«** ـ بۇ سۆزلەر، شۇيەسىزكى، خۇدانىڭ موئاب بەگلىرىگە بەرگەن ۋەدىسىدۇر. »ئۇتۇنۇشۇڭلار توغرا« دېگەن سۆز ئىبراني تېكىستىدە يوق. بىراق بىزنىڭچە »چۈنكى« دېگەن سۆز مۇئىشۇلارنىڭ مەنىسىنى ئېچىگە ئالىدۇ. خۇدا موئابنىڭ ئۆزىدىن باشپاناھلىقتىن ئۇتۇنۇشنى قارشى ئالىدىغانلىقىنى يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق بىلدۈرىدۇ. ئەپسۇسكى، ئۇلار تەكەبىۋىرلۇقتىن رەت قىلىدۇ. (14-6-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

»داۋۇتنىڭ چېدىرى« ـ كەلگۈسى ئىسرائىلغا ۋە ئالەمگە بولىدىغان مەسىھ-پادىشاھ چوقۇم داۋۇتنىڭ جەمەتىدىن بولىدۇ. »داۋۇتنىڭ چېدىرى« ئەسلىدە پېرۇسالېمدا تىكلىپ مۇھىم بىر ئىبادەت ئورنىنى («2□□□.» ،(18:6 يا كى داۋۇتنىڭ ئۆز ئۆيىنى كۆرسەتسە كېرەك.

■ **16:5** يەش. 6:9□ دان. 7□14: 27؛ مىك. 7:4□ لۇقا 331:

■ **16:6** يەر. 48□29: 30

□ **16:7 »كىر-هارەسەت«** ـ 12-ئايەتتە »كىر-هەرەس«مۇ دەپ ئاتىلىدۇ. **»كىشمىش پوشكاللىرى«** ـ »هوش.» 1:3نى كۆرۈڭ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئۆللىرى.«

□ **16:8 »يائازەر«** ـ موئابنىڭ شىمالىي چېگراسىنىڭ نېرىسىدىراق، شەرق تەرىپى »چۆل-دالالار«، غەرب تەرىپى »(ئۇلۇك(دېڭىز.« دېمەك، موئاب خىلۋەت جاي بولغىنى بىلەن خېلى يىراقلارغا تەسىرى بولغان بىر مەملىكەتكە ئايلانغان.

■ **16:8** يەر. 48□32: 33

□ **16:9 »شۇڭا مەن يائازەرنىڭ زار-يىغىسى بىلەن بىللە سىبماهنىڭ ئۈزۈم تېلى ئۈچۈن يىغلايمەن«** ـ 10-ئايەتتىكى سۆزلىگۈچى خۇدا بولغانىكەن »)مەن ..توختىتىمەن...»)، 9-ئايەتتىكى سۆزلىگۈچىمۇ شۇيەسىزكى خۇدانىڭ ئۆزىدۇر. بۇ ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدۇ. خۇدا يائازەردىكىلەرنى جازالايدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سىبماھدىكى يوقاپ كەتكەن ئۈزۈمزارلار ئۈچۈن يىغلايدۇ. خۇدا ئۇلارنى جازالاشى بىلەن ئەڭ ئۆزىمۇ قايغۇرىدۇ. **»ھوسۇلۇڭ ئۈستىگە تەنتەنە بىر سادا ياڭرىتىلىدۇ«** ـ ئادەتتە ھوسۇل ئالغاندا خۇشاللىقتىن ۋارقىراشلار بولىدۇ، ئەمدىلىكتە بىراق مۇشۇ يەردە، دۈشمىنىڭ غەلىبىسىدىن كېيىنكى تەنتەنە ۋارقىراشلار كۆرسىتىلىدۇ.

باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ھوسۇلۇڭغا بولغان تەنتەنە ساداسى ياڭراشتىن توختىدى.» ■ **16:9** يەر. 48:32□ **16:10 »دەسسىگۈچىلەر«** ـ ئۈزۈم شارابى چىقىرىش ئۈچۈن ئۈزۈملەرنى كۆچىكىكە قويۇپ دۇسسەيدىغان ئادەملەر.

ئىچىم كىر-ھەرەسدىكلەر ئۆچۈنمۇ شۇنداق؛
12 شۇنداق بولىدۇكى، موئاب تۆزنى ئۆپرىتىپ دۇئا قىلغىلى تۆزىنىڭ »يۇقىرى ئورنى«غا چىقىپ كەلگەندە،
ياكى دۇئا قىلغىلى »مۇقەددەس تۆپى« گە كىرگەندە،
ئۇ مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشەلمەيدۇ.■
13 مانا مۇشۇ سۆزلەرنى پەرۋەردىگار موئاب توغرۇلۇق بۇرۇن ئېيتقان.
14 بىراق ھازىر پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئۈچ يىل ئىچىدە مەدىكار ھېسابلىغاندەك،
موئابنىڭ كۆپلىگەن قوشۇن-ئاھالىسى بولغىنى بىلەن،
ئۇنىڭ پەخىرلەنگەن شۇھرىتى يەكسان بولىدۇ؛
ئۇلارنىڭ قالدۇقلىرى بولسا ئىنتايىن ئاز ۋە ھالسىز بولىدۇ.« □

17

دەمەشق ۋە ئەفرائىم توغرۇلۇق بىر پېشارەت

1 دەمەشق توغرۇلۇق يۇكلەنگەن ۋەھىي: ـ
مانا، دەمەشق شەھەر بولۇپ تۈرۈۋەرمەي، ناھايىتى بىر دۆۋە خارابىلىققا ئايلاندۇرۇلىدۇ.
2 ئاروئەردىكى شەھەرلەر ئادەمزاتسىز بولۇپ،
قوي پادىلىرىغا قالدۇرۇلىدۇ،
ئۇلار تىنچ-ئامان ياتىدۇ،
ئۇلارنى قورقۇتقۇدەك ھېچبىر ئادەممۇ كۆرۈنمەيدۇ.
3 ئەفرائىمدا بولسا، قورغانلىق شەھەرلەر يوقىلىدۇ،
دەمەشقنىڭ شاھانە ھوقۇقى،
سۈرىيەنىڭ قالدۇقلىرى يوقىلىدۇ؛
ئۇلار »ئىسرائىلنىڭ شۇھرىتى«دەك يوق بولىدۇ.
ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□
4 شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، ياقۇپنىڭ شۇھرىتى سۈسلىشىپ،
تېنىدىكى سېمىز ئەتلەر سىزىپ كېتىدۇ.
5 ئۇلارنىڭ ھالى بولسا ئورمىچى بۇغداي ئورغاندىن كېيىن،
يەنى بىلىكى بىلەن يىغىپ ئورغاندىن كېيىن،

■ 16:12 قان. 32□37: 38، 39

□ 16:14 »مەدىكار ھېسابلىغاندەك...« ـ مەدىكار ئىشلىگەن ۋاقتىنى ئىنتايىن توغرىلىق بىلەن ھېسابلايدۇ، ئەلۋەتتە ـ دېمەك، مۇشۇ »ئۈچ يىل«، كەممۇ ئەمەس، ئارتۇقمۇ ئەمەس دەل ئۈچ يىلنى بىلدۈرىدۇ.

□ 17:3 »ئۇلار »ئىسرائىلنىڭ شۇھرىتى«دەك يوق بولىدۇ« ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا، »ئۇلار ئىسرائىلنىڭ شۇھرىتىدەك بولىدۇ.« ئۇيلايمىزكى، مۇشۇ سۆز كىنايىلىك گەپ بولۇپ: ـ »شۇھرىتى يوق« دېگەنلىك (4-□□□□□□□ كۆرۈڭ). بەزى ئالىملار، كەلگۈسىدە ئىسرائىلنىڭ شۇھرىتى ئەسلىگە كەلتۈرۈلىدۇ، شۇڭا دەمەشقنىڭمۇ شۇھرىتى بولىدۇ، دەپ قارايدۇ.

هەتتا رەفايىم جىلغىسىدا ئادەملەر باشاقلارنى تەرگەندىن كېيىنكى ھالەتكە ئوخشاش، قالغىنى يوق دېيەرلىك بولىدۇ،□
6 ھالبۇكى، يەنە ئازراق تەرگۈدەك باشاق،
زەيتۇن دەرىخى سىلكىنگەندىن كېيىن،
ئەڭ ئۈچىدا ئىككى-ئۈچ تال مېۋە،
كۆپ مېۋىلىگەن شاخلىرىدا تۆت-بەش تال مېۋە قالدۇرۇلىدۇ،
ـ دەيدۇ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار.
7 ـ شۇ كۈنى ئىنسان بولسا ياراتقۇچىسىغا نەزىرىنى تىكىدۇ،
كۆزى ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىدا بولىدۇ.
8 ئۇلار ئۆز قۇربانگاھلىرىغا، يەنى ئۆز قولى بىلەن ياسىغانلىرىغا،
ياكى بارماقلىرى بىلەن شەكىللەندۈرگەنلىرىگە ھېچ قارىمايدۇ،
نە »ئاشەراھ«لارغا نە »كۈن تۈۋرۈكلىرى« گە ھېچ ئۈمىد باغلىمايدۇ.□
9 شۇ كۈنىدە ئۇنىڭ قورغانلىق شەھەرلىرى،
ئەسلىدىكى ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا چاتقاللىققا ۋە تاقىر تاغلارغا ئايلاندۇرۇلغان خارابە شەھەرلەردەك،
ھەممىسى ۋەيران بولۇپ كېتىدۇ. □
10 چۈنكى نىجاتىڭ بولغان خۇدانى ئۇنتۇپ قالدىڭ،
كۆچۈڭ بولغان »قورام تاش بولغۇچى«نى ئەسلىمىدىڭ؛
شۇڭا سەن »سەرخىل« ئۈسۈملۈكلەرنى تىكىپ قويغىنىڭ بىلەن،
ۋە ياقا يۇرتتىكى ئۈزۈم تاللىرىنى تىككىنىڭ بىلەن،□
11 ئۇلارنى تىككەن كۈنىلا ياشارتقىنىڭ بىلەن،
تىككەن ئەتىسىلا ئۇلارنى چېچەكلەتكىنىڭ بىلەن،
ھوسۇلىغا ئېرىشكەن كۈندە، ئۇ پەقەت بىر پاتمان داۋالغۇسىز قايغۇ-ھەسرەت بولىدۇ، خالاس!□
12 ھەي! كۆپ خەلقلەرنىڭ چۇقان-سۈرەنلىرى!
ئۇلار دېڭىز-ئوكيانلارنى ئۈرغۇتۇپ دولقۇنلاردەك شاۋقۇنلارنى كۆتۈرىدۇ،

□ 17:5 »ئۇلارنىڭ ھالى بولسا ئورمىچى بۇغداي ئورغاندىن كېيىن، يەنى بىلىكى بىلەن يىغىپ ئورغاندىن كېيىن، ... قالغىنى يوق دېيەرلىك بولىدۇ« ـ دېمەك، ئورمىچى ئەگەر بىلىكنى ئىشلىتىپ ئورسا، ناھايىتى ئاز باشاقلار قېلىپ قالىدۇ، رەفايىم)رەفايىيلارنىڭ(جىلغىسى پىرۇسالېمنىڭ جەنۇب تەرىپىدە، ئۇ يەرگە كەمبەغەللەر بېرىپ ئورمىچىلار قالدۇرغان بۇغدايىنى تېرەتتى؛ ئەلۋەتتە تەرگەندىن كېيىن قالغان بۇغداي »يوق دېيەرلىك« بولىدۇ، خۇدانىڭ جازاسى بىلەن ئەفرائىمنىڭ ئادەملىرى، شۇھرىتى، ھەممىسى ئوخشاشلا »يوق دېيەرلىك« بولىدۇ.

□ 17:8 »ئۇلار ئۆز قۇربانگاھلىرىغا... نە »ئاشەراھ«لارغا نە »كۈن تۈۋرۈكلىرى« گە ھېچ ئۈمىد باغلىمايدۇ« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى قۇربانگاھلار ۋە »كۈن تۈۋرۈكلىرى«، شۇبھىسىزكى، بۇتلارغا چوقۇنۇشتا ئىشلىتىدىغان نەرسىلەر. »ئاشەراھلار« دېگەن بۇتلار بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكلەر ئىدى. دەرەخلەر بەلكىم »ئايال مەبۇد« شەكلىدە ئوبۇلغان ياكى نەقشىلەنگەن بولسا كېرەك. ئادەملەرنىڭ خىيالىدا، مۇشۇ مەبۇد »زېمىننى مۇنبەتلىك قىلارمىش« ۋە »ئايالىلارنى تۇغۇمچان قىلارمىش.« بۇلارغا چوقۇنۇش ئادەتلىرىنىڭ ھەرخىل جىنسىي ئەخلاقسىزلىق بىلەن مۇناسىۋىتى بار ئىدى.

شۇ سۈزلەرگە قارىغاندا ئاز بىر قىسىم ئەفرائىمدىكىلەر خۇداغىلا ئۈمىد-ئىشەنچ باغلايدۇ. بېشارەتنىڭ بىر قېتىملىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى «2□□□.» 31-30-بايىتىن، 9:34-ئايەتتىنمۇ كۆرگىلى بولىدۇ.

□ 17:9 »ئەسلىدىكى ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا چاتقاللىققا ۋە تاقىر تاغلارغا ئايلاندۇرۇلغان خارابە شەھەرلەردەك...« ـ مۇشۇ كونا »خارابە شەھەرلەر«، يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ يېتىپ كېلىلىكىدە، ئىسرائىللار خۇداغا تايىنىپ زېمىننى ئىشغال قىلغاندا ۋەيران قىلىنغانىدى. شۇ خارابە كونا شەھەرلەر ئۇلارغا خۇداغا تايىنىش كېرەكلىكىنى ئەسلىتىشى كېرەك ئىدى.

□ 17:10 »شۇڭا سەن »سەرخىل« ئۈسۈملۈكلەرنى تىكىپ قويغىنىڭ بىلەن، ۋە ياقا يۇرتتىكى ئۈزۈم تاللىرىنى تىككىنىڭ بىلەن،...« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۈسۈملۈكلەر« خۇراپىيلىق بىلەن تىكىلگەن، ئادەمنى باي قىلىدىغان ياكى راۋاج تاپقۇزىدىغان »سېھرىي ئۈسۈملۈكلەر«مىش.

□ 17:11 »ھوسۇلىغا ئېرىشكەن كۈندە، ئۇ پەقەت بىر پاتمان داۋالغۇسىز قايغۇ-ھەسرەت بولىدۇ، خالاس«! ـ پۈتكۈل ئايەتنىڭ باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىسى بولۇشى مۇمكىن.

ئاھ، ئەللەرنىڭ قاينام-تاشقىنلىرى!
دولقۇنلانغان كۆچلۈك سۈلاردەك ئۇلار قاينام-تاشقىنلارنى كۆتۈرىدۇ.
13 ئەللەر ئۇلۇغ سۈلارنىڭ قاينام-تاشقىنلىرىدەك دولقۇنلىنىپ كېتىدۇ؛
بىراق ئۇ ئۇلارنىڭ دەككىسىنى بېرىشى بىلەنلا، ئۇلار يىراققا بەدەر قېچىپ كېتىدۇ.
ئۇلار تاغدىكى ئوت-چۆپلەرنىڭ توپا-توپانلىرى شامالدا يىراقلارغا ئۇچۇرۇۋېتىلگەندەك،
قارا قويۇن ئالدىدا چاڭ-توزا كۆلار قۇيۇن بولغاندەك ھەيدىۋېتىلىدۇ!■
14 كەچتە ـ ۋەھىمە!
تاڭ سەھەردە ـ يوق بىراق!
مانا بىزنى بۇلاپ كەتكەنلەرنىڭ نېسىۋىسى،
بىزدىن ئوججا-غەنىيمەت ئېلىۋالغانلارنىڭ ئاقىۋىتىدۇر!

18

يەشايانىڭ ئېفىئوپىيىدىن كەلگەن ئەلچىلەرگە بەرگەن بېشارىتى

2-1 ئاھ، ئېفىئوپىيە دەريالىرىنىڭ بويلىرىدىكى قاناتلارنىڭ ۋۇزۇلدىغان ئاۋازلىرى بىلەن قاپلانغان يەر-زېمىن! ـ
سەن قومۇش كېمىلەر ئۈستىدە ئەلچىلەرنى دېڭىزدىن تۆتكۈزۈپ ئەۋەتىسەن؛
ـ ئى يەل تاپان خەۋەرچىلەر،
ئېگىز بويلۇق ھەم سىلىق تېرىلىك بىر ئەلگە،
يىراق-يېقىنلارغا قورقۇنچ بولىدىغان بىر مىللەتكە،
زېمىنى دەريالار تەرىپىدىن بۆلۈنگەن،
كۆچلۈك، تاجاۋۇزچى بىر ئەلگە قايتىپ بېرىڭلار!□
3 جاھاندا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى،
جىمىكى يەر يۈزىدىكىلەر!
تاغلاردا بىر تۇغ كۆتۈرۈلگەندىلا،
كۆرۈڭلار!
كاناي چېلىنغاندىلا،
ئاڭلاڭلار!□
4 چۈنكى پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ
مەن تىنچلىقتا تۇرىمەن،
نۇر ئۈستىدە يالىداپ تۇرغان ئىسسىقتەك،
ئىسسىق ھوسۇل مەزگىلىدىكى شەبنەملىك بۇلۇتتەك،

■ 17:13 ئايۇب 18:21□ زەب. 4:1□ 5:35□ 13-15:83□ ھوش. 313:

□ 2-18:1 **»ئاھ، ئېفىئوپىيە دەريالىرىنىڭ بويلىرىدىكى قاناتلارنىڭ ۋۇزۇلدىغان ئاۋازلىرى بىلەن قاپلانغان يەر-زېمىن«!** ـ ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 715-يىلى، ئېفىئوپىيەنىڭ پادىشاھى پىئانقى مىسىرنى ئىشغال قىلىپ يېگى بىر سۈلالىنى)مىسىردىكى 25-سۈلالە(بەرپا قىلغاندىن كېيىن، ئاسۇريە ئىمپېرىيەسىگە قارشى بىر ئىتتىپاقنى شەكىللەندۈرۈش ئۈمىدىدە، ئوتتۇرا شەرقتىكى بارلىق دۆلەتلەرگە ئەلچىلەرنى ئەۋەتتى. مۇشۇ بايىتا يەشايا ئەلچىلەرنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇلارنى قايتۇرماقچى بولۇپ، يۇقىرىقى خەۋەرنى يەتكۈزىدۇ. **»ئى يەل تاپان خەۋەرچىلەر، ئېگىز بويلۇق ھەم سىلىق تېرىلىك بىر ئەلگە، ...زېمىنى دەريالار تەرىپىدىن بۆلۈنگەن، كۆچلۈك، تاجاۋۇزچى بىر ئەلگە قايتىپ بېرىڭلار«!** ـ يەشايا پەيغەمبەر ئەلچىلەرنى تۆز دۆلىتىگە)ئېفىئوپىيىلىكلەر ئېگىز بويلۇق، سىلىق تېرىلىك، ئەشەددىي بىر خەلق ئىدى(قايتىشنى دەۋەت قىلىدۇ. ئۇ ئۇلار ئارقىلىق يەنە، كەلگۈسىدە پۈتكۈل دۇنيا پەرۋەردىگارىغا بويسۇنىدۇ، دەپ جاكارلىماقچى. شۇنىڭ بىلەن تەڭ، ئۇ يېرۇسالېمدىكىلەرگە مۇشۇ ئىتتىپاقنىڭ پايدىسىزلىقىنى، پەرۋەردىگارغا تايانمىسا ھەممە ئىشلىرىنىڭ قۇرۇق بولىدىغانلىقىنى دەۋاتىدۇ، ئەلۋەتتە.

□ 18:3 ... **»ئۇغ« ... »كاناي«** ـ بۇلارنىڭ نېمىنى بىلدۈرىدىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن، 11-باب ھەم 27-بابنى كۆرۈڭ. »ئۇغ« ھەم قۇنۇلۇش بەلگىسى ھەم دۇنيادىكى ئەڭ ئاخىرقى ئۇرۇش بىلەن مۇناسىۋەتلىك. كاناي خۇدانىڭ ئۆز قوۋمىنى ئۆزىگە چاقىرىشقا ئىشلىتىلىدۇ.

ئۆز تۈرالغۇمدا كۆزىتىمەن؛□
5 چۈنكى هوسۇل ئېلىش ئالدىدا،
ئۈزۈم چېچەكلىگەندىن كېيىن،
چېچەكلەر ئۈزۈم بولغاندا،
ئۇ پۈتىغۇچى پىچاقلار بىلەن بىخلارنى كېسىپ،
هەم شاخلىرىنى كېسىپ تاشلايدۇ.□
6 ئۇلار يىغىشتۇرۇلۇپ تاغدىكى ئالغۇر قۇشلارغا،
يەر يۈزىدىكى هايۋانلارغا قالدۇرۇلىدۇ.
ئالغۇر قۇشلار ئۇلاردىن ئۈزۈقلىنىپ يازنى ئۆتكۈزىدۇ،
يەر يۈزىدىكى هايۋانلار ئۇلار بىلەن قىشنى ئۆتكۈزىدۇ.□
7 شۇ كۈنىدە ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارغا بىر سوۋغات ئېلىپ كېلىنىدۇ؛
يەنى ئېگىز بويلۇق هەم سىلىق تېرىلىك بىر مىللەتتىن،
يىراق-يېقىنلارغا قورقۇنچ بولىدىغان بىر ئەلدىن،
زېمىنى دەريالار تەرىپىدىن بۆلۈنگەن،
كۈچلۈك، تاجاۋۇزچى بىر مىللەتتىن بېرىلىدۇ؛
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى پەرۋەردىگارنىڭ نامى بولغان جايغا،
يەنى زىئون تېغىغا ئېلىپ كېلىنىدۇ. □

19

مىسىر جازالىنىپ، تەربىيە بېرىلىپ ساقايتىلىدۇ ۋە خۇداغا ئىبادەت قىلىدۇ

1 مىسىر توغرۇلۇق يۈكلەنگەن ۋەهىي: ـ
مانا، پەرۋەردىگار تېز ئۇچىدىغان بۇلۇت ئۈستىگە مىنىپ،
مىسىرغا يېتىپ كېلىدۇ؛
مىسىردىكى بۇتلار ئۇنىڭ ئالدىدا تەۋرىنىپ كېتىدۇ،
مىسىرنىڭ يۈرىكى بولسا ئىچىدىن ئېرىپ كېتىدۇ.
2 ـ »ۋە مەن مىسىرلىقلارنى بىر-بىرىگە قارشى قۇترىتىمەن؛
ئۇلارنىڭ هەممىسى ئۆز قېرىنداشلىرىغا قارشى تۇرىشىدۇ،
ئۆز قوشنىلىرى بىلەنمۇ سوقىشىدۇ؛

□ **18:4 »مەن تىنچلىقتا تۇرىمەن، نۇر ئۈستىدە يالىداپ تۇرغان ئىسسىقتەك، ئىسسىق هوسۇل مەزگىلىدىكى شەبنەملىك بۇلۇتتەك، ئۆز تۇرالغۇمدا كۆزىتىمەن«** ـ ئىسسىق هەم شەبنەم گاهىدا كۆرۈنمىگىنى بىلەن، ئۇلارنىڭ هوسۇلغا بولغان تەسىرى ناهايىتى كۈچلۈكتۇر. خۇدامۇ ئوخشاشلا دائىم »تىنچ« هەم كۆرۈنمەيدۇ؛ ئۇ هېچنېمىنى دېمىگەندەك يا كى قىلمىغاندەك تۇرىدۇ. بۇ دۇنيادىكى نۇرغۇن ئىشلار خۇداسىز قىلىنغاندەك بولغىنى بىلەن)دېمەك، خۇدانىڭ كۆچ-قۇدرىتى شۇ ئىشلارغا كېرەك ئەمەستەك تۇرغىنى بىلەن(، خۇدا هامان ئۆز خەلقى بىلەن بىللە بولىدۇ، هەممە ئىشلارنىڭ ئارقىسىدا تۇرىدۇ هەم بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا قولىنى سوزىدۇ -5) هەم 6-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

□ **18:5 »هوسۇل ئېلىش ئالدىدا، ... چېچەكلەر ئۈزۈم بولغاندا، ئۇ پۈتىغۇچى پىچاقلار بىلەن بىخلارنى كېسىپ، هەم شاخلىرىنى كېسىپ تاشلايدۇ«** ـ دېمەك، مۇشۇ دۇنيادىكى هۆكۈمدارلار »هوسۇل، يەنى دۇنيادىكى بارلىق ئەل-يۇرتلار بىزنىڭكى« دېگەندە، خۇدا ئۇيۇقسىز هەممىسىنى ئۇلارنىڭ قولىدىن ئېلىپ تاشلاپ ئۇلارنى يەرگە قارىتىپ قويىدۇ.

□ **18:6 «...□□□□□ قۇشلار ئۇلاردىن ئۈزۈقلىنىپ يازنى ئۆتكۈزىدۇ، يەر يۈزىدىكى هايۋانلار ئۇلار بىلەن قىشنى ئۆتكۈزىدۇ»** ـ بۇ ئىش ۋاقىتلىق ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مۇشۇ دۇنيادىكى هۆكۈمدارلاردىن هوقۇقنى تارتىۋېلىپ، ئۇلارنىڭ ئۈرۈش-جىدەللىرىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، دۇنيادىكى هايۋانلارغا تۆگىمەس ئاراملىق بېرىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

□ **18:7 «شۇ كۈنىدە ... پەرۋەردىگارغا بىر سوۋغات ئېلىپ كېلىنىدۇ... پەرۋەردىگارنىڭ نامى بولغان جايغا، يەنى زىئون تېغىغا ئېلىپ كېلىنىدۇ»** ـ دېمەك، ئېغىشۇپىيەلكىلەر خۇدانى تونۇيدۇ هەم خۇداغا قىلغان ئىبادىتى قوبۇل قىلىنىدۇ. شۇيىسىزكى، ئۇلار مۇشۇ يەردە ئۆزىلا ئەمەس، بەلكى دۇنيادىكى بارلىق مىللەتلەرگە ۋەكىل بولۇپ، پەرۋەردىگارغا بېقىنىدۇ.

شەھەر بىلەن شەھەر،
پادىشاھلىق بىلەن پادىشاھلىق بىر-بىرىگە قارشى ئۇرىشىدۇ؛
3 ۋە مىسىرنىڭ روھى ئۆز ئىچىدىن يوقاپ كېتىدۇ؛
مەن ئۇلارنى مەسلىھەتسىز قالدۇرىمەن؛
شۇڭا ئۇلار بۇتلارنى ۋە ئەرۋاھلارنى،
ئەرۋاھلارنى چاقىرغۇچىلارنى ھەم پالچىلارنى ئىزدەپ مەسلىھەت سورايدۇ؛
4 مەن مىسىرلىقلارنى رەھىمسىز بىر ھۆكۈمرانىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛
ئەشەددىي بىر پادىشاھ ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدۇ« ـ دەپ جاكارلايدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار،□
5 ھەم سۇلار »دېڭىز«دىن يوقايدۇ،
دەريانىڭ قاغجىراپ پۈتۈنلەي قۇرۇپ كېتىدۇ؛□
6 دەريالارنى سېسىقچىلىق قاپلايدۇ،
مىسىرنىڭ ئۈستەڭ-قاناللىرى قاغجىراپ تۈگەيدۇ؛
قومۇشلار ھەم يېگەنلەر سولىشىدۇ؛
7 نىل دەريانىڭ بويىدىكى يەرلەر،
نىل دەريانىڭ قۇيۇلۇش ئاغزىدىكى يەرلەر گىياھسىز قالىدۇ،
نىل دەريانىڭ بويىدىكى زىرائەتلەرنىڭ ھەممىسى قۇرۇپ، توزۇپ، يوقىلىدۇ.
8 بېلىقچىلار بولسا زار قاقشايدۇ؛
نىل دەريانىڭغا قارماق تاشلىغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ناله كۆتۈرىدۇ؛
سۇلارنىڭ ئۈستىگە تور يايغۇچىلارنىڭ بېشى ساڭگىلاپ كېتىدۇ.
9 زىغىرچىلار ھەم لىباس توقۇغۇچىلار خىجالەتچىلىكتە قالىدۇ،
10 جەمئىيەتنىڭ »تۈۋرۈك«لىرى پارە-پارە بولۇپ،
مەدىكارلارنىڭ كۆڭۈلمۇ يېرىم بولىدۇ.
11 تولىمۇ ئەخمەق زوئان شەھىرىنىڭ ئەمەلدارلىرى!
پىرەۋنىنىڭ ئەڭ دانا مەسلىھەتچىلىرىدىن ئەخمىقانە مەسلىھەتلەر چىقىدۇ!
سىلەر قانداقمۇ پىرەۋنگە: ـ
»مەن بولسام دانالارنىڭ ئەۋلادى،
قەدىمكى پادىشاھلارنىڭ نەسلىدۇرمەن«! ـ دەۋاتقانسىلەر تېخى؟□
12 مىسىر، سېنىڭ دانىشمەنلىرىڭ ھازىر قېنى؟
ئۇلار دانىشمەن بولسا، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ مىسىر توغرۇلۇق نېمىلەرنى كۆڭۈلگە پۈككەنلىكىنى ساڭا ئايان قىلسۇن!
13 زوئان شەھىرىنىڭ ئەمەلدارلىرى نادانلاشتى،
مەمفىس شەھىرىنىڭ ئەمەلدارلىرى ئالدىنىپ كەتتى؛

□ **19:4 »مەن مىسىرلىقلارنى رەھىمسىز بىر ھۆكۈمرانىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن...»** ـ مۇشۇ بېشارەتنى بەلكىم ئاۋۇال ئېفىئوپىيەلىك پىئانقى)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 715-يىل(، ئاسۇرىيەلىك سارگون (20-□□□□ كۆرۈنۈڭ)، ئاسۇرىيەلىك سەنناخىرىب ۋە يا كى كېيىنكى پارس پادىشاھلىرى كامبىسىس)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 525-يىل(، ئاندىن ئاتاكسەركسىس (III) »ئوقۇس« قاتارلىقلار)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 343-يىل(تەرىپىدىن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان ئىدى.

□ **19:5 »سۇلار »دېڭىز«دىن يوقايدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە »دېڭىز« نىل دەريانىسىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **19:11 »پىرەۋن«** ـ مىسىر پادىشاھلىرىنىڭ دەۋر-دەۋرگىچە ئىشلەتكەن ئۇنۋانى. **»مەن بولسام... قەدىمكى پادىشاھلارنىڭ نەسلىدۇرمەن«!** ـ مىسىرنىڭ ئۇرۇپ-ئادەتلىرى بويىچە، پادىشاھنىڭ مەسلىھەتچىلىرىنىڭ ھەممىسى يۇقىرى تەبىقىلىك يا كى پادىشاھ جەمەتىدىن بولۇشى كېرەك ئىدى.

مىسر قەبىللىرىنىڭ »بۇرجەك تاش«لىرى بولسا ئۇلارنى ئېزىقتۇرۇپ قويىدى.□
14 پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئارىسىغا بىر قايمۇقتۇرغۇچى روھنى ئارىلاشتۇرۇۋەتتى؛
شۇڭا بىرسى مەست بولۇپ ئۆز قۇسۇقىدا تېپىلىپ ئەلەڭ-سەلەڭ بولغاندەك،
ئۇلار مىسىردىكىلەرنى ھەربىر ئىشىدا ئەلەڭ-سەلەڭ قىلىۋەتتى.
15 شۇنىڭ بىلەن مىسىرغا،
باش، قۇيرۇق، پالما شېخى ياكى قومۇشلار قىلالىغۇدەك ھېچقانداق ئامال قالمايدۇ. □ ■
16 شۇ كۈنى مىسىردىكىلەر قىز-ئاياللارغا ئوخشاپ قالىدۇ،
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار قولىنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە تەكۈلشى بىلەن تىترەپ قورقىدۇ،
17 ھەمدە يەھۇدا زېمىنى بولسا مىسىرغا ۋەھىمە بولۇپ قالىدۇ؛
چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگارنىڭ بېكىتكەن ئىرادىسى تۈپەيلىدىن،
يەنى ئۇنىڭ ئۆزلىرىگە قارىتىلغان ئىرادىسى تۈپەيلىدىن،
كىمگە يەھۇدانىڭ گېپى قىلىنسىلا شۇ چۆچۈيدۇ.
18 شۇ كۈنى قانائانىنىڭ تىلى سۆزلەيدىغان،
ۋە ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارغا بېقىنىپ سادىقلىق قەسىمى قىلىدىغان مىسىرنىڭ بەش شەھىرى بولىدۇ؛
ئۇلاردىن بىرى »ھالاك شەھىرى« دەپ ئاتىلىدۇ.□ ■
19 شۇ كۈنى مىسىرنىڭ زېمىنى ئوتتۇرىسىدا پەرۋەردىگارغا ئاتالغان بىر قۇربانگاھ،
ھەم چېگراسىدا پەرۋەردىگارغا ئاتالغان بىر تۈۋرۈك بولىدۇ.
20 بۇلار بولسا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارغا ھەم بەلگە ھەم شاھىت بولىدۇ؛
چۈنكى ئەزگۈچىلەر تۈپەيلىدىن ئۇلار پەرۋەردىگارغا نالە كۆتۈرگەن بولىدۇ؛
ئۇ ئۇلارنى ئەركىنلىككە چىقىرىدىغان بىر قۇتقۇزغۇچى ھەم قوغدىغۇچىنى ئەۋەتىدۇ.□
21 پەرۋەردىگار مىسىرلىقلارغا تونۇتۇلۇپ ئايان قىلىنىدۇ؛
شۇ كۈنى مىسىر پەرۋەردىگارنى تونۇيدۇ؛
ئۇلار ئۇنىڭغا قۇربانلىق ئاشلىق ھەدىيەلىرى بىلەن ئىبادەت قىلىدۇ؛
ئۇلار پەرۋەردىگارغا قەسەم ئىچىدۇ ۋە ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىدۇ.■
22 پەرۋەردىگار مىسىرنى ئۇرىدۇ؛
ئۇ ئۇلارنى ئۇرىدۇ ھەم ساقايتىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا قايتىدۇ،
ئۇ ئۇلارنىڭ دۇئا-تىلاۋىتىنى قوبۇل قىلىپ ئۇلارنى ساقايتىدۇ.

□ **19:13** »مەمفىس« ـ ياكى »نوف.« »مىسىر قەبىللىرىنىڭ »بۇرجەك تاش«لىرى« ـ بەلكىم مىسىر جەمئىيىتىدىكى مۇتىۋەرلەردۇر.

□ **19:15** »باش، قۇيرۇق، پالما شېخى، قومۇش« ـ بەلكىم مىسىر جەمئىيىتىدىكى ھەرخىل تەبىقىدىكى ئادەملەرنى بىلدۈرىدۇ.

■ **19:15** يەش. 139:

□ **19:18** »قانائانىنىڭ تىلى« ـ »قانائان« پەلەستىن، يەنى ئىسرائىلنىڭ زېمىنى، ھازىرقى »ئىسرائىلىيە«نى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا ئۇلار ئىبرانىي تىلىنى سۆزلىشىدۇ.

■ **19:18** قان. 20:10□ يەر. 1612:

□ **19:20** »بۇلار .. پەرۋەردىگارغا ھەم بەلگە ھەم شاھىت بولىدۇ؛ چۈنكى ئەزگۈچىلەر تۈپەيلىدىن ئۇلار پەرۋەردىگارغا نالە كۆتۈرگەن بولىدۇ؛ ئۇ ئۇلارنى ئەركىنلىككە چىقىرىدىغان بىر قۇتقۇزغۇچى ھەم قوغدىغۇچىنى ئەۋەتىدۇ...» ـ (22-18-□□□□□□□□) ـ مۇشۇ ئايەتلەردىكى بېشارەت بەلكىم ئاخىرقى زاماندا ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. بەزى ئالىملار بېشارەتلەر ملادىيەدىن ئىلگىركى 1-4-ئەسىرلەردە »قىسمەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان« دەپ قارايدۇ. شۇ زامانلاردا مىسىر نۇرغۇن يەھۇدىي مۇسىپىرلارنى قويۇل قىلىپ، ئۇلارغا مىسىرنىڭ چېگرىسىغا يېقىن جايدا يېڭى بىر ئىبادەتخانىنى قۇرۇشقا يول قويدى ۋە ھەتتا ئۇنى قۇرۇشقا ياردەم بەردى. ملادىيەدىن كېيىن مىسىردىكى مەسىھىي جامائەتلەرمۇ ناھايىتى كۆپ بولغان. ■ **19:21** مال. 111:

23 شۇ كۈنى مىسردىن ئاسۇرىيەگە ماڭىدىغان، ئېگىز كۆتۈرۈلگەن تۈز يول ئېچىلىدۇ؛
ئاسۇرىيەلىكلەر مىسرغا كىرىدۇ،
مىسرلىقلار ئاسۇرىيەگە كىرىدۇ؛
مىسىر ئاسۇرىيە بىلەن بىللە خۇدانىڭ خىزمەت-ئىبادىتىدە بولىدۇ.□
24 شۇ كۈنى ئىسرائىل مىسىر ۋە ئاسۇرىيە بىلەن بىر بولۇپ،
ئۈچىسى، يەر يۈزىدىكىلەرگە بەخت يەتكۈزگۈچىلەر بولىدۇ.
25 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلىپ: ـ
»خەلقىم بولغان مىسرغا،
ئۆز قولۇمنىڭ ئىجادى بولغان ئاسۇرىيەگە
ۋە ئۆز مىراسىم بولغان ئىسرائىلغا بەخت يار بولسۇن«! ـ دەيدۇ. □

20

مىسىر توغرۇلۇق يەنە بىر بېشارەت

1 ئاسۇرىيەنىڭ سەردارى بولغان »تارتان« ئاشدود شەھىرىگە كېلىپ مۇھاسىرە قىلغان يىلى ئاسۇرىيە پادىشاھى سارگون ئۇنى ئەۋەتكەن)ئۇ ئاشدودقا قارشى جەڭ قىلىپ ئۇنى ئىشغال قىلدى:(ـ □
2 ـ شۇ چاغدا پەرۋەردىگار ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا ئارقىلىق سۆز قىلغانىدى.
ئۇ ئۇنىڭغا: ـ
»چاترىقىڭدىن بۇز ئېچ تامبىلىڭنى سېلىۋەت، پۇتۇڭدىكى كەشىڭنى سېلىۋەت« ـ دېگەنىدى؛
ئۇ شۇنداق قىلدى؛ يالىڭاچ ۋە يالاڭ ئاياغ مېڭىپ يۈردى.□
3 ۋە پەرۋەردىگار ئاخىرىدا مۇنداق دېدى: ـ
»مېنىڭ قۇلۇم يەشايا مىسىر ۋە ئېفىئوپىيە توغرۇلۇق خەۋەر بېرىدىغان بېشارەت ھەم كارامەت سۈپىتىدە بولۇش ئۈچۈن يالىڭاچ ھەم يالاڭ ئاياغ ئېچ يىل مېڭىپ يۈرگەندەك،

□ **19:23 »شۇ كۈنى مىسردىن ئاسۇرىيەگە ماڭىدىغان، ئېگىز كۆتۈرۈلگەن تۈز يول ئېچىلىدۇ...«** ـ مۇشۇ يول ھىلىھەم مەۋجۇت. بىراق ئىسرائىل ھەم مىسىر ۋە سۈرىيەلەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت ياخشى بولمىغاچقا، يول تۇزۇندىن بۇيان ئېتىكلىك ھالەتتە تۇرماقتا.

□ **19:25 »خەلقىم بولغان مىسرغا، ئۆز قولۇمنىڭ ئىجادى بولغان ئاسۇرىيەگە ۋە ئۆز مىراسىم بولغان ئىسرائىلغا بەخت يار بولسۇن«!** ـ پىكىرىمىزچە مۇشۇ بېشارەتنىڭ (25-1-□□□□□□□□□□□) ئاخىرقى قىسمى »)شۇ كۈنى مىسردىكىلەر قىز-ئاياللارغا ئوخشاپ قالىدۇ...« يەنى 16-ئايەتتىن باشلاپ(تېخى ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىغان. يەشايانىڭ دەۋرىدىكىلەر ئۆزچۈن، بۇ بېشارەت ئۇلارنىڭ مىسرغا قوشۇلۇشقا بولمايدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن؛ بۇنداق قىلىش پەرۋەردىگارغا ئىشەنمەسلىككە باراۋەر. بېشارەتتە، ئۇلار مىسرغا ئەمەس، بەلكى مىسىر ئۆزلىرىگە بېقىندى بولىدۇ، دېيىلىدۇ. ئاخىردا خۇدا مىسىرلىقلارنى ئىسرائىللار قورقىدىغان ئاسۇرىيەلىكلەر بىلەن بىللە ئۆزىگە، شۇنداقلا ئىسرائىلغا بېقىندۇرىدۇ.

□ **20:1 »ئاسۇرىيەنىڭ سەردارى بولغان »تارتان« ئاشدود شەھىرىگە كېلىپ مۇھاسىرە قىلغان يىلى«** ـ مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 715-يىلى فىلىستىيلەرنىڭ بىر پايتەختى بولغان ئاشدود مىسرنىڭ قۇتۇرتىشى بىلەن ئاسۇرىيە ئىمپىرىيەسىدىكى ئاسارەتلەرنى بۇزۇپ ئىسيان كۆتۈردى. شۇنىڭ يىل ئېچىدە ئۇلار يەنە مەغلۇپ بولدى. مىسىر توختىمايى ئۇلارنى قۇتۇرتىپ، قورالىق ياردەم بېرىشنى ۋەدە قىلىپ، ئەلچىلەرنى موئابقا، ئېدوم ھەم يەھۇداغا ئەۋەتتى، ئاسۇرىيە ئىمپىرىيەسىگە قارشى بىر ئىتتىپاقنى ئوتتۇرىغا چىقارمامچى بولدى. بىراق مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 711-يىلى ئاسۇرىيە ئىمپىرىيەسى ئاشدود شەھىرىنى ئىشغال قىلدى. مىسىر ئۇلارغا ھېچ ياردەم قىلمىدى. خۇدا يەشايا ئارقىلىق ئىسرائىلغا خۇداسىز، تايانچىسىز مىسرغا تايىنىشنىڭ توغرا ئەمەسلىكىنى ھەم مۇنداق قىلىشنىڭ بېھۇدە ئىش ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **20:2 »شۇ چاغدا پەرۋەردىگار ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا ئارقىلىق سۆز قىلغانىدى...«** ـ مۇشۇ 20-بابتىكى بېشارەت ناھايىتى قىسقا ۋاقىت ئېچىدە ئەمەلگە ئاشىرۇلغان. بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلىشىنى كۆرگەن كىشىلەر يۇقىرىقى 19-بابتىكى ئاخىرقى زامانلارنى كۆرسىتىدىغان)ئاسۇرىيە ۋە مىسىر توغرۇلۇق(بېشارەتنىڭ ئاخىرىدا مۇقەررەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغانلىقىدىن ھېچ گۇمان قىلمايسلىقى كېرەك. **»پەرۋەردىگار ... ئۇنىڭغا: »چاترىقىڭدىن بۇز ئېچ تامبىلىڭنى سېلىۋەت...« دېگەنىدى. ئۇ شۇنداق قىلدى؛ يالىڭاچ ۋە يالاڭ ئاياغ مېڭىپ يۈردى«** ـ يۇنىڭدىن كۆرۈشكە بولىدۇكى، يەشايا ئادەتتە بۇز ئېچ كىيىپ يۈردىغان بولۇشى مۇمكىن. يەشايانىڭ ھەققەتەن »قىپىالىڭاچ« يا كى پەقەت » كالتە ئىشتانلىق« ئىكەنلىكىگە بىر نېمە دېيىش تەس.

4 ئوخشاشلا مىسىرلىق ئەسىرلەر ۋە ئېفىئوپىيەلىك سۈرگۈنلەر ياش بولسۇن، قېرى بولسۇن، يالىڭاچ ھەم يالاڭ ئاياغ،
كاسىسى ئوچۇق ھالدا ئاسۇرىيە پادىشاھى تەرىپىدىن مىسىرنى شەرمەندىلىكتە قالدۇرۇپ، يالاپ ئېچىتىلدۇ. □
5 ئۇلار بولسا قورقۇشۇپ، ئۆز تايانچىسى بولغان ئېفىئوپىيەدىن ۋە پەخرى بولغان مىسىردىن ئۈمىدسىزلىنىپ كېتىدۇ.
6 شۇنىڭ بىلەن بۇ دېڭىز بويىدىكىلەر: ـ
»مانا بۇ ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ ۋەسۋەسىدىن قورقۇپ باشپاناھلىق ئىزدەپ بارغان تايانچىمىزغۇ، بىزلەر ئەمدى قانداقمۇ
قۇتۇلالايمىز؟« ـ دېيىشىدۇ.«« □

21

بابىل توغرىسىدا يەنە بىر بېشارەت

1 »دېڭىزنىڭ چۆل-باياۋىنى« توغرىسىدا يۈكلەنگەن بىر ۋەھىي: ـ
»جەنۇب تەرەپتە قويۇنتازلار ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندەك،
دەھشەتلىك زېمىندىن بىر تىملەر كېلىۋاتىدۇ.«! □

يەشايانىڭ سۈز قىلىشى

2 ـ ئازابلىق بىر ۋەھىي-كۆرۈنۈش ماڭا ئايان قىلىندى؛
خائىن خائىنلىق قىلىۋاتىدۇ،
بۇلاڭچى بۇلاڭچىلىق قىلىۋاتىدۇ.
»ئى ئېلام، ئورنۇڭدىن تۇر، چىق!
مېدىئا، مۇھاسىرە قىلىپ قورشىۋال«!
ئۇنىڭ سەۋەبىدىن كۆتۈرۈلگەن ھەممە ناله-پەريادلارنى تۈگىتىۋەتتىم.□
3 ـ شۇڭا ئىچ-باغرىم ئاغرىق-ئازاب بىلەن تولدى،

□ 20:4 **»مىسىرلىق ئەسىرلەر ۋە ئېفىئوپىيەلىك سۈرگۈنلەر ياش بولسۇن، قېرى بولسۇن... كاسىسى ئوچۇق ھالدا ئاسۇرىيە پادىشاھى تەرىپىدىن ... يالاپ ئېچىتىلدۇ«** ـ شۇ بېشارەت بەلكىم 701-يىلى، يەنى ئاسۇرىيە بىلەن مىسىر سوقۇشقان ئەلتەكەھ دېگەن يەردە بولغان جەڭدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان. ئاسۇرىيە مىسىردىكى ھەم ئېفىئوپىيەدىكى ئۇرغۇن ئەسىرلەرنى ئېيكەتكەن.

□ 20:6 **»بۇ دېڭىز بويىدىكىلەرى** ـ فىلىستىيەلىكلەر ھەم يەھۇدالىقلارنى كۆرسىتىدۇ.

□ 21:1 **»دېڭىزنىڭ چۆل-باياۋىنى«** ـ بابىلنى كۆرسىتىدۇ (9-□□□□□□□ كۆرۈڭ). »دېڭىز« بولسا، مۇشۇ يەردە بابىل شەھىرى جايلاشقان، ناھايىتى كەڭ ئەفرات دەرياسىنى كۆرسىتىدۇ. ئەمدى نېمىشقا »دېڭىزنىڭ چۆل-باياۋىنى« دېيىلدۇ؟ يەشايا بەلكىم بابىلنى كىنايىلىك گەپ بىلەن مازاق قىلىدۇ؛ بابىل كاتتا، يۈزۈك شەھەر بولغىنى بىلەن، ھەققەت جەھىتىدىن يا كى مەڭگۈلۈك روھىي بايلىقلار جەھىتىدىن ئېيتقاندا ناھايىتى بىر چۆل-باياۋان، خالاس.

□ 21:2 **»خائىن خائىنلىق قىلىۋاتىدۇ... بۇلاڭچىلىق قىلىۋاتىدۇ«** ـ شۇبھىسىزكى، بابىلنىڭ ئۇزلۇكسىز قىلىۋاتقان قىلمىشلىرىنى كۆرسىتىدۇ. **»ئى ئېلام، ئورنۇڭدىن تۇر، چىق! مېدىئا، مۇھاسىرە قىلىپ قورشىۋال«!** ـ ئىككى ئىمكانىيەت بار. مۇشۇ بېشارەت يا كى مىلادىيەدىن ئىلگىركى 689-يىلى ئاسۇرىيە ئىمپىراتورى سەناخېرىبنىڭ بابىلغا بىسىپ كىرىپ ۋەيران قىلغانلىقىنى يا كى مىلادىيەدىن ئىلگىركى 539-يىلى پارسلار ۋە مېدىئالار قورەش ئىمپىراتورنىڭ باشچىلىقىدا بىسىپ كىرگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
ئەگەر بىرىنچى شەرھ توغرا بولسا، ئۇ چاغدا »ئېلام ئورنۇڭدىن تۇر، چىق! مېدىئا، مۇھاسىرە قىلىپ قورشىۋال«! دېگەن سۆزلەرنى بابىل پادىشاھى مېرودداق-بالادان ئۆز ئىتتىپاقداشلىرى ئېلام ۋە مېدىئاغا ئېيتقان، بۇ سۆزلەر »ئاسۇرىيەگە ھۇجۇم قىل«! دېگەن مەنىدە بولغان بولىدۇ. ئۇ چاغدا ئاسۇرىيەنىڭ ئىمپىراتورى سەناخېرىب مەغلۇپ بولغان. كېيىن ئۇ قايتىدىن ھۇجۇم قىلىپ بابىلنى ئىشغال قىلدى. شۇ چاغدا ئۇ بابىلنى پۈتۈنلەي ۋەيران قىلىپ، ئۇلارنىڭ ھەممە بۇتلىرىنىمۇ چېقىپ پارە-پارە قىلدى.
ئىككىنچى شەرھ توغرا بولسا، مۇشۇ سۆزلەر قورەش ئۆزىنىڭ قوشۇنلىرىغا دېگەن گەپ بولىدۇ)بابىلغا ھۇجۇم قىل.(! بىزنىڭچە بولسا بېشارەت قورەشنىڭكى مۇشۇ ھۇجۇمنى كۆرسىتىدۇ؛ بىراق ئىككى قېتىملىق ئىشغال قىلىشنىڭ ھەممىسىدە ئوخشاشلا يەشايانىڭ كۆرسەتمىسى، يەنى »بابىلغا ئىشەنمەڭلار ھەم تايانماڭلار«! دېگىنى تەكىتلىنىدۇ. **»ئۇنىڭ سەۋەبىدىن كۆتۈرۈلگەن ھەممە ناله-پەريادلارنى تۈگىتىۋەتتىم«** ـ بۇ ئەلۋەتتە خۇدانىڭ سۈزى بولۇشى كېرەك. دېمەك، بابىلنىڭ خائىنلىقى، تاجاۋۇزچىلىق قىلىپ ئوجا ئالغانلىقى، ئادىلسىزلىقى، رەھىمسىزلىكى قاتارلىقلار تۆپەيلىدىن خالايىق قاتتىق ناله-پەريادلارنى كۆتۈرگەنىدى؛ خۇدا ئۇلارنىڭ ناله-پەريادلىرىغا خاتىمە بېرىدۇ؛ چۈنكى ئۇ بابىلنىڭ ئۆزىنى تۈگەشتۈرگەنىدى.

تولغىقى تۇتقان ئايالنىڭ ئازابلىرىدەك،
كۆرگەنلىرىمدىن تولغىنىپ كەتتىم،
ئاڭلىغىنىمدىن پارا كەندە بولدۇم.□
4 شۇڭا كۆڭلۈم پارا كەندە بولۇپ ھاسىراپ كەتتىم،
مېنى دەھشەت قورقۇنچ باستى؛
ئۇ مەن زوق ئالدىغان كېچىنى ساراسىمە بولدىغان كېچىگە ئايلاندۇردى.□ ■
5 ئۇلار داستىخان ۋە گىلەم-كۆرپىلەرنىمۇ سالدۇ؛
ئۇلار يېيىشىدۇ، ئىچىشىدۇ؛
»ھەي ئېسىلزادىلەر، ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ قالقانىنى مايلاڭلار«!□
6 چۈنكى رەب ماڭا: ـ
»بارغىن، كۆرگەنلىرىنى ئەينى بويىچە ئېيتىدىغان بىر كۆزەتچىنى تەخلەپ قويغىن« ـ دېگەنىدى.□
7 ـ »ئۇ جەڭ ھارۋىلىرىنى، جۈپ-جۈپ ئاتلىق ئەسكەرلەرنى،
جەڭ ھارۋىلىرىنى ئېشەكلەر بىلەن،
جەڭ ھارۋىلىرىنى تۆگىلەر بىلەن كۆرگەندە،
ئۇ دىققەت بىلەن، ناھايىتى دىققەت بىلەن كۆزەتسۇن«!□
8 ئۇ جاۋابەن شىردەك توۋلىدى: ـ
»رەب، مەن كۆزەت مۇنارىدا ئۈزلۈكسىز كۈن بويى تۇرىمەن،
ھەر كېچىدە كۆزەتتە تۇرىمەن؛□ ■
9 ـ ۋە مانا، ئۇ جەڭ ھارۋىلىرى جۈپ-جۈپ ئاتلىق ئەسكەرلەر بىلەن كېلىۋاتىدۇ«!
ۋە يەنە جاۋاب بېرىپ شۇنداق دېگەن: ـ
بابىل بولسا يىقىلدى، يىقىلىپ چۈشتى،

□ **21:3 »شۇڭا ئىچ-باغرىم ئاغرىق-ئازاب بىلەن تولدى، ... ئاڭلىغىنىمدىن پارا كەندە بولدۇم«** ـ بۇ سۆزلەر ئەلۋەتتە پەيغەمبەرنىڭ تۆزىنىڭكى بولۇشى كېرەك.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »مەن ئازابتىن تولغىنىپ قاريالمدىم، پارا كەندىچىلىكتىن ھېچنېمىنى ئاڭىيالمدىم.«
بىر جەھەتتىن يەشايا پەيغەمبەر مۇشۇ كۆرۈنۈشتە مەلۇم بىر شەھەرنىڭ خۇدا تەرىپىدىن جازالىنىشىنى كۆرىدۇ، شۇنداقلا بەك ئازابلىنىدۇ. بىراق باشقا بىر جەھەتتىن ۋە باشقا بىر دەرىجىدە، بابىل شەھىرى پۈتكۈل دۇنياغا ۋەكىل بولسا، ئۇ خۇدانىڭ قىيامەت كۈنىدە گۇناھنىڭ تۆزىنى قانداق دەھشەتلىك جازالىنىشنى كۆرىدۇ، شۇنداقلا ئىنتايىن ئازابلىنىدۇ. شوۋھىسزىكى، مۇشۇ بېشارەتتىن ئېلىشىمىز كېرەك بولغان ساۋاق دەل مۇشۇدۇر.
□ **21:4 »مەن زوق ئالدىغان كېچىگە«** ـ بۇنى چۈشىنىش تەس؛ بەلكىم خۇدا يەشايانا شۇ كۆرۈنۈشنى كۆرگۈزگەن كېچىدە ئۇ ئايالى بىلەن بىللە مۇھەببەتلەشمەكچى بولدىمىكىن.
■ **21:4** ئايۇپ 37:
□ **21:5 »ئۇلار داستىخان ۋە گىلەم-كۆرپىلەرنىمۇ سالدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »داستىخان سېلىڭلار، بىر كۆزەتچى قويۇڭلار.« **»قالقان مايلاڭلار«!** ـ بىرخىل ئۇرۇش تەيىارلىقى. قالقان مايلانسا قىلىچ-نەيزىلەر ئۇنىڭدىن تېپىلىپ كېتەتتى. شۇڭا يەشايا مۇشۇ ئايەتتە بەلكىم، بابىلىلار زىياپەتتە ئولتۇرغىنىدا، دۈشمەننىڭ قوشۇنلىرى يولغا چىقىپ يۇرۇش قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ، شۇڭا زىياپەتنىڭ ئورنىغا، ئۇرۇش تەيىارلىقى قىلىشقا توغرا كېلەتتى، دەپ بېشارەت بېرىدۇ. كېيىنكى (10-6) ئايەتلەرنىمۇ كۆرۈڭ. بابىلىلارنىڭ زىياپەتكە قاتىشىشىقا ئىنتايىن ئامراقلىقىنىڭ داڭقى چىققانىدى. مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 539-يىلى، بابىل ئوردىسىدىكىلەر كاتتا زىياپەتتە بىخۇد ئولتۇرغان بىر كېچىدە، بابىل شەھىرى مېدىئالىلار تەرىپىدىن ئىشغال قىلىندى)تەۋراتتىكى »دانىيال« 5-بابنى كۆرۈڭ-.(
□ **21:6 »ئەينى بويىچە ئېيتىدىغان بىر كۆزەتچى«** ـ دېمەك، ئىشەنچلىك ئادەم. بابىلىلار بىخۇدلىشىپ ئولتۇرغانلىقى تۇيۇلىدىن، خۇدا بەلكىم يەشايانا كىنايە قىلىپ، ئۇلار ئۇچۇن بىر كۆزەتچىنى بەلگىلەپ قويۇش كېرەك، دېمەكچى. بۇ »خىيالىي كۆزەتچى«نىڭ خەۋەرلىرى 9-7-ئايەتلەردە خاتىرىلىنىدۇ.
□ **21:7 »ئۇ جەڭ ھارۋىلىرىنى، جۈپ-جۈپ ئاتلىق ئەسكەرلەرنى،... كۆرگەندە،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »بىر قوشۇن ئاتلىق ئەسكەر جۈپ-جۈپ ئاتلار بىلەن،... كۆرگەندە،...«. **»جەڭ ھارۋىلىرىنى تۆگىلەر بىلەن كۆرگەندە،...»** ـ پارس ئىمپىراتورى قورەش جەڭ قىلغاندا تۆگىلەرنى دۈشمەن قوشۇنلىرى ئىچىگە ھەيدىۋېتىپ، قالايمىقانچىلىق چىقىراتتى. ئۇ بىرنېچە بولۇپ ئاشۇنداق تاكتىكىنى ئىشلەتكەن.
□ **21:8 »رەب، مەن كۆزەت مۇنارىدا ئۈزلۈكسىز كۈن بويى تۇرىمەن، ھەر كېچىدە كۆزەتتە تۇرىمەن«** ـ بۇ سۆزگە قارىغاندا، بابىلنىڭ ئۈمىران قىلىنىشىنى ئۈمىد قىلىدىغانلار ئۆزۈزاق ۋاقىت كۆتۈشى كېرەك بولىدۇ. »رەب« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئى خوجام،...«. ■ **21:8** ھاب. 12:

ۋە تۇ ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ ھەربىر ئويما مەبۇدلىرىنى يەرگە تاشلاپ پارە-پارە قىلىۋەتتىڭ.»! □ ■

خۇدا يەنە ئۆزىگە سادىق بولغانلارغا تەسەللى بېرىدۇ

10 ـ ئى مېنىڭ تېپىلگەن دانلىرىم،
مېنىڭ خامىنىمدىكى بۇغدايلىرىم،
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگاردىن ئاڭلىغانىنى سىلەرگە ئېيتىپ بەردىم! □

ئېدوم توغرۇلۇق بىر بېشارەت

11 »دۇماھ« توغرۇلۇق يۇكلەنگەن ۋەھيي؛
بىرسى سېئىردىن چېلىپ مەندىن: ـ
»ئى كۆزەتچى، كېچىنىڭ قانچىلىكى تۈنتى؟ ئى كۆزەتچى، كېچىنىڭ قانچىلىكى تۈنتى؟« ـ دەپ سورايدۇ.□
12 كۆزەتچى جاۋابەن مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سەھەر چېلىدۇ، كېچىمۇ چېلىدۇ؛
يەنە سوربغىڭ بولسا، يەنە چېلىپ سورا؛
يولۇڭدىن قايتىپ ماڭ ييقىن كەل«! □

ئەرەبىيە توغرۇلۇق بىر بېشارەت

13 ئەرەبىيەنىڭ كېچىسى توغرۇلۇق يۇكلەنگەن ۋەھيي: ـ

□ **21:9** »ـ ۋە مانا، تۇ جەڭ ھارۋىلىرى جۈپ-جۈپ ئاتلىق ئەسكەرلەر بىلەن كېلىۋاتىدۇ«! ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. بەلكىم مۇشۇ يەردە دۈشمەن قوشۇنى غەلبە بىلەن قايتىپ بېرىپ، بابىلنىڭ مەغلۇپ بولۇپ يوقىتىلغانلىقى توغرىسىدا خەۋەر يەتكۈزىدۇ. **...» تۇ ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ ھەربىر ئويما مەبۇدلىرىنى ... پارە-پارە قىلىۋەتتىڭ«!** ـ »تۇ« بەلكىم خۇدانىڭ ئۆزى.

■ **21:9** يەر. 12:25□ 8:51□ ۋەھ. 8:14□ 218:

□ **21:10** »**مېنىڭ تېپىلگەن دانلىرىم، مېنىڭ خامىنىمدىكى بۇغدايلىرىم،...**« ـ مۇشۇ ئىككى ئىبارە ئىسرائىلنىڭ خۇداغا سادىق بولغان، شۇنداقلا پەس ئورۇندا تۇرىدىغان »قالدىسى«نى كۆرسىتىدۇ. خۇدانىڭ جازا-تەربىيىلىرى ئىچىدە چاپا تارتىش بىلەن ئۇلار تاۋلىنىپ، »ساپ بۇغداي«دەك بولغان.

□ **21:11** »**دۇماھ**« ـ بولسا ئىبرانىي تىلىدا »سۈكۈت« دېگەن مەنىدە. ئۇمۇ ئېدومنىڭ كىچىك بىر يېزىسى. بىراق مۇشۇ يەردە يەشايا يەنە »ئېدوم« دېگەن ئىسمىنى سۆز ئويۇنى قىلىپ تەتۈرىسچە »دۇماھ« دەپ ئاتىغان. دېمەك، كەلگۈسىدە ئېدوم كۆپ ئىسىسق-سوغاقلار بىلەن ناھايىتى »سۈكۈت«لۈك بىر جاي بولۇپ قالىدۇ. **»سېئىر«** ـ ئېدومنىڭ يەنە بىر ئىسمى. **»ئى كۆزەتچى، كېچىنىڭ قانچىلىكى تۈنتى؟ ئى كۆزەتچى، كېچىنىڭ قانچىلىكى تۈنتى؟«** ـ كۆزەتچى)ياكى جىسەتچى(نىڭ ۋەزىپىلىرى بىرنېچىدىن دۈشمەننىڭ ھۇجۇملىرىدىن خەۋەر بېرىپ ھەممە ئادەمنى ئويغىتىش؛ ئىككىنچىدىن تاڭ ئاچقىلىق قىلىپ كېچىنىڭ قايسى ۋاقىت بولغانلىقىنى خالايىققا تۈگۈزۈش ئىدى. كۆزەتچى مۇشۇ يەردە شۇ يەھىسىزىكى، يەشايا پەيغەمبەرنىڭ تۈزىدۇر. تۈنىكۈ مۇشۇ ئىككى ۋەزىپىنى بار ئىدى ـ خالايىقنى خۇدانىڭ جازاسىدىن ئاگاھلاندۇرۇش ھەم شۇ جازاغا قانچە تۈزۈن بولۇپ كەتكەنلىكى ھەم تۈنىڭ قانچىلىك داۋاملىشىدىغانلىقى توغرۇلۇق خەۋەر يەتكۈزۈش ئىدى. مۇشۇ يەردە بەلكىم ئېدومدىن چىققان بىر ئەلچى چېلىپ يەشايادىن ئېدومنى قايلاپ تۇرغان، قاراڭغۇ »كېچە«دەك بولغان بالا-يىتىپەتلەر قاچان تۈگەيدۇ؟ ـ دەپ سورايدۇ.

□ **21:12** » **كۆزەتچى جاۋابەن مۇنداق دەيدۇ«...:** ـ جاۋابنىڭ تۈرىچ قىسمى بار: ـ

(1) »سەھەر چېلىدۇ.« دېمەك، مۇشۇ قاراڭغۇلۇق تۈگەيدۇ ـ بىراق قاچان تۈگەيدىغانلىقىنى دېمەيدۇ.

(2) »كېچىمۇ چېلىدۇ« ـ ئېدومغا، دۈنياغا نۇر چېلىدۇ)مەسىلەن 18:7، 2:18نى كۆرۈڭ.(بىراق يەنە بىر كېچە چېلىدۇ، تۇ تېخىمۇ قاراڭغۇ بولۇپ، بەلكىم قىيامەت كۈنلىرىدە بولىدۇ)مەسىلەن، 5:10، 10:13نى كۆرۈڭ.(يەشايا مۇشۇ توغرۇلۇق تاگاھلاندۇرىدۇ.

(3) »سورىغىڭ بولسا، ... ماڭ ييقىن كەل.«! ئېدوم)جۈملىدىن بەلكىم باشقا يەھۇدىي ئەمەسلەر(مۇشۇنى ئىشلارنى ئېنىقلىماقچى بولغان بولسا، ئەركىنلىك بىلەن خۇدانىڭ يېنىغا كېلىشكە، خۇدادىن بۇۋاستە ياكى پەيغەمبەرلىرىدىن سوراشقا تەكلىپ قىلىنىدۇ. پەقەت تۈز يوللىرىدىن توۋا قىلىپ يېنىپ كەلسىلا، خۇدا تۇلارنى قوبۇل قىلىدۇ.

»ئى دېدانلىقلارنىڭ كارۋانلىرى، سىلەر ئەرەبىيەدىكى جاڭگالدا قونۇپ قالىسىلەر؛□
14 ئۆسساپ كەتكەنلەرگە سۇ ئاپىرىپ بېرىڭلار!
ئى تېمادىكلەر، نانلىرىڭلارنى ئېلىپ قاچقانلارنى كۈتۈۋېلىڭلار!□
15 چۈنكى ئۇلار قىلىچلاردىن،
غىلاپتىن ئېلىنغان قىلىچتىن،
كېرىلگەن ئوقيادىن،
ئۇرۇشنىڭ ئازابىدىن قاچىدۇ.
16 چۈنكى رەب ماڭا شۇنداق دېگەن: ـ
بىر يىل ئىچىدە مەدىكار ھېسابلىغاندەك،
ئاندىن كېدارنىڭ بار شەرىپى يوقىلىدۇ،□
17 ئوقياچىلارنىڭ قالدۇقلىرى،
يەنى كېدارنىڭ پالۋان-باتۇر بولغان ئوغۇللىرى ئاز قالىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى شۇنداق سۆز قىلغان.« □

22

يېرۇسالېم توغرۇلۇق بىر بېشارەت

1 ئالامەت كۆرۈنۈش بېرىلگەن جىلغا توغرىسىدا يۈكلەنگەن ۋەھىي: ـ
سىلەر ھەممىڭلار تۈگۈلەرنىڭ ئۈستىگە چىقىۋالغىنىڭلار زادى نېمە قىلغىنىڭلار؟□
2 سىلەر خۇشاللىق دەبدەبىسىنى كۆتۈرىدىغان،
ۋاراڭ-چۇرۇڭغا تولغان يۇرت،
شادلىنىدىغان شەھەر؛

□ 21:13 **»ئەرەبىيەنىڭ كېچىسى توغرۇلۇق«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەرەبىيە توغرۇلۇق« ھەم »كېچىدە« دېگەن ئىككى مەنىلىك بولغان بىر سۆزدۇر. ئىككىنچى مەنىسى »كېچىدە« بولغان بولۇپ، بەلكىم »ئەرەبلەرنىڭ قاراڭغۇلۇق ۋاقتى«نى كۆرسىتىدۇ. ئەمەلىيەتتە)ئەرەبلەرنىڭ تارىخى ئانچە خاتىرىلەنمىگەن بولغاچقا(دەل قايسى يىلنى كۆرسەتكەنلىكنى ھازىرچە ئېنىق دەپ بېرەلەيمىز. مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 715-يىلى سارگون II تېمادىكى قەبىلىلەر ۋە پۇتكۇل »ئەرەبىيە يېرىم ئارىلى«غا قارشى ئۇرۇش قىلغان. مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 703-يىلى ئەرەبلەر بابىلدىكى مېروداق-بالادان بىلەن ئىتتىپاق تۈزگەن ۋە ئاسۇرىيەلىك سەنناخېرىب تەرىپىدىن مەغلۇپ قىلىنىپ، قاتتىق زىيان تارتقان. بېشارەت بۇ چاغلارنىڭ بىرىنى كۆرسەتسە كېرەك.
«...□□□□□□□□ قونۇپ قالىسىلەر» ـ دېمەك، چوڭ يولدىن يىراق، مەلۇم بىر دۇشمەننىڭ قورقۇنچىدىن پىنھان جايدا قونۇش كېرەك. دېدانلىقلار بولسا ئەرەبلەرنىڭ بىر قەبىلىسى. تېما ئۇلارنىڭ بىر كارۋانساراي شەھىرى. دېدان، تېما ۋە 16-ئايەتتىكى كېدارنىڭ قەيەرلىكىنى بىلىش ئۈچۈن خەرىتىلەرنى كۆرۈڭ.

□ 21:14 **...» سۇ ئاپىرىپ بېرىڭلار! ئى تېمادىكلەر، نانلىرىڭلارنى ئېلىپ قاچقانلارنى كۈتۈۋېلىڭلار«!** ـ خۇدا يەشايا ئارقىلىق ئەرەبلەرگە تۆز قېرىنداشلىرىغا يارىدەم بېرىش كېرەكلىكىنى ئۇقتۇرىدۇ. دېمەك، ئەرەبلەر پات يېقىندا كۆپ ئاۋارىچىلىككە يولۇقىدۇ (15-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 21:16 **»بىر يىل ئىچىدە مەدىكار ھېسابلىغاندەك،..«** ـ 16-باب، 14-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. مەدىكار ئىشلىگەن ۋاقتىنى ئىنتايىن توغرىلىق بىلەن ھېسابلايدۇ، ئەلۋەتتە.

□ 21:17 **»ئوقياچىلارنىڭ قالدۇقلىرى، يەنى كېدارنىڭ پالۋان-باتۇر بولغان ئوغۇللىرى ئاز قالىدۇ«** ـ كېدار بولسا ئەرەبىستاندىكى چۆللۈكنىڭ شىمال تەرىپىدە ياشىغان بىر قەبىلە.

مۇشۇ بېشارەتنىڭ كەڭ مەنىسى، شۇبھىسىزكى، خۇداغا ئىشەنمىگەنلەر تۆز-تارا بىر-بىرىگە يارىدەم بېرىشكەن بولسىمۇ، خۇداسىز بولغانلىقى ئۈچۈن بۇ يارىدەم مەڭگۈ داۋاملاشمايدۇ. ئاخىرغىچە ئۇزۇلۇكسىز كېلىدىغان، چېكى يوق مەدەتنى بولسا پەقەت پەرۋەردىگاردىلا تاپقىلى بولىدۇ.

□ 22:1 **»ئالامەت كۆرۈنۈش بېرىلگەن جىلغا«** ـ ئىنتايىن سىرلىق بىر ئىبارە. شۇبھىسىزكى، ئۇ يېرۇسالېمغا قارىتىلىدۇ (10-□□□□□□□ ۋە تۆۋەندىكىلەرنىمۇ كۆرۈڭ). يېرۇسالېم زىئون تېغىنىڭ ئۈستىدە بولسىمۇ، تاغلار بىلەن ئورالغان بولۇپ، جىلغىغا جايلاشقان دەپ ھېسابلىغىلى بولىدۇ. بىراق بۇ ئىبارە تېمنى بىلدۈرىدۇ؟ يەشايا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەر تەلۋەتتە يېرۇسالېمدا نۇرغۇن »غايىبانە ئالامەتلەر« ياكى »ئالامەت كۆرۈنۈشلەر«نى كۆرگەن. شۇڭا مەزكۇر ئىبارە نۇرغۇن »غايىبانە ئالامەتلەر« ۋە بېشارەتلەرنىڭ تېمىسى بولغان، خۇدا سۆيگەن يېرۇسالېم«نى كۆرسىتىدۇ، يەنە كېلىپ، »جىلغا« تۇۋەن بولۇپ، »خار بولۇش« ياكى »كېچىك پېشىلمىك«نى بىلدۈرىدۇ؛ خۇدا بېشارەتلەر ۋەھىي قىلسا، ئۇلارنى پەقەت كېچىك پېشىللارغىلا يەتكۈزىدۇ. بىراق 14-2-ئايەتلەر بويىچە، يېرۇسالېمدىكىلەر خۇدانىڭ ئاگاھلىرىغا كېچىك پېشىل بولماي، ئەكسىچە ئېرەن قىلماي تەكەبىۋارلىشىپ كەتكەن.

سلەردن تۆلتۈرۈلگەنلەر قىلىچ بىلەن چېپىلغان ئەمەس،
ياكى جەڭدە تۆلگەن ئەمەس؛
3 ئەمىرلىرىڭلارنىڭ ھەممىسى بىراقلا قېچىشتى؛
تۇتۇلار ئۇقياسىز ئەسىر بولدى؛
يىراقتا قاچقان بولسىمۇ،
سلەردىن تېپىۋېلىنغانلارنىڭ ھەممىسى بىرلىكتە ئەسىر بولدى.
4 شۇڭا مەن: ـ
»ئەزىزىڭلارنى مېنىڭدىن ئېلىڭلار؛
مېنى قاتتىق يىغلاشقا قويۇڭلار؛
خەلقىمنىڭ بۇلىنىپ كېتىشى توغرۇلۇق ماڭا تەسەللى بېرىشكە ئالدىراپ تۆزۈڭلارنى ئۆپىراتماڭلار« ـ دېدىم.□ ■
5 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگاردىن »ئالامەت كۆرۈنۈش بېرىلگەن
جىلغا«نىڭ بېشىغا بىر كۈن چۈشىدۇ،
ئۇ بولسا ئاۋارىچىلىك بولىدىغان،
ئاياغ ئاستى قىلىنىپ پېتىقدىلىدىغان،
ئادەملەر قايمۇقتۇرۇلىدىغان،
سىپىل سوقۇلۇپ چېقىلىدىغان،
تاغلارغا قاراپ يالۋۇرۇپ چىرقىرايدىغان بىر كۈنى بولىدۇ.
6 ئېلام جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئادەملىرى بىلەن، ئاتلىق ئەسكەرلىرى بىلەن ئوقدانىنى كۆتۈرۈپ كېلىدۇ،
كىر بولسا قالقانىنى ئېچىپ تەييار قىلىدۇ.□
7 ۋە شۇنداق بولىدۇكى،
ئەڭ گۈزەل جىلغىلىرىڭ جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن تولۇپ كېتىدۇ،
ئاتلىق ئەسكەرلەر دەرۋازاڭ ئالدىدا سەپ تارتىپ تۇرىدۇ.
8 تۇتۇلار يەھۇدانىڭ ئوستىدىكى قالقانىنى ئېلىپ تاشلايدۇ؛
بىراق سەن زىئون شۇ كۈنىدە »ئورمان سارايى«دىكى قوراللارغا ئۈمىد باغلىغانسەن؛ □
9 سىلەر داۋۇتنىڭ شەھىرىنىڭ بۆسۈگىگەن جايلىرىنىڭ كۆپ ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ،
پەستىكى كۆچىلەك سۈلىرىنى بىر يەرگە يىغىپ سۇ ئامبىرى قىلدىڭلار؛
10 يېرۇسالېمدىكى ئۆيلەرنى ساناپ، ئۇلاردىن بەزىلىرىنى بۇزۇپ سېپىلنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن ئىشلەتتىڭلار،
11 شۇنداقلا كونا كۆچىكىتىكى سۇلارنى ئىككى سېپىل ئوتتۇرىسىغا يىغىپ ئامبار قىلدىڭلار؛
بىراق مۇشۇلارنى ياراتقۇچىغا ھېچ قارىمىدىڭلار،
بۇرۇندىن بۇرۇن بۇلارنى شەكللەندۈرۈپ بېكىتكۈچىگە ھېچ ئېتىبار بەرمىدىڭلار!□

□ **22:4 »خەلقىمنىڭ بۇلىنىپ...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »خەلقىمنىڭ قىزىنىڭ بۇلىنىپ...«. **»خەلقىمنىڭ بۇلىنىپ كېتىشى توغرۇلۇق ماڭا تەسەللى بېرىشكە ئالدىراپ تۆزۈڭلارنى ئۆپىراتماڭلار«** ـ بۇ سۆزلەر بەلكىم پەيغەمبەرنىڭ تۆزىنىڭكىدۇر؛ بىراق، شۇبھىسىزكى، خۇدا تۇلار ئارقىلىق تۆزىنىڭ كۆڭلىنى بىلدۈرۈۋاتىدۇ.

■ **22:4** يەر. 238:

□ **22:6 »ئېلام«** ـ بابىلنىڭ قوشۇنىسى، بېشارەتتىكى ۋاقىتلاردا تۇلار بىلەن ئىتتىپاقداش بولغان »)كىر«نىڭ نەدە ئىكەنلىكىنى بىلمەيمىز.(بۇ بېشارەت بەلكىم يەشايانىڭ كەلگۈسىدە بابىل ئىتتىپاقداشلىرى بىلەن يېرۇسالېمغا قاتتىق ھۇجۇم قىلىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرىدۇ.

□ **22:8 »ئورمان سارايى«** ـ »ئورمان سارايى«نى سۈلەيمان پادىشاھ قۇرغان، شۇ يەردە كۆپ ساۋۇت-قوراللار ساقلانغاندى («1□□□.» 7-بابنى ۋە 17-10:14-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

□ **22:11 »...□□□□□□□ ئىككى سېپىل ئوتتۇرىسىغا يىغىپ ئامبار قىلدىڭلار؛ بىراق ... بۇرۇندىن بۇرۇن بۇلارنى شەكللەندۈرۈپ بېكىتكۈچىگە ھېچ ئېتىبار بەرمىدىڭلار»** ـ 12-8-ئايەتلەرگە قارىغاندا، يېرۇسالېمدىكىلەر دۈشمەن قوشۇننىڭ مۇھاسىرىسىگە تاقابىل تۇرۇش تەدبىرلىرى)مەسىلەن، ساۋۇتلارنى، قالقانلارنى تەييارلاش، سېپىلنى مۇستەھكەملەش، يېڭى سۇ ئامبىرىنى قۇرۇش قاتارلىقلار(نى قولالىغانلىقىنى تەبرىكلەشمەكتە ئىدى، بەلكىم بۇنىڭ ئۈچۈن مەخسۇس بىر كۈنىنى ئايرىغان بولۇشى مۇمكىن (12-□□□□□□□ كۆرۈڭ ـ «شۇ كۈنى...»). يەشايا پەيغەمبەر ئۇلارنى »تەدبىرلەر« گە

12 شۇ كۈنى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار سىلەرنى يىغلاپ ماتەم تۇتۇشقا،
چاچنى چۈشۈرۈپ پاينەكجاش بولۇشقا،
بۆز كىيىشكە مۇراجىئەت قىلدى.□
13 بىراق بۇلارنىڭ ئورنىدا، مانا خۇشاللىق ۋە شادلىق،
كاللىلارنى سويۇش، قويلارنى بوغۇزلاش،
گۆشلەرنى يېيىش، شارابلارنى ئىچىش،
»يەيلى، ئىچەيلى، چۈنكى ئەتە دۇنيادىن كېتىمىز« ـ دېيىشلەر بولدى!■
14 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار تەرىپىدىن قۇلىقىمغا ئايان قىلىندىكى،
»بەرھەق، مۇشۇ گۇناھ سىلەر تۆلىگۈچە كەچۈرۈلمەيدۇ« ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب
پەرۋەردىگار. □

ئوردىدىكى غوجدار شەبناغا بەرگەن ئاگاھلاندۇرۇش

15 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار مانا شۇنداق دەيدۇ: ـ
»بارغىن، مۇشۇ غوجدار،
ئوردىنى باشقۇرىدىغان مۇشۇ شەبنانىڭ يېنىغا كىرگىن، ئۇنىڭغا: ـ □
16 ساڭا مۇشۇ يەردە نېمە بار؟
ياكى مۇشۇ يەردە كىمىڭ بار؟
بىرسى ئېگىزلىككە تۆزى ئۈچۈن بىر گۆر قازغاندەك،
تۆزى قورام تاشتىن بىر قونالغۇنى يونۇغاندەك،
تۆزۈڭ ئۈچۈن بىر گۆر كولىدىكەنمۇ؟
17 مانا ھەي پالۋان، پەرۋەردىگار سېنى تۆز چاڭگىلىغا ئېلىپ، چىڭ سىقىمداپ،
18 ئاندىن پومداقتەك سېنى بىپايان، يىراق بىر زېمىنغا تاشلۇۋېتىدۇ.
سەن ئاشۇ يەردە تۆلىسەن،
ھەم ئاشۇ يەردە ھەيۋەتلىك جەڭ ھارۋىلىرىڭمۇ قالىدۇ،
ئى غوجاڭنىڭ جەمەتىگە شەرمەندىلىك كەلتۈرگۈچى!□
19 مەن سېنى مەنسىپىڭدىن ئېلىۋېتىمەن،
شۇنىڭ بىلەن سېنى ئورنۇڭدىن چۈشۈرۋېتىمەن.

بېشارەتنىڭ داۋامى ـ ئېلىئاكىم، ئىشەنچىلىك ئادەم

20 شۇ كۈنمۇ شۇنداق بولىدۇكى،
مەن ھىلقىيانىڭ ئوغلى تۆز قۇلۇم بولغان ئېلىئاكىمنى چاقىرىمەن؛■
21 سېنىڭ تونۇڭنى كىيدۈرىمەن،

تايانماي، »مۇشۇلارنى ياراتقۇچى« خۇداغىلا تايىنىنىڭ كېرەك دەپ دەۋەت قىلىسىمۇ، تۆلار قەتئىي ئاڭلىمايدۇ.

□ **22:12** »يىغلاپ ماتەم تۇتۇش...، چاچنى چۈشۈرۈپ پاينەكجاش بولۇش...، بۆز كىيىش...» ـ بۇلارنىڭ ھەممىسى توۋا قىلىشنىڭ ئېپادىلىرى ئىدى.

■ **22:13** يەش. 12:56□ 1 كور. 3215:

□ **22:14** »مۇشۇ گۇناھ سىلەر تۆلىگۈچە كەچۈرۈلمەيدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سىلەر تۆلىگۈچە مۇشۇ گۇناھ تۆچۈن كافارەت قىلىنمايدۇ.«

□ **22:15** »بارغىن، مۇشۇ غوجدار، ئوردىنى باشقۇرىدىغان مۇشۇ شەبنانىڭ يېنىغا كىرگىن..» ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »غوجدار«)ياكى »خەزىنىچى«) »ئاياچلىق رود« بىلەن كەلگەن بولۇپ، بەلكىم شەبنانىڭ خېلى بىر خۇشامەتچى، كۆتۈرمىچى ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.□ **22:18** »غوجاڭ« ـ ئىسرائىل پادىشاھى ھەزەكىيانى كۆرسىتىدۇ. »2□□□.» 18-بابنى كۆرۈڭ.

■ **22:20** 2پاد. 3718□26□18:

سىنىڭ پوتاڭ بىلەن ئۆنىڭ بىلىنى چىڭ قىلىمەن؛
ھۆكۈمرانلىقىڭنى ئۆنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇ يېرۇسالېمدىكىلەرگە ۋە يەھۇدا جەمەتىگە ئاتا بولىدۇ.
22 داۋۇت جەمەتىنىڭ ئاچقۇچىنى مەن ئۆنىڭ مۇرىسىدە قويىمەن؛
ئۇ ئاچسا، ھېچكىم ئېتەلمەيدۇ،
ئەتسە، ھېچكىم ئاچالمايدۇ.■
23 مەن ئۇنى مۇقىم بىر جايغا قوزۇق قىلىپ بېكىتىمەن؛
ئۇ بولسا ئاتىسىنىڭ جەمەتى ئۈچۈن شەرەپلىك ھوقۇق-تەخت بولىدۇ؛
24 خەلق ئۆنىڭ ئۈستىگە ئاتىسىنىڭ جەمەتىنىڭ بارلىق شۆھرەتلىرىنى يۈكلەيدۇ؛
يەنى بارلىق ئۇرۇق-نەسىللىرىنى،
بارلىق كىچىك قاچا-قۇچىلارنى،
پىيالە-جاملاردىن تارتىپ بارلىق كۈپ-ئىدىشلارغىچە ئاسىدۇ.
25 شۇ كۈندە ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار: ـ مۇقىم جايغا بېكىتىلگەن قوزۇق بولسا، ئېگىلىپ كېتىدۇ ۋە كېسىپ تاشلىنىدۇ؛
ئۆنىڭ ئۈستىگە ئېسىلغان يۈكلەر ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«،
ـ چۈنكى پەرۋەردىگار شۇنداق دېگەندى. □

23

تۇرنىڭ ئاقىۋىتى ـ ۋەيرانچىلىقى تۇپەيلىدىن ئوقۇلغان مەرسىيە

1 تۇر توغرۇلۇق يۈكلەنگەن ۋەھىي: ـ
ـ ئى تارشىشتىكى كېمىلەر، ئاھ-زار كۆتۈرۈڭلار!
چۈنكى ئۇ خاراب قىلىندى،
شۇ يەردە ئۆي يوق، پورتمۇ يوق.
سىپرۇس ئارىلىدىن بۇ خەۋەر كېمىدىكىلەرگە ئايان قىلىنىدۇ.□ ■
2 زىدوندىكى سودىگەرلەر دېڭىزدىن ئۆتۈپ سىلەرنى تەمىنلەپ كەلدى، ئى ئارالدىكىلەر،

■ 22:22 ۋەھ. 73:

□ 22:25 **»مۇقىم جايغا بېكىتىلگەن قوزۇق بولسا،...«** ـ بەزى شەرھچىلەر مۇشۇ سۆزلەر ئېلىئاكىمنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ ـ دېمەك، »ئۇ ئىشەنچلىك ئادەم بولغىنى بىلەن، بەربىر يېقىلىپ كېتىدۇ؛ پەقەت خۇداغىلا تايانغىلى بولىدۇ.«
بىراق مۇشۇ ئىش ئوخشاشلا »شۇ كۈندە« بولىدۇ، دېيىلىدۇ. پېكىرىمىزچە يەشايا يەنە شەيئىتىمۇ كۆرسىتىدۇ؛ ئۇ ئەسلىدە »مۇقىم جايغا بېكىتىلگەن« بىر قوزۇق، يەنى ئوردىدىكى ئىشلارنى باشقۇرغۇچى ئىدى. ئۇ بىر كۈن ئىچىدە ھوقۇقدىن قالدۇرۇلۇپ، ئېلىئاكىم، يەنى خۇدا ئېيتقان »مېنىڭ قۇلۇم«، ئۇنىڭ ئورنىنى باسىدۇ.

□ 23:1 **»تۇر توغرۇلۇق يۈكلەنگەن ۋەھىي«** ـ تۇر بولسا)خەرىتىنى كۆرۈڭ(دېڭىز بويىدىكى قەدىمكى زاماندىكى بىر »سىنگاپور«غا ئوخشايدىغان بىر شەھەر ئىدى. تۇر شەھىرى ئىككىگە بۆلۈنىدۇ. بىرى، كىچىك ئارال، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنتايىن مۇستەھكەم بىر قەلئە سېلىنغان. ئىككىنچىسى ئۇدۇلدىكى دېڭىز بويىدىكى ئىنتايىن پۇختا سېپىللىق شەھەر. تۇر ئاساسەن دېڭىز ئارقىلىق سودا قىلاتتى؛ ئۇنىڭ كېمىلىرى ۋە ئۇنىڭغا بېقىندى بولغان »ئۆچ تارشىش«تىكى (16:2□□□□ ئىزاھاتنى كۆرۈڭ) كېمىلەر ئوتتۇرا دېڭىزدىكى سودىنى پۈتۈنلەي دېگۈدەك ئۆز ئىلكىگە ئېلىۋالغان بولۇپ، ئىنتايىن بېيىپ كەتكەن. تاۋارلارنى ئوتتۇرا دېڭىزدىكى ئەللەردىن ئىمپورت قىلىپ، پەلەستىنگە ساتقان، پەلەستىندىكى مەھسۇلاتلارنىمۇ سېتىۋېلىپ دېڭىز ئارقىلىق ئېكسپورت قىلغان. بېيىغاندىن كېيىن، تۇر ئىنتايىن تەكەببۇرلىشىپ كەتكەندى. دېڭىز بويىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن ئۇنى ئىشغال قىلىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

»سىپرۇس ئارىلىدىن...« ـ يا كى »كىتتىيلارنىڭ زېمىنىدىن...«. ■ 23:1 يەر. 4:47□ ئەز. 26؛ 27؛ 28؛ زەك. 9□3: 4

ئەمدى شۇك بولۇڭلار!□
3 شەھەردىكى بىپايان سۈلار ئۈستىدىن يۈتكىگەن دانلار،
يەنى نىل دەرياسىنىڭ ھوسۇلى تۈرنىڭ دارامىتى بولغانىدى؛
ئۇ ئەللەرنىڭ بازىرى بولغانىدى!
4 ئى زىدون، خىجالەت بول،
چۈنكى دېڭىز ـ يەنى تۈرغا قورغان بولغان دېڭىز دەيدۇكى: ـ
»مەندە ھېچ تولغاق بولمىدى، ھېچ تۇغمىدىم،
يىگىتلەرنى ياكى قىزلارنى ھېچ باقمىغانىدەكمەن«!□
5 مۇشۇ خەۋەر مىسىرغا يەتكەندە،
ئۇلارمۇ بۇ خەۋەر خۇددى تۈرغا كەلگەندەك قاتتىق ئازابلىنىدۇ.
6 ـ سىلەر دېڭىزدىن ئۆتۈپ تارشىشقا كېتىڭلار!
ئى دېڭىز بويىدىكىلەر، ئاھ-زار كۆتۈرۈڭلار!□
7 سىلەرنىڭ قەدىم ئەيىامدىن بار بولغان،
شاد-خۇراملىققا تولغان شەھىرىڭلار مۇشۇمۇ؟!
مانا ئۇلارنىڭ پۇتلىرى ئۇزلىرىنى مۇساپىر قىلىشقا يىراقلارغا كۆتۈرۈپ بارىدۇ!□
8 تاجلارنى ئىلتىپات قىلغۇچى بولغان،
سودىگەرلىرى ئەمىرلەر بولغان،
دەللاللىرى جاھاندا ئابرۇيلۇقلار ھېسابلانغان تۈرنىڭ بۇ تەغدىرىنى كىم بېكىتكەن؟
9 ـ بۇلارنى بېكىتكۈچى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى پەرۋەردىگاردۇر!
مەقسىتى بولسا شان-شۆھرەتنىن كېلىپ چىققان جىمى تەكەببۇرلۇقنى رەسۋا قىلىش،
جاھاندىكى جىمىكى يۇز-ئابرۇيلۇقلارنى پەسلەشتۈرۈشتىن ئىبارەت!
10 تارشىشنىڭ قىزى، نىل دەرياسىدەك ئۆز زېمىنىڭدا ئەركىن-ئازادە يىلىرا!
چۈنكى تۈردىن كەلگەن تىزگىن ھازىر يوق.□
11 چۈنكى پەرۋەردىگار قولىنى دېڭىز ئۈستىگە ئۇزىتىپ،
دۆلەتلەرنى تەۋرىتىدۇ.
ئۇ قانائان توغرۇلۇق ئەمر قىلغان،
ئۇنىڭدىكى قەلئە-قورغانلارنى يوقۇتۇلسۇن دەپ پەرمان چۈشۈرگەن.□
12 ۋە: ـ
»ئى باسقۇنچىلىققا ئۇچرىغان زىدون قىزى،
سەن ئىككىنچى ھېچ تەنتەنە قىلمايسەن،
ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، سىپىرۇس ئارىلىغا ئۆتۈپ كەتكىن،

□ 23:2 **»زىدون«** ـ بولسا تۈرغا يېقىن رايون بولۇپ، تۈر بىلەن مۇناسىۋىتى زىچ بولغان. خەرىتىلەرنى كۆرۈڭ. **»ئى ئارالدىكىلەر،...«** ـ تۈردىكى ئارالدا تۈرغانلار.

□ 23:4 **»مەندە ھېچ تولغاق بولمىدى، ھېچ تۇغمىدىم، يىگىتلەرنى ياكى قىزلارنى ھېچ باقمىغانىدەكمەن«!** ـ دېمەك، تۈرنىڭ ياشلىرى يوقاپ كەتتى. ئۇلارنىڭ »ئانىسى«، يەنى دېڭىز: »بالىلارنى ھېچ تۇغمىغانىدەكمەن« ـ دەيدۇ. ئۇلارنىڭ يوقىتىلىشى سەۋەبى تېخى كۆرسىتىلمىدى.

□ 23:6 **»سىلەر دېڭىزدىن ئۆتۈپ تارشىشقا كېتىڭلار«!** ـ دېمەك، تۈردىكىلەر قېچىشى كېرەك.

□ 23:7 **...« پۇتلىرى ئۇلارنى ئۇزلىرىنى مۇساپىر قىلىشقا يىراقلارغا كۆتۈرىدۇ«** ـ كېمە بىلەن ئەمەس، ئۇلارنىڭ ئەسرگە چۈشۈپ پىيادە ماڭغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ.

□ 23:10 **»تارشىشنىڭ قىزى، نىل دەرياسىدەك ئۆز زېمىنىڭدا ئەركىن-ئازادە يىلىرا! چۈنكى تۈردىن كەلگەن تىزگىن ھازىر يوق«** ـ بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ. تارشىش تۈرغا بېقىندى بولغاندىن كېيىن، تۇ ھازىر »ئەركىن« بولىدۇ. بىراق ئۇنىڭ ئىقتىسادىي يۈلەنچۈكىمۇ يوق بولىدۇ. □ 23:11 **»ئۇ قانائان توغرۇلۇق ئەمر قىلغان...«** ـ تۈر شەھىرى ئەسلىدە قانائان زېمىندا، دەپ ھېسابلىنىلى بولىدۇ.

هەتتا شۇ يەردە سەن ھېچ ئارام تاپمايسەن« ـ دېدى.□
13 قاراڭلار، بابىل-كالدىيلەرنىڭ زېمىنى!
بۇ يەرنىڭ خەلقى بولۇپ باقمىغاندەك قىلدۇ،
ئاسۇرىيە ئۇنى چۆل-باياۋان جانىۋارلىرى ئۈچۈن ماكان قىلغان؛
پوتەيلەرنى ياساپ، ئۇلارنىڭ ساراي-ئوردىلىرىنى ۋەيران قىلىپ، خارابلىككە ئايلاندۇرۇۋەتكەن.□
14 ئى تارشىشتىكى كېمىلەر، ئاھ-زار كۆتۈرۈڭلار!
چۈنكى قورغىنىڭلار خاراب قىلىندى.□
15 ۋە شۇ كۈنى بولىدۇكى،
پادىشاھنىڭ كۈنلەرنى ھېسابلىغىنىدەك،
تۇر يەتمىش يىل ئۇنتۇلىدۇ.
يەتمىش يىل ئۆتكەندىن كېيىن،
تۇرنىڭ ئەھۋالى پاھىشە ئايالنىڭ ناخشىسىدەك بولىدۇ؛□
16 چىلتارنى ئېلىپ، شەھەرنى ئايلىنىپ يۈر،
ئى ئۇنتۇلغان پاھىشە ئايال!
ئۆزۈڭگە يەنە خەقنىڭ دىققىتىنى تارتاي دېسەڭ،
ييقىملىق بىر پەدە چېلىپ، كۆپرەك ناخشىلارنى ئېيت!
17 ئەمدى شۇنداق بولىدۇكى،
يەتمىش يىلنىڭ ئۆتۈشى بىلەن،
پەرۋەردىگار تۇرنى يوقلايدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەنە ئۆزىنى ئىجارىگە بېرىپ،
يەر يۈزىدىكى ھەممە پادىشاھلىقلار بىلەن يەنە بۇزۇلۇۋېتىلىق قىلىدۇ؛
18 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ مالىلىرى ۋە ئۆزىنى سېتىپ، تاپقان پۇلى بولسا پەرۋەردىگارغا ئاتىلىپ مۇقەددەس بولىدۇ؛
ئۇ خەزىنىگە سېلىنمايدۇ ياكى توپلانمايدۇ،
چۈنكى ئۇنىڭ مۇشۇ سودىسى بولسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرغانلار ئۈچۈن ئايرىم قىلىنىدۇ؛

□ **23:12** »ئى باسقۇنچىلىققا ئۇچرىغان زىدون قىزى...« ـ زىدون ئاسۇرىيە تەرىپىدىن باستۇرۇلىدۇ، ئۇنىڭ قىزلىرى، شۇبھىسىزكى، باسقۇنچىلىققا ئۇچرايدۇ. تۆۋەندىكى 13-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **23:13** »قاراڭلار، بابىل-كالدىيلەرنىڭ زېمىنى! بۇ يەرنىڭ خەلقى بولۇپ باقمىغاندەك قىلدۇ؛ ئاسۇرىيە ئۇنى چۆل-باياۋان جانىۋارلىرى ئۈچۈن ماكان قىلغان...« ـ ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 745-يىلى ئاسۇرىيە پادىشاھى تىگلات-پىلەسەر »پۈتكۈل دۇنياغا ئىگە بولمىچى بولۇپ«، كەڭ كۆلەمدە جەڭ قىلىشقا باشلىدى. ئۇ 738-يىلى ئۆزىنىڭ ھەربىي قوماندانلىنى تۇرنى ئىداره قىلىشقا ئورۇنلاشتۇرغان. تۇر ئىسيان كۆتۈرۈپ، ئاسۇرىيەنىڭ كېيىنكى پادىشاھى شالمانئەزەرنىڭ مۇھاسىرىسىگە قارشى جەڭ قىلدى، ئاخىردا ئاسۇرىيەلىكلەر تۇرنى تاشلاپ كەتتى. ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 8-ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ئۇ يەنە ئاسۇرىيە بىلەن ئۇرۇش قىلدى. شۇ چاغدا تۇر مىسىر بىلەن ئىتتىپاق ئۇزۇش مەقسىتىدە سۈھبەت ئۆتكۈزگەن. ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 701-يىلى ئاسۇرىيە پادىشاھى سەنناخىرىب قاتتىق ھۇجۇم قىلىپ، تۇرنىڭ »يۇلەنچۈكى« زىدون ۋە ئەترابىنىڭ رايونلاردا كۆپ ۋەيرانچىلىق قىلغان، تۇرنىڭ سودىسىنى ئاساسەن ئۆزۈپ قويغان.
مۇشۇ ئايەتتەردە شۇ ئىش توغرۇلۇق ئاگاھلاندۇرۇش بېرىلىسە كېرەك. ئايەتتەردە: ئاسۇرىيەلىكلەر بابىل-كالدىيەنى ۋەيران قىلغانلىقىغا، چىرايلىق بىنالارنى »چۆل-باياۋان جانىۋارلىرى ئۈچۈن ماكان قىلغانلىقى«غا قاراڭلار، مۇشۇ ئىشلاردىن ساۋاق ئېلىڭلار دېيىلىدۇ. بۇ بەلكىم »سىلەرگىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلار يۈز بېرىدۇ« دېگەنلىكتىن بېشارەت بولسا كېرەك.
مۇشۇ ئاگاھلاندۇرۇشنىڭ ئاخىرقى نەتىجىسى ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 332-يىلى »بۇيۈك ئىسكەندەر« تەرىپىدىن چېقىرىلغان. ئىسكەندەر پۈتۈن سېپىللىق شەھەرنى، جۈملىدىن ئالدىدىكى قورغانلارنىمۇ يەر بىلەن يەكسان قىلىۋەتكەن.

□ **23:14** »تارشىش« ـ 2-باب، 16-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **23:15** »تۇر يەتمىش يىل ئۇنتۇلىدۇ« ـ »يەتمىش يىل« مۇشۇ مەزگىل بەلكىم ئاسۇرىيە پادىشاھى سەنناخىرىبنىڭ ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 701-يىلدىكى ۋەيرانچىلىقىدىن باشلىنىدۇ، ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 630-يىلدىكى ئاسۇرىيەنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنىڭ زاۋال تېپىشى، شۇنداقلا تۇرنىڭ سودىسىنىڭ يەنە بازار تېپىشى بىلەن ئاخىرلىشىدۇ.
يەشايا ئاتىۇ چاغدىكى تۇرنى قېرى پاھىشە ئايالغا، خېرىدارلارنى چاقىرىش ئۈچۈن چىلتار چېلىپ ناخشا ئېيتقانلىغا ئوخشىتىدۇ. پاھىشە ئايالغا ئوخشاش، ئۇ پۈتۈن دەپ ھەرقانداق ئىشنى قىلىشقا تەييار ئىدى.

ئۇ ئۇلارغا قانغۇچە يەپ-ئىچىشكە، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ئىسىل كىيىم-كېچەكلىرى ئۈچۈن ئىشلىتىلدۇ. □

24

ئاخىرقى زامانلار •••• دۇنيانىڭ گۈناھ ئارقىلىق بۇلغىنىشى

1 مانا، پەرۋەردىگار يەر يۈزىنى بەربات، ۋەيران قىلىپ،
ئۇنى ئاستىن-ئۈستىن قىلىۋېتىپ،
ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنى تەرەپ-تەرەپكە تارقىتىدۇ؛
2 شۇ ۋاقىتتا شۇنداق بولىدۇكى،
خەلقىلەر قانداق بولسا، كاھىن شۇنداق بولىدۇ؛
قۇل قانداق بولسا، خوجايىنى شۇنداق بولىدۇ؛
دېدەك قانداق بولسا، ئايال خوجايىنى شۇنداق بولىدۇ؛
سېتىۋالغۇچى قانداق بولسا، سېتىۋېتىكۈچى شۇنداق بولىدۇ؛
ئۆتنە ئالغۇچى قانداق بولسا، ئۆتنە بەرگۈچى شۇنداق بولىدۇ؛
ئۈسۈم ئالغۇچى قانداق بولسا، ئۈسۈم بەرگۈچى شۇنداق بولىدۇ.□ ■
3 يەر يۈزى پۈتۈنلەي بەربات قىلىنىدۇ،
پۈتۈنلەي بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار مۇشۇ سۆزنى قىلدى.
4 يەر يۈزى ماتەم تۈتىدۇ، ئۇ زەئىپلىشىدۇ،
جاھان ھالسىزلىنىپ زەئىپلىشىدۇ،
يەر يۈزىدىكى بەگ-تۈرلەرمۇ ھالدىن كېتىدۇ.
5 يەر-زېمىن ئۆزىدە تۇرۇۋاتقانلار تەرىپىدىن بۇلغىنىدۇ؛
چۈنكى ئۇلار كۆرسەتمە-قانۇندىن چەتلىگەن؛
تەبىئەتنىڭ قانۇنىيەت-تەرتىپىنى ئۆزگەرتىۋەتكەن،
مەڭگۈلۈك ئەھدىنمۇ يوققا چىقىرىۋەتكەن.□
6 شۇڭا لەنەت يەر يۈزىنى يۇتۇۋالىدۇ،
ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلار »گۈناھى بار« دەپ ھېسابلىنىدۇ،
شۇڭا يەر يۈزىدىكىلەر يۇتۇۋېلىنىدۇ،

□ **23:18 »شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ماللىرى ۋە ئۆزىنى سېتىپ، تاپقان پۇلى بولسا پەرۋەردىگارغا ئاتلىپ مۇقەددەس بولىدۇ... ئۇ ئۇلارغا قانغۇچە يەپ-ئىچىشكە، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ئىسىل كىيىم-كېچەكلىرى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ«** ـ مۇشۇ ئاخىرقى ئايەت ئۆز ئۈچۈن ئۈمىد كۆرسىتىدۇ، ئۇلار كەلگۈسىدە مال-مۈلۈككە ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگارغا بېقىندى بولىدۇ. بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئاخىرقى زاماندا بولۇشى مۇمكىن. بىراق ئىسرائىل بابىلدىن قايتىقىندا)ملادىيەدىن ئىلگىركى 540-يىلى(، يېڭى مۇقەددەس ئىبادەتخانا قۇرۇلغاندا، ئۆز ئۈنىڭ ئۈچۈن خالىس ماتېريال تەمىنلىگەنلىكى بەلكىم بېشارەتنىڭ بىر »قىسمەن« ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىدۇر)تەۋراتنىكى »ئەزرا« 3-باب.(

□ **24:2 »كاھىن«** ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا خەلقىلەرگە ۋەكىل بولغان قۇربانلىق قىلغۇچى. **»سېتىۋالغۇچى قانداق بولسا، سېتىۋېتىكۈچى شۇنداق بولىدۇ... ئۈسۈم ئالغۇچى قانداق بولسا، ئۈسۈم بەرگۈچى شۇنداق بولىدۇ«** ـ دېمەك، جەمئىيەتنىڭ ھەربىر تەبىقىدىكىلەرى ئوخشاشلا خۇدانىڭ غەزىپىگە ئۇچرايدۇ.

■ **24:2** ئەز. 7□12: 13

□ **24:5 »چۈنكى ئۇلار كۆرسەتمە-قانۇندىن چەتلىگەن، تەبىئەتنىڭ قانۇنىيەت-تەرتىپىنى ئۆزگەرتىۋەتكەن...«** ـ قايسى كۆرسەتمە-قانۇنلارنى يۇزغان؟ پەقەت مۇسا پەيغەمبەرگە بېرىلگىنىلا ئەمەس، يەنە نۇھ پەيغەمبەرگە كۆرسىتىلگەن قانۇن ۋە ئەھدىنى كۆرسەتسە كېرەك. »يار.» 9-بابنى كۆرۈڭ. نۇھ پەيغەمبەرگە ھەم مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان مۇشۇ ئىككى ئەھدىگە ئاساسەن قاتىللىق قەتئىي مەنئى قىلىنغان. ئۇنىڭ ئۈستىگە نۇھقا تاپشۇرۇلغان ئەھدە يوپچە، خۇدا ھاۋا رايىنى ھەم يەر يۈزىدىكى تەبىئەتنىڭ قانۇنىيەتلىرىنى بېكىتكەن، بىراق ئىنسانلارنىڭ قىلمىشلىرى ھاۋا رايىنى يۈزۈپ تاشلىغان، شۇنداقلا بۇگۈنۈڭ يۈزماقتا، شۇنىڭدەك ئىنسانلار نۇرغۇن تەبىئەت قانۇنىيەتلىرىنى ئۆزگەرتمەكچى بولغان ۋە بولىدۇ. مەسىلەن، ئاتىلىدىكى ئەر-خوتۇنلۇق جىنسىي مۇناسىۋەتلەرنى يۈزۈپ، بەچچۇازلىقنى نورمال ئىش دەپ بىلىش قاتارلىقلار.

ئىنسانلار ئاز قالدۇ. ■

بالايىئاپەت تەپسىلاتلىرى

7 يېڭى شاراب تۈگەي دەپ قالدى،
ئۈزۈم تاللىرى بولسا سولىشىپ كېتىدۇ؛
كەيپلىكتىن كۆڭلى خۇش ئادەملەرمۇ ئۆھ تارتىشىدۇ؛
8 داپلارنىڭ شوخ سادالىرى توختايدۇ،
كۆڭۈل ئېچىۋاتقانلارنىڭ ۋاراڭ-چۇرۇڭلىرىمۇ تۈگەيدۇ،
چىلتارنىڭ شادلىق مۇڭلىرىمۇ توختايدۇ.■
9 شاراب ئىچكەنلەرنىڭمۇ ناخشىسى يوقايدۇ؛
هاراق ئىچكەنلەرگە هاراق ئاچچىق تۇيۇلىدۇ.■
10 تەرتىپسىز، مەنىسىز شەھەر بۇزۇلىدۇ؛
هېچكىم كىرمىسۇن دەپ هەممە ئۆيلەر ئېتىلىدۇ؛□
11 كوچىلاردا شاراب ئۈچۈن ناله-پەريات كۆتۈرۈلىدۇ؛
بار شاد-خۇراملىق تۈتەككە ئايلىنىدۇ؛
يەر-زېمىندىكى شادلىق يوقايدۇ.□
12 شەھەردە پەقەت ۋەيرانچىلىقلا قالدۇ،
دەرۋازا بولسا چېقىلغان،
هەممىسى ـ خاراب بولدۇ! □

ئىنساننىڭ »قالدىسى«

13 چۈنكى خەلق-مىللەتلەرنىڭ ئارىسىدا،
يەر-جاهاننىڭ ئوتتۇرىسىدا شۇنداق بولىدۇكى،
زەيتۇن دەرىخىنى قاققاندىن كېيىن قېپ قالغان زەيتۇنلاردەك،
ئۈزۈم هوسۇلىنى يىغۇالغاندىن كېيىن تەرگۈدەك بىرنەچچىلا ئۈزۈم قالغاندەك، بىر قالدىسى قالدۇرۇلىدۇ.□ ■

■ **24:6** يەش. 18:9□ 1610:
■ **24:8** يەر. 34:7□ 9:16□ 10:25□ ئەز. 13:26□ هوش. 132:
■ **24:9** يەش. 116:
□ **24:10** **»تەرتىپسىز، مەنىسىز شەھەر«** ـ يەشايا قايسى شەھەر ئىكەنلىكىنى دېمەيدۇ.
13-بابتا بابىل شەھىرى پۈتۈن خۇداسىز دۇنيانى كۆرسەتكەندەك)مەسىلەن، 13-باب، 5- ۋە 9-ئايەتنى كۆرۈڭ(مۇشۇ ئايەتلەر ئوخشاشلا پۈتكۈل خۇداسىز دۇنيانى بىلدۈرىدۇ. شۇيېھىسىزكى، يەشايا ئۇقۇرمەنلەرگە يەنە، بابىل)بابىلون(شەھىرىنىڭ بىرىنچى قېتىم قۇرۇلغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى)تەۋرات، »يارىتىلىش« 11-بابنى كۆرۈڭ.(شەھەرلەر بولسا ئىنسانىيەتنىڭ بار كۈچ-قۇدرىتى، قابىلىيىتى ۋە ئەقىل-پاراسىتىنىڭ جەۋھىرى بولىدۇ. بىراق مۇشۇلار ئىخلاسسىز، خۇداغا تاياىمغان هالدا قىلىنغان بولسا، هەممىسى قۇرۇق گەپ بولىدۇ، خالاس. شۇنىڭ بىلەن مۇشۇ نامسىز شەھەر خۇداسىز دۇنيانى بىلدۈرىدۇ.
شەھەر مەنىسىز، ئۇنىڭكى تۈرمۇشى مەنىسىز، خۇداسىز ياشاش مەنىسىز.
باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرىگە ئاساسەن)مەسىلەن، دانىيال(كەلگۈسىدە پۈتكۈل دۇنيا بىر شەھەر، بىر مۇستەبىت هۆكۈمدار ئاستىدا بولىدۇ. مۇشۇ شەھەر بەلكىم »يېڭى بىر بابىل« بولۇشى كېرەك. 1985-يىلى ئىراقتىكى سادام هۈسەين قەدىمكى بابىل شەھىرىنى قايتىدىن قۇرۇشنى نىيەت قىلغىنى بىلەن ئۇ تۈزۈن ئۆتمەي جېنىدىن ئايرىلدى. **»هېچكىم كىرمىسۇن دەپ هەممە ئۆيلەر ئېتىلىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »هەممە ئۆينىڭ ئىشىكى توسۇلۇپ قېلىپ، هېچكىم كىرەلمەيدۇ.«
□ **24:11** **»كوچىلاردا شاراب ئۈچۈن ناله-پەريات كۆتۈرۈلىدۇ؛ بار شاد-خۇراملىق تۈتەككە ئايلىنىدۇ...«** ـ غەلىتە ئىش شۇكى، شاراب خەقلەرگە هېچ تەسىرلى بېرەلمىسىمۇ، ئۇلار يەنىلا ئۇنى ئىزدەيدۇ. مانا بۇ ئىنسانىنىڭ تەبىئىتىدۇر!□ **24:12** **»دەرۋازا بولسا چېقىلغان، هەممىسى ـ خاراب بولدۇ«** ـ دەرۋازا هېچقانداق مۇداپىئە رولى قالمايدۇ. □ **24:13** **»يەر-جاهاننىڭ ئوتتۇرىسىدا«** ـ ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ. ■ **24:13** يەش. 617:

14 قالدىلار بولسا ئاۋازلىرىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ؛
پەرۋەردىگارنىڭ ھەيۋىسىگە قاراپ تەنتەنە قىلىدۇ؛
تۆلار دېڭىز تەرەپتىن سۈرەن سالىدۇ.□
15 شۇڭا پەرۋەردىگارنى شەرەتلەڭلار،
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى غەربتىكى يىراق ئاراللاردىمۇ ئۇلۇغلاڭلار،
16 جاھاننىڭ چەت-چەتلىرىدىن بىز ناخشىلارنى ئاڭلىدۇق: ـ
»ھەققانىي بولغۇچىغا شان-شەرەپ بولسۇن«!

بىراق مەن شۇنداق دېدىم: ـ
»ئاھ، مېنىڭ يادا ئىگىلۇقۇم! مېنىڭ يادا ئىگىلۇقۇم! ھالىمغا ۋاي!
چۈنكى خائىنلار خائىنلىق قىلىۋاتىدۇ،
بەرھەق، خائىنلار نومۇسسىزلارچە خائىنلىق قىلىۋاتىدۇ!□
17 ئى يەر يۈزىدە تۇرۇۋاتقان ئىنسانلار!
ۋەھىمە، ئورا ۋە تۇزاق بېشىڭغا چۈشىدۇ؛■
18 ۋە شۇنداق بولىدۇكى،
ۋەھىمە ساداسىدىن قاچقانلار ئورىغا چۈشىدۇ،
ئورىدىن چىققان بولسا تۇزاققا تۇتۇلىدۇ.
چۈنكى ئاسماندىكى دېرىزىلەر ئېچىلىدۇ،
يەر ئۇللىرى تەۋرەپ كېتىدۇ.□ ■
19 يەر مۇتلەق دەزلىنىپ كېتىدۇ،
يەر پۈتۈنلەي پارە-پارە بولۇپ كېتىدۇ،
يەر دەھشەتلىك تەۋرىنىدۇ.
20 يەر مەست ئادەمدەك ئىلەڭ-سىلەڭ ماڭىدۇ؛
خۇددى لاپاستەك ئىرغاڭشىپ قالىدۇ.
چۈنكى ئۇنىڭدىكى ئاسىيلىق گۇناھى ئۇزىنى قاتتىق باسىدۇ،
ئۇ يىقىلىپ، ئىككىنچى تۇرالمايدۇ.■
21 شۇ كۈندە شۇنداق بولىدۇكى،
پەرۋەردىگار يۇقىرىدا تۇرغان قوشۇنلارنى يۇقىرىدا،
ۋە يەر يۈزىدىكى پادىشاھلارنى يەر يۈزىدە جازالايدۇ.□
22 تۇلار ئورەككە يىغىلىدىغان بىر توپ ئەسىرلەردەك يىغىۋېلىنىدۇ،

□ **24:14 »قالدىلار بولسا ئاۋازلىرىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ«** ـ يۇقىرىدىكى 6-ئايەتتە »ئىنسانلار ئاز قالىدۇ« دېيىلىدۇ. مۇشۇ ئايەتتىكى »قالدىلار« بولسا دەل شۇ كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ. تۇلار بالا-بىشاپەت ئىچىدە توۋا قىلىپ خۇدانى ئىزدىگەنلەردۇر. بۇ خۇداغا سادىق بولغان »قالدى خەلق« »يەشايا« ۋە تەۋراتتىكى كۆپ باشقا كىتابلاردا تىلغا ئېلىنىدۇ.

□ **24:16 »بىراق مەن شۇنداق دېدىم: ـ »ئاھ، مېنىڭ يادا ئىگىلۇقۇم! مېنىڭ يادا ئىگىلۇقۇم! ھالىمغا ۋاي! ... بەرھەق، خائىنلار نومۇسسىزلارچە خائىنلىق قىلىۋاتىدۇ«!** ـ بۇ سۆزلەر پەيغەمبەرنىڭ خۇدانىڭ ئاخىر زامانلار توغرىسىدا تۇنىگۈنا ئايان قىلغان ۋەھيلىرىگە بولغان ئىنكاسىنى ـ ھەم خۇشاللىق ھەم خۇشاللىق ئىچىدە بولغان قايغۇسىنى، يەنى دۇنيانىڭ گۇناھكارلارنىڭ ئاقىۋىتىگە قاراپ قايغۇغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. **»خائىنلار خائىنلىق قىلىۋاتىدۇ ... خائىنلار نومۇسسىزلارچە خائىنلىق قىلىۋاتىدۇ«!** ـ مۇشۇ تەكرارلاش، بەلكىم، ئاخىردا ھەر ئادەم خۇدا تەرىپىدىن قۇتقۇزۇلمىغان بولسا، ناھايىتى قاتتىق گۇناھقا چۆمۈپ كېتىدۇ، دېگەننى بىلدۈرىدۇ. تۇلارغا گۇناھ بىكىتلىگەندەك قىلىدۇ)ئىنجىل، »ۋەھە.» 22:11 نى كۆرۈڭ.(يەشايا گۇناھنىڭ جازاسىنى كۆرۈپلا يەنە ناھايىتى ئازابلىنىدۇ. ■ **24:17** يەر. 4348: □ **24:18 »ۋەھىمە.. ئورا.. تۇزاق..»** ـ بۇ ئۈچ سۆزنىڭ ئاھاڭى ئىبرانىي تىلىدا ناھايىتى ئوخشىشىپ كېتىدىغان سۆزلەر. ■ **24:18** يەر. 44:48□ ئام. 195: ■ **24:20** ئايۇپ 18:27□ يەش. 8:1□ 1419:

□ **24:21 »يۇقىرىدا تۇرغان قوشۇنلار«** ـ بەلكىم شەيتانىڭ جىنلاردىن تەركىب تاپقان، توۋەن ئاسمانلاردا يۈرىدىغان قوشۇنلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

گۈندىخانىغا سولاپ قويۇلىدۇ.
نۇرغۇن كۈنلەردىن كېيىن تۈلار جازالىنىدۇ.□
23 ئاي ئۇياتلىقتا قالىدۇ؛
كۈنمۇ خىجىل بولۇپ كۈرۈنمەيدۇ؛
چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار زىئون تېغىدا، يەنى يېرۇسالېمدا سەلتەنىتىنى يۈرگۈزىدۇ؛
ئۇنىڭ شان-شەرىپى ئۆز ئاقساقاللىرى ئالدىدا پارلايدۇ! ■

25

خۇدانى مەدھىيلەيدىغان، ئاخىرقى زاماندىكى ناخشا

1 پەرۋەردىگار، سەن مېنىڭ خۇدايىم؛
مەن سېنى ئۈستۈن دەپ مەدھىيلەيمەن،
مەن سېنىڭ نامىڭنى مۇبارەكلەيمەن،
چۈنكى سەن كارامەت ئىشلارنى،
سادىقلىق ۋە ھەققەت ئىچىدە قەدىمدىن بۇيان قەلبىڭگە پۈككەنلىرىڭنى بەجا كەلتۈرگەنسەن.
2 چۈنكى سەن شەھەرنى خارابلىك،
قەلئە-قورغانلىق يۈرتنى خاراب،
ياتلارنىڭ ئوردىسىنى شەھەر بولالماس قىلغانسەن،
ئۇ ئىككىنچى ھەرگىز قۇرۇلمايدۇ.■
3 شۇڭا ھېلىقى كۈچلۈك خەلق سېنى ئۇلۇغلايدۇ،
ئەشەددىي ئەللەرنىڭ ھېلىقى شەھىرى سەندىن قورقىدۇ؛
5-4 چۈنكى سەن مىسكىنلەرگە قورغان،
يوقسۇللارنىڭ دەردى-ھاجىتىگە قورغان،
بورانغا دالدا،
ئىسسىققا سايە بولغانسەن؛
چۈنكى ئەشەددىيلەرنىڭ زەربە دولقۇنى تامغا ئۇرۇلغان بورانىدەك،
قاغجىراق يەرنى باسقان ئىسسىق ھاۋادەك بولدى.
بىراق ئىسسىق ھاۋا بۇلۇت سايىسى بىلەن توسۇلغاندەك،
سەن ياتلارنىڭ چۈقان-سۈرەنلىرىنى پەسەيتىسەن؛
ئەشەددىيلەرنىڭ غەلبە ناخشىسى پەس قىلىنىدۇ.
6 ۋە مۇشۇ تاغدا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار بارلىق قوۋملار ئۈچۈن زىياپەت قىلىدۇ ـ مايلىق يېمەكلىكلەر،
سۈزدۈرۈلگەن كونا شارابلار،
يىلىكى توق مايلىق يېمەكلىكلەر،

□ **24:22** »نۇرغۇن كۈنلەردىن كېيىن تۈلار جازالىنىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »نۇرغۇن كۈنلەردىن كېيىن تۈلار يوقلىنىدۇ.« خۇدا مەلۇم خەلقنى »يوقلىسا«، بۇ يوقالىشىنىڭ نەتىجىسى تۈلارنى)ئا(پەرىكەتلەش ئۈچۈن ياكى)ئە(جازالاش ئۈچۈن بولىدۇ.
بۇ سىرلىق بېشارەتنى ئىنجىل »ۋەھيى« قىسمىدىن كۆپرەك چۈشىنىمىز. قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ بۇ دۇنياغا قايتىپ كەلگەندە، بار جىن-شەيتانلار)ئۇستۈندىكى قوشۇنلار...)نى ھاكۆنا تاشلايدۇ. تۈلار يەنە بىر مىڭ يىلدىن كېيىن يەر يۈزىدىكىلەرنى سىناش ئۈچۈن ۋاقىتلىق قويۇۋېتىلىدۇ. »ۋەھيى« 19-20-بابلارنى كۆرۈڭ.■ **24:23** يەش. 10:13□ ئەز. 7:32□ يو. 31:2□ 153:■ **25:2** يەش. 9:21□ 13:23□ ۋەھ. 8:14□ 218:

سۈزدۇرۈلگەن، ياخشى ساقلانغان كونا شارابلاردىن بولغان زىياپەت بولىدۇ؛□
7 ۋە ئۇ مۇشۇ تاغدا ھەممە قوۋملارنى ياپىدىغان چۈمپەردىنى،
بارلىق ئەللەرنى ياپىدىغان ياپقۇچنى يوقىتىدۇ؛
8 ئۇ تۈلۈمنى مەڭگۈگە يۇتۇپ يوقىتىدۇ!
رەب پەرۋەردىگار ھەربىر يۈزدىكى ياشلارنى سۈرتىۋېتىدۇ؛
پۈتكۈل يەر-زېمىن ئالدىدا ئۆز خەلقىنىڭ شەرمەندىلىكىنى ئېلىپ تاشلايدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار شۇنداق ئېيتقان.■
9 ۋە شۇ كۈنىدە دېيىلىدۇكى: ـ
»مانا، خۇدايىمىز مۇشۇ، بىز ئۇنىڭغا تەلمۈرۈپ كەلگەن،
ئۇ بىزنى قۇتقۇزىدۇ؛
مانا، مۇشۇ پەرۋەردىگاردۇر، بىز ئۇنىڭغا تەلمۈرۈپ كەلگەن،
بىز شادلىنىپ ئۇنىڭ نىجات-قۇتۇلدۇرۇشىدىن خۇرسەن بولىمىز.
10 چۈنكى مۇشۇ تاغقا پەرۋەردىگارنىڭ قولى قونۇپ تۇرىدۇ؛
ۋە سامان ئازگالدا تېزەك بىلەن چەيلەنگەندەك، موئاب ئۇنىڭ پۇتلىرى ئاستىدا چەيلىنىدۇ؛□
11 موئاب ئاشۇ تېزەكلىك ئازگالدىن ئۈزۈپ چىقىش ئۈچۈن قولىنى كېرىدۇ،
بىراق ئۇنىڭ قولى چۈۋەر بولغىنى بىلەن، رەب ئۇنىڭ تەكەبىۋارلۇقىنى پەس قىلىدۇ.□ ■
12 ئۇ سېپىللىرىڭنىڭ ئېگىز مۇداپىئەلىك قورغانلىرىنى غۇلىتىپ،
يەر بىلەن يەكسان قىلىپ،
توپا-چاڭغا ئايلاندۇرىدۇ.

26

ئىككى شەھەر ـ يېڭى يېرۇسالېم ۋە »دۇنيانىڭ شەھىرى«

1 شۇ كۈنىدە يەھۇدانىڭ زېمىنىدا مۇنۇ ناخشا ئېيتىلىدۇ: ـ
»مۇستەھكەم بىر شەھىرىمىز بار؛
ئۇ نىجاتلىقنى ئۇنىڭغا سېپىل ۋە تىرەكلەر قىلىپ بېكىتىپ قويىدۇ.□ ■
2 ۋاپادارلىقتا چىڭ تۇرغان ھەققانىي ئەلنىڭ كىرىشى ئۈچۈن،
دەرۋازىلارنى ئېچىپ بېرىڭلار!
3 كىم تۈزىنىڭ ئەقىدە، ئۇيى-خىيالى ساڭا باغلىغان بولسا،
سەن ئۇنى مۇتلەق خاتىرجەملىكتە ساقلايسەن؛
چۈنكى ئۇ ساڭا ئىشەنچ-ئېتىقاد باغلىغاندۇر.
4 مەڭگۈگە پەرۋەردىگارغا تايىنىڭلار؛
چۈنكى ياھ پەرۋەردىگار ھەققەتەن ئەبەدىلىكەبەدلىك بىر قورام تاشتۇر. □

□ **25:6 »يىلىكى توق مايلىق يېمەكلىكلەر«** ـ يەھۇدىيلار ئۈچۈن، شۇنداقلا بارلىق قەدىمكى خەلقلەر ئۈچۈن مايلىق ۋە يىلىكلىك يېمەكلىكلەر ئەڭ ئېسىل تاماق ئىدى.■ **25:8** 1 كور. 15:54□ **25:10** »مۇشۇ تاغقا پەرۋەردىگارنىڭ قولى قونۇپ تۇرىدۇ« ـ دېمەك، خۇدا شۇنداق قىلىپ، بەختۋە ئۇ ئارام ئىتا قىلىپ، تۈزىنى تونۇتىدۇ. □ **25:11** »رەب ئۇنىڭ تەكەبىۋارلۇقىنى پەس قىلىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ ئۇنىڭ تەكەبىۋارلۇقىنى پەس قىلىدۇ.«
■ **25:11** يەش. 16:6□ **26:1** »ئۇ نىجاتلىقنى ئۇنىڭغا سېپىل ۋە تىرەكلەر قىلىپ بېكىتىپ قويىدۇ« ـ »ئۇ« ـ رەب پەرۋەردىگارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.■ **26:1** زەب. 46:5-4□ 125:1□ پەند. 18:10□ **26:4** »ياھ« ـ بولسا »ياھۋەھ«نىڭ قىسقارتىلغان شەكلى (1:1-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

5 چۈنكى ئۇ يۇقىرىدا تۇرغانلارنى پەسكە چۈشۈردۈ؛
ئاشۇ ئالىي شەھەرنى، ئۇ پەس قىلدۇ؛
ئۇنى يەرگە چۈشۈرۈپ،
توپا-چاڭغا ئايلاندۇرىدۇ.□
6 ئۇ پۇت بىلەن چەيلىنىدۇ؛
ئۇ مۆمىنلەرنىڭ پۇتلىرى،
مىسكىنلەرنىڭ قەدەملىرى بىلەن چەيلىنىدۇ!
7 ھەققانىينىڭ يولى بولسا تۈزدۈر؛
ئى ئەڭ تۈز يوللۇق بولغۇچى،
سەن ھەققانىي ئادەم ئۈچۈن ئۇنىڭ يولىنى ئوڭ قىلىسەن.
8 ئى پەرۋەردىگار، بىز دەرھەققەت سېنىڭ ھۆكۈملىرىڭنىڭ يولىدا مېڭىپ، سېنى كۈتۈپ كەلدۇق؛
جېنىمىزنىڭ تەشنالىقى شۇدۇركى، نامىڭ ۋە شۆھرىتىڭ ئاشسۇن!
9 ۋۇجۇدۇم بىلەن كېچىلەردە ساڭا تەشنا بولدۇممەن؛
بەرھەق، تاڭ سەھەرلەردىمۇ روھىم بىلەن ئىچ-ئىچىمدىن سېنى ئىزدىدىم؛
چۈنكى ھۆكۈملىرىڭ يەر يۈزىدە كۈرۈنگەن بولسا،
يەر يۈزىدىكىلەر ھەققانىيلىقنى ئۆگىنىدۇ.□
10 رەزىل ئادەمگە رەھىم كۈرسىتىلسىمۇ،
ئۇ يەنىلا ھەققانىيلىقنى ئۆگەنمەيدۇ؛
ھەتتا دۇرۇسلۇق تۇرغان زېمىندىمۇ ئۇ يەنىلا ئادىلسىزلىق قىلىۋېرىدۇ،
پەرۋەردىگارنىڭ شانۇ-شەۋكىتىنى كۈرمەيدۇ.□
11 ئى پەرۋەردىگار، قولۇڭ كۆتۈرۈلدى،
بىراق ئۇلار كۆرمەيدۇ.
ھالبۇكى، ئۆز خەلقىڭگە بولغان ئوتلۇق مۇھەببىتىڭنى ئۇلار كۆرىدۇ ھەم خىجىل بولىدۇ؛
كۈشەندىلىرىڭ ئۈچۈن تەييارلانغان ئوت ئۇلارنى بەرھەق يۇتۇۋېتىدۇ.
12 ئى پەرۋەردىگار، سەن بىزگە خاتىرجەملىك نېسىپ قىلىسەن؛
چۈنكى بىزنىڭ ئەمەللىرىمىزنىڭ ھەممىسىنى ئۆزۈڭ ۋۇجۇدقا چىقارغانسەن.□
13 دەرۋەقە، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، ئىلگىرى سەندىن باشقا »رەبلەر« ئۈستىمىزدىن ھۆكۈمرانلىق قىلغان؛
ئەمدىلىكتە پەقەت ساڭا تايىنىپلا نامىڭنى ئەسلەپ تىلغا ئالىمىز.□
14 ئۇلار بولسا ئۆلدى، قايتىدىن ياشىمايدۇ؛
ئەرۋاھ بولۇپ كەتتى، قايتا تىرىلمەيدۇ؛

□ 26:5 »يۇقىرىدا تۇرغانلار« ـ بەلكىم 25-باب، 11-ئايەتتىكى »يۇقىرىدا تۇرغان قوشۇنلار«غا ئوخشاش، جىن-شەيتانلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »ئاشۇ ئالىي شەھەر« ـ بەلكىم دۇنيادىكى خۇداسىزلىققا ۋەكىللىك قىلىدىغان بابىل، يەنى يۇقىرىقى بابلاردىكى »مەنسىز شەھەر« بولۇشى مۇمكىن.

□ 26:9 »ھۆكۈملىرىڭ يەر يۈزىدە كۈرۈنگەن بولسا« ـ بۇ سۆزنىڭ ئىككى خىل مەنىسى بار: ـ بىرىنچىسى »ئادىل قانۇنلىرىڭ دۇنيادا)خەلقىڭنىڭ ياخشى قىلغانلىقى ئارقىلىق(ئايان قىلىنسا...«.

ئىككىنچى مەنىسى »تەربىيىلىك جازا ھۆكۈملىرىڭ دۇنيادا پەيدا بولسا...«. ئىككىلا مەنىسى، بولۇپمۇ ئىككىنچى مەنىسى توغرا بولسا كېرەك (10-□□□□□□ كۈرۈڭ).

□ 26:10 »ھەتتا دۇرۇسلۇق تۇرغان زېمىندىمۇ ئۇ)رەزىل ئادەم(يەنىلا ئادىلسىزلىق قىلىۋېرىدۇ« ـ ئادىللىقنى بەجا كەلتۈرۈش بىئادىل مۇھىت ئاستىدا تەس، ئەلۋەتتە. ئەتراپىتىكىلەر ئادىل بولسا، ئۆزىنىڭ ئادىل بولىشى ئاسانراق بولىدۇ. بىراق رەزىللەر يەنىلا بىئادىللىق قىلىدۇ.

□ 26:12 »چۈنكى بىزنىڭ ئەمەللىرىمىزنىڭ ھەممىسىنى ئۆزۈڭ ۋۇجۇدقا چىقارغانسەن« ـ ياكى »چۈنكى ھەممە ئەمەللىرىمىزنى ئەمەلىيلەشتۈرگۈچى ئۆزۈڭدۇرسەن.«

□ 26:13 »ئەمدىلىكتە پەقەت ساڭا تايىنىپلا نامىڭنى ئەسلەپ تىلغا ئالىمىز« ـ خۇدانىڭ »قالدىسى«ى، يەنى خۇداغا سادىق بولغانلار، »پەقەت سېنىڭ مېھىر-شەپقىتىڭ ئارقىلىقلا سادىق بولدۇق« دېگەندەك ئىبتىراپ قىلىدۇ.

چۈنكى سەن ئۇلارنى جازالاپ يوقاتتىڭ،
ئۇلارنى ئادەملەرنىڭ ئېسىدىمۇ قىلچە قالدۇرمىدىڭ.□
15 سەن ئەلنى ئۇلغايتىقانسەن، ئى پەرۋەردىگار،
ئەلنى ئۇلغايتىقانسەن،
ئۆزۈڭگە شان-شەرەپ كەلتۈرگەنسەن؛
زېمىننىڭ چېگرالىرىنى ھەرتەرەپكە ئۇزارتقانسەن. □

ئىسرائىل قانداق يول بىلەن ئازاد قىلىنغان؟

16 ئى پەرۋەردىگار، ئۇلار دەرد-ئەلەم ئىچىدە قالغاندا، سېنى ئىزدىدى؛
تەربىيىلىك جازالىشىڭ ئۇلارنىڭ پېشىغا چۈشكەندە،
ئۇلار ئاھ ئۇرۇپ، پىچىرلاپ بىر دۇئانى قىلدى: ـ
17 »بوشىنىش ئالدىدا تۇرغان، تولغىقى تۇتۇپ، ئاغرىقتىن ۋارقىرىغان بىر ھامىلدار ئايالدەك،
بىز سېنىڭ ئالدىڭدا شۇنداق بولدۇق، ئى پەرۋەردىگار.■
18 بىز ئىككى قات بولۇپ،
تولغاققا چۈشتۈق،
بىراق پەقەت يەللا چىقاردۇق؛
يەر يۈزىدىكىلەر ئۈچۈن ھېچ نىجات-قۇتقۇزۇشنى يەتكۈزمىدۇق؛
دۇنيادىكى ئادەملەر ھېچ تۇغۇلمىدى.« □

خۇدانىڭ ئىسرائىلنىڭ دۇئاسىغا بولغان جاۋابى

19 »ساڭا تەۋە ئۆلگەن ئادەملەر ياشايدۇ؛
مېنىڭ جەسىتىمنىڭ تىرىلىشى بىلەن تەڭ ئۇلارمۇ تىرىلىدۇ.
ئى توپا-چاڭدا ياتقانلار، ئويغىنىپ ناخشا ياڭرىتىڭلار!
شەبنىمىڭ تاڭ سەھەرنىڭ شەبنىمىدەكتۇر؛
يەر-زېمىن تۇزىدە ئۆلگەنلەرنى تۇغۇپ بېرىدۇ.□
20 ئى خەلقىم، كېلىڭلار،
ئۆيۈڭلارغا كىرىپ، كەينىڭلاردىن ئىشىكلەرنى ئېتىپ قويۇڭلار؛
مېنىڭ دەرغەزىپىم ئۆتىكۈچە، ئۆزۈڭنى بىر دەملىك يوشۇرۇۋال.■

□ **26:14 »ئۇلار بولسا ئۆلدى«** ـ مۇشۇ يەردە »ئۇلار« 13-ئايەتتىكى »باشقا رەبلەر«، يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار يا كى ئىسرائىل چوقۇنغان بۇتلارنىڭ كەينىدە تۇرغان جىن-شەيتانلار بولسا كېرەك.

□ **26:15 »سەن ئەلنى... زېمىننىڭ ... ھەرتەرەپكە ئۇزارتقانسەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »سەن... ئەسلىدە ئۇلارنى)ئەلنى، يەنى ئىسرائىلنى(جاھاننىڭ ئەڭ چېتىگە سۈرگۈن قىلغانسەن.«

■ **26:17** يۇھ. 2116:

□ **26:18 »دۇنيادىكى ئادەملەر ھېچ تۇغۇلمىدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »دۇنيادا تۇرغانلار ھېچ يىقىلمىدى«)دېمەك، تۇرۇشتا بىزدە ھېچ غەلىبە بولمىدى.(بىراق بىزنىڭچە يۇقىرىقى تەرجىمىسى توغرا. شۇنىڭ بىلەن مۇشۇ ئايەت خۇدانىڭ ئىسرائىل توغرۇلۇق بولغان چوڭقۇر مەقسىتى ئۈستىدە توختىلىدۇ، دەپ قارايمىز. ئۇ ئىسرائىل ئارقىلىق دۇنيادىكىلەرگە نىجات-قۇتقۇزۇش خەۋىرىنى يەتكۈزۈپ، ئۇلارنى يېڭى ھاياتقا، يەنى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشتۈرۈپ، قايتىدىن تۇغدۇرماقچى. لېكىن ئىسرائىل خۇدانىڭ شۇ مەقسىتىگە قورال بولۇشقا لايىقەتسىز بولۇپ قالدى . شۇڭا خۇدا ئۆزى (19-20□□□□□□□□ ۋە تۇۋەندىكى بابلارغا ئاساسەن(شۇ ئىشنى قىلىدۇ، دەيدۇ.

□ **26:19 »ساڭا تەۋە ئۆلگەن ئادەملەر«** ـ بۇ سۈزنى ئاڭلاۋاتقان »قالدى«لارنىڭ ئۆزى سۈيگەن مەرھۇملارنى كۆرىستىشى مۇمكىن. **»مېنىڭ جەسىتىمنىڭ تىرىلىشى بىلەن تەڭ ئۇلار تىرىلىدۇ«** ـ بەزىدە ئىبرانىي تىلىدا بىرلىك سان كۆپلۈك سانغا بىلدۈرىدۇ؛ بىراق مۇشۇ ئايەت قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ تىرىلىشى بىلەن باشقىلارمۇ تىرىلىدۇ، دېگەن پىشارەتلىك مەندە بولۇشىمۇ مۇمكىن)ئىنجىل، »مات.» 52:27نى، »رىم.»، 3:6-11نى كۆرۈڭ.(

■ **26:20** 2 كور. 174:

21 چۈنكى قارا،
پەرۋەردىگار ئۆز جايىدىن چىقىپ،
يەر يۈزىدىكىلەرنىڭ گۇناھىنى ئۆزلىرىگە قايتۇرماقچى؛
يەر بولسا ئۆستىگە تۆكۈلگەن قانلارنى ئاشكارىلايدۇ،
ئۆزىدە ئۆلتۈرۈلگەنلەرنى ھامان يېپىۋەرمەيدۇ.

27

شەيتاننىڭ جازالىنىشى •••• ئىسرائىللار يىغىلىپ خۇداغا مېۋە بېرىدۇ

1 شۇ كۈنىدە پەرۋەردىگار ئۆزىنىڭ دەھشەتلىك، بۈيۈك ۋە كۈچلۈك شەمشىرى بىلەن ئۆچقۇر يىلان لېۋىئاتانىنى،
يەنى تولغانغۇچى يىلان لېۋىئاتانىنى جازالايدۇ؛
ئۇ يەنە دېڭىزدا تۇرغان ئەجدىھانى ئۆلتۈرىدۇ.□ ■
2 شۇ كۈنى ساپ شاراب بېرىدىغان بىر ئۈزۈمزار بولىدۇ!
ئۇ توغرۇلۇق ناخشا ئېيتىڭلار!□
3 ئۆزۈم پەرۋەردىگار ئۆزى ساقلايمەن؛
مەن ھەر دەققە ئۆزى سۇغىرىمەن؛
بىرسى ئۇنىڭغا زىيان يەتكۈزمىسۇن دەپ كېچە-كۈندۈز ساقلايمەن.
4 غەزەپ مەندە قالمىدى؛
ئاھ، ماڭا قارشى جەڭ قىلىدىغان تىكەنلەر ياكى جىغانلار بولسائىدى!
ئۇنداق بولسا مەن ئۇلارغا قارشى يۈرۈش قىلاتتىم،
ئۇلارنى يىغىشتۇرۇپ كۆيدۈرۈۋېتەتتىم!□
5 بولمىسا ئۇ مېنى باشپاناھلىق قىلىپ ئۆتسۇن؛
ئۇ مەن بىلەن بىرلىكتە خاتىرجەملىكتە بولسۇن،
دەرھەققەت، ئۇ مەن بىلەن بىرلىكتە خاتىرجەملىكتە بولسۇن!□
6 كەلگۈسى كۈنلەردە، ياقۇپ يىلتىز تارتىدۇ؛
ئىسرائىل بخلىنىپ، چېچەكلەيدۇ،

□ 27:1 **»پەرۋەردىگار ... شەمشىرى بىلەن ئۆچقۇر يىلان لېۋىئاتانى، يەنى تولغانغۇچى يىلان لېۋىئاتانى جازالايدۇ؛ ئۇ يەنە دېڭىزدا تۇرغان ئەجدىھانى ئۆلتۈرىدۇ«** ـ لېۋىئاتان چوڭقۇر دېڭىز ئاستىدا ياشايدىغان قورقۇنچلۇق ئەجدىھاغا ئوخشاپ كېتىدىغان ھايۋان. بەزى ئالىملار ئۇنى تىمساھ دەيدۇ، بىراق بىز ئۇنىڭغا ئىشەنمەيمىز.)ئەۋراتتىكى »ئايۇپ« لېۋىئاتان توغرىسىدىكى 41-بابتىكى ئىزاھاتلىرىمىز ۋە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.(
»جازالاش« دېگەن سۆزدىن، بىرخىل يامان روھنىڭ كۆچىنىڭ لېۋىئاتاننىڭ كەينىدە تۇرۇشى بىلەن، لېۋىئاتانىنى رەزىللىكىنىڭ بىر ۋەكىلى بولىدۇ دەپ چۈشىنىمىز. ئىنجىل »ۋەھيى« 12-، 13- ھەم 20-بابقا ئاساسەن چۈشىنىمىزكى، لېۋىئاتان شەيتاننىڭ ئۆزى ھەم ئۆزىنىڭ ئاخىرقى زاماندىكى ۋەكىلى بولغان دەججالنى بىلدۈرىدۇ. **»ئۆچقۇر يىلان«** ـ لېۋىئاتان شەيتاننىڭ ئاسماندىكى ئىپادىسى، »تولغانغۇچى يىلان« يەر يۈزىدىكى ئىپادىسى، »ئەجدىھا« دېڭىزدىكى ئىپادىسىدۇر.

■ 27:1 ۋەھ. 912:

□ 27:2 **»ساپ شاراب بېرىدىغان بىر ئۈزۈمزار«** ـ ياكى »بەك يېقىملىق بىر ئۈزۈمزار.«

□ 27:4 **»غەزەپ مەندە قالمىدى«** ـ بەلكىم ئىسرائىلغا قارشىلىغان غەزەپنى كۆرسىتىدۇ. **»ئاھ، ماڭا قارشى جەڭ قىلىدىغان تىكەنلەر ياكى جىغانلار بولسائىدى...! ئۇلارنى يىغىشتۇرۇپ كۆيدۈرۈۋېتەتتىم«!** ـ خۇدانىڭ ئۆز ئۈزۈمزارى بولغان ئىسرائىلغا (5-□□□□□ يەنە كۆرۈڭ) شۇنچە خۇرسەنلىكى ۋە قىزغىنلىقى بارىكى، ئۇ »ئۇلارغا بولغان قوغداش مۇھەببىتىمنى كۆرسىتىش پۇرسىتى بولسۇن ئۈچۈن، بىر تال تىكەنلا پەيدا بولسائىدى«! دەپ تىلىگەندەك قىلىدۇ.

□ 27:5 **»بولمىسا ئۇ مېنى باشپاناھلىق قىلىپ ئۆتسۇن؛ ئۇ مەن بىلەن بىرلىكتە خاتىرجەملىكتە بولسۇن«...!** ـ خۇدا ھەتتا ئۆزىگە قارشى ئۇرىغان بىر تىكەنگىمۇ توۋا قىلىش، خاتىرجەملىككە كېلىش پۇرسىتىنى يەتكۈزىدۇ! بۇنى ئىككى قېتىم دېيىش، بۇنى تەكىتلەشتىن ئىبارەت.

ئۇلار پۈتكۈل يەر يۈزىنى مېۋە-چېۋە بىلەن قاپلايدۇ. □ ■

پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز خەلقىگە بولغان مۇئامىلىسى

7 پەرۋەردىگار ئىسرائىلنى ئۇرغانلارنى ئۇرغانچىلىك ئىسرائىلنى ئۇرۇپ باققانمۇ؟
ئۇ قىرغانلاردەك ئىسرائىل قىرىلىپ باققانمۇ؟□
8 سەن ئۇلارنى ئەيىبلىگەندە ئۇلچەمدىن تۇۋەن جازالاپ ئۇلارنى پالۋەتكەنسەن،
شەرق شامىلى چىققان كۈندە ئۇ ئۇنىڭ زەربىلىك شامىلى بىلەن ئۇلارنى قوغلۇۋەتكەن.□ ■
9 ئەمدى شۇ يول بىلەن ياقۇپنىڭ قەبىھلىكى كەچۈرۈم قىلىنىدۇكى، ـ
ئۇنىڭ گۇناھىنىڭ ئېلىپ تاشلانغانلىقىنىڭ پىشقان مېۋىسى شۇ بولىدۇكى: ـ
ئۇ قۇربانگاھتىكى ھەممە تاشلارنى كۆكۈم-تالقان قىلىدۇ،
»ئاشەراھ«لارنى ۋە »كۈن تۈۋرۈكلىرى«نى زادىلا تۈرغۇزمايدۇ.□
10 چۈنكى مۇستەھكەملەنگەن شەھەر غېرىب بولۇپ قالىدۇ،
ئادەمزاتسىز ماكان ھەم تاشلىۋېتىلگەن باياۋاندەك بولىدۇ؛
شۇ يەردە موزاي ئوزۇقلىنىدۇ،
شۇ يەردە يېتىپ، ئۇنىڭ شاخلىرىنى يەيدۇ.□
11 ئۇنىڭ شاخلىرى سولىشىش بىلەن ئۈزۈلىدۇ؛
ئاياللار كېلىپ ئۇلارنى ئوتۇن قىلىپ كۆيدۈرىۋېتىدۇ.
چۈنكى بۇ بىر يورۇتۇلمىغان خەلق؛
شۇڭا ئۇلارنى ياراتقۇچى ئۇلارغا رەھىم قىلمايدۇ؛
ئۇلارنى شەكىللەندۈرگۈچى ئۇلارغا شەپقەت كۆرسەتمەيدۇ.
12 ۋە شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى،
پەرۋەردىگار ئەفرات دەريا سىنىڭ ئېقىملىرىدىن تارتىپ مىسىر ۋادىسىغىچە ھەر يەرنى سىلكىيدۇ،
ۋە سىلەر بىر-بىرلەپ تېرىپ يىغۇۋېلىنىسىلەر،
ئى ئىسرائىل بالىلىرى!□ ■

□ 27:6 »ئۇلار)ئىسرائىل(پۈتكۈل يەر يۈزىنى مېۋە-چېۋە بىلەن قاپلايدۇ« ـ مۇشۇ سۆز بابىل شەھىرىنىڭ »يەر يۈزىنى شەھەرلەر بىلەن قاپلايلى« (21:14) دېگەن مەقسىتى بىلەن پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ.
شۇ چاغدا بولسا خۇدانىڭ ئۆز ئۆزۈمزارى بولغان ئىسرائىلدىن كۆتىگەن ئۈمىدى (5-□□□□ خاتىرىلەنگەندەك) كۆپ جەھەتلەردىن ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.
■ 27:6 زەب. 1672:
□ 27:7 »پەرۋەردىگار ئىسرائىلنى ئۇرغانلارنى ئۇرغانچىلىك ئىسرائىلنى ئۇرۇپ باققانمۇ؟ ئۇ قىرغانلاردەك ئىسرائىل قىرىلىپ باققانمۇ؟« ـ ئىبرانىي تىلىدا ئىنتايىن قىسقارتىلىپ ئىپادىلىنىدۇ: »ئۇ ئىسرائىلنى ئۇرغانلارنى ئۇرغان دەرىجىدە ئۇنى ئۇرۇپ باققانمۇ؟ ئۇ)خۇدا(قىرغانلاردەك، ئۇ)ئىسرائىل(قىرىلىپ باققانمۇ؟.«
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگار ئىسرائىلنى باشقىلار ئۇرغان دەرىجىدە ئۇرۇپ باققانمۇ؟ يا كى ئىسرائىل ئەللەر تەرىپىدىن قىرىلغاندەك پەرۋەردىگار تەرىپىدىن قىرىلىپ باققانمۇ؟.«
□ 27:8 »سەن ئۇلارنى ئەيىبلىگەندە ئۇلچەمدىن تۇۋەن جازالاپ ئۇلارنى پالۋەتكەنسەن؛ شەرق شامىلى چىققان كۈندە ئۇ ئۇنىڭ زەربىلىك شامىلى بىلەن ئۇلارنى قوغلۇۋەتكەن« ـ دېمەك، 7-ئايەتتە دېيىلگىنىدەك، خۇدا ئىسرائىلنى تەربىيىلەپ جازالىغاندا »ئۇلچەمدىن تۇۋەن« جازالىغان، شەرق شامىلى زەربىلىك بولغىنى بىلەن دائىملىق ئەمەس، پەقەت ئۇرۇپ-ئۇرۇپ سوقۇپ ئۇرىدۇ. باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن.
■ 27:8 يەر. 11:30□ 2846:
□ 27:9 »ياقۇپنىڭ قەبىھلىكى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياقۇپنىڭ قەبىھلىكى يېپىلىدۇ« يا كى »ياقۇپنىڭ قەبىھلىكى كافارەت قىلىنىدۇ.« »قۇربانگاھتىكى ھەممە تاشلار...« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »قۇربانگاھ« بەلكىم بۇتلارغا چوقۇنۇشتا ئىشلىتىلىدىغان نەرسە. »ئاشەراھ« ـ »ئاشەراھ« بۇتلىرى ۋە خۇشبۇيگاھلار بولسا، 17-باب، 8-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ 27:10 »مۇستەھكەملەنگەن شەھەر« ـ مۇشۇ »مۇستەھكەملەنگەن شەھەر« بولسا، ئاۋۋال بابىلنى كۆرسەتسە كېرەك؛ ىراق 24:10-ئايەتتىكى ئىزاھاتىمۇ دېگىنىمىزدەك، بابىلنىڭ ئۆزىنى كەلگۈسى »پۈتكۈل خۇداسىز دۇنيا«نى بىلدۈرىدۇ.
□ 27:12 »ئەفرات دەريا سىنىڭ ئېقىملىرىدىن تارتىپ مىسىر ۋادىسىغىچە« ـ مۇشۇ ئىبارە ئىسرائىلنىڭ بارلىق زېمىنىنى كۆرسىتىدىغان ئۇچۇن پات-پات ئىشلىتىلىدۇ. خەرىتىلەرنى كۆرۈڭ. ■ 27:12 يەش. 517:

13 ۋە شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى،
بۈيۈك كاناي چېلىنىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئاسۇرىيە زېمىندا تۇگىشەي دەپ قالغانلار،
ۋە مىسىر زېمىندا مۇساپىر بولغانلار كېلىدۇ؛
ئۇلار يېرۇسالېمدا مۇقەددەس تاغ ئۈستىدە پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىدۇ. □

28

ئەفرائىم، يەنى »شىمالىي پادىشاھلىق« توغرۇلۇق بىر بېشارەت •••• بىردىنبىر ئۈل نېمە؟

1 ئەفرائىمدىكى مەيخورلارنىڭ بېشىدىكى تەكەبىۋرلۇق بىلەن تاقۇالغان گۈللۈك تاجىغا ۋاي!
مۇنبەت جىلغىنىڭ بېشىغا تاقۇالغان،
يەنى ئۇلارنىڭ سولىشىپ قالغان »پەخرى« بولغان گۈلىگە ۋاي!
ئى شارابنىڭ ئەسىرى بولغانلار!□
2 مانا، رەب بىر كۈچ ۋە قۇدرەت ئىگىسىنى ھازىرلىدى؛
ئۇ بولسا، مۇلدۇرلۇك جۇدۇن ھەم ۋەيران قىلغۇچى بوراندەك،
دەھشەت بىلەن تاشقان كەلكۈن سۈلىرىدەك،
ئەشەددىيلەرچە تاجنى يەرگە ئۇرىدۇ.
3 ئەفرائىمدىكى مەيخورلارنىڭ بېشىدىكى تەكەبىۋرلۇق بىلەن تاقۇالغان گۈللۈك تاجى ئاياغ ئاستىدا چەيلىنىدۇ؛
4 ۋە مۇنبەت جىلغىنىڭ بېشىدا تاقۇالغان،
ئۇلارنىڭ »پەخرى« بولغان سولىشىپ قالغان گۈلى بولسا،
بالدۇر پىشقان ئەنجۈردەك بولىدۇ؛
ئۇنى كۆرگەن كىشى كۆرۈپلا،
قولىغا ئېلىپ كاپ ئېتىپ يۇتۇۋالىدۇ.
5 شۇ كۈنىدە، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنىڭ قالدىسى ئۈچۈن شەرەپلىك بىر تاج،
شۇنداقلا كۆركەم بىر چەمبىرەك بولىدۇ.
6 ئۇ يەنە ھۆكۈم چىقىرىشقا ئولتۇرغانلارغا توغرا ھۆكۈم چىقارغۇچى روھ،
ۋە دەرۋازىدا جەڭنى چېكىندۈرگۈچىگە كۈچ بولىدۇ. □

□ 27:13 **»شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، بۈيۈك كاناي چېلىنىدۇ«** ـ خۇدانىڭ خەلقىنى چاقىرىدىغان، ئاخىرقى زاماندىكى مۇشۇ »بۈيۈك كاناي« مۇقەددەس كىتابتا باشقا كۆپ يەرلەردە تىلغا ئېلىنىدۇ. يەشايا ئۈزى 18-بابتا ئۇ توغرىسىدا توختىلىدۇ.
مۇشۇ يەردە، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنىڭ بارلىق ئىنسانلار ئۈچۈن ئورتاقلىقى، يەھۇدىي ئەمەسلەر)ئاسۇرىيە زېمىندا تۇگىشەي دەپ قالغانلار... مىسىر زېمىندا مۇساپىر بولغانلار(خۇداغا تايانغان يەھۇدىلار بىلەن بىللە ئۇنىڭ پادىشاھلىقىغا مىراسخور بولىدىغانلىقى ئېنىق كۆرۈنىدۇ.
□ 28:1 **»ئەفرائىمدىكى مەيخورلارنىڭ بېشىدىكى تەكەبىۋرلۇق بىلەن تاقۇالغان گۈللۈك تاجىغا ۋاي«...!** ـ ئەفرائىمنىڭ بەگلىرى ھاراق ئىچىشكە بەك ئامراق ئىدى. ئۇلارنىڭ ئۆرپ-ئادىتىگە ئاساسەن، ئابرۇيلۇق ئادەملەر ئولتۇرۇشلاردا گۈل تاج تاقايتتى. يەشايا پەيغەمبەر، ئۇلارنىڭ »پەخرى« بولغان گۈلى، يەنى ئۇلارنىڭ »شان-شەرىپى« سولىشىپ كېتىپ يوقاي دەپ قالدى، دەيدۇ. تاج ئادەم كۆرۈپلا يەۋالىدىغان بىر تال ئەنجۈردەك ئۇلار يوقاپ كېتىشى مۇمكىن. ھازىر بولسا، تەكەبىۋرلۇق قىلىدىغان يا كى ئەيش-ئىشرەت قىلىدىغان ۋاقىت ئەمەس، بەلكى توۋا قىلىپ پەرياد كۆتۈرۈش كېرەك، دېگەنلىكتۇر.
»مۇنبەت جىلغا« ـ شىمالىي پادىشاھلىق)ئىسرائىل(نىڭ پايتەختى بولغان سامارىيە جايلاشقان جىلغىنى كۆرسەتسە كېرەك.
□ 28:6 **»ئۇ يەنە ھۆكۈم چىقىرىشقا ئولتۇرغانلارغا توغرا ھۆكۈم چىقارغۇچى روھ، ۋە دەرۋازىدا جەڭنى چېكىندۈرگۈچىگە كۈچ بولىدۇ« ـ** مۇتەۋەلەر خەلق ئۈچۈن ھۆكۈم چىقىرىش، سوت قىلىش ئۈچۈن شەھەر دەرۋازىلىرىدا ئولتۇراتتى.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »دۈشمەننى دەرۋازىسىغىچە چېكىندۈرگۈچىگە كۈچ بولىدۇ« ـ دېمەك، ھۆجۇم قىلىدىغانلارغا كۈچ بولىدۇ.

يېرۇسالېمدىكى ئەمىرلەرنىڭ ئەھۋالى •••• كىم خۇدانىڭ سۆزىنى چۈشىنىلەيدۇ؟

7 بىراق بۇلارمۇ شاراب ئارقىلىق خاتالاشتى،
هاراق بىلەن ئېزىقىپ كەتتى: ـ
هەم كاهىن هەم پەيغەمبەر هاراق ئارقىلىق ئېزىقىپ كەتتى؛
ئۇلار شاراب تەرىپىدىن يۇتۇۋېلىنغان؛
ئۇلار هاراق تۈپەيلىدىن ئەلەڭ-سەلەڭ بولۇپ ئېزىقىپ كەتتى؛
ئۇلار ئالدىن كۆرۈشتىن ئاداشتى،
هۆكۈم قىلىشتا ئېزىقىشتى؛□ ■
8 چۈنكى هەممە داستخان بوش ئورۇن قالماي قۇسۇق ۋە نىجاسەت بىلەن تولدى. □

ئەمىرلەر يەشايانى مازاق قىلدۇ

9 »ئۇ كىمگە بىلىم تۈگەتمەكچىدۇ؟
ئۇ زادى كىمنى مۇشۇ خەۋەرنى چۈشىنىدىغان قىلماقچىدۇ؟«□

يەشايا جاۋاب بېرىدۇ

10 ئېزىزلاندۇرۇلغانلارغا ئەمەسمۇ؟! ئەمچەكتىن ئايرىلغان بوۋاقلارغا ئەمەسمۇ؟!
چۈنكى خەۋەر بولسا ۋەزمۇۋەز، ۋەزمۇۋەزدۇر،
قۇرمۇقۇر، قۇرمۇقۇردۇر،
بۇ يەردە ئازراق،
شۇ يەردە ئازراق بولىدۇ...□
11 چۈنكى دۇدۇقلايدىغان لەۋلەر ۋە يات بىر تىل بىلەن ئۇ مۇشۇ خەلققە سۆز قىلىدۇ.□ ■

□ 28:7 »كاهىن« ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا خەلقىلەرگە ۋەكىل بولۇپ قۇربانلىق قىلغۇچى.

■ 28:7 يەش. 115:

□ 28:8 »ھەممە داستىخان بوش ئورۇن قالماي قۇسۇق ۋە نىجاسەت بىلەن تولدى« ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، يەشايا ئوردا بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى بىلەن يېرۇسالېمدىكى ئەربابلارنىڭ ئولتۇرۇشىغا قاتنىشالايدۇ. تۆۋەندىكى ئايەتلەرگە قارىغاندا، ئولتۇرۇشنىڭ سەۋەبى، مىسىر بىلەن ئاسۇريەگە قارشى تۇرۇش ئىتتىپاق توغرىسىدىكى كېلىشىم تۈزگەنلىكنى تەبرىكلەشتىن ئىبارەت ئىدى. يەشايا ھەردائىم مۇنداق ئىتتىپاقنى تۈزمەسلىكنى تەشەببۇس قىلىپ، ئۇلارنىڭ مازاقلىرىغا ئۇچرىغان.

□ 28:9 »ئۇ كىمگە بىلىم تۈگەتمەكچىدۇ؟ ئۇ زادى كىمنى مۇشۇ خەۋەرنى چۈشىنىدىغان قىلماقچىدۇ؟« ـ مۇشۇ سۆزلەر، يەلكىم، زىيابەتتە ئولتۇرغانلار يەشايانى مازاق قىلىدىغان سۆز بولۇشى مۇمكىن. شۇبھىسىزكى، ئۇلار »پەقەت خۇداغىلا تاينىنىشىمىز كېرەك« دېگەن خەۋەرنى ئىتتىپىن ئاددىي، سەبىي بالىنىڭ كۆزقارىشى، خالاس، دەپ قارايتتى.

□ 28:10 »ئېغىزلاندۇرۇلغانلارغا ئەمەسمۇ؟! ئەمچەكتىن ئايرىلغان بوۋاقلارغا ئەمەسمۇ؟!« ـ مۇشۇ سۆزلەر، يەلكىم، يەشايانىڭ جاۋابىنىڭ باشلىنىشى. يەشايا ئۇلارنىڭ »مۇشۇ كۆزقارىشىڭ بەك ئاددىي ئىكەن« دېگەن مازاق گەپلىرىنى ئۆزلىرىگە قايتۇرۇپ: »پەقەت ئاددىي ئادەملەر، سەبىي بالىدەك كىچىك پېشىل كىشىلەرلا مۇشۇلارنى چۈشىنەلەيدۇ، شۇنداقلا خۇدانىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلالايدۇ. تەكەبىۋر، تۆزىنى ئەقىلىق چاغلايدىغانلار ھەرگىز چۈشىنەلەيدۇ«، دەيدۇ.

»چۈنكى خەۋەر بولسا ۋەزمۇۋەز، ۋەزمۇۋەزدۇر، قۇرمۇقۇر، قۇرمۇقۇردۇر، بۇ يەردە ئازراق، شۇ يەردە ئازراق بولىدۇ...« ـ مۇشۇ سۆزنىڭ ئۈچ مۇھىم نۇقتىسى بار: ـ

(1) يەشايا مۇشۇ يەردە كىتابىدىكى بېشارەتلەرنى تولۇق چۈشىنىشكە تولىمۇ مۇھىم بىر ئاچقۇچنى بېرىدۇ. بېشارەتلەر بىر-بىرلەپ، بىرسى بۇ ھەققەتنى تەكىتلىسە، بىرسى ئۇ ھەققەتنى تەكىتلەيدۇ، ھەممە بېشارەت ئارقىلىق بىزگە قانداق قىلىپ خۇداغا يۈزلىنىدىغانلىقىمىز، ئەتراپلىق ئىشىنىپ تاينىنىشنى ئۆگىتىدۇ.

(2) »ۋەزمۇۋەز، ... قۇرمۇقۇر...« ئىبرانىي تىلىدا »ساۋ، ساۋ،... كاۋ، كاۋ، ....« دېگەندەك كىچىك بالىنىڭ تەلەپپۇزىدا ئېيتىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ خۇدانىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن كىچىك بالىغا ئوخشاش كىچىك پېشىللىق بولۇشى كېرەك دەپ تەكىتلەيدۇ.

(3) بالا سۆزلىگەندە »ساۋ، ساۋ،... كاۋ، كاۋ، ....« دېگەن سۆزلەر يەنە كېلىپ يات بىر تىلدەك بولۇپ، 11-ئايەتنى تونۇشتۇرىدۇ. تۆۋەندىكى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.

□ 28:11 »چۈنكى دۇدۇقلايدىغان لەۋلەر ۋە يات بىر تىل بىلەن ئۇ مۇشۇ خەلققە سۆز قىلىدۇ« ـ دېمەك، يېرۇسالېم ۋە يەھۇدالىقلار يات بىر دۆلەت تەرىپىدىن باستۇرۇلۇپ، يات يۇرتقا يۆتكىلىدۇ. ئۇلار خۇدانىڭ ئاددىي سۆزلىرىنى »باللارچە گەپ« دەپ مازاق قىلىپ رەت قىلىدۇ، نەتىجىدە مۇشۇنداق ئاۋازلار ئۇلاردا يامراپ كېتىدۇ.

■ 28:11 1 كور. 2114:

12 ئۇ ئۇلارغا: ـ
»مانا، ئارام مۇشۇ يەردە،
هالى يوقلارنى ئارام ئالدۇرۇڭلار؛
يېڭلىنىش مۇشۇدۇر« ـ دېگەن،
بىراق ئۇلار هېچنېمىنى ئاڭلاشنى خالىمىغان.□
13 شۇڭا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇلارغا: ـ
»ۋەزمۇۋەز، ۋەزمۇۋەز،
قۇرمۇقۇر، قۇرمۇقۇر،
مۇشۇ يەرگە ئازراق،
شۇ يەرگە ئازراق بولىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئالدىغا كېتىۋېتىپ،
پۇتلىشىپ، ئوڭدا چۈشىدۇ،
سۇندۇرۇلۇپ،
تۇزاققا چۈشۈپ تۇتۇلۇپ قالىدۇ.□ ■
14 ـ شۇڭا هەي سىلەر مازاق قىلغۇچىلار، يېرۇسالېمدا تۇرغان مۇشۇ خەلقنى ئىدارە قىلغۇچىلار،
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قويۇڭلار!
15 چۈنكى سىلەر: ـ »بىز ئۆلۈم بىلەن ئەھدە تۈزىدۇق،
تەھتىسارا بىلەن بىللە بىر كېلىشىم بېكىتتۇق؛
قامچا تاشقىنىدەك ئۇتۇپ كەتكەندە،
ئۇ بىزگە تەگمەيدۇ؛
چۈنكى يالغانچىلىقنى باشپاناهىمىز قىلدۇق،
يالغان سۆزلەر ئاستىدا مۆكۈنۈۋالدۇق« ـ دېدىڭلار،□
16 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
مانا، زىئوندا ئۆل بولۇش ئۈچۈن بىر تاش،
سىناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن بىر تاش،
قىممەتلىك بىر بۇرجەك تېشى،
ئىشەنچلىك هەم مۇقىم ئۆل تېشىنى سالغۇچى مەن بولىمەن.
ئۇنىڭغا ئىشىنىپ تايانغان كىشى هېچ هودۇقايدۇ، ئالدىرىمايدۇ.□ ■

□ **28:12** »مانا، ئارام مۇشۇ يەردە، هالى يوقلارنى ئارام ئالدۇرۇڭلار؛ يېڭلىنىش مۇشۇدۇر« ـ بۇ سۆزلەر يەشايا يەتكۈزگەن خەۋەرنىڭ جەۋهىرىدۇر. خۇداغا تايىنىش ـ ئارامىلىقتۇر! »دۇدۇقلايدىغان لەۋلەر ۋە يات بىر تىل بىلەن ئۇ)پەرۋەردىگار(مۇشۇ خەلققە سۆز قىلىدۇ... بىراق ئۇلار هېچنېمىنى ئاڭلاشنى خالىمىغان« ـ مەزكۇر بېشارەت (11-13) توغرۇلۇقۇ «1□□□.» 21:14-22 ۋە ئۇنىڭغا باغلىق »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.

□ **28:13** »شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئالدىغا كېتىۋېتىپ، پۇتلىشىپ، ئوڭدا چۈشىدۇ، ...تۇزاققا چۈشۈپ تۇتۇلۇپ قالىدۇ« ـ تۇزى تاللىغان يولى بىلەن ئالغا باسقىنى بىلەن، نەتىجىسى هالاكەتتۇر، خالاس.

■ **28:13** 2 كور. 162:

□ **28:15** »بىز ئۆلۈم بىلەن ئەھدە تۈزىدۇق، تەھتىسارا بىلەن بىللە بىر كېلىشىم بېكىتتۇق... يالغان سۆزلەر ئاستىدا مۆكۈنۈۋالدۇق« ـ هەرقانداق كىشى مۇشۇنداق سۆزلەرنى ئاغزىغا بىلەن دېمەيدۇ، ئەلۋەتتە. بىراق يەشايا پەيغەمبەر مۇشۇ سۆزلەرنى ئۇلارنىڭ ئاغزىغا سېلىپ، ئۇلارنىڭ تۇزۇگەن ئەھدىسىنىڭ هەقىقىي ئەهمىيىتىنى ئايان قىلىدۇ.

شۇ چاغدىكى ئەھدە بولسا مىسىر بىلەن بولغاندى، بىراق يەشايا بېشارەتتە شۇنى بۇاستە دېمەيدۇ. يۇنىڭ سەۋەبىنى بەلكىم مىسىردىكى بۇ ئەھدە كەلگۈسىدە ئادەمنى تېخىمۇ ئالدايدىغان، ئاخىرقى زاماندىكى بىر ئەھدىنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ ئەھدىنى ئىسرائىل شەيتانىنىڭ ۋەكىلى دەججال بىلەن تۈزىدۇ. »دان.» 27:9، ئىنجىل »ۋەھ.» 2:11، 5:13نى كۆرۈڭ.

□ **28:16** »سىناقتىن ئۆتكۈزۈلگەن بىر تاش« ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا، »سىناق تېشى.« بۇ ئىبارە باشقىلارنى سىنايدىغان هەم تۈزى سىناقتىن ئۆتكەن بىر تاش، دېگەن ئىككى مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالسا كېرەك. ■ **28:16** زەب. 22:118□ مات. 42:21□ روس. 11:4□ رىم. 33:9□ 11:10□ ئەف. 20:2□ 1 پېت. 2□6: 7، 8

17 ۋە مەن ئاداللەتنى تۆلچەم تانسى قىلىمەن،
ھەققانىيلىقنى بولسا تىك تۆلچىگۈچ يىپ قىلىمەن؛
مۆلدۈر باشپاناھى بولغان يالغانچىلىقنى سۈپۈرۈپ تاشلايدۇ،
ۋە كەلكۈن مۆكۈۋالغان جايىنى تېشىپ ئەپكېتىدۇ.□
18 شۇنىڭ بىلەن تۈلۈم بىلەن تۈزگەن ئەھدەڭلار بىكار قىلىۋېتىلىدۇ؛
سىلەرنىڭ تەھتىسارا بىلەن بېكىتكەن كېلىشىمىڭلار ئاقايدۇ؛
قامچا تاشقىنىدەك تۆتۈپ كەتكەندە،
سىلەر ئۇنىڭ بىلەن چەيلىۋېتىلىسىلەر.
19 ئۇ تۆتۈپ كېتىشى بىلەنلا سىلەرنى تۈتىدۇ؛
ھەم سەھەر-سەھەرلەردە،
ھەم كېچە-كۈندۈزلەردىمۇ ئۇ تۆتۈپ تۇرىدۇ،
بۇ خەۋەرنى پەقەت ئاڭلاپ چۈشىنىشنىڭ ئۆزىلا ۋەھىمگە چۈشۈش بولىدۇ.
20 چۈنكى كارىۋات سوزۇلۇپ يېتىشقا قىسقىلىق قىلىدۇ،
يوتقان بولسا ئادەم تۆڭگۈلۈپ ياتسىمۇ تارلىق قىلىدۇ.□
21 چۈنكى پەرۋەردىگار تۇز ئىشىنى،
يەنى تۇزنىڭ غەيرىي ئەمىلىنى يۈرگۈزۈش ئۈچۈن،
تۇزنىڭ يات بولغان ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىش ئۈچۈن،
پەرازىم تېغىدا تۇرغىنىدەك ئورنىدىن تۇرىدۇ،
ئۇ گىبېئون جىلغىسىدا غەزەپلەنگىنىدەك غەزەپلىنىدۇ؛□
22 شۇڭا مازاق قىلغۇچىلار بولماڭلار،
بولمىسا، كىشەنلىرىڭلار چىڭ بولىدۇ؛
چۈنكى مەن ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگاردىن بىر ھالاكەت توغرىسىدا،
يەنى پۈتكۈل يەر يۈزىگە قەتئىيلىك بىلەن بېكىتكەن بىر ھالاكەت توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغانمەن.

ئەقىللىق دېھقاننىڭ تېرىش-يىغىشى توغرىسىدا بىر تەمسىل

23 ـ قۇلاق سېلىڭلار، ئاۋازىمنى ئاڭلاڭلار؛
تىڭشاڭلار، سۆزلىرىمنى ئاڭلاڭلار.
24 يەر ھەيدىگۈچى دېھقان تېرىش ئۈچۈن يەرنى كۈن بويى ھەيدەمدۇ؟
ئۇ پۈتۈن كۈن يەرنى ئاغدۇرۇپ،
چالمىلارنى ئېزەمدۇ؟
25 ئۇ يەرنىڭ يۈزىنى تەكشىلىگەندىن كېيىن،
قاراكۆز بەدىيانىنى تاشلاپ،
زىرىنى چېچىپ،
بۇغداينى تاپىلاردا سېلىپ،

□ 28:17 »ئاداللەتنى تۆلچەم تانسى قىلىمەن« ـ ياكى »توغرا ھۆكۈم قىلىشنى تۆلچەم تانسى قىلىمەن« (26-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 28:20 »چۈنكى كارىۋات سوزۇلۇپ يېتىشقا قىسقىلىق قىلىدۇ، يوتقان بولسا ئادەم تۆڭگۈلۈپ ياتسىمۇ تارلىق قىلىدۇ« ـ بۇ كىنايىلىك گەپ. تۆلار خۇدانىڭ ئاراملىقىنى رەت قىلىدۇ، تۆزنىڭ ئارام ئالماڭچى بولغان يولى بولسا تۆزنىڭ ھېچ ئارام بەرمەيدۇ.

□ 28:21 »پەرازىم تېغى« ۋە »گىبېئون جىلغىسى« ـ بۇ ئىككى جايدا يۈز بەرگەن ئىشلارنى چۈشىنىش ئۈچۈن، تەۋراتنىڭ «2□□□.» 20-17:5، 22-ئايەت قاتارلىقلارنى كۆرۈڭ. خۇدا ئاشۇ يەرلەردە داۋۇت پادىشاھنىڭ تەختىنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن فىلىستىيلەر تۈستىدىن ئىككى قېتىم چوڭ غەلىبە قىلغانىدى. بىراق يەشايا قوبۇل قىلغان ۋەھىيگە ئاساسەن، ئادەمنى جازالاشتىكى مۇشۇنداق ئىشلارنىڭ تۈزى خۇدانىڭ مۇھەببەتلىك تەبىئىتىگە پۈتۈنلەي غەيرىي، تۈپتىن يات كېلىدىغان، تۈزى نەپرەتلىنىدىغان ئىش ئىكەنلىكى ئايان قىلىنىدۇ.

ئارپىنى تېرىشقا بېكىتىلگەن جايغا،
قارا بۇغداينى ئېتىز قىرلىرىغا تېرىمامدۇ؟
26 چۈنكى ئۇنىڭ خۇداسى ئۇنى توغرا ھۆكۈم قىلىشقا نەسىھەت قىلىدۇ،
ئۇ ئۇنىڭغا ئۆگىتىدۇ.
27 يەرھەق، قاراكۆز بەدىيان چىشلىق تىرنا بىلەن تېپىلمەيدۇ؛
تۇلۇق زىرە ئۈستىدە ھەيدەلمەيدۇ؛
بەلكى قاراكۆز بەدىيان بولسا قامچا بىلەن سوقۇلىدۇ،
زىرە بولسا تومۇر-تاياق بىلەن ئۇرۇلۇپ دان ئاجرىتىلىدۇ.
28 ئۇن تارتىشقا دانىنى ئېزىش كېرەك، ئەمما دېھقان ئۇنى مەڭگۈگە تېپىۋەرمەيدۇ؛
ئۇ ھارۋا چاقلىرى يا كى ئات تۇياقلىرى بىلەن ئۇنى مەڭگۈگە تېپىۋەرمەيدۇ؛
29 مۇشۇ ئىشمۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگاردىن كېلىدۇ؛
ئۇ نەسىھەت بېرىشتە كارامەت،
دانالىقتا ئۇلۇغدۇر. □ ■

29

يېرۇسالېمغا چۈشىدىغان »تەربىيىلىك جازالاش«

1 ئارىئەلگە، داۋۇت ئۆز ماكانى قىلغان ئارىئەلگە ۋاي!
يەنە بىر يىل يىللارغا قوشۇلسۇن،
ھېيت-بايرامىلار يەنە ئايلىنىپ كەلسۇن؛□
2 بىراق مەن دەرد-ئەلەمنى ئارىئەلگە كەلتۈرىمەن؛
داد-پەريادلار كۆتۈرۈلۈپ ئاڭلىنىدۇ؛
ئۇ ماڭا ھەققەتەن بىر »ئارىئەل« بولىدۇ.
3 چۈنكى مەن سېنى قاپساپ چېدىرلار تىكتۈرۈپ،

□ **28:29** »مۇشۇ ئىشمۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگاردىن كېلىدۇ؛ ئۇ نەسىھەت بېرىشتە كارامەت، دانالىقتا ئۇلۇغدۇر« ـ 29-23-ئايەتلەرنىڭ ئەسلى تېكىستلىرىدىكى بەزى سۆزلەر ناھايىتى ئاز ئۇچرىغاچقا، باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلىرى ئۆچرىشى مۇمكىن. بىراق ئۆچ ئىش ئېنىق تۇرىدۇ: ـ

(1) يەر ھەيدەش ھەم دانىنى سوقۇپ ئاجرىتىشمۇ كۆرۈنۈشتە يەرگە يا كى دانغا قارىتا »قاتتىق قولۇق مۇئامىلە« قىلىشقا ئوخشايدۇ؛ مۇشۇ ئىشلار بەلكىم خۇدانىڭ بۆرگە ئىشلىتىدىغان تەربىيە تەدبىرلىرىنى بىلدۈرۈشنى مۇمكىن.

(2) ھەممىز ئەقىللىق دېھقاندىن ئۆگىنەيلىكى، ئۇ مەقسىتىلىك ھالدا ھەممە ئىشنى قىلىدۇ. ئۇ ھەرگىز يەر ھەيدەش يا كى دان سوقۇپ ئاجرىتىشتىن ئىبارەت ئىككى ئىشنى زوقلىنىش ئۈچۈن قىلمايدۇ؛ ئۇ ئاخىرقى نىشانغا قاراپ، ھەرقايسى ئۇرۇقلارنىڭ ھوسۇلىنى كۆزلەيدۇ. خۇدامۇ ئوخشاشلا ھەممىزگە ئوخشىمايدىغان تەربىيىلىك ئۈسۈل قوللىنىپ، بىزدىن ھوسۇل چىقارماقچى. ئۇنىڭ بەزىدە مۇئاملىسى »قوپال« يا كى قاتتىق كۆرۈنسىمۇ، ئۇ بەربىر ھەرقانداق داننىڭ ئۈنۈپ چىقىشىغا كېرەك بولغان شارائىتنى ئوبدان بىلىدۇ، ھەربىرىمىزدىن ئايرىم-ئايرىم ھالدا ھوسۇل چىقىرىش ئۈسۈلىنى بىلىدۇ.

(3) مەلۇم بىر ھوسۇل ئۈچۈن ھەيدەپ-تېرىش يا كى دان ئاجرىتىش ئۈسۈلى مۇۋاپىق بولغىنى بىلەن، ئەقىللىق دېھقان مۇشۇ ئۈسۈلنى چەكتىن ئاشۇرۇۋۇتمەي ئىشلىتىدۇ. خۇدا ئوخشاشلا ھەممىزنى كىچىك پېشل، مۇھەببەتلىك كىشىلەردىن قىلىش ئۈچۈن دەل قانداق ھەم قانچىلىك دەرىجىدىكى مۇئاملىنى ئىشلىتىش كېرەكلىكىنى بىلىدۇ.

■ **28:29** يەر. 1932:

□ **29:1** »ئارىئەل« ـ يېرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ، ئۇ »خۇدانىڭ قۇربانلىق سۈپىسىنىڭ بېشى« دېگەنلىك، يەنى قۇربانگاھقا ئوت سالىدىغان ئورۇن. مۇشۇ ئىسىم، خۇداغا ئىبادەت قىلىدىغان جاي ھەم خۇدانىڭ ئوتىغا ئۆچرايدىغان جاي ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. بەلكىم شۇ بايتىكى مەنىسى شۇكى، يېرۇسالېم پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىدىغان ئورۇن ئەمەس، بەلكى ئىتائەتسىزلىك تۆپەيلىدىن ئۇنىڭ ئوتلۇق غەزىپىگە ئۆچرايدىغان ئورۇن بولۇپ قالدى، دېگەنلىك. »يەنە بىر يىل يىللارغا قوشۇلسۇن« ـ مەنىسى بەلكىم، »بىر يىلدىن كېيىن« ـ دېمەك (8-2-□□□□□□□ ئاساسەن)، ئاسۇريە بىر يىلدىن كېيىن يېرۇسالېمنى مۇھاسىرىگە ئالىدۇ. ئۇنداق بولسا، بېشارەت مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 702-يىلى بېرىلگەن.

تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »يىللار كۆپەيۈك ئۆتسۇن، ھېيت-بايرامىلار يەنىلا ئۆتكۈزۈلسۇن« قاتارلىق. ئىككى خىل تەرجىمىسى ئوخشاشلا، ۋاقىتمۇ يا كى ھېيت-بايرامىلاردىكى دىنىي پائالىيەتلەرمۇ سىلەرنى قۇتقۇزمايدۇ، دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

سېنى قامال قىلىپ مۇھاسىرە ئىستىھكاملىرىنى سالىمەن،
پوتەيلىرى بىلەن سېنى قورشۇالىمەن.□ ■
4 شۇنىڭ بىلەن پەس قىلىنىسەن،
سەن يەر تېگىدىن سۆزلەيدىغان،
گەپلىرىڭ پەستىن، يەنى توپا-چاڭدىن كېلىدىغان،
ئاۋازىڭ ئەرۋاھلارنى چاقىرغۇچىنىڭكىدەك يەر تېگىدىن چىقىدۇ،
سۆزلىرىڭ توپا-چاڭدىن شۇئرلاپ چىققاندەك بولىدۇ؛■
5 شۇ چاغدا دۈشمەنلىرىڭنىڭ توپىي خۇددى يۇمشاق توپا-چاڭلاردەك،
ياۋۇزلارنىڭ توپىي شامال ئۈچۈرۈپ تاشلايدىغان توپاندەك توزۇپ كېتىدۇ.
بۇ ئىش بىردىنلا، تۈيۈقسىز بولىدۇ!■
6 ئەمدى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار سېنىڭ يېنىڭغا كېلىدۇ؛
گۈلدۈرماما، يەر تەۋرەش، كۈچلۈك شاۋقۇن، قۇيۇنتاز، بوران ۋە يۇتۇۋالغۇچى ئوت يالقۇنلار بىلەن سەندىن
ھېساب ئالىدۇ.□
7 شۇنداق قىلىپ ئارىئەلگە قارشى جەڭ قىلىدىغان،
يەنى ئۇنىڭغا ۋە قەلئە-قورغانلىق مۇداپىئەلەرگە جەڭ قىلىۋاتقان بارلىق ئەللەرنىڭ نۇرغۇنلىغان قوشۇنلىرى كېچىسى
كۆرگەن چۈشتىكى كۆرۈنۈشتەك يوقاپ كېتىدۇ.
8 ئاچ قالغان بىرسى چۈش كۆرگەندە،
چۈشىدە بىر نېمە يەيدۇ؛
بىراق ئويغانسا، مانا قورسىقى قۇرۇق تۇرىدۇ؛
چاڭقىغان بىرسى چۈش كۆرگەندە،
چۈشىدە سۇ ئىچىدۇ؛
بىراق ئويغانسا، مانا ئۇ ھالدىن كېتىدۇ،
ئۇ يەنىلا ئۇسسۇزلۇققا تەشنا بولىدۇ؛
مانا زىئون تېغىغا قارشى جەڭ قىلىۋاتقان ئەللەرنىڭ نۇرغۇنلىغان قوشۇنلىرى دەل شۇنداق بولىدۇ. □

روھىي قارىغۇلۇق، روھىي غەپلەت، پەرۋەردىگارنىڭ دورا-دەرمانى

9 ئەمدى ئارىسالدى بولىڭىز،
قايمۇقۇپ كېتىڭلار!
ئۆزۈڭلارنى قارىغۇ قىلىپ، قارىغۇ بولۇڭلار!
ئۇلار مەست بولدى، بىراق شارابتىن ئەمەس!

□ 29:3 **»مەن سېنى قاپساپ چىدىرلار تىكتۈرۈپ... پوتەيلىرى بىلەن سېنى قورشۇالىمەن«** ـ بېشارەت ئاسۇرىيەنىڭ ھۇجۇمىنى كۆرسەتكەن ئەمەس، بەلكى »بارلىق ئەللەرنىڭ نۇرغۇنلىغان قوشۇنلىرى«نىڭ بىر ھۇجۇمىنى كۆرسىتىدۇ (7-□□□□)؛ شۇڭا ئۇ ئاسۇرىيەنىڭ تاجاۋۇزىدىن كېيىن بېرىلگەن بولسا كېرەك. ئۇنىڭ ئۈستىگە، خۇدا »ئارىئەل«نى)ھەر قېتىم نىجاتىنى رەت قىلىشى تۈپەيلىدىن(بابىلدىن ئاندىن رىملىقلاردىن)ملادىيەدىن كېيىنكى 70-يىل(**قۇتقۇزغان ئەمەس**. شۇڭا بېشارەت ئاخىرقى زاماندىكى كۆپ ئەل-يۇرتلارنىڭ (7-□□□□) يېرۇسالېمغا، شۇنداقلا ئىسرائىلغا قىلىدىغان ھۇجۇمىنى كۆزدە تۇتىدۇ.

■ 29:3 يەر، 3:6□ ئەز، 17:17

■ 29:4 يەش، 19:8

■ 29:5 ئايۇپ 18:21□ زەب، 4:1□ 5-6:35□ يەش، 13:17□ 1330:

□ 29:6 **»... سەندىن ھېساب ئالىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» سېنى يوقلايدۇ.«

□ 29:8 **»...□□□□□□□□□ مانا ئۇ ھالدىن كېتىدۇ، ئۇ يەنىلا ئۇسسۇزلۇققا تەشنا بولىدۇ، مانا زىئون تېغىغا قارشى جەڭ قىلىۋاتقان ئەللەرنىڭ نۇرغۇنلىغان قوشۇنلىرى دەل شۇنداق بولىدۇ»** ـ دېمەك، بۇ چۈشنى كۆرگەن كىشى باشقا ئەللەرنىڭ قوشۇنلىرىنى كۆرىدۇ. چۈشىدە كۆرگەن »تاماق-سۇ« بارلىق ئەللەر يۇتۇۋالماقچى بولغان يېرۇسالېمنى كۆرىدۇ. ئەللەر »يېرۇسالېم بىزنىڭكى« دەپ خام خىيال قىلىپ، تۈيۈقسىز ھەممىدىن ئايرىلىپ، مەغلۇپ بولىدۇ.

ئۇلار ئىلەڭلىشىپ قالدى، بىراق ھاراقتىن ئەمەس!□
10 چۈنكى پەرۋەردىگار سىلەرگە غەپلەت ئۇيقۇسى باسقۇچى بىر روھنى تۆكۈپ،
كۆزۈڭلارنى ئېتىۋەتتى؛
ئۇ پەيغەمبەرلەر ۋە باش-كۆزۈڭلار بولغان ئالدىن كۆرگۈچىلەرنىمۇ چۈمكىۋەتتى.□ ■
11 مۇشۇ كۆرگەن پۈتكۈل ۋەھيي بولسا، سىلەر ئۈچۈن پېچەتلىۋېتىلگەن بىر يۈگمە كىتابدەك بولۇپ قالدى؛
خەق كىتابنى ساۋاتلىق بىرسىگە بېرىپ: ـ
»ئوقۇپ بېرىشىڭىزنى ئۆتۈنىمەن« ـ دېسە، ئۇ: ـ
»ئوقۇيالمايمەن، چۈنكى پېچىتى بار ئىكەن« ـ دەيدۇ.
12 كىتاب ساۋاتسىز بىرسىگە بېرىلىپ: ـ
»ئوقۇپ بېرىشىڭىزنى ئۆتۈنىمەن« ـ دېيىلسە، ئۇ: ـ
»مەن ساۋاتسىز« ـ دەيدۇ.□
13 ۋە رەب مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مۇشۇ خەلق ئاغزى بىلەن ماڭا يېقىنلاشقاندا،
تىلى بىلەن مېنى ھۆرمەتلىگەندە،
بىراق قەلبى بولسا مەندىن يىراق تۇرغاچقا،
مەندىن بولغان قورقۇشى بولسا، پەقەت ئىنسان بالىسىنىڭ پەتۋالىرىدىنلا بولىدۇ، خالاس؛□ ■
14 شۇڭا مانا، مەن مۇشۇ خەلق ئارىسىدا يەنە بىر كارامەت كۆرسىتىمەن؛
كارامەت بىر ئىشنى كارامەت بىلەن قىلىمەن؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ دانىشمەنلىرىنىڭ دانالىقى يوقىلىدۇ؛
ئۇلارنىڭ ئاقىللىرىنىڭ ئەقىللىرى يوشۇرۇنۇۋالغان بولىدۇ.« □ ■

□ 29:9 »ئەمدى ئارسالدى بولۇڭىز، قايمۇقۇپ كېتىڭلار«...! ـ بۇ ئايەت ئىنتايىن مۇھىم. يەشايا ئاسۇرىيە يا كى باشقا بىسىپ كىرگەن تاجاۋۇزچىلاردىن قۇتۇلۇشنى ئالدىنئالا ئېيتقان (36-37□□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئەمدى مۇشۇ قۇتۇلۇشلارنى كۆرگەنلەر يەنىلا خۇداغا ئىشەنمەي »تاساد ىپىلىقتىن بولغان« يا كى »مىسىر بىلەن بولغان ئىتتىپاقتىن بولغان« دېسە قانداق بولىدۇ؟
ئەگەر ئۇلار شۇ چاغدا »ئارسالدى« بولسا، ھېچ قارارغا تېخى كەلمىسە، ئۇلار ھەرقانداق بىر ئىشتا باش قاتۇردىغان بولىدۇ. يەشايا ئۇلارنىڭ شۇنداق كاچىلىق قىلىدىغانلىقىنى ئالدىن بىلگەن)خۇدانىڭ ئاگاھىنى 10:6-ئايەتتە كۆرۈڭ.(شۇڭا ئۇ كىنايە قىلىپ، ئۇلارنى شۇنداق قىلمىشقا دەۋەت قىلىدۇ.
□ 29:10 »پەرۋەردىگار سىلەرگە غەپلەت ئۇيقۇسى باسقۇچى بىر روھنى تۆكۈپ... ئالدىن كۆرگۈچىلەرنىمۇ چۈمكىۋەتتى« ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتتا ئېيتقىنىمىزدەك، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ كارامەتلىرىنى يەنىلا ئېتىراپ قىلمىغاندىن كېيىن، خۇدا ئۇلارنى تېخىمۇ ئۆز كاچىلىقىدا بېكىتىپ قويىدۇ. شۇنداق قىلغىنى بىلەن ئۇ ئۇلارنى تېخى تاشلىۋەتمىگەن؛ ئۇ ئۇلارغا ئەڭ ئاخىرقى بىر پۈرسەتنى يارىتىپ بېرىدۇ. بۇ پۈرسەت 14-ئايەتتە ئالدىنئالا ئېيتىلىدۇ.
■ 29:10 رىم. 811:
□ 29:12 »كىتاب ساۋاتسىز بىرسىگە بېرىلىپ... ئۇ: ـ »مەن ساۋاتسىز« ـ دەيدۇ« ـ ساۋاتلىق كىشى بولسا »كىتاب پېچەتلەنگەن«)پېچەتنى يۇزۇشقا ئۆزۈمنى ئاڭارە قىلمايمەن(دېگەن باھانىنى كۆرسىتىدۇ. ساۋاتسىز كىشى بولسا ئەلۋەتتە ئوقۇيالمايدۇ؛ بىراق ئۇ ساۋاتلىق كىشىدىنمۇ ئوقۇپ بېرىشنى سورىمايدۇ. دېمەك، نۇرغۇن ئادەملەر بۇ ئىككى خىل كىشىلەرگە ئوخشاش خۇدانىڭ بەرگەن ۋەھيىسىگە پەرۋايىم پەلەك دەپ يۇرۇۋېرىدۇ.
□ 29:13 »مۇشۇ خەلق ئاغزى بىلەن ماڭا يېقىنلاشقاندا، ... قەلبى بولسا مەندىن يىراق تۇرغاچقا، مەندىن بولغان قورقۇشى بولسا، پەقەت ئىنسان بالىسىنىڭ پەتۋالىرىدىنلا بولىدۇ؛ خالاس« ـ »مات.» 9-15:7، »مار.» 7-6:7نى كۆرۈڭ.
■ 29:13 مات. 8:15□ مار. 67:
□ 29:14 »شۇڭا مانا، مەن مۇشۇ خەلق ئارىسىدا يەنە بىر كارامەت كۆرسىتىمەن؛ كارامەت بىر ئىشنى كارامەت بىلەن قىلىمەن« ـ خۇدا ئۇلارغا سەۋرلەرگە قارىغاندا بۇ كارامەتنىڭ »ئاسۇرىيەدىن قۇتۇلۇش« دېگەن مۇجىزىدىن بىرنەچچە ھەسسە يۇقىرىلىقى، ئاجايىبلىقى، كارامەتلىكى ۋە تىلسىماتلىقى بار بولۇشى مۇمكىن. بىز يەنە شۇنداق دەپ قارايمىزكى، يەشايا پەيغەمبەر مۇشۇ ئىشنى كىتابنىڭ قالغان قىسمىدا بىرگە ئېيتىپ بېرىدۇ؛ ئوقۇرمەنلەرنىڭ تۆزىنى ئۇنى ئوقۇپ چۈشىنىۋالىدۇ. »مۇشۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ دانىشمەنلىرىنىڭ دانالىقى يوقىلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئاقىللىرىنىڭ ئەقىللىرى يوشۇرۇنۇۋالغان بولىدۇ« ـ خۇدانىڭ ئىشلىگەن مۇشۇ كارامىتىنىڭ نەتىجىسى دۇنياىدىكى »دانىشمەنلىك«نى تۆز-تۆزىدىن خىجىل قىلىدۇ. »1□□□.» 19:1نى كۆرۈڭ.
»ئاقىللارنىڭ ئەقىللىرى« يوشۇرۇنۇۋالدۇ« ـ دېمەك، ئۇلارنىڭ ئەقلى ھېچ ئەسقاتمايدۇ ھەم باشقىلار ئالدىدا كۆرۈنۈشكە خىجىل بولىدۇ. ■ 29:14 يەر. 49:□ ئوب. 8، مات. 25:11□ 1 كور. 191:

چوڭ تۆزگىرىشلەر

15 تۆزىنىڭ پۈككەن نىيەتلىرىنى پەرۋەردىگاردىن يوشۇرۇش ئۈچۈن ئاستىن يەرگە كىرىۋالغان،
تۆز ئىشلىرىنى قاراڭغۇلۇقتا قىلىدىغان،
ۋە »بىزنى كىم كۆرىدۇ« ۋە »كىم بىزنى بىلگەن« دېگەنلەرگە ۋاي!■
16 ئاھ، سىلەرنىڭ تەتۈرلۈكىڭلار!
ساپالچىنى سېغىز لايغا ئوخشاتقىلى بولامدۇ؟
شۇنداقلا ئىش تۆزىنى ئىشلىگۈچىگە: »ئۇ مېنى ئىشلىمىگەن«،
ياكى شەكلەندۈرۈلگەن تۆزنى شەكلەندۈرگۈچىگە: »ئۇنىڭ ئەقلى يوق« دېسە بولامدۇ؟!■
17 چۈنكى قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا، لىۋان مېۋىلىك باغغا ئايلاندۇرۇلمامدۇ؟
مېۋىلىك باغ بولسا ئورمان ھېسابلانمامدۇ؟□
18 شۇ كۈندە گاسلار شۇ يۇگىمە كىتابنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلايدىغان،
قارىغۇلار زۇلمەت ھەم قاراڭغۇلۇقتىن چىقىپ كۆزلىرى كۆرىدىغان بولىدۇ؛■
19 مۆمىنلەر بولسا پەرۋەردىگاردىن تېخىمۇ خۇرسەن بولىدۇ؛
ئىنسانلار ئارىسىدىكى مىسكىنلەر ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىدىن شادلىنىدۇ.
20 رەھىمسىز بولغۇچى يوقايدۇ،
مازاق قىلغۇچى غايىب بولىدۇ؛
قەبىھلىك پۈرسىتىنى كۈتىدىغانلارنىڭ ھەممىسى ھالاك قىلىنىدۇ؛
21 مانا مۇشۇنداق ئادەملەر ئادەمنى بىر سۆز ئۈچۈنلا جىنايەتچى قىلىدۇ،
دەرۋازىدا تۇرۇۋېپ رەزىللىككە تەنبىھ بەرگۈچى ئۈچۈن تۇزاق تەييارلاپ قويىدۇ،
ھەققانىي ئادەمنىڭ دەۋاسىنى سەۋەبسىز بىكار قىلىۋېتىدۇ.□ ■
22 شۇڭا ئىبراھىم ئۈچۈن بەدەل تۆلەپ قۇتقۇزغان پەرۋەردىگار ياقۇبنىڭ جەمەتى توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ھازىر بولسا ياقۇپ خىجىللىققا قالمايدۇ،
ھازىر بولسا ئۇ تىت-تىت بولۇپ چىرايى تاتىرىپ كەتمەيدۇ؛□
23 چۈنكى ياقۇپ قولۇمنىڭ ئىشلىگەن ئەمىلى بولغان، تۆز ئارىسىدا تۇرغان ئەۋلادلىرىنى كۆرگەن ۋاقىتدا،

■ **29:15** زەب. 794:
■ **29:16** يەش. 945:
□ **29:17** **»لىۋان مېۋىلىك باغغا ئايلاندۇرۇلمامدۇ؟ مېۋىلىك باغ بولسا ئورمان ھېسابلانمامدۇ؟«** ـ لىۋان كونا زامانلاردىن تارتىپ ئورمانلىرى بىلەن داڭقى چىققان رايون بولۇپ كەلگەن. مۇشۇ ئورمان بىلەن تۆنىڭ »مېۋىلىك باغ«لىرىنىڭ رولىرى ئالماشتۇرۇلغان بولسا، تۆنداقتا يۇقىرى ئورۇندا تۇرغانلار ياكى تەكەببۇرلار پەس)بىراق يەنىلا ياخشى ۋە مېۋە بېرىدىغان(ئورۇنغا بېكىتىلىدۇ ۋە كەمتەرلەر بولسا يۇقىرى ئورۇنغا قويۇلىدۇ، دېمەكچى. قانداقلا بولمىسۇن، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئورۇنلىرىدا ئالمىشىش يۈز بېرىدۇ.
■ **29:18** مات. 511:
□ **29:21** **»(تۇلار(دەرۋازىدا تۇرۇپ رەزىللىككە تەنبىھ بەرگۈچى ئۈچۈن تۇزاق تەييارلاپ قويىدۇ«** ـ شەھەر دەرۋازىسى سوت قىلىدىغان جاي ئىدى.
■ **29:21** ئام. 105:
□ **29:22** **شۇڭا ئىبراھىم ئۈچۈن بەدەل تۆلەپ قۇتقۇزغان پەرۋەردىگار ياقۇبنىڭ جەمەتى توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ »ھازىر بولسا ياقۇپ خىجىللىققا قالمايدۇ، ھازىر بولسا ئۇ تىت-تىت بولۇپ چىرايى تاتىرىپ كەتمەيدۇ«** ـ دېمەك: ـ
(1) »ياقۇپ تۆز پەرزەنتلىرى)جەمەتى(توغرىسىدا خىجىل بولمايدۇ.« ياقۇپ ھايات ۋاقتىدا تۆزىنىڭ ئون ئىككى ئوغلىنىڭ قىلمىشلىرىدىن ناھايىتى خىجىل بولۇپ يۈرەتتى »)ياۋ.» 34-بابنى كۆرۈڭ.(ئائدىن ياقۇپ كېينىكى دەۋردە پەرزەنتلىرىنىڭ قىلغانلىرىنى كۆرگەن بولسا، تېخىمۇ خىجىل بولغان بولاتتى! بىراق »ھازىر بولسا«) كەلگۈسىدە(ئادەم، ھەققانىي، ساپ دىللىق »يېگىدىن تۇغۇلغان«، يېگى بىر پەرزەنتى، يېگى بىر ئىسرائىل ۋۇجۇدقا كېلىدۇ، ياقۇپ)تىرىلگەن ۋاقتىدا(تۇلاردىن ھېچ خىجىل بولمايدۇ، ئەلۋەتتە.
(2) »ئۇنىڭ چىرايى تاتىرىپ كەتمەيدۇ« ـ تۆز ئوغۇللىرىنىڭ بىر-بىرىگە ھەسەتخور بولغانلىقى تۈپەيلىدىن ياقۇپ كۆپ جاپا تارتقان. ئۇ يۈسۈپنى »ئۆلتۈرۈلگەن« دەپ تۆزۈن يىللار ماتەم تۇتقان، ئائدىن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان بىنيامىنى »يوقاپ كەتتى« دەپ ئەسىرەپ تۇلەي دەپ قالغان. بىراق تۆز پەرزەنتلىرى توغرىسىدا ئەنسىرەشنىڭ ھاجىتى يوق ـ چۈنكى »ھازىر بولسا« ھەربىرى خۇدانىڭ باشپاناھىدا ئامان-ئېسەن مەڭگۈ تۇرىدۇ، شۇنداقلا بىر-بىرى بىلەن ئىناق ئۆتۈشىدۇ.

ئۇلار نامىمنى مۇقەددەس دەپ ئۇلۇغلايدىغان،
ياقۇپنىڭ مۇقەددەس بولغۇچىسىنى پاك-مۇقەددەس دەپ بىلىدىغان،
ئىسرائىلنىڭ خۇداسىدىن قورقىدىغان بولىدۇ.□
24 روھى ئېزىپ كەتكەنلەر يورۇتۇلىدىغان،
قاقشاپ يۈرگەنلەر نەسىھەت-بىلىم قوبۇل قىلىدىغان بولىدۇ.

30

مىسىر بىلەن ئىتتىپاقلىشىش ـ خۇداغا تايانماسلىقتۇر

1 »ئاسىي ئوغۇللارنىڭ ئەھۋالىغا ۋاي«! ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
- »ئۇلار پىلانلارنى تۈزمەكچى، بىراق مەندىن ئالمايدۇ؛
ئۇلار مۇداپىئە توسۇقىنى بەرپا قىلىدۇ،
بىراق ئۆ مېنىڭ روھىم ئەمەس؛
شۇنداق قىلىپ ئۇلار گۇناھى ئۈستىگە گۇناھ قوشۇۋالىدۇ.
2 ئۇلار مەندىن ھېچ سورىمايلا مىسىرغا يول ئالدى؛
پىرەۋننىڭ قانىتى ئاستىدىن پاناھ ئىزدەپ،
مىسىرنىڭ سايىسىگە ئىشىنىپ تايىنىدۇ يەنە!
3 چۈنكى پىرەۋننىڭ قانىتى بولسا سىلەرنى يەرگە تاشلاپ لەت قىلىدۇ.
مىسىرنىڭ سايىسىگە ئىشىنىپ تايىنىش سىلەرگە باش قېتىمچىلىق بولىدۇ.
4 پىرەۋننىڭ ئەمىرلىرى زوئان شەھىرىدە بولسىمۇ،
ئۇنىڭ ئەلچىلىرى ھانەس شەھىرىگە ھەردائىم كېلىپ تۇرسىمۇ، □
5 ئاۋام ھەممىسى ئۇزىگە پايدىسى بولمايدىغان،
ھېچ يارىدىمى ۋە پايدىسى تەگمەيدىغان،
بەلكى لەت قىلىپ يەرگە تاشلايدىغان،
ھەتتا رەسۋا قىلىدىغان بىر خەلقتىن نومۇس قىلىدىغان بولىدۇ. ■

يۈك ئارتىلىپ مىسىرغا مېڭىشقا تەييارلانغان بىچارە ئۇلاغلار!

6 نەگەۋدىكى ئۇلاغلار توغرىسىدا يۈكلەنگەن ۋەھىي: ـ
ئۇلار جاپالىق، دەرد-ئەلەملىك زېمىندىن ئۆتىدۇ؛
شۇ يەردىن چىشى شىرلار ۋە ئەرىكەك شىرلار،
چار يىلان ۋە ۋەھشىي ئۇچار يىلانمۇ چىقىدۇ؛
ئۇلار بايلىقلىرىنى ئېشەكلەرنىڭ دۆمبىسىگە،
گۈھەرلىرىنى تۆگە لوككىلىرىغا يۈكلەپ،

□ 29:23 »ياقۇپ قولۇمنىڭ ئىشلىگەن ئەملى بولغان، تۆز ئارىسىدا تۇرغان ئەۋلادلىرىنى كۆرگەن ۋاقىتدا...» ـ مۇشۇ 24-22-ئايەتتە ھەم ياقۇپنىڭ تۇزنى)ئىسرائىلى(ھەم ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنى)ئىسرائىلارنى(كۆرسىتىدۇ. ياقۇپنىڭ تۇزى ئۇلارنى كۆرۈش ئۈچۈن ئۇلۇمدىن تىرىلىشى كېرەك، ئەلۋەتتە.
□ 30:4 »پىرەۋننىڭ ئەمىرلىرى زوئان شەھىرىدە بولسىمۇ، ئۇنىڭ ئەلچىلىرى ھانەس شەھىرىگە ھەردائىم كېلىپ تۇرسىمۇ،...» ـ شۇ چاغلاردا مىسىر يېگى بىر پادىشاھ، يەنى پىرەۋن شاباكونىڭ قول ئاستىدا كۆچلۈك، ئىتتىپاقلاشقان بىر دۆلەتكە ئايلانغاندى. زوئان ۋە ھانەسنىڭ مىسىرنىڭ شىككى تەرىپىدە بولۇشى دۆلەتنىڭ كۆچلۈك بىرلىكىنى تەكتىلەيدۇ. ■ 30:5 يەر. 362:

تۆزلىرىگە ھېچ پايدا يەتكۈزمەيدىغان بىر خەلقتىنۇ يېنىغا كۆتۈرۈپ بارىدۇ. □
7 مىسىرلار؟ ئۇلارنىڭ يارىدىمى بىكار ھەم قۇرۇقتۇر!
شۇڭا مەن ئۇنى: »ھېچنېمىنى قىلىپ بەرمەيدىغان راھاب« دەپ ئاتىغانىمەن. □

ئىشەنمەسلىكنىڭ ئاقىۋىتى

8 ـ ئەمدى بۇ سۆزنىڭ كەلگۈسى زامانلار ئۈچۈن،
گۈۋاھلىق سۈپىتىدە ئەبەدىلئەبەدگە تۇرۇۋېرىشى ئۈچۈن،
ھازىر بېرىپ بۇنى ھەم تاش تاختىغا ھەم يۈگىمە كىتابقا يېزىپ قويغىن.□
9 چۈنكى بۇلار بولسا ئاسىي بىر خەلق،
نائەھلى ئوغۇللار،
پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-تەربىيىسىنى ئاڭلاشنى خالىمايدىغان ئوغۇللاردۇر.□
10 ئۇلار ئالدىن كۆرگۈچىلەرگە: ـ »ۋەھىينى كۆرمەڭلار«!،
ۋە پەيغەمبەرلەرگە: »بىزگە توغرا بېشارەتلەرنى كۆرسەتمەڭلار،
بىزگە ئادەمنى ئازادە قىلىدىغان، يالغان بېشارەتلەرنى كۆرسىتىڭلار،□
11 سەنلەر دۇرۇس يولدىن چىقىش،
توغرا تەرىقىدىن ئايرىلىش!
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنى ئالدىمىزدىن يوق قىلىش«! ـ دەيدۇ.□
12 ـ ئەمدى ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ: ـ
»چۈنكى سىلەر مۇشۇ خەۋەرنى چەتكە قېقىپ،
زۇلۇمنى يۇلەنچۈك قىلىپ، بۇرمىلانغان يولغا تايانغىنىڭلار تۈپەيلىدىن،
13 شۇڭا مۇشۇ قەبىھلىك سىلەرگە ئېگىز تامنىڭ بىر يېرىقىدەك بولىدۇ،
تام پۈلتىيىپ قالغاندا، ئۇ بىراقلا ئۇنى چېقىۋېتىدۇ؛■
14 خۇددى ساپال چىنە ھېچ ئايماي چېقىۋېتىلگەندەك ئۇ ئۇنى چېقىۋېتىدۇ؛

□ **30:6 »نەگەۋدىكى ئۇلاغلار توغرىسىدا يۈكلەنگەن ۋەھىي«** ـ نەگەۋ بولسا يەھۇدانىڭ جەنۇبى قىسمى بولۇپ، پۈتۈنلەي دەھشەتلىك چۆل-بىاۋان. مىسىرغا ماڭىدىغان بىر يول نەگەۋدىن ئۆتىدۇ. **«...□□□□□□□□□ ۋەھىي»** ـ مۇشۇ بېشارەتنىڭ تېمىسى بىلەن يەشايا چاڭچاق قىلىدۇ. »ۋەھىي«نىڭ ئىبرانىي تىلىدا »يۈك« دېگەن يەنە بىر مەنىسى بار. شۇنىڭ بىلەن تېمىنى يەنە »نەگەۋدىكى ئۇلاغلارنىڭ يۈكى« ـ دېيىشكە بولىدۇ. ئۇلاغلار ئەلچىلەرنىڭ تۆرىنى ھەم نۇرغۇن مال-مۈلۈك، ھەدىيىلەرنى كۆتۈرۈپ مىسىرغا بارىدىغان جايالىق يولدا مېڭىپ ھېرىپ كېتىدۇ. لېكىن مىسىر بىلەن بولىدىغان »ئىتتىپاق« ھېچنېمىگە ئەرزىمىگەچكە، ئۇلارنىڭ يولى بىكارغا كېتىدۇ. يەشايا بىچارە ئۇلاغلارغا ھېسداشلىق بىلدۈرگىنى بىلەن ئەلچىلەرگە ھېچقانداق ھېسداشلىق بىلدۈرمەيدۇ! **»ئۇلار جايالىق، دەرد-ئەلەملىك زېمىندىن ئۆتىدۇ...»** ـ قىزىق يېرى شۇكى، مىسىرغا ئادەتتە ماڭىدىغان يول نەگەۋدىن ئەمەس، بەلكى فىلىستىيەدىن ئۆتىدۇ. نەگەۋدىن ماڭىدىغان يول ناھايىتى جايالىقتۇر. نېمىشقا مۇشۇ يول بىلەن ماڭىدىكىن؟ ھۆكۈمرانلار مەقسەت-پىلانلىرىنى فىلىستىيەدىن ياكى تۆز خەلقىدىن مەخپىي ساقلاش ئۈچۈن بولسا كېرەك. قىزىق ئىش شۇكى، ئىسرائىل مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق مىسىردىن قۇتقۇزۇلۇپ چىقىپ، دەل شۇ يول بىلەن قاناتانغا)پەلەستىنگە(كەلگەن. يەشايا كىتابىلىك بىلەن ئۇلاردىن، سىلەر مىسىردىن قۇتقۇزۇلغاندىن كېيىن يەنە ئاشۇ يەرگە » كەلگەن ئىزىگىلار بىلەن قايتىپ« يارىدەم سوراشقا راست بارامسىلەر؟ ـ دەپ سورىماقچى.

□ **30:7 »مەن ئۇنى: »ھېچنېمىنى قىلىپ بەرمەيدىغان راھاب« دەپ ئاتىغانىمەن«** ـ »راھاب« مىسىرنىڭ باشقا بىر ئىسمى، مەنىسى »ھاكاۋۇرلۇق«، »ھالى ئۆستۈنلۈك.«

□ **30:8 «...□□□□□ بېرىپ بۇنى ھەم تاش تاختىغا ھەم يۈگىمە كىتابقا يېزىپ قويغىن»** ـ »بۇنى« بىزنىڭ قارىشىمىزچە، يۇقىرىقى 7-6-ئايەتتىكى بېشارەتنى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار »بۇنى« 14-8-ئايەتلەرنىڭ مەزمۇنى دەپ قارايدۇ.

□ **30:9 »پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-تەربىيىسى«** ـ »تەۋرات« بولسا »تەربىيە«، »تەسىھەت«، »يولىيورۇق« دېگەن مەنىدە.

□ **30:10 »ئالدىن كۆرگۈچىلەر«** ـ ئادەتتە خۇدانىڭ سۆزىنى غايىبانە كۆرۈنۈشلەر ئارقىلىق بىلىپ چۈشىنىدىغان ھەم ئۇلارنى باشقىلارغا چۈشەندۈرۈپ بېرىدىغان پەيغەمبەرلەردۇر.

□ **30:11 »سەنلەر دۇرۇس يولدىن چىقىش، توغرا تەرىقىدىن ئايرىلىش! ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنى ئالدىمىزدىن يوق قىلىش«!** ـ مۇشۇ سۆزلەر ئۇلارنىڭ دېمەكچى بولغان ئاساسلىق سۆزلىرى، ياكى ئاللىقاچان دېگەن سۆزلەرنىڭ تۆپ مەنىسىدۇر. ■ **30:13** يەش. 529:

ئۇنىڭدىن ھەتتا ئوچاقتىن چوغ ئالغۇدەك،
باكتىن سۇ ئۆسقۇدەك بىرەر پارچىسىمۇ قالمايدۇ.«□ ■
15 شۇڭا رەب يەرۋەردىگار، ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ: ـ
»يېنىمغا توۋا بىلەن قايتىپ كېلىپ ئارام تاپىسىلەر، قۇتقۇزۇلىسىلەر؛
خاتىرجەملىكتە ھەم ئامان-ئېسەنلىكتە كۈچ ئالىسىلەر«!،
ـ بىراق سىلەر رەت قىلغانسىلەر.□
16 سىلەر: ـ »ياق، بىز ئاتلارغا مىنىپ قاچىمىز« ـ دېدىڭلار،
شۇڭا سىلەر راست قاچىسىلەر!
ۋە »بىز چاپقۇر ئۇلاغلارغا مىنىپ كېتىمىز« ـ دېدىڭلار؛
ـ شۇڭا سىلەرنى قوغلىغۇچىلارمۇ چاپقۇر بولىدۇ.
17 مىڭ ئادەم بىرىنىڭ ۋەھىمىسىدىن قاچىسىلەر؛
بەشىنىڭ ۋەھىمىسىدە ھەممىڭلار قاچىسىلەر؛
قېچىپ، تاغ ئۈستىدىكى يېگانە بايراق خادىسىدەك،
دۆڭ ئۈستىدىكى تۇغدەك قالىسىلەر. □ ■

خۇدانىڭ كۆتىكەن ئۈمىدى •••• ئۇنىڭ ئاخىرقى پىلانلىرى ـ پارلاق كېلەچەك

18 ۋە شۇڭا سىلەرگە مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىمەن دەپ، يەرۋەردىگار كۈتىدۇ؛
شۇڭا ئۇ سىلەرگە رەھىم قىلىمەن دەپ ئورنىدىن قوزغىلىدۇ؛
چۈنكى يەرۋەردىگار ھۆكۈم-ھەققەت چىقارغۇچى خۇدادۇر؛
ئۇنى كۈتىكەنلەرنىڭ ھەممىسى بەختلىكتۇر!□ ■
19 چۈنكى خالايىق يەنىلا زىئوندا، يەنى يېرۇسالېمدا تۇرىدۇ؛
شۇ چاغدا سىلەر يەنە ھېچ يىغلىمايسىلەر؛
كۈتۈرگەن نالەڭدە ئۇ ئۈزىنى ساڭا ئىنتايىن شەپقەتلىك كۆرسىتىدۇ؛
ئۇ نالەڭنى ئاڭلىسىلا، جاۋاب بېرىدۇ.
20 رەب سىلەرگە نان ئۈچۈن مۇشكۈلۈكنى،

□ **30:14** »خۇددى ساپال چىنە ھېچ ئامىي چېقىۋېتىلگەندەك ئۇ ئۇنى)تامىنى(چېقىۋېتىدۇ« ـ تام چاققۇچىنى خۇدانىڭ ئۈزى دەپ قارايمىز. تامدا پەيدا بولغان يېرىق بولسا ئىسرائىلنىڭ قەبىھلىكىدۇر (13-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئادەمنىڭ گۇناھى ئۈزىنى ئىچىدىن)يېرىق تامنى ۋەيران قىلغاندەك(ۋەيران قىلىدۇ؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە، خۇدانىڭ جازالىشى ئۈنىڭغا چۈشۈش بىلەن ئۇ ئېخىمۇ ئۈگىنىشىدۇ.

■ **30:14** يەر. 1119:

□ **30:15** »يېنىمغا توۋا بىلەن قايتىپ كېلىپ ئارام تاپىسىلەر، قۇتقۇزۇلىسىلەر؛ خاتىرجەملىكتە ھەم ئامان-ئېسەنلىكتە كۈچ ئالىسىلەر«! ـ مۇشۇ سۆز يەشايا پەيغەمبىرىنىڭ بېشارەتلىرىنىڭ جەۋھىرى.

□ **30:17** »مىڭلار بىرىنىڭ ۋەھىمىسىدىن قاچىسىلەر؛ بەشىنىڭ ۋەھىمىسىدە ھەممىڭلار قاچىسىلەر« ـ مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتىكى »لاۋىيلار« دېگەن قىسىمدا 8:26-ئايەتتە خۇدانىڭ مۇنداق ۋەدىسىنى خاتىرلىگەن: »(ماڭا تايانغان بولسا ڭلار(بەشكىلار يۈز)ئادەم(نى، يۈزۈڭلار بىر تۈمەننى قوغلۇۋېتىسىلەر.« ئەمدىكى ئەھۋال بۇنىڭ ئەكسىچە. »تاغ ئۈستىدىكى بايراق... دۆڭ ئۈستىدىكى... تۇغ« ـ (1) دېمەك، قالغان ئادەملەر ناھايىتى ئاز. (2) مۇشۇ ئىككى نەرسە)بايراق ۋە تۇغ(ئادەتتە ئۈرۈش قىلغاندا ئىشلىتىلىدۇ؛ ئۈرۈشتىكى بىر تەرەپ مەغلۇپ بولسا مۇشۇ نەرسىلەر تاشلىنىپ قالىدۇ؛ غەلبە قىلسا ئۇلار ئېلىپ كېتىلىدۇ؛ شۇڭا ئۇلار مۇشۇ يەردە مەغلۇبىيەتنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

■ **30:17** يەش. 6:17□1324□6:

□ **30:18** »ۋە شۇڭا سىلەرگە مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىمەن دەپ، يەرۋەردىگار كۈتىدۇ؛ شۇڭا ئۇ سىلەرگە رەھىم قىلىمەن دەپ ئورنىدىن قوزغىلىدۇ... ئۇنى كۈتكەنلەرنىڭ ھەممىسى بەختلىكتۇر«! ـ مۇشۇ ئايەت بەلكىم كىتابنىڭ ئادەمنى ئەڭ ھەيران قالدۇرىدىغان يەرلىرىدىن بىرىدۇر. ئېمىشقا ئىسرائىلنىڭ كاجىلىقى، خۇدانىڭ قاتتىق جازالىشى تەسۈرلەنگەندىن كېيىن ئايەت »شۇڭا« بىلەن باشلىنىدۇ؟ خۇدانىڭ ئىسرائىلنى قاتتىق جازالىغىنى بىلەن ئۇ ئەڭ ئاخىردا ئۇلارغا ناھايىتى كۆپ رەھىمدىللىق كۆرسەتمەكچى. يۇقىرىقى جازالار بەلكىم ئىسرائىلنىڭ »قالدىسى«نى خۇدانىڭ نىجاتىنى قوبۇل قىلىشقا تەييارلايدۇ. »شۇڭا« خۇدا بۇنى سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتىدۇ. ■ **30:18** زەب. 12:2□8:34□ پەند. 20:16□ يەر. 717:

سۇ ئۇچۇن ئازاب-ئوقۇبەتنى بەرسىمۇ،
شۇ چاغدا سېنىڭ ئۇستازىڭ يەنە يوشۇرۇنۇۋەرمەيدۇ،
بەلكى كۆزۈڭ ئۇستازىڭنى كۆرىدۇ؛□
21 سىلەر ئوڭ تەرەپكە بۇرۇلساڭلار،
ياكى سول تەرەپكە بۇرۇلساڭلار،
قۇلىقىڭ كەينىڭدىن: ـ
»يول مانا مۇشۇ، ئۇنىڭدا مېڭىڭلار«! دېگەن بىر ئاۋازنى ئاڭلايسەن.
22 شۇ چاغدا سىلەر ئويۇلغان مەبۇدلىرىڭلارغا بېرىلگەن كۈمۈش ھەلگە،
قۇيما مەبۇدلىرىڭلارغا بېرىلگەن ئالتۇن ھەلگىمۇ داغ تەگكۈزسىلەر؛
سىلەر ئۇلارنى ئادەت لاتىسىنى تاشلىغاندەك تاشلۇۋېتىپ: ـ
»نېرى تۇر« ـ دەيسىلەر.
23 ئۇ سەن تېرىيدىغان ئۇرۇقۇڭ ئۈچۈن يامغۇر ئەۋەتىدۇ،
يەردىن چىقىدىغان ئاشلىق-مەھسۇلات ھەم كۈچ-قۇۋۋەتلىك ھەم مول بولىدۇ؛
شۇ كۈنى مالىرىڭ كەڭ-ئازادە يايلاقلاردا يايلايدۇ؛
24 يەر ھەيدىگەن كالا ۋە ئېشەكلەر بولسا،
گۈرجەك ۋە ئارا بىلەن سورۇغان، تۆزلانغان ھەلەپ يەيدۇ.
25 چوڭ قىرغىنچىلىق بولغان كۈنى،
يەنى مۇنارلار ئۆرۈلگەن كۈنى،
ھەربىر ئۇلۇغ تاغدا ۋە ھەربىر ئېگىز دۆڭدە بولسا،
ئەنھارلار ۋە ئېرىقلار بولىدۇ.□
26 پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنىڭ جاراھىتىنى تاڭىدىغان،
ئۇلارنىڭ قامچا يارىسىنى ساقايتقان شۇ كۈنىدە،
ئاي شولىسى قۇياش نۇرىدەك بولىدۇ،
قۇياش نۇرى بولسا يەتتە ھەسسە كۈچلۈك بولىدۇ،
يەنى يەتتە كۈندىكى نۇرغا باراۋەر بولىدۇ. □

ئاسۇرىيە ھۇجۇم قىلمايدۇ ـ •••• ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشىدىغان جازا

27 مانا، پەرۋەردىگارنىڭ نامى يىراقتىن كېلىدۇ،
ئۇنىڭ قەھرى يالقۇنلىنىپ،
قويۇق ئىس-تۈتەكلىرى كۆتۈرۈلىدۇ؛
لەۋلىرى غەزەپكە تولۇپ،
تىلى يۇتۇۋالغۇچى يانغىن ئوتتەك بولىدۇ.
28 ئۇنىڭ نەپەسى خۇددى تېشىپ بويۇنغا يېتىدىغان كەلكۈندەك بولىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەللەرنى بىمەنىلىكنى يوقاتقۇچى غەلۋىر بىلەن تاسقايدۇ،

□ 30:20 »سېنىڭ ئۇستازىڭ« ـ مۇشۇ يەردە بۇ سۆز ياكى)كۆپلۈك شەكلىدە(»ئۇستازلىرىڭ« ياكى)بىرلىك شەكلىدە(»ئۇستازىڭ« مەنىسىدە ئىشلىتىلگەن. ئالدى-كەينىدىكى سۆزلەرگە قارىغاندا، »ئۇستاز« بولسا كېرەك. »ئۆزىنى يوشۇرغان« »ئۇستازىڭ«نىڭ كىم ئىكەنلىكىنى چۈشىنىش ئۈچۈن مۇشۇ ئايەتنى 8-باب، 17-ئايەت بىلەن سېلىشتۇرۇڭ.

□ 30:25 »چوڭ قىرغىنچىلىق بولغان كۈنى، يەنى مۇنارلار ئۆرۈلگەن كۈنى...« ـ قايسى قىرغىنچىلىقنىڭ بولغانلىقى، قايسى مۇنارلارنىڭ ئۆرۈلگەنلىكى مۇشۇ يەردە دېيىلمىدى. قانداقلا بولمىسۇن، مۇشۇ ئىشلار جىسمانىي ھەم روھىي دۈشمەنلەرنىڭ يوقىتىلىشىنى بىلدۈرىدۇ؛ مۇشۇ ئىشلار ئاخىرقى زامانلاردا يۈز بېرىشى مۇمكىن. »ئەنھار« ـ كىچىك ئېرىق. □ 30:26 »ئۆز خەلقىنىڭ جاراھىتى« ـ ياكى »ئۆز خەلقىنىڭ سۇنغان يېرىنى.«

شۇنداقلا خەلق-مىللەتلەرنىڭ ئاغزىغا ئۇلارنى ئازدۇرىدىغان يۈگەن سالىدۇ.□ ■
29 مۇقەددەس بىر ھېيت ئۈتكۈزۈلگەن كېچىدىكىدەك، كۆڭۈلگۈلاردىن ناخشا ئۇرغۇپ چىقىدۇ،
ئىسرائىلغا ئۈيۈلتاش بولغان پەرۋەردىگارنىڭ تېغىغا نەي ناۋاسى بىلەن چىققان بىرسىنىڭ خۇشاللىقىدەك، كۆڭۈلگۈلار
خۇشال بولىدۇ.
30 پەرۋەردىگار ھەيۋەتلىك ئاۋازىنى ياڭرىتىدۇ؛
ئۇ قاينىغان قەھرى، يۇتۇۋالغۇچى يالقۇنلۇق ئوت، گۈلدۈرمامىلىق يامغۇر، بوران-شاۋقۇن، مۈلدۈرلەر بىلەن ئۆز
بىلىكىنى سوزۇپ كۆرسىتىدۇ.
31 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ ئاۋازى بىلەن ئاسۇرىيە يانچىلىدۇ،
ـ باشقىلارنى ئۇرۇش تايىقى بولغان ئاسۇرىيە يانچىلىدۇ!□
32 ۋە پەرۋەردىگار تەييارلىغان كالتەك بىلەن ھەر قېتىم ئۇنى ئۇرغاندا،
بۇنىڭغا داپلار ھەم چىلتارلار تەڭگەش قىلىنىدۇ؛
ئۇ قولىنى ئوينىتىپ زەرب قىلىپ ئۇنىڭ بىلەن كۈرەش قىلىدۇ.
33 چۈنكى توفەت قەدىمدىن تارتىپ تەييار تۇرغانىدى؛
بەرھەق، پادىشاھ ئۈچۈن تەييارلانغان،
پەرۋەردىگار ئۇنى چوڭقۇر ھەم كەڭ قىلغان؛
ئوتۇنلىرى كۆپ يالقۇنلۇق بىر گۈلخان بار،
پەرۋەردىگارنىڭ نەپەسى بولسا گۈگۈرت ئېقىمىدەك ئۇنى تۇتاشتۇرىدۇ. □

31

مىسىر بىلەن ئىتتىپاقلاشما كۆلار! •••• خۇدا ئۆزى ئاسۇرىيەنى يېقىتىدۇ
1 ـ ياردەم ئىزدەپ مىسىرغا بارغانلارنىڭ ھالىغا ۋاي!
ئۇلار ئاتلارغا تايىنىپ،
كۆپ بولغانلىقىدىن جەڭ ھارۋىلىرىغا،
ئىنتايىن كۈچلۈك بولغانلىقىدىن ئاتلىق ئەسكەرلەرگە ئىشىنىپ كەتتى!
بىراق ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىغا قارىمايدۇ،
پەرۋەردىگارنى ئىزدىمەيدۇ.■

□ **30:28** »ئۇنىڭ نەپەسى خۇددى تېشىپ يوپۇنغا يېتىدىغان كەلكۈندەك بولىدۇ« ـ يۇقىرىقى 8-باب، 8-ئايەت بىلەن سېلىشتۇرۇڭ. ئاسۇرىيە ئىسرائىلغا قاتىدا قىلغان بولسا، پەرۋەردىگارمۇ ئۇلارغا)ئاسۇرىيلەرگە(شۇنداق قىلىدۇ. **»بەھەنىلىك بەھەنىلىكنى يوقاتقۇچى غەلۋىر«** ـ »بەھەنىلىك« بەلكىم بۇتلارغا ئىشىنىپ-تايىنىشنى كۆرسىتىدۇ. **»ئۇ)پەرۋەردىگار(.... شۇنداقلا خەلق-مىللەتلەرنىڭ ئاغزىغا ئۇلارنى ئازدۇرىدىغان يۈگەن سالىدۇ«** ـ ئاسۇرىيە پادىشاھى سەناخېرىب ئۇنتۇۋالغان ئەسىرلىرىنىڭ ئاغزىغا يۈگەن سېلىپ، ئۇلارنى ئاشۇنداق رەھىمسىز يول بىلەن ئېلىپ ماڭاتتى. مۇشۇ يەردە ئاسۇرىيەدىن باشقا ئەللەرنىڭ تىلغا ئېلىنىشى، بېشارەتنىڭ ھەم شۇ چاغدىكى ئاسۇرىيەنى ھەم ئاخىرقى زاماندىكى »ئاخىرقى ئۇرۇش«نى كۆرسىتىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرسە كېرەك. ئۇنداق بولسا ئاسۇرىيە پادىشاھى يەنە ئاخىرقى زاماندىكى دەججالغا ۋەكىللىك قىلىدۇ ياكى »بېشارەتلىك رەسىم« بولىدۇ.

■ **30:28** يەش. 88:

□ **30:31** **»پەرۋەردىگارنىڭ ئاۋازى بىلەن ئاسۇرىيە يانچىلىدۇ، ـ باشقىلارنى ئۇرۇش تايىقى بولغان ئاسۇرىيە يانچىلىدۇ«!** ـ ئاسۇرىيەنىڭ خۇدانىڭ تايىقى ئىكەنلىكى 10-باب، 5-ئايەتتە كۆرسىتىلگەن.
»باشقىلارنى ئۇرۇش تايىقى)بولغان ئاسۇرىيە(يانچىلىدۇ«! دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئۇ)پەرۋەردىگار(ئۇنى)ئاسۇرىيەنى(تاياق بىلەن ئۇرىدۇ.«

□ **30:33** **»توفەت«** ـ يېرۇسالىم سىرتىدىكى، تەخەلەت كۆيدۈرىدىغان بىر جىلغا. ئۇ يەنە »گې-خىنىوم« ـ »ھالاكەت جىلغىسى« دەپ ئاتىلىپ دوزاقنىڭ كۆزلۈك بىر سىمۋولى بولىدۇ)ئەرەبچە »جەھەننەم« دېگەن سۆز دەل بۇ »گې-خىنىوم«دىن كەلگەن.(**»بەرھەق، پادىشاھ ئۈچۈن تەييارلانغان؛ پەرۋەردىگار ئۇنى چوڭقۇر ھەم كەڭ قىلغان، ئوتۇنلىرى كۆپ يالقۇنلۇق بىر گۈلخان بار...«** ـ دېمەك، ئاسۇرىيە پادىشاھى يەھۇداغا قارشى يۈرۈش قىلغاندا، ئۇنى ئۈچۈن تەييارلانغان »جەھەننەم« كۆيدۈرۈش« گۈلخانىغا قاراپ مېڭۋاتاتتى.■ **31:1** زەب. 7:20□ 16-17:33□ پەند. 31:21□ يەر. 517:

2 بىراق ئۆمۈ داناداۋۇر!
ئۆ كۈلپەت ئېلىپ كېلىدۇ،
دېگەنلىرىنى قايتۇرۇۋالمايدۇ؛
ئۆ بۇزۇقلارنىڭ جەمەتىگە،
شۇنداقلا قەبىھلىك قىلغۇچىلارغا ياردەمدە بولغانلارغا قارشى ئورنىدىن قوزغىلىدۇ.□
3 مىسىرلىقلار تەڭرى ئەمەس، ئادەملەر خالاس؛
ئۇلارنىڭ ئاتلىرى بولسا روھتىن ئەمەس، ئەتتىن خالاس؛
پەرۋەردىگار بولسا قولىنى ئۇزارتىدۇ،
ياردەم بەرگۈچى بولسا پۇتلىشىدۇ؛
ياردەم بېرىلگۈچى بولسا يىقىلىدۇ؛
ئۇلار ھەممىسى بىراقلا يوقىلىدۇ.
4 چۈنكى پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېگەن: ـ
»ئوۋنى تۇتۇۋالغان شىر ياكى ئارسلاننى بىر تەرەپ قىلىشقا توپ-توپ پادىچىلار چاقىرىلغاندا،
شىر ياكى ئارسلان ئۇلارنىڭ ئاۋازلىرىدىن ھېچ قورقماي،
شاۋقۇنلىرىدىن ھېچ ھودۇقماي،
بەلكى ئوۋنى ئاستىغا بېسىۋېلىپ غار-غۇر تالىغىنىدەك،
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارمۇ ئوخشاشلا زىئون تېغى ۋە ئېگىزلىكلىرى ئۈچۈن چۈشۈپ جەڭ قىلىدۇ.□
5 ئۈستىدە پەرۋاز قىلىدىغان قۇشلاردەك ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۆز قانىتى ئاستىغا
يېرۇسالېمنى ئالىدۇ؛
قانىتى ئاستىغا ئېلىپ، زىئوننى قۇتقۇزىدۇ؛
ئۇنىڭ »ئۆتۈپ كېتىشى« بىلەن زىئون نىجاتلىققا ئېرىشىدۇ. □ ■

خۇدانىڭ توۋا قىلىشقا چاقىرىشى

6 سىلەر دەھشەتلىك ئاسىيلىق قىلغان ئىگىگىلارنىڭ يېنىغا توۋا قىلىپ قايتىڭلار،
ئى ئىسرائىل بالىلىرى!

□ **31:2 »بىراق ئۆمۈ داناداۋۇر«!** ـ »ئۆمۈ« دېگەن سۆز كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ: »سەن ئىسرائىل بەك ئەقىللىق، شۇنداق ئەمەسمۇ؟ لېكىن **ئۆمۈ**)خۇدامۇ(دانالىقىغۇ! دېگەندەك. ئىسرائىلنىڭ ھېچ دانالىقى يوق ئىدى.

□ **31:4 »توپ-توپ پادىچىلار«** ـ بۇ ئىبارە مىسرنى كۆرسەتسە، ناھايىتى كىنايىلىك گەپ بولىدۇ؛ چۈنكى مىسىرلىقلار قوي ۋە پادىچىلارغا تۇچ ئىدى »يار.» 34:46نى كۆرۈڭ.(بەلكىم مۇشۇ تەمىسىلنىڭ ئاۋۇقالقى يېرىمى، خۇدا ئىسرائىلنى)شىردەك، ئاسۇرىيە ئارقىلىق(جازالىماقچى بولسا، مىسىرلىقلارنى ياردەم بېرىشكە چاقىرىش بەھۇدىلىكتۇر. ئىككىنچى يېرىمى بولسا، خۇدا ئاخىردا ئۆزى)قۇشتەك ئۆز قانىتى ئاستىغا ئېلىپ ـ 31-ئايەت(ئىسرائىلنى ئاسۇرىيەدىن قۇتقۇزىدۇ، دېگەن مەنىدە. **»شاۋقۇنلىرىدىن ھېچ ھودۇقماي،...»** ـ ياكى »ئۇلارنىڭ ئالىدىدا يولنى بوشاتمايدىغان،...». **»ئۆ)پەرۋەردىگار(زىئون تېغى ... ئۆچۈن چۈشۈپ جەڭ قىلىدۇ«** ـ پەرۋەردىگار كىمگە قارشى چىقىپ جەڭ قىلىدۇ؟ يۇقىرىقى ئايەتكە قارىغاندا، ئۆ ئاۋۇال شىردەك)ئاسۇرىيە ئارقىلىق(ئۆز ئولجىسى قىلماقچى بولغان يېرۇسالېمنى قولىغا ئېلىش ئۈچۈن كۈزەش قىلىپ، ئاندىن »ئوۋغا ياردەمچى سۈپىتىدە« »ئوۋنى شىردىن قۇتقۇزىمىز« دېگەن مىسىر بىلەن جەڭ قىلىدۇ. ھېچبولمىغاندا، يېرۇسالېم خۇدانىڭ)ئاسۇرىيەلىكلەر ئارقىلىق بولغان(تەربىيە جازاسىدىن ئۆزىنى قۇتقۇزالمايدۇ. بىراق 5-ئايەتتە، خۇدا ئاخىردا ئۇلارنى ئاسۇرىيەنىڭ بېسىپ كىرىشىدىن قۇتقۇزىدۇ، دەيدۇ.

□ **31:5 »ئۆنىڭ)پەرۋەردىگارنىڭ(»ئۆتۈپ كېتىشى« بىلەن زىئون نىجاتلىققا ئېرىشىدۇ«** ـ خۇدا مۇسا پەيغەمبەر دەۋرىدە ئىسرائىلنى مىسىردىن قۇتقۇزغاندا، ئىسرائىللارنىڭ ئۆيلىرىدىن »ئۆتۈپ كېتىش«ى بىلەن ئۇلارنى جازالىماي، ئۇلارنى قۇتقۇزغان. تەپسىلاتلىرى ئۈچۈن »مىس.» 23:12 ۋە »زەب.» 49:78نى كۆرۈڭ ـ ئۆ ئۆزى ئەۋەتكەن »ھالاك قىلغۇچى پەرىشتە« ئىسرائىللارنىڭ ئۆيلىرىگە يېتىپ كەلگەندە ئۆزى ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىنىڭ ئىشىكىنىڭ ئالدىغا »ئۆتۈپ تۇرۇش«ى بىلەن ھالاك قىلغۇچى پەرىشتىنىڭ يولنى توسۇپ، مۇھاپىزەت قىلىپ ئۇلارنى ساق قالدۇرغان. »ئۆتۈپ كېتىش« دېگەن سۆز ئىسرائىلنى مۇشۇ ئىش توغرۇلۇق ئەسكەرتكەن بولسا كېرەك. »مىس.» 13:12، 23-ئايەت ۋە ئىزاھاتلىرىنى كۆرۈڭ. ■ **31:5** قان.

7 چۈنكى شۇ كۈنىدە ئىنسانلار ھەربىرى ئۆزى ئۈچۈن ئۆز قولى بىلەن ياسىغان كۈمۈش بۇتلارنى ۋە ئالتۇن بۇتلارنى:
ـ »گۈناھتۇر«! دەپ تاشلىۋېتىدۇ.«■

8 »شۇ چاغدا ئاسۇرىيە قىلىچ بىلەن يىقىلىدۇ،
بىراق باتۇرنىڭ قىلىچى بىلەن ئەمەس؛
بىر قىلىچ ئۇنى يۇتۇۋالىدۇ، بىراق قىلىچ ئادەتتىكى ئادەمنىڭكى بولمايدۇ؛
ئۇ جېنىنى ئېلىپ قىلىچتىن قاچىماقچى بولىدۇ،
ئارىسىدىكى يىگىتلىرى ئالۋانغا سېلىنىدۇ.□
9 ۋەھىمىدىن ئۇنىڭ »ئۇل تېشى« يوقايدۇ؛
ئۇنىڭ سەردارلىرى جەڭ تۇغدىن ئالاقزادىلىشىدۇ« ـ دەپ جاكارلايدۇ زىئوندا ئوتى كۆيۈۋاتقان،
يېرۇسالېمدا خۇمدېنى يالقۇنلاۋاتقان پەرۋەردىگار. □ ■

32

يېڭى پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ يېڭى جەمئىيىتى

1 مانا، ھەققانىيلىق بىلەن ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى بىر پادىشاھ چىقىدۇ؛
ئەمىرلەر بولسا توغرا ھۆكۈم چىقىرىپ ئىدارە قىلىدۇ.■
2 ھەم شامالغا دالدا بولغۇدەك،
بورانغا پاناھ بولغۇدەك،
قاغجىراق جايغا ئېرىق-سۈلاردەك،
چاڭقاپ كەتكەن زېمىنغا قورام تاشنىڭ سايىسىدەك بولغان بىر ئادەم چىقىدۇ.□
3 شۇنىڭ بىلەن كۆرگۈچىلەرنىڭ كۆزلىرى ھېچ تورلاشمايدۇ،
ئاڭلايدىغانلارنىڭ قۇلىقى ئېنىق تىڭشايدۇ؛ ■
4 بەڭگاشنىڭ كۆڭلى بىلمىنى تونۇپ يېتىدۇ،
كېكەچنىڭ تىلى تېز ھەم ئېنىق سۆزلەيدۇ.
5 پەسەندىلەر ئەمدى پەزىلەتلىك دەپ ئاتالمايدۇ،
پىقىسق ئىپلاسلار ئەمدى مەرد دەپ ئاتالمايدۇ،
6 چۈنكى پەسەندە ئادەم پەسلىكنى سۆزلەيدۇ،
ئۇنىڭ كۆڭلى بۇزۇقچىلىق تەييارلايدۇ،
ئىپلاسلىق قىلىشقا،
پەرۋەردىگارغا داغ كەلتۈرۈشكە،
ئاچلارنىڭ قورسقىنى ئاچ قالدۇرۇشقا،
چاڭقىغانلارنىڭ ئىچىملىكىنى يوقىتىۋېتىشكە نىيەتلىنىدۇ.
7 بەرھەق، ئىپلاس ئادەمنىڭ تەدبىرلىرى قەبىھتۇر؛

■ 31:7 يەش. 202:

□ 31:8 »ئاسۇرىيە قىلىچ بىلەن يىقىلىدۇ، بىراق باتۇرنىڭ قىلىچى بىلەن ئەمەس؛ ... قىلىچ ئادەتتىكى ئادەمنىڭكى بولمايدۇ« ـ دېمەك، قىلىچ ئىنسان تەرىپىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدا تەرىپىدىن ئىشلىتىلىدۇ (36-) 37-بابنى كۆرۈڭ.(□ 31:9 »ۋەھىمىدىن ئۇنىڭ »ئۇل تېشى« يوقايدۇ...» ـ »ئۇل تېشى« ئۇلارنىڭ پادىشاھى بولۇشى كېرەك. ■ 31:9 2پاد. 3719□36: ■ 32:1 زەب. 45:7-4□ زەك. 99: □ 32:2 »چاڭقاپ كەتكەن زېمىن« ـ ياكى »چارچاپ كەتكەن زېمىن.« ■ 32:3 يەش. 29:18□ 130 2:

ئۇ قەستلەرنى پەملەپ ئولتۇرىدۇ،
مۇمنلەرنى يالغان گەپ بىلەن،
يوقسۇلنىڭ دەۋاسىدا گەپ قىلىپ ئۇنى ۋەيران قىلىشنى پەملەپ ئولتۇرىدۇ.□
8 پەزىلەتلىك ئادەمنىڭ قىلغان نىيەتلىرى بەرھەق پەزىلەتلىكتۇر؛
ئۇ پەزىلەتتە مۇقىم تۇرىدۇ.

مەڭگۈلۈك بەختنى ياكى بالايىئاپەتنى ـ ھازىر تاللاش كېرەك!

9 ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ، ئى خاتىرجەم ئاياللار، ئاۋازىمنى ئاڭلاڭلار!
ئى ئەندىشىسىز قىزلار، سۆزلىرىمگە قۇلاق سېلىڭلار!
10 بىر يىل ئوتە-ئوتمەيلا، ئى بىغەم ئاياللار،
پاراكەندە قىلىنىسىلەر!
چۈنكى ئۈزۈم ھوسۇلى بىكارغا كېتىدۇ،
مېۋە يىغىش يوق بولىدۇ.
11 ئى خاتىرجەم ئاياللار، تىترەڭلار!
ئى ئەندىشىسىز قىزلار، پاتىپاراق بولۇڭلار!
كىيىمىڭلارنى سېلىۋېتىڭلار، ئۆزۈڭلارنى يالاڭ قىلىڭلار، چاترىقىڭلارغا بۇز باغلاڭلار!□
12 گۈزەل ئېتىز-باغلار ئۈچۈن،
مېۋىلىك ئۈزۈم تاللىرى ئۈچۈن مەيدەڭلارغا ئۇرۇپ ھەسرەت چېكىڭلار!
13 ئۈستىدە تىكەن-يانتاقلار ئۆسىدىغان ئۆز خەلقىمنىڭ زېمىنى ئۈچۈن،
شاد-خۇرام ئۆيلەر، ۋاراڭ-چۇرۇڭ قىلىپ ئوينايدىغان بۇ شەھەر ئۈچۈن قايغۇرۇڭلار!
14 چۈنكى ئوردا تاشلىنىدۇ،
ئادەملەر بىلەن لىق تولغان شەھەر ئادەمزاتسىز بولىدۇ،
ئىستىھكام ۋە كۆزەت مۇنارلىرى ئۆزۈن زامانغىچە پەقەتلا ياۋايى ئېشەكلەر زوق ئالىدىغان،
قوي پادىلىرى ئوزۇقلىنىدىغان بوز يەرلەر بولىدۇ.
15 تاكى روھ بىزگە يۇقىرىدىن تۆكۈلگۈچە،
دالالار مېۋىلىك باغ-ئېتىزلار بولغۇچە،
مېۋىلىك باغ-ئېتىزلار ئورمانزار دەپ ھېسابلانغۇچە شۇ پېتى بولىدۇ.□ ■
16 شۇ چاغدا ئادالەت دالانى،
ھەققانىيلىق مېۋىلىك باغ-ئېتىزلارنى ماكان قىلىدۇ.
17 ھەققانىيلىقتىن چىقىدىغىنى خاتىرجەملىك بولىدۇ،
خاتىرجەملىكنىڭ نەتىجىسى بولسا مەڭگۈگە بولىدىغان ئارام-تىنچلىق ۋە ئامان-ئېسەنلىك بولىدۇ.
18 شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ خەلقىم خاتىرجەم ماكانلاردا،

□ 32:7 **»يوقسۇلنىڭ دەۋاسىدا گەپ قىلىپ ئۇنى ۋەيران قىلىشنى پەملەپ ئولتۇرىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »لىللا-ئادىل دەۋا قىلغان يوقسۇلنى يوقىتىش ئۈچۈن پەملەپ ئولتۇرىدۇ.«

□ 32:11 **»كىيىمىڭلارنى سېلىۋېتىڭلار، ئۆزۈڭلارنى يالاڭ قىلىڭلار، چاترىقىڭلارغا بۇز باغلاڭلار«!** ـ بۇلار بولسا ئەسىرگە چۈشۈپ قالغانلارنىڭ مەجبۇرىي قىلىدىغان ئىشلىرى.

□ 32:15 **»روھ بىزگە يۇقىرىدىن تۆكۈلگۈچە،.....»** ـ مۇشۇ يەردە »روھ« خۇدانىڭ روھىنى بىلدۈرىدۇ. تېكىستتە »كىمنىڭ روھى« ئىگىنىڭ دېيىلمىگەن ئەھۋالدا »روھ« دېگەن سۆز ئايرىم كۆرۈلسە، ئۇنداقتا شۇيەھسىزكى خۇدانىڭ روھىنى كۆرسىتىدۇ. **»دالالار مېۋىلىك باغ-ئېتىزلار بولغۇچە، مېۋىلىك باغ-ئېتىزلار ئورمانزار دەپ ھېسابلانغۇچە...»** ـ دېمەك، يەر يۈزىدىكى بوز يەرلەر مۇنبەت بولىدۇ ۋە ھازىر مۇنبەت يەرلەرمۇ تېخىمۇ شۇنداق بولىدۇ.

■ 32:15 يەش. 17:29؛ يو. 28:2؛ 29:2؛ يۇھ. 37:7؛ 38:7؛ روس. 17:2؛ 18

ئىشەنچلىك تۇرالغۇلاردا ۋە تىنچ ئارامگاھلاردا تۇرىدۇ. ■

جازا چۈشۈرۈلگەندىن كېيىنكى بەخت-بەركەت

19 ئورمان كېسىلىپ يىقىتىلغاندا مۇلدۇر ياغسىمۇ،
شەھەر پۈتۈنلەي يەر بىلەن يەكسان قىلىۋېتىلسىمۇ،
20 سۇ بويىدا ئۇرۇق تېرىغۇچىلار،
كالا ۋە ئېشەكلەرنى كەڭ دالاغا قويۇۋېتىدىغانلار بەختلىكتۇر! □

33

نىجات زىئونغا كېلىدۇ

1 ئى تۆزۈك بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنمىغان، باشقىلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچى،
باشقىلار ساڭا ئاسىيلىق قىلمىغان،
تۆزۈك ئاسىيلىق قىلغۇچى،
سېنىڭ ھالىڭغا ۋاي!
سەن بۇلاڭ-تالاڭنى بولدى قىلىشىڭ بىلەن،
تۆزۈك بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنسەن؛
سەن ئاسىيلىقنى بولدى قىلىشىڭ بىلەن،
تۆزۈك ئاسىيلىققا ئۇچرايسەن؛□
2 ئى پەرۋەردىگار، بىزگە مېھىر-شەپقەت كۆرسەتكەيسەن؛
بىز سېنى ئۈمىد بىلەن كۈتۈپ كەلدۇق؛
ئۇ ئۇنىمىزكى، سەن ھەر سەھەر ئىسرائىلغا كۈچلۈك بىلەك-قول،
قىينىچىلىق پەيتلىرىدە نىجاتىمىز بولغايسەن.
3 توپ-توپ ئادەملەرنىڭ غوۋغا-چۇقانلىرىدىن خەلقلەر بەدەر قاچىدۇ؛
سەن خۇدا قەددىڭنى تىك قىلىشىڭ بىلەن ئەللەر پىتىراپ كېتىدۇ؛ □
4 چېكەتكە لىچىنكىلىرى ئوت-كۆكلەرنى يىغىپ يەۋالغاندەك،

■ 32:18 يەر. 1633:

□ 32:20 »ئورمان كېسىلىپ يىقىتىلغاندا مۇلدۇر ياغسىمۇ،... سۇ بويىدا ئۇرۇق تېرىغۇچىلار، كالا ۋە ئېشەكلەرنى كەڭ دالاغا قويۇۋېتىدىغانلار بەختلىكتۇر«! ـ (19-20) دېمىسەكمۇ، بۇ ناھايىتى سىرلىق بىر سۆزدۇر. بەلكىم بىزنى ئاخىرقى زامانلاردىكى ئىككى ئەھۋال توغرىسىدا ئەسلىتىدۇ. »ئورمان يىقىلىدۇ« ـ تەكەببۇرلار پەس قىلىنىدۇ (10-□□□□ 18- ۋە 34-33-ئايەتنى كۆرۈڭ). »شەھەر« بەلكىم يۇقىرىقى (24-□□□□□□□) »تەرتىپسىز شەھەر« بولۇپ، خۇدا تەرىپىدىن ۋەيران قىلىنىدۇ. بىراق كىچىك پېئىللىق تۇرمۇشنى تاللىغانلار، مەسىلەن تۆز كالا-ئېشەكلىرىگە ياخشى مۇئامىلە قىلغانلار بەخت-بەركەت تاپىدۇ.

□ 33:1 »ئى تۆزۈك بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنمىغان، باشقىلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچى، باشقىلار ساڭا ئاسىيلىق قىلمىغان، تۆزۈك ئاسىيلىق قىلغۇچى، سېنىڭ ھالىڭغا ۋاي«...! ـ مۇشۇ ئايەت ئاسۇرىيە پادىشاھى سەناخېرىبنى كۆرسىتىدۇ. ئىسرائىل پادىشاھى ھەزەكىيا ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ سەناخېرىب بىلەن »سۆلھ« ئەھدىسىنى تۈزىدۇرگەن (»2□□□.«، 18-13:18ئايەتنى كۆرۈڭ)، ئىلگىرىكى ئاماز پادىشاھىنىڭمۇ ئاسۇرىيە بىلەن تۈزگەن »تىنچلىق« ئەھدىسى بار ئىدى (»2□□□.« 16-بابنى كۆرۈڭ.(سەناخېرىب ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 701-يىل، ئىككى ئەھدىنى بۇزۇپ ئىسرائىل)يەھۇدا(نىڭ پۈتۈن زېمىنىنى يېسۈپلىپ، پايىتەختى يېرۇسالېمغا تەھدىت سالدى. ئۇنىڭ شۇنداق »ئاسىيلىق« ئىشلىرى خېلى كۆپ ئىدى. بەلكىم، مۇشۇ بېشارەتتىكى »ئاسىيلىق قىلغۇچى«، »ئەھدىنى بۇزۇدىغان« دېگەن سۆزلەر ئاخىرقى زاماندىكى دەججالنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ 33:3 »توپ-توپ ئادەملەرنىڭ غوۋغا-چۇقانلىرىدىن خەلقلەر بەدەر قاچىدۇ؛ سەن ... قەددىڭنى تىك قىلىشىڭ بىلەن ئەللەر پىتىراپ كېتىدۇ« ـ بۇ، بەلكىم، پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلنىڭ 2-ئايەتتىكى دۇئاسىغا بەرگەن جاۋابى بولۇشى مۇمكىن.

»توپ-توپ ئادەملەرنىڭ غوۋغا-چۇقانلىرى...« بەلكىم ئېشىۋېيە پادىشاھى تىرھاكاھنىڭ قوشۇنلىرىنىڭ جەڭ يۈرۈشىنى كۆرسىتىدۇ (»2□□□.« 9:19-ئايەتنى كۆرۈڭ.(سەناخېرىب »تىرھاكاھ كېلىدۇ« دېگەن خەۋەرنى ئاڭلاپ چېكىندى. ئاخىرقى زامانلاردا مۇشۇ ۋەقەگە ئوخشايدىغان يەنە بىر ۋەقە بولىدۇ »)دان.» 44:11-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

سىلەرگە بىكىتىپ بېرىلگەن ئولجا يىغىۋېلىنىدۇ؛
چېكەتكىلەر ئۆيان-بۇيان يۈگۈرگەندەك ئادەملەر ئولجا ئۈستىدە ئۆيان-بۇيان يۈگۈرۈشىدۇ.□
5 پەرۋەردىگار ئۈستۈن تۇرىدۇ،
بەرھەق، ئۆنىڭ تۇرالغۇسى يۇقىرىدىدۇر؛
ئۇ زىئونغا ئادالەت ۋە ھەققانىيلىق تولدۇردى؛
6 ئۇ بولسا كۈنلىرىڭلارنىڭ تىنچ-ئامانلىقى، نىجاتلىق، دانالىق ۋە بىلىمنىڭ بايلىقلىرى بولىدۇ؛
پەرۋەردىگاردىن قورقۇش ئۇنىڭ ئۇچۇن گۆھەردۇر. □

ئىسرائىلدىكى ھازىرقى ئەھۋال

7 مانا، ئۇلارنىڭ پالۋانلىرى سىرتتا تۇرۇپ ناله-پەريات كۆتۈرىدۇ؛
سۇلھ-ئەھدە تۈزگەن ئەلچىلەر قاتتىق يىغلىشىدۇ؛□
8 يوللار ئادەمسىز قالدى؛
ئۆتكۈنچى يولچىلار يوق بولدى؛
ئۇ ئەھدىنى بۇزۇپ تاشلىدى؛
شەھەرلەرنى كۆزگە ئىلمايدۇ؛
ئادەملەرنى ھېچ ئەتىۋارلىمايدۇ.□
9 زېمىن ماتەم تۇتىدۇ، زەئىپلىشىدۇ؛
لىۋان خىجالەتتىن سولىشىدۇ؛
شارون چۆل-باياۋانغا ئايلاندى؛
باشان ۋە كارمەل بولسا قىرىپ تاشلاندى. □

خۇدا ئورنىدىن تۇرۇپ قۇتقۇزىدۇ

10 مانا ھازىر ئورنۇمدىن تۇرىمەن،
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
ـ ھازىر ئۆزۈمنى ئۈستۈن كۆرسىتىمەن،
ھازىر قەددىمنى كۆتۈرىمەن.
11 ـ سىلەرنىڭ بويۇكلاردا قۇرۇق ئوت-چۆپلا بار،
پاخال تۇغىسىلەر؛
ئۆز نەپەسلىرىڭلار ئوت بولۇپ ئۆزۈڭلارنى يۇتۇۋېتىدۇ؛
12 ئەللەر بولسا ھاك كۆيدۈرۈلگەندەك كۆيدۈرىلىدۇ؛

□ **33:4 »سىلەرگە بىكىتىپ بېرىلگەن ئولجا يىغىۋېلىنىدۇ«** ـ بىزنىڭچە »سىلەر« ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ (6-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئاسۇرىيەلىكلەر ئولجىنى ئۆلارغا تاشلاپ قاچىدۇ □-36) 37-بابنى كۆرۈڭ.(باشقا تەرجىمانلار »سىلەر« دېگەن ئىسرائىلدىن باشقا ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ، دەپ شەرھلەيدۇ.

□ **33:6 »پەرۋەردىگاردىن قورقۇش ئۇنىڭ ئۆزىنى گۆھەردۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »پەرۋەردىگاردىن قورقۇش ئۇنىڭ ئادەملەرگە بېرىدىغان گۆھىرى.«

□ **33:7 »مانا، ئۇلارنىڭ پالۋانلىرى ... ناله-پەرياد كۆتۈرىدۇ؛ سۇلھ-ئەھدە تۈزگەن ئەلچىلەر قاتتىق يىغلىشىدۇ«** ـ بىزنىڭچە بۇ ئايەت ئەينى چاغدىكى ئەھۋالنى كۆرسىتىدۇ. 8-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»پالۋانلار ...ناله-پەرياد كۆتۈرىدۇ... ئەلچىلەر يىغلىشىدۇ«** ـ 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتتا دېيىلگەندەك، ئاسۇرىيە پادىشاھى سەناخېرىب »سۇلھ-ئەھدە« گە ئاسىيلىق قىلىپ، ئىسرائىلنى ئىشغال قىلغان؛ ئەھۋال 9-7-ئايەتلەردە تەسۋىرلىگەندەك بولغان. شۇ چاغدا ھەزەكىيا بىلەن ئۇ سەناخېرىبقا ئەۋەتكەن ئەلچىلەر ئاشۇ سۇلھ-ئەھدىنىڭ بىر تىينىگىمۇ بىر تىينىگىمۇ ئەرزىمىگەنلىكىنى كۆرۈپ، قاتتىق پۇشايمان قىلغان بولسا كېرەك.

□ **33:8 »ئۇ ئەھدىنى بۇزۇپ تاشلىدى«** ـ »ئۇ« بەلكىم ئاسىيلىق قىلغۇچى)ئاسۇرىيەلىك(سەناخېرىبنى ۋە شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئاخىرقى زاماندىكى دەججالنىمۇ كۆزدە تۇتۇشى مۇمكىن.

□ **33:9 »لىۋان... شارون... باشان... كارمەل...«** ـ چىرايلىق ئورمانزارلىق رايون. شارون مۇنبەت يايلاق. باشان دەل-دەرەخلىرى كۆپ، چارۋىچىلىقتىن بېيىغان رايون. كارمەل يەرلىرى ئىنتايىن مۇنبەت، مېۋە-چېۋە، كۆڭگۈلار كۆپ چىقىدىغان، كۆپ يايلاقلىرى بار رايون ئىدى. خەرىتىلەرنى كۆرۈڭ.

ئورۇلغان جىغان-تىكەنلەردەك ئوتتا كۆيدۈرۈۋۈپ بىتىلدۇ.
13 ـ ئى يىراقتىكىلەر، مېنىڭ قىلغانلىرىمنى ئاڭلاڭلار؛
يېقىندىكىلەر، مېنىڭ كۈچ-قۇدرىتىمنى تونۇپ يېتىڭلار.□
14 زىئوندىكى گۇناھكارلار قورقىدۇ؛
ۋەھىمە ئېپلاسلارنى بېسىۋالىدۇ.
تۇلار: »ئارىمىزدىكى كىم مەڭگۈلۈك يۇتقۇر ئوت بىلەن بىللە تۇرىدۇ؟
كىم ئەبەدىلئەبەد يالقۇنلار بىلەن بىر ماكاندا بولىدۇ؟« ـ دەيدۇ.

سوئالغا جاۋاب

15 ـ »ھەققانىيلىق يولىدا ماڭىدىغان،
دۇرۇس-لىلا گەپ قىلىدىغان،
زالىملىقتىن كەلگەن ھارام پايدىغا نەپرەتلىنىدىغان،
پارىلارنى سۈنغۇچىلارنى قولىنى پۇلاڭشتىپ رەت قىلىدىغان،
قانىنىڭ گېپى بولسىلا قۇلىقىنى يوپۇرۇۋېپ ئاڭلىمايدىغان،
پەسلىك-رەزىللىككە قاراشنى رەت قىلىپ، كۆزىنى قاچۇرىدىغان؛□ ■
16 ئۇ يۇقىرىنى ماكان قىلىدۇ؛
قورام تاشلار ئۇنىڭ قورغىنى بولۇپ،
يۇقىرى ئۇنىڭ باشپاناھى بولىدۇ؛
ئۆز رىسقى ئۇنىڭغا بېرىلىدۇ،
ئۇنىڭ سۈيى كاپالەتلىك بولىدۇ.«
17 ـ »كۆزلىرىڭ پادىشاھنى گۈزەللىكىدە كۆرىدۇ؛
كۆزلىرىڭ ئۆزۈنغا سوزۇلغان زېمىنغا نەزەر سالىدۇ.□
18 كۆڭلۈڭ ۋەھىمە توغرىسىدا چوڭقۇر ئويغا پاتىدۇ؛
رويخەتچى بەگ قېنى؟
ئولجىنى ئۆلچەيدىغان تارازىچى بەگ قېنى؟
ئىستىھكام-مۇنارلارنى سانىغۇچى بەگ قېنى؟□
19 قايتىدىن ئەشەددىي خەلقنى كۆرمەيسەن،

□ **33:13 »ئى يىراقتىكىلەر، مېنىڭ قىلغانلىرىمنى ئاڭلاڭلار؛ يېقىندىكىلەر، مېنىڭ كۈچ-قۇدرىتىمنى تونۇپ يېتىڭلار«** ـ مۇشۇ بېشارەت 10-ئايەتىمىز باشلاپ ئاخىرقى زامانلارغا ئۇتۇكەن بولۇشى مۇمكىن.

□ **33:15 »ھەققانىيلىق يولىدا ماڭىدىغان، دۇرۇس-لىلا گەپ قىلىدىغان..»** ـ بۇ سۆزلەر 14-ئايەتتىكى »ئارىمىزدىكى كىم مەڭگۈلۈك يۇتقۇر ئوت بىلەن بىللە تۇرىدۇ؟ كىم ئەبەدىلئەبەد يالقۇنلار بىلەن بىر ماكاندا بولىدۇ؟« دېگەن سوئالغا بولغان جاۋابنىڭ بېشىدۇر. **»پارىلارنى سۈنغۇچىلارنى قولىنى پۇلاڭشتىپ رەت قىلىدىغان«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پارىلار ئۇتقۇزۇپ قويۇلمىسۇن دەپ قوللىرى تىترەپ كېتىدىغان.« **»پەسلىك-رەزىللىككە قاراشنى رەت قىلىپ، كۆزىنى قاچۇرىدىغان«** ـ مەنىسى بەلكىم: »رەزىللىكنى كۆزىتىشنى قەتئىي رەت قىلىدىغان.«

■ **33:15** زەب. 15:2-1 424-3:

□ **33:17 »كۆزلىرىڭ پادىشاھنى گۈزەللىكىدە كۆرىدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە پادىشاھنىڭ كىم ئىكەنلىكى تېخى دەپ بېرىلمىدى. ئۇ يۇقىرىقى 9-باب، 6-ئايەت، 11-باب، 9-1-ئايەت ۋە 32-باب، 1-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان پادىشاھقا ئوخشاش ئادەم بولۇشى كېرەك. **»كۆزلىرىڭ پادىشاھنى گۈزەللىكىدە كۆرىدۇ«** ـ »گۈزەللىكىدە« دېگەنلىك، پادىشاھنىڭ بەلكىم باشقا ئەھۋالدىمۇ كۆرۈنۈشى مۇمكىن. **»ئۆزۈنغا سوزۇلغان زېمىن«** ـ بەلكىم كەڭ-تارازدىلىك، ھېچ ۋەھىمە كۆرۈنمەيدىغان زېمىن دېگەن مەنىدە.

□ **33:18 »رويخەتچى بەگ قېنى؟ ئولجىنى ئۆلچەيدىغان تارازىچى بەگ قېنى؟ ئىستىھكام-مۇنارلارنى سانىغۇچى بەگ قېنى؟«** ـ مۇشۇ بەگلەر، شۇيھىسىزكى، ئىسرائىلنى ئاياغ ئاستى قىلغان دۈشمەننىڭ ئىشغالىيەتچى قوشۇنلىرىنىڭ بەگلىرى؛ بىراق ئۇلارنىڭ رولىرى ئانچە ئېنىق ئەمەس. بىرىنچىسى، بەلكىم، ئەسىرلەرنىڭ تىزىملىكىنى تەييارلىغان؛ ئىككىنچىسى ئولجىنى خاتىرىلىۋالغان؛ ئۈچىنچىسى شەھەردىكى پاچاقلاش كېرەك بولغان ئىستىھكاملارنى خاتىرىلىۋالغان.

ـ سەن ئاكقىرالمايدىغان، بوغۇزىدا سۆزلەيدىغان،
دۇدۇقلاپ گەپ قىلىدىغان، گېپىنى چۈشىنىلەيدىغان بىر خەلقنى ئىككىنچى كۆرمەيسەن.□
20 ئىبادەت ھېيتلىرىمىز ئۆتىكۈزۈلىدىغان شەھەر زىئونغا قارا؛
سېنىڭ كۆزۈڭ يېرۇسالېمنىڭ تىنچ-ئامان ماكان بولغانلىقىنى،
قوزۇقلىرى ھەرگىز يۇلۇنمايدىغان،
تانىلىرى ھەرگىز ئۈزۈلمەيدىغان،
ئىككىنچى يۆتكەلمەيدىغان چېدىر بولغانلىقىنى كۆرىدۇ؛■
21 شۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى بىزگە كۆرۈنىدۇ،
ـ ئۇ ئۆزى دەريالار، كەڭ ئوستەكلەر ئېقىپ ئۇرىدىغان بىر جاي بولىدۇ؛
پالاقلار بىلەن ھەيدەلگەن ھېچقانداق كېمە ئۇ جايدا قاتنىمايدۇ،
ۋە ياكى ھېچ ھەيۋەتلىك كېمە ئۇ جايدىن ئۆتمەيدۇ؛□
22 چۈنكى پەرۋەردىگار بىزنىڭ نىجاتكار-ھاكىمىمىز،
پەرۋەردىگار بىزگە قانۇن بەرگۈچىدۇر،
پەرۋەردىگار ـ بىزنىڭ پادىشاھىمىز،
ئۇ بىزنى قۇتقۇزىدۇ!
23 سېنىڭ تانا-ئارغامچىلىرىڭ بوشىغان بولسىمۇ،
ئىسرائىل يەلكەن خادىسىنىڭ ئۆزۈمىنى مۇستەھكەم قىلالمىسىمۇ،
يەلكەننى يېيىپ چىقىرالمىسىمۇ،
ئۇ چاغدا زور بىر ئولجا ئۈلەشتۈرۈلىدۇ؛
ھەتتا ئاقساق-توكۇرلارمۇ ئولجىنى ئالىدۇ.□
24 شۇ چاغدا شۇ يەردە ئۆرغۈچى: »مەن كېسەل« دېمەيدۇ؛
شۇ جاينى ماكان قىلغان خەلقنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ. □

34

پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى •••• ئېدومنىڭ جازالىنىشلىرى

1 يېقىن كېلىڭلار، ئى ئەللەر، ئاڭلاڭلار!

□ **33:19 »سەن ئاكقىرالمايدىغان، بوغۇزىدا سۆزلەيدىغان، ... گېپىنى چۈشىنىلەيدىغان بىر خەلقنى ئىككىنچى كۆرمەيسەن«** ـ بۇ ئايەت، شۇيېھىسىزكى، زېمىننىڭ ياتلار تەرىپىدىن ئىشغال قىلغانلىقىنى ياكى ئۇلار تەرىپىدىن خەلقنىڭ سۈرگۈن قىلىنغانلىقىنى، شۇنداقلا چەتئەل تىلىدا سۆزلەيدىغان مۇھست ئىچىدە ئۆتكۈزگەن ئۆرمۇشنى كۆرسىتىدۇ.

■ **33:20** زەب. 5:46□ 125□1: 2

□ **33:21 »شۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى بىزگە كۆرۈنىدۇ، ـ ئۇ ئۆزى دەريالار، كەڭ ئوستەكلەر ئېقىپ ئۇرىدىغان بىر جاي بولىدۇ؛ پالاقلار بىلەن ھەيدەلگەن ھېچقانداق كېمە ئۇ جايدا قاتنىمايدۇ، ۋە ياكى ھېچ ھەيۋەتلىك كېمە ئۇ جايدىن ئۆتمەيدۇ«** ـ بۇ سىرلىق گەپنىڭ مەنىسى، پەرىزىمىزچە: »پەرۋەردىگار زېمىنىمىزنى بەرىكەتلىك قىلغاندىن كېيىن ھېچقانداق نەرسىنى باشقا ئەللەردىن كىرگۈزۈشنىڭ ھاجىتى يوق، شۇنگلاشقا بىز كېمە ئېلىپ كەلگەن ھېچقانداق مەھسۇلاتلارغا موھتاج ئەمەسمىز؛ پەرۋەردىگار ئۆزى بىزگە ھەممىنى تەمىنلىگۈچىدۇر« دېگەندەك بولۇشى مۇمكىن.

□ **33:23 »سېنىڭ تانا-ئارغامچىلىرىڭ بوشىغان بولسىمۇ، ئىسرائىل يەلكەن خادىسىنىڭ ئۆزۈمىنى مۇستەھكەم قىلالمىسىمۇ، ... ئۇ چاغدا زور بىر ئولجا ئۈلەشتۈرۈلىدۇ؛ ھەتتا ئاقساق-توكۇرلارمۇ ئولجىنى ئالىدۇ«** ـ يەنە بىر سىرلىق گەپ! پەرىزىمىزچە، بۇ بىر ئوخشىتىش بولۇپ، ئىسرائىلنى بىر چوڭ كېمىگە ئوخشاتقان، كېمە بولسا بەك كونىراپ كەتكەن، ماكالمايدىغان ھالغا كېلىپ قالغان بولسا كېرەك. ھالبۇكى، بۇ خۇدانىڭ تەقدىم قىلىنىڭ بولغان بەرىكىتىگە ھېچقانداق توسالغۇ بولمىغان؛ ئولجا ھامان قولغا ئېلىنىدۇ، ھەتتا »ئاقساق-توكۇ« ۋە ئاجىز ئادەملەرمۇ بەختىمىز-بەرىكەتكە ئېرىشىدۇ.
يەزى ئالىملار كېمە توغرىسىدىكى سۆزلەرنى ئىسرائىلنىڭ دۈشمەنلىرىگە قارىتىلغان، دەپ قارايدۇ.

□ **33:24 »شۇ جاينى ماكان قىلغان خەلقنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ«** ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا: ـ »شۇ جاينى ماكان قىلغان خەلق گۇناھىدىن كۆتۈرۈۋېتىلىدۇ«

ئى قووۋم-خەلقلەر، قۇلاق سىلىكۈلار!
يەر-زىمىن ۋە ئۇنىڭدىكى بارلىق مەۋجۇداتلار،
جىمى ئالەم ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىن چىققان ھەممە مەۋجۇداتلار،
تىڭشاڭلار!
2 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق ئەللەرگە قارىتا غەزىپى بار،
ئۇنىڭ دەرغەزىپى ئۇلارنىڭ بارلىق قوشۇنلىرىغا قارشى تۇرىدۇ؛
ئۇ ئۇلارنى ھالاكەتكە پۈتۈپ قويغان،
ئۇلارنى قىرغىنچىلىققا تاپشۇرۇۋەتكەن؛
3 ئۇلاردىن ئۆلتۈرۈلگەنلەر سىرتقا تاشلىۋېتىلىدۇ،
جەسەتلىرىدىن سىپىسقىچىلىق پۇرايدۇ،
تاغلار ئۇلارنىڭ قېنى بىلەن ئېرىتىلىدۇ؛
4 ئاسمانلاردىكى جىمىكى جىسىم-قوشۇنلار چىرىپ يوق بولىدۇ،
ئاسمانلار يۇگىمە كىتابدەك تۈرۈلىدۇ؛
ئۇزۇم تېلىنىڭ يوپۇرماقلىرى خازان بولۇپ، سولىشىپ چۈشكەندەك،
يىگلەپ كەتكەن ئەنجۈر شېخىدىن چۈشكەندەك،
ئۇلارنىڭ جىمىكى جىسىم-قوشۇنلىرى يىقىلىدۇ؛■
5 چۈنكى شەمشىرىم ئاسمانلاردا قان بىلەن سۇغۇرۇلدى؛
قاراڭلار، شەمشىرىم مېنىڭ ھالاكەت لەنىتىمگە ئۇچرىغان خەلققە،
يەنى ئېدوم ئۈستىگە جازالاش ئۈچۈن چۈشىدۇ؛□
6 پەرۋەردىگارنىڭ بىر شەمشىرى بار؛
ئۇ قانغا بويالدى؛
ئۇ ياغلىق نەرسىلەرنىڭ يېغى بىلەن،
ئۆچكە-قوزىلارنىڭ قېنى بىلەن،
قوچقار بۆرىكىنىڭ يېغى بىلەن ئوزۇقلاندۇرۇلغان؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ بوزراھ شەھىرىدە بىر قۇربانلىقى،
ئېدومدا زور بىر قىرغىنچىلىقى بار.□ ■
7 مۈشۈ قىرغىنچىلىقلار بىلەن ياۋايى كاللىلار،
تورپاقلار ۋە كۆچلۈك بۇقىلارمۇ يىقىلىدۇ.
ئۇلارنىڭ زىمىنى قانغا چۆمۈلىدۇ،
توپا-چاڭلىرى ياغ بىلەن مايلىشىپ كېتىدۇ.□

■ 34:4 ۋەھ. 6□13: 14

□ 34:5 ...» شەمشىرىم ئاسمانلاردا قان بىلەن سۇغۇرۇلدى؛ قاراڭلار، شەمشىرىم مېنىڭ ھالاكەت لەنىتىمگە ئۇچرىغان خەلققە، يەنى ئېدوم ئۈستىگە جازالاش ئۈچۈن چۈشىدۇ.« ـ بۇ ئايەتتىكە قارىغاندا، خۇدانىڭ ئاخىرقى زاماندىكى جازالاشلىرى ئاسماندا باشلىنىپ، كېيىن يەر يۈزىگە چۈشىدۇ. 8-1- ئايەتلەرگە قارىغاندا، مۇۋ چاغىدا نۇرغۇن ئەل-يۇرتلار ئېدومدا يىغىلىپ ئىسرائىلغا ھۇجۇم قىلماقچى بولىدۇ؛ بىراق خۇدا ئۇلارنى يوقىتىدۇ. ئېدوم دېگەن يۇرتنىڭ تۆزى ئىسرائىلغا كۆپ يىل قىلغان رەھىمسىز زىيانكەشلىكى تۈپەيلىدىن خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچرايدۇ.

□ 34:6 »ئۇ)پەرۋەردىگارنىڭ شەمشىرى(ياغلىق نەرسىلەرنىڭ يېغى بىلەن، ئۆچكە-قوزىلارنىڭ قېنى بىلەن، قوچقار بۆرىكىنىڭ يېغى بىلەن ئوزۇقلاندۇرۇلدى« ـ مۇشۇلار)ئۆچكە-قوزىلارنىڭ قېنى... بۆرەك يېغى قاتارلىقلار(نىڭ ھەممىسى قۇربانلىقلارنىڭ مۇھىم بۆلەكلىرى بولىدۇ. »پەرۋەردىگارنىڭ بوزراھ شەھىرىدە بىر قۇربانلىقى... بار« ـ بوزراھ شەھىرى ئېدومنىڭ پايتەختى)ھازىر »پېترا« دېيىلىدۇ.(خەرىتىلەرنى كۆرۈڭ.

■ 34:6 يەش. 63□1: 2

□ 34:7 »كۆچلۈك بۇقىلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۆچلۈكلەر« دېيىلىدۇ. »ياۋايى كاللىلار«، »تورپاقلار«، »كۆچلۈك بۇقىلار« مۇشۇ يەردە »كۆچلۈك، ھوقۇقلۇق بەگلەر«نىمۇ كۆرسەتسە كېرەك.

8 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ قىساس ئالدىغان بىر كۈنى،
زىئون دەۋاسىدىكى ھېساب ئالدىغان يىلى بار.□
9 ئېدومدىكى ئېقىنلار قارىمايغا،
تۈنۈگۈ توپىلىرى گۈگۈرتكە ئايلاندۇرۇلىدۇ؛
زېمىنى بولسا كۆيۈۋاتقان قارىماي بولىدۇ.
10 تۈنۈگۈ ئوتى كېچە-كۈندۈز تۈچۈرۈلمەيدۇ؛
ئىس-تۈتەكلىرى مەڭگۈگە تۈرلەيدۇ؛
ئۇ دەۋردىن-دەۋرگىچە خارابىلىكتە تۇرىدۇ؛
ھېچكىم ئىككىنچى ئۇ يەرگە ئاياغ باسمايدۇ.■
11 چۈل ھۇۋۇقۇشى ۋە چىرقىرىغۇچى ھۇۋۇقۇشلار ئۇنى ئىگىلىۋالىدۇ؛
چوڭ ھۇۋۇقۇش ۋە قاغا-قۇزغۇنلار شۇ يەردە ئۇۋىلايدۇ؛
خۇدا ئۇنىڭغا »تەرتىپسىزلىك-بىمەنىلىكنى تۈچلەيدىغان تانا«نى،
ۋە »قۇپ-قۇرۇقلۇقنى تۈچلەيدىغان تىك تۈچلىگۈچ«نى تارتىدۇ.□ ■
12 بىرسى كېلىپ ئېدومنىڭ ئېسىلزادىلىرىنى پادىشاھلىقنى ئىدارە قىلىشقا چاقىرسا،
ئۇلاردىن ھېچكىم بولمايدۇ؛
ئۇنىڭ ئەمىرلىرى يوق قىلىۋېتىلگەن بولىدۇ.□
13 ئوردىلىرىدا تىكەنلەر،
قەلئە-قورغانلىرىدا چاققاق-جىغانلار تۈسۈپ چىقىدۇ؛
ئۇ چىلبۆرىلەرنىڭ ماكانى،
»ھۇۋۇقۇشلارنىڭ ئوردىسى« بولىدۇ.
14 شۇ يەردە چۈل-بایاۋاندىكى جانىۋارلار، ياۋايى ئىتلار جەم بولىدۇ؛
ھەربىر »ئۆچكە جن« ئۆز قېرىندىشىغا توۋلايدۇ؛
تۈن مەخلۇقلىرى شۇ يەردە ماكانلىشىدۇ،
ئۇنى ئۆزىگە ئارامگاھ قىلىپ تۇرىدۇ.□
15 »ئوق يىلان« شۇ يەردە ئۇۋىلايدۇ،
ئۇنىڭ سايىسىدە تۇخۇملايدۇ،
بالىلىرىنى يىغىپ باقىدۇ.
قورۇلتاز-تايقۇشلار ھەربىرى ئۆز جۈپىي بىلەن شۇ يەردە توپلىنىدۇ؛□
16 پەرۋەردىگارنىڭ يۈگىمە كىتابىدىن ئىزدەپ ئوقۇپ باققىن؛
ئۇلاردىن ھېچبىرى چۈشۈپ قالمايدۇ؛

□ **34:8 »زىئون دەۋاسى«** ـ مۇشۇ »دەۋا«نىڭ ئۆزۈن يىللىق تارىخى بار. كۆپ كىشىلەر »ئېمىشقا خۇدا ئىسرائىلغا ئالاھىدە مۇئامىلە قىلىدۇ؟« دەپ قاقشاپ، يەھۇدىيلارغا زىيانكەشلىك قىلىپ كەلگەن. يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزلىرى خۇداغا كۆپ قېتىم ئاسىيلىق قىلغىنى بىلەن قانداقلا بولمىسۇن، خۇدانىڭ ئىبراھىمغا بەرگەن ۋەدىسىگە ئاساسەن ئۇ ئۇلارنى »ئۆز خەلقىم« دەپ قارايدۇ. بۇ خۇدانىڭ تاللىشىدۇر، باشقىلار ئۆنىڭ بىلەن ئىسرائىل توغرۇلۇق دەۋالاشماقچى بولسا ئۆزى يامان ئاقىۋىتنى كۆرىدۇ. گىتلېر گەۋدىلىك بىر مىسالدۇر.

■ **34:10** ۋەھ. 11:14□ 319:

□ **34:11 »چۈل ھۇۋۇقۇشى ... چىرقىرىغۇچى ھۇۋۇقۇشلار ...چوڭ ھۇۋۇقۇش...** « ـ مۇشۇ ئايەتتىكى قۇش-ھايۋانلارنىڭ ئىچە ئىگىلىكنى توپ-توغرا دېيىش تەس.

■ **34:11** يەش. 22:13□21□ زەف. 14:2□ ۋەھ. 218:

□ **34:12 »بىرسى كېلىپ ئېدومنىڭ ئېسىلزادىلىرىنى پادىشاھلىقنى ئىدارە قىلىشقا چاقىرسا، ئۇلاردىن ھېچكىم بولمايدۇ...»** ـ بۇنىڭ باشقا تەرجىمىلىرى بار، بىراق ئاساسىي مەنىسى: ـ »ئېدومدىكى پادىشاھلىقنى باشقۇرۇش ئۈچۈن ئادەم يوق«تۇر. ئېدومدا ھېچكىم، ھەتتا ئەڭ يۇقىرى تەبىقىدىكىلەرمۇ قالمايدۇ. □ **34:14 »ئۇنى مەخلۇقلىرى شۇ يەردە ماكانلىشىدۇ«** ـ ياكى: »ئۇن)كېچە(ئالۋاستىسى شۇ يەردە ماكانلىشىدۇ.« □ **34:15 »ئوق يىلان«** ـ بۇنىڭغا قايسى ھايۋان ئىگىلىكى ئېنىق ئەمەس.

ھېچقايسىسىنىڭ تۆز جورىسى كەم بولمايدۇ؛
چۈنكى تۆزىنىڭ ئاغزى ئۆلارغا بۇيرۇغان؛
ئۇنىڭ تۆز روھى ئۆلارنى توپلىغان.□
17 چۈنكى پەرۋەردىگار تۆزى ئۆلار ئۈچۈن چەك تاشلاپ،
تۆز قولى بىلەن زېمىنغا تانا تارتىپ ئۆلارغا تەقسىم قىلىپ بەرگەن؛
ئۆلار ئۇنىڭغا مەڭگۈگە ئىگىدارلىق قىلىدۇ،
دەۋردىن-دەۋرگىچە شۇ يەرنى ماكان قىلىدۇ.

35

خۇدانىڭ چۆل-بياۋانىنى گۈلەندۈرۈشى، •••• شۇنداقلا تۆز مۇمىن-بەندىلىرى ئۈچۈن ئاچقان يولى

1 ـ دالا ھەم قاغىبراپ كەتكەن جايلار ئۆلار ئۈچۈن خۇشال بولىدۇ؛
چۆل-بياۋان شادلىنىپ زەپىراندەك چېچەكلەيدۇ؛□
2 ئۇ بەرق ئۈرۈپ چېچەكلەيدۇ،
شادلىققا شادلىق قوشۇلۇپ تەنتەنە قىلىدۇ؛
لۇبنانىڭ شان-شەرىپى،
كارمەل ۋە شارونداكى گۈزەللىك ۋە سۇر ئۇنىڭغا بېرىلىدۇ؛
ئۆلار پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپىنى،
خۇدايىمىزنىڭ گۈزەللىكى ۋە ھەيۋىتىنى كۆرىدۇ.□
3 ئاجىز قوللارنى كۈچلەندۈرۈڭلار،
ئېگىلىپ ماڭىدىغان تىزلارنى چىڭىتىڭلار،■
4 يۈرىكى ئاغقانلارغا: ـ »چىڭ تۇرۇڭلار! قورقماڭلار!
مانا، خۇدايىڭلارغا قاراپ بېقىڭلار؛
قىساس كېلىدۇ ـ خۇدانىڭ ھېساب ئېلىش كۈنى كېلىدۇ!
ئۇ تۆزى كېلىدۇ، سىلەرنى قۇتقۇزىدۇ«! ـ دەڭ!
5 ئاندىن قاريغۇنىڭ كۆزى ئېچىلىدۇ،
گاسىنىڭ قۇلاقلىرى ئوچۇق قىلىنىدۇ؛■
6 ئاندىن ئاقساق-توكۇرلار كېيىكتەك ئويناقلاپ سەكرەيدۇ؛

□ **34:16 »پەرۋەردىگارنىڭ يۈگىمە كىتابى«** ـ يۇقىرىدا يەشايا خۇدانىڭ پەرمانى بىلەن تۆزى يازغان ماتېرىياللارنى يىغىپ تەۋرات-قانۇنلىرى بىلەن ساقلىتىپ قويغان (8-□□□□□ كۆرۈڭ). كېيىن ئۇ يەنە »يۈگىمە كىتاب«نى تىلغا ئالدى (29-□□□□□ كۆرۈڭ). »پەرۋەردىگارنىڭ يۈگىمە كىتابى« بەلكىم يەشايانىڭ تۆزى يازغان ماتېرىياللىرى ۋە مۇسا، يەشۇئا، سامۇئىل، داۋۇت قاتارلىق پەيغەمبەرلەر خاتىرىلىۋالغان بارلىق ماتېرىياللارنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ ماتېرىياللار »مۇقەددەس كىتاب«نىڭ باشلىنىشلىرى بولۇشى كېرەك؛ »پەرۋەردىگارنىڭ كىتابى«دا ھېچنەرسە كەم ئەمەس، بىرگە كېرەك بولغان ھەممە تەپسىلاتلار بار، ئۇنىڭدا ھەتتا قۇش-ھايۋانلارنىڭ خەۋىرىمۇ بار، دېگەنلىكتۇر. خۇدانىڭ قۇش-ھايۋانلارغا تەپسىلىي ھالدا مىراس قىلغان تەقسىماتى خاتىرىلەنگەن يەردە، تۆزىنىڭ مۇمىن بەندىلىرى ئۈچۈن بېغىشلىماقچى بولغان مىراسلار مۇقەددەس كىتابتا تېخىمۇ ئېنىق خاتىرىلەنگىلىك بولمامدۇ؟ »مۇقەددەس كىتاب«تىن ئىزدەپ ئوقۇپ بېقىڭ!

»تۆزىنىڭ ئاغزى ئۆلارغا يۈيرۈغان« ـ خۇدانىڭ ئاغزى يۈيرۈغان، ئەلۋەتتە.

□ **35:1 »دالا ... ئۆلار ئۈچۈن خۇشال بولىدۇ«** ـ يەشايا دەسلەپتە »ئۆلار«نىڭ كىم ئىكەنلىكىنى دېمەيدۇ. بىلىش ئۈچۈن بېشارەتنى ئاخىرىغىچە (9-□□□□□□□□□) ئوقۇش كېرەك!)بۇ سۆزلەر »رەم.» 19:8-22 بىلەن مۇناسىۋەتلىك.(

□ **35:2 »لۇبنانىڭ شان-شەرىپى، كارمەل ۋە شارونداكى گۈزەللىك ۋە سۇر...»** ـ لۇتان، كارمەل ۋە شارونلارنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى يۇقىرىدا، 33-باب، 9-ئايەتتىكى ئىزاھاتتا تەسۋىرلىنىدۇ. **»ئۆلار پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپىنى... كۆرىدۇ«** ـ »ئۆلار« ـ 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتقا قاراڭ.

■ **35:3** ئىبر. 12:12□ ■ **35:5** مات. 27:9□ 5:11□ 22:12□ 30:20□ 14:21□ يۇھ. 69:

گاچىنىڭ تىلى ناخشا ئېيتىدۇ؛
چۈنكى دالادا سۈلار،
چۆل-باياۋانلاردا دەريا-ئېقىنلار ئۈرغۇپ تاشىدۇ؛■
7 پۈژغىرىن چۆل-جەزىرە كۆلچەككە،
چاكقىغان يەرلەر بۇلاقلارغا ئايلىنىدۇ؛
چىلبۆرىلەرنىڭ ماكانى ـ ئۇلار ياتقان جاي،
قومۇش ۋە ييكەنلەر تۈسۈپ، چىمەنلىككە ئايلىنىدۇ.
8 شۇ يەردە ئېگىز كۆتۈرۈلگەن بىر يول،
تۇپتۇز بىر يول بولىدۇ؛
ئۇ »پاك-مۇقەددەسلىكنىڭ يولى« دەپ ئاتىلىدۇ؛
ناپاكلار ئۇنىڭدىن ئۆتۈشكە بولمايدۇ،
شۇ يول مەخسۇس شۇلار ئۈچۈن بېكىتىلىپ ياسالغانكى، ـ
ھەتتا نادانلارمۇ ئۇنىڭدا ئېزىپ كەتمەيدۇ؛□
9 شۇ يەردە شىر بولمايدۇ،
ئۇنىڭ ئۈستىگە ھېچ يىرتقۇچ ھايۋان)ئۇلار شۇ يەردە ھېچ تېپىلمايدۇ(
ـ نىجات ئارقىلىق ھۆرلۈككە چىققانلار شۇ يەردە ماڭىدۇ!□
10 پەرۋەردىگارنىڭ بەدەل تۆلەپ قۇتقۇزغانلىرى قايتىپ كېلىدۇ،
كۈيلەرنى ئېيتىپ زىئونغا يېتىپ كېلىدۇ؛
ئۇلارنىڭ باشلىرىغا مەڭگۈلۈك شاد-خۇراملىق قونىدۇ؛
ئۇلار خۇشاللىق ۋە شادلىققا چۆمگەن بولىدۇ؛
قايغۇ-ھەسرەت ھەم ئۆھ-نادامەتلەر بەدەر قاچىدۇ. □ ■

36

كۈرىس ـ ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ بېسىپ كىرىشى

1 ھەزەكىيانىڭ ئون تۆتىنچى يىلى شۇنداق بولدىكى، ئاسۇريە پادىشاھى سەننا خېرىب يەھۇدانىڭ بارلىق قەلئە-قورغانلىق شەھەرلىرىگە ھۇجۇم قىلىپ چىقىپ، ئۇلارنى ئىشغال قىلدى. □ ■

■ **35:6** مات. 32:9؛ 5:11؛ 30:15؛ 14:21؛ يۇھ. 5:8؛ 9؛ 7:38؛ 39؛ روس. 2:3؛ 7:8؛ 14:8

□ **35:8** »شۇ يەردە ئېگىز كۆتۈرۈلگەن بىر يول، تۇپتۇز بىر يول بولىدۇ« ـ يولنىڭ نەگە باردىغانلىقىنى دېمەيدۇ؛ بىلىش ئۈچۈن 10-ئايەتكىچە ئوقۇش كېرەك.

□ **35:9** »نىجات ئارقىلىق ھۆرلۈككە چىققانلار« ـ بولسا ئىبرانىي تىلىدا بىرلا سۆز »گائال«) بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مۇشۇ سۆزنى تولۇق چۈشىنىش ئۈچۈن 14:41-ئايەتنىڭ ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.

□ **35:10** »پەرۋەردىگارنىڭ بەدەل تۆلەپ قۇتقۇزغانلىرى قايتىپ كېلىدۇ... قايغۇ-ھەسرەت ھەم ئۆھ-نادامەتلەر بەدەر قاچىدۇ« ـ بېشارەتتىكى ۋەقەلەر ئىسرائىلنىڭ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق قۇتقۇزۇلغانلىقىغا ئوخشايدۇ؛ شۇنداقلا بۇ ئىشلارنى ييكۈ بىر »مىسردىن چىقىش« دېگلى بولىدۇ. ئوقۇرمەنلەرگە تەۋراتتىكى »مىسردىن چىقىش« دېگەن قىسمىنى ئوقۇسا، شۇ چاغدىكى ۋەقەلەرنى مۇشۇلار بىلەن تەپسىلىي ھالدا سېلىشتۇرۇش ناھايىتى ئەھمىيەتلىك بولىدۇ.

مۇشۇ »چىقىپ-قۇتقۇزۇش« بولسا »مىسردىن چىقىش«تىن نەچچە ھەسسە تۆلۈغ، نەچچە ھەسسە شەرەپلىك بولىدۇ. كېيىن كۆرىمىزكى، خۇدا قۇتقۇزغان خەلق پەقەت مىسردىن ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل دۇنيادىن چىقىپ قۇتقۇزۇلىدۇ. ئۇلار قورقۇنچلۇق دەشت-باياۋاندىن ئۆتۈشىنىڭ ئۈرندا، ئۆزلىرىنى قارشى ئالىدىغان، چىمەنباغقا ئايلاندۇرۇلغان زېمىندىن ئۆتىدۇ؛ يول ھەممە ئادەم ئۈچۈن تۆز، ئوڭۇشلۇق، راۋان ھەم خەتەرسىز بولىدۇ. ■ **35:10**

ۋەھ. 421: □ **36:1** »راب-شاكەھ« ـ بەلكىم ئاسۇريەنىڭ پادىشاھىنىڭ باش مەسلىھەتچىسىنىڭ ئادەتتىكى ئۇنۋانى بولۇشى مۇمكىن. ■ **36:1**
2پاد. 13:18؛ 2تار. 132:

2 ئاندىن ئاسۇرىيە پادىشاھى »راب-شاكەھ« دېگەن سەردارنى چوڭ بىر قوشۇن بىلەن لاقىش شەھىردىن يېرۇسالېمغا
ئەۋەتتى. ئۇ كىر يۇغۇچىلارنىڭ ئېتىزىنىڭ بويىدىكى يولدا، يۇقىرى كۆلچەكنىڭ نورىنىڭ بېشىغا كېلىپ تۇردى.

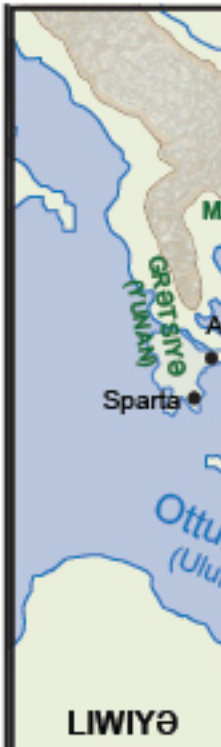

8 ئەمدى خوجام ئاسۇريە پادشاهى بىلەن بىر توختامغا كەل: ـ »ئەگەر سەندە ئاتقا مىنەلىگۈدەك ئەسكەرلىرىڭ
بولسا، مەن ساكا ئىككى مىڭ ئاتنى بىكارغا بېرەي«! □
9 سەندە ئۇنداقلار بولمىسا، خوجامنىڭ ئەمەلدارلىرىنىڭ ئەڭ كىچىكى بولغان بىر لەشكەر بېشىنى قانداقمۇ
چېكىندۈرەلەيسىلەر؟! سەن جەڭ ھارۋىلىرى ۋە ئاتلارنى ئېلىش ئۈچۈن مىسىرغا تايىنىسەن تېخى!
10 مەن ئەمدى مۇشۇ زېمىننى ھالاك قىلىش ئۈچۈن پەرۋەردىگارسىز كەلدىممۇ؟ پەرۋەردىگار دەرۋەقە ماكا:
»مۇشۇ زېمىننى ھالاك قىلىشقا چىققىن«! ـ دېدى«»!
11 ئېلىئاكىم، شەبنا ۋە يوئاھ راب-شاكەھگە: ـ
»پىقىرلىرىغا ئارامىي تىلدا سۆزلىسىلە؛ بىز بۇنى چۈشىنىمىز. بىزگە ئىبرانىي تىلدا سۆزلىمىسىلە، گەپلىرى سېپىلدا
تۇرغانلارنىڭ قۇلىقىغا كىرمىسۇن«! ـ دېدى.□
12 بىراق راب-شاكەھ: ـ
»خوجام مېنى مۇشۇ گەپنى خوجاكىلارغا ۋە سىلەرگىلا ئېيتىشقا ئەۋەتكەنمۇ؟ مۇشۇ گەپنى سىلەر بىلەن بىرلىكتە
سېپىلدا ئولتۇرغانلارغا دېيىشكە ئەۋەتكەن ئەمەسمۇ؟ چۈنكى ئۇلار سىلەر بىلەن بىرلىكتە تۆز پوقىنى يېگۈچى ھەم تۆز
سۈيدۈكىنى ئىچكۈچى بولىدۇ«! ـ دېدى.□ ■
13 ئاندىن راب-شاكەھ ئىبرانىي تىلدا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: ـ »ئۇلۇغ پادشاھ، يەنى ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ سۆزلىرىنى
ئاكىلاپ قويۇڭلار«! ـ دەپ ۋارقىرىدى.
14 »پادىشاھ مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ھەزەكىيا سىلەرنى ئالداپ قويمىسۇن! چۈنكى ئۇ سىلەرنى قۇتقۇزالمايدۇ.
15 ئۇنىڭ سىلەرنى: ـ »پەرۋەردىگار بىزنى جەزمەن قۇتقۇزىدۇ؛ مۇشۇ شەھەر ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ قولىغا چۈشۈپ
كەتمەيدۇ« دەپ پەرۋەردىگارغا تاياندۇرۇشىغا يول قويماڭلار.«!
16 ھەزەكىياغا قۇلاق سالماڭلار؛ چۈنكى ئاسۇريە پادىشاھى مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مەن بىلەن سۈلھىلىشىپ، مەن تەرەپكە ئۆتۈڭلار؛ شۇنداق قىلسا ئاڭلار ھەربىرىڭلار ئۆزۈڭلارنىڭ ئۈزۈم باغىدىن
ھەم ئۆزۈڭلارنىڭ ئەنجۈر دەرىخىدىن مېۋە يەيسىلەر، ھەربىرىڭلار ئۆز سۇ كۆزلىرىڭلاردىن سۇ ئىچىسىلەر؛
17 تا مەن كېلىپ سىلەرنى بۇغدايلىق ھەم شارابلىق بىر زېمىنغا، نېنى بار ھەم ئۈزۈمزارلىرى بار بىر زېمىنغا، ـ
زېمىنىڭلارغا ئوخشاش بىر زېمىنغا ئاپىرىپ قويغۇچە يەپ-ئىچىۋېرىڭلار!□
18 ھەزەكىيانىڭ سىلەرگە: ـ »پەرۋەردىگار بىزنى قۇتقۇزىدۇ« دەپ ئىشەندۈرۈشىگە يول قويماڭلار! ئەل-
يۇرتلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرىنىڭ بىرى ئۆز زېمىنىنى ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغانمۇ؟

پەرۋەردىگارغا ئاتالغان »يۇقىرى جايلار«نى ھەم قۇربانگاھلارنى يوق قىلىۋەتتىغۇ؟ ئۇلار ئاشۇ پەرۋەردىگارنىڭ يۇقىرى جايلىرى ئەمەسمىدى؟« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە ۋەھيي قىلىنغان قانۇنغا ئاساسەن، ئىسرائىللار پەقەت پېرۇسالېمدىكى ئىبادەتخانىدىكى قۇربانگاھتىلا قۇربانلىق قىلىشقا بولاتتى. ئەسلىدە ھەزەكىيا مۇشۇ پەرمانغا ئاساسەن: (1) بۇتپەرەسلىك قىلىدىغان قۇربانگاھلارنى ھەم (2) خاتا يول بىلەن »پەرۋەردىگارغا ئاتاپ« قۇرۇلغان، ئىبادەت قىلىشقا بېغىشلانغان »يۇقىرى جايلار«نى يوقاتقان. راب-شاكەھ شۇ گەپ بىلەن ئۇنى ئاكىلىغۇچى ئىسرائىللارنى قايمۇقتۇرماقچى ئىدى، ئەلۋەتتە.

□ **36:8 »ئەگەر سەندە ئاتقا مىنەلىگۈدەك ئەسكەرلىرىڭ بولسا، مەن ساكا ئىككى مىڭ ئاتنى بىكارغا بېرەي«! ـ** بۇ كىنايىلىك گەپ، ئەلۋەتتە. ئادەتتىكى چاغلاردا يەھۇدادا ئاتلار ناھايىتى ئاز ئىدى. ئۇرۇش ۋاقتىدا تېخىمۇ ئازلاپ كېتەتتى. ئاتلىق ئەسكەرلەر ئەمەس، ھەتتا ئاددىي ئەسكەرلەرمۇ ناھايىتى ئاز ئىدى.

□ **36:11 »پىقىرلىرىغا ئارامىي تىلدا سۆزلىسىلە« ـ** ھازىركى سۈريەنىڭ كونا ئىسمى »ئارام« ئىدى. كونا زاماندا »سۈريە تىلى« »ئارامىي تىلى« دېيىلەتتى. ئاسۇريەمۇ ئارامىي تىلنى ئىشلىتەتتى.

□ **36:12 ...» ئۇلار سىلەر بىلەن بىرلىكتە ئۆز پوقىنى يېگۈچى ھەم ئۆز سۈيدۈكىنى ئىچكۈچى بولىدۇ«! ـ** شەھەر مۇھاسىرىگە چۈشۈپ، ئاچارچىلىق ۋە ئۇسسۇزلۇقتا قالغاندا ئادەملەر دەرۋەقە مۇشۇنداق قىلىشى مۇمكىن.

■ **36:12** 2ياد. 18:27

□ **36:17 »مەن كېلىپ سىلەرنى بۇغدايلىق ھەم شارابلىق بىر زېمىنغا، ـ زېمىنىڭلارغا ئوخشاش بىر زېمىنغا ئاپىرىپ قويغۇچە يەپ-ئىچىۋېرىڭلار«! ـ** مۇشۇ گەپلەر چىرايلىق بولغىنى بىلەن مەنىسى ئېنىقكى: ـ »مېنىڭ ئەسىرلىرىم، قۇللىرىم بولىسىلە«! دېگەنلىك. يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، ئاسۇريە پادىشاھى ئۆچىغا چىققان ھېلىگەر ئالداپچى ئىدى.

19 خامات ۋە ئارپاد دېگەن يۇرتلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرى قېنى؟ سەفارۋائىم شەھىرىنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرى قېنى؟ ئۇلار
ساماريەنى مېنىڭ قولۇمدىن قۇتقۇزغانمۇ؟!
20 مۇشۇ ئەل-يۇرتلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرىدىن ئۆز زېمىننى قۇتقۇزغان زادى كىم بار؟ شۇنداق ئىكەن، پەرۋەردىگار
يېرۇسالېمنى مېنىڭ قولۇمدىن قۇتقۇزالامدۇ؟.«»
21 ئاگلىغۇچىلار سۈكۈت قىلىپ ئۇنىڭغا جاۋابەن ھېچقانداق بىر سۆز قىلمىدى؛ چۈنكى پادىشاھنىڭ بۇيرۇقى شۇكى:
»ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمەڭلار.«
22 ئاندىن ھىلقىيانىڭ ئوغلى، ئوردىنى باشقۇرىدىغان ئېلىئاكىم، ئوردا دېۋانبېگى شەبنا ۋە ئاسافنىڭ ئوغلى، ئوردا
مىرزىبېگى يوئاھلار كىيىم-كېچەكلىرىنى يىرتىشىپ، ھەزەكىيانىڭ يېنىغا كېلىپ، راب-شاكەھنىڭ گەپلىرىنى ئۇنىڭغا
ئۇقتۇردى.

37

ھەزەكىيانىڭ دۇئا قىلىشى ـ پەرۋەردىگارنىڭ جاۋابى

2پاد. 19

1 شۇنداق بولدىكى، ھەزەكىيا بۇنى ئاگلىغاندا، كىيىم-كېچەكلىرىنى يىرتىپ، ئۆزىنى بۆز بىلەن قاپلاپ
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىردى. □
2 ئۇ ھىلقىيانىڭ ئوغلى، ئوردىنى باشقۇرىدىغان ئېلىئاكىم، ئوردا دېۋانبېگى شەبنا ۋە كاھىنلارنىڭ ئاقساقاللىرىنى بۆز
يېپىنچاقلىغان پېتى ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا پەيغەمبەرگە ئەۋەتتى.
3 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ
»ھەزەكىيا مۇنداق دەيدۇ: ـ
»بالىلار تۇغۇلاي دەپ قالغاندا ئاننىڭ تۇغقۇدەك ھالى قالمىغاندەك، مۇشۇ كۈن كۈلپەت چۈشىدىغان، رەسۋا
ۋە مازاق قىلىنىدىغان بىر كۈندۇر.
4 ئۆز خوجىسى بولغان ئاسۇرىيە پادىشاھى تىرىك خۇدانى مازاق قىلىشقا ئەۋەتكەن راب-شاكەھنىڭ گەپلىرىنى
پەرۋەردىگار خۇدايىڭ نەزىرىگە ئېلىپ تەكشىسا، بۇلارنى ئاگلىغان پەرۋەردىگار خۇدايىڭ شۇ گەپلەر ئۈچۈن
ئۇنىڭ دەككىسىنى بېرەرمىكەن؟ شۇنىڭا قېپ قالغان قالدىلار ئۈچۈن ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ، بىر دۇئايىڭنى بەرسەڭ«»
ـ دېدى.
5 شۇ گەپلەر بىلەن ھەزەكىيانىڭ خىزمەتكارلىرى يەشايانىڭ ئالدىغا كەلدى.
6 يەشايا ئۇلارغا: ـ
»خوجايىنىڭلارغا: ـ »پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى: ـ
»ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ چاپارمەنلىرىنىڭ سەن ئاگلىغان ئاشۇ ماگا كۈپۈرلۈق قىلغۇچى گەپلىرىدىن قورقما؛ □
7 مانا، مەن ئۇنىڭغا بىر روھنى كىرگۈزىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىغۋانى ئاگلاپ، ئۆز يۇرتىغا قايتىدۇ. ئۇ ئۆز زېمىندا
ئۆرغاندا ئۇنى قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرگۈزىمەن« ـ دەڭلار« ـ دېدى.

□ 37:1 »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى« ـ ئۇنىڭ)سۈلايمان پادىشاھ قۇرغان(ئىبادەتخانىسى.
□ 37:6 »خوجايىنىڭلارغا: ـ »پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى: ـ »ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ چاپارمەنلىرىنىڭ سەن ئاگلىغان ئاشۇ ماگا كۈپۈرلۈق قىلغۇچى گەپلىرىدىن قورقما،...» ـ يەشايانىڭ مۇشۇ جاۋاب سۆزلىرىنى (7-6-□□□□□□□□□□□) دىققەت بىلەن ئوقۇسىڭىز، ئۇ ھەزەكىيانىڭ تەلىپى بويىچە دۇئا قىلماي، بەلكى بۇاستە خەۋەرچىلەرگە جاۋاب بەردى. چۈنكى ئۇ ئاللىبۇرۇن خەلققە ۋە ھەزەكىياغا ئاسۇرىيە ئوغرۇلۇق نۇرغۇن بېشارەتلەرنى قىلغان. خۇدا مۇشۇ يەيت-ئەھۋال ئوغرۇلۇق ئىسرائىلغا ئۇقتۇرغاندىكى)مەسىلەن، 10-باب، 21-5-ئايەتلەرنى، 14-باب، 25-24-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.(بىراق ھەزەكىيا ۋە ئوردىسىدىكىلەر مۇشۇلارنى ۋە ئۇنىڭدىن باشقا كۆرگەن كارامەت مۇجىزىلەرنى)كېيىنكى 38-بابنىمۇ كۆرۈڭ(پۈتۈنلەي ئۇنۇتۇپ قالغاندەك قىلاتتى.

8 راب-شاكەھ كەلگەن يولى بىلەن قايتىپ ماكۇغاندا، ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ لاقىش شەھىردىن چېكىنگەنلىكىنى
ئاڭلاپ، ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى؛ ئاسۇريە پادىشاھى لىبناھ شەھىرىگە قارشى جەڭ قىلىۋاتقانىدى.
9 ئائدىن پادىشاھ: »ئېفىئوپىيە پادىشاھى تىرھاكاھ سىزگە قارشى جەڭ قىلماقچى بولۇپ يولغا چىقتى« دېگەن
خەۋەرنى ئاڭلىدى. شۇ خەۋەرنى ئاڭلىغاندا ئۇ يەنە ھەزەكىياغا ئەلچىلەرنى مۇنداق خەت بىلەن ئەۋەتتى: ـ □
10 »سىلەر يەھۇدا پادىشاھى ھەزەكىياغا مۇنداق دەڭلار: ـ
»سەن تايىنىدىغان خۇدايىڭنىڭ ساڭا: »يېرۇسالېم ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلمايدۇ« دېگىنىگە ئالدانما؛
11 مانا، سەن ئاسۇريە پادىشاھلىرىنىڭ ھەممە ئەل-يۇرتلارنى نېمە قىلغانلىرىنى، ئۇلارنى ئىلاھ-بۇتلىرىغا ئاتاپ ھالاك
قىلغانلىقىنى ئاڭلىغانسەن؛ ئەمدى ئۆزۈڭ قانداقمۇ قۇتقۇزۇلىسەن؟ □
12 ئاتا-بوۋىلىرىم ھالاك قىلغان ئەللەرنى بولسا، ئۇلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرى قۇتقۇزغانمۇ؟ گوزان، ھاران، رەزەف
شەھىرىدىكىلەرنىچۇ؟ تېلاسساردا تۇرغان ئېدەنلەرنىچۇ؟
13 خامات پادىشاھى، ئارپاد پادىشاھى، سەفارۋائىم، خېنا ھەم ئىۋۋاھ شەھەرلىرىنىڭ پادىشاھلىرى قېنى؟.«»□
14 ھەزەكىيا خەتنى ئەكەلگۈچىلەرنىڭ قولىدىن ئېلىپ ئوقۇپ چىقتى. ئائدىن ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرىپ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا خەتنى يېيىپ قويدى.
15 ھەزەكىيا پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ
16 »ئى كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدا تۇرغان، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ
خۇداسى: ـ
سەن ئۆزۈڭ ئۇرسەن، جاھاندىكى بارلىق ئەل-يۇرتلارنىڭ ئۈستىدىكى خۇدا پەقەت ئۆزۈڭ ئۇرسەن؛ ئاسمان-زېمىننى
ياراتقۇچىسەن. □
17 ئى پەرۋەردىگار، قۇلىقىڭنى تۇۋەن قىلىپ ئاڭلىغايسەن، كۆزۈڭنى ئاچقايسەن، ئى پەرۋەردىگار، كۆرگەيسەن،
سەننىڭ خىربىنىڭ ئادەم ئەۋەتىپ مەڭگۈ ھايات خۇدانى ھاقارەتلەپ ئېيتقان ھەممە گەپلىرىنى ئاڭلىغايسەن!
18 ئى پەرۋەردىگار، ئاسۇريە پادىشاھلىرى ھەققەتەن ھەممە يۇرتلارنى ۋە شۇلارغا بېقىندى بولغان يۇرتلارنىمۇ
خارابە قىلىپ، □
19 ئۇلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرىنى ئوتقا تاشلىۋەتكەن؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرى ئىلاھ ئەمەس، بەلكى ئىنسان قولى
بىلەن ياسالغانلار، ياغاچ ۋە تاش، خالاس؛ شۇڭا ئاسۇريەلىكلەر ئۇلارنى ھالاك قىلدى.
20 ئەمدى، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، جاھاندىكى بارلىق ئەل-يۇرتلارغا سېنىڭ، پەقەت سېنىڭلا پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىڭنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، بىزنى ئۇنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغايسەن.«!

□ 37:9 **»ئېفىئوپىيە پادىشاھى تىرھاكاھ سىزگە قارشى جەڭ قىلماقچى بولۇپ يولغا چىقتى«** ـ بۇ ئىش ئەمەلىيەت ئەمەس، ھەمدە شۇ چاغدا مۇمكىن بولمىغاندىمۇ. بىراق خۇدا ئۆزىنى ئەۋەتكۈزگەن »ئالداميچى روھ«نىڭ تەسىرى بىلەن ئۇنى ئىشەندۈرگەن.

□ 37:11 **»ئۇلارنى ئىلاھ-بۇتلىرىغا ئاتاپ ھالاك قىلغانلىقى ئاڭلىغانسەن«** ـ »ئىلاھ-بۇتلىرىغا ئاتاپ ھالاك قىلىش« دېگەن سۆز، ئىبراني تىلىدا پەقەت بىر سۆز بىلەنلا، يەنى »»ھارام« قىلىش« يا كى »»ھەرەم« قىلىش« بىلەنلا ئېيدىلىنىدۇ.

□ 37:13 **»گوزان، ھاران، رەزەف شەھىرى.. تېلاسسار... خامات...، ئارپاد ...، سەفارۋائىم، خېنا ھەم ئىۋۋاھ...«** ـ (13-12-□□□□□□□□□□□
كۆرسىتىلگەن) مۇشۇ شەھەرلەرنىڭ بەزىلىرىنىڭ نەدە ئىكەنلىكىنى ھەرىتىدىن كۆرگىلى بولىدۇ، بەزىلىرى بىزگە بۇگۈنگە قەدەر نامەلۇم.

□ 37:16 **»ئى كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدا تۇرغان... پەرۋەردىگار«** ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى ئەڭ ئىچكىرى تۈي، يەنى »ئەڭ مۇقەددەس جاي« دېگەن تۈيدە، خۇدانىڭ »رەھىم كۆرسىتىدىغان ئورۇن-تەختى« »)كافارەت تەختى«) »)رەھىمگاھ«) بار ئىدى. مۇشۇ ئورۇندا خۇدا ئىسرائىلنىڭ ئالاھىدە قوربانلىقلىرىنىڭ قانلىرىنى قوبۇل قىلاتتى. ئورۇننىڭ ئىككى تەرىپىنىڭ ھەربىردە ئالتۇندىن ياسالغان، تەختكە قارىتىلغان بىردىن »كېرۇب« بار ئىدى. مۇسانىڭ دەۋرىدىن ئەزاكىيال پەيغەمبەر دەۋرىگىچە خۇدانىڭ پارلاق شان-شەرىپى سىرلىق ھالدا »كافارەت تەختى«نىڭ ئۈستىدە، يەنى »كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدا« تۇراتتى.
كېرۇبلار بولسا ئىنتايىن كۈچلۈك بىرخىل پەرىشتىلەر بولۇپ، خۇدانىڭ چىقارغان ھۆكۈم-جازالىرىنى بىجىرىدۇ. »كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدا تۇرغان« دېگىنى، »سەن بىزگە بېقىنلاشقان ھەم بىزگە رەھىم كۆرسەتمەكچى بولغان خۇداسەن« دېگەنلىكتۇر.

□ 37:18 **»شۇلارغا بېقىندى بولغان يۇرتلار..«** ـ ئىبراني تىلىدا سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا »بېقىندى« دېگەن سۆز يوق. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »شۇلارغا ئائىت.« بىز شەرھلەش ئۈچۈن »بېقىندى« قوشتۇق.

21 شۇنىڭ بىلەن ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا ھەزەكىياغا سۆز ئەۋەتىپ مۇنداق دېدى: ـ
ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سەن ماڭا سەنناخېرىب توغرۇلۇق دۇئا قىلىشىڭ بىلەن،
22 پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭغا قارىتا دېگەن سۆزى شۇدۇركى: ـ
»پاك قىز، يەنى زىئوننىڭ قىزى سېنى كەمسىتىدۇ،
سېنى مازاق قىلىپ كۈلىدۇ؛
يېرۇسالېمنىڭ قىزى كەينىڭگە قاراپ بېشىنى چايقايدۇ؛
23 سەن كىمنى مازاق قىلىپ كۈپۈرلۈق قىلدىڭ؟
سەن كىمگە قارشى ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ،
نەزىرىڭنى ئۈستۈن قىلدىڭ؟
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىغا قارشى!□
24 قۇللىرىڭ ئارقىلىق سەن رەببنى مازاق قىلىپ: ـ
»مەن نۇرغۇنلىغان جەڭ ھارۋىلىرىم بىلەن تاغ چوققىلىرىغا،
لۇبان تاغ باغرىلىرىغا يېتىپ كەلدىمكى،
ئۇنىڭ ئېگىز كېدىر دەرەخلىرىنى، ئېسىل قارىغايلىرىنى كېسىۋېتىمەن؛
مەن ئۇنىڭ ئەڭ يۇقىرى ئېگىزلىكىگە يامىشىپ چىقىپ،
ئۇنىڭ ئەڭ بۇلۇك-باراقسان ئورمانزارلىقىغا كىرىپ يېتىمەن.□
25 ئۆزۈم قۇدۇق كولاپ سۇ ئىچتىم؛
پۇتۇمنىڭ ئۇچىدىلا مەن مىسىرنىڭ بارلىق دەريا-ئۆستەڭلىرىنى قۇرۇتۇۋەتتىم ـ دېدىڭ.□
26 ـ سەن شۇنى ئاڭلاپ باقمىغانمىدىڭ؟
ئۇزۇندىن بۇيان مەن شۇنى بېكىتكەنمەنكى،
قەدىمدىن تارتىپ شەكىللەندۇرگەنمەنكى،
ھازىر ئۇنى ئەمەلگە ئاشۇردۇمكى،
مانا، سەن قەلئە-قورغانلىق شەھەرلەرنى خارابىلەرگە ئايلاندۇردۇڭ؛
27 شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەردە ئۇرۇۋاتقانلار كۈچسىزلىنىپ،
يەرگە قارىتىپ قويۇلدى، شەرمەندە قىلىندى؛
ئۇلار ئېتىزدىكى ئوتتەك،
يۇمران كۆك چۆپلەردەك،
ئۆگزىدىكى ئوت-چۆپلەر ئۆسمەي قۇرۇپ كەتكەندەك بولدى.□

□ 37:23 **»كۈپۈرلۈق«** ـ كىم ئۆزىنى خۇدانىڭ ئورنىدا قويۇپ، »ھەممە ئىشنى قىلالايمەن« دېسە، كۈپۈرلۈق قىلغان بولىدۇ، شۇنداقلا ھامان بىر كۈنى يېقىتىلىدۇ.

□ 37:24 **»ئۇنىڭ ئەڭ بۇلۇك-باراقسان ئورمانزارلىقى«** ـ بۇ ئايەتتىكى »بۇلۇك-باراقسان« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلدا »كارمەل« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. كارمەل يولسا ئىسرائىلنىڭ ئەڭ مۇنبەت ۋە چىرايلىق جايى ئىدى. شۇنىڭ بىلەن پادىشاھنىڭ »ئۇنىڭ« كارمەل« ئورمانزارلىقىغا كىرىمەن« دېگىنى »ئۇنىڭ(ئەڭ چىرايلىق جايىغا)ھېچ توسالغۇسىز(بارىمەن« دېگەندەك پۈتۈنلەي مەنىنى ئىپادىلەيدۇ؛ چۈنكى لۇباندا » كارمەل« دېگەن جاي يوق.

□ 37:25 **»...□□□□□□□□ ئۇچىدىلا مەن مىسىرنىڭ بارلىق دەريا-ئۆستەڭلىرىنى قۇرۇتۇۋەتتىم«** ـ يۇقىرىقى 24-ئايەتتە پادىشاھ ئۆزىنىڭ تەس ئىشلارنى قىلالايدىغانلىقىنى، مەسىلەن، لۇبان رايوندىكى ئەڭ يۇقىرى تاغلارغا چىقالايدىغانلىقىنى)كۆچمە مەنىسى، بەلكىم ئالىيجاناپ، كۆچلۈك پادىشاھلاردىن ئۈستۈنلۈككە ئېرىشىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ(، ئەڭ ئېسىل نەرسىلەرگە ئېرىشىدىغانلىقىنى تەسۋىرلەيدۇ. مۇشۇ 25-ئايەتتىكى »يۇتۇم... قۇرۇتۇۋەتتىم« دېگىنى، دېھقانلىنىڭ يۇتى بىلەنلا توپىنى ئىنتىترىپ ئېرىقتىن توسۇپ، سۇنى قۇرۇتۇۋەتكىنىدەك، »مەن خالىسامىلا ناھايىتى ئاسانلا ھەرقانداق ئىشنى قىلالايمەن، ھەتتا نىل دەرياسىنىمۇ قۇرۇتۇۋېتەلەيمەن« دېگەن مەنىنىڭنى بىلدۈرمەكچى.

□ 37:27 **»ئۆگزىدىكى ئوت-چۆپلەر...«** ـ بۇ ئىبارىنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرىنى ئۆچرىتىش مۇمكىن.

28 براق سېنىڭ ئولتۇرغىنىڭنى، ئورنۇڭدىن تۇرغىنىڭنى، چىقىپ-كىرگىنىڭنى ۋە ماڭا قارشى غالجىرلىشىپ
كەتكىنىڭنى بىلىمەن؛
29 ماڭا قارشى غالجىرلىشىپ كەتكەنلىكىڭنىڭ، ھاكاۋۇرلىشىپ كەتكەنلىكىڭنىڭ قۇلىقىمغا يەتكىنى تۇپەيلىدىن،
مەن قارىمقىمنى بۇرنىڭدىن ئوتكۈزىمەن،
يۈگىنىمنى ئاغزىڭغا سالىمەن،
ئۆزۈڭنى كەلگەن يول بىلەن سېنى قايتۇرىمەن.□
30 ئى ھەزەكىيا، شۇ ئىش ساڭا ئالامەت بېشارەت بولىدۇكى، ـ
مۇشۇ يىلى ئۆزلۈكىدىن ئۆسكەن،
ئىككىنچى يىلى شۇلاردىن چىققانلارمۇ رىزقىڭلار بولىدۇ؛
ئۈچىنچى يىلى بولسا تېرىيىسىلەر، ئورىسىلەر، ئۈزۈم كۆچەتلىرىنى تىكىسىلەر؛
ئۇلاردىن چىققان مېۋىلەرنى يەيسىلەر.□
31 يەھۇدا جەمەتىدىكى قۇتۇلغان قالدىسى بولسا يەنە تۆۋەنگە قاراپ يىلتىز تارتىدۇ،
يۇقىرىغا قاراپ مېۋە بېرىدۇ؛
32 چۈنكى يېرۇسالېمدىن بىر قالدىسى،
زىئون تېغىدىن قېچىپ قۇتۇلغانلار چىقىدۇ؛
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئوتلۇق مۇھەببىتى مۇشۇنى ئادا قىلىدۇ.
33 شۇڭا پەرۋەردىگار ئاسۇرىيە پادىشاھى توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ
ئۇ نە مۇشۇ شەھەرگە يېتىپ كەلمەيدۇ،
نە ئۇنىڭغا بىر تال ئوقۇ ئاتمايدۇ؛
نە قالقانىنى كۆتۈرۈپ ئالدىغا كەلمەيدۇ،
نە ئۇنىڭغا قارىتا قاشالارنىمۇ ياسىمايدۇ.
34 ئۇ قايسى يول بىلەن كەلگەن بولسا،
شۇ يول بىلەن قايتىدۇ ۋە مۇشۇ شەھەرگە كەلمەيدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
35 ـ چۈنكى ئۆزۈم ئۈچۈن ۋە مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت ئۈچۈن بۇ شەھەرنى ئەتراپىدىكى سېپىلدەك قوغداپ
قۇتقۇزىمەن.« ■
36 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى چىقىپ، ئاسۇرىيەلىكلەرنىڭ بارگاھىدا بىر يۈز سەكسەن بەش مىڭ
ئەسكەرنى ئۇردى. مانا، كىشىلەر ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرغاندا، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۆلگەنلىكىنى كۆردى!
□ ■

□ **37:29** »مەن قارىمقىمنى بۇرنىڭدىن ئوتكۈزىمەن، يۈگىنىمنى ئاغزىڭغا سالىمەن...« ـ ئاسۇرىيە پادىشاھلىرى مۇشۇنداق رەھىمسىز يول بىلەن ئەسىرلەرنى يالاپ ماڭاتتى.

□ **37:30** »ئى ھەزەكىيا، شۇ ئىش ساڭا ئالامەت بېشارەت بولىدۇكى، ـ مۇشۇ يىلى ئۆزلۈكىدىن ئۆسكەن، ئىككىنچى يىلى شۇلاردىن چىققانلارمۇ رىزقىڭلار بولىدۇ؛ ئۈچىنچى يىلى بولسا تېرىيىسىلەر، ئورىسىلەر، ئۈزۈم كۆچەتلىرىنى تىكىسىلەر؛ ئۇلاردىن چىققان مېۋىلەرنى يەيسىلەر« ـ مۇشۇ مۆجىزە ئىشىڭ-ئىشقادىنى كۆچەيتىش ئۈچۈن ھەم خەلقنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن بېرىلگەن. ئۇرۇش ۋاقتىدا تېرىقچىلىق قىلىش مۇمكىن ئەمەس؛ ئاسۇرىيە قوشۇنى كەتكەندىن كېيىنكى يىلدىمۇ، بەلكىم قوشۇنىدىن قالغان قىسىملىرى يەنىلا پاراكەندىچىلىك قىلىشى مۇمكىن ئىدى. شۇڭا مۆجىزە ئۈچىنچى يىلغىچە سوزۇلىدۇ.
»ئۈزۈم كۆچەتلىرىنى تىكىسىلەر... مېۋىسىنى يەيسىلەر« دېگەن ۋەدە، تىنچلىق مەزگىلىنىڭ ئۆزۈن بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ)ئۈزۈم تاللىرىنى ئۆستۈرۈشكە ئۆزۈن ۋاقىت كېتىدۇ، ئەلۋەتتە.(
كىشىلەرنىڭ ئاسۇرىيە قوشۇنلىرىنىڭ تۇيۇقسىز چېكىنىشىنى »تاسادىپىيلىقتىن« دېمەسلىكى ئۈچۈن، بۇ ئىككىنچى مۆجىزە بېرىلدى. شۇنداقتىمۇ، ئەۋراتتىكى »پادىشاھلار« دېگەن قىسمىغا قارىغاندا، خەلقلەر يەنىلا ئىككى مۆجىزىنى تېزلا ئۇنتۇپ خۇداغا ۋاپاسىزلىق قىلىۋەردى.
■ **37:35** 2پاد. 620:

□ **37:36** »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ـ تەۋرات دەۋرىدە ئىنتايىن ئالاھىدە شەخىس ئىدى. بەزى ئىشلاردا ئۇ خۇدانىڭ ئورنىدا كۆرۈنەتتى)مەسىلەن، »يار.» 18-بابنى كۆرۈڭ.(■ **37:36** 2پاد. 3519:

37 شۇڭا ئاسۇريە پادىشاھى سەنناخېرىب چېكىنىپ، يولغا چىقىپ، ننەۋە شەھىرىگە قايتىپ تۇردى.
38 شۇنداق بولدىكى، ئۇ تۆز بۇتى نىسروقنىڭ بۇتخانىسىدا ئۆنىكۈغا چوقۇنۇۋاتقاندا، ئوغۇللىرى ئادرامملەك ھەم شارئېزەر ئۇنى قىلىچلاپ ئولتۇرۇۋەتتى؛ ئاندىن ئۇلار ئارارات دېگەن يۇرتقا قېچىپ كەتتى. ئۇنىڭ ئوغلى ئېسارھاددون ئۇنىڭ ئورنىدا پادىشاھ بولدى. □

38

»يەشايا«نىڭ ئىككىنچى قىسمى •••• ھەزەكىيانىڭ ئېغىر كېسىلگە گىرىپتار بولۇشى ۋە دۇئاسى

1 شۇ كۈنلەردە ھەزەكىيا ئەجەل كەلتۈرگۈچى بىر كېسەلگە مۇپتىلا بولدى. ئاموزنىڭ ئوغلى يەشايا پەيغەمبەر ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: ـ
پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ـ ئۆيۈڭ توغرۇلۇق ۋەسىيەت قىلغىن؛ چۈنكى ئەجەل كەلدى، ياشىمايسەن، ـ دېدى.□
2 ھەزەكىيا يۈزىنى تام تەرەپكە قىلىپ پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىپ:
3 ـ ئى پەرۋەردىگار، سېنىڭ ئالدىڭدا ھەققەت ۋە پاك دىل بىلەن مېڭىپ يۈرگەنلىكىمنى، نەزىرىڭ ئالدىڭدا دۇرۇس بولغان ئىشلارنى قىلغانلىقىمنى ئەسلەپ قويغايسەن، ـ دېدى.
ۋە ھەزەكىيا يىغلاپ ئېقىپ كەتتى.
4 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەشايانىڭ يېنىغا مۇنداق دېيىلدى: ـ
5 بېرىپ ھەزەكىيانىڭ مۇنداق دېگىن: ـ
پەرۋەردىگار، ئاتاڭ داۋۇتنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ
»دۇئايىڭنى ئاڭلىدىم، كۆز ياشلىرىڭنى كۆردۈم؛ مانا، كۈنلىرىڭگە يەنە ئون بەش يىل قوشىمەن؛ □
6 شۇنىڭ بىلەن مەن سېنى ۋە بۇ شەھەرنى ئاسۇريە پادىشاھىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىمەن؛ مەن سېپىل بولۇپ بۇ شەھەرنى قوغدايمەن.
7 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ تۆزى ئېيتقان ئىشنى جەزمەن قىلىدىغانلىقىنى ساڭا ئىسپاتلاش ئۈچۈن پەرۋەردىگاردىن مۇنداق بېشارەتلىك ئالامەت بولىدۇكى،
8 مانا، مەن قۇياشنىڭ ئاھاز پادىشاھ قۇرغان پەلەمپەي ئۈستىگە چۈشكەن سايىسىنى ئون قەدەم كەينىگە ياندۇرىمەن.«
شۇنىڭ بىلەن قۇياشنىڭ چۈشكەن سايىسى ئون باسقۇچ كەينىگە ياندى. □ ■

ھەزەكىيانىڭ تۆز كېسىلى توغرۇلۇق خاتىرىلىرى

9 يەھۇدا پادىشاھى ھەزەكىيا كېسەل بولۇپ، ئاندىن كېسىلىدىن ئەسلىگە كەلگەندىن كېيىن مۇنداق خاتىرىلەرنى يازدى:

□ **37:38** »ئۇ تۆز بۇتى نىسروقنىڭ بۇتخانىسىدا ئۆنىكۈغا چوقۇنۇۋاتقاندا، ئوغۇللىرى ئادرامملەك ھەم شارئېزەر ئۇنى قىلىچلاپ ئولتۇرۇۋەتتى« ـ مۇشۇ ۋەقە، سەنناخېرىب ئىسرائىلدىن چېكىنىشتىن 20 يىل كېيىن)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 681-يىلى(بولدى.
□ **38:1** »شۇ كۈنلەردە ھەزەكىيا ئەجەل كەلتۈرگۈچى بىر كېسەلگە مۇپتىلا بولدى« ـ بۇ سۆزلەر بىلەن »يەشايا« دېگەن كىتابنىڭ »ئىككىنچى قىسمى« باشلىنىدۇ. كىرىش سۆزىمىزنى كۆرۈڭ.
□ **38:5** »ئاتاڭ داۋۇت« ـ ھەزەكىيا داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ ئون ئۈچىنچى ئەۋلادى ئىدى.
□ **38:8** »...□□□□□ بىلەن قۇياشنىڭ چۈشكەن سايىسى ئون باسقۇچ كەينىگە ياندى« ـ مېروداق-بالادان (1:39) ئاسۇريە پادىشاھى سەنناخېرىب تەرىپىدىن ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 702-يىلى غۇلىتىلدى. مۇشۇ ئىشمۇ شۇ يىلدا بولغان بولۇشى كېرەك.
دېمەك، مۇشۇ ئىككى ۋەقە)ھەزەكىيانىڭ كېسىلدىن ساقايتىلىشى ۋە ئۆنىڭ ئىشەنچىسىنى رىغبەتلەندۈرۈشكە بېرىلگەن كارامەت مۇجىزە(ئاسۇريەنىڭ پادىشاھى تاجاۋۇزچىلىق قىلىشتىن **ئىلگىرى**، بەلكىم ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 703- ياكى 702-يىلى يۈز بەرگەن (39-□□□□□□□ ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ).
■ **38:8** 2پاد. 920-7:

10 ـ »مەن: »ئۆمرۈمنىڭ ئوتتۇرىسىدا تەھتىسارانىڭ دەرۋازىلىرىغا بېرىۋاتىمەن،
قالغان يىللىرىمدىن مەھرۇم بولدۇم« ـ دېدىم.
11 مەن: ـ »تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا تۇرۇپ خۇدايىم ياھنى، ياھنى كۆرەلمەيدىغان،
شۇنداقلا »ھەممە نەرسە يوق بولغان« جايدا تۇرغانلار بىلەن بىللە تۇرۇپ، ئىنسانلىرىمۇ كۆرەلمەيدىغان بولدۇم« ـ
دېدىم.□
12 مېنىڭ تۇرالغۇم چارۋىچىنىڭ چېدىرىدەك ئۆزۈمدىن يۇتكىلىپ كەتتى؛
مەن باپكار ئۆز توقۇغىنىنى تۇرلۇۋەتكىنىدەك ھاياتىمنى تۇرىۋەتتىم؛
ئۇ مېنى توقۇش دەستىگاھىدىن كېسىۋەتتى؛
تاڭ بىلەن كەچ ئارىلىقىدا سەن خۇدا جېنىمنى ئالىسەن؛
13 تاڭ ئاتقۇچە مەن كۆتۈپ، ئۆزۈمنى تىنچلاندۇرۇپ يۈرىمەن،
بىراق ئۇ شىرغا ئوخشاش ھەممە سۆڭەكلىرىمنى سۇندۇرغاندەك قىلدۇ؛
تاڭ بىلەن كەچ ئارىلىقىدا سەن خۇدا جېنىمنى ئالىسەن.
14 مەن قارلىغاچ يا كى تۇرنىدەك ۋېچىرلاپ يۈرىمەن؛
پاختەكتەك ئاھ-ئۇھ تۇرىمەن؛
كۆزلىرىم يۇقىرىغا قاراش بىلەن ئاجىزلىشىپ كېتىدۇ؛
ئى رەب، مېنى زۇلۇم باستى!
جېنىمغا كېپىل بولغىن!■
15 نېمە دېيىم بولار؟ چۈنكى ئۇ ماڭا سۆز قىلدى ۋە ئۆزى مۇشۇ ئىشنى قىلدى!
جېنىم تارتقان ئازاب تۈپەيلىدىن مەن بار يىللىرىمدا قەدەملىرىمنى ساناپ بېسىپ ئاۋايلاپ ماڭىمەن.
16 ئى رەب، ئادەملەر مۇشۇنداق ساۋاقلار بىلەن ياشىشى كېرەك؛
روھىم مۇشۇ ساۋاقلاردىن ھاياتنى تاپىدۇ؛
سەن مېنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، مېنى ھايات قىلدىڭ!
17 مانا، ئۆزۈمنىڭ بەخت-تىنچلىقىم ئۈچۈن ئازاب ئۈستىگە ئازاب تارتتىم؛
ماڭا بولغان سۆيگۈڭ تۈپەيلىدىن جېنىمنى ھالاكەت ھاڭىدىن چىقاردىڭىز؛
سەن ھەممە گۇناھلىرىمنى كەينىڭگە چۆرۈۋەتتىڭىز.
18 چۈنكى تەھتىسارا ساڭا رەھمەت ئېيتالمايدۇ؛
ئۆلۈم سېنى مەدھىيىلەيدۇ؛
ھاڭىغا چۈشۈۋاتقانلار سېنىڭ ھەقىقەت-ۋاپالىقىڭغا ئومىد باغلىيالمايدۇ.
19 ئۆزۈم بۈگۈن قىلغىنىمدەك ساڭا رەھمەت ئېيتىدىغانلار تىرىكلەر، تىرىكلەردۇر؛
ئاتا بولغۇچى ئوغۇللىرىغا ھەقىقەت-ۋاپالىقىڭنى بىلدۈرىدۇ.
20 پەرۋەردىگار مېنى قۇتقۇزۇشقا نىيەت باغلىغاندۇر؛
بىز بولساق، قالغان ئۆمرىمىزدە ھەر كۈنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە ساز چېلىپ مەدھىيە ناخشىلىرىمنى ئېيتىمىز.«!□

□ **38:11 »ياھنى، ياھنى كۆرەلمەيدىغان«** ـ »ياھ« دېگەن »ياھۋەھ« دېگەننىڭ قىسقا شەكلى، دېمەك يەرۋەردىگارنىڭ نامىنىڭ بىرخىل قىسقارتىلىپ ئېيتىلىشى. **»ياھنى، ياھنى كۆرەلمەيدىغان، شۇنداقلا »ھەممە نەرسە يوق بولغان« جايدا تۇرغانلار بىلەن بىللە تۇرۇپ، ئىنسانلىرىمۇ كۆرەلمەيدىغان بولدۇم« ـ دېدىم«** ـ ھەزەكىيا: ـ »تەھتىسارادا بولغاندا، خۇدانى يا كى ئادەمنى كۆرمەسلىكى مۇمكىن« دېمەكچى ئەمەس؛ تەكىتلەيدىغان ئىش تىرىك تۇرۇپ كۆرۈش پۇرسىتىدىن مەھرۇم بولۇشتۇر. تەھتىسارانىڭ ئەھۋالىنىڭ قاناداق ئىكەنلىكىدىن بىز 14-بابتا ئازراق مەلۇمات ئالالايمىز.

■ **38:14** يەش. 1159:

□ **38:20 »بىز بولساق، قالغان ئۆمرىمىزدە ھەر كۈنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە ساز چېلىپ مەدھىيە ناخشىلىرىمنى ئېيتىمىز«!** ـ خۇدانى مەدھىيىلەيدىغان بۇ ياخشى سۆزلەرنى قىلغىنى بىلەن، ھەزەكىيا ئۆز كۈزى بىلەن كۆرگەن ئىككى كارامەت ئىشنى)ئۆزىنىڭ ساقايتىلىشى ۋە 7-ئايەتتىكى مۇجىزىنى(ئېسىدە

21)يەشايا بولسا: ـ »ئەنجۇر پوشكىلى تەييارلاپ، يارىسغا چاپلاڭلار، ئۇ ئەسلىگە كېلىدۇ«، دېگەنىدى ■
22 ۋە ھەزەكىيا: ـ »مېنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ تۆرىگە چىقىدىغانلىقىمنى ئىسپاتلايدىغان قانداق بېشارەتلىك ئالامەت بېرىلىدۇ؟« دەپ سورىغانىدى.(

39

بابىل پادىشاھىدىن كەلگەن ئەلچىلەر •••• چوڭ بىر خاتالىق

1 شۇ پەيتتە بالادانىنىڭ ئوغلى بابىل پادىشاھى مېرودات-بالادان ھەزەكىيانىڭ كېسەل بولۇپ يېتىپ قالغانلىقىنى ھەم ئەسلىگە كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغاچقا، ھەزەكىيانىڭ خەتلەرنى ھەدىيە بىلەن ئەۋەتتى.□
2 ھەزەكىيا ئەلچىلەرنى خۇشاللىق بىلەن كۈتۈپ، ئۇنىڭ خەزىنە-ئامبارلىرىدا ساقلانغان نەرسىلىرىنى كۆرسەتتى؛ يەنى كۈمۈشنى، ئالتۇننى، دورا-دەرمانلارنى، سەرخىل مايلارنى، ساۋۇت-قوراللارنى ساقلايدىغان ئۆزىنىڭ ھەممىسىنى ۋە بايلىقلىرىنىڭ بارلىقىنى كۆرسەتتى؛ ئۇنىڭ ئوردىسى ۋە پاكى پۈتكۈل پادىشاھلىقى ئىچىدىكى نەرسىلەردىن ھەزەكىيا ئۇلارغا كۆرسەتمىگەن بىرمۇ قالمىدى.
3 ئاندىن يەشايا پەيغەمبەر ھەزەكىيانىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭدىن: ـ
»مۇشۇ كىشىلەر نېمە دېدى؟ ئۇلار سېنى يوقلاشقا نەدىن كەلگەن؟« ـ دەپ سوردى.
ھەزەكىيا: ـ »ئۇلار يىراق بىر يۇرتتىن، يەنى بابىلدىن كەلگەن«، دېدى.
4 يەشايا يەنە: ـ »ئۇلار ئوردا ئۈچۈن نېمىنى كۆردى؟« دەپ سوردى.
ھەزەكىيا: ـ »ئوردامدا بار نەرسىلەرنى ئۇلار كۆردى؛ بايلىقلىرىمنىڭ ئارىسىدىن ئۇلارغا كۆرسەتمىگەن بىرمۇ قالمىدى« ـ دېدى.
5 يەشايا ھەزەكىياغا مۇنداق دېدى: ـ
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قويغىن: ـ
6 ـ مانا شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، ئوردا ئۈچۈن بار نەرسىلەر ۋە بۇگۈنگە قەدەر ئاتا-بوۋىلىرىڭ توپلاپ، ساقلاپ قويغان ھەممە نەرسە بابىلغا ئېلىپ كېتىلىدۇ؛ ھېچنەرسە قالمايدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
7 ـ ھەمدە بابىلىلەر ئوغۇللىرىڭنى، يەنى تۇرۇۋاتقان بولغان ئەۋلادلىرىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بابىل پادىشاھىنىڭ ئوردىسىدا ئاغۋات بولىدۇ.□

چىڭ ساقلىغان ئەمەس. يۇقىرىقى بابلاردا دېگەندەك، ئاسۇرىيە قوشۇنلىرى يېسىپ كىرگەندە، ئۇ خۇدانىڭ 6-ئايەتتە خاتىرىلەنگەن ۋەدىسىنى ئۇنتۇپ، ھودۇقۇپ كەتتى. تۆۋەندىكى 39-بابتىكى ۋەقەدىمۇ ئۇ »قەدەملىرىمنى ساناپ ماڭىمەن« دېگەن تۆز ۋەدىسىنى ئۇنتۇيدۇ.
■ 38:21 2پاد. 720:
□ 39:1 **»شۇ پەيتتە بالادانىنىڭ ئوغلى بابىل پادىشاھى مېرودات-بالادان ھەزەكىيانىڭ كېسەل بولۇپ يېتىپ قالغانلىقىنى ... ئاڭلىغاچقا، ھەزەكىياغا خەتلەرنى ھەدىيە بىلەن ئەۋەتتى«** ـ مېرودات-بالادان ئاسۇرىيە پادىشاھى سەنناخېرىب تەرىپىدىن ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 702-يىلى غۇلىتىلدى. مۇشۇ ئىشمۇ ئۇ يىلدا بولغان بولۇشى كېرەك.
دېمەك، 38-، 39-بابتا تەسۋىرلەنگەن ئىشلار 36- ۋە 37-بابتا تەسۋىرلەنگەن ئىشلاردىن **ئىلگىرى** يۈز بەرگەن. ئەمدى نېمىشقا ئۇلاردىن كېيىن خاتىرىلەنگەن؟
بىلىمىزكى، »يەشايا«)دېگەن كىتاب(نىڭ 66-40-بابلىرىدىكى خەۋەر-بېشارەتلەر، ئومۇمىي جەھەتتىن ئېيتقاندا، كېيىنكى »بابىل ئىمپېرىيەسىگە ئەسىر بولۇپ چۈشكەنلەر« گە، يەنى سۈرگۈن بولغان ئىسرائىلارغا، يەنى ئۇلارنىڭ »قالدىسى« بولغان ئەۋلادلىرىغا قارىتىلىدۇ. ئۇنداقتا 39-باب مۇشۇ ئەھۋالنى تونۇشتۇرۇش رولىنى ئوينايدۇ.
□ 39:7 **«...□□□□□ بابىلىلەر ئوغۇللىرىڭنى، يەنى تۇرۇۋاتقان بولغان ئەۋلادلىرىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بابىل پادىشاھىنىڭ ئوردىسىدا ئاغۋات بولىدۇ»** ـ كۆرۈنۈشتە ئاددىي كۆرۈنگەن مۇشۇ ئەھۋال ئۇچۇن نېمىشقا مۇشۇ قاتتىق جازالىق سۆز (7-6-□□□□□□□□) چىقىدۇ؟ پىكرىمىزچە، ئۇچ سەۋەبنى بار: ـ
(1) ھەزەكىيا خۇداغا: »قەدەملىرىمنى ساناپ ماڭىمەن« دېگەن ۋەدىنى بەرگەنىدى، لېكىن ئۇ قېتىم خۇدادىن ھېچ سورىماي شۇنداق قىلغان؛
(2) ئەلچىلەرنىڭ كەلگەنلىكىدىن ئۇ بەلكىم: »ھازىر مەن »جاھانغا داڭقى چىققان ئادەممەن«، »كىچىك دۆلىتىمىزنىڭ جاھاندا ئۇرنى بار« دەپ تەكەببۇرلىشىپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن.
(3) مۇشۇلاردىن سىرت، بىلىشىمىزچە مېرودات-بالادان ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىگە قارشى بىر ئىتتىپاقنى بەرپا قىلماقچى. ئۇ »تەكەللۇپ كۆرسىتىدىغان« مۇشۇ

8 شۇنىڭ بىلەن ھەزەكىيا ئۆز-ئۆزىگە: »ئۆز كۈنلىرىمدە بولسا ئامان-تىنچلىق، خۇدانىڭ ھەققەت-ۋاپالىقى
بولىدىكەنغۇ« دەپ، يەشايا: ـ »سىز ئېيتقان پەرۋەردىگارنىڭ مۇشۇ سۆزى ياخشى ئىكەن« ـ دېدى. □

40

ئىسرائىلغا بېرىلگەن تەسەللى؛ •••• دۇنياغا ئېلىپ كېلىنگەن ئۈمىد-تەسەللى

1 خەلقىمگە تەسەللى بېرىڭلار، تەسەللى بېرىڭلار، دەپلا يۈرىدۇ خۇدايىڭلار،
2 يېرۇسالېمنىڭ قەلبىگە سۆز قىلىپ ئۇنىڭغا جاكارلا ڭلارىڭ،
ئۇنىڭ جەبىر-جاپالىق ۋاقتى ئاخىرلاشتى،
ئۇنىڭ قەبىھلىكى كەچۈرۈم قىلىندى؛
چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ قولىدىن بارلىق گۇناھلىرىنىڭ ئورنىغا ئىككى ھەسسىلەپ مېھىر-شەپقىتنى ئالدى.□
3 ئاڭلاڭلار، دالادا بىرسىنىڭ توۋلىغان ئاۋازىنى!
»پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى تەييارلا ڭلار،
چۆل-بياۋاندا خۇدايىمىز ئۈچۈن بىر يولنى كۆتۈرۈپ تۈپتۈز قىلىڭلار!□ ■
4 بارلىق جىلغىلار كۆتۈرۈلىدۇ،

پۈرسەتىن پايدىلىنىپ، ھەزەكىيانى ئىتتىپاققا قاتىشىشقا تەكلىپ قىلغان. ئۆزىنى ئۆلۈمدىن قۇتقۇزغانلىقىنى، قۇياشنىڭ نۇرىنىڭ »كەينىگە يانغانلىقى«دەك ئىنتايىن كارامەت مۇجىزىنى كۆرگەن، خۇدانىڭ »مەن سىلەرنى ئاسۇرىيەدىن قۇتقۇزىمەن« دېگەن ۋەدىسىنى ئاڭلىغان ھەزەكىيا قانداقۇ خۇداسىز بىر ئەل-يۇرت بىلەن ئىتتىپاقلاشماقچى بولغاندۇ؟

»ئاغزات« ـ پىچۇ بىتىلگەن ئادەم، 56-باب، 4-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **39:8 »...»سىز ئېيتقان پەرۋەردىگارنىڭ مۇشۇ سۆزى ياخشى ئىكەن«« ـ** مۇشۇ ئايەتتە، ھەزەكىيانىڭ ئۆز-ئۆزىگە دېگەنلىرى باشقىلارغا، ھەتتا ئۆز جەمەتىگە بولغان بىرخىل بىغەم، كۆيۈمسىز پوزىتسىيەنى بىلدۈرىدۇ. يەشايا دېگەن بېشارەت ئەمەلىيەتتە يۈز يىلدىن كېيىن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان؛ ۋاقىتنىڭ سوزۇلۇشى بولسا بەلكىم يەھۇدانىڭ كېيىنكى بىر پادىشاھى)يوسىيا(نىڭ قاتتىق توۋا قىلىشى تۈپەيلىدىن بولدى.

□ **40:2 »يېرۇسالېمنىڭ قەلبىگە سۆز قىلىپ ئۇنىڭغا جاكارلا ڭلارىڭ،....» ـ** مەزكۇر خەۋەرنى كىمنىڭ جاكارلىشى كېرەكلىكى ئېنىقلىمىدى. بەلكىم مۇشۇ سۆز خۇدانىڭ بارلىق پەيغەمبەرلىرىگە قارىتىلىدۇ. كىرىش سۆزىمىزدە دېيىلگىنىدەك، كىتابنىڭ قالغان قىسىملىرى (40-66-□□□□□) يەشايانىڭ تۈمرىدىن كېيىنكى بىر دەۋردىكى ئىسرائىللار، يەنى پالاندى بولىدىغان بىر دەۋرگە يا كى دەۋرلەرگە قارىتىلىدۇ؛ سۈرگۈن قىلغۇچى بابىل ئىمپېرىيەسى بولغىنى بىلەن، كۆرۈپ تۇرىمىزكى، »يەشايا«نىڭ بىرىنچى قىسمىدىكىدەك، ئىككىنچى قىسمىدىكى بەزى بېشارەتلەرمۇ ئاخىرقى زامانلارنى كۆرسىتىدۇ.

»بارلىق گۇناھلىرىنىڭ ئورنىغا ئىككى ھەسسىلەپ مېھىر-شەپقىتنى ئالدى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »گۇناھلىرى ئۈچۈن ئىككە ھەسسىلەپ ئالدى« دېيىلىدۇ. شەرھچىلەرنىڭ »ئىككى ھەسسىلەپ« دېگەن مۇشۇ ئىبارە ئۈستىدە بىر-بىرىگە ئوخشاپ كېتىدىغان ئۈچ خىل كۆزقارىشى بار: ـ

(1) ئىسرائىل گۇناھلىرى ئۈچۈن ئىككى ھەسسە جازا ئالدى. ئىسرائىل خۇدانىڭ »ئۈنچە ئوغلى« بولۇپ، باشقا ئەل-مىللەت بىلەن سېلىشتۇرغاندا، ئىككى ھەسسە بەرىكەت ئالدۇ. ئۇ »ئۈنچە ئوغلى« بولۇپ، يەنە باشقا ئەل-مىللەتلەر بىلەن سېلىشتۇرغاندا قوبۇل قىلغان ۋەھيي-خەۋىرىمۇ كۆپ. مۇئگا بۇلارنى باشقا ئەللەرگە يەتكۈزۈش مەسئۇلىيىتىمۇ كۆپ؛ گۇناھى بار بولسا باشقا ئەل-مىللەتلەر بىلەن سېلىشتۇرغاندا »ئىككى ھەسسە« ئارتۇق جازالىنىشى كېرەك. بىراق يۇ بېشارەتكە قارىغاندا، ئۇلارنىڭ جازالىنىش مەزگىلى ئاخىرلاشتى.

(2) »ئىككى ھەسسىلەپ«نىڭ مەنىسى »دەل گۇناھىغا ماس كېلىدىغان جازا« دېگەنلىكتۇر.

(3) خۇدا ئىسرائىلغا زور مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىپ، يەنى گۇناھىنىڭ ئورنىغا »ئىككى ھەسسىلەپ« مېھىر-شەپقەتنى يەتكۈزىدۇ. بىزنىڭ پىكرىمىز ئەينى مۇئداق (61-□□□□ 7-ئايەتنى كۆرۈڭ). ئۇنداقتا »ئىككى ھەسسىلەپ« بولسا ھەم كەچۈرۈم قىلىنىش ھەم خۇدانىڭ روھىنى، يېڭى ھاياتنى قوبۇل قىلىشتىن ئىبارەتتۇر)مەسىلەن، 43-باب، 25-ئايەتتىن 44-باب، 5-ئايەتكىچە، ھەم 61-باب، 7-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.(مۇئداق زور مېھىر-شەپقەتنىڭ كېلىپ-چىقىش سىرلىرى 53-بابنا ئاشكارىلىنىدۇ.

مۇشۇ ئۈچ خىل كۆزقاراشنىڭ قايسىسىنىڭ توغرا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئومۇمىي مەنىسى شۇكى، خۇدا ئۇلارنى كەچۈرۈم قىلماقچى ھەم ئۇلارغا مېھىربانلىقنى كۆرسىتەمكچى.

□ **40:3 »ئاڭلاڭلار، دالادا بىرسىنىڭ توۋلىغان ئاۋازىنى! »پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى تەييارلا ڭلار، چۆل-بياۋاندا خۇدايىمىز ئۈچۈن بىر يولنى كۆتۈرۈپ تۈپتۈز قىلىڭلار«! ـ** مۇشۇ نامىسز زاتنىڭ ئاۋازى ئېيتقان يول يۈفرىتقى 35-بابتىكى يول ئەمەس؛ ئاشۇ يول زىئونغا قايتقانلار ئۈچۈن تەييارلانغان. مۇشۇ يولنى بولسا، **خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ** كېلىشىنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن)سۈيۈملۈك بىر پادىشاھ قارشى ئېلىنغاندەك(**ئادەملەر** تەييارلىشى كېرەك.

نامىسز زاتنىڭ ئاۋازىنىڭ بىر ئېيادىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن ئىنجىل، »لۇقا« 3-باب 1-6-ئايەتنى، »يۇھەننا« 1:23 نى كۆرۈڭ. شۇ يەرلەردە »نامىسز زات«نىڭ دەل چۈرىلدۇرگۈچى يەھيا پەيغەمبەرنىڭ ئۆزى ئىكەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ. ■ **40:3** مات: 3:3□ مار: 3:1□ لۇقا 4:3□ يۇھ. 1:23

بارلىق تاغ-دۆڭلەر پەس قىلىنىدۇ؛
ئەگرى-توقايلار تۈزلىنىدۇ،
ئوڭغۇل-دوڭغۇل يەرلەر تەكشىلىنىدۇ.
5 پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى كۆرۈنىدۇ،
ۋە بارلىق تەن ئىگىلىرى ئۇنى تەڭ كۆرىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز ئاغزى شۇنداق سۆز قىلغان.«!■
6 ـ ئاڭلاڭلار، بىر ئاۋاز »جاكارلا« دەيدۇ؛
جاكارلىغۇچى بولسا مۇنداق سوراپ: ـ »مەن نېمىنى جاكارلايمەن؟« ـ دېدى.
جاۋاب بولسا: ـ »بارلىق تەن ئىگىلىرى ئوت-چۈپتۈر، خالاس؛
ۋە ئۇلارنىڭ بارلىق ۋاپالىقى دالادىكى گۈلگە ئوخشاش؛■
7 ئوت-چۈپ سولىشىدۇ، گۈل خازان بولىدۇ،
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ روھى ئۈستىگە پۈۋلەيدۇ؛
بەرھەق، بارلىق خەلقىمۇ ئوت-چۈپتۈر!□
8 ئوت-چۈپ سولىشىدۇ، گۈل خازان بولىدۇ؛
بىراق خۇدايىمىزنىڭ كالام-سۆزى مەڭگۈگە تۇرىدۇ«!□ ■
9 ـ ئى زىئونغا خۇش خەۋەر ئېلىپ كەلگۈچى، يۇقىرى بىر تاغقا چىققىن؛
يېرۇسالېمغا خۇش خەۋەرنى ئېلىپ كەلگۈچى،
ئاۋازىڭنى كۈچەپ كۆتۈرگىن!
ئۇنى كۆتۈرگىن، قورقمىغىن!
يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىگە: ـ »مانا، خۇدايىڭلارغا قاراڭلار« دېگىن!
10 مانا، رەب پەرۋەردىگار كۈچ-قۇدرىتىدە كېلىۋاتىدۇ،
ئۇنىڭ بىلىكى ئۆزى ئۈچۈن ھوقۇق يۈرگۈزىدۇ؛
مانا، ئۇنىڭ ئالغان مۇكاپاتى ئۆزى بىلەن بىللە،
ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئىنئامى ئۆزىگە ھەمراھ بولىدۇ.□ ■
11 قويچىدەك ئۇ ئۆز پادىسىنى باقىدۇ؛
ئۇ قوزىلارنى بىلەك-قولىغا يىغىدۇ، ئۇلارنى قۇچاقلاپ ماڭىدۇ،
ئېمىتكۈچىلەرنى ئۇ مۇلايىملىق بىلەن يېتەكلەيدۇ. ■

ئىسرائىلنىڭ تەڭداشسىز خۇداسى

■ **40:5** يۇھ. 141:
■ **40:6** ئايۇپ 2:14□ زەب. 90□5: 6، 11:102□ 15-16:103□ ياق. 10:1□ 1 پېت. 241:
□ **40:7** **»بەرھەق، بارلىق خەلقىمۇ ئوت-چۈپتۈر«** ـ مۇشۇ يەردە »خەلق« ئىسرائىل خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **40:8** **»ئوت-چۈپ سولىشىدۇ، گۈل خازان بولىدۇ، بىراق خۇدايىمىزنىڭ كالام-سۆزى مەڭگۈگە تۇرىدۇ«!** ـ شەرھىمىز بويىچە، 3-5-ئايەتتىكى ئاۋاز چۈمۈلدۇرگۈچى يەھيا پەيغەمبەرنىڭكى، 6-ئايەتتىكى بىرىنچى نامسىز زاتنىڭ ئاۋازى خۇدانىڭكى، ئىككىنچى نامسىز زاتنىڭ سەل ئۆمىدسىزلەن ھالەتتە سوئال سوربىغان ئاۋازى يەنىلا يەھيا پەيغەمبەرنىڭكى. باشقىلار ئىككىنچى ئاۋازنى يەشايانىڭكى يا كى نامسىز بىر پەيغەمبەرنىڭكى، دەپ قارايدۇ. ئىككىنچى ئاۋازنىڭ دېگەن گەپلىرى 7-ئايەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. خۇدا ئۇنىڭغا 8-ئايەتتە »ئۆمىدسىزلەنمە« دېگەن مەنىدە جاۋاب بېرىدۇ ھەم 9-ئايەتتە سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئىسرائىلغا زور ئۈمىد يەتكۈزىدۇ.
■ **40:8** 1 پېت. 251:
□ **40:10** **»پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى«** ـ تولۇق مەنىسى كېيىنكى بابلاردا، بولۇپمۇ 1:53دە ئاشكارىلىنىدۇ. ئۇ بولسا »پەرۋەردىگارنىڭ ھەققانىي قۇلى«نىڭ باشقا بىر نامىدۇر. ■ **40:10** يەش. 1162: ■ **40:11** يەش. 10:49□ ئۇ. 34□23: 24، مىك. 14:7□ يۇھ. 1110:

12 كىم دەريا-ئوكيانلارنىڭ سۈلىرىنى ئوچۇمىدا تۆلچەپ بەلگىلىگەن،
ئاسمانلارنى غېرىچلاپ بېكىتكەن،
جاھاننىڭ توپا-چاڭلىرىنى مىسقاللاپ سالغان،
تاغلارنى تارازىدا تارازىلاپ،
دۆڭلەرنى جىكىدا تارتىپ ئورناتقان؟
13 كىم پەرۋەردىگارنىڭ روھىغا يولىيورۇق بەرگەن؟
كىم ئۇنىڭغا مەسلىھەتچى بولۇپ ئۆگەتكەن؟■
14 ئۇ كىم بىلەن مەسلىھەتلەشكەن،
كىم ئۇنى ئەقىللىق قىلىپ تەربىيەلىگەن؟
ئۇنىڭغا ھۆكۈم-ھەققەت چىقىرىش يولىدا كىم يېتەكلىگەن،
ياكى ئۇنىڭغا بىلىم ئۆگەتكەن،
ياكى ئۇنىڭغا يورۇتۇلۇش يولىنى كىم كۆرسەتكەن؟
15 مانا، ئۇنىڭ ئالدىدا ئەل-يۇرتلار ئۇنىڭغا نىسبەتەن چېلەكتە قالغان بىر تامچا سۈدەك،
تارازىدا قالغان توپا-چاڭدەك ھېسابلىنىدۇ؛
مانا، ئۇ ئاراللارنى زەررىچە نەرسىدەك قولىغا ئالىدۇ؛
16 پۈتكۈل لىۋان بولسا قۇربانگاھ ئوتىغا،
ئۇنىڭ ھايۋانلىرى بولسا بىر كۆيدۈرمە قۇربانلىققا يەتمەيدۇ.□
17 ئەل-يۇرتلار ئۇنىڭ ئالدىدا ھېچنەرسە ئەمەستۇر؛
ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئۇلار يوقنىڭ ئارىلىقىدا،
قۇرۇق-مەنىسز دەپ ھېسابلىنىدۇ.■
18 ئەمدى سىلەر تەڭرىنى كىمگە ئوخشاتماقچىسىلەر؟
ئۇنى نېمگە ئوخشىتىپ سېلىشتۇرىسىلەر؟■
19 بىر بۇتقىمۇ؟! ئۇنى ھۈنەرۋەن قېلىپقا قۇيۇپ ياسايدۇ؛
زەرگەر ئۇنىڭغا ئالتۇن ھەل بېرىدۇ،
ئۇنىڭغا كۈمۈش زەنجىرلەرنى سوقۇپ ياسايدۇ.
20 يوقسۇللارنىڭ بېغىشلىغۇدەك ئۇنداق ھەدىيىلىرى بولمىسا، چىرىمەيدىغان بىر دەرەخنى تاللايدۇ؛
ئۇ لىكۈشپ قالمىغۇدەك بىر بۇتنى ئويۇپ ياساشقا ئۇستا بىر ھۈنەرۋەن ئىزدەپ چاقىرىدۇ.
21 سىلەر بىلمەمسىلەر؟ سىلەر ئاڭلاپ باقمىغانمۇسىلەر؟ سىلەرگە ئەزەلدىن ئېيتىلمىغانمىدۇ؟ يەر-زېمىن ئاپىرىدە بولغاندىن
تارتىپ چۈشەنمەيۋاتامسىلەر؟
22 ئۇ يەر-زېمىننىڭ چەمبىرىكىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرىدۇ،
ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلار ئۇنىڭ ئالدىدا چاچقىلىرىدەك تۇرىدۇ؛
ئۇ ئاسمانلارنى پەردىدەك تارتىدۇ،

■ **40:13** رىم. 11:34□ 1 كور. 2:16

□ **40:16** »پۈتكۈل لىۋان بولسا قۇربانگاھ ئوتىغا، ئۇنىڭ ھايۋانلىرى بولسا بىر كۆيدۈرمە قۇربانلىققا يەتمەيدۇ« ـ لىۋان ئورمانلىق كۆڭۈ رايون. دېمەك، خۇداغا ھەققىي لايىق ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن لىۋاندىكى بارلىق دەرەخلەر قۇربانگاھقا كېرەك بولىدىغان ئوتقا يېتىشمەيدۇ؛ ئۇنىڭدىكى بارلىق كالا-قويلارمۇ قۇربانلىق بولۇشقا يېتىشمەيدۇ.

■ **40:17** دان. 7:324

■ **40:18** يەش. 46:5□ روس. 17:29

ئۇلارنى خۇددى ماكان قىلدىغان چېدىردەك يايىدۇ،□ ■
23 ئۇ ئەمىرلەرنى يوققا چىقىرىدۇ،
جاھاندىكى سوتچى-بەگلەرنى ئارتۇقچە قىلىدۇ.■
24 ئۇلار تىكىلمۇ؟ ئۇلار تېرىلدىمۇ؟ ئۇلارنىڭ غولى يىلتىز تارتىمۇ؟
ـ بىراق ئۇ ئۈستىگىلا پۈۋلەپ، ئۇلار سولىشىپ كېتىدۇ،
قۇيۇن ئۇلارنى توپاندەك ئېلىپ تاشلايدۇ.
25 ئەمدى مېنى كىمگە ئوخشاتماقچىسىلەر؟
ماڭا كىم تەڭداش بولالىسۇن؟« ـ دەيدۇ مۇقەددەس بولغۇچى.
26 كۆزلىرىڭلارنى يۇقىرىغا كۆتۈرۈپ، قاراڭلار!
مۇشۇ مەۋجۇداتلارنى كىم ياراتقاندۇ؟
ئۇلارنى كىم تۈركۈم-تۈركۈم قوشۇنلار قىلىپ تەرتىپلىك ئەپچىقىدۇ؟
ئۇ ھەممىسىنى نامى بىلەن بىر-بىرلەپ چاقىرىدۇ،
ئۇنىڭ كۈچىنىڭ ئۇلۇغلۇقى، قۇدرىتىنىڭ زورلۇقى بىلەن،
ئۇلاردىن بىرىمۇ كەم قالمايدۇ.
27 ـ نېمىشقا شۇنى دەۋېرىسەن، ئى ياقۇپ؟
نېمىشقا مۇنداق سۆزلەۋېرىسەن، ئى ئىسرائىل: ـ
»مېنىڭ يولۇم پەرۋەردىگاردىن يوشۇرۇندۇر،
خۇدايىم مېنىڭ دەۋايىمغا ئېرەن قىلماي ئۆتىۋېرىدۇ«!؟
28 سىلەر بىلمىگەنمۇسىلەر؟ ئاڭلاپ باقمىغانمۇسىلەر؟
پەرۋەردىگار ـ ئەبەدىلئەبەدلىك خۇدا،
جاھاننىڭ قەرىلىرىنى ياراتقۇچىدۇر!
ئۇ يا ھالسىزلانمايدۇ، يا چارچىمايدۇ؛
ئۇنىڭ ئوي-بىلىمىنىڭ تېگىگە ھەرگىز يەتكىلى بولمايدۇ.■
29 ئۇ ھالدىن كەتكەنلەرگە قۇدرەت بېرىدۇ؛
ماغدۇرسىزلارغا ئۇ بەرداشلىقنى ھەسسىلەپ ئاتاۋېتىدۇ.
30 ھەتتا يىگىتلەر ھالدىن كېتىپ چارچاپ كەتسىمۇ،
باتۇرلار بولسا پۈتلىشىپ يىقىلسىمۇ،
31 بىراق پەرۋەردىگارغا تەمىلۇرۇپ كۈتكەنلەرنىڭ كۈچى يېڭىلىنىدۇ؛
ئۇلار بۈركۈتلەردەك قانات كېرىپ ئۇرلەيدۇ؛
ئۇلار يۈگۈرۈپ، چارچىمايدۇ؛
يولدا مېڭىپ، ھالدىن كەتمەيدۇ!

41

خۇدانىڭ ئەل-مىللەتلەرگە بەرگەن تەكلىپى

1 ـ »ئى ئاراللار، سۈكۈت قىلىپ مېنىڭ ئالدىمغا كېلىڭلار؛

□ 40:22 »چاڭقىمۇر« ـ كىچىك بىر خىل چېكەتكە. ■ 40:22 ئايۇپ 8:9□ زەب. 2:104□ يەش. 2444: ■ 40:23 ئايۇپ 21:12□ زەب. 40107: ■ 40:28 زەب. 5147:

خەلقلەرمۇ كۆچىنى يېڭىلىسۇن!
ئۇلار يېقىن كەلسۇن، سۆز قىلسۇن،
توغرا ھۆكۈم قىلىش ئۈچۈن ئۆزئارا يېقىنلىشايلى«!

ئەللەرنىڭ مەسىلىسى ـ بۇتپەرەسلىكتۇر •••• خۇدا ئۆزىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن بەرگەن بىر پىشارەت

2 »كىم شەرقتىكى بىرسىنى ئويغىتىپ،
ئۇنى ھەققانىيلىق بىلەن ئۆز خىزمىتىگە چاقىردى؟
ئۇ ئەللەرنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرىدۇ،
ئۇنى پادىشاھلار ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلدۇرىدۇ؛
ئۇلارنى ئۇنىڭ قىلىچىغا تاپشۇرۇپ توپا-چاڭغا ئايلاندۇرىدۇ،
ئۇلارنى ئۇنىڭ ئوقياسى ئالدىدا شامال ئۈچۈرغان پاخال-توپاندەك قىلىدۇ.□
3 ئۇ ئۇلارنى قوغلىۋېتىپ،
پۈتىنى يەرگە تەگمىگۈزمەي دېگۈدەك ماڭىدۇ، ئامان-ئېسەنلىك ئىچىدە ئۆتىۋېرىدۇ؛□
4 ئەلمىساقتىن تارتىپ دەۋرلەرنى »بارلىققا كەل« دەپ چاقىرىپ،
بۇلارنى بېكىتىپ ئادا قىلغان كىم؟
مەن پەروەردىگار ئاۋۋال بولغۇچىدۇرمەن،
ئاخىرى بولغانلار بىلەنمۇ بىللە بولغۇچىدۇرمەن؛
مەن دېگەن »ئۇ«دۇرمەن.□ ■
5 ئاراللار شۇ ئىشلارنى كۆرۈپ قورقىشىدۇ؛
جاھاننىڭ چەت-چېتىدىكىلەر تىترەپ كېتىدۇ؛
ئۇلار بىر-بىرىگە يېقىنلىشىپ، ئالدىغا كېلىدۇ؛
6 ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز قوشنىسىغا يارىدەم قىلىپ،
ئۆز قېرىندىشىغا: »يۈرەكلىك بول«! ـ دەيدۇ.
7 شۇنىڭ بىلەن نەققاشچى زەرگەرنى رىغبەتلەندۈرىدۇ،
مېتالنى يايپلاقلاپ بولقا ئويناتقۇچى سەندەلنى بازغان بىلەن سوققۇچىنى رىغبەتلەندۈرۈپ: »كەپشەرلىگىنى ياخشى«! دەيدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇنى لىكۆشىپ قالمىسۇن دەپ بۇتنىڭ پۇتىنى مىخلار بىلەن بېكىتىدۇ. □

□ **41:2** «...□□□□ **ھەققانىيلىق بىلەن ئۆز خىزمىتىگە چاقىردى؟»** ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا: ـ »ھەققانىيلىقنىڭ ئۆزى،)يەنى خۇدا(بۇ كىشىنى ئۆز پۇتى ئالدىغا چاقىردى؟.«

□ **41:3** »**ئۇ ئۇلارنى قوغلىۋېتىپ، پۇتىنى يەرگە تەگمىگۈزمەي دېگۈدەك ماڭىدۇ، ئامان-ئېسەنلىك ئىچىدە ئۆتىۋېرىدۇ«** ـ يەشايا پەيغەمبەر بىشارەت قىلغان مۇشۇ نامىسز تاجاۋۇزچىنىڭ ئىسمى كېيىنروك چىقىدۇ. مۇشۇ يەردە كۆرىمىزكى، (1) ئۇ قىلىدىغان ئۇرۇشلار بەك ئۈگۈشلۈق بولىدۇ؛ (2) ئۇنىڭ ھەربىي يۈرۈش سۈرئىتى ئىنتايىن تېز بولىدۇ؛ (3) ئۇنىڭ قىلىدىغان ئۇرۇشلىرى باشقا ئەللەرنى ھودۇقتۇرۇپ پاتپاراق قىلىۋېتىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ ئامان-ئېسەنلىك ئىچىدە، مېڭىپ باقمىغان يول بىلەن كېلىدۇ.«

□ **41:4** »**بارلىققا كەل«** ـ ياكى »يىنىمغا كەل.« **»ئەلمىساقتىن تارتىپ دەۋرلەرنى »بارلىققا كەل« دەپ چاقىرىپ، بۇلارنى بېكىتىپ ئادا قىلغان كىم؟«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم شۇكى، خۇدا ئالدىنئالا)پەيغەمبەر ئارقىلىق(ئېيتقان ئىشلار يۈز بەرگىنىدە، ئەللەر بىشارەتلەرنىڭ توغرا چىقىدىغانلىقىنى كۆرىدۇ. شۇنداق قىلىپ، ئۇلار خۇدانىڭ ئۇلارنى گۈناھلىرىنى تاشلاپ، ئۆزىگە يېقىن كېلىپ كەچۈرۈمىگە ئېرىشىشىگە چاقىرىدىغانلىقىنى كۆرۈپ يېتىدۇ. **»ئاخىرى بولغانلار«** ـ دۇنيادا ئەڭ ئاخىرى ھاتات بولغان ئىنسانلارنى كۆرسەتسە كېرەك. **»مەن دېگەن »ئۇ«دۇرمەن«** ـ مۇشۇ يەردە »ئۇ« خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **41:4** يەش. 10:43□ 6:44□ 12:48□ ۋەھ. 17:1□ 22 13:

□ **41:7** »**شۇنىڭ بىلەن نەققاشچى زەرگەرنى رىغبەتلەندۈرىدۇ، مېتالنى يايپلاقلاپ بولقا ئويناتقۇچى سەندەلنى بازغان بىلەن سوققۇچىنى رىغبەتلەندۈرۈپ•••»** ـ ئەللەر خۇدا بىشارەت قىلغان تاجاۋۇزچىنىڭ كېلىدىغانلىقىنى بىلىپ قورقىدۇ (5-□□□□□). بىراق بىشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشقانلىقىنى كۆرۈشى بىلەن، بۇتپەرەسلىكنى تاشلاپ خۇدانىڭ ئالدىغا كېلىشىنىڭ ئورنىدا، ئۇلار يەنىلا ئۆزلىرىنى قوغداش ئۈچۈن)ئۆمار سۈپىتىدە(بۇتلارنى ياسىماقچى بولىدۇ.

خۇدانىڭ ئىسرائىلغا ئىلهام بېرىشى

8 بىراق سەن، ئى قۇلۇم ئىسرائىل،
ئى تۆزۈم تاللىغان ياقۇپ،
ئىبراهىم مېنىڭ دوستۇمنىڭ ئەۋلادى: ـ ■
9 مەن جاهاننىڭ قەرىدىن ئېلىپ كەلگەن،
يەرنىڭ ئەڭ چەتلىرىدىن چاقىرىغنىم سەن ئىكەنسەن؛
مەن ساڭا »سەن مېنىڭ قۇلۇمدۇرسەن،
مەن سېنى تاللىغان،
سېنى هەرگىز چەتكە قاقمايمەن« ـ دېگەندىم.□
10 ـ قورقما، چۈنكى مەن سەن بىلەن بىللىدۇرمەن؛
ئۈيان-بۈيان قاراپ هودۇقما كۈلار؛
چۈنكى مەن سېنىڭ خۇدايىڭدۇرمەن؛
مەن سېنى كۈچەيتىمەن،
مەن سېنى كۆچەيتىمەن،
بەرهەق، مەن ساڭا ياردەمدە بولىمەن!
بەرهەق، مەن تۆزۈمنىڭ هەققانىيلىقىمنى بىلدۈرگۈچى ئوڭ قولۇم بىلەن سېنى يۆلەيمەن.
11 مانا، ساڭا قاراپ غالجىرلىشىپ كەتكەنلەرنىڭ هەممىسى خىجىل بولۇپ شەرمەندە بولىدۇ؛
ساڭا شىكايەت قىلغۇچىلار يوق دېيەرلىك بولىدۇ، هالاك بولىدۇ.■
12 سەن ئۇلارنى ئىزدىسەڭ، هېچ تاپالمايسەن؛
سەن بىلەن دەۋالاشقۇچىلار ـ
ساڭا قارشى ئۇرۇش قىلغۇچىلار يوق دېيەرلىك، هېچ بولۇپ باقمىغاندەك تۇرىدۇ.
13 چۈنكى مەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئوڭ قولۇڭنى تۇتۇپ تۇرۇپ، ساڭا: ـ
»قورقما، مەن ساڭا ياردەمدە بولىمەن«! دەيمەن.
14 قورقما، سەن قۇرت بولغان ياقۇپ،
ئىسرائىلنىڭ باللىرى!
مەن ساڭا ياردەمدە بولىمەن«! ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، يەنى سېنىڭ هەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىڭ، ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى.□
15 مانا، مەن سېنى كۆپ هەم ئوتكۈر چىشلىق يېڭى بىر دان ئايرىغۇچى تىرنا قىلىمەن؛
سەن تاغلارنى يانجىپ، ئۇلارنى پارە-پارە قىلىۋېتىسەن،
دۆڭلەرنىمۇ كۆكۈم-تالقانغا ئايلاندۇرۇۋېتىسەن.■

■ **41:8** قان. 6:7□ 15:10□ 2:14□ 2تار. 7:20□ زەب. 4:135□ يەش. 1:43□ 1:44□ ياق. 232:

□ **41:9** **»مەن جاهاننىڭ قەرىدىن ئېلىپ كەلگەن، يەرنىڭ ئەڭ چەتلىرىدىن چاقىرىغنىم سەن ئىكەنسەن«** ـ ئۇقۇرمەنلەر شۇنى ئېسىگە كەلتۈرسۇنكى، خۇدا ئىبراهىمنى يىراق يۇرتىدىن قانائانغا)يەنەستىگە(چاقىرغاندىدى، كېيىن ئىبراهىمنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىسرائىلنى مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق مىسردىن قۇتقۇزغاندىدى. **»سېنى هەرگىز چەتكە قاقمايمەن«** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »سېنى چەتكە قاقىغانىمەن.«

■ **41:11** مىس. 22:23□ يەش. 12:60□ زەك. 312:

□ **41:14** **»هەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى«** ـ ئىبراني تىلىدا »گوئېل« دېگەن مۇشۇ سۆزنىڭ ئالاهىدە مەنىسى بار. بىرسى كەمبەغەل بولۇپ، تۆزىنى قۇلۇققا سېتىۋەتكەن بولسا ياكى باشقا قىين ئەهۋالغا ئۇچراپ مال-مۈلۈكىنى ساتقان بولسا، مۇسا پەيغەمبەر قوبۇل قىلغان مۇقەددەس قانۇنغا ئاساسەن، مۇشۇ كىشىنىڭ يېقىن تۇرۇق-تۇغقانلىرى، هەمجەمەتلىرىنىڭ ئۇنى هۆرلۈككە چىقىرىپ قۇتقۇزۇش هوقۇقى بار ئىدى. دېمەك، »هەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى«نىڭ »)گوئېل«) سېتىۋالغۇچى ئادەمگە پۇل بېرىپلا، ئۆز قېرىندىشىنى هۆر قىلىپ قۇتقۇزۇش هوقۇقى بار دېگەنلىكتۇر. هوقۇقنى ئىشلىتىش هەمجەمەتنىڭ ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن بولاتتى، ئەلۋەتتە. ئۇ ئىشلەتمەكچى بولسا، هېچكىم ئۇنى توسالمايتتى.

يەشايا خۇدانىڭ قۇتقۇزغۇچى ئىكەنلىكىنى بايان قىلىش ئۈچۈن دەل مۇشۇ سۆزنى ئىشلىتىدۇ. دېمەك، خۇدا ئىسرائىلغا »هەمجەمەت«لىك قىلىپ، ئۇلارنىڭ »گوئېل«ى، يەنى »هەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىسى« بولىدۇ. ئۇ ئۆز ئىختىيارىلىقى بىلەن ئۇلارنى قۇتقۇزىدۇ. ■ **41:15** يەش. 13:17□ 529:

16 سەن ئۇلارنى سورۇيسەن،
شامال ئۇلارنى ئۇچۇرۇپ كېتىدۇ،
قۇيۇن ئۇلارنى تارقىتىۋېتىدۇ؛
ۋە سەن پەرۋەردىگار بىلەن شادلىنىسەن،
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنى ئىپتىخارلىنىپ مەدھىيەلەيسەن.
17 بوزەكلەر ۋە يوقسۇللار سۇ ئىزدەيدۇ، لېكىن سۇ يوق؛
ئۇلارنىڭ تىلى ئۇسسۇزلۇقتىن قاغجىراپ كېتىدۇ؛
مەن پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئاڭلايمەن؛
مەن ئىسرائىلنىڭ خۇداسى ئۇلاردىن ۋاز كەچمەيمەن.■
18 مەن قاقاس ئېگىزلىكلەردە دەريالارنى،
جىلغىلار ئىچىدە بۇلاقلارنى ئاچىمەن؛
دالانى كۆلچەككە ئايلاندۇرىمەن،
تاتىراڭ يەردىن سۇلارنى ئۇرغۇتۇپ سۇ بىلەن قاپلاپ بېرىمەن.■
19 دالادا كېدىر، ئاكاتسىيە، خاداس ۋە زەيتۇن دەرەخلىرىنى ئۆستۈرۈپ بېرىمەن؛
چۆل-باياۋاندا ئارچا، قارىغاي ۋە بوكسۇس دەرەخلىرىنى بىرگە تىكىمەن؛□
20 شۇنداق قىلىپ ئۇلار بۇلارنى كۆرۈپ، بىلىپ، ئويلىنىپ: ـ
»پەرۋەردىگارنىڭ قولى مۇشۇلارنى قىلغان،
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى ئۇنى ياراتقان«! دەپ تەڭ چۈشىنىشىدۇ.

خۇدانىڭ بۇتپەرەسلەرنى قۇتقۇزۇش توغرىسىدىكى يەنە بىر سۆزى

21 ـ مۇھاكىمىلىرىڭلارنى ئوتتۇرىغا قويۇڭلار، دەيدۇ پەرۋەردىگار؛
ـ كۈچلۈك سەۋەبلىرىڭلارنى چىقىرىڭلار، دەيدۇ ياقۇپنىڭ پادىشاھى.
22 ـ بۇتلىرىڭلار ئېلىپ كېرىلسۇن،
بىزگە نېمىلەرنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى ئېيتىسۇن؛
ئىلگىرىكى ئىشلارنى، ئۇلارنىڭ ئۆجۈر-بۇجۇرلىرىگىچە كۆز ئالدىمىزدا كۆرسەتسۇن،
شۇنداقلا بۇلاردىن چىقىدىغان نەتىجىلەرنى بىزگە بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئېيتىپ بەرسۇن؛
ـ ياكى بولمىسا، كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى ئاڭلاپ بىلەيلى؛
23 سىلەرنىڭ ئىلاھلىق ئىكەنلىكىڭلارنى بىلىشىمىز ئۈچۈن،
كېيىنكى يۈز بېرىدىغان ئىشلارنى بىزگە بايان قىلىڭلار؛
قانداقلا بولمىسۇن، بىزنى ھاڭ-تاڭ قىلىپ ئۇنى تەڭ كۆرىدىغان قىلىش ئۈچۈن،
بىرەر ياخشى ئىش ياكى يامان بىر ئىشنى قىلىڭلار!□
24 مانا، سىلەر يوقنىڭ ئارىلىقىدا،
ئىشلىگىنىڭلارمۇ يوق ئىشتۇر؛

■ **41:17** مات. 65:
■ **41:18** زەب. 35:107□ يەش. 7:35□ 344:
□ **41:19** **»دالادا كېدىر، ئاكاتسىيە، خاداس ۋە زەيتۇن دەرەخلىرىنى ئۆستۈرۈپ بېرىمەن؛ ... ئارچا، قارىغاي ۋە بوكسۇس دەرەخلىرىنى بىرگە تىكىمەن«** ـ مۇشۇ دەرەخلەر)زەيتۇن دەرىخىدىن سىرت(مېۋە ئۆچۈن ئەمەس، سايە بېرىش ئۈچۈن بېرىلىدۇ؛ بىرقانچە خىل دەرەخ بىرخىل مۇھىت ئاستىدا تەڭ ئۆسۈشنى مۇمكىن ئەمەس.
قارىغاندا بۇ بېشارەت ئاخىرقى زامانلارنى كۆرسىتىدۇ؛ شۇ چاغدا خۇدا ئىسرائىلنى يېڭى بىر »مىسردىن چىقىش«)ئەمەلىيەتتە، »جاھاننىڭ چەت-چەتلىرىدىن چىقىرىش«) يولى بىلەن قۇتقۇزىدۇ.
□ **41:23** **»بىرەر ياخشى ئىش ياكى يامان بىر ئىش قىلىڭلار«** ـ مۇشۇ ئىبارە »مەرقاناداق بىرەر ئىشنى قىلىڭلار« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. بۇتلار ياخشى بولسۇن، يامان بولسۇن ھېچقانداق ئىش قىلالمايدۇ، ئەلۋەتتە.

سىلەرنى تاللىغۇچى بىر لەنىتىدۇر.

بىشارەت تەكرارلىنىدۇ، خۇدا بارلىق ئەل-يۇرتلارغا »مېنىڭ قۇلۇمنى تونۇڭلار« دەپ تونۇشتۇرىدۇ

25 بىرسىنى شىمال تەرەپتىن قوزغىدىم، ئۇ كېلىدۇ؛
ئۇ كۈنچىقىشتىن مېنىڭ ناممىنى جاكارلاپ كېلىدۇ؛
ئۇ بىرسى ھاك لايىنى دەسسىگەندەك، ساپالچى لاي چەيلىگەندەك ئەمەلدارلارنىڭ ئۈستىگە ھۇجۇم قىلىدۇ؛□
26 بىزگە ئۇقتۇرۇش ئۇچۇن، كىم مۇقەددەمدىن بۇيان بۇنى ئېيتقان؟
ياكى بىزنى »ئۇ ھەققەتتۇر« دېگۈزۈپ بۇ ئىشتىن بۇرۇن ئۇنى ئالدىنئالا ئېيتقان؟
ياق، ھېچكىم ئېيتمايدۇ؛
بەرھەق، ھېچكىم بايان قىلمايدۇ؛
سۆزۈڭلارنى ئاڭلىيالىغۇچى بەرھەق يوقتۇر!
27 مەن دەسلەپتە زىئونغا: ـ »مۇشۇ ئىشلارغا كۆز تىكىپ تۇرۇڭلار! كۆز تىكىپ تۇرۇڭلار«! دېدىم،
يېرۇسالېمغا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگۈچىنى ئەۋەتىپ بەردىم.
28 مەن قارىسام، شۇلار ئارىسىدا ھېچكىم يوق ـ
مەسلىھەت بەرگۈدەك ھېچكىم يوق،
شۇلاردىن سورىسام، جاۋاب بەرگۈدەك ھېچكىممۇ يوق.□

داۋامى

29 قاراڭلار، ئۇلار ھەممىسى قۇرۇق؛
ئۇلارنىڭ ياسىغانلىرى يوق ئىشتۇر،
قۇيما مەبۇدلىرى قۇرۇق شامالدەك مەنىسىزدۇر.

42

1 قاراڭلار، مانا مەن يۆلەيدىغان ئۆز قۇلۇمغا!
جېنىمنىڭ خۇشاللىقى بولغان مېنىڭ تاللىغىنىم؛
مەن ئۆز روھىمنى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا قوندۇرىمەن،
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەللەرگە ھۆكۈم-ھەققەتنى يەتكۈزۈپ بېرىدۇ.□ ■

□ **41:25 »بىرسىنى شىمال تەرەپتىن قوزغىدىم، ئۇ كېلىدۇ؛ ئۇ كۈنچىقىشتىن مېنىڭ ناممىنى جاكارلاپ كېلىدۇ«** ـ تاجاۋۇزچى تېخى نامسىز، بىراق ھازىر ئۇ توغرۇلۇق يەنە بىر پاكىت بار؛ ئۇ شەرقتىن ھەمدە شىمال تەرەپتىنمۇ كېلىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مېنىڭ ناممىنى چاقىرىپ ندا قىلىپ كېلىدۇ.«

□ **41:28 »شۇلار ئارىسىدا ھېچكىم يوق«** ـ »شۇلار« شۇبھىسىزكى، بۇتپەرەس ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ.

□ **42:1 »ئۆز قۇلۇم ، يەنى)پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«** ـ شۇبھىسىزكى، خۇدانىڭ »يات ئەللەر« گە بېغىشلىغان، ئۇلارنى بۇتپەرەسلىكتىن قۇتقۇزىدىغان جاۋابىدۇر. مۇشۇ ئايەتتىكى »قاراڭلار، مانا...« دېگەننى، 41-باب 29-ئايەتتىكى »جاۋاب بەرگۈدەك ھېچكىم يوق« قاتارلىقلار بىلەن سېلىشتۇرۇڭىز كېرەك. قاربىغاندا، خۇدا تاللىغان مۇشۇ مۇلايىم، مۇھەببەتلىك كىشى ئەل-يۇرتلارغا خۇدانىڭ سۆزىنى ئېلىپ كېلىدۇ. **»ئۇ ئەللەرگە ھۆكۈم-ھەققەتنى يەتكۈزۈپ بېرىدۇ«** ـ »ھۆكۈم-ھەققەت«)ئىبرانىي تىلىدا »مىشپات«) ئېلىپ بېرىش« دېگەنلىك بولۇپ، ئۇچ مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: ـ (1) يۇقىرىقى -41بايىتىكى)خۇدا يۇتلار بىلەن مۇھاكىمە قىلغان(»سوت«تىكى »ھۆكۈم-ھەققەت«، يەنى »خۇدا دېگەن تىرىك ھەم بىردۇر، يۇتلار يوقتىن بولغان نەرسە« دېگەن ھەققەتنى ئېلىپ كېلىشتىن ئىبارەت. ھەققەتسىزلەر ھەققەتكە ئېرىشىدۇ؛ (2) خۇدانىڭ »ھەققانىي قۇل«ى خۇدانىڭ ئادىل قانۇن-پەرمانلىرىنىڭ خەۋرىنى يەتكۈزۈپ، چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ؛ (3) خاتالىقنى تۈزىتىش، ئۆۋال بولغانلارغا ئاداللىقنى يۈرگۈزىدۇ. ■ **42:1** يەش. 2:11؛ مات. 17:3؛ 5:17؛ يۇھ. 34:3؛ ئەف. 61:

2 ئۇ نە ۋارقىراپ-جارقىرىمايدۇ، نە چۇقان كۆتۈرمەيدۇ نە ئاۋازىنى كوچىلاردا ئاڭلاتمايدۇ.□
3 تاكى ئۇ غەلىبە بىلەن توغرا ھۆكۈملەرنى چىقارغۇچە،
يانجىلغان قومۇشنى سۇندۇرمايدۇ،
تۈتەپ ئۆچەي دەپ قالغان پىلىكنى ئۆچۈرمەيدۇ؛□
4 ھۆكۈم-ھەققەتنى يەر يۈزىدە تىكلىمىگۈچە،
ئۇ ھالسىزلانمايدۇ، كۆڭۈل يانمايدۇ؛
ئاراللارمۇ ئۇنىڭ پەرمان-قانۇنىنى تەلمۈرۈپ كۈتىدۇ.□
5 ئاسمانلارنى يارىتىپ ئۇلارنى كەرگەن،
يەر-زېمىنى ھەم ئۇنىڭدىن چىققانلارنى يايغان،
ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان خەلققە نەپەس،
ئۇنىڭ ئۈستىدە مېڭىۋاتقانلارغا روھ بەرگۈچى تەڭرى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
6 مەنكى پەرۋەردىگار سېنى ھەققانىيلىق بىلەن شۇنىڭغا چاقىرغانمەنكى،
ـ سېنىڭ قولۇڭنى تۇتىمەن،
سېنى قوغداپ ساقلايمەن،
ھەم سېنى خەلققە ئەھدە سۈپىتىدە،
ئەللەرگە بىر نۇر قىلىپ بېرىمەن؛□
7 قاريغۇ كۆزلەرنى ئېچىشقا،
زىنداندىن مەھبۇسلارنى،
تۈرمىدە قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ئولتۇرغانلارنى قۇتقۇزۇشقا سېنى ئەۋەتىمەن.□
8 مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن؛ مېنىڭ نامىم شۇدۇر؛
شان-شەرىپىمنى باشقا بىرسىگە،

□ **42:2 »ئۇ نە ۋارقىراپ-جارقىرىمايدۇ، نە چۇقان كۆتۈرمەيدۇ نە ئاۋازىنى كوچىلاردا ئاڭلاتمايدۇ«** ـ بۇنىڭ مەنىسى، بەلكىم »ئۇ داۋراڭ سالمايدۇ«، »ئۇ ئۆز-ئۆزىنى ئېلان قىلمايدۇ.«

□ **42:3 »ھۆكۈم-ھەققەت«** ـ توغرۇلۇق 1:42 دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **42:4 »ئۇ ھالسىزلانمايدۇ، كۆڭۈل يانمايدۇ...«** ـ »ھالسىزلانمايدۇ« ۋە »كۆڭۈل يانمايدۇ« دېگەن سۆزلەر ئىبرانىي تىلىدا 3-ئايەتتىكى »تۈتەپ ئۆچەي دەپ قالغان« ھەم »يانجىلغان« دېگەنلەر بىلەن يىلتىزداشتۇر. **»ئاراللارمۇ ئۇنىڭ پەرمان-قانۇنىنى تەلمۈرۈپ كۈتىدۇ«** ـ ھازىر)يەشايا كىتابىدىكى مۇشۇ يەرگىچە(»پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« توغرۇلۇق شۇنداق خەۋىرىمىز بار: ـ
(1) خۇدا ئۇنى پەۋقۇلئاددە ياخشى كۆردىدۇ، ئۇنىڭدىن زور خۇشاللىق ئالدۇ.
(2) خۇدانىڭ روھى ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ تۇرىدۇ.
(3) ئۇ تالاش-تارتىش قىلمايدىغان، كەمتەر، كىچىك پىشىلىق ئادەم بولىدۇ.
(4) ئۇ ئىنتايىن مۇلايىم ئادەم بولۇپ، ھەتتا »ئۆمىد يوق« بولغۇدەك »يانجىلغان قومۇش« يا كى »تۈتەپ ئۆچەي دەپ قالغان پىلىك« كەمۋ مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىدۇ.
(5) ئۇ دۇنياغا كەلگەندە، خۇدانىڭ ھەققەتلىرىنى، توغرا ھۆكۈملىرىنى پۈتۈن دۇنياغا يەتكۈزمىگۈچە ھەرگىز يولدىن يانمايدۇ.
(6) پۈتۈن دۇنيا، ھەتتا ئەڭ چەت جايلاردىكىلەر ئۇنىڭغا ئۈمىد باغلاپ، ئۇنىڭ سۆز-ھۆكۈملىرىگە تەشنا بولىدۇ.

□ **42:6 »ھەم سېنى خەلققە ئەھدە سۈپىتىدە، ئەللەرگە بىر نۇر قىلىپ بېرىمەن«** ـ »خەلق« تەۋراتتا ئادەتتە ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ، »ئەللەر« »ئىسرائىلدىن باشقا خەلقلەر«نى، »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نى كۆرسىتىدۇ.

□ **42:7 »قاريغۇ كۆزلەرنى ئېچىشقا، زىنداندىن مەھبۇسلارنى، تۈرمىدە قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ئولتۇرغانلارنى قۇتقۇزۇشقا سېنى ئەۋەتىمەن«** ـ بۇ ئايەتلەردىن »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« توغرىسىدا شۇلارنىڭ كۆرۈۋىرىكى: ـ
(7) ئۇ خۇدانىڭ زور يارىدىمىگە ئىگە بولىدۇ؛
(8) ئۇنداق قىلغاندا ئۇنىڭ ئۆزى بىر »ئەھدە« بولىدۇ ھەم ئۆزى »نۇر« بولىدۇ.
(9) بۇ ئەھدىنىڭ مەزمۇنى بولسا (5-□□□□□ خۇدانىڭ دۇنياسىدىكى بارلىق خەلقلەرنىڭ غېمىدە بولغانلىقىنى كۆرسەتكەندەك) خەلقلەرنىڭ كۆزلىرىنى ئېچىپ ئۇلارنى ئەركىنلىككە چىقىرىشتىن ئىبارەت بولىدۇ.
(10) خۇدا ئۇنى)مەسىھنى(ئەھدە سۈپىتىدە جاھانىدىكى بارلىق خەلققە ھەدىيە قىلغاندەك »بېرىدۇ.«

ماڭا تەۋە بولغان مەدھىينى ئويما مەبۇدلارغا بەرمەيمەن.■
9 مانا، ئالدىنقى ئىشلار بولسا ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان؛
سىلەرگە يېڭى ئىشلارنى جاكارلايمەن؛
ئۇلار تېخى يۈز بەرمىگۈچە،
مەن ئۇلارنى سىلەرگە بايان قىلىمەن.□
10 ـ پەرۋەردىگارغا يېڭى ناخشا ئېيتىڭلار،
ئى دېڭىزدا يۈرگەنلەر ھەم ئۇنىڭ ئىچىدىكى ھەممە مەۋجۇداتلار،
ئاراللار ھەم ئۇلاردا تۇرغانلارمۇ،
جاھاننىڭ چەت-چەتلىرىدىن ئۇنى مەدھىيىلەڭلار!□ ■
11 دالا ھەم ئۇنىڭدىكى شەھەرلەر،
كېدار قەبىلىسىدىكىلەر تۇرغان كەنتلەر ئاۋازىنى كۆتۈرسۇن،
سېلادىكىلەر يۇقىرى ئاۋازدا ناخشا ئېيتسۇن،
تاغلارنىڭ چوققىلىرىدىن تەنتەنە قىلسۇن!□
12 ئۇلار پەرۋەردىگارنى ئۇلۇغلىسۇن،
ئۇنىڭ مەدھىيىلىرى ئاراللاردىمۇ جاكارلانسۇن.
13 پەرۋەردىگار پالۋاندەك چىقىدۇ،
باتۇر لەشكەردەك ئوتلۇق مۇھەببىتىنى قوزغايدۇ؛
ئۇ ۋارقىرايدۇ، بەرھەق شىردەك ھۆركىرەيدۇ؛
دۇشمەنلىرى ئۈستىگە زور كۈچ-قۇدرىتىنى كۆرسىتىدۇ.
14 ـ »مەن ئەبەدىلئەبەد سۈكۈتتە تۇرۇۋېپ كەلدىم؛
جىم تۇرۇپ ئۆزۈمنى بېسىۋېلىپ كەلدىم؛
بىراق ھازىر تولغىقى تۇتقان ئايالدەك ئىنچىقلاپ توۋلايمەن؛
ھەم ھاسىرايمەن ھەم ئىكۋايمەن!□
15 مەن تاغلارنى ھەم دۆڭلەرنى چۆلدەرتىمەن،

■ **42:8** يەش. 1148:

□ **42:9** »مانا، ئالدىنقى ئىشلار بولسا ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان؛ سىلەرگە يېڭى ئىشلارنى جاكارلايمەن...» ـ »ئالدىنقى ئىشلار« بەلكىم 41-باب، 1-4-ئايەتتىكى، »تاجاۋۇزچى«نىڭ ئىشلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »يېڭى ئىشلار« بولسا پەرۋەردىگارنىڭ ھەققانىي قۇلى« توغرۇلۇقتۇر. »تاجاۋۇزچى« ۋە »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نى سېلىشتۇرساق، تاجاۋۇزچى ۋەيرانچىلىق قىلدۇ، ئەل-يۇرتلار ئۈنىڭدىن قورقۇپ پاتپاراق بولۇپ كېتىدۇ، يۇتۇپەرەسلىك تېخىمۇ كۈچىيىدۇ، »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« بولسا خەقلەرگە رەھىم قىلىدۇ، ئادەمنى ساقايتىدۇ، ئەل-يۇرتلارنى، يەنى »يات ئەللەر«نى خۇداغا قارىتىپ ئۈنىڭ نۇرىغا يېتەكلەيدۇ.

□ **42:10** »دېڭىزدا يۈرگەنلەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »دېڭىزغا چۈشكەنلەر« ـ »زەب.» 23:107نى كۆرۈڭ.

■ **42:10** زەب. 333:

□ **42:11** »كېدار قەبىلىسىدىكىلەر... سېلادىكىلەر...» ـ »كېدار قەبىلىسى« ئەرەبلەرنىڭ بىر قەبىلىسى ئىدى. »سېلا« بولسا ئېدومنىڭ بىر شەھىرى)سېلا قورام تاش ئۈستىگە سېلىنغان ـ مەنىسى »قورام تاش«). يۇقىرىقى 34-بابتا دىيىلگەندەك، ئېدوم خۇدانىڭ سۈزىگە قارشى تۇرغىنى بىلەن، ئېدومدىن خۇداغا توۋا قىلىپ ھەققىي ئىبادەت قىلىدىغانلار بولىدۇ.

□ **42:14** »مەن ئەبەدىلئەبەد سۈكۈتتە تۇرۇۋېپ كەلدىم؛ جىم تۇرۇپ ئۆزۈمنى بېسىۋېلىپ كەلدىم؛ بىراق ھازىر تولغىقى تۇتقان ئايالدەك ئىنچىقلاپ توۋلايمەن؛ ھەم ھاسىرايمەن ھەم ئىكۋايمەن!» ـ »يېڭى ئىشلار« يەنى ئۇنىڭ »ھەققانىي قۇلى«نىڭ دۇنياغا كېلىشى، شۇنداقلا نۇرغۇن ئادەملەرنى گۇناھلىرىنىڭ ئاسارەتلىرىدىن قۇتقۇزۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. خۇدا بۇ »يېڭى ئىشلار«نى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ھاملىدار ئايالنىڭ تولغىقى تۇتقاندەك بولىدۇ (10-17-□□□□□□□□ توۋۇق بىر بۇلۇمدۇر).

دېمىسەكمۇ، مۇشۇ »يېڭى ئىشلار« خۇداغا نىسبەتەن پۈتكۈل ئالەمدىن مۇھىمدەك تۇرىدۇ؛ چۈنكى ئۇ ئاسمان-زېمىننى بىر سۆز بىلەنلا ياراتقان؛ بىراق مۇشۇ ئىشلارنى ئۇ تەشنالىق بىلەن ئۈزۈن، يەنى ئەبەدىلئەبەد كۆزۈپ كەلگەن ھەم ئۇلارنى تۇغدۇرۇش ئۈچۈن ئېغىر جاپا ھەم ئازاب تارتقاندەك قىلىدۇ. مۇشۇ ئىنتايىن سىرلىق ئىشتۇر! »ھەم ھاسىرايمەن ھەم ئىكۋايمەن« ـ ئىككى ئىشنىڭ تەڭ قىلىندىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ئۇلارنىڭ ھەممە يېشىللىقلىرىنى قۇرۇتۇۋېتىمەن؛
دەريالارنى ئاراللارغا ئايلاندۇرۇۋېتىمەن؛
كۆلچەكلەرنىمۇ قاغجىرىتىمەن.
16 قارىغۇلارنى ئۆزى بىلمىگەن بىر يول بىلەن ئاپىرىپ قويىمەن،
ئۇلارنى ئۆزلار بىلمىگەن يوللاردا يېتەكلەيمەن؛
ئۇلارنىڭ ئالدىدا قاراڭغۇلۇقنى نۇر،
ئەگرى-توقاي يەرلەرنى تۆپتۈز قىلىمەن.
مەن مۇشۇ ئىشلارنى قىلماي قالمايمەن،
ئۇلاردىن ھېچ ۋاز كەچمەيمەن.□
17 ئويما مەبۇدلارغا تايانغانلار،
قۇيما مەبۇدلارغا: »سىلەر ئىلاھلىرىمىزدۇر« دېگەنلەر بولسا،
ئۇلار يولدىن يانداۋۇلماي قالمايدۇ،
قاتتىق شەرمەندە قىلىنىدۇ.■
18 ـ »ئاڭلاڭلار، ئى گاسلار!
قارىغۇلار، كۆرۈش ئۈچۈن قاراڭلار!
19 مېنىڭ قۇلۇمدىن باشقا يەنە كىم قارىغۇ؟
مېنىڭ ئەۋەتكەن »ئەلچىم«دىن باشقا يەنە كىم گاس؟
كىم مەن بىلەن ئەھدىلەشكەندەك شۇنچە قارىغۇدۇ؟
كىم پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىدەك شۇنچە قارىغۇدۇ؟□
20 سەن نۇرغۇن ئىشلارنى كۆرگىنىڭ بىلەن،
بىراق نەزىرىڭگە ھېچ ئالمايسەن؛
ئۇنىڭ قۇلىقى ئېچىلغىنى بىلەن،
ئۇ ئاڭلىمايدۇ.«■
21 پەرۋەردىگار ئۆز ھەققانىيلىقى ئۈچۈن لايىق كۆردىكى،
تەۋرات-قانۇننى ئۇلۇغ ھەم شان-شەرەپلىك دەپ كۆرسەتتى.□
22 بىراق شۇلار بولسا ئولجا ئېلىنغان ھەم بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنغان بىر خەلقتۇر؛

□ 42:16 **»قارىغۇلارنى ئۆزى بىلمىگەن بىر يول بىلەن ئاپىرىپ قويىمەن... مەن مۇشۇ ئىشلارنى قىلماي قالمايمەن، ئۇلاردىن ھېچ ۋاز كەچمەيمەن«** ـ 15-ۋە 16-ئايەتكە قارىغاندا، »يېڭى ئىشلار« دۇنياغا كەلگەندە، يەرنى كىشىلەر ئۈچۈن ئازابلىق بولىدۇ، يەر-زېمىن ئاستىن-ئۈستۈن بولۇپ كېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن تەڭ خۇدا باشقا بىرنەرسىچە »قارىغۇلار«)بەلكىم، گۇناھسىز، جۈملىدىن بۇتپەرەسلىكنى تونۇپ يېتىدىغانلار(ئۈچۈن موھتاجلىرىنى تەمىنلەيدىغان مەخسۇس شارائىتلارنى يارىتىپ بېرىدۇ.

■ 42:17 زەب. 7:97□ يەش. 29:1□ 11:44□ 16:45

□ 42:19 **»مەن بىلەن ئەھدىلەشكەندەك« ـ ياكى »مەن بىلەن ئىناق قىلىنغاندەك.« «...□□□ مەن بىلەن ئەھدىلەشكەندەك شۇنچە قارىغۇدۇ؟ كىم پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىدەك شۇنچە قارىغۇدۇ؟»** ـ بىر سوئال تۇغۇلىدۇكى، مۇشۇ ئايەتتە دېيىلگەن »مېنىڭ قۇلۇم« يۇقىرىقى »خۇشاللىقم بولغان قۇلۇم«مۇ ياكى باشقىسىمۇ؟ تېزلا كۆرىمىزكى، ئۇ ئەمەس، بەلكى ئىسرائىلنىڭ ئۆزى بولىدۇ)مەسىلەن، 22-ئايەتنى كۆرۈڭ.(خۇدا 18-ئايەتتە، ئۆزى تەرىپىدىن ساقايتىلغان (16-□□□□)، ئەسلى بۇتپەرەس »قارىغۇ« بولغان ئەل-يۇرتلارنى »)يات ئەللەرنى«) ئۆزىنىڭ »قارىغۇ« خەلقىنى، يەنى ئىسرائىلنى نەزىرىگە ئېلىشقا چاقىرىدۇ. دېمەك، ئىسرائىل تەرىپىدىن كەمىتىلىپ »قارىغۇ« دەپ ھېسابلانغانلار كۆرەلەيدىغان بولىدۇ، بىراق)يەنىغەمبەرلەر ئارقىلىق(خۇدانىڭ نۇرىنى قوبۇل قىلغان ئىسرائىللار بولسا، ئاسىيلىق قىلىپ قارىغۇ بولۇپ قالدى.

■ 42:20 رىم. 112-2:

□ 42:21 **»پەرۋەردىگار ئۆز ھەققانىيلىقى ئۈچۈن لايىق كۆردىكى، تەۋرات-قانۇننى ئۇلۇغ ھەم شان-شەرەپلىك دەپ كۆرسەتتى«** ـ خۇدا ئىسرائىلغا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق مۇقەددەس قانۇن-پەرمانىنى بەرگەن. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇتپەرەسلىككە تولغان دۇنيا ئارىسىدا بىردىنبىر خۇداغا ئىبادەت قىلىدىغان خەلق بولۇپ، زور ئىمتىيازغا ئېرىشكەندى. خۇدانىڭ مەقسىتى، ئۇلار ئارقىلىق »مېنىڭ قۇلۇم« ھەم »ئۇلۇغ« سۈپىتىدە، مۇشۇ نۇرنى پۈتكۈل دۇنياغا يەتكۈزمەكچى. بىراق ئىسرائىللار ئۆزىنىڭ شۇ مەقسىتىنى ھېچ ئەتىۋارلىمای، كۆپ جەھەتتىن ئۆزىنىڭ يۈز ئۆرىگەن.

ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئورا-تۇزاقتا تۇتۇلغان،
گۈندىخانىلاردا قامىلىپ غايىب بولىدۇ؛
ئۇلار غەنىيمەت بولىدۇ،
ھېچكىم قۇتقۇزمايدۇ؛
ئۇلار ئوۋلجا بولىدۇ،
ھېچكىم: »قايتۇرۇپ بېرىش«! دېمەيدۇ.□
23 بىراق ئاراكلاردا كىم بۇنىڭغا قۇلاق سالسۇن؟
كىم بۇلارنى ئاكلاپ كەلگۈسى زامانلارغا كۆڭۈل قويسۇن؟□
24 ئەمدى كىم ياقۇبنى ئوۋلجا قىلغان؟
كىم ئىسرائىلنى بۇلاڭچىلارغا تاپشۇرۇپ بەرگەن؟
بۇنى قىلغىنى بولسا، بىز گۇناھ قىلىپ كەمىستكەن پەرۋەردىگار ئەمەسمۇ؟
چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ يوللىرىدا مېڭىشنى خالىمايتتى؛
ياكى ئۇنىڭ قانۇنىغا ئىتائەت قىلمايتتى.
25 شۇڭا ئۇ ئۇلار ئۈستىگە غەزەپ-قەھرىنى،
ئۇرۇشنىڭ زوراۋانلىقىنى تۆكۈپ چۈشۈردى؛
بۇلار ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئوت تۇتاشتۇردى؛
بىراق ئۇ تونۇپ يەتمىدى؛
بۇلار ئۇنى كۆيدۈردى، بىراق ئۇ ھېچ ساۋاق ئالمىدى.

43

داۋامى

1 بىراق ھازىر ئى ياقۇپ، سېنى ياراتقۇچى پەرۋەردىگار،
ئى ئىسرائىل، سېنى شەكىللەندۈرگۈچى مۇنداق دەيدۇ: ـ
»قورقما؛ چۈنكى مەن ساكا ھەمجەمەت بولۇپ سېنى قۇتقۇزغان؛
سېنى ئۆز نامىم بىلەن ئاتىغانمەن؛
سەن مېنىڭكىدۇرسەن!
2 سەن سۇلاردىن ئۆتكىنىڭدە، مەن سەن بىلەن بىللە بولىمەن؛
دەريالاردىن ئۆتكىنىڭدە، ئۇلار سېنى غەرق قىلمايدۇ؛
سەن ئوتتا مېڭىپ يۇرگىنىڭدە، سەن كۆيمەيسەن؛
يالقۇنلار ئۈستۈڭدە ئوت ئالمايدۇ. □ ■
3 چۈنكى مەن بولسام خۇدايىڭ پەرۋەردىگار، ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى، قۇتقۇزغۇچىڭدۇرمەن؛

□ 42:22 »بىراق شۇلار بولسا ئوۋلجا ئېلىنغان ھەم بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنغان بىر خەلقتۇر...ئۇلار ئوۋلجا بولىدۇ، ھېچكىم: »قايتۇرۇپ بېرىش«! دېمەيدۇ« ـ ئەگەر ئىسرائىل خۇدانىڭ سۆزىگە كىرگەن بولسا، نۇرغۇن ئەللەر ئۇلارغا بېقىندى بولاتتى. بىراق ئۇنىڭ سۆزىگە كىرمىگەندىن كېيىن، ئەھۋالى دەل ئۇنىڭ ئەكسى بولدى.

□ 42:23 »بىراق ئاراكلاردا كىم بۇنىڭغا قۇلاق سالسۇن؟ كىم ... كۆڭۈل قويسۇن؟« ـ مۇشۇ گەپكە قارىغاندا، ھەتتا خۇدانىڭ تەربىيىلىك جازاسى بېشىغا چۈشكەندىن كېيىنمۇ ئاكىلىغۇچى قۇلىقى، كۆرىدىغان كۆزلىرى بارلار يەنىلا ئاز بولسا كېرەك.

□ 43:2 »سۇلاردىن... دەريالاردىن.. ئوتتا مېڭىپ يۇرگىنىڭدە...» ـ يۇقىرىقى 42-باب، 25-ئايەتتە ئىسرائىلغا تەربىيە بېرىلگەن ئوت تىلغا ئېلىندى. بىراق مۇشۇ سۆزلەرگە قارىغاندا، خۇدا ئۇلارغا ئەشەددىي قاتتىق تەربىيە)مەسىلەن، ئۇلارنى سۇلاردىن ۋە ئوتلاردىن ئۆتكۈزۈپ(بەرگىنى بىلەن، ئۇ ھامان ئۇلارنى قۇتقۇزىدۇ. ■ 43:2 زەب. 1266:

سېنى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن مىسرنى بەدەل قىلىپ بەردىم،
ئورنۇڭغا ئېفىئوپىيە ھەم سېبانى ئالماشتۇردۇم.□
4 سەن نەزىرىدە قىممەتلىك بولغاچقا،
مەن ساڭا ئىززەت-ھۆرمەت كەلتۈرگەن ھەم سېنى سۆيگەن؛
شۇڭا مەن يەنە ئورنۇڭغا ئادەملەرنى،
جېنىڭغا خەلقلەرنى تۇتۇپ بېرىمەن؛
5 قورقما، چۈنكى مەن سەن بىلەن بىللەدۇرمەن؛
مەن نەسلىڭنى شەرقتىن،
سېنى غەربتىن يىغىپ ئېكىلىمەن؛■
6 مەن شىمالغا: ـ »تاپشۇر ئۇلارنى«!
ۋە جەنۇبقا: ـ »ئۇلارنى تۇتۇپ قالما!
ئوغۇللىرىمنى يىراقتىن، قىزلىرىمنى جاھاننىڭ چەت-چەتلىرىدىن ئېكىلىپ بەر؛
7 مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتالغان ھەربىرسىنى،
مەن ئۆز شان-شەرىپىم ئۈچۈن يارىتىقان ھەربىرسىنى ئېكىلىپ بەر«! ـ دەيمەن،
ـ »مەن ئۇنى شەكىللەندۇردۇم، مەن ئۇنى ئاپىريدە قىلدىم.««!

»سوتىا« ـ خۇدا ۋە بۇتلار ئوتتۇرىسىدا ھۆكۈم چىقىرىڭلار!
8 ئۇ »كۆزى بار« قارىغۇ خەلقنى،
يەنى »قۇلىقى بار« گاسلارنى ئالدىغا ئېلىپ كەلدى.□
9 ـ »بارلىق ئەللەر يىغىلسۇن،
خەلقلەر جەم بولسۇن!
ئۇلاردىن كىممۇ مۇنداق ئىشلارنى جاكارلىيالىسۇن؟
يەنى كىم مۇشۇنداق »ئىلگىرىكى ئىشلار«نى ئالدىنئالا بىزگە ئاڭلىتىپ باققان؟
بار بولسا، ئۇزلىرىنى ئىسپاتلاشقا گۇۋاھچىلىرىنى ئالدىغا كەلتۈرسۇن؛
بولمىسا، ئۇلار بۇ ئىشلارنى ئاڭلىغاندىن كېيىن: ـ »بۇ بولسا ھەققەت«! دەپ ئېتىراپ قىلسۇن!□
10 سىلەر خەلقىم مېنىڭ گۇۋاھچىلىرىم،
ھەم مەن تاللىغان قۇلۇم مەن ئۈچۈن گۇۋاھچىدۇر،
شۇنداق ئىكەن، سىلەر مېنى تونۇپ،
ماڭا ئىشىنىپ،
ھەم چۈشىنىپ يەتكەيسىلەركى: ـ

□ **43:3 »سېنى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن مىسرنى بەدەل قىلىپ بەردىم، ئورنۇڭغا ئېفىئوپىيە ھەم سېبانى ئالماشتۇردۇم«** ـ مۇشۇ سۆزلەر بەلكىم خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىلنى مىسردىن قۇتقۇزغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. مىسىر پادىشاھى پىرەۋن قاتتىق قارشى چىقىشى بىلەن ئۇنىڭ پۈتكۈل يۇرتى)جۈملىدىن مىسرنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدىكى يۇرتلار ئېفىئوپىيە، سېبامۇ(زور زىيان تارتقان.

■ **43:5** يەش. 2:44□ يەر. 10:30□ 2746:

□ **43:8 ...» »كۆزى بار« قارىغۇ... »قۇلىقى بار« گاسلار«** ـ شۇبھىسىزكى ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ. ھەيران قالارلىق ئىش شۇكى، خۇدا ئۇلارنى تۇزىگە گۇۋاھلىق قىلىشقا ئالدىغا كەلتۈرگەن.

□ **43:9 »بارلىق ئەللەر يىغىلسۇن، خەلقلەر جەم بولسۇن! ئۇلاردىن كىممۇ مۇنداق ئىشلارنى جاكارلىيالىسۇن؟...»** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »(يات(ئەللەر« ھەم »خەلقلەر« بولسا، شۇبھىسىزكى، ئىسرائىلدىن سىرت بارلىق خەلقلەرنى، يەنى »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نى كۆرسىتىدۇ. »يەشايا« دېگەن كىتابتا »ئەللەر« ياكى »خەلق-مىللەتلەر« دېيىلسە، ھەردائىم مۇشۇ مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ.

مۇشۇ يەردە بارلىق ئەل-يۇرتلار)ئىسرائىلدىن سىرت(يۇتىپەرەسلىككە چۈكۈپ كەتتى. خۇدا ئۇلاردىن: »ئاراڭلاردىن: ـ »بىزنىڭ چوقۇنغان بۇتىمىز سېنىڭ »ئىسرائىلنى مىسردىن قۇتقۇزۇپ چىقىرىش«ىڭغا ئوخشاش ئۇلۇغ بىر ئىشنى قىلغان« دېگۈچىلەر بارمىدۇ؟ ـ بار بولسا گۇۋاھچىلىق قىلسۇن« ـ دېگەندەك سورايدۇ. ئەلۋەتتە، خۇدانىڭ سوئالىغا جاۋاب بەرگۈچى يوق.

»مەن دېگەن »ئۆ«دۇرمەن،
مەندىن ئىلگىرى ھېچ ئىلاھ شەكىللەنمىگەن،
ھەم مەندىن كېيىنمۇ ھېچ شەكىللەنمەيدۇ؛□ ■
11 مەن، مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن؛
مەندىن باشقا قۇتقۇزغۇچى يوقتۇر.«
12 ـ ئاراگلاردا »يات ئىلاھ« بولمىغان ۋاقىتتا،
مەن مەقسىتىمنى جاكارلىغان،
مەن قۇتقۇزغان ھەم شۇ ئىشلارنىڭ داڭقىنى چىقارغانمەن؛
شۇڭا سىلەر مېنىڭ تەڭرى ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھچىسىلەر، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
13 »بەرھەق، ئەزەلدىن بۇيان مەن دېگەن »ئۆ«دۇرمەن،
مېنىڭ قولۇمدىن ھېچكىم ھېچكىمنى قۇتقۇزالمايدۇ؛
مەن ئىش قىلسام، كىم توسالىسۇن؟ ■

خۇدا ئىسرائىلنى بابىلدىن قۇتقۇزىدۇ

14 ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىڭلار بولغان پەرۋەردىگار، ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ: ـ
سىلەرنى دەپ مەن بابىلنى جازالاتقۇزۇپ،
ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى، جۈملىدىن كالدىيلەرنى،
قاچقۇن سۈپىتىدە تۆزلىرى خۇشاللىق بىلەن پەخىرلەنگەن كېمىلەرگە ئولتۇرۇشقا چۈشۈرىۋېتىمەن.□
15 مەن بولسام پەرۋەردىگار، سىلەرگە مۇقەددەس بولغۇچى، ئىسرائىلنى ياراتقۇچى، سىلەرنىڭ
پادىشاھىڭلاردۇرمەن.
16 دېڭىزدىن يولنى چىقارغۇچى،
داۋالغۇغان سۈلاردىن يول ئاچقۇچى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
17)ئۇ جەڭ ھارۋىسىنى ۋە ئاتنى، قوشۇن-كۈچلەرنى چىقارغۇچىدۇر: ـ
ئۇلار بىراقلا يېقىلىدۇ، تۇرالمايدۇ؛
ئۇلار ئۆچۈپ قالغان، چىراغ پىلىكىدەك ئۆچۈرۈلگەن(□
18 ـ مۇشۇ ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلىمەڭلار،
قەدىمكى ئىشلار توغرۇلۇقمۇ ئويلانمىڭلار؛
19 چۈنكى مانا مەن يېڭى بىر ئىشنى قىلىمەن؛
ئۇ ھازىرلا بارلىققا كېلىدۇ؛

□ **43:10 »سىلەر خەلقىم مېنىڭ گۇۋاھچىلىرىم، ھەم مەن تاللىغان قۇلۇم مەن ئۈچۈن گۇۋاھچىدۇر،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىلەر خەلقىم مېنىڭ گۇۋاھچىلىرىم، شۇنداقلا مېنىڭ تاللىغان قۇلۇمسىلەركى،...«.

■ **43:10** يەش. 4:41□ 8:44□ 21:45□ ھوش. 4:13.

□ **43:12 »شۇڭا سىلەر مېنىڭ تەڭرى ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھچىسىلەر...»** ـ دېمەك، خۇدا: »سىلەرنى مىسىردىن قۇتقۇزىمەن« ـ دېگەن؛ ئۇ شۇنداق قىلغان؛ ئادەم مۇشۇ ئىشلارنى دۇنياغا ئايان قىلغان.
خۇدا ئىسرائىلنى مۇشۇ ئىشلىرىدا ئۆزىگە گۇۋاھچى بولۇشقا چاقىرغان بولسىمۇ، بۇ ئايەتكە قارىغاندا، ئۇلار ئۇنىڭغا ھېچ گۇۋاھلىق بەرمىگەن.

■ **43:13** يەش. 27:14.

□ **43:14 »ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى، جۈملىدىن كالدىيلەرنى، قاچقۇن سۈپىتىدە تۆزلىرى خۇشاللىق بىلەن پەخىرلەنگەن كېمىلەرگە ئولتۇرۇشقا چۈشۈرىۋېتىمەن«** ـ مىلادىيەدىن ئىلگىركى 539-يىلى بابىل شەھىرى پارسلىقلار تەرىپىدىن ئىشغال قىلىنغان. شۇ چاغدا ئۇلارنىڭ قاچقۇنلىرى كېمىلىرى بىلەن ئەفرات دەريىسى يولى ئارقىلىق قاچىماقچى بولغان بولۇشى مۇمكىن.

□ **43:17 »دېڭىزدىن يولنى چىقارغۇچى ... پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ)ئۇ جەڭ ھارۋىسىنى ۋە ئاتنى، قوشۇن-كۈچلەرنى چىقارغۇچىدۇر: ـ ئۇلار بىراقلا يېقىلىدۇ، تۇرالمايدۇ...)«** ـ (17-16-□□□□□□□□) مۇسا پەيغەمبەر ياشىغان دەۋرىدە، مىسىرنىڭ قوشۇنلىرى ئىسرائىللارنى »دېڭىزدا ئېچىلغان يول«دا قوغلاپ، دېڭىزدىن ئۆتمەكچى بولۇپ، 17-16-ئايەتلەردە تىلغا ئېلىنغان ۋەقەلەر بىلەن ۋەيران قىلىنغان. شۇ يول بىلەن خۇدا ئىسرائىلنى قۇتقۇزغان. تەۋرات، »مىسىردىن چىقىش«، 14-بابنى كۆرۈڭ.

سىلەر ئۇنى كۆرمەي قالامسىلەر؟!
مەن ھەتتا دالالاردىمۇ يول ئاچىمەن،
چۆل-باياۋاندا دەريالارنى بارلىققا كەلتۈرىمەن!■
20 دالادىكى ھايۋانلار، چىلبۆرىلەر ھەم ھۇۋقۇشلار مېنى ئۇلۇغلايدۇ؛
چۈنكى مەن ئۆز خەلقىم، يەنى ئۆز تاللىغىنىمغا ئىچىملىك تەمىنلەشكە،
دالالاردا سۈلارنى،
چۆل-باياۋانلاردا دەريالارنى چىقىرىپ بېرىمەن.
21 مەن مۇشۇ خەلقنى ئۆزۈم ئۈچۈن شەكىللەندۈرگەنمەن؛
ئۇلار ماڭا بولغان مەدھىيىلەرنى ئېيتىپ ئايان قىلىدۇ. □ ■

ئىسرائىلنىڭ مەنىسىز قۇربانلىقلىرى •••• خۇدانىڭ ئىسرائىلغا كۆرسەتمىچىگە بولغان مېھىر-شەپقىتى

22 بىراق، ئى ياقۇپ، سەن نامىمنى چاقىرغىنىڭ بىلەن ئۆزۈمنى ئىزدىمىدىڭ،
ئى ئىسرائىل، ئەكسىچە سەن مەندىن كۆڭۈلۈڭ يېنىپ ھارسىندىڭ؛□
23 سەن ئېلىپ كەلگەن »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« قويلىرىڭنى ماڭا قىلغان ئەمەس،
»ئىناق قۇربانلىق«لىرىڭ بىلەن مېنى ھۆرمەتلىگەن ئەمەسسەن؛
مەن »ئاشلىق ھەدىيە«نى قىلىش بىلەن سېنى »قۇللۇق«قا قويماقچى ئەمەسمەن،
خۇشبۇي يېقىپ سېنى ھارسىندۇرماقچى بولغان ئەمەسمەن!□
24 سەن پۇلنى خەجلەپ ماڭا ھېچ ئېگىر ئېلىپ كەلمىگەنسەن،
سەن »ئىناق قۇربانلىق«لىرىڭنىڭ يېغى بىلەن مېنى رازى قىلىپ قانائىتلەندۈرگەن ئەمەسسەن؛
ئەكسىچە سەن گۇناھلىرىڭ بىلەن مېنى قۇللۇققا قويماقچى بولغانسەن،
ئىتائەتسىزلىكىڭ بىلەن مېنى ھارسىندۇردۇڭ.□

■ **43:19** ۋەھ. 521:
□ **43:21** «...□□□ **مۇشۇ خەلقنى ئۆزۈم ئۈچۈن شەكىللەندۈرگەنمەن؛ ئۇلار ماڭا بولغان مەدھىيىلەرنى ئېيتىپ ئايان قىلىدۇ»** ـ مۇشۇ 21-14-ئايەتلەرگە قاريغاندا، ئىسرائىل بابىل ئېمپىريەسىگە ئەسىر بولۇپ سۈرگۈن بولغاندىن كېيىن قايتىدىن ئازاد قىلىنىدۇ. شۇ چاغدا خۇدا ئۇلارنىڭ يولىنى ئاچايىب تەييارلاپ بېرىدۇ ۋە ھەم يولدا موھتاج بولغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى)مىسردىن چىقىپ ئازاد بولغان ۋاقىتقا ئوخشاش(مۆجىزىلەر ئارقىلىق تەمىنلەپ بېرىدۇ.
ئىسرائىل بابىلدىن)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 539-يىل(ئازاد بولغان. شۇ چاغدا بابىلنىڭ قاچقۇنلىرى (14-□□□□□) كېمىلىرى بىلەن ئەفرات دەريىسى بىلەن قاچماقچى بولغان بولۇشى مۇمكىن. بىراق بىلىشىمىزچە يۇ ئىشتىن باشقا، شۇ چاغدا بېشارەت قىلىنغان مۇشۇ كارامەت ئىشلار يۈز بەرمىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن كۆزقارىشىمىز شۇكى، ئاخىرقى زاماندا ئىسرائىلنىڭ ئىككىنچىسى قېتىم بابىلدىن)شۇنداقلا جاھاننىڭ بارلىق چەت-ياقىلىرىدىن(قېچىشى مۇقەررەر بولىدۇ، شۇ چاغدا خۇدا ئۇلار ئۈچۈن 21-14-ئايەتلەردە بېشارەت قىلىنغان كارامەت ئىشلارنى قىلىدۇ.
■ **43:21** لۇقا 751□74:
□ **43:22** **»بىراق، ئى ياقۇپ، سەن نامىمنى چاقىرغىنىڭ بىلەن ئۆزۈمنى ئىزدىمىدىڭ«** ـ دېگەن ئىبراني تىلدا ئىككى بىسلىق سۆز. بىرىنچى مەنىسى تەرجىمە قىلىنىمزدەك »نامىمنى چاقىرغىنىڭ بىلەن ئۆزۈمنى ئىزدىمىدىڭ« »)ئۆزۈمنى« دېگەن سۆز ناھايىتى تەكىتلەنگەن.(
ئىككىنچى مەنىسى، »سەن مېنىڭ نامىمنى ھېچ چاقىرمىدىڭ« ـ دېمەك، ھېچ دۇئا قىلمىدىڭ. بىزنىڭچە بىرىنچىسى توغرا، ئۇلار كۆپ دۇئا قىلغىنى بىلەن چىن دىلدىن ئەمەس ئىدى. 24-23ئايەتلەرنىمۇ كۆرۈڭ.
□ **43:23** **»سەن ئېلىپ كەلگەن »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« قويلىرىڭنى ماڭا قىلغان ئەمەس...«** ـ يۇقىرىقى ئىزاھىمىزدەك، ئىككىنچى بىرخىل تەرجىمىسى بار: ـ »ماڭا ھېچقانداق قۇربانلىقلار ئېلىپ كەلمىدىڭ« دېگەندەك ئاساسىي مەندە بولىدۇ. بىراق »يەشايا« 1-بابقا ئاساسەن، ئۇلار كۆپتىن-كۆپ قۇربانلىقلار قىلىپ ئۇراتتى. ئۇلار شۇنداق قىلغىنى بىلەن ھەممىسى بىكار.
□ **43:24** **»سەن پۇلنى خەجلەپ ماڭا ھېچ ئېگىر ئېلىپ كەلمىگەنسەن...«** ـ شەرھىمىزچە، مۇشۇ ئىنتايىن كىنايىلىك گەپ. »پۇل خەجلەپ ماڭا ھېچ ئېگىر ئېلىپ كەلمىگەنسەن« ـ دېمەك، ئېلىپ كەلگەن نەرسىلىرىڭ)كۆپ بولسىمۇ(ماڭا خۇددى ھېچنېمە ئېلىپ كەلمىگەندەك بىلىنىدۇ؛ مەن ئۇلاردىن ئىنتايىن بىزارمەن، دېگەنلىكتۇر. **»مېنى قۇللۇققا قويماقچى بولغانسەن«** ـ ئەگەردە بىرسى ھېچ تۇۋا قىلماي، چىن دىلدىن دۇئا قىلماي ئۆزۈڭ)ئۆتىكەن زامانلاردا(قۇربانلىق قىلسا، مۇشۇنداق ئىش خۇدانىڭ ئالدىدا »جادۇگەرلىك« كە باراۋەر. دېمەك، »مەن يەقەت بېرەر »دىنى پائالىيەت«لىك ئىش قىلسامىلا، خۇدا چوقۇم مەندىن رازى بولىدۇ، دۇئالىرىمنى ئاڭلايدۇ« دېگەنلىك خۇدانى ئۆزىگە قۇل قىلىش بىلەن باراۋەردۇر.

25 مەن، مەن تۆزۈم ئۆچۈنلا سېنىڭ ئاسىيلىقلىرىڭنى تۆچۈرىۋەتكۈچىمەن،
مەن سېنىڭ گۇناھلىرىڭنى ئېسىمگە كەلتۈرمەيمەن.■
26 ئەمدى تۆتمۇشۇڭ توغرۇلۇق مېنى ئەسلىتىپ قويغىن،
مۇنازىرە قىلىشايلى،
تۆزۈڭنى ئاقلىغۇدەك گېپىڭ بولسا دەۋەرگىن!□ ■
27 بىرىنچى ئاتاڭ گۇناھ قىلغان،
سېنىڭ شەرھچىلىرىڭ بولسا ماڭا ئاسىيلىق قىلدى.□
28 شۇڭا مەن ئىبادەتخانامدىكى يېتەكلىگۈچىلەرنى ناپاك قىلىمەن،
ھەمدە ياقۇپنى ھالاك لەنىتىگە ئۇچراشقا،
ئىسرائىلنى رەسۋاچىلىقتا قالدۇرۇشقا بېكىتتىم.□

44

داۋامى

1 بىراق ھازىر، ئى ياقۇپ مېنىڭ قۇلۇم،
ئى مېنىڭ تاللىغىنىم ئىسرائىل، ئاڭلا! ـ ■
2 سېنى ياسىغان، بالىياتقۇدىن تارتىپلا سېنى شەكىللەندۈرگەن، ساڭا ياردەمدە بولغۇچى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ:
»قورقما، ئى مېنىڭ قۇلۇم ياقۇپ،
ئى مېنىڭ تاللىغىنىم »يەشۇرۇن«، قورقما!□
3 چۈنكى مەن تۇسساپ كەتكەنىڭ ئۈستىگە سۇنى،
قاغجىراق يەرنىڭ ئۈستىگە كەلكۈنلەرنى قۇيۇپ بېرىمەن؛
نەسلىڭ ئۈستىگە روھىمنى،
پەرزەنتلىرىڭ ئۈستىگە بەرىكىتىمنى قۇيىمەن؛■
4 ئۇلار يۇمران چۆپلەر ئارىسىدىن،
ئېرىق-تۆستەكلەر بويىدىكى مەجنۇن تاللاردەك تۈسىدۇ؛
5 بىرسى: »مەن پەرۋەردىگارغا تەۋەمەن« ـ دەيدۇ،
يەنە بىرسى بولسا ياقۇپنىڭ ئىسمى بىلەن تۆزىنى ئاتايدۇ؛

■ **43:25** ئەز. 36:22-38

□ **43:26** **»مۇنازىرە قىلىشايلى، تۆزۈڭنى ئاقلىغۇدەك گېپىڭ بولسا دەۋەرگىن«** ـ دېمەك، ئەگەر سەن »تۆزۈم پاك، سېنىڭ رەھىمدىللىقلىرىڭغا كېرەك ئەمەسمەن« دەپ قارىساڭ، ئۇنداقتا تۆزۈڭنى ئاقلاشقا گەپ قىل!

■ **43:26** يەش. 1:18

□ **43:27** **»بىرىنچى ئاتاڭ...»** ـ بەلكىم ئىسرائىلنىڭ ئەجدادى ياقۇپتۇر. **»سېنىڭ شەرھچىلىرىڭ...»** ـ ئۇلارنىڭ »شەرھچىلىرى« بولسا بەلكىم تۇۋەندىكى »مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى يېتەكچىلەر«، يەنى كاھىنلار ئىدى. دېمەك، ئۇلار باشتىن-ئاخىرغىچە، ھەتتا تۆزلىرى تەرىپىدىن »ئالىيجاناب« دەپ مەسىلانغان روھانىيلارمۇ گۇناھقا پېتىپ كەتكەنىدى.

□ **43:28** **»مەن ئىبادەتخانىدىكى يېتەكچىلەرنى ناپاك قىلىمەن«** ـ خەلق ئۆچۈن قۇربانلىق قىلغۇچى بولغان بۇ كاھىنلار تۇلۇككە تەگسىلا بىر ھەپتە »ناپاك« دەپ ھېسابلىنىپ، قۇربانلىق قىلىشقا سالاھىيەتسىز بولاتتى. شۇڭا، مۇشۇ گەپنىڭ مەنىسى بەلكىم: »سىلەر كۆپ تۆلۈكلەرگە ئۆچراپسىلەر (دېمەك، بىر بالا يېشىپەت چوشىدۇ)، شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل مېنى بىزار قىلدىغان مۇشۇ قۇربانلىقلارنى قىلالمايدىغان بولدۇ.« **»... ياقۇپنى ھالاك لەنىتىگە ئۇچراشقا، ئىسرائىلنى رەسۋاچىلىقتا قالدۇرۇشقا بېكىتتىم«** ـ خۇدا ئىسرائىلغا قويغان بىر »لەقەم.« مەنىسى »مېنىڭ دۇرۇس بولغۇچىم.«

■ **44:1** يەش. 41:8□ 43:5□ يەر. 30:10□ 746:2□ **44:2** **»يەشۇرۇن«** ـ خۇدا ئىسرائىلغا قويغان بىر »لەقەم.« مەنىسى »مېنىڭ دۇرۇس بولغۇچىم.«

■ **44:3** يەش. 35:7□ يو. 2:29□28□ يۇھ. 7:38□ روس. 182:

يەنە باشقا بىرسى قولى بىلەن: »مەن پەرۋەردىگارغا تەۋەمەن« دەپ يازىدۇ،
شۇنداقلا ئىسرائىلنىڭ ئىسمىنى ئۆزىنىڭ ئىسمىگە يانداش قوشىدۇ. □
6 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى پەرۋەردىگار،
يەنى ئىسرائىلنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىسى، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مەن بولسام تۇنجى ھەم ئاخىرىدۇرمەن؛
مەندىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر.■
7 قېنى، كىم مېنىڭ قەدىمكى خەلقىمنى تىكلەپ بېكىتكىنىمدەك بىر ئىشنى جاكارلاپ، ئالدىنئالا بايان قىلىپ،
ئاندىن ئۆنى مېنىڭ ئالدىمغا مەندەك تىكلەپ قويالايدۇ؟
قېنى، كىم كېيىنكى ئىشلارنى، كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلارنى ئالدىنئالا بايان قىلالىسۇن!□
8 قورقماڭلار، ساراسىمگە چۈشۈپ كەتمەڭلەر!
مەن ئىلگىرى مۇشۇلارنى سىلەرگە ئاڭلىتىپ، ئالدىن بايان قىلغان ئەمەسمۇ؟
مۇشۇ توغرۇلۇق سىلەر مېنىڭ گۇۋاھچىلىرىمدۇرسىلەر.
مەندىن باشقا ئىلاھ بارمۇ؟ بەرھەق، باشقا قورام تاش يوق؛ ھېچبىرىدىن خەۋىرىم يوقتۇر. □ ■
9 ئويۇلغان مەبۇدنى شەكىللەندۈرگەنلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئەھمىيىتى يوق؛
ئۇلارنىڭ ئەتىۋارلىغان نەرسىلىرىنىڭ ھېچ پايدىسى يوقتۇر؛
مۇشۇلارغا بولغان »گۇۋاھچىلار« بولسا، ئۆزلىرى قارىغۇ، ھېچنېمىنى بىلمەس؛
دەرۋەقە نەتىجىسى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىگە شەرمەندىلىكتۇر.
10 كىم بىر »ئىلاھ«نى شەكىللەندۈرگەن بولسا،
ھېچ پايدىسى يوق بىر مەبۇدنى قۇيغان، خالاس!
11 مەبۇدنىڭ بارلىق ھەمراھلىرى شەرمەندە بولىدۇ؛
مەبۇدنى ياسىغۇچىلار بولسا ئادەمدۇر، خالاس؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ، ئورنىدىن ئۆرۈپ كۆرسۇن،
ئۇلار قورقۇشۇپ، شەرمەندىچىلىكتە قالىدۇ.□ ■
12 مانا تۆمۈرچى سايمانلىرىنى قولىغا ئېلىپ،
چوغلار ئۈستىدە مۇشۇ نەرسىنى بازغانلىرى بىلەن سوقۇپ شەكىللەندۈرىدۇ؛

□ **44:5** »بىرسى: »مەن پەرۋەردىگارغا تەۋەمەن« ـ دەيدۇ... يەنە باشقا بىرسى قولى بىلەن: »مەن پەرۋەردىگارغا تەۋەمەن« دەپ يازىدۇ...» ـ ھازىر خۇدانىڭ »سۆكۈت قىلغان« گۇۋاھچىلىرىنىڭ تىلى چىقىپ، گەپ قىلىشقا باشلايدۇ. ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن بولۇشى مۇمكىن.

■ **44:6** يەش. 4:41□ 12:48□ ۋەھ. 17:1□8□1322:

□ **44:7** »مېنىڭ قەدىمكى خەلقىم« ـ خۇدانىڭ خەلقى ئىسرائىلدۇر.

خۇدا ئاۋۋال مۇسا پەيغەمبەرگە: »مەن ياقۇپ جەمەتىدىكىلەرنى)يەنى ئىسرائىلنى(مىسىردىن قۇتقۇزىمەن، ئاندىن ئۇلار ماڭا تەۋە بىر خەلق بولىدۇ« ـ دەپ »جاكارلىغان.« ئۇ ئىشلىتىمەكچى بولغان قۇتقۇزۇش يولىنى ئاۋۋال مۇساغا ئۆتتۈرۈپ »بايان قىلغان«، ئاندىن ھەممە بايانلىرىغا ئەمەل قىلىپ ئۇلارنى بىكىۋ بىر خەلق بولۇشقا »تىكلەپ بېكىتكەن.«

يۇنى: ...» قەدىمكى خەلقىمنى تىكلىگىنىمدىن تارتىپ...» دەپ تەرجىمە قىلىش مۇمكىنچىلىكىمۇ بار، بىراق بىزنىڭچە يۇقىرىقى تەرجىمىسى ئالدى-كەيىندىكى گەپلەرگە ماس كېلىدۇ. **»قېنى، كىم كېيىنكى ئىشلارنى، كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلارنى ئالدىنئالا بايان قىلالىسۇن«!** ـ مەبۇدلار ئۆزىدىن قىلالايدىغان بولسا ئۆزىنىڭ »ئىلاھ« ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان بولاتتى، ئەلۋەتتە.

□ **44:8** »مەن ئىلگىرى مۇشۇلارنى سىلەرگە ئاڭلىتىپ...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئىلگىرى مۇشۇلارنى ساڭا ئاڭلىتىپ...»،

■ **44:8** قان. 39:4□35□39:32□ 1سام. 2:2□ يەش. 2145:

□ **44:11** »ئۇلارنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ، ئورنىدىن ئۆرۈپ كۆرسۇن، ئۇلار قورقۇشۇپ، شەرمەندىچىلىكتە قالىدۇ« ـ يەشايا پەيغەمبەرنىڭ سۆزىنىڭ شەكلى مەنىسى بار بولۇشى مۇمكىن: ـ)ئا(ئۇلار پەقەت مۇشۇ مەبۇدنى بىرلىكتە ئوبدان كۆرۈپ باقسىلا، ئۆزلىرىنىڭ ئەخمەقلىقىنى ھېس قىلىپ خۇدادىن قورقۇپ شەرمەندە بولىدۇ؛)ئە(قىيامەت كۈنىدە ئۇلار ئورنىدىن ئۆرۈپ ھېسابىنى تاپشۇرۇشى كېرەك؛ شۇ چاغدا ئۇلار قورقۇپ شەرمەندە بولىدۇ.

■ **44:11** زەب. 7:97□ يەش. 29:1□ 17:42□1645:

ئاندىن ئۇ كۆچلۈك قولى بىلەن ئۇنىڭغا ئىشلەيدۇ؛
بىراق ئۇنىڭ قورسقى ئىچىپ ماغدۇرىدىن قالىدۇ؛
سۇ ئىچمەي ئۇ ھالسىزلىنىپ كېتىدۇ.■
13 ياغاچچى بولسا ياغاچ ئۈستىگە ئۆلچەش يىپىنى تارتىدۇ؛
ئۇ قەلەم بىلەن ئۈستىگە ئەندىزە سىزىدۇ؛
ئۇنى رەندە بىلەن رەندىلەيدۇ؛
ئۇ يەنە پەركا بىلەن سىزىپ جىجايدۇ؛
ئاخىردا ئۇ ئۇنى ئادەمنىڭ گۈزەللىكىگە ئوخشىتىپ ئىنسان تەقى-تۇرقىنى شەكىللەندۈرىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆيدە تۇرۇشقا تەييار قىلىنىدۇ.
14 مانا ئۇ بىر كۈنى ئۆزى ئۈچۈن كېدىر دەرەخلىرىنى كېسىشكە چىقىدۇ!
)ئۇ ئەسلىدە ئارچا ۋە دۇب دەرەخلىرىنى ئېلىپ ئۆزى ئۈچۈن ئورمانلىق ئارىسىغا تىكىپ چوڭ قىلغاندى؛
ئۇ قارىغايمۇ تىككەنىدى، يامغۇر ئۇنى ئۈندۈردى.(
15 مۇشۇ ياغاچلاردىن ئوتۇن ئېلىنىدۇ؛
بىرسى ئۇنىڭدىن ئېلىپ، ئىسىنىدۇ؛
مانا، ئۇ ئوت يېقىپ، نان يېقىۋاتىدۇ؛
ئۇ يەنە ئۇنىڭدىن ئېلىپ بىر ئىلاھنى ياسايدۇ ھەم ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىدۇ؛
ئۇنى ئويۇلغان مەبۇد قىلىپ ئۇنىڭغا باش ئۇرىدۇ.
16 دېمەك، يېرىمنى ئوتتا كۆيدۈرىۋېتىدۇ؛
يېرىمى بىلەن گۆش يەيدۇ؛
ئۇ كاۋاب قىلىپ قانغۇچە يەيدۇ؛
بەرھەق، ئۇ ئىسىنىپ، ئۆز-ئۆزىگە: ـ
»ئاھ، راھەتلىنىپ ئىسىنىدىمەن، ئوتنى كۆرۈۋاتىمەن«! ـ دەيدۇ.
17 بىراق قالغىنى بىلەن ئۇ بىر ئىلاھنى ياسايدۇ؛
بۇ ئۇنىڭ مەبۇدى بولىدۇ؛
ئۇ ئۇنىڭ ئالدىغا يىقىلىپ ئىبادەت قىلىدۇ؛
ئۇ ئۇنىڭغا دۇئا قىلىپ: »مېنى قۇتقۇزغايسەن؛
چۈنكى سەن مېنىڭ ئىلاھىمدۇرسەن« ـ دەيدۇ.□
18 بۇ كىشىلەر ھېچ بىلمەيدۇ، ھېچ چۈشەنمەيدۇ؛
چۈنكى ئۇ ئۇلارنى كۆرمىسۇن دەپ كۆزلىرىنى،
ئۇلارنى چۈشەنمىسۇن دەپ كۆڭلىنى سۇۋاق بىلەن سۇۋۇتۇۋەتكەن.□
19 ئۇلاردىن ھېچبىرىدە مۇشۇلارنى كۆڭلىگە كەلتۈرۈپ: ـ
»ياغاچنىڭ يېرىمنى مەن ئوتتا كۆيدۈردۈم،
يېرىمنىڭ چوغلىرى ئۈستىدە مەن نان ياقتىم؛
مەن كاۋابمۇ قىلىپ يەۋالدىم؛

■ 44:12 يەر. 310:

□ 44:17 »بىراق قالغىنى بىلەن ئۇ بىر ئىلاھنى ياسايدۇ؛ بۇ ئۇنىڭ مەبۇدى بولىدۇ« ـ ئەسلىدە بۇ كىشى بۇتنى ياساش كويىدا ئەمەس ئىدى. تاسادىپىلىقتىن ياغاچتىن ئېشىپ قالغىنىنى ئىشلىتىپ بۇت ياسايدۇ. ئەڭ غەلىتە ئىش شۇكى، ئۇ يەشايا تەسۋىرلىگەندەك، ئۆزىنىڭ ئويلىمايلا قىلغان بىر نەرسىسىگە، يەنى »تاسادىپىلىقتىن« بولغان بىر نەرسىسىگە ئىشىنىدۇ.

□ 44:18 »بۇ كىشىلەر ھېچ بىلمەيدۇ، ھېچ چۈشەنمەيدۇ؛ چۈنكى ئۇ ئۇلارنى كۆرمىسۇن دەپ كۆزلىرىنى ئۇلارنى چۈشەنمىسۇن دەپ كۆڭلىنى سۇۋاق بىلەن سۇۋۇتۇۋەتكەن« ـ بۇ ئايەتنىكى »ئۇ« بولسا، يا كى خۇدانىڭ ئۆزى يا كى مۇشۇ بۇتنى كۆرىستىدۇ. بۇتنى كۆرسەتسە، بۇتنىڭ كەينىدە بىر جىن-شەيتان بار دېمەكچى. بزىنىڭچە مۇشۇ مەنىسى ئېھتىمالغا يېقىن.

بەزىلەر دەرۋەقە »بۇتپەرەسلەر ھېچ بىلمەيدۇ، ھېچ چۈشەنمەيدۇ« دەپ ئېتىراپ قىلسىمۇ، يەنىلا تىلتۇمار قاتارلىقلارنى ئىشلىتىپ خۇدانى ھاقارەتلەيدۇ.

قالغننى بىر لەنەتلىك نەرسە قىلامتىم؟
مەن بىر پارچە ياغاچقا باش ئۇرامتىم«! ـ دېگۈدەك ھېچ بىلىم ياكى يورۇتۇلۇش يوقتۇر.
20 ئۇنىڭ يېگىنى كۈللەردۇر!
ئۇنىڭ كۆڭلى ئېزىقتۇرۇلغان! ئۇ ئۆز-ئۆزىنى ئازدۇردى!
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ جېنىنى قۇتقۇزالمايدۇ،
ياكى: »مېنىڭ ئوڭ قولۇمدا بىر ساختىلىق بار ئەمەسمۇ؟« ـ دېيەلمەيدۇ.□
21 مۇشۇ ئىشلارنى ئېسىڭدە تۇت، ئى ياقۇپ،
ئى ئىسرائىل، چۈنكى سەن مېنىڭ قۇلۇمدۇرسەن؛
مەن سېنى ياساپ شەكىللەندۈردۈم؛
سەن مېنىڭ قۇلۇمدۇرسەن، ئى ئىسرائىل،
سەن مېنىڭ ئېسىمدىن ھېچ چىقمايسەن!
22 ئىتائەتسىزلىكلىرىڭنى بۇلۇتنى ئۆچۈرۈۋەتكەندەك،
گۇناھلىرىڭنى تومانىنى ئۆچۈرۈۋەتكەندەك ئۆچۈرۈۋەتتىم؛
مېنىڭ يېنىمغا قايتىپ كەل؛
چۈنكى مەن سېنى ھەمجەمەتلىك قىلىپ ھۆرلۈككە سېتىۋالدىم.
23 ئى ئاسمانلار، ناخشا ئېيتىڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگار شۇ ئىشنى قىلغان!
ئى يەرنىڭ تېگىلىرى، شادلىنىپ، ياڭراڭلار!
ئى تاغلار، ئورمانلار ۋە ئۇلاردىكى ھەربىر دەرەخلەر،
ياڭرىتىپ ناخشىلار ئېيتىڭلار!
چۈنكى پەرۋەردىگار ياقۇبنى ھەمجەمەتلىك قىلىپ ھۆرلۈككە سېتىۋالدى،
ئۇ ئىسرائىل ئارقىلىق گۈزەللىكنى كۆرسىتىدۇ.«!

چوڭ قۇتۇلۇش •••• قورەش پادىشاھنىڭ ۋەزىپىسى

24 »سېنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىڭ بولغان، سېنى بالىياتقۇدا ياساپ شەكىللەندۈرگەن پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
مەن بولسام ھەممىنى ياراتقۇچى،
ئاسمانلارنى يالغۇز كەرگەنمەن،
ئۆز-ئۆزۈمدىنلا يەر-زېمىننى يايغان پەرۋەردىگاردۇرمەن؛■
25)ئۇ بولسا يالغان پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرىنى بىكار قىلغۇچى،
پالچىلارنى قايمۇقتۇرغۇچى،
دانالارنى يولدىن ياندۇرغۇچى،
ئۇلارنىڭ بىلىملىرىنى نادانلىققا ئايلاندۇرغۇچى؛
26 ئۆز قۇلىنىڭ سۆزىنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇچى،
روسۇل-ئەلچىلىرىنىڭ نەسىھەتلىرىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك قىلغۇچى،
يېرۇسالېمغا: »سەن ئاھالىلىك بولىسەن«،

□ **44:20** »مېنىڭ ئوڭ قولۇمدا بىر ساختىلىق بار ئەمەسمۇ؟« ـ »بىر ساختىلىق« مەبۇدنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ **44:24** ئايۇپ 8:9□ زەب. 2:104□ يەش. 22:40□ 5:42□ 1:45

يەھۇدا شەھەرلىرىگە: »قايتىدىن قۇرۇلىسلەر، خارابەكلارنى ئەسلىگە كەلتۈرىمەن« ـ دېگۈچى،□
27 چوڭقۇر دېڭىزغا: »قۇرۇق بول،
دەريالىرىڭنى قۇرۇتىمەن« ـ دېگۈچى،□
28 ھەم قورەش توغرىسىدا: »ئۇ مېنىڭ قوي پادىچىم، ئۇ مېنىڭ كۆڭۈلدىكىگە تولۇق ئەمەل قىلىپ،
يېرۇسالېمغا: »قۇرۇلسەن«،
ھەم ئىبادەتخانىغا: »سېنىڭ ئۆلۈڭ سېلىنىدۇ« دەيدۇ« ـ دېگۈچىدۇر:(ـ □

45

داۋامى

1 پەرۋەردىگار ئۆزى »مەسىھ قىلغىنى«غا،
يەنى ئەللەرنى ئۆزىڭگا بېقىندۇرۇش ئۈچۈن ئۆزى ئوڭ قولىدىن تۇتۇپ يۈلگەن قورەشكە مۇنداق دەيدۇ: ـ
)بەرھەق، مەن ئۆزىڭ ئالدىدا پادىشاھلارنىڭ تامبىلىنى يەشتۇرۇپ يالڭاچلىتىمەن،
»قوش قاناتلىق دەرۋازىلار«نى ئۆزىڭ ئالدىدا ئېچىپ بېرىمەن،
شۇنىڭ بىلەن قوۋۇقلار ئىككىنچى ئېتىلمەيدۇ(ـ □
2 »مەن سېنىڭ ئالدىڭدا مېڭىپ ئېگىزلىكلەرنى تۈز قىلىمەن؛
مىس دەرۋازىلارنى چېقىپ تاشلايمەن،

□ **44:26** »**ئۆز قۇلىنىڭ سۆزىنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇچى،...**« ـ »ئۆز قۇلى« مۇشۇ يەردە بەلكىم يەشايا پەيغەمبەرنىڭ ئۆزى؛ بولمىسا 42-بابتىكى »پەرۋەردىگارنىڭ ھەققانىي قۇلى.« **»يېرۇسالېمغا: »سەن ئاھالىلىك بولسەن«، يەھۇدا شەھەرلىرىگە: »قايتىدىن قۇرۇلىسلەر، خارابەكلارنى ئەسلىگە كەلتۈرىمەن« ـ دېگۈچى«** ـ خۇدا مۇشۇ گەپلىرىدە، يەشايا پەيغەمبەر ئۆزىدىن كېيىنكى بىر دەۋر، يەنى يېرۇسالېم ۋە يەھۇدا شەھەرلىرى خارابلىك بولغان بىر دەۋرگە قاراپ سۆز قىلىدۇ. مۇشۇ يەردە خۇدا يېرۇسالېمغا: »سېنى قايتىدىن قۇرغۇزىمەن« دەپ ۋەدە قىلىدۇ. شۇ يىلى دەۋر بولسا يەشايادىن كېيىن 170 يىل ئەترابىدا بولغان.

□ **44:27** »...□□□□□□ **دېڭىزغا: »قۇرۇق بول«، »دەريالىرىڭنى قۇرۇتىمەن« ـ دېگۈچى،...«** ـ مۇشۇ سۆزلەر خۇدانىڭ »قىزىل دېڭىز«نى ھەم كېيىنرەك ئىئوردان دەرياسىنى قۇرۇتۇپ ئىسرائىلنى مىسىردىن قۇتقۇزغانلىقىنى، شۇنداقلا ئاخىرقى زامانىدا بولىدىغان، ئوخشاپ كېتىدىغان بىر ۋەقەنى كۆرسىتىدۇ.

□ **44:28** **»قورەش توغرىسىدا«...:** ـ ئاخىرىدا، يەشايا پەيغەمبەر يۇقىرىقى 41-باب، 1-7-ئايەتتە دېيىلگەن »تاجاۋۇزچى«نىڭ ئىسمىنىڭ »قورەش« ئىكەنلىكىنى ئېيتىدۇ. ئۇقۇرمەنلەرگە مەلۇمكى، قورەش پادىشاھ پارس ئىمپېرىيەسىنىڭ ئاساسچىسى بولۇپ، ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 529-540-يىللىرىدا تەختكە ئولتۇرغان. ئۇ يەشايانىڭ دەۋرىدىن تەخمىنەن 150 يىل كېيىن ياشىغان. **»ئۇ مېنىڭ كۆڭۈلدىكىگە تولۇق ئەمەل قىلىپ، يېرۇسالېمغا: »قۇرۇلسەن«، ھەم ئىبادەتخانىغا: »سېنىڭ ئۆلۈڭ سېلىنىدۇ« دەيدۇ« ـ دېگۈچىدۇر«** ـ مۇشۇ بېشارەت بويىچە قورەش پادىشاھ بابىل ئىمپېرىيەسى ۋەيران قىلغان يېرۇسالېمنى، جۈملىدىن مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى قايتىدىن قۇرۇشقا يەرمان چۈشۈردى. قورەش بابىل شەھىرىنى ئىشغال قىلغاندىن كېيىن، ئادەمنى ئىنتايىن ھەيران قالدۇردىغان ئىشى شۇكى، ئۇ بابىلدىكى بارلىق سۈرگۈن بولغانلارنى ئۆز يۇرتلىرىغا قايتىشقا رۇخسەت بەرگەن. ئادەمنى تېخىمۇ ھەيران قالدۇردىغان شۇكى، ئۇ ئىسرائىللارغا ئىبادەتخانىسىدىكى ئالتۇن-كۈمۈش، قاچا-يۇيۇملىرىنى قايتۇرۇپ، ھەتتا ئىبادەتخانىنىڭ ئۆزىنى قايتىدىن قۇرۇشقا پۇل بەرگەن)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 536-يىل.(تەۋراتتىكى »ئەزرا« 1- ھەم 6-بابنى كۆرۈڭ.

□ **45:1** **»پەرۋەردىگار ئۆزى »مەسىھ قىلغىنى«غا .... ئۆزى ئوڭ قولىدىن تۇتۇپ يۈلگەن قورەشكە مۇنداق دەيدۇ: ـ«** ـ »پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنى«)ياكى »پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھلىگىنى«) ـ خۇدانىڭ يولىيورۇقى بىلەن ئىسرائىلغا يېگى بىر پادىشاھ بېكىتىش ئۆچۈن ئۆنىڭ بېشىغا كاھىن ياكى پەيغەمبەر تەرىپىدىن زەيتۇن مېيى سۈرۈلۈشى كېرەك ئىدى. مۇشۇ مۇراسىم »مەسىھ قىلىنىش« دېيىلەتتى؛ شۇ چاغدىن باشلاپ شۇ پادىشاھ »خۇدانىڭ مەسىھ قىلغىنى« دەپ ئاتىلاتتى. مۇشۇ ئاتالغۇنى قورەشكە قارىتا ئىشلەتكەنده خۇدا ئىسرائىللارغا: »ئۇ مەن سىلەر ئۈچۈن تاللاپ بېكىتكەن پادىشاھ بولىدۇ« دەيدۇ. بىراق يەشايا پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدىكىلەردىن كۆپ ئادەم: »قورەش يەھۇدىلاردىن بولمايدۇ؛ شۇڭا ئۇ كەلگۈسىدە بىزنى بابىلدىن قۇتقۇزۇپ قويۇۋېتىسۇ، بىز يەنىلا مەلۇم بىر ئىمپېرىيەگە بېقىندى بولىۋېرىمىز« دەپ، مۇشۇ بېشارەتنى قەتئىي قوبۇل قىلمايتتى. ئۇلار يەنە: »خۇدانىڭ ئۆز ۋەدىسى بويىچە **داۋۇت پادىشاھنىڭ** بىر ئەۋلادى ئارقىلىق بىزنى قۇتقۇزۇشنى كېرەك« ۋە »خۇدا بىزنى پۈتۈنلەي مۇستەقىل قىلىشى كېرەك« دېيىشى مۇمكىن. خۇدا دەرۋەقە ئۆلارغا شۇنداق ۋەدە بەرگەنىدى)مەسىلەن 7-، 9-32-بابلاردا(بىراق ئۇ ئاۋۋال قورەش ئارقىلىق يەھۇدىلارنى بابىلدىن قۇتقۇزماقچى بولسا، مۇشۇ پىلاندىن گۇمانلىنىش ياكى نارازى بولۇش ئۆزىنىڭغا ئاسىيلىق قىلغانغا باراۋەر.

ئۇۋەندىكى (13-9-□□□□□) سېغىز لاينىك ئۆزىنى شەكىللەندۈرگۈچىسىگە »سەن مەندىن تېمە ياسايسەن؟«! دېگىنى دەل مۇشۇ كىشىلەرنىڭ پوزىتسىيىسىدۇر. **»مەن ... »قوش قاناتلىق دەرۋازىلار«نى ئۆزىڭ ئالدىدا ئېچىپ بېرىمەن«** ـ قەدىمكى خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا، بابىل شەھىرىنىڭ داڭقى چىققان بىر »قوش قاناتلىق دەرۋازا«سى بار ئىدى. بابىل يېقىتىلغاندا، بۇ قوش قاناتلىق دەرۋازا قورەشكە ئېچىلدى.

تۆمۇر تاقاقلىرىنى سۇندۇرۇۋۇپتىمەن؛
3 ۋە ساكا قاراڭغۇلۇقتىكى گۆھەرلەرنى،
مەخپىي جايلاردا ساقلانغان يوشۇرۇن بايلىقلارنى بېرىمەن؛
شۇنىڭ بىلەن تۆزۈڭگە ئىسىم قويۇپ سېنى چاقىرغۇچىنى،
يەنى مەن پەرۋەردىگارنى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى دەپ بىلىپ يېتىسەن.□
4 مەن تۆز قۇلۇم ياقۇپ،
يەنى تۆز تاللىغىنىم ئىسرائىل ئۈچۈن،
ئىسمىڭنى تۆزۈم قويغان؛
سەن مېنى بىلمىگىنىڭ بىلەن، مەن يەنىلا ساكا ئىسىم قويدۇم.
5 مەن بولسام پەرۋەردىگار، مەندىن باشقا بىرى يوق؛
مەندىن باشقا خۇدا يوقتۇر؛
سەن مېنى تونۇمىغىنىڭ بىلەن، مەن بېلىڭنى باغلاپ چىڭىتتىمكى،■
6 كۈنچىقىشتىن كۈنپېتىشقىچە بولغانلارنىڭ ھەممىسى مەندىن باشقا ھېچقانداق بىرنىڭ يوقلۇقىنى بىلىپ يېتىدۇ؛
مەن بولسام پەرۋەردىگار، باشقا بىرى يوقتۇر.
7 نۇرنى شەكىللەندۈرگۈچى، قاراڭغۇلۇقنى ياراتقۇچىدۇرمەن،
بەخت-خاتىرجەملىكنى ياسىغۇچى، بالا-يىشاپەتنى ياراتقۇچىدۇرمەن؛
مۇشۇلارنىڭ ھەممىسىنى قىلغۇچى مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن.«
8 ـ »ئى ئاسمانلار، يۇقىرىدىن ياغدۇرۇپ بېرىڭلار،
بۇلۇتلارمۇ ھەققانىيلىق تۆكۈپ بەرسۇن؛
يەر-زېمىن ئېچىلسۇن؛
نىجات ھەم ھەققانىيلىق مېۋە بەرسۇن؛
زېمىن ئىككىسىنى تەڭ تۆستۈرسۇن!
مەن، پەرۋەردىگار، بۇنى ياراتماي قويمايمەن.« □

ئىسرائىلنىڭ خۇدانىڭ قورەش ئارقىلىق قىلغانلىرىدىن نارازى بولۇپ گۈمانلىنىشلىرىغا خۇدانىڭ بەرگەن جاۋابى

9 ـ »تۆز ياراتقۇچىسىنىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلماقچى بولغانغا ۋاي!
ئۇ يەر-زېمىندىكى چىنە پارچىلىرى ئارىسىدىكى بىر پارچىسى، خالاس!
سېغىز لاي تۆزىنى شەكىللەندۈرگۈچى ساپالچىغا: ـ
»سەن نېمە ياساۋاتىسەن؟« دېسە،
ياكى ياسىغىنىڭ ساكا: »سېنىڭ قولۇڭ يوق« دېسە بولامدۇ؟■
10 تۆز ئاتىسىغا: »سەن نېمە تۇغدۇرماقچى؟«

□ **45:3 »مەن... ساكا قاراڭغۇلۇقتىكى گۆھەرلەرنى،... بېرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن تۆزۈڭگە ئىسىم قويۇپ سېنى چاقىرغۇچىنى، يەنى مەن پەرۋەردىگارنى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى دەپ بىلىپ يېتىسەن«** ـ دەرۋەقە، قورەشنىڭ قىلغان ئۇرۇشلىرى توسالغۇغا تۇچرىمايى ناماينىق راۋاۋان، ئادەملەرنى ھەيران قالدۇرىدىغان دەرىجىدە تېز بولغان. شۇنىڭ بىلەن قىسقا ۋاقىت ئىچىدە تۆ نۇرغۇن مال-مۇلۇكلەرنى ئوڭلا قىلىپ قولغا كەلتۈرگەن. بېشارەتتە مۇشۇ ئىشلار)قورەش تۆزى بىلمىگەن ھالدا(خۇدانىڭ يوشۇرۇن ياردىمىدە قىلىنىدۇ، دېيىلدۇ.
قورەش تۆزى توغرۇلۇق مۇشۇ بېشارەتنى ئوقۇغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگارنىڭ ھەققىي خۇدا، شۇنداقلا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى ئىكەنلىكىنى بىلىشى كېرەك ئىدى.

■ **45:5** قان. 39:4□35□ 32:□ يەش. 844:

□ **45:8 »ئى ئاسمانلار، يۇقىرىدىن ياغدۇرۇپ بېرىڭلار، بۇلۇتلارمۇ ھەققانىيلىق تۆكۈپ بەرسۇن؛ يەر-زېمىن ئېچىلسۇن«** ـ بۇ سۆزلەر بەلكىم ئىسرائىل ۋە دۇنيانىڭ)قورەش قىلغان ئىشلىرىنىڭ تۈرتكىسىدە(خۇداغا ئىشىنىپ، ياخشى مېۋە بېرىش ئۈچۈن قىلغان دۇئاسى بولۇشى كېرەك. ■ **45:9** يەر. 6:18□ رىم. 209:

ياكى بىر ئايالغا: ـ »سېنى نېمىنىڭ تولغىقى تۇتتى؟« ـ دەپ سورىغانغا ۋاي!
11 ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى، يەنى ئۆزى ياسىغۇچى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ئەمدى كەلگۈسى ئىشلار توغرۇلۇق سورىماڭلار،
ئوز ئوغۇللىرىم توغرۇلۇق، ئوز قولۇمدا ئىشلىگىنىم توغرۇلۇق ماڭا بۇيرۇق بەرمەڭلار!؟
12 مەن پەقەتلا يەر-زېمىننى ياسىغان، ئۇنىڭغا ئىنسانىنى ياراتقۇچىدۇرمەن، خالاس!
ئوز قولۇم بولسا ئاسمانلارنى كەرگەن؛
ئۇلارنىڭ ساماۋى قوشۇنلىرىنىمۇ سەپكە سالغانمەن.
13 مەن ئۇنى ھەققانىيلىق بىلەن ئوتۇرغۇزغان،
ئۇنىڭ بارلىق يوللىرىنى ئوز قىلدىم؛
ئو بولسا شەھىرىمنى قۇرىدۇ،
نە ھەق نە ئىنئام سورىماي ئو ماڭا تەۋە بولغان ئەسىرلەرنى قويۇپ بېرىدۇ« ـ
دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□ ■
14 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مىسىرنىڭ مەھسۇلاتلىرى، ئېفىئوپىيەنىڭ ۋە ئېگىز بويلۇقلار بولغان سىبائىيلارنىڭ ماللىرى ساڭا ئوتتىدۇ؛
ئۇلار ئوزلىرى سېنىڭكى بولىدۇ،
ساڭا ئەگىشىپ ماڭىدۇ؛
ئوزلىرى كىشەن-زەنجىرلەنگەن پېتى سەن تەرەپكە ئوتتىدۇ،
ئۇلار ساڭا باش ئورۇپ سەندىن ئىلتىجا بىلەن ئوتۇنۇپ: ـ
»بەرھەق، تەڭرى سەندە ئوتىرىدۇ، باشقا بىرى يوق، باشقا ھېچقانداق خۇدا يوقتۇر« دەپ ئېتىراپ قىلىدۇ.□
15 »ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، نىجاتكار، دەرھەقىقەت ئوزىنى يوشۇرۇۋالغۇچى بىر تەڭرىدۇرسەن.«!□
16 ئۇلار ھەممىسى ئىستىسناسىز خىجىل بولۇپ، شەرمەندە بولىدۇ؛
مەبۇدنى ياسىغانلار شەرمەندە بولۇپ، بىرلىكتە كېتىپ قالىدۇ؛■
17 ئىسرائىل بولسا پەرۋەردىگار تەرىپىدىن مەڭگۈلۈك نىجات-قۇتۇلۇش بىلەن قۇتقۇزۇلىدۇ؛
ئەبەدىلئەبەدگىچە خىجىل بولمايسىلەر،
ھېچ شەرمەندىچىلىكنى كۆرمەيسىلەر.□

□ **45:13 »مەن ئۇنى ھەققانىيلىق بىلەن ئوتۇرغۇزغان، ئۇنىڭ بارلىق يوللىرىنى ئوز قىلدىم«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۇنى«، »ئۇنىڭ«، »ئو« بولسا قورەش، ئەلۋەتتە. بېشارەت ئۇنىڭ ھېچ نېمىنى سورىمايلا بابىلدا سۈرگۈن بولغان يەھۇدىي خەلقنى قويۇپ بېرىدىغانلىقىنى ئالدىنئالا ئېيتىدۇ.

■ **45:13** 2تار. 22:36□ ئەزرا 1:1□ يەش. 28:44□ ئىر. 1011:

□ **45:14 »مىسىرنىڭ مەھسۇلاتلىرى، ئېفىئوپىيەنىڭ ۋە ئېگىز بويلۇقلار بولغان سابىيلىقلارنىڭ ماللىرى ساڭا ئوتتىدۇ؛ ئۇلار ...ساڭا ئەگىشىپ ماڭىدۇ؛ ئوزلىرى كىشەن-زەنجىرلەنگەن پېتى سەن تەرەپكە ئوتتىدۇ«** ـ يۇقىرىقى ئايەتلەرگە قارىغاندا مۇشۇ ۋەقە قورەشنىڭ ئىش-پائالىيەتلىرىنىڭ ئاخىرقى بىر نەتىجىسى بولۇشى كېرەك. ئېفىئوپىيە ۋە سابىيا ئەسلىدە مىسىرغا بېقىنغان بولۇپ، شۇيېھىسىزكى، يەشايا يەنە »مىسىردىن چىقىش« دېگەن ۋەقەنى كۆزدە تۇتىدۇ. دېمەك، ئىسرائىلنى سۈرگۈن قىلغانلار ئوز ئىختىيارى بىلەن ئىسرائىلغا بېقىندى بولماقچى بولىدۇ.
بەزى شەرھچىلەر، مۇشۇ بېشارەتنى »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نىڭ ئەيسا مەسىھنى ئوز قۇتقۇزغۇچىسى دەپ ئېتىراپ قىلىشى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ئىسرائىلنىڭ »قالدىسى«ى بولغان ھەققىي جامائىتىگە قوشۇلۇشى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان، دەپ قارايدۇ. يەنە بىر كۆزقاراش بولسا، مۇشۇ ئىشلار ئاخىرقى زاماندا يەھۇدىلار خۇداسىنىڭ قېشىغا قايتقاندىن كېيىن يۈز بېرىدۇ، دەيدۇ. بىزنىڭچە ھەر ئىككىسىنىڭ توغرىلىقى بار.

□ **45:15 »ئى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، نىجاتكار، دەرھەقىقەت ئوزىنى يوشۇرۇۋالغۇچى بىر تەڭرىدۇرسەن«!** ـ مۇشۇ سۆز بەلكىم ئىسرائىللارنىڭ خۇدانىڭ سىرلىق يوللىرىغا، يەنى »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نىڭ ئوزلىرىگە بېقىنغانلىقىغا قاراپ ھەيران قېلىپ دېگەن گېپىدۇر.

■ **45:16** يەش. 1144:

□ **45:17 »ئۇلار ھەممىسى ئىستىسناسىز خىجىل بولۇپ، شەرمەندە بولىدۇ؛ مەبۇدنى ياسىغانلار شەرمەندە بولۇپ، بىرلىكتە كېتىپ قالىدۇ؛ ئىسرائىل بولسا پەرۋەردىگار تەرىپىدىن مەڭگۈلۈك نىجات-قۇتۇلۇش بىلەن قۇتقۇزۇلىدۇ....»** ـ مۇشۇ سۆزلەرگە (17-16□□□□□□□□□□) قارىغاندا، كىشىلەر كەلگۈسىدە مۇتلەق ئىككى خىلغا، يەنى خۇداغا تايىنىپ ئىتائەت قىلىدىغانلارغا ۋە بۇتلارغا باش ئورىدىغانلارغا بۆلۈنۈپ كېتىدۇ.

18 چۈنكى ئاسمانلارنى ياراتقان، يەر-زېمننى شەكللەندۈرۈپ ياسغان، ئۇنى مەزمۇت قىلغان خۇدا بولغان
پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
)ئۇ ئۇنى قۇرۇق-مەنىسىز بولۇشقا ئەمەس، بەلكى ئادەمزاتنىڭ تۇرالغۇسى بولۇشقا ياراتقاندى(
»مەن بولسام پەرۋەردىگار، باشقا بىرى يوقتۇر؛■
19 ـ مەن مەخپىي ھالدا ياكى زېمىندىكى بىرەر قاراڭغۇ جايدا سۆز قىلغان ئەمەسمەن؛
مەن ياقۇپقا: »مېنى ئىزدىشىڭلار بىھۇدىلىك« دېگەن ئەمەسمەن؛
مەن پەرۋەردىگار ھەق سۆزلەيمەن،
تۈز گەپ قىلىمەن؛□ ■
20 يىغىلىڭلار، كېلىڭلار،
ئى ئەللەردىن قاچقانلار، جەم بولۇپ ماڭا يېقىنلىشىڭلار؛
ئۆزى ئويغان بۇتنى كۆتۈرۈپ، ھېچ قۇتقۇزالمايدىغان بىر »ئىلاھ«قا دۇئا قىلىپ يۈرىدىغانلارنىڭ بولسا ھېچ بىلمى
يوقتۇر.□ ■
21 ئەمدى ئۆلار تۈز گەپلىرىنى بايان قىلىش ئۈچۈن يېقىن كەلسۇن؛
مەيلى، ئۇلار مەسلىھەتلىشىپ باقسۇن!
كىم مۇشۇ ئىشنى قەدىمدىنلا جاكارلىغاندى؟
كىم ئۇزۇندىن بېرى ئۇنى بايان قىلغان؟
ئۇ مەن پەرۋەردىگار ئەمەسمۇ؟
دەرۋەقە، مەندىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر؛
ھەم ئادىل خۇدا ھەم قۇتقۇزغۇچىدۇرمەن؛
مەندىن باشقا بىرى يوقتۇر.□ ■
22 ئى يەر-زېمىننىڭ چەت-ياقىلىرىدىكىلەر،
ماڭا تەلپۈنۈپ قۇتقۇزۇلۇڭلار!
چۈنكى مەن تەڭدۇرمەن، باشقا ھېچبىرى يوقتۇر؛
23 مەن ئۆزۈم بىلەن قەسەم ئىچكەنمەن،
مۇشۇ سۆز ھەققانىيلىق بىلەن ئاغزىمدىن چىقتى، ھەرگىز قايتمايدۇ: ـ
»ماڭا بارلىق تىزلار پۈكۈلىدۇ،

■ **45:18** يەش. 5:42□ 5:14□45:

□ **45:19** **»مەن پەرۋەردىگار ھەق سۆزلەيمەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقنى سۆزلەيمەن.« **»مەن ياقۇپقا: »مېنى ئىزدىشىڭلار بىھۇدىلىك« دېگەن ئەمەسمەن؛ مەن پەرۋەردىگار ھەق سۆزلەيمەن، تۈز گەپ قىلىمەن؛** ـ مۇشۇ ئايەت بەلكىم 15-ئايەتتىكى »ئۆزىنى يوشۇرۇۋالغۇچى خۇدادۇرسەن« دېگىنىگە قارىتا ئېيتقان سىلىق بىر تەنبىھ بولۇشى مۇمكىن. چۈنكى كۆرگىنىمىزدەك، خۇدا ئاللىبۇرۇن)بولۇپمۇ يەشايا ئارقىلىق(ئۆزىنىڭ قۇتۇلۇش-نىجاتلىقىنى »پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئارقىلىق« پۈتكۈل دۇنياغا سۈمالىچى بولغانلىقىنى كۆپ قېتىم ئوچۇق-ئاشكارا ئېيتقان!

■ **45:19** قان. 1130:

□ **45:20** **»ئەللەردىن قاچقانلار«** ـ ئۇلارنىڭ نېمىشقا ياكى نېمىدىن قاچقانلىقى مۇشۇ يەردە دېيىلمىدى. بىراق 24-ئايەتكە قارىغاندا، ئىنسانىيەت)ئاخىرقى زاماندا(ئىككى قىسىمغا، يەنى خۇداغا تايانغانلار ھەم خۇداغا ئۆچ بولغانلارغا بۆلۈنۈپ كېتىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن خۇداغا ئۆچ بولغانلار خۇدانى سۆيگەنلەرگە زىيانكەشلىك قىلىشى مۇمكىن؛ ئۇنىڭدىن سىرت خۇداغا ئىشەنگەنلەر: »خۇدانىڭ جازاسى خۇداسىزلارنىڭ بېشىغا چۈشەي دەپ قالدى« ـ دەپ قاراپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن قېچىشىمىز كېرەك دەپ ئويلايدىغان بولسا كېرەك.

■ **45:20** يەش. 18□1944:

□ **45:21** **»كىم مۇشۇ ئىشنى قەدىمدىنلا جاكارلىغاندى؟«** ـ »مۇشۇ ئىش« شۇبھىسىزكى، خۇدانىڭ ئىسرائىلنى قۇتقۇزۇشى بىلەن، ئۇ »يەھۇدىي ئەمەس«لەرگە قۇتقۇزۇلۇش يۈرىتىنى، شۇنداقلا ئىسرائىل بىلەن بىللە بەختلىك بولۇش ئىمكانىيىتىنى تەڭ يەتكۈزىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ (22-24 □□□□). ■ **45:21** يەش. 27:41□26□22□ 10:43□9□ 5□14□18 45:

بارلىق تىللار ماڭا ئىتائەت ئىچىدە قەسەم ئىچىدۇ.»■
24 شۇ چاغدا: »ھەققانىيلىق ۋە كۈچ بولسا پەقەت پەرۋەردىگاردىدۇر« ـ دېيىلدۇ،
كىشىلەر دەل ئۇنىڭلا قېشىغا كېلىدۇ؛
غالجىرلىشىپ، ئۇنىڭغا غەزەپلەنگەنلەرنىڭ ھەممىسى شەرمەندە بولىدۇ.□ ■
25 ئىسرائىلنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگار تەرىپىدىن ھەققانىي قىلىنىدۇ،
ۋە ئۇلار ئۇنى داڭلىشىدۇ.

46

بابىلدىكى بۇتلارنىڭ ئاقۋىتى ـ ئۇلاغلار ئۇلارنى كۆتۈرۈپ كېتىدۇ •••• خۇدا بولسا ئۆز خەلقىنى كۆتۈرىدۇ!
1 بەل بولسا تىز پۈكتى، نېبو ئېگىلىشۋاتىدۇ؛
ئۇلارنىڭ مەبۇدلىرى ئۇلاغلارنىڭ زېممىسىگە، كاللىلارنىڭ زېممىسىگە چۈشتى؛
سىلەر كۆتۈرگەن نەرسىلىرىڭلار ئەمدى ئۇلاغلارغا ئارتىلغان بولۇپ،
ھالسىز ئۇلاغلارغا ئېغىر يۈك بولىدۇ!□
2 ئۇلار ئېگىلىشىدۇ، بىرلىكتە تىز پۈكىشىدۇ؛
ئۇلار مۇشۇ يۈكنى قۇتقۇزالمايدۇ،
بەلكى ئۆزلىرى ئەسىرگە چۈشىدۇ.□
3 ئى ياقۇپنىڭ جەمەتى،
شۇنداقلا ئىسرائىل جەمەتىنىڭ قالدىسى،
ئاناڭلارنىڭ قورسىقىدىكى چاغدىن تارتىپ ئۈستۈمگە ئارتىلغانلار،
بالىياتقۇدىكى چاغدىن تارتىپ كۆتۈرۈلۈپ كەلگەنلەر،
ـ ماڭا قۇلاق سېلىڭلار!□
4 سىلەر قېرىغۇچىمۇ مەن يەنىلا شۇنداقتۇرمەن،
چېچىڭلار ئاقارغۇچىمۇ مەن سىلەرنى يۈدۈپ يۈرىمەن؛
سىلەرنى ياسىغان مەندۇرمەن، سىلەرنى كۆتۈرىمەن؛
سىلەرنى يۈدۈپ قۇتقۇزىمەن.
5 ئەمدى مېنى كىمگە ئوخشاتماقچى،
ياكى كىمنى ماڭا تەڭ قىلماقچىسىلەر؟

■ **45:23** رىم. 11:4□ فىل. 102:

□ **45:24** »شۇ چاغدا: »ھەققانىيلىق ۋە كۈچ بولسا پەقەت پەرۋەردىگاردىدۇر« ـ دېيىلدۇ، ... غالجىرلىشىپ، ئۇنىڭغا غەزەپلەنگەنلەرنىڭ ھەممىسى شەرمەندە بولىدۇ« ـ يەنە كۆتۈرىمىزكى، دۇنيا ئىككى بۆلۈمگە ئايرىلىدىغان ئوخشايدۇ. بىرى بولسا، غالجىرلىشىپ خۇداغا مۇتلەق قارشى تۇرىدىغانلار، ئىككىنچىسى، ئىسرائىل، جۈملىدىن ئۆزلىرىگە بېقىنىپ، ئۇلار بىلەن بىر بولغان، ئىسرائىل بىلەن بىللە قۇتقۇزۇلغان يەھۇدىي ئەمەسلەر بولىدۇ.

■ **45:24** يەش. 1141:

□ **46:1** »بەل« ـ بابىلنىڭ »باش بۇت«ى، »نېبو« ئۇنىڭ »ئوغلى« ئىدى. مۇشۇ بېشارەتتە يەشايا پەيغەمبەر بابىل شەھىرى دۇشمەننىڭ قولىغا چۈشكەنده، خەلقىر بۇتلىرىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن باشقا بىر يۇرتقا يۆتكىمەكچى بولغانلىقىنى ئالدىن ئالا كۆرىدۇ. شۇ جەريانىدا بۇتلارنى يەرگە قويۇش كېرەك بولغاچقا، پەيغەمبەر »بەلنىڭ تىز پۈككەنلىكىنى، نېبونىڭ ئېگىلىشۋاتقانلىقى«نى كۆرۈپ مازاق قىلىدۇ. **»ئۇلارنىڭ مەبۇدلىرى ئۇلاغلارنىڭ زېممىسىگە، كاللىلارنىڭ زېممىسىگە چۈشتى...»** ـ بۇتلار ئۇلاغنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكەنده‌ك قىلىدۇ. **»سىلەر كۆتۈرگەن نەرسىلىرىڭلار«** ـ بابىلدىكى دىنىي مۇراسىملاردا، پۇقرالارنىڭ بۇتلارنى كۆتۈرۈپ كوچىلارنى ئايلاندۇرۇشى كېرەك ئىدى. بىراق ئەسلىدە بابىلىلەر ھۆرمەت بىلەن »كۆتۈرگەن نەرسىلەر« ھازىر ئادەمدىي بوغچىلاردەك ئۇلاغلارغا ئارتىلدى.

□ **46:2** »ئۇلار ، يەنى بابىلىلەر ياكى ئۇلارنىڭ ئۇلاغلىرى ئېگىلىشىدۇ، بىرلىكتە تىز پۈكىشىدۇ، ئۇلار مۇشۇ يۈكنى قۇتقۇزالمايدۇ،...» ـ دېمەك، بۇتلار ئادەم ياكى ئۇلاغلارغا يۈك بولغان ئۆزلىرىنى قۇتقۇزالمايلا قالماي، بەلكى ئۇلاغلارنىمۇ ھالسىزلاندۇرىدۇ.

□ **46:3** »ئى ياقۇپنىڭ جەمەتى، ... ئاناڭلارنىڭ قورسىقىدىكى چاغدىن تارتىپ ئۈستۈمگە ئارتىلغانلار، بالىياتقۇدىكى چاغدىن تارتىپ كۆتۈرۈلۈپ كەلگەنلەر...» ـ ھەققىي خۇدا ئادەمنىڭ كۆتۈرۈشىگە موھتاج ئەمەس، بەلكى ئۆزى ئۆز خەلقىگە غەمخورلۇق قىلىپ ئۇلارنى كۆتۈرىدۇ.

ئۇنى ماڭا ئوخشاش دەپ،
سىلەر كىمنى مەن بىلەن سېلىشتۇرماقچىسىلەر؟■
6 ئۇلار بولسا ھەميانىدىن ئالتۇننى چېچىپ بېرىپ،
كۈمۈشنىمۇ تارازىغا سالىدۇ،
بىر زەرگەرنى ياللىۋالىدۇ،
ئۇ بىر مەبۇدنى ياساپ بېرىدۇ؛
ئۇلار يىقىلىدۇ، دەرۋەقە چوقۇنىدۇ!
7 ئۇلار ئۇنى مۈرىسىگە ئارتىدۇ،
ئۇنى كۆتۈرۈپ، ئۆز ئورنىغا قويىدۇ؛
ئاندىن ئۇ ئاشۇ يەردە تۇرە تۇرىدۇ؛
ئۇ ئورنىدىن قوزغىلالمايدۇ؛
بىرسى ئۇنىڭغا يېلىنىپ تىلەيدۇ،
لېكىن ئۇ جاۋاب بەرمەيدۇ؛
ئۇ كىشىنى ئاۋارىچىلىكىدىن قۇتقۇزمايدۇ.■
8 مۇشۇ ئىشلارنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار؛
شۇنداقلا ئۆزۈڭلارنى ھەقىقىي ئەركەكلەردەك كۆرسىتىڭلار؛
ئى، ئىتائەتسىزلەر،
بۇنى ئېسىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار؛
9 ئىلگىرىكى ئىشلارنى، يەنى قەدىمدىن بولغان ئىشلارنى ئېسىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار؛
چۈنكى مەن تەڭرىدۇرمەن، باشقا بىرى يوقتۇر؛
مەن خۇدادۇرمەن، ماڭا ئوخشاشلار يوقتۇر؛■
10 مەن: »مېنىڭ بېكىتكىنىم ئورۇنلىنىدۇ،
كۆڭلۈمگە بارلىق پۈككەنلەرنى ئەمەلگە ئاشۇرماي قويمايمەن« دەپ،
ئىشنىڭ نەتىجىسىنى باشتىلا،
ئالدىنئالا تېخى قىلىنمىغان ئىشلارنى ئايان قىلىپ ئېيتقۇچىدۇرمەن؛■
11 كۈنچىقىشتىن يىرتقۇچ بىر قۇشنى،
يەنى كۆڭلۈمگە پۈككىنىمنى ئادا قىلغۇچى بىر ئادەمنى يىراق يۇرتتىن چاقىرغۇچىدۇرمەن.
بەرھەق، مەن سۆز قىلغان،
بەرھەق، مەن ئۇنى چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرىمەن؛
بۇنى نىيەت قىلغانىمەن،
بەرھەق، مەن ئۇنى ۋۇجۇدقا چىقىرىمەن.□
12 ئى ھەققانىيلىقتىن يىراق كەتكەن جاھىللار،
ماڭا قۇلاق سېلىڭلار: ـ□
13 مەن ھەققانىيلىقىمنى يېقىن قىلىمەن،

■ **46:5** يەش. 40:18□ 25:
■ **46:7** يەش. 45:20:
■ **46:9** يەش. 45:5□ ، 14، 18، 21، 22□ 48:12:
■ **46:10** زەب. 33:11□ پەند. 19:21□ 21:30 ئىبر. 4:12:
□ **46:11** »كۈنچىقىشتىن يىرتقۇچ بىر قۇشنى ...يىراق يۇرتتىن چاقىرغۇچىدۇرمەن...« ـ »يىرتقۇچ بىر قۇش« قورەشنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ بىر تەرىپىنىڭ ئەشەددىيلىكىنى خۇدا ئىسرائىلدىن يوشۇرمايدۇ.
□ **46:12** »ھەققانىيلىقتىن يىراق كەتكەن جاھىللار« ـ خۇدا يۇقىرىدا يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق 2:41-3، 25؛ 24:44-11:45دە ئىسرائىللارنى بابىلدىن كەلگۈسىدىكى »قورەش« دېگەن بىر پادىشاھ ئارقىلىق قۇتقۇزىمەن، دەپ جاكارلىقان. »جاھىللار« بولسا خۇدانىڭ يۇ »قورەش پىلان«ىنى ياقتۇرمايدىغان ئىسرائىللارنى كۆرسەتسە كېرەك؛ ئۇلارنىڭ ياقتۇرمايدىغانلىقى بولسا قورەش يەھۇدىي ئەمەس، بەلكى پارس بولغانلىقى ئۈچۈن بولىدۇ.

ئۇ يىراقلاشمايدۇ؛
شۇنىڭدەك مېنىڭ نىجاتىم ھەم كېچىكمەيدۇ؛
مەن زىئونغا نىجات يەتكۈزۈپ،
ئىسرائىلغا جۈلالىق-گۈزەللىكىمنى تىكلەپ بېرىمەن.« □

47

ئىسرائىلنى سۈرگۈن قىلغان بابىل تۈگەشتى!

1 »ئى بابىلنىڭ پاك قىزى، كېلىپ توپا-چاڭغا ئولتۇر؛
ئى كالدىيەلەرنىڭ قىزى، تەختسىز بولۇپ يەرگە ئولتۇر!
چۈنكى سەن »لاتاپەتلىك ۋە نازۇك« دەپ ئىككىنچى ئاتالمايسەن.■
2 »تۈگمەن تېشىنى چۆرۈپ، ئۇن تارت ئەمدى،
چۈمپەردەكنى ئېچىپ تاشلا،
كۆكلىكىڭنى سېلىۋەت،
پاچىقىڭنى يالىڭاچلا،
دەريالاردىن سۇ كېچىپ ئۆت؛ □
3 ئۇياتلىقىڭ ئېچىلىدۇ،
بەرھەق، نومۇسۇڭغا تېگىلىدۇ؛
مەن ئىنتىقام ئالىمەن،
ھېچكىمنى ئايىماپ قويمايمەن. ■
4 بىزنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىمىز بولسا،
»ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار« ئۇنىڭ نامى؛
ئۇ ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىدۇر.□
5 ئى كالدىيەلەرنىڭ قىزى، سۈكۈت قىلىپ جىم ئولتۇر،
قاراڭغۇلۇققا كىرىپ كەت؛
چۈنكى بۇنىڭدىن كېيىن ئىككىنچى »سەلتەنەتلەرنىڭ خانىشى« دەپ ئاتالمايسەن.□
6 مەن ئۆز خەلقىمدىن غەزەپلەندىم،
شۇڭا ئۆزۈمنىڭ مىراسىمنى بۇلغىۋەتتىم،
شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى قولۇڭغا تاپشۇرۇپ بەردىم؛
سەن بولساڭ ئۇلارغا ھېچقانداق رەھىم كۆرسەتمىدىڭ؛

□ 46:13 »مەن ھەققانىيلىقىمنى يېقىن قىلىمەن، ئۇ يىراقلاشمايدۇ؛ شۇنىڭدەك مېنىڭ نىجاتىم ھەم كېچىكمەيدۇ؛ مەن زىئونغا نىجات يەتكۈزۈپ... بېرىمەن« ـ خۇدا يەنىلا مېھىر-شەپقىتىنى كۆرسىتىپ، ھەتتا »جاھىللار«غىمۇ قورەشنىڭ ئىشلىرى ئارقىلىق نىجاتقا ئېرىشىشتىكى يۈرسەتنى كەلتۈرىمەن، دەيدۇ.

■ 47:1 يەش. 526:

□ 47:2 »ئۈگمەن تېشىنى چۆرۈپ، ئۇن تارت ئەمدى، چۈمپەردەكنى ئېچىپ تاشلا، كۆكلىكىڭنى سېلىۋەت، پاچىقىڭنى يالىڭاچلا، ...» ـ دېمىسەكمۇ، مۇشۇ ئىشلار ئەسىرگە چۈشۈشتىكى ئالامەتلەر. ھەم بابىللىقلار، ھەم پارسىلار ئۆز ئەسىرلىرىگە رەھىمسىزلىك قىلىپ ئۇلارنى يالىڭاچ مېڭىشقا مەجبۇرلايتتى.

■ 47:3 يەش. 17:3□ ناھ. 53:

□ 47:4 »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى« ـ كونا ئىسرائىلدا »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى« (گوئېل)نىڭ يەنە قىلىدىغان بىر ئىشى ئۆزىنىڭ ئۆزۈال بولغان جەمەتىدىكىلەر ئۈچۈن ئادالەتنى يۈرگۈزۈش ئىدى. ئۇنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىدىن بىرسى قاتىللىق قەستىگە ئۇچرىغان بولسا، »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى«نىڭ قاتىلنى ئۆلتۈرۈش ھوقۇقى ھەم ۋەزىپىسى بار ئىدى. □ 47:5 »قاراڭغۇلۇققا كىرىپ كەت« ـ »قاراڭغۇلۇق« بەلكىم زىندانىدىكى قاراڭغۇلۇقنى بىلدۈرىدۇ.

ياشانغانلارنىڭ ئۇستىگىمۇ بويۇنتۇرۇقلارنى ئىنتايىن ئېغىر قىلىپ سالدىڭ؛□
7 شۇنىڭ بىلەن سەن: ـ
»مەن مەڭگۈگە خانىش بولىمەن« دەپ،
مۇشۇ ئىشلارنى كۆڭلۈڭدىن ھېچ ئوتكۈزمىدىڭ؛
ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتىنى ھېچ ئويلاپ باقمىدىڭىز.■
8 ئەمدى ھازىر، ئى ئەندىشسىز ياشاپ كەلگۈچى،
ئۆز-ئۆزىگە: »مەنلا باردۇرمەن، مەندىن باشقا ھېچكىم يوقتۇر،
مەن ھەرگىز تۇل ئايالنىڭ جاپاسىنى يا كى بالىلاردىن مەھرۇم بولۇشنىڭ جاپاسىنى تارتمايمەن« ـ دېگۈچى،
ئى سەن ئەيش-ئىشرەتكە بېرىلگۈچىسەن،
شۇنى ئاڭلاپ قوي: ـ □
9 »دەل مۇشۇ ئىككى ئىش،
ـ بىلىلاردىن مەھرۇم بولۇش ۋە تۇللۇق ـ
بىر دەققىدە، بىر كۈن ئىچىدىلا ۋېشىڭغا تەڭ چۈشىدۇ؛
نۇرغۇنلىغان جادۇگەرلىكلىرىڭ تۈپەيلىدىن،
بەك كۆپ ئەپسۇنلىرىڭ ئۈچۈن ئۇلار تولۇق ۋېشىڭغا كېلىدۇ.■
10 چۈنكى سەن ئۆزۈڭنىڭ رەزىللىكىڭگە تايانغانسەن،
سەن »ھېچكىم مېنى كۆرمەيدۇ« ـ دېدىڭ؛
سېنىڭ دانالىقىڭ ۋە بىلىمىڭ ئۆزۈڭنى ئېزىقتۇرۇپ،
سەن كۆڭلۈڭدە: ـ »مەنلا باردۇرمەن، مەندىن باشقا بىرى يوقتۇر« ـ دېدىڭ.□
11 بىراق بالا يىتىپەت سېنى بېسىپ كېلىدۇ؛
سەن ئۇنىڭ كېلىپ چىقىشىنى بىلمەيسەن؛
ھالاكەت ۋېشىڭغا چۈشىدۇ؛
سەن ھېچقانداق »ھامىي پۇلى« بىلەن ئۇنى توسالمايسەن؛
سەن ھېچ كۈتمىگەن ۋەيرانچىلىق ئۈيۈقسىز سېنى بېسىپ چۈشىدۇ.
12 ئەمدى قېنى، ياشلىقىڭدىن تارتىپ ئۆزۈڭنى ئۆيرىتىپ كەلگەن ئەپسۇنلىرىڭنى،
شۇنداقلا نۇرغۇنلىغان جادۇگەرلىكلىرىڭنى ھازىر ئوقۇپ تۇرىۋەر؛
كىم بىلىۋېتىڭ، سەن ئۇلاردىن پايدا كۆرۈپ قالامسەن؟
بىرەر نېمىنى تەۋرىتىپ قويالارسەن ھەرقاچان؟!
13 سەن ئالغان مەسلىھەتلىرىڭ بىلەن ھالسىزلىنىپ كەتتىڭ؛

□ **47:6 »ئۆزۈمنىڭ مىراسىم«** ـ خۇدا ئۆزىنىڭ خەلقىنى ئۆزى ئۈچۈن مىراس دەپ ھېسابلايدۇ.

■ **47:7** ۋەھ. 718:

□ **47:8 »ئەمدى ھازىر، ئى ئەندىشسىز ياشاپ كەلگۈچى، ئۆز-ئۆزىگە: »مەنلا باردۇرمەن، مەندىن باشقا ھېچكىم يوقتۇر«. دېگۈچى، ... شۇنى ئاڭلاپ قوي: ـ«** ـ خۇدا ئۆز خەلقىگە »تەربىيە جازاسى«نى بەرمەكچى بولۇپ، ئۇلارنى بابىلنىڭ رەھىمسىز قولىغا تاپشۇرۇشى بىلەن، بابىلىقلارمۇ ئۆز رەھىمسىزلىكى تۈپەيلىدىن جازاغا ئۇچرىماي قالمايدۇ.
بابىلنىڭ: »مەنلا باردۇرمەن، مەندىن باشقا بىرى يوقتۇر« دېگىنى، باشقىلارغا پۈتۈنلەي »پەرۋايىم پەلەك« دېگەنلىك ھەم »مەن ئالەمدە يەككە-يگانە« دېگەن تەكەببۇرلۇقتۇر.

■ **47:9** يەش. 1951:

□ **47:10 »سېنىڭ دانالىقىڭ ۋە بىلىمىڭ ئۆزۈڭنى ئېزىقتۇرۇپ، سەن كۆڭلۈڭدە: ـ »مەنلا باردۇرمەن، مەندىن باشقا بىرى يوقتۇر« ـ دېدىڭ« ـ** يۇقىرىقى (8-□□□□□□□□□) »مەنلا باردۇرمەن، مەندىن باشقا بىرى يوقتۇر« دېگەن، باشقىلارغا »پەرۋايىم پەلەك« دېگەنلىك. مۇشۇ يەردە بولسا »خۇداغىمۇ پەرۋايىم پەلەك« دېگەنلىك.

ئەمدى ئاسمانلارغا قاراپ تەبىر بەرگۈچىلەر،
يۇلتۇزلارغا قاراپ پالچىلىق قىلغۇچىلار،
يېڭى ئايلارنى كۆزىتىپ مۇنەججىملىك قىلىپ ئىشلارنى »ئالدىنئالا ئېيتقۇچىلار« ئورنىدىن تەڭ تۇرۇپ بېشىڭغا
چۈشىدىغانلاردىن سېنى قۇتقۇزسۇن!
14 مانا، ئۇلار پاخالدەك بولۇپ كېتىدۇ؛
ئوت ئۇلارنى كۆيدۈرىۋېتىدۇ؛
ئۇلار ئۆزلىرىنى يالقۇننىڭ قولىدىن قۇتقۇزالمايدۇ؛
بىراق ئۇلاردا ئادەمنى ئىسسىتقۇدەك ھېچ كۆمۈر،
ياكى ئادەم ئىسسىنغۇدەك ھېچ گۈلخان يوقتۇر!□
15 سېنى ئاۋاره قىلغان،
ياشلىقىڭدىن تارتىپ سەندە سودا قىلغانلار ساڭا مۇشۇنداق پايدىسىز بولىدۇ؛
ھەربىرى ئۆز يولىنى ئىزدەپ كېتىپ قالىدۇ؛
سېنى قۇتقۇزغۇدەك ھېچكىم يوقتۇر. □ ■

48

ئىسرائىلنىڭ جاھىللىقى: ـ ئۇلار بابىلدىن قۇتقۇزۇلغىنى بىلەن، گۇناھلىرىدىن ساقىت بولمايدۇ
1 ئى ياقۇبنىڭ جەمەتى، »ئىسرائىل«نىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالغانلار،
»يەھۇدا بۇلاقلىرى«دىن چىققانسىلەر،
پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى ئىشلىتىپ قەسەم قىلغۇچىسىلەر،
ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنى تىلغا ئالغۇچىسىلەر،
بىراق بۇلار ھەققەت ھەم ھەققانىيلىقتىن ئەمەس!
مۇنۇلارنى ئاڭلاپ قويۇڭلار: ـ
2)چۈنكى ئۇلار »مۇقەددەس شەھەر«نىڭ نامىنى ئىشلىتىپ ئۆزلىرىگە ئىسىم قىلىدۇ،
تېخى ئىسرائىلنىڭ خۇداسىغا »تايىنار«مىش!
ئۇنىڭ نامى بولسا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگاردۇر(!
3 مەن بۇرۇنلا »ئىلگىرىكى ئىشلار«نى ئالدىنئالا بايان قىلدىم؛
ئۇلار ئۆز ئاغزىمدىن چىققان، مەن ئۇلارنى ئاڭلاتتىم؛
مەن بۇلارنى تۇيۇقسىز ۋۇجۇدقا چىقىرىپ،

□ 47:14 »مانا، ئۇلار پاخالدەك بولۇپ كېتىدۇ؛ ئوت ئۇلارنى كۆيدۈرىۋېتىدۇ؛ ئۇلار ئۆزلىرىنى يالقۇننىڭ قولىدىن قۇتقۇزالمايدۇ؛ بىراق ئۇلاردا ئادەمنى ئىسسىتقۇدەك ھېچ كۆمۈر... يوقتۇر«! ـ بۇ سۆزنىڭ مەنىسى بەلكىم، ھەققىي خۇدانىڭ غەزىپى كۆچلۈك ھەم ئوتلۇق، ئاتالمىش »بۇتلارنىڭ غەزىپى«نىڭ بولسا، ئادەمنى ئىسسىتقۇدەكمۇ ئوتى يوق؛ باشقا مەنىسى بار دېيىلسە: ـ مۇشۇ پالچىلار ھېچنېمىگە يارىمايدۇكى، ھەتتا)خۇدانىڭ جازاسى بىلەن(كۆيدۈرۈلگەن ۋاقىتتىمۇ ئادەمنى ئىسسىتقۇدەك ھارارىتى بولمايدۇ.

□ 47:15 »سېنى ئاۋاره قىلغان، ياشلىقىڭدىن تارتىپ سەندە سودا قىلغانلار ساڭا مۇشۇنداق پايدىسىز بولىدۇ؛ ھەربىرى ئۆز يولىنى ئىزدەپ كېتىپ قالىدۇ...» ـ بابىلدا پال سېلىش، سېھىرگەرلىك قاتارلىق خۇراپىيلىقلار بەلكىم »ئەڭ چوڭ سودا« بولۇشى مۇمكىن. بىراق پىشىرەت بويىچە پالچىلار خېرىدارلىرىدىن مەھرۇم بولۇپ باشقا يۇرتلارغا يول ئالماقچى بولىدۇ.

ئارخېئولوگلار كونا بابىل شەھىرىدىن قازغان ئاسارىئەتىقىلەر ئىچىدىن نۇرغۇن »پالناملەر« ھەم »رەممالناملەر« تېپىلدى. بىراق بۇلاردىن ھېچقايسىسىدىن »بابىل ۋەيران بولىدۇ« دېگەن پىشارەتنى تاپقىلى بولمايدۇ؛ ھەممىسى »كچلەچىكىڭ پارلاق« دېگەندەك سۆزلەردۇر)ئەمەلىيەتتە بارلىق پالچىلىق شۇنداق ئەمەسمۇ؟.(! ■ 47:15 ۋەھ. 1617:

ئۇلار ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى؛□
4 چۈنكى مەن سېنىڭ جاھىللىقىڭنى، بوينۇڭنىڭ پەيلىرىنىڭ تۆمۈر،
يۈزۈڭنىڭ داپتەك ئىكەنلىكىنى بىلدىم؛□
5 سېنىڭ: »مېنىڭ بۇتۇم مۇشۇلارنى قىلدى«،
ياكى »ئويما مەبۇدۇم، قۇيما مەبۇدۇم بۇلارنى بۇيرۇدى« ـ دېمەسلىكىڭ ئۈچۈن،
شۇڭا مەن بالدۇر مۇشۇلارنى ساڭا بايان قىلدىم؛
ئىش يۈز بەرگۈچە ئۇلارنى ساڭا ئاڭلىتىپ تۇردۇم.
6 سەن بۇلارنى ئاڭلىغانسەن؛
ئەمدى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ باق!
بۇنى راست دەپ ئېتىراپ قىلمامسىلەر؟
مەن بايىتىن »يېڭى ئىشلار«نى، يەنى ساقلىنىپ يوشۇرۇنغان ئىشلارنى بايان قىلدىم،
سەن بۇلارنى بىلگەن ئەمەسسەن.□
7 سېنىڭ: »دەرۋەقە، مېنىڭ ئۇلاردىن بالدۇر خەۋىرىم بار ئىدى« دېمەسلىكىڭ ئۈچۈن،
ئۇلار بۇرۇن ئەمەس، ھازىرلا يارىتىلدۇ؛
مۇشۇ كۈندىن ئىلگىرى سەن ئۇلارنى ئاڭلاپ باقمىغانسەن.
8 بەرھەق، سەن قۇلاق سالمىدىڭ،
بەرھەق، سەن خەۋەرمۇ ئالمىدىڭ،
بەرھەق، سېنىڭ قۇلىقىڭ خېلى بۇرۇنلا ئېچىلماي ئېتىكلىك قالدى؛
چۈنكى مەن سېنىڭ ۋاپاسىزلىق قىلىۋېرىدىغانلىقىڭنى،
بالىياتقۇدىكى چېغىڭدىن تارتىپ »ئاسىي« دەپ ئاتىلىدىغانلىقىڭنى بىلدىم.
9 ئۆز نامىم ئۈچۈن غەزىپىمنى كېچىكتۈرىمەن،
شۆھرىتىم ئۈچۈن سېنى ئۆزۈپ تاشلىمايمەن دەپ غەزىپىمنى بېسىۋالدىم؛■
10 قارا، مەن سېنى تاۋلىدىم،
بىراق كۈمۈشنى تاۋلىغاندەك تاۋلاندۇرمىدىم؛
مەن ئازاب-ئوقۇبەتنىڭ خۇمداندا سېنى تاللىۋالدىم؛□
11 ئۆز سەۋەبىمدىن، ئۆز سەۋەبىمدىن مەن مۇشۇنى قىلمەن؛
مېنىڭ نامىمغا داغ تەگسە قانداق بولىدۇ؟
مەن ئۆزۈمنىڭ شان-شۆھرىتىمنى باشقا بىرسىگە ئۆتكۈزۈپ بەرمەيمەن.■
12 ئى ياقۇپ،

□ **48:3** »**ئىلگىرىكى ئىشلار**« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئىلگىرىكى ئىشلار« شۇيھىسىزكى، خۇدانىڭ »قورەش پىلانى«دۇر (12:46□□□□ ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.(مۇشۇنى جەزمەنلەشتۈرۈش ئۈچۈن يەشايا »قوشۇچە سۆز«دىكى 4-مىسال (48-□□□□□ ئالاھىدە شەكلى توغرىسىدا) دېگەن گۈۋىنى كۆرۈڭ.
ئاشۇ گۈۋىغا قارىغاندا، 48-باب ئىككى قىسىمغا بۆلۈنىدۇ. بىرىنچى قىسىمدىكى »ئىلگىرىكى ئىشلار« دەل »قورەش پىلانى«غا باراۋەر كېلىدۇ؛ 6-ئايەتتىكى »يېڭى ئىشلار« بولسا، پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىنىڭ ئىشلىرىنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ تەھلىل قىلىنىش 42-بابتىكىگە ئوخشاش.
□ **48:4** »**يۈزۈڭنىڭ داپ ئىكەنلىكىنى...**« ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا »پېشانەڭنىڭ مىستىن ئىكەنلىكىنى...«.
□ **48:6** »»**يېڭى ئىشلار**«**نەنى ساقلىنىپ يوشۇرۇنغان ئىشلارنى بايان قىلدىم...**« ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتتا دېگىنىمىزدەك، »يېڭى ئىشلار«نى دەل »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« توغرۇلۇق خۇش خەۋەر دەپ بىلىمىز (42-□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **48:9** يەش. 43□21: 25
□ **48:10** »**كۈمۈشنى تاۋلىغاندەك تاۋلاندۇرمىدىم**« ـ دېمەك، ئىسرائىل كۈمۈشنىڭ بارلىق داشقىلىنى ئايرىۋالغۇچە تاۋلانغاندەك تاۋلانسا، بەلكىم ھېچنەرسە قالمايتتى! (1-□□□□ 22، 25-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ). »**ئازاب-ئوقۇبەتنىڭ خۇمداندا**« ـ بەلكىم بابىل ئىمپېرىيەسىنىڭ ئۇلارغا قارىتا قىلغان زىيانكەشلىكلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **48:11** يەش. 42:8

ئى چاقىرغىنىم ئىسرائىل!
ماڭا قۇلاق سالغىن؛
مەن »ئۆ«دۇرمەن؛
مەن تۇنجىدۇرمەن، بەرھەق ھەم ئاخىرقىدۇرمەن؛■
13 مېنىڭ قولۇم يەر-زېمىننىڭ ئۆلىنى سالغان،
ئوڭ قولۇم ئاسمانلارنى كەرگەن؛
مەن ئۇلارنى چاقىرسامىلا، ئۇلار جەم بولۇپ ئورنىدىن تۇرىدۇ.
14 ھەممىڭلار، جەم بولۇپ يىغىلىڭلار، ئاڭلاپ قويۇڭلار؛
بۇتلار ئارىسىدا قايسىسى مۇشۇنداق ئىشلارنى بايان قىلغان؟
پەرۋەردىگار ياخشى كۆرگەن كىشى بولسا ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى ئىشلارنى بابىلدا ئادا قىلىدۇ،
ئۇنىڭ بىلەك-قولى كالدىيلەرنىڭ ئۈستىگە زەرب بىلەن چۈشىدۇ؛□ ■
15 مەن، مەن سۆز قىلغانمەن؛
دەرھەقىقەت، مەن ئۇنى چاقىردىم؛
مەن ئۇنى ئالدىغا چىقىرىۋالدىم؛
ئۇنىڭ يولى مۇۋەپپەقىيەتلىك بولىدۇ.

16 ـ ماڭا يېقىن كېلىڭلار، مۇشۇنى ئاڭلاپ قويۇڭلار،
مەن ئەزەلدىن سۆزۈمنى يوشۇرۇن قىلغان ئەمەس؛
سۆزۈم ئەمەلگە ئاشۇرۇلغىنىدىمۇ يەنىلا شۇ يەردە بولغانمەن؛
ھازىر بولسا رەب پەرۋەردىگار ۋە ئۇنىڭ روھى مېنى ئەۋەتتى!□ ■
17 ھەمجەمەت-نىجاتكارىڭ پەرۋەردىگار، ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئۆزۈڭگە پايدا بولسۇن دەپ ساڭا ئۆگەتكۈچى،
ساڭا تېگىشلىك بولغان يولدا سېنى يېتەكلىگۈچى مەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭدۇرمەن؛
18 سەن مېنىڭ پەرمانلىرىمغا قۇلاق سالغان بولساڭىدى!
ئۇنداق بولغاندا بەخت-خاتىرجەملىكىڭ دەريادەك،
ھەققانىيلىقىڭ دېڭىز دولقۇنلىرىدەك بولاتتى!■
19 سېنىڭ نەسلىڭ بولسا ئۇنىڭ قۇملىرىدەك،
ئىچ-قارنىڭدىن چىققان پەرزەنتلىرىڭ قۇم دانچىلىرىدەك سانسىز بولاتتى!
ئۇلارنىڭ ئىسمى مېنىڭ ئالدىمدا ھەرگىز ئۆچۈرۈۋېتىلمەيدىغان ياكى يوقىتىۋېتىلمەيدىغان بولاتتى!

■ **48:12** يەش. 4:41□ 6:44□ ۋەھ. 17:1□ 1322:
□ **48:14** »پەرۋەردىگار ياخشى كۆرگەن كىشى« ـ مۇشۇ يەردە قورەشنى كۆرسىتىدۇ.
■ **48:14** يەش. 2241□23:
□ **48:16** »ماڭا يېقىن كېلىڭلار، مۇشۇنى ئاڭلاپ قويۇڭلار، مەن ئەزەلدىن سۆزۈمنى يوشۇرۇن قىلغان ئەمەس، سۆزۈم ئەمەلگە ئاشۇرۇلغىنىدىمۇ يەنىلا شۇ يەردە بولغانمەن« ـ دېمەك، سۆزلىگۈچى خۇدانىڭ »جاكارچىسى« ھەم ئۇنىڭ يىنىدا ھازىر تۇرۇپ ئۇنىڭ سۆزىنى بەجا كەلتۈرگۈچىدۇر. كېيىنكى ئىزاھاتىمۇ كۆرۈڭ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەگەر ۋاقىت دېگەن نەرسىنى بار دېسەڭ، مانا مەن ئۇزۇمدۇرمەن.«
»ھازىر بولسا رەب پەرۋەردىگار ۋە ئۇنىڭ روھى مېنى ئەۋەتتى«! ـ سۆزلىگۈچى يەنە »ئەزەلدىن تارتىپ خۇدا بىلەن بىللە بولۇپ، ئۇنىڭ سۆزىنى يەر يۈزىدىكىلەرگە يەتكۈزگۈچى« بولۇپ، ئاخىردا خۇدا ھەم خۇدانىڭ روھى تەرىپىدىن ئەۋەتىلىپ ئۇزى مۇشۇ دۇنياغا كېلىدۇ (6-□□□□ 8-ئايەتنى كۆرۈڭ). تۇۋەندىكى 49-بابنا مۇشۇ زات، يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« توغرىسىدىكى مەزمۇنلاردا كۆپرەك ئاشكارىلىنىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھازىر بولسا رەب پەرۋەردىگار مېنى ئۇنىڭ روھى بىلەن ئەۋەتكەن.«! ■ **48:16** پەند. 8:5-1□ زەك. 9:2□ 15:6□ 12:10□ يۇھ. 42:11□ 2117:
■ **48:18** قان. 29:32□ زەب. 1681 13-:

20 بابىلدىن چىقىڭلار، كالدىيلەردىن قېچىپ كېتىڭلار!
ناخشا ئاۋازلىرىنى ياڭرىتىپ مۇشۇنى جاكارلاڭلار،
بۇ خەۋەرنى ئاكلىتىڭلار،
جاھاننىڭ چەت-ياقىلىرىغىچە ئۇنى يەتكۈزۈپ مۇنداق دەڭلار: ـ
»پەرۋەردىگار ئۆز قۇلى ياقۇپنى ھەمجەمەتلىك قىلىپ قۇتقۇزدى!□ ■
21 ئۇلار چۆل-باياۋانلاردىن ئۆتكەندە ھېچ ئۇسساپ قالمىدى؛
ئۇ سۇلارنى تاشتىن ئاققۇزۇپ بەردى؛
بەرھەق، ئۇ تاشنى يارغۇزدى، سۇلار ئۇنىڭدىن ئۇرغۇپ چىقتى.«!□
22 »رەزىللەر ئۈچۈن« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، »بەخت-خاتىرجەملىك يوقتۇر.« ■

49

پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىنىڭ سۆزى ـ •••• خۇدانىڭ ئۇنىڭ توغرۇلۇق بەرگەن گۇۋاھلىقى

1 »ئى ئاراللار، مېنىڭ گېپىمنى ئاڭلاڭلار،
يىراقتىكى ئەل-يۇرتلار، ماڭا قۇلاق سېلىڭلار!
بالىياتقۇدىكى چېغىمدىن تارتىپ پەرۋەردىگار مېنى چاقىردى؛
ئاپامنىڭ قورسقىدىكى چېغىمدىن تارتىپ ئۇ مېنىڭ ئىسىمنى تىلغا ئالدى؛□
2 ئۇ ئاغزىمنى ئۆتكۈر قىلىچتەك قىلدى؛
ئۆز قولىنىڭ سايىسى ئاستىدا مېنى يوشۇرۇپ كەلدى،
مېنى سىلىقلانغان بىر ئوق قىلدى؛
ئۇ مېنى ئوقدېنىغا سېلىپ ساقلىدى،□
3 ۋە ماڭا: »سەن بولساڭ ئۆزۈڭدە مېنىڭ گۈزەللىك-جۈلالىقىم ئايان قىلىندىغان ئۆز قۇلۇم ئىسرائىلدۇرسەن« ـ دېدى.«□

□ **48:20 »بابىلدىن چىقىڭلار، كالدىيلەردىن قېچىپ كېتىڭلار«!** ـ ئىسرائىل بابىلدىن)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 536-يىل(قۇتۇلغىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە ئىنتايىن ئاز بىر قىسمى قايتىپ كەلدى. نۇرغۇن يەھۇدىيلار پارىس ئىمپېرىيەسىنىڭ ھۆكۈمرانلىقى ئاستىدا تۇرۇپ، تۇزنىڭ ئاشۇ يەردىكى ئەھۋالىنى ياخشى دەپ قارايتى. ئۇلاردىن كۆپلىگەن ئادەم سودا-تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىش بىلەن بىيىپ كەتتى. ئۇلار ئېرىشكەن پاراۋان تۇرمۇشنى تاشلاپ ئۆز يۇرتىنى قايتىدىن بەرپا قىلىش جاپاسىدىن باش تارتتى. شۇڭا ئۇلار مۇشۇ چاغىرىققا قۇلاق سالمايتى. ئادەملەر مۇشۇ دۇنيادىكى مۇستەبتىلىك ھۆكۈمرانلىقلاردىن ئەمەس، يەنىكى ئۆز گۇناھىدىن، شەخسىيەتچىلىكىدىن، **ئۆزىدىن** »ئازاد قىلىنىش«ى يا كى »قۇتقۇزۇلۇش«ى ئەڭ مۇھىمدۇر. قورەش بولسا ئۇلارنىڭ ئۆز ۋەتىنىگە قايتىش يولىنى ئاچقان. بىراق گۇناھلىرىدىن ساقىت بولمىسا، ھەممىسى قۇرۇق، بىكارغا كېتىدۇ.
بېشارەتلەر بويىچە مۇشۇ تۇنجۇنى يېشىش ئۈچۈن، ئىنسانىنى گۇناھىدىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن، »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« ئەۋەتىلدۇ. ئۇنىڭ قىلىدىغان خىزمەتلىرى تۆۋەندىكى 55-49-بابتىكى بېشارەتلەرنىڭ تېمىسى بولىدۇ.
)مۇشۇ بېشارەتلەر بەلكىم ئىككىنچى قېتىم ئاخىرقى زامانلاردىمۇ ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ، شۇ چاغدا ئىسرائىل »يېڭى بابىل«دىن ھەم دۇنيادىكى چەت-چەتلەردىن زىئونغا قايتىدۇ.(

■ **48:20** يەش. 11:52□ يەر. 8:50□ 6:51□45 ۋەھ. 418:

□ **48:21 »ئۇلار چۆل-باياۋانلاردىن ئۆتكەندە ھېچ ئۇسساپ قالمىدى؛ ئۇ سۇلارنى تاشتىن ئاققۇزۇپ بەردى؛ ...سۇلار ئۇنىڭدىن ئۇرغۇپ چىقتى«!** ـ »مىس.« 17-بابنى كۆرۈڭ. شۇ چاغدا ئىسرائىللار خۇدادىن نارازى بولۇپ قاقشاپ كەتتى. بەلكىم 22-ئايەت مۇشۇنداق ئىشلارنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ **48:22** يەش. 2157:

□ **49:1 »ئاپامنىڭ قورسقىدىكى چېغىمدىن تارتىپ ئۇ مېنىڭ ئىسىمنى تىلغا ئالدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئاپامنىڭ قورسقىدىكى چېغىمدىن تارتىپ ئۇ مېنىڭ ئىسىمنى ئەسلەتتى.«

□ **49:2 »ئۇ ئاغزىمنى ئۆتكۈر قىلىچتەك قىلدى ...مېنى سىلىقلانغان بىر ئوق قىلدى«** ـ قىلىچنىڭ تەسىرى بىيقىندىكىلەرگە، ئوقنىڭ بولسا يىراقتىكىلەرگە بولىدۇ.

□ **49:3 »سەن بولساڭ ئۆزۈڭدە مېنىڭ گۈزەللىك-جۈلالىقىم ئايان قىلىندىغان ئۆز قۇلۇم ئىسرائىلدۇرسەن«** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، خۇدا ياقۇپقا يېڭى بىر ئىسىم، ئىسرائىلنى »)خۇدا بىلەن بىللە بولغان ئەمىر« يا كى »خۇدانىڭ غەلىبىچىسىدۇر« دېگەن مەنىدە(بېغىشلىغاندى. شۇنىڭ

4 ئەما مەن: ـ
»مېنىڭ ئەجرىم بىكارغا كەتتى،
ھېچنېمىگە ئېرىشمەي كۈچ-ماغدۇرۇمنى قۇرۇق سەرپ قىلدىم؛
شۇنداقتىمۇ ياھالىنىشىم بولسا پەرۋەردىگارىدىدۇر،
مېنىڭ ئەجرىمنىمۇ خۇدايىمغا تاپشۇردۇم« ـ دېدىم؛ □
5 ئەمدى مېنى تۇز قۇلى بولۇشقا،
ياقۇبنى توۋا قىلىپ ئۇنىڭ يېنىغا قايتۇرۇشقا مېنى بالياتقۇدا شەكىللەندۈرگەن پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
)ئىسرائىل قايتۇرۇلۇپ يېنىغا توپلانمىغان بولسىمۇ،
مەن يەنىلا پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە شان-شەرەپكە ئىگە بولدۇم،
شۇنىڭدەك خۇدايىم مېنىڭ كۈچۈمدۇر(□
6 ـ ئۇ مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سېنىڭ ياقۇپ قەبىلىلىرىنى گۈزناھتىن قۇتقۇزۇپ تۇرغۇزۇشقا،
ھەمدە ئىسرائىلدىكى »ساقلانغان سادىقلار«نى بەختكە قايتۇرۇشقا قۇلۇم بولۇشۇڭ سەن ئۈچۈن زەررىچىلىك بىر ئىشتۇر؛
مەن تېخى سېنى ئەللەرگە نۇر بولۇشقا،
يەر يۈزىنىڭ چەت-ياقىلىرىغىچە نىجاتىم بولۇشۇڭ ئۈچۈن سېنى ئاتىدىم.«□
7 ئەمدى ئىسرائىلنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىسى، ئۇنىڭدىكى مۇقەددەس بولغۇچى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ:
ـ
ئادەملەر ئىچ-ئېچىدىن نەپرەتلىنىدىغان كىشىگە،
يەنى كۆپچىلىك لەنتىي دەپ قارىغان،
ئەمەلدارلارغا قۇل قىلىنغان كىشىگە مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سۆزىدە تۇرغۇچى پەرۋەردىگار،
يەنى سېنى تاللىغان ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنىڭ سەۋەبىدىن،
پادىشاھلار كۆزلىرىنى ئېچىپ كۆرۈپ ئورنىدىن تۇرىدۇ، ئەمەلدارلارمۇ باش ئۇرىدۇ؛□

بىلەن خۇدا بوۋىسى شېراھمىغا بەرگەن ۋەدىلىرىنى، جۈملىدىن ئەڭ ئۆلۈغى: »سەن ۋە ئەۋلادىڭ دۇنيادىكى بارلىق ئەل-يۇرتلارغا بەخت يەتكۈزىسەن« دېگەننى تەكرارلاپ ئۇنىڭغا تاپشۇرغان. بىراق ياقۇبنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىسرائىللار خۇداغا گۈۋاھلىق بەرمەي مۇشۇ ۋەزىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرماي كەلگەن. مۇشۇ يەردە خۇدا شۇ ۋەزىپىنى ھەم ۋەدىسىنى: »سەن بولساڭ تۇزۇڭدە گۈزەللىك-جۈلالىقىم ئايان قىلىنىدىغان تۇز قۇلۇم ئىسرائىلدۇرسەن« دەپ، پەۋقۇلئاددە »تۇز قۇلى«غا تاپشۇردى.

□ **49:4 »مەن: ـ »مېنىڭ ئەجرىم بىكارغا كەتتى، ھېچنېمىگە ئېرىشمەي كۈچ-ماغدۇرۇمنى قۇرۇق سەرپ قىلدىم؛ شۇنداقتىمۇ ياھالىنىشىم بولسا پەرۋەردىگارىدىدۇر، مېنىڭ ئەجرىمنىمۇ خۇدايىمغا تاپشۇردۇم« ـ دېدىم«** ـ مۇشۇ بېشارەتنى چۈشىنىش ئۈچۈن 13-5-ئايەتلەرنىمۇ كۆزدۈش كېرەك. قارىغاندا خۇدا تۇز قۇلىغا »تۇز خەلقىمنى توۋا قىلىش يولدا يېنىمغا قايتۇرۇش« ۋەزىپىسىنى تاپشۇرغان بولسىمۇ، قۇل ۋاقىت-كۈچىنى سەرپ قىلىپ ھېچقانداق نەتىجىگە ئېرىشەلمىگەندەك كۆرۈندۇ، دېمەك، ئىسرائىل، يەنى »ياقۇبنىڭ قەبىلىلىرى« ھېچ توۋا قىلمىغان. ئۇقۇرمەنلەر مۇشۇنداق ئىشلارنىڭ ھەقىقىي يۈز بەرگەن-بەرمىگەنلىكىنى ئىنجىلدىن كۆرەلەيدۇ.

□ **49:5 »ئىسرائىل قايتۇرۇلۇپ يېنىغا توپلانمىغان«** ـ يۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى «...□□□□ ئىسرائىلنى تۇزنىگە قايتۇرۇپ يىغىش ئۈچۈن... (مېنى بالياتقۇدا شەكىللەندۈرگەن«....(

□ **49:6 » پەرۋەردىگار** مۇنداق دەيدۇ: ـ »سېنىڭ ياقۇپ قەبىلىلىرىنى گۈزناھتىن قۇتقۇزۇپ تۇرغۇزۇشقا، ھەمدە ئىسرائىلدىكى »ساقلانغان سادىقلار«نى بەختكە قايتۇرۇشقا قۇلۇم بولۇشۇڭ سەن ئۈچۈن زەررىچىلىك بىر ئىشتۇر...« ـ پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى »ھېچقانداق نەتىجىگە ئېرىشمىگىنى بىلەن«، يەنىلا ئۇمىدسىزلىنىمەي دۇئا قىلىۋەردى. خۇدا ئۇنىڭغا: »پەقەت تۇز خەلقىم بولغان يەھۇدىيلارنى قايتۇرۇپلا قالماي، سەن بەلكى پۈتكۈل دۇنياغا نۇر ۋە نىجات بولۇپ، قۇتقۇزغۇچى بولىسەن« دېگەن جاۋابنى بېرىدۇ.

□ **49:7 »ئادەملەر ئىچ-ئېچىدىن نەپرەتلىنىدىغان كىشىگە، يەنى كۆپچىلىك لەنتىي دەپ قارىغان... كىشىگە...«** ـ مۇشۇ يەردە »كۆپچىلىك« ئىبرانىي تىلىدا »يات ئەل« دېگەننى ئىپادىلەيدۇ. لېكىن مۇشۇ يەردە ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ. دېمەك، ئىسرائىل خۇداغا نىسبەتەن »يات بىر ئەل« دەپ قارىلىدۇ. **«...□□□□□□□□□□ كۆزلىرىنى ئېچىپ كۆرۈپ ئورنىدىن تۇرىدۇ، ئەمەلدارلارمۇ باش ئۇرىدۇ»** ـ مۇشۇ بېشارەت بىلەن يۇقىرىقى بېشارەتنى سېلىشتۇرساق، ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدۇ. قۇل دۇنياغا نۇر ۋە نىجات بولغىنى بىلەن ئۇ ئادەملەرنىڭ نەپرەت-كەمسىتىشىگە، چەكتە قېقىشىغا ھەم

8 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»شاپائەت كۆرسىتىلدىغان بىر پەيتتە دۇئايىڭنى ئىجابەت قىلىشنى بېكىتكەنمەن،
نىجات-قۇتقۇزۇلۇش يەتكۈزۈلىدىغان بىر كۈندە مەن ساڭا يارىدەمدە بولۇشۇمنى بېكىتكەنمەن؛
مەن سېنى قوغدايمەن،
سېنى خەلقىمگە ئەھدە سۈپىتىدە بېرىمەن؛
شۇنداق قىلىپ سەن زېمىننى ئەسلىگە كەلتۈرسەن،
خەلقىمنى خارابە بولۇپ كەتكەن مىراسلىرىغا ۋارىسلىق قىلدۇرسەن،■
9 سەن مەھبۇسلارغا: »بۇياققا چىقىڭلار«،
قاراڭغۇلۇقتا ئولتۇرغانلارغا: »نۇرغا چىقىڭلار« ـ دەيسەن؛
ئۇلار يوللار بويىدىمۇ ئوتلاپ يۈرىدۇ،
ھەتتا ھەربىر تاقىر تاغلاردىن ئوزۇقلۇق تاپىدۇ؛
10 ئۇلار ئاچ قالمايدۇ، ئۇسساپ كەتمەيدۇ،
تومۇز ئىسسىقمۇ، قۇياش تەپتىمۇ ئۇلارنى ئۇرمايدۇ؛
چۈنكى ئۇلارغا رەھىم قىلغۇچى ئۇلارنى يېتەكلەيدۇ،
ئۇ ئۇلارغا بۇلاقلارنى بويلىتىپ يول باشلايدۇ.■
11 شۇنىڭدەك مەن بارلىق تاغلىرىمنى يول قىلىمەن،
مېنىڭ يوللىرىم بولسا ئېگىز كۆتۈرۈلىدۇ.□
12 مانا، مۇشۇ كىشىلەر يىراقتىن كېلىۋاتىدۇ،
مانا، بۇلار بولسا شىمالدىن ۋە غەربتىن كېلىۋاتىدۇ،
ھەم مۇشۇلار سىنىم زېمىنىدىمۇ كېلىۋاتىدۇ.□
13 خۇشاللىقتىن توۋلاڭلار، ئى ئاسمانلار؛
ئى يەر-زېمىن، شادلان؛
ناخشىلارنى ياڭرىتىڭلار، ئى تاغلار؛
چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىگە تەسەللى بەردى،
ئۆزىنىڭ خار بولغان پېقىر-مۇمىنلىرىگە رەھىم قىلدۇ.
14 بىراق زىئون بولسا: ـ
»پەرۋەردىگار مەندىن ۋاز كەچتى،
رەببىم مېنى ئۇنتۇپ كەتتى«! ـ دەيدۇ.
15 ئانا ئۆزى ئېمىتىۋاتقان بوۋىقىنى ئۇنتۇيالامدۇ؟
ئۆز قورسىقىدىن تۇغقان ئوغلىغا رەھىم قىلماي تۇرالامدۇ؟

خورلۇقىغا ئۇچرايدۇ؛ بىراق ئاخىردا ھەتتا دۇنيادىكى پادىشاھلارمۇ »كۆزلىرىنى ئېچىپ كۆرۈپ« قۇلىغا باش ئۇرىدۇ. ئەمما ئۇلارنىڭ »نېمە كۆرگەنلىكى« مۇشۇ يەردە دېيىلمىدى؛ بۇنى بىلىش ئۈچۈن »يەشايا«نى داۋاملىق ئوقۇش كېرەك!

■ **49:8** 2كور. 26:

■ **49:10** ۋەھ. 167:

□ **49:11 ...» شۇنىڭدەك مەن بارلىق تاغلىرىمنى يول قىلىمەن، مېنىڭ يوللىرىم بولسا ئېگىز كۆتۈرۈلىدۇ«** ـ شۇيېھىسزىكى، مۇشۇ بېشارەتلەر ھەم جىسمانىي جەھەتلەر ھەم روھىي جەھەتلىرىدىمۇ تەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. »جىسمانىي جەھەتتە« قۇل ئىسرائىل خەلقىنى دۇنيانىڭ بارلىق چەت-ياقىلىرىدىن ئۆز يۇرتىغا قايتۇرۇپ، ياقۇپنىڭ »مىراسى بولغان« پەلەستىننى گۈللەندۈرۈپ ئۇلارغا قايتىدىن بېغىشلايدۇ. مۇشۇ ئىشلار يەنە تۇۋەندىكى 26-14-ئايەتلەردە تەسۋىرلىنىدۇ.

خۇدانىڭ سۆزىگە ئاساسەن بۇ ئىشلار »سەن ئۈچۈن بۇ زەررىچىلىك ئىشتۇر.« ئۇنىڭ قۇلى شەيتانىنىڭ ۋە گۇناھنىڭ قاراڭغۇ زىندانلىرىدا ئۆزۈن يىللار بارلىق مەھبۇسلار ئۈچۈن ئەركىنلىككە، خۇدانىڭ كەچۈرۈمگە، بېكىڭ، ئەھمىيەتلىك ھاياتقا، جۇملىدىن جەننەتكە ئېرىشىشتىكى پۈرسەتنى يارىتىپ بېرىدۇ.

□ **49:12 »مانا، بۇلار بولسا شىمالدىن ۋە غەربتىن كېلىۋاتىدۇ، ھەم مۇشۇلار سىنىم زېمىنىدىمۇ كېلىۋاتىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدىكى »سىنىم« دېگەن سۆز بەلكىم قەدىمكى »چىن« مەملىكىتى)قەدىمكى »چىن« ھازىرقى جۇڭگو(نى كۆرسىتىش مۇمكىن. مۇشۇ سۆز ئۇستىدە باشقا قاراشلارمۇ مەۋجۇت.

هەتتا ئۇلار ئۇنتۇغان بولسىمۇ،
مەن سېنى ئۇنتۇيالمايمەن.
16 مانا، مەن سېنى تۆز ئالقانلىرىمغا ئويۇپ پۈتكەنمەن؛
خارابە تاملىرىڭ ھەردائىم كۆز ئالدىمىدىدۇر.
17 ئوغۇل باللىرىڭ قايتىشقا ئالدىرىۋاتىدۇ؛
ئەسلىدە سېنى ۋەيران قىلغانلار، خاراب قىلغانلار سېنىڭدىن يىراق كېتىۋاتىدۇ؛
18 بېشىڭنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ئەتراپىڭغا قاراپ باق!
ئۇلارنىڭ ھەممىسى جەم بولۇپ قېشىڭغا قايتىپ كېلىۋاتىدۇ!
تۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
سەن ئۇلارنى تۆزۈڭگە زىبۇ-زىننەتلەر قىلىپ كىيىسەن؛
تويى بولىدىغان قىزدەك سەن ئۇلارنى تاقايسەن؛■
19 چۈنكى خارابە ھەم چۆلدەرەپ كەتكەن جايلىرىڭ،
ۋەيران قىلىنغان زېمىنىڭ،
ھازىر كېلىپ، تۇرماقچى بولغانلار تۈپەيلىدىن ساڭا تارچىلىق قىلىدۇ؛
ئەسلىدە سېنى يۇتۇۋالغانلار يىراقلاپ كەتكەن بولىدۇ.□
20 سېنىڭدىن جۈدا قىلىنغان باللىرىڭ بولسا ساڭا: ـ
»مۇشۇ جاي تۇرۇشۇمغا بەك تارچىلىق قىلىدۇ؛
ماڭا تۇرغۇدەك بىر جاينى بوشتىپ بەرسەڭ«! ـ دەيدۇ؛
21 سەن كۆڭلۈڭدە: ـ
»مەن باللىرىمدىن ئايرىلىپ قالغان،
غېرىب-مۇساپىر ۋە سۈرگۈن بولۇپ، ئۆيان-بۇيان ھەيدىۋېتىلگەن تۇرسام،
كىم مۇشۇلارنى ماڭا تۇغۇپ بەردى؟
كىم ئۇلارنى بېقىپ چوڭ قىلدى؟
مانا، مەن غېرىب-يالغۇز قالدۇرۇلغانمەن؛
ئەمدى مۇشۇلار زادى نەدىن كەلگەندۇر؟« ـ دەيسەن.
22 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مانا، مەن ئەللەرگە قولۇمنى كۆتۈرۈپ ئىشارەت قىلىمەن،
ئەل-مىللەتلەرگە كۆرۈندىغان بىر تۇغنى تىكلەيمەن؛
ئۇلار ئوغۇللىرىڭنى قۇچىقىدا ئېلىپ كېلىشىدۇ؛
ئۇلار قىزلىرىڭنى ھاياش قىلىپ كېلىدۇ.
23 پادىشاھلار بولسا، »ئاتاق دادىلىرىڭ،«
خانىشلار بولسا ئىنىكانىلىرىڭ بولىدۇ؛
ئۇلار ساڭا بېشىنى يەرگە تەگكۈزۈپ تەزىم قىلىپ،
پۇتلىرىڭ ئالدىدىكى چاڭ-توپىنىمۇ يالايدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن سەن مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىسەن؛
چۈنكى ماڭا ئۈمىد باغلاپ كۈتكەنلەر ھەرگىز يەرگە قاراپ قالمايدۇ.

■ **49:18** يەش. 460:

□ **49:19** ...» خارابە ھەم چۆلدەرەپ كەتكەن جايلىرىڭ... ھازىر كېلىپ، تۇرماقچى بولغانلار تۈپەيلىدىن ساڭا تارچىلىق قىلىدۇ« ـ بۇ خىل مەسىلە ئىنتايىن ياخشى بىر مەسىلە، ئەلۋەتتە. ئاننىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگەن باللىرى شۇنچە كۆپكى، يۇرتقا پاتمايدۇ.

24 ئولجىنى باتۇرلاردىن ئېلىۋالغىلى بولامدۇ؟
ھەققانىيەت جازاسى سەۋەبىدىن تۇتقۇن قىلىنغان بولسا قۇتۇلدۇرغىلى بولامدۇ؟□ ■
25 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ھەتتا باتۇرلاردىن ئەسىرلەرنىمۇ قايتۇرۇۋالغىلى،
ئەشەددىيلەردىن ئولجىنى قۇتقۇزۇۋالغىلى بولىدۇ؛
ۋە سەن بىلەن دەۋالاشقانلار بىلەن مەنمۇ دەۋالىشىمەن،
شۇنىڭ بىلەن بالىلىرىڭنى قۇتقۇزۇپ ئازاد قىلىمەن.□
26 سېنى ئەزگۈچىلەرنى ئۆز گۆشۈى بىلەن ئوزىنى ئوزۇقلاندۇرىمەن؛
ئۇلار يېگۈى شاراب ئىچكەندەك ئۆز قېنى بىلەن مەست بولۇپ كېتىدۇ؛
شۇنداق قىلىپ بارلىق ئەت ئىگىلىرى مەن پەرۋەردىگارنىڭ سېنىڭ قۇتقۇزغۇچىڭ ھەم ھەمجەمەت-نىجاتكارىڭ،
ياقۇبقا كۈچ-قۇدرەت بولغۇچى ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ. ■

50

خۇدانىڭ چاقىرىقىغا كىم: »مانا مەن« ـ دەيدۇ؟

1 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
مەن قويۇۋەتكەن ئاناڭلارنىڭ تالاق خېتى قېنى؟
ماڭا قەرز بەرگۈچىلەرنىڭ قايىسىسىغا سىلەرنى سېتىۋەتكەنمەن؟
مانا، سىلەر ئۆز گۇناھلىرىڭلار ئارقىلىق ئۆز-ئۆزۈڭلارنى سېتىۋەتكەنسىلەر؛
سىلەرنىڭ ئاسىيلىقلىرىڭلار تۈپەيلىدىن ئاناڭلار قويۇۋېتىلگەنىدى.□
2 مەن سىلەردىنمۇ سورايمەن:
مەن كەلگىنىمدە، نېمىشقا ھېچ ئادەم چىقمىدى؟
مەن چاقىرغىنىمدا، نېمىشقا ھېچكىم »مانا مەن« دەپ جاۋاب بەرمىدى؟
ھۆرلۈككە چىقىرىشقا قولۇم قىسقىلىق قىلامدۇ؟
قۇتقۇزغۇدەك كۈچۈم يوقمىدۇ؟
مانا، مەن بىر ئەيىبلەپلا دېڭىزنى قۇرۇتۇپ،
دەريالارنى چۆلگە ئايلاندۇرۇۋېتىمەن؛
سۇ بولمىغاچقا ئۇلارنىڭ بېلىقلىرى سېسىپ كېتىدۇ،

□ **49:24 »ھەققانىيەت جازاسى سەۋەبىدىن تۇتقۇن قىلىنغان بولسا قۇتۇلدۇرغىلى بولامدۇ؟«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم ئىسرائىللار ياكى باشقا مىللەتلەر »ھەققانىيەت جازاسىغا ئۇچرىشى سەۋەبىدىن تۇتقۇن قىلىنسا«، ئۇنداقتا ھەققانىي بولغان خۇدا ئۇلارنى ئەركىن قىلسا بولامدۇ، بولامدۇ؟ بۇ ئۆزىنىڭ ئادىللىقىغا خىلاپلىقمۇ؟ ـ دېمەكچى. ئۇۋەندىكى ئايەتنى ھەم ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.

■ **49:24** مات. 2912:

□ **49:25 »سەن بىلەن دەۋالاشقانلار بىلەن مەنمۇ دەۋالىشىمەن«** ـ خۇدانىڭ بۇ سۆزى بەلكىم »سىلەرنى ئەركىن قىلىشىمدا بىرسى ئادىللىقىمغا داغ چۈشۈرگەن بولسا ياكى ماڭا: »بىئادىل«! دەپ ئەرز قىلسا، مەن ئۆزۈم ئىگە، بۇنى ئۆزۈم بىر تەرەپ قىلىمەن« دېمەكچى. ئەمدى ئۇنىڭ قانداق قىلىپ »بىر تەرەپ قىلىش«ى 53-بابتا ئاشكارىلىنىدۇ.

■ **49:26** ۋەھ. 616:

□ **50:1 »مەن قويۇۋەتكەن ئاناڭلارنىڭ تالاق خېتى قېنى؟... سىلەرنىڭ ئاسىيلىقلىرىڭلار تۈپەيلىدىن ئاناڭلار قويۇۋېتىلگەنىدى«** ـ خۇدا ئىسرائىلغا »ئۆز ئايالىم«دەك قارايدۇ. »قويۇۋەتكەن ئاناڭلارنىڭ تالاق خېتى قېنى؟« ـ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق بېرىلگەن قانۇنغا ئاساسەن، »تالاق خەت« بولىسا، »ئاجراشقانلار« قايتىدىن ئەپلەشسە بولىدۇ. دېمەك، ئىسرائىلنىڭ خۇدانىڭ يېنىغا قايتىش يولى ئوچۇق كۆرۈنىدى.
»ماڭا قەرز بەرگۈچىلەرنىڭ قايىسىسىغا سىلەرنى سېتىۋەتكەنمەن؟« ـ خۇداغا قەرز بەرگۈچى يوق، ئەلۋەتتە. خۇدا »ئۆز مەنپەئىتى«نى كۆزلىگەن ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن دۈشمەنلەرنىڭ ئۇلارنى ئاياغ ئاستى قىلىپ ئەسىرگە چۈشۈرۈشىگە يول قويغان)ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولسۇنكى، يەشايا ئاساسەن مۇشۇ بېشارەتلەرنى ئۆزىدىن كېيىنكى بىر دەۋر ئۈچۈن سۆزلەيدۇ.(

ئۇسسۇزلۇقتىن ئۆلىدۇ؛□ ■
3 ئاسمانلارنى قارىلىق بىلەن كىيدۇرىمەن،
ئۇلارنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى قارا بۇزدىن قىلىمەن.» □

پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى يەنە سۆزلەيدۇ

4 »رەب پەرۋەردىگار مېنىڭ جاپا چەككەنلەرنىڭ كۆڭلىنى ياساشنى بىلىشىم ئۈچۈن ماڭا تەلىم-تەربىيە
ئالغۇچىلارنىڭ تىلىنى تەقدىم قىلدى؛
ئۇ مېنى ھەر سەھەر ئويغىتىپ تۇرىدۇ،
تەربىيىلەنگەنلەرنىڭ قاتارىدا مېنىڭ قۇلىقىمنى ئويغىتىدۇ.□
5 رەب پەرۋەردىگار قۇلىقىمنى ئاچتى؛
مەن بولسام ئىتائەتسىزلىك قىلمىدىم،
ياكى يولدىن باش تارتمىدىم.□ ■
6 دۇمبەمنى ساۋغۇچىلارغا،
مەڭزىلىمنى تۈك يۇلغۇچىلارغا تۈتۈپ بەردىم؛
خورلۇق ھەم تۈكۈرۈشلەردىن يۈزۈمنى قاچۇرمىدىم؛
7 بىراق رەب پەرۋەردىگار ياردىمىدە بولىدۇ؛
شۇڭا مەن يەرگە قاراپ قالمايمەن؛
شۇڭا مەن نىيىتىمنى قەتئىي قىلىپ يۈزۈمنى ئالماستەك چىڭ قىلدىم؛
خىجىللىققا قالدۇرۇلمايدىغانلىقىمنى بىلىمەن.□
8 مېنى ئاقلىغۇچى يېنىمدىدۇر؛
كىم ماڭا ئەرز-شىكايەت قىلالىسۇن؟
بار بولسا بىرلىكتە دەۋالىشايلى؛
كىم مېنىڭ ئۈستۈمدىن ئەيىبلىمەكچى بولسا،

□ **50:2** »مەن كەلگىنىمدە، نېمىشقا ھېچ ئادەم چىقمىدى؟ مەن چاقىرغىنىمدا، نېمىشقا ھېچكىم »مانا مەن« دەپ جاۋاب بەرمىدى؟ **ھۆرلۈككە چىقىرىشقا قولۇم قىسقىلىق قىلامدۇ؟ قۇتقۇزغۇدەك كۈچۈم يوقمىدۇ؟«** ـ مۇشۇ سۆزلەر بەلكىم يۇقىرىقى »پەرۋەردىگار مەندىن ۋاز كەچتى، رەب مېنى ئۇنتۇپ كەتتى«! دېگەن قاقشاشلارغا بېرىلگەن ئىككىنچى بىر جاۋاب. خۇدا زىئونى ئۇنتۇمىدى؛ بىراق ئۇ ئۇلاردىن ئۆز خىزمىتىنى قىلغۇدەك ئادەمنى چاقىرسا، ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا ھېچكىم چىقمايدۇ. بىرىسى چىقسىلا، ئۇ ئارقىلىق قۇتقۇزىدىغان كۈچ-قۇدرىتىنى كۆرسىتىپ بېرەتتى.

■ **50:2** چۆل. 23:11□ يەش. 159:

□ **50:3** »ئاسمانلارنى قارىلىق بىلەن كىيدۇرىمەن، ئۇلارنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى قارا بۇزدىن قىلىمەن« ـ ئىسرائىلنىڭ »مىسىردىن چىقىش« دەۋرىدە مۇشۇنداق ئىشلار كۆپ يۈز بەرگەن. »مىسىردىن چىقىش«نى كۆرۈڭ.

□ **50:4** **...» تەلىم-تەربىيە ئالغۇچىلار... تەربىيىلەنگەنلەر...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تەلىم-تەربىيە ئالغۇچىلار« ۋە تۇۋەندىكى »تەربىيىلەنگەنلەر« ھەم »مۇخلىسلار« (8-□□□□ 16-ئايەت) بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»پەرۋەردىگار** مېنى ھەر سەھەر ئويغىتىپ تۇرىدۇ، تەربىيىلەنگەنلەرنىڭ قاتارىدا مېنىڭ قۇلىقىمنى ئويغىتىدۇ« ـ خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ كۆڭلىگە پۈككىنىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئىسرائىلدىن ھېچكىم چىقمىدى. خۇدانىڭ نىيىتىدىكى ئىشنى قىلىشقا چىقىدىغىنى ھەم شۇنداقلا شۇ ئىشنى قىلالىغۇچى پەقەتلا خۇدانىڭ قۇلى مەسىھ ئىدى. پەقەت بىر قېتىملا ئەمەس، ئۇ »ھەر سەھەردە« خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ تەربىيىنى قوبۇل قىلىدۇ.

□ **50:5** **»رەب پەرۋەردىگار قۇلىقىمنى ئاچتى؛ مەن بولسام ئىتائەتسىزلىك قىلمىدىم، ياكى يولدىن باش تارتمىدىم«** ـ قۇل بولسا ھەر سەھەر خۇدانىڭ سۆزىنى ۋۇجۇدى بىلەن بېرىلىپ ئاڭلايدۇ. بىر كۈنى ئۇ خۇدانىڭ ۋەھيىسى بىلەن، خۇدانىڭ كۆڭۈلدىكىلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۆپ جاپا-مۇشەققەتلەرنى، ئادەملەرنىڭ رەزىل خورلاشلىرىنى تارتىش كېرەك دەپ بىلىدۇ. شۇ چاغدا ئۇ باش تارتمايدۇ، بەلكى مۇشۇ ئىشلارنى قوبۇل قىلىشقا قەتئىي بەل باغلايدۇ (7-6-□□□□□).

■ **50:5** يۇھە. 31:14□ فىل. 8:2□ ئىبر. 10:5-10

□ **50:7** **»شۇڭا مەن نىيىتىمنى قەتئىي قىلىپ يۈزۈمنى ئالماستەك چىڭ قىلدىم«** ـ »ئالماس« ئىبرانىي تىلىدىكى »چاقماق تېشى« دېگەن سۆز بىلەن ئوخشاش مەنىدە)ئەڭ قاتتىق تاش.(

ئالدىمغا كەلسۇن!□ ■
9 ماڭا ياردەمدە بولغۇچى پەرۋەردىگاردۇر،
ئەمدى مېنى ئەرز قىلالايدىغان كىمكەن؟
ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر تال كىيىمدەك ئەسكىرەپ كېتىدۇ،
پەرۋانىلەر ئۇلارنى يۇتۇۋېتىدۇ.«
10 ـ »ئاراڭلاردا پەرۋەردىگاردىن قورقىدىغان،
ئۇنىڭ قۇلىنىڭ سۆزىگە ئىتائەت قىلىدىغان كىم بار؟
قاراڭغۇلۇقتا ماڭىدىغان، يورۇقلۇق بولمىغان كىشى بولسا،
پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ئىشىنىپ خاتىرجەملەنسۇن،
خۇداسىغا يۈلەنسۇن!□
11 مانا، ئۆزلىرى ئۆچۈن ئوت ياقىدىغان،
ئەتراپىڭلارنى مەشئەللەر بىلەن ئورايدىغان ھەممىڭلار!
قېنى، ئۆز ئوتۇڭلارنىڭ نۇرىدا،
ئۆزۈڭلار ياققان مەشئەللەر ئارىسىدا مېڭىڭلار،
بىراق سىلەر شۇنى قولۇمدىن ئالىسىلەركى: ـ
»ئازاب-ھەسرەت ئىچىدە ياتىسىلەر.«! □

51

نىجات-قۇتۇلۇش سىلەرگە يېقىن تۇرىدۇ!

1 »ئى ھەققانىيلىققا ئىنتىلگۈچىلەر،
پەرۋەردىگارنى ئىزدىگۈچىلەر،
ماڭا قۇلاق سېلىڭلار: ـ
سىلەرنى يونۇپ چىقارغان تاشقا،
سىلەرنى كولاپ چىقارغان ئورەككە نەزەر سېلىڭلار،
2 ئاتاڭلار ئىبراھىمغا، سىلەرنى تۇغۇپ بەرگەن ساراھقا نەزەر سېلىڭلار،
چۈنكى مەن ئۇنى يالغۇز چېغىدا چاقىردىم،
ئۇنىڭغا بەخت ئاتا قىلدىم،
ھەم ئۇنى ئاۋۇندۇردۇم.
3 چۈنكى پەرۋەردىگار زىئونغا تەسەللى بەرمەي قويمايدۇ،
ئۇنىڭ بارلىق خارابە يەرلىرىگە چوقۇم تەسەللى بېرىدۇ،
ئۇ چوقۇم ئۇنىڭ جاڭگاللىرىنى ئېرەن باغچىسىدەك،

□ 50:8 »مېنى ئاقلىغۇچى يېنىمىدىدۇر، كىم ماڭا ئەرز-شىكايەت قىلالىسۇن؟ ... كىم مېنىڭ ئۆستۈمدىن ئەيىبلىمەكچى بولسا، ئالدىمغا كەلسۇن«! ـ بۇ ئايەتكە قارىغاندا، قۇل سوت قىلىنىپ قاتىنى تۇھمەت-شىكايەتلەرگە ئۇچرايدۇ.

■ 50:8 رىم. 32□338:

□ 50:10 »ئاراڭلاردا پەرۋەردىگاردىن قورقىدىغان، ئۇنىڭ قۇلىنىڭ سۆزىگە ئىتائەت قىلىدىغان كىم بار؟« ـ بېشارەت بويىچە »پەرۋەردىگاردىن قورقۇش« ھەم »ئۇنىڭ قۇلىنىڭ سۆزىگە ئىتائەت قىلىش«تىن ئىبارەت ئىككى ئىش ئەمەلىيەتتە ئوخشاشتۇر.

□ 50:11 »مانا، ئۆزلىرى ئۆچۈن ئوت ياقىدىغان، ئەتراپىڭلارنى مەشئەللەر بىلەن ئورايدىغان ھەممىڭلار..! »ئازاب-ھەسرەت ئىچىدە ياتىسىلەر«»! ـ بۇ تۇركىزم كىشىلەر: »خۇدادىن ھېچ نۇر كەلمىدى ھەم كەلمەيدۇ« دەپ ئۆز-ئۆزىگە يول كۆرسىتىش ئۆچۈن ئۆزلىرىنىڭ خىيالىدىكى »نۇر«نى ياقىدۇ. ئەگەر »نۇر« خۇدانىڭ ئۆزىدىن كەلگەن بولىسا، ساختا پەيغەمبەرلەردىن، ئىنسانلاردىكى پەلسەپىلەردىن ياكى خەلقىنىڭ ئۆزىنىڭ خىيال-تەپەككۇرىدىن كەلگەنلىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ نەتىجىسى ئوخشاش بولۇپ، ئۇلار ھامان: ـ »ئازاب-ھەسرەت ئىچىدە ياتىدۇ.«

ئۇنىڭ چۆل-باياۋانلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ بېغىدەك قىلىدۇ،
ئۇنىڭدىن خۇشاللىق ھەم شاد-خۇراملىق،
رەھمەتلەر ھەم ناخشا ئاۋازلىرى تېپىلىدۇ.
4 مېنىڭ خەلقىم، گېپىمنى ئاڭلاڭلار،
ئۆز ئېلىم، ماڭا قۇلاق سېلىڭلار؛
چۈنكى مەندىن بىر قانۇن-تەلىم كېلىدۇ،
ۋە مەن ھۆكۈم-ھەققانىيلىقىمنى ئەل-يۇرتلار ئۈچۈن بىر نۇر قىلىپ تىكلەيمەن.
5 مېنىڭ ھەققانىيلىقىم سىلەرگە يېقىن،
مېنىڭ نىجاتىم يولغا چىقتى؛
مېنىڭ بىلەكلىرىم ئەل-يۇرتلارغا ھۆكۈم-ھەققەتنى ئېلىپ كېلىدۇ؛
ئاراللار مېنى كۈتۈپ ئۈمىد باغلايدۇ،
ئۇلار مېنىڭ بىلىكىمگە تايىنىدۇ.
6 بېشىڭلارنى كۆتۈرۈپ ئاسمانلارغا،
ئاستىڭلاردا تۇرغان يەر-زېمىنغىمۇ قاراپ بېقىڭلار؛
چۈنكى ئاسمانلار ئىس-تۈتەكتەك غايىب بولىدۇ،
يەر-زېمىن بولسا بىر تال كىيىمدەك كونىراپ كېتىدۇ؛
ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارمۇ ئوخشاشلا ئۆلىدۇ؛
بىراق نىجاتىم بولسا ئەبەدلىكەبەدگىچىدۇر،
مېنىڭ ھەققانىيلىقىم ھەرگىز يانچىلمايدۇ.
7 ئى ھەققانىيلىقىمنى بىلگەنلەر،
كۆڭلىگە قانۇن-تەلىمىمنى پۈككەن خەلق،
ماڭا قۇلاق سېلىڭلار؛
ئىنسانلارنىڭ ھاقارەتلىرىدىن قورقماڭلار،
ئۇلاردىكى كۆزۈرلۈق ۋە غالجىرلاشلاردىن پاتىپاراق بولۇپ كەتمەڭلار؛■
8 چۈنكى كۈيە ئۇلارنى كىيىمنى يەۋالغاندەك يەۋالىدۇ،
قۇرت يۇڭۇ يەۋالغاندەك يەۋالىدۇ؛
بىراق ھەققانىيلىقىم ئەبەدلىكەبەدگىچىدۇر،
مېنىڭ نىجاتىم دەۋردىن-دەۋرگىچىدۇر. ■

خۇدانىڭ ۋەدىلىرىنى ئاڭلىغانلارنىڭ بىر دۇئاسى

9 ئويغان، ئويغان، كۈچنى ئۆزۈڭگە كىيىم قىلىپ كىيگەيسەن، ئى پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى!
قەدىمكى ۋاقىتلاردا،
ئۆتكەن زامانلاردىكى دەۋرلەردە ئويغانغىنىڭدەك ئويغان!
راھابنى قىيما-چىيما قىلىپ چېپىۋەتكەن،
ئەجدىھانى سانجىپ زەخمىلەندۈرگەن ئەسلى سەن ئەمەسمۇ؟□

■ 51:7 زەب. 31:37 6-7:118 يەش. 1251:
■ 51:8 يەش. 950:
□ 51:9 »ئويغان، ئويغان، كۈچنى ئۆزۈڭگە كىيىم قىلىپ كىيگەيسەن، ئى پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى...! راھابنى قىيما-چىيما قىلىپ چېپىۋەتكەن، ئەجدىھانى سانجىپ زەخمىلەندۈرگەن ئەسلى سەن ئەمەسمۇ؟« ـ

10 دېڭىزنى، دەھشەتلىك ھاڭلاردىكى سۈلارنى قۇرۇتۇۋېتىپ،
دېڭىزنىڭ تېگىلىرىنى سەن ھەججەمەتلىك قىلىپ قۇتقۇزغانلارنىڭ تۆتۈش يولى قىلغان تۈزۈكۈ ئەمەسمۇ؟■
11 شۇڭا پەرۋەردىگار بەدەل تۆلەپ قۇتقۇزغانلار قايتىپ كېلىدۇ،
تۇلار ناخشىلارنى ئېيتىپ زىئونغا يېتىپ كېلىدۇ؛
تۇلارنىڭ باشلىرىغا مەڭگۈلۈك شاد-خۇراملىق قوندۇ؛
تۇلار خۇشاللىق ۋە شادلىققا ئېرىشىدۇ؛
قايغۇ-ھەسرەت ھەم ئۆھ-نادامەتلەر بەدەر قاچىدۇ.

12 سىلەرگە تەسەللى بەرگۈچى تۈزۈم، تۈزۈمدۇرمەن؛
تۇلۇش ئالدىدا تۇرغان بىر ئىنسادىن،
تېنى ئوت-چۈپلەرگە ئايلىنىپ كېتىدىغان ئىنسان بالىسىدىن قورقۇپ كەتكىنىڭ نېمىسى؟□ ■
13 ئاسمانلارنى كەرگەن،
يەر-زېمىننىڭ تۇلىنى سالغان ياسىغۇچىڭ پەرۋەردىگارنى ئۇنتۇپ يۈرسەن،
شۇنداقلا كۈن بويى ھالاكەت يۈرگۈزمەكچى بولغان زالىمنىڭ قەھرىدىن توختاۋسىز قورقۇپ يۈرسەن؛
ئەمدى زالىمنىڭ قەھرى قېنى؟□ ■
14 باش ئەگكەن ئەسىر بولسا تېزدىن بوشىتىلىدۇ؛
ئۇ ھاڭغا چۈشمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن تۇلەيدۇ،
ئۇنىڭ رىسقىمۇ تۈگەپ قالمايدۇ.□
15 مەن بولسام دېڭىزنى قوزغاپ، دولقۇنلارنى ھۆركىرەتكۈچى پەرۋەردىگار خۇدايىڭدۇرمەن؛
»ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار« مېنىڭ نامىمدۇر،□
16 ۋە ئاسمانلارنى تىكلەشكە،
يەر-زېمىننىڭ تۇلىنى سېلىشقا،
ۋە زىئونغا: »سەن مېنىڭ خەلقىمدۇر« دېيىشكە،

---

(1) مۇشۇ ئايەتنە »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« گە قارىتىلغان بىر دۇئا كۆرىستىلىدۇ. مۇشۇ دۇئاغا بولغان بىرىنچى جاۋاب بىزنىڭچە 12-ئايەتنە خاتىرىلىنىدۇ ـ دېمەك، مەن ھەردائىم سەگدىك تۇرىمەن، ساڭا تەسەللى ھەم كۈچ بەرگۈچىدۇرمەن. بىزنىڭچە ئىككىنچى جاۋاب 53-بابنا ئاشكارلىنىدۇ.

(2) »راھاب« ـ مىسرنىڭ باشقا بىر ئىسمى، مەنىسى »ھاكاۋۇرلۇق«تۇر. بابىلىقلارنىڭ ھەم پەلەستىنلىكلەرنىڭ ئەپسانىلىرىگە ئاساسەن، خۇدا دۇنيانى يارىتىپ تەرتىپكە سېلىش ئۈچۈن، ئاۋۋال دېڭىزدا تۇرغان بەزى يامان كۈچلەر ئۈستىدىن غەلبە قىلىشى كېرەك ئىدى. مۇشۇ كۈچلەرنىڭ بىرسىنىڭ ئىسمى »راھاب« ئىدى. ئايەتكە قارىغاندا مۇشۇ كونا »ئەپسانىلەر«نىڭ مەلۇم ئاساسى بار؛ مۇشۇ يەردە خۇدا ئۆز خەلقىنى مىسردىن چىقىرىپ قۇتقۇزغاندا، دېڭىزنى قۇرۇتقان، شۇنداق قىلىپ دېڭىزدىكى بارلىق »يامان كۈچلىرىنى« ئاسانلا ئىدارە قىلىدىغانلىقىنى كۆرسەتكەن.

(3) بىزنىڭچە مۇشۇ يەردىكى »ئەجدىھا« 27-باب، 1-ئايەتتىكى »لېۋىئاتان«دۇر. »مىسردىن چىقىش« ۋاقىتدا، خۇدا ئۆزى »سانجىغان«، بىراق تېخى تۇلتۇرۇلمىگەن ئەمەس. »لېۋىئاتان« شەيتاننىڭ بىر ئىپادىسى بولۇپ، (27-□□□□□ دېيىلگەندەك) ئاخىرقى زامانلاردا پۈتۈنلەي بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

■ 51:10 يەش. 1643:

□ 51:12 **»تۇلۇش ئالدىدا تۇرغان بىر ئىنسان«** ـ ئىبرانىي تىلدا »تۇلۇۋاتقان بىر ئىنسان« دېگەن قىزىق سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بىزنىڭچە يۇنىڭ مەنىسى، خۇدانى تونۇمىغانلارنىڭ ھاياتىمۇ تۇلىگەن ئادەمگە ئوخشاش بولىدۇ دېگەندىن ئىبارەتتۇر. **»سىلەرگە تەسەللى بەرگۈچى ... تۈزۈمدۇرمەن؛ ...)سىنىڭ(تېنى ئوت-چۈپلەرگە ئايلىنىپ كېتىدىغان ئىنسان بالىسىدىن قورقۇپ كەتكىنىڭ نېمىسى؟«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »سىلەر« ئىبرانىي تىلدا »ئەرەنچە رود«تا ئىشلىتىلگەن بولۇپ، بەلكىم بارلىق خەلقلەرنى، »سەن« بولسا »ئاياچلە رود« شەكلىدە بولۇپ، بەلكىم »زىئون«نىڭ تۈزىنى كۆرىستىشى مۇمكىن.

■ 51:12 زەب. 118:8-6□ يەش. 751:

□ 51:13 **»ئاسمانلارنى كەرگەن، يەر-زېمىننىڭ تۇلىنى سالغان ياسىغۇچىڭ پەرۋەردىگارنى ئۇنتۇپ يۈرسەن، شۇنداقلا كۈن بويى ھالاكەت يۈرگۈزمەكچى بولغان زالىمنىڭ قەھرىدىن توختاۋسىز قورقۇپ يۈرسەن...«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »سەن« ئىبرانىي تىلدا »ئەرەنچە رود«تا بولۇپ، بەلكىم زىئوندىن سۆزگۈن بولغانلارنى)يات ئەللەرنىڭ بوزەك قىلىشىغا ئۇچرىغانلارنى(كۆرىستىشى مۇمكىن؛ 14-ئايەتنى كۆرۈڭ.

■ 51:13 ئايۇپ 8:9□ زەب. 2:104□ يەش. 22:40□ 5:42□ 2444:

□ 51:14 **»ئۇ ھاڭغا چۈشمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن تۇلەيدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ تۇلۇكى)جىنايەتچىدەك(ئوبرىغا تاشلۇۋېتىلمەيدۇ.«

□ 51:15 **»»ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار« مېنىڭ نامىمدۇر«** ـ ئىبرانىي تىلدا »»ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار« ئۇنىڭ نامىدۇر.«

مەن سۆزۈمنى ئاغزىڭغا قۇيغانمەن،
سەن قۇلۇمنى قولۇمنىڭ سايىسى بىلەن يايقانمەن. □
17 ئى پەرۋەردىگارنىڭ قولىدىكى قەھرلىك قەدەھنى ئىچىۋەتكەن يېرۇسالېم،
ئويغان، ئويغان، ئورنۇڭدىن تۇر؛
ئادەمنى ۋەھىمگە سالغۇچى جام-قەدەھنى سەن ئىچتىڭ، بىراقلا كۆتۈرىۋەتتىڭ؛■
18 ئۇنىڭ تۇغۇپ بەرگەن بارلىق بالىلىرى ئارىسىدا ئۇنى يېتەكلىگۈدەك ھېچكىم يوق،
ئۇنىڭ بېقىپ چوڭ قىلغان بارلىق بالىلىرىدىن ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ يۈلگۈدەك ھېچبىرىمۇ يوق.
19 بۇ ئىككى ئىش بېشىڭغا چۈشتى ـ
)كىم سەن ئۈچۈن ئىچ ئاغرىتىپ يىغلار؟(!
ـ بۇلاڭچىلىق ھەم ۋەيرانچىلىق،
ئاچارچىلىق ھەم قىلىچ؛
مەنمۇ ساڭا تەسەللى بېرەلەيمەنمىكىن؟□ ■
20 سېنىڭ بالىلىرىڭ ھالسىزلىنىپ ھوشىدىن كەتتى،
تورغا چۈشكەن جەرەندەك ھەربىر كوچىنىڭ دوقمۇشىدا ياتىدۇ؛
ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ قەھرى بىلەن،
خۇدايىڭنىڭ تەنبىھى بىلەن تولدۇرۇلدى؛■
21 شۇڭا ھازىر بۇنى ئاڭلاپ قوي، ئى خار بولغان،
ـ مەست بولغان، بىراق شاراب بىلەن ئەمەس: ـ
22 ئۆز خەلقىنىڭ دەۋاسىنى يۈرگۈزگۈچى رەببىڭ پەرۋەردىگار،
يەنى سېنىڭ خۇدايىڭ مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مانا، مەن قولۇڭدىن ئادەمنى ۋەھىمگە سالىدىغان جام-قەدەھنى،
يەنى قەھرىمگە تولغان قەدەھنى ئېلىۋالدىم؛
سەن ئىككىنچى ئۇنىڭدىن ھېچ ئىچمەيسەن؛
23 مەن ئۇنى سېنى خارلىۋاتقانلارنىڭ قولىغا تۇتقۇزىمەن؛
ئۇلار ساڭا: »بىز ئۈستۈڭدىن دەسسەپ ئۆتىمىز، ئېگىلىپ تۇر« دېدى؛
شۇنىڭ بىلەن سەن تېنىڭنى يەر بىلەن تەڭ قىلىپ،
ئۈستۈڭدىن ئۆتكۈچىلەر ئۈچۈن ئۆزۈڭنى كوچىدىكى يول قىلدىڭ.«

52

1 ـ ئويغان، ئويغان، ئى زىئون، كۈچۈڭنى كىيىۋال،
ئى يېرۇسالېم، مۇقەددەس شەھەر، گۈزەل كىيىم-كېچەكلىرىڭنى كىيىۋال؛

□ **51:16** »ئاسمانلارنى تىكلەشكە، يەر-زېمىننىڭ ئۇلىنى سېلىشقا، ۋە زىئونغا: »سەن مېنىڭ خەلقىمدۇر« دېيىشكە، مەن سۆزۈمنى ئاغزىڭغا قۇيغانمەن، سەن قۇلۇمنى قولۇمنىڭ سايىسى بىلەن يايقانمەن« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »سەن« بولسا ئەسلى 10-9-ئايەتتىكى »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى«، يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«غا ئېتىلغان گەپ بولۇشى كېرەك؛ شۇڭا بىز »سەن قۇلۇمنى يايقانمەن« دەپ تەرجىمە قىلدۇق. ئەمدى 16-ئايەتكە قارىغاندا خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ تاپشۇرغان ۋەزىپىلىرى ئارىسىدا، يېگىڭ ئاسمان-زېمىننى بەرپا قىلىشمۇ بولغان بولىدۇ. ■ **51:17** يەش. 152: □ **51:19** »مەنمۇ ساڭا تەسەللى بېرەلەيمەنمىكىن؟« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »مەندىن باشقا ھېچكىم ساڭا تەسەللى بېرەلەيدۇ.« ■ **51:19** يەش. 947: ■ **51:20** يىغ. 122□11:

چۈنكى بۇندىن باشلاپ سۈننەت قىلىنمىغانلار يا كى ناپاكلار ئىچىڭگە ئىككىنچى كىرمەيدۇ.□
2 توپا-چاڭدىن چىقىپ ئۆزۈڭنى سىلكىۋەت؛
ئورنۇڭدىن تۇر، ئولتۇرۇۋال، ئى يېرۇسالېم؛
ئۆزۈڭنى بوينۇڭدىكى زەنجىرلەردىن بوشتىۋەتكىن، ئى ئۆتقۇن بولغان زىئون قىزى!□
3 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سىلەر ئۆزۈڭلارنى پۇلسىز سېتىۋەتكەنسىلەر؛
پۇلسىز قايتۇرۇپ سېتىۋېلىنىسىلەر.«□
4 چۈنكى مۇنداق دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار: ـ
خەلقىم دەسلەپتە مىسىرغا مۇساپىر سۈپىتىدە چۈشكەنىكەن،
شۇنداقلا يېقىندا ئاسۇرىيە ئۇلارنى ئەزگەن يەردە،□ ■
5)ئەمدى ھازىر خەلقىم پۇلسىز ئېلىپ كېلىنگىنىدە، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار(
مېنىڭ كارىم بولمامدىكەن؟
ئۇلار ئۇستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار ئۇلارنى زار قاقشاتقان، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ
شۇنداقلا نامىم بولسا كۈن بويى توختاۋسىز ھاقارەتلەنگەن تۇرسا،
مېنىڭ كارىم بولمامدىكەن؟«!□ ■
6 شۇڭا ئۆز خەلقىم مېنىڭ نامىمنى بىلىدۇ؛
شۇڭا شۇ كۈنى ئۇلار مېنىڭ »ئۆ« ئىكەنلىكىمنى، شۇنداقلا ئۇلارغا: »كۆر، مېنى«! دەيدىغانلىقىمنى بىلىدۇ.

پەرۋەردىگار زىئونغا كېلىدۇ!

7 تاغلار ئۈستىدە خۇش خەۋەر ئېلىپ كەلگۈچىنىڭ ئاياغلىرى نېمىدېگەن گۈزەل-ھە!

□ **52:1 »ـ ئويغان، ئويغان، ئى زىئون، كۈچۈڭنى كىيىۋال، ئى يېرۇسالېم، مۇقەددەس شەھەر، گۈزەل كىيىم-كېچەكلىرىڭنى كىيىۋال« ـ** بۇ ئايەتكە قارىغاندا خۇدانىڭ غەزىپى زىئوندىن ئۆتتى، مېھىر-شەپقەتلىك كۈنى كەلدى. بىراق قانداق سەۋەبتىن مۇنداق بولغانلىقىنى خۇدا پەيغەمبەرگە تېخى ئايان قىلمىغان؛ تۆۋەندە، 13:52-12:53دە سەۋەبى ئايان قىلىنىدۇ.
»گۈزەل كىيىم« — ئىبرانىي تىلىدا ئىبادەتخانىدا ئىشلەيدىغان »قۇربانلىق قىلغۇچى« كاھىنلارنىڭ مەخسۇس كىيىم-كېچەكلىرىنى كۆرسىتىدۇ. دېمەك، زىئوندىكىلەرنىڭ ھەممىسى كاھىنلار بولۇپ، ئۇلارنىڭ خۇداغا يېقىنلىشىپ، مەخسۇس ئىبادەت قىلىش ھوقۇقى بار بولىدۇ.
□ **52:2 »توپا-چاڭدىن چىقىپ ئۆزۈڭنى سىلكىۋەت؛ ئورنۇڭدىن تۇر، ئولتۇرۇۋال، ئى يېرۇسالېم« ـ** مۇشۇ ئايەتنى 47-باب، 1-ئايەت بىلەن سېلىشتۇرساق، يېرۇسالېمنىڭ ئەھۋالى بابىلنىڭكىنىڭ ئەكسىچە بولىدۇ. شۇ يەردە »ئى بابىلنىڭ پاك قىزى، كېلىپ توپا-چاڭغا ئولتۇر؛ ئى كالدىيەلەرنىڭ قىزى، تەختىڭ يوق يەرگە ئولتۇر«! دېيىلىدۇ. شۇ ئايەتكە قارىغاندا يېرۇسالېمنىڭ ئولتۇرغان ئورنى بىر تەخت بولىدىغانلىقى ئېھتىمالغا يېقىن.
□ **52:3 »پۇلسىز قايتۇرۇپ سېتىۋېلىنىسىلەر« ـ** »پۇلسىز« يا كى »پۇل بىلەن ئەمەس« ـ دېمەك، مۇشۇ ھۆرلۈكنىڭ بىر باھاسى بار. قانداق باھا تېخى ئايان قىلىنمىغان؛ 13:52-12:53-ئايەتلەرگە كەلگەندىلا زور قىممەتلىك باھا ئايان قىلىنىدۇ.
□ **52:4 »خەلقىم دەسلەپتە مىسىرغا مۇساپىر سۈپىتىدە چۈشكەنىكەن، شۇنداقلا يېقىندا ئاسۇرىيە ئۇلارنى ئەزگەن يەردە،...»** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، مىسىردىكى ئىسرائىللارغا زالىم بولغان پىرەۋن ئەسلىدە ئاسۇرىيەلىك ئىدى)ئۇ »ھىسكوس«لاردىن چىققان.(ئەمما بىزنىڭچە »ئاسۇرىيەلىك« مۇشۇ يەردە سەنناخىرىب قاتارلىق ئاسۇرىيە پادىشاھلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **52:4** يار. 646:
□ **52:5 ...»)ئەمدى ھازىر خەلقىم پۇلسىز ئېلىپ كېلىنگىنىدە، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار(مېنىڭ كارىم بولمامدىكەن؟ ئۇلار ئۇستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار ئۇلارنى زار قاقشاتقان، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ شۇنداقلا نامىم بولسا كۈن بويى توختاۋسىز ھاقارەتلەنگەن تۇرسا، مېنىڭ كارىم بولمامدىكەن؟«!** ـ -4 ۋە 5-ئايەتنىڭ مەنىسىنى بىرلەشتۈرۈپ ئۇيلاش كېرەك. يالۋۇرىنىڭ جەمەتى ئىسرائىل ئەسلىدە مىسىر پادىشاھىنىڭ تەكلىپى بىلەن شۇ يەرگە بارغان؛ كېيىنكى دەۋرىدىكى پىرەۋن ئىسرائىلنا ئاسىيلىق قىلىپ ئۇلارنى ئېزىشكە باشلىغان. خۇدا ئۇلارنى كارامەت مۇجىزىلەر بىلەن قۇتقۇزغان. »يېقىندا« (4-□□□□) ئاسۇرىيە ئىسرائىلغا ھۇجۇم قىلغان)بۇ ئىش خۇدانىڭ تەربىيە جازاسىنى قىسمەن كۆرسىتىشى ئۈچۈن بولغان(، بىراق خۇدا يەنىلا ئۇلارنى كارامەت يول بىلەن قۇتقۇزغان. »ئەمدى ھازىر...» ئىسرائىللار)خۇدانىڭ جازاسى ئۇلارنىڭ ئۈستىدە ئادا قىلىنغاندىن كېيىن(ئىنتايىن بىئادىل مۇئامىلىگە مۇپتىلا بولسا، خۇدا چوقۇم تېخىمۇ كارامەت ئىشلارنى كۆرسىتىپ ئۇلارنى قۇتقۇزىدۇ، دېمەكچى. ■ **52:5** ئەز. 23:36□20□ رىم. 242:

ئۇ ئارام-خاتىرجەملىكنى جاكارلايدۇ،
بەختلىك خۇش خەۋەرنى ئېلىپ كېلىدۇ،
نىجات-قۇتۇلۇشنى ئېلان قىلىدۇ،
ئۇ زىئونغا: »خۇدايىڭ ھەممىگە ھۆكۈم سۈرىدۇ«!■
8 كۆزەتچىلىرىڭنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلا!
ئۇلار ئاۋازىنى كۆتۈرىدۇ،
ناخشىلارنى ياڭرىتىپ توۋلايدۇ،
چۈنكى پەرۋەردىگار زىئوننى ئېلىپ قايتقاندا، ئۇلار تۆز كۆزى بىلەن كۆرىدۇ!□
9 ئى يېرۇسالېمنىڭ خارابىلىرى، ناخشىلارنى ياڭرىتىپ تەنتەنە قىلىڭلار!
چۈنكى پەرۋەردىگار تۆز خەلقىگە تەسەللى بەرگەن،
ئۇ يېرۇسالېمنى ھەججەمەتلىك قىلىپ قۇتقۇزغان!
10 پەرۋەردىگار ئەللەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئالدىدا تۆز مۇقەددەس بىلىكىنى ئېچىپ ئايان قىلغان،
شۇنىڭ بىلەن يەر-زېمىننىڭ بارلىق چەت-ياقىلىرى خۇدايىمىزنىڭ نىجات-قۇتۇلۇشىنى كۆرىدۇ.□ ■
11 چىقىپ كېتىڭلار، چىقىپ كېتىڭلار،
ھېچ ناپاك نەرسىگە تەگمەي شۇ يەردىن چىقىپ كېتىڭلار،
ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىن چىقىپ كېتىڭلار،
پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەس قاچا-قۇچىلىرىنى كۆتۈرگۈچىلەر، تۆزۈڭلارنى پاك تۇتۇڭلار،□ ■
12 چۈنكى سىلەر ئالدىرىغان پېتى ئەمەس،
پاتىپاراق قاچقان پېتى ئەمەس چىقىپ كېتىسىلەر،
چۈنكى پەرۋەردىگار ئالدىڭلاردا ماڭىدۇ،
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى ئارقا مۇھاپىزەتچىڭلار بولىدۇ.

پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىنىڭ قۇربانلىقى ـ تۆلۈمى، دەپنە قىلىنىشى ھەم تىرىلدۈرۈلۈشى

13 » ـ كۆرۈڭلاركى، مېنىڭ قۇلۇم دانالىق بىلەن ئىش كۆرىدۇ،
ئۇ ئالىم ئالدىدا كۆتۈرۈلىدۇ، يۇقىرى ئورۇنغا چىقىرىلىدۇ، ناھايىتى ئالىي ئورۇنغا ئېرىشتۈرۈلىدۇ.□ ■

■ **52:7** تاۋ. 1:2□ رىم. 1510:

□ **52:8** **»...پەرۋەردىگار زىئوننى ئېلىپ قايتقاندا...»** ـ دېمەك، پەرۋەردىگار زىئوننى)تۆز خەلقىنى(ئەسلىدىكى جايىغا قايتۇرىدۇ. باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگار زىئوننى ئەسلىگە كەلتۈرگىنىدە...»، »پەرۋەردىگار زىئوننا قايتقاندا...». ئەمەلىيەتتە يۇلار بىر گەپ ـ »زەۋك.» 16:1نى كۆرۈڭ.

□ **52:10** **»پەرۋەردىگار ئەللەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئالدىدا تۆز مۇقەددەس بىلىكىنى ئېچىپ ئايان قىلغان«** ـ دېمەك، خۇدا كارامەت ئىش قىلىشقا تەييار تۇرۇش ئۈچۈن »يەڭنى تۇرگەن«! **»يەر-زېمىننىڭ بارلىق چەت-ياقىلىرى خۇدايىمىزنىڭ نىجات-قۇتۇلۇشىنى كۆرىدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە » كۆرۈش« بەلكىم كۆزى بىلەن كۆرۈشنى ھەم تۆز بېشىدىن ئۆتكۈزۈشنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

■ **52:10** زەب. 98:1-2□ لۇقا 63:

□ **52:11** **»مۇقەددەس قاچا-قۇچىلار«** ـ خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىدا ئىشلىتىلىدۇ. مۇسا پەيغەمبەرگە بېرىلگەن قانۇنغا ئاساسەن يۇ قاچا-قۇچىلارنى پەقەت كاھىنلار ۋە ئۇلارنىڭ ھەججەمەتىكىلىرى)پاك ھالەتتە بولسا(كۆتۈرسە بولىدۇ؛ بىراق 1-ئايەتكە قارىغاندا، خۇدانىڭ بارلىق خەلقىنىڭ مۇشۇ ئىمتىيازى بار.

■ **52:11** 2 كور. 17:6□ ۋەھ. 418:

□ **52:13** **»ـ كۆرۈڭلاركى، مېنىڭ قۇلۇم دانالىق بىلەن ئىش كۆرىدۇ...»** ـ »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« توغرۇلۇق »قۇل كۆزىلەنگەن ناخشا« دېگەن ئاتاقلىق تۆت شېئىر بار. يۇ »ناخشىلار« 9-42:1-ئايەت، 13-49:1-ئايەت، 11-50:4-ئايەت ھەم 53:12-52:13-ئايەتكىچە داۋام قىلىدۇ. » كۆرۈڭلاركى... مېنىڭ قۇلۇم...» دېگەن سۆزلەر ئەڭ ئاخىرقى »قۇل كۆزىلەنگەن ناخشا»نىڭ باشلىنىشىدۇر. مۇشۇ ئەڭ ئاخىرقى »ناخشا« ئىلگىرىكى ناخشىلارنىڭ سىرلىرىنى يېشىپ بېرىدۇ.

■ **52:13** يەش. 11□2: 3؛ ئەف. 1□20: 21: فىل. 112-9:

14 لېكىن نۇرغۇن كىشىلەر سېنى كۆرۈپ، ئىنتايىن ھەيران قېلىشىدۇ،
ـ چۈنكى ئۇنىڭ چىرايى باشقا ھەرقاندىقىنىڭكىدىن كۆپ زەخىملەنگەن،
قۇلنىڭ قىياپىتى شۇ دەرىجىدە بۇزۇق-پىتىلگەنكى، ئۇنىڭدا ھەتتا ئادەم سىياقىمۇ قالمىغان!□ ■
15 ئۇ شۇ يول بىلەن نۇرغۇن ئەللەرنىڭ ئۈستىگە قان چاچىدۇ.
ھەتتا شاھ-پادىشاھلارمۇ ئۇنىڭ كارامىتىدىن ئاغزىنى تۇتۇپلا قالىدۇ؛
چۈنكى ئۇزلىرىگە ئەزەلدىن ئېيتىلمىغانىنى ئۇلار كۆرەلەيدۇ،
ئۇلار ئەزەلدىن ئاكلاپ باقمىغانىنى چۈشىنەلەيدۇ.□ ■

53

داۋامى

1 بىزنىڭ خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەنگەن؟
ھەم »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« بولغۇچى كىمگىمۇ ئايان قىلىنغان؟□ ■
2 ئۇ بولسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا خۇددى يۇمران مايىسدەك،
ياكى خۇددى قاغجىراق تۈپراقتا تارتقان بىر يىلتىزدەك ئۈسىدۇ؛
ئۇنىڭدا جەزىبدارلىق ياكى ھەيۋە يوق بولىدۇ،
بىز ئۇنى كۆرگىنىمىزدە، ئۇنىڭ بىزنى جەلب قىلغۇدەك تەقى-تۇرقىمۇ يوق بولىدۇ.□ ■
3 ئۇ كىشىلەر تەرىپىدىن كەمىستىلىدۇ، ئۇلار ئۇنىڭدىن يىراقلىشىدۇ؛
ئۇ كۆپ دەرد-ئەلەملىك ئادەم بولۇپ،
ئۇنىڭغا ئازاب-ئۇقۇبەت يار بولىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدىن يۈزلەر قاچۇرۇلىدۇ؛
ئۇ كەمىستىلىدۇ، بىز ئۇنى ھېچ نەرسىگە ئەرزىمەس دەپ ھېسابلىدۇق.□ ■
4 بىراق ئەمەلىيەتتە بولسا،

□ **52:14** »لېكىن نۇرغۇن كىشىلەر سېنى كۆرۈپ، ئىنتايىن ھەيران قېلىشىدۇ« ـ »سېنى« شۇنىڭسىزكى »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نى كۆرسىتىدۇ.

■ **52:14** يەش. 53:3.

□ **52:15** »ئۇ شۇ يول بىلەن نۇرغۇن ئەللەرنىڭ ئۈستىگە قان چاچىدۇ« ـ تەۋراتتا، مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، قۇربانلىق قىلىنغان ھايۋاننىڭ قېنى ئارقىلىق، كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرى »يېپىلاتتى« ياكى »يۇيىلاتتى.« گاھىدا، يۇنى ئېپادىلەش ئۈچۈن، كاھىنلار)ئىبادەتخانىدا ھايۋانلارنى قۇربانلىق قىلغۇچى مەخسۇس خادىملار(قۇربانلىقنىڭ قېنىنى كىشىلەرنىڭ ئۈستىگە چاچاتتى ۋە يۇ ئارقىلىق كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرى يۇيىلاتتى. بىز تەرجىمىدە چۈشىنىشلىك بولسۇن ئۈچۈن »قان« دېگەن سۆزنى قوشتۇق. بۇلار ئىبرانىي تىلىدا بىر سۆز بىلەن، يەنى »چاچىدۇ« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. ئەمدى مۇشۇ يەردە زادى قانداق قۇربانلىقنىڭ قېنىنى »چاچىدۇ«؟ جاۋاب كېيىنكى ئايەتلەردە تېپىلىدۇ.

■ **52:15** مىس. 24□6: 8؛ رىم. 2115:

□ **53:1** **»بىزنىڭ خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەنگەن؟ ھەم »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« بولغۇچى كىمگىمۇ ئايان قىلىنغان؟«** ـ مۇشۇ ئايەتتىن كۆرەلەيمىزكى:

(1) »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« بىر شەخىس بولىدۇ □2-) 3-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.(تۆۋەندىكى 12-2-ئايەتلەرگىمۇ قارىغاندا، »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« بىلەن »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« بىر گەپ.

(2) پەرۋەردىگارنىڭ »ئايان قىلىشى« ياكى ۋەھىيسى بولمىسا، ھېچكىم ئۇنى تونىيالمايدۇ.

■ **53:1** مىس. 6:6□ 6:15□ زەب. 1:98□ يەش. 51□5: ،9 10؛ يۇھ. 38:12□ رىم. 1610:

□ **53:2** **»ئۇ ... خۇددى قاغجىراق تۈپراقتا تارتقان بىر يىلتىزدەك ئۈسىدۇ؛ ئۇنىڭدا جەزىبدارلىق ياكى ھەيۋە يوق بولىدۇ، بىز ئۇنى كۆرگىنىمىزدە، ئۇنىڭ بىزنى جەلب قىلغۇدەك تەقى-تۇرقىمۇ يوق بولىدۇ«** ـ »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نىڭ ئۇغۇلۇشى ھەم ئۇنىڭ ئۈسۈپ يېتىلىشى گەرچە مۇجىزە بولسىمۇ، ھېچكىم ئۇنىڭ »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« ئىكەنلىكىنى بىلمەي، ئۇنىڭغا پىسەنت قىلمايدۇ. ئەمەلىيەتتە مايسا ۋە يىلتىزلار قانداقتۇ قاغجىراق يەردىن ئۈنۈپ چىقىشىنى؟!

■ **53:2** ئايۇپ 118:

□ **53:3** **»ئۇ كىشىلەر تەرىپىدىن كەمىستىلىدۇ؛ ئۇلار ئۇنىڭدىن يىراقلىشىدۇ،...»** ـ كىشىلەر: ـ »كېلىپ چىقىشى، تۇرمۇشى ۋە ئۇرۇق جەھەتتىن مۇشۇنداق ئاددىي ئادەم قانداقتۇ »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« بولىدۇ؟« دەپ ئويلىشى مۇمكىن.■ **53:3** زەب. 6-8:22□ يەش. 7:49□ 14:52□ مار. 129:

ئۇ بىزنىڭ قايغۇ-ھەسرىتىمىزنى كۆتۈردى،
ئازاب-ئوقۇبەتلىرىمىزنى ئۆز ئۈستىگە ئالدى.
بىز بولساق، بۇ ئىشلارنى ئۇ ئاباغا ئۆچۈرىغانلىقىدىن،
خۇدا تەرىپىدىن جازالىنىپ ئۇرۇلغانلىقىدىن،
شۇنداقلا قىيىن-قىستاققا ئېلىنغانلىقىدىن دەپ قاريدۇق!□ ■
5 لېكىن ئۇ بىزنىڭ ئاسىيلىقلىرىمىز تۈپەيلىدىن يارىلاندى،
بىزنىڭ گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن زەخىملەندى؛
ئۇنىڭ جازالىنىش بەدىلىگە، بىز ئارام-خاتىرجەملىك تاپتۇق،
ھەم قامچىدىن بولغان يارىلىرى ئارقىلىق بىز شىپاۋ تاپتۇق. □ ■
6 ھەممىمىز خۇددى قويلاردەك يولدىن ئېزىپ،
ھەربىرىمىز ئۆزىمىز خالىغان يولغا ماڭغاندۇق؛
بىراق پەرۋەردىگار ھەممىمىزنىڭ قەبىھلىكىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە يىغىپ يۈكلىدى.■
7 ئۇ قىينىلىپ، ئازاب چەككەن بولسىمۇ ئېغىز ئاچمىدى؛
ئۇ خۇددى بوغۇزلاشقا يېتىلەپ مېڭىلغان پاقالاندەك بوغۇزلاشقا ئېلىپ مېڭىلدى،
شۇنداقلا يۈڭۈ قىرقىغۇچىلار ئالدىدا قوي ئۈن-تىنسىز ياتقاندەك، ئۇ زادىلا ئېغىز ئاچمىدى. □ ■
8 ئۇ قاماپ قويۇلۇپ، ھەق سوراقتىن مەھرۇم بولۇپ ئېلىپ كېتىلدى،
ئەمدى ئۇنىڭ ئۆۋلادىنى كىممۇ بايان قىلالىسۇن؟!
چۈنكى ئۇ تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدىن ئېلىپ كېتىلدى،
مېنىڭ خەلقىمنىڭ ئاسىيلىقى ئۈچۈن ئۇ ۋاباغا بىلەن ئۇرۇلدى.□ ■
9 كىشىلەر ئۇنى رەزىللەر بىلەن ئورتاق بىر گۆرگە بېكىتكەن بولسىمۇ،
لېكىن ئۇ تۇلۇمىدە بىر باي بىلەن بىللە بولدى،

□ **53:4 »بىراق ئەمەلىيەتتە بولسا، ئۇ بىزنىڭ قايغۇ-ھەسرىتىمىزنى كۆتۈردى، ئازاب-ئوقۇبەتلىرىمىزنى ئۆز ئۈستىگە ئالدى. بىز بولساق، بۇ ئىشلارنى ئۇ ...خۇدا تەرىپىدىن جازالىنىپ ئۇرۇلغانلىقىدىن، شۇنداقلا قىيىن-قىستاققا ئېلىنغانلىقىدىن دەپ قاريدۇق«!** ـ بۇ بېشارەتتە پېشىلار كۆپىنچە »ئۇنىڭ زامان شەكلىدە« يېزىلغانلىقى ئوقۇرمەنلەر ئۈچۈن بىر ئاز غەلىتە تۇيۇلۇشى مۇمكىن. بۇ بېشارەتلەر بولسا، كەلگۈسى، يەنى تېخى يۈز بەرمىگەن ئىشلارنى ئالدىن ئېيتقان بولسا، نېمىشقا »ئۇنىڭ زامان شەكلىدە« ئېيىلىنىدۇ؟ ئىشىنىمىزكى، ھەممىگە قادىر خۇدايىمىز ئالدىدا، كەلگۈسىدىكى، يەنى تېخى يۈز بەرمىگەن ئىشلار خۇددى بۈرۈنقى يا كى بۈگۈنكى ئىشلارغا ئوخشاشلا روشەن ھەم ئېنىق تۇرىدۇ، ئەلۋەتتە. بۇ بېشارەتلەردە، يەشايا پەيغەمبەر مۇقەددەس روھنىڭ قابلىيىتى بىلەن كەلگۈسىدىكى مەلۇم بىر زاماندا بولۇپ ئوتكىنىدەكلا، بېشارەت بېرىلگەن ئىشلارنى، ئاللىبۇرۇن يۈز بېرىپ بولغان ئىشلارنى كۆرگەندەك ئېنىق كۆرىدۇ. پېشلىنىڭ »ئۇنىڭ زامان شەكلى«نى ئىشلىتىشىنىڭ ئەھمىيىتى شۇنى ئىسپاتلايدۇكى، خۇدانىڭ نەزىرىدىكى »ئۇزىنىڭ قۇلى«نىڭ ئۆلۈمى، ئەلىساقتىن بۇيانقى ئەڭ ئەھمىيەتلىك، ئەڭ مۇھىم ۋە ئەڭ ئۆلۈغ ئىش، شۇنداقلا مەڭگۈلۈك بىر پاكىت.**

■ **53:4** مات. 178:

□ **53:5 »ئۇنىڭ جازالىنىش بەدىلىگە، بىز ئارام-خاتىرجەملىك تاپتۇق«** ـ ئىبراني تىلدا »بىزگە ئارام-خاتىرجەملىك يەتكۈزگۈچى جازا ئۇنىڭ بېشىغا چۈشتى.«

■ **53:5** رىم. 25:4؛ 1 كور. 3:15؛ 1 پېت. 242:

■ **53:6** 1 پېت. 252:

□ **53:7 »ئۇ قىينىلىپ، ئازاب چەككەن بولسىمۇ ئېغىز ئاچمىدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ قىينالدى، بىراق ئۆزىنى تۇتۇۋەن تۇتۇپ ئاغزىنى ئاچمىدى.« **»ئۇ خۇددى بوغۇزلاشقا يېتىلەپ مېڭىلغان پاقالاندەك بوغۇزلاشقا ئېلىپ مېڭىلدى، شۇنداقلا يۈڭۈ قىرقىغۇچىلار ئالدىدا قوي ئۈن-تىنسىز ياتقاندەك، ئۇ زادىلا ئېغىز ئاچمىدى«** ـ مۇشۇ ياقالاتلار ۋە قويلار تېخە ئىشىنىڭ ئۆز ئالدىدا ئۆزىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ، ئەلۋەتتە؛ بىراق قۇل بىلدۇ ھەم پۈتۈن ۋۇجۇدى ھەم ئىختىيارى بىلەن ئۆزىنى پەرۋەردىگارنىڭ خالىغىنى شۇ دەپ ئۇنى قوبۇل قىلىپ، ئۆزىنى پىدا قىلدۇ.

■ **53:7** مات. 63:26؛ 14:27؛ 12؛ مار. 61:14؛ 5:15؛ روس. 328:

□ **53:8 »ئۇ قاماپ قويۇلۇپ، ھەق سوراقتىن مەھرۇم بولۇپ ئېلىپ كېتىلدى«** ـ باشقا بىر-ئىككى خىل تەرجىمىسى بار: ـ »ئۇ قاماپ قويۇلۇپ، سوراققا تارتىلىش بىلەن ئېلىپ كېتىلدى« يا كى »ئۇ رەھىمسىزلىك بىلەن، ھېچ سوراققا تارتىلمايلا ئېلىپ كېتىلدى«، يا كى »ئۇ خار قىلىنغاندا، ئۇ)ئادىل(سوت قىلىنىش ھوقۇقىدىن مەھرۇم بولدى.« **»ئەمدى ئۇنىڭ ئەۋلادىنى كىممۇ بايان قىلالىسۇن؟«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇزىنىڭ دەۋرىدىكىلەر بولسا،)ئۇلار ئارىسىدا(كىم)بۇ ئىشلارغا(ئەتىۋارلىدى.«

■ **53:8** زەب. 30:22؛ يەش. 1053:

چۈنكى ئۇ ھېچقاچان زوراۋانلىق قىلىپ باقمىغان،
ئۇنىڭ ئاغزىدىن بىرەر ئېغىزمۇ ھىيلە-مىكىرلىك سۆز تېپىلماس.□ ■
10 بىراق ئۇنى ئېزىشنى لايىق كۆرگەن پەرۋەردىگارىدۇر؛
ئۇ ئۇنى ئازابقا چۈمۈلدۈرگۈزدى.
گەرچە ئۇ ئۆز جېنىنى گۇناھنى يۇيىدىغان قۇربانلىق قىلغان بولسىمۇ،
لېكىن ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادلىرىنى چوقۇم كۆرۈپ تۇرىدۇ،
شۇنداقلا ئۇنىڭ كۆرىدىغان كۈنلىرى ئۇزارتىلىدۇ؛
ۋە پەرۋەردىگارنىڭ كۆڭلى سۈيۈندىغان ئىشلار ئۇنىڭ ئىلكىدە بولۇپ، راۋاج تېپىپ ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.□ ■
11 ئۇ ئۆزى تارتقان جاپانىڭ مېۋىسىنى كۆرۈپ مەمنۇن بولىدۇ؛
ھەققانىي بولغۇچى مېنىڭ قۇلۇم ئۆزىنىڭ بىلىملىرى بىلەن نۇرغۇن كىشىلەرگە ھەققانىيلىقنى يەتكۈزىدۇ.
چۈنكى ئۇ ئۇلارنىڭ قەبىھلىكلىرىنى ئۆزىگە يۈكلىۋالىدۇ.□ ■
12 بۇ ئىشلىرى ئۈچۈن مەن شۇ »نۇرغۇن كىشىلەر«نى ئۇنىڭغا ھەدىيە قىلىپ بېسىۋىسى قىلىمەن،
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزى كۆچلۈكلەرنى غەنىمەت سۈپىتىدە ئۈلەشتۈرۈپ بېرىدىغان بولىدۇ؛
چۈنكى ئۇ تا ئۆلۈشكە قەدەر »شاراب ھەدىيە«نى تۆككەندەك، ئۆز جېنىنى تۆتۈپ بەردى،
شۇنداقلا ئۆزىنىڭ ئاسىيلىق قىلغۇچىلارنىڭ قاتاردا سانىلىشىغا يول قويدى.
شۇنىڭ بىلەن ئۇ نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ گۇناھىنى ئۆز ئۈستىگە ئالدى،

□ **53:9 »ئۇ ئۆلۈمدە ...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا مۇشۇ يەردىكى »ئۆلۈمى« دېگەن سۆز، »كۆپلۈك شەكلىدە«، »ئۆلۈملىرى« دەپ ئېلىنغان؛ بۇ سۆز »قۇل«نىڭ ئۆلۈمىنىڭ دەھشەتلىك بولغانلىقىنى، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ ئۆلۈمىنىڭ ئەھمىيىتىنىڭ كۆپ تەرەپلىملىك بولغانلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك. **»ئۇ ئۆلۈمدە بىر باي بىلەن بىللە بولدى«** ـ مۇشۇ بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى، ئىنجىل »مات.» 27:57-ئايەتتىن يا كى »يۇھ.» 19:38-ئايەتتىن ئېنىق تېپىلىدۇ.

■ **53:9** 1 پېت. 2:22□ مات. 27:57-60□

□ **53:10 »گەرچە ئۇ ئۆز جېنىنى گۇناھنى يۇيىدىغان قۇربانلىق قىلغان بولسىمۇ،...»** ـ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »گەرچە ئۇ)خۇدا(ئۇنىڭ جېنىنى گۇناھنى يۇيىدىغان قۇربانلىق قىلغان بولسىمۇ،...«

مۇشۇ ئايەتتىكى »گۇناھنى يۇيىدىغان قۇربانلىق«)ئىبرانىي تىلىدا »ئاشام« دېيىلىدۇ(، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن تەۋرات 3-قىسىم، يەنى »قۇربانلىقنامە« سۈپىتىدە بولغان »لاۋىيلار« دېگەن كىتابتا، مۇشۇ خىل قۇربانلىق »ئادەم بىلەن خۇدا«نى ھەمدە »ئادەم بىلەن ئادەم«نى ئىناقلاشتۇرىدىغان، يەنى »ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى« دەپ ئاتالغان »)لاۋىيلار»، 55-بابنى كۆرۈڭ.(

»ئۇنىڭ كۆرىدىغان كۈنلىرى ئۇزارتىلىدۇ« ـ پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى 8-ئايەتكە ئاساسەن پەرزەنتسىز »ئەۋلادى يوق« ھالدا ئۆلىدى. بىراق مۇشۇ بايانلارغا ئاساسەن ئۇ ھازىر ھايات ھەمدە ئۆزىنىڭ بىر ئائىلىسى بولىدۇ. ئۇلار كىم؟ ئاۋۋالقى بايىتىكى 15-ئايەتتە »قان چېچىلغان« نۇرغۇن »يات ئەللەر«، يەنى تۆۋەندىكى 11- ھەم 12-ئايەتتىكى ئۆزىگە ئىشەنگەن، »ھەققانىيلىق يەتكۈزۈلگەن« »نۇرغۇن كىشىلەر« بولماي كىم بولسۇن؟ ئۇ ئۆلگەن بولسا، مۇشۇ ئىش ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن ئۆزىگە ئىشەنگەن كېيىن بولۇشى كېرەك؛ دېمەك، پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى ئۆلۈمدىن تىرىلىدۇ.

»پەرۋەردىگارنىڭ كۆڭلى سۈيۈندىغان ئىشلار ئۇنىڭ ئىلكىدە بولۇپ، ... ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ« ـ مۇشۇ بايانغا ئاساسەن، قۇل ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن خۇدا ئۆزىنىڭ قۇلىغا ئالەمدىكى بارلىق ئىشلارنى تاپشۇرىدۇ.

■ **53:10** زەب. 30:22□ يەش. 8:53□ يەش. 18:8: زەب. 26-29:89□ مات. 1:1□ يۇھ. 24:12□ رىم. 185: ،19؛ 1 پېت. 92:

□ **53:11 »ھەققانىي بولغۇچى مېنىڭ قۇلۇم ئۆزىنىڭ بىلىملىرى بىلەن نۇرغۇن كىشىلەرگە ھەققانىيلىقنى يەتكۈزىدۇ«** ـ مۇشۇ يەردىكى »نۇرغۇن كىشىلەر« ئۆزىنىڭغا ئىشىنىدىغان مۇمىن بەندىلەر، يەنى ئۇنىڭ (10-□□□□□□□□□□) »ئۇرۇق-ئەۋلادى« بولىدۇ. »نۇرغۇن كىشىلەر« دېيىلگىنى »ھەممە ئادەم« دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە.

■ **53:11** ئىبر.2:12□ رىم.5□18: 19

تۆزنى ئاسيلىق قىلغۇچىلارنىڭ ئورنىغا قويۇپ ئۇلار ئۆچۈن دۇئا قىلدى.»□ ■

54

پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىنىڭ ئەجرىنىڭ بىرىنچى نەتىجىسى •••• زىئوننىڭ خۇدانىڭ ئەتراپىغا يىغىلىپ ئۆزىنىڭ بىلەن ئىناقلىشىشى

1 ـ تەنتەنە قىل، ئى پەرزەنت كۆرمىگەن تۇغماس ئايال!
ناخشىلارنى ياڭراتقىن، شادلىنىپ توۋلا، ئى تولغاق تۇتۇپ باقمىغان ئايال!
ـ چۈنكى غەرب ئايالىنىڭ بالىلىرى ئېرى بار ئايالنىڭكىدىن كۆپتۇر! ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ □ ■
2 چېدىرىڭنىڭ ئورنىنى كېڭەيتىپ،
تۇرالغۇلىرىڭنىڭ ئېتىكلىرىنى ئۇلار يايسۇن؛
كۆچۈكنى ھېچ ئايىماي چېدىر تانىلىرىڭنى ئۇزارتقىن،
قوزۇقلىرىڭنى چىڭايتقىن؛□
3 چۈنكى سەن ئوڭ ۋە سول تەرەپكە كېڭىيىسەن؛
سېنىڭ ئەۋلادىڭ باشقا ئەللەرنى ئىگىلەيدۇ؛
ئۇلار غەرىب شەھەرلەرنى ئاھاللىك قىلدۇ.
4 قورقما، چۈنكى سەن ھېچ خجالەتتە بولمايسەن،
ھېچ ئۇياتقا قالدۇرۇلمايسەن،
چۈنكى يەرگە ھېچ قارىتىلىپ قالمايسەن،
چۈنكى ياشلىقىڭدىكى خجىلچانلىقنى ئۇنتۇيسەن،
تۇللۇقۇڭنىڭ ئاھانىتىنى ھېچ ئېسىڭگە كەلتۈرەلمەيسەن.
5 چۈنكى سېنى يارىتىپ شەكىللەندۈرگۈچىڭ بولسا سېنىڭ ئېرىڭ،
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۇنىڭ نامى؛
ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىڭ بولسا ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى،
ئۇ بارلىق يەر-زېمىننىڭ خۇداسى دەپ ئاتىلىدۇ.
6 چۈنكى پەرۋەردىگار سېنى چاقىردى،
ـ خۇددى ئېرى ئۆزىدىن ۋاز كەچكەن، كۆڭلى سۇنۇق بىر ئايالدەك،

□ **53:12** »بۇ ئىشلىرى ئۆچۈن مەن شۇ »ئۇرغۇن كىشىلەر«نى ئۆزىڭگا ھەدىيە قىلىپ بىسۇسىنى قىلمەن« ـ »ئۇرغۇن كىشىلەر« ئۆزىنىڭ ئاشلىسى (10-□□□□□□□) »ئۆرۈق-ئەۋلادى«، خۇدا ئۆزىڭگا بەرگەن »روھىي پەرزەنتلىرى«، »ئۆزىنىڭ ئادەملىرى«دۇر.
»شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنى كۆچۈكلەرنى غەنىمەت سۈپىتىدە ئۇلەشتۇرۇپ بېرىدىغان بولدۇ« ـ مۇشۇ »كۆچۈكلەر« بەلكىم 52-باب، 15-ئايەتتىكى »شاھ-پادىشاھلار« قاتارلىقلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. دېمەك، پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى »پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى«، شاھنىشاھ بولىدۇ.
»ئۇ تا ئۆلۈشكە قەدەر »شاراب ھەدىيە«نى ئۆتكىنىدەك، ئۆز جېنىنى ئۆتۈپ بەردى« ـ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىلغا بېرىلگەن »قۇربانلىق تۆزۈمى«دە، پۈتۈنلەي خۇداغا ئاتاپ كۆيدۈرۈلىدىغان »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« ئۈستىگە »شاراب ھەدىيە« تۆكۈلىدۇ؛ بۇ »قۇربانلىقنىڭ تولۇقلىمىسى« دەپ قارىلىدۇ.
»ئاسيلىق قىلغۇچىلارنىڭ قاتاردا سانالدى« ـ بەلكىم ئىككى مەنىسى تەڭ بولۇشى مۇمكىن؛ (1) ئۆزىنى ئاسيلارغا ۋەكىل قىلىپ ئۇلار ئۆچۈن جازا تارتتى؛ (2) ئۆزى »جىنايەتچى« دەپ قارالدى)ئىبرانىي تىلىدا »ئاسيلىق قىلغۇچىلار« ھەم »جىنايەتچىلەر« بىر سۆز.(
■ **53:12** مار. 28:15□ لۇقا 37:22□ 34:23□ روس. 18:28□ كول. 15:2□ مات. 2820:
□ **54:1** **»غەرب ئايالىنىڭ بالىلىرى«** ـ شۇيھەسزىكى، »»پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نىڭ ئۆرۈق-ئەۋلادى« دېگەنلىك بىلەن باراۋەردۇر. چۈنكى مۇشۇ بالىلارنىڭ غەرب ئايال ئۆزى ئۆغىغان. مۇشۇ بابتىكى بارلىق بەركەتلەر يەنە شۇيھەسزىكى، قۇلنىڭ جايالىق ئەجرىدىن كەلگەن نەتىجىدۇر. قۇلنىڭ »بىرىنچى ۋەزىپىسى« »ياقۇبنى خۇداغا يىغىپ قايتۇرۇش«تۇر. مۇشۇ بابتىكى تېما دەل شۇدۇر. ■ **54:1** گال. 274: □ **54:2** **»ئۆزالغۇلىرىڭنىڭ ئېتىكلىرىنى ئۇلار يايسۇن«** ـ »ئۇلار« بەلكىم قايتىپ كەلگەن »غەرب ئايالىنىڭ بالىلىرى« (1-□□□□□).

ياشلىقىدا ياتلىق بولۇپ ئاندىن تاشلۇۋىتىلگەن بىر ئايالنى چاقىرغاندەك چاقىردى« ـ دەيدۇ سېنىڭ خۇدايىڭ؛□
7 مەن بىر دەقىقە سەندىن ئايرىلىپ كەتتىم،
بىراق زور كۆيۈنچانلىق بىلەن سېنى يېنىمغا يىغىمەن؛
8 غەزەپىمنىڭ تېشىشى بىلەن مەن بىر دەقىقىلا يۈزۈمنى سەندىن يوشۇرۇپ قويدۇم؛
بىراق مەڭگۈلۈك مېھىر-مۇھەببىتىم بىلەن ساڭا كۆيۈنچانلىق كۆرسىتىمەن« ـ دەيدۇ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىڭ پەرۋەردىگار.
9 مۇشۇ ئىشلار خۇددى نۇھ پەيغەمبەر دەۋرىدىكى توپان سۈلىرىدەك بولىدۇ ـ
مەن نۇھ دەۋرىدىكى سۈلار ئىككىنچى يەر يۈزىنى بېسىپ ئۆتمەيدۇ دەپ قەسەم ئىچكىنىمدەك، ـ
مەن شۇنداق قەسەم ئىچكەنمەنكى،
سەندىن ئىككىنچى غەزەپلەنمەيمەن،
ساڭا ئىككىنچى تەنبىھ بەرمەيمەن.■
10 چۈنكى تاغلار يوقىلىدۇ،
دۆڭلەرمۇ يۆتكىلىپ كېتىدۇ،
بىراق مېھىر-مۇھەببىتىم سەندىن ھەرگىز كەتمەيدۇ،
ساڭا ئارام-خاتىرجەملىك بەرگەن ئەھدەمگۇ سەندىن نېرى بولمايدۇ«
ـ دەيدۇ ساڭا كۆيۈنچانلىق قىلغۇچى پەرۋەردىگار.

يېڭى يېرۇسالېمنىڭ پارلاق كېلەچىكى

11 ئى خار بولغان، بوراندا ئۆزيان-بۇيان چايقالغان، ھېچ تەسەللى قىلىنمىغان قىز،
مانا، مەن تاشلىرىڭنى رەڭدار سېمونت لاي بىلەن قىرلايمەن،
كۆك ياقۇتلار بىلەن ئۆلۈڭنى سالىمەن؛
12 پارقىراق مۇنارلىرىڭنى لەئەللەردىن،
دەرۋازىلىرىڭنى چاقناق ياقۇتلاردىن،
بارلىق سېپىللىرىڭنى جاۋاھىراتلاردىن قىلىپ ياسايمەن.□
13 سېنىڭ بالىلىرىڭنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگار تەرىپىدىن ئۆگىتىلىدۇ؛
بالىلىرىڭنىڭ ئارام-خاتىرجەملىكى زور بولىدۇ!■
14 سەن ھەققانىيلىق بىلەن تىكلىنىسەن؛
سەن زۇلۇمدىن يىراق،
)چۈنكى سەن ھېچ قورقمايسەن(
ۋەھشەتتىنمۇ يىراق تۇرغۇچى بولىسەن،
چۈنكى ئۇ ساڭا ھېچ يېقىنلاشمايدۇ.

□ **54:6 »خۇدا سېنى ... خۇددى ئېرى تۇزىدىن ۋاز كەچكەن، كۆڭلى سۇنۇق بىر ئايالدەك، ياشلىقىدا ياتلىق بولۇپ ئاندىن تاشلۇۋىتىلگەن بىر ئايالنى چاقىرغاندەك چاقىردى«** ـ دېگەن سۆزلەر مۇشۇ يەردە مۇھىم. ئىسرائىل: »خۇدا مېنى تاشلاپ كەتتى« دېگەن تۇيغۇدا بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا خۇدا ئادىل بولغانلىقى تۈچۈن ئۆلۈردىن ئايرىلىپ كەتتى؛ ئۆلارنىڭ خۇدادىن يۈز تۇرۇشى بىلەن خۇدا ئۆلۈردىن »ئاجرىشىپ كەتكەن.« بۇ ئىشلار 50-باب، 1-3-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان. بىراق مۇشۇ يەردە خۇدا تۇز شەپقىتىنى كۆرسىتىپ بۇ ئىشلارنى تىلغا ئالمايدۇ؛ ئۇ يەقەتلا 4-8 9-ئايەتتە: ـ »مەن)سەندىن غەزەپلىنىپ(بىر دەقىقە سەندىن ئايرىلىپ كەتتىم« ـ دەيدۇ.

■ **54:9** يار. 119:

□ **54:12 »پارقىراق مۇنارلىرىڭنى لەئەللەردىن، ... بارلىق سېپىللىرىڭنى جاۋاھىراتلاردىن قىلىپ ياسايمەن«** ـ كونا دەۋرلەردە بەزى شەھەرلەردىكى سېپىلدا مۇنارلارغا ئايتاپنىڭ ئەكسى چۈشىدىغان تاش ئەينەكلەر ئورنىتىلىپ، »قۇياشلار« دەپ ئاتىلاتتى. مۇشۇ يەردە بىز »پارقىراق مۇنارلار« دەپ تەرجىمە قىلدۇق.

■ **54:13** يۇھ. 6:45

15 مانا، بىرەرسى ھامان يىغىلىپ ساڭا ھۇجۇم قىلسا،
)بىراق بۇ ئىش مېنىڭ ئىختىيارىمدا بولغان ئەمەس(،
كىمكى يىغىلىپ ساڭا ھۇجۇم قىلسا سېنىڭ سەۋەبىڭدىن يىقىلىدۇ.
16 مانا، كۆمۈر ئوتىنى يەلپۈتۈپ،
ئۆزىگە مۇۋاپىق بىر قورالنى ياسىغۇچى تۆمۈرچىنى مەن ياراتقانىمەن،
ھەم خار قىلىش ئۈچۈن ھالاك قىلغۇچىنىمۇ مەن ياراتقانىمەن؛□
17 ساڭا قارشى ياسالغان ھېچقانداق قورال كارغا كەلمەيدۇ؛
ساڭا ئەرز-شىكايەت قىلغۇچى ھەربىر تىلنى سەن مات قىلىسەن.
مانا شۇلار پەرۋەردىگارنىڭ قۇللىرىنىڭ ئالدىغان مىراسىدۇر!
ئۇلارنىڭ ھەققانىيلىقى بولسا مەندىندۇر! □

55

پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىنىڭ ئەجرىنىڭ ئىككىنچى نەتىجىسى •••• ئۇنىڭ دۇنياغا سۈنغان يېڭى ھاياتقا ئىگە بولۇشقا تەكلىپ

1 ھوي! بارلىق ئۇسساپ كەتكەنلەر،
سۈغا كېلىڭلار!
پۇلى يوقلار، كېلىڭلار، ئاش-نان سېتىۋېلىپ يەڭلار؛
مانا كېلىڭلار، نە پۇل نە بەدەل تۆلىمەيلا شاراب ھەم سۈت سېتىۋېلىڭلار؛□ ■
2 نېمىشقا ھەقسىز ئاش-نان بولمايدىغان نەرسىگە پۇل خەجلەيسىلەر؟
ئەجرىڭلارنى ئادەمنى ھېچ قانائەتلەندۈرمەيدىغان نەرسىلەر ئۈچۈن سەرپ قىلىسىلەر؟
گېپىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار، ياخشىسىدىن يەڭلار،
كۆڭۈلۈڭلار مولچىلىقتىن قانائەتلىنىدۇ؛□
3 ماڭا قۇلاق سېلىڭلار، يېنىمغا كېلىڭلار؛
ئاڭلاڭلار، جېنىڭلار ھاياتقا ئېرىشىدۇ؛
ۋە مەن سىلەر ئۈچۈن مەڭگۈلۈك بىر ئەھدە تۈزۈپ بېرىمەن: ـ

□ 54:16 »مانا، كۆمۈر ئوتىنى يەلپۈتۈپ، ئۆزىگە مۇۋاپىق بىر قورالنى ياسىغۇچى تۆمۈرچىنى مەن ياراتقانىمەن، ھەم خار قىلىش ئۈچۈن ھالاك قىلغۇچىنىمۇ مەن ياراتقانىمەن« ـ دېمەك، مەن بولمىسام مۇشۇ قورالىلار ھەم ئىشلەتمەكچى بولغۇچىلار بولمايتتى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ قولۇمدا، مەن بىلەن دوست بولىساڭ ئۇلارنىڭ ۋەھىملىرى نېمە ھېسابلىناتتى؟ 17-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.

□ 54:17 »مانا شۇلار پەرۋەردىگارنىڭ قۇللىرىنىڭ ئالدىغان مىراسىدۇر«! ـ مۇشۇ ئايەتكىچە يەشايا »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نى پەقەت بىرلىك شەكلىدە تىلغا ئالدى. بىراق »يېڭى يېرۇسالېم«دا »پەرۋەردىگارنىڭ قۇللىرى« بار ـ يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نىڭ تۈرۈق-ئەۋلادى، ئۇ گۈناھلىرىنى كۆتۈرۈپ قۇتقۇزغان »ھەققانىيلىق يەتكۈزگەن«لىرى بار. ئۇلار ھازىر بەلكىم »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«غا ئوخشاش پەزىلەتلىك، گۈزەل مۇھەببەتلىك خاراكتېرىدا بولۇپ، شۇنداقلا ئۇنىڭغا ئوخشاش خۇداغا تولۇق ئىبادەتلىك خىزمەت قىلىدۇ.

□ 55:1 »سۈغا كېلىڭلار«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »سۈ« كۆپلۈك شەكلىدە بولۇپ »)سۈلارغا كېلىڭلار«!،(سۈنىڭ كۆپلۈكىنى بىلدۈرىدۇ. »پۇلى يوقلار، كېلىڭلار، ئاش-نان سېتىۋېلىپ يەڭلار، مانا كېلىڭلار، نە پۇل نە بەدەل تۆلىمەيلا شاراب ھەم سۈت سېتىۋېلىڭلار«! ـ خۇدا يەشايا ئارقىلىق كوچىدىكى ساتارمەندەك پۇتۇن دۇنياغا سۆز قىلىدۇ. بىراق ئۇ ھېچقانداق گەپ ساتمايدۇ، ئەلۋەتتە. ئەمدى خۇدانىڭ مۇشۇ ئىلتىپاتىغا پۇل بىلەن ئېرىشكىلى بولمىسا، ئۇنىڭغا قاندىق باھادا ئېرىشكىلى بولىدۇ؟ جاۋاب دەل 3-ئايەتتە دېيىلىدۇ: ـ ئۇ بولسا پەقەتلا ئادەمنىڭ خۇداغا قۇلاق سېلىشتىكى دىققىتىدىن ئىبارەت. چۈنكى 53-بابنا كۆرگىنىمىزدەك، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى بارلىق ئىنسان ئۈچۈن قۇربان بولۇپ بەدەل تۆلەيدۇ.

■ 55:1 يۇھ. 37□387:

□ 55:2 »نېمىشقا ھەقسىز ئاش-نان بولمايدىغان نەرسىگە پۇل خەجلەيسىلەر؟ ئەجرىڭلارنى ئادەمنى ھېچ قانائەتلەندۈرمەيدىغان نەرسىلەر ئۈچۈن سەرپ قىلىسىلەر؟« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇش كېرەككى، 44-باب، 20-ئايەتتە، خۇدا ئۆزىنى تونۇمىغانلار توغرۇلۇق »ئۇنىڭ يېگىنى كۆللەردۇر«! دېگەندى. » كۆڭۈلۈڭلار مولچىلىقتىن قانائەتلىنىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »جىنىڭلار مولچىلىقتىن قانائەتلىنىدۇ.«

شۇ ئەھدە ـ داۋۇتقا ۋەدە قىلىنغان مېھىر-شەپقەتلەردۇر!□ ■
4 مانا، مەن ئۇنى ئەل-يۇرتلارغا گۇۋاھچى سۈپىتىدە،
ئەل-يۇرتلارغا يېتەكچى ھەم سەركەردە سۈپىتىدە تەقدىم قىلدىم ـ □
5 ـ »مانا، سەن تۇرزۇگگە يات بىر ئەلنى چاقىرىسەن،
سېنى بىلمىگەن بىر ئەل يېنىڭغا يۈگۈرۈپ كېلىدۇ،
سەۋەبى بولسا پەرۋەردىگار خۇدايىڭ، ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنىڭ تۇرىدۇر؛
چۈنكى ئۇ سېنى ئۇلۇغلاپ ساكا گۈزەللىك-جۈلالىقنى يار قىلدى.«□
6 ـ ئىزدەڭلار پەرۋەردىگارنى، ئۇ تۇرۇنى تاپقۇزماقچى بولغان پەيتتە؛
ئۇ يېقىن تۇرغان ۋاقىتدا ئۇنىڭغا ندا قىلىڭلار!
7 رەزىل ئادەم تۇز يولىنى،
ناھەق ئادەم تۇز ئوي-خىياللىرىنى تاشلىسۇن،
پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلسۇن،
ئۇ ئۇنىڭغا رەھىمدىللىق كۆرسىتىدۇ؛
خۇدايىمىزنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلسۇن،
ئۇ زور كەچۈرۈم قىلىدۇ.
8 چۈنكى مېنىڭ ئويلىغانلىرىم سىلەرنىڭ ئويلىغانلىرىڭلار ئەمەس،
مېنىڭ يوللىرىم بولسا سىلەرنىڭ يوللىرىڭلار ئەمەستۇر؛
9 چۈنكى ئاسمان يەردىن قانچە يۇقىرى بولغىنىدەك،
مانا تۇز يوللىرىم سىلەرنىڭ يوللىرىڭلاردىن،
مېنىڭ ئويلىغانلىرىم سىلەرنىڭ ئويلىغانلىرىڭلاردىن شۇنچە يۇقىرىدۇر.
10 يامغۇر ھەم قار ئاسماندىن چۈشۈپ،
يەر يۈزىنى سۇغىرىپ ئۇنى كۆكەرتىپ، چېچەكلىتىپ،
تېرىغۇچىغا ئۇرۇقنى، يېگۈچىگە ئاش-نانىنى تەمىنلىگۈچە قايتمايدىغاندەك،
11 مانا مېنىڭ ئاغزىمدىن چىققان سۆز-كالامىم شۇنداقتۇر؛
تۇز كۆڭلۈمدىكىنى ئەمەلگە ئاشۇرمىغۇچە،
ئۇنى ئەۋەتىش مەقسىتىمگە تولۇق يەتمىگۈچە،
ئۇ تۇرۇۋىمگە بىكار دىنىدىن-بىكار قايتمايدۇ.□
12 چۈنكى سىلەر شاد-خۇرام ھالدا چىقىسىلەر؛

□ **55:3 »مەن داۋۇتقا ۋەدە قىلغان مېھىر-شەپقەتلەر«** ـ مۇشۇ سۆزلەر »زەبۇر« 18-كۈيى ھەم 89-كۈيدىن ئېلىنغان. خۇدا شۇ كۈيلەردە داۋۇت پەيغەمبەرگە ئىككى ۋەدىنى بەرگەن: (1) داۋۇتنىڭ بىر ئەۋلادى ئۇنىڭ تەختىدە مەڭگۈ ئولتۇرىدۇ. (2) مۇشۇ ئەۋلادى پەقەت ئىسرائىلغىلا ئەمەس، بەلكى جاھاندىكى بارلىق ئەل-يۇرتلار ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدۇ. تۆۋەندىكى 4-ئايەتتە مۇشۇ كىشى دەل »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« ئىكەنلىكى ئېنىق كۆرۈندىدۇ؛ ئۇنىڭ شاپائىتى بىلەن مۇشۇ بەركەتلەر »نە بەدەل نە پۇل تۆلىمەيلا« ۋۇجۇدقا چىقىدۇ.

■ **55:3** روس. 3413:

□ **55:4 »مانا، مەن ئۇنى ... يېتەكچى ھەم سەركەردە سۈپىتىدە تەقدىم قىلدىم«** ـ يۇ ئايەتتىكى »ئۇنى« ـ مۇشۇ يەردە يەنە »داۋۇتقا ۋەدە قىلىنغان مېھىر-شەپقەتلەر« بولغان »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نى كۆرسىتىدۇ (6:42□ 8-49:6)نى كۆرۈڭ.(شۇنىڭدەك 5-ئايەتتىكى »سەن« دېگەن سۆزمۇ شۇ يېھىسىزكى، »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نى كۆرسىتىدۇ.

□ **55:5 »مانا، سەن تۇرزۇگگە يات بىر ئەلنى چاقىرىسەن، سېنى بىلمىگەن بىر ئەل يېنىڭغا يۈگۈرۈپ كېلىدۇ... چۈنكى ئۇ سېنى ئۇلۇغلاپ ساكا گۈزەللىك-جۈلالىقنى يار قىلدى«** ـ مۇشۇ ئايەتتە »سەن« يەنە »پەرۋەردىگارنىڭ تۇرۇ قۇلى«نى كەرىستىدۇ، سۆزلەر ئۇنىڭغا ئېيتىلىدۇ.

□ **55:11 »مېنىڭ ئاغزىمدىن چىققان سۆز-كالامىم ... ئۇنى ئەۋەتىش مەقسىتىمگە تولۇق يەتمىگۈچە، ...تۇرۇۋىمگە بىكار دىنىدىن-بىكار قايتمايدۇ«»** ـ مۇشۇ سۆزلەر 10-6-ئايەتلەر بىلەن تولۇق باغلىنىدۇ. خۇدانىڭ ئويلىرى گۈناھكار ئىنسانىنىڭكىدىن شۇنچە يۇقىرى بولسىمۇ، خۇدانىڭ كۆچلۈك سۆزى توۋا قىلغان ئادەمنى كۆتۈرۈپ تۇرۇنگە ھەمراھلىقتا ئىگە قىلىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار خۇدانىڭ ئويلىرىنى ھەم يوللىرىنى چۈشىنىشكە باشلاپ، خۇدانىڭ سىرلىرىدا ئۇنىڭ بىلەن ئورتاق بولۇش ئىمتىيازىغا ئېرىشتۈرۈلىدۇ.

ئارام-خاترجەملىكتە يېتەكلىنىپ چىقىسىلەر؛
تاغلار ھەم دۆڭلەر سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا ناخشا ياڭرىتىدۇ،
دالالاردىكى بارلىق دەل-دەرەخلەر چاۋاك چېلىشىپ تەنتەنە قىلىدۇ؛□ ■
13 يانتاقلىقنىڭ ئورنىدا قارىغاي،
جىغانلىقنىڭ ئورنىدا خاداس دەرىخى تۈسىدۇ؛
مۇشۇلار بولسا پەرۋەردىگارغا بىر نام كەلتۈرىدۇ،
مەڭگۈگە ئۈزۈلمەس كارامەت بولىدۇ. □

56

»يەشايا« 3-قىسىمى •••• ئاخىرقى زامانلارنى، تەلتۈكۈس نىجاتلىقنى كۈتۈش •••• رەبكە تەشنا بولغانلارنى، كەمسىتىلگەنلەرنى، مۇساپىرلارنى رىغبەتلەندۈرۈش

1 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ئادالەت ھەم ھىدايەتتە چىڭ تۇرۇڭلار،
ھەققانىيلىقنى يۈرگۈزۈپ ئىشلەڭلار؛
چۈنكى مېنىڭ نىجاتىم يېقىنلاشتى،
ھەققانىيلىقىم ئايان قىلىناي دەۋاتىدۇ،□
2 مۇشۇلارنى قىلغۇچى كىشى،
مۇشۇلاردا چىڭ تۇرغۇچى ئىنسان بالىسى ـ
شاباتنى كۈننى بۇلغىماي پاك-مۇقەددەس ساقلىغۇچى،
قولىنى ھەرقانداق رەزىللىكتىن تارتقۇچى كىشى نېمىدېگەن بەختلىكتۇر!□
3 تۈزىنى پەرۋەردىگارغا باغلىغان يات يۇرتلۇق ئادەم: ـ »پەرۋەردىگار چوقۇم مېنى تۈز خەلقىدىن ئايرىۋېتىدۇ«!،
ياكى ئاغۋات بولغان كىشى: ـ »مانا، قاقشال بىر دەرەخمەن«! دېگۈچى بولمىسۇن.□
4 چۈنكى پەرۋەردىگار: ـ مەن تۈز »شاباتنى كۈنلىرىم«نى ساقلايدىغان،

□ 55:12 **»چۈنكى سىلەر شاد-خۇرام ھالدا چىقىسىلەر...«** ـ تۈلار زادى نەدىن چىقىدۇ؟ ئاخىرقى زامانلاردا، بەلكىم خۇدانىڭ يولدا ماڭغانلار زىئونغا قاراپ تۈز يۇرتلىرىدىن چىقىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ؛ بىراق شۇ ئارىلىقتا، ھەربىر توۋا قىلماقچى بولغان ئادەمنىڭ بىر »چىقىشى« بولۇشى كېرەك؛ تۈزنىڭ تاللىغان يوللىرىدىن، گۈزناھلىرىدىن، شەخسىيەتچىلىكىدىن، تەكەبىۋارلۇقىدىن، بارلىق ئەتەنۇپي كۈزقاراشلىرىدىن خۇدانىڭ يېڭىلىقىغا ھەم چاقىرىقىغا قاراپ »چىقىشى« كېرەك. ئەمدى مۇشۇ يول جاپالىق ھەم »خەتەرلىك« بولغىنى بىلەن تۇ بەربىر يەنىلا جاھان-ئالەمدىكى ئەڭ شاد-خۇرام ھەم ئەھمىيەتلىك يولدۇر.

■ 55:12 1تار. 3316:

□ 55:13 **»يانتاقلىقنىڭ ئورنىدا قارىغاي، جىغانلىقنىڭ ئورنىدا خاداس دەرىخى تۈسىدۇ«** ـ دېمىسەكمۇ، ئىككى خىل دەرەخ)قارىغاي ۋە خاداس(»دائىم يېشىل تۇرىدىغان« دەرەخلەردۇر.

□ 56:1 **»ئادالەت ھەم ھىدايەت«** ـ)ئىبراني تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ(ـ مۇشۇ يەردە مۇسا پەيغەمبەرگە بېرىلگەن مۇقەددەس قانۇن-پەرمانلارنىڭ بارلىق تەلەپلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 56:2 **»شاباتنى كۈنى«** ـ ئىبراني تىلىدا ھەم »يەتتىنچى« ھەم »توختىتىش« دېگەن مەنىدە. خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىلغا »يەتتىنچى كۈنى«دە، يەنە شەنبە كۈنىدە تۈز شەخسىي ئىش-خىزمەتنى توختىتىپ، تۈزنىڭ ھۆرمىتىدە دەم ئېلىشنى بۇيرۇغان. ئەلۋەتتە، مۇنداق قىلىش ھەرقانداق بىر مىللەتنىڭ، بولۇپمۇ ئىسرائىللاردەك دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتنىڭ ھەقىقىي ئىمان-ئىشەنچى بار-يوقلۇقىنى ئىسپاتلايدىغان ئىشتۇر. مەيلى سودىگەر ياكى دېھقان بولسۇن: ـ »شەنبە كۈنىدە ئىشلىسەم ئالغان پايدام بەلكىم ئالتىدىن بىر ھەسسە كۆپ بولار« ـ دەپ ئويلىشى مۇمكىن.

□ 56:3 **»ياكى ئاغۋات بولغان كىشى: ـ »مانا، قاقشال بىر دەرەخمەن«! دېگۈچى بولمىسۇن ـ** »ئاغۋات« پىچىۋېتىلگەن ئادەم. كونا جەمئىيەتلەردە تۈلار پادىشاھلارنىڭ ياكى بايلارنىڭ ھەرەمخانىلىرىدا ئايال-كېنىزەكلىرىنى قوغداش خىزمىتىنى قىلاتتى. مۇشۇ يەردە ئاغۋاتلار بەلكىم بارلىق مېيىپلەرگە، بارلىق ئورنى پەسلەرگە، بارلىق كۆزگە ئىلىنمايدىغان كىشىلەرگە ۋەكىللىك قىلىشى مۇمكىن.

كۆكۈلۈمدىكى ئىشلارنى تاللىغان،
ئەھدەمدە چىڭ تۇرىدىغان ئاغۇاتلارغا مۇنداق دەيمەنكى: ـ
5 مەن ئۇلارغا ئۆز ئۆيۈمدە،
يەنى ئۆز تاملىرىم ئىچىدە ئورۇن ھەم نام-ئاتاق ئاتا قىلىمەن؛
مۇشۇ نام-ئاتاق ئوغۇل-قىزلىرى بارلارنىڭكىدىن ئەۋزەلدۇر؛
مەن ئۇلارغا ئۆزۈملەس، مەڭگۈلۈك نامنى بېرىمەن.□
6 پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا،
ئۇنىڭ نامىغا سېغىنىشقا،
ئۇنىڭ قۇللىرى بولۇشقا پەرۋەردىگارغا ئۆزىنى باغلىغان،
شابات كۈنىنى بۇلغىماي پاك-مۇقەددەس ساقلىغان،
ئەھدەمنى چىڭ تۇتقان يات يۇرتلۇقنىڭ پەرزەنتلىرىنى بولسا،
7 ئۇلارنىمۇ ئۆز مۇقەددەس تېغىمغا ئېلىپ كېلىمەن،
مېنىڭ دۇئا گاھ بولغان ئۆيۈمدە ئۇلارنى خۇشال قىلىمەن؛
ئۇلارنىڭ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرى ھەم تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى مېنىڭ قۇربانگاھىم ئۈستىدە قوبۇل قىلىنىدۇ؛
چۈنكى مېنىڭ ئۆيۈم »بارلىق ئەل-يۇرتلار ئۈچۈن دۇئا قىلىنىدىغان ئۆي« دەپ ئاتىلىدۇ.■
8 ئىسرائىلدىن تارقىلىپ كەتكەن غېرىبلارنى يىغىپ قايتۇرىدىغان رەب پەرۋەردىگار: ـ
مەن يەنە ئۇنىڭغا باشقىلارنى،
يەنى يىغىلىپ بولغانلارغا باشقىلارنىمۇ قوشۇپ يىغىمەن! ـ دەيدۇ.

ئىسرائىلدىكى يېتەكلىگۈچىلەرگە بولغان بىر بېشارەت

9 ـ ئى دالالاردىكى بارلىق ھايۋانلار، كېلىپ ئوزۇقتىن ئېلىڭلار،
ئورمانلىقتىكى بارلىق ھايۋانلار، كېلىڭلار!□
10 ئىسرائىلنىڭ كۆزەتچىلىرى ھەممىسى قارىغۇ؛
ئۇلار ھېچ بىلمەيدۇ؛
ھەممىسى قاۋاشنى بىلمەيدىغان گاچا ئىتلار،
چۈشەكەپ ياتىدىغان، ئۇيقۇغا ئامراقلار!
11 مۇشۇ ئىتلار بولسا نەپسى يامان، تويغاننى بىلمەيدۇ،
ئۇلار بولسا خەلقىمنى »باققۇچى«لارمىش تېخى!
ئۇلار يورۇتۇلۇشنى ھېچ بىلمەيدۇ،

□ **56:5** »مەن ئۇلارغا ئۆز ئۆيۈمدە، يەنى ئۆز تاملىرىم ئىچىدە ئورۇن ھەم نام-ئاتاق ئاتا قىلىمەن« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۆيۈم« بولسا، خۇدانىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسى. ئەسلىدە مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان قانۇنغا ئاساسەن، ئاغۇاتلار ۋە مېيىپلار ئىبادەتخانىغا كىرىشكە بولمايتتى؛ بىراق »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« قىلغان ئىشلاردىن كېيىن كىرىشكە بولىدىغان بولغان؛ مۇشۇنداق بولۇپلا قالماي، خۇدا ئۇلارغا »مۇقىم ئورۇن«نى بېرىدۇ، دېمەك خالىسا مەڭگۈ ئۆرىدىغان بىر جايىنى بېرىدۇ.
ئەسلىي ئىبرانىيچە تېكىستتە »قول ۋە نام-ئاتاق ئاتا قىلىمەن« دېيىلگەن. بىز ئۇنى »ئورۇن ۋە نام-ئاتاق ئاتا قىلىمەن« دەپ تەرجىمە قىلدۇق. »قول« بىزنىڭچە »تۇرۇشقا ھوقۇقلۇق ئورۇن« دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلگەن بولۇشى مۇمكىن. چۈنكى مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئاغۇاتلارنىڭ مۇقەددەس چېدىرغا ياكى مۇقەددەس ئىبادەتخانىغا كىرىش ھوقۇقى يوق ئىدى »)قان.» 1:23)
»ئورۇن ھەم نام-ئاتاق ئاتا قىلىمەن...» باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »نام-ئەمەل ئاببىسى تىكلەيمەن،...».
...» ئۇلارغا... نام-ئاتاق ئاتا قىلىمەن.... مۇشۇ نام-ئاتاق ئوغۇل-قىزلىرى بارلارنىڭكىدىن ئەۋزەلدۇر؛ مەن ئۇلارغا ئۆزۈملەس، مەڭگۈلۈك نامنى بېرىمەن« ـ ئاغۇاتلىنىڭ پەرزەنت كۆرۈشى مۇمكىن ئەمەس، ئەلۋەتتە.
■ **56:7** مات. 13:21□ مار. 17:11□ لۇقا 4619:
□ **56:9** »ئى دالالاردىكى بارلىق ھايۋانلار، كېلىپ ئوزۇقتىن ئېلىڭلار، ئورمانلىقتىكى بارلىق ھايۋانلار، كېلىڭلار«! ـ خۇدا ئۆزىنىڭ جازالىشىدىن ئۆلگەنلەرنىڭ جەسەتلىرى بىلەن ئوزۇقلىنىشقا ھايۋانلارنى تەكلىپ قىلىدۇ.

ئۇلارنىڭ ھەممىسى خالىغانچە يول تاللاپ قېيىپ كەتكەن،
بىرسىمۇ قالماي ھەربىرى ئۆز مەنپەئىتىنى كۆزلەپ يۈرگۈچىلەر!□
12 ئۇلار: »قېنى، شاراب كەلتۈرىمەن،
ھاراقنى قانغۇچە ئىچەيلى؛
ئەتىمۇ بولسا بۈگۈنكىدەك بولىدۇ،
تېخىمۇ مولچىلىق بولىدۇ يەنە«! ـ دەۋېرىدۇ.

57

قارا كۆڭۈلۈقتا بىربىلگەن نۇر

1 ھەققانىي ئادەم ئالەمدىن ئۆتىدۇ،
ھېچكىم بۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلمەيدۇ؛
مېھرىبان ئادەملەر يىغىپ ئېلىپ كېتىلىدۇ،
بىراق ھېچكىم ئويلاپ چۈشىنىلمەيدۇكى،
ھەققانىي ئادەملەر يامان كۈنلەرنى كۆرمىسۇن دەپ يىغىپ ئېلىپ كېتىلىدۇ.■
2 ئۇ بولسا ئارام-خاتىرجەملىك ئىچىگە كىرىدۇ؛
يەنى ئۆزلىرىنىڭ دۇرۇس يولىدا ماڭغان ھەربىر كىشى،
ئۆز ئورنىدا يېتىپ ئارام ئالىدۇ. □

»پاھىشە ئايال«، ئۇنىڭ »بالىلىرى« ھەم توۋا قىلغان ئادەم

3 بىراق سەنلەر، ئى جادۇگەر ئايالنىڭ بالىلىرى،
زىناخور بىلەن پاھىشە ئايالنىڭ نەسلى؛
بۇياققا يېقىن كېلىڭلار؛
4 سىلەر كىمنى مازاق قىلىۋاتىسىلەر؟
ياكى كىمگە قارشى ئاغزىڭلارنى كالچايتىپ،
تىلىڭلارنى ئۇزۇن چىقىرىسىلەر؟
سىلەر بولسا ئۆلار ئاسىيلىقتىن تۇرەلگەن بالىلار،
ئالدامچىلىقنىڭ نەسلى ئەمەسمۇسىلەر؟
5 ھەربىر چوڭ دەرەخ ئاستىدا،
ھەربىر يېشىل دەرەخ ئاستىدا شەھۋانىيلىق بىلەن كۆيۈپ كەتكۈچى،

□ 56:11 »مۇشۇ ئىتلار بولسا نەپسى يامان، تويغانىنى بىلمەيدۇ، ئۇلار بولسا خەلقىمنى »باققۇچى«لارمىش تېخى«! ـ »باققۇچى« ياكى »كۆزەتچى«)يېتەكلىگۈچى(نىڭ ئىككى مۇھىم رولى بار: ـ (1) كۆزەتچىلىك، يەنى سىرتىن كېلىدىغان خەۋپ-خەتەر ئەھۋالىدىن خەلقنى ئاگاھلاندۇرۇپ تاقابىل تۇرۇش چارىسىنى تېپىش؛ (2) »باققۇچىلىق«، ئۆز خەلقىگە كۆيۈنۈپ ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى ئوبدان چۈشىنىپ خەۋەر ئېلىشتۇر.

■ 57:1 زەب. 1:12□ مىك. 27:

□ 57:2 «...□□□□ يولىدا ماڭغان ھەربىر كىشى، ئۆز ئورنىدا يېتىپ ئارام ئالىدۇ» ـ »ئۆز ئورنىدا يېتىپ ئارام ئالىدۇ« دېگەننىڭ مەنىسى، »ئورنىدا سەكراتىنا ياتقان« ياكى »گۆردە ياتقان« دېگەنلىك بولسا كېرەك؛ مەيلى قايسى مەنىدە بولسۇن، ئاساسىي مەنىسى، ئۇلار ئۆلۈشى بىلەنلا ئۇلارنىڭ روھى خۇدانىڭ ئارامىغا كىرىدۇ.

كىچىك باللارنى جىلغىلارغا ھەم خادا تاشلارنىڭ يېرىقلىرىغا ئېلىپ سويغۇچىسىلەر!□
6 ئېرىقتىكى سىلقىلانغان تاشلار ئارىسىدا سېنىڭ نېسىۋەڭ باردۇر؛
شۇلار، شۇلارلا سېنىڭ تەقسىماتىڭدۇر؛
شۇنداق، سەن ئۇلارغا ئاتاپ »شاراب ھەدىيەسى«نى قۇيۇپ،
ئۇلارغا »ئاشلىق ھەدىيە«نمۇ سۇنۇپ بەردىڭىز؛
ئەمدى مۇشۇلارغا رازى بولۇپ ئۆزۈمنى بېسىۋالسام بولامتى؟□
7 سەن يۇقىرى، ئېگىز بىر تاغ ئۈستىدە ئورۇن-كۆرپە سېلىپ قويدۇڭ،
سەن ئاشۇ يەردىمۇ قۇربانلىقلارنى قىلىشقا چىقتىڭ.□
8 ئىشىكلەرنىڭ كەينىگە ۋە كەينى كېشىكلىرىگە »ئەسلەتمىلىرىڭ«نى بېكىتىپ قويدۇڭ،
چۈنكى سەن مەندىن ئايرىلدىڭ،
سەن يالىڭاچلىنىپ ئورنۇڭغا چىقتىڭ؛
ئورۇن-كۆرپەڭنى كېڭەيتىپ خېرىدارلىرىڭ بىلەن ئۆزۈڭ ئۈچۈن ئەھدىلەشتىڭ؛
ئۇلارنىڭ ئورۇن-كۆرپىسىگە كۆز گۈلۈڭ چۈشتى،
سەن ئۇلاردا كۆچ-ھوقۇقنى كۆرۈپ قالدىڭ.□
9 سەن زەيتۇن مېيى ھەدىيىسىنى ئېلىپ،
ئەتىرلىرىڭنى ئۈستىبىشىڭگە بولۇشىغا چېچىپ،
پادىشاھنىڭ ئالدىغا باردىڭ؛
ئەلچىلىرىڭنى يىراققا ئەۋەتىپ،

□ 57:5 **»ھەربىر يېشىل دەرەخ ئاستىدا شەھۋانىيلىق بىلەن كۆزۈپ كەتكۈچى، كىچىك باللارنى جىلغىلارغا ھەم خادا تاشلارنىڭ يېرىقلىرىغا ئېلىپ سويغۇچىسىلەر«!** ـ قاناتلاندا)پەلەستىنىدە(بۇتپەرەسلىك ئىنتايىن پەسكەشلىشىپ ئۆچىغا چىققانىدى: (1) پەلەستىنلىكلەر »باتال« دېگەن مەبۇدقا »يەرنى مۇنبەت، ئايىللارنى تۇغۇنچان قىلدۇ« دەپ چوقۇنغان. مۇشۇ بۇتنى »ھەرىكەتكە كەلتۈرۈش ئۈچۈن« ئۇلار دەل-دەرەخلەر)بولۇنمۇ دائىم يېشىل تۇرىدىغان دەرەخلەر ئاستىدا(شۇ مەبۇدقا »نەزر قىلىنغان« پاھىشە ئايىللار بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزەتتى؛ (2) ئۇلار »ئۇلۇمنى باشقۇرىدىغان« »مولوق« دېگەن باشقا بىر مەبۇدنى »مەمنۇن قىلىش« ئۈچۈن، ئۆز بالىلىرىنى ئوتقا تاشلايتتى يا كى قىلچىلايتتى. يەشايانىڭ مۇشۇ يەردە بۇ ئىككى ئىشنى تىلغا ئېلىشى، بۇلارنىڭ پاجىئەلىك ماھىيىتىنى كۆرسەتمەكچى؛ ئۇلار بىر بۇتنىڭ »باللارنى سوراپ«، ئاندىن ئۇلارنى يەنە بىر بۇتقا ئاتاپ سويىدۇ.
بىراق مۇشۇ يەردە بۇتپەرەسلىك قىلىدىغانلار پەلەستىنىدىكىلەردىن بۇتپەرەسلىكنى ئۆگەنگەن« ئىسرائىلارنىڭ ئۆزى. ئۇلار ئەسلىدە ئۆزلىرىنى مىسىردىن قۇتقۇزغان خۇداسىغا »سادىق، ۋاپادار ئايال«دەك بولۇشى كېرەك ئىدى؛ بىراق بۇنىڭ ئۈرىنىدا، ئۇلار »پاھىشە ئايال« ھەم ئۆزىنىڭ باللىرى بولۇپ كەتكەنىدى.

□ 57:6 **»ئېرىقتىكى سىلقىلانغان تاشلار ئارىسىدا سېنىڭ نېسىۋەڭ باردۇر«** ـ مۇشۇنىڭ مەنىسى بەلكىم ئېرىقتا ياتقان تاشلار سۈنىڭ ئېرىتىشى بىلەن يەزىدە تەبىئىي ھالدا ئادەمزاتنىڭ شەكلىگە كەلگەن بولۇپ، خەلق تەرىپىدىن ئۆز بۇتلىرى بولۇشقا تاللىنىدۇ. يەشايا مۇشۇ يەردە »سىلقىلانغان تاشلار« دېگەن سۆزنى ئىشلىتىپ چاڭقاق قىلىدۇ. بۇ ئىبرانىي تىلىدا »خەلەك« دېگەن بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ ۋە: »تېپىلغاق، ئىلدامچى، خەتەرلىك«، دېگەن يەنە بىر مەنىنمۇ بىلدۈرىدۇ.
»نېسىۋەڭ« ئىبرانىي تىلىدا »خالاق« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مۇسا پەيغەمبەر ئەسلىدە ئىسرائىلغا: »پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ نېسىۋەڭلاردۇر« دېگەن بولسىمۇ، ئۇلار ئۆزىگە تېگىشلىك بولغان نېسىۋەنىڭ »)خالاق«نىڭ(ئورنىدا بىر »خەلەك«نى، يەنى بىر »ئالدامچى نەرسە«نى تاللىغان. **»مۇشۇلارغا رازى بولۇپ ئۆزۈمنى بېسىۋالسام بولامتى؟«** ـ دېمەك، مۇشۇ ئىشلاردىن ئۆتۈپ جازالىماي قويۇشۇم ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس.

□ 57:7 **»سەن ئاشۇ يەردىمۇ قۇربانلىقلارنى قىلىشقا چىقتىڭ«** ـ ئۇلار ھېچ نومۇس قىلماي، ئۇچۇق-ئاشكارا)ئېگىز تاغ ئۈستىدە(بۇتپەرەسلىك قىلىپ ئۆرىتىڭ.

□ 57:8 **»ئىشىكلەرنىڭ كەينىگە ۋە كەينى كېشىكلىرىگە »ئەسلەتمىلىرىڭ«نى بېكىتىپ قويدۇڭ«** ـ مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىلارغا خۇدانىڭ پاكلىقىنى ئەسلىتىش يولىدا ئۆي ئىشىكىنىڭ سىرتقى ئىكى يېنىغا تەۋراتتىكى بىرقانچە سۆزنى ئويۇش يا كى تاختا ئۈستىگە پۈتۈپ چاپلاشنى بۇيرۇغانىدى. »پاھىشە ئايال« مۇشۇ »ئەسلەتمىلەر«نى سىرتىغا ئەمەس، ئىچىگە بېكىتكەن. ئايال ئۆچىغا چىققان بىر بۇتپەرەس بولغىنى بىلەن، يەنىلا »پەرۋەردىگار بار بولسا مېنى جازالايدۇ« دەپ ئەنسىرەپ)باشقىلاردىن يوشۇرۇن ھالدا(مۇشۇ تاختىلارنى بېكىتكەن. بىراق ئۆنىڭ مۇنداق قىلغىنى خۇدانى بۇتلارنىڭ قاتارىغا قويغىنىغا باراۋەر. »پاھىشە ئايال«غا نىسبەتەن، مۇشۇ ئەسلەتمە تاختىلارنى ئىشىك كەينىدە بېكىتىش پۈتۈنلەي خۇراپىي بىر ئىش، ئۇلار ئۆزىنىڭ ئۆچىزىن »تىلتۇمار«غا ئوخشاشلا، خالاس)تەۋراتىنا تىلتۇمارلار مەنىڭ قىلىنغان، ئەلۋەتتە.(
»سەن ئۇلاردا كۆچ-ھوقۇقنى كۆرۈپ قالدىڭ« ـ ئەسلىدە »سەن ئۇلاردا بىر قولنى كۆرۈپ قالدىڭ« دېگەنلىك. »بىر قول« بەلكىم »ئازغىنە كۆچ-ھوقۇق«نى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. »پاھىشە ئايال« مۇشۇنىڭ كۆرۈپلا دەرھال »بۇنىڭدىن پايدىلانمىسام بولمايدۇ« دەپ 9-ئايەتتىكى ئىشلارنى قىلدى.

هەتتا تەھتىساراغا يەتكۈچە تۆزۈكنى پەس قىلدىڭ.□
10 سەن بىسىپ ماڭغان يارلىق يوللىرىڭدا چارچىغىنىڭ بىلەن،
يەنە: »يوق يەپتىمەن، بولدى بەس«! دەپ قويمىدىڭ تېخى،
ئېزىپ يۈرۈشكە يەنىلا كۈچۈڭنى يېغدىڭ،
ھېچ جاق تويمىدىڭ.
11 سەن زادى كىمدىن يۈرەكزادە بولۇپ، قورقۇپ يۈرىسەن،
يالغان گەپ قىلىپ، مېنى ئېسىڭگە ھېچ كەلتۈرمەيسەن،
كۆڭلۈڭدىن ھېچ تۆتكۈزمىدىڭ.
مەن ئۇزۇنغىچە سۈكۈتتە تۇرۇپ كەلدىم ئەمەسمۇ؟
سەن يەنىلا مەندىن ھېچ قورقۇپ باقمىدىڭ!□ ■
12 سېنىڭ »ھەققانىيلىقىڭ«نى ھەم »تۆھپىلىرىڭ«نى بايان قىلىمەن: ـ
ئۇلارنىڭ ساڭا ھېچ پايدىسى يوقتۇر!
13 چىرقىرىغانلىرىڭدا سەن يىغىپ توپلىغان بۇتلار كېلىپ سېنى قۇتقۇزسۇن!
بىراق شامال پۈۋ قىلىپ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇچۇرۇپ كېتىدۇ،
بىر نەپەسلا ئۇلارنى ئېلىپ كېتىدۇ؛
بىراق ماڭا تايانغۇچى زېمىنغا مىراسلىق قىلىدۇ،
مېنىڭ مۇقەددەس تېغىمغا ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ.■
14 شۇ چاغدا: ـ »يولنى كۆتۈرۈڭلار، كۆتۈرۈڭلار، ئۇنى تەييارلاڭلار،
خەلقىمنىڭ يولنى بوشىتىپ يارلىق پۈتلىكاشاڭلارنى ئېلىپ تاشلاڭلار« دېيىلىدۇ.□
15 چۈنكى نامى »مۇقەددەس« بولغۇچى،
يۇقىرى ھەم ئالىي بولغۇچى،
ئەبەدلىكتىكى ھايات بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مەن يۇقىرى ھەمدە مۇقەددەس جايدا،
ھەم شۇنداقلا روھى سۇنۇق ھەم كىچىك پېشىل ئادەم بىلەن بىللە تۇرىمەنكى،
كىچىك پېشىل ئادەمنىڭ روھىنى يېڭىلايمەن،
دىلى سۇنۇقنىڭ كۆڭلىنى يېڭىلايمەن.
16 چۈنكى مەن ھەرگىز مەڭگۈگە ئەرز قىلىپ ئەيىبلىمەيمەن،
ھەم ئەبەدلىكتىكى ئەرزىپلەتمەيمەن؛
شۇنداق قىلسام ئىنسانلىرىڭ روھى مېنىڭ ئالدىمدا سۈسلىشىپ يوقايدۇ،

□ 57:9 **»سەن زەيتۇن مېيى ھەدىيىسىنى ئېلىپ،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »تۆزۈڭگە)خۇشپۇراق(مايىنى سۈرتۈپ...«. **»سەن... پادىشاھنىڭ ئالدىغا باردىڭ، ئەلچىلىرىڭنى يىراققا ئەۋەتتىڭ، ھەتتا تەھتىساراغا يەتكۈچە تۆزۈكنى پەس قىلدىڭ«** ـ يەشايا 37-1-بابلاردا خۇداسىز دۈۋلەتلەر بىلەن ھېچ ئىتتىپاقلاشماسلىقنى قايتا-قايتا دەۋەت قىلغان. پاھىشە ئايال »پادىشاھ«نى تۆزىگە مەپتۇن قىلماقچى بولۇپ، دەل »ئىتتىپاقلاشماسلىق«نىڭ ئەكسىنى قىلماقچى بولغان. ئەمدى »پاھىشە ئايال« زادى قايسى »پادىشاھ«نىڭ ئالدىغا باردى؟ ئەسلىدە ئىسرائىلنىڭ تۆز پادىشاھى بار ئىدى. بىراق خۇدا يەشايا ئارقىلىق ئۇلارغا يەنە كىنايىلىك گەپ قىلىپ: سىلەر خۇداسىز ئەلنىڭ پادىشاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن ياردەم سورىساڭلار، ئۇ پادىشاھ كەلگۈسىدە سىلەرنىڭ پادىشاھىڭلار بولىدۇ، دېمەكچى.

□ 57:11 **»مەن ئۇزۇنغىچە سۈكۈتتە تۇرۇپ كەلدىم ئەمەسمۇ؟«** ـ دېمەك، خۇدا ئۇزۇن ۋاقىتقىچە سەۋر-تاقەت قىلىپ ئىسرائىلنى جازالىماي كەلدى.

■ 57:11 يەش. 1442:

■ 57:13 زەب. 1034:7-

□ 57:14 **»يولنى كۆتۈرۈڭلار، كۆتۈرۈڭلار، ئۇنى تەييارلاڭلار، خەلقىمنىڭ يولنى بوشىتىپ يارلىق پۈتلىكاشاڭلارنى ئېلىپ تاشلاڭلار«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى بېشارەت بەلكىم ئاخىرقى زاماندىكى »زىئونغا قايتىش« توغرۇلۇق ئېيتىلىدۇ.

تۆزۈم ياراتقان نەپەس ئىگىلىرى تۆگىشىدۇ.■
17 تۆنۈك تۆز نەپسانىيەتلىك قەبىھلىكىدە مەن تۆنىگۈدىن غەزەپلىنىپ، تۆنى تۆرغاتمەن؛
مەن تۆنىگۈدىن يوشۇرۇن تۇرۇپ، تۆنىگۈغا غەزەپلەنگەنلىكىم بىلەن،
تۆ يەنىلا ئارقىسىغا چېكىنگىنىچە تۆز يولىنى مېڭىۋەردى؛
19-18 مەن تۆنۈك يوللىرىنى كۆرۈپ يەتكەن تەقدىردىمۇ،
مەن تۆنى ساقايتىمەن؛
مەن تۆنى يېتەكلەيمەن،
مەن لەۋلەرنىڭ مېۋىسىنى يارىتىمەن،
تۆنىگۈغا ۋە تۆنىگۈدىكى ھەسرەت چەككۈچىلەرگە يەنە تەسەللى بېرىمەن؛
يىراق تۇرۇۋاتقانغا، يېقىن تۇرۇۋاتقانغىمۇ مۇتلەق ئارام-خاتىرجەملىك بولسۇن!
ۋە مەن تۆنى ساقايتىمەن!□
20 يىراق رەزىللەر بولسا تىنچلىنىشنى ھېچ بىلمەيدىغان،
دولقۇنلىرى لاي-لاتقىلارنى تۆرغۇتۇۋاتقان،
داۋالغۇۋاتقان دېڭىزدەكتۇر.
21 رەزىللەرگە، ـ دەيدۇ خۇدايىم ـ ھېچ ئارام-خاتىرجەملىك بولماس. ■

58

قۇرۇق دىنىي پائالىيەتلەر ئادەملەرنى دوزاختىقا ئېلىپ بارىدۇ؛ •••• خۇداغا ياقىدىغان »روزىنى تۆتۈش«

1 ـ ندا قىلىپ جاكارلىغىن،
ئاۋازىڭنى قويۇپ بېرىپ بولۇشىچە توۋلا،
ئاۋازىڭنى كانايدەك كۆتۈر،
مېنىڭ خەلقىمگە تۆلارنىڭ ئاسىيلىقىنى،
ياقۇبنىڭ جەمەتىگە گۇناھلىرىنى بايان قىلغىن.
2 يىراق تۆلار مېنى ھەر كۈنى ئىزدەيدىغان،
ھەققانىيلىقنى يۈرگۈزىدىغان،
مېنىڭ يوللىرىمنى بىلىشنى خۇشاللىق دەپ بىلىدىغان،
خۇداسىنىڭ ھۆكۈم-پەرمانلىرىنى تاشلىۋەتمەيدىغان بىر ئەلگە ئوخشايدۇ؛
تۆلار مەندىن ھەققانىيلىقنى بېكىتىدىغان ھۆكۈم-پەرمانلارنى سورايدۇ؛
تۆلار خۇداغا يېقىنلىشىشنى خۇرسەنلىك دەپ بىلىدۇ.
3 ئاندىن تۆلار: ـ »بىز روزا تۇتتۇق،

■ 57:16 زەب. 103:10-8□ ئېر. 912:

□ 57:18-19 »تۆنىگۈغا ۋە تۆنىگۈدىكى ھەسرەت چەككۈچىلەرگە...» ـ مۇشۇ يەردە »ۋە« ياكى »يەنى.« **...» مەن تۆنى ساقايتىمەن؛ مەن تۆنى يېتەكلەيمەن، مەن لەۋلەرنىڭ مېۋىسىنى يارىتىمەن، ... يىراق تۇرۇۋاتقانغا، يېقىن تۇرۇۋاتقانغىمۇ مۇتلەق ئارام-خاتىرجەملىك بولسۇن«!** ـ بۇ 18-15-ئايەتلەردىكى مۇشۇ بېشارەت بىزنىڭچە ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ. يىراق شۇنداق بولسىمۇ، ئەمەلىيەتتە يەشايا قەستەن بىرگە كىمنى كۆرسەتكەنلىكىنى ئېيتىپ بەرمەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ھەربىر گۇناھكار، تۆز گۇناھىدىن توۋا قىلغۇسى بار ھەربىر ئادەم، مۇشۇ سۆزلەرنى دورا سۈپىتىدە تۆز گۇناھىنىڭ يارلىرىغا ياقىدۇ.

»لەۋلەرگە مېۋە يارىتىمەن« دېگەننىڭ مەنىسى نېمە؟ خۇداغا نىسبەتەن لەۋلەردىكى »ھەقىقىي مېۋە«نىڭ باشلىنىشى توۋا قىلىدىغان سۆزلەر بولۇشى كېرەك. ئادەمنىڭ خۇداغا توۋا قىلىدىغان، گۇناھ تۆزىيىلىدىن قاتتىق پۇشايمانىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەرنىمۇ خۇدا ياراتقان، ئادەملەر توۋا قىلغاندا تۆزلىرىنى خۇدانىڭ قۇچىقىغا تاشلىشى كېرەك، تۆنىڭ رەھىم-شەپقىتىگە پۈتۈنلەي ئىشىنىشى كېرەك، دېمەكچى. تۆ بەربىر ئاجىزلارنىڭ نىجاتكار-قۇتقۇزغۇچىسىدۇر. » كۆچلۈك ئادەملەر« بولسا بەلكىم ھەرگىز گۇناھتىن قۇتقۇزۇلمايدۇ. چۈنكى تۆلار خۇداغا ئەمەس، بەلكى ھەردائىم تۆز-تۆزىگە تايىنىدۇ. ■ 57:21 يەش. 2248:

ئەمدى نېمىشقا سەن كۆزۈڭگە ئىلمىدىڭ؟
بىز جېنىمىزنى قىينىدۇق،
ئەمدى نېمىشقا بۇنىڭدىن خەۋىرىڭ يوق؟« ـ دەپ سورايدۇ.
ـ قاراڭلار، روزا كۈنى ئۆز كۆڭلۈڭلاردىكىنى قىلىۋېرىسىلەر،
خىزمەتچىلىرىڭلارنى قاتتىق ئىشلىتىسىلەر؛
4 سىلەرنىڭ روزا تۇتۇشلىرىڭلار جەڭگى-جېدەل چىقىرىش ئۈچۈنمۇ؟
قەيىھ قوللىرىڭلار مۇشت بىلەن ئادەم ئۇرۇشنى مەقسەت قىلغان ئوخشىمامدۇ؟
ھازىرقى روزا تۇتۇشلىرىڭلارنىڭ مەقسىتى ئاۋازىڭلارنى ئەرشلەردە ئاڭلىتىش ئەمەستۇر!□
5 مەن تاللىغان شۇ روزا تۇتۇش كۈنى ـ
ئادەملەرنىڭ جېنىنى قىينايدىغان كۈنمۇ؟
بېشىنى قومۇشتەك ئېگىپ،
ئاستىغا بۆز ۋە كۈللەرنى يېيىش كېرەك بولغان كۈنمۇ؟
سىلەر مۇشۇنداق ئىشلارنى »روزا«،
»پەرۋەردىگار قوبۇل قىلغۇدەك بىر كۈن« دەۋاتامسىلەر؟■
6 مانا، مەن تاللىغان روزا مۇشۇكى: ـ
ۋەزىللىك-زۇلۇمنىڭ ئاسارەتلىرىنى بوشىتىش،
بويۇنتۇرۇقنىڭ تاسمىلىرىنى يېشىش،
ئېزىلگەنلەرنى بوشىتىپ ھۆر قىلىش،
ھەرقانداق بويۇنتۇرۇقنى چېقىپ تاشلاش ئەمەسمىدى؟□
7 ئاش-نېنىڭنى ئاچلارغا ئۈلەشتۈرۈشۈڭ،
ھاجەتمەن مۇساپىرلارنى ھىمايە قىلىپ ئۆيۈڭگە ئاپىرىشىڭ،
يالىڭاچلارنى كۆرگىنىڭدە، ئۇنى كىيدۈرۈشۈڭ،
ئۆزۈڭنى ئۆزۈڭ بىلەن بىر جان بىر تەن بولغانلاردىن قاچۇرماسلىقىڭدىن ئىبارەت ئەمەسمۇ؟■
8 شۇنداق قىلغاندا نۇرۇڭ تاڭ سەھەردەك ۋاللىدە ئېچىلىدۇ،
سالامەتلىكىڭ تېزدىن ئەسلىگە كېلىپ ياشنايسەن؛
ھەققانىيلىقىڭ ئالدىڭدا ماڭىدۇ،
ئارقاڭدىكى مۇھاپىزەتچىڭ بولسا پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى بولىدۇ.
9 سەن چاقىرساڭ، پەرۋەردىگار جاۋاب بېرىدۇ؛
ندا قىلسىەن، ئۇ: »مانا مەن«! دەيدۇ.
ئەگەر ئاراڭلاردىن بويۇنتۇرۇقنى،
تەڭلەيدىغان بارماقنى،
ھەم تۆھمەت گەپلىرىنى يوق قىلساڭ،□
10 جېنىڭنى ئاچلار ئۈچۈن پىدا قىلساڭ،
ئېزىلگەنلەرنىڭ ھاجەتلىرىدىن چىقساڭ،
شۇ چاغدا نۇرۇڭ قاراڭغۇلۇقتا كۆتۈرۈلىدۇ؛

□ **58:4 »ئەرشلەردە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يۇقىرىدا.«

■ **58:5** زەبۇر. 57:

□ **58:6 »ھەرقانداق بويۇنتۇرۇقنى چېقىپ تاشلاش ئەمەسمىدى؟«** ـ »بويۇنتۇرۇق« بەلكىم ئىنسانلارغا ئۆلاغ ھايۋانلارنىڭ قاتاردىدا مۇئامىلە قىلىشنى بىلدۈرىدۇ. خۇدانىڭ يولىيورۇقىنىڭ بىرىنچى باسقۇچى بولسا، »بويۇنتۇرۇقنىڭ تاسمىلىرىنى يېشىش«؛ بىراق ھەققانىيلىقىنىڭ ئاخىرقى مەقسىتى بارلىق بويۇنتۇرۇقلارنى پاچاقلاپ تاشلاشتىن ئىبارەت بولۇش كېرەك. ■ **58:7** ئەز. 16:18–7 مات. 3525: □ **58:9 »تەڭلەيدىغان بارماق«** ـ ھىلىگەرلىك ئىشارەتلەرنى يا كى ئەرز-شىكايەت قىلغانلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك.

زۇلمىتىڭ چۈشتەك بولىدۇ؛
11 ھەم پەرۋەردىگار سېنىڭ دائىملىق يېتەكلىگۈچىڭ بولىدۇ،
جېنىڭنى قۇرغاقچىلىق بولغان ۋاقىتلىرىمۇ قامدايدۇ،
ئۆستىخانىلىرىڭنى كۈچەيتىدۇ؛
سەن سۇغىرىلىدىغان بىر باغ،
سۈلىرى ئۈزىلۈپ تۈگىمەيدىغان، ئادەمنى ئالدىمايدىغان بىر بۇلاق بولىسەن؛□
12 سەندىن تۇرەلگەنلەر كونا خارابىلەرنى قايتىدىن قۇرۇپ چىقىدۇ؛
نۇرغۇن دەۋرلەر قالدۇرغان ئۇللارنى قايتىدىن كۆتۈرىسەن،
شۇنىڭ بىلەن »بۆسۈلگەن تاملارنى قايتىدىن ياسىغۇچى،
كوچا-يول ۋە تۇرالغۇلارنى ئەسلىگە كەلتۈرگۈچى« دەپ ئاتىلىسەن.
13 ئەگەر سەن شابات كۈنىدە قەدەملىرىڭنى ساناپ ماڭساڭ،
يەنى مېنىڭ مۇقەددەس كۈنۈمدە ئۆزۈڭنىڭكى كۆكلۈكدىكىلەرنى قىلماي،
شاباتنى »خۇشاللىق«،
پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەس كۈنىنى »ھۆرمەتلىك كۈن« دەپ بىلسەڭ،
ھەم ئۇنى ھۆرمەتلەپ،
ئۆز يوللىرىڭدا ماڭمای،
ئۆز بىلگىنىڭنى ئىزدىمەي،
قۇرۇق پاراڭ سالمىساڭ،□
14 ئۇندا ئەتە پەرۋەردىگارنى كۆكلۈكۈڭنىڭ خۇشاللىقى دەپ بىلىسەن،
ھەم مەن سېنى يەر يۈزىدىكى يۇقىرى جايلارغا مىنگۈزۈپ ماڭدۇرىمەن؛
ئاتاڭ ياقۇبنىڭ مىراسى بىلەن سېنى ئوزۇقلاندۇرىمەن ـ
چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز ئاغزى بىلەن شۇنداق سۆز قىلدى. □

59

خۇدانىڭ سۆزىنىڭ داۋامى ـ گۇناھنىڭ ئۆزىنى تەھلىل قىلىش

1 ـ قاراڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ قولى قۇتقۇزالمىغۇدەك كۆچسىز بولۇپ قالغان ئەمەس؛
ياكى ئۇنىڭ قۇلىقى ئاڭلىمىغۇدەك ئېغىر بولۇپ قالغان ئەمەس؛■
2 بىراق سىلەرنىڭ قەبىھلىكىڭلار سىلەرنى خۇدايىڭلاردىن يىراقلاشتۇردى،

□ 58:11 **»ئادەمنى ئالدىمايدىغان بىر بۇلاق«** ـ چۈل-بىاباۋاندا يۈرگەن يولۇچىلار ئۆچۈن بۇلاقلار ئىنتايىن مۇھىم، ئەلۋەتتە. ھېلى بار، ھازىر يوق بولغان بۇلاقلار، »ئادەمنى ئالدايدىغان« بۇلاقلار دېيىلەتتى؛ بۇنداق بۇلاقلار يولۇچىلارنىڭ جېنىغا زامىن بولۇشى مۇمكىن.

□ 58:13 **»ھەم ئۇنى ھۆرمەتلەپ...»** ـ مۇشۇ ئىبارىدە »ئۇنى« ياكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىنى ياكى ئۇنىڭ »شابات كۈنى«نى كۆرسىتىدۇ. **»ئۆز يوللىرىڭدا ماڭمای، ئۆز بىلگىنىڭنى ئىزدىمەي، قۇرۇق پاراڭ سالمىساڭ،...»** ـ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىلغا يېرىلگەن »ئون پەرمان«نىڭ ئوتتىنچىسى »شابات كۈنىنى مۇقەددەس كۈنى سۈپىتىدە ساقلاڭلار« دېگەن. شاباتنىڭ مۇھىم ئىشلىرى بولسا ئۆزىنىڭ ھېچقانداق خۇسۇسىي ئىش-خىزمەتلىرىنى قىلماي، خۇدانى سېغىنىشتۇر.

□ 58:14 **»يۇقىرى جايلارغا مىنگۈزۈپ ماڭدۇرىمەن«** ـ يۇ ئاجايىب سىرلىق گەپ بولۇپ، مەنىسى (1) ئۇرنۇڭ ناھايىتى ئۈستۈن بولىدۇ؛ (2) ناھايىتى مۇشكۈل ھەم خەتەرلىك ئىشلار ساڭا ئاسان كېلىدۇ. ئەمدى خۇدا ئۆزىگە ئىتائەت قىلغانلارنى نېمىگە مىندۇرىدۇ؟ ـ مۇشۇ يەردە دېيىلمىدى. بەلكىم پەرشىتىلەرنىڭ كۆچ-قۇدرىتى كۆرسىتىلىشى مۇمكىن.

■ 59:1 چۈل. 23:11□ يەش. 250:

گۇناھىڭلار تۇنۇڭ يۈزىنى سىلەردىن قاچۇرۇپ تىلىكىڭلارنى ئۇنىڭغا ئاڭلاتقۇزمىدى.□
3 چۈنكى قوللىرىڭلار قان بىلەن،
بارماقلىرىڭلار قەبىھلىك بىلەن مىلەنگەن،
لەۋلىرىڭلار يالغان گەپ ئېيتقان،
تىلىڭلار كالدىرلاپ قېرىشىپ سۆزلىگەن؛
4 ھەققانىيلىق تەرەپتە سۆزلىگۈچى يوقتۇر،
ھەققەت تەرەپتە تۈرىدىغان ھۆكۈم سورىغۇچى يوقتۇر؛
تۈلار يوق بىر نەرسىگە تايىنىپ، ئالدامچىلىق قىلماقتا،
تۈلارنىڭ قورسىقىدىكىسى زىياندىش،
تۈلارنىڭ تۇغۇۋاتقىنى قەبىھلىك؛■
5 تۈلار چار يىلاننىڭ تۇخۇملىرىنى تورەلدۇرىدۇ،
تۈمۈچۈكنىڭ تورىنى تورلايدۇ،
كىم تۈنۈگۈن تۇخۇملىرىنى يېسە تۈلىدۇ؛
تۈلاردىن بىرى چېقىلسا زەھەرلىك يىلان چىقىدۇ.□
6 تۈلارنىڭ تورلىرى كىيىم بولالمايدۇ؛
تۈزلىرى ئىشلىگەنلىرى بىلەن تۈزلىرىنى ياپالمايدۇ؛
ئىشلىگەنلىرى بولسا قەبىھ ئىشلاردۇر؛
تۈلارنىڭ قولىدا زوراۋانلىق تۇرىدۇ؛□ ■
7 قەدەملىرى يامانلىق تەرەپكە يۈگۈرىدۇ،
گۇناھسىز قانىنى تۆكۈشكە ئالدىرايدۇ،
تۈلارنىڭ ئويلىرى قەبىھلىك توغرىسىدىكى ئويلاردۇر؛
بارغانلا يەردە ۋەيرانچىلىق ۋە ھالاكەت تېپىلىدۇ.■
8 تىنچلىق-ئاراملىق يولىنى تۈلار ھېچ تونۇمايدۇ؛
يۈرۈشلىرىدە ھېچ ھەققەت-ئادالەت يوقتۇر؛
تۈلار يوللىرىنى ئەگرى-توقاي قىلىۋالدى؛
كىم بۇلاردا ماڭغان بولسا تىنچ-ئاراملىقنى كۆرمەيدۇ.

ئىسرائىل گۇناھىنى ئىقرار قىلىدۇ

9 ـ شۇڭا ھەققەت-ئادالەت بىزدىن يىراق تۇرىدۇ؛
ھەققانىيلىق بىتىپ بىزنى چۈمكىگەن ئەمەس؛
نۇرنى كۈتىمىز، بىراق يەنىلا قاراڭغۇلۇق!
بىرلا غىل-پال پارلىغان يورۇقلۇقنىمۇ كۈتىمىز،

□ 59:2 »قاراڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ قولى قۇتقۇزالمىغۇدەك كۈچسىز بولۇپ قالغان ئەمەس... بىراق سىلەرنىڭ قەبىھلىكىڭلار سىلەرنى خۇدايىڭلاردىن يىراقلاشتۇردى، گۇناھىڭلار تۇنۇڭ يۈزىنى سىلەردىن قاچۇرۇپ تىلىكىڭلارنى ئۇنىڭغا ئاڭلاتقۇزمىدى« ـ مۇشۇ 2-1-ئايەتلەر بولسا 58-باب، 3-ئايەتتىكى سوئالغا بېرىلگەن جاۋابىۋر.

■ 59:4 ئايۇپ 35:15□ زەب. 147:

□ 59:5 »تۈلاردىن بىرى چېقىلسا زەھەرلىك يىلان چىقىدۇ« ـ دېمەك، تۈلاردىن ھېچقانداق ياخشىلىق چىقمايدۇ، تۈلارغا تاقابىل تۇرۇش ئىنتايىن تەس، ئادەم »تۇخۇملار«نى يېسە، تۈلىدۇ، »تۇخۇملار«نى بۇزسا، تۈلاردىن تىنچى خەتەرلىك بىر يىلان چىقىدۇ.

□ 59:6 »تۈلارنىڭ تورلىرى كىيىم بولالمايدۇ« ـ مۇشۇ ئايەت ۋە 5-ئايەتكە قارىغاندا، »تورلىرى« دېگەنلىك تۈلارنىڭ قەستىرى ھەم يامانلىقلىرىنى دىنىي نىقاب بىلەن ياپىدىغان تۈسۈللارنى بىلدۈرىدۇ. ■ 59:6 ئايۇپ 158□14: ■ 59:7 پەند. 16:1□ رىم. 153:

يەنىلا زۇلمەتتە ماڭىمىز.
10 قارىغۇلاردەك بىز تامنى سىلاشتۇرۇپ ئىزدەيمىز،
كۆزسىز بولغاندەك سىلاشتۇرىمىز؛
گۈگۈمدا تۈرغاندەك چۈشتىمۇ پۈتلىشىپ كېتىمىز،
چەت ياقىلاردا تۆلۈكلەردەك يۈرىمىز.□
11 ئېيىقلاردەك نەرە تارتىمىز،
پاختەكلەردەك قاتتىق ئاھ ئۇرىمىز؛
بىز ھۆكۈم-ھەققەتنى كۈتۈپ قارايمىز، بىراق ئۇ يوق؛
نىجات-قۇتۇلۇشنى كۈتىمىز، بىراق ئۇ بىزدىن يىراقتۇر؛
12 چۈنكى ئىتائەتسىزلىكلىرىمىز ئالدىڭدا كۆپەيىپ كەتتى،
گۇناھلىرىمىز بىزنى ئەيىبلەپ گۇۋاھلىق بېرىدۇ؛
چۈنكى ئىتائەتسىزلىكلىرىمىز ھەردائىم بىز بىلەن بىللىدۇر؛
قەبىھلىكلىرىمىز بولسا، بىزگە روشەندۇر: ـ
13 چۈنكى پەرۋەردىگارغا ئىتائەتسىزلىك قىلماقتىمىز، ۋاپاسىزلىق قىلماقتىمىز،
ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرىمەكتىمىز،
زۇلۇمنى ھەم ئاسىيلىقنى تەرغىپ قىلماقتىمىز،
يالغان سۆزلەرنى ئويدۇرۇپ، ئىچ-ئىچىمىزدىن سۆزلىمەكتىمىز؛
14 ئادالەت-خالىسلىق بولسا يولدىن يېنىپ كەتتى؛
ھەققانىيلىق يىراقتا تۇرىدۇ؛
چۈنكى ھەققەت كوچىدا پۈتلىشىپ كېتىدۇ؛
دۇرۇس-دىيانەتنىڭمۇ كىرگۈدەك يېرى يوقتۇر.
15 شۇنىڭ بىلەن ھەققەت يوقاپ دەپ قالدى؛
تۆزۈمنى يامانلىقتىن نېرى قىلاي دېگەن ئادەم خەقنىڭ ئولجا نىشانى بولۇپ قالدى!

پەرۋەردىگار دۈشمەنلىرىگە ئىنتىقام كېرىشىدۇ

16 ھەم پەرۋەردىگار كۆردى؛
ھۆكۈم-ھەققەتنىڭ يوقلۇقى ئۇنىڭ نەزىرىدە ئىنتايىن يامان بىلىندى.
ۋە ئۇ ئامال قىلغۇدەك بىرمۇ ئادەمنىڭ يوقلۇقىنى كۆردى؛
گۇناھكارلارغا ۋەكىل بولۇپ دۇئا قىلغۇچى ھېچكىمنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ، ئازابلىنىپ كۈچۈلى پارا كەندە بولدى.
شۇڭا ئۇنىڭ ئۆز بىلىكى ئۆزىگە نىجات كەلتۈردى؛
ئۇنىڭ ئۆز ھەققانىيلىقى ئۆزىنى قوللاپ چىداملىق قىلدى؛□ ■
17 ئۇ ھەققانىيلىقنى قالقان-ساۋۇت قىلدى،
بېشىغا نىجاتلىق دۇبۇلغىسىنى كىيدى؛

□ 59:10 **»چەت ياقىلاردا تۆلۈكلەردەك يۈرىمىز.«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »كۆچىي بارلار ئارىسىدا تۆلۈكلەردەك يۈرىمىز.«

□ 59:16 **»ھەم پەرۋەردىگار كۆردى؛ ھۆكۈم-ھەققەتنىڭ يوقلۇقى ئۇنىڭ نەزىرىدە ئىنتايىن يامان بىلىندى«** ـ پەرۋەردىگار ئۆز مۇمىن بەندىلىرىنىڭ دۇئاسىنى ئاڭلاپ ئىشقا كىرىشىدۇ.

»شۇڭا ئۇنىڭ ئۆز بىلىكى ئۆزىگە نىجات كەلتۈردى« ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« ئۇنىڭ دۇنياغا ئەۋەتىدىغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھى، يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ قولى«دۇر. دېمەك، ئىسرائىل ئۆزىنىڭ ئاسىيلىقى، ئىتائەتسىزلىكىنى، ئۆزلىرىنىڭ گۇناھقا تاقابىل تۇرالمايدىغانلىقىنى تولۇق ئىقرار قىلىپ تۇۋا قىلغان ۋاقىتتا، »ھېچ قۇتقۇزغۇدەك ئادەم بولمىغاندا«، خۇدانىڭ شان-شەرىپىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن، شۇنداقلا ئامالسىز قالغان ئىنسانىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« نىجاتنى ئېلىپ مۇشۇ دۇنياغا كېلىدۇ. قۇتقۇزۇش ئىشلىرىنى ئۆز يالغۇز ئادا قىلىدۇ؛ »ھېچ ئادەم« ئۇنىڭغا ياردەم بەرمەيدۇ. يەنە 53-بابنى كۆرۈڭ.

■ 59:16 يەش. 563:

قىساس لباسىنى كىيىم قىلدى،
مۇھەببەتلىك قىزغىنلىقنى تون قىلىپ كىيدى.■
18 ئادەملەرنىڭ قىلغانلىرى بويىچە، ئۇ ئۇلارغا قايتۇرىدۇ،
رەقىبلىرىگە قەھر چۈشۈرىدۇ،
دۈشمەنلىرىگە ئىشلىرىنى قايتۇرىدۇ،
چەت ئاراللاردىكىلەرگىمۇ ئۇ ئىشلىرىنى قايتۇرىدۇ.
19 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار غەربتە پەرۋەردىگارنىڭ نامىدىن،
كۈنچىقىشتا ئۇنىڭ شان-شەرىپىدىن قورقىدۇ؛
دۈشمەن كەلكۈندەك بېسىپ كىرگىنىدە،
ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ روھى ئۇنىڭغا قارشى بىر تۇغنى كۆتۈرۈپ بېرىدۇ؛
20 شۇنىڭ بىلەن ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى زىئونغا كېلىدۇ،
ئۇ ياقۇپ جەمەتىدىكىلەر ئارىسىدىن ئىتائەتسىزلىكتىن يېنىپ توۋا قىلغانلارغا يېقىنلىشىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،□ ■
21 مەن بولسام، مانا، مېنىڭ ئۇلار بىلەن بولغان ئەھدەم شۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ
»سېنىڭ ئۈستۈڭگە قونۇپ تۇرغان مېنىڭ روھىم، شۇنداقلا مەن سېنىڭ ئاغزىڭغا قۇيغان سۆز-كالامىم بولسا،
بۇنىڭدىن باشلاپ ئەبەدىلئەبەدگىچە ئۆز ئاغزىڭدىن، نەسلىڭنىڭ ئاغزىدىن ياكى نەسلىڭنىڭ نەسلىنىڭ ئاغزىدىن
ھەرگىز چۈشمەيدۇ! ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. □

60

قۇتقۇزۇلغان زىئوننىڭ پارلاق كېلەچىكى

1 ـ ئورنۇڭدىن تۇر، نۇر چاچ! چۈنكى نۇرۇڭ يېتىپ كەلدى،
پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى ئۈستۈڭدە كۆتۈرۈلدى!
2 چۈنكى قاراڭغۇلۇق يەر-زېمىننى،
قاپقارا زۇلمەت ئەل-يۇرتلارنى باسىدۇ؛
بىراق پەرۋەردىگار ئۈستۈڭدە كۆتۈرۈلىدۇ،
ئۇنىڭ شان-شەرىپى سېنىڭدە كۆرۈنىدۇ؛
3 ھەم ئەللەر نۇرۇڭ بىلەن،
پادىشاھلار سېنىڭ كۆتۈرۈلگەن يورۇقلۇقۇڭ بىلەن ماڭىدۇ.
4 بېشىڭنى كۆتۈر، ئەتراپىڭغا قاراپ باق؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى جەم بولۇپ يىغىلىدۇ؛
ئۇلار يېنىڭغا كېلىدۇ، ـ
ئوغۇللىرىڭ يىراقتىن كېلىدۇ،
قىزلىرىڭ يانپاشلارغا ئارتىلىپ كۆتۈرۈپ كېلىنىدۇ.

■ **59:17** ئەف. 6:17؛ 1 تېس. 5:8.
□ **59:20** »شۇنىڭ بىلەن ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى زىئونغا كېلىدۇ، ئۇ ياقۇپ جەمەتىدىكىلەر ئارىسىدىن ئىتائەتسىزلىكتىن يېنىپ توۋا قىلغانلارغا يېقىنلىشىدۇ« ـ »رىم.» 11:26نى كۆرۈڭ.
■ **59:20** يەش. 10:22؛ 21؛ رىم. 11:26.
□ **59:21** »سېنىڭ ئۈستۈڭگە قونۇپ تۇرغان مېنىڭ روھىم« ـ ئەمدى مۇشۇ ئايەتتىكى »سەن« دېگەن كىم؟ يۇقىرىقى 20-ئايەتنە »ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى زىئونغا كېلىدۇ« دېيىلگەن. »ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچى« بولسا، 16-ئايەتتىكى »پەرۋەردىگارنىڭ بىلكى«، يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«دۇر. شۇيېھىسىزكى، مۇشۇ سۆزلەر ئۇنىڭغا، يەنى مەسىھگە دېيىلىدۇ.

5 شۇ چاغدا كۆرىسەن،
كۆزلىرىڭ چاقناپ كېتىدۇ،
يۈرەكلىرىڭ تېچەكلەپ، ئىچ-ئىچىگىگە پاتماي قالىسەن؛
چۈنكى دېڭىزدىكى بايلىقلار سەن تەرەپكە بۇرۇلۇپ كېلىدۇ،
ئەللەرنىڭ مال-دۇنيالىرى يېنىڭغا كېلىدۇ.■
6 توپ-توپ بولۇپ كەتكەن تۆگىلەر،
مەم مىدىيان مەم ئەفاھدىكى تايلاقلار سېنى قاپلايدۇ؛
شىبادىكىلەرنىڭ مەممىسى كېلىدۇ؛
ئۇلار ئالتۇن مەم خۇشبۇي ئىلىپ كېلىدۇ،
پەرۋەردىگارنىڭ مەدھىيىلىرىنى جاكارلايدۇ.
7 كېدارنىڭ بارلىق قوي پادىلىرى يېنىڭغا يىغىلىدۇ؛
نېبايوتنىڭ قوچقارلىرى خىزمىتىڭدە بولىدۇ؛
ئۇلار مېنىڭ قوبۇل قىلىشىمغا ئېرىشىپ قۇربانگاھىمغا چىقىرىلىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن گۈزەللىك-جۇلالىقىمنى ئايان قىلىدىغان ئۆيۈمنى گۈزەللەشتۈرىمەن.□
8 كەپتەرخانىلىرىغا قايتىپ كەلگەن كەپتەرلەردەك،
ئۇچۇپ كېلىۋاتقان بۇلۇتتەك كېلىۋاتقان كىمدۇ؟
9 چۈنكى ئاراللار مېنى كۈتىدۇ؛
شۇلار ئارىسىدىن ئوغۇللىرىڭنى يىراقتىن ئېلىپ كېلىشكە،
ئۇز ئالتۇن-كۈمۈشلىرىنى بىللە ئېلىپ كېلىشكە،
تارشىشتىكى كېمىلەر بىرىنچى بولىدۇ.
ئۇلار خۇدايىڭ پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا،
ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنىڭ يېنىغا كېلىدۇ؛
چۈنكى ئۇ ساڭا گۈزەللىك-جۇلالىق كەلتۈردى.□
10 يات ئادەملەرنىڭ بالىلىرى سېپىللىرىڭنى قۇرىدۇ،
ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرى خىزمىتىڭدە بولىدۇ؛
چۈنكى غەزەپىمدە مەن سېنى ئۇردۇم؛
بىراق شاپائىتىم بىلەن ساڭا رەھىم-مېھرىبانلىق كۆرسەتتىم.■
11 دەرۋازىلىرىڭ ھەردائىم ئوچۇق تۇرىدۇ؛
)ئۇلار كېچە-كۈندۈز ئېتىلمەيدۇ(
شۇنداق قىلغاندا ئەللەرنىڭ بايلىقلىرىنى ساڭا ئېلىپ كەلگىلى،
ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرىنى ئالدىڭغا يېتەكلەپ كەلگىلى بولىدۇ.
12 چۈنكى ساڭا خىزمەتتە بولۇشنى رەت قىلىدىغان ئەل ياكى پادىشاھلىق بولسا يوقىلىدۇ؛

■ **60:5** زەب. 34:9-4□ ۋەھ. 2621:

□ **60:7** «...□□□□□□□ **ھەم ئەفاھدىكى تايلاقلار سېنى قاپلايدۇ؛ شىبادىكىلەرنىڭ مەممىسى كېلىدۇ؛ ... كېدارنىڭ بارلىق قوي پادىلىرى يېنىڭغا يىغىلىدۇ؛ نېبايوتنىڭ قوچقارلىرى خىزمىتىڭدە بولىدۇ»** ـ 7-6-ئايەتلەردە دېيىلگەن يەرلەرنى خەرىتىدىن كۆرۈڭ. پەلەستىننى ئۇقتا قىلىپ ئېيتقاندا، «مىدىيان» يىراق جەنۇبتا، «ئەفاھ» پارس قولتۇقىنىڭ شەرقىي تەرىپىدە، «شىبا» مىسىرنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە، «كېدار» ھەم «نېبايوت» شەرق تەرەپتە، يەنى ئەرەبىستاندىكى چۆل-باياۋانلىقنىڭ شىمالىدا. شىبادىن سىرت ھەممىسى بەلكىم ئەرەب قەبىلىلىرى.

□ **60:9** »**تارشىشتىكى كېمىلەر بىرىنچى بولىدۇ...**» ـ بىلىشىمىزچە، قەدىمكى زامانىلاردا ئۇچ »تارشىش« بار ئىدى)ھەممىسى ئۇرنىڭ مۇستەملىكىرى.(مۇشۇ ئايەتتىكى »تارشىش« بەلكىم ئىسپانىيەنى)قانائاندىن يىراق بولغان غەربىي تەرەپتە(كۆرسىتىدۇ؛ دېمەكچى، ئاخىرقى زاماندا خۇدانىڭ يولىنى تۇتقانلار جاھاندىكى بارلىق تەرەپلەردىن زىئونغا قاراپ كېلىدۇ.

■ **60:10** يەش. 2349:

مۇشۇنداق ئەللەر پۈتۈنلەي بەربات بولىدۇ.
13 مېنىڭ مۇقەددەس جايىمنى گۈزەللەشتۈرۈشكە،
لۇاننىڭ شەرپى،
ـ ئارچا، قارىغاي ۋە بوكسۇس دەرەخلىرىنىڭ ھەممىسى ساكا كېلىدۇ؛
شۇنداق قىلىپ ئايىغىم تۈرغان يەرنى شەرەپلىك قىلىمەن.□
14 سېنى خارلىغانلارنىڭ باللىرى بولسا ئالدىڭغا ئېگىلگىنىچە كېلىدۇ؛
سېنى كەمسىتكەنلەرنىڭ ھەممىسى ئايىغىڭغا باش ئۇرىدۇ؛
ئۇلار سېنى »پەرۋەردىگارنىڭ شەھىرى«،
»ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىنىڭ زىئونى« دەپ ئاتايدۇ.
15 سەن تاشلۇۋېتىلگەن ھەم نەپرەتكە ئۇچرىغانلىقىڭ ئۈچۈن،
ھېچكىم زېمىنىڭدىن ئۆتمىگەن؛
ئەمدىلىكتە مەن سېنى مەڭگۈلۈك بىر شان-شۆھرەت،
ئەۋلاد-ئەۋلادلارنىڭ بىر خۇرسەنلىكى قىلىمەن.■
16 ئەللەرنىڭ سۈتىنى ئېمىسەن،
پادىشاھلارنىڭ ئەمچىكىدىن ئەمگەندەك مېھىر-شەپقىتىگە ئېرىشىسەن؛
شۇنىڭ بىلەن سەن مەن پەرۋەردىگارنى ئۆزۈڭنىڭ نىجاتكارلىڭ ھەم ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىڭ،
»ياقۇپتىكى قۇدرەت ئىگىسى« دەپ بىلىسەن.□ ■
17 مىسنىڭ ئورنىغا ئالتۇننى،
تۆمۈرنىڭ ئورنىغا كۈمۈشنى ئەپكېلىپ ئالماشتۇرىمەن؛
ياغاچنىڭ ئورنىغا مىسنى،
تاشلارنىڭ ئورنىغا تۆمۈرنى ئەپكېلىپ ئالماشتۇرىمەن؛
سېنىڭ ھاكىملىرىڭنى بولسا تىنچ-ئارامليق،
بەگلىرىڭنى ھەققانىيلىق قىلىمەن.
18 زېمىنىڭدا زوراۋانلىقنىڭ ھېچ ساداسى بولمايدۇ،
چېگرالىرىڭ ئىچىدە ۋەيرانچىلىق ۋە ھالاكەتمۇ يوق بولىدۇ؛
سەن سېپىللىرىڭنى »نىجات«،
دەرۋازىلىرىڭنى »مەدھىيە« دەپ ئاتايسەن.
19 نە قۇياش كۈندۈزدە ساكا نۇر بولمايدۇ،
نە ئاينىڭ جۇلاسى ساكا يورۇقلۇق بەرمەيدۇ؛
بەلكى پەرۋەردىگار سېنىڭ مەڭگۈلۈك نۇرۇڭ بولىدۇ،
سېنىڭ خۇدايىڭ گۈزەل جۇلالىقىڭ بولىدۇ.
20 سېنىڭ قۇياشىڭ ئىككىنچى پاتمايدۇ،

□ **60:13** »لۇاننىڭ شەرپى، ـ ئارچا، قارىغاي ۋە بوكسۇس دەرەخلىرىنىڭ ھەممىسى ساكا كېلىدۇ« ـ لۇئان دېگەن جايدىن ھەرخىل چىرايلىق دەرەخلەر چىقاتتى.
■ **60:15** يەش. 49:19□54 1□: 6، 7
□ **60:16** »ئەللەرنىڭ سۈتىنى ئېمىسەن، پادىشاھلارنىڭ ئەمچىكىدىن ئەمگەندەك مېھىر-شەپقىتىگە ئېرىشىسەن« ـ دېمەك، زىئون ئاخىرقى زامانلاردىكى ئازاب-ئۇقۇبەتلەردىن تۈتۈشى بىلەن)ھەرقاندا كەمىستىشلەر، تۆچمەنلىك، نەپرەت ھەم زىيانكەشلىككە ئۇچرىغاندىن كېيىن(ئاجىز بىر سەبىي بالىدەك بارلىق »يات ئەللەر«نىڭ كۆزىنۇرۇشلىرى ھەم غەمخورلۇقى بىلەن چوڭقۇر تەسەللىگە ئىگە بولىدۇ. **»ياقۇپتىكى قۇدرەت ئىگىسى«** ـ مۇشۇ يەردە »ياقۇپ« ھەم ياقۇپنىڭ تۆرىسى ھەم ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ.
■ **60:16** يەش. 343:

ئېيىڭ تولۇنلۇقىدىن يانمايدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار سېنىڭ مەڭگۈلۈك نۇرۇڭ بولىدۇ،
ھەسرەت-قايغۇلۇق كۈنلىرىڭگە خاتىمە بېرىلىدۇ.
21 سېنىڭ خەلقىڭنىڭ ھەممىسى ھەققانىي بولىدۇ؛
يەر-زېمىنغا مەڭگۈگە ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ؛
ئۇلارنىڭ مېنىڭ گۈزەل جۈلالىقىمنى ئايان قىلىشى ئۈچۈن،
ئۇلار ئۆز قولۇم بىلەن تىككەن مايسا،
ئۆز قولۇم بىلەن ئىشلىگىنىم بولىدۇ.■
22 سەبىي بالا بولسا مىڭغا،
ئەڭ كىچىكى بولسا ئۇلۇغ ئەلگە ئايلىنىدۇ،
مەنكى پەرۋەردىگار بۇلارنى ئۆز ۋاقتىدا تېزدىن ئەمەلگە ئاشۇرىمەن.

61

زىئوننىڭ پارلاق كېلەچىكى ـ داۋامى •••• »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نىڭ يەنە بىر سۈزى

1 »رەب پەرۋەردىگارنىڭ روھى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمدا،
چۈنكى پەرۋەردىگار مېنى ئاجىز ئېزىلگەنلەرگە خۇش خەۋەرلەر يەتكۈزۈشكە مەسىلىگەن.
ئۇ مېنى سۇنۇق كۆڭۈللەرنى ياساپ ساقايتىشقا،
ئۆتقۈنلارغا ئازادلىقنى،
چۈشەپ قويۇلغانلارغا زىندانىنىڭ ئېچىۋېتىلىدىغانلىقىنى جاكارلاشقا ئەۋەتتى؛□ ■
2 پەرۋەردىگارنىڭ شاپائەت كۈرسىتىدىغان يىلىنى،
ھەم خۇدايىمىزنىڭ قىساسلىق كۈنىنى جاكارلاشقا،
بارلىق قايغۇ-ھەسرەت چەككەنلەرگە تەسەللى بېرىشكە مېنى ئەۋەتتى.□
3 زىئوندىكى ھەسرەت-قايغۇ چەككەنلەرگە،
كۈللەرنىڭ ئورنىغا گۈزەللىكنى،
ھەسرەت-قايغۇنىڭ ئورنىغا سۈركىلىدىغان شاد-خۇراملىق مېيىنى،

■ **60:21** يەش. 23:29 11:45 مات. 1315:

□ **61:1** »رەب پەرۋەردىگارنىڭ روھى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمدا، چۈنكى پەرۋەردىگار مېنى ئاجىز ئېزىلگەنلەرگە خۇش خەۋەرلەر يەتكۈزۈشكە مەسىلىگەن« ـ »مەسىلىگەن« ياكى »مەسىھ قىلغان« ـ مۇشۇ يەردە بىز قايتىدىن بۇ ئىبارىگە چۈشەنچە بېرىمىز، شۇنداقلا »مەسىھ« تورغۇلۇق توختىلىمىز. خۇدانىڭ يولىيورۇق بىلەن ئىسرائىلغا يېڭى بىر پادىشاھ بېكىتىش ئۈچۈن ئۆتنىڭ بېشىغا ماي سۈرتۈلۈش كېرەك ئىدى. مۇشۇ مۇراسىم »مەسىھ قىلىنىش« دەپ ئاتىلىپ، شۇ چاغدىن باشلاپ مۇشۇ پادىشاھ »خۇدانىڭ مەسىھ قىلغىنى« دەپ ئاتىلاتتى. مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ خىزمىتىنى قىلغان »قۇربانلىق قىلغۇچى« كاھىنلارمۇ مۇشۇ خىزمەتكە كىرىشىش ئۈچۈن »مەسىھ قىلىنىشى« كېرەك ئىدى. »مەسىھ قىلىنىش« بەزىدە پەيغەمبەرلەرگىمۇ ئۆتكۈزۈلەتتى. بىراق مۇشۇ ئايەتتىكى »مەسىھ قىلىش« زەيتۇن مېيى بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۆز مۇقەددەس روھى بىلەن ئۆتكۈزۈلدۇ؛ ئىنسان تەرىپىدىن ئۆتكۈزۈلمەيدۇ، خۇدانىڭ ئۆزى ئۆتكۈزىدۇ. »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« تورغىسىدىكى سۈزلەرنى يېغىنچاقلىغاندا، ئۇ »پادىشاھ«)يۇتكۈل ئالەمنىڭكى(، پەيغەمبەر »)سۈزۈمنى ئاغزىڭغا قۇيىمەن«) ھەم »قۇتقۇزغۇچى كاھىن«دۇر)گۈناھكارلار ئۈچۈن ئۆزىنى قۇربانلىق قىلىدۇ، گۈناھكارلار ئۈچۈن دۇئا قىلىدۇ.(شۇ ئۈچ ۋەزىپىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن ئۇ خۇدانىڭ روھى بىلەن »مەسىھ قىلىنىشى« كېرەك ئىدى. مۇشۇ يەردىن باشلاپ بىز »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نى »مەسىھ« دېگەن نام بىلەن چاقىرىمىز. ئىسرائىلنىڭ 60- ھەم 61-بابنا كۈرسىتىلگەن بەختىنىڭ، ئەللەرنىڭ)ئىسرائىل ئارقىلىق بولغان(بەختىنىڭمۇ ھەممىسى مەسىھنىڭ قىلغان ئىشىدۇر.

■ **61:1** لۇقا 204 19 18 17:

□ **61:2** »پەرۋەردىگارنىڭ شاپائەت كۈرسىتىدىغان يىلى« ـ »لاۋىيلار« 25-بابنا كۈرسىتىلگەن »يۇرغا)چېلىش(يىلى«، يەنى »ئازادلىق يىلى«، ياكى »شادلىق يىلى« بولسا »پەرۋەردىگارنىڭ شاپائەت كۈرسىتىدىغان يىلى«نى ئالدىنئالا ئايان قىلغان »بېشارەتلىك بىر رەسىم« بولسا كېرەك. ئىنجىل، »لۇقا« 19-18:4 نى كۈرۈڭ.

غەشلىك-مەيۋسلۇك روھىنىڭ ئورنىغا،
مەدھىيە تونىنى كىيدۇرۇشكە مېنى ئەۋەتتى؛
شۇنداق قىلىپ ئۇلار »ھەققانىيلىقىنىڭ چوڭ دەرەخلىرى«،
»پەرۋەردىگارنىڭ تىككەن مايىسلىرى« دەپ ئاتىلىدۇ،
ئۇلار ئارقىلىق ئۆزىنىڭ گۈزەللىك-جۈلالىقى ئايان قىلىنىدۇ.□
4 ئۇلار قەدىمكى خارابىزارلىقلارنى قايتىدىن قۇرىدۇ،
ئەسلىدە ۋەيران قىلىنغان جايلارنى قايتىدىن تىكلەيدۇ،
خارابە شەھەرلەرنى، دەۋردىن-دەۋرگە ۋەيرانلىقتا ياتقان جايلارنى يېڭىباشتىن قۇرىدۇ؛■
5 ياقا يۇرتلۇقلار تۇرغۇزۇلۇپ، پادىلىرىڭنى باقىدۇ؛
ياتلارنىڭ باللىرى قوشچىلىرىڭلار، ئۈزۈمچىلىرىڭلار بولىدۇ.
6 بىراق سىلەر بولسا ئۆلار، »پەرۋەردىگارنىڭ كاھىنلىرى« دەپ ئاتىلىسىلەر؛
سىلەر توغرا ئۆلاردا: »ئۇلار خۇدايىمىزنىڭ خىزمەتكارلىرى« دېيىلىدۇ؛
ئۈزۈقلىرىڭلار ئەللەرنىڭ بايلىقلىرى بولىدۇ،
سىلەر ئۇلارنىڭ شان-شەرەپلىرىگە ئورتاق بولىسىلەر.□ ■
7 خورلىنىپ، شەرمەندىلىكتە قالغىنىڭلارنىڭ ئورنىغا ئىككى ھەسسە نېسىۋەڭلەر بېرىلىدۇ؛
رەسۋا قىلىنغانلىقىنىڭ ئورنىغا ئۇلار تەقسىماتىدا شادلىنىپ تەنتەنە قىلىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار زېمىنغا ئىككى ھەسسىلەپ ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ؛
مەڭگۈلۈك شاد-خۇراملىق ئۇلارنىڭكى بولىدۇ.□
8 چۈنكى مەن پەرۋەردىگار تورغرا ھۆكۈم، ھەققەتنى ئەزىزلەيمەن؛
كۆيدۈرمە قۇربانلىق قىلىشتا ھەرقانداق بۇلاڭچىلىق ۋە ئالدامچىلىققا نەپرەتلىنىمەن؛
مەن ئۇلارغا ھەققەت بىلەن تېگىشلىكنى قايتۇرۇپ بېرىمەن؛
مەن ئۇلار بىلەن مەڭگۈلۈك بىر ئەھدىنى تۈزىمەن.□
9 شۇنداق قىلىپ ئۇلارنىڭ نەسىلىنىڭ داڭقى ئەللەر ئارىسىدا،

□ **61:3 »پەرۋەردىگار... زىئوندىكى ... كۈللەرنىڭ ئورنىغا گۈزەللىكنى، ھەسرەت-قايغۇنىڭ ئورنىغا سۈركىلىدىغان شاد-خۇراملىق مېيىنى، غەشلىك-مەيۋسلۇك روھىنىڭ ئورنىغا، مەدھىيە تونىنى كىيدۇرۇشكە مېنى ئەۋەتتى«** ـ قايغۇ-ھەسرەت بىلدۈرۈش ئۈچۈن، ئادەملەر كۈللەردە ئولتۇراتتى ياكى ئۇلارنى پېشانىسىغا سۈرتەتتى. مەسىھ بولسا »كۈللەرنىڭ ئورنىغا« خۇشاللىقنى بىلدۈرىدىغان مايىنى ئادەمنىڭ پېشانىسىغا سۈرتىدۇ. **»مەدھىيە تونى«** ـ مۇشۇنى »تون« پۈتۈن بەدەننى ئوراپدىغان چوڭ بىر كىيىم بولۇپ، بەلكىم ھەممە غەشلىك كېتىپ، ئادەمنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدىدا خۇداغا مەدھىيە ئوقۇش پەيدا بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. **»شۇنداق قىلىپ ئۇلار »ھەققانىيلىقىنىڭ چوڭ دەرەخلىرى«، »پەرۋەردىگارنىڭ تىككەن مايىسلىرى« دەپ ئاتىلىدۇ«** ـ يۇقىرىدىكى 29:1-، 5:57-ئايەتتە، »چوڭ دەرەخلەر« بۇتپەرەسلىك قىلىنىدىغان جايلار ئىدى. ھازىر ئۇلار خۇداغا ئىبادەت قىلىنىشى بىلدۈرىدۇ.

■ **61:4** يەش. 1258:

□ **61:6 »بىراق سىلەر بولسا ئۆلار، »پەرۋەردىگارنىڭ كاھىنلىرى« دەپ ئاتىلىسىلەر«** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە مەلۇمكى، »كاھىن«لار مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى خىزمەتچىلەر بولۇپ، خەلقىلەرگە ۋەكىل بولۇپ ئۇلارنىڭ ھەرخىل قۇربانلىقلىرىنى خۇداغا ئاتاپ ئوتتا كۆيدۈرگۈچى ئىدى. يۇنىكۇدىن سىرت، خۇدانىڭ ھەققەت-ھۆكۈملىرىنى ئۆگىتىش ۋەزىپىسى بار ئىدى »)مال.» 7:2). مۇسا پەيغەمبەر دەۋرىدە، خۇدا »بارلىق خەلقىمنى ئۆزۈمگە ئاتاپ كاھىنلار قىلىمەن« دېگەندى »)مىس.» 6:19). بىراق خەلقىنىڭ كۆپىنچىسى ئىتائەتسىزلىك بىلەن مۇشۇ ۋەدىدىن مەھرۇم بولدى؛ پەقەت »لاۋىي« دېگەن قەبىلىدىكىلەر كاھىنلىق رولىنى ئۆتىيەلگەندى. بىراق مۇشۇ ئايەت بىزگە ئايان قىلىدۇكى، خۇدانىڭ ئەسلىدىكى نىشانى ھامان ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. **»سىلەر ئۇلارنىڭ شان-شەرەپلىرىگە ئورتاق بولىسىلەر«** ـ ياكى »ئۇلارنىڭ شان-شەرەپلىرىدىن تەنتەنە قىلىسىلەر.«

■ **61:6** 1 پېت. 2□5: 9؛ ۋەھ. 6:1□ 105:

□ **61:7 »خورلىنىپ، شەرمەندىلىكتە قالغىنىڭلارنىڭ ئورنىغا ئىككى ھەسسە نېسىۋەڭلەر بېرىلىدۇ«** ـ »ئىككى ھەسسە نېسىۋەڭلەر« توغرۇلۇق يەنە 40-باب، 2-ئايەتنى كۆرۈڭ.

□ **61:8 »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«** ـ مۇشۇ خىل قۇربانلىق پۈتۈن پېتى خۇداغا)تولۇق ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن(ئاتاپ كۆيدۈرۈلەتتى. ئادەم)مەيلى بەرگۈچى، مەيلى كاھىن بولسۇن(قۇربانلىقىنىڭ گۆشىدىن ھېچ يېمەتتى. ئەگەر مۇشۇنداق قۇربانلىق قىلغانىدا، بىرسى خۇدادىن بىر زەررىچىنى قالدۇرغان بولسا، يۇ »بۇلاڭچىلىق«قا باراۋەر ئىدى. ئەمدى تۇۋەندە، خۇدا ئۆزى ئىنسانىيەتكە، ئۆز خەلقىگە مەلۇم بىر نەرسىنى ۋەدە قىلىپ بەرمەكچى بولسا، ئۇنداقتا ئۇ ئۆزىنىڭ »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« توغرىسىدىكى مۇقەددەس قانۇنىغا ئۆزى بويسۇنغانغا ئوخشاش، ئۇ بەرگەن نەرسىدە قىلچە بىر كەملىك ھەرگىز بولمايدۇ؛ ئۇ ئىنسانىيەتكە ۋەدە قىلغانلىرىدىن ھېچنەرسىنى قالدۇرمايدۇ.

پەرزەنتلىرىنىڭ داڭقى خەلقى-ئالەم ئارىسىدا چىقىدۇ؛
ئۇلارنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۇلارنى تونۇپ ئېتىراپ قىلىدۇكى،
»ئۇلار بولسا پەرۋەردىگار بەخت ئاتا قىلغان نەسىلدۇر.«« □

مەسىھ يەنە سۆز قىلىدۇ

10 ـ »مەن پەرۋەردىگارنى زور شاد-خۇرامىلىق دەپ بىلىپ شادلىنىمەن،
جېنىم خۇدايىم تۇپەيلىدىن خۇشاللىنىدۇ؛
چۈنكى توي قىلىدىغان يىگىت ئۆزىگە »كاھىنلىق سەللە« كىيىۋالغاندەك،
توي قىلىدىغان قىز لەئەل-ياقۇتلار بىلەن ئۆزىنى پەردازلىغاندەك،
ئۇ نىجاتلىقنىڭ كىيىم-كېچىكىنى ماڭا كىيدۈردى،
ھەققانىيلىق تونى بىلەن مېنى پۈركەندۈردى.□
11 چۈنكى زېمىن ئۆزىنىڭ بىخىنى چىقارغىنىدەك،
باغ ئۆزىدە تېرىلغانلارنى ئۈندۈرگىنىدەك،
رەب پەرۋەردىگار ئوخشاشلا بارلىق ئاللىدىدا ھەققانىيلىقنى ھەم مەدھىيىنى ئۈندۈرىدۇ.« □

62

مەسىھنىڭ سۆزىنىڭ داۋامى

1 ـ »تاكى زىئوننىڭ ھەققانىيلىقى جۇلالىنىپ چاقناپ چىققۇچە،
ئۇنىڭ نىجاتى لاۋۇلداۋاتقان مەشئەلدەك چىققۇچە،
زىئون ئۈچۈن ھېچ ئارام ئالمايمەن،
يېرۇسالېم ئۈچۈن ھەرگىز سۈكۈت قىلمايمەن؛
2 ھەم ئەللەر سېنىڭ ھەققانىيلىقىڭنى،
بارلىق پادىشاھلار شان-شەرىپىڭنى كۆرىدۇ؛
ھەم سەن پەرۋەردىگار ئۆز ئاغزى بىلەن ساڭا قويىدىغان يېڭى بىر ئىسىم بىلەن ئاتىلىسەن،■
3 شۇنداقلا سەن پەرۋەردىگارنىڭ قولىدا تۇرغان گۈزەل بىر تاج،
خۇدايىڭنىڭ قولىدىكى شاھانە باش چەمبىرىكى بولىسەن.

□ **61:9 »ئۇلار بولسا پەرۋەردىگار بەخت ئاتا قىلغان نەسىلدۇر«** ـ »زەب.» 30:22-31-نى كۆرۈڭ. يۇقىرىقى 59:21-ئايەتتە دېيىلگەن »ئەھدە« گە ئاساسەن، زىئوننىڭ نەسلى »مەسىھ«نىڭ روھى ھەم سۆز-كالامغا ئىگە بولىدۇ. شۇيېسىزكى، مۇشۇ 8- ھەم 9-ئايەتتە شۇ ئەھدە، شۇنداقلا ئۇنىڭ نەتىجىسى يەنە كۆرسىتىلىدۇ.

□ **61:10 »مەن پەرۋەردىگارنى زور شاد-خۇرامىلىق دەپ بىلىپ شادلىنىمەن... ئۇ نىجاتلىقنىڭ كىيىم-كېچىكىنى ماڭا كىيدۈردى، ھەققانىيلىق تونى بىلەن مېنى پۈركەندۈردى.»** ـ مەسىھ خۇدانىڭ زىئون ھەم ئەل-يۇرتلارنى قۇتقۇزۇشتىكى خىزمىتىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن ئۇ تەيارلىغان كىيىم-كېچەكنى قويۇل قىلىدۇ. »توي قىلىدىغان يىگىت« ھەم »توي قىلىدىغان قىز« بولسا، ئەلۋەتتە ناھايىتى دىققەت بىلەن ئۇلارنىڭ مەخسۇس كىيىمىنى كىيىدۇ. مۇشۇ كىيىم پەقەتلا مۇشۇ مەقسەت بىلەنلا كىيىلىدۇ؛ ئوخشاشلا مەسىھ »ئادەمنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن« خۇشاللىق بىلەن خۇدا بەرگەن مەخسۇس كىيىمنى كىيىدۇ. مۇشۇ كىيىم ئۇنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى، نېمە ئىش قىلغىلى كەلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ؛ يەنى نىجات، مۇتلەق ھەققانىيلىقتىن ھەم »كاھىنلىق سەللە« (يەنى ئىنسان ئۈچۈن دۇئا قىلىشتىكى رول(دىن ئىبارەتتۇر. دۇنيادا كىم مۇشۇنداق »كىيىم« كىيىۋالغان پېتى پەيدا بولسا، ھەربىر ئەقلى بار ئادەم ئۇنى خۇدا ئەۋەتكەن مەسىھ دەپ تونۇپ يېتىشى كېرەك.

□ **61:11 »چۈنكى زېمىن ئۆزىنىڭ بىخىنى چىقارغىنىدەك،... رەب پەرۋەردىگار ئوخشاشلا بارلىق ئاللىدىدا ھەققانىيلىقنى ھەم مەدھىيىنى ئۈندۈرىدۇ»** ـ مۇشۇ ئىش مەسىھنىڭ يەنە بىر خۇشاللىقىنىڭ سەۋەبى ـ ئۇنىڭ قىلىدىغان خىزمىتى چوقۇم مۇۋەپپەقىيەتلىك بولىدۇ؛ ئۇ نىجاتنى ئىنسانىيەتكە يەتكۈزۈپ نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنى گۈناھتىن قۇتقۇزىدۇ.

■ **62:2** يەش. 1565:

4 سەن ئىككىنچى: »ئاجراشقان، تاشلۇۋېتىلگەن« دەپ ئاتالمايسەن،
زېمىنىڭ ئىككىنچى: »ۋەيران قىلىپ تاشلۇۋېتىلگەن« دەپ ئاتالمايدۇ؛
بەلكى سەن: »مېنىڭ خۇشاللىقىم دەل ئۇنىڭدا«!، دەپ ئاتىلىسەن،
ھەم زېمىنىڭ: »نىكاھلانغان« دەپ ئاتىلىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار سەندىن خۇشاللىق ئالىدۇ،
زېمىنىڭ بولسا ياتلىق بولىدۇ.□
5 چۈنكى يىگىت قىزغا باغلانغاندەك،
ئوغۇللىرىڭ ساڭا باغلىنىدۇ؛
توي يىگىتى قىزدىن شادلانغاندەك،
خۇدايىڭ سېنىڭدىن شادلىنىدۇ.
6 مەن سېپىللىرىڭدا كۆزەتچىلەرنى بېكىتىپ قويدۇم، ئى يېرۇسالېم،
ئۇلار كۈندۈزمۇ ھەم كېچىسىمۇ ئارام ئالمايدۇ؛
ئى پەرۋەردىگارنى ئەسلەتكۈچى بولغانلار، سۈكۈت قىلما گۇلار!□
7 ئۇ يېرۇسالېمنى تىكلىگۈچە،
ئۇنى يەر-جاھاننىڭ ئوتتۇرىسىدا رەھمەت-مەدھىيىلەرنىڭ سەۋەبى قىلغۇچە،
ئۇنىڭغا ھېچ ئارام بەرمەگۈلار.«!
8 پەرۋەردىگار ئوڭ قولى ھەم ئۆز كۈچى بولغان بىلىكى بىلەن مۇنداق قەسەم ئىچتى: ـ
»مەن زىرائەتلىرىڭنى دۈشمەنلىرىڭگە ئوزۇق بولۇشقا ئىككىنچى بەرمەيمەن؛
جاپا تارتىپ ئىشلىگەن يېڭى شارابنىمۇ ياتلارنىڭ پەرزەنتلىرى ئىككىنچى ئىچمەيدۇ؛
9 زىرائەتلەرنى ئوروپ يىغقانلار ئۆزلىرىلا ئۇنى يەپ پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەيدۇ؛
ئۈزۈملەرنى ئۈزگەنلەر مۇقەددەس ئۆيۈمنىڭ سەينالىرىدا ئۇلاردىن ئىچىدۇ.«
10 ـ ئۆتۈڭلار، دەرۋازىلاردىن ئۆتۈڭلار!
خەلقنىڭ يولىنى تۈز قىلىپ تەييارلا گۇلار!
يولنى كۆتۈرۈڭلار، كۆتۈرۈڭلار،
تاشلارنى ئېلىپ تاشلۇۋېتىڭلار،
خەلق-مىللەتلەر ئۈچۈن يول كۆرسىتىدىغان بىر ئۇغنى كۆتۈرۈڭلار.□ ■
11 مانا، پەرۋەردىگار جاھاننىڭ چەت-ياقىلىرىغا مۇنداق دەپ جاكارلىدى: ـ
زىئون قىزىغا مۇنداق دەپ ئېيتقىن: ـ
»قارا، سېنىڭ نىجات-قۇتۇلۇشۇڭ كېلىۋاتىدۇ!
قارا، ئۇنىڭ ئۆزى ئالغان مۇكاپىتى ئۆزى بىلەن بىللە،

□ 62:4 »مېنىڭ خۇشاللىقىم دەل ئۇنىڭدا«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »خېفزىباھ.« »نىكاھلانغان« ـ ئىبرانىي تىلىدا »بېئۇلاھ.«

□ 62:6 »مەن سېپىللىرىڭدا كۆزەتچىلەرنى بېكىتىپ قويدۇم، ئى يېرۇسالېم، ئۇلار كۈندۈزمۇ ھەم كېچىسىمۇ ئارام ئالمايدۇ؛ ئى پەرۋەردىگارنى ئەسلەتكۈچى بولغانلار، سۈكۈت قىلما گۇلار«! ـ مەسىھ مۇشۇ »كۆزەتچىلەر«نى، يەنى »پەرۋەردىگارنى ئەسلەتكۈچىلەر«نى ئۆزىگە ئوخشاش زىئون ئۈچۈن توختىماي دۇئا قىلىش خىزمىتىگە بېكىتكەن. ئۇلارنىڭ دۇئالىرى ئۆزىنىڭكىگە ئوخشاش بولىدۇ (1-□□□□□□□ كورۇنۇڭ).

□ 62:10 »ئۆتۈڭلار، دەرۋازىلاردىن ئۆتۈڭلار! خەلقنىڭ يولىنى تۈز قىلىپ تەييارلا گۇلار! يولنى كۆتۈرۈڭلار، كۆتۈرۈڭلار، تاشلارنى ئېلىپ تاشلۇۋېتىڭلار« ـ يولنى، ئىسرائىلدىكى تارقىلىپ كەتكەن، باشقا يۇرتلاردا سۈرگۈن بولغانلار، شۇنداقلا خۇدانى ئىزدىگەن مۇساپىرلار بىلەن بىللە زىئونغا كەلمەكچى بولغانلار ئۈچۈن تەييارلا گۇلار، دېمەكچى بولسا كېرەك. ■ 62:10 يەش. 3:40□ 1457:

ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئىنئامى ئۆزىگە ھەمراھ بولىدۇ.□
12 ۋە خەقلەر ئۇلارنى: »پاك-مۇقەددەس خەلق«،
»پەرۋەردىگار ھەمجەمەتلىك قىلىپ قۇتقۇزغانلار« دەيدۇ؛
سەن بولساڭ: »ئىنتىلىپ ئىزدەلگەن«، »ھېچ تاشلىۋېتىلمىگەن شەھەر« دەپ ئاتىلىسەن. □

63

» كۆزەتچىلەر« بىر ئادەمنىڭ چېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ

1 »بوزراھ شەھىردىن چىققان، ئۇستىبېشى قېنىق قىزىل رەڭلىك،
كىيىم-كېچەكلىرى قالتىس-كارامەت،
زور كۈچ بىلەن قول سىلىپ مېڭىۋاتقان،
ئېدومدىن مۇشۇ يەرگە چېلىۋاتقۇچى كىم؟«
»ھەققانىيلىق بىلەن سۆزلىگۈچى مەن،
قۇتقۇزۇشقا كۈچ-قۇدرەتكە ئىگە بولغۇچىدۇرمەن.«□
2 »ئۇستىبېشىڭدىكىسى نېمىشقا قىزىل،
قانداقسىگە كىيىم-كېچەكلىرىڭ شاراب كۆچىكىنى چەيلىگۈچىنىڭكىگە ئوخشاپ قالدى؟.«□ ■
3 »مەن يالغۇز شاراب كۆچىكىنى چەيلىدىم؛
بار ئەل-يۇرتلاردىن ھېچكىم مەن بىلەن بىللە بولغىنى يوق؛
مەن ئۇلارنى غەزەپىمدە چەيلىدىم،
قەھرىمدە ئۇلارنى دەسسۈەتتىم؛
ئۇلارنىڭ قانلىرى كىيىم-كېچەكلىرىم ئۈستىگە چاچرىدى؛
مېنىڭ پۈتۈن ئۈستىبېشىم بويالدى؛□
4 چۈنكى قەلبىمگە قىساس كۈنى پۈكۈلگەندى،
شۇنداقلا مەن ھەمجەمەتلىرىمنى قۇتقۇزىدىغان يىل كەلدى؛□ ■
5 مەن قارىسام، ياردەم قىلغۇدەك ھېچكىم يوق ئىدى؛

□ 62:11 »قارا، سېنىڭ نىجات-قۇتقۇلۇشۇڭ كېلىۋاتىدۇ...! ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئىنئامى ئۆزىگە ھەمراھ بولىدۇ« ـ ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىغا قارىغاندا، مۇنۇ »نىجات-قۇتقۇلۇش« بىر شەخس، يەنى مەسىھنىڭ ئۆزىدۇر؛ »ئۇنىڭ ئالغان مۇكاپىتى« ھەم »ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئىنئامى« 10- ھەم 12-ئايەتكە قارىغاندا دەل ئۆزى قۇتقۇزغان »خەلقىم« ھەم »خەلق-مىللەتلەر«دىن ئىبارەتتۇر.

□ 62:12 »ۋە خەقلەر ئۇلارنى: »پاك-مۇقەددەس خەلق...« دەيدۇ« ـ »ئۇلار« دەل 10-ئايەتتە دېيىلگەن، زىئونغا كەلمەكچى بولغان »خەلق« ھەم »خەلق-مىللەتلەر«دۇر. »سەن بولساڭ: »ئىنتىلىپ ئىزدەلگەن«،... دەپ ئاتىلىسەن« ـ »سەن« زىئوننىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 63:1 »ھەققانىيلىق بىلەن سۆزلىگۈچى مەن، قۇتقۇزۇشقا كۈچ-قۇدرەتكە ئىگە بولغۇچىدۇرمەن« ـ ئايەتنىڭ ئالدىنقى قىسمىدىكى سوئالغا جاۋاب بەرگۈچى شۇيھىسىزكى، 10:61-11-ئايەتتە »قالتىس-كارامەت« كىيىم-كېچەك كىيىۋالغان«، ئۆزى (62-□□□□□) كۆزەتچىلەرنى بېكىتكەن مەسىھدۇر. براق ئۇنىڭ كىيىم-كېچەكلىرى باشقىچە كۆرۈنگەچكە، ئۇ يىراقتىن چېلىۋاتقان چاغدا، ئۇلار ئۇنى تونىيالمىغان.
»بوزراھ« شەھىرى توغرۇلۇق يەنە -34بابنى ۋە ئىزاھاتلىرىنى كۆرۈڭ.

□ 63:2 »ئۇستىبېشىڭدىكىسى نېمىشقا قىزىل، قانداقسىگە كىيىم-كېچەكلىرىڭ شاراب كۆچىكىنى چەيلىگۈچىنىڭكىگە ئوخشاپ قالدى؟« ـ مەسىھ كىيىۋالغان كىيىم ئەسلىدە »نىجاتنىڭ، ھەققانىيلىقنىڭ« كىيىمى)بەلكىم ئاپاق(بولغاندىن كېيىن، »نېمىشقا قىزىل بولۇپ قالغان« ـ دەپ سورايدۇ.

■ 63:2 ۋەھ. 1319:

□ 63:3 »مەن ئۇلارنى غەزەپىمدە چەيلىدىم« ـ »ئۇلار«)نىجاتنى رەت قىلغان(يات ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ (6-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 63:4 »مەن ھەمجەمەتلىرىمنى قۇتقۇزىدىغان يىل« ـ دېمەك، خۇدانىڭ نىجاتىنى قوبۇل قىلغان بەندىلىرى مۇشۇ دۇنيادىكى بارلىق بوزەك قىلىشلاردىن، بارلىق زىيانكەشلەردىن ئازاد قىلىنىپ ئەركىن بولۇش ۋاقتىدۇر. رەزىللەرنىڭ جازالىنىشى بىلەن ئۇلار ئەركىن بولىدۇ. ■ 63:4 يەش. 261:

ھېچكىمنىڭ قوللىمايدىغانلىقىنى كۆرۈپ ئازابلىنىپ كۆڭۈم پارا كەندە بولدى؛
شۇڭا ئۆز بىلكىم ئۆزۈمگە نىجات كەلتۈردى؛
ئۆز قەھرىم بولسا، مېنى قوللاپ ماڭا چىدام بەردى؛□ ■
6 شۇنىڭ بىلەن ئەل-يۇرتلارنى غەزەپىمدە دەسسۈەتكەنىمەن،
قەھرىمدە ئۇلارنى مەست قىلىۋەتتىم،
قانلىرىنى يەرگە تۆكۈۋەتتىم.« □

»خۇدانى ئەسلەتكۈچى كۆزەتچى«لەردىن بىرى يەنە دۇئا قىلىدۇ

7 »مەن پەرۋەردىگارنىڭ شەپقەتلىرى توغرۇلۇق ئەسلىتىپ سۆزلەيمەن؛
پەرۋەردىگارنىڭ مەدھىيەگە لايىق قىلغانلىرى،
ئۇنىڭ رەھمىدىللىقلىرىغا ئاساسەن،
ئۇنىڭ نۇرغۇنلىغان شەپقەتلىرىگە ئاساسەن،
پەرۋەردىگارنىڭ بىزگە قىلغان ئىلتىپاتلىرى،
ئىسرائىل جەمەتىگە ئىلتىپات قىلغان زور ياخشىلىقلىرى توغرۇلۇق ئەسلىتىپ سۆزلەيمەن؛
8 ئۇ ئۇلارنى: ـ »ئۇلار مېنىڭ خەلقىم،
ئالدامچىلىق قىلمايدىغان بالىلار« دەپ،
ئۇلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى بولدى.□
9 ئۇلارنىڭ بارلىق دەردلىرىگە ئۆزمۇ دەرداش ئىدى؛
»ئۇنىڭ يۈزىدىكى پەرىشتىسى« بولسا ئۇلارنى قۇتقۇزغان،
ئۇ ئۆز مۇھەببىتى ھەم رەھمىدىللىقى بىلەن ئۇلارنى ھەمجەمەتلىك قىلىپ قۇتقۇزغان؛
ئاشۇ قەدىمكى بارلىق كۈنلەردە ئۇلارنى ئۆزىگە ئارتىپ كۆتۈرگەن؛ □ ■
10 بىراق ئۇلار ئاسىيلىق قىلىپ ئۇنىڭ مۇقەددەس روھىغا ئازار بەردى؛
شۇڭا ئۇلاردىن يۈز ئۆرۈپ ئۇ ئۇلارنىڭ دۇشمىنىگە ئايلىنىپ،
ئۇلارغا قارشى جەڭ قىلدى. □ ■
11 بىراق ئۇ: ـ »مۇسا پەيغەمبىرىم! مېنىڭ خەلقىم«! دەپ ئەينى كۈنلەرنى ئەسلەپ توختىدى.
ئەمدى ئۆز پادىسى بولغانلارنى پادىچىلىرى بىلەن دېڭىزدىن چىقىرىۋالغۇچى قېنى؟

□ **63:5** »ئۆز قەھرىم بولسا، مېنى قوللاپ ماڭا چىدام بەردى« ـ مۇشۇ سۆزلەرگە قاريغاندا، ئىسىنانلارنى جازالاش خۇدا ھەم ئۇنىڭ مەسىھى ئۈچۈن كۆزگىگە ئىنتايىن ئېغىر كېلىدىغان تەس بىر ئىشتۇر.

■ **63:5** يەش. 1659:

□ **63:6** »قەھرىمدە ئۇلارنى مەست قىلىۋەتتىم« ـ بۇنداق »مەست قىلىش«نى چۈشىنىش ئۈچۈن، 51-باب، ،-17 22-21-ئايەتلەرنى يەنە كۆرۈڭ. خەلقلەرنى مەست قىلىدىغان شاراب »پەرۋەردىگارنىڭ قولىدىكى قەھرىگە تولغان قەدەھ«تىكى »شاراب«تۇر.

□ **63:8** »ئۇ ئۇلارنى: ـ »ئۇلار مېنىڭ خەلقىم، ئالدامچىلىق قىلمايدىغان بالىلار« دەپ، ئۇلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى بولدى« ـ مۇشۇ ئايەتلەر خۇدا ئىسرائىلنى مىسىردىن قۇتقۇزۇپ چىقارغان ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ. شۇ چاغنى ئىسرائىلنىڭ »ئۇغۇلۇشى«، يەنى »يېڭى بىر خەلق، يېڭى بىر مىللەت« بولۇشى دەپ ھېسابلىغىلى بولىدۇ.

□ **63:9** »ئۇنىڭ)پەرۋەردىگارنىڭ(يۈزىدىكى پەرىشتىسى« ـ مۇشۇ زات دەل تەۋرات-زەبۇردا كۆپ يەرلەردە »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« دەپ ئاتىلىدۇ.

■ **63:9** قان. 7□7: ،8 9

□ **63:10** »بىراق ئۇلار ئاسىيلىق قىلىپ ئۇنىڭ مۇقەددەس روھىغا ئازار بەردى« ـ مۇشۇ سۆزگە قاريغاندا »خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى« چوقۇم خۇدانىڭ ئۆزىدىن)دېمەك، خۇدانىڭ ئىدىن(ئايرىم بىر شەخسىدۇر.

■ **63:10** چۈل. 11:14□ زەب. 78:56-59 □95 11-9:

تۆزنىڭ مۇقەددەس روھىنى ئۇلارنىڭ ئارىسىغا تۈرغۈزۈپ قويغۇچى قېنى؟□
12 ئۆنىڭ گۈزەل شەرەپلىك بىلىكى مۇسانىڭ ئوڭ قولى ئارقىلىق ئۇلارنى يېتەكلىگۈچى بولدى،
تۈزى ئۈچۈن مەڭگۈلۈك بىر نامنى تىكلەپ،
ئۇلار ئالدىدا سۈلارنى بۆلۈۋەتكۈچى،
13 ئۇلارنى دالادا ئەركىن كېزىپ يۈرىدىغان ئاتتەك،
ھېچ پۇتلاشتۇرماي ئۇلارنى دېڭىزنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىدىن ئۆتكۈزگۈچى قېنى؟■
14 ماللار جىلغىغا ئوتلاشقا چۈشكەندەك،
پەرۋەردىگارنىڭ روھى ئۇلارغا ئارام بەردى؛
سەن ئۆزۈڭنى گۈزەل-شەرەپلىك بىر نامغا ئېرىشىش ئۈچۈن،
سەن مۇشۇ يوللار بىلەن خەلقىڭنى يېتەكلىدىڭ.
15 ئاھ، ئاسمانلاردىن نەزىرىڭنى چۈشۈرگىن،
سېنىڭ پاك-مۇقەددەسلىكىڭ، گۈزەللىك-شەرىپىڭ تۈرغان ماكانىڭدىن ھالىمىزغا قاراپ باق!
قېنى ئوتلۇق مۇھەببىتىڭ ۋە كۈچ-قۇدرىتىڭ!؟
ئىچكۈنى ئاغرىتىشلىرىڭ، رەھىمدىللىقلىرىڭ قېنى؟
ئۇلار ماڭا كەلگەندە بېسىلىپ قالدىمۇ؟■
16 چۈنكى گەرچە ئىبراھىم بىزنى تونۇمىسىمۇ،
ياكى ئىسرائىل گەرچە بىزنى ئېتىراپ قىلمىسىمۇ،
سەن ھامان بىزنىڭ ئاتىمىز؛
سەن پەرۋەردىگار بىزنىڭ ئاتىمىزدۇرسەن؛
ئەزەلدىن تارتىپ »ھەججەمەت-قۇتقۇزغۇچىمىز« سېنىڭ نامىڭدۇر.□
17 ئى پەرۋەردىگار، نېمىشقا بىزنى يوللىرىڭدىن ئازدۇرغانسەن؟
نېمىشقا ئۆزۈڭدىن قورقۇشتىن ياندۇرۇپ كۆڭلىمىزنى تاش قىلغانسەن؟!
قۇللىرىڭ ئۈچۈن، ئۆز مىراسىڭ بولغان قەبىلىلەر ئۈچۈن،
يېنىمىزغا يېنىپ كەلگەيسەن!
18 مۇقەددەس خەلقىڭ پەقەت ئازغىنە ۋاقىتلا تەۋەلىكىگە ئىگە بولالىغان؛
دۈشمەنلىرىمىز مۇقەددەس جايىڭنى ئاياغ ئاستى قىلدى؛□ ■
19 شۇنىڭ بىلەن بىز ئۆزۈڭدىن بۇيان سەن ئىدارە قىلىپ باقمىغان،
سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتىلىپ باقمىغان بىر خەلقتەك بولۇپ قالدۇق!

□ **63:11** »**تۆز پادىسى بولغانلار**« ـ ئىسرائىل خەلقى. »**تۆز... پادىچىلىرى**« ـ يولسا شۇبھىسىزكى، مۇسا پەيغەمبەر، ئاكىسى ھارۇن ھەم ئاچىسى مەريەم، شۇنداقلا بەلكىم يەشۇئا پەيغەمبەر ئىدى.

■ **63:13** زەب. 37:105

■ **63:15** قان. 1:526

□ **63:16** »**گەرچە ئىبراھىم بىزنى تونۇمىسىمۇ، ياكى ئىسرائىل گەرچە بىزنى ئېتىراپ قىلمىسىمۇ،...**« ـ ئىبراھىم ھەم ئىسرائىل)ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى(خېلى بۇرۇنلا ئالەمدىن كەتكەنىدى، ئەلۋەتتە. مۇشۇ سۆزنىڭ مەنىسى، ناۋادا ئاتىمىز ئىبراھىم ياكى ئىسرائىل)يەنى ياقۇپ(مۇشۇ ئالەمدە تېخى تۇرغان بولسا، بىزنىڭ ناچار ئەھۋالىمىزنى، ئەخلاقسىزلىقىمىزنى، پەزىلەتسىزلىكىمىزنى كۆرۈپلا ئىنتايىن بىزار بولۇپ: »مۇشۇ خەلق بىزنىڭ ئەۋلادىمىز بولمىسا كېرەك« ـ دەپ بىزلەرنى ئېتىراپ قىلماسلىقى مۇمكىن، دېمەكچى.

□ **63:18** »**دۈشمەنلىرىمىز مۇقەددەس جايىڭنى ئاياغ ئاستى قىلدى**« ـ يەشايانىڭ تۆمرىدە خۇدانىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسى تېخى مەۋجۇت ئىدى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر بۇ بېشارەتنە تۆزىدىن كېيىنكى بىر دەۋرنى كۆزدە تۇتقان بولۇشى كېرەك. پېرۇسالېمدىكى شۇ ئىبادەتخانا ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 586-يىلى ۋەيران قىلىندى. بېشارەت مۇشۇ ۋەقەدىن كېيىنكى دەۋرنىڭ بولىدىغان ھېسسىياتلىرىنى، ئارزۇ-خىياللىرىنى ھەم دۇئالىرىنى كۆرسەتسە كېرەك.

■ **63:18** زەب. 874-3:

64

دۇئانىڭ داۋامى

2-1 ئاھ، سەن ئاسمانلارنى يىرتىۋېتىپ،
يەرگە چۈشكەن بولساڭىدى!
تاغلار بولسا يۈزۈڭ ئالدىدا ئېرىپ كېتەتتى! مانا مۇشۇنداق بولغاندا تۈتۈرۈققا ئوت ياققاندەك،
ئوت سۇنى قاينىتاقاندەك،
سەن نامىڭنى دۈشمەنلىرىڭگە ئايان قىلغان بولاتتىڭ،
ئەللەر يۈزۈڭدىنلا تىترەپ كېتەتتى!□
3 سەن بىز كۈتمىگەن دەھشەتلىك ئىشلارنى قىلغان ۋاقتىڭدا،
سەن چۈشكەندىڭ،
يۈزۈڭدىن تاغلار راستلا ئېرىپ كەتتى!□
4 سەندىن باشقا تۈزىگە تەلمۈرۈپ كۈتكەنلەر ئۈچۈن ئىشلىگۈچى بىر خۇدانى،
ئادەملەر ئەزەلدىن ئاڭلاپ باقمىغان،
قۇلاققا يېتىپ باقمىغان،
كۆز كۆرۈپ باقمىغاندۇر!■
5 سەن ھەققانىيلىقنى يۈرگۈزۈشنى خۇرسەنلىك دەپ بىلگەن ئادەمنىڭ،
يەنى يوللىرىڭدا مېڭىپ، سېنى سېغىنغانلارنىڭ ھاجىتىدىن چىققۇچى ھەمراھدۇرسەن؛
بىراق مانا، سەن غەزەپتە بولدۇڭ،
بىز بولساق گۇناھتا بولدۇق؛
ئۇنداق ئىشلار ئۈزۈن بولىۋەردى؛
ئەمدى بىز قۇتقۇزۇلامدۇق؟
6 ئەمدى بىز ناپاك بىر نەرسىگە ئوخشاش بولدۇق،
قىلىۋاتقان بارلىق »ھەققانىيەتلىرىمىز« بولسا بىر ئەۋرەت لاتىسىغلا ئوخشايدۇ، خالاس؛
ھەممىمىز يوپۇرماقتەك خازان بولۇپ كەتتۇق،
قەبىھلىكلىرىمىز شامالدەك بىزنى ئۈچۈرۈپ تاشلىۋەتتى.■
7 سېنىڭ نامىڭنى چاقىرىپ ندا قىلغۇچى،
ئىلتىپاتىڭنى تۇتۇشقا قوزغالغۇچى ھېچ يوقتۇر؛
چۈنكى سەن يۈزۈڭنى بىزدىن قاچۇرۇپ يوشۇردۇڭ،
قەبىھلىكلىرىمىزدىن بىزنى سولاشتۇرغۇزدۇڭ.
8 بىراق ھازىر، ئى پەرۋەردىگار، سەن بىزنىڭ ئاتىمىزدۇرسەن؛
بىز سېغىز لاي، سەن بىزنىڭ ساپالچىمىزدۇرسەن؛
ھەممىمىز بولساق قولۇڭدا ياسالغاندۇرمىز؛
9 ئى پەرۋەردىگار، بىزگە قاراتقان غەزىپىڭنى زور قىلمىغايسەن،
قەبىھلىكنى مەڭگۈگىچە ئەسلەپ يۈرمىگىن؛
مانا، قاريغىن، ھەممىمىز سېنىڭ خەلقىڭدۇرمىز!■

□ 64:1-2 **»ئاھ، سەن ئاسمانلارنى يىرتىۋېتىپ، يەرگە چۈشكەن بولساڭىدى! تاغلار بولسا يۈزۈڭ ئالدىدا ئېرىپ كېتەتتى«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئاھ، سەن ئاسمانلارنى يىرتىۋېتىپ، يەرگە چۈشسەڭ ئىدىڭ! تاغلار بولسا يۈزۈڭ ئالدىدا ئېرىپ كېتەتتى.«!

□ 64:3 **»يۈزۈڭدىن تاغلار راستلا ئېرىپ كەتتى«!** ـ ئىسرائىللار مىسردىن چىققاندىن كېيىن، خۇدا ئۇلارغا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق مۇقەددەس قانۇن-پەرمانلىرىنى بەرگەن ۋاقتىدا، سىنايدا تاغلىرى شۇنداقلا ئېرىپ كەتتى. يەشايا پەيغەمبەر بەلكىم مۇشۇ ئىشلارنى كۆزدە تۇتىدۇ. ■ **64:4** زەب. 20:31□19□ 1 كور. 92:

■ **64:6** زەب. 890-5:

■ **64:9** زەب. 879:

10 مۇقەددەس شەھەرلىرىڭ جاڭگال،
زىئونۇڭ جاڭگال بولۇپ قالدى؛
يېرۇسالېم ۋەيران بولدى؛
11 ئاتا-بوۋىمىز سېنى مەدھىيىلىگەن جاي،
پاك-مۇقەددەسلىك، گۈزەل-پارلاقلىق تۈرالغۇسى بولغان تۈيمىز بولسا ئوت بىلەن كۆيۈپ كۈل بولدى؛
قەدىر-قىممەتلىك نەرسىلىرىمىزنىڭ ھەممىسى ۋەيران قىلىۋېتىلدى.□
12 مۇشۇ ئىشلار ئالدىدا ئۆزۈڭنى چەتكە ئالامسەن، ئى پەرۋەردىگار؟
سۈكۈت قىلىپ تۇرامسەن؟
بىزنى بولۇشچە خار قىلىپ ئۇرىۋېرەمسەن؟«

65

خۇدانىڭ دۇئاغا بەرگەن جاۋابى •••• »يېڭى ئىشلار«، يېڭى ئاسمان-زېمىن

1 ئەزەلدىن مېنى ئىزدىمىگەنلەرگە مېنى سوراش يولىنى ئاچتىم؛
مەن ئۆزۈمگە ئىنتىلمىگەنلەرگە ئۆزۈمنى تاپقۇزدۇم.
مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتالمىغان يات بىر ئەلگە مەن: ـ »ماڭا قارا، ماڭا قارا« ـ دېدىم.
2 بىراق يامان يولدا ماڭىدىغان،
ئۆزىنىڭ پىكىر-خىيالىغا ئەگىشىپ ماڭىدىغان،
ئاسىيلىق قىلغۇچى بىر خەلققە بولسا مەن كۈن بويى قولۇمنى ئۆزىتىپ ئىنتىلىپ كەلدىم.□
3 يەنى باغلاردا قۇربانلىق قىلىپ،
ئۆلارنى خىشلىق سۇپىلار ئۈستىدىمۇ كۆيدۈرۈپ،
كۆز ئالدىمدىلا زەردەمگە تېگىدىغان بىر خەلق؛□
4 ئۆلار قەبرىلەر ئارىسىدا ئولتۇرىدۇ،
مەخپىي جايلاردىمۇ تۈنەپ ئولتۇرىدۇ؛
ئۆلار چوشقا گۆشىنى يەيدۇ،
قازان-قاچىلىرىدا ھەرقانداق يىرگىنچلىك نەرسىلەرنىڭ شورپىسى بار.□
5 ئۆلار: »ئۆزۈڭگە بىلەن بول،
ماڭا يېقىنلاشقۇچى بولما؛

□ **64:11 »...□□□-□□□□□□□□□□□□ گۈزەل-پارلاقلىق تۈرالغۇسى بولغان تۈيمىز بولسا ئوت بىلەن كۆيۈپ كۈل بولدى»** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »تۈيمىز« مۇقەددەس ئىبادەتخانا، ئەلۋەتتە. »تۈي« دېگەن سۆزنىڭ ئىشلىتىلىشى بولسا، خۇدانىڭ ئەسلى ئۆلارنىڭ ئارىسىدا)ئىبادەتخانىسىدا(ئۇرغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ. »قەدىر-قىممەتلىك نەرسىلىرىمىز«نىڭ ئەڭ ئېسىلى بولسا يەنىلا ئىبادەتخانىدىكى يۈيۈم-جابدۇقلار بولغاندى.
بابىلىقلارنىڭ يېرۇسالېمنى، جۈملىدىن مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى ۋەيران قىلغانلىقى بەلكىم مۇشۇ بېشارەتنىن كېيىنكى 100 يىل ئەتراپىدا بولدى)ملادىيەدىن ئىلگىركى 586-يىلى.(مۇشۇ ئايەتتە، پەيغەمبەر (19-15:63-□□□□□□□□□□□□□ ئەھۋالغا ئوخشاش) تۈرزى ئاشۇ دەۋردە تۈرغاندەك سۆز قىلدۇ؛ ئۇ ئاشۇ دەۋردىكىلەرگە ۋەكىل بولۇپ دۇئا قىلدۇ.
□ **65:2 »يامان يولدا ماڭىدىغان...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياخشى ئەمەس يولدا ماڭىدىغان...«.
□ **65:3 »(ئۆلار...(باغلاردا قۇربانلىق قىلىپ، ئۆلارنى خىشلىق سۇپىلار ئۈستىدىمۇ كۆيدۈرۈپ...»** ـ باغلار پات-پات »باۋىل« دېگەن بۇتقا چوقۇندىغان جايلار بولۇپ قالاتتى. قۇربانلىقنى بولسا يەقەت ئىبادەتخانىدىلا قىلسا بولاتتى؛ ئۇنىڭدىن باشقا »قۇربانگاھ«لارنى يەقەت تاشلار ياكى تۈيراق قاتارلىق تەبىئىي ماتېرىياللاردىنلا ياسىغلى بولاتتى. **»ئۆلارنى خىشلىق سۇپىلار ئۈستىدىمۇ كۆيدۈرۈپ...»** ـ ياكى »خۇشبۇيىنى خىشلىق سۇپىلار ئۈستىدىمۇ كۆيدۈرۈپ.«
□ **65:4 »ئۆلار قەبرىلەر ئارىسىدا ئولتۇرىدۇ، مەخپىي جايلاردىمۇ تۈنەپ ئولتۇرىدۇ«** ـ مۇشۇ كىشىلەرنىڭ مازارلاردا، »مەخپىي جايلار«دا ئولتۇرۇپ تۈنەشتىكى مەقسىتى، شۇبھىسىزكى، »ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ روھلىرى«غا دۇئا قىلىپ ئالاقىلىشىش، شۇنداقلا جىن-شەيتانلار بىلەن ئالاقىلىشىش ئىدى. ئۇلۇكلەرنىڭ روھلىرى بىلەن ئالاقە قىلىشقا ئۇرۇنۇش تەۋراتتا قەتئىي مەنئى قىلىنىدۇ.

چۈنكى مەن سەندىن پاكمەن« ـ دەيدۇ،
مۇشۇلار دىمغىمغا كىرگەن ئىس-تۈتەك،
كۆز بويى تۆچمەي تۇرىدىغان ئوتتۇر!
7-6 مانا، مېنىڭ ئالدىمدا پۈتۈكلۈك تۇرىدۇكى: ـ
مەن سۈكۈت قىلىپ تۇرمايمەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ
بەلكى ھەم سىلەرنىڭ قەبىلىكىلىرىگىلارنى،
شۇنداقلا تاغ چوققىلىرىدا ئىسرىق ياققان،
دۆگلەر ئۈستىدىمۇ مېنى ھاقارەتلىگەن ئاتا-بوۋىلىرىگىلارنىڭ قەبىلىكىلىرىنى بىرلىكتە قايتۇرىمەن،
ـ شۇلارنى ئۆز قۇچاقلىرىغا قايتۇرىمەن؛
بەرھەق، مەن ئىلگىرىكى قىلغانلىرىنى ئۆز قۇچاقلىرىغا ئۆلچەپ قايتۇرىمەن.□
8 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ساپاق ئۈزۈمنىڭ »سارقىندى شىرنە«سى كۆرۈنگەندە،
خەقلەرنىڭ: »ئۇنى چەيلىۋېتىپ ۋەيران قىلمىسۇن، چۈنكى ئۇنىڭدا بەركەت تۇرىدۇ« دېگىنىدەك،
مەن ئۆز قۇللىرىمنىڭ سەۋەبىدىلا شۇنداق قىلىمەنكى،
ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ۋەيران قىلمايمەن. □
9 شۇنداق قىلىپ مەن ياقۇپتىن بىر نەسىلنى،
يەھۇدادىنمۇ تاغلىرىمغا بىر ئىگىدارنى چىقىرىمەن؛
شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ تاللىغانلىرىم زېمىنغا ئىگە بولىدۇ،
مېنىڭ قۇللىرىم شۇ يەردە ماكانلىشىدۇ.□
10 مېنى ئىزدىگەن خەلقىم ئۈچۈن،
شارون بولسا يەنە قوي پادىلىرىغا قوتقان،
ئاخور بولسا كالا پادىلىرىغا قونالغۇ بولىدۇ.□
11 بىراق پەرۋەردىگارنى تاشلاپ،
مۇقەددەس تېغىمنى ئۇنتۇغۇچى،
»تەلەي« دېگەن بۇت ئۈچۈن داستىخان سالغۇچى،

□ 7-65:6 »سىلەرنىڭ قەبىلىكىلىرىگىلارنى، شۇنداقلا تاغ چوققىلىرىدا ئىسرىق ياققان، دۆگلەر ئۈستىدىمۇ مېنى ھاقارەتلىگەن ئاتا-بوۋىلىرىگىلارنىڭ قەبىلىكىلىرىنى بىرلىكتە قايتۇرىمەن« ـ تاغلارنىڭ چوققىلىرى ياكى دۆگلەر پات-پات بۇتقا چوقۇنىدىغان جايلار بولۇپ قالاتتى. شۇنىڭ بىلەن مۇسا پەيغەمبەر تاغ ياكى دۆگلەر ئۈستىدە قۇربانلىق قىلىشنىمۇ مەنئى قىلغان. ئايەتكە كۆرىستىلگەن مۇشۇ قىلمىشلىرى، شۇبھىسىزكى، بۇتپەرەسلىك ئىدى. »بەرھەق، مەن ئىلگىرىكى قىلغانلىرىنى ئۆز قۇچاقلىرىغا ئۆلچەپ قايتۇرىمەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بەرھەق، ئۇلارنىڭ قىلغانلىرىنى ئۆز قۇچاقلىرىغا قايتۇرۇۋېتىش مېنىڭ بىرىنچى ئىشىمدۇر.«

□ 65:8 »ساپاق ئۈزۈمنىڭ »سارقىندى شىرنە«سى كۆرۈنگەندە، خەقلەرنىڭ: »ئۇنى چەيلىۋېتىپ ۋەيران قىلمىسۇن، چۈنكى ئۇنىڭدا بەركەت تۇرىدۇ« دېگىنىدەك،...» ـ قاناتلاندا)پەلەستىنىدە(ئۈزۈمدىن »ئۆزى چىققان« شىرنە بولسا ئىنتايىن ئەتىۋارلىنىدۇ، سەۋەبى، ئۇنىڭدىن ئىشلىنىدىغان شاراب ئىنتايىن مېزىلىك بولىدۇ. شۇڭا مەلۇم بىر ساپ ئۈزۈمدىن مۇشۇ »سارقىندى شاراب« چىققانلىقى بايقالسا، ئۇ باشقا ئۈزۈم ساپاقلىرى بىلەن قوشۇپ چەيلىۋېتىلەيدۇ، »شىرنە چىققۇچە« ئايرىم قويۇلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئۆزىگە سادىق بولغان »قالدىلار« ئىسرائىلدا بار بولسىلا، ئۇلارنى يوقاتمايدۇ. بىز يۇقىرىقى بابلاردىن بىلىمىزكى، مۇشۇ »ئىگىدار« نەسىل (9-□□□□□) دەل »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نىڭكى، يەنى مەسىھنىڭ نەسىلىدۇر.

□ 65:9 »مەن ياقۇپتىن بىر نەسىلنى، يەھۇدادىنمۇ تاغلىرىمغا بىر ئىگىدارنى چىقىرىمەن« ـ دېمەك، خۇدا »قالدىسى«دىن، ئۆزىگە سادىق بىرىگە بىر دەۋرنى چىقىرىدۇ، ئۇلارنى »مۇقەددەس زېمىن«غا ئىگە قىلىدۇ.

□ 65:10 »شارون بولسا يەنە قوي پادىلىرىغا قوتقان، ئاخور بولسا كالا پادىلىرىغا قونالغۇ بولىدۇ« ـ شارون بولسا پەلەستىننىڭ غەرب تەرىپىدە، ئەسلى ئىنتايىن مۇنبەت جاي ئىدى. شۇ رايون بەلكىم ئاسۇرىيە)ھەم كېينىكى بابىللىقلارنىڭ(بۇلاڭچىلىقلىرى تۈپەيلىدىن قاقاسلىشىپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن. ئاخور بولسا شەرقىي تەرىپتە بولۇپ ئانچە مۇنبەت ئەمەس ئىدى. ئىسرائىللار ئاخوردا خۇداغا قاتتىق تاسىيلىق قىلغاندى)تەۋراتتىكى »يەشۇئا« 7-بابنى كۆرۈڭ.(بىراق ھازىر ئۇ خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچرىماي، مۇنبەت بولۇپ كېتىدۇ. پەلەستىنىدىكى بۇ ئىككى جاي ھەم ئاربىلىقدىكى بارلىق پەلەستىن زېمىنلىرى غەربتىن-شەرقتىچە پۈتۈنلەي ئەسلىگە كەلتۈرۈلىدۇ، بەلكى تېخىمۇ ئاۋات ئەھۋالغا كەلتۈرۈلىدۇ، دېمەكچى.

»تەقدىر« دېگەن بۇت ئۈچۈنمۇ ئەبجەش شارابنى قۇيۇپ قاچىلارنى تولدۇرغۇچىسىلەر،□
12 مەن سىلەرنى قىلىچقا »تەقدىر« قىلدىم،
سىلەرنىڭ ھەممىگىلار قىرغىنچىلىقتا باش ئېگىسىلەر؛
چۈنكى مەن چاقىردىم، سىلەر جاۋاب بەرمىدىڭىلار؛
مەن سۆز قىلدىم، سىلەر قۇلاق سالمىدىڭىلار؛
ئەكسىچە نەزىرىمدە يامان بولغاننى قىلىۋاتىسىلەر،
مەن ياقتۇرمايدىغاننى تاللىغانسىلەر.
13 شۇڭا، رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
مانا، مېنىڭ قۇللىرىم يەيدۇ،
سىلەر ئاچ قالىسىلەر؛
مانا، مېنىڭ قۇللىرىم ئىچىدۇ،
بىراق سىلەر ئۇسسۇز قالىسىلەر؛
مانا، مېنىڭ قۇللىرىم شادلىنىدۇ،
سىلەر شەرمەندىلىكتە قالىسىلەر؛
14 مانا، كۆڭۈلدىكى شاد-خۇراملىقتىن قۇللىرىم ناخشا ئېيتىدۇ،
سىلەر كۆڭۈلدىكى ئازابتىن زار-زار يىغلايسىلەر،
روھ-قەلب سۈنۈقلۇقىدىن نالە-پەرياد كۆتۈرىسىلەر.
15 ئىسىمىڭلارنى مېنىڭ تاللىغانلىرىمغا لەنەت بولۇشقا قالدۇرىسىلەر.
رەب پەرۋەردىگار سېنى ئۆلتۈرىدۇ،
ھەم ئۇنىڭ قۇللىرىغا باشقا بىر ئىسىمنى قويۇپ بېرىدۇ.
16 شۇنىڭ ئۈچۈن كىمكى ئۆزىگە بىر بەختنى تىلىسە،
»ئامىن« دېگۈچى خۇدانىڭ نامى بىلەن ئاشۇ بەختنى تىلەيدۇ؛
كىمكى قەسەم ئىچمەكچى بولسا،
ئەمدى »ئامىن« دېگۈچى خۇدانىڭ نامى بىلەن قەسەم ئىچىدۇ؛
چۈنكى بۇرۇنقى دەرد-ئەلەملەر ئۇنتۇلغان بولىدۇ،
چۈنكى ئۇلارنى كۆزۈمدىن يوشۇردۇم.□
17 چۈنكى قارا كۈلار، مەن يېڭى ئاسمانلارنى ۋە يېڭى زېمىننى يارىتىمەن؛
ئىلگىرىكى ئىشلار ھېچ ئەسلەتمەيدۇ،
ھەتتا ئەسكە كەلمەيدۇ.
18 ئەكسىچە سىلەر يارىتىدىغانلىقىمدىن خۇشاللىنىڭلار؛
مەڭگۈگە شاد-خۇراملىقتا بولۇڭلار،
چۈنكى مەن يېرۇسالېمنى شاد-خۇراملىق،
ئۇنىڭ خەلقىنى خۇشاللىق بەرگۈچى قىلىپ يارىتىمەن.

□ **65:11 »تەلەي»...«تەقدىر...«** ـ)ئىبراني تىلىدا » گاد« دېپلىدۇ(سۈرىيەدىكى بىر بۇت. »تەقدىر« يەنە بىر بۇت ـ ئەسلى ئىبراني تىلىدا »مەنى«؛ بۇنىڭ مەنىسى »تەقدىر« »تەقسىمات، سانلىش« ئىدى.

□ **65:16 »شۇنىڭ ئۈچۈن كىمكى ئۆزىگە بىر بەختنى تىلىسە، »ئامىن« دېگۈچى خۇدانىڭ نامى بىلەن ئاشۇ بەختنى تىلەيدۇ«** ـ خۇدانىڭ ئۆز قۇللىرىغا بەرگەن ۋەدىلىرىنى (8-14-□□□□□□□□□) ئەمەلگە ئاشۇرغانلىقىنى كۆرگەن خەقلەر خۇدانى بولسا »ئامىن« دېگۈچى خۇدا)ياكى »ئامىن«نىڭ ئىگىسى خۇدا«، (يەنى مۇمىن بەندىلىرىنىڭ دۇئالىرىنى ئاكلايدىغان خۇدا، دەپ بىلىدۇ. »ئامىن« دېگەن سۆزنىڭ تولۇق مەنىسى تونۇغۇلۇق »تەبرىلە«، شۇنداقلا »2□□□.« 20:1نىڭ كۆرۈڭ. **»كىمكى قەسەم ئىچمەكچى بولسا، ئەمدى »ئامىن« دېگۈچى خۇدانىڭ نامى بىلەن قەسەم ئىچىدۇ؛ چۈنكى بۇرۇنقى دەرد-ئەلەملەر ئۇنتۇلغان بولىدۇ، چۈنكى ئۇلارنى كۆزۈمدىن يوشۇردۇم«** ـ خۇدانىڭ سەلتەنىتىدە بولغانلار بۇرۇنقى)بولۇپمۇ ئۆز گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن پەيدا بولغان(دەرد-ئەلەملەرنى ئېسىگە كەلتۈرمەيدۇ؛ چۈنكى خۇدا ئۆزى ئۇلارنىڭ گۇناھ-سەۋەنلىكلىرىنى ئۇنتۇغان بولىدۇ.

19 تۆزۈمۈ يېرۈسالېمدىن شاد-خۇراملىقتا بولىمەن،
شۇنداقلا تۆز خەلقىمدىن خۇشاللىنىمەن؛
ئۇنىڭدا نە يىغا ئاۋازى،
نە نالە-پەريادلار ئىككىنچى ئاكلانمايدۇ؛□
20 ئۇنىڭدا يەنە بىرنەچچە كۈنلۈك چاچراپ كەتكەن بوۋاق بولمايدۇ،
ياكى ۋاقتى توشماي ۋاقتسىز كەتكەن بوۋاي بولمايدۇ؛
يۈز ياشقا كىرگەن بولسا »يىگىت« سانىلىدۇ،
شۇنىڭدەك گۇناھكار يۈز ياشقا كىرىپ تۇلگەن بولسا »خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچىرىغان« دەپ ھېسابلىنىدۇ.□
21 ئۇلار ئۆيلەرنى سالىدۇ، ئۇلاردا تۇرىدۇ؛
ئۇلار ئۈزۈمزارلارنى بەرپا قىلىدۇ، ئۇلاردىن مېۋە يەيدۇ؛
22 ئۇلار ياسىغان ئۆيلەردە، باشقا بىرسى تۇرمايدۇ؛
تىكلىگەن ئۈزۈمزارلاردىن، باشقا بىرسى مېۋە ئېلىپ يېمەيدۇ؛
چۈنكى خەلقىمنىڭ كۈنلىرى دەرەخنىڭ ئۆمرىدەك بولىدۇ؛
مېنىڭ تاللىغانلىرىم ئۆزلىرى ئۆز قولى بىلەن ياسىغانلىرىدىن ئۆز ئۆمرىدە تولۇق بەھرىمەن بولىدۇ.□
23 ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمگىكى بىكارغا كەتمەيدۇ؛
ياكى ئۇلارنىڭ باللىرى تۇغۇلغاندا كېلەچىكى توغرۇلۇق ۋەھىمە مەۋجۇت بولمايدۇ؛
چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگار بەخت ئاتا قىلغان نەسىلدۇر،
ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرىمۇ شۇنداق.□
24 ۋە شۇنداق بولىدۇكى،
ئۇلار ندا قىلىپ چاقىرماستىنلا،
مەن ئىجابەت قىلىمەن؛
ئۇلار دۇئا قىلىپ سۆزلەۋاتقىنىدىلا،
مەن ئۇلارنى ئاكلايمەن.
25 بۆرە ھەم پاقلان بىلەن بىللە ئوزۇقلىنىدۇ؛

□ **65:19 تۆزۈمۈ يېرۈسالېمدىن شاد-خۇراملىقتا بولىمەن، شۇنداقلا تۆز خەلقىمدىن خۇشاللىنىمەن؛ ئۇنىڭدا نە يىغا ئاۋازى، نە نالە-پەريادلار ئىككىنچى ئاكلانمايدۇ«** ـ »يېڭى ئاسمانلار، يېڭى زېمىن، يېڭى يېرۈسالېم« توغرۇلۇق تازراق توختىتايلى. ئىنجىلدىكى »ۋەھيي« دېگەن قىسىمنا ئاساسەن بىلىمىزكى، مەسىھ **مۇشۇ دۇنيادا** مىڭ يىل ھۆكۈمرانلىق قىلىدۇ. شۇ ھۆكۈمرانلىقىدىكى ئەھۋال يەشايا پەيغەمبەرنىڭ بېشارىتىدەك بولىدۇ. ئۇ تېخى ئاخىرق »يېڭى ئاسمانلار، يېڭى زېمىن« ئەمەس؛ چۈنكى مۇشۇ ئايەتلەرگە قارىغاندا، تۆلۈم دېگەن ئىش)مەيلى ئادەملەر تۆزۈن تۆمۈرلۈك بولسىمۇ(تېخى مەۋجۇت؛ گۇناھ تېخى مەۋجۇت، **ئاخىرق** »يېڭى ئاسمانلار، يېڭى زېمىن« مەڭگۈلۈك بولىدۇ؛ ئۇلاردا تۆلۈمۈ يوق، گۇناھ يوق. ئىنجىلدىكى »ۋەھيي« 22-21-بابلارنى كۆرۈڭ. مەسىھ مۇشۇ دۇنيادا مىڭ يىل ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان »يېڭى ئاسمانلار، يېڭى زېمىن، يېڭى يېرۈسالېم« بىزنىڭ مەڭگۈلۈك »يېڭى ئاسمانلار، يېڭى زېمىن، يېڭى يېرۈسالېم«نىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى چۈشىنىشىمىزگە زور ياردەم بېرىدۇ؛ بۇ ئىككىسىنىڭ ئوخشاش يەرلىرى كۆپ)مەسىلەن، قورقۇنچ، دەرد-ئەلەم يوقىتىلغانلىقى(؛ خۇدا زامانلارنىڭ ئەڭ ئاخىردا مىڭ يىللىق »يېڭى ئاسمانلار، يېڭى زېمىن، يېڭى يېرۈسالېم«نى مەڭگۈلۈك »يېڭى ئاسمانلار، يېڭى زېمىن، يېڭى يېرۈسالېم«غا ئايلاندۇرىدۇ.

مەسىھنىڭ مىڭ يىللىق سەلتەنىتى توغرىسىدا »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.

□ **65:20 »شۇنىڭدەك گۇناھكار يۈز ياشقا كىرىپ تۇلگەن بولسا »خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچىرىغان« دەپ ھېسابلىنىدۇ«** ـ ئادەملەرنىڭ كۆپىنچىسى ناھايىتى چوڭ ياشىنىلا تۇلىدىغان بولغاچقا، »يۈز ياشتا تۇلگەن« بولسا، يەقەتلا »ناھايىتى بىر يىگىت« دەپ قارىلىدۇ؛ خەقلەر ئۇنىڭ گۇناھ قىلغانلىقىنى بىلىپ قالسا، ئۇنى »شۇنچە ياش تۇرۇپلا تۇلگەن، چوقۇم خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچىرىغان بولسا كېرەك« دەپ قارايدۇ.

□ **65:22 »ئۇلار ياسىغان ئۆيلەردە، باشقا بىرسى تۇرمايدۇ؛ تىكلىگەن ئۈزۈمزارلاردىن، باشقا بىرسى مېۋە ئېلىپ يېمەيدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلارنىڭ قۇرۇلۇشلىرىدا باشقىلار تۇرىدىغان، ئۇلارنىڭ تىككىنىدىن باشقىلار يەيدىغان ھالەت بولمايدۇ.« **»دەرەخنىڭ ئۆمرى«** ـ ئەلۋەتتە ئىنتايىن ئۇزۇن بولىدۇ؛ دەرەخنىڭ ئۆزى ئىنتايىن مۇقىم، پۇختا ياشايدۇ؛ سۆزلەر مۇشۇ جەھەتتىمۇ ئېچىگە ئالسا كېرەك. **«...□□□ قولى بىلەن ياسىغانلىرىدىن ئۆز ئۆمرىدە تولۇق بەھرىمەن بولىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆز قولى بىلەن ياسىغانلىرى ئۆزى ئېرىيدۇ« ـ دېمەك، پۈتۈن ئۆمرىدە تولۇق ئىشلىتىدۇ.

□ **65:23 »چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگار بەخت ئاتا قىلغان نەسىلدۇر«** ـ ياكى »چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگار بەخت ئاتا قىلغان)زات(نىڭ نەسىلدۇر.« مۇشۇ تەرجىمىسى توغرا بولسا »پەرۋەردىگار بەخت ئاتا قىلغان)زات«(مەسىھنى كۆرسەتكەن بولىدۇ، ئەلۋەتتە.

شىر بولسا كالىدەك سامان يەيدۇ،
يىلاننىڭ رىزىق بولسا توپا-چاڭلا بولىدۇ.
مېنىڭ مۇقەددەس تېغىمنىڭ ھەممە يېرىدە ھېچ زىيانكەشلىك بولمايدۇ،
ھېچ بۇزغۇنچىلىق بولمايدۇ، دەيدۇ پەرۋەردىگار. □ ■

66

خۇدانىڭ جاۋابى ـ داۋامى

1 »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئاسمانلار مېنىڭ تەختىم،
زېمىن بولسا ئاياغلىرىمغا تەختىپەرىمدۇر،
ئەمدى ماڭا قانداق تۆي-ئىمارەت ياسىماقچىسىلەر؟
ماڭا قانداق يەر ئارامگاھ بولالايدۇ؟□ ■
2 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى مېنىڭ قولۇم ياراتقان، ئۇلار شۇنداق بولغاچقىلا بارلىققا كەلگەن ئەمەسمىدى؟ ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار، ـ
لېكىن مەن نەزىرىمنى شۇنداق بىر ئادەمگە سالىمەن:
ـ مۆمىن- كەمتەر، روھى سۇنۇق،
سۆزلىرىمنى ئاڭلىغاندا قورقۇپ تىترەك باسىدىغان بىر ئادەمگە نەزىرىمنى سالىمەن.
3 كالا سويغان كىشى ئادەمنىمۇ ئۆلتۈرىدۇ،
قوزىنى قۇربانلىق قىلغان كىشى ئىتنىڭ بوينىنى سۇندۇرۇپ ئۆلتۈرىدۇ،
ماڭا ھەدىيە تۈتقۇچى چوشقا قېنىنىمۇ تۈتۈپ بەرمەكچىدۇر،
دۇئاسىنى ئەسلىتىشكە خۇشبۇي ياققۇچى مەبۇدقىمۇ مەدھىيە ئوقۇيدۇ؛
بەرھەق، ئۇلار ئۆزى ياقتۇرىدىغان يوللىرىنى تاللىغان،
كۆڭلى يېرگىنچلىك نەرسىلىردىن خۇرسەن بولىدۇ.□
4 شۇڭا مەنمۇ ئۇلارنىڭ كۈلپەتلىرىنى تاللايمەن؛
ئۇلار دەل قورقىدىغان ۋەھىمىلەرنى بېشىغا چۈشۈرىمەن؛
چۈنكى مەن چاقىرغىنىمدا، ئۇلار جاۋاب بەرمىدى؛
مەن سۆز قىلغىنىمدا، ئۇلار قۇلاق سالمىدى؛
ئەكسىچە نەزىرىمدە يامان بولغانىنى قىلدى،

□ **65:25 »يىلاننىڭ رىزىق بولسا توپا-چاڭلا بولىدۇ«** ـ ئېرەن باغچىسىدا خۇدا يىلاننا: »توپا-چاڭنى يەيسەن« دېگەن لەنەتنى چۈشۈرگەنىدى. بىراق ھازىر ئۇنىڭ بىگىنلىرى **پەقەت** توپا-چاڭ بولىدۇ؛ ئۇ ھېچ ئادەمنى ياكى باشقا ھايۋانغا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ.

■ **65:25** يەش. 11□6: 7، 8، 9؛ مات. 318:

□ **66:1 »زېمىن بولسا ئاياغلىرىمغا تەختىپەرىمدۇر«** ـ »تەختىپەر« پادىشاھ تەختىكە ئولتۇرغاندا ئاياغلىرىنى دەسسەتكەن كىچىك ئورۇندۇق. **»ئەمدى ماڭا قانداق تۆي-ئىمارەت ياسىماقچىسىلەر؟ ماڭا قانداق يەر ئارامگاھ بولالايدۇ؟«** ـ بىرىنچى ئايەت بەلكىم خۇدانىڭ 64-باب، 11-ئايەتتىكى سوئالغا بېرىدىغان ئاساسىي جاۋابى. خۇدا »ئىبادەتخانا«نى ئانچە مۇھىم دەپ قارىمىسىمۇ، ئىنسانلار ئۆزىگە ئاتاپ سالغان ئىبادەتخانىنى چوقۇم كەمىستىدۇ دېگەنى بولمايدۇ -20) ھەم 2-ئايەتكە قارىغاندا، كەلگۈسىدىكى »مىڭ يىللىق سەلتەنىتى«دە بىر »مۇقەددەس ئىبادەتخانا« بولىدۇ؛ بىراق خۇدانىڭ نەزىرى (2-□□□□□□□ ئاساسەن) ھېچقانداق تۆي-ئىمارەتنە ئەمەس، بەلكى ئۆزىدىن قورقىدىغان مۆمىن بەندىلىرىدە ئۆرىدۇ.

■ **66:1** 1پاد. 27:8□ 2تار. 18:6□ روس. 49:7□48□ 2417:

□ **66:3 »كالا سويغان كىشى ئادەمنىمۇ ئۆلتۈرىدۇ، ... دۇئاسىنى ئەسلىتىشكە خۇشبۇي ياققۇچى مەبۇدقىمۇ مەدھىيە ئوقۇيدۇ؛ بەرھەق، ئۇلار ئۆزى ياقتۇرىدىغان يوللىرىنى تاللىغان، كۆڭلى يېرگىنچلىك نەرسىلىردىن خۇرسەن بولىدۇ«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى كىشىلەر كۆرۈنۈشتە خۇداغا ئىبادەت قىلىدۇ؛ ئۇلار كالا-قوزىنى سويۇپ قۇربانلىق قىلىدۇ، »ئاشلىق ھەدىيە« قىلىدۇ، خۇشبۇينىمۇ خۇداغا ئاتاپ ياقىدۇ؛ بىراق يۈنداق قىلىشلىرى بىلەن تەڭ ئۇلار قاتىللىق قىلىدۇ، خۇراپىي ئىشلارنى قىلىدۇ)ئىتنىڭ بوينىنى سۇندۇرۇش(، يۇتلارغا چوقۇنۇپ ھارام قۇربانلىقلارنىمۇ قىلىدۇ.

مەن ياقتۇرمايدىغانىنى تاللىدى.»■
5 »ئى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئالدىدا قورقۇپ تىترەيدىغانلار،
ئۇنىڭ دېگىنىنى ئاڭلاڭلار: ـ
»سىلەرنى ناممىغا سادىق بولغانلىقىڭلار تۈپەيلىدىن چەتكە قاققانلار بولسا،
يەنە سىلەردىن نەپرەتلىنىدىغان قېرىنداشلىرىڭلار سىلەرگە: ـ
»قېنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغلۇقى ئايان قىلىنسۇن،
شۇنىڭ بىلەن شادلىقىڭلارنى كۆرەلەيدىغان بولىمىز«! ـ دېدى؛
بىراق شەرمەندىلىكتە قالغانلار ئۆزلىرى بولىدۇ.■
6 ئاڭلاڭلار! ـ شەھەردىن كەلگەن چۇقان-سۈرەنلەر!
ئاڭلاڭلار! ـ ئىبادەتخانىدىن چىققان ئاۋازنى!
ئاڭلاڭلار! ـ پەرۋەردىگار ئۆز دۈشمەنلىرىگە يامانلىقلىرىنى قايتۇرۇۋاتىدۇ«! □

ئىسرائىلنىڭ يېڭىدىن تۇغۇلۇشى

7 ـ تولغىقى تۇتمايلا تۇ بوشىنىدۇ؛
ئاغرىقى تۇتمايلا، ئوغۇل بالا تۇغىدۇ!■
8 كىمنىڭ مۇشۇنداق ئىش توغرۇلۇق خەۋىرى باردۇ؟
كىم مۇشۇنداق ئىشلارنى كۆرۈپ باققان؟
زېمىن بىر خەلقنى بىر كۈن ئىچىدىلا تۇغدىغان ئىش بارمۇ؟
دەققە ئىچىدىلا بىر ئەلنىڭ تۇغۇلۇشى مۇمكىنمۇ؟
چۈنكى زىئوننىڭ ئەمدىلا تولغىقى تۇتۇشىغا، ئۇ ئوغۇل بالىلىرىنى تۇغدى!□
9 بىرسىنى بوشىنىش ھالىتىگە كەلتۈرگەن بولسام، مەن بالىنى چىقارغۇزماي قالامتىم؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
مەن تۇزۇم تۇغدۇرغۇچى تۇرسام، بالىياتقۇنى ئېتىۋېتەمدىمەن؟ ـ دەيدۇ خۇدايىڭ.
10 يېرۇسالېم بىلەن بىللە شاد-خۇراملىقتا بولۇڭلار،
ئۇنى سۆيگۈچىلەر، ئۇنىڭ ئۈچۈن خۇشاللىنىڭلار!
ئۇنىڭ ئۈچۈن قايغۇ-ھەسرەت چەككەنلەر،
ئۇنىڭ بىلەن بىللە شادلىق بىلەن شادلىنىڭلار!
11 چۈنكى سىلەر ئۇنىڭ تەسەللى بېرىدىغان ئەمچەكلىرىدىن ئېمىپ قانائەتلىنىسىلەر،
چۈنكى سىلەر قانغۇچە ئىچىپ چىقىسىلەر،
ئۇنىڭ شان-شەرىپىنىڭ زورلۇقىدىن كۆكۈڭلار خۇرسەن بولىدۇ.»□
12 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ

■ 66:4 پەند. 24:1□ يەش. 12:65□ يەر. 137:
■ 66:5 يەش. 195:
□ 66:6 **»ئاڭلاڭلار! ـ شەھەردىن كەلگەن چۇقان-سۈرەنلەر! ئاڭلاڭلار! ـ ئىبادەتخانىدىن چىققان ئاۋازنى! ئاڭلاڭلار! ـ پەرۋەردىگار ئۆز دۈشمەنلىرىگە يامانلىقلىرىنى قايتۇرۇۋاتىدۇ«!** ـ بۇ بېشارەت يەشايانىڭ كېيىنكى دەۋرىدىكى يېرۇسالېم، جۈملىدىن ئىبادەتخانىنىڭ ۋەيران قىلىنىشىنى (ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 586-يىلى) ھەم بەلكىم ئاخىرقى زامانلاردىكى ئوخشاپ كېتىدىغان بىر ئىشنىمۇ كۆرسىتىدۇ.
■ 66:7 ۋەھ. 612:1-
□ 66:8 **»كىمنىڭ مۇشۇنداق ئىش توغرۇلۇق خەۋىرى باردۇ؟ ... زېمىن بىر خەلقنى بىر كۈن ئىچىدىلا تۇغدىغان ئىش بارمۇ؟ دەققە ئىچىدىلا بىر ئەلنىڭ تۇغۇلۇشى مۇمكىنمۇ؟ چۈنكى زىئوننىڭ ئەمدىلا تولغىقى تۇتۇشىغا، ئۇ ئوغۇل بالىلىرىنى تۇغدى«!** ـ مۇشۇ 7- ھەم 8-ئايەتتە ئېيتىلغان ئىشلار بىراقلا يېرۇساېمنىڭ ۋەيران قىلىنىشىدىن (6-□□□□□) ئاخىرقى زاماندا »زىئون-ئىسرائىل توۋا قىلىپ يېڭىدىن تۇغۇلۇشى« ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ، ئۇلارنىڭ خۇدانىڭ ئالدىدا ھەققىي »ئۆز خەلقىم« بولۇشىغا ئالاۋىتە ئۆتىدۇ.
□ 66:11 **»ئۇنىڭ شان-شەرىپىنىڭ زورلۇقىدىن كۆكۈڭلار خۇرسەن بولىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئۇنىڭ شەرەپلىك باغىر-كۆكسىدىن كۆكۈڭلار خۇرسەن بولىدۇ.«

مەن ئۇنىڭغا تاشقان دەريادەك ئارام-خاتىرجەملىكنى،
تېشىپ كەتكەن ئېقىمدەك ئەللەرنىڭ شان-شەرەپلىرىنى سۈزۈپ بېرىمەن؛
سىلەر ئېمىسىلەر،
سىلەر يانچاشقا ئېلىنىپ كۆتۈرۈلىسىلەر،
ئېتەكتە ئەكىلىنىسىلەر.■
13 خۇددى ئانا بالىسىغا تەسەللى بەرگەندەك،
مەن شۇنداق سىلەرگە تەسەللى بېرىمەن؛
سىلەر يېرۇسالېمدا تەسەللىگە ئىگە بولىسىلەر.
14 سىلەر بۇلارنى كۆرگەندە كۆكۈلۈڭلار شادلىنىدۇ،
سۆڭەكلىرىڭلار يۇمران ئوت-چۆپتەك ياشناپ كېتىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۆز قۇللىرىغا ئايان قىلىنىدۇ،
ئۇ دۈشمەنلىرىگە قەھرىنى كۆرسىتىدۇ.
15 چۈنكى غەزىپىنى قەھر بىلەن،
تەنبىھىنى ئوت يالقۇنلىرى بىلەن چۈشۈرۈشى ئۈچۈن،
مانا، پەرۋەردىگار ئوت بىلەن كېلىدۇ،
ئۇ جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن قۇيۇندەك كېلىدۇ.
16 چۈنكى ئوت بىلەن ھەم قىلىچ بىلەن پەرۋەردىگار بارلىق ئەت ئىگىلىرىنى سوراق قىلىپ جازالايدۇ؛
پەرۋەردىگار ئۇلتۇرغەنلەر نۇرغۇن بولىدۇ.
17 »باغچىلار«غا كىرىش ئۈچۈن پاكىزلىنىپ،
ئۆزلىرىنى ئايرىم تۇتۇپ،
ئوتتۇرىدا تۇرغۇچىنىڭ گېپىگە كىرگەنلەر،
شۇنداقلا چوشقا گۆشىنى، يىرگىنچلىك بولغانىنى، جۈملىدىن چاشقانلارنى يەيدىغانلار بولسا جىمىسى تەڭ تۈگىشىدۇ
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
18 چۈنكى ئۇلارنىڭ قىلغانلىرى ھەم ئويلىغانلىرى مېنىڭ ئالدىمىدىۇر؛
بىراق بارلىق ئەللەر، ھەممە تىلدا سۆزلەيدىغانلارنىڭ يىغىلىدىغان ۋاقتى كېلىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار كېلىپ مېنىڭ شان-شەرىپىمنى كۆرىدۇ؛ □
19 ۋە مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بىر كارامەت بەلگىنى تىكلەيمەن؛
ھەم ئۇلاردىن قېچىپ قۇتۇلغانلارنى ئەللەرگە ئەۋەتىمەن؛
نام-شۆھرىتىمنى ئاڭلىمىغان، شان-شەرىپىمنى كۆرۈپ باقمىغان تارشىشقا، لۇئىيەگە، ئوقياچىلىقتا داڭقى چىققان
لۇدقا، تۇبال، گرېتسىيەگە ھەم يىراق چەتلەردىكى ئاراللارغا ئۇلارنى ئەۋەتىمەن؛
ئۇلار ئەللەر ئارىسىدا مېنىڭ شان-شەرىپىمنى جاكارلايدۇ.□

■ **66:12** يەش. 22:49 460:

□ **66:17** **»»باغچىلار«غا كىرىش ئۈچۈن پاكىزلىنىپ،...»** ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىك ھەرىكەتلىرىگە قاتىشىش ئۈچۈن، مۇشۇ »پاكىزلىنىش« ئىشلىرىنى قىلىدۇ. **»ئوتتۇرىدا تۇرغۇچى«** ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىكتە يېتەكچىلىك »پىر« رولىنى ئالغۇچى.

□ **66:18** **»چۈنكى ئۇلارنىڭ قىلغانلىرى ھەم ئويلىغانلىرى مېنىڭ ئالدىمىدىۇر«** ـ بۇ ئايەتنىڭ بىرىنچى يېرىمىنى تەرجىمە قىلىش تەس. ئالىملار پەقەت ئۇنىڭ مەنىسىنى تەرجىمە قىلغىنىمىزدەك پەرەز قىلىدۇ.

□ **66:19** **»ئۇلاردىن قېچىپ قۇتۇلغانلارنى ئەللەرگە ئەۋەتىمەن«** ـ »ئۇلاردىن« دېگەنلىك: (1) 16-ئايەتتە ئېيتىلغان جازالىرىدىن »)ئوت ھەم قىلىچ«تىن(ياكى (2) »يات ئەللەر ئارىسىدىن« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. **»ھەم ئۇلاردىن قېچىپ قۇتۇلغانلارنى ئەللەرگە ئەۋەتىمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھەم قېچىپ ھايات قالغانلاردىن بەزىلىرىنى)يات(ئەللەرگە ئەۋەتىمەن.« **»تارشىش»...«لۇد...« »تۇبال...«** ـ شۇيھىسىزكى، مۇشۇ يۇرتلارنىڭ ئىسىملىرى پۈتۈن دۇنيادىكى يۇرتلارغا ۋەكىلىك قىلىدۇ. »تارشىش« ئۈچۈن 60-باب، 9-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ؛ »لۇد« بولسا بەلكىم شىمالىي

20 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىللار »ئاشلىق ھەدىيە«نى پاكىز قاچىلارغا قويۇپ پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىگە ئېلىپ
كەلگەندەك،
شۇلار بولسا، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بېغىشلىغان ھەدىيە سۈپىتىدە قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ ھەممىسىنى ئەللەردىن ئېلىپ
كېلىدۇ؛
ئۇلارنى ئاتلارغا، جەڭ ھارۋىلىرىغا، سايىۋەنلىك ھارۋا-زەمبىللەرگە، قېچىرلارغا ھەم نار تۆگىلەرگە مىندۈرۈپ
مۇقەددەس تېغىمغا، يەنى يېرۇسالېمغا ئېلىپ كېلىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
21 ھەم مەن ئۇلاردىن بەزىلىرىنى كاھىنلار ھەم لاۋىيلار بولۇشقا تاللايمەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
22 چۈنكى مەن يارىتىدىغان يېڭى ئاسمانلار ھەم يېڭى زېمىن تۆزۈمىنىڭ ئالدىدا دائىم تۇرغاندەك،
سېنىڭ نەسلىڭ ھەم ئىسمىڭ تۇرۇپ ساقلىنىدۇ.□ ■
23 ھەم شۇنداق بولىدۇكى، يېڭى ئايمۇ يېڭى ئايدا،
شابات كۈنىمۇ شابات كۈنىدە،
بارلىق ئەت ئىگىلىرى مېنىڭ ئالدىمغا ئىبادەت قىلغىلى كېلىدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
24 ـ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سىرتقا چىقىپ،
ماڭا ئاسىيلىق قىلغان ئادەملەرنىڭ جەسەتلىرىگە قارايدۇ؛
چۈنكى ئۇلارنى يەۋاتقان قۇرتلار ئۆلمەيدۇ؛
ئۇلارنى كۆيدۈرۈۋاتقان ئوت ئۆچمەيدۇ؛
ئۇلار بارلىق ئەت ئىگىلىرىگە يىرگىنچلىك بىلىنىدۇ.

ئافرىقىدا؛ ئۆيال بەلكىم ھازىردىكى رۇسىيەنى كۆرسىتىدۇ)بەلكىم رۇسىيەنىڭ كونا پايتەختى »توبولسك« بىلەن مۇناسىۋىتى بار.(
ئەمىشقا »لۇد« توغرۇلۇق »ئوقياچىلىقتا داڭقى چىققان« دېيىلىدۇ؟ پەرىزىمچە، خۇدا ئەۋەتكەن ئەلچىلەرنىڭ خىزمىتىنىڭ خەتەرى بار، دەپ
كۆرسەتمەكچى.

□ 66:20 »شۇلار بولسا، پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بېغىشلىغان ھەدىيە سۈپىتىدە قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ ھەممىسىنى ئەللەردىن ئېلىپ كېلىدۇ« ـ بىزنىڭچە
»شۇلار« خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى قوبۇل قىلغان »بات ئەللەر«نى كۆرسىتىدۇ. ئۇلار خۇشال بولۇپ، خۇدانىڭ شاپائىتىنى قايتۇرۇش ئۈچۈن،
زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىغان، تارقىلىپ كەتكەن يەھۇدىيلارنىڭ ئۆز يۇرتى يېرۇسالېمغا قايتىشىغا يارىدەم قىلىشىمىز كېرەك دەپ ھەرخىل ۋاستىلەر بىلەن
سەپەرىدە ئۇلارغا يۈلەنچۈك بولىدۇ.

□ 66:21 » كاھىنلار« ـ » كاھىنلار«نىڭ خەلققە ۋەكىل بولۇپ ئۇلارنىڭ قۇربانلىقلىرىنى ئىبادەتخانىدىكى قۇربانگاھ ئۈستىدە كۆيدۈرۈش خىزمىتى
بار ئىدى. »لاۋىيلار« ـ كاھىنلارنىڭ يارىدەمچىلىرى. دېمەك، مۇشۇ »يەھۇدىي ئەمەس«لەر ئىسرائىل ئېجىدە ئىنتايىن ئىمتىيازلىق ئورۇندا ۋە ۋەزىپىدە
بولىدۇ.

□ 66:22 »يېڭى ئاسمانلار ھەم يېڭى زېمىن« ـ يۇ تېما توغرۇلۇق 17:65-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ

■ 66:22 يەش. 17:65□ 2 پېت. 13:3□ ۋەھ. 121:

□ 66:23 »شابات كۈنى« ـ »دەم ئېلىش مۇقەددەس كۈنى« يەنى شەنبە كۈنى. يۇقىرىقى 56-باب، 2-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »بارلىق ئەت
ئىگىلىرى مېنىڭ ئالدىمغا ئىبادەت قىلغىلى كېلىدۇ« ـ پۈتكۈل ئىنسانىيەت قىلغان مۇشۇ ئىبادەت ئېجىدە، يېرۇسالېمدا ئۆتكۈزۈلگەن ئىبادەت بولسا بەلكىم
ۋەكىل بولغانلار ئارقىلىق ئۆتكۈزۈلىدۇ. جەسەتلەرگە گۇۋاھچى بولغانلار (24-□□□□) مۇشۇ ۋەكىللەر بولۇشى كېرەك.

يەرەمىيا

خۇدانىڭ يەرەمىيانى چاقىرىشى

1 بىنيامىن قەبىلىسى زېمىنىدىكى ئاناتوت يېزىسىدا تۇرۇۋاتقان كاھىنلاردىن بولغان ھىلقىيانىڭ ئوغلى يەرەمىيانىڭ
سۆزلىرى تۆۋەندە خاتىرىلىنىدۇ: ـ
2 يەھۇدا پادىشاھى، ئامونىنىڭ ئوغلى يوسىيانىڭ كۈنلىرىدە، يەنى ئۇ تەختكە ئولتۇرغان ئون ئۈچىنچى يىلدا يەرەمىياغا
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى كەلدى؛ ■
3 يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى يەھوئاكىمنىڭ كۈنلىرىدە ھەمدە يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى زەدەكىيانىڭ
ئون بىرىنچى يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە، يەنى شۇ يىلنىڭ بەشىنچى ئېيىدا يېرۇسالېمدىكىلەر سۈرگۈن قىلىنغۇچە ئۇنىڭغا
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەنە كېلىپ تۇردى. ■
4 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ:
5 ـ ئاناڭنىڭ قورسىقىدا سېنى ئاپىرىدە قىلىشتىن ئىلگىرىلا مەن سېنى بىلەتتىم؛ سەن بالىياتقۇدىن چىقىشتىن بۇرۇن
سېنى تۇزۇمگە ئاتاپ، ئەللەرگە پەيغەمبەر بولۇشقا تىكلىدىم، ـ دېيىلدى.■
6 مەن بولسام: ـ ئاۋلا، پەرۋەردىگار! مەن گەپ قىلىشنى بىلمەيمەن؛ چۈنكى مەن گۈدەك بالىدۇرمەن، دېدىم.□ ■
7 لېكىن پەرۋەردىگار ماڭا: ـ تۇزۇڭنى گۈدەك بالا، دېمە؛ چۈنكى مەن سېنى كىمگە ئەۋەتسەم، سەن شۇلارغا
بارىسەن؛ ۋە مەن سېنى نېمە دە دەپ بۇيرۇسام، سەن شۇنى دەيسەن.
8 تۇلاردىن قورقما؛ چۈنكى سېنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن مەن سەن بىلەن بىللىدۇرمەن، ـ دېدى.■
9 ۋە پەرۋەردىگار قولىنى سوزۇپ ئاغزىمغا تەككۈزدى؛ پەرۋەردىگار ماڭا: مانا، تۇز سۆزلىرىمنى ئاغزىڭغا قويدۇم؛
■
10 قارا، مۇشۇ كۈنى مەن سېنى يۇلۇش، سۆكۈش، ھالاك قىلىش ۋە ئۆرۈش، قۇرۇش ۋە تېرىپ ئوستۇرۇش
ئۈچۈن ئەللەر ۋە پادىشاھلىقلار ئۈستىگە تىكلىدىم، ـ دېدى.■

ئىككى ئالامەت كۆرۈنۈش

11 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ: »يەرەمىيا، نېمنى كۆرۈۋاتىسەن؟« ـ دېيىلدى.
مەن: »بادام دەرىخىنىڭ شېخىنى كۆرۈۋاتىمەن« ـ دېدىم.
12 پەرۋەردىگار ماڭا: »كۆرگىنىڭ ياخشى بولدى؛ چۈنكى مەن سۆزۈمنىڭ ئەمەلىيلىشىشى ئۈچۈن سۆزۈمنى
كۆزىتىپ تۇرىمەن« ـ دېدى.□

13 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا ئىككىنچى قېتىم كېلىپ: »نېمنى كۆرۈۋاتىسەن؟« ـ دېيىلدى.

■ **1:2** 2پاد. 26:21□ 1-23:22□ 2تار. 34:30-1:
■ **1:3** 2پاد. 34:23□ 17:24□ 8:25□ 2تار. 36:4□: 23-10؛ يەر. 52:30-1:
■ **1:5** گال. 151:
□ **1:6** **»مەن گەپ قىلىشنى بىلمەيمەن؛ چۈنكى مەن گۈدەك بالىدۇرمەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »بالا« دېگەن بۇ سۆز 16-5 ياشتىكى بالىنى كۆرسىتىدۇ. كىتابنىڭ باشقا مەلۇماتلىرىغا قارىغاندا بىزنىڭچە خۇدانىڭ سۆزى يەرەمىياغا كەلگەندە ئۇ بەلكىم تەخمىنەن ئون ئالتە ياشقا كىرگەندى.
■ **1:6** مىس. 3؛ 4؛ 296□11:
■ **1:8** قان. 31□6: 8؛ يە. 5:1□ ئەز. 93:
■ **1:9** يەش. 6□6: 7؛ يەر. 145:
■ **1:10** يەر. 7:18□ 2كور. 10□4: 5
□ **1:12** **»كۆرگىنىڭ ياخشى بولدى؛ چۈنكى مەن سۆزۈمنىڭ ئەمەلىيلىشىشى ئۈچۈن سۆزۈمنى كۆزىتىپ تۇرىمەن«** ـ بادام دەرىخى باھاردا بىرىنچى بولۇپ چېچەكلەپ، باھارنىڭ كەلگەنلىكىنى جاكارلىغۇچى بولغاچقا ئىبرانىي تىلىدا »كۆزەتچى« دەپ ئاتىلىدۇ.

مەن: »پورۇق-پورۇق قايناۋاتقان، ئاغزى شىمال تەرىپىدىن قىيسايغان بىر قازاننى كۆردۈم« ـ دېدىم.
14 پەرۋەردىگار ماڭا: ـ كۆلىۋەت شىمال تەرەپتىن كېلىپ بۇ زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ئۈستىگە بۆسۈپ كېلىدۇ ـ دېدى.■
15 ـ چۈنكى مانا، مەن شىمالىي پادىشاھلىقلارنىڭ بارلىق جەمەتلىرىنى چاقىرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ ئۇلار كېلىدۇ، پادىشاھلار ھەربىرى ئۆز تەختىنى يېرۇسالېم قوۋۇقلىرى ئالدىغا سېلىپ، ھەممە سېپىللارغا ۋە يەھۇدانىڭ بارلىق شەھەرلىرىگە ھۆجۈمغا تەييارلىنىدۇ؛ □ ■
16 شۇنىڭ بىلەن مەن يەھۇدادىكىلەرنىڭ بارلىق رەزىللىكلىرى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈملەرنى جاكارلايمەن؛ چۈنكى ئۇلار مەندىن ۋاز كېچىپ، باشقا ئىلاھلارغا خۇشبۇي يېقىپ، ئۆز قوللىرى ياسىغانلىرىغا چوقۇندى.
17 سەن ئەمدى بېلىڭنى باغلاپ ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، ساڭا بۇيرۇغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ئۇلارغا ئېيت؛ ئۇلار ئالدىدا ھودۇقۇپ كەتمىگىن؛ بولمىسا مەن سېنى ئۇلار ئالدىدا ھودۇقتۇرىمەن.
18 قارا، مەن بۈگۈن سېنى يەھۇدانىڭ پادىشاھلىرىغا، ئەمىرلىرىگە، كاھىنلىرىغا ھەم پۇتكۈل زېمىن خەلقىگە قارشى تۇرغۇچى مۇستەھكەم شەھەر، تۈمۈر تۈۋرۈك ۋە مىس سېپىللاردەك تىكلىدىم. □ ■
19 ئۇلار ساڭا قارشى جەڭ قىلىدۇ، لېكىن سېنىڭ ئۈستۈڭدىن غەلىبە قىلالمايدۇ ـ چۈنكى مەن سېنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن سەن بىلەن بىللىدۇرمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

2

ئىسرائىلنىڭ پەرۋەردىگارغا بولغان دەسلەپكى مۇھەببىتى

1 ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 بېرىپ يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ قۇلاقلىرىغا مۇنداق جار سالغىن: ـ »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن سېنىڭ ياش ۋاقتىڭدىكى ۋاپادارلىقىڭنى، يەنى قىزنىڭ ئاشىقىغا بولغان مۇھەببىتىدەك سېنىڭ چۈل-بياۋاندا، يەنى تېرىلمىغان يەرلەردە ماڭا ئەگىشىپ يۈرگەنلىرىڭنى سېنىڭ ئۈچۈن ئەسلەيمەن.
3 شۇ چاغدا ئىسرائىل خەلقى پەرۋەردىگارغا پاك، ئالاھىدە ئاتالغان، ئۇلار ئۈنىڭ ئۆز ھوسۇلىنىڭ تۇنجى مېۋىسى دەپ قارالغاندى؛ ئۇلارنى يەۋالماقچى بولغانلارنىڭ ھەممىسى گۇناھكار دەپ ھېسابلانغاندى ھەم ئۇلارنىڭ باشلىرىغا بالا-ئىئاپەت چۈشكەندى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

ئاتا-بوۋىلار ئارىسىدا ۋاپاسىزلىقنىڭ پەيدا بولغانلىقى

■ **1:14** يەر. 64:

□ **1:15** »پادىشاھلار ھەربىرى ئۆز تەختىنى يېرۇسالېم قوۋۇقلىرى ئالدىغا سېلىپ،...« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پادىشاھلار ھەربىرى ئۆز تەختىنى يېرۇسالېم قوۋۇقلىرىغا سېلىپ...«

■ **1:15** يەر. 15:5□ 22:6□ 22:10□ 52:4□ 5

□ **1:18** »مەن ... سېنى... مۇستەھكەم شەھەر، تۈمۈر تۈۋرۈك ۋە مىس سېپىللاردەك تىكلىدىم« ـ ئۇقۇرمەنلەر شۇنىڭغا دىققەت قىلىدۇكى، خۇدانىڭ بۇ سۆزلىرى »ئۆتكەن زاماندا« ئېيتىلغان. بىر قاراشتا، يەرەمىيا پەقەت گۈدەك بىر ياش يىگىتتەك كۆرۈنسىمۇ، لېكىن ئىمان-ئىشەنچىگە نىسبەتەن خۇدانىڭ سۆزى ئاللىقاچان ئىشەنگۈچىلەرگە پاكىت بولغان. ئىمان-ئىشەنچىتىكى ئادەم ئىشلارغا خۇدانىڭ كۆزقارىشى بىلەن قارايدۇ.

■ **1:18** يەر. 27:6□ 2015:

□ **2:3** »شۇ چاغدا ئىسرائىل خەلقى پەرۋەردىگارغا پاك، ئالاھىدە ئاتالغان« ـ «...□□□□ ئالاھىدە ئاتالغان» دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدىكى »پەرۋەردىگارغا »قودەش«« »)پەرۋەردىگارغا مۇقەددەسلىك«) دېگەن سۆز بىلەن ئېيتىلىندۇ. ئۇقۇرمەنلەرگە بەلكىم ئايانىكى، »مۇقەددەس«نىڭ ئەسلى مەنىسى دەل »خۇداغا ئالاھىدە ئاتالغان، پاك« دېگەنلىكتۇر.
مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە »ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسى«نى بولسا خۇداغا ئاتاپ، خۇدانىڭ ۋەكىلى بولغان كاھىنلارغا بېغىشلاش كېرەك ئىدى. خۇدا مۇشۇ يەردە: »ئىسرائىل ئالاھىدە مېنىڭكى ئىدى« دەيدۇ. يەنە بىر تەرەپتىن ئېيتقاندا ئىسرائىل خۇدانىڭ »ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسى« بولسا، ئەمدى ئۇلاردىن كېيىن خۇدانىڭ يولدا ماڭىدىغان باشقا ئەللەردىن بولغانلارمۇ خۇدانىڭ يېنىغا كېلىپ ئۈنىڭغا »ھوسۇل بولۇپ« خۇدانىڭ ئۆز خەلقى بولۇشقا كېلىدۇ.

4 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار، ئى ياقۇبنىڭ جەمەتى، ئىسرائىل جەمەتىنىڭ بارلىق ئائىلە-تاۋابئاتلىرى: ـ
5 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئاتا-بوۋىلىرىڭلار مەندە زادى قانداق ئادالەتسىزلىكلەرنى بايقاپتۇ، ئۇلار مەندىن
شۇنچە يىراقلىشىدۇ؟ ئۇلار نېمىشقا بىمەنە بۇتلارغا باش ئۇرۇپ، ئۆزلىرى بىمەنە بولۇپ كەتتى؟■
6 ئۇلار ھېچقاچان: »بىزنى مىسىر زېمىنىدىن قۇتقۇزۇپ چىقىرىپ، باياۋاندىن، يەنى چۆل-دەشت ۋە تىك ئازگاللار
بىلەن قاپلانغان جايلاردىن، قۇرغاقچىلىق ۋە تۇلۇم سايىسى ئوراپ تۇرغان يەرلەردىن، ئادەمزات ئۆتمەيدىغان ھەممە
ئىنسان تۇرمايدىغان شۇ باياۋاندىن بىزنى ئۆتكۈزگەن پەرۋەردىگار قېنى؟« دەپ سوراپ قويۇشماپتىغۇ؟
7 مەن سىلەرنى مېۋىسى ھەم موچىلىقىدىن ھۇزۇرلىنىش ئۈچۈن مۇنبەت بىر زېمىنغا ئېلىپ كەلگەنمەن؛ سىلەر
كېلىپ زېمىنىمنى بۇلغىدىڭلار، مېنىڭ مىراسىمنى يىرگىنچلىك بىر نەرسىگە ئايلاندۇرۇپ قويدۇڭلار.□
8 كاھىنلار: »پەرۋەردىگار قېنى؟« دەپ ھېچ سوراپ قويمىدى؛ تەۋرات-قانۇن ئىجراچىلىرى مېنى ھېچ تونۇمىدى؛
خەلق پادىچىلىرى ماڭا ئاسىيلىق قىلدى؛ پەيغەمبەرلەر بولسا باۋالنىڭ نامىدا بېشارەت بەردى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى
ھېچ پايدىسىز بىمەنە نەرسىلەرگە ئەگىشىپ كەتتى.□ ■
9 شۇڭا سىلەر بىلەن دەۋالاشماقچىمەن، بالىلىرىڭلار ھەم بالىلىرىڭلارنىڭ بالىلىرى بىلەن دەۋالىشىمەن، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار؛
10 ـ سىلەر سىپرۇسىتىكى دېڭىز بويلىرىغا ئۆتۈپ بېقىڭلار، كېدارغا تەكشۈرۈشكە ئادەم ئەۋەتىپ بېقىڭلار ـ
مۇشۇنداق بىر ئىش زادى بولۇپ باققانمۇ-يوق دەپ كۆزۈپ بېقىڭلار ـ□
11 قايسى بىر ئەل ئۆز ئىلاھلىرىنى)ئۇلار ھېچ ئىلاھ ئەمەس، ئەلۋەتتە(ئۆزگەرتكەنمۇ؟ لېكىن مېنىڭ خەلقىم ئۆزلىرىنىڭ
شان-شەرىپى بولغۇچىسىنى بولسا پايدىسىز-بىمەنە بىر نەرسىگە ئالماشتۇرغان.■
12 ۋۇنىڭغا ئەجەبلىنىڭلار، ئى ئاسمانلار، ھاڭ-تاڭ بولۇڭلار! ساراسىمگە چۈشۈڭلار! چۆچۈڭلار! ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار، ■
13 ـ چۈنكى مېنىڭ خەلقىم ئىككى رەزىل ئىشنى قىلدى؛ ئۇلار ھاياتلىق سۇ مەنبەسى بولغان مەندىن ۋاز كەچتى؛
ئاندىن ئۆزلىرى ئۈچۈن سۇ ئازگاللىرىنى، يەنى سۇ ئۆرمايدىغان يېرىق سۇ ئازگاللىرىنى يونۇپ چىقتى.■

ئىسرائىل خۇداغا ئەمەس، يات ئىلاھلارغا ۋە يات ئەللەرگە تايىنىدۇ

14 ئىسرائىل ئەسلى قۇلمىدى؟ ئۇ خوجايىننىڭ ئۆيىدە تۇغۇلغان قۇلمىدى؟ نېمىشقا ئەمدى ئۇ ئولجىغا ئايلىنىپ قالدى؟

■ **2:5** مىك. 6□3: 4

□ **2:7** **»مېنىڭ مىراسىم«** ـ بۇ سۆز ئىككى بىسلىق بولۇپ، مەنىسى: (1) خۇدا »بۇلار ئالاھىدە مېنىڭكى« دېگەن قانائان)پەلەستىن(زېمىنىنى ۋە ئۇنىڭ ئۈستىدىكى يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ؛ (2) »مىراس قىلىپ بەرگىنىمنى« دېگەن مەندە بولۇپ، خۇدا ئىسرائىلغا »سىلەرنىڭ مىراسىڭلار بولسۇن« دەپ تاپشۇرغان زېمىنى كۆرسىتىدۇ. ئومۇمەن بۇ سۆز شۇ زېمىنى ۋە شۇنداقلا، بەلكىم، شۇ زېمىندىكى خەلقنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

□ **2:8** **»تەۋرات-قانۇن ئىجراچىلىرى«** ـ تەۋراتنى خەلققە ئۆگىتىشكە مەسئۇل بولغان كاھىنلارنى »)يەر.» 18:18، »قان.» 10:33) ياكى تەۋراتنى كۆچۈرۈشكە مەسئۇل بولغان لاۋىيلارنى)يەر.» 8:8) كۆرسىتىدۇ. **»خەلق پادىچىلىرى«** ـ)يەنى »باقارمەنلىرى« ياكى »باققۇچىلار«) ئىبرانىي تىلدا »قويچىلار«، »پادىچىلار«، »چۆپانلار« دېيىلىدۇ. ئادەتتە بۇ سۆز چوپان-قويچىلارنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ يەردە »خەلق باققۇچىلىرى« ئىسرائىلنىڭ پېتەكچىلىرىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. **»باۋالنىڭ نامىدا بېشارەت بەردى«** ـ »باۋال« دېگەن پەلەستىنلىكلەرنىڭ يېرگىنچلىك بىر بۇتى ئىدى.

■ **2:8** رىم. 202:

□ **2:10** **»سىپرۇس«** ـ سىپرۇس ئاربىل)ئىبرانىي تىلدا »كىتتىم«) بولسا پەلەستىننىڭ يىراق غەربىدە، كېدار بولسا پەلەستىننىڭ يىراق شەرقىدە ئىدى ـ دېمەك، شەرقتىن غەربكىچە بولغان يەرلەردىمۇ مۇشۇنداق ئىش بولۇپ باقىغان. ■ **2:11** زەب. 20106: ■ **2:12** قان. 1:32□ يەش. 21:

■ **2:13** كۆز. 15:4□ يەر. 1317:

15 ياش شىرلار ئۇنى ئولجا قىلىپ ھۆركىرىدى؛ ئۇلار ئاۋازىنى قويۇۋەتتى؛ ئۇلار ئىسرائىل زېمىنىنى ۋەيرانە قىلدى؛
شەھەرلىرى كۆيدۈرۈلدى، ئادەمزاتسىز قالدى. □ ■
16 ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەتتا نوف ۋە تاھپانەس شەھىرىدىكىلەرمۇ چوققاكىنى يېرىۋەتتى.□
17 بۇ ئىشلارنى تۆزۈڭ كەلتۈرۈپ چىقارغان ئەمەسمۇ؟ ـ چۈنكى ساكا يول باشلاۋاتقىنىدا پەرۋەردىگار خۇدايىڭدىن
ۋاز كەچكەنىدىڭ.
18 ئەمدى بۇگۈنكى كۈندە يەنە شىھور دەريا‌سىنىڭ سۈيىنى ئىچىش ئۈچۈن مىسىرنىڭ يولىنى باسقىنىڭ نېمىسى؟
ئەفرات دەريا‌سىنىڭ سۈيىنى ئىچىش ئۈچۈن ئاسۇرىيەنىڭ يولىنى باسقىنىڭ نېمىسى؟ □ ■
19 ئۆز رەزىللىكىڭ تۆزۈڭگە ساۋاق ئېلىپ كېلىدۇ، تۆزۈكۈنىڭ يېنىمدىن چەتنەپ كەتكىنىڭ تۆزۈڭگە تەنبىھ
بولىدۇ، ئەمدى سېنىڭ پەرۋەردىگار خۇدايىڭدىن ۋاز كەچكىنىڭ ۋە مېنىڭ قورقۇنچۇمنىڭ سەندە بولماسلىقىنىڭ
ئىنتايىن رەزىل ھەمدە زەردىپىقا تولغان ئىش ئىكەنلىكىنى بىلىپ قوي، ـ دەيدۇ رەب، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ
سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.■
20 چۈنكى سەن قەدىمدىنلا مەن ساكا سالغان بويۇنتۇرۇقنى بۇزۇپ، ئۇنىڭ رىشتىنى ئۈزۈپ تاشلىۋەتكەنسەن، سەن:
»قۇللۇقۇڭدا بولمايمەن«! دېدىڭ. چۈنكى بارلىق دۆڭ-ئېگىزلىكتە ۋە بارلىق يېشىل دەرەخ ئاستىدا سەن پاھىشە
ئايالدەك كېرىلىپ ياتقانسەن.□
21 لېكىن مەن بولسام سېنى ئەسلى ئېسىل سورتلۇق ئۈزۈم تېلىدىن، سەرخىل ئۈرۈقتىن تىككەنىدىم، سەن ماكا
نىسبەتەن قانداقمۇ يات ۋە ياۋا بىر سېپىسق ئۈزۈم تېلىغا ئايلىنىپ قالدىڭ؟ □ ■
22 چۈنكى سەن شۇلتا بىلەن يۇيۇنساڭمۇ، كۆپ ئاقارتقۇچ سوپۇن ئىشلەتسەڭمۇ سېنىڭ قەبىھلىكىڭ مېنىڭ ئالدىمدا
تېخى داغ بولۇپ تۇرىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.■
23 سەن قانداقمۇ: »مەن ھېچ بۇلغانغان ئەمەسمەن، مەن »بائاللار«غا ھېچ ئەگەشمىدىم«! دېيەلەيسەن؟ جىلغىدا
ماڭغان يولۇڭنى كۆرۈپ باق، قىلمىشلىرىڭنى ئىقرار قىل ـ سەن ئۆز يوللىرىدا ئۇيان-بۇيان قاتراپ يۈرىدىغان
چاققاق ھېكىگاندۇرسەن! □
24 سەن چۆل-بىاباۋانغا ئادەتلەنگەن، ھەۋىسى قوزغالغاندا شامالنى پۇراپ يۈرىدىغان بىر ياۋايى مادا ئېشەكسەن!

□ **2:15 »ياش شىرلار...ھۆركىرىدى«** ـ شىرلار ئولجىسىنى ئۈتقاندىن كېيىن ئاندىن ھۆركىرەيدۇ. مۇشۇ ئايەتتىكى »شىرلار« بەلكىم ئاسۇرىيە، ئاندىن بابىلنى كۆرسىتىدۇ.
■ **2:15** يەش. 29:5□ يەر. 74:
□ **2:16 »نوف ۋە تاھپانەس شەھىرىدىكىلەرمۇ چوققاكىنى يېرىۋەتتى«** ـ مىسىردىكى شەھەرلەردۇر. يەھۇدا كۆپ قېتىم مىسىردىن ياردەم سورىغاندى. مىسىر قوشۇلغان بولسىمۇ، لېكىن ئەكسىچە ئىسرائىلغا ۋاپاسىزلىق قىلىپ كەلگەندى. نوف كېيىن »مەمفىس« دەپ ئاتالغان.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «...□□□□□□□□□□□□□□□□□ باش چوققاكىنى (رەسۋا قىلىش ئۈچۈن(غىردىۋەتتى.«
□ **2:18 »شىھور دەريا‌سىنىڭ سۈيىنى ئىچىش ئۈچۈن... ئەفرات دەريا‌سىنىڭ سۈيىنى ئىچىش ئۈچۈن....»** ـ »شىھور)مىسىردىكى بىر دەريا ياكى ۋادى(نىڭ سۈلىرىنى ئىچىش« ھەمدە »ئەفرات)ئاسۇرىيەدىكى دەريا(نىڭ... سۈلىرىنى ئىچىش« ئىسرائىل مىسىردىن ۋە ئاسۇرىيەدىن پاناھ ئىزدىگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **2:18** يەش. 131:
■ **2:19** يەش. 9:3□ ھوش. 55:
□ **2:20 »بارلىق دۆڭ-ئېگىزلىكتە ۋە بارلىق يېشىل دەرەخ ئاستىدا سەن پاھىشە ئايالدەك كېرىلىپ ياتقانسەن«** ـ ئىسرائىل مۇشۇ يەرلەردە)دۆڭ-ئېگىزلىكتە ... يېشىل دەرەخ ئاستىدا...) بۇتپەرەسلىك پائالىيەتلىرىنى ئوتكۈزگەن. ئۇلارنىڭ مۇنداق بۇتپەرەسلىكى خۇداغا ۋاپاسىزلىق بولۇپ روھىي جەھەتتە پاھىشىۋازلىق بولۇپلا قالماي، ئۇلار پەلەستىندىكىلەرنىڭ بۇتپەرەسلىكىنى دوراپ ئۇلارنىڭ بۇتلىرىغا »ئاتالغان«، بۇتخانىدا ئۇرغان پاھىشە ئايالار بىلەن ياتاتتى.
□ **2:21 »يات ۋە ياۋا بىر سېپىسق ئۈزۈم تېلى«** ـ »يات ۋە ياۋا« ئەسلىي ئىبرانىي تىلىدا بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ.
■ **2:21** مىس. 17:15□ زەب. 2:44□ 880:
■ **2:22** ئايۇب 309:
□ **2:23 »جىلغىدا ماڭغان يولۇڭنى كۆرۈپ باق، قىلمىشلىرىڭنى ئىقرار قىل«** ـ »جىلغىدا ماڭغان يولۇڭ...» بەلكىم كۆپ قىسىم يەھۇدادىكىلەر يېرۇسالېمغا بېقىن بولغان »مىنىوم جىلغىسى«دا ئۆز بالىلىرىنى بۇتلارغا ئاتاپ »ئىنسان قۇربانلىقى« قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئىسرائىلنى ھېكگانغا ئوخشىتىشى بەلكىم ئۆزىنىڭ ھېچقانداق مۇقىم يۇلۇنۇشىنىڭ بولمايدىغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ.

كۆيلىگەندە كىم ئۇنى توسالىسۇن؟ ئۇنى ئىزدىگەن ھاڭگىلار تۆزلىرىنى ھېچ ئۈيراتمايدۇ، شۇ ۋاقىتلاردا ئۇنى ئىزدەپ تاپماق ئاساندۇر. □

25 ئى ئىسرائىل، بىكار يۈگۈرۈپ، پۇتۇڭنى ئاياغسىز، گېلىڭنى ئۇسسۇلۇقسىز قىلىپ قويما! لېكىن سەن بۇنىڭغا: »ياق! خام خىيال قىلما! چۈنكى مەن بۇ يات ئىلاھلارنى ياخشى كۆرۈپ قالدىم، ئۇلارنىڭ كەينىدىن ماڭىمەن«! ـ دېدىڭ.□

26 ئوغرى تۇتۇلۇپ قېلىپ خىجالەتكە قالغاندەك، ئىسرائىل جەمەئىتىمۇ خىجالەتكە قالدۇ ـ يەنى ئۇزلىرى ۋە ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرى، كاھىنلىرى ۋە پەيغەمبەرلىرى ـ

27 ئۇلار ياغاچ كۆتىكىگە: »ئاتام«! ۋە تاشقا: »سەن مېنى تۇغدۇردۇڭ«! دەيدۇ، چۈنكى ئۇلار يۈزىنى ماڭا قاراتماي، ئەكسىچە ماڭا ئارقىسىنى قىلدى؛ لېكىن كۈلپەت بېشىغا چۈشكەندە ئۇلار: »ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، بىزنى قۇتقۇزغايسەن«! دەيدۇ.

28 ئەمدى ئۆزۈڭگە ياسىغان ئىلاھلىرىڭ قېنى!؟ كۈلپەت بېشىڭغا چۈشكەندە سېنى قۇتقۇزالايدىغان بولسا، ئۇلار ئورنىدىن تۇرسۇن! ـ چۈنكى شەھەرلىرىڭ قانچە كۆپ بولسا بۇتلىرىڭمۇ شۇنچە كۆپتۇر، ئى يەھۇدا!■

29 نېمىشقا سىلەر مەن بىلەن دەۋاغا چۈشمەكچىسىلەر؟ سىلەر ھەممىڭلار ماڭا ئاسىيلىق قىلغانسىلەر، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

30 باللىرىڭنى بىكاردىن بىكار ئۇرۇپ قويدۇم؛ ئۇلار ھېچ تەربىينى قوبۇل قىلمىدى. ئۆز قىلىچىڭ يىرتقۇچ شىرىدەك پەيغەمبەرلىرىڭنى يەۋەتتى.■

31 ئى بۇ دەۋر كىشىلىرى! پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە كۆڭۈل قويۇڭلار! مەن ئىسرائىلغا چۆل-باياۋان ياكى قاپقاراڭغۇلۇق باسقان زېمىن بولۇپ باققانمۇ؟ مېنىڭ خەلقىم نېمىشقا: »ئەگلا بارساق ئۆز ئەركىمىز، ئەمدى يېنىڭغا يەنە كەلمەيمىز«! ـ دەيدۇ؟■

32 قىز زىبۇ-زىننەتلىرىنى ئۇنتۇيالامدۇ؟ توي قىلىدىغان قىز توي كىيىملىرىنى ئۇنتۇيالامدۇ؟ لېكىن ئۆز خەلقىم سان-ساناقسىز كۈنلىردە مېنى ئۇنتۇدى.■

33 سەن ئىشق ئىزدەپ باردىغان يوللارغا شۇنچە ماھىر بولۇپ كەتتىڭ! بەرھەق، ھەتتا ئەڭ بۇزۇق ئاياللارغا يوللىرىڭنى كۆرسەتتىڭ.

34 ئۇنىڭ ئۈستىگە تونۇڭنىڭ پەشلىرىدە گۇناھسىز نامراتلارنىڭ قېنى بار! سەن ئۇلارنى تېمىڭنى تېشىپ ئوغرىلىققا كىرگىنى ئۈچۈن ئۆلتۈردىڭمۇ؟! ئىشلارنىڭ ھەممىسى شۇنداق تۇرسىمۇ، □

35 سەن تېخى: »مەندە گۇناھ يوق، رەب مەندىن رەنجۈەرمەيدۇ«! دەيسەن. بىلىپ قوي! مەن ئۈستۈڭدىن ھۆكۈم چىقىرىمەن، چۈنكى سەن: »مەن گۇناھ سادىر قىلمىدىم«! ـ دەۋېرىسەن.

36 سەن نېمىشقا بۇنچىۋالا ئۇيان-بۇيان قاتراپ ئالا كۆڭۈللۈك قىلىسەن؟ سەن ئاسۇرىيە تەرىپىدىن يەرگە قارىتىلغاندەك مىسىر تەرىپىدىمۇ يەرگە قارىتىلىسەن. □

□ **2:24 ...» ھەۋىسى قوزغالغاندا شامالنى پۇراپ يۈرىدىغان بىر ياۋايى مادا ئېشەكسەن«!** ـ بۇ ئوخشىتىش شۇيېھىسزكى، ئىسرائىلنىڭ بۇتلارغا بولغان بۇزۇق ھەۋەسلىرىنى، ئۇنى بۇتپەرەسلىكتىن توسۇشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **2:25 »پۇتۇڭنى ئاياغسىزلىقتىن... گېلىڭنى ئۇسسۇلۇقسىز قىلىپ قويما«!** ـ بۇ سۆزلەر بەلكىم ئىككى بىسلىق: ـ (1) بۇتلارنىڭ يولىدا يۈگۈرۈپ مېڭىش بەرىبىر بىكار ئىشتۇر ـ بۇتلار ئادەملەرگە يارىدەمدە بولالمايدۇ؛ (2) ئەگەر ئىسرائىل بۇتپەرەسلىكى بىلەن خۇداغا ۋاپاسىزلىقىنى داۋاملاشتۇرسا، ئۇلار ئاخىر بېرىپ ئاياغسىز، چاڭقاپ سۈرگۈن بولغانلار بولىدۇ. **»ياق! خام خىيال قىلما!** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياق! ئۈمىد يوق.«!

■ **2:28** يەش. 8:2□ يەر. 11:13

■ **2:30** يەش. 5:1□ يەر. 35:

■ **2:31** مات. 23:39-26:

■ **2:32** يەر. 213:

□ **2:34 »سەن ئۇلارنى تېمىڭنى تېشىپ ئوغرىلىققا كىرگىنى ئۈچۈن ئۆلتۈردىڭمۇ؟«!** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئوغرى كەچتە ئۆيگە يۆسۈپ كىرگەن بولسا ئۇ ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈلسە ئۇي ئىگىسى گۇناھسىز ھېسابلىنىدۇ. □ **2:36 »سەن نېمىشقا بۇنچىۋالا ئۇيان-بۇيان قاتراپ ئالا كۆڭۈللۈك قىلىسەن؟«** ـ دېمەك، ئىسرائىل ھەردائىم خۇدانى ئەمەس، بەلكى يات ئىللەرنى

37 بەرھەق، سەن مىسردىن قوللىرىڭنى بېشىڭغا ئالغان پېتى چىقىسەن؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سەن يۆلەنچۈك
قىلغانلارنى چەتكە قاقتى؛ سەن ئۇلاردىن ھېچ پايدا كۆرمەيسەن.□

3

ۋاپاسىزلىق ئۈستىگە ۋاپاسىزلىق

1 شۇنداق دېيىلدۇكى، بىرسى ئايالىنى قويۇۋەتسە، ئايال ئۇنىڭدىن ئاجراشسا ۋە كېيىن ئۇ باشقا ئەرگە ياتلىق بولغان
بولسا، بىرىنچى ئېرى ئۇنىڭ بىلەن قايتا يارىشىۋالسا بولامدۇ؟ بۇنداق ئىش بۇ زېمىننى مۇتلەق بۇلغىمامدۇ؟ لېكىن سەن
شۇنچە كۆپ ئاشىنىلىرىڭ بىلەن بۇزۇقلۇق قىلىپ تۇرۇپ يەنە ينىمغا قايتاي دەۋاتامسەن تېخى؟□ ■
2 بېشىڭنى كۆتۈرۈپ يۇقىرىغا قاراپ باق؛ ـ
سەن زادى نەدە يات ئىلاھلار بىلەن بۇزۇقلۇق ئۆتكۈزمىگەنسەن؟!
ـ سەن چۆل-بايۋاندا كۈتۈپ ئولتۇرغان ئەرەبدەك ئۇلارنى يوللار بويى كۈتۈپ ئولتۇرغانسەن؛ زېمىننى
بۇزۇقلۇقلىرىڭ ۋە رەزىللىكىڭ بىلەن بۇلغىغانسەن. □
3 شۇنىڭ ئۈچۈن قاتتىق يامغۇرلار تۇتۇپ قېلىنپ ساكا بېرىلمىدى ھەمدە »كېينكى يامغۇرلار« ياغمىدى. لېكىن
سەندە تېخى پاھىشە ئايالنىڭ قېلىن يۈزى بار، ئىزا تارتىشنى ھېچ بىلگۈڭ يوقتۇر. □
4 ھەتتا سەن باياتىن ماكا: »ئى ئاتام، ياشلىقىمدىن باشلاپ ماكا يېتەكچى ھەمراھ بولۇپ كەلدىڭ«! ـ دەيسەن،
ۋە: ـ
5 »ئۇ ھەردائىم غەزىپىنى ساقلامدۇ؟ ئۇ غەزىپىنى ئاخىرغىچە تۇتامدۇ؟« ـ دەيسەن. مانا، سەن شۇنداق دېگىنىڭ
بىلەن، لېكىن سەن قولۇڭدىن كېلىشىچە رەزىللىك قىلغانسەن.
6 يوسىيا پادىشاھنىڭ كۈنلىردە پەرۋەردىگار ماكا: »ۋاپاسىز ئىسرائىلنىڭ نېمە قىلغانلىقىنى كۆردۈڭمۇ؟ ئۇ بارلىق ئېگىز
تاغقا چىقىپ ھەم بارلىق يېشىل دەرەخ ئاستىغا كىرىپ شۇ يەرلەردە پاھىشىدەك بۇزۇقلۇق قىلغان« ـ دېدى.□ ■
7 ـ »مەن: ئۇ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى قىلغاندىن كېيىن، چوقۇم ينىمغا قايتىپ كېلىدۇ، ـ دېدىم؛ لېكىن ئۇ قايتىپ
كەلمىدى. ئۇنىڭ ئاسىي سىڭلىسى، يەنى يەھۇدا بۇنى كۆردى؛

تۆز يۆلەنچۈكى قىلماڭچى.
□ 2:37 **»سەن مىسردىن قوللىرىڭنى بېشىڭغا ئالغان پېتى چىقىسەن«** ـ دېمەك، ئەسىر بولغان پېتى.
□ 3:1 **«...□□□□□□ ئېرى ئۇنىڭ بىلەن قايتا يارىشىۋالسا بولامدۇ؟ بۇنداق ئىش بۇ زېمىننى مۇتلەق بۇلغىمامدۇ؟»** ـ »قان.» 1:24-4-ئايەتلەرنى كۆرىستىشى مۇمكىن. ئەگەر پەيغەمبەر مەركۇر بېشارەتنە بۇ ئىشنى كۆزدە تۇتقان بولسا، ئۇنداقتا بۇ 3-بابنىڭ ئومۇمىي مەنىسىگە قارىغاندا، خۇدا مۇشۇنداق ئىشلارنى)ئاجراشىش ئاندىن قايتا توي قىلىش(يەھۇدىيلارغا مەنئى قىلغىنى بىلەن، مۇشۇ يەردە خۇدا »مېنىڭ ئايالىم بولغان ئىسرائىل«نىڭ ئۆز يېنىمغا قايتىپ كېلىدىغان يولى بار، دېگەن ئوخشايدۇ (22-14-□□□□□□□□□□□□ ئاخىرقى زامانلاردا پەرۋەردىگار مۇشۇنداق چەكسىز رەھىم-شەپقەتنى ئىسرائىل ھەم يەھۇداغا كۆرسىتىدۇ، دېيىلدۇ).
»لېكىن سەن شۇنچە كۆپ ئاشىنىلىرىڭ بىلەن بۇزۇقلۇق قىلىپ تۇرۇپ يەنە ينىمغا قايتاي دەۋاتامسەن تېخى؟« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »لېكىن سەن كۆپ ئاشىنىلار بىلەن بۇزۇقلۇق قىلغان بولساڭمۇ، ينىمغا قايتىپ كەل.«! خۇدا تۇۋەندىكى 4- ۋە 25-22-ئايەتلەردە ئۇلارنى قايتىشقا چاقىرىشقا مۇشۇنداق رەھىملىك بىلەن ئۇتۇنىدۇ، بىراق 3-بابنىڭ ئومۇمىي مەنىسىگە قارىغاندا، خۇدانىڭ سۆزلىرىنى مۇشۇ يەردە تەرجىممىزدىكىدەك »رېتوريك سوئال« دەپ قارايمىز.
■ 3:1 قان. 424-1:
□ 3:2 **»بېشىڭنى كۆتۈرۈپ يۇقىرىغا قاراپ باق«** ـ يەھۇدا ھەردائىم »يۇقىرى جايلار«دا بۇتپەرەسلىك ئۈتكۈزگەندى. **»سەن چۆل-بايۋاندا كۈتۈپ ئولتۇرغان ئەرەبدەك...«** ـ »ئەرەب« مۇشۇ يەردە بەلكىم يول بويىدا ئولتۇرغان پاھىشە ئايالنى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار بۇ سۆز يولۇچىلارنى بۇلاش ئۈچۈن ماراپ تۇرغان قاراقچىنى كۆرسىتىدۇ، دەيدۇ.
□ 3:3 **»كېينكى يامغۇر«** ـ قاناتاندا 3- ياكى 4-ئايدا ياغىدۇ، ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنى پىشۇرۇش رولىنى ئوينايدۇ. بۇ يامغۇرلار بولمىسا ھېچ ھوسۇل بولمايدۇ.
□ 3:6 **»ۋاپاسىز ئىسرائىلنىڭ نېمە قىلغانلىقىنى كۆردۈڭمۇ؟«** ـ مۇشۇ ئايەتتە »ئىسرائىل« شىمالىي پادىشاھلىق، يەنى »ئون قەبىلە«نى كۆرسىتىدۇ. »بۇزۇقلۇق« ئاساسەن بۇتپەرەسلىكنى كۆرسىتىدۇ؛ 20:2دىكى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ. ■ 3:6 يەر. 202:

8 لېكىن ۋاپاسىز ئىسرائىلنىڭ بارلىق زىنا قىلغانلىرى تۆۋەيلىدىن ئۇنىڭغا تالاق خېتىنى بېرىپ ئۇنى قويۇۋەتكىنىمنى
كۆرۈپ، ئاسىي سىڭلىسى يەھۇدا قورقمىدى، بەلكى ئۆزىمۇ بېرىپ پاھىشلىك قىلدى. □
9 شۇنداق بولدىكى، ئۆز بۇزۇقچىلىقىنى شۇنچە كىچىك ئىش دەپ قارىغاچقا، ئۇ ھەتتا ياغاچ ۋە تاش بىلەن زىنا
قىلىپ زېمىننى بۇلغىۋەتتى.
10 بۇلارنىڭ ھەممىسىگە قارىماي ئىسرائىلنىڭ ئاسىي سىڭلىسى يەھۇدا تېخى پۈتۈن كۆڭلى بىلەن ئەمەس، پەقەت
ساختىلىق بىلەن يېنىمغا قايتىپ كەلگەندەك بولۇۋالدى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
11 پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ »ۋاپاسىز ئىسرائىل ئۆزىنى ئاسىي يەھۇدادىن ھەققانىي كۆرسەتتى.
12 بارغىن، شىمالغا قاراپ بۇ سۆزلەرنى جاكارلاپ مۇنداق دېگىن: ـ
»قايتىپ كەل، ئى يولدىن چىققۇچى ئىسرائىل، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ ۋە مەن ساڭا قاپقىمنى قايتا تۇرمەيمەن؛
چۈنكى مەن رەھىمدىل، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ مەن غەزەپىمنى مەڭگۈگە ساقلاپ تۇرمايمەن. □ ■
13 پەقەت سېنىڭ قەبىھلىكىڭنى، ـ پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا ئاسىيلىق قىلغانلىقىڭنى، ئۆيان-بۇيان قاتراپ يۇرۇپ
ئۆزۈڭنى ھەربىر يېشىل دەرەخ ئاستىدا يات ئىلاھلارغا بېغىشلىغانلىقىڭنى، شۇنىڭدەك ئاۋازىمغا ھېچ قۇلاق
سالمىغانلىقىڭنى ئىقرار قىلساڭلا مەندىن رەھىم-شەپقەت كۆرسەسەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
14 قايتىپ كېلىڭلار، ئى يولدىن چىققۇچى بالىلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ چۈنكى مەن سىلەرنى ھەقىقىي
سۈيگۈچىدۇرمەن، سىلەر شۇنداق قىلساڭلارلا مەن سىلەردىن تاللىغانلارنى، يەنى ھەرقايسى شەھەردىن بىردىن،
ھەرقايسى جەمەتتىن ئىككىدىن پۇقرانى زىئونغا قايتۇرۇپ كېلىمەن. □
15 مەن سىلەرگە كۆڭلۈمدىكىدەك خەلق پادىچىلىرىنى تەقسىم قىلىمەن؛ ئۇلار سىلەرنى دانالىق-بىلىم، ئەقىل-پاراسەت
بىلەن بېقىپ ئۇزۇقلاندۇرىدۇ.■
16 شۇنداق بولىدۇكى، شۇ كۈنلەردە سىلەر زېمىندا كۆپەيىپ، كۆپ پەرزەنتلىك بولغىنىڭلاردا، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار، ـ سىلەر: »پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدە ساندۇقى«! دەپ يەنە تىلغا ئالمايسىلەر؛ ئۇ ھېچ ئېسىڭلارغا
كەلمەيدۇ، ئۇنى ھېچ ئەسلىمەيسىلەر ۋە ئۇنى ھېچ سېغىنمايسىلەر، سىلەر باشقا بىر ساندۇقۇ ياسىمايسىلەر. □
17 شۇ تاپتا ئۇلار يېرۇسالېمنى »پەرۋەردىگارنىڭ تەختى« دەپ ئاتايدۇ؛ بارلىق ئەللەر ئۇنىڭغا يىغىلىدۇ، ـ يەنى
پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا، يېرۇسالېمغا يىغىلىدۇ؛ ئۇلار قەلبىدىكى رەزىل جاھىللىقىغا قايتىدىن ھېچ ئەگىشىپ ماڭمايدۇ.
18 شۇ كۈنلەردە يەھۇدا جەمەتى ئىسرائىل جەمەتى بىلەن بىرلىكتە ماڭىدۇ؛ ئۇلار شىمال زېمىنىدىن بىللە چىقىپ
مەن ئاتا-بوۋىلىرىغا مىراس بولۇشقا تەقدىم قىلغان زېمىنغا كېلىدۇ.
19 مەن: »مەن سېنى بالىلىرىم قاتىرىغا قويۇپ، ساڭا گۈزەل زېمىننى، يەنى كۆپلىگەن ئەللەرنىڭ زېمىنلىرى
ئارىسىدىكى ئەڭ كۆركەم جايىنى مىراس قىلىپ ئاتا قىلىشنى شۇنچىلىك خالايتتىم«! ـ دېدىم، ۋە: »سەن مېنى

□ 3:8 »لېكىن ۋاپاسىز ئىسرائىلنىڭ بارلىق زىنا قىلغانلىرى تۆۋەيلىدىن ئۇنىڭغا تالاق خېتىنى بېرىپ ئۇنى قويۇۋەتكىنىمنى كۆرۈپ،...« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ يەردە »لېكىن ۋاپاسىز ئىسرائىلنىڭ بارلىق زىنا قىلغانلىرى تۆۋەيلىدىن ئۇنىڭغا تالاق خېتىنى بېرىپ ئۇنى قويۇۋەتكىنىمنى مەن كۆردۇم،...« دېيىلىدۇ.

□ 3:12 »شىمالغا قاراپ... مۇنداق دېگىن« ـ بۇ سۆزلەر بەلكىم ئاسۇريە تەرىپىدىن 100 يىل ئىلگىرى سۈرگۈن قىلىنغان ئىسرائىل)ئون قەبىلىسى(غا ئېيتىلىدۇ.

■ 3:12 زەب. 15:86□ 103□8: 9؛ 145 18:

□ 3:14 »چۈنكى مەن سىلەرنى ھەقىقىي سۈيگۈچىدۇرمەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »چۈنكى مەن سىلەرگە ئەردۇرمەن.«

■ 3:15 يەر. 4:23□ ئەز. 23:34□ ئەف. 114:

□ 3:16 »(سىلەر(ئۇنى ھېچ سېغىنمايسىلەر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار ئۇنى ئىزدەپ تاۋاپ قىلمايدۇ.« »سىلەر باشقا بىر ساندۇقۇ ياسىمايسىلەر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار قايتىدىن شۇنداق قىلمايدۇ.« دېمىسەكمۇ »ئەھدە ساندۇقى« ئىبادەتخانا تۇزۇمىنىڭ مەركىزى بولغاچقا، بۇ ئايەت بەلكىم ئىبادەتخانا ۋە ئۇنىڭغا باغلىق تۇزۇمنىڭ)قۇربانلىقلار، كاھىنلار، ئۇرغۇن قائىدە-يوسۇنلار(يېڭى بىر ئەھدە بىلەن ئىناۋەتسىز قىلىندىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. 31:31-34 ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.

»مېنىڭ ئاتام« دەيسەن، ۋە مەندىن يۈز ئۆرۈمەيسەن«! ـ دېدىم.□
20 لېكىن بەرھەق، ئاسىيلىق قىلغان ئايال ئۆز جۈرىسىدىن ئايرىلغاندەك، سىلەر ماڭا ئاسىيلىق قىلغانسىلەر، ئى ئىسرائىل
جەمەتى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
21 يۇقىرى جايلاردىن بىر ئاۋاز ئاڭلىنىدۇ! ئۇ بولسا ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەرنىڭ يىغا-پەريادلىرى، چۈنكى ئۇلار ئۆز
يولىنى بۇرمىلىغان، پەرۋەردىگار خۇداسىنى ئۇنتۇغان.
22 ـ قايتىپ كېلىڭلار، ئەي يولدن چىققۇچى بالىلار، مەن سىلەرنىڭ يولدىن چىقىپ كېتىشىڭلارغا شىپا بولىمەن.
ـ »مانا، بىز يېنىڭىغا بارىمىز، چۈنكى سەن پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدۇرسەن« ـ دەڭلار!
23 ـ بەرھەق، ئېگىزلىكلەردە ھەم تاغلاردا ئاڭلىتىلغان بۇتپەرەسلىكنىڭ قىيقاس-سۈرەنلىرى بىھۇدە ئىشتۇر!
بەرھەق، ئىسرائىلنىڭ قۇتقۇزۇش-نىجاتى پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدىنلادۇر. □ ■
24 لېكىن ياشلىقىمىزدىن تارتىپلا، ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ ئەجرىنى، يەنى ئۇلارنىڭ كالا-قوي پادىلىرىنى، قىز-ئوغۇللىرىنى
ئاشۇ ئۆيات-نومۇس يەپ كەتكەن؛ □
25 نەتىجىدە بىز ئۆيات-خىجىللىق ئىچىدە ياتىۋىق، قالايمىقانچىلىق ۋە ئالاقزادىلىك بىزنى قاپلىۋالدى؛ چۈنكى
ياشلىقىمىزدىن تارتىپ بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر بىز ۋە ئاتا-بوۋىلىرىمىز ھەممىمىز پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئالدىدا گۇناھ
سادىر قىلىپ كەلدۇق، پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئاۋازىغا ھېچ قۇلاق سالمىدۇق. □

4

1 ـ »بۇ يوللىرىمدىن بۇرۇلاي«! دېسەڭ، ئى ئىسرائىل ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ ئەمدى مېنىڭ يېنىمغا بۇرۇلۇپ
قايتىپ كەل! ئەگەر بۇ يىرگىنچلىكلىرىڭنى كۆزۈمدىن نېرى قىلساڭ، ۋە شۇنداقلا يولدىن يەنە تېنەپ كەتمىسەڭ،
□
2 ـ ئەگەر سەن: »پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دەپ قەسەم ئىچكىنىڭدە، ئۇ قەسەم ھەققەت، ئادالەت ۋە
ھەققانىيلىق بىلەن بولسا، ئۇنداقتا يات ئەللەرمۇ ئۇنىڭ نامىدا ئۆزلىرىگە بەخت تىلىشىدۇ ۋە ئۇنى ئۆزىنىڭ پەخىر-
شۆھرىتى قىلىدۇ.■
3 چۈنكى پەرۋەردىگار يەھۇدادىكىلەر ۋە يېرۇسالېمدىكىلەرگە مۇنداق دەيدۇ: ـ »بوز يېرىڭلارنى چېپىپ
ئاغدۇرۇڭلار، تىكەنلىك ئارىسىغا ئۇرۇق چاچماڭلار! □ ■

□ 3:19 »مەن سېنى باللىرىم قاتىرىغا قويۇپ،..ئەڭ كۆركەم جايىنى مىراس قىلىپ ئاتا قىلىشنى شۇنچىلىك خالايتتىم«! ـ پەرۋەردىگار مۇشۇ ئايەتتە ئىسرائىلغا ئۆزىگە سادىق بولغان ئايالىنىڭ سۈپىتىدە سۆزلەيدۇ.
□ 3:23 »بۇتپەرەسلىكنىڭ قىيقاس-سۈرەنلىرى« ـ »بۇتپەرەسلىك« ئەينى تېكىستتە يوق، بىراق بىزنىڭچە ئايەت بۇنى كۆرسىتىدۇ. بۇتپەرەسلىكتە بۇتلارىدىن »يارىدەم سوراش« ئۈچۈن قىيقاس-سۈرەن كۆتۈرۈش كېرەك ئىدى.
■ 3:23 زەب. 1121:
□ 3:24 »ئاشۇ ئۆيات-نومۇس« ـ مۇشۇ ئىبارە »بائال« دېگەن ئىنتايىن يىرگىنچلىك مەبۇدنى كۆرسىتىدۇ. 11-باب، 13-ئايەتنى كۆرۈڭ.
□ 3:25 »قالايمىقانچىلىق ۋە ئالاقزادىلىك« ـ بۇ سۆزلەر مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
□ 4:1 »مېنىڭ يىنىمغا بۇرۇلۇپ قايتىپ كەل«! ـ بۇ ئىبارە بەلكىم »سەللىمازا توۋا قىل«، »ئىككىلەنمە«!، »ئالا كۆڭۈللۈك بولما«! دېگەن مەنىنى ئىنتايىن تەكىتلەيدۇ.
»ئەگەر بۇ يىرگىنچلىكلىرىڭنى كۆزۈمدىن نېرى قىلساڭ، ۋە شۇنداقلا يولدىن يەنە تېنەپ كەتمىسەڭ،... « ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەگەر بۇ يىرگىنچلىكلىرىڭنى كۆزۈمدىن نېرى قىلساڭ، ئەمدى سەن سەرگەردان بولمايسەن.«
■ 4:2 يار. 18:22□ يەش. 148:
□ 4:3 »بوز يېرىڭلارنى چېپىپ ئاغدۇرۇڭلار، تىكەنلىك ئارىسىغا ئۇرۇق چاچماڭلار«! ـ بۇ سىرلىق ئايەت يەھۇدادىكىلەرنى نادان دېھقانلارغا، ئۇلارنىڭ ھاياتلىرىنى ئاختارما يەرگە ئوخشىتىدۇ. »ئەمىشقا ھاياتىمىزدىن ھېچقانداق بەخت، مۇۋەپپەقىيەت يوق؟« دەپ سورىسا، »سىلەر ئۇرۇقلىرىنى تىكەنلەر ئارىسىغا تېرىغان دېھقانلارغا ئوخشاش، ھېچ ھوسۇلۇق بولمايسىلەر« دەپ جاۋاب بېرىلىدۇ، ئەلۋەتتە. دېھقانلار ھوسۇل كۆرۈش ئۈچۈن يوز يەرلىرىنى چېپىپ، تىكەنلەرنى يۇلۇپ تاشلىشى كېرەك يولغىنىغا ئوخشاش، يەھۇدىيلار ئۆزلىرىنى قوزغاپ قاتتىق توۋا قىلىشى كېرەك، ئاندىن بەختنىڭ ھوسۇلىنى كۆرىدۇ. ■ 4:3 ھوش. 1210:

4 تۆزلىرىڭلارنى پەرۋەردىگارنىڭ يولىدا سۈننەت قىلىڭلار، قەلبىڭلارنى سۈننەت قىلىڭلار، ئى يەھۇدادىكىلەر
ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار! ـ بولمىسا، مېنىڭ قەھرىم پارتلاپ ئوت بولۇپ سىلەرنى كۆيدۈرىۋېتىدۇ،
قىلمىشلىرىڭلارنىڭ رەزىللىكى تۈپەيلىدىن ئۇنى ئۆچۈرەلەيدىغان ھېچكىم چىقمايدۇ.□ ■
5 ـ يەھۇدادا مۇشۇلارنى ئېلان قىلىپ، يېرۇسالېمدا: ـ »زېمىن-زېمىندا كاناي چېلىڭلار«! ـ دەپ جاكارلا ڭلار،
»يىغىلىڭلار! مۇستەھكەم شەھەرلەرگە قېچىپ كىرەيلى«! ـ دەپ ندا قىلىڭلار!□
6 زىئونىي كۆرسىتىدىغان بىر تۇغنى تىكلەڭلار، دەرھال قېچىڭلار، كېچىكىپ قالما ڭلار! چۈنكى مەن كۈلپەت،
يەنى زور بىر ھالاكەتنى شىمالدىن ئېلىپ كېلىمەن.
7 شىر ئۆز چاتقاللىقىدىن چىقتى، »ئەللەرنى يوقاتقۇچى« يولغا چىقتى؛ ئۇ ئۆز جايىدىن چىقىپ زېمىنىڭنى ۋەيران
قىلىشقا كېلىدۇ، شەھەرلىرىڭ ۋەيران قىلىنىپ، ئادەمزاتسىز بولىدۇ. ■
8 بۇ سەۋەبتىن ئۆزلىرىڭلارغا بۆز كىيىم ئوراڭلار، داد-پەريات كۆتۈرۈپ ناله قىلىڭلار! چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ
قاتتىق غەزىپى بىزدىن يانمىدى!■
9 شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ پادىشاھنىڭ يۈرىكى، ئەمىرلەرنىڭ يۈرىكىمۇ سۇ بولۇپ
كېتىدۇ، كاھىنلار ئالاقزادە بولۇپ، پەيغەمبەرلەر تەئەججۈپلىنىدۇ.
10 ـ ئاندىن مەن: ـ ئاھ، رەب پەرۋەردىگار! بەرھەق سەن بۇ خەلقنى، جۈملىدىن يېرۇسالېمنى: »سىلەر ئامان-تىنچ
بولىسىلەر« دەپ ئالدىدىڭ، ئەمەلىيەتتە بولسا قىلىچ جانغا يېتىپ كەلدى، دېدىم.□
11 ـ شۇ چاغدا بۇ خەلققە ۋە يېرۇسالېمغا مۇنداق دېيىلىدۇ: »چۆل-باياۋاندىكى ئېگىزلىكلەردىن چىققان ئىسسىق بىر
شامال خەلقىمىزنىڭ قىزىنىڭ يولىغا قاراپ چۈشىدۇ، لېكىن ئۇ خامان سورۇشقا ياكى دان ئايرىشقا مۇۋاپىق كەلمەيدۇ!
□
12 ـ بۇنىڭدىن ئەشەددىي بىر شامال مەندىن چىقىدۇ؛ مانا، مەن ھازىر ئۇلارغا جازا ھۆكۈملىرىنى جاكارلايمەن.
13 مانا، ئۇ توپ بۇلۇتلاردەك كېلىدۇ، ئۇنىڭ جەڭ ھارۋىلىرى قارا قۇيۇندەكتۇر، ئۇنىڭ ئاتلىرى بۈركۈتلەردىن
تېزدۇر!
ـ »ھالىمىزغا ۋاي! چۈنكى بىز نابۇت بولدۇق«!□
14 ـ »ئى يېرۇسالېم، ئۆز قەلبىڭدىكى رەزىللىكتىن يۇيۇۋەت، قاچانغىچە كۆكلۈڭگە بەھۇدە ئوي-
خىيالىلارنى پۇكۈپ تۇرىسەن؟ ■

□ **4:4 »قەلبىڭلارنى سۈننەت قىلىڭلار«** ـ سۈزمۇسۈز تەرجىمىسى: »قەلبىڭلاردىكى خەتىنلىكنى ئېلىپ تاشلاڭلار.« دېمىسەكمۇ، ئىسرائىللار ئەتلىرىدە سۈننەت قىلىنغىنى بىلەن ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرى تۇۋاىسز قاتتىق ئىدى؛ شۇڭا پەيغەمبەر: »**قەلبىڭلارنى** سۈننەت قىلىڭلار« دەپ ئاگاھ بېرىدۇ.

■ **4:4** قان. 16:10□ 6:30□ يەش. 565:

□ **4:5 »يىغىلىڭلار! مۇستەھكەم شەھەرلەرگە قېچىپ كىرەيلى«! ـ دەپ ندا قىلىڭلار«** ـ بۇ سۈزلەر بەلكىم باشقا پەيغەمبەرلەرگە، ياكى »خەلق پادىچىلىرى« بولغان پادىشاھ، ھۆكۈمدارلار ۋە كاھىنلار قاتارلىقلارغا ئېيتىلىدۇ (9-□□□□□□□ كۆرۈڭ). دېمەك، ئۇلار ئۆز ئىخلاسسىزلىقى، ئىتائەتسىزلىكى تۈپەيلىدىن خەلققە شۇنداق جار قىلىشقا مەجبۇر قىلىنىدۇ.

■ **4:7** يەش. 29:5□ يەر. 15:2□ 65:

■ **4:8** يەش. 1232:

□ **4:10 »سىلەر ئامان-تىنچ بولىسىلەر«** ـ بۇ ئايەتتىكى: »سىلەر ئامان-تىنچ بولىسىلەر« دېگەن سۈزلەر ساختا پەيغەمبەرلەرنىڭ سۈزىدۇر (14:6□ 11:8 قاتارلىقلارنى كۆرۈڭ.)

□ **4:11 »خەلقىمىزنىڭ قىزى«** ـ شۇنداقلا »پاك قىزىم بولغان خەلقىم«، »زىئون قىزى« قاتارلىق ئىبارىلەر خۇدانىڭ ئۆز خەلقىگە ياكى باشقا خەلق)مەسىلەن، »مىسىرنىڭ قىزى«، ((11:46)قە بولغان مېھرى-شەپقىتىنى، ئۇلارغا باغلىغان مۇھەببىتىنى كۆرسىتىدىغان مەنىنى ئۆچىگە ئالىدۇ.

□ **4:13 »مانا، ئۇ توپ بۇلۇتلاردەك كېلىدۇ، ئۇنىڭ جەڭ ھارۋىلىرى قارا قۇيۇندەكتۇر، ئۇنىڭ ئاتلىرى بۈركۈتلەردىن تېزدۇر«! ـ »ئۇ«** كىمنى كۆرسىتىدىغانلىقى ئېيتىلمايدۇ. بىراق ئالدى-كەينى سۈزلەرگە قارىغاندا، »ئۇ« 7-ئايەتتىكى »ئەللەرنى يوقاتقۇچى« بولغان دۈشمەننى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار بۇ سۈزلەر شىمالدىن كېلىدىغان »سكىتلار«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن سكىتلارنىڭ جەڭ ھارۋىلىرى يوق ھەم ئۇلار شەھەرلەرنى »قورشاۋغا ئالغۇچى«لارمۇ (16-□□□□□) ئەمەس؛ شۇڭا بىز بۇ سۈزلەرنى بابىللىقلارنى ۋە بەلكىم ئاخىرقى زامانىدىكى دەججالنىڭ قوشۇنلىرىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز.

■ **4:14** يەش. 161:

15 چۈنكى دان دىياردىن، ئەفرائىمدىكى ئېگىزلىكلەردىنمۇ ئازاب-كۈلپەتنى ئېلان قىلىدىغان بىر ئاۋاز ئاڭلىنىدۇ: ـ
16 ئۇلار: ئەللەرگە ئېلان قىلىڭلار، يېرۇسالېمغىمۇ ئاڭلىتىڭلار: ـ مانا، قورشاۋغا ئالغۇچىلار يىراق يېۇرتتىن
كېلىۋاتىدۇ! ئۇلار يەھۇدا شەھەرلىرىگە قارشى جەڭ چۇقانلىرىنى كۆتۈرۈشكە تەييار! ـ دەيدۇ.
17 ئېتىزلىقنى مۇداپىئە قىلىۋاتقانلاردەك، ئۇلار يېرۇسالېمنى قورشىۋالدۇ؛ چۈنكى ئۇ ماڭا ئاسىيلىق قىلغان، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار.
18 سېنىڭ يولۇڭ ۋە قىلمىشلىرىڭ مۇشۇلارنى ئۆز بېشىڭغا چۈشۈردى؛ بۇ رەزىللىكىڭنىڭ ئاقىۋىتىدۇر؛ بەرھەق، ئۇ
ئازابلىقتۇر، يۈرىكىڭگىمۇ سانجىدۇ.«!
19 ـ مەن: »ئاھ، ئېچ-باغرىم! ئېچ-باغرىم! تولغاققا چۈشتۈم! ئاھ، كۆكۈلۈم ئازابلاندى! يۈرىكىم دۈپۈلدەۋاتىدۇ،
سۈكۈت قىلىپ تۇرالمايمەن؛ چۈنكى مەن كانايىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايمەن؛ جەڭ چۇقانلىرى جېنىمغا سانجىدى.■
20 ئاپەت ئۈستىگە ئاپەت چۈشتى! پۈتكۈل زېمىن ۋەيران بولدى؛ چېدىرلىرىم دەققىدە بەربات قىلىندى، پەردىلىرىم
ھايت-ھۇيىتىڭ ئىچىدە يىرتىپ تاشلاندى! □
21 قاچانغىچە تۈغقا قاراپ تۇرۇشۇم، جەڭ ئاۋازلىرىنى ئاڭلىشىم كېرەك؟« ـ دېدىم.
22 ـ »چۈنكى مېنىڭ خەلقىم ناداندۇر؛ ئۇلار مېنى ھېچ تونۇمىغان؛ ئۇلار ئەقلى يوق بالىلار، ئۇلار ھېچ يورۇتۇلمىغان؛
رەزىللىككە نىسبەتەن ئۇلار دانادۇر، ئەمما ياخشىلىققا نىسبەتەن ئۇلار بىلىمسىزدۇر.«
23 ـ »مەن يەر يۈزىگە قاردىم، مانا، ئۇ شەكلسىز ۋە قۇپ-قۇرۇق بولدى؛ ئاسمانلارغىمۇ قاردىم، ئۇ نۇرسىز قالدى؛
□
24 تاغلارغا قاردىم، مانا، ئۇلار زىلزىلىگە كەلدى، بارلىق دۆڭلەر ئەشەددىي سىلكىنىپ كەتتى.
25 قاراپ تۇرۇۋەردىم، ۋە مانا، ئىنسان يوق ئىدى، ئاسماندىكى بارلىق ئۇچار-قاناتلارمۇ ئۇنۇلىرىنى دالدىغا ئالدى.
26 مەن قاردىم، مانا، باغ-ئېتىزلار چۆل-بىياۋانغا ئايلاندى، بارلىق شەھەرلەر پەرۋەردىگار ئالدىدا، يەنى ئۇنىڭ
قاتتىق غەزىپى ئالدىدا ۋەيران بولدى.
27 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »پۈتكۈل زېمىن ۋەيران بولىدۇ؛ ئەمما مەن ئۇنى پۈتۈنلەي يوقاتمايمەن. ■
28 بۇنىڭ تۈپەيلىدىن پۈتكۈل يەر يۈزى ماتەم تۇتىدۇ، يۇقىرىدا ئاسمان قارىلىق بىلەن قاپلىنىدۇ؛ چۈنكى مەن شۇنداق
سۆز قىلدىم، مەن شۇنداق نىيەتكە كەلگەنمەن؛ مەن ئۇنىڭدىن ئۆكۈنمەيمەن، ئۇنىڭدىن ھېچ يانمايمەن؛
29 ئاتلىقلار ۋە ئوقيالىقلارنىڭ شاۋقۇن-سۈرەنى بىلەن ھەربىر شەھەردىكىلەر قېچىپ كېتىدۇ؛ ئۇلار چاتقاللىقلارغا
كىرىپ مۆكۈۋالدۇ، تاشلار ئۈستىگە چىقىۋالدۇ؛ بارلىق شەھەرلەر تاشلىنىپ ئادەمزاتسىز قالدۇ.
30 ـ سەن، ئى ھالاك بولغۇچى، نېمە قىلماقچىسەن؟ گەرچە سەن پەرەڭ كىيىملەرنى كىيگەن بولساڭمۇ، ئالتۇن زىبۇ-
زىننەتلەرنى تاقىغان بولساڭمۇ، كۆز-قاشلىرىڭنى ئوسما بىلەن پەردازلىغان بولساڭمۇ، ئۆزۈڭنى ياسىغىنىڭ بىكاردۇر،
سېنىڭ ئاشىقلىرىڭ سېنى كەمسىتىدۇ؛ ئۇلار جېنىڭنى ئىزدەۋاتىدۇ. □
31 چۈنكى مەن تولغاققا چۈشكەن ئايالنىڭكىدەك بىر ئاۋازنى، تۇنجى بالىنى تۇغقاندىكىدەك ئازابدا بولغان زىئون
قىزىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاۋاتىمەن؛ ئۇ قوللىرىنى سوزۇپ: »ھالىمغا ۋاي! بۇ قاتىللار تۈپەيلىدىن ھالىمدىن كەتتىم«! دەپ

■ **4:19** يەش. 4:21□ يەر. 238:
□ **4:20** **»چېدىرلىرىم« ... »پەردىلىرىم...«** ـ يەرەمىيا پەيغەمبەر خەلقىنىڭ ئازابلىرىنى ئۆزىنىڭكى دەپ ھېس قىلىپ، »خەلقىمنىڭ چېدىرلىرىم« ۋە
»خەلقىمنىڭ پەردىلىرى« دېمەي، بەلكى »چېدىرلىرىم« ۋە »پەردىلىرىم« تونۇرۇلۇق سۆزلەيدۇ.
□ **4:23** **»مەن يەر يۈزىگە قاردىم، مانا، ئۇ شەكلسىز ۋە قۇپ-قۇرۇق بولدى، ئاسمانلارغىمۇ قاردىم، ئۇ نۇرسىز قالدى...»** ـ دېمىسە كۆز، بۇ ئايەتتىكى
ۋە تۆۋەندىكى ئايەتتىكى تىشلار يەرەمىيا پەيغەمبەرگە روھتا كۆرسىتىلگەن ئالامەت كۆرۈنۈشتۇر. بۇ كۆرۈنۈش: (1) ئىسرائىل زېمىنى بابىللىقلارنىڭ
تاجاۋۇزلۇق ئاستىدا بولىدىغان ۋەيرانە ھالىتىنى؛ ۋە (2) شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئاخىرقى زامانلاردىكى ھالىتنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ھالەت خۇدا جاھانى
ياراتقىنىدا يەر-زېمىننىڭ ئاۋۋالقى شەكلسىز، تەرتىپسىز ھالىتىگە ئوخشايدۇ. ■ **4:27** يەر. 18:5□10□ 11:30□ 2846: □ **4:30** **»ئۆزۈڭنى
ياسىغىنىڭ«** ـ بەلكىم يەھۇدا يات ئەللەردىن يار-يۆلەك ئىزدىگەنده يالاڭچىلىق قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

هاسىرىماقتا.□

5

يېرۇسالېم جازاغا لايىق

1 پەرۋەردىگار: ـ يېرۇسالېمنىڭ رەستە-كوچىلىرىدا ئۇيان-بۇيان ئايلىنىپ يۈگۈرۈڭلار، ئوبدان كۆرۈپ
بىلىۋېلىڭلار؛ مەيدانلىرىدىن ئىزدەپ كۆرۈڭلار؛ ئادالەت بىلەن ئىش كۆرىدىغان، ۋەدىسىدە تۇرۇۋشقا ئىنتىلىدىغان
بىرلا ئادەمنى تاپساڭلار، شۇندا مەن بۇ شەھەرنى كەچۈرىمەن!
2 گەرچە ئۇلار: »پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دەپ قەسەم ئىچكەن بولسىمۇ، ئۇلار يالغاندىن سۈزلەيدۇ،
دېدى.□

يەرەمىيا سۆز قىلدۇ

3 ـ ئى پەرۋەردىگار، كۆزۈڭ ئادالەت-بىتەرەپلىكنى ئىزدەپ يۈرىدۇ ئەمەسمۇ؟ سەن بۇلارنى ئۇردۇڭ، لېكىن ئۇلار
ئازابلانمايدۇ؛ سەن ئۇلارنى نابۇت قىلىپ تۈگەشتۈردۇڭ، لېكىن ئۇلار تەربىيە قوبۇل قىلىشنى رەت قىلىپ كەلدى؛
ئۇلار يۈزلىرىنى تاشتىن قاتتىق قىلدى، ئۇلار يولدىن يېنىشنى رەت قىلدۇ« ■
4 ـ مەن: »شۇبھىسىزكى، بۇنداق قىلغانلار پەقەت نامراتلار، ئۇلار نادانلار؛ چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى،
خۇداسىنىڭ ھۆكۈم-كۆرسەتمىلىرىنى بىلمەيدۇ« ـ دېدىم.
5 ـ »مەن مۇتىۋەرلەرنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلارغا سۆزلەيمەن؛ چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى، خۇداسىنىڭ
ھۆكۈم-كۆرسەتمىلىرىنى بىلىدۇ.« بىراق ئۇلارمۇ بويۇنتۇرۇقنى ئۈزۈل-كېسىل بۇزۇپ، رىشتىلىرىنى ئۈزۈپ تاشلىغان.

پەرۋەردىگار جاۋاب بېرىدۇ

6 ـ شۇڭا ئورماندىن چىققان بىر شىر ئۇلارنى ئۆلتۈرىدۇ، بایاۋاندىن چىققان بىر بۆرە ئۇلارنى ۋەيران قىلىدۇ؛ يىلپىز
شەھەرلەرگە قاراپ پايلايدۇ؛ شەھەرلەردىن چىققان ھەربىرى تىتما-تىتما قىلىنىدۇ؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ ئاسىيلىقلىرى
كۆپىيىپ، ۋاپاسىزلىقلىرى ئاۋۇيىدۇ.□ ■
7 مەن زادى نېمىگە ئاساسەن سېنى كەچۈرىمەن؟ سېنىڭ بالىلىرىڭ مەندىن ۋاز كېچىپ، خۇدا ئەمەسلەرگە قەسەم
ئىچمەكتە؛ مەن ھەممە ھاجەتلىرىدىن چىققان بولسامۇ، لېكىن ئۇلار زىناخورلۇق قىلىپ، پاھىشىلەرنىڭ ئۆيىگە توپ-
توپ بولۇپ مېڭىۋاتىدۇ. □
8 ئۇلار سەمرىگەن ئىشقۇاز ئايغىرلار، ئۇلار ھەربىرى ئۆز يېقىنىنىڭ ئايالىغا ھەۋەس قىلىپ كىشنەۋاتىدۇ.■

□ **4:31 »ئۈنچى بالىنى ئۆغقاندىكىدەك ئازابدا بولغان زىئون قىزىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاۋاتىمەن«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »زىئون« يېرۇسالېم جايلاشقان تاغ بولۇپ، »زىئون« ياكى »زىئون قىزى« دېگەننىڭ ئۆزى يېرۇسالېم ياكى ئىسرائىلنى بىلدۈرىدۇ.

□ **5:2 »...□□□□□ ئادەمنى تاپساڭلار، شۇندا مەن بۇ شەھەرنى كەچۈرىمەن! (1-□□□□□)...□□□□□ ئۇلار: »پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دەپ قەسەم ئىچكەن بولسىمۇ، ئۇلار يالغاندىن سۈزلەيدۇ، دېدى«** ـ كېيىن، يەرەمىيا بىرنەچچە شۇنداق ئادىل، سادىق ئادەملەر)مەسىلەن، باروۇق، ئاھىكام، ئەبەد-مەلەك(بىلەن تونۇشقان. لېكىن پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بۇ سۈزلەرنى قىلغاندا ئۇ مۇشۇنداقلارنى تاپالمىغان.

■ **5:3** يەش. 5:1□ 12:9□ يەر. 302:

□ **5:6 »ئورماندىن چىققان بىر شىر ...، بایاۋاندىن چىققان بىر بۆرە ...، يىلپىز شەھەرلەرگە قاراپ پايلايدۇ«** ـ بۇ ئايەتتىكى يىرتقۇچ ھايۋانلار كۆچمە مەنىدە بولۇپ دۈشمەنلەرنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **5:6** يەر. 74:

□ **5:7 »مەن ھەممە ھاجەتلىرىدىن چىققان بولسامۇ، لېكىن ئۇلار زىناخورلۇق قىلىپ، پاھىشىلەرنىڭ ئۆيىگە توپ-توپ بولۇپ مېڭىۋاتىدۇ«** ـ بۇ ئايەت بەلكىم روھىي جەھەتتىكى ۋاپاسىزلىقنى كۆرسىتىدۇ. خۇدا ئىسرائىلنى »مېنىڭ ئايالىم« دەپ ئاتايدۇ (10:2□) 3-بابنى كۆرۈڭ.(8-□□□□□ جىسمانىي جەھەتتىكى زىناخورلۇقنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

■ **5:8** ئەز. 1122:

9 بۇ ئىشلار تۈپەيلىدىن ئۇلارنى جازالىماي قويامدىم؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مېنىڭ جېنىم مۇشۇنداق بىر ئەلدىن
قىساس ئالماي قويامدۇ؟■
10 ئۈنىڭ ئۈزۈم چۈنەكلىرىدىن ئۈتۈپ، تاللىرىنى ۋەيران قىلىڭلار؛ لېكىن ئۇلارنى پۈتۈنلەي نابۇت قىلماڭلار،
شاخلىرىنى قىرىپ تاشلاڭلار، چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارغا تەۋە ئەمەستۇر؛ □ ■
11 چۈنكى ئىسرائىل جەمەتى ۋە يەھۇدا جەمەتى ماڭا مۇتلەق ۋاپاسىزلىق قىلدى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■
12 ئۇلار: »ئۇ ھېچنېمە قىلمايدۇ! بىزگە ھېچ ئاپەت چۈشمەيدۇ؛ نە قىلىچ نە قەھەتچىلىكنى كۆرمەيمىز«! ـ دەپ
پەرۋەردىگاردىن تېنىپ كەتتى.
13 پەيغەمبەرلەر بولسا پەقەت بىر شامالدىن ئىبارەت بولىدۇ، خالاس؛ پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامى ئۇلاردا
يوقتۇر؛ ئۇلارنىڭ سۆزلىرى ئۆز بېشىغا يانسۇن!□
14 شۇڭا پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا ماڭا مۇنداق دەيدۇ: ـ بۇ خەلق مۇشۇ
سۆزنى قىلغىنى ئۈچۈن، مانا، مەن ئاغزىڭغا سالغان سۆزلىرىمنى ئوت، بۇ خەلقنى ئوتۇن قىلىمەنكى، ئوت ئۇلارنى
كۆيدۈرۈپ تاشلايدۇ.■
15 ـ مانا، مەن يىراقتىن بىر ئەلنى ئېلىپ كېلىمەن، ئى ئىسرائىل جەمەتى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئۇ كۈچلۈك بىر
ئەل، قەدىمىي بىر ئەل، تىلىنى سەن بىلمەيدىغان ۋە گەپلىرىنى سەن ھېچ چۈشىنەمەيدىغان بىر ئەل بولىدۇ؛ ■
16 ئۇلارنىڭ ئوقدىنى يوغان ئېچىلغان بىر گۆردۇر؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى باتۇر پالۋانلاردۇر.
17 ئۇلار ھوسۇلىڭنى ۋە نېنىڭنى يەپ كېتىدۇ؛ ئوغۇل-قىزلىرىڭنى يەپ كېتىدۇ؛ كالا-قوي پادىلىرىڭنى يەپ
كېتىدۇ؛ ئۈزۈم تاللىرىڭنى ۋە ئەنجۈر دەرەخلىرىڭنى يەپ كېتىدۇ؛ ئۇلار سەن تايانغان مۇستەھكەم شەھەرلىرىڭنى
قىلىچ بىلەن ۋەيران قىلىدۇ.■
18 ھالبۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ شۇ كۈنلەردىمۇ سىلەرنى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرمەيمەن. ■
19 شۇ چاغدا خەلقىڭ: »پەرۋەردىگار خۇدايىمىز نېمىشقا مۇشۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بېشىمىزغا چۈشۈرگەن؟« ـ
دەپ سورىسا، ئەمدى سەن يەرەمىيا ئۇلارغا: »سىلەر مەندىن يۈز ئۆرۈپ، ئۆز زېمىنىڭلاردا يات ئىلاھلارنىڭ
قۇللۇقىدا بولغىنىڭلاردەك، سىلەر ئۆز ۋەتىنىڭلار بولمىغان بىر زېمىندا يات بولغانلارنىڭ قۇللۇقىدا بولىسىلەر« ـ
دېگىن.□ ■
20 ـ ياقۇپنىڭ جەمەتىدە شۇنى جاكارلىغىنىكى ۋە يەھۇدا ئارىسىدا شۇنى ئېلان قىلغىنىكى،
21 »بۇنى ئاڭلاڭلار، ئى نادان ۋە ئەقلى يوق، كۆزى تۇرۇپ كۆرمەيدىغان، قۇلىقى تۇرۇپ ئاڭلىمايدىغان بىر
خەلق: ـ ■

■ **5:9** يەر. 29:5□ 99:
□ **5:10** »ئۈنىڭ ئۈزۈم چۈنەكلىرىدىن ئۈتۈپ، .... شاخلىرىنى قىرىپ تاشلاڭلار، چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارغا تەۋە ئەمەستۇر« ـ بۇ ئايەتنىڭ باشقا
بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۈنىڭ سېپىللىرىغا يامىشىپ چىقىپ ۋەيرانچىلىق قىلىڭلار، لېكىن ئۇلارنى پۈتۈنلەي نابۇت قىلمۇەتمەڭلار؛ ئىستىھكاملىرىنى ئېلىپ
تاشلاڭلار، چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارغا تەۋە ئەمەستۇر.«
■ **5:10** يەر. 274:
■ **5:11** يەر. 203:
□ **5:13** »پەيغەمبەرلەر بولسا پەقەت بىر شامالدىن ئىبارەت بولىدۇ، خالاس« ـ ئىبرانىي تىلىدا »روھ« ۋە »شامال« بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
شۇيەسىزكى، »پەيغەمبەرلەر« ئۆزلىرىنى »بىزگە خۇدانىڭ روھى تولدۇرۇلغان« دەيدۇ؛ لېكىن خۇدا ئۇلارنى پەقەت »شامالغا تولدۇرۇلغان« دەيدۇ.
■ **5:14** يەر. 101-9:
■ **5:15** قان. 49:28□ يەر. 15:1□ 226:
■ **5:17** لاۋ. 16:26□ قان. 3328□ 31:
■ **5:18** يەر. 274:
□ **5:19** »يات بولغانلارنىڭ قۇللۇقىدا بولىسىلەر« ـ »يات بولغانلار« بەلكىم ئىككى بىسلىق سۆزلەر بولۇپ، ھەم »يات بولتلار« ھەم »يات ئادەملەر«نىمۇ
كۆرسىتىدۇ.

■ **5:19** يەر. 1016:
■ **5:21** يەش. 96:

22 مەندىن قورقامىسلەر؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ دېگىن سۈيى ئۆچۈن ساھىنى مەڭگۈلۈك چەكلىمە قىلىپ، »بۇ
يەردىن ئۆتمە« دەپ بېكىتكەن مېنىڭ ئالدىمدا تەۋرىمەمسىلەر؟ مانا، دولقۇنلىرى ئۇركەشلىگىنى بىلەن ئۇلار ساھىل
ئۈستىدىن ھېچ غەلىبە قىلمايدۇ، شاۋقۇنلىغىنى بىلەن بۇ چەكتىن ھەرگىز ھالقىپ ئۆتەلمەيدۇ.■
23 لېكىن بۇ خەلقىنىڭ جاھىل ۋە ئاسىيلىق كۆڭلى باردۇر، ئۇلار يولدىن چىقىپ ئۆز بېشىمچىلىق قىلىپ كەتتى.
24 ئۇلار كۆڭلىدە: »ئۆز ۋاقتىدا يامغۇرلارنى، يەنى ئاۋۋالقى ھەم كېيىنكى يامغۇرلارنى بەرگۈچى، بىزگە ھوسۇل
پەسلىنى بېكىتىپ ئامان-ئېسەن ساقلىغۇچى پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدىن ئەيمىنەيلى« دېگەننى ھېچ دېمەيدۇ. □ ■
25 سىلەرنىڭ قەبىھلىكلىرىڭلار مۇشۇ ئىشلارنى سىلەرگە ئېسىپ قىلمىغان؛ سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلار سىلەردىن
بەركەتنى مەھرۇم قىلغان.
26 چۈنكى خەلقىم ئارىسىدا رەزىللەر باردۇر؛ ئۇلار پىستىرمىدا ياتقان قىلتاقچىلاردەك پايلاپ يۈرىدۇ؛ ئۇلار تۇزاق
سېلىپ، ئادەملەرنى تۇتۇۋالىدۇ.
27 تۇتقان قۇشلارغا تولغان قەپەستەك، ئۇلارنىڭ ئۆيلىرى ئالداھچىلىقتىن ئېرىشكەن ماللار بىلەن تولغان؛ ئۇلار شۇ
يول بىلەن بۇيۇك ھەم باي بولۇپ كەتتى.
28 ئۇلار سەمىرىپ، پارقىراپ كەتتى؛ بەرھەق، ئۇلار رەزىل ئىشلارنى قىلىشقا ماھىر بولۇپ كەتتى؛ ئۇلار
ئۆز مەنپەئەتىنى كۆزلەپ خەقلەرنىڭ دەۋاسىنى، يېتىم-يېسىرلەرنىڭ دەۋاسىنى سورىمايدۇ؛ نامراتلارنىڭ ھوقۇقىنى
قوغدايدىغان ھۆكۈمنى ئۇلار چىقارمايدۇ.□ ■
29 بۇ ئىشلار تۇپەيلىدىن ئۇلارنى جازالىماي قويامدىم؟! ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مېنىڭ جېنىم مۇشۇنداق بىر ئەللدىن
قىساس ئالماي قويامدۇ؟□ ■

30 زېمىندا ئىنتايىن قورقۇنچلۇق ۋە يىرگىنچلىك بىر ئىش سادىر قىلىنغانىكى ـ
31 پەيغەمبەرلەر يالغان-ساختا بېشارەتلەرنى بەرمەكتە، كاھىنلار بولسا ئۆز ھوقۇق دائىرىسىنى كېڭەيتىپ
ھۆكۈمرانلىق قىلماقتا؛ مېنىڭ خەلقىمۇ بۇ ئىشلارنى ياقتۇرىدۇ. لېكىن بۇلارنىڭ ئاقىۋىتىدە قانداق قىلىسىلەر؟
□ ■

6

يېرۇسالېمنىڭ ھالاك بولۇشى توغرۇلۇق بېشارەت

■ **5:22** ئايۇب 38□10: 11؛ زەب. 33:8-7□ 9104:
□ **5:24** **»ئاۋۋالقى يامغۇر»...«كېيىنكى يامغۇر...«** ـ »ئاۋۋالقى يامغۇر« ئادەتتە 11-ئايدا يېغىپ، ئۆپراقنى يۇمشىتىدۇ، يەرنى ھەيدەپ ئۆرۈق
سېلىشقا تەييارلىنىدۇ. »كېيىنكى يامغۇر« بولسا پەلەستىنىدە 3- ياكى 4-ئايدا ياغىدۇ، ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنى پىشۇرۇش رولىنى ئوينايدۇ. بۇ يامغۇرلار
بولمىسا ھېچ ھوسۇل بولمايدۇ. **»بىزگە ھوسۇل پەسلىنى بېكىتىپ ئامان-ئېسەن ساقلىغۇچى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بىزگە ھوسۇل پەسلىدىكى ھەپتىلەرنى
ساقلىغۇچى...«.
■ **5:24** قان. 1411:
□ **5:28** **»ئۆلار ئۆز مەنپەئەتىنى كۆزلەپ خەقلەرنىڭ دەۋاسىنى، يېتىم-يېسىرلەرنىڭ دەۋاسىنى سورىمايدۇ...«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى بولسا:
»ئۆلار خەقلەرنىڭ دەۋاسىنى، ھەتتا يېتىم-يېسىرلەرنىڭ دەۋاسىنى سورىغىنى بىلەن ھەرگىز ئۇنى ئادىل سورىمايدۇ.«
■ **5:28** قان. 15:32□ يەش. 23:1□ زەك. 107:
□ **5:29** **»جازالىماي قويامدىم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يوقلىمامدىم؟.«!
■ **5:29** يەر. 9:5□ 99:
□ **5:31** **»كاھىنلار بولسا ئۆز ھوقۇق دائىرىسىنى كېڭەيتىپ ھۆكۈمرانلىق قىلماقتا...«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »كاھىنلارمۇ ئۇلارنىڭ ۋاستىسى
بىلەن)دېمەك، پەيغەمبەرلەرنىڭ يالغان بېشارەتلىرىدىن پايدىلىنىپ(ھۆكۈمرانلىق قىلماقتا.« لېكىن »يەرەميا« دېگەن كىتابتا بۇنداق ئىشلار يەنە تىلغا
ئېلىنمايدۇ، شۇڭا تەرجىممىز بەلكىم توغرىدۇر. ■ **5:31** يەر. 18:14□ 23□25: 26؛ ئەز. 613:

1 جېنىكلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن يېرۇسالېم شەھىردىن قېچىڭلار، ئى بىنيامىن جەمەتىدىكىلەر! تەكوئا يېزىسىدا
كاناي چېلىڭلار! بەيت-ھاككەرەمدە ئىس سىگنالنى كۆتۈرۈڭلار! چۈنكى بالا-ئىئاپەت، يەنى دەھشەتلىك
ھالاكەت شىمال تەرەپتىن پەيدا بولدۇ.□ ■
2 زىئون قىزى، يەنى نازىنىن ساھىبجامالنى، مەن نابۇت قىلىمەن.
3 يېرۇسالېمغا قارشى چىقىۋاتقان پادا باققۇچىلارمۇ تۆز پادىلىرىنى ئېپىكېلىدۇ، ئۇلار يېرۇسالېمنى قورشاۋغا ئېلىپ
چېدىرلىرىنى تىكىدۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى تۆزى ئىگىلىگەن جايدا پادا باقىدۇ.□
4 ئۇلار: »ئۇنىڭغا قارشى جەڭگە تەييارلىنىڭلار! تۇرۇڭلار، چۈش ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ ھۇجۇم قىلايلى«!، »ئاپلا!
كۈن پاتاي دەپ قاپتۇ، كەچتىكى سايىلەر ئۇزىراۋاتىدۇ«! ـ دەيدۇ، ئاندىن: □
5 »شۇنداق، كېچىچە ھۇجۇم قىلىپ چىقايلى، ئۇنىڭ مۇستەھكەم ئوردىلىرىنى يوقىتايلى«! ـ دەيدۇ.□
6 ـ چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۇلارغا مۇنداق دەيدۇ: ـ دەرەخلەرنى كېسىپ،
ئۇلار بىلەن يېرۇسالېم ئەتراپىدا دۆڭ-پوتەيلەرنى ياساڭلار؛ چۈنكى ئۇ جازالانمىسا بولمايدىغان شەھەردۇر؛ ئۇنىڭدا
بارلىق ئىشلار زۇلۇم-زومىگەرلىكتۇر.
7 قۇدۇق تۆز سۈلىرىنى ئۇرغۇتۇپ چىقارغاندەك، ئۇمۇ رەزىللىكلىرىنى ئۇرغۇتۇپ چىقارماقتا؛ ئۇنىڭدىن زۇلمەت-
زوراۋانلىق ۋە ھالاكەت سادالىرى ئاڭلانماقتا؛ مېنىڭ كۆز ئالدىمدا ھەمىشە ئاغرىق-كېسەللەر ھەم يارىلانغانلار
پەيدا بولماقتا. □
8 ئى يېرۇسالېم، تەلىم-تەربىيە قوبۇل قىل؛ بولمىسا جېنىم سەندىن ۋاز كېچىدۇ، ـ بولمىسا، مەن سېنى خارابلىك،
ئادەمزاتسىز بىر زېمىن قىلىۋېتىمەن.
9 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۇلار ئۈزۈم تېلىنى
پاساڭدىغۇچىلاردەك ئىسرائىلنىڭ قالدىسىنى پاساڭدايدۇ، شۇڭا سەن ئۈزۈم ئۈزگۈچىدەك ئۈزۈم تېلىدىكى شاخلار
ئۈستىدىن يەنە بىر قېتىم قولۇڭنى ئوتكۈزگىن!□ ■
10 مەن: ـ مەن ھازىر كىمگە سۆز قىلىپ ئاگاھلاندۇراي؟ ئۇلاردىن ئاڭلىغۇدەك زادى كىم بار؟ مانا، ئۇلارنىڭ
قۇلاقلىرى سۈننەت قىلىنمىغان، ئۇلار ھېچ ئاڭلىيالمايدۇ. مانا، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇلارغا ئېغىر كېلىدۇ، ئۇلارغا

□ 6:1 »جېنىكلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن يېرۇسالېم شەھىردىن قېچىڭلار...دەھشەتلىك ھالاكەت شىمال تەرەپتىن پەيدا بولدۇ« ـ 4-باب، 6-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ سىلىشتۇرۇڭ. شۇ يەردە خەلققە، »يېرۇسالېمغا قېچىپ كىرىڭلار« دېيىلگەن. بىراق ھازىر يېرۇسالېمنىڭ تۆزى ھالاك بولدۇ.

■ 6:1 يەر. 141□13:

□ 6:3 »يېرۇسالېمغا قارشى چىقىۋاتقان پادا باققۇچىلارمۇ تۆز پادىلىرىنى ئېپىكېلىدۇ، ئۇلار يېرۇسالېمنى قورشاۋغا ئېلىپ چېدىرلىرىنى تىكىدۇ، .. ھەممىسى تۆزى ئىگىلىگەن جايدا پادا باقىدۇ« ـ 4-ئايەتكە قارىغاندا بۇ ئايەتتىكى »پادا باققۇچىلىرى« ۋە ئۇلارنىڭ »پادىلىرى« يات ئەللەرنىڭ پادىشاھلىرى ھەم ھۆكۈمدارلىرى ۋە ئۇلارنىڭ قوشۇنلىرىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ھەجۋىي، كىنايىلىك گەپ بولىدۇ، چۈنكى يۇقىردا)مەسىلەن 8:2دە(يەرەمىيا ئىسرائىلنىڭ باققۇچى بولغان پادىشاھلىرىنى »تۆز پادىلىرى«نى باقاسلىقى تۈپەيلىدىن ئەيىبلەيدۇ. بىراق مۇشۇ يەردە خۇدانى تونۇمايدىغان »يات ئەل پادىشاھلىرى« تۆز »پادىلىرى« بولغان خەلقنى تۆزىنى يول كۆرسىتىپ تۇلارنى باقىدۇ.

□ 6:4 »ئۇلار: »ئۇنىڭغا قارشى جەڭگە تەييارلىنىڭلار! ....« ـ دەيدۇ« ـ »ئۇلار« ـ ئەللەرنىڭ »پادا باققۇچى«لىرى.

□ 6:5 »(ئۇلار(...» تۇرۇڭلار، چۈش ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ ھۇجۇم قىلايلى«!، »ئاپلا! كۈن پاتاي دەپ قاپتۇ، كەچتىكى سايىلەر ئۇزىراۋاتىدۇ«! ـ دەيدۇ (4-□□□□)، ئاندىن: شۇڭا، كېچىچە ھۇجۇم قىلىپ چىقايلى... « ـ دەيدۇ« ـ 4-ھەم 5-ئايەتتىكى بېشارەت شۇنى تەكىتلىمەكچىكى، دۇشمەنلەر كەلگەندە بۇگۈنى بولمىسا ئەتىسى ھۇجۇم قىلىدۇ، يەھۇدا ئۈستىدىن غەلبە قىلماي كەتمەيدۇ، يەنە كېلىپ، ئۇلار ھۇجۇمنى باشلىغاندا، يەھۇدادىكىلەر دۇشمەننى كىچە-كۈندۈز ھۇجۇم قىلىپ قېلىشى مۇمكىن، دەپ ھېچ دەم تالالمايدۇ.

□ 6:7 »قۇدۇق تۆز سۈلىرىنى ئۇرغۇتۇپ چىقارغاندەك، ئۇمۇ رەزىللىكلىرىنى ئۇرغۇتۇپ چىقارماقتا« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »قۇدۇق ئېقىن سۈنى ساقلىغاندەك، ئۇ رەزىللىكلىرىنى ساقلىماقتا.«

□ 6:9 »ئۇلار ئۈزۈم تېلىنى پاساڭدىغۇچىلاردەك ئىسرائىلنىڭ قالدىسىنى پاساڭدايدۇ، شۇڭا سەن ئۈزۈم ئۈزگۈچىدەك ئۈزۈم تېلىدىكى شاخلار ئۈستىدىن يەنە بىر قېتىم قولۇڭنى ئوتكۈزگىن«! ـ بۇ سىرلىق جۈملىنىڭ مەنىسى بەلكىم، يەرەمىيا پەيغەمبەر خۇدانىڭ سۆزلىرىنىڭ ۋاستىسى بىلەن، كېلىدىغان دۇشمەنلەرنىڭ ھېچنەرسە قالدۇرمايدىغان بۇلاڭ-تالاڭلىرىدىن ئىلگىرى ئىسرائىلنىڭ »قالدىسى«دىن تېخى بەزى كىشىلەرنى قۇتقۇزۇشنىمۇ مۇمكىن، دېگەنلىك.

■ 6:9 يەش. 1324:

ھېچ خۇشياقايدۇ، ـ دېدىم.□ ■

11 ـ قەلبىم پەرۋەردىگارنىڭ غەزەپ ئوتلىرى بىلەن تولۇپ تاشتى؛ ئۇنى ئېچىمگە سىغدۇرۇشتىن ھالسىراپ كەتتىم؛
ئۇنى كوچىدىكى بالىلار، يىگىتلەرنىڭ مەشرەپ سورۇنلىرىغا تۆككەيسەن. ئەر-ئاياللار، قېرىلار ھەم ياشانغانلارمۇ
بۇنىڭدىن مۇستەسنا بولمىسۇن!□

12 ـ ئۇلارنىڭ ئۆيلىرى، ئېتىزلىرى ئاياللىرى بىلەن بىللە ئۆزگىلەرگە تاپشۇرۇلىدۇ؛ چۈنكى مەن قولۇمنى زېمىندىكىلەرگە
سوزىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■

13 ـ چۈنكى ئەڭ كىچىكىدىن چوڭىغىچە ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاچكۆزلۈككە بېرىلگەن؛ پەيغەمبەردىن كاھىنغىچە
ھەممىسى ئوخشاشلا ئالدامچىلىق قىلىدۇ؛ ■

14 ئۇلار: »ئامان-ئېسەنلىك! ئامان-ئېسەنلىك«! دەپ خەلقىمنىڭ قىزىنىڭ يارىسىنى سۈسلۇق بىلەن قول ئۆچىدا
چالا تېڭىپ قويىدى. لېكىن ئامان-ئېسەنلىك يوقتۇر! ■

15 ئۇلار يىرگىنچلىك ئىشلارنى سادىر قىلغىنىدىن خىجىل بولدىمۇ؟ ـ ياق، ئۇلار ھېچ خىجىل بولمىدى، ھەتتا
قىزىرىشنىمۇ ئۇلار ھېچ بىلمەيدۇ. شۇڭا ئۇلار يىقىلىپ ئۆلگەنلەر ئېچىدە يىقىلىپ ئۆلىدۇ؛ ئۇلارنى جازالاشقا
كەلگىنىمدە ئۇلار پۇتلىشىپ كېتىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

16 شۇڭا پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىگە مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەر تۆت ئاچا يولدا تۇرۇۋاتىسىلەر؛ شۇڭا يولۇڭلارنى
ئوبدان كۆزۈپ قويۇڭلار، قەدىمكى، ياخشىلىققا ئېلىپ بارغان يوللارنى سوراپ، ئۇلاردا مېڭىڭلار؛ شۇنداق
قىلغاندا جېنىڭلار ئوبدان ئارام تاپىدۇ. لېكىن ئۇلار: »بىز شۇلاردا ماڭمايمىز«! ـ دەيدۇ.■

17 مەن: سىلەرگە »كانايىنىڭ ئاگاھ ساداسىغا قۇلاق سېلىڭلار«! دەيدىغان ئاگاھ بەرگۈچى كۆزەتچىلەرنى
تىكلىدىم، لېكىن سىلەر: »قۇلاق سالمايمىز« دېدىڭلار.

18 شۇڭا ئى ئەللەر، ئاڭلاڭلار، گۈۋاھچىلار بولۇپ ئۇلار ئارىسىدا بولىدىغان ئىشلارنى بىلىپ قويۇڭلار! □

19 ئاڭلا، ئى يەر-زېمىن! قارا، مەن بۇ خەلقىنىڭ بېشىغا كېلىپەت، يەنى ئۇلارنىڭ ئوي-خىياللىرىنىڭ ئاقىۋىتىنى
چۈشۈرىمەن؛ چۈنكى ئۇلار سۆزلىرىمگە قۇلاق سالمىغان، مېنىڭ تەۋرات-قانۇنۇمنى بولسا، ئۇلار چەتكە ئاققان.

20 ـ ئەمدى زادى نېمە مەقسەتتە شىبادىن چىققان خۇشبۇي، يىراق يۇرتتىن ئېلىپ كېلىنگەن ئېگىر ماڭا سۈنۈلدۇ؟
كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭلار قوبۇل قىلارلىق ئەمەس، سىلەرنىڭ »تەشەككۇر قۇربانلىق«لىرىڭلار مېنى خۇرسەن
قىلمايدۇ.■

21 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن بۇ خەلق ئالدىغا پۇتلىكاشاڭلارنى سالىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ھەم
ئاتىلار ھەم ئوغۇللار بىللە پۇتلىشىدۇ؛ قوشنىلار ۋە دوستلار ئوخشاشلا نابۇت بولىدۇ.

□ **6:10 »مەن: ـ مەن ھازىر كىمگە سۆز قىلىپ ئاگاھلاندۇراي؟... ئۇلارغا ھېچ خۇشياقايدۇ، ـ دېدىم« ـ »مەن«)سۆزلىگۈچى(ۋە »دېدىم« دېگەن** سۆزلەر ئەسلىدىكى تېكىستتە يوق، ئوقۇرمەنلەرگە تېكىستنى چۈشىنىشلىك بولسۇن دەپ كىرگۈزدۇق. چۈنكى بىزنىڭچە ئېيتىلغان گەپ پەيغەمبەرنىڭ تۇرزىنىڭكى ئىدى.

■ **6:10** يەر. 267:

□ **6:11 »قەلبىم پەرۋەردىگارنىڭ غەزەپ ئوتلىرى بىلەن تولۇپ تاشتى«** ـ شۇبھىسىزكى، يەرەمىيا پەيغەمبەر تۇزى توغرۇلۇق سۆزلەۋاتىدۇ. ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ خەلقىگە قاراتقان غەزىپىگە تۇزىنى بىر قىلىپ، پەرۋەردىگاردىن غەزىپىنى ئۇلارغا تۆكۈشنى تىلەيدۇ.

■ **6:12** قان. 3028:

■ **6:13** يەش. 11:56□ يەر. 108:

■ **6:14** يەر. 11:8□ ئەز. 1013:

□ **6:15 »جازالاشقا كەلگىنىمدە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يوقلىغىنىمدا« دېيىلىدۇ. »يەرەمىيا«دىكى »(يىنىغا(كېلىپ... جازالاش« دېگەن سۆز ئادەتتە ئىبرانىي تىلىدا »يوقلاش« دېگەن بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **6:16** مات. 2911:

□ **6:18 »شۇڭا ئى ئەللەر، ئاڭلاڭلار«** ـ »ئەللەر«، يەھۇدىي ئەمەس ئەللەر. »گۈۋاھچىلار بولۇپ...» باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەي، جامائەت)چىلىك(،...«.

■ **6:20** يەش. 11:1□ 3:66□ ئام. 21:5□ مىك. 86-6:

22 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ قارا، شىمالىي زېمىندىن بىر خەلق كېلىدۇ، يەر يۈزىنىڭ ئەڭ قەرىلىرىدىن ئۇلۇغ بىر
ئەل قوزغىلىدۇ، ■
23 ئۇلار ئوقيا ۋە قىلىچ بىلەن قوراللىنىدۇ، ئۇلار زالىم، ھېچ رەھىم قىلمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئاۋازى دېڭىز دولقۇنىدەك
شاۋقۇنلايدۇ، ئۇلار ئاتلارغا مىنىدۇ، جەڭگىۋار ئادەملەردەك سەپ-سەپ بولۇپ تۇرىدۇ، ئۇلار ساڭا قارشى
جەڭ قىلىشقا كېلىدۇ، ئى زىئون قىزى!
24 »بىز ئۇلار توغرۇلۇق خەۋەر ئاڭلىدۇق، قولىمىز بوشىشىپ كەتتى، غەشلىك، تولغاقتا قالغان ئايالدەك ئازاب
بىزنى تۇتتى« ـ دېدىم.■
25 »دالاغا چىقماڭلار، يوللار بىلەن ماڭماڭلار، چۈنكى دۈشمەننىڭ قىلىچى بار، تەرەپ-تەرەپلەرنى ۋەھىمە
باسىدۇ.
26 ئى خەلقىمنىڭ قىزى، سەن ئۆزۈڭگە بۆز كىيىم كىيىۋال، كۈللەر ئىچىدە ئېغىناپ يات، ئۆزۈڭنىڭ بىر تال
ئوغلۇڭدىن جۇدا بولغاندەك قاتتىق يىغلاپ ماتەم تۇت، چۈنكى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچى بىزگە قاراپ تۇيۇقسىز
كېلىدۇ.«□ ■
27 پەرۋەردىگار ماڭا: ـ مەن سېنى رودا سىنىغۇچى قىلىپ تىكلىدىم، خەلقىم بولسا خۇددى تەكشۈرۈلىدىغان
رودىدەك بولىدۇ، سېنى ئۇلارنىڭ يوللىرىنى كۆزىتىپ سىناشقا تىكلىدىم، ـ دېدى.
28 ـ ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئاسىينىڭ ئاسىيسى، ئۇلار تۆھمەت چاپلاپ ئۇيان-بۇيان قاتراپ يۈرمەكتە، ئۇلار مىس
ۋە تۆمۈرنىڭ ئۆزىدۇر، ھەممىسى چىرىپ كەتكەندۇر، □ ■
29 تۆمۈرچىنىڭ كۆرۈكمۇ كۆيۈپ كەتتى، قوغۇشۇن بولسا ئوتتا يەم بولدى، رودىنى ئېرىتىپ تاۋلاش بىكار
بولدى، خەلقىم يامانلاردىن خالىي بولمىدى. □
30 ئۇلار »داشقال كۆمۈش« دەپ ئاتىلىدۇ، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنى رەت قىلدى.■

7

بېھۇدە دىنىي مۇراسىملار

1 پەرۋەردىگاردىن يەرەمىياغا مۇنداق بىر سۆز كەلدى: ـ
2 پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى دەرۋازىدا تۇرۇپ مۇشۇ سۆزنى جاكارلاپ: »پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار،
ئى پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن مۇشۇ دەرۋازىلاردىن كىرىۋاتقان بارلىق يەھۇدالار«! ـ دېگىن.

■ **6:22** يەر. 4350□42□41:
■ **6:24** يەر. 31:4□ 24:49□ 4350:
□ **6:26** **»ئۆزۈڭگە بۆز كىيىم كىيىۋال...»** ـ بۆز كىيىم كىيىش، كۈللەر ئىچىدە ئولتۇرۇش ياكى يېتىش قاتتىق ماتەم تۇتۇشنى ياكى توۋا قىلىشنى
بىلدۈرىدۇ.
■ **6:26** يەر. 84:
□ **6:28** **»ئۇلار مىس ۋە تۆمۈرنىڭ ئۆزىدۇر«** ـ بەلكىم خەلقىنىڭ تاش كۆڭۈلۈكلىكىنى ھەم شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇلارنىڭ »چىرىپ
كەتكەنلىقى«نىڭ مۇمكىنچىلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ئېمىلا بولمىسۇن ئۇلار تاۋلىغۇچى ئىزدىگەن ئالتۇن-كۈمۈش ئەمەس.
■ **6:28** ئەز. 1822:
□ **6:29** **»تۆمۈرچىنىڭ كۆرۈكمۇ كۆيۈپ كەتتى، قوغۇشۇن بولسا ئوتتا يەم بولدى، رودىنى ئېرىتىپ تاۋلاش بىكار بولدى، خەلقىم يامانلاردىن
خالىي بولمىدى»** ـ بۇ ئايەتتىكى سۆزلەر يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ پەرۋەردىگار تۆزىگە تاپىلىغان ۋەزىپىنى ئورۇنلىغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگارغا بەرگەن جاۋابى
بولسا كېرەك (28-□□□□□□□ كۆرۈڭ). كۆمۈشنى تاۋلىغاندا، تاۋلىغۇچى قوشقان قوغۇشۇن بىلەن كۆمۈشنىڭ داشقىلى بىرلىشىدۇ ئاندىن قوغۇشۇن
ۋە كۆمۈشنىڭ داشقىلىنىڭ كۆيۈپ تۆگىشى بىلەن كۆمۈش تاۋلىنىدۇ. لېكىن ئىسرائىل ئىنتايىن ناچار كۆمۈشتەك بولۇپ، خەلقىنىڭ »داشقال«ى
تولمۇ كۆپ بولغاچقا، تاۋلاش جەريانى بىكارغا كەتتى. »قوغۇشۇن ئىشلىتىلىپ تۆگەپ بولدى«، ھەمتا »كۆمۈچىنىڭ ئوتتى پۈۋلەيدىغان كۆرۈكى«مۇ
كۆيۈپ كەتتى. ■ **6:30** يەش. 221:

3 ـ »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ يوللىرىڭلار
ھەم قىلمىشلىرىڭلارنى تۈزىتىڭلار، شۇنداق بولغاندا مەن سىلەرنى مۇشۇ يەردە مۇقىم تۇرغۇزىمەن. ■
4 »پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسى، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسى، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسى دەل
مۇشۇدۇر«! دەپ ئالدامچى سۆزلەرگە تايىنىپ كەتمەڭلار. □
5 ئەگەر سىلەر ھەققەتەن يوللىرىڭ ھەم قىلمىشلىرىڭلارنى تۈزەتسەڭلار، ـ ئەگەر كىشىلەر ۋە قوشنا ئەللەر ئارىسىدا
ئادالەت يۈرگۈزسەڭلار، ■
6 ـ ئەگەر سىلەر مۇساپىر، يېتىم-يېسىر ھەم تۇل خوتۇنلارنى بوزەك قىلمىشتىن، مۇشۇ يەردە گۇناھسىز قانلارنى
تۆكۈشتىن، ـ شۇنداقلا ئۆزۈڭلارغا زىيان يەتكۈزۈپ، باشقا ئىلاھلارغا ئەگىشىپ كېتىشتىن قول ئۈزسەڭلار، ـ ■
7 شۇنداق قىلغىنىڭلاردا مەن سىلەرنى مۇشۇ يەردە، يەنى مەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا قەدىمدىن تارتىپ مەڭگۈگىچە
تەقدىم قىلغان بۇ زېمىندا مۇقىم تۇرىدىغان قىلىمەن.
8 لېكىن مانا، سىلەر ھېچقانداق پايدا يەتكۈزمەيدىغان ئالدامچى سۆزلەرگە تايىنىپ كەتكەنسىلەر.
9 ئەمدى نېمە دېگۈلۈك؟! ئوغرىلىق، قاتىللىق، زىناخورلۇق قىلىپ، ساختا قەسەم ئىچىپ، بائالغا ئىسرىق يېقىپ ۋە
سىلەر ھېچ تونۇمىغان يات ئىلاھلارغا ئەگىشىپ، □
10 ئاندىن مېنىڭ نامىمدا ئاتالغان مۇشۇ ئۆيگە كىرىپ مېنىڭ ئالدىمدا تۇرۇپ: »بىز قۇتقۇزۇلغان«! دەمسىلەر؟!
مۇشۇ لەنەتلىك ئىشلاردا تۇرۇۋېرىش ئۈچۈن قۇتقۇزۇلغانمۇسىلەر؟!
11 مېنىڭ نامىمدا ئاتالغان مۇشۇ ئۆي سىلەرنىڭ نەزىرىڭلاردا بۇلاڭچىلارنىڭ ئۆۋىسىمۇ؟! مانا، مەن ئۆزۈم بۇ
ئىشلارنى كۆرگەنمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■
12 شۇڭا، مەن ئەسلىدە ئۆز نامىمدا تۇرالغۇ قىلغان شىلوھ دېگەن جايغا بېرىپ، خەلقىم ئىسرائىلنىڭ رەزىللىكى
تۈپەيلىدىن ئۇنى نېمە قىلىۋەتكەنلىكىمنى كۆرۈپ بېقىڭلار! □ ■
13 ئەمدى ھازىر، سىلەر مۇشۇنداق قىلمىشلارنى سادىر قىلغىنىڭلار تۈپەيلىدىن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن
سىلەرگە تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ سۆز قىلىپ كەلدىم، لېكىن سىلەر ھېچ قۇلاق سالمىدىڭلار؛ مەن
سىلەرنى چاقىردىم، لېكىن سىلەر ماڭا جاۋاب بەرمىدىڭلار ـ □ ■
14 ئەمدى مەن شىلوھدىكى ئۆينى قانداق قىلغان بولسام، سىلەر تايانغان، شۇنداقلا نامىم قويۇلغان بۇ ئۆينى ۋە مەن
سىلەرگە ھەم ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا تەقدىم قىلغان بۇ زېمىننىمۇ شۇنداق قىلىمەن؛ □

■ 7:3 يەر. 3:7□ 11:18□ 1326:
□ 7:4 **»پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسى، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسى دەل مۇشۇدۇر«!** ـ شۇيىسىزكى، ئىسرائىللار خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىنى
بىرخىل »تىلتۇمار«دەك، »خۇدا بىرگە ئۆز ئىبادەتخانىسىنى تاپشۇرغاندىن كېيىن، نېمە ياماڭلىق قىلىشىمىزدىن قەتئىينەزەر ھېچكىم بىزگە تەگمەيدۇ« ـ دېگەندەك
ئويلىغاندى.
■ 7:5 يەر. 285:
■ 7:6 يەش. 10□1: 2؛ 759:
□ 7:9 **»بائالغا ئىسرىق يېقىپ...»** ـ »باۋال« دېگەن ئىنتايىن يىرگىنچلىك بىرخىل بۇت.
■ 7:11 مات. 13:21□ مار. 17:11□ لۇقا 4619:
□ 7:12 **»مەن ئەسلىدە ئۆز نامىمدا تۇرالغۇ قىلغان شىلوھ دېگەن جايغا بېرىپ، ... ئۆنى نېمە قىلىۋەتكەنلىكىمنى كۆرۈپ بېقىڭلار«!** ـ ئىسرائىل قانائانغا
)پەلەستىنگە(كىرگەندىن كېيىن، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ يېتىپ كېچىلىكىدە ياسالغان »مۇقەددەس چېدىر« ئاۋۋال شىلوھ دېگەن جايغا تىكىلەنگەن. «1□□□.»
4-بابنى كۆرۈڭ.
■ 7:12 1سام. 11:4□ زەب. 6078:
□ 7:13 **»مەن سىلەرگە تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ سۆز قىلىپ كەلدىم«** ـ خۇدانىڭ »تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ،... « دېگەن
سۆزلىرى بەلكىم ئۆتىشتىن خېلى ئاۋۋال، ئەستايىدىللىق بىلەن ئىش كۆرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ؛ بەزى ۋاقىتلاردا ئۆتىنىڭ قايتا-قايتا، ئىزچىل ھالدا
مەلۇم بىر ئىشنى كۆرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ■ 7:13 2تار. 15:36□ پەند. 24:1□ يەش. 12:65□ 4:66□ يەر. 21-287:□ **7:14 »مەن
شىلوھدىكى ئۆينى قانداق قىلغان بولسام، سىلەر تايانغان، شۇنداقلا نامىم قويۇلغان بۇ ئۆينى ۋە مەن سىلەرگە ھەم ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا**

15 مەن سىلەرنىڭ بارلىق قېرىنداشلىرىڭلار، يەنى ئەفرائىمنىڭ بارلىق نەسلىنى ھەيدىۋەتكىنىمدەك سىلەرنىمۇ كۆزۈمدىن
يىراق ھەيدەيمەن.
16 ئەمدى سەن، يەرەمىيا، بۇ خەلق ئۈچۈن دۇئا قىلما، ئۇلار ئۈچۈن نالە-پەريياد كۆتۈرمە ياكى تىلەك تىلىمە،
مېنىڭ ئالدىمدا تۇرۇپ ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ھېچ تىلىمە، چۈنكى مەن ساڭا قۇلاق سالمايمەن. ■
17 ئۇلارنىڭ يەھۇدا شەھەرلىرىدە ۋە يېرۇسالېم كوچىلىرىدا نېمە قىلغانلىرىنى كۆرۈۋاتمامسەن؟
18 باللار ئوتۇن تېرىدۇ، ئاتىلار ئوت قالايدۇ، ئاياللار قەستەن مېنى رەنجىتىشكە »ئاسمانىنىڭ خانىشى« ئۈچۈن
پوشكالىلارنى سېلىشقا خېمىرنى يۇغۇرىدۇ، شۇنىڭدەك يات ئىلاھلارغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيىدۇ. □ ■
19 ئازابلىنىپ غەزەپلىنىدىغىنى مەنمۇ؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ ئۆز يۈزلىرىگە شەرم چاپلاپ، ئازابلىنىدىغىنى ئۆزلىرى
ئەمەسمۇ؟
20 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مېنىڭ غەزىپىم ۋە قەھرىم مۇشۇ جايغا تۆكۈلىدۇ؛ ئىنسان
ئۈستىگە، ھايۋان ئۈستىگە، دالادىكى دەرەخلەر ئۈستىگە، ئۆپراقتىكى مېۋىلەر ئۈستىگە تۆكۈلىدۇ؛ ئۇ ھەممىنى
كۆيدۈرىدۇ، ئۇنى ھېچ ئۆچۈرەلمەيدۇ.
21 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ بېرىۋېرىڭلار،
كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭلارنى باشقا قۇربانلىقلارغا قوشۇپ قويۇڭلار، بارلىق گۆشلىرىنى يەۋېلىڭلار! □ ■
22 چۈنكى مەن ئۇلارنى مىسىر زېمىنىدىن قۇتقۇزۇپ چىقارغان كۈندە ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا »كۆيدۈرمە
قۇربانلىق«لار ياكى باشقا قۇربانلىقلار توغرىسىدا گەپ قىلمىغان ۋە ياكى ئەمر بەرمىگەنىدىم؛
23 بەلكى مەن ئۇلارغا مۇنداق ئەمر قىلىپ: »ئاۋازىمغا قۇلاق سېلىڭلار، شۇنداق قىلسىڭ مەن سىلەرنىڭ
خۇدايىڭلار بولىمەن، سىلەر مېنىڭ خەلقىم بولىسىلەر؛ مەن ئۆزۈڭلارغا ياخشىلىق بولسۇن دەپ بۇيرۇغان بارلىق
يولدا مېڭىڭلار« ـ دەپ بۇيرۇغانىدىم. ■
24 لېكىن ئۇلار ھېچ ئاڭلىمىغان، ماڭا ھېچ قۇلاق سالمىغان، بەلكى ئۆز رەزىل كۆڭلىدىكى جاھىللىقى بىلەن ئۆز
خىيال-خاھىشلىرىغا ئەگىشىپ مېڭىۋەرگەن؛ ئۇلار ئالدىغا ئەمەس، بەلكى كەينىگە ماڭغان. □ ■
25 ئاتا-بوۋىلىرىڭلار مىسىر زېمىنىدىن چىققاندىن تارتىپ بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر مەن قۇللىرىم بولغان پەيغەمبەرلەرنى
يېنىڭلارغا ئەۋەتىپ كەلدىم؛ مەن ھەركۈنى تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇلارنى ئەۋەتىپ كەلدىم.
26 لېكىن خەلقىم ئاڭلىمىغان، ھېچ قۇلاق سالمىغان؛ ئۇلار بوينىنى قاتتىق قىلغان؛ رەزىللىكتە ئاتا-بوۋىلىرىدىن ئېشىپ
كەتكەن. ■
27 سەن بۇ سۆزلەرنى ئۇلارغا ئېيتىسەن؛ لېكىن ئۇلار ساڭا قۇلاق سالمايدۇ؛ سەن ئۇلارنى توۋلا قىلىشقا چاقىرىسەن،
لېكىن ئۇلار جاۋاب بەرمەيدۇ.

تەقدىم قىلغان بۇ زېمىنىمۇ شۇنداق قىلىمەن« ـ خۇدا دۈشمەنلەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن شىلوھ دېگەن جايدىكى مۇقەددەس چېدىرنى ئۆز شان-شەرىپىدىن
جۇدا قىلغان ۋە شۇنداقلا ئىسرائىلنى مەغلۇپ قىلغان («1□□□.» 4-باب، »زەب.«، 40:78نى كۆرۈڭ.(
■ **7:16** مىس. 10:32□ يەر. 14:11□ 1114:
□ **7:18** **»ئاسمانىنىڭ خانىشى«** ـ دېمىسەكۇ، »ئاسمانىنىڭ خانىشى« بىرخىل ئايال بۇت ئىدى.
■ **7:18** يەش. 11:65□ يەر. 2:8□ 13:19□ 19:44□ يەر. 1944:
□ **7:21** **»بېرىۋېرىڭلار، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىڭلارنى باشقا قۇربانلىقلارغا قوشۇپ قويۇڭلار، بارلىق گۆشلىرىنى يەۋېلىڭلار«!** ـ ئۇقۇرمەنلەر بەلكىم
بىلىدۇكى، »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«لارنىڭ بارلىق گۆشلىرى »خۇداغا پۈتۈنلەي ئىبادەت سۈپىتىدە ئاتالسۇن« دەپ قۇربانگاھ ئۈستىدە كۆيدۈرۈلەتتى.
مۇشۇ يەردە مۇقەددەس روھ يەرەمىيا ئارقىلىق: »قۇربانلىقلىرىڭلارنىڭ ھەممىسى ئەھمىيەتسىز، شۇڭا »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«لارنىڭ گۆشلىرىنى
كۆيدۈرسەڭلارمۇ، يېسەڭلارمۇ، ماڭا بەرىبىر« دەپ ئىسرائىلغا ھەجۋىي، كىنايىلىك گەپ قىلدۇ.
■ **7:21** يەش. 11:1□ يەر. 20:6□ ئام. 215:
■ **7:23** مىس. 5:19□ لاۋ. 12:26□ قان. 36:
□ **7:24** **»ئۇلار ئالدىغا ئەمەس، بەلكى كەينىگە ماڭغان«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار ماڭا يۈز ئالدىنى قىلماي، بەلكى ماڭا كەينىنى
قىلغان.« ■ **7:24** يەر. 27:2□ 17:3□ 12:16□ 3332: ■ **7:26** نەھ. 29:9□17□ يەر. 23:17□ 1519:

28 ـ سەن ئۇلارغا: ـ »پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىمىغان ۋە ھېچ تۈزىتىشنى قوبۇل قىلمىغان خەلق
دەل مۇشۇ«! ـ دەيسەن. ئۇلاردىن ھەققەت-ۋاپالىق يوقاپ كەتتى، بۇ ئۇلارنىڭ ئېغىزىدىنمۇ ئۈزۈلۈپ كەتتى.■

خۇدا يەنە يەھۇداغا سۆز قىلدۇ

29 چېچىكىنى چۇشۇرۇپ ئۆنى تاشلىۋەت، يۇقىرى جايلاردا بىر مەرسىيە ئوقۇغىن، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۆز غەزىپىنى
چۈشۈرمەكچى بولغان بۇ دەۋرنى رەت قىلىپ، ئۆنىكىدىن ۋاز كەچتى. ■
30 چۈنكى يەھۇدادىكىلەر كۆز ئالدىمدا رەزىللىك قىلغان، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئۇلار مېنىڭ نامىمدا ئاتالغان
ئۆيگە يىرگىنچلىك نەرسىلەرنى ئەكىرىپ ئۆنى بۇلغىغان؛
31 ۋە ئۆز ئوغۇل-قىزلىرىنى ئوتتا قۇربانلىق قىلىپ كۆيدۈرۈش ئۈچۈن »ھىننومنىڭ ئوغلى«نىڭ جىلغىسىدىكى
توفەتنىڭ يۇقىرىدىكى جايلارنى قۇرغان؛ بۇنداق ئىشنى مەن ھېچ بۇيرۇمىغانىمەن، ئۇ ئويۇمغا ھېچ كىرىپ باقمىغاندۇر.
■ □
32 شۇڭا، مانا، شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ »توفەت« ياكى »ئىبن-ھىننومنىڭ جىلغىسى«
ئەمدى ھېچ تىلغا ئېلىنمايدۇ، بەلكى »قەتل جىلغىسى« دېيىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇلار توفەتتە جەسەتلەرنى يەر قالمىغۇچە
كۆمىدۇ.
33 بۇ خەلقنىڭ جەسەتلىرى ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارنىڭ ۋە زېمىندىكى جانىۋارلارنىڭ تائامى بولىدۇ؛ ئۇلارنى
ئۇلۇكلەردىن قورقۇتۇپ ھەيدەيدىغان ھېچكىم بولمايدۇ. ■
34 مەن يەھۇدا شەھەرلىرىدىن ھەم يېرۇسالېم شەھەرلىرىدىن ئويۇن-تاماشىنىڭ ساداسىنى، شاد-خۇراملىق ساداسىنى
ۋە توينى بولۇۋاتقان يىگىت-قىزنىڭ ئاۋازىنى مەھرۇم قىلىمەن؛ چۈنكى زېمىن ۋەيرانە بولىدۇ.■

8

1 شۇ چاغدا، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئۇلار يەھۇدانىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ئۈستىخانلىرىنى، ئۇلارنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ
ئۈستىخانلىرىنى، كاھىنلارنىڭ ئۈستىخانلىرىنى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئۈستىخانلىرىنى ۋە يېرۇسالېمدا تۇرغانلارنىڭ
ئۈستىخانلىرىنى گۆرلىرىدىن ئېلىپ چىقىرىدۇ؛
2 شۇنداق قىلىپ ئۇلار بۇلارنى قۇياش، ئاي ۋە ئاسمانلاردىكى بارلىق جىسىملار ئاستىدا يايىدۇ، چۈنكى ئۇلار
بۇلارنى سۆيگەن، بۇلارنىڭ قۇللۇقىدا بولغان، بۇلارغا ئەگەشكەن، بۇلارنى ئىزدىگەن، بۇلارغا چوقۇنغان؛ ئۇلارنىڭ
جەسەتلىرى بىر يەرگە ھېچ يىغىلمايدۇ، ھېچ كۆمۈلمەيدۇ؛ ئۇلار زېمىن يۈزىدە ئوغۇت بولۇپ ياتىدۇ. ■
3 مەن بۇلاردىن قالغانلىرىنى ھەيدىگەن جايلاردا، بۇ رەزىل جەمەتتىن بارلىق تىرىك قالغانلار ھاياتنىڭ ئورنىغا
ماماتنى تاللايدۇ، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.

■ **7:28** يەر. 35:1-
■ **7:29** ئايۇپ 20:1□ يەش. 2:15□ يەر. 616:
□ **7:31** »**توفەت**« ـ »توفەت« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »ئوچاق« ھەم »ئۆيات« دېگەنىمۇ بىلدۈرىدۇ. ئۇ يەنە »ئۆكۈرۈك« دېگەن سۆزنىڭ
ئاھاڭىغىمۇ ئوخشاپ كېتىدۇ. بۇ يەر »ھىننومنىڭ ئوغلى)ئىبن-ھىننوم(نىڭ جىلغىسى«غا جايلاشقان، يېرۇسالېم شەھىرىنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە ئىدى.
خەلق ئاشۇ يەردە ئەخلەتلەرنى ۋە ناپاك نەرسىلەرنى تاشلاپ كۆيدۈرەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىنتايىن »ھارام«، ئەڭ بۇلغانغان جاي دەپ ھېسابلاندى.
»يۇقىرى جايلار« ـ ئىسرائىل ۋە يەھۇدا ئۆزۈندىن بېرى تاغ چوققىلىرى قاتارلىق جايلاردا ھەرخىل بۇتلارغا چوقۇنۇپ، ھەتتا ئاشۇ جايلاردا »ئىنسان
قۇربانلىق«لارنى قىلىپ كەلگەن. دېمىسەكمۇ، »ئىنسان قۇربانلىقى« قىلىش تەۋراتتا قەتئىي مەنئى قىلىنغان. »بۇنداق بىر ئىشنى مەن ھېچ بۇيرۇمىغانىمەن،
ھېچ ئويۇمغا كىرىپ باقمىغاندۇر.« ■ **7:31** 2پاد. 10:23□ يەر. 23:2□ 19□5: 6 ■ **7:33** قان. 26:28□ يەر. 20:34□ ■ **7:34** يەش.
7:24□ يەر. 9:16□ 10:25□ ئەز. 13:26□ ھوش. 132: ■ **8:2** يەر. 18:7□ 1319:

خۇدادىن ۋاز كېچىش ھالا كەتنى ئىزدىگەنلىك بىلەن باراۋەر

4 ئەمدى سەن ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ:
ـ ئادەملەر يىقىلسا قايتىدىن تۇرمامدۇ؟ بىرسى يولدىن چىقىپ كەتسە قايتىپ كەلمەمدۇ؟
5 نېمىشقا يېرۇسالېمدىكى بۇ خەلق ھەمىشە يولدىن چىقىش بىلەنلا يېنىمدىن يىراقلاپ كېتىدۇ؟ ئۇلار ئالدامچىلىقنى چىڭ تۇتىدۇ، يېنىمغا قايتىپ كېلىشنى رەت قىلىدۇ.
6 مەن كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىدىم، لېكىن ئۇلار دۇرۇسلۇقنى سۆزلىمەيدۇ، ئۇلارنىڭ رەزىللىكلىرىدىن: »مەن زادى نېمىلەرنى قىلىپ قويدۇم؟«! دەپ توۋا قىلىدىغان ھېچكىم يوق، ئات جەڭگە بۇرۇلۇپ ئېتىلغاندەك ھەربىرسى تۆز يولىغا بۇرۇلۇپ ئېتىلىدۇ.
7 ھەتتا ئاسماندىكى لەيلەكمۇ تۆزگىگە بېكىتىلگەن ۋاقتىلىرىنى بىلىدۇ، پاختەك، قارلىغاچ ۋە تۇرنىلارمۇ كۆچۈپ كېلىدىغان ۋاقتىلىرىنى ئېسىدە تۇتىدۇ، لېكىن مېنىڭ خەلقىم مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلارغا بېكىتكەنلىرىنى ھېچ بىلمەيدۇ. ■
8 سىلەر قانداقمۇ: »بىز دانادۇرمىز، پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-قانۇنى بىزدە باردۇر«! دەيسىلەر؟ مانا، بەرھەق، تۈلما-كۆچۈرگۈچىلەرنىڭ يالغانچى قەلمى ئۇنى بۇرمىلىغان. □
9 دانىشمەنلەر خىجىل بولىدۇ، ئۇلار يەرگە قاراپ قالدى، مانا، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى چەتكە قاققاندىن كېيىن، ئۇلاردا زادى نېمە دانالىق قالىدۇ؟
10 شۇڭا مەن ئۇلارنىڭ ئاياللىرىنى باشقىلارغا، ئۇلارنىڭ ئېتىزلىرىنى يېڭى ئىگىلىرىگە تاپشۇرۇپ بېرىمەن؛ چۈنكى ئەڭ كىچىكىدىن چوڭىغىچە ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاچكۆزلۈكىگە بېرىلگەن؛ پەيغەمبەردىن كاھىنغىچە ھەممىسى ساختا ئىش كۆرىدۇ. ■
11 ئۇلار: »ئامان-ئېسەنلىك! ئامان-ئېسەنلىك«! دەپ خەلقىمنىڭ قىزنىڭ يارىسىنى سۈسلۇق بىلەن قول ئۆچىدا چالا تېڭىپ قويىدى. لېكىن ئامان-ئېسەنلىك يوقتۇر!
12 ئۇلار يىرگىنچلىك ئىشلارنى سادىر قىلغىنىدىن خىجىل بولدىمۇ؟ ـ ياق، ئۇلار ھېچ خىجىل بولمىدى، ھەتتا قىزىرىشنىمۇ ئۇلار ھېچ بىلمەيدۇ. شۇڭا ئۇلار يىقىلىپ ئۆلگەنلەر ئىچىدە يىقىلىپ ئۆلىدۇ، ئۇلارنى جازالاشقا كەلگىنىمدە ئۇلار پۈتلىشىپ كېتىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
13 مەن ئۇلارنىڭ ھوسۇلىنى ئېلىپ تاشلايمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ئۈزۈم تېلىدا ئۈزۈملەر، ئەنجۈر دەرىخىدە ئەنجۈرلەر ھېچ قالمىدى؛ يوپۇرماقلىرى سولىشىپ كەتتى؛ مەن ئۇلارغا نېمە بېغىشلىغان بولسام، ئەمدى شۇلار ئۇلاردىن ئۆتكۈزۈۋېلىنىدۇ.□ ■

چېلىدىغان ھالا كەت ـ يەرەمىيا سۆز قىلىدۇ

14 »بىز نېمىشقا مۇشۇ يەردە بىكار ئولتۇرۇۋېرىمىز؟ يىغىلايلى، مۇستەھكەم شەھەرلەرگە كىرىپ شۇ يەرلەردە كۆرەش قىلىپ تۆگىشەيلى! چۈنكى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزنى تۆگەشتۈرۈپ، بىزگە ئۆت سۈيىنى بەردى؛ چۈنكى بىز

■ 8:7 يەر. 5:4□ 5
□ 8:8 »تۈلما-كۆچۈرگۈچىلەرنىڭ يالغانچى قەلمى ئۇنى بۇرمىلىغان« ـ »تۈلما-كۆچۈرگۈچىلەر«نىڭ رولى بەلكىم تەۋرات-قانۇنىنى كۆچۈرۈش ۋە ئۇنىڭغا شەرھ بېرىش بولۇشى مۇمكىن. »باسمىخانىلار« بولمىغاچقا تەۋراتنى كۆچۈرۈش ئىنتايىن مۇھىم خىزمەت، ئەلۋەتتە. ئۇقۇرمەنلەر باشقا خىل تەرجىمىلىرىنى ئۆچۈرتىشى مۇمكىن.
■ 8:10 يەش. 11:56□ يەر. 156□14□13□12:
□ 8:13 »...□□□ ئۇلارغا نېمە بېغىشلىغان بولسام، ئەمدى شۇلار ئۇلاردىن ئۆتكۈزۈۋېلىنىدۇ« ـ ئۇقۇرمەنلەر باشقا خىل تەرجىمىلىرىنى ئۆچۈرتىشى مۇمكىن.
■ 8:13 يەش. 5:7-1□ مات. 19:21□ لۇقا 913-6:

پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھ سادىر قىلدۇق. □ ■
15 ئامان-تىنچلىقنى ئۈمىد قىلىپ كۈتۈپ كەلدۇق، لېكىن ھېچ ياخشىلىق بولمىدى؛ شىپا ۋاقتىنى كۈتتۇق، لېكىن
مانا، ۋەھىمە باستى! ■
16 دۈشمەن ئاتلىرىنىڭ خارتىلداشلىرى دان زېمىندىن تارتىپ ئاگلامىقتا؛ ئايغىرلىرىنىڭ كىشنەشلىرى پۈتكۈل زېمىننى
قورقىتىپ تەۋرەتمەكتە. ئۇلار زېمىن ۋە ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان ھەممىنى، شەھەرنى ۋە ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى
يوقىتىشقا كېلىدۇ.«!□ ■
17 ـ مانا، مەن ئاراگلارغا يىلانلارنى، يەنى ھېچكىم سېھىرلىيەلمەيدىغان زەھەرلىك يىلانلارنى ئەۋەتىمەن، ئۇلار
سىلەرنى چاقىدۇ« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□ ■

پەيغەمبەرنىڭ نالە-پەريادى

18 مەن: »مېنىڭ دەرد-ئەلەمىم داۋالىغۇسىز! يۈرىكىم زەيىپلىشىپ كەتتى«! ـ دېدىم. □

پەرۋەردىگارنىڭ مەرسىيە سۆزلىرى

19 »مانا، خەلقىمنىڭ قىزنىڭ ئىنتايىن يىراق يۇرتتىن كۆتۈرۈلگەن پەريادىنىڭ ساداسى! ئۇلار ـ »پەرۋەردىگار
زىئوندا ئەمەسمۇ؟ زىئوننىڭ پادىشاھى ئۇ يەردە تۇرمامدۇ؟«! ـ دەيدۇ.
نېمىشقا ئەمدى ئۇلار مېنى ئويما مەبۇدلىرى بىلەن، ئەرزىمەس يات نەرسىلەر بىلەن غەزەپلەندۈردۈ؟«! □

خەلقىنىڭ بولدىغان نالە-پەريادى

20 ـ »ئورما ۋاقتى ئۆتۈپ كەتتى، ياز تۈگىدى، لېكىن بىز بولساق يەنىلا قۇتقۇزۇلمىدۇق«!

پەيغەمبەرنىڭ مەرسىيەسى

21 »خەلقىمنىڭ قىزنىڭ سۇنۇق يارىسى تۈپەيلىدىن ئۆزۈم سۇنۇقمەن؛ ماتەم تۇتىمەن؛

□ **8:14 »يىغلايلى، مۇستەھكەم شەھەرلەرگە كىرىپ شۇ يەرلەردە كۆرەش قىلىپ تۇگىشەيلى«** ـ ياكى »يىغلايلى، مۇستەھكەم شەھەرلەرگە كىرىپ شۇ يەرلەردە سۈكۈت قىلايلى«! ئىبراني تىلىدا »سۈكۈت قىلىش« ۋە »تۇگەشمەك« ئوخشاش بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. **»پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزنى تۇگەشتۇرۇپ،...«** ـ ياكى »پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزنى سۈكۈت قىلدۇرۇپ...«». ئىبراني تىلىدا »سۈكۈت قىلىش« ۋە »تۇلۇش، تۇگەش« بىرلا سۆز)دامام(بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **8:14** يەر. 5:4□15:9□1523:

■ **8:15** يەر. 1914:

□ **8:16 »دان زېمىنى«** ـ ئىسرائىل زېمىننىڭ شىمالىي چېتىدە ئىدى؛ دېمەك، دۈشمەنلەر ئاللىقاچان شۇ زېمىنغا يېتىپ بولدى.

■ **8:16** يەر. 154:

□ **8:17 »مەن ئاراگلارغا يىلانلارنى، يەنى ھېچكىم سېھىرلىيەلمەيدىغان زەھەرلىك يىلانلارنى ئەۋەتىمەن، ئۇلار سىلەرنى چاقىدۇ«** ـ بۇ يىلانلار شۇيېھىسىزكى، كۆچمە مەنىدە بولۇپ دۈشمەنلەرنى كۆرسىتىدۇ.

■ **8:17** زەب. 58□4: 5

□ **8:18 »مېنىڭ دەرد-ئەلەمىم داۋالىغۇسىز! يۈرىكىم زەيىپلىشىپ كەتتى«!** ـ بۇ سۆزلەر پەيغەمبەرنىڭ مەرسىيەسى بولۇشى كېرەك.
»مېنىڭ دەرد-ئەلەمىم داۋالىغۇسىز«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئى دەرد-ئەلەمىمگە تەسەللى بەرگۈچى.«!

□ **8:19 »»مانا، خەلقىمنىڭ قىزنىڭ ئىنتايىن يىراق يۇرتتىن كۆتۈرۈلگەن پەريادىنىڭ ساداسى! ئۇلار ـ »پەرۋەردىگار زىئوندا ئەمەسمۇ؟ زىئوننىڭ پادىشاھى ئۇ يەردە تۇرمامدۇ؟«! ـ دەيدۇ«** ـ بۇ سۆزلەر پەرۋەردىگارنىڭكى بولۇشى كېرەك؛ بولمىسا پەيغەمبەرنىڭكى بولىدۇ. ئاندىن بىز خەلقىنىڭ پەريادىنى ئاگلايمىز: ـ)ئۇلار... دەيدۇ.(
»ئىنتايىن يىراق يۇرتتىن كۆتۈرۈلگەن پەريادىنىڭ ساداسى«! ـ ياكى »زېمىندىكى ھەربىر بۇلۇڭ-پۇچقاقلىرىدىن چىققان پەريادىنىڭ ساداسى.«! **»نېمىشقا ئەمدى ئۇلار مېنى ئويما مەبۇدلىرى بىلەن، ئەرزىمەس يات نەرسىلەر بىلەن غەزەپلەندۈردۈ؟«!** ـ بۇ سۆزلەر پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەرگە، شۇنداقلا ئىخلاسسىز خەلققە بەرگەن جاۋابىدۇر.

دەككە-دۆككە مېنى بېسىۋالدى، ـ □
22 گىلېئادتا تۇتىيا تېپىلمامدىكەن؟
ئۇ يەردە تېۋىپ يوقمىكەن؟
نېمىشقا ئەمدى مېنىڭ خەلقىمنىڭ قىزىغا داۋا تېپىلمايدۇ؟.«![□ ■

9

داۋامى

1 ئاھ، مېنىڭ بېشىم سۈنىڭ بېشى،
كۆزۈم ياشنىڭ بۇلىقى بولسىدى!
ئۇنداقتا خەلقىمنىڭ قىزى ئارىسىدىكى ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئۈچۈن كېچە-كۈندۈز يىغلايتتىم![■
2 ئاھ، مەن ئۈچۈن چۆل-بياۋاندا يولۇچىلار چۈشكىدەك بىر تۇرالغۇ بولسىدى!
ئۇنداقتا خەلقىمنى تاشلاپ، ئۇلاردىن ئايرىلغان بولاتتىم!
چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى زىناخورلار،
مۇناپىقلارنىڭ بىر جامائىتىدۇر«![□ ■

پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنىڭ داۋامى

3 ـ ئۇلار ئۇقياچى لەشكەرلەر ئۇقيايىنى ئېگىلدۈرگەندەك تىلنى يالغانچىلىققا ئېگىلدۈرۈشكە تەييارلىغان؛ ئۇلار زېمىندا ئوستۇنلۇق قازانغان، بىراق بۇ سەممىيلىك بىلەن بولغان ئەمەس؛ ئۇلار رەزىللىك ئوستىگە رەزىللىك قىلغان، مېنى ھېچ تونۇپ بىلمىگەن« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. □ ■
4 ـ ھەربىرىگىلار ئۆز يېقىنىگىلاردىن ھېزى بولۇڭلار، قېرىنداشلىرىڭلارغا ھېچ تايانماڭلار؛ چۈنكى ھەربىر قېرىنداش پەقەتلا ئالدىغۇچى، خالاس، ھەربىر يېقىنلىرىڭ بولسا تۆھمەتخورلۇقتا يۈرمەكتە. ■

□ **8:21 »خەلقىمنىڭ قىزىنىڭ سۈنۈق يارىسى تۈزەيلىدىن ئۆزۈم سۈنۈقمەن، ماتەم تۇتىمەن؛ دەككە-دۆككە مېنى بېسىۋالدى«** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە قايتىدىن تەكرارلاپ ئۇقتۇرىمىزكى، ماۋزۇلارنى)مەسىلەن مۇشۇ يەردە »پەيغەمبەرنىڭ مەرسىيەسى«) ئۆزىمىز خۇرمەتلىك ئوقۇرمەنلەرگە ياردىمى بولسۇن دەپ قوشۇپ كىرگۈزدۇق. ئۇلار مۇقەددەس تېكىستنىڭ بىر قىسمى ئەمەس.
8-بابتىكى 21-ئايەتتىن 9-بابتىكى 2-ئايەتكىچە ھەممىسى يالغۇز يەرەمىيا پەرغەمبەرنىڭ مەرسىيەسىمۇ، يا كى بۇنىڭ ئىچىدە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرى بارمۇ؟ قانداقلا بولسۇن، سۆزلەر يالغۇز پەيغەمبەرنىڭ سۆزلىرى بولسۇن، بولمىسۇن، شۇبھىسىزكى پەيغەمبەرنىڭ قايغۇ-ھەسرەتلىك سۆزلىرى ئوخشاشلا پەرۋەردىگارنىڭمۇ قايغۇ-ھەسرەتلىك سۆزلىدۇر.
□ **8:22 »گىلېئادتا تۇتىيا تېپىلمامدىكەن؟«** ـ گىلېئاد رايوندا ھەرخىل شىپالىق دورىلار ھەم تۇستا تېۋىپلارنىڭ داڭقى بار ئىدى. بۇ سۆز: »جىسمانىي جەھەتتە پەرۋەردىگار سىلەر مېنىڭ خەلقىمگە شۇنداق رەھىمدىللىق قىلىپ، ئەترابلىق ئويلاپ، شىپالىق دورىلارنى ۋە داڭلىق تېۋىپلارنى تەمىنلىگەن يەردە، ئۇنىڭ روھىي جەھەتتىمۇ سىلەرنىڭ ھەرخىل گۇناھىي كېسەللىرىڭلارنى ساقايتىشتا دورا-ئاماللىرى مول ئەمەسمۇ؟ ـ ئەمدى نېمىشقا سىلەر ئۇنىڭ يېنىغا كەلمەيسىلەر؟«! دەپ سورىغان ئوخشايدۇ.
بۇ 22-ئايەت سۆزلىرى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز سۆزلىرى بولۇشىمۇ مۇمكىن.
■ **8:22** يار. 25:37؛ يەر. 11:46؛ 851:
■ **9:1** يەش. 4:22؛ يەر. 194:
□ **9:2 »ئۇلارنىڭ ھەممىسى زىناخورلار،...»** ـ »زىناخورلار« بەلكىم روھىي جەھەتتىن ئېيتىلدۇ، ئۇلار خۇداغا ۋاپاسىزلىق قىلىپ بۇتلارغا چوقۇنۇپ كەتتى.
■ **9:2** يەر. 5؛ 7: 8
□ **9:3 »ئۇلار زېمىندا ئوستۇنلۇق قازانغان، بىراق بۇ سەممىيلىك بىلەن بولغان ئەمەس...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇ زېمىندا ئۇلار غەلبە قىلغان، بىراق بۇ ھەقىقەتنى تىكلەش ئۈچۈن ئەمەس...«. ■ **9:3** يەش. 15:59؛ 13؛ 4؛ يەر. 76: ■ **9:4** يەر. 286:

5 ئۇلار ھەربىرى ئۆز يېقىنلىرىغا ئالدامچىلىق قىلماقتا، ھېچكىم ھەققەتنى سۆزلىمەيدۇ، ئۇلار ئۆز تىلىنى يالغان سۆزلەشكە
ئۆگىتىدۇ، ئۇلار قەبىھلىكتە ئۆزلىرىنى ئۆپۈتىدۇ.
6 ئۇلار جەبىر-زۇلۇم ئۈستىگە جەبىر-زۇلۇم قىلماقتا، ئالدامچىلىقتىن يەنە بىر ئالدامچىلىققا ئۆتمەكتە؛ ئۇلار مېنى تونۇشنى
رەت قىلدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. □
7 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن ئۇلارنى ئېرىتىپ تاۋلاپ
سىنايمەن؛ خەلقىمنىڭ قىزىنىڭ رەزىللىكىگە ماڭا باشقا يول قالمىدىمۇ؟
8 ئۇلارنىڭ تىلى ئەجەل ئوقىدۇر، ئۇ ئالدامچىلىقنى سۆزلەيدۇ؛ ھەربىر ئېغىز سۆزىدە يېقىنى بىلەن تىنچ-ئامانلىقنى
سۆزلەيدۇ، لېكىن كۆڭلىدە قىلتاق تەييارلايدۇ. ■
9 بۇ ئىشلار ئۈچۈن ئۇلارنى جازالىماي قويامدىم؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مېنىڭ جېنىم مۇشۇنداق بىر ئەلدىن
قىساس ئالماي قويامدۇ؟■

چىلدىغان ئايەت ئۈچۈن يەرەمىيا مەرسىيە ئوقۇيدۇ

10 »تاغلاردىكى يايلاقلار ئۈچۈن يىغا ۋە ناله-پەريات كۆتۈرىمەن،
دالادىكى ئوتلاقلار ئۈچۈن مەرسىيە ئوقۇيمەن؛
چۈنكى ئۇلار كۆيۈپ كەتتىكى، ھېچكىم ئۇ يەردىن ئۆتمەيدۇ؛
كاللىلارنىڭ ھۆركىرەشلىرى ئاڭلانمايدۇ؛
ھەم ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار ھەم ھايۋاناتلارمۇ قېچىپ،
شۇ يەردىن كەتتى.«!

پەرۋەردىگار سۆزىنى داۋام قىلدۇ

11 ـ مەن يېرۇسالېمنى خارابلاشقان توپ-توپ دۆۋە، چىلبۆرىلەرنىڭ بىر تۇرالغۇسى قىلىمەن؛
يەھۇدا شەھەرلىرىنى ئادەم تۇرمايدىغان دەرىجىدە ۋايرانە قىلىمەن.■
12 ـ كىم بۇ ئىشلارنى چۈشىنىشكە دانىشمەن بولىدۇ؟
كىم پەرۋەردىگارنىڭ ئاغزىدىن سۆز ئېلىپ بۇلارنى چۈشەندۈرەلەيدۇ؟
نېمىشقا زېمىن ۋەيرانە، ھېچكىم ئۆتمىگۈدەك، كۆيۈپ چۆل-بياۋاندەك بولۇپ كەتتى؟
13 پەرۋەردىگار دەيدۇ، ـ چۈنكى ئۇلار مەن ئۇلار ئالدىغا قويغان تەۋرات-قانۇننى تاشلىۋەتكەن، مېنىڭ ئاۋازىمغا
قۇلاق سالمىغان ۋە ئۇنىڭدا ماڭمىغان،
14 بەلكى ئۆز قەلبىدىكى جاھىللىققا ئەگەشكەن، ئاتا-بوۋىلىرى ئۇلارغا ئۆگەتكەندەك بائاللارنىڭ كەينىگە ئەگىشىپ
كەتكەن،□
15 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا،
مەن بۇ خەلققە كەكرىنى يېگۈزىمەن، ئۇلارغا ئۆت سۈيىنى ئىچكۈزىمەن، ■

□ **9:6** »ئۇلار قەبىھلىكتە ئۆزلىرىنى ئۆپۈتىدۇ (5-□□□□)» ـ 5-ئايەتنىڭ ئاخىرقى قىسمى ھەم 6-ئايەتنىڭ باش قىسمىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار قەبىھلىك قىلىپ توۋانى ھېچ بىلمەيدۇ. (6) سەن)يەرەمىيا(ئالدامچىلىق ئارىسىدا ئۆرۈۋاتىسەن؛ ئالدامچىلىقى تۈپەيلىدىن ئۇلار مېنى تونۇشنى رەت قىلدۇ...«.

■ **9:8** زەب. 12:4-2□ 28:3□ 120:4-3□ پەند. 1430:

■ **9:9** يەر. 295□9:

■ **9:11** يەر. 2210:

□ **9:14** »(يەھۇدا خەلقى(...ئاتا-بوۋىلىرى ئۇلارغا ئۆگەتكەندەك بائاللارنىڭ كەينىگە ئەگىشىپ كەتكەن« ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »بائال«لار ئىنتايىن يېرگىنچلىك بىر خىل بۇتلار ئىدى.

■ **9:15** يەر. 14:8□ 1523:

16 ئۇلارنى ئۇلار ياكى ئاتا-بوۋىلىرى ئىلگىرى ھېچ تونۇمايدىغان ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىمەن؛ مەن ئۇلارنى يوقاتقۇچە
ئۇلارنىڭ كەينىدىن قوغلاشقا قىلىچنى ئەۋەتىمەن.■
17 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ كۆڭۈل قويۇڭلار، ماتەمچى ئاياللارنى
چاقىرىڭلار، يىغلاشقا ئەڭ ئۈستا بولغان قىز-ئاياللارنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتىڭلار!□

يەرەمىيا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرىگە جاۋاب بېرىدۇ

18 ـ بەرھەق، ئۇلار تېز كەلسۇن، بىز ئۈچۈن زور يىغا كۆتۈرسۇنكى، بىزنىڭ كۆزلىرىمىزدىنمۇ ياشلار تارىلىپ
تۆكۈلسۇن، چاناقلىرىمىزدىنمۇ ياش تامچىلىرى ئاقسۇن ـ
19 چۈنكى زىئوندىن يىغا ئاۋازى ئاڭلىنىپ: ـ »بىز قانچىلىك بۇلاڭ-تالاڭ قىلىندۇق! قانچىلىك شەرمەندە بولدۇق!
ئۇلار تۇرالغۇلىرىمىزنى ئۆرۈۋەتتى، بىز زېمىنىمىزنى تاشلىدۇق«! ـ دېيىلدۇ.
20 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار، ئى ئاياللار،
ئۇنىڭ ئاغزىدىكى سۆزگە قۇلاق سېلىڭلار؛
قىزىڭلارغا يىغلاشنى ئۆگىتىڭلار،
ھەربىرىڭلار يېقىنىڭلارغا مەرسىيە ئوقۇتۇڭلار؛
21 چۈنكى ئۆلۈم بولسا دېرىزىلىرىمىزدىن يامىشىپ كىرگەن،
ئوردا-ئىستىھكاملىرىمىزغىمۇ كىرگەن؛
ئۇ بالىلارنى كوچىلاردىن،
يىگىتلەرنى رەستە-مەيدانلاردىن يۇلۇپ تاشلىغان.
22 يېقىنلىرىڭلارغا ئۇقتۇرۇپ: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
بەرھەق، جەسەتلەر دالادا تېزەكتەك يېقىلىدۇ؛
ئۇلار ئورمىچىنىڭ ئورغىقىنىڭ ئاستىغا يېقىلغان،
لېكىن ھېچكىم يىغمايدىغان باشاقتەك يەرگە چېچىلىدۇ«! ـ دەڭلار!■

23 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
دانا كىشى دانالىقى بىلەن، كۈچلۈك كىشى كۈچلۈكلىكى بىلەن، باي بايلىقلىرى بىلەن پەخىرلىنىپ ماختانمىسۇن؛
■
24 پەخىرلىنىپ ماختىغۇچى بولسا شۇنىڭدىن، يەنى مېنى، يەر يۈزىدە مېھىر-مۇھەببەت، ئادالەت ۋە ھەققانىيلىقنى
يۈرگۈزگۈچى مەن پەرۋەردىگارنى تونۇپ يەتكەنلىكىدىن پەخىرلىنىپ ماختانسۇن؛ چۈنكى مېنىڭ خۇرسەنلىكىم دەل
مۇشۇ ئىشلاردىندۇر، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
25 مانا، شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن خەتنە قىلمىغانلارنى خەتنە قىلىنغانلار بىلەن بىللە
جازالايمەن؛
26 يەنى مىسىر، يەھۇدا، ئېدوم، ئاممونىيلار ۋە موئابىيلار، جۈملىدىن چۆل-باياۋاندا تۇرۇۋاتقان، چېكە چاچلىرىنى
چۈشۈرلۈۋەتكەن ئەللەرنى جازالايمەن؛ چۈنكى بۇ ئەللەرنىڭ ھەممىسى خەتنىسىزدۇر؛ ئىسرائىلنىڭ بارلىق جەمەتىمۇ

■ **9:16** لاۋ. 3326:
□ **9:17** »كۆڭۈل قويۇڭلار، ماتەمچى ئاياللارنى چاقىرىڭلار، يىغلاشقا ئەڭ ئۈستا بولغان قىز-ئاياللارنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتىڭلار«!
ـ كونا زامانلاردا يەزى باي ئادەملەر ئۆرۈق-تۇغقانلىرىنى دەپنە قىلىشتا مۇشۇنداق »يىغلاشقا ماھىر« ئاياللارنى » كەيپىياتنى يارىتىش« ئۈچۈن ياللايتتى
)مەسىلەن، ئىنجىل، »مات.» 37:9نى كۆرۈڭ.(■ **9:22** يەر. 337: ■ **9:23** 1 كور. 31:1□ 2 كور. 1710:

كۆڭلىدە خەتنىسىزدۇر.□ ■

10

بۇتلار ئەمەس، پەرۋەردىگارلا ئىبادەتكە لايىقتۇر

1 پەرۋەردىگارنىڭ سىلەرگە ئېيتقان سۆزىگە قۇلاق سېلىڭلار، ئى ئىسرائىل جەمەتى: ـ
2 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئەللەرنىڭ يوللىرىنى ئۆگەنمەڭلار، گەرچە ئەللەر ئاسماندىكى ھادىسە-ئالامەتلەردىن
قورقۇپ دەككە-دۈككىگە چۈمگەن بولسىمۇ، سىلەر بۇلاردىن ھېچ چۆچۈپ كەتمەڭلار. □
3 چۈنكى ئەللەرنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرى بىمەنىلىكتۇر، ھەممىسى ئورمانلىقتىن كېسىلگەن دەرەختىن، ياغاچچىنىڭ
ئىسكىنىسى بىلەن ئويۇلغان نەرسىگە ئاساسلانغاندۇر. ■
4 ئۇلار بۇنى ئالتۇن-كۈمۈش بىلەن ھەللەيدۇ، ئۇنى يېقىلمىسۇن دەپ ئۇلار بولقا، مىخلار بىلەن بېكىتىدۇ. ■
5 بۇنداق بۇتلار تەرخەمەكلىكتە تۇرىدىغان بىر قارانچۇقتۇر، خالاس، ئۇلار ھېچ سۆزلىيەلمەيدۇ، ئۇلار باشقىلار
تەرىپىدىن كۆتۈرۈلۈشى كېرەك، چۈنكى ئۇلار ماڭالمايدۇ. ئۇلاردىن قورقماڭلار، چۈنكى ئۇلار رەزىللىك قىلالمايدۇ،
ئۇلارنىڭ قولىدىن ياخشىلىق قىلىشمۇ كەلمەيدۇ. ■
6 ـ ساڭا ئوخشايدىغان ھېچكىم يوق، ئى پەرۋەردىگار، سەن ئۇلۇغ، كۈچ-قۇدرىتىڭ بىلەن نامىڭ ئۇلۇغدۇر. ■
7 كىم سەندىن قورقماي تۇرالىسۇن، ئى بارلىق ئەللەر ئۈستىگە ھۆكۈمران پادىشاھ!؟ چۈنكى بۇ ساڭا تېگىشلىكتۇر؛
چۈنكى ئەللەردىكى دانىشمەنلەر ئارىسىدا ۋە بارلىق پادىشاھلىقلار ئارىسىدا ساڭا ئوخشاش ھېچكىم يوقتۇر. ■
8 ئەللەرنىڭ ھەممىسى ئىستىسناسىز ئەقلى يوق، نادانلاردۇر؛ بۇ ئەرزىمەسلەر ياغاچتۇر، خالاس! ئۇلار تەلىم
بېرەلەمدۇ!؟ □ ■
9 سوقۇپ يالپاقلانغان كۈمۈش تارشىشتىن ئېلىپ كېلىنىدۇ، ئالتۇنمۇ ئوفازدىن ئېلىپ كېلىنىدۇ، ئاندىن ھۈنەرۋەن
ۋە زەرگەرلەرنىڭ قولى بۇ ياسىغىنىغا كۆك ۋە سۆسۈن رەخت بىلەن كىيىم كىيگۈزىدۇ ـ بۇلارنىڭ ھەممىسى
شۇبھىسىزكى، دانىشمەن ئۈستىلارنىڭ ئەجرىدۇر!

□ **9:26 ...»** بۇ ئەللەرنىڭ ھەممىسى خەتنىسىزدۇر، ئىسرائىلنىڭ بارلىق جەمەتىمۇ كۆڭلىدە خەتنىسىزدۇر« ـ بۇ 25- ۋە 26-ئايەتلەر يەھۇدا)ئىسرائىل(غا ئىنتايىن ئېغىر كېلىشى كېرەك ئىدى. چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنى، ئۇزىلىرى كەمىستىدىغان خەتنە قىلىنمىغان »يات ئەللەر« قاتارىدا »خەتنە قىلىنمىغان«دەك ھېسابلايدۇ. خۇدانىڭ كۆز ئالدىدا يەھۇدا خەتنىسىز، يەنى ئۇ ئىبراھىم خەتنە ئارقىلىق تۇزگەن ئەھدىگە لايىق ئەمەس بولۇپ قالدى. »كۆڭلى خەتنىسىز« ـ »كۆڭلى بۇ رەزىل دۇنىيادىكى رەزىل ئازىزۇ-ھەۋەسلىرىدىن كېسىلگەن ئەمەس، خۇدا ۋە ئۇنىڭ ئىبادىتى ئۈچۈن رەزىللىكتىن ئايرىلغان ئەمەس« دېگەن مەنىدە. »ئەزاكىيال«غا قوشۇلغان »قوشۇمچە سۆزىمىز«نى ۋە ئىنجىل، »رىم،» 2-باب، »فىل.» 3:3، »كول.» 11:2نى كۆرۈڭ.(
يەنە كېلىپ خەتنە »كۆڭلىدە ئەمەس« بولسا، »چېكە چاچلىرىنى چۈشۈرۈۋېتىش«)بەلكىم بۇتپەرەسلەرنىڭ ماتىمىنىڭ بىر ئىپادىسى(تىن ھېچقانداق پەرق يا كى ئىھمىيىتى يوقتۇر.

■ **9:26** لاۋ. 41:26□ رىم. 292□28:

□ **10:2** »ئەللەرنىڭ يوللىرىنى ئۆگەنمەڭلار، گەرچە ئەللەر ئاسماندىكى ھادىسە-ئالامەتلەردىن قورقۇپ دەككە-دۈككىگە چۈمگەن بولسىمۇ، سىلەر بۇلاردىن ھېچ چۆچۈپ كەتمەڭلار« ـ يات ئەللەر بۇنداق »ئاسماندىكى ھادىسە-ئالامەتلەر«نى خۇراپىيلىق، يەنى مۇنەججىملىك يولىدا چۈشىنەتتى، ئەلۋەتتە.

■ **10:3** يەش. 14-1744:

■ **10:4** يەش. 741:

■ **10:5** زەب. 4-7:115□ يەش. 23:41□ 46□1: 7

■ **10:6** زەب. 1086□8:

■ **10:7** ۋەھ. 415:

□ **10:8** »ئەللەرنىڭ ھەممىسى ئىستىسناسىز ئەقلى يوق، نادانلاردۇر؛ بۇ ئەرزىمەسلەر ياغاچتۇر، خالاس! ئۇلار تەلىم بېرەلەمدۇ!؟ « ـ ئۇقۇرمەنلەر ئايەتنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرىنى تۇچرىتىشى مۇمكىن.

■ **10:8** يەش. 29:41□ ھاب. 18:2□ زەك. 210:

10 لېكىن پەرۋەردىگار خۇدانىڭ تۈزى ھەققەتتۇر، ئۇ ھايات خۇدادۇر، مەڭگۈلۈكنىڭ پادىشاھىدۇر، ئۇنىڭ
غەزىپى ئالدىدا يەر-زېمىن تىترەيدۇ، ئەللەر ئۇنىڭ قەھرىنى كۆتۈرەلمەيدۇ.
11 ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: »ئاسمان بىلەن زېمىننى ياراتمىغان ئىلاھلار، ئۇلار زېمىن يۈزىدىن ۋە ئاسمان ئاستىدىن
يوقايدۇ.«!□
12 پەرۋەردىگار بولسا يەر-زېمىننى كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ياسىغان،
ئالەمنى دانالىقى بىلەن بەرپا قىلغان،
ئاسمانلارنى ئەقىل-پاراسىتى بىلەن يايغۇچىدۇر. ■
13 ئۇ ئاۋازىنى قويۇۋەتسە، ئاسمانلاردا سۇلار شاۋقۇنلايدۇ،
ئۇ يەر چەتلىرىدىن بۇلۇت-تۇمانلارنى ئۈرلىتىدۇ؛
ئۇ يامغۇرلارغا چاقماقلارنى ھەمراھ قىلىپ بېكىتىدۇ،
ۋە شامالنى ئۆز خەزىنىلىرىدىن چىقىرىدۇ.■
14 مۇشۇ كىشىلەرنىڭ ھەربىرى ئەقىلسىز، بىلىمدىن مەھرۇملاردۇر؛
زەرگەرلەرنىڭ ھەربىرى ئۆزلىرى ئويغان بۇت تەرىپىدىن شەرمەندىگە قالىدۇ؛
چۈنكى ئۇنىڭ قۇيما ھەيكىلى يالغانچىلىق، ئۇلاردا ھېچ تىنىق يوقتۇر.■
15 ئۇلار بىمەنىلەردۇر، مازاق ئوبيېكتىدۇر؛
جازالىنىش ۋاقتى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە كەلگەندە، ئۇلار يوقىتىلىدۇ.
16 ياقۇپنىڭ نېسىۋىسى بولغۇچى بۇلاردەك ئەمەستۇر،
چۈنكى بارلىق مەۋجۇداتنى ياسىغۇچى شۇدۇر؛
ئىسرائىل بولسا ئۇنىڭ ئۆز مىراسى بولغان قەبىلىدۇر؛
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۇنىڭ نامىدۇر.□ ■

يەرەمىيا خەلقى ئۈچۈن مەرسىيە ئوقۇپ دۇئا قىلىدۇ

17 زېمىندىن چىقىشقا يۈك-تاقىكۈنى يىغىشتۇرۇپ ئال، ئى مۇھاسىرىگە ئېلىنغۇچى قىز؛ □
18 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مانا، مەن بۇ ۋاقىتتا زېمىندىكىلەرنى ئېلىپ ئۇ يەردىن چۆرىۋېتىمەن ۋە
ئۇلارنىڭ كۆڭلى تونۇپ يەتكۈچە ئازار بېرىمەن.«!■

يەرەمىيا خەلقىگە ۋەكىل سۈپىتىدە سۆز قىلىدۇ

19 جاراھىتىم ئۈچۈن ھالىمغا ۋاي! مېنىڭ يارام داۋالىغۇسىزدۇر! بىراق ئەسلىدە مەن: »بۇ پەقەت بىر كېسەللىك،
خالاس، ئۇنىڭغا چىدىغۇدەكمەن« ـ دەپتىكەنمەن. □

□ **10:11** **»ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: »ئاسمان بىلەن زېمىننى ياراتمىغان ئىلاھلار، ئۇلار زېمىن يۈزىدىن ۋە ئاسمان ئاستىدىن يوقايدۇ«!** ـ بۇ ئايەت ئىبرانىي تىلىدا ئەمەس، بەلكى ئارامىي تىلىدا ئېپادىلىنىدۇ. ئېنىقكى، خۇدانىڭ مەقسىتى ئۆز خەلقىنىڭ بۇ ھەققەتنى يات ئەللەرگە ئۇلارنىڭ ئۆز تىلىدا بىلدۈرۈشى كېرەك.

■ **10:12** يار. 1:1□ ئايۇپ 8:9□ زەب. 2:104□ يەش. 22:40□ 24:44□ 13:51□ يەر. 1551:

■ **10:13** زەب. 7:135□ يەر. 1651:

■ **10:14** يەر. 1851□17:

□ **10:16** **»ياقۇپنىڭ نېسىۋىسى«** ـ »ياقۇپ« مۇشۇ يەردە ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىسرائىلنىمۇ كۆرسىتىدۇ. »ياقۇپنىڭ نېسىۋىسى« خۇدانىڭ ئۆزىدۇر، ئەلۋەتتە.

■ **10:16** زەب. 2:74□ يەر. 1951:

□ **10:17** **»مۇھاسىرىگە ئېلىنغۇچى قىز«** ـ »قىز« مۇشۇ يەردە شۇيھەسىزكى، پۇتۇن خەلقنى بىلدۈرىدۇ.

■ **10:18** يەر. 246:

□ **10:19** **»پەقەت بىر كېسەللىك«** ـ بەلكىم خەلقىنىڭ يېشىغا چۈشكەن كۈلپەتلەر »پەقەت ۋاقىتلىق ئاۋارە، خالاس« دېگەن ھېسسىياتنى كۆرسىتىدۇ. ساختا پەيغەمبەرلەر بۇنداق ھېسسىياتنى كۆپ قوللايتى.

20 مېنىڭ چېدىرىم ھالاك بولدى، بارلىق تانىلىرىم ئۈزۈلدى؛ باللىرىم مەندىن جۈدا بولۇپ، ئۇلار يوق بولدى؛
چېدىرىمنى قايتىدىن سوزۇپ تىككۈدەك، چېدىر پەردىلىرىنى ئاسقۇدەك ھېچكىم قالمىدى.
21 چۈنكى خەلق پادىچىلىرى ئەقىلسىز بولۇپ، پەرۋەردىگارنى ئىزدەپ يول سورىمايدۇ؛ شۇڭا ئۇلار دانىشمەنلەردەك
ئىش كۆرەلمەيدۇ، ئۇلارنىڭ بارلىق پادىسى تارقىلىپ كەتتى. □
22 ئاڭلاڭلار! بىر گەپنىڭ شەپىسى! مانا، ئۇ كېلىدۇ، شىمالىي زېمىندىن چىققان زور بىر چۇقان-سۈرەن!
يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىنى بىر ۋەيرانە، چىلبۆرىلەرنىڭ تۇرالغۇسىغا ئايلاندۇرغۇچى كېلىۋاتىدۇ! ■
23 بىلىمەنكى، ئى پەرۋەردىگار، ئىنسانىنىڭ ئۆز يولىنى بېكىتىشى ئۆز قولىدا ئەمەستۇر، مېڭىۋاتقان ئادەمنىڭ ئۆزىدە
قەدەملىرىنى خالىغانچە تاشلاش قۇدرىتى بولماستۇر؛ ■
24 پەرۋەردىگار، مېنى تۈزىگەيسەن، لېكىن غەزىپىڭ بىلەن ئەمەس، ئادىل ھۆكۈمىڭ بىلەن تۈزىگەيسەن؛ بولمىسا
سەن مېنى يوققا باراۋەر قىلىسەن. ■
25 قەھرىڭنى سېنى تونۇمايدىغان ئەللەر ھەمدە نامىڭغا ئىدا قىلمايدىغان جەمەئەتلەر ئۈستىگە تۆككەيسەن؛ چۈنكى ئۇلار
ياقۇپنى يەپ كەتكەن؛ بەرھەق، ئۇلار ئۇنى يۇتۇپ تۈگەشتۈرۈپ، تۇرغان جايىنى مۇتلەق ۋەيران قىلغان.■

11

خەلقنىڭ خۇدانىڭ ئەھدىسىنى كۆزگە ئىلىمغانلىقى

1 يەرەمىياغا پەرۋەردىگاردىن كەلگەن سۆز مۇنداق ئىدى:
2 ـ بۇ ئەھدىنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سېلىڭلار، شۇنداقلا يەھۇدا كىشىلىرىگە، يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارغا ئۇلارنى
يەتكۈزۈڭلار، □
3 ـ سەن يەرەمىيا ئۇلارغا مۇنداق ئېيتقىن: ـ
ـ پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ بۇ ئەھدىنىڭ سۆزلىرىگە كىم بويسۇنمىسا ئۇ لەنەتتە قالىدۇ؛
■
4 مەن بۇ ئەھدىنى ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنى مىسىر زېمىنىدىن، يەنى تۆمۈر تاۋلايدىغان خۇمداندىن قۇتقۇزۇپ چىقارغان
كۈندە ئۇلارغا تاپىلاپ: »ئاۋازىمغا قۇلاق سېلىپ، بۇ سۆزلەرگە، يەنى مەن سىلەرگە تاپشۇرغان بارلىق ئەمرلەرگە
ئەمەل قىلىڭلار، شۇنداق قىلغىنىڭلاردا، سىلەر مېنىڭ خەلقىم بولىسىلەر، مەن سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار بولىمەن؛ ■
5 شۇنداق بولغىنىدا مەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا: »سىلەرگە سۈت ھەم بال ئېقىپ تۇرىدىغان بىر زېمىن تەقدىم قىلىمەن«
دەپ ئېچىكەن قەسەمنى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن« ـ دېگەندىم. سىلەر بۇگۈنكى كۈندە دەل شۇ زېمىندا تۇرۇۋاتىسىلەر!

□ **10:21** »**خەلق پادىچىلىرى**« ـ)يەنى »پادا باققۇچىلىرى«) شۇبھىسىزكى، يەھۇدانىڭ پادىشاھى، ۋەزىرلىرى، كاھىنلىرى ۋە پەيغەمبەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **10:22** يەر. 14:1□ 6:4□ 119:
■ **10:23** پەند. 1:16□ 2420:
■ **10:24** زەب. 1:6□ 1:38□ يەر. 11:30□ 2846:
■ **10:25** زەب. 6:79□ يەر. 16:8□ 169:
□ **11:2** »**بۇ ئەھدىنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سېلىڭلار**« ـ بۇ بېشارەت (1:11-17)نىڭ ئاساس تېمىسى)يۇقىرىقى ماۋزۇيىمىزدەك(ـ »خەلقنىڭ خۇدانىڭ ئەھدىسىنى كۆزگە ئىلىمغانلىقى.« بېشارەت بەلكىم يوسىيا پادىشاھ ھۆكۈم سۈرگەن ۋاقىتدا ئىبادەتخانىدىن تېپىلغان »تەۋرات-قانۇننىڭ بىر قىسمى« بىلەن مۇناسىۋەتلىك. ئۇ تەۋراتنىڭ قىسمى بەلكىم »قانۇن شەرھى« ئىدى، كىتاب خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىل بىلەن تۈزگەن ئەھدىنى تەكرارلايدۇ
ۋە تەكىتلەيدۇ. »2□□□.» 23-22-بابلارنى، »2□□□.»، -34-35بابلارنى كۆرۈڭ. ■ **11:3** قان. 26:27□ گال. 103: ■ **11:4** لاۋ.
12:26□ 3□□ قان. 204:

مەن بولسام جاۋابەن »ئامىن، پەرۋەردىگار«! ـ دېدىم.□ ■

6 پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىدە، يېرۇسالېمنىڭ كوچىلىرىدا بۇ سۆزلەرنى جاكارلا:
ـ بۇ ئەھدىنىڭ بارلىق سۆزلىرىگە قۇلاق سېلىپ ئەمەلگە ئاشۇرۇڭلار! □

7 چۈنكى مەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا مىسىر زېمىنىدىن قۇتقۇزۇپ چىقارغان كۈندىن بۈگۈنكى كۈنگىچە »مېنىڭ ئاۋازىمغا قۇلاق سېلىڭلار«! دەپ جېكىلەپ ئاگاھلاندۇرۇپ كېلىۋاتىمەن، مەن تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ كەلدىم. ■

8 لېكىن ئۇلار ھېچ ئاڭلىمىغان ياكى قۇلاق سالمىغان؛ ئۇلارنىڭ ھەربىرى رەزىل كۆڭۈللىرىدىكى جاھىللىققا ئەگىشىپ ماڭغان؛ شۇنىڭ بىلەن مەن بۇ ئەھدىدىكى بارلىق سۆزلەرنى ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشۈردۇم؛ مەن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇلارغا تاپىلىغانىمەن، لېكىن ئۇلار ھېچ ئەمەلگە ئاشۇرمىغان.■

9 پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ يەھۇدادىكىلەر ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ئارىسىدا بىر سۈيىقەست بايقالدى؛
10 ئۇلار سۆزلىرىمنى ئاڭلاشنى رەت قىلغان ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ قەبىھلىكىلىرىگە قايتىپ كەتتى؛ ئۇلارنىڭ ئىبادىتىدە بولايلى دەپ باشقا ئىلاھلارغا ئەگىشىپ كەتتى. ئىسرائىل جەمەتى ھەم يەھۇدا جەمەتى ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنى بۇزدى.
11 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ھېچ قۇتۇلالماس ئاپەت چۈشۈرىمەن؛ ئۇلار ماڭا پەرياد كۆتۈرىدۇ، لېكىن مەن ئۇلارنى ئاڭلىمايمەن. ■
12 ئاندىن يەھۇدانىڭ شەھەرلىرى ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ئىسرىق يېقىپ چوقۇنغان بۇتلارنى ئىزدەپ ئۇلارغا پەرياد كۆتۈرىدۇ؛ لېكىن ئاپەت چۈشكەن ۋاقتىدا ئۇلار بۇلارنى ھېچ قۇتقۇزمايدۇ.
13 چۈنكى شەھەرلىرىڭ قانچە كۆپ بولغانسېرى، بۇتلىرىڭ شۇنچە كۆپ بولدى، ئى يەھۇدا؛ يېرۇسالېمنىڭ كوچىلىرى قانچە كۆپ بولغانسېرى، سىلەر »يىرگىنچلىك بولغۇچى«غا شۇنچە قۇربانگاھلارنى قۇردۇڭلار، يەنى باتالغا ئىسرىق يېقىش ئۈچۈن قۇربانگاھلارنى بەرپا قىلدىڭلار.■

14 ئەمدى سەن، ئى يەرەمىيا، بۇ خەلق ئۈچۈن دۇئا قىلما، ئۇلار ئۈچۈن ھېچ پەرياد ياكى تىلاۋەت قىلما؛ چۈنكى ئاپەت بېشىغا چۈشۈشى بىلەن ئۇلار ماڭا ندا قىلغان ۋاقتىدا مەن ئۇلارنى ئاڭلىمايمەن.■

15 ـ مېنىڭ سۆيۈملۈك خەلقىمنىڭ ئۆيۈمدە تۇرۇشىغا نېمە ھەققى؟ چۈنكى كۆپىنچىڭلار ئۆزۈڭلارنىڭ رەزىل مەقسەتلىرىگە يېتىشكە ئورۇنىسىلەر؛ سىلەر رەزىللىكىڭلار ئەمەلگە ئاشقاندا خۇرسەن بولىساڭلار، ئۇنداقتا »مۇقەددەس گۆشلەر« مۇشۇ ئاسىيلىقىڭلارنى سىلەردىن ئېلىپ تاشلىيالامدۇ؟ □
16 پەرۋەردىگار ئىسمىڭنى »يايپىشىل، مول مېۋىلىك، باراقسان زەيتۇن دەرىخى« دەپ ئاتىغاندى؛ لېكىن پەرۋەردىگار دەرەخكە شاۋقۇنلايدىغان زور بىر ئوتنى سالدۇ ۋە شاخلىرى يوق قىلىندۇ.

□ **11:5 »مەن بولسام جاۋابەن »ئامىن، پەرۋەردىگار«! ـ دېدىم«** ـ ئوقۇرمەنلەرگە ئايانكى، »ئامىن« دېگەن سۆز »شۇنداق بولسۇن«! دېگەن مەنىدە. مۇشۇ يەردە يەرەمىيا پەرۋەردىگارنىڭ ئەھدىسىگە بويسۇنمىغان بارلىق كىشىلەرنى (3-□□□□□□□) لەنەتكە قالدۇرىدىغانلىقىغا قوشۇلۇشنى بىلدۈرىدۇ.

■ **11:5** قان. 127:

□ **11:6 »بۇ ئەھدىنىڭ بارلىق سۆزلىرىگە قۇلاق سېلىپ ئەمەلگە ئاشۇرۇڭلار«!** ـ بېشارەت (1:11-17)نىڭ ئاساس تېمىسى توغرىسىدىكى 2-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **11:7** يەر. 257□13:

■ **11:8** يەر. 17:3□ 24□26:7□ 149:

■ **11:11** پەند. 28:1□ يەش. 15:1□ يەر. 12:14□ ئەز. 18:8□ مىك. 43:

■ **11:13** يەر. 282:

■ **11:14** يەر. 16:7□ 1114:

□ **11:15 »مۇقەددەس گۆشلەر«** ـ قۇربانلىقلاردىكى گۆشلەر، ئەلۋەتتە. ئوقۇرمەنلەر ئايەتنىڭ باشقا كۆپ خىل تەرجىمىلىرىنى ئۈچرىتىشى مۇمكىن، لېكىن ئومۇمىي مەنىسى تەرجىمىزدىكىدەك بولىدۇ.

17 چۈنكى سېنى تىككەن ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ساڭا قاراپ كۆلپەت بېكىتىپ جاكارلىغان؛ سەۋەبى، ئىسرائىل جەمەتى ۋە يەھۇدا جەمەتى ئۆزىنىڭ مەنپەئەتىنى كۆزلەپ رەزىللىك قىلىپ، بائالغا ئىسرىق يېقىپ، مېنىڭ غەزىپىمنى كەلتۈردى.■

يەرەمىياغا قىلىندىغان سۈيقەستنى پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ئايان قىلدۇ

18 »پەرۋەردىگار ماڭا خەۋەر يەتكۈزدى، شۇنىڭ بىلەن مەن چۈشەندىم؛ ئۇ ماڭا ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىنى ئايان قىلدى؛
19 مەن بولسام خۇددى بوغۇزلاشقا يېتىلەپ ماڭغان كۆنۈك پاقلاندەك ئىدىم؛ مەن ئەسلى ئۇلارنىڭ ماڭا قاراپ: »دەرەخنى مېۋىسى بىلەن يوقىتايلى، ئۇنىڭ ئىسمى قايتا ئەسكە ھېچ كەلتۈرۈلمىسۇن، ئۇنى تىرىكلەر زېمىنىدىن ئۈزۈپ تاشلايلى« دېگەن قەستلىرىنى ھېچ بىلمەيتتىم؛
20 لېكىن سەن، ئى ئادىل ھۆكۈم چىقارغۇچى، ئادەمنىڭ ۋىجدان-قەلبىنى سىنىغۇچى، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، سېنىڭ ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىدىغان قىساسىڭنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرۈۋىشكە نېسىپ قىلغايسەن؛ چۈنكى دەۋايىمنى ساڭلا ئايان قىلىپ تاپشۇردۇم.«■

21 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ »پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا بېشارەت بەرمە، بولمىسا جېنىڭ قولىمىزدا تۈگىشىدۇ« ـ دەپ ساڭا دوق قىلىپ يۈرگەن ئاناتوتتىكى ئادەملەر جېنىڭنى ئىزدەپ يۈرىدۇ. ئەمدى ئۇلار توغرىسىدا مۇنداق سۆزۈم بار: ـ
22 ـ بۇ ئىشقا قاراپ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى: ـ مانا، مەن ئۇلارنى جازالايمەن؛ يىگىتلەر قىلىچ بىلەن ئۆلىدۇ، ئوغۇل-قىزلىرى بولسا قەھەتچىلىك بىلەن ئۆلىدۇ.
23 ئۇلاردىن ھېچبىر قالدىسى قالمايدۇ؛ چۈنكى مەن ئۇلار جازالىنىدىغان يىلدا، شۇ ئاناتوتتىكى ئادەملەر ئۈستىگە ئاپەت چۈشۈرىمەن.

12

يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ پەرۋەردىگارغا داد ئېيتىشى داۋاملىشىدۇ

1 مەن دەۋايىمنى ئالدىڭغا ئېلىپ كەلسەم، ئادىل بولۇپ كەلدىڭ، ئى پەرۋەردىگار؛ لېكىن سەن بىلەن ئۆز ھۆكۈملىرىڭ توغرۇلۇق سۆزلەشمەكچىمەن؛ نېمىشقا رەزىللەرنىڭ يولى رونىاق تاپىدۇ؟ ئاسىيلىق قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسى نېمىشقا كەڭرى-ئازادىلىكتە ئۈرىدۇ؟ ■
2 سەن ئۇلارنى يەر يۈزىگە تىككەنسەن، ئۇلارمۇ يىلتىز تارتقان؛ ئۇلار ئۆسۈپ گۈللىنىدۇ، ئۇلار مېۋىلەيدۇ؛ سەن ئۇلارنىڭ ئاغزىغا يېقىن ئوخشايسەن، لېكىن ۋىجدانىدىن يىراقسەن؛ □ ■

■ **11:17** يەر. 212:
■ **11:20** 1سام. 7:16□ 1تار. 9:28□ زەب. 9:7□ 2:26□ ۋەھ. 232:
■ **12:1** ئايۇپ 7:21□ زەب. 11-13:73□ ھاب. 31:
□ **12:2** »سەن ئۇلارنىڭ ئاغزىغا يېقىن ئوخشايسەن، لېكىن ۋىجدانىدىن يىراقسەن« ـ »ۋىجدان« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلدا »بۆرەكلەر« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **12:2** يەش. 13:29

3 لېكىن سەن، ئى پەرۋەردىگار، مېنى بىلىسەن؛ سەن مېنى كۆرۈپ كەلگەنسەن، تۆزۈكگە بولغان سادىقلىقىمنى
سىنىغانسەن. ئۇلارنى بوغۇزلاشقا بېكىتىلگەن قويلاردەك ئايرىپ سۈرەپ چىققايسەن، ئۇلارنى قەتل كۈنىگە
ئايرىغايسەن. □ ■
4 زېمىن قاچانغىچە قاغجىرايدۇ، ئېتىزدىكى ئوت-چۆپلەر قاچانغىچە قۇرغان ھالەتتە تۇرىدۇ؟ زېمىندا تۇرۇۋاقانلارنىڭ
رەزىللىكى تۈپەيلىدىن ھايۋانلار ھەم قۇچار-قاناتلار قاچانغىچە يوقاپ تۈگەيدۇ؟ چۈنكى بۇ خەلق: »خۇدا ئاقىۋىتىمىزنى
ھېچ كۆرمەيدۇ« دەۋاتىدۇ.□ ■

پەرۋەردىگار يەرەمىياغا جاۋاب بېرىدۇ

5 ـ سەن يۈگۈرگەن لەشكەرلەر بىلەن بەسلەشكەندە، ئۇلار سېنى ھالسىراتقان بولسا، ئەمدى سەن ئاتلار بىلەن
بەسلەشسەڭ قانداق بولار؟ سەن پەقەت ئامان-تىنچلىقتا تۇرغان زېمىندىلا خاتىرجەم بولۇپ ماڭا ئىشىنىسەن،
ئەمدى ئىئوردان دەريالىسى بويىدىكى قويۇق چاتقاللىقلاردا قانداق يۈرىسەن؟ □
6 چۈنكى ھەتتا ئۆز قېرىنداشلىرىڭ، ئاتاڭنىڭ جەمەتىمۇ ساڭا ئاسىيلىق قىلغان. ئۇلارمۇ سېنى يوقىتىش ئۈچۈن
ئاۋازىنى قويۇپ بەرگەن. گەرچە ئۇلار ساڭا مېھىرلىك سۆزلەرنى قىلغان بولسىمۇ، ئۇلارغا ئىشەنمە«!■

خۇدا يەرەمىيانىڭ داد كۆتۈرۈشلىرىگە يەنە بىر جاۋاب بېرىدۇ

7 ـ تۆزۈم ئائىلەمدىن ۋاز كېچىمەن، مىراسىمنى تاشلۇۋېتىمەن، جان-جىگىرىمنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن.
8 مېنىڭ مىراسىم بولغان خەلق بولسا ماڭا ئورمانلىقتىكى بىر شىرگە ئوخشاش بولۇپ قالدى؛ ئۇلار ماڭا قارشى
ئاۋازىنى كۆتۈردى؛ شۇڭا مەن ئۇلارنى يامان كۆرىمەن.
9 مېنىڭ مىراسىم ماڭا سار-بۈركۈت يا كى چىلبۆرىدەك بولۇپ قالدى ئەمەسمۇ؟ لېكىن ئۇنىڭ ئەتراپىغا باشقا سار-
بۈركۈتلەر ئولاشماقتا! بېرىڭلار، ئۇلارنى يەۋېتىشكە بارلىق دالادىكى ھايۋانلارنى يىغىپ كېلىڭلار! □ ■
10 نۇرغۇنلىغان خەلق پادىچىلىرى ئۈزۈمزارىمنى ھالاك قىلدۇ، ئۇلار مېنىڭ نېسىۋەمنى ئاياغ ئاستى قىلدۇ، ئۇلار
مېنىڭ يېقىملىق نېسىۋەمنى غەرىب بىر چۆل-بىاباۋانغا ئايلاندۇرىدۇ؛ □ ■

□ 12:3 «...□□□□□□□ بوغۇزلاشقا بېكىتىلگەن قويلاردەك ئايرىپ سۈرەپ چىققايسەن، ئۇلارنى قەتل كۈنىگە ئايرىغايسەن» ـ يەرەمىيا تۆزىنىڭ يۈرتداشلىرىنىڭ سۈيىقەستىنىڭ ئوبيېكتى بولۇپ نۇرغۇنلىغان جايا تارتمىقا، لېكىن ئۇلار كەڭ-تازادە ياشايدىغان ئوخشايدۇ.
■ 12:3 زەب. 3:17□ 1:139□ يەر. 2011:
□ 12:4 »يۇ خەلق: »(خۇدا(ئاقىۋىتىمىزنى ھېچ كۆرمەيدۇ« دەۋاتىدۇ؟« ـ شېراڭي تىلىدىكى »يۇ خەلق: ئۇ ئاقىۋىتىمىزنى ھېچ كۆرمەيدۇ« دېيىلىدۇ. بۇ دېگەنلىكتىكى »ئۇ«نى بەزى ئالىملار يەرەمىيانى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن بىزنىڭچە خەلقنىڭ: »خۇدا ئاقىۋىتىمىزنى ھېچ كۆرمەيدۇ« دېگەن سۆزى، تەۋرات »قان.» 30:32دىكى »مەن)خۇدا(ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتىنى كۆرىمەن« دېگەن سۆزنىڭ دەل ئەكسىدۇر، شۇڭا بىز »خۇدا« دەپ تەرجىمە قىلدۇق.
■ 12:4 يەر. 25:4□ 20:7□ 109:
□ 12:5 »ئىئوردان دەريالىسى بويىدىكى قويۇق چاتقاللىقلاردا قانداق يۈرىسەن؟« ـ يۇ يەر شىرلار ياشىغان، ئىنتايىن خەتەرلىك جاي ئىدى (14:49□ 44:50)نى كۆرۈڭ.(خۇدا يەرەمىياغا: »ئىشلىرىڭ تېخىمۇ قىيىن، تېخىمۇ چاتاق، تېخىمۇ مۇشەققەتلىك بولىدۇ« دەپ ئاگاھلاندۇرىدۇ.
■ 12:6 يەند. 2526:
□ 12:9 »دالدىكى ھايۋانلار« ـ بەلكىم ئىسرائىلنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلماقچى بولغان يات ئەللەرنى بىلدۈرىدۇ. بۇ يەرمان »)بېرىڭلار... يىغىپ كېلىڭلار«) بەلكىم پەرىشتىلەرگە ئېتىلسا كېرەك.
■ 12:9 يەر. 337:
□ 12:10 »نۇرغۇنلىغان خەلق پادىچىلىرى« ـ بەلكىم يات ئەللەرنىڭ ئەمىر-پادىشاھلىرىنى كۆرسىتىدۇ. بىراق ئىسرائىلنىڭ تۆزىدىكى »خەلق پادىچىلىرى«)پادىشاھلار، كاھىنلار، پەيغەمبەرلەر(نىڭ ۋاپاسىزلىقى بىلەن بۇ ئاقىۋەتنى ئىسرائىلنىڭ بېشىغا كەلتۈرگەن، شۇڭا »نۇرغۇنلىغان پادا باققۇچىلىرى« تۆزلارنىمۇ تۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن.
خۇدا »مېنىڭ ئۈزۈمزارىم«، »مېنىڭ نېسىۋەم« دېگەن ئىبارىلەر بىلەن، بەلكىم تۆز خەلقى ئىسرائىلنى، جۈملىدىن ئۇلارنىڭ زېمىنىنى كۆرسىتىدۇ.
شېراڭي تىلىدا بۇ ئايەتنىڭ 13-ئايەتكىچە بولغان پېشللەر »تۆتكەن زامان«دا ئېيتىلىنىدۇ، پەيغەمبەر بۇلارنىڭ ھەممىسىنى »ئاللىقاچان يۈزبەرگەندەك«، جەزمەن يۈز بېرىدۇ، دەپ بىلىدۇ.
■ 12:10 يەر. 36:

11 ئۇلار ئۇنى غەرب قىلىۋېتىدۇ، ئۇ مېنىڭ ئالدىمدا غەرب ھەم قاڭغىراق تۇرىدۇ، پۈتكۈل زېمىن غەرب قالدۇ، ئەمما
ھېچ ئادەم بۇنىڭغا كۆڭلىنى بۆلەيدۇ.
12 چۈل-باياۋاندىكى بارلىق ئېگىزلىكلەر ئۈستىگە ھالاك قىلغۇچىلار غۇژۇلداپ چىقىپ كېلىدۇ، چۈنكى
پەرۋەردىگارنىڭ قىلىچى زېمىننىڭ بىر چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە ھەممىنى يۇتىدۇ، ھېچ ئەت ئىگىسىنىڭ تىنچ-
خاتىرجەملىكى بولمايدۇ.
13 خەلقىم بۇغداينى تېرىغان بولسىمۇ، لېكىن تېكەنلەرنى ئوريدۇ، ئۇلار تۆزلىرىنى ئۈپراتقىنى بىلەن، پايدا كۆرمەيدۇ،
شۇڭا ناچار مەھسۇلاتلىرىڭلار تۈپەيلىدىن، پەرۋەردىگارنىڭ قاتتىق غەزىپى تۈپەيلىدىن، يەرگە قاراپ قالىسىلەر.■
14 مەنكى پەرۋەردىگار تۆز خەلقىم ئىسرائىلنى ۋارىس قىلغان مىراسقا چاڭگال سالغان، زېمىنىمنىڭ ھەممە رەزىل
قوشنىلىرى توغرۇلۇق مۇنداق دەيمەن: ـ مانا، مەن ئۇلارنى تۆز زېمىنىدىن يۇلۇپ ئالىمەن، شۇنىڭدەك يەھۇدا
جەمەتىنى ئۇلار ئارىسىدىن يۇلۇۋالىمەن، □ ■
15 لېكىن شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلارنى يۇلۇۋالغاندىن كېيىن مەن بۇ يولدىن يېنىپ، ئۇلارغا ئىچىمنى ئاغرىتىمەن،
ئۇلارنىڭ ھەربىرىنى تۆز مىراسىغا، ھەربىرىنى تۆز زېمىنىغا قايتۇرىمەن.□
16 شۇنداق قىلىپ، ئەگەر)ئۇلار ئۆتكەندە خەلقىمگە باۋالنىڭ ئىسمىغا قەسەم ئىچىشنى ئۆگەتكەندەك(كۆڭۈل
قويۇپ خەلقىمنىڭ يوللىرىنى ئۆگەنسە، جۈملىدىن مېنىڭ ناممىغا قەسەم ئىچىشنى ئۆگەنسە، ـ ئەمدى ئۇلارغا خەلقىم
ئارىسىدىن مۇقىم ئورۇن بېرىلىپ، ئۇلار گۈللەندۈرۈلىدۇ. □
17 بىراق ئۇلار ئاڭلىمىسا، مەن شۇ ئەللىنى مۇتلەق يۇلۇپ تاشلايمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■

13

چىرىپ كەتكەن ئىچ تامبالدىن ئالغان ساۋاق

1 پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ بارغىن، كاناپ ئىچ تامبالنى ئال، بېلىڭگە باغلا، لېكىن ئۇنى سۇغا چىلىما.
2 شۇڭا پەرۋەردىگار ماڭا دېگەندەك مەن بىر ئىچ تامبالنى ئالدىم ۋە بېلىمگە باغلاپ قويدۇم.
3 ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئىككىنچى قېتىم ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
4 »سەن پۇلغا ئالغان، بېلىڭگە باغلانغان ئىچ تامبالنى ئېلىپ، ئورنۇڭدىن تۇر، فراتقا بېرىپ شۇ يەردە تاشنىڭ يېرىقىغا
يوشۇرۇپ قوي.«□
5 شۇڭا مەن باردىم ۋە پەرۋەردىگار ماڭا بۇيرۇغاندەك ئۇنى فراتقا يوشۇرۇپ قويدۇم.

■ **12:13** لاۋ. 16:26□ قان. 3828:
□ **12:14** »زېمىنىمنىڭ ھەممە رەزىل قوشنىلىرى« ـ قوشنا يات ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ.
■ **12:14** قان. 3:30□ يەر. 3732:
□ **12:15** »ئۇلارنى ...ئۇلارنىڭ ھەربىرىنى تۆز مىراسىغا، ھەربىرىنى تۆز زېمىنىغا قايتۇرىمەن« ـ بۇ خۇدانىڭ بۇ يات ئەللەرنىڭ ھەربىرىگە ئېيتقان
سۆزلىرى.
□ **12:16** »ئۇلارغا خەلقىم ئارىسىدىن مۇقىم ئورۇن بېرىلىپ، ئۇلار گۈللەندۈرۈلىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا سۆزمۇسۆز بولسا »ئۇلار خەلقىم ئارىسىدا
قۇرۇلىدۇ.« بۇ سۆز كۆپ جەھەتتىك بولۇپ، ئېتىقاد، ئەخلاق، دانالىق، ئىقتىساد ۋە پاراۋانلىق، بولۇپمۇ ھەرخىل روھىي بايلىقلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **12:17** يەش. 1260:
□ **13:4** »ئورنۇڭدىن تۇر، فراتقا بېرىپ،...« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئورنۇڭدىن تۇر، ئەفرات)دەريىسى(غا بېرىپ...«.
يەرەمىيانىڭ يۇرتى ئاناتوتغا يېقىن »فرات« دېگەن كىچىك بىر يېزا ئىدى. ئەفرات دەريىسى بولسا پەلەستىندىن 550 كىلومېتر يىراق. ئەگەر توغرا
تەرجىمىسى »فرات« بولسا، شۇبھىسىزكى، بۇ يەنىلا سۆز ئويۇنى ئارقىلىق »ئەفرات دەريىسى«نى، شۇنىڭدەك ئەفرات دەرياسىنىڭ بويىدا قۇرۇلغان
ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنى، شۇنداقلا كېيىنكى بابىل ئىمپېرىيەسىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىككى ئىمپېرىيەنىڭ ئىسراتلىغا ئائىدىن كېيىن يەھۇداغا)ئۇلار شۇ يەرگە سۈرگۈن
بولغان ۋاقىتدا(ئېتىقادنى بۇلغايدىغان تەسىرى بولغان. ئاسۇرىيەنىڭ بۇتپەرەسلىكىنىڭ ۋە بابىلنىڭ پۇلپەرەسلىكىنىڭ ئېتىقادنى بۇلغايدىغان تەسىرى بار ئىدى.
ئىشنىڭ باشقا بىرخىل شەرھى: ئۇلار ئەسلى پەرۋەردىگارغا »چىڭ مۇناسىۋەتتە باغلىنىش«ى كېرەك ئىدى. لېكىن يۇنىڭ ئورنىغا ئۇلار بابىلغا باغلانماقچى
بولۇپ)ھەزەكىيا پادىشاھنىڭ كۆزىدە(يۇلغىنىپ كەتكەن. لېكىن بىزنىڭچە يۇنداق شەرھى يەرەمىيانىڭ دەۋرىگە ئۆزگە ئۆزىغۇن كەلمەيتى.

6 كۆپ كۈنلەر تۆتكەندىن كېيىن، پەرۋەردىگار ماڭا: »ئورنۇڭدىن تۇر، فراتقا بېرىپ، مەن ساڭا شۇ يەرگە
يوشۇرۇشقا بۇيرۇغان ئىچ تامبالنى قولۇڭغا ئال« ـ دېدى.
7 شۇڭا مەن فراتقا باردىم، مەن يوشۇرغان يەردىن ئىچ تامبالنى كولاپ چىقىرىپ قولۇمغا ئالدىم، مانا، ئىچ تامبال
سىپسىپ چىرىپ كەتكەنىدى، پۈتۈنلەي كىيگۈسىز بولغانىدى.
8 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
9 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن يەھۇدانىڭ پەخرىنى ۋە يېرۇسالېمنىڭ چوڭ پەخرىنى مۇشۇ ھالدا يوقىتىمەن؛
10 مېنىڭ سۆزلىرىمنى ئاڭلاشنى رەت قىلغان، كۆڭلىدىكى جاھىللىقىدا ماڭىدىغان، باشقا ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىدا
بولۇپ، ئۇلارغا ئىبادەت قىلىشقا ئىنتىلىدىغان بۇ رەزىل خەلق پۈتۈنلەي كاردىن چىققان بۇ ئىچ تامبالغا ئوخشاش
بولىدۇ.
11 چۈنكى خۇددى ئىچ تامبال ئادەمنىڭ چاتىرىقىغا چىڭ باغلانغاندەك، ئۇلارمۇ ماڭا يېقىن بىر خەلق بولسۇن،
ماڭا نام-ئابرۇي، مەدھىيە ۋە شان-شەرەپ كەلتۈرسۇن دەپ، مەن ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى ۋە يەھۇدانىڭ
پۈتكۈل جەمەتىنى ئۆزۈمگە چىڭ باغلاندۇرغانىمەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ لېكىن ئۇلار ھېچ قۇلاق سالمىدى.□
12 ئۇلارغا مۇشۇ سۆزنى دېگىن: ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »ھەممە شاراب
ئىدىشى شاراب بىلەن تولۇشى كېرەك.« ئۇلار ساڭا: »ئەجەبا، ھەممە شاراب ئىدىشى شاراب بىلەن تولۇشى
كېرەكلىكىنى ئوبدان بىلمەمدۇق؟« ـ دەيدۇ، □
13 سەن ئۇلارغا مۇنداق دەيسەن: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن بۇ زېمىندا بارلىق تۇرۇۋاتقانلارنى،
داۋۇتقا ۋەكىل بولۇپ ئۇنىڭ تەختىگە ئولتۇرغان پادىشاھلارنى، كاھىنلارنى ۋە پەيغەمبەرلەرنى ھەممىدە يېرۇسالېمدا
بارلىق تۇرۇۋاتقانلارنى مەستلىك-بىھوشلۇق بىلەن تولدۇرىمەن.
14 مەن ئۇلارنى بىر-بىرىگە، يەنى ئاتا بىلەن ئوغۇللىرىنىمۇ ئوخشاشلا بىر-بىرىگە سوقۇشقا سالىمەن، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار؛ ـ مەن ئۇلارغا ئىچىمنى ئاغرىتمايمەن، ئۇلارنى ئايىمايمەن، ئۇلارغا رەھىم قىلمايمەن؛ ئۇلارنى نابۇت
قىلىشقا ھېچنەرسە مېنى توسۇمايدۇ.
15 ئاڭلاڭلار، قۇلاق سېلىڭلار، ھالى چوڭ بولماڭلار؛ چۈنكى پەرۋەردىگار سۆز قىلغان.
16 ئەمدى ئۇ ۋېشىكلارغا زۇلمەت چۈشۈرگىچە، پۇتۇڭلار زاۋال چۈشكەن تاغلاردا پۇتلاشقاندەك پۇتلاشقۇچە،
ئۇ سىلەر ئىزدىگەن نۇرنى ئۇلۇم سايىسىغا، قاپقاراڭغۇلۇققا ئايلاندۇرغۇچە، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا لايىق شان-
شەرەپ قايتۇرۇڭلار! ■

يەرەمىيا ئۆز دەرد-ئەلىمنى خەلققە بىلدۈرىدۇ

17 بۇنى ئاڭلىمىساڭلار، سىلەرنىڭ ھاكاۋۇرلۇقۇڭلار تۈپەيلىدىن جېنىم يوشۇرۇنچە يىغلايدۇ؛ ئاچچىق يىغلاپ كۆز
ياشلىرىم ئېقىپ تاشىدۇ؛ چۈنكى سىلەر، ئى پەرۋەردىگارنىڭ پادىسى، سۈرگۈن قىلىنىسىلەر.■

□ 13:11 »خۇددى ئىچ تامبال ئادەمنىڭ چاتىرىقىغا چىڭ باغلانغاندەك، ئۇلارمۇ ماڭا يېقىن بىر خەلق بولسۇن ... دەپ، مەن ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى ۋە يەھۇدانىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى ئۆزۈمگە چىڭ باغلاندۇرغانىمەن« ـ بۇ تەمسىلنىڭ مەنىسى بەلكىم شۇكى، ئىسرائىل خۇداغا چىڭ باغلانغان بولسا، ھېچ بۇلغانمايتتى)تەمسىلدە پەيغەمبەر ئۆزى خۇداغا ۋەكىل بولدۇ.(لېكىن بۇ زېچ مۇناسىۋەتنىن ئايرىلسا، بەربىر يات ئەللەر)مەسىلەن، ئاسۇرىيە، بابىلدەك(تەرىپىدىن بۇلغىنىدۇ. 1-ئايەتتىكى »سۇغا چىلىما« دېگەن سىرلىق بۇيرۇق، بەلكىم بۇ زېچ مۇناسىۋەتنىڭ ھېچ ئايرىلماسلىقى كېرەكلىكىنى تەكىتلىگەن بولۇشى مۇمكىن.

□ 13:12 »ھەممە شاراب ئىدىشى شاراب بىلەن تولۇشى كېرەك« ـ بەلكىم خەلق تارىسىدىكى ماقال-تەمسىل بولۇشى مۇمكىن ـ مەنىسى بەلكىم »ھەممە ئىش ئۆڭۈشلۇق بولىدۇ« ياكى »كۆپرەك كۆتكۈن بولساڭ كۆپرەك ئالىسەن« قاتارلىقلار.
ئىبرانىي تىلىدا »ئىدىش« ۋە »ئەخمەق« بىر-بىرىگە ئوخشاپ كېتىدۇ. خەلق پەقەتلا ئۆز كەيپ-ساپاسىنى)شاراب بۇنىڭ سىمۋولى بولۇپ(ئىنتىلىپ قوغلىغاندىن كېيىن خۇدا ئۇلارغا: »مەن سىلەر ئىزدىگىنىڭلارنى ئۆز ۋېشىكلارغا چۈشۈرىمەن، سىلەر بىر-بىرىڭلارنى نابۇت قىلىسىلەر« دەپ جاۋاپ بەرگەن ئوخشايدۇ.

■ 13:16 زەب. 144 20-21: ■ 13:17 يىغ. 1 61 2:

پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى داۋاملىشىدۇ

18 پادىشاھ ۋە خانىشقا: »تەختىگىلاردىن چۈشۈپ يەرگە ئولتۇرۇڭلار، چۈنكى كۆركەم تاجلىرىڭلار بېشىڭلاردىن
چۈشۈرۈلدى« ـ دېگىن. □
19 جەنۇبدىكى شەھەرلەر قورشىۋېلىنىپ تاقىلدى، ئۇلارنى ئاچىدىغان ھېچكىم بولمايدۇ، پۈتكۈل يەھۇدا سۈرگۈن
بولدى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئەسىرگە چۈشۈپ سۈرگۈن بولدى. □
20 بېشىڭنى كۆتۈر، ئى زىئون، شىمالدىن چىققانلارغا قارا، ساڭا تاپشۇرۇلغان پادا، يەنى يېقىملىق پاداڭ نەگە
كەتتىندۇ؟ □
21 پەرۋەردىگار سېنى باشقۇرۇشقا دوستلىرىڭنى بېكىتكىنىدە سەن نېمە دېيەلەيتتىڭ؟ ئەسلى تۇزۇڭ ئۇلارغا
باشقۇرۇشنى تۇگەتكەن تۇرساڭ! شۇ تاپتا تولغاق تۇتقان ئايالدەك ئازاب-ئوقۇبەتلەر سېنى تۇتمامدۇ؟□
22 سەن ئەگەر كۆڭلۈڭدە: بۇ ئىشلار نېمىشقا بېشىمغا چۈشتى؟ ـ دەپ سورىساڭ، بۇ ئىشلار قەبىھلىكىڭ ئىنتايىن
ئېغىر بولغانلىقىدىن بولدى ـ كۆينىكىڭ سالدۇرۇپ تاشلاندى، يوتىلىرىڭ زوراۋانلىقتا ئاشكارىلاندى. □ ■
23 ئېفىئوپىيەلىك قارا تېرىسىنى تۇزگەرتەلەمدۇ؟ ياكى يىلپىز چىپار تەڭگىلىرىنى تۇزگەرتەلەمدۇ؟ تۇنداق بولغاندا سىلەر
رەزىللىكنى قىلىشقا كۆنگەنلەرمۇ ياخشىلىقنى قىلالايدىغان بولىسىلەر!
24 ئەمدى چۆل-بىياۋاندىكى شامال ھەيدىۋەتكەن سامانىدەك مەن سىلەرنى ھەيدەپ چاچىمەن.
25 بۇ سېنىڭ ئاقىۋىتىڭ بولىدۇ، مەن ساڭا بېكىتكەن نېسىۋەڭ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، چۈنكى سەن مېنى
ئۇنتۇغانىسەن، يالغانچىلىققا تايانغانسەن. □
26 شۇڭا مەن كۆينىكىڭنىڭ پەشلىرىنى يۈزۈڭ ئۈستىگە كۆتۈرۈپ تاشلايمەن، نومۇسۇڭ كۆرۈلىدۇ.
27 ئاھ، سېنىڭ زىنالىرىڭ، ئايغىرنىڭكىدەك پوخۇر كىشنەشلىرىڭ، ئېگىزلىكلەردە ۋە ئېتىزلاردا بولغان
بۇزۇقچىلىقلىرىڭنىڭ پەسكەشلىكى! ـ بارلىق يىرگىنچلىكلىرىڭنى كۆردۈم! ھالىڭغا ۋاي، ئى يېرۇسالېم! سەن
پاك قىلىنىشنى قاچانغىچە رەت قىلماقچىسەن؟!□

14

□ **13:18 »پادىشاھ ۋە خانىشقا: »تەختىگىلاردىن چۈشۈپ يەرگە ئولتۇرۇڭلار... تاجلىرىڭلار بېشىڭلاردىن چۈشۈرۈلدى« ـ دېگىن«** ـ پادىشاھ ۋە خانىش بەلكىم يەھوئاكىن ۋە ئانىسىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلار مىلادىيەدىن ئىلگىرى 597-يىلى سۈرگۈن بولغان »)يەر،» 26:22، 2:29، «2□□□.» 14:24-16نى كۆرۈڭ.(

□ **13:19 »جەنۇبدىكى شەھەرلەر قورشىۋېلىنىپ تاقىلدى، ئۇلارنى ئاچىدىغان ھېچكىم بولمايدۇ«** ـ دېمەك، ھېچكىم چىقالمايدۇ، ھېچكىم كىرەلمەيدۇ.

□ **13:20 »بېشىڭنى كۆتۈر، ئى زىئون، شىمالدىن چىققانلارغا قارا، ساڭا تاپشۇرۇلغان پادا، يەنى يېقىملىق پاداڭ نەگە كەتتىندۇ؟«** ـ بۇ ئايەتتىكى پېشىلار »ئاياچلىق رود«تا بولۇپ، بۇ سۆزلەر بەلكىم يېرۇسالېمغا، يەنى ئۇنىڭدا تۇرغان »خۇدانىڭ خەلقى بولغان پادا باققۇچىلىرى«غا ـ پادىشاھقا، كاھىنلارغا ۋە »پەيغەمبەرلەر« گە ئېيتىلىدۇ.

□ **13:21 »پەرۋەردىگار سېنى باشقۇرۇشقا دوستلىرىڭنى بېكىتكىنىدە سەن نېمە دېيەلەيتتىڭ؟ ئەسلى تۇزۇڭ ئۇلارغا باشقۇرۇشنى تۇگەتكەن تۇرساڭ«! ـ** ئىسرائىلنىڭ ئىنتىپاقداشلىرى »)دوستلار«ى(ئاۋۋال ئاسۇريە، ئاندىن بابىلنى تۇزۇمچىگە ئالغاندى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئىسرائىل بىلەن بولغان مۇناسىۋەتتىن پايدىلانمىچى بولغان، خالاس)مەسىلەن، »يەشايا« 39-بابنى كۆرۈڭ؛ بابىلنىڭ ئەلچىلىرى يەھۇدانىڭ كۆپ مەلۇماتلىرىنى ئىگىلىگەندىن كېيىن ئۇلارغا ئاسىيلىق قىلغان.(

□ **13:22 »يوتىلىرىڭ زوراۋانلىقتا ئاشكارىلاندى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تاپانلىرىڭ زوراۋانلىقتا يارىلاندى« ـ ۋاپاسىز ئايال بەلكىم تۇز يولدىشى تەرىپىدىن شۇنداق مۇئامىلىگە ئۇچرىشى مۇمكىن.

■ **13:22** يەش. 47□2: 3؛ يەر. 19:5□ 1016:

□ **13:25 »سەن مېنى ئۇنتۇغانسەن، يالغانچىلىققا تايانغانسەن«** ـ »يالغانچىلىق« مۇشۇ يەردە بەلكىم بۇتلارنى كۆرسىتىدۇ.

□ **13:27 »ئاھ، سېنىڭ زىنالىرىڭ، ئايغىرنىڭكىدەك پوخۇر كىشنەشلىرىڭ، ئېگىزلىكلەردە ۋە ئېتىزلاردا بولغان بۇزۇقچىلىقلىرىڭنىڭ پەسكەشلىكى! ...»** ـ بۇ ئايەت شوۋېھىسىزكى، بۇتپەرەسلىكنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ خۇدانىڭ كۆز ئالدىدا يىرگىنچلىك زىناخورلۇققا ئوخشاشتۇر. لېكىن ئۇقۇرمەنلەرگە شۇ بەلكىم ئايانىكى، مۇنداق بۇتپەرەسلىك خۇداغا ۋاپاسىزلىق بولۇپ روھىي جەھەتتە پاھىشىۋازلىق بولۇپلا قالماي، پەلەستىندىكى بۇتپەرەسلىكتە كىشىلەر بۇتلىرىغا »ئاتالغان«، بۇتخانىدا تۇرغان پاھىشە ئايالىلارغا پۇل بېرىپ ئۇلار بىلەن ياتاتتى.

قۇرغاچقىلىقلار ئۈستىدە بولغان مەرسىيە

1 يەرەمىياغا چۈشكەن، پەرۋەردىگارنىڭ قۇرغاچقىلىقلار توغرۇلۇق سۆزى: ـ

»يەرەمىيانىڭ مەرسىيەسى ۋە دۇئاسى«

2 يەھۇدا ماتەم تۇتىدۇ، ئۇنىڭ دەرۋازىلىرى زاۋالغا يۈز تۇتماقتا، خەلق يەرگە چاپلىشىپ قارىلىق تۇتىدۇ؛ يېرۇسالېمدىن نالە-پەريات كۆتۈرۈلمەكتە. □
3 مۆتىۋەرلىرى چاپارمەنلىرىنى سۇ ئەكىلىشكە ئەۋەتىدۇ؛ ئۇلار سۇ ئازگاللىرىغا باريدۇ، لېكىن ھېچ سۇ تاپالمايدۇ؛ ئۇلارنىڭ كۆپلىرى قۇرۇق قايتىپ كېلىدۇ؛ ئۇلار يەرگە قاراپ قالىدۇ، ساراسىمگە چۈشىدۇ؛ ئۇلار بېشىنى يېپىپ تۇۋەن ساڭگىلىتىدۇ. □
4 ھېچ يامغۇر بولمىغاچقا يەر يۈزى يېرىلىپ كەتتى؛ يەر ھەيدىگۈچىلەر يەرگە قاراپ بېشىنى يېپىپ تۇۋەن ساڭگىلىتىدۇ.
5 مارال بولسا دالادا بالا قوزىلايدۇ، ئاندىن قوزىسىدىن ۋاز كېچىدۇ؛ چۈنكى ئوت-چۆپ يوق.
6 ياۋا ئېشەكلەر ئېگىزلىكلەردە تۇرۇپ چىلبۆرىلەردەك ھاسىراپ كېتىدۇ؛ ئۇزۇق ئىزدەپ كۆزلىرى قاراڭغۇلىشىپ كېتىدۇ، چۈنكى ئوزۇق يوق.■

يەرەمىيانىڭ دۇئاسى

7 ـ ئى پەرۋەردىگار، قەبىھلىكلىرىمىز بىزنى ئەيىبلەپ گۇۋاھلىق بەرگىنى بىلەن، ئۆزۈڭنىڭ نامىڭ ئۈچۈن بىر ئىشنى قىلغايسەن! چۈنكى بىزنىڭ يولۇڭدىن چەقىپ كېتىشىمىز ئىنتايىن كۆپتۇر؛ بىز سېنىڭ ئالدىڭدا گۇناھ سادىر قىلدۇق.
8 ئى ئىسرائىلنىڭ ئارزۇسى، كۈلپەت چۈشكەندە ئۇلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى بولغۇچى، سەن نېمىشقا بىزگە زېمىنىمىزدىكى مۇساپىردەك، بىر كېچىلا قونماقچى بولغان بىر يولۇچىدەك بولىسەن؟
9 نېمىشقا ھېچ ئامالسىز كىشىدەك، ھېچكىمنى قۇتقۇزالمايدىغان بىر پالۋانغا ئوخشاش بولىسەن؟ لېكىن سەن، ئى پەرۋەردىگار، ئارىمىزدا تۇرىسەن، بىز سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتالغاندۇرمىز؛ بىزدىن ۋاز كېچىپ كەتمە!□

پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى رەسمىي باشلىنىدۇ

10 پەرۋەردىگار مۇشۇ خەلققە مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۇلار دەرھەققەت مەندىن تېزىپ، كېزىشكە ئامراقتۇر؛ ئۇلار قەدەملىرىنى يامان يولدىن ھېچ تىزگىنلىمەيدۇ؛ پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلاردىن ھېچقانداق خۇرسەنلىكى يوق؛ ئەمدى ھازىر ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ئېسىگە كەلتۈرۈپ ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى جازالايدۇ.

يالغان پەيغەمبەرلەرگە ئىشىنىشكە بولغان جازا

□ **14:2 »يەھۇدا ماتەم تۇتىدۇ، ... خەلق يەرگە چاپلىشىپ قارىلىق تۇتىدۇ؛ يېرۇسالېمدىن نالە-پەريات كۆتۈرۈلمەكتە«** ـ بىزنىڭچە بۇ 9-2-ئايەتلەر »يەرەمىيانىڭ مەرسىيەسى ۋە دۇئاسى.« بىزنىڭچە 1-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »پەرۋەردىگارنىڭ قۇرغاچقىلىقلار توغرۇلۇق سۆزى« رەسمىي ھالدا 10-ئايەتتە باشلىنىدۇ.
بەزى ئالىملار 6-2-ئايەتلەرنى پەرۋەردىگارنىڭ)بېشارەت بېرىدىغان(سۆزى، 9-7-ئايەتلەرنى يەرەمىيانىڭ دۇئاسى دەپ قارايدۇ. شۈيېھىسزكى، 10-15-ئايەتلەر ئاندىن بەلكىم 18-16-ئايەتلەر پەرۋەردىگارنىڭ جاۋابى ئىدى.
□ **14:3 »ئۇلار ... ساراسىمگە چۈشىدۇ؛ ئۇلار بېشىنى يېپىپ تۇۋەن ساڭگىلىتىدۇ«** ـ كونا زامانلاردا بېشىنى يېپىش قاتتىق پۇشايمان قىلىش، قاتتىق ئازابلىنىشنى بىلدۈرەتتى.
■ **14:6** يەر. 412:
□ **14:9 »بىز سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتالغاندۇرمىز«** ـ مەلۇم بىر كىشى باشقا بىرسىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان بولسا ئۇنىڭغا مەنسۇپ ۋە ئۇنىڭ مەستۈللۇق ۋە ھىمايىسى ئاستىدا ئېرىدۇ. »ئىسرائىل«)خۇدا بىلەن بولغان شاھزادە(ۋە »يەھۇدا«)مەدھىيە(دېگەن ئىسىملار خۇدانىڭ ئىككى نامىنى كۆرسەتكەن؛ خۇدا ئۆزى ئىسرائىلنى »مېنىڭ خەلقىم« دەپ ئاتىغاندى.

11 ئاندىن پەرۋەردىگار ماڭا: ـ بۇ خەلقنىڭ بەختىگە-بەرىكىتى ئۈچۈن دۇئا قىلما ـ دېدى. ■
12 ـ ئۇلار روزا تۇتقاندا، پەريادىنى ئاڭلىمايمەن؛ ئۇلار كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى ئاشلىق ھەدىيەلەر بىلەن سۈنغاندا، مەن ئۇلارنى قوبۇل قىلمايمەن؛ مەن ئۇلارنى قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابالار ئارقىلىق يوقىتىمەن.■
13 مەن بولسام: ـ ئاھ، رەب پەرۋەردىگار! مانا، پەيغەمبەرلەر ئۇلارغا: »سىلەر قىلىچنى ھېچ كۆرمەيسىلەر، قەھەتچىلىككىمۇ دۇچ كەلمەيسىلەر؛ چۈنكى مەن بۇ يەردە سىلەرنىڭ ئامان-ئېسەنلىكىڭلارغا كاپالەتلىك قىلىمەن« دەيدۇ، ـ دېدىم.
14 ئەمدى پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ پەيغەمبەرلەر مېنىڭ نامىمدا يالغان بېشارەتلەر بېرىدۇ؛ مەن ئۇلارنى ئەۋەتمىگەنمەن، ئۇلارنى بۇيرۇغان ئەمەسمەن، ۋە ئۇلارغا گەپ قىلغنىم يوق. ئۇلار سىلەرگە ساختا كۆرۈنۈش، پالچىلىق، ئەرزىمەس نەرسىلەر توغرۇلۇق ئۆز كۆڭلىدىكى خام خىياللارنى ئېيتىپ بېشارەت بەرمەكتە. □ ■
15 شۇڭا پەرۋەردىگار: ـ مېنىڭ نامىمدا بېشارەت بېرىۋاتقان، مەن ئەۋەتمىگەن، يەنى: »قىلىچ ۋە قەھەتچىلىك بۇ زېمىنغا ھېچ كەلمەيدۇ« دەيدىغان پەيغەمبەرلەر توغرۇلۇق: ـ بۇ پەيغەمبەرلەر قىلىچ ۋە قەھەتچىلىك بىلەن يوقىتىلىدۇ؛
16 ئۇلار بېشارەت بەرگەن خەلقنىڭ بولسا، قىلىچ ۋە قەھەتچىلىك تۈپەيلىدىن جەسەتلىرى يېرۇسالېم كوچىلىرىغا تاشلىۋېتىلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنى، ئاياللىرىنى، قىز-ئوغۇللىرىنى كۆمگۈدەك ھېچكىم قالمايدۇ؛ مەن ئۇلارنىڭ رەزىللىكىنى ئۆز بېشىغا تۆكىمەن.
17 سەن ئۇلارغا شۇ سۆزنى ئېيتىسەن: ـ »كۆزلىرىمدىن كېچە-كۈندۈز ياش توختىمىسۇن؛ چۈنكى مېنىڭ پاك قىزىم بولغان خەلقىم يارىسى بۇسۇلگەندەك قاتتىق بىر زەرب يەپ، ئىنتايىن ئېغىر يارىلاندى«، ـ دەيدۇ.□ ■

يەرەميا دۇئاسىنى داۋام قىلدۇ

18 مەن دالاغا چىقسام، مانا قىلىچتىن ئۆلتۈرۈلگەنلەر؛ شەھەرگە كىرسەم، مانا قەھەتچىلىكتىن سولىشىپ كەتكەنلەر! چۈنكى پەيغەمبەر ھەم كاھىن ھەر ئىككىسلا بىلىمسىز-نادان بولۇپ، ئۇلار زېمىندا ئۆز سودىسى بىلەنلا بولۇپ كەتتى. □
19 سەن يەھۇدادىن ئېمىشقا ۋاز كەچتىڭ؟ جېنىڭ زىئوندىن زېرىكتىمۇ؟ سەن ئېمىشقا بىزنى شۇنچە داۋالىغۇسىز دەرىجىدە ئۇرغاندىڭ؟ بىز ئارام-تىنچلىقنى كۈتتۇق، لېكىن ھېچ قۇتلۇق كۈنلەر يوقتۇر؛ شىپالىق بىر ۋاقىتنى كۈتتۇق، لېكىن مانا دەككە-دۈككە ئىچىدىدۇرمىز! ■
20 ئى پەرۋەردىگار، رەزىللىكىمىزنى، ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ قەبىھلىكىنى تونۇپ ئىقرار قىلىمىز؛ چۈنكى سېنىڭ ئالدىڭدا گۇناھ سادىر قىلدۇق. ■

■ **14:11** مىس. 10:32□ يەر. 16:7□ 1411:
■ **14:12** پەند. 28:1□ يەش. 15:1□ يەر. 20:6□ 22:7□21□ 11:11□ ئەز. 18:8□ مىك. 34:
□ **14:14** »ئۇلار سىلەرگە ساختا كۆرۈنۈش، پالچىلىق، ئەرزىمەس نەرسىلەر توغرۇلۇق ئۆز كۆڭلىدىكى خام خىياللارنى ئېيتىپ بېشارەت بەرمەكتە« ـ »ئەرزىمەس نەرسىلەر« بەلكىم بۇتلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **14:14** يەر. 21:23□ 15:27□ 29□8: 9
□ **14:17** »مېنىڭ پاك قىزىم بولغان خەلقىم« ـ »پاك قىزىم بولغان خەلقىم«، ۋە »زىئون قىزى« »خەلقىمنىڭ قىزى« قاتارلىق ئىبارىلەر خۇدانىڭ ئۆز خەلقىگە ياكى باشقا خەلق)مەسىلەن، »مىسىرنىڭ قىزى«، 11:46)قە بولغان مېھىرى-شەپقىتىنى، ئۇلارغا باغلىغان مۇھەببىتىنى كۆرسىتىدىغان مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
■ **14:17** يەر. 17:13□ يىغ. 16:1□ 182:
□ **14:18** »چۈنكى پەيغەمبەر ھەم كاھىن ھەر ئىككىسلا ... زېمىندا ئۆز سودىسى بىلەنلا بولۇپ كەتتى« ـ پەيغەمبەرلەر ۋە كاھىنلار سودا بىلەن شۇغۇللانماسلىق كېرەك ئىدى، ئەلۋەتتە. مۇشۇ ئايەتتىكى »سودىسى« ئۇلارنىڭ »خۇدانىڭ سۆزىنى يۇرملاپ ساتىدىغانلىقى«نى كۆرسىتىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »...□□□□□□□□□ ھەم كاھىن ھەر ئىككىسى ھېچ بىلمەيدىغان بىر زېمىنغا چىقىپ كەتتى«. ■ **14:19** يەر. 158:
■ **14:20** زەب. 6:106□ دان. 89:

21 تۆزۈك نامىڭ ئۈچۈن يېرۇسالېمنى كۆزۈڭگە ئىلماي قويمىغايسەن، شان-شەرەپلىك تەختىڭ بولغان جاينى رەسۋا
قىلمىغايسەن، ئەھدەڭنى ئېسىڭگە كەلتۈرگەيسەن، ئۇنى بۇزمىغايسەن! □
22 ئەللەر چوقۇنىدىغان »ئەرزىمەسلەر« ئارىسىدا يامغۇر ياغدۇرغۇچى بارمىدۇ؟ يېغىننى ئاسمانلار تۆزلىرىلا بېرەمدۇ؟
بۇلارنى ئەمەلدە كۆرسەتكۈچى سەن ئەمەسمۇ، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز! شۇڭا سېنى تەلپۈنۈپ كۈتىمىز؛ چۈنكى
سەنلا بۇلارنى قىلغۇچىدۇرسەن.■

15

1 پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ »مۇسا ياكى ساموئىل پەيغەمبەرلەر ئالدىمدا تۇرغان بولسىمۇ، كۆڭلۈم بۇ
خەلققە ھېچ قارىمايتتى. ئۇلارنى كۆز ئالدىمدىن كەتكۈزۈۋەت! ئۇلار مەندىن نېرى چىقىپ كەتسۇن! □ ■
2 ئەگەر ئۇلار سەندىن: »بىز نەگە چىقىپ كېتىمىز؟« دېسە، سەن ئۇلارغا: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۆلۈمگە
بېكىتىلگەنلەر ئۆلۈمگە، قىلىچقا بېكىتىلگەنلەر قىلىچقا، قەھەتچىلىككە بېكىتىلگەنلەر قەھەتچىلىككە، سۈرگۈن بولۇشقا
بېكىتىلگەنلەر سۈرگۈن بولۇشقا كېتىدۇ« ـ دەيسەن. □ ■
3 چۈنكى مەن تۆت خىل جازا بىلەن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئۇلتۇرۇش ئۈچۈن
قىلىچ، تىتما-تىتما قىلىش ئۈچۈن ئىتلار، يۇتۇش ۋە ھالاك قىلىش ئۈچۈن ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار ۋە يەر-
زېمىندىكى ھايۋاناتلارنى جازا بولۇشقا بېكىتتىم؛ ■
4 يەھۇدا پادىشاھى ھەزەكىيانىڭ ئوغلى مانا‌سسەھنىڭ يېرۇسالېمدا قىلغانلىرى تۈپەيلىدىن مەن ئۇلارنى يەر يۈزىدىكى
بارلىق پادىشاھلىقلار ئارىسىدا ۋەھىمىگە سالغۇچى بىر ئوبيېكت قىلىمەن.□ ■
5 چۈنكى كىم ساڭا ئىچىنى ئاغرىتىدۇ، ئى يېرۇسالېم؟ كىم سەن ئۈچۈن ئاھ-زار تۆكىدۇ؟ كىم ئەھۋالىڭنى سوراشقا
يولدا توختاپ يېنىڭغا بارىدۇ؟ ■
6 سەن مېنى تاشلىۋەتكەنسەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ سەن چېكىنىپ كەتتىڭ؛ مەن ئۇستۈڭگە قولۇمنى سوزۇپ
سېنى نابۇت قىلىشقا تۇردۇم؛ مەن ساڭا ئىچىمنى ئاغرىتىشتىن ھالسىراپ كەتتىم. ■
7 شۇڭا مەن ئۇلارنى زېمىندىكى شەھەر قوۋۇقلىرىدا يەلپۈگۈچ بىلەن سورىۋېتىمەن؛ مەن ئۇلارنى بالىلاردىن جۇدا
قىلىمەن ۋە خەلقىمنى نابۇت قىلىمەن؛ ئۇلار تۆز يوللىرىدىن ھېچ يانمىدى. ■
8 كۆز ئالدىمدا ئۇلارنىڭ تۇل خوتۇنلىرى دېڭىز قۇملىرىدىن كۆپىيىپ كېتىدۇ؛ چۈش ۋاقتىدا مەن ئۇلارغا، يەنى
يىگىتلەرنىڭ ئانىسىغا بىر ھالاك قىلغۇچىنى ئېلىپ كېلىمەن؛ مەن ئۇشتۇمتۇت ئۇلارنىڭ بېشىغا دەرد ۋە ۋەھىمە
چۈشۈرىمەن. □

□ **14:21** »شان-شەرەپلىك تەختىڭ بولغان جاينى رەسۋا قىلمىغايسەن« ـ »شان-شەرەپلىك تەختىڭ« بەلكىم يېرۇسالېمدا تۇرغان مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **14:22** زەب. 7:135؛ 8:147؛ يەش. 23:30؛ يەر. 24:5؛ 1310:
□ **15:1** »پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ »مۇسا ياكى ساموئىل)پەيغەمبەرلەر(ئالدىمدا تۇرغان بولسىمۇ،...« ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئايان بولىدۇكى، مۇسا ۋە ساموئىل ھەزرەتلەر ئىسرائىل خەلقى ئۈچۈن كۆپ قېتىم گۇناھلىرىنى تىلۋالغان)مەسىلەن، »مىس.» 32-باب، «1□□□.» 7-بابنى كۆرۈڭ.(
■ **15:1** مىس. 14:32؛ 1سام. 9:7؛ ئەز. 1414:
□ **15:2** »ئۇلۇمگە بېكىتىلگەنلەر ئۇلۇمگە... كېتىدۇ« ـ مۇشۇ يەردە »ئۇلۇم« بەلكىم ۋابا ئارقىلىق بولغان ئۇلۇمنى كۆرسىتىدۇ.
■ **15:2** زەك. 911:
■ **15:3** لاۋ. 16:26؛ يەر. 337:
□ **15:4** »يەھۇدا پادىشاھى ھەزەكىيانىڭ ئوغلى مانا‌سسەھنىڭ يېرۇسالېمدا قىلغانلىرى ...« ـ «2□□□.» 21-بابنى كۆرۈڭ.
■ **15:4** قان. 2528:
■ **15:5** يەش. 1951:
■ **15:6** يەر. 75:
■ **15:7** يەر. 114:
□ **15:8** »چۈش ۋاقتىدا مەن ئۇلارغا، يەنى يىگىتلەرنىڭ ئانىسىغا بىر ھالاك قىلغۇچىنى ئېلىپ كېلىمەن« ـ »چۈش ۋاقتى« بەلكىم دەم ئالىدىغان ۋاقىت، ھۇجۇم قىلىشقا مۇۋاپىق ئىدى.

9 يەتتە بالىنى تۇغقان ئانا سولىشىپ تىنىقىدىن قالاي دەپ قالدۇ، كۆپكۈندۈزدە بۇ ئاننىڭ قۇياشى تۇيۇقسىز
مەغرىبكە پاتىدۇ، ئۇ شەرمەندە بولۇپ خورلۇق-ھاقارەتلەرگە ئۇچرايدۇ. ئۇلاردىن قالغانلارنى بولسا مەن دۈشمەنلەر
ئالدىدا قىلىچقا تاپشۇرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■

يەرەميا داد-پەرياد كۆتۈرىدۇ، پەرۋەردىگار جاۋاب بېرىدۇ

10 ئاھ، ئانا، ھالىمغا ۋاي، چۈنكى سەن مېنى پۈتكۈل زېمىن بىلەن قارىشىلىشىدىغان بىر ئادەم، ئۇلار بىلەن ئېلىشىدىغان
بىر ئادەم سۈپىتىدە تۇغقانسەن! مەن ئۇلارغا ئۆسۈمگە قەرزمۇ بەرمىدىم، ياكى ئۇلاردىن ئۆسۈمگە قەرزمۇ ئالمىدىم؛
لېكىن ئۇلارنىڭ ھەربىرى مېنى قارغايدۇ!■
11 پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى: ـ بەرھەق، مەن بەختىگگە سېنى ئازاد قىلىمەن؛ كۆلپەت ۋە بالا-ئىشاپەت بولغان
كۈندە مەن ساڭا دۈشمەننى چىرايلىق ئۇچراشتۇرىمەن.□

خەلققە بولغان سۆز

12 تۆمۈر سۇنامدۇ؟ شىمالدىن چىققان تۆمۈر، ياكى مىس سۇنامدۇ؟ □ ■
13 بەلكى قىلغان بارلىق گۈناھلىرىڭ تۈپەيلىدىن، ئۇ چېتىڭدىن بۇ چېتىڭگىچە مەن بايلىقلىرىڭ ھەم خەزىنىلىرىڭنى
ئولجا بولۇشقا ھەقسىز تاپشۇرىمەن؛ □ ■
14 مەن سېنى دۈشمەنلىرىڭ بىلەن بىللە سەن ھېچ بىلمەيدىغان بىر زېمىنغا ئۆتكۈزىمەن؛ چۈنكى غەزىپىمدە بىر ئوت
قوزغالدى، ئۇ ئۈستۈڭگە چۈشۈپ سېنى كۆيدۈرىدۇ.□ ■

يەرەميا يەنە داد ئېيتىدۇ

■ **15:9** ئام. 98:
■ **15:10** ئايۇپ 3؛ يەر. 1820-14:
□ **15:11** **»بەرھەق، مەن بەختىگگە سېنى ئازاد قىلىمەن؛ كۆلپەت ۋە بالا-ئىشاپەت بولغان كۈندە مەن ساڭا دۈشمەننى چىرايلىق ئۇچراشتۇرىمەن« ـ** بۇ ئايەتتىكى ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس. ھالقىلىق مەسىلە شۇكى، بۇ سۆزلەرنى خۇدا يەرەميا‌غا، ياكى خەلققە ئېيتقانمۇ؟ خەلققە بولسا، تەرجىمىسى بەلكىم: »مەن ساڭا)ئاخىرىدا(ياخشى بولسۇن دەپ سېنى)زېمىنىڭدىن(دېمەك، سۈرگۈن قىلىمەن(، كۆلپەت ۋە بالا-ئىشاپەت بولغان كۈندە مەن سېنى دۈشمەن بىلەن كۆرۈشتۈرىمەن.«
يېزىنىڭچە سۆزلەر يەرەميا‌غا ئېيتىلغان، 40-باب، 5-1-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.
□ **15:12** **»شىمالدىن چىققان تۆمۈر، ياكى مىس سۇنامدۇ؟« ـ** شۇ دەۋردە »قارا دېڭىز« بويىدا)شىمالدىن(ئىنتايىن قاتتىق بىرخىل تۆمۈر)ئەمەلىيەتتە، پولات(ئىشلەپ چىقىرىلاتتى. ئەسلى تېكىستنى چۈشىنىش تەس. باشقا بىر تەرجىمىسى: »(سىلەر(تۆمۈر ۋە مىستەك بىر خەلقسىلەر، سىلەر شىمالدىن كەلگەن تۆمۈرنى سۇندۇرالامسىلەر؟.«
■ **15:12** يەر. 286:
□ **15:13** **»بەلكى قىلغان بارلىق گۈناھلىرىڭ تۈپەيلىدىن، ئۇ چېتىڭدىن بۇ چېتىڭگىچە مەن بايلىقلىرىڭ ھەم خەزىنىلىرىڭنى ئولجا بولۇشقا ھەقسىز تاپشۇرىمەن، « ـ** ئايەتنىڭ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »بەلكى ئۇ چېتىڭدىن بۇ چېتىڭگىچە قىلغان بارلىق گۈناھلىرىڭ تۈپەيلىدىن مەن بايلىقلىرىڭ ھەم خەزىنىلىرىڭنى ئولجا بولۇشقا ھەقسىز تاپشۇرىمەن.«
■ **15:13** يەر. 317:
□ **15:14** **»مەن سېنى دۈشمەنلىرىڭ بىلەن بىللە سەن ھېچ بىلمەيدىغان بىر زېمىنغا ئۆتكۈزىمەن« ـ** باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: ...» مەن ئۇلارنى)بايلىقلىرىڭنى(دۈشمەنلىرىڭ بىلەن سەن ھېچ بىلمەيدىغان بىر زېمىنغا ئۆتكۈزۈپ بېرىمەن« ياكى »سىلەرنى ھېچ بىلمەيدىغان بىر زېمىندا دۈشمەنلىرىڭنىڭ قوللۇقىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىمەن.«
■ **15:14** قان. 2232:

15 ئى پەرۋەردىگار، سەن ھالىمنى بىلىسەن؛ مېنى ئېسىگىدە تۇتقايسەن، ماڭا يېقىن كېلىپ مەندىن خەۋەر ئالغايسەن
ۋە ماڭا زىيانكەشلىك قىلغۇچىلاردىن ئىنتىقامىمنى ئالغايسەن؛ سەن ئۇلارغا سەۋر-تاقەت كۆرسەتكۈڭ بولسىمۇ،
مېنى يوقاتمىغايسەن! مېنىڭ سېنى دەپ خورلىنىۋاتقانلىقىمنى بىلگەيسەن. □ ■
16 سۆزلىرىڭگە ئېرىشىپ، ئۇلارنى يەۋالدىم؛ سۆزلىرىڭ ھەم مېنى شادلاندۇرغۇچى ۋە قەلبىمنىڭ خۇشاللىقى بولغان؛
چۈنكى مەن سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتالغانمەن، ئى پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا!
17 مەن بەزمە قىلغۇچىلارنىڭ سورۇندا ئويناپ-كۈلۈپ ئولتۇرمىدىم؛ سېنىڭ مېنى تۇتقان قولۇڭ تۆپەيلىدىن يالغۇز
ئولتۇردۇم؛ چۈنكى سەن مېنى ئۇلارنىڭ قىلغانلىرى بىلەن قاتتىق غەزەپلەندۈردۈڭ. ■
18 مېنىڭ ئازابىم ئەبەدتىن توختىمايدۇ، مېنىڭ يارامنىڭ داۋاسى يوق، ئەبەدتىن شىپا تاپمايدۇ؟ سەن ماڭا خۇددى
»ئالدامچى ئېرىق« ۋە تۈيۈقسىز غايىب بولىدىغان سۈلاردەك بولماقچىسەن؟□ ■

پەرۋەردىگارنىڭ يەرەمياغا بولغان جاۋابى

19 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سەن ھازىرقى ھالىتىڭدىن يېنىپ يېنىمغا قايتىساڭ، مەن قايتىدىن
سېنى ئالدىمدىكى خىزمەتتە تۇرۇشقا ياندۇرۇپ كېلىمەن؛ سەن قىممەتلىك سۆزلەر بىلەن ئەرزىمەس سۆزلەرنى
پەرقلەندۈرەلىسەڭ، سەن يەنە ئاغزىمدەك بولىسەن؛ بۇ خەلق سەن تەرەپكە قايتىپ كەلسۇن، لېكىن سەن ئۇلارنىڭ
تەرىپىگە ھەرگىز قايتماسلىقىڭ كېرەك؛
20 ۋە مەن سېنى بۇ خەلققە نىسبەتەن مىستىن قوپۇرۇلغان، مۇستەھكەم بىر سېپىل قىلىمەن؛ ئۇلار ساڭا ھۇجۇم
قىلىدۇ، لېكىن ئۇلار ئۈستۈڭدىن غەلىبە قىلالمايدۇ؛ چۈنكى مەن سېنى قۇتقۇزۇشقا، ئۇلاردىن خالاس قىلىشقا سەن
بىلەن بىللىدۇرمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. ■
21 ـ بەرھەق، مەن سېنى رەزىللەرنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزىمەن؛ ئەشەددىيلەرنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزىدىغان
نىجاتكارىڭ بولىمەن.

16

يەرەمياغا توي قىلماسلىق، ماتەم تۇتماسلىق ۋە بەزمىلەرگە قاتناشماسلىق بۇيرۇلىدۇ

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 سەن ئايال زاتىنى ئەمرىڭگە ئالمايسەن، شۇنداقلا مۇشۇ زېمىندا ئوغۇل-قىز پەرزەنت تاپمايسەن.
3 چۈنكى پەرۋەردىگار بۇ يەردە تۇغۇلغان ئوغۇل-قىزلار، بۇ زېمىندا ئۇلارنى تۇغقان ئانىلار ۋە ئۇلارنى تۇغدۇرغان
ئاتىلار توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ: ـ

□ **15:15 »ماڭا يېقىن كېلىپ مەندىن خەۋەر ئالغايسەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مېنى يوقاتمىغايسەن.« **»سەن ئۇلارغا سەۋر-تاقەت كۆرسەتكۈڭ بولسىمۇ، مېنى يوقاتمىغايسەن! مېنىڭ سېنى دەپ خورلىنىۋاتقانلىقىمنى بىلگەيسەن«** ـ يەرەمياڭ دېمەكچى بولغىنى، خۇدا دۈشمەنلىرىگە سەۋر-تاقەت قىلىپ، ئۆزىنى)يەرەمياني(يەنە ئەۋەتىپ، ئۆزى ئارقىلىق ئۇلارغا توۋا قىلىش پۇرسىتى بەرمەكچى بولسا، ئۇنداقتا، ئەكسىچە، ئۇلار توۋا قىلماي، يەرەمياني ئۇلتۇرۇۋۇتىدىش خەۋپ-خەتىرى بار ئىدى.

■ **15:15** يەر. 2011:

■ **15:17** زەب. 11:

□ **15:18 »سەن ماڭا خۇددى »ئالدامچى ئېرىق« ۋە تۈيۈقسىز غايىب بولىدىغان سۈلاردەك بولماقچىسەن؟«** ـ ئوتتۇرا شەرقتە، چۆل-باياۋاندا بەزى ئېرىقلار توساتتىن يوقاپ كەتكەچكە، »ئالدامچى ئېرىق«لار دەپ ئاتىلىدۇ. شۇلارغا ئىشەنگەن، بويلاپ ماڭىدىغان يولۇچىلار بەلكىم ئۆسسىزلۇقتىن ئۆلۈپ كېتىشى مۇمكىن.

■ **15:18** ئايۇپ 6:30-15؛ يەر. 15:30؛ ■ **15:20** يەر. 18:1

4 ئۇلار ئەلەملىك كېسەللەر بىلەن تۇلىدۇ، ئۇلار ئۆچۈن ھېچ ماتەم تۆتۈلمايدۇ، ئۇلار كۆمۈلمەيدۇ، ئۇلۇكلىرى تېزەكتەك
تۆپراق يۈزىدە ياتىدۇ، ئۇلار قىلىچ، قەھەتچىلىك بىلەن يەپ كېتىلىدۇ، جەسەتلىرى ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار ۋە
زېمىندىكى ھايۋاناتلار ئۈچۈن ئوزۇق بولىدۇ. ■

5 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سەن يەرەميا، ھازا بولۇۋاتقان ھېچبىر ئۆيگە كىرمە، ياكى ئۇلۇغلىنىر
ئۈچۈن ئاھ-زار كۆتۈرۈش ياكى ئۆكۈنۈشكە بارما؛ چۈنكى مەن بۇ خەلقتىن خاتىرجەملىكىمنى، مېھىر-مۇھەببىتىمنى
ۋە رەھىمدىللىكلىرىمنى ئېلىپ تاشلىدىم، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

6 ئۇلۇغلاردىن تارتىپ پەسلەرگىچە بۇ زېمىندا تۇلىدۇ، ئۇلار يەرگە كۆمۈلمەيدۇ، ھېچكىم ئۇلار ئۈچۈن ئاھ-زار
كۆتۈرمەيدۇ، ياكى ئۇلارنى دەپ، يا ئەتلىرىنى تىلمايدۇ، يا چاچلىرىنى چۈشۈرۈۋەتمەيدۇ؛ □ ■

7 ئۇلار قارىلىق تۆتقانلارنى يوقلاپ، نان ئوشتۇمايدۇ، ئۇلۇغلىنىر ئۈچۈن كۆكۈل سورىمايدۇ، ئاتا-ئانىسى ئۇلۇغلىنىر
ئۈچۈن ھېچكىم تەسەللى قەدەھىنى سۇنمايدۇ.

8 سەن بولساڭ ئەل-يۇرت بىلەن بىللە يەپ-ئىچىشكە تويۇ-بەزمە بولغان ئۈيگىمۇ كىرمە؛

9 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا،
مەن ئۆز كۆزلىرىڭلاردا ۋە ئۆز كۆز ئالدىڭلاردا، بۇ يەردىن تاماشىنىڭ ساداسىنى، شاد-خۇراملىق ساداسىنى ۋە
تويى بولۇۋاتقان يىگىت-قىزنىڭ ئاۋازلىرىنى توختىتىمەن.■

سۈرگۈن بولۇش، ئاندىن زېمىنغا قايتۇرۇلۇش

10 شۇنداق بولىدۇكى، سەن بۇ خەلققە بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ئېيتقىنىڭدا، ئۇلار سەندىن: »نېمىشقا پەرۋەردىگار
مۇشۇنداق زور بىر كۈلپەتنى بېشىمىزغا چۈشۈرۈشكە بېكىتكەن؟ بىزنىڭ قەبىھلىكىمىز زادى نېمە؟ پەرۋەردىگار
خۇدايىمىز ئالدىدا زادى سادىر قىلغان نېمە گۇناھىمىز باردۇ؟« ـ دەپ سورايدۇ. □ ■

11 ئەمدى سەن ئۇلارغا مۇنداق دەيسەن: ـ چۈنكى ئاتا-بوۋىلىرىڭلار مەندىن ۋاز كەچكەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
ـ ھەمدە باشقا ئىلاھلارغا ئەگىشىپ ئۇلارنىڭ قۇللۇقىدا بولغان، ئۇلارغا چوقۇنغان؛ ئۇلار مەندىن ۋاز كەچكەن،
تەۋرات-قانۇنۇمنى ھېچ تۇتمىغان؛

12 سىلەر بولسا ئۆلار، ئاتا-بوۋىلىرىڭلاردىن تېخىمۇ بەتتەر قىلغانسىلەر؛ مانا، ھەربىرىڭلار ئۆز رەزىل كۆڭۈلدىكى
جاھىللىقنىڭ كەينىگە كىرىپ، ماڭا ھېچ قۇلاق سالمىغانسىلەر؛ ■

13 شۇڭا مەن سىلەرنى بۇ زېمىندىن ئېلىپ، سىلەر ياكى ئاتا-بوۋىلىرىڭلار ھېچ بىلمەيدىغان باشقا بىر زېمىنغا تاشلايمەن؛
سىلەر شۇ يەردە كېچە-كۈندۈز باشقا ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىدا بولىسىلەر، چۈنكى مەن سىلەرگە ھېچ مېھىرنى
كۆرسەتمەيمەن.■

14 شۇڭا مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ »ئىسرائىللارنى مىسىر زېمىندىن قۇتقۇزۇپ چىقارغان
پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دېگەن قەسەم قايتىدىن ئىشلىتىلمەيدۇ، ■

■ **16:4** يەر. 33:7□ 22:9□ 16:14□ 15:2□: 3؛ 33:25□ 20:34

□ **16:6** »ئەتلىرىنى تىلىش« ۋە »چاچنى چۈشۈرۈش« ـ بۇلار قاتتىق قايغۇنى بىلدۈرەتتى. »ئەتلىرىنى كېسىش« ئادەتتە تەۋراتتا مەنئى قىلىنغان.

■ **16:6** لاۋ. 28:19□ قان. 114:

■ **16:9** يەش. 24□:7؛ 8؛ يەر. 34:7□ 10:25□ ئەز. 13:26

□ **16:10** »سەن بۇ خەلققە بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ئېيتقىنىڭدا، ئۇلار سەندىن: ...» پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئالدىدا زادى سادىر قىلغان نېمە گۇناھىمىز باردۇ؟« ـ دەپ سورايدۇ« ـ شۇبھىسىزكى، يەرەمىيانىڭ ئۇلارنىڭ تويۇ-نەزىرلىرىگە كىرمەسلىكى ئۇلارنىڭ قىزىقىشىنى قوزغايتتى.

■ **16:10** يەر. 195:

■ **16:12** يەر. 17:3□ 26:7□ 14:9□ 10:11□ 10:13□ 23:17

■ **16:13** قان. 27:4□ 65:28□ 64:

■ **16:14** يەر. 23□:7؛ 8

15 بەلكى شۇ كۈنلەردە »ئىسرائىللارنى شىمالىي زېمىندىن ۋە تۆزى ئۇلارنى ھەيدىگەن بارلىق زېمىنلەردىن قۇتقۇزۇپ
چىقارغان پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دەپ قەسەم ئىچىلدۇ. چۈنكى مەن ئۇلارنى ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم قىلغان
زېمىنغا قايتۇرىمەن.
16 ھالبۇكى، مانا ھازىر بولسا، مەن نۇرغۇن بېلىقچىلارنى ئەۋەتىپ ئۇلارنى تۇتقۇزۇشقا چاقىرىمەن، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار؛ ـ ئاندىن نۇرغۇن ئۇۋچىلارنى ئەۋەتىپ ئۇلارنى قوغلاپ ئۇۋلاشقا چاقىرىمەن؛ ئۇلار ئۇلارنى ھەربىر
تاغدىن، ھەربىر ئېگىزلىكتىن، قىيا تاشلارنىڭ غار-قىنىلىچاقلىرىدىن تېپىۋالىدۇ. □
17 چۈنكى كۆزلىرىم ئۇلارنىڭ بارلىق يوللىرى ئۈستىدە تۇرىدۇ؛ ئۇلار ئالدىمدا ھېچ سۇقۇنالمىدى، ئۇلارنىڭ قەبىھلىكى
كۆزلىرىمدىن ھېچ يوشۇرۇلمىدى. ■
18 لېكىن مەن ئاۋۋال ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ۋە گۇناھىنى پېشىغا ھەسسىلەپ قايتۇرىمەن؛ چۈنكى ئۇلار زېمىنىمنى
يىرگىنچلىك نەرسىلەرنىڭ ئۆلۈكلىرى بىلەن بۇلغىغان، مېنىڭ مىراسىمنى لەنەتلىك نەرسىلىرى بىلەن تولدۇرغان.□ ■

يەرەمىيا سۆز قىستۇرىدۇ

19 ـ ئى پەرۋەردىگار، سەن مېنىڭ كۈچۈم ۋە قورغىنىمسەن، ئازاب-ئۇقۇبەت كۈنىدە باشپاناھىمسەن. ئەللەر
بولسا يەر يۈزىنىڭ چەت-چەتلىرىدىن يېنىڭغا كېلىدۇ ۋە: »بەرھەق، ئاتا-بوۋىلىرىمىز يالغانچىلىق ھەم بىمەنىلىككە
مىراسخورلۇق قىلغان؛ بۇ نەرسىلەردە ھېچ پايدا يوقتۇر. □
20 ئىنسانلار ئۆز-ئۆزىگە خۇدالارنى ياسىيالامدۇ؟! لېكىن ياسىغىنى خۇدا ئەمەستۇر«! ـ دەيدۇ.

پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنىڭ داۋامى

21 ـ شۇڭا، مانا، مەن بۇ قېتىم بۇ رەزىل خەلققە شۇنى ئۇبدان بىلدۈرىمەن، ـ ئۇلارغا مېنىڭ قولۇم ۋە كۈچ-
قۇدرىتىمنى ئۇبدان بىلدۈرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ نامىمنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ!□ ■

17

1 يەھۇدانىڭ گۇناھى ئالماس ئۇچلۇق تۆمۈر قەلەم بىلەن تاشتاختاي كەبى يۈرەكلىرىگە ۋە قۇربانگاھلىرىدىكى
مۈڭگۈزلەرگە ئويۇلغان؛ ■
2 باللىرىمۇ پېشىل دەرەخلەر بويىدا تىكلەنگەن، ئېگىز دۆڭلەر ئۈستىدە ياسىغان بۇتلىرىنىڭ قۇربانگاھلىرىنى ۋە
»ئاشەراھ«لىرىنى ھەردائىم سېغىنىدۇ. □ ■

□ **16:16 »مەن... نۇرغۇن بېلىقچىلارنى ... نۇرغۇن ئۇۋچىلارنى ئەۋەتىپ...«** ـ »بېلىقچىلار« ۋە »ئۇۋچىلار« بولسا دۈشمەنلەرنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **16:17** ئايۇپ 21:34□ پەند. 21:5□ يەر. 1932:

□ **16:18 »يىرگىنچلىك نەرسىلىرى... لەنەتلىك نەرسىلىرى...«** ـ بۇتلىرى قاتارلىقلارنى كۆرسىتىدۇ. »يىرگىنچلىك نەرسىلىرىنىڭ ئۆلۈكلىرى« ـ بەلكىم »دەرۋەقە، ئەرزىمەسلەر«! دەپ تاشلۇۋەتكەن بۇتلىرىنى ياكى شۇ بۇتلارغا قۇربانلىق قىلغان نەرسىلەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ **16:18** يەر. 2:3□ ئەز. 743:

□ **16:19 »بەرھەق، ئاتا-بوۋىلىرىمىز يالغانچىلىق ھەم بىمەنىلىككە مىراسخورلۇق قىلغان«** ـ »يالغانچىلىق ھەم بىمەنىلىك« يەنە »ساختا ئىلاھلار«، بۇتلارنى كۆرسىتىدۇ.

□ **16:21 »شۇڭا، مانا، مەن بۇ قېتىم بۇ رەزىل خەلققە شۇنى ئۇبدان بىلدۈرىمەن، ـ ئۇلارغا مېنىڭ قولۇم ۋە كۈچ-قۇدرىتىمنى ئۇبدان بىلدۈرىمەن...«** ـ بۇ جۈملىدىكى ئەڭ مۇھىم سۆز »شۇڭا«دۇر. ئەگەر كەلگۈسىدە »يات ئەللەر« خۇدانى ئۇبدان تونۇيدىغان بولسا، ئۇنداقتا خۇدانىڭ ئۆز خەلقى بولغان ئىسرائىل خۇدانى تونۇشى كېرەك ئەمەسمۇ؟

■ **16:21** يەر. 233:

■ **17:1** يەر. 1311:

□ **17:2 »»ئاشەراھ«لار** ـ بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكلەردۇر. دەرەخلەر بەلكىم »ئايال مەبۇد« شەكلىدە ئويۇلغان ياكى نەقشىلەنگەن بولۇشى مۇمكىن.

■ **17:2** يەر. 202:

3 مەن تاغلىرىڭلاردا ۋە ئېتىزلىرىڭلاردا، ھەم بايلىقلىرىڭنى ھەم خەزىنىلىرىڭنى، ـ سېنىڭ »يۇقىرى جايلار«ىڭ
بۇنىڭ سىرتىدا ئەمەس ـ بۇ چېتىڭدىن ئۆ چېتىڭگىچە بولغان گۇناھىڭ تۆپەيلىدىن ئولجا بولۇشقا تاپشۇرىمەن؛ □ ■
4 تۆزۈڭنىڭ شورى، مەن ساڭا تەقدىم قىلغان مىراسىڭ قولۇڭدىن كېتىدۇ؛ مەن سەن تونۇمايدىغان بىر زېمىندا
سېنى دۈشمەنلىرىڭنىڭ قۇللۇقىغا تاپشۇرىمەن؛ چۈنكى سىلەر غەزىپىمگە ئوت يېقىپ ئۇنى قوزغىغانسىلەر؛ ئۇ مەڭگۈگە
كۆيىدۇ.■

بىرنەچچە ھېكمەتلىك سۆزلەر

5 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ـ ئادەمگە تايانغان، ئادەمنىڭ ئەت-كۆچىنى تايانچى قىلغان، قەلبى پەرۋەردىگاردىن چەتنىگەن ئادەمنىڭ ھالىغا
لەنەت بولسۇن!
6 ئۇ چۆل-بياۋاندا تۇسكەن قارا ئارچا چاتقىلىدەك بولىدۇ؛ بەخت-ياخشىلىق كەلسىمۇ ئۇ بۇنى كۆرمەيدۇ؛ ئۇ
بەلكى چۆلدىكى قاغجىراق يەرلەردە، ئادەمزاتسىز شورلۇق بىر زېمىندا تۇرىدۇ.
7 پەرۋەردىگارغا تايانغان، پەرۋەردىگارنى تايانچ قىلغان ئادەم بەخت-بەركەتلىك بولىدۇ! ■
8 ئۇ سۇلار بويىدا تىكىلەنگەن، ئېرىق بويىدا كەڭ يىلتىز تارتقان دەرەخدەك؛ پېژغىرىم ئىسسىقتىن ئۇ قورقمايدۇ؛ ئۇنىڭ
يوپۇرماقلىرى ھەمىشە يېشىلدۇر؛ قۇرغاقچىلىق يىلى ئۇ سولاشمايدۇ ۋە مېۋە بېرىشتىن قالمايدۇ.■
9 قەلب ھەممىدىن ئالداميچى، ئۇنىڭ داۋاسى يوقتۇر. كىممۇ ئۇنى چۈشىنەلەيسۇن؟
10 مەنكى پەرۋەردىگار ئىنسان قەلبىنى كۆزىتىپ تەكشۈرىمەن؛ ھەربىرىسگە ئۆز يوللىرى بويىچە، قىلغان ئەمەللىرىنىڭ
مېۋىسى بويىچە تەقسىم قىلىش ئۈچۈن، ئىنسان ۋۇجۇدانىنى سىنايمەن. □ ■
11 خۇددى ئۆزى تۇغمىغان تۇخۇملارنى بېسىۋالغان كەكلىكتەك، ھارامدىن بايلىقلارغا ئېرىشكەن كىشىمۇ شۇنداق
بولىدۇ؛ كۈنلىرىنىڭ يېرىمى ئۆتمەيلا ئېرىشكىنىدىن ئايرىلىدۇ، ئۇ ئاخىرىدا ئەخمەق بولۇپ چىقىدۇ.□

12 شان-شەرەپلىك بىر تەخت، ئەزەلدىن يۇقىرىغا تىكىلەنگەن، دەل بىزنىڭ باشپاناھىمىز بولغان جايدۇر؛
13 ئى پەرۋەردىگار، سەن ئىسرائىلنىڭ ئۈمىدىسەن! سەندىن ۋاز كەچكەن ھەممەيلەن يەرگە قاراپ قالىدۇ؛
سەندىن يىراقلاشقانلار تۆپراقتا ياتقانلار ئارىسىدا تىزىلىنىدۇ؛ چۈنكى ئۇلار ھاياتلىق سۇلىرىنىڭ مەنبەسى بولغان
پەرۋەردىگاردىن ۋاز كەچكەن. ■
14 مېنى ساقايتقىن، ئى پەرۋەردىگار، مەن شۇنىڭ بىلەن جەزمەن ساقايتىلىمەن! مېنى قۇتقۇزغىن، شۇنىڭ بىلەن
جەزمەن قۇتقۇزۇلىمەن! ـ چۈنكى ئۆزۈڭ مېنىڭ مەدھىيەمدۇرسەن! □

□ **17:3** »مەن تاغلىرىڭلاردا ۋە ئېتىزلىرىڭلاردا، ھەم بايلىقلىرىڭنى ھەم خەزىنىلىرىڭنى... تاپشۇرىمەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »دالدا تۇرغان مېنىڭ تېخىمۇ بولسا، ھەم بايلىقلىرىڭنى ھەم خەزىنىلىرىڭنى... تاپشۇرىمەن.«
ئىسرائىلدىكى »يۇقىرى جايلار« بۇتپەرەسلىككە ئائىت، يېرگىنچلىك جايلارغا ئايلاندۇرۇلغاندى.
■ **17:3** يەر. 1315:
■ **17:4** قان. 68:28□ يەر. 14:15□ 1316:
■ **17:7** زەب. 12:2□ 8:34□ پەند. 20:16□ يەش. 1830:
■ **17:8** زەب. 31:
□ **17:10** »ئىنسان ۋۇجدانىنى سىنايمەن« ـ »ۋۇجدان« ئىرانىي تىلدا »بۆرەك« دېگەن بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **17:10** 1سام. 7:16□ زەب. 97:
□ **17:11** »خۇددى ئۆزى تۇغمىغان تۇخۇملارنى بېسىۋالغان كەكلىكتەك...« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خۇددى تۇخۇملارنى بېسىپ لېكىن تۇرەلدۇرمەيدىغان بىر كەكلىكتەك...«.
■ **17:13** زەب. 27:73□ يەش. 28:1□ يەر. 13:2□ يۇھ. 88:
□ **17:14** »مېنى قۇتقۇزغىن، شۇنىڭ بىلەن جەزمەن قۇتقۇزۇلىمەن«! ـ بۇ ئايەتتىكى »قۇتقۇزۇش« ھەرگىز يەرەمىيانىڭ ئۆز ھاياتىنىڭ ئامان-ئېسەن ساقلىنىشىنى تىلىشىلا ئەمەس. مۇھىم ئىش شۇكى، ئۇ بۇ ئايەتتىكى گەپ بىلەن 11-1-ئايەتلەردىكى بېشارەتكە، يولۇنمۇ: »قەلب ھەممىدىن ئالداميچى، ئۇنىڭ داۋاسى يوقتۇر« دېگەنگە بولغان ئىنكاسى. ئۇ بىرىنچىدىن ئۆزىنىڭ، ئىككىنچىدىن خەلقىنىڭ قەلبىنىڭ گۇناھىنىڭ تولۇق تۆگىتىلىشى)ساقايتىلىشى(نى تىلەيدۇ. »داۋاسى يوق« قەلبنى بولسا پەقەت ھەممگە قادىر بىر خۇدا ساقايتالايدۇ. بۇ ئىش دەل »يېڭى ئەھدە«دىن ئىبارەت ـ 34-31:31نى كۆرۈڭ.

15 مانا، تۆلار ماڭا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-بېشارىتى قېنى؟! قېنى، ئۇ ئەمەلگە ئاشۇرۇلسۇن«! ـ دەيدۇ. ■
16 لېكىن مەن بولسام، ساڭا ئەگەشكىنىمدە »پادا باققۇچى« بولۇشتىن ھېچ قاچقان ئەمەسمەن، ۋە ئەجەل كۈننى
ھېچ ئارزۇ قىلمىغانمەن، ـ سەن بىلىسەن! ئاغزىمدىن بارلىق چىققانلار سېنىڭ يۈز ئالدىڭدا بولغان. □
17 ماڭا ۋەھىمە بولمىغايسەن، كۈلپەتلىك كۈندە سەن مېنىڭ باشپاناھىمدۇرسەن. ■
18 ماڭا زىيانكەشلىك قىلغۇچىلار يەرگە قاراپ قالسۇن، لېكىن مېنى يەرگە قاراتمىغايسەن! تۆلار دەككە-دۈككىگە
چۈشسۇن، لېكىن مېنى دەككە-دۈككىگە چۈشۈرمىگەيسەن؛ تۆلارنىڭ بېشىغا كۈلپەت كۈننى چۈشۈرگەيسەن؛
تۆلارنى ئىككى ھەسسىلىك ھالاكەت بىلەن ئۇرۇل-كېسىل پاچاقلاپ تاشلىغايسەن!■

»شاباب« كۈنى ـ يەنى شەمبە كۈنى، يەنى دەم ئېلىش كۈنى ـ رەھىم پۈرسىتى

19 پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېگەن: ـ بارغىن، يەھۇدا پادىشاھلىرى شەھەرگە كىرىدىغان ۋە چىقىدىغان »خەلقنىڭ
باللىرى« دېگەن دەرۋازىدا، ھەمدە يېرۇسالېمنىڭ بارلىق دەرۋازىلىرىدا تۇرغىن، تۆلارغا مۇنداق دېگىن: ـ □
20 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار، ئى مۇشۇ دەرۋازىلاردىن كىرىدىغان يەھۇدانىڭ پادىشاھلىرى، بارلىق
يەھۇدا ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقان خالايىق!
21 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۆز جېنىڭلارغا ھېزى بولۇڭلار! »شاباب« كۈنىدە ھېچقانداق يۈكنى
كۆتۈرمەڭلار، يېرۇسالېمنىڭ دەرۋازىلىرىدىن ھېچنەرسىنى ئېپكىرمەڭلار؛ ■
22 شاباب كۈنلىرىدە ئۆيلىرىڭلاردىن ھېچ يۈكنى كۆتۈرۈپ ئېلىپ چىقماڭلار، ۋە ھېچقانداق ئەمگەك قىلماڭلار؛
بەلكى مەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا بۇيرۇغىنىمدەك، شاباب كۈننى ئۇزۇمگە ئاتالغان مۇقەددەس بىر كۈن دەپ
قاراڭلار. □ ■
23 لېكىن تۆلار ھېچ ئاڭلىمىغان ياكى قۇلاق سالمىغان، بەلكى ئاڭلىماسلىققا ھەم تەربىيىنى قوبۇل قىلماسلىققا بوينىنى
قاتتىق قىلغان. ■
24 شۇنداق بولىدۇكى، سىلەر ئاۋازىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىساڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ يەنى شاباب كۈنىدە
شەھەر دەرۋازىلىرىدىن ھېچ يۈكنى ئېلىپ كىرمىسەڭلار ۋە ھېچ ئەمگەك قىلماسلىق ئارقىلىق شاباب كۈننىڭ ماڭا
پاك-مۇقەددەس بىر كۈن ھېسابلىساڭلار،
25 بۇ شەھەر دەرۋازىلىرىدىن داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرىدىغان پادىشاھلىرى ۋە ئەمىرلىرى جەڭ ھارۋىلىرىغا ئولتۇرۇپ
ۋە ئاتلارغا مىنىپ كىرىدۇ؛ تۆلار، تۆلارنىڭ ئەمىرلىرى، يەھۇدادىكىلەر ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارمۇ كىرىپ-
چىقىشىدۇ؛ بۇ شەھەر مەڭگۈ ئاۋات بولىدۇ. ■
26 شۇنداق قىلساڭلار، خەلقلەر يەھۇدا شەھەرلىرىدىن، يېرۇسالېم ئەتراپىدىكى يېزىلاردىن، بىنيامىننىڭ زېمىنىدىن،
غەربتىكى »شەفەلاھ« ئېگىزلىكىدىن، جەنۇبتىكى تاغلىقتىن، يەھۇدادىكى جەنۇبىي بايىاۋانلاردىن پەرۋەردىگارنىڭ

■ **17:15** يەش. 19:5؛ 2 پېت. 43:
□ **17:16** **»پادا باققۇچى«** ـ شۇبھىسىزكى، پەيغەمبەرنىڭ خەلققە بولغان رولىنى كۆرسىتىدۇ. »لېكىن مەن بولسام، ساڭا ئەگەشكىنىمدە »پادا باققۇچى« بولۇشتىن ھېچ قاچقان ئەمەسمەن« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەن بولسام، بالايىئاپەتنى چۈشۈرۈش ئۈچۈن ساڭا ئېسىلمىدىم«!
■ **17:17** يەر. 1916:
■ **17:18** زەب. 4-5:35؛ 14-15:40؛ يەر. 1515:
□ **17:19** **»شاباب كۈنى«** ـ بۇ بېشارەت (21-19-□□□□)نىڭ تېمىسى »شاباب كۈنى«، يەنى شەمبە كۈنى، يەنى دەم ئېلىش كۈنى. خۇدا مۇشۇ يەردە بۇ كۈن ئارقىلىق خەلقىگە مېھىر-شەپقىتىنى كۆرسەتمەكچى.
■ **17:21** ئەھ. 1913:
□ **17:22** **»شاباب كۈنلىرىدە ئۆيلىرىڭلاردىن ھېچ يۈكنى كۆتۈرۈپ ئېلىپ چىقماڭلار، ۋە ھېچقانداق ئەمگەك قىلماڭلار... شاباب كۈننىڭ ئۇزۇمگە ئاتالغان مۇقەددەس بىر كۈن دەپ قاراڭلار«** ـ ئوقۇرمەنكەرگە ئايانكى، خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق يەھۇدىيلارغا، »شاباب كۈنى«)شەمبە كۈنى(نى ئۆزىنى سېغىنىشقا، ھېچقانداق مېھنەت قىلماي ھەر ئادەم ۋە مال-ۋارانىڭ دەم ئالدىغان كۈنى بولسۇن دەپ بۇيرۇغان. ■ **17:22** مىس. 8:20؛ 12:23؛ 13:31؛ ئەز. 1220: ■ **17:23** يەر. 10:11؛ 10:13؛ 1216: ■ **17:25** يەر. 422:

ئۆيىگە »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«لار، »ئىناقلىق قۇربانلىقلىرى«، »ئاشلىق ھەدىيە«لەر ۋە خۇشبۇيلارنى ئۆتۈپ، پەرۋەردىگارغا بولغان رەھمەتلىرنى ئېيتىشقا كىرىدىغان بولىدۇ.
27 لېكىن سىلەر ماڭا قۇلاق سالمىساڭلار، يەنى شابات كۈنىنى ئۆزۈمگە پاك-مۇقەددەس ھېسابلىماي، شابات كۈندە يېرۇسالېمنىڭ دەرۋازىلىرىدىن يۈك كۆتۈرۈپ كىرسەڭلار، ئەمدى مەن دەرۋازىلارغا بىر ئوت ياقىمەن، ئۇ يېرۇسالېمدىكى ئوردىلارنى يەۋېتىدۇ، ئۇنى ھېچ ئۆچۈرەلمەيدۇ.□

18

ساپالچىدىن ئالغان ساۋاق

1 بۇ سۆز پەرۋەردىگاردىن يەرەمىياغا كېلىپ، مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 »ئورنۇڭدىن تۇر، ساپالچىنىڭ ئۆيىگە چۈشكىن، مەن ساڭا سۆزلىرىمنى ئاڭلىتىمەن.«
3 شۇڭا مەن ساپالچىنىڭ ئۆيىگە چۈشتۈم؛ ۋە مانا، ساپالچى غالىتەك ئۈستىدە بىر نەرسىنى ياساۋاتقاندى.
4 ئۇ سېغىز لايدىن ياساۋاتقان قاچا تۈرۈپ-تۈرۈپ قولى ئاستىدا بۇزۇلاتتى. شۇ چاغدا ساپالچى شۇ لايدىن ئۆزى لايىق كۆرگەن باشقا بىر قاچىنى ياسايتتى.
5 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
6 »ئى ئىسرائىل جەمەتى، بۇ ساپالچى قىلغاندەك مەن ساڭا قىلالمامدىم؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. ـ مانا، سېغىز لاينىڭ ساپالچىنىڭ قولىدا بولغىنىغا ئوخشاش، سىلەر مېنىڭ قولۇمدىسىلەر، ئى ئىسرائىل جەمەتى. ■
7 بەزىدە مەن مەلۇم بىر ئەل، مەلۇم بىر مەملىكەت توغرۇلۇق، يەنى ئۇنىڭ يۇلۇنۇشى، بۇزۇلۇشى ۋە ھالاك قىلىنىشى توغرۇلۇق سۆزلەيمەن؛ ■
8 شۇ چاغ مەن ئاگاھلاندۇرغان شۇ ئەل يامانلىقىدىن توۋا قىلسىپ يانسا، مەن ئۇلارغا قىلماقچى بولغان يامانلىقتىن يانىمەن.
9 مەن يەنە بەزىدە مەلۇم بىر ئەل، مەلۇم بىر مەملىكەت توغرۇلۇق، يەنى ئۇنىڭ قۇرۇلۇشى ۋە تىكىپ ئۈستۈرۈلۈشى توغرۇلۇق سۆزلەيمەن؛
10 شۇ چاغ شۇ ئەل كۆز ئالدىمدا يامانلىق قىلسىپ ئاۋازىمنى ئاڭلىمىسا، مەن يەنە ئۇلارغا ۋەدە قىلغان، ئۇلارنى بەرىكەتلىمەكچى بولغان ياخشىلىقتىن يانىمەن.
11 ئەمدى ھازىر يەھۇدادىكىلەرگە ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارغا مۇنداق دېگىن: ـ »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن سىلەرگە يامانلىق تەييارلاۋاتىمەن، سىلەرگە قارشى بىر پىلان تۈزىۋاتىمەن؛ شۇڭا ھەربىرىڭلار رەزىل يولۇڭلاردىن يېنىڭلار، يوللىرىڭلارنى ۋە قىلمىشلىرىڭلارنى تۈزىتىڭلار.■
12 ـ لېكىن ئۇلار: »ياق! خام خىيال قىلما! بىز ئۆز پىلانلىرىمىزغا ئەگىشىۋېرىمىز، ئۆز رەزىل كۆڭۈلىمىزدىكى جاھىللىقىمىز بويىچە قىلىۋېرىمىز« ـ دەيدۇ.□ ■

□ **17:27** »لېكىن سىلەر ماڭا قۇلاق سالمىساڭلار، يەنى شابات كۈنىنى ئۆزۈمگە پاك-مۇقەددەس ھېسابلىماي، ... ئەمدى مەن دەرۋازىلارغا بىر ئوت ياقىمەن، ئۇ يېرۇسالېمدىكى ئوردىلارنى يەۋېتىدۇ...» ـ بۇ 27-19-ئايەتلەرنىڭ ئىنتايىن مۇھىم بىر ئالاھىدىلىكى ۋە ئەھمىيىتى بار. پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا مېھرى-شەپقىتىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، ئۆز تەۋرات-قانۇنىنىڭ تەلەپلىرىنى يەقەت بىرلا پەرمانغا، يەنى »شابات كۈنىنى ھۆرمەتلەڭلار« دېگەنگە يىغىنچاقلايدۇ، ئۇلار بەقەت مۇشۇ ئاددىي تەلەپكىلا ئەمەل قىلسا، ئۇ ئۇلارنىڭ پەس ئەھۋالىنى يۈزۈنلەي ئۆزگەرتەلەيتتى. شۇنداق بولسىمۇ، ئۇلار بەربىر يەنىلا بۇ كىچىك پەرمانغا ئەمەل قىلالمىغان. ئادەملەرنىڭ ئىنسانىي گۈناھ تەبىئىتى ھەردائىم شۇنداقتۇر! ■ **18:6** يەش. 9:45□ 8:64□ رىم. 20:■ **18:7** يەر. 10:1■ **18:11** 2پاد. 13:17□ يەر. 3:7□ 5:25□ 13:26□ 15:35□ **18:12** »ياق! خام خىيال قىلما!« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ياق! ئۈمىد يوق.«! ■ **18:12** يەر. 252:

13 شۇنڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئەللەر ئارىسىدىن: »كىم مۇشۇنداق ئىشنى ئاڭلاپ باققان؟«! دەپ
سورىغىلار. »پاك قىز« ئىسرائىل دەھشەتلىك يىرگىنچلىك ئىشنى قىلغان! ■
14 لىۋان قارلىرى ئايدالادىكى قىيالىقتىن يوقاپ كېتەمدۇ؟ ئۆنىڭ يىراقتىن چۈشكەن مۇزدەك سۈلىرى قۇرۇپ
كېتەمدۇ؟
15 لېكىن مېنىڭ خەلقىم بولسا مېنى ئۇنتۇغان، ئۇلار يوق بىر نەرسىلەرگە خۇشبۇي ياقىدۇ، مانا، بۇلار ئۆلارنى
ياشاۋاتقان يولىدىن، يەنى قەدىمدىن بولغان يوللاردىن پۈتلاشتۇرۇپ، كۆتۈرۈلۈپ تۇز قىلىنمىغان بىر يولدا
ماڭدۇرغان. ■
16 شۇنىڭ بىلەن ئۆلارنىڭ زېمىنىنى دەھشەت باسىدىغان ھەم دائىم كىشىلەر ئۆش-ئۆش قىلىدىغان ئوبيېكت قىلىدۇ،
ئۇنىڭدىن ئۆتۈۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى دەھشەت بېسىپ، بېشىنى چايقىشىدۇ. □ ■
17 مەن خۇددى شەرقتىن چىققان شامالدەك ئۆلارنى دۈشمەن ئالدىدا تارقىتىۋېتىمەن؛ مەن بالا-يىتىۋەت كۈننىدە
ئۆلارغا يۈزلىنىپ ئەمەس، بەلكى ئارقامنى قىلىمەن.«□ ■

يەرەمىيا ئۆزىنگە زىيانكەشلىك قىلغۇچىلارنىڭ يامانلىقىنى ئۆز بېشىغا چۈشۈرۈشنى تىلەيدۇ

18 كىشىلەر: »كېلىڭلار، يەرەمىياغا قەست قىلايلى، چۈنكى يا كاھىنلاردىن قانۇن-تەربىيە، يا دانىشمەنلەردىن
ئەقىل-نەسىھەت يا پەيغەمبەرلەردىن سۆز-بېشارەت كەملىك قىلمايدۇ. كېلىڭلار، تىلىمىزنى بىر قىلىپ ئۇنىڭ
ئۈستىدىن شىكايەت قىلايلى، ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن ھېچقايسىسىغا قۇلاق سالمايلى« ـ دېيىشتى.□ ■
19 ـ ئى پەرۋەردىگار، ماڭا قۇلاق سالغايسەن، ماڭا قارشىلىشىدىغانلارنىڭ دەۋاتقانلىرىنى ئاڭلىغايسەن.
20 ياخشىلىققا يامانلىق قىلىش بولامدۇ؟ چۈنكى ئۆلار جېنىم ئۈچۈن ئۇرا كولىغان؛ مەن ئۆلارغا ياخشى بولسۇن
دەپ، غەزىپىڭنى ئۆلاردىن يانىدۇرۇش ئۈچۈن سېنىڭ ئالدىڭدا دۇئا قىلىپ تۇرغانلىقىمنى ئېسىڭدە تۇتقايسەن.
21 شۇڭا بالىلىرىڭنى قەھەتچىلىككە تاپشۇرغايسەن، قىلىچنىڭ بىسىغا ئېلىپ بەرگەيسەن؛ ئاياللىرى بالىلىرىدىن جۇدا
قىلىنىپ تۇل قالسۇن؛ ئەرلىرى ۋاباغا-تۇلۇم بىلەن يوقالسۇن، يىگىتلەر جەڭدە قىلىچلانسۇن. ■
22 ئۆلارنىڭ ئۈستىگە باسمىچىلارنى ئېلىپ كەلگىنىڭدە ئۈيلىرىدىن نالە-پەريات ئاڭلانسۇن؛ چۈنكى ئۆلار مېنى تۇتۇشقا
ئۇرا كولىغان، پۈتلىرىم ئۈچۈن قىسماقلارنى يوشۇرۇن سالغان.
23 ئەمدى سەن، ئى پەرۋەردىگار، ئۆلارنىڭ مېنى قەتل قىلىشقا بولغان قەستلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئوبدان بىلىسەن؛
ئۆلارنىڭ قەبىھلىكلىرىنى كەچۈرمىگەيسەن، ئۆلارنىڭ گۇناھلىرىنى كۆزۈڭ ئالدىدىن يۇمىغايسەن؛ بەلكى ئۆلار
سېنىڭ ئالدىڭدا يىقىتىلسۇن؛ غەزىپىڭ چۈشكەن كۈنىدە ئۆلارنى بىر تەرەپ قىلغايسەن.

■ **18:13** يەر. 102:
■ **18:15** يەر. 32:2□ 21:3□ 16:6□ 2513:
□ **18:16** «...□□□□□□□□ **زېمىنى دەھشەت باسىدىغان ھەم دائىم كىشىلەر ئۆش-ئۆش قىلىدىغان ئوبيېكت قىلىدۇ، ئۇنىڭدىن ئۆتۈۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى دەھشەت بېسىپ، بېشىنى چايقىشىدۇ»** ـ بۇ ھەركەتلەر)ئۆش-ئۆش قىلىش، باشنى قايقىشىش(بەلكىم ھېيران بولغانلىقى، يا كى مازاق قىلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.
■ **18:16** يەر. 11:12□ 8:19□ 13:49□ 1350:
□ **18:17** »**شەرقتىن چىققان شامال**« ـ قاناتلاندا)پەلەستىنىدە(، ئادەتتە ھەممىنى قۇرۇتىدىغان، چاڭ-توپا تارقىتىدىغان دەھشەتلىك شامال بولىدۇ.
■ **18:17** يەش. 8:27□ 6:29□ يەر. 13:4□ 12□ 11□ 2413:
□ **18:18** »**كېلىڭلار، يەرەمىياغا قەست قىلايلى، چۈنكى يا كاھىنلاردىن قانۇن-تەربىيە، يا دانىشمەنلەردىن ئەقىل-نەسىھەت يا پەيغەمبەرلەردىن سۆز-بېشارەت كەملىك قىلمايدۇ**« ـ ئۆلار يەرەمىيانى قەستىلەپ ئۆلتۈرۈشكە باھانە-سەۋەب تاپماقچى ئىدى. كۆرۈنەرلىككى، شۇ چاغدىكى تەۋرات-قانۇن ئۆگىتىدىغان كاھىنلار، »دانىشمەنلەر« ۋە ئاتالمىش »پەيغەمبەرلەر« يەرەمىيانىڭ سۆزى توغرۇلۇق سۈكۈت قىلاتتى يا كى ئۆلارغا زىت سۆزلەرنى قىلاتتى. ئۆلار: »بىز بەربىر دىنىي ئادەملەرمىز، دىنىي ئەربابلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاۋاتىمىز« دەپ خۇدانىڭ سۆزىنى رەت قىلىپ يەرەمىيانى ئۆلتۈرۈشنى قەستلەيتتى.
■ **18:18** يەر. 7:9□ مال. 72:
■ **18:21** زەب. 10109:

19

چېقىلغان كوزىدىن ئالغان ساۋاق

1 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ بارغىن، ساپالچىدىن بىر ساپال كوزىنى ئالغىن؛ ئاندىن ئەلنىڭ ئاقساقاللىرىدىن ۋە
كاھىنلارنىڭ ئاقساقاللىرىدىن بىرنەچىنى ئاپىرىپ،
2 »ساپال پارچىلىرى« دەرۋازىسىغا يېقىن بولغان »ھىننومنىڭ ئوغلىنىڭ جىلغىسى«غا بېرىپ شۇ يەردە مەن ساڭا
ئېيتىدىغان سۆزلەرنى جاكارلىغىن. □
3 مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار، ئى يەھۇدانىڭ پادىشاھلىرى ۋە يېرۇسالېمدىكىلەر! ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن مۇشۇ يەرگە
بالا-ئىشاپەتنى چۈشۈرىمەنكى، كىمكى ئۇنى ئاڭلىسىلا قۇلاقلىرى زىڭىلداپ كېتىدۇ. ■
4 چۈنكى بۇ خەلق مەندىن ۋاز كېچىپ، بۇ يەرنى ماڭا »يات« قىلغان، ئۇنىڭدا نە ئۆزلىرى، نە ئاتا-بوۋىلىرى، نە
يەھۇدا پادىشاھلىرى ھېچ تونۇمىغان باشقا ئىلاھلارغا خۇشبۇي ياققان؛ ئۇلار بۇ يەرنى گۇناھسىزلارنىڭ قانلىرى
بىلەن تولدۇرغان. ■
5 ئۇلار بائالغا تۆز بالىلىرىنى كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار سۈپىتىدە كۆيدۈرۈش ئۈچۈن بائالنىڭ »يۇقىرى جايلار«ىنى
قۇرغان؛ مەن بۇنداق بىر ئىشنى ھېچقاچان بۇيرۇپ باقمىغان، ھېچ ئېيتمىغان، ئۇ ھەرگىز ئويۇمغا كىرىپ باقمىغان.
6 شۇڭا مانا، شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ بۇ يەر كەلگۈسىدە »توفەت«، ياكى »ھىننومنىڭ
ئوغلىنىڭ جىلغىسى« دەپ ئاتالمايدۇ، بەلكى »قەتل جىلغىسى« دەپ ئاتىلىدۇ. ■
7 مەن بۇ يەردە يەھۇدا ھەم يېرۇسالېمنىڭ پىلان-تەدبىرلىرىنى قۇرۇق قىلىۋېتىمەن؛ مەن ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنىڭ
قىلىچى بىلەن، يەنى جانلىرىنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ قولىدا يىقىتىمەن؛ مەن جەسەتلىرىنى ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا
ۋە يەر-زېمىندىكى ھايۋاناتلارغا ئوزۇق بولۇشقا بېرىۋېتىمەن. ■
8 مەن بۇ شەھەرنى دەھشەت باسىدىغان ھەم كىشىلەر ئۈش-ئۈش قىلىدىغان ئوبيېكت قىلىمەن؛ ئۇنىڭدىن
ئۆتۈۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ بارلىق يارا-ژاۋالىرى تۈپەيلىدىن دەھشەت بېسىپ ئۇشقىرىتىدۇ.
9 مەن ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنىڭ ھەم جانلىرىنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ قاتتىق قىستايدىغان قورشاۋىنىڭ بېسىمى ئاستىدا
ئوغۇللىرىنىڭ گۆشىنى ھەم قىزلىرىنىڭ گۆشىنى يەيدىغان قىلىمەن، ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز يېقىنىنىڭ گۆشىنى يەيدۇ.■
10 ئەمدى سەن ئۆزۈڭ بىلەن بىللە ئاپارغان ھەمراھلىرىڭنىڭ كۆز ئالدىدا ھېلىقى كوزىنى چېقىۋەتكىن؛
11 شۇنداق قىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: ـ بىرسى ساپالچىنىڭ كوزىسىنى قايتىدىن ھېچ ياسىيالمىغۇدەك دەرىجىدە چېقىۋەتكىنىدەك مەنمۇ بۇ خەلق
ۋە بۇ شەھەرنى شۇنداق چېقىۋېتىمەن. ئۇلار جەسەتلىرىنى توفەتتە كۆمىدۇ، ھەتتا كۆمگۈدەك يەر قالمىغۇچە. ■
12 مەن بۇ يەرنى ۋە بۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىمۇ مۇشۇنداق قىلىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ بۇ شەھەرنى توفەتكە
ئوخشاش قىلىمەن. □

□ **19:2 »ھىننومنىڭ ئوغلىنىڭ جىلغىسى«** ـ يەزىدە »ھىننومنىڭ جىلغىسى«)ئىبرانىي تىلىدا » گە-ھىنوم«) دەپ ئاتىلىدۇ. كۆرۈنۈپ تۇرۇپتىكى، بەلكىم ساپالچىلار شۇ يەردە ساپال پارچىلىرىنى تاشلۇۋېتەتتى. كېيىن، خەلق شۇ يەرگە ھەرخىل ئەخلەتلەرنى توككەچكە، ئۇ يەر »دوزاخ«نىڭ بىر سىمۋولى بولۇپ قالغان. شۇنىڭ بىلەن » گە-ھىنوم« دېگەن سۆز »دوزاخ«نى بىلدۈرىدىغان سۆز بولۇپ قالغان. ئەرەب تىلى ئارقىلىق بۇ سۆز »جەھەننەم« شەكلىدە ئۇيغۇر تىلىغا كىرگەن.

■ **19:3** 1سام. 11:3□ 2پاد. 1221:

■ **19:4** يەش. 11:65□ يەر. 19:2□13□17□19:5□7□6:7□6:15□ 1317:

■ **19:6** يەر. 327:

■ **19:7** يەر. 3:15□ 416:

■ **19:9** لاۋ. 29:26□ قان. 53:28□ يىغ. 104:

■ **19:11** يەر. 327:

□ **19:12 »توفەت«** ـ بۇ يەر توغرۇلۇق 31:7نى ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »توفەت« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »ئوچاق« ھەم »تۆيات« دېگەننىمۇ بىلدۈرىدۇ. ئۇ يەنە »تۆكۈرۈك« دېگەن سۆزنىڭ ئاھاڭىغىمۇ ئوخشاپ كېتىدۇ. بۇ يەر »ھىننومنىڭ ئوغلى)ئىبن-ھىنوم(نىڭ جىلغىسى«غا جايلاشقان،

13 يېرۇسالېمدىكى تۆيلەر ۋە يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ تۆيلىرى، ـ يەنى ئۇلارنىڭ تۆگۈلىرىدە تۈرۈپ ئاسماندىكى بارلىق يۇلتۇز-سەيىارىلەرگە خۇشبۇيى ياققان ۋە مەدىن باشقا يات ئىلاھلارغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى تۆككەن بارلىق تۆيلىرى خۇددى توفەت دېگەن جايدەك بۇلغانغان جايلار بولىدۇ.■

14 ۋە يەرەمىيا پەرۋەردىگار ئۈنى بېشارەت بېرىشكە ئەۋەتكەن توفەتتىن قايتىپ كېلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنىڭ ھويلىسىغا كىرىپ تۇرۇپ بارلىق خەلققە مۇنداق دېدى:
15 ـ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن بۇ شەھەر ۋە ئۇنىڭ بارلىق شەھەرلىرىگە قاراپ ئېيتقان بالا-ئىئاپەتنىڭ ھەممىسىنى ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشۈرىمەن؛ چۈنكى ئۇلار بوينىنى قاتتىق قىلىپ مېنىڭ سۆزلىرىمنى ھېچقاچان ئاڭلىمىغان.■

20

يەرەمىيانىڭ دەررىگە بېسىلىپ، قاماپ قويۇلۇشى

1 ئەمدى ئىممەرنىڭ ئوغلى، كاھىن پاشخۇر ـ ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىدە »ئامانلىق ساقلاش بېگى«مۇ ئىدى، يەرەمىيانىڭ بۇ بېشارەتلەرنى بەرگەنلىكىنى ئاڭلىدى.
2 پاشخۇر يەرەمىيا پەيغەمبەرنى ئۇرغۇزدى ۋە ئۇنىڭ پۇتىنى پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىدىكى »بنيامىننىڭ يۇقىرى دەرۋازىسى«نىڭ يېنىدىكى تاقاققا سالدى. □
3 ئىككىنچى كۈنى، پاشخۇر يەرەمىيانى تاقاقتىن بوشاتتى، يەرەمىيا ئۇنىڭغا: ـ پەرۋەردىگار ئىسمىڭنى پاشخۇر ئەمەس، بەلكى »ماگور-مىسسابىب« دەپ ئاتىدى، دېدى. □
4 ـ چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن سېنى تۇزۇڭگە ۋە بارلىق ئاغىنىلىرىڭگە ۋەھىمە سالغۇچى ئوبيېكت قىلىمەن؛ ئۇلار دۈشمەنلىرىنىڭ قىلىچى بىلەن يېقىلىدۇ؛ سەن ئۆز كۆزۈڭ بىلەن بۇنى كۆرىسەن؛ مەن بارلىق يەھۇدانى بابىل پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ ئۇ ئۇلارنى بابىلغا سۈرگۈن قىلىپ كېتىدۇ ھەمدە ئۇلارنى قىلىچ بىلەن ئۇرىدۇ.
5 مەن بۇ شەھەرنىڭ ھەممە بايلىقلىرى ـ بارلىق مەھسۇلاتلىرى، بارلىق قىممەت نەرسىلىرى ۋە يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ بارلىق خەزىنىلىرىنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ ئۇلار ئۇلارنى ئولجا قىلىپ بۇلۇۋېلىپ بابىلغا ئېلىپ كېتىدۇ. ■
6 سەن بولساڭ، ئى پاشخۇر، ھەممە ئۆيدىكىلىرىڭ بىرگە سۈرگۈن بولۇپ كېتىسىلەر؛ سەن بابىلغا كېلىسەن؛ سەن شۇ يەردە دۇنيادىن كېتىسەن، شۇ يەرگە كۆمۈلىسەن؛ سەن ھەم سېنىڭ يالغان بېشارەتلىرىڭگە قۇلاق سالغان ئاغىنىلىرىڭمۇ شۇنداق بولىدۇ.

يەرەمىيا يەنە داد كۆتۈرىدۇ

يېرۇسالېم شەھىرىنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە ئىدى. خەلق ئاشۇ يەردە ئەخلەتلەرنى ۋە ناپاك نەرسىلەرنى تاشلاپ كۆيدۈرەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىنتايىن »ھارام«، ئەڭ بۇلغانغان جاي دەپ ھېسابلاندى.
■ **19:13** يەر. 187:
■ **19:15** يەر. 2317 26:7:
□ **20:2** **»پاشخۇر يەرەمىيا پەيغەمبەرنى ... تاقاققا سالدى«** ـ »تاقاق« ئىبرانىي تىلدا »بۇرىغۇچ« دېگەن بولۇپ، پەقەت ئادەمنىڭ پۇتلىرىنى تۇتۇپلا قالماي، يەنە بەلكىم بەدىنىنى يۇراپ ئادەمنى قىينايدىغان برخىل ئەسۋاپ ئىدى.
□ **20:3** **»پەرۋەردىگار ئىسمىڭنى پاشخۇر ئەمەس، بەلكى »ماگور-مىسسابىب« دەپ ئاتىدى«** ـ »پاشخۇر«نىڭ مەنىسى بەلكىم »ئەركىنلىك.« »ماگىر-مىسسابىب« ـ »تەرەپ-تەرەپلەرنى ۋەھىمە باسىدۇ« دېگەن مەنىدە.
■ **20:5** يەر. 3172 13:15:

7 ئى پەرۋەردىگار، سەن مېنى قايىل قىلىپ پەيغەمبەرلىكىگە كۆندۈردۈڭ، مەن شۇنداقلا كۆندۈرۈلدۇم؛ سەن
مەندىن زور كەلدىڭ، شۇنداقلا غەلبە قىلدىڭ؛ مەن پۈتۈن كۈن تاپا-تەننىڭ ئوييىكتى بولىمەن؛ ھەممە كىشى مېنى
مازاق قىلىدۇ. □

8 مەن قاچانلا سۆز قىلسام، »زوراۋانلىق ھەم بۇلاڭچىلىق چىلدۇ« دەپ جاكارلىشىم كېرەك؛ شۇڭا پەرۋەردىگارنىڭ
سۆزى مېنى پۈتۈن كۈن ئاھانەت ۋە مەسخىرىنىڭ ئوييىكتى قىلدۇ. ■

9 لېكىن مەن: »مەن ئۇنى تىلغا ئالمايمەن، ۋە ياكى ئۇنىڭ نامى بىلەن ئىككىنچى سۆز قىلمايمەن« دېسەم، ئۇنىڭ
سۆزى قەلبىمدە لاۋۇلداپ ئوت بولۇپ، سۆڭەكلىرىمگە قاپسالغان بىر يالقۇن بولىدۇ؛ ئىچىمگە سىغدۇرۇشقا ھالىم
قالماي، ئېيتماي چىداپ تۇرالمايمەن.

10 شۇنداق، قىلىۋېرىمەن، گەرچە مەن نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ پىچىرلاشقان قەستلىرىنى ئاڭلىسامۇ؛ تەرەپ-تەرەپلەرنى
ۋەھمە باسىدۇ! »ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلىڭلار! ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلايلى«! دەپ، بارلىق ئۇلىپەت-
ھەمراھلىرىم پۇتلىشىپ كېتىشىمنى پايلاپ يۈرمەكتە؛ ئۇلار »ئۇ بەلكىم ئالدىنار، شۇنداق بولغاندا بىز ئۇنىڭ ئۈستىدىن
غەلبە قىلىمىز، ئۇنىڭدىن ئىنتىقام ئالالايمىز« دېيىشۋاتىدۇ. □

11 لېكىن پەرۋەردىگار بولسا قۇدرەتلىك ۋە دەھشەتلىك بىر پالۋاندەك مەن بىلەن بىللىدۇر؛ شۇڭا ماڭا زىيانكەشلىك
قىلغۇچىلار پۇتلىشىپ غەلبە قىلالمايدۇ؛ ئۇلار مۇۋەپپەقىيەت قازانمىغاچقا، قاتتىق خىجىل بولۇپ يەرگە قاراپ
قالىدۇ؛ ئۇلارنىڭ بۇ رەسۋاچىلىقى مەڭگۈلۈك بولۇپ، ھەرگىز ئۇنتۇلمايدۇ. ■

12 ئەمدى سەن، ئى ھەققانىيلارنى سىنايدىغان، ئىنسانلىنىڭ ۋىجدانى ۋە قەلبىنى كۆرىدىغان ساماۋى قوشۇنلارنىڭ
سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە بولغان قىساسكىنى ماڭا كۆرگۈزگەيسەن؛ چۈنكى مەن دەۋايىمنى
ئالدىڭغا قويغانىمەن.□ ■

13 پەرۋەردىگارنى كۈيي ئېيتىپ ماختاڭلار، ئۇنى مەدھىيىلەڭلەر؛ چۈنكى ئۇ نامراتلار كىشىنى رەزىللىك
قىلغۇچىلاردىن قۇتقۇزغان.□

قاماقتىن چىقىپ يەنە چۈشكۈنلۈككە چۈشۈش

14 مېنىڭ تۇغۇلغان كۈنۈمگە لەنەت بولسۇن؛ ئاپام مېنى تۇغقان كۈنى مۇبارەك بولمىسۇن! ■

15 ئاتامغا خەۋەر ئېلىپ: »ساڭا ئوغۇل بالا تۇغۇلدى«! دەپ ئۇنى ئالامەت شادلاندۇرغان ئادەمگە لەنەت
بولسۇن! ■

□ **20:7 »سەن مېنى ... كۆندۈردۈڭ...«** ـ »كۆندۈردۈڭ« دېگەن بۇ سۆزنى شەرھلەش سەل تەس. ئادەتتە ئۇ »ئېزىتقۇلۇق قىلىش«، »ئالداش« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. تەۋرات، »ھوش.» 14:2-ئايەتتە بولسا ئۇ »كۆڭۈل ئېلىش«نى بىلدۈرىدۇ. تۇۋەندىكى ئايەتلەر (13-8) گە قارىغاندا خۇدا يەرەميانى ھېچ ئالدىمىدى ـ ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىنىڭ جاپا-مۇشەققەتلىكىنى ئالدىنئالا ئۇنىڭغا كۆرسەتكەن)مەسىلەن، 1-بابتا.(شۇڭا بىزنىڭچە »كۆندۈرۈش« توغرا چىلدۇ؛ شۇنداق دېگىنىمىز بىلەن، يەرەميا مۇشۇ يەردە بەلكىم، »ماڭا دۇچ كەلگەن جاپا-مۇشەققەتلەر ئەسلى ئوبلىغىنىمدىن كۆپ«، »سەن مېنى ئالداپ قويدۇڭ« دېگەننى پۈرىتىپ دادلىغان بولۇشىمۇ مۇمكىن.

■ **20:8** يەش. 457:

□ **20:10 »تەرەپ-تەرەپلەرنى ۋەھمە باسىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ماگور-مىسسابىب.« 3-□□□□□□□□□ ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **20:11** يەر. 19:1□8□20:15□18:17□40:23

□ **20:12 »ھەققانىيلارنى سىنايدىغان، ئىنسانلىنىڭ ۋىجدانى ۋە قەلبىنى كۆرىدىغان...«** ـ »ۋىجدان« ئىبرانىي تىلىدا »بۇرەك« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **20:12** يەر. 20:11□3:12□15:15□18-23:19 □ **20:13 »ئۇ نامراتلار كىشىنى رەزىللىك قىلغۇچىلاردىن قۇتقۇزغان«** ـ »نامراتلار كىشى« بەلكىم يەرەميانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **20:14** يەر. 1:15 ■ **20:15** ئايۇپ 33:

16 بۇ ئادەم پەرۋەردىگار رەھىم قىلماي غۇلاتقان شەھەرلەردەك بولسۇن؛ ئۇ ئەتىگەندە ناله، چۈشتە ئالاقزادىلىك
چۈقانلىرىنى ئاڭلىسۇن ـ □ ■
17 چۈنكى ئۇ مېنى بالياتقۇدىن چۈشكىنىمدىلا ئۆلتۈرۈۋەتمىگەن؛ ئاپام مېنىڭ گۈرۈم بولسىدى، ئۇنىڭ قورسىقى
مەن بىلەن تەڭ ھەمىشە چوڭ بولسىدى!
18 نېمىشقا مەن جاپا-مۇشەققەت، ئازاب-ئۇقۇبەتنى كۆرۈشكە، كۈنلىرىمنى خىجالەت-ئاھانەت ئىچىدە ئۆتكۈزۈشكە
بالياتقۇدىن چىقاندىمەن؟■

21

پەرۋەردىگار يېرۇسالېمنى دۈشمەنلەرگە تاپشۇرىدۇ

1 پادىشاھ زەدەكىيا مالكىيانىڭ ئوغلى پاشخۇرنى ھەم مائاسىياھنىڭ ئوغلى، كاھىن زەفانىيانى ئەۋەتكەندە، يەرەمىياغا
پەرۋەردىگاردىن تۆۋەندىكى مۇنۇ بىر سۆز كەلدى: ـ □
2)ئۇلار: »بىز ئۆچۈن پەرۋەردىگاردىن يارىدەم سورىغىن؛ چۈنكى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار بىزگە ھۇجۇم قىلىدۇ؛
پەرۋەردىگار ئۆزىنىڭ ئۆتكەنكى كارامەت قىلغان ئىشلىرى بويىچە، بىزگىمۇ ئوخشاش مۇئامىلە قىلسۇ، ئۇنى يېنىمىزدىن
ياندۇرارمىكىن؟« ـ دەپ سورىدى.
3 يەرەمىيا ئۇلارغا: ـ زەدەكىيانىڭ مۇنداق دەڭلار، ـ دېدى(
4 ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن قوللىرىڭلار تۇتقان، سىلەرنى قورشىۋالغان
بابىل پادىشاھى ھەم كالدىيلەرگە سىپىل سىرتىدا جەڭ قىلىشقا ئىشلىتىدىغان، جەڭ قوراللىرىڭلارنى قايرىۋېتىمەن ۋە
بۇلارنى بۇ شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا يىغىۋالىمەن؛ □
5 مەن ئۆزۈمۈز سوزۇلغان قولۇم ۋە كۈچلۈك بىلىكىم بىلەن، غەزىپىم بىلەن، قەھرىم بىلەن ۋە ھەسسىلەنگەن ئاچچىقىم
بىلەن سىلەرگە جەڭ قىلىمەن!
6 مەن بۇ شەھەردە تۇرۇۋاتقانلارنى، ئىنسان بولسۇن، ھايۋان بولسۇن ئۇرىمەن؛ ئۇلار دەھشەتلىك بىر ۋابا بىلەن
ئۆلىدۇ.
7 ئاندىن كېيىن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيانى، خىزمەتكارلىرىنى، خەلقىنى، يەنە بۇ
شەھەردە ۋابادىن، قىلىچتىن ۋە قەھەتچىلىكتىن قېلىپ قالغانلار بولسا، مەن ئۇلارنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ
قولىغا، ئۇلارنىڭ دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا ۋە جېنىنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ نېبوقادنەسار ئۇلارنى قىلىچ
تىغى بىلەن ئۇرىدۇ؛ ئۇ نە ئۇلارنى ئايىمايدۇ، نە ئۇلارغا ئىچىنى ھېچ ئاغرىتمايدۇ، نە رەھىم قىلمايدۇ.
8 لېكىن سەن بۇ خەلققە مۇنداق دېيىشىڭ كېرەك: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن ئالدىڭلاردا ھايات
يولى ۋە مامات يولىنى سالىمەن؛ □

□ **20:16** »ئاتامغا خەۋەر ئېلىپ: »ساڭا ئوغۇل بالا تۇغۇلدى«! دەپ ئۇنى ئالامەت شادلاندۇرغان ئادەمگە لەنەت بولسۇن! **(15-□□□□□)** بۇ ئادەم پەرۋەردىگار رەھىم قىلماي غۇلاتقان شەھەرلەردەك بولسۇن...» ـ پەيغەمبەرنىڭ ئۆزىنىڭ قايغۇ-ھەسرەتىنى چىققان بۇ ئاچچىق سۆزلىرىنى شۇيھىسىزكى، خۇدانىڭ يولىيورۇقى بىلەن بىز ئۈچۈن خاتىرىلىگىنى بىلەن، بىز: »خۇدا بۇلارنى چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرغان«، دەپ قارىمايمىز. پەيغەمبەرنىڭ بۇ سۆزلىرىنى خاتىرىلەشتىكى مەقسىتى بىزنىڭ پەيغەمبەرنىڭ شۇنچە قىينىلىپ كەتكەنلىكىنى ئوبدان چۈشىنىشىمىز ئۈچۈندۇر.

■ **20:16** يار. 19

■ **20:18** ئايۇپ 203:

□ **21:1** »**مالكىيانىڭ ئوغلى پاشخۇر**« ـ دېمىسەكمۇ، بۇ 20-بابتىكى »پاشخۇر« ئەمەس؛ لېكىن بۇ پاشخۇرمۇ كېيىنكى ۋاقىتلاردا يەرەمىياغا زىيانكەشلىك قىلىدىغان ئادەم بولىدۇ (27-25:29□□ كۆرۈڭ.(»زەفانىيا« بولسا ئۆزىنىڭ مۇستەقىل كۆزقارىشى يوق بولغان يەنە بىر »يۈملاق تاۋۇز«غا ئوخشايدۇ. (29:29□□□□ ۋەقەنى كۆرۈڭ.(تۇ بەلكىم ئاخىردا بابىلنىڭ »قاراۋۇل بېگى« تەرىپىدىن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنغان »زەفانىيا«غا ئوخشاش ئادەم ئىدى (27-24:52□□ كۆرۈڭ.(□ **21:4** »**كالدىيلەر**« ـ دېمىسەكمۇ، »كالدىيلەر« بابىللىقلارنى، بولۇپمۇ بابىل لەشكەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ.□ **21:8** »**لېكىن سەن بۇ خەلققە مۇنداق دېيىشىڭ كېرەك**« ـ »بۇ خەلق« يېرۇسالېمدا قامىلىپ قالغان خەلقنى كۆرسىتىدۇ.

9 كىم بۇ شەھەردە قالماقچى بولسا، قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابا بىلەن تۆلىدۇ، لېكىن كىم شەھەردىن چىقىپ،
سىلەرنى قورشۇالغان كالدىيلەرگە تەسلىم بولسا، ئۇ ھايات قالىدۇ، ئۇنىڭ جېنى ئۇزىنگە ئالغان ئولجىدەك بولىدۇ. ■
10 چۈنكى مەن بۇ شەھەرگە ياخشىلىق ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى يامانلىق قىلىش ئۈچۈن يۈزۈمنى قاراتقۇزدۇم، ـ
دەيدۇ پەرۋەردىگار، ئۇ بابىل پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ، ئۇ ئۇنى ئوت سېلىپ كۆيدۈرىۋېتىدۇ.

ئوردىدىكىلەر توغرۇلۇق

11 ۋە يەھۇدا پادىشاھىنىڭ جەمەتى توغرۇلۇق پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار: ـ
12 ئى داۋۇتنىڭ جەمەتى، پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ھەر ئەتىگەندە ئادالەت بىلەن ھۆكۈم چىقىرىڭلار،
بۇلاڭغان كىشىنى ئەزگۈچىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇڭلار، بولمىسا، قىلغانلىرىڭلارنىڭ رەزىللىكى تۈپەيلىدىن، قەھرىم
پارتلاپ، ئوتتەك ھەممىنى كۆيدۈرىدۇ، ئۇنى ئۆچۈرەلەيدىغان ھېچكىم بولمايدۇ، □ ■
13 مانا، مەن ساڭا قارشىدۇرمەن، ئى جىلغا ئۈستىدە، تۈزلەڭلىكتىكى قىيادا ئولتۇرغۇچى، يەنى »كىم ئۈستىمىزگە
چۈشۈپ ھۇجۇم قىلالىسۇن، كىم ئۆيلىرىمىزگە بېسىپ كىرەلىسۇن؟«! دېگۈچى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. □
14 مەن سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلارنىڭ مېۋىسى بويىچە سىلەرگە يېقىنلىشىپ جازالايمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ۋە
مەن ئۇنىڭ ئورمانلىقىدا بىر ئوت ياقىمەن، ئۇ بولسا ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ھەممىنى كۆيدۈرۈپ تۈگىتىدۇ.□ ■

22

پادىشاھقا ئېيتىلغان بىر سۆز

1 پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: »بارغىن، يەھۇدا پادىشاھىنىڭ ئوردىسىغا چۈشۈپ بۇ سۆزنى شۇ يەردە قىلغىن:
ـ □
2 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلا، ئى داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرغۇچى، يەھۇدا پادىشاھى ـ سەن، ئەلەمدار-
خىزمەتكارلىرىڭ ۋە مۇشۇ دەرۋازىلاردىن كىرىپ-چىقىدىغان خەلقىڭ، ـ

■ **21:9** يەر. 238:

□ **21:12** »ئى داۋۇتنىڭ جەمەتى، ...: ـ ھەر ئەتىگەندە ئادالەت بىلەن ھۆكۈم چىقىرىڭلار« ـ قارىغاندا، پادىشاھنىڭ سوتلىرى ئەتىگەندە ئۇتكۈزۈلەتتى. يەنە كېلىپ »ھەر ئەتىگەندە« دېگەن ئىبارە بەلكىم »ئادالەت بىرىنچى ئىش بولسۇن، ھەر كۈندە ئەڭ مۇھىم ئىش بولسۇن« دېگەن كۆچمە مەندە ئىشلىتىلگەن بولۇشى مۇمكىن.

■ **21:12** يەر. 322:

□ **21:13** »جىلغا ئۈستىدە... قىيادا ئولتۇرغۇچى...« ـ بىزنىڭچە بۇ ئوردىدا ئولتۇرغان پادىشاھ-ئەمىرلەرنى كۆرسىتىدۇ. ئەسلىدە پادىشاھ ئوردىسىنىڭ قۇرۇلۇشى ئۈچۈن، يېرۇسالېمدىكى ئىككى تاغ ئارىسىدىكى كىچىك جىلغا »تۈزلەڭلىك« قىلىپ تەندۇرۇلغان ئائدىن ئۇنىڭ ئۈستىگە ئوردا قۇرۇلغان. شۇنداق قىلىپ كىدرون جىلغىسى ئۈستىدە ـ يەنى »پەلەككە تاقاشقان« بىر ئىنتايىن بىخەتەر جايدا ـ ئوردا كۆرۈنەتتى. دېمەك، بۇ سۆزلەر پادىشاھ ھەم ئوردىدىكىلەرگە ئېيتىلغان بولۇشى كېرەك.
يەۋزى تەرجىمانلار بۇ ئايەت يېرۇسالېم شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. پادىشاھنىڭ ئوردىسىنىڭ ئالاھىدە ئەھۋالى ۋە كەيىنىدىكى ئايەتلەرگە قارىغاندا، بىزنىڭچە ئۇ ئوردىدىكىلەرنىڭ ئۆزلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **21:14** »مەن ئۇنىڭ ئورمانلىقىدا بىر ئوت ياقىمەن« ـ »ئورمانلىق« نېمىن كۆرسىتىدۇ؟ ئوردىنىڭ بىر پەخىرى بولغان سۇلايمان پادىشاھ بىنا قىلغان ھەيۋەتلىك »لۇۋان ئورمانلىقى ئۆيى«)لۇۋاننىڭ كېدىر ياغىچىدىن ياسالغان(ئىدى. 6:22نى كۆرۈڭ.

■ **21:14** يەر. 2717:

□ **22:1** »بارغىن، يەھۇدا پادىشاھىنىڭ ئوردىسىغا چۈشۈپ بۇ سۆزنى شۇ يەردە قىلغىن« ـ بىزنىڭچە، بۇ سۆز بەلكىم زەدەكىيادىن ئىلگىرىكى بىر پادىشاھقا ئېيتىلغان بولسا كېرەك، چۈنكى بۇ سۆز بىرخىل »قۇتقۇزۇش« ئۈمىدىنى ئېلىپ كېلەتتى؛ لېكىن 21-باب، 14-12ئايەتلەردە زەدەكىيا پەقەت »جازالاش«نى كۈتىدۇ)ئۇنىڭغا ئىككى خىل جازا ئېلىپ كېلىندۇ.(

3 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ئادالەت ۋە ھەققانىيلىق يۈرگۈزۈڭلار، بۇلانغان كىشىنى ئەزگۈچىنىڭ قولىدىن
قۇتقۇزۇڭلار، مۇساپىرلارنى، يېتىم-يېسىرلەرنى ۋە تۇل خوتۇنلارنى ھېچ خارلىماڭلار ياكى بوزەك قىلماڭلار،
گۇناھسىز قانلارنى بۇ يەردە تۆكمەڭلار. ■
4 سىلەر بۇ ئەمرىلەرگە ھەقىقەتەن ئەمەل قىلساڭلار، ئەمدى داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرغان پادىشاھلار، يەنى
ئۇلار، ئۇلارنىڭ ئەمەلدار-خىزمەتكارلىرى ۋە خەلقى جەڭ ھارۋىلىرىغا ئولتۇرۇپ ۋە ئاتلارغا مىنىپ بۇ ئوردىنىڭ
دەرۋازىلىرىدىن كىرىپ چىقىشىدۇ. □ ■
5 بىراق سىلەر بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىمىساڭلار، مەن ئۆز نامىم بىلەن قەسەم ئىچكەنكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ بۇ
ئوردا بىر خارابە بولىدۇ.□
6 چۈنكى پەرۋەردىگار يەھۇدا پادىشاھىنىڭ ئۆيى توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ سەن ماڭا خۇددى گىلېئاد، لۇبانىڭ
چوققىسىدەك بولغىنىڭ بىلەن، بەرھەق مەن سېنى بىر چۆل-بياۋان، ئادەملەر ۋاز كەچكەن شەھەرلەردەك
قىلىمەن. □
7 مەن ھەربىرى ياخشى قوراللانغان ۋەيران قىلغۇچىلارنى ساڭا قارشى ئەۋەتىمەن؛ ئۇلار »ئېسىل كېدىرلىرىڭنى«
كېسىۋېتىپ، ئوتقا تاشلايدۇ. □ ■
8 نۇرغۇن ئەللەر بۇ شەھەردىن ئۆتۈپ، ھەربىرى يېقىندىن: »نېمىشقا پەرۋەردىگار بۇ ئۇلۇغ شەھەرنى بۇنداق
قىلغاندۇ؟« دەپ سورايدۇ.■
9 ۋە ئۇلار جاۋابەن: »چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ ئەھدىسىدىن ۋاز كېچىپ، باشقا ئىلاھلارغا
چوقۇنۇپ ئۇلارنىڭ قوللۇقىغا كىرگەن« ـ دەيدۇ.

1-بېشارەت ـ يەھوئاھاز پادىشاھنىڭ جازاسى

10 ئۆلگىنىگە يىغلىماڭلار، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاھ-زارلىماڭلار؛ بەلكى سۈرگۈن بولغىنى ئۈچۈن قاتتىق يىغلاڭلار،
چۈنكى ئۇ ئۆز يۇرتىغا ھېچقاچان قايتىپ كەلمەيدۇ. □

■ **22:3** يەر. 6:7 □ 1221:

□ **22:4** **»داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرغان پادىشاھلار، يەنى ئۇلار، ئۇلارنىڭ ئەمەلدار-خىزمەتكارلىرى...»** ـ مۇشۇ يەردىكى »ئۇلار« ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ.« مەلۇم بىر زاماندا داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرغان پادىشاھ پەقەت بىر بولىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **22:4** يەر. 2517:

□ **22:5** **»مەن ئۆز نامىم بىلەن قەسەم ئىچكەنكى..»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن ئۆزۈم بىلەن قەسەم ئىچكەنكى...«.

□ **22:6** **»سەن ماڭا خۇددى گىلېئاد، لۇبانىڭ چوققىسىدەك...»** ـ گىلېئاد ۋە لۇبان گۈزەل ئورمانلىقلىرى بىلەن داڭقى چىققان جايلاردۇر. يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، پادىشاھنىڭ ئوردىسى ھەرخىل ياغاچلار بىلەن بېزەلگەنىدى.

□ **22:7** **»مەن ھەربىرى ياخشى قوراللانغان ۋەيران قىلغۇچىلارنى ساڭا قارشى ئەۋەتىمەن؛ ئۇلار »ئېسىل كېدىرلىرىڭنى« كېسىۋېتىپ، ئوتقا تاشلايدۇ«** ـ ئوردىدىكى چىرايلىق ياغاچ تۈزۈرۈك-ياساقلار توغرۇلۇق يۇقىرىقى 6-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **22:7** يەر. 615:

■ **22:8** قان. 23:29 □ 1پاد. 89:

□ **22:10** **»ئۆلگىنىگە يىغلىماڭلار، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاھ-زارلىماڭلار، بەلكى سۈرگۈن بولغىنى ئۈچۈن قاتتىق يىغلاڭلار...»** ـ)ئىزاھات: ـ تۆۋەندىكى 10-30-ئايەتلەر بولسا، يەھۇدانىڭ ئۆچ پادىشاھىنىڭ جازاسى توغرۇلۇق بېشارەتلەردىن ئىبارەت. مۇنۇڭا، بېشارەتلەر مىلادىيەدىن ئىلگىرى 597-609-يىللار مەزگىلىدە بېرىلگەن؛ مۇئېھسىزكى، يەرەمىيانىڭمۇ بۇ يەردە ئۇلارنى بىر يەردە بايان قىلىشىنىڭ مەقسىتى، بۇ ئەرزىمەس پادىشاھلارنى 23-بابتىكى بېشارەتتە كۆرسىتىلگەن »مەقىمى ياقۇچى« ـ يەنى مەسىھ بىلەن سېلىشتۇرۇشتىن ئىبارەتتۇر. پادىشاھلار »)خەلقنى ياقۇچى«) ئەيىبلىك (22)، پېرىۋسالېمدىكىلەر تۆزلىرىمۇ ئەيىبلىك (23-20)، چۈنكى ئۇلار بۇ پادىشاھلار »)ياقۇچىلار«)نىڭ ئەيىش-ئىشرەتلىك تۇرمۇشىغا قىزىققان، ھەشەمەتلىك ئوردىسىدىن پەخىرلەنگەن؛ ئۇلار يەنە بۇ پادىشاھلارنىڭ چوقۇنغان بۇتلىرىغا چوقۇنغان، شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ يات ئەلنىڭ پادىشاھلىرى »)سېنىڭ ئاشىنلىرىڭ«) بىلەن بولغان ئىتتىپاقلىشىشلىرىنى تولۇق قوللىغان. ئۇنداق ئىتتىپاقلىشىش پەرۋەردىگارغا تايانماسلىقتىن ئىبارەت ئىدى.(
(1-□□□□□□□ (10-12) توغرۇلۇق ئىزاھات: ـ مىلادىيەدىن ئىلگىرى 609-يىلى يوسىيا پادىشاھ مىسىر پادىشاھى پىرەۋن تەرىپىدىن جەڭدە ئولتۇرۇلۇپكەن. ئۇ ئادالەتلىك-دىيانەتلىك پادىشاھ بولۇپ، نۇرغۇن خەلق ئۈنىڭ ئولۇمىگە قاتتىق ئۆكۈنۈشتى. يەھوئاھاز تەختىدە ئۈچ ئايلا ئولتۇرغان، ئاندىن مىلادىيەدىن ئىلگىرى 597-609-يىللىرى پىرەۋن تەرىپىدىن سۈرگۈن قىلىنغان. بۇ بېشارەت شۇ چاغدا بېرىلىشى كېرەك ئىدى. مۇنۇڭا بېشارەتتىكى »ئۆلگىنى« بولسا يوسىيانى، »سۈرگۈن بولغىنى« بولسا يەھوئاھازنى كۆرسىتىدۇ.(

11 چۈنكى يەھۇدا پادشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى، يەنى ئاتىسى يوسىيانىڭ ئورنىغا تەختىگە ئولتۇرغان، بۇ يەردىن سۈرگۈن
بولغان شاللۇم توغرۇلۇق پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ئۇ ھەرگىز بۇ يەرگە قايتمايدۇ؛ □
12 چۈنكى ئۇ ئەسىر قىلىنىپ ئاپىرىلغان يۇرتتا تۇلىدۇ، ئۇ بۇ زېمىننى ئىككىنچى كۆرمەيدۇ.□

2-بىشارەت ـ يەھوئاكىم پادشاھنىڭ جازاسى

13 تۆۋىنى ئادىلسىزلىق بىلەن، بالىخانا-راۋاقلىرىنى ئادالەتسىزلىك بىلەن قۇرغانىنىڭ ھالىغا ۋاي! ئۇ قوشنىسىنى بىكار
ئىشلىتىپ، ئەمگىكىگە ھېچقانداق ھەق بەرمەيدۇ؛ □ ■
14 ئۇ: »تۆزۈمگە كەڭگاشا بىر ئوردىنى، ئازادە راۋاقلار بىلەن قوشۇپ سالىمەن؛ تاملىرىغا دېرىزىلەرنى كەڭ چىقىرىمەن؛
تاملىرىنى كېدىر تاختايلار بىلەن بېزەيمەن، ئۆيلىرىنى پەرەڭ سىرلايمەن« ـ دەيدۇ. ئۇنىڭ ھالىغا ۋاي!
15 سەن كېدىر ياغىچىدىن ياسالغان تاختايلارنى چاپلاپ، ئاتا-بوۋىلىرىڭ بىلەن بەسلەشسەڭ قانداقمۇ پادىشاھ
بولۇشقا لايىق بولىسەن؟ سېنىڭ ئاتاڭ يەپ-ئىچىشكە تەشەككۇر ئېيتىپ، ئادالەت ۋە دۇرۇس ئىشلارنى يۈرگۈزگەن
ئەمەسمۇ؟ شۇڭا ئۇ بۇنىڭ ياخشىلىقىنى كۆرگەن. □
16 ئۇ مۇمىنلەرنىڭ ۋە نامراتلارنىڭ دەۋاسىنى توغرا سورىغان؛ شۇڭا خەلقىنىڭ ئەھۋالى ياخشى ئىدى. بۇنداق
ئىش مېنى تونۇشتىن ئىبارەت ئەمەسمۇ؟« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
17 ـ بىراق كۆزۈڭ ۋە كۆڭلۈڭ بولسا پەقەت ئۆز جازانە-مەنپەئەتىڭگە ئېرىشىش، گۇناھسىزلارنىڭ قېنىنى تۆكۈش،
زورلۇق-زۇمبۇلۇق ۋە بۇلاڭچىلىق قىلىش پەيتىنى كۆزلەپ تىكلىگەندۇر.
18 شۇڭا پەرۋەردىگار يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى يەھوئاكىم توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ خەلق ئۇنىڭ
ئۈلۈمىدە: »ئاھ، ئاكام! ئاھ، سىڭلىم«! دەپ ئاھ-زارلار كۆتۈرمەيدۇ، ياكى ئۇنىڭ ئۈچۈن: »ئاھ، بېگىم! ئاھ،
ئۇنىڭ ھەيۋىسى«! دەپ ئاھ-زارلار كۆتۈرمەيدۇ؛ ■
19 ئۇ ئېشەكنىڭ دەپنىسىدەك كۆمۈلىدۇ، جەسىتى يېرۇسالېم دەرۋازىلىرىنىڭ سىرتىغا چۆرۈپ تاشلىنىدۇ.□ ■

يېرۇسالېمدىكىلەرگە ئاگاھ بېرىش

20 لىۋانغا چىقىپ پەريات قىل، باشاندا ئاۋازىڭنى كۆتۈر، ئابارىمنىڭ چوققىلىرىدىمۇ ناله كۆتۈر، چۈنكى سېنىڭ
»ئاشنىلىرىڭ«نىڭ ھەممىسى نابۇت قىلىندى. □

□ **22:11 »شاللۇم«** ـ يەھوئاھازنىڭ بىرىنچى ئىسمى، مەنىسى »ھېساب ئېلىش« بولغاچقا، يەرەمىيا بەلكىم ئۇنى مۇشۇ يەردە قەستەن ئىشلىتىدۇ؛ ئۇنىڭدىن ھېساب ئېلىنىدىغان بولىدۇ.
□ **22:12 »ئۇ ئەسىر قىلىنىپ ئاپىرىلغان يۇرتتا تۇلىدۇ، ئۇ بۇ زېمىننى ئىككىنچى كۆرمەيدۇ«** ـ بۇ بىشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى توغرىسىدا »2□□□.» 23:34 نى كۆرۈڭ.
□ **22:13 »تۆۋىنى ئادىلسىزلىق بىلەن، بالىخانا-راۋاقلىرىنى ئادالەتسىزلىك بىلەن قۇرغانىنىڭ ھالىغا ۋاي«...!** ـ بۇ يەھوئاكىمنى كۆرسىتىدۇ. بۇ بىشارەت 19□13) (20-23 يەھوئاكىم توغرۇلۇق بىشارەت. »2□□□.» 34:23-6:24 دىمۇ خاتىرىلەنگەن، پىرەۋن يەھوئاھازنى سۈرگۈن قىلغاندىن كېيىن ئۇكىسى يەھوئاكىمنى »قونچاق پادىشاھ« بولۇشقا تىكلىگەن. ئۇ ئون بىر يىل تەختىكە ئولتۇرغان، رەزىل پادىشاھ ئىدى. يەھۇدىي تارىخشۇناس يوسىفۇس يەھوئاكىمنىڭ ئۆلۈمى بىشارەتتەك بولغانلىقىنى خاتىرىلىگەن)يوسىفۇسنىڭ »قەدىمكى ئىشلار«ى، 10-باب، 3:6).
■ **22:13** لاۋ. 19:13□ قان. 24:15□14□ ھاب. 92:
□ **22:15 »سېنىڭ ئاتاڭ يەپ-ئىچىشكە تەشەككۇر ئېيتىپ، ئادالەت ۋە دۇرۇس ئىشلارنى يۈرگۈزگەن ئەمەسمۇ؟«** ـ »ئاتاڭ« بولسا دۇرۇس پادىشاھ يوسىيا ئىدى. »...□□□-□□□□□□ تەشەككۇر ئېيتىپ...» ئىبرانىي تىلدا پەقەت سۆزمۇسۆز بولسا: »ئۇ يېگەن ۋە ئىچكەن...» دېيىلىدۇ.
■ **22:18** يەر. 16:4□ 5، 6
□ **22:19 »ئۇ ئېشەكنىڭ دەپنىسىدەك كۆمۈلىدۇ، جەسىتى يېرۇسالېم دەرۋازىلىرىنىڭ سىرتىغا چۆرۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ يەھۇدىي تارىخشۇناس يوسىفۇسنىڭ دېگىنى بويىچە بولغاندا، ئېيوقادنەسار ئۇنىڭ جەسىتىنى يېرۇسالېمنىڭ سىپىلىدىن سىرتقا تاشلىۋەتكەنىدى.
■ **22:19** يەر. 15:3□ 36□3:
□ **22:20 »لىۋانغا چىقىپ پەريات قىل، باشاندا ئاۋازىڭنى كۆتۈر، ئابارىمنىڭ چوققىلىرىدىمۇ ناله كۆتۈر«** ـ بۇ ئۆزۈج جاي)لىۋان، باشان، ئابارىم(ھەممىسى »يۇقىرى جاي«لار ئىدى. ئىسرائىلنىڭ ئېغىر بىر گۇناھى بولسا »يۇقىرى جاي«لارغا چىقىپ ئۆزىدىن ئۆتىلارغا »تاۋاپگاھ« ياساپ ئۆلارغا

21 مەن ئامان-ئېسەن تۆرغىنىڭدا ساكا ئاگاھلاندۇردۇم، لېكىن سەن: »ئاڭلىمايمەن«! ـ دېدىڭ. ياشلىقىڭدىن
تارتىپلا بۇنداق قىلىپ مېنىڭ ئاۋازىمغا قۇلاق سالماسلىق دەل سېنىڭ يولۇڭ بولۇپ كەلگەن. □ ■
22 شامال بارلىق »باققۇچى«لىرىڭغا »باققۇچى« بولۇپ ئۆلارنى ئۆچۈرۈپ كېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئاشنىلىرىڭ
سۈرگۈن بولۇشقا چىقىدۇ؛ بەرھەق، سەن شۇ چاغدا بارلىق رەزىللىكىڭ تۈپەيلىدىن خىجىل بولۇپ رەسۋا بولىسەن.
□
23 ئى »لىۋان«دا تۇرغۇچى، كېمىدە دەرەخلىرى ئۈستىگە ئۆۋىلىغۇچى، سەن تولغاق تۈتقان ئايالنىڭ ئازابلىرىدەك،
دەرد-ئەلەملەر بېشىڭغا چۈشكەندە قانچىلىك ئىڭراپ كېتەرسەن!□

3-بېشارەت، 1-30-ئايە •••• كونىيا، يەنى »يەھوئاكىن« پادىشاھ سۈرگۈن قىلىنىپ قايتىپ كەلمەيدۇ

24 تۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم ئىچمەنكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ سەن يەھوئاكىمنىڭ ئوغلى كونىيا ھەتتا ئوڭ
قولۇمدىكى مۆھۈرلۈك ئۈزۈك بولساڭمۇ، مەن سېنى شۇ يەردىن يۇلۇپ تاشلايمەن؛ □
25 مەن سېنى جېنىڭنى ئىزدىگۈچىلىرىڭ قولىغا ۋە سەن قورققان ئادەملىرىڭ قولىغا، يەنى بابىل پادىشاھى
نېبوقادنەسارنىڭ قولىغا ۋە كالدىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن.
26 مەن سېنى ھەم سېنى تۇغقان ئاناڭ ئىككىڭلارنى تۇزۇڭلار تۇغۇلمىغان يات بىر يۇرتقا چۈرىۋېتىمەن؛ سىلەر شۇ
يەردە تۇلىسىلەر.
27 جېنىڭلار قايتىپ كېلىشكە شۇنچە تەشنا بولغان بۇ زېمىنغا بولسا، سىلەر ھەرگىز قايتىپ كېلەلمەيسىلەر.
28 كونىيا دېگەن بۇ كىشى چېقىلغان، نەزەرگە ئېلىنمايدىغان ساپال كوزىمۇ؟ ھېچكىم قارىمايدىغان بىر قاچىمۇ؟
ئەمدى نېمىشقا ئۆلار، يەنى ئۇ ۋە ئۇنىڭ نەسلى بولغانلار چۈرىۋېتىلگەن، ئۆلار تونۇمايدىغان بىر يۇرتقا تاشلۇۋېتىلدىمۇ؟
29 ئى زېمىن، زېمىن، زېمىن، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلا!
30 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ بۇ ئادەم »پەرزەنتسىز، تۆز كۈندە ھېچ غەلىبە قىلالمىغان بىر ئادەم« دەپ
يازغىن؛ چۈنكى ئۇنىڭ نەسلىدىن ھېچقانداق ئادەم غەلىبە قىلىپ، داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرۇپ يەھۇدا ئارىسىدا
ھۆكۈم سۈرمەيدۇ.□

چوقۇنۇشتىن ئىبارەت. لېكىن ئۆلارغا »ئاشنىلار« بولغان بۇتلارنىڭ ھەممىسى دۈشمەن تەرىپىدىن يۇزۇلدۇ ياكى يۇلىنىپ كېتىدۇ (22-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ). »ئاشنىلار« ئىككىنچى مەنىسى بەلكىم ئۆلار ئىنتىپاقداش قىلماقچى بولغان »يات ئەللەر«نىمۇ كۆرسىتىدۇ (22-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ **22:21 »مەن ئامان-ئېسەن تۆرغىنىڭدا ساكا ئاگاھلاندۇردۇم«** ـ بۇ بەلكىم يەرەمىيادىن ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **22:21** يەر. 23:5□ 23-28:7□ 11□7: 8؛ 13□10: 11؛ 12:16□ 23:17□ 12:18□ 1519:

□ **22:22 »باققۇچىلار«** ـ »باققۇچىلار«، شۇبھىسىزكى، پادىشاھلار، ئاتالمىش »پەيغەمبەرلەر« ۋە كاھىنلارنى كۆرسىتىدۇ. »ئاشنىلار« بولسا بەلكىم ئۆلار چوقۇنغان بۇتلارنى ھەمدە يەنە ئۆزى بۇتلارغا چوقۇنغان ئىنتىپاقداش قىلماقچى بولغان »يات ئەللەر«نىمۇ كۆرسىتىدۇ (22-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ **22:23 »قانچىلىك ئىڭراپ كېتىسەن«** ـ ياكى، »نېمىدېگەن ئېچىنارلىق بولارسەن-ھە«!

□ **22:24 »سەن يەھوئاكىمنىڭ ئوغلى كونىيا ھەتتا ئوڭ قولۇمدىكى مۆھۈرلۈك ئۈزۈك بولساڭمۇ، مەن سېنى شۇ يەردىن يۇلۇپ تاشلايمەن...»** ـ بۇ بېشارەت (30-24) يەھوئاكىن)قىسقا ئىسمى، كونىيا(پادىشاھ توغرۇلۇقتۇر. يەھوئاكىن ملادىيەدىن ئىلگىرى 597-يىلى ئاتىسى يەھوئاكىمنىڭ ئورنىنى بېسىپ، ئۆچ ئايلا تەختتە ئولتۇرغان. ئۇ رەزىل پادىشاھ بولۇپ، بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار تەرىپىدىن سۈرگۈن قىلىنغان. بۇ ئىشلار «2□□□.» 6:24-34:23دە خاتىرىلەنگەن.(

ئەمەلىيەتتە يەھوئاكىن)كونىيا(ۋە يەھوئاكىن)ياكى يەكونىياھ(ئوڭ قولۇمدىكى مۆھۈرلۈك ھوقۇقنىڭ ۋەكىلى بولغاچقا، ئۆلارنى ئۆزىنىڭ »مۆھۈرلۈك ئۈزۈك«ى دېگىلى بولاتتى. ئۇقۇرمەنلەر بىر پادىشاھنىڭ »مۆھۈرلۈك ئۈزۈك«ىنىڭ ئۆزىنچە مۇھىم ۋە قەدرلىك بولىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالايدۇ؛ ئەگەر خۇدا »مۆھۈرلۈك ئۈزۈك«نى تاشلىۋەتكەن بولسا، ئۇنداقتا ئۈزۈكتە ئىنتايىن يېرگىنچلىك بىر ئىش چوقۇم پەيدا بولغان بولۇشى كېرەك ئىدى.

□ **22:30 »بۇ ئادەم »پەرزەنتسىز، تۆز كۈندە ھېچ غەلىبە قىلالمىغان بىر ئادەم« دەپ يازغىن؛ چۈنكى ئۇنىڭ نەسلىدىن ھېچقانداق ئادەم غەلىبە قىلىپ، داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرۇپ يەھۇدا ئارىسىدا ھۆكۈم سۈرمەيدۇ«** ـ بۇ 30-ئايەتتىكى مۇھىم بىر بېشارەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭگە قاراڭ.

23

يالغان باققۇچىلار ۋە ھەققىي باققۇچى، سۈرگۈنلۈكتىن قايتىپ كەلگەن بىر خەلق، يېڭى باققۇچىلار

1 مېنىڭ يايلىقىمدىكى قويلارنى ھالاك قىلغۇچى ۋە تارقىتىۋەتكۈچى پادا باققۇچىلارنىڭ ھالىغا ۋاي! ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار. □ ■
2 شۇنىڭا ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى شۇنداق بېقىۋاتقان باققۇچىلارغا مۇنداق دەيدۇ:
»سىلەر مېنىڭ پادامنى تارقىتىۋەتكەنسىلەر، ئۇلارنى ھەيدىۋەتكەنسىلەر ۋە ئۇلارنى ئىزدىمىگەنسىلەر ۋە ئۇلاردىن ھېچ
خەۋەر ئالمىغانسىلەر، مانا، مەن سىلەرنىڭ قىلمىشلىرىڭلارنىڭ رەزىللىكىنى ئۆز بېشىڭلارغا چۈشۈرىمەن، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار ـ
3 ۋە پادامنىڭ قالدىسىنى بولسا، مەن ئۇلارنى ھەيدىۋەتكەن بارلىق پادىشاھلىقلاردىن يىغىمەن، ئۇلارنى ئۆز يايلاقلىرىغا
قايتۇرىمەن، ئۇلار ئاۋۇپ كۆپەيىدۇ.
4 مەن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئۇلارنى ھەققىي باقىدىغان باققۇچىلارنى تىكلەيمەن، شۇنىڭا بىلەن ئۇلار ئىككىنچى
قورقمايدۇ ياكى پاراكەندە بولمايدۇ، ئۇلاردىن ھېچقايسىسى كەم بولمايدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. ■
5 مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن داۋۇت ئۇچۇن بىر »ھەققانىي شاخ«نى ئۈستۈرۈپ
تىكلەيمەن، ئۇ پادىشاھ بولۇپ دانالىق بىلەن ھۆكۈم سۈرۈپ، زېمىندا ئادالەت ۋە ھەققانىيلىق يۈرگۈزىدۇ. □ ■
6 ئۇنىڭ كۈنلىرىدە يەھۇدا قۇتقۇزۇلىدۇ، ئىسرائىل ئامان-تىنچلىقتا تۇرىدۇ، ئۇ شۇ نامى بىلەن ئاتىلىدۇكى ـ
»پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمىز.« □ ■
7 شۇنىڭا مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ »ئىسرائىللارنى مىسىر زېمىنىدىن قۇتقۇزۇپ چىقارغان
پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دېگەن قەسەم قايتىدىن ئىشلىتىلمەيدۇ، ■
8 بەلكى شۇ كۈنلەردە »ئىسرائىللارنى شىمالدىكى زېمىندىن ۋە ئۆزى ئۇلارنى ھەيدىگەن بارلىق پادىشاھلىقلاردىن
قۇتقۇزۇپ چىقارغان پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دەپ قەسەم ئىچىلىدۇ. ئاندىن ئۇلار ئۆز يۇرتىدا تۇرىدۇ.

ساختا پەيغەمبەرلەر توغرىسىدا

9 پەيغەمبەرلەر توغرۇلۇق: ـ مېنىڭ كۆڭلۈم ئىچ-باغرىمدا سۇنۇقتۇر، سۆڭەكلىرىمنىڭ ھەممىسى تىترەيدۇ، مەن
مەست بولغان ئادەم، شاراب تەرىپىدىن يېڭىلگەن ئادەمگە ئوخشايمەن، بۇنداق بولۇشۇم پەرۋەردىگار ۋە ئۇنىڭ
پاك-مۇقەددەس سۆزلىرى تۈپەيلىدىندۇر، □

□ **23:1 »يايلىقىمدىكى قويلار«** ـ يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **23:1** ئەز. 234:
■ **23:4** ئەز. 1234 11:
□ **23:5 »مەن داۋۇت ئۈچۈن بىر »ھەققانىي شاخ«نى ئۈستۈرۈپ تىكلەيمەن، ئۇ پادىشاھ بولۇپ دانالىق بىلەن ھۆكۈم سۈرۈپ، زېمىندا ئادالەت ۋە ھەققانىيلىق يۈرگۈزىدۇ«** ـ يەھوئاھاز، يەھوئاكىم ۋە يەھوئاكىننىڭ ئۆلۈشى ياكى سۈرگۈن بولۇشى بىلەن داۋۇتنىڭ جەمەتى »كېسىلگەن بىر دەرەخ«نىڭ كۆتىكىدەك بولىدۇ. لېكىن خۇدا مەسىھ »)ھەققانىي شاخ«) بىلەن يەنىلا بۇ دەرەخنى قايتىدىن كۆكلىتىدۇ. »يەش.» 6-11:1نى ۋە »زەك.» 8:3 ۋە 12:6نى كۆرۈڭ.
■ **23:5** يەش. 2:4 11:40 يەر. 15:33 14 دان. 24:9 لۇقا 331 32:
□ **23:6 »ئۇنىڭ كۈنلىرىدە يەھۇدا قۇتقۇزۇلىدۇ، ئىسرائىل ئامان-تىنچلىقتا تۇرىدۇ، ئۇ شۇ نامى بىلەن ئاتىلىدۇكى ـ »پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمىز«« ـ** بۇ بېشارەت: (1) مەسىھنىڭ خۇدالىق تەبىئىتىنى؛ (2) كەلگۈسىدە يەھۇدا)ئىككى قەبىلە(نىڭ ۋە ئىسرائىل)ئون قەبىلە(نىڭ قايتىدىن بىر بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
■ **23:6** قان. 2833:
■ **23:7** يەر. 1516 14:
□ **23:9 »بۇنداق بولۇشۇم پەرۋەردىگار ۋە ئۇنىڭ پاك-مۇقەددەس سۆزلىرى تۈپەيلىدىندۇر«** ـ كۆز ئالدىدىكى)تۇۋەندە، 40-10-ئايەتلەردە ئېيتىلغان(گۇناھلار، ساختىلىق ۋە شۇنداقلا خەلقىنىڭ)ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ ھەققىي سۆزلىرىنى ئۇلارغا يەتكۈزۈشى تۈپەيلىدىن(ئۆزىنى رەت قىلغانلىقى يەرەمىيانىڭ كۆڭلىنى پاراكەندە ۋە سۇنۇق قىلغان.

10 چۈنكى زېمىن بولسا زىناخورلارغا تولغان، ئۇلارنىڭ يۈگۈرۈشلىرى توغرا يولدا ئەمەس، ئۇلارنىڭ هوقۇق
هەققانىيلىق يولدا ئەمەس. شۇڭا پەرۋەردىگارنىڭ لەنىتى تۇپەيلىدىن زېمىن قاغجىرايدۇ، دالادىكى ئوت-چۆپ
سولىشىدۇ، □ ■
11 چۈنكى هەم پەيغەمبەر هەم كاهىن هارام بولدى، هەتتا ئۆز ئۆيۈمدىمۇ ئۇلارنىڭ رەزىل قىلمىشلىرىنى بايقىدىم، ـ
دەيدۇ پەرۋەردىگار. ■
12 ـ شۇڭا ئۇلارنىڭ يولى ئۆزلىرىگە قارا ئۆڭۈلۈقتا ماڭىدىغان، تېيىلغاق يوللاردەك بولىدۇ، ئۇلار بۇ يوللاردا پۇتلىشىپ،
يىقىلىدۇ، چۈنكى ئۇلار جازالىنىدىغان يىلدا مەن ئۇلارنىڭ بېشىغا يامانلىق چۈشۈرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
□ ■
13 مەن ئاۋۋال ساماريەدىكى پەيغەمبەرلەردە ئەخمەقلىقنى كۆرگەنمەن، ئۇلار باۋالنىڭ نامىدا بېشارەت بېرىپ،
خەلقىم ئىسرائىلنى ئازدۇرغان،
14 براق يېرۇسالېمدىكى پەيغەمبەرلەردىمۇ يىرگىنچلىك بىر ئىشنى كۆردۈم، ئۇلار زىناخورلۇق قىلىدۇ، يالغانلىقتا
ماڭىدۇ، رەزىللىك قىلغۇچىلارنىڭ قولىنى كۈچەيتىدۇكى، نەتىجىدە هېچقايسىسى رەزىللىكىدىن يانمايدۇ، ئۇلارنىڭ
هەممىسى ماڭا سودومدەك، يېرۇسالېمدا ئۇرۇۋاتقانلار ماڭا گومورراەدەك بولدى. □ ■
15 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار پەيغەمبەرلەر توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا،
مەن ئۇلارنى ئەمەن بىلەن ئوزۇقلاندۇرىمەن، ئۇلارغا ئۆت سۈيىنى ئىچكۈزىمەن، چۈنكى يېرۇسالېمدىكى پەيغەمبەرلەر
هارامىلىقىنىڭ مەنبەسى بولۇپ، هارامىلىق ئۇلاردىن پۈتكۈل زېمىنغا تارقىلىپ كەتتى.■
16 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەرگە بېشارەت بېرىۋاتقان
پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالماڭلار، ئۇلار سىلەرنى بىمەنىلىككە يېتەكلەيدۇ، ئۇلارنىڭ سۆزلىرى
پەرۋەردىگارنىڭ ئاغزىدىن چىققان ئەمەس، بەلكى ئۆز كۆڭلىدە تەسەۋۋۇر قىلغان بىر كۆرۈنۈشنى سۆزلەۋاتىدۇ.
17 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى كۆزىگە ئىلمايدىغانلارغا: »سىلەر تامان-تىنچلىقتا ئۇرىسىلەر« دەيدۇ ۋە ئۆز
كۆڭلىنىڭ جاھىللىقىدا ماڭىدىغانلارنىڭ ھەربىرىگە: »ھېچقانداق يامانلىق بېشىڭلارغا چۈشمەيدۇ« ـ دەيدۇ.
□ ■
18 براق ئۇلاردىن قايسى بىرسى پەرۋەردىگارنىڭ كېڭىشىدە ئۇنىڭ سۆز-كالامىنى بايقاپ چۈشىنىش ۋە ئاڭلاش
ئۈچۈن ئورغان؟ ئۇلاردىن كىم ئۇنىڭ سۆزىنى قۇلاق سېلىپ ئاڭلىغان؟
19 مانا، پەرۋەردىگاردىن چىققان بىر بوران-چاپقۇن! ئۇنىڭدىن قەھەر چىقتى، بەرھەق، دەھشەتلىك بىر قارا قۇيۇن

□ **23:10** »زېمىن بولسا زىناخورلارغا تولغان« ـ بۇ »زىناخورلار«نىڭ كىم ئىكەنلىكى ئۇۋەندىكى 11-ئايەتتە ئايان قىلىنىدۇ ـ يەنى ئۆز هوقۇقىنى هارام يولدا ئىشلىتىدىغان كاهىنلار ۋە ساختا پەيغەمبەرلەر. ئۇلارنىڭ »زىناخورلۇقى« بەلكىم هەم جىسمانىي جەھەتتىكى زىناخورلۇق ۋە خۇداغا ۋاپاسىزلىق قىلىپ بۇتلارغا چوقۇنۇشنىمۇ كۆرسىتىدۇ، پەلەستىندىكى بۇتپەرەسلىك ھەردائىم بۇتخانىدىكى »ياھىشە ئاياللار« بىلەن باغلىق ئىدى.

■ **23:10** يەر. 5□7: 8؛ 29:

■ **23:11** يەر. 13:6□ 10:8□ 18:14

□ **23:12** »ئۇلار جازالىنىدىغان يىلى« ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇلارنى يوقلىشىم كېرەك بولغان يىلى« دەپ ئىپادىلىنىدۇ.

■ **23:12** زەب. 35:6□ 73:18 يەر. 13:16

□ **23:14** »يېرۇسالېمدىكى پەيغەمبەرلەردىمۇ يىرگىنچلىك بىر ئىشنى كۆردۈم، ئۇلار زىناخورلۇق قىلىدۇ، يالغانلىقتا ماڭىدۇ، رەزىللىك قىلغۇچىلارنىڭ قولىنى كۈچەيتىدۇكى، نەتىجىدە هېچقايسىسى رەزىللىكىدىن يانمايدۇ...» ـ ساماريەدىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ ساختا بېشارەت »باۋالنىڭ نامىدا« بەرگەنلىكى هېچقانداق تەجەبلىنەرلىك ئىش ئەمەس، ساماريە)ئىسرائىل، يەنى »شىمالىي پادىشاھلار ئاستىدا بالدۇرلا خۇدانىڭ يولىدىن چىققاندى. براق يېرۇسالېم)يەھۇدا(دا خۇدا ئەۋەتكەن هەقىقىي پەيغەمبەرلەر كۆپ بولغاچقا، هەقىقەتنى ئۇلارغا نىسبەتەن خېلىلا ئوبدان بىلىشى كېرەك ئىدى. »ئۇلارنىڭ هەممىسى ماڭا سودومدەك، يېرۇسالېمدا ئۇرۇۋاتقانلار ماڭا گومورراەدەك بولدى« ـ ئوقۇرمەنلەرگە مەلۇمكى، سودوم ۋە گومورراۋ شەھىرى ئىنتايىن رەزىل شەھەرلەر بولۇپ، خۇدا ئۇلار ئۈستىگە ئوت ياغدۇرۇپ ۋەيران قىلىۋەتكەندى »يار.» 19-بابنى كۆرۈڭ.(

■ **23:14** يەش. 91:

■ **23:15** يەر. 14:8□ 159:

□ **23:17** »ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى كۆزىگە ئىلمايدىغانلارغا: »سىلەر تامان-تىنچلىقتا ئۇرىسىلەر« دەيدۇ ۋە...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار مېنى كەمىستىدىغانلارغا: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: سىلەر تامان-تىنچلىقتا ئۇرىسىلەر« دەۋېرىدۇ ۋە...».

■ **23:17** يەر. 14:6□ 11:8□ ئەز. 10:13□ زەك. 210:

چىقىپ كەلدى؛ ئۇ پىرقىراپ رەزىللەرنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ. ■
20 ئۆنىڭ كۆڭلىدىكى نىيەتلىرىنى ئادا قىلىپ تولۇق ئەمەل قىلغۇچە، پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى يانمايدۇ؛ ئاخىرقى
كۈنلەردە سىلەر بۇنى ئوبدان چۈشىنىپ يېتىسىلەر.
21 مەن بۇ پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتمىگەنمەن، لېكىن ئۇلار خەۋەرنى جار قىلىشقا قاتىرىغان؛ مەن ئۇلارغا سۆز قىلمىدىم،
لېكىن ئۇلار بېشارەت بەرگەن. ■
22 ھالبۇكى، ئۇلار مېنىڭ كېڭىشمىدە تۇرغان بولسا، مېنىڭ خەلقىمگە سۆزلىرىمنى ئاڭلاتقۇزغان بولسا، ئەمدى
خەلقىمنى رەزىل يولىدىن ۋە قىلمىشلىرىنىڭ رەزىللىكىدىن ياندۇرغان بولاتتى.

23 مەن پەقەت بىر يەردىلا تۇرىدىغان خۇدامۇ؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن يىراق-يىراقلاردىكى ھەرجايدا
تۇرىدىغان خۇدا ئەمەسمۇ؟ □
24 بىرسى يوشۇرۇن جايلاردا مۆكۈژالسا مەن ئۇنى كۆرەلمەيدىمەن؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ ئاسمان-زېمىن مەن
بىلەن تولدۇرۇلغان ئەمەسمۇ؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. ■
25 مەن مېنىڭ نامىمدا يالغان بېشارەتلەر بېرىدىغان پەيغەمبەرلەرنىڭ: »بىر چۈش كۆردۈم! بىر چۈش كۆردۈم«!
دېگەنلىرىنى ئاڭلىدىم؛
26 بۇنداق پەيغەمبەرلەر يالغان بېشارەتلەرنى بېرىدۇ، ئۇلار ئۆزىنىڭ كۆڭلىدىكى ئېزىتقۇ تەسەۋۋۇرلىرىدىن پەيغەمبەرلەر
بولۇشۇۋالغان. ئەمدى ئۇلار بۇنداق ئىشلارنى قاچانغىچە كۆڭلىگە پۈكىدۇ؟
27 ئۇلار ھەربىرى قاچانغىچە ئۆز يېقىنىغا ئېيتقان چۈشلىرى ئارقىلىق)خۇددى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ باۋالغا چوقۇنۇپ
نامىمنى ئۇنتۇغىنىغا ئوخشاش(خەلقىمگە نامىمنى ئۇنتۇلدۇرۇشنى پەملەيدۇ؟■
28 چۈشنى كۆرگەن پەيغەمبەر، چۈشنى ئېيتىپ بەرسۇن، مېنىڭ سۆزۈمنى ئاڭلىغان كىشى بۇ سۆزۈمنى
ئەستايىدىللىق بىلەن سۆزلىسۇن؛ پاخالنىڭ بۇغداي بىلەن سېلىشتۇرغۇچىلىك نېمىسى باردۇ؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
29 ـ مېنىڭ سۆزۈم خۇددى كۆيدۈرگۈچى بىر ئوت ۋە تاشنى چاقىدىغان بازغان ئەمەسمۇ؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
30 شۇڭا مانا، مەن پەيغەمبەرلەرگە قارشىدۇرمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز يېقىنىدىن
»مېنىڭ سۆزلىرىم«نى ئوغرىلاپ دوراپچىلىق قىلىدۇ. ■
31 مانا، مەن پەيغەمبەرلەرگە قارشىدۇرمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئۇلار ئۆز تىللىرىنى چاينىپ: »پەرۋەردىگار
دەيدۇ...« دەپ بېشارەت بېرىدۇ.
32 مانا، يالغان چۈشلەرنى بېشارەت قىلىپ بۇلارنى يەتكۈزۈپ، يالغانچىلىقى ۋە باشباشتاقلىقى بىلەن مېنىڭ
خەلقىمنى ئازدۇرغانلارغا قارشىدۇرمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ مەن ئۇلارنى ئەۋەتمىگەنمەن، ئۇلارنى بۇيرۇغان
ئەمەسمەن؛ ئۇلار بۇ خەلققە ھېچقانداق پايدا يەتكۈزمەيدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■
33 ئەمدى يا كى بۇ خەلق، يا كى پەيغەمبەر، يا كى كاھىن سەندىن: »پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا يۈكلىگەن سۆزى نېمە؟«
دەپ سورىسا، سەن ئۇلارغا: »قايسى يۈك؟! مەن سىلەرنى ئۆزۈمدىن يىراق تاشلايمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
□

■ **23:19** يەر. 30□23: 24
■ **23:21** يەر. 1414:
□ **23:23** **»مەن پەقەت بىر يەردىلا تۇرىدىغان خۇدامۇ؟«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن پەقەت يېقىندا تۇرىدىغان خۇدامۇ؟.«
■ **23:24** زەب. 139:12-7□ ئام. 9□2: 3
■ **23:27** ھاك. 7:3□ 348□33:
■ **23:30** قان. 20:18□ يەر. 1514□14:
■ **23:32** زەف. 43:
□ **23:33** **»پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا يۈكلىگەن سۆزى نېمە؟... قايسى يۈك؟«...!** ـ ئوقۇرمەنلەرگە ئايان بولىدۇكى، ئىبرانىي تىلىدا »يۈك« ۋە »ئېغىر
بېشارەت« دېگەنلەر ئوخشاش بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. پەرۋەردىگارنىڭ جاۋابى »سىلەر ئۆزۈڭلار ماڭا يۈك«! دېگەن مەنىدە. خەلقىنىڭ
يەرەمىيادىن »پەرۋەردىگارنىڭ)ساڭا(يۈكلىگەن سۆزى« توغرۇلۇق سورىشى ھەجۋىي، كىنايىلىك گەپ ئىدى ـ بۇ سۆزنىڭ تېگىدە: »يەرەمىيا

34 »پەرۋەردىگارنىڭ يۇكلىگەن سۆزى« دەيدىغان ھەرقايسى پەيغەمبەر، كاھىن يا كى خەلق بولسا، مەن بۇ كىشىنى
تۆيىدىكىلەر بىلەن تەڭ جازالايمەن.
35 ئەمدى سىلەرنىڭ ھەربىرىڭلار تۆز يېقىنىدىن ۋە ھەربىرىڭلار تۆز قېرىندىشىدىن مۇشۇنداق: »پەرۋەردىگار نېمە
جاۋاب بەردى؟« ۋە »پەرۋەردىگار نېمە دېدى؟« دەپ سورىشىڭلار كېرەك.
36 سىلەر »پەرۋەردىگارنىڭ يۇكلىگەن سۆزى« دېگەننى قايتىدىن ئاغزىڭلارغا ئالمايسىلەر؛ چۈنكى ھەربىرىڭلارنىڭ
تۆز سۆزى تۆزىگە يۈك بولىدۇ، چۈنكى سىلەر خۇدايىمىز، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار،
تىرىك خۇدانىڭ سۆزلىرىنى بۇرىملىغانسىلەر. ▫
37 ھەربىرىڭلار پەيغەمبەردىن مۇشۇنداق: »پەرۋەردىگار ساڭا نېمە دەپ جاۋاب بەردى؟« ۋە »پەرۋەردىگار
نېمە دېدى؟« دەپ سورىشىڭ كېرەك.
38 لېكىن سىلەر: »پەرۋەردىگارنىڭ يۇكلىگەن سۆزى« دەۋەرگىنىڭلار تۆپەيلىدىن، مانا پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: ـ چۈنكى سىلەر: »پەرۋەردىگارنىڭ يۇكلىگەن سۆزى« دەۋېرىسىلەر ۋە مەن سىلەرگە: »»پەرۋەردىگارنىڭ
يۇكلىگەن سۆزى« دېمەڭلەر« دەپ خەۋەر ئەۋەتكەنمەن،
39 شۇڭا مانا، مەن سىلەرنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇيمەن، مەن سىلەرگە ۋە ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا تەقدىم قىلغان شەھەر
بىلەن تەڭ يۈزۈمدىن يىراق تاشلايمەن؛ ▫
40 مەن ئۇستۇڭلارغا مەڭگۈ رەسۋاچىلىق ۋە ھەرگىز ئۇنتۇلمايدىغان مەڭگۈلۈك شەرمەندىلىكنى چۈشۈرىمەن! ■

24

ياخشى ئەنجۈرلەر، يامان ئەنجۈرلەر

1 بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار يېرۇسالېمدىن يەھوئاكىمنىڭ ئوغلى، يەھۇدا پادىشاھى يەكونىياھ، يەھۇدا ئەمىر-
شاھزادىلىرى، ھۈنەرۋەنلەر ۋە تۆمۈرچىلەرنى ئەسىرگە ئېلىپ بابىلغا سۈرگۈن قىلغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگار ماڭا
تۆز ئىبادەتخانىسى ئالدىدىكى ئىككى سېۋەت ئەنجۈرنى »مانا كۆر« دەپ كۆرسەتتىكەن. ■
2 بىر سېۋەتتە دەسلەپكى پىشقان ئەنجۈردەك ئىنتايىن ياخشى ئەنجۈرلەر بار ئىدى؛ ئىككىنچى سېۋەتتە يېگىلى
بولمايدىغان، ئىنتايىن ناچار ئەنجۈرلەر بار ئىدى.
3 ئاندىن پەرۋەردىگار ماڭا: »نېمە كۆردۈڭ، يەرەمىيا؟« ـ دەپ سوردى. مەن: »ئەنجۈرلەرنى كۆردۈم؛
ياخشىلىرى بولسا ئىنتايىن ياخشىكەن؛ ناچارلىرى يېگىلى بولمايدىغان، ئىنتايىن ناچار ئىكەن« ـ دېدىم.
4 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
5 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن يەھۇدادىن سۈرگۈن بولغانلارنى، يەنى مېنىڭ
بۇ يەردىن كالدىيلەرنىڭ زېمىنىغا ئەۋەتكەنلىرىمنى بۇ ياخشى ئەنجۈرلەردەك ياخشى دەپ قارايمەن؛
6 مەن ئۇلارغا ياخشى بولسۇن دەپ كۆزۈمنى ئۇلارغا تىكىمەن ۋە ئۇلارنى بۇ زېمىنغا قايتۇرىمەن؛ مەن ئۇلارنى
غۇلىتىپ تاشلىمايمەن، بەلكى ئۇلارنى قۇرىمەن؛ ئۇلارنى يۇلۇپ تاشلىمايمەن، بەلكى تىكىپ تۇستۇرىمەن.

ھەردائىم بىرگە ئېغىر سۆزلەر، شۇم خەۋەرنى يەتكۈزىدۇ» دېگەن مەنە بار ئىدى. ئۇلارنىڭ قۇلاقلىرى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە ھېچ ئېچىلمىغانىدى.
▫ **23:36 »ھەربىرىڭلارنىڭ تۆز سۆزى تۆزىگە يۈك بولىدۇ«** ـ يەرەمىيانىڭ بۇ دېگىنى بىزنىڭچە مۇنداق: »سىلەرنىڭ يالغان سۆزلىرىڭلار، جۈملىدىن
ساختا پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرى سىلەرگە جازا ئېيىقلىدۇ؛ پەيغەمبەرلەرنىڭ يالغان سۆزلىرىنى سىلەر ياخشى دەپ قوبۇل قىلىپ، شۇنداقلا بىر-بىرىڭلارغا
قايتىلاپ ئېيتىسىلەر، بۇ يالغان بېشارەتلەر خۇدانىڭ ھەقىقىي »يۇكلىگەن سۆزى« ئەمەس، بەلكى بېشىڭلارغا خۇدانىڭ ئېغىر جازاسى بولغان »يۈك«
چۈشۈرىدىغان سۆزدۇر. ▫ **23:39 »مەن سىلەرنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇيمەن«** ـ يا كى »سىلەرنى يىراققا ئېلىپ كېتىمەن...» ■ **23:40** يەر. 1120:
■ **24:1** 2پاد. 15:24 2تار. 1036:

7 مەن ئۇلارغا مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىدىغان، مېنى تونۇيدىغان بىر قەلبنى تەقدىم قىلىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن
ئۇلار مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ، مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن؛ چۈنكى ئۇلار پۈتۈن قەلبى بىلەن يېنىمغا قايتىدۇ. ■
8 لېكىن ناچار ئەنجۈرلەر، يەنى يېگلى بولمايدىغان، ئىنتايىن ناچار ئەنجۈرلەر قانداق بولغان بولسا، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار، ـ بەرھەق، مەن يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيانى، ئەمىر-شاھزادىلىرىنى ۋە يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ قالغان
قىسمىنى، بۇ زېمىندا قالغانلارنى ۋە مىسىردا تۇرۇۋاتقانلارنى شۇنىڭغا ئوخشاش قىلىمەن؛ ■
9 مەن ئۇلارنى يەر يۈزىدىكى بارلىق پادىشاھلىقلارغا ۋەھىمە سالغۇچى بىر ئوبيېكت بولۇشقا، كۆلپەتكە چۈشۈشكە
تاپشۇرىمەن؛ مەن ئۇلارنى ھەيدىۋەتكەن بارلىق جايلاردا ئۇلارنى رەسۋاچىلىقنىڭ ئوبيېكتى، سۆز-چۆچەك، تاپا-
تەننىڭ ئوبيېكتى ۋە لەنەت سۆزلىرى بولۇشقا تاپشۇرىمەن. □ ■
10 مەن ئۇلارغا ھەم ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم قىلغان زېمىندىن يوقىتىلغۇچە ئۇلار ئارىسىغا قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابانى
ئەۋەتىمەن.

25

سۆز- كالامنى ئاڭلىماسلىق تۈپەيلىدىن يەتمىش يىللىق قۇللۇقتا بولۇش

1 يوسىيانىڭ ئوغلى، يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىمنىڭ تۆتىنچى يىلىدا)يەنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ بىرىنچى
يىلىدا(يەھۇدانىڭ بارلىق خەلقى توغرۇلۇق يەرەمىياغا كەلگەن سۆز، ـ
2 بۇ سۆزنى يەرەمىيا پەيغەمبەر يەھۇدانىڭ بارلىق خەلقى ۋە يېرۇسالېمدا بارلىق تۇرۇۋاتقانلارغا ئېيتىپ مۇنداق
دېدى: ـ
3 ئامۇننىڭ ئوغلى، يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئون ئۈچىنچى يىلىدىن باشلاپ بۈگۈنكى كۈنگىچە، بۇ يىگىرمە ئۈچ
يىل پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ تۇرغان ۋە مەن تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇنى سىلەرگە سۆزلەپ
كەلدىم، لېكىن سىلەر ھېچ قۇلاق سالمىدىڭلار؛
4 ۋە پەرۋەردىگار سىلەرگە بارلىق خىزمەتكارلىرى بولغان پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتىپ كەلگەن؛ ئۇ تاڭ سەھەردە
ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇلارنى ئەۋەتىپ كەلگەن؛ لېكىن سىلەر قۇلاق سالماي ھېچ ئاڭلىمىدىڭلار. ■
5 ئۇلار: »سىلەر ھەربىرىڭلار يامان يولۇڭلاردىن ۋە قىلمىشلىرىڭلارنىڭ رەزىللىكىدىن توۋا قىلىپ يانىسا ئۆلار، مەن
پەرۋەردىگار سىلەرگە ۋە ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا قەدىمدىن تارتىپ مەڭگۈگىچە تەقدىم قىلغان زېمىندا تۇرۇۋېرىسىلەر. ■
6 باشقا ئىلاھلارغا ئەگىشىپ ئۇلارنىڭ قۇللۇقىدا بولۇپ چوقۇنماڭلار، مېنى قوللىرىڭلار ياسىغانلار بىلەن
غەزەپلەندۈرمەڭلار، مەن سىلەرگە ھېچ يامانلىق كەلتۈرمەيمەن« ـ دەپ جاكارلىغان. □
7 لېكىن سىلەر ماڭا قۇلاق سالمىدىڭلار، مېنى قوللىرىڭلار ياسىغانلار بىلەن غەزەپلەندۈرۈپ تۆزۈڭلارغا زىيان
كەلتۈردۈڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
8 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »سىلەر مېنىڭ سۆزلىرىمگە قۇلاق
سالمىغان بولغاچقا،
9 مانا، مەن شىمالدىكى ھەممە جەمەتلەرنى ۋە مېنىڭ قۇلۇمنى، يەنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنى چاقىرتىمەن،
ئۇلارنى بۇ زېمىنغا، ئۇنىڭدا بارلىق تۇرۇۋاتقانلارغا ھەمدە ئەتراپتىكى ھەممە ئەللەرگە قارشىلىششقا ئېلىپ كېلىمەن؛

■ 24:7 قان. 6:30□ يەر. 22:30□ 33:31□ 39:32□38□ ئەز. 19:11□ 27□36:26
■ 24:8 يەر. 29□17:
□ 24:9 »مەن ئۇلارنى يەر يۈزىدىكى بارلىق پادىشاھلىقلارغا ۋەھىمە سالغۇچى بىر ئوبيېكت بولۇشقا، كۆلپەتكە چۈشۈشكە تاپشۇرىمەن...» ـ باشقا
بىرخىل تەرجىمىسى: »مەن ئۇلارنى ھەرياق-ھەرياقلارغا يەر يۈزىدىكى بارلىق پادىشاھلىقلارغا ھەيدىلىشكە، بالا-يىشاپەت چۈشۈشكە تاپشۇرىمەن....»
■ 24:9 قان. 28:37□25□ 1پاد. 7:9□ 2تار. 20:7□ يەر. 4:15□ 18:29□ 17:34□ 18:42:
■ 25:4 يەر. 25:7□13□ 10:11□8□7□ 11:13□ 12:16□ 23:17□ 12:18□ 15:19□ 21:22□ 2پاد. 13:17□ يەر. 11:18□ 15:35□ يۇن. 3:8:
□ 25:6 »قوللىرىڭلار ياسىغانلار...» ـ مۇشۇ سۆزلەر ياكى ياسىغان بۇتلارنى ياكى يامان قىلمىشلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

مەن مۇشۇ زېمىندىكىلەر ۋە ئەتراپتىكى ئەللەرنى پۈتۈنلەي ۋەيران قىلىپ، ئۇلارنى تولىمۇ ۋەھىمىلىك قىلىمەن ھەم
ئۇش-ئۇش ئوبيېكتى، دائىملىق بىر خارابلىك قىلىمەن؛ ■
10 مەن ئۇلاردىن تاماشىنىڭ ساداسىنى، شاد-خۇرامىلىق ساداسىنى، توي بولۇۋاتقان يىگىت-قىزنىڭ ئاۋازىنى،
تۈگمەن تېشىنىڭ ساداسىنى ۋە چىراغ نۇرىنى مەھرۇم قىلىمەن؛ ■
11 بۇ پۈتكۈل زېمىن ۋەيرانە ۋە دەھشەت سالغۇچى ئوبيېكت بولىدۇ، ۋە بۇ ئەللەر بابىل پادىشاھىنىڭ يەتمىش يىل
قۇللۇقىدا بولىدۇ.□
12 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، يەتمىش يىل توشقاندا، مەن بابىل پادىشاھىنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئېلىنىڭ ېشىغا، شۇنداقلا
كالدىيلەرنىڭ زېمىنى ئۈستىگە ئۆز قەبىھلىكىنى چۈشۈرۈپ، ئۇنى مەڭگۈگە خارابلىك قىلىمەن. ■
13 شۇنىڭ بىلەن مەن شۇ زېمىن ئۈستىگە مەن ئۇنى ئەيىبلىگەن بارلىق سۆزلىرىمنى، جۈملىدىن بۇ كىتابتا يېزىلغانلارنى،
يەنى يەرەمىيانىڭ بارلىق ئەللەرنى ئەيىبلىگەن بېشارەتلىرىنى چۈشۈرىمەن.
14 چۈنكى كۆپ ئەللەر ھەم ئۇلۇغ پادىشاھلار بۇ پادىشاھ ھەم قوۋملىرىنىمۇ قۇل قىلىدۇ؛ مەن ئۇلارنىڭ قىلغان
ئىشلىرى ۋە قوللىرى ياسىغانلىرى بويىچە ئۇلارنى جازالايمەن. □ ■

ھەم يەھۇدا ھەم ئەللەرنىڭ خۇدانىڭ غەزىپىگە ئۈچرىشى توغرۇلۇق بىر ئالامەت كۆرۈنۈش

15 چۈنكى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار ماڭا ئالامەت كۆرۈنۈشتە مۇنداق دېدى: ـ مېنىڭ قولۇمدىكى
غەزىپىمگە تولغان قەدەھنى ئېلىپ، مەن سېنى ئەۋەتكەن بارلىق ئەللەرگە ئىچكۈزگىن؛ □ ■
16 ئۇلار ئىچىدۇ، ئۇيان-بۇيان ئىرغاڭلايدۇ ۋە مەن ئۇلار ئارىسىغا ئەۋەتكەن قىلىچ تۈپەيلىدىن ساراڭ بولىدۇ.
17 شۇڭا مەن بۇ قەدەھنى پەرۋەردىگارنىڭ قولىدىن ئالدىم ۋە پەرۋەردىگار مېنى ئەۋەتكەن بارلىق ئەللەرگە
ئىچكۈزدۈم،
18 ـ يەنى يېرۇسالېمغا، يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىگە، ئۇنىڭ پادىشاھلىرىغا ۋە ئەمىر-شاھزادىلىرىگە، يەنى ئۇلارنى بۇگۈنكى
كۈندىكىدەك بىر خارابە، ۋەھىمە، ئۇش-ئۇش ئوبيېكتى بولۇشقا ھەم لەنەت سۆزلىرى بولۇشقا قەدەھنى ئىچكۈزدۈم؛
□
19 مىسىر پادىشاھى پىرەۋنگە، خىزمەتكارلىرىغا، ئەمىر-شاھزادىلىرىغا ھەم خەلقىگە ئىچكۈزدۈم؛ ■
20 بارلىق شالغۇت ئەللەر، ئۇز زېمىندىكى بارلىق پادىشاھلار، فىلىستىيلەرنىڭ زېمىندىكى بارلىق پادىشاھلار،
ئاشكېلوندىكىلەر، گازادىكىلەر، ئەكروندىكىلەرگە ۋە ئاشدودنىڭ قالدۇقلىرىغا ئىچكۈزدۈم؛ □ ■
21 ئېدومدىكىلەر، موئابدىكىلەر ۋە ئاممونىيلار، ■

■ **25:9** يەر. 819:
□ **25:10** يەش. 7:24□ يەر. 34:7□ 9:16□ ئەز. 1326:
□ **25:11** »بۇ ئەللەر...» ـ يەھۇدا ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى بارلىق ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ (9-□□□□□□□ كۆرۈڭ). »بابىل پادىشاھىنىڭ يەتمىش يىل قۇللۇقىدا بولۇش« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.
■ **25:12** 2تار. 22:36□ ئەزرا 1:1□ يەر. 10:29□ دان. 29:
□ **25:14** »بۇ پادىشاھ ھەم قوۋملىرىنىمۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلارنىمۇ« دېيىلىدۇ. بىزنىڭچە بۇ »بابىل پادىشاھى ھەم قوۋملىرى«نى كۆرسىتىدۇ.
■ **25:14** يەر. 727:
□ **25:15** »مېنىڭ قولۇمدىكى غەزىپىمگە تولغان قەدەھنى ئېلىپ، مەن سېنى ئەۋەتكەن بارلىق ئەللەرگە ئىچكۈزگىن« ـ بۇ سۆزلەرنى خۇدا يەرەمىياغا ئالامەت كۆرۈنۈشتە ئېيتقان، دەپ قارايمىز.
■ **25:15** يەر. 1213:
□ **25:18** »بۇگۈنكى كۈندىكىدەك« ـ بۇ ئىبارە بەلكىم بېشارەت ئەمەلگە ئاشۇرۇلغاندىن كېيىن قوشۇلغان؛ بولمىسا، باشقا بىر مەنە: »بۇگۈنكى كۈندىمۇ بۇ ئىشلار يولغىلى تۇردى« بولۇشى مۇمكىن. ■ **25:19** يەر. 46 □ **25:20** »بارلىق شالغۇت ئەللەر« ـ بەلكىم مىسىردا تۇرغان، مىسىرلىقلار بىلەن »ئارىلىشىپ كەتكەن« باشقا مىللەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. ■ **25:20** يەر. 747-4:
■ **25:21** يەر. 48؛ 2249-1:

22 تۆرنىڭ بارلىق پادىشاھلىرى ھەم زىدوننىڭ بارلىق پادىشاھلىرى، دېڭىز بويىدىكى بارلىق پادىشاھلار، □ ■
23 دېداندىكىلەر، تېمادىكىلەر، بۇزدىكىلەر ۋە چېكە چاچلىرىنى چۈشۈرۈۋۆتكەن ئەللەر، ■
24 ئەرەبىيەدىكى بارلىق پادىشاھلار ۋە چۆل-بياۋاندا تۇرۇۋاتقان شالغۇت ئەللەرنىڭ بارلىق پادىشاھلىرى، ■
25 زىمرىدىكى بارلىق پادىشاھلار، ئېلامدىكى بارلىق پادىشاھلار، مېدىئالىقلارنىڭ بارلىق پادىشاھلىرى، ■
26 شىمالدىكى بارلىق پادىشاھلارغا، يىراقتىكى بولسۇن، يېقىندىكى بولسۇن، بىر-بىرلەپ ئېچكۈزدۈم؛ جاھاندىكى بارلىق پادىشاھلىقلارغا ئېچكۈزدۈم؛ ئۇلارنىڭ ئارقىدىن شېشاقنىڭ پادىشاھىمۇ قەدەھنى ئېچىدۇ. □
27 ئاندىن سەن ئۇلارغا: »ئىسرائىلنىڭ خۇداسى، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئېچىڭلار، مەست بولۇڭلار، قۇسۇڭلار، مەن ئاراڭلارغا ئەۋەتكەن قىلىچ تۈپەيلىدىن يىقىلىپ قايتىدىن دەس تۇرماڭلار« ـ دېگىن.
28 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلار قولۇڭدىن ئېلىپ ئېچىشنى رەت قىلسا، سەن ئۇلارغا: »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەر چوقۇم ئېچىسىلەر«! ـ دېگىن.
29 چۈنكى مانا، مەن ئۆز نامىم بىلەن ئاتالغان شەھەر ئۈستىگە ئاپەت چۈشۈرگىلى تۇرغان يەردە، سىلەر جازالانماي قالامسىلەر؟ سىلەر جازالانماي قالمايسىلەر؛ چۈنكى مەن يەر يۈزىدە بارلىق تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ئۈستىگە قىلىچنى چۈشۈشكە چاقىرىمەن، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.■
30 ئەمدى سەن يەرەمىيا، ئۇلارغا مۇشۇ بېشارەتنىڭ سۆزلىرىنىڭ ھەممىسىنى جاكارلىغىن: ـ
پەرۋەردىگار يۇقىرىدىن شىردەك ھۆركىرەيدۇ،
ئۆز مۇقەددەس تۇرالغۇسىدىن ئۆز ئاۋازىنى قويۇۋېتىدۇ؛
ئۆ ئۆزى تۇرۇۋاتقان جايى ئۈستىگە ھۆركىرەيدۇ؛
ئۆ ئۆزۈم چەيلىگۈچىلەر توۋلىغاندەك يەر يۈزىدە بارلىق تۇرۇۋاتقانلارنى ئەيىبلەپ توۋلايدۇ.■
31 ساداسى يەر يۈزىنىڭ چەتلىرىگىچە يېتىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق ئەللەر بىلەن دەۋاسى بار؛
ئۆ ئەت ئىگىلىرىنىڭ ھەممىسى ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىدۇ؛
رەزىللەرنى بولسا، ئۇلارنى قىلىچقا تاپشۇرىدۇ؛
ـ پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ.
32 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
مانا، بالا يېتىپەت ئەلدىن ئەلگە ھەممىسى ئۈستىگە چىقىپ تارقىلىدۇ؛
يەر يۈزىنىڭ چەت-چەتلىرىدىن دەھشەتلىك بۇران-چاپقۇن چىقىدۇ.

□ **25:22 »دېڭىز بويىدىكى بارلىق پادىشاھلار«** ـ بابىلنىڭ پادىشاھىنى كۆرسىتىدۇ. ئىبرانىي تىلى ئېلىپىسىدە »بابىل«)بابىلون(دېگەن سۆز، »شىباشق« دېگەن سۆزنىڭ »تەۋر«سى؛ يەنى، ئىبرانىي تىلىدا 2-ھەرپ »ب«نى ھەرپلەرنى ئاخىرىدىن سانىغاندا، 2-ھەرپ »ش«) بىلەن ئالماشتۇرغىلى بولىدۇ. بارلىق باشقا ھەرپلەرنى »تەۋر«سى بىلەن ئوخشاش يولدا ئالماشتۇرغىلى بولىدۇ.
ئەمىشقا بابىل)بابىلون(نى كۆرسىتىش ئۈچۈن مۇشۇ »شىفرلىق« يول ئىشلىتىلدۇ؟ شۇيېھىسىزكى، شۇ كۆزلەردە شۇ دەۋرىدىكى ئەڭ كۆچلۈك مەملىكەتنىڭ »زاۋالغا يۈزلىنىشى«نى كۆرسىتىش ئۈچۈن بەزىدە مۇشۇنداق »دارتما گەپ«نى ئىشلىتىش قولايلىق ئىدى.■ **25:29** 1 پېت. 4:17■ **25:30** يو. 3:16□ ئام. 1:2.

33 پەرۋەردىگار تۆلتۇرگەنلەر يەرنىڭ بىر چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە ياتىدۇ، تۆلارغا ماتەم تۇتۇلمايدۇ، تۆلار بىر
يەرگە يىغىلمايدۇ، ھېچ كۆمۈلمەيدۇ، تۆلار يەر يۈزىدە تېزەكتەك ياتىدۇ.□ ■
34 ئى باققۇچىلار، زارلاڭلار، ناله كۆتۈرۈڭلار!
توپا-چاڭ ئىچىدە ئېغىنىڭلار، ئى پادا بېتەكچىلىرى!
چۈنكى قىرغىن قىلىنىش كۈنلىرىڭلار يېتىپ كەلدى،
مەن سىلەرنى تارقىتىۋېتىمەن؛
سىلەر تۈرۈلگەن ئېسىل چىنىدەك پارچە-پارچە چېقىلىسىلەر.□ ■
35 پادا باققۇچىلىرىنىڭ باشپاناھى،
پادا بېتەكچىلىرىنىڭ قاچار يولى يوقاپ كېتىدۇ.
36 باققۇچىلارنىڭ ئازابلىق پەريادى،
پادا بېتەكچىلىرىنىڭ زارلاشلىرى ئاڭلىنىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار تۆلارنىڭ يايلاقلىرىنى ۋەيران قىلاي دەۋاتىدۇ؛
37 پەرۋەردىگارنىڭ دەھشەتلىك غەزىپى تۆپەيلىدىن،
تىنچلىق قوتانلىرى خارابە بولىدۇ.
38 پەرۋەردىگار ئۆز ئۆۋىسىنى تاشلاپ چىققان شىردەكتۇر؛
ئەزگۈچىنىڭ ۋەھشىيلىكى تۆپەيلىدىن،
ۋە پەرۋەردىگارنىڭ دەھشەتلىك غەزىپى تۆپەيلىدىن،
تۆلارنىڭ زېمىنى ۋەيرانە بولماي قالمايدۇ. □

26

يەرەمىيا »ساختا پەيغەمبەر« دەپ شىكايەت قىلىنىدۇ

1 يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى يەھوئاكىم تەختكە ئولتۇرغان مەزگىلنىڭ بېشىدا شۇ سۆز پەرۋەردىگاردىن كېلىپ
مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ھويلىسىدا تۇرۇپ ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرگەن يەھۇدانىڭ بارلىق شەھەرلىرىدىكىلەرگە مەن ساڭا بۇيرۇغان ھەربىر سۆزلەرنى
جاكارلىغىن؛ ئەينەن ئېيتقىن! □
3 تۆلار بەلكىم ئاڭلاپ قويار، ھەربىرى ئۆز رەزىل يولىدىن يانار؛ شۇنداق قىلسا، مەن قىلمىشلىرىنىڭ رەزىللىكى
تۆپەيلىدىن بېشىغا كۈلپەت چۈشۈرمەكچى بولغان نىيىتىمدىن يانىمەن. ■

□ 25:33 »پەرۋەردىگار تۆلتۇرگەنلەر يەرنىڭ بىر چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە ياتىدۇ...» ـ دېمىسەكمۇ، بۇ بېشارەت بابىل ئىمپېرىيەسىنىڭ پارس ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن بىتچىت قىلىنىشىدىن ئاخىرقى زامانغا ئائىلاپ، شۇ كۈنلەردىكى ۋەقەلەرنى كۆرسىتىدۇ.
■ 25:33 يەر. 416:
□ 25:34 »ئى باققۇچىلار،... ئى پادا بېتەكچىلىرى«...! ـ دېمىسەكمۇ، »باققۇچىلار« ۋە »پادا بېتەكچىلىرى« مۇشۇ ئايەتتە ئەللەرنىڭ ھەرخىل بېتەكچىلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
■ 25:34 يەش. 12:65□ يەر. 8:4□ 26:6□ 16:9□ 3:12□ 24:13□ 14□ 1718:
□ 25:38 »ئەزگۈچىنىڭ ۋەھشىيلىكى« ـ يا كى »ئەزگۈچىنىڭ قىلىچى.«
□ 26:2 »سەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ھويلىسىدا تۇرۇپ ... يەھۇدانىڭ بارلىق شەھەرلىرىدىكىلەرگە مەن ساڭا بۇيرۇغان ھەربىر سۆزلەرنى جاكارلىغىن؛ ئەينەن ئېيتقىن! « ـ 26-بابتىكى خاتىرىلەر ۋە بېشارەت بەلكىم 7-بابتىمۇ خاتىرىلەنگەن، ئىبادەتخانا ئىچىدە بولغان ۋەقەنىڭ تەكرارلىنىشى بولۇشى مۇمكىن. 6-3-ئايەتلەر يەرەمىيانىڭ شۇ چاغدا ئىبادەتخانىدا بەرگەن بېشارىتىنىڭ يەكۈنى. مۇشۇ يەردىكى تەكرارلىنىشنىڭ مەقسىتى بولسا، خەلقنىڭ بېشارەتكە بولغان ئىنكاسىنى تەكىتلەش ئۈچۈندۇر.
■ 26:3 يەر. 818:

4 سەن ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ماڭا قۇلاق سالماي، مەن سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا
قويغان تەۋرات-قانۇنۇمدا ماڭمىساڭلار،
5 مەن تالۋ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئەۋەتكەن خىزمەتكارلىرىم بولغان پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىمىساڭلار
)سىلەر ئۇلارغا ھېچ قۇلاق سالماي كەلگەنسىلەر(!، ■
6 ئۇنداقتا، مەن شىلوھنى قانداق قىلغان بولسام، ئەمدى بۇ ئۆينىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش قىلىمەن، بۇ شەھەرنى يەر
يۈزىدىكى بارلىق ئەللەرگە لەنەت سۆزى قىلىمەن.«□ ■
7 شۇنىڭ بىلەن كاھىنلار، پەيغەمبەرلەر ۋە بارلىق خەلق يەرەمىيانىڭ بۇ سۆزلىرىنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە
جاكارلىغانلىقىنى ئاڭلىدى.
8 شۇنداق بولدىكى، يەرەمىيا بارلىق خەلققە پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا تاپىلىغان بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ئېيتىپ
بەرگەندىن كېيىن، كاھىنلار ۋە پەيغەمبەرلەر ۋە بارلىق خەلق ئۇنى تۇتۇۋېلىپ: »سەن چوقۇم ئۆلۈشۈڭ كېرەك!
9 سەن نېمىشقا پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا بېشارەت بېرىپ: »بۇ ئۆي شىلوھدەك بولىدۇ، بۇ شەھەر خارابە، ئادەمزاتسىز
بولىدۇ«! ـ دېدىڭ؟« ـ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى بارلىق خەلق يەرەمىياغا دوق قىلىپ ئۇنى ئورىۋېلىشتى.
10 يەھۇدا ئەمىرلىرى بۇ ئىشلارنى ئاڭلىدى؛ ئۇلار پادىشاھلىق ئوردىسىدىن چىقىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىردى،
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى »يېڭى دەرۋازا«دا سوتقا ئولتۇردى.
11 كاھىنلار ۋە پەيغەمبەرلەر ئەمىرلەرگە ۋە خەلققە سۆزلەپ: »بۇ ئادەم ئۆلۈمگە لايىق، چۈنكى سىلەر ئۆز
قۇلاقلىرىڭلار بىلەن ئاڭلىغاندەك ئۇ مۇشۇ شەھەرنى ئەيىبلەپ بېشارەت بەردى« ـ دېدى.
12 ئاندىن يەرەمىيا بارلىق ئەمىرلەرگە ۋە بارلىق خەلققە سۆزلەپ مۇنداق دېدى: ـ »پەرۋەردىگار مېنى بۇ ئۆينى
ئەيىبلەپ، بۇ شەھەرنى ئەيىبلەپ، سىلەر ئاڭلىغان بۇ بارلىق سۆزلەر بىلەن بېشارەت بېرىشكە ئەۋەتكەن.
13 ھازىر يوللىرىڭلارنى ۋە قىلمىشىڭلارنى تۈزىتىڭلار، پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاڭلار! شۇنداق
بولغاندا، پەرۋەردىگار سىلەرگە جاكارلىغان كۈلپەتتىن يانىدۇ. ■
14 لېكىن مەن بولسام، مانا، قوللىرىڭلاردىمەن؛ ماڭا كۆزۈڭلەرگە نېمە ياخشى ۋە دۇرۇس كۆرۈلسە شۇنداق
قىلىڭلار،
15 پەقەت شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، مېنى ئۆلتۈرۈۋەتسەڭلەر گۇناھسىز قاننىڭ جازاسىنى ئۆز بېشىڭلارغا، بۇ
شەھەرگە ۋە ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ بېشىغا چۈشۈرىسىلەر؛ چۈنكى دېگىنىم ھەق، پەرۋەردىگار ھەقىقەتەن بۇ
سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى قۇلاقلىرىڭلارغا دېيىشكە مېنى ئەۋەتكەن.«
16 ئەمىرلەر ۋە بارلىق خەلق كاھىنلارغا ۋە پەيغەمبەرلەرگە: »بۇ ئادەم ئۆلۈمگە لايىق ئەمەس؛ چۈنكى ئۇ
پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ نامىدا بىزگە سۆزلىدى« ـ دېدى.
17 ئاندىن زېمىندىكى بەزى ئاقساقاللار ئورنىدىن تۇرۇپ خەلق كېڭىشىگە مۇنداق دېدى: ـ
18 »مورەشەتلىك مىكاھ يەھۇدا پادىشاھى ھەزەكىيانىڭ كۈنلىرىدە بارلىق يەھۇدا خەلقىگە بېشارەت بېرىپ: ـ
»ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
زىئون تېغى ئېتىزدەك ئاغدۇرۇلىدۇ،
يېرۇسالېم دۆڭ-تۆپىلەر بولۇپ قالىدۇ،

■ **26:5** يەر. 7:11 13:25 325:
□ **26:6** »مەن شىلوھنى قانداق قىلغان بولسام، ئەمدى بۇ ئۆينىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش قىلىمەن« ـ پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەت چېدىرى ئەسلى »شىلوھ« دېگەن شەھەردە تىكلىگەن. ئىسرائىلنىڭ خۇداغا بولغان ۋاپاسىزلىقى تۆپەيلىدىن ئۇ ۋەيران قىلىنىپ، خۇدانىڭ »ئەھدە ساندۇقى« دۈشمەن تەرىپىدىن ئۆ
يەردىن يۇلاپ كېتىلىشى بىلەن شىلوھ »خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئۆنىڭدىن يوقاپ كەتكەن جاي« دەپ ئاتالغان (1 ساموئېل. 4:4 زەب. 78:60 يەر. 147:12). 4-بابنى كۆرۈڭ.
■ **26:6** 1 ساموئېل. 4:4 زەب. 78:60 يەر. 147:12
■ **26:13** يەر. 37:

»تۆي جايلاشقان تاغ« بولسا،
ئورمانلقنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يۇقىرى جايلارلا بولىدۇ، خالاس« ـ دېگەندى.□ ■
19 يەھۇدا پادىشاھى ھەزەكىيا ۋە بارلىق يەھۇدا خەلقى مىكاھنى تۆلۈمگە مەھكۇم قىلغانمۇ؟ ھەزەكىيا پەرۋەردىگاردىن
قورقۇپ، پەرۋەردىگاردىن تۆتۈنگەن ئەمەسمۇ؟ ۋە پەرۋەردىگار ئۇلارغا قىلماقچى بولۇپ جاكارلىغان كۈلپەتتىن يانغان
ئەمەسمۇ؟ بىز بۇ يولدىن يانمىساق تۆز جېنىمىز ئۈستىگە زور بىر كۈلپەتنى چۈشۈرگەن بولمامدىمىز؟.«
20)پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا يەرەميانىڭ بارلىق دېگەنلىرىدەك بۇ شەھەرنى ۋە بۇ زېمىننى ئەيىبلەپ بېشارەت
بەرگەن، كىرىئات-يېئارىملىق شەمايانىڭ ئوغلى ئۇرىيا ئىسىملىك يەنە بىر ئادەم بار ئىدى.
21 پادىشاھ يەھوئاكىم ۋە بارلىق پالۋانلىرى، بارلىق ئەمىرلىرى ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندا، پادىشاھ ئۇنى تۆلتۈرۈشكە
ئىنتىلگەن؛ لېكىن ئۇرىيا بۇنى ئاڭلىغاندا قورقۇپ، مىسىرغا قاچتى.
22 لېكىن يەھوئاكىم چاپارمەنلەرنى، يەنى ئاكبورنىڭ ئوغلى ئەلناتان ۋە باشقىلارنى مىسىرغا ئەۋەتكەن؛
23 ئۇلار ئۇرىيانى مىسىردىن ئېلىپ چىقىپ پادىشاھ يەھوئاكىمنىڭ ئالدىغا ئاپارغان؛ ئۇ ئۇنى قىلىچلاپ، جەسىتىنى
پۇقرالارنىڭ گۈرلۈكىگە تاشلىۋەتكەن.(□
24 ـ ھالبۇكى، شۇ چاغدا شافاننىڭ ئوغلى ئاھىكام ئۇلارنىڭ يەرەميانى تۆلۈمگە مەھكۇم قىلىپ خەلقنىڭ قولىغا
تاپشۇرماسلىقى ئۈچۈن، ئۇنى قوللىدى.

27

يەرەميا خەلقنى بابىلغا تەسلىم بولۇشقا دەۋەت قىلىدۇ

1 يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى زەدەكىيانىڭ تەختكە ئولتۇرغان دەسلەپكى مەزگىلىدە، شۇ سۆز يەرەميىاغا
پەرۋەردىگاردىن كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ □
2 پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ ئاسارەتلەر ۋە بويۇنتۇرۇقلارنى ياساپ تۆز بوينۇڭغا سال؛ ■
3 بۇ بويۇنتۇرۇقلارنى ئېدومنىڭ پادىشاھىغا، موئابنىڭ پادىشاھىغا، ئاممونىيلارنىڭ پادىشاھىغا، تۇرنىڭ پادىشاھىغا ۋە
زىدوننىڭ پادىشاھىغا يېرۇسالېمغا، يەھۇدا پادىشاھىنىڭ ئالدىغا كەلگەن ئۇلارنىڭ تۆز ئەلچىلىرىنىڭ قولى ئارقىلىق
ئەۋەتكىن؛ □

□ **26:18 »مورەشەتلىك مىكاھ«** ـ مىكاھ يەغمەيەرنىڭ يۇرتى »مورەشەت« ئىدى »)مىك.» 1:1). **»»تۆي جايلاشقان تاغ« بولسا، ..»** ـ مىكاھ »مۇقەددەس تۆي« ياكى »ئىبادەتخانا« دېمەيدۇ ـ ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى تۆپەيلىدىن ئۇ يەقەت ئاددىي بىر »تۆي« بولۇپ قالغان.
بۇ بېشارەت ھەزەكىيا پادىشاھنى بەلكىم چوكۇنۇر تەسىرلەندۈرگەن. 100 يىلدىن كېيىن بۇ ئاقساقاللار بېشارەتنىڭ ھەزەكىياغا بولغان تەسىرىنى تىلغا ئېلىپ، پادىشاھى يەھوئاكىمغا تەسىر يەتكۈزمەكچى بولۇپ، بېشارەتنى ئەقىل كەلتۈرىدۇ. **»»تۆي جايلاشقان تاغ« بولسا، ئورمانلقنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يۇقىرى جايلارلا بولىدۇ»** ـ »مىك.» 12:3. »يۇقىرى جايلار« دېگىنى كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپتۇر. چۈنكى يەھۇدادىكىلەر ھەردائىم »يۇقىرى جايلار«دا بۇتخانىلارنى سېلىپ شۇ يەرلەردە بۇتلارغا چوقۇنغان. لېكىن شۇ چاغلاردا يېرۇسالېم بۇتقا چوقۇنغان جايدەك »ھارام« بولۇپ قالدۇ، ھەمدە ئورمانلقنىڭ كىشىلىرىنىڭ كۆزىگە ئازباز چېلىقىدىغان بىر قىسمىدىن ئىبارەت بولىدۇ، خالاس!
■ **26:18** مىك. 1:1□ 123:
□ **26:23 »ئۇلار ئۇرىيانى مىسىردىن ئېلىپ چىقىپ پادىشاھ يەھوئاكىمنىڭ ئالدىغا ئاپارغان؛ ئۇ ئۇنى قىلىچلاپ، جەسىتىنى پۇقرالارنىڭ گۈرلۈكىگە تاشلىۋەتكەن«** ـ بۇ ۋۇقە بەلكىم يەرەميانىڭ سۆزلىرىدىن كېيىن يۈز بەرگەن. لېكىن ئۇنىڭ تەپسىلاتلىرىنى مۇشۇ يەردە (23-20-□□□□□□□□□ تەرناق ئىچىگە) كىرگۈزۈشتىكى مەقسەت، يەرەميا ئۇچۇرىغان خەۋپ-خەتەرنى كۆرۈنەرلىك قىلىپ كۆرسىتىشتىن ئىبارەت.
□ **27:1 »يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى زەدەكىيا...»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ ئايەتتە »زەدەكىيا«نىڭ ئورنىدا »يەھوئاكىم« دېيىلدۇ. شۇنىڭدەك، »زەدەكىيا« توغرىدۇر (3-□□□□□□□ كۆرۈڭ). بۇ بابتىكى ۋەقەلەر بەلكىم زەدەكىيانىڭ تۇتىنچى يىلدا يۈز بەرگەن.
■ **27:2** يەر. 1028:
□ **27:3 »بۇ بويۇنتۇرۇقلارنى ئېدوم...، موئاب.. ، ئاممونىيلار..، تۇرنىڭ پادىشاھىغا ۋە زىدوننىڭ پادىشاھىغا يېرۇسالېمغا، يەھۇدا پادىشاھىنىڭ ئالدىغا كەلگەن ئۇلارنىڭ تۆز ئەلچىلىرىنىڭ قولى ئارقىلىق ئەۋەتكىن«** ـ تارىختىن ئىسپات بارىكى، بۇ ئەلچىلەرنىڭ يېرۇسالېمغا كېلىشتىكى مەقسىتى زەدەكىيانى ئېدوم، موئاب، ئاممون، تۇر ۋە زىدون پادىشاھلىرىنىڭ بابىل ئىمپېرىيەسىگە كۆتۈرمەكچى بولغان ئىسيانغا ئىتتىپاقداش قىلىشتىن ئىبارەت.

4 ھەربىرنى تۆز خوجايىنلىرىغا شۇنداق بىر خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە بۇيرۇغىن: ـ
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ تۆز
خوجايىنلىرىڭلارغا مۇنداق دەڭلار: ـ
5 مەن زېمىن ۋە زېمىن يۈزىدە تۇرۇۋاتقان ئادەملەر ۋە ھايۋانلارنى زور قۇدرىتىم ۋە سوزۇلغان بىلىكىم بىلەن
ياراتقانىمەن؛ ۋە كىم كۆزۈمگە لايىق كۆرۈنسە، بۇلارنى شۇلارغا تەقدىم قىلىمەن. ■

6 ھازىر مەن بۇ زېمىنلەرنىڭ ھەممىسىنى بابىل پادىشاھى، مېنىڭ قۇلۇم بولغان نېبوقادنەسارنىڭ قولىغا تاپشۇردۇم؛
ھەتتا دالادىكى ھايۋانلارنىمۇ ئۇنىڭ قۇللۇقىدا بولۇشقا تەقدىم قىلدىم.■
7 بارلىق ئەللەر ئۇنىڭ، ئوغلىنىڭ ھەم نەۋرىسىنىڭ قۇللۇقىدا بولىدۇ؛ ئاندىن تۆز زېمىننىڭ ۋاقتى-سائىتى توشقاندا،
كۆپ ئەللەر ۋە ئۇلۇغ پادىشاھلار ئۇنىمۇ قۇللۇققا سالىدۇ.
8 شۇنداق بولىدۇكى، قايسى ئەل يا كى پادىشاھلىق بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ قۇللۇقىدا بولۇشنى، يەنى بوينىنى
بابىل پادىشاھىنىڭ بويۇنتۇرۇقى ئاستىغا قويۇشنى رەت قىلسا، مەن شۇ ئەلنى نېبوقادنەسارنىڭ قولى ئارقىلىق
يوقاتقۇزغۇچە قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابا بىلەن جازالايمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
9 ـ سىلەر بولسا ڭلار، »بابىل پادىشاھىنىڭ قۇللۇقىدا ھېچ بولمايسىلەر« دېگەن پەيغەمبەرلىرىڭلارغا، پالچىلىرىڭلارغا،
چۈش كۆرگۈچىلىرىڭلارغا، رەم ئاچقۇچىلىرىڭلارغا يا كى جادۇگەرلىرىڭلارغا قۇلاق سالما ڭلار، □
10 چۈنكى ئۇلار سىلەرگە يالغانچىلىق قىلىپ بېشارەت بېرىدۇ، گەپلىرىگە كىرسەڭلار، سىلەرنى تۆز يۇرتۇڭلاردىن
سۈرگۈن قىلىدۇ؛ چۈنكى تۆزۈم سىلەرنى يۇرتۇڭلاردىن ھەيدەيمەن، سىلەر نابۇت بولىسىلەر.
11 لېكىن قايسى ئەل بوينىنى بابىل پادىشاھىنىڭ بويۇنتۇرۇقى ئاستىغا قويۇپ قۇللۇقىغا كىرسە، شۇ ئەلنى تۆز يۇرتىدا
تۇرغۇزىمەن، ئۇلار ئۇنىڭدا تېرىقچىلىق قىلىپ ياشايدۇ.
12 ـ مەن يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىياغىمۇ شۇ سۆزلەر بويىچە مۇنداق دېدىم: »بوينۇڭلارنى بابىل پادىشاھىنىڭ
بويۇنتۇرۇقى ئاستىغا قويۇپ ئۇنىڭ ۋە ئۇنىڭ خەلقىنىڭ قۇللۇقىدا بولسا ڭلار، ھايات قالىسىلەر.
13 ئەمدى نېمىشقا پەرۋەردىگارنىڭ بابىل پادىشاھىنىڭ قۇللۇقىغا بويسۇنمىغان ھەرقايسى ئەللەر توغرىسىدا دېگىنىدەك،
سەن ۋە خەلقىڭ قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابا بىلەن ئۆلەكچى بولىسىلەر؟
14 پەيغەمبەرلەرنىڭ: »بابىلنىڭ قۇللۇقىدا بولمايسىلەر« دېگەن سۆزلىرىگە قۇلاق سالما ڭلار، چۈنكى ئۇلار سىلەرگە
يالغانچىلىقتىن بېشارەت قىلىدۇ. ■
15 مەن ئۇلارنى ئەۋەتكەن ئەمەس، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ لېكىن ئۇلار مېنىڭ نامىمدا يالغاندىن بېشارەت
بېرىدۇ؛ بۇ سۆزلەرنىڭ ئاقىۋىتى شۇكى، مەن سىلەرنى يۇرتۇڭلاردىن ھەيدىۋېتىمەن، شۇنىڭدەك نابۇت بولىسىلەر؛
سىلەر ۋە سىلەرگە بېشارەت بەرگەن پەيغەمبەرلەر نابۇت بولىسىلەر.«
16 ئاندىن مەن كاھىنلارغا ۋە بۇ بارلىق خەلققە مۇنداق دېدىم: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەرگە
بېشارەت بېرىدىغان پەيغەمبەرلەرنىڭ: »مانا، پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدىكى قىممەتلىك قاچا-قۇچىلار پات ئارىدا
بابىلدىن قايتۇرۇلىدۇ« دېگەن سۆزلىرىگە قۇلاق سالما ڭلار، چۈنكى ئۇلار سىلەرگە يالغانچىلىقتىن بېشارەت قىلىدۇ.
■
17 ئۇلارغا قۇلاق سالما ڭلار، بابىل پادىشاھىنىڭ قۇللۇقىدا بولسا ڭلار، ھايات قالىسىلەر، بۇ شەھەر نېمىشقا ۋەيران
بولىسۇن؟
18 ئەگەر بۇلار ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلەر بولسا ھەم پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇلاردا بولسا، ئۇلار ھازىر

■ 27:5 دان. 224□14: ■ 27:6 يەر. 925: □ 27:9 »چۈش كۆرگۈچىلىرىڭلار« ـ يا كى »چۈش تۇرۇگۈچىلىرىڭلار.« ■ 27:14 يەر.
14:14□ 21:23□ 829:
■ 27:16 يەر. 328:

پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدە، يەھۇدا پادىشاھىنىڭ ئوردىسىدا ۋە يېرۇسالېمنىڭ تۆزىدە قالغان قىممەتلىك قاچا-قۇچىلار بابىلغا ئېلىپ كېتىلمىسۇن دەپ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارغا دۇئا-تىلاۋەت قىلىڭلار!
19 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئىككى مىس تۈۋرۈك، مىس »دېڭىز«، داس ھارۋىلىرى ۋە بۇ شەھەردە قالغان قىممەتلىك قاچا-قۇچىلار توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ □
20)بۇلارنى بولسا بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار يەھوئاكىمنىڭ ئوغلى يەھۇدا پادىشاھى يەكونىياھنى يەھۇدادىكى ۋە يېرۇسالېمدىكى بارلىق ئېسىلزاد-ئەمىرلەر بىلەن تەڭ يېرۇسالېمدىن بابىلغا سۈرگۈن قىلغاندا ئۇ ئېلىپ كەتمىگەندى(■
21 بەرھەق، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدە، يەھۇدا پادىشاھىنىڭ ئوردىسىدا ۋە يېرۇسالېمدا قالغان قىممەتلىك قاچا-قۇچىلار توغرۇلۇق ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
22 تۇلارمۇ بابىلغا ئېلىپ كېتىلىدۇ، تۇلار مەن تۇلاردىن قايتىدىن خەۋەر ئالىدىغان كۈنگىچە شۇ يەردە تۇرىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار: ـ شۇ ۋاقىت كەلگەندە، مەن تۇلارنى ئېلىپ بۇ يەرگە قايتۇرۇپ بېرىمەن.□ ■

28

ساختا پەيغەمبەرنىڭ يەرەمياغا قارشى چىقىشى

1 شۇ يىلدا، يەھۇدا پادىشاھى زەكەريا تەختكە ئولتۇرغان دەسلەپكى مەزگىلدە، يەنى تۆتىنچى يىلى، بەشىنچى ئايدا، ئازۇرنىڭ ئوغلى، گىبىئون شەھىرىدىكى ھانانىيا پەيغەمبەر، كاھىنلار ۋە بارلىق خالايىق ئالدىدا پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدە ماكا: ـ
2 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ »مەن بابىل پادىشاھىنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى سۇندۇرۇۋەتتىم! □
3 بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار مۇشۇ يەردىن ئېپىكەتكەن، بابىلغا ئاپارغان، پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدىكى قاچا-قۇچىلارنىڭ ھەممىسىنى بولسا، ئىككى يىل تۆتمەيلا مەن مۇشۇ يەرگە قايتۇرۇپ ئېپكېلىمەن، ■
4 ۋە مەن يەھۇدا پادىشاھى، يەھوئاكىمنىڭ ئوغلى يەكونىياھنى يەھۇدادىن بابىلغا سۈرگۈن قىلىنغانلارنىڭ ھەممىسى بىلەن تەڭ مۇشۇ يەرگە قايتۇرۇپ بېرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ چۈنكى مەن بابىل پادىشاھىنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى سۇندۇرىۋېتىمەن«! ـ دېدى.
5 ئاندىن يەرەمىيا پەيغەمبەر كاھىنلار ۋە پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدە تۇرغان بارلىق خالايىق ئالدىدا ھانانىيا پەيغەمبەرگە سۆز قىلدى.
6 يەرەمىيا پەيغەمبەر مۇنداق دېدى: »ئامىن! پەرۋەردىگار شۇنداق قىلسۇن! پەرۋەردىگار سېنىڭ بېشارەت بەرگەن سۆزلىرىڭنى ئەمەلگە ئاشۇرسۇنكى، ئۇ تۆزىنىڭ تۆيىدىكى قاچا-قۇچىلار ۋە يەھۇدادىن بابىلغا سۈرگۈن قىلىنغانلارنىڭ ھەممىسىنى مۇشۇ يەرگە قايتۇرسۇن!
7 لېكىن تۆز قۇلىقىڭغا ۋە بارلىق خەلقنىڭ قۇلىقىغا سىلىپ قويۇلىدىغان مېنىڭ بۇ سۆزۈمنى ئاڭلا!
8 ـ مېنىڭ ۋە سېنىڭدىن بۇرۇن، قەدىمدىن تارتىپ بولغان پەيغەمبەرلەرمۇ نۇرغۇن پادىشاھلىقلار ۋە ئۇلۇغ دۆلەتلەر توغرۇلۇق، ئۇرۇش، ئاپەت ۋە ۋابالار توغرۇلۇق بېشارەت بېرىپ كەلگەن،

□ **27:19** »مىس دېڭىز« ـ ئىبادەتخانىدا كاھىنلار يۇيۇندىغان، مىستىن ياسالغان چوڭ بىر كۆچەك داس.
»داس ھارۋىلىرى« ئىبارىسى »داس تەگلىكلىرى«) »دېڭىز«دىن كىچىكرەك بولغان داسلارنى يۆتكەشكە ئىشلىتىدىغان چاقلىق تەگلىكتۇر. «1□□□.» 7-بابنى كۆرۈڭ.
■ **27:20** 2پاد. 1524□14:
□ **27:22** »مەن تۇلاردىن قايتىدىن خەۋەر ئالىدىغان كۈنى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن تۇلارنى يوقلايدىغان كۈنى.«
■ **27:22** 2پاد. 13:25□ 2تار. 22:36□18□ يەر. 1029:
□ **28:2** »مەن بابىل پادىشاھىنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى سۇندۇرۇۋەتتىم«! ـ شۇيھىسزىكى، بۇ ساختا پەيغەمبەرنىڭ سۆزى يەرەمىيا 27-بابتا »نېبوقادنەسارنىڭ بۇيۇنتۇرۇقىنى قوبۇل قىلىشكىلار كېرەك« ۋە »پەرۋەردىگارنىڭ تۆيىدە قالغان قاچا-قۇچىلارمۇ ئېپكېتىلىدۇ« دېگەن بېشارەتنى ئىنكار قىلىشتىن ئىبارەت.
■ **28:3** يەر. 1627:

9 تىنچلىق-ئاۋاتلىق توغرۇلۇق بېشارەت بەرگەن پەيغەمبەر بولسا، شۇ پەيغەمبەرنىڭ سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلغاندا،
ئۇ ھەققەتەن پەرۋەردىگار ئەۋەتكەن پەيغەمبەر دەپ تونۇلغاندۇر.«!
10 ئاندىن ھاناننيا پەيغەمبەر يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ بويىندىكى بويۇنتۇرۇقنى ئېلىپ ئۇنى سۇندۇرىۋەتتى. □
11 ھاناننيا خەلق ئالدىدا سۆز قىلىپ: »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن شۇنىڭغا ئوخشاش، ئىككى يىل ئوتمەيلا
بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى بارلىق ئەللەرنىڭ بويىندىن ئېلىپ سۇندۇرىۋېتىمەن«! ـ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن يەرەمىيا پەيغەمبەر چېقىپ كەتتى.
12 ھاناننيا پەيغەمبەر يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ بويىندىكى بويۇنتۇرۇقنى ئېلىپ ئۇنى سۇندۇرىۋەتكەندىن بىرئاز كېيىن،
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
13 بارغىن، ھاناننياغا مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »سەن ياغاچتىن ياسالغان بويۇنتۇرۇقنى
سۇندۇرغىنىڭ بىلەن، لېكىن ئۇنىڭ ئورنىغا تۆمۈردىن بولغان بويۇنتۇرۇقنى سېلىپ قويدۇڭ!
14 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ
مەن شۇنىڭغا بۇ بارلىق ئەللەرنىڭ بوينىغا تۆمۈردىن ياسالغان بويۇنتۇرۇقنى سالىمەنكى، ئۇلار بابىل پادىشاھى
نېبوقادنەسارنىڭ قۇللۇقىدا بولىدۇ، بەرھەق، ئۇلار ئۇنىڭ قۇللۇقىدا بولىدۇ، مەن ئۇنىڭغا ھەتتا دالادىكى ھايۋانلارنىمۇ
تەقدىم قىلغانمەن.« ■
15 ئاندىن يەرەمىيا پەيغەمبەر ھاناننيا پەيغەمبەرگە: »قۇلاق سال، ھاناننيا! پەرۋەردىگار سېنى ئەۋەتكەن ئەمەس!
سەن بۇ خەلقنى يالغانچىلىققا ئىشەندۈرگەنسەن!
16 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: مانا، مەن سېنى يەر يۈزىدىن ئەۋەتىۋېتىمەن! سەن دەل مۇشۇ يىلدا ئۆلىسەن،
چۈنكى سەن ئادەملەرنى پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلىشقا دەۋەت قىلغانسەن.« □ ■
17 ھاناننيا پەيغەمبەر دەل شۇ يىلى يەتتىنچى ئايدا ئۆلدى.

29

يەرەمىيا سۈرگۈن قىلىنغانلارغا يازغان خەت

1 يەرەمىيانىڭ يېرۇسالېمدىن سۈرگۈن بولغانلار ئارىسىدىكى ھايات قالغان ئاقساقاللارغا، كاھىنلارغا، پەيغەمبەرلەرگە
ۋە نېبوقادنەسار ئەسىر قىلىپ بابىلغا ئېلىپ كەتكەن بارلىق خەلققە يېرۇسالېمدىن يوللىغان خېتى: ـ
2)خەت پادىشاھ يەكونياھ، خانىش، ۋەزىرلەر، يەھۇدا ۋە يېرۇسالېمدىكى شاھزادە-ئەمىرلەر ۋە ھۈنەرۋەنلەر
يېرۇسالېمدىن كەتكەندىن كېيىن، ■
3 شافاننىڭ ئوغلى ئەلاساھنىڭ ۋە ھىلقىيانىڭ ئوغلى گەماريانىڭ قولى بىلەن يوللانغان ـ يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيا
بۇ كىشىلەرنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ ئالدىغا يوللىغان.(يوللىغان خەت مۇنداق: ـ
4 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى يېرۇسالېمدىن بابىلغا سۈرگۈنگە
ئەۋەتكەنلەرنىڭ ھەممىسگە مۇنداق دەيدۇ: ـ
5 ئۆيلەرنى قۇرۇڭلار، ئۇلاردا تۇرۇڭلار، باغلارنى بەرپا قىلىڭلار، ئۇلارنىڭ مېۋىسىنى يەڭلار،
6 ئۆيلىنىڭلار، ئوغۇل-قىزلىق بولۇڭلار، ئوغۇللىرىڭلار ئۈچۈن قىزلارنى ئېلىپ بېرىڭلار، قىزلىرىڭلارنى ئەرلەرگە
ياتلىق قىلىڭلار، ئۇلارمۇ ئوغۇل-قىزلىق بولسۇن، شۇ يەردە كۆپەيگىلارىكى، ئازىيىپ كەتمەڭلار، □

□ **28:10** »يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ بويىندىكى بويۇنتۇرۇقى« ـ 2:27 نى كۆرۈڭ. ■ **28:14** يەر. 627: □ **28:16** »سېنى يەر يۈزىدىن ئەۋەتىۋېتىمەن« ـ خۇدا بۇ ساخات پەيغەمبەرنى ئەسلىدە »ئەۋەتكەن ئەمەس« لېكىن ھازىر ئۇ ئۆزىنى »ئۆلۈمگە ئەۋەتىدۇ«!! ■ **28:16** قان. 6:13□
يەر. 3229: ■ **29:2** 2پاد. 1224: □ **29:6** »ئوغۇل-قىزلىق بولۇڭلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئوغۇل-قىزلارنى تۇغدۇرۇڭلار.«

7 مەن سىلەرنى سۈرگۈنگە ئەۋەتكەن شەھەرنىڭ تىنچ-ئاۋاتلىقىنى ئىزدەڭلار، ئۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا دۇئا
قىلىڭلار؛ چۈنكى ئۇنىڭ تىنچ-ئاۋاتلىقى بولسا، سىلەرمۇ تىنچ-ئاۋات بولىسىلەر.
8 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ
ئاراڭلاردىكى پەيغەمبەرلەر ۋە سىلەرنىڭ پالچىلىرىڭلار سىلەرنى ئالداپ قويمىسۇن؛ سىلەر ئۇلارغا كۆرگۈزگەن
چۈشلەرگە قۇلاق سالماڭلار؛ □ ■
9 چۈنكى ئۇلار مېنىڭ نامىمدا يالغاندىن بېشارەت بېرىدۇ؛ مەن ئۇلارنى ئەۋەتكەن ئەمەسمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
10 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ بابىلغا بېكىتىلگەن يەتمىش يىل توشقاندا، مەن سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا
كېلىپ سىلەرگە ئىلتىپات كۆرسىتىمەنكى، سىلەرنى مۇشۇ يۇرتقا قايتۇرۇشۇم بىلەن سىلەرگە قىلغان شاپائەتلىك
ۋەدەمنى ئادا قىلىمەن؛ □ ■
11 چۈنكى ئۆزۈمنىڭ سىلەر توغرۇلۇق پىلانلىرىمنى، ئاپەت ئېلىپ كېلىدىغان ئەمەس، تىنچ-ئاۋاتلىق ئېلىپ كېلىدىغان،
ئاخىردا سىلەرگە ئۈمىدۋار كېلەچەكنى ئاتا قىلىدىغان پىلانلىرىمنى ئوبدان بىلىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
12 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ماڭا ندا قىلىپ، يېنىمغا كېلىپ ماڭا دۇئا قىلىسىلەر ۋە مەن سىلەرنى ئاڭلايمەن. ■
13 سىلەر مېنى ئىزدەيسىلەر ۋە مېنى تاپىسىلەر، چۈنكى سىلەر پۈتۈن قەلبىڭلار بىلەن ماڭا ئىنتىلىدىغان بولىسىلەر. □
14 مەن ئۆزۈمنى سىلەرگە تاپقۇزىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ ۋە مەن سىلەرنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە
كەلتۈرىمەن، مەن سىلەرنى ھەيدىۋەتكەن بارلىق ئەللەردىن ۋە ھەيدىۋەتكەن بارلىق جايلاردىن يىغىمەن، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار، ـ مەن سىلەرنى ئېلىپ، ئەسلى سۈرگۈن قىلىپ ئېرىغان يۇرتقا قايتۇرىمەن.■
15 سىلەر: »پەرۋەردىگار بىزگە بابىلدا پەيغەمبەرلەرنى تىكلىدى« دېسەڭلار، □
16 ئەمدى پەرۋەردىگار داۋۇتنىڭ تەختىگە ئولتۇرغان پادىشاھ ۋە بۇ شەھەردە تۇرۇۋاتقان بارلىق خەلق، يەنى
سىلەر بىلەن بىللە سۈرگۈن قىلىنمىغان قېرىنداشلىرىڭلار توغرۇلۇق شۇنى دەيدۇ: ـ
17 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن ئۇلارنى ئازابلايدىغان قىلىچ،
قەھەتچىلىك ۋە ۋابا ئەۋەتىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى خۇددى سېپىسغان، يېگىلى بولمايدىغان ناچار ئەنجۈرلەردەك
قىلىمەن؛ ■
18 ئۇلارنى قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابا بىلەن قوغلايمەن، ئۇلارنى يەر يۈزىدىكى بارلىق پادىشاھلىقلارغا ھەيدەپ
ئاپىرىمەن؛ ئۇلارنى شۇ ئەللەرگە ۋەھىمە، لەنەت، دەھشەت، ئۆش-ئۆش قىلىندىغان ۋە رەسۋا قىلىندىغان ئوبيېكت
قىلىمەن. ■
19 چۈنكى مەن تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ، خىزمەتكارلىرىم بولغان پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتسە سۈزلىرىمنى
ئۇلارغا ئېيتقىنىم بىلەن، ئۇلار قۇلاق سالمىغان؛ سىلەر سۈرگۈن بولغانلارمۇ ھېچ قۇلاق سالمىغانسىلەر، ـ دەيدۇ

□ 29:8 »سىلەر ئۇلارغا كۆرگۈزگەن چۈشلەرگە قۇلاق سالماڭلار« ـ خەلقىنىڭ پالچىلارغا »بىز توغرۇلۇق بىر چۈش كۆرۈپ بەرسىڭز« دېگەن
تەلىپى ئىنتايىن ئىزلىكلىك، شۇ چاغدىكى خەلق ھەققەتەن شۇ دەرىجىدە نادانلىشىپ كەتكەن بولسا كېرەك.
■ 29:8 يەر. 14:14؛ 31:23؛ 27:15
□ 29:10 »بابىلغا بېكىتىلگەن يەتمىش يىل توشقاندا، مەن سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا كېلىپ سىلەرگە ئىلتىپات كۆرسىتىمەنكى...» ـ بۇ »يەتمىش يىل«
توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ 29:10 2تار. 36:22؛ ئەزرا 1:1؛ يەر. 25:12؛ دان. 9:29
■ 29:12 دان. 9
□ 29:13 »سىلەر مېنى ئىزدەيسىلەر ۋە مېنى تاپىسىلەر، چۈنكى سىلەر پۈتۈن قەلبىڭلار بىلەن ماڭا ئىنتىلىدىغان بولىسىلەر« ـ ياكى »سىلەر پۈتۈن
قەلبىڭلار بىلەن مېنى ئىزدەيدىغان بولساڭلار، سىلەر مېنى ئىزدەپ تاپىسىلەر.«
■ 29:14 يەر. 32:3
□ 29:15 »»پەرۋەردىگار بىزگە بابىلدا پەيغەمبەرلەرنى تىكلىدى« دېسەڭلار...» ـ بۇ ئايەتتىكى »پەيغەمبەرلەر« شۇيھىسىزكى، يالغان ئۈمىدلەرنى
قوزغايدىغان ساختا پەيغەمبەرلەرنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ بېشارەتنىن كۆپ ئۆتمەي، دانىيال ھەم ئەزاكىيال دېگەن ھەقىقىي پەيغەمبەرلەر بابىلدا بېشارەت
قىلىشقا باشلىدى. ■ 29:17 يەر. 10:24؛ 8:9؛ ■ 29:18 قان. 28:37؛ 25؛ يەر. 15:4؛ 24:10؛ 9:

پەرۋەردىگار.
20 لېكىن ئى سىلەر سۈرگۈن بولغانلار، مەن يېرۇسالېمدىن بابىلغا ئەۋەتكەنلەر، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار:
21 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مېنىڭ نامىمدا سىلەرگە يالغاندىن بېشارەت بېرىدىغان كولايانىڭ ئوغلى ئاھاب توغرۇلۇق ۋە ماۋاسىياھنىڭ ئوغلى زەدەكىيا توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن ئۇلارنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن، ئۇ ئۇلارنى كۆز ئالدىڭلاردا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىدۇ؛
22 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مىسال قىلىنىپ بابىلدا تۇرغان يەھۇدادىكى بارلىق سۈرگۈن قىلىنغانلارنىڭ ئاغزىدا: »پەرۋەردىگار سېنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار ئوتتا كاۋاپ قىلغان زەدەكىيا ۋە ئاھابدەك قىلسۇن«! دېگەن لەنەت سۆزى بولىدۇ؛
23 چۈنكى ئۇلار ئىسرائىل ئىچىدە ئېپلاسلىق قىلغان، قوشنىلارنىڭ ئايالىرى بىلەن زىنا قىلغان ۋە مېنىڭ نامىمدا يالغان سۆزلەرنى، مەن ئۇلارغا ھېچ تاپىلمىغان سۆزلەرنى قىلغان؛ مەن بۇلارنى بىلگۈچى ۋە گۇۋاھ بولغۇچىدۇرمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

شېمايا بابىلدىن يەرەمىيا توغرۇلۇق يازغان خەت •••• يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ يوللىغان جاۋاب خېتى •••• خۇدانىڭ بۇنىڭ توغرۇلۇق يەرەمىياغا ئېيتقان سۆزى

24 »سەن يەرەمىيا نەھەلەملىك شېمایاغا مۇنداق دېگىن: ـ
25 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى سەن ئۆز نامىڭدا يېرۇسالېمدىكى بارلىق خەلققە، كاھىن بولغان ماۋاسىياھنىڭ ئوغلى زەفانىياغا ۋە بارلىق كاھىنلارغا خەتلەر يوللىغىنىڭ تۈپەيلىدىن، ـ
26)سەن زەفانىياغا مۇنداق يازغان: »پەرۋەردىگار سېنى كاھىن يەھۇيادانىڭ ئورنىغا كاھىن تىكلىگەن ئەمەسمۇ؟ ئۇ سېنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە شۇنىڭغا نازارەتچى قىلغانكى، بېشارەت بېرىدىغان پەيغەمبەر بولۇۋالغان ھەربىر تەلۋىنى بېسىش ئۈچۈن پۇتى ۋە بوينىغا تاقاق سېلىشىڭ كېرەك. □ ■
27 ئەمدى سەن نېمىشقا سىلەرگە ئۆزىنى پەيغەمبەر قىلىۋالغان ئاناتوتلۇق يەرەمىيانى ئەيىبلىمىدىڭ؟
28 چۈنكى ئۇ ھەتتا بابىلدا تۇرۇۋاتقان بىزلەرگىمۇ: »شۇ يەردە بولغان ۋاقىتسىزلار ئۇزۇن بولىدۇ، شۇڭا ئۆيلەرنى سېلىڭلار، ئۇلاردا تۇرۇڭلار، باغلارنى بەرپا قىلىڭلار، ئۇلارنىڭ مېۋىسىنى يەڭلار« دەپ خەت يوللىدى«!)
29 ـ زەفانىيا مۇشۇ خەتنى يەرەمىيا پەيغەمبەر ئالدىدا ئوقۇدى.
30 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
31 بارلىق سۈرگۈن بولغانلارغا خەت يوللاپ مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگار نەھەلاملىق شەمايا توغرۇلۇق مۇناق دەيدۇ: چۈنكى مەن ئۇنى ئەۋەتمىگەن بولسامۇ، شېمايانىڭ سىلەرگە بېشارەت بېرىپ، سىلەرنى يالغانچىلىققا ئىشەندۈرگەنلىكى تۈپەيلىدىن، ■
32 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، نەھەلاملىق شېمايانى نەسلى بىلەن بىللە جازالايمەن؛ مۇشۇ خەلق ئارىسىدا ئۇنىڭ ھېچقانداق نەسلى تېپىلمايدۇ؛ ئۇ مەن ئۆز خەلقىم ئۈچۈن قىلماقچى بولغان ياخشىلىقنى ھېچ كۆرمەيدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار: ـ چۈنكى ئۇ ئادەملەرنى ماڭا ئاسىيلىققا قۇتراتتى.■

□ 29:26 »ئۇ سېنى ... نازارەتچى قىلغانكى، بېشارەت بېرىدىغان پەيغەمبەر بولۇۋالغان ھەربىر تەلۋىنى بېسىش ئۈچۈن پۇتى ۋە بوينىغا تاقاق سېلىشىڭ كېرەك« ـ ئۇقۇرمەنلەر باشقا خىل تەرجىمىلەرنى ئۆچۈرتىشى مۇمكىن. لېكىن ئومۇمىي مەنىسى تەرجىممىزنىڭكىدەك بولىدۇ. ■ 29:26 يەر. 20:1؛ 3 2، ■ 29:31 يەر. 1528: ■ 29:32 يەر. 1628:

30

خۇدانىڭ خەلقىگە تەسەللى، رىغبەت ۋە ئۈمىد بېرىش ئۈچۈن يەرەمىيانىڭ كىتاب يېزىشى

1 پەرۋەردىگاردىن يەرەمىياغا كەلگەن سۆز: ـ □
2 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن ساڭا ھازىر دەيدىغان مۇشۇ بارلىق سۆزلىرىمنى يازمىغا
يازغىن؛ □
3 چۈنكى مانا، شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن خەلقىم ئىسرائىل ھەم يەھۇدانى
سۈرگۈنلۈكتىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈرىمەن، ئۇلارنى ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم قىلغان زېمىنغا قايتۇرىمەن، ئۇلار ئۇنىڭغا
ئىگە بولىدۇ.
4 پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىل توغرۇلۇق ۋە يەھۇدا توغرۇلۇق دېگەن سۆزلىرى تۆۋەندىكىدەك: ـ
5 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ئاڭلىنىلدۇ ئالاقزادىلىك ھەم قورقۇنچلۇقنىڭ ئاۋازى،
بولسۇن نەدە ئامان-تىنچلىق!
6 سوراڭلار، شۇنى كۆرۈپ بېقىڭلاركى، ئەر بالا تۇغامدۇ؟ مەن نېمىشقا ئەمدى تولغاققا چۈشكەن ئايالدەك ھەربىر
ئەر كىشىنىڭ چاتىرىقىنى قولى بىلەن تۇتقانلىقىنى كۆرىمەن؟ نېمىشقا يۈزلىرى تاتىرىپ كەتكەندۇ؟■
7 ئاپەيلەي، شۇ كۈنى دەھشەتلىكتۇر! ئۇنىڭغا ھېچقانداق كۈن ئوخشىمايدۇ؛ ئۇ ياقۇپنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەت كۈنىدۇر؛
لېكىن ئۇ ئۇنىڭدىن قۇتقۇزۇلىدۇ. □ ■
8 شۇ كۈنىدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ مەن
ئۇنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى بوينۇڭدىن ئېلىپ سۈندۈرۈۋېتىمەن، ئاسارەتلىرىڭنى بۇزۇپ تاشلايمەن، يات ئادەملەر ئۇنى
ئىككىنچى قۇللۇققا چۈشۈرمەيدۇ. □
9 شۇنىڭ ئورنىدا ئۇلار پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ ھەمدە مەن ئۇلار ئۈچۈن قايتىدىن تىكلەيدىغان داۋۇت
پادىشاھىنىڭ قۇللۇقىدا بولىدۇ.□ ■
10 ئەمدى سەن، ئى قۇلۇم ياقۇپ، قورقما، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ ئالاقزادە بولما، ئى ئىسرائىل؛ چۈنكى مانا،
مەن سېنى يىراق يەرلەردىن، سېنىڭ نەسلىڭنى سۈرگۈن بولغان زېمىندىن قۇتقۇزىمەن؛ ياقۇپ قايتىپ كېلىدۇ، ئارام
تېپىپ ئازادە تۇرىدۇ ۋە ھېچكىم ئۇنى قورقۇتمايدۇ. ■
11 چۈنكى مەن سېنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن سەن بىلەن بىللىدۇرمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ مەن سېنى تارقىتىۋەتكەن
ئەللەرنىڭ ھەممىسىنى تۈگەشتۈرسەممۇ، لېكىن سېنى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرمەيمەن؛ پەقەت ئۇستۇڭدىن ھۆكۈم چىقىرىپ

□ 30:1 **»پەرۋەردىگاردىن يەرەمىياغا كەلگەن سۆز...«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، پەرۋەردىگار يەرەمىياغا »يۇلۇش، سۈكۈش، ھالاك قىلىش ۋە ئۆرۈش« ھەم »قۇرۇش ۋە تېرىپ ئۆستۈرۈش«نى جاكارلاشقا چاقىرغان .(10:1) ئۇ »يۇلۇش، سۈكۈش، ھالاك قىلىش ۋە ئۆرۈش« توغرۇلۇق بېشارەتلەر بەرگەندىن كېيىن، ھازىر ئۇنىڭغا »قۇرۇش ۋە تېرىپ ئۆستۈرۈش« توغرۇلۇق بېشارەتلەر (33:30-□□□□□) بېرىلىدۇ.
□ 30:2 **»مەن ساڭا ھازىر دەيدىغان مۇشۇ بارلىق سۆزلىرىمنى يازمىغا يازغىن«** ـ »مۇشۇ بارلىق سۆزلىرىم« بەلكىم 31-30بابلاردا كۆرۈلىدۇ. سۆزلەر بەلكىم چۈش ئارقىلىق يەرەمىياغا تاپشۇرۇلغان (26:31□□ كۆرۈڭ.(ئۇلار ئەسلى ئىبرىم ئوراىم كىتابچە بولۇشى كېرەك ئىدى.
■ 30:6 يەر. 31:4□ 246:
□ 30:7 **»ئۇ ياقۇپنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەت كۈنىدۇر«** ـ »ياقۇپ« مۇشۇ يەردە ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىسرائىل خەلقىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. بېشارەت بابىلدىن قايتۇرۇلۇشنى كۆرسەتكىنى بىلەن، »ياقۇپنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەت كۈنى«نىڭ تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئاخىرقى زاماندا بولسا كېرەك.
■ 30:7 يو. 11:2□ زەف. 151:
□ 30:8 **»مەن ئۇنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى بوينۇڭدىن ئېلىپ سۈندۈرۈۋېتىمەن«** ـ »ئۇنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى« دېگىنى مۇشۇ يەردە ئاۋۋال نەبوقادنەسارنىڭ قۇللۇقىنى، ھەمدە ئاخىرقى زاماندىكى بابىل پادىشاھى »دەججال«نىڭ قۇللۇقىنىمۇ كۆرسىتىدۇ.
□ 30:9 **»مەن ئۇلار ئۈچۈن قايتىدىن تىكلەيدىغان داۋۇت پادىشاھى...«** ـ »داۋۇت پادىشاھى« شۇيھىسىزكى، داۋۇتنىڭ ئۆزىدىن ئۈلۈغ بولغان ئەۋلادى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. ■ **30:9** ئەز. 24:34□23□ 24:37□ ھوش. 53: ■ **30:10** يەش. 13:41□ 5:43□ 1:44□ يەر. 2846:

تەربىيە-ساۋاق بېرىمەن؛ سېنى جازالىماي قويۇپ قويمايمەن.■

پەرۋەردىگار يەھۇدانىڭ يارىسىنى ساقايتىدۇ

12 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: سېنىڭ زىدىەڭ داۋالىغۇسىز، سېنىڭ يارالىڭ بولسا ئىنتايىن ئېغىردۇر. ■
13 سېنىڭ دەۋايىڭنى سورايدىغان ھېچكىم يوق، يارالىڭنى تاڭغۇچى يوقتۇر، ساڭا شىپالىق دورىلار يوقتۇر؛
14 سېنىڭ بارلىق ئاشنىلىرىڭ سېنى ئۇنتۇغان، ئۇلار سېنىڭ ھالىڭنى ھېچ سورىمايدۇ. چۈنكى مەن سېنى دۈشمەندەك زەرب بىلەن ئۇرغانىمەن، رەھىمسىز بىر زالىمدەك ساڭا ساۋاق بولسۇن دەپ ئۇرغانىمەن؛ چۈنكى سېنىڭ قەبىھلىكىڭ ھەددى-ھېسابسىز، گۇناھلىرىڭ ھەددىدىن زىيادە بولغان. □ ■
15 نېمىشقا زىدىەڭ تۇپەيلىدىن، دەرد-ئەلىمڭ داۋالىغۇسىز بولغانلىقى تۇپەيلىدىن پەرياد كۆتۈرىسەن؟ قەبىھلىكىڭنىڭ ھەددى-ھېسابسىز بولغانلىقىدىن، گۇناھلىرىڭ ھەددىدىن زىيادە بولغانلىقىدىن، مەن شۇلارنى ساڭا قىلغانىمەن.■
16 لېكىن سېنى يۇتۇۋالغانلارنىڭ ھەممىسى يۇتۇۋېلىنىدۇ؛ سېنىڭ بارلىق كۈشەندىلىرىڭ بولسا سۈرگۈن بولىدۇ؛ سېنى بۇلىغانلارنىڭ ھەممىسى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنىدۇ؛ سېنى ئوۋ قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى ئوۋلىنىدىغان قىلىمەن. ■
17 چۈنكى مەن ساڭا تېڭىق تېڭىپ قويىمەن ۋە يارىلىرىڭنى ساقايتىمەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ چۈنكى ئۇلار سېنى: »غېرىب-بىچارە، ھېچكىم ھالىنى سورىمايدىغان زىئون دەل مۇشۇدۇر« دەپ ھاقارەتلىگەن.

پەرۋەردىگار ئىسرائىل ۋە يەھۇدانى ئەسلىگە كەلتۈرىدۇ

18 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
مانا، مەن ياقۇپنىڭ چېدىرلىرىنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈرىمەن،
ئۇنىڭ تۇرالغۇلىرى ئۈستىگە رەھىم قىلىمەن؛
شەھەر خارابىلىرى ئۆل قىلىنىپ قايتىدىن قۇرۇلىدۇ،
ئوردا-قەلئە ئۆز جايىدا يەنە ئادەمزاتلىق بولىدۇ.□
19 شۇ جايلاردىن تەشەككۈر كۈيلىرى ۋە شاد-خۇراملىق سادالىرى ئاڭلىنىدۇ؛
مەن ئۇلارنى كۆپەيتىمەنكى، ئۇلار ئەمدى ئازايمايدۇ؛
مەن ئۇلارنىڭ ھۆرمىتىنى ئاشۇرىمەن، ئۇلار ھېچ پەس بولمايدۇ.■
20 ئۇلارنىڭ بالىلىرى قەدىمدىكىدەك بولىدۇ، ئۇلارنىڭ جامائىتى ئالدىمدا مەزمۇت تۇرغۇزۇلىدۇ؛
ئۇلارنى خورلىغانلارنىڭ ھەممىسىنى جازالايمەن.
21 ئۇلارنىڭ بېشى ئۆزلىرىدىن بولىدۇ،
ئۇلارنىڭ ھۆكۈم سۈرگۈچىسى ئۆزلىرى ئوتتۇرىسىدىن چىقىدۇ؛
مەن ئۇنى ئۆز يېنىمغا كەلتۈرىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ماڭا يېقىن كېلىدۇ؛

■ **30:11** يەش. 8:27□ يەر. 27:4□ 18:5□10□ 24:10□ 2846:
■ **30:12** يەر. 19:10□ 1815:
□ **30:14** **»سېنىڭ بارلىق ئاشنىلىرىڭ سېنى ئۇنتۇغان«** ـ »ئاشنىلىرىڭ« مۇشۇ يەردە (1) ئىسرائىلغا »سىلەرگە ئىتتىپاقداش بولايلى« دېگەن بۇتپەرەس ئەللەرنى (2) يەھۇدادىكىلەر چوقۇنغان ھەم تايانغان بۇتلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ **30:14** يەر. 2022:
■ **30:15** يەر. 6:5□ 1713:
■ **30:16** مىس. 22:23□ يەش. 11:41□ يەر. 2510:
□ **30:18** **»شەھەر خارابىلىرى ئۆل قىلىنىپ قايتىدىن قۇرۇلىدۇ«** ـ »شەھەر« پېرۇسالېمنى كۆرسىتىشى كېرەك. »شەھەر«نىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ھەربىر شەھەر...«.
■ **30:19** يەر. 431:

چۈنكى يېنىمغا كەلگۈچى جېنىنى تەۋەككۈل قىلغۇچى ئەمەسمۇ؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
22 ـ شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ خەلقىم بولىسىلەر،
مەن سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار بولىمەن.■
23 مانا، پەرۋەردىگاردىن چىققان بىر بوران-چاپقۇن!
ئۇنىڭدىن قەھر چىقتى؛
بەرھەق، دەھشەتلىك بىر قارا قۇيۇن چىقىپ كەلدى؛
ئۇ پىرقىراپ رەزىللەرنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ.■
24 كۆڭلىدىكى نىيەتلىرىنى ئادا قىلىپ تولۇق ئەمەل قىلغۇچە،
پەرۋەردىگارنىڭ قاتتىق غەزىپى يانمايدۇ؛
ئاخىرقى كۈنلەردە سىلەر بۇنى چۈشىنىپ يېتىسىلەر.

31

‘داۋامى’

1 شۇ ۋاقىتتا، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن ئىسرائىلنىڭ جەمەتلىرىنىڭ خۇداسى بولىمەن، ئۇلار مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ.

ئىسرائىل ‘10 قەبىلە’ ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ يەھۇداغا باغلىنىپ، خۇدا ئالدىدا ئىبادەت قىلىدۇ

2 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ قىلىچتىن ئامان قالغان خەلق، يەنى ئىسرائىل، چۆل-بىياۋاندا ئىلتىپاتقا ئىگە بولغان؛
مەن كېلىپ ئۇلارنى ئارام تاپقۇزىمەن. □
3 پەرۋەردىگار يىراق يۇرتتا بىزگە كۆرۈنۈپ: »مەن سېنى مەڭگۈ بىر مۇھەببەت بىلەن سۆيۈپ كەلدىم؛ شۇڭا
مەن ئۆزگەرمەس مېھرىبانلىق بىلەن سېنى ئۆزۈمگە تارتىپ كەلگەنمەن.
4 مەن سېنى قايتىدىن قۇرىمەن، شۇنىڭ بىلەن سەن قۇرۇلىسەن، ئى ئىسرائىل قىزى! سەن قايتىدىن داپلىرىڭنى
ئېلىپ شاد-خۇرام قىلغانلارنىڭ ئۈسسۈلىرىغا چىقىسەن. ■
5 سەن قايتىدىن ساماريەنىڭ تاغلىرى ئۈستىگە ئۈزۈمزارلار تىكىسەن، ئۇلارنى تىككۈچىلەر ئۈزلىرى تىكىپ،
مېۋىسىنى ئۈزلىرى يەيدۇ. □ ■

□ **30:21 »ئۇلارنىڭ بېشى ئۆزلىرىدىن بولىدۇ، ئۇلارنىڭ ھۆكۈم سۈرگۈچىسى ئۆزلىرى ئوتتۇرىسىدىن چىقىدۇ...»** ـ بۇ ئايەت يەنە داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. ئايەت ئۆزىنىڭ ھەم پادىشاھ ھەم كاھىن)باشقىلارغا ۋەكىل بولۇپ خۇدانىڭ ئالدىغا دۇئا قىلىشقا كېلىدىغان(بولىدىغانلىقىنى ئايان قىلىدۇ. »قوشۇنچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.
■ **30:22** يەر. 7:24□ 33:31□1□ 3832:
■ **30:23** يەر. 19□23؛ 20؛ 3225:
□ **31:2 »قىلىچتىن ئامان قالغان خەلق، يەنى ئىسرائىل، چۆل-بىياۋاندا ئىلتىپاتقا ئىگە بولغان«** ـ »ئىسرائىل« مۇشۇ يەردە ئاسۇريە ئىمپېرىيەسى ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 722-يىلى ئۆزىگە سۈرگۈن قىلغان ئون قەبىلىنى كۆرسىتىدۇ. »قىلىچتىن ئامان قالغان خەلق« يەنە بابىلغا سۈرگۈن بولغان يەھۇدانى كۆرسىتىدۇ (50:51□□ كۆرۈڭ.(»چۆل-بىياۋاندا ئىلتىپاتقا ئىگە بولغان« دېگەن سۆزلەر، ئىسرائىل مىسىردىن قۇتقۇزۇلۇپ چىقىپ، چۆل-بىياۋاندىن ئۆتۈپ نۇرغۇن كارامەت ئىشلارنى كۆرگەندەك، مۇشۇ سۈرگۈن بولغان ئىسرائىل بىلەن يەھۇدا بابىل ۋە باشقا شىمالىي تەرەپلەردىن تەڭ قۇتقۇزۇلۇپ، چۆل-بىياۋاندىن ئۆتۈپ خۇدانىڭ ئىلتىپاتى بىلەن نۇرغۇن كارامەت ئىشلارنى كۆردۇ.
■ **31:4** يەر. 1930:
□ **31:5 »سەن قايتىدىن ساماريەنىڭ تاغلىرى ئۈستىگە ئۈزۈمزارلار تىكىسەن، ئۇلارنى تىككۈچىلەر ئۈزلىرى تىكىپ، مېۋىسىنى ئۈزلىرى يەيدۇ«** ـ ئۈزۈمزارنى ئۈستۈرۈش ئۈچۈن ئۈزۈن ۋاقىت كېرەك بولغاچقا، ئۇلارنىڭ مەۋجۇت بولغانلىقى شۇ چاغنىڭ ئامان-تىنچلىق كۈنلەر ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **31:5** يەش. 2165:

6 چۈنكى ئەفرائىمنىڭ ئېگىزلىكىدە تۇرغان كۆزەتچىلەر: »تۇرۇڭلار، پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا ئىبادەت قىلىشقا
زىئونغا چىقايلى«! ـ دەپ ندا كۆتۈرىدىغان كۈنى كېلىدۇ.□ ■
7 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ياقۇپ ئۈچۈن شاد-خۇراملىق بىلەن ناخشا ئېيتىڭلار،
ئەللەرنىڭ بېشى بولغۇچى ئۈچۈن ئايھاي كۆتۈرۈڭلار؛
جاكارلاڭلار، مەدھىيە ئوقۇپ: »ئى پەرۋەردىگار، سېنىڭ خەلقىڭنى،
يەنى ئىسرائىلنىڭ قالدىسىنى قۇتقۇزغايسەن«! ـ دەڭلار!□
8 مانا، مەن ئۇلارنى شىمالىي يۇرتلاردىن ئېپكېلىمەن،
يەر يۈزىنىڭ چەت-چەتلىرىدىن يىغىمەن؛
ئۇلار ئارىسىدا ئەمالار ۋە توكۇرلار بولىدۇ،
ھامىلدار ۋە تۇغاي دېگەنلەر بىللە بولىدۇ،
ئۇلار ئۇلۇغ بىر جامائەت بولۇپ قايتىپ كېلىدۇ.■
9 ئۇلار يىغا-زارلار كۆتۈرۈپ كېلىدۇ،
ئۇلار دۇئا-تىلاۋەت قىلغاندا ئۇلارنى يېتەكلەيمەن؛
مەن ئۇلارنى ئېرىق-ئۆستەڭلەر بويىدا، ھېچ پۇتلاشمايدىغان تۈز يول بىلەن يېتەكلەيمەن؛
چۈنكى مەن ئىسرائىلغا ئاتا بولىمەن،
ئەفرائىم بولسا مېنىڭ تۇنجى ئوغلۇمدۇر.■
10 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار، ئى ئەللەر،
دېڭىز بويىدىكى يىراق يۇرتلارغا: ـ
»ئىسرائىلنى تارقاتقۇچى ئۇنى قايتىدىن يىغىدۇ،
پادا باققۇچى پادىسىنى باققاندەك ئۇ ئۇلارنى باقىدۇ؛
11 چۈنكى پەرۋەردىگار ياقۇبنى بەدەل تۇلەپ قۇتۇلدۇرغان،
ئۇنىڭغا ھەمجەمەت بولۇپ تۇزىدىن زور كۈچلۈك بولغۇچىنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزغان«! ـ دەپ جاكارلاڭلار.■
12 ئۇلار كېلىپ زىئوندىكى ئېگىزلىكلەردە شاد-خۇراملىقتا توۋلايدۇ،
پەرۋەردىگارنىڭ ئىلتىپاتىدىن، يەنى يېڭى شارابتىن، زەيتۇن مېيىدىن، مال-ۋاراننىڭ قوزىلىرىدىن بەرق ئۇرىدۇ؛
ئۇلارنىڭ جېنى خۇددى مول سۇغىرىلغان باغدەك بولىدۇ،
ئۇلار ئىككىنچى ھېچ سولاشمايدۇ.■

□ **31:6 »ئەفرائىمنىڭ ئېگىزلىكىدە تۇرغان كۆزەتچىلەر: ...«** ـ »ئەفرائىم« دېگەنلىك مۇشۇ يەرنى »ئىسرائىل«، يەنى »شىمالىي پادىشاھلىق«نى كۆرسىتىدۇ)شىمالىي پادىشاھلىقتىكى ئون قەبىلە يەرنى ۋاقىتلاردا قىسقىچە »ئەفرائىم« دەپ ئاتالغان.(»ئىسرائىل« يەھۇدادىن ئىلىرىلىپ چىققان ۋاقتىدا، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى تۆز پۇقرالىرىنى بۇرۇنقىدەك يەھۇدا بىلەن بىللە يېرۇسالېمدىكى ئىبادەتخانىدا ئىبادەت قىلسا، ئۇنداقتا تۆزىدىن يوز تۇرۇپ كېتىشى يا كى يالتىيىشى مۇمكىن دەپ قارىپ، ئۇلارنىڭ يېرۇسالېمغا بارماسلىقى ئۈچۈن تۆزىنىڭ »ئىبادەتخانا«سىنى قۇرۇپ ئۇنىڭغا بۇتلارنى سالغان. مۇشۇ بېشارەت، كەلگۈسىدە مۇشۇنداق ھەسەتخورلۇق مەۋجۇت بولمايدۇ، يەھۇدا ۋە ئەفرائىمنىڭ خۇدانىڭ ئىبادىتىدە قەلبى بىر بولىدۇ، دەيدۇ. **»كۆزەتچىلەر«** ـ بۇلارنىڭ ئادەتتىكى بۇرچى، دۈشمەنلەرنىڭ يېقىن كەلگەنلىكى توغرۇلۇق ئاگاھ بېرىش. لېكىن شۇ كۈنلەر تىنچ-ئامان بولغاچقا، ئۇلارنىڭ بىردىنبىر بۇرچى »يېڭى ئاي«نى بايقاپ، بايرام-ھېيتلارنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى، شۇنىڭدەك يېرۇسالېمغا چىقايلى، دەپ جاكارلاشتىن ئىبارەت بولىدۇ.

■ **31:6** يەش. 2□2: 3؛ مىك. 24:

□ **31:7 »ياقۇپ ئۈچۈن شاد-خۇراملىق بىلەن ناخشا ئېيتىڭلار، ئەللەرنىڭ بېشى بولغۇچى ئۈچۈن ئايھاي كۆتۈرۈڭلار، جاكارلاڭلار، مەدھىيە ئوقۇپ...دەڭلار«!** ـ بۇ سۆزلەر كىملەرگە ئېيتىلىدۇ؟ ياقۇپ »ئەللەرنىڭ بېشى« دەپ ئاتالغاچقا، بۇ سۆزلەر »يات ئەللەر« گە ئېيتىلىشى مۇمكىن (10-□□□□□□ كورۇڭ)؛ يا كى بولىسا سۆزگۈنلۈكتىن يۇرتقا بالدۇر قايتىپ كېلىۋاتقان يەھۇداغا، يا كى قېرىنداشلىرىغا دۇئا قىلىشنى دەۋەت قىلىپ ئېيتىلىدۇ. ■ **31:8** يەر. 18:3 ■ **31:9** مىس. 224: 24□2549 ■ **31:11** يەش. 10:40□ ■ **31:12** يەش. 1161:

13 شۇ چاغدا قىزلار ئۈسسۈلدا شادلىنىدۇ،
يىگىتلەر ۋە مويسىپىتلارمۇ تەڭ شۇنداق بولىدۇ؛
چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ ئاھ-زارلىرىنى شاد-خۇراملىققا ئايلاندۇرىمەن؛
مەن ئۇلارغا تەسەللى بېرىپ، دەرد-ئەلەمنىڭ ئورنىغا ئۇلارنى شادلىققا چۆمدۈرىمەن.
14 مەن كاھىنلارنى مولچىلىق بىلەن تويغۇزىمەن،
خەلقىم ئىلتىپاتىمغا قانائەت قىلىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

15 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
راماھ شەھىرىدە بىر سادا،
ئاچچىق يىغا-زارنىڭ پىغانى ئاڭلىنىدۇ،
ـ بۇ راھىلەنىڭ ئۆز بالىلىرى ئۈچۈن كۆتۈرگەن ئاھ-زارلىرى؛
چۈنكى ئۇ بالىلىرى بولمىغاچقا، تەسەللىنى قوبۇل قىلماي پىغان كۆتۈرىدۇ.□ ■
16 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دەيدۇ: ـ يىغا-زارىڭنى توختات، كۆزلىرىڭنى ياشلاردىن تارت؛ چۈنكى مۇنۇ تارتقان جاپايىڭدىن مېۋە بولىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ ئۇلار دۈشمەننىڭ زېمىنىدىن قايتىدۇ؛
17 بەرھەق، كېلەچىكىڭ ئۈمىدلىك بولىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ ۋە سېنىڭ بالىلىرىڭ يەنە ئۆز چېگرىسىدىن كىرىپ كېلىدۇ.
18 مەن دەرۋەقە ئەفرائىمنىڭ ئۆزى تونغرۇلۇق ئۆكۈنۈپ:
»سەن بىزگە شاش تورپاققا تەربىيە بەرگەندەك ساۋاق-تەربىيە بەردىڭ؛
ئەمدى بىزنى توۋا قىلدۇرغايسەن،
بىز شۇنىڭ بىلەن توۋا قىلىپ قايتىپ كېلىمىز،
چۈنكى سەن پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدۇرسەن؛□ ■
19 چۈنكى بىز توۋا قىلدۇرۇلۇشىمىز بىلەن ھەقىقەتەن توۋا قىلدۇق؛
بىز ئۆزىمىزنى تونۇپ يەتكەندىن كېيىن، يۇتىمىزنى ئۇردۇق؛
بىز ياشلىقىمىزدىكى قىلمىشىنىڭ شەرم-ھاياسى تۆپەيلىدىن نومۇس قىلىپ، خىجالەتتە قالدۇق«! ـ دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم.□ ■
20 ـ ئەفرائىم ماڭا نىسبەتەن جان-جىگەر بالام ئەمەسمۇ؟
چۈنكى مەن ئۇنى ئەيىبلىگەن تەقدىردىمۇ، ئۇنى ھەردائىم كۆڭۈلدە سېغىنىمەن؛
شۇڭا ئىچ-باغرىم ئۇنىڭغا ئاغرىۋاتىدۇ؛

□ **31:15** »راماھ شەھىرىدە بىر سادا، ئاچچىق يىغا-زارنىڭ پىغانى ئاڭلىنىدۇ،..« ـ »راماھ« بولسا بەيت-ئەل ۋە بەيت-لەھەم ئارىسىدىكى يېزا؛ ياقۇپنىڭ ئايالى راھىلە)بالا تۇغقىنىدا(شۇ يەردە تۇلۇپ كۆمۈلگەنىدى. راھىلە »ئىسرائىل«دىكى ئون قەبىلىنىڭ ئىچىدىكى ئىككى چوڭ قەبىلىنىڭ تەجدادى بولغان ئەفرائىم ۋە مانا‌سسەھنىڭ چوڭ ئاپىسى ئىدى؛ مۇشۇ يەردە ئۇ ئۇلارنىڭ ئىسرائىل زېمىنىدىن)سۈرگۈن بولۇپ(ئەلۋىدا ئايرىلىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن يىغلاپ تاشلىغانلىقىغا سىمۋول قىلىنىدۇ.
■ **31:15** مات. 2:18؛ 17:

□ **31:18** »مەن دەرۋەقە ئەفرائىمنىڭ ئۆزى تونغرۇلۇق ئۆكۈنۈپ: »سەن بىزگە شاش تورپاققا تەربىيە بەرگەندەك ساۋاق-تەربىيە بەردىڭ؛ ئەمدى بىزنى توۋا قىلدۇرغايسەن، ... چۈنكى سەن پەرۋەردىگار خۇدايىمىزدۇرسەن« ـ ئىبراني تىلىدا ئەفرائىمنىڭ سۈزلىرىنىڭ ھەممىسى »مەن«، »مېنى« قاتارلىق ئالماشلار بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. چۈشىنىشلىك بولسۇن دەپ مۇشۇ ئايەتتە ۋە 19-ئايەتتە ئەفرائىم بايان قىلىنغاندا، »مەن« دېگەن سۈزنى »بىز« دەپ تەرجىمە قىلدۇق.
ئىبراني تىلىدا »توۋا قىلىش« ۋە »قايتىپ كېلىش« بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. مۇشۇ يەردە شۇبھىسىزكى، ھەم خەلقنىڭ توۋا قىلىشىنى ۋە ئۆز يۇرتىغا قايتىپ كېلىشىنىمۇ كۆرسىتىدۇ.
■ **31:18** يىغ. 5:21

□ **31:19** »بىز ئۆزىمىزنى تونۇپ يەتكەندىن كېيىن، يۇتىمىزنى ئۇردۇق« ـ »يوتىنى ئۇرۇش« دېگەن ھەرىكەت قاتتىق پۇشايمان، قاتتىق خىجالەتنى بىلدۈرەتتى.
■ **31:19** قان. 23:30

مەن ئۇنىڭغا رەھىم قىلمىسام بولمايدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
21 ـ شۇنداق ئۆزۈڭگە يول بەلگىلىرىنى بېكىتىپ قويغىن؛
سەن سۈرگۈنگە ماڭغان يولغا، شۇ كۆتۈرۈلگەن يولغا كۆڭۈل قويۇپ دىققەت قىلغىن؛
ھازىر شۇ يول بىلەن قايتىپ كەل، ئى جان-جىگىرىم ئىسرائىل قىزى،
مۇشۇ شەھەرلىرىڭگە قاراپ قايتىپ كەل!
22 سەن قاچانغىچە تېنىپ يۈرسەن، ئى يولدىن چىققۇچى قىزىم؟
چۈنكى پەرۋەردىگار يەر يۈزىدە يېڭى ئىش يارىتىدۇ:
ـ ئايال كىشى باتۇرنىڭ ئەتراپىدا يېپىشىپ خەۋەر ئالدۇ!□

يەھۇدا ئەسلىگە كەلتۈرۈلىدۇ

23 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن ئۇلارنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈرگىنىمدە يەھۇدانىڭ زېمىنىدا ۋە شەھەرلىرىدە خەقلەر يەنە يېرۇسالېم توغرۇلۇق: »پەرۋەردىگار سېنى بەختلىق قىلغاي، ئى ھەققانىيلىق تۇرغان جاي، پاك-مۇقەددەسلىكنىڭ تېغى«! دەيدىغان بولىدۇ. ■
24 شۇ يەردە يەھۇدا ـ شەھەرلىرىدىكىلەر، دېھقانلار ۋە پادا باققۇچى چارۋىچىلار ھەممىسى بىللە تۇرىدۇ.
25 چۈنكى مەن ھېرىپ كەتكەن جان ئىگىلىرىنىڭ ھاجىتىدىن چىقىمەن، ھەربىر ھالدىن كەتكەن جان ئىگىلىرىنى يېڭىلاندۇرىمەن.
26 ـ مەن يەرەمىيا بۇنى ئاڭلاپ ئويغاندىم، ئەتراپقا قاردىم، ناھايىتى تاتلىق ئۇخلاپتىمەن.□

ئىسرائىل ۋە يەھۇدا قايتىدىن ئاھالىلىك بولىدۇ

27 مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن ئىسرائىل جەمەتىدە ۋە يەھۇدا جەمەتىدە ئىنسان نەسلىنى ۋە ھايۋانلارنىڭ نەسلىنى تېرىپ ئۈستۈرىمەن.
28 شۇنداق بولىدۇكى، مەن ئۇلارنى يۇلۇش، سۆكۈش، ھالاك قىلىش، ئاغدۇرۇش ئۈچۈن، ئۇلارغا نەزىرىمنى سالغاندەك، مەن ئۇلارنى قۇرۇش ۋە تىكىپ ئۈستۈرۈش ئۈچۈنمۇ ئۇلارغا نەزىرىمنى سالىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

يېڭى ئەھدە

29 شۇ كۈنلەردە ئۇلار يەنە: »ئاتىلار ئاچچىق-چۈچۈك ئۈزۈملەرنى يېگەن، شۇنداق بالىلارنىڭ چىشى قېرىق سېزىلىدۇ« دېگەن مۇشۇ ماقالنى ھېچ ئىشلەتمەيدۇ. □ ■

□ **31:22 »پەرۋەردىگار يەر يۈزىدە يېڭى ئىش يارىتىدۇ: ـ ئايال كىشى باتۇرنىڭ ئەتراپىدا يېپىشىپ خەۋەر ئالدۇ«!** ـ بۇ ئاجايىب بېشارەت توغرۇلۇق »قوشۇنچە سۈز«نىمىزنى كۆرۈڭ. بىزنىڭچە ئۇ مەسىھنىڭ پاك قىز مەريەمدىن تۇغۇلۇشىنى ئۆز ئىچىگە ئالدۇ.

■ **31:23** يەر. 750:

□ **31:26 »ـ مەن يەرەمىيا بۇنى ئاڭلاپ ئويغاندىم، ئەتراپقا قاردىم، ناھايىتى تاتلىق ئۇخلاپتىمەن«** ـ بەزى ئالىملار بۇ ئايەت كەلگۈسىدىكى ئىسرائىلنىڭ ئەھۋالىنى كۆرسىتىپ: »ئۇلار شۇ چاغدا: »بىز ھازىر ئويغىنىپ ئەتراپقا قارىساق، ياخشى ئۇيقۇدىن بەھرىمەن بولدۇق« دەيدۇ« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. بىزنىڭچە بەلكىم خۇدانىڭ سۈزى يەرەمىياغا چۈشىدە كەلگەندۇر.

□ **31:29 »ئاتىلار ئاچچىق-چۈچۈك ئۈزۈملەرنى يېگەن، شۇنداق بالىلارنىڭ چىشى قېرىق سېزىلىدۇ«** ـ دېمەك، ئاتا-بوۋىمىز يامان ئىش قىلغان، بىراق بىز ئۇنىڭ يامان ئاقىۋىتىنى، خۇدانىڭ جازاسىنى كۆرىمىز. 30-ئايەتنى كۆرۈڭ. ■ **31:29** ئەز. 18□2: 3

30 چۈنكى ھەربىرسى تۆز گۈناھى ئۈچۈن تۈلىدۇ، ئاچچىق-چۈچۈك ئۆزۈملەرنى يېگەنلەرنىڭ بولسا، تۈزنىڭ چىشى
قېرىق سېزىلىدۇ.□
31 مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن ئىسرائىل جەمەتى ۋە يەھۇدا جەمەتى بىلەن يېڭى
ئەھدە تۈزىمەن؛ ■
32 بۇ ئەھدە ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن تۈزگەن ئەھدىگە ئوخشىمايدۇ؛ شۇ ئەھدىنى مەن ئاتا-بوۋىلىرىنى قولىدىن
تۇتۇپ مىسىردىن قۇتقۇزۇپ يېتەكلىگىنىمدە ئۇلار بىلەن تۈزگەندىم؛ گەرچە مەن ئۇلارنىڭ يولدىشى بولغان بولسامۇ،
مېنىڭ ئۇلار بىلەن تۈزۈشكەن ئەھدەمنى بۇزغان، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
33 چۈنكى شۇ كۈنلەردىن كېيىن، مېنىڭ ئىسرائىل جەمەتى بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەم مانا شۇكى:
ـ مەن تۆز تەۋرات-قانۇنلىرىمنى ئۇلارنىڭ ئىچگە سالىمەن،
ھەمدە ئۇلارنىڭ قەلبىگىمۇ يازىمەن.
مەن ئۇلارنىڭ ئىلاھى بولىمەن،
ئۇلارمۇ مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ.□ ■
34 شۇندىن باشلاپ ھېچكىم تۆز يېقىنىغا ياكى تۆز قېرىندىشىغا: ـ »پەرۋەردىگارنى تونۇغىن« دەپ تۇگىتىپ
يۈرمەيدۇ؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ ئەڭ كىچىكىدىن چوڭىغىچە ھەممىسى مېنى تونۇپ بولغان بولىدۇ؛ چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ
قەبىھلىكىنى كەچۈرىمەن ھەمدە ئۇلارنىڭ گۈناھىنى ھەرگىز ئېسىگە كەلتۈرمەيمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■

يېڭى ئەھدىگە كاپالەت بېرىش

35 قۇياشنى كۈندۈزدە نۇر بولسۇن دەپ بەرگەن، ئاي-يۇلتۇزلارنى كېچىدە نۇر بولسۇن دەپ بەلگىلىگەن،
دولقۇنلىرىنى شارقىرتىپ دېڭىزنى قوزغايدىغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ)ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى
بولغان پەرۋەردىگار ئۇنىڭ نامىدۇر:(ـ ■
36 ـ مۇشۇ بەلگىلىگەنلىرىم مېنىڭ ئالدىمدىن يوقاپ كەتسە، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئەمدى ئىسرائىلنىڭ ئەۋلادلىرىمۇ
مېنىڭ ئالدىمدىن بىر ئەل بولۇشتىن مەڭگۈگە قېلىشى مۇمكىن.
37 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ يۇقىرىدا ئاسمانلار مۇچىەرلەنسە، تۆۋەندە يەر ئۇللىرى تەكشۈرۈلۈپ بىلىنسە،
ئەمدى مەن ئىسرائىلنىڭ بارلىق ئەۋلادلىرىنىڭ قىلغان ھەممە قىلمىشلىرى تۈپەيلىدىن ئۇلاردىن ۋاز كېچىپ تاشلىغۇچى
بولىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

يېرۇسالىم شەھىرى كېڭەيتىلىدۇ

38 مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ شەھەر مەخسۇس ماڭا ئاتىلىپ »ھانانىيەلنىڭ مۇنارى«دىن
»دوقمۇش دەرۋازاسى«غىچە قايتىدىن قۇرۇلىدۇ؛
39 ئۇچىدىم تانسى قايتىدىن ئۇچىدىش ئۈچۈن شۇ يەردىن » گارەب دۆڭى« گىچە، ئاندىن گوئاتقا بۇرۇلۇپ سوزۇلىدۇ؛

□ **31:30 »ئاچچىق-چۈچۈك ئۆزۈملەرنى يېگەنلەرنىڭ بولسا، تۈزنىڭ چىشى قېرىق سېزىلىدۇ«** ـ بۇ 30-ئايەتتىكى ماقال 29-ئايەتتىكى مەقۇلنىڭ ئەكسىدۇر. »ئەزاكىيال پەيغەمبەر« كىتابىدا ئىزاھلىغىنىمىز »)قوشۇنچە سۆز«ىمىزدە، »ئەز.» 12:18 توغرۇلۇق ئېيتىلغان(دەك، ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ گۈناھلىرى بالا-ئەۋلادلىرىغا مەلۇم بىر تەسىرى باردۇر، دەپ ئەكس ئېتىدۇ؛ لېكىن خۇدا ھازىر يېڭى ئەھدىنى (34-31□□ كۆرۈڭ(ئۇلار بىلەن تۈزمە كچى بولىدۇكى، ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ خۇدا بىلەن ئالاھىدە مۇناسىۋەت-دوستلۇق بار بولىدۇ، ئوتكەندىكى ئىشلار ئۇلارغا ھېچقانداق تەسىر يەتكۈزمەيدۇ. ■ **31:31** ئىبر. 88:□ **31:33 »شۇ كۈنلەردىن كېيىن«** ـ بەلكىم خۇدا خەلقىنى تۆز يۇرتىغا قايتۇرغاندىن كېيىن.■ **31:33** يەر. 7:24□ 22:30□ 3331:

■ **31:34** يەش. 13:54□ يەر. 8:33□ مىك. 18:7□ يۇھ. 45:6□ روس. 4310: ■ **31:35** يار. 16:1□ يەش. 1551:

40 جەسەتلەر ۋە قۇربانلىق كۆللىرى تاشلىنىدىغان پۈتكۈل جىلغا، شۇنداقلا كىدرون دەرياسىغىچە ھەم شەرقكە قارايدىغان »ئات دەرۋازىسى«نىڭ دوقمۇشىغىچە ياتقان ئېتىزلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارغا پاك-مۇقەددەس دەپ ھېسابلىنىدۇ؛ شەھەر قايتىدىن ھېچ يۇلۇپ تاشلانمايدۇ، ھەرگىز قايتىدىن ئاغدۇرۇپ تاشلانمايدۇ.□

32

يەرەمىيا بىر ئېتىزنى سېتىۋالىدۇ

1 يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيانىڭ ئوننىنچى يىلى، يەرەمىياغا پەرۋەردىگاردىن كەلگەن سۆز تۆۋەندە خاتىرىلەنگەن)شۇ يىل نېبوقادنەسارنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلى ئىدى؛
2 شۇ چاغدا بابىل پادىشاھىنىڭ قوشۇنى يېرۇسالېمنى قورشۇۋالغانىدى؛ يەرەمىيا پەيغەمبەر بولسا يەھۇدا پادىشاھىنىڭ ئوردىسىدىكى قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسىدا قاماپ قويۇلغانىدى.
3-5 چۈنكى يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيا ئۇنى ئەيىبلەپ: »نېمىشقا سەن: »مانا، مەن بۇ شەھەرنى بابىل پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ ئۇ ئۇنى ئىشغال قىلىدۇ؛ يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيا كالدىيلەرنىڭ قولىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ؛ چۈنكى ئۇ بابىل پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلماي قالمايدۇ؛ ئۇ ئۇنىڭ بىلەن يۈز تۇرانە سۆزلىشىدۇ، ئۆز كۆزى بىلەن ئۇنىڭ كۆزىگە قارايدۇ. ئۇ زەدەكىيانى بابىلغا ئاپىرىدۇ، ئۇ مەن ئۇنىڭغا يېقىنلىشىپ تولۇق بىر تەرەپ قىلغۇچە شۇ يەردە تۇرىدۇ، دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ سىلەر كالدىيلەر بىلەن قارشىلاشساڭلارمۇ غەلبە قىلالمايسىلەر! ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار« ـ دەپ بېشارەت بېرىسەن؟« ـ دەپ ئۇنى قاماپ قويغانىدى.(■
6 يەرەمىيا: ـ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى ـ دېدى: ـ
7 مانا، تاغاڭ شالۇمنىڭ ئوغلى ھانامەئەل يېنىڭغا كېلىپ: »تۇزۇڭ ئۈچۈن ئاناتوتتىكى ئېتىزىمنى سېتىۋال، چۈنكى ئۇنى سېتىۋېلىشقا سېنىڭ ھەمجەمەتلىك ھوقۇقۇڭ بار« ـ دەيدىغان بولدۇ.□
8 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ دېگىنىدەك تاغامنىڭ ئوغلى ھانامەئەل، قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسىدا يېنىمغا كېلىپ ماڭا: »بنيامىننىڭ زېمىنىدىكى مېنىڭ ئاناتوتتىكى ئېتىزىمنى سېتىۋالغايسەن؛ چۈنكى ھەمجەمەت ھوقۇقى سېنىڭكىدۇر؛ تۇزۇڭ ئۈچۈن سېتىۋال« ـ دېدى؛ ئاندىن مەن بۇنىڭ ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتىم.
9 شۇڭا مەن تاغامنىڭ ئوغلى ھانامەئەلدىن ئاناتوتتىكى بۇ ئېتىزنى سېتىۋالدىم؛ پۇلنى، يەنى ئون يەتتە شەكەل كۈمۈشنى گىرگە سېلىپ تۆلىدىم. □
10 مەن توختام خېتىگە ئىمزا قويۇپ، ئۈستىگە مۆھۈرنى بېسىپ پېچەتلىدىم؛ بۇنىڭغا گۇۋاھچىلارنى گۇۋاھ بەرگۈزدۈم، كۈمۈشنى تارازىغا سالدىم؛

□ **31:40 »جەسەتلەر ۋە قۇربانلىق كۆللىرى تاشلىنىدىغان پۈتكۈل جىلغا«** ـ مۇشۇ »جىلغا« »ھىنومنىڭ جىلغىسى«) گە-ھىنوم(نى كۆرسىتىدۇ (7-□□□□ 32-31-ئايەت ۋە ئىزاھاتىنىمۇ كۆرۈڭ). بۇ جىلغىغا ئەخلەتلەر ھەم ھەرخىل ناپاك نەرسىلەر تاشلىناتتى. بۇ ئىنتايىن ناپاك، پاسكىنا جىلغىنىڭ كەلگۈسى زاماندا)ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىدا ئېيتىلغاندەك(خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس بولىدىغانلىقى ئاجايىب ئىش بولدۇ. دېمەك، خۇدانىڭ شەپقىتى بىلەن پۈتكۈل شەھەر ۋە ئۇنىڭ ھەممىسى ئىنتايىن پاك-مۇقەددەس بولىدۇ.
يېرۇسالېم شەھىرىنىڭ ھازىرق ئەترابلىرى بۇ ئايەتلەردە كۆرسىتىلگەن جايلارغا كېڭەيتىلەكتە. **»جەسەتلەر... تاشلىنىدىغان... جىلغا« .. »كىدرون دەرياسى...« »ئات دەرۋازىسى«** ـ شەھەرنىڭ جەنۇبىي تەرىپىگە، »كىدرون دەرياسى« شەرقىي تەرىپىگە، »ئات دەرۋازىسى« بولسا بەلكىم شىمالىي تەرىپىگە جايلاشقانىدى.
■ **5-32:3** يەر، 334:
□ **32:7 »ھەمجەمەتلىك ھوقۇقى«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، ھەربىر ئىسرائىلىققا بىر پارچە زېمىن تەقسىم قىلىنغان. ئەگەر بۇ زېمىنى ساتماقچى بولسا، ئاۋۋال تۇز جەمەتىدىكىلەرگە سېتىۋېلىش پۇرسىتى بېرىشى كېرەك ئىدى؛ ئۇلار بۇ »ھەمجەمەت ھوقۇقى« بويىچە ئۇنى سېتىۋېلىشنى خالىسا، ئاندىن باشقىلارغا سېتىشقا بولاتتى.□ **32:9 »ئون يەتتە شەكەل كۈمۈش«** ـ بىر شەكەل 11.4 گرام ئىدى؛ 17 شەكەل 194 گرام ئىدى.

11 توختام خېتنى قولۇمغا ئالدىم، ـ بىرسىدە سودا تۈزۈمى ۋە شەرتلىرى خاتىرلىنىپ پېچەتلەنگەن، يەنە بىرسى
پېچەتلەنمىگەندى ـ
12 ۋە مەن تاغامنىڭ ئوغلى ھانامەئەلنىڭ كۆز ئالدىدا، بۇ سودا خېتىگە ئىمزا قويغان گۇۋاھچىلار ۋە قاراۋۇللارنىڭ
ھويلىسىدا ئولتۇرغان يەھۇدىيلارنىڭ ھەممىسى ئالدىدا خەتلەرنى مائاسىياھنىڭ نەۋرىسى، نېرىيانىڭ ئوغلى بولغان
بارۇققا تاپشۇردۇم.
13 ئۇلارنىڭ ئالدىدا مەن بارۇققا مۇنداق تاپىلاپ دېدىم: ـ
14 ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ بۇ خەتلەرنى،
يەنى پېچەتلەنگەن ۋە پېچەتلەنمىگەن بۇ توختام خەتلىرىنى ئېلىپ، بۇلار تۈزۈن ۋاقىتقىچە ساقلانسۇن دەپ ساپال
ئىدىش ئىچىگە سالغىن؛
15 چۈنكى ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ
كەلگۈسىدە بۇ زېمىندا ھەم ئۆيلەر، ھەم ئېتىزلار، ھەم ئۈزۈمزارلار قايتىدىن سېتىۋېلىنىدۇ.
16 مەن توختام خېتىنى نېرىيانىڭ ئوغلى بولغان بارۇققا تاپشۇرغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلىپ مۇنداق
دېدىم: ـ
17 »ئاھ، رەب پەرۋەردىگار! مانا، سەن ئاسمان-زېمىننى تۈزۈكۈنىڭ زور قۇدرىتىڭ ۋە سوزۇلغان بىلىكىڭ بىلەن
ياسىغانسەن؛ ساڭا ھېچقانداق ئىش تەس ئەمەستۇر؛ □
18 سەن مىڭلىغان كىشىلەرگە رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىسەن ھەمدە ئاتىلارنىڭ قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنىمۇ كېيىن
بالىلىرىنىڭ قوينىغا قايتۇرىسەن؛ ئاھ سەن ئۇلۇغ، قۇدرەت ئىگىسى تەڭرىدۇرسەن ـ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى
بولغان پەرۋەردىگار سېنىڭ نامىڭدۇر؛ ■
19 ئوي-نىشانلىرىڭدا ئۇلۇغ، قىلغان ئىشلىرىڭدا قۇدرەتلىكسەن؛ كۆزلىرىڭ بىلەن ئىنسان بالىلىرىنىڭ تۈز يوللىرى
ۋە قىلغانلىرىنىڭ مېۋىسى بويىچە ھەربىرىگە ئىنئام ياكى جازا قايتۇرۇش ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ بارلىق يوللىرىنى
كۆزلىگۈچىدۇرسەن؛ ■
20 ـ سەن بۇگۈنكى كۈنگىچە مىسىر زېمىندا، ئىسرائىل ئىچىدە ھەم بارلىق ئىنسانلار ئارىسىدا مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى
ھەم كارامەتلەرنى ئايان قىلىپ كەلگەنسەن، شۇنداقلاشقا بۈگۈنگىچە سېنىڭ نامىڭ ئېغىزدىن-ئېغىزغا تارقىلىپ
كەلمەكتە.
21 سەن مۆجىزىلىك ئالامەتلەر، كارامەتلەر قۇدرەتلىك قولۇڭ، سوزۇلغان بىلىكىڭ ۋە دەھشەتلىك ۋەھشەت
ئارقىلىق تۈز خەلقىڭ ئىسرائىلنى مىسىر زېمىندىن چىقارغانسەن؛ ■
22 سەن ئۇلارغا ئاتا-بوۋىلىرىغا تەقدىم قىلىمەن دەپ قەسەم قىلغان، سۈت ھەم بال ئېقىپ تۇرىدىغان بۇ زېمىننى
تەقدىم قىلغانسەن.
23 ئۇلار دەرۋەقە زېمىنغا كىرىپ ئۇنىڭغا ئىگە بولغان؛ لېكىن ئۇلار سېنىڭ ئاۋازىڭغا قۇلاق سالمىغان، تەۋرات-
قانۇنۇڭدا ماڭمىغان؛ ئۇلارغا ئەمر قىلغانلارنىڭ ھېچقايسىسىغا ئەمەل قىلمىغان؛ شۇڭا سەن بۇ كۈلپەتلەرنىڭ
ھەممىسىنى ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشۈرگەنسەن.
24 مانا، شەھەرنى بېسىپ كىرىش ئۈچۈن سېپىلغا سىلىپ چىقىرىلغان دۆڭلۈك-پوتەيلەرگە قارىغايسەن! قىلىچ،
قەھەتچىلىك ۋە ۋابا تۆپەيلىدىن شەھەر ھۇجۇم قىلىۋاتقان كالدىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلماي قالمايدۇ؛ سەن ئالدىنئالا
ئېيتقىنىڭ ھازىر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى؛ مانا، تۈزۈڭ كۆرىسەن.

□ 32:17 »ساڭا ھېچقانداق ئىش تەس ئەمەستۇر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ساڭا ھېچقانداق ئىش كارامەت ئەمەستۇر.« ■ 32:18 مىس. 7:34؛
■ 32:19 ئەيۇپ 21:34□ پەند. 21:5□ يەش. 29:28□ يەر. 17:16□ 10:17؛ ■ 32:21 مىس. 7:6□ 2سام. 23:7□ 1تار. 17:21

25 لېكىن سەن، ئى رەب پەرۋەردىگار، گەرچە شەھەر كالدىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدىغان بولسىمۇ، ماڭا:
»تۆزۈڭ ئۆچۈن ئېتىزنى كۈمۈشكە سېتىۋال ۋە بۇنى گۇۋاھچىلارغا كۆرگۈزگىن!؟« ـ دېدىڭ.«□

26 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
27 مانا، مەن پەرۋەردىگار، بارلىق ئەت ئىگىلىرىنىڭ خۇداسىدۇرمەن؛ ماڭا تەس چۈشىدىغان بىرەر ئىش بارمىدۇ؟
□ ■

28 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن بۇ شەھەرنى كالدىيلەرنىڭ قولىغا ۋە بابىل پادىشاھى
نېبوقادنەسارنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ ئۇلار ئۇنى ئىگىلىۋالىدۇ.
29 بۇ شەھەرگە ھۇجۇم قىلىۋاتقان كالدىيلەر ئۇنىڭغا بېسىپ كىرىپ ئوت قويۇپ ئۇنى كۆيدۈرۈۋېتىدۇ؛ ئۇلار
شەھەردىكىلەرنىڭ ئۆيلىرىنىمۇ كۆيدۈرۈۋېتىدۇ؛ ئۇلار بۇ ئۆيلەرنىڭ ئۆگزىلىرى ئۈستىدە مېنى غەزەپلەندۈرۈپ بائالغا
ئىسرىق ياققان، يات ئىلاھلارغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيغان. ■
30 چۈنكى ئىسرائىللار ۋە يەھۇدالار ياشلىقىدىن تارتىپ كۆز ئالدىمدا پەقەت رەزىللىكلا قىلىپ كەلمەكتە؛ ئىسرائىللار
پەقەتلا ئۆز قوللىرى ياسىغانلار بىلەن غەزىپىمنى قوزغىغاندىن باشقا ئىش قىلمىغان، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. □
31 چۈنكى بۇ شەھەر قۇرۇلغان كۈندىن تارتىپ بۈگۈنكى كۈنگىچە مېنىڭ غەزىپىم ۋە قەھرىمنى شۇنداق قوزغىغۇچى
بولۇپ كەلدىكى، مەن ئۇنى ئۆز يۈزۈم ئالدىدىن يوقاتمىسام بولمايدۇ.
32 ئىسرائىللار ۋە يەھۇدالار ـ ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرى، ئەمىرلىرى كاھىنلىرى، پەيغەمبەرلىرى، يەھۇدا
ئادەملىرى ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ مېنى غەزەپلەندۈرگەن بارلىق رەزىللىكى تۈپەيلىدىن شەھەرنى يوقاتىمەن.
33 ئۇلار ماڭا يۈزىنى قاراتقان ئەمەس، بەلكى ماڭا ئارقىسىنى قىلىپ تەتۈر قارىغان؛ گەرچە مەن تاڭ سەھەردە
ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇلارغا ئۆگەتكەن بولسامۇ، ئۇلار ئاڭلىماي تەلىم-تەربىيىنى قوبۇل قىلمىشنى رەت قىلغان. ■
34 ئۇلار ئۆز نامىم بىلەن ئاتالغان ئۆيدە يىرگىنچلىك بۇتلىرىنى سېلىپ ئۇنى بۇلغىغان؛
35 ئۇلار ئۆز ئوغۇل-قىزلىرىنى ئوتتىن ئۆتكۈزۈپ »مولەك« كە ئاتاپ قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن »ھىنىومنىڭ ئوغلىنىڭ
جىلغىسى«دىكى، بائالغا بېغىشلانغان »يۇقىرى جايلار«نى قۇرۇپ چىققان؛ مەن ئۇلارنىڭ بۇنداق ئىش قىلمىشىنى
زادى بۇيرۇپ باقمىغانىمەن؛ ئۇلارنىڭ يەھۇدانى گۇناھقا پاتقۇزۇپ، مۇشۇنداق لەنەتلىك ئىش قىلىشۇن دېگەن
ئوي-نىيەتتە ھېچقاچان بولۇپ باقمىغانىمەن.□ ■
36 سىلەر مۇشۇ شەھەر توغرۇلۇق: »دەرھەققەت، ئۇ قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابا ئارقىلىق بابىل پادىشاھىنىڭ
قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ«! ـ دەۋاتىسىلەر؛ لېكىن پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇشۇ شەھەر توغرۇلۇق ھازىر
مۇنداق دەيدۇ: ـ
37 مانا مەن، مەن ئۇلارنى غەزىپىم، قەھرىم ۋە زور ئاچچىقىم بىلەن ھەيدىۋەتكەن بارلىق پادىشاھلىقلاردىن يىغىمەن،

□ **32:25 »سەن، ئى رەب پەرۋەردىگار، گەرچە شەھەر كالدىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدىغان بولسىمۇ، ماڭا: »تۆزۈڭ ئۆچۈن ئېتىزنى كۈمۈشكە سېتىۋال ۋە بۇنى گۇۋاھچىلارغا كۆرگۈزگىن!؟« ـ دېدىڭ«** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، گەرچە پەرۋەردىگار يەرەمىيا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق كۆپ قېتىم يەھۇدىغا: »مەن سىلەرنى سۈرگۈن قىلدۇرىمەن« دەپ ئاگاھلاندۇرغان بولسىمۇ، يەرەمىيا يەنىلا: »»ئاخىرقى سىنۇڭ« يەھۇدانى بابىلدىن قۇتقۇزىدۇ« دەپ ئويلىدى.

□ **32:27 »ماڭا تەس چۈشىدىغان بىرەر ئىش بارمىدۇ؟«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ماڭا كارامەت چۈشىدىغان بىرەر ئىش بارمىدۇ؟.«

■ **32:27** چۈل. 2216:

■ **32:29** يەر. 1021:

□ **32:30 »ياشلىقىدىن تارتىپ...«** ـ بەلكىم ئىسرائىلنىڭ »ئەل بولغىنىدىن تارتىپ«، يەنى »مىسىردىن چىقىشتىن تارتىپ« دېگەن مەنىدە. بولمىسا »ئېتىزنى ئال« دېگەن سۆزنىڭ نېمە مەنىسى بار؟ جاۋاب تۆۋەندىكى ئايەتلەردە، ئەلۋەتتە. **»قوللىرى ياسىغانلار«** ـ دېگەن سۆزلەر يا كى ياسىغان بۇتلارنى يا كى يامان قىلمىشلارنى كۆرسىتىدۇ. ■ **32:33** يەر. 27:2□ 25:7□ 13□24□ 3:25□ 5:26□ 1929: □ **32:35 »مولەك«** ـ ئامۇنىيلارنىڭ چوقۇنغان بۇتى.

■ **32:35** يەر. 519:

مەن ئۇلارنى قايتىدىن مۇشۇ يەرگە ئېپكېلىمەن، ئۇلارنى ئامان-تىنچلىقتا تۇرغۇزىمەن. ■
38 ئۇلار مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ، مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن. ■
39 مەن ئۇلار ۋە ئۇلاردىن كېيىن بولغان بالىلىرىنى بارلىق كۈنلىردە مەندىن ئەيمىنىپ ياخشىلىق كۆرسۈن دەپ، ئۇلارغا بىر قەلب، بىر يولنى ئاتا قىلىمەن.
40 مەن ئۇلارغا ئىلتىپات قىلىشتىن قولۇمنى ئىككىنچى ئۈزمەسلىكىم ئۈچۈن ئۇلار بىلەن مەڭگۈلۈك بىر ئەھدە تۈزىمەن؛ ئۇلارنىڭ قايتىدىن يېنىمدىن چەتلىمەسلىكى ئۈچۈن مەن قەلبىگە قورقۇنچۇمنى سالىمەن.
41 مەن ئۇلارغا ياخشىلىق ئاتا قىلىشتىن ھۇزۇر ئېلىپ شادلىنىمەن ۋە پۈتۈن قەلبىم، پۈتۈن جېنىم بىلەن ئۇلارنى مۇشۇ زېمىنغا تىكىپ تۇرغۇزىمەن!■
42 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن خۇددى بۇ خەلقنىڭ بېشىغا بۇ دەھشەتلىك كۈلپەتنىڭ ھەممىسىنى چۈشۈرگىنىمدەك، مەن ئۇلار توغرۇلۇق ۋەدە قىلغان بارلىق بەخت-بەركەتلەرنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىمەن؛
43 سىلەر مۇشۇ زېمىن توغرۇلۇق: »ئۇ ۋەيرانە، ئادەمزاتسىز ۋە ھايۋاناتسىزدۇر، كالدىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلغان«! دەيسىلەر. لېكىن كەلگۈسىدە ئۇنىڭدا ئېتىزلار قايتىدىن سېتىۋېلىنىدۇ!
44 بىنيامىننىڭ يۇرتىدا، يېرۇسالېمنىڭ ئەتراپىدىكى يېزىلىردا، يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىدە، جەنۇبتىكى تاغلىق شەھەرلىرىدە، غەربتىكى »شەفەلاھ« ئېگىزلىكىدىكى شەھەرلەردە، يەھۇدانىڭ جەنۇبىي باياۋانلىرىدىكى شەھەرلەردىمۇ كىشىلەر قايتىدىن كۈمۈشكە ئېتىزلارنى سېتىۋالىدۇ، توختام خەتلىرىگە ئىمزا قويىدۇ، مۇھۇرلەپ، گۇۋاھچىلارنى گۇۋاھقا ھازىر قىلىدۇ؛ چۈنكى مەن ئۇلارنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈرىمەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

33

پەرۋەردىگار ئىسرائىل ۋە يەھۇدانى ئەسلىگە كەلتۈرىمەن، دەپ ئىككىنچى قېتىم ۋەدە قىلىدۇ

1 يەرەمىيا تېخى قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسىدا قاماپ قويۇلغان ۋاقتىدا، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇنىڭغا ئىككىنچى قېتىم كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئىشنى قىلغۇچى مەن پەرۋەردىگار، ئىشنى شەكىللەندۈرگۈچى ھەم ئۇنى بېكىتكۈچى مەنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيمەن ـ پەرۋەردىگار مېنىڭ نامىمدۇر ـ □
3 ماڭا ئىلتىجا قىل، مەن ساڭا جاۋاب قايتۇرىمەن، شۇنداقلا سەن بىلمەيدىغان، بۇيۇك ھەم تىلسىمات ئىشلارنى ساڭا ئايان قىلىمەن.
4 چۈنكى دۇشمەننىڭ دۆڭ-پوتەيلىرىگە ھەم قىلىچىغا تاقابىل تۇرۇشقا ئىستىھكاملار قىلىش ئۈچۈن چېقىلغان بۇ شەھەردىكى تۆيلەر ۋە يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ ئوردىلىرى توغرۇلۇق ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
5 »كالدىيلەر بىلەن قارشىلىشىمەن« دەپ شەھەرگە كىرگەنلەرنىڭ ھەممىسى، پەقەت مەن غەزەپىم ۋە قەھرىمدە ئۇرىۋەتكەنلەرنىڭ جەسەتلىرى بىلەن بۇ تۈيلەرنى تولدۇرۇش ئۈچۈن كەلگەنلەر، خالاس. چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ بارلىق رەزىللىكى تۈپەيلىدىن يۈزۈمنى بۇ شەھەردىن ئۆرۈپ يوشۇرغانىمەن. □

■ **32:37** يەر. 3:23 □14:29 □10:31
■ **32:38** يەر. 7:24 □22:30 □33:31
■ **32:41** يەر. 6:24 □ ئام. 15:9
□ **33:2** »ئىشنى قىلغۇچى« ـ نېمە ئىش ئىشەنلىكى بەلكىم كېيىنكى 26-4-ئايەتلەردە تەسۋىرلىنىدۇ.
□ **33:5** »»كالدىيلەر بىلەن قارشىلىشىمەن« دەپ شەھەرگە كىرگەنلەر... پەقەت مەن غەزەپىم ۋە قەھرىمدە ئۇرىۋەتكەنلەرنىڭ جەسەتلىرى بىلەن بۇ تۈيلەرنى تولدۇرۇش ئۈچۈن كەلگەنلەر، خالاس. ئۇلارنىڭ بارلىق رەزىللىكى تۈپەيلىدىن يۈزۈمنى بۇ شەھەردىن ئۆرۈپ يوشۇرغانىمەن« ـ ئۇقۇرمەنلەر ئايەتنىكى باشقا خىل تەرجىمىلەرنى ئۆچرىتىشى مۇمكىن. لېكىن ئومۇمىي مەنىسى تەرجىممىزنىڭكىدەك بولىدۇ.

6 هالبۇكى مانا، مەن بۇ شەھەرگە شىپا قىلىپ دەردىگە دەرمان بولىمەن؛ مەن ئۇلارنى ساقايتىمەن، ئۇلارغا چەكسىز ئارامبەخش ھەم ھەقىقەتنى يېشىپ ئايان قىلىمەن. □

7 مەن يەھۇدانى ھەم ئىسرائىلنى سۈرگۈندىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈرىمەن؛ ئۇلارنى ئاۋۋالقىدەك قۇرۇپ چىقىمەن. ■

8 مەن ئۇلارنى مەن بىلەن قارشىلىشىپ گۇناھقا پېتىپ سادىر قىلغان بارلىق قەبىھلىكىدىن پاكلاندۇرىمەن، مېنىڭ ئالدىمدا گۇناھقا پېتىپ، ماڭا ئاسىيلىق قىلغان بارلىق قەبىھلىكلىرىنى كەچۈرىمەن؛ ■

9 يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەر مەن ئۇلارغا يەتكۈزگەن بارلىق ئىلتىپاتنى ئاڭلايدۇ، شۇنىڭ بىلەن بۇ شەھەر كىشىنى شادلاندۇرۇپ، تۆرۈمگە مەدھىيەلەرنى قوزغاپ، شان-شەرەپ كەلتۈرۈپ نام-شۆھرەت ھاسىل قىلىدۇ؛ ئەللەر مەن ئۇلارغا يەتكۈزگەن بارلىق ئىلتىپات ۋە ئارامبەخشلىكتىن مەندىن قورقۇپ تىترەيدىغان بولىدۇ.

10 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەر مۇشۇ يەر توغرۇلۇق: »ئۇ بىر خارابلىك، ئادەمزاتسىز ۋە ھايۋاناتسىز بولدى«! دەيسىلەر ـ دۇرۇس. لېكىن خارابە بولغان، ئادەمزاتسىز، ئاھالىسىز، ھايۋاناتسىز بولغان يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىدە ۋە يېرۇسالېم كوچىلىرىدا

11 يەنە تاماشىنىڭ ساداسى، شاد-خۇرام‌لىق ساداسى ۋە توي بولۇۋاتقان يىگىت-قىزنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىدۇ، شۇنداقلا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە »تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى«نى ئاپارغانلارنىڭ »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتىڭلار، چۈنكى پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر، ئۇنىڭ مۇھەببىتى مەڭگۈلۈكتۇر« دەيدىغان ئاۋازلىرى قايتىدىن ئاڭلىنىدۇ؛ چۈنكى مەن سۈرگۈن بولغانلارنى قايتۇرۇپ زېمىندىكى ئاۋاتلىقنى ئەسلىگە كەلتۈرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■

12 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ خارابە بولغان ئادەمزاتسىز ۋە ھايۋاناتسىز بولغان بۇ يەردە ۋە ئۇنىڭ بارلىق شەھەرلىرىدە قوي باققۇچىلارنىڭ ئۆز پادىلىرىنى ياتقۇزىدىغان قوتانلىرى قايتىدىن بار بولىدۇ. □

13 جەنۇبىي تاغلىقتىكى شەھەرلەردە، غەربتىكى يەھۇدانىڭ »شەفەلا«ـ ئېگىزلىكىدىكى شەھەرلەردە، جەنۇبىي بايا‌ۋاتلاردىكى شەھەرلەردە، بىنيامىننىڭ يۇرتىدا، يېرۇسالېمنىڭ ئەتراپىدىكى يېزىلىرىدا ۋە يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىدىمۇ قوي پادىلىرى ئۇلارنى سانىغۇچىنىڭ قولى ئاستىدىن قايتىدىن ئۆتىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

14 مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن ئىسرائىل جەمەتىگە ھەم يەھۇدا جەمەتىگە ئېيتقان شەپقەتلىك ۋەدەمگە ئەمەل قىلىمەن.■

15 شۇ كۈنلەر ۋە ئۇ چاغدا مەن داۋۇت نەسلىدىن »ھەققانىي شاخ«نى زېمىندا ئۆستۈرۈپ چىقىرىمەن؛ ئۇ زېمىندا

□ **33:6 »ھالبۇكى مانا، مەن بۇ شەھەرگە شىپا قىلىپ دەردىگە دەرمان بولىمەن؛ مەن ئۇلارنى ساقايتىمەن، ...«** ـ شۈبھىسىزكى، خۇدا يەرەمياغا ئېيتقان »يۈيۈك ھەم تىلسىمات ئىشلار« بۇ ئايەتتىن باشلاپ ئۆنىڭغا ئېچىپ كۆرسىتىلىدۇ.

■ **33:7** يەر. 6:24□ 4:31□ 44:32

■ **33:8** يەر. 34:31

■ **33:11** يەر. 33:7

□ **33:12 »خارابە بولغان ئادەمزاتسىز ۋە ھايۋاناتسىز بولغان بۇ يەردە ۋە ئۇنىڭ بارلىق شەھەرلىرىدە قوي باققۇچىلارنىڭ ئۆز پادىلىرىنى ياتقۇزىدىغان قوتانلىرى قايتىدىن بار بولىدۇ«** ـ 4-، 10- ۋە بۇ 12-ئايەتتە، پەرۋەردىگار يەرەمياغا »سەن بىلىپ باققىنى ھەم يۈيۈك ھەم تىلسىمات ئىشلارنى ساڭا كۆرسىتىمەن« دېگەن ۋەدىسى بويىچە، كەلگۈسى زامانىدا كارامەت ئىشلارنى كۆرسىتىدىغان ئۆچ بېشارەت بىرگە تونۇشتۇرۇلىدۇ.

□ **33:13 »سانىغۇچىنىڭ قولى ئاستىدىن ئۆتۈش«** ـ بەلكىم قويلار قوتانغا قايتىپ كىرگەندە، ئۇلاردىن ھېچقايسىسىنىڭ كەم قالماسلىقى ئۈچۈن تەكشۈرۈلۈشتۇر.

■ **33:14** يەر. 10:29

توغرا هۆكۈم ۋە هەققانىيلىق يۈرگۈزىدۇ. □ ■

16 شۇ كۈنلەردە يەھۇدا قۇتقۇزۇلىدۇ، يېرۇسالېم ئارامبەخشتە تۇرىدۇ، شۇ چاغدا يېرۇسالېم: »پەرۋەردىگار
هەققانىيلىقىمىزدۇر« دېگەن نام بىلەن ئاتىلىدۇ.

17 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ داۋۇتنىڭ ئىسرائىل جەمەتىنىڭ تەختىگە ئولتۇرۇشقا لايىق نەسلى
ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ،

18 ياكى لاۋىيلاردىن بولغان كاھىنلاردىن، »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«، »ئاشلىق هەدىيە« ۋە باشقا قۇربانلىقلارنى
مېنىڭ ئالدىمدا دائىم سۈندىرغان ئادەم ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ.■

19 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ

20 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەر مېنىڭ كۈندۈز بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنى ۋە كېچە بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنى
بۇزۇپ، كۈندۈز ۋە كېچىنى تۈز ۋاقتىدا كەلمەيدىغان قىلىپ قويساڭلار،

21 شۇ چاغدا مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت بىلەن تۈزگەن ئەھدەم بۇزۇلۇپ، ئۇنىڭغا: »تۈز تەختىڭگە هۆكۈم سۈرىدىغان
بىر ئوغلۇڭ دائىم بولىدۇ« دېگىنىم ئەمەلگە ئاشۇرۇلمايدۇ ۋە خىزمەتكارلىرىم، كاھىنلار بولغان لاۋىيلار بىلەن تۈزگەن
ئەھدەم بۇزۇلغان بولىدۇ.

22 ئاسمانلاردىكى قوشۇنلار بولغان يۇلتۇزلارنى ساناپ بولغىلى بولمىغاندەك، دېڭىزدىكى قۇملارنى تۆلچەپ بولغىلى
بولمىغاندەك، مەن قۇلۇم داۋۇتنىڭ نەسلىنى ۋە تۈزۈمگە خىزمەت قىلىدىغان لاۋىيلارنى كۆپەيتىمەن.

23 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ

24 بۇ خەلقىنىڭ: »پەرۋەردىگار تۈزى تاللىغان بۇ ئىككى جەمەتتىن ۋاز كېچىپ، ئۇلارنى تاشلىدى« دېگىنىنى
بايقىمىدىڭمۇ؟ شۇڭا ئۇلار مېنىڭ خەلقىمنى: »كەلگۈسىدە هېچ بىر ئەل-دۆلەت بولمايدۇ« دەپ كۆزگە ئىلمايدۇ.
□

25 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مېنىڭ كۈندۈز ۋە كېچىنى بېكىتكەن ئەھدەم ئۈزگىرىپ كەتسە، ياكى ئاسمان-
زېمىندىكى قانۇنىيەتلەرنى بېكىتمىگەن بولسام،

26 مەن ياقۇپنىڭ نەسلىدىن ۋە داۋۇتنىڭ نەسلىدىن ۋاز كېچىپ ئۇلارنى تاشلايدىغان بولىمەن، شۇنىڭدەك ئىبراهىم،
ئىسهاق ۋە ياقۇپنىڭ نەسلى ئۈستىگە هۆكۈم سۈرۈش ئۈچۈن داۋۇتنىڭ نەسلىدىن ئادەم تاللىمايدىغان بولىمەن!
چۈنكى بەرهەق، مەن ئۇلارنى سۈرگۈنلۈكتىن قايتۇرۇپ ئۇلارنى ئەسلىگە كەلتۈرىمەن، ئۇلارغا رەهىمدىللىق
كۆرسىتىمەن.■

34

پەرۋەردىگار زەدەكىياغا شۇم خەۋەر يەتكۈزىدۇ

□ **33:15 ...» ئۇ چاغدا مەن داۋۇت نەسلىدىن «هەققانىي شاخ«نى زېمىندا ئۈستۈرۈپ چىقىرىمەن...»** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا
داۋۇت پادىشاھ-پەيغەمبەرگە: »قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ« سېنىڭ نەسلىڭدىن چىقىدۇ« دەپ ۋەدە بەرگەن)مەسىلەن، «2□□□.»، 7-بابنى، زەبۇردىكى
،-18 -45 ۋە 72-كۈيلەرنى هەم مەزكۇر كىتاب 5:23نىڭ كۆرۈڭ.(

■ **33:15** يەر. 523:

■ **33:18** يەر. 2617:

□ **33:24 »پەرۋەردىگار تۈزى تاللىغان بۇ ئىككى جەمەتتىن ۋاز كېچىپ، ئۇلارنى تاشلىدى...»** ـ »ئىككى جەمەت« شۇبهىسىزكى، ئىسرائىل ۋە
يەھۇدانى، يەنى خۇدانىڭ پۇتۇن خەلقىنى كۆرسىتىدۇ، دېمەك، پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى تۈزنىڭ كېلەچىكى توغرۇلۇق ئۈمىدسىزلىنىپ كەتكەن. بەزى
ئالىملار »ئىككى جەمەت« »داۋۇت جەمەتى هەم لاۋِي جەمەتى«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ، لېكىن بىزنىڭچە كېيىنكى »مېنىڭ خەلقىمنى ...
كۆزگە ئىلمايدۇ« دېگەن ئىبارە هەم 25-، 26-ئايەتلەر »ياقۇپنىڭ نەسلى«نى، يەنى خۇدانىڭ پۇتۇن خەلقى)ئىسرائىل ۋە يەھۇدا(نى كۆرسەتكەچكە،
24-ئايەتنىڭ پۇتۇن خەلقنى كۆرسىتىشى كېرەك.

■ **33:26** يەر. 2031:

1 بابىل پادىشاھى نەبوقادنەسار، پۈتۈن قوشۇنى ۋە ھۆكۈمرانلىقىغا بېقىنغان بارلىق پادىشاھلىقلار ۋە ئەللەرنىڭ ھەممىسى
يېرۇسالېمغا ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى بارلىق شەھەرلەرگە جەڭ قىلغان ۋاقتىدا، پەرۋەردىگاردىن يەرەميانىڭ كەلگەن
سۆزى: ـ ■
2 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ زەدەكىيانىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: ـ
پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، بۇ شەھەرنى بابىل پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن، ئۇ ئۇنىڭغا ئوت قويۇپ
كۆيدۈرىۋېتىدۇ. ■
3 سەن بولساڭ، ئۇنىڭ قولىدىن قاچالمايسەن، بەلكى سەن تۇتۇلۇپ ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىسەن، سېنىڭ كۆزلىرىڭ
بابىل پادىشاھىنىڭ كۆزلىرىگە قارايدۇ، ئۇنىڭ بىلەن يۈز تۇرانە سۆزلىشىسەن ۋە سەن بابىلغا سۈرگۈن بولۇپ
كېتىسەن.■
4 لېكىن، ئى يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيا، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلا، پەرۋەردىگار سېنىڭ تۇغرا كۈدا مۇنداق
دەيدۇ: ـ سەن قىلىچ بىلەن ئۆلمەيسەن،
5 سەن ئامان-تىنچلىقتا ئۆلىسەن، ئاتا-بوۋىلىرىڭ بولغان ئۆزۈڭدىن ئىلگىركى پادىشاھلار ئۈچۈن ماتەم تۇتۇپ
خۇشبۇي ياققاندەك ئۆلار ئوخشاشلا سەن ئۈچۈنمۇ خۇشبۇي ياقىدۇ، ئۇلار سەن ئۈچۈن: »ئاھ، شاھىم«! دەپ
ماتەم تۇتىدۇ، چۈنكى مەن شۇنداق ۋەدە قىلغانىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
6 ئاندىن يەرەميا پەيغەمبەر بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىياغا يېرۇسالېمدا ئېيتتى.
7 شۇ چاغدا بابىل پادىشاھىنىڭ قوشۇنى يېرۇسالېمدا ۋە يەھۇدادىكى قالغان شەھەرلەردە، يەنى لاقىشتا ۋە ئازىكاھتا
جەڭ قىلىۋاتاتتى؛ چۈنكى يەھۇدادىكى مۇستەھكەم شەھەرلەر ئارىسىدىن پەقەت بۇلارلا ئىشغال بولمىغانىدى.

ئۆز قۇللىرىغا ئۆۋال قىلغانلارغا ئاگاھ بېرىش

8 پادىشاھ زەدەكىيا قۇللىرىغا ئازادلىق جاكارلايلى دەپ يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ ھەممىسى بىلەن ئەھدىنى كېسىپ
تۈزگەندىن كېيىن، پەرۋەردىگاردىن تۆۋەندىكى بۇ سۆز يەرەميانىڭ كەلدى □ ■
9)ئەھدە بويىچە ھەربىرى ئۆز ئىبرانىي قۇللىرىنى، ئەر بولسۇن، قىز-ئايال بولسۇن، قويۇۋېتىشى كېرەك ئىدى؛
ھېچقايسىسى ئۆز قېرىندىشى بولغان يەھۇدىينى قۇللۇقتا قالدۇرماسلىقى كېرەك ئىدى. □
10 ئەھدىگە قوشۇلغان بارلىق ئەمىرلەر ۋە بارلىق خەلق شۇنىڭغا، يەنى ھەرقايسىمىز ئۆز قۇلى يا كى دېدىكىنى
قويۇۋېتىلى، ئۇلارنى قۇللۇقتا قالدۇرۇۋەرمەيلى دېگەن سۆزگە بويسۇندى. ئۇلار بويسۇنۇپ ئۇلارنى قويۇۋەتتى.
11 لېكىن ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار بۇ يولدىن يېنىپ قويۇۋەتكەن قۇل-دېدەكلەرنى ئۆزىگە قايتۇرۇۋالدى. ئۇلار بۇلارنى
قايتىدىن مەجبۇرىي قۇل-دېدەك قىلىۋالدى.(□

■ **34:1** 2پاد. 25؛ يەر. 52
■ **34:2** يەر. 10:21□ 2932:
■ **34:3** يەر. 432:
□ **34:5** **»سەن ئۆزۈڭ خۇشبۇي ياقىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا سۆزمۇسۆز بولسا »سەن ئۆزۈڭ كۆيدۈرىدۇ« دېگەنلىكتۇر. خەقلەرنىڭ كۆيدۈرگىنى بولسا، بىزنىڭچە خۇشبۇي بولۇشى كېرەك ئىدى. ئەمەلىيەتتە تەۋرات ھەم ئىنجىلدا ئۆلگەنلەر ئۈچۈن ھەرقانداق قۇربانلىق-ھەدىيە، نەزىر-چىراغنىڭ ھېچقانداق پايدىسى يوق، دەپ كۆرسىتىلىدۇ.
□ **34:8** **»ئەھدىنى كېسىپ تۈزۈش«** ـ كونا زامانلاردا ئىككى تەرەپ بىر-بىرى بىلەن ئەھدە تۈزمەكچى بولسا، ئاۋۋال كالا يا كى قوينى سويۇپ، ئىتە)ئىككى پارچە(قىلىپ پارچىلايتتى؛ ئاندىن ئىككى تەرەپ سويۇپ ئىككى پارچە قىلغان مالنىڭ ئوتتۇرىسىدىن تەڭ ئوتتۇپ بىر-بىرىگە قەسەم قىلاتتى. بۇ ئىشنىڭ ئەھمىيىتى بەلكىم: »قايسىمىز ئەھدىنى بۇزساق، خۇدا ئۇنى بۇ سويغان مالغا ئوخشاش قىلسۇن«! دېمەكچىكتۇر. 20-18-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.
■ **34:8** مىس. 221:
□ **34:9** **»ئەھدە بويىچە ھەربىرى ئۆز ئىبرانىي قۇللىرىنى، ... قويۇۋېتىشى كېرەك ئىدى؛ ھېچقايسىسى ئۆز قېرىندىشى بولغان يەھۇدىينى قۇللۇقتا قالدۇرماسلىقى كېرەك ئىدى«** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بۇ ئەھدە پەقەت بۇ ئەمىرلەرگە قولايلىق بولۇشى ئۈچۈن تۈزۈلگەنىدى. ھەھەتچىلىك بولغان ۋاقىتتا، ئۆز قۇللىرىغا ئوزۇق بېرىش مەسئۇلىيىتىدىن قېچىپ، قۇللىرىنى كەتكۈزۈۋېتەتتى.
□ **34:11** **»لېكىن ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار بۇ يولدىن يېنىپ قويۇۋەتكەن قۇل-دېدەكلەرنى ئۆزىگە قايتۇرۇۋالدى... قۇل-دېدەك قىلىۋالدى«** ـ بۇ ۋەقە بابىلنىڭ قوشۇنى يېرۇسالېمنى قورشىۋېلىشتىن ۋاقتىلىق ۋاز كېچىپ مىسىر بىلەن جەڭ قىلىشقا كەتكەن ۋاقىتدا بولغان بولۇشى مۇمكىن. ئەمەرلەر ۋە

12 ـ شۇ چاغدا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
13 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنى مىسىرنىڭ زېمىنىدىن، يەنى »قۇللۇق
تۈپى«دىن چىقارغىنىمدا، ئۇلار بىلەن ئەھدە تۈزگەنىدىم؛
14 شۇ ئەھدە بويىچە ھەربىرىڭلار يەتتىنچى يىلدا سىلەرگە تۇزنى ساتقان ھەرقايسى قېرىندىشىڭلار بولغان ئىبرانىي
كىشىلىرىنى قويۇۋېتىشىڭلار كېرەك؛ ئۇ قۇللۇقۇڭدا ئالتە يىل بولغاندىن كېيىن، سەن ئۇنى ئازادلىققا قويۇۋېتىشىڭ
كېرەك، دېگەنىدىم. لېكىن ئاتا-بوۋىلىرىڭلار بۇنى ئاڭلىماي ھېچ قۇلاق سالمىغان. ■
15 لېكىن سىلەر بولساڭلار، شۇ يامان يولدىن يېنىپ، كۆز ئالدىمدا دۇرۇس ئىشنى كۆرۈپ، ھەربىرىڭلار تۇز
يېقىنىغا »ئازاد بول« دەپ جاكارلىدىڭلار، شۇنىڭدەك تۇز نامىم بىلەن ئاتالغان ئۆيدە ئەھدە تۈزۈدىڭلار؛
16 لېكىن سىلەر يەنە يېنىپ مېنىڭ نامىمغا داغ كەلتۈرۈپ، ھەربىرىڭلار تۇز رايىغا قويۇۋەتكەن قۇلنى ھەم ئىختىيارىغا
قويۇۋەتكەن دېدەكنى قايتۇرۇۋېلىپ قايتىدىن تۇزۇڭلارغا قۇل-دېدەك بولۇشقا مەجبۇرلىدىڭلار.
17 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەر ماڭا قۇلاق سالمىدىڭلار، ھەربىرىڭلار تۇز قېرىندىشىڭلارغا،
ھەربىرىڭلار تۇز يېقىنىڭلارغا ئازاد بولۇڭلار دەپ ھېچ جاكارلىمىدىڭلار؛ مانا، مەن سىلەرگە بىر خىل ئازادلىقنى
ـ يەنى قىلىچقا، ۋاباغا ۋە قەھەتچىلىككە بولغان بىر ئازادلىقنى جاكارلايمەن؛ سىلەرنى يەر يۈزىدىكى بارلىق
پادىشاھلىقلارغا بىر ۋەھشەت باسقۇچى قىلىمەن. ■
18 شۇنىڭ بىلەن مەن ئەھدەمنى بۇزغان، كۆز ئالدىمدا كېسىپ تۈزگەن ئەھدىنىڭ سۆزلىرىگە ئەمەل قىلمىغان
كىشىلەرنى بولسا، ئۇلار تۈزلىرى سويۇپ ئىككى پارچە قىلىپ، ئوتتۇرىسىدىن ئۆتكەن ھېلىقى موزايدەك قىلىمەن؛
19 يەھۇدانىڭ ئەمىرلىرى ۋە يېرۇسالېمنىڭ ئەمىرلىرى، ئوردىدىكى ئەلەمدارلار، كاھىنلار، شۇنىڭدەك موزاينىڭ
ئىككى پارچىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتكەن بارلىق خەلقنى بولسا،
20 مەن ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا، جېنىنى ئىزدىگۈچىلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن جەسەتلىرى
ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا ۋە زېمىندىكى ھايۋانلارغا ئوزۇق بولىدۇ؛ ■
21 يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيا ۋە ئۇنىڭ ئەمىرلىرىنىمۇ دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا، جېنىنى ئىزدىگۈچىلىرىنىڭ قولىغا،
شۇنداقلا سىلەرگە ھۇجۇم قىلىشتىن چېكىنىپ تۇرغان بابىل پادىشاھىنىڭ قوشۇنىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن. ■
22 مانا، مەن ئەمر قىلىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ۋە ئۇلار بۇ شەھەر ئالدىغا يەنە كېلىدۇ؛ ئۇلار ئۇنىڭغا ھۇجۇم
قىلىپ ئوت قويۇپ كۆيدۈرىۋېتىدۇ؛ ۋە مەن يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىنى ۋەيرانە، ھېچ ئادەمزاتسىز قىلىمەن.

35

يەھۇدانىڭ ۋاپاسىزلىقى، رەكابىيلارنىڭ ۋاپادارلىقى

1 يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى يەھوئاكىمنىڭ كۈنلىرىدە، پەرۋەردىگاردىن يەرەمىياغا سۆز كېلىپ: ـ □
2 »رەكابنىڭ جەمەتىدىكىلەرنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلار بىلەن سۆزلىشىپ ئۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپ،
ئۇنىڭ كىچىك ئۆيلىرىنىڭ بىرىگە تەكلىپ قىلىپ ئۇلارنىڭ ئالدىغا شاراب تۇتقىن« ـ دېيىلدى.

خەلق بەلكىم خەتەرلىك پەيت بىزدىن ئۆتۈپ كەتتى، خۇدادىن قورقۇپ‌ئىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق، دېيىشى مۇمكىن ئىدى. 22-21-ئايەتلەرنى 35-باب، 7-5-ئايەتلەر بىلەن سېلىشتۇرۇڭ.

■ **34:14** مىس. 2:21 قان. 1215:
■ **34:17** قان. 25:28 يەر. 4:15 1024 9:
■ **34:20** يەر. 33:7 4:16 719:
■ **34:21** يەر. 1137:
□ **35:1** »يەھوئاكىمنىڭ كۈنلىرىدە« ـ بۇ ۋەقە زەدەكىيا پادىشاھ تەختكە ئولتۇرغان ۋاقىتتا، يەنى يۇقىرىدا ئېيتىلغان بېشارەتلەردىن ئىلگىرى بولغاندى، ئەلۋەتتە.

3 شۇنىڭ بىلەن مەن خاباززنىيانىڭ نەۋرىسى، يەرەمىيانىڭ ئوغلى جائازانىيانى، ئۇنىڭ ئۇكىلىرىنى ۋە بارلىق بالا-
چاقىلىرىنى، شۇنىڭدەك رەكابنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى ئېلىپ كېلىشكە چىقتىم؛
4 مەن ئۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە، ئىگدالىيانىڭ ئوغلى، خۇدانىڭ ئادىمى بولغان ھانانىنىڭ ئوغۇللىرىغا تەۋەلىك
ئۆيگە ئاپاردىم؛ بۇ ئۆي ئەمىرلەرنىڭ ئۆيىنىڭ يېنىدا، شاللۇمنىڭ ئوغلى، ئىشىكچاقار ماۋاسىياھنىڭ ئۆيىنىڭ ئۈستىدە
ئىدى؛
5 مەن رەكابنىڭ جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئالدىغا شارابقا لىق تولغان پىيالىلەر ۋە قەدەھلەرنى قويۇپ ئۇلارغا: »شارابقا
ئىچىز تېگىڭلار«! ـ دېدىم.
6 ئۇلار ماڭا مۇنداق دېدى: »بىز شارابنى ئىچمەيمىز؛ چۈنكى ئەجدادىمىز رەكابنىڭ ئوغلى يوناداب بىزگە: »سىلەر
ۋە ئوغۇل-ئەۋلادلىرىڭلار زادى شاراب ئىچمەڭلار؛
7 يەنە كېلىپ ئۆيلەرنى قۇرماڭلار، نە ئۇرۇق تېرىماڭلار، نە ئۈزۈمزارلارنى تىكمەڭلار، نە بۇلاردىن ھېچقايسىسىغا
زادى ئىگە بولماڭلار؛ بارلىق كۈنلىرىڭلاردا چېدىرلاردا تۇرۇڭلار؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر تۇرۇۋاتقان زېمىندا ئۇزۇن
كۈنلەرنى كۆرىسىلەر« ـ دەپ ئەمر قالدۇرغان.
8 شۇنىڭ بىلەن بىزنىڭ ئەجدادىمىز رەكابنىڭ ئوغلى يوناداۋنىڭ: »بارلىق كۈنۈڭلەردە زادى شاراب ئىچمەڭلار«
دېگەن ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ، بىز ۋە بىزنىڭ ئاياللىرىمىز ھەم ئوغۇل-قىزلىرىمىز ئۇنىڭ ئەمرىگە تولۇق ئەمەل قىلىپ
كەلگەنمىز؛
9 بىز يەنە تۇرغۇدەك ئۆيلەرنى سالمىغان؛ بىزدە ھېچ ئۈزۈمزار، ئېتىز، ئۇرۇق دېگەنلەر يوق؛
10 بەلكى بىز چېدىرلاردا تۇرۇپ كەلدۇق، ئەجدادىمىز يوناداۋنىڭ بىزگە بارلىق ئەمر قىلغانلىرىغا ئەمەل قىلىپ
كەلدۇق.□
11 لېكىن بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار زېمىنغا بېسىپ كىرگەندە، شۇنداق ئىش بولدىكى، بىز: »بابىلى، كالدىيەلەرنىڭ
قوشۇنى ھەم سۈرىيەنىڭ قوشۇنىدىن قېچىپ يېرۇسالېم شەھىرىگە كىرەيلى« ـ دېدۇق. مانا شۇ سەۋەبتىن يېرۇسالېمدا
تۇرۇۋاتىمىز.«
12 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
13 »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ بارغىن،
يەھۇدادىكىلەر ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارغا مۇنداق دېگىن: ـ بۇنىڭدىن تەربىيە ئالمامسىلەر، شۇنىڭدەك مېنىڭ
سۆزلىرىمگە قۇلاق سالمامسىلەر؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
14 ـ مانا، رەكابنىڭ ئوغلى يوناداۋنىڭ ئوغۇل-پەرزەنتلىرىگە »شاراب ئىچمەڭلار« دەپ تاپىلىغان سۆزلىرىگە ئەمەل
قىلىنىپ كەلگەن؛ بۇگۈنكى كۈنگىچە ئۇلار ھېچ شاراب ئىچىپ باقمىغان، چۈنكى ئۇلار ئاتىسىنىڭ ئەمرىگە ئىتائەت
قىلغان. لېكىن مەن تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ سىلەرگە سۆز قىلىپ كەلگەن بولساممۇ، سىلەر ماڭا ھېچ
قۇلاق سالمىغانسىلەر. ■
15 مەن تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ قۇللىرىم بولغان پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتىپ: »ھەربىرىڭلار ھازىر تۆز رەزىل
يولۇڭلاردىن يېنىپ، قىلمىشىڭلارنى تۈزىتىڭلار، باشقا ئىلاھلارغا ئەگىشىپ چوقۇنماڭلار؛ شۇنداق قىلساڭلار مەن
ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا تەقدىم قىلغان زېمىندا تۇرۇۋېرىسىلەر« دەپ كەلگەنمەن؛ لېكىن سىلەر ماڭا قۇلاق سالماي ھېچ
ئاڭلىمىغانسىلەر. ■
16 بەرھەق، رەكابنىڭ ئوغلى يوناداۋنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتىسىنىڭ ئۇلارغا تاپىلىغان ئەمرىگە ئەمەل قىلغان؛ لېكىن بۇ
خەلق ماڭا ھېچ قۇلاق سالمىغاندۇر.

□ **35:10** »بىز چېدىرلاردا تۇرۇپ كەلدۇق، ئەجدادىمىز يوناداۋنىڭ بىزگە بارلىق ئەمر قىلغانلىرىغا ئەمەل قىلىپ كەلدۇق« ـ جەمئىي بولۇپ 250
يىللىق مەزگىل ئۆچىدە. »رەكابنىڭ ئوغلى يوناداب« بەلكىم »2□□□.» 15:10دە تىلغا ئېلىنغان »رەكابنىڭ ئوغلى يەھوناداب« بولۇشى مۇمكىن.

■ **35:14** يەر. 7:11□ 3:25□ 5:26□ 19:29□ 3332: ■ **35:15** يەر. 11:18□ 525:

17 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا،
مەن يەھۇدانىڭ ئۈستىگە ھەم يېرۇسالېمنىڭ ئۈستىگە مەن ئالدىنئالا ئېيتقان بارلىق بالا-ئىئاپەتنى چۈشۈرىمەن؛ چۈنكى
مەن ئۇلارغا سۆز قىلغان، لېكىن ئۇلار ئاڭلىمىغان؛ مەن ئۇلارنى چاقىرغان، لېكىن ئۇلار جاۋاب بەرمىگەن.«
18 ئاندىن يەرەمىيا رەكاب جەمەتىگە مۇنداق دېدى: ـ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار
ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى سىلەر ئاتاڭلار يونادابنىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلىپ، بارلىق
يولىيورۇقلىرىنى تۇتۇپ، سىلەرگە تاپىلىغانلىرىنىڭ ھەممىسى بويىچە ئىش كۆرۈپ كەلگەنسىلەر، ـ
19 ئەمدى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ
رەكابنىڭ ئوغلى يونادابنىڭ نەسىلدىن ئالدىمدا خىزمەت قىلغۇچى ھەرگىز ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ.□

36

پادىشاھ يەھوئاكىم بېشارەت خاتىرىلەنگەن ئورام يازمىنى كۆيدۈرىدۇ

1 يەھۇدا پادىشاھى يوسىيانىڭ ئوغلى يەھوئاكىمنىڭ تۇتىنچى يىلى، يەرەمىياغا پەرۋەردىگاردىن تۆۋەندىكى سۆز
كەلدى: ـ
2 تۈزۈڭگە ئورام قەغەز ئالغىن؛ ئۇنىڭغا يوسىيانىڭ كۈنلىرىدە ساڭا سۆز قىلغىنىمدىن تارتىپ بۈگۈنكى كۈنگىچە مەن
ئىسرائىلنى ئەيىبلىگەن، يەھۇدانى ئەيىبلىگەن ھەم بارلىق ئەللەرنى ئەيىبلىگەن، ساڭا ئېيتقان سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى
يازغىن. ■
3 يەھۇدانىڭ جەمەتى بەلكىم مەن بېشىغا چۈشۈرمەكچى بولغان بارلىق بالا-ئىئاپەتنى ئاڭلاپ، ھەربىرى تۇزلىرىنىڭ
رەزىل يولىدىن يانارمىكىن؛ ئۇلار شۇنداق قىلسا، مەن ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ۋە گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلىمەن.
4 شۇنىڭ بىلەن يەرەمىيا نېرىيانىڭ ئوغلى بارۇقنى چاقىردى؛ بارۇق يەرەمىيانىڭ ئاغزىدىن چىققانلىرىنى ئاڭلاپ
پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭغا ئېيتقان سۆزلىرىنىڭ ھەممىسىنى بىر ئورام قەغەزگە يېزىپ بەردى.
5 يەرەمىيا بارۇققا تاپىلاپ مۇنداق دېدى: ـ تۈزۈم قامىپ قويۇلغانمەن؛ پەرۋەردىگارنىڭ تۈيگە كىرىشىمگە
رۇخسەت يوق؛ لېكىن تۈزۈڭ بېرىپ كىرگىن؛
6 پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىدە روزا تۇتقان بىر كۈندە، سەن ئاغزىمدىن چىققانلىرىنى ئاڭلاپ يازغان، پەرۋەردىگارنىڭ
بۇ ئورام يازمىدا خاتىرىلەنگەن سۆزلىرىنى خەلقنىڭ قۇلاقلىرىغا يەتكۈزگىن؛ ھەممە شەھەرلەردىن كەلگەن
يەھۇدادىكىلەرنىڭ قۇلىقىغىمۇ يەتكۈزگىن.
7 ئۇلار بەلكىم پەرۋەردىگار ئالدىغا دۇئا-تىلاۋىتىنى قىلىپ ھەربىرى تۇزلىرىنىڭ رەزىل يولىدىن يانارمىكىن؛ چۈنكى
پەرۋەردىگارنىڭ بۇ خەلققە ئاڭاھلاندۇرغان غەزىپى ۋە قەھرى دەھشەتلىكتۇر.
8 نېرىيانىڭ ئوغلى بارۇق يەرەمىيا پەيغەمبەر ئۇنىڭغا تاپىلىغىنىنىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىدە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرىنى
ئوقۇپ جاكارلىدى.□

□ **35:19** »رەكابنىڭ ئوغلى يونادابنىڭ نەسىلدىن ئالدىمدا خىزمەت قىلغۇچى ھەرگىز ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ« ـ تۇلارنىڭ خۇدا ئالدىدا نېمە خىزمەت قىلىدىغانلىقى مۇقەددەس كىتابتا خاتىرىلەنگەن ئەمەس؛ ئەمما يەھۇدىيلارنىڭ كېيىنكى خاتىرىلىرى بويىچە ئۇلارنىڭ كېيىنكى ئىبادەتخانىدا قۇربانگاھتا ئوت ئۈچۈن ئوتۇن ئېلىپ بېرىش خىزمىتى بار ئىدى. رەكابىيلار توغرۇلۇق يەنە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **36:2** يەش. 1:8□ يەر. 230:

□ **36:8** »نېرىيانىڭ ئوغلى بارۇق يەرەمىيا پەيغەمبەر ئۇنىڭغا تاپىلىغىنىنىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىدە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرىنى ئوقۇپ جاكارلىدى« ـ بارۇقنىڭ چوڭ ئاتىسى ماتاسىياھ يېرۇسالېمنىڭ شەھەر باشلىقى بولغانىدى (12:32□□ ھەم «2□□□.» 8:34)نى كۆرۈڭ.(ئۇ مۇشۇ ئىشنى قىلغاندا بەلكىم تۈزىنىڭ جېنىنى ۋە كېلىچىكىنى تەۋەككۈل قىلغان. ئۇنىڭ يەرەمىياغا ھەمراھ بولۇشىنىڭ ئىناۋىتى جايالىق ۋە خەتەرلىك ئىكەنلىكىنى چۈشىنىش ئۈچۈن 45-بابنى كۆرۈڭ.

9 يەھۇدا پادشاھى يوسيانىڭ ئوغلى يەھوئاكىم تەختكە ئولتۇرغان بەشىنچى يىلى توققۇزىنچى ئايدا شۇنداق بولدىكى،
بارلىق يېرۇسالېمدىكىلەر ھەمدە يەھۇدا شەھەرلىرىدىن چىقىپ يېرۇسالېمغا كەلگەن بارلىق خەلق ئۆچۈن، پەرۋەردىگار
ئالدىدا بىر مەزگىل روزا تۇتۇشنىمىز كېرەك دەپ ئېلان قىلىندى.
10 شۇ ۋاقىت بارۇق پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، پۈتۈكچى شافاننىڭ ئوغلى گەماريانىڭ ئۆيىدە تۇرۇپ،
يەرەميانىڭ سۆزلىرىنى بارلىق خەلقنىڭ قۇلىقىغا يەتكۈزۈپ ئوقۇدى؛ بۇ ئۆي پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ يۇقىرىقى
ھويلىسىدىكى »يېڭى دەرۋازا«غا جايلاشقانىدى. □
11 شافاننىڭ نەۋرىسى، گەماريانىڭ ئوغلى مىكاھ بولسا يازمىدىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرىنىڭ ھەممىسگە قۇلاق
سالدى.
12 ئاندىن ئۇ پادىشاھنىڭ ئوردىسىغا چۈشۈپ پۈتۈكچىنىڭ ئۆيىگە كىرىۋىدى، مانا، ئەمىرلەرنىڭ ھەممىسى شۇ يەردە
ئولتۇراتتى؛ پۈتۈكچى ئەلىشاما، شېمايانىڭ ئوغلى دېلايا، ئاكبورنىڭ ئوغلى ئەلناتان، شافاننىڭ ئوغلى گەماريا ۋە
ھانانىيانىڭ ئوغلى زەدەكىيا قاتارلىق بارلىق ئەمىرلەر شۇ يەردە ئولتۇراتتى.
13 شۇنىڭ بىلەن مىكاھ بارۇقنىڭ سۆزلىگەنلىرىنى خەلقنىڭ قۇلىقىغا يەتكۈزۈپ ئوقۇغاندا تۆزى ئاكىلىغان بارلىق
سۆزلەرنى ئۇلارغا بايان قىلدى.
14 شۇنىڭ بىلەن بارلىق ئەمىرلەر كۇشىنىڭ چەۋرىسى، شەلەمىيانىڭ ئەۋرىسى، نەتانىيانىڭ ئوغلى يەھۇدىينى بارۇقنىڭ
يېنىغا ئەۋەتىپ ئۇنىڭغا: »سەن خەلقنىڭ قۇلىقىغا يەتكۈزۈپ ئوقۇغان ئورام يازمىنى قولۇڭغا ئېلىپ يېنىمىزغا كەل«
ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن نېرىيانىڭ ئوغلى بارۇق ئورام يازمىنى قولىغا ئېلىپ ئۇلارنىڭ يېنىغا كەلدى.
15 ئۇلار ئۇنىڭغا: »ئولتۇر، ئۇنى قۇلىقىمىزغا يەتكۈزۈپ ئوقۇپ بەر« ـ دېدى. بارۇق ئۇنى ئۇلارغا ئاكىلىتىپ
ئوقۇدى.

16 شۇنداق بولدىكى، ئۇلار بارلىق سۆزلەرنى ئاكىلىغاندا، ئالاقزادە بولۇپ بىر-بىرىگە قارىشىپ: »بۇ سۆزلەرنىڭ
ھەممىسىنى پادىشاھقا يەتكۈزمىسەك بولمايدۇ« ـ دېدى.
17 ئاندىن بارۇقتىن: »بىزگە دېگىن ئەمدى، سەن بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى قانداق يازدىڭ؟ ئۇلارنى يەرەميانىڭ
تىلى ئاغزىدىن ئاكىلدىڭمۇ؟« ـ دەپ سوريدى.
18 بارۇق ئۇلارغا: »ئۇ بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى تىلى ئاغزى بىلەن ماڭا ئېيىتتى، مەن ئورام قەغەزگە سىياھ بىلەن
يازدىم« ـ دېدى.
19 ئەمىرلەر بارۇققا: »بارغىن، سەن ۋە يەرەميا مۆكۈۋېلىكلار. قەيەردە بولسا كىلار ھېچكىمگە بىلدۈرمەكلار« ـ
دېدى.
20 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئورام يازمىنى پۈتۈكچى ئەلىشامانىڭ ئۆيىگە تىقىپ قويۇپ، ئوردىغا كىرىپ پادىشاھنىڭ يېنىغا
كېلىپ، بۇ بارلىق سۆزلەرنى ئۇنىڭ قۇلىقىغا يەتكۈزدى.
21 پادىشاھ يەھۇدىينى يازمىنى ئېلىپ كېلىشكە ئەۋەتتى، ئۇ ئۇنى ئەلىشامانىڭ ئۆيىدىن ئېيىكەلدى. يەھۇدىي ئۇنى
پادىشاھنىڭ قۇلىقىغا ۋە پادىشاھنىڭ يېنىدا تۇرغان بارلىق ئەمىرلەرنىڭ قۇلاقلىرىغا يەتكۈزۈپ ئوقۇدى.
22 شۇ چاغ توققۇزىنچى ئاي بولۇپ، پادىشاھ »قىشلىق ئۆي«دە ئولتۇراتتى؛ ئۇنىڭ ئالدىدىكى ئوچاقتا ئوت قالاقلىق
ئىدى.
23 شۇنداق بولدىكى، يەھۇدىي ئۇنىڭدىن ئۈچ-تۆت سەھىپىنى ئوقۇغاندا، پادىشاھ قەلەمتىراشى بىلەن بۇ قىسمىنى
كېسىپ، يازمىنىڭ ھەممىسىنى بىر-بىرلەپ ئوتتا كۆيۈپ يوقىغۇچە ئوچاقتىكى ئوتقا تاشلىدى. □

□ **36:10 »پۈتۈكچى شافان«** ـ شافان تورغۇلۇق «1□□□.» 22-بابنى كۆرۈڭ. **»يۇقىرىقى ھويلا«** ـ بولسا «1□□□.» 36:6 ھەم 12:7 دە »ئىچكى ھويلا« دېگەن نام بىلەن ئاتالغان. »يېڭى دەرۋازا« »يەر.» 10:26 دە تىلغا ئېلىنغان. شۇبھىسىزكى، بارۇق شۇ يەردە تۇرۇپ يەرەميانىڭ سۆزىنى ئوقۇيىتى، بارلىق خەلق ئاكىلىيالايتى.

□ **36:23 »قەلەمتىراش بىلەن كېسىش«** ـ ئادەتتە بۇ سايمانىنى دۇۋانىيگى ياكى پۈتۈكچى »ئورام يازملار«نى ياساپ تەيارلاشقا ئىشلىتەتتى. مۇشۇ يەردە ئەكسىچە قىممەتلىك بىر ئورام يازمىنى يوقىتىش ئۈچۈن ئىشلەتكەن.

24 لېكىن بۇ بارلىق سۆزلەرنى ئاكىلىغان پادىشاھ يا كى خىزمەتكارلىرىنىڭ ھېچقايسىسى قورقمىدى، ئۇلاردىن كىيىم-
كېچەكلىرىنى يىرتقانلار يوق ئىدى.
25 ئۆنىڭ ئۈستىگە ئەلناتان، دېلايا ۋە گەماريالار پادىشاھتىن ئورام يازمىنى كۆيدۈرمەسلىكنى ئۆتۈنگەنىدى، لېكىن
ئۇ ئۇلارغا قۇلاق سالمىدى.
26 پادىشاھ بولسا شاھزادە يېراھمەئەل، ئازرىئەلنىڭ ئوغلى سېرايا ۋە ئابدەئەلنىڭ ئوغلى شەلەمىيانى پۈتۈكچى بارۇقنى
ۋە يەرەمىيا پەيغەمبەرنى قولغا ئېلىشقا ئەۋەتتى؛ لېكىن پەرۋەردىگار ئۇلارنى يوشۇرۇپ ساقلىدى.

ئىككىنچى ئورام يازما

27 پادىشاھ بارۇق يەرەمىيانىڭ ئاغزىدىن ئاكىلاپ يازغان سۆزلەرنى خاتىرىلىگەن ئورام يازمىنى كۆيدۈرۈۋەتكەندىن
كېيىن، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
28 يەنە بىر ئورام قەغەزنى ئېلىپ، ئۆنىڭغا يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىم كۆيدۈرۈۋەتكەن بىرىنچى ئورام يازمىدا
خاتىرىلەنگەن بارلىق سۆزلەرنى يازغىن.
29 ۋە يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىمغا مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سەن بۇ ئورام يازمىنى
كۆيدۈرۈۋەتتىڭ ۋە مېنىڭ توغرۇلۇق: سەن بۇنىڭغا: »بابىل پادىشاھى چوقۇم كېلىپ بۇ زېمىننى ۋەيران قىلىدۇ،
ئۇنىڭدىن ھەم ئىنسانىنى ھەم ھايۋانىنى يوقىتىدۇ« ـ دەپ يېزىشقا قانداقمۇ پېتىندىڭ؟« ـ دېدىڭ.
30 شۇڭا پەرۋەردىگار يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىم توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۇنىڭ نەسىلدىن داۋۇتنىڭ تەختىگە
ئولتۇرۇشقا ھېچ ئادەم بولمايدۇ؛ ئۇنىڭ جەسىتى سىرتقا تاشلۇۋېتىلىپ كۈندۈزدە ئىسسىقتا، كېچىدە قىراۋدا ئوچۇق
ياتىدۇ. ■
31 مەن ئۇنىڭ ۋە نەسىلىنىڭ بېشىغا، خىزمەتكارلىرىنىڭ بېشىغا قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى چۈشۈرىمەن؛ مەن ئۇلارنىڭ
ئۈستىگە، يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ئۈستىگە ھەم يەھۇدانىڭ ئادەملىرى ئۈستىگە مەن ئۇلارغا ئاگاھلاندۇرغان
بارلىق كۈلپەتلەرنى چۈشۈرىمەن؛ چۈنكى ئۇلار ماڭا ھېچ قۇلاق سالمىغان.
32 شۇنىڭ بىلەن يەرەمىيا باشقا بىر ئورام قەغەزنى ئېلىپ نېرىيانىڭ ئوغلى بارۇققا بەردى؛ ئۇ يەرەمىيانىڭ ئاغزىغا
قاراپ يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىم ئوتتا كۆيدۈرۈۋەتكەن ئورام يازمىدا خاتىرىلەنگەن ھەممە سۆزلەرنى يازدى؛
ئۇلار بۇ سۆزلەرگە ئوخشايدىغان باشقا كۆپ سۆزلەرنىمۇ قوشۇپ يازدى.□

37

زەدەكىيا پادىشاھ بولغان چاغدىكى بەزى ۋەقەلەر ـ كىرىش سۆز

1 بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار زەدەكىيانى يەھۇدانىڭ زېمىنىغا پادىشاھ قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ يوسىيانىڭ ئوغلى
يەھوئاكىمنىڭ ئوغلى كونىيانىڭ ئورنىغا ھۆكۈم سۈرىدى. □
2 ئۇ، يا كى خىزمەتكارلىرى، يا كى زېمىندىكى خەلق پەرۋەردىگارنىڭ يەرەمىيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتقان سۆزلىرىگە
ھېچ قۇلاق سالمىدى.

زەدەكىيا خۇدادىن يارىدەم تىلەيدۇ

■ 36:30 يەر. 1922:
□ 36:32 »ئۇ يەرەمىيانىڭ ئاغزىغا قاراپ يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىم ئوتتا كۆيدۈرۈۋەتكەن ئورام يازمىدا خاتىرىلەنگەن ھەممە سۆزلەرنى يازدى« ـ
بىرىنچى »ئورام يازما«نىڭ مەزمۇنى بەلكىم »يەرەمىيا«دىكى 20-1-بابلار ئىدى. □ 37:1 »كونىيا« ـ »يەكونىياھ«نىڭ باشقا بىر ئاتلىشى.

3 پادشاھ زەدەكىيا شەلەميانىڭ ئوغلى يەھۇكالنى ھەم كاھىن مائاسىياھنىڭ ئوغلى زەفانىيانى يەرەميا پەيغەمبەرنىڭ
يېنىغا ئەۋەتىپ تۆۋەندىكىگە: »پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا بىز ئۈچۈن دۇئا قىلغايسەن« ـ دېگۈزدى
4)شۇ چاغدا يەرەميا زىنداندا قاماقلىق ئەمەس ئىدى؛ ئۇ خەلق ئارىسىغا چىقىپ-كىرىشكە ئەركىن ئىدى.
5 پىرەئۇننىڭ قوشۇنى مىسىردىن چىققانىدى؛ يېرۇسالېمنى قورشىۋالغان كالدىيلەر بۇ ئاڭلاپ
يېرۇسالېمدىن چېكىنىپ كەتكەنىدى.(□ ■
6 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەميا پەيغەمبەرگە كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
7 ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەرنى ماڭا ئىلتىجا قىلدۇرۇپ ئىزدەشكە ئەۋەتكەن يەھۇدا
پادىشاھىغا مۇنداق دەڭلار: ـ مانا، سىلەرگە ياردەم بېرىمىز دەپ چىقىپ كەلگەن پىرەئۇننىڭ قوشۇنى بولسا، ئۆز
زېمىنىغا، يەنى مىسىرغا قايتىپ كېتىدۇ.
8 ئاندىن كالدىيلەر بۇ شەھەرگە قايتىپ كېلىپ جەڭ قىلىپ ئۇنى ئىشغال قىلىدۇ، ئۇنى ئوت قويۇپ كۆيدۈرىۋېتىدۇ.
9 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۆز-ئۆزۈڭلارنى ئالداپ: »كالدىيلەر بىزدىن چېكىنىپ كەتكەن« ـ دېمەڭلار؛
ئۇلار كەتكەن ئەمەس!
10 چۈنكى گەرچە سىلەر ئۆزۈڭلارغا جەڭ قىلىدىغان كالدىيلەرنىڭ تولۇق قوشۇننى ئۇرۇۋەتكەن بولساڭلارمۇ
ۋە ئۇلارنىڭكىدىن پەقەت يارىلانغانلارلا قالغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھەربىرى يەنىلا ئۆز چېدىرىدىن تۇرۇپ بۇ
شەھەرنى ئوت قويۇپ كۆيدۈرۈۋەتكەن بولاتتى.

يەرەميا قولغا ئېلىنىپ ئەرز قىلىنىدۇ

11 پىرەئۇننىڭ قوشۇنى تۇپەيلىدىن كالدىيلەرنىڭ قوشۇنى يېرۇسالېمدىن چېكىنىپ تۇرغان ۋاقىتتا، شۇ ۋەقە يۈز بەردى:
ـ
12 يەرەميا بىنيامىندىكى زېمىنغا يول ئېلىپ، شۇ يەردىكى يۇرتداشلىرى ئارىسىدىن ئۆز نېسىۋىسىنى ئىگىلەش ئۈچۈن
يېرۇسالېمدىن چىققاندا،
13 ئۇ »بىنيامىن دەرۋازىسى«غا يەتكەندە، ھانانىيانىڭ نەۋرىسى، شەلەميانىڭ ئوغلى كۆزەت بېگى ئىرىيا شۇ يەردە
تۇراتتى؛ ئۇ: »سەن كالدىيلەرگە چېكىنىپ تەسلىم بولماقچىسەن«! دەپ ئۇنى تۇتۇۋالدى.
14 يەرەميا: »يالغان! مەن كالدىيلەر تەرەپكە قېچىپ تەسلىم بولماقچى ئەمەسمەن«! ـ دېدى. لېكىن ئۇ ئۇنىڭغا
قۇلاق سالمىدى؛ ئىرىيا يەرەميانى قولغا ئېلىپ ئۇنى ئەمىرلەر ئالدىغا ئاپاردى.
15 ئەمىرلەر بولسا يەرەميادىن غەزەپلىنىپ ئۇنى ئۇرغۇزۇپ، ئۇنى دۇئانىبېگى يوناتاننىڭ ئۆيىدىكى قامانچىنىغا سولىدى؛
چۈنكى ئۇلار شۇ ئۆينى زىندانغا ئايلاندۇرغانىدى. □
16 يەرەميا زىنداندىكى بىر گۈندىخانىغا قامىلىپ، شۇ يەردە ئۇزۇن كۈنلەر ياتقاندىن كېيىن،
17 زەدەكىيا پادىشاھ ئادەم ئەۋەتىپ شۇ يەردىن ئوردىسىغا ئېلىپ كەلدى. ئۇ شۇ يەردە ئاستىرتىن ئۇنىڭدىن:
»پەرۋەردىگاردىن سۆز بارمۇ؟« دەپ سوريدى. يەرەميا: »بار؛ سەن بابىل پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىسەن«
ـ دېدى.
18 يەرەميا زەدەكىيا پادىشاھقا ئىلتىجا قىلىپ: ـ »مەن ساڭا ياكى خىزمەتكارلىرىڭغا ياكى بۇ خەلققە نېمە گۇناھ
قىلغىنىمغا، بۇ زىنداندا قاماپ قويدۇڭلار؟

□ 37:5 **»پىرەئۇننىڭ قوشۇنى مىسىردىن چىققانىدى؛ يېرۇسالېمنى قورشىۋالغان كالدىيلەر بۇلارنىڭ خەۋرىنى ئاڭلاپ يېرۇسالېمدىن چېكىنىپ كەتكەنىدى«** ـ شۇ ۋەقە بەلكىم ملادىيەدىن ئىلگىرى 588-يىلى بولغانىدى؛ »پىرەۋن« مىسىرنىڭ پادىشاھى پىرەۋن-خوفرانى كۆرسىتىدۇ (30:44□□ كۆرۈڭ.(

■ 37:5 يەر. 2134:

□ 37:15 **»ئەمىرلەر بولسا يەرەميادىن غەزەپلىنىپ ئۇنى ئۇرغۇزۇپ،...»** ـ مۇشۇنداق رەزىللىك قىلغان ئەمىرلەر زەدەكىيا پادىشاھلىقىدىكى ئەمىرلەر ئىدى. 36-بابتا كۆرسىتىلگەن، خۇدادىن قورقماق ياخشى ئەمىرلەر بولسا، يەھوئاكىم پادىشاھلىقىدىكى ئەمىرلەر ئىدى، بۇ ۋەقەدىن ئىلگىرىلا ئۇلار
يەكونىياھ پادىشاھ بىلەن بىللە)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 597-يىلى(بابىلغا سۈرگۈن بولغانىدى.

19 سىلەرگە بېشارەت بېرىپ: »بابىل پادىشاھى ساكا ياكى بۇ زېمىنغا جەڭ قىلىشقا چىقمايدۇ«! دېگەن
پەيغەمبەرلىرىڭلار قېنى؟« ـ دېدى
20 ـ »ئەمدى ئى پادىشاھ تەقسىر، سۆزلىرىمگە قۇلاق سېلىشىڭنى ئۈتۈنمەن، ئىلتىجايىم ئالدىڭدا ئىجابەت بولسۇن،
دەپ ئۈتۈنمەن، دۇئانىڭنى يوناتانىڭ ئۆيىگە مېنى قايتىقۇزمىغايسەن، سەن ئۇنداق قىلساڭ، شۇ يەردە ئۆلىمەن.«
21 زەدەكىيا پادىشاھ يەرمىيا چۈشۈرۈپ، يەرەمىيانى قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسىدا تۇرغۇزۇشنى، شۇنىڭدەك
شەھەردىكى ھەممە نان تۈگەپ كەتمىسلا، ئۇنىڭغا ھەركۈنى »ناۋاي كوچىسى«دىن بىر نان بېرىلىشنى تاپىلىدى؛
شۇنىڭ بىلەن يەرەمىيا قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسىدا تۇردى.■

38

يەرەمىيا خائىن دەپ ئەرز قىلىنىپ سۇ ئارىغىغا تاشلىنىدۇ

1 ماتتانىڭ ئوغلى سەفاتىيا، پاشخۇرنىڭ ئوغلى گەدالىيا، شەمەلىيانىڭ ئوغلى جۈكال ۋە مالكىيانىڭ ئوغلى پاشخۇرلار
بولسا يەرەمىيانىڭ خەلققە: ـ
2 »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ بۇ شەھەردە قېلىپ قالغان ئادەملەر بولسا قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابا بىلەن
ئۆلىدۇ؛ لېكىن كىمكى چىقىپ كالدىيلەرگە تەسلىم بولسا ھايات قالىدۇ؛ جېنى ئۆزىگە ئولجىدەك قالىدۇ؛ ئۇ ھايات
قالىدۇ. ■
3 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ بۇ شەھەر چوقۇم بابىل پادىشاھىنىڭ قوشۇنىنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ، ئۇ ئۇنى
ئىشغال قىلىدۇ« ـ دەۋاتقان سۆزلىرىنى ئاڭلىدى.
4 ئەمىرلەر پادىشاھقا: »سىلىدىن ئۈتۈنىمىز، بۇ ئادەم ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن، چۈنكى ئېمىشقا ئۇنىڭ بۇ شەھەردە
قېلىپ قالغان جەڭگىۋار لەشكەرلەرنىڭ قوللىرىنى ۋە خەلقنىڭ قوللىرىنى ئاجىز قىلىشىغا يول قويۇلسۇن؟ چۈنكى بۇ
ئادەم خەلقنىڭ مەنپەئەتىنى ئەمەس، بەلكى زىيىنىنى ئىزدەيدۇ« ـ دېدى.
5 زەدەكىيا پادىشاھ: »مانا، ئۇ سىلەرنىڭ قوللىرىڭلارغا تاپشۇرۇلدى؛ سىلەرنىڭ يولۇڭلارنى توسقۇدەك مەن پادىشاھ
قانچىلىك بىر ئادەم ئىدىم؟« ـ دېدى.
6 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يەرەمىيانى ئۈتۈپ قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسىدىكى شاھزادە مالكىيانىڭ سۇ ئارىغىغا تاشلۇۋەتتى؛
ئۇلار يەرەمىيانى ئارغامچىلار بىلەن ئۇنىڭغا چۈشەردى؛ ئارىغالدا بولسا سۇ بولماي، پەقەت پاتقاقلا بار ئىدى؛
يەرەمىيا پاتقاققا پېتىپ كەتتى.

ئېفىئوپىيەلىك ئاغۋات يەرەمىيانى ئارىغالدىن قۇتقۇزىدۇ

7 ئەممە پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى بىر ئاغۋات ئېفىئوپىيەلىك ئەبەد-مەلەك يەرەمىيانىڭ سۇ ئارىغىغا قامالغان
قويۇلغانلىقىنى ئاڭلىدى)شۇ چاغدا پادىشاھ بولسا »بنيامىن دەرۋازىسى«دا ئولتۇراتتى.(□
8 ئەبەد-مەلەك ئوردىدىن چىقىپ پادىشاھنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا:
9 »ئى پادىشاھىئالەم، بۇ ئادەملەرنىڭ يەرەمىيا پەيغەمبەرگە بارلىق قىلغىنى، ئۇنى سۇ ئارىغىغا تاشلۇۋەتكىنى ئىنتايىن
ئەسەبىي رەزىللىكتۇر؛ ئۇ ئاشۇ يەردە قەھەتچىلىكتىن ئۆلۈپ قالىدۇ؛ چۈنكى شەھەردە ئوزۇق-تۈلۈك قالمىدى« ـ
دېدى.
10 پادىشاھ ئېفىئوپىيەلىك ئەبەد-مەلەككە بۇيرۇق بېرىپ: »مۇشۇ يەردىن ئوتتۇز ئادەمنى ئۆزۈڭ بىلەن ئېلىپ بېرىپ،
يەرەمىيا پەيغەمبەرنى ئۆلۈپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن سۇ ئارىغىدىن ئېلىپ چىقارغىن« ـ دېدى.

■ 37:21 يەر. 232: ■ 38:2 يەر. 921: □ 38:7 »بىر ئاغۋات ئېفىئوپىيەلىك« ـ »ئاغۋات« دېگەن بۇ سۆز بەزىدە پەقەت »ئەمەلدار«نلا
بىلدۈرىدۇ.

11 شۇنىڭ بىلەن ئەبەد-مەلەك ئادەملەرنى ئېلىپ ئۇلارغا يېتەكچىلىك قىلىپ، پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى خەزىنىنىڭ
ئاستىدىكى ئۆيگە كىرىپ شۇ يەردىن لاتا-پۈتا ۋە جۇل-جۇل كىيىملەرنى ئېلىپ، شۇلارنى تانىلار بىلەن ئازگالغا،
يەرەمىيانىڭ يېنىغا چۈشۈرۈپ بەردى.
12 ئېفىئوپىيەلىك ئەبەد-مەلەك يەرەمىياغا: ـ بۇ لاتا-پۈتا ۋە جوندىاق كىيىملەرنى قولتۇقلىرىڭ ھەم تانىلار ئارىسىغا
تىقىپ قويغىن ـ دېدى. يەرەمىيا شۇنداق قىلدى.
13 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يەرەمىيانى تانىلار بىلەن تارتىپ، سۇ ئازگىلدىن چىقاردى؛ يەرەمىيا يەنىلا قاراۋۇللارنىڭ
ھويلىسىدا تۇردى.

زەدەكىيا ئاستىرتىن مەسلىھەت سورايدۇ، يەرەمىيا جاۋاب بېرىدۇ

14 پادىشاھ زەدەكىيا ئادەم ئەۋەتىپ يەرەمىيا پەيغەمبەرنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى ئۈچىنچى كىرىش ئىشىكىگە،
ئۆز يېنىغا ئاپارغۇزدى. پادىشاھ يەرەمىياغا: ـ مەن سەندىن بىر ئىشنى سورىماقچىمەن؛ ئۇنى مەندىن يوشۇرمىغايسەن
ـ دېدى.
15 يەرەمىيا زەدەكىياغا: »مەن ئۇنى ساڭا ئايان قىلسام، سەن مېنى جەزمەن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمامسەن؟ مەن
ساڭا مەسلىھەت بەرسەم، سەن ئاڭلىمايسەن«! ـ دېدى.
16 پادىشاھ زەدەكىيا يەرەمىياغا ئاستىرتىن قەسەم ئىچىپ ئۇنىڭغا: »بىزگە جان-تىنىق ئاتا قىلغان پەرۋەردىگارنىڭ
ھاياتى بىلەن قەسەم ئىچىمەنكى، مەن سېنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايمەن، ياكى سېنى جېنىڭنى ئىزدىگۈچى كىشىلەرنىڭ
قولىغا تاپشۇرمايمەن« ـ دېدى.■
17 يەرەمىيا زەدەكىياغا: ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق
دەيدۇ: ـ سەن ئىختىيارەن بابىل پادىشاھنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ يېنىغا چىقىپ تەسلىم بولساڭ، جېنىڭ ھايات قالىدۇ ۋە
بۇ شەھەر ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىلمەيدۇ؛ سەن ۋە ئۆيدىكىلىرىڭ ھايات قالىسىلەر.
18 لېكىن سەن چىقىپ بابىل پادىشاھنىڭ ئەمىرلىرىگە تەسلىم بولمىساڭ، بۇ شەھەر كالدىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ،
ئۇلار ئۇنىڭغا ئوت قويۇپ كۆيدۈرۈۋېتىدۇ، سەن ئۇلارنىڭ قولىدىن قاچالمايسەن ـ دېدى.
19 پادىشاھ زەدەكىيا يەرەمىياغا: »مەن كالدىيلەرگە چىقىپ تەسلىم بولغان يەھۇدىيلاردىن قورقىمەن؛ كالدىيلەر
بەلكىم مېنى ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇشى، ئۇلار مېنى قىين-قىستاق قىلىشى مۇمكىن« ـ دېدى.
20 يەرەمىيا مۇنداق دېدى: ـ ئۇلار سېنى تاپشۇرمايدۇ. سەندىن ئۆتۈنمەنكى، گېپىمگە كىرىپ پەرۋەردىگارنىڭ
ئاۋازىغا ئىتائەت قىلغايسەن؛ شۇنداق قىلساڭ ساڭا ياخشى بولىدۇ، جېنىڭ ھايات قالىدۇ.
21 لېكىن سەن چىقىپ تەسلىم بولۇشنى رەت قىلساڭ، پەرۋەردىگار ماڭا ئايان قىلغان ئىش مۇنداق: ـ
22 مانا، يەھۇدا پادىشاھنىڭ ئوردىسىدا قالغان بارلىق قىز-ئاياللار بابىل پادىشاھنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ
كېتىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بۇ قىز-ئاياللار ساڭا تەنە قىلىپ: »سېنىڭ جان دوستلىرىڭ سېنى ئېزىقتۇردى، ئۇلار
سېنىڭ ئۈستۈڭدىن غەلبە قىلدى؛ ئەمدى ھازىر پۇتلىرىڭ پاتقاققا پېتىپ كەتكەندە، ئۇلار يۈز ئۆرۈپ ساڭا ئارقىسىنى
قىلدى«! ـ دەيدۇ. □
23 سېنىڭ بارلىق ئاياللىرىڭ ھەم بالىلىرىڭ كالدىيلەرگە ئېلىپ كېتىلىدۇ. سەن ئۆزۈڭ ئۇلارنىڭ قولىدىن قاچالمايسەن؛
چۈنكى سەن بابىل پادىشاھنىڭ قولى بىلەن تۇتۇۋېلىنىسەن، شۇنداقلا سەن بۇ شەھەرنىڭ ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىلىشىگە
سەۋەبچى بولىسەن.

■ 38:16 يەش. 1657:
□ 38:22 »سېنىڭ جان دوستلىرىڭ سېنى ئېزىقتۇردى« ـ »سېنىڭ جان دوستلىرىڭ« پادىشاھنىڭ »مەسلىھەتچى«لىرى ھەم »پەيغەمبەرلىرى«نى
كۆزىستىدۇ. ئۇلار پادىشاھنى »مىسىرغا ئىتتىپاقداش بولۇپ بابىلغا ئىسيان كۆتۈرىلى« دەپ ئازدۇرۇپ بالا-ئىشاپەتنى كەلتۈرگەندى.

24 زەدەكىيا يەرەمىياغا مۇنداق دېدى: ـ سەن بۇ سۆھبىتىمىزنى باشقا ھېچكىمگە چاندۇرمىغىن، شۇندىلا سەن
ئۆلمەيسەن. □
25 ئەمىرلەر مېنىڭ سەن بىلەن سۆزلەشكىنىمنى ئاڭلاپ يېنىڭغا كېلىپ سەندىن: »سېنىڭ پادىشاھقا نېمە
دېگەنلىرىڭنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ساڭا قانداق سۆزلەرنى قىلغانلىقىنى بىزگە ئېيت؛ ئۇنى بىزدىن يوشۇرما، شۇنداق
قىلساڭ بىز سېنى ئۆلتۈرمەيمىز« دېسە،
26 ئۇنداقتا سەن ئۇلارغا: »مەن پادىشاھنىڭ ئالدىغا: »مېنى يوناتاننىڭ ئۆيىگە قايتقۇزمىغايسەن، بولمىسا، مەن شۇ
يەردە ئۆلىمەن« ـ دېگەن ئىلتىجايىمنى قويغانىمەن« ـ دەيسەن.
27 دەرۋەقە ئەمىرلەرنىڭ ھەممىسى يەرەمىيانىڭ يېنىغا كېلىپ شۇنى سوريدى؛ ئۇ ئۇلارغا پادىشاھ بۇيرۇغان بۇ بارلىق
سۆزلەر بويىچە جاۋاب بەردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار جىمىپ كېتىپ ئۇنىڭ يېنىدىن چىقىپ كەتتى؛ چۈنكى بۇ
ئىش ھېچكىمگە چاندۇرۇلمىغانىدى.
28 شۇنداق قىلىپ يېرۇسالېم ئىشغال قىلىنغۇچە يەرەمىيا قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسىدا تۇردى.

39

يېرۇسالېمنىڭ ئىشغال قىلىنىشى ۋە كېيىنكى ۋەقەلەر

1 يېرۇسالېم ئىشغال قىلىنغاندا تۆۋەندىكى ئىشلار يۈز بەردى: ـ يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيانىڭ توققۇزىنچى يىلى
ئوننىنچى ئايدا، بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار ۋە بارلىق قوشۇنى يېرۇسالېمغا جەڭ قىلىشقا كېلىپ ئۇنى مۇھاسىرىگە
ئالدى؛ ■
2 زەدەكىيانىڭ ئون بىرىنچى يىلى، تۆتىنچى ئاينىڭ توققۇزىنچى كۈنىدە، ئۇلار شەھەر سېپىلىدىن بۆسۈپ كىردى.
3 شۇنىڭ بىلەن بابىل پادىشاھىنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ ھەممىسى، يەنى سامگارلىق نەرگال-شارەزەر، باش خەزىنىچى
نېبۇ-سارسېقىم، باش سېھىرگەر نەرگال-شارەزەر ۋە بابىل پادىشاھلىقىنىڭ باشقا ئەمەلدارلىرى كىرىپ »ئوتتۇرا
دەرۋازا«دا ئولتۇردى.□
4 يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيا ۋە بارلىق جەڭگىۋار لەشكەرلەر ئۇلارنى كۆرۈپ قاچماقچى بولۇپ، تۈن كېچىدە
شەھەردىن بەدەر تىكۈۋېتىشتى؛ ئۇ پادىشاھنىڭ باغچىسى ئارقىلىق، »ئىككى سېپىل« ئارىلىقىدىكى دەرۋازىدىن چىقىپ
ئىئوردان جىلغىسىدىكى »ئاراباھ تۈزلەڭلىكى« گە قاراپ قېچىشتى.
5 كالدىيلەرنىڭ قوشۇنى ئۇلارنى قوغلاپ يېرىخو تۈزلەڭلىكىدە زەدەكىيانى يېتىشىپ ئۇنى قولغا ئېلىپ خامات
زېمىنىدىكى ربلاھ شەھىرىگە، بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ ئالدىغا ئاپاردى؛ ئۇ شۇ يەردە ئۇنىڭ ئۈستىدىن
ھۆكۈم چىقاردى.
6 بابىل پادىشاھى ربلاھ شەھىرىدە زەدەكىيانىڭ ئوغۇللىرىنى كۆز ئالدىدا ئۆلتۈرۈۋەتتى؛ بابىل پادىشاھى يەھۇدادىكى
بارلىق مۆتىۋەرلەرنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتتى.
7 ئۇ زەدەكىيانىڭ كۆزلىرىنى ئويۇپ، ئۇنى بابىلغا ئاپىرىش ئۈچۈن مىس كىشەنلەر بىلەن كىشەنلەپ قويدى.
8 كالدىيلەر پادىشاھنىڭ ئوردىسىنى ۋە پۇقرالارنىڭ ئۆيلىرىنى ئوت قويۇپ كۆيدۈرۈپ يېرۇسالېمنىڭ سېپىللىرىنى
كۆمۈرۈپ تاشلىدى.

□ 38:24 **»چاندۇرمىغىن ...سەن ئۆلمەيسەن«** ـ بەلكىم پادىشاھ ئۇنىڭغا تەھدىت سېلىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى »مىسرغا ئىتتىپاقداش بولايلى« دېگەن ئەمىرلەر بۇ سۆھبەتنىڭ مەزمۇنىنى ئاڭلاپ قالسا يەرەمىيانى ئۆلتۈرۈشى مۇمكىن، دېمەكچى.

■ 39:1 2پاد. 1:25□ يەر. 452:

□ 39:3 **»باش خەزىنىچى«** ـ ئىبرانىي تىلىدىكى »راب-سارىس« دېيىلىدۇ. بۇ سۆزنىڭ تولۇق مەنىسى بىزگە نامەلۇم، »باش خەزىنىچى« بىزنىڭ پەرزىمىز. **»»ئوتتۇرا دەرۋازا«دا ئولتۇردى«** ـ كونا زامانلاردا شەھەر دەرۋازىسى ئەمەلدارلار يا كى مۆتىۋەرلەر سوت قىلىدىغان، ھۆكۈم چىقىرىدىغان جاي ئىدى.

9 شاھانە قاراۋۇل بېگى نېبۇزار-ئادان شەھەردە قېلىپ قالغان باشقا خەلقنى، تۆزنگە تەسلىم بولۇپ چىققانلارنى،
يەنى قالغان خەلقنىڭ ھەممىسىنى قولغا ئېلىپ، بابىلغا سۈرگۈن قىلدى.
10 ھالبۇكى، قاراۋۇل بېگى نېبۇزار-ئادان يەھۇدا زېمىنىدا ھېچ تەۋەلىكى بولمىغان بەزى نامراتلارنى قالدۇردى؛ شۇ
چاغدا ئۇ تۇلارغا ئۈزۈمزارلار ۋە ئېتىزلارنى تەقسىملەپ بەردى.
11-12 بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار يەرەميا توغرۇلۇق قاراۋۇل بېگى نېبۇزار-ئادان ئارقىلىق: »ئۇنى تېپىپ ئۇنىڭدىن
خەۋەر ئال؛ ئۇنىڭغا ھېچ زىيان يەتكۈزمە؛ ئۇ نېمىنى خالىسا شۇنى ئۇنىڭغا قىلىپ بەر« ـ دەپ پەرمان چۈشۈرگەنىدى.
13 شۇڭا قاراۋۇل بېگى نېبۇزار-ئادان، شۇنداقلا باش خەزىنىچى نېبۇشازبان، باش سېھىرگەر نەرگال-شارەزەر ۋە
بابىل پادىشاھىنىڭ باشقا باش ئەمەلدارلىرىنىڭ ھەممىسى ئادەم ئەۋەتىپ □
14 يەرەميانى »قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسى«دىن ئېلىپ شافاننىڭ نەۋرىسى، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيانىڭ تۆز تۈيگە
ئاپىرىشى ئۈچۈن ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرغۇزدى. لېكىن يەرەميا پۇقرالار ئارىسىدا تۇردى.□

خۇدانىڭ سادىق ئادىمى ئەبەد-مەلەككە بولغان ۋەدىسى

15 يەرەميا »قاراۋۇللارنىڭ ھويلىسى«دا قاماپ قويۇلغان ۋاقتىدا، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئۇنىڭغا كېلىپ مۇنداق
دېيىلگەنىدى: ـ
16 بارغىن، ئېفىئوپىيەلىك ئەبەد-مەلەككە مۇنداق دېگىن: »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار
ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن تۆز سۆزلىرىمنى مۇشۇ شەھەر ئۈستىگە چۈشۈرىمەن؛ ئاۋات-
ھالاۋەت ئەمەس، بەلكى بالا-ئىشاپەت چۈشۈرىمەن؛ شۇ كۈنى بۇ ئىشلار تۆز كۆزۈڭ ئالدىدا يۈز بېرىدۇ.
17 لېكىن شۇ كۈنى مەن سېنى قۇتقۇزىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ سەن قورقىدىغان ئادەملەرنىڭ قولىغا
تاپشۇرۇلمايسەن؛
18 چۈنكى مەن چوقۇم سېنى قۇتقۇزىمەن؛ سەن قىلىچلانمايسەن، بەلكى تۆز جېنىڭ تۆزۈڭگە ئولجىدەك قالىدۇ؛
چۈنكى سەن ماڭا تايىنىپ كەلگەنسەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.«

40

يەرەميا ئىككىنچى قېتىم ئازاد قىلىنىپ قويۇۋېتىلىدۇ

1 قاراۋۇل بېگى نېبۇزار-ئادان ئۇنى راماھ شەھىرىدىن قويۇۋەتكەندە، پەرۋەردىگار يەرەميانى سۆز قىلدى. ئۇ
چاغدا نېبۇزار-ئادان يېرۇسالېم ھەم يەھۇدادىكى بارلىق ئەسىرلەرنى ئېلىپ بابىلغا سۈرگۈن قىلماقچى ئىدى؛ يەرەميامۇ
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا زەنجىر بىلەن باغلانغان ھالدا ئېلىپ مېڭىلغانىدى. □

□ 39:13 »باش خەزىنىچى نېبۇشازبان« ـ 3-ئايەتتە »نېبۇ-سارسېقىم« ئىسىملىك يەنە بىر »باش خەزىنىچى« تىلغا ئېلىنىدۇ.

□ 39:14 »شافاننىڭ نەۋرىسى، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيا« ـ بۇ ئايەتتىكى »شافان« 10:36-11دە تىلغا ئېلىنغان »شافان« بولۇشى مۇمكىن. قارىغاندا، ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر يەرەميانىڭ ياخشى مۇئامىلە قىلىپ كەلگەن. »يەرەميانى ... ئېلىپ .. گەدالىيانىڭ تۆز تۈيگە ئاپىرىشى ئۈچۈن ...« ـ ئالىملارنىڭ بۇ ئايەتتىكى »تۆز تۈيگە« دېگەن سۆز توغرىسىدا ئىككى پىكرى بار، يەنى »تۆز ئۈيى« (1) يەرەميانىڭ يۈرتى، يەنە ئاناتوتنى ياكى (2) گەدالىيانىڭ »تۆز ئۈيى«نى كۆرسىتىدۇ. گەدالىيا نېبوقادنەسارنىڭ يۈيرۇق بىلەن پەلەستىنگە ۋالىي دەپ بېكىتىلگەنىدى (5:40□□ ۋە «2□□□.» 22:25)نى كۆرۈڭ.(بىزنىڭچە ئىككىنچى پىكىر توغرا، چۈنكى 5:40دە نېبۇزار-ئادانىڭ يەرەميانىڭ »گەدالىيانىڭ يېنىغا قايتقىن« دېگەن سۆزىنى بايقايمىز. مۇشۇ ۋاقىتتا يەرەميا ۋالىي تۈيىدە كەڭ-ئازادلىكتە تۇرۇشنى ئەمەس، بەلكى نامرات خەلق ئارىسىدا تۇرۇشنى تاللىدى.

□ 40:1 »قاراۋۇل بېگى نېبۇزار-ئادان ئۇنى راماھ شەھىرىدىن قويۇۋەتكەندە، پەرۋەردىگار يەرەميانىڭ سۆز قىلىدى...« ـ نېبۇزار-ئادان تاللىقاچان يەرەميا توغرۇلۇق »پېرۇسالېمدا تۇرۇۋەرسۇن« دەپ پەرمان چۈشۈرگەنىدى (11:39-14□□ كۆرۈڭ.(ئۇنىڭ »خەلق ئارىسىدا« تۇرغانلىقى تۈپەيلىدىن، بەلكىم تاسادىپىيلىقتىن ئۇلار سۈرگۈن قىلىنغاندا ئۇلار بىلەن تەڭ ئېلىپ كېتىلگەنىدى.

»پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەميانىڭ كەلدى« ـ 5-2-ئايەتلەرگە قارىغاندا، پەرۋەردىگارنىڭ بۇ سۆزى »كاپىر« بولغان، بابىللىق لەشكەر نېبۇزار-ئادان ئارقىلىق كەلدى!

2 قاراۋۇل بيگى يەرەميانى بىر چەتكە تارتىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: »پەرۋەردىگار خۇدايىڭ مۇشۇ يەرگە
بالا يىتىپەت چۈشۈرىمەن دەپ ئاگاھلاندۇردى؛
3 مانا، پەرۋەردىگار ئۆز دېگىنى بويىچە شۇنداق قىلىپ ئۇنى كەلتۈردى؛ چۈنكى سىلەر پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھ
سادىر قىلغانسىلەر ۋە ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالمىغانسىلەر، شۇڭا بۇ ئىش بېشىڭلارغا چۈشتى.
4 لېكىن مەن قولۇڭنى ئىشكەللەنگەن زەنجىرلەردىن يېشىپ سېنى قويۇۋېتىمەن؛ مەن بىلەن بىللە بابىلغا بېرىش ساڭا
مۇۋاپىق كۆرۈنسە، قېنى كەل، مەن سەندىن خەۋەر ئالىمەن؛ ئەمما مەن بىلەن بىللە بابىلغا بېرىشنى مۇۋاپىق ئەمەس
دەپ قارىساڭ، كېرەك يوق. مانا، پۈتكۈل زېمىن ئالدىڭدا تۇرىدۇ؛ قەيەرگە بېرىش ساڭا لايىق، دۇرۇس كۆرۈنسە
شۇ يەرگە بارغىن.«
5 يەرەميا تېخى يېنىدىن ماڭماي تۇرۇپ، نېبۇزار-ئادان ئۇنىڭغا: »بولدى، شافاننىڭ نەۋرىسى، ئاھىكامنىڭ ئوغلى
گەدالىيانىڭ يېنىغا قايت؛ بابىل پادىشاھى ئۇنى يەھۇدادىكى شەھەرلەرگە ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا بەلگىلىگەن؛ خەلق
ئارىسىدا ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇرىۋەر، ياكى ھەرقانداق باشقا يەرگە باراي دېسەڭ شۇ يەرگە بارغىن« ـ دېدى. شۇنىڭ
بىلەن قاراۋۇل بيگى ئۇنىڭغا ئوزۇق-تۈلۈك ھەمدە بىر سوۋغات بېرىپ ئۇنى قويۇۋەتتى.
6 شۇنىڭ بىلەن يەرەميا مىزپاھ شەھىرىگە، شافاننىڭ نەۋرىسى، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيانىڭ يېنىغا كەلدى؛ ئۇ
ئۇنىڭ بىلەن بىللە، يۇقىرالار ئارىسىدا تۇردى.

مىزپاھ شەھىرى »يەھۇدا ئۆلكە«سىنىڭ يېڭى مەركىزى قىلىنىدۇ

7 دالادا قالغان يەھۇدانىڭ لەشكەر باشلىقلىرى ھەم لەشكەرلىرى بابىل پادىشاھىنىڭ شافاننىڭ نەۋرىسى، ئاھىكامنىڭ
ئوغلى گەدالىيانى زېمىن ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا بەلگىلىگەنلىكىنى، شۇنىڭدەك ئۇنىڭغا بابىلغا سۈرگۈن بولمىغان
زېمىندىكى يوقسۇل ئەر-ئاياللار بالا-چاقىلىرى بىلەن تاپشۇرۇلغانلىقىنى ئاڭلاپ قالدى؛
8 شۇنىڭ بىلەن بۇ لەشكەر باشلىقلىرى ئادەملىرى بىلەن مىزپاھ شەھىرىگە، گەدالىيانىڭ يېنىغا كەلدى؛ باشلىقلىرى
بولسا نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل، كارېئاھنىڭ ئوغۇللىرى يوھانان ھەم يوناتان، تانخۇمەتنىڭ ئوغلى سېرايا، نەتوفاتلىق
ئەفاينىڭ ئوغۇللىرى ۋە مائاكاتلىق بىرسىنىڭ ئوغلى يەزانىيا ئىدى. □
9 شافاننىڭ نەۋرىسى، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيا ئۇلار ۋە ئادەملىرىگە: »كالدىيىلەرگە بېقىنىشتىن قورقماڭلار،
زېمىندا ئولتۇراقلىشىپ بابىل پادىشاھىغا بېقىنىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار سىلەرگە ياخشى بولىدۇ.
10 مەن بولسام كالدىيىلەر زېمىنغا كەلگەندە سىلەرگە ۋەكىل بولۇپ ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇرۇش ئۈچۈن مىزپاھ شەھىرىدە
تۇرىمەن؛ سىلەر بولسا ئاڭلار، شاراب، ئەنجۈر-خورمىلار ۋە زەيتۇن مېيى مەھسۇلاتلىرىنى ئېلىپ كۈپ-ئىدىشىڭلارغا
قويۇڭلار، ئۆزۈڭلار تۇتقان شەھەرلەردە تۇرىۋېرىڭلار« ـ دەپ قەسەم ئىچتى.
11 ئوخشاشلا موئابدا، ئاممونىيلار ئارىسىدا، ئېدومدا ھەم باشقا ھەربىر يۇرتلاردا تۇرغان يەھۇدىيلارمۇ بابىل
پادىشاھى يەھۇدادا خەلقنىڭ بىر قالدىسىنى قالدۇرغان ۋە ئۇلار ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا شافاننىڭ نەۋرىسى،
ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيانى بەلگىلىگەن دەپ ئاڭلىدى؛
12 شۇنىڭ بىلەن بارلىق يەھۇدىيلار ھەيدەپ تارقىتىۋېتىلگەن ھەممە جاي-يۇرتلاردىن قايتىپ، يەھۇدا زېمىنىغا،
مىزپاھ شەھىرىگە، گەدالىيانىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇلار شاراب، ئەنجۈر-خورمىلارنىڭ مەھسۇلاتلىرىنى زور
كەڭچىلىكتە ئالدى.

ئىشمائىل گەدالىيانى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ، مىزپاھدىكى خەلقنى ئەسىرگە ئالىدۇ

13 كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان ۋە دالادا قالغان لەشكەرلەرنىڭ بارلىق باشلىقلىرى مىزپاھ شەھىرىگە، گەدالىيانىڭ
يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا:

□ 40:8 »مائاكاتلىق بىرسىنىڭ ئوغلى يەزانىيا« ـ »جەزانىيا«نىڭ باشقا شەكلى »ياتازانىيا« ـ »2□□□.» 23:25نى كۆرۈڭ.

14 »سەن ئامۇنىيلار پادىشاھى باۋالىس نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىلنى سېنى ئۆلتۈرۈشكە ئەۋەتكەنلىكىنى بىلمەمسەن؟« ـ دېيىشتى. لېكىن ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيا ئۇلارنىڭ گېپىگە ئىشەنمىدى.
15 كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان مىزپاھدا گەدالىياغا ئاستىرتىن سۆز قىلىپ: »ماڭا رۇخسەت قىلغايسەن، باشقىلار ئۆنىكۈدىن خەۋەر تاپقۇچە مەن بېرىپ نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىلنى ئۆلتۈرەي؛ ھېچكىم بۇنى بىلمەيدۇ. ئۆنىڭ سېنى ئۆلتۈرۈپ، شۇنىڭ بىلەن ئەتراپىڭغا يىغىلغان يەھۇدادىكىلەرنىڭ ھەممىسى تارقىتىۋېتىلىپ، يەھۇدانىڭ قالدىسى يوقىتىۋېتىلىشىنىڭ نېمە ھاجىتى بار؟ ـ دېدى.
16 بىراق گەدالىيا كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھاناننىغا: »سەن ئۇنداق قىلما؛ چۈنكى سەن ئىشمائىل توغرۇلۇق يالغان ئېيتىۋاتىسەن« ـ دېدى.

41

1 ئەمدى يەتتىنچى ئايدا شۇنداق بولدىكى، شاھزادە، شۇنداقلا پادىشاھنىڭ باش ئەمەلدارلىرىدىن بىرى بولغان ئەلىشامانىڭ نەۋرىسى، نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل ئون ئادەم ئېلىپ مىزپاھقا، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيانىڭ يېنىغا كەلدى؛ ئۇلار شۇ يەردە، يەنى مىزپاھدا نان ئوشتۇپ غىزالانغاندا، □ ■
2 نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل ھەم ئۇ ئېپكەلگەن ئون ئادەم ئورنىدىن تۇرۇپ، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىياغا قىلىچ چاپتى؛ ئۇلارنىڭ شۇنداق قىلىشى بابىل پادىشاھى يەھۇدا زېمىنى ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىققا بەلگىلىگەنىنى ئۆلتۈرۈشتىن ئىبارەت ئىدى.
3 ئىشمائىل مىزپاھدا گەدالىياغا ھەمراھ بولغان بارلىق يەھۇدىيلار ۋە شۇ يەردە تۇرۇۋاتقان بارلىق كالدىي جەڭگىۋار لەشكەرلەرنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.
4 شۇنداق بولدىكى، گەدالىيانى ئۆلتۈرۈۋەتكەندىن كېيىن، ئىككىنچى كۈنىگىچە ھېچكىم تېخى ئۆنىكۈدىن خەۋەر تاپمىغانىدى،
5 مانا شەقەم، شىلوھ ھەم سامارىيەدىن سەكسەن ئادەم يېتىپ كەلدى. ئۇلار ساقىلىنى چۈشۈرگەن، كىيىملىرىنى يىرتقان، ئەتلىرىنى تىلغان، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە سۈنۈشقا قولىدا ھەدىيەلەرنى ھەم خۇشبۇيىنى ئۈتقان ھالدا كەلگەندى. □
6 نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل ئۇلارنى قارشى ئېلىشقا ماڭغىنىچە يىغلىغانغا سېلىپ مىزپاھدىن چىقتى؛ ئۇلارغا: »مەرھەمەت، ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيا بىلەن كۆرۈشۈشكە ئاپىرىمەن« ـ دېدى.
7 شۇنداق بولدىكى، ئۇلار شەھەر ئوتتۇرىسىغا يەتكەندە، نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان ئادەملەر ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ جەسەتلىرىنى سۇ ئازىگلىغا تاشلىۋەتتى.
8 ھالبۇكى، ئۇلار ئارىسىدىن ئون ئادەم ئىشمائىلغا: »بىزنى ئۆلتۈرۈۋەتمە، چۈنكى دالادا بىزنىڭ يوشۇرۇپ قويغان بۇغداي، ئارپا، زەيتۇن مېيى ۋە ھەسەل قاتارلىق ئوزۇق-تۈلۈكىمىز بار« ـ دېدى. شۇڭا ئۇ قولىنى يىغىپ، بۇرادەرلىرى ئارىسىدىن ئۇلارنى ئۆلتۈرمىدى.
9 ئىشمائىل ئۆلتۈرگەن ئادەملەرنىڭ جەسەتلىرىنى تاشلىۋەتكەن بۇ ئازىگال بولسا، ئىنتايىن چوڭ ئىدى؛ ئۇنى ئەسلى پادىشاھ ئاسا ئىسرائىل پادىشاھى باۋاشادىن قورقۇپ كولاپ ياسىغانىدى. نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل بۇ ئازىگالنى

□ **41:1 »پادىشاھنىڭ باش ئەمەلدارلىرى...»** ـ »پادىشاھ« چوقۇم زەدەكىيانى كۆرسىتىدۇ.
■ **41:1** 2پاد. 25:25.
□ **41:5 »ئۇلار ساقىلىنى چۈشۈرگەن، كىيىملىرىنى يىرتقان، ئەتلىرىنى تىلغان...»** ـ دېمىسەكمۇ، خەلق بۇنداق ھەركەتلەر ئارقىلىق قاتتىق قايغۇنى بىلدۈرەتتى. شۇيەسىزكى، مۇشۇ يەردە ئۇلارنىڭ قايغۇسى خۇدانىڭ يەھۇدا ۋە ئىسرائىل ئۈستىگە جازا چۈشۈرگەنلىكى تۈپەيلىدىن بولغان. ئەمەلىيەتتە قايغۇنى بىلدۈرۈشكە »ئەتلىرىنى تىلىش« تەۋراتتا قەتئىي مەنئى قىلىنغان.

جەسەتلەر بىلەن تولدۇردى. □
10 ئىشمائىل مىزپاھتا تۇرغان خەلقنىڭ قالدىسىنىڭ ھەممىسىنى، جۈملىدىن قاراۋۇل بېگى نېبۇزار-ئادان ئاھىكامنىڭ
ئوغلى گەدالىياغا تاپشۇرغان پادىشاھنىڭ قىزلىرى ۋە مىزپاھدا قالغان بارلىق كىشىلەرنى ئەسىرگە ئېلىپ كەتتى؛
نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل ئۇلارنى ئەسىرگە ئېلىپ ئاممونىيلارنىڭ قېشىغا ئۆتۈشكە يول ئالدى.

يوھانان خەلقنى ئىشمائىلنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلدۇرىدۇ

11 كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان ۋە ئۇنىڭ قېشىدىكى ھەممە لەشكەر باشلىقلىرى نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل سادىر قىلغان
بارلىق رەزىللىكتىن خەۋەر تاپتى؛
12 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بارلىق ئادەملىرىنى ئېلىپ نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىلغا جەڭ قىلىشقا چىقتى؛ ئۇلار گىبېئوندىكى
چوڭ كۆل بويىدا ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشتى.
13 ئىشمائىلنىڭ قولىدا تۇرغان بارلىق خەلق كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان ھەم ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بولغان بارلىق لەشكەر
باشلىقلىرىنى كۆرگەندە خۇشال بولدى.
14 ئىشمائىل مىزپاھدىن ئېلىپ كەتكەن بارلىق خەلق يولدىن يېنىپ، كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھاناننىڭ يېنىغا كەلدى.
15 لېكىن نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل سەككىز ئادەمى بىلەن يوھاناندىن قېچىپ، ئاممونىيلار تەرىپىگە ئۆتۈپ كەتتى.
16 ئاندىن كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان ھەم ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بولغان بارلىق لەشكەر باشلىقلىرى نەتانىيانىڭ ئوغلى
ئىشمائىل ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيانى ئۆلتۈرگەندىن كېيىن مىزپاھدىن ئېلىپ كەتكەن خەلقنىڭ قالدىسىنىڭ
ھەممىسىنى ئۆز قېشىغا ئالدى؛ ئۇ ئۇلارنى، يەنى جەڭگىۋار لەشكەرلەر، قىز-ئاياللار، بالىلار ۋە ئوردا ئەمەلدارلىرىنى
گىبېئوندىن ئېلىپ كەتتى.
17 ئۇلار كالدىيىلەردىن ئۆزلىرىنى قاچۇرۇش ئۈچۈن مىسىرغا قاراپ يول ئېلىپ بەيت-لەھەمگە يېقىن بولغان
گېرۇت-قىمخامدا توختاپ تۇردى.
18 سەۋەبى بولسا، ئۇلار كالدىيىلەردىن قورقاتتى؛ چۈنكى بابىل پادىشاھى زېمىن ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىققا بەلگىلىگەن
ئاھىكامنىڭ ئوغلى گەدالىيانى نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىشمائىل ئۆلتۈرۈۋەتكەندى.

42

قالغانلار پەرۋەردىگارىدىن يول سورايدۇ، بىراق ئۇنىڭغا قۇلاق سالمايدۇ

1 بارلىق لەشكەر باشلىقلىرى، جۈملىدىن كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان ھەم ھوشايانىڭ ئوغلى يەزانىيا ۋە ئەڭ
كىچىكىدىن چوڭغىچە بارلىق خەلق □
2 يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭدىن: »تەلىپىمىزنى ئىجابەت قىلغايسەن، پەرۋەردىگار خۇدايىڭغا خەلقنىڭ
قالدىسى بولغان بىزلەر ئۈچۈن دۇئا قىلغايسەنكى)كۆزۈڭ كۆرگىنىدەك بۇرۇن كۆپ بولغان بىزلەر ھازىر ئىنتايىن ئاز
قالدۇق(،
3 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ بىزگە ماڭىدىغان يول، قىلىدىغان ئىشنى كۆرسەتكەي« ـ دەپ ئىلتىجا قىلدى.
4 يەرەمىيا پەيغەمبەر ئۇلارغا: »ماقۇل! مانا، مەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا سۆزلىرىڭلار بويىچە دۇئا قىلىمەن؛
شۇنداق بولىدۇكى، پەرۋەردىگار سىلەرگە قانداق جاۋاب بەرسە، مەن ئۇنى سىلەرگە ھېچنېمىسىنى قالدۇرماي
تولۇق بىلەن بايان قىلىمەن« ـ دېدى.

□ 41:9 »ئىشمائىل ئۆلتۈرگەن ئادەملەرنىڭ جەسەتلىرىنى تاشلىۋەتكەن بۇ ئازگال بولسا، ئىنتايىن چوڭ ئىدى؛ ئۇنى ئەسلى...» ـ باشقا خىل تەرجىمىسى: »شۇ ئازگال ئىشمائىل گەدالىيا بىلەن بىللە ئۆلتۈرگەن ئادەملەرنىڭ جەسەتلىرىنى تاشلىغان يەر بولۇپ، ئۇنى ئەسلى...» ـ ئەينى ئىبرانىي تىلىدىكى تېكىستنى چۈشىنىش تەس. »باتاشادىن قورقۇپ...» ـ تاسا پادىشاھ بەلكىم ئازگالنى مىزپاھ مۇھاسىرىگە ئېلىنغاندا سۇ ساقلاش ئۈچۈن كولىغاندى. □ 42:1 »ھوشايانىڭ ئوغلى يەزانىيا« ـ بۇ »يەزانىيا« 8:40دە تىلغا ئېلىنغان »يەزانىيا« بولۇشى مۇمكىن.

5 ئۇلار يەرەميياغا: »پەرۋەردىگار خۇدايىڭ سېنى ئەۋەتىپ بىزگە يەتكۈزىدىغان سۆزىنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل
قىلمىساق، پەرۋەردىگار بىزگە ھەقىقىي، گېپىدە تۇرۇدىغان گۇۋاھچى بولۇپ ئەيىبلىسۇن«! ـ دېدى.
6 »بىز سېنى پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ يېنىغا ئەۋەتىمىز، جاۋاب ياخشى بولسۇن يامان بولسۇن، ئۇنىڭ ئاۋازىغا
ئىتائەت قىلىمىز، بىز خۇدايىمىزنىڭ ئاۋازىغا ئىتائەت قىلغاندا، بىزگە ياخشى بولىدۇ.«■
7 شۇنداق بولدىكى، ئون كۈندىن كېيىن، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەميياغا كەلدى.
8 ئۇ كاربىئاھنىڭ ئوغلى يوھانان، لەشكەر باشلىقلىرىنىڭ ھەممىسى ۋە ئەلڭ كىچىكىدىن چوڭغىچە بارلىق خەلقنى
چاقىرىپ
9 ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ »سىلەر مېنى تەلىپىگىلارنى ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا يەتكۈزۈشكە
ئەۋەتكەنسىلەر. ئۇ مۇنداق دېدى: ـ
10 »سىلەر يەنىلا مۇشۇ زېمىندا تۇرىۋەرسەڭلارلا، مەن سىلەرنى قۇرۇپ چىقىمەن، سىلەرنى غۇلاتمايمەن، مەن
سىلەرنى تىكىپ تۇستۇرىمەن، سىلەرنى يۇلمايمەن، چۈنكى مەن بېشىڭلارغا چۈشۈرگەن بالا-ئىپەتكە تۆكۈنمەن. ■
11 سىلەر قورقىدىغان بابىل پادىشاھىدىن قورقماڭلار، ئۇنىڭدىن قورقماڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ چۈنكى مەن
سىلەرنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن، ئۇنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن سىلەر بىلەن بىللە بولىمەن.
12 مەن سىلەرگە شۇنداق رەھىمدىللىقنى كۆرسىتىمەنكى، ئۇ سىلەرگە رەھىم قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىلەرنى ئۆز
زېمىنىڭلارغا قايتىشقا يول قويىدۇ.
13 بىراق سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالماي »بۇ زېمىندا قەتئىي تۇرمايمىز« ـ دېسەڭلار
14 ۋە: »ياق، بىز مىسىر زېمىنىغا بارايلى، شۇ يەردە نە ئۇرۇشنى كۆرمەيمىز، نە كاناي-ئاگاھ سىگنالىنى ئاڭلىمايمىز،
نە نانغا زار بولمايمىز، شۇ يەردە ياشايمىز« ـ دېسەڭلار،
15 ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار، ئى يەھۇدانىڭ بۇ قالدىسى بولغان سىلەر: ساماۋى قوشۇنلارنىڭ
سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ »سىلەر مىسىرغا كىرىپ، شۇ يەردە
ئولتۇراقلاشىشقا قەتئىي نىيەتكە كەلگەن بولساڭلار،
16 ئەمدى شۇنداق بولىدۇكى، سىلەر قورقىدىغان قىلىچ مىسىردا سىلەرگە يېتىشۋالىدۇ، سىلەر قورقىدىغان
قەھەتچىلىك مىسىردا سىلەرگە ئەگىشىپ قوغلاپ بارىدۇ، شۇ يەردە سىلەر ئۆلىسىلەر.
17 شۇنداق بولىدۇكى، مىسىرغا كىرىپ شۇ يەردە تۇرايلى دەپ قەتئىي نىيەت قىلغان ئادەملەرنىڭ ھەممىسى قىلىچ،
قەھەتچىلىك ۋە ۋابا بىلەن ئۆلىدۇ، ئۇلارنىڭ ھېچقايىسىسى تىرىك قالمايدۇ ۋە ياكى مەن بېشىغا چۈشۈرىدىغان
بالا-ئىپەتتىن قۇتۇلالمايدۇ.
18 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ غەزىپىم
ۋە قەھرىم يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈلگەندەك، سىلەر مىسىرغا كىرگىنىڭلاردا، قەھرىم بېشىڭلارغا
چۈشۈرۈلىدۇ، سىلەر لەنەتكە قالىدىغان ۋە دەھشەت باسىدىغان ئوبيېكت، لەنەت سۆزى ھەم رەسۋاچىلىقنىڭ
ئوبيېكتى بولىسىلەر ۋە سىلەر بۇ زېمىننى قايتىدىن ھېچ كۆرمەيسىلەر. ■
19 پەرۋەردىگار سىلەر، يەنى يەھۇدانىڭ قالدىسى توغرۇلۇق: »مىسىرغا بارماڭلار«! ـ دېگەن. ـ ئەمدى شۇنى
بىلىپ قويۇڭلاركى، مەن بۈگۈنكى كۈندە سىلەرنى ئاگاھلاندۇردۇم.«!
20 ـ سىلەرنىڭ مېنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ يېنىغا ئەۋەتكىنىڭلار »پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا بىز ئۈچۈن دۇئا
قىلغايسەن، پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بىزگە نېمە دېسە، بىزگە يەتكۈزۈپ بەرسەڭ بىز شۇنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلىمىز«

■ 42:6 يەر. 237: ■ 42:10 يەر. 6:24، 4:31، 733: ■ 42:18 يەش. 15:65، يەر. 20:7، 16:18، 8:19، 9:24،
18:25، 9، 6:26، 1829:

دېگۈزگىنىڭلار تۆزۈكلارنى ئالداپ جېنىڭلارغا زامىن بولۇشتىن ئىبارەت بولدى، خالاس. □
21 مەن بۈگۈنكى كۈندە سىلەرگە ئۇنىڭ دېگىنىنى ئېيتىپ بەردىم؛ لېكىن سىلەر پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ
ئاۋازىغا ۋە يا كى ئۇنىڭ مېنى سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا ئەۋەتكەن ھېچقايسى ئىشتا ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلمىدىڭلار. □
22 ئەمدى ھازىر شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، سىلەر ئولتۇراقلىشايلى دەپ باردىغان جايدا قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابا
بىلەن ئۆلىسىلەر.«

43

1 شۇنداق بولدىكى، يەرەميا ئۇلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارنىڭ ھەممە سۆزلىرىنى بارلىق خەلققە ئېيتىپ تۈگەتتى
)خۇداسى پەرۋەردىگار يەرەميانى ئۇلارغا بۇ بارلىق سۆزلەرنى ئېيتىش ئۈچۈن ئەۋەتكەن(، ـ
2 شۇنىڭ بىلەن ھوشىيانىڭ ئوغلى ئازارىيا ۋە كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان ۋە شۇنداقلا بارلىق ھالى چوڭ ئادەملەر
يەرەميىغا مۇنداق دېدى: ـ »سەن يالغان ئېيتىۋاتىسەن! خۇدايىمىز پەرۋەردىگار سېنى بىزگە: »سىلەر مىسىردا
ئولتۇراقلىشىش ئۈچۈن بارماڭلار«! دېيىشكە ئەۋەتكەن ئەمەس؛ □
3 بەلكى نېرىيانىڭ ئوغلى بارۇق چوقۇم سېنى بىزگە قارشىلاشتۇرۇپ، بىزنى كالدىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇشقا
كۆشكۈرتمەكتە؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بىزنى ئولۇمگە مەھكۇم قىلىدۇ يا كى بىزنى بابىلغا سۈرگۈن قىلىدۇ.«
4 شۇنىڭ بىلەن كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان، لەشكەر باشلىقلىرىنىڭ ھەممىسى ۋە بارلىق خەلق پەرۋەردىگارنىڭ:
»يەھۇدا زېمىنىدا تۇرۇۋېرىڭلار« دېگەن ئاۋازىغا قۇلاق سالمىدى؛
5 بەلكى كارېئاھنىڭ ئوغلى يوھانان ۋە بارلىق لەشكەر باشلىقلىرى ھەيدىۋېتىلگەن بارلىق ئەللەردىن يەھۇدا زېمىنىدا
ئولتۇراقلىششقا قايتىپ كەلگەن يەھۇدانىڭ پۈتۈن قالدىسىنى،
6 يەنى ئەرلەر، قىز-ئاياللار، باللار ۋە پادىشاھنىڭ قىزلىرىنى، جۈملىدىن قاراۋۇل بېگى نېبۇزار-ئادان ئاھىكامنىڭ
ئوغلى گەدالىياغا تاپشۇرغان ھەربىر كىشىنى ھەمدە يەرەميا پەيغەمبەر ھەم نېرىيانىڭ ئوغلى بارۇقنى ئېلىپ،
7 مىسىر زېمىنىغا كىرىپ كەلدى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلمىدى. ئۇلار تاھپانەس شەھىرىگە
يېتىپ كەلدى.

بېشارەت ـ نېبوقادنەسار مىسىرغا ھېسىپ كىرىپ، بۇلاڭ-تالاڭ قىلىدۇ

8 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى يەرەميىغا تاھپانەستە كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
9 يەھۇدىيلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا، قولۇڭغا بىرنەچچە چوڭ تاشلارنى ئېلىپ پىرەۋننىڭ تاھپانەستىكى ئوردىسىنىڭ
كىرىش يولىنىڭ يېنىدىكى خىشلىق يولدىكى سېغىز لايغا كۆمۈپ يوشۇرۇۋېرىڭ،
10 ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ ساماۋاۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق
دەيدۇ: ـ مانا، مەن مېنىڭ قۇلۇم بولغان بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنى چاقىرىپ ئېپكېلىمەن، ئۇ مەن كۆمۈپ
يوشۇرغان بۇ تاشلار ئۈستىگە تۆز تەختىنى سالىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئۈستىگە شاھانە چېدىرىنى يېيىپ تىكىدۇ. ■

□ 42:20 »ـ سىلەرنىڭ مېنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ يېنىغا ... »پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا ...« دېگۈزگىنىڭلار تۆزۈكلارنى ئالداپ جېنىڭلارغا زامىن بولۇشتىن ئىبارەت بولدى، خالاس« ـ ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »سىلەرنىڭ مېنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ يېنىغا: »پەرۋەردىگار خۇدايىمىزغا ... « دېگۈزۈپ ئەۋەتكىنىڭلاردا تۆزۈكلار جېنىڭلارنى ئالداپ قويغانسىلەر، خالاس.«
□ 42:21 »مەن بۈگۈنكى كۈندە سىلەرگە ئۇنىڭ دېگىنىنى ئېيتىپ بەردىم؛ لېكىن ... خۇدايىڭلارنىڭ ئاۋازىغا ۋە يا كى ئۇنىڭ مېنى سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا ئەۋەتكەن ھېچقايسى ئىشتا ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلمىدىڭلار« ـ بۇ يېرىدىكى، ئۆلىنىڭ كۆڭلىدىكى، يەنى: »خۇدانىڭ سۆزىگە ھېچ ئىتائەت قىلمايمىز« دېگەن پوزىتسىيىسى پەيغەمبەرگە ئايان ئىدى. □ 43:2 »ھوشايانىڭ ئوغلى ئازارىيا« ـ بۇ ئادەم 1:42 دىكى »ھوشايانىڭ ئوغلى يەزانىيا« دېگەن ئادەم بىلەن بىر بولۇشى مۇمكىن. ■ 43:10 يەر. 9:25 627:

11 ئۇ كېلىپ مىسىر زېمىنىدا جەڭ قىلىدۇ، ئۆلۈمگە بېكىتىلگەنلەر ئۆلىدۇ، سۈرگۈن بولۇشقا بېكىتىلگەنلەر سۈرگۈن
بولىدۇ، قىلىچقا بېكىتىلگەنلەر قىلىچلىنىدۇ. □ ■
12 مەن مىسىردىكى بۇتلارنىڭ ئۆيلىرىگە ئوت ياقتۇرغۇزىمەن، ئۇ ئۇلارنى كۆيدۈرۈپ، بۇتلىرىنى ئېلىپ سۈرگۈن
قىلىدۇ، قوي پادىچىسى ئۆز تونىنى كىيگەندەك ئېيوقادنەسارمۇ مىسىر زېمىنىنى ئۆزىگە كىيىۋالىدۇ، ئۇ شۇ يەردىن
ئامان-ئېسەن چېقىدۇ. □
13 ئۇ مىسىر زېمىنىدىكى »قۇياش ئىبادەتخانىسى«دىكى تۇۋرۇكلەرنى چېقىۋېتىدۇ، ئۇ مىسىردىكى بۇتلىرىنىڭ ئۆيلىرىگە
ئوت قويۇپ كۆيدۈرۈۋېتىدۇ.□

44

پەرۋەردىگارنىڭ مىسىرغا قاچقان يەھۇدىيلارغا بۇتپەرەسلىكى تۆپەيلىدىن چۈشۈرىدىغان جازاسى

1 مىسىردا تۇرغان، يەنى مىگدولدا، تاھپانەستە، نوفتا ۋە مىسىرنىڭ جەنۇبىي تەرىپى پاتروس زېمىنىدا تۇرغان بارلىق
يەھۇدىيلار توغرۇلۇق بۇ سۆز يەرەمىياغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ □
2-3 »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن
يېرۇسالېم ھەم يەھۇدادىكى ھەممە شەھەرلەر ئۈستىگە چۈشۈرگەن بارلىق بالا-ئېشىپەتنى كۆرگەنسىلەر، مانا، ئۇلارنىڭ
سادىر قىلغان رەزىللىكى تۆپەيلىدىن بۇگۈنكى كۈندە ئۇلار خارابلىك بولۇپ، ئادەمزاتسىز قالدى، چۈنكى ئۇلار نە
ئۆزلىرى، نە سىلەر، نە ئاتا-بوۋىلىرىڭلار بىلمەيدىغان يات ئىلاھلارغا چوقۇنۇشقا، خۇشبۇي يېقىشقا يېرىپ، مېنى
غەزەپلەندۈرگەن.
4 مەن تاڭ سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ قۇللىرىم بولغان پەيغەمبەرلەرنى سىلەرگە ئەۋەتىپ: »مەن نەپرەتلىنىدىغان
بۇ يىرگىنىشلىك ئىشنى قىلغۇچى بولماڭلار«! ـ دەپ ئاگاھلاندۇرغانمەن.
5 لېكىن ئۇلار ئىتائەت قىلمىغان، ھېچ قۇلاق سالمىغان، ئۇلار رەزىللىكىدىن، يات ئىلاھلارغا خۇشبۇي يېقىشتىن
قولىنى زادى ئۈزمىگەن.
6 شۇنىڭ بىلەن قەھرىم ھەم غەزىپىم ئۇلارغا تۆكۈلگەن، يەھۇدادىكى شەھەرلەردە ھەم يېرۇسالېمدىكى رەستە-
كوچىلاردا يېقىلغان، كۆيگەن، ئۇلار بۇگۈنكى كۈندە ۋەيرانە ۋە خارابلىك بولۇپ قالدى.■
7 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەر
نېمىشقا ئۆز-ئۆزۈڭلارغا زور كېلىپەت كەلتۈرمەكچىسىلەر، ئۆزۈڭلارغا ھېچقانداق قالدى قالدۇرماي ئۆزۈڭلاردىن،
يەنى يەھۇدانىڭ ئېچىدىن ئەر-ئايال، بالا-بوۋاقلارنى ئۆزمەكچىسىلەر!؟

□ **43:11** »ئۇ)ئېيوقادنەسار(كېلىپ مىسىر زېمىنىدا جەڭ قىلىدۇ، ئۆلۈمگە بېكىتىلگەنلەر ئۆلىدۇ« ـ بۇ ئايەتتىكى »ئۆلۈم« بەلكىم ۋابانى كۆرسىتىدۇ. 2:15نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **43:11** يەر. 2:15□ زەك. 911:
□ **43:12** »قوي پادىچىسى ئۆز تونىنى كىيگەندەك ئېيوقادنەسارمۇ مىسىر زېمىنىنى ئۆزىگە كىيىۋالىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ)ئېيوقادنەسار(قوي پادىچىسى ئۆز تونىدىكى پىتلارنى تەرگەندەك مىسىر زېمىنىدىن ھېچنەرسە قالدۇرماي ھەممىنى تېرىۋالىدۇ.« ئايەتتىكى ئىبراني تىلى ئىككى بىسلىق بولغاچقا، ئىككىلا تەرجىمىسى بەلكىم توغرا بولۇشىمۇ مۇمكىن. يەنە شۇنى دېيىشىمىز كېرەككى، قويلار ۋە قوي پادىچىلىرى مىسىرلىقلارغا ئىنتايىن يېرگىنچلىك بولغان »)يار.» 34:46نى كۆرۈڭ.(شۇنىڭ بىلەن بېشارەت مىسىرلىقلار ئۈچۈن ئىنتايىن كىنايىلىك، ئېغىر گەپ بولۇشى كېرەك ئىدى.
□ **43:13** »قۇياش ئىبادەتخانىسى« ـ مىسىردىكى »خىلىئوپولىس«، يەنى »ئون« دېگەن شەھەرگە جايلاشقان. ئۇ ھازىرقى قاھىرە شەھىرىنىڭ ئون كىلومېتر شەرق تەرىپىدە. »ئۇ مىسىردىكى بۇتلىرىنىڭ ئۆيلىرىگە ئوت قويۇپ كۆيدۈرۈۋېتىدۇ« ـ مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 568-يىلى ئېيوقادنەسار مىسىرغا تاجاۋۇز قىلغان، بۇ ۋەقەدىن ئىلگىرى باشقا بىر تاجاۋۇزلۇقىنىڭ بار-يوقلۇقى تېخى خەۋىرىمىز يوق.
□ **44:1** »نوف« ـ كېيىن »مەمفىس« دەپ ئاتالغان. مىگدول، تاھپانەس، نوف ۋە پاتروس دېگەن جايلار ئاساسەن مىسىرنىڭ پۈتكۈل تېررىتوريەسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغاندى.
■ **44:6** يەر. 20:7□ 1842:

8 نېمىشقا تۆز قوللىرىڭلارنىڭ ياسىغىنى بىلەن، سىلەر ئولتۇراقلاشقان مىسىر زېمىنىدا يات ئىلاھلارغا خۇشبۇي يېقىپ مېنى غەزەپلەندۈرىسىلەر؟ شۇنداق قىلىپ سىلەر ھالاك بولۇپ يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەر ئارىسىدا لەنەت سۆزى ۋە رەسۋا قىلىنىدىغان بىر ئوييىبكت بولىسىلەر.
9 سىلەر يەھۇدا زېمىنىدا ھەم يېرۇسالېمنىڭ رەستە-كوچىلىرىدا سادىر قىلىنغان رەزىللىكنى، يەنى ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ رەزىللىكىنى، يەھۇدا پادىشاھلىرىنىڭ رەزىللىكىنى ۋە ئۆزلارنىڭ ئاياللىرىنىڭ رەزىللىكىنى، سىلەرنىڭ تۆز رەزىللىكىڭلارنى ھەم ئاياللىرىڭلارنىڭ رەزىللىكىنى ئۇنتۇپ قالدىڭلارمۇ؟
10 بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر خەلقىڭلار تۆزىنى ھېچ تۆۋەن تۇتمىدى، مەندىن ھېچ قورقمىدى، ئۆلار مەن سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا ھەم ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ ئالدىغا قويغان تەۋرات-قانۇنۇمدا ياكى بەلگىلىمىلىرىمدە ھېچ ماڭغان ئەمەس.
11 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن بېشىڭلارغا كۈلپەت چۈشۈرۈپ، بارلىق يەھۇدانى ھالاك قىلغۇچە سىلەرگە يۈزۈمنى قارىتىمەن؛ ■
12 مەن مىسىر زېمىنىغا شۇ يەردە ئولتۇراقلىشايلى دەپ قەتئىي نىيەت قىلغان يەھۇدانىڭ قالدىسىغا قول سالىمەن، ئۇلارنىڭ ھەممىسى مىسىر زېمىنىدا تۈگىشىدۇ؛ مىسىر زېمىنىدا يېقىلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئەڭ كىچىكىدىن چوڭىغىچە قىلىچ بىلەن، قەھەتچىلىك بىلەن تۈلىدۇ؛ ئۇلار قىلىچ بىلەن ۋە قەھەتچىلىك بىلەن تۈلىدۇ، ئۇلار لەنەت ئوقۇلىدىغان ۋە دەھشەت باسقۇچى ئوييىبكت، لەنەت سۆزى ھەم رەسۋا قىلىنىدىغان بىر ئوييىبكت بولىدۇ. ■
13 مەن مىسىر زېمىنىدا تۇرۇۋاتقانلارنى يېرۇسالېمنى جازالىغاندەك قىلىچ بىلەن، قەھەتچىلىك بىلەن ۋە ۋابا بىلەن جازالايمەن؛
14 شۇنىڭ بىلەن مىسىر زېمىنىدا ئولتۇراقلىشايلى دەپ شۇ يەرگە كىرگەن يەھۇدانىڭ قالدىسىدىن يەھۇدا زېمىنىغا قايتىشقا ھېچقايسىسى قاچالمايدۇ ياكى ھېچكىم قالمايدۇ؛ شۇ يەرگە قايتىپ ئولتۇراقلىشىشقا ئىنتىزار بولىسىمۇ، قاچالىغان ئاز بىر قىسمىدىن باشقىلىرى ھېچقايسىسى قايتمايدۇ.«
15 ئاندىن تۆز ئاياللىرىنىڭ يات ئىلاھلارغا خۇشبۇي ياقىدىغانلىقىنى بىلگەن بارلىق ئەرلەر، ۋە يېنىدا تۇرغان بارلىق ئاياللار، ـ زور بىر توپ ئادەملەر، يەنى مىسىرنىڭ شىمالي تەرپى ۋە جەنۇبي تەرپى پاتروستىن كەلگەن بارلىق خەلق يەرەمىياغا مۇنداق جاۋاب بەردى: ـ □
16 »سەن پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا بىزگە ئېيتقان سۆزگە كەلسەك، بىز ساڭا ھېچ قۇلاق سالمايمىز!
17 ئەكسىچە بىز چوقۇم تۆز ئاغزىمىزدىن چىققان بارلىق سۆزلەرگە ئەمەل قىلىمىز؛ تۆزىمىز، ئاتا-بوۋىلىرىمىز، پادىشاھلىرىمىز ۋە ئەمىرلىرىمىز يەھۇدادىكى شەھەرلەردە ھەم يېرۇسالېمدىكى رەستە-كوچىلاردا قىلغىنىدەك بىزلەر »ئاسمانلارنىڭ خانىشى«غا خۇشبۇي يېقىۋېرىمىز ۋە ئۇنىڭغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيۇۋېرىمىز؛ چۈنكى ئەينى چاغدا بىزنىڭ ئېنىمىز پۇتۇن بولۇپ، توققۇزىمىز تەل، ھېچ كۈلپەتنى كۆرمەي ئۆتكەن. □ ■
18 ئەمما »ئاسمانلارنىڭ خانىشى«غا خۇشبۇي يېقىشنى ۋە ئۇنىڭغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيۇشنى توختاتقىنىمىزدىن باشلاپ، بىزنىڭ ھەممە نەرسىمىز كەم بولۇپ، قىلىچ بىلەن ھەم قەھەتچىلىك بىلەن ھالاك بولۇپ كەلدۇق.
19 بىز ئاياللار »ئاسمانلارنىڭ خانىشى«غا خۇشبۇي ياقتىنىمىزدا ۋە ئۇنىڭغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيغىنىمىزدا، بىزنىڭ ئۇنىڭغا ئوخشىتىپ پوشكاللارنى ئېتىشىمىزنى ھەم ئۇنىڭغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيۇشىمىزنى ئەرلىرىمىز قوللىمىغانمۇ؟.«

■ **44:11** يەر. 10:21 ئام. 49:
■ **44:12** يەر. 42:22 17 16 15:
□ **44:15** »مىسىرنىڭ شىمالي تەرپى ۋە جەنۇبي تەرپى پاتروستىن كەلگەن بارلىق خەلق« ـ ئىبراني تىلدا »مىزرائىمدا، پاتروستا تۇرغان بارلىق خەلق.«
»مىزرائىم« ـ مىسىرنىڭ شىمالي تەرپى، »پاتروس« ـ مىسىرنىڭ جەنۇبي تەرىپىدۇر. □ **44:17** »ئاسماننىڭ خانىشى« ـ بىرخىل ئايال بۇت، ئەلۋەتتە.
■ **44:17** يەر. 187:

20 يەرەميا بارلىق خەلققە، ھەم ئەرلەر ھەم ئاياللارغا، مۇشۇنداق جاۋابنى بەرگەنلەرنىڭ ھەممىسگە مۇنداق دېدى:
21 ـ »پەرۋەردىگارنىڭ ئېسىدە قىلىپ كۆڭلىگە تەككەن ئىش دەل سىلەر، ئاتا-بوۋىلىرىڭلار، پادىشاھلىرىڭلار، ئەمىرلىرىڭلار شۇنداقلا زېمىندىكى خەلقنىڭ يەھۇدادىكى شەھەرلەردە ھەم يېرۇسالېمدىكى رەستە-كوچىلاردا ياققان خۇشبۇيى ئەمەسمۇ؟
22 ئاخىرىدا پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلارنىڭ رەزىللىكىگە ھەم سادىر قىلغان يىرگىنچلىك ئىشلىرىڭلارغا چىداپ تۇرالمىغان؛ شۇڭا زېمىنىڭلار بۇگۈنكى كۈندىكىدەك خارابلىك، ئادەمنى دەھشەت باسقۇچى، لەنەت ئوبيېكتى ۋە ئادەمزاتسىز بولغان.
23 سەۋەبى، سىلەر خۇشبۇيي ياققانسىلەر، پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا گۇناھ سادىر قىلىپ، ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالماي، ئۇنىڭ نە تەۋرات-قانۇنىدا، نە بەلگىلىمىلىرىدە نە ئاگاھ-گۇۋاھلىقلىرىدا ھېچ ما ئىمغانسىلەر؛ شۇڭا بۇگۈنكى كۈندىكىدەك بۇ بالا-يېتىپەت بېشىڭلارغا چۈشتى.«
24 يەرەميا بارلىق خەلققە، بولۇپمۇ بارلىق ئاياللارغا مۇنداق دېدى: ـ »ئى مىسىردا تۇرغان بارلىق يەھۇدا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار!
25 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەر ئاياللار تۆز ئاغزىڭلار بىلەن: »بىز «ئاسمانلارنىڭ خانىشى«غا خۇشبۇيي يېقىش، ئۇنىڭغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيۇش ئۈچۈن ئېچىكەن قەسەملىرىمىزگە چوقۇم ئەمەل قىلىمىز« دېگەنسىلەر ۋە ئۇنىڭغا تۆز قوللىرىڭلار بىلەن ئەمەل قىلغانسىلەر. ئەمدى قەسىمىڭلاردا چىڭ تۇرىۋېرىڭلار! قەسىمىڭلارغا تولۇق ئەمەل قىلىۋېرىڭلار! □
26 لېكىن شۇنداق بولغاندا، ئى مىسىردا تۇرغان بارلىق يەھۇدا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار! مانا، مەن تۆزۈمنىڭ ئۇلۇغ نامىم بىلەن قەسەم قىلغانىمەنكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مىسىرنىڭ بارلىق زېمىنىدا تۇرۇۋاتقان يەھۇدالىق ھېچقايسى كىشى مېنىڭ ناممىنى تىلغا ئېلىپ: »رەب پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دەپ قايتىدىن قەسەم ئېچمەيدۇ.
27 مانا، مەن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئاۋات-ھالاۋەت ئەمەس، بەلكى بالا-يېتىپەت چۈشۈرۈش ئۈچۈن ئۇلارنى كۆزلەۋاتىمەن؛ شۇڭا مىسىردا تۇرۇۋاتقان يەھۇدالىق بارلىق كىشىلەرنىڭ ھەممىسى تۈگىگۈچە قىلىچ ۋە قەھەتچىلىك بىلەن ھالاك بولىدۇ. ■
28 قىلىچتىن قۇتۇلۇپ قاچقانلار بولسا ئىنتايىن ئاز بىر توپ ئادەملەر بولۇپ، مىسىر زېمىنىدىن يەھۇدا زېمىنىغا قايتىپ كېلىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن مىسىر زېمىنىغا ئولتۇراقلىشايلى دەپ كەلگەن يەھۇدانىڭ قالدىسى كىمنىڭ سۆزىنىڭ، مېنىڭكى ياكى ئۇلارنىڭ ئىناۋەتلىك بولغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بېلىپ يېتىدۇ.
29 مېنىڭ سىلەرنى بۇ يەردە جازالايدىغانلىقىمغا، مېنىڭ سۆزلىرىمنىڭ چوقۇم سىلەرگە كۈلپەت كەلتۈرمەي قويمايدىغانلىقىنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە شۇ ئالدىنئالا بېشارەت بولىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
30 ـ مانا، مېنىڭ يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيانى ئۇنىڭ دۈشمىنى، جېنىنى قوغلاپ ئىزدىگەن بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ قولىغا تاپشۇرغىنىمدەك مەن ئوخشاشلا مىسىر پادىشاھى پىرەۋن خوفرانى تۆز دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا ھەمدە جېنىنى ئىزدىگەن كىشىلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.«□

□ 44:25 »سىلەر ئاياللار تۆز ئاغزىڭلار بىلەن...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىلەر ۋە ئاياللىرىڭلار تۆز ئاغزىڭلار بىلەن...». »»بىز «ئاسمانلارنىڭ خانىشى«غا خۇشبۇيي يېقىش، ئۇنىڭغا »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيۇش ئۈچۈن ئېچىكەن قەسەملىرىمىزگە چوقۇم ئەمەل قىلىمىز« دېگەنسىلەر« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى ھەرىكەتنىڭ ئىگىسى »ئاياللار« بولسىمۇ، لېكىن سۆزلەر »ئاياللار سىيغىسى« بىلەن ئەمەس، بەلكى »ئەرلەر سىيغىسى« شەكلىدە ئېيتىلىنىدۇ. بۇ بەلكىم: »سىلەر ئەركەكلەر ئاياللىرىڭلارغا بويسۇندىغان »سايماخونلار بولدۇڭلار« دېگەندەك كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ بولسا كېرەك.

■ 44:27 يەر. 2831:

□ 44:30 »مېنىڭ يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيانى ئۇنىڭ دۈشمىنى، جېنىنى قوغلاپ ئىزدىگەن بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ قولىغا تاپشۇرغىنىمدەك مەن ئوخشاشلا مىسىر پادىشاھى پىرەۋن خوفرانى تۆز دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا ھەمدە جېنىنى ئىزدىگەن كىشىلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن« ـ پىرەۋن خوفرا ئەسلى پادىشاھ زەدەكىيانى نېبوقادنەسارغا ئىسيان كۆتۈرۈشكە قۇتراتقاندى. ئۇ ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 570-يىلى مەخپىي ئولتۇرۇلگەن. شۇنىڭ بىلەن

45

بارۇققا بېرىلگەن ئاگاھ ھەم تەسەللى

1 يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىمنىڭ تۆتىنچى يىلى، نېرىيانىڭ ئوغلى بارۇق يەرەمىيانىڭ ئاغزىغا قاراپ بۇ سۆزلەرنى
ئورام قەغەزگە يازغىندا، يەرەمىيا پەيغەمبەر ئۇنىڭغا بۇ سۆزنى ئېيتقان: ـ
2 »ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار سەن بارۇق توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ
3 سەن: »ھالىمغا ۋاي! چۈنكى پەرۋەردىگار قايغۇمغا دەرد-ئەلەم قوشۇپ قويدى؛ مەن ئاھ-زارلار قىلىشتىن
چارچىدىم، زادىلا ئارام تاپالمىدىم«! ـ دېدىڭ.
4 ـ يەرەمىيا، سەن ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: ـ
پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن قۇرۇپ چىققانلىرىمنى ھازىر غۇلىتىمەن، مەن تىككەنلىرىمنى، يەنى بۇ
پۈتكۈل جاھاننى ھازىر يۇلۇپ تاشلايمەن. □
5 مەن بۇنداق قىلغان يەردە سەن تۆزۈلۈڭ ئۆچۈن ئۇلۇغ ئىشلارنى ئىزدىشىڭگە توغرا كېلەمدۇ؟ بۇلارنى ئىزدىمە؛ چۈنكى
مانا، مەن بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئۈستىگە بالا-يىتىپەت چۈشۈرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ لېكىن جېنىڭنى سەن
باردىغان بارلىق يەرلەردە تۆزۈڭگە ئولجا قىلىپ بېرىمەن.« □ ■

46

46-51-بابلار ـ ئەللەر توغرۇلۇق بېشارەتلەر •••• «1» مىسىر ـ مىسىرنىڭ قوشۇنى كارشېمىش شەھىردە مەغلۇپ بولىدۇ

1 يەرەمىيا پەيغەمبەرگە كەلگەن پەرۋەردىگارنىڭ ئەللەر توغرۇلۇق سۆزى تۆۋەندە: ـ
2 مىسىر توغرۇلۇق: ئەفرات دەرياسى بويىدىكى كاركېمىش شەھىرىنىڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقان، پىرەۋن-نەقونىڭ قوشۇنى
توغرۇلۇق)بۇ قوشۇننى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار يەھوئاكىمنىڭ تۆتىنچى يىلى بىتچىت قىلغان:(□
ـ
3 »قالقان-سىپارلارنى ئېلىپ سەپكە چۈشۈڭلار! جەڭگە چىقىشقا تەييارلىنىڭلار!
4 ئاتلارنى ھارۋىلارغا قېتىڭلار! ئاتلىرىڭلارغا مىنىڭلار! بېشىڭلارغا دۇبۇلغا سېلىپ سەپتە تۇرۇڭلار!
نەيزىلىرىڭلارنى بىلەپ ئىتتىكلىتىڭلار! ساۋۇت-قۇياقلارنى كىيىۋېلىڭلار!■

بۇ ئىش مىسىردا تۇرغان يەھۇدىيلارغا بىر ئاگاھ-بېشارەت ئىدى.

□ **45:4** »بۇ پۈتكۈل جاھاننى...« ـ ياكى »بۇ پۈتكۈل زېمىننى...«. لېكىن 5-ئايەتكە قارىغاندا »جاھاننى« توغرىدۇر.

□ **45:5** »مەن بۇنداق قىلغان يەردە سەن تۆزۈلۈڭ ئۆچۈن ئۇلۇغ ئىشلارنى ئىزدىشىڭگە توغرا كېلەمدۇ؟ بۇلارنى ئىزدىمە؛ چۈنكى مانا، مەن بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئۈستىگە بالا-يىتىپەت چۈشۈرىمەن، ... لېكىن جېنىڭنى سەن باردىغان بارلىق يەرلەردە تۆزۈڭگە ئولجا قىلىپ بېرىمەن« ـ بۇ 45-بابتىكى بېشارەت پادىشاھ يەھوئاكىمنىڭ تەختىگە ئولتۇرغان ۋاقتىدا بېرىلگەن بولسا، ئېمىشقا مۇشۇ يەردە)يەرەمىيا ۋە بارۇق مىسىردا قالغان ۋاقىتتا(»ئورام يازما«غا قوشۇلغان؟ بەلكىم تۆنىڭ مۇشۇ يەردە خاتىرىلىنىش سەۋەبى، يەرەمىيا ۋە بارۇق مىسىردا، پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلغان ۋە ئاسىيلىق قىلماقچى بولغان يەھۇدانىڭ شۇ ئاز بىر قالدىسى ئارىسىدا)يۇقىرىقى بېشارەتلەر كۆرسەتكەندەك(تېخىمۇ ئېغىر خەتەردە قالغان، شۇڭا ھازىر بۇ بېشارەت بارۇققا تېخىمۇ ئەھمىيەتلىك، تېخىمۇ تەسەللى بېرىشى مۇمكىن ئىدى.
يەرەمىيا پەيغەمبەر تۆزى مىسىر زېمىنىدا تۇلگەن ياكى تۇلتۇرۇلگەن بولۇشى مۇمكىن. تۆنىڭ كىتابىنىڭ قولىمىزدا تۇرغانلىقى ئۈچۈن بىز شۇبھىسىزكى بارۇققا قەرزدارمىز.

■ **45:5** يەر. 9:21 2:38 1839:

□ **46:2** »مىسىر توغرۇلۇق: ئەفرات دەرياسى بويىدىكى كاركېمىش شەھىرىنىڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقان، پىرەۋن-نەقونىڭ قوشۇنى توغرۇلۇق)بۇ قوشۇننى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار يەھوئاكىمنىڭ تۆتىنچى يىلى بىتچىت قىلغان:(ـ «.... ـ مىسىر توغرۇلۇق بۇ بېشارەت پىرەۋننىڭ قوشۇنى بىتچىت قىلىنىشتىن ئىلگىرى بېرىلگەن، مۇشۇ يەردە كېيىنكى ۋاقىتتا خاتىرىلەنگەن، ئەلۋەتتە. ئۇقۇرمەنلەرنىڭ دىققىتىگە ئەرزىيدۇكى، »يەھۇدانىڭ پادىشاھى يەھوئاكىمنىڭ تۆتىنچى يىلى« يەھۇدانىڭ كەلگۈسى ئۆچۈن ھەم يەرەمىيانىڭ بېشارەتلىرى ئۈچۈن ئىنتايىن مۇھىم يىل بولغان. شۇ يىل ئوتىۋرا شەرقتىكى »كۈچ تەكشۈرۈلۈش« بابىلنىڭ پادىشاھى نېبوقادنەسارغا ئۆتكەن. ■ **46:4** يەر. 1151:

5 لېكىن مەن نېمىنى كۆرىمەن؟! ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مانا، مۇشۇ لەشكەرلەر دەككە-دۈككىگە چۈشۈپ
چېكىنىدۇ، باتۇر-پالۋانلىرى بىتچىت قىلىنىپ كەينىگە قارىماي بەدەر قاچىدۇ! تەرەپ-تەرەپلەرنى ۋەھىمە باسىدۇ!
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
6 ـ ئەمدى ئەلۋە چاققانلارمۇ قاچالمايدۇ، باتۇر-پالۋانلارمۇ ئامان-ئېسەن قۇتۇلۇپ قالمايدۇ؛ مانا، شىمال تەرىپىدە،
ئەفرات دەرياسى بويىدا ئۆلار پۈتلىشىپ يېقىلىدۇ!
7 سۈلىرى دەريالاردەك ئۆزلىرىنى دولقۇنلىتىپ، نىل دەرياسى كەلكۈن كەبى كۆتۈرۈلگەندەك ئۆزىنى كۆتۈرگەن
كىمدۇر!؟ □
8 سۈلىرى دەريالاردەك ئۆزلىرىنى دولقۇنلىتىپ، نىل دەرياسىدەك ئۆزىنى كۆتۈرگەن دەل مىسىر ئۆزىدۇر؛ ئۇ:
»مەن ئۆزۈمنى كۆتۈرۈپ پۈتكۈل يەر يۈزىنى قاپلايمەن؛ مەن شەھەرلەر ھەم ئۇلارنى تۇرۇۋاتقانلارنى يوقىتىمەن«!
ـ دەيدۇ.
9 ئېتىلىڭلار، ئى ئاتلار! ھە دەپ ئالغا يېسىپ چېپىڭلار، ئى جەڭ ھارۋىلىرى! قالقان كۆتۈرگەن ئېفىئوپىيە ھەم
لۇبيەدىكىلەر، ئوقيالىرىنى ئېگىلدۈرگەن لىدىيەدىكىلەر، پالۋان-باتۇرلار جەڭگە چىقسۇن! □ ■
10 لېكىن بۇ كۈن بولسا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ كۈنىدۇر، ئۇ قىساسلىق بىر
كۈن، يەنى ئۆز ياۋۇلىرىدىن قىساس ئالىدىغان كۈنى بولىدۇ؛ ئۇنىڭ قىلىچى كىشىلەرنى تويغۇچە يۇتىدۇ، ئۇ قانغۇچە
ئۇلارنىڭ قانلىرىنى ئىچىدۇ؛ چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان رەب پەرۋەردىگارنىڭ شىمالى زېمىندا،
ئەفرات دەرياسى بويىدا قىلماقچى بولغان بىر قۇربانلىقى بار! □
11 گىلېئادقا چىقىپ تۇتىيا ئىزدەپ تاپ، ئى مىسىرنىڭ قىزى! لېكىن سەن ئۆزۈڭگە نۇرغۇن دورىلارنى ئالساڭمۇ
بىكار؛ سەن ئۈچۈن ھېچ شىپالىق يوقتۇر! ■
12 ئەللەر خىجالىتىڭ توغرۇلۇق ئاڭلايدۇ، سېنىڭ پەريادلىرىڭ پۈتكۈل يەر يۈزىگە پۇر كېتىدۇ؛ پالۋان پالۋانغا
پۈتلىشىدۇ، ئىككىسى تەڭ مەغلۇپ بولۇپ يېقىلىدۇ!

نېبوقادنەسارنىڭ مىسىر زېمىنىغا ھېسىپ كىرىشى توغرۇلۇق بېشارەت

13 پەرۋەردىگارنىڭ بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ مىسىر زېمىنىغا تاجاۋۇز قىلىپ كىرىشى توغرۇلۇق يەرەميا
پەيغەمبەرگە ئېيتقان سۆزى: ـ
14 مىسىردا جاكارلا، مىگدولدا ئېلان قىل، نوفتا ۋە تاھپانەستىمۇ ئېلان قىل: چىڭ تۇر، جەڭگە بەل باغلا؛
چۈنكى قىلىچ ئەتراپىڭدىكىلەرنى يۇتۇۋاتىدۇ؛ □
15 سېنىڭ باتۇرلىرىڭ نېمىشقا سۈپۈرۈپ تاشلىنىدۇ؟ ئۇلار چىڭ تۇرالمايدۇ؛ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنى سەپتىن
ئىتتىرىپ يېقىتىۋېتىدۇ.

□ 46:7 »سۈلىرى دەريالاردەك ئۆزلىرىنى دولقۇنلىتىپ، نىل دەرياسى كەلكۈن كەبى كۆتۈرۈلگەندەك ئۆزىنى كۆتۈرگەن كىمدۇر!؟« ـ ھەر يىل نىل دەرياسىغا كەلكۈندەك ئۆلۈغ سۇ كېلىدۇ. بۇ سۇ مىسىرنىڭ پۈتكۈل زېمىنىنى بېسىپ سۇغىرىدۇ، مىسىرنىڭ زېمىنىنى باقىدۇ، دېمەكمۇ بولىدۇ.
□ 46:9 »ئېفىئوپىيە..« »لۇبيە...« »لىدىيە« ـ »ئېفىئوپىيە« ئىبرانىي تىلىدا »كۇش« دېيىلىدۇ، »لۇبيە« »)لىبيا«) ئىبرانىي تىلىدا »پۇت« دېيىلىدۇ، »لىدىيە«)ھازىرقى تۈركىيەدە(ئىبرانىي تىلىدا »لۈد« دېيىلىدۇ. بۇ يەرلەردىكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى »يالالىغما لەشكەرلەر« ئىدى.
■ 46:9 يەش. 1966:
□ 46:10 »(پەرۋەردىگار(ئۆز ياۋۇلىرىدىن قىساس ئالىدىغان كۈنى« ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بېشارەتتىكى »قىساس«، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىگە سادىق بولغان پادىشاھ يوسىيانى)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 609-يىلى(ئۆلتۈرۈۋەتكەن پىرەۋن-نەكو ئۆستىدىن ئالغان بىر قىساسنى كۆرسىتىدۇ («2□□□.» 29:23 ۋە 33-35نى كۆرۈڭ.(ئۆنىڭ ئۆستىگە »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« ئادەتتە ئاخىرقى زاماندىكى قىيامەت كۈنىنى كۆرسىتىدۇ، شۇڭا بېشارەتنىڭ شۇ كۈنى ئوغرۇلۇق مەلۇماتلىرى بار بولۇشىمۇ مۇمكىن.
■ 46:11 يەر. 228:
□ 46:14 »مىسىردا ... مىگدول... نوف ... تاھپانەس...» ـ بۇ شەھەرلەرنىڭ ھەممىسى مىسىردا، ئەلۋەتتە. »چىڭ تۇر، جەڭگە بەل باغلا؛ چۈنكى قىلىچ ئەتراپىڭدىكىلەرنى يۇتۇۋاتىدۇ« ـ بېشارەت بېرىلگەن ۋاقىتى بەلكىم ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 604-يىلى بولۇشى مۇمكىن. شۇ چاغدا نېبوقادنەسار فىلىستىيەنى ئىشغال قىلىپ مىسىرنىڭ چېگرىسىدا تاجاۋۇز قىلىشقا تەيار تۇراتتى. ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 568-يىلى نېبوقادنەسار مىسىرغا تاجاۋۇز قىلغان، بۇ ۋەقەدىن ئىلگىرى باشقا بىر تاجاۋۇزلۇق بار-يوقلۇقى توغرۇلۇق تېخى خەۋەرىمىز يوق.

16 ئۇ ئۇلاردىن كۆپلىرىنى پۈتلاشتۇردىدۇ، بەرھەق، ئۇلار قاچقاندا بىر-بىرىگە پۈتلىشىپ يىقىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن
ئۇلار: »بولە، تۇرايلى، زومىگەرنىڭ قىلىچىدىن قېچىپ ئۆز خەلقىمىزگە ۋە ئاتا يۇرتىمىزغا قايتىپ كېتەيلى«! ـ
دەيدۇ؛ □
17 شۇ يەرگە قايتىقاندا ئۇلار: »مىسىر پادىشاھى پىرەۋن پەقەت بىر قىيقاس-سۈرەن، خالاس! ئۇ پەيتنى بىلمەي
ئوتكۈزۈۋەتتى«! ـ دەيدۇ.
18 ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ پادىشاھ، نامى ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگار، ـ تاغلار ئارىسىدا تابور تېغى بولغاندەك، كارمەل تېغى دېڭىز بويىدا ئاسمانغا تاقىشىپ تۇرغاندەك
بىرسى كېلىدۇ. □
19 ئەمدى سەن، ئى مىسىردا تۇرۇۋاتقان قىز، سۈرگۈن بولۇشقا لايىق يۇك-تاقالارنى تەييارلاپ قوي؛ چۈنكى نوف
خارابە بولۇپ كۆيدۈرۈلىدۇ، ھېچ ئادەمزاتسىز بولىدۇ.
20 مىسىر بولسا چىرايلىق بىر ئىنەكتۇر؛ لېكىن ئۇنى نىشان قىلغان بىر كۆكۈيۈن كېلىۋاتىدۇ، شىمالدىن كېلىۋاتىدۇ! □
21 ئۇنىڭ ئارىسىدىكى يالاڭما لەشكەرلەر بولسا بورداق تورپاقلاردەك بولىدۇ؛ ئۇلارمۇ ئارقىغا بۇرۇلۇپ، بىرلىكتە
قېچىشىدۇ؛ ئۇلار چېڭ تۇرۇۋالمايدۇ؛ چۈنكى كۈلپەتلىك كۈن، يەنى جازالىنىش كۈنى ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشكەن
بولىدۇ. □
22 مىسىرنىڭ ئاۋازى يىلاننىڭكىدەك »كۈش-كۈش« قىلىپ ئاڭلىنىدۇ؛ چۈنكى دۈشمەن قوشۇنلىرى بىلەن
ئاتلىنىپ، ئوتۇن كەسكۈچىلەردەك ئۇنىڭغا قارشى پالتىلارنى كۆتۈرۈپ كېلىدۇ. □
23 ئورمانلىقى قويۇقلۇقىدىن كىرگۈسىز بولسىمۇ، ئۇلار ئۇنى كېسىپ يىقىتىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ چۈنكى
كەسكۈچىلەر چېكەتكە توپىدىن كۆپ، سان-ساناقسىز بولىدۇ. □
24 مىسىرنىڭ قىزى خىجالەتتە قالدۇرۇلىدۇ؛ ئۇ شىمالىي ئەلنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ.
25 ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن
نو شەھىرىدىكى بۇت ئامونىنى، پىرەۋنىنى، شۇنداقلا مىسىر ۋە ئۇنىڭ ئىلاھلىرىنى بىلەن پادىشاھلىرىنى جازالايمەن؛
بەرھەق، پىرەۋن ۋە ئۇنىڭغا تايانغانلارنىڭ ھەممىسىنى جازالايمەن؛ □
26 مەن ئۇلارنى ئۇلارنىڭ جېنىنى ئىزدىگۈچىلەر، يەنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ قولىغا ھەم خىزمەتكارلىرىنىڭ
قولىغا تاپشۇرىمەن. بىراق كېيىن، مىسىر قەدىمكى زامانلاردەك قايتىدىن ئاھالىلىك بولىدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

ئىسرائىل ئۆچۈن ئۈمىد

□ 46:16 **»بولە، تۇرايلى، زومىگەرنىڭ قىلىچىدىن قېچىپ ئۆز خەلقىمىزگە ۋە ئاتا يۇرتىمىزغا قايتىپ كېتەيلى«!** ـ بۇ سۆزلەرنى بەلكىم مىسىر قوشۇنىدىكى چەتئەل »يالاڭما لەشكەرلەر«ى ئېيتىدۇ (21□□ كۆرۈڭ.(

□ 46:18 **»تابور« ۋە »كارمەل«** ـ تاغلىرى بەك ئېگىز بولمىسىمۇ، ئۇلار ئەتراپىدىكى يەرلەرگە قارىغاندا كۆككە تاقاشقاندەك كۆرۈنىدۇ. مەنىسى نېبوقادنەسار قوشۇنى بىلەن ئېسىپ كىرگەندە، ئۇلار باشقا پادىشاھلار ۋە ئۇلارنىڭ قوشۇنلىرىدىن زور دەرىجىدە كۆچلۈك كۆرۈنىدۇ.

□ 46:20 **»كۆكۈيۈن«** ـ مال-ۋارانلارنى چاقىدىغان بىرخىل چۈژن. بۇ دەھشەتلىك كۆكۈيۈن »چىرايلىق ئىنەك« بولغان مىسىر ۋە بارلىق »تورپاقلىرى«نى (21-□□□□) تارمار قىلىپ ھەيدەيدۇ! مىسىرلىقلار چوقۇنغان بۇت »بۇقا ئىلاھى«)ئاپىس(بولغاچقا، مۇشۇ »ئىنەك« ۋە »تورپاقلار«غا نىسبەتەن 21-20-ئايەتلەر ئىنتايىن كىنايىلىك، ھەجۋىي سۆزلەردۇر.

□ 46:21 **»ئۇنىڭ ئارىسىدىكى يالاڭما لەشكەرلەر بولسا بورداق تورپاقلاردەك بولىدۇ؛ ئۇلارمۇ ئارقىغا بۇرۇلۇپ، بىرلىكتە قېچىشىدۇ؛ ئۇلار چېڭ تۇرۇۋالمايدۇ«** ـ ئوتىۋۇرا شەرقتىكى بەزى كۆكۈيۈنلەر ئىنتايىن زەھەرلىك، ۋەھشىي بولۇپ، ئىنەك-تورپاقلارنى سەۋدايى، تەلۋە قىلىپ، ئۇيان-بۇيان يۈگۈرتۈپ چېچىۋېتىدۇ. **»جازالىنىش كۈنى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يوقلىنىش كۈنى.«

□ 46:22 **»مىسىرنىڭ ئاۋازى يىلاننىڭكىدەك »كۈش-كۈش« قىلىپ ئاڭلىنىدۇ«** ـ مەنىسى بەلكىم مىسىر قورقۇنچتىن چېكىنگەن ئاماللىسز قالغان يىلاندەك، ئۇنىڭغا يەقەت »كۈش-كۈش« قىلىپ خاپالىقىنى بىلدۈرۈشتىن باشقا ھېچقانداق ئامال قىلالمايدۇ.

□ 46:23 **»ئورمانلىقى قويۇقلۇقىدىن كىرگۈسىز بولسىمۇ، ئۇلار ئۇنى كېسىپ يىقىتىدۇ«** ـ مىسىردا دەرەخلەر ئاز بولىدۇ، شۇڭا بۇ سېلىشتۇرما-ئوخشىتىش بولۇشى كېرەك، بەلكىم »ئورمان« ئۇرغۇنلىغان خەلق ئاھالىسىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 46:25 **»مانا، مەن نو شەھىرىدىكى بۇت ئامونىنى، پىرەۋنىنى، شۇنداقلا مىسىر ۋە ئۇنىڭ ئىلاھلىرىنى بىلەن پادىشاھلىرىنى جازالايمەن«** ـ خۇدا »ئامون« دېگەن بۇت ۋە »مىسىرنىڭ ئىلاھلىرى«نى قانداق جازالايدۇ؟ ھېچ بولمىغاندا، بۇ سۆز خۇدانىڭ مۇشۇ بۇتلارنىڭ »نام-ئابرۇي«لىرىنى پۈتۈنلەي يوقىتىشنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئېھتىمال توغرۇلۇق »مىسىردىن چىقىش«تىكى »قوشۇچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

27 لېكىن سەن، ئى قۇلۇم ياقۇپ، قورقما، ئالاقزادە بولما، ئى ئىسرائىل؛ چۈنكى مانا، مەن سېنى يىراق يۇرتتىن،
نەسلىڭنى سۈرگۈن بولغان زېمىندىن قۇتقۇزۇپ چىقىرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ قايتىپ، خاتىرجەملىك ۋە
ئارامبەخشىتە تۇرىدۇ، ھېچكىم ئۇنى قورقۇتمايدۇ. ■

28 قورقما، ئى قۇلۇم ياقۇپ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ چۈنكى مەن سەن بىلەن بىللىدۇرمەن؛ مەن سېنى تارقىتىۋەتكەن
ئەللەرنىڭ ھەممىسىنى تۈگەشتۈرسەممۇ، لېكىن سېنى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرمەيمەن؛ پەقەت ئۈستۈڭدىن ھۆكۈم چىقىرىپ
تەربىيە-ساۋاق بېرىمەن؛ سېنى جازالىماي قويمايمەن.■

47

«2» فىلىستىيە توغرۇلۇق بېشارەت

1 پەرەۋن گازا شەھىرىگە زەربە بېرىشتىن ئىلگىرى، يەرەميا پەيغەمبەرگە كەلگەن، پەرۋەردىگارنىڭ فىلىستىيەلەر
توغرىسىدىكى سۆزى: ـ □
2 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، شىمالدىن دولقۇنلۇق سۇلار تۇرلەيدۇ؛ ئۇلار تېشىپ بىر كەلكۈن بولىدۇ، ئۇ
زېمىن ۋە ئۇنىڭدا تۇرغان ھەممىنىڭ ئۈستىدىن، شەھەر ۋە ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ئۈستىدىن تاشقىن بولۇپ باسىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئادەملىرى نالە-پەريات كۆتۈرىدۇ، زېمىندا بارلىق تۇرۇۋاتقانلار ئازابتىن نالە-زار قىلىدۇ؛ □
3 توپىلارلىرىنىڭ تۇياقلىرىنىڭ تاراقشىشلىرىنى، جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ تاراقلاشلىرىنى، چاقلىرىنىڭ گۈلدۈرلەشلىرىنى
ئاڭلاپ، ئاتىلار تۇز بالىلىردىن خەۋەر ئېلىشقىمۇ قوللىرى بوشاپ، ئارقىغىمۇ قارىمايدۇ. ■
4 چۈنكى بارلىق فىلىستىيەلەرنى نابۇت قىلىدىغان كۈن، ھەم تۇر ۋە زىدوننى ئۆلارغا يارىدەمدە بولغۇدەك بارلىق قالغان
ئادەملەردىن مەھرۇم قىلىدىغان كۈن يېتىپ كەلدى؛ چۈنكى پەرۋەردىگار فىلىستىيەلەرنى، يەنى كېرىت ئارىلىدىن
چىقىپ كەلگەنلەرنىڭ قالدۇقىنى نابۇت قىلىدۇ. □ ■
5 گازانىڭ ئۈستى تاقىرلىق بولىدۇ؛ ئاشكېلون شەھىرىدىكىلەر داڭ قېتىپ قالىدۇ؛ قاچانغىچە ئەتلىرىگىلارنى تىلىسىلەر،
ئى فىلىستىيە كۆچىلىرىدىن ئامان قالغانلار؟ □ ■

■ **46:27** يەش. 13:41 5:43 1:44 يەر. 1030:
■ **46:28** يەر. 24:10 1130:
□ **47:1** **«گازا»** ـ فىلىستىيەنىڭ بەش چوڭ شەھەرلىرىدىن بىرى.
بېشارەت (1-7) بېرىلگەن ۋاقىت بەلكىم ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 609-يىلى ئىدى. شۇ چاغدا پىرەۋن-نەكو مىسىردىن چىقىپ ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىگە
ئىتتىپاقداش بولۇپ بابىلغا قارشى چىققان. بۇ بېشارەتتىكى «زەربە» بەلكىم پىرەۋن شىمالغا قاراپ يۈرۈش قىلغان، فىلىستىيەنىڭ تېررىتورىيەسىدىن ئۆتۈپ
بولغان ۋاقىتدا قىلىنغان.
□ **47:2** **«شىمالدىن دولقۇنلۇق سۇلار تۇرلەيدۇ؛ ئۇلار تېشىپ بىر كەلكۈن بولىدۇ»** ـ دېمىسەكمۇ، مۇقەددەس كىتابتا » كەلكۈن« زېمىننى بېسىپ
كىرگەن زور قوشۇنغا ئوخشىتىلىدۇ. مۇشۇ »سۇلار« ئاۋۇال پىرەۋنىڭ قوشۇنى بولغان بولۇشى مۇمكىن، كەيىندىكى » كەلكۈن« پىرەۋنىڭ قوشۇننى
تارمار قىلغان بابىللىقلاردىن ئىبارەت.
»شەھەر« بولسا بەلكىم پىرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ. پىرۇسالېم بابىل تەرىپىدىن ئىشغال قىلىنغاندا فىلىستىيەمۇ قاتتىق ئىسكەنجىگە ئېلىنىپ تاجاۋۇز قىلىنغان.
■ **47:3** يەش. 28:5 يەر. 13:4 236:
□ **47:4** **«پەرۋەردىگار فىلىستىيەلەرنى، يەنى كېرىت ئارىلىدىن چىقىپ كەلگەنلەرنىڭ قالدۇقىنى نابۇت قىلىدۇ»** ـ فىلىستىيەلەر ئەسلىدە كېرىت)ئىبرانىي
تىلىدا » كافتور«) ئارىلىدىن چىققاندىدى. ئۇلار تۇزدىكىلەر ھەم زىدوندىكىلەرگە »ئۆتىقان قەبىلىلەر«)قۇنكىيىلىكلەر(بولغاچقا، تۇر ۋە زىدون ئاۋارىگە
ئۇچرىغان بولسا، فىلىستىيەلەر ئۇلارغا يارىدەمگە چىققان بولاتتى. لېكىن فىلىستىيەلەر نابۇت بولغان بولسا، »ئۇلارغا يارىدەمدە بولغۇدەك ... ئادەملەر«
بولمايتتى.
■ **47:4** يەر. 2225:
□ **47:5** **« گازانىڭ ئۈستى تاقىرلىق بولىدۇ»** ـ بەزى ئالىملار يۇنى » گازادىكىلەر قايغۇرۇپ چاچلىرىنى چۇشۇرىدۇ« دېگەن مەنىدە دەپ قارايدۇ.
بىزنىڭچە بىرىنچى مەنىسى شەھەر خارابلىك بولۇپ »تاقىر يەر« بولىدۇ. بۇ سۆز ئىككى بىسلىق بولۇپ ئىككىنچى مەنىدىمۇ بولۇشى مۇمكىن.
»داڭ قېتىپ قالىدۇ«نىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »تۆگىشىدۇ.« **»فىلىستىيەنىڭ كۆچىلىرىدىن ئامان قالغانلار«** ـ يۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى:
»فىلىستىيە جىلغىسىدا قالغانلار.« **»قاچانغىچە ئەتلىرىگىلارنى تىلىسىلەر«** ـ »ئەتلىرىنى تىلىش« قاتتىق قايغۇنى بىلدۈرەتتى. بۇ ئادەت تەۋراتتا مەنىۋى
قىلىنغان. ■ **47:5** قان. 1:14 يەر. 6:16 2025:

6 ئاپلا، ئى پەرۋەردىگارنىڭ قىلىچى، سەن قاچانغىچە تىنمايسەن؟ تۆز قىنىڭغا قايتقىن، ئارام ئېلىپ تىنچلانغىن!
7 لېكىن ئۇ قانداقمۇ توختىيالىسۇن؟ چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا پەرمان چۈشۈرگەن، ئاشكىلون شەھىرىگە ھەم دېڭىز بويىدىكىلەرگە زەرب قىلىشقا ئۇنى بېكىتكەندۇر!

48

«3» موئاب توغرۇلۇق بېشارەت

1 موئاب توغرۇلۇق: ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ نېبونىڭ ھالىغا ۋاي! چۈنكى ئۇ خارابە قىلىنىدۇ، كىرىئاتايىم خجالەتكە قالدۇرۇلۇپ، ئىشغال قىلىنىدۇ، يۇقىرى قورغان بولسا خجالەتكە قالدۇرۇلۇپ ئالاقزادە بولۇپ كەتتى. □ ■
2 موئاب يەنە ھېچ ماختالمايدۇ، ھەشبوندا كىشىلەر ئۇنىڭغا: »ئۇنى ئەل قاتاردىن يوقىتايلى« دەپ سۈيىقەست قىلىدۇ، سەنمۇ، ئى مادمەن، تۇگەشتۈرۈلىسەن، قىلىچ سېنى قوغلايدۇ. □
3 ھورونائىمدىن ئاھ-زارلار كۆتۈرۈلىدۇ: ـ »ئاھ، ۋەيرانچىلىق، دەھشەتلىك پاتىپاراچىلىق«!
4 موئاب بىتچىت قىلىندى! ئۇنىڭ كىچىكلىرىدىن پەريادلىرى ئاڭلىنىدۇ.
5 بەرھەق، لۇھىتقا چىقىدىغان داۋان يولىدىن توختىماي يىغلار كۆتۈرۈلىدۇ، ھورونائىمغا چۈشىدىغان يولدا ھالاكەتتىن ئازابلىق ناله-پەريادلار ئاڭلىنىدۇ. ■
6 قېچىڭلار، جېنىڭلارنى ئېلىپ يۇگۇرۇڭلار! چۆلدىكى بىر چاتقال بولۇڭلار! ■
7 چۈنكى سەن تۆز قىلغانلىرىڭغا ۋە بايلىقلىرىڭغا تايانغانلىقىڭ تۈپەيلىدىن، سەنمۇ ئەسىرگە چۈشىسەن، بۇتۇڭ كېموش، ئۇنىڭ كاھىنلىرى ھەم ئەمىرلىرى بىلەن بىللە سۈرگۈن بولىدۇ. □ ■
8 ۋەيران قىلغۇچى ھەربىر شەھەرگە جەڭ قىلىدۇ، شەھەرلەردىن ھېچقايسى قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ، پەرۋەردىگار دېگەندەك جىلغىمۇ خارابە بولىدۇ، تۈزلەڭلىكمۇ ھالاكەتكە يۈزلىنىدۇ.□

9 دالدىغا بېرىپ قېچىش ئۈچۈن موئابقا قاناتلارنى بېرىڭلار! چۈنكى ئۇنىڭ شەھەرلىرى خارابلىك، ئادەمزاتسىز بولىدۇ □

□ **48:1** »يۇقىرى قورغان« ـ)ئىبرانىي تىلىدا »مىسگاب«) بەلكىم بىر شەھەرنىڭ ئىسمى بولۇشى مۇمكىن.
■ **48:1** يەر. 21:25 327:
□ **48:2** »....□□□□□□□ ھالىغا ۋاي! ... كىرىئاتايىم خجالەتكە قالدۇرۇلۇپ، ئىشغال قىلىنىدۇ (1-□□□□□)؛ ھەشبون ...مادمەن،...« ـ دېمىسەڭمۇ، نېبو، كىرىئاتايىم، ھەشبون، مادمەن ۋە تۈۋەندىكى ئايەتلەردىكى ھورونائىم، لۇخىت، ئاروئەر، بەيت-گامۇل، دىبون قاتارلىقلار موئابنىڭ شەھەرلەردۇر. خەرىتىنى كۆرۈڭ. »ھەشبون« بولسا موئابنىڭ چېگرىسىغا جايلاشقان بولۇپ، بېشارەت بويىچە باشقا شەھەرلەردىن ئىلگىرى بەلكىم دۈشمەن تەرىپىدىن ئىشغال قىلىنىپ ئاندىن دۈشمەننىڭ قوشۇنى ئۈچۈن بازا بولىدۇ. »ھەشبون« ۋە »سۈيىقەست« »)خېشباب«) ئىبرانىي تىلىدا يېقىن سۆزلەردۇر.
يەھۇدىي تارىخشۇناس يوسىفۇسنىڭ خاتىرىسى بويىچە، موئاب نېبوقادنەسار پادىشاھ تەرىپىدىن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 582-يىلى ئىگىلىنىپ، نۇرغۇن شەھەرلىرى ۋەيران قىلىنغان.
■ **48:5** يەش. 515:
■ **48:6** يەر. 617:
□ **48:7** »بۇتۇڭ كېموش، ئۇنىڭ كاھىنلىرى ھەم ئەمىرلىرى بىلەن بىللە سۈرگۈن بولىدۇ« ـ كېموش موئاب چوقۇنغان بۇت ئىدى. ئۇلارنىڭ ئۇنىڭغا تۆز بالىلىرىنى قۇربانلىق قىلىش ئادىتى بار ئىدى («2□□□.» 27:3نى كۆرۈڭ.(
■ **48:7** يەر. 349:
□ **48:8** »پەرۋەردىگار دېگەندەك جىلغىمۇ خارابە بولىدۇ، تۈزلەڭلىكمۇ ھالاكەتكە يۈزلىنىدۇ« ـ »جىلغا« ۋە »تۈزلەڭلىك« موئابنىڭ جەنۇبىي ۋە شىمالىي قىسمىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **48:9** »دالدىغا بېرىپ قېچىش ئۈچۈن موئابقا قاناتلارنى بېرىڭلار«! ـ بۇ جۈملىدىكى ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس. ئوقۇرمەنلەر باشقا خىل تەرجىمىلەرنى ئۈچرىتىشى مۇمكىن.

10)پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىنى كۆڭۈل قويۇپ قىلمىغان كىشى لەنەتكە قالسۇن! قىلىچىنى قان تۆكۈشتىن قالدۇرغان
كىشى لەنەتكە قالسۇن.(!□
11 موئاب ياشلىقىدىن تارتىپ كەڭ-كۈشادە ياشاپ ئارزا گۈللىرى ئۈستىدە تىنغان شارابتەك ئەندىشسىز بولۇپ
كەلگەن؛ ئۇ ھېچقاچان كۆپتىن كۆپكە قۇيۇلغان ئەمەس، يا كى ھېچ سۈرگۈن بولغان ئەمەس؛ شۇڭا ئۆزىنىڭ تەمى
بىرخىل بولۇپ، پۇرىقى ھېچ ئۆزگەرمىگەن. □ ■
12 شۇڭا ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن ئۇنىڭ يېنىغا ئۇلارنى ئۆز كۆپىدىن ئۆكىدىغان ئۆككۈچىلەرنى ئەۋەتىمەن،
ئۇلار ئۇنىڭ كۆپلىرىنى قۇرۇقلىدايدۇ، ئۇنىڭ چۈگۈنلىرىنى چېقىۋېتىدۇ. □
13 ئۆتكەندە ئىسرائىل جەمەتى ئۆز تايانچىسى بولغان بەيت-ئەل تۈپەيلىدىن يەرگە قاراپ قالغاندەك موئابمۇ كېموش
تۈپەيلىدىن يەرگە قاراپ قالىدۇ.□ ■
14 سىلەر قانداقمۇ: »بىز باتۇر، جەڭگىۋار پالۋانمىز«! ـ دېيەلەيسىلەر؟
15 موئابنىڭ زېمىنى خارابە قىلىنىدۇ، دۈشمەن ئۇلارنىڭ شەھەرلىرىنىڭ سېپىللىرىغا چىقىدۇ؛ ئۇنىڭ ئېسىل يىگىتلىرى
قەتل قىلىنىشقا چۈشىدۇ، ـ دەيدۇ پادىشاھ، يەنى نامى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.
16 ـ موئابنىڭ ھالاكىتى يېقىنلاشتى، ئۇنىڭ كۈلپىتى بېشىغا چۈشۈشكە ئالدىرايدۇ.
17 ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ھەممەيلەن ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاھ-زار كۆتۈرۈڭلار، ئۇنىڭ نام-شۆھرىتىنى بىلگەنلەر: »كۈچلۈك
شاھانە ھاسىسى، گۈزەل تايىقىمۇ شۇنچە سۇندۇرۇلدىغۇ«! ـ دەڭلار.
18 شان-شۆھرىتىڭدىن چۈشۈپ قاغىبراپ كەتكەن يەردە ئولتۇر، ئى دىبوندا تۇرۇۋاتقان قىز؛ چۈنكى موئابنى ھالاك
قىلغۇچى ساڭا جەڭ قىلىشقا يېتىپ كەلدى؛ ئۇ ئىستىھكام-قورغانلىرىڭنى بەربات قىلىدۇ.
19 يول بويىدا كۈزەت قىل، ئى ئارۇئەردە تۇرۇۋاتقان قىز؛ بەدەر تىكىۋاتقان ئەردىن ۋە قېچىۋاتقان قىزدىن: »نېمە
بولدى؟« دەپ سورا؛
20 »موئاب خىجالەتكە قالدى، چۈنكى ئۇ بىتچىت قىلىندى«! دەپ جاۋاب بېرىلىدۇ. ئاھ-زار تارتىپ نالە-پەرياد
كۆتۈرۈڭلار، ئارنوندا: »موئاب ھالاك قىلىندى« ـ دەپ جاكارلاڭلار. ■
21 جازا ھۆكۈمى تۈزلەكتىكى جايلىرى ئۈستىگە چىقىرىلدى؛ ھولون، ياھاز ۋە مەفائات ئۈستىگە،
22 دىبون، نېبو ھەم بەيت-دىبلاتائىم ئۈستىگە،
23 كىرىئاتايىم، بەيت-گامۇل ھەم بەيت-مېئون ئۈستىگە،
24 كېرىئوت، بوزراھ ھەم موئابدىكى يىراق-يېقىن بارلىق شەھەرلەرنىڭ ئۈستىگە چىقىرىلىدۇ.
25 موئابنىڭ مۈڭگۈزى كېسىۋېتىلىدۇ، ئۇنىڭ بىلىكى سۇندۇرۇلىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. □

□ **48:10 »پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىنى كۆڭۈل قويۇپ قىلمىغان كىشى لەنەتكە قالسۇن! قىلىچىنى قان تۆكۈشتىن قالدۇرغان كىشى لەنەتكە قالسۇن«!** ـ بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي سۆزلەر كەلگۈسىدە موئابقا ھۇجۇم قىلىدىغان بابىلنى لەشكەرلەرگە ئېيتىلىدۇ.

□ **48:11 »موئاب ياشلىقىدىن تارتىپ كەڭ-كۈشادە ياشاپ ئارزا گۈللىرى ئۈستىدە تىنغان شارابتەك ئەندىشسىز بولۇپ كەلگەن«** ـ شاراب تىنىشى ئۈچۈن ئۈزۈن ۋاقىت مىدىرلىتىلماي تۇرۇشى كېرەك. تىنغان »ئارزا گۈللىرى«،)دۇغ، چۆكۈندە(ناھايىتى ئاچچىق بىر نەرسە، ئەلۋەتتە. شۇڭا باشقا كۆپكە **قۇيۇلماي قالسا،** تەمى قىرتىق، ئاچچىق بولىدۇ، ئەلۋەتتە. **»ئۇ ھېچقاچان كۆپتىن كۆپكە قۇيۇلغان ئەمەس، يا كى ھېچ سۈرگۈن بولغان ئەمەس؛ شۇڭا ئۆزىنىڭ تەمى بىرخىل بولۇپ، پۇرىقى ھېچ ئۆزگەرمىگەن«** ـ بۇ ئوخشىتىش بەلكىم موئابنىڭ ھېچ قىينچىلىققا ئۇچرىمايى، كۆرەكتىك قىلغانلىقى، تولىمۇ كېرىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **48:11** زەف. 121:

□ **48:12 »مەن ئۇنىڭ يېنىغا ئۇلارنى ئۆز كۆپىدىن ئۆكىدىغان ئۆككۈچىلەرنى ئەۋەتىمەن«** ـ بۇ ئوخشىتىشتىكى »شاراب« موئابتىكى ئاھالىنى، »كۆپلىرى«، »چۈگۈنلىرى« ئۇنىڭ يۇرت-شەھەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **48:13 »بەيت-ئەل«** ـ مۇشۇ شەھەر ئىسرائىل)شىمالىي پادىشاھلىق(نىڭ چوڭ بۇتپەرەس مەركىزى بولۇپ، ئۇلار شۇ يەردە "ئالتۇن موزاي بۇت"نى قۇرغان («1□□□.» 12-بابنى، »ھوش.» 5:10 ھەم ،5:8-6 »ئام.» 10:7-17نى كۆرۈڭ.(■ **48:13** 1پاد. 2912: ■ **48:20** يەش. 716:

□ **48:25 »موئابنىڭ مۈڭگۈزى كېسىۋېتىلىدۇ»** ـ تەۋراتتا، »مۈڭگۈز«لەر كۆپ ھاللاردا ئادەملەرنىڭ ئابرۇي-شۆھرىتى يا كى ھوقۇقىنى بىلدۈرىدۇ.

26 ـ ئۇنى مەست قىلىڭلار، چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارغا ئالدىدا ھاكاۋۇرلۇق قىلغان؛ موئاب ئۆز قۇسۇقىدا ئېغىناپ
ياتسۇن، شۇنىڭ بىلەن رەسۋا قىلىنسۇن. □
27 چۈنكى سەن موئاب ئىسرائىلنى مازاق قىلغان ئەمەسمۇ؟ ئۇ ئوغرىلار قاتاردا تۇتۇۋېلىنغانمۇ، سەن ئۇنى تىلغا
ئالساڭلا بېشىڭنى چايقايسەن؟!
28 شەھەرلەردىن چىقىپ تاش-قىيالار ئارىسىنى تۇرالغۇ قىلىڭلار، ئى موئابدا تۇرۇۋاتقانلار؛ غار ئاغزىدا ئۇۋىلىغان
پاختەكتەك بولۇڭلار!
29 بىز موئابنىڭ ھاكاۋۇرلۇقى)ئۇ ئىنتايىن ھاكاۋۇر(!، يەنى ئۇنىڭ تەكەببۇرلۇقى، ھاكاۋۇرلۇقى، كۆڭلىدىكى مەغرۇر-
كۆزەڭلىكى توغرىسىدا ئاڭلىدۇق. □ ■
30 مەن ئۇنىڭ نوچىلىق قىلىدىغانلىقىنى بىلىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ بىراق نوچىلىقى كارغا يارىمايدۇ؛ ئۇنىڭ
چوڭ گەپلىرى بىكار بولىدۇ.
31 شۇنىڭ مەن موئاب ئۈچۈن زار يىغلايمەن، موئابنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن زار-زار كۆتۈرىمەن؛
كىر-خارەسەتتىكىلەر ئۈچۈن ئاھ-پىغان ئاڭلىنىدۇ.
32 ئى سىبماھتىكى ئۈزۈم تېلى، مەن يائازەرنىڭ زار-يىغىسى بىلەن تەڭ سەن ئۈچۈن يىغلايمەن؛ سېنىڭ پېيلەكلىرىڭ
سوزۇلۇپ، ئەسلىدە »تۇلۇك دېڭىز«نىڭ نېرىغا يەتكەنىدى، ئۇلار ئەسلىدە يائازەر شەھىرىگىچىمۇ يەتكەنىدى. لېكىن
سېنىڭ يازلىق مېۋىلىرىڭگە، ئۈزۈم ھوسۇلۇڭ ئۆستىگە بۇزغۇچى بېسىپ كېلىدۇ.□
33 شۇنىڭ بىلەن شادلىق ۋە خۇشاللىق موئابنىڭ باغ-ئېتىزلىرىدىن ۋە زېمىنىدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ؛ مەن ئۈزۈم
كۆزلىگەلەردىن شارابنى يوقتىمەن؛ ئۈزۈم چەيلىگۈچىلەرنىڭ تەنتەنە ئاۋازلىرى قايتىدىن ياڭرىمايدۇ؛ ئاۋازلار بولسا
تەنتەنە ئاۋازلىرى ئەمەس، جەڭ ئاۋازلىرى بولىدۇ. ■
34 چۈنكى نالە-پەريادلار ھەشبوندىن كۆتۈرۈلۈپ، ياھازغىچە ۋە ئېلىئالاھىغچە يېتىدۇ؛ نالە ئاۋازلىرى زوئاردىن
كۆتۈرۈلۈپ، ھورونائىمغىچە ۋە ئەگلات-شېلىشىياغىچە يېتىدۇ؛ ھەتتا نىمرىمدىكى سۇلارمۇ قۇرۇپ كېتىدۇ. □ ■
35 مەن موئابتا »يۇقىرى جايلار«دا قۇربانلىق قىلغۇچىلارنى ۋە يات ئىلاھلارغا خۇشبۇي ياققۇچىلارنى يوقتىمەن،
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

بۇ ئادەمنىڭ بېشىدىن تۆسكەن ئەمەس، ئەلۋەتتە!

□ **48:26 »موئابنى مەست قىلىڭلار«** ـ يۇقىرىدا (25-□□□□) يەرەميا »پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىگە تولغان قەدەھ« توغرۇلۇق سۆزلىگەچكە، بەزى ئالىملار بۇ »مەستلىك« شۇ قەدەھتىن ئىچىشتىن بولۇشى كېرەك، دەپ قارايدۇ. بىزنىڭچە بۇ بىر تەرەپتىن توغرا، خۇدانىڭ غەزىپى بېشىغا چۈشۈرۈلگەندە دەسلەپتىلا ئەقلىنى يوقتىپ ئالجىغانلىقى بولىدۇ. بۇ ئايەتنىڭ تەكتىلەيدىغىنى ئۇلارنىڭ ھاماقەتلىشىپ كەتكەنلىكىدىن ئىبارەت.

□ **48:29 »بىز موئابنىڭ ھاكاۋۇرلۇقى ...، يەنى ئۇنىڭ تەكەببۇرلۇقى، .... كۆڭلىدىكى مەغرۇر-كۆزەڭلىكى توغرىسىدا ئاڭلىدۇق«** ـ بۇ ئايەتنىكى »بىز... ئاڭلىدۇق« دېگۈچى خۇدانىڭ ئۆزىدۇر. خۇدا ئۆزى توغرۇلۇق »بىز« دەپ ئىشلەتكەنلىكى تەۋراتنىكى باشقا يەرلەردىمۇ بار، مەسىلەن »يار.» 26:1، 22:3، 7:11نى ھەم »يەش.» 8:6نى كۆرۈڭ. بەزى ئالىملار ئايەتنىكى »بىز«نى يەرەميا ھەم يەھۋدا خەلقىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

■ **48:29** يەش. 616:

□ **48:32 »ئى سىبماھتىكى ئۈزۈم تېلى، مەن يائازەرنىڭ زار-يىغىسى بىلەن تەڭ سەن ئۈچۈن يىغلايمەن...»** ـ 30-ئايەتنىكى سۆزلىگۈچى خۇدا بولغاندىن كېيىن »)مەن ..بىلىمەن...») شۇيەنسزىكى، 31- 32 ھەم 36-ئايەتلەردىكى سۆزلىگۈچىمۇ خۇدانىڭ ئۆزىدۇر. بۇ ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدۇ. خۇدا يائازەردىكىلەرنى جازالايدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سىبماھدىكى يوقىغان ئۈزۈمزارلار ئۈچۈن يىغلايدۇ. لېكىن خۇدا ئۇلارنى جازالىشى بىلەن ئۇلار بىلەن تەڭ قايغۇرىدۇ. **»»تۇلۇك دېڭىز«»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يائازەر دېڭىزى.« **»ئۇلار)سېنىڭ پېيلەكلىرىڭ(ئەسلىدە يائازەر شەھىرىگىچىمۇ يەتكەنىدى...»** ـ »يائازەر« بولسا موئابنىڭ شىمالىي چېگرا سىغا يىراقراق بولۇپ، شەرق تەرىپى »چۈل-دالىلار«، غەرب تەرىپى »دېڭىز.« دېمەك، موئاب خىلاۋەت جاي بولغىنى بىلەن خېلى يىراقلارغا تەسىرى بولغان بىر مەملىكەتكە ئايلانغان. »يازلىق مېۋىلىرى« ئەنجۈر، خورما ۋە ئۈزۈملەرنى كۆرسىتىدۇ.

■ **48:33** يەش. 1016:

□ **48:34 «...□□□□-□□□□□□□□□ ھەشبوندىن كۆتۈرۈلۈپ، ياھازغىچە ۋە ئېلىئالاھىغچە يېتىدۇ...»** ـ ئېلىئالاھ ھەشبوننىڭ شىمالىي تەرىپىدىن 2 كىلومېتىر يىراق، ياھاز ئۇنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدىن 2 كىلومېتىر يىراق. بۇ ئۇچىسى موئابنىڭ شىمالغا جايلاشقان. زوئار، ھورونائىم ۋە ئەگلات-شېلىشىيا موئابنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. ئايەتنىڭ ئومۇمىي مەنىسى، »تاجاۋۇزلۇق باشلاندى« دېگەن بولۇپ، بۇ خەۋەر موئابنىڭ پۈتكۈل زېمىنغا پۈر كېتىدۇ.

■ **48:34** يەش. 15□5: 6 □ **48:35 «يۇقىرى جايلار«** ـ بۇتپەرەسلىككە ئاتاپ بېغىشلانغان جايلار ئىدى.

36 ـ شۇڭا مېنىڭ قەلبىم موئاب ئۈچۈن نەيدەك مۇڭلۇق مەرسىيە كۆتۈرىدۇ؛ مېنىڭ قەلبىم كىر-ھەرەستىكلەر
ئۈچۈنمۇ نەيدەك مۇڭلۇق مەرسىيە كۆتۈرىدۇ؛ چۈنكى ئۇ ئىگىلىۋالغان بايلىق-خەزىنىلەر يوقاپ كېتىدۇ.
37 ھەممە باش تاقىر قىلىنۇرۇلغان، ھەممە ساقال چۇشۇرۇلگەن؛ ھەممە قول تىتما-تىتما كېسىلگەن، ھەممە چاتىراققا
بۆز كىيىلگەن. □ ■
38 موئابنىڭ بارلىق تۆي تۆگۈلىرى ئۈستىدە ۋە مەيدانلاردا ماتەم تۇتۇشتىن باشقا ئىش بولمايدۇ؛ چۈنكى مەن موئابنى
ھېچكىمگە ياقمايدىغان بىر قاچىدەك چېقىپ تاشلايمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
39 ـ ئۇلار پىغاندىن زارلىشىدۇ؛ موئاب شۇنچىلىك پارە-پارە قىلىۋېتىلدۇكى، ئۇ خجالەتتىن كۆچىلىككە ئارقىسىنى
قىلىدۇ؛ موئاب ئەتراپىدىكى ھەممە تەرىپىدىن رەسۋا قىلىنىدىغان، ۋەھىمە سالغۇچى ئوبيېكت بولىدۇ.□
40 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، بىرسى بۇركۈتتەك قاناتلىرىنى كېرىپ پەرۋاز قىلىپ، موئاب ئۈستىگە
شۇڭغۇپ چۈشىدۇ. ■
41 شەھەرلىرى ئىشغال بولىدۇ، ئىستىھكاملار ئىگىلىۋېلىنىدۇ؛ شۇ كۈنى موئابدىكى پالۋانلارنىڭ يۈرىكى تولغاققا
چۈشكەن ئايالنىڭ يۈرىكىدەك بولىدۇ. □
42 موئاب ئەل قاتارىدىن يوقىتىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگار ئالدىدا ھاكاۋۇرلۇق قىلغان؛
43 ۋەھشەت، ئورا ۋە قىلتاق ۋېشىكلارغا چۈشۈشنى كۈتمەكتە، ئى موئابدا تۇرۇۋاتقانلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
44 ـ ۋەھشەتتىن قاچقان ئوربغا يېقىلىدۇ؛ ئوردىن چىققان قىلتاققا تۇتۇلىدۇ؛ چۈنكى ئۇنىڭ ئۈستىگە، يەنى موئاب
ئۈستىگە جازالىنىش يىلىنى چۈشۈرىمەن ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
45 قاچقانلار ھەشبون سېپىلىنىڭ دالدىسدا تۇرۇپ ئامالسىز قالىدۇ؛ چۈنكى ھەشبوندىن ئوت، ھەم مەھرۇم سىھون
پادىشاھنىڭ زېمىنى ئوتتۇرىسىدىن بىر يالقۇن پارتلاپ چىقىدۇ ۋە موئابنىڭ چېكىلىرىنى، سوقۇشقاق خەلقىنىڭ باش
چوققىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ. □ ■
46 ھالىڭغا ۋاي، ئى موئاب! كېموشقا تەۋە بولغان ئەل نابۇت بولدى؛ ئوغۇللىرىڭ ئەسىرگە چۈشىدۇ، قىزلىرىڭ
سۈرگۈن بولىدۇ.
47 لېكىن، ئاخىرقى زامانلاردا موئابنى سۈرگۈنلۈكىدىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
موئاب ئۈستىگە چىقىرىدىغان ھۆكۈم مۇشۇ يەرگىچە.

49

«4» ئامۇنىيلار توغرۇلۇق ھۆكۈم

□ **48:37 »ھەممە باش تاقىر قىلىنۇرۇلغان، ھەممە ساقال چۇشۇرۇلگەن؛ ھەممە قول تىتما-تىتما كېسىلگەن، ھەممە چاتىراققا بۆز كىيىلگەن« ـ** دېمىسەكمۇ، بۇ ھەركەتلەرنىڭ ھەممىسى قاتتىق ماتەمنى بىلدۈرىدۇ.

■ **48:37** يەش. 15□2: 3؛ يەر. 547:

□ **48:39 »ۋەھىمە سالغۇچى ئوبيېكت« ـ** باشقىلار موئابنىڭ بېشىغا چۈشكەن ئاپەتكە قاراپ »بۇنداق دەھشەتلىك ئىش تۆز بېشىمىزغىمۇ چۈشەرمۇ؟« دەپ ۋەھىمىگە چۈشىدۇ.

■ **48:40** يەر. 134:

□ **48:41 »شەھەرلىرى ئىشغال بولىدۇ« ـ** »شەھەرلىرى«نىڭ باشقا تەرجىمىسى »كېرىيوت«)شەھەرنىڭ ئىسمى.(

□ **48:44 »جازالىنىش يىلى« ـ** ئىبرانىي تىلدا »يوقلىنىش يىلى.«

□ **48:45 قاچقانلار ھەشبون سېپىلىنىڭ دالدىسدا تۇرۇپ ئامالسىز قالىدۇ؛ چۈنكى ھەشبوندىن ئوت، ھەم)مەھرۇم(سىھون پادىشاھنىڭ زېمىنى ئوتتۇرىسىدىن بىر يالقۇن پارتلاپ چىقىدۇ« ـ** ئامورىيلارنىڭ پادىشاھى سىھون نەچچە يۈز يىل ئىلگىرى ھەشبون شەھىرىنى ئىشغال قىلغان، ئاندىن كېيىن موئابنىڭ يۇتكۈل زېمىنى ئىگىلىۋالغاندى »)چۈل.» 29-28:21 نى كۆرۈڭ.(**»ئوت.... موئابنىڭ چېكىلىرىنى، سوقۇشقاق خەلقىنىڭ باش چوققىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ« ـ** »چېكىلىرىنى... باش چوققىلىرىنى...« بەلكىم موئابنىڭ ھەممىسىنى، جۈملىدىن »باش بولغانلارنى« تۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن. يەرەمىيانىڭ بېشارىتى ئالدىنئالا كۆرسەتكەن بۇ ھالاكەت تېخىمۇ قەدىمكى يەنە بىر بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى بولىدۇ »)چۈل.» 17:24 نى ۋە 29-28:21 نى كۆرۈڭ.(

■ **48:45** چۈل. 2821:

1 ئامۇنىيلار توغرۇلۇق. پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئىسرائىلنىڭ پەرزەنتلىرى يوقمىكەن؟ ئۇنىڭ مىراسخورلىرى
يوقمىدۇ؟ ئەمدى نېمشقا ملكوم گادنىڭ زېمىنىغا ۋارىسلىق قىلدى، ملكومغا تەۋە بولغان خەلق نېمشقا گادنىڭ
شەھەرلىرىدە تۇرىدۇ؟ □ ■
2 شۇڭا مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئامۇنىيلارنىڭ راببا ھ شەھىرىدە جەڭ ساداللىرىنى
ئاڭلىتىمەن؛ ئۇ خارابلىك دۆڭ بولىدۇ، تەۋە شەھەرلىرى ئوت قويۇپ كۆيدۈرۈلىدۇ، ئىسرائىل قايتىدىن ئۇزلىرىنى
ئىگىلىۋالغانلارغا ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. ■
3 ـ زارلاڭلار، ئى ھەشبون! چۈنكى ئايى شەھىرى خارابە قىلىنغان! راببا ھ قىزلىرى، ئۆزۈڭلارغا بۆز رەختنى
باغلاپ ماتەم تۇتۇڭلار؛ سېپىل ئىچىدە ئۆيان-بۇيان پاتىپاراق يۈگۈرۈڭلار، چۈنكى ملكوم ۋە ئۇنىڭ كاھىنلىرى،
ئۇنىڭغا تەۋەلىك ئەمىرلىرى سۈرگۈن بولىدۇ. □ ■
4 نېمشقا كۆچ-ھەيۋىتىڭنى داڭلايسەن؟ سېنىڭ كۆچۈڭ ئېقىپ كېتىۋاتىدۇ، ئى: »كىم ماڭا يېقىنلىشىشقا
پېتىنالىسۇن؟« دەپ ئۆز بايلىقلىرىڭغا تايانغان، ئاسىيلىق قىلغۇچى قىز! ■
5 مانا، مەن بارلىق ئەتراپىڭدىكىلەردىن ۋەھىمەت چىقىرىپ ئۈستۈڭگە چۈشۈرىمەن، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ
سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار، ـ شۇنىڭ بىلەن سىلەر ھەربىرىڭلار ھەيدىۋېتىلىسىلەر، ئالدى- كەيىنگە
قارىماي قاچىسىلەر، قاچقانلارنى يەنە يىغغۇچى ھېچكىم بولمايدۇ.
6 لېكىن كېيىنكى كۈنلەردە، ئامۇنىيلارنى سۈرگۈنلۈكىدىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

«5» ئېدوم توغرۇلۇق ھۆكۈم

7 ئېدوم توغرۇلۇق: ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ:
ـ تېماندا ھازىر دانالىق تېپىلمامدۇ؟ دانىشمەنلىردىن نەسىھەت يوقاپ كەتتىمۇ؟ ئۇلارنىڭ دانالىقىنى دات بىسىپ
قالغانمۇ؟! □ ■
8 بۇرۇلۇپ قېچىڭلار، پىنھان جايلاردىن تۇرالغۇ تېپىپ تۇرۇڭلار، ئى دېداندا تۇرۇۋاتقانلار! چۈنكى مەن ئەساۋغا
تېگىشلىك بالا-ئىشاپەتنى، يەنى ئۇنى جازالايدىغان كۈننى بېشىغا چۈشۈرىمەن. □ ■

□ **49:1 »ملكوم«** ـ ئامۇنىيلار چوقۇنغان بۇت ئىدى. گاد بولسا ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ بىرى؛ ئۇلارغا ئەسلىدە تەقسىم قىلىنغان زېمىن ئىئوردان دەرياسىنىڭ شەرقى تەرىپىدە ئىدى. يەرەمىيا بېشارەت بەرگەن ۋاقىتتا، گادتىكىلەر خېلى بالدۇر ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن سۈرگۈن بولغانىدى. كېيىن ئەسلىي قوشنىلىرى بولغان ئامۇنىيلار ئۇلارنىڭ زېمىنىنى ئىگىلۋالغانىدى. خۇدا ئۇلارغا: »بۇ زېمىنى ئۆز ئىلىقىمگە تەقسىم قىلغانىدىم، ئۇلار قايتىپ كېلىپ ئۇنىڭغا قايتىدىن ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ« دەپ ئاگاھلاندۇرىدۇ.

■ **49:1** ئام. 131:

■ **49:2** ئام. 141:

□ **49:3 »سېپىل ئىچىدە ئۆيان-بۇيان پاتىپاراق يۈگۈرۈڭلار«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۆزۈڭلار تىتما-تىتما تىلىنغان ھالدا ئۆيان-بۇيان يۈگۈرۈڭلار.« **»ملكوم«** ـ ئامۇنىيلارنىڭ بىر بۇتى ئىدى. باشقا ئىسمى »مولەك« ئىدى.

■ **49:3** يەش. 12:32؛ يەر. 8:4؛ 26:6؛ 748:

■ **49:4** يەر. 13:21؛ 748:

□ **49:7 »ئېدوم توغرۇلۇق: ...»** ـ بۇ بېشارەت (22-7)نىڭ تەۋراتتىكى »ئوباديا« دېگەن قىسىم بىلەن كۆپ ئورتاق يەرلىرى بار. ئوباديانىڭ »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە چۈشەندۈرگىنىمىزدەك ئىشىنىمىزكى، يەرەمىيا پەيغەمبەر خۇدانىڭ يوليورۇق بىلەن ئىلگىرىكى پەيغەمبەر ئوباديانىڭ بېشارىتىدىكى كۆپ سۆزلەرنى نەقىل كەلتۈرىدۇ. ئىككى بېشارەتنىڭ بەزى يەرلىرى ئوخشىمىغاچقا، سۆزلىرىدىكى پەرقلەرنى تېپىپ سىلىشتۇرۇشنىڭ كۆپ ئەھمىيىتى بار. **»تېماندا ھازىر دانالىق تېپىلمامدۇ؟ دانىشمەنلىردىن نەسىھەت يوقاپ كەتتىمۇ؟ ئۇلارنىڭ دانالىقىنى دات بىسىپ قالغانمۇ؟!«** ـ تېمان ئېدومدىكى چوڭ شەھەر. ئېدومدىكىلەر ئۆز دانىشمەنلىرى بىلەن ئىنتايىن مەغرۇرلىناتتى.

■ **49:7** ئوب. 8

□ **49:8 »پىنھان جايلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »چوڭقۇر جايلار« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئۇ بەلكىم ھەرخىل غار-ئۆڭكۈرلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. **»مەن ئەساۋغا تېگىشلىك بالا-ئىشاپەتنى، يەنى ئۇنى جازالايدىغان كۈننى بېشىغا چۈشۈرىمەن«** ـ ئېدومنىڭ باشقا ئىسمى »ئەساۋ« ئىدى. مۇشۇ بېشارەتتە »ئېدوم« يا كى »ئەساۋ« ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئېدوملۇقلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **49:8** يەر. 2325:

9 ئۇزۇم ئۈزگۈچىلەر يېنىڭغا كەلسىمۇ، ئۇلار ئازراق ۋاساكلارنى قالدۇرىدۇ ئەمەسمۇ؟ ئوغرىلار كېچىلەپ يېنىڭغا
كىرسىمۇ، ئۇلار ئۆزلىرىگە چۈشلۈقلا بۇزۇپ، ئوغرىلايدۇ ئەمەسمۇ؟ □ ■
10 مەن ئەساۋۇنى يالىڭاچلىۋېتىمەن، ئۇ يوشۇرۇنغۇدەك جاي قالمىغۇچە دالدا جايلىرىنى ئېچىپ تاشلايمەن؛ ئۇنىڭ
نەسلى، قېرىنداشلىرى ھەم قوشنىلىرى يوقايدۇ؛ ئۇ ئۆزى يوق بولىدۇ.
11 لېكىن يېتىم-يېسىرلىرىڭنى قالدۇر، مەن ئۇلارنىڭ ھاياتىنى ساقلايمەن؛ تۇل خوتۇنىڭلار ماڭا تايانسۇن.
12 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، غەزىپىمنىڭ قەدەھىدىن ئىچىشكە تېگىشلىك بولمىغانلار چوقۇم
ئۇنىڭدىن ئىچمەي قالمايدىغان يەردە، سەن جازالانماي قالامسەن؟ سەن جازالانماي قالمايسەن؛ سەن چوقۇم ئۇنىڭدىن
ئىچىسەن. □
13 چۈنكى ئۆز نامىم بىلەن قەسەم ئىچكەنمەنكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ بوزراھ دەھشەت باسىدىغان ھەم رەسۋا
قىلىنىدىغان بىر ئوبيېكتى، خارابلىك ۋە لەنەت سۆزى بولىدۇ؛ ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى شەھەرلىرى دائىملىق خارابلىك
بولىدۇ.□
14 مەن پەرۋەردىگاردىن شۇ بىر خەۋەرنى ئاڭلاشقا مۇيەسسەر بولدۇم، ـ ۋە بىر ئەلچى ئەللەر ئارىسىغا
ئەۋەتىلگەنىدى ـ
ئۇ: »ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىشقا يىغىلىڭلار! ئۇنىڭغا جەڭ قىلىشقا ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار«! ـ دەپ خەۋەر
بېرىدۇ.□ ■
15 مانا، مەن سېنى ئەللەر ئارىسىدا كىچىك،
ئىنسانلار ئارىسىدا كەمسىتىلگەن قىلىمەن.□
16 سېنىڭ ئۆزىگىلەرگە دەھشەت سالىدىغانلىقىڭ،
كۆڭلۈڭدىكى تەكەببۇرلۇقۇڭ ئۆزۈڭنى ئالداپ قويدى؛
ھەي تىك قىيانىڭ يېرىقلىرى ئىچىدە تۇرغۇچى،
تۇرالغۇڭ ئېگىزلىكنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە بولغۇچى،
گەرچە سەن چاڭگاكنى بۇركۈتنىڭكىدەك يۇقىرى ياسىساڭمۇ،
مەن شۇ يەردىن سېنى چۈشۈرۈۋېتىمەن،
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□ ■
17 ـ ۋە ئېدوم تولىمۇ ۋەھىمىلىك بولىدۇ؛

□ 49:9 **»ئۇزۇم ئۈزگۈچىلەر يېنىڭغا كەلسىمۇ، ئۇلار ئازراق ۋاساكلارنى قالدۇرىدۇ ئەمەسمۇ؟«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئۇزۇم ھوسۇلىنى ئالغاندا ئۈزگۈچىلەر كەمبەغەللەرنىڭ تېرىۋېلىشى ئۈچۈن بىرئاز ۋاساكلارنى قالدۇرۇش كېرەك ئىدى »)لاۋ.» 10:19). ئاسىيادىكى يەزى دۆلەتلەردە يۇ بىر ئادەتكە ئايلىنىپ قالغان.

■ 49:9 ئوب. 5

□ 49:12 **»غەزىپىمنىڭ قەدەھىدىن ئىچىشكە تېگىشلىك بولمىغانلار«** ـ يەھۇدا ئەمەس، بەلكى تاجاۋۇزچىلارنىڭ ئۆتەر يولىغا »تاسادىپىي« ئۇدۇل كېلىپ قالغان، يەھۇدانىڭ ۋە باشقا ئەللەرنىڭ گۈناھلىرى بىلەن مۇناۋەتسىز بولغان باشقا ئەللەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ 49:13 **»ئۆز نامىم بىلەن قەسەم ئىچكەنمەنكى...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۆزۈم بىلەن قەسەم ئىچكەنمەنكى.« **»بوزراھ ... رەسۋا قىلىنىدىغان بىر ئوبيېكت«** ـ »بوزراھ« بەلكىم ئېدومدىكى ئەڭ مۇھىم شەھەر بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

□ 49:14 **»بىر ئەلچى ئەللەر ئارىسىغا ئەۋەتىلگەنىدى«** ـ »ئەللەر« ئىسرائىلغا يات بولغان ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ. **»ئۇنىڭغا جەڭ قىلىشقا ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار«** ـ »ئۇنىڭغا« يەنى ئېدومغا. بەلكىم بۇ ئەلچى دۈشمەن ئەللەرنىڭ بىرىدىن چىققان بولۇپ، ئۇ باشقا ئەللەرنى ئېدومىنى يوقىتىشقا چاقىرىدۇ.

■ 49:14 ئوب. 1

□ 49:15 **»مەن سېنى ئەللەر ئارىسىدا كىچىك، ئىنسانلار ئارىسىدا كەمسىتىلگەن قىلىمەن«** ـ »سېنى« ـ خۇدا ھازىر ئېدومنى »سېنى« دەپ، ئۇلارغا بۇ ئاستە سۆز قىلىدۇ.

□ 49:16 **»ھەي تىك قىيانىڭ يېرىقلىرى ئىچىدە تۇرغۇچى، تۇرالغۇڭ ئېگىزلىكنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە بولغۇچى«** ـ دېمىسەكمۇ، ئېدوم پىنھانراق، چىقىش ئىنتايىن تەس بولغان تاغلىق رايوندا ئىدى. »تىك قىيا« »)سېلا«) دېگەن سۆز موئابنىڭ »سېلا« ئىسىملىك)ھازىرق »پېترا«،(ئىنتايىن پىنھان بىر شەھرىنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن.

■ 49:16 يەر. 2948:

ئېدومدىن تۆتىدىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ بارلىق يارا-ژابالىرى تۆپەيلىدىن ۋەھىمىگە چۈشۈپ، ئۈش-ئۈش قىلىدۇ.■
18 سودوم، گومورىرا ۋە ئۇلارنىڭ ئەتراپىدىكى شەھەرلىرى بىلەن بىرگە ئۆرۈۋېتىلگەندەك ئېدومۇ شۇنداق بولىدۇ،
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ھېچكىم شۇ يەردە تۇرمايدۇ، ئىنسان بالىلىرى شۇ يەردە ئولتۇراقلاشمايدۇ. ■
19 مانا، ئىئوردان دەرياسىدىكى چاۋار-چاتقاللىقتىن چىقىپ، دائىم ئېقىپ تۇرىدىغان شۇ سۈلار بويىدىكى يايلاقتىكى
قويلارنى تارقاتقان بىر شىردەك مەن ئېدومدىكىلەرنى بەدەر قاچقۇزىمەن. ئەمدى كىمنى خالىسام مەن ئۇنى
ئېدومنىڭ ئۈستىگە تىكلەيمەن؛ چۈنكى ماڭا كىم تەڭ كېلەلەيدۇ؟ كىم مېنىڭدىن ھېساب ئېلىشقا مېنى چاقىرالايدۇ؟
مېنىڭ ئالدىمدا تۇرالايدىغان پادا باققۇچى بارمۇ؟ □ ■
20 شۇڭا پەرۋەردىگارنىڭ ئېدومنى جازالاشتىكى مەقسىتىنى، شۇنىڭدەك تېماندىكىلەرنى جازالاش نىيىتىنى ئاڭلاڭلار:
ئۇلارنىڭ كىچىكلىرىمۇ تارتىپ ئېپكېتىلىدۇ؛ بەرھەق، قىلمىشلىرى تۆپەيلىدىن پەرۋەردىگار ئۇنىڭ يايلىقىنى ۋەيرانە
قىلىدۇ. ■
21 ئۇلارنىڭ يىقىلىپ كەتكەن ساداسىنى ئاڭلاپ يەر يۈزىدىكىلەر تەۋرىنىپ كېتىدۇ؛ نالە-پەريادلىرى »قىزىل
دېڭىز«غىچە ئاڭلىنىدۇ.
22 مانا، بىرسى بۇركۈتتەك قانات يېيىپ پەرۋاز قىلىپ، بوزراھ ئۈستىگە شۇڭغۇپ چۈشىدۇ. شۇ كۈنى ئېدومدىكى
پالۋانلارنىڭ يۈرىكى تولغاققا چۈشكەن ئايالنىڭ يۈرىكىدەك بولىدۇ.□ ■

«6» سۈرىيە پايتەختى دەمەشق توغرۇلۇق ھۆكۈم

23 دەمەشق توغرۇلۇق: ـ
خامات، ئارپاد شەھىرىدىكىلەر خىجالەتكە قالدۇرۇلىدۇ؛ چۈنكى ئۇلار شۇم خەۋەر ئاڭلايدۇ؛ ئۇلارنىڭ يۈرىكى سۇ
بولۇپ كېتىدۇ؛ داۋۇلغۇپ كەتكەن دېڭىزدەك ئۇلار ھېچ تىنچلىنالمايدۇ. □ ■
24 دەمەشق زەئىپلەشتى، قېچىشقا بۇرۇلىدۇ؛ ئۇنى ۋەھىمە باسىدۇ؛ ئازابلار تولغاققا چۈشكەن ئايالنى تۇتقاندەك،
ئازاب ۋە دەرد-قايغۇ ئۇنى تۇتىدۇ. ■
25 نام-داڭقى چىققان يۇرت، مەن ھۆزۈر ئالغان شەھەر شۇ دەرىجىدە تاشلۇۋېتىلگەن بولىدۇ!
26 شۇڭا ئۇنىڭ يىگىتلىرى كوچىلىرىدا يىقىلىدۇ، جەڭگىۋار پالۋانلار شۇ كۈنى يوقىتىلىدۇ، ـ دەيدۇ ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار؛
27 ـ ھەم مەن دەمەشقنىڭ سېپىلىگە بىر ئوت ياقىمەن، ئۇ بەن-ھادادنىڭ ئوردىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ.□ ■

«7» كېدار ھەم ھازور توغرۇلۇق ھۆكۈم

■ **49:17** يەر. 1350:
■ **49:18** يار. 25:19□ يەر. 40:50□ ئام. 114:
□ **49:19** **»دائىم ئېقىۋاتقان شۇ سۈلار«** ـ ئىئوردان دەرياسىنىڭ تۆزى.
■ **49:19** ئايۇپ 2:41□ يەر. 5:12□ 4450:
■ **49:20** يەر. 4550:
□ **49:22** **»بوزراھ«** ـ ئىنتايىن يۇقىرى قىيا تاش ئۈستىگە، »بۇركۈتنىڭ چاڭگىلى«دەك جايلاشقاندى.
■ **49:22** يەر. 4148□40:
□ **49:23** **»داۋۇلغۇپ كەتكەن دېڭىزدەك ئۇلار ھېچ تىنچلىنالمايدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »داۋۇلغۇپ كەتكەن دېڭىزدەك ئۇلارنىڭ
كۆڭۈللىرى ھېچ ئارام تاپمايدۇ.« خامات ھەم ئارپاد دېگەن ئىككى شەھەر ئىبىۋقادنەسار مىسىرغا يۈرۈش قىلغان چاغدا)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 604-
يىل(بىسىپ ئوتتەكە جايلار ئىدى. شۇيىسىزكى، ئىبىۋقادنەسار ئۇلارغىمۇ ھۇجۇم قىلغاندى. مۇشۇ ئىككى شەھەر دەمەشقنىڭ شىمالى تەرىپىدىكى
كىچىك پادىشاھلىقلار ئىدى. ■ **49:23** يەش. 117: ■ **49:24** يەر. 31:4□ 24:6□ 630: □ **49:27** **»بەن-ھاداد«** ـ دەمەشقنىڭ
كۆپلىگەن پادىشاھلىرىنىڭ ئىسمى ئىدى. ■ **49:27** ئام. 141□4:

28 بابل پادشاهى نېبوقادنەسار يەڭگەن كېدار توغرۇلۇق ھەم ھازورنىڭ پادشاھلىقلىرى تۇغۇلۇق سۆز: ـ
پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئورنۇڭدىن تۇر، كېدارغا ھۇجۇم قىلىپ، شەرقتىكى ئادەملەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىل«! ـ دېيىلدۇ، □
29 ھۇجۇم قىلغانلار ئۇلارنىڭ چېدىرلىرى ھەم پادىلىرىنى ئېلىپ كېتىدۇ، ئۇلارنىڭ چېدىر پەردىلىرى، بارلىق
قاچا-قۇچا، تۆگىلىرىنى بۇلاپ كېتىدۇ، خەق ئۇلارغا: »تەرەپ-تەرەپلەرنى ۋەھىمە باسىدۇ«! دەپ ۋارقىرايدۇ.
30 قېچىپ كېتىڭلار، بەدەر تىكىپ پىنھان جايلاردىن تۇرالغۇ تېپىپ تۇرۇڭلار، ئى ھازوردىكىلەر، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار، ـ چۈنكى بابل پادشاھى نېبوقادنەسار سىلەرگە جەڭ قىلىشقا قەست قىلغان، سىلەرگە قاراپ نىيىتى
بۇزۇلغان.
31 ـ ئورنۇڭدىن تۇر، سىپىل-دەرۋازىلارغا ئىگە بولمىغان ئاراملىقىدا ياشاپ، تىنچ-ئامان تۇرغان ئەلگە جەڭ قىلىشقا
چىق، ئۇلار يالغۇز تۇرىدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، □
32 ـ ئۇلارنىڭ تۆگىلىرى ئولجا، توپ-توپ مال-ۋارانلىرى غەنىيمەت بولىدۇ، مەن چېكە چاچلىرىنى چۈشۈرگەنلەرنى
تۆت شامالغا تارقىتىمەن، ئۇلارنىڭ ھېشىغا ھەر ئەتراپىدىن كۈلپەت چۈشۈرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، □ ■
33 ـ ھازور بولسا چىلبۇرىلەرنىڭ تۇرالغۇسى، مەڭگۈگە ۋەيرانە بولىدۇ. ھېچكىم شۇ يەردە تۇرمايدۇ، ئىنسان بالىلىرى
شۇ يەردە ئولتۇراقلاشمايدۇ. ■

«8» ئېلام توغرۇلۇق ھۆكۈم

34 يەھۇدا پادشاھى زەدەكىيا تەختكە ئولتۇرغان دەسلەپكى ۋاقىتلاردا، يەرەميا پەيغەمبەرگە كەلگەن
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى مۇنداق ئىدى: ـ
35 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن ئېلامنىڭ غوللۇق كۈچى
بولغان ئوقياسىنى سۇندۇرىمەن. □
36 ئاسمانلارنىڭ تۆت چېتىدىن تۆت شامالنى چىقىرىپ ئېلامنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرىمەن، مەن ئۇلارنى بۇ تۆت
شامالغا تارقىتىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئېلامدىن ھەيدەلگەنلەرنىڭ بارمايدىغان ئەل-مەملىكەتلەر قالمايدۇ.
37 مەن ئېلامنى دۈشمەنلىرى ئالدىدا ھەم جىنىنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ ئالدىدا دەككە-دۈككىگە چۈشۈرىمەن،
دەھشەتلىك غەزىپىمنى ېشىغا تۆكۈپ، كۈلپەتلەرنى چۈشۈرىمەن، ئۇلارنى بەربات قىلغۇچە مەن قىلىچنى ئۇلارنىڭ
كەينىدىن قوغلاشقا ئەۋەتىمەن.
38 مەن تۆز تەختىمنى ئېلامدا تىكلەيمەن، شۇ يەردىن پادشاھى ۋە شاھزادىلىرىنى يوق قىلىمەن، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار.
39 ـ لېكىن ئاخىرقى زامانلاردا، مەن ئېلامنى سۈرگۈنلۈكىدىن قايتۇرۇپ ئەسلىگە كەلتۈرىمەن، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار.■

□ 49:28 »ئورنۇڭدىن تۇر، كېدارغا ھۇجۇم قىلىپ، شەرقتىكى ئادەملەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىل«! ـ بۇ سۆز نېبوقادنەسارنىڭ قوشۇنىغا ئېيتىلىشى مۇمكىن. كېدار ۋە ھازورمۇ چارۋىچى كۆچمەن خەلق بولۇپ، چېدىردا ياشاپ، سىپىل-دەرۋازىلىق بولمىغان، ئەلۋەتتە.
□ 49:31 »ئورنۇڭدىن تۇر، سىپىل-دەرۋازىلارغا ئىگە بولمىغان ئاراملىقىدا ياشاپ، تىنچ-ئامان تۇرغان ئەلگە جەڭ قىلىشقا چىق، ئۇلار يالغۇز تۇرىدۇ« ـ بۇ سۆزمۇ بەلكىم نېبوقادنەسارنىڭ قوشۇنىغا ئېيتىلىشى مۇمكىن. كېدار ۋە ھازوردىكىلەر چېدىرلاردا تۇرۇپ، ھېچ سىپىل-دەرۋازىلىق بولغان ئەمەس.
□ 49:32 »چېكە چاچلىرىنى چۈشۈرگەنلەر« ـ »چېكە چاچلىرىنى چۈشۈرگۈش« كېدار دىكىلەر ھەم ھازوردىكىلەرنىڭ ئادىتى بولسا كېرەك ئىدى.
■ 49:32 يەر. 25:9 2325:
■ 49:33 يەر. 10:9 2210:
□ 49:35 »ئېلامنىڭ غوللۇق كۈچى بولغان ئوقياسى...» ـ ئېلام ھازىرقى ئىران زېمىنىدا تۇرغان بىر خەلق ئىدى. ئېلامنىڭ قوشۇننىڭ چەنلەپ ئاتىدىغان، دەھشەتلىك مەرگەن ئوقياچىلىرى بىلەن داڭقى چىققاندىدى. ■ 49:39 يەر. 4748:

50

«9» بابل توغرۇلۇق ھۆكۈم

1 پەرۋەردىگار يەرەميا پەيغەمبەر ئارقىلىق بابل توغرۇلۇق، يەنى كالدىيلەرنىڭ زېمىنى توغرۇلۇق ئېيتقان سۆز: ـ
2 ئەللەر ئارىسىدا شۇ خەۋەرنى ئېلان قىلىپ جاكارلا گۈلار، تۈغ كۆتۈرۈگۈلار، جاكارلا گۈلار، ئۇنى يوشۇرما گۈلار!
ـ »بابىل ئىشغال قىلىندى، بەل بولسا خىجالەتكە قالدۇرۇلدى، ماردۇك پاتىپاراق بولۇپ كەتتى، بابىلنىڭ ئويما
بۇتلىرى خىجالەتكە قالدۇرۇلدى، يىرگىنچلىك نەرسىلىرى پاتىپاراڭچىلىققا چۈشتى«! ـ دەگۈلار. □ ■
3 چۈنكى شىمالدىن ئۇنىڭغا جەڭ قىلماقچى بولغان بىر ئەل كېلىدۇ، ئۇ ئۇنىڭ زېمىنىنى ۋەيران قىلىدۇ، ھېچكىم شۇ
يەردە تۇرمايدۇ، ئىنسان ھەم ھايۋانمۇ قېچىپ كېتىدۇ، ئۇلار يوق بولىدۇ.
4 شۇ كۈنلەردە، شۇ چاغدا، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئىسرائىل خەلقى كېلىدۇ، ئۇلار ھەم يەھۇدا خەلقى بىلەن
بىللە كېلىدۇ، ئۇلار يىغلىغان ھالدا مېڭىپ پەرۋەردىگار خۇداسىنى ئىزدەشكە كېلىدۇ.
5 ئۇلار زىئوننىڭ يولىنى سورايدۇ، يۈزلىرىنى ئۇنىڭغا قارىتىپ: »ھەرگىز ئۇنتۇلماس مەڭگۈلۈك بىر ئەھدە بىلەن
ئۆزىمىزنى پەرۋەردىگارغا باغلايلى« ـ دەيدۇ.
6 ـ مېنىڭ خەلقىم ئازغان قويلاردۇر، ئۇلارنىڭ باققۇچىلىرى ئۇلارنى ئازدۇرغان، ئۇلارنى تاغلاردا تېنىتىپ
يۈرگەن، ئۇلار تاغدىن دۆڭگە كېزىپ يۈرۈپ، ئۆز ئارامگاھىنى ئۇنتۇغاندۇر.
7 ئۇلارنى ئۇچراتقانلارنىڭ ھەممىسى ئۇلارنى يەپ كەتكەن، كۈشەندىلىرى ئۇلار توغرۇلۇق: »بىزدە بۇ ئىشلاردا
ھېچ گۇناھ يوق، چۈنكى ئۇلار ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئۈمىدى بولغان پەرۋەردىگار، يەنى ھەققانىيلىقنىڭ يايلاق-تۇرالغۇسى
بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا گۇناھ سادىر قىلغان«! ـ دېگەن.■
8 ئى خەلقىم، بابىل ئوتتۇرىسىدىن قېچىڭلار، كالدىيلەرنىڭ زېمىنىنى تاشلاپ چىقىڭلار، پادىنى يېتەكلىگۈچى
تېكىلەردەك بولۇڭلار. □ ■
9 ـ چۈنكى مانا، شىمالىي زېمىندىن بابىلغا ھۇجۇم قىلماقچى بولغان زور بىر توپ ئۇلۇغ ئەللەرنى قوزغايمەن، ئۇلار
ئۆزلىرىنى ئۇنىڭغا قارشى سەپكە قوشىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بابىل شۇ يەردىن چىققانلار تەرىپىدىن ئەسىرگە چۈشىدۇ.
ئۇلارنىڭ ئوقلىرىنىڭ ھەممىسى باتۇر مەرگەنلەرنىڭكىدەك بولىدۇ، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى جەڭدىن قۇرۇق قول
كەلمەيدۇ. □
10 كالدىيە بولسا ئوڭلا بولىدۇ، ئوڭلا ئالغان بارلىق بۇلىغۇچىلار ئۇنىڭدىن قانائەتلىنىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
11 ـ چۈنكى سىلەر شادلانغانسىلەر، سىلەر يايراپ كەتكەنسىلەر، ئى مىراسىم بولغان خەلقىمنى بۇلاڭ-
تالاڭ قىلغۇچىلار! چۈنكى سىلەر چېمەندە تۇرغان موزايلاردەك سەكرىگەنسىلەر، ئايغىرلاردەك خۇشاللىقتىن
كىشنىگەنسىلەر!

□ **50:2** »ئەللەر ئارىسىدا شۇ خەۋەرنى ئېلان قىلىپ جاكارلا گۈلار...! ـ »بابىل ئىشغال قىلىندى، بەل بولسا خىجالەتكە قالدۇرۇلدى، ماردۇك پاتىپاراق بولۇپ كەتتى، بابىلنىڭ ئويما بۇتلىرى خىجالەتكە قالدۇرۇلدى، يىرگىنچلىك نەرسىلىرى پاتىپاراڭچىلىققا چۈشتى« ـ بابىل شەھىرىنىڭ ئىشغال قىلىنىشى ئىسرائىلنىڭ بىرىنچى سۈرگۈنىدىن 70 يىل كېيىن)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 539-يىلى(پارس ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن بولغان. »بەل« ھەم »ماردۇك«)ياكى »مېرۇداق«) بابىلدىكى ئىككى چوڭ بۇتنىڭ ئىسمى ئىدى.

■ **50:2** يەش. 1:46؛ يەر. 4451:

■ **50:7** يەر. 2331:

□ **50:8** »ئى خەلقىم، بابىل ئوتتۇرىسىدىن قېچىڭلار، ... پادىنى يېتەكلىگۈچى تېكىلەردەك بولۇڭلار« ـ بۇ سۆزگە قارىغاندا ئوتتۇرا شەرقتىكى بەزى پادىچىلار تېكىلەرنى قوي پادىلىرىغا »يېتەكچى رول«دا ئىشلىتىدۇ. شۇڭا »پادىنى يېتەكلىگۈچى تېكىلەردەك بولۇڭلار« دېگىنى، »بىرىنچى بولۇپ بابىلدىن چىقىپ، باشقىلارغا ئۈلگە بولۇڭلار« دېگەن مەنىدە.

■ **50:8** يەش. 20:48؛ يەر. 6:51؛ ۋەھە. 418:

□ **50:9** »ئۇلارنىڭ ئوقلىرىنىڭ ھەممىسى باتۇر مەرگەنلەرنىڭكىدەك بولىدۇ، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى جەڭدىن قۇرۇق قول كەلمەيدۇ« ـ دېمەك، بەتلەنگەن ھەربىر ئوق زايە كەتمەيدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئوقلىرىنىڭ ھەممىسى جەڭدىن قولى قۇرۇق)ئوڭىسىز(قايتىپ كەلمەيدىغان باتۇر جەڭچىلەردەك بولىدۇ...«.

12 ئەمدى ئانا يۇرتۇڭ زور خجالەتكە قالدۇرۇلىدۇ؛ رەسۋاچىلىق سېنى تۇغغۇچىنى قاپلايدۇ؛ مانا، ئۇ ئەللەرنىڭ
داشقىلى، ـ بىر جاكۆگال، قاغىراق يەر ۋە چۆل-باياۋان بولۇپ قالدۇ.
13 پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى تۆپەيلىدىن، ئۇنىڭ ھېچ ئاھالىسى بولمايدۇ، بەلكى تولۇق تاشلىۋېتىلگەن بولىدۇ؛ بابىلدىن
ئۆتىدىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ بارلىق يارا-ۋابالىرى تۆپەيلىدىن ۋەھىمگە چۈشۈپ ئۆش-ئۆش قىلىدۇ.■

14 بابىلغا جەڭ قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئەتراپىدا سەپكە تىزىلىڭلار، بارلىق ئوقياچىلار؛ ئۇنىڭغا ئېتىڭلار، ئوقلارنى
ھېچ ئايىماڭلار؛ چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگار ئالدىدا گۇناھ سادىر قىلغان.
15 ئۇنىڭ ئەتراپىدا جەڭ چۈقانلىرىنى كۆتۈرۈڭلار؛ ئۇ تەسلىم بولۇپ قول كۆتۈرىدۇ؛ مۇنارلىرى ئۆرۈلىدۇ، سېپىللىرى
غۇلىتىلىدۇ؛ چۈنكى بۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالغان قىساسىدۇر. ئۇنىڭدىن قىساس ئېلىڭلار؛ ئۇ باشقىلارغا نېمە قىلغان
بولسا ئۇنىڭغىمۇ شۇنى قىلىڭلار. ■
16 بابىلدىن ئۈرۈق تېرىغۇچى ھەم ھوسۇل ۋاقتىدىكى ئورغاق سالغۇچىلارنى يوق قىلىڭلار؛ زۇلۇمكارنىڭ قىلىچىنىڭ
قورقۇنچى تۆپەيلىدىن بۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئېلىگە قايتىپ، ھەربىرى ئۆز ئانا يۇرتىغا قاچسۇن!□
17 ئىسرائىل تارقىتىۋېتىلگەن قوي پادىسىدۇر؛ شىرلار ئۇلارنى ھەيدىۋەتكەن؛ دەسلەپتە ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى
ئۇلارنى يەپ كەتكەن، ئاخىرىدا بۇ بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار ئۇنىڭ ئۈستىخانلىرىنى ئېزىپ غاجىلىغان.
18 شۇڭا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن
ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھىنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇنى جازالىغىنىمدەك، مەن بابىل پادىشاھىنى ھەم زېمىنىنى جازالايمەن. ■
19 مەن ئىسرائىلنى قايتىدىن ئۆز يايلىقىغا قايتۇرىمەن، ئۇ كارمەل تېغىدا، باشان زېمىنىدا ئوزۇقلىنىدۇ، ئۇنىڭ جېنى
ئەفرائىم تېغى ئۈستىدە ھەم گىلېئاد زېمىنىدا قانائەتلىنىدۇ.
20 شۇ كۈنلەردە، شۇ چاغدا، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئىسرائىلنىڭ قەبىھلىكى ئىزدەلسە، ھېچ تېپىلمايدۇ؛ يەھۇدانىڭ
گۇناھلىرى ئىزدەلسە، ھېچ تېپىلمايدۇ؛ چۈنكى مەن قالدۇرغان قالدىسىنى كەچۈرۈم قىلىمەن.
21 ـ مېراتائىمنىڭ زېمىنىغا زەرب بىلەن جەڭ قىلىشقا، پېكودتا تۇرۇۋاتقانلارغىمۇ جەڭ قىلىشقا چىقىڭلار، ئۇلارنى
ۋەيران قىلىڭلار، قالدۇقىنىمۇ ھالاك قىلىڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن نېمىنى ساكا بۇيرۇغان بولسام شۇنى
ئادا قىلىڭلار. □
22 جەڭ سادالىرى بابىل زېمىنىدا ئاكلىنىدۇ؛ ئۇ زور ھالاكەتنىڭ سادىسىدۇر!
23 ئەسلىدە پۈتكۈل يەر يۈزىنى ئۇرغان بازغان شۇ دەرىجىدە سۇندۇرۇپ چېقىۋېتىلدىغۇ! بابىل ئەللەر ئارىسىدا
شۇنچە بىر دەھشەت باسقۇچى بولۇپ چىققانتىغۇ! □
24 مەن ساكا تۇزاق قۇردۇم، سەن، ئى بابىل، ھېچ بىلمەيلا ئۇنىڭغا تۇتۇلدۇڭ؛ پەرۋەردىگار بىلەن قارشىلىشىشىڭ
تۆپەيلىدىن سەن تېپىلىپ تۇتۇلدۇڭ.
25 پەرۋەردىگار قورال ئامبىرىنى ئېچىپ، غەزىپىدىكى قوراللىرىنى ئېلىپ چىقاردى؛ چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ
سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار كالدىيلەرنىڭ زېمىنىدا قىلىدىغان ئىشى باردۇر.

■ **50:13** يەر. 1749:
■ **50:15** ۋەھ. 618:
□ **50:16** **»بۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئېلىگە قايتىپ، ھەربىرى ئۆز ئانا يۇرتىغا قاچسۇن«!** ـ »ھەربىرى... ھەربىرى...« بەلكى بابىلدا »قارا ئەمگەك« قىلغان چەتئەللىك ئەمگەكچىلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇلار ئۇرغۇن يەھۇدىيلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **50:18** 2پاد. 19□35: 37؛ يەش. 37□36: 38
□ **50:21** **»مېرىئاتائىمنىڭ زېمىنى«** ـ »مېراتائىم« بولسا بابىل زېمىنىنىڭ جەنۇبدىكى بىر شەھەر. ئىسمى »ئىككى ھەسسىلىك ئاسىيلىق« دېگەن مەنىدە، بابىلنىڭ خاراكتېرىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئەتەي مىسالغا ئېلىنغان بولۇشى كېرەك. »پېكود«دىكىلەر ئارامىيەدىكى خەلق بولۇپ، بابىلغا ئىتتىپاقداش ئىدى؛ »پېكود«نىڭ مەنىسى »جازا«دۇر.
ئايەتتە پېرىلگەن بۇيرۇقلار يەنىلا شىمالدىن چىققان قوشۇنلارغا ئېيتىلىشى كېرەك. □ **50:23** **»بازغان«** ـ باشقا كۆپ ئەللەرنى تۇرۇۋەتكەن بابىلنى كۆرسىتىدۇ.

26 ئۇنىڭ ھەر چەت-چەتلىرىدىن كېلىپ ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىڭلار، ئامبارلىرىنى ئېچىۋېتىڭلار؛ تۇنچىلەرنى
دۆۋۈلىگەندەك ئۇنى خارابە-خارابە قىلىپ دۆۋۈلەپ ۋەيران قىلىڭلار؛ ئۇنىڭ ھېچنېمىسىنى قالدۇرماڭلار! □
27 ئۇنىڭ بارلىق توراقلىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار! ئۇلار سويۇلۇشقا چۈشسۇن! ئۇلارنىڭ ھالىغا ۋاي! چۈنكى
ئۇلارنىڭ كۈنى، يەنى جازالىنىش ۋاقتى يېتىپ كەلدى. □
28 ئاڭلاڭلار! زىئونغا كېلىپ، پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ قىساسىنى، يەنى ئىبادەتخانىسى ئۈچۈن ئالغان قىساسىنى
جاكارلايدىغان، بابىل زېمىنىدىن قاچقان پاناھ ئىزدىگۈچىلەرنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاڭلار!
29 بابىلغا ھۇجۇم قىلىش ئۈچۈن ئوقياچىلارنى، يەنى بارلىق كامانىنى ئەگكۈچىلەرنى چاقىرىڭلار؛ بابىلنىڭ ئەتراپىدا
بارگاھ قۇرۇپ قورشۇۋېلىڭلار؛ ھېچكىمنى قاچقۇزماڭلار؛ ئۇنى قىلمىشىنى ئۆز بېشىغا چۈشۈرۈڭلار؛ ئۇ نېمىلەرنى
قىلغان بولسا، ئۇنىڭغىمۇ شۇنى قىلىڭلار، چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارغا ـ ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچىغا قارشى
كۆزەكلەپ كەتكەندى. ■
30 شۇڭا ئۇنىڭ يىگىتلىرى كوچىلىردا يىقىلىدۇ، شۇ كۈندە ئۇنىڭ بارلىق جەڭچى پالۋانلىرى يوقىتىلىدۇ، ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار.■
31 مانا، مەن ساڭا قارشىدۇرمەن، ئى كۆزەكلەپ كەتكۈچى، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگار، ـ چۈنكى سېنىڭ كۈنۈڭ، يەنى مەن يېنىڭغا يېقىن كېلىپ جازالايدىغان كۈن يېتىپ كەلدى؛
32 كۆزەكلەپ كەتكۈچى پۈتلىشىپ يىقىلىدۇ، ھېچكىم ئۇنى قايتىدىن يۆلەپ تۇرغۇزمايدۇ، بەرھەق، مەن ئۇنىڭ
شەھەرلىرىگە ئوت ياقىمەن، ئۇ ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەرنىڭ ھەممىسىنى كۆيدۈرۈپ يۇتۇپ كېتىدۇ.
33 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ ئىسرائىللار
يەھۇدالار بىلەن بىللە ئېزىلىپ خورلۇقنى كۆرگەن؛ ئۇلارنى ئەسىر قىلغانلار ئۇلارنى قاتتىق قامىۋېتىۋالدى؛ ئۇلارنى
قويۇۋېتىشنى رەت قىلغان.
34 لېكىن ئۇلارنىڭ ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچىسى كۈچلۈكتۇر؛ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار
ئۇلارنىڭ دەۋاسىنى ئەستايىدىللىق بىلەن سورايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنىڭ زېمىنىغا ئارام ئېلىپ بېرىدۇ، بابىلدىكىلەرگە
ئارامسىزلىق يەتكۈزىدۇ.
35 كالدىيلەر ئۈستىگە، بابىلدا تۇرۇۋاتقانلار ئۈستىگە ھەمدە بابىلنىڭ ئەمىرلىرى ۋە دانىشمەنلىرى ئۈستىگە قىلىچ
چۈشىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛
36 قىلىچ پاچىلار ئۈستىگە چۈشكەندە، ئۇلار ھاماقەت-ئەخمەقلەردەك كۆرۈنىدۇ؛ قىلىچ ئۇلارنىڭ پالۋانلىرى
ئۈستىگە چۈشۈپ، ئۇلار پاتىپاراق بولۇپ كېتىدۇ؛
37 قىلىچ ئۇلارنىڭ ئاتلىرى ئۈستىگە، جەڭ ھارۋىلىرى ئۈستىگە، ئۇلارنىڭ سەپلىرىدە تۇرغان بارلىق يات لەشكەرلەر
ئۈستىگە چۈشىدۇ، ئۇلار ئايالىلاردەك بولىدۇ؛ قىلىچ خەزىنىلىرى ئۈستىگە چۈشىدۇ، ئۇلار بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنىدۇ.
38 قۇرغاقچىلىق ئۇلارنىڭ سۈلىرى ئۈستىگە چۈشۈپ، ئۇلار قۇرۇپ كېتىدۇ؛ بۇلارنىڭ سەۋەبى زېمىنى ئويما بۇتلارغا
تولۇپ، ئۇلار قورقۇنچلۇق مەبۇدلار تۇيۇپىلىدىن تەلۋىشىپ كەتكەن. □

□ **50:26** «...□□□□□□□□□□□□□ **ئېچىۋېتىڭلار، تۇنچىلەرنى دۆۋۈلىگەندەك ئۇنى خارابە-خارابە قىلىپ دۆۋۈلەپ ۋەيران قىلىڭلار، ئۇنىڭ ھېچنېمىسىنى قالدۇرماڭلار!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ئاش-بۇغداينى ساقلىغان ئامبارلىرىنى ئېچىڭلار، ئۇنى خارابە-خارابە قىلىپ دۆۋۈلەپ تاشلاپ، ئۇنىڭ ھېچنېمىسىنى قالدۇرماڭلار.«!
□ **50:27** «**ئۇنىڭ بارلىق توراقلىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار!** ـ »توراقلىرى« بەلكىم ھەم بابىلنىڭ سەرخىل مال-ئارانلىرىنى كۆرسەتكەن ھەم شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇنىڭ سەرخىل لەشكەرلىرىگە سىمۋول قىلىنغان بولۇشى مۇمكىن.
■ **50:29** ۋەھ. 18□6: 7
■ **50:30** يەر. 2649:
□ **50:38** «**بۇلارنىڭ سەۋەبى زېمىنى ئويما بۇتلارغا تولۇپ، ئۇلار قورقۇنچلۇق مەبۇدلار تۇيۇپىلىدىن تەلۋىشىپ كەتكەن**« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بۇلارنىڭ سەۋەبى زېمىنى ئويما بۇتلارغا تولغان، چۈنكى ئۇلار قورقۇنچلۇق مەبۇدلىرىنى داڭلاپ كەتكەندى.«

39 شۇڭا چۆلدىكى جانۋارلار ۋە چىلبۆرىلەر بىرلىكتە شۇ يەردە تۇرىدۇ، شۇ يەردە ھۇۋقۇشلار ماكانلىشىدۇ، ئۇ
مەڭگۈگە ئادەمزاتسىز بولىدۇ، دەۋردىن-دەۋرگە ھېچ ئاھاللىك بولمايدۇ.
40 خۇدا سودوم ۋە گومورراني ئەتراپىدىكى شەھەرلىرى بىلەن بىللە تۇرۇۋۇتكىنىدەك، ھېچكىم شۇ يەردە تۇرمايدۇ،
ئىنسان بالىلىرى شۇ يەردە ئولتۇراقلاشمايدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■
41 ـ مانا، شىمالدىن بىر خەلق، ئۇلۇغ بىر ئەل چېقىپ كېلىدۇ، يەر يۈزىنىڭ چەت-چەتلىرىدىن نۇرغۇن پادىشاھلار
قوزغىلىدۇ. ■
42 ئۇلار ئوقيا ھەم نەيزىنى تۇتۇپ قوراللىنىدۇ، ئۇلار ۋەھشي، ھېچ رەھىم كۆرسەتمەيدىغان بولىدۇ، ئاتلىرىغا مىنگەندە
ئۇلارنىڭ ئاۋازلىرى دېڭىزدەك شاۋقۇنلايدۇ، ئۇلار جەڭگە ئاتلاتقان ئادەملەردەك سەپ-سەپ بولۇپ، ساڭا
ھۇجۇم قىلماقچى، ئى بابىل قىزى!
43 بابىل پادىشاھى ئۇلارنىڭ خەۋرىنى ئاڭلاپلا قوللىرى تىترەپ بوشاپ كېتىدۇ، غەم-قايغۇ ئۇنى تۇتىدۇ، تولغاققا
چۈشكەن ئايالدەك ئازابلار ئۇنى بېسۋالىدۇ. ■
44 مانا، ئىئوردان دەرياسى بويىدىكى چاۋار-چاتقاللىقتىن چېقىپ، دائىم ئېقىپ تۇرىدىغان شۇ سۈلار بويىدىكى
يايلاقتىكى قويلارنى تارقاتقان بىر شىردەك مەن بابىلدىكىلەرنى بەدەر قاچقۇزىمەن. ئەمدى كىمنى خالىسام مەن
ئۇنى ئۇنىڭ ئۈستىگە تىكلەيمەن، چۈنكى ماڭا كىم تەڭ كېلەلەيدۇ؟ كىم مېنىڭدىن ھېساب ئېلىشقا مېنى چاقىرالايدۇ؟
مېنىڭ ئالدىمدا تۇرالايدىغان پادا باققۇچى بارمۇ؟ □ ■
45 شۇڭا پەرۋەردىگارنىڭ بابىلنى جازالاشتىكى مەقسىتىنى، شۇنىڭدەك كالدىيەلەرنىڭ زېمىنىنى جازالاش نىيىتىنى
ئاڭلاڭلار: ئۇلارنىڭ كىچىكلىرىمۇ تارتىپ ئېپىكېتىلىدۇ، بەرھەق، قلىمىشلىرى تۈپەيلىدىن پەرۋەردىگار ئۇنىڭ
يايلىقىنى ۋەيرانە قىلىدۇ. ■
46 بابىلنىڭ ئىشغال قىلىنغانلىقىنى ئاڭلاپ يەر يۈزى تەۋرىنىپ كېتىدۇ، ئۇنىڭ ناله-پەريادى بارلىق ئەللەرگىچە
ئاڭلىنىدۇ.■

51

بابىل توغرۇلۇق ھۆكۈم ـ داۋامى

1 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن بابىلنى سوقىدىغان ھەم »لەب-كامايي«دا تۇرۇۋاتقانلارنى سوقىدىغان
بىتچىت قىلغۇچى شامالنى قوزغاپ چىقىرىمەن، □ ■
2 مەن بابىلغا يات ئادەملەرنى ئەۋەتىمەن، ئۇلار ئۇنى سورۇۋېتىدۇ، زېمىنىنى يەر بىلەن يەكسان قىلىۋېتىدۇ، ئۇنىڭ
ھېشىغا كۈلپەت چۈشكەن كۈندە ئۇلار ئۇنىڭغا تەرەپ-تەرەپتىن قارشىلىشىشقا كېلىدۇ. ■

■ **50:40** يار. 25:19□ يەر. 1849:
■ **50:41** يەر. 22□306:
■ **50:43** يەر. 2449:
□ **50:44** »دائىم ئېقىپ تۇرىدىغان شۇ سۈلار« ـ ئىئوردان دەرياسىنىڭ سۈلىرى تۇزى.
■ **50:44** ئايۇپ 2:41□ يەر. 2249□19:
■ **50:45** يەر. 2049:
■ **50:46** يەر. 2149:
□ **51:1** »لەب-كامايي« ـ كالدىيەنى بىر كىنايىلىككىنايىلىك »شىفىر« ئارقىلىق كۆرسىتىدۇ. شىفىرنى ئىپادىلەش يولى بولسا، »كالدىيە« دېگەن
سۆزنىڭ ھەربىر ھەرپىنى ئىبرانىي تىلىنىڭ ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە ئارقىدىن ئۇقۇلغان ھەرپ بىلەن ئالماشتۇرۇشتىن ئىبارەت.)مەسىلەن، ئۇيغۇر تىلىدا بولسا،
»ئا«نى »ي« بىلەن، »ئە«نى »ئى« بىلەن ئالماشتۇرغانغا ئوخشاش.(»لەب-كامايي« دېگەن سۆزنىڭ ئۇزى ئىبرانىي تىلىدا »تەۋرىچىلىك قىلغانلارنىڭ
قەلبى«، »ئاسىيلىق قىلغانلارنىڭ قەلبى« دېگەننى بىلدۈرىدۇ، بۇ ئىنتايىن كىنايىلىك گەپتۇر.
»شامال« بولسا، بەلكىم 2-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »يات ئادەملەر«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **51:1** يەر. 114: ■ **51:2** يەر. 11:4□ 715:

3 ئۇنىڭ ئوقياچىلىرىغا كىرىچنى تارتقۇدەك، ئورندىن تۇرغۇچىلارغا دۇبۇلغا-ساۋۇت كىيگۈدەك پۇرسەت
بەرمەڭلار؛ ئۇنىڭ يىگىتلىرىنىڭ ھېچقايسىسىنى ئاياپ قويماڭلار؛ ئۇنىڭ پۈتكۈل قوشۇنىنى بىتچىت قىلىڭلار.
4 كالدىيلەرنىڭ زېمىندا سانجىلغانلار، كوچىلىردا قىلچالانغانلار يىقىلسۇن! ■
5 چۈنكى ئىسرائىل ياكى يەھۇدامۇ ئۆز خۇداسى تەرىپىدىن، يەنى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگار تەرىپىدىن تاشلۇۋېتىلگەن ئەمەس؛ چۈنكى بابىلنىڭ زېمىنى ئىسرائىلدىكى مۇقەددەس بولغۇچى ئالدىدا
سادىر قىلغان گۇناھ بىلەن تولغاندۇر.
6 بارلىق ئەللەر، بابىل ئىچىدىن قېچىڭلار، ئۆز جېنىڭلارنى ئېلىپ بەدەر قېچىڭلار! ئۇنىڭ قەبىھلىكىگە چېتىلىپ
قېلىپ ھالاك بولماڭلار، چۈنكى بۇ پەرۋەردىگارنىڭ قىساس ئالدىغان ۋاقتىدۇر، ئۇ قىلمىشىنى ئۆز بېشىغا
قايتۇرىدۇ.□ ■
7 بابىل پەرۋەردىگارنىڭ قولىدىكى پۈتكۈل جاھاننى مەست قىلغۇچى ئالتۇن قەدەھ بولغان، ئەللەر ئۇنىڭ شاربىدىن
ئىچكەن؛ ئەللەر شۇنىڭ بىلەن ساراڭ بولۇپ كەتكەن. □ ■
8 بابىل تۇيۇقسىز يىقىلىپ بىتچىت بولدۇ، ئۇنىڭغا ئاھ-زار كۆتۈرۈڭلار! ئۇنىڭ ئازابلىرى ئۈچۈن تۇتىيا ئېلىڭلار،
ئۇ بەلكىم ساقايتىلارمىكىن؟■
9 ـ »بىز بابىلنى ساقايتماقچىدۇق، لېكىن ئۇ ساقايمىدى؛ ئۇنىڭدىن ۋاز كېچىپ ھەممىمىز ئۆز يۇرتىمىزغا قايتايلى؛ چۈنكى
ئۇنىڭ ئۇستىگە چىقىرىلىدىغان ھۆكۈم جازاسى ئاسمانغا تاقىشىپ، كۆككە يېتىدۇ.«□ ■
10 ـ »پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمىزنى بارلىققا كەلتۈرگەندۇر؛ كېلەيلى، زىئوندا پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ قىلغان
ئىشىنى جاكارلايلى«!□

پەرۋەردىگار مېدىئا قوشۇنلىرىغا، ئاندىن بابىلغا سۆز قىلدۇ

11 ـ ئوقلارنى ئۆچلاڭلار! قالقانلارنى تۇتۇڭلار! پەرۋەردىگار مېدىئانىڭ پادىشاھلىرىنىڭ روھىنى ئۇرغۇتتى؛
چۈنكى ئۇنىڭ نىيىتى بابىلغا قارشىدۇر، ئۇنى بەربات قىلىش ئۈچۈندۇر؛ بۇ پەرۋەردىگارنىڭ قىساسىدۇر، يەنى
ئۇنىڭ ئىبادەتخانىسى ئۈچۈن ئالغان قىساسىدۇر. ■

■ **51:4** يەر. 2649:
□ **51:6** »بارلىق ئەللەر، بابىل ئىچىدىن قېچىڭلار، ئۆز جېنىڭلارنى ئېلىپ بەدەر قېچىڭلار! ... چۈنكى بۇ پەرۋەردىگارنىڭ قىساس ئالدىغان ۋاقتىدۇر، ئۇ قىلمىشىنى ئۆز بېشىغا قايتۇرىدۇ« ـ بەزى ئالىملار بۇ سۆزلەر »بارلىق ئەللەر« گە ئەمەس، بەلكى ئىسرائىلغا ئېتىلىدۇ، دەپ قارايدۇ. 45-ئايەتتە ئەھۋال شۇنداق بولىدۇ، لېكىن بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە بابىلدا ھەربىر ئەللەرگە ئېتىلىدۇ. چۈنكى 9-ئايەتتە قاچقانلار »ھەممىمىز ئۆز يۇرتىمىزغا قايتايلى« دېيىشىدۇ.
■ **51:6** يەر. 28:50□8□15□8□ ۋەھ. 418:
□ **51:7** »ئەللەر .... ساراڭ بولۇپ كەتكەن« ـ بەلكىم بابىلنىڭ گۈناھىغا چېتىلىپ، شۇنىڭدەك جازاسىغىمۇ چېتىلىپ قېلىپ تولىمۇ دەككە-دۇككىگە چۈشىدۇ.
■ **51:7** ۋەھ. 18
■ **51:8** يەش. 9:21□ يەر. 22:8□ ۋەھ. 8:14□ 218:
□ **51:9** »بىز بابىلنى ساقايتماقچىدۇق، لېكىن ئۇ ساقايمىدى؛ ئۇنىڭدىن ۋاز كېچىپ ھەممىمىز ئۆز يۇرتىمىزغا قايتايلى« ـ قارىغاندا بۇ سۆزلەر بابىل ئارىسىدا تۇرغان يات ئەللەرنىڭ ئېيتىدىغان سۆزلىرى. »ئۇنىڭ ئۇستىگە چىقىرىلىدىغان ھۆكۈم جازاسى ئاسمانغا تاقىشىپ، كۆككە يېتىدۇ« دېگەننى، خۇدانىڭ جازالىرىنى قوزغىغان، كونا زاماندىكى بابىل)بابەل(لىقلار قۇرمالىچى بولغان »ئاسمانغا تاقىشىدىغان« مۇنار بىلەن سېلىشتۇرۇش پايدىلىق ئىش بولىدۇ. »يار.» 9-11:1نى كۆرۈڭ.(
■ **51:9** يەر. 1146:
□ **51:10** »پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمىزنى بارلىققا كەلتۈرگەندۇر« ـ بەزى ئالىملار بۇ سۆزنى »پەرۋەردىگار بىزنى قۇتقۇزۇپ ئازاد قىلغاندۇر« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ، لېكىن »ئىسەدەكاھ«)ھەققانىيلىق(تەۋراتتىكى باشقا ھېچ يەردە شۇنداق مەندە تېپىلمايدۇ. بىزنىڭچە بۇ سۆز ئىسرائىلنىڭ)ھەممىمىزگە ئوخشاش(ئۆزىنىڭ ھېچقانداق ھەققانىيلىقى بولمىغاچقا، خۇدا ئۆلارغا ھەققانىيلىق ئېلىپ كېلىدۇ، دېگەننى بىلدۈرىدۇ. بۇ ئايەتتىكى ھەققانىلىق ئۆزلىكىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدادىن كېلىدۇ؛ »پەرۋەردىگار ھەققانىيلىقىمىزدۇر« ـ بۇ مەسىھ-قۇتقۇزغۇچىنىڭ، شۇنىڭدەك يېڭى يېرۇسالېمنىڭ بىر نامىدۇر. 6:23نى ھەم 16:33نى كۆرۈڭ. **»كېلەيلى، زىئوندا پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ قىلغان ئىشىنى جاكارلايلى«!** ـ 9-ئايەتتىكى سۆزلەرنى كەلگۈسىدە بابىلدىن قاچىدىغان يات ئەللەر ئېيتىدۇ؛ 10-ئايەتتىكى سۆزلەرنى شۇبھىسىزكى، كەلگۈسىدە قاناتلان)پەلەستىن(غا قايتىپ كېلىدىغان ئىسرائىلنىڭ قالدىسى ئېيتىدۇ.
■ **51:11** يەر. 4:46□ 2850:

12 بابلنىڭ سېپىللىرىغا قارىتىپ جەڭ تۇغىنى كۆتۈرۈڭلار؛ كۆزەتنى تېخىمۇ چىڭراق قىلىڭلار، كۆزەتچىلەرنى بابىلنى
چۈرىدىتىپ سەپتە تۇرغۇزۇڭلار، بۆكتۈرمە قويۇڭلار؛ چۈنكى پەرۋەردىگار بابىلدىكىلەرنىڭ جازاسى توغرۇلۇق
نىيىتىنى دېگەن بولسا، ئۇ شۇنى كۆڭلىدە پەملەپ، ئۇنى ئادا قىلىدۇ.
13 ـ ئى ئەۋۋەلدە سۈلار ئۈستىدە تۇرغۇچى، بايلىقلىرى نۇرغۇن بولغۇچى، ئەجىلىڭ يېتىپ كەلدى، جېنىڭ ئۈچىنچى
ئۈزۈلۈش ۋاقتى توشتى.

14 ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۆزى بىلەن قەسەم قىلىپ: »توپ-توپ چېكەتكىلەردەك
مەن سېنى ئادەملەر بىلەن تولدۇرىمەن؛ ئۇلار سېنىڭ ئۈستۈڭدىن غەلىبە تەنتەنىلىرىنى كۆتۈرىدۇ« دېدى.■
15 ـ ئۇ بولسا يەر-زېمىننى كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ياساپ،
ئالەمنى دانالىقى بىلەن بەرپا قىلىپ،
ئاسمانلارنى ئەقىل-پاراسىتى بىلەن يايغۇچىدۇر؛■
16 ئۇ ئاۋازىنى قويۇۋەتسە، ئاسمانلاردا سۈلار شاۋقۇنلايدۇ؛
ئۇ يەر چەتلىرىدىن بۇلۇت-تۈمانلارنى ئۆرلىتىدۇ؛
ئۇ يامغۇرلارغا چاقماقلارنى ھەمراھ قىلىپ بېكىتىدۇ،
شامالنى ئۆز خەزىنىلىرىدىن چىقىرىدۇ.■
17 بۇ بۇتپەرەسلەرنىڭ ھەربىرى ئەقلىسىز، بىلىمدىن مەھرۇملاردۇر؛
ھەربىر زەرگەر ئۆزى ئويغان بۇت تەرىپىدىن شەرمەندىگە قالدۇ؛
چۈنكى ئۇنىڭ قۇيما ھەيكىلى يالغانچىلىق،
ئۇلاردا ھېچ تىنىق يوقتۇر.
18 ئۇلار بىمەنىلەردۇر، مازاق ئوبيېكتىدۇر؛
ئۇلارنىڭ ئۈستىگە جازالىنىش ۋاقتى كەلگەندە، ئۇلار يوقىتىلىدۇ.
19 ياقۇبنىڭ نېسىۋىسى بولغۇچى بۇلاردەك ئەمەستۇر؛
چۈنكى ھەممىنى ياسىغۇچى شۇدۇر؛
ئىسرائىل بولسا ئۇنىڭ ئۆز مىراسى بولغان قەبىلىسىدۇر؛
ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۇنىڭ نامىدۇر.□ ■

پەرۋەردىگار ئىسرائىلغا سۆز قىلىدۇ

20 سەن ئىسرائىل مېنىڭ گۆرزىمەن،
مېنىڭ جەڭ قورالىمدۇرسەن؛
سېنىڭ بىلەن مەن ئەللەرنى بىتچىت قىلىمەن،
سېنىڭ بىلەن پادىشاھلىقلارنى تارمار قىلىمەن؛□ ■

■ **51:14** ئام. 86:
■ **51:15** يار. 1:1□ ئايۇب 8:9□ زەب. 2:104□ يەش. 22:40□ 24:44□ 13:51□ يەر. 1210:
■ **51:16** يەر. 1310:
□ **51:19** **»ياقۇبنىڭ نېسىۋىسى بولغۇچى...»** ـ ياقۇب مۇشۇ يەردە ياقۇب ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئىسرائىلنىمۇ كۆرسىتىدۇ. »ياقۇبنىڭ نېسىۋىسى« خۇدانىڭ ئۆزىدۇر، ئەلۋەتتە.
■ **51:19** يەر. 1610:
□ **51:20** **»سەن ئىسرائىل مېنىڭ گۆرزىمەن، مېنىڭ جەڭ قورالىمدۇرسەن؛ سېنىڭ بىلەن مەن ئەللەرنى بىتچىت قىلىمەن، سېنىڭ بىلەن پادىشاھلىقلارنى تارمار قىلىمەن...»** ـ ئەينى تېكىستتە پەقەتلا »سەن ئىسرائىل مېنىڭ گۆرزىمەن« دېيىلىدۇ. ئەمدى خۇدانىڭ بۇ سۆزلىرى كىمگە ئېيتىلىدۇ؟
بەزى ئالىملار)»ئۆتكەن زامان«غا ئۆزگەرتىپ(بابىلغا ئېيتىلغان، دەپ قارايدۇ. باشقىلار)كەلگۈسىدە بابىل ئىمپېرىيەسىنى ۋەيران قىلىدىغان(پارس ئىمپېرىيەسىگە ئېيتىلىدۇ، دەپ قارايدۇ؛ بىراق بىزنىڭچە ئۇلار ئىسرائىلنىڭ ئۆزىگە ئېيتىلىدۇ (24-□□□□□□□ كۆرۈڭ). باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرى بويىچىمۇ، ئاخىرقى زامانلاردا ئىسرائىل خەلقى خۇدانىڭ بىر جازالاش قورالى بولىدۇ)مەسىلەن، »يەش.» 5:41، »زەك.» 7:12نى كۆرۈڭ.(
■ **51:20** يەر. 2350:

21 سېنىڭ بىلەن ھەم ئات مىنگۈچىنى بىتچىت قىلىمەن؛
سېنىڭ بىلەن ھەم جەڭ ھارۋىسى ھەم ھەيدىگۈچىسىنى بىتچىت قىلىمەن؛
22 سېنىڭ بىلەن ھەم ئەر ھەم ئايالنى بىتچىت قىلىمەن؛
سېنىڭ بىلەن ھەم قېرى ھەم ياشلارنى بىتچىت قىلىمەن؛
سېنىڭ بىلەن ھەم يىگىت ھەم قىزنى بىتچىت قىلىمەن؛
23 سېنىڭ بىلەن ھەم پادىچى ھەم قوي پادىسىنى بىتچىت قىلىمەن؛
سېنىڭ بىلەن ھەم دېھقان ھەم بويۇنتۇرۇققا قېتىلغان كالىلىرىنى بىتچىت قىلىمەن؛
سېنىڭ بىلەن ھەم ۋالىيلار ھەم ھۆكۈمرانلارنى بىتچىت قىلىمەن.
24 ـ مەن كۆز ئالدىڭلاردا بابىلنىڭ ھەم بارلىق كالدىيلەرنىڭ زىئوندا قىلغان بارلىق رەزىللىكىنى ئۆز بېشىغا چۈشۈرۈپ ياندۇرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

25 ـ مانا، مەن سەن بابىلغا قارشىمەن، ئى پۈتكۈل يەر يۈزىنى ھالاك قىلغۇچى تاغ؛
مەن قولۇمنى ئۈستۈڭگە سوزۇپ،
سېنى تىك يارلاردىن غۇلىتىپ،
دومىلىتىپ چۈشۈرۈپ، سېنى كۆيۈپ تۈگىگەن بىر يانار تاغ قىلىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
26 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سەندىن بۇرجەك چىقىرىش ئۈچۈنمۇ تاش تاپالمايدۇ،
يا كى ئۇل ئۈچۈنمۇ ھېچىيەردىن تاش تاپالمايدۇ؛
چۈنكى سەن مەڭگۈگە بىر ۋەيرانە بولىسەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

27 ـ زېمىندا جەڭ تۇغىنى كۆتۈرۈڭلار،
ئەللەر ئارىسىدا كاناي چېلىڭلار؛
بابىلغا جەڭ قىلىشقا ئەللەرنى تەييارلا ڭلار؛
ئارارات، مىننى ۋە ئاشكىناز پادىشاھلىقلىرىنى چاقىرىپ يىغىڭلار؛
ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلغۇچى قوشۇنلارغا بىر سەردار بېكىتىڭلار؛
ئاتلارنى توپ-توپ چېكەتكە لېچىنكىلىرىدەك زېمىنغا تۇركۈملەپ چىقىرىڭلار؛□
28 ئۇنىڭغا جەڭ قىلىشقا ئەللەرنى تەييارلا ڭلار،
ـ مېدىئالىقلارنىڭ پادىشاھلىرى، ۋالىيلىرى ۋە بارلىق ھۆكۈمدارلىرىنى، شۇنداقلا ئۇ ھۆكۈم سۈرگەن زېمىنلارنىڭ بارلىق ئادەملىرىنى تەييارلا ڭلار!
29 شۇنىڭ بىلەن يەر يۈزى تەۋرىنىپ ئازابلىنىدۇ؛ چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ بابىلغا قارشى باغلىغان نىيەتلىرى، يەنى بابىلنىڭ زېمىنىنى ھېچ ئادەم تۇرمايدىغان چۆل-بياۋان قىلىۋېتىش نىيىتى ئەمەلگە ئاشماي قالمايدۇ.

30 بابىلدىكى پالۋانلار ئۇرۇشتىن قول ئۈزىدۇ؛
ئۇلار قورغانلىردا ئامالسىز ئولتۇرىدۇ؛
ئۇلارنىڭ دەرمانى قالمايدۇ،
ئۇلار ئاياللاردەك بولۇپ قالىدۇ؛
ئۇنىڭ تۇرالغۇلىرىغا ئوت قويۇلىدۇ؛
دەرۋازا سالاسۇنلىرى سۇندۇرۇلىدۇ.■

□ 51:27 »چېكەتكە لېچىنكىلىرى« ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ سۆز بەلكىم چېكەتكە لېچىنكىسىنىڭ ئۆسۈش جەريانىدىكى ئەڭ زىيانلىق باسقۇچىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ 51:30 يەر. 3750:

31 يۇگۈرۈپ كېلىۋاتقان بىر چاپارمەن يەنە بىر چاپارمەنگە، بىر خەۋەرچى يەنە بىر خەۋەرچىگە بابىل پادىشاھنىڭ
ئالدىدىلا ئۆچرىشىپ قېلىپ ئۇنىڭغا: ـ
»سىلىنىڭ پۈتكۈل شەھەرلىرى ئۆ چەتتىن بۇ چەتكىچە ئىشغال قىلىندى؛
32 دەريا كېچىكلىرى ئىگىلىۋېلىندى،
قومۇشلۇقلار ئوتتا كۆيدۈرۈلدى،
پالۋانلىرى دەككە-دۈككىگە چۈشۈشتى«!
ـ دەپ جاكارلىشىدۇ.□
33 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى مۇنداق دەيدۇ: ـ
بابىلنىڭ قىزى تەكشىلىنىپ چىكىلىدىغان ۋاقتى بولغان خاماندەك بېسىلىدۇ؛
بىردەمدىلا، ئۇنىڭ ھوسۇلى ئورۇلىدىغان ۋاقتى يېتىپ بولىدۇ!□
35-34 زىئوندا تۇرغۇچى قىز: ـ »بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار مېنى يۇتۇپ،
مېنى غاجىلاپ ئەزگەن؛
ئۇ ئىچمىنى بوشتىلغان قاچىدەك قىلىپ قويغان؛
ئۇ ئەجدىھادەك مېنى يۇتۇپ،
ئۆزىنى نازۇ-نېمەتلىرىم بىلەن تويغۇزغان،
مېنى قۇرۇقداپ پاك-پاكىز قىلىۋەتكەن.
ماگا، مېنىڭ تېنىمگە قىلغان زوراۋانلىقى بابىلنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈلسۇن« ـ دەيدۇ،
ۋە يېرۇسالېم: »مېنىڭ قانلىرىم كالدىيەدە تۇرغۇچىلارنىڭ بېشىغا تۆكۈلسۇن« ـ دەيدۇ.□
36 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
مانا، مەن سېنىڭ دەۋايىكۆنى سورايمەن،
سەن ئۈچۈن قىساس ئالىمەن؛
مەن ئۇنىڭ دېڭىزىنى قۇرۇتىمەن، بۇلىقىنى قاغجىرىتىمەن.□ ■
37 بابىل بولسا دۆۋە-دۆۋە خارابىلەر،
چىلبۆرىلەرنىڭ تۇرالغۇسى بولىدۇ؛
زېمىنى ئادەمنى دەھشەت باسىدىغان ھەم دائىم ئۆش-ئۆش قىلىنىدىغان ئوبيېكت بولىدۇ،
ھېچ ئادەم شۇ يەردە تۇرمايدۇ.
38 ئۇلارنىڭ ھەممىسى ياش شىرلاردەك ھۇۋۇلىشىدۇ،

□ 51:32 »دەريا كېچىكلىرى ئىگىلىۋېلىندى، قومۇشلۇقلار ئوتتا كۆيدۈرۈلدى، پالۋانلىرى دەككە-دۈككىگە چۈشۈشتى«! ـ دەپ جاكارلىشىدۇ« ـ بابىلنىڭ قانداق يول بىلەن ئىشغال قىلىنغانلىقىنىڭ تەپسىلاتلىرى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. پارس قوشۇنى ئەفرات دەرياسىنىڭ ئېقىش يۈنىلىشىنى ئۆزگەرتىۋېتىدۇ، دەريا قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا قۇرۇپ كېتىدۇ. پارسلار سۇ يوق دەريادىن مېڭىپ شەھەرگە كىردى. شۇنىڭ بىلەن شەھەر ئىچىدىكى »دەريا كېچىكلىرى« بىرىنچى بولۇپ ئىگىلىۋېلىندى. شەھەر ئەتراپىدىكى »قومۇشلۇقلارنىڭ كۆيدۈرۈلۈشى«دىن مەقسەت شەھەردىن قاچقانلارغا يوشۇرۇنغۇدەك جايلار بولمىسۇن ئۈچۈن ئىدى.

□ 51:33 »ئۇنىڭ ھوسۇلى ئورۇلىدىغان ۋاقتى« ـ بەلكىم ئادەملىرى ۋە ئىمارەتلىرى يېقىتىلىدىغان، يەنى ئۇنىڭ جازالىنىش ۋاقتىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 51:34-35 »بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار مېنى يۇتۇپ، ...ماگا، مېنىڭ تېنىمگە قىلغان زوراۋانلىقى بابىلنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈلسۇن« ـ دەيدۇ، ۋە يېرۇسالېم: »مېنىڭ قانلىرىم كالدىيەدە تۇرغۇچىلارنىڭ بېشىغا تۆكۈلسۇن« ـ دەيدۇ ـ بۇ 35-34-ئايەتتىكى سۆزلىگۈچى »زىئوندا تۇرغۇچى قىز« بەلكىم »ئادەملەشتۈرۈلگەن« يېرۇسالېمغا ۋەكىل كېلىدۇ. »ماگا، مېنىڭ تېنىمگە قىلغان زوراۋانلىقى...« ـ بەلكىم يېرۇسالېم ۋە ئۇنىڭ خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 51:36 »مانا، مەن سېنىڭ دەۋايىكۆنى سورايمەن، سەن ئۈچۈن قىساس ئالىمەن؛ *مەن ئۇنىڭ دېڭىزىنى قۇرۇتىمەن، بۇلىقىنى قاغجىرىتىمەن« ـ پارس قوشۇنى بابىلدىن ئۆتىدىغان ئەفرات دەرياسىنى قۇرۇتىدۇ. ئۇلار شۇ يول بىلەن شەھەرنى ئىشغال قىلىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. ■ 51:36 يەر. 3850:

ئارسلانلاردەك بىر-بىرىگە خىرىس قىلىشىدۇ؛□
39 ئۇلارنىڭ كەيپىياتى قىزىپ كەتكەندە، مەن ئۇلارغا بىر زىياپەت تەييارلاپ قويىمەنكى، ئۇلارنى مەست
قىلىۋېتىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يايراپ-ياشناپ كېتىدۇ، ـ ئاندىن مەڭگۈگە ئۇيقۇغا غەرق بولۇپ، قايتىدىن
ھېچ ئويغانمايدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار. □
40 بوغۇزلاشقا يېتىلگەن قوزىلاردەك ۋە بىللە يېتىلەنگەن قوچقارلار ھەم تېكىلەردەك مەن ئۇلارنى بوغۇزلاشقا
چۈشۈرىمەن.

41 شېشاقنىڭ ئىشغال قىلىنغانلىقىغا قارا!
پۈتكۈل يەر يۈزىنىڭ پەخرىنىڭ تۇتۇلغانلىقىغا قارا!
بابىلنىڭ ئەللەر ئارىسىدا ئادەمنى دەھشەت باسىدىغان ئوبيېكتى بولغانلىقىغا قارا!□ ■
42 دېڭىز بابىل ئۈستىدىن ئۆرلەپ كەتتى؛
ئۇ نۇرغۇنلىغان دولقۇنلار بىلەن غەرق بولدى.□
43 ئۇنىڭ شەھەرلىرى ئادەمنى دەھشەت باسىدىغان ئوبيېكت،
قاغىجراق يەر، بىر چۆل، ھېچكىم تۇرمايدىغان زېمىن بولدى؛
ھېچقانداق ئىنسان بالىسى قايتىدىن شۇ يەرلەردىن ئۆتمەيدۇ.
44 مەن بابىلدا بەلنى جازالايمەن؛
مەن ئۇنىڭ ئاغزىدىن يۇتۇۋالغىنىنى ياندۇرىۋالىمەن؛
ئەللەر قايتىدىن ئۇنىڭغا قاراپ ئېقىپ كېلىشمەيدۇ؛
بەرھەق، بابىلنىڭ سېپىلى غۇلاپ كېتىدۇ. □
45 ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىن چىقىڭلار، ئى خەلقىم!
ھەربىرىڭلار پەرۋەردىگارنىڭ قاتتىق غەزىپىدىن ئۆز جېنىڭلارنى ئېلىپ بەدەر قېچىڭلار!
46 سىلەر زېمىندا ئاڭلىنىۋاتقان پىتنە-ئىغۋادىن يۈرىكىڭلارنى سۇ قىلماڭلار ۋە قورقماڭلار؛
بۇ يىل بىر پىتنە-ئىغۋا، كېلەر يىلى يەنە بىر پىتنە-ئىغۋا چىقىدۇ؛
زېمىندا زۇلۇم-زوراۋانلىق پارتلايدۇ، ھۆكۈمدارلار ھۆكۈمدارلارغا قارشى چىقىدۇ.
47 شۇڭا مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى،
مەن بابىلدىكى ئويما مەبۇدلارنى جازالايمەن؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پۈتكۈل زېمىنى خىجالەتكە قالدۇرۇلىدۇ،
ئۇنىڭدا ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئۇنىڭ ئىچىدە يېقىلىدۇ؛□
48 شۇنىڭ بىلەن ئاسمان ۋە زېمىن ۋە ئۇلاردا بار بولغانلار بابىل ئۈستىدىن شادلىقتىن يا كۆيىدۇ؛
چۈنكى شىمالدىن ھالاك قىلغۇچىلار ئۇنىڭغا جەڭ قىلىشقا كېلىدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

□ **51:38** »ئۇلارنىڭ ھەممىسى ياش شىرلاردەك ھۇۋلىشىدۇ، ئارسلانلاردەك بىر-بىرىگە خىرىس قىلىشىدۇ« ـ بابىللىقلار ھارۋاقىشلىكىدىن ئاتىقى چىققاندىكى. بۇ ئايەت بەلكىم شۇلارنىڭ مەست بولۇپ »شىر كەيپ« بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. 39-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ. بابىلنىڭ پادىشاھى بەلشازار ئەمىر-ۋەزىرلىرى بىلەن بىللە مەست بولغاندا، شەھىرى بۇسۇلۇپ ئىشغال قىلىنغان »)دان.» 5-بابنى ئوقۇڭ.(

□ **51:39** »ئۇلارنىڭ كەيپىياتى قىزىپ كەتكەندە، مەن ئۇلارغا بىر زىياپەت تەييارلاپ قويىمەنكى، ئۇلارنى مەست قىلىۋېتىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يايراپ-ياشناپ كېتىدۇ، ـ ئاندىن مەڭگۈگە ئۇيقۇغا غەرق بولۇپ، قايتىدىن ھېچ ئويغانمايدۇ« ـ بۇ بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى يەنە »دان.» 5-بابتا كۆرۈڭ.

□ **51:41** »شېشاقنىڭ ئىشغال قىلىنغانلىقىغا قارا« ـ »شېشاق« بابىلنى كۆرسىتىدىغان ھەجۋىي، كىنايىلىك بىر ئىسىم. 26:25-تىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **51:41** يەش. 19:13□ يەر. 2625:

□ **51:42** »دېڭىز ... دولقۇنلار...» ـ تەۋرات-ئىنجىلدا كۆپ ۋاقىتلاردا سىمۋول سۈپىتىدە توپ-توپ قوشۇنلارنى كۆرسىتىدۇ.

□ **51:44** »مەن بابىلدا بەلنى جازالايمەن« ـ »بەل« ـ)ياكى »ماردۇك«) بابىلنىڭ ئەڭ مۇھىم بۇتى.

□ **51:47** »...□□□□ بىلەن ئۇنىڭ پۈتكۈل زېمىنى خىجالەتكە قالدۇرۇلىدۇ، ئۇنىڭدا ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئۇنىڭ ئىچىدە يېقىلىدۇ» ـ دېمەك، بابىل خەلقى زېمىندىن ھېچ قاچالمايدىغان بولىدۇ.

49 بابل تۆپەيلىدىن پۈتكۈل يەر يۈزىدىكى ئۆلتۈرۈلگەنلەر يىقىلغاندەك،
بابل ئىسرائىلدا ئۆلتۈرۈلگەنلەر تۆپەيلىدىن بابل يىقىلماي قالمايدۇ.□
50 قىلىچتىن قاچقانلار، يىراق كېتىڭلار، ھايال بولماڭلار؛
چەت يەرلەردىن پەرۋەردىگارنى سېغىنىڭلار،
يېرۇسالېمنى ئېسىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار.□
51 »بىز خىجالەتتىكە قالدۇق، چۈنكى ھاقارەتتىكە ئۇچرىدۇق؛
شەرمەندىچىلىكتىن يۈزىمىز تۆكۈلدى؛
چۈنكى يات ئادەملەر پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى مۇقەددەس جايلارغا بېسىپ كىردى.«!□
52 شۇڭا شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
ـ مەن ئۇنىڭدىكى ئويما مەبۇدلارنى جازالايمەن؛
ئۇنىڭ پۈتكۈل زېمىنى بويىدا يارىلىنىپ جان ھەلقۇمىدا ئىڭرىشىدۇ.
53 بابل ئاسمانلارغا كۆتۈرۈلگەن بولسىمۇ،
ئۇنىڭ يۇقىرى ئىستىھكام-قورغىنى مۇستەھكەملەنگەن بولسىمۇ،
لېكىن مېنىڭدىن ئۇنىڭغا ھالاك قىلغۇچىلار يېتىپ باردىغان بولدى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
54 بابىلدىن ناله-پەريادنىڭ ئاۋازى،
كالدىيلەرنىڭ زېمىنىدىن زور ھالاكەتنىڭ ساداسى كۆتۈرۈلدۈ.
55 چۈنكى پەرۋەردىگار بابىلنى ھالاك قىلماقچى بولدۇ؛
ئۇ ئۇنىڭدىن ۋاراڭ-چۇرۇڭلىرىنى يوقىتىدۇ؛
سۈلارنىڭ دولقۇنلىرى ئۈركەشلەۋاتقان سۈلاردەك شارقىرايدۇ،
ئۈلارنىڭ ئاۋازى شاۋقۇنلاپ كېلىدۇ.□
56 چۈنكى ھالاك قىلغۇچى ئۇنىڭغا، يەنى بابىلغا جەڭ قىلىشقا كېلىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پالۋانلىرى ئەسىرگە چۈشىدۇ؛
ئۈلارنىڭ ئوقيالىرى سۇندۇرۇلىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار ـ قىساسلار ئالغۇچى تەڭرىدۇر؛
ئۇ يامانلىقنى ياندۇرماي قالمايدۇ.
57 ـ مەن ئۇنىڭ ئەمىرلىرى، دانىشمەنلىرى، ۋالىيلىرى، ھۆكۈمدارلىرى ۋە پالۋانلىرىنى مەست قىلىمەن؛
ئۈلار مەڭگۈگە ئۇخلايدۇ ۋە قايتىدىن ھېچ ئويغانمايدۇ ـ دەيدۇ پادىشاھ، ـ نامى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.
58 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
بابىلنىڭ كەڭ سېپىللىرى يەر بىلەن يەكسان قىلىنىدۇ،
ئۇنىڭ ئېگىز دەرۋازىلىرى پۈتۈنلەي كۆيدۈرۈلىدۇ؛

□ 51:49 »بابل تۆپەيلىدىن پۈتكۈل يەر يۈزىدىكى ئۆلتۈرۈلگەنلەر يىقىلغاندەك، بابل ئىسرائىلدا ئۆلتۈرۈلگەنلەر تۆپەيلىدىن بابل يىقىلماي قالمايدۇ« ـ ئايەتتىكى ئەينى ئىبراني تېكىستنى چۈشىنىش تەس. ئوقۇرمەنلەر باشقا تەرجىمىلەرنى ئۇچرىتىشى مۇمكىن. لېكىن ئۇمۇمىي مەنىسى چوقۇم تەرجىممىزدەك بولۇشى كېرەك.

□ 51:50 »قىلىچتىن قاچقانلار، يىراق كېتىڭلار، ھايال بولماڭلار؛ چەت يەرلەردىن پەرۋەردىگارنى سېغىنىڭلار، يېرۇسالېمنى ئېسىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار« ـ ئېنىقكى، يۇ سۆزلەر بابىلدا سۈرگۈن بولغان ئىسرائىللارغا ئېيتىلىدۇ.

□ 51:51 »»بىز خىجالەتتىكە قالدۇق، چۈنكى ھاقارەتتىكە ئۇچرىدۇق؛ ...چۈنكى يات ئادەملەر پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى مۇقەددەس جايلارغا بېسىپ كىردى«»!ـ شۇيېھىسىزكى، يۇ سۆزلەر بابىلدا سۈرگۈن بولغانلارنىڭ قايغۇرۇپ ئېيتىدىغانلىرى بولىدۇ.

□ 51:55 «...□□□□□□□□ دولقۇنلىرى ئۈركەشلەۋاتقان سۈلاردەك شارقىرايدۇ، ئۈلارنىڭ ئاۋازى شاۋقۇنلاپ كېلىدۇ» ـ »سۈلارنىڭ دولقۇنلىرى«، »ئۈلارنىڭ ئاۋازى« بولسا بەلكىم »ھالاك قىلغۇچىلار«نىڭكى بولىدۇ. ئۈلار »دېگۈ«غا ئوخشىتىلغان (42-□□□□□)، 56-ئايەت ئۈلارنىڭ ھەركىتىنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

شۇنىڭ بىلەن ئەللەرنىڭ جان تىكىپ تاپقان مېھنىتى بىھۇدە بولىدۇ،
ئەل-يۇرتلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ جاپالىق ئەجىرى پەقەت ئوتقا يېقىلغۇ بولىدۇ.□

59 يەھۇدا پادىشاھى زەدەكىيا تەختكە ئولتۇرغان تۆتىنچى يىلى، بابىلغا بارغىندا ماھسىياھنىڭ نەۋرىسى، نېرىيانىڭ
ئوغلى سېرايا زەدەكىياغا ھەمراھ بولۇپ بارغان)سېرايا باش غوجىدار ئىدى.(يەرەمىيا پەيغەمبەر ئۆنىكۈگا سۆز
تاپىلىغان. □
60 يەرەمىيا ئورام قەغەزگە بابىلنىڭ بېشىغا چۈشىدىغان بارلىق كۈلپەتلەرنى، ـ يەنى بابىل توغرۇلۇق پۈتۈكلۈك بۇ
بارلىق سۆزلەرنى يازغاندى؛
61 ۋە يەرەمىيا سېرايا ئاغا مۇنداق دېدى: ـ سەن بابىلغا يېتىپ بارغاندا، بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى ئوقۇپ چىقىپ
ۋە: ـ
62 »پەروەردىگار، سەن بۇ جاي توغرۇلۇق: ـ مەن ئۇنى يەكسان قىلىمەنكى، ئۇنىڭدا ھېچكىم، نە ئىنسان نە ھايۋان
تۇرمايدىغان، مەڭگۈگە بىر ۋەيرانە بولىدۇ ـ دېگەنسەن« ـ دەيسەن؛
63 شۇنداق قىلىپ بۇ يازمىنى ئوقۇپ چىققاندىن كېيىن، ئۇنىڭغا تاش تېڭىپ، ئەفرات دەرياسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا
چۆرۈۋەتەت،
64 ۋە: »مەن ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرمەكچى بولغان كۈلپەتلەر تۈپەيلىدىن، بابىل شۇ تاشقا ئوخشاشلا غەرق بولۇپ
قايتىدىن تۇرلىمەيدۇ؛ ئۇلار ھالدىن كېتىدۇ« ـ دەيسەن.
يەرەمىيانىڭ سۆزلىرى مۇشۇ يەردە تۈگىدى.

52

يېرۇسالېمنىڭ بۇسۇلۇپ ئىشغال قىلىنىشى

1 زەدەكىيا يەھۇداغا پادىشاھ بولغاندا يىگىرمە بىر يېشىدا ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدا ئون بىر يىل ھۆكۈم سۈردى. ئۇنىڭ
ئانىسى لىبناھلىق يەرەمىيانىڭ قىزى بولۇپ، ئىسمى ھامۇتال ئىدى. ■
2 ئۇ پادىشاھ يەھوئاكىمنىڭ قىلغىنىدەك، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل ئىشلارنى قىلدى.
3 پەرۋەردىگارنىڭ يېرۇسالېمغا ھەم يەھۇداغا قاراتقان غەزىپى تۈپەيلىدىن، پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئۆز ھۇزۇرىدىن
ھەيدىۋەتكۈچە بولغان ئارىلىقتا، ئۆۋەندىكى ئىشلار يۈز بەردى. بىرنېچىدىن، زەدەكىيا بابىل پادىشاھىغا ئىسيان
كۆتۈردى.
4 شۇنداق بولدىكى، ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ توققۇزىنچى يىلى ئوننىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنىدە بابىل پادىشاھى
نېبوقەدنەسار پۈتكۈل قوشۇنىغا يېتىپ كېلىپ قىلىپ يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلدىشقا كەلدى؛ ئۇلار ئۇنى قورشۇپلىپ
بارگاھ قۇرۇپ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا قاشا-پوتەيلەرنى قۇرۇشتى. □ ■
5 شۇنىڭ بىلەن شەھەر زەدەكىيانىڭ ئون بىرىنچى يىلىغىچە مۇھاسىرىدە تۇردى.
6 شۇ يىلى تۆتىنچى ئاينىڭ توققۇزىنچى كۈنى شەھەردە ئېغىر قەھەتچىلىك ھەممىنى باسقان ۋە زېمىندىكىلەر ئۈچۈنمۇ
ھېچ ئاش-ئوزۇق قالمىغاندى. □

□ **51:58** «شۇنىڭ بىلەن ئەللەرنىڭ جان تىكىپ تاپقان مېھنىتى بىھۇدە بولىدۇ» ـ ئەللەرنىڭ بىكار ئىشلىگىنى، »جاپالىق ئەجىرى« بەلكىم زور شەھەر-ئىمپېرىيە بولغان بابىلنى كۆپ مېھنەت سىڭدۈرۈپ قۇرۇپ چىققانلىقىنى كۆرسىتىدۇ »)ھاب.» 2:13نى كۆرۈڭ.(
□ **51:59** »نېرىيانىڭ ئوغلى سېرايا زەدەكىياغا ھەمراھ بولۇپ بارغان)سېرايا باش غوجىدار ئىدى(ئ...» ـ سېرايا بارۇقنىڭ ئاكىسى يا كى تۇكىسى ئىدى. 12:32دە ئۇنىڭ بوۋىسى »ماۋاسىياھ« دېيىلىدۇ.
■ **52:1** 2پاد. 1824:
□ **52:4** ...» ئۇنىڭ)نېبوقەدنەسارنىڭ(سەلتەنىتىنىڭ توققۇزىنچى يىلى ئوننىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنىدە« ـ ملادىيەدىن ئىلگىرى 588-يىلى، 15-يانۋار ئىدى.
■ **52:4** 2پاد. 1:25□ يەر. 139:
□ **52:6** »زېمىندىكىلەر ئۈچۈنمۇ ھېچ ئاش-ئوزۇق قالمىغاندى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئەتراپىدىكى زېمىندىكىلەر ئۈچۈنمۇ ھېچ ئاش-ئوزۇق قالمىغاندى.« بۇ تەرجىمە توغرا بولسا، »ئەتراپىدىكى زېمىندىكىلەر« شەھەر ئەتراپىدىكى زېمىندىن قېچىپ پاناھ ئىزدەپ شەھەرگە كىرگەنلەرنى كۆرسىتىدۇ.

7 شەھەر سىپىلى بۆسۈلدى؛ بارلىق جەڭگىۋار لەشكەرلەر قاچماقچى بولۇپ، تۈن كېچىدە شەھەردىن بەدەر
تىكۈۋېتىشتى. ئۇلار پادىشاھ باغچىسىغا يېقىن »ئىككى سىپىل« ئارىلىقىدىكى دەرۋازىدىن كېتىشتى) كالدىيلەر بولسا
شەھەرنىڭ ھەممە تەرىپىدە بار ئىدى.(ئۇلار ئىئوردان جىلغىسىدىكى »ئاراباھ تۈزلەڭلىكى«نى بويلاپ قېچىشتى.
8 لېكىن كالدىيلەرنىڭ قوشۇنى پادىشاھنى قوغلاپ يېرىخو تۈزلەڭلىكىدە زەدەكىياغا يېتىشتى؛ ئۇنىڭ پۈتۈن قوشۇنى
ئۇنىڭدىن تارقىلىپ كەتكەندى.
9 ۋە ئۇلار پادىشاھنى تۇتۇپ، خامات زېمىنىدىكى ريبلاھ شەھىرىگە، بابىل پادىشاھىنىڭ ئالدىغا ئاپاردى؛ ئۇ شۇ
يەردە ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقاردى.
10 بابىل پادىشاھى زەدەكىيانىڭ ئوغۇللىرىنى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا قەتل قىلدى؛ ئۇ يەھۇدانىڭ بارلىق ئەمىرلىرىنىمۇ
ريبلاھ شەھىرىدە قەتل قىلدى؛
11 ئاندىن زەدەكىيانىڭ كۆزلىرىنى ئويۇۋەتتى؛ بابىل پادىشاھى ئۇنى مىس كىشەنلەر بىلەن باغلاپ بابىلغا ئېلىپ
كېلىپ، ئۇلىگۈچە زىندانغا قاماپ قويدى.

مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ خاراب قىلىنغانلىقى

12 بەشىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنىدە)بۇ بابىل پادىشاھى نەبۇقادنەسارنىڭ ئون توققۇزىنچى يىلى ئىدى(بابىل
پادىشاھىنىڭ خىزمىتىدە بولغان، پاسىبان بېگى نەبۇزار-ئادان يېرۇسالېمغا يېتىپ كەلدى. □
13 ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى، پادىشاھنىڭ ئوردىسىنى ۋە شەھەردىكى بارلىق ئۆيلەرنى كۆيدۈرۋەتتى؛ بارلىق
بەھەيۋەت ئىمارەتلەرگە ئۇ ئوت قويۇپ كۆيدۈرۋەتتى.
14 ۋە پاسىبان بېگى يېتەكچىلىكىدىكى كالدىيلەرنىڭ پۈتكۈل قوشۇنى يېرۇسالېمنىڭ ئەتراپىدىكى پۈتكۈل سىپىلىنى
ئۆرۈۋەتتى.
15 پاسىبان بېگى نەبۇزار-ئادان زېمىنىدىكى ئەڭ نامراتلار كىشىلەردىن بىر قىسمىنى، شەھەردە قالغان باشقا
كىشىلەرنى، بابىل پادىشاھى تەرەپكە قېچىپ تەسلىم بولغانلارنى ۋە قالغان ھۈنەرۋەنلەرنى ئەسىر قىلىپ ئېلىپ
كەتتى. □
16 لېكىن پاسىبان بېگى نەبۇزار-ئادان زېمىنىدىكى ئەڭ نامراتلارنىڭ بىر قىسمىنى ئۈزۈمزارلىقلارنى پەرۋىش قىلىشقا
ۋە تېرىقچىلىق قىلىشقا قالدۇردى.
17 كالدىيلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى مىستىن ياسالغان ئىككى تۈۋرۈكنى، داس تەگلىكلىرىنى ۋە پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆيىدىكى مىستىن ياسالغان »دېڭىز«نى چېقىپ، بارلىق مىسلىرىنى بابىلغا ئېلىپ كەتتى. □ ■
18 ئۇلار يەنە ئىبادەتتە ئىشلىتىلىدىغان ئىدىشلار، گۈرجەك-بەلگۈرجەكلەر، لاخشىگىرلار، قاچىلار، پىيالە-
تەخسىلەر ھەم مىستىن ياسالغان بارلىق ئەسۋابلارنى ئېلىپ كەتتى؛
19 داسلار، خۇشبۇيدانلار، قاچىلار، كۈلدانلار، چىراغدانلار، پىياللەر ۋە جام-قەدەھلەرنى بولسا، ئالتۇندىن
ياسالغان بولسىمۇ، كۈمۈشتىن ياسالغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى پاسىبان بېگى ئېلىپ كەتتى. □

□ 52:12 »بەشىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنىدە...(بابىل پادىشاھى نەبۇقادنەسارنىڭ ئون توققۇزىنچى يىلى...)« ـ ملادىيەدىن ئىلگىرى 586-يىلى، 17-ئاۋغۇست ئىدى.
□ 52:15 »قالغان ھۈنەرۋەنلەر« ـ يا كى »قالغان توپ-توپ ئادەملەر.«
□ 52:17 »داس تەگلىكلىرى« ـ يۇلار بولسا »دېڭىز«دىن كېچىك بولغان داسلارنى كۆتۈرىدىغان تەگلىكلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئايەتلەردە تىلغا ئېلىنغان جابدۇق-بىساتلارنى كۆپەرەك چۈشىنىش ئۈچۈن «1□□□.» 51-7:8-ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ 52:17 يەر. 1927:
□ 52:19 »داسلار، خۇشبۇيدانلار، قاچىلار، كۈلدانلار، چىراغدانلار، پىياللەر ۋە جام-قەدەھلەرنى بولسا، ئالتۇندىن ياسالغان بولسىمۇ، كۈمۈشتىن ياسالغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى پاسىبان بېگى ئېلىپ كەتتى« ـ بۇ ئالتۇن-كۈمۈش ۋە مىستىن ياسالغان بارلىق قاچا-قۇچىلار ۋە بارلىق ئەسۋابلار، يەرەمىيانىڭ ئىلگىرىكى بىر بېشارىتى بويىچە، 54 يىلدىن كېيىن پارس ئىمپېراتورى قورەشنىڭ پەرمانى بىلەن يېرۇسالېمغا قايتۇرۇلدى (22-21:27□□ كۆرۈڭ.(

20 سۇلايمان پادىشاھ پەرۋەردىگارنىڭ تۆيى ئۈچۈن مىستىن ياساتقان ئىككى تۈۋرۈك ۋە »دېڭىز«، شۇنداقلا ئۈنىڭ
تەگلىكى بولغان ئون ئىككى بۇقىنى ئۇ ئېلىپ كەتتى؛ چۈنكى بۇ مىس سايمانلارنىڭ ئېغىرلىقىنى ئۆلچەش مۇمكىن
ئەمەس ئىدى.
21 ئىككى تۈۋرۈك بولسا، ھەربىرىنىڭ ئېگىزلىكى ئون سەككىز گەز، ئايلانمىسى ئون ئىككى گەز كېلەتتى؛ ھەربىرىنىڭ
ئىچى كاۋاك بولۇپ، مىسنىڭ قېلىنلىقى تۆت بارماق ئىدى. □ ■
22 تۈۋرۈكنىڭ ئۈستىدىكى بېشى بولسا مىس بولۇپ، ئېگىزلىكى بەش گەز ئىدى؛ ئۈنىڭ پۈتۈن ئايلانمىسى تور
شەكلىدە ھەم ئانار نۇسخىسى بىلەن بېزەلگەنىدى، ھەممىسى مىستىن ئىدى؛ ئىككىنچى تۈۋرۈكمۇ ئۈنىڭغا ئوخشاش
بولۇپ، ئۇمۇ ئانار نۇسخىسى بىلەن بېزەلگەنىدى.
23 ھەربىر تۈۋرۈكنىڭ بېشىنىڭ يانلىرىدا توقسان ئالتە ئانار نۇسخىسى بار ئىدى؛ توردا جەمئىي بولۇپ يۈز ئانار نۇسخىسى
بار ئىدى.
24 پاسىبان بېگى ئېبۈزار-ئادان بولسا باش كاھىن سېرايا، ئوربۇنباسار كاھىن زەفانىيا ۋە ئىبادەتخانىدىكى ئۈچ نەپەر
ئىشىكاقارنىمۇ ئەسىرگە ئالدى.
25 ئۇ شەھەردىن لەشکەرلەرنى باشقۇرىدىغان بىر ئاغۋات ئەمەلدارنى، شەھەردىن تاپقان ئوردا مەسلىھەتچىلىرىدىن
يەتتىنى، يەرلىك خەلقنى لەشکەرلىككە تىزىملىغۇچى، يەنە قوشۇننىڭ سەردارىنىڭ كاتىپىنى ۋە شەھەردىن تاپقان
نەپەر يەرلىك كىشىنى تۇتتى. □
26 پاسىبان بېگى ئېبۈزار-ئادان بۇلارنى بابىل پادىشاھىنىڭ ئالدىغا، ريبلاھغا ئېلىپ باردى.
27 بابىل پادىشاھى خامات زېمىنىدىكى ريبلاھدا بۇ كىشىلەرنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرۈۋەتتى.
شۇ يول بىلەن يەھۇدا ئۆز زېمىنىدىن سۈرگۈن قىلىندى.

يەھۇدا بابىلغا سۈرگۈن قىلىندۇ

28 ئېبوقادنەسار سۈرگۈن قىلغان كىشىلەرنىڭ سانى مۇنداق ئىدى: ـ يەتتىنچى يىلى ئۈچ مىڭ يىگىرمە ئۈچ
يەھۇدىي؛
29 ئېبوقادنەسارنىڭ ئون سەككىزىنچى يىلى ئۇ يېرۇسالېمدىن سەككىز يۈز ئوتتۇز ئىككى كىشىنى سۈرگۈن قىلدى؛
30 ئېبوقادنەسارنىڭ يىگىرمە ئۈچىنچى يىلى پاسىبان بېگى ئېبۈزار-ئادان يەھۇدىيلاردىن يەتتە يۈز قىرىق بەش كىشىنى
سۈرگۈن قىلدى؛ جەمئىي بولۇپ سۈرگۈن قىلىنغانلارنىڭ سانى تۆت مىڭ ئالتە يۈز كىشى ئىدى.□

يەھوئاكىننىڭ سۈرگۈن بولۇشى

31 شۇنداق بولدىكى، يەھۇدا پادىشاھى يەھوئاكىن سۈرگۈن بولغان ئوتتۇز يەتتىنچى يىلى ئون ئىككىنچى ئاينىڭ
يىگىرمە بەشىنچى كۈنى شۇ ئىش يۈز بەردى: ئەۋىل-مېرۇداق بابىلغا پادىشاھ بولغان بىرىنچى يىلى، ئۇ يەھۇدا
پادىشاھى يەھوئاكىننىڭ قەددىنى كۆتۈرۈپ، ئۇنى زىندانىدىن چىقاردى؛ ■
32 ئۇ ئۇنىڭغا مۇلايىم سۆز قىلىپ، ئۇنىڭ ئورنىنى بابىلدا ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرغان باشقا پادىشاھلارنىڭ ئورنىدىن
يۇقىرى قىلدى؛

□ **52:21** » گەز« ـ)ياكى »جەينەك«) تەۋراتتىكى بىر تۈۋچەمدۇر، جەينەكتىن قولنىڭ ئۈچىغىچە بولغان ئارىلىقتۇر، تەخمىنەن 45 سانتىمېتر.
■ **52:21** 1پاد. 15:7 2پاد. 17:25 2تار. 153:
□ **52:25** »بىر ئاغۋات ئەمەلدار...«» ـ ياكى پەقەت »بىر ئەمەلدار...«».
□ **52:30** »ئېبۈزار-ئادان يەھۇدىيلاردىن يەتتە يۈز قىرىق بەش كىشىنى سۈرگۈن قىلدى؛ جەمئىي بولۇپ سۈرگۈن قىلىنغانلارنىڭ سانى تۆت مىڭ ئالتە يۈز كىشى ئىدى« ـ بۇ سانلار »2□□□.» 14:24-16 دە خاتىرىلەنگەنگە ئوخشىمايدۇ. »يەرەمىيا«دىكى سانلار بەلكىم يېرۇسالېمدىكىلەرنى، »2□□□.»دىكى سان پۈتۈنلەي يەھۇدادىكىلەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بۇ سانلار ئاز كۆرۈنسىمۇ، ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، يەرەمىيانىڭ ھەم ئەزاكىيالنىڭ بېشارەتلىرى بويىچە يەھۇدادىكىلەرنىڭ كۆپىنچىسى »قىلىچ، قەھەتچىلىك ۋە ۋابا-كېسەل« بىلەن ئۆلگەن بولسا كېرەك. ■ **52:31** 2پاد. 25 27-30:

33 شۇنىڭ بىلەن يەھوئاكىن زىنداندىكى كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ، ئۆمرىنىڭ قالغان ھەربىر كۈندە ھەردائىم پادىشاھ
بىلەن بىللە ھەمداستىخان بولۇشقا مۇيەسسەر بولدى.
34 ئۇنىڭ نېسىۋىسى بولسا، بابىل پادىشاھىنىڭ ئۇنىڭغا بېغىشلىغان دائىملىق ئىلتىپاتى ئىدى؛ بۇ ئىلتىپات كۈندىلىك
ئىدى، يەنى ئۇ ئۇنىڭغا تاكى ئالەمدىن ئۆتكىچە ئۆمرىنىڭ ھەربىر كۈنى مۇيەسسەر قىلىنغان.

يەرەمىيانىڭ يىغا-زارلىرى

»يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ يىغا-زارلىرى« •••• 1-مۇناجات ـ يېرۇسالېمنىڭ قايغۇ-ھەسرىتى

1 |𐤀|)ئالەف(ئاھ!
ئىلگىرى ئادەملەر بىلەن لىق تولغان شەھەر،
ھازىر شۇنچە يىگانە ئولتۇرىدۇ!
ئەللەر ئارىسىدا كاتتا بولغۇچى،
ھازىر تۇل خوتۇندەك بولدى!
ئۆلكىلەر ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرگەن مەلىكە،
ھاشارغا تۆتۈلدى!□
2 |𐤁|)بەت(ئۇ كېچىچە ئاچچىق يىغا كۆتۈرمەكتە،
مەڭزىدە كۆز ياشلىرى تاراملىماقتا؛
ئاشنىلىرى ئارىسىدىن،
ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىدىغان ھېچبىرى يوقتۇر؛
بارلىق دوستلىرى ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلدى،
ئۇلار ئۇنىڭغا دۈشمەن بولۇپ كەتتى.□ ■
3 |𐤂|)گىمەل(يەھۇدا جەبىر-جاپا ھەم ئېغىر قۇللۇق ئاستىدا،
سۈرگۈنلۈككە چىقتى؛
ئۇ ئەللەر ئارىسىدا مۇساپىر بولدى،
ھېچ ئارام تاپمايدۇ؛
ئۇنى قوغلىغۇچىلارنىڭ ھەممىسى،
ئۇنىڭغا يېتىشۇۋېلىپ، ئۇنى تار يولدا قىستايدۇ؛□
4 |𐤃|)دالەت(ھېچكىم ھېيتلارغا كەلمىگەنلىكى تۈپەيلىدىن،
زىئونغا باردىغان يوللار ماتەم تۇتماقتا.
بارلىق قوۋۇقلىرى چۆلدەرەپ قالدى،
كاھىنلىرى ئاھ-زار كۆتۈرمەكتە،
قىزلىرى دەرد-ئەلەم ئىچىدىدۇر؛
ئۆزى بولسا،
قاتتىق ئازابلانماقتا.
5 |𐤄|)خې(كۈشەندىلىرى ئۇنىڭغا خوجايىن بولدى،
دۈشمەنلىرى رونىق تاپماقتا؛
چۈنكى ئۇنىڭ كۆپلىگەن ئاسىيلىقلىرى تۈپەيلىدىن،
پەرۋەردىگار ئۇنى جەبىر-جاپاغا قويدى.
ئۇنىڭ بالىلىرى كەلمەسكە كەتتى،

□ **1:1 »ئاھ! ئىلگىرى ئادەملەر بىلەن لىق تولغان شەھەر، ھازىر شۇنچە يىگانە ئولتۇرىدۇ«...!** ـ ئىزاھات: بىرىنچى بابتا يەرەمىيا يېرۇسالېمنى مۇسىبەتتە بولغان ئايال ياكى قىز سۈپىتىدە تەسۋىرلەيدۇ، ئۇنىڭ دەردىدە قايغۇرىدۇ. قارىشىمىزچە، مۇشۇ بابتىكى »ئۇ« يېرۇسالېم)زىئون(نى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا »ئۇ« مۇسىبەتلىك ئايال ياكى قىز سۈپىتىدە كۆرۈندۈ. بىرىنچى بابتا »مەن« ـ پەيغەمبەر ئۆزىنى يېرۇسالېمنىڭ ئوغلى قىلىۋېپ، مۇسىبەتلىك ئايال ياكى قىز سۈپىتىدە يېرۇسالېمنىڭ ئوغلىدا قايغۇرىدۇ »)مەن« ياكى »ئۇ« ئايالچە رودتا ئېيادىلەنگەن. □ **1:2 »ئاشنىلىرى« ... »دوستلىرى....«** ـ يېرۇسالېمغا ئىتتىپاقداش بولالىيلى دېگەن يات ئەللەرنى ياكى يېرۇسالېمدىكىلەر تايانغان بۇتلارنى كۆرسىتىدۇ.■ **1:2** زەب. 76-6:□ **1:3 »يەھۇدا جەبىر-جاپا ھەم ئېغىر قۇللۇق ئاستىدا...«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »يەھۇدا جەبىر-جاپا ھەم ئېغىر قۇللۇقتىن كېيىن، ...«.

كۆشەندىسىگە ئەسىر بولۇپ سۈرگۈن بولدى. □
6 |□|)ژاۋ(بارلىق ھۆرمەت-شۆھرىتى زىئوننىڭ قىزىدىن كەتتى؛
ئەمىرلىرى يايلاقتىن تاپالمىغان كىيىكلەردەك بولدى؛
ئۇلارنىڭ ئۈۋچىدىن ئۆزىنى قاچۇرغۇدەك ھېچ دەرمانى قالمىدى.□
7 |□|)زائىن(خارلانغان، سەرگەردان بولغان كۈنلىردە،
خەلقى كۆشەندىسىنىڭ قولىغا چۈشكەن،
ھېچكىم يارىدەم قولىنى سوزمىغان چاغدا،
يېرۇسالېم قەدىمدە ئۆزىگە تەۋە بولغانلىرىنى،
قىممەتلىك بايلىقلىرىنى يادىغا كەلتۈرمەكتە؛
كۆشەندىلىرى ئۇنىڭغا مەسخىرىلىك قارايتتى؛
كۆشەندىلىرى ئۇنىڭ نابۇت بولغانلىقىنى مەسخىرە قىلىشتى.□
8 |□|)خەت(يېرۇسالېم ئەشەددىي ئېغىر گۇناھ سادىر قىلغان؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھارام بولدى؛
ئۇنىڭ يالىڭاچلىقىنى كۆرگەچكە،
ئۇنى ھۆرمەتلىگەنلەر ھازىر ئۇنى كەمسىتىدۇ؛
ئۇياتتا، ئۇھ تارتقىنىچە ئۇ كەينىگە بۇرۇلدى.□ ■
9 |□|)تەت(ئۇنىڭ ئۆز ھەيزىلىرى ئېتەكلىرىنى بۇلغىۋەتتى؛
ئۇ ئاقىۋىتىنى ھېچ ئويلىمىغاندۇر؛
ئۇنىڭ يىقىلىشى ئاجايىب بولدى؛
ئۇنىڭغا تەسەللى بەرگۈچى يوقتۇر؛
ـ »ئاھ پەرۋەردىگار، خارلانغىنىمغا قارا!
چۈنكى دۈشمەن ھالىمدىن ماختىنىپ كەتتى«!■
10 |□|)يود(كۆشەندىسى قولىنى ئۇنىڭ قىممەتلىك نەرسىلىرى ئۈستىگە سوزدى؛
ئۆزىنىڭ مۇقەددەس جايىغا ئەللەرنىڭ بىسىپ كىرگەنلىكىنى كۆردى؛
سەن ئەسلى ئۇلارنى ئىبادەت جامائىتىگە »كىرىشكە بولمايدۇ« دەپ مەنئى قىلغانغۇ!
11 |□|)كاف(بىر چىشلەم نان ئىزدەپ،
ئۇنىڭ خەلقىنىڭ ھەممىسى ئۇھ تارتماقتا؛
جېنىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈنلا،
ئۇلار قىممەتلىك نەرسىلىرىنى ئاشلىققا تېگىشتى.
»ئاھ پەرۋەردىگار، قارا!
مەن ئەرزىمەس سانالدىم.■
12 |□|)لامەد(ئەي ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلار،
بۇ سىلەر ئۈچۈن ھېچ ئىش ئەمەسمۇ؟

□ 1:5 »دۈشمەنلىرى روناق تاپماقتا« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »دۈشمەنلىرى ئۇنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدى.«
□ 1:6 »بارلىق ھۆرمەت-شۆھرىتى زىئوننىڭ قىزىدىن كەتتى« ـ ياكى »بارلىق ھۆرمەت-شۆھرىتى زىئوننىڭ قىزىدىن ئېلىپ كېتىلدى.«
□ 1:7 »ھېچكىم يارىدەم قولىنى سوزمىغان چاغ« ـ يەھۇدا ھەردائىم باشقا ئەللەر بىلەن ئىتتىپاقداش بولماقچى بولۇپ كەلگەن ـ لېكىن ھالقىلىق پەيتتە »ئىتتىپاقداشلىرى« ئۇنىڭغا ھېچ يارىدەم قىلمىغان. □ 1:8 »شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھارام بولدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »شۇنىڭا ئۇ مازاقىنىڭ ئوبيېكتى بولدى.« ■ 1:8 يەش. 347: ■ 1:9 قان. 2932: ■ 1:11 يەر. 652:

قاراپ باق، مېنىڭ دەرد-ئەلەمدەك باشقا دەرد-ئەلەم بارمىدۇ؟
پەرۋەردىگار ئۇتلۇق غەزىپىنى چۈشۈرگەن كۈندە،
ئۇنى مېنىڭ ئۈستۈمگە يۈكلىدى.■
13 [ ])مەم(ئۇ يۇقىرىدىن ئوت ياغدۇردى، ئوت سۆڭەكلىرىمدىن ئوتۇپ كۆيدۈردى.
ئۇ ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلىبە قىلدى.
ئۇ پۇتلىرىم ئۈچۈن تور-تۈزاقنى قويۇپ قويدى،
مېنى كەينىمگە ياندۇردى،
ئۇ مېنى نابۇت قىلدى،
كۈن بويى ئۇ مېنى زەئىپلەشتۈردى.
14 [ ])نۇن(ئاسىيلىقلىرىم بويۇنتۇرۇق بولۇپ بوينۇمغا باغلاندى؛
قوللىرى تانىنى چىڭ چىگىپ چەمبەرچاس قىلىۋەتتى؛
ئاسىيلىقلىرىم بوينۇمغا ئارتىلدى؛
ئۇ دەرمانىمنى مەندىن كەتكۈزدى؛
رەب مېنى مەن قارشىلىق كۆرسىتەلەيدىغانلارنىڭ قوللىرىغا تاپشۇردى.
15 [ ])سامەق(رەب بارلىق باتۇرلىرىمنى ئوتتۇرۇمدىلا يەرگە ئۇرۇۋەتتى؛
ئۇ مېنىڭ خىل يىگىتلىرىمنى ئېزىشكە،
ئۈستۈمدىن ھۆكۈم چىقىرىشقا كېڭەش چاقىردى.
رەب گويا ئۈزۈم كۆچىكىدىكى ئۈزۈملەرنى چەيلىگەندەك،
يەھۇدانىڭ پاك قىزىنى چەيلىۋەتتى.□
16 [ ])ئايىن(مۇشۇلار تۈپەيلىدىن تارامىلاپ يىغلىماقتىمەن؛
مېنىڭ كۆزلىرىم، مېنىڭ كۆزلىرىمدىن سۇ ئېقىۋاتىدۇ؛
ماڭا تەسەللى بەرگۈچى، جېنىمنى ئەسلىگە كەلتۈرگۈچى مەندىن يىراقتۇر؛
بالىلىرىمنىڭ كۈچلۈك سۈنۈقتۇر،
چۈنكى دۈشمەن غەلىبە قىلدى.□ ■
17 [ ])پې(زىئون قولىنى سوزماقتا،
لېكىن ئۇنىڭغا تەسەللى بەرگۈچى يوق؛
پەرۋەردىگار ياقۇپ توغرۇلۇق پەرمان چۈشۈردى ـ
قوشنىلىرى ئۇنىڭ كۈشەندىلىرى بولسۇن!
يېرۇسالېم ئۇلار ئارىسىدا نىجىس نەرسە دەپ قارالدى.□

يېرۇسالېم سۆزلەيدۇ

18 [ ])تساده(پەرۋەردىگار ھەققانىيدۇر؛
چۈنكى مەن ئۇنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلدىم!
ئەي، بارلىق خەلقلەر، ئاڭلاڭلار!

■ **1:12** ئايۇپ 21:19□ زەب. 19-20:69□ مات. 26:38-40

□ **1:15** »رەب بارلىق باتۇرلىرىمنى ئوتتۇرۇمدىلا يەرگە ئۇرۇۋەتتى« ـ »ئوتتۇرۇمدىلا« بولسا يېرۇسالېمنىڭ ئوتتۇرىسىدا.

□ **1:16** »ماڭا تەسەللى بەرگۈچى، جېنىمغا مەددەت بەرگۈچى« ـ خۇدا ئۆزىدۇر. »بالىلىرىمنىڭ كۈچلۈك سۈنۈقتۇر« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، سۆزلىگۈچى ھازىر يېرۇسالېم، شۇڭا »مېنىڭ بالىلىرىم« ئۆزىدە تۇرۇۋاتقانلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ■ **1:16** يەر. 17:13 □ **1:17** »قوشنىلىرى ئۇنىڭ كۈشەندىلىرى بولسۇن«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ كۈشەندىلىرى ئەتراپىغا ئولاشسۇن.«!

دەردلىرىمگە قاراڭلار!
پاك قىزلىرىم، ياش يىگىتلىرىم سۈرگۈن بولدى!
19 |□|)كوف(ئاشنىلىرىمنى چاقىردىم،
لېكىن ئۇلار مېنى ئالدىغاندى؛
جان ساقلىغۇدەك ئوزۇق-تۈلۈك ئىزدەپ يۈرۈپ،
كاھىنلىرىم ھەم ئاقساقاللىرىم شەھەردە نەپەسىتىن قالدى.■
20 |□|)رەش(قارا، ئى پەرۋەردىگار، چۈنكى ئازار چېكىۋاتىمەن!
ھەددىدىن زىيادە ئاسىيلىق قىلغىنىم تۈپەيلىدىن،
ئىچ-باغرىم قىينىلىۋاتىدۇ،
يۈرىكىم ئۇرتىلىپ كەتتى.
سىرتتا قىلىچ ئانىسىنى بالىسىدىن جۈدا قىلدى،
ئۆيلىرىمدە بولسا ئۆلۈم-ۋابا ھۆكۈم سۈرمەكتە!□ ■
21 |□|)شىن(خەقلەر ئاھ-زارلىرىمنى ئاڭلىدى؛
لېكىن تەسەللى بەرگۈچىم يوقتۇر؛
دۈشمەنلىرىمنىڭ ھەممىسى كۈلپىتىمدىن خەۋەردار بولۇپ،
بۇ قىلغىنىڭدىن خۇشال بولدى؛
سەن جاكارلىغان كۈنىنى ئۇلارنىڭ بېشىغا چۈشۈرگەيسەن،
شۇ چاغدا ئۇلارنىڭ ھالى مېنىڭكىدەك بولىدۇ. □
22 |□|)تاۋ(ئۇلارنىڭ بارلىق رەزىللىكىنى كۆز ئالدىڭغا كەلتۈرگەيسەن،
بارلىق ئاسىيلىقلىرىم ئۈچۈن مېنى قانداق قىلغان بولساڭ،
ئۇلارغىمۇ شۇنداق قىلغايسەن؛
چۈنكى ئاھ-زارلىرىم نۇرغۇندۇر،
قەلبىم ئازابتىن زەئىپلىشىپ كەتتى!

2

2-مۇناجات ـ يېرۇسالېمنىڭ جازالىنىشى

1 |□|)ئالەف(رەب غەزەپ بۇلۇتى بىلەن زىئون قىزىنى شۇنداق قاپلىدى!
ئۇ ئىسرائىلنىڭ شەرەپ-جۈلاسىنى ئاسماندىن يەرگە چۈرۈۋەتتى،
غەزىپى چۈشكەن كۈندە ئۆز تەختىپەرنى ھېچ ئېسىدە قالدۇرمىدى.□
2 |□|)بەت(رەب ياقۇپنىڭ بارلىق تۇرالغۇلىرىنى يۇتۇۋەتتى، ھېچ ئايىمىدى؛
ئۇ قەھرى بىلەن يەھۇدانىڭ قىزىنىڭ قەلئە-قورغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى غۇلاتتى؛
ئۇ پادىشاھلىقنى ئەمىرلىرى بىلەن نومۇسقا قويۇپ،

■ **1:19** يەر. 1430:
□ **1:20** »ئۆيلىرىمدە بولسا ئۆلۈم-ۋابا ھۆكۈم سۈرمەكتە« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىچىدە بولسا ئۆلۈم-ۋابا ھۆكۈم سۈرمەكتە.«
■ **1:20** يەش. 11:16□ يەر. 3648:
□ **1:21** »سەن جاكارلىغان كۈنۈڭ...» ـ خۇدا يەرەمىياغا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرگە ئىسرائىلنى جازالايدىغان بىر كۈنىنى ھەم يات ئەللەرنى جازالايدىغان بىر كۈنىنى ۋەھىي قىلغاندى. □ **2:1** »ئىسرائىلنىڭ شەرەپ-جۈلاسى« ... »(خۇدانىڭ(ئۆز تەختىپەرى« ـ بۇلار خۇدانىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىنى كۆزدە تۇتۇشى مۇمكىن.

يەر بىلەن يەكسان قىلىۋەتتى.□
3 |□|)گىمەل(ئۇ قاتتىق غەزەپتە ئىسرائىلنىڭ ھەممە مۈڭگۈزلىرىنى كېسىۋەتتى؛
دۈشمەننى توسۇغان ئوڭ قولىنى ئۇنىڭ ئالدىدىن تارتىۋالدى؛
لاۋۇلداپ كۆيگەن تۆز ئەتراپىنى يەپ كەتكۈچى ئوتتەك،
ئۇ يافۇپنى كۆيدۈرۈۋەتتى. □
4 |□|)دالەت(دۈشمەندەك ئۇ ئوقياسىنى كەردى؛
ئۆنىڭ ئوڭ قولى ئېتىشقا تەييارلانغاندەك؛
كۆزىگە ئىسسىق كۆرۈنگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى كۆشەندىسى كەبى قىردى؛
زىئون قىزىنىڭ چېدىرى ئىچىدە،
قەھرىنى ئوتتەك ياغدۇردى؛
5 |□|)خې(رەب دۈشمەندەك بولدى؛
ئۇ ئىسرائىلنى يۇتۇۋالدى،
ئوردىلىرىنىڭ ھەممىسىنى يۇتۇۋالدى؛
ئۆنىڭ قەلئە-قورغانلىرىنى يوقاتتى،
يەھۇدانىڭ قىزىدا ماتەم ۋە يىغا-زارلارنى كۆپەيتتى.
6 |□|)ۋاۋ(ئۇ ئۆنىڭ كەپىسىنى باغچىنى پاچاقلاتقاندەك پاچاقلاتتى؛
ئۇ ئىبادەت سورۇنلىرىنى يوقىتىۋەتتى؛
پەرۋەردىگار زىئوندا ھېيت-بايرامىلار ھەم شاباتلارنى خەلقىنىڭ ئېسىدىن چىقىرىۋەتتى؛
غەزەپ ئوتى بىلەن پادىشاھ ھەم كاھىننى چەتكە قېقىۋەتتى.□
7 |□|)زائىن(رەب قۇربانگاھىنى تاشلىۋەتتى،
مۇقەددەس جايىدىن ۋاز كەچتى؛
ئۇ زىئوندىكى ئوردىلارنىڭ سېپىللىرىنى دۈشمەننىڭ قولىغا تاپشۇردى؛
ھەتتا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە،
ئۇلار ھېيت-ئايەم كۈنىدىكىدەك تەنتەنە قىلىشتى!
8 |□|)خەت(پەرۋەردىگار زىئون قىزىنىڭ سېپىلىنى چېقىۋېتىشنى قارار قىلغان؛
ئۇ ئۆنىڭغا ھالاك ئۆلچەم تانىسىنى تارتىپ قويغان؛
ئۇ قولىنى چېقىشتىن ھېچ ئۆزمىدى؛
ئۇ ھەم ئىستېھكاملارنى ھەم سېپىلنى زارلاتتى؛
ئىككىسى تەڭ ھالسىراپ قايغۇرماقتا.□
9 |□|)تەت(ئۇنىڭ دەرۋازىلىرى يەر تېگىگە غەرق بولۇپ كەتتى؛

□ 2:2 **»ياقۇپنىڭ بارلىق ئۆزالغۇلىرى«** ـ »ياقۇپ« مۇشۇ ئايەتلەردە ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىنى، يەنى ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. **»يەھۇدانىڭ قىزىنىڭ قەلئە-قورغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى غۇلاتتى«** ـ »قەلئە-قورغانلىرى« بەلكىم يەھۇدانىڭ مۇستەھكەم شەھەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 2:3 **»ئۇ قاتتىق غەزەپتە ئىسرائىلنىڭ ھەممە مۈڭگۈزلىرىنى كېسىۋەتتى«** ـ تەۋراتتا، »مۈڭگۈز«لەر كۆپ ھاللاردا ئادەملەرنىڭ ئايرۇي-شۆھرىتىنى بىلدۈرىدۇ. مۇشۇ يەردە ئىسرائىلنىڭ پەخىرى بولغان ئايرۇيلۇق مۆتىۋەرلىرىنى يا كى باتۇر ئەزمەتلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. مۈڭگۈزلەر ئادەمنىڭ بېشىدىن ئۆسكەن ئەمەس! **»ئۇ ياقۇپنى كۆيدۈرۈۋەتتى«** ـ مۇشۇ يەردە »ياقۇپ«)ئىسرائىلنىڭ(زېمىنى ۋە شەھەر-يېزىلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 2:6 **»ئۇ ئۆنىڭ كەپىسىنى باغچىنى پاچاقلاتقاندەك پاچاقلاتتى«** ـ »ئۆنىڭ كەپىسى« مۇشۇ يەردە يەنە مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ؛ گەرچە ئىبادەتخانا غايەت زور ئىمارەت بولسىمۇ، ئىبادەتخانا خۇدا ئالدىدا پەقەت بىر »كەپە«، ۋاقىتلىق بىر نەرسە، خالاس. **»ئۇ ئىبادەت سورۇنلىرىنى يوقىتىۋەتتى«** ـ يا كى »ئۇ ئىبادەت سورۇنىنى يوقىتىۋەتتى.« بۇ كېيىنكى تەرجىمە توغرا بولسا، ئۆمۈ ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ. **»پەرۋەردىگار زىئوندا ھېيت-بايرامىلار ھەم شاباتلارنى خەلقىنىڭ ئېسىدىن چىقىرىۋەتتى«** ـ »شاباتلار«،)يەنى »شابات كۈنلىرى«) ـ »شابات« دەم ئېلىش كۈنى، خۇدا ئىسرائىلغا: سەلەرگە مۇقەددەس كۈن بولسۇن دەپ بېكىتكەن، شەنبە كۈنىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 2:8 **»پەرۋەردىگار ... ئۇنىڭغا ھالاك ئۆلچەم تانىسىنى تارتىپ قويغان«** ـ دېمەك، ھەممىگە قادىر خۇدا يېرۇسالېمنىڭ ھالاك بولۇشىنى ئاللىقاچان تەپسىلىي ئۆلچەپ قويغانىدى.

ئۇ ئۇننىڭ تۆمۈر-تاقاقلىرىنى پارە-پارە قىلىۋەتتى.
پادىشاھى ھەم ئەمىرلىرى ئەللەر ئارىسىغا پالاندى؛
تەۋراتتىكى تەربىيە-يولىيورۇق يوقاپ كەتتى،
پەيغەمبەرلىرى پەرۋەردىگاردىن ۋەھيي-كۆرۈنۈشلەرنى ئىزدەپ تاپالمايدۇ.□
10 |□|)يود(زىئون قىزىنىڭ ئاقساقاللىرى،
يەردە زۇۋان سۈرمەي ئولتۇرماقتا؛
ئۇلار باشلىرىغا توپا-چاڭ چېچىشتى؛
ئۇلار بېلىگە بۆز يۆگىۋېلىشتى؛
يېرۇسالېمنىڭ پاك قىزلىرىنىڭ باشلىرى يەرگە كىرىپ كەتكۈدەك بولدى.
11 |□|)كاف(مېنىڭ كۆزلىرىم تارالمىغان ياشلىرىمدىن ھالدىن كەتتى؛
ئىچى-باغرىلىرىم زەردابقا تولدى؛
جىگىرىم يەر يۈزىگە تۆكۈلۈپ پارە-پارە بولدى،
چۈنكى خەلقىمنىڭ قىزى نابۇت قىلىندى،
چۈنكى شەھەر كوچىلىرىدا نارسىدىلەر ھەم بوۋاقلار ھوشسىز ياتماقتا.
12 |□|)لامەد(ئۇلار شەھەر كوچىلىرىدا يارىلانغانلاردەك ھالدىن كەتكەندە،
ئانىلىرىنىڭ قۇچىقىدا يېتىپ جان تالاشقاندا،
ئانىلىرىغا: »بېمەك-ئىچمەك نەدە؟« دەپ يالۇۋۇرۇشماقتا.□
13 |□|)مەم(مەن دەردىڭگە گۇۋاھچى بولۇپ، سېنى نېمگە ئوخشىتارمەن؟
سېنى نېمگە سېلىشتۇرارمەن، ئى يېرۇسالېم قىزى؟
ساڭا تەسەللى بېرىشتە، نېمىنى ساڭا تەڭ قىلارمەن، ئى زىئوننىڭ پاك قىزى؟
چۈنكى سېنىڭ ياراڭ دېڭىزدەك چەكسىزدۇر؛
كىم سېنى ساقايتالىسۇن؟□
14 |□|)نۇن(پەيغەمبەرلىرىڭنىڭ سەن ئۈچۈن كۆرگەنلىرى بىمەنىلىك ھەم ئەخمەقلىقتۇر؛
ئۇلار سېنىڭ قەبىھلىكىڭنى ھېچ ئاشكارە قىلمىدى،
شۇنداق قىلىپ ئۇلار سۈرگۈن بولۇشۇڭنىڭ ئالدىنى ئالمىدى.
ئەكسىچە ئۇلارنىڭ سەن ئۈچۈن كۆرگەنلىرى يالغان بېشارەتلەر ھەم ئېزىتقۇلۇقلاردۇر. □

□ **2:9 »ئۇنىڭ دەرۋازىلىرى يەر تېگىگە غەرق بولۇپ كەتتى«** ـ كونا زامانلاردا شەھەرنىڭ قوۋۇق-دەرۋازىلىرى مۇتەۋەرلەر سوراق قىلىش، نەسىھەت قىلىش، مەسلىھەت بېرىشكە ئولتۇرىدىغان جاي ئىدى (14:5□□ كۆرۈڭ.(**»تەۋراتتىكى تەربىيە-يولىيورۇق«** ـ ياكى »تەۋرات.« ئىبراني تىلىدا »تەۋرات« دېگەن سۆز »يولىيورۇق«، »تەربىيە« دېگەن مەنىدە. **»پەيغەمبەرلىرى پەرۋەردىگاردىن ۋەھيي-كۆرۈنۈشلەرنى ئىزدەپ تاپالمايدۇ« ـ** »پەيغەمبەرلىرى« خۇدانىڭ پەيغەمبەرلىرى ئەمەس، بەلكى »يەھۋدانىڭ پەيغەمبەرلىرى.« بۇ كىنايىلىك گەپ، ئۇ »ساختا پەيغەمبەرلەر«نى كۆرسىتىدۇ (14-□□□□□□ »يەر.« 13:14-18 نۆ كۆرۈڭ(؛ ئەزاكىيال پەيغەمبەر ۋە يەرەمىيا پەيغەمبەر ئالللىقاچان يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران قىلىنىشى توغرۇلۇق ئالدىنئالا تەپسىلي بېشارەت بەرگەنىدى.

□ **2:12 »بېمەك-ئىچمەك نەدە؟«** ـ ئىبراني تىلىدا: »نان-شاراب نەدە؟.« قۇرغاقچىلىق تۈپەيلىدىن بەلكىم پەقەت شارابلا قالدىمۇ، سۇ يوقىدۇ؟

□ **2:13 »مەن دەردىڭگە گۇۋاھچى بولۇپ، سېنى نېمگە ئوخشىتارمەن؟ سېنى نېمگە سېلىشتۇرارمەن، ئى يېرۇسالېم قىزى؟ ساڭا تەسەللى بېرىشتە، نېمنى ساڭا تەڭ قىلارمەن، ئى زىئوننىڭ پاك قىزى؟...»** ـ ئايەتتىكى بارلىق سۆزلەر بەلكىم زىئوننىڭ دەرد-ئەلەمنى تۆلچىگىلى بولمايدىغانلىقنى كۆرسىتىشى مۇمكىن)ئاخىردا »ياراڭ« توغرۇلۇق سۆزلەيدۇ.(**...» سېنىڭ ياراڭ دېڭىزدەك چەكسىزدۇر«** ـ ئىبراني تىلىدا ...» سېنىڭ يۇسۇلىگەن جايىڭ دېڭىزدەك چەكسىزدۇر.«

□ **2:14 »سەن ئۈچۈن كۆرگەنلىرى يالغان بېشارەتلەر«** ـ »بېشارەتلەر« ئىبراني تىلىدا »يۈكلەر« ياكى »يۈكلىگەن بېشارەتلەر. ئادەتتە »يۈك« دېگەن سۆز بېشارەتنىڭ ئېغىرلىقىنى، ۋەزىنىنى، مۇھىم سۆز ئىگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ يەردە »يۈك«، شۇبھىسىزكى، ھەجۋىي گەپ بولۇپ، مۇشۇنداق كىشىلەرنىڭ »بېشارەتلىرى« كىشىلەرگە ھېچ ئىلھام ياكى مەدەت بەرمەي، ئەكسىچە، ئەمەلىيەتتە، ئادەملەرگە »ئېغىر يۈك« ئارتىدىغانلىقنى كۆرسىتىدۇ.

15 |□|)سامەق(يېنىكدىن ئوتتۇراتقانلارنىڭ ھەممىسى ساكا قاراپ چاۋاكلىشىدۇ؛
ئۇلار ئۇشقىرتىپ پىرۇسالېمنىڭ قىزىغا باش چايقاشماقتا: ـ
»گۈزەللىكىنىڭ جەۋھىرى، پۈتكۈل جاھاننىڭ خۇرسەنلىكى« دەپ ئاتالغان شەھەر مۇشۇمىدۇ؟«□
16 |□|)پې(بارلىق دۈشمەنلىرىڭ ساكا قاراپ ئاغزىنى يوغان ئېچىپ مازاق قىلماقتا،
ئۇش-ئۇش قىلىشىپ، چىشلىرىنى غۇچۇرلاتماقتا؛
ئۇلار: »بىز ئۇنى يۇتۇۋالدۇق!
بۇ بەرھەق بىز كۈتكەن كۈندۇر!
بىز بۇنى ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولدۇق«! ـ دېمەكتە.
17 |□|)ئايىن(پەرۋەردىگار ئۆز نىيەتلىرىنى ئىشقا ئاشۇردى؛
قەدىمدىن تارتىپ ئۆزىنىڭ بېكىتكەن سۆزىگە ئەمەل قىلدى،
ئۇ ھېچ رەھىم قىلماي غۇلاتتى؛
ئۇ دۈشمەننى ئۈستۈڭدىن شادلاندۇردى؛
كۈشەندىلىرىڭنىڭ مۈڭگۈزىنى يۇقىرى كۆتۈردى.□
18 |□|)تىساده(ئۇلارنىڭ كۆڭلى رەببگە ندا قىلماقتا!
ئى زىئون قىزىنىڭ سېپىلى!
ياشلىرىڭ دەريادەك كېچە-كۈندۈز ئاقسۇن!
ئۆزۈڭگە ئارام بەرمە؛
ياش تامچىلىرىڭ تاراملاشتىن ئارام ئالمىسۇن!■
19 |□|)كوف(تۈن كېچىدە ئورنۇڭدىن تۇر،
كەچتە جېسىەك باشلىنىشى بىلەن ندا قىل!
كۆڭلۈڭنى رەببنىڭ ئالدىغا سۈدەك تۆك؛
نارسىدىلىرىڭنىڭ ھاياتى ئۈچۈن ئۇنىڭغا قوللىرىڭنى كۆتۈر!
ئۇلار بارلىق كوچىلىرىڭ دوقمۇشىدا قەھەتچىلىكتىن ھالدىن كەتمەكتە.
20 |□|)رەش(قارا، ئى پەرۋەردىگار، ئويلاپ باققايسەن،
سەن كىمگە مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىپ باققان؟!
ئاياللار ئۆز مېۋىلىرى ـ ئەركە بوۋاقلىرىنى يېيىشكە بولامدۇ؟
كاھىن ھەم پەيغەمبەرنى رەببنىڭ مۇقەددەس جايىدا ئۆلتۈرۈشكە بولامدۇ؟!■
21 |□|)شىين(ياشلار ھەم قېرىلار كوچىلاردا يېتىشماقتا؛
پاك قىزلىرىم ۋە ياش يىگىتلىرىم قىلىچلىنىپ يىقىلدى؛
ئۇلارنى غەزىپىڭ چۈشكەن كۈندە قىردىڭسەن؛
ئۇلارنى ھېچ ئايىماي سويدۇڭسەن.
22 |□|)تاۋ(سەن ھېيىت-بايرام كۈندە جامائەتنى چاقىرغاندەك،
مېنى تەرەپ-تەرەپلەردىن يېسىشقا ۋەھىمىلەرنى چاقىردىڭ؛

»ئېزىتقۇلۇق«نىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »چىقىرىشقا)يەنى، سۈرگۈن بولۇشقا(سەۋەبچى« دېگەن بولىدۇ.

□ **2:15 »يىنىكدىن ئوتتۇراتقانلارنىڭ ھەممىسى ساكا قاراپ چاۋاكلىشىدۇ«** ـ بۇ »چاۋاكلىشىش« مەسخىرە قىلىشنى بىلدۈرسە كېرەك. يەرۇسالېمنى كۈرسىتىغان »گۈزەللىكىنىڭ جەۋھىرى« »پۈتكۈل جاھاننىڭ خۇرسەنلىكى« دېگەن ئىبارىلەر »زەب.» 2:50 ۋە 2:48دىن ئېلىنغان.

□ **2:17 »قەدىمدىن تارتىپ ئۆزىنىڭ بېكىتكەن سۆزىگە ئەمەل قىلدى...»** ـ پەرۋەردىگار ئۆزۈندىن بۇيان)مۇسا پەيغەمبەر دەۋرىدىن تارتىپ(ئىسرائىلغا بۇتپەرەسلىك ۋە ئىتائەتسىزلىكىنىڭ ئاقىۋىتى توغرۇلۇق ئاگاھلاندۇرۇپ كەلگەندى. ■ **2:18** يەر. 17:14□ يىغ. 161: ■ **2:20** يىغ. 104:

پەرۋەردىگارنىڭ غەزەپ كۈندە قاچقانلار يا كى تىرىك قالغانلار يوق ئىدى؛
ئۇزۇم ئەركىلىتىپ چوڭ قىلغانلارنى دۈشمىنم يەپ كەتتى.□

3

3-مۇناجات ـ جازا ۋە ئۈمىد •••• ئازاب تارتقۇچى دەرد-ئەلەم تۆكىدۇ

1 |□|)ئالەف(مەن ئۇنىڭ غەزەپ تايىقىنى يەپ جەبىر-زۇلۇم كۆرگەن ئادەمدۇرمەن.□
2 مېنى ئۇ ھەيدىۋەتتى،
نۇرغا ئەمەس، بەلكى قاراڭغۇلۇققا ماڭدۇردى؛
3 بەرھەق، ئۇ كۈن بويى قولىنى ماڭا قايتا-قايتا ھۇجۇم قىلدۇردى؛
4 |□|)بەت(ئەتلىرىمنى ۋە تېرىلىرىمنى قاقشال قىلىۋەتتى،
سۆڭەكلىرىمنى سۇندۇرۇۋەتتى.
5 ئۇ ماڭا مۇھاسىرە قۇردى،
ئۆت سۈيى ۋە جاپا بىلەن مېنى قاپسۇالدى.
6 ئۇ مېنى ئۆلگىلى ئۇزۇن بولغانلاردەك قاپقاراڭغۇ جايلاردا تۇرۇشقا مەجبۇر قىلدى.
7 |□|)گىمەل(ئۇ مېنى چىقالمايدىغان قىلىپ چىتلاپ قورشۋالدى؛
زەنجىرىمنى ئېغىر قىلدى.
8 مەن ۋارقىراپ ندا قىلسامۇ،
ئۇ دۇئايىمنى ھېچ ئىشتىمىدى.
9 ئۇ يوللىرىمنى جىپسىلاشقان تاش تام بىلەن توسۇۋالدى،
چىغىر يوللىرىمنى ئەگرى-توقاي قىلىۋەتتى.
10 |□|)دالەت(ئۇ ماڭا پايلاپ ياتقان ئېيىقتەك،
پىستىرمىدا ياتقان شىردەكتۇر.
11 مېنى يوللىرىمدىن بۇراپ تېتما-تىتما قىلدى؛
مېنى تۇگەشتۈردى.
12 ئۇ ئوقياسىنى كېرىپ،
مېنى ئوقنىڭ قارىسى قىلدى.
13 |□|)خې(ئوقدېنىدىكى ئوقلارنى بۇرەكلىرىمگە سانجىتقۇزدى.□
14 مەن ئۆز خەلقىمگە رەسۋا ئوبيېكتى،
كۈن بويى ئۇلارنىڭ مەسخىرە ناخشىسىنىڭ نىشانى بولدۇم.
15 ئۇ ماڭا زەردابنى تويغۇچە يۇتقۇزۇپ،
كەكرە سۈيىنى تويغۇچە ئىچكۈزدى.
16 |□|)ژاۋ(ئۇ چىشلىرىمنى شېغىل تاشلار بىلەن چېقىۋەتتى،
مېنى كۈللەردە تۇگۈلدۇردى؛
17 جېنىم تىنىچ-خاتىرجەملىكتىن يىراقلاشتۇرۇلدى؛

□ 2:22 »مېنى تەرەپ-تەرەپلەردىن پىسىشقا ۋەھىمىلەرنى چاقىردىڭ« ـ »يەر.» 3:20 ۋە 10نى كۆرۈڭ.

□ 3:1 »مەن ئۇنىڭ غەزەپ تايىقىنى يەپ جەبىر-زۇلۇم كۆرگەن ئادەمدۇرمەن...» ـ 3-بابنا (66-1) سۆزلىگۈچى بەلكىم يەرەمىيانىڭ ئۆزى؛ ئۇ بەزى يەرلەردە (1) »پېرۇسالېمغا ۋەكىل بولۇپ« سۆزلەيدۇ؛ (2))بىزنىڭچە(يەنە بەزى يەرلەردە مۇقەددەس روھ ئۇنىڭ ئارقىلىق مەسىھنىڭ گۇناھسىز ئۆچۈن تارتىدىغان قۇربانلىق ئازابلىرىنى ئالدىنئالا كۆرسىتىدۇ. »مەن ئۇنىڭ غەزەپ تايىقىنى يەپ جەبىر-زۇلۇم كۆرگەن ئادەمدۇرمەن« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئادەم« دېگەن سۆز، ئادەتتە »ئەركەك«، »ئوغۇل بالا«، باتۇر-پالۋانىنى كۆرسىتىدۇ.□ 3:13 »ئۇقدېنىدىكى ئوقلارنى بۇرەكلىرىمگە سانجىتقۇزدى« ـ ئىبرانىيلار بۇرەكنى ۋىجدان يا كى ھېسسىياتنىڭ مەنبەسى دەپ قارايتتى.

ئارامبەخشىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ كەتتىم.□
18 مەن: »دەرمانىم قالمىدى، پەرۋەردىگاردىن ئۈمىدىم قالمىدى« ـ دېدىم.
19 [□] (زائىن) مېنىڭ خار قىلىنغانلىرىمنى، سەرگەردان بولغانلىرىمنى،
ئەمەن ۋە ئۆت سۈيىنى يەپ-ئىچكىنىمنى ئېسىڭگە كەلتۈرگەيسەن!□
20 جېنىم بۇلارنى ھەردائىم ئەسلەۋاتىدۇ،
يەرگە كىرىپ كەتكۈدەك بولماقتا.
21 لېكىن شۇنى كۆڭلۈمگە كەلتۈرۈپ ئەسلەيمەنكى،
شۇنىڭ بىلەن ئۈمىد قايتىدىن يانىدۇ، ـ ■
22 [□] (خەت) مانا، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزگەرمەس مېھرىبانلىقلىرى! شۇڭا بىز تۈگەشمىدۇق،
چۈنكى ئۇنىڭ رەھىمدىللىقلىرىنىڭ ئايىغى يوقتۇر؛□ ■
23 ئۇلار ھەر سەھەردە يېڭىلىنىدۇ،
سېنىڭ ھەققەت-سادىقلىقىڭ تولىمۇ مولدۇر!■
24 ئۆز-ئۆزۈمگە: »پەرۋەردىگار مېنىڭ ئېسىۋەمدۇر،
شۇڭا مەن ئۇنىڭغا ئۈمىد باغلايمەن« ـ دەيمەن.■
25 [□] (تەت) پەرۋەردىگار ئۆزىنى كۈتكەنلەرگە،
ئۆزىنى ئىزدىگەن جان ئىگىسىگە مېھرىباندۇر؛
26 پەرۋەردىگارنىڭ نىجاتىنى كۈتۈش،
ئۇنى سۈكۈت ئىچىدە كۈتۈش ياخشىدۇر.□
27 ئادەمنىڭ ياش ۋاقتىدا بويۇنتۇرۇقنى كۆتۈرۈشى ياخشىدۇر.□
28 [□] (يود) ئۇ يېگانە بولۇپ سۈكۈت قىلىپ ئولتۇرسۇن،
چۈنكى رەب بۇنى ئۇنىڭغا يۈكلىدى.
29 يۈزىنى توپا-تۇپراققا تەگكۈزسۇن،
ـ ئېھتىمال، ئۈمىد بولۇپ قالار؟□ ■
30 مەڭزىنى ئۇرغۇچىغا تۇتۇپ بەرسۇن؛
تىل-ئاھانەتلەرنى تويغۇچە ئىشتىسۇن!
31 [□] (كاف) چۈنكى رەب ئەبەدىل-ئەبەد ئىنساندىن ۋاز كەچمەيدۇ؛

□ 3:17 »جىنىم تىنچ-خاتىرجەملىكتىن يىراقلاشتۇرۇلدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »جېنىمنى تىنچ-خاتىرجەملىكتىن يىراقلاشتۇردۇڭسەن.«

□ 3:19 »مېنىڭ خار قىلىنغانلىرىمنى، سەرگەردان بولغانلىرىمنى، ئەمەن ۋە ئۆت سۈيىنى يەپ-ئىچكىنىمنى ئېسىڭگە كەلتۈرگەيسەن!« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مېنىڭ خار قىلىنغانلىرىم، مېنىڭ سەرگەردان بولغانلىرىمنى ئەسلىسەم، ئەمەن يېگىنەدەك ۋە ئۆت سۈيىنى ئىچمۇۋالغاندەك بولىمەن.«

■ 3:21 زەب. 1773:

□ 3:22 »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزگەرمەس مېھرىبانلىقلىرى! شۇڭا بىز تۈگەشمىدۇق؛...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزگەرمەس مېھرىبانلىقلىرى ھەرگىز ئۆزۈلمەيدۇ؛...»

■ 3:22 يەش. 9:1□ ھاب. 133:

■ 3:23 زەب. 530:

■ 3:24 ھاب. 32:

□ 3:26 »ئۇنى سۈكۈت ئىچىدە كۈتۈش ياخشىدۇر« ـ »سۈكۈت ئىچىدە« دېگەنلىك مۇشۇ يەردە يەنە »سەۋر-تاقەت بىلەن« دېگەنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

□ 3:27 »ئادەمنىڭ ياش ۋاقتىدا بويۇنتۇرۇقنى كۆتۈرۈشى ياخشىدۇر« ـ بۇ ئايەتنىڭ بەلكىم ئىككى مەنىسى بار: ـ (1) ئادەم ياش ۋاقتىدا جاپا-مۇشەققەتنى كۆرۈش ياخشى ئىشتۇر؛ (2) بابىلىنىڭ بويۇنتۇرۇقى يۈكلەنگەنلەر (سۈرگۈن بولغانلار) ئارىسىدىن ياشلار ئاخىرىدا بۇ بويۇنتۇرۇقنىڭ (تەخمىنەن 60 يىلدىن كېيىن) ئېلىپ تاشلىنىشىنى كۈرەلەيدۇ. شۇڭا شۇ چاغدا »بويۇنتۇرۇقنى كۆتۈرگەن ياشلار«نىڭ بەختى بولىدۇ؛ ئۇلارغا نىسبەتەن »ياشلىقتا بويۇنتۇرۇقنى كۆتۈرۈش ياخشى ئىشتۇر.«□ 3:29 »يۈزىنى توپا-تۇپراققا تەگكۈزسۇن« ـ ئىبراني تىلىدا »ئاغزىنى تۇپراققا باستۇرسۇن.« بۇ ھەرىكەت قاتتىق دۇئا-تىلاۋەت قىلىشنى بىلدۈرىدۇ.

■ 3:29 روس. 228:

32 ئازار بەرگەن بولسىمۇ،
ئۇزگەرمەس مېھرىبانلىقلىرىنىڭ موللۇقى بىلەن ئىچىنى ئاغرىتىدۇ؛
33 چۈنكى ئۇ ئىنسان بالىلىرىنى خار قىلىشنى ياكى ئازابلاشنى خالىغان ئەمەستۇر.
34 |□|)لامەد(يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەسىرلەرنى ئاياغ ئاستىدا يانجىشقا،
35 ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئالدىدا ئادەمنى ئۆز ھەققىدىن مەھرۇم قىلىشقا،
36 ئىنسانغا ئۆز دەۋاسىدا ئۆۋال قىلىشقا، ـ رەب بۇلارنىڭ ھەممىسىگە گۇۋاھچى ئەمەسمۇ؟
37 |□|)مەم(رەب ئۇنى بۇيرۇمىغان بولسا،
كىم دېگىننى ئەمەلگە ئاشۇرالىسۇن؟■
38 كۆلپەتلەر بولسۇن، بەخت-سائادەت بولسۇن، ھەممىسى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئاغزىدىن كەلگەن ئەمەسمۇ؟
■
39 ئەمدى تىرىك بىر ئىنسان نېمە دەپ ئاغرىنىدۇ،
ئادەم بالىسى گۇناھلىرىنىڭ جازاسىدىن نېمە دەپ ۋايسايدۇ؟□
40 |□|)نۇن(يوللىرىمىزنى تەكشۈرۈپ سىناپ بىلەيلى،
پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا يەنە قايتايلى؛
41 قوللىرىمىزنى كۆكلىمىز بىلەن بىللە ئەرشتىكى تەڭرىگە كۆتۈرەيلى!
42 بىز ئىتائەتسىزلىك قىلىپ سەندىن يۈز ئۆرىدۇق؛
سەن كەچۈرۈم قىلمىدىڭ.
43 |□|)سامەق(سەن ئۆزۈڭنى غەزەپ بىلەن قاپلاپ، بىزنى قوغلىدىڭ؛
سەن ئۇلتۇردۇڭ، ھېچ رەھىم قىلمىدىڭ.
44 سەن ئۆزۈڭنى بۇلۇت بىلەن قاپلىغانسەنكى،
دۇئا-تىلاۋەت ئۇنىڭدىن ھېچ ئۆتەلمەس.
45 سەن بىزنى خەلقلەر ئارىسىدا داشقال ۋە نىجاسەت قىلدىڭ.
46 |□|)پې(بارلىق دۈشمەنلىرىمىز بىزگە قاراپ ئاغزىنى يوغان ئېچىپ مازاق قىلدى؛
47 ئۈستىمىزگە چۈشتى ئالاقزادىلىك ۋە ئورا-تۇزاق،
ۋەيرانچىلىق ھەم ھالاكەت.
48 خەلقىمىنىڭ قىزى نابۇت بولغىنى ئۈچۈن،
كۆزۈمدىن ياشلار ئۆستەڭ بولۇپ ئاققىتا.
49 |□|)ئايىن(كۆزۈم ياشلارنى ئۈزۈلمەي تۆكۈۋاتىدۇ،
ئۇلار ھېچ توختىيالمايدۇ،
50 تاكى پەرۋەردىگار ئاسمانلاردىن تۆۋەنگە نەزەر سېلىپ ھالىمىزغا قارىغۇچە.
51 مېنىڭ كۆزۈم روھىمغا ئازاب يەتكۈزمەكتە،
شەھىرىمنىڭ بارلىق قىزلىرىنىڭ ھالى تۆپەيلىدىن.
52 |□|)تساده(ماكا سەۋەبسىز دۈشمەن بولغانلار،
مېنى قۇشتەك ھەدەپ ئوۋلاپ كەلدى.
53 ئۇلار ئورىدا جېنىمنى ئۈزمەكچى بولۇپ،

■ 3:37 زەب. 933:
■ 3:38 يەش. 7:45□ ئام. 63:
□ 3:39 »ئەمدى تىرىك بىر ئىنسان نېمە دەپ ئاغرىنىدۇ، ئادەم بالىسى گۇناھلىرىنىڭ جازاسىدىن نېمە دەپ ۋايسايدۇ؟« ـ گۇناھلىرىمىزنىڭ تېگىشلىك جازاسى جىسمانىي ھەم روھىي ئۈلۈم بولسا، بىز تىرىك چاغدا شۇ تېگىشلىك جازانى تېخى تارتمىدۇق.

ئۇستۈمگە تاشنى چۆرىدى.
54 سۈلار بېشىمدىن تېشىپ ئاقتى؛
مەن: »ئۈزۈپ تاشلاندىم«! ـ دېدىم.□
55 |□|)كوف(ھاكۆنۈك تۈۋلىرىدىن نامىكۆنى چاقىرىپ ندا قىلدىم، ئى پەرۋەردىگار،
56 سەن ئاۋازىمنى ئاڭلىدىڭ؛
قۇتۇلدۇرۇشقا ندايىمغا قۇلىقىڭنى يۇپۇرۇۋالمىغىن!
57 ساڭا ندا قىلغان كۈنىدە ماڭا يېقىن كەلدىڭ،
»قورقما« ـ دېدىڭ.
58 |□|)رەش(ئى رەب، جېنىمنىڭ دەۋاسىنى ئۈزۈۋۈڭ سوردىڭ؛
سەن ماڭا ھەججەمەت بولۇپ ھاياتىمنى قۇتقۇزدۇڭ.
59 ئى پەرۋەردىگار، ماڭا بولغان ئۇۋاللىقنى كۆردۈڭسەن؛
مەن ئۈچۈن ھۆكۈم چىقارغايسەن؛
60 سەن ئۇلارنىڭ ماڭا قىلغان بارلىق ئۆچمەنلىكلىرىنى،
بارلىق قەستلىرىنى كۆردۈڭسەن.
61 |□|)شىن(ئى پەرۋەردىگار، ئۇلارنىڭ ئاھانەتلىرىنى،
مېنى بارلىق قەستلىگەنلىرىنى ئاڭلىدىڭسەن،
62 ماڭا قارشى تۇرغانلارنىڭ شۇئرلاشلىرىنى،
ئۇلارنىڭ كۈن بويى كەينىمدىن كۈسۈر-كۈسۈر قىلىشقانلىرىنى ئاڭلىدىڭسەن.
63 ئولتۇرغانلىرىدا، تۇرغانلىرىدا ئۇلارغا قارىغايسەن!
مەن ئۇلارنىڭ مەسخىرە ناخشىسى بولدۇم.
64 |□|)تاۋ(ئۇلارنىڭ قوللىرى قىلغانلىرى بويىچە، ئى پەرۋەردىگار، بېشىغا جازا يانداۋرغايسەن؛
65 ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرىنى كاج قىلغايسەن!
بۇ سېنىڭ ئۇلارغا چۈشىدىغان لەنىتىڭ بولىدۇ!
66 غەزەپ بىلەن ئۇلارنى قوغلىغايسەن،
ئۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئاسمانلىرى ئاستىدىن يوقاتقايسەن!

4

4-مۇناجات ـ خارابلىك ئىچىدە تۇرغان يېرۇسالېم

1 |□|)ئالەف(ئاھ! ئالتۇن شۇنچە جۇلاسىز بولۇپ كەتتى!
ساپ ئالتۇن شۇنچە تۇتۇق بولۇپ كەتتى!
مۇقەددەس تۈيدىكى تاشلار ھەربىر كوچىنىڭ بېشىغا تۆكۈلۈپ چېچىلدى!□
2 |□|)بەت(زىئوننىڭ ئوغۇللىرى شۇنچە قىممەتلىك،
ساپ ئالتۇنغا تېگىشكۈسىز ئىدى،
ھازىر ساپال كوزىلاردەك،
ساپالچىنىڭ قولى ياسىغانلىرىچىلىكمۇ قىممىتى يوق دەپ قارىلىۋاتىدۇ!

□ 3:54 »سۈلار بېشىمدىن تېشىپ ئاقتى؛ مەن: »ئۈزۈپ تاشلاندىم«! ـ دېدىم« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، يەرەمىيا پەيغەمبەر »سۇ ئاژىگلى«غا تاشلۇۋېتىلگەن. لېكىن مۇشۇ ئايەتلەردە ئېيتىلغان دەردلەر ئاشۇ سەرگۈزەشتىنى ئېشىپ كېتىدۇ.

□ 4:1 »مۇقەددەس تۈيدىكى تاشلار...« ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ تەركىبى بولغان يوغان ئويۇلغان تاشلارنى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىمار »تاشلار« مۇقەددەس ئىبادەتخاندىكى »گۆھەر، ياقۇتلار«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ؛ لېكىن بۇ گۆھەرلەرنى نېبوقادنەسار مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 605-يىلى بابىلغا ئېلىپ كەتكەندى.

3 |ﯗ|)گىمەل(ھەتتا چىلبۆرىلەر ئەمچىكىنى تۆتۈپ بېرىپ باللىرىنى ئېمىتىدۇ؛
لېكىن مېنىڭ خەلقىم چۆلدىكى تۇگىمەۋشىلارغا ئوخشاش رەھىمسىز بولدى.□
4 |ﯗ|)دالەت(بوۋاقنىڭ تىلى تۇسسىزلۇقتىن تاكىلىيىغا چاپلىشىۋاتىدۇ؛
كىچىك باللار نان تىلەمكەتە،
ھېچكىم تۈلارغا ئوشتۇپ بەرمەيۋاتىدۇ.
5 |ﯗ|)خې(نازۇنىمەتلەرنى يەپ كۆنگەنلەر كوچىلاردا سارغىيىپ يۈرىدۇ؛
سۆسۈن كىيىدۈرۈلۈپ چوڭ قىلىنغانلار تېزەكلىكنى قۇچاقلاپ يېتىۋاتىدۇ.
6 |ﯗ|)ۋاۋ(خەلقىمنىڭ قىزىنىڭ قەبىلىكىگە چۈشكەن جازا سودومنىڭ گۇناھىنىڭ جازاسىدىن ئېغىردۇر،
چۈنكى سودوم بىراقلا تۈرۈۋېتىلگەندى، ھېچ ئادەمنىڭ قولى ئۇنى قېنىمىغاندى.□
7 |ﯗ|)زائىن(خەلقىمنىڭ »نازارىي«لىرى بولسا قاردىن ساپ، سۈتتىن ئاق، تېنى قىزىل ياقۇتلاردىن پارقىراق ئىدى،
تەقى-تۈرقى كۆك ياقۇتتەك ئىدى.□
8 |ﯗ|)خەت(ھازىر چىرايلىرى قۇرۇمدىن قارا؛
كوچىلاردا كىشىلەر تونىيالمىغۇدەك بولۇپ قالدى؛
بىر تېرە-بىر تۈستىخان بولۇپ قالدى؛
ئۇ قاقشاللىشىپ ياغاچتەك بولۇپ كەتتى. □
9 |ﯗ|)تەت(قىلىچتا ئۆلتۈرۈلگەنلەر قەھەتچىلىكتە ئۆلگەنلەردىن بەختلىكتۇر؛
چۈنكى ئۇلار قاقشال بولۇپ كەتمەكتە،
تۈپراقنىڭ مېۋىلىرى بولمىغاچقا يېقىتلىماقتا.
10 |ﯗ|)يود(باغرى يۇمشاق ئاياللار ئۆز قوللىرى بىلەن باللىرىنى قاينىتىپ پىشۇردى؛
خەلقىمنىڭ قىزى نابۇت قىلىنغىنىدا باللار ئۇلارنىڭ گۆشى بولۇپ قالدى.
11 |ﯗ|)كاف(پەرۋەردىگار قەھرىنى چۈشۈرۈپ پېغاندىن چىقتى،
ئوتلۇق غەزىپىنى تۆكتى؛
زىئوندا بىر ئوت يېقىپ،
ئۇنىڭ ئۇللىرىنى يۇتۇۋەتتى.
12 |ﯗ|)لامەد(يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار ۋە جاھاندا بارلىق تۇرۇۋاتقانلار بولسا،
نە كۆشەندە نە دۈشمەننىڭ يېرۇسالېمنىڭ قوۋۇقلىرىدىن بۆسۈپ كىرىدىغانلىقىغا ئىشەنمەيتتى.
13 |ﯗ|)مەم(ھالبۇكى، پەيغەمبەرلىرىنىڭ گۇناھلىرى تۆپەيلىدىن،
كاھىنلىرىنىڭ قەبىھلىكلىرى تۆپەيلىدىن،
ئۇلارنىڭ زىئوندا ھەققانىيلارنىڭ قانلىرىنى تۆككەنلىكى تۆپەيلىدىن،
ـ بۇ ئىش ېىشىغا چۈشتى!□

□ **4:3 »مېنىڭ خەلقىم چۆلدىكى تۇگىمەۋشىلارغا ئوخشاش رەھىمسىز بولدى«** ـ تۇگىمەۋشىلار ئادەتتە تۆز باللىرىنى باقمايدۇ؛ باللىرى تۆز-تۆزىنى باقىدۇ.

□ **4:6 »خەلقىمنىڭ قىزىنىڭ قەبىلىكىگە چۈشكەن جازا سودومنىڭ گۇناھىنىڭ جازاسىدىن ئېغىردۇر، چۈنكى سودوم بىراقلا تۈرۈۋېتىلگەندى، ھېچ ئادەمنىڭ قولى ئۇنى قېنىمىغاندى«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا سودوم شەھىرىنىڭ تۈستىگە ئوت-گۈگۈرت ياغدۇرۇپ جازالىغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ تارتقان جازاسى ئىنتايىن قىسقا بولغان، يېرۇسالېمنىڭكىدەك ئۇزۇنغىچە سوزۇلغان ئەمەس، يەنە كېلىپ ئۇ »ئادەمنىڭ قولى«نىڭ زوراۋانلىقىغا ئۇچرىغان ئەمەس.

□ **4:7 »خەلقىمنىڭ »نازارىي«لىرى بولسا قاردىن ساپ، سۈتتىن ئاق،... تەقى-تۈرقى كۆك ياقۇتتەك ئىدى«** ـ »نازارىي«لار بولسا مەلۇم مەزگىلدە ياكى تۆمۈرۈايەت تۈزلىرىنى خۇداغا ئالاھىدە ئاتاپ تاپشۇرغان كىشىلەردۇر. ئۇلار »نازارىي« بولغان ۋاقىتتا چاچلىرىنى چۈشۈرمەيتتى، ھېچقانداق ھاراق-شاراب ئىچمەيتتى)تەۋرات، »چۈل.» 21-6:1 نى كۆرۈڭ.(

□ **4:8 »بىر تېرە-بىر تۈستىخان بولۇپ قالدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »تېرىسى تۈستىخانلىرىغا چاپلىشىدۇ.«

□ **4:13 »پەيغەمبەرلەرنىڭ گۇناھلىرى«نى ئەمەس، بەلكى »پەيغەمبەرلىرىنىڭ گۇناھلىرى«** ـ ئىسرائىلدا تۇرغىنى بۇ »پەيغەمبەرلەر« خۇدانى ئەمەس، بەلكى خەلقنى رازى قىلىش ئۈچۈن سۆز قىلىۋاتقان ساختا پەيغەمبەرلەرنى كۆرسىتىدۇ.

14 [□])نۇن(ھازىر ئۇلار قارىغۇلاردەك كوچىلاردا تېنەپ يۈرمەكتە،
ئۇلار قانىغا بۇلغانغانىكى،
ھېچكىم كىيىملىرىگە تەككۈچى بولمايدۇ. □

15 [□])سامەق(خەق ئۇلارغا: »يوقۇلۇش! ناپاكلار! يوقۇلۇش! يوقۇلۇش، بىزگە تەككۈچى بولۇشما«! دەپ
ۋارقىرىشماقتا.
ئۇلار قېچىپ تەرەپ-تەرەپكە سەرگەردان بولۇپ كەتتى؛
لېكىن ئەللەر: »ئۇلارنىڭ ئارىمىزدا تۇرۇشىغا بولمايدۇ«! ـ دەۋاتىدۇ.

16 [□])پې(پەرۋەردىگار ئۆزى ئۇلارنى تارقىتىۋەتتى؛
ئۇ ئۇلارنى قايتا نەزىرىگە ئالمايدۇ؛
كاھىنلارنىڭ ھۆرمىتى قىلىنمىدى،
ياشانغانلارمۇ ھېچ مېھرىبانلىق كۆرمىدى.□

17 [□])ئايىن(كۆزىمىز يارىدەمنى بېھۇدە كۆتۈپ ھالدىن كەتتى؛
دەرۋەقە بىزنى قۇتقۇزالمىغان بىر ئەلنى كۆتۈپ كۆزەت مۇنارلىرىمىزدا تۇرۇپ كەلدۇق.□ ■

18 [□])تساده(دۈشمەنلىرىمىز ئىزىمىزدىن قوغلاپ يۈردى؛
شۇڭا كوچىلاردا يۈرەلمەيتتۇق؛
ئەجىلىمىز يېقىنلاشتى، كۈنلىرىمىز توشتى؛
چۈنكى ئەجىلىمىز كەلدى!

19 [□])كوف(پېيىمىزگە چۈشكەنلەر ئاسماندىكى بۈركۈتلەردىن ئىتتىك؛
تاغلاردىمۇ بىزنى قوغلاپ يۈگۈردى،
بايا ۋاۋاندىمۇ بىزنى بۆكتۈرمىدە پايلاشتى.

20 [□])رەش(جېنىمىزنىڭ نەپىسى بولغان، پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنى ئۇلارنىڭ ئورا-تۇزاقلىرىدا تۇتۇلدى؛
بىز ئۇ توغرىسىدا: »ئۇنىڭ سايىسىدە ئەللەر ئارىسىدا ياشايمىز« دەپ ئويلىدۇق!□

21 [□])شىن(ئى ئۇز زېمىندا تۇرغۇچى، ئېدومنىڭ قىزى، خۇشال-خۇرام يايرىغىن!
لېكىن بۇ جازا قەدەھى ساڭىمۇ تۇتىدۇ؛
سەمۇ مەست بولسەن، يالىڭاچلىنىسەن!□

22 [□])تاۋ(قەبىلىكىڭنىڭ جازاسىغا خاتىمە بېرىلىدۇ، ئى زىئون قىزى؛

□ **4:14** »ئۇلار قانىغا بۇلغانغانىكى، ھېچكىم كىيىملىرىگە تەككۈچى بولمايدۇ« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە تاپىلانغان قانۇن بويىچە، »ئۇلۇك« كە تەككەن ئادەم »بۇلغانغان«، »ناپاك« ھېسابلىناتتى. ئۇلگەن نەرسىلەرگە يا كى »ناپاك« ئادەملەرگىمۇ تەككەن كىشىلەر ئۆزلىرى بىر مەزگىلگىچە »ناپاك« بولىدۇ. مۇشۇ كاھىنلار ۋە پەيغەمبەرلەر شۇنچە كۆپ ئادەملەرنى ئۇلتۇرگەنكى، كىيىم-كېچەكلىرى ھەردائىم »بۇلغانغان« بولۇپ، ھېچكىم ئۇلارغا تېگىشكە پېتىنالمايتتى.

□ **4:16** »پەرۋەردىگار ئۆزى ئۇلارنى تارقىتىۋەتتى« ـ ئىبرانىي تىلىدا سۆزمۇسۆز: »پەرۋەردىگارنىڭ يۈزى ئۇلارنى تارقىتىۋەتتى« دېيىلىدۇ.

□ **4:17** »بىزنى قۇتقۇزالمىغان بىر ئەل« ـ ئىسرائىل ھەردائىم ئاۋۇال مىسىر بىلەن، ئاندىن ئاسۇرىيە بىلەن ئىتتىپاق تۈزىمەكچى بولۇپ، ئۇلاردىن يارىدەم سورايتتى)مەسىلەن، 6:5نى، »يەر.» 18:2نى كۆرۈڭ.(

■ **4:17** ئەز. 1629:

□ **4:20** »پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنى« ـ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىنى كۆرسىتىدۇ.
»مەسىھ قىلىش« كونا بىر تۈرپ-ئادەتكە قارىتىلغان. تەۋراتتىكى بەلگىلىمىدە، يېڭى پادىشاھ تەكلىنىش مۇراسىمىدا بېشىغا پۇراقلىق ياغ قۇيۇلاتتى. بۇ »مەسىھ قىلىش«)يا كى »مەسىھلەش«) دەپ ئاتالغان. كېيىن پادىشاھ »مەسىھ قىلىنغان« يا كى »پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھ قىلغىنى« »)پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھلىگىنى«) دەپ ئاتالغان. »مەسىھ قىلىش« مۇراسىمى خۇدانىڭ ھوقۇقى ۋە ئالاھىدە يارىدىمى ئۈنىڭغا تاپشۇرۇلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
ئەيسا »مەسىھ«نىڭ ئۆزىنگە بولسا ياغ ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھ قۇيۇلغان.

□ **4:21** »ئى ئۇز زېمىندا تۇرغۇچى، ئېدومنىڭ قىزى، خۇشال-خۇرام يايرىغىن«! ـ ئېدوم ئىسرائىلغا تۇچ بولۇپ، ھەردائىم ئىسرائىلنىڭ بېشىغا كۈلپەت چۈشكەندە خۇش بولىدۇ. »لېكىن بۇ جازا قەدەھى ساڭىمۇ تۇتىدۇ؛ سەمۇ مەست بولسەن، يالىڭاچلىنىسەن«! ـ »قەدەھ« ـ خۇدانىڭ غەزىبىگە تولغان »قەدەھ«نى كۆرسىتىدۇ)مەسىلەن، »يەر.» 15:25-17، 28نى كۆرۈڭ.(ئېدوم ئۇنى ئىچكەن كۆزىدە »يالىڭاچ« بولۇپ، دۈشمەننىڭ ھۇجۇمىغا مۇھايىزەتسىز قالدۇ، شۇنىڭدەك بۇلاڭ-تالاڭغا ئۇچراپ خىجالەتكە قالدۇرۇلىدۇ.

ئۇ سېنى سۈرگۈنلۈككە قايتا ئېلىپ كەتمەيدۇ؛
لېكىن، ئى ئېدوم قىزى، ئۇ سېنىڭ قەبىھلىكىڭنى جازالايدۇ؛
ئۇ گۇناھلىرىڭنى ئېچىپ تاشلايدۇ!

5

5-مۇناجات ـ ئىسرائىلنىڭ رەھىم تىلەش دۇئاسى

1 يېشىمىزغا چۈشكەنلەرنى ئېسىڭگە كەلتۈرگەيسەن، ئى پەرۋەردىگار؛
قارا، بىزنىڭ رەسۋاچىلىقتا قالغىنىمىزنى نەزىرىڭگە ئالغايسەن!
2 مىراسىمىز ياتلارغا،
ئۆيلىرىمىز ياقا يۇرتلۇقلارغا تاپشۇرۇلدى. □
3 بىز يېتىم-يېسىرلەر، ئاتىسىزلار بولۇپ قالدۇق؛
ئانىلىرىمىزمۇ تۇل قالدى.
4 ئىچىدىغان سۈنى سېتىۋېلىشىمىز كېرەك؛
ئوتۇننى پەقەت پۇلغا ئالغىلى بولىدۇ.
5 بىزنى قوغلىغۇچىلار تاپ باستۇرۇپ كېلىۋاتىدۇ؛
ھالسىراپ، ھېچ ئارام تاپالمايمىز.
6 جان ساقلىغۇدەك بىر چىشلەم نانىنى دەپ،
مىسىر ھەم ئاسۇرىيەگە قول بېرىپ بويسۇنغانىمىز.
7 ئاتا-بوۋىلىرىمىز گۇناھ سادىر قىلىپ دۇنيادىن كەتتى؛
بىز بولساق، ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى كۆتۈرۈشكە قالدۇق.
8 ئۇستىمىزدىن ھۆكۈم سۈرگۈچىلەر قۇللاردۇر؛
بىزنى ئۇلارنىڭ قولىدىن ئازاد قىلغۇچى يوقتۇر.□
9 دالادا قىلىچ تۇپەيلىدىن،
نېنىمىزنى تېپىشقا جېنىمىزنى تەۋەككۈل قىلماقتىمىز.
10 تېرىمىز تونۇردەك قىزىق،
ئاچلىق تۇپەيلىدىن قىزىتما بىزنى باسماقتا.
11 زىئوندا ئاياللار،
يەھۇدا شەھەرلىرىدە پاك قىزلار ئاياغ ئاستى قىلىندى.
12 ئەمىرلەر قولىدىن دارغا ئېسىپ قويۇلدى؛
ئاقساقاللارنىڭ ھۆرمىتى ھېچ قىلىنمىدى.
13 ياش يىگىتلەر يارغۇنچاقتا جاپا تارتماقتا،
ئوغۇل بالىلىرىمىز ئوتۇن يۈكلەرنى يۈدۈپ دەلدەڭشىپ ماڭماقتا.
14 ئاقساقاللار شەھەر دەرۋازىسىدا ئولتۇرماس بولدى؛
يىگىتلەر نەغمە-ناۋادىن قالدى.□
15 شاد-خۇراملىق كۆڭلىمىزدىن كەتتى،

□ **5:2** »مىراسىمىز« ـ ئىسرائىلغا تەۋە قىلىنغان زېمىننى كۆرسىتىدۇ. خۇدا ئۇلارغا ئۇنى مىراس قىلغاندى.

□ **5:8** »ئۇستىمىزدىن ھۆكۈم سۈرگۈچىلەر قۇللاردۇر« ـ »قۇللار« بەلكىم مۇستەبىت ھۆكۈمدارلىققا چىققان قۇللارنى كۆرسىتىدۇ؛ تەۋرات »پەند.» 21:30-22نى كۆرۈڭ.

□ **5:14** »ئاقساقاللار شەھەر دەرۋازىسىدا ئولتۇرماس بولدى« ـ ئادەت بويىچە ئاقساقاللار شەھەر دەرۋازىلىرىدا ئولتۇرۇپ سوت-ھۆكۈم بەجا كەلتۈرەتتى.

ئۆسسۈل ئويىنىشىمىز ماتەمگە ئايلاندى.
16 بېشىمىزدىن تاج يېقىلدى؛
ھالىمىزغا ۋاي! چۈنكى بىز گۇناھ سادىر قىلدۇق!
17 بۇنىڭ تۈپەيلىدىن يۈرەكلىرىمىز مۇجۇلدى؛
بۇلار تۈپەيلىدىن كۆزلىرىمىز قاراڭغۇلاشتى ـ
18 ـ زىئون تېغىغا قاراپ كۆزلىرىمىز قاراڭغۇلاشتى،
چۈنكى ئۇ چۆلدەرەپ كەتتى،
چىلبۆرە ئۇنىڭدا پايلاپ يۈرمەكتە.
19 سەن، ئى پەرۋەردىگار، مەڭگۈگە ھۆكۈم سۈرىسەن؛
تەختىڭ دەۋردىن-دەۋرگە داۋاملىشىدۇ.
20 سەن نېمىشقا بىزنى دائىم ئۇنتۇيسەن؟
نېمىشقا شۇنچە ئۇزۇنغىچە بىزدىن ۋاز كېچىسەن؟
21 بىزنى يېنىڭغا قايتۇرغايسەن، ئى پەرۋەردىگار!
شۇنداق بولغاندا بىز قايتالايمىز!
كۈنلىرىمىزنى قەدىمكىدەك ئەسلىگە كەلتۈرگەيسەن،
22 ـ ئەگەر سەن بىزنى مۇتلەق چەتكە قاقمىغان بولساڭ،
ئەگەر بىزدىن چەكسىز غەزەپلەنمىگەن بولساڭ!

ئەزاكىيال

خۇدانىڭ ئالامەت كۆرۈنۈشلىرى ـ ئەزاكىيالنىڭ چاقىرىلىشى ۋە ئۇنىڭغا تاپشۇرۇلغان خەۋەر

1 ئوتتۇزىنچى يىلى، توتىنچى ئاينىڭ بەشىنچى كۈنىدە، مەن كېۋار دەرياسىغا سۈرگۈن قىلىنغانلار ئارىسىدا تۇرغان مەزگىلدە، مانا ئاسمانلار ئېچىلىپ، مەن خۇدانىڭ ئالامەت كۆرۈنۈشلىرىنى كۆردۇم. □ ■

2 توتىنچى ئاينىڭ بەشىنچى كۈنى ـ يەھوئاكىننىڭ سۈرگۈن بولغانلىقىنىڭ بەشىنچى يىلى ئىدى ـ

3 كالدىيلەرنىڭ زېمىنىدا، كېۋار دەرياسى بويىدا، بۇزىنىڭ ئوغلى ئەزاكىيال كاھىنغا پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى كەلدى ـ شۇ يەردە پەرۋەردىگارنىڭ قولى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا قوندى.

4 مەن كۆردۇم، مانا! شىمالدىن بوران-چاپقۇن كۆتۈرۈلدى، يوغان بىر بۇلۇت ۋە ئۇنى ئوراپ تۇرغان بىر ئوت، ئۇنىڭ ئەتراپىدا بىر يورۇقلۇق جۇلالىنىپ تۇراتتى، ئوتتۇرىسىدىن، يەنى شۇ ئوت ئىچىدىن، ئىسسىقتىن جۇلالانغان پارقىراق مىستەك بىر كۆرۈنۈش كۆرۈندى.

5 يەنە ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىن، تۆت ھايات مەخلۇق كۆرۈندى، ئۇلارنىڭ كۆرۈنۈشى شۇنداق ئىدىكى: ـ ئۇلاردا ئىنسانىنىڭ قىياپىتى بار ئىدى؛ □

6 ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ تۆتتىن يۈزى بار ئىدى، ھەربىرىنىڭ تۆتتىن قانىتى بار ئىدى. ■

7 ئۇلارنىڭ تۆپتۈز پۇتلىرى بار ئىدى، تاپانلىرى بولسا موزاينىڭ تۇياقلىرىغا ئوخشايتتى، ئۇلار پارقىرىتىلغان مىستەك پارلاپ تۇراتتى.

8 تۆت يېنىدا، قاناتلىرى ئاستىدا ئىنسانىنىڭكىدەك بىردىن قولى بار ئىدى، تۆتىسىنىڭ ھەربىرىنىڭ تۆتتىن يۈزى ۋە تۆتتىن قانىتى بار ئىدى؛ □ ■

9 ئۇلارنىڭ قاناتلىرى بىر-بىرىگە تۇتاش ئىدى، ئۇلار يۈرگەندە ھېچياققا بۇرۇلمايتتى، ئۇلار ھەممىسى ئۆزۈل ئالدىغا يۈرەتتى.

10 ئۇلارنىڭ يۈز كۆرۈنۈشلىرى ئىنسانىنىڭكىدەك ئىدى، ئۇ تۆتىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە شىرنىڭكىدەك يۈزى بار ئىدى، تۆتىسىنىڭ سول تەرىپىدە بۇقىنىڭكىدەك يۈزى بار ئىدى، تۆتىسىنىڭ بۇركۈتنىڭكىدەك يۈزىمۇ بار ئىدى.■

11 ئۇلارنىڭ يۈزلىرى ئەنە شۇنداق ئىدى. قاناتلىرى يۇقىردا كېرىلىپ تۇراتتى، ھەربىرىنىڭ ئىككى قانىتى تەرىپىدىكى مەخلۇقنىڭ قانىتىغا تۇتىشاتتى، يەنە ئىككى قانىتى تۆز تېنىنى يېپىپ تۇراتتى.

12 ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆزۈلغا قاراپ ماكىتتى، ئۇلاردا بولغان روھ نەگە بارىمەن دېسە، ئۇلار شۇ يەرگە ماكىتتى، ئۇلار ماكىتىنىدا ھېچقايسى تەرەپكە بۇرۇلمايتتى. □

□ **1:1 »ئوتتۇزىنچى يىلى«** ـ ئەزاكىيالنىڭ تۆزىنىڭكى 30-يىلى بولسا كېرەك. ئەزاكىيال ئەسلى كاھىن بولۇپ، ئوتتۇز ياشقا كىرگەندە مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى تولۇق كاھىنلىق ئورنىغا)بولۇپمۇ قۇربانلىق قىلىشقا(چىقىشى كېرەك ئىدى. بىراق ئۇ سۈرگۈن بولۇپ، ئۆنداق ئىسىۋىگە مۇيەسسەر بولالمىدى.

■ **1:1** زەب. 1137:

□ **1:5 »ئۇلاردا ئىنسانىنىڭ قىياپىتى بار ئىدى«** ـ بۇ سۆزلەر، ئېھتىمال، مۇشۇ مەخلۇقلارنىڭ ئۆزە تۇرغان ھالىتىنى كۆرسىتىدۇ. مەخلۇقلار سۈرەتلەنگەن ئالماشلار بەزىدە ئەرەنچە رودتا، بەزىدە ئاياچە رودتا كۆرۈلىدۇ. بەلكىم ئۇلارنىڭ كۆرۈنۈشى پەيغەمبەرگە بىر تەرىپى ئەرەنچە قىياپەتتە، يەنە بىر تەرىپى ئاياچە قىياپەتتە كۆرۈنگەن بولۇشى مۇمكىن.

■ **1:6** ئەز. 1410:

□ **1:8 »تۆتىسىنىڭ ھەربىرىنىڭ تۆتتىن يۈزى ۋە تۆتتىن قانىتى بار ئىدى«** ـ بەزى ئالىملار: ـ »تۆتىسىنىڭ ھەربىرىنىڭ يېنىدا ئىككىدىن ئىنسانىنىڭكىدەك قولى بار ئىدى« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ ـ دېمەك، ھەربىر مەخلۇقنىڭ تۆتتىن ئەمەس، بەلكى ئىككىدىن قولى بار ئىدى.■ **1:8** ئەز. 810:■ **1:10** ئەز. 14:10□ ۋەھ. 74: □ **1:12 »ئۇلاردا بولغان روھ«** ـ بەلكىم خۇدانىڭ روھىدۇر.

13 هايات مەخلۇقلارنىڭ قىياپىتى بولسا، كۆيۈپ يالقۇنلاپ تۇرغان ئوتنىڭ چوغىدەك، مەشئەللەردەك ئىدى؛
مۇشۇ ئوت تۆيان-بۇيان ئايلىنىپ مەخلۇقلار ئارىسىدا يۈرەتتى؛ ئوت ئىنتايىن يالقۇنلۇق ئىدى، ئوتتىن چاقماقلار
چېقىپ تۇراتتى؛
14 هايات مەخلۇقلار چاقماقتەك پال-پۇل قىلىپ ئۇياقتىن-بۇياققا يۈگۈرۈپ تۇراتتى.
15 مەن هايات مەخلۇقلارغا قاردىم، مانا هايات مەخلۇقلارنىڭ ھەربىرىنىڭ يېنىدا يەردە تۇرىدىغان، ئۇلارنىڭ
يۈزىگە ئۈدۈللانغان بىردىن چاق تۇراتتى؛
16 چاقلارنىڭ شەكلى ۋە ياسىلىشى بېرىل ياقۇتنىڭ كۆرۈنۈشىدە ئىدى؛ تۆتىسىنىڭ بىرخىللا كۆرۈنۈشى بار ئىدى؛
ئۇلارنىڭ شەكلى ۋە ياسىلىشى بولسا، چاقنىڭ ئىچىدە چاق بارىدەك ئىدى.□ ■
17 مەخلۇقلار ماكىغاندا، ئۇلار يۈزلەنگەن تۆت تەرىپىنىڭ ھەممىسىگە ئۈدۈل ماكىتتى؛ ماكىغاندا ئۇلار ھېچ
بۇرۇلمايتتى.
18 چاقلارنىڭ ئۇلتا كۆلىرى بولسا، ئىنتايىن ئېگىز ھەم دەھشەتلىك ئىدى؛ ئۇلار تۆتىسىنىڭ ئۇلتا كۆلىرىنىڭ پۈتۈن ئەتراپى
كۆزلەر بىلەن تولغانىدى. ■
19 هايات مەخلۇقلار ماكىغاندا، چاقلار ئۇلارغا يانداشىپ ماكىتتى؛ هايات مەخلۇقلار يەردىن كۆتۈرۈلگەندە،
چاقلارمۇ كۆتۈرۈلەتتى. ■
20 روھ نەگە ماڭ دېسە، ئۇلار شۇ يەرگە ماكىتتى ـ دېمەك، ئۇلارنىڭ روھى روھقا ئەگىشىپ ماكىتتى. چاقلار
ئۇلار بىلەن تەڭ كۆتۈرۈلەتتى؛ چۈنكى مەخلۇقلارنىڭ روھى چاقلىردا ئىدى. □
21 مەخلۇقلار ماكىغاندا، چاقلارمۇ ماكىتتى؛ مەخلۇقلار توختىغاندا، چاقلارمۇ توختايتتى؛ ئۇلار يەردىن
كۆتۈرۈلگەندە، چاقلارمۇ ئۇلارغا قوشۇلۇپ تەڭ كۆتۈرۈلەتتى؛ چۈنكى هايات مەخلۇقلارنىڭ روھى چاقلاردا
ئىدى.
22 هايات مەخلۇقلارنىڭ باشلىرى ئۈستىدە بىر يوغان كۆز يەتكۈسىز گۈمبەزگە ئوخشايدىغان بىر نەرسە تۇراتتى؛
ئۇ خرۇستالدەك دەھشەتلىك پارقىراپ، ئۇلارنىڭ بېشى ئۈستىدە يېيىلىپ تۇراتتى. □
23 بۇ گۈمبەزدەك نەرسىنىڭ ئاستىدا ئۇلارنىڭ قاناتلىرى كېرىلىپ، بىر-بىرىگە تېگىشىپ تۇراتتى؛ ھەربىر مەخلۇقنىڭ
ئۆز تېنىنىڭ ئىككى يېنىنى ياپىدىغان ئىككىدىن قانىتى بار ئىدى.□
24 ئۇلار ماكىغاندا، مەن قاناتلىرىنىڭ ساداسىنى ئاڭلىدىم ـ ئۇ ئۇلۇغ سۈلارنىڭ شارقىرىغان ساداسىدەك، ھەممىگە
قادىرنىڭ ئاۋازىدەك ـ قوشۇننىڭ يۈرۈش قىلىۋاتقان چاغدىكى سۈرەن-شاۋقۇنلىرىنىڭ ساداسىدەك ئىدى؛ ئۇلار
توختاپ تۇرغان چاغلاردا، ئۇلار قاناتلىرىنى تۆۋەنگە چۈشۈرەتتى.
25 ۋە ئۇلارنىڭ بېشى ئۈستىدىكى گۈمبەزدەك نەرسە ئۈستىدىن بىر ئاۋاز ئاڭلاندى. ئۇلار توختاپ تۇرغان
چاغلاردا، ئۇلار قاناتلىرىنى تۆۋەنگە چۈشۈرەتتى.
26 ئۇلارنىڭ بېشى ئۈستىدىكى گۈمبەزدەك نەرسە ئۈستىدە، كۆك ياقۇت كەبى بىر تەختنىڭ سىيماسى تۇراتتى؛
بۇ تەخت سىيماسىنىڭ ئۈستىدە، تولىمۇ يۇقىرىدا، ئىنسان قىياپىتىدە كۆرۈنگەن بىر زات تۇراتتى.
27 ۋە مەن بۇ زاتنى بېلىنىڭ ئۈستى تەرىپىنىڭ تۇرقى مىستەك پارقىرغان، ئەتراپىنى ئوت ئوراپ تۇرغان قىياپەتتىكى
بىر كۆرۈنۈشتە كۆردۇم؛ ۋە بېلىنىڭ ئاستى تەرىپىنىڭ تۇرقى، ئوتنىڭ قىياپىتىدە ئىدى، ئۇنىڭ ئەتراپىدا كۆچلۈك

□ **1:16** «...□□□□□□ ئىچىدە چاق بارىدەك ئىدى» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «...□□□ چاق يەنە بىر چاق بىلەن گىرەلەشكەن ئىدى».
■ **1:16** ئەز. 10:9.
■ **1:18** ئەز. 1:21.
■ **1:19** ئەز. 1:16.
□ **1:20** »روھ نەگە ماڭ دېسە، ئۇلار شۇ يەرگە ماكىتتى...» ـ »روھ« مۇشۇ يەردە بەلكىم خۇدانىڭ روھىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **1:22** »بىر يوغان كۆز يەتكۈسىز گۈمبەز« ـ بۇ گۈمبەز 26-ئايەت بويىچە خۇدانىڭ تەختىنىڭ ئۈلىنى كۆرسىتىدۇ. »ئۇ خرۇستالدەك دەھشەتلىك پارقىراپ« ـ ياكى »ئۇ مۇزسىمان دەھشەتلىك پارقىراپ...».
□ **1:23** »ھەربىر مەخلۇقنىڭ ئۆز تېنىنىڭ ئىككى يېنىنى ياپىدىغان ئىككىدىن قانىتى بار ئىدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھەربىر مەخلۇقنىڭ ياپقۇچى ئىككى قانىتى بار ئىدى« ـ دېمەك، ھەربىرىنىڭ تېنىنى ياپىدىغان ئىككى قانىتى بار ئىدى.
بۇنىڭ تەرجىمىسىز بويىچە، بىر يۈلىنىشكە ئۇچقاندا، قاناتلىرىدىن ئىككىسىنى ئىشلىتىدۇ، يەنە بىر يۈلىنىشكە ئۇچقاندا، باشقا ئىككى قانىتىنى ئىشلىتىدۇ.

يورۇقلۇق تۇراتتى.
28 بۇ ئەتراپىدا تۇرغان كۆچلۈك يورۇقلۇقتىكى كۆرۈنۈشى بولسا، يامغۇرلۇق كۈندىكى بۇلۇتتا پەيدا بولغان ھەسەن-
ھۆسەننىڭ كۆرۈنۈشىدەك ئىدى. بۇ بولسا پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپىنىڭ قىياپىتىنىڭ كۆرۈنۈشى ئىدى. بۇنى
كۆرۈپلا مەن دۈم يىقىلدىم؛ ۋە مەن سۆزلەۋاتقان بىرسىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىدىم.□ ■

2

ئەزاكىيالنىڭ ۋەزىپىسى

1 ۋە ئۇ ماڭا: ئى ئىنسان ئوغلى، ئورنۇڭدىن دەس تۇر، ۋە مەن ساڭا سۆز قىلىمەن، ـ دېدى.
2 ئۇ ماڭا سۆز قىلغاندا، روھ ماڭا كىرىپ، مېنى دەس تۇرغۇزدى؛ ۋە مەن ماڭا سۆز قىلغۇچىنىڭ ئاۋازىنى
ئاڭلاپ تۇردۇم. □ ■
3 ۋە ئۇ ماڭا: ـ »ئى ئىنسان ئوغلى، مەن سېنى ئىسرائىل بالىلىرىغا، يەنى ماڭا ئاسىيلىق قىلغان ئاسىي »يات ئەللەر« گە
ئەۋەتىمەن؛ بۇگۈنگە قەدەر ھەم ئۇلار ھەم ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى ماڭا يۈز تۇرۇپ ئاسىيلىق قىلىپ كەلمەكتە«، ـ
دېدى.□ ■
4 ـ »بۇ بالىلار بولسا نومۇسسىز ۋە كۆڭلى قاتتىقتۇر؛ مەن سېنى ئۇلارغا ئەۋەتىمەن؛ سەن ئۇلارغا: »رەب
پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ«! ـ دېگىن ـ
5 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مەيلى قۇلاق سالسۇن، سالمىسۇن)چۈنكى ئۇلار ئاسىيلىق قىلىدىغان بىر جەمەت(ـ ئۇزلىرى
ئارىسىدا ھەقىقىي بىر پەيغەمبەرنىڭ تۇرغانلىقىنى تونۇپ يېتىدۇ.■
6 ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، گەرچە ساڭا تىكەن-جىغانلار ھەمراھ بولسىمۇ، ۋە سەن چايانلارنىڭ
ئارىسىدا تۇرساڭمۇ، ئۇلاردىن قورقما، ۋە سۆزلىرىدىنمۇ قورقما؛ شۇنداق، ئۇلارنىڭ سۆزلىرىدىن قورقما، ۋە زەردىلىك
قاراشلىرىدىن دەككە-دۈككىگە چۈشمە؛ چۈنكى ئۇلار ئاسىي بىر جەمەتتۇر. □ ■
7 سەن ئۇلار تىكىشىسۇن، تىكىشمىسۇن مېنىڭ سۆزلىرىمنى ئۇلارغا يەتكۈز؛ چۈنكى ئۇلار ئاسىيلىق قىلغۇچىلاردۇر.
8 ۋە سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، ساڭا ئېيتقان سۆزلىرىمگە قۇلاق سال؛ بۇ ئاسىي جەمەتتەك تەتۇر بولمىغىن؛ ئاغزىڭنى
ئېچىپ، مەن ساڭا بەرگىنىمنى يېگىن.«■
9 ـ مەن قارىسام، مانا ماڭا سوزۇلغان بىر قول تۇرۇپتۇ؛ ۋە مانا، ئۇنىڭدا بىر ئورام يازما تۇرۇپتۇ.

□ **1:28 »بۇ ئەتراپىدا تۇرغان كۆچلۈك يورۇقلۇقتىكى كۆرۈنۈشى بولسا، يامغۇرلۇق كۈندىكى بۇلۇتتا پەيدا بولغان ھەسەن-ھۆسەننىڭ كۆرۈنۈشىدەك ئىدى«** ـ بۇ سۆزلەر، بەلكىم بۇ كۆچلۈك نۇرنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ كۆرۈنۈشىنىڭ ئەتراپىدا چەمبەرسىمان شەكىلدە بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:28** دان. 910:
□ **2:2 »ئۇ ماڭا سۆز قىلغاندا، روھ ماڭا كىرىپ، مېنى دەس تۇرغۇزدى«** ـ »روھ«، مۇشۇ يەردە شۇيىھىسزىكى، خۇدانىڭ روھىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **2:2** ئەز. 24:3□ دان. 1010:
□ **2:3 »ماڭا ئاسىيلىق قىلغان ئاسىي »يات ئەللەر««** ـ مۇشۇ يەردە »يات ئەللەر« كىنايىلىك گەپ بولۇپ، شۇيىھىسزىكى »ئىسرائىل«)شىمالىي پادىشاھلىق(ۋە يەھۇدا)جەنۇبىي پادىشاھلىق(دېگەن ئىككى ئەلنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلار خۇداغا »يات«، ئۇلار چەتئەللىكلەردەك بۇتقا چوقۇندى. »ئىسرائىل«)شىمالىي پادىشاھلىق(125 يىل ئىلگىرى ئاسۇرىيە ئىمپىرىيەسى تەرىپىدىن سۈرگۈن بولغانىدى. ئاسۇرىيە ئىمپىرىيەسى غۇلىغاندىن كېيىن، بەلكىم سۈرگۈن بولغان كۆپ ئىسرائىللار بابىلدا قېلىپ، سۈرگۈن بولغان »يەھۇدا«دىكىلەر بىلەن ئارىلىشىپ بىر بولۇپ كەتكەن.
■ **2:3** يەر. 253:
■ **2:5** ئەز. 3333:
□ **2:6 » گەرچە ساڭا تىكەن-جىغانلار ھەمراھ بولسىمۇ، ۋە سەن چايانلارنىڭ ئارىسىدا تۇرساڭمۇ،...»** ـ »تىكەن-جىغانلار« ۋە »چايانلار« دېگەنلەر شۇيىھىسزىكى، ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ. ■ **2:6** يەر. 18: 17؛ ئەز. 9:3□ لۇقا 4:12□ 1 پېت. 13: ■ **2:8** ۋەھ. 910:

10 ئۇ كۆز ئالدىمدا ئۇنى ئېچىپ يېيىپ قويدى؛ ئۇنىڭ ئالدى- كەينىنىڭ ھەممە يېرىگە خەت يېزىلغانىدى؛ ئۇنىڭغا
يېزىلغانلىرى مەرسىيە، ماتەم سۆزلىرى ۋە دەرد-ئەلەملەردىن ئىبارەت ئىدى.□

3

1 ۋە ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، ئېرىشكىنىڭنى يېگىن؛ بۇ يازمىنى يەپ، بېرىپ ئىسرائىل جەمەتىگە سۆز قىلغىن،
دېدى.■
2 شۇنىڭ بىلەن مەن ئاغزىمنى ئاچتىم، ئۇ ماڭا يازمىنى يېگۈزدى.
3 ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، قورسقىڭنى توق قىلىپ، ئىچى-باغرىڭنى مەن ساڭا بەرگەن بۇ ئورام يازما بىلەن
تولدۇرغىن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن يېدىم، ئاغزىمدا ئۇ ھەسەلدەك تاتلىق ئىدى. ■
4 ۋە ئۇ ماڭا مۇنداق دېدى: »ئى ئىنسان ئوغلى، بارغىن، ئىسرائىل جەمەتىگە بارغىن، مېنىڭ سۆزلىرىمنى ئۇلارغا
يەتكۈزگىن. ■
5 چۈنكى سەن غەيرىي يېزىقتىكى يا كى تىلى تەس بىر ئەلگە ئەمەس، بەلكى ئىسرائىل جەمەتىگە ئەۋەتىلدىڭ؛
6 ـ غەيرىي يېزىقتىكى ھەم تىلى تەس، سۆزلىرىنى چۈشەنگىلى بولمايدىغان كۆپ ئەللەرگە ئەۋەتىلمىدىڭ؛ مەن سېنى
شۇلارغا ئەۋەتكەن بولسام، ئۇلار ساڭا قۇلاق سالاتتى!
7 بىراق ئىسرائىل جەمەتى ساڭا قۇلاق سالمايدۇ، چۈنكى ئۇلارنىڭ ھېچبىرى ماڭا قۇلاق سېلىشنى خالىمايدۇ؛
چۈنكى پۈتۈن ئىسرائىل جەمەتىنىڭ قاپىقى توڭ ۋە كۆڭلى قاتتىقتۇر.
8 مانا، مەن يۈزۈڭنى ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە قارشى تاشتەك، ۋە سېنىڭ پېشانەڭنى ئۇلارنىڭ پېشانىلىرىغا قارشى تاشتەك
قىلدىم. ■
9 بەرھەق، سېنىڭ پېشانەڭنى چاقماق تېشىدىن قاتتىق، ھەتتا ئالماستەك قىلدىم. ئۇلاردىن قورقما، ۋە ئۇلار تۆپەيلىدىن
دەككە-دۈككىگە چۈشمە؛ چۈنكى ئۇلار ئاسىي بىر جەمەتتۇر.«■
10 ۋە ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، مېنىڭ ساڭا ئېيتماقچى بولغان ھەممە سۆزلىرىمنى كۆڭلۈڭگە پۈكۈپ قويغىن،
ئۇلارنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىغىن.
11 ۋە ھازىر بارغىن، سۈرگۈن بولغانلارغا، يەنى ئۆز ئېلىڭدىكىلەرگە سۆز قىل، ئۇلار ئاڭلىسۇن، ئاڭلىمىسۇن ئۇلارغا:
»رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ«! ـ دېگىن! ـ دېدى.■
12 شۇنىڭ بىلەن روھ مېنى كۆتۈردى، مەن ئارقامدىن زور شارقىرىغان بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم ـ »پەرۋەردىگارنىڭ
شان-شەرىپىگە تەسەككۈر-مەدھىيە ئۆز جايلىرىدا ئوقۇلسۇن«! ـ □ ■
13 ـ ھايات مەخلۇقلارنىڭ قاناتلىرىنىڭ بىر-بىرىگە تېگىشكەن ئاۋازى، ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدىكى چاقلارنىڭ ئاۋازلىرى
بەھەيۋەت شارقىراق بىر سادا ئىدى.

□ **2:10** »ئۇ كۆز ئالدىمدا ئۇنى ئېچىپ يېيىپ قويدى؛ ئۇنىڭ ئالدى- كەينىنىڭ ھەممە يېرىگە خەت يېزىلغانىدى« ـ ئادەتتە، »ئورام يازمىلار«دا پەقەت ئېچىدىلا خەت يېزىقلىق بولاتتى. ئالىمارنىڭ بۇ ئورام يازمىنىڭ »ئالدى- كەينى« گە خەت يېزىلغانلىقى توغرۇلۇق ھەرخىل پىكرى بار. شۇبھىسىزكى، ئۇنىڭ بىر ئەھمىيىتى شۇكى، خۇدانىڭ ساپ سۆزلىرىگە ھېچكىمنىڭ قوشۇمچە سۆزلەرنى يېزىش مۇمكىنچىلىكى يوق ئىدى؛ بىزنىڭچە، بۇ ئىش يەنە خۇدانىڭ ئۇلارنى ئەيىبلەيدىغان سۆزلىرىنىڭ نۇرغۇنلىقىنى تەكىتلەيدۇ. ■ **3:1** يەر. 16:15□ 8:2□ ۋەھ. 910: ■ **3:3** زەب. 11:19-10□ 103:119□ ۋەھ. 1010: ■ **3:4** يەر. 171: ■ **3:8** يەر. 18:1□ مىك. 83: ■ **3:9** يەر. 17:1□8□ 3:5□ ئەز. 6:2□ 1 پېت. 143: ■ **3:11** ئەز. 2□5: 7 □ **3:12** »شۇنىڭ بىلەن روھ مېنى كۆتۈردى،...« ـ »روھ«، شۇبھىسىزكى، خۇدانىڭ روھى. ■ **3:12** ئەز. 38:

14 ۋە روھ مېنى كۆتۈرۈپ، يىراققا ئاپاردى؛ ۋە مەن قاتتىق ئازاب، روھىمدىكى غەزەپ بىلەن باردىم، ۋە
پەرۋەردىگارنىڭ قولى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمدا كۈچلۈك ئىدى. □
15 شۇنىڭ بىلەن مەن تەل-ئابىب شەھىرىدە سۈرگۈن بولغانلار، يەنى كېۋار دەريىسى بويىدا تۇرغانلارنىڭ يېنىغا
يېتىپ كەلدىم؛ مەن ئۇلار تۇرغان جايدا ئولتۇردۇم؛ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يەتتە كۈن ھاڭ-تاڭ قېتىپ ئولتۇردۇم.■
16 مانا يەتتە كۈن توشۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
17 »ئى ئىنسان ئوغلى، مەن سېنى ئىسرائىل جەمەتى ئۈچۈن كۆزەتچى قىلىپ تىكلىدىم؛ سەن مېنىڭ ئاغزىمدىن
سۆزنى ئاڭلاپ، ئۇلارغا مەندىن بولغان ئاگاھنى يەتكۈزگىن.■
18 مەن رەزىللەرگە: »سەن جەزمەن ئۆلىسەن« ـ دېسەم، بىراق سەن ئۇنى ئاگاھلاندۇرمىساڭ ـ يەنى بۇ رەزىل
ئادەمنى ھاياتقا ئېرىشسۇن دەپ رەزىل يولدىن ياندۇرۇپ، ئۇنى ھاياتقا ئېرىشسۇن دەپ ئاگاھلاندۇرمىساڭ، شۇ
رەزىل ئادەم ئۆز قەبىلىكىدە ئۆلىدۇ؛ بىراق مەن ئۇنىڭ قېنى ئۈچۈن سەندىن ھېساب ئالىمەن.□ ■
19 بىراق سەن ئاشۇ رەزىل ئادەمنى ئاگاھلاندۇرساڭمۇ، ئۇ رەزىللىكىدىن، يەنى ئۆز رەزىل يولىدىن يانمىسا، ئۇ ئۆز
قەبىلىكىدە ئۆلىدۇ؛ لېكىن سەن ئۆز جېنىڭنى قۇتقۇزۇپ قالىسەن.
20 ياكى بولمىسا بىر ھەققانىي ئادەم ئۆز ھەققانىيلىقىدىن يېنىپ، قەبىلىك قىلىدىغان بولسا، ئۇنىڭ ئالدىغا چوماق
سالسام، ئۇ ئۆلىدۇ؛ چۈنكى سەن ئۇنى ئاگاھلاندۇرمىدىڭ، ئۇ ئۆز گۇناھىدا ئۆلىدۇ، ۋە ئۇ قىلغان ھەققانىي ئىشلار
ئەسلەتمەيدۇ؛ بىراق ئۇنىڭ قېنى ئۈچۈن سەندىن ھېساب ئالىمەن. ■
21 ۋە ئەگەر سەن ھەققانىي ئادەمنى گۇناھ سادىر قىلما دەپ ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرساڭ، ۋە ئۇ گۇناھ سادىر
قىلمىسا، ئۇ چاغدا ئۇ جەزمەن ھايات قالىدۇ، چۈنكى ئۇ ئاگاھقا كۆڭۈل قويدى؛ شۇنىڭ بىلەن سەن ئۆز جېنىڭنى
قۇتقۇزۇپ قالىسەن.«□
22 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ قولى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمدا تۇراتتى؛ ئۇ ماڭا: ـ ئورنۇڭدىن تۇر، تۈزلەڭلىككە بارغىن، مەن شۇ
يەردە سەن بىلەن سۆزلىشىمەن، ـ دېدى.□
23 شۇنىڭ بىلەن مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، تۈزلەڭلىككە چىقتىم؛ ۋە مانا، مەن كېۋار دەريىسى بويىدا تۇرۇپ
كۆرگەن شان-شەرەپتەك، پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى شۇ يەردە تۇراتتى؛ كۆرۈپلا مەن دۇم يىقىلدىم. ■
24 ۋە روھ ئىچىمگە كىرىپ مېنى تىك تۇرغۇزدى؛ ئۇ ماڭا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ـ »بارغىن، ئۆيگە كىرىپ

□ **3:14 »مەن قاتتىق ئازاب، روھىمدىكى غەزەپ بىلەن باردىم،...»** ـ ئەزاكىيالنىڭ دەرد-ئەلەمى ۋە روھىنىڭ ئاچچىقلىقى نېمە ئۈچۈن؟ شۈبھىسىزكى، ئۇ خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ ئۆز خەلقىنىڭ قاتتىق كۆڭۈللۈكلىكىنى چۈشىنىپ يېتىپ، ئىنتايىن ئازابلانغان ۋە ئۇلارنىڭ خۇداغا بولغان ۋاپاسىزلىقىغا قاتتىق غەزەپلەنگەن.

■ **3:15** ئابۇپ 132:

■ **3:17** يەش. 6:62□ ئەز. 7:33□ 1تىم. 13:

□ **3:18 »شۇ رەزىل ئادەم ئۆز قەبىلىكىدە ئۆلىدۇ»** ـ ئىبراني تىلىدا بۇ ئىككى بىسلىق سۆز. بىرىنچى مەنىسى: »ئۇ ئۆز قەبىلىكى تۇپەيلىدىن ئۆلىدۇ.« ئىككىنچى مەنىسى: »ئۇ ئۆز قەبىلىكى كەچۈرۈم قىلىنمىغان ھالدا ئۆلىدۇ« ـ دېمەك، ئۇ خۇدانىڭ دوستلۇقىدىن ئايرىلغان ھالدا ئۆلىدۇ. بىزنىڭچە ئىككىنچى ئىمكانىيەت بەلكىم توغرىدۇر. بەربىر ھەممىمىز ئۆلىمىز؛ بىراق خۇدادىن ئايرىلغان ھالدا ئۆلۈش، ھەقىقىي ھەم قورقۇنچلۇق ئۆلۈمدۇر.

■ **3:18** ئەز. 833:

■ **3:20** ئەز. 24:18□ 1333□ 12:

□ **3:21 »ئۇ چاغدا ئۇ جەزمەن ھايات قالىدۇ، چۈنكى ئۇ ئاگاھقا كۆڭۈل قويدى»** ـ بەزى ئالىمىلار، خۇدانىڭ بۇ سۆزىنى پەقەت جىسمانىي جەھەتتىكى »ئۆلۈم« ۋە »ھايات« دەپ قارايدۇ. خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىل بىلەن بېكىتكەن ئەھدىسى بويىچە، ئىسرائىللار ئۇنىڭ پەرمانلىرىدا يۈرگەن بولسا، ئۈمۈمەن ئېيتقاندا، كۆپ بەختلىك، ئۆزۈن ئۆمۈرلۈك بولىدۇ. بىراق بىز بۇ سۆزلەر بەلكىم جىسمانىي تەرەپتىن بولۇشى مۇمكىن بولسىمۇ، ئۇنىڭدىمۇ مۇھىمى، روھىي تەرەپتىنمۇ ئېيتىلغان، دېپ قارايمىز. دېمەك، سۆزلەر مەڭگۈلۈك ھايات ۋە مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە قارىتىلغان. ئۇنداق بولمىسا ھەققانىي ئادەم توغرۇلۇق »ئۇنىڭ قىلغان ھەققانىي ئىشلىرى ئەسلەتمەيدۇ« دېگەن ئاگاھ سۆزىنىڭ نېمە قورقۇنچلۇق بولىشى؟

□ **3:22 »ئۇ ماڭا: ـ ئورنۇڭدىن تۇر، تۈزلەڭلىككە بارغىن، مەن شۇ يەردە سەن بىلەن سۆزلىشىمەن، ـ دېدى»** ـ خۇدا ئەزاكىيال بىلەن سۆزلىشىش ئۈچۈن ئۇنىمۇ بىر خىلۋەت جاي »)تۈزلەڭلىك« ياكى »جىلغا«)غا چىقىشىنى تەلەپ قىلدۇ. ■ **3:23** ئەز. 31:

تۆزۈكنى بەند قىلغىن. ■
25 ۋە سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، مانا، ئۇلار ئارغامچىلارنى ئۈستۈڭگە سىلىپ، ئۇلار بىلەن سېنى باغلايدۇ؛ بۇنىڭ
بىلەن سەن تالاغا چىقالماي، ئەل-يۇرت ئىچىگە ھېچ كىرەلمەيسەن. □
26 شۇنداقلا ئۇلارغا تەنبىھ بەرگۈچى بولماسلىقىڭ ئۈچۈن، مەن سېنى گاچا قىلىپ، تىلىڭنى تاكلىيىڭغا
چاپلاشتۇرىمەن؛ چۈنكى ئۇلار ئاسىي بىر جەمەتتۇر. □ ■
27 ۋە مەن سەن بىلەن سۆزلەشكىنىمدە، ئاغزىڭنى ئېچىپ، سەن ئۇلارغا: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ«! دەيسەن؛ كىم ئاڭلايمەن دېسە ئاڭلىسۇن، كىم ئاڭلىمايمەن دېسە ئاڭلىمىسۇن؛ چۈنكى ئۇلار ئاسىي
بىر جەمەتتۇر.□ ■

4

يېرۇسالېمنىڭ مۇھاسىرىگە ئېلىنىشى

1 ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، بىر كېسەكنى ئېلىپ ئۆز ئالدىڭغا قويغىن؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر شەھەرنى ـ يەنى
يېرۇسالېمنى ئويۇپ قويغىن. □
2 ئاندىن ئۇنى مۇھاسىرىگە ئېلىپ، ئۇنىڭغا پوتەيلەرنى قۇرۇپ، سېپىلغا چىقىدىغان بىر دۆڭلۈك ياساپ، ئۇنىڭ ئەتراپىغا
بارگاھلارنى تىكىپ ۋە سېپىلنى بۆسكۈچىي بازغانلارنى تىكلەپ قويغىن. ■
3 بىر تۆمۈر تاختىنى ئېلىپ، ئۇنى ئۆزۈڭ بىلەن شەھەرنىڭ ئارىسىغا تىكلە؛ يۈزۈڭنى ئۇنىڭغا قارىتىپ تىكلە؛ ئۇ
مۇھاسىرىگە ئېلىنىدۇ، سەن ئۇنىڭغا ئۇنى مۇھاسىرىگە ئالىسەن؛ بۇ ئىشنىڭ ئۆزى ئىسرائىل جەمەتىگە بېشارەت
بولىدۇ.
4 ۋە سەن، سول يېنىڭغا يانپاشلاپ ياتقىن؛ ئىسرائىل جەمەتىنىڭ قەبىھلىكىنى ئۆز ئۈستۈڭگە قوي؛ سولغا يانپاشلاپ
قانچە كۈن ياتساڭ، سەن شۇنچە كۈن ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى كۆتۈرىسەن. □
5 مەن ساڭا يېتىش كېرەك بولغان كۈنلەرنى ئۇلارنىڭ قەبىھلىك قىلغان يىللىرى بويىچە، يەنى ئۈچ يۈز توقسان كۈن
قىلىپ بېكىتكەنمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سەن ئىسرائىل جەمەتىنىڭ قەبىھلىكىنى كۆتۈرىسەن.■

■ 3:24 ئەز. 22:
□ 3:25 **»ئۇلار ئارغامچىلارنى ئۈستۈڭگە سىلىپ، ئۇلار بىلەن سېنى باغلايدۇ«** ـ »ئۇلار« زادى كىم؟ باشقا ئايەتلەرگە قارىغاندا ئەزاكىيانى »باغلىغانلار« ئەل-يۇرتىكىلەر ئەمەس؛ شۇڭا بىز شۇنداق قارايمىزكى، بۇ »ئۇلار« پەرىشتىلەردىن ئىبارەت. خۇدا پەرىشتىلەر ئارقىلىق »غايىب ئارغامچىلار« يا كى »روھىي ئارغامچىلار« بىلەن ئەزاكىيانى پەيغەمبەرنى ئورندىن تۇرالمايدىغان قىلىدۇ: 4-باب، 8-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.
□ 3:26 **»مەن سېنى گاچا قىلىپ، تىلىڭنى تاكلىيىڭغا چاپلاشتۇرىمەن«** ـ بۇ »گاچىلىق« ئادەتتىكى گەپ-سۆزنى كۆرسىتىدۇ؛ ئۇنىڭ ئاربىلىقتا بەرىبىر خۇدا بەرگەن بېشارەتلەرنى ئېيتىش مەسئۇلىيىتى بار ئىدى. شۇڭا خۇدانىڭ مۇئمىنى يۈرۈق بىلەن ئەزاكىيال خەقلەر بىلەن ھېچ سالاملاشمايتتى، ئادەتتىكىدەك گەپلەرنىمۇ قىلالمايتتى. بۇ گاچىلىق بەش يىلدىن كېيىن، 27:24-ئايەتتە تۈگەيدۇ.
■ 3:26 ئەز. 52:
□ 3:27 **»مەن سەن بىلەن سۆزلەشكىنىمدە، ئاغزىڭنى ئېچىپ، سەن ئۇلارغا: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ«! دەيسەن...»** ـ بۇ ئىككى ئايەت (27-26) كە قارىغاندا، خۇدا ئۆزى پەيغەمبەرنىڭ »گاچىلىقى«نى گاھى-گاھى ئۇزىدۇ ۋە شۇنىڭ بىلەن ئەزاكىيال خەلقىگە سۆز قىلىدۇ. باشقا ۋاقىتلاردا ئۇ ھېچ گەپ قىلالمايتتى.
■ 3:27 ئەز. 2□5: 7
□ 4:1 **»بىر كېسەكنى ئېلىپ ئۆز ئالدىڭغا قويغىن؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر شەھەرنى ـ يەنى يېرۇسالېمنى ئويۇپ قويغىن«** ـ كېيىنكى ئايەتلەرگە قارىغاندا، بۇ »كېسەك« يېرۇسالېم شەھىرىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ئاھايىتى چوڭ كېسەك بولۇش كېرەك ئىدى.
■ 4:2 2پاد. 125:
□ 4:4 **»ئىسرائىل جەمەتىنىڭ قەبىھلىكىنى ئۆز ئۈستۈڭگە قوي«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئىسرائىل جەمەتى« بولسا، »شىمالىي پادىشاھلىق«)ئون قەبىلە ئىتتىپاقى(نى كۆرسىتىدۇ. 7-ئايەتتە »يەھۇدا« »جەنۇبىي پادىشاھلىق«نى كۆرسىتىدۇ.
■ 4:5 چۈل. 3414:

6 بۇ كۈنلەر تۈگىگەندىن كېيىن، سەن يەنە ئوڭ يانپاشلاپ يېتىپ، يەھۇدا جەمەتىنىڭ قەبىھلىكىنى كۆتۈرىسەن؛
ساكا قىرىق كۈننى بېكىتكەنمەن، ھەربىر كۈن بىر يىلنى ئىپادىلەيدۇ. □
7 ۋە سەن يۈزۈڭنى يېرۇسالېمنىڭ مۇھاسىرىسىگە قارىتىپ، يېڭىكىنى تۇرگەن ھالدا، ئۇنى ئەيىبلەپ بېشارەت بېرىسەن؛
8 ۋە مانا، مەن ئۇستۇڭگە ئارغامچىلارنى سالمىنىكى، سەن مۇھاسىرىنىڭ كۈنلىرىنى تۈگەتمىگۈچە ئۇيان-بۇيانغا ھېچ
ئۆرۈلمەيسەن.□
9 ۋە سەن ئۆزۈڭگە بۇغداي، ئارپا، پۇرچاق، قىزىل ماش تېرىق ۋە قارا بۇغدايلارنى ئېلىپ بىر ئىدىش ئىچگە سال؛
ۋە بۇنىڭدىن ئۆزۈڭ ئۈچۈن تاماق تەييارلايسەن؛ سەن بۇنى يانپاشلاپ ياتقان كۈنلەردە، يەنى ئۈچ يۈز توقسان
كۈندە يەيسەن؛
10 سەن يەيدىغان تاماق بولسا مىقدارى بويىچە ھەر كۈنى يىگىرمە شەكەلدىن بولۇشى كېرەك؛ سەن ئۇنى بەلگىلەنگەن
ۋاقىتلاردا يەيسەن؛ □
11 ۋە ھەر كۈنى سۈنمۇ نورما بويىچە، يەنى ئالتىدىن بىر ھىن ئىچىسەن؛ ھەر كۈندىكى بەلگىلەنگەن ۋاقىتلاردا ئىچىسەن.□
12 سەن ئۇنى ئارپا كۆمىچى شەكلىدە قىلىپ يەيسەن؛ سەن ئۇنى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئىنسان نىجاسىتى ئۈستىدە
پىشۇرىسەن.«
13 پەرۋەردىگار: »ئىسرائىللار مەن ئۇلارنى ھەيدەپ چىقىرىدىغان ئەللەر ئارىسىدا تۇرۇپ شۇ ھارام يولدا ئۆز
نېنىنى ھارام يەيدۇ« ـ دېدى.□ ■
14 ئاندىن مەن: »ئى پەرۋەردىگار! مەن ئۆزۈمنى ھېچقاچان بۇلغاپ قويمىدىم، ۋە ياشلىقىمدىن تارتىپ بۇگۈنگە
قەدەر مەن ئۆزى ئۆلگەندىن، ياكى يىرتقۇچلار بوغۇپ قويغان نەرسىدىن ھېچ يېمىگەنمەن؛ ھېچقانداق يىرگىنچلىك
گۆشكە ئاغزىم تېگىپ باقمىغان«! ـ دېدىم.□
15 ۋە ئۇ ماڭا: »مانا، مەن ساكا ئىنسانىنىڭ نىجاسىتىنىڭ ئورنىغا كالىنىڭ تېزىكىنى بەردىم؛ سەن نېنىڭنى شۇنىڭ
ئۈستىدە پىشۇرىسەن« ـ دېدى.□

□ **4:6 »مەن ساكا يېتىش كېرەك بولغان كۈنلەرنى .. ئۈچ يۈز توقسان كۈن قىلىپ بېكىتكەنمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سەن ئىسرائىل جەمەتىنىڭ قەبىھلىكىنى كۆتۈرىسەن؛ (5-□□□□)... كېيىن، سەن يەنە ئوڭ يانپاشلاپ يېتىپ، يەھۇدا جەمەتىنىڭ قەبىھلىكىنى كۆتۈرىسەن؛ ساكا قىرىق كۈننى بېكىتكەنمەن، ھەربىر كۈن بىر يىلنى ئىپادىلەيدۇ«** ـ ئىسرائىلنىڭ 390 يىللىق جازانى ۋە يەھۇدانىڭ 40 يىللىق جازانى كۆرۈشنى توغرۇلۇق قوشۇمچە سۆزىمىزنى كۆرۈڭ.
□ **4:8 »مانا، مەن ئۇستۇڭگە ئارغامچىلارنى سالمىنىكى، سەن مۇھاسىرىنىڭ كۈنلىرىنى تۈگەتمىگۈچە ئۇيان-بۇيانغا ھېچ ئۆرۈلمەيسەن«** ـ يەنە 3-باب، 25-ئايەتنى كۆرۈڭ. بۇ »ئارغامچىلار« كۆرۈنگەن ياكى غايىبتىن بولسۇن، ئەزاكىيالنىڭ سول يانچىلىپ ئاندىن ئوڭ يانچىلىپ يېتىشىغا يارىدەم بەردى. بەلكىم كەچتە)كۆرۈۋاتقان خەلق ئۇنىڭ ئۆيىدىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن(ئۇ ئۆز مەيلىگە قويۇلغان.
□ **4:10 »يىگىرمە شەكەل«** ـ يەنى يېرىم قاداق ـ تەخمىنەن 230 گرام.
□ **4:11 »ئالتىدىن بىر ھىن«** ـ ئوندىن ئالتە لىتر ئەتراپىدا. **»ھەر كۈندىكى بەلگىلەنگەن ۋاقىتلاردا ئىچىسەن«** ـ دېمىسەكمۇ، بۇنداق بېمەك-ئىچمەك ئاچارچىلىققا يۈزلەنگەن ئەھۋالدا بولىدۇ.
□ **4:13 »ئىسرائىللار مەن ئۇلارنى ھەيدەپ چىقىرىدىغان ئەللەر ئارىسىدا تۇرۇپ شۇ ھارام يولدا ئۆز نېنىنى ھارام يەيدۇ«** ـ خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىللارغا چوڭ- كىچىك ئەرەتلەر ھەردائىم ئادەمزات ئۆرىنى جايلاردىن نېرى قىلىنشى كېرەك دەپ بۇيرۇغان)مەسىلەن، »قان« 13:23-14) شۇڭا »ئىنسان نىجاسىتى ئوتىدا« تاماق يېتىش مۇشۇ قانۇن بويىچە بولمايتتى، ئەلۋەتتە.
■ 4:13 ھوش. 39:
□ **4:14 »مەن ئۆزۈمنى ھېچقاچان بۇلغاپ قويمىدىم... ھېچقانداق يىرگىنچلىك گۆشكە ئاغزىم تېگىپ باقمىغان«** ـ خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىللارغا بەزى گۆشلەر)مەسىلەن، چوشقا گۆشى(نى مەنئى قىلغان »)لاۋ.» 11-باب، »قان.» 14-باب.(ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆزلىكىدىن ئۆلگەن، ياكى يىرتقۇچ ھايۋانلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگۈن ھايۋانلارنىڭ گۆشلەرنىمۇ يېيىشكە بولمايتتى »)لاۋ.» 8:22). ئەزاكىيال ئۆزى كاھىن بولغاچقا، مۇشۇ تەلەپلەر ئۇنىڭ ئۈچۈن تېخىمۇ قاتتىق بولغان.
□ **4:15 »مەن ساكا ئىنسانىنىڭ نىجاسىتىنىڭ ئورنىغا كالىنىڭ تېزىكىنى بەردىم«** ـ ئالىملار خۇدانىڭ مۇشۇ سۆزلىرى ئۈستىدە شىككى خىل پىكىردە بولغان: (1) خۇدا ئەزاكىيال پەيغەمبەرگە بەرگەن بۇيرۇقنى سىلىقلاشتۇرۇپ، ئۇنىڭغا نىجاسىتىنىڭ ئورنىدا كالا تېزىكىنىڭ ئوتىدا)ھالال دەپ ھىسابلانغان(تاماق ئېتىشكە رۇخسەت قىلغان؛ (2) خۇدا پەيغەمبىرى ئۈچۈن مۇجىزە يارىتىپ، ئۇنىڭ نىجاسىتىنى كالا تېزىكىگە ئايلاندۇرغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھالال ھالدا تاماق يەيدىغان بولدى.
بىزنىڭچە 2-پىكىر توغرىدۇر. چۈنكى شۇنىڭ بىلەن ئۇنى كۆزىتىپ يۈرگەن يۇرتداشلار بۇنى بىلمەي، ئۇنىڭ مۇشۇ »ئاشنى ھارام ھالدا يېگەنلىكى« گە قاراپ ناھايىتى چۈچۈپ كېتەتتى. بولمىسا، پەيغەمبەرنىڭ ئادەمنى ئاگاھلاندۇرىدىغان ئىش-ھەرىكەتلىرىنىڭ ئەھمىيىتى يوق بولاتتى.

16 ۋە ئۇ ماڭا: »ئى ئىنسان ئوغلى، مانا مەن يېرۇسالېمدا ئۇلارغا يۇلەنچۈك بولغان نانىنى قۇرۇتىۋېتىمەن؛ ئۇلار نانى
تارازىغا سېلىپ، ئۇنى تەشۋىش ئىچىدە يەيدۇ، سۇنى ئۆلچەم بىلەن ئالاقزەدىلىك ئىچىدە ئىچىدۇ؛ □ ■
17 چۈنكى نان ۋە سۇ ئۇلاردىن قالىدۇ، ئۇلار بىر-بىرىگە قارىشىپ دەھشەت باسىدۇ، ئۆز قەبىھلىكىدىن قۇرۇپ
كېتىدۇ.«

5

1 »ۋە سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، ئۆزۈڭ ئۆتكۈر بىر قىلىچنى ئال، ئۇنى ئۆستىرا سۈپىتىدە ئىشلىتىپ، چېچىڭ ۋە
ساقىلىڭغا سۈرتۈپ قوي، ئاندىن تارازىنى ئېلىپ ئالغان چاچلارنى تەڭ بۆلگىن. □
2 مۇھاسىرە كۈنلىرى تۈگىگەندە، ئۇچتىن بىرىنى شەھەر ئىچىدە كۆيدۈرگىن، يەنە ئۇچتىن بىرىنى ئېلىپ شەھەر
ئەتراپىغا چېپىۋەتكىن، يەنە ئۇچتىن بىرىنى شامالغا سوريۋەتكىن، مەن بىر قىلىچنى سۇغۇرۇپ ئۇلارنى قوغلايمەن.
3 سەن يەنە ئۇلاردىن بىرنەچچە تالنى ئېلىپ تونۇكۇنىڭ پېشىگە تىقىپ قويغىن؛ □
4 بۇلاردىن يەنە نەچچە تالنى ئېلىپ ئوت ئىچىگە تاشلاپ كۆيدۈرىۋەتكىن، بۇلاردىن پۈتۈن ئىسرائىل جەمەتىگە ئوت
تۇتىشىپ كېتىدۇ.«
5 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، بۇ يېرۇسالېم، مەن ئۇنى ئەللەرنىڭ دەل ئوتتۇرىسىغا ئورۇنلاشتۇردۇم،
باشقا مەملىكەتلەر ئۇنىڭ ئۆپچۈرىسىدە تۇرىدۇ، □
6 بىراق ئۇ مېنىڭ ھۆكۈملىرىمگە قارشىلىشىپ رەزىللىكتە ئەللەردىنمۇ ئاشۇرۇۋەتتى، بەلگىملىرىمگە قارشىلىشىشتا
ئۆپچۈرىسىدىكى مەملىكەتلەردىنمۇ ئاشۇرۇۋەتتى؛ چۈنكى مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى ئۇلار رەت قىلدى، مېنىڭ بەلگىملىرىم
بولسا، ئۇلاردا ئاقايدۇ.
7 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى سىلەر ئۆپچۈرەكۈلەردىكى ئەللەردىنمۇ بەكرەك باشباشتاقلىق
قىلغانلىقىڭلاردىن، مېنىڭ بەلگىملىرىمدە ماڭماسلىقىڭلاردىن ۋە ھۆكۈملىرىمنى تۇتماسلىقىڭلاردىن، ھەتتا
ئۆپچۈرەكۈلەردىكى ئەللەرنىڭ ھۆكۈملىرىدىنمۇ ماڭماسلىقىڭلار تۇيەيلىدىن، ■
8 ئەمدى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مانا، مەن ئۆزۈمكى ساڭا قارشىمەن، ئى يېرۇسالېم؛ سېنىڭ ئاراڭغا
ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىلا جازالارنى يۈرگۈزىمەن؛
9 ۋە سېنىڭ بارلىق يىرگىنچلىكلىرىڭ تۈپەيلىدىن ئاراڭدا ئۆزۈم قىلىپ باقمىغان ھەمدە كەلگۈسى ئىككىنچى
قىلمايدىغان ئىشنى قىلىمەن.
10 شۇنىڭ بىلەن ئاتىلار ئۆز بالىلىرىنى يەيدىغان بولىدۇ، بالىلار ئۆز ئاتىلىرىنى يەيدىغان بولىدۇ؛ ۋە مەن ساڭا جازالارنى
يۈرگۈزىمەن، ۋە سېنىڭ بارلىق قالغانلىرىڭنىڭ ھەممىسىنى ھەر تەرەپتىن چېققان شامالغا سوريۋېتىمەن. ■

□ **4:16 »مەن يېرۇسالېمدا ئۇلارغا يۇلەنچۈك بولغان نانىنى قۇرۇتىۋېتىمەن«** ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلغاندا »مەن يېرۇسالېمدا »نان بولغان ھاسا«نى سۇندۇرۇۋېتىمەن.« »يۇلەنچۈك« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتە »تاياق« ياكى »ھاسا«نى بىلدۈرىدۇ. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، قەدىمكى زامانلاردا يەھۇدىي خەلقى ئۆز نانلىرىنى بىر تاياقتا)زىخقا تىزىلغاندەك(كۆتۈرۈپ ماڭاتتى. ھەرھالدا ئومۇمىي مەنىسى بىزنىڭ تەرجىمە قىلغىنىمىزدەك بولىدۇ.
■ **4:16** لاۋ. 26:26□ يەش. 1:3□ ئەز. 16:5□ 1314:
□ **5:1 «...□□□□ ئۆستىرا سۈپىتىدە ئىشلىتىپ، چېچىڭ ۋە ساقىلىڭغا سۈرتۈپ قوي»** ـ چاچلارنى چۈشۈرۈۋېتىشنىڭ ئۆزى ماتەم ئۇنۇشنى بىلدۈرەتتى.
□ **5:3 «...□□□□□□□□ پېشىگە تىقىپ قويغىن»** ـ ئىسرائىللارنىڭ تونلىرىنىڭ پېشىدە خۇدانىڭ ئەمرلىرىنى ئەسلىتىدىغان چۈچىلار بار ئىدى »چۈل. 38:15-39)نى كۆرۈڭ.(خۇدا بۇ ئەمرى بىلەن ئەزاكىيالغا: »كىملەر مېنىڭ ئەمرلىرىم ئىچىدە يۈرىدىغان بولسا، مېنىڭ سۆزلىرىم ئۇنى ساقلايدۇ« دېگەندەك ئېيتقان بولسا كېرەك.
□ **5:5 »مەن ئۇنى)ئىسرائىلنى(ئەللەرنىڭ دەل ئوتتۇرىسىغا ئورۇنلاشتۇردۇم، باشقا مەملىكەتلەر ئۇنىڭ ئۆپچۈرىسىدە تۇرىدۇ«** ـ خۇدانىڭ يۇنىكىدا ئىسرائىلغا بولغان مەقسىتى، »يات ئەللەر« ئۆ ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ھەققىي خۇدا ئىكەنلىكىنى، ھەققانىيلىقىنى، مېھرى-شەپقىتىنى كۆرسۈن دېگەنلىكتۇر. بىراق ئىسرائىل ئەللەرگە شۇنداق بىر ئۆلگە بولمىدى. ھازىر ئۇلار »يات ئەللەر« گە خۇدانىڭ جازاسىنىڭ قانداق ئىكەنلىكىگە بىر مىسال بولىدۇ.■ **5:7** لاۋ. 2818□24: ■ **5:10** لاۋ. 29:26□ قان. 53:28□ 2پاد. 29:6□ يىخ. 104:

11 شۇڭا، مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار ـ چۈنكى سەن مېنىڭ مۇقەددەس
جايىمنى تۆزۈكسىزلىك بارلىق لەنەتلىك نەرسىلىرىڭ ھەم بارلىق يىرگىنچلىكلىرىڭ بىلەن بۇلغىغىنىڭ تۈپەيلىدىن، بەرھەق،
مەن سىلەرنى قىرغىن قىلىمەن؛ كۆزۈم ساڭا رەھىم قىلمايدۇ، ئېچىنمىمۇ ساڭا ئاغرىتمايمەن. □ ■
12 شەھەردىكىلەردىن ئۈچتىن بىر قىسمى ۋابا كېسىلى بىلەن تۈلىدۇ ھەمدە ئاراڭلاردا بولىدىغان ئاچارچىلىقتىن
ېپشىنى يەيدۇ؛ ئۈچتىن بىر قىسمى تۈپچۈرەكلەردە قىلىچلىنىدۇ؛ ۋە مەن ئۈچتىن بىر قىسمىنى ھەر تەرەپتىن چېققان
شامالغا سوريۇپتىمەن، ئاندىن بىر قىلىچنى غىلاپتىن سۇغۇرۇپ ئۇلارنى قوغلايمەن. □ ■
13 شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ غەزىپىم ېپسىقىدۇ، مېنىڭ قەھرىمنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرۈپ قونغۇزۇپ، ېپغاندىن
چىقىمەن؛ مەن تۆز قەھرىمنى ئۇلار ئۈستىگە تۆكۈپ تۈگەتكەندىن كېيىن، ئۇلار مەن پەرۋەردىگارنىڭ رەزىللىكىگە
چىدىمايدىغان ئۇتۇمدىن سۆز قىلغانلىقىمنى تونۇپ يېتىدۇ.□
14 ۋە مەن سېنىڭ تۈپچۈرەكلىرىڭ ئەللەر ئارىسىدا ھەمدە تۈتۈپ كېتىۋاتقانلارنىڭ كۆز ئالدىدا سېنى ۋەيرانە قىلىمەن
ۋە مەسخىرە ئوبيېكتى قىلىمەن؛
15 سېنىڭ ئۈستۈڭگە غەزەپ ھەم قەھرلىك ئەيىبلەر بىلەن جازالارنى يۈرگۈزگىنىمدە سەن تۈپچۈرەكلىرىڭ
ئەللەرگە خورلۇق ۋە تاپا-تەننىڭ ئوبيېكتى، بىر ئىبرەت ھەم ئالاقزادىلىك چىقارغۇچى بولىسەن؛ چۈنكى مەن
پەرۋەردىگار شۇنداق سۆز قىلدىم!■
16 مەن ئۇلارغا ھالاكەت ئېلىپ كەلگۈچى، ئاچارچىلىق زەھەرلىك ئوقلىرىنى ياغدۇرغىنىمدا، سىلەرنىڭ
ئۈستۈڭلاردىكى ئاچارچىلىقنى كۈچەيتىمەن، ۋە يۇلەنچۈك بولغان ئېنىكنى قۇرۇتىۋېتىمەن. □ ■
17 ۋە ئۈستۈڭلارغا تۆز باللىرىڭلارنى تۆزۈكسىزلارنى جۈدا قىلىدىغان ئاچارچىلىق ھەم يىرتقۇچ ھايۋانلارنى ئەۋەتىمەن؛
ۋابا كېسىللىرى ۋە قان تۆككۈچىلەر ئاراڭلارغا يامراپ كېتىدۇ؛ ئۈستۈڭلارغا قىلىچ چۈشۈرىمەن؛ مەنكى
پەرۋەردىگار سۆز قىلدىم.«!■

6

ئىسرائىل تاغلىرىغا قارىتىلغان ېپشارەت

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىلنىڭ تاغلىرىغا يۈزۈڭنى قارىتىپ ئۇلارنى ئەيىبلەپ مۇنداق دەپ ېپشارەت بەرگىن: ـ
■

□ **5:11** »مەن سىلەرنى قىرغىن قىلىمەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن سېنى قىرقۇېتىمەن« دېيىلدۇ. بۇ سۆز ئەزاكىيالنىڭ سىمۋوللۇق ھەرىكەتلىرى بىلەن باغلىق (1-□□□□□). باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »كۆزۈم ساڭا تۆرۈلۈپ قارىمايدۇ.«
■ **5:11** ئەز. 47:
□ **5:12** »شەھەردىكىلەردىن ئۈچتىن بىر قىسمى ۋابا كېسىلى بىلەن تۈلىدۇ ھەمدە ئاراڭلاردا بولىدىغان ئاچارچىلىقتىن ېپشىنى يەيدۇ... ئاندىن بىر قىلىچنى غىلاپتىن سۇغۇرۇپ ئۇلارنى قوغلايمەن« ـ بۇ ئايەت ئەزاكىيالنىڭ (1-4-□□□□□□□□□) سىمۋوللۇق ھەرىكەتلىرىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. كۆرۈنۈپ تۇرۇپتىكى، (1-□□□□□□□) ئەزاكىيال شەھەرگە سالغان »ئوت«، »ۋابا كېسىلى ھەم ئاچارچىلىق«قا ۋەكىللىك قىلىدۇ.
■ **5:12** يەر. 215:
□ **5:13** »ەرەزىللىكىگە چىدىمايدىغان ئۇتۇم« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھەسىتىم« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **5:15** قان. 3728:
□ **5:16** ...» يۇلەنچۈك بولغان ئېنىكنى قۇرۇتىۋېتىمەن« ـ ئىبرانىي تىلىدا »نان بولغان ھاساڭ«نى سۆزلەۋېتىمەن«؛ 4-باب، 16-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **5:16** لاۋ. 26:26□ 2پاد. 25:6□ يەش. 1:3□ ئەز. 16:4□ 1314: ■ **5:17** لاۋ. 2226: ■ **6:2** ئەز. 136:

3 »ئىسرائىلنىڭ تاغلىرى، رەب پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قويۇڭلار: رەب پەرۋەردىگار تاغلار ۋە
ئېگىزلىكلەرگە، ۋادىلار ۋە جىلغىلارغا مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن ئۆستۈڭلارغا بىر قىلىچنى چۈشۈرۈپ، »يۇقىرى
جاي«لىرىڭلارنى ۋەيران قىلىمەن. □
4 شۇنىڭ بىلەن سىلەرنىڭ قۇربانگاھلىرىڭلار ۋەيرانە بولىدۇ، »كۆن تۈتۈرۈك«لىرىڭلار بۇزۇلىدۇ، سىلەردىن
تۈلتۈرۈلگەنلەرنى بۇتلىرىڭلارنىڭ ئالدىغا تاشلايمەن. □
5 ئىسرائىللاردىن بولغان تۈلۈكلەرنى تۆز بۇتلىرى ئالدىغا ياتقۇزىمەن؛ قۇربانگاھلىرىڭلار ئەتراپىغا تۈستىخانلىرىنى
چېچىۋېتىمەن.□
6 سىلەر تۇرغان بارلىق جايلاردا شەھەرلەر يەر بىلەن يەكسان قىلىنىدۇ، »يۇقىرى جايلار« ۋەيرانە بولىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن قۇربانگاھلىرىڭلار ھالاك بولىدۇ، بۇتلىرىڭلار چېقىلىپ يوقىلىدۇ، »كۆن تۈتۈرۈك«لىرىڭلار كېسىلىپ
غۇلىتىلىدۇ، ۋە ھەممە ياسىغىنىڭلار يوق قىلىۋېتىلىدۇ؛ □
7 ۋە تۈلتۈرۈلگەنلەر ئارا ئاڭلاردا يېقىلىشى بىلەن، سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.
8 بىراق مەن سىلەردىن بىر قالدىنى قالدۇرىمەن؛ چۈنكى يات مەملىكەتلەرگە تارقىتىۋېتىلگىنىڭلاردا، سىلەردىن ئەللەر
ئارىسىدا قىلىچتىن قۇتۇلۇپ قالغانلار بولىدۇ.
9 ۋە سىلەردىن قىلىچتىن قۇتۇلۇپ قالغانلار سۈرگۈن قىلىنغان مەملىكەتلەردە مەندىن يانغان ۋاپاسىز قەلبلىرى ۋە
بۇتلىرىغا پاھىشىۋازلاردەك ھەۋەس قىلغان كۆزلىرى بىلەن باغرىمنى پارە-پارە قىلغانلىقىنى ئېسىگە كەلتۈرىدۇ؛ شۇنىڭ
بىلەن ئۇلار قىلغان رەزىللىكلىرى ھەم يىرگىنچلىك قىلمىشلىرى تۈپەيلىدىن تۆز-تۆزلىرىدىن نەپرەتلىنىدۇ.
10 ۋە ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ؛ مەن مۇشۇ كۈلپەتنى سىلەرنىڭ بېشىڭلارغا
چۈشۈرىمەن دېگەنلىكىم بىكاردىن-بىكار ئەمەس.«
11 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »ئالقىنىڭنى-ئالقىنىڭغا ئۇرۇپ، پۇتۇڭ بىلەن يەرنى تەپكىن: »ئىسرائىل
جەمەتىنىڭ بارلىق قەبىھ، يىرگىنچلىك قىلمىشلىرى ئۈچۈن ۋاي! چۈنكى ئۇلار قىلىچ، ئاچارچىلىق ۋە ۋابا كېسىلى
بىلەن يېقىلىدۇ« ـ دېگىن!□ ■
12 يىراقتا تۇرغان ۋابادىن ئۆلىدۇ؛ يېقىندا تۇرغان قىلىچ بىلەن يېقىلىدۇ؛ ھەم تىرىك قالغان، يەنى مۇھاسىرىگە چۈشكەن
كىشى ئاچارچىلىقتىن ئۆلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ ئۇلارغا بولغان قەھرىمنى چۈشۈرۈپ پېغاندىن چىقىمەن.
13 ئەمدى ئۇلاردىن ئۆلتۈرۈلگەنلەر تۆز بۇتلىرى ئارىسىدا، ئۇلارنىڭ قۇربانگاھلىرى ئەتراپىدا، تۆز بۇتلىرىغا خۇشبۇي
ياققان ھەر بىر ئېگىز دۆڭ ئۈستىدە، تاغ چوققىلىرىدا، بارلىق يېشىل دەرەخ ۋە باراقسان دۇب ئاستىدا ياتقان
چاغدا، ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ. □
14 ۋە مەن تۆز قولۇمنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە سوزىمەن، ئۇلار ھەر تۇرغان جايلىرىدا زېمىننى دىبلاتتىكى چۆل-بىياۋاندىن
بەتتەر ۋەيران قىلىۋېتىمەن. ئاندىن ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.«□

□ **6:3 »»يۇقىرى جاي«لىرىڭلارنى ۋەيران قىلىمەن»** ـ »يۇقىرى جايلار« ـ ئىسرائىل ۋە يەھۇدا ئۆزۈندىن بېرى تاغ چوققىلىرى قاتارلىق جايلاردا ھەرخىل بۇتلارغا چوقۇنۇپ، ھەتتا ئاشۇ جايلاردا »ئىنسان قۇربانلىق«لارنى قىلىپ كەلگەن (21:16□ 26:20 قاتارلىقلارنى كۆرۈڭ.(
□ **6:4 »»كۆن تۈتۈرۈك«لىرىڭلار بۇزۇلىدۇ«** ـ »كۆن تۈتۈرۈكلىرى« ياكى »قۇياش بۇتلىرى« دېگەننىڭ باشقا بىر تەرجىمىسى »ئىسرىقگاھلار.«
□ **6:5 ....» تۈلۈكلەرنى تۆز بۇتلىرى ئالدىغا ياتقۇزىمەن؛ قۇربانگاھلىرىڭلار ئەتراپىغا تۈستىخانلىرىنى چېچىۋېتىمەن«** ـ شۇ چاغدىكى بۇتپەرەسلەر: »قۇربانگاھ«لىرىمز جەسەتلەر ياكى ئادەم تۈستىخانلىرىغا تېگىشى بىلەن »بۇلغىنىپ«، »ھارام« بولغان،شۇڭا ئۇنى قايتىدىن ئىشلەتكىلى بولمايدۇ، دەپ قارايتتى
□ **6:6 »»كۆن تۈتۈرۈكلىرى«** ـ ياكى »قۇياش بۇتلىرى« دېگەننىڭ باشقا بىر تەرجىمىسى »ئىسرىقگاھلار.«
□ **6:11 ...» ئالقىنىڭنى-ئالقىنىڭغا ئۇرۇپ، پۇتۇڭ بىلەن يەرنى تەپكىن«** ـ مۇشۇ ھەرىكەتلەر مۇشۇ يەردە كىشىنىڭ كۆڭلىنىڭ ئازابلانغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **6:11** ئەز. 2221:
□ **6:13 »يېشىل دەرەخ ۋە باراقسان دۇب ئاستىدا...»** ـ ئىسرائىللار مۇشۇ جايلاردا ئۇلگۈچىلەرنى دەپنە قىلاتتى)مەسىلەن، »يار.» 8:35). مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئۇلار كېيىنرەك مۇشۇ جايلارنى »تاۋاپگاھ«غا ئايلاندۇرۇپ، شۇ يەردە تۆز ئاتا-بوۋىلىرىغا دۇئا قىلغان. مۇشۇنداق قىلمىشلار تەۋراتتا قەتئىي مەنئى قىلىنغان)مەسىلەن، »قان.» 11:18) □ **6:14 »ئۇلار ھەر تۇرغان جايلىرىدا زېمىننى دىبلاتتىكى چۆل-بىياۋاندىن بەتتەر ۋەيران قىلىۋېتىمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار ھەر

7

خاتىمە ۋاقتى كەلدى!

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 »سەن ئاڭلا، ئى ئىنسان ئوغلى، رەب پەرۋەردىگار ئىسرائىل زېمىنىغا مۇنداق دېدى: خاتىمە! زېمىننىڭ تۆت
بۇلۇڭىغا خاتىمە بېرىلدۇ!□
3 ساڭا ھازىر خاتىمە بېرىلدۇ! تۆز غەزىپىمنى بېشىڭغا چۈشۈرىمەن، تۆز يوللىرىڭ بويىچە ئۈستۈڭگە ھۆكۈم چىقىرىپ
جازالاپ، تۆزۈڭنىڭ بارلىق يىرگىنچلىك ئىشلىرىڭنى تۆز بېشىڭغا ياندۇرىمەن.
4 مېنىڭ كۆزۈم ساڭا رەھىم قىلمايدۇ ھەم ئېچىمنىمۇ ساڭا ئاغرىتمايمەن، ئەكسىچە تۆز يوللىرىڭنى بېشىڭغا ياندۇرىمەن،
تۆز يىرگىنچلىكلىرىڭ تۆز ئارا ئۇدا بولىدۇ، ئاندىن سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.«■
5 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »بالا يىتىپەت! ھېچ بولۇپ باقمىغان بالا يىتىپەت كېلىدۇ! مانا، ئۇ كەلدى!
6 خاتىمە، خاتىمە! ئۇ ساڭا قارشى قوزغالدى! مانا، ئۇ كېلىۋاتىدۇ!
7 ھالاكەت يېنىڭغا كەلدى، ئى زېمىندا تۇرغۇچى؛ ۋاقىت-سائىتى توشتى، ئاشۇ كۈن يېقىنلاشتى؛ خۇشاللىق
ۋارقىراشلىرى ئەمەس، بەلكى داۋالغۇلۇق بىر قىيقاس-سۈرەن تاغلاردا ئاڭلىنىدۇ. □
8 مەن تېزلا قەھرىمنى ئۈستۈڭگە تۆكۈپ، ساڭا قاراتقان غەزىپىم بىلەن پىغاندىن چىقىمەن؛ مەن تۆز يوللىرىڭ بويىچە
ئۈستۈڭگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالاپ، تۆزۈڭنىڭ بارلىق يىرگىنچلىكلىرىڭنى بېشىڭغا قايتۇرۇپ چۈشۈرىمەن.
9 مېنىڭ كۆزۈم ساڭا رەھىم قىلمايدۇ ھەم ئېچىمنىمۇ ساڭا ئاغرىتمايمەن؛ مەن تۆز يوللىرىڭنى بېشىڭغا ياندۇرىمەن، ۋە
تۆز يىرگىنچلىك ئىشلىرىڭ تۆز ئارا ئۇدا چۈشىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر تۆزۈڭلارنى ئۇرغۇچىنىڭ مەن پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.
10 مانا، ئاشۇ كۈن! مانا ئۇ كەلدى! ھالاكەت چىقىپ يۇرىۋاتىدۇ! ـ تاياق بخلاندى، ھاكاۋۇرلۇق چېچەكلىدى!
□
11 زوراۋانلىق يېتىلىپ رەزىللىك تايىقى بولۇپ چىقتى؛ ئۇلارنىڭكىدىن ھېچنەرسە قالمايدۇ ـ ئۇلارنىڭ ئادەملەر
توپىدىن، دۆلەت-بايلىقلىرىدىن يا كى ھەيۋىسىدىن ھېچنىمە قالمايدۇ. □
12 ۋاقىت-سائىتى كەلدى، كۈنى يېقىنلاشتى؛ ئالغۇچى خۇشال بولۇپ كەتمىسۇن، ساتقۇچى ماتەم تۇتمىسۇن؛
چۈنكى قاتتىق غەزەپ مۇشۇ بىر توپ كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۈستىگە چۈشىدۇ. □

تۇرغان جايلىرىدا زېمىننى جەنۇبىي چۆل-باياۋاندىن رىبلاتقىچە)يەنى، ئىسرائىلنىڭ ئەڭ شىمالىي شەھەرلىرىن بىرى(ۋەيران قىلىۋېتىمەن.« ئىبرانىي تىلىدا »دىبلات« بىلەن »رىبلات« يېزىلىشى بىر-بىرىگە ناھايىتى ئوخشىشىپ كەتكەچكە، كۆچۈرگۈچى كاتىپلار ئەسلىي تېكىستىنىڭ »رىبلات« دېگەن سۆزىنى خاتا كۆچۈرگەن بولۇشىمۇ مۇمكىن.

□ **7:2 »خاتىمە! زېمىننىڭ تۆت بۇلۇڭىغا خاتىمە بېرىلدۇ«!** ـ ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەر)يوئىل، ئاموس، يەشايا، ھوشىيا، مىكاھ قاتارلىقلار(خۇدانىڭ مۇشۇ جازاسى توغرىلۇق بېشارەت بەرگەن. ئەزاكىيال پەيغەمبەر مۇشۇ يەردە، ۋاقىتى-سائىتى ھازىر بولدۇ، دەيدۇ.

■ **7:4** ئەز. 11:5□ 188:

□ **7:7 »ئاشۇ كۈن يېقىنلاشتى...«** ـ مۇشۇ »كۈن« »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« يەنى »قىيامەت كۈنى«نى كۆرسىتىدۇ. ئەزاكىيال پەيغەمبەرنىڭ بۇ بېشارىتىنىڭ ئىككى قېتىملىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى بار: ـ (1) بابىل ئىمپېرىيەسى ئىسرائىل زېمىنىغا تاجاۋۇز قىلىپ يەھۇدىيلارنى پۈتۈنلەي سۈرگۈن قىلدۇ؛ (2) كەلگۈسىدە، پەرۋەردىگارنىڭ كۈنىدە؛ مۇشۇ كۈنى دەججالنىڭ قوشۇنلىرى ئىسرائىل زېمىنىغا تاجاۋۇز قىلىدۇ. بۇ ئىككى ۋەقەنىڭ بىر-بىرىگە ئوخشايدىغان كۆپ يەرلىرى بولىدۇ.

□ **7:10 »تاياق بخلاندى، ھاكاۋۇرلۇق چېچەكلىدى«!** ـ مۇشۇ »تاياق« ئۇلارنىڭ زوراۋانلىقىنى بىلدۈرىدۇ ـ كېيىنكى 10-ئايەتنى كۆرۈڭ. ئۇنىڭ »بخلانغانلىقى« بەلكىم ئۇنى جازالايدىغان ۋاقىت-سائەت توشقان، دېمەكچى.

□ **7:11 »زوراۋانلىق يېتىلىپ رەزىللىك تايىقى بولۇپ چىقتى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »زوراۋانلىق يېتىلىپ، رەزىللىكنى جازالايدىغان تاياق بولۇپ چىقتى« ـ بىراق بىزنىڭچە بۇ »تاياق« 10-ئايەتتىكى تاياققا ئوخشاش بولۇشى كېرەك.

□ **7:12 »ئالغۇچى خۇشال بولۇپ كەتمىسۇن، ساتقۇچى ماتەم تۇتمىسۇن؛ چۈنكى قاتتىق غەزەپ مۇشۇ بىر توپ كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۈستىگە چۈشىدۇ«** ـ بالا يىتىپەت چۈشكەن كۈنلەردە كۆپ نەرسىلەرنىڭ باھاسى دەرھال چۈشىدۇ. شۇ چاغدا ئالغۇچى كىشى بەلكىم: »ناھايىتى ئەرزانغا ئالدىم« دەپ خۇشاللىنىدۇ، ساتقۇچى كىشى بەلكىم »بەك ئەرزان سېتىۋېتىمەن« دەپ كۆڭلى يېرىم بولىدۇ.

13 چۈنكى گەرچە ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى تىرىك قالسىمۇ، ساتقۇچى ئۆزى سېتىۋەتكىنىگە قايتىدىن ئىگە بولالمايدۇ؛
چۈنكى بۇ توپ كىشىلەر توغرۇلۇق كۆرۈنگەن بېشارەت ئىناۋەتسىز بولمايدۇ؛ ئۆلاردىن ھېچقايسىسى قەبىلىكى
بىلەن ئۆز ھاياتىنى ساقلىيالمايدۇ.□
14 ئۆلار كانايىنى چېلىپ ھەممىنى تەييارلىدى، بىراق ھېچكىم جەڭگە چىقمايدۇ؛ چۈنكى مېنىڭ غەزىپىم مۇشۇ بىر
توپ كىشىلەرنىڭ ھەممىسىگە قارىتىلغان.
15 تالادا قىلىچ، ئىچىدە ۋابا ۋە ئاچارچىلىق تۇرىدۇ؛ دالادا بولغان كىشىنى قىلىچ، شەھەردە بولغان كىشىنى بولسا،
ۋابا ۋە ئاچارچىلىق ئۆنى يۇتۇۋېتىدۇ.
16 ۋە ئۆلاردىن قۇتۇلۇپ قېلىپ بۇلاردىن قاچقانلار تاغلاردا يۇرۇپ ھەربىرى ئۆز قەبىلىكى ئۈچۈن جىلغىدىكى
پاختەكلەردەك بۇقۇلداپ ماتەم تۇتىدۇ.
17 ھەربىرىنىڭ قولى دەرمانسىزلىنىدۇ، تىزلىرى سۈيدۈك بىلەن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ كېتىدۇ؛ □ ■
18 ئۆلار ئۆزىگە بۆز كىيىمنى باغلايدۇ، ۋەھشەت ئۆلارنى باسىدۇ؛ ھەرقايسىنىڭ يۈزىدە خىجالەت، باشلىرى تاقىر
كۆرۈنىدۇ. □ ■
19 ئۆلار ئۆز كۈمۈشلىرىنى كوچىلارغا تاشلايدۇ، ئۆلارنىڭ ئالتۇنلىرى بۇلغانغان نەرسىدەك بولىدۇ؛ ئۆلارنىڭ
ئالتۇن-كۈمۈشلىرى پەرۋەردىگار غەزىپىنى كۆرسەتكەن كۈندە ئۆلارنى قۇتقۇزمايدۇ؛ ئۆلار بۇلاردىن ئاچلىقىنى
قاندۇرالمايدۇ، قورسقىنى تولدۇرالمايدۇ، چۈنكى بۇ نەرسىلەر ئۆلارغا ئادەملەرنى پۈتلاشتۇرىدىغان قەبىلىك بولدى.
■ □
20 ئۇ ئۇنىڭ گۈزەل بېزەكىنى ھەيۋە بىلەن تىكلىدى؛ بىراق ئۆلار ئۇنىڭ ئىچىدە يىرگىنچلىك مەبۇدلارنى ھەمدە
لەنەتلىك نەرسىلىرىنى ياسىدى؛ شۇڭا مەن ئۆنى ئۆلار ئۈچۈن پاسكىنچىلىققا ئايلاندۇرىمەن. □
21 مەن ئۆنى ئوبلىجا سۈپىتىدە يات ئادەملەرنىڭ قولىغا، غەنىمەت قىلىپ يەر يۈزىدىكى رەزىللەرگە تاپشۇرىمەن؛ ئۆلار
بۇنى بۇلغايدۇ. □
22 مەن يۈزۈمنى ئۆلاردىن تۇرۇۋېمەن، ۋە كىشىلەر مېنىڭ ئەزىز جايىمنى بۇلغايدۇ؛ زوراۋانلار كىرىپ ئۇ يەرنى
بۇلغايدۇ.
23 زەنجىرنى تەييارلا كۈلار، چۈنكى زېمىن قانلىق جىنايەتلەرگە، شەھەر زوراۋانلىققا تولغان.

□ 7:13 **«چۈنكى گەرچە ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى تىرىك قالسىمۇ، ساتقۇچى ئۆزى سېتىۋەتكىنىگە قايتىدىن ئىگە بولالمايدۇ»** ـ ئەگەر ساتقان نەرسە يەر بولسا، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن مىراسلىق توغرىسىدىكى قانۇن بويىچە، ساتقۇچى ئۆنى)مۇۋاپىق باھاسىدا(قايتۇرۇپ سېتىۋېلىش ھوقۇقى بار. ئەمدى ساتقان نەرسە يەر بولسۇن بولمىسۇن، ئۆنى قايتۇرۇۋېلىش ۋاقتى بولمايدۇ، چۈنكى ھەممە ئادەم سۈرگۈن بولۇپ ئېيكېتىلدۇ. **«ئۆلاردىن ھېچقايسىسى قەبىلىكى بىلەن ئۆز ھاياتىنى ساقلىيالمايدۇ»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۆلارنىڭ قەبىلىكى تۆۋەيلىدىن، ئۆلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۆز ھاياتىنى ساقلىيالمايدۇ.«

□ 7:17 **«ھەربىرىنىڭ قولى دەرمانسىزلىنىدۇ، تىزلىرى سۈيدۈك بىلەن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ كېتىدۇ»** ـ دېمەك، قورقۇنچتىن شۇنداق بولىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ھەربىرىنىڭ تىزلىرى سۈدەك ئاجىز بولۇپ كېتىدۇ.«

■ 7:17 يەش. 7:13□ يەر. 246:

□ 7:18 **«بۆز كىيىمى»** ـ ماتەم تۇتۇش يا كى قاتتىق توۋا قىلىشنى بىلدۈرەتتى. **«باشلىرى تاقىر كۆرۈنىدۇ»** ـ ماتەم تۇتقاندا، قاتتىق پۇشايمان قىلغاندا ئەر كىشىلەر چاچلىرىنى چۈشۈرۈۋېتەتتى.

■ 7:18 يەش. 15□2: 3؛ يەر. 3748:

□ 7:19 **«ئۆلارنىڭ ئالتۇنلىرى بۇلغانغان نەرسىدەك بولىدۇ»** ـ »بۇلغانغان بەرسە«)يا كى »نىجىس نەرسە«) مۇشۇ يەردە شىككى بىسلىق سۆز بولۇپ، يەنە »يىراق قىلىنغان نەرسە«نىمۇ بىلدۈرىدۇ. **«بۇ نەرسىلەر ئۆلارغا ئادەملەرنى پۈتلاشتۇرىدىغان قەبىلىك بولدى»** ـ »بۇ نەرسىلەر« بەلكىم ئۆلارنىڭ ئالتۇن-كۈمۈش بولغان بايلىقلىرى ۋە شۇنداقلا ئۆلار ئالتۇن-كۈمۈشتىن ياسىغان بۇتلار بولسا كېرەك.

■ 7:19 يەند. 4:11□ زەف. 181:

□ 7:20 **«ئۇ ئۇنىڭ گۈزەل بېزەكىنى ھەيۋە بىلەن تىكلىدى»** ـ »ئۇ« ـ خۇدانى كۆرسىتىدۇ. **«ئۇنىڭ گۈزەل بېزەكى»** ـ مۇشۇ سۆز بىزنىڭچە مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى قارىتىلغان)بۇ ئىبادەتخانىنى سۇلايمان پادىشاھ قۇرغان، ئەسلى ئىنتايىن گۈزەل ۋە ھەيۋەتلىك ئىدى.(ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۆلار ئۆزى گۈزەل يۈيۈملىرىدىن پەخىرلەنگەن، بىراق ئۆلار بۇلاردىن يىرگىنچلىك مەبۇدلارنى ھەمدە يىرگىنچلىك نەرسىلەرنى ياسىدى، شۇڭا مەن بۇلارنى ئۆلار ئۆزىنى پاسكىنچىلىككە ئايلاندۇرىمەن.«
مۇشۇ ئايەتنىڭ »پاسكىنچىلىك« شىككى بىسلىق سۆز بولۇپ، يەنە »يىراق قىلىنغان نەرسە«نىمۇ كۆرسىتىدۇ.

□ 7:21 **«مەن ئۆنى ئوبلىجا سۈپىتىدە يات ئادەملەرنىڭ قولىغا، غەنىمەت قىلىپ يەر يۈزىدىكى رەزىللەرگە تاپشۇرىمەن»** ـ »ئۆنى« مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ.

20-ئايەتنىڭ تۈزاھاتىنا كۆرسىتىلگەن شىككىنچى تەرجىمە بويىچە، »ئۆنى« ئىسرائىللارنىڭ زىبۇ-زىننەتلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

24 شۇڭا مەن ئەللەر ئىچىدىكى ئەڭ رەزىلىنى كەلتۈرىمەن، ئۇلار ئۇلارنىڭ ئۆيلىرىگە ئىگە بولىدۇ؛ مەن زومىگەرلەرنىڭ
ھاكاۋۇرلۇقىنى يوقىتىمەن؛ ئۇلارنىڭ »مۇقەددەس جايلىرى« بۇلغىنىدۇ. □
25 ۋەھشەت كېلىۋاتىدۇ! ئۇلار تىنچ-ئامانلىقنى ئىزدەيدىغان بولىدۇ، بىراق ھېچ تاپالمايدۇ.
26 ئاپەت ئۈستىگە ئاپەت، شۇم خەۋەر ئۈستىگە شۇم خەۋەر كېلىدۇ؛ ئۇلار پەيغەمبەردىن بېشارەت سورايدۇ،
بىراق كاھىنلاردىن تەۋراتنىڭ بىلىمى، ئاقساقاللاردىن، مويسىپىتلەردىن نەسىھەت يوقاپ كېتىدۇ. □
27 پادىشاھ ماتەم تۇتىدۇ، شاھزادە ئۈمىدسىزلىككە چۆمۈلىدۇ، زېمىندىكى خەلقلەرنىڭ قوللىرى تىترەپ كېتىدۇ؛
مەن ئۇلارنى ئۆز يوللىرى بويىچە بىر تەرەپ قىلىمەن، ئۆز ھۆكۈملىرى بويىچە ئۇلارغا ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.

8

يېرۇسالېمنىڭ جازالىرى •••• مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا بولغان بۇتپەرەسلىكلەر

1 ئالتىنچى يىلى، ئالتىنچى ئاينىڭ بەشىنچى كۈنىدە شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلدىكى، مەن ئۆز ئۆيۈمدە ئولتۇرغىنىمدا،
ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىمۇ مېنىڭ ئالدىمدا ئولتۇغىنىدا، رەب پەرۋەردىگارنىڭ قولى ۋۇجۇدۇمغا چۈشتى.□
2 مەن قارىدىم، مانا، ئوتنىڭ قىياپىتىدە بىر زاتنىڭ كۆرۈنۈشى تۇراتتى؛ بېلىنىڭ تۆۋىنى ئوت تۇرقىدا تۇراتتى؛ بېلىنىڭ
ئۈستى بولسا جۇلالىغان يورۇقلۇق، قىزىتىلغان مىس پارقىرىغاندەك كۆرۈنۈش تۇراتتى.
3 ئۇ قولىنىڭ كۆرۈنۈشىدەك بىر شەكلنى سوزۇپ، بېشىمدىكى بىر تۇتام چاچنى تۇتتى؛ روھ مېنى ئاسمان بىلەن زېمىن
ئوتتۇرىسىغا كۆتۈرۈپ، خۇدانىڭ ئالامەت كۆرۈنۈشلىرىدە يېرۇسالېمغا، يەنى ئىبادەتخانىنىڭ شىمالىغا قارايدىغان ئىچكى
دەرۋازىسىنىڭ بوسۇغىسىغا ئاپاردى. ئاشۇ يەر »پاك-مۇقەددەسلىككە قارشىلاشقان مەبۇد«، يەنى خۇدانىڭ پاك-
مۇقەددەس غەزىپىنى قوزغايدىغان مەبۇد تۇرغان جاي ئىدى. □ ■
4 مانا، مەن تۈزلەكتىكىگە كۆرگەن ئالامەت كۆرۈنۈشتەك، ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ شان-شەرىپى شۇ يەردە
تۇراتتى.■
5 ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، بېشىڭنى كۆتۈرۈپ شىمال تەرەپكە قاراپ باق، دېدى. مەن بېشىمنى كۆتۈرۈپ
شىمال تەرەپكە قاردىم، مانا، قۇربانگاھنىڭ دەرۋازىسىنىڭ شىمالىي تەرىپىدە، بوسۇغىدا شۇ »پاك-مۇقەددەسلىككە
قارشىلاشقان مەبۇد« تۇراتتى.
6 ۋە ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشلىرىنى ـ ئىسرائىل جەمەتىنىڭ مېنى مۇقەددەس
جايىمدىن يىراق كەتكۈزىدىغان، مۇشۇ يەردە قىلغان ئىنتايىن يىرگىنچلىك ئىشلىرىنى كۆردۈڭسەن؟ بىراق سەن
تېخىمۇ يىرگىنچلىك ئىشلارنى كۆرىسەن، ـ دېدى.
7 ۋە ئۇ مېنى ئىبادەتخانا ھويلىسىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا ئاپاردى، مەن قارىدىم، مانا، تامدا بىر تۆشۈك تۇراتتى.
8 ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، تامنى كولاپ تەشكىن، دېدى. مەن تامنى كولاپ تەشتىم، مانا، بىر ئىشىك
تۇراتتى.

□ 7:24 »ئۇلارنىڭ »مۇقەددەس جايلىرى« بۇلغىنىدۇ« ـ مۇشۇ يەردە »مۇقەددەس جايلىرى« بەلكىم ھەجۋىي، كىنايىلىك گەپ بولۇپ، ئىسرائىلنىڭ بۇتلارغا بېغىشلىغان جايلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 7:26 »بىراق كاھىنلاردىن تەۋراتنىڭ بىلىمى... يوقاپ كېتىدۇ« ـ »تەۋرات«نىڭ ئەسلىي مەنىسى »يولىيورۇق«، »تەربىيە.«

□ 8:1 »ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىمۇ مېنىڭ ئالدىمدا ئولتۇغىنىدا...« ـ ئاقساقاللار بەلكىم پەيغەمبەردىن نەسىھەت سورىغىلى كەلدى. پەيغەمبەر خۇدادىن جاۋاب كۆتكەندە ۋەھيي ئۇنىڭغا بېرىلدۇ.

□ 8:3 »روھ مېنى ئاسمان بىلەن زېمىن ئوتتۇرىسىغا كۆتۈرۈپ، ... ئىبادەتخانىنىڭ شىمالىغا قارايدىغان ئىچكى دەرۋازىسىنىڭ بوسۇغىسىغا ئاپاردى« ـ »روھ« مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى. »»پاك-مۇقەددەسلىككە قارشىلاشقان مەبۇد«، يەنى خۇدانىڭ پاك-مۇقەددەس غەزىپىنى قوزغايدىغان مەبۇد« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھەسەتكە تەۋە مەبۇد، يەنى)خۇدانىڭ(ھەسىتىنى قوزغايدىغان مەبۇد.« ■ 8:3 دان. 55:■ 8:4 ئز. 233:

9 ئۇ ماڭا: ـ كىرگىن، ئۇلارنىڭ مۇشۇ يەردە قىلغان رەزىل يىرگىنچلىك ئىشلىرىنى كۆرۈپ باق، دېدى.
10 مەن كىرىپ قاردىم، مانا، ئەتراپىدىكى تاملارغا نەقىش قىلىنغان ھەرخىل ئۆمىلگۈچى ھەم يىرگىنچلىك
ھايۋانلارنى، ئىسرائىل جەمەتىنىڭ ھەممە بۇتلىرىنى كۆردۈم.
11 ۋە بۇلارنىڭ ئالدىدا ئىسرائىل جەمەتىنىڭ يەتمىش ئاقساقلىق تۇراتتى. ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا شافاننىڭ ئوغلى
جائازانىيا تۇراتتى، ئۇلارنىڭ ھەربىرى قولىدا تۈز خۇشبۇيدىنىنى تۈتۈپ تۇراتتى، خۇشبۇي قۇيۇق بۇلۇتتەك تۈرلەپ
چىقتى.
12 ۋە ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل جەمەتىدىكى ئاقساقاللارنىڭ قاراڭغۇلۇقتا، يەنى ھەربىرىنىڭ تۈز
مەبۇد نەقىش قىلىنغان ھۇجرىسىدا نېمە قىلغانلىقىنى كۆردۈڭمۇ؟ چۈنكى ئۇلار: »پەرۋەردىگار بىزنى كۆرمەيدۇ،
پەرۋەردىگار زېمىنى تاشلاپ كەتتى« ـ دەيدۇ، ـ دېدى.□ ■
13 ۋە ئۇ ماڭا: ـ يىراق سەن ئۇلارنىڭ تېخىمۇ يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىنى كۆرىسەن، دېدى.
14 ئۇ مېنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ شىمالي دەرۋازىسىنىڭ بوسۇغىسىغا ئاپاردى، مانا، شۇ يەردە »تاممۇز ئۈچۈن
ماتەم تۇتۇپ« يىغلاۋاتقان ئاياللار ئولتۇراتتى. □
15 ۋە ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، سەن مۇشۇلارنى كۆردۈڭمۇ؟ يىراق سەن تېخىمۇ يىرگىنچلىك ئىشلارنى كۆرىسەن،
ـ دېدى.
16 ۋە ئۇ مېنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ ئېچكى ھويلىسىغا ئاپاردى. مانا، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ كىرىش
يولىدا، پېشايۋان ۋە قۇربانگاھنىڭ ئوتتۇرىسىدا، يىگىرمە بەش ئادەم، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىغا ئارقىسىنى
قىلىپ شەرقتە قاراپ قۇياشقا چوقۇنۇاتاتتى. □
17 ۋە ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، سەن مۇشۇلارنى كۆردۈڭمۇ؟ يەھۇدا جەمەتى ئۆزى مۇشۇ يەردە قىلغان
يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىنى يېنىك دەپ، ئۇلار يەنە بۇنىڭ ئۈستىگە زېمىننى جەبىر-زۇلۇم بىلەن تولدۇرۇپ مېنىڭ
ئاچچىقىمنى قايتا-قايتا قوزغاتسا بولامدۇ؟ ۋە مانا، ئۇلارنىڭ يەنە شاخنى بۇرنىغا تۇتۇۋاتقىنىغا قارا! □
18 شۇڭا مەن قەھر بىلەن ئۇلارنى بىر تەرەپ قىلىمەن، مېنىڭ كۆزۈم ئۇلارغا رەھىم قىلمايدۇ، ئېچىنمىمۇ ئۇلارغا
ئاغرىتمايمەن، ئۇلار قۇلىقىمغا يۇقىرى ئاۋازدا ندا قىلسىمۇ، ئۇلارنى ئاڭلىمايمەن، ـ دېدى.■

9

يەتتە جازانى بەجا كەلتۈرگۈچىلەر

□ 8:12 »ئىسرائىل جەمەتىدىكى ئاقساقاللارنىڭ قاراڭغۇلۇقتا، يەنى ھەربىرىنىڭ تۈز مەبۇد نەقىش قىلىنغان ھۇجرىسىدا نېمە قىلغانلىقىنى كۆردۈڭمۇ؟« ـ مۇشۇ ئالامەت كۆرۈنۈشلەرنىڭ ھەممىسى ئۇلارنىڭ تۈز ئۆيىدە »)ھەربىرىنىڭ تۈز ... ھۇجرىسىدا«) نېمە قىلغانلىقىنى كۆرىستىدۇ. شۇڭا بۇ كۆرۈنۈشنى ئاساسەن »سىمۇول« دەپ قارايمىز؛ شۇنداقتىمۇ بۇنىڭ بىلەن تەڭ، ئىبادەتخانىدىكى ھەقىقىي ئەھۋالنىمۇ كۆرىستىدۇ.
■ 8:12 ئەز. 99:
□ 8:14 »تاممۇز ئۈچۈن ماتەم تۇتۇپ يىغلاۋاتقان ئاياللار« ـ »تاممۇز« ـ يەنى »تۆسۈملۈكلەرنىڭ پادىشاھى« دېيىلگەن بىر بۇت. ۋۇقايەتلەر بويىچە ئۇ تۇلۇپ، تەھتىساراغا چۈشۈپ تەھتىسارانىڭ پادىشاھى بولىدى. ئۇنىڭ »تۇلۇمى« تۇپەيلىدىن ھەر يىل ئۇنىڭغا چوقۇنغان ئاياللار »ماتەم تۇتۇش«ى كېرەك ئىدى.
□ 8:16 »...□□□□□□□□□□□□□□□□□ ئىبادەتخانىسىغا ئارقىسىنى قىلىپ شەرقتە قاراپ قۇياشقا چوقۇنۇاتاتتى» ـ بۇ بابتا ئېيتىلغان بەش ھەرىكەت ئىچىدە بۇ ھەرىكەت ئەڭ يىرگىنچلىك بولىدى. چۈنكى: (1) ئۇنىڭ خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىغا ئارقىنى قىلىشى مۇتلەق كۆڭۈلۈق بىر ئىش؛ (2) ئۇ ئىبادەتخانا كىرگەن كىشىلەرنىڭ ئالدىدا ئوچۇق-ئاشكارە كۆڭۈلۈق قىلدى؛ (3) ئۇ كۆڭۈلۈق دەل خۇدادىن رەھىم-شەپقەت سورايدىغان جايدا بولدى »)يوئىل: 2:17 نى كۆرۈڭ.(
□ 8:17 »ئۇلارنىڭ يەنە شاخنى بۇرنىغا تۇتۇۋاتقىنىغا قارا!« ـ »شاخنى بۇرنىغا تۇتۇش« دېگەن ھەرىكەت توغرىسىدا ئۆچ پىكىر بار: ـ (1) قەدىمكى زامانلاردا يەرنى بۇتپەرەس مىللەتلەر ئۆز بۇتلىرىغا چوقۇنغاندا چېچەكلىگەن بىر شاخنى بۇرنىغا تۇتاتتى. شۇڭا بۇ ھەرىكەت بۇتپەرەسلىكنى كۆرىستىدۇ؛ (2) يەھۇدىيلار خۇداغا ئىبادەت قىلغاندا ئوخشاش ھەرىكەت قىلىپ خۇداغا ھۆرمەت بىلدۈرۈشەتتى؛ ئۇنداق بولغاندا، خۇدا شۇنداق ساختىپەزلىك ھەم بۇتپەرەسلىك بىلەن باغلانغان ئىبادەت ئىپادىلىرىنى قەتئىي قوبۇل قىلمايتتى؛ (3) ئۇنداق ھەرىكەت پەقەتلا پەرۋەردىگارغا بولغان ئىنتايىن ھۆرمەتسىزلىكنى، يەنى كۆڭۈلۈقنى بىلدۈرەتتى. بىزنىڭچە، بەلكىم 2-پىكىر توغرىدۇر. ■ 8:18 پەند. 28:1□ يەش. 15:1□ يەر. 11:11□ ئەز. 11:5□ 47:

1 ئۇ قۇلىقىمغا كۈچلۈك بىر ئاۋازدا توۋلاپ: ـ يېقىن كېلىڭلار، شەھەرگە مەسئۇل بولغۇچىلار، ھەربىرىڭلار ئۆز
ھالاكەت قوراللىرىنى قولۇڭلارغا ئۆتۈڭلار، ـ دېدى.
2 ۋە مانا، ئالتە كىشىنىڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ شىمالىغا قارايدىغان »يۇقىرى دەرۋازا« تەرەپتىن كېلىۋاتقىنىنى كۆردۇم.
ھەربىرىسى قولىدا بىتچىت قىلغۇچى قوراللىنى تۇتقان؛ ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا يېنىغا پۈتۈكچىنىڭ سىياھدېنى ئېسىقلىق
تۇرغان، كاناپ كىيىملەرنى كىيگەن بىرسى بار ئىدى؛ ۋە ئۇلار ئىبادەتخانىغا كىرىپ، مىس قۇربانگاھنىڭ يېنىدا
تۇردى. □
3 شۇ چاغدا ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ شان-شەرىپى ئەسلى تۇرغان كېرۇبتىن كۆتۈرۈلۈپ ئۆينىڭ بوسۇغىسىدا
تۇردى. پەرۋەردىگار يېنىغا پۈتۈكچىنىڭ سىياھدېنى ئېسىقلىق تۇرغان، كاناپ كىيىملەرنى كىيگەن كىشىنى چاقىرىپ
ئۇنىڭغا: ـ □
4 شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىن، يەنى يېرۇسالېمنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتۈپ، شەھەر ئىچىدە ئۆتكۈزۈلگەن بارلىق يىرگىنچلىك
ئىشلار تۈپەيلىدىن ئاھ-نادامەت چەككەن كىشىلەرنىڭ پېشانىلىرىگە بىر بەلگە سالغىن، ـ دېدى.□
5 ۋە ماڭا ئاكىلىتىپ باشقا كىشىلەرگە: ـ بۇ كىشىنىڭ كەينىدىن شەھەرنى كېزىپ، ئادەملەرنى قىرىڭلار،
كۆزۈڭلار رەھىم قىلمىسۇن، ئۇلارغا ئىچىكلارنى ئاغرىتماڭلار!
6 بىرنىمۇ قويماي ھەممىنى ـ قېرىلار، ياش يىگىت-قىزلار، بوۋاق-بالىلار ۋە ئاياللارنى قويماي ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار؛
پەقەت بەلگە قويۇلغان كىشىلەرگە يېقىنلاشماڭلار؛ بۇ ئىشنى ئۆز مۇقەددەس جايىمدىن باشلاڭلار، ـ دېدى.
شۇڭا ئۇلار خۇدانىڭ ئۆيى ئالدىدا تۇرغان ھېلىقى ئاقساقالىلاردىن باشلىغان.
7 ۋە ئۇ ئۇلارغا: ـ ئۆينى بۇلغاڭلار، ھويلىلىرىنى ئۆلتۈرۈلگەنلەر بىلەن تولدۇرۇڭلار، ئەمدى بېرىڭلار! ـ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار چىقىپ شەھەر بويىچە ئادەملەرنى قىرىشقا باشلىدى.
8 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار ئادەملەرنى قىرغىنىدا، مەن يالغۇز قالدىم؛ ئۆزۈمنى يەرگە دۇم تاشلىدىم ۋە: ـ
ئاھ، رەب پەرۋەردىگار! سەن يېرۇسالېمغا قارىتىلغان قەھرىڭنى تۆككەندە ئىسرائىلنىڭ بارلىق قالدىسىنى ھالاك
قىلامسەن؟ ـ دېدىم.□
9 ۋە ئۇ ماڭا: ـ ئىسرائىل ۋە يەھۇدا جەمەتىنىڭ قەبىھلىكى ئىنتايىن رەزىل، چۈنكى ئۇلار: »پەرۋەردىگار زېمىننى
تاشلاپ كەتتى؛ پەرۋەردىگار بىزنى كۆرمەيدۇ« ـ دەيدۇ.
10 »مەن بولسام، مېنىڭ كۆزۈم ئۇلارغا رەھىم قىلمايدۇ، ئىچمىنىمۇ ئۇلارغا ئاغرىتمايمەن؛ مەن ئۇلارنىڭ يولىنى ئۆز
بېشىغا چۈشۈرىمەن، ـ دېدى.■
11 ۋە مانا، يېنىغا پۈتۈكچىنىڭ سىياھدېنىنى ئاسقان، كاناپ كىيىملەرنى كىيگەن كىشى قىلغان ئىشنى مەلۇم قىلىپ:
»ماڭا سەن بۇيىرۇغان ئىشنى ئورۇندىدىم« ـ دېدى.

□ 9:2 »ھەربىرىسى قولىدا بىتچىت قىلغۇچى قوراللىنى تۇتقان...« ـ يا كى »ھەربىرىسى قولىدا جەڭ توقىمىنى تۇتقان...«.
□ 9:3 »ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ شان-شەرىپى ئەسلى تۇرغان كېرۇبتىن كۆتۈرۈلۈپ ئۆينىڭ بوسۇغىسىدا تۇردى« ـ »تۆت مەخلۇق« بولسا »كېرۇب«لاردىن ئىبارەتتۇر (10-□□□□□ كۆرۈڭ). بىراق مۇشۇ يەردە ئېيتىلغان »كېرۇبلار« بەلكىم مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي«دا قويۇلغان ئىككى »ئالتۇن كېرۇب« شەكلىنى كۆرسىتىدۇ. خۇدانىڭ يورۇقلۇق شان-شەرىپى شۇ يەردە »)ئەڭ مۇقەددەس جاي«دا، قېلىن بىر پەردە كەينىدە(سۇلايمان ئىبادەتخانىنى قۇرغاندىن بېرى تۇرۇپ كەلگەندى. ھازىر ئەزاكىيال كۆزىدۇكى، ئۇ ھەم ئىبادەتخانىدىن ھەم ئىسرائىلنىڭ تۆزىدىن ئايرىلىپ كېتىدۇ.
□ 9:4 «...□□□-□□□□□□□ چەككەن كىشىلەرنىڭ پېشانىلىرىگە بىر بەلگە سالغىن» ـ بۇ »بەلگە«)ئىبرانىي تىلىدا »تاۋ« دېگەن ھەرپ(قەدىمكى زامانىلاردا كېرىست يا كى چاپراس (+) شەكلىدە ئىدى.
□ 9:8 «سەن يېرۇسالېمغا قارىتىلغان قەھرىڭنى تۆككەندە ئىسرائىلنىڭ بارلىق قالدىسىنى ھالاك قىلامسەن؟« ـ ئادەتتە »ئىسرائىلنىڭ قالدىسى« دېگەن ئىبارە پۈتۈن خەلق ئارىسىدا، خۇداغا سادىق بولغان يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ. بىراق ئەزاكىيال مۇشۇ يەردە)خۇدانىڭ 10-9-ئايەتتە بولغان جاۋابىغا قارىغاندا(بەلكىم يەھۇدانى كۆرسىتىدۇ؛ »شىمالىي پادىشاھلىق«، يەنە ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىدىن ئونى ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن بالدۇر مۇنقەرىز قىلىنىپ سۈرگۈن بولدى، پەقەت ئىككى قەبىلە، يەنى »يەھۇدا ۋە بىنيامىن«)جەنۇبىي پادىشاھلىق(قالدى. ■ 9:10 ئەز. 11:5□ 4:7□ 188:

10

خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئىبادەتخانىسىدىن چىقىپ كېتىدۇ

1 مەن قاردىم، مانا، كېرۇبلارنىڭ بېشى ئۈستىدىكى گۈمبەز ئۈستىدە، كۆك ياقۇتنىڭ قىياپىتىدەك بىر تەختنىڭ
كۆرۈنۈشى تۇراتتى؛
2 ۋە تەختكە ئولتۇرغۇچى كاناپ كىيىملەرنى كىيگەن كىشىگە: »كېرۇبلارنىڭ ئاستىدىكى چاقلارنىڭ ئارىسىغا
كىر، قوللىرىڭنى كېرۇبلار ئارىسىدا كۆيۈۋاتقان چوغلارغا تولدۇرۇپ، ئۇلارنى شەھەر ئۈستىگە چېچىۋەت« ـ
دېدى. مەن قاردىم، ئۇ شۇنداق قىلىشقا باشلىدى.
3 بۇ كىشى كىرگەندە كېرۇبلار ئوڭ ئۈينىڭ ئوڭ تەرىپىدە تۇراتتى؛ شان-شەرەپلىك بۇلۇت ئۈينىڭ ئىچكى ھويلىسىنى
تولدۇردى. □
4 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى كېرۇب ئۈستىدىن چىقىپ، ئۈينىڭ بوسۇغىسىغا كەلگەندى؛ ئۇي بۇلۇتقا
تولدى، ھويلا بولسا پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپىنىڭ جۇلالىقىغا چۆمگەن.
5 كېرۇبلارنىڭ قاناتلىرىنىڭ ساداسى ھەممىدىن قادىرنىڭ سۆزلىگەن چاغدىكى ئاۋازىدەك بولۇپ، سىرتتىكى ھويلىغا
ئاكلىنىپ تۇراتتى.
6 ۋە شۇنداق بولدىكى، رەب كاناپ كىيىملەرنى كىيگەن كىشىگە: »چاقلار ئارىسىدىن، يەنى كېرۇبلار ئارىسىدىن
ئوت ئالغىن« ـ دەپ بۇيرۇغىنىدا، ئۇ كىرىپ بىر چاقنىڭ يېنىدا تۇردى.
7 ۋە كېرۇبلاردىن بىرى ئۆز قولىنى كېرۇبلار ئوتتۇرىسىدىكى ئوتقا سوزۇپ ئۇنىڭدىن ئوت ئېلىپ، كاناپ كىيىملەرنى
كىيگەن كىشىنىڭ قوللىرىغا سالدى؛ ئۇ بۇنى ئېلىپ چىقىپ كەتتى
8)كېرۇبلارنىڭ قاناتلىرى ئاستىدا، ئادەمنىڭ قوللىرىنىڭ قىياپىتى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.(
9 مەن قاردىم، مانا، كېرۇبلارنىڭ يېنىدا تۆت چاق بار ئىدى، بىر كېرۇبنىڭ يېنىدا بىر چاق، يەنە بىر كېرۇبنىڭ
يېنىدا يەنە بىر چاق تۇراتتى؛ چاقلارنىڭ قىياپىتى بولسا بېرىل ياقۇتنىڭ كۆرۈنۈشىدە ئىدى. ■
10 ئۇلارنىڭ شەكلى بولسا، تۆتىلىسىنىڭ ئوخشاش ئىدى، يەنى چاق ئىچىدە چاق باردەك كۆرۈنەتتى.
11 كېرۇبلار ماكىغاندا، ئۇلار يۈزلەنگەن تۆتىلا تەرەپكە ئۈدۈل قاراپ ماكىتتى؛ ماكىغاندا ئۇلار ھېچ بۇرۇلمايتتى،
بەلكى بېشى قايسى تەرەپكە قارىغان بولسا، ئۇلار شۇ تەرەپكە ماكىتتى؛ ئۇلار ماكىغاندا ھېچ بۇرۇلمايتتى.
12 ئۇلارنىڭ پۈتۈن تېنى، دۈمبىلىرى، قوللىرى، قاناتلىرى ۋە ئۇلارنىڭ چاقلىرىمۇ، يەنى تۆتىسىگە تەۋە چاقلارنىڭ
ئەتراپى كۆزلەر بىلەن تولغانىدى.
13 چاقلارنى بولسا: »پىرقىرايدىغان چاقلار«! ـ دەپ ئاتىغىنىنى ئۆز قۇلىقىم بىلەن ئاكلىدىم.
14 ھەربىر كېرۇبنىڭ تۆت يۈزى بار ئىدى؛ بىرىنچىسى كېرۇبنىڭ يۈزى، ئىككىنچىسى ئادەمنىڭ يۈزى، ئۈچىنچىسى
شىرنىڭ يۈزى، تۆتىنچىسى بۈركۈتنىڭ يۈزى ئىدى.□
15 كېرۇبلار يۇقىرىغا ئۆرلىدى. بۇلار دەل مەن كېۋار دەريىسى بويىدا كۆرگەن ھايات مەخلۇقلار ئىدى.
16 كېرۇبلار ماكىغاندا، چاقلارمۇ ئۇلارغا يانداشىپ ماكىتتى؛ كېرۇبلار يەردىن ئۆرلەشكە قاناتلىرىنى كۆتۈرگىنىدە،
چاقلارمۇ ئۇلارنىڭ يېنىدىن بۇرۇلۇپ كەتمەيتتى. ■
17 ئۇلار تۇرغاندا، چاقلارمۇ تۇراتتى؛ ئۇلار كۆتۈرۈلگەندە، چاقلارمۇ ئۇلار بىلەن كۆتۈرۈلەتتى؛ چۈنكى ھايات
مەخلۇقلارنىڭ روھى چاقلاردا ئىدى. ■
18 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى ئۈينىڭ بوسۇغىسى ئۈستىدىن چىقىپ، كېرۇبلار ئۈستىدە تۇردى؛

□ 10:3 »شان-شەرەپلىك بۇلۇت ئۈينىڭ ئىچكى ھويلىسىنى تولدۇردى« ـ »شان-شەرەپلىك بۇلۇت«، 4:1 نى كۆرۈڭ.
■ 10:9 ئەز. 1:16.
□ 10:14 »ھەربىر كېرۇبنىڭ تۆت يۈزى بار ئىدى؛ بىرىنچىسى كېرۇبنىڭ يۈزى...« ـ 1:10-ئايەتتە، »كېرۇبنىڭ يۈزى«نىڭ ئورنىدا، »بۇقىنىڭ
يۈزى« كۆرۈندۈ. شۇڭا مۇمكىنچىلىكى بارىكى، »كېرۇب«لار ئۈزى بۇقىنىڭ قىياپىتىدە كۆرۈندۈ. ■ 10:16 ئەز. 1:19. ■ 10:17 ئەز. 1:20.

19 كېرۇبلار قاناتلىرىنى كېرىپ، كۆز ئالدىمدا يەردىن كۆتۈرۈلدى؛ ئۇلار تۆيدىن چىققاندا، چاقلارمۇ ئۇلارنىڭ
يېنىدا ئىدى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ تۆينىڭ شەرقىي دەرۋازىسىدا تۇراتتى؛ ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ شان-شەرىپى
ئۇلارنىڭ ئۈستىدە يۇقىرى تۇراتتى.
20 بۇلار بولسا دەل مەن كېۋار دەرياسى بويىدا كۆرگەن، ئىسرائىل خۇداسىنىڭ ئاستىدا تۇرغان مەخلۇقلار
ئىدى؛ ئۇلارنىڭ كېرۇبلار ئىكەنلىكىنى بىلدىم. ■
21 ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ تۆتتىن يۈزى، ھەربىرىنىڭ تۆتتىن قانىتى، قاناتلىرى ئاستىدا ئىنسان قولى سىياقىدىكى قوللىرى
بار ئىدى. ■
22 ئۇلارنىڭ يۈزلىرىنىڭ قىياپىتى بولسا، ئۇلار مەن كېۋار دەرياسى بويىدا كۆرگەن يۈزلەر ئىدى؛ ئۇلارنىڭ تۈرقى
ۋە يۈزلىرى مەن كۆرگەنگە ئوخشاش ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئۈدۈلىغا قاراپ ماكىتتى.

11

يېتە چىكىلەرنىڭ جازالىنىشى

1 روھ مېنى كۆتۈرۈپ، پەرۋەردىگارنىڭ تۆينىڭ شەرقىي، يەنى شەرققە قارايدىغان دەرۋازىسىغا ئاپاردى؛ ۋە
مانا، دەرۋازىنىڭ بوسۇغىسىدا يىگىرمە بەش ئادەم تۇراتتى؛ مەن ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئاۋامنىڭ ئاقساقىلى بولغان،
ئازۇرنىڭ ئوغلى جائازانىيا ھەم بەنايانىڭ ئوغلى پىلاتىيانى كۆردۇم.
2 ۋە ئۇ ماكا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، قەبىھلىكنى ئويلاپ چىققۇچى، مۇشۇ شەھەردە رەزىل مەسلىھەت بەرگۈچى
ئادەملەر دەل بۇلاردۇر.
3 ئۇلار: »ئويلەرنى سېلىش ۋاقتى يېقىنلاشتى ئەمەسمۇ؟ بۇ شەھەر بولسا قازان، بىز بولساق، ئىچىدىكى گۆش« ـ
دەيدۇ. □
4 شۇنىڭا ئۇلارنى ئەيىبلەپ بېشارەت بەرگىن؛ ـ بېشارەت بەرگىن، ئى ئىنسان ئوغلى! ـ دېدى.
5 شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ روھى ۋۇجۇدۇمغا ئۇرۇلۇپ چۈشۈپ، ماكا سۆز قىلغان: »پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ« ـ دېگىن. »سىلەرنىڭ شۇنداق دېگىنىڭلارنى، ئى ئىسرائىل جەمەتى؛ كۆڭلۈڭلەرگە پۈككەن ئويـ-
پىكىرىڭلارنى، مەن بىلىمەن.
6 سىلەر مۇشۇ شەھەردە ئادەم ئۆلتۈرۈشنى كۆپەيتكەنسىلەر؛ سىلەر رەستە-كوچىلارنى ئۆلتۈرۈلگەنلەر بىلەن
تولدۇرغانسىلەر.«
7 شۇنىڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »سىلەر ئۆلتۈرگەن كىشىلەر بولسا، دەل شۇ گۆشتۇر، شەھەر بولسا
قازاندۇر؛ بىراق سىلەرنى بولسا ئۇنىڭدىن تارتىۋالىمەن.
8 سىلەر قىلىچتىن قورقۇپ كەلگەنسىلەر، ۋە مەن ئۈستۈڭلارغا بىر قىلىچ چۈشۈرىمەن« ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
9 »شۇنىڭ بىلەن مەن سىلەرنى شەھەردىن تارتىۋېلىپ، يات ئادەملەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن، سىلەرنىڭ
ئۈستۈڭلاردىن ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن.

■ **10:20** ئەز. 31:
■ **10:21** ئەز. 1□6: 8؛ 10□8: 14
□ **11:3** »ئويلەرنى سېلىش ۋاقتى يېقىنلاشتى ئەمەسمۇ؟ بۇ شەھەر بولسا قازان، بىز بولساق، ئىچىدىكى گۆش« ـ بېشارەت بېرىلگەن چاغدا يېرۇسالىم
شەھىرى مۇھاسىرىگە چۈشكەن بولسا كېرەك. بۇ ئادەملەر »بىزگە چاتاق بولمايدۇ، بىز يەنە نورمال تۇرمۇش ئۈتكۈزەلەيدىغان بولدۇق« دېگەن قاراشتا
بولغان ئىدى. ئۇلارنىڭ كۆزقارىشىدىن »شەھەر قازان، بىز گۆش« دېگىنى، بەلكىم »ئوت قازاندىكى گۆشنى كۆيدۈرمەيدۇ، ئەھۋالىمىز ئىنتايىن راھەت-
پاراغەتلىكتۇر« دېگەنلىكتۇر. ئەزاكىيال پەيغەمبەر بۇ ئىبارىنى باشقا تەرەپتىن چۈشەندۈرۈپ، ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ بېشارەت قىلدۇ. »بىز گۆش«
دېگەن سۆزنىڭ بەلكىم يەنە بىر ئىچكى مەنىسى بارىكى، »بىز شەھەردە قالغان، ئېسىل گۆشىمىز)خۇدا بىزنى ساقلىغان(، بىراق ئەزاكىيال بىلەن بىللە سۈرگۈن
بولغانلار بولسا، پەقەت »ئۆچەي-قارن«لاردۇر« دېگەن مەجۇزي، كىنايىلىك گەپ.
)ئايەتنىڭ بىرىنچى قىسمىنىڭ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »ئويلەرنى سېلىشنىڭ ۋاقتى يېقىنلاشمىدى؛ شەھەر بولسا...«).

10 سلەر قىلچىلىنىپ يىقىلىسىلەر؛ ئىسرائىل چېگرالىرىدا ئۇستۈڭلارغا ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن؛ ۋە سلەر
مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر. □
11 بۇ شەھەر سلەر ئۈچۈن »قازان« بولمايدۇ، ھەم سلەرمۇ ئۇنىڭدىكى »گۆش«ى بولمايسىلەر؛ مەن ئىسرائىل
چېگرالىرىدا ئۇستۈڭلاردىن ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن.
12 ۋە سلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر؛ سلەر مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمدە يۈرمىگەن،
ھۆكۈملىرىم بويىچە ماڭمىغانسىلەر، بەلكى ئۆپچۆرەڭلاردىكى ئەللەرنىڭ ھۆكۈملىرى بويىچە ماڭغانسىلەر.«
13 شۇنداق بولدىكى، مەن بېشارەت بېرىۋاتقىنىمدا، بەنايانىڭ ئوغلى پىلاتىيا جان ئۈزدى. مەن دۇم يىقىلدىم: »ئاھ،
رەب پەرۋەردىگار! سەن ئىسرائىلنىڭ قالدىسىنى پۈتۈنلەي يوقاتماقچىمۇسەن؟« ـ دەپ قاتتىق ئاۋازدا ندا قىلدىم.

خۇدانىڭ سۈرگۈن بولغان ئىسرائىللارغا يېڭى ۋەدىسى ـ يېڭى قەلب، يېڭى روھ

14 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
15 ئى ئىنسان ئوغلى، يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ: »پەرۋەردىگاردىن يىراق كېتىڭلار! چۈنكى مۇشۇ زېمىن
بىزگىلا مىراس قىلىپ تەقدىم قىلىنغان«! دېگەن گېپى، سېنىڭ قېرىنداشلىرىڭ، يەنى سېنىڭ قېرىنداشلىرىڭ بولغان
سۈرگۈنلەرگە ھەم ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جەمەتىگە قارىتىپ ئېيتىلغان. □
16 شۇڭا ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: گەرچە مەن ئۇلارنى يىراق يەرلەرگە،
ئەللەر ئارىسىغا يۇتكىۋەتكەن ھەم مەملىكەتلەر ئىچىگە تارقىتىۋەتكەن بولسامۇ، ئۇلار بارغان يەرلەردىمۇ مەن ئۆزۈم
ئۇلارغا كىچىككىنە بىر پاك-مۇقەددەس باشپاناھ بولىمەن.«□
17 شۇڭا مۇنداق دېگىن: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن سلەرنى ئەللەردىن يىغىمەن، تارقىتىۋېتىلگەن
مەملىكەتلەردىن سلەرنى جەم قىلىمەن، ئاندىن ئىسرائىل زېمىنىنى سلەرگە قايتۇرۇپ تەقدىم قىلىمەن.
18 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇ يەرگە قايتىپ كېلىدۇ، ئۇلار بارلىق لەنەتلىك نەرسىلەرنى ھەم بارلىق يىرگىنچلىك ئىشلىرىنى
ئۇ يەردىن يوق قىلىدۇ.
19 مەن ئۇلارغا بىر قەلبنى بېرىمەن، ئىچىگىلارغا يېڭى بىر روھنى سالىمەن؛ مەن ئۇلارنىڭ تېنىدىن تاشتەك قەلبنى ئېلىپ
تاشلايمەن، ئۇلارغا مېھرلىك بىر قەلبنى بېرىمەن. □ ■
20 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمدە يۈرىدۇ، مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى چىڭ تۇتۇپ ئۇلارغا ئەمەل قىلىدۇ.
ئۇلار مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ، مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن.■

□ **11:10** «...□□□□□□□□ **چېگرالىرىدا ئۇستۈڭلارغا ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن»** ـ بابىل ئىمپېراتورى نېبوقادنەسار زەدەكىيانى ئىسرائىلنىڭ چېگراسىدا)لىبناھ شەھىرىدە(سوت قىلدى («2□□□.» 6:25-7، 18-21 ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.(
□ **11:15** »**يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ: »پەرۋەردىگاردىن يىراق كېتىڭلار! چۈنكى مۇشۇ زېمىن بىزگىلا مىراس قىلىپ تەقدىم قىلىنغان«! دېگەن...**
ـ يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ: »سۈرگۈن قىلىنغانلار)يەنى يەھۇدادىن خېلى بۇرۇن بابىلغا سۈرگۈن قىلىنغان كىشىلەر ھەمدە 150 يىل ئىلگىرى سۈرگۈن قىلىنغان ئىسرائىلدىكى ئون قەبىلە(ناھايىتى گۈزەلمىكار ئادەملەردۇر، شۇڭا خۇدا ئۇلارنى سۈرگۈن قىلدۇردى، بىز بولساق پاك ئادەممىز، خۇدا مۇشۇ زېمىننى بىزگە قالدۇردى.« دېگەن قارىشى بار ئىدى. بۇنداق تەكەبىۋارلۇقنى خۇدا جازالايدۇ.
»سېنىڭ قېرىنداشلىرىڭ، يەنى سېنىڭ قېرىنداشلىرىڭ بولغان سۈرگۈنلەر« دېگەن تېكىستنىڭ باشقا بىرخىل ۋاريانتى: »قېرىنداشلىرىڭ بولغان ئۇرۇق-تۇغقانلىرىڭ.«
□ **11:16** »**پاك-مۇقەددەس باشپاناھ«** ـ دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »مۇقەددەس جاي« يا كى »ئىبادەتخانا« دېگەن سۆز. مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ بىر يېردە قۇرۇلۇشى خۇدانىڭ شۇ يەردە قوغدىنىۋېچى ۋە باشپاناھ بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ، دېمەك، ئۇلار)يۇتىپەرەس(ئەللەر ئارىسىدا بولسىمۇ، خۇدا)ئۇلار ئۈچۈن ئىزدىگەن بولسا(ئۇلارغا جىسمانىي ھەم روھىي جەھەتتە باشپاناھ بولۇپ، ئۇلارنى تىنچ ساقلايدۇ ۋە ئۇلارغا دۇرۇس يوللاردا مېڭىشقا يەنە يارىدەمچى بولىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »...□□□ ئۇلارغا قىسقا ۋاقىت بىر پاك-مۇقەددەس باشپاناھ بولدۇم». □ **11:19** »**ئۇلارغا مېھرلىك بىر قەلبنى بېرىمەن«**
ـ ئىبرانىي تىلىدا سۆزمۇسۆز: »ئۇلارغا گۆشلۈك بىر قەلبنى بېرىمەن« دېگەنلىكتۇر. ■ **11:19** يەر. 39:32□ ئەز. 2636: ■ **11:20** يەر. 7:24□ 22:30□ 1:31□ 3832:

21 بىراق كۆڭۈللىرى لەنەتلىك نەرسىلەرگە ۋە يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىغا بېغىشلانغانلار بولسا، مەن ئۇلارنىڭ يوللىرىنى
ئۆز بېشىغا چۈشۈرىمەن«، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.«■

خۇدانىڭ شان-شەرپى يېرۇسالېمدىن چىقىپ كېتىدۇ

22 كېرۇبلار قاناتلىرىنى يايدى، ئۇلارنىڭ چاقلىرى ئۆز يېنىدا تۇراتتى؛ ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ شان-شەرپى ئۇلار
ئۈستىدە يۇقىرى تۇراتتى؛
23 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرپى شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىن چىقىپ، شەھەرنىڭ شەرق تەرىپىدىكى تاغ ئۈستىدە
توختىدى. □
24 شۇنىڭ بىلەن روھ مېنى كۆتۈرۈپ، خۇدانىڭ روھى بەرگەن بۇ كۆرۈنۈشتە مېنى كالدىيەگە، يەنى سۈرگۈن
بولغانلارغا ئاپاردى؛ شۇئان مەن كۆرگەن بۇ كۆرۈنۈش مەندىن كەتتى. □
25 شۇنىڭ بىلەن مەن سۈرگۈن بولغانلارغا پەرۋەردىگار ماڭا كۆرسەتكەن بارلىق ئىشلارنى سۆزلەپ بەردىم.

12

يېرۇسالېم ئاھالىسىنىڭ سۈرگۈن بولۇشىنىڭ سۈرەتلىنىشى

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، سەن ئاسىي بىر جەمەت ئارىسىدا تۇرىسەن؛ ئۇلارنىڭ كۆرۈشكە كۆزى بار ئەمما كۆرمەيدۇ،
ئاڭلاشقا قۇلىقى بار، ئەمما ئاڭلىمايدۇ، چۈنكى ئۇلار ئاسىي بىر جەمەتتۇر. ■
3 ۋە سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، سۈرگۈن بولغۇچىنىڭ يۈك-تاقلىرىنى تەييارلاپ قويغىن؛ ۋە كۈندۈزدە ئۇلارنىڭ
كۆز ئالدىدا سۈرگۈن بولغۇچىدەك ئۆز جايىڭدىن باشقا جايغا بارغىن. گەرچە ئۇلار ئاسىي بىر جەمەت بولسىمۇ،
ئېھتىماللىقى يوق ئەمەسكى، ئۇلار چۈشىنىپ يېتىدۇ.
4 كۈندۈزدە ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا سۈرگۈن بولۇشقا تەييارلىغان يۈك-تاقلاردەك يۈك-تاقلىرىڭنى ئېلىپ چىق؛
ئاندىن كەچ كىرەي دېگەندە ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا سۈرگۈن بولىدىغان كىشىلەردەك جايىڭدىن چىقىپ كەتكىن؛
□
5 تامنى كولاپ تېشىپ، يۈك-تاقلىرىڭنى ئېلىپ چىققىن؛ □
6 ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا بۇنى مۇرىۋىگە ئېلىپ، گۇگۇمدا كۆتۈرۈپ چىقىپ كەتكىن؛ يەرنى كۆرەلمەسلىكىڭ
ئۈچۈن يۈزۈڭنى ياپقىن؛ چۈنكى مەن سېنى ئىسرائىل جەمەتىگە بېشارەت قىلدىم.□

■ 11:21 ئەز. 109:

□ 11:23 »پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرپى ... شەھەرنىڭ شەرق تەرىپىدىكى تاغ ئۈستىدە توختىدى« ـ بۇ تاغ »زەيتۇن تېغى«دۇر. ئەزاكىيال پەيغەمبەر پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرپىنى شۇ ۋاقىتتا يەنە كۆرمىدى. ئەزاكىيالنىڭ ھەممە بېشارەتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇپ قارىغاندا، خۇدانىڭ شان-شەرپى شۇ چاغدا تاغدا ئۆزۈن تۇرماي ئىسرائىل زېمىنىدىنمۇ مۇتلەق كەتتى. بىراق كېيىن (43-□□□□□) تۇ مۇشۇ شان-شەرەپ يەنە شەرق تەرىپىدىن كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ.

□ 11:24 »روھ مېنى كۆتۈرۈپ، ... مېنى كالدىيەگە، يەنى سۈرگۈن بولغانلارغا ئاپاردى« ـ » كالدىيە« بابىل ئىمپېرىيەسىنىڭ بىر قىسمى.

■ 12:2 يەش. □9:6 يەر. □21:5 ئەز. 2:8-3□ 263: 27،

□ 12:4 »كۈندۈزدە ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا سۈرگۈن بولۇشقا تەييارلىغان يۈك-تاقلاردەك يۈك-تاقلىرىڭنى ئېلىپ چىق؛ ئاندىن كەچ كىرەي دېگەندە ... جايىڭدىن چىقىپ كەتكىن؛...» ـ 4-6-ئايەتتىكى بۇيرۇق بەلكىم 3-ئايەتتىكى بۇيرۇقنى تەپسىلىرەك چۈشەندۈرىدۇ.

□ 12:5 »تامنى كولاپ تېشىپ، ... چىققىن« ـ »تام« بەلكىم ھويلىنىڭ تېمى.

□ 12:6 »...□□□□□ كۆرەلمەسلىكىڭ ئۈچۈن يۈزۈڭنى ياپقىن؛ چۈنكى مەن سېنى ئىسرائىل جەمەتىگە بېشارەت قىلدىم» ـ بۇ بېشارەت كېيىنكى ئايەتلەردە (11-14) چۈشەندۈرۈلىدۇ.

7 ۋە مەن بۇيرۇلغان بويىچە شۇنداق قىلدىم، كۈندۈزدە مەن سۈرگۈن بولغۇچى كىشىدەك يۈك-تاقلىرىمنى ئېلىپ چىقتىم؛ ۋە كەچ كىرگەندە قولۇم بىلەن تامنى كولاپ تېشىپ، يۈل-تاقلىرىمنى چىقىرىپ، گۈگۈمدە ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا مۇرەمگە ئېلىپ كۆتۈرۈپ ماڭدىم.

8 ئەتىگەندە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ

9 »ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل جەمەتى، يەنى ئاسىي بىر جەمەت، سەندىن: »بۇ نېمە قىلغىنىڭ« دەپ سوريغان ئەمەسمۇ؟

10 ئۇلارغا: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: بۇ يۈكلەنگەن ۋەھىي يېرۇسالېمدىكى شاھزادە ھەم شۇ يەردىكى بارلىق ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەر توغرۇلۇقتۇر« ـ دېگىن.□

11 ئۇلارغا: »مەن سىلەر ئۈچۈن بېشارەت. مەن قانداق قىلغان بولسام، ئەمدى ئۇلارغىمۇ شۇنداق ئىشلار قىلىنۇرۇلىدۇ؛ ئۇلار ئەسىر بولۇپ سۈرگۈن بولىدۇ« ـ دېگىن.

12 ئۇلار ئارىسىدىكى شاھزادە ئۆز يۈك-تاقلىرىنى گۈگۈمدە مۇرىسىدە كۆتۈرۈپ چىقىدۇ؛ ئۇلار تامنى كولاپ تېشىپ توشۇكتىن نەرسىلىرىنى چىقىرىدۇ؛ ئۇ ئۆز يۈزىنى يېپىپ زېمىنى كۆرەلمەيدىغان بولىدۇ. ■

13 شۇنىڭ بىلەن ئۆز تورۇمىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە يايمەن، ئۇ مېنىڭ قىلتىقىمدا تۇتۇلىدۇ؛ مەن ئۇنى كالدىيەلەرنىڭ زېمىنى بولغان بابىلغا ئاپىرىمەن، بىراق ئۇ ئۇ يەرنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرمەيدۇ؛ ئۇ شۇ يەردە ئۆلىدۇ. □ ■

14 ئۇنىڭغا يارىدەملەشكەن ئۆپچۈرىسىدىكىلەرنىڭ ھەممىسىنى ھەم بارلىق قوشۇنلىرىنى مەن بارلىق شامالغا تارقىتىۋېتىمەن؛ مەن قىلىچنى غىلاپتىن سۇغۇرۇپ ئۇلارنى قوغلايمەن. ■

15 مەن ئۇلارنى ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىۋەتكىنىمدە، مەملىكەتلەر ئىچىگە تاراتقىنىمدا ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.

16 بىراق ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئاز بىر قىسمىنى، قىلىچ، ئاچارچىلىق ھەم ۋابا كېسىلىدىن خالاس قىلىمەن؛ مەقسىتىم شۇكى، ئۇلارغا ئۆزلىرى بارىدىغان ئەللەردە ئۆزلىرىگە يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىنى ئېتىراپ قىلدۇرۇشتىن ئىبارەت؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.«□

17 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ

18 »ئىنسان ئوغلى، ئۆز نېنىڭنى تىترىگەن ھالدا يېگىن، سۈيۈڭنى دىر-دىر قىلىپ ئەنسىرىگەن ھالدا ئىچكىن؛

19 ھەم شۇ زېمىندىكى كىشىلەرگە مۇنداق دەپ ئېيتقىن: »رەب پەرۋەردىگار يېرۇسالېمدىكىلەر ۋە ئىسرائىل زېمىنىدە ئۆرۈۋاتقانلار توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: »ئۇلار ئۆز نېنىنى ئەنسىرەش ئىچىدە يەيدۇ، سۈيىنى دەككە-دۈككىدە ئىچىدۇ، چۈنكى زېمىندە ئۆرۈۋاتقانلارنىڭ جەبىر-زۇلۇمى تۈپەيلىدىن، ئۇ يەر ھەممىسى يەكسان قىلىنىدۇ. ■

□ **12:10** **»يېرۇسالېمدىكى شاھزادە«** ـ زەدەكىيا پادىشاھتۇر. بىراق ئەزاكىيال پەيغەمبەر بەلكىم ئۇنى ئەرزىمەس دەپ قارىغاچقا، ئۇنى ھەرگىز »پادىشاھ« دېمەيدۇ.

■ **12:12** 2پاد. 25: 4.

□ **12:13** **«...□□ مېنىڭ قىلتىقىمدا تۇتۇلىدۇ؛ مەن ئۇنى كالدىيەلەرنىڭ زېمىنى بولغان بابىلغا ئاپىرىمەن، بىراق ئۇ ئۇ يەرنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرمەيدۇ؛ ئۇ شۇ يەردە ئۆلىدۇ»** ـ بۇ بېشارەت تېز ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى. زەدەكىيا پادىشاھ بابىل ئىمپېرىيەسىنىڭ يېرۇسالېمنى قورشىۋالغان مۇھاسىرىسى ئاستىدا يۈسۈلگەن سىپىلىدىن ئۇنۇپ قاچىماقچى ئىدى. بابىل ئەسكەرلىرى ئۇنى ئۇتۇۋېلىپ نېبوقادنەسارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى، نېبوقادنەسار ئۇنىڭ كۆزلىرىنى ئويۇۋەتتى. ئۇ بابىلدا ئۆلدى »)يەر.» 52: 11نى، «2□□□.» 7-25: 1نى كۆرۈڭ.(مۇشۇ تېكىستلەردە دېيىلگەن »ئىشىك« بەلكىم توسۇلغان ياكى بۇزۇلغان يولۇشى مۇمكىن، شۇنىڭ قېچىش ئۈچۈن »تامنى كولاش« كېرەك ئىدى.

■ **12:13** ئەز. 2017:

■ **12:14** ئەز. 125□10:

□ **12:16** **»شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ«** ـ مۇشۇ جۈملىدىكى »ئۇلار« بەلكىم يات ئەللەر؛ ئۇلار ئىسرائىل جەمەتىنى باسقان بالا-ئېشىپەتلەرنى ئىسرائىللاردىن ئاڭلاپ، بۇ ئىشلارنى پەرۋەردىگارنىڭ جازاسى دەپ چۈشىنىدۇ. ■ **12:19** ئەز. 164:

20 ئاھاللىك شەھەرلەر خارابە بولۇپ، زېمىن ۋەيرانە بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى
تونۇپ يېتىسىلەر.«
21 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
22 »ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل زېمىنىدە: »كۈنلەر ئۆزارتىلدۇ، ھەربىر ئالامەت كۆرۈنۈش بىكارغا كېتىدۇ«
دېگەن ماقالنى ئېيتقىنى نېمىسى؟ □
23 ئەمدى ئۇلارغا: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن بۇ ماقالنى يوق قىلىمەن، ئىسرائىلدا بۇ ماقال
ئىككىنچى ئىشلىتىلمەيدۇ، سەن ئەكسىچە ئۇلارغا: »كۈنلەر يېقىنلاشتى، ھەربىر ئالامەت كۆرۈنۈشنىڭ ئەمەلگە
ئاشۇرۇلۇشىمۇ يېقىنلاشتى« ـ دېگىن.
24 چۈنكى ئىسرائىل جەمەتىدە يالغان »ئالامەت كۆرۈنۈش« يا كى ئادەمنى ئۆچۈرۈدىغان پاچىلىقلار قايتا بولمايدۇ.
25 چۈنكى مەن پەرۋەردىگاردۇرمەن، مەن سۆز قىلىمەن، ھەم قىلغان سۆزۈم چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ، يەنە
كېچىكتۈرۈلمەيدۇ. چۈنكى سىلەرنىڭ كۈنلىرىڭلاردا، ئى ئاسىي جەمەت، مەن سۆز قىلىمەن ھەم ئۇنى ئەمەلگە
ئاشۇرىمەن« ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.«
26 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
27 »ئى ئىنسان ئوغلى، مانا، ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەر سېنىڭ توغرۇلۇق: »ئۇ كۆرگەن ئالامەت كۆرۈنۈشلەر
ئۈزۈن كۈنلەردىن كېيىنكى ۋاقىتلارنى كۆرسىتىدۇ، ئۇ بىزگە يىراق كەلگۈسى توغرۇلۇق بېشارەت بېرىدۇ« ـ
دەيدۇ.
28 شۇڭا ئۇلارغا: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مېنىڭ سۆزلىرىمدىن ھېچقايسىسى يەنە كېچىكتۈرۈلمەيدۇ،
بەلكى قىلغان سۆزۈم ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار« ـ دېگىن.«

13

ساختا پەيغەمبەرلەرگە بولغان ئاگاھ

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 »ئى ئىنسان ئوغلى، سەن ئىسرائىلنىڭ بېشارەت بەرگۈچى پەيغەمبەرلىرى، يەنى ئۆز تەسەۋۋۇرى بىلەن بېشارەت
بەرگۈچىلەرنى ئەيىبلەپ بېشارەت بېرىپ: »پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار«! ـ دېگىن.
3 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۆز روھىغا ئەگىشىپ ماڭىدىغان، ھېچ ۋەھىينى كۆرمىگەن ھاماقەت
پەيغەمبەرلەرنىڭ ھالىغا ۋاي!
4 ئى ئىسرائىل، سېنىڭ پەيغەمبەرلىرىڭ خۇددى خارابىلەر ئارىسىدا يۈرۈۋاتقان تۈلكىلەردەك بولدى.
5 سىلەر بۆسۈلگەن جايلارغا چىقمىغانسىلەر، ئۆنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ كۈنىدە بولىدىغان جەڭدە پۇختا تۇرۇشى
ئۈچۈن ئىسرائىل جەمەتىنىڭ بۇزۇلغان تېمىنى ھېچ ياسىمىدىڭلار.□
6 »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ« دېگۈچىلەر بولسا پەقەت ساختا بىر كۆرۈنۈشنى ۋە يالغان پالنى كۆرگەنلەردىن
ئىبارەتتۇر، پەرۋەردىگار ئۇلارنى ئەۋەتمىگەن، بىراق ئۇلار ئۆز سۆزىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى ئۈمىد قىلىدۇ.
7 سىلەر »پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ« دېگىنىڭلاردا، مەن ھېچ سۆز قىلمىغان تۇرسام، سىلەر ساختا بىر »ئالامەت
كۆرۈنۈش«نى كۆرگەن، يالغان پالنى ئېيتقان ئەمەسمۇ؟

□ 12:22 »كۈنلەر ئۆزارتىلدۇ، ھەربىر ئالامەت كۆرۈنۈش بىكارغا كېتىدۇ« ـ بۇ ماقال بەلكىم ئىسرائىللارنىڭ كۆپ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشلىرىغا بولغان گۇمانلىرىنى يا كى بەلكى خەلقنىڭ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشلىرىغا قۇلاق سالماسلىققا بولغان باھانىسىنى ئىپادىلەيدۇ.
□ 13:5 »سىلەر بۆسۈلگەن جايلارغا چىقمىغانسىلەر، ئۆنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ كۈنىدە .. ئىسرائىل جەمەتىنىڭ بۇزۇلغان تېمىنى ھېچ ياسىمىدىڭلار«
ـ بۇ گەپنۇ ساختا پەيغەمبەرلەرگە ئېيتىلغان: 4-ئايەت يوچىچە ئۇلار »خارابىلەر ئارىسىدا يۈرگەن تۈلكىلەردەك« بولىدۇ ـ بەلكىم ئىسرائىل جەمئىيىتىنىڭ
بۇزۇلغان ئەھۋالىغا زادىلا قارىماي، پەقەت ئۆزلىرى ئۈچۈن كىچىككىنە بىر »ئۆۋا ئوشۇكىنى« كولاش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتىدۇ.

8 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »سىلەر ئويدۇرما سۆزلىگىنىڭلار، يالغان »ئالامەت كۆرۈنۈش«لەرنى
كۆرگىنىڭلار تۈپەيلىدىن، ئەمدى مانا، مەن سىلەرگە قارشىمەن، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار،
9 ـ مېنىڭ قولۇم ساختا »ئالامەت كۆرۈنۈش«نى كۆرگەن ۋە يالغان پالنى ئېيتقان پەيغەمبەرلەر بىلەن قارشىلىشىدۇ؛
ئۇلار ئۆز خەلقىمنىڭ كېڭىشىدە ئولتۇرمايدۇ، ئۇلار ئىسرائىل جەمەتىنىڭ نەسەبنامىسىدە خاتىرىلەنمەيدۇ؛ ئۇلار
ئىسرائىلنىڭ زېمىنىغا ھېچ كىرگۈزۈلمەيدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ رەب پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ
يېتىسىلەر.
10 بەرھەق، ئۇلار تىنىچ-ئامانلىق بولمىغاندىمۇ »تىنىچ-ئامانلىق«! دەپ جار سېلىپ، خەلقىمنى ئېزىقتۇرغانلىقى
ئۈچۈن، بىرسى نېپىز ئارا تامنى قوپۇرسا، ئۇلار كېلىپ پەقەت ئۇنى ھاك سۈۋاق بىلەن ئاقارتىپ قويغانلىقى ئۈچۈن ـ
11 تامنى ھاك سۈۋاق بىلەن ئاقارتىۋاتقانلارغا: »بۇ تام يىقىلىدۇ«! دېگىن! كەلكۈندەك بىر يامغۇر ياغىدۇ! ئى
يوغان مۆلدۈرلەر، سىلەر چۈشىسىلەر! دەھشەتلىك بىر شامال چىقىدۇ؛ □
12 ۋە مانا، تام ئۈرۈلۈپ چۈشكەندە، خەق سىلەردىن: »سىلەر بۇ تامنى سۈۋىغان ھاك سۈۋاق قېنى«! دەپ
سورىمامدۇ؟
13 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »ئۆز قەھرىم بىلەن دەھشەتلىك بىر شامال پارتلىتىپ چىقىرىمەن؛
مېنىڭ ئاچچىقىمدىن كەلكۈندەك بىر يامغۇر ۋە ھەممىنى ھالاك قىلىدىغان قەھرلىك مۆلدۈرلەر ياغىدۇ.
14 شۇنىڭ بىلەن مەن سىلەر ھاك سۈۋاق بىلەن ئاقارتقان تامنى غۇلىتىپ، ئۇنىڭ ئۇلىنى ئاشكارە قىلىپ، ئۇنى يەر
بىلەن يەكسان قىلىمەن؛ ئۇ غۇلاپ چۈشكەندە، سىلەر ئۇنىڭ ئارىسىدا ھالاك بولىسىلەر؛ ۋە مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.
16-15 شۇنداق قىلىپ مەن قەھرىمنى تام ھەم ئۇنى ھاك سۈۋاق بىلەن ئاقارتقانلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرۈپ پىغاندىن
چىقىمەن؛ ۋە: »تام يوق بولدى، شۇنداقلا ئۇنى ھاك سۈۋاق بىلەن ئاقارتقانلار، يەنى يېرۇسالىم تورغۇلۇق بېشارەت
بەرگۈچى، ھېچ تىنىچ-ئامانلىق بولمىغاندىمۇ ئۇ تورغۇلۇق تىنىچ-ئامانلىقنى كۆرسەتكەن »ئالامەت كۆرۈنۈش«نى
كۆرگەن ئىسرائىلنىڭ پەيغەمبەرلىرىمۇ يوق بولدى« ـ دەيمەن.«□

»ئايال پەيغەمبەرلەر« توغرۇلۇق بېشارەت

17 »ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، ئۆز تەسەۋۋۇرى بويىچە بېشارەت بەرگۈچى ئۆز خەلقىڭنىڭ قىزلىرىغا يۈزۈڭنى
قارىتىپ، ئۇلارنى ئەيىبلەپ بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: ـ
18 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »ئۆز بىغىشلىرىنىڭ ھەربىرىگە سېھىرلىك بىلەزۈكلەرنى قاداپ، جانلارنى
تۇزاققا ئېلىش ئۈچۈن ھەرقانداق ئېگىز-پاكار ئادەملەرنىڭ بېشىغا پەرەنچىنى ياسىغانلارغا ۋاي! ئەمدى سىلەر ئۆز
خەلقىمنىڭ جانلىرىنى تۇزاققا چۈشۈرۈپ، جانلىرىڭلارنى ساق قالدۇرىمز دەۋاتامسىلەر؟ □
19 پەچچە ئۈتام ئارپا، نەچچە چىشلەم نانىنى دەپ سىلەر ماڭا كۈپۈرلۈق قىلىپ، يالغان سۆزگە قۇلاق سالىدىغان
مېنىڭ خەلقىمگە يالغانچىلىقىڭلار ئارقىلىق ئۆلەسكە تېگىشلىكلىرىنى ئۆلتۈرۈپ، تىرىك قالماسلىققا تېگىشلىكلىرىنى
ھايات قالدۇرماقچىمۇسىلەر؟■

□ 13:11 »تامنى ھاك سۈۋاق بىلەن ئاقارتىۋاتقانلارغا: »بۇ تام يىقىلىدۇ«! دېگىن«! ـ ئەزاكىيال ساختا پەيغەمبەرلەرنى مەسئۇلىيەتسىز تاجىلارغا ئوخشىتىدۇ. نېپىز بىر تامنى پۇختا سۈۋاپ كۆچەيتىشنىڭ ئورنىدا، ئۇلار پەقەت چىرايلىق كۆرۈنۈش ئۈچۈن ئۇنى ھاك بىلەن ئاقارتىدۇ.

□ 16-13:15 »مەن قەھرىمنى تام ھەم ئۇنى ھاك سۈۋاق بىلەن ئاقارتقانلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرۈپ پىغاندىن چىقىمەن؛ ۋە ... دەيمەن« ـ مەزكۇر بېشارەتتىكى ئەڭ ئاخىرقى ئايەت بويىچە بۇ »نېپىز تام« پېرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ، ئەمدى ساختا پەيغەمبەرلەر ئۇنىڭ بۇزۇق يەرلىرىنى پۇختا قىلماي، پەقەت ھەممىسى چىرايلىق كۆرۈنۈشنى دەپ ئۇنى »ساختا بېشارەتلەر« بىلەن ئاقارتىدۇ.

□ 13:18 »ئۆز بىغىشلىرىنىڭ ھەربىرىگە سېھىرلىك بىلەزۈكلەرنى قاداپ، ... ھەرقانداق ئېگىز-پاكار ئادەملەرنىڭ بېشىغا پەرەنچىنى ياسىغانلارغا ۋاي!« ـ ئايالار بۇ »بىلەزۈك« ۋە »پەرەنچە«لەرنى قانداق ئىشلەتكەنلىكى ئانچە ئېنىق بولمىسىمۇ، لېكىن شۈبھىسىزكى، ئۇلار ئارقىلىق سېھىرلىك، جادۇگەرلىك يولىدا ھەرقانداق ئادەملەرنى دەمدى قىلىپ ئۆز ئىندىكىگە كەلتۈرمەكچى بولغان؛ 19-ئايەت تېخىمۇ كۆپ تەپسىلاتلارنى بىزگە تەمىنلەيدۇ.■ 13:19 مىك. 53:

20 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مانا، مەن سىلەرنىڭ قۇشلارنى تۇزاققا چۇشۇرگەندەك كىشىلەرنى تۇزاققا چۇشۇرگۈچى سېھىرلىك »تېڭىق«لىرىڭلارغا قارشىمەن، مەن ئۇلارنى بىلىكىڭلاردىن يىرتىپ تاشلايمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر قۇشلارنى تۇزاققا چۇشۇرگەندەك تۇتقان كىشىلەرنى ئەركىنلىككە ئۇچۇرۇۋېتىمەن.
21 مەن سىلەرنىڭ پەرەنجىلىرىڭلارنىمۇ يىرتىپ تاشلۇۋېتىپ، خەلقىمنى قولۇڭلاردىن قۇتقۇزىمەن؛ ئۇلار يەنە قولۇڭلاردا ئولجا بولۇپ تۇرمايدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.
22 سىلەر يالغانچىلىق بىلەن، تۆزۈم ئازار بەرمىگەن ھەققانىي ئادەملەرنىڭ كۆڭلىگە ئازار بەرگەنلىكىڭلار ئۈچۈن، شۇنداقلا رەزىل ئادەملەرنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قۇتقۇزۇشقا ئۇلارنى رەزىل يولدىن ياندۇرماي، ئەكسىچە ئۇلارنىڭ قولىنى كۆچەيتكىنىڭلار ئۈچۈن،
23 سىلەر قۇرۇق »ئالامەت كۆزۈنۈش«لەرنى ئىككىنچى بولۇپ كۆرمەيسىلەر، يا كى يالغان پالچىلىق قىلمايسىلەر؛ مەن ئۆز خەلقىمنى قولۇڭلاردىن قۇتقۇزىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.«

14

بۇتپەرەسلىك قىلىدىغانلارغا ۋاي!

1 ئىسرائىل ئاقساقاللىرىنىڭ بەزىلىرى مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ ئالدىمدا ئولتۇرۇشتى. ■
2 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
3 »ئى ئىنسان ئوغلى، مۇشۇ ئادەملەر ئۆز بۇتلىرىنى كۆڭلىگە تىكلەپ، ئادەملەرنى پۈتلاشتۇرىدىغان ئۆز قەبىھلىكىنى كۆز ئالدىغا قويغانىدى. ئەمدى ئۇلارنىڭ مېنى ئىزدەپ مەندىن يول سورىشىنى قوبۇل قىلامدىمەن؟
4 ئەمدى ئۇلارغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »ئىسرائىل جەمەتىدىكى كۆڭلىدە ئۆز بۇتلىرىنى تىكلەپ، ئادەملەرنى پۈتلاشتۇرىدىغان ئۆز قەبىھلىكىنى كۆز ئالدىغا قويۇپ، ئاندىن پەيغەمبەر ئالدىغا كېلىدىغان ھەربىر ئادەمنى بولسا، مەنكى پەرۋەردىگار ئۆزىنىڭغا بۇتلىرىنىڭ كۆپلۈكى بويىچە جاۋاب قايتۇرىمەن.
5 شۇنداق قىلىپ مەن ئىسرائىل جەمەتىنىڭ كۆڭلىنى ئۆزۈمگە ئىگىلدۇرىمەن؛ چۈنكى ئۇلار بارلىق بۇتلىرى بىلەن ماڭا يات بولۇپ كەتتى.«
6 ـ شۇڭا ئىسرائىل جەمەتىگە مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »توۋا قىلىڭلار! بۇتلىرىڭلاردىن يېنىپ يېنىمغا قايتىپ كېلىڭلار! بارلىق يىرگىنچلىك قىلمىشىڭلاردىن يۈزۈڭلارنى ئۆرۈڭلار!
7 چۈنكى ئىسرائىل جەمەتىدىكى ئۆزلىرىنى مەندىن ئايرىپ، ئۆز بۇتلىرىنى كۆڭلىدە تىكلەپ، ئادەملەرنى پۈتلاشتۇرىدىغان ئۆز قەبىھلىكىنى كۆز ئالدىغا قويۇپ، ئاندىن مەندىن سوراش ئۈچۈن پەيغەمبەرنىڭ ئالدىغا كېلىدىغان ھەرقايسى ئادەم يا كى شۇنىڭغا ئوخشاش ئىسرائىلدا ئۆرۈۋاتقان ھەرقايسى مۇساپىرلار بولسا، مەنكى پەرۋەردىگار ئۆزۈم ئۆلارغا جاۋاب قايتۇرىمەن؛
8 مەن مۇشۇ كىشىنى بىر ئاگاھ بېشارىتى قىلىپ ئۆنى سۆز-چۆچەككە قالدۇرۇشقا يۈزۈمنى ئۆنىڭغا قارشى قىلىمەن؛ مەن خەلقىمنىڭ ئارىسىدىن ئۆنى ئۈزۈپ تاشلايمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر. ■
9 بىراق پەيغەمبەر ئۆزى ئېزىقتۇرۇلۇپ، بىر بېشارەتلىك سۆز قىلغان بولسا، ئۇ چاغدا ئۆزۈم پەرۋەردىگار شۇ پەيغەمبەرنى ئېزىتقۇغا ئۆچراتقانمەن؛ مەن ئۆنىڭغا قارشى قولۇمنى ئۆزارتىپ، ئۆنى خەلقىم ئارىسىدىن ھالاك قىلىمەن.

■ 14:1 ئەز. 120: ■ 14:8 قان. 37:28 ئەز. 155:

■ □
10 ئۇلار قەبىلىكىنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ، پەيغەمبەرگە بېرىلىدىغان جازا بىلەن سورىغۇچىغا بېرىلىدىغان جازا
ئوخشاش بولىدۇ.
11 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىل جەمەتى يەنە مەندىن چەتنەپ كەتمەيدۇ، ياكى يەنە ئاسىيلىقلىرى بىلەن ئۆزلىرىنى
بۇلغىمايدۇ؛ ئۇلار مېنىڭ خەلقىم، ۋە مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن« ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.«

كېلىۋاتقان جازانى ھەتتا ھەققانىي كىشىلەرمۇ ئىسرائىلدىن ياندۇرمايدۇ

12 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
13 »ئى ئىنسان ئوغلى، مەلۇم بىر زېمىن ماڭا ئاسىيلىق قىلىپ گۇناھ قىلغاندا، مەن شۇنىڭ بىلەن قولۇمنى ئۇنىڭغا
قارشى ئۇزارتىپ، ئۇلارنىڭ يۇلەنچۈكى بولغان نېننى قۇرۇتۇۋېتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاچارچىلىقنى ئەۋەتىمەن ھەم
ئىنسان ۋە ھايۋانلارنى ئۇنىڭدىن ئۈزىمەن؛ □ ■
14 ئەمدى ئۇ چاغدا نۇھ، دانىيال ۋە ئايۇپتىن ئىبارەت ئۈچ ھەزرەت ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان بولسىمۇ، ئۇلار ئۆز
ھەققانىيلىقى تۈپەيلىدىن پەقەت ئۆز جانلىرىنلا ساقلىيالغان بولاتتى ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.□
15 ئەگەر مەن زېمىندىن يىرتقۇچ ھايۋانلارنى ئوتكۈزسەم، ئۇلار ئۇنى باللىرىدىن جۇدا قىلسا، ھايۋانلار تۈپەيلىدىن
ئۇنىڭدىن ئوتكۈچى ھېچبىر ئادەم بولماي، ئۇ ۋەيرانە بولسا،
16 ئەمدى مەن ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار ـ مۇشۇ ئۈچ ھەزرەت ئۇنىڭدا
تۇرۇۋاتقان بولسىمۇ، ئۇلار نە ئۆز ئوغۇللىرى نە قىزلىرىنى قۇتقۇزالمايتتى؛ ئۇلار پەقەت ئۆز جانلىرىنى قۇتقۇزالايتتى،
زېمىننىڭ ئۆزى ۋەيرانە پېتى قالاتتى.
17 ياكى بولمىسا مەن شۇ زېمىنغا قىلىچنى چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭدىن ئىنسان ھەم ھايۋاننى ئۈزۈۋەتكەن بولسام،
18 ئەمدى ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار ـ مۇشۇ ئۈچ ھەزرەت ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان
بولسىمۇ، ئۇلار نە ئۆز ئوغۇللىرى نە قىزلىرىنى ساقلاپ قۇتقۇزالمايتتى؛ ئۇلار پەقەت ئۆز جانلىرىنى قۇتقۇزالايتتى.
19 ياكى بولمىسا مەن شۇ زېمىنغا ۋابا كېسىلىنى چۈشۈرۈپ، ئۆز قەھرىمنى قان تۆكتۈرۈلۈشى بىلەن ئۈستىگە تۆكسەم،
ئۇنىڭدىن ئىنسان ھەم ھايۋاننى ئۈزۈۋەتكەن بولسام،
20 ئەمدى ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار ـ نۇھ، دانىيال ۋە ئايۇپتىن ئىبارەت ئۈچ
ھەزرەت ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان بولسىمۇ، ئۇلار نە ئۆز ئوغلىنى نە قىزىنى قۇتقۇزالمايتتى؛ ئۇلار پەقەت ھەققانىيلىقى بىلەن
ئۆز جانلىرىنى قۇتقۇزالايتتى.
21 ئەمدى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئەمدى شۇنداق بولغاندىن كېيىن، ئىنسان ھەم ھايۋاننى ئۈزۈۋېتىش
ئۈچۈن يېرۇسالېمغا تۆت جازايىمنى، يەنى قىلىچ، ئاچارچىلىق، يىرتقۇچ ھايۋان ۋە ۋابا كېسىلىنى چۈشۈرسەم قانداق
بولار؟

□ **14:9** »بىراق پەيغەمبەر ئۆزى ئېزىقتۇرۇلۇپ، بىر بېشارەتلىك سۆز قىلغان بولسا، ئۇ چاغدا ئۆزۈم پەرۋەردىگار شۇ پەيغەمبەرنى ئېزىقتۇغا ئۆچىراتقانمەن؛...» ـ مۇشۇ دېگىنى، پەرۋەردىگار ئادەملەرنى ئېزىقتۇرۇشنى خالايدۇ دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە. بىراق ئۆز ئادىمى بولغان پەيغەمبەر ئادەمگە خۇشامەت قىلماقچى بولسا ياكى ئۆز مەنپەئەتىنى كۆزلەپ يۈرىدىغان بولسا، ئەمدى شۇ چاغدا خۇدا ئۆزى ئازدۇرۇشى، ئېزىقتۇغا ئۆچىرىتىشى ياكى يامان روھلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇشى مۇمكىن. شۇ چاغدا ئۇنىڭ ئېيتقان سۆزىنىڭ ھەممىسى قۇرۇق بولىدۇ، ئەمما ئۇ ئۆزى ئۇنىڭغا ئىشىنىدۇ.

■ **14:9** ئەز. 13□1: 2، 9

□ **14:13** »يۇلەنچۈكى بولغان نېنى« ـ ئىبرانىي تىلدا »نان بولغان ھاسىسى« دېيىلدۇ، 16:4-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **14:13** لاۋ. 26:26□ ئەز. 16:4□ 165:

□ **14:14** »ئۇ چاغدا نۇھ، دانىيال ۋە ئايۇپتىن ئىبارەت ئۈچ ھەزرەت ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان بولسىمۇ،...» ـ دانىيال پەيغەمبەر ئون ئۈچ يىل ئىلگىرى بابىلغا سۈرگۈن بولۇپ، ئاندىن نېبوقادنەسار ئۆچۈن باش ۋەزىر قىلىنغان.

22 براق مانا، ئۇنىڭدا قېلىپ قالغانلار بولىدۇ، يەنى ئوغۇل-قىزلار ئۇنىڭدىن چىقىرىلىپ قۇتقۇزۇلىدۇ، مانا، ئۇلار
سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا چىقىپ، سىلەر ئۇلارنىڭ يوللىرى ھەم قىلمىشلىرىنى كۆرۈپ يېتىسىلەر؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر
مەن يېرۇسالېمغا چۈشۈرگەن كۈلپەت، يەنى ئۇنىڭغا چۈشۈرۈلگەن بارلىق ئىشلار توغرۇلۇق تەسەللى ئالىسىلەر؛
23 ئەمدى سىلەر ئۇلارنىڭ يوللىرى ھەم قىلمىشلىرىنى كۆرگىنىڭلاردا، ئۇلار سىلەرگە تەسەللى ئېيتىدۇ؛
سىلەر مېنىڭ ئۇنىڭدا بارلىق قىلغان ئىشلىرىمنى بىكاردىن-بىكار قىلمىغانلىقىمنى تونۇپ يېتىسىلەر، ـ دەيدۇ رەب
پەرۋەردىگار.»□

15

ئۈزۈم تېلى توغرۇلۇق تەمسىل

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 »ئى ئىنسان ئوغلى، ئۈزۈم تېلى ياغىچىنىڭ باشقا دەرەخ ياغاچلىرىدىن نېمە ئارتۇقچىلىقى بار، ئۇنىڭ شېخىنىڭ
ئورماندىكى دەرەخلەر ئارىسىدا نېمە ئالاھىدىلىكى بار؟
3 ئۇنىڭدىن بىرەر جابدۇقنى ياساشقا ماتېريال ئالغانىنىڭ پايدىسى بارمۇ؟ ئۇنىڭدىن چىنىلەرنى ئاسقۇدەك قوزۇقنى
ياسىغلى بولامدۇ؟
4 مانا، ئۇ ئوتقا يېقىلغۇ بولغاندا، ئوت ئۇنىڭ ئىككى ئۇچىنى كۆيدۈرگەندە، ئوتتۇرىسىمۇ يېرىم كۆيگەندە، ئەمدى
ئۇنى بىرەر ئىشقا ئىشلەتكىلى بولامدۇ؟
5 مانا، ئۇ ساق بولغاندا، ھېچقانداق ئىشقا ئىشلەتكىلى بولمىغان يەردە، ئەمدى ئوت ئۇنى كۆيدۈرۈپ يەپ
كەتكەندە، ئۇنى بىرەر ئىشقا ئىشلەتكىلى بولامدۇ؟
6 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن ئورماندىكى دەرەخلەر ئارىسىدىكى ئۈزۈم تېلىنىڭ ياغىچىنى ئوتقا
تاپشۇرغىنىمدەك، يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنى ئوتقا تاپشۇرىمەن.
7 يۇزۇمنى ئۇلارغا قارشى قىلىپ قارىسىمەن؛ ئۇلار بىر ئوتتىن چىقسا، باشقا بىر ئوت ئۇلارنى يەۋېتىدۇ. ئۇز يۇزۇمنى
ئۇلارغا قارشى بولۇپ قاراتقاندا، سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.
8 ئۇلارنىڭ قىلغان ۋاپاسىزلىقلىرى تۈپەيلىدىن مەن زېمىننى ۋەيرانە قىلىمەن« ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.»□

16

ۋاپاسىز يېرۇسالېم

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، ئۆزىنىڭ يېرگىنچلىك قىلمىشلىرىنى يېرۇسالېمنىڭ يۈزىگە سېلىپ مۇنداق دېگىن: ـ

□ 14:23 »ئەمدى سىلەر ئۇلارنىڭ يوللىرى ھەم قىلمىشلىرىنى كۆرگىنىڭلاردا، ئۇلار سىلەرگە تەسەللى ئېيتىدۇ...» ـ ئەسلىدە سۆزگۈن بولغانلار يېرۇسالېمغا چۈشكەن بالا-ئىشاپەتنى ئاڭلاپ بەلكىم ئىنتايىن ئازابلىنىشى مۇمكىن ئىدى. براق قاچقانلار كەلگەندە، ئۇلارنىڭ قىياپىتىنى ۋە قىلمىشلىرىنى كۆرۈپ، ئۇلار بۇ ئىشنىڭ ھەققەتەن خۇدانىڭ ئادىل جازاسى ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يېتىپ، »بۇ جازا ھەممىسى دۇرۇس« دەپ كۆڭلى جايىغا چۈشۈشى كېرەك.

□ 15:8 »...□□□□□□□□ قىلغان ۋاپاسىزلىقلىرى تۈپەيلىدىن مەن زېمىننى ۋەيرانە قىلىمەن» ـ بۇ بابتىكى »ئۈزۈم تېلى« دېگەن تەمسىل ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

3 رەب پەرۋەردىگار يېرۇسالېمغا مۇنداق دەيدۇ: »سېنىڭ ئەسلي زاتىڭ ۋە تۇغۇلۇشۇڭ قانائانىيلارنىڭ زېمىندا
بولغان؛ سېنىڭ ئاتاڭ ئامورىي، ئاپاڭ ھىتتي قىز ئىدى. □
4 سېنىڭ تۇغۇلۇشۇغا كەلسەك، سەن تۇغۇلغان كۈنۈڭدە كىندىكىڭ كېسىلمىگەن، سەن سۇدا يۇيۇلۇپ پاكىز
قىلىنمىغان؛ ھېچكىم ساڭا تۇز سۈركىمىگەن ياكى سېنى زاكىلىمىغان.
5 ھېچكىمنىڭ كۆزى مۇشۇ ئىشلار ئۈچۈن ساڭا رەھىم قىلمىغان ياكى ئىچىنى ساڭا ئاغرىتمىغان؛ ئەكسىچە سەن
دالاغا تاشلىۋېتىلگەنسەن، چۈنكى تۇغۇلغان كۈنۈڭدە كەمسىتىلگەنسەن.
6 شۇ چاغدا مەن يېنىڭدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، سېنى ئۆز قېنىڭدا ئېغناپ ياتقىنىڭنى كۆرگەن؛ ۋە مەن ئۆز قېنىڭدا
ياتقان ھالىتىڭدە ساڭا: »ياشىغىن«! ـ دېدىم. بەرھەق، سەن ئۆز قېنىڭدا ياتقان ھالىتىڭدە مەن ساڭا: »ياشىغىن«!
ـ دېدىم.
7 مەن سېنى دالادىكى ئوت-چۆپلەردەك ئاينىتتىم؛ سەن ئۆسۈپ خېلى بوي تارتىپ چىرايلىق بېزىلىپ ۋايىغا يەتتىڭ؛
كۆكسىلىرىڭ شەكىللەندى، چاچلىرىڭ ئۆزۈن ئۆستى؛ بىراق سەن تېخى ئۆتىمىگەن-يالىڭاچ ئىدىڭ. □
8 مەن يەنە يېنىڭدىن ئۆتۈۋېتىپ ساڭا قارىدىم؛ مانا، ئىشىق-مۇھەببەت مەزگىلىڭ يېتىپ كەلدى؛ مەن تونۇمىنىڭ
پېشىنى ئۈستۈڭگە يېيىپ قويۇپ، يالىڭاچلىقىڭنى ئەتتىم؛ مەن ساڭا قەسەم ئىچىپ، سەن بىلەن بىر ئەھدە تۈزدۇم،
دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ۋە سەن مېنىڭكى بولدۇڭ. □ ■
9 مەن سېنى سۇ بىلەن يۇيۇپ، قېنىڭنى تېنىڭدىن يۇيۇۋېتىپ، ساڭا پۇراقلىق مايىنى سۈرتتۇم.
10 مەن ساڭا كەشتىلىك كۆڭلەكنى كىيگۈزۈپ، ئايىغىڭغا دەلفىن تېرىسىدىن تىككەن كەشىلەرنى ساپتىم؛ سېنى
نېپىس كاتاپ بىلەن ئوراپ، يېپەك بىلەن يېپىپ قويدۇم.
11 سېنى زىنەت-زىننەتلەر بىلەن پەردازلىدىم، قوللىرىڭغا بىلەزۈكلەرنى، بوينۇڭغا مارجانىنى تاقاپ قويدۇم؛
12 بۇرنۇڭغا ھالقىنى، قۇلاقلىرىڭغا زىرىلەرنى، بېشىڭغا گۈزەل تاجنى كىيگۈزدۇم.
13 شۇنداق قىلىپ سەن ئالتۇن-كۈمۈش بىلەن پەردازلاندىڭ؛ كىيىم-كېچەكلىرىڭ نېپىس كاتاپ، يېپەك ۋە
كەشتىلىك رەختتىن ئىدى. يېگىنىڭ ئاق ئۇن، بال ھەم زەيتۇن مېيى ئىدى؛ سەن ئىنتايىن گۈزەل بولۇپ،
خانىش مەرتىۋىسىگە كۆتۈرۈلدۈڭ.
14 گۈزەللىكىڭ تۈپەيلىدىن ئەللەردە داڭقىڭ چىقتى؛ چۈنكى مەن ساڭا كۆركەملىكىمنى بېغىشلىشىم بىلەن
گۈزەللىكىڭ كامالەتكە يەتتى، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
15 بىراق سەن گۈزەللىكىڭگە تايىنىپ، داڭقىڭدىن پايدىلىنىپ پاھىشە بولدۇڭ؛ سەن ھەربىر ئۆتكۈچى كىشىگە
پاھىشە مۇھەببەتلىرىڭنى تۆكتۈڭ؛ گۈزەللىكىڭ ئۆزىڭ بولدى!
16 سەن كىيىم-كېچەكلىرىڭدىن ئېلىپ ئۆزۈڭ ئۈچۈن رەڭگارەڭ بېزەلگەن »يۇقىرى جايلار«نى ياساپ، ئاندىن

□ **16:3 «...□□□□ ئاتاڭ ئامورىي، ئاپاڭ ھىتتي قىز ئىدى»** ـ ئىسرائىلنىڭ ئەجدادى ئىبراھىم ۋە ئايالى سارا‌ھ، ئەلۋەتتە. مۇشۇ ئايەت ۋە كېيىنكى 14-1-ئايەتلەرنىڭ بەلكىم ئۈچ مۇھىم مەزمۇنى بار: (1) ئىبراھىم ئۆزى ئەسلى قانائاندىكىلەردەك بۇتپەرەس ئادەم ئىدى »)يە.» 2:24) ـ خۇدا ئۆزى زور مېھىر-شەپقىتىدىن ئۆزىنىڭ ئادەمى بولۇشى ئۈچۈن تاللىۋالغان؛ (2) پەرۋەردىگارنىڭ ئۇيۇرۇقلىرىغا خىلاپ ھالدا، ئىسرائىل قانائان زېمىنىغا كىرگەندە ئۇلارنىڭ كۆپ ئۇغۇل-قىزلىرى يەرلىك)بۇتپەرەس قانائانىي، ئامورىي، ھىتتي(قىز-يىگىتلەر بىلەن توي قىلغان؛ (3) ئىسرائىل قانائان زېمىنىغا كىرگەندە قانائاندىكىلەرنىڭ بۇتپەرەس يامان ئادەتلىرىنى قوبۇل قىلىپ ئۇلارغا ئىناتايىن ئوخشاش بولۇپ كەتكەنىدى.

□ **16:7 «سەن ئۆسۈپ خېلى بوي تارتىپ چىرايلىق بېزىلىپ ۋايىغا يەتتىڭ»** ـ ئاخىرقى جۈملىگە قارىغاندا، »چىرايلىق بېزىلىپ ۋايىغا يەتتىڭ« دېگەن سۆز كۆكسىلىرى ۋە چاچلىرى تولۇق ئۆسكەنلىكنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

□ **16:8 «مەن تونۇمىنىڭ پېشىنى ئۈستۈڭگە يېيىپ قويۇپ، يالىڭاچلىقىڭنى ئەتتىم»** ـ قەدىمكى زامانلاردا ئەرگەك كىشى قىزنىڭ ئۈستىگە كىيىم-كېچىكنى يېپىشى شۇ قىزنى ئۆز ئەرىگە ئالماقچى بولغانلىقىنى بىلدۈرەتتى. »رۇت« 9:3، »قان.» 30:22-ئايەتنى كۆرۈڭ. ■ **16:8** يار. 16:22□ 724:

ئۇلارنىڭ ئۈستىدە بۇزۇقلۇق قىلغانسەن. بۇنداق ئىشلار يۈز بېرىپ باقمىغان، ۋە ئىككىنچى يۈز بەرمەيدۇ!□
17 سەن مەن ساكا بېغىشلىغان گۈزەل زىبۇ-زىننەتلىرىم ۋە ئالتۇن-كۈمۈشۈم بىلەن ئەركەك مەبۇدلارنى ياساپ ئۇلار
بىلەن بۇزۇقلۇق قىلغانسەن. □
18 سەن ئۆز كەشتىلىك كىيىملىرىڭنى ئېلىپ ئۇلارغا كىيگۈزدۈڭ؛ مېنىڭ مېيىم ۋە مېنىڭ خۇشبۇيۇمنى ئۇلارغا
سۈنۈپ بېغىشلىدىڭ؛
19 مەن ئۆزۈڭگە بەرگەن نېنىمنى، مەن ساكا ئۈزۈققا بەرگەن ئاق ئۇن، زەيتۇن مېيى ۋە بالنى بولسا، سەن ئۇلارنىڭ
ئالدىغا خۇشپۇراق ھەدىيە سۈپىتىدە ئاتاپ سۈندۈڭ: ئىشلار دەل شۇنداق ئىدى! ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
20 ـ ئۇنىڭ ئۈستىگە سەن ئۆزۈمگە تۇغۇپ بەرگەن قىز-ئوغۇللىرىڭنى ئېلىپ، مەبۇدلارنىڭ ئۈزۈق بولسۇن دەپ
ئۇلارنى قۇربانلىق قىلدىڭ. سېنىڭ بۇزۇقلۇقۇڭ ئازلىق قىلغاندەك،
21 سەن مېنىڭ بالىلىرىمنى سويۇپ ئۇلارنى ئوتتىن ئوتكۈزۈپ مەبۇدلارغا ئاتاپ قويدۇڭغۇ؟ ■
22 سېنىڭ بارلىق يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىڭ ھەم پاھىشە بۇزۇقلۇقلىرىڭدا، سەن ياشلىقىڭدا تۇغما-يالىڭاچ بولۇپ ئۆز
قېنىڭدا ئېغىناپ ياتقان كۈنلىرىڭنى ھېچقاچان ئېسىڭگە كەلتۈرمىدىڭ.
23 ئەمدى سېنىڭ بۇ رەزىللىكلىرىڭدىن كېيىن ـ)ۋاي، ھالىڭغا ۋاي! ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار(
24 سەن يەنە ئۆزۈڭگە ئۆچۈن بىر پەشتاق قۇرۇپ، ھەربىر مەيدانغا بىر »يۇقىرى جاي«نى ياسىدىڭ؛ □
25 سەن ھەربىر كوچىنىڭ بېشىدا »يۇقىرى جاي«ىڭنى سالدىڭ؛ سەن ئۆز گۈزەللىكىڭنى يىرگىنچلىك قىلىپ،
تېنىڭنى ھەربىر ئوتكۈچىگە ئۆتۈپ، پۇتۇڭنى ئېچىپ ئۆزۈڭنى بېرىپ پاھىشە بۇزۇقلۇقۇڭنى كۆپەيتتىڭ.
26 سەن ئىشقۇاز ئەرلىكى چوڭ قوشناڭ بولغان مىسىرلىقلار بىلەن بۇزۇقلۇق ئوتكۈزدۈڭ؛ مېنىڭ ئاچچىقىمنى
قوزغاپ، پاھىشە بۇزۇقلۇقۇڭنى كۆپەيتتىڭ.
27 ۋە مانا، مەن ئۆز قولۇمنى ئۈستۈڭگە ئۈزارتىپ، سېنىڭ نېسىۋەڭنى ئازايتىپ قويدۇم. مەن سېنىڭدىن
نەپرەتلىنىدىغان، بۇزۇق يولۇڭدىن نومۇس قىلىپ چۆچىگەنلەرنىڭ، يەنى فىلىستىيەلەرنىڭ قىزلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇردۇم.■
28 سەن يەنە قانماي يەنە ئاسۇرىيلىكلەر بىلەن بۇزۇقلۇق ئوتكۈزدۈڭ؛ بۇزۇقلۇق ئوتكۈزگەندىن كېيىن يەنە قانائەت
قىلمىدىڭ.
29 شۇڭا سەن سودىگەرنىڭ زېمىنى، يەنى كالدىيە بىلەن بولغان بۇزۇقلۇقۇڭنى كۆپەيتىپ، بۇنىڭدىن يەنە قانائەت
قىلمىدىڭ.
30 مۇشۇنداق بارلىق ئىشلارنى، يەنى نومۇسسىز پاھىشە ئايالنىڭ ئىشلىرىنى قىلىسەن، نېمانچە سۈيۇق سېنىڭ قەلبىڭ!
ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار،
31 ئۆزۈڭنىڭ پەشتىقىڭنى ھەر كوچىنىڭ بېشىدا قۇرىدىغان، ھەربىر مەيداندا »يۇقىرى جاي«ىڭنى ياسايدىغان!
ئۇنىڭ ئۈستىگە سەن پاھىشە ئايالدەك ئەمەس ئىدىڭ، چۈنكى سەن ھەقنى نەزىرىگە ئالمايتتىڭ!
32 ئى ۋاپاسىز ئايال، ئېرىنىڭ ئورنىدا يات ئادەملەرگە كۆڭۈل بېرىدىغان!
33 خەقلەر پاھىشە ئايالغا ھەمىشە ھەق بېرىدۇ؛ بىراق سەن ئاشىنىلىرىڭنى بۇزۇقلۇق مۇھەببەتلىرىدىن ھۇزۇر ئېلىشقا
ھەرياندىن يېنىڭغا كەلسۈن دەپ ئۇلارنىڭ ھەممىسگە ئۈستەك بېرىپ ئىئنام قىلىسەن؛

□ **16:16** »يۇقىرى جايلار« ـ يۇتپەرەسلىك قىلىدىغان جايلار: 3:6-ئايەتنىڭ ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ.

□ **16:17** »ئالتۇن-كۈمۈشۈم بىلەن ئەركەك مەبۇدلارنى ياساپ ئۇلار بىلەن بۇزۇقلۇق قىلغانسەن« ـ »بۇزۇقلۇق« بولسا بۇتقا چوقۇنۇشنى ئىنساننىڭ خۇداغا بولغان ۋاپاسىزلىقىغا ئوخشىتىدۇ؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە، قاناۋاندىكى بۇتلارغا چوقۇنۇشتەك »دىنىي مۇراسىملار« كۆپ ۋاقىتلاردا شەھۋانىي بۇزۇقلۇق، پاھىشىۋازلىق بىلەن باغلىق ئىدى.

■ **16:21** يەش. 557:

□ **16:24** »سەن... ھەربىر مەيدانغا بىر »يۇقىرى جاي«ىڭنى ياسىدىڭ« ـ پاھىشە ئايالىلار بەلكىم كوچىلاردا يۇقىرى بىر جايدا ئۆزۈپ »خېرىدارلار«نى چاقىراتتى. مۇشۇ يەردە »يۇقىرى جاي« ئەمدى ئىككى بىسلىق بولۇپ، يەنە »بۇتقا چوقۇندىغان جايلار«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **16:27** 2تار. 1828:

34 بۇزۇقلۇقتا سەن باشقا ئايالارنىڭ ئەكسىسەن، چۈنكى ھېچكىم سېنىڭ بۇزۇق مۇھەببىتىڭنى ئىزدەپ كەلمىدى؛
سەن ئۈستەك بەردىڭ، ھېچ ھەق ساڭا بېرىلمىدى ـ سەن ھەققەتەن ئۇلارنىڭ ئەكسىسەن!
35 شۇڭا، ئى پاھىشە ئايال، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلا!
36 ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سېنىڭ تەڭگىلىرىڭ تۆكۈلۈپ، ئاشىنىلىرىڭ بىلەن بولغان بۇزۇقلۇقلىرىڭ
بىلەن سېنىڭ ئۇيات يېرىڭ ئاشكارىلانغانلىقى تۈپەيلىدىن، بارلىق يىرگىنچلىك مەبۇدلىرىڭ تۈپەيلىدىن، ئۇلارغا ئاتاپ
سۈنغان بالىلىرىڭنىڭ قېنى تۈپەيلىدىن ـ
37 شۇڭا مانا، مەن سېنىڭ ئۆزۈڭگە ئەيش-ئىشرەت مەنبەسى قىلغان، بارلىق سۆيگەن ھەم بارلىق نەپرەتلەنگەن
ئاشىنىلىرىڭنى يىغىمەن ـ مەن ئۇلارنى ساڭا قارشى چىقىرىپ ئەتراپىڭدىن يىغىپ، سېنىڭ ئۇيات يېرىڭنى ئۇلارغا
ئاشكارە قىلىمەن، ئۇلار سېنىڭ بارلىق ئۇيات يېرىڭنى كۆرىدۇ.
38 شۇنىڭ بىلەن سېنى بۇزۇقلۇق قىلغان ھەم قان تۆككەن ئايالارنى جازالىغاندەك جازالايمەن؛ مەن قەھر بىلەن،
ئوتتەك غەزىپىمنىڭ تەلىپى بىلەن ئۈستۈڭگە قانلىق جازانى چۈشۈرىمەن؛
39 ۋە مەن سېنى ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ ئۇلار سېنىڭ پەشتاقلىرىڭنى غۇلىتىدۇ، سېنىڭ »يۇقىرى جاي«لىرىڭنى
چېقىپ تاشلايدۇ؛ ئۇلار كىيىم-كېچىكىڭنى ئۈستۈڭدىن سالدۇرۇپ تاشلاپ، گۈزەل زىبۇ-زىننەتلىرىڭنى بۇلاپ-
تالاپ، سېنى تۇغما-يالىڭاچ قالدۇرىدۇ.
40 ئۇلار ساڭا قارشى بىر توپ كىشىلەرنى يىغىپ ئېپكېلىدۇ، ئۇلار سېنى چالما-كېسەك قىلىدۇ ھەم سېنى قىلىچلىرى
بىلەن چېپىۋېتىدۇ.
41 ئۇلار تۆيلىرىڭنى ئوت بىلەن كۆيدۈرىدۇ، كۆپ ئايالارنىڭ كۆز ئالدىدا ئۈستۈڭگە جازالارنى چۈشۈرىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن مەن سېنى پاھىشە ئايال بولۇشتىن قالدۇرىمەن؛ سەن يەنە ھېچقانداق »مۇھەببەت ھەققى«نى
بەرمەيسەن. ■
42 شۇنىڭ بىلەن مەن ساڭا قاراتقان قەھرىمنى توختىتىمەن، مېنىڭ مۇقەددەسلىكىمدىن چىققان غەزەپ سەندىن
كېتىدۇ؛ مەن تىنچلىنىپ قايتا ئاچچىقلانمايمەن. □
43 سەن ياشلىق كۈنلىرىڭنى ئېسىڭگە كەلتۈرمىدىڭ، ئەكسىچە مۇشۇ قىلمىشلىرىڭ بىلەن مېنى غەزەپلەندۈردۈڭ؛
شۇڭا مانا، تۆز يولۇڭنى تۆز بېشىڭغا قايتۇرىمەن، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ شۇنىڭ بىلەن بۇ بۇزۇقلۇقنى باشقا
يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىڭ ئۈستىگە قوشۇپ ئىككىنچى قىلمايسەن.□ ■

يېرۇسالېم، سامارىيە ۋە سودوم

44 مانا، ماقالىلارنى ئىشلىتىدىغانلارنىڭ ھەممىسى سەن توغرۇلۇق: »ئانىسى قانداق بولسا، قىزى شۇنداق بولار«
دېگەن بىر ماقالنى تىلغا ئالدۇ.
45 سەن تۆز ئېرى ھەم بالىلىرىدىن نەپرەتلەنگەن ئاناڭنىڭ قىزىدۇرسەن؛ ھەم تۆز ئەرلىرى ھەم بالىلىرىدىن نەپرەتلەنگەن
ئاچا-سىڭىللىرىڭنىڭ تارىلىقىدىكىسەن؛ سېنىڭ ئاناڭ بولسا ھىتتي، سېنىڭ ئاتاڭ ئامورىي ئىدى. □

■ **16:41** 2پاد. 9:25□ يەر. 1352:
□ **16:42** »مېنىڭ مۇقەددەسلىكىمدىن چىققان غەزەپ« ـ ئىبراني تىلىدا »مېنىڭ ھەسىتىم.«
□ **16:43** «...□□ بۇزۇقلۇقنى باشقا يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىڭ ئۈستىگە قوشۇپ ئىككىنچى قىلمايسەن» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «...□□ بۇزۇقلۇقنى
باشقا نەپرەتلىك قىلمىشلىرىڭ ئۈستىگە قوشۇپ قىلدىڭ ئەمەسمۇ؟»
■ **16:43** ئەز. 10:9□ 21:11□ لاۋ. 2919:
□ **16:45** »سېنىڭ ئاناڭ بولسا ھىتتي، سېنىڭ ئاتاڭ ئامورىي ئىدى« ـ 3-ئايەتتىكى ئىزاھاتنا ئېيتىلغاندەك: ـ ئىسرائىلنىڭ ئەجدادى ئىبراھىم ۋە ئايالى
ساراھ، ئەلۋەتتە. مۇشۇ ئايەت ۋە كېيىنكى -14-1ئايەتلەرنىڭ بەلكىم ئۈچ مۇھىم مەزمۇنى بار: (1) ئىبراھىم ئۆزى ئەسلى قانائاندىكىلەردەك بۇتپەرەس
ئادەم ئىدى »)يەر.» 2:24) ـ خۇدا ئۆنى زور مېھىر-شەپقىتىدىن ئۆزىنىڭ ئادىمى بولۇشى ئۈچۈن تاللىۋالغان؛ (2) پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقلىرىغا خىلاپ
ھالدا، ئىسرائىل قانائان زېمىنىغا كىرگەندە ئۇلارنىڭ كۆپ ئوغۇل-قىزلىرى يەرلىك)بۇتپەرەس قانائانى، ئامورىي، ھىتتي(قىز-يىگىتلەر بىلەن توي قىلغان؛
(3) ئىسرائىل قەتئىن زېمىنغا كىرگەندە قەتئىندىكىلەرنىڭ بۇتپەرەس يامان ئادەتلىرىنى قوبۇل قىلىپ ئۇلارغا ئىناتاين ئوخشاش بولۇپ كەتكەندى.

46 سېنىڭ ئاچاڭ بولسا سول تەرىپىگىدە تۇرغان ساماريە، يەنى ئۇ ۋە ئۇنىڭ قىزلىرى؛ سىگىلىڭ بولسا ئوڭ تەرىپىگىدە
تۇرغان سودوم ۋە ئۇنىڭ قىزلىرى.
47 سەن نە ئۇلارنىڭ يوللىرىدىدا ماڭمىغان، نە ئۇلارنىڭ يىرگىنچلىك قىلمىشلىرى بويىچە ئىش قىلمىغانسەن؛ ياق!
بەلكى قىسقىغىنە بىر ۋاقىت ئىچىدە سەن بارلىق يوللىرىڭدا ئۇلاردىن بۇزۇق بولۇپ كەتتىڭ. □
48 ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ سىگىلىڭ سودوم، يەنى ئۇ ياكى قىزلىرى
سەن ياكى سېنىڭ قىزلىرىڭنىڭ قىلمىشلىرىدەك قىلمىدى؛ □
49 مانا، مۇشۇ سىگىلىڭ سودومنىڭ قەبىھلىكى ـ ئۇ ۋە قىزلىرىنىڭ تەكەببۇلۇقى، نانلىرى مول، ئەندىشسىز ئازادلىك
كۆنلىرىدە ئاجىز-نامراتلارنىڭ قولىنى ھېچ كۆچەيتمىگەنلىكى ئىدى. □ ■
50 ئۇلار تەكەببۇرلىشىپ، مېنىڭ ئالدىمدا يىرگىنچلىك ئىشلارنى قىلدى؛ مەن بۇنى كۆرگىنىمدە، ئۇلارنى يوقاتتىم.■
51 ساماريە بولسا سېنىڭ گۇناھلىرىڭنىڭ يېرىمىدەكمۇ گۇناھ سادىر قىلمىدى، ھالبۇكى، سەن بولساڭ يىرگىنچلىك
قىلمىشلىرىڭنى ئۇلارنىڭكىدىن كۆپ ئاۋۇتۇپ قىلدىڭ؛ شۇنداق قىلىپ سەن يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىڭ تۈپەيلىدىن
ئاچا-سىگىلىڭنى خۇددى ھەققانىيەدەك كۆرۈندۈرگەندىڭ. □
52 سەن ئەسلىدە ئۆز ئاچا-سىگىلىڭنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى ئىدىڭ؛ ئەمدى سەنمۇ، ئۆز شەرمەندىلىكىڭنى
كۆتۈرۈپ يۈر! سېنىڭ ئۇلارنىڭكىدىن تېخىمۇ نەپرەتلىك گۇناھلىرىڭ تۈپەيلىدىن ئۇلار سەندىن ھەققانىي كۆرۈنىدۇ؛
شۇڭا سەنمۇ ئاچا-سىگىلىڭنى ھەققانىي كۆرسەتكىنىڭ تۈپەيلىدىن خىجالەتكە قېلىپ شەرمەندىلىكىڭنى كۆتۈرۈپ
يۈر!□
53 ۋە مەن ئۇلارنى سۈرگۈندىن، يەنى سودوم ھەم قىزلىرىنى سۈرگۈندىن، ساماريە ھەم قىزلىرىنى سۈرگۈندىن
چىقىرىپ، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ئارىسىغا سۈرگۈن بولغانلىرىڭنى چىقىرىپ سۈرگۈنلۈكتىن ئەسلىگە كەلتۈرىمەن؛ □
54 شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا تەسەللى بەرگىنىڭدە، سەن ئۆز شەرمەندىلىكىڭنى كۆتۈرىسەن، سېنىڭ بارلىق قىلمىشلىرىڭ
تۈپەيلىدىن خىجالەتكە قالىسەن. □

□ **16:47 »بەلكى قىسقىغىنە بىر ۋاقىت ئىچىدە سەن بارلىق يوللىرىڭدا ئۇلاردىن بۇزۇق بولۇپ كەتتىڭ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بەلكى ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىنى ئاز دەپ، سەن بارلىق يوللىرىڭدا ئۇلاردىن بۇزۇق بولۇپ كەتتىڭ.«

□ **16:48 »سىگىلىڭ سودوم، يەنى ئۇ ياكى قىزلىرى سەن ياكى سېنىڭ قىزلىرىڭنىڭ قىلمىشلىرىدەك قىلمىدى«** ـ بەلكىم ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئىبراھىمنىڭ دەۋرىدە سودوم شەھىرى ئەسلى بەچىۋازلىق گۇناھى ئۈچۈن خۇدا تەرىپىدىن ئوت بىلەن ھالاك قىلىنغان.

□ **16:49 »مانا، مۇشۇ سىگىلىڭ سودومنىڭ قەبىھلىكى ـ ئۇ ۋە قىزلىرىنىڭ تەكەببۇلۇقى، نانلىرى مول، ئەندىشسىز ئازادلىك كۆنلىرىدە ئاجىز-نامراتلارنىڭ قولىنى ھېچ كۆچەيتمىگەنلىكى ئىدى«** ـ بۇ ئايەت سودومنىڭ بەچىۋازلىقىدىكى ئاساسىي گۇناھلىرىنى كۆرسىتىپ، بۇگۈنكى كۆپ باي دۆلەتلەرگە ياكى باي ئادەملەرگە چوڭقۇر ئاگاھ بېرىدۇ.

■ **16:49** يار. 18:21-20□ 19؛ ئام. 125:

■ **16:50** يار. 2419:

□ **16:51 »ساماريە بولسا سېنىڭ گۇناھلىرىڭنىڭ يېرىمىدەكمۇ گۇناھ سادىر قىلمىدى..»** ـ »ساماريە« مۇشۇ يەردە »شىمالىي پادىشاھلىق«نى كۆرسىتىدۇ. ئۇ ئىسرائىلنىڭ ئۇن قەبىلىلىك »شىمالىي پادىشاھلىق«نىڭ پايتەختى ئىدى. ئۇلارنىڭ بۇتپەرەسلىكى تۈپەيلىدىن خۇدا ئاسۇريە ئىمپېرىيەسىنىڭ ۋاستىسى بىلەن مىلادىيەدىن ئىلگىركى 722-يىلدا ئۇلارنى جازالاپ سۈرگۈن قىلدى.

□ **16:52 »سەن ئەسلىدە ئۆز ئاچا-سىگىلىڭنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى ئىدىڭ؛...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن ئاچا-سىگىلىڭنىڭ ئۈستىدىن ياخشى بىر ھۆكۈم چىقارغۇچى بولۇپ قالدىڭ؛...» ـ دېمەك، »ئۇلارنى ئۆز قىلمىشلىرىڭغا سېلىشتۇرۇپ، ئۇلارنى ئادىل دەپ كۆرسەتتىڭ.« بىراق 56-ئايەت بىزنىڭ تەرجىمىمىزنى قوللايدۇ، دەپ قارايمىز.

□ **16:53 »مەن ئۇلارنى سۈرگۈندىن، يەنى سودوم ھەم قىزلىرىنى سۈرگۈندىن.. چىقىرىپ، ... ئەسلىگە كەلتۈرىمەن«** ـ سودوم شەھىرى ئەسلى »ئۇلۇق دېگۈز« بويىدا ئىدى. »ئۇلۇق دېگۈز«نىڭ ئەترابىدىكى شەھەرلەر مىلادىيەدىن ئىلگىركى 537-يىلدىن باشلاپ قايتىدىن ئاھاللىك بولدى. سودوم شەھىرىنىڭ ئۆزىنىڭ ئەسلى دەل قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلەيمىز. **...» ساماريە ھەم قىزلىرىنى سۈرگۈندىن چىقىرىپ، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ئارىسىغا سۈرگۈن بولغانلىرىڭنى چىقىرىپ سۈرگۈنلۈكدىن ئەسلىگە كەلتۈرىمەن«** ـ بۇ بېشارەت بەلكىم پارس ئىمپېراتورى قوروشنىڭ بابىل ئىمپېرىيەسى سۈرگۈن قىلغان خەلقلەرنى ئازاد قىلىشلىرى بىلەن)ملادىيەدىن ئىلگىركى 539-يىلى(قىسمەن باشلانغان؛ كەلگۈسىدە تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ، دەپ ئىشىنىمىز: 37-بابتا، »يەھۇدا« ۋە »ئىسرائىل«نىڭ بىيىكىدىن »بىر خەلق« بولىدىغانلىقى توغرۇلۇق يەنە بىر بېشارەت بار. □ **16:54 »شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا تەسەللى بەرگىنىڭدە...»** ـ بۇ تەسەللى بولسا ئەللەرنىڭ قالغانلىرىنىڭ يەھۇدا ۋە يېرۇسالېمغا چۈشۈرۈلگەن جازانى

55 سېنىڭ ئاچا-سىڭلىڭ، سودوم ھەم قىزلىرى ئەسلى ھالىغا، ساماريە ھەم قىزلىرىمۇ ئەسلى ھالىغا كېلىدۇ؛ سەنمۇ
ۋە سېنىڭ قىزلىرىڭ ئەسلىي ھالىڭلارغا كېلىسىلەر.
57-56 سېنىڭ رەزىللىكىڭ پاش قىلىنماي، تەكەبىۋارلۇقتا يۈرگەن كۈنۈڭدە، سىڭلىڭ سودوم ئاغزىدا سۆز-چۆچەك
بولغان ئەمەسمىدى؟ ئەمدى ھازىر سەن تۆزۈڭ سۈريە قىزلىرى ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ھەمدە فىلىستىيە
قىزلىرى، يەنى سېنى كۆزگە ئىلمايدىغان ئەتراپىڭدىكىلەرنىڭ مازاق ئوبيېكتى بولۇپ قالدىڭ.□ ■
58 سەن بۇزۇقلۇقۇڭ، يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىڭنىڭ جازاسىنى كۆتۈرىسەن، دەيدۇ پەرۋەردىگار.
59 چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ تۆز قىلغانلىرىڭ، يەنى ئېچىكەن قەسەمگىنى كەمسىتىپ، ئەھدىنى
بۇزغانلىقىڭ بويىچە سېنى بىر تەرەپ قىلىمەن؛ □
60 ھالبۇكى، مەن سېنىڭ بىلەن ياشلىق كۈنلىرىڭدە تۈزگەن ئەھدەمنى ئەسلەيمەن، ھەم سەن بىلەن مەڭگۈلۈك بىر
ئەھدە تۈزىمەن.
61 شۇنىڭ بىلەن سەن تۆزۈڭدىن چوڭ ئاچىلىرىڭ ھەمدە سېنىڭدىن كىچىك سىڭىلىرىڭنى تاپشۇرۇۋالغىنىڭدا،
سەن يوللىرىڭنى ئېسىڭگە كەلتۈرۈپ خىجالەتكە قالىسەن؛ چۈنكى مۇشۇ ئاچا-سىڭىلىرىڭنى ساڭا قىزلار سۈپىتىدە
تاپشۇرىمەن؛ بىراق بۇ ئىشلار سېنىڭدىكى ئەھدە تۈپەيلىدىن بولمايدۇ. □
62 مەن تۆز ئەھدەمنى سەن بىلەن تۈزىمەن، سەن مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىسەن؛
63 شۇنىڭ بىلەن سېنى كەچۈرۈم قىلغىنىمدا، سەن قىلمىشلىرىڭنى ئېسىڭگە كەلتۈرۈپ خىجىل بولۇپ،
شەرمەندىلىكىڭ تۈپەيلىدىن قايتىدىن ئاغزىڭنى ھېچ ئاچمايسەن.» ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

17

ئىككى بۈركۈت توغرۇلۇق تەمسىل

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، بىر تېپىشماقنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئىسرائىل جەمەتىگە بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بېرىپ مۇنداق
دېگىن: ـ
3 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ » كەڭ قاناتلىق، زىچ رەڭگارەڭ ئۆزۈن پەيلىك چوڭ بىر بۈركۈت لىۋانغا
كېلىپ، شۇ يەردىكى ئېگىز كېدىر دەرىخىنىڭ ئۈچىدىكى شاخىنى ئالدى؛ □
4 ئۇ ئەڭ يۇقىرى يۇمران بىخىنى ئۈزۈۋېلىپ، ئۇنى سودىگەرنىڭ زېمىنىغا ئاپىرىپ، تىجارەتچىلەرنىڭ شەھىرىگە تىكتى.
□

كۆرۈپ »بىز ياماناتلىق قىلدۇق، بىراق ئۇلار بىزدىن تېخىمۇ ياماندا قىلدى، تېخىمۇ ئېغىر جازانى كۆرىدۇ« دەپ تاپقان تەسەللىسى بولۇشى كېرەك.
□ **57-16:56 »سىڭلىڭ سودوم ئاغزىڭدا سۆز-چۆچەك بولغان ئەمەسمىدى؟«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىڭلىڭ سودومنى ھەتتا تىلىڭغا ئالمايتتىڭ.«
■ **57-16:56** يەش. 169-10:
□ **16:59 »تۆز قىلغانلىرىڭ، يەنى ئېچىكەن قەسەمگىنى كەمسىتىپ، ئەھدىنى بۇزغانلىقىڭ بويىچە...»** ـ »ئەھدە« شۇيىنىزىكى، خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق تۈزگەن ئەھدە »)مىس.» 20-19-بابنى كۆرۈڭ.(
□ **16:61 «...□□□□ مۇشۇ ئاچا-سىڭىلىرىڭنى ساڭا قىزلار سۈپىتىدە تاپشۇرىمەن؛ بىراق بۇ ئىشلار سېنىڭدىكى ئەھدە تۈپەيلىدىن بولمايدۇ»** ـ ئاخىرقى زاماندا ئىسرائىل خەلقى كۆپ ئەللەرگە خۇدانىڭ يولىنى كۆرسىتىدىغان ياخشى بىر ئۆلگە بولىدۇ. بۇ ئىشلار مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق »كونا ئەھدە« بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۆلار بىلەن يېڭى »مەڭگۈلۈك ئەھدە«سى بىلەن بولىدۇ.
□ **17:3 »تۆزۈن پەيلىك چوڭ بىر بۈركۈت لىۋانغا كېلىپ...»** ـ تەمسىلدىكى »لىۋان« پېرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ.
□ **17:4 »تۇ)چوڭ بۈركۈت(ئەڭ يۇقىرى يۇمران بىخنى ئۈزۈۋېلىپ، ئۇنى سودىگەرنىڭ زېمىنىغا ئاپىرىپ، تىجارەتچىلەرنىڭ شەھىرىگە تىكتى«** ـ تەمسىلدىكى بىرىنچى »چوڭ بۈركۈت« ـ بابىلىنىڭ ئىمپېراتورى نەبوقادنەسار ئىدى. ئۇ مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 598-يىلىدا يېرۇسالېمغا كېلىپ، يەكونىيا)ياش پادىشاھ(نى، بەزى خان ئائىلىسىدىكىلەر ۋە زېمىنىدىكى ئەڭ تۆستا ھۇنەرۋەنلەرنى بابىلغا ئاپاردى. بۇ تەمسىل 21-12-ئايەتتە چۈشەندۈرۈلدۈ.

5 ئۇ يەنە زېمىندىن باشقا ئۇرۇقنى ئېلىپ باغلىق بىر ئېتىزغا تىكتى؛ ئۇنى مول سۇلار بويىدا سېلىپ، سۈگەت تېلىدەك
تىكلىدى.
6 ئۇ ئۆسۈپ، كەڭ يېيىلىپ، پەس بويلۇق ئۈزۈم تېلى بولۇپ چىقتى؛ ئۇنىڭ شاخلىرى بۇركۈت تەرەپكە قاراپ
ئۆستى، يىلتىزلىرىمۇ ئۇنىڭ ئاستىغا سوزۇلدى. شۇ يول بىلەن ئۇ ئۈزۈم تېلى بولۇپ، شاخلاندى، بىخلاندى.□
7 ئەمدى كەڭ قاناتلىق، زېچ پەيلىك يەنە بىر چوڭ بۇركۈت پەيدا بولدى؛ ۋە مانا، بۇ ئۈزۈم تېلى »ئۇ مېنى
سۇغارسۇن« دەپ، تىكلىگەن چۆنەكلىردىن يىلتىزلىرىنى ئۇنىڭغا قاراپ تارتتى، شاخلىرىنى ئۇنىڭغا قاراپ سوزدى؛
□
8 مانا، ئۇ ئوبدان شاخلاپ مېۋە بەرسۇن، ئېسىل ئۈزۈم تېلى بولسۇن دەپ مۇنبەت ئېتىزدا، مول سۇلار بويىغا
تىكلىگەندى.«
9 ئەمدى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »ئۇ رونىاق تاپامدۇ؟ ئۇنى قاقشال قىلىۋېتىش ئۈچۈن بۇركۈت
يىلتىزلىرىنى يۇلۇپ، مېۋىسىنى كېسىۋەتمەمدۇ؟ ئۇنىڭ يۇمراق يوپۇرماقلىرى خازان بولىدۇ، شۇ چاغدا ئۇنى يىلتىزلىردىن
يۇلۇۋېلىشقا كۈچلۈك بىر بىلەك ياكى نۇرغۇن خەلقەرنىڭ ھېچ كېرىكى بولمايدۇ.
10 ئەمدى ھەتتا قايتىدىن تىكلىگەن بولسا، رونىاق تاپامدۇ؟ شەرق شامىلى ئۇنىڭغا تەگكەندىلا تازا قاغجىراپ
كەتمەمدۇ؟ ئۇ تىكلىپ ئۆسكەن چۆنەكلىردە قاغجىراپ كېتىدۇ.«

تەمسىل چۈشەندۈرۈلىدۇ

11 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
12 »ئاسىي جەمەتتىن: »مۇشۇ ئىشلارنىڭ مەنىسىنى بىلەمسىلەر؟« دەپ سوراپ، ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: »مانا،
بابىل پادىشاھى يېرۇسالېمغا كېلىپ، ئۇنىڭ پادىشاھى ھەم شاھزادىلىرىنى ئېلىپ ئۆزى بىلەن بابىلغا قايتۇرۇپ ئاپاردى.
13 شۇ ۋاقىتتا ئۇ پادىشاھنىڭ نەسىلدىن بىر كىشىنى ئېلىپ ئۇنىڭ بىلەن ئەھدە تۈزۈپ ئۇنىڭغا قەسەم ئىچكۈزدى.
ئۇ يەنە زېمىندىكى ئېسىل-مۆتىۋەر بولغانلارنى ئۇنىڭ بىلەن ئېلىپ كەتتى؛
14 مەقسەت، پادىشاھلىقنىڭ تۆۋەن ئاجىز ھالەتتە بولۇپ، قەددىنى رۇسلىيالماي، پەقەت ئۇنىڭ ئەھدىسىنى تۇتۇشى
بىلەن جېنىنى جان ئەتكۈزۈش ئۈچۈن ئىدى.
15 بىراق ئۇ مىسىر بىزگە ئاتلار ھەم چوڭ قوشۇننى تەمىنلىسۇن دەپ ئەلچىلىرىنى شۇ يەرگە ئەۋەتىپ، ئۇنىڭغا
ئاسىيلىق قىلدى. ئەمدى ئۇ رونىاق تاپامدۇ؟ مۇنداق ئىشلارنى قىلغۇچى تىرىك قالامدۇ؟ ئۇ ئەھدىنى بۇزۇپ تىرىك
قالامدۇ؟ □ ■
16 مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ بەرھەق ئۇ ئۆزىنى پادىشاھ قىلغان
پادىشاھنىڭ زېمىنىدە، ـ يەنى ئۇنىڭ قەسىمنى كەمسىتكەن، ئەھدىسىنى بۇزغان ھېلىقى پادىشاھنىڭ زېمىنىدە، ـ
ئۇنىڭ يېنىدا، بابىلنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۆلىدۇ.

□ 17:6 »ئۇ ئۆسۈپ، كەڭ يېيىلىپ، پەس بويلۇق ئۈزۈم تېلى بولۇپ چىقتى« ـ »ئۈزۈم تېلى« زەدەكىيا پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ ئەسلىدە)خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە(بابىل ئىمپېراتورىغا بېقىنىپ رونىاق تاپتى.
□ 17:7 »ئەمدى كەڭ قاناتلىق،... يەنە بىر چوڭ بۇركۈت پەيدا بولدى« ـ ئىككىنچى چوڭ بۇركۈت شۇبھىسىزكى، مىسىر پادىشاھى)ئىسامېتىكۇس II).
□ 17:15 »بىراق ئۇ)زەدەكىيا(مىسىر بىزگە ئاتلار ھەم چوڭ قوشۇننى تەمىنلىسۇن دەپ ئەلچىلىرىنى شۇ يەرگە ئەۋەتىپ، ئۇنىڭغا)نىبوقادنەسارغا(ئاسىيلىق قىلدى« ـ بۇ ئايەتتە ئىنتايىن مۇھىم سۆز بار. نىبوقادنەسار ئۆزى يۈتىۋەرەس »كاپىر«، ئىدى. بىراق ئېنىق ئۇرىدۇكى، خۇداغا ئىشەنگەن، ئىشەنمىگەن بولسۇن، ئۆز خەلقىدىن بىرسى باشقا بىرسى بىلەن ئەھدە ياكى توختام قىلغان بولسا، خۇدا مۇشۇنداق ئەھدىنى ئۆزىنىڭكى دەپ قارايدۇ؛ ھەرقانداق ئېتىقادچى باشقا بىر ئېتىقادچى بىلەن ياكى كاپىر بىلەن ئەھدە تۈزسە، ۋە ئەھدىسىنى بۇزسا، خۇدانىڭ ئۆزىگە قارشى چىققان بولىدۇ. 19-20-ئايەتنى كۆرۈڭ. ■ 17:15 يەر. 537:

17 بولىدىغان جەكدە، ئۇلار كېلىپ نۇرغۇن كىشىلەرنى قىرىش ئۈچۈن سىپىلغا چىقىدىغان دۆكۈلۈكلەرنى سىلىپ،
پوتەيلەرنى قۇرغاندا، پىرەۋۈن كۆچلۈك قوشۇن ھەم نۇرغۇنلىغان ئەسكەرلەرنى باشلاپ كەلسىمۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن
ھېچنىمە قىلىپ بېرەلمەيدۇ. □ ■
18 ئۇ قەسەمنى كەمسىتىپ، ئەھدىنى بۇزدى؛ مانا، ئۇ قول ئېلىشىپ سۆز بەردى، بىراق ئۇ مۇشۇ ئىشلارنى قىلدى؛
شۇڭا ئۇ تىرىك قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ.«
19 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بەرھەق، ئۇ كەمسىتكەن
قەسىمىم ھەمدە بۇزغان ئەھدەمنى بولسا، بۇلارنى ئۆز بېشىغا كىيگۈزىمەن. □
20 مەن ئۆز تورۇمنى ئۈستىگە يېيىپ تاشلايمەن، ئۇ مېنىڭ قىلتىقىمدا تۇتۇلدۇ؛ مەن ئۇنى بابىلغا ئاپىرىمەن ھەمدە شۇ
يەردە ماڭا قىلغان مۇتلەق ۋاپاسىزلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن. ■
21 ئۇنىڭ بىلەن بىللە بارلىق قاچقانلار، بارلىق قوشۇنلىرى قىلىچ بىلەن يىقىلىدۇ؛ بۇلاردىن قالغانلار ھەربىر شامالغا
تارقىتىلىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر مەنكى پەرۋەردىگارنىڭ سۆز قىلغانلىقىنى تونۇپ يېتىسىلەر.«■

كېدىر دەرىخى توغرۇلۇق باشقا بىر تەمسىل

22 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەنمۇ ئېگىز كېدىرنىڭ ئۈچىدىن بىخ ئېلىپ تىكىمەن؛ ئۇنىڭ يايپاش
شاخچىلىرىنىڭ ئۈچىدىن يۇمران بىرسىنى ئۈزۈپ، ئېگىز ھەيۋەتلىك تاغ ئۈستىگە تىكىمەن؛
23 ئىسرائىل ئېگىزلىكىدىكى تاغقا مەن ئۇنى تىكىمەن؛ ئۇ ئوبدان شاخلاپ، مېۋە بېرىپ، ئېسىل كېدىر دەرىخى
بولىدۇ؛ ئۇنىڭ ئاستىغا ھەرقانداق ئۇچار-قاناتلار قوندۇ؛ ئۇنىڭ شاخلىرىنىڭ سايىسىدا ئۇلار قونۇپ تۇرىدۇ؛
24 شۇنىڭ بىلەن دالادىكى بارلىق دەرەخلەر بىلىدۇكى، مەنكى پەرۋەردىگار ئېگىز دەرەخنى پەس قىلدىم، پەس
دەرەخنى ئېگىز قىلدىم، يېشىل دەرەخنى قاغىراتتىم، قاقشال دەرەخنى كۆكەرتىپ باراقسان قىلدىم؛ مەنكى
پەرۋەردىگار مۇنداق سۆز قىلدىم ۋە شۇنى ئادا قىلىمەن.«□

18

ھەربىر ئادەمنىڭ خۇدا ئالدىدا بولغان جاۋابكارلىقى

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 »ئىسرائىل زېمىنى توغرۇلۇق سىلەر: »ئاتىلار ئاچچىق-چۈچۈك ئۈزۈملەرنى يېسە، بالىلارنىڭ چىشى قېرىق
سېزىلىدۇ« دېگەن مۇشۇ ماقالنى ئىشلىتىدىغان كىشىلەر زادى نېمە دېمەكچىسىلەر؟□ ■

□ **17:17** »بولىدىغان جەكدە، ئۇلار كېلىپ نۇرغۇن كىشىلەرنى قىرىش ئۈچۈن سىپىلغا چىقىدىغان دۆكۈلۈكلەرنى سىلىپ،...« ـ »ئۇلار« مۇشۇ يەردە بابىللىقلارنى كۆرسىتىدۇ. »پىرەۋۈن كۆچلۈك قوشۇن ھەم نۇرغۇنلىغان ئەسكەرلەرنى باشلاپ كەلسىمۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ھېچنىمە قىلىپ بېرەلمەيدۇ« ـ دەرۋەقە پىرەۋۈننىڭ ياردىمى يوققا چىقتى »)يەر.» 37-باب، 5-21-ئايەتنى ۋە 32-باب، 1-2-ئايەتنى سېلىشتۇرۇپ كۆرۈڭ.(

■ **17:17** 2پاد. 1:25□ يەش. 3:29□ ئەز. 24:

□ **17:19** »بەرھەق، ئۇ كەمسىتكەن قەسەمنى ھەمدە بۇزغان ئەھدەمنى بولسا، بۇلارنى ئۆز بېشىغا كىيگۈزىمەن« ـ يەنە دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدۇكى، نېبوقادنەسار زەدەكىياغا ئېچكۈزگەن قەسەم ۋە ئۇنىڭ بىلەن تۈزگەن ئەھدىنى خۇدا »مېنىڭ قەسەمىم«، »مېنىڭ ئەھدەم« دەيدۇ.

■ **17:20** يەر. 12:4□ 31:25□ ئەز. 13:12□ 332:

■ **17:21** ئەز. 5:10□ 12؛ 14:12□ 4016:

□ **17:24** **...» مەنكى پەرۋەردىگار ئېگىز دەرەخنى پەس قىلدىم، پەس دەرەخنى ئېگىز قىلدىم، يېشىل دەرەخنى قاغىراتتىم، قاقشال دەرەخنى كۆكەرتىپ باراقسان قىلدىم«** ـ شۇبھىسىزكى، بۇ ئاخىرقى تەمسىل قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ۋە ئۇنىڭ سەلتەنىتىنى كۆرسىتىدۇ. ھەربىر ئىسرائىلىي كىشى مەسىھنىڭ داۋۇت پادىشاھنىڭ نەسلىدىن چىققانلىقىنى بىلەتتى.

□ **18:2** »ئاتىلار ئاچچىق-چۈچۈك ئۈزۈملەرنى يېسە، بالىلارنىڭ چىشى قېرىق سېزىلىدۇ« ـ دېمەك، ئاتا-بوۋىمىز يامان ئىش قىلغان، بىراق بىز ئۇنىڭ يامان نەتىجىلىرىنى، خۇدانىڭ جازاسىنى كۆرىمىز. كېيىنكى ئايەتلەرنى كۆرۈڭ. ■ **18:2** يەر. 2931:

3 مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، سىلەر ئىسرائىل ئىچىدە مۇشۇ ماقالنى قايتىدىن
ئىشلەتمەيسىلەر.
4 مانا، بارلىق جانلار مېنىڭكىدۇر، ئاتىنىڭ جېنى مېنىڭكىدەك، بالىنىڭ جېنىمۇ مېنىڭكىدۇر؛ گۇناھ سادىر
قىلغۇچى جان ئىگىسى بولسا، ئۇ ئۆلىدۇ.

ئۆچ مىسال

5 بىرسى ھەققانىي بولسا، ئادىللىق ۋە ئادالەت يۈرگۈزىدىغان بولسا،
6 ـ ئۇ نە تاغلار ئۈستىدە بۇتقا ئاتالغان تاتامنى يېمىگەن، نە ئىسرائىل جەمەتىدىكى بۇتلارغا باش كۆتۈرۈپ ئۇلاردىن
تىلىمىگەن، نە قوشنىسىنىڭ ئايالىنى ھېچ بۇزمىغان، نە ئاي كۆرگەندە ئايالغا يېقىن كەلمىگەن ■
7 نە ھېچبىرىگە زۇلۇم-زۇمبۇلۇق ئىشلەتمىگەن، بەلكى قەرزدارلىرىنى كاپالەت ئالغانىنى قايتۇرىدىغان، بۇلاڭچىلىق
قىلمىغان، ئۆز نېنىنى ئاچ قالغانلارغا تەقسىم قىلىپ بەرگەن، يېلىڭ-يالىڭاچقا كىيىم كىيگۈزگەن؛ ■
8 پۇلنى ئۆسۈمگە بەرمەيدىغان، جازانە ئالمايدىغان، بەلكى قولىنى قەبىھلىكتىن تارتىپ، ئىككى ئادەم ئارىسىدا دۈرۈس
ھۆكۈم چىقىرىدىغان؛ ■
9 مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمدە ماڭىدىغان، باشقىلارغا ئادىل مۇئامىلە قىلىش ئۈچۈن ھۆكۈملىرىمنى تۇتىدىغان بولسا ـ مانا
مۇشۇ كىشى ھەققانىي، ئۇ جەزمەن ھايات بولىدۇ، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
10 ئەگەردە ئۆز پۈشتى بولغان، زوراۋانلىق قىلغۇچى، قان تۆككۈچى بولغان، شۇنداق يامانلىقلارنىڭ بىرىنى ئۆز
قېرىندىشىغا قىلغان، ھەمدە يۇقىرىقى ياخشىلىقنىڭ ھېچقايسىسىنى قىلمىغان، بىر ئوغلى بولسا، ـ يەنى تاغلار ئۈستىدە
بۇتقا ئاتالغان تاتامنى يېگەن، قوشنىسىنىڭ ئايالىنى بۇزغان، □
12 ئاجىز-نامراتلارغا زۇلۇم-زۇمبۇلۇق ئىشلەتكەن، بۇلاڭچىلىق قىلغان، قەرزدارلىرىنى كاپالەت ئالغانىنى قايتۇرمىغان،
بۇتلارغا باش كۆتۈرۈپ ئۇلاردىن تىلىگەن، يىرگىنچلىك ئىشلارنى قىلغان،
13 پۇلنى ئۆسۈمگە بەرگەن، جازانە ئالغان بىر ئوغلى بولسا ـ ئەمدى ئۇ ھايات قالامدۇ؟ ئۇ ھايات قالمايدۇ؛ ئۇ
مۇشۇنداق يىرگىنچلىك قىلمىشلارنى قىلغىنى ئۈچۈن ئۇ جەزمەن ئۆلىدۇ؛ ئۇنىڭ ئۆز قېنى ئۆز بېشى ئۈستىگە چۈشىدۇ.
14 بىراق مانا، مۇشۇ كىشىمۇ بىر ئوغۇل تاپسا، ئۇ ئاتىسىنىڭ سادىر قىلغان بارلىق گۇناھلىرىنى كۆرگەن بولسىمۇ،
ھەم كۆرگىنى بىلەن شۇنداق قىلمىسا
15 ـ يەنى تاغلار ئۈستىدە بۇتقا ئاتالغان تاتامنى يېمىگەن، ئىسرائىل جەمەتىدىكى بۇتلارغا باش كۆتۈرۈپ ئۇلاردىن
تىلىمىگەن، قوشنىسىنىڭ ئايالىنى بۇزمىغان،
16 ھېچبىرىگە زۇلۇم-زۇمبۇلۇق ئىشلەتمىگەن، قەرزدارلىرىنى كاپالەت ئېلىشنى ھېچ ئۆزىگە ئۈتمىغان، بۇلاڭچىلىق
قىلمىغان، ئۆز نېنىنى ئاچ قالغانلارغا تەقسىم قىلىپ بەرگەن، يېلىڭ-يالىڭاچقا كىيىم كىيگۈزگەن، □
17 ئۆز قولىنى قەبىھلىكتىن تارتىدىغان، پۇلنى ئۆسۈمگە بەرمىگەن، ئۆسۈم-جازانە ئالمىغان، بەلكى مېنىڭ ھۆكۈملىرىمگە
ئەمەل قىلىدىغان، بەلگىلىمىلىرىمدە ماڭىدىغان بولسا ـ ئۇ ئۆز ئاتىسىنىڭ قەبىھلىكى تۈپەيلىدىن ئۆلىدۇ، ئۇ جەزمەن
ھايات بولىدۇ.

■ **18:6** لاۋ. 2018□19: ؛ يەش. 7:57□ 765:
■ **18:7** مىس. 22□21: 26؛ لاۋ. 13:19□ 14:25□ قان. 7:15□ 12:24□ يەش. 7:58□ مات. 325:
■ **18:8** مىس. 25:22□ لاۋ. 25□35: 36
□ **18:10** »شۇنداق يامانلىقلارنىڭ بىرىنى ئۆز قېرىندىشىغا قىلغان، ھەمدە يۇقىرىقى ياخشىلىقنىڭ ھېچقايسىسىنى قىلمىغان، بىر ئوغلى بولسا« ـ باشقا
بىرخىل تەرجىمىسى: »مۇشۇنداق يامانلىقلارنىڭ بىرىنى ئۆز قېرىندىشىغا قىلغان بىر ئوغلى بار بولسا، ـ)ئاتىسى ئۇلاردىن بىرىنى ھېچ قىلمىغان بولسىمۇ(، ـ
«
□ **18:16** »ھېچبىرىگە زۇلۇم-زۇمبۇلۇق ئىشلەتمىگەن، قەرزدارلىرىنى كاپالەت ئېلىشنى ھېچ ئۆزىگە ئۈتمىغان« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن
يۈچىچە قەرزدارلىرىنى »كاپالەت ئالسا« بولاتتى)مەسىلەن، پۇلنىڭ ئورنىغا كىيىم-كېچەك، قورال-ئەسۋاب ئالسا بولاتتى(، بىراق قەرزدار ئۆزىگىنا كېرەك
بولغاندا، ئۆزىگىنا قايتۇرۇپ تۇرۇشى كېرەك ئىدى »)مىس.» 26:22، »قان.» 17-6:24-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

18 ئۇنىڭ ئاتىسى بولسا، زۇلۇم-زۇمبۇلۇق ئىشلەتكەن، ئۆز قېرىندىشىغا بۇلاڭچىلىق قىلغان، ئۆز خەلقى ئارىسىدا ناتوغرا
ئىشلارنى قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن، مانا ئۇ ئۆز قەبىھلىكى ئىچىدە ئۆلىدۇ.
19 سىلەر: »نېمىشقا ئوغۇل ئاتىسىنىڭ قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى كۆتۈرمەيدۇ؟« دەپ سورايسىلەر؛ بىراق ئوغۇل
ئادىللىق ھەم ئادالەتنى يۈرگۈزگەن، مېنىڭ بارلىق بەلگىلىمىلىرىمنى تۇتۇپ ئۇلارغا ئەمەل قىلغان؛ ئۇ جەزمەن ھايات
بولىدۇ؛ ■
20 گۇناھ سادىر قىلغۇچى جان ئىگىسى ئۆلىدۇ. ئوغۇل ئاتىسىنىڭ قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى كۆتۈرمەيدۇ، ۋە ياكى
ئاتا ئوغلىنىڭ قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى كۆتۈرمەيدۇ؛ ھەققانىي كىشىنىڭ ھەققانىيلىقى ئۆز ئۈستىدە تۇرىدۇ، رەزىل
كىشىنىڭ رەزىللىكى ئۆز ئۈستىدە تۇرىدۇ؛
21 ۋە رەزىل كىشى بارلىق سادىر قىلغان گۇناھلىرىدىن يېنىپ توۋا قىلىپ، مېنىڭ بارلىق بەلگىلىمىلىرىمنى تۇتۇپ،
ئادىللىق ھەم ئادالەتنى يۈرگۈزىدىغان بولسا، ئۇ جەزمەن ھايات بولىدۇ، ئۇ ئۆلمەيدۇ.
22 ئۇنىڭ سادىر قىلغان بارلىق ئىتائەتسىزلىكلىرى ئۇنىڭ ھېسابىغا ئەسلەتمەيدۇ؛ ئۇ قىلغان ھەققانىيلىقى بىلەن ھايات
بولىدۇ.
23 مەن رەزىل ئادەمنىڭ ئۆلۈمىدىن ھۇزۇر ئالامدىمەن؟ ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار. ئەكسىچە، مەندىكى ھۇزۇر
ئۇنىڭ ئۆز يولىدىن يېنىپ توۋا قىلغانلىقىدىن ئەمەسمۇ؟ ■
24 ھەققانىي كىشى ئۆز ھەققانىيلىقىدىن يېنىپ، قەبىھلىك قىلغان، رەزىل ئادەملەرنىڭ يىرگىنچلىك قىلمىشلىرى
بويىچە ئىش قىلغان بولسا، ئۇ ھايات قالامدۇ؟ ئۇنىڭ قىلغان ھەققانىيلىقلىرىدىن ھېچقايسىسى ئەسلەتمەيدۇ؛ ئۆتكۈزگەن
ئاسىيلىقى، سادىر قىلغان گۇناھ ئىچىدە، ئۇ ئۆلىدۇ.
25 ئەمما سىلەر: »رەبنىڭ يولى ئادىل ئەمەس« دەيسىلەر؛ ئەمدى، ئى ئىسرائىل جەمەتى، ئاڭلاڭلار؛ مېنىڭ يولۇم
ئادىل ئەمەسمۇ؟ سىلەرنىڭ يوللىرىڭلار ئادىلسىزلىك ئەمەسمۇ؟ ■
26 ھەققانىي كىشى ھەققانىيلىقىدىن يېنىپ، قەبىھلىكنى ئۆتكۈزگەن بولسا، ئۇ ئۆلىدۇ؛ ئۆتكۈزگەن قەبىھلىكى بىلەن
ئۇ ئۆلىدۇ.
27 ھەم رەزىل ئادەم ئۆتكۈزگەن رەزىللىكىدىن يېنىپ توۋا قىلسىپ، ئادىللىق ھەم ئادالەت يۈرگۈزىدىغان بولسا، ئۇ
ئۆز جېنىنى ھايات ساقلايدۇ.
28 چۈنكى ئۇ ئويلىنىپ، بارلىق ئۆتكۈزگەن ئىتائەتسىزلىكلىرىدىن يانىدى؛ ئۇ جەزمەن ھايات بولىدۇ، ئۇ ئۆلمەيدۇ.
29 لېكىن ئىسرائىل جەمەتى »رەبنىڭ يولى ئادىل ئەمەس« دەيدۇ؛ ئى ئىسرائىل جەمەتى، مېنىڭ يوللىرىم ئادىل
ئەمەسمۇ؟ ئادىل بولمىغىنى سىلەرنىڭ يوللىرىڭلار ئەمەسمۇ؟
30 شۇڭا مەن ئۇستۇڭلارغا، يەنى ھەربىرىڭلارنى ئۆز يوللىرىڭلار بويىچە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن، ئى ئىسرائىل
جەمەتى، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار. قايتىپ يېنىمغا كېلىڭلار، بارلىق ئىتائەتسىزلىكلىرىڭلاردىن يېنىپ توۋا قىلىڭلار،
شۇنىڭ بىلەن قەبىھلىك سىلەرگە قىلتاق بولمايدۇ. ■
31 ئۆزۈڭلاردىن بارلىق ئۆتكۈزگەن ئىتائەتسىزلىكلىرىڭلارنى تاشلىۋېتىڭلار، ئۆزۈڭلارغا يېڭى قەلب ۋە يېڭى روھنى
تىكلەڭلار؛ نېمىشقا ئۆلمەكچىسىلەر، ئى ئىسرائىل جەمەتى؟ □ ■
32 چۈنكى ئۆلىدىغان كىشىنىڭ ئۆلۈمىدىن ماڭا ھۇزۇر يوقتۇر، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار؛ شۇڭا يولۇڭلاردىن يېنىپ

■ **18:19** قان. 16:24 2پاد. 6:14 2تار. 425:
■ **18:23** ئەز. 1133:
■ **18:25** ئەز. 2033 17:
■ **18:30** مات. 23:
□ **18:31** **»ئۆزۈڭلارغا يېڭى قەلب ۋە يېڭى روھنى تىكلەڭلار«** ـ 19:11-ئايەتنى كۆرۈڭ. بۇ »يېڭى قەلب«، »يېڭى روھ« توۋا قىلىش يولىدا
خۇدادىنلا كېلىدۇ. ■ **18:31** يەر. 39:32 ئەز. 19:11 2636:

توۋا قىلىپ ھايات بولۇڭلار.«!□ ■

19

ئىسرائىل شاھزادىلىرىگە بىر مەرسىيە

1 ـ »ئەمدى سەن، ئىسرائىل شاھزادىلىرىگە بىر مەرسىيەنى ئاغزىڭغا ئېلىپ مۇنداق دەپ ئوقۇغىن: ـ
2 »شىرلار ئارىسىدا ئاناڭ قانداق بىر چىشى شىر ئىدى!
ئۇ ياش شىرلار ئارىسىدا ياتقان، ئۇ ئارسىلانلىرىنى بېقىپ قۇۋۋەتلىدى.
3 ئۇ ئارسىلانلىردىن بىرىنى چوڭ قىلدى، ئۇ ياش شىر بولۇپ چىقتى؛
ئۇ ئوۋنى تۇتۇپ يىرتىشنى ئۆگەندى؛
ئۇ ئادەملەرنىمۇ يەۋېتەتتى.
4 ئەللەر ئۇنىڭدىن خەۋەر ئاڭلىدى؛
ئۇ ئۇلارنىڭ ئورا توزىقىدا تۇتۇۋېلىندى؛
ئۇلار ئۇنىڭ بۇرنىغا ئىلمەكنى سېلىپ،
مىسىر زېمىنىغا ئېپكەتتى.■
5 چىش شىر ئۆزىنىڭ ئارمىنىنى بىكار كۆتكىنىنى،
ئۈمىدىنىڭ يوقالغانلىقىنى كۆرۈپ،
ئۇ باشقا بىر ئارسلىنىنى ئېلىپ،
ئۇنى بېقىپ ياش شىر قىلدى؛
6 ئۇ شىرلار ئارىسىدا ئۇيان-بۇيان كەزدى؛
ئۇ ياش شىر بولۇپ،
ئوۋنى تۇتۇپ يىرتىشنى ئۆگەندى؛
ئۇ ئادەملەرنىمۇ يەۋېتەتتى.
7 ئۇ ئۇلارنىڭ ئىستىھكاملىرىنى بۇزۇپ،
ئۇلارنىڭ شەھەرلىرىنى خارابە قىلىۋەتتى؛
زېمىن ۋە ئۇنىڭ ئۈستىدىكى ھەممىسى ئۇنىڭ ھۆركىرىگەن ئاۋازى بىلەن دەككە-دۈككىگە چۈشتى.
8 ئاندىن ئەللەر ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى رايونلاردىن كېلىپ ئۇنىڭغا قارشى چىقتى؛
ئۇلار ئۇنىڭ ئۈستىگە تورنى يېيىپ تاشلىدى؛
ئۇ ئۇلارنىڭ ئورا توزىقىدا تۇتۇۋېلىندى.
9 ئۇلار بۇرنىغا ئىلمەك سېلىپ قەپەسكە سولىدى؛
ئۇنى بابىلنىڭ پادىشاھىغا ئاپاردى؛
ئۇلار ئۇنى تورلىرىغا ئېلىۋالدى؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئاۋازى ئىسرائىل تاغلىرىدا قايتىدىن ئاڭلانمايدۇ.■
10 سېنىڭ ئاناڭ ئۈزۈمزارىڭدا بىر ئۈزۈم تېلى ئىدى؛
ئۇ سۇ بويىدا تىكلەنگەندى؛
سۇلارنىڭ موللۇقىدىن،
ئۇ ئىنتايىن مېۋىلىك، كۆپ شاخلىك بولدى.

□ **18:32** »تۇلىدىغان كىشىنىڭ تۇلۇمىدىن ماڭا ھۇزۇر يوقتۇر، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار« ـ »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە مۇشۇ مۇھىم باب ئۈستىدە توختىلىمىز. ■ **18:32** ئەز. 1133: ■ **19:4** 2پاد. 33:23□ يەر. 1122: ■ **19:9** 2تار. 636:

11 ئۇنىڭ كۆچىلۇك شاخلىرى بار ئىدى،
ھۆكۈم سۈرگۈچىلەرنىڭ شاھانە ھاسىلىرىغا لايىق ئىدى؛
ئۇنىڭ بويى بۇلۇتلاردىنمۇ ئېگىز كۆككە تاقاشتى،
ئۇ ئېگىزلىكى ۋە شاخلىرىنىڭ نۇرغۇنلىقى بىلەن كۆزۈنەرلىك ئىدى؛
12 بىراق ئۇ قەھر بىلەن يۇلۇندى،
ئۇ يەرگە تاشلاندى،
شەرق شامىلى مېۋىسىنى قۇرۇتىۋەتتى؛
ئۇنىڭ كۆچىلۇك شاخلىرى سۇندۇرۇلدى، قاغجىراپ كەتتى؛
ئوت ئۇلارنى يۇتۇۋالدى.
13 ھازىر ئۇ چۆل-بىاباۋاندا،
چاڭقاق، سۇسىز بىر يەردە تىكىلدى؛
14 ئۇنىڭ شاخلىرىنىڭ بىرسىدىن ئوت چىقىپ،
ئۇنىڭ بىخلىرى ھەم مېۋىسىنى يۇتۇۋالدى؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدا ھۆكۈمدارنىڭ شاھانە ھاسىسى بولغۇدەك كۆچىلۇك شېخى قالمىدى.
بۇ سۆزلەر مەرسىيەدۇر، بۇلار پەقەت مەرسىيە ئۇچۇنلا ئىشلىتىلىدۇ.»□

20

ئىسرائىلنىڭ ئاسىيلىقىنىڭ تارىخى ۋە خۇدانىڭ ئۇنىڭ بىلەچىكى توغرۇلۇق پىلانى •••• ئاقساقاللار بىلىپ ئەزاكىيالدىن يول سورايدۇ

1 يەتتىنچى يىلى، بەشىنچى ئاينىڭ ئوننىچى كۈنى شۇنداق بولدىكى، ئىسرائىلنىڭ بەزى ئاقساقاللىرى پەرۋەردىگارنى ئىزدەپ ئۇنىڭدىن سوريغىلى مېنىڭ ئالدىمغا كېلىپ ئولتۇردى.
2 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
3 ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرىغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەر مەندىن سوريغىلى كەلدىڭلار؟ ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار ـ مەن سىلەرنىڭ مەندىن سوريىشىڭلارغا يولغا قويمايمەن.
4 ئەمدى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرامسەن، ئى ئادەم بالىسى، ھۆكۈم چىقىرامسەن؟ ئۇلارغا ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىنى ئايان قىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ ■
5 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن ئىسرائىلنى تاللىغان كۈندە، ياقۇپ جەمەتىنىڭ نەسلىگە قول كۆتۈرۈپ قەسەم قىلىپ، مىسىر زېمىندا ئۆزۈمنى ئۇلارغا ئايان قىلغىنىمدا، يەنى ئۇلارغا قول كۆتۈرۈپ قەسەم قىلىپ ئۇلارغا: »مەن پەرۋەردىگار سېنىڭ خۇدايىڭدۇرمەن« دېگىنىمدە ■
6 ـ شۇ كۈنى مەن ئۇلارنى مىسىر زېمىنىدىن چىقىرىپ ئۇلار ئۈچۈن ئالاھىدە ئىزدەپ تاپقان سۈت ھەم بال ئېقىپ تۇرىدىغان، ھەممە زېمىن ئارىسىدىكى ئەڭ گۈزەل زېمىننىڭ گۈلى بولغان زېمىنغا كىرگۈزۈش ئۈچۈن، قول كۆتۈرۈپ قەسەم قىلدىم؛
7 مەن ئۇلارغا: »ھەربىرىڭلار ئۆز كۆزۈڭلار ئالدىدىكى نەپرەتلىك نەرسىلەرنى تاشلىۋېتىڭلار، مىسىرنىڭ بۇتلىرى بىلەن ئۆزۈڭلارنى بۇلغىماڭلار؛ مەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردۇرمەن« ـ دېدىم.

□ **19:14** »ئۇنىڭ شاخلىرىنىڭ بىرسىدىن ئوت چىقىپ، ئۇنىڭ بىخلىرى ھەم مېۋىسىنى يۇتۇۋالدى...» ـ بۇ »شاخ« »)شاخلاردىن بىرسى«) زەكەريا پادىشاھ بولۇشى مۇمكىن. ئۇنىڭ خۇداغا ئىشەنمەسلىكى ھەم ئەخمەقلىقى ئىسرائىلنىڭ بېشىغا كۆپ بالا-ئىشاپەتلەرنى چۈشۈردى («2□□□.» 17:24تىن 17:25-ئايەتكىچە كۆرۈڭ.) ■ **20:4** ئەز. 2:22□ 3623: ■ **20:5** مىس. 8:3□ 31:4□ 76:

8 لېكىن ئۇلار ماڭا ئاسىيلىق قىلىپ ماڭا قۇلاق سېلىشنى خالىمايتتى؛ ھېچقايىسىسى نە ئۆز كۆزىنى ئالدىدىكى نەپرەتلىك
نەرسىلەرنى تاشلىۋەتمىدى، نە مىسىرنىڭ بۇتلىرىدىن ھېچ ئايرىلمىدى. ئاندىن مەن قەھرىمنى مىسىر زېمىنى ئىچىدە ئۇلارغا
تۆكۈپ، ئۇلارغا قاراتقان ئاچچىقىمنى باسىمەن، دېدىم ـ
9 ھالبۇكى، ناممىنىڭ ئۇلار تۇرغان ئەللەر ئارىسىدا بۇلغانماسلىقى ئۈچۈن، ئۆز نامىم ئۈچۈن ھەرىكەت قىلدىم؛ چۈنكى
مەن بۇ ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا ئۇلارنى مىسىردىن چىقىرىشىم بىلەن ئۆزۈمنى ئايان قىلغانىدىم؛
10 شۇڭا مەن ئۇلارنى مىسىر زېمىنىدىن تولۇق چىقىرىپ، چۆل-باياۋانغا ئاپاردىم. □ ■
11 ۋە مەن بەلگىلىمىلىرىمنى بېرىپ، ئۆز ھۆكۈملىرىمنى ئۇلارغا ئايان قىلدىم ـ ئۇلارغا ئەمەل قىلىدىغان كىشى ئۇلارنىڭ
سەۋەبىدىن ھاياتقا ئېرىشىدۇ.■
12 ئۆزۈم ھەم ئۇلار ئارىسىدىكى بېشارەت بولسۇن دەپ، مېنىڭ ئۇلارنى پاك-مۇقەددەس قىلىدىغان پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى بىلىشى ئۈچۈن »شابات كۈنى«لىرىمنى ئۇلارغا بېغىشلىدىم؛ □ ■
13 لېكىن ئىسرائىل جەمەتى چۆل-باياۋاندا ماڭا ئاسىيلىق قىلدى؛ چۈنكى ئۇلار مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمدە ماڭمىدى،
مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى چەتكە قاقتى)ئەگەر ئادەملەر بۇ ئەمرلەرگە ئەمەل قىلسا، ئۇ ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن ھاياتقا
ئېرىشىدۇ(ۋە مېنىڭ »شابات كۈنى«لىرىمنى قاتتىق بۇلغىدى؛ مەن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۆل-باياۋاندا ئۇلار ھالاك
قىلىنغۇچە قەھرىمنى تۆكىمەن دېدىم ـ ■
14 ھالبۇكى، ناممىنىڭ ئەللەر ئارىسىدا بۇلغانماسلىقى ئۈچۈن، ئۆز نامىم ئۈچۈن ھەرىكەت قىلدىم؛ چۈنكى مەن بۇ
ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا ئۇلارنى مىسىردىن قۇتقۇزۇپ چىقارغانىمەن.
15 مەن يەنە چۆل-باياۋاندا ئۇلارغا سۈت ھەم بال ئېقىپ تۇرىدىغان، ھەممە زېمىننىڭ گۈزىل بولغان زېمىنىغا
كىرگۈزمەيمەن دەپ، قولۇمنى كۆتۈرۈپ قەسەم قىلىمەن دېدىم
16)چۈنكى ئۇلارنىڭ قەلبى بۇتلىرىغا ئەگىشىپ كەتكەچكە، مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمنى چەتكە قاققان، مېنىڭ
ھۆكۈملىرىمدە ماڭمىغان، مېنىڭ »شابات كۈنى«لىرىمنى بۇزغان(؛ ـ
17 ھالبۇكى، كۆزۈم ئۇلارغا رەھىم قىلىپ ئۇلارنى ھالاك قىلمىدىم يا كى ئۇلارنى چۆل-باياۋاندا تۈگەشتۈرمىدىم.
18 مەن چۆل-باياۋاندا ئۇلارنىڭ بالىلىرىغا مۇنداق دېدىم: »ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ بەلگىلىرىدە ماڭماڭلار، نە
ئۇلارنىڭ ھۆكۈملىرىنى تۇتماڭلار نە بۇتلىرى بىلەن تۆزۈكلارنى بۇلغىماڭلار.
19 مەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردۇرمەن؛ مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمدە مېڭىپ، مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى تۇتۇپ ئۇلارغا
ئەمەل قىلىڭلار؛
20 مېنىڭ »شابات كۈنى«لىرىمنى پاك-مۇقەددەس دەپ ئەتىۋارلاڭلار؛ ئۇ سىلەرنىڭ مېنىڭ پەرۋەردىگار
خۇدايىڭلار ئىكەنلىكىمنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن مەن ۋە سىلەر ئوتتۇرىمىزدىكى بىر بېشارەتتۇر.
21 لېكىن بالىلىرىمۇ ماڭا ئاسىيلىق قىلدى؛ ئۇلار نە مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمدە ماڭمىغان نە مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى تۇتمىغان
)بىرسى ئۇلارغا ئەمەل قىلسا، ئۇ ئۇلار بىلەن ھاياتقا ئېرىشىدۇ(ئۇلار مېنىڭ »شابات كۈنى«لىرىمنى بۇلغىغان؛ شۇڭا
مەن قەھرىمنى ئۇلار ئۈستىگە تۆكۈپ ئۇلارغا قاراتقان ئاچچىقىمنى چۈشۈرۈپ پېغاندىن چىقىمەن، دېدىم؛

□ **20:10 »شۇڭا مەن ئۇلارنى مىسىر زېمىنىدىن تولۇق چىقىرىپ، چۆل-باياۋانغا ئاپاردىم«** ـ ئىسرائىلنىڭ خۇدادىن گۈمانلىنىپ، ئۆزىگىلا ئاسىيلىق
قىلىشى مىسىردىن چىقىش جەريانىدىمۇ، ئۇلار تېخى مىسىر تېررىتوريىسىدە بولغان چاغدىمۇ بار ئىدى. شۇ چاغدا خۇدا پەقەت ئۆز نامى ۋە ۋەدىسى
ئۈچۈن بۇ »چىقىرىش« قۇتقۇزۇشىنى تولۇق ئادا قىلىپ، ئۇلارنى دېڭىزدىن ئوتكۈزۈپ چۆلگە ئاپاردى.
■ **20:10** مىس. 1813:
■ **20:11** لاۋ. 5:18□ قان. 30□15: ،16 ،19 20؛ رىم. 5:10□ گال. 123:
□ **20:12 »مېنىڭ ئۇلارنى پاك-مۇقەددەس قىلىدىغان پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىشى ئۈچۈن »شابات كۈنى«لىرىمنى ئۇلارغا بېغىشلىدىم«** ـ »شابات
كۈنى« شەنبە كۈنى بولۇپ، خۇدا يەھۇدىيلارغا بېغىشلىغان دەم ئالىدىغان، خۇدانى سېغىنىدىغان كۈنى. ■ **20:12** مىس. 8:20□ 31:17-13□
235: ■ **20:13** مىس. 2816:

22 لېكىن جازادىن قولۇمنى تارتىپ، ناممنى ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا بۇلغاتمىسۇن دەپ ئۆز نامىم ئۈچۈن ھەرىكەت
قىلدىم، مەن بۇ ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا ئۇلارنى مىسىردىن قۇتقۇزۇۋېچىقارغانىدىم.
23 چۈنكى-باياۋاندا مەن قولۇمنى كۆتۈرۈپ ئۇلارغا سىلەرنى ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىمەن، مەملىكەتلەر ئىچىگە تارىتىمەن
دەپ قەسەم قىلمىدىم، دېدىم؛
24 چۈنكى ئۇلار مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى ئادا قىلمىغان، بەلگىلىمىلىرىمنى چەتكە قاققان، مېنىڭ »شابات كۈن«لىرىمنى
بۇزغان، ئۇلار كۆزلىرىنى ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ بۇتلىرىغا تىكىدىكىتە ئىدى؛
25 شۇڭا مەن ئۇلارغا ياخشى بولمىغان بەلگىلىمىلەرنى، ئۇلارنى ھاياتقا ئېلىپ بارمايدىغان ھۆكۈملەرنى بېغىشلىدىم؛
□
26 ۋە ئۇلارنى ئۆز-ئۆزىدىن سەسكەندۈرۈپ، مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىشى ئۈچۈن، مەن ئۇلارنى
ئۆز ھەدىيەلىرى ئارقىلىق بۇلغىدىم، چۈنكى ئۇلار ھەدىيە سۈپىتىدە بارلىق تۇنجى بالىلىرىنى ئاتاپ قوياتتى.□ ■
27 شۇڭا، ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل جەمەتىگە سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ:
ـ ئاتا-بوۋىلىرىڭلار شۇ ئىشتىمۇ ماڭا كۈپۈرلۈق قىلغانىكى، ئۇلار ماڭا ۋاپاسىزلىق قىلغان؛
28 ئۇلار مەن ئۆز قولۇمنى كۆتۈرۈپ: »مۇشۇ زېمىننى سىلەرگە بېرىمەن« دەپ قەسەم قىلغان يەرگە كىرگەندە،
ئۇلار شۇ يەردىكى ئۆدۈل كەلگەن ھەربىر يۇقىرى دۆڭ ھەم باراقسان دەرەخنى كۆرۈپلا شۇ جايلاردا ئۇلار
قۇربانلىقلىرىنى قىلىپ، مېنى ئاچچىقلاندۇرىدىغان ھەدىيەلەرنى قىلاتتى؛ ئۇلار شۇ يەردىمۇ »خۇشپۇراق ھەدىيە«لىرىنى
پۈرىتىپ، »شاراب ھەدىيە«لىرىنى تۆكەتتى؛ □
29 شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇلاردىن: »سىلەر چىقىدىغان بۇ يۇقىرى جاي دېگەن نېمە؟« دەپ سوردىم؛ شۇڭا بۇگۈنگە
قەدەر ئۇنىڭ ئىسمى »باماھ«دۇر.□
30 شۇڭا ئىسرائىل جەمەتىگە مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »سىلەر ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ
يولىدا ئۆزلىرىڭلارنىمۇ بۇلغىماقچىمۇسىلەر؟ ئۇلارنىڭ نەپرەتلىك قىلمىشلىرىغا ئەگىشىپ بۇزۇقلۇق قىلماقچىمۇسىلەر؟
31 ئەمدى سىلەر ھەدىيەلىرىڭلارنى سۈنۈپ، ئۆز ئوغۇللىرىڭلارنى ئوتتىن ئۆتكۈزگەندە، سىلەر يەنىلا بۇگۈنگە قەدەر
ئۆزۈڭلارنى بارلىق بۇتلىرىڭلار بىلەن بۇلغاۋاتىسىلەر؛ ئەمدى مەن سىلەرنىڭ مېنى ئىزدەپ سورىشىڭلارغا يول
قويامدىمەن، ئى ئىسرائىل جەمەتى؟! مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ مەن
سىلەرنىڭ مېنى ئىزدەپ سورىشىڭلارغا يول قويمايمەن!
32 شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ كۆڭلۈڭلاردىكى »بىز يات ئەللەردەك، باشقا يۇرتلاردىكى جەمەتلەردەك ياغاچ ھەم تاش
مەبۇدلارغا چوقۇنىمىز« دېگەن كويۇڭلار ئەمەلگە ئاشۇرۇلمايدۇ!
33 مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، مەن بەرھەق كۈچلۈك قول، ئۆزارتقان
بىلىكىم ھەم تۆكۈپ ياغدۇرغان قەھرىم بىلەن ئۈستۈڭلاردىن ھۆكۈمرانلىق قىلىمەن.

□ 20:25 »»ياخشى بولمىغان بەلگىلىمىلەر« ... »ھاياتقا ئېرىشىمەيدىغان ھۆكۈملەر« ـ 26-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ 20:26 »»ياخشى بولمىغان بەلگىلىمىلەر« ... »ھاياتقا ئېرىشىمەيدىغان ھۆكۈملەر« (25-□□□□)...» ـ بۇ ئىككى ئايەت (25-26) ئىنتايىن مۇھىم.
»ياخشى بولمىغان بەلگىلىمىلەر«، »ھاياتقا ئېرىشىمەيدىغان ھۆكۈملەر« دېگەنلەر ئەمەلىيەتتە يۇتۇپەرەسلىك دىنىي قائىدە-يوسۇنلاردىن ئىبارەت. خۇدا
ئۇلارنىڭ ئۆزىنىڭ ئادەمنى ھاياتقا ئېرىشتۈرىدىغان ئەمر-يەرمانلىرىنى چەتكە قېقىپ، ئالدىنىپ، ئىنتايىن رەزىل يۇتۇپەرەسلىككە بېغىشلىنىشىغا يول قويغان:
31-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ. ئۆز بالىلىرىنى خۇداغا)ياكى بۇتلارغا، ئەلۋەتتە(ئاتاپ قۇربانلىق قىلىش تەۋراتتا قەتئىي مەنئى قىلىنغان. »قان.» -31-12-29
ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ 20:26 ئەز. 2116:

□ 20:28 »ئۇلار شۇ يەردىكى ئۆدۈل كەلگەن ھەربىر يۇقىرى دۆڭ ھەم باراقسان دەرەخنى كۆرۈپلا شۇ جايلاردا ئۇلار قۇربانلىقلىرىنى قىلىپ،
مېنى ئاچچىقلاندۇرىدىغان ھەدىيەلەرنى قىلاتتى« ـ خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق »سىلەر مەن بېكىتكەن جايدا قۇربانلىق قىلىڭلار« دېگەن »)قان.»
12-باب.(خەقلەرنىڭ ئۆز بېشىمچىلىق قىلىپ »يۇقىرى جاي«لاردا قۇربانلىق قىلىشلىرى بەرىبىر يۇتۇپەرەسلىككە ئايلىنىپ كېتەتتى.

□ 20:29 »شۇڭا بۇگۈنگە قەدەر ئۇنىڭ ئىسمى »باماھ«دۇر« ـ »باماھ« دېگەننىڭ مەنىسى »يۇقىرى جاي.« بەلكىم شۇ چاغدا ئۇنىڭ باشقا بىر
ھەجۋىي، كىنايىلىك مەنىسىمۇ بار ئىدى؛ بىراق بۇگۈن بىز ئۇنى بىلمەيمىز.

34 مەن كۆچلۈك قول، ئۇزارتقان بىلىكىم ھەم تۆكۈپ ياغدۇرۇلغان قەھەر بىلەن سىلەرنى ئەللەردىن چىقىرىپ
ئېپكېلىمەن، تارقىتىلغان مەملىكەتلەردىن سىلەرنى يىغىمەن؛
35 سىلەرنى ئەللەرگە تەۋە بولغان چۆل-باياۋانغا كىرگۈزۈپ، شۇ يەردە ئۈستۈگىلاردىن يۈز تۇرانە ھۆكۈم چىقىرىپ
جازالايمەن؛
36 ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ ئۈستىدىن مىسىر زېمىنىدىكى چۆل-باياۋانغا ھۆكۈم چىقىرىپ جازالىغىنىمدەك، سىلەرنىڭ
ئۈستۈڭلاردىن يۈز تۇرانە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
37 مەن سىلەرنى ھاسا ئاستىدىن ئۆتكۈزۈپ، ئەھدىنىڭ رىشتىسىگە باغلاندۇرىمەن. □
38 مەن ئاراڭلاردىن ماڭا ۋاپاسىزلىق قىلغان ئاسىيلارنى شاللاپ چىقىرىمەن؛ ئۇلارنى تۇرۇۋاتقان جايلاردىن
چىقىرىمەن، بىراق ئۇلار ئىسرائىل زېمىنىغا كىرمەيدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ
يېتىسىلەر.
39 ـ ئەمدى سىلەر بولساڭلار، ئى ئىسرائىل جەمەتى، رەب پەرۋەردىگار سىلەرگە مۇنداق دەيدۇ: ـ ماڭا قۇلاق
سالمايمىز دېسەڭلار، بىرىۋىرىڭلار، ھەربىرىڭلار ئۆز بۇتلىرىڭلارغا چوقۇنىۋېرىڭلار! بىراق سىلەر يەنە ھەدىيەلىرىڭلار
ھەم مەبۇدلىرىڭلار بىلەن مېنىڭ نامىمنى ئىككىنچى بۇلغىمايسىلەر! □
40 چۈنكى مېنىڭ مۇقەددەس تېغىمدا، يەنى ئىسرائىلنىڭ ئېگىزلىكىدىكى تاغدا، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ
بارلىق ئىسرائىل جەمەتى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ماڭا زېمىنده ئۇرۇپ خىزمەت قىلىدۇ؛ مەن ئۇ يەردە ئۇلارنى قوبۇل
قىلىمەن ۋە ئۇ يەردە مەن سىلەردىن »كۆتۈرمە ھەدىيە«لىرىڭلارنى، تۇنجى ھوسۇل بولغان كۆكتات-مېۋىلىرىڭلارنى،
شۇنداقلا بارلىق مۇقەددەس دەپ ئايرىپ بېغىشلىغان نەرسىلىرىڭلارنى تەلەپ قىلىمەن.
41 مەن سىلەرنى ئەللەر ئارىسىدىن چىقىرىپ، مەملىكەتلەردىن ئېلىپ يىغقىنىمدا، ئېسىل خۇشبۇيدەك سىلەرنى قوبۇل
قىلىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا ئاراڭلاردا ئۆزۈمنىڭ پاك-مۇقەددەس ئىكەنلىكىمنى كۆرسىتىمەن.
42 ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا قولۇمنى كۆتۈرۈپ: »مۇشۇ زېمىننى سىلەرگە بېرىمەن« دەپ قەسەم قىلغان ئىسرائىل زېمىنغا
سىلەرنى كىرگۈزگىنىمدە، سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىسىلەر.
43 سىلەر ئۇ يەردە ئۆز يوللىرىڭلارنى ۋە ئۆزۈڭلارنى بۇلغىغان بارلىق قىلمىشلىرىڭلارنى ئەسلەيسىلەر؛ شۇنىڭ
بىلەن ئۆتكۈزگەن رەزىل ئىشلىرىڭلار تۈپەيلىدىن سىلەر ئۆز-ئۆزۈڭلارنى كۆزگە ئىلمايسىلەر، ئۆز-ئۆزۈڭلاردىن
نەپرەتلىنىسىلەر.
44 مەن رەزىل يوللىرىڭلارغا ئاساسەن ئەمەس، ياكى بۇزۇق قىلمىشلىرىڭلارغا ئاساسەن ئەمەس، بەلكى ئۆز
نامىم ئۈچۈن سىلەرگە شەپقەتلىك مۇئامىلە قىلغاندىن كېيىن، ئى ئىسرائىل جەمەتى، سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىسىلەر، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

ئوت ۋە قىلىچ ئارقىلىق بولغان جازا

45 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
46 ئى ئىنسان ئوغلى، يۈزۈڭنى تېمان شەھىرىگە قارىتىپ، جەنۇبتىكىلەرنى ئەيىبلەپ، نەگەۋ ئورمانلىق دالاسىنى
ئەيىبلەيدىغان بېشارەت بېرىپ، ـ □

□ 20:37 »مەن سىلەرنى ھاسا ئاستىدىن ئۆتكۈزۈپ، ئەھدىنىڭ رىشتىسىگە باغلاندۇرىمەن« ـ »ھاسا ئاستىدىن ئۆتكۈزۈش« توغرۇلۇق »لاۋ.»
32:27، »يەر.» 13:33 كۆرۈڭ. قويلاردىن يامانلىرىنى شاللاپ چىقىش ئۈچۈن قويچى ئۇلارنى بىر-بىرلەپ ئۆز ھاسىسى ئاستىدىن ئۆتكۈزۈپ
تەكشۈرەتتى.
□ 20:39 »بىراق سىلەر يەنە ھەدىيەلىرىڭلار ھەم مەبۇدلىرىڭلار بىلەن مېنىڭ نامىمنى ئىككىنچى بۇلغىمايسىلەر«! ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىراق
كېيىن، ھەتتا سىلەر ماڭا قۇلاق سالمىغان بولساڭلارمۇ، سىلەر يەنىلا ھەدىيەلىرىڭلار ھەم مەبۇدلىرىڭلار بىلەن مېنىڭ نامىمنى ئىككىنچى بۇلغىمايسىلەر.«!
□ 20:46 »تېمان شەھىرى« ـ ئىسرائىلنىڭ شەرقىي جەنۇبي چېگراسىغا ئۇتىشىدۇ، »نەگەۋ« ئىسرائىلنىڭ جەنۇبي تەرىپىنى كۆرسىتىدۇ.

47 يەنى نەگەۋ ئورمانلىق دالاسىغا مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلا، رەب پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: »مانا، مەن ساڭا بىر ئوت ياقىمەن، ئۇ سەندىكى ھەممە يېشىل دەرەخنى ھەمدە ھەممە قاقشال دەرەخنى
يەۋېتىدۇ، يالقۇنلۇق ئوت ھېچ تۆچمەيدۇ، جەنۇبتىن شىمالغىچە پۈتكۈل يەر يۈزى ئۇنىڭ بىلەن كۆيۈپ كېتىدۇ،□ ■
48 بارلىق ئەت ئىگىلىرى مەنكى پەرۋەردىگار ئۇنى ياققانلىقىمنى كۆرۈپ يېتىدۇ، ئۇ ھېچقاچان تۆچۈرۈلمەيدۇ.«!
49 ۋە مەن: ـ ئاھ، پەرۋەردىگار! ئۇلار مەن توغرۇلۇق: »ئۇ پەقەت تەمسىللەرنىلا سۆزلەۋاتىدۇ« دەيدۇ! ـ
دېدىم.

21

»قىلىچ« ھەققىدە

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، يۈزۈڭنى يېرۇسالېمغا قارىتىپ، »مۇقەددەس جايلار«نى ئەيىبلەپ، ئىسرائىل زېمىنىنى ئەيىبلەپ
بېشارەت بېرىپ،
3 يەنى ئىسرائىل زېمىنىغا مۇنداق دېگىن: ـ پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مانا، مەن ساڭا قارشىدۇرمەن،
قىلىچىمنى غىلاپتىن سۇغۇرۇپ، سەندىن ھەم ھەققانىيلار ھەم رەزىللەرنى ئۆزۈپ تاشلايمەن.
4 مەن سەندىن ھەم ھەققانىيلار ھەم رەزىللەرنى ئۆزۈپ تاشلىماقچى بولغىنىم ئۈچۈن، قىلىچىم بارلىق ئەت ئىگىلىرى،
يەنى جەنۇبتىن شىمالغىچە بولغان ھەممەيلەن بىلەن قارشىلىشىشقا غىلاپتىن چىقىدۇ،
5 شۇنىڭ بىلەن بارلىق ئەت ئىگىلىرى مەنكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز قىلىچىمنى غىلاپتىن سۇغۇرغانلىقىمنى تونۇپ
يېتىدۇ، قىلىچ غىلاپقا قايتىدىن يېنىپ كىرمەيدۇ.
6 ئەمدى ئۆھ تارتقىن، ئى ئىنسان ئوغلى، ئىچ-باغرىڭ ئېچىشقۇدەك دەرد-ئەلەم بىلەن ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئۆھ-زار
قىل.
7 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلار سەندىن: »نېمىشقا ئۆھ تارتىسەن؟« دەپ سوريغاندا، سەن ئۇلارغا: »بولغان
شۇم خەۋەر تۇپەيلىدىن! مانا، ئۇ كېلىدۇ! بارلىق يۈرەكلەر ئېرىپ، بارلىق قوللار بوشاپ كېتىدۇ، بارلىق روھلار
زەئىپلىشىپ، بارلىق تىزلار سۈيدۈك بىلەن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ كېتىدۇ، مانا ئۇ كېلىۋاتىدۇ! ئۇ يېتىپ كەلدى!
ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار« ـ دېگىن.□ ■
8 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
9 ئى ئىنسان ئوغلى، بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، بىر قىلىچ، بىر
قىلىچ، بىسلانغان، پارقىرىتىلغان!
10 ئۇ زور قىرغىنچىلىق ئۈچۈن بىسلانغان، ئۇنى يالتىراشقا پارقىراتقان، ئۆز ئوغلۇمنىڭ شاھانە ھاسىسى ھەرقانداق
ئاددىي تاياقنى كەمسىتكەنلىكى تۈپەيلىدىن، خۇشال بولۇپ كېتىشىمىزگە توغرا كېلەمدۇ؟□
11 ئۇ قىلىچنى پارقىرىتىلىشقا، قول بىلەن تۇتۇشقا بېكىتكەن؛
قىلىچ بىلەنگەن، پارقىرىتىلغان،

□ 20:47 **...» پۈتكۈل يەر يۈزى ئۇنىڭ بىلەن كۆيۈپ كېتىدۇ«** ـ ياكى ...» ھەر ئادەمنىڭ يۈزى ئۇنىڭ بىلەن كۆيۈپ كېتىدۇ.«
■ 20:47 لۇقا 3:23
□ 21:7 **»بارلىق تىزلار سۈيدۈك بىلەن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ كېتىدۇ«** ـ دېمەك، قورقۇنچتىن شۇنداق بولىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »بارلىق
تىزلار سۈدەك ئاجىز بولۇپ كېتىدۇ.«
■ 21:7 يەر. 24:6□ 23:49□ ئەز. 17:4□ 17:7
□ 21:10 **»ئۇ زور قىرغىنچىلىق ئۈچۈن بىسلانغان، ... ئۆز ئوغلۇمنىڭ شاھانە ھاسىسى ھەرقانداق ئاددىي تاياقنى كەمسىتكەنلىكى تۈپەيلىدىن، خۇشال
بولۇپ كېتىشىمىزگە توغرا كېلەمدۇ؟«** ـ ئوقۇرمەنلەر كۆپ خىل تەرجىمىلىرى بىلەن ئۆچرىشىشى مۇمكىن. بۇ جۈملىنىڭ ئەينى تېكىستىنى چۈشىنىش
تەس. »ئۆز ئوغلۇم« مۇشۇ يەردە بەلكىم يەھۇدا ياكى يەھۇدانىڭ پادىشاھى زەدەكىيا بولۇشى مۇمكىن. زەدەكىيا ئۆزىنى »يېڭىمەس« دەپ ھېسابلىغىنى
بىلەن، ئۇنىڭ خۇدا مەخسۇس تەيارلىغان قىلىچنى »بىر تال ياغا تاياق«تەك ئاسانلا بىر تەرەپ قىلىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس.

قەتل قىلغۇچىنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇشقا تەييارلانغاندۇر!
12 نالە-پەرياد كۆتۈرۈپ پىغان چەككىن، ئى ئىنسان ئوغلى،
چۈنكى قىلىچ مېنىڭ خەلقىمگە قارشى چىققان؛
ئۇ ئىسرائىلنىڭ بارلىق شاھزادىلىرىگە قارشى چىققان؛
ئۇلار ئۆز خەلقىم بىلەن تەڭ قىلىچقا تاپشۇرۇلغان؛
شۇڭا يانپىشىڭغا قاتتىق ئۇرۇپ قويغىن!□ ■
13 چۈنكى سىناق كەلدى؛ ئەمدى بۇ »شاھانە ھاسا« باشقا ياغاچلارنى كەمسىتكىنى بىلەن، ئۇ بەرىبىر تۆگىشىدۇ
ئەمەسمۇ؟! ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.■
14 ـ ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، بېشارەت بەرگىن، چاۋاك چالغىن! قىلىچ ئىككى قېتىم، ئۈچ قېتىم ئۇرۇپ
قىرسۇن! ئۇ قىرغۇچى قىلىچ، ئۇلارنى ھەر تەرەپتىن قورشىۋالغان زور قەتل قىلغۇچى قىلىچتۇر!□
15 ئۇلارنىڭ يۈرەكلىرىنى ئېرىسۇن دەپ، ئۇلاردىن نۇرغۇنلىرى پۈتلىشىپ كەتسۇن دەپ، مەن ئۇلارنىڭ بارلىق
دەرۋازىلىرىغا تەھدىت سالغۇچى قىلىچنى قارىتىپ قويدۇم. ۋاي! ئۇ چاقماقتەك پارقىرىتىلغان، ئۇ قىرىشقا سۈغۇرۇلغان؛
□ ■
16 ئى قىلىچ، ئوڭ تەرەپكە ئۇتكۈر بول! سول تەرەپكە بۇرۇلۇپ چاپ! بىسكۈنى قەيەرگە قاراتقان بولسا شۇ يەرگە
چاپ!
17 مەنكى پەرۋەردىگار ئۆز قولۇم بىلەن چاۋاك چالىمەن، ئۆز قەھرىمنى تۆكۈپ پىغاندىن چىقىمەن؛ مەنكى
پەرۋەردىگار شۇنداق سۆز قىلدىم.

خۇدانىڭ بابىلنىڭ پادىشاھىنى يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىشقا قارىتىپ قويىدىغانلىقى

18 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
19 سەن ئى ئىنسان ئوغلى، بابىل پادىشاھىنىڭ قىلىچىنىڭ مېڭىشىغا تەييارلانغان ئىككى يولنى بېكىتىپ قويغىن؛
ئىككىلىسى بىر زېمىندىن چىقىدىغان بولسۇن؛ يېرۇسالېم شەھىرىگە ماڭىدىغان يولنىڭ بېشىدا بىر يول بەلگىسىنى
تىكلەپ قويغىن؛
20 يەنى قىلىچنىڭ يېتىپ كېلىشى ئۈچۈن ئاممونىيلارنىڭ رابباھ شەھىرىگە بىر يول ھەمدە يەھۇداغا، يەنى ئىستىھكامى
مەستەھكەم يېرۇسالېم شەھىرىگە يەنە بىر يولنى بېكىتىپ قويغىن؛
21 چۈنكى بابىلنىڭ پادىشاھى ئاچا يولدا، يەنى ئىككى يولنىڭ بېشىدا پال ئاچقۇزىدۇ؛ ئۇ ئوقلارنى سىلكىيدۇ،
»كۆچمە مەبۇدلار«دىن سورايدۇ؛ جىگەرنى تەكشۈرىدۇ.□

□ **21:12 »شۇڭا يانپىشىڭغا قاتتىق ئۇرۇپ قويغىن«!** ـ »يانپاشقا ئۇرۇش« قاتتىق دەرد-ئەلەمنىڭ ئىپادىسى ئىدى.
■ **21:12** ئەز. 11:6□ 277:
■ **21:13** يەش. 5:1□ يەر. 306:28-
□ **21:14 »بېشارەت بەرگىن، چاۋاك چالغىن«!** ـ »چاۋاك چېلىش« بەلكىم پەيغەمبەرنىڭ خۇداغا ۋەكىل بولۇپ، خۇدانىڭ بۇ ئىشلارنى توغرا
دېگەنلىكىنى ئىپادىلىشى ئىدى.
□ **21:15 »ئۇلارنىڭ يۈرەكلىرىنى ئېرىسۇن دەپ، ... مەن ئۇلارنىڭ بارلىق دەرۋازىلىرىغا تەھدىت سالغۇچى قىلىچنى قارىتىپ قويدۇم. ۋاي! ئۇ
چاقماقتەك پارقىرىتىلغان، ئۇ قىرىشقا سۈغۇرۇلغان«** ـ ئۇقۇرمەنلەر باشقا نەپچە خىل تەرجىمىلىرى بىلەن ئۆچراشىشى مۇمكىن. ئىبرانىي تىلىدا بۇ ئايەتتىكى
يەرنى سۆزنىڭ مەنىسىنى پەقەت يەرەز قىلىشقىلا بولىدۇ.
■ **21:15** ئەز. 3221:
□ **21:21 »كۆچمە مەبۇدلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تەرافىم«، كىچىك، قول بىلەن كۆتۈرگلى بولغان »قولايلىق بۇتلار.« **»جىگەرنى تەكشۈرۈش«**
ـ كونا زاماندىكى پالچىلىقنىڭ بىر تۈسۈنى ئىدى. بىلىشىمىزچە ئۇلار بىر ھايۋانىنى سويۇپ، ئاندىن ئۇچەي-قارنى قاتارلىقلارنى تەكشۈرۈپ، كۆرگەن
ئالامەتلەر بويىچە بىر قارارغا كېلەتتى.

22 ئەمدى سېپىلنى بۆسكۈچى بازغانلارنى تىكلەشنى، قان تۆكۈشكە پەرمان قىلىشنى، جەڭ ئېلان قىلىپ توۋلاشنى،
دەرۋازىلارغا ئۆرۈلغۇچى بازغانلارنى تىكلەشنى، سېپىلغا چىقىدىغان دۆڭلۈكلەرنى ياساشنى، پوتەيلەرنى قۇرۇشنى،
يېرۇسالېمنى مۇھاسىرىگە ئېلىشنى كۆرسىتىدىغان پال ئۆنۈڭ ئوڭ قولىغا چۈشىدۇ؛ ■
23 گەرچە بۇ پال ئۇلارغا يالغان كۆرۈنگىنى بىلەن، ئۇلار ئېچىكەن قەسەملەر تۈپەيلىدىن، يەھۇدادىكىلەرنى چاڭگىلىغا
ئالسۇن دەپ پادىشاھ ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ئېسىگە كەلتۈرىدۇ.□
24 ـ شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: سىلەرنىڭ ئاسىيلىقىڭلار ئاشكارىلىنىپ، بارلىق قىلمىشلىرىڭلاردا
گۇناھلىرىڭلار كۆرۈنگەچكە، قەبىھلىكىڭلارنى ئەسكە كەلتۈرگىنىڭلار تۈپەيلىدىن ـ يەنى ئۆزۈڭلار پاش قىلىنىپ
ئەسكە ئېلىنغىنىڭلار تۈپەيلىدىن، سىلەر قولىغا ئېلىنىسىلەر.
25 ئەمدى سەن، ئى ئىسرائىلنىڭ مۇناپىق ھەم رەزىل شاھزادىسى، قەبىھلىكىڭنىڭ جازالىنىش ۋاقتى-سائىتى
توشقىنىدا، كۆرىدىغان كۈنۈڭ كېلىدۇ!□
26 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سەللىنى ئۆنىكىدىن ئېلىۋەت، تاجنى ئېلىۋەت؛ ئىشلار ئۆز پېتىدا
ئۆزگىرىۋەرمەيدۇ؛ پەس ئۆرغانىنى ئېگىز قىل، ئېگىز ئۆرغانىنى پەس قىل؛
27 ئۆنىڭ تەختىنى ئۆرۈۋەت، ئۆرۈۋەت، ئۆرۈۋەت! ئۆنىڭ ھوقۇقىنىڭ ئىگىسى كەلمىگۈچە، ئۇ يەنە مەۋجۇت
بولمايدۇ، مەن ئۇنى ئۇنىڭغا تەقدىم قىلىمەن.□

ئاممون خەلقى توغرۇلۇق بېشارەت

28 ئەمدى ئى ئىنسان ئوغلى، بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار ئاممونىيلار ۋە ئۇلارنىڭ
مازاقلىرى توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ: »بىر قىلىچ، بىر قىلىچ قەتل قىلىشقا سۇغۇرۇلغان؛ ئۇ ئادەمنى يەۋېتىشكە،
چاقماقتەك يالتىراشقا پارقىرىتىلغان«! ـ دېگىن!□
29 چۈنكى پالچىلار سەن قىلىچ توغرۇلۇدا قۇرۇق ئالامەت كۆرۈنۈشلەرنى كۆرۈپ، سەن ئۆچۈن يالغاندىن بىر پال
سالدۇ؛ رەزىللەرنىڭ كۆرىدىغان كۈنى كەلگەندە، قەبىھلىكىنىڭ جازالىنىش ۋاقتى-سائىتى توشقاندا، بۇلار سېنى
شۇ قىرىلغان رەزىللەرنىڭ بويۇنلىرى ئۈستىگە قوشۇپ ياتقۇزىدۇ!
30 بۇ قىلىچنى ئۆز غىلاپىغا قايتۇرۇپ سال!
مەن سېنىڭ ئۈستۈڭگە ئۆزۈڭ يارىتىلغان جايدا، يەنى سەن تۇرۇلگەن جايدا ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن.
31 شۇنىڭ بىلەن مەن ئۈستۈڭگە قەھرىمنى تۆكۈپ ياغدۇرۇپ،
غەزىپىمنىڭ ئوتى قىلىپ پۈۋلەيمەن؛
مەن سېنى قاتىللىققا ماھىر ياۋۇز ئادەملەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بېرىمەن؛
32 سەن ئوتقا يېقىلغۇ بولىسەن؛

■ 21:22 ئەز. 2:4 ـ 17:1

□ 21:23 »گەرچە بۇ پال ئۇلارغا يالغان كۆرۈنگىنى بىلەن، ... يەھۇدادىكىلەرنى چاڭگىلىغا ئالسۇن دەپ پادىشاھ ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ئېسىگە كەلتۈرىدۇ« ـ پۈتۈن بۇ ئايەتنىڭ ئەينى تېكىستىنى چۈشىنىش تەس. »ئېچىكەن قەسەملەر« بەلكىم زەدەكىيا نېبوقادنەسارغا ئېچىكەن قەسەملەرنى كۆرسىتىدۇ. نېبوقادنەسارنىڭ مەسلىھەتچىلىرى بۇ پالنى يالغان دەپ قارىغىنى بىلەن، خۇدا يېرۇسالېمنى جازالانسۇن)نېبوقادنەسارنىڭ چاڭگىلىغا چۈشسۇن(دەپ قەتئىي بېكىتكەن بولغاچقا، نېبوقادنەسار بەربىر رابباھ شەھىرىگە ئەمەس، بەلكى يېرۇسالېمنىڭ ئاسىيلىقىنى ئېسىگە كەلتۈرۈپ ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىشنى قارار قىلدى.

□ 21:25 »ئى ئىسرائىلنىڭ مۇناپىق ھەم رەزىل شاھزادىسى« ـ »رەزىل شاھزادە« زەدەكىيا پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ. ئەزاكىيال پەيغەمبەر ئۇنى »پادىشاھ« دېگۈسى كەلمەيدۇ. »قەبىھلىكىنىڭ جازالىنىش ۋاقتى-سائىتى توشقىنىدا، كۆرىدىغان كۈنۈڭ كېلىدۇ«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »قەبىھلىكىنىڭ جازالىنىش ۋاقتى-سائىتى توشقىنىدا، كۆرىدىغان كۈنۈڭ كەلدى«! دېيىلىدۇ. دېمەك، كۆرىدىغان كۈنىنىڭ يېقىن كەلگەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ.

□ 21:27 »ئۇنىڭ ھوقۇقىنىڭ ئىگىسى كەلمىگۈچە، ئۇ يەنە مەۋجۇت بولمايدۇ؛ مەن ئۇنى ئۇنىڭغا تەقدىم قىلىمەن« ـ بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى، زەدەكىيادىن كېيىن، داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى، ئىسرائىل ھەم ئالەمنىڭ تېگىشلىك پادىشاھى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ كەلگۈچە ئىسرائىلنىڭ تەختىگە ئۆز خەلقىدىن بولغان ھېچكىم پادىشاھ بولۇپ ئولتۇرمايدۇ. »يار.» 10:49-تىكى بېشارەتنىمۇ كۆرۈڭ.

□ 21:28 »بىر قىلىچ، بىر قىلىچ قەتل قىلىشقا سۇغۇرۇلغان؛ ئۇ ئادەمنى يەۋېتىشكە، چاقماقتەك يالتىراشقا پارقىرىتىلغان«! ـ ئاممونىيلار ئۆزلىرىنىڭ مۇشۇ قىلىچنى ئىسرائىللارنى سويۇش ئۈچۈن سۇغۇرغان)كېيىنكى ئايەتلەتنى كۆرۈڭ.(بىراق ئاخىردا ئۇ ئۆزلىرىنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ.

سېنىڭ قېنىڭ تۆز زېمىنىڭدە تۆكۈلدۈ؛
سەن قايتىدىن ئەسلەتمەيسەن؛
چۈنكى مەنكى پەرۋەردىگار سۆز قىلغان.

22

يېرۇسالېم توغرۇلۇق ئۈچ بېشارەت •••• بىرىنچى: ـ قانلىق شەھەر

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، قانلىق شەھەر ئۈستىگە ھۆكۈم چىقارمامسەن؟ ھۆكۈم چىقارمامسەن؟ ئەمدى
ئۇنىڭ يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىنى يۈزىگە سېلىپ مۇنداق دېگىن: ـ ■
3 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »ئۆز جازا كۈنىنىڭ كېلىشى ئۈچۈن ئۆز ئىچىدە قان تۆككۈچى شەھەر، ئۆزىنى
بۇلغاش ئۈچۈن ئۆزىگە مەبۇدلارنى ياسىغان شەھەر ـ
4 سەن تۆككەن قان تۆپەيلىدىن گۇناھكار بولدۇڭ، ياسىغان مەبۇدلار تۆپەيلىدىن ئۆزۈڭنى بۇلغىدىڭ؛ سەن ئۆز
جازا كۈنلىرىڭنى يېقىنلاشتۇردۇڭ، يىللىرىڭنى توشتۇردۇڭ؛ شۇڭا مەن سېنى ئەللەرگە رەسۋا، بارلىق مەملىكەتلەرگە
مازاقنىڭ ئوبيېكتى قىلدىم. ■
5 ساڭا يېقىندىكىلەر ھەمدە سەندىن يىراقتىكىلەر سېنى مازاق قىلىدۇ، ئى قىيا-چىياغا تولغان بەتنامىلىق شەھەر!
6 ئىسرائىلنىڭ شاھزادىلىرى، ھەر بىرىنىڭ ھوقۇقىدىن پايدىلىنىپ ئىچىڭدە قانداق قان تۆككەنلىكىگە قارا!
7 سېنىڭ ئىچىڭدە ئۇلار ئاتا-ئانىسىنى كۆزگە ئىلمىغان؛ ئاراڭلاردا مۇساپىرلارغا زۇلۇم-زۇمبۇلۇق قىلغان، يېتىم-
يېسىرلەر ھەم تۇل خوتۇنلارغا ئۇۋال قىلغان؛
8 مېنىڭ پاك-مۇقەددەس نەرسىلىرىمنى سەن كەمسىتكەن، مېنىڭ »شابات كۈن«لىرىمنى بۇلغاپ بۇزغانسەن؛
9 سېنىڭ ئىچىڭدە قانغا تەشنا تۆھمەتخور ئادەملەر بولغان؛ ئۇلار تاغلار ئۈستىدە بۇتپەرەسلىك ئېشنى يېگەن؛ سېنىڭ
ئىچىڭدە ئۇلار بۇزۇقلۇق پەسەندىلىك قىلغان؛ ■
10 سەندە ئۆز ئاتىسىنىڭ نومۇسىغا تەگكەنلەر بار؛ ئاي كۆرگەن قىز-ئاياللارنى ئاياغ ئاستى قىلغانلارمۇ بار.□ ■
11 بىرسى قوشنىسىنىڭ ئايالى بىلەن يىرگىنچلىك بۇزۇقلۇق قىلغان؛ يەنە بىرسى ئۆز كېلىنىنى بۇزۇپ شەھۋانىيەت
قىلغان؛ سەندە بولغان يەنە بىرسى ئۆز سىڭلىسىغا، يەنە ئاتىسىنىڭ قىزىغا باسقۇنچىلىق قىلغان. ■
12 ئۇلار قان تۆكۈش ئۈچۈن ئاراڭدا »سوۋغاتلار«نى قوبۇل قىلغان؛ سەن ئۆسۈم-جازانە ئالغان؛ سەن ئۆز
قوشنىلىرىڭدىن ھارامنى مەجبۇرىي يۇلۇۋېلىپ، مېنى ئۇنتۇغانسەن ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
13 ۋە مانا، مەن ھارامنى مەجبۇرىي يۇلۇۋېلىشىڭغا ۋە سەن ئۆز ئاراڭدا تۆككەن قانلارغا قاراپ قولۇمنى-قولۇمغا
ئۇردۇم! □ ■
14 مەن سېنى بىر تەرەپ قىلىدىغان كۈنلەردىمۇ يۈرىكىڭ يەنىلا توق، قوللىرىڭ چىڭ ئۇرىۋېرەمدۇ؟ مەنكى
پەرۋەردىگار سۆز قىلدىم، ئۆزۈم ئۇنى ئادا قىلىمەن. ■

■ **22:2** ئەز. 20:4□ 23 36:
■ **22:4** 2پاد. 21:16□ ئەز. 5:14□ 120 31□30:
■ **22:9** ئەز. 18 11□6:
□ **22:10** »ئاتىسىنىڭ نومۇسىغا تەگكەنلەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇنىڭ ئىككى مەنىسىنىڭ مۇمكىنچىلىكى بار: (1) ئۆز ئاتىسىغا باسقۇنچىلىق قىلغان؛ (2) ئاتىسىنىڭ ئايالى)ئۆز ئانىسى ياكى ئۆگەي ئانىسى(غا باسقۇنچىلىق قىلغان. بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە (2) توغرىدۇر. ■ **22:10** لاۋ. 18:19□8 ئەز.
618: ■ **22:11** لاۋ. 18□15: 20؛ يەر. 85: □ **22:13** »سەن ئۆز ئاراڭدا تۆككەن قانلارغا قاراپ قولۇمنى-قولۇمغا ئۇردۇم« ـ »قول-قولغا
ئۇرۇش« قاتتىق ئەپسۇسلىنارلىق، پىغانىنى بىلدۈرىدۇ. ■ **22:13** ئەز. 22:21 ■ **22:14** ئەز. 17 24:

15 مەن سېنى ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىمەن، مەملىكەتلەر ئىچىگە تارىتىمەن، ئۇنىڭدا بولغان پەسەندىلىكىگە خاتىمە
بېرىمەن. ■
16 ئەمدى سەن ئۆزۈڭ ئارقىلىق ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا بۇلغىنىسەن، ئاندىن مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ
يېتىسەن.□

ئىككىنچى بېشارەت: ـ تاۋلاشنىڭ نەتىجىسى ـ ھېچنېمە قالمايدۇ!

17 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
18 ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل جەمەتى ماڭا خۇددى داشقال بولۇپ چىقتى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇمداندا قالغان
مىس، قەلەي، تۆمۈر ۋە قوغۇشۇنلاردۇر؛ ئۇلار كۈمۈشنىڭ پوقى بولۇپ چىقتى.■
19 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ھەممىگلار داشقال بولۇپ چىققاچقا، مانا ئەمدى مەن سىلەرنى
يېرۇسالېم ئوتتۇرىسىغا يىغىمەن؛
20 كىشىلەر ئۈستىگە ئوت پۈۋلەپ، ئۇلارنى ئېرىتىپ تاۋلاش ئۈچۈن كۈمۈش، مىس، تۆمۈر، قوغۇشۇن ۋە قەلەينى
خۇمدان ئىچىگە يىغقاندەك، مەن غەزىپىم ۋە قەھرىم بىلەن سىلەرنى يىغىپ شەھەر ئىچىگە سېلىپ سىلەرنى ئېرىتىمەن.
21 شۇنداق، مەن سىلەرنى يىغىپ، غەزىپىمنىڭ ئوتىنى ئۈستۈڭلەرگە پۈۋلەيمەن، سىلەر ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئېرىپ
كېتىسىلەر؛
22 كۈمۈش خۇمداندا ئېرىتىلگەندەك، سىلەر شەھەر ئوتتۇرىسىدا ئېرىتىلىسىلەر؛ ۋە سىلەر مەنكى پەرۋەردىگارنىڭ
ئۆز قەھرىمنى ئۈستۈڭلەرگە تۆككەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.

ئۈچىنچى بېشارەت: ـ ئىسرائىلنىڭ پۈتۈن جەمئىيىتى بۇزۇلدى!

23 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
24 ئى ئىنسان ئوغلى، شەھەرگە مۇنداق دېگىن: ـ غەزەپ چۈشكەن كۈندە سەن پاكلاندۇرۇلمىغان، يامغۇر
چۈشمىگەن بىر زېمىنسەن. □
25 ئۆز ئوللىسىنى تىتما قىلىدىغان، ھۆركىرەيدىغان شىردەك ئۇلارنىڭ پەيغەمبەرلىرى ئۇنىڭدا سۈيىقەست ئىشلىتىدۇ؛
ئۇلار جانلارنى يەۋېتىدۇ؛ خەزىنىلەرنى، قىممەتلىك نەرسىلىرىنى بۇلىۋالىدۇ؛ ئۇلار ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى تۇل
خوتۇنلارنى كۆپەيتمەكتە.■
26 ئۇنىڭ كاھىنلىرى تەۋرات-قانۇنۇمنى بۇزۇپ تاشلاپ، پاك-مۇقەددەس نەرسىلىرىمنى بۇلغىغان؛ ئۇلار پاك-
مۇقەددەس بىلەن ئاددىي نەرسىلەرنى پەرق قىلمايدۇ؛ ئۇلار »شابات كۈن«لىرىمگە كۆزىنى يۇمۇپ يۈرىدۇ؛ شۇنىڭ
بىلەن ئۇلار ئارىسىدا ماڭا بەتنام چاپلىنىدۇ. ■
27 ئۇنىڭ ئىچىدىكى شاھزادىلەر خۇددى ئوللىسىنى تىتما قىلىدىغان بۆرىلەردەك؛ ئۇلار قان تۆكۈشىدۇ، جانلارنى
نابۇت قىلىشىدۇ، ھارام مەنپەئەتنى بۇلىشىدۇ. ■

■ **22:15** ئەز. 12□14: 15
□ **22:16** »ئەمدى سەن ئۆزۈڭ ئارقىلىق ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا بۇلغىنىسەن، ئاندىن مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسەن« ـ ئوقۇرمەنلەر
باشقا خىل تەرجىمىلەرنى ئۆچۈرىتىشى مۇمكىن. ئايەتنىڭ ئەينى تېكىستىنى چۈشىنىش سەل تەس.
■ **22:18** يەش. 221:
□ **22:24** »غەزەپ چۈشكەن كۈندە سەن پاكلاندۇرۇلمىغان، يامغۇر چۈشمىگەن بىر زېمىنسەن« ـ خۇدانىڭ غەزىپى تۆپەيلىدىن، ئۇلاردا بەلكىم بىر
قۇرغاقچىلىق بولغاندىدى. »قان،» 28-بابنى كۆرۈڭ. ■ **22:25** مات. 1423: ■ **22:26** لاۋ. 10:10□ ئەز. 2344: ■ **22:27** مىك. 11:3□
زەف. 33:

28 ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرى ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىنى »ھاك سۈۋاق« بىلەن ئاقارتقان، »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ«! دەپ ساختا كۆرۈنۈشلەرنى كۆرۈۋېلىپ، پال سېلىپ يالغانچىلىق يەتكۈزىدۇ؛ لېكىن پەرۋەردىگار
ئۇلارغا سۆز قىلغان ئەمەس. ■
29 زېمىندىكى ئاددىي پۇقرالارمۇ جەبىر-زۇلۇم قىلىشىپ، بۇلاڭ-تالاڭ قىلىدۇ؛ ئۇلار ئاجىز-نامراتلارنى بوزەك قىلىپ،
مۇساپىرلارغا زۇلۇم سېلىپ ئۆۋال قىلىدۇ.
30 مەن ئۇلار ئارىسىدىن تامنى قايتىدىن ياسىتىپ بېرىدىغان، مېنى ئۇلارنىڭ زېمىنىنى ۋەيران قىلىشىمدىن ياندۇرىدىغان،
ئۇنىڭ يېرىقىنى ئەتكۈزدەك، مېنىڭ ئالدىمدا تۇرىدىغان ئارىچى بىر ئەزمەتنى ئىزدەپ كەلدىم؛ بىراق ھېچبىرنى تاپالمىدىم.
■
31 شۇڭا مەن قەھرىمنى ئۈستىگە تۆكىمەن؛ غەزەپىمنىڭ ئوتى بىلەن مەن ئۇلارنى ھالاك قىلىمەن؛ مەن ئۇلارنىڭ
يوللىرىنى ئۆز بېشىغا قايتۇرىمەن، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.■

23

ئوھولاھ ھەم ئوھولىباھ ـ ئىككى ئايال توغرۇلۇق بولغان تەمسىل

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، بىر ئانىدىن تۇغۇلغان ئىككى ئايال بار ئىكەن؛
3 ئۇلار مىسىر زېمىنىدە پاھىشىلىك قىلغان؛ ئۇلار ياشلىقتا پاھىشىلىك قىلغان؛ شۇ يەردە ئۇلارنىڭ كۆكسىلىرى
مىجىقلىنىپ، قىزلىق ئەمچەك توپچىلىرى سىلانغان. ■
4 ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى بولسا، چوڭىنىڭ ئوھولاھ، كىچىكىنىڭ ئوھولىباھ ئىدى؛ ئۇلار مېنىڭكى ئىدى؛ ئۇلار
ئوغۇل-قىزلارنى تۇغقان. ساماريە بولسا ئوھولاھ، يېرۇسالېم ئوھولىباھدۇر.□
5 ئوھولاھ مېنىڭكى بولغان تەقدىردىمۇ يەنە بۇزۇقلۇق قىلغان ـ ئۇ ئاشىقلىرىغا، يەنى قوشنىلىرى بولغان ئاسۇرىيلەرگە
پەس ئارزۇ-ھەۋەسلەردە بولغان؛
6 كۆك كىيىم كىيگەن، ئەمەلدار-ھۆكۈمدارلار، ھەممىسى كېلىشكەن يىگىتلەر، ئاتقا مىنگەن چەۋەندازلار ئىدى.
7 ئۇ ئۆز بۇزۇقلۇقىنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە بېغىشلىغان؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاسۇرىيەنىڭ ئېسىلزادىلىرى ئىدى؛ ئۆز
ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى بارلىق قوزغاتقانلار بىلەن ۋە ئۇلارنىڭ بارلىق مەبۇدلىرى بىلەن ئۇ ئۆزىنى بۇلغىغان.□
8 ئۇ يەنىلا مىسىردا بولغان پاھىشىلىكلىرىدىن ۋاز كەچمىدى؛ چۈنكى ئۇنىڭ ياشلىقىدا ئاشۇ يەردىكىلەر ئۇنىڭ بىلەن
بىللە ياتتى، قىزلىق كۆكسىلىرىنى سىلاپ، ئۆز بۇزۇقلۇقلىرىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە تۆكتى.
9 شۇڭا مەن ئۇنى ئۆز ئاشىنىلىرىنىڭ، يەنى ئۇنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى قوزغاتقان ئاسۇرىيلەرنىڭ قولىغا تاپشۇردۇم؛ ■
10 ئۇلار ئۇنىڭ نومۇسىنى ئاشكارىلاپ، ئۇنىڭ ئوغۇل-قىزلىرىنى ئېلىپ كېتىپ، ئۇنى قىلىچلاپ ئۆلتۈرۈۋەتتى؛ ئۇ
ئاياللار ئارىسىدا يامان ئاتاققا قالدى؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىلىپ جازالاندى.

ئوھولىباھ

■ **22:28** ئەز. 13□7: 9، 10؛ 29:21□ 1222:
■ **22:30** زەب. 23106:
■ **22:31** ئەز. 10:9□ 21:11□ 4316:
■ **23:3** ئەز. 820:
□ **23:4** »ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى بولسا، چوڭىنىڭ ئوھولاھ، كىچىكىنىڭ ئوھولىباھ ئىدى؛ ئۇلار مېنىڭكى ئىدى« ـ دېمەك، ئوھولاھ ئىسرائىلنىڭ
شىمالىي پادىشاھلىقىنى، ئوھولىباھ يەھۇدانى كۆرسىتىدۇ. »ئوھولاھ« ـ »ئۇنىڭ چېدىرى«، »ئوھولىباھ« ـ »مېنىڭ چېدىرىم ئۇنىڭىدىدۇر« دېگەن مەنىلەردە.
□ **23:7** »ئۇ ئۆز بۇزۇقلۇقىنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە بېغىشلىغان؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاسۇرىيەنىڭ ئېسىلزادىلىرى ئىدى« ـ ياكى »ئۇ ئۆز بۇزۇقلۇقىنى ئۇلارنىڭ
ئۈستىگە بېغىشلىغان؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئاسۇرىيەنىڭ ئېسىلزادىلىرىگە بېغىشلىغان.« ■ **23:9** 2پاد. 17؛ 18

11 ئۇنىڭ سىكلىسى ئوھولىباھ بۇنى كۆرۈپ تۇرۇپمۇ، ئارزۇ-ھەۋەسلىرىدە ھەددىسدىن تېخىمۇ بۇزۇق، پاھىشىلىكلىرى
ھەددىسىنىڭكىدىن كۆپ بولۇپ كەتتى.
12 ئۇ تۆز قوشنىلىرى بولغان ئاسۇرىيلەرگە پەس ئارزۇ-ھەۋەسلەرنى قوزغاتقان؛ ئۇلار ئەمەلدار-ھۆكۈمدارلار،
ھەشەمەتلىك ساۋۇت، فورمىلارنى كىيگەن، ئاتقا مىنگەن چەۋەندازلار، ئۇلارنىڭ ھەممىسى كېلىشكەن يىگىتلەر
ئىدى. ■
13 مەن ئۇنىڭ بۇلغىنىپ كەتكەنلىكىنى كۆردۇم؛ ئۇلار ئىككىلىسى بىر يوللۇق ئىدى.
14 ئۇ ئۇنىڭ پاھىشىلىكلىرىنى ئاشۇردى؛ چۈنكى ئۇ تامدا پەرەڭ بىلەن سۈرەتلەنگەن ئادەملەرنى، يەنى كالدىيلەرنىڭ
رەسىملىرىنى كۆردى؛
15 ئۇلارنىڭ بەللىرى پوتلار بىلەن ئورالغان، بېشىغا قۇيرۇقلۇق سەللىلەر كىيىلگەن؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى لەشكەر
بېشىدەك، يەنى تۇغۇلغان يۇرتى كالدىيەدىكى بابىللىقلارنىڭ قىياپىتىدە ئىدى.
16 ئۇ شۇئان ئۇلارغا قاراپ ئۇلارنىڭ شەھۋانىي ھەۋىسىنى قوزغىغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى ئىزدەپ كالدىيەگە
ئەلچىلەرنى ئەۋەتتىكەن.□
17 شۇنىڭ بىلەن بابىللىقلار ئۇنىڭغا، يەنى ئۇنىڭ ئاشىنلىق ئورۇن-كۆرپىلىرىگە يېقىن كېلىپ، ئۇنى تۆز زىنالىرى بىلەن
بۇلغىغان؛ ئۇ تۆزىنى ئۇلار بىلەن بىللە بۇلغىغاندىن كېيىن ئۇلاردىن بىزار بولدى.
18 ئۇ تۆز بۇزۇقلۇقلىرىنى ئوچۇق قىلىپ، نومۇسىنى ئاشكارىلىشى بىلەن، جېنىم ھەددىسدىن يىرگەنگەندەك ئۇنىڭدىنمۇ
يىرگەندى.
19 بىراق ئۇ يەنە ئۆزىنىڭ ياشلىق كۈنلىرىنى، يەنى مىسىر زېمىندا بۇزۇقلۇق پاھىشىلىك قىلغان كۈنلىرىنى ئېسىگە
كەلتۈرۈپ تۆز بۇزۇقلۇقلىرىنى تېخىمۇ كۆپەيتتى.
20 ئۇنىڭ ئەرلىكى ئېشەك مەدەكلىرىدەك، مەنىيسى ئاتلارنىڭكىدەك بولغان بابىلنىڭ پاھىشۋاز ئەركەكلىرىگە قاراپ
ھەۋەسلىرى قوزغالدى.
21 سەن ياشلىقىڭدىكى بۇزۇقلۇقلىرىڭغا، يەنى ياشلىقىڭدا مىسىرلىقلارنىڭ ئەمچەكلىرىڭنى سىلىغىنىغا يەنە تەشنا بولۇپ
تەلمۈردۇڭ.
22 شۇڭا، ئى ئوھولىباھ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار ـ مانا، مەن جېنىڭ ھازىر بىزار بولغان ئاشىنلىرىڭنى ئۆزۈڭگە
قارشى قوزغىتىمەن، ئۇلارنى سەن بىلەن قارشىلىشىشقا ھەممە تەرىپىڭدىن ئېلىپ كېلىمەن؛
23 بابىللىقلار، بارلىق كالدىيلەر، پېكودلار، شوئالار، كوئاللار ھەمدە ئاسۇرىيلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇلار بىلەن تەڭ
قوزغايمەن؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى كېلىشكەن يىگىتلەر، ئەمەلدار-ھۆكۈمدارلار، ئۇلۇغ بەگلەر ۋە جانابلار، ھەممىسى
ئاتقا مىنگەن چەۋەندازلاردۇر؛
24 ئۇلار قورال-ياراقلار، جەڭ ھارۋىلىرى، يۈك ھارۋىلىرى ھەم زور بىر توپ خەلقلەر بىلەن ساكا قارشى چىقىدۇ؛
ئۇلار ئۆزلىرىنى ھەممە تەرىپىگىدە سىپار-قالقانلار ۋە دۇبۇلغالارنى كىيىپ ساكا قارشى سەپراس بولىدۇ، بېشىڭغا
چۈشىدىغان تېگىشلىك جازانى ئۇلارغا تاپشۇرىمەن، ئۇلار تۆز ھۆكۈملىرى بويىچە جازالايدۇ.
25 مەن مۇقەددەسلىكىمدىن چىققان غەزەپنى ساكا قارىتىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار قەھەر بىلەن سېنى بىر تەرەپ
قىلىدۇ. ئۇلار سېنىڭ بۇرنۇڭ ۋە قۇلاقلىرىڭنى كېسىۋېتىدۇ؛ سەندىن ئاخىرقى قالغانلار قىلىچلىنىدۇ؛ ئۇلار ئوغۇل-
قىزلىرىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ، سەندىن يەنىلا قالغانلار ئوتتا يۇتۇۋېتىلىدۇ. □
26 ئۇلار سەندىن كىيىم-كېچەكلىرىڭنى ئېلىۋېلىپ، گۈزەل زىبۇ-زىننەتلىرىڭنى بۇلايدۇ. ■

■ 23:12 2پاد. 716:
□ 23:16 »ئۇ شۇئان ئۇلارغا قاراپ ئۇلارنىڭ شەھۋانىي ھەۋىسىنى قوزغىغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى ئىزدەپ كالدىيەگە ئەلچىلەرنى ئەۋەتتىكەن« ـ يۈنداق
بايانلار بەلكىم يەھۇدانىڭ پادىشاھلىرى بابىلدىن يارىدەم سورىغانلىقىنى، بابىللىقلار بىلەن دوستلاشماقچى بولغانلىقىنى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ يۈتىپەرەسلىكىنى
قوبۇل قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ («2□□□.» 15-12:20، 9-1:21-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.(□ 23:25 »مېنىڭ مۇقەددەسلىكىمدىن چىققان غەزەپ«
ـ ئىبرانىي تىلىدا »(مېنىڭ(ھەسىتىم.« ■ 23:26 ئەز. 3916:

27 شۇنىڭ بىلەن مەن سەندە مىسىر زېمىنىدا باشلانغان بۇزۇقلۇقلىرىڭنى ۋە پاھىشىلىقلىرىڭنى توختىتىمەن؛ سەن بۇ
ئىشلارغا يەنە تەلۋۇرمەيسەن، مىسىرنى قايتا ئەسلىمەيسەن.
28 ـ چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن سېنى ئۆزۈڭ نەپرەتلەنگەنلەرنىڭ قولىغا، يەنى جېنىڭ
يىرگەنگەنلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ ■
29-30 ئۇلار سېنى ئۆچمەنلىك بىلەن بىر تەرەپ قىلىپ، بارلىق ئەجىرلىرىڭنى ئېلىپ كېتىپ، سېنى ئۇغما-يالىڭاچ
قالدۇرۇپ، پاھىشىلىقلىرىڭنىڭ نومۇسىنى ئاشكارىلايدۇ. سەن ئەللەر بىلەن پاھىشىلىك قىلغانلىقىڭ، ئۇلارنىڭ
مەبۇدلىرى بىلەن ئۆزۈڭنى بۇلغىغانلىقىڭ تۈپەيلىدىن، سېنىڭ بۇزۇقلۇقلىرىڭ ھەم پاھىشىلىقلىرىڭ بۇلارنى بېشىڭغا
چۈشۈردى.■
31 ھەدەڭنىڭ يولدا ئۆزۈڭ ماڭغانسەن؛ شۇڭا مەن ئۇنىڭدىكى قەدەھنى سېنىڭ قولۇڭغىمۇ ئوتقۇزدۇم.
32 ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ھەدەڭنىڭ قەدەھنى، چوڭقۇر ۋە چوڭ بىر قەدەھنى سەنمۇ ئىچىسەن؛
سەن رەسۋا بولۇپ مازاق قىلىنىسەن، چۈنكى ئۇنىڭ ھەجمى چوڭدۇر؛
33 سەن دەھشەتلىك ۋە ھالاكەت قەدەھى، يەنى ھەدەڭ ساماريەنىڭ قەدەھى بىلەن مەستلىك ھەم دەرد-
ئەلەمگە تولدۇرۇلىسەن؛
34 سەن ئۇنى ئىچىۋېتىپ يەنە يالايسەن، ھەتتا ئۇنىڭ پارچىلىرىنىمۇ غاجىلايسەن، ئاندىن كۆكسىلىرىڭنىمۇ يۇلۇپ
تاشلايسەن؛ چۈنكى مەن شۇنداق سۆز قىلدىم، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
35 شۇنىڭ ئۈچۈن رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى سەن مېنى ئۇنتۇپ ئارقاڭغا تاشلىۋەتكەنلىكىڭ
ئۈچۈن، شۇڭا ئۆز بۇزۇقلۇقۇڭ ھەم پاھىشىلىقلىرىڭنىڭ جازاسىنى كۆتۈرىسەن.■
36 ۋە پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق دېدى: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، سەن ئوھولاھ ۋە ئوھولىباماھ ئۈستىگە ھۆكۈم
چىقىرامسەن؟ ئەمدى ئۇلارغا ئۆز يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىنى ئايان قىلىپ كۆرسەتكىن. ■
37 چۈنكى ئۇلار بۇزۇقلۇق قىلدى؛ قوللىرى قان بولدى؛ ئۇلار ئۆز بۇتلىرى بىلەن بۇزۇقلۇق قىلىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە
ماڭا تۇغقان ئۆز بالىلىرىنى ئۇلارنىڭ ئوزۇقى سۈپىتىدە قۇربانلىق قىلىپ ئۆتكۈزۈپ بېغىشلىدى. □ ■
38 ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار ماڭا شۇنداق ئىش قىلغانكى، ئوخشاش بىر كۈندە ئۇلار مېنىڭ مۇقەددەس جايىمنى
بۇلغاپ، »شابات كۈن«لىرىمنى بۇزغان. ■
39 چۈنكى ئۇلار ئۆز بالىلىرىمنى بۇتلىرىغا سويغان چاغدا، ئۇلار ئوخشاش بىر كۈندە مۇقەددەس جايىمنى بۇلغاشقا
كىردى؛ مانا، ئۇلار مېنىڭ ئۆيۈم ئوتتۇرىسىدا شۇنداق قىلغان.■
40 ئۇنىڭ ئۈستىگە ئادەملەرنى يىراقتىن چاقىردى، ئۇلارنى ئېلىپ كېلىشكە ئەلچى ئەۋەتتى؛ مانا، ئۇلار كەلدى؛ سەن
ئۇلارنى دەپ يۇيۇنۇپ، كۆز-قاشلىرىڭغا ئوسما قويۇپ، ئۆزۈڭنى زىبۇ-زىننەتلەر بىلەن پەردازلىدىڭ؛
41 ھەشەمەتلىك بىر دىۋاندا ئولتۇردۇڭ، ئۇنىڭ ئالدىغا ئۈستىگە مېنىڭ خۇشبۇيۇم ھەم زەيتۇن مېيىم قويۇلغان
داستىخانىنى قويدۇڭ؛ ■
42 غەمسىز يۇرگەن بىر توپ كىشىلەرنىڭ ئاۋازى ئۇنىڭدا ئاكلاندى؛ چۆپرەندە ئادەملەر بىلەن بىللە چۆل-بىياۋاندىن
سىبائىيلارمۇ ئېلىپ كېلىندى؛ ئۇلار ھەدە-سىڭلىنىڭ قوللىرىغا بىلەزۈكلەر، بېشىغا چىرايلىق تاجلارنى سالدى. □

■ **23:28** ئەز. 16:37□ ئەز. 23:17
■ **23:29-30** ئەز. 16:39□ ئەز. 23□25: 26
■ **23:35** يەر. 2:32□ 3:21□ 13:25□ 18:15□ ئەز. 22:12
■ **23:36** ئەز. 20:4□ 22:
□ **23:37** »ئۆز بالىلىرىنى ئۇلارنىڭ ئوزۇقى سۈپىتىدە قۇربانلىق قىلىپ ئۆتكۈزۈپ بېغىشلىدى« ـ »(ئوتتىن(ئۆتكۈزۈش« دېگەن سۆز، بۇتپەرەسلىك توغرۇلۇق بايانلار ئارىسىدا بولىسا، ئادەتتە ئىنسانلارنى، بولۇپمۇ بالىلارنى بۇتلارغا »قۇربانلىق سۈپىتىدە ئوتتىن ئۆتكۈزۈش«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **23:37** ئەز. 16:21□ 20:31□ 26:■ **23:38** ئەز. 22:8■ **23:39** 2پاد. 21:7-4□ ئەز. 16:21□ ئەز. 20:13□ 16■ **23:41** پەند. 7:17
□ **23:42** »...□□□□□□□□□□□□□ ئېلىپ كېلىندى« ـ »سىبائىيلار«نىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھاراقكەشلەر.«

43 ئەمدى مەن زىنا-بۇزۇقلۇقلار بىلەن ئۆيراپ قېرىغان پاھىشە توغرۇلۇق: »ئۇلار ئەمدى ئۆنىڭ بىلەن بۇزۇقلۇق
قىلىۋەرسۇن، چۈنكى ئۇ ھەقىقەتەن پاھىشە« ـ دېدىم.□
44 ـ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پاھىشە ئايالغا يېقىنلاشقاندەك ئۇنىڭغا يېقىن بېرىپ بىللە ياتتى؛ ئۇلار شۇنداق قىلىپ
ئوھولاھ ۋە ئوھولىباماھ بۇ ئىككى بۇزۇق ئايالغا يېقىنلىشىپ بىللە ياتتى.
45 بىراق ھەققانىي ئادەملەر ئۇلارنى زىناخور ئايالالارنى ۋە قان تۆككۈچى ئايالالارنى جازالىغانغا ئوخشاش، ئۇلارنىڭ
ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايدۇ؛ چۈنكى ئۇلار زىناخور ئايالالار، ئۇلارنىڭ قوللىرى قاندۇر. □ ■
46 چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ بىر توپ ئادەملەرنى ئۇلارغا قارشى چىقىرىپ ئېلىپ كېلىمەن،
ئۇلارنى ھەرىيانغا ھەيدىۋېتىشكە ۋە بۇلاڭچىلىق قىلىشقا تاپشۇرىمەن.
47 بۇ توپ كىشىلەر ئۇلارنى تاشلار بىلەن چالما-كېسەك قىلىپ، قىلىچلىرى بىلەن چېپىپ سويىدۇ؛ ئۇلار ئۇلارنىڭ
ئوغۇل-قىزلىرىنى ئۆلتۈرىدۇ، ئۆيلىرىنى ئوت بىلەن كۆيدۈرۈۋېتىدۇ.■
48 شۇنىڭ بىلەن مەن زېمىندە بۇزۇقلۇققا خاتىمە بېرىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن بارلىق ئايالالار سىلەردىن ساۋاق ئېلىپ
سىلەرنىڭ بۇزۇقلۇقلىرىڭنى دورىمايدۇ.
49 ئۇلار بۇزۇقلۇقۇڭنى تۆز بېشىڭغا قايتۇرۇپ چۈشۈرىدۇ، ۋە سىلەر مەبۇدلىرىڭلارغا چېتىشلىق بولغان گۇناھلارنى
كۆتۈرىسىلەر؛ سىلەر مېنىڭ رەب پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.■

24

داغلىشىپ كەتكەن قازان

1 توققۇزىنچى يىلى، ئوننىنچى ئاينىڭ ئوننىنچى كۈنىدە، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، بۇ كۈننى، دەل مۇشۇ كۈننىڭ چىسلاسىنى يېزىۋالغىن؛ چۈنكى دەل مۇشۇ كۈندە بابىلنىڭ
پادىشاھى يېرۇسالېمنى مۇھاسىرىگە ئالدى.
3 ئاسىي جەمەتىنىڭ ئالدىغا بىر تەمسىلنى قويۇپ مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »قازاننى
ئوتنىڭ ئۈستىگە قويۇڭلار، ئوت ئۈستىگە قويۇڭلار، ئۇنىڭغا سۇ قويۇڭلار؛ ■
4 گۆش پارچىلىرى، ھەربىر ئېسىل گۆش پارچىلىرىنى، پۇت ۋە قولنى ئۇنىڭغا يىغىپ سېلىڭلار؛ ئېسىل
ئۈستىخانلارنىمۇ قوشۇڭلار؛
5 قوي پادىسىدىن ئەڭ ئېسىللىرىنى ئېلىڭلار؛ ئۈستىخانلارنى پىشۇرۇشقا ئۇنىڭ ئاستىغا ئوتۇن توپلاپ قويۇڭلار؛
ئۇنى قاتتىق قاينىتىڭلار، ئۇنىڭدىكى ئۈستىخانلار ئوبدان قاينىسۇن.

□ 23:43 »ئۇلار ئەمدى ئۆنىڭ بىلەن بۇزۇقلۇق قىلىۋەرسۇن ـ چۈنكى ئۇ ھەقىقەتەن پاھىشە« ـ ياكى »ئۇ ھەقىقەتەن شۇنداق بولسا، ئۇلار يەنىلا ھازىر ئۇنىڭ بىلەن راست بۇزۇقلۇق قىلامدۇ؟.«
□ 23:45 »بىراق ھەققانىي ئادەملەر ئۇلارنى زىناخور ئايالالارنى ... جازالىغانغا ئوخشاش، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايدۇ« ـ بىزنىڭچە بۇ جۈملىدىكى »ھەققانىي ئادەملەر« قاتتىق كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ ئىدى. چۈنكى ئۇ بابىللىقلارنى كۆرسىتىدۇ (46-47□□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ). مەنىسى بەلكىم: »ئۇلار سىلەر بىلەن سېلىشتۇرۇلغاندا، ھەققانىي ئادەملەر كۆرۈندۇ.« ■ 23:45 ئەز. 3816: ■ 23:47 ئەز. 4116:
■ 23:49 ئەز. 58.16: ■ 24:3 يەر. 131:

6 ـ شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ قانخور شەھەرنىڭ ھالىغا، يەنى دات باسقان قازانغا، ھېچ دېتى
كەتمەيدىغان قازانغا ۋاي! ئۇنىڭدىكى ھەممىنى بىردىن-بىردىن ئال، ئۇنىڭغا ئېسىۋە چېكى تاشلانمىسۇن! □ ■
7 چۈنكى ئۇ تۆككەن قان ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرىدۇ، ئۇ قانىنى توپا بىلەن كۆمگىلى بولغۇدەك يەرگە ئەمەس، بەلكى
تاقىر تاش ئۈستىگە تۆكتى. □
8 قەھرىمنى قوزغاش، ئىنتىقام ئېلىش ئۈچۈن، ئۇ تۆككەن قانىنىڭ يېپىلماسلىقى ئۈچۈن تاقىر تاش ئۈستىگە قالدۇردۇم.
9 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ قانخور شەھەرنىڭ ھالىغا ۋاي! مەنمۇ ئۇنىڭ ئوتۇن دۆۋىسىنى يوغان
قىلىمەن! ■
10 ئوتۇننى دۆۋىلەڭلار، ئوتنى يېقىپ چۈنچۈلا كۆلار، گۆش ئوبدان پىشسۇن، دورا-دەرمەكلەرنى قوشۇڭلار،
ئۈستىخانلار كۆيۈپ كەتسۇن!
11 ئاندىن قازانىنى قىزىتىپ، ئۇنىڭدىكى مىسنى قىپقىزىل قىلىڭلار، ئىچىدىكى داغ-كىرلار ئېرىتىلىپ، ئۇنىڭ دېتى
چىقىرۋېتىلىش ئۈچۈن ئۇنى قۇرۇق پېتى چوغلار ئۈستىگە قويۇڭلار!
12 ئۇنىڭ قىلغان ئاۋارىچىلىكلىرى مېنى ئۆپراتتى؛
لېكىن ئۇنىڭ قېلىن دېتى ئۇنىڭدىن كەتمىدى؛
شۇڭا ئۇنىڭ دېتى ئوتتا تۇرىۋەرسۇن!
13 سېنىڭ پاسكىنىچىلىكىڭدە بۇزۇق پاھىشىلىك باردۇر، مەن سېنى پاكىزلىماقچى بولدۇم، لېكىن سەن
پاسكىنىچىلىقتىن پاكىزلاندۇرۇلمايمەن دېدىڭ؛ ئەمدى قەھرىمنى ئۈستۈڭگە تۆكۈپ توختاتمىغۇچە سەن
پاسكىنىچىلىقتىن پاكىزلاندۇرۇلمايسەن.
14 مەنكى پەرۋەردىگار شۇنداق سۆز قىلدىم؛ ئۇ ئەمەلگە ئاشۇرۇلدۇ، مەن ئۇنى ئادا قىلىمەن؛ مەن نە بۇنىڭدىن
يانمايمەن، نە ھېچ ساڭا ئىچىمنى ئاغرىتمايمەن، نە ئۇنىڭدىن تۆكۈنمەيمەن؛ ئۇلار سېنىڭ يوللىرىڭ ۋە قىلمىشلىرىڭ بويىچە
ئۈستۈڭگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايدۇ ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.■

ئەزاكىيالنىڭ سۆيۈملۈك ئايالىنىڭ تۆلۈمى

15 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
16 »ئى ئىنسان ئوغلى، مەن سېنىڭ سۆيۈملۈك كۆز قارىچۇقۇڭنى بىر ئۇرۇش بىلەن سەندىن ئېلىپ كېتىمەن؛ بىراق
سەن ھېچ ماتەم تۇتما، ھېچ يىغلىما، ھېچ كۆز يېشى قىلما؛
17 سۈكۈت ئىچىدە ئۆھ-زار تارتىسەن؛ تۇلىگۈچى ئۈچۈن ھېچ ھازا تۇتما؛ سەللەڭنى بېشىڭغا ئوراپ، كەشلىرىڭنى
پۇتۇڭغا باغلىغىن؛ يۈزۈڭنىڭ تۇۋۇنىنى يېپىۋەتمە، ئادەملەر ئېيىپەرگەن ناندىن يېمە.«
18 شۇنىڭ بىلەن مەن ئەتىگەندە خەلقكە سۆز قىلدىم؛ كەچقۇرۇندا ئايالىم تۇلدى. ئىككىنچى كۈنى ئەتىگەندە مەن
بۇيرۇلغىنى بويىچە ئىش قىلدىم.
19 ئەمدى خالايىق ماڭا: »سېنىڭ بۇ قىلغان ئىشلىرىڭنىڭ نېمىنى كۆرسەتكەنلىكىنى دېمەمسەن؟« دېدى.
20 مەن ئۇلارغا مۇنداق دېدىم: ـ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ

□ 24:6 **»قانخور شەھەرنىڭ ھالىغا، يەنى دات باسقان قازانغا، ھېچ دېتى كەتمەيدىغان قازانغا ۋاي...! ئۇنىڭغا ئېسىۋە چېكى تاشلانمىسۇن«!**
ـ قازانىنىڭ دېتى قان رەڭگىدە بولۇپ، بەلكىم شەھەرنىڭ قانخورلۇقىنى بىلدۈرىدۇ. ئايەتنىڭ كېيىنكى قىسمىنىڭ مەنىسى بەلكىم، قازانىنىڭ دات
باسقان پارچىلىرىدەك، شەھەردىكىلەرمۇ پارچە-پارچە تارقىلىپ كېتىپ، ھېچقانداق بەختىنىڭ ئېسۇئىسىنى كۆرمەيدۇ دېگەنلىك. **»ئۇنىڭدىكى ھەممىنى
بىردىن-بىردىن ئال«** ـ يا كى »ئۇنىڭدىكى گۆش پارچىلىرىنى بىر-بىردىن ئال.«
■ **24:6** ئەز. 22:

□ 24:7 **»چۈنكى ... ئۇ قانىنى توپا بىلەن كۆمگىلى بولغۇدەك يەرگە ئەمەس، بەلكى تاقىر تاش ئۈستىگە تۆكتى«** ـ دېمەك، تۆزلىرى تۆلىتۇرگەن ئادەملەرگە
تېخىمۇ بېۋىرمەتلىك قىلىپ تۇلارنى دەپنە قىلىمىغان؛ يەنە كېلىپ، ھېچ نومۇس قىلماي تۆككەن قانىنى يوشۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق دەپ يۈرگەن.■ **24:9**
ئام. 1:3، ھاب. 122:
■ **24:14** ئەز. 11:5، 2423:

21 ئىسرائىل جەمەتىگە مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مەن ئۆز مۇقەددەس جايىمنى،
يەنى سەن پەخرلەنگەن كۆچ-تايانچىڭنى، كۆزۈڭلارنى خۇشال قىلغۇچى، جېنىڭلار تەشنا بولغان نەرسىنى بۇلغاي
دەۋاتىمەن؛ سىلەرنىڭ كەينىڭلاردا قالغان قىز-ئوغۇللار قىلىچ بىلەن يوقىلىدۇ.
22 شۇ تاپتا سىلەر مەن ئەزاكىيال ھازىر قىلغىنىمدەك قىلىسىلەر؛ سىلەر يۈزۈڭلارنىڭ تۆۋىنىنى ياپمايسىلەر، ئادەملەر
ئېيىپەرگەن ناندىن يېمەيسىلەر؛
23 سەللەڭلار بېشىڭلاردا، كەشىڭلار ئاياغلىرىڭدا بولىۋېرىدۇ؛ سىلەر ھېچ ماتەم تۇتمايسىلەر ياكى ھېچ يىغلىمايسىلەر؛
سىلەر قەبىلىكلىرىڭلار ئىچىدە سولىشىپ، بىر-بىرىڭلارغا قارىشىپ ئۆھ-زار تارتىسىلەر.□ ■
24 شۇنداق قىلىپ ئەزاكىيالنىڭ ئۆزى سىلەرگە بېشارەت بولىدۇ؛ ئۇ قانداق قىلغان بولسا، سىلەر شۇنداق قىلىسىلەر؛
بۇ ئىش ئەمەلگە ئاشۇرۇلغاندا، سىلەر مېنىڭ رەب پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.■
25 ـ ۋە سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، مەن ئۇلارنىڭ كۆچ-ئىستىھكامىنى، ئۇلار پەخرلەنگەن گۈزەك گۈھرىنى،
سۆيۈملۈك كۆز قارىچۇقلىرىنى، جان-جېگىرى بولغان قىز-ئوغۇللىرىنى ئۇلارنىڭ مەھرۇم قىلىدىغان كۈنىدە،
26 ـ يەنى شۇ كۈنىدە، ساكا بۇ خەۋەرنى قۇلىقىڭغا يەتكۈزۈش ئۈچۈن بىر قاچقۇن يېنىڭغا كەلمەمدۇ؟
27 شۇ كۈنىدە ئاغزىڭ ئېچىلغان بولىدۇ، سەن بۇ قاچقۇن بىلەن سۆزلىشىسەن، يەنە ھېچ گاچا بولمايسەن؛ شۇنداق
قىلىپ ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.«□

25

ئەللەر توغرۇلۇق بېشارەتلەر •••• بىرىنچى بېشارەت ـ ئامون توغرۇلۇق

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماكا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، يۈزۈڭنى ئامونىيلارغا قارىتىپ، ئۇلارنى ئەيىبلەپ بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: ـ ■
3 ـ ئامونىيلارغا مۇنداق دېگىن ـ رەب پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار! رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ:
ـ مېنىڭ مۇقەددەس جايىم بۇلغانغاندا، ئىسرائىل زېمىنى ۋەيران قىلىنغاندا، يەھۇدا جەمەتى سۈرگۈن قىلىنغاندا سەن
ئۇلارغا قاراپ: »ۋاھ! ياخشى بولدى«! دېگىنىڭ تۆپەيلىدىن،
4 ئەمدى مانا، مەن سېنى شەرقتىكى ئەللەرنىڭ ئىگىدارچىلىقىغا تاپشۇرىمەن؛ ئۇلار سېنىڭ ئاراڭدا بارگاھ قۇرۇپ،
ئاراڭدا چېدىرلىرىنى تىكىدۇ، ئۇلار مېۋىلىرىڭنى يەپ، سۈتۈڭنى ئىچىدۇ.
5 مەن رابباھ شەھىرىنى تۆگىلەر ئۆتىدىغان ئوتلاق، ئامونىيلارنىڭ يېرىنى قوي پادىلىرى ئۆتىدىغان ئارامگاھ قىلىمەن؛
شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.
6 ـ چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى سەن ئىسرائىل زېمىنىغا قاراپ چاۋاك چېلىپ، پۇتۇڭنى
تېپىچەكلىتىپ، قەلبىڭدىكى پۈتۈن تۇچمەنلىك بىلەن خۇش بولغانلىقىڭ تۆپەيلىدىن، □

□ 24:23 »سىلەر ھېچ ماتەم تۇتمايسىلەر ياكى ھېچ يىغلىمايسىلەر، سىلەر قەبىلىكلىرىڭلار ئىچىدە سولىشىپ، بىر-بىرىڭلارغا قارىشىپ ئۆھ-زار تارتىسىلەر« ـ دېمىسەكمۇ، بالا يېشىپەت شۇنداق ئىغىر بولىدۇكى، ھېچقانداق كۆز ياشلىرى ياكى ماتەم تۇتۇشلار ئۇنىڭغا لايىق كەلمەيدۇ.
■ 24:23 ئەز. 174:
■ 24:24 ئەز. 612:
□ 24:27 »شۇ كۈنىدە ئاغزىڭ ئېچىلغان بولىدۇ، سەن بۇ قاچقۇن بىلەن سۆزلىشىسەن، يەنە ھېچ گاچا بولمايسەن« ـ بۇ گاچىلىق بەش يىل ئىلگىرى باشلانغان. 26:3-ئايەتنى ئىزاھىتى بىلەن ۋە 22:33-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.
■ 25:2 يەر. 149:
□ 25:6 »سەن چاۋاك چېلىپ، پۇتۇڭنى تېپىچەكلىتىپ، قەلبىڭدىكى پۈتۈن تۇچمەنلىك بىلەن ئىسرائىل زېمىنىغا خۇش بولغانلىقىڭ تۆپەيلىدىن... ـ مۇشۇ يەردە »چاۋاك چېلىش« ۋە »پۇتنى تېپىچەكلىتىش« ئىنتايىن خۇشال بولۇپ كەتكەنلىكنى بىلدۈرىدۇ.

7 ئەمدى مانا، مەن ئۇستۇڭگە قولۇمنى ئۇزارتىپ، سېنى ئەللەرگە ئولجا بولۇشقا تاپشۇرىمەن؛ مەن سېنى خەلقلەر
ئىچىدىن ئۈزىمەن، مەملىكەتلەر ئىچىدىن يوقىتىمەن؛ مەن سېنى ھالاك قىلىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن سەن مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسەن.□

ئىككىنچى بېشارەت ـ موئاب توغرۇلۇق

8 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى موئاب ۋە سېئىرنىڭ: »يەھۇدا پەقەت بارلىق باشقا ئەللەر بىلەن
ئوخشاش، خالاس« دېگىنى تۈپەيلىدىن، ■
9 شۇڭا مانا، مەن موئابنىڭ يېنىنى ـ چېگراسىدىكى شەھەرلەرنى، زېمىننىڭ پەخرى بولغان بەيت-يەشموت، بائال-
مېئون ۋە كىرىئاتايىم شەھەرلىرىدىن باشلاپ يېرىپ ئاچىمەن؛
10 ئۇلارنى ئامۇنىيلارنىڭ زېمىنى بىلەن بىللە شەرقتىكى ئەللەرگە تاپشۇرىمەن؛ مەن ئامۇنىيلارنىڭ يەنە ئەللەر ئارىسىدا
ئەسلەمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ ئىگىدارلىقىغا تاپشۇرىمەن؛ ■
11 ۋە موئاب ئۇستىگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن؛ ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.□

ئۈچىنچى بېشارەت ـ ئېدومنى ئەيىبلەش

12 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى ئېدوم يەھۇدا جەمەتىدىن ئۆچ ئېلىپ يامانلىق قىلىپ، شۇنىڭدەك
ئېغىر گۇناھكار بولغىنى تۈپەيلىدىن، ئىنتىقام ئالغىنىنى تۈپەيلىدىن،
13 ـ ئەمدى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن ئېدومغا قولۇمنى سوزىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇنى زېمىندىن
ئادەملەر ھەم ھايۋانلاردىن مەھرۇم قىلىمەن؛ مەن ئۇنى تېمان شەھىرىدىن تارتىپ ۋەيران قىلىمەن؛ ئۇلار دېدان
شەھىرىگىچە قىلىچ بىلەن يىقىلىدۇ.
14 شۇنىڭ بىلەن مەن خەلقىم ئىسرائىلنىڭ قولى ئارقىلىق ئېدوم ئۈستىدىن ئۆز ئىنتىقامىمنى ئالىمەن؛ ئۇلار مېنىڭ
ئاچچىقىم ھەم قەھرىم بويىچە ئېدومدا ئىش قىلىدۇ؛ ئېدومىيلار مېنىڭ ئىنتىقامىمنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلىپ يېتىدۇ،
ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.□

تۆتىنچى بېشارەت ـ فىلىستىيەنى ئەيىبلەش

15 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ فىلىستىيلەر ئىنتىقام نىيىتى بىلەن ھەركەت قىلىپ، كونا ئۆچمەنلىكى بىلەن
يەھۇدانى يوقىتايلى دەپ ئىچ-ئىچىدىن ئۆچ ئالغىنى تۈپەيلىدىن،
16 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن فىلىستىيەنىڭ ئۈستىگە قولۇمنى ئۇزارتىمەن؛ مەن
كەرەتىيلەرنى قىرىۋېتىمەن، دېڭىز بويىدىكىلەرنىڭ قالدۇقلىرىنىمۇ ۋەيران قىلىمەن.

□ **25:7 »ئەمدى مانا، مەن ئۇستۇڭگە قولۇمنى ئۇزارتىپ، سېنى ئەللەرگە ئولجا بولۇشقا تاپشۇرىمەن...«** ـ بابىلنىڭ پادىشاھى نېبوقادنەسار مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 582-يىلى رابباھ شەھىرىنى ۋەيران قىلىۋەتتى. كېيىن »ناباتىيلىق« ئەرەبلەر شەرق تەرىپىدىن كېلىپ ئامون زېمىنىنى ئىگىلىۋالدى.

■ **25:8** يەر. 4749 1-4:

■ **25:10** ئەز. 3721:

□ **25:11 »موئاب ئۇستىگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن؛ ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ«** ـ بابىلنىڭ پادىشاھى نېبوقادنەسار مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 582-يىلى موئابنىڭ زېمىنىنى ئىشغال قىلدى. كېيىن »ناباتىيلىق« ئەرەبلەر شەرق تەرىپىدىن كېلىپ موئاب زېمىنىنى ئىگىلىۋالدى.

□ **25:14 »مەن خەلقىم ئىسرائىلنىڭ قولى ئارقىلىق ئېدوم ئۈستىدىن ئۆز ئىنتىقامىمنى ئالىمەن؛ ئۇلار مېنىڭ ئاچچىقىم ھەم قەھرىم بويىچە ئېدومدا ئىش قىلىدۇ...«** ـ مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 120-يىلى يەھۇدىيلارنىڭ يېتىكچىسى يۇھانا خىركانۇس ئېدومغا ھۇجۇم قىلىپ ئۇلارغا »توۋا قىلىپ پەرۋەردىگارغا ئىشىنىڭلار، ياكى قىلىچمىدا ئۆلۈڭلار« دېگەن تالالاش يولىنى بەردى.

17 مەن تۆلارنىڭ ئۆستىگە قەھرىلىك تەنبىھلەرنى چۈشۈرۈپ قاتتىق ئىنتىقام ئالىمەن؛ تۆلارنىڭ ئۆستىدىن ئىنتىقام
ئالغىنىمدا تۆلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.□

26

تۈر ۋە زىدوننى ئەيىبلەش

1 ئون بىرىنچى يىلى، ئايىنىڭ بىرىنچى كۈنىدە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى:
□
2 ئى ئىنسان ئوغلى، تۈرنىڭ يېرۇسالىم توغرۇلۇق: »ۋاھ! ياخشى بولدى! ئەللەرنىڭ دەرۋازىسى بولغۇچى ۋەيران
بولدى! ئۇ ماڭا قاراپ قايرىلىپ ئېچىلدى؛ ئۇنىڭ ۋەيران قىلىنىشى بىلەن ئۆزۈمنى تويغۇزىمەن«! دېگىنى تۇپەيلىدىن،
3 ـ شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، ئى تۈر، مەن ساڭا قارشىمەن، دېڭىز دولقۇنلارنى
قوزغىغاندەك، كۆپ ئەللەرنى سەن بىلەن قارشىلىشقا قوزغايمەن؛
4 تۆلار تۈرنىڭ سېپىللىرىنى بەربات قىلىپ، ئۇنىڭ مۇنارلىرىنى چېقىپ يوقىتىدۇ. ئۇنىڭ ئۆستىدىكى توپلىرىنى قىرىپ
تاشلاپ، ئۇنى تاقىر تاش قىلىپ قويىمەن.
5 ئۇ پەقەت دېڭىز ئوتتۇرىسىدىكى تورلار يېيىلىدىغان جاي بولىدۇ؛ چۈنكى مەن شۇنداق سۆز قىلدىم، دەيدۇ رەب
پەرۋەردىگار؛ ئۇ ئەللەر ئۈچۈن ئولجا بولۇپ قالىدۇ.
6 ئۇنىڭ قۇرۇقلۇقتا قالغان قىزلىرى قىلىچ بىلەن قىرىلىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن تۆلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى
تونۇپ يېتىدۇ.□
7 ـ چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن تۈر بىلەن قارشىلىشىشقا بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار،
يەنى »پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى«نى، ئاتلار، جەڭ ھارۋىلىرى بىلەن، ئاتلىق چەۋەندازلار، قوشۇن ۋە زور بىر توپ
ئادەملەر بىلەن شىمال تەرىپىدىن چىقىرىپ ئېيىكلىمەن.
8 ئۇ قۇرۇقلۇقتا قالغان قىزلىرىنى قىلىچ بىلەن سويىدۇ، ساڭا مۇھاسىرە پوتەيلىرىنى قۇرىدۇ، سېپىلغا چىقىدىغان
دۆڭلۈكنى ياسايدۇ، ساڭا قاراپ قالقانلىرىنى كۆتۈرىدۇ.
9 ئۇ سېپىللىرىڭغا بۆسكۈچى بازغانلارنى قارىتىپ تىكلەيدۇ، قورال-پالتىلىرى بىلەن مۇنارلىرىڭنى چېقىپ غۇلىتىدۇ.
10 ئۇنىڭ ئاتلىرىنىڭ كۆپلۈكىدىن تۆلارنىڭ كۆتۈرگەن چاڭ-توپىسى سېنى قاپلايدۇ؛ سېپىللىرى بۆسۈلگەن بىر
شەھەرگە بۆسۈپ كىرگەندەك ئۇ سېنىڭ قوۋۇقلىرىڭدىن كىرگەندە، سېپىللىرىڭ ئاتلىق ئەسكەرلەرنىڭ، چاقلارنىڭ
ھەم جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ ساداسى بىلەن تەۋرىنىپ كېتىدۇ.
11 ئاتلىرىنىڭ تۇياقلىرى بىلەن ئۇ بارلىق رەستە-كوچىلىرىڭنى چەيلەيدۇ؛ ئۇ پۇقرالىرىڭنى قىلىچ بىلەن قىرىدۇ، كۈچلۈك
تۈۋرۈكلىرىڭ يەرگە يېقىلىدۇ.■
12 تۆلار بايلىقلىرىڭنى ئولجا، مال-تاۋارلىرىڭنى غەنىمەت قىلىدۇ؛ تۆلار سېپىللىرىڭنى بۇزۇپ غۇلىتىپ، ھەشەمەتلىك
ئۆيلىرىڭنى خارابە قىلىدۇ؛ تۆلار سېنىڭ تاشلىرىڭ، ياغاچ-لىملىرىڭ ۋە توپا-چاكىلىرىڭنى دېڭىز سۈلىرى ئىچىگە
تاشلايدۇ.
13 مەن ناخشىلىرىڭنىڭ ساداسىنى توگىتىمەن؛ چىلتارلىرىڭنىڭ ئاۋازى قايتىدىن ئاكىلانمايدۇ. ■

□ 25:17 »مەن تۆلارنىڭ)فىلىستىيەلەرنىڭ(ئۆستىگە قەھرىلىك تەنبىھلەرنى چۈشۈرۈپ قاتتىق ئىنتىقام ئالىمەن« ـ فىلىستىيەلەر ئاۋۋال بابىلنىڭ پادىشاھى
نېبوقادنەسار تەرىپىدىن ئازاب كۆردى؛ ئاندىن گرېك ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن ئىشغال قىلىندى؛ ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 146-148-يىللاردا تۆلار يەھۇدىيلار
تەرىپىدىن بىر مەزگىل ئىشغال قىلىندى. تۆلارنىڭ ئەۋلادلىرى بۈگۈنكى »پەلەستىنلىكلەر«نىڭ بىر قىسمى.
□ 26:1 »ئون بىرىنچى يىل« ـ سۈرگۈن بولغانلىقنىڭ 11-يىلى ئىدى. بەلكىم ئون بىرىنچى ئاي بولۇشى مۇمكىن.
□ 26:6 »قۇرۇقلۇقتا قالغان قىزلىرى« ـ بەلكىم تۇرغا بېقىندى بولغان يېزىلارنى كۆرسىتىدۇ. 8-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.
بۇ بېشارەت توغرۇلۇق يەنە »قوشۇچە سۆز«نىمزنى كۆرۈڭ. ■ 26:11 يەش. 28:5□ يەر. 347: ■ 26:13 يەش. 24□7: 8؛ يەر. 34:7□
:916

14 مەن سېنى تاقىر تاش قىلىمەن؛ سەن تورلار يېيىلىدىغان بىر جاي بولىسەن، خالاس؛ سەن قايتىدىن قۇرۇلمايسەن؛
چۈنكى مەنكى پەرۋەردىگار شۇنداق دېگەنمەن، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.□
15 رەب پەرۋەردىگار تۆۋرغا مۇنداق دەيدۇ: ـ سەن غۇلاپ كەتكىنىڭدە، يارىلانغانلار ئاھ-زارلىغىندا، ئوتتۇرۇڭدا
قىرغىن-چاپقۇن قىلىنغاندا، دېڭىزنىڭ چېت ياقىلىرى تەۋرىنىپ كەتمەمدۇ؟
16 دېڭىزدىكى شاھزادىلەر تەختىلىرىدىن چۈشۈپ، تونلىرىنى بىرياققا تاشلاپ، كەشتىلىك كىيىم-كېچەكلىرىنى
سېلىۋېتىدۇ؛ ئۇلار تۆزلىرىنى قورقۇنچ-تىترەك بىلەن پۈركەيدۇ؛ ئۇلار يەرگە ئولتۇرۇپ، ھېچ توختاۋسىز تىترەپ،
ساڭا قاراپ سارىسىمگە چۈشىدۇ.
17 ئۇلار سەن ئۈچۈن بىر مەرسىيەنى ئوقۇپ ساڭا مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئى ئاھالەڭ دېڭىزدىكىلەردىن بولغان، داڭقى چىققان،
دېڭىز ئۈستىدىن كۈچلۈك ھۈكۈم سۈرگەن،
ئۆز ۋەھشەتلىرىڭنى بارلىق دېڭىزدا تۇرۇۋاتقانلارغا سالغان شەھەر!
سەن ۋە سەندا تۇرۇۋاتقانلار نەقەدەر ھالاك بولغان!■
18 ھازىر سېنىڭ غۇلاپ كەتكەن كۈنۈڭدە،
دېڭىز بويىدىكىلەر تىترەپ كېتىدۇ؛
دېڭىزدىكى ئاراللار ۋە قىرغاقتىكىلەر سېنىڭ يوق بولۇپ كەتكىنىڭدىن دەككە-دۈككىگە چۈشۈپ قالدى.«□
19 ـ چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مەن سېنى ئادەمزاتسىز شەھەرلەردەك، خارابە شەھەر قىلغىنىمدا،
مەن ئۈستۈڭگە دېڭىز چوڭقۇرلۇقلىرىنى چىقىرىپ سېنى چۈكۈرگىنىمدە،
ئۇلۇغ سۈلار سېنى بېسىپ يايقاندا،
20 شۇ تاپتا مەن سېنى ھاڭغا چۈشكەنلەر بىلەن بىللە چۈشۈرىمەن،
قەدىمكى زاماندىكىلەرنىڭ قاتارىغا چۈشۈرىمەن؛
سېنى يەرنىڭ تېگىلىرىدە تۇرغۇزىمەن؛
سېنىڭدە قايتىدىن ئادەمزات بولماسلىقى ئۈچۈن،
سېنى قەدىمكى خارابىلەر ئارىسىغا،
ھاڭغا چۈشكەنلەر بىلەن بىللە بولۇشقا چۈشۈرىمەن؛
بىراق تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا بولسا گۈزەللىك تىكلەپ قويىمەن؛□
21 مەن سېنى باشقىلارغا بىر ئاگاھى-ۋەھشەت قىلىمەن؛
سەن قايتىدىن ھېچ بولمايسەن؛
ئۇلار سېنى ئىزدەيدۇ، بىراق سەن مەڭگۈگە تېپىلمايسەن«
ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

27

□ 26:14 »مەن سېنى تاقىر تاش قىلىمەن؛ سەن تورلار يېيىلىدىغان بىر جاي بولىسەن، خالاس؛ سەن قايتىدىن قۇرۇلمايسەن« ـ يۇ بېشارەت ئاۋۋال بابىلنىڭ ئىمپېراتورى نەبوقادنەسار، ئاندىن گېرىك ئىمپېراتورى »يۈيۈك ئىسكەندەر« تەرەپلىرىدىن ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى. تۇرنىڭ ھازىرقى ئەھۋالى دەل مۇشۇ ئايەتنە ئېيتىلغاندەكتۇر. يۇ ئىشلار توغرۇلۇق يەنە »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

■ 26:17 ۋەھ. 1918-9:

□ 26:18 »ھازىر سېنىڭ غۇلاپ كەتكەن كۈنۈڭدە، دېڭىز بويىدىكىلەر تىترەپ كېتىدۇ...» ـ يۇ بېشارەتنىڭ كۆپ جەھەتلەردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

□ 26:20 »بىراق تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا بولسا گۈزەللىك تىكلەپ قويىمەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن قايتىدىن تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا ھۆرمەتكە سازاۋەر ئورۇندا بولمايسەن.«

تۆر توغرۇلۇق يەنە بىر بېشارەت ـ تۆر شەھرىنى چىرايلىق كېمىگە ئوخشىتىش

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، تۆر توغرۇلۇق بىر مەرسىيەنى ئاغزىڭغا ئېلىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: ـ
3 ئى دېڭىزلارنىڭ كىرىش ئاغزىدا تۇرۇۋاتقان، دېڭىز بويلىرىدىكى كۆپ ئەللەر بىلەن سودىلاشقۇچى، رەب
پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئى تۆر، سەن »مېنىڭ گۈزەللىكىم كامالەتكە يەتتى«! دېدىڭ.□ ■
4 سېنىڭ چېگرالىرىڭ بولسا دېڭىزلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئىدى؛
سېنى ياسىغانلار گۈزەللىكىڭنى كامالەتكە يەتكۈزدى.
5 ئۇلار بارلىق تاختايلىرىڭنى سېنىردىكى قارىغايلاردىن ياسىغان؛
ساڭا موما ئۈچۈن ئۇلار لىۋاندىن كېدىر دەرىخىنى ئېپكەلگەن؛
6 پالاقلىرىڭنى باشاندىكى دۇب دەرەخلىرىدىن ياسىغان؛
پالۇباڭنى سەمىشت دەرەخلىرىدىن ياساپ،
كۈيروس دېڭىز بويىدىكى پىل چىشى بىلەن نەقىشلىگەن.■
7 يەلكەنىڭ مىسىردىن كەلتۈرۈلگەن كەشتىلىك لىباستىن ياسالغان، ئۇ ساڭا تۇغ بولغان؛
سايۋىنىڭ بولسا دېڭىز بويىدىكى ئېلىشاھدىكى كۆك ۋە سۈسۈن رەختلەردىن ئىدى؛ □
8 زىدوندىكىلەر ھەم ئارۋادىتىكىلەر سېنىڭ پالاق ئۈرغۈچىلىرىڭ ئىدى؛
سەندە بولغان دانىشمەنلەر، ئى تۆر، سېنىڭ يول باشلىغۇچىلىرىڭ ئىدى.
9 گەبالدىكى ئاقساقاللار ۋە ئۇنىڭ دانىشمەنلىرى سەندە بولۇپ، كاۋاكلىرىڭنى ئېتەتتى؛
دېڭىز-ئوۋىاندىكى بارلىق كېمىلەر ۋە ئۇلارنىڭ دېڭىزچىلىرى مال ئالماشتۇرۇشقا يېنىڭغا كېلەتتى.
10 پارسلار، لۇدتىكلەر، لىۋىيەدىكىلەر قوشۇنغا تىزىلىنىپ، سېنىڭ لەشكەرلىرىڭ بولغان؛
ئۇلار قالقان-دۇبۇلغىلىرىنى ئۈستۈڭگە ئېسىپ، سېنى ھەيۋەتلىك قىلغان؛ □
11 ئارۋادىتىكىلەر قوشۇنىڭ بىلەن ھەر تەرىپىڭدە سېپىللىرىڭدا تۇرۇپ كۆزەتتە بولغان؛
گامماديتىكىلەرمۇ مۇنارلىرىڭدا تۇرغان؛
ئۇلار قالقان-قوراللىرىنى ئەتراپىڭغا، سېپىللىرىڭغا ئېسىپ قويغان؛
ئۇلار گۈزەللىكىڭنى كامالەتكە يەتكۈزگەن؛
12 تاۋارلىرىڭنىڭ مول بولغانلىقىدىن تارشىش ساڭا خېرىدار بولغان؛
مەھسۇلاتلىرىڭغا ئۇلار كۈمۈش، تۆمۈر، قەلەي، قوغۇشۇن تېگىشىپ بەرگەن.□
13 جاۋان، تۇبال ۋە مەشەك سەن بىلەن سودا قىلغان؛
ئۇلار تاۋارلىرىڭغا ئادەملەرنىڭ جانلىرى، مىس قاچا-قازانلارنى تېگىشكەن.□
14 تورگاماھ جەمەتىدىكىلەر مەھسۇلاتلىرىڭ ئۈچۈن ئاتلار، جەڭ ئاتلىرى ۋە قېچىرلارنى تېگىشىپ بەرگەن.
15 دېداندىكىلەر سەن بىلەن سودىلاشقان؛

□ 27:3 **»ئى دېڭىزلارنىڭ كىرىش ئاغزىدا تۇرۇۋاتقان...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »كىرىش ئاغزى« دېگەن سۆز »جۇپلۇك شەكلىدە«، چۈنكى تۇرنىڭ ئىككى پورتى بار ئىدى.
■ 27:6 ئەز. 1228:
■ 27:6 يەش. 132:
□ 27:7 **»ئېلىشاھ«** ـ بەلكىم كۈيروسنى كۆرسىتىدۇ.
□ 27:10 **»لۇبىيەدىكىلەر«** ـ »لۇبىيە« ياكى »لىبيا« ئىبرانىي تىلىدا »پۇت« دېگەن سۆزدۇر.
□ 27:12 **»تارشىش«** ـ قەدىمكى زامانلاردا دېڭىز سودىسى بىلەن داڭقى چىققان »تارشىش« دەيدىغان ئۆچ يۇرت بار بولۇشى مۇمكىن ئىدى. برىنچىسى، شىمالىي ئافرىقىدا)ھازىرق مارا كەش ئەتراپىدا(، ئىككىنچىسى ئىسپانىيە، ئۈچىنچىسى ئەنگلىيە ئىدى. مۇشۇيەردە بەلكىم ئىسپانىيىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 27:13 **»جاۋان«** ـ ھازىرق گرېتسىيەدۇر. تۇبال ۋە مەشەك ئەسلىدە ھازىرق تۈركىيە زېمىنىدا ياشىغان ئىككى قەبىلە ئىدى. كېيىن ئۇلار رۇسىيە تەرەپكە كۆچۈپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن. **»ئادەملەرنىڭ جانلىرى«** ـ قۇللار دېگەنلىك.

دېڭىز بويلىرىدىكى كۆپ خەلق ساڭا خېرىدار بولغان؛
ئۇلار ساڭا دەندان، ئەبنۇس ياغىچىنى تۆلىگەن؛
16 سۈرىيە قول ھۈنەرلىرىڭنىڭ مول بولغانلىقىدىن ساڭا خېرىدار بولغان؛
ئۇلار مەھسۇلاتلىرىڭغا ماۋى ياقۇتلار، سۈسۈن رەختلەرنى، كەشتىلەرنى، نەپىس كاناپ رەختلەرنى،
مارجانلارنى، قىزىل ياقۇتلارنى تېگىشىپ بەرگەن.□
17 يەھۇدا ۋە ئىسرائىل زېمىنىدىكىلەردىمۇ سەن بىلەن سودىلاشقۇچىلار بولغان؛
تاۋارلىرىڭغا ئۇلار مىننىتىنىڭ بۇغدايلىرى، پېچىنىلەر، ھەسەل، زەيتۇن مېيى، مەلھەم دورىلارنى تېگىشىپ بەرگەن.
18 دەمەشق قول ھۈنەرلىرىڭنىڭ مول بولغانلىقىدىن،
ھەرخىل بايلىقلىرىڭ تۆۋەيلىدىن ساڭا خېرىدار بولۇپ ساڭا خەلبوننىڭ شارابلىرىنى، ئاق يۈڭلارنى تېگىشىپ بەرگەن.
19 ۋېدان ۋە ئۇزالدىن چىققان جاۋاندىكىلەر مەھسۇلاتلىرىڭغا سوقۇلغان تۆمۈر، قوۋۇزاقدارچىن، ئېگىرنى
تېگىشكەندى.
20 دېدان ساڭا ئات توقۇملىرىنى تېگىشىپ بەرگەن؛
21 ئەرەبىستان ۋە كېدارداكى بارلىق شاھزادىلەر ساڭا خېرىدار بولدى؛
ساڭا پاخلانلار، قوچقارلار ۋە ئۆچكىلەرنى تېگىشىپ بەرگەن.
22 شىبا ھەم رائاماھدىكى سودىگەرلەر سەن بىلەن تىجارەت قىلغان؛
مەھسۇلاتلىرىڭغا ئۇلار ھەرخىل سەرخىل تېتىتقۇلار، قىممەتلىك جاۋاھىراتلار ۋە ئالتۇن ئالماشتۇرۇپ بەرگەن.
23 ھاران، كاننەھ، ئېدەندىكىلەر ۋە شىبا، ئاشۇر، خىلمادتىكى سودىگەرلەر سەن بىلەن تىجارەت قىلغان؛□
24 ئۇلار ساڭا ھەشەمەتلىك كىيىم-كېچەك، سۈسۈن رەختلەر ۋە كەشتىلەر، رەڭمۇرەڭ گىلەملەرنى تېگىشىپ
بەرگەن؛
بۇلارنىڭ ھەممىسى تۇگۇنچەكلىنىپ تانا-ئارغامچىلار بىلەن چېڭ باغلىنىپ، بازارىڭغا كىردى.
25 تارشىشتىكى كېمىلەر تاۋارلىرىڭنى كۆتۈرگەن كارۋانلاردەك بولغان؛
شۇنىڭ بىلەن سەن دېڭىز-ئوكيانىنىڭ باغرىدا مال بىلەن تولدۇرۇلۇپ، ئىنتايىن ئېغىرلىشىپ كەتكەنسەن؛ □
26 سېپىنىڭ پالاق ئورغۇچىلىرىڭ سېپنى ئۇلۇغ سۈلارغا ئاپاردى؛
شەرق شامىلى سېپنى دېڭىز-ئوكيانىنىڭ باغرىدا پارە-پارە قىلىۋەتتى؛■
27 سېپىنىڭ مال-مۈلۈكلىرىڭ، بازارلىرىڭ، دېڭىزچىلىرىڭ ۋە يول باشلىغۇچىلىرىڭ،
كاۋاكلىرىڭنى ئەتكۈچىلەر، سەن بىلەن سودىلاشقان سودىگەرلەر، سەندە بولغان بارلىق لەشكەرلىرىڭ،
جۈملىدىن ئاراكىدا توپلانغان ئادەملەرنىڭ ھەممىسى سەن ئۈرۈلۈپ كەتكەن كۈنۈكىدە ئۆرۈلۈپ دېڭىز-ئوكيانىنىڭ
قوينىغا غەرق بولۇپ كېتىدۇ.■
28 يول باشلىغۇچىلىرىڭنىڭ ئاھ-زارلىرىدىن دالادىكىلەر تەۋرەپ كېتىدۇ.■
29 پالاق ئورغۇچىلارنىڭ ھەممىسى،
دېڭىزچىلار، دېڭىزدا بارلىق يول باشلىغۇچىلار ئۆز كېمىلىرىدىن چۈشىدۇ؛
ئۇلار قۇرۇقلۇقتا تۇرىدۇ؛

□ **27:16 »سۈرىيە قول ھۈنەرلىرىڭنىڭ مول بولغانلىقىدىن ساڭا خېرىدار بولغان...«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمە نۇسخىلاردا »ئارام«)سۈرىيە(ئەمەس، »ئېدوم« دېيىلىدۇ: 18-ئايەتتە »دەمەشق«)سۈرىيەنىڭ پايتەختى(تو غرۇلۇق سۆز بولغاچقا، »ئېدوم« بەلكىم توغرىدۇر.

□ **27:23 »ئاشۇر«** ـ ئاسۇرىيە.

□ **27:25 »ئېغىرلىشىپ كەتكەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا ئىككى بىسلىق گەپ بولۇپ، ئۇنىڭ ئىككىنچى مەنىسى »ھۆرمەت-ئابرۇيلۇق بولغان« دېگەن مەنىدە. شۇيېھىسىزكى، بۇ كىنايىلىك گەپ ئىدى. ■ **27:26** ئەز. 117: ■ **27:27** ۋەھ. 18-19: ■ **27:28** ئەز. 26□10: 15

30 تۈلار ساكا قاراپ ئاۋازىنى ئاكلىتىپ،
قاتتىق ئاھ-زار كۆتۈردۈ؛
تۈلار توپا-چاڭ چىقىرىپ بېشىغا چاچىدۇ؛
تۈلار كۈللەر ئىچىدە ئېغىنايدۇ.
31 تۈلار سېنى دەپ چاچلىرىنى چۈشۈرۈپ تۆزلىرىنى تاز قىلىپ، بۆز كىيىملەرگە ئورايدۇ؛
تۈلار قاتتىق ماتەم تۈتۈپ سەن ئۈچۈن زور دەرد-ئەلەم ئىچىدە يىغلايدۇ.□ ■
32 تۈلار ئاھ-زارلىرىنى كۆتۈرگىنىدە سەن ئۈچۈن بىر مەرسىيەنى ئوقۇپ، سەن توغرۇلۇق ھازا قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:
ـ »تۈر دېڭىز-ئوكيانلار ئوتتۇرىسىدا، ھازىر جىمجىت قىلىنغان!
ئەسلى كىم ئۇنىڭغا تەڭ كېلەلەيتتى؟
33 مەھسۇلاتلىرىڭ دېڭىز-ئوكيانلاردىن ئۆتۈپ كەتكەندە،
سەن كۆپ خەلقلەرنى قانائەتلەندۈرگەن؛
بايلىقلىرىڭ ۋە تاۋارلىرىڭنىڭ موللۇق بىلەن يەر يۈزىدىكى پادىشاھلارنى بېيىتقانسەن.
34 سەن سۈلارنىڭ چوڭقۇر تېگىدە دېڭىز-ئوكيانلار تەرىپىدىن پارە-پارە قىلىنغاندا،
تاۋارلىرىڭ ھەم ئاراكۇدا بولغان توپ-توپ ئادەملىرىڭمۇ ئۆرۈلۈپ غەرق بولۇپ كەتتى.
35 بارلىق دېڭىز بويىدىكىلەر ساكا قاراپ ئالاقزادە بولغان؛
تۈلارنىڭ پادىشاھلىرى دەھشەت قورقۇپ، تۈلارنىڭ يۈزلىرىنى سۈر باسقان.
36 خەلقلەر ئارىسىدىكى سودىگەرلەر ساكا قاراپ »ئۇش-ئۇش« قىلدى؛
سەن ئۆزۈڭنى بىر ۋەھشەت ئىدىڭ، ئەمدى قايتىدىن بولمايسەن.«»□ ■

28

تۈرنىڭ پادىشاھىنى ئەيىبلەيدىغان بىر بېشارەت

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماكا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، تۈرنىڭ شاھزادىسىگە مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سېنىڭ ئۆزۈڭنى چوڭ تۈتۈپ: »مەن بىر ئىلاھتۇرمەن؛
مەن خۇدانىڭ تەختىگە، يەنى دېڭىز-ئوكيانلارنىڭ باغرىدا ئولتۇرىمەن«، دېگەنسەن؛
)بىراق سەن ئىنسان، خۇدا ئەمەسسەن(!
سەن ئۆز كۆڭلۈڭنى خۇدانىڭ كۆڭلى دەپ ئويلاپ قالدىڭ.■
3 مانا، سەن دانىيالدىن داناسەن؛
ھېچقانداق سىر سەندىن يوشۇرۇن ئەمەس؛□
4 دانالىقىڭ ۋە ئەقلىڭ بىلەن سەن بايلىقلارغا ئىگە بولدۇڭ،
ئالتۇن-كۈمۈشنى خەزىنىلىرىڭگە توپلاپ قويدۇڭ؛
5 تىجارەتتە بولغان زور دانالىقىڭ بىلەن بايلىقلىرىڭنى ئاۋۇتتۇڭ؛
بايلىقلىرىڭ تۆپەيلىدىن ئۆزۈڭنى چوڭ تۈتتۇڭ: ـ
6 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ

□ 27:31 »بۆز كىيىملەر« ـ ماتەم تۈتۈش يا كى قاتتىق توۋا قىلىشنى بىلدۈرەتتى. ■ 27:31 يەر. 3748: □ 27:36 »سودىگەرلەر ساكا قاراپ »ئۇش-ئۇش« قىلدى« ـ »ئۇش-ئۇش قىلىش« كونا جەمئىيەتتە مەسخىرە قىلىشنى بىلدۈرىدۇ. ■ 27:36 ئەز. 2126: ■ 28:2 يەش. 331:
□ 28:3 »مانا، سەن دانىيالدىن داناسەن« ـ شۇ ۋاقىتتا دانىيال پەيغەمبەر ئاللىقاچان بابىل ئوردىسىدا بىرنەچچە يىل باش ۋەزىر بولغان.

سەن تۆز كۆكۈڭنى خۇدانىڭ كۆكلى دەپ ئويلاپ كەتكەنلىككىدىن،
7 ئەمدى مانا، مەن يات ئادەملەر،
يەنى ئەللەرنىڭ دەھشىتىنى ئۈستۈڭگە ئېچكىلىمەن؛
ئۇلار دانالىقىڭنىڭ پارلاقلىقىنى يوقىتىشقا قىلىچلىرىنى سۇغۇرۇپ،
شان-شەرىپىڭنى بۇلغايدۇ؛■
8 ئۇلار سېنى ھاڭغا چۈشۈرىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن سەن دېڭىز-ئوكيانلارنىڭ قوينىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ ئۆلۈمىدە ئۆلىسەن.
9 ئەمدى سېنى ئۆلتۈرگۈچىنىڭ ئالدىدا: »مەن خۇدا« ـ دەمسەن؟
بىراق سەن ئۆزۈڭنى سانجىپ ئۆلتۈرىدىغانلىقىڭ قولى ئاستىدا تەڭرى ئەمەس، ئىنسان بولۇپ چىقىسەن.
10 سەن يات ئادەملەرنىڭ قولىدا خەتنە قىلىنمىغانلارغا لايىق بولغان ئۆلۈم بىلەن ئۆلىسەن؛
چۈنكى مەن شۇنداق سۆز قىلغان«، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.□

ئۆرنىڭ پادىشاھى توغرۇلۇق بىر مەرسىيە

11 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
12 ئى ئىنسان ئوغلى، ئۆرنىڭ پادىشاھى توغرۇلۇق ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ بۇ مەرسىيەنى ئاغزىڭغا ئېلىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: ـ
رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سەن، كامالەتنىڭ جەۋھىرى بولغان،
دانالىققا تولغان، گۈزەللىكتە كامالەتكە يەتكەندىڭ؛□ ■
13 سەن ئېرەم باغچىسى، يەنى خۇدانىڭ باغچىسىدا بولغانسەن؛
ھەربىر قىممەتلىك تاشلار، يەنى قىزىل ياقۇت، سېرىق گۆھەر ۋە ئالماس، بېرىل ياقۇت، ئاق ھېقىق، ئانارتاش،
كۆك ياقۇت، زۈمرەت ۋە كۆك قاشتاش ساڭا يۈگەك بولغان؛
ياقۇت كۆزلىرىڭ ۋە نەققاشلىرىڭ ئالتۇن ئىچىگە ياسالغان؛
سەن يارىتىلغان كۈنۈڭدە ئۇلار تەييارلانغاندى.
14 سەن بولساڭ مەسىھلەنگەن مۇھاپىزەتچى كېرۇب ئىدىڭسەن،
چۈنكى مەن سېنى شۇنداق بېكىتكەنىدىم؛
سەن خۇدانىڭ مۇقەددەس تېغىدا بولغانسەن؛
سەن ئوتلۇق تاشلار ئارىسىدا يۈرەتتىڭ؛□

■ 28:7 يەر. 236:
□ 28:10 »سەن يات ئادەملەرنىڭ قولىدا خەتنە قىلىنمىغانلارغا لايىق بولغان ئۆلۈم بىلەن ئۆلىسەن« ـ ئۆردىكلەر ئادەتتە »خەتنە قىلىنمىغان«لاردىندۇر.
»ئەزاكىيال پەيغەمبەر« دېگەن كىتابتا، »خەتنە قىلىنمىغان پېتىدا ئۆلۈش« دېگەن سۆز »خۇدادىن ئايرىلغان پېتىدا ئۆلۈش« دېگەن مەنىنى بلدۈرىدۇ.
»قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بىز »خەتنە« دېگەن تېما ئۈستىدە توختىتىلىمىز.
□ 28:12 »سەن، كامالەتنىڭ جەۋھىرى بولغان« ـ ياكى »سەن، كامالەتنىڭ مۇھۇرى بولغان.«
■ 28:12 ئەز. 327:
□ 28:14 »سەن بولساڭ مەسىھلەنگەن مۇھاپىزەتچى كېرۇب ئىدىڭسەن« ـ »كېرۇب« توغرۇلۇق 3:9-ئايەتتىكى ئىزاھات، »يار.» 24:3 ۋە »توبىرلەر«نمۇ كۆرۈڭ. »كېرۇب«لار كۆچلۈك پەرشىتىلەردۇر.
»مەسىھلىنىش« ياكى »مەسىھ قىلىنىش« ـ تەۋراتتىكى بەلگىلىمىدە، يېڭى پادىشاھ، »باش كاھىن« ھەم بەزى چاغلاردا پەيغەمبەرلەرنى تىكەش ئۈچۈن »مەسىھ قىلىنىش« مۇراسىمى ئوتكۈزۈلەتتى. مۇراسىمدا بېشىغا پۇراقلىق مايي قۇيۇلاتتى. بۇ »مەسىھلەش« دەپ ئاتالغان. بىراق مۇشۇ يەردە بىر كېرۇب)پەرشىتە(»مەسىھ قىلىنغان«؛ خۇدا تۆزى ئۇنى ئالاھىدە بىر خىزمەت قىلىشقا تەييارلاش ئۈچۈن ئۇنى مەسىھلىگەن بولسا كېرەك.

15 سەن يارىتىلغان كۈندىن بېرى، سەندە قەبىھلىك پەيدا بولغۇچە، يوللىرىڭدا مۈكەممەل بولۇپ كەلگەنسەنسەن.□
16 قىلغان سودىلىرىڭنىڭ كۆپ بولغانلىقىدىن سەن زورلۇق-زۇمبۇلۇق بىلەن تولۇپ، گۇناھ سادىر قىلغان؛
شۇڭا مەن سېنى خۇدانىڭ تېغىدىن ھارام نەرسە دەپ تاشلىۋەتكەنمەن؛
مەن سېنى، ئى مۇھاپىزەتچى كېرۇب، ئوتلۇق تاشلار ئارىسىدىن ھەيدەپ يوقاتقانمەن؛
17 سېنىڭ كۆركۈڭ گۈزەللىكىڭ بىلەن تەكەببۇرلىشىپ كەتتى؛
پارلاقلىقىڭ تۆپەيلىدىن سەن دانالىقىڭنى بۇلغىغانسەن؛
مەن سېنى يەرگە تاشلىۋەتتىم؛
پادىشاھلار سېنى كۆرۈپ يېتىشى ئۈچۈن مەن سېنى ئۇلار ئالدىدا ياتقۇزدۇم. □
18 سېنىڭ قەبىھلىكلىرىڭنىڭ كۆپلۈكى تۆپەيلىدىن،
قىلغان سودا-ئىشىڭ ئادىلسىزلىقى تۆپەيلىدىن،
ئۆز مۇقەددەس جايلىرىڭنى بۇلغىغانسەن؛
مەن ئۆزۈڭدىن بىر ئوتنى چىقاردىم،
ئۇ سېنى كۆيدۈرۈپ يەۋەتتى؛
شۇنىڭ بىلەن سا-ئا قاراپ تۇرغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ كۆز ئالدىدا،
مەن سېنى يەردە قالغان كۈللەرگە ئايلاندۇرۇۋەتتىم.
19 سېنى تونۇغانلارنىڭ ھەممىسى سا-ئا قاراپ سارىسىمدە قالدۇ؛
سەن ئۆزۈڭ بىر ۋەھشەت بولۇپ قالدىڭ، ئەمدى قايتىدىن بولمايسەن.«

زىدونىنى ئەيىبلەيدىغان بىر بېشارەت

20 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ما-ئا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
21 ئى ئىنسان ئوغلى، يۈزۈڭنى زىدونغا قارىتىپ ئۇنى ئەيىبلەپ بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: ـ □
22 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مانا، مەن سا-ئا قارشى، ئى زىدون؛
ئۆزۈم ئارا-ئا ئۇلۇغلىنىمەن؛
مەن ئۇنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالىغىنىمدا،
ئۆزۈمنى ئۇنىڭدا پاك-مۇقەددەس ئىكەنلىمنى كۆرسەتكىنىمدە،
ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.
23 مەن ئۇلارغا ۋابانى ئەۋەتىپ، رەستە-كوچىلىرىدا قان ئاققۇزىمەن؛
ئۇنىڭغا قارشى چىققان قىلىچنىڭ ھەر ئەتراپىدا بولغانلىقىدىن ئوتتۇرىسىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەر يىقىلىدۇ؛

□ **28:15** »سەن يارىتىلغان كۈندىن بېرى، سەندە قەبىھلىك پەيدا بولغۇچە، يوللىرىڭدا مۈكەممەل بولۇپ كەلگەنسەنسەن« ـ ئۇقۇرمەنلەر بەلكىم ھازىر كۆرىدۇكى، ئەزاكىيال پەيغەمبەر تۇر پادىشاھىغا ئەمەس، بەلكىم ئۇنىڭ كەينىدە تۇرغان روھىي كۈچىگە سۆز قىلىۋاتىدۇ. ئالدىدىكى 10-1 ئايەتلەر »تۇرىنىڭ شاھىزادىسى« توغرۇلۇق ئىدى؛ ھازىر تېما »تۇرىنىڭ پادىشاھى«غا ئۆزگەرتىلدۇ. بىزدە ھېچ گۇمان يوقكى، ئۇ شەيتانغا گەپ قىلىۋاتىدۇ. مۇشۇ يەردە شەيتان توغرۇلۇق بىرنەچچە مۇھىم خەۋەرلەر بار: ـ
(1) ئۇ خۇدا تەرىپىدىن يارىتىلغان.
(2) ئۇنىڭ ئېرەم باغچىسىدا ئالاھىدە مۇھاپىزەتچىلىك قىلىدىغان خىزمىتى بار ئىدى.
(3) ئۇ ئەسلى ئىنتايىن چىرايلىق ۋە كۈچلۈك كېرۇب)پەرىشتە(ئىدى.
(4) ئۇ ئېرەم باغچىسىدا بولغان ۋاقىتتا خۇداغا قارشى چىققان.
(5) شۇ گۇناھى تۆپەيلىدىن ئۇ خۇدانىڭ ھۆزۈرىدىن ھەيدىۋېتىلگەن.

□ **28:17** ...» مەن سېنى يەرگە تاشلىۋەتتىم؛ پادىشاھلار سېنى كۆرۈپ يېتىشى ئۈچۈن مەن سېنى ئۇلار ئالدىدا تۇرغۇزدۇم« ـ مۇشۇ 17- ۋە كېيىنكى ئايەتلەردە، ئەزاكىيال ھەم شەيتانغا ھەم تۇر پادىشاھى)ئىنتىۋال (IIغا سۆز قىلىدۇ. تۇر پادىشاھى شەيتانغا ئىنتايىن ئوخشاپ كەتكەن.

□ **28:21** »زىدون« ـ تۇر شەھىرىنىڭ ئەتراپىدا بولۇپ، ئۇنىڭغا قاراشلىق رايون ئىدى.

شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىگەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ؛
24 ئۇلار يەنە ئىسرائىل جەمەتىنى كۆزگە ئىلمىغان ئەتراپىدىكىلەر ئارىسىدا،
ئىسرائىل ئۈچۈن ئادەمنى سانجىغۇچى جىغان يا كى دەرد-ئەلەملىك تىكەن بولمايدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ رەب پەرۋەردىگار ئىگەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.«
25 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن ئۇلار تارقىتىلغان ئەللەر ئارىسىدىن ئىسرائىل جەمەتىنى قايتىدىن يىغقىنىمدا، ئۇلاردا ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا ئۆزۈمنىڭ پاك-مۇقەددەس ئىگەنلىكىمنى كۆرسەتكىنىمدە، ئەمدى ئۇلار مەن ئۆز قۇلۇم بولغان ياقۇپقا تەقدىم قىلغان، ئۆزىنىڭ زېمىنىدا ئولتۇرىدۇ؛
26 ئۇلار ئۇنىڭدا تىنچ-ئامانلىق ئىچىدە ياشاپ، ئۆيلەرنى سېلىپ ئۈزۈمزارلارنى تىكىدۇ؛ مەن ئۇلارنى كۆزگە ئىلمايدىغان ئەتراپىدىكىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالىغىنىمدا، ئۇلار تىنچ-ئامانلىق ئىچىدە ئۆرىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار، ئۇلارنىڭ خۇداسى ئىگەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ.«■

29

پىرەۋۇن ۋە مىسىرنى ئەيىبلەيدىغان بېشارەت

1 ئوننىنچى يىلى، ئوننىنچى ئاينىڭ ئون ئىككىنچى كۈنىدە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، يۈزۈڭنى مىسىر پادىشاھى پىرەۋنگە قارىتىپ ئۇنى ۋە مىسىرنىڭ بارلىق ئەھلىنى ئەيىبلەپ بېشارەت بېرىپ مۇنۇ سۆزلەرنى دېگىن: ـ □
3 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »ئى ئۆز-ئۆزىگە: »بۇ دەريا ئۆزۈمنىڭكى، مەن ئۇنى ئۆزۈم ئۈچۈن ياراتقانمەن« دېگۈچى بولغان، ئۆز دەريالىرى ئوتتۇرىسىدا ياتقان يوغان ئەجدىھا مىسىر پادىشاھى پىرەۋن، مانا، مەن ساڭا قارشىمەن!■
4 مەن قارماقلارنى ئېكىڭلىرىڭگە سېلىپ، دەريالىرىڭدىكى بېلىقلارنى ئۆز قاسىراقلىرىڭغا چاپلاشتۇرۇپ سېنى دەريالىرىڭ ئوتتۇرىسىدىن چىقىرىمەن؛ دەريالىرىڭدىكى بارلىق بېلىقلار قاسىراقلىرىڭغا چاپلىشىدۇ.
5 مەن سېنى، يەنى سەن ۋە دەريالىرىڭدىكى بارلىق بېلىقلارنى چۆل-بايابانغا تاشلايمەن؛ سەن دالاغا چۈشۈپ يېقىلىسەن. ھېچكىم سېنى يىغمايدۇ، دەپنە قىلمايدۇ؛ مەن سېنى يەر يۈزىدىكى ھايۋانلار، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارنىڭ ئوزۇقى بولۇشقا تەقدىم قىلىمەن.
6 شۇنىڭ بىلەن مىسىردا بارلىق ئۇرۇقۇاتقانلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىگەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ؛ چۈنكى ئۇلار ئىسرائىل جەمەتىگە »قومۇش ھاسا« بولغان. □ ■
7 ئۇلار سېنى قول بىلەن تۇتقاندا، سەن يېرىلىپ، ئۇلارنىڭ پۈتكۈل مۈرىلىرىنى تىلىۋەتتىڭ؛ ئۇلار ساڭا تايانغاندا، سەن سۇنۇپ، پۈتكۈل بەللىرىنى مىتكۈت قىلىۋەتتىڭ.«
8 ئەمدى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مانا، مەن ئۈستۈڭگە بىر قىلىچ چىقىرىپ، سەندىكى ئىنسان ۋە ھايۋانلارنى قىرىۋېتىمەن.
9 مىسىر زېمىنى ۋەيرانە ۋە خارابىلەر بولۇپ قالىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىگەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ؛ چۈنكى پىرەۋن: »نىل دەريىسى مېنىڭكى، مەن ئۇنى ياراتقانمەن« دېگەندى.

■ **28:26** يەر. 531:
□ **29:2** »**مىسرنىڭ بارلىق ئەھلىنى ئەيىبلەپ بېشارەت بېرىپ...**» ـ مىسىر ئىككى قىسمىغا، يەنى »تۆۋەن مىسىر« ۋە »يۇقىرىقى مىسىر«غا بۆلۈنگەن. »مىسرنىڭ بارلىق ئەھلىنى...» دېگەن سۆز بۇ ئىككى قىسمىغا قارىتىلغان.■ **29:3** زەب. 14:74□13 يەش. 1:27□ 951:□ **29:6** »**قومۇش ھاسا**« ـ دېمەك، تايانغىلى بولمايدىغان، ئىشەنچسىز يارىدەم. 7-ئايەتنى كۆرۈڭ. ■ **29:6** 2پاد. 21:18□ يەش. 636:

10 شۇڭا مانا، مەن ساڭا ھەم سېنىڭ دەريالىرىڭغا قارشىمەن، مەن مىسىر زېمىنىنى مىگدولدىن سەۋەنگىچە، يەنى ئېفىئوپىيەنىڭ چېگراسىغىچە پۈتۈنلەي خارابە-ۋەيرانە قىلىۋېتىمەن. □
11 قىرىق يىل ئېچىدە، ئىنسانلىنىڭ ياكى ھايۋانلىنىڭ ئايىغى ئۇنى بېسىپ ئۆتمەيدۇ ۋە ئۇنىڭدا ھېچ ئادەم تۇرمايدۇ.
12 مەن مىسىر زېمىنىنى ۋەيران قىلىنغان زېمىنلار ئارىسىدا ۋەيران قىلىمەن؛ ۋە ئۇنىڭ شەھەرلىرى خارابە قىلىنغان شەھەرلەر ئارىسىدا قىرىق يىل ۋەيران بولىدۇ؛ مەن مىسىرلىقلارنى ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىۋېتىمەن، ئۇلارنى مەملىكەتلەر ئارىسىغا تارىتىمەن.»□
13 بىراق رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »قىرىق يىلنىڭ ئاخىرىدا مەن مىسىرلىقلارنى تارقىتىلغان ئەللەردىن يىغىپ قايتۇرىمەن؛
14 مەن مىسىرنى سۈرگۈندىن ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى پاتروس زېمىنىغا، يەنى تۇغۇلغان زېمىنغا قايتۇرىمەن؛ ئۇلار شۇ يەردە تۆۋەن دەرىجىلىك بىر مەملىكەت بولىدۇ.
15 ئۇ مەملىكەتلەر ئارىسىدا ئەڭ تۆۋەن تۇرىدۇ؛ ئۇ قايتىدىن ئۆزىنى باشقا ئەللەر ئۈستىگە كۆتۈرمەيدۇ؛ مەن ئۇلارنى پەسەيتىمەنكى، ئۇلار قايتىدىن باشقا ئەللەر ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرمەيدۇ.
16 مىسىر قايتىدىن ئىسرائىل جەمەتىنىڭ تايانچىسى بولمايدۇ؛ ئەكسىچە ئۇلار دائىم ئىسرائىل ئۆچۈن ئۇنىڭدىن پاناھ ئىزدەش گۇناھىنىڭ ئەسلىتمىسى بولىدۇ؛ ئاندىن ئۇلار مېنىڭ رەب پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ.» □ ■

مىسىر ۋە بابىل

17 يىگىرمە يەتتىنچى يىلى، بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ □
18 ئى ئىنسان ئوغلى، بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار تۇرغا جەڭ قىلىشتا قوشۇننى قاتتىق جاپالىق ئەمگەككە سالدى؛ شۇنىڭ بىلەن ھەربىر باش تاقىر بولۇپ كەتتى، ھەربىر مۇرە سۈركىلىپ يېغىر بولۇپ كەتتى؛ بىراق نە ئۇ نە قوشۇنى تۇر بىلەن قارشىلاشقان ئەمگەكتە ھېچقانداق ھەق ئالمىدى؛ □
19 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن مىسىر زېمىنىنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارغا تەقدىم قىلىمەن؛ ئۇ ئۇنىڭ بايلىقلىرىنى ئېلىپ، ئولجىسىنى بۇلاپ، غەنىمىتىنى تۇتۇپ ئېلىپ كېتىدۇ؛ بۇلار ئۇنىڭ قوشۇنى ئۈچۈن ئىش ھەققى بولىدۇ.

□ **29:10 »مىسىر زېمىنىنى مىگدولدىن سەۋەنگىچە، يەنى ئېفىئوپىيەنىڭ چېگراسىغىچە...»** ـ »مىگدول« بەلكىم نىل دەرياسىنىڭ دېلتىسىدا، »سەۋەن« بولسا ھازىرقى »ئاسۋان« (چوڭ دامبا ياسالغان) شەھىرنى كۆرسىتىدۇ.
□ **29:12 »زېمىنى ۋەيران قىلىنغان زېمىنلار ئارىسىدا ۋەيران قىلىمەن«** ـ بۇ ۋە ئۇنىڭغا ئوخشاش كېتىدىغان ئىبارىلەر بەلكىم »دۇنيا بويىچە ئۇنى ئەڭ ۋەيرانە زېمىن قىلىمەن« دېگەن مەنىدە. **»ئۇنىڭ شەھەرلىرى خارابە قىلىنغان شەھەرلەر ئارىسىدا قىرىق يىل ۋەيران بولىدۇ«** ـ »قىرىق يىل ۋەيران بولۇش«نى كۆرسەتكەن بۇ بېشارەت، بەلكىم بىرىنچى قېتىم مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 487-525-يىللاردا، پارس ئىمپېراتورى »كامبىسىس«نىڭ مىسىر ئۈستىدىن رەھىمسىز ھۆكۈم سۈرۈشى، شۇنىڭدەك مىسىرنىڭ پەس ئورۇنغا چۈشۈرۈلۈشى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان. بىراق شۇ دەۋردە مىسىردا »ئۇنىڭدا ھېچ ئادەم تۇرمايدۇ« دېگەن (11-□□□□□□□□□□) بېشارەت تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىدى. شۇڭا بېشارەتنىڭ تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى مەسىھنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشى بىلەن بولىدۇ، دەپ ئويلايمىز. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
□ **29:16 »مىسىر قايتىدىن ئىسرائىل جەمەتىنىڭ تايانچىسى بولمايدۇ؛ ئەكسىچە ئۇلار دائىم ئىسرائىل ئۆچۈن ئۇنىڭدىن پاناھ ئىزدەش گۇناھىنىڭ ئەسلىتمىسى بولىدۇ«** ـ ئىسرائىللار ھەردائىم مىسىردىن پاناھ ئىزدەپ كەلگەن، بۇ خۇداغا ئىشەنمەسلىك گۇناھى بولغان.
■ **29:16** يىغ. 174:
□ **29:17 »يىگىرمە يەتتىنچى يىلى، بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدە ... پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى«** ـ ئۇقۇرمەنلەر بەلكىم شۇنىڭغا دىققەت قىلغان بولۇشى مۇمكىنكى، مىسىر توغرۇلۇق بۇ بېشارەت يۇقىرىقى بېشارەتلەردىن 17 يىل كېيىن بېرىلگەن. شۇبھىسىزكى، ئۇ مىسىر توغرىسىدىكى بېشارەتلەرنى جەم قىلىپ تولۇق بولسۇن دەپ مۇشۇ يەردە قوشۇلغان.
□ **29:18 »بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار تۇرغا جەڭ قىلىشتا قوشۇننى قاتتىق جاپالىق ئەمگەككە سالدى... بىراق نە ئۇ نە قوشۇنى تۇر بىلەن قارشىلاشقان ئەمگەكتە ھېچقانداق ھەق ئالمىدى«** ـ ئەمەلىيەتتە بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار تۇر شەھىرىنى 13 يىل مۇھاسىرىگە ئالدى! ئۇ ئاخىردا بابىلغا تەسلىم بولدى، بىراق بۇ سۈزگە قارىغاندا نېبوقادنەسار ئۇنىڭدىن ھېچ پايدا كۆرمىگەن.

20 مەن ئۇنىڭغا تۈرغا جەڭ قىلغانلىقىڭ ئىش ھەققىدە ئۇچۇن مىسىر زېمىنىنى تەقدىم قىلدىم، چۈنكى ئۇلار مېنى دەپ
ئەجىر قىلدى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.□
21 ـ مەن شۇ كۈندە ئىسرائىل جەمەتى ئۈچۈن بىر مۈڭگۈز ئۆستۈرۈپ چىقىرىمەن، ۋە سەن ئەزاكىيالنىڭ ئاغزىكىنى
ئۇلار ئارىسىدا ئاچىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ.□

30

مىسىر توغرۇلۇق ئېيتىلغان مەرسىيە

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، بېشارەت بېرىپ: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »سىلەر داد-پەرياد سېلىپ: »ۋاي
شۇ كۈنۈى«! ـ دەڭلار«! ـ دېگىن.
3 چۈنكى كۈن يېقىنلاشتى؛ بەرھەق، پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى، بۇلۇتلار قاپلانغان كۈن يېقىنلاشتى؛ ئۇ ئەللەرنىڭ
يېشىغا چۈشىدىغان كۈندۇر. □
4 شۇنىڭ بىلەن بىر قىلىچ مىسىر ئۈستىگە چۈشىدۇ؛ ئۇلتۇرۇلگەنلەر مىسىردا يېقىلغاندا، ئۇنىڭ زور بايلىقلىرى بۇلىنىپ
كەتكەندە، ئۇنىڭ ئۇللىرى ئۆرۈلۈپ چۈشكەندە، ئېغىشىپىيەلىكلەر دەرد-ئەلەم تارتىدۇ.
5 ئېغىشىپىيە، پۇت، لۇد، بارلىق ئەرەبىيە، لىۋىيە ۋە ئەھدە قىلىنغان زېمىندىكىلەرمۇ مىسىر بىلەن بىللە قىلىچلىنىدۇ.□
6 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مىسىرنى قوللايدىغانلار يېقىلىدۇ؛ ئۇنىڭ كۆچىدىن بولغان پەخرى يەرگە
چۈشىدۇ؛ مىگدولدىن سەۋەنگىچە بولغان خەلق قىلىچلىنىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
7 ـ ئۇلار ۋەيران قىلىنغان زېمىنلار ئارىسىدا ۋەيران قىلىنىدۇ؛ ئۇنىڭ شەھەرلىرى خارابە قىلىنغان شەھەرلەر ئارىسىدا
ياتىدۇ.
8 شۇنىڭ بىلەن، مەن مىسىرغا ئوت سالغىنىمدا، ئۇنىڭ ياردىمىدە بولغانلار سۈندۈرۈلگاندا، ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ؛
9 شۇ كۈنى ئەلچىلەر ئېغىشىپىيەنى قورقىتىش ئۈچۈن كېمىلەردە ئولتۇرۇپ مەندىن چىقىدۇ؛ مىسىرنىڭ يېشىغا
چۈشكەن كۈندەك ئۇلارغىمۇ ئازاب-ئۇقۇبەت چۈشىدۇ؛ مانا، ئۇ كېلىۋاتىدۇ!
10 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن يەنە مىسىرنىڭ توپ-توپ ئادەملىرىنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ
قولى بىلەن تۈگىتىمەن. □
11 ئۇ ۋە ئۇنىڭ بىلەن كەلگەن خەلقى، يەنى ئەللەرنىڭ ئارىسىدىكى ئەڭ دەھشەتلىك زېمىننى ھالاك قىلىشقا ئېلىپ
كېلىنىدۇ؛ ئۇلار مىسىر بىلەن قارشىلىشقا قىلىچلارنى سۇغۇرۇپ، زېمىننى ئۇلتۇرۇلگەنلەر بىلەن تولدۇرىدۇ.□ ■

□ 29:20 »مەن ئۇنىڭغا تۈرغا جەڭ قىلغانلىقىڭ ئىش ھەققى ئۇچۇن مىسىر زېمىنىنى تەقدىم قىلدىم« ـ ئىبراني تىلىدا مۇشۇ يەردە »تۈرغا« دېگەنلىك »ئۇنىڭغا« دېيىلدۇ. 18-ئايەتنى كۆرۈڭ.

□ 29:21 »مەن شۇ كۈندە ئىسرائىل جەمەتى ئۈچۈن بىر مۈڭگۈز ئۆستۈرۈپ چىقىرىمەن« ـ تەۋراتتا، »مۈڭگۈز«لەر كۆپ ھاللاردا ئادەملەرنىڭ ئابروي-شۆھرىتىنى ياكى ھوقۇقىنى بىلدۈرىدۇ. مۇشۇ يەردە قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. »زەبۇر« 132-كۇي، 17-ئايەتنى كۆرۈڭ. بۇ مۈڭگۈزلەر ئادەمنىڭ يېشىدىن ئۆسكەن ئەمەس، ئەلۋەتتە!

□ 30:3 »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« ـ ئادەتتە ئاخىرقى زاماندىكى، ھەر ئەل-مىللەتنى ياسقان ئازاب-ئۇقۇبەتلىك كۈنلەرنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ يەردە »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« بەلكىم ھەم يېقىن ئاتىرغا بولىدىغان ۋە يېراق كەلگۈسىدە بولىدىغان)ئاخىرقى زاماندىكى(ئىشلارنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

□ 30:5 »بارلىق ئەرەبىيە« ـ ياكى، »ئارىلىشىپ كەتكەن توپ-توپ ئادەملەر.« »لۇبىيە« ـ)ياكى »لىبيا«) ئىبراني تىلىدا »لۇبىيالار.« بەزى كۆچۈرمىلەردە »قۇبدىكلەر« دېيىلدۇ. ئادەتتە »پۇت« »لۇبىيە«نى كۆرسىتىدۇ. »ئەھدە قىلىنغان زېمىندىكىلەر« ـ بەلكىم)خۇدانىڭ يولىورۇقلىرىغا خىلاپ(مىسىرغا قېچىپ كەتكەن يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن »)يەر.» 44-بابنى كۆرۈڭ.(

□ 30:10 »مەن يەنە مىسىرنىڭ توپ-توپ ئادەملىرىنى بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ قولى بىلەن تۈگىتىمەن« ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »يەنە« بېشارەتنىڭ ھەم يېقىن ئاتىرنى)نېبوقادنەسار ئارقىلىق(ھەم يېراق كەلگۈسىنى)ئاخىرقى زامانلارنى(مۇ كۆرسىتىدىغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ. □ 30:11 »ئۇ)نېبوقادنەسار(... ئېلىپ كېلىنىدۇ« ـ دېمەك، نېبوقادنەسارنىڭ تاجاۋۇز قىلىپ كېلىشى خۇدانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىدۇر. ■ 30:11 ئەز. 728:

12 مەن نىل دەريالىرىنى قۇرۇتىمەن،
ۋە زېمىننى رەزىل ئادەملەرنىڭ قولىغا سېتىۋېتىمەن؛
زېمىن ۋە ئۇنىڭدا تۇرغان ھەممىنى يات ئادەملەرنىڭ قولىدا ۋەيرانە قىلىمەن؛ مەنكى پەرۋەردىگار شۇنداق سۆز قىلغان.«
13 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن نوف شەھىردىن بۇتلارنى يوقىتىمەن، ئويغان مەبۇدلارنىمۇ يوقىتىمەن؛ مىسىر زېمىندىن قايتىدىن شاھزادە بولماس؛ مەن مىسىر زېمىنىنى قورقۇنچقا چۈشۈرىمەن. □
14 مەن پاتروس شەھىرىنى ۋەيرانە قىلىپ، زوئان شەھىرىدە ئوت سالىمەن، نو شەھىرى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن. □
15 مىسىرنىڭ ئىستىھكامى بولغان سىن شەھىرىنىڭ ئۈستىگە قەھرىمنى تۆكىمەن؛ نو شەھىرىنىڭ توپ-توپ ئادەملىرىنى قىرىۋېتىمەن.
16 مەن مىسىردا بىر ئوت سالىمەن؛ سىن ئازابلاردىن تولغىنىپ كېتىدۇ؛ نو شەھىرى بۆسۈلىدۇ، نوف شەھىرى ھەر كۈنى ياۋلارغا يۈزلىنىدۇ.
17 ئاۋۇن ۋە پىبەسەت شەھەرلىرىدىكى يىگىتلەر قىلىچلىنىدۇ، بۇ شەھەرلەر سۈرگۈن قىلىنىدۇ.
18 مېنىڭ شۇ يەردە مىسىرنىڭ بويۇنتۇرۇقلىرىنى سۇندۇرغىنىمدا، تاھپانەس شەھىردە كۈن قاراڭغۇلىشىدۇ؛ ئۇنىڭدا ئۆز كۈچىدىن بولغان پەخرى يوقىلىدۇ؛ بىر بۇلۇت ئۇنى قاپلايدۇ؛ ئۇنىڭ قىزلىرى سۈرگۈن قىلىنىدۇ.
19 مەن شۇنداق قىلىپ مىسىر ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىپ جازالايمەن؛ ۋە شۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.«

پىرەۋن توغرۇلۇق يەنە بىر پېشارەت

20 ئون بىرىنچى يىلى، بىرىنچى ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنىدە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
21 ئى ئىنسان ئوغلى، مەن مىسىر پادىشاھى پىرەۋننىڭ بىلىكىنى سۇندۇردۇم؛ ۋە مانا، ئۇ داۋالىنىشقا تېڭىلمىدى، ياكى قىلىچ تۇتۇشقا تېڭىق بىلەن كۈچەيتىلمىدى.□
22 ـ شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مانا، مەن مىسىر پادىشاھى پىرەۋنگە قارشىمەن، مەن ئۇنىڭ بىلەكلىرىنى، ھەم كۈچلۈك بولغىنىنى ھەم سۇندۇرۇلغان بىلىكىنى ئۈزۈۋېتىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن قىلىچنى قولىدىن چۈشۈرىمەن؛
23 مىسىرلىقلارنى ئەللەرگە تارقىتىۋېتىمەن، مەملىكەتلەر ئارىسىغا تارىتىمەن.
24 مەن بابىل پادىشاھىنىڭ قولىنى كۈچەيتىپ، قىلىچىمنى ئۇنىڭ قولىغا تۇتقۇزىمەن؛ مەن پىرەۋننىڭ بىلەكلىرىنى سۇندۇرىمەنكى، ئۇ بابىل پادىشاھى ئالدىدا ئەجىلى توشقان يارىلانغان ئادەمدەك ئاھ-زارلار بىلەن ئىڭرايدۇ.
25 مەن بابىل پادىشاھىنىڭ بىلەكلىرىنى كۈچەيتىمەن، ۋە پىرەۋننىڭ بىلەكلىرى ساڭگىلاپ قالىدۇ؛ مەن ئۆز قىلىچىمنى بابىل پادىشاھىنىڭ قولىغا تۇتقۇزغىنىمدا، ئۇ ئۇنى مىسىر زېمىنى ئۈستىگە سوزغىنىدا، ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىمنى تونۇپ يېتىدۇ؛
26 ۋە مەن مىسىرلىقلارنى ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىمەن، مەملىكەتلەر ئىچىگە تارىتىمەن؛ ۋە ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىمنى تونۇپ يېتىدۇ.«

□ 30:13 »نوف شەھىرى« ـ ھازىرقى مەمفىس شەھىرى.
□ 30:14 »نو شەھىرى« ـ ھازىرقى تېبىس شەھىرى.
□ 30:21 »...□□□ مىسىر پادىشاھى پىرەۋننىڭ بىلىكىنى سۇندۇردۇم؛ ۋە مانا، ئۇ ... قىلىچ تۇتۇشقا تېڭىق بىلەن كۈچەيتىلمىدى» ـ بۇ پېشارەت بەلكىم »يەر.» 10-1:37 ئايەتلەردە تەسۋىرلەنگەن ۋەقەنى كۆرسىتىدۇ. خوفنا پىرەۋننىڭ قوشۇنلىرى يېرۇسالېمنى مۇھاسىرىگە ئالغان بابىل قوشۇنىغا قارشى جەڭگە چىققاندا، مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپ مىسىرغا چېكىنگەن.

31

ئاسۇرىيە قانداق بولغان بولسا، مىسىر شۇنداق بولىدۇ

1 ئون بىرىنچى يىلى، ئۈچىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق
دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، مىسىر پادىشاھى پىرەۋنگە ۋە ئۇنىڭ توپ-توپ ئادەملىرىگە مۇنداق دېگىن: ـ ئەمدى سەن
بۇيۇكلۇكۈڭدە كىم سەن بىلەن تەڭ بولالايدۇ؟□
3 مانا، ئاسۇرىيەمۇ لۇئاندىكى بىر كېدىر دەرىخى ئىدى؛ ئۇنىڭ ئورمانلىققا سايە بەرگەن گۈزەل شاخلىرى بولۇپ،
ئۇ ئىنتايىن ئېگىز بويلۇق ئىدى؛ ئۇنىڭ ئۇچى بۇلۇتلارغا تاقاشقانىدى؛ □ ■
4 سۇلار ئۇنى يوغان قىلىپ، چوڭقۇر بۇلاقلار ئۇنى ئېگىز قىلىپ ئۆستۈرگەندى؛ ئېرىقلىرى ئۇنىڭ تۈۋىدىن، ئەتراپىدىن
ئېقىپ ئۇتۇقتىن، ئۇلار ئۆز ئۆستەكلىرىنى دالادىكى بارلىق دەرەخلەرگىچە ئەۋەتكەندى.
5 شۇنىڭ بىلەن، ئۇ بىخلانغان ۋاقىتتا، مول سۇلار بىلەن ئېگىزلىكى بارلىق دەرەخلەردىن ئېگىز بولغان، ئۇنىڭ
شاخلىرى كۆپەيگەن ۋە شاخچىلىرى ئۆزۈن بولغان؛
6 ئاسماندىكى بارلىق ئۇچار-قاناتلار ئۇنىڭ شاخلىرىدا ئۇۋىلىغان، شاخچىلىرى ئاستىدا دالادىكى بارلىق جانىۋارلار
بالىلىرىنى؛ ئۇنىڭ سايىسى ئاستىدا بارلىق ئۇلۇغ ئەللەر ياشىغان.■
7 شۇنداق بولۇپ ئۇنىڭ شاخلىرى كېڭىيىپ، ئۇ بۇيۇكلۇكىدە گۈزەللەشكەن؛ چۈنكى ئۇنىڭ يىلتىزلىرى مول
سۇلارغا يەتكەن.
8 خۇدانىڭ باغچىسىدىكى كېدىر دەرەخلەرمۇ ئۇنى توسالمايتتى؛ قارىغايلار ئۇنىڭ شاخلىرىدەك، چىنار دەرەخلىرى
ئۇنىڭ شاخچىلىرىدەكمۇ كەملەيتتى؛ خۇدانىڭ باغچىسىدىكى ھېچقانداق دەرەخ گۈزەللىكتە ئۇنىڭغا ئوخشىمايتتى. ■
9 مەن ئۇنى شاخلىرىنىڭ كۆپلۈكى بىلەن گۈزەل قىلغانىمەن؛ خۇدانىڭ باغچىسىدا بولغان بارلىق دەرەخلەر، يەنى
ئېرەمدىكى دەرەخلەر ئۇنىڭدىن ھەسەت قىلغانىدى.
10 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى ئۇ ئۆزىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، ئۇچىنى بۇلۇتلارغا تاقاشتۇرۇپ
ئۆزارتقانلىقى، ئېگىزلىكىدىن كۆتىگىنىڭ تەكەببۇرلاشقانلىقى تۆپەيلىدىن، □
11 ئەمدى مەن ئۇنى ئۆزۈل-كېسىل بىر تەرەپ قىلىشقا ئۇنى ئەللەرنىڭ ئارىسىدىكى مۇستەبىتنىڭ قولىغا تاپشۇردۇم؛
مەن ئۇنى رەزىللىكى تۆپەيلىدىن ھەيدەپ چەتكە قاققانىدىم.
12 يات ئادەملەر، يەنى ئەللەر ئارىسىدىكى ئەڭ ۋەھشىلەر ئۇنى كېسىپ تاشلىدى. شاخلىرى تاغلار ۋە بارلىق
جىلغالارغا يېقىلىپ، ئۇنىڭ شاخچىلىرى زېمىندىكى بارلىق جىرالارغا سۇندۇرۇلۇپ ياتىدۇ؛ يەر يۈزىدىكى خەلقلەر
ئۇنىڭ سايىسىدىن چېقىپ ئۇنىڭدىن نېرى كەتتى. ■

□ **31:2 »ئەمدى سەن بۇيۇكلۇكۈڭدە كىم سەن بىلەن تەڭ بولالايدۇ؟«** ـ خۇدانىڭ بۇ سوئالى »كىممۇ سەن بىلەن تەڭ تۇرالايدۇ؟« دېگەنگە ئوخشىغىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە شۇنداق مەنىدە ئەمەس. 14-3-ئايەتلەردىن قارىغاندا، خۇدانىڭ مىسىرغا ئېيتقان سۆزى »سەن ئاسۇرىيەدىن ھېچ بۇيۇك ئەمەسسەن، ئاسۇرىيەگە ئوخشاش يەرنىڭ تېگىگىچە تۆۋەن قىلىنسەن« دېگەنگە باراۋەر.

□ **31:3 »ئاسۇرىيەمۇ لۇئاندىكى بىر كېدىر دەرىخى ئىدى؛ ئۇنىڭ ئورمانلىققا سايە بەرگەن گۈزەل شاخلىرى بولۇپ، ئۇ ئىنتايىن ئېگىز بويلۇق ئىدى...»** ـ ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى بۇ بېشارەتتىن 25 يىل ئىلگىرى، يەنى ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 612-يىلى بابىل تەرىپىدىن ھالاك بولغان.

■ **31:3** دان. 74:

■ **31:6** دان. 94:

■ **31:8** يار. 82:

□ **31:10 »چۈنكى ئۇ ئۆزىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، ئۇچىنى بۇلۇتلارغا تاقاشتۇرۇپ ئۆزارتقانلىقى، ئېگىزلىكىدىن كۆتىگىنىڭ تەكەببۇرلاشقانلىقى تۆپەيلىدىن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا بۇ ئايەتنىڭ شەكلى: »چۈنكى سەن ئۆزۈڭنى ئېگىز كۆتۈرگەنلىكىڭ تۆپەيلىدىن، ئۇچىنى بۇلۇتلارغا تاقاشتۇرۇپ ئۆزارتقانلىقى، ئېگىزلىكىدىن كۆتىگىنىڭ تەكەببۇرلاشقانلىقى تۆپەيلىدىن...»».
شۇڭا مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئايەتنىڭ بىرىنچى جۈملىسى)سەن... تۆپەيلىدىن..) مىسىرغا ئېيتىلغان. بىراق جۈملە مۇشۇ ئايەتتە تۆگىمەيدۇ؛ مىسىرنى كۆرسەتكەن بولسا پەقەت 18-ئايەتكە كەلگەندە تۆگىشى كېرەك. 18-11-ئايەتلەر يەنىلا ئاسۇرىيەگە ئېيتىلغان. ■ **31:12** ئەز. 7:28□ 1130:

13 ئۇنىڭ يېقىلغان غولى ئۈستىگە ئاسماندىكى بارلىق ئۇچار-قاناتلار قونۇپ ياشايدۇ، دالادىكى بارلىق جانىۋارلار
شاخلىرى ئۈستىدە تۇرىدۇ.
14 بۇنىڭ مەقسىتى، سۇلاردىن سۈغىرىلىدىغان دەرەخلەرنىڭ ھېچبىرى ئۇزۇنى ئېگىز كۆتۈرمىسۇن، ياكى ئۇچىنى
بۇلۇتلارغا تاقاشتۇرمىسۇن، ياخشى سۈغىرىلىدىغان دەرەخلەرنىڭ ھېچبىرى ئۈنداق ئېگىزلىككە كۆتۈرۈلمىسۇن
ئۇچۇندۇر، چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆلۈمگە بېكىتىلگەن ـ يەرنىڭ تېگىلىرىگە چۈشۈشكە بېكىتىلگەنلەرنىڭ،
ئۆلىدىغان ئادەم بىللىرىنىڭ، ھاكۆغا چۈشىدىغانلارنىڭ قاتارىدىدۇر.
15 ـ شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۇ تەھتىساراغا چۈشكەن كۈنىدە، مەن ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر ماتەم
ئۈتكۈزغانىمەن؛ چوڭقۇر سۇلارنى ئېتىۋېتىپ ئۇنىڭ بۇلاق-ئېرىقلىرىنى توسۇۋەتكەنىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئۈلۈغ
سۇلىرى تىزگىنلەنگەن. مەن لۇئانىنى ئۇنىڭ ئۈچۈن قارىلىق كىيگۈزدۈم، ئۇنىڭ ئۈچۈن دالادىكى بارلىق دەرەخلەر
سولىشىپ كەتتى.
16 مەن ئۇنى ھاكۆغا چۈشىدىغانلار بىلەن بىللە تەھتىساراغا تاشلىۋەتكىنىمدە، ئۇنىڭ يېقىلغان چاغدىكى ساداسى
بىلەن ئەللەرنى تەۋرىتىۋەتتىم؛ شۇنىڭ بىلەن ئېرەم باغچىسىدىكى بارلىق دەرەخلەر، لۇئاندىكى سەرخىل ۋە ئەڭ ئېسىل
دەرەخلەر، ياخشى سۈغىرىلغان ھەممە دەرەخلەر يەر تېگىلىدە تۇرۇۋېپ تەسەللى تاپقان. □ ■
17 ئۇنىڭ سايىسىدە تۇرغانلار ۋە ئەللەر ئارىسىدا ئۇنى قوللايدىغانلار ئۇنىڭ بىلەن تەڭ تەھتىساراغا، قىلىچ بىلەن
ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ يېنىغا چۈشكەن.□
18 قېنى ئېيتە، ئېرەم باغچىسىدىكى دەرەخلەرنىڭ قايىسىسى شان-شەرەپ ۋە گۈزەللىكتە سەن مىسىرغا تەڭ
كېلەلەيتىڭ؟ بىراق سەنمۇ ئېرەم باغچىسىدىكى دەرەخلەر بىلەن تەڭ يەر تېگىلىرىگە چۈشۈرۈلىسەن؛ سەن خەتنە
قىلىنمىغانلار ئارىسىدا، قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەر بىلەن بىللە ياتىسەن؛ مانا بۇ پىرەئۇن ۋە ئۇنىڭ توپ-توپ
ئادەملىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ نېسىۋىسىدۇر، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.□ ■

32

مىسىرغا قىلىنغان مەرسىيە

1 ئون ئىككىنچى يىلى، ئون ئىككىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا
كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، مىسىر پادىشاھى پىرەئۇن ئۈچۈن بىر مەرسىيەنى ئاغزىڭغا ئېلىپ ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: ـ
سەن ئۆزۈڭنى ئەللەر ئارىسىدا بىر شىرغا ئوخشاتقانسەن، بىراق سەن دېڭىز-ئوكيانلار ئارىسىدىكى بىر ئەجدىھاسەن،

□ **31:16** »مەن ئۇنى ھاكۆغا چۈشىدىغانلار بىلەن بىللە تەھتىساراغا تاشلىۋەتكىنىمدە... ... ياخشى سۈغىرىلغان ھەممە دەرەخلەر يەر تېگىلىرىدە تۇرۇۋېپ تەسەللى تاپقان« ـ دېمەك، ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىدىن ئىلگىرى غۇلىغان ئىمپېرىيەلەر ئاسۇرىيەنىڭ غۇلاپ كېتىشىگە قاراپ »بىزدىن ئۈلۈغ بولغان ئىمپېرىيەمۇ دەرەۋقە غۇلىدى« دەپ تەسەللى تاپىدۇ.
■ **31:16** يەش. 914:
□ **31:17** »ئۇنىڭ سايىسىدە تۇرغانلار ... ئۇنىڭ بىلەن تەڭ تەھتىساراغا، قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ يېنىغا چۈشكەن« ـ «...□□□□□ بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ يېنىغا چۈشكەن» دېگەنلىكىنىڭ مەنىسى بەلكىم شۇكى، رەسمىي دەپنە قىلىنمايى تەھتىساراغا پەس دەپ قارالغان، ياكى بولمىسا تەھتىساراغا ئۆڭ تۇۋەن جايدا تۇرىدىغان. ئەھۋالنىڭ قاندۇق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، خۇدا پىرەئۇن، مىسىر ۋە قوشۇنلىرىنىڭ رەسمىي دەپنە قىلىنماسلىقى ئارقىلىق، ئۆزىنىڭ ئۆلاردىن رەنجىگەنلىكىنى باشقا ئەللەرگە كۆرسىتىدۇ.
□ **31:18** »قېنى ئېيتە، ئېرەم باغچىسىدىكى دەرەخلەرنىڭ قايىسىسى شان-شەرەپ ۋە گۈزەللىكتە سەن مىسىرغا تەڭ كېلەلەيتىڭ؟ .... مانا بۇ پىرەئۇن ۋە ئۇنىڭ توپ-توپ ئادەملىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ نېسىۋىسىدۇر« ـ بېشارەتنىڭ بۇ ئەڭ ئاخىرقى جۈملىسى، يەنى 18-ئايەت مىسىر ۋە پادىشاھى پىرەئۇنگە ئېيتىلىدۇ. ئىلگىرىكى 17-2-ئايەتلەرنىڭ ھەممىسى ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ ئەھۋالىنى تەسۋىرلەيدۇ؛ مىسىرنىڭ ئاقىۋىتى ئۇلارنىڭكىگە ئوخشاش بولىدۇ.
■ **31:18** ئەز. 1028:

خالاس؛ سەن پالاقلىشىپ ئېرىقلىرىڭنى ئېشىپ تاشتۇرۇپ، سۈلىرىنى ئاياغلىرىڭ بىلەن چالغىتىپ، دەريالىرىنى لېيىتىپ قويدۇڭ.□ ■

3 ـ ئەمدى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ كۆپ ئەللەرنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى ئالدىدا تۆز تورۇمنى ئۈستۈڭگە يېيىپ تاشلايمەن؛ ئۇلار سېنى تورۇمدا تۈتۈپ تارتىشىدۇ. ■

4 مەن سېنى قۇرۇقلۇقتا قالدۇرۇپ، دالاغا تاشلايمەن؛ ئاسماندىكى بارلىق ئۇچار-قاناتلارنى ئۈستۈڭگە قوندۇرۇپ، يەر يۈزىدىكى جانىۋارلارنى سېنىڭدىن تويۇندۇرىمەن؛

5 گۆشۈڭنى تاغلار ئۈستىگە قويىمەن، جىلغىلارنى پۈتكۈل ئەزايىڭ بىلەن تولدۇرىمەن؛

6 مەن قېنىڭنىڭ ئېقىشلىرى بىلەن زېمىننى ھەتتا تاغلارغىچىمۇ سۇغىرىمەن؛ جىرالار سەن بىلەن توشۇپ كېتىدۇ.

7 نۇرۇڭنى ئۆچۈرگىنىمدە، مەن ئاسمانلارنى توسۇۋېتىمەن، يۇلتۇزلارنى قارا قىلىمەن؛ قۇياشنى بۇلۇت بىلەن قاپلايمەن، ئاي نۇر بەرمەيدۇ. ■

8 ئاسمانلاردىكى بارلىق پارلايدىغان نۇرلارنى ئۈستۈڭدە قارا قىلىپ، زېمىنىڭگە قاراڭغۇلۇقنى قاپلايمەن، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار. □

9 مەن ئەللەر ئارىسىغا، يەنى سەن تونۇمىغان مەملىكەتلەر ئارىسىغا سېنىڭ ھالاكىتىن قالغان ئادەملىرىڭنى ئېلىپ كەتكىنىمدە، كۆپ ئەللەرنىڭ يۈرىكىنى بىئارام قىلىمەن؛

10 مەن كۆپ ئەللەرنى سەن بىلەن ئالاقزادە قىلىمەن، ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرى ساڭا قاراپ دەھشەتلىك قورقىشىدۇ؛ مەن قىلىچىمنى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئويناتقىنىمدا، يەنى سېنىڭ يېقىلغان كۈنىڭدە ئۇلارنىڭ ھەربىرى تۆز جان قايغۇسىدا ھەر دەقىقە تەۋرىنىدۇ.

11 ـ چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »بابىل پادىشاھىنىڭ قىلىچى ئۈستۈڭگە چېقىدۇ.

12 پالۋانلارنىڭ قىلىچلىرى بىلەن مەن سېنىڭ توپ-توپ ئادەملىرىڭنى يېقىتىمەن؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئەللەر ئارىسىدىكى مۇستەبىتلەردۇر؛ ئۇلار مىسىرنىڭ پەخرىنى يوقىتىدۇ، ئۇنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى قۇرۇتۇۋېتىلىدۇ.■

13 مەن زور سۈلار بويىدىن بارلىق ھايۋانلىرىنىمۇ ھالاك قىلىمەن؛ ئىنسان ئايىغى قايتىدىن ئۇلارنى چالغىتالمايدۇ، ھايۋانلارنىڭ تۇياقلىرى قايتىدىن ئۇلارنى لېيىتمايدۇ. □

14 شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇلارنىڭ سۈلىرىنى تىندۇرىمەن؛ ئۇلارنىڭ ئېرىقلىرىنى سۈپىسۈزۈك مايدەك ئاقتۇرىمەن، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

15 ـ مەن مىسىر زېمىنىنى ۋەيرانە قىلغىنىمدا، زېمىن تۈزىنىڭ بارلىقىدىن مەھرۇم بولغىنىدا، مەن ئۇنىڭدىكى بارلىق تۇرۇۋاتقانلارنى ئۇرۇۋەتكىنىمدە، ئەمدى ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.

16 ـ بۇ بىر مەرسىيە؛ ئۇلار ئۇنى ئوقۇيدۇ ـ ئەللەرنىڭ قىزلىرى ماتەم قىلىپ ئۇنى ئوقۇيدۇ؛ مەرسىيەنى ئۇلار مىسىر ۋە ئۇنىڭ بارلىق توپ-توپ ئادەملىرىگە ئوقۇيدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

پىرەۋن تەھتىساراغا چۈشىدۇ

□ 32:2 »سەن تۆزۈڭنى ئەللەر ئارىسىدا بىر شىرغا ئوخشاتقانسەن، بىراق سەن دېڭىز-ئوكىئانلار ئارىسىدىكى بىر ئەجدىھاسەن، خالاس« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن ئەللەر ئارىسىدا بىر شىردەك بولغانىدىڭ، دېڭىز-ئوكىئانلار ئارىسىدا ئەجدىھاسەن.« »ئەجدىھا« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە يەنە)نىل دەريىسىدا كۆپ تېپىلىدىغان(تىمساھنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ 32:2 ئەز. 329:

■ 32:3 ئەز. 13:12□ 2017:

■ 32:7 يەش. 10:13□ يو. 2□31: 153:

□ 32:8 »ئاسمانلاردىكى بارلىق پارلايدىغان نۇرلارنى ئۈستۈڭدە قارا قىلىپ، زېمىنىڭگە قاراڭغۇلۇقنى قاپلايمەن، دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار« ـ يەنە تەكرارلايمىزكى، بۇ بېشارەت بەلكىم ھەم بىيىنتى ۋاقىت)بابىلنىڭ ھۇجۇمى ئارقىلىق(نى ھەم ئاخىرقى زامانلاردىكى »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«نىمۇ كۆرسىتىدۇ. ئاخىرقى زامانلاردىمۇ ئەللەرنى قورقىتىدىغان »يېڭى بابىل« پەيدا بولۇشى مۇمكىن »)ۋەھ.» 17-18-بابلارنى كۆرۈڭ.(■ 32:12 ئەز. 7:28□ 12:31□ 18:31□2□ 1632:

□ 32:13 »زور سۈلار« ـ نىل دەريىسى ۋە ئۇنىڭ دېلتىسىنى كۆرسىتىدۇ.

17 ئون ئىككىنچى يىلى، ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنىدە يەنە شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ
شۇنداق دېيىلدى: ـ □
18 ئى ئىنسان ئوغلى، مىسىرنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى ئۈچۈن ئاھ-زار چەككىن، شۇنىڭدەك ئۇلارنى، يەنى ئۇنى
كۆچلۈك ئەللەرنىڭ قىزلىرى بىلەن بىللە تۆۋەنگە، ھاڭنا چۈشىدىغانلارغا ھەمراھ بولۇشقا يەر تېگلىرىگە چۈشۈرۈپ
تاشلىۋەت؛ □
19 گۈزەللىكتە سەن كىمدىن ئارتۇق ئىدىڭ؟ ئەمدى چۈشۈپ، خەتنە قىلىنمىغان بىلەن بىللە يات!
20 ئۇلار قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئارىسىغا يېقىلىدۇ؛ قىلىچ سۈغۈرۈلدى؛ ئۇ ۋە ئۇنىڭ توپ-توپ ئادەملىرىنىڭ
ھەممىسى سۈرەپ ئاپىرىۋېتىلسۇن!
21 ئەمدى پالۋانلارنىڭ ئارىسىدىكى باتۇر-ئەزىمەتلەر تەھتىسارانىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرۇپ مىسىر ۋە ئۇنى قوللىغانلارغا
سۆز قىلىدۇ: ـ»مانا، ئۇلار چۈشتى، ئۇلار جىم ياتىدۇ ـ خەتنە قىلىنمىغانلار، قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەر.«!
22 ـ مانا، شۇ يەردىدۇر ئاسۇرىيە ۋە ئۇنىڭ يېغىلغان قوشۇنى؛ ئۇنىڭ گۆرلىرى ئۆز ئەتراپىدىدۇر؛ مانا ئۇلارنىڭ
ھەممىسى ئۆلتۈرۈلگەن، قىلىچلانغان.
23 ئۇلارنىڭ گۆرلىرى چوڭقۇر ھاڭنىڭ تېگىدىدۇر؛ ئۇنىڭ يېغىلغان قوشۇنى ئۆز گۆرى ئەتراپىدا تۇرىدۇ؛ ئۇلار
تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا ئادەملەرگە ۋەھشەت سالغانلار ـ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆلتۈرۈلگەن، قىلىچلانغان.
24 مانا ئېلام ۋە ئۇنىڭ گۆرىنىڭ ئەتراپىدا تۇرغان ئۇنىڭ بارلىق توپ-توپ ئادەملىرى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى
ئۆلتۈرۈلگەن، قىلىچلانغان، ئۇلار خەتنە قىلىنمىغان پېتى يەر تېگلىرىگە چۈشكەنلەر ـ يەنى تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا
ئادەملەرگە ئۆز ۋەھشىتىنى سالغانلار! بىراق ھازىر ئۇلار ھاڭنا چۈشكەنلەر بىلەن بىللە ئىزا-ئاھانەتكە چۈمىدۇ.
25 كىشىلەر ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئارىسىدا، توپ-توپ ئادەملىرى ئارىسىدا بىر ئورۇن راسلىغان؛ خەلقىنىڭ
گۆرلىرى ئۇنىڭ ئەتراپىدىدۇر؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى خەتنە قىلىنمىغانلار، قىلىچلانغانلار؛ شۇنىڭا ئۇلار ھاڭنا
چۈشكەنلەر بىلەن بىللە ئىزا-ئاھانەتكە قالدۇ؛ ئۇلار ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئارىسىغا ياتقۇزۇلدۇ ـ گەرچە تىرىكلەرنىڭ
زېمىنىدا ئۇلارنىڭ ۋەھشىتى ئادەملەرگە سېلىنغان بولسىمۇ!
26 مانا شۇ يەردە مەشەك بىلەن ئۇبال بارلىق توپ-توپ ئادەملىرى بىلەن تۇرىدۇ؛ ئۇلارنىڭ گۆرلىرى ئۆز
ئەتراپىدىدۇر؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى خەتنە قىلىنمىغانلار، قىلىچلانغانلار ـ گەرچە ئۇلار تىرىك تۇرۇۋاتقانلارنىڭ
زېمىنىدا ئۆز ۋەھشىتىنى ئادەملەرگە سالغان بولسىمۇ!
27 ئۇلار جەڭ قوراللىرى بىلەن تەھتىساراغا چۈشكەن، قىلىچلىرى ئۆز بېشى ئاستىغا قويۇلغان، خەتنە قىلىنمايى
تۇرۇپ يېقىلغان پالۋانلار ئارىسىدا ياتمايدۇ؛ ئۇلارنىڭ قەبىھلىكلىرى ئۆز ئۈستىخانلىرى ئۈستىدە بولىدۇ ـ گەرچە
ئۇلار تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا باتۇرلارغىمۇ ۋەھشەت سالغان بولسىمۇ!□
28 سەن پىرەۋنمۇ خەتنە قىلىنمىغانلار ئارىسىدا تارمار بولۇپ، قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەر ئارىسىدا ياتىسەن.
29 مانا شۇ يەردە ئېدوم، ئۇنىڭ پادىشاھلىرى، بارلىق شاھزادىلىرىمۇ؛ ئۇلار كۆچلۈك بولسىمۇ، قىلىچلانغانلار بىلەن
بىللە ياتقۇزۇلدۇ؛ ئۇلار خەتنە قىلىنمىغانلار ئارىسىدا، ھاڭنا چۈشىدىغانلار بىلەن بىللە ياتىدۇ.

□ 32:17 **»ئون ئىككىنچى يىلى، ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنىدە...«** ـ بەلكىم ئون ئىككىنچى ئايدا، يەنى يۇقىرىقى بېشارەتنىن ئىككى ھەپتە كېيىن: 1-ئايەتنى كۆرۈڭ.

□ 32:18 **»ئى ئىنسان ئوغلى، مىسىرنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى ئۈچۈن ئاھ-زار چەككىن، شۇنىڭدەك ئۇلارنى، يەنى ئۇنى كۆچلۈك ئەللەرنىڭ قىزلىرى بىلەن بىللە تۆۋەنگە، ھاڭنا چۈشىدىغانلارغا ھەمراھ بولۇشقا يەر تېگلىرىگە چۈشۈرۈپ تاشلىۋەت«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئى ئىنسان ئوغلى، مىسىرنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى ئۈچۈن ئاھ-زار چەككىن، سەن ۋە كۆچلۈك ئەللەرنىڭ قىزلىرى ئاھ-زار چېكىڭلار، شۇنىڭدەك ئۇلارنى ھاڭنا چۈشىدىغانلارغا ھەمراھ بولۇشقا يەر تېگلىرىگە تاشلىۋەت.«

□ 32:27 **»ئۇلار جەڭ قوراللىرى بىلەن تەھتىساراغا چۈشكەن، ... خەتنە قىلىنمايى تۇرۇپ يېقىلغان پالۋانلار ئارىسىدا ياتمايدۇ؛ ئۇلارنىڭ قەبىھلىكلىرى ئۆز ئۈستىخانلىرى ئۈستىدە بولىدۇ ـ گەرچە ئۇلار تىرىكلەرنىڭ زېمىنىدا باتۇرلارغىمۇ ۋەھشەت سالغان بولسىمۇ«!** ـ دېمەك، مەشەك ۋە ئۇبال دېگەن ئىككى قەبىلىدىكىلەر)ھازىرقى رۇسىيەدىكى »موسكۋا« ۋە »توبولسك« بىلەن مۇناسىۋىتى بار بولۇشى مۇمكىن(جەڭدە قىرىلىپ، باتۇرلاردەك دەپنە قىلىنمايى، بەلكى ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى كۆرىستىش ئۈچۈن ئۈستىخانلىرى ئوچۇق ئاسمان ئاستىدا ياتىدۇ.

30 مانا شمالدىكى شاھزادىلەر، ھەممىسى؛ مانا بارلىق زىدوندىكىلەر، تۆلتۈرۈلگەنلەر بىلەن بىللە چۈشكەن؛ گەرچە
تۆز كۆچى بىلەن ۋەھشەت سالغان بولسىمۇ، تۆلار ھازىر خىجالەتتە قالدى؛ تۆلار خەتنە قىلىنمىغان بولۇپ،
قىلىچلانغانلار ئارىسىدا يېتىپ، ھاكۆغا چۈشىدىغانلار بىلەن بىللە خىجالەتكە قالدۇ.
31 پىرەۋن بۇلارنى كۆرىدۇ، شۇنىڭدەك تۆزىنىڭ قىلىچلانغان توپ-توپ ئادەملىرى توغرۇلۇق، يەنى تۆزى ۋە
قوشۇنى توغرۇلۇق تۆلاردىن تەسەللى ئالىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
32 ـ گەرچە مەن تۆنىڭ ۋەھشىتىنى تىرىك تۇرۇۋاتقانلارنىڭ زېمىنىغا سالدۇرغان بولسامۇ، بىراق تۆ خەتنە
قىلىنمىغانلار ئارىسىغا، قىلىچ بىلەن تۆلتۈرۈلگەنلەر ئارىسىغا ياتقۇزۇلدۇ، ـ يەنى پىرەۋن ۋە تۆنىڭ بارلىق توپ-
توپ ئادەملىرى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

33

پىرۇسالېمنىڭ غۇلىشى •••• كۆزەتچىنىڭ ۋەزىپىسى

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، ئەل-يۇرتۇڭدىكىلەرگە سۆز يەتكۈزۈپ ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ مەن قىلىچنى مەلۇم بىر زېمىن
ئۈستىگە چىقارغىنىمدا، زېمىندىكى خەلق تۆز ئارىسىدىن بىر ئادەمنى تېپىپ تۆنى كۆزەتچى بېكىتسە، ـ
3 تۆ قىلىچنىڭ زېمىن ئۈستىگە چىققانلىقىنى كۆرۈپ، كاناي چېلىپ خەلقنى ئاگاھلاندۇرسا،
4 كىمدىكىم كاناي ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ئاگاھنى ئالمىسا، قىلىچ كېلىپ تۆنى ئېلىپ كەتسە، ئەمدى تۆنىڭ قېنى تۆز
بېشى ئۈستىگە بولىدۇ.
5 تۆ كاناي ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ئاگاھنى ئالمىغان؛ شۇڭا تۆنىڭ قېنى تۆزىگە بولىدۇ؛ تۆ ئاگاھ ئالغان بولسا، جېنىنى
قۇتقۇزغان بولاتتى.
6 بىراق كۆزەتچى قىلىچنىڭ كېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ، كاناي چالماي، خەلقنى ئاگاھلاندۇرمىسا، ئەمدى قىلىچ كېلىپ
تۆلار ئارىسىدىن بىراۋنى ئېلىپ كەتسە، تۆنداقتا تۆ تۆز قەبىلىكىدە ئېلىپ كېتىلىدۇ؛ بىراق تۆنىڭ قېنى تۆچۈن مەن
كۆزەتچىدىن ھېساب ئالىمەن.
7 ئەمدى، ئى ئىنسان ئوغلى، مەن سېنى ئىسرائىل جەمەتى تۆچۈن كۆزەتچى دەپ بېكىتكەنمەن؛ سەن مېنىڭ
ئاغزىمدىن خەۋەر ئاڭلاپ، تۆلارغا مەندىن ئاگاھ يەتكۈزسەن. ■
8 مەن رەزىل ئادەمگە: »ئى رەزىل ئادەم، سەن چوقۇم تۆلسەن« دېسەم، ۋە تۆزۈڭ بۇ رەزىلنى يولدىن ياندۇرۇشقا
سۆز قىلماي تۆنى ئاگاھلاندۇرمىساڭ، تۆ رەزىل تۆز قەبىلىكىدە تۆلىدۇ؛ بىراق تۆنىڭ قېنى تۆچۈن سەندىن ھېساب
ئالىمەن. □
9 بىراق سەن رەزىلنى يولدىن يېنىش توغرۇلۇق ئاگاھلاندۇرساڭ، تۆ يولدىن يانمىسا، تۆ تۆز قەبىلىكىدە تۆلىدۇ؛
بىراق تۆزۈڭ تۆز جېنىڭنى قۇتقۇزۇپ قالىسەن.
10 ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل جەمەتىگە سۆز قىلىپ: ـ سىلەر: »بىزنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرىمىز ۋە
گۇناھلىرىمىز بېشىمىزدىدۇر، بىز تۆلار بىلەن زەئىپلىشىپ كېتىۋاتىمىز؛ ئەمدى بىز قانداقمۇ ھاياتقا ئېرىشىمىز؟« دەيسىلەر.
■ □

■ 33:7 ئەز. 13:
□ 33:8 »ئى رەزىل ئادەم، سەن چوقۇم تۆلسەن« ـ بۇ ئاگاھ پەقەت جىسمانىي جەھەتىلا كۆرسەتمەيدۇ، دەپ قارايمىز. ھەربىر ئادەم ئىلگىرى-كېيىن)ئادەمئاتىمىزنىڭ گۇناھىنىڭ سەۋەبىدىن(تۆلىدۇ. مۇشۇ يەردە كۆرسىتىلگەن تۆلۈش خۇدانىڭ ھۆزۈرىدىن، بەرىكەتلىرىدىن ئېرىلىشتىن ئىبارەت دەپ قارايمىز (11-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).
□ 33:10 »ئەمدى بىز قانداقمۇ ھاياتقا ئېرىشىمىز؟« ـ يا كى »ئەمدى قانداق ياشايمىز؟.«
بۇ ئايەتلەردە »ھەققانىيلىق«)ئىنسانىڭ ھەققانىيلىقى(ئادەمنىڭ تۆزلىكىدىن چىقمايدۇ، بەلكى ئادەمنىڭ خۇدانىڭ تۆزىگە تايانغانلىقىنىڭ بىر مېۋىسى، دەپ ئىسپاتلىنىدۇ. »ھەققانىي ئادەم« »تۆز ھەققانىيلىقى«غا تايانسا)دېمەك، تۆنىڭ كۆزلىرى خۇداغا ئەمەس، تۆزىگە بولسا(تۆگىشىدۇ. ■ 33:10 ئەز. 2324:

11 ئۇلارغا سۆزۈمنى يەتكۈزۈپ: »مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ مەن رەزىل
ئادەمنىڭ ئۆلۈمىدىن ھېچ خۇرسەنلىكىم يوقتۇر؛ پەقەت ئۇلارنى رەزىل يولىدىن يېنىپ ھاياتقا ئېرىشىۋۇن دەيمەن؛
رەزىل يوللىرىڭلاردىن يېنىڭلار، يېنىڭلار! نېمىشقا ئۆلگۈڭلار كېلىدۇ، ئى ئىسرائىل جەمەتى؟«! ـ دېگىن.■
12 ۋە سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، ئەل-يۇرتۇڭدىكىلەرگە مۇنداق دېگىن: ـ ھەققانىي ئادەمنىڭ ھەققانىيلىقى ئاسىيلىق
قىلغان كۈندە ئۇنى قۇتقۇزمايدۇ؛ ھەم رەزىل ئادەم بولسا، ئۇ ئۆز رەزىللىكىدىن يانغان كۈندە رەزىللىكىدىن
يېقىلمايدۇ؛ ھەققانىي ئادەم گۇناھ سادىر قىلغان كۈندە، ئۇ ئەسلىدىكى ھەققانىيلىقى بىلەن ھاياتتا تۇرىۋەرمەيدۇ.■
13 مەن ھەققانىيغا: »سەن بەرھەق ھاياتقا ئېرىشىسەن« دېگىنىمدە، ئۇ ئۆز ھەققانىيلىقىغا تايىنىپ قەبىھلىك سادىر
قىلسا، ئەمدى ئۇنىڭ ھەققانىي ئىشلىرىدىن ھېچقايسىسى ئەسلەتمەيدۇ؛ ئەكسىچە ئۇ ئۆتكۈزگەن قەبىھلىكى تۈپەيلىدىن
ئۆلىدۇ.□
14 ئەمدى مەن رەزىلگە: »سەن چوقۇم ئۆلىسەن« دېسەم، بىراق ئۇ گۇناھىدىن يېنىپ، كۆز ئالدىمدا ئادالەت ۋە
ھەققانىيلىقنى يۈرگۈزسە ـ
15 رەزىل ئادەم قەرزگە كاپالەتكە ئالغان نەرسىنى قايتۇرۇپ بەرسە، ـ بۇلاڭچىلىقتا ئالغانىنى قايتۇرۇپ بەرسە ـ
قەبىھلىك سادىر قىلماي، ھايات بەلگىلىمىلىرىدە ماڭسا ـ ئەمدى ئۇ بەرھەق ھاياتقا ئىگە بولىدۇ، ئۇ ئۆلمەيدۇ.
16 ئۇنىڭ سادىر قىلغان گۇناھلىرىدىن ھېچقايسىسى ئەسلەتمەيدۇ؛ ئۇ ئادالەت ۋە ھەققانىيلىقنى يۈرگۈزگەن ـ ئۇ
بەرھەق ھاياتقا ئىگە بولىدۇ.
17 بىراق ئەل-يۇرتۇڭدىكىلەر: »رەبنىڭ يولى ھەممىگە باراۋەر ئەمەس« دەيدۇ؛ ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ يولى بولسا
ھەممىگە باراۋەر ئەمەس.■
18 ھەققانىي ئادەم ئۆز ھەققانىيلىقىدىن يېنىپ، قەبىھلىكنى سادىر قىلسا، ئۇ بۇنىڭدا ئۆلىدۇ.
19 رەزىل ئادەم ئۆز رەزىللىكىدىن يېنىپ، ئادالەت ۋە ھەققانىيلىق يۈرگۈزسە، بۇ ئىشلاردىن ھاياتقا ئىگە بولىدۇ.
20 لېكىن سىلەر: »رەبنىڭ يولى ھەممىگە باراۋەر ئەمەس« دەيسىلەر؛ ئى ئىسرائىل جەمەتى، مەن ھەرقايسىڭلارغا
ئۆز يوللىرىڭلار بويىچە ئۈستۈڭلەرگە ھۆكۈم چىقىرىمەن!□
21 ۋە شۇنداق بولدىكى، سۈرگۈن بولغان ئون ئىككىنچى يىلى، ئوننىنچى ئاينىڭ بەشىنچى كۈنىدە، يېرۇسالېمدىن
قاچقان بىرسى يېنىمغا كېلىپ: »شەھەر بۇسۇلدى«! ـ دېدى.□ ■
22 ئەمدى قاچقان ئادەمنىڭ يېتىپ كېلىشىنىڭ ئالدىنقى ئاخشىمىدا پەرۋەردىگارنىڭ قولى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمغا
قونغاندى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاغزىمنى ئېچىپ قويدى؛ ئاغزىم ئېچىلىپ، مەن يەنە گاچا بولمىدىم. □

■ **33:11** ئەز. 18□23: 32
■ **33:12** ئەز. 2418:
□ **33:13** »ئەكسىچە ئۇ ئۆتكۈزگەن قەبىھلىكى تۈپەيلىدىن ئۆلىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەكسىچە ئۇ ئۆتكۈزگەن قەبىھلىكى تۈپەيلىدىن، ئۇنىڭدا ئۆلىدۇ.« بۇ ئايەتلەردە »ھەققانىيلىق«)ئىنسانلىنىڭ ھەققانىيلىقى(ئادەمنىڭ ئۆزلىكىدىن چىقمايدۇ، بەلكى ئادەمنىڭ خۇدانىڭ ئۆزىگە تايانغانلىقىنىڭ بىر مېۋىسى، دەپ ئىسپاتلىنىدۇ. »ھەققانىي ئادەم« »ئۆز ھەققانىيلىقىغا تايانسا)دېمەك، ئۇنىڭ كۆزلىرى خۇداغا ئەمەس، ئۆزىگە بولسا(ئۆگىشىدۇ.
■ **33:17** ئەز. 18□25: 29؛ 2033:
□ **33:20** »ئى ئىسرائىل جەمەتى، مەن ھەرقايسىڭلارغا ئۆز يوللىرىڭلار بويىچە ئۈستۈڭلەرگە ھۆكۈم چىقىرىمەن«! ـ بۇ مۇھىم بابتىكى 20-1 ئايەتلەرنىڭ مەزمۇنى تولۇقلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
1:32-33:21دىكى بېشارەتلەر 31-29بابلاردىكى مىسىر توغرۇلۇق بېشارەتلەردىن خېلى بۇرۇن بېرىلگەن. لېكىن بېشارەتلەرنىڭ كۆپىنچىسى مىسىر توغرۇلۇق بولغاچقا، بۇرۇن بېرىلگەن بېشارەتلەرمۇ 31-29-بابلاردىكى بېشارەتلەرگە ئۇلاپ بايان قىلىنغان.
□ **33:21** »سۈرگۈن بولغان ئون ئىككىنچى يىلى، ئوننىنچى ئاينىڭ بەشىنچى كۈنى...« ـ بۇ ۋاقىت شەھەرنىڭ ئىشغال بولغىنىدىن 18 ئاي كېيىنكى ۋاقىت بولۇشى مۇمكىن. يېرۇسالېمدىن بابىلغا ماڭىدىغان يول ئادەتتە 4 ئايلىق بولاتتى »ئەزرا 9:7نى كۆرۈڭ.(تېكىستنىڭ بەزى كۆچۈرمىلىرىدە »ئون بىرنچى يىل« دېيىلىدۇ؛ بىراق بىر قىسىم ئالىملار »ئون ئىككىنچى يىل« دېيىش توغرا دەپ قارايدۇ؛ چۈنكى يەنە ئىمكانىيەت بارىكى، ئىسرائىل ۋە بابىل پۇتۇنلەي ئوخشىمايدىغان كالېندارنى ئىشلەتكەن. بىز بۇ پىكىرگە مايىلمىز. ■ **33:21** 2پاد. 25، ئەز. 2624:□ **33:22** »ئەمدى قاچقان ئادەمنىڭ يېتىپ كېلىشىنىڭ ئالدىنقى ئاخشىمىدا پەرۋەردىگارنىڭ قولى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمغا قونغاندى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ

ئىسرائىل زېمىندا قالغانلار توغرۇلۇق بېشارەت

23 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
24 ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل زېمىندىكى خارابە جايلاردا تۇرۇۋاتقانلار: »ئىبراھىم پەقەت بىر ئادەم تۇرۇپمۇ
بۇ زېمىنغا مىراس بولغاندى؛ بىراق بىز كۆپ ئادەممىز؛ ئەمدى زېمىن بەربىر بىزگە تەقدىم قىلىندى« ـ دەپ
ئېيتىۋاتىدۇ.□
25 شۇڭا ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »سىلەر گۆشنى قان بىلەن يەيسىلەر،
سىلەر تۆز مەبۇدلىرىڭلارنى باش كۆتۈرۈپ ئىزدەيسىلەر، سىلەر قان تۆكۈۋاتىسىلەر؛ ئەمدى سىلەر زېمىنغا مىراس
بولامسىلەر؟ ■
26 سىلەر قىلىچىڭلارغا تايىنىسىلەر، سىلەر يىرگىنچلىك ئىشلارنى چىقىرىسىلەر، ھەربىرىڭلار تۆز قوشنىسىنىڭ ئايالىغا
بۇزۇقچىلىق قىلدۇ. ئەمدى سىلەر زېمىنغا مىراس بولامسىلەر؟.«
27 ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بەرھەق،
خارابە جايلاردا تۇرۇۋاتقانلار قىلىچلىنىپ يېقىلىدۇ، دالادا قالغانىنى ياۋايى ھايۋانلارنىڭ يەۋېتىشكە تاپشۇرىمەن؛
ئىستىھكاملار ۋە غارلاردا تۇرغانلارمۇ ۋابا كېسىلىدىن ئۆلىدۇ.
28 مەن زېمىننى ۋەيرانە ۋە چۆل-باياۋان قىلىمەن؛ ئۇنىڭ كۈچىدىن بولغان پەخرى يوقىلىدۇ؛ ئىسرائىلنىڭ تاغلىرى
ۋەيرانە بولىدۇكى، ئۇلاردىن ئۆتكۈچى ھېچبىر ئادەم بولمايدۇ. □
29 ئۇلارنىڭ يۇرگۈزگەن يىرگىنچلىك قىلمىشلىرى تۈپەيلىدىن مەن زېمىننى ۋەيرانە ۋە چۆل-باياۋان قىلغىنىمدا ئۇلار
مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.«

ئەزىكىيال پەيغەمبەر ھەققەتەن قارىشى ئېلىندىمۇ؟

30 ـ ئەمدى سەن بولىسىڭ، ئى ئىنسان ئوغلى، ئەل-يۇرتۇڭدىكىلەر ھەردائىم سېنى ئاغزىغا ئېلىپ تۆۋىلىرىنىڭ تاملىرىنىڭ
يېنىدا ۋە دەرۋازىلاردا سۆزلەپ بىر-بىرىگە ھەم ھەربىرى تۆز قېرىندىشىغا سەن توغرۇلۇق: »قېنى بېرىپ،
پەرۋەردىگاردىن نېمە سۆز بارىكىن، ئاڭلاپ كېلەيلى«! ـ دەيدۇ.
31 ئۇلار جامائەت سۈپىتىدە يېنىڭغا كېلىپ، مېنىڭ خەلقىمنىڭ سۈپىتىدە ئالدىڭدا ئولتۇرىدۇ، ئۇلار سۆزلىرىڭنى
ئاڭلايدۇ، بىراق ئۇلارغا ئەمەل قىلمايدۇ، ئۇلار ئاغزى بىلەن ساڭا مۇھەببەت كۆرسىتىدۇ، بىراق كۆڭلى ھارام
مەنپەئەتكە تارتىدۇ، □ ■
32 مانا، سەن ئۇلار ئۈچۈن پەقەت يېقىملىق ئاۋاز بىلەن،سازلىرى ئوبدان تەڭشىلىپ ئېيتىلغان مۇھەببەت
ناخشىسىسەن، خالاس؛ ئۇلار سۆزلىرىڭنى ئاڭلايدۇ، بىراق ئۇلارغا ئەمەل قىلمايدۇ.
33 ئەمدى بۇنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلغىنىدا)ئۇ بەرھەق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ(! ئۇلار بىر پەيغەمبەرنىڭ
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بولغانلىقىنى تونۇپ يېتىدۇ.«□

ئاغزىمنى ئېچىپ قويدى؛ ئاغزىم ئېچىلىپ، مەن يەنە گاچا بولمىدىم« ـ بۇ گاچىلىق تەخمىنەن ئالتە يىل ئىلگىرى باشلانغان (26:3-□□□□□□□ ئىزاھىتى بىلەن ۋە 32:24-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ).

□ **33:24 »ئىبراھىم پەقەت بىر ئادەم تۇرۇپمۇ بۇ زېمىنغا مىراس بولغاندى؛ بىراق بىز كۆپ ئادەممىز؛ ئەمدى زېمىن بەربىر بىزگە تەقدىم قىلىندى«** ـ بابىلدىكىلەر قانائاندا)پەلەستىنە(تۇرغان يەھۇدىيلارنىڭ كۆپىنچىسىنى ئولتۇرگەن يا كى سۈرگۈن قىلغاندى. زېمىندا قالدۇرۇلغان ئاز قىسىم ئادەملەر)تېخى ھېچ توۋا قىلمىغان(تەكەبىۋارلىشىپ شۇنداق سۆز قىلدۇ.

■ **33:25** يار. 4:9□ لاۋ. 173:

□ **33:28 »مەن زېمىننى ۋەيرانە ۋە چۆل-باياۋان قىلىمەن«** ـ يا كى »مەن زېمىننى ۋەيرانە ۋە)ئادەمنى قورقۇتقۇچى(بىر ۋەھشەت قىلىمەن.«

□ **33:31 »ئۇلار ئاغزى بىلەن ساڭا مۇھەببەت كۆرسىتىدۇ؛ بىراق كۆڭلى ھارام مەنپەئەتكە تارتىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەمەلىيەتتە ئۇلار ئاغزىدا ئېيتقان شەخسىي ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە ئەمەل قىلىدۇ، كۆڭلى ھارام مەنپەئەتكە تارتىدۇ.«

■ **33:31** ئەز. 3:14-□1 320:

□ **33:33 »ئەمدى بۇنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلغىنىدا ... ئۇلار بىر پەيغەمبەرنىڭ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بولغانلىقىنى تونۇپ يېتىدۇ«** ـ شۇيېھىسىزكى، يېرۇسالېمدىن قاچقان ئادەم كېلىپ شەھەرنىڭ خەۋىرىنى ئېيتىشى بىلەن، خەلق ئەزاكىيالنى ئۇلۇغ پەيغەمبەر دەپ بىلىپ يەتتى. ئەپسۇس، ئۇلار

34

تۆتۈشتىكى ۋاپاسىز پادىچى-باققۇچىلار ۋە كېلەچەكتە بولىدىغان «ياخشى پادىچى»

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، بېشارەت بېرىپ ئىسرائىلنى باققۇچى پادىچىلارنى ئەيىبلەپ مۇنداق دېگىن: ـ پادىچىلارغا
مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ تۆزلىرىنلا بېقىۋاتقان ئىسرائىلنىڭ پادىچىرىنىڭ ھالىغا ۋاي!
پادىچىلارنىڭ پادىسىنى ئوزۇقلاندۇرۇش كېرەك ئەمەسمۇ؟ ■
3 سىلەر يېغىنى تۆزۈكلارىيەيسىلەر، يۇڭنى تۆزۈكلار كىيىسىلەر، بوردالغان ئېسىل مالنى سويۇسىلەر، لېكىن قويلارنى
باقمايسىلەر.
4 ئاجىزلارنى كۈچەيتمىدىڭلار، كېسەللەرنى ساقايتمىدىڭلار، زەخىملەنگەنلەرنى تېڭىپ قويمىدىڭلار، تارقىلىپ
كەتكەنلەرنى قايتۇرۇپ ئەكەلمىدىڭلار، ئېزىپ كەتكەنلەرنى ئىزدەپ بارمىدىڭلار، ئەكسىچە سىلەر زورلۇق-
زۇمبۇلۇق ۋە رەھىمسىزلىك بىلەن ئۇلار ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈپ كەلگەنسىلەر.■
5 ئۇلار پادىچىسىز بولۇپ تارقىلىپ كەتتى، ئۇلار تارقىلىپ كېتىپ دالادىكى بارلىق ھايۋانلارغا ئوزۇق بولۇپ
كەتتى.
6 مېنىڭ قويلىرىم بارلىق تاغلار ئارىسىدىن، ھەر يۇقىرى ئېگىزلىك ئۈستىدە تېنەپ كەتتى، مېنىڭ قويلىرىم پۈتكۈل
يەر يۈزىگە تارقىپ كەتتى، بىراق ئۇلارنى تېپىشقا تىرىشقۇچى يا كى ئىزدىگۈچى يوق ئىدى.
7 شۇڭا، ئى پادىچىلار، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار: ـ
8 مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ قويلىرىمنىڭ پادىچىسى بولمىغاچقا، ئۇلار ئوۋ
بولۇپ قالدى، دالادىكى ھەربىر ھايۋانغا ئوزۇق بولدى، چۈنكى مېنىڭ پادىچىلىرىم ئۆز پادامنى ئىزدىمەيدۇ، ئۇلار
پەقەت ئۆزلىرىنى باقىدۇ، مېنىڭ قويلىرىمنى باقمايدۇ.
9 ـ شۇڭا، ئى پادىچىلار، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار!
10 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن پادىچىلارغا قارشىمەن، مەن ئۆز قويلىرىمنىڭ ھېسابىنى ئۇلاردىن
ئالىمەن، ۋە ئۇلارنى پادىنى بېقىشتىن توختىتىمەن، شۇنىڭ بىلەن پادىچىلار ئۆزلىرىنىمۇ باقمايدۇ، ۋە مەن قويلىرىمنى
ئۇلارغا يەنە ئوزۇق بولمىسۇن ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئاغزىدىن قۇتۇلدۇرىمەن.
11 چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن ئۆزۈم ئۆز قويلىرىمنى ئىزدەپ ئۇلارنىڭ ھالىنى سورايمەن،
12 پادىچى ئۆزىنىڭ قويلىرى ئارىسىدا، تاراپ كەتكەن قويلارنى تېپىپ باققاندەك، مەنمۇ قويلىرىمنى ئىزدەپ باقىمەن،
ئۇلار بۇلۇتلۇق قاراڭغۇ كۈندە تارىلىپ كەتكەن ھەربىر جايلاردىن مەن ئۇلارنى قۇتۇلدۇرىمەن.
13 مەن ئۇلارنى خەلقلەردىن ئېچىكتۈرىمەن، ئۇلارنى مەملىكەتلەردىن يىغىمەن، ئۆز زېمىنىغا ئاپىرىمەن، مەن ئۇلارنى
ئىسرائىل تاغلىرى ئۈستىدە، ئېرىق-ئۈستەكلەر بويىدا ۋە زېمىندىكى بارلىق تۇرالغۇ جايلاردا باقىمەن، ■
14 مەن ئۇلارنى ئېسىل چىمەنزاردا باقىمەن، ئىسرائىل تاغلىرى ئۇلارنىڭ يايلىقى بولىدۇ، ئۇلار شۇ يەردە ئوبدان
يايلاقتا ياتىدۇ، ئىسرائىل تاغلىرى ئۈستىدە، مۇنبەت چىمەنزاردا ئوزۇقلىنىدۇ.
15 مەن ئۆزۈم ئۆز پادامنى باقىمەن، ئۇلارنى ياتقۇزىمەن، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
16 ـ مەن يولدىن تېنەپ كەتكەنلەرنى ئىزدەيمەن، تارقىلىپ كەتكەنلەرنى قايتۇرىمەن، زەخىملەنگەنلەرنى تېڭىپ
قويىمەن، ئاجىزلارنى كۈچەيتىمەن، بىراق سەمرىگەنلەر ۋە كۈچلۈكلەرنى يوقىتىمەن، پادامنى ئادالەت بىلەن
باقىمەن.

ئەزاكىيالنىڭ سۆزلىرىنى پەقەت قۇلاق تۇۋىدىلا ئاڭلاپ، ئۆزۈل-كېسىل توۋا قىلىشقان. شۇڭا 29-24-ئايەتتە ئالدىن ئېيتىلغان بالا يېتىپەتلەرمۇ ئۇلارنىڭ
بېشىغا چۈشۈرۈلۈشى كېرەك. ■ **34:2** يەر. 123: ■ **34:4** 1 پېت. 35: ■ **34:13** ئەز. 2528:

17 ئەمدى سىلەرگە كەلسەم، ئى مېنىڭ پادام، رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن قوي ۋە قوي
ئارىسىدا، قوچقارلار ۋە تېكىلەر ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىمەن. □
18 ئەمدى سىلەرنىڭ ياخشى چىمەنزارنى يېگىنىڭلار ئازلىق قىلىپ، چىمەندىكى قالغان ئوت-چۆپلەرنى ئاياغلىرىڭلار
بىلەن چەيلىۋېتىشىڭلار كېرەكمۇ؟ سىلەر سۈپىسۈزۈك سۈلاردىن ئىچكەندىن كېيىن، قالغىنىنى ئاياغلىرىڭلار بىلەن
لېيىتىۋېتىشىڭلار كېرەكمۇ؟
19 شۇڭا مېنىڭ قويلىرىمغا سىلەرنىڭ ئاياغلىرىڭلار چەيلىۋەتكەنىنى يېيىشتىن، ئاياغلىرىڭلار دەسسەپ لېيىتىۋېتكەنىنى
ئىچىشتىن باشقا ئامال يوق.
20 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار ئۇلارغا مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا مەن، مەن ئۆزۈم سەمرىگەن قويلار ۋە ئورۇق قويلار
ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىمەن.
21 چۈنكى سىلەر مۈرە-يانپاشلىرىڭلار بىلەن ئىتتىرىپ، مۈڭگۈزلىرىڭلار بىلەن ئۇلارنى تەرەپ-تەرەپكە
تارقىتىۋەتكۈچە ئۇسسىلەر،
22 ـ مەن ئۇلارنى يەنە ئوۋ ئوبيېكتى بولمىسۇن دەپ ئۆز پادامنى قۇتقۇزىمەن، ۋە مەن قوي ۋە قوي ئارىسىدا ھۆكۈم
چىقىرىمەن.
23 مەن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە بىر پادىچىنى تىكلەيمەن، ئۇ ئۇلارنى باقىدۇ، ئۇ بولسا مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت؛ ئۇ ئۇلارنى
بېقىپ، ئۇلارغا پادىچى بولىدۇ؛ ■
24 ۋە مەنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن، مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت ئۇلار ئارىسىدا ئەمىر بولىدۇ؛ مەنكى
پەرۋەردىگار شۇنداق سۆز قىلدىم. □ ■
25 مەن ئۇلار بىلەن ئامان-خاتىرجەملىك بېغىشلايدىغان ئەھدىنى تۈزۈپ، يىرتقۇچ ھايۋانلارنى زېمىندىن تۈگىتىمەن؛
ئۇلار بىخەتەر بولۇپ جاڭگالدا تۇرىدۇ، ئورمانلىقلاردا قونۇپ ئۇخلايدۇ.
26 مەن ئۇلارنى ھەم ئېگىزلىكىم ئەتراپىدىكى جايلارنى بەركەتلىك قىلىمەن؛ يامغۇر-يېغىنلارنى ئۆز پەسلىدە
ياغدۇرىمەن؛ بۇلار بەركەتلىك يامغۇرلار بولىدۇ.□
27 دالادىكى دەرەخلەر مېۋىلىرىنى، تۇپراق ئۈندۈرمىلىرىنى بېرىدۇ؛ ئۇلار ئۆز زېمىندا بىخەتەر تۇرىدۇ؛ مەن ئۇلارنىڭ
بويۇنتۇرۇق-ئاسارەتلىرىنى سۇندۇرۇپ، ئۇلارنى قۇللۇققا تۇتقانلارنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇرغىنىمدا، ئۇلار مېنىڭ
پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ.
28 ئۇلار يەنە ئەللەرگە ئوۋ بولمايدۇ، يەر يۈزىدىكى ھايۋانلار يەنە ئۇلارنى يەۋەتمەيدۇ؛ ئۇلار بىخەتەر تۇرىدۇ، ھېچكىم
ئۇلارنى قورقاتمايدۇ.
29 مەن ئۇلار ئۈچۈن داڭقى چىققان ئالاھىدە بىر بوستانلىق جايىنى تەمىنلەيمەن؛ ئۇلار قايتىدىن زېمىندا ئاچارچىلىقتا
يىگەلەپ قالمايدۇ، ياكى قايتىدىن ئەللەرنىڭ مازاق ئوبيېكتى بولمايدۇ. ■
30 ئاندىن ئۇلار مەنكى پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ ئۇلار بىلەن بىللە بولىدىغانلىقىمنى ۋە ئۆزلىرىنىڭ، يەنى ئىسرائىل
جەمەتىنىڭ مېنىڭ خەلقىم بولىدىغانلىقىنى بىلىپ يېتىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

□ **34:17 »ئەمدى سىلەرگە كەلسەم، ئى مېنىڭ پادام، ... ـ مانا، مەن قوي ۋە قوي ئارىسىدا، قوچقارلار ۋە تېكىلەر ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىمەن« ـ** ئەزاكىيال »پادىچىلار«نى، يەنى ئىسرائىل پادىشاھلىرى، كاھىنلىرى ۋە پەيغەمبەرلىرىنى ئەيىبلەپ چىقتى. ئۇ ھازىر خەلق ئارىسىدىكى ئاجىز-نامراتلارنى بوزەك قىلىپ كەلگەن بايلار ۋە مەنسەپدارلار)سەمرىگەن ۋە كۆچلۈك قويلار(نى ئەيىبلەشكە باشلايدۇ.

■ **34:23** يەش. 11:40؛ 1:42؛ 10:50؛ 13:52؛ 11:53؛ يەر. 9:30؛ يۇھ. 1110:

□ **34:24 »مەنكى پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن، مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت ئۇلار ئارىسىدا ئەمىر بولىدۇ« ـ** 11-ئايەتتە پەرۋەردىگار: »ئۆزۈم قويلىرىمغا پادىچى بولىمەن« دەپ ۋەدە قىلىدۇ. مۇشۇ ئايەتلەردە ئۇ »قۇلۇم داۋۇت«نى ئۇلارغا پادىچى بولۇشقا تىكلەيمەن، دەيدۇ. داۋۇتنىڭ ئۇلۇغ، داۋۇتنىڭ ئۇغلى بولغان مەسىھدە خۇدانىڭ بۇ ئىككى ۋەدىسى تەڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان ھەم ئاشۇرۇلىدۇ. »يۇھ.» 10-باب، جۈملىدىن مەسىھنىڭ »مەن ئۆزۈمنى ياخشى پادىچىدۇرمەن« دېگەن سۆزىنى كۆرۈڭ. ■ **34:24** يەش. 455: □ **34:26 »مەن ئۇلارنى ھەم ئېگىزلىكىم ئەتراپىدىكى جايلارنى بەركەتلىك قىلىمەن« ـ** »ئېگىزلىكىم«)ياكى »دۆڭلۇكۇم«) زىئون تېغىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **34:29** ئىز. 3836-6:

31 ـ ئەمدى سىلەر بولساڭلار، ئى مېنىڭ قويلىرىم، مېنىڭ چىمەنزارىمدىكى قويلىرىم، ئىنسانلاردۇرسىلەر، خالاس،
مەن بولسام سىلەرنىڭ خۇدايىڭلاردۇرمەن« ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.■

35

ئېدوم، يەنى سېئىر توغرۇلۇق بېشارەت

1 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئى ئىنسان ئوغلى، يۈزۈڭنى سېئىر تېغىغا قارتىپ، بېشارەت بېرىپ ئۇنى ئەيىبلەپ مۇنداق دېگىن: ـ □
3 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مانا، ئى سېئىر تېغى، مەن ساڭا قارشىمەن، مەن قولۇمنى ئۇستۇڭگە
ئۇزارتىپ، سېنى بىر ۋەيرانە ۋە چۆل-بىاباۋان قىلىمەن.
4 مەن شەھەرلىرىڭنى خارابە قىلىۋېتىمەن، ۋە سەن ۋەيرانە بولىسەن، ئاندىن سەن مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى
تونۇپ يېتىسەن.
5 چۈنكى سەن مەڭگۈگە ئۆچمەنلىك ساقلاپ كەلگەنسەن، ئىسرائىللارنىڭ بېشىغا كۈلپەت چۈشكەن كۈندە،
قەبىھلىكىنىڭ جازالىنىش ۋاقتى-سائىتى توشقاندا، ئۇلارنى قىلىچ كۈچىگە تاپشۇرۇپ بەرگەنلىكىڭ تۈپەيلىدىن، ■
6 شۇڭا مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ مەن ساڭا قان تۆكۈلۈشنى بېكىتتىم؛
قان سېنى قوغلايدۇ. سەن قان تۆكۈشتىن نەپرەتلەنمىگەنلىكىڭ تۈپەيلىدىن، ئەمدى قان سېنى قوغلاپ يۈرىدۇ.
7 مەن سېئىر تېغىنى ۋەيرانە ۋە چۆل-بىاباۋان قىلىپ، ئۇنىڭدىن بېسىپ ئۆتكۈچى ھەم ئۇنىڭغا قايتقۇچىنى ئۈزۈپ
تاشلايمەن.
8 مەن ئۇنىڭ تاغلىرىنى ئۆلتۈرۈلگەنلىرى بىلەن تولدۇرىمەن؛ سېنىڭ ئېگىزلىكلىرىڭدە، سېنىڭ جىلغىلىرىڭدا، سېنىڭ
بارلىق جىرالىرىڭدا قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلەر يېقىلىدۇ.
9 مەن سېنى مەڭگۈگە ۋەيرانە قىلىمەن؛ سېنىڭ شەھەرلىرىڭ ئادەمزاتسىز بولىدۇ؛ ۋە سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىسىلەر.
10 ـ چۈنكى سەن: »بۇ ئىككى ئەل، ئىككى مەملىكەت مېنىڭكى بولىدۇ، بىز ئۇلارغا ئىگە بولىمىز« دېگىنىڭ
تۈپەيلىدىن ـ گەرچە مەن پەرۋەردىگار شۇ يەردە بولغان بولساممۇ ـ، □ ■
11 ئەمدى مەن ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ مەن سېنىڭ نەپرىتىڭدىن چىققان
ئاچچىقىڭ بويىچە ۋە ھەسىتىڭ بويىچە ساڭا مۇئامىلە قىلىمەن؛ مەن ئۇستۇڭگە ھۆكۈم چىقىرىپ جازالىشىم بىلەن،
مەن ئۇلار تارىسىدا ئۆزۈمنى كۆرسىتىمەن.
12 شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ ئىسرائىل تاغلىرىغا قاراپ: »ئۇلار ۋەيران بولدى، ئۇلار بىزگە يەم بولۇشقا تەقدىم قىلىندى«
دېگەن بارلىق ھاقارەتلىرىڭنى مەن پەرۋەردىگارنىڭ ئاڭلىغىنىمنى سەنلەر تونۇپ يېتىسىلەر.
13 ئۇنىڭ ئۇستىگە ئاغزىڭلاردا سىلەر ماڭا قارشى چىقىپ ئۆزۈڭلارنى چوڭ كۆرسىتىپ، ماڭا كۆپۈرلۈق قىلغان
سۆزۈڭلەرنى كۆزىيىتىڭىزنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىسرائىلغا كۆچلۈك ئۆچمەنلىك ساقلاپ كەلگەن.
14 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ پۈتكۈل يەر يۈزى شادلىنىپ كەتكىنىدە، مەن سېنى ۋەيرانە قىلىمەن.

■ 34:31 يۇھ. 1110:
□ 35:2 »يۈزۈڭنى سېئىر تېغىغا قارتىپ، بېشارەت بېرىپ ئۇنى ئەيىبلەپ مۇنداق دېگىن: ـ« ـ »سېئىر« ئېدومنىڭ باشقا بىر ئىسمى. ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بەلكىم بارىكى، ياقۇپ ۋە ئېدوم ئۆكا-ئاكا بولۇپ، ئۇلار تارىسىدا ئۆچمەنلىك پەيدا بولغان. گەرچە ئېدوم ياقۇپنى كەچۈرۈم قىلغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرى بولغان ئېدومىيلار ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىسرائىلغا كۆچلۈك ئۆچمەنلىك ساقلاپ كەلگەن.
■ 35:5 ئەز. 1525:
□ 35:10 »بۇ ئىككى ئەل، ئىككى مەملىكەت مېنىڭكى بولىدۇ« ـ »ئىككى ئەل، ئىككى مەملىكەت« يەھۇدا ۋە ئىسرائىل)شىمالىي پادىشاھلىق(نى كۆرسىتىدۇ.
■ 35:10 زەب. 1283:

15 ئىسرائىل جەمەتىنىڭ مىراسى ۋەيران قىلىنغاندا بۇنىڭدىن سەن شادلانغىنىڭدەك، مەنمۇ ساڭا شۇنداق قىلىمەن؛
سەنمۇ، ئى سېئىر تېغى ۋە بارلىق ئېدوم ـ سىلەرنىڭ بارلىقىڭلار ۋەيرانە بولىدۇ؛ ۋە ئېدومىيلار مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.»

36

خۇدا تۆزىنىڭ نامى تۆچۈن ئىسرائىلنى ئەسلىگە كەلتۈرىدۇ

1 ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل تاغلىرىغا بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: ـ ئىسرائىل تاغلىرى،
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار: ـ ■
2 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ دۇشمەننىڭ سىلەرگە قاراپ: »ۋاھ! مەڭگۈ يۇقىرى جايلار بىزگە تەئەللۇق
بولدى«! دېگىنى تۆپەيلىدىن، ■
3 شۇڭا بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ بەرھەق، چۈنكى تۆلار سىلەرنى
ۋەيرانە قىلىپ، ئەللەردىن قالغانلىرىغا تەۋە قىلىشقا ھەريادىن سىلەرنى ئەزگەنلىكى تۆپەيلىدىن، ۋە سىلەر ئەللەر ئارىسىدا
سۆز-چۆچەك ۋە تۆھمەت ئوبيېكتى بولۇپ قالغانلىقىڭلاردىن، □
4 ئەمدى شۇڭا، ئى ئىسرائىل تاغلىرى، رەب پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار: ـ رەب پەرۋەردىگار ئەللەردىن
قالغانلىرىغا ئوللا ھەم مازاق ئوبيېكتى بولۇپ قالغان تاغلار، ئېگىزلىكلەر، جىرالار ۋە جىلغىلارغا، ۋەيران بولغان
خارابىلەر ۋە تاشلىۋېتىلگەن شەھەرلەرگە مۇنداق دەيدۇ: ـ
5 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ خۇشال بولۇشۇپ قەلبىدىكى پۈتۈن تۆچمەنلىكى بىلەن مېنىڭ زېمىنىمنى
تۆزلىرىگە تەئەللۇق بولۇشقا بېكىتىپ، ئۇنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىۋالايلى دېگەن ئەللەردىن قالغانلىرىغا ۋە ئېدومدىكىلەرنىڭ
ھەممىسىگە بەرھەق، مەن تۆز خەلقىمگە بولغان قىزغىنلىقىمدىن چىققان ئاچچىق ئوتىدا سۆز قىلدىم: ـ
6 ئىسرائىل زېمىنى توغرۇلۇق بېشارەت بېرىپ، تاغلار، ئېگىزلىكلەر، جىرالار ۋە جىلغىلارغا سۆز قىلىپ مۇنداق
دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن تۆز خەلقىمگە بولغان قىزغىنلىقىمدىن قەھرىم بىلەن سۆز
قىلدىم ـ چۈنكى سىلەر ئەللەرنىڭ مازاق-ئاھانەتلىرىنى يېگەنسىلەر.■
7 ـ شۇڭا رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن قولۇمنى كۆتۈرۈپ شۇنداق قەسەم ئىچكەنكى، بەرھەق،
ئەتراپىڭلاردىكى ئەللەر تۆزىنىڭ مازاق-ئاھانەتلىرىنى تۆزى ئىشتىدۇ.
8 لېكىن سىلەر، ئى ئىسرائىل تاغلىرى، شاخلىنىسىلەر، خەلقىم ئىسرائىلغا مېۋە بېرىسىلەر؛ چۈنكى تۆلار پات ئارىدا
قايتىپ كېلىدۇ.
9 چۈنكى مانا، مەن سىلەر تەرىپىڭلاردىدۇرمەن؛ مەن سىلەرگە قارايمەن، سىلەر يۇمشىتىلىسىلەر ھەم تېرىلىسىلەر.
10 ۋە مەن ئۈستۈڭلەردە ئادەملەرنى، يەنى ئىسرائىلنىڭ پۈتكۈل جەمەتىنى، تۆلارنىڭ بارلىقىنى كۆپەيتىمەن؛
شەھەرلەر ئاھالىلىك بولىدۇ، خارابىلەر قايتىدىن قۇرۇلىدۇ.
11 مەن ئۈستۈڭلەردە ئادەم ھەم ھايۋانلارنى كۆپەيتىمەن، تۆلار ئاۋۇپ نەسىل كۆرىدۇ؛ مەن تۆتكەن
زامانلاردىكىدەك سىلەرنى ئولتۇراقلىق قىلىمەن؛ بەرھەق، ھالىڭلارنى ئەسلىدىكىدىن ئەۋزەل قىلىمەن؛ سىلەر
مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىسىلەر.

■ 36:1 ئەز. 26:
■ 36:2 ئەز. 1035:
□ 36:3 »چۈنكى تۆلار سىلەرنى ۋەيرانە قىلىپ، ئەللەردىن قالغانلىرىغا تەۋە قىلىشقا ھەريادىن سىلەرنى ئەزگەنلىكى تۆپەيلىدىن،...» ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »تۆلار« ۋە »(يات(ئەللەردىن قالغانلار« بەلكىم (1) »بابىل« ۋە »باشقا ئەللەر«نى كۆرسىتىدۇ؛ (2) ئاخىرقى زاماندىكى »دەجىال ۋە تۈنىڭگا بېقىنغان ئەللەر«نى ۋە تۆلاردىن »باشقا ئەللەر«نى كۆرسىتىدۇ. بابىل ئىسرائىلنى ئىشغال قىلىپ بۇلاڭ-تالاڭ قىلغاندىن كېيىن ئاساسەن تۆنى تاشلاپ كەتتى؛ ئەتراپىدىكى ئەللەر قالغان خەلقىنىڭ ئاجىزلىقىدىن پايدىلىنىپ تۆنى تېخىمۇ كۆپرەك بۇلاڭ-تالاڭ قىلدى.
■ 36:6 ئەز. 2934:

12 مەن ئۇستۇڭلەرگە ئادەملەرنى، يەنى خەلقىم ئىسرائىلنى ماڭدۇرىمەن؛ ئۇلار سىلەرگە ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ، سىلەر
ئۇلارنىڭ مىراسى بولىسىلەر؛ سىلەر يەنە ئۇلارنى بالىلىرىدىن جۇدا قىلمايسىلەر.
13 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ چۈنكى ئۇلارنىڭ سىلەرگە: »سىلەر ئادەملەرنى يەيسىلەر، ئۆز ئېلىڭلارنى
بالىلاردىن جۇدا قىلغانسىلەر«! دېگىنى تۈپەيلىدىن،
14 ئەمدى سىلەر يەنە ئادەملەرنى يېمەيسىلەر، ئۆز ئېلىڭلارنى بالىلىرىدىن يەنە جۇدا قىلمايسىلەر، دەيدۇ رەب
پەرۋەردىگار.
15 ـ مەن سىلەرگە يەنە ئەللەرنىڭ مازاق-ئاھانەتلىرىنى ئاڭلاتقۇزمايمەن؛ سىلەر ئەللەرنىڭ تاپا-تەنىسىنى يەنە
كۆتۈرمەيسىلەر، سىلەر ئۆز ئېلىڭلارنى قايتىدىن يىقىتمايسىلەر، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
16 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ شۇنداق دېيىلدى: ـ
17 ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل جەمەتى ئۆز زېمىنىدا تۇرغان چاغلاردا، ئۇلار ئۆز يولى ھەم قىلمىشلىرى بىلەن ئۇنى
بۇلغىغان؛ مېنىڭ ئالدىمدا ئۇلارنىڭ يولى ئايالنىڭ ناپاكلىقىغا ئوخشاش.
18 شۇڭا زېمىنغا تۆككەن قان ئۈچۈن، زېمىننى مەبۇدلىرى بىلەن بۇلغىغانلىقى ئۈچۈن، مەن قەھرىمنى ئۇلار ئۈستىگە
تۆكتۈم؛
19 مەن ئۇلارنى ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىۋەتتىم، ئۇلار مەملىكەتلەر ئىچىگە تارىلىپ كەتتى؛ مەن ئۇلارنىڭ يوللىرى ھەم
قىلمىشلىرى بويىچە ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقاردىم.
20 ئۇلار باردىغان ھەرقايسى ئەللەرگە كەلگەندە، ئۇلار توغرىسىدا: »بۇلار پەرۋەردىگارنىڭ خەلقى، بىراق ئۇلار
ئۇنىڭ زېمىنىدىن چىققان«! ـ دېيىلگەندە، ئۇلار يەنىلا مېنىڭ پاك-مۇقەددەس نامىمنى بۇلغىغان؛ ■
21 بىراق مەن ئىسرائىل جەمەتى بارغان ھەرقايسى ئەللەر ئارىسىدا بۇلغانغان پاك-مۇقەددەس نامىم ئۈچۈن كۆڭۈل
بۆلدۈم.
22 شۇڭا ئىسرائىل جەمەتىگە مۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن بۇ ئىشنى سىلەرنى دەپ
ئەمەس، ئى ئىسرائىل جەمەتى، بەلكى سىلەر بارغان ھەرقايسى ئەللەر ئارىسىدا سىلەر بۇلغىغان ئۆز پاك-مۇقەددەس
نامىم ئۈچۈن قىلىمەن.
23 مەن ئەللەر ئارىسىدا بۇلغانغان، ئۆزۈمنىڭ بويۇك نامىمنى پاك-مۇقەددەس دەپ كۆرسىتىمەن؛ نامىمنى دەل
سىلەر ئۇلار ئارىسىدا بۇلغىغان؛ ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا مەن ئۆزۈمنى سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا پاك-مۇقەددەس
كۆرسەتكىنىمدە، ئەللەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
24 مەن سىلەرنى ئەللەر ئارىسىدىن ئېلىپ، مەملىكەتلەر ئىچىدىن يىغىپ، سىلەرنى ئۆز زېمىنىڭلارغا قايتۇرىمەن.
25 ـ مەن سۈپىسۈزۈك سۇنى ئۈستۈڭلارغا چاچىمەن، بۇنىڭ بىلەن سىلەر پاك بولىسىلەر. سىلەرنى ھەممە
پاسكىنىلىقىڭلاردىن ۋە بۇتلىرىڭلاردىن پاكلايمەن.
26 مەن سىلەرگە يېڭى قەلب بېرىمەن، ئىچىڭلارغا يېڭى بىر روھ سالىمەن؛ تېنىڭلاردىكى تاش يۈرەكنى ئېلىپ تاشلاپ،
مېھرلىك بىر قەلبنى ئاتا قىلىمەن. □ ■
27 مېنىڭ روھىمنى ئىچىڭلارغا كىرگۈزۈپ، سىلەرنى ئەمر-پەرمانلىرىم بويىچە ماڭغۇزىمەن، ھۆكۈملىرىمنى تۇتقۇزىمەن،
شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا ئەمەل قىلىسىلەر؛
28 سىلەر مەن ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا تەقدىم قىلغان زېمىندا ياشايسىلەر؛ مېنىڭ قوۋمىم بولىسىلەر، مەن سىلەرنىڭ
خۇدايىڭلار بولىمەن.

■ 36:20 يەش. 5:52□ رىم. 2:42:
□ 36:26 «...□□□□□□□ بىر قەلبنى ئاتا قىلىمەن» ـ ئىبارىنى تىلدا بۇ سۆز «...□□□ يۈرەكنى ئاتا قىلىمەن» دېيىلگەن.
■ 36:26 يەر. 32:39□ ئەز. 11:19

29 مەن سىلەرنى بارلىق پاسكىنچىلىكتىن قۇتقۇزىمەن؛ مەن بۇغداينى ئاۋۇن بولۇشقا بۇيرۇيمەن؛ ئۇستۇڭلەرگە ھېچ
ئاچارچىلىقنى قويمايمەن؛ ■
30 مەن دەرەخلەرنىڭ مېۋىسىنى ۋە ئېتىزدىكى مەھسۇلاتلارنى ئاۋۇتىمەنكى، سىلەر ئاچارچىلىق تۈپەيلىدىن ئەللەر
ئارىسىدا شەرمەندە بولمايسىلەر.
31 سىلەر رەزىل يوللىرىڭلار ۋە ناچار قىلمىشلىرىڭلارنى ئەسلەپ، قەبىھلىكلىرىڭلار ۋە يىرگىنچلىك قىلغانلىرىڭلار
ئۈچۈن تۆز-تۆزۈڭلاردىن يىرگىنىسىلەر. ■
32 سىلەرگە مەلۇم بولسۇنكى، بۇ ئىشنى قىلىشىم سىلەر ئۈچۈن ئەمەس ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ ئۆز يوللىرىڭلار
ئۈچۈن خىجىل بولۇپ شەرمەندە بولۇڭلار، ئى ئىسرائىل جەمەتى.□
33 ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن قەبىھلىكىڭلاردىن پاكلىغان كۈنىدە، مەن شەھەرلەرنى ئاھالىلىك
قىلىمەن، خارابە قالغان جايلارمۇ قايتىدىن قۇرۇلىدۇ.
34 ۋەيران قىلىنغان زېمىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ھەربىرىنىڭ كۆز ئالدىدا ۋەيرانە كۆرۈنىسمۇ، ئۇ قايتىدىن تېرىلىدۇ.
35 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار: »بۇ ۋەيران قىلىنغان زېمىن خۇددى ئېدەم باغچىسىدەك بولدى؛ خارابە، ۋەيران قىلىنغان
شەھەرلەر ھازىر مۇستەھكەملەندى، ئاھالىلىك بولدى« ـ دەيدۇ.■
36 ۋە ئەتراپىدا قالغان ئەللەر مەنكى پەرۋەردىگارنىڭ بۇزۇلغان جايلارنى قۇرغۇچى ھەم ۋەيرانە قىلىنغان يەرلەرنى
قايتىدىن تېرىغۇچى ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ؛ مەنكى پەرۋەردىگار سۆز قىلدىم، بۇنىڭغا ئەمەل قىلىمەن.■
37 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مەن يەنىلا ئىسرائىلنىڭ جەمەتىنىڭ بۇ ئىشلارنى تىلەيدىغان دۇئا-
تىلاۋەتلىرىگە ئىجابەت قىلغۇچى بولىمەن؛ مەن قوي پادىسىدەك ئۇلارنىڭ ئادەملىرىنى ئاۋۇتىمەن؛
38 مۇقەددەس دەپ ئايرىلغان قۇربانلىق قوي پادىسىدەك، بېكىتىلگەن ھېيت-بايرامىلىرىغا بېغىشلانغان قوي پادىسى
يېرۇسالېمغا تولدۇرۇلغاندەك، خارابە بولغان شەھەرلەر قايتىدىن ئادەم پادىلىرى بىلەن تولدۇرۇلىدۇ؛ ئۇلار مېنىڭ
پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ.

37

قۇرۇق سۆڭەكلەرگە تولغان جىلغا ـ ئىسرائىلنىڭ تىرىلىشى

1 پەرۋەردىگارنىڭ قولى ۋۇجۇدۇمغا قوندى؛ پەرۋەردىگار مېنى روھى بىلەن كۆتۈرۈپ چىقىپ، بىر جىلغىنىڭ
ئوتتۇرىسىغا تۇرغۇزدى؛ ئۇ يەر سۆڭەكلەرگە تولدى. □
2 ئۇ مېنى سۆڭەكلەر ئەتراپىدىن ئۇياق-بۇياققا ئۆتكۈزدى؛ مانا، بۇ ئوچۇق جىلغىدا سۆڭەكلەر ئىنتايىن نۇرغۇن ئىدى؛
ۋە مانا، ئۇلار ئىنتايىن قۇرۇپ كەتكەنىدى.
3 ئۇ مەندىن: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، بۇ سۆڭەكلەر قايتىدىن ياشنامدۇ؟ ـ دەپ سوردى. مەن: ـ ئى رەب پەرۋەردىگار،
سەن بىلىسەن، ـ دېدىم.
4 ئۇ ماڭا: ئى ئىنسان ئوغلى، بۇ سۆڭەكلەر ئۈستىگە بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: »ئى قۇرۇق سۆڭەكلەر،
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار!

■ 36:29 ئەز. 29:34
■ 36:31 ئەز. 9:6 43:20 61:6316
□ 36:32 »بۇ ئىشنى قىلىشىم سىلەر ئۈچۈن ئەمەس،...» ـ دېمەك، بۇ ئىشنى خۇدا ئۆزى ئۈچۈن قىلىدۇ.
■ 36:35 يەش. 3:51 ئەز. 13:28
■ 36:36 ئەز. 24:17 14:22 14:37
□ 37:1 »پەرۋەردىگار مېنى روھى بىلەن كۆتۈرۈپ چىقىپ،...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگار مېنى روھ بىلەن كۆتۈرۈپ چىقىپ،...». دېمەك، پەرۋەردىگار ئۆز روھى بىلەن پەيغەمبەرنى كۆتۈردى.

5 رەب پەرۋەردىگار بۇ سۆڭەكلەرگە مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن سىلەرگە بىر روھ-نەپەس كىرگۈزىمەن، ۋە سىلەر
ھايات بولىسىلەر. □
6 مەن ئۈستۈڭلۈرگە پەي-سىنىرلەرنى سالىمەن، سىلەرنى تېرە بىلەن يايىمەن، سىلەرگە روھ-نەپەس كىرگۈزىمەن، ۋە
سىلەر مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىسىلەر.«
7 شۇڭا مەن بۇيرۇلغىنى بويىچە بېشارەت بەردىم، مەن بېشارەت بېرىشىمگە، بىر شاۋقۇن كۆتۈرۈلدى، مانا جالاق-
جۇلاق بىر ئاۋاز ئاڭلاندى، سۆڭەكلەر جىپسىلىشىپ، بىر-بىرىگە قوشۇلدى.
8 مەن كۆزدۈم، مانا، پەي-سىنىرلەر ۋە ئەت ئۇلارنىڭ ئۈستىگە كېلىپ ئۇلارنى قاپلىدى، بىراق ئۇلاردا ھېچ
روھ-نەپەس بولمىدى.
9 ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، روھ-نەپەسكە بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: تۆت تەرەپتىن شامال كەلگەيسىلەر، ئى روھ-نەپەس، ۋە مۇشۇ ئۆلتۈرۈلگەنلەر تىرىلسۇن ئۈچۈن ئۇلارنىڭ
ئۈستىگە پۈۋلەڭلەر« ـ دېدى.□
10 شۇڭا مەن بۇيرۇلغاندەك بېشارەت بېرىۋىدىم، روھ-نەپەس ئۇلارغا كىردى-دە، ئۇلار ھايات بولۇپ تىك تۇردى
ـ بۈيۈك بىر قوشۇنغا ئايلاندى.
11 ۋە ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، بۇ سۆڭەكلەر بولسا ئىسرائىلنىڭ پۈتۈن جەمەتىدۇر. مانا، ئۇلار: »بىزنىڭ
سۆڭەكلىرىمىز قۇرۇپ كەتتى، ئۈمىدىمىز ئۈزۈلدى؛ بىز تۈگەشتۇق«! ـ دەيدۇ.
12 شۇڭا بېشارەت بېرىپ ئۇلارغا مۇنداق دېگىن: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، مەن گۈرۈڭلەرنى
ئېچىپ، سىلەرنى گۈرۈڭلەردىن چىقىرىمەن، ئى مېنىڭ خەلقىم، سىلەرنى ئىسرائىل زېمىنىغا ئېلىپ كىرىمەن؛
13 مەن گۈرۈڭلەرنى ئاچقىنىمدا، سىلەرنى گۈرۈڭلەردىن چىقارغىنىمدا، ئى مېنىڭ خەلقىم، سىلەر مېنىڭ
پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىسىلەر.
14 ۋە مەن ئۆز روھىمنى سىلەرگە كىرگۈزىمەن، سىلەر ھايات بولىسىلەر؛ ۋە مەن سىلەرنى ئۆز زېمىنىڭلاردا
ئورنۇزىمەن؛ سىلەر مەنكى پەرۋەردىگارنى شۇنداق سۆزنى قىلىپ، شۇنى ئادا قىلدى، دەپ بىلىپ يېتىسىلەر.«

ئىككى تاياقنىڭ بىر بولۇشى توغرۇلۇق بېشارەت

15 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
16 ئى ئىنسان ئوغلى، بىر تاياقنى ئېلىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە »يەھۇدا ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بولغان ئىسرائىللار ئۈچۈن«
دەپ يازغىن؛ يەنە بىر تاياقنى ئېلىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە »ئەفرائىم ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بولغان پۈتۈن ئىسرائىل
جەمەتىدىكىلەر ئۈچۈن« دەپ يازغىن؛
17 ۋە ئۇلارنى بىر-بىرىگە ئۇلاپ قوي؛ ئۇلار قولۇڭدا بىر بولسۇن.
18 خەلقىمدىكىلەر سەندىن: »بۇ ئىشلار بىلەن نېمىنى چۈشەندۈرمەكچى بىزگە دەپ بەرمەمسەن؟« دەپ سورىسا،
19 ئۇلارغا: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مانا، مەن ئەفرائىمنىڭ ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولغان ئىسرائىل
قەبىلىلىرىنىڭ قولى ئۈتتىقان يۈسۈپنىڭ تايىقىنى ئېلىپ، ئۇنى يەھۇدانىڭ تايىقىغا قوشۇپ ئۇلاپ، ئۇلارنى بىرلا تاياق
قىلىمەن، ئۇلار مېنىڭ قولۇمدا بىر تاياق بولىدۇ.
20 سەن يازغان تاياقلارنى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا قولۇڭدا تۇتۇپ ئۇلارغا شۇنداق دېگىن: ـ
21 »رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: »مانا، مەن ئىسرائىل بالىلىرىنى بارغان ئەللەر ئارىسىدىن ئېلىپ، ئۇلارنى
ھەرياندىن يىغىپ ئۆز زېمىنىغا ئېپكېلىمەن.

□ 37:5 »مەن سىلەرگە بىر روھ-نەپەس كىرگۈزىمەن، ۋە سىلەر ھايات بولىسىلەر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »روھ« ۋە »نەپەس« بىر سۆز.
□ 37:9 »روھ-نەپەسكە بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگىن: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: تۆت تەرەپتىن شامال كەلگەيسىلەر، ئى روھ-
نەپەس،...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »روھ«)ياكى »روھ-نەپەس«) ۋە »شامال« بىر سۆز.
»تۆت تەرەپتىن شامال كەلگەيسىلەر« ئىبرانىي تىلىدا »تۆت تەرەپتىكى شامالدىن كەيلىگەيسىلەر...«

22 مەن ئۇلارنى ئىسرائىل تاغلىرىنىڭ ئۈستىدە بىر ئەل قىلىمەن؛ بىر پادىشاھ ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە پادىشاھ بولىدۇ؛
ئۇلار قايتىدىن ئىككى ئەل بولمايدۇ، ياكى قايتىدىن ئىككى پادىشاھلىققا ھېچ بۆلۈنمەيدۇ. ■
23 ئۇلار ئۆزلىرىنى قايتىدىن ئۇلارنىڭ مەبۇدلىرى، لەنەتلىك ئىشلىرى ياكى ئاسىيلىقلىرىنىڭ ھېچقايسىسى بىلەن ھېچ
بۇلغىمايدۇ؛ مەن ئۇلارنى گۇناھ ئۆتكۈزگەن ئولتۇراقلاشقان جايلىرىدىن قۇتقۇزۇپ، ئۇلارنى پاكلاندۇرىمەن؛ ئۇلار
مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ، مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن.
24 ۋە مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت ئۇلارغا پادىشاھ بولىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ بىرلا پادىچىسى بولىدۇ؛ ئۇلار مېنىڭ
ھۆكۈملىرىمدە مېڭىپ، مېنىڭ بەلگىلىمىلىرىمنى تۇتۇپ ئۇلارغا ئەمەل قىلىدۇ. ■
25 ئۇلار مېنىڭ قۇلۇم ياقۇبقا تەقدىم قىلغان، ئاتا-بوۋىلىرىكىلار تۇرۇپ كەلگەن زېمىندا تۇرىدۇ؛ ئۇلار ئۇنىڭدا تۇرىدۇ
ـ ئۇلار، ئۇلارنىڭ بالىلىرى، ۋە بالىلارنىڭ بالىلىرى مەڭگۈ تۇرىدۇ ـ مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت ئۇلارنىڭ شاھزادىسى
بولىدۇ. □
26 مەن ئۇلار بىلەن ئامان-خاتىرجەملىك بېغىشلايدىغان بىر ئەھدە تۈزىمەن؛ بۇ ئۇلار بىلەن مەڭگۈلۈك بىر ئەھدە
بولىدۇ؛ مەن ئۇلارنى جايىدا ماكانلاشتۇرۇپ ئاۋۇتىمەن؛ ۋە مېنىڭ مۇقەددەس جايىمنى ئۇلار ئارىسىغا مەڭگۈگە
تىكلەيمەن. ■
27 مېنىڭ تۇرالغۇ جايىم ئۇلاردا بولىدۇ؛ مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن، ئۇلار مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ. □ ■
28 مېنىڭ پاك-مۇقەددەس جايىم ئۇلار ئارىسىدا مەڭگۈگە تىكلەنگەندە، ئەمدى ئەللەر ئۆزۈم پەرۋەردىگارنىڭ
ئىسرائىلنى پاك-مۇقەددەس قىلغۇچى ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ.«

38

ئاخىرقى زامانلار ـ » گوگ«نى ئەيىبلەيدىغان بېشارەت

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 ئىنسان ئوغلى، يۈزۈڭنى ماگوگ زېمىنىدىكى روش، مەشەك ۋە تۇبالنىڭ ئەمىرى گوگقا قارىتىپ ئۇنى ئەيىبلەپ
بېشارەت بېرىپ شۇنداق دېگىن: ـ □ ■
3 رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: »مانا، ئى گوگ، ـ روش، مەشەك ۋە تۇبالنىڭ ئەمىرى، مەن ساڭا
قارشىمەن؛

■ 37:22 يۇھ. 1610:
■ 37:24 يەش. 11:40□ يەر. 9:30□ ئەز. 2334:
□ 37:25 **»مېنىڭ قۇلۇم داۋۇت ئۇلارنىڭ شاھزادىسى بولىدۇ«** ـ بۇ سۆزنىڭ مەنىسىدە ئىككى مۇمكىنچىلىك بار: ـ (1) خۇدا داۋۇت پادىشاھنى تىرىلدۈرۈپ ئۇلارغا پادىشاھ سۈپىتىدە تىكلەيدۇ. (2) مۇشۇ سۆزلەر داۋۇتنىڭ ئەۋلادى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسىتىدۇ (34-□□□□ كۆرۈڭ). بىزنىڭچە ھەر ئىككىسى توغرىدۇر. شۇ چاغدا خۇدانىڭ سەلتەنىتى يەر يۈزىگە كەلگەندە، داۋۇت پەيغەمبەر يەر يۈزىدە تۇرۇپ، ئىسرائىل ۋە ئالەمنىڭ ھەقىقىي پادىشاھى ۋە پادىچىسى بولغان مەسىھكە ۋەكىل بولۇپ ئۇلارنىڭ پادىشاھى بولۇشى مۇمكىن.
■ 37:26 زەب. 4:89-3□ ئەز. 25:34□ 2 كور. 166:
□ 37:27 **»مېنىڭ تۇرالغۇ جايىم ئۇلاردا بولىدۇ؛ مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن، ئۇلار مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ«** ـ مۇشۇ بېشارەت 48-40-بابلاردا تەپسىلىي ھالدا ئېچىلىدۇ.
■ 37:27 ئەز. 20:11□ 1114:
□ 38:2 **»يۈزۈڭنى ماگوگ زېمىنىدىكى روش، مەشەك ۋە تۇبالنىڭ ئەمىرى گوگقا قارىتىپ...«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يۈزۈڭنى ماگوگ زېمىنىدن بولغان مەشەك ۋە تۇبالنىڭ كاتتۇاش شاھزادىسى بولغان گوگقا قارىتىپ...«. مەشەك ۋە تۇبال شۇ دەۋرلەردە ھازىرقى تۈركىيەدە تۇرغان ئىككى قەبىلە ئىدى. ئۇلارنىڭ ھازىرقى رۇسىيەدىكى »موسكۋا« ۋە »توبولسك« بىلەن مۇناسىۋىتى بار بولۇشى مۇمكىن. بەزى ئالىملار »روش«نى ھازىرقى »رۇسىيە« بىلەن مۇناسىۋىتى بار، دەپ قارايدۇ. ■ 38:2 ۋەھ. 820:

4 مەن سېنى ئارقىڭغا يانداۋرۇپ، ئېڭىكىڭگە ئىلمەكلەرنى سېلىپ، سەن ۋە پۈتۈن قوشۇنۇڭنى ـ ئاتلار ۋە ئاتلىق
ئەسكەرلەرنى، ھەممىسى تولۇق قوراللانغان، سىپار-قالقانلارنى كۆتۈرگەن، قىلىچ تۇتقان توپ-توپ كىشىلەرنى
جەڭگە چىقىرىمەن؛ ■
5 پارس، ئېفىئوپىيە ۋە پۈت، ھەممىسى قالقان-دۇبۇلغا بىلەن قوراللىنىدۇ □
6 ـ گومېر ۋە ئۇنىڭ بارلىق توپ-توپ ئادەملىرى، شىمالنىڭ ئەڭ قەرىدىن كەلگەن تورگاماھ جەمەتى ۋە ئۇنىڭ
بارلىق توپ-توپ ئادەملىرى، بۇ كۆپ ئەللەر ساڭا ھەمراھ بولۇپ بىللە بولىدۇ. □
7 ئۆزۈڭنى تەييارلا؛ سەن ۋە ساڭا يىغىلغان بارلىق توپ-توپ ئادەملىرىڭ تەييارلانغان پېتىدا بول؛ سەن ئۇلارغا
نازارەچىلىك قىلىسەن.□
8 كۆپ كۈنلەردىن كېيىن سەن جەڭگە چاقىرىلىسەن؛ سەن ئاخىرقى يىللاردا قىلىچتىن قۇتقۇزۇلغان، كۆپ
ئەللەردىن يىغىلغان خەلقنىڭ زېمىنىغا، يەنى ئۇزۇندىن بېرى ۋەيران قېلىنىپ كەلگەن ئىسرائىل تاغلىرىغا ھۇجۇم
قىلىسەن؛ ئۇنىڭ خەلقى ئەللەردىن يىغىلغان بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئامان-ئېسەن تۇرىۋېرىدۇ؛
9 سەن، بارلىق توپ ئادەملىرىڭ ۋە ساڭا ھەمراھ بولغان نۇرغۇن ئەللەر بىلەن بىللە ئالغا بېسىپ، بوران-چاپقۇندەك
كېلىسەن؛ سەن يەر يۈزىنى قاپلىغان بۇلۇتتەك بولىسەن.«■
10 ـ رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، كۆڭلۈڭگە باشقىچە خىياللار كىرىپ،
سەن رەزىل ھىيلە-نەيرەڭنى ئويلاپ چىقىسەن؛
11 سەن: »مەن سېپىلسىز يېزا- كەنتلەر جايلاشقان زېمىنغا بېسىپ كىرىمەن؛ مەن ئامان-ئېسەن تۇرۇۋاتقان بىر
خەلققە يېقىنلىشىمەن ـ ئۇلارنىڭ ھەممىسى سېپىلسىز، تاقاقسىز ۋە دەرۋازىسىز تۇرۇۋاتىدۇ«، دەيسەن، ـ
12 »شۇنىڭ بىلەن ئولجىلارنى ئېلىپ، بۇلاڭ-تالاڭ قىلىمەن؛ قولۇمنى ئەسلىدە ۋەيران بولۇپ ئەمدىلىكتە ماكانلىق
بولغان جايلارغا، ئەللەردىن يىغىلغان، مال-دۇنياغا ئىگە بولغان، دۇنيانىڭ كىندىكىدە ياشاۋاتقان خەلققە قارشى
قىلىمەن.«
13 شۇ تاپتا شېبا، دېدان، تارشىشتىكى سودىگەرلەر بارلىق ياش شىرلىرى بىلەن سەندىن: »سەن ئولجا ئېلىشقا
كەلدىڭمۇ؟ سەن توپ-توپ ئادەملىرىڭنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىۋېلىشقا ـ ئالتۇن-كۈمۈشنى ئېلىپ كېتىشكە، مال-
دۇنيانى ئېلىپ كېتىشكە، زور بىر ئولجىغا ئېرىشىۋېلىشقا يىغدىڭمۇ؟« ـ دەپ سورايدۇ.□
14 شۇڭا بېشارەت بەرگىن، ئى ئىنسان ئوغلى، گوگقا شۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: ـ
مېنىڭ خەلقىم ئىسرائىل ئامان-ئېسەن بولىدىغان كۈنىنى، سەن بىلىپ يەتمەمسەن؟
15 سەن ئۆز جايىڭدىن، يەنى شىمالنىڭ ئەڭ چەت جايىدىن چىقىسەن، سەن ۋە ساڭا ھەمراھ بولغان نۇرغۇن
ئەللەر، ھەممىسى ئاتلىق بولۇپ، توپ-توپ ئادەملەر، چوڭ قوشۇن بولىسەن.
16 سەن يەر يۈزىنى قاپلىغان بۇلۇتتەك خەلقىم ئىسرائىلغا قارشى چىقىسەن ـ بۇ ئاخىرقى زامانلاردا بولىدۇ ـ مەن
سېنى ئۆز زېمىنىمغا قارشىلىشىشقا چىقىرىمەن؛ شۇنداق قىلىپ مەن سەن ئارقىلىق، ئى گوگ، ئەللەرنىڭ كۆز
ئالدىدا ئۆزۈمنىڭ پاك-مۇقەددەس ئىكەنلىكىمنى كۆرسەتكەندە، ئۇلار مېنى تونۇيدۇ.«
17 ـ رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: »مەن قەدىمكى زامانلاردا قۇللىرىم بولغان ئىسرائىلدىكى پەيغەمبەرلەر

■ 38:4 ئەز. 4:29 239:
□ 38:5 »پۈت« ـ ھازىرقى »لۇبيە« »)لىبيا«).
□ 38:6 »گومېر« ـ بەزى ئالىملار »گومېر«نى ھازىرقى »گېرمانىيە« بىلەن مۇناسىۋىتى بار، دەپ قارايدۇ. »تورگاماھ«نىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىر نېمە
دېيىش تەس، بىراق پەلەستىن يا كى بابىلغا نىسبەتەن »شىمالىي ئەڭ قەرى« بولغان جاي سىبىرىيەدۇر.
□ 38:7 »سەن ئۇلارغا نازارەچىلىك قىلىسەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن ئۇلارغا مۇھاپىزەتچى بولىسەن.«
■ 38:9 ئەز. 1830:
□ 38:13 »شېبا، دېدان، تارشىش...« ـ »شېبا« ۋە »دېدان« ـ ئەرەب مىللەتلىرى ئىدى. »تارشىش« ـ چوڭ بىر سودا شەھىرى)يۇقىرىقى
12:27-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.(
»ياش شىرلىرى« ـ بۇلارغا ئوخشايدىغان، ئۇلار بىلەن سودا قىلىدىغان ئەللەر. ئايەتنىڭ مەنىسى بەلكىم گوگ ئىسرائىلغا ھۇجۇم قىلغاندا ئۇلارمۇ
ئەھۋالدىن پايدىلانماقچى بولىدۇ.

ئارقىلىق بېشارەت قىلغان بىرسى سەن ئەمەسمۇ؟ ئۇلار شۇ كۈنلەردە، شۇنداقلا كۆپ يىللاردىن بېرى، مېنىڭ
سېنى خەلقىمگە قارشىلىشىشقا چىقىرىدىغانلىقىم توغرۇلۇق بېشارەت بەرگەن ئەمەسمۇ؟□
18 ۋە شۇ كۈنى، يەنى گوگ ئىسرائىل زېمىنىغا قارشى چىققان كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، ـ دەيدۇ رەب
پەرۋەردىگار، ـ غەزىپىم بىلەن مېنىڭ قەھرىم ئۆرلەپ چىقىدۇ.
19 مېنىڭ ئۆز خەلقىمگە بولغان قىزغىنلىقىمدىن، غەزەپ بىلەن شۇنداق سۆز قىلغانىمەنكى، ئىسرائىل زېمىندا زور
يەر تەۋرەش بولىدۇ، ■
20 شۇنىڭ بىلەن دېڭىزدىكى بېلىقلار، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار، دالادىكى ھايۋانلار، يەر يۈزىدىكى ئۆمىلىگۈچى
ھايۋانلار ۋە يەر يۈزىدە تۇرغان بارلىق ئىنسانلار مېنىڭ يۈزۈم ئالدىدا تەۋرىنىپ كېتىدۇ، تاغلار ئۆرۈلۈپ، تىك
يارلار غۇلاپ كېتىدۇ، بارلىق تاملار يەرگە ئۆرۈلۈپ چۈشىدۇ.
21 مەن بارلىق تاغلىرىمدا ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىشىشقا بىر قىلىچ چاقىرىمەن، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ
ھەربىرسىنىڭ قىلىچى ئۆز قېرىندىشىگە قارشى چىقىدۇ.
22 مەن ۋابا كېسىلى ۋە قان تۆكۈش بىلەن ئۇنىڭغا ھۆكۈم چىقىرىپ جازالاشقا كىرىشىمەن، مەن ئۇنىڭغا، ئۇنىڭ
قوشۇنلىرى ئۈستىگە، ئۇنىڭغا ھەمراھ بولغان نۇرغۇن ئەللەر ئۈستىگە دەھشەتلىك يامغۇر، زور مۇلدۈر تاشلىرى،
ئوت ۋە گۈنگۈرت ياغدۇرىمەن؛
23 مەن ئۆزۈمنى ئۇلۇغلاپ، ئۆزۈمنى پاك-مۇقەددەس دەپ كۆرسىتىمەن؛ ۋە نۇرغۇن ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا
نامايان بولىمەن، ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.«

39

گوگ ۋە ماگوگ توغرۇلۇق بېشارەتنىڭ باشقا تەپسىلاتلىرى

1 »ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، گوگنى ئەيىبلەپ بېشارەت بېرىپ شۇنداق دېگىن: ـ رەب پەرۋەردىگار
شۇنداق دەيدۇ: ـ مانا، ئى گوگ، ـ روش، مەشەك ۋە تۇبالنىڭ ئەمىرى، مەن ساڭا قارشىمەن؛
2 مەن سېنى ئارقىڭغا ياندۇرۇپ، يېتىكلەپ، سېنى شىمالنىڭ ئەڭ قەرىدىن چىقىرىمەن، ئىسرائىلنىڭ تاغلىرى ئۈستىگە
تاجاۋۇز قىلدۇرىمەن؛ ■
3 مەن ئوقيايىڭنى سول قولۇڭدىن ئۇرۇپ تاشلىغۇزىۋېتىمەن، ئوقلىرىڭنى ئوڭ قولۇڭدىن چۈشۈرىۋېتىمەن؛
4 سەن ئىسرائىل تاغلىرىنىڭ ئۈستىگە يىقىلىسەن؛ سەن ۋە سېنىڭ بارلىق قوشۇنلىرىڭ، ساڭا ھەمراھ بولغان ئەللەر
يىقىلىسىلەر؛ مەن سېنى بارلىق يىرتقۇچ ئۇچار-قاناتلارغا گۆش، دالادىكى بارلىق ھايۋانلارغا ئوۋ بولۇشقا تەقدىم
قىلدىم. ■
5 سەن دالادا يىقىلىسەن؛ چۈنكى مەن شۇنداق سۆز قىلدىم، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
6 مەن ماگوگ ئۈستىگە ۋە دېڭىز بويىدا ئامان-ئېسەن تۇرغانلارغا ئوت ياغدۇرىمەن؛ ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار
ئىكەنلىكىمنى تونۇپ يېتىدۇ.
7 مېنىڭ پاك-مۇقەددەس نامىمنى خەلقىم ئىسرائىل ئارىسىدا تونۇتىمەن؛ پاك-مۇقەددەس نامىمنىڭ قايتىدىن
بۇلغىنىشقا قەتئىي يول قويمايمەن؛ ئەللەر مېنىڭ پەرۋەردىگار، ئىسرائىلدا تۇرغان مۇقەددەس بولغۇچىسى ئىكەنلىكىمنى
بىلىپ يېتىدۇ.

□ 38:17 »مەن قەدىمكى زامانلاردا قۇللىرىم بولغان ئىسرائىلدىكى پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق بېشارەت قىلغان بىرسى سەن ئەمەسمۇ؟ ئۇلار شۇ كۈنلەردە، شۇنداقلا كۆپ يىللاردىن بېرى، مېنىڭ سېنى خەلقىمگە قارشىلىشىشقا چىقىرىدىغانلىقىم توغرۇلۇق بېشارەت بەرگەن ئەمەسمۇ؟« ـ بۇ ئايەت ئۈستىدە بىز »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

■ 38:19 ئەز. 36:5□ 6 ■ 39:2 ئەز. 438: ■ 39:4 ئەز. 2733:

8 مانا، ئۇ كېلىدۇ! بۇ ئىشلار چوقۇم بولىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ بۇ دەل مەن ئېيتقان كۈندۈر.
9 ئىسرائىل شەھەرلىرىدە تۇرۇۋاتقانلار چىقىپ قوراللارنى، جۈملىدىن سىپار-قالقانلار، ئوقيالار، توقاقلار ۋە نەيزىلەرنى كۆيدۈرۈپ ئوت قالايدۇ ـ ئۇلار بۇلار بىلەن يەتتە يىل ئوت قالايدۇ.
10 دالادىن ھېچ ئوتۇن ئېلىنمايدۇ، ئورمانلاردىن ھېچ ياغاچ كېسىلمەيدۇ، چۈنكى ئۇلار قوراللارنى ئوت قالاشقا ئىشلىتىدۇ، ئۇلار ئۆزلىرىدىن ئولجا تۇتقانلارنى ئولجا تۇتىدۇ، ئۆزلىرىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغانلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
11 ۋە شۇ كۈندە شۇنداق بولىدۇكى، ئىسرائىل زېمىندىن، يەنى دېڭىزنىڭ شەرقىي قىرغىقىدىن ئۆتىدىغانلارنىڭ جىلغىسىدىن گوگقا بىر يەرلىك بولۇشى ئۈچۈن بىر ئورۇننى بېرىمەن، بۇ يەرلىك بولسا ئۆتكۈچىلەرنىڭ يولىنى توسىدۇ، ئۇلار شۇ يەردە گوگ ۋە ئۇنىڭ بارلىق توپ-توپ ئادەملىرىنى كۆمىدۇ، ئۇ »ھامون-گوگ جىلغىسى« دەپ ئاتىلىدۇ. □
12 ئىسرائىل جەمەتى زېمىننى ھالال قىلىش ئۈچۈن، ئۇلارنى يەتتە ئاي كۆمىدۇ،
13 زېمىندىكى بارلىق خەلق ئۇلارنى يەرلىككە قويىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۆزۈم ئۆلۈغلانغان مۇشۇ كۈندە بۇ ئىش ئۇلارغا شەرەپ بولىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
14 ئۇلار بىرنەچچە ئادەمنى زېمىننى داۋاملىق ئارىلاپ، تاجاۋۇزچىلارنىڭ زېمىن يۈزىدە قالغان جەسەتلىرىنى كۆمۈشتەك ئالاھىدە ئىشنى قىلىش ئۈچۈن ئايرىيدۇ، ئۇلار شۇ يەتتە ئاي تۈگىگەندە، ئاندىن جەسەتلەرنى ئىزدەش خىزمىتىنى باشلايدۇ. □
15 بۇ »زېمىندىن ئۆتكۈچىلەر« ئايلىنىپ يۈرىدۇ، ئەگەر بىرسى ئادەمنىڭ ئۆستىخىنىنى كۆرگەن بولسا، ئۇ ئۇنىڭ يېنىغا بىر بەلگە تىكلەيدۇ، »ئىزدەپ كۆمگۈچىلەر« ئۇنى ھامون-گوگ جىلغىسىغا دەپنە قىلغۇچە بەلگە تۇرىدۇ
16)جىلغىدا »ھامونا ھ« دەپ ئاتالغان بىر شەھەر بولىدۇ.(ئۇلار شۇ يول بىلەن زېمىننى پاكلايدۇ.«□
17 ـ »ۋە سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: ـ ھەرقانداق ئۇچار-قاناتلار، دالادىكى بارلىق ھايۋانلارغا مۇنداق دېگىن: »يىغىلىشىپ كېلىڭلار، مەن سىلەرگە قىلماقچى بولغان قۇربانلىقىمغا، يەنى ئىسرائىل تاغلىرى ئۈستىدە قىلىنغان چوڭ قۇربانلىققا ھەريانىدىن جەم بولۇڭلار! سىلەر شۇ يەردە گۆش يەپ، قان ئىچىسىلەر.
18 سىلەر باتۇرلارنىڭ گۆشىنى، يەر يۈزىدىكى شاھزادىلارنىڭ قېنىنى ـ قوچقارلارنىڭ، تۇچكىلەرنىڭ، توراقلارنىڭ قېنىنى ئىچىسىلەر ـ ئۇلارنىڭ ھەممىسى باشاندىكى بوردالغان ماللاردۇر!
19 سىلەر مەن سىلەرگە قىلماقچى بولغان قۇربانلىقىمدىن، تويغۇچە ماي يەپ، تويغۇچە قان ئىچىسىلەر!
20 سىلەر داستىخىنىمدا ئاتلار ۋە جەڭچى ھارۋىسىدىكىلەر، باتۇرلار، بارلىق جەڭچى پالۋانلار بىلەن تويۇنىسىلەر« ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
21 ـ ۋە مەن ئۆز شان-شەرىپىمنى ئەللەر ئارىسىغا كۆرسىتىمەن، بارلىق ئەللەر مېنىڭ يۈرگۈزگەن جازالىرىمنى ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قويغان قولۇمنى كۆرىدۇ.
22 ۋە شۇ كۈندىن تارتىپ ئىسرائىل جەمەتى مېنىڭ پەرۋەردىگار، ئۇلارنىڭ خۇداسى ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ.
23 ئەللەر ئىسرائىل جەمەتىنىڭ قەبىھلىكى، ماكا ئاسىيلىق قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن سۈرگۈن بولغانلىقىنى بىلىپ يېتىدۇ، مانا، مەن يۈزۈمنى ئۇلاردىن يوشۇرۇپ، ئۇلارنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا تاپشۇردۇم، ئۇلارنىڭ ھەممىسى قىلىچلىنىپ يىقىلدى.
24 ئۇلارنىڭ پاسكىنىچىلىقى ۋە ئاسىيلىقلىرى بويىچە مەن ئۇلارنى بىر تەرەپ قىلدىم، يۈزۈمنى ئۇلاردىن يوشۇردۇم.«

□ 39:11 »ھامون-گوگ« ـ »گوگنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى« دېگەنلىك.
□ 39:14 »ئۇلار بىرنەچچە ئادەمنى زېمىننى داۋاملىق ئارىلاپ، تاجاۋۇزچىلارنىڭ زېمىن يۈزىدە قالغان جەسەتلىرىنى كۆمۈشتەك ئالاھىدە ئىشنى قىلىش ئۈچۈن ئايرىيدۇ« ـ بۇ خىزمەتنى قىلىش ئۈچۈن نەچچە ئادەمنى ئالاھىدە »ئايرىش« كېرەك بولىدۇ ـ چۈنكى جەسەتلەرگە تېگىش ئادەمنى »ناپاك« قىلىپ، ئىبادەتخانىغا كىرىشكە لايىقەتسىز قىلىدۇ. □ 39:16 »ھامونا ھ« ـ »زور بىر توپ ئادەملەر« دېگەنلىك.

خۇدانىڭ ئىسرائىل ئۈچۈن ئاخىرقى مەقسەتلىرى

25 شۇڭا رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: ـ مەن ھازىر ياقۇبنى سۈرگۈن بولغانلىقىدىن ئەسلىگە قايتۇرۇپ، پۈتكۈل
ئىسرائىل جەمەتى ئۈستىگە رەھىم قىلىپ، تۆز پاك-مۇقەددەس نامىم ئۈچۈن ئوتلۇق قىزغىنلىقىمنى كۆرسىتىمەن. □
26-27 تۆز زېمىنىدا ئامان-ئېسەن تۇرغىنىدا، ھېچكىم ئۇلارنى قورقۇتمايدىغان چاغ كەلگەندە، مەن ئۇلارنى ئەللەردىن
قايتۇرۇپ، دۈشمەنلىرىنىڭ زېمىنلىرىدىن يىغقىنىمدا، ۋە كۆپ ئەللەرنىڭ كۆز ئالدىدا تۆزۈمنىڭ پاك-مۇقەددەس
ئىكەنلىكىمنى كۆرسەتكىنىمدە، شۇ چاغدا ئۇلار خىجالىتىنى ۋە مەندىن يۈز تۆرۈپ قىلغان ئاسىيلىقىنىڭ بارلىق
گۇناھىنى كۆتۈرىدۇ؛
28 ئۇلار مېنىڭ ئۇلارنى ئەللەر ئارىسىغا سۈرگۈن قىلدۇرغانلىقىم تۈپەيلىدىن، ۋە ئاندىن ئۇلاردىن ھېچقايسىسىنى شۇ
يەردە قالدۇرماي تۆز زېمىنىغا يىغقانلىقىم تۈپەيلىدىن، ئۇلار مېنىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىمنى بىلىپ يېتىدۇ؛
29 ۋە مەن يۈزۈمنى ئۇلاردىن قايتا ھېچ يوشۇرمايمەن؛ چۈنكى مەن ئىسرائىل جەمەتى ئۈستىگە تۆز روھىمنى قۇيغان
بولىمەن، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.■

40

يېڭى ئىبادەتخانىنى ئايان قىلىدىغان ئالامەت كۆرۈنۈش •••• سېخىملارنى كۆرۈڭ

1 بىزنىڭ سۈرگۈن بولغانلىقىمىزنىڭ يىگىرمە بەشىنچى يىلى، يىلنىڭ بېشىدا، ئايىنىڭ ئوننىنچى كۈنىدە، يەنى شەھەر
بۆسۈلگەندىن ئون تۆت يىل كېيىن ـ دەل ئاشۇ كۈندە پەرۋەردىگارنىڭ قولى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمغا قوندى، ۋە ئۇ
مېنى شەھەرگە ئاپاردى. □ ■
2 خۇدانىڭ ئالامەت كۆرۈنۈشلىرىدە ئۇ مېنى ئىسرائىل زېمىنىغا ئاپىرىپ، ئىنتايىن ئېگىز تاغ ئۈستىگە ئورۇنلاشتۇردى؛
تاغنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە شەھەردەك بىر قۇرۇلۇش تۇراتتى. □
3 ئۇ مېنى شۇ يەرگە ئاپاردى؛ مانا قولىدا كاناپ تانىسى ۋە ئۆلچەم خادىسىنى تۇتقان، مىسىنىڭ كۆرۈنۈشىدە بولغان
بىر كىشى؛ ئۇ دەرۋازىدا تۇراتتى.
4 بۇ كىشى ماڭا: »ئىنسان ئوغلى، كۆزلىرىڭ بىلەن كۆرۈپ، قۇلىقىڭ بىلەن ئاڭلاپ، كۆڭلۈڭنى مەن ساڭا
كۆرسىتىدىغان بارلىق ئىشلارغا باغلىغىن؛ چۈنكى بۇنىڭ ساڭا كۆرسىتىلىشى ئۈچۈن سەن مۇشۇ يەرگە ئېلىپ
كېلىندىڭ. ئىسرائىل جەمەتىگە بارلىق كۆرگىنىڭنى ئايان قىل.«
5 ۋە مانا، ئىبادەتخانىنىڭ ھەممە تەرىپىدە تام بار ئىدى. ئۇ كىشىنىڭ قولىدا ئالتە گەزلىك ئۆلچەم خادىسى بار
ئىدى؛ شۇ چاغدىكى »بىر گەز« بىر گەز بىر ئالىقانغا توغرا كېلەتتى. ئۇ تامنىڭ كەڭلىكىنى ئۆلچىدى، بىر »خادا«
چىقتى؛ ئېگىزلىكى بولسا، بىر »خادا« چىقتى.□

□ **39:25 »تۆز... ئوتلۇق قىزغىنلىقىم«** ـ ئىبارىنى تىلدا »تۆز... ھەستىم.«

■ **39:29** يو. 1:3□ روس. 172:

□ **40:1 »بىزنىڭ سۈرگۈن بولغانلىقىمىزنىڭ يىگىرمە بەشىنچى يىلى...پەرۋەردىگارنىڭ قولى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمغا قوندى، ۋە ئۇ مېنى شەھەرگە ئاپاردى«** ـ ئەسكەرتىش: يۇ 44-40 بابلاردا تەرجىمىمىزنىڭ يەرلىرىدە ئوقۇرمەنلەرگە يارىدىمى بولسۇن دەپ بەزى ئايەتلەرگە سۈز قوشتۇق. ئۇلار ئەسلىدىكى تېكىستىنىڭ بىر قىسمى بولمىسۇ، ئۇلار تېكىستىنىڭ مەنىسىنى توغرا چۈشىنىشىمىزگە يارىدەم بېرىدۇ. بىز ئادەتتىكىدەك بۇنداق سۈزلەرنى »سۈس قىلدۇق.« **»بىزنىڭ سۈرگۈن بولغانلىقىمىزنىڭ يىگىرمە بەشىنچى يىلى، يىلنىڭ بېشىدا، ئايىنىڭ ئوننىنچى كۈنىدە...«** ـ يۇ ئالامەت كۆرۈنۈش بىرىنچى كۆرۈنۈشتىن 19 يىل كېيىن ئىدى.

■ **40:1** ئەز. 2133:

□ **40:2 »شەھەردەك بىر قۇرۇلۇش تۇراتتى«** ـ ياكى »بىر شەھەرنىڭ قارىسى تۇراتتى.«

□ **40:5 »ئىبادەتخانا«** ـ ئىبرانىي تىلدا پەقەت »تۆي« دېيىلدۇ. مۇشۇ يەردە »ئىبادەتخانا« »مۇقەددەسخانا« (41-□□□) ۋە ئۇنىڭ ھويلىسىنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ. **»ئۇ كىشىنىڭ قولىدا ئالتە گەزلىك ئۆلچەم خادىسى بار ئىدى«** ـ مۇقەددەس كىتابتا ئىشلىتىلگەن » گەز« ئادەمنىڭ قولىنىڭ جەينەكتىن بارماقنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىقى)تەخمىنەن 45 سانتىمېتر(ئىدى. »شۇ چاغدىكى »بىر گەز« بىر گەز بىر ئالىقانغا توغرا كېلەتتى« ـ شۇڭا يۇ بابلاردا

6 ئۇ شەرققە قارايدىغان دەرۋازىغا كېلىپ، ئۇنىڭ پەلەمپەيلىرىگە چىقتى؛ ئۇنىڭ بوسۇغىسىنىڭ كەڭلىكىنى ئۆلچىدى،
ئۇ بىر خادا چىقتى. يەنە بىر تەرىپىنىڭ كەڭلىكى بىر خادا چىقتى.
7 دەرۋازىنىڭ ئىچىدىكى ھەربىر »ئويۇق ئۆي«نىڭ ئۇزۇنلۇقى بىر خادا، كەڭلىكى بىر خادا ئىدى؛ ئويۇق ئۆيلەرنىڭ
ئارىلىقى بەش گەز ئىدى؛ دەرۋازىنىڭ ئىچىدىكى بوسۇغا، يەنى ئىچكىرىگە قارايدىغان دەھلىزنىڭ ئالدىدىكى بوسۇغىنىڭ
ئىككى تەرىپىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئالتە-ئالتە بىر »خادا« چىقتى؛ □
8 ئۇ دەرۋازىنىڭ ئىچكىرىگە قارايدىغان دەھلىزنى ئۆلچىدى، ئۇزۇنلۇقى بىر خادا چىقتى.
9 ئۇ دەرۋازىنىڭ دالىنىنىڭ ئۇزۇنلۇقىنى ئۆلچىدى، سەككىز گەز چىقتى؛ ئۇنىڭ كېشىكىنىڭ يېنىدىكى تامنىڭ
قېلىنلىقى ئىككى گەز چىقتى. مۇشۇ دالان ئىچكىرىگە قارايتتى.
10 شەرققە قارىغان دەرۋازىنىڭ ئىچىدە، ئۇ تەرىپىدە ئۈچتىن، بۇ تەرىپىدە ئۈچتىن ئويۇق ئۆيلەر بار ئىدى. ئۈچىلىسى
ئوخشاش ئۆلچەمدە ئىدى؛ ئۆچ ئۆينىڭ ئىككى يان تېمى ئوخشاش قېلىنلىقتا ئىدى.
11 ئۇ دەرۋازىنى ئۆلچىدى، كەڭلىكى ئون گەز چىقتى؛ ئۇنىڭ جەمئىي ئۇزۇنلۇقى ئون ئۈچ گەز ئىدى. □
12 بۇ ياندىكى ئويۇق ئۆيلەرنىڭ ئالدىدا بىر گەز قېلىنلىقتىكى بىر توسما تام بار ئىدى، ۋە ئۇ ياندىكى ئويۇق ئۆيلەرنىڭ
ئالدىدا بىر گەز قېلىنلىقتا بىر توسما تام بار ئىدى؛ ھەرياندىكى ئويۇق ئۆيلەرنىڭ كەڭلىكى ئالتە گەز ئىدى.
13 ئۇ دەرۋازىنىڭ جەمئىي كەڭلىكىنى، يەنى بۇ تەرەپتىكى ئويۇق ئۆينىڭ ئۆگزىسىنىڭ ئارقا لېۋىدىن ئۇ تەرەپتىكى
ئويۇق ئۆينىڭ ئۆگزىسىنىڭ ئارقا لېۋىغىچە يىگىرمە بەش گەز چىقتى؛ بۇ تەرەپتىكى ئويۇق ئۆينىڭ ئىشىكى بىلەن ئۇ
تەرەپتىكى ئويۇق ئۆينىڭ ئىشىكى بىر-بىرىگە قارىشاتتى.□
14 ئۇ ئىچكى ھويلىغا كىرىش ئېغىزىدىكى تۈۋرۈكلەرنى ئۆلچىدى؛ ئۈلارنىڭ ئېگىزلىكى ئاتمىش گەز چىقتى؛ دەرۋازا
تېمى بۇ ھويلىنىڭ تۈۋرۈكلىرىنى ئوراپ تۇرغاندى. □
15 دەرۋازىنىڭ تۈۋىدىن دالاننىڭ ئىچكى ئېغىزىغىچە ئەللىك گەز چىقتى.
16 ئويۇق ئۆيلەرنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۈدۈل تېمىدا، شۇنداقلا ئويۇق ئۆيلەرنىڭ ئارىلىقىدا، دالاننىڭ يېنىدا ئوخشاشلا
روجەكلەر بار ئىدى؛ مۇشۇ روجەكلەر سىرتىغا قاراپ تاريىپ ماكۇغان ئىدى؛ ھەربىر ئارىلىقتىكى تام-تۈۋرۈكلەرگە
پالما دەرەخلىرى نەققىشلەنگەندى.

سىرتقى ھويلا ـ سىخىمنى كۆرۈڭ

17 ئۇ مېنى سىرتقى ھويلىغا ئاپاردى؛ مانا، كىچىك خانىلار، ۋە سىرتقى ھويلىنى چۆرىدەپ ياسالغان تاش تاختايلىق
سۇپا؛ سۇپىنىڭ ئۈستىگە ئوتتۇز كىچىك خانا سېلىنغان.

ئىشلىتىلگەن »گەز« ئۆنىكۈن ئۆزۈن، تەخمىنەن 53 سانتىمېتر ھېسابلىناتتى.
دەرۋازىسىنىڭ قاناق ئىگىلىكىنى چۈشىنىش ئۈچۈن، توۋەندىكى »كېلىچەكتىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانا«نى كۆرسىتىدىغان سخىملەرنى كۆرۈڭ. **»ئۇ تامنىڭ كەڭلىكىنى ئۆلچىدى، بىر »خادا« چىقتى، ئېگىزلىكى بولسا، بىر »خادا« چىقتى«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولسۇنكى، بىر »خادا« ئالتە گەز ئىدى.
□ **40:7 »ئويۇق ئۆي«** ـ دېمەك، ئالدىنقى تېمى يوق ئۆي. »ئويۇق ئۆي«لەرنىڭ ئالدى كاربدور)دەھلىز(بولاتتى.
□ **40:11 »ئۇ دەرۋازىنى ئۆلچىدى«** ـ مۇشۇ يەردە دەرۋازىنىڭ »كىرىش ئېغىزى«نىڭ سىرتقى تەرىپىنى كۆرسىتىدۇ. دەرۋازانىڭ ئۆزى خېلى ئۇزۇن بولۇپ، ئۈنىڭ »كىرىش ئېغىزى«ى، دەھلىزى)كاربدورى(ۋە »دالان«ى بار ئىدى. سخىمىنىمۇ كۆرۈڭ. **»ئۇنىڭ جەمئىي ئۇزۇنلۇقى«** ـ سىرتقى تام ۋە پەلەمپەينى ئۆز ئىچىگە ئالسا كېرەك.
□ **40:13 »بۇ تەرەپتىكى ئويۇق ئۆينىڭ ئىشىكى بىلەن ئۇ تەرەپتىكى ئويۇق ئۆينىڭ ئىشىكى بىر-بىرىگە قارىشاتتى«** ـ بۇ يەردىكى »ئىشىك«نىڭ نېمىنى كۆرسىتىدىغانلىقىنى بىلەيمىز. بەزى ئالىملار »بالا تام« يا كى »كۆزنەكۈرە« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.
□ **40:14 »كىرىش ئېغىزىدىكى تۈۋرۈكلەر«** ـ يا كى »كىرىش ئېغىزىدىكى مۇنارلار.« **»ئۈلارنىڭ)تۈۋرۈكلەرنىڭ(ئېگىزلىكى ئاتمىش گەز چىقتى؛ دەرۋازا تېمى بۇ ھويلىنىڭ تۈۋرۈكلىرىنى ئوراپ تۇرغاندى«** ـ بۇ ئىككى تۈۋرۈك ئىنتايىن ئېگىزدۇر.
بەزى ئالىملار ئايەتنى »ئۇ دەرۋازىنىڭ ئىچكى »توسما تام«لىرىغا ئۈلارنىڭ ئارىلىق تاملىرىنى قوشۇپ جەمئىي ئۇزۇنلۇقىنى ئۆلچىدى، جەمئىي بولۇپ ئاتمىش گەز ئىدى« دېگەن مەنىدە چۈشىنىدۇ. بىراق)ئۇنداق بولسا(بۇ ئۆلچەم ئىككى تەرەپتىكى ئىچكى »توسما تام«لىرىنىڭ ئارىلىقلىرى بىلەن جەمئىي ئۇزۇنلۇقىنىڭ قوشۇلمىسى بولاتتى. مۇنداق ئۆلچەشنىڭ نېمە ئەھمىيىتى بولسۇن؟

18 بۇ تاش تاختايلىق سۈپا ھويلىدىكى دەرۋازىلارغا تۆتاشقان، ئۇنىڭ كەڭلىكى ئۆلارنىڭ ئۆزۈنلۈقىغا باراۋەر ئىدى؛
بۇ »پەس تاش سۈپا« ئىدى.
19 ئۇ تۆۋەنكى دەرۋازىنىڭ ئىچى تەرىپىدىن ئىچكى ھويلىنىڭ سىرتقى تېمىغىچە بولغان ئارىلىقنى ئۆلچىدى؛ شەرق ۋە
شىمال تەرەپلەرنىكۈى يۈز گەز چىقتى.□

باشقا ئىككى دەرۋازىسى

20 ئاندىن سىرتقى ھويلىغا كىرىدىغان، شىمالغا قارايدىغان دەرۋازىنىڭ ئۆزۈنلۈق ۋە كەڭلىكىنى ئۆلچىدى.
21 ئۇنىڭ بۇ تەرىپىدە ئۈچتىن ئۈيۈق ئۆيى، ئۇ تەرىپىدە ئۈچتىن ئۈيۈق ئۆيى بار ئىدى؛ ئۇنىڭ تۈۋرۈكلىرى، دالانلىرى
بىرىنچى دەرۋازىنىڭكىگە ئوخشاش ئىدى؛ ئۇنىڭ ئۆزۈنلۈقى ئەللىك گەز، كەڭلىكى يىگىرمە بەش گەز.
22 ئۇنىڭ دېرىزىلىرى، دالانلىرى، پالما دەرەخ نەقىشلىرى شەرقتە قارايدىغان دەرۋازىنىڭكىگە ئوخشاش ئىدى؛
كىشىلەر ئۇنىڭ يەتتە باسقۇچلۇق پەلەمپىيى بىلەن چىقاتتى؛ ئۇنىڭ دالىنى ئىچكىرىگە قارايتتى. □
23 ئىچكى ھويلىدا شىمال ۋە شەرقتىكى دەرۋازىلارغا ئۇدۇل بىردىن دەرۋازە تۇراتتى؛ ئۇ دەرۋازىدىن دەرۋازىغىچە
ئۆلچىدى، يۈز گەز چىقتى.
24 ئۇ مېنى جەنۇب تەرەپكە ئاپاردى، مانا، جەنۇبقىمۇ قارايدىغان بىر دەرۋازا بار ئىدى؛ ئۇ ئۇنىڭ تۈۋرۈكلىرى،
دالانلىرىنى ئۆلچىدى، ئۆلار باشقىلىرىغا ئوخشاش ئىدى.
25 دەرۋازىنىڭ ۋە دالىنىنىڭ ئەتراپىدىكى دېرىزىلەر باشقىلىرىغا ئوخشاش ئىدى؛ ئۇنىڭ ئۆزۈنلۈقى ئەللىك گەز،
كەڭلىكى يىگىرمە بەش گەز ئىدى.
26 ئۇنىڭغا چىقىدىغان يەتتە باسقۇچ بار ئىدى؛ ئۇنىڭ دالىنى ئىچكىرىگە قارايتتى؛ ئۇنىڭ تۈۋرۈكلىرىدە پالما دەرىخىنىڭ
نەقشى بار ئىدى، ئۇ تەرەپتە بىرى، بۇ تەرەپتە بىرى بار ئىدى.
27 ئىچكى ھويلىغا كىرىدىغان، جەنۇبقا قارايدىغان بىر دەرۋازا بار ئىدى؛ ئۇ جەنۇبىي تەرەپتە دەرۋازىدىن دەرۋازىغا
ئۆلچىدى، يۈز گەز چىقتى.
28 ئۇ مېنى ئىچكى ھويلىغا جەنۇبىي دەرۋازىدىن ئەكىردى؛ ۋە جەنۇبىي دەرۋازىنى ئۆلچىدى؛ ئۇنىڭ ئۆلچەملىرى
باشقا دەرۋازىلەرنىكىگە ئوخشاش ئىدى.
29 ئۇنىڭ ئۈيۈق ئۆيلىرى، ئارىلىق تاملىرى، دالىنىنىڭ ئۆلچەملىرى باشقىلىرىنىكىگە ئوخشاش ئىدى؛ ئۇنىڭ ۋە
دالىنىنىڭ ئەتراپلىرىدا دېرىزىلەر بار ئىدى؛ ئۇنىڭ ئۆزۈنلۈقى ئەللىك گەز، كەڭلىكى يىگىرمە بەش گەز ئىدى.
30 ئەتراپىدا ئۆزۈنلۈقى يىگىرمە بەش گەز، كەڭلىكى بەش گەز ئەتراپىدا دالىنى بار ئىدى. □
31 ئۇنىڭ دالىنى بولسا سىرتقى ھويلىغا قارايتتى؛ ئۇنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى ئىككى يان تۈۋرۈكىدە پالما دەرەخلەرنىڭ
نەقشى بار ئىدى؛ ئۇنىڭ چىقىش يولىنىڭ سەككىز باسقۇچلۇق پەلەمپىيى بار ئىدى.
32 ئۇ مېنى ئىچكى ھويلىدا شەرق تەرەپكە ئاپاردى؛ ئۇ تەرەپتىكى دەرۋازىنى ئۆلچىدى؛ ئۇنىڭ ئۆلچەملىرى باشقىلىرىغا
ئوخشاش ئىدى.
33 ئۇنىڭ ئۈيۈق ئۆيلىرى، ئارىلىق تاملىرى، دالىنىنىڭ ئۆلچەملىرى باشقىلىرىنىكىگە ئوخشاش ئىدى؛ ئۇنىڭ ۋە
دالىنىنىڭ ئەتراپلىرىدا دېرىزىلەر بار ئىدى؛ ئۇنىڭ ئۆزۈنلۈقى ئەللىك گەز، كەڭلىكى يىگىرمە بەش گەز ئىدى.
34 ئۇنىڭ دالىنى بولسا سىرتقى ھويلىغا قارايتتى؛ ئۇنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ ئۇ ۋە بۇ تەرىپىدىكى تۈۋرۈكىدە پالما
دەرەخلەرنىڭ نەقشى بار ئىدى؛ ئۇنىڭ چىقىش يولىنىڭ سەككىز باسقۇچلۇق پەلەمپىيى بار ئىدى.
35 ئۇ مېنى شىمالىي دەرۋازىغا ئاپاردى، ۋە ئۇنى ئۆلچىدى؛ ئۇنىڭ ئۆلچەملىرى باشقىلىرىغا ئوخشاش ئىدى.

□ 40:19 »تۆۋەنكى دەرۋازىنىڭ ئىچى تەرىپىدىن...« ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، »تۆۋەنكى« مۇشۇ يەردە »جەنۇبىي« دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلدۇ. چۈنكى تۆۋەندە »شەرقىي دەرۋازا« ۋە »شىمالىي دەرۋازا« تىلغا ئېلىنىدۇ، بىراق ئايەتتە »جەنۇبىي دەرۋازا« تىلغا ئېلىنمايدۇ.

□ 40:22 »ئۇنىڭ دېرىزىلىرى...« ـ »دېرىزىلىرى« مۇشۇ يەردە ئۇنىڭ »روجەك«لىرى، يا كى »روجەكلىك دېرىزە«لىرىنى كۆرسىتىدۇ (16-□□□□□□□ كۆرۈڭ). □ 40:30 »ئەتراپىدا ئۆزۈنلۈقى يىگىرمە بەش گەز، كەڭلىكى بەش گەز ئەتراپىدا دالىنى بار ئىدى« ـ ئەينى تېكىستنى چۈشىنىش تەس.

36 ئۇنىڭ ئويۇق تۆيلىرى، ئارىلىق تاملىرى، دالانلىرى باشقىلىرىغا ئوخشاش ئىدى؛ ئەتراپىدا دېرىزىلەر بار ئىدى.
ئۇنىڭ ئۆزۈنلۇقى ئەللىك گەز، ئۇنىڭ كەڭلىكى يىگىرمە بەش گەز ئىدى.
37 ئۇنىڭ دالىنىدىكى تۈۋرۈكلەر سىرتقى ھويلىغا قارايتتى؛ ئۇنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى ئىككى يان تۈۋرۈكىدە پالما
دەرەخلەرنىڭ نەقشى بار ئىدى؛ ئۇنىڭ چىقىش يولىنىڭ سەككىز باسقۇچلۇق پەلەمپىيى بار ئىدى. □
38 ھەربىر دەرۋازا ئىككى تۈۋرۈكنىڭ يېنىدا ئىشىكلىك كىچىك تۆي بار ئىدى؛ تۆلار شۇ تۆيلەردە كۆيدۈرمە
قۇربانلىقلارنى يۇيۇاتتى.
39 دەرۋازىنىڭ دالىندا ئۈياندا ئىككىدىن شىرە، بۇياندا ئىككىدىن شىرە بار ئىدى؛ تۆلار شىرەلەرنىڭ ئۈستىدە
كۆيدۈرمە قۇربانلىق، گۇناھ قۇربانلىقى ۋە ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقلىرىنى سويىدۇ.
40 شىمالىي دەرۋازىنىڭ دالىنىنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى پەلەمپەينىڭ بىر يېنىدا ئىككى شىرە بار ئىدى؛ دالاننىڭ
كىرىش ئېغىزىنىڭ يەنە بىر يېنىدا ئىككى شىرە بار ئىدى.
41 شۇنىڭدەك دەرۋازىنىڭ ئۇ يېنىدا تۆت شىرە، بۇ يېنىدا تۆت شىرە بار ئىدى ـ جەمئىي سەككىز جوزا بار ئىدى؛
تۆلار ئۇلارنىڭ ئۈستىدە قۇربانلىقلارنى سويىدۇ.
42 يەنە تاشتىن يونۇپ ياسالغان، ئۇزۇنلۇقى بىر يېرىم گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز، ئېگىزلىكى بىر گەز كېلىدىغان تۆت
شىرە بار ئىدى؛ تۆلارنىڭ ئۈستىگە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ۋە باشقا قۇربانلىقلارنى سويىدىغان قورال-ئەسۋابلار
قويۇلىدۇ. □
43 دەرۋازا ئىچىدە، تاملىرى ئۈستىگە بىر ئالىقان ئۇزۇنلۇقتىكى جۇپ ئىلمەكلىك كانارلار بېكىتىلگەن. شىرەلەر
ئۈستىگە قۇربانلىق گۆشلىرى قويۇلىدۇ.□

كاھىنلارنىڭ تۆيلىرى

44 ئىچكى ھويلا ئىچىدە ۋە ئىچكى دەرۋازىنىڭ سىرتىدا مەدھىيە ناخشىچىلىرى ئۈچۈن ئىككى كىچىك تۆي بار ئىدى؛
بىرى شىمالىي دەرۋازىنىڭ يېنىدا، جەنۇبقا يۈزلەنگەن؛ يەنە بىرى جەنۇبىي دەرۋازىنىڭ يېنىدا، شىمالغا يۈزلەنگەندى.
45 ئۇ ماڭا: »جەنۇبقا يۈزلەنگەن تۆي كاھىنلار، يەنى ئىبادەتخانىغا مەسئۇللار ئۈچۈندۇر.
46 جەنۇبقا يۈزلەنگەن تۆي كاھىنلار، يەنى قۇربانگاھ ۋەزىپىسىگە مەسئۇللار ئۈچۈندۇر. بۇلار بولسا زادوكنىڭ
جەمەتىنىڭ ئوغۇل پەرزەنتلىرى؛ شۇلارلا لاۋِي جەمەتىدىلەر ئارىسىدىن پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا خىزمەتتە بولۇشقا
كىرەلەيدۇ« ـ دېدى.□
47 ئۇ ھويلىنى ئۆلچىدى؛ ئۇزۇنلۇقى يۈز گەز، كەڭلىكى يۈز گەز، تۆت چاسىلىق ئىدى؛ قۇربانگاھ بولسا مۇقەددەسخانا
ئالدىدا تۇراتتى.□

مۇقەددەس جايىنىڭ دالىنى •••• سىخىمنى كۆرۈڭ

□ 40:37 »ئۇنىڭ دالىنىدىكى تۈۋرۈكلەر ...» ـ يا كى »ئۇنىڭ كىشىكلىرى ...».

□ 40:42 »يەنە تاشتىن يونۇپ ياسالغان، ئۇزۇنلۇقى بىر يېرىم گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز، ئېگىزلىكى بىر گەز كېلىدىغان تۆت شىرە بار ئىدى؛ تۆلارنىڭ ئۈستىگە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ۋە باشقا قۇربانلىقلارنى سويىدىغان قورال-ئەسۋابلار قويۇلىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بۇ تۆت شىرە يونۇلغان تاشتىن ياسالغان، ئۇزۇنلۇقى بىر يېرىم گەز، كەڭلىكى بىر يېرىم گەز، ئېگىزلىكى بىر گەز؛ تۆلارنىڭ ئۈستىگىمۇ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ۋە باشقا قۇربانلىقلارنى سويىدىغان قورال-ئەسۋابلار قويىلىدۇ.« بىراق يۇنداق جوزىلار قوي-كاللىلارنىڭ جەستىنى قويغۇدەك دەرىجىدە چوڭ ئەمەس.

□ 40:43 »دەرۋازا ئىچىدە... كانارلار بېكىتىلگەن. شىرەلەر ئۈستىگە قۇربانلىق گۆشلىرى قويۇلىدۇ« ـ بەزى ئالىملار بۇ شىرەلەر پەقەت شىمالىي دەرۋازىسىدىلا قويۇلغان، دەپ قارايدۇ. بىراق 38-ئايەت »دەرۋازىلار«نى كۆرسىتىدۇ.

□ 40:46 »شۇلارلا لاۋِي جەمەتىدىلەر ئارىسىدىن پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا خىزمەتتە بولۇشقا كىرەلەيدۇ« ـ زادوكلارنىڭ شۇ ئىمتىيازىغا ئىگە بولۇش سەۋەبى 15:44دە ئېيتىلىدۇ.

□ 40:47 »قۇربانگاھ بولسا مۇقەددەسخانا ئالدىدا تۇراتتى« ـ »مۇقەددەسخانا« ھويلا ئىچىدە تۇرىدىغان تۆي؛ ئۇ »مۇقەددەس جاي« ۋە »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نى تۇز ئىچىگە ئالىدۇ.

48 ئۇ مېنى مۇقەددەسخانىنىڭ دالىنغا ئاپاردى، ئۇ دالان ئېغىزىنىڭ ئىككى يېنىدىكى تاملارنىڭ ئۆزۈنلۈقىنى ئۆلچىدى؛
بىر تەرەپتىكىسى بەش گەز، يەنە بىر تەرەپتىكىسى بەش گەز چىقتى؛ دالان ئېغىزىنىڭ ئۆزى ئون تۆت گەز ئىدى؛
دالان ئېغىزىدىكى تامنىڭ ئىچكى تەرىپىنىڭ كەڭلىكى بۇ تەرىپى ئۈچ گەز، ئۇ تەرىپى ئۈچ گەز ئىدى. □
49 دالاننىڭ كەڭلىكى يىگىرمە گەز، ئۆزۈنلۈقى ئون بىر گەز ئىدى؛ ئۇنىڭغا چىقىدىغان پەلەمپەي بار ئىدى؛
تۈۋرۈكىمۇ بار ئىدى، ئۇ يېنىدا بىرى، بۇ يېنىدا بىرى بار ئىدى.□

41

مۇقەددەس جاي، ئەڭ مۇقەددەس جاي •••• ئىخىلارنى كۆرۈڭ

1 ئۇ مېنى مۇقەددەسخانىدىكى مۇقەددەس جاينىڭ ئالدىغا ئاپاردى؛ ئۇ جاينىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى
يان تامنى ئۆلچىدى، ھەر ئىككىسىنىڭ قېلىنلىقى ئالتە گەز چىقتى.
2 كىرىش ئېغىزىنىڭ كەڭلىكى بولسا ئون گەز ئىدى؛ مۇقەددەس جاينىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى توغرا تامنىڭ ئىچكى
تەرىپىنىڭ كەڭلىكىنى ئۆلچىدى، ھەر ئىككىسى بەش گەز چىقتى؛ ئۇ مۇقەددەس جاينىڭ ئۆزۈنلۈقىنى ئۆلچىدى،
قىرىق گەز چىقتى؛ ئۇنىڭ كەڭلىكى يىگىرمە گەز چىقتى.
3 ئۇ ئىچكىرىگە قاراپ ماڭدى، ئەڭ مۇقەددەس جايغا كىرىش ئېغىزىدىكى توغرا تامنىڭ كەڭلىكى ئىككى گەز؛
ئېغىزنىڭ كەڭلىكى ئالتە گەز ئىدى؛ ئىككى تەرەپتىكى توغرا تامنىڭ ئۆزۈنلۈقى بولسا، يەتتە گەز ئىدى. □
4 ئۇ مۇقەددەس جاينىڭ كەينىدىكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نىڭ ئۆزۈنلۈقىنى ئۆلچىدى، يىگىرمە گەز چىقتى؛
كەڭلىكىمۇ يىگىرمە گەز ئىدى. ئۇ ماڭا: »بۇ ئەڭ مۇقەددەس جاي« ـ دېدى.□

»مۇقەددەسخانا«غا يانداش كىچىك خانىلار

5 ئۇ مۇقەددەسخانىنىڭ تېمىنى ئۆلچىدى، قېلىنلىقى ئالتە گەز چىقتى؛ يانداش كىچىك خانىلارنىڭ بولسا، كەڭلىكى
تۆت گەز ئىدى؛ كىچىك خانىلار مۇقەددەسخانىنى چۆرىدەپ سېلىنغانىدى.
6 يېنىدىكى كىچىك خانىلار ئۈچ قەۋەتلىك، بىر-بىرىگە ئۇستىلەكلىك ئىدى، ھەر قەۋەتتە ئوتتۇزدىن خانا بار ئىدى؛
كىچىك خانىلارنىڭ ئىملىرى مۇقەددەسخانىنىڭ تېمىغا چىقىپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئىملار كىچىك خانىلارنىڭ سىرتقى
تېمىغا بېكىتىلگەندى.
7 يۇقىرىلىغانسېرى مۇقەددەسخانىنىڭ ئەتراپىدىكى كىچىك خانىلار كېڭىيىپ بارغانىدى؛ چۈنكى مۇقەددەسخانىنىڭ
ئەتراپىدا قۇرۇلۇش بولغانلىقتىن بىنا ئېگىزلىگەنسېرى خانىلار كېڭەيگەن. شۇ سەۋەبتىن مۇقەددەسخانىمۇ
ئېگىزلىگەنسېرى كېڭەيگەن. تۆۋەندىكى قەۋەتتىن يۇقىرىدىكى قەۋەتكىچە ئوتتۇرىدىكى قەۋەت ئارقىلىق چىقىدىغان
پەلەمپەي بار ئىدى.□

□ 40:48 »دالان ئېغىزىنىڭ ئۆزى ئون تۆت گەز ئىدى« ـ بۇ جۈملە بەزى كونا تېكىستلەردە)بولۇپمۇ كونا گېرېك تىلىدىكى LXX تەرجىمىسىدە(تېپىلمىدى. ئەمەلىيەتتە بايانلىرىنىڭ تولۇق بولۇشى ئۈچۈن مۇشۇنداق بىر جۈملە بولۇشى كېرەك ئىدى.
□ 40:49 »دالاننىڭ ... ئۆزۈنلۈقى ئون بىر گەز ئىدى« ـ بەزى كونا تېكىستلەردە »ئون ئىككى گەز« دېيىلىدۇ.
□ 41:3 »ئۇ ئىچكىرىگە قاراپ ماڭدى، ... كىرىش ئېغىزىدىكى توغرا تامنىڭ كەڭلىكى ئىككى گەز...« ـ ئالىملارنىڭ بۇ 1-3 ئايەتتىكى ئۆلچەملەر توغرۇلۇق باشقا-باشقا چۈشىنىشلىرى بار. ئىخىلىرىمىزنى كۆرۈڭ.
□ 41:4 »ئۇ مۇقەددەس جاينىڭ كەينىدىكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نىڭ ئۆزۈنلۈقىنى ئۆلچىدى، ... ئۇ ماڭا: »بۇ ئەڭ مۇقەددەس جاي« ـ دېدى« ـ ئەزاكىيال كاھىن بولۇپ، »مۇقەددەس جاي«غا كىردى. بىراق »ئەڭ مۇقەددەس جاي«غا كىرمىدى؛ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە پەقەت »باش كاھىن« »ئەڭ مۇقەددەس جاي«غا كىرىشكە ھوقۇقلۇق ئىدى.
□ 41:7 »مۇقەددەسخانىنىڭ ئەتراپىدا قۇرۇلۇش بولغانلىقتىن بىنا ئېگىزلىگەنسېرى خانىلار كېڭەيگەن« ـ مۇشۇ »قۇرۇلۇش« دېگەن سۆز پۈتكۈل »مۇقەددەس كىتاب«تا پەقەت بىر قېتىملا تېپىلىدۇ، شۇڭا ئۇنىڭ مەنىسىنى بېكىتىش تەس. مۇمكىنچىلىكى يەنە بارىكى، ئۇ » كاردىور« يا كى »پەلەمپەي« دېگەن مەنىدە.

8 مەن مۇقەددەسخانىنىڭ ئېگىز ئۆللۈق سۈپىسى بارلىقىنى كۆردۈم، ئۇ ھەم يېنىدىكى كىچىك خانىلارنىڭ ئۆلچىدى؛ ئۇنىڭ ئېگىزلىكى توپتوغرا بىر »خادا« ئىدى، يەنى ئالتە »چوڭ گەز« ئىدى. □
9-10 يېنىدىكى خانىلارنىڭ سىرتقى تېمىنىڭ قېلىنلىقى بەش گەز ئىدى. مۇقەددەسخانىنىڭ يېنىدىكى كىچىك خانىلار بىلەن كاھىنلارنىڭ ھۈجرىلىرى ئارىلىقىدىكى بوش يەرنىڭ كەڭلىكى يىگىرمە گەز ئىدى؛ بۇ بوش يەر مۇقەددەسخانىنىڭ ھەممە تەرىپىدە بار ئىدى.
11 يېنىدىكى كىچىك خانىلارغا كىرىش ئېغىزى بولسا بوش يەرگە قارايتتى؛ بىر كىرىش ئېغىزى شىمالغا، يەنە بىرى جەنۇبقا قارايتتى. سۈپا ئۈستىدىكى خانىلارنى چۆرىدىگەن بوش يەرنىڭ كەڭلىكى بەش گەز ئىدى.
12 غەربكە جايلاشقان، بوش يەرگە قارايدىغان بىنانىڭ ئۆزۈنلۈقى يەتمىش گەز ئىدى؛ بىنانىڭ سىرتقى تېمىنىڭ قېلىنلىقى بەش گەز؛ ئۇنىڭ كەڭلىكى توقسان گەز ئىدى.□

ئىبادەتخانىنىڭ يەنە بەزى تەپسىلاتلىرى

13 ھېلىقى كىشى مۇقەددەسخانىنىڭ ئۆزىنى ئۆلچىدى؛ ئۇنىڭ ئۆزۈنلۈقى يۈز گەز ئىدى. بوش يەرنىڭ كەڭلىكى يۈز گەز ئىدى، بىنانىڭ تاملىرى قوشۇلۇپ جەمئىي كەڭلىكى يۈز گەز ئىدى.
14 مۇقەددەسخانىنىڭ ئالدى تەرىپى ۋە شەرققە جايلاشقان ھويلىسىنىڭ كەڭلىكى يۈز گەز ئىدى. □
15-16 ئۇ مۇقەددەسخانىنىڭ كەينىدىكى بوش يەرگە قارايدىغان بىنانىڭ كەڭلىكىنى، جۈملىدىن ئۇ ۋە بۇ تەرىپىدىكى كاربىدورنى ئۆلچىدى، يۈز گەز چىقتى. مۇقەددەسخانىنىڭ »مۇقەددەس جاي«ى بىلەن ئىچكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي«ى ۋە سىرتقا قارايدىغان دالىنى بولسا، ياغاچ تاختايلار بىلەن بېزەلگەن؛ ئۇنىڭ بوسۇغىلىرى، ئىچىدىكى ئۈچ جايىنىڭ ئەتراپىدىكى روجەكلىرى ھەم دەھلىزلىرى بولسا، بوسۇغىسىدىن تارتىپ ھەممە يەر، پولدىن دېرىزىلەرگىچە ياغاچ تاختايلار بىلەن بېزەلگەن)دېرىزىلەر ئۆزى روجەكلىك ئىدى.(
17-18 دالاندىن ئىچكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي«غىچە بولغان تورۇس، ئىچكى ۋە سىرتقى »مۇقەددەس جاي«نىڭ تاملىرىنىڭ ھەممە يېرى كېرۇب ۋە پالما دەرەخلىرى بىلەن ئۆلچەملىك نەقىشلەنگەندى. ھەر ئىككى كېرۇب ئارىسىدا بىر پالما دەرىخى نەقىشلەنگەندى؛ ھەربىر كېرۇبنىڭ ئىككى يۈزى بار ئىدى. □
19 كېرۇبنىڭ ئىنسان يۈزى بۇ تەرەپتىكى پالما دەرىخى نەقىشىگە قارايتتى؛ شىر يۈزى ئۇ تەرەپتىكى پالما دەرىخى نەقىشىگە قارايتتى؛ پۈتكۈل مۇقەددەسخانىنىڭ ئىچكى ھەممە تەرىپى شۇنداق ئىدى؛
20 دالاننىڭ پولدىن تارتىپ تورۇسغىچە، شۇنىڭدەك »مۇقەددەس جاي«نىڭ تاملىرىغا كېرۇبلار ۋە پالما دەرەخلىرى نەقىش قىلىنغان.
21 »مۇقەددەس جاي«نىڭ ئىشىك كېشەكلىرى بولسا، تۆت چاسىلىق ئىدى؛ »ئەڭ مۇقەددەس جاي« ئالدىدىكى ئىشىك كېشەكلىرىمۇ ئوخشاش ئىدى.
22 »مۇقەددەس جاي«نىڭ ئېگىزلىكى ئۈچ گەز، ئۇزۇنلۇقى ئىككى گەز بولغان قۇربانگاھى ياغاچتىن ياسالغان؛ ئۇنىڭ بۇرجەكلىرى، يۈزى ۋە تاملىرىنىڭ ھەممىسى ياغاچتىن ياسالغان؛ ھېلىقى كىشى ماڭا: »بۇ بولسا

□ **41:8 »ئۇنىڭ ئېگىزلىكى توپتوغرا بىر »خادا« ئىدى، يەنى ئالتە »چوڭ گەز« ئىدى«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولىدۇكى، »چوڭ گەز« »بىر گەزگە قوشۇلغان بىر ئالىقان« (525 5:40□□) مىللىمېتر ئەتراپىدا.(

□ **41:12 »بىنانىڭ ئۆزۈنلۈقى يەتمىش گەز ئىدى... ئۇنىڭ كەڭلىكى توقسان گەز ئىدى«** ـ بۇ بىنانىڭ كەڭلىكى ۋە ئۆزۈنلۈقى »ئىچكى كەڭلىكى« ۋە »ئىچكى ئۆزۈنلۈقى«نى كۆرسەتسە كېرەك. ئېھتىمىزدا شۇنداق قىياس قىلىمىز. باشقا ئىنگلىيىشتىمۇ ئېھتىمىزدا كۆرسىتىلىدۇ.

□ **41:14 »شەرققە جايلاشقان ھويلىسى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا » شەرققە جايلاشقان بوش يەر.« □ **41:17-18 »ئىچكى ۋە سىرتقى »مۇقەددەس جاي«« ـ** دېمەك، »مۇقەددەس جاي« ۋە »ئەڭ مۇقەددەس جاي.«

پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرىدىغان شىرەدۇر« ـ دېدى.□
23 مۇقەددەسخانىنىڭ »مۇقەددەس جاي« ھەم »ئەڭ مۇقەددەس جاي«نىڭ ھەربىرىنىڭ قوش قاناتلىق ئىشىكى
بار ئىدى.
24 ھەربىر قانىتىنىڭ ئىككى قاتلىمى بار ئىدى؛ بۇ ئىككى قاتلام قاتلىناتتى؛ بۇ تەرەپتىكى قانىتىنىڭ ئىككى قاتلىمى
بار ئىدى؛ ئۇ تەرەپتىكىسىنىڭمۇ ئىككى قاتلىمى بار ئىدى.
25 ئۇلارنىڭ ئۈستىگە، يەنى »مۇقەددەس جاي«نىڭ ئىشىكلىرى ئۈستىگە، تاملارنىڭ ئۈستىنى نەقىشلىگەندەك،
كېرۇبلار ۋە پالما دەرەخلىرى نەقىشلەنگەندى؛ سىرتقى دالاننىڭ ئالدىدا ياغاچتىن ياسالغان بىر ئايۋان بار ئىدى.
26 دالاننىڭ ئۇ ۋە بۇ تەرىپىدە روجەكلەر ۋە پالما دەرەخ نەقىشلىرى بار ئىدى. مۇقەددەسخانىنىڭ يېنىدىكى كىچىك
خانىلار ۋە ئالدىدىكى ئايۋاننىڭ شەكلىمۇ شۇنداق ئىدى.

42

سىرتقى ۋە ئىچكى ھويلا ئارىسىغا جايلاشقان كاھىنلارنىڭ ئۆيلىرى •••• سېخىملارنى كۆرۈڭ

1 ئۇ مېنى سىرتقى ھويلىغا، شىمال تەرىپىگە ئاپاردى؛ ئۇ مېنى يەنە »بوش يەر« گە تۇتاشقان، ئىبادەتخانىنىڭ شىمالي
تۈدۈلىغا جايلاشقان كىچىك خانىلارغا ئاپاردى.
2 خانىلارنىڭ جەمئي ئۇزۇنلۇقى يۈز گەز ئىدى؛ ئۇلارنىڭ كىرىش يولى شىمالغا قارايتتى؛ خانىلارنىڭ جەمئي
كەڭلىكى ئەللىك گەز ئىدى.
3 خانىلار ئىچكى ھويلىغا تەۋە يىگىرمە گەز كەڭلىكتىكى »بوش يەر« گە قارايتتى، شۇنداقلا سىرتقى ھويلىغا تەۋە
»تاش تاختايلىق سۇپا«نىڭ تۈدۈلدا ئىدى. ئۈچ قەۋەتلىك خانىلارنىڭ كاردورىنىڭ بىر تەرىپىدىكى خانىلار يەنە
بىر تەرىپىدىكى خانىلارنىڭ تۈدۈلدا ئىدى.
4 خانىلارنىڭ ئالدىدا ئون گەز كەڭلىكتە، يۈز گەز ئۇزۇنلۇقتا بىر كاردور بار ئىدى. خانىلارنىڭ ئىشىكلىرى
شىمالغا قارايتتى؛ □
5 يۇقىرىدىكى خانىلار تۆۋەندىكى ۋە ئوتتۇرىسىدىكى ئۆيلەردىن تار ئىدى؛ چۈنكى كاردورلار كۆپ ئورۇننى
ئىگىلىۋالغانىدى.
6 خانىلار ئۈچ قەۋەتلىك ئىدى؛ بىراق ھويلىغا تۇتاش خانىلارنىڭكىدەك تۈۋرۈكلىرى بولمىغاچقا، ئۈچىنچى
قەۋەتتىكى خانىلار ئاستىنقى قەۋەتتىكى ۋە ئوتتۇرىدىكى خانىلاردىن تار ئىدى.□
7 سىرتتىكى خانىلارنىڭ يېنىدىكى، يەنى ھويلىنى خانىلاردىن ئايرىپ تۇرىدىغان سىرتقى تامنىڭ ئۇزۇنلۇقى ئەللىك
گەز ئىدى.
8 سىرتقى ھويلىغا تۇتاشقان خانىلارنىڭ بولسا، جەمئي ئۇزۇنلۇقى ئەللىك گەز ئىدى؛ مانا، مۇقەددەسخانىغا قارايدىغان
تەرىپىنىڭ ئۇزۇنلۇقى يۈز گەز ئىدى.

□ 41:22 »»مۇقەددەس جاي«نىڭ ئېگىزلىكى ئۈچ گەز، ئۇزۇنلۇقى ئىككى گەز بولغان قۇربانگاھى ياغاچتىن ياسالغان...« ـ بۇ »قۇربانگاھ« بەلكىم قۇربانلىقلارنىڭ ئۈزىى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا »مۇقەددەس نان« قويۇلۇش ئۈچۈن ياسىلىدۇ؛ چۈنكى ئاخىردا »بۇ بولسا پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا تۇرىدىغان شىرەدۇر« دېيىلىدۇ.
□ 42:4 »خانىلارنىڭ ئالدىدا ئون گەز كەڭلىكتە، يۈز گەز ئۇزۇنلۇقتا بىر كاردور بار ئىدى« ـ بىز مۇشۇ يەردە گرېك تەرجىمىسى (LXX) ۋە »پېشىتتا«نىڭ تېكىستىگە ئەگىشىپ، »يۈز گەز« دەپ تەرجىمە قىلىمىز. ...» خانىلارنىڭ ئىشىكلىرى شىمالغا قارايتتى« ـ پۈتۈن ئايەتتىكى ئەينى تېكىستنى چۈشىنىش تەس. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ھەر قەۋەتتە ئىككى كاردور بار؛ شۇنىڭ بىلەن ھەربىر خانا كاردورغا، يەنى »شىمالغا« قارايتتى.
□ 42:6 »...□□□□□□□ تۇتاش خانىلارنىڭكىدەك تۈۋرۈكلىرى بولمىغاچقا، ئۈچىنچى قەۋەتتىكى خانىلار ئاستىنقى قەۋەتتىكى ۋە ئوتتۇرىدىكى خانىلاردىن تار ئىدى» ـ بۇ جۈملىنىڭ مەنىسىنى ئىبارىنى تىلدا چۈشىنىش تەس. بىنادىكى تۈۋرۈكلەرنىڭ قانداق ئورۇنلاشتۇرۇلغانلىقى ئېنىق ئەمەس.

9 بۇ خانىلار ئاستىدا، سىرتقى ھويلىدىن كىرىدىغان، شەرق تەرەپكە قارايدىغان بىر كىرىش يولى بار ئىدى.□
10 ئىبادەتخانىنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدە، شەرقىي تەرىپىگە قارايدىغان ئىچكى ھويلىدىكى تامنىڭ كەڭلىكى بىلەن تەڭ
بولغان، »بوش يەر« گە تۇتاشقان، ئىبادەتخانىنىڭ ئۆزىگە قارايدىغان خانىلار بار ئىدى؛
11 ئۇلارنىڭ ئالدىدىمۇ بىر كاردور بار ئىدى؛ ئۇلار شىمالغا قارايدىغان خانىلارغا ئوخشايتتى. ئۇلارنىڭ ئۇزۇنلۇقى
ۋە كەڭلىكى، بارلىق چىقىش يوللىرى، شەكلى ۋە ئىشىكلىرى ئوخشاش ئىدى.
12 جەنۇبقا قارايدىغان بىر يۇرۇش خانىلارنىڭ ئىشىكى ئالدىدىكى كاردورنىڭ بېشىدا بىر كىرىش يولى بار ئىدى؛
بۇ كىرىش يولىمۇ شەرققە قارايدىغان تامنىڭ يېنىدا ئىدى.
13 ۋە ئۇ ماڭا: »ئىبادەتخانىنىڭ ھويلىدىكى »بوش يەر« گە تۇتاشلىق بۇ شىمالىي ۋە جەنۇبىي يۇرۇش خانىلار بولسا،
مۇقەددەس خانىلاردۇر؛ پەرۋەردىگارغا يېقىنلىشالايدىغان كاھىنلار شۇ يەرلەردە »ئەڭ مۇقەددەس ھەدىيەلەر«نى
يەيدۇ. ئۇلار شۇ يەرلەردە »ئەڭ مۇقەددەس ھەدىيەلەر«نى، يەنى ئاشلىق ھەدىيەلەرنى، گۇناھ قۇربانلىقلىرىنى ۋە
ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقلىرىنى قويىدۇ؛ چۈنكى شۇ يەرلەر مۇقەددەستۇر.
14 كاھىنلار خۇدا ئالدىغا كىرگەندىن كېيىن، ئۇلار »مۇقەددەس جاي«دىن بۇۋاستە سىرتقى ھويلىغا چىقمايدۇ،
بەلكى شۇ يەرگە خىزمەت كىيىمىنى سېلىپ قويىدۇ، چۈنكى بۇ كىيىملەر مۇقەددەستۇر. ئۇلار پەقەت باشقا
كىيىملەرنى كىيىپ، ئاندىن جامائەت تۇرغان يەرگە چىقىدۇ« ـ دېدى.□
15 ئۇ شۇنداق قىلىپ ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكى كۆڭىنى ئۆلچىگەندىن كېيىن، ئۇ مېنى شەرققە قارايدىغان دەرۋازىدىن
چىقاردى ۋە ئەتراپىدىكى تامنى ئۆلچىدى.
16 ئۇ شەرقىي تەرىپىنى ئۆلچەم خادىسى بىلەن ئۆلچىدى؛ ئۇ بەش يۈز خادا چىقتى. □
17 ئۇ شىمالىي تەرىپىنى ئۆلچەم خادىسى بىلەن ئۆلچىدى؛ ئۇ بەش يۈز خادا چىقتى.
18 ئۇ جەنۇبىي تەرىپىنى ئۆلچەم خادىسى بىلەن ئۆلچىدى؛ ئۇ بەش يۈز خادا چىقتى.
19 ئۇ غەربىي تەرىپىگە بۇرۇلۇپ، ئۆلچەم خادىسى بىلەن ئۆلچىدى؛ ئۇ بەش يۈز خادا چىقتى.
20 ئۇ تۆت تەرىپىنى ئۆلچىدى؛ ئەتراپىدا ئاۋام بىلەن پاك-مۇقەددەس بولغان جايلارنى ئايرىپ تۇرىدىغان، ئۇزۇنلۇقى
بەش يۈز خادا، كەڭلىكى بەش يۈز خادا تام بار ئىدى.

43

پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرپى يېرۇسالېمغا قايتىپ كېلىدۇ

1 ئۇ مېنى دەرۋازىغا، يەنى شەرققە قارايدىغان دەرۋازىغا ئاپاردى؛
2 مانا، ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنىڭ شان-شەرپى شەرق تەرەپتىن كەلدى؛ ئۇنىڭ ئاۋازى ئۇلۇغ سۈلارنىڭ شارقىرىغان
ساداسىدەك ئىدى؛ يەر يۈزى ئۇنىڭ شان-شەرپى بىلەن يورۇتۇلدى.

□ 42:9 **...» سىرتقى ھويلىدىن كىرىدىغان، شەرق تەرەپكە قارايدىغان بىر كىرىش يولى بار ئىدى«** ـ بۇ بىنادىن ئىچكى ھويلىغا كىرىدىغان بىر يولمۇ بولۇش كېرەك (13-□ 14-ئايەت ۋە 19:44-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.)

□ 42:14 **»كاھىنلار ... شۇ يەرگە خىزمەت كىيىمىنى سېلىپ قويىدۇ...«** ـ »شۇ يەر« يۇقىرىدا تەسۋىرلەنگەن »يۇرۇش خانىلار«نى كۆرسىتىش كېرەك (19:44-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئىچكى ھويلىنىڭ ئۆزىدە كىيىم-كېچەكنى ئالماشتۇرۇش مۇۋاپىق ئەمەستۇر.

□ 42:16 **»ئۇ شەرقىي تەرىپىنى ئۆلچەم خادىسى بىلەن ئۆلچىدى؛ ئۇ بەش يۈز خادا چىقتى«** ـ ئىبادەتخانىدىكى »سىرتقى ھويلا«نىڭ ئۆزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى بەش يۈز گەز ئىدى)ھېسابلاشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن سېخىملارنى كۆرۈڭ.(يۇنىكۇغا قارىغاندا، سىرتقى ھويلا تېمىنىڭ سىرتىدا يەنە بىر چوڭ توسما تام بولسا كېرەك. شۇنداق بولغاندا، بۇ ئىبادەتخانا ئىنتايىن چوڭ بولغان بولىدۇ. تەخمىنەن ئۆزۇنلۇقى ۋە كەڭلىكى بىر كىلومېتردىن ئېشىشى مۇمكىن. گېرىك تەرجىمىسى (LXX)نىڭ تېكىستىنە »بەز يۈز گەز« دېيىلىدۇ.

3 مەن كۆرگەن بۇ ئالامەت كۆرۈنۈش بولسا، ئۇ شەھەرنى ھالاك قىلىشقا كەلگەن قېتىمدا كۆرگەن ئالامەت
كۆرۈنۈشتەك بولدى؛ ئالامەت كۆرۈنۈشلەر يەنە مەن كېۋار دەريىسى بويىدا تۇرۇپ كۆرگەن ئالامەت
كۆرۈنۈشتەك بولدى؛ مەن دۇم يىقىلدىم. ■

4 پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى شەرققە قارايدىغان دەرۋازا ئارقىلىق ئىبادەتخانىغا كىردى؛
5 روھ مېنى كۆتۈرۈپ، ئىچكى ھويلىغا ئاپاردى؛ مانا، پەرۋەردىگارنىڭ شان-شەرىپى ئىبادەتخانىنى تولدۇردى.□ ■
6 ھېلىقى كىشى يېنىمدا تۇرغاندا، ئىبادەتخانىنىڭ ئىچىدىن بىرسىنىڭ سۆزلىگەن ئاۋازىنى ئاڭلىدىم؛
7 ئۇ ماڭا: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، بۇ مېنىڭ تەختىم سېلىنغان جاي، مەن ئاياغ باسىدىغان، مەن ئىسرائىللار ئارىسىدا
مەڭگۈگە تۇرىدىغان جايدۇر؛ ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەر ـ ئۇلارنىڭ تۆزلىرى ياكى پادىشاھلىرى بۇزۇقلۇق بىلەن ياكى
»يۇقىرى جايلار«دا پادىشاھنىڭ جەسەتلىرى بىلەن مېنىڭ پاك-مۇقەددەس نامىمنى يەنە ھېچ بۇلغىمايدۇ. □ ■
8 ئۇلار تۆز بوسۇغىسىنى مېنىڭ بوسۇغىمنىڭ يېنىغا، ئىشىك كېشىكىنى مېنىڭ ئىشىك كېشىكىمنىڭ يېنىغا سالغان،
ئۇلار بىلەن مېنى پەقەت بىر تاملا ئايرىپ تۇراتتى، ئۇلار مېنىڭ پاك-مۇقەددەس نامىمنى يىرگىنچلىكلىرى بىلەن
بۇلغىغان. شۇڭا مەن غەزىپىم بىلەن ئۇلارنى يوقىتىۋەتتىم.
9 ئەمدى ھازىر ئۇلار بۇزۇقلۇقىنى، پادىشاھلارنىڭ جەسەتلىرىنى مەندىن يىراق قىلسۇن؛ ۋە مەن ئۇلار ئارىسىدا
مەڭگۈگە تۇرىمەن.
10 ـ ئەمدى سەن، ئى ئىنسان ئوغلى، ئىسرائىل جەمەتىنىڭ تۆز قەبىھلىكلىرىدىن خىجالەت بولۇشى ئۈچۈن بۇ ئۆينى
ئۇلارغا كۆرسىتىپ بەرگىن، ئۇلار كاللىسىدا ئىبادەتخانىنى ئۆلچەپ باقسۇن.
11 ئەگەردە ئۇلار تۆز قىلغانلىرىدىن خىجىل بولسا، ئەمدى سەن مۇشۇ ئۆينىڭ شەكلىنى، ئۈنۈمىنى، چىقىش
يوللىرىنى، كىرىش يوللىرىنى ۋە بارلىق لايىھىسىنى ۋە بارلىق بەلگىلىمىلىرىنى ـ شۇنداق، بارلىق شەكلىنى ۋە بارلىق
قانۇنلىرىنى ئايان قىلىپ بەرگىن؛ ئۇلارنىڭ پۈتكۈل شەكلىنى ئېسىدە تۇتۇشى ھەم ئۇنىڭ بەلگىلىمىلىرىگە ئەمەل قىلىشى
ئۈچۈن، ئۇنى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىغا يازغىن.
12 ئىبادەتخانىنىڭ قانۇنى شۇنداق بولىدۇ: ئۇ تۇرغان تاغنىڭ چوققىسىنىڭ بېكىتىلگەن پاسىلغىچە بولغان دائىرىسى
»ئەڭ مۇقەددەس« بولىدۇ؛ مانا، بۇ ئىبادەتخانىنىڭ قانۇنىدۇر.

ئىبادەتخانىدا قىلىدىغان ئىبادەتنىڭ بەلگىلىمىلىرى ـ قۇربانگاھ •••• سېخىمنى كۆرۈڭ

13 قۇربانگاھنىڭ »چوڭ گەز«دە ئۆلچەنگەن ئۆلچەملىرى شۇنداق ئىدى: ـ بۇ گەز بولسا بىر گەز قوشۇلغان بىر
ئالقان بولىدۇ. قۇربانگاھنىڭ ئەتراپىدىكى ئۇلىنىڭ ئېگىزلىكى بىر گەز، كەڭلىكى بىر گەز، ئەتراپىدىكى گىرۋىكى
بولسا بىر ئالقان ئىدى. مانا بۇ قۇربانگاھنىڭ ئۇلى ئىدى. □
14 ئۇنىڭ ئۇلىدىن ئاستىنقى تەڭچىگىچە ئىككى گەز، كەڭلىكى بىر گەز ئىدى؛ بۇ »كىچىك تەڭچە«دىن »چوڭ
تەڭچە« گىچە تۆت گەز، كەڭلىكى بىر گەز ئىدى؛
15 قۇربانگاھنىڭ ئوت سۇپىسىنىڭ ئېگىزلىكى تۆت گەز ئىدى؛ ئوت سۇپىسىدا تۆت مۇڭگۈز چوڭقۇيىپ چىقىپ
تۇراتتى.

■ 43:3 ئەز. 1:4□ 48:
□ 43:5 »روھ مېنى كۆتۈرۈپ،...« ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى، ئەلۋەتتە.
■ 43:5 ئەز. 3□14: ئەز. 2411:
□ 43:7 »پادىشاھلارنىڭ جەسەتلىرى بىلەن مېنىڭ پاك-مۇقەددەس نامىمنى يەنە ھېچ بۇلغىمايدۇ« ـ ئىسرائىللار قەدىمكى زامانلاردا بەلكىم پادىشاھلىرىنى »يۇقىرى جايلار«دا دەپنە قىلىپ شۇ يەرلەرنى تاۋاپگاھلار قىلىۋالغان. بەزى ئالىملار »جەسەتلىرى«نى »ئابىدە تاشلىرى« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.■ 43:7 يەر. 1816:□ 43:13 »مانا بۇ قۇربانگاھنىڭ ئۇلى ئىدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »قۇربانگاھنىڭ ئېگىزلىكى تۆۋەندە: ـ...«

16 قۇربانگاھنىڭ ئوت سۇپىسىنىڭ تۆزۈنلۈقى ئون ئىككى گەز، كەڭلىكى ئون ئىككى گەز بولۇپ، ئۇ تۆت چاسىلىق
ئىدى.
17 يۇقىرى تەڭچىگچىمۇ تۆت چاسىلىق ئىدى، تۆزۈنلۈقى ئون تۆت گەز، كەڭلىكى ئون تۆت گەز؛ ئەتراپىدىكى
گىرۋىكى بولسا يېرىم گەز ئىدى؛ ئاستىنىڭ كەڭلىكى بىر گەز ئىدى؛ ئۇنىڭغا چىقىدىغان پەلەمپەيى شەرقتە قارايتتى.
18 ئۇ ماڭا شۇنداق دېدى: ـ ئى ئىنسان ئوغلى، رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: بۇ قۇربانگاھ ئۈستىگە كۆيدۈرمە
قۇربانلىقلارنى سۈنۈش ۋە ئۈستىگە قان سېپىش ئۈچۈن ئۇنى ياسىغان كۈندە، شۇلار ئۇنىڭ بەلگىلىرى بولىدۇ:
19 سەن لاۋۋىي قەبىلىسىدىن بولغان، يەنى مېنىڭ خىزمىتىمدە بولۇش ئۈچۈن ماڭا يېقىنلاشقان زادوك
نەسلىدىكىلەردىن بولغان كاھىنلارغا گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە ياش بىر تورپاقنى بېرىسەن؛
20 سەن ئۇنىڭ قېنىدىن ئازراق ئېلىپ قۇربانگاھنىڭ مۈڭگۈزلىرىگە، چوڭۇق تەڭچىنىڭ تۆت بۇرجىكىگە ھەم
ئەتراپىدىكى گىرۋەكلىرى ئۈستىگە سۈرىسەن؛ شۇنىڭ بىلەن سەن ئۇنى پاكىزلاپ ۋە ئۇنىڭغا كافارەت قىلىسەن.□
21 سەن گۇناھ قۇربانلىقى بولغان تورپاقنى ئېلىپ ئۇنىڭ جەسىتىنى »مۇقەددەس جاي«نىڭ سىرتىدا بولغان،
ئىبادەتخانىدىكى ئالاھىدە بېكىتىلگەن جايدا كۆيدۈرىسەن؛
22 ئىككىنچى كۈندە سەن گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بېجىرىم بىر تېكىنى سۈنىسەن؛ ئۇلار قۇربانگاھنى تورپاق
بىلەن پاكلاندۇرغاندەك تېكە بىلەن ئۇنى پاكلايدۇ.
23 سەن ئۇنى پاكلىغاندىن كېيىن، سەن بېجىرىم ياش بىر تورپاق، قوي پادىسىدىن بېجىرىم بىر قوچقارنى سۈنىسەن؛
24 سەن ئۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىغا سۈنىسەن؛ كاھىنلار ئۇلارنىڭ ئۈستىگە تۇز سېپىدۇ ۋە ئۇلارنى
پەرۋەردىگارغا ئاتاپ كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە سۈنىدۇ.
25 يەتتە كۈن سەن ھەر كۈنى گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر تېكىنى سۈنىسەن؛ ئۇلار بېجىرىم ياش بىر تورپاقنى،
قوي پادىسىدىن بېجىرىم بىر قوچقارنىمۇ سۈنىدۇ.
26 ئۇلار يەتتە كۈن قۇربانگاھ ئۈچۈن كافارەت قىلىپ ئۇنى پاكلايدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنى پاك-مۇقەددەس
دەپ ئېلىپىدۇ.
27 بۇ كۈنلەر تۈگىگەندە، سەككىزىنچى كۈنى ۋە شۇ كۈندىن كېيىن، كاھىنلار سىلەرنىڭ كۆيدۈرمە
قۇربانلىقلىرىڭلارنى ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىڭلارنى قۇربانگاھ ئۈستىگە سۈنىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن مەن سىلەرنى قوبۇل
قىلىمەن، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

44

كاھىنلار ۋە ئۇلارنىڭ ۋەزىپىلىرى، ئىمتىيازلىرى

1 ۋە ئۇ مېنى ئىبادەتخانىنىڭ شەرقتە قارايدىغان دەرۋازىسىغا ئاپاردى؛ ئۇ ئېتىكلىك ئىدى.
2 پەرۋەردىگار ماڭا: ـ بۇ دەرۋازا ئېتىكلىك تۇرىدۇ؛ ئۇ ئېچىلمايدۇ، ھېچكىم ئۇنىڭدىن كىرمەيدۇ؛ چۈنكى
پەرۋەردىگار، ئىسرائىلنىڭ خۇداسى ئۇنىڭدىن كىرگەن؛ شۇڭا ئۇ ئېتىكلىك قالىدۇ.
3 پەقەت شاھزادە، شاھزادىلىك سۈپىتى بىلەن شۇ دەرۋازىنىڭ كارىدورىدا ئولتۇرۇپ پەرۋەردىگار ئالدىدا نان
يېيىشكە بولىدۇ؛ ئۇ دەرۋازىنىڭ دالىندىن كىرىدۇ ۋە شۇ يولدىن چىقىدۇ، ـ دېدى.□

□ 43:20 »شۇنىڭ بىلەن سەن ئۇنى پاكىزلاپ ۋە ئۇنىڭغا كافارەت قىلىسەن« ـ » كافارەت قىلىش« توغرۇلۇق »لاۋ.» 3:1 ۋە ئىزاھاتنى، شۇنداقلا »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.

□ 44:3 »ئۇ دەرۋازىنىڭ دالىندىن كىرىدۇ...» ـ دېمەك، شاھزادە شەرقىي دەرۋازىنىڭ كارىدورىغا ھويلا ئارقىلىق دالادىن ئوتۇپ كىرىدۇ. نان يېگەندىن كېيىن ئۇ شۇ يول بىلەن چىقىپ كېتىدۇ.

4 ئۇ مېنى شىمالىي دەرۋازىدىن چىقىرىپ ئىبادەتخانىنىڭ ئالدىغا ئاپاردى؛ مەن كۆردۈم، مانا، پەرۋەردىگارنىڭ
شان-شەرىپى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى تولدۇردى؛ مەن دۈم يىقىلدىم.□
5 پەرۋەردىگار ماڭا شۇنداق دېدى: ـ ئىنسان ئوغلى، مېنىڭ ساڭا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنىڭ بارلىق بەلگىلىرى
ھەم قانۇنلىرى توغرۇلۇق ئېيتىدىغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى كۆڭۈل قويۇپ كۆزۈڭ بىلەن كۆر، قۇلىقىڭ بىلەن ئاڭلا؛
ئىبادەتخانىنىڭ كىرىش يولى ۋە مۇقەددەس جايىنىڭ چىقىش يوللىرىنى كۆڭۈل قويۇپ ئېسىڭدە تۇت.
6 ئاندىن ئاسىيلارغا، يەنى ئىسرائىل جەمەتىگە شۇنداق دېگىن: »رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ يىرگىنچلىك
قىلمىشلىرىڭلارغا بولدى بەس، ئى ئىسرائىل جەمەتى!
7 سىلەر بارلىق يىرگىنچلىك قىلمىشلىرىڭلاردىن سىرت، ماڭا نان، قۇربانلىق مېيى ۋە قېنىنى سۇنغىنىڭلاردا، سىلەر
يات ئادەملەرنى، قەلبىدە خەتنە قىلىنمىغان، تېنىدە خەتنە قىلىنمىغانلارنى مېنىڭ مۇقەددەس جايىمدا، يەنى مېنىڭ
ئۆيۈمدە تۇرۇپ ئۆزۈڭ بۇلغاشقا كىرگۈزدۈڭلار؛ ئۇلار ئەھدەمنى بۇزدى.
8 سىلەر مېنىڭ پاك-مۇقەددەس نەرسىلىرىمگە مەسئۇلىيەت بىلەن سادىق بولماي، بەلكى مۇقەددەس جايىمدا
ئۆزۈڭلارنىڭ ئورنىغا مەسئۇل بولۇشقا يات ئادەملەرنى ئىشقا قويدۇڭلار.«
9 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئىسرائىل ئارىسىدا ئۆزغان يات ئادەملەردىن، يەنى قەلبىدە خەتنە قىلىنمىغان،
تېنىدە خەتنە قىلىنمىغان ھەرقانداق يات ئادەمنىڭ مېنىڭ مۇقەددەس جايىمغا كىرىشىگە بولمايدۇ
10 لېكىن ئىسرائىلنىڭ مەندىن ئېزىپ كېتىشى بىلەن، مەندىن يىراقلىشىپ ئازغان، مەبۇدلىرىغا ئىنتىلگەن لاۋۋىي
جەمەتىدىكىلەر ئۆز قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ؛ □
11 ھالبۇكى، ئۇلار يەنىلا مۇقەددەس ئورنۇمدا، ئۆي دەرۋازىلىرىدا نازارەتچىلىك قىلىدىغان ۋە ئۆي خىزمىتىدە
بولىدىغان خىزمەتكارلار بولىدۇ؛ ئۇلار خەلق ئۈچۈن كۆيدۈرمە ۋە باشقا قۇربانلىقلارنى سويىدۇ؛ ئۇلار خەلقنىڭ
خىزمىتىدە بولۇپ ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ. □
12 ئەمما خەلق مەبۇدلىرىغا چوقۇنغاندا، ئۇلار خەلقنىڭ شۇ ئىشلىرىدا، ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە بولغانلىقى، شۇنىڭ
بىلەن ئىسرائىل جەمەتىنى قەبىھلىككە ئېلىپ بارىدىغان پۇتلىكاشاڭ بولغانلىقى تۈپەيلىدىن، شۇڭا مەن ئۇلارغا قولۇمنى
كۆتۈرۈپ قەسەم ئىچكەنمەنكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ـ ئۇلار قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ.
13 شۇڭا ئۇلار مەن ئۈچۈن كاھىنلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتەشكە مېنىڭ يېنىمغا يېقىن كەلمەيدۇ، ياكى مېنىڭ مۇقەددەس
نەرسىلىرىمگە، »ئەڭ مۇقەددەس« نەرسىلىرىمگە يېقىن كەلمەيدۇ؛ ئۇلار بەلكى ئۆز خجالىتىنى ۋە يىرگىنچلىك
قىلمىشلىرىنىڭ جازاسىنى تارتىشى كېرەك.
14 بىراق مەن ئۇلارنى ئۆيىنىڭ ئۆزىنىڭ مۇلازىمىتىگە، ئۇنىڭ بارلىق خىزمىتىگە ۋە ئۇنىڭدا قىلىنىدىغان بارلىق ئىشلارغا
مەسئۇل قىلىمەن.

زادوك جەمەتىدىكى خۇداغا سادىق بولغان كاھىنلار توغرىسىدا

15 بىراق ئىسرائىل مەندىن ئېزىپ كەتكەندە، ئۆز مۇقەددەس جايىمغا قاراشقا سادىق كاھىنلار، يەنى لاۋىيلار بولغان
زادوكنىڭ ئەۋلادىلىرى ـ ئۇلار خىزمىتىمدە بولۇشقا يېنىمغا يېقىن كېلىدۇ؛ ئۇلار قۇربانلىقلارنىڭ مېيىنى ۋە قېنىنى
سۇنۇشقا مېنىڭ ئالدىمدا تۇرىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
16 ئۇلار مۇقەددەس جايىمغا كىرىدۇ، مېنىڭ خىزمىتىمدە بولۇشقا داستىخىنىمغا يېقىن كېلىدۇ؛ ئۇلار مېنىڭ
تاپشۇرۇقۇمغا مەسئۇل بولىدۇ.

□ 44:4 »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى« ـ يۇنكۇل ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 44:10 ...» ئىسرائىلنىڭ مەندىن ئېزىپ كېتىشى بىلەن، مەندىن يىراقلىشىپ ئازغان، مەبۇدلىرىغا ئىنتىلگەن لاۋۋىي جەمەتىدىكىلەر ئۆز قەبىھلىكىنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ« ـ لاۋۋىي جەمەتىدىكىلەر، يەنى لاۋىيلارنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ خىزمىتى ئۈچۈن ئالاھىدە مەسئۇلىيىتى بولغان. تەپسىلاتلىرى
تەۋراتنىڭ »مىسىردىن چىقىش«، »لاۋىيلار« ۋە »چۆل-بىياۋاندىكى سەپەر« دېگەن قىسىملاردىن تېپىلىدۇ. □ 44:11 »مۇقەددەس ئورنۇم« ـ
مۇشۇ يەردە »مۇقەددەس جاي« ئەمەس، بەلكى يۇنكۇل ئىبادەتخانىنى كۆرسەتسە كېرەك.

17 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلار ئىچكى ھويلا دەرۋازىلىرىدىن كىرگەندە، كاناپ كىيمىنى كىيىشى كېرەك؛ ئىچكى
ھويلا دەرۋازىلىرىدا ياكى مۇقەددەسخانا ئالدىدا خىزمەتتە بولغاندا، ئۇلاردا ھەرقانداق يۇڭدىن بولغان نەرسە بولمايدۇ؛
18 بېشىغا كاناپتىن تىكىلگەن سەللە، بېلىنگۈ تۇۋىنگە كاناپتىن تامبال كىيىدۇ؛ ئۇلار ئادەمنى تەرلىتىدىغان ھېچقانداق
نەرسىنى كىيمەسلىكى كېرەك. □

19 ئۇلار خەلقىنگۈ ئالدىغا سىرتقى ھويلىغا چىققاندا، ئۇلار خىزمەت كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ، ئۇلارنى مۇقەددەس
»كىچىك خانىلار«غا قويۇپ قويىدۇ؛ ئۇلار خەلقىنگۈ بۇ كىيىملىرىنگۈ پاك-مۇقەددەسلىكىگە تېگىپ كېتىپ
زىيانغا ئۇچرىماسلىقى ئۈچۈن باشقا كىيىملەرنى كىيىشى كېرەك. □

20 ئۇلار چاچلىرىنى چۈشۈرۈۋەتمەسلىكى، ياكى چاچلىرىنى ئۆزۈن قويۇۋەتمەسلىكى لازىم؛ ئۇلار پەقەت قىسقا چاچ
قويۇشى كېرەك.

21 ئىچكى ھويلىغا كىرگەندە ھېچقايسى كاھىن شاراب ئىچمەسلىكى كېرەك.

22 ئۇلار تۇل ياكى ئاجراشقان ئايالنى ئۆز ئەمرىگە ئالماسلىقى كېرەك؛ ئۇلار ئىسرائىل نەسلىدىن بولغان پاك قىزنى،
ياكى كاھىندىن تۇل قالغان ئايالنى ئېلىشقا بولىدۇ.■

23 ئۇلار خەلقىمگە پاك-مۇقەددەس بىلەن ئادەتتىكى پەرقىنى ئۆگىتىدۇ؛ ئۇلارغا ھالال بىلەن ھارامنى قانداق پەرق
ئېتىشنى كۆرسىتىدۇ.

24 ئەرز-دەۋالاردا ئۇلار ھۆكۈم چىقىرىش ئورنىدا بولىدۇ؛ ئۇلار بۇلارنىڭ ئۈستىگە ئۆز ھۆكۈملىرىم بويىچە ھۆكۈم
چىقىرىدۇ؛ مەن بېكىتكەن بارلىق ھېيت-بايراملىرىم ئوغرىسىدىكى قانۇن-بەلگىلىمىلىرىمنى ئۈتىدۇ؛ ئۇلار مېنىڭ »شابات
كۈنى«لىرىمنى پاك-مۇقەددەس دەپ ئەتىۋارلىشى كېرەك.

25 ئۆزىنى ناپاك قىلماسلىقى ئۈچۈن ئۇلار ئۆلۈكنىڭ يېنىغا ھېچ بارماسلىقى كېرەك؛ ھالبۇكى، ئۆلگەن ئاتىسى،
ئانىسى، ئوغلى، قىزى، ئاكا-ئۆكىسى ياكى ئېرى يوق ئاچا-سىڭلىسى ئۈچۈن ئۇلار ئۆزىنى ناپاك قىلىشقا بولىدۇ.

26 ئۆزىنى پاكلاندۇرغاندىن كېيىن، ئۈنىڭغا يەنە يەتتە كۈن سانىلىشى كېرەك؛

27 ئۇ مۇقەددەس جايغا كىرگەندە، يەنى مۇقەددەس جايدا خىزمەتتە بولۇشقا ئىچكى ھويلىغا كىرگەن شۇ كۈننىدە،
ئۇ ئۆزىگە ئۈچۈن گۇناھ قۇربانلىقىنى سۇنۇشى كېرەك؛ ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

28 بۇ ئۇلارغا مىراس بولىدۇ: ـ مەن ئۆزۈم ئۇلارغا مىراس بولىمەن؛ سىلەر ئۇلارغا ئىسرائىل زېمىنىدىن ھېچقانداق
ئىگىلىكنى تەقسىم قىلمايسىلەر؛ مەن ئۇلارنىڭ ئىگىلىكى بولىمەن. ■

29 ئۇلار ئاشلىق ھەدىيە، گۇناھ قۇربانلىقى ۋە ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقلىرىدىن يەيدۇ؛ ئىسرائىلدا مەخسۇس خۇداغا
ئاتالغان ھەرقانداق نەرسە ئۇلارنىڭكى بولىدۇ.

30 ئۈنجى چىققان ھەرقانداق مەھسۇلاتلارنىڭ ئېسىلى، بارلىق ۋە ھەرقانداق »كۆتۈرمە ھەدىيە«لەر كاھىنلار
ئۈچۈن بولىدۇ. سىلەر ئارپا-بۇغدىيىڭلارنىڭ ھوسۇلىنىڭ ئۈنجى خېمىرىنى كاھىنغا تەقدىم قىلىشىڭلار كېرەك؛

□ **44:18** »ئۇلار ئادەمنى تەرلىتىدىغان ھېچقانداق نەرسىنى كىيمەسلىكى كېرەك« ـ »تەرلىتىدىغان« ياكى »تەر ئاققۇزىدىغان« كىيىم كاھىنلار ئۈچۈن بولمايدۇ. ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولىدۇكى، ئادەمئاتىىز گۇناھ سادىر قىلغاندىن كېيىن، خۇدا ئۇنىڭغا: »سەن پېشانەڭدىن تەر ئاققۇزۇشۇڭ بىلەن ئىنىڭنى يەيسەن« دەپ لەنەت قىلغاندى. خۇداۋەنىڭ خىزمىتى ئۈنىڭ ئىلتىپاتى، كۆچ-قۇدرىتى بىلەن قىلىنمىسا بولمايدۇ؛ خۇداۋەنىڭ نىجاتىدا ياكى خىزمىتىدە ئادەمنىڭ ئۆز »تىرىشچانلىقى«، ياكى ئىنسانىيەتنىڭ گۇناھىنى ئەسلىتىدىغان »ئاققۇزغان تەر«نىڭ ھېچ ئورنى يوق.

□ **44:19** »ئۇلار خەلقىنگۈ بۇ كىيىملىرىنگۈ پاك-مۇقەددەسلىكىگە تېگىپ كېتىپ زىيانغا ئۇچرىماسلىقى ئۈچۈن باشقا كىيىملەرنى كىيىشى كېرەك« ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولىدۇكى، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئاددىي پۇقرالارنىڭ كاھىنلارنىڭ خىزمەت كىيىملىرىگە تېگىش ھوقۇقى يوق ئىدى. ئۇلار تەگكۈچى بولسا خۇداۋەنىڭ جازاسىغا ئۇچرايتتى. شۇنىڭ بۇ بەلگىلىمە پۇقرالارنى قوغداش ئۈچۈن ئىدى. بىز »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ئىككىنچى بىتىدىكى كاھىنلار ۋە ۋەزىپىلىرى ئۈستىدە توختىلىمىز. ■ **44:22** لاۋ. 13:1421 ■ **44:28** چۈل. 20:18 قان. 118:

شۇنىڭ بىلەن بەخت-بەركەت تۆيۈكلەرگە ئاتا قىلىنىدۇ. □ ■
31 كاھىنلار تۆزلۈگىدىن تۆلگەن، يا كى يىرتقۇچلار بوغۇپ قويغان ھېچقانداق ھايۋان يا كى تۆچار-قاناتلاردىن يېيىشكە بولمايدۇ.■

45

زېمىندىن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ » كۆتۈرمە ھەدىيە« بولغان پارچە يەر •••• 44-:30ئىزاھات، سىخىمنى ۋە خەرىتىنى كۆرۈڭ

1 سىلەر زېمىننى مىراس قىلىپ بۆلۈش ئۈچۈن چەك تاشلاپ تەقسىم قىلغىنىڭلاردا، سىلەر »كۆتۈرمە ھەدىيە« سۈپىتىدە زېمىندىكى مۇقەددەس بىر ئۈلۈشنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ سۈنىسىلەر. ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا، كەڭلىكى يىگىرمە مىڭ خادا بولىدۇ. بۇ پارچە يەر ھەر تەرەپتىكى چىگرىسىغچە مۇقەددەس ھېسابلىنىدۇ. □
2 ئۇ يەردىن بەش مىڭ خادا ئۇزۇنلۇقتىكى، بەش مىڭ خادا كەڭلىكتىكى تۆت چاسىلىق يەر مۇقەددەس جايغا ئايرىلىدۇ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا بوش يەر بولۇش ئۈچۈن ئەللىك گەزلىك كەڭلىكتىكى يەر بۆلۈنىدۇ. □
3 بۇ ئۈلۈشتىن سەن ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا، كەڭلىكى ئون مىڭ خادا بولغان يەرنى تۆۋەپ بۆلىسەن، بۇنىڭ ئىچى مۇقەددەس جاي، ئەڭ مۇقەددەس جاي بولىدۇ.
4 بۇ يەر زېمىننىڭ مۇقەددەس ئۈلۈشى بولىدۇ، ئۇ مۇقەددەس جاينىڭ خىزمىتىدە بولغان، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا يېتىپ كېلىدىغان كاھىنلار ئۈچۈن بولىدۇ، ئۇ ئۆلارنىڭ ئۆيلىرى ئۈچۈن، شۇنداقلا مۇقەددەس جاينىڭ ئورۇنلىشىشى ئۈچۈن مۇقەددەس ئورۇن بولىدۇ.
5 ئۇنىڭدىن سىرت يەنە ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ گەز، كەڭلىكى ئون مىڭ گەز بولغان يەر، ئۇ يىنىڭ خىزمىتىدە بولىدىغان لاۋىيلارنىڭ ئىگىلىكى، يەنى ئۆزلىرى تۇرىدىغان شەھەرلىرى ئۈچۈن بولىدۇ.
6 سىلەر بۇ »كۆتۈرمە ھەدىيە« بولغان مۇقەددەس ئۈلۈشنىڭ يېنىدىن شەھەر ئۈچۈن كەڭلىكى بەش مىڭ خادا، ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا يەرنى بۆلۈپ بېكىتىسىلەر. بۇ پۈتكۈل ئىسرائىل جەمەتى ئۈچۈن بولىدۇ. □
7 شاھزادىنىڭ ئۈلۈشى بولسا، بۇ مۇقەددەس ئۈلۈشنىڭ ئىككى تەرىپىگە تۇتىشىدۇ، شۇنداقلا شەھەرگە تەۋە جاينىڭ ئىككى تەرىپىگە تۇتىشىدۇ، يەنى غەربىي تەرىپى غەربكە قارايدىغان، شەرق تەرىپى شەرققە قارايدىغان ئىككى پارچە يەر بولىدۇ، بۇ پارچە يەرلەرنىڭ جەمئىي ئۇزۇنلۇقى قەبىلىلەرنىڭ ئۈلۈشىنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىلەن پاراللېل بولىدۇ.
8 بۇ يەر شاھزادىنىڭ ئىسرائىل زېمىندىكى ئىگىلىكى بولىدۇ، ۋە مېنىڭ شاھزادىلىرىم خەلقىمنى يەنە ھېچ ئەزمەيدۇ، زېمىن ئىسرائىل جەمەتىگە، قەبىلىلىرى بويىچە بۆلۈپ تەقسىم قىلىنىدۇ.

□ 44:30 »»كۆتۈرمە ھەدىيە«لەر« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە بەزى قۇربانلىقلاردىن ۋە خۇداغا ئاتالغان بەزى باشقا ھەدىيەلەردىن » كۆتۈرمە ھەدىيە«لەرنى مەخسۇس كاھىنلار ئۈچۈن ئايرىش كېرەك ئىدى »)مىس.» 3-2:25نى كۆرۈڭ.(
■ 44:30 مىس. 2:13□ 30:22□29 چۈل. 1118:
■ 44:31 لاۋ. 822:
□ 45:1 »ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا« ـ تەخمىنەن 78 كىلومېتر. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ گەز« ـ)يەنى 13 كىلومېتر(»كەڭلىكى يىگىرمە مىڭ خادا« ـ تەخمىنەن 63 كىلومېتر. بىز مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدىكى LXX تەرجىمىسىگە ئەگىشىمىز. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە مىڭ گەز« ـ)يەنى 10.5 كىلومېتر.(
□ 45:2 »ئۇ يەردىن بەش مىڭ خادا ئۇزۇنلۇقتىكى، بەش مىڭ خادا كەڭلىكتىكى تۆت چاسىلىق يەر مۇقەددەس جايغا ئايرىلىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇ يەردىن بەش مىڭ خادا ئۇزۇنلۇقتا، بەش مىڭ خادا كەڭلىكتە تۆت چاسىلىق يەر مۇقەددەس جايغا ئايرىلىدۇ« دېيىلىدۇ.
□ 45:6 »شەھەر ئۈچۈن« ـ يەنى يېرۇسالېم ئۈچۈن. »كەڭلىكى بەش مىڭ خادا، ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا« ـ يا كى »كەڭلىكى بەش مىڭ گەز، ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ گەز.«

9 رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: ـ بولدى بەس، ئى ئىسرائىل شاھزادىلىرى! جەبىر-زۇلۇم ۋە بۇلاڭ-
تالاڭنى تۆزۈڭلارىدىن نېرى قىلىپ، توغرا ھۆكۈم چىقىرىپ ئادالەت يۈرگۈزۈڭلار، مېنىڭ خەلقىمنى قايتا يېرىدىن
ھەيدىۋەتكۈچى بولماڭلار، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
10 سىلەردە توغرا مىزان، توغرا ئەفاھ، توغرا »بات« بولسۇن. □ ■
11 »ئەفاھ« ۋە »بات« بولسا بىر تۆلچەم بولسۇن، شۇنىڭ بىلەن بات خومىرنىڭ ئوندىن بىرىگە، ئەفاھ خومىرنىڭ
ئوندىن بىرىگە باراۋەر بولسۇن؛ خومىر بولسا ئۇلار ئىككىسى ئۈچۈن تۆلچەم بولسۇن. □
12 بىر شەكەل بولسا يىگىرمە »گەراھ« بولسۇن. يىگىرمە شەكەل، يىگىرمە بەش شەكەل، ئون بەش شەكەل
قوشۇلۇپ سىلەرگە »مىنا« بولىدۇ.□ ■

شاھزادە ئۈچۈن »كۆتۈرمە ھەدىيە«

13 بۇ سىلەرنىڭ شاھزادە ئۈچۈن »كۆتۈرمە ھەدىيە« ئۇلار بولىدۇ؛ بىر »خومىر« بۇغدايدىن ئالتىدىن بىر ئەفاھ
بۇغداي، بىر »خومىر« ئارپىدىن ئالتىدىن بىر ئەفاھ ئارپا سۈنىسىلەر؛
14 زەيتۇن مېيى بولسا، »بات« بىلەن تۆلچىنىدۇ، ھەربىر »كور«دىن ئوندىن بىر بات سۈنىسىلەر)بىر »كور« ئون
»بات« يا كى بىر »خومىر« بولىدۇ، چۈنكى ئون بات بىر خومىر بولىدۇ.(
15 ئىسرائىلنىڭ سۈيى مول يايلاقلىرىدىن، ھەر ئىككى يۈز تۇياق پادىغا بىردىن پاخلان سۈنىسىلەر ـ بۇلار بولسا،
»ئاشلىق ھەدىيە«، »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«، »ئىناقلىق قۇربانلىق«لار بولۇپ، ئىسرائىللار ئۈچۈن كافارەت قىلىش
ئۈچۈن بولىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.
16 زېمىندىكى خەلقنىڭ ھەممىسىنىڭ ئىسرائىلنىڭ شاھزادىسىگە سۈنغان بۇ »كۆتۈرمە ھەدىيە« گە تۇھپىسى بولىدۇ.
17 شاھزادىنىڭ ۋەزىپىسى بولسا، ھېيتلەرگە، »يېڭى ئاي«لارغا، »شابات كۈن«لەرگە، جۈملىدىن ئىسرائىل
جەمەتىنىڭ بارلىق »ئىبادەت سورۇن«لىرىغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، ئاشلىق ھەدىيەلەر ۋە شاراب ھەدىيەلەرنى
تەمىنلەشتىن ئىبارەت؛ ئىسرائىل جەمەتى ئۈچۈن كافارەت ئېلىپ كېلىدىغان گۇناھ قۇربانلىقى، ئاشلىق ھەدىيە،
كۆيدۈرمە قۇربانلىق ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى تەمىنلىگۈچى دەل شۇ بولىدۇ.

ھېيت-بايراملار توغرۇلۇق بەزى بەلگىلىمىلەر

18 رەب پەرۋەردىگار شۇنداق دەيدۇ: ـ بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنىدە سەن بىچىرىم ياش بىر تورپاقنى ئالىسەن،
ئۇنىڭ بىلەن سەن مۇقەددەس جاينى پاكلايسەن.
19 كاھىن بۇ گۇناھ قۇربانلىقىنىڭ قېنىدىن ئېلىپ ئىبادەتخانىنىڭ ئىشىك كېشەكلىرىگە، قۇربانگاھنىڭ يۇقىرى
تەكچىسىدىكى تۆت بۇرجەككە ۋە ئىچكى ھويلىنىڭ دەرۋازىسىنىڭ كىرىش يولىنىڭ كېشەكلىرىگە سۈرىدۇ؛
20 شۇنىڭدەك يولدىن ئازغانلار يا كى نادانلار ئۈچۈن سەن شۇ ئاينىڭ يەتتىنچى كۈنىدە ئوخشاش ئىش قىلىشىڭ
كېرەك؛ شۇنىڭ بىلەن سەن ئىبادەتخانا ئۈچۈن كافارەت قىلىسەن.

□ **45:10** »ئەفاھ« ـ قۇرۇق نەرسىلەرگە تۆلچەم ئىدى، تەخمىنەن 27 لىتر ئىدى. »بات« ـ سۇيۇق نەرسىلەرگە تۆلچەم، ئەفاھقا باراۋەر بولۇپ 27 لىتر ئىدى.

■ **45:10** لاۋ. 3619□35:

□ **45:11** »بات خومىرنىڭ ئوندىن بىرىگە، ئەفاھ خومىرنىڭ ئوندىن بىرىگە باراۋەر بولسۇن« ـ »خومىر«نىڭ ئەسلىي مەنىسى »ئېشەك كۆتۈرەلىگۈدەك يۈك« ئىدى ـ تەخمىنەن 300-220 لىتر.

□ **45:12** »شەكەل« ـ كۆمۈشنىڭ)يا كى ئالتۇننىڭ(تۆلچىمى بولۇپ، 11.4 گرامغا باراۋەر ئىدى. »مىنا« ـ)يا كى »مانەھ«) بىرخىل تەڭگە، 60 شەكەلگە باراۋەر ئىدى. ئەمدى نېمىشقا ئۇنىڭ مۇشۇ يەردە □20» 25 ۋە 15 شەكەل« گە بۆلۈنۈشىنى ئانچە بىلمەيمىز. بەلكىم مۇشۇ بۆلۈنۈشى بىرخىل ئالداڭچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بولۇشى مۇمكىن.

■ **45:12** مىس. 13:30□ لاۋ. 25:27□ چۆل. 473:

21 بىرىنچى ئاينىڭ ئون تۆتىنچى كۈنىدە سىلەر »تۆتۈپ كېتىش« ھېيتى، يەتتە كۈنلۈك بىر ھېيتنى تۆتكۈزىسىلەر؛
پېتىر نانىنى يېيىش كېرەك. ■
22 شۇ كۈنى شاھزادە تۆزى ۋە زېمىندىكى بارلىق خەلق ئۈچۈن گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە بىر توررىقانى سۇندۇ.
23 ھېيتنىڭ يەتتە كۈنىنىڭ ھەربىرىدە تۆ پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى، يەنى يەتتە كۈننىڭ ھەربىردە
يەتتە توررىاق ۋە يەتتە قوچقارنى، ھەممىسىنى بېجىرىم ھالدا سۇندۇ؛ ھەر كۈنى گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن بىر تېكىنى
سۇندۇ.
24 تۆ ھەربىر توررىاققا بىر ئەفاھ ئاشلىق ھەدىيەنى، ھەربىر قوچقارغا بىر ئەفاھ ئاشلىق ھەدىيەنى قوشۇپ سۇندۇ؛
ھەربىر ئەفاھ تۆنغا تۆ بىر خىن زەيتۇن مېيىنى قوشۇپ سۇندۇ. □
25 يەتتىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنىدە باشلانغان ھېيتتا، ھېيتنىڭ يەتتە كۈننىڭ ھەربىردە تۆ مۇشۇنداق گۇناھ
قۇربانلىقلىرى، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، ئاشلىق ھەدىيەلەرنى ۋە زەيتۇن مېيى قاتارلىقلارنى ئوخشاش سۇنۇشى
كېرەك. □ ■

46

»شاباب كۈن«لىرى ۋە »يېڭى ئاي«لار

1 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئىچكى ھويلىنىڭ شەرققە قارايدىغان دەرۋازىسى ئالتە »ئىش كۈنى«دە
ئېتىكلىك بولىدۇ، بىراق شاباب كۈنىدە تۆ ئېچىلىدۇ، ۋە »يېڭى ئاي« بولغان كۈنلىردە تۆ ئېچىلىدۇ. □
2 شاھزادە سىرتتىن شۇ دەرۋازىنىڭ دالىنىنىڭ يولى بىلەن كىرىدۇ، تۆ كىرىش ئېغىزىنىڭ كېشەك تېمى تۈۋىدە تۇرىدۇ؛
كاھىنلار بولسا تۆنىڭ ئۈچۈن كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى، ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى سۇندۇ؛ تۆ دەرۋازىنىڭ بوسۇغىسىدا
سەجدە قىلىدۇ ئاندىن چىقىدۇ؛ بىراق دەرۋازا كەچكىچە ئېتىلمەيدۇ.
3 زېمىندىكى خەلقمۇ شاباب كۈنلىردە ۋە »يېڭى ئاي«لاردا شۇ دەرۋازىنىڭ كىرىش ئېغىزىنىڭ تۈۋىدە تۇرۇپ
پەرۋەردىگار ئالدىدا سەجدە قىلىدۇ.
4 شاباب كۈنىدە شاھزادە پەرۋەردىگارغا سۇنغان قۇربانلىق بولسا ئالتە بېجىرىم پاخلان، بىر بېجىرىم قوچقار بولىدۇ.
5 بۇلارغا قوشۇلىدىغان ئاشلىق ھەدىيەلەر قوچقارغا بىر ئەفاھ، پاخلانلارغا بولسا چامىنىڭ يېتىشچە بولىدۇ؛ ھەربىر
ئەفاھ تۆنغا تۆ بىر خىن زەيتۇن مېيىنى قوشۇپ سۇندۇ.
6 »يېڭى ئاي«نىڭ كۈنىدە تۆ سۇنغان قۇربانلىق ياش بىر بېجىرىم توررىاق، ئالتە پاخلان، بىر قوچقار بولىدۇ؛ تۆلارنىڭ
ھەممىسى بېجىرىم بولىدۇ.
7 بۇلارغا ئاشلىق ھەدىيەلەرنى قۇشۇپ سۇندۇ؛ توررىاققا بىر ئەفاھ، قوچقارغا بىر ئەفاھ، پاخلانلارغا چامىنىڭ
يېتىشچە بولىدۇ؛ ھەربىر ئەفاھ تۆنغا بىر خىن زەيتۇن مېيىنى قوشۇپ سۇندۇ.
8 شاھزادە كىرگەندە، دەرۋازىنىڭ دالىنى بىلەن كىرىدۇ، ۋە شۇ يول بىلەن چىقىدۇ.
9 زېمىندىكى خەلق ھېيت كۈنلىردە بېكىتىلگەن »ئىبادەت سورۇن«لىرىغا پەرۋەردىگار ئالدىغا كىرگەندە، سەجدە
قىلىشقا شىمالىي دەرۋازىدىن كىرگەن كىشى جەنۇبىي دەرۋازىدىن چىقىدۇ؛ جەنۇبىي دەرۋازىدىن كىرگەن كىشى
شىمالىي دەرۋازىدىن چىقىدۇ؛ تۆ كىرگەن دەرۋازىدىن چىقمايدۇ، بەلكى ئۇدۇلىغا مېڭىپ چىقىدۇ.
10 خەلق كىرگەندە شاھزادە تۆلار بىلەن بىللە كىرىدۇ، تۆلار چىققاندا، بىللە چىقىدۇ.

■ **45:21** مىس. 3:12□ 15:23□ لاۋ. 5:23□ چۈل. 3:9□ 17:28□16□ قان. 116: □ **45:24** »بىر خىن زەيتۇن مېيىنى« ـ »بىر خىن« بەلكىم تەخمىنەن 6 لىتر. □ **45:25** »يەتتىنچى ئاينىڭ ئون بەشىنچى كۈنىدە باشلانغان ھېيت« ـ يەنى » كەپىلەر ھېيتى« يا كى » كەپە تىكىش ھېيتى« ■ **45:25** لاۋ. 33:23□ چۈل. 12:29□ قان. 1316: □ **46:1** »شاباب كۈنى« ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »شاباب كۈنى« شەنبە كۈنى، دەم ئېلىش كۈندۈر.

11 ھېيت-بايراملاردا ۋە »ئىبادەت سورۇن«لىردا بولسا، ئۇ قوشۇمچە سۈنغان ئاشلىق ھەدىيەلەر تورپاققا بىر ئەفاھ،
قوچقارغا بىر ئەفاھ، پاخلانلارغا بولسا چامىنىڭ يېتىشچە بولىدۇ، ھەربىر ئەفاھ ئۇنغا ئۇ بىر خىن زەيتۇن مېيىنى
قوشۇپ سۈندۈ.
12 شاھزادە پەرۋەردىگارغا خالىس كۆيدۈرمە قۇربانلىقنى يا كى خالىس ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى سۈنماقچى بولسا،
ئەمدى شەرقتە قارايدىغان دەرۋازا ئۇنىڭ ئۈچۈن ئېچىلىدۇ، شابات كۈنىدە قىلغاندەك، ئۇ ئۆز كۆيدۈرمە قۇربانلىقىنى
ۋە ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىنى سۈنىدۇ، ئۇ قايتىپ چىقىدۇ، چىققاندىن كېيىن دەرۋازا ئېتىلىدۇ.

13 ھەر كۈندە سەن پەرۋەردىگارغا كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە بىر ياشلىق بىجىرىم پاخلانىنى سۈنىسەن؛ سەن
ھەر ئەتىگىنى تەيىارلاپ بېرىسەن.
14 ھەر ئەتىگەندە سەن ئۇنىڭغا قوشۇپ ئاشلىق ھەدىيە، يەنى ئۇندىن ئالتىدىن بىر ئەفاھ ۋە ئۇنىنى مايلاشقا زەيتۇن
مېيىدىن ئۈچتىن بىر ھىن تەيىارلايسەن؛ بۇ پەرۋەردىگارغا ئەبەدىي بەلگىلىمە بىلەن بېكىتىلگەن ئاشلىق ھەدىيە بولىدۇ.
15 ئۇلار ھەر ئەتىگەندە پاخلانىنى، ئۇنىڭ ئاشلىق ھەدىيەسىنى زەيتۇن مېيى بىلەن ئەبەدىي كۆيدۈرمە قۇربانلىق
سۈپىتىدە سۈنىدۇ.

مىراسلار توغرۇلۇق بەزى بەلگىلىمىلەر

16 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ شاھزادە ئۆز مىراسىدىن ئوغۇللىرىنىڭ بىرسىگە سوۋغا قىلغان بولسا، ئەمدى
ئۇ يەنە ئاشۇ ئوغلىنىڭ ئۆز ئوغۇل-ئەجدادلىرى ئۈچۈن بولىدۇ، مىراس يولى بويىچە ئۇ ئۇلارنىڭ ئىگىلىكى بولىدۇ.
17 بىراق ئۇ ئۆز مىراسىدىن ئۇنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ بىرىگە سوۋغا بەرگەن بولسا، ئۇ ئۇنىڭكى »خالاس قىلىش
يىلى«غىچە بولىدۇ، شۇ چاغدا ئۇ شاھزادىگە قايتۇرۇلىدۇ؛ شاھزادىنىڭ مىراسى ئەسلى ئۆز ئوغۇللىرىغىلا مەنسۇپ
بولىدۇ. □
18 ۋە شاھزادە خەلققە جەبىر-زۇلۇم سېلىپ، ئۇلارنى مىراسىدىن ھەيدىۋەتمەيدۇ؛ ئۇ ئوغۇللىرىغا ئۆز ئىگىلىكىدىن
مىراس تەقسىم قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ خەلقىم ئۆز ئىگىلىكىدىن تارقىتىلمايدۇ.

كاھىنلارنىڭ قۇربانلىقلاردىن ئالغان گۆشنى پىشۇرۇشى

19 ئاندىن ھېلىقى كىشى مېنى شىمالغا قارايدىغان، كاھىنلار ئۈچۈن بولغان مۇقەددەس »كىچىك خانىلار«غا
دەرۋازىنىڭ يېنىدىكى كىرىش يولى بىلەن ئاپاردى؛ مانا، ئۇنىڭ غەرب تەرىپىدە مەخسۇس بىر جاي بار ئىدى؛
20 ئۇ ماڭا: »بۇ كاھىنلار ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقلىرىنى ۋە گۇناھ قۇربانلىقلىرىنى قاينىتىدىغان ھەم ئاشلىق
ھەدىيەلەرنى پىشۇرىدىغان جايدۇر؛ بۇ جاينى بېكىتىشتىكى مەقسەت، خەلقنىڭ بۇ ئاشلارنىڭ پاك-مۇقەددەسلىكىگە
تېگىپ كېتىپ زىيانغا ئۇچرىماسلىقى ئۈچۈن، ئۇلار بۇ ئاشلارنى سىرتقى ھويلىغا ئېلىپ چىقمايدۇ. □
21 ئۇ مېنى سىرتقى ھويلىغا ئاپىرىپ، مېنى ھويلىنىڭ تۆت بۇلۇڭىدىن ئۆتكۈزدى؛ مانا، ھويلىنىڭ ھەربىر بۇلۇڭىدا
كىچىك ھويلا بار ئىدى.
22 ھويلىنىڭ تۆت بۇلۇڭىدا، ئۇزۇنلۇقى قىرىق گەز، كەڭلىكى ئوتتۇز گەز بولغان توسما تاملىق ھويلىلار بار ئىدى؛
بۇ تۆت ھويلىنىڭ ئۆلچەملىرى ئوخشاش ئىدى.

□ **46:17 »خالاس قىلىش يىلى«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، »خالاس قىلىش يىلى« يا كى »بۇرغا چېلىش يىلى« ھەر 49 يىلدا
بىر بولىدۇ، ئاشۇ يىلدا ھەر ئادەمنىڭ قەرزى خالاس قىلىنىدۇ، باشقىلارغا سېتىلغان مىراس-زېمىنلار ئۆز ئىگىسى يا كى ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا قايتۇرۇلىدۇ.
»لاۋ.» 25-بابنى كۆرۈڭ.(

□ **46:20 »بۇ كاھىنلار ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقلىرىنى ۋە گۇناھ قۇربانلىقلىرىنى قاينىتىدىغان ھەم ئاشلىق ھەدىيەلەرنى پىشۇرىدىغان جايدۇر... خەلقنىڭ
بۇ ئاشلارنىڭ پاك-مۇقەددەسلىكىگە تېگىپ كېتىپ زىيانغا ئۇچرىماسلىقى ئۈچۈن، ئۇلار بۇ ئاشلارنى سىرتقى ھويلىغا ئېلىپ چىقمايدۇ«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ
ئېسىدە بولىدۇكى، كاھىنلارنىڭ كۆيدۈرمە قۇربانلىقلىرىدىن سىرت، ھەرخىل قۇربانلىقلاردىن ئۇ »ھەدىيە«لەردىن بىر ئۇلۇشنى ئېلىپ يېيىش ھوقۇقى بار
ئىدى. ئۇلارنىڭ رەھمي كىرىمى بولمىغاچقا، بۇ ئۇلۇشلار ئۇلارنىڭ جىننى باقاتتى. خەلق قۇربانلىقلىرى ۋە ئۇلۇشلىرىنى خۇداغا ئاتاپ سۈنغاندىن كېيىن،
»مۇقەددەس« دەپ ھېسابلىنىپ، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇندا تاددىي پۇقرالارنىڭ ئۇلارنى يېيىشى يا كى ئۇلارغا تېگىشى مەنئى قىلىنغان.
بىز »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدىمۇ بۇ قۇربانلىقلار ئۈستىدە توختىلىمىز.

23 بۇ تۆت هويلا ئىچىدە ئەتراپىدا تاش تاختايلىق تەڭچە بار ئىدى؛ تەڭچە ئاستىدا هەممە ئەتراپىدا قازان قاينىتىدىغان
ئوت قالايدىغان جايلىرى بار ئىدى.
24 ئۇ ماڭا: »بۇلار »گۆش قاينىتىش ئۆيلىرى«، مۇشۇ يەرلەردە ئۆينىڭ خىزمەتىدە بولغانلار خەلقنىڭ
قۇربانلىقلىرىنى قاينىتىدۇ« ـ دېدى.□

47

هاياتلىق دەرياسى

1 هېلىقى كىشى مېنى ئۆينىڭ دەرۋازىسىغا قايتا ئاپاردى. مانا، ئىبادەتخانىنىڭ بوسۇغىسىدىن سۇلار شەرقتە
قاراپ ئېقىپ چىقىۋاتاتتى؛ چۈنكى ئۆينىڭ ئالدى شەرقتە قارايتتى. سۇلار ئۆينىڭ ئاستىدىن، ئوڭ تەرىپىدىن،
قۇربانگاهنىڭ جەنۇبىي تەرىپىدىن ئېقىپ چۈشەتتى. □ ■
2 ئۇ مېنى شىمالغا قارايدىغان دەرۋازىسىدىن چىقاردى؛ ئۇ مېنى ئايلاندۇرۇپ شەرقتە قارايدىغان دەرۋازىنىڭ سىرتىغا
ئاپاردى؛ مانا، سۇلار ئوڭ تەرىپىدىن ئېقىپ تۇراتتى.
3 هېلىقى كىشى قولىدا ئۆلچىگۈچ تاننى تۇتۇپ، شەرقتە قاراپ ماڭدى؛ ئۇ مىڭ گەز ئۆلچىدى، ئاندىن مېنى
سۇلاردىن ئۆتكۈزدى؛ سۇلار ئادەمنىڭ ئوشۇقىغا چىقاتتى.
4 ئۇ يەنە مىڭ گەز ئۆلچىدى، ئاندىن مېنى سۇلاردىن ئۆتكۈزدى؛ سۇلار ئادەمنىڭ تىزلىرىغا يەتتى. ئۇ يەنە مىڭ
گەز ئۆلچىدى، ئاندىن مېنى سۇلاردىن ئۆتكۈزدى؛ سۇلار ئادەمنىڭ بېلىگە چىقاتتى.
5 ئۇ يەنە مىڭ گەز ئۆلچىدى؛ ئۇ مەن ئۆتەلمەيدىغان دەريا بولۇپ چىقتى؛ چۈنكى سۇلار ئۆرلەپ كەتتى؛ ئۈنىڭدا
سۈ ئۈزۈگلى بولاتتى، ئۇ ئۆتۈكلى بولمايدىغان دەريا بولۇپ چىقتى.
6 ئۇ مەندىن: »ئىنسان ئوغلى، بۇنى كۆرگەنسەن؟« دەپ سوردى، ئاندىن مېنى دەريانىڭ قىرغىقىغا قايتۇرۇپ
ئاپاردى.
7 قىرغاققا قايتتىم، مانا، دەريانىڭ قىرغىقىدا، ئۇ ۋە بۇ قېتىدا، ئىنتايىن كۆپ دەرەخلەر بار ئىدى.■
8 ئۇ ماڭا مۇنداق دېدى: »بۇ سۇلار يۇرتنىڭ شەرقىگە چىقىدۇ؛ شۇ يەردىن ئۇلار ئاراباھ تۈزلەڭلىكىگە چۈشۈپ،
ئاندىن دېڭىزغا كىرىدۇ. ئۇلار دېڭىزغا ئېقىپ كىرىشى بىلەن، دېڭىز سۇلىرى ساقايتىلىدۇ. □
9 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، بۇ »جۈپ دەريا« قايسى يەرگە ئېقىپ كەلسە، شۇ يەردىكى بارلىق سۈ ئۈزىدىغان
جانۋارلار ياشايدۇ؛ دېڭىزدا نۇرغۇن بېلىقلار بولىدۇ؛ چۈنكى سۇلار شۇ يەرگە ئېقىپ كېلىدۇ، ۋە دېڭىز سۇلىرى
ساقايتىلىدۇ؛ دەريا نەگە ئاقسا، شۇ يەرنىڭ هەممىسى هاياتقا ئىگە بولىدۇ. □
10 ۋە شۇنداق بولىدۇكى، بېلىقچىلار دېڭىز بويىدا تۇرىدۇ، ئەن-گەدىدىن ئەن-ئەگلائىمگىچە ئۇلارنىڭ تورلىرى
يېيىلىدىغان جايلىرى بولىدۇ؛ دېڭىز بېلىقلىرىنىڭ »ئوتتۇرا دېڭىز«دىكىدەك بەك كۆپ سورتلىرى بولىدۇ؛
11 بىراق ئۇنىڭ زەي-سازلىقلىرى ساقايتىلمايدۇ؛ ئۇلار شورلۇق بولۇشقا تاپشۇرۇلىدۇ.

□ **46:24 »مۇشۇ يەرلەردە ئۆينىڭ خىزمەتىدە بولغانلار خەلقنىڭ قۇربانلىقلىرىنى قاينىتىدۇ ـ »قۇربانلىقلارنى قاينىتىش« توغرۇلۇق »لاۋ.» 7:31-36، 8:31-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ. لاۋىيلار ۋە كاهىنلارنىڭ خەلق ئاپارغان »ئىناقلىق قۇربانلىقى«لار، »گۇناه قۇربانلىقى«لار ۋە »ئىتائەتسىزلىك قۇربانلىقى«لاردىن پارچە گۆش ئېلىپ يېيىش هوقۇق بار ئىدى. بۇ ئۇلارنىڭ قۇربانلىقنى سويۇپ سۈنۈشىدىكى »ئىش هەققى« ئىدى.**

□ **47:1 »ئۆينىڭ دەرۋازىسى« ـ »تۆي« مۇشۇ يەردە پۈتكۈل ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ.**

■ **47:1** زەك. 14:8.

■ **47:7** ۋەه. 22:2.

□ **47:8 »ئاراباھ تۈزلەڭلىكى« ـ خەرىتىنى كۆرۈڭ. »ئاراباھ« دېگەن ئىشتىردان دەريا‌سىنىڭ جىلغىسى. »دېڭىز« بولسا »تۇلۇك دېڭىز« ـ يۇگۈنگە قەدەر ئۇ دېڭىز ئىنتايىن تۇزلۇق بولغاچقا، ئۈنىڭدا هېچقانداق جانۋار ياشىمايدۇ. بىراق بۇ سۇلار بىلەن ئۈنىڭ سۇلىرى ئاقار سۇ بولۇپ، نۇرغۇن بېلىق-هايۋانلار ئۇلاردا ياشايدۇ.**

□ **47:9 »جۈپ دەريا« ـ يۇقىرىقى ئايەتلەردە »بىر دەريا« تەسۋىرلەنگەندىن كېيىن، ئېمىشقا »جۈپ دەريا« دېيىلىدۇ؟ بۇنىڭ سىرلىق مەنىسى پەقەت تەۋراتتىكى »زەك.» 8:14-ئايەتتە يېتىلىدۇ. چۈنكى يەنە بىر دەريا ئىبادەتخانىدىن چىقىپ غەربىي تەرەپكىمۇ ئېقىپ »ئوتتۇرا دېڭىز«غا كىرىدۇ. »يو.» 18:3نمۇ كۆرۈڭ.**

12 دەريا بويىدا، ئۇ ۋە بۇ قېتىدا، ئوزۇق بولىدىغان ھەرخىل دەرەخلەر تۇسىدۇ. ئۇلارنىڭ يوپۇرماقلىرى سولاشمايدۇ،
ئۇلار مېۋىسىز قالمايدۇ، ئۇلار ھەر ئايدا يېڭىدىن مېۋىلەيدۇ، چۈنكى ئۇنى سۇغىرىدىغان سۇلار مۇقەددەس جايدىن
چىقىدۇ، ئۇلارنىڭ مېۋىسى ئوزۇق، ئۇلارنىڭ يوپۇرماقلىرى دورا-دەرمانلار بولىدۇ.■

زېمىننى قەبىلىلەر ئۆچۈن بۆلۈش

13 رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ تۆۋەندە ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىگە زېمىن مىراس سۈپىتىدە
بۆلۈنۈپ تەقسىم قىلىنىپ چېگرالار ئايرىلىدۇ، يۈسۈپنىڭ قەبىلىسىگە ئىككى ئۈلۈش بۆلۈنىدۇ. □
14 مەن قولۇمنى كۆتۈرۈپ ئاتا-بوۋىلىرىڭلارغا قەسەم ئىچكەندەك، سىلەر بىر-بىرىڭلارغا باراۋەرلىك بىلەن زېمىننى
مىراس بولۇشقا بۆلىسىلەر، ئۇ سىلەرگە مىراس بولىدۇ. ■
15 زېمىننىڭ تۆت تەرىپىنىڭ چېگراسى مۇنداق: شىمالىي تەرىپى، »ئوتتۇرا دېڭىز«دىن باشلىنىپ خەتلوننىڭ يولىنى
بويلاپ، زەداد شەھىرىنىڭ كىرىش ئېغىزىغىچە بولىدۇ؛
16 ئۇ خامات، بېروتاھ، سىبرائىم)دەمەشق بىلەن خاماتنىڭ چېگرىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا(، ھاۋۇرانىنىڭ چېگرىسىدا بولغان
خازار-ھاتتىكون شەھەرلىرىنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ؛
17 شۇنىڭدەك »ئوتتۇرا دېڭىز«دىن باشلانغان چېگرا ھازار-ئېنانغىچە سوزۇلىدۇ، ئۇ دەمەشقنىڭ چېگرىسىنى
بويلاپ، خاماتنىڭ شىمالي رايونىنىڭ چېگراسىغا تۇتىشىدۇ، بۇ بولسا شىمالي تەرىپى بولىدۇ.
18 شەرق تەرىپىنىڭ چېگرىسى، ھاۋۇران بىلەن دەمەشقنىڭ ئوتتۇرىسىدىن باشلىنىپ، گىلئاد ۋە ئىسرائىل زېمىننى
بۆلۈپ تۇرىدىغان ئىئوردان دەرياسى بولىدۇ. سىلەر بۇنىڭدىن »تۆلۈك دېڭىز«غىچە مىراسلارنى بۆلۈپ تۇچلەيسىلەر.
بۇ بولسا شەرق تەرىپى بولىدۇ. □
19 جەنۇبي تەرىپى بولسا، تامار شەھىرىدىن مېرىباھ-قەدەش دەرياسىنىڭ ئېقىنلىرىغىچە، ئاندىن مىسىر ۋادىسىدىن
»ئوتتۇرا دېڭىز«غىچە سوزۇلىدۇ. بۇ جەنۇبي چېگرا بولىدۇ.
20 غەربي تەرىپى بولسا »ئوتتۇرا دېڭىز«نىڭ تۆزى، خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىغىچە بولىدۇ، بۇ غەربي چېگرىسى
بولىدۇ.
21 سىلەر بۇ زېمىننى ئىسرائىلنىڭ قەبىلىسى بويىچە تۆز-ئاراكلاردا ئۈلۈشۈشۈڭلار كېرەك.
22 شۇنداق بولۇش كېرەككى، سىلەر تۆز-ئاراكلار ۋە ئاراكلاردا ئولتۇراقلاشقان، ئاراكلاردا بالىلىق بولغان
مۇساپىرلارغا ئۇنى مىراس بولۇشقا چەك تاشلاپ بۆلىسىلەر، ئۇلار سىلەرگە نىسبەتەن ۋەتەنىدە تۇغۇلغان ئىسرائىللارغا
ئوخشاش بولۇشى كېرەك. ئۇلار سىلەر بىلەن تەڭ چەك تاشلاپ ئىسرائىل قەبىلىلىرى ئارىسىدىن مىراس ئالسۇن.
23 مۇساپىر قايسى قەبىلە ئارىسىدا ئولتۇراقلاشقان بولسا، سىلەر شۇ يەردىن ئۇنىڭغا مىراس تەقسىم قىلىسىلەر، دەيدۇ
رەب پەرۋەردىگار.

48

شىمالي تەرەپتىكى يەتتە قەبىلە

■ **47:12** ۋەھ. 222:
□ **47:13** **»يۈسۈپنىڭ قەبىلىسىگە ئىككى ئۈلۈش بۆلۈنىدۇ«** ـ لاۋۋي قەبىلىسى زېمىنغا ئىگە بولمايدۇ. يۈسۈپنىڭ ئىككى ئوغلى، ئەفرائىم ۋە مانا‌سسەھ، ئىككى قەبىلە مېھىسابلىنىدۇ »)يار.» 20-17:48نى كۆرۈڭ.(
■ **47:14** يار. 7:12، 8:17، 3:26، 1328:
□ **47:18** **»»تۆلۈك دېڭىز«غىچە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »شەرقىي دېڭىزغىچە.« **»شەرق تەرىپىنىڭ چېگرىسى، ھاۋۇران بىلەن دەمەشقنىڭ ئوتتۇرىسىدىن باشلىنىپ، گىلئاد ۋە ئىسرائىل زېمىننى بۆلۈپ تۇرىدىغان ئىئوردان دەرياسى بولىدۇ. سىلەر بۇنىڭدىن »تۆلۈك دېڭىز«غىچە مىراسلارنى بۆلۈپ تۇچلەيسىلەر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىلەر شەرقىي چېگرىسىدىن، يەنى ھاۋۇران بىلەن دەمەشقنىڭ ئوتتۇرىسىدىن، گىلئاد ۋە ئىسرائىل زېمىنىدىن ۋە ئىئوردان دەرياسىدىن »تۆلۈك دېڭىز«غىچە مىراسلارنى بۆلۈپ تۇچلەيسىلەر.«

1 تۆۋەندە قەبللىەر نامى بويىچە تىزىلىنىدۇ، شىمال تەرىپىدە دان قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشى بار. ئۇنىڭ چېگرىسى
ئىسرائىل زېمىنىنىڭ شىمالىي چېگرىسىمۇ بولىدۇ؛ ئۇ خەتلوننىڭ يولىنى بويلاپ، خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىغىچە
ۋە ھازار-ئېنان شەھىرىگىچە سوزۇلغان)ھازار-ئېنان دەمەشق چېگرىسىغا يانداش بولۇپ، دەمەشقنىڭ شىمالىي
تەرىپىدىكى خامات شەھىرىنىڭ يېنىدا.(ئۇنىڭ ئۇلۇشى شەرقتىن غەربكىچە سوزۇلغاندۇر.□
2 داننىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن ئاشىر قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
3 ئاشىرنىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن نافتالى قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
4 نافتالىنىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن مانا سىسەھ قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
5 مانا سىسەھنىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن ئەفرائىم قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
6 ئەفرائىمنىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن رۇبەن قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
7 رۇبەننىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن يەھۇدا قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.

ئوتتۇرىدىكى ئۇلۇش

8 يەھۇدانىڭ چېگرىسىغا تۇتاشقان، شەرقتىن غەربكىچە سوزۇلغان زېمىن، سىلەرنىڭ »كۆتۈرمە ھەدىيە« گۈلار
بولىدۇ؛ ئۇنىڭ كەڭلىكى يىگىرمە بەش مىڭ خادا، ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى قەبىلىلەرگە تەقسىم قىلىنغان ئۇلۇشتىكىدەك
بولىدۇ؛ مۇقەددەس جاي ئۇنىڭ دەل ئوتتۇرىسىدا بولىدۇ.
9 سىلەر پەرۋەردىگارغا ئالاھىدە ئاتىغان »كۆتۈرمە ھەدىيە« بولسا، ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا، كەڭلىكى
ئون مىڭ خادا بولىدۇ.
10 بۇ مۇقەددەس »كۆتۈرمە ھەدىيە« كاھىلار ئۈچۈن بولىدۇ. شىمالىي تەرىپىنىڭ ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ
خادا، غەربىي تەرىپىنىڭ كەڭلىكى ئون مىڭ خادا، شەرقىي تەرىپىنىڭ كەڭلىكى ئون مىڭ خادا، جەنۇبىي تەرىپىنىڭ
ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا بولىدۇ؛ پەرۋەردىگارنىڭ »مۇقەددەس جاي«ى ئۇنىڭ دەل ئوتتۇرىسىدا بولىدۇ.
11 بۇ يەر زادوك ئەۋلادلىرىدىن بولغان، پاك-مۇقەددەس دەپ ئايرىلغان كاھىنلار ئۈچۈن بولىدۇ. ئىسرائىل
ئېزىپ كەتكەندە، ئۇلار لاۋىيلار ئېزىپ كەتكەندەك ئېزىپ كەتمىگەن، بەلكى مەن تاپشۇرغان مەسئۇلىيەتكە سادىق
بولغانىدى.
12 شۇنىڭ بىلەن بۇ ئالاھىدە »كۆتۈرمە ھەدىيە« بولغان يەر بولسا پۈتۈن »كۆتۈرمە ھەدىيە« بولغان زېمىننىڭ ئىچىدىن
بولۇپ، ئۇلارغا نىسبەتەن »ئەڭ مۇقەددەس بىر نەرسە« دەپ بىلىنىدۇ. ئۇ لاۋىيلارنىڭ ئۇلۇشىگە تۇتاشقان
بولىدۇ.□
13 كاھىنلارنىڭ ئۇلۇشىنىڭ چېگرىسىغا تۇتاش بولغان يەر لاۋىيلارنىڭ ئۇلۇشى بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە
بەش مىڭ خادا، كەڭلىكى ئون مىڭ خادا. پۈتكۈل ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا، كەڭلىكى ئون مىڭ خادا
بولىدۇ.
14 ئۇلار ئۇنىڭدىن يەرنى ھېچ سېتىمايدۇ ياكى ئالماشتۇرمايدۇ. ئۇلار بۇ زېمىننىڭ ئېسىلنى باشقىلارغا ھېچ ئوتكۈزمەيدۇ؛
چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس دەپ ئاتالغان.
15 قالغان يەر، كەڭلىكى بەش مىڭ خادا، ئۇزۇنلۇقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا، ئادەتتىكى يەر بولۇپ، شەھەر
ئۈچۈن، يەنى ئۆيلەر ۋە ئورتاق بوش يەر ئۈچۈن بولىدۇ. شەھەر ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولىدۇ.
16 شەھەرنىڭ ئۆلچەملىرى مۇنداق بولىدۇ؛ شىمالىي تەرىپى تۆت مىڭ بەش يۈز خادا، جەنۇبىي تەرىپى تۆت مىڭ
بەش يۈز خادا، شەرقىي تەرىپى تۆت مىڭ بەش يۈز خادا، ۋە غەربىي تەرىپى تۆت مىڭ بەش يۈز خادا بولىدۇ.

□ 48:1 »خامات رايونىغا كىرىش ئېغىزىغىچە...» ـ ياكى »لىبو-خامات شەھىرىگىچە...«.
□ 48:12 »مۇنىڭ بىلەن بۇ ئالاھىدە »كۆتۈرمە ھەدىيە« بولغان يەر بولسا پۈتۈن »كۆتۈرمە ھەدىيە« بولغان زېمىننىڭ ئىچىدىن بولۇپ، ئۇلارغا نىسبەتەن »ئەڭ مۇقەددەس بىر نەرسە« دەپ بىلىنىدۇ. ئۇ لاۋىيلارنىڭ ئۇلۇشىگە تۇتاشقان بولىدۇ« ـ لاۋىيلارنىڭ ئۇلۇشى بۇ يەرنىڭ شىمالىي تەرىپىدە بولىدۇ؛ خەرىتىنى كۆرۈڭ.

17 شەھەرنىڭ بوش يەرلىرى بولسا، شىمالغا قارايدىغان تەرىپى ئىككى يۈز ئەللىك خادا كەڭلىكتە، جەنۇبقا قارايدىغان
تەرىپى ئىككى يۈز ئەللىك خادا كەڭلىكتە، شەرققە قارايدىغان تەرىپى ئىككى يۈز ئەللىك خادا كەڭلىكدە، غەربكە
قارايدىغان تەرىپى ئىككى يۈز ئەللىك خادا كەڭلىكتە بولىدۇ.
18 قالغان ئىككى پارچە يەر مۇقەددەس »كۆتۈرمە هەدىيە« بولغان يەرگە تۇتىشىپ ئۇنىڭغا پاراللىل بولىدۇ.
ئۇلارنىڭ ئۈزۈنلۈقى شەرققە قارايدىغان تەرىپى ئون مىڭ خادا، غەربكە قارايدىغان تەرىپى ئون مىڭ خادا؛ بۇلار
مۇقەددەس »كۆتۈرمە هەدىيە« بولغان يەرگە تۇتىشىدۇ؛ بۇلارنىڭ مەھسۇلاتلىرى شەھەرنىڭ خىزمىتىدە بولغانلارنى
ئوزۇقلاندۇرىدۇ.
19 ئۇنى تېرىيدىغانلار، يەنى شەھەرنىڭ خىزمىتىدە بولغانلار ئىسرائىلنىڭ بارلىق قەبىلىلىرى ئىچىدىن بولىدۇ.
20 پۈتكۈل »كۆتۈرمە هەدىيە« بولسا ئۈزۈنلۈقى يىگىرمە بەش مىڭ خادا، كەڭلىكى يىگىرمە بەش مىڭ خادا
بولىدۇ؛ سىلەر بۇ تۆت چاسىلىق مۇقەددەس »كۆتۈرمە هەدىيە« گە شەھەرگە تەۋە جايلارنىمۇ قوشۇپ سۈنىسىلەر.
21 مۇقەددەس »كۆتۈرمە هەدىيە« بىلەن شەھەرنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىكى يەرنىڭ ئۇ ۋە بۇ تەرىپىدىكى قالغان
زېمىنلەر شاھزادە ئۈچۈن بولىدۇ. »كۆتۈرمە هەدىيە« گە يانداش شەرقتىن شەرققە سوزۇلغان يىگىرمە بەش مىڭ
خادا كەڭلىكتىكى يەر ۋە غەربتىن غەربكە سوزۇلغان يىگىرمە بەش مىڭ خادا كەڭلىكتىكى يەر قەبىلىلەرنىڭ
ئۇلۇشلىرىگە پاراللىل بولۇپ، بۇلار شاھزادە ئۈچۈندۇر؛ مۇقەددەس »كۆتۈرمە هەدىيە«، جۈملىدىن ئىبادەتخانىنىڭ
مۇقەددەس جايى ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا،
22 شۇنىڭدەك لاۋىيلارنىڭ ئۇلۇشى ۋە شەھەرنىڭ ئىگىلىكىمۇ شاھزادىنىڭ تەۋەلىكىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولىدۇ.
يەھۇدانىڭ چېگرىسى ۋە بىنيامىننىڭ چېگرىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولغان بۇ زېمىنلار شاھزادە ئۈچۈن بولىدۇ.

جەنۇبىي تەرەپتىكى بەش قەبىلە

23 قالغان قەبىلىلەرنىڭ ئۇلۇشلىرى بولسا: ـ بىنيامىن قەبىلىسى ئۈچۈن شەرقتىن غەرب تەرەپكە سوزۇلغان بىر ئۇلۇشى
بولىدۇ.
24 بىنيامىننىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن شىمئۇن قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
25 شىمئۇننىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن ئىسساكار قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
26 ئىسساكارنىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن زەبۇلۇن قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
27 زەبۇلۇننىڭ چېگرىسىغا يانداش بولغان، شەرقتىن غەربكە سوزۇلغان زېمىن گاد قەبىلىسىنىڭ بىر ئۇلۇشىدۇر.
28 گادنىڭ يان تەرىپى، يەنى جەنۇبىي تەرىپى، پۈتكۈل زېمىننىڭ جەنۇبىي چېگرىسى تامار شەھىرىدىن مېرىباھ-
قەدەش دەريا سىنىڭ ئېقىنلىرىغىچە، ئاندىن مىسىر ۋادىسىنى بويلاپ »ئوتتۇرا دېڭىز«غىچە سوزۇلىدۇ.
29 بۇ سىلەر ئىسرائىلنىڭ قەبىلىلىرىگە مىراس بولۇشقا چەك تاشلاپ بۆلىدىغان زېمىن بولىدۇ؛ بۇلار ئۇلارنىڭ
ئۇلۇشلىرى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

شەھەرنىڭ دەرۋازىلىرى

30 تۆۋەندە شەھەرنىڭ چىقىش يوللىرى بولىدۇ؛ ئۇنىڭ شىمالىي تەرىپىنىڭ كەڭلىكى تۆت يۈز ئەللىك خادا بولىدۇ؛
31 شەھەرنىڭ قوۋۇقلىرى ئىسرائىلنىڭ قەبىلىلىرىنىڭ نامى بويىچە بولىدۇ؛ شىمالىي تەرىپىدە ئۈچ قوۋۇق بولىدۇ؛ بىرى
رۇبەننىڭ قوۋۇقى بولىدۇ؛ بىرى يەھۇدانىڭ قوۋۇقى بولىدۇ؛ بىرى لاۋىينىڭ قوۋۇقى بولىدۇ؛
32 شەرقىي تەرىپىنىڭ كەڭلىكى تۆت يۈز ئەللىك خادا، ئۇنىڭدا ئۈچ قوۋۇق بولىدۇ؛ بىرى يۈسۈپنىڭ قوۋۇقى بولىدۇ؛
بىرى بىنيامىننىڭ قوۋۇقى بولىدۇ؛ بىرى دانىنىڭ قوۋۇقى بولىدۇ.
33 جەنۇبىي تەرىپىنىڭ ئوڭچىمى تۆت يۈز ئەللىك خادا، ئۇنىڭدا ئۈچ قوۋۇق بولىدۇ؛ بىرى شىمئۇننىڭ قوۋۇقى بولىدۇ؛
بىرى ئىسساكارنىڭ قوۋۇقى بولىدۇ؛ بىرى زەبۇلۇننىڭ قوۋۇقى بولىدۇ.

34 شەرقىي تەرىپىنىڭ كەڭلىكى تۆت يۈز ئەللىك خادا، ئۇنىڭدا ئۈچ قوۋۇق بولىدۇ، بىرى گادنىڭ قوۋۇقى بولىدۇ،
بىرى ئاشىرنىڭ قوۋۇقى بولىدۇ، بىرى نافتالىنىڭ قوۋۇقى بولىدۇ.
35 جەمئىي بولۇپ ئۇنىڭ ئايلانمىسى ئون سەككىز مىڭ خادا بولىدۇ، شۇ كۈندىن باشلاپ شەھەرنىڭ نامى:
»پەرۋەردىگار شۇ يەردە« بولىدۇ.

دانىيال

دانىيال ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى •••• دانىيال نېبوقادنەسارنىڭ ئوردىسىدا

1 يەھۇدا پادىشاھى يەھوياكىم تەختكە ئولتۇرۇپ ئۇچىنچى يىلى، بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسار يېرۇسالېمغا ھۇجۇم
قىلىپ ئۇنى مۇھاسىرە قىلىۋالدى. ■
2 رەب يەھۇدانىڭ پادىشاھى يەھوياكىمنى، شۇنداقلا خۇدانىڭ ئۆيىدىكى قاچا-قۇچىلارنىڭ بىر قىسمىنى ئۇنىڭ
قولىغا تاپشۇرۇپ بەردى. ئۇ ئەسىرلەرنى شىنار زېمىنىغا، ئۆزى چوقۇنىدىغان مەبۇدنىڭ بۇتخانىسىغا ئېلىپ باردى
ۋە بۇلاپ كەلگەن قاچا-قۇچىلارنى بۇتخانىنىڭ خەزىنىسىگە قويدى.□
3 پادىشاھ نېبوقادنەسار باش ئاغۋات غوجدارى ئاشپىنازغا ئەسىرگە چۈشكەن ئىسرائىللار ئىچىدىن خان
جەمەتىدىكىلەردىن ۋە ئېسىلزادە يىگىتلەردىن بىرنەچچىدىن تاللاپ ئېلىپ چىقىشنى بۇيرۇدى. □ ■
4 بۇ ياشلار نۇقسانسىز، كېلىشكەن، دانىشمەن-ئۆقۇمۇشلۇق، مول بىلىملىك، مۇتەپەككۇر، ئوردا خىزمىتىدە بولۇشقا
لايىقەتلىك، يەنە كېلىپ كالدىيلەرنىڭ ئىلىم-پەنلىرىنى ھەم تىلىنى ئۆگىنەلەيدىغان بولۇشى كېرەك ئىدى. □
5 پادىشاھ ئۇلار توغرىسىدا ئۇلار ئۈچ يىلغىچە ھەر كۈنى پادىشاھ يەيدىغان نازۇ-نېمەتلەر ۋە شارابلار بىلەن
ئوزۇقلاندۇرۇلسۇن، مۇددەت توشقاندا پادىشاھنىڭ تالدىدا خىزمەتتە بولسۇن دەپ بېكىتتى.
6 تاللانغان يەھۇدا قەبىلىسىدىكى ياشلاردىن دانىيال، ھانانىيا، مىشائىل ۋە ئازارىيالار بار ئىدى.
7 ئاغۋات بېشى ئۇلارغا يېڭى ئىسىملار، يەنى دانىيالغا بەلتەشاسار، ھانانىياغا شادراك، مىشائىلغا مىشاك، ئازارىياغا
ئەبەدنېگو دېگەن ئىسىملارنى قويدى.□
8 دانىيال پادىشاھ بەلگىلىگەن نازۇ-نېمەتلەر ۋە شاھانە شارابلىرى بىلەن ئۆزىنى خۇدا ئالدىدا ناپاك قىلماسلىققا بەل
باغلىدى؛ شۇڭا ئۇ ئاغۋات بېشىدىن ئۆزىنىڭ ناپاك قىلىنماسلىقىغا يول قويۇشنى ئىلتىماس قىلدى. □ ■

■ **1:1** 2پاد. 24□2: 3؛ 2تار. 636:
□ **1:2** **»خۇدانىڭ ئۆيى«** ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانا، ئەلۋەتتە.
□ **1:3** **»باش ئاغۋات غوجدارى ئاشپىناز«** ـ »ئاغۋات« پادىشاھ سارايىدىكى كېنىزەكلەرگە قارايدىغان، پېچلىغان ئەر كىشى. ئۇلارنىڭ باشقا ۋەزىپىلىرى بار بولۇشى مۇمكىن. مۇمكىنچىلىكى يەنە بارىكى، مۇشۇ يەردە »باش ئاغۋات غوجدارى« پادىشاھلارنىڭ بارلىق ئەمەلدارلارنىڭ بېشىنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر مۇشۇ توغرا بولسا »باش ئەمەلدار« دەپ تەرجىمە قىلىشقا توغرا كېلىدۇ.
■ **1:3** يەش. 739:
□ **1:4** **»يەنە كېلىپ كالدىيلەرنىڭ ئىلىم-پەنلىرىنى ھەم تىلىنى ئۆگىنەلەيدىغان بولۇشى كېرەك ئىدى ـ »** كالدىيە« بابىل ئىمپېرىيەسىدىكى مۇھىم بىر ناھىيە ئىدى، شۇنى يەردىكىلەر »ئالىيجاناپ كىشىلەر« دەپ قارىلاتتى. بابىل ئوردىسىنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرىغا ئاساسەن مۇنەججىملەر شۇ تەبىقىدىكى ئادەملەردىن بولۇشى كېرەك ئىدى.
□ **1:7** **»ئاغۋات بېشى ئۇلارغا يېڭى ئىسىملار، يەنى دانىيالغا بەلتەشاسار، ھانانىياغا شادراك، مىشائىلغا مىشاك، ئازارىياغا ئەبەدنېگو دېگەن ئىسىملارنى قويدى«** ـ بۇ قويغان ئىسىملار، ئاساسەن بۇتپەرەسلىك بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، ئەسلى ۋە يېڭى ئىسىملىرىنىڭ مەنىلىرى تۆۋەندىكىدەك: ـ
دانىيال ـ »خۇدا مېنىڭ سوت قىلغۇچۇمدۇر«
بەلتەشاسار ـ »بەل)بىر مەبۇد(ئۇنىڭ ھاياتىنى قوغدىسۇن«
ھانانىيا ـ »پەرۋەردىگار مېھىر-شەپقەتلىكتۇر«
شادراك ـ »ئاكۇ)بىر مەبۇد(نىڭ بۇيرۇقى«
مىشائىل ـ »خۇداغا كىم ئوخشىيالىسۇن؟«
مىشاك ـ »ئاكۇ)بىر مەبۇد(غا كىم ئوخشىيالىسۇن؟«
ئازارىيا ـ »پەرۋەردىگار يارىدەمچىمدۇر«
ئەبەدنېگو ـ »نېگو)نۇر چاچىدىغان مەبۇد(نىڭ قۇلى«
□ **1:8** **»دانىيال پادىشاھ بەلگىلىگەن نازۇ-نېمەتلەر ۋە شاھانە شارابلىرى بىلەن ئۆزىنى خۇدا ئالدىدا ناپاك قىلماسلىققا بەل باغلىدى«** ـ دانىيال يەھۇدىي بولغاچقا، مۇسا پەيغەمبەرگە بېرىلگەن »مۇقەددەس قانۇن«غا ئاساسەن، بەزى گۆشلەر، مەسىلەن چوشقا، تۆگە، توشقان گۆشىنى يېيىشكە بولمايتتى. قان چىقارمايى بوغۇپ تۇلتۇرگەن بولسا، يېيىشكە بولمايتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، بابىل ئوردىسىدىكىلەر يېگەن گۆشلەر ۋە ئىچكەن شارابلار مەبۇدلارغا بېغىشلانغان بولۇپ، ئاشۇ مەبۇدلارنى مەدھىيىلەش ئۈچۈن يەپ-ئىچىلەتتى. ■ **1:8** لاۋ. 15:35-1□ 17:12□ قان. 14:21-3□ 1كور. 8:4□
8-10

9 ئەمدى خۇدا ئاغۋات بېشىنى دانىيالغا ئىلتىپات ۋە شاپائەت كۆرسىتىدىغان قىلغاندى.
10 لېكىن ئاغۋات بېشى دانىيالغا:
ـ مەن ئۆز غوجام پادىشاھتىن قورقىمەن. سىلەرنىڭ يېمەك-ئىچمەكىڭلارنى ئۇ ئۆزى بەلگىلىگەن؛ ئۇ ئەگەر سىلەرنى باشقا قۇرداش يىگىتلەردەك ساغلام چىراي ئەمەس ئىكەن دەپ قارىسا، ئۇنداقتا سىلەر پادىشاھقا مېنىڭ كاللامنى ئالدۇرغۇچى بولىسىلەر، ـ دېدى.
11 شۇنىڭ بىلەن دانىيال كېلىپ ئاغۋات بېشى ئۆزىگە ۋە ھاناننيا، مىشائىل ۋە ئازارىيالارغا تەيىنلىگەن غوجىداردىن تەلەپ قىلىپ:
12 ـ كەمىنلىرىنى ئۈماچ، كۆكتات ۋە سۇ بىلەنلا بېقىپ ئون كۈنلۈك سىناق قىلسىلا.
13 ئاندىن بىزنىڭ چىرايىمىز بىلەن پادىشاھنىڭ ئېسىل تامىقىنى يىگەن يىگىتلەرنىڭ چىرايىنى سېلىشتۇرۇپ باقسىلا، ئاندىن كۆزىتىشلىرى بويىچە كەمىنلىرىگە ئىش كۆرگەيلا! ـ دېدى.
14 غوجىدار ئۇلارنىڭ گېپىگە كىرىپ، ئۇلارنى ئون كۈن سىناپ كۆرۈشكە ماقۇل بولدى.
15 ئون كۈندىن كېيىن قارىسا، ئۇلارنىڭ چىرايلىرى پادىشاھنىڭ نازۇ-نېمەتلىرىنى يىگەن يىگىتلەرنىڭكىدىنمۇ نۇرلۇق ۋە تولغان كۆرۈندى.
16 شۇنىڭدىن كېيىن غوجىدار ئۇلارغا پادىشاھ بەلگىلىگەن نازۇ-نېمەتلەرنى ۋە ئىچىشكە بەلگىلىگەن شارابنى بەرمەي، ئۇلارنىڭ ئورنىدا ئۈماچ، كۆكتاتلارنى بېرىشكە باشلىدى.
17 بۇ تۆت يىگىتنى بولسا، خۇدا ئۇلارنى ھەرخىل ئەدەبىيات ۋە ئىلىم-مەرىپەتتە دانىشمەن ۋە ئۆقۇمۇشلۇق قىلدى. دانىيالمۇ بارلىق غايىبانە ئالامەتلەر بىلەن چۈشلەرگە تەبىر بېرىشكە پاراسەتلىك بولدى.
18 پادىشاھ بەلگىلىگەن مۇددەت توشقىنىدا، ئاغۋات بېشى يىگىتلەرنىڭ ھەممىسىنى نېبوقادنەسارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. □
19 پادىشاھ ئۇلار بىلەن بىر-بىرلەپ سۆزلەشتى؛ ياش يىگىتلەرنىڭ ھېچقايسىسى دانىيال، ھاناننيا، مىشائىل ۋە ئازارىيالارغا يەتمىدى. شۇڭا بۇ تۆتەيلەن پادىشاھنىڭ خىزمىتىدە قالدى.
20 پادىشاھقا دانالىق-ھېكمەت كېرەك بولغاندا ياكى يورۇتۇش كېرەك بولغان ھەرقانداق مەسىلىگە جاۋاب ئىزدىگەندە، ئۇلارنىڭ جاۋابى ئۇنىڭ سەلتەنىتىدىكى بارلىق رەمچى-پالچى ياكى پىر-ئۈستازلىرىنىڭكىدىن ئون ھەسسە توغرا چىقاتتى.
21 دانىيال پارس پادىشاھى قورەش تەختكە ئولتۇرغان بىرىنچى يىلغىچە ئوردىدا داۋاملىق تۇردى.□

2

نېبوقادنەسار كۆرگەن چۈش

1 نېبوقادنەسار تەختكە ئولتۇرۇپ ئىككىنچى يىلى، بىرنەچچە چۈش كۆردى؛ ئۇنىڭ روھى پارا كەندە بولۇپ، ئۇيقۇسى قاچتى.
2 شۇڭا پادىشاھ رەمچى-پالچى، پىر-ئۈستاز، جادۇگەر ۋە كالدىي مۇنەججىملەرنى چۈشلىرىگە تەبىر بېرىشكە چاقىرىشنى بۇيرۇدى. ئۇلار كېلىپ پادىشاھنىڭ ئالدىدا تۇردى. □
3 پادىشاھ ئۇلارغا:

□ 1:18 »پادىشاھ بەلگىلىگەن مۇددەت توشقىنىدا...» ـ يەنى ئۈچ يىل (5-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 1:21 »دانىيال پارس پادىشاھى قورەش تەختكە ئولتۇرغان بىرىنچى يىلغىچە ئوردىدا داۋاملىق تۇردى« ـ پارس پادىشاھى قورەش 66 يىلدىن كېيىن بابىل ئىمپىرىيەسىنى ئىستىلا قىلدى)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 539-يىلى.(

□ 2:2 »كالدىي مۇنەججىملەر« ـ كالدىيە بابىل ئىمپىرىيەسىدىكى مۇھىم بىر رايون ئىدى، شۇ يەردىكىلەر »ئالىيجاناپ كىشىلەر« دەپ قارىلاتتى. بابىل ئوردىسى قائىدە-يوسۇنلىرىغا ئاساسەن مۇنەججىملەر شۇ تەبىقىدىكى ئادەملەردىن بولۇشى كېرەك ئىدى.

ـ مەن بىر چۈش كۆردۈم، بۇ چۈشنىڭ مەنىسىنى بىلىشكە كۆڭۈم ناھايىتى تىت-تىت بولۇۋاتىدۇ، ـ دېدى.□
4 ئاندىن كالدىيلەر پادىشاھقا)ئارامىي تىلدا:(ـ ئالىيلىرى مەڭگۈ ياشىغايلا! قېنى كەمىنلىرىگە چۈشلىرىنى ئېيتقايلا، بىز تەبىر بېرىمىز، ـ دېدى.□
5 پادىشاھ كالدىيلەرگە: ـ مەندىن بۇيرۇق! سىلەر ئاۋۋال كۆرگەن چۈشۈمنى ئېيتىپ ئاندىن تەبىر بېرىشىڭلار كېرەك. ئۇنداق قىلمىساڭلار قىيما-چىيما قىلىۋېتىلىسىلەر، ئۆيۈڭلار ھاجەتخانىغا ئايلاندۇرۇۋېتىلىدۇ! ■
6 لېكىن چۈشۈمنى ئېيتىپ، ئۇنىڭغا تەبىر بېرەلىسەڭلار مەندىن سوۋغاتلار، ئىنئاملار ۋە ئالىي ئىززەتتىن مۇيەسسەر بولىسىلەر. ئەمدى چۈشۈمنى ئېيتىڭلار، تەبىر بېرىڭلار! ـ دېدى.
7 ئۇلار پادىشاھقا يەنە بىر قېتىم:
ـ ئالىيلىرى چۈشلىرىنى ئېيتقايلا، ئاندىن ئۆزلىرىگە تەبىرنى ئېيتىپ بېرىمىز، ـ دېدى.
8 بۇ چاغدا پادىشاھ جاۋابەن:
ـ شۈبھىسىزكى، سىلەر پەرمانىمدىن قايتىايدىغىنىمنى بىلگەچكە، ۋاقتىنى كەينىگە سۈرۈۋاتىسىلەر.
9 لېكىن چۈشۈمنى ئېيتىپ بەرمىسەڭلار، سىلەرگە پەقەت بۇيرۇقۇملا قالىدۇ. چۈنكى سىلەر ۋاقىت ئەھۋالنى ئۆزگەرتىدۇ، دەپ بىلىپ ئۆزئارا تىل بىرىكتۈرۈپ، يالغانچىلىق قىلىپ مېنى ئالدىماقچى بولىسىلەر. شۇڭا چۈشۈمنى ئېيتىساڭلار، ئاندىن چۈشۈمگە ھەققەتەن تەبىر بېرەلەيدىغانلىقىڭلارنى شۇ چاغدىلا بىلىمەن، ـ دېدى.
10 كالدىيلەر پادىشاھقا جاۋابەن:
ـ دۇنيادا ئالىيلىرىنىڭ سوربىغان ئىشىنى ئېيتىپ بېرەلەيدىغان ھېچبىر ئادەم يوقتۇر. ھېچقانداق پادىشاھ، ئۇنىڭ قانداق ئۆلۈغ ياكى كۆچلۈك بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، رەمچى-پالچى، پىر-ئۇستاز ياكى كالدىي مۇنەججىملەرگە مۇنداق تەلەپنى قويغان ئەمەس.
11 چۈنكى ئالىيلىرىنىڭ سوربىغانلىرى ھەققەتەن ئالامەت مۇشكۈل، ئىلاھلاردىن باشقا ھېچكىم ئۇنى ئايان قىلالمايدۇ. لېكىن ئىلاھلارنىڭ ماكانى ئىنسانلار ئارىسىدا ئەمەس، ـ دېدى.
12 پادىشاھ قاتتىق غەزەپلىنىپ ئاچچىقلانغان ھالدا، بابىل ئوردىسىدىكى بارلىق دانىشمەنلەرنى ئۆلتۈرۈشنى ئەمر قىلدى.
13 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھنىڭ بارلىق دانىشمەنلەرنى ئۆلتۈرۈش توغرىسىدىكى بۇيرۇقى چۈشۈرۈلدى. شۇڭا خىزمەتكارلىرى دانىيال ۋە ئۇنىڭ دوستلىرىنىمۇ ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن ئىزدىدى.

خۇدانىڭ دانىيالغا چۈشنى ۋە مەنىسىنى ئايان قىلىشى

14 شۇ چاغدا دانىيال بابىلدىكى دانىشمەنلەرنى ئۆلتۈرۈش ئەمرىنى ئىجرا قىلغىلى چىققان پادىشاھنىڭ خۇسۇسىي مۇھاپىزەتچىلەر باشلىقى ئارىئوققا ئاقىلانە ۋە دانىشمەنلەرچە جاۋاب قايتۇرۇپ
15 ئۇنىڭدىن: ـ پادىشاھنىڭ چۈشۈرگەن پەرمانى نېمە ئۈچۈن شۇنچە جىددىي؟ ـ دەپ سوريدى. ئارىئوق ئەھۋالنى دانىيالغا ئېيتىپ بەردى. □
16 دانىيال دەرھال پادىشاھ ئالدىغا كىرىپ، پادىشاھتىن چۈشىگە تەبىر بەرگۈدەك ۋاقىت بېرىشنى تەلەپ قىلدى.□
17 ئاندىن دانىيال ئۆيىگە قايتىپ، ئەھۋالنى دوستلىرى ھانانىيا، مىشائىل ۋە ئازارىيالارغا ئېيتىپ بەردى.

□ 2:3 » كۆڭلۈم ناھايىتى تىت-تىت بولۇۋاتىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلدا »روھىم ناھايىتى تىت-تىت بولۇۋاتىدۇ.«
□ 2:4 »ئاندىن كالدىيلەر پادىشاھقا)ئارامىي تىلدا:(ـ ئالىيلىرى مەڭگۈ ياشىغايلا! ... « ـ مۇشۇ ئايەتتىن تارتىپ 1:8 كىچە ئايەتلەر ئارامىي تىلدا يېزىلغان.
■ 2:5 دان. 293:
□ 2:15 ...» پەرمانى نېمە ئۈچۈن شۇنچە جىددىي« ـ ياكى ...» پەرمانى نېمە ئۈچۈن شۇنچە قاتتىق؟.«
□ 2:16 »پادىشاھتىن چۈشىگە تەبىر بەرگۈدەك ۋاقىت بېرىشنى تەلەپ قىلدى« ـ ياكى »پادىشاھتىن چۈشىگە تەبىر بېرىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا ۋاقىت بېكىتىشنى تەلەپ قىلدى.«

18 ئۇ ئۇلاردىن ئەرشتىكى خۇدادىن بۇ چۈشىنىڭ شىرى توغرۇلۇق رەھىم-شەپقەت ئىلتىجا
قىلىپ، مەن دانىيال ۋە دوستلىرىم تۇتىمىزنىڭ بابىلدىكى باشقا دانىشمەنلەر بىلەن بىللە ھالاك قىلىنماسلىقىمىزنى
تىلەكچىلەر، دەپ تەلەپ قىلدى.
19 ئاندىن كېچىدە دانىيالغا غايىبانە كۆرۈنۈشتە شۇ سىرنىڭ يېشىمى ۋەھيى قىلىندى. شۇنىڭ بىلەن دانىيال
ئەرشتىكى خۇداغا ھەمدۇسانالار ئوقۇپ مۇنداق دېدى:
20 »خۇدانىڭ نامى ئەبەدىلئەبەد مەدھىيىلەنگەي!
چۈنكى دانالىق ۋە كۈچ-قۇدرەت ئۇنىڭكىدۇر.
21 ئۇ ۋاقىت، پەسىللەرنى ئۆزگەرتكۈچىدۇر؛
ئۇ پادىشاھلارنى يېقىتىدۇ،
ۋە پادىشاھلارنى تىكلەيدۇ؛
ئۇ دانالارغا دانالىق، ئاقىلانىلارغا ھېكمەت بېرىدۇ.
22 ئۇ چوڭقۇر ۋە سىرلىق ئىشلارنى ئاشكارىلىغۇچىدۇر،
قاراڭغۇلۇققا يوشۇرۇنغان ئىشلارنى ياخشى بىلگۈچىدۇر،
نۇر ھەمىشە ئۇنىڭ بىلەن بىللىدۇر.■
23 ئى ماڭا دانالىق ۋە كۈچ بەرگەن ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ خۇداسى،
ساڭا شۈكۈر ۋە ھەمدۇسانالار ئېيتاي!
سەن ھازىرلا بىز دۇئا قىلغان ئىشنى ماڭا ئاشكارىلىدىڭ،
پادىشاھنىڭ سورىغان ئىشنى بىزگە كۆرسىتىپ بەردىڭ.«

دانىيالنىڭ پادىشاھنىڭ چۈشىگە تەبىر بېرىشى

24 ئاندىن دانىيال پادىشاھ بابىلدىكى دانىشمەنلەرنى تۇتۇلۇرۇشكە تەيىنلىگەن ئارىئوقنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا:
ـ بابىلدىكى دانىشمەنلەرنى تۇتۇلۇرمىگەيلا. مېنى پادىشاھنىڭ ئالدىغا باشلاپ كىرگەيلا، مەن پادىشاھنىڭ چۈشىگە
تەبىر بېرەي، ـ دېدى.
25 ئارىئوق شۇئان دانىيالنى پادىشاھ نېبوقادنەسارنىڭ ئالدىغا باشلاپ كىرىپ، پادىشاھقا: ـ
»مەن يەھۇدىي ئەسىرلەر ئىچىدىن ئالىيلىرىنىڭ چۈشىگە تەبىر بېرەلەيدىغان بىر كىشىنى تاپتىم« ـ دېدى.
26 پادىشاھ دانىيال)بەلتەشاسار دەپمۇ ئاتىلىدۇ(غا:
»سەن مېنىڭ كۆرگەن چۈشۈمنى ئايان قىلىپ، ئۇنىڭغا تەبىر بېرەلەمسەن؟ ـ دېدى.
27 دانىيال پادىشاھنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ شۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ ئى ئالىيلىرى، سىلى سورىغان بۇ سىرنى دانىشمەن، پىر-ئۇستاز، رەمچى-پالچى ۋە مۇنەججىملار ئۆزلىرىگە يېشىپ
بېرەلمەيدۇ.
28 بىراق ئەرشتە سىرلارنى ئاشكارىلىغۇچى بىر خۇدا بار. ئۇ بولسا ئالىيلىرىغا ئاخىرقى زامانىنىڭ كۈنلىرىدە نېمە
ئىشلارنىڭ بولىدىغانلىقىنى ئايان قىلدى. ئەمدى ئۆزلىرىنىڭ چۈشىنى، يەنى ئالىيلىرى ئۇخلاۋاتقاندا كۆرگەن غايىبانە
ئالامەتلەرنى ئېيتىپ بېرەي: ـ □
29 ئى ئالىيلىرى، سىلى ئۇخلاشقا ياتقاندا كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى ئويلاپ ياتتىلا. سىرلارنى بىردىنبىر
ئاشكارىلىغۇچى ئۆزلىرىگە يۈز بېرىدىغان ئىشلارنى كۆرسەتتى.

■ 2:22 ئايۇپ 832:

□ 2:28 »ئالىيلىرى ئۇخلاۋاتقاندا كۆرگەن غايىبانە ئالامەتلەر...» ـ ئارامىي تىلىدا: »سىلى كارۋاتتا ياتقاندا كاللىلىرىدا كۆرگەن غايىبانە ئالامەتلەر..»
دېيىلدۇ.

30 ماڭا كەلسەك، بۇ سىرنىڭ ماڭا ئايان قىلىنغىنى مېنىڭ باشقا جان ئىگىلىرىدىن ئارتۇق ھېكمەتكە ئىگە بولغانلىقىمدىن
ئەمەس، بەلكى بۇ چۈشنىڭ تەبىرىنى، شۇنداقلا شاھ ئالىيلىرىنىڭ كۆڭۈللىرىدىكى ئويلىرىنى ئۇزلىرىگە مەلۇم قىلىش
ئۈچۈندۇر.
31 ـ ئەي ئالىيلىرى، سىلى غايىبانە ئالامەتتە ئۇزلىرىنىڭ ئالدىلىرىدا تۇرغان كىگانت بىر ھەيكەلنى كۆردىلە. بۇ ھەيكەل
ناھايىتى گەۋدىلىك بولۇپ، زور نۇر چاقناپ تۇرىدىغان ھەيۋەتلىك ھەم قورقۇنچلۇق ئىدى.
32 ھەيكەلنىڭ بېشى ئېسىل ئالتۇندىن، كۆكرىكى ۋە قوللىرى كۈمۈشتىن، بەل ۋە ساغرىلىرى مىستىن،
33 يۇتا-پاچىقى تۆمۈردىن، پۇتى تۆمۈر بىلەن لاينىڭ ئارىلاشمىسىدىن ياسالغان.
34 ئۇزلىرى ئۇنى كۆرۈۋاتقان چاغلىرىدا، ئادەم قولى بىلەن قېزىلمىغان بىر تاش كېلىپ ھەيكەلگە ئۇرۇلۇپ ئۇنىڭ
تۆمۈر بىلەن لاينىڭ ئارىلاشمىسىدىن ياسالغان پۇتىنى چېقىۋەتتى.
35 ئۇنىڭدىكى تۆمۈر، لاي، مىس، كۈمۈش، ئالتۇنلار شۇئان پارچە-پارچە قىلىنىپ، شامال ئۇلارنى بەئەينى يازلىق
خامانىدىكى توپىلارنى ئۇچۇرغاندەك، قايىتا ھېچ تېپىلمىغۇدەك قىلىپ ئۇچۇرىۋەتتى. لېكىن ھېلىقى تاش يوغىناپ،
پۈتكۈل جاھاننى قاپلىغان غايەت زور بىر تاغقا ئايلاندى.
36 كۆرگەن چۈشلىرى مانا شۇدۇر. ئەمدى بىز ئۇزلىرىگە بۇ چۈشنىڭ مەنىسىنى يېشىپ بېرىمىز.□ ■

گریتسیه
(یونان)
لئوبیه

پادشاھنىڭ دانىيالغا ئىنئام بېرىشى

46 ئاندىن پادشاھ نېبوقادنەسار ئۆزىنى يەرگە ئېتىپ دانىيالغا سەجدە قىلدى ۋە ئۇنىڭغا ھەدىيە بېرىپ خۇشپۇراق-
ئىسرىق سېلىشنى ئەمر قىلدى.
47 پادشاھ ئۇنىڭغا:
ـ دەرۋەقە، سېنىڭ خۇدايىڭ ئىلاھلار ئىچىدە ئەڭ ئۇلۇغ ئىلاھ، پادشاھلارنىڭ خوجىسى ۋە سىرلارنى
ئاشكارىلىغۇچى ئىكەن، چۈنكى سەن بۇ سىرنى يەشتىڭ! ـ دېدى.
48 ئاندىن پادشاھ دانىيالنىڭ مەرتىۋىسىنى يۇقىرى قىلىپ، ئۇنىڭغا نۇرغۇن ئېسىل سوۋغاتلارنى تەقدىم قىلدى. ئۇ
ئۇنى پۈتكۈل بابىل ئۆلكىسىگە ھاكىم بولۇشقا تەيىنلىدى ۋە ئۇنى بابىلدىكى دانىشمەن-ئەقىلدارلارنىڭ باش ئاقساقلى
قىلدى.
49 دانىيالنىڭ پادشاھتىن تەلەپ قىلىشى بىلەن، پادشاھ شادراك، مىشاك ۋە ئەبەدنېگولارنى بابىل ئۆلكىسىنىڭ
مەمۇرىي ئىشلىرىنى ئىدارە قىلىشقا تەيىنلىدى. دانىيال ئۆزى ئوردا خىزمىتىدە قالدى.□

3

نېبوقادنەسارنىڭ ئالتۇن ھەيكەلگە چوقۇنۇشنى ئەمر قىلىشى

1 پادشاھ نېبوقادنەسار ئالتۇندىن ئېگىزلىكى ئاتمىش گەز، كەڭلىكى ئالتە گەز كېلىدىغان بىر ھەيكەل ياساپ، بابىل
ئۆلكىسىنىڭ دۇرا تۈزلەڭلىكىگە ئورناتتى. □
2 پادشاھ بارلىق ۋەزىر، ۋالىي، ھاكىم، مەسلىھەتچى، خەزىنىچى، سوتچى، سوراقچىلارنى شۇنداقلا ھەرقايسى
ئۆلكىلەردىكى باشقا ئەمەلدارلارنىڭ ھەممىسىنى پادشاھ نېبوقادنەسار ئورناتقان بۇ ئالتۇن ھەيكەلنى ئۆز ئىلاھىغا
ئاتاش مۇراسىمىغا قاتناشتىشقا پەرمان چۈشۈردى.
3 شۇنىڭ بىلەن ۋەزىرلەر، ۋالىيلار، ھاكىملار، مەسلىھەتچىلەر، خەزىنىچىلەر، سوتچىلار، سوراقچىلار، شۇنداقلا
ھەرقايسى ئۆلكىلەردىكى باشقا ئەمەلدارلارنىڭ ھەممىسى ئاتاش مۇراسىمىغا جەم بولدى. ئۇلار ھەيكەلنىڭ ئالدىدا
تۇردى.
4 جاكارچى يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:
ـ ئەي ھەرقايسى ئەل-يۇرت، ھەرقايسى تائىپىلەردىن كەلگەنلەر، ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغان قوۋملار،
5 سىلەر سۈناي، نەي، قالۇن، لىرا، زىلتار، بۇلمان ۋە باشقا ھەرخىل سازلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان، يەرگە
باش ئۇرۇپ پادىشاھ نېبوقادنەسار ئورناتقان ئالتۇن ھەيكەلگە سەجدە قىلىڭلار. □
6 كىمكى باش ئۇرۇپ سەجدە قىلمىسا، شۇئان دەھشەتلىك يالقۇنلاپ تۇرغان خۇمدانغا تاشلىنىدۇ، ـ دەپ
جاكارلىدى.
7 شۇڭا، سۈناي، نەي، قالۇن، لىرا، زىلتار، بۇلمان ۋە باشقا ھەرخىل سازلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان ھەرقايسى
ئەل-يۇرت، ھەرقايسى تائىپىلەردىن كەلگەن، ھەرخىل تىلدا سۆزلىشىدىغان قوۋم يەرگە باش ئۇرۇپ نېبوقادنەسار
ئورناتقان ئالتۇن ھەيكەلگە سەجدە قىلىشتى.

كالدىيلەرنىڭ ئۆچ بۇرادەرنىڭ ئۆستىدىن ئەرز قىلىشى

8 ئۇ چاغدا، بەزى كالدىيلەر ئالدىغا چىقىپ يەھۇدىيلار ئۆستىدىن ئەرز قىلدى.
9 ئۇلار پادىشاھ نېبوقادنەسارغا:

□ **2:49 »دانىيال ئۆزى ئوردا خىزمىتىدە قالدى«** ـ ئارامىي تىلدا »دانىيال پادشاھنىڭ دەرۋازىسىدا ئۆرانتى.« كونا زامانلاردا شەھەرنىڭ ياكى ئوردىنىڭ دەرۋازىسى بولسا، سوراقچىلار ھۆكۈم چىقىرىدىغان جاي ئىدى.

□ **3:1 »ئېگىزلىكى ئاتمىش گەز، كەڭلىكى ئالتە گەز...«** ـ » گەز« (ياكى »جەينەك«) جەينەكتىن قولنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىقتۇر، تەخمىنەن 40-45 سانتىمېتر. □ **3:5 »لىرا«** ـ لىرا بولسا تۆت تارلىق بىر خىل ساز. **»بۇلمان«** ـ بۇلمان بولسا بىر خىل پۈۋلىنىدىغان ساز.

ـ ئى ئالىيلىرى، مەڭگۈ ياشغايلا!
10 ئالىيلىرى سۈناي، نەي، قالۇن، لىرا، زىلتار، بۇلمان ۋە باشقا ھەرخىل سازلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان
ھەممەيلەن يەرگە باش ئۇرۇپ ئالتۇن ھەيكەلگە سەجدە قىلسۇن،
11 شۇنداقلا كىمكى يەرگە باش ئۇرۇپ سەجدە قىلمىسا، ئۇ دەھشەتلىك يالقۇنلاپ تۇرغان خۇمدانغا تاشلانىسۇن
دەپ پەرمان قىلغاندىلا.
12 سىلى بابىل تۈلكىسىنىڭ مەمۇرىي ئىشلىرىنى باشقۇرۇشقا تەينىلىگەن بىرنەچچە يەھۇدىي، يەنى شادراك، مىشاك،
ئەبەدنېگولار بار، ئى ئالىيلىرى، بۇ ئادەملەر سىلىگە ھۆرمەتسىزلىك قىلىۋاتىدۇ. ئۇلار پادىشاھنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ
ئىبادىتىدە بولمىدى يا كى پادىشاھ ئورناتقان ئالتۇن ھەيكەلگىمۇ سەجدە قىلمايدۇ، ـ دېدى.
13 شۇنى ئاڭلاپ پادىشاھ نېبوقادنەسار دەرغەزەپ بولۇپ، شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگولارنى ئۆز ئالدىغا
كەلتۈرۈشنى ئەمر قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بۇ ئۇچەيلەننى پادىشاھ ئالدىغا ئەپكەلدى.
14 نېبوقادنەسار ئۇلارغا:
ـ شادراك، مىشاك، ئەبەددنېگو، سىلەر راستتىن مېنىڭ ئىلاھلىرىمنىڭ خىزمىتىدە بولمىدىڭلارمۇ ھەم مەن ئورناتقان
ئالتۇن ھەيكەلگە سەجدە قىلمىدىڭلارمۇ؟
15 ھازىر سىلەر سۈناي، نەي، قالۇن، لىرا، زىلتار، بۇلمان ۋە باشقا ھەرخىل سازلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان،
مەن ياساتقان ھەيكەلگە سەجدە قىلىشقا تەييار تۇرساڭلار، ياخشى. لېكىن سەجدە قىلمىساڭلار، سىلەر دەرھال
دەھشەتلىك يالقۇنلاپ تۇرغان خۇمدانغا تاشلىنىسىلەر. شۇ چاغدا قانداق ئىلاھ كېلىپ سىلەرنى چاڭگىلىمدىن
قۇتقۇزۇۋالىدىكەن، قېنى؟! ـ دېدى.
16 شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگولار پادىشاھقا جاۋابەن:
ـ ئى نېبوقادنەسار، بۇ ئىشتا بىز ئۆزىمىزنى ئاقلىشىمىز ھاجەتسىز.
17 بىز سەجدە قىلىپ كېلىۋاتقان خۇدايىمىز بىزنى دەھشەتلىك يالقۇنلاپ تۇرغان خۇمداندىن قۇتقۇزالايدۇ، ئى
ئالىيلىرى، ئۇ چوقۇم ئۆزلىرىنىڭ ئىلكىدىن بىزنى قۇتقۇزىدۇ.
18 لېكىن بىزنى قۇتقۇزمىغان تەقدىردىمۇ، ئالىيلىرىگە مەلۇم بولسۇنكى، بىز يەنىلا ئىلاھلىرىنىڭ خىزمىتىدە بولمايمىز ۋە
سىلى ئورناتقان ئالتۇن ھەيكەلگە سەجدە قىلمايمىز، ـ دېدى.

ئۈچ دوستنىڭ ئۆلۈمگە بۇيرۇلۇشى

19 بۇنى ئاڭلىغان ھامان پادىشاھ نېبوقادنەسارنىڭ تەرى بۇزۇلۇپ، شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگولارغا قاتتىق
غەزەپلەندى. شۇنىڭ بىلەن ئادەملىرىگە خۇمدانىنى ئادەتتىكىدىن يەتتە ھەسسە قاتتىق قىزىتىشنى بۇيرۇدى.
20 ئۇ قوشۇندىكى ئەڭ قاۋۇل پالۋانلارغا شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگولارنى باغلاپ، دەھشەتلىك يالقۇنلاپ تۇرغان
خۇمدانغا تاشلاشنى بۇيرۇدى.
21 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار تونلىرى، ئىشتانلىرى، سەللىلىرى ۋە باشقا لباس كىيىملىرى سېلىنمىغان ھالدا باغلىنىپ
دەھشەتلىك يالقۇنلاپ تۇرغان خۇمدانغا تاشلاندى.
22 پادىشاھنىڭ ئەمرىنىڭ قاتتىقلىقى بىلەن خۇمداندىكى ئوت ئىنتايىن يالقۇنلاپ يېنىپ تۇراتتى، شۇڭلاشقا
خۇمداندىن چىقىۋاتقان يالقۇن شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگولارنى كۆتۈرگەن ئەسكەرلەرنى كۆيدۈرۈپ تاشلىدى.
23 شۇنداق قىلىپ شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگو ئۇچەيلەن باغلاقلىق ھالدا دەھشەتلىك يالقۇنلاپ تۇرغان خۇمدانغا
چۈشۈپ كەتتى.
24 ئاندىن نېبوقادنەسار چۆچۈگەن ھالدا ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ، مەسلىھەتچى ۋەزىرلىرىدىن:
ـ بىز باغلاپ ئوت ئىچىگە تاشلىغىنىمىز ئۈچ ئادەم ئەمەسمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
ـ ئۇلار جاۋابەن »شۇنداق، ئى ئالىيلىرى! ـ دېدى.
25 پادىشاھ جاۋابەن:

ـ مانا، مەن تۆت ئادەمنىڭ باغلاقسىز ھالدا ئوت ئىچىدە ئەركىن مېڭىپ يۈرۈۋاتقىنىنى كۆرۈۋاتىمەنغۇ، ئۇلار قىلچە كۆيگەندەك ئەمەس؛ ھەمدە تۆتىنچى كىشى ئىلاھلارنىڭ ئوغلىدەك تۇرىدۇ! ـ دېدى.

ئۇچەيلەننىڭ خۇمدان ئوتىدىن چىقىشى ۋە ئۆستۈرۈلۈشى

26 شۇنىڭ بىلەن نېبوقادنەسار دەھشەتلىك يالقۇنلاپ تۇرغان خۇمداننىڭ ئاغزىغا يېقىن كېلىپ:
ـ شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگو! ھەممىدىن ئالىي ئىلاھنىڭ قۇللىرى، چىقىڭلار، مایاققا كېلىڭلار! ـ دەپ توۋلىدى.
شۇنىڭ بىلەن شادراك، مىشاك ۋە ئەبەدنېگو ئوتتىن چىقتى.
27 بارلىق ۋەزىرلەر، ۋالىيلار، ھاكىملار ۋە پادىشاھنىڭ مەسلىھەتچى ۋەزىرلىرى يىغىلىپ كېلىشىپ بۇ ئۇچەيلەننگە تىكىلىشىپ قاراشتى؛ ئۇلارنىڭ قىلچە كۆيگەن يېرى يوق ئىدى، چاچ-ساقاللىرىمۇ كۆيمىگەن، كىيىم-كېچەكلىرىمۇ شۇ پېتى ئىدى، ئۇستى-بېشىدىمۇ ئىس-تۈتۈننىڭ پۇرىقى يوق ئىدى.
28 نېبوقادنەسار مۇنداق دېدى:
ـ شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگولارنىڭ خۇداسىغا شۈكۈر-سانالار بولغاي! ئۇ ئۆز پەرىشتىسىنى ئەۋەتىپ، ئۆزىگە تايانغان قۇللىرىنى قۇتقۇزىۋالدى. ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئىلاھىدىن باشقا ھېچقانداق ئىلاھقا خىزمەت قىلماسلىق ئۈچۈن ۋە ياكى باش ئۈرۈپ سەجدە قىلماسلىق ئۈچۈن، پەقەت ئۆز خۇدايىمىزنىڭلا ئىبادىتىدە بولىمىز دەپ پادىشاھنىڭ پەرمانىغا خىلاپلىق قىلىپ ھاياتىنى تەۋەككۈل قىلدى. □
29 ئەمدى مەن شۇنداق پەرمان چۈشۈرىمەنكى: قايسى ئەل-يۇرت بولسۇن، قايسى تائىپىلەردىن كەلگەن بولسۇن، قايسى تىلدا سۆزلىشىدىغانلار بولسۇن، شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگولارنىڭ خۇداسىغا قارا چاپلايدىكەن، پۈتۈن تېنى قىيما-چىيما قىلىنسۇن، ئۆيلىرى ھاجەتخانىغا ئايلاندۇرۇلسۇن! چۈنكى بۇنداق قۇتقۇزالايدىغان باشقا ئىلاھ يوق.■
30 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ شادراك، مىشاك، ئەبەدنېگو ئۇچەيلەننى ئۆستۈرۈپ، بابىل ئۆلكىسىدە يۇقىرى مەنسەپكە تەيىنلىدى.

4

نېبوقادنەسارنىڭ ئىككىنچى چۈشى توغرۇلۇق يازغان خېتى

1 »مەنكى پادىشاھ نېبوقادنەساردىن يەر يۈزىدىكى ھەربىر ئەل-يۇرتقا، ھەرقايسى تائىپىلەرگە، ھەرخىل تىللاردا سۆزلىشىدىغان قوۋملارغا ئامان-ئېسەنلىك ئېشىپ-تېشىپ تۇرغاي!
2 ھەممىدىن ئالىي خۇدا ماڭا كۆرسەتكەن ئالامەتلەرنى ۋە كارامەتلەرنى جاكارلاشنى لايىق تاپتىم.
3 ئۇنىڭ كۆرسەتكەن مۆجىزىلىك ئالامەتلىرى نېمىدىگەن ئۇلۇغ! ئۇنىڭ كارامەتلىرى نېمەدىگەن قالتىس! ئۇنىڭ پادىشاھلىقى پۈتمەس-تۈگىمەستۇر، ئۇنىڭ ھاكىملىقى دەۋردىن-دەۋرگىچە داۋاملىشىدۇ!■
4 مەنكى نېبوقادنەسار ئۆيۈمدە بىخارامان ئولتۇرغىنىمدا، ئوردامدا باياشات تۇرمۇش كۆچۈرۈۋاتقىنىمدا،
5 مېنى ئىنتايىن قورقىتىۋەتكەن بىر چۈشنى كۆردۈم، ئورنۇمدا ياتقىنىمدا ېبشىمدىكى ئويلار ۋە كاللامدىكى غايىبانە ئالامەتلەر مېنى ئالاقزادە قىلدى.
6 بابىلدىكى بارلىق دانىشمەنلەرنى ئالدىمغا چاقىرىشقا پەرمان بېرىپ، ئۇلارنىڭ چۈشۈمگە تەبىر بېرىشىنى بۇيرۇدۇم.
7 شۇنىڭ بىلەن بارلىق رەمچى-پالچى، پىر-ئۆستاز، كالدىيلەر ۋە مۇنەججىملار كېلىشتى. مەن چۈشۈمنى ئېيتىپ بەردىم، لېكىن ئۇلار ماڭا تەبىرنى بېرەلمىدى. □

□ 3:28 »...پادىشاھنىڭ پەرمانىغا خىلاپلىق قىلىپ ھاياتىنى تەۋەككۈل قىلدى« ـ ئارامىي تىلدا »...پادىشاھنىڭ پەرمانىغا خىلاپلىق قىلىپ تەنلىرىنى تەۋەككۈل قىلدى.« ■ 3:29 دان. 52: ■ 4:3 زەب. 93:1□; 2، دان. 276: □ 4:7 »پىرەلمىدى« ـ ياكى »بەرمىدى«

8 لېكىن ئاخىردا دانىيال كىردى)ئۇنىڭ يەنە بىر ئىسمى بەلتەشاسار بولۇپ، مېنىڭ ئىلاھىمنىڭ نامىغا ئاساسەن
قويۇلغان.(مۇقەددەس ئىلاھلارنىڭ روھى ئۇنىڭدا ئىكەن. مەن چۈشۈمنى ئېيتىپ، ئۇنىڭغا:
9 ـ ئەي پالچىلارنىڭ باشلىقى بەلتەشاسار، مۇقەددەس ئىلاھلارنىڭ روھى سەندە ئىكەنلىكىنى، ساڭا ھېچقانداق
سىر تەس كەلمەيدىغانلىقىنى بىلدىم، شۇڭا مېنىڭ كۆرگەن چۈشۈمدىكى غايىبانە ئالامەتلەرنى چۈشەندۈرگەيسەن،
شۇنداقلا ئۇنىڭغا تەبىر بەرگەيسەن، ـ دېدىم.□
10 ـ مەن ئورنۇمدا ياتقىنىمدا كاللامدا مۇنداق غايىبانە ئالامەتلەرنى كۆردۈم: مانا، يەر يۈزىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر
تۈپ دەرەخ بار ئىكەن، ئۇ تولىمۇ ئېگىزمىش.
11 ئۇ بارغانسېرى چوڭ ھەم مەزمۇت ئۆسۈپ، ئاسمانغا تاقىشىپتۇ، ئۇ دۇنيانىڭ چەتلىرىگىمۇ كۆرۈنىدىكەن.
12 ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرى چىرايلىق، مېۋىسى ئىنتايىن مول ئىكەن. ئۇنىڭدا پۈتكۈل دۇنياغا يەتكۈدەك ئوزۇق بار
ئىكەن. ئۇنىڭ ئاستىدا دالادىكى ھايۋانلار سايىداشىدىكەن، شاخلىرىدا ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار ماكان قىلىدىكەن،
مېۋىسىدىن بارلىق ئەت ئىگىلىرىمۇ ئوزۇقلىنىدىكەن.
13 ئورنۇمدا يېتىپ، كاللامدا كۆرگەن غايىبانە ئالامەتلەرنى كۆرۈۋاتىمەن، مانا، ئاسماندىن بىر كۆزەتچى مۇئەككەل،
يەنى مۇقەددەس بىر پەرىشتە چۈشۈپ، □
14 مۇنداق جاكارلىدى:
ـ »دەرەخنى كېسىپ، شاخلىرىنى قىرقىپ، يوپۇرماقلىرىنى ۋە مېۋىلىرىنى قېقىپ چۈشۈرۈپ چېچىۋېتىڭلار.
دەرەخ تۈۋىدىكى ياۋايى ھايۋانلار ئۇنىڭدىن يىراقلاشسۇن، ئۇنىڭ شاخلىرىدىكى قۇشلار تېزىپ كەتسۇن.
15 يەردە پەقەت كۆتۈكىنىلا يىلتىزى بىلەن، مىس ۋە تۆمۈر بىلەن چەمبەرلەپ، يۇمران ئوت-چۆپلەر بىلەن بىللە
دالادا قالدۇرۇڭلار. ئۇ ئاسماندىكى شەبنەمدىن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ تۇرسۇن. ئۇنىڭ نېسىۋىسى ئوت-چۆپ
يەيدىغان ياۋايى ھايۋانلار بىلەن بىللە بولسۇن.
16 ئادەمىي ئەقلىدىن مەھرۇم قىلىنىپ، ئۇنىڭغا ياۋايى ھايۋانلارنىڭ ئەقلى بېرىلسۇن، شۇنداقلا شۇ ھالەتتە »يەتتە
ۋاقىت« تۇرسۇن.□
17 دۇنيادىكى جان ئىگىلىرى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئىنسانلارنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ ھەممىسىنى ئىدارە
قىلىدىغانلىقى، شۇنداقلا ئۇنىڭ پادىشاھلىق ھوقۇقىنى ئۆزى تاللىغان كىشى)مەيلى ئۇ ھېچنېمىگە ئەرزىمەس ئادەم
بولسىمۇ(گە بېرىدىغانلىقىنى بىلسۇن دەپ، بۇ ھۆكۈم قارىغۇچى مۇئەككەللەرنىڭ پەرمانى بىلەن، يەنى مۇقەددەس
پەرىشتىلەرنىڭ قارار بۇيرۇقى بىلەن بەلگىلەنگەندۇر.«
18 ـ مەن پادىشاھ نېبوغادنەسار مانا شۇنداق چۈشنى كۆردۈم. ئەي بەلتەشاسار، چۈشۈمگە تەبىر بەرگەيسەن.
پادىشاھلىقىمدىكى دانىشمەنلەر ئىچىدە مەن ئۆچۈن بۇنىڭغا تەبىر بېرەلەيدىغان بىرمۇ ئادەم چىقمىدى. لېكىن سەن
تەبىر بېرەلەيسەن، چۈنكى ئەڭ مۇقەددەس ئىلاھلارنىڭ روھى سەندە ئىكەن.
19 شۇنىڭ بىلەن بەلتەشاسار دەپمۇ ئاتالغان دانىيال بىر ھازا ھەيرانلىقتا ئالاقزادە بولدى ۋە چۈش توغرىسىدا ئويلاپ
تولىمۇ بىئارام بولدى.
پادىشاھ: ـ ئەي بەلتەشاسار، بۇ چۈش ۋە ئۇنىڭ تەبىرى سېنى ئالاقزادە قىلمىسۇن، ـ دېدى.
بەلتەشاسار جاۋابەن:

□ 4:9 »ئەي پالچىلارنىڭ باشلىقى بەلتەشاسار، مۇقەددەس ئىلاھلارنىڭ روھى سەندە ئىكەن...» ـ بۇ پادىشاھنىڭ كۆز-قارىشى. دانىيال ئۆزى پالچە ئەمەس، ئەلۋەتتە. پالچىلىق تەۋراتتا قەتئىي مەنئى قىلىندۇ.

□ 4:13 »...□□□□□□□□ بىر پەرىشتە چۈشتى» ـ ئارامىي تىلدا »بىر مۇقەددەس بولغۇچى چۈشتى.«

□ 4:16 »ئادەمىي ئەقلىدىن مەھرۇم قىلىنىپ» ـ ئارامىي تىلدا »ئادەمىي كۆڭۈلدىن مەھرۇم قىلىنىپ.« »ياۋايى ھايۋانلارنىڭ ئەقلى» ـ ئارامىي تىلدا »ياۋايى ھايۋانلارنىڭ يۈرىكى.« »...□□□□□□□□ شۇ ھالەتتە »يەتتە ۋاقىت« تۇرسۇن» ـ »يەتتە ۋاقىت« مۇقەددەس كىتابتا دېيىلگىنى بويىچە، يەتتە يىلنى بىلدۈرىدۇ. ئەمما بابىللىقلارنىڭ كالېندارىدىكى بىر يىل 360 كۈن بولغاچقا، بەلكىم 2520 كۈن بولۇشى كېرەك. بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

ـ ئى ئالىيلىرى، بۇ چۈش سىلدىن نەپرەتلەنگەنلەرگە بولسۇن، ئۇنىڭ تەبىرى ئۆزلىرىگە ئەمەس، دۈشمەنلىرىگە چۈشكەي! □

20-21 بارغانسېرى ئۆسۈپ مەزمۇت بولغان، ئېگىزلىكى ئاسمانغا تاقىشىدىغان، پۈتكۈل دۇنياغا كۆرۈنىدىغان، يوپۇرماقلىرى چىرايلىق، مېۋىسى ئىنتايىن مول بولغان، پۈتكۈل دۇنياغا يەتكۈدەك ئوزۇق بولىدىغان، سايىسىدا ياۋايى ھايۋانلار تۇرىدىغان، شاخلىرىدا ئۇچار قۇشلار ماكان قىلىدىغان دەرەخ بولسا، يەنى سەن كۆرگەن دەرەخ ـ دەل ئۆزلىرىدۇر، ئى ئالىيلىرى!

ـ چۈنكى سىلى چوڭ ۋە مەزمۇت ئۆستىلا، سىلىنىڭ ھەيۋەتلىرى ئېشىپ پەلەككە يەتتى؛ ھۆكۈمرانلىقلىرى يەر يۈزىنىڭ چەتلىرىگە يېتىپ باردى.

22 ـ چۈنكى سىلى چوڭ ۋە مەزمۇت ئۆستىلا، سىلىنىڭ ھەيۋەتلىرى ئېشىپ پەلەككە يەتتى؛ھۆكۈمرانلىقلىرى يەر يۈزىنىڭ چەتلىرىگە يېتىپ باردى.

23 ئالىيلىرى قاراپ تۇرغان ۋاقىتلىردا ئاسماندىن بىر قارىغۇچى، يەنى بىر مۇقەددەس پەرىشتە چۈشۈپ: »بۇ دەرەخنى كېسىپ، خاراب قىلىڭلار. ھالبۇكى، يەردە كۆتۈكىنىلا يىلتىزى بىلەن قالدۇرۇپ، مىس ۋە تۆمۈر بىلەن چەمبەرلەپ، يۇمران ئوت-چۆپلەر بىلەن بىللە دالادا قالدۇرۇڭلار. ئۇ ئاسماندىكى شەبنەمدىن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ تۇرسۇن. »يەتتە ۋاقىت« بېشىدىن ئۆتكىچە ئۇنىڭ نېسىۋىسى ئوت-چۆپ يەيدىغان ياۋايى ھايۋانلار بىلەن بىللە بولسۇن، ـ دەپتۇ.

24 ـ ئى ئالىيلىرى، چۈشلىرىنىڭ مەنىسى مانا شۇ ـ بۇلار بولسا ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ پەرمانى بىلەن خوجام پادىشاھنىڭ بېشىغا چۈشىدىغان ئىشلار ـ

25 ئۆزلىرى كىشىلەر ئارىسىدىن ھەيدىۋېتىلىپ، ياۋايى ھايۋانلار بىلەن بىللە ياشايدىلا، كالىلاردەك ئوت-چۆپ بىلەن ئوزۇقلاندۇرۇلىدىلا، دالادا ئاسماندىكى شەبنەمدىن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ تۇرىدىلا. تاكى سىلى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ پۈتكۈل ئىنسان پادىشاھلىقىنى ئىدارە قىلىدىغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭ ھوقۇقىنى ئۆزى تاللىغان ھەرقانداق كىشىگە بېرىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتكۈچە، يەتتە ۋاقىت باشلىرىدىن ئۆتىدۇ. ■

26 »دەرەخنىڭ كۆتۈكىنى يىلتىزى بىلەن يەردە قالدۇرۇڭلار« دەپ بۇيرۇلغانىكەن، ئۆزلىرى ئەرشلەرنىڭ ھەممىنى ئىدارە قىلىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتكەندىن كېيىن پادىشاھلىقلىرى ئۆزلىرىگە قايتۇرۇلىدۇ.

27 شۇڭا ئى ئالىيلىرى، مېنىڭ نەسىھىتىم سىلگە لايىق كۆرۈلگەي، گۇناھلىرىدىن قول ئۈزگەيلا، ئىشتا ھەققانىي بولغايلا، قەبىھلىكلىرىدىن توختاپ كەمبەغەللەرگە رەھىمدىللىك قىلغايلا. شۇنداق قىلغاندىلا بەلكىم داۋاملىق گۈللەپ ياشنىمامدىلا؟

28 بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى پادىشاھ نېبوقادنەسارنىڭ بېشىغا چۈشتى.

29 ئون ئىككى ئايدىن كېيىن، ئۇ بابىلدىكى پادىشاھلىق ئوردىسىنىڭ ئۈگزىسىدە سەيلە قىلىۋېتىپ:

30 ـ قاراڭلار، مەن ئۆز ئىززىتىم ۋە شان-شۆھرىتىم نامايان قىلىنسۇن دەپ، شاھانە ئوردامنىڭ جايلىشىشى ئۈچۈن زور كۈچۈم بىلەن ياسىغان ھەيۋەتلىك بابىل شەھىرى مۇشۇ ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.

31 ئۇنىڭ سۆزى ئاغزىدىن تېخى ئۇزۇلمەيلا، ئاسماندىن بىر ئاۋاز چۈشۈپ:

ـ ئەي پادىشاھ نېبوقادنەسار، بۇ سۆز ساڭا كەلدى: پادىشاھلىق سەندىن ئېلىندى.

32 سەن كىشىلەر ئارىسىدىن ھەيدىۋېتىلىپ، ياۋايى ھايۋانلار بىلەن بىللە ماكان قىلىسەن ۋە كالىلاردەك ئوت-چۆپ يەيسەن؛ سەن ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ پۈتكۈل ئىنسان پادىشاھلىقىنى ئىدارە قىلىدىغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭ ھوقۇقىنى ئۆزى تاللىغان ھەرقانداق كىشىگە تۇتقۇزىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتكۈچە يەتتە ۋاقىت بېشىڭدىن ئۆتۈپ كېتىدۇ ـ دېيىلدى.

33 بۇ سۆز نېبوقادنەساردا شۇئان ئەمەلگە ئاشتى. ئۇ كىشىلەر ئارىسىدىن ھەيدىۋېتىلىپ، كالىلاردەك ئوت-چۆپ يەپ، تېنى شەبنەمدىن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ چاچلىرى بۈركۈتنىڭ پەيلىرىدەك، تىرناقلىرى

□ **4:19** »بىر ھازا ھەيرانلىقتا ئالاقزادە بولدى« ـ ئارامىي تىلىدا »بىرەر سائەت ھەيرانلىقتا ئالاقزادە بولدى.« ■ **4:25** دان. 2:15،20

قۇشنىڭ تىرناقلىرىدەك تۆسۈپ كەتتى.
34 ئەمدى شۇ كۈنلەر توشقاندا، مەن نېبوقادنەسار ئاسمانغا كۆز تىكىپ قارىۋىدىم، ئەقىل-ھوشۇم ئەسلىگە كەلدى.
مەن ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىغا ھەمدۇسانا ئېيتىپ، مەڭگۈ ھايات تۇرغۇچىنى مەدھىيىلەپ، ھۆرمەت ئەيلىدىم.
ئۇنىڭ ھاكىملىقى مەڭگۈلۈك ھاكىملىقتۇر؛
ئۇنىڭ پادىشاھلىقى ئەۋلادتىن-ئەۋلادقىدۇر.
35 ئۇنىڭ ئالدىدا يەر يۈزىدىكى بارلىق ئىنسانلار ھېچنىمە ھېسابلانمايدۇ؛
ئەرشتىكى قوشۇنلار ۋە زېمىندىكى ئىنسانلار ئارىسىدا ئۇ نېمە قىلسىنى خالىسا شۇنى قىلىدۇ؛
ئۇنىڭ قولىنى كىم توسالىسۇن يا كىم ئۇنىڭدىن »نېمە قىلىسەن؟« دەپ سوراشقا جۈرئەت قىلالىسۇن؟
36 شۇئانلا ئەقىل-ھوشۇم ئەسلىگە كەلدى؛ پادىشاھلىقىمنىڭ شان-شەرىپى، ئىززىتىم، پادىشاھلىق ھەيۋەمۇ ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى. مەسلىھەتچى ۋەزىرلىرىم ۋە ئەمىر-ئېسىلزادىلىرىم مېنى ئىزدەپ كەلدى. پادىشاھلىقىم مۇستەھكەملەندى؛ بۇرۇنقىدىنمۇ زور ھەيۋىگە ئېگىباشتىن ئىگە بولدۇم.
37 ئەمدى مەنكى نېبوقادنەسار ئەرشتىكى پادىشاھقا ھەمدۇسانا ئوقۇيمەن، ئۇنى تېخىمۇ ئۇلۇغلايمەن ۋە ئۇنى ئىززەتلەيمەن:
ـ ئۇنىڭ قىلغانلىرى ھەقتۇر،
ئۇنىڭ يوللىرى توغرىدۇر؛
ئۇنىڭ تەكەببۇرلۇق يولدا ماڭغانلارنىڭ ھەيۋىسىنى چۈشۈرۈش قۇدرىتى باردۇر.«!

5

نېبوقادنەسارنىڭ نەۋرىسى پادىشاھ بەلشازارنىڭ زىياپىتى

1 بىر كۈنى پادىشاھ بەلشازار ئەمىر-ئېسىلزادىلەردىن مىڭ كىشىنى تەكلىپ قىلىپ كاتتا زىياپەت بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا شاراب ئىچىپ، ئەيش-ئىشرەت كەيپىنى سۈردى. □
2 پادىشاھ بەلشازار شارابنى تېتىپ كۆرۈپ، ئۆزى، ئەمىر-ئېسىلزادىلىرى، ئۆز خوتۇن-كېنىزەكلىرىنىڭ شارابنى ئاتىسى نېبوقادنەسار يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىن ئوۋلىغا ئالغان ئالتۇن-كۈمۈشتىن ياسالغان جام-قاچىلاردا ئىچىشىگە، شۇ جام-قاچىلارنى ئېلىپ چىقىشنى بۇيرۇدى.
3 نەۋكەرلەر دەرھال بېرىپ خۇدانىڭ يېروسالېمدىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىن ئېلىپ كېلىنگەن ئالتۇن جام-قاچىلارنى ئېلىپ چىقتى؛ پادىشاھنىڭ ئۆزى، ئەمىر-ئېسىلزادىلىرى، ئۇنىڭ خوتۇنلىرى ۋە كېنىزەكلىرى ئۇلاردا شاراب ئىچتى.
4 ئۇلار شاراب ئىچكەچ، ئالتۇن، كۈمۈش، مىس، تۆمۈر، ياغاچ ۋە تاشلاردىن ياسالغان بۇتلارنى مەدھىيىلەشتى.
5 دەل شۇ پەيتتە ئادەم قولىنىڭ بەش بارمىقى پەيدا بولۇپ، چىراغدانىڭ ئۆدۈلىدىكى ئوردىنىڭ تام سۈۋىقىغا خەت يېزىشقا باشلىدى. پادىشاھ خەت يازغان قولنىڭ كۆرۈنگەن قىسمىنى كۆرۈپ، □

□ **5:1 »پادىشاھ بەلشازار ئەمىر-ئېسىلزادىلەردىن مىڭ كىشىنى تەكلىپ قىلىپ...«** ـ پادىشاھ بەلشازار نېبوقادنەسارنىڭ نەۋرىسى ئىدى. ئەمەلىيەتتە شۇ كۈنلەردە ئۇ »مۇئاۋىن ئىمپېراتور« ئىدى؛ ئاتىسى نابوندۇس ئىمپېراتور ئىدى، لېكىن ئۇ ئادەمتە بابىلدا تۇرمايتتى. **...« ئۇلارنىڭ ئالدىدا شاراب ئىچىپ، ئەيش-ئىشرەت كەيپىنى سۈردى«** ـ بۇ بابتىكى 31-30-ئايەتلەردىن قارىغاندا، شۇ چاغدا پارس قوشۇنلىرى بابىل شەھرىنى ئاللىقاچان قورشۋالغاندى. ئەمدى بابىللار ئېمىشقا زىياپەت قىلدۇ؟ تارىخشۇناسلارنىڭ تەھللى بويىچە بابىل شەھرى)ئا(ئىنتايىن مۇستەھكەم، سېپىلى ئېگىز شەھەر،)ئە(ئۇنىڭدا يېرگىرمە يىلىق ئوزۇق-تولۇك توپلانغاندى. شۇڭا پادىشاھ ئۆزىنى تولىمۇ بىخەتەر، دەپ قارايتتى.

□ **5:5 ...« چىراغدانىڭ ئۆدۈلىدىكى ئوردىنىڭ تام سۈۋىقىغا خەت يېزىشقا باشلىدى«** ـ قىزىق بىر ئىش شۇكى، ئارخېئولوگلار قازغان ئاسارىئەتىقىلەرگە ئاساسەن، بابىل ئوردىلىرىدىكى تاملار ئۈستىگە ئۇلارنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ غەلىبە-مۇۋەپپەقىيەتلىرى سۈرەت ۋە سۆزلەر بىلەن خاتىرىلەنگەن. پادىشاھ زىياپەت قىلغاندا، ماختىنىش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ يېقىندىن بۇيانقى ئۇرۇشلاردىكى غەلىبىسىنى ۋە مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى يورۇتۇش ئۈچۈن، چىراغدان بۇ رەسىملەرنىڭ ئۆدۈلىغا قويغۇزۇلاتتى.

6 چىرايى تاترىپ، كۆڭلىدە ئىنتايىن ئالاقزادە بولۇپ كەتتى. پۇت-قوللىرى بوشىشىپ، پۇتلىرى تىترەپ كەتتى.
□
7 پادىشاھ قاتتىق ۋارقىراپ، پىر-ئۆستازلار، كالدىيلەر ۋە مۇنەججىملارنى چاقىرىشنى بۇيرۇدى. بابىلدىكى دانىشمەنلەر كەلگەن ھامان پادىشاھ تۇلارغا:
ـ كىمكى تامدىكى بۇ خەتلەرنى ئوقۇپ مەنىسىنى ماڭا دەپ بېرەلىسە، ئۇنىڭغا سۆسۈن رەڭلىك بىر تون كىيگۈزۈلۈپ، بوينىغا ئالتۇن زەنجىر ئېسىلىپ، پادىشاھلىقتا ئۈچىنچى مەرتىۋە بېرىلىدۇ، ـ دېدى.□
8 پادىشاھنىڭ دانىشمەنلىرىنىڭ ھەممىسى ئوردىغا ھازىر بولدى؛ لېكىن ئۇلار نە خەتلەرنى ئوقۇيالمايتتى نە پادىشاھقا مەنىسىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيتتى.
9 بەلشازار تېخىمۇ ئالاقزادە بولۇپ، چىرايى تېخىمۇ تاترىپ كەتتى. ئەمىر-ئېسىلزادىلەرمۇ قانداق قىلىشنى بىلەلمەي قالدى.
10 پادىشاھ ۋە ئەمىر-ئېسىلزادىلەرنىڭ ۋارقىراشقان ئاۋازىنى ئاڭلىغان خانىش زىياپەت زالىغا كىرىپ، پادىشاھقا مۇنداق دېدى:
ـ ئى تالىيلىرى، مەڭگۈ ياشىغايلا! ئالاقزادە بولۇپ كەتمىگەيلا، چىرايلىرى تاتىراپ كەتمىگەي. □
11 پادىشاھلىقلىرىدا بىر كىشى بار، ئۇنىڭدا مۇقەددەس ئىلاھلارنىڭ روھى بار، ئاتىلىرى تەختتىكى ۋاقتىدا، بۇ كىشىدە يورۇقلۇق، دانالىق ۋە ئەقىل-پاراسەت، يەنى ئىلاھلارغا خاس ئەقىل-پاراسەت نامايان قىلىنغانىدى. ئاتىلىرى نېبوقادنەسار، يەنى پادىشاھ ئاتىلىرى ئۇنى پۈتۈن رەمچى-پالچىلار، پىر-ئۆستازلار، كالدىيلەر ۋە مۇنەججىملارنىڭ بېشى قىلىپ تەينىلىگەن. ■
12 بۇ كىشىدە ئالاھىدە بىر روھىي خۇسۇسىيەت، بىلىم، ھېكمەت، چۈشلەرگە تەبىر بېرەلەيدىغان، تېپىشماقلارنى يېشەلەيدىغان ۋە تۈگۈن-سىرلارنى ئاچالايدىغان قابىلىيەت بار ئىدى. شۇ كىشىنىڭ ئىسمى دانىيال بولۇپ، پادىشاھ ئۇنىڭغا بەلتەشاسار دەپمۇ ئىسىم قويغان. شۇڭا بۇ دانىيال چاقىرتىلسۇن، ئۇ چوقۇم بۇ خەتلەرنىڭ مەنىسىنى يېشىپ بېرىدۇ.

دانىيالنىڭ تامدىكى خەتنىڭ مەنىسىنى چۈشەندۈرۈشى

13 شۇنىڭ بىلەن دانىيال پادىشاھنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىندى، پادىشاھ دانىيالدىن ـ:
ـ پادىشاھ ئاتام يەھۇدا ئۆلكىسىدىن سۈرگۈن قىلىپ كەلگەن يەھۇدىيلار ئىچىدىكى ھېلىقى دانىيال سەنمۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى،
14 ـ سەن توغرۇلۇق خەۋرىم بار، سەندە مۇقەددەس ئىلاھلارنىڭ روھى، شۇنداقلا يورۇقلۇق، دانالىق ۋە ئالاھىدە ئەقىل-پاراسەت بار ئىكەن دەپ ئاڭلىدىم.
15 ئەمدى دانىشمەنلەر ۋە پىر-ئۆستازلارنى تامدىكى خەتنى ئوقۇپ، مەنىسىنى ماڭا چۈشەندۈرۈپ بەرسۇن دەپ ئالدىمغا چاقىرتىپ كېلىندى؛ لېكىن بۇ ئىشنىڭ سىرنى ھېچقايسىسى يېشىپ بېرەلمىدى.
16 بىراق سەن توغرۇلۇق ئاڭلىغانىمنىكى، سەن سىرلارنى چۈشەندۈرەلەيدىكەنسەن ۋە تۈگۈنلەرنى يېشەلەيدىكەنسەن. ئەگەر بۇ خەتلەرنى ئوقۇپ، مەنىسىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلىسەڭ، ساڭا سۆسۈن رەڭلىك تون كىيگۈزۈلىدۇ، بوينۇڭغا ئالتۇن زەنجىر ئېسىلىدۇ، پادىشاھلىقتا ئۈچىنچى دەرىجىلىك مەرتىۋىگە ئېرىشىسەن، ـ دېدى.
17 دانىيال پادىشاھقا مۇنداق جاۋاب بەردى:

□ **5:6** »**پۇت-قوللىرى بوشىشىپ،...**« ـ ئارامىي تىلىدا: »بەل-ساغرىسىنىڭ بوغۇم-ئۆگىلىرى بوشىشىپ،...«. بۇ ئىش-ۋەقە »يەش.« 41:45 تىكى بېشارەتنىڭ بىر ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى. »**پۇتلىرى تىترەپ كەتتى**« ـ ئارامىي تىلىدا: »تىزلىرى بىر-بىرىنى قاققىلى تۇردى.«
□ **5:7** »**بوينۇڭغا سۆسۈن رەڭلىك بىر تون كىيگۈزۈلۈپ،...**« ـ قەدىمكى زامانلاردا سۆسۈن رەڭ »شاھانە رەڭ« دەپ ھېسابلىناتتى.
□ **5:10** »**...□□□□□□□□□□□□ ئاۋازىنى ئاڭلىغان خانىش زىياپەت زالىغا كىرىپ،...**« ـ »خانىش« مۇشۇ يەردە بەلشازارنىڭ ئانىسى يا كى چوڭ ئانىسى)نېبوقادنەسارنىڭ ئايالى(بولسا كېرەك.
■ **5:11** دان. 2□47: 48

ـ ئالىيلىرىنىڭ ئىنئاملىرى ئۆزلىرىدە قالسۇن، مۇكاپاتلىرىنى باشقا كىشىگە بەرگەيلا. ئەمدىلىكتە مەن ئالىيلىرىغا بۇ
خەتنى ئوقۇپ، مەنىسىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەي.
18 ـ ئى ئالىيلىرى، ھەممىدىن ئالىي خۇدا ئاتىلىرى نەبوقادنەسارغا پادىشاھلىق، ئۇلۇغلۇق، شان-شەرەپ ۋە ھەيۋەت
بەردى.
19 ئۇنىڭغا بېرىلگەن ئۇلۇغلۇقتىن ھەرقايسى ئەل-يۇرت، ھەرقايسى تائىپىلەر ۋە ھەرخىل تىلدا سۆزلىشىدىغان
قوۋملارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئالدىدا تىترەپ قورقۇپ تۇراتتى؛ ئۇ كىمنى خالىسا شۇنى ئۆلتۈرەتتى، كىمنى خالىسا
شۇنى تىرىك قوياتتى؛ كىمنى خالىسا شۇنى مەرتىۋىلىك قىلاتتى، كىمنى خالىسا شۇنى پەس قىلاتتى.
20 لېكىن ئۇ كۆڭلىدە تەكەببۇرلىشىپ، روھ-قەلبىدە مەغرۇرلىنىپ مىجەزى تەرسالىشىپ، پادىشاھلىق تەختىدىن
چۈشۈرۈلۈپ، ئىززىتىدىن مەھرۇم قىلىندى.
21 ئۇ كىشىلەر ئارىسىدىن ھەيدىۋېتىلىپ، ئۇنىڭغا ياۋايى ھايۋانلارنىڭ ئەقلى بېرىلدى. ئۇ ياۋا ئېشەكلەر بىلەن بىللە
ماكانلىشىپ، كالىلاردەك ئوت-چۆپ يېگۈزۈلدى، تېنى شەبنەمدىن چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ كەتتى، تاكى ئۇ
ھەممىدىن ئالىي خۇدانىڭ ئىنسان پادىشاھلىقىنى ئىدارە قىلىدىغانلىقىنى ۋە ئۇ پادىشاھلىقنىڭ ھوقۇقىنى ئۆزى تاللىغان
ھەرقانداق كىشىگە بېرىدىغانلىقىنى بىلىپ يەتكۈچە شۇ ھالەتتە بولدى.■
22 ئەي بەلشازار، نەبوقادنەسارنىڭ ئوغلى ئۇرۇپ ئۆزلىرى بۇلارنىڭ ھەممىسىدىن خەۋەرلىرى بولسىمۇ، لېكىن
ئۆزلىرىنى تۆۋەن قىلمىدىلا.
23 ئەكسىچە تەكەببۇرلىشىپ ئەرشتىكى رەببگە قارشى تۇردىلا. سىلى ئۇنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىن ئوچىا
ئالغان جام-قاچىلارنى ئېلىپ كېلىپ، ئۆزلىرى، ئەمىر-ئېسىلزادىلىرى، ئۆز خوتۇنلىرى ۋە كېنىزەكلىرىمۇ ئۇلاردا
شاراب ئىچتىكىلار ئاندىن كۆرمەيدىغان، ئاڭلىمايدىغان ۋە ھېچنېمىنى چۈشەنمەيدىغان ئالتۇن، كۈمۈش، مىس،
تۆمۈر، ياغاچ ۋە تاشلاردىن ياسالغان بۇتلارنى مەدھىيىلىدىلە. ھالبۇكى، سىلىنىڭ نەپەسلىرىنى ئۆز قولىدا تۇتقان ۋە
سىلىنىڭ بارلىق ھەرىكەتلىرىنى ئۆز ئىلكىدە تۇتقان خۇدانى ئۇلۇغلىمىدىلا.
24 شۇڭا، خۇدا بۇ قولنىڭ كۆرۈنگەن قىسمىنى ئەۋەتىپ بۇ خەتلەرنى يازدۇردى.
25 بۇ خەتلەر: »مېنې، مېنې، تەكەل، ئۇپھارسىن« دېگەندىن ئىبارەت. □
26 بۇنىڭ چۈشەندۈرۈلۈشى: ـ »مېنې« ـ خۇدا سىلىنىڭ پادىشاھلىقلىرىنىڭ ھېسابىنى قىلىپ، ئۇنى ئاياغلاشتۇردى.
27 »تەكەل« ـ سىلى تارازىدا تارتىلىۋىدىلا، كەم چىقتىلا.
28 »پەرەس« ـ پادىشاھلىقلىرى پارچىلىنىپ، مېدىئالىقلار بىلەن پارسلارغا تەۋە قىلىندى.□
29 شۇنىڭ بىلەن بەلشازار دەرھال نەۋۈكەرلىرىگە ئەمر قىلىۋىدى، ئۇلار دانىيالغا سۈسۈن رەڭگىك تونىنى كىيدۈرۈپ،
بوينىغا ئالتۇن زەنجىرنى ئېسىپ قويدى؛ ئۇ ئۇ توغرۇلۇق: »پادىشاھلىق ئىچىدە ئۈچىنچى دەرىجىلىك مەرتىۋىگە ئىگە
بولسۇن« دەپ جاكارلىدى.
30 شۇ كېچە كالدىيەلەرنىڭ پادىشاھى بەلشازار ئۆلتۈرۈلدى.
31 پادىشاھلىق بولسا مېدىئالىق دارىئۇسنىڭ قولىغا ئوتتى. ئۇ تەخمىنەن ئاتمىش ئىككى ياشتا ئىدى.□

■ **5:21** دان. 224:

□ **5:25** **«مېنې»** ـ »ساناش« يا كى »ھېسابلاش« دېگەن سۆزى بىلەن، **«تەكەل»** ـ »تارازىدا تارتىش« دېگەن سۆزى بىلەن، **«ئۇپھارسىن»** ـ »پارچىلىنىش« دېگەن سۆزى بىلەن ئاھاڭداش بولىدۇ.
ئارامىي تىلىدىن ئىبرانىي تىلىغا تەرجىمە قىلىنسا »بىر مىنا، بىر شەكەل، يېرىم مىنا« دېگەن بولىدۇ. مىنا ۋە شەكەل ئىبرانىيلارنىڭ پۇل بىرلىكىرى ئىدى.

□ **5:28** **»پەرەس«** ـ »ئۇپھارسىن« دېگەن سۆزنىڭ بىرلىك شەكلى (25-□□□□□□□ »ئۇپھارسىن« كۆپلۈك شەكلىدە.(»پەرەس« »)ئۇپھارسىن«) دېگەنلىك »پارس« سۆزى بىلەن يىلتىزداش بولۇپ، بۇ يەردە ئىككى بىسلىق مەنە بىلدۈرىدۇ. ئۇنىڭ پادىشاھلىقى ھەم پارچىلانغان ھەم پارسلارغا مەنسۇپ بولىدۇ، دېگەنتى بىلدۈرىدۇ.

□ **5:31** **»پادىشاھلىق بولسا مېدىئالىق دارىئۇسنىڭ قولىغا ئوتتى»** ـ ئارامىي تىلىدا »مېدىئالىق دارىئۇس پادىشاھلىقنى قىيۇل قىلدى.«
بابىل شەھىرىنىڭ قانداق ئىشغال قىلىنغانلىقى ھەققىدىكى قىزىق تېما توغرۇلۇق »يەرەمىيا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە، »بابىل شەھىرىنىڭ ئۆرۈۋېتىلىشى توغرۇلۇق بېشارەتلەر« دېگەن بايانلىرىمىزنى كۆرۈڭ.

6

دانیال شىرلار ئۆڭگۈردە

1 پادىشاھ دارىئۇس پۈتۈن پادىشاھلىقنى ئىدارە قىلىش ئۈچۈن بىر يۈز يىگىرمە ۋەزىرنى ھەرقايسى يۈرتلارنى
باشقۇرۇشقا تەيىنلەشنى مۇۋاپىق كۆردى. □
2 بۇنىڭدىن باشقا ئۇ بۇ ۋەزىرلەرنى نازارەت قىلىپ، بۇ ۋەزىرلەرنىڭ ھېسابىنى ئېلىش، شۇنداقلا پادىشاھنىڭ ھوقۇق-
مەنپەئەتى زىيانغا ئۇچرىمىسۇن دەپ دانىيال ۋە باشقا ئىككى كىشىنى نازارەتچىلىككە تەيىنلىدى.
3 دانىيالدا ئالاھىدە بىر روھىي خۇسۇسىيەت بار بولغاچقا، ئۇ باشقا نازارەتچىلەردىن ۋە ۋەزىرلەردىن ئىقتىدارلىق
چىقتى. شۇڭا پادىشاھ ئۇنى پۈتكۈل پادىشاھلىقنى ئىدارە قىلىشقا تەيىنلىمەكچى بولدى.
4 شۇنىڭ بىلەن باشقا نازارەتچى ۋە ۋەزىرلەر ئۇنىڭ پادىشاھلىقتىكى مەمۇرىي ئىشلىرىدىن سەۋەنلىك ئىزدىدى.
لېكىن ئۇلار ئەرز قىلغۇدەك ھېچقانداق باھانە-سەۋەب ياكى سەۋەنلىك تاپالمىدى. چۈنكى دانىيال دىيانەتلىك ۋە
ئىشەنچلىك بولۇپ، ئۇنىڭدىن قىلچە كەمچىلىك ياكى سەۋەنلىك چىقىرالمىغانىدى.
5 شۇڭا شۇ ئادەملەر ئۆزئارا:
ـ دانىيالنىڭ خۇداسىنىڭ قانۇنىغا مۇناسىۋەتلىك ئىشلىرىدىن باشقا، ئۇنىڭدىن ئەيىبلىگۈدەك ھېچقانداق باھانە
تاپالمايمىز، ـ دېيىشتى.
6 شۇڭا ئۇلار ئۆزئارا تىل بىرىكتۈرۈپ پادىشاھنىڭ ئالدىغا كىرىپ:
ـ پادىشاھ دارىئۇس ئالىيلىرى مەڭگۈ ياشىغايلا!
7 ئالىيلىرىنىڭ پادىشاھلىقلىرىدىكى بارلىق نازارەتچى، ۋالىي، ۋەزىر، مەسلىھەتچى، ھاكىم ۋە ئەمەلدارلار بىرلىكتە
مەسلىھەتلەشتۈق، ھەرقانداق كىشى ئوتتۇز كۈن ئىچىدە ھەرقانداق ئىلاھقا ھەرقانداق دۇئا-تىلاۋەت قىلىشقا
ۋە ياكى ھەرقانداق كىشىدىن بىر نەرسە تىلەشكە رۇخسەت بولمىسۇن، ئى ئالىيلىرى، پەقەت سىلىدىنلا تىلىشى
رۇخسەت بولسۇن دېگەن شاھانە يارلىقنىڭ چۈشۈرۈلۈشىنى لايىق كۆردۇق. بۇ پەرمان قەتئي بولسۇن، كىمكى
بۇ پەرمانغا خىلاپلىق قىلسا، ئۇ شىرلار ئۆڭگۈرىگە تاشلانسۇن! □
8 ئەمدى، ئى ئالىيلىرى بۇ پەرمانىنى بېكىتىپ چۈشۈرگەيلا، ئۇنىڭ ئۆزگەرتىلمەسلىكى ئۈچۈن يارلىقنامىگە ئىمزا
قويغايلا؛ چۈنكى مېدىئا ۋە پارس قانۇنى بويىچە، پەرمان چىقىرىلىشى بىلەنلا ئۆزگەرتىشكە بولمايدۇ، ـ دېدى. ■
9 شۇنىڭ بىلەن دارىئۇس پەرمانىنى بېكىتىپ يارلىقنامىغا قول قويدى.□
10 دانىيال بۇ يارلىقنامىگە ئىمزا قويۇلغانلىقنى ئاڭلاپ، ئۆيىگە قايتتى. ئۇنىڭ ئۆيىنىڭ ئۆگزىسىدە بىر بالىخانا بولۇپ،
دېرىزىسى يېروسالېمغا قارايدىغان بولۇپ، ئوچۇق تۇراتتى. ئۇ ئادەتتى بويىچە دېرىزىنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ، ھەر
كۈنى ئۈچ قېتىم خۇداغا دۇئا-تىلاۋەت قىلىپ شۈكۈر ئېيتاتتى.■
11 لېكىن ھېلىقى ئادەملەر بىللە كېلىپ دانىيالنىڭ خۇداغا دۇئا ۋە تىلاۋەت قىلىۋاتقىنىنى كۆردى.
12 ئاندىن ئۇلار بىرلىكتە پادىشاھنىڭ ئالدىغا بېرىپ پەرمان توغرىسىدا گەپ ئېچىپ:

□ **6:1 »پادىشاھ دارىئۇس پۈتۈن پادىشاھلىقنى ئىدارە قىلىش ئۈچۈن...»** ـ مۇشۇ »دارىئۇس«نىڭ كىم ئىكەنلىكى توغرۇلۇق ئالىملار ئارىسىدا تالاش-تارتىش بار. بەزىلىرى ئۇنى پارسلىق قورەش، دەپ قارايدۇ. لېكىن مۇشۇ يەردە دارىئۇس »مېدىئالىق« دېيىلدۇ ۋە 31 گە قاربىغاندا، ئۇ قورەشنىڭ قول ئاستىدا ئىدى »)مېدىئالىق دارىئۇس پادىشاھلىقنى **قوبۇل قىلدى**« دېيىلدۇ.(ئۇنىڭ سالاھىيىتىنى ئارخېئولوگلار تەتقىقاتلىرى بىلەن ئېنىقلىشى مۇمكىن.

□ **6:7 »ئالىيلىرىنىڭ پادىشاھلىقلىرىدىكى بارلىق نازارەتچى، ۋالىي، ۋەزىر، مەسلىھەتچى، ھاكىم ۋە ئەمەلدارلار...»** ـ ئۇلارنىڭ بۇ بايانىدىكى »بارلىق« دېگەن سۆز يالغانچىلىق ئىدى؛ چۈنكى دانىيال ئۇنىڭ ئىچىدە ئەمەس ئىدى، ئەلۋەتتە.

■ **6:8** ئەست. 9:1□ 88:

□ **6:9 »شۇنىڭ بىلەن دارىئۇس پەرمانىنى بېكىتىپ يارلىقنامىغا قول قويدى.»** ـ 9-ئايەتنىڭ تولۇق مەنىسىنى بېكىتىش تەس. ئارامىي تىلدا »شۇنىڭ بىلەن دارىئۇس پەرمان ۋە يارلىقنامىگە قول قويدى« دېيىلدۇ. بۇنىڭغا قاربىغاندا، ئىككى يازما يارلىق بولغان بولسا كېرەك. پارس ئوردىسىدىكى قائىدە-نىزاملاردىن ئانچە خەۋىرىمىز بولمىغاچقا، نېمە ئۈچۈن ئىككى يارلىق كېرەك بولدىغىنىنى بىلمەيمىز. ■ **6:10** 1پاد. 44:8□ زەب. 1755:

ـ ئى ئالىيلىرى، ئۆزلىرى: ئوتتۇز كۈن ئىچىدە ئۆزلىرىدىن باشقا ھەرقانداق ئىلاھدىن ياكى ھەرقانداق ئىنساندىن بىرەر نېمىنى تىلىگەن ھەرقانداق كىشى شىرلار ئوققىرىغا تاشلانسۇن، دېگەن بىر پەرمانغا ئىمزا قويغان ئەمەسمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
پادىشاھ: ـ دەرۋەقە شۇنداق قىلدىم، مېدىئا ۋە پارس قانۇنى بويىچە پەرمانىنى ئۆزگەرتكىلى بولمايدۇ، ـ دېدى.
13 ئاندىن ئۇلار پادىشاھقا جاۋابەن:
ـ يەھۇدادىن ئەسىر ئېلىپ كېلىنگەن كىشىلەردىن ھېلىقى دانىيال، ئى ئالىيلىرى، سىلىنى ۋە سىلى ئىمزا قويغان پەرمانىنى كۆزگە ئىلمايدۇ، بەلكى ھەر كۈندە ئۈچ قېتىم ئۆز دۇئا-تىلاۋىتىنى قىلىۋاتىدۇ، ـ دېيىشتى.
14 بۇنى ئاڭلىغان پادىشاھ ئۆز-ئۆزىگە كايىپ، كۆڭۈل قويۇپ دانىيالنى قۇتقۇزۇشقا ئامال تاپماقچى بولۇپ، ئۇ كۈن پاتقۇچە ھەرخىل قۇتقۇزۇش ئامالى ئۈستىدە ئىزدىنىپ يۈردى.
15 لېكىن ئاخىردا ئۇ كىشىلەر يەنە ئۆزئارا تىل بىرىكتۈرۈپ پادىشاھنىڭ ئالدىغا جەم بولۇپ ئۇنىڭغا:
ـ ئى ئالىيلىرى، ئۆزلىرىگە مەلۇمكى، مېدىئالار ۋە پارسلارنىڭ قانۇنى دەل شۇكى، پادىشاھنىڭ بېكىتكەن ھەرقانداق قارارى ياكى پەرمانىنى ئۆزگەرتىشكە بولمايدۇ، ـ دېيىشتى.
16 شۇنىڭ بىلەن پادىشاھنىڭ ئەمر قىلىشى بىلەن دانىيال ئوققا كېلىپ، شىرلار ئوققىرىغا تاشلاندى. پادىشاھ دانىيالغا:
ـ سەن ئۇزۇلدۇرمەي ئىبادەت قىلىدىغان خۇدايىڭ سېنى قۇتقۇزغايدۇ! ـ دېدى.
17 بىر تاش ئېلىپ، ئوققىرىنىڭ ئاغزىغا ئۇنىڭ بىلەن ئېتىلدى؛ دانىيالنىڭ ئىشلىرىغا ھېچكىم ئارىلاشمىسۇن دەپ ئۇنى پادىشاھ ئۆز مۆھۈرى ۋە ئۇنىڭ ئەمىر-ئەمەلدارلىرىنىڭ مۆھۈرلىرى بىلەن مۆھۈرلىدى.
18 ئاندىن پادىشاھ ئوردىغا قايتىپ كېلىپ كېچىنى روزا تۇتۇپ ئۆتكۈزدى؛ ئۆزىنىڭ توقال-كېنىزەكلىرىدىن ھېچقايسىسىنى ئۆز يېنىغا كەلتۈرمىدى، ئۇ كېچىچە ئۇخلىيالمىدى. [1]
19 تاڭ ئېتىشى بىلەنلا پادىشاھ ئورنىدىن تۇرۇپ، ئالدىراپ شىرلار ئوققىرىغا باردى.
20 پادىشاھ ئوققىرىغا يېقىنلاشىپ ئازابلانغان ھالدا دانىيالنى چاقىرىپ:
ـ ئەي دانىيال، مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ قۇلى، سەن ئۇزۇلمەس ئىبادەت قىلىدىغان خۇدايىڭ سېنى شىرلاردىن قۇتقۇزغالمىدىمۇ؟ ـ دەپ توۋلىدى.
21 دانىيال جاۋابەن:
ـ ئى ئالىيلىرى، مەڭگۈ ياشىغايلا!
22 خۇدايىمنىڭ پەرىشتىسىنى ئەۋەتىپ شىرلارنىڭ ئاغزىنى يۇمدۇرۇشى بىلەن ئۇلار ماڭا ھېچ زىيان-زەخمەت يەتكۈزەلمىدى؛ چۈنكى ئۇ مەندىن ھېچقانداق ئەيىب كۆرمىدى. ئالىيلىرىنىڭ ئالدىدىمۇ مەن ھېچقانداق زىيان يەتكۈزگۈدەك ئىش قىلمىدىم، ـ دېدى.
23 بۇنى ئاڭلاپ پادىشاھ ئىنتايىن خۇشال بولۇپ، ئادەملىرىنى دانىيالنى ئوققىردىن ئېلىپ چىقىشنى بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار دانىيالنى ئوققىردىن ئېلىپ چىقتى. ئۇنىڭدىن قىلچە زىيدە-زەخمەت تاپالمىدى؛ چۈنكى ئۇ خۇداسىغا تايانغانىدى.
24 ئاندىن پادىشاھ بۇيرۇق چۈشۈردى، نەۋكەرلىرى دانىيالنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى تۇتۇپ، ئۇلارنى بالا-چاقىلىرى ۋە خوتۇنلىرى بىلەن قوشۇپ شىرلار ئوققىرىغا تاشلۇۋەتتى. ئۇلار ئوققىرى تېگىگە چۈشۈپ بولمايلا شىرلار ئېتىلىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىخانلىرىنىمۇ چاينىپ قىيما-چىيما قىلىۋەتتى.
25 شۇ ئىشتىن كېيىن دارىئۇس پادىشاھ يەر يۈزىدە ئۇرۇۋاتقان ھەرقايسى ئەل-يۇرت، ھەممە تائىپىلەر، ھەر تىلدا سۆزلىشىدىغان قوۋملارنىڭ ھەممىسىگە مۇنداق پۈتۈك چۈشۈردى: ـ
»ھەممىگىلارغا ئامانلىق ئېشىپ-تېشىپ تۇرغاي!

[1] 6:18 »ئۇنىڭ توقال-كېنىزەكلىرىدىن ھېچقايسىسىنى ئۆز يېنىغا كەلتۈرمىدى« ـ ياكى، »ئۇ ھېچقانداق كۆڭۈل ئىچىشلارنىمۇ قىلمىدى.« »ئۇ كېچىچە ئۇخلىيالمىدى« ـ ئارامىي تىلىدا »ئۇنىڭ ئۇيقۇسى قاچتى.«

26 مەن ئۇشبۇ يارلىقنى چۈشۈرىمەنكى، پادىشاھلىقىمدىكى ھەربىر يۇرتتىكى پۇقرالار دانىيالنىڭ خۇداسى ئالدىدا
تىترەپ قورقسۇن!
ـ چۈنكى ئۇ مەڭگۈ ھايات خۇدادۇر،
مەڭگۈ مۇستەھكەم ئۆزگەرمەستۇر،
ئۇنىڭ پادىشاھلىقى ھالاك قىلىنماس،
ئۇنىڭ ھاكىمىيىتى ئەبەدىلئەبەدگىچە بولىدۇ.□ ■
27 ئۇ بالا-يىقازادىن قوغدايدۇ ۋە قۇتقۇزىدۇ،
ئۇ ئاسمانلاردىمۇ، يەر يۈزىدىمۇ ئالامەت- كارامەتلەرنى يارىتىدۇ،
ئۇ دانىيالنى شىرلارنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزدى.«
28 دانىيالنىڭ بولسا شۇ ئىشلاردىن كېيىن دارىئۇس ھۆكۈم سۈرگەن مەزگىلدە، شۇنداقلا پارس پادىشاھى قۇرەش
ھۆكۈم سۈرگەن ۋاقىتلاردا ئىشلىرى راۋان يۈرۈشتى.

7

دانىيالنىڭ غايىبانە ئالامەتلەرنى بايان قىلغانلىقى •••• تۆت زور مەخلۇقنى كۆرۈش

1 بەلشازار بابىلغا پادىشاھ بولغان بىرىنچى يىلى دانىيال ئورندا يېتىپ چۈشىدە بىرنەچچە غايىبانە ئالامەتلەرنى كۆردى.
ئۇ چۈشىدە كۆرگەنلىرىنى مۇنداق يەكۈنلەپ خاتىرىلىۋالدى: ـ
2 كېچىدە كۆرگەن غايىبانە كۆرۈنۈشتە مەنكى دانىيال شۇنى كۆردۈمكى، ئاسماننىڭ تۆت تەرىپىدىن شامال
چىقىپ، »ئۇلۇغ دېڭىز« يۈزىگە ئۇرۇلماقتا ئىدى. □
3 دېڭىزدىن شەكىللىرى بىر-بىرىگە ئوخشىمايدىغان تۆت زور مەخلۇق چىقتى.■
4 بىرىنچى مەخلۇق شىرغا ئوخشايتتى، لېكىن بۇركۈتنىڭ قانىتى بار ئىدى. مەن ئۇنىڭغا قاراپ تۇرغىنىمدا، قاناتلىرى
يۇلۇنىدى؛ ئاندىن ئۇ يەردىن كۆتۈرۈلۈپ، ئىككى پۇتى يەرگە دەسسىتىلىپ ئادەمدەك تۇرغۇزۇلۇپ، ئۇنىڭغا ئىنسانىي
بىر قەلب بېرىلدى.■
5 مانا يەنە بىر مەخلۇق، يەنى ئىككىنچىسى ئېيىققا ئوخشايتتى. ئۇنىڭ بىر تەرىپى ئىككىنچى بىر تەرىپىدىن
ئېگىزلىتىلدى. ئۇنىڭ چىشلىرى ئۈچ قوۋۇرغىنى چىشلەپ تۇراتتى، بىر ئاۋاز ئۇنىڭغا: »ئورنۇڭدىن تۇر، گۆشنى
يېيىشىڭچە يەۋال«! ـ دېدى.
6 قاراپ تۇرغىنىمدا، مانا يەنە بىر مەخلۇق پەيدا بولدى. ئۇ يىلپىزغا ئوخشايتتى، دۆمبىسىدە قۇشنىڭكىدەك تۆت
قانىتى بار ئىدى؛ ئۇنىڭ بېشى تۆت ئىدى. ئۇنىڭغا ھاكىملىق ھوقۇقى بېرىلدى.
7 ئۇنىڭدىن كېيىن كېچىدىكى غايىبانە كۆرۈنۈشلەردە قاراپ تۇرغىنىمدا، مانا تۆتىنچى بىر مەخلۇق پەيدا بولدى.
ئۇ ئىنتايىن قورقۇنچلۇق، دەھشەتلىك ۋە ئاجايىب كۈچلۈك ئىدى. ئۇ يوغان تۆمۈر چىشلىرى بىلەن ئوۋنى چاينايپ
ئېزىپ يۇتۇپ، قالدۇقىنى پۇتلىرى بىلەن دەسسەپ-چەيلەيتتى. ئۇ ئالدىنقى بارلىق مەخلۇققا ئوخشىمايتتى؛ ئۇنىڭ
ئون مۈڭگۈزى بار ئىدى.
8 مەن بۇ مۈڭگۈزلەرنى كۆزىتىۋاتقىنىمدا، مانا مۈڭگۈزلەرنىڭ ئارىسىدىن يەنە بىر كىچىك مۈڭگۈز تۆسۈپ
چىقتى. بۇ كىچىك مۈڭگۈزنىڭ ئالدىدا ئەسلىدىكى مۈڭگۈزلەردىن ئۈچى يۇلۇۋېتىلدى. بۇ كىچىك مۈڭگۈزنىڭ
ئادەمنىڭكىدەك كۆزى ۋە چوڭ سۆزلەيدىغان ئاغزى بار ئىدى.

□ **6:26 »ئۇنىڭ ھاكىمىيىتى ئەبەدىلئەبەدگىچە بولىدۇ«** ـ ئارامىي تىلىدا »ئۇنىڭ ھاكىمىيىتى ئاخىرغىچە بولىدۇ.« ■ **6:26** دان. 44:2 □3:4
7□14: 27؛ لۇقا 331: □ **7:2 »ئۇلۇغ دېڭىز«** ـ »ئوتىۋرا دېڭىز«نى كۆرسەتسە كېرەك. ■ **7:3** دان. 452-37: ■ **7:4** دان. 344:

مەڭگۈ ھايات بولغۇچىنى كۆرۈش

9 مەن قاراپ تۇرغىنىمدا، ئۇ يەرگە بىرنەچچە تەختنىڭ قويۇلغانلىقىنى كۆردۇم، ئۇلارنىڭ بىرىدە، »ئەزەلدىن بار
بولغۇچى« ئورۇن ئېلىپ ئولتۇرۇۋېتۇ. ئۇنىڭ كىيىملىرى قاردەك ئاپئاق، چاچلىرى ئاپئاق قوزا يۈڭىدەك ئىدى.
ئۇنىڭ تەختى ئوت لاۋۇلداپ تۇرغان يالقۇنلار بولۇپ، لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقان ئوت چاقلىرىنىڭ ئۈستىدە ئىدى.
□
10 ئۇنىڭ ئالدىدىن گويا راۋان ئېقىپ تۇرغان دەريادەك ئوت يالقۇنى لاۋۇلداپ ئېقىپ تۇراتتى؛ ئۇنىڭ خىزمىتىدە
تۇرغۇچىلار تۈمەن مىڭلىغان ئىدى، ئۇنىڭ ئالدىدا يۈز مىليونلىغان ھازىر تۇرغۇچىلار بار ئىدى. سوراق باشلانغانلىقى
جاكارلىنىپ، دەستۈرلار ئېچىلدى. □ ■
11 ھېلىقى كىچىك مۈڭگۈزنىڭ يوغان گەپلەرنى قىلىۋاتقان ئاۋازىدىن دىققىتىم شۇنىڭغا تارتىلىپ قاراپ تۇراتتىم.
قاراپ تۇرغىنىمدا، تۇتىنچى مەخلۇق ئۆلتۈرۈلۈپ، ئۇنىڭ جەسىتى ھالاك قىلىنىپ، ئوتقا تاشلاپ كۆيدۈرۈلۈشكە
تاپشۇرۇلدى.
12 قالغان ئۈچ مەخلۇق بولسا، ھاكىمىيىتىدىن مەھرۇم قىلىندى، لېكىن ئۇلارنىڭ ئۆمرى يەنە بىر مەزگىل ئۇزارتىلدى.
13 كېچىدىكى غايىبانە كۆرۈنۈشلەردە مانا، مەن گويا ئىنسان ئوغلىغا ئوخشاش بىر زاتنىڭ ئاسماندىكى بۇلۇتلار
بىلەن كەلگىنىنى كۆردۇم. ئۇ »ئەزەلدىن بار بولغۇچى«نىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا ھازىر قىلىندى. ■
14 ھەر ئەل-يۇرت، ھەر تائىپە، ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغان قوۋملار ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولسۇن دەپ،
سەلتەنەت، شۆھرەت ۋە پادىشاھلىق ھوقۇقى ئۇنىڭغا بېرىلدى. ئۇنىڭ سەلتەنىتى مەڭگۈ سولاشماس سەلتەنەتتۇر،
ئۇنىڭ پادىشاھلىقى مەڭگۈ ھالاك قىلىنماس.■

غايىبانە كۆرۈنۈشلەرنىڭ تەبىرى

15 مەنكى دانىيالنىڭ ۋۇجۇدۇم، دىل-روھىم بەك بىئارامىلىققا چۈمدى، كاللامدىكى غايىبانە ئالامەتلەر مېنى ئىنتايىن
ئالاقزادە قىلدى.
16 مەن يېقىن تۇرغۇچىلاردىن بىرىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، بۇ غايىبانە ئالامەتلەرنىڭ ھەقىقىي توغرۇلۇق سوريدىم. ئۇ
ماڭا تەبىر بېرىپ چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دېدى: ـ □
17 »بۇ تۆت زور مەخلۇق كەلگۈسىدە دۇنيادا باش كۆتۈرىدىغان تۆت پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ.
18 لېكىن ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ مۇقەددەس بەندىلىرى پادىشاھلىق ھوقۇقىنى قوبۇل قىلىدۇ، ئۇلار ئۇنىڭغا
مەڭگۈ ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ، ئەبەدىلئەبەدگىچە شۇنداق بولىدۇ.«□
19 مەن باشقا ئۈچ مەخلۇققا ئوخشىمايدىغان تۇتىنچى مەخلۇق، يەنى زور قورقۇنچلۇق، تۇمۇر چىشلىق، مىس
تىرناقلىق، ئوۋنى چاينىپ ئېزىپ يۇتۇپ، ئاندىن قالدۇقلىرىنى ئاياغلىرى بىلەن دەسسەپ-چەيلەيدىغان ھېلىقى مەخلۇق
توغرىسىدىكى ھەقىقەتنى،
20 شۇنداقلا ئۇنىڭ بېشىدىكى ئون مۈڭگۈزنىڭ ۋە كېيىن ئۈسۈپ چىققان كىچىك مۈڭگۈز توغرىسىدىكى
ھەقىقەتنى تېخىمۇ ئېنىق بىلمەكچى بولدۇم ـ ئۇنىڭ، يەنى ھېلىقى كىچىكىنىڭ ئالدىدا ئەسلىدە بار بولغان باشقا

□ 7:9 **»ئەزەلدىن بار بولغۇچى«** ـ ئەسلىدە شېرانىي تىلىدا »قەدىمكى كۈنلەردىن تارتىپ بار بولغۇچى« ـ يەنى خۇدا دېگەنلىكتۇر، ئەلۋەتتە.

□ 7:10 **«...□□□□ مىڭلىغان»** ـ ئارامىي تىلىدا: ...» مىڭلىگەن مىڭلىغان« ياكى »مىڭلىغان مىڭ« ـ دېمەك، بىرنەچچە مىليون. **»ئۇنىڭ خىزمىتىدە تۇرغۇچىلار تۈمەن مىڭلىغان ئىدى، ئۇنىڭ ئالدىدا يۈز مىليونلىغان ھازىر تۇرغۇچىلار بار ئىدى«** ـ ئايەتتە كۆزدە تۇتۇلغان خۇدانىڭ خىزمەتچىلىرى پەرىشتىلەر، ئەلۋەتتە. »ۋەھ.» 16:9نى كۆرۈڭ.

■ 7:10 ۋەھ. 11:5□ 1220:

■ 7:13 دان. 27:7□ زەب.6:2□ ناھ. 3:1□ مات. 30:24□ 64:26□ 1تېس. 17:4□ ۋەھ. 71:

■ 7:14 دان. 44:2□ لۇقا 331:

□ 7:16 **»يېقىن تۇرغۇچىلار«** ـ پەرىشتىلەر بولسا كېرەك.

□ 7:18 **...» مۇقەددەس بەندىلىرى پادىشاھلىق ھوقۇقىنى قوبۇل قىلىدۇ«** ـ قىزىق بىر يېرى شۇنىڭ، »پادىشاھلىق« دېگەن كىمنىڭكى ياكى قايسى پادىشاھلىق ئېيتىلىمىغان. نېمىشقا؟ جاۋاب چوقۇم شۇنىڭ، شۇ چاغدا پەقەت بىرلا پادىشاھلىق، يەنى خۇدانىڭكى بولىدۇ.

ئۇچ مۇڭگۈز يۇلۇۋېتىلگەن، كۆزلىرى ۋە يوغان گەپ قىلىدىغان ئاغزى بار بولۇپ، ئەنە باشقا مۇڭگۈزلەرگە
قارىغاندا تېخىمۇ ھەيۋەتلىك ئىدى.
21 قاراپ تۇرغىنىمدا، ئۇ كىچىك مۇڭگۈز خۇدانىڭ مۇقەددەس بەندىلىرى بىلەن جەڭ قىلىپ ئۇلاردىن
ئۈستۈنلۈككە ئىگە بولدى؛
22 »ئەزەلدىن بار بولغۇچى« كەلگەندە، ھۆكۈم قىلىش ھوقۇقى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىگە
بېرىلدى. شۇنىڭ بىلەن بېكىتىلگەن ۋاقىت كېلىپ، خۇدانىڭ مۇقەددەس بەندىلىرى پادىشاھلىق ھوقۇقىنى
ئۆتەكۈزۈۋالدى.□
23 تەبىر بەرگۈچى چۈشەندۈرۈپ يەنە مۇنداق دېدى: ـ
»ئۆتىنچى مەخلۇق كەلگۈسى دۇنيادا باش كۆتۈرىدىغان ئۆتىنچى بىر پادىشاھلىق بولۇپ، ئۇ باشقا ھەرقانداق
پادىشاھلىقلارغا ئوخشىمايدۇ. ئۇ پۈتكۈل دۇنيانى يۇتۇپ، ئۇنى ئاياغ ئاستى قىلىپ، كۆكۈم-تالقان قىلىدۇ.■
24 ئون مۇڭگۈز بولسا، بۇ پادىشاھلىقتىن چىقىدىغان ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان ئون پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ. كېيىن يەنە
بىر پادىشاھ مەيدانغا چىقىدۇ، ئۇ ئىلگىرىكى پادىشاھلارغا ئوخشىمايدۇ؛ ئۇ ئۈچ پادىشاھنى ئۆزىگە بويسۇندۇرىدۇ. ■
25 ئۇ ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىغا قارشى كۆپۈرلۈق سۆزلەرنى قىلىدۇ ھەمدە ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ مۇقەددەس
بەندىلىرىنى ھالسىزلاندۇرىدۇ. ئۇ كالېندارنى، ھېيت-ئايەملەرنى ۋە مۇقەددەس قانۇنلارنى ئۆزگەرتىۋېتىشنى
قەستلەيدۇ. خۇدانىڭ مۇقەددەس بەندىلىرى »ئۈچ يېرىم ۋاقىت« ئۈنىڭ ھۆكۈمرانلىقىغا تاپشۇرۇلىدۇ. □ ■
26 ئاندىن خۇدانىڭ سوتى ئېچىلىدۇ، بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئىدارە قىلىش ھوقۇقى تارتىۋېلىنىپ، مەڭگۈلۈك ئۈزۈل-
كېسىل يوقىتىلىدۇ.
27 لېكىن ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ ھوقۇقى، يەنى دۇنيادىكى ھەرقايسى پادىشاھلىقلارنىڭ سەلتەنىتى ۋە شۆھرىتى
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىگە، يەنى خۇدانىڭ ئۆز خەلقىگە ئۆتكۈزۈلىدۇ. ئۇنىڭ پادىشاھلىقى
مەڭگۈ بىر پادىشاھلىقتۇر، دۇنيادىكى پۈتۈن ھۆكۈمدارلار ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولۇپ ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىدۇ.«■
28 بۇ ئىش مانا مۇشۇ يەرگىچە بولدى. مەنكى دانىيال، ئۆز ئويلىرىم ئۆزۈمنى ئالاقزادە قىلدى، چىرايىم تاتىرىپ
كەتتى. بىراق بۇ ئىشنى قەلبىمدە پۈكۈپ ساقلىدىم.□

8

قوچقار بىلەن تېكە ھەققىدە غايىبانە كۆرۈنۈش

□ **7:22 »شۇنىڭ بىلەن بېكىتىلگەن ۋاقىت كېلىپ، خۇدانىڭ مۇقەددەس بەندىلىرى پادىشاھلىق ھوقۇقىنى ئۆتكۈزۈۋالدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇنىڭ بىلەن بېكىتىلگەن ۋاقىت كېلىپ، ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ مۇقەددەس بەندىلىرى دەپ ھۆكۈم چىقىرىلدى.«

■ **7:23** دان. 442-40:

■ **7:24** دان. 442-40:

□ **7:25 »ئۈچ يېرىم ۋاقىت«** ـ تەخمىنەن »ئۈچ يېرىم يىل«نى كۆرسىتىدۇ. سەل توغرىراق دېسەك، »بىر ۋاقىت« »)دانىيال« دېگەن قىسىمنىڭ باشقا يەرلىرى بىلەن سېلىشتۇرغاندا(بەلكىم بابىللىقلارنىڭ ئىشلىتىدىغان يىلى، يەنى 360 كۈنلۈك ۋاقىتنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. شۇڭا »ئۈچ يېرىم ۋاقىت«، 1260 كۈننى كۆرسىتىدۇ.

ئەسلىي ئارامىي تىل نۇسخىسىدا، »ئۈچ يېرىم ۋاقىت«، »بىر ۋاقىت، ئىككى ۋاقىت ۋە قوشۇمچە يېرىم ۋاقىت« دېگەن شەكىلدە ئىپادىلەنگەن. بابىللىقلار يەزى يىللىرىغا قوشۇمچە بىر ئايىنى »كەبىسە ئاي« دەپ قاتاتتى؛ »بىر ۋاقىت، ئىككى ۋاقىت ۋە قوشۇمچە يېرىم ۋاقىت« دېگەن ئىبارە قوشۇمچە ئايىنىڭ بولۇشىنىڭ مۇمكىنچىلىكىنى يوقىتىدۇ. دېمەك، »ئۈچ يېرىم ۋاقىت« 1290 كۈن ئەمەس، بەلكى 1260 كۈن بولىدۇ. ■ **7:25** دان. 9:27□ 11:36□ مات. 24:15□ مار. 13:14□ لۇقا 21:20□ 2تىس. 2:4-3□ ۋەھ. 13:1-8: ■ 7:27 دان. 442:□ **7:28 »بۇ ئىش مانا مۇشۇ يەرگىچە بولدى...»** ـ 7-بابتىكى بېشارەتلەر توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

1 پادشاھ بەلشازار تەختكە ئولتۇرۇپ ئۆچىنچى يىلى، مەنكى دانىيال ئىككىنچى بىر غايىبانە ئالامەتنى كۆردۈم.
□
2 غايىبانە كۆرۈنۈشتە، تۆزۈمنى ئېلام تۆلكىسىدىكى شۇشان قەلئەسىدە كۆردۈم. كۆرۈنۈشتە مەن ئۇلاي چوڭ
تۆستىكى بويىدا ئىدىم.
3 بېشىمنى كۆتۈرۈپ قارىسام، ئىككى مۆڭگۈزى بار بىر قوچقارنىڭ چوڭ تۆستەكڭ ئالدىدا تۇرغانلىقىنى كۆردۈم.
ئۇنىڭ مۆڭگۈزى ئېگىز بولۇپ، بىر مۆڭگۈز يەنە بىرىدىن ئېگىز ئىدى؛ ئېگىزرەك بولغان مۆڭگۈز يەنە بىرسىدىن
كېيىنرەك تۆسۈپ چىققانىدى.
4 مەن قوچقارنىڭ غەرب، شىمال ۋە جەنۇب تەرەپلەرگە ئۆسۈۋاتقىنىنى كۆردۈم. ھېچقانداق ھايۋان ئۇنىڭغا
تەڭ كېلەلمەيتتى ۋە ھېچكىم ھېچكىمنى ئۇنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزالمايتتى. ئۇ نېمە قىلسىنى خالىسا، شۇنى قىلاتتى،
بارغانسېرى ھەيۋەتلىك بولۇپ كېتىۋاتاتتى.
5 مەن بۇ توغرۇلۇق ئويلاۋاتاتتىم، مانا، غەرب تەرەپتىن بىر تېكە پۇتلىرى يەرگە تەگمىگەن ھالدا پۈتۈن جاھاننى
كېزىپ يۈگۈرۈپ كەلدى. ئۇنىڭ ئىككى كۆزى ئارىسىغا كۆرۈنەرلىك چوڭ بىر مۆڭگۈز تۆسۈپ چىققانىدى.
6 ئۇ مەن دەسلەپ كۆرگەن ھېلىقى تۆستەكڭ بويىدا تۇرغان ئىككى مۆڭگۈزلۈك قوچقارغا قاراپ قەھرى بىلەن
شىددەتلىك ئېتىلدى.
7 مەن ئۇنىڭ قوچقارغا يېقىن كېلىپ، غەزەپ بىلەن قوچقارنى ئۆسۈپ ئىككى مۆڭگۈزىنى سۇندۇرىۋەتكەنلىكىنى
كۆردۈم. قوچقارنىڭ قارشىلىق كۆرسەتكۈدەك مادارى قالمىغانىدى، تېكە ئۇنى يەرگە يېقىتىپ، دەسسەپ-
چەيلىدى، تېكىنىڭ چاڭگىلىدىن ئۇنى قۇتقۇزۇۋالىدىغان ئادەم چىقمىدى.
8 تېكە بارغانسېرى ھەيۋەتلىك بولۇپ كەتتى؛ لېكىن ئۇ خېلى كۆچىيىپ بولغاندا، چوڭ مۆڭگۈزى سۇنۇپ
چۈشۈپ، ئەسلىدىكى جايىدىن ئاسماندىكى تۆت شامالغا قاراپ تۇرىدىغان، كۆزگە كۆرۈنەرلىك تۆت مۆڭگۈز
تۆسۈپ چىقتى.
9 بۇ تۆت مۆڭگۈزنىڭ ئىچىدىكى بىرىدىن يەنە بىر مۆڭگۈز تۆسۈپ چىقتى. ئۇ كىچىك مۆڭگۈز تۆسۈپ ئىنتايىن
ھەيۋەتلىك بولدى، جەنۇب، شەرق تەرەپلەرگە ۋە »گۈزەل زېمىن«غا قاراپ تەسىر كۆچىنى كېڭەيتتى. □
10 ئۇ ئىنتايىن ھەيۋەتلىك بولۇپ، ھەتتا ساماۋىي قوشۇندىكىلەرگە ھۇجۇم قىلغۇدەك دەرىجىگە يەتتى، ساماۋىي
قوشۇندىكىلەردىن ۋە يۇلتۇزلاردىن بىرمۇنچىسىنى يەرگە تاشلاپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە دەسسىدى
11)ئۇ تولىمۇ مەغرۇرلىنىپ، ھەتتا ساماۋىي قوشۇننىڭ سەردارى بىلەن تەڭ بولماقچى بولۇپ، ئىبادەتخانىدا سەردارغا
ئاتاپ كۈندىلىك قۇربانلىق سۇنۇشنى ئەمەلدىن قالدۇردى، ھەمدە سەردارنىڭ ئىبادەتخانىسىدىكى »مۇقەددەس
جاي«نى ۋەيران قىلىۋەتتى. □
12 ئاسىيلىق تۆپەيلىدىن خۇدانىڭ خەلقى ۋە كۈندىلىك قۇربانلىق چوڭ مۆڭگۈزگە تاپشۇرۇلىدۇ.(ئۇ ھەققەتنى ئاياغ
ئاستى قىلىدۇ؛ ئۇنىڭ بارلىق ئىشلىرى ناھايىتى ئوڭۇشلۇق بولىدى.□

□ **8:1 »پادشاھ بەلشازار تەختكە ئولتۇرۇپ ئۆچىنچى يىلى...«** ـ 8-باب، 1-ئايەتتىن باشلاپ كىتابنىڭ قالغان قىسمىنىڭ ھەممىسى ئارامي تىلىدا ئەمەس، ئىبرانىي تىلىدا يېزىلغان.

□ **8:9 »گۈزەل زېمىن«** ـ قانائان زېمىنى)پەلەستىن.(ئىبرانىي تىلىدا »گۈزەللىكنىڭ زېمىنى« دېيىلىدۇ.

□ **8:11 »كۈندىلىك قۇربانلىق«** ـ خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق چۈشۈرگەن ئەمرى بىلەن ئىبادەتخانىدا ھەر كۈنى ئەتىگەندە ۋە كەچتە بىر قوزا »كۈيدۈرمە قۇربانلىق« قىلىنىشى كېرەك. بۇ قۇربانلىقنى بولسا ئىسرائىل ئۇچۇن ئەڭ ئاساسلىق قۇربانلىق دېگلى بولىدۇ.
»سەردارنىڭ ئىبادەتخانىسى« ـ بۇ پەرۋەردىگارنىڭ يېرۇساليمدىكى ئىبادەتخانىسىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.مۇشۇ مۇشۇ ئىبارىدىن »ساماۋىي قوشۇننىڭ سەردارى«نىڭ »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ئىكەنلىكىنى كۆرگلى بولىدۇ. »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشىدىن بۇرۇنقى بىر سالاھىيىتىدۇر. »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« توغرىلۇق باشقا ئىزاھاتلىرىمزنى كۆرۈڭ.

□ **8:12 »ئاسىيلىق«** ـ بىزنىڭچە »ئاسىيلىق« مۇشۇ يەردە بەلكىم »كىچىك مۆڭگۈز«)يەنى دەجچال(نىڭ ئاسىيلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك -13) □□□□□□ كۆرۈڭ). بۇ سۆز يەنە خۇدانىڭ تۆز خەلقىنىڭ ئاسىيلىقىنمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.
»خۇدانىڭ خەلقى« ـ ئىبرانىي تىلىدا »قوشۇن.«

13 كەيىندىن، بىر مۇقەددەس پەرىشتىنىڭ سۆز قىلغانلىقىنى ئاڭلىدىم، شۇنىڭ بىلەن يەنە بىر مۇقەددەس پەرىشتە
سۆز قىلغان پەرىشتىدىن:
ـ غايىبانە ئالامەتتە كۆرۈنگەن بۇ ۋەقەلەر، يەنى »ۋەيران قىلغۇچى« ئاسىيلىق، كۆندىلىك قۇربانلىقنىڭ ئەمەلدىن
قالدۇرۇلۇشى، ھەمدە مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى »مۇقەددەس جاي«نىڭ ھەم خۇدانىڭ خەلقىنىڭ ئاياغ ئاستى
قىلىنىشى قانچىلىك ۋاقىت داۋاملىشىدۇ؟ ـ دەپ سوريغانلىقىنى ئاڭلىدىم.□
14 ھېلىقى پەرىشتە ماڭا جاۋابەن:
ـ بۇ ئىشلار ئىككى مىڭ ئۈچ يۈز كېچە-كۈندۈز داۋاملىشىدۇ. بۇ مەزگىلدىن كېيىن مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى
»مۇقەددەس جاي« پاكىزلىنىپ ئەسلىگە كەلتۈرۈلىدۇ، ـ دېدى.□

پەرىشتە جەبرائىلنىڭ غايىبانە ئالامەتنى چۈشەندۈرۈشى

15 بۇ غايىبانە كۆرۈنۈشنى كۆرگەندىن كېيىن، مەنكى دانىيال ئۇنىڭ مەنىسىنى ئويلاۋاتقىنىمدا، مانا، ئالدىمدا
ئادەمنىڭ قىياپىتىدە بىرسى پەيدا بولۇپ ئۈرە تۇردى.
16 ئۇلاي ئۈستىڭىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن:
ـ ئەي جەبرائىل، بۇ ئادەمگە غايىبانە ئالامەتنى چۈشەندۈرۈپ بەر، ـ دېگەن بىر ئادەمنىڭ كۈچلۈك ئاۋازىنى
ئاڭلىدىم. ■
17 جەبرائىل يېنىمغا كەلدى. كەلگەندە، مەن ناھايىتى قورقۇپ كېتىپ يەرگە يىقىلىپ دۈم چۈشتۈم. ئۇ ماڭا:
ـ ئەي ئىنسان ئوغلى، سەن شۇنى چۈشىنىشىڭ كېرەككى، بۇ غايىبانە ئالامەت ئاخىر زامان توغرىسىدىدۇر، ـ
دېدى.
18 ئۇ گەپ قىلىۋاتقاندا مەن بېھوش ھالدا يەردە دۈم ياتاتتىم. لېكىن ئۇ ماڭا شۇنداق بىر يېنىك تېگىپلا مېنى
تۇرغۇزدى ۋە ماڭا مۇنداق دېدى: ـ
19 »مەن ھازىر ساڭا خۇدانىڭ غەزىپى كەلگەن مەزگىلدە كېيىنكى ئىشلارنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ
بېرەي. چۈنكى بۇ غايىبانە ئالامەت زامانلارنىڭ بېكىتىلگەن ئاخىرقى نۇقتىسى توغرىسىدىدۇر.
20 سەن كۆرگەن ئىككى مۈڭگۈزلۈك قوچقار مېدىئا بىلەن پارس پادىشاھلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
21 ياۋا تېكە بولسا گرېتسىيە پادىشاھلىقى بولۇپ، كۆزىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى كۆزگە كۆرۈنەرلىك مۈڭگۈز بولسا،
ئۇنىڭ بىرىنچى پادىشاھىدۇر.□
22 ئۇ مۈڭگۈز سۇنۇپ كەتكەندىن كېيىن ئورنىدىن ئۈسۈپ چىققان ھېلىقى تۆت مۈڭگۈز بۇ ئەلنىڭ تۆت
پادىشاھلىققا بۆلۈنىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. بىراق ئۇلارنىڭ كۈچى بىرىنچى پادىشاھلىققا يەتمەيدۇ.
23 بۇ پادىشاھلىقلارنىڭ ئاخىرقى مەزگىلدە، ئاسىيلىق قىلغۇچىلارنىڭ گۇناھى توشۇشى بىلەن تولمۇ نومۇسسىز،
چېگىش مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلالايدىغان بىر پادىشاھ مەيدانغا چىقىدۇ. □
24 ئۇنىڭ كۈچى خېلى زور بولىدۇ، لېكىن ئەمەلىيەتتە بۇ كۈچ ئۆزلۈكىدىن چىقمايدۇ؛ ئۇ مىسلى كۆرۈلمىگەن
ۋەيرانچىلىقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئۇنىڭ ئىشلىرى جەزمەن ئوڭۇشلۇق بولۇپ، نېمىنى خالىسا شۇنى قىلالايدۇ.
ئۇ كۈچلۈكلەرنى ۋە خۇدانىڭ مۇقەددەس مۇمىن خەلقىنى يوقىتىدۇ.

□ **8:13** »غايىبانە ئالامەتتە كۆرۈنگەن بۇ ۋەقەلەر، يەنى »ۋەيران قىلغۇچى« ئاسىيلىق، كۆندىلىك قۇربانلىقنىڭ ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇشى« ـ بۇ »»ۋەيران قىلغۇچى« ئاسىيلىق« بولسا دەل »سەردارغا ئاتاپ كۆندىلىك قوزا قۇربانلىق سۈنۈشنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش« (11-□□□□□) ھەمدە ئۇنىڭ ئورنىغا ئىنتايىن يىرگىنچلىك بىرخىل بۇت سېلىش. 9-باب، 1-26 27-ئايەت، 11-باب 39-36-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.(□ **8:14** »پاكىزلىنىپ ئەسلىگە كەلتۈرۈلىدۇ« ـ ئىبراني تىلدا »توغرا قىلىنىدۇ« ياكى »ھەققانىي قىلىنىدۇ« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **8:16** دان. 21:9□ لۇقا 261:□ **8:21** »ياۋا تېكە بولسا گرېتسىيە پادىشاھلىقى بولۇپ، ...» ـ ئىبراني تىلدا »ياۋا تېكە بولسا گرېتسىيە پادىشاھى بولۇپ، ...». □ **8:23** »چېگىش مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلالايدىغان بىر پادىشاھ...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خېلى سۈيقەستچى بىر پادىشاھ ...».

25 تۆز تۆستاتلىقى بىلەن تۆنىڭ نازارىتى ئاستىدا ھەرقانداق ھىيلە-مىكىرلىك خېلى روناق تاپىدۇ. تۆ كۆڭلىدە
تەكەببۇرلىشىپ تۆزىنى چوڭ تۇتىدۇ؛ باشقىلارنىڭ تۆزلىرىنى بىخەتەر ھېس قىلغان ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ تۆيۇقسىز
زەرب قىلىپ نۇرغۇن كىشىلەرنى ھالاك قىلىدۇ؛ تۆ ھەتتا ئوچۇقتىن ئوچۇق »ئەمىرلەرنىڭ ئەمىرى« گە قارشى
چىقىدۇ. لېكىن تۆ ئاخىردا ئىنسانلارنىڭ قولىسىز ھالاك قىلىنىدۇ.
26 ساكا ئايان قىلىنغان، ئاخشامدىن ئەتىگەنگىچە داۋاملاشقان بۇ غايىبانە ئالامەت ئەمەلگە ئاشماي قالمايدۇ. لېكىن
سەن ئۇنى ۋاقتىنچە مەخپىي تۇت. چۈنكى ئۇ كۆپ كۈنلەر كېيىنكى كەلگۈسى ھەققىدىدۇر.«
27 مەنكى دانىيال ماغدۇرۇمدىن قېلىپ، بىرنەچچە كۈن ئاغرىپ يېتىپ قالدىم. كېيىن ئورنۇمدىن تۇرۇپ يەنىلا
پادىشاھنىڭ ئىشلىرىدا بولدۇم. لېكىن بۇ غايىبانە ئالامەت كۆڭلۈمنى پارا كەندە قىلۋەتكەنىدى. ئۇنىڭ مەنىسىنى
يېشەلەيدىغان ئادەم يوق ئىدى.□

9

دانىيالنىڭ تۆز خەلقىگە دۇئا قىلىشى

1 مېدىئالىق ئاھاشۋېروشنىڭ ئوغلى دارىئۇسنىڭ بىرىنچى يىلىدا)ئۇ كالدىيەلەرنىڭ زېمىنىغا پادىشاھ قىلىندى(□
2 يەنى تەختكە ئولتۇرغان بىرىنچى يىلى مەنكى دانىيال مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇشۇم بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ
يەرەمىيا پەيغەمبەرگە يەتكۈزگەن كالام-بېشارىتى بويىچە، يېروسالېمنىڭ خاراب بولىدىغان جازا مەزگىلى يەتمىش يىل
ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتتىم. ■
3 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن رەب خۇدايىمغا روزا تۇتۇپ، بۇز رەختكە يۆگىنىپ، كۈل-توپىدا ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭغا يېلىنىپ
دۇئا-تىلاۋەت قىلىش بىلەن ئىزدىنىشكە بەل باغلىدىم.
4 مەن پەرۋەردىگار خۇدايىمغا دۇئا قىلىپ، گۇناھلىرىمنى ئىقرار قىلىپ مۇنداق دېدىم:
ـ »ئاھ رەب، ئى سېنى سۆيۈپ، تۆز ئەمرلىرىگىگە ئىتائەت قىلغۇچىلارغا ۋەدە-ئەھدەگىدە ۋاپادار بولۇپ،
تۆزگەرمەس مېھرىگىنى ئۈزلۈكسىز كۆرسەتكۈچى ئۇلۇغ، سۈرلۈك تەڭرىم!■
5 بىز گۇناھ سادىر قىلدۇق، قەبىھلىك قىلدۇق؛ رەزىللىك بىلەن سېنىڭ ئەمر-ھۆكۈملىرىڭدىن ۋاز كېچىپ، ساكا
ئاسىيلىق قىلدۇق، ■
6 شۇنداقلا سېنىڭ نامىڭ بىلەن پادىشاھلىرىمىز، ئەمىرلىرىمىز، ئاتا-بوۋىلىرىمىز ۋە پۈتكۈل زېمىندىكى خەلققە سۆز-
كالامىڭنى يەتكۈزگەن قۇللىرىڭ بولغان پەيغەمبەرلەرگە زادى قۇلاق سالمىدۇق.
7 ئى رەب، ھەققانىيەت سەندىلا تېپىلىدۇ، لېكىن ساكا ئاسىيلىق ۋە ۋاپاسىزلىق قىلغانلىقىمىز تۈپەيلىدىن،
بىزگە، يەنى يەھۇدالارغا، يېروسالېمدىكىلەرگە ۋە بارلىق ئىسرائىللارغا، يېقىندا بولسۇن، يىراقتا بولسۇن، سەن
بىزلەرنى سۈرگۈنلۈككە ھەيدىۋەتكەن بارلىق يۇرتلاردا بولسۇن، پەقەت بۇگۈنكىدەك يۈزىمىزنى كۆتۈرەلمىگۈدەك
شەرمەندىلىكلا قالدى.
8 ئى رەب، بىزگە، يەنى پادىشاھلىرىمىزغا، ئەمىرلىرىمىزگە ۋە ئاتا-بوۋىلىرىمىزغىمۇ يۈزىمىزنى كۆتۈرەلمىگۈدەك
شەرمەندىلىك قالدى؛ چۈنكى بىز سېنىڭ ئالدىڭدا گۇناھ سادىر قىلدۇق.

□ 8:27 »تۆنۈك)غايىبانە ئالامەتنىڭ(مەنىسىنى يېشەلەيدىغان ئادەم يوق ئىدى« ـ 8-بابتىكى بېشارەتلەر توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
□ 9:1 » كالدىيەلەرنىڭ زېمىنى« ـ بابىل زېمىنىنى كۆرسىتىدۇ.
«...□□□□□□□ قىلىندى» ـ بۇ ئىبارە بەلكىم دارىئۇسنىڭ پارس ئىمپېراتورى قورەشنىڭ ئاستىدىكى بىر پادىشاھ ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. تۆ پۈتكۈل
پارس ئۇىىىگە ئىمپېراتور ئەمەس ئىدى. ■ 9:2 يەر. 25□11: 12؛ 7:27□ 29□10: ■ 9:4 قان. 97: ■ 9:5 زەب. 6:106□ يەش. 64□4:
6 5،

9 ئى رەب خۇدايىمىز، بىز ساڭا ئاسىيلىق قىلغان بولساقمۇ، سەندىن يەنىلا رەھىمدىللىك ۋە مەغپىرەت- كەچۈرۈملەر
تېپىلىدۇ. □ ■
10 بىز سەن پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالماي، قۇللىرىڭ بولغان پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئالدىمىزغا
قويغان قانۇن-ھۆكۈملىرىڭدە ھېچ ماڭمىدۇق.
11 پۈتكۈل ئىسرائىل سېنىڭ تەۋرات-قانۇنۇڭغا خىلاپلىق قىلىپ، ئاۋازىڭغا قۇلاق سالماي سېنىڭدىن يۈز ئوريدى.
دەرۋەقە، سېنىڭ قۇلۇڭ مۇساغا چۈشۈرۈلگەن تەۋرات-قانۇندا پۈتۈلگەن لەنەت ھەمدە ئۇنىڭ قەسەمياددىكى
جازالار ئۈستىمىزگە ياغدۇرۇلدى؛ چۈنكى بىز سېنىڭ ئالدىڭدا گۇناھ سادىر قىلدۇق.■
12 سەن ئۆزۈڭ بىزگە ۋە ئۈستىمىزدىن ھۆكۈمدارلىق قىلغۇچىمىزغا قارىتا دېگەنلىرىڭگە ئەمەل قىلىپ بىزگە زور
ئېغىر كۈلپەتنى كەلتۈردۈڭ؛ چۈنكى يېرۇسالېمدا قىلىنغان ئىشلار ئاسمان ئاستىدىكى ھەرقانداق باشقا يۇرتتا ئەزەلدىن
قىلىنغان ئەمەس!
13 مۇساغا تاپىلانغان تەۋرات-قانۇندا پۈتۈلگەندەك، بۇ پۈتۈن كۈلپەت بىزگە چۈشۈرۈلگەن بولسىمۇ، ئى
پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، لېكىن بىز قەبىھلىكلىرىمىزدىن قول ئۈزۈپ، ھەقىقىتىڭنى چۈشىنىپ يېتىدىغان قىلغايسەن
دەپ تېخىچە سەندىن ئىلتىپاتىڭنى ئوتۇنمىدۇق.
14 دەرۋەقە سەن پەرۋەردىگار شۇ كۈلپەتنى تەييارلاپ ساقلاپ، بىزنىڭ ئۈستىمىزگە چۈشۈردۈڭ؛ چۈنكى سەن
پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، بارلىق قىلغان ئىشلىرىڭدا ئادىل بولۇپ كەلدىڭ؛ بىراق ئاۋازىڭغا قۇلاق سالمىدۇق.
15 ئەمدى، ئۆز كۈچلۈك قولۇڭ بىلەن خەلقىڭنى مىسىردىن ئېلىپ چىقتىڭ، شۇ كۈنگىچە بۇگۈنكىدەك ئۆزۈڭگە
نام-شۆھرەت تىكلىدىڭ، ئى رەب خۇدايىمىز، ـ بىز گۇناھ سادىر قىلدۇق، بىز رەزىللىك قىلدۇق! ■
16 ئۆتۈنىمەن، ئى رەب، پۈتكۈل ھەققانىيلىقىڭغا ئۈيغۇن، يېرۇسالېم شەھىرىڭگە، يەنى مۇقەددەس تېغىڭغا بولغان
قەھر-غەزىپىڭنى توختاتقايسەن! چۈنكى بىزنىڭ ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرىمىز ۋە ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ قىلغان قەبىھلىكلىرىنىڭ
ۋەجىدىن، يېرۇسالېم ۋە خەلقىڭ بارلىق ئەتراپتىكىلىرىمىزنىڭ ھاقارەت ئوبيېكتى بولۇپ قالدۇق.
17 ئەمدى ئى خۇدايىمىز، قۇلۇڭنىڭ دۇئا ۋە تەلەپلىرىگە قۇلاق سالغايسەن، ئۆزۈڭ ئۈچۈن ۋەيران قىلىنغان مۇقەددەس
جايىڭنى جامالىڭنى كۆرسىتىپ يورۇتقايسەن. □
18 ئى خۇدايىم، قۇلاق سېلىپ ئاڭلىغايسەن! بىزنىڭ ۋە سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئاتالغان شەھەرنىڭ ۋېشىغا كەلگەن
كۈلپەتلەرگە نەزەر سالغايسەن! بىزنىڭ ساڭا ئىلتىجا قىلغىنىمىز ئۆزىمىزنىڭ قانداقتۇر ھەققانىي ئىش قىلغانلىقىمىزدىن
ئەمەس، بەلكى سېنىڭ زور رەھىمدىللىقلىرىڭغا تايانغانلىقىمىز سەۋەبىدىندۇر.
19 ئى رەب، ئاڭلىغايسەن! ئى رەب، كەچۈرگەيسەن! قۇلاق سېلىپ ئاڭلاپ ئامال قىلغايسەن! ئۆزۈڭنىڭ
نام-شۆھرىتىڭ ئۈچۈن ئەمدى تەخىر قىلمىغايسەن! چۈنكى سېنىڭ بۇ شەھىرىڭ ۋە بۇ خەلقىڭ ئۆز نامىڭ ئاساسىدا
ئاتالغاندى.«!□

جەبرائىلنىڭ بېشارەت بېرىشى ۋە چۈشەندۈرۈشى

20 مەن دۇئايىمنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئۆزۈم ۋە خەلقىم ئىسرائىلنىڭ گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىپ ھەمدە خۇدايىمنىڭ
مۇقەددەس تېغى ئۈچۈن پەرۋەردىگار خۇدايىمغا يېلىنىپ،

□ **9:9 »ئى رەب خۇدايىمىز، بىز ساڭا ئاسىيلىق قىلغان بولساقمۇ، سەندىن يەنىلا رەھىمدىللىك ۋە مەغپىرەت- كەچۈرۈملەر تېپىلىدۇ«** ـ ياكى »رەب خۇدايىمىزدا رەھىمدىللىك ۋە مەغپىرەت- كەچۈرۈملەر باردۇر؛ چۈنكى بىز ئۆتۈنۈڭ ئالدىدا گۇناھ سادىر قىلدۇق«)دېمەك، خۇدا بىزگە رەھىمدىللىك كۆرسەتمىگەن بولسا، بىز بالدۇرلا يوقىتىلاتتۇق.(■ **9:9** زەب. 130:8-3□ يىغ. 223: ■ **9:11** لاۋ. 26:45-14□ قان. 27:26-15□ 28:68-15□ 29:20□ 30:20-17□ 1731: ،18؛ 32:25-19□ يىغ. 172:■ **9:15** مىس. 32:11□ زەب. 105:7□ 106:47□ **9:17 »قۇلاق سالغايسەن، ئۆزۈڭ ئۆچۈن ... يورۇتقايسەن«** ـ ئىبرانىي تىلدا »رەبنىڭ سەۋەبى ئۆچۈن ... يورۇتقايسەن.« □ **9:19 »ئۆزۈڭنىڭ نام-شۆھرىتىڭ ئۆچۈن ئەمدى تەخىر قىلمىغايسەن«!** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئۆزۈڭنىڭ سەۋەبىڭ ئۆچۈن ئەمدى تەخىر قىلمىغايسەن.«!

21 تېخى دۇئا قىلۋاتقىنىمدا، دەسلەپتە ماڭا غايىبانە ئالامەتتە كۆرۈنگەن جەبرائىل دېگەن زات يېنىمغا چېلىپ ماڭا
قولىنى تەگكۈزدى. مەن شۇ چاغدا تولىمۇ چارچاپ كەتكەندىم. ئۇ كەچلىك قۇربانلىق سۇنۇش ۋاقتى ئىدى. □
22 جەبرائىل ماڭا ئەقىل بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ
»ئى دانىيال، مەن سېنى يورۇتۇپ، ئىشلارنى چوڭقۇر چۈشىنىلەيدىغان قىلىشقا كەلدىم.
23 سەن خۇداغا ئىلتىجا قىلىشقا باشلىشىڭ بىلەنلا، جاۋاب-كالام بېرىلدى؛ سەن ئىنتايىن سۆيۈلگەن ئادەم
بولغاچقا، مەن ساڭا ئۆزىڭ جاۋاب-كالامنى يەتكۈزگىلى كەلدىم. ئەمدى بۇ جاۋاب-كالام ئۈستىدە پۇختا
ئويلانغىن، غايىبانە كۆرۈنۈشنى كۆڭۈل قويۇپ چۈشەنگىن:
24 ـ »خۇدا تەرىپىدىن »يەتمىش ھەسسە »يەتە ۋاقىت«« سېنىڭ خەلقىڭ بىلەن مۇقەددەس شەھىرىڭ ئۈستىگە
بېكىتىلگەن. بۇ ۋاقىتلار ئىتائەتسىزلىكلەرنى تىزگىنلەش، گۇناھلارنى تۈگىتىش، قەبىھلىك ئۈچۈن كافارەت
كەلتۈرۈش، مەڭگۈلۈك ھەققانىيلىقنى ئۈستۈن ئورۇنغا قويۇش، بۇ غايىبانە ئالامەت بىلەن پەيغەمبەرلەرنىڭ
سۆز-كالاملىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ھەمدە مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي« يېڭىباشتىن
مەسىھلىنىش ئۈچۈن بېكىتىلگەندۇر. □
25 شۇنى بىلىشىڭ ۋە چۈشىنىشىڭ كېرەككى، يېرۇسالېمنى يېڭىباشتىن ئەسلىگە كەلتۈرۈپ بىنا قىلىش بۇيرۇقى
جاكارلانغاندىن تارتىپ، مەسىھ دېگەن ئەمىر مەيدانغا چىققۇچە يەتتە ھەسسە »يەتتە ۋاقىت« قوشۇلغان ئاتمىش
ئىككى ھەسسە »يەتتە ۋاقىت« ئوتىدۇ. يېرۇسالېم شەھىرى يېڭىباشتىن بىنا قىلىنىپ، مەيدان-كوچىلار ۋە سېپىل-
ئىستىھكام بارلىققا كەلتۈرۈلىدۇ، ئەمما بۇ بىسەرەمجان كۈنلەردە بولىدۇ.□ ■
26 بۇ ئاتمىش ئىككى »يەتتە ۋاقىت« مەزگىلى ئوتكەندىن كېيىن مەسىھ ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ، ئۆزىنىڭكى ھېچنەرسە قالمايدۇ.
كەلگۈسىدە بولىدىغان ئەمىرنىڭ خەلقى بۇ شەھەر بىلەن مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى گۈمران قىلىدۇ. بۇ ئاقىۋەت
كەلكۈندەك بېسىپ كېلىدۇ، ئاخىرىغىچە جەڭگەر داۋاملىشىدۇ؛ ئۇ يەردە بولىدىغان ۋەيرانچىلىقلار بېكىتىلگەندۇر.

□ **9:21** **...□□□□□□□□ دېگەن زات يېنىمغا چېلىپ ماڭا قولىنى تەگكۈزدى. مەن شۇ چاغدا تولىمۇ چارچاپ كەتكەندىم»** ـ بۇنىڭ يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »...□□□□□□□□ دېگەن زات تېزلا ئۇچۇپ كېلىپ، ماڭا قول تەگكۈزدى». ئەسلى تېكىستنى چۈشىنىش بىرقەدەر تەس.
□ **9:24** **»قەبىھلىك ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈش«** ـ »گۇناھلارنى يېپىپ كەچۈرۈم تەمىنلەش« دېگەنلىكتۇر. »لاۋ.» 4-باب ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
»پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆز-كالاملىرى« ـ مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »پەيغەمبەرلەر« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي« يېڭىباشتىن مەسىھلىنىش«** ـ »مەسىھلىنىش« يا كى »مۇقەددەس قىلىنىش«، مۇسا پەيغەمبەرگە يېرىلگەن مۇقەددەس قانۇنغا ئاساسەن، »مۇقەددەس پۇراقلىق ماي« سۈرۈلۈش بىلەن قىلىنىدۇ »)مىس.» 10-26:9نى كۆرۈڭ.(بۇ ئۇقۇم ئىبرانىي تىلىدا »»مەسىھ« قىلىنىش« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
بۇنىڭ باشقا برخىل تەرجىمىسى: »ئەڭ مۇقەددەس بولغۇچىنى مەسىھ قىلىش« ـ دېمەك، قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى مەسىھ قىلىش. **»»يەتمىش ھەسسە »يەتتە ۋاقىت«« سېنىڭ خەلقىڭ بىلەن مۇقەددەس شەھىرىڭ ئۈستىگە بېكىتىلگەن... ... ھەمدە مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى »ئەڭ مۇقەددەس جاي« يېڭىباشتىن مەسىھلىنىش ئۈچۈن بېكىتىلگەندۇر»** ـ بۇ ئۇلۇغ بېشارەت ۋە 27-25-ئايەتلەردىكى بېشارەتلەرنىڭ تەپسىلاتلىرى توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.
□ **9:25** **...» يېرۇسالېمنى يېڭىباشتىن ئەسلىگە كەلتۈرۈپ بىنا قىلىش بۇيرۇقى جاكارلانغاندىن تارتىپ، مەسىھ دېگەن ئەمىر مەيدانغا چىققۇچە يەتتە ھەسسە »يەتتە ۋاقىت« قوشۇلغان ئاتمىش ئىككى ھەسسە »يەتتە ۋاقىت« ئوتىدۇ»** ـ قىسقىچە: ـ »بىر ۋاقىت«، يۇقىرىدىكى تەھللىگە ئاساسەن 360 كۈن بولسا، »يەتتە ھەسسە يەتتە ۋاقىت« 49) ۋاقىت(ۋە »ئاتمىش ئىككىنىڭ يەتتە ھەسسىسى«، 434) ۋاقىت(، جەمئىي بولۇپ 483» ۋاقىت«، يەنى »يېرۇسالېمنى قايتىدىن بىنا قىلىشتىكى پەرمان«دىن »قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ مەيدانغا چىقىشى«غىچە 173880 كۈن)تەخمىنەن 476 يىل(بولىدۇ. تارىخىي تەتقىقاتقا ئاساسەن، »يېرۇسالېمنى قايتىدىن بىنا قىلىشتىكى پەرمان«نىڭ چۈشۈرۈلۈشى ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 445-يىلى يا كى 444-يىلى ئىدى، ئۇنداقتا »مەسىھ دېگەن ئەمىرنىڭ مەيدانغا چىقىشى« ملادىيە 32-يىلى يا كى 33-يىلى بولۇشى كېرەك. كىتابخان بۇ پاكىتلاردىن قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلەلەيدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ. **»يېرۇسالېم شەھىرى يېڭىباشتىن بىنا قىلىنىپ، مەيدان-كوچىلار ۋە سېپىل-ئىستىھكام بارلىققا كەلتۈرۈلىدۇ...»** ـ »سېپىل-ئىستىھكام« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدىكى »خارۇتس« دېگەن سۆزنىڭ تەرجىمىسى بولۇشى ئاتايىن؛ چوقۇم برخىل ئىستىھكامنى كۆرسىتىدۇ. »كوچىلار« ئىچىدىكى، »خارۇتس« بەلكىم سىرتتىكى بىر نەرسىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **9:25** نەھ. 2:8-□ لۇقا 4419:35-

□ ■
27 ئۇ ئەمىر خۇدانىڭ خەلقىنىڭ كۆپ قىسمى بىلەن ئاخىرقى بىر »يەتتە ۋاقىت«تا بىر دوستلۇق ئەھدىسىنى تاكامۇل قىلىدۇ، لېكىن بۇ »يەتتە ۋاقىت«نىڭ يېرىمىغا كەلگەندە، ئۇ ئىبادەتخانىدىكى قۇربانلىق ۋە ئاشلىق ھەدىيەلەرنى سۇنۇشنى ئەمەلدىن قالدۇرىدۇ. ئۇ چاغدا »ۋەيران قىلغۇچى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق« مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ ئېگىز جايىغا قويۇلىدۇ. تاكى بالا-يىتىپەت، يەنى خۇدا بېكىتكەن كۆلپەت ۋەيران قىلغۇچى كىشىنىڭ بېشىغا ياغدۇرۇلغۇچە شۇ يەردە تۇرىدۇ.«■

10

تىگرىس، يەنى »دىجلە« دەرياسى بويىدا كۆرگەن غايىبانە كۆرۈنۈش

1 قورەش پارسقا سەلتەنەت قىلغان ئۈچىنچى يىلى، دانىيال)يەنە بىر ئىسمى بەلتەشاسار بولغان(غا بىر خەۋەر ۋەھيي
قىلىندى. ئۇ خەۋەر ئىشەنچلىكتۇر ـ لېكىن ناھايىتى قاتتىق جەڭ جۈدۈنلىرى توغرىسىدىدۇر. دانىيال بۇ خەۋەرنى
چۈشەندى ۋە غايىبانە ئالامەت توغرىسىدا چۈشەنچىگە ئىگە بولدى.□
2 ئۇ چاغدا مەنكى دانىيال تولۇق ئۈچ ھەپتە ئاھ-زار كۆتۈرۈپ ماتەم تۇتتۇم. □
3 ئۈچ ھەپتىگىچە ھېچقانداق نازۇ-نېمەت يېمىدىم، گۆش يېمىدىم، شاراب ئىچمىدىم ۋە تېنىمگە پۇراقلىق ماي
سۈرمىدىم. □
4 بىرىنچى ئاينىڭ يىگىرمە تۆتىنچى كۈنى، مەن ئۇلۇغ دەريا، يەنى دىجلە دەرياسىنىڭ بويىدا تۇرۇپ، ■
5 بېشىمنى كۆتۈرۈپ كۆزۈمنى ئاسمانغا تىكتىم، كاناپ كىيىپ، بېلىگە ئوفازدىكى ساپ ئالتۇن كەمەر باغلىغان بىر
ئادەمنى كۆردۈم. ■
6 ئۇنىڭ تېنى سېرىق ياقۇتتەك جۇلالىنىپ، يۈزلىرى چاقماقتەك يالتىراپ، كۆزلىرى يېنىپ تۇرغان ئوتتەك
چاقناۋاتتى؛ ئۇنىڭ پۇت-قوللىرى پارقىراپ تۇرىدىغان مىستەك ۋاللىداۋاتتى؛ ئاۋازى زور بىر توپ ئادەمنىڭ ئاۋازىدەك
جارالىلاۋاتتى.
7 غايىبانە كۆرۈنۈشنى يالغۇز مەنكى دانىياللا كۆردۈم، يېنىمدىكىلەر ئالامەتنى كۆرمىگەندى. ئەمما زور بىر ۋەھىمە
تۇلارنى بېسىپ، ئىنتايىن تىترەپ كېتىشتى، مۇكۈنۈۋالغۇدەك يەرنى ئىزدەپ قېچىپ كەتتى.
8 ئۇ يەردە تۇرۇم يالغۇز قېلىپ بۇ كارامەت غايىبانە كۆرۈنۈشنى كۆردۈم. قىلچە ماغدۇرۇم قالمىدى، چىرايىم
قاتتىق تۇرزگىرىپ تۇلۇك ئادەمدەك بولۇپ قالدىم، پۇت-قوللىرىمدا بىرئازمۇ ماغدۇر قالمىدى. □ ■
9 لېكىن ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان يەرگە يېقىلىپ دۇم چۈشتۈم، ھوشۇمدىن كەتتىم.
10 مانا، تۈيۈقسىز بىر قول ماڭا تەگدى، مېنى شۇئان يۆلەپ يەرگە تۆت پۇتلۇق قىلىپ تۇرغۇزدى.
11 شۇ زات ماڭا:

□ **9:26 »مەسىھ ئۆزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ)ياكى »مەسىھ كېسۈۋېتىلىدۇ«) ـ مۇشۇ ئىبارە ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتە »تۇلتۇرۇلىدۇ« دەپ ئىپادىلەيدۇ. **»ئۇنىڭدا ھىچنەرسە قالمايدۇ«** ـ ياكى، »ئۇنىڭ)مەسىھ-قۇتقۇزغۇچىنىڭ(تۇلتۇرۇلۇشى ئۈزى ئۈچۈن ئەمەستۇر.«
■ **9:26** لۇقا 4419-41:
■ **9:27** يەش. 28□15: 18؛ مات. 15:24□ مار. 14:13□ لۇقا 20:21□ 2 تېس. 42-3:
□ **10:1 »لېكىن ناھايىتى قاتتىق جەڭ جۈدۈنلىرى توغرىسىدىدۇر«** ـ ياكى »لېكىن ناھايىتى قاتتىق سىناشلار توغرىسىدىدۇر.«
□ **10:2 »تولۇق ئۈچ ھەپتە ئاھ-زار كۆتۈرۈپ ماتەم تۇتتۇم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تولۇق ئۈچ ھەپتە... ماتەم قىلدىم« ـ بۇ مەلۇم بىر تۆلگۈچى ئۈرۈق-تۇغقىنى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئىسرائىل خەلقىنىڭ تۆلۈك روھيي ھالىتىگە بولغان ماتەمى، ئەلۋەتتە. □ **10:3 »تېنىمگە پۇراقلىق ماي سۈرمىدىم«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »تۆزۈمنى مەسىھ قىلمىدىم.« ■ **10:4** يار. 142: ■ **10:5** ۋەھ. 1□13: 14، 15 □ **10:8 »چىرايىم قاتتىق تۇرزگىرىپ ...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »شان-شەرىپىم قاتتىق تۇرزگىرىپ ...« ياكى »چىرايلىقلىقىم قاتتىق تۇرزگىرىپ ...«. ■ **10:8** دان. 287:

ـ ئەي دانىيال، ئىنتايىن سۆيۈلگەن ئادەم! سۆزلىرىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاپ چۈشەنگىن، تۈرە تۇرغىن! چۈنكى مەن سېنىڭغا ئەۋەتىلدىم، ـ دېدى. ئۇ بۇ سۆزنى قىلىشى بىلەن، مەن تىترىگەن ھالدا ئورنۇمدىن تۇردۇم.

12 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ماڭا مۇنداق دېدى:

ـ »ئەي دانىيال، قورقما؛ چۈنكى سەن خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا چۈشىنىشكە ئېرىشىشكە، تۆزۈڭنى تۆۋەن تۇتۇشقا كۆڭۈل قويغان بىرىنچى كۈندىن بۇيان سېنىڭ دۇئا-تىلاۋىتىڭ ئىجابەت قىلىندى؛ ئېيتقانلىرىڭ ئۈچۈن مەن يېنىڭغا ئەۋەتىلدىم.
□

13 لېكىن، »پارس پادىشاھلىقىنىڭ ئەمىرى« ماڭا قارشى چىقىپ يولۇمنى يېگىرمە بىر كۈن توسۇۋالدى. مەن پارس پادىشاھلىرىنىڭ يېنىدا تۇرۇم يالغۇز قالغاچقا، باش ئەمىرلەردىن بىرى مىكائىل ماڭا ياردەم قىلغىلى كەلدى.
□

14 مەن ساڭا ئاخىرقى زامانلاردا خەلقىڭنىڭ بېشىغا كېلىدىغان ئىشلارنى چۈشەندۈرگىلى كەلدىم. چۈنكى بۇ غايىبانە ئالامەت كۆپ كۈنلەر كېيىنكى كەلگۈسى توغرىسىدىدۇر.«

15 ئۇ ماڭا بۇ گەپنى قىلىۋاتقاندا، پەقەتلا يەرگە قارغىنىمچە زۇۋان سۈرەلمەي تۇرۇپ قالدىم.

16 مانا، گويا ئادەمگە ئوخشايدىغان بىرسى قولىنى ئۆزىتىپ لەۋلىرىمنى سىلاپ قويۇۋىدى، مەن ئاغزىمنى ئېچىپ ئالدىمدا تۇرغۇچىغا:

ـ تەقسىر، بۇ غايىبانە كۆرۈنۈشتىن ئىچ-ئېچىمدىن ئازابلىنىمەن، ماغدۇرۇمدىن كەتتىم.

17 تەقسىرىمنىڭ كەمىنە قۇللىرى قانداقمۇ سىلى تەقسىرىم بىلەن سۆزلىشىشكە پېتىنالايتتىم؟ چۈنكى ھازىرلا ماغدۇرۇم تۈگەپ، نەپەسىم ئۈزۈلىدۇ، ـ دېدىم.

18 ئاندىن گويا ئادەمگە ئوخشايدىغان بىرى مېنى يەنە بىر قېتىم سىلاپ، ماغدۇر كىرگۈزدى

19 ۋە:

ـ ئى ئىنتايىن سۆيۈلگەن ئادەم، قورقما! ساڭا ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي. غەيرەتلىك بول، ئەمدى غەيرەتلىك بول! ـ دېدى.

ئۇ شۇ سۆزنى دېيىشى بىلەنلا ماڭا تېخىمۇ ماغدۇر كىردى. مەن:

ـ تەقسىر يەنە سۆز قىلغايلا، چۈنكى سىلى ماڭا ماغدۇر كىرگۈزدىلا، ـ دېدىم.

20 ئۇ مۇنداق دېدى:

ـ »مېنىڭ قېشىڭغا نېمىگە كەلگەنلىكىمنى بىلەمسەن؟ مەن ئەمدى قايتىپ بېرىپ، »پارسىتىكى ئەمىر« بىلەن جەڭ قىلىمەن؛ مەن ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن، » گرېتسىيەدىكى ئەمىر« مەيدانغا چىقىدۇ.

21 لېكىن مەن بېرىشتىن ئاۋۋال ھەققەتنىڭ كىتابىدا پۈتۈلگەن ۋەھىيلەرنى مەن ساڭا بايان قىلىمەن.

□ **10:12 ...» سەن خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا چۈشىنىشكە ئېرىشىشكە... كۆڭۈل قويغان«** ـ بۇ يەردىكى »چۈشىنىش« نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ يەرەمىيا پەيغەمبەرگە يەتكۈزۈلگەن »يېرۇسالېمنىڭ خاراب بولىدىغان جازا مەزگىلىنىڭ ۋاقتى 70 يىل« توشۇپ دېگەن ۋاقىتتا دانىيال دۇئا قىلىشقا باشلىدى. دانىيالنىڭ ئازرۇ-ئىستىكى شۇكى، 70 يىلنىڭ توشۇشى بىلەن، خۇدانىڭ سەلتەنىتى دەرھال پەيدا بولسۇن دېگەنلىكتىن ئىبارەت ئىدى. لېكىن 7-، 8-ۋە 9-بابتىكى غايىبانە ئالامەتلەر ئۇنىڭغا، ئاز دېگەندىمۇ يەنە 70 »يەتتە ۋاقىت«نىڭ تۆتۈشى كېرەكلىكىنى كۆرسەتكەن. شۇ ئىشلار ئۇنىڭ دېگىنىدەك: »دانىيالنىڭ كۆڭلىنى پاراكەندە قىلۋەتتى. ئۇنىڭ مەنىسىنى يېشەلەيدىغان ئادەم يوق ئىدى.« شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆمىدسىزلەنمەي، بۇ ئۆزۈن ۋاقىتتىكى »كېچىكتۈرۈش«نى چۈشىنىش ئۈچۈن كۆڭۈل قويىدۇ. 10-بابتىكى غايىبانە ئالامەتتە بولسا، بۇ ۋاقىتنىڭ يەنىلا ھەم ئۆزۈن ھەم جايالىق ئىكەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، بۇ خەۋەرنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن ئۇ غەيرەتلىك، ماغدۇرلۇق بولۇشى كېرەك.

□ **10:13 »پارس پادىشاھلىقىنىڭ ئەمىرى«** ـ بەلكىم ئىنتايىن كۆچلۈك بىرخىل جن بولۇپ، پارس رايونلىرىدا شەيتانىنىڭ پىلانلىرىنى بەجا قىلغۇچى بولۇشى مۇمكىن. **»پارس پادىشاھلىرىنىڭ يېنىدا تۇرۇم يالغۇز قالغاچقا..»** ـ بۇ سۆزلەر مۇشۇ پەرىشتىنىڭ ۋەزىپىسىنىڭ شۇ پادىشاھلارنىڭ قىلماقچى بولغان يامانلىقىنى توسۇش ياكى بولمىسا، تۆلارغا ياخشى كەرەپكە يۈزلىنىشكە تەسىر يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت بولغانلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك. **»مەن پارس پادىشاھلىرىنىڭ يېنىدا تۇرۇم يالغۇز قالغاچقا، باش ئەمىرلەردىن بىرى مىكائىل ماڭا ياردەم قىلغىلى كەلدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »لېكىن باش ئەمىرلەردىن بىرى مىكائىل ماڭا ياردەم قىلغىلى كەلدى. مەن ئۇنى پارس پادىشاھلىرىنىڭ ئىشلىرىنى بىر تەرەپ قىلىشقا قالدۇردۇم.« **»باش ئەمىرلەر«** ـ مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ يۇقىرى مەرتىۋىلىك پەرىشتىلىرىنى كۆرسەتسە كېرەك »)يەھ.» 9-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

بۇ ئىشلاردا سىلەرنىڭ ئەمرىگىلار مىكائىلدىن باشقا، ماڭا يارده‌م بېرىدىغان ھېچكىم يوق.□

11

1 مەن مېدىئالىق دارىئۇس پادىشاھ بولغان بىرىنچى يىلدىلا، ئۇنى مۇستەھكەملەش ھەم كۈچەيتىش ئۈچۈن ئورنۇمدىن قوزغالغاندىم.
2 ئەمدى مەن ساڭا ھەقىقەتنى ئېيتىپ بېرەي: ـ

بۇنىڭدىن كېيىن پارسقا يەنە ئۈچ پادىشاھ ھۆكۈمرانلىققا چىقىدۇ، كېيىن تۆتىنچى پادىشاھ چىقىپ، باشقا پادىشاھلاردىنمۇ كۆپتىن كۆپ مال-دۇنيانى توپلايدۇ، ئۇ مال-دۇنيالىردىن قۇدرەت تېپىپ، ھەممە يۇرتلارنى گېرىتسىيەگە جەڭ قىلدىشقا قوزغايدۇ.□
3 ئۇنىڭدىن كېيىن كۈچلۈك بىر پادىشاھ مەيدانغا چىقىدۇ. ئۇ زور پادىشاھلىقنى ئىداره قىلىپ، نېمىنى خالىسا شۇنى قىلىدۇ. □
4 لېكىن ئۇ ھوقۇق يۈرگۈزۈۋاتقىنىدا، پادىشاھلىقى پارچىلىنىپ ئاسماننىڭ تۆت شامال تەرىپىگە بۆلۈنۈپ كېتىدۇ. ئۇنىڭ تەختىگە ئەۋلادلىرى ۋارىسلىق قىلالمايدۇ، كېيىنكى پادىشاھلىق ئۇ ھۆكۈم سۈرگەن ۋاقىتدىكىدەك كۈچلۈك بولمايدۇ؛ چۈنكى ئۇنىڭ پادىشاھلىقى ئاغدۇرۇلۇپ، باشقىلارغا تەۋە بولۇپ كېتىدۇ.
5 ئۇنىڭدىكى سەردارلارنىڭ ئىچىدىن بىرى »جەنۇبىي پادىشاھ« بولۇپ كۈچىيىدۇ؛ لېكىن يەنە بىر سەردار ئۇنىڭدىنمۇ كۈچلۈك بولىدۇ ۋە ئۆزىنىڭ تېخىمۇ چوڭ پادىشاھلىقىنى سورايدۇ. □
6 بىرنەچچە يىل ئوتكەندىن كېيىن، جەنۇبىي پادىشاھ شىمالىي پادىشاھ بىلەن ئىتتىپاق تۈزىدۇ؛ جەنۇبىي پادىشاھنىڭ قىزى شۇ ئىتتىپاقنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن شىمالىي پادىشاھنىڭ يېنىغا باردىدۇ. لېكىن كېيىن بۇ قىز ئېرىشكەن ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ؛ شىمالىي پادىشاھ ئۆزىمۇ ھوقۇقىنى قولىدا تۇتالمايدۇ. بۇ قىز ۋە ئۇنى ئېلىپ كەلگەنلەر، ئۇنىڭ بالىسى ھەم شۇ ۋاقىتلاردا ئۇنى قوللىغۇچىلارنىڭ ھەممىسىگە ساتقۇنلۇق قىلىنىدۇ.□
7 ھالبۇكى، ئۇنىڭ ئاتا جەمەت تۇغقىنىدىن بىرى قوشۇننىڭ ھوقۇقىنى قولىغا ئېلىپ پادىشاھ بولۇپ، شىمالىي پادىشاھنىڭ قورغىنىغا بېسىپ كىرىپ، ئۇلارغا قارشى ھۇجۇم قىلىپ چوڭ غەلىبە قىلىدۇ. □

□ **10:21 »ھەقىقەتنىڭ كىتابى«** ـ مۇقەددەس كىتابنى كۆرسىتىدۇ. شۇ چاغدىكى »ھەقىقەتنىڭ كىتابى« دانىيال پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدىن ئىلگىرى بارلىق نازىل قىلىنغان ئەۋرات قىسىملىرىدىن تەركىب تاپقان، ئەلۋەتتە. **»سىلەرنىڭ ئەمرىگىلار مىكائىل«** ـ بۇ سۆز مىكائىل باش پەرىشتىنىڭ ئىسرائىلغا ئالايىتەن مەسئۇل بولغانلىقىنى ئايان قىلىدۇ.

□ **11:2 »بۇنىڭدىن كېيىن پارسقا يەنە ئۈچ پادىشاھ ھۆكۈمرانلىققا چىقىدۇ؛ كېيىن تۆتىنچى پادىشاھ چىقىپ...»** ـ بۇ 11-بابتىكى بېشارەتلەر ناھايىتى تەپسىلىي كۆرسىتىلگەن. بىز مۇشۇ يەردە تەپسىلاتلىرى توغرۇلۇق كۆپ ئىزاھات بەرمىدۇق، بۇلارنى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزگە كىرگۈزدۇق. كىتابخانىلارنىڭ ئۆزلىرى »ئوتتۇرا شەرق«نىڭ تارىخى توغرۇلۇق ھەرقانداق كىتابتىن بۇ بېشارەتلەرنىڭ قانداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلغانلىقىنى كۆرەلەيدۇ. ئاساسەن بۇ ئالدىن ئېيتىلغان ئىشلار مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 164-530-يىللار داۋامىدا يۈز بەرگەن. لېكىن 36-ئايەتتىن باشلاپ، بېشارەتلەر ئاخىرقى زامانىدىكى ئىشلارغىچە ئۇزىتىدۇ.

□ **11:3 »ئۇنىڭدىن كېيىن كۈچلۈك بىر پادىشاھ مەيدانغا چىقىدۇ«** ـ بۇ پادىشاھ »بۈيۈك ئىسكەندەر«، گېرىتسىيەنىڭ بىرىنچى ئىمپېراتورى.

□ **11:5 »ئۇنىڭدىكى سەردارلار«** ـ ياكى »ئۇنىڭدىكى ئەمىرلىرى.« **»ئۇنىڭدىكى سەردارلارنىڭ ئىچىدىن بىرى »جەنۇبىي پادىشاھ« بولۇپ كۈچىيىدۇ«** ـ بۇ بېشارەتتىكى »جەنۇبىي پادىشاھ«لار شۇيېھسىزكى، مىسىرنىڭ پادىشاھلىرىنى كۆرسىتىدۇ (8-□□□□□□□ كورۇڭ)، بىرىنچىسى »پتولىمى سوتېر«)مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 285-323-يىللاردا ھۆكۈم سۈرگەن.

□ **11:6 »جەنۇبىي پادىشاھ شىمالىي پادىشاھ بىلەن ئىتتىپاق تۈزىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا پەقەت »ئۇلار ئىتتىپاق تۈزىدۇ« دېيىلىدۇ.

بۇ بېشارەتتىكى »شىمالىي پادىشاھ« شۇيېھسىزكى تارىختا سۈرىيە دېگەن رايوندا ھۆكۈم سۈرگەن. بىرىنچى »شىمالىي پادىشاھ« بولسا سىلىۋقۇس نىكاتور)سىلىۋقۇس I بولۇپ، ئەسلىدە مىسىر پادىشاھى »پتولىمى سوتېر«نىڭ چوڭ گېنېرالى ئىدى. ئۇ مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 280-312 يىللاردا تەختكە ئولتۇرغان. **»بۇ قىز ئېرىشكەن ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇ قىز بىلىكىنىڭ كۈچىدىن مەھرۇم بولىدۇ.« **»ئۇنىڭ بالىسى ھەم ...«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ تۇغقىنى...«. بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئۇنى تۇغدۇرغۇچى ھەم...« دېيىلىدۇ. □ **11:7 »ئۇنىڭ ئاتا جەمەت تۇغقىنىدىن بىرى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: ـ »ئۇنىڭ يىلتىزلىرىدىن بىرى.« **»...« پادىشاھ بولۇپ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا ...« ئۇنىڭ

8 ئۇ ئۇلارنىڭ ئىلاھ-بۇتلىرى، قۇيما مەبۇدلىرى ۋە بۇتخانىلىرىدىكى ئالتۇن-كۈمۈشتىن ياسالغان جام-قاچىلارنى
مىسىرغا ئېلىپ كېتىدۇ. ئۇ بىرنەچچە يىل شىمالىي پادىشاھتىن ئۆزىنى نېرى قىلىدۇ. □
9 شىمالىي پادىشاھ جەنۇبىي پادىشاھنىڭ زېمىنىغا بېسىپ كىرىدۇ، لېكىن ئاخىرى ئۆز يۇرتىغا چېكىنىدۇ.□
10 شىمالىي پادىشاھنىڭ شاھزادىلىرى قوزغىلىپ، زور قوشۇن تەشكىللەيدۇ. شاھزادىلەردىن بىرى كەلكۈندەك
كېلىپ جەنۇبقا بېسىپ كىرىدۇ. كېيىن ئۇ يەنە جەڭ قىلىپ، دۈشمەن قورغىنىغىچىمۇ بېسىپ كىرىدۇ. □
11 جەنۇبىي پادىشاھ قاتتىق غەزەپتە قوشۇن تارتىپ جەڭگە ئاتلىنىپ، شىمالىي پادىشاھقا ھۇجۇم قىلىدۇ. شىمالىي
پادىشاھ زور بىر قوشۇننى جەڭگە سالىدۇ، لېكىن ئۇنىڭ شۇ زور قوشۇنى مەغلۇپ بولۇپ ئەسىرگە ئېلىنىدۇ.
12 شۇ زور قوشۇننىڭ ئەسىرگە ئېلىنىشى بىلەن جەنۇبىي پادىشاھ ئىنتايىن مەغرۇرلىنىدۇ. ئۇ تۈمەنلىگەن ئادەملەرنى
يوقىتىدۇ، بىراق ئۇنىڭ غەلىبىسى ئۈزۈن داۋاملاشمايدۇ.
13 چۈنكى شىمالىي پادىشاھ يۇرتىغا قايتىپ، بۇرۇنقىدىنمۇ كۆپ ۋە كۆچلۈك قوشۇن تەشكىللەيدۇ. بېكىتىلگەن يىللار
توشقاندىن كېيىن ئۇ زور قۇدرەتلىك قوشۇننى كۆپ تەمىناتلار بىلەن قوشۇپ باشلاپ كېلىدۇ.
14 ئۇ چاغدا نۇرغۇن كىشىلەر جەنۇبىي پادىشاھقا قارشى تۇرۇپ ئۇنىڭغا قارشى قوزغىلاڭ كۆتۈرىدۇ. ئى دانىيال ـ
سېنىڭ خەلقىڭ ئىچىدىكى زوراۋانلار مۇشۇ غايىبانە ئالامەتتىكى بېشارەتنى ئەمەلگە ئاشۇرماقچى بولۇپ، يوغانچىلىق
قىلىدۇ، لېكىن ئۇلار مەغلۇپ بولىدۇ.
15 شىمالىي پادىشاھ پوتەي سېلىپ مۇستەھكەم شەھەرنى مۇھاسىرە ھۇجۇمى قىلىپ بېسىۋالىدۇ. جەنۇبدىكى
كۈچلەر، ھەتتا ئەڭ خىل قوشۇنلارمۇ بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ، ئۇلارنىڭ قارشىلىق قىلغۇدەك كۈچى قالمايدۇ.
16 شىمالدىكى تاجاۋۇزچى بولسا ئۆزى خالىغانچە ئىش قىلىدۇ، ئۇنىڭغا ھېچكىم قارشىلىق قىلالمايدۇ. ئۇ »گۈزەل
زېمىن«نى ئىشغال قىلىدۇ؛ ئۇنىڭ قولىدا ئۇنى ۋەيران قىلغۇچى كۈچ بولىدۇ. □
17 شىمالىي پادىشاھ بەل باغلاپ پادىشاھلىقىدىكى بارلىق كۈچلەرنى سەپەرۋەر قىلىپ مىسىرغا يول ئالىدۇ؛ ئۇ مىسىر
بىلەن ئەھدە تۈزىدۇ، ئۆزى ئەھدىدە تۇرغاندەك قىلىدۇ. بىراق مىسىرنىڭ ھاكىمىيىتىنى ئاغدۇرۇۋىتىش ئۈچۈن ئۇ
ئايالىرىنىڭ بىر قىزىنى مىسىر پادىشاھىغا بېرىدۇ. لېكىن قىزى ئاتىسى تەرەپتە تۇرمايدۇ، ئۇنى قوللىمايدۇ.□
18 كېيىن ئۇ دېڭىز بويىدىكى يۇرتلارغا ھۇجۇم قىلىپ، نۇرغۇن ئادەملەرنى ئەسىرگە ئالىدۇ. لېكىن يات بىر سەردار
ئۇنىڭ كىشىلەرنى خار قىلىشلىرىنى چەكلەيدۇ ۋە ئەكسىچە، ئۇنىڭ بۇ خارلاشلىرىنى ئۆزىگە ياندۇرىدۇ. □
19 ئۇ ئۆز يۇرتىدىكى قورغانلارغا چېكىنىپ كېلىدۇ. لېكىن ئاخىردا ئۇ پۈتۈلىنىپ يوقلىپ كېتىدۇ. □
20 كېيىن ئۇنىڭ ئورنىغا يەنە بىر پادىشاھ تەختكە ئولتۇرىدۇ؛ ئۇ پادىشاھلىقىنىڭ ئەڭ شان-شەرەپلىك جايىغا بىر زالىم
ئالۋاڭچىنى ئەۋەتىدۇ. لېكىن ئۇ ئۆزۈن ئۆتمەيلا، مالىمانچىلىقمۇ بولماي، جەڭمۇ بولماي ئۆلتۈرۈلىدۇ.«□

) يەنى جەنۇبىي پادىشاھنىڭ(ئورنىغا تۇرۇپ،...» دەپ ئىپادىلىنىدۇ. «...□□□□ **قوشۇننىڭ ھوقۇقىنى قولىغا ئېلىپ پادىشاھ بولۇپ،...»** ـ باشقا
بىرخىل تەرجىمىسى ...» بىرى، ئۇ بولسا ئۇنىڭ)شىمالىي پادىشاھنىڭ(قوشۇنىغا قارشى چىقىپ،...»

□ **11:8 «قۇيما مەبۇدلىرى»** ـ ياكى »ئەمىرلىرى.« **»بۇتخانىلىرىدىكى ئالتۇن-كۈمۈش...»** ـ ياكى »ئۇلارنىڭكى ئالتۇن-كۈمۈش...«.
□ **11:9 »جەنۇبىي پادىشاھنىڭ زېمىنى«** ـ مىسىرنى كۆرسىتىدۇ.
□ **11:10 »كېيىن ئۇ يەنە جەڭ قىلىپ،...»** ـ ياكى »ئۇ قايتىپ، ئاندىن جەڭ قىلىپ،...«.
□ **11:16 »گۈزەل زېمىن«** ـ قانائان زېمىنى، يەنى پەلەستىن. **»ئۇنىڭ قولىدا ئۇنى ۋەيران قىلغۇچى كۈچ بولىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇنىڭ ھالاكىتى
ئۇنىڭ قولىدا بولىدۇ.«
□ **11:17 «...□□□□□□□□ سەپەرۋەر قىلىپ مىسىرغا يول ئالىدۇ»** ـ »جەنۇبىي پادىشاھلىق«نىڭ مىسىر ئىگىنلىكى 8-ئايەتنىن كۆرۈنىدۇ. **»ئۇ مىسىر
بىلەن ئەھدە تۈزىدۇ، ئۆزى ئەھدىدە تۇرغاندەك قىلىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇنىڭ بىلەن بىرنەچچە دۈرۈس ئادەملەر بىللە بارىدۇ؛ ئۇ ئۆز
بېكىتكىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ.« **»بىراق مىسىرنىڭ ھاكىمىيىتىنى ئاغدۇرۇۋىتىش ئۈچۈن...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بىراق مىسىرنىڭ ھاكىمىيىتىنى چىرىتىش
ئۈچۈن...«. □ **11:18 »نۇرغۇن ئادەملەرنى ئەسىرگە ئالىدۇ«** ـ ياكى »نۇرغۇن يۇرتلارنى ئىگىلەيدۇ.« □ **11:19 »ئۇ ئۆز يۇرتىدىكى قورغانلارغا
چېكىنىپ كېلىدۇ«** ـ ياكى »ئۇ ئۆز يۇرتىدىكى قورغانلارغا نىشان قىلىپ دىققەت قىلىدۇ.« □ **11:20 »پادىشاھلىقىنىڭ ئەڭ شان-شەرەپلىك جايى«** ـ
بۇ يەردە »ئەڭ شان-شەرەپلىك جايى« بەلكىم مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ. يەنە

پەرشىتە چۈشەندۈرۈشنى داۋاملاشتۇرىدۇ ـ ئەشەددىي شىمالي پادشاھ

21 ـ »شۇنىڭدىن كېيىن پەس بىر ئادەم ئۇنىڭ ئورنىغا چىقىپ شىمالي پادشاھلىقنى ئالىدۇ، ئەمما پادشاھلىقنىڭ
ھۆرمەت-شۆھرىتى ئۇنىڭغا ھېچ تەۋە بولمايدۇ، دەپ قارىلىدۇ، لېكىن ئۇ خەلقنىڭ ئاسايىشلىق پەيتىدىن پايدىلىنىپ،
يالاڭچىلىق ۋاستىلىرى بىلەن ھاكىمىيەتنى تارتىۋالىدۇ.
22 زېمىنغا كەلكۈندەك بېسىپ كىرگەن كۈچلەرنى ئۇ ھەم كەلكۈندەك ھۇجۇم قىلىپ يوقىتىدۇ، شۇنىڭدەك ئۇ
ھەتتا كى »خۇدانىڭ ئەھدىسىدە بېكىتىلگەن ئەمىر«نىمۇ يوقىتىدۇ. □
23 شەرتنامە تۈزۈش ئارقىلىق ئۇ باشقا يۇرتلارنى ئالدايدۇ، ئادەملىرى كىچىك بىر قوشۇن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ
كۈچى ئاۋۇپ-ئاۋۇپ، قۇدرەت تاپىدۇ.
24 ئۇ خالايىقنىڭ ئاسايىشلىق پەيتىدىن پايدىلىنىپ، ئەڭ باي ئۆلكىلەرگە تاجاۋۇز قىلىپ كىرىپ، ئاتىلىرى يا كى
ئاتىلىرىنىڭ ئاتىلىرى زادى قىلىپ باقمىغان ئىشلارنى قىلىدۇ، يەنى ئۇ ئولجىنى، غەنىمەتلەرنى ۋە نۇرغۇن بايلىقلارنى
قول ئاستىدىكىلىرىگە ئۈلەشتۈرۈپ بېرىدۇ، مەلۇم بىر مەزگىلگىچە قورغانلارغىمۇ ھۇجۇم قىلىش قەستىدە بولىدۇ.
25 ئۇ ئۆز كۈچىنى ئىشقا سېلىپ چوڭ غەيرەت بىلەن قوزغىلىپ، زور قوشۇننى باشلاپ، جەنۇبىي پادىشاھقا
ھۇجۇم قىلىدۇ. جەنۇبىي پادىشاھمۇ ناھايىتى زور قۇدرەتلىك بىر قوشۇن بىلەن جەڭگە ئاتلىنىدۇ. لېكىن جەنۇبىي
پادىشاھ خائىنلارنىڭ يوشۇرۇن سۈيىقەستىگە ئۇچراپ، مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمايدۇ.
26 چۈنكى ئۇنىڭ نازۇ-نېمەتلىرىنى يېگەنلەر ئۇنى يېقىتىدۇ. ئۇنىڭ قوشۇنى ھەممە يەرگە تارقىلىدۇ، نۇرغۇنلىرى
ئۆلتۈرۈلىدۇ.□
27 كېيىن، بۇ ئىككى پادىشاھ بىر-بىرىنى قەستلىشىپ، يامان نىيەت بىلەن بىر داستىخاندا تاماق يېيىشىپ، بىر-بىرىگە
يالغان گەپ قىلىشىدۇ، لېكىن بۇ ئىشلار ھېچكىمگە پايدا يەتكۈزمەيدۇ، چۈنكى بۇ ئىشلارنىڭ ئاخىرى پەقەت
بەلگىلەنگەن ۋاقىتتىلا بولىدۇ. □
28 شىمالي پادىشاھ نۇرغۇن مال-مۈلۈكلەرنى ئېلىپ ئۆز يۇرتىغا قايتىدۇ. ئۇ كۆڭلىدە خۇدانىڭ خەلقى بىلەن ئۇرۇشۇپ
مۇقەددەس ئەھدىگە قارشى ئۇرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەھدىگە قارشى ھەرىكەتلەرنى قىلىپ، ئاندىن ئۆز يۇرتىغا
قايتىدۇ.
29 بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا شىمالي پادىشاھ يەنىلا جەنۇبقا تاجاۋۇز قىلىدۇ، لېكىن بۇ قېتىمقى ئەھۋال ئىلگىرىكىگە ۋە
يەنە كېلىپ ئەڭ ئاخىرقى قېتىمقىسىدىكى بىلەنمۇ ئوخشىمايدۇ. □
30 چۈنكى كىتتىم ئارىلىدىن چىققان كېمىلەر ھۇجۇم قىلىپ كېلىدۇ. شۇڭا ئۇ دەرد-ئەلەم بىلەن چېكىنىدۇ ۋە
خۇدانىڭ ئۆز خەلقى بىلەن ئۇرۇشقان مۇقەددەس ئەھدىسىگە قاراپ ئىنتايىن غەزەپلىنىدۇ، ئۇنىڭغا قارشى خالىغىنىنى
قىلىدۇ، شۇنداقلا چېكىنىپ يانغاندا مۇقەددەس ئەھدىگە تاسىيلىق قىلغۇچىلارنى ئەتىۋارلايدۇ. □
31 ئۇنىڭ تەرىپىدە تۇرغان بىرنەچچە كۈچلەر قورغان بولغان مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى بۇلغايدۇ، »كۈندىلىك

بىرخىل تەرجىمە قىلغاندا، »پادىشاھلىقنىڭ شان-شەرىپىنى بىزەش ئۈچۈن بىر زۇلۇم سالغۇچىنى ئەۋەتىدۇ« دېگەندەك بولىدۇ.

□ **11:22 »خۇدانىڭ ئەھدىسىدە بېكىتىلگەن ئەمىر«** ـ مۇشۇ يەردە مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى »باش كاھىن«نى كۆزىستىدۇ. ئۇنىياس ئىسىملىك كىشى، باش كاھىن ۋە بەك ئادىل كىشى بولۇپ، سۈرىيەنىڭ »ئانتىئوقۇس ئېپىفانىس« دېگەن پادىشاھى تەرىپىدىن ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 172-يىلى ئۆلتۈرۈلگەن.

□ **11:26 »ئۇنىڭ نازۇ-نېمەتلىرىنى يېگەنلەر«** ـ دېمەك، ئەڭ ئىشەنچلىك ئادەملىرى.

□ **11:27 »بۇ ئىشلارنىڭ ئاخىرى پەقەت بەلگىلەنگەن ۋاقىتتىلا بولىدۇ«** ـ مۇشۇ سىرلىق سۆزلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **11:29 »لېكىن بۇ قېتىمقى ئەھۋال ئىلگىرىكىگە ۋە يەنە كېلىپ ئەڭ ئاخىرقى قېتىمقىسىدىكى بىلەنمۇ ئوخشىمايدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »لېكىن بۇ قېتىمقى ئاخىرقى ئەھۋال ئىلگىرىكىگە ئوخشىمايدۇ.«
بۇ بېشارەت)تەرجىمىمىز بويىچە(توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **11:30 »كىتتىم ئارىلىدىن چىققان كېمىلەر«** ـ »كىتتىم« ھازىرقى »سىپىرۇس« دېگەن ئوتتۇرا دېڭىزدىكى ئارال. بۇ بېشارەت شۇبھىسىزكى، ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 168-يىلى، رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ كېمىلىرى كىتتىم ئارىلىدىن چىقىپ ئانتىئوقۇس ئېپىفانىسقا)مىسىرغا تاجاۋۇز قىلغان ۋاقىتدا(ھۇجۇم قىلغىنىنى كۆزىستىدۇ.

قۇربانلىق«نى ئەمەلدىن قالدۇرىدۇ ۋە »ۋەيران قىلغۇچى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق«نى ئۆنىڭ ئورنىغا قويىدۇ. □ ■
32 ئۇ مۇقەددەس ئەھدىگە خائىنلىق قىلغۇچىلارنى خۇشامەت-ھىيلىگەرلىك بىلەن چىرىكلەشتۈرىدۇ، لېكىن ئۆز
خۇداسىنى دوست تۇتقۇچى خەلق بولسا قەيسەرلىك بىلەن ھەرىكەت قىلىدۇ.
33 خەلق ئىچىدىكى ئاقىللار نۇرغۇن قېرىنداشلىرىغا تەلىم يەتكۈزىدۇ، لېكىن بىرنەچچە كۈنلەر ئۆلارنىڭ بەزىلىرى قىلىچتا
يىقىلىدۇ، ئوتتا كۆيدۈرۈلۈپ ئۆلتۈرۈلىدۇ، زىندانغا چۈشىدۇ ياكى بۇلاڭ-تالاڭغا ئۇچرايدۇ.
34 يىقىلغان ۋاقىتلىردا، خۇدانىڭ خەلقى ئازغىنە يارىدەمگە ئىگە بولىدۇ. ئەمما نۇرغۇن كىشىلەر ئۆلارنىڭ قاتىرىغا
خۇشامەت-ھىيلىگەرلىك بىلەن سوقۇنۇپ كىرىدۇ.
35 بەزى ئاقىللار يىقىلىدۇ. لېكىن ئۆلارنىڭ يىقىلىشى ئۆزلىرىنىڭ سىنىلىشى، تاۋلىنىش-تازىلىنىشى، قىيامەت
كۈنىگىچە پاكلىنىشى ئۈچۈندۇر. چۈنكى ئاخىرەت خۇدا بەلگىلىگەن ۋاقىتتىلا كېلىدۇ.□ ■
36 شىمالىي پادىشاھ ئۆز مەيلىچە قىلىۋېرىدۇ، ئۇ تەكەببۇرلىشىپ، ئۆزىنى ھەرقانداق ئىلاھلاردىنمۇ ئۈلۈغلاپ ئۈستۈن
قويۇپ، ھەتتا ھەممە ئىلاھلارنىڭ ئىلاھى بولغۇچىغا ئاجايىب كۈپۈرلۈق سۆز قىلىدۇ، تاكى خۇدانىڭ غەزىپى
تولۇق تۈگىگۈچە ئۇ داۋاملىق زور روناق تاپىدۇ. چۈنكى خۇدانىڭ بېكىتكىنى ئەمەلگە ئاشماي قالمايدۇ.
■
37 بۇ پادىشاھ ئاتا-بوۋىلىرى چوقۇنغان ئىلاھلارغىمۇ پىسەنت قىلمايدۇ، ئايالىلارغىمۇ ھېچقانداق ھەۋەس قىلمايدۇ.
ئەمەلىيەتتە ئۇ ھەرقانداق ئىلاھنى ھۆرمەتلىمەيدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆزىنى ھەرقانداق ئىلاھتىن ئۈلۈغ دەپ قارايدۇ. □
38 بۇلارنىڭ ئورنىدا ئۇ »كۈچلەر ئىلاھى«نى ھۆرمەتلەيدۇ، ئۆزىنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمۇ ئەزەلدىن چوقۇنمىغان بۇ ئىلاھنى
بولسا ئۇ ئالتۇن، كۈمۈش، ياقۇت ۋە باشقا قىممەتلىك سوۋغاتلارنى تەقدىم قىلىپ ھۆرمەتلەيدۇ.
39 ئۇ ئەڭ مۇستەھكەم قورغانلارنى شۇنداق بىر غەيرىي ئىلاھقا تايىنىپ ئىگىلەيدۇ. كىمكى ئۆنىڭ ھۆكۈمرانلىقىغا
بېقىنسا، ئۇ شۇلارغا شەرەپلىك مەنسەپ بېرىدۇ، ئۆلارنى كۆپچىلىكنى باشقۇرىدىغان قىلىدۇ ۋە ئىنئام سۈپىتىدە
يەر-زېمىننى تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ.□
40 ئاخىر زامان كەلگەندە، جەنۇبىي پادىشاھ ئەسكەر چىقىرىپ ئۆنىڭغا ھۇجۇم قىلىدۇ. شىمالىي پادىشاھ جەڭ
ھارۋىلىرى، ئاتلىق ئەسكەرلەر ۋە نۇرغۇن كېمىلەر بىلەن قۇيۇندەك ئۆنىڭغا قايتۇرما زەربە بېرىدۇ. ئۇ بارلىق يۇرتلارغا
تاجاۋۇز قىلىپ، كەلكۈندەك تېشىپ كەڭ يەر-زېمىنلارنى باسىدۇ.
41 ئۇ ھەتتا »گۈزەل زېمىن«غا يېىسىپ كىرىدۇ، نۇرغۇن ئەللەر ئازدۇرۇلۇپ يىقىتىلىدۇ. لېكىن بۇلار، يەنى
ئېدوملار، موئابلار ۋە ئامۇنلارنىڭ چوكىلىرى ئۆنىڭ قولىدىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ. □ ■
42 شىمالىي پادىشاھ بارلىق دۆلەتلەرگە قولىنى سوزىدۇ، مىسىر زېمىنىمۇ قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ.
43 ئۇ مىسىرنىڭ ئالتۇن-كۈمۈش بايلىقلىرى ۋە باشقا قىممەت باھالىق بۇيۇملىرىنى تالان-تاراج قىلىدۇ. لۇۋىيەلىكلەر
ۋە ئېفىئوپىيىلىكلەر ئۆنىڭغا بويسۇنۇپ ئەگىشىدۇ.
44 كېيىن شەرق ۋە شىمالدىن كەلگەن شەپىلەر ئۆنى ئالاقزادە قىلىدۇ. ئۇ تېخىمۇ دەرغەزەپ بولۇپ نۇرغۇن
كىشىنى قىرغىنچىلىق قىلىپ ئۆلتۈرىمەن دەپ جەڭ قوزغايدۇ

□ **11:31 »قورغان يولغان مۇقەددەس ئىبادەتخانا...»** ـ ياكى »مۇقەددەس ئىبادەتخانا ۋە قورغان...«. **»كۈندىلىك قۇربانلىق«** ـ 11:8دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **11:31** دان. 25:7؛ 27:9؛ مات. 15:24؛ مار. 14:13؛ لۇقا 20:21؛ 2تېس. 2:3-4.
□ **11:35 »چۈنكى ئاخىرەت خۇدا بەلگىلىگەن ۋاقىتتىلا كېلىدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە، بېشارەت »ئاتىشۇقۇس ئېپىفانىس«نىڭ دەۋرىدىن، ئاخىر زامانغا تۇتىدۇ.
■ **11:35** دان. 10:12.
■ **11:36** دان. 25:7؛ 27:9؛ مات. 15:24؛ مار. 14:13؛ لۇقا 20:21؛ 2تېس. 2:3-4؛ ۋەھ. 8:13-1.
□ **11:37 »ئاياللارغىمۇ ھېچقانداق ھەۋەس قىلمايدۇ«** ـ ياكى، »ئۇ ئاياللار ئەتىۋارلايدىغان ئىلاھقىمۇ ھۆرمەت قىلمايدۇ.«
□ **11:39 ...» غەيرىي ئىلاھقا تايىنىپ ئىگىلەيدۇ«** ـ ياكى، ...» غەيرىي ئىلاھقا ھۇجۇم قىلىدۇ.« »يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ ئەڭ مۇستەھكەم قورغانلارنى ئىگىلەپ، ئۇ بۇ ئىلاھقا چوقۇنۇشنى يەرىا قىلىدۇ.« **»ئىنئام سۈپىتىدە...»** ـ ياكى »مەلۇم بىر باھادا)سېتىۋېتىپ(،...«.
□ **11:41 »گۈزەل زېمىن«** ـ قاناتانى)پەلەستىنى(كۆزىستىدۇ.
■ **11:41** ۋەھ. 12:6.

45 ۋە دېگۈلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا، كۆركەم مۇقەددەس تاغ تەرىپىگە ئوردا چېدىرلىرىنى تىكىدۇ. لېكىن ئۇنىڭ ئەجىلى
شۇ يەردە توشىدۇ ۋە ھېچكىم ئۇنى قۇتقۇزمايدۇ.»□

12

قىيامەت كۈنى

1 ـ »ئۇ چاغدا، قېرىنداشلىرىڭنى »قوغدىغۇچى ئۇلۇغ ئەمىر« مىكائىل مەيدانغا چىقىدۇ. بىر ئازابلىق مەزگىل بولىدۇ؛
يۇرت-دۆلەت بارلىققا كەلگەندىن بۇيان، شۇنداق چوڭ بالا-ئىشاپەتلىك مەزگىل بولۇپ باقمىغان. بىراق شۇ چاغدا
خەلقىڭ قۇتقۇزۇلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى نامى ھاياتلىق دەپتىرىگە پۈتۈلگەنلەرنىڭ ھەممىسى نىجاتلىققا ئېرىشىدۇ. □ ■
2 تۇپراقتا ياتقان ئۇلۇكلەردىن نۇرغۇنلىرى تىرىلىدۇ. ئۇلار مەڭگۈلۈك ھاياتتىن بەھرىمەن بولىدۇ؛ قالغانلىرى نومۇستا
ھەم مەڭگۈلۈك رەسۋاچىلىققا تىرىلىدۇ. ■
3 ئاقىللار ئاسماندىكى گۈمبۈزدەك پارلاق جۇلالىنىدۇ؛ نۇرغۇن كىشىلەرنى ھەققانىيلىق يولىغا باشلاپ كىرگەنلەر
يۇلتۇزلارغا ئوخشاش ئەبەدىلىكەبەد پارلاپ تۇرىدۇ.»■
4 ئۇ ماڭا يەنە:
ـ ئى دانىيال، سەن ئەمدى بۇ سۆزلەرنى توختات؛ مەزكۇر كىتابنىڭ تاكى دۇنيانىڭ ئاخىرقى كۈنلىرىگىچە شۇ
پېتى تۇرۇشى ئۈچۈن ئۇنى پېچەتلەپ مۇھۇرلىۋەتكىن. نۇرغۇن كىشىلەر ئۇيان-بۇيان يۈرىدۇ ۋە بىلىم ئاشىدۇ؛ ـ
دېدى.□ ■
5 مەنكى دانىيال كۆردۈمكى، مانا ئىككى زات، بىرى دەريانىڭ بۇ تەرىپىدە، يەنە بىرى دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدە
تۇرۇپتۇ.
6 ئۇلاردىن بىرى دەريا سۈيى ئۈستىدە تۇرغان ئاق كاناپ كىيىم كىيگەن زاتتىن:
ـ بۇ كارامەت ئىشلار تۈگىگىچە قانچىلىك ۋاقىت كېتىدۇ؟ ـ دەپ سوريدى.■
7 ئۇ دەريا سۈيى ئۈستىدە تۇرغان، كاناپ كىيىم كىيگەن زات ئوڭ ۋە سول قولىنى ئاسمانغا قارىتىپ كۆتۈرۈپ،
مەڭگۈ ھايات بولغۇچىنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىپ:
ـ بىر ۋاقىت، ئىككى ۋاقىت، قوشۇمچە يېرىم ۋاقىت كېتىدۇ. خۇدانىڭ مۇقەددەس خەلقىنى پارچىلىغۇچى خورلۇق
ئاخىرلاشقاندا، بۇ ئىشلار تۈگەيدۇ، ـ دېدى.□ ■

□ **11:45 »دېگۈلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا«** ـ دېمەك، ئوتتۇرا دېگۈز ۋە تۇلۇك دېگۈزنىڭ ئوتتۇرىسىدا. **»كۆركەم مۇقەددەس تاغ«** ـ يېرۇسالېم سېلىنغان »زىئون تېغى«نى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئايەتنىڭ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: «...□□□□□□□□ ۋە مۇقەددەس تاغ ئارىسىدا...».

□ **12:1 »قېرىنداشلىرىڭ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا «خەلقىڭنىڭ باللىرى» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»قوغدىغۇچى ئۇلۇغ ئەمىر«** ـ »ئەمىر« مۇشۇ يەردە، شۇيھىسىزكى »چوڭ پەرىشتە« مەنىسىدە. مۇقەددەس كىتابتىكى باشقا يەرلەردىن شۇ خۇلاسىگە كېلىمىزكى، مىكائىل دېگەن پەرىشتە »باش پەرىشتە«دۇر »)يەھ.» 9-ئايەت، »ۋەھ.» 7:12). **»مەيدانغا چىقىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »بىر تەرەپتە تۇرىدۇ.« دېمەك، ئەسلىدە مىكائىل ئىسرائىل خەلقىگە مۇھاپىزەت بېرىدۇ. لېكىن ھازىر ئۇ مۇھاپىزەتچى رولىنى ۋاقتىلىق بىر ياققا قويىدۇ. **«....□□□□□□□□ ئىچىدىكى نامى ھاياتلىق دەپتىرىگە پۈتۈلگەنلەرنىڭ ھەممىسى نىجاتلىققا ئېرىشىدۇ»** ـ بۇ بايىنكى ئۇلۇغ بېشارەتلەر توغرۇلۇقۇز »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **12:1** مات. 2124:

■ **12:2** يەش. 19:26□ مات. 46:25□ يۇھ. 29:5□ روس. 1524:

■ **12:3** پەند. 18:4□ مات. 4313:

□ **12:4 »سەن ئەمدى بۇ سۆزلەرنى توختات«** ـ ياكى، »سەن ئەمدى بۇ سۆزلەرنى يوشۇرۇپ قوي.« **»نۇرغۇن كىشىلەر ئۇيان-بۇيان يۈرىدۇ ۋە بىلىم ئاشىدۇ«** ـ ياكى »نۇرغۇن كىشىلەر تەتقىق قىلىپ، بىلىم ئاشۇرۇلىدۇ.« بۇ بېشارەت يەنە »ئام.» 12:8 بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇشى مۇمكىن. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنۇ كۆرۈڭ.

■ **12:4** ۋەھ. 5:5-1□ 1022:

■ **12:6** دان. 510:

□ **12:7 »بىر ۋاقىت، ئىككى ۋاقىت، قوشۇمچە يېرىم ۋاقىت كېتىدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە »بىر ۋاقىت، ئىككى ۋاقىت، قوشۇمچە يېرىم ۋاقىت« دېگىنى، يۇقىرىدا 25:7دىكى ئىزاھاتتا تەھلىل قىلغىنىمىز توغرا بولسا، تەخمىنەن ئۈچ يېرىم يىلنى، توپ-توغرا 1260-كۈننى كۆرسىتىدۇ.■ **12:7** ۋەھ. 10□5:

8 ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان بولساممۇ، مەنسىنى چۈشەنمىدىم. شۇڭا مەن:
ـ تەقسىر، بۇ ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولىدۇ؟ ـ دەپ سوريدىم.
9 ئۇ ماڭا مۇنداق دېدى:
ـ »ئەي دانىيال، يولۇڭغا ماڭ، چۈنكى بۇ سۆزلەر ئاخىر زامانغىچە مەخپىي تۇتۇلۇپ يېپىقلىق تۇرىدۇ. ■
10 نۇرغۇن كىشىلەر تازىلىنىدۇ، پاكلىنىدۇ ۋە تاۋلىنىدۇ. رەزىللەر بولسا، داۋاملىق رەزىللىك قىلىۋېرىدۇ؛ ئۇلاردىن ھېچكىم بۇنى چۈشىنەلەيدۇ، بىراق ئاقىللار چۈشىنىدۇ.
11 كۈندىلىك قۇربانلىق سۈنۈشنى ئەمەلدىن قالدۇرغان كۈندىن تارتىپ، يەنى »ۋەيران قىلغۇچى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق« قويۇلغان ۋاقىتتىن باشلاپ، بىر مىڭ ئىككى يۈز توقسان كۈن ئۆتىدۇ.
12 ئاخىرغىچە سادىق بولۇپ، بىر مىڭ ئۈچ يۈز ئوتتۇز بەش كۈننى كۈتۈپ ئۆتكۈزگەنلەر نېمىدېگەن بەختلىك-ھە!
13 ئەمما سەن بولساڭ، ئاخىرغىچە يولۇڭدا مېڭىۋەرگىن. سەن ئارام تاپىسەن، ۋە كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا نېسىۋەڭگە مۇيەسسەر بولۇشقا قايتا تىرىلىسەن.«□

■ **12:9** ۋەھ. 5:5-1 □ 1022:

□ **12:13** »**كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا**« ـ مەسىھنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىدىغان كۈنى.

هوشيا

1-قسم •••• هوشيا پەيغەمبەرنىڭ پاھىشە بىر ئايالنى تۆز ئەمرىگە ئېلىشى

1 پەرۋەردىگارنىڭ كالامى ـ تۆززىيا، يوتام، ئاھاز ۋە ھەزەكىيالار يەھۇداغا، يوئاشنىڭ ئوغلى يەروبوئام ئىسرائىلغا
پادىشاھ بولغان ۋاقىتلاردا، كالام بەئەرىنىڭ ئوغلى ھوشياغا كەلدى؛ □
2 پەرۋەردىگارنىڭ ھوشيا ئارقىلىق كەلگەن سۆزىنىڭ باشلىنىشى ـ
پەرۋەردىگار ھوشياغا: »بارغىن، پاھىشىلىكىگە بېرىلگەن بىر ئايالنى ئەمرىگە ئالغىن، پاھىشىلىكتىن بولغان باللارنى
تۆز قولۇڭغا ئالغىن؛ چۈنكى زېمىن پەرۋەردىگاردىن ۋاز كېچىپ پاھىشىلىكىگە پۈتۈنلەي بېرىلدى« دېدى. □
3 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بېرىپ دىبلائىمنىڭ قىزى گومەرنى ئەمرىگە ئالدى؛ ئايال ئۇنىڭدىن ھامىلدار بولۇپ بىر ئوغۇل
تۇغدى.

4 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا: »ئۇنىڭ ئىسمىنى »يىزرەئەل« دەپ قويغىن؛ چۈنكى يەنە ئازغىنا ۋاقىت تۆتكەندە، مەن
»يىزرەئەل«نىڭ قېنىنىڭ ئىنتىقامىنى يەھۇنىڭ جەمەتى ئۈستىگە قويىمەن ۋە ئىسرائىل جەمەتىنىڭ پادىشاھلىقىغا خاتىمە
بېرىمەن. □
5 ۋە شۇ كۈندە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، مەن ئىسرائىلنىڭ ئوقياسىنى يىزرەئەل جىلغىسىدا سۇندۇرىۋېتىمەن.«□

6 گومەر يەنە ھامىلدار بولۇپ، قىز تۇغدى. پەرۋەردىگار ھوشياغا: »ئۇنىڭ ئىسمىنى »لو-رۇھاماھ« دەپ
قويغىن؛ چۈنكى مەن ئىسرائىل جەمەتىگە ئىككىنچى رەھىم قىلمايمەن، ئۇلارنى قەتئىي كەچۈرۈم قىلمايمەن؛ □

□ **1:1 »يوئاشنىڭ ئوغلى يەروبوئام ئىسرائىلغا پادىشاھ بولغان ۋاقىتلاردا...«** ـ »ئىسرائىل« بۇ كىتابتا ئادەتتە ئىسرائىلنىڭ »شىمالي پادىشاھلىقى«نى كۆرسىتىدۇ. ھوشيانىڭ بېشارەتلىرىنىڭ كۆپىنچىسى »شىمالي پادىشاھلىق« توغرۇلۇقتۇر. بەزى ۋاقىتلاردا »ئىسرائىل« تولۇق ئون ئىككى قەبىلە)جۈملىدىن يەھۇدا(نى ئىچىگە ئالدۇ. مۇنداق ئەھۋالدا بىز بۇنى كۆچمىزنىڭ بارچە ئىزاھلاپ قويىمىز.
بۇ كىتابتا ئىسرائىلنىڭ يەروبوئامدىن كېيىنكى پادىشاھلىرى تىلغا ئېلىنمىغان. پەيغەمبەر بەلكىم ئۇلارنى تىلغا ئالغۇچىلىقى يوق دەپ قاريغان بولۇشى مۇمكىن.
□ **1:2 »بارغىن، پاھىشىلىكىگە بېرىلگەن بىر ئايالنى ئەمرىگە ئالغىن، پاھىشىلىكتىن بولغان باللارنى تۆز قولۇڭغا ئالغىن«** ـ باللار تېخى تۇغۇلمىغاندى. بىراق ئۇنىڭ كېيىن تۇغۇلغان ئۇچ باللىسىدىن ئىككىسى گومەرنىڭ پاھىشىلىكىدىن بولغان.
□ **1:4 »ئۇنىڭ ئىسمىنى »يىزرەئەل« دەپ قويغىن«** ـ »يىزرەئەل« »خۇدا تېرىغان« ياكى »خۇدانىڭ تېرىغىنى« دېگەن مەنىدە، ۋە يەنە »خۇدا تارقىتىدۇ« دېگەن مەنىدە.
ئىسرائىلنىڭ شىمالي تەرىپىدىكى »يىزرەئەل« دېگەن جىلغىدا دەھشەتلىك بىر قىرغىنچىلىق بولغان. يەھۇ ئىسىملىك بىر سەردار ئىسرائىلنىڭ شۇ ۋاقىتتىكى پادىشاھى يەھورامنى ۋە ئوردىدىكىلەرنى، جۈملىدىن رەزىل خانىش يىزەبەلنى ئۆلتۈرۈۋەتتى. بۇ ئىشلار خۇدانىڭ يەھورام ئۈستىگە بولغان جازاسى بولغىنى بىلەن، يەھۇ ئۆچىغا چىققان قانخور ئادەم بولۇپ، خۇدا ئۇنىڭغا تاپشۇرغان جازالىق ۋەزىپىسىدىن ھالقىپ نۇرغۇن گۇناھسىز ئادەملەرنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتتى. گەرچە بۇ ئىش 100 يىل ئىلگىرى بولغان بولسىمۇ، ئىسرائىل ئۇنىڭ گۇناھلىقىنى ئېتىراپ قىلىپ باقمىغان)تەۋرات، »پادىشاھلار« 10-9-باب.(»يىزرەئەل« جىلغىسى گىدېئون ھاكىم بولغان ۋاقىتدا ئىسرائىلنىڭ شانلىق بىر غەلىبىسىنىڭ سوروڭى ئىدى »)ھاك.» 7-6-باب(، بۇ جاي يەھۇنىڭ ۋاقىتدا قىرغىن سوروڭى بولغان، كەلگۈسىدە ئىسرائىلنىڭ چوڭ مەغلۇبىيىتىنىڭ سوروڭى بولدۇ.
□ **1:5 »مەن ئىسرائىلنىڭ ئوقياسىنى يىزرەئەل جىلغىسىدا سۇندۇرىۋېتىمەن«** ـ ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى ملادىيەدىن ئىلگىركى 733-يىلى ئىسرائىلنىڭ شىمالي رايونلىرىغا بېسىپ كىرىپ، يىزرەئەل جىلغىسىنى ئىشغال قىلىپ، بارلىق شىماللىقلارنى، جۈملىدىن گىلېئاد ۋە گاللىيەلىكلەرنى ئەسىرگە چۈشۈرۈپ ئېلىپ كەتتى. شۇ ۋەقەلەر بىلەن ئىسرائىلنىڭ ھەربىي كۈچى »)ئوقياسى«) سۇندۇرۇۋېتىلدى.
□ **1:6 »گومەر يەنە ھامىلدار بولۇپ، قىز تۇغدى. پەرۋەردىگار ھوشياغا: »ئۇنىڭ ئىسمىنى »لو-رۇھاماھ« دەپ قويغىن...« دېدى** ـ »لو-رۇھاماھ« »رەھىم قىلىنمىغان)قىز«(دېگەن مەنىدە.
»گومەر يەنە ھامىلدار بولۇپ، قىز تۇغدى.« بۇ ئايەتتە 3-ئايەتتىكىگە ئوخشاش »ئۇنىڭ ... تۇغدى« دېگەن بىر ئىبارە بولمىغاچقا »لو-رۇھاماھ« ھوشيانىڭ تۆز بالىسى ئەمەس ئىدى.

7 براق یەھۇدا جەمەتىگە رەھىم قىلمەن ۋە ئۇلارنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار ئارقىلىق ئۇلارنى قۇتقۇزىمەن؛
ئۇلارنى ئوقياسىز، قىلىچسىز، جەڭسىز، ئاتلارسىز ۋە ئاتلىق ئەسكەرسىز قۇتقۇزىمەن« ـ دېدى.□
8 گومەر لو-رۇھاماھنى ئەمچەكتىن ئايرىغاندىن كېيىن يەنە ھاملىدار بولۇپ ئوغۇل تۇغدى؛
9 رەب: »ئۇنىڭ ئىسمىنى: »لو-ئامى« دەپ قويغىن؛ چۈنكى سىلەر مېنىڭ خەلقىم ئەمەس ۋە مەن سىلەرگە
پەرۋەردىگار بولمايمەن« دېدى.□

ھوشیا ئىسرائىلنىڭ ئاخىرقى زاماندىكى بەختى توغرۇلۇق بېشارەت بېرىدۇ

10 ـ براق ئىسرائىلنىڭ باللىرىنىڭ سانى دېڭىزدىكى قۇمدەك بولۇپ، ئۇنى تۆلچىگىلى ياكى سانىغلى بولمايدۇ؛
»سىلەر مېنىڭ خەلقىم ئەمەسسىلەر« دېيىلگەن جايدا شۇ ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، ئۇلارغا: »سىلەر تىرىك تەڭرىنىڭ
ئوغۇللىرى«! ـ دېيىلىدۇ. ■
11 ئىسرائىل باللىرى ۋە يەھۇدا باللىرى بىرگە يىغىلىدۇ، ئۆزلىرىگە بىرلا باشنى تىكلەيدۇ ۋە تۇرغان زېمىندىن چىقىدۇ؛
چۈنكى »يىزرەئەلنىڭ كۈنى« ئۇلۇغدۇر! ئاكا-ئۇكىلىرىڭلارغا »ئامى!)مېنىڭ خەلقىم«(! ۋە سىڭىلىرىڭلارغا
»رۇھاماھ!)رەھىم قىلىنغان«(! ـ دەڭلار!□ ■

2

ئىسرائىلغا قىلىنغان تەربىيىلىك جازا ـ خۇدانىڭ سۆزىنىڭ داۋامى

1-2 ـ ئاناڭلارغا دەۋاگەرلىك يەتكۈزۈپ، ئۇنىڭ بىلەن دەۋالىشىڭلار، چۈنكى ئۇ مېنىڭ ئايالىم ئەمەس ۋە مەن ئۇنىڭ
ئېرى ئەمەس؛ ئۇ پاھىشىلىك تۇرقىنى چىرايىدىن، زىناخورلۇق ھالەتلىرىنى كۆكسىنىڭ ئارىسىدىن ياقاتسۇن!□
3 بولمىسا، مەن ئۇنى قىپ-يالىڭاچ قىلىپ قويىمەن، تۇغۇلغان كۈندىكىدەك ئاندىن تۇغما قىلىپ قويىمەن؛
مەن ئۇنى خۇددى چۆل-بايۋانغا ئوخشاش قىلىمەن،
ئۇنى بىر قاغجىراق يەرگە ئايلاندۇرىمەن،
ئۇنى ئۆسىمۈرلۈق بىلەن ئۆلتۈرىمەن؛

□ 1:7 **»براق یەھۇدا جەمەتىگە رەھىم قىلمەن ۋە ئۇلارنىڭ خۇداسى بولغان پەرۋەردىگار ئارقىلىق ئۇلارنى قۇتقۇزىمەن؛ ئۇلارنى ئوقياسىز، قىلىچسىز، جەڭسىز، ئاتلارسىز ۋە ئاتلىق ئەسكەرسىز قۇتقۇزىمەن«** ـ بۇ بېشارەت بەلكىم ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ قوشۇنىنىڭ يەھۇداغا تاجاۋۇز قىلىدىغانلىقى ۋە شۇنداق بولسىمۇ پەرۋەردىگارنىڭ پەرشتىسىنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئاسۇرىيەنى)دەرۋەقە ھېچ جەڭ بولمايلا(يوقىتىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ)ملاديەدىن ئىلگىرىكى 702-يىلى.(بۇ ئايەتنىڭ قەزىق بىر يېرى شۇكى، پەرۋەردىگار »پەرۋەردىگار ئارقىلىق« بۇ ئىشنى قىلىدۇ. دېمەك »پەرۋەردىگارنىڭ پەرشتىسى«نىڭ تۇزىنى خۇدا دېيىشكە بولىدۇ. باشقا يەردە سۈھبەتلەشكىنىمىزدەك، ئىشىنىمىزكى »پەرۋەردىگارنىڭ پەرشتىسى« دەل خۇدانىڭ »كالامى« ئەيسا مەسىھنىڭ تۇزىدۇر »)يەش.» 38-36-بابلارنى كۆرۈڭ.(مەزكۇر بېشارەتنىڭ بىر نەتىجىسى بەلكىم ئىسرائىلدا تۇرغان بەزى ئىخلاسسىز كىشىلەر يەھۇدا زېمىنىغا ئۆتۈپ، ئولتۇراقلاشقان بولسا كېرەك.

□ 1:9 **»رەب: »ئۇنىڭ ئىسمىنى: »لو-ئامى« دەپ قويغىن...« دېدى«** ـ »لو-ئامى« »مېنىڭ خەلقىم ئەمەس« دېگەن مەنىدە. بۇ ئىسىم گومەرنىڭ بالىسىنىڭ ياشقا ئەردىن بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ، شۇنىڭدەك خۇدا ئالدىدا ئىسرائىلنىڭ ئەھۋالىنى كۆرسىتىدۇ. »مەن ئۇلار ئۆچۈن پەرۋەردىگار بولمايمەن«)ياكى »مەن سىلەر ئۆچۈن بولمايمەن« ياكى »مەن سىلەر ئۆچۈن »ئەزەلدىن بار بولغۇچى« بولمايمەن«) دېگەن ئىبارە، خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرغان ئۆز نامىنى، يەنى »ياھۋەھ« »)مەن ئۆزۈمدۇرمەن«)نى كۆزدە تۇتىدۇ. دېمەك، »مەن سىلەردىن خەۋەر ئالدىغان خۇدايىڭلار بولمايمەن.«

■ 1:10 يار. 32:11□ رىم. 9□25: 26

□ 1:11 **»تۇرغان زېمىن«** ـ ئىسرائىللار سۈرگۈن قىلىنغان زېمىن بولسا كېرەك. **»تۇرغان زېمىندىن چىقىدۇ«** ـ ياكى »تۇرغان زېمىندا ياشىنىدۇ.« **»يىزرەئەلنىڭ كۈنى«** ـ بۇ كۈننىڭ تېمە ئىكەنلىكى 14:2-23ئايەتتە كۆرۈنىدۇ. بۇ ئايەت ئۆستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

■ 1:11 يەش. 13:11□ يەر. 18:3□ ئەز. 37□16: 22، ئەف. 2□14: 15، 16

□ 2-2:1 **»ئاناڭلارغا دەۋاگەرلىك يەتكۈزۈپ، ئۇنىڭ بىلەن دەۋالىشىڭلار، چۈنكى ئۇ مېنىڭ ئايالىم ئەمەس ۋە مەن ئۇنىڭ ئېرى ئەمەس؛ ئۇ پاھىشىلىك تۇرقىنى چىرايىدىن، زىناخورلۇق ھالەتلىرىنى كۆكسىنىڭ ئارىسىدىن ياقاتسۇن«!** ـ دېمىسەكمۇ بۇ سۆزلەر ھەم پەيغەمبەرنىڭ ئۆز بالىلىرىغا ھەمدە خۇدانىڭ ئۆز خەلقىگە ئېيتقانلىرىدۇر. تۆۋەندىكى سۆزلەر (3-14) ئاساسەن خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان سۆزلىرى ـ براق بەزىلىرى پەيغەمبەرنىڭ ئۆز ئەھۋالىغا ماس كېلىدۇ.

4 ئۇنىڭ باللىرىغا رەھىم قىلمايمەن،
چۈنكى ئۇلار پاھىشىلىكەردىن تۇرەلگەن باللاردۇر.
5 چۈنكى ئۇلارنىڭ ئانىسى پاھىشىلىك قىلغان،
ئۇلارنى قارىندا كۆتۈرگۈچى نومۇسسىزلىق قىلغان؛
چۈنكى ئۇ: »مەن ماڭا نان ۋە سۈيۈمنى، يۇڭ ۋە كاناپنى، زەيتۇن مېيىم ۋە ئىچىملىك-شارابلىرىمنى تەمىنلىگۈچى
ئاشنىلىرىمغا ئىنتىلىپ ئۇلارنى قوغلىشىمەن« ـ دېدى.
6 ـ شۇڭا مانا، مەن يولۇڭنى تىكەن-جىغانلىقلار بىلەن چىتلاپ قورشۋالىمەن،
ئىسرائىلنىڭ ئەتراپىنى تام بىلەن توسىمەن، ئۇ چىغىر يوللىرىنى تاپالمايدىغان بولىدۇ.
7 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاشنىلىرىنى قوغلايدۇ، بىراق ئۇلارغا يېتىشەلمەيدۇ؛
ئۇلارنى ئىزدەيدۇ، تاپالمايدۇ؛
شۇڭلاشقا ئۇ: »مەن بىرىپ بىرىنچى ئېرىمنى تېپىپ، ئۇنىڭ يېنىغا قايتىمەن؛ چۈنكى ئەھۋالىم بۇگۈنكىدىن ياخشى
ئىدى« ـ دەيدۇ.
8 ـ ئۇ زىرائەتلەرنى، يېڭى شاراب ۋە زەيتۇن مېيىنى تەمىنلىگۈچىنىڭ مەن ئىكەنلىكىمنى،
ئۇزلىرى »باۋال« بۇتلارنى ياساشقا ئىشلەتكەن كۈمۈش-ئالتۇننى كۆپ قىلغۇچىنىڭ مەن ئىكەنلىكىمنى زادى
بىلمىدى.
9 شۇڭا مەن قايتىپ كېلىمەن، ئۇنىڭدىكى زىرائەتلىرىمنى ئۆز ۋاقتىدا،
يېڭى شارابلىرىمنى ئۆز پەسلىدە ئېلىپ كېتىمەن،
ئۇزۇمدىكى ئۇلارنىڭ يالىڭاچلىقىنى يېپىشقا كېرەكلىك يۇڭ- كاناپلىرىمنى بەرمەي قايتۇرۇپ كېتىمەن؛
10 ھازىر مەن ئۇنىڭ نومۇسسىزلىقىنى ئاشنىلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا ئاشكارىلايمەن،
ھېچكىم ئۇنى قولۇمدىن قۇتقۇزالمايدۇ.
11 شۇنداق قىلىپ ئۇنىڭ تاماشالىرىغا خاتىمە بېرىمەن؛
ئۇنىڭ ھېيتلىرىغا! ئۇنىڭ »يېڭى ئاي«لىرىغا!
ئۇنىڭ »شابات«لىرىغا! قىسقىسى، ئۇنىڭ بارلىق »جامائەت ئىبادەت سورۇن«لىرىغا خاتىمە بېرىمەن!
12 ۋە مەن ئۇنىڭ ئۈزۈم تاللىرىنى ۋە ئەنجۈر دەرەخلىرىنى ۋەيران قىلىمەن؛
ئۇ بۇلارنى: »بۇلار بولسا ئاشنىلىرىم ماڭا بەرگەن ئىش ھەققىلىرىمدۇر«! دېگەنىدى؛
مەن بۇلارنى جاڭگالغا ئايلاندۇرىمەن، ياۋايى ھايۋانلار ئۇلارنى يەپ كېتىدۇ.
13 مەن ئۇنىڭ يېشىغا »باۋال«لارنىڭ كۈنلىرىنى چۈشۈرىمەن؛
چۈنكى ئۇ شۇ كۈنلىردە ئۇلارغا ئىسرىق سالاتتى،
ئۇ ئۆزىنى ئۆزۈكلىرى ۋە زىبۇ-زىننەتلىرى بىلەن پەردازلاپ،
ئاشنىلىرىنى قوغلىشىپ، مېنى ئۇنتۇدى ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

2:5 »ئىچىملىك-شارابلىرىمنى تەمىنلىگۈچى ئاشنىلىرىمغا ئىنتىلىپ ئۇلارنى قوغلىشىمەن« ـ »ئاشنىلىرىم« ئىسرائىل چوقۇنغان ھەرخىل بۇتلارنى، بولۇپمۇ »باۋال«لارنى كۆزىستىدۇ. نادان ئىسرائىل ئاش-تائام ۋە نەرسە-كېرەكلەرنى خۇدا ئەمەس، بەلكى بۇ بۇتلار تەمىنلەيدۇ، دەپ قارايتتى.

2:9 »شۇڭا مەن قايتىپ كېلىمەن، ئۇنىڭدىكى زىرائەتلىرىمنى ... ئىلىپ كېتىمەن، ئۇزۇمدىكى ... يۇڭ- كاناپلىرىمنى بەرمەي قايتۇرۇپ كېتىمەن« ـ ئىسرائىللار خۇدانىڭ يېنىغا »قايتىشى« كېرەك. ھازىر ئەكسىچە خۇدا ئۇلارنىڭ يېنىغا جازالاشقا قايتىدۇ.

2:10 »ھازىر مەن ئۇنىڭ نومۇسسىزلىقىنى ئاشنىلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا ئاشكارىلايمەن« ـ مۇشۇ »ئاشنىلىرى« دېگەن سۈزۈنىڭ مەنىسى ھازىر سەل كېڭەيتىلدى. ئىسرائىل خۇدانىڭ قوغدىشىغا ئىشەنمەي، ھەرقايسى بۇتپەرەس دۆلەتلەرگە تايىنىپ ئۇلار بىلەن ئىتتىپاقداش بولماقچى. بىراق خۇدا ئۇزۇنگە قىلغان بۇ ۋاپاسىزلىقنى ھەممە ئادەمنىڭ كۆزى ئالدىدا ئاشكارىلايدۇ.

2:11 »خاتىمە بېرىمەن؛ ئۇنىڭ ھېيتلىرىغا! ئۇنىڭ »يېڭى ئاي«لىرىغا«...! ـ »يېڭى ئاي«نىڭ بىرىنچى كۈنى ھېيت كۈنى ھېسابلىناتتى. »شابات« كۈنى، يەنى شەنبە كۈنى، دەم ئېلىش كۈنى ئىدى.

2:12 زەب. 80:12-13 يەش. 55:

2:13 »مەن ئۇنىڭ يېشىغا »باۋال«لارنىڭ كۈنلىرىنى چۈشۈرىمەن« ـ دېمەك، خۇدا ئىسرائىلنىڭ »باۋال«لارغا چوقۇنغان كۈنلىرىنىڭ تېگىشلىك جازاسىنى ئۇلارنىڭ يېشىغا چۈشۈردۇ.

خۇدا ئاخىر بىرىپ يەنىلا ئىسرائىلنى مۇھەببىتى ئارقىلىق تۆزىنىڭكى قىلىدۇ ـ »يىزرەئەلنىڭ كۈنى«

14 شۇڭا مانا، مەن ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئالىمەن،
ئۇنى دالاغا ئېلىپ كېلىمەن، كۆڭلىگە سۆزلەيمەن.□
15 شۇنداق قىلىپ مەن ئۇنىڭغا شۇ يەردە ئۈزۈمزارلىرىنى قايتۇرىمەن،
»ئاقور جىلغىسى«نى »ئۈمىد ئىشىكى« قىلىپ بېرىمەن؛
ئاندىن ئۇ شۇ يەردە ياشلىق كۈنلىرىدىكىدەك،
مىسىر زېمىنىدىن چىققان كۈنىدەك كۆڭۈل-ناخشا ئېيتىدۇ.□
16 ۋە شۇ كۈنى ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ»سەن مېنى »ئېرىم« دەپ چاقىرىسەن،
ئىككىنچى مېنى »باۋال«م دېمەيسەن.□
17 چۈنكى مەن »باۋال«لارنىڭ نامىلىرىنى سېنىڭ ئاغزىڭدىن ئېلىپ تاشلايمەن،
ئۇلار بۇ نامى بىلەن ئىككىنچى ھېچقانداق ئەسلىمىدۇ.□
18 شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇلار ئۈچۈن دالادىكى ھايۋانلار، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار ۋە يەر يۈزىدىكى ئۆمۈلگۈچىلەر بىلەن ئەھدە تۈزىمەن؛ مەن ئوقيا، قىلىچ ۋە جەڭنى سۇندۇرۇپ زېمىندىن ئېلىپ تاشلايمەن؛ خەلقىمنى ئامان-ئېسەن ياتقۇزىمەن.■
19 شۇنداق قىلىپ مەن سېنى ئەبەدىلئەبەد تۈزۈمگە باغلايمەن؛ ھەققانىيلىقتا، مېھىر-مۇھەببەتتە، رەھىم-شەپقەتلەردە سېنى تۈزۈمگە باغلايمەن؛ □
20 ساداقەتلىكتە سېنى تۈزۈمگە باغلايمەن، شۇنىڭ بىلەن سەن پەرۋەردىگارنى بىلىپ يېتىسەن. □ ■
21 ۋە شۇ كۈندە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، »مەن ئاكلايمەن« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ »مەن ئاسمانلارنىڭ تەلىپىنى ئاكلايمەن، بۇلار يەر-زېمىننىڭ تەلىپىنى ئاكلايدۇ؛
22 يەر-زېمىن زىرائەتلەرنىڭ، يېڭى شاراب ۋە زەيتۇن مېيىنىڭ تەلىپىنى ئاكلايدۇ؛ ۋە بۇلار »يىزرەئەل«نىڭ تەلىپىنى ئاكلايدۇ! □

□ **2:14 »شۇڭا مانا، مەن ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئالىمەن، ئۇنى دالاغا ئېلىپ كېلىمەن، كۆڭلىگە سۆزلەيمەن«** ـ »شۇڭا« دېگەن بۇ سۆز ئادەمنى تولىمۇ ھەيران قىلىدۇ، ئەلۋەتتە. خۇدانىڭ شاپائىتى دائىم دېگۈدەك شۇنداق.

□ **2:15 »شۇنداق قىلىپ مەن ئۇنىڭغا شۇ يەردە ئۈزۈمزارلىرىنى قايتۇرىمەن، »ئاقور جىلغىسى«نى »ئۈمىد ئىشىكى« قىلىپ بېرىمەن؛ ئاندىن ئۇ شۇ يەردە ياشلىق كۈنلىرىدىكىدەك، .... كۆڭۈل-ناخشا ئېيتىدۇ«** ـ بۇ ئايەتتىكى بەزى سۆزلەرنىڭ شەرھى: ـ
(1) »ئاقور جىلغىسى« ـ ئەسلىدە ئىسرائىل پەلەستىنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن جەڭ قىلىۋاتقان كۈنلەردە، »ئاقان«)ياكى ئاخور، مەنىسى »ئاۋارە«) ئىسملىك بىر كىشى خۇدانىڭ كۆرسەتمىسىگە ئىتائەت قىلمىغاچقا، پۈتكۈل ئىسرائىل جەڭدە مەغلۇپ بولدى. يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئاقاننىڭ گۇناھى ئېنىقلانغاندىن كېيىن، ئىسرائىل ئاقاننى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈۋەتتى. ئاندىن ئىسرائىل دۈشمەندىن قۇتقۇزۇلدى. »ئاقاننىڭ ئۆلۈمى ئۆلارنى قۇتقۇزغان« دېگىلى بولىدۇ. شۇڭا مەزكۇر ئايەتنىڭ مەنىسى، بەلكىم بىرىسى ئۆلارنىڭ گۇناھلىرىنى كۆتۈرۈشى بىلەن، ئۆلار قۇتقۇزۇلىدىغان بولىدۇ »)يە.» 7-بابنى كۆرۈڭ.(
(2) »ياشلىق كۈنلىرى« ـ بەلكىم ئىسرائىلنىڭ »يېڭى بىر ئەل« تۇغۇلغاندەك، مىسىردىن چىققان ۋاقتىنى كۆرسىتىدۇ.
(3) »ناخشا ئېيتىدۇ« يەنە »(ماكا(جاۋاب بېرىدۇ« دېگەنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

□ **2:16 »»سەن مېنى »ئېرىم« دەپ چاقىرىسەن، ئىككىنچى مېنى »باۋال«م دېمەيسەن«** ـ »كىرىش سۆز«دە ئېيتقىنىمىزدەك، »باۋال« دېگەن سۆزنىڭ بىر مەنىسى »ئىگەم« ياكى »ئېرىم.«

□ **2:17 »مەن »باۋال«لارنىڭ نامىلىرىنى سېنىڭ ئاغزىڭدىن ئېلىپ تاشلايمەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەن »باۋال«لارنىڭ نامىلىرىنى ئۇنىڭ)يەنى، ئىسرائىلنىڭ(ئاغزىدىن ئېلىپ تاشلايمەن.«

■ **2:18** ئايۇپ 23:5□ يەش. 6:11□ ئەز. 21:14□ 2534:

□ **2:19 »مەن سېنى ... تۈزۈمگە باغلايمەن«** ـ بۇ سۆز ئادەتتە قەنزى تۈزگىگە ئەمرىگە ئېلىشنى بىلدۈرىدۇ.

□ **2:20 »ھەققانىيلىقتا، مېھىر-مۇھەببەتتە، رەھىم-شەپقەتلەردە.... ساداقەتلىكتە)سېنى تۈزۈمگە باغلايمەن«(** ـ دېگەن سۆزلەر خۇدانىڭ قىلىدىغانلىرىنى سۈپەتلەيدۇ، ئەلۋەتتە. بىراق ئىشىنىمىزكى، بۇ سۆزلەر يەنە كەلگۈسىدىكى **ئىسرائىلنىڭ** خۇدانىڭ مۇھەببىتىگە بولغان ئىنكاسىنىمۇ بىلدۈرىدۇ. ئىسرائىل شۇ كۈنى يەنە ۋاپاسىز بولمايدۇ. بۇ چوڭ بىر تۈزگىرىش، چوڭ بىر مۇجىزىدۇر!

■ **2:20** يەر. 31□33: 34

□ **2:22 «...□□□□ «يىزرەئەل«نىڭ تەلىپىنى ئاكلايدۇ!** ـ »يىزرەئەل« دېگەن ئىسىم »ئىسرائىل« دېگەن ئىسىم بىلەن تەلەپپۇز جەھەتتە ئوخشىشىپ كېتىدۇ، مۇشۇ يەردە ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ. بىراق ھوشىيانىڭ بىرىنچى ئوغلى »يىزرەئەل«نىڭ ئانىسىنىڭ ۋاپاسىزلىقىدىن تۇغۇلۇپ (4:2□□

23 ۋە مەن تۇزۇم تۇچۇن تۇنى زېمىندا تېرىمەن؛ مەن »لو-رۇھاماھ«غا رەھىم قىلىمەن؛ مەن »لو-ئامى«غا: »مېنىڭ
خەلقىم«! دەيمەن؛ ۋە تۇلار مېنى: »مېنىڭ خۇدايىم«! ـ دەيدۇ.□ ■

3

ھوشيا تۇزنىگە ۋاپاسىزلىق قىلىپ تۇزندىن ئايرىلغان ئايالنى قايتۇرۇپ ئەكىلىدۇ

1 ۋە پەرۋەردىگار ماڭا: ـ يەنە بارغىن، ئاشنىسى تەرىپىدىن سۆيۈلگەن، زىناخور بىر ئايالنى سۆيگىن؛ گەرچە
ئىسرائىللار يات ئىلاھلار تەرىپىگە ئېغىپ كەتكەن، »كىشمىش پوشكال«لارنى سۆيگەن بولسىمۇ، مەن
پەرۋەردىگار تۇلارغا كۆرسەتكەن سۆيگۈمدەك سەن تۇنى سۆيگىن، ـ دېدى □
2)شۇڭا مەن ئون بەش كۈمۈش تەڭگە، بىر خومىر بۇغداي ۋە يېرىم خومىر ئارپىغا ئۆزۈمگە قايتۇرۇۋالدىم؛ □
3 مەن ئۇنىڭغا: »سەن مەن ئۈچۈن ئۇزۇن كۈنلەر كۈتىسەن؛ سەن پاھىشىلىك قىلمايسەن، سەن باشقا ئەرنىڭكى
بولمايسەن؛ مەنمۇ سەن ئۈچۈن ئوخشاشلا سېنى كۈتىمەن« ـ دېدىم.(□ ■
4 ـ »چۈنكى ئىسرائىللار ئۇزۇن كۈنلەر پادىشاھسىز، شاھزادىسىز، قۇربانلىقسىز، »تۇۋرۇك«سىز، »ئەفود«سىز ۋە
ھېچ تۆي بۇتلىرىسىز كۈتۈپ تۇرىدۇ. □ ■
5 ۋە كېيىنرەك، ئىسرائىل باللىرى قايتىپ كېلىدۇ ۋە پەرۋەردىگار بولغان خۇداسىنى ھەم داۋۇت پادىشاھنى
ئىزدەيدۇ؛ كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا تۇلار تەۋرىنىپ ئەيمىنىپ پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا، شۇنداقلا تۇنىڭ مېھرىبانلىقىغا
قاراپ كېلىدۇ.«□ ■

كۆرۈڭ(ئاندىن شۇ سەۋەبىدىن ئاتىسىدىن ئايرىلغىنىدەك، ئىسرائىل »ئانىسىنىڭ ۋاپاسىزلىقى« بىلەن خۇداسىدىن ئايرىلغان بولۇپ، ھازىر خۇداسى بىلەن ئەبەلەشتۈرۈلگەن بولىدۇ.

□ **2:23 »مەن تۇزۇم تۇچۇن تۇنى زېمىندا تېرىمەن«** ـ ئېسىمزدە بارىكى، »يىزرەئەل« »خۇدانىڭ تېرىغىنى« دېگەن مەنىدە. خۇدانىڭ ئىسرائىل)يىزرەئەل(غا بولغان مەقسىتى، دېھقانلىقنىڭ **تۇزى تۇچۇن** تۇرۇقىنى زېمىنغا تېرىغىنىغا ئوخشاش ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. دېمەك، ئاخىرقى زاماندا، ئىسرائىل خاراكتېرىدا، مېجەزىدە، قىلغانلىرىدا خۇدانىڭ كۆڭلىدىكىدەك بولىدۇ. خۇدا شۇ يول بىلەن ئىسرائىلدا تۇزىنى تۇلۇغلايدۇ.

■ **2:23** ھوش. 1:2؛ رىم. 26:9؛ 1 پېت. 102:

□ **3:1 »كىشمىش پوشكاللىرىنى سۆيىدىغان«** ـ بۇ كىنايىلىك گەپ. تۇلار بەلكىم بۇ پوشكاللارنى ھەرخىل بۇتلارغا ئاتاپ يېگەن بولۇشى مۇمكىن. تۇلار بۇتپەرەسلىك يولىدا شۇ كىشمىشلەرنى يېگەچكە ھەقىقىي »دىندارلار« بولۇپ قالدى ـ گەرچە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگۈسىنىڭ ئۈيىبكتى ئىسرائىل بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئىسرائىلنىڭ سۆزىۋىش ئۈيىبكتى ناھايىتى بىر خىل پوشكال بولغاندىن، خالاس.

□ **3:2 »بىر خومىر بۇغداي ۋە يېرىم خومىر ئارپىغا...«** ـ »بىر خومىر« 300 لىتر، يەنى 20 كۈزە؛ »يېرىم خومىر« 150 لىتر، يەنى 10 كۈزە. **»مەن ... تۇنى تۇزۇمگە قايتۇرۇۋالدىم«** ـ قارىغاندا گومەر قۇلۇق ھالىتىگە چۈشۈپ قالغان، بازاردا)بەلكىم باللىرى بىلەن(سېتىلىدىغان ھالغا كەلگەن. ھوشيا ئۆچۈن تۇنى سېتىۋېلىش سەل قىيىنراق كۆرۈنىدۇ؛ تۇنىڭ باھاسىغا يېتىش ئۆچۈن پۇلغا قوشۇپ يەنە تۇنى-يۇنى ئېلىپ كېلىش كېرەك ئىدى.

□ **3:3 »سەن مەن تۇچۇن تۇزۇن كۈنلەر كۈتىسەن«** ـ دېمىسەكمۇ بۇنىڭ مەنىسى، ھوشيا تۇنى ھەرقانداق مۇناسىۋەتسىز ئىلېرىپ يالغۇز تۇرمۇشقا قالدۇرىدۇ. بىراق تۇ تۇزى تۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق بىر ئايالغا يېقىنلاشماي، تۇنى كۈتىدۇ.

■ **3:3** قان. 1121:

□ **3:4 »ئىسرائىللار تۇزۇن كۈنلەر پادىشاھسىز، شاھزادىسىز، قۇربانلىقسىز، »تۇۋرۇك«سىز، »ئەفود«سىز ۋە ھېچ تۆي بۇتلىرىسىز كۈتۈپ تۇرىدۇ« ـ** بۇ ئايەتتە تىلغىنغان بەزى نەرسىلەر ياكى ئىشلار)پادىشاھ، شاھزادە، قۇربانلىق، ئەفود(ئەسلىدە ماھىيىتى ياخشى، بەزىلەر پۇتۇنلەي ياخشى ئەمەس. بۇ بېشارەتتىن قارىغاندا، خۇدا ئىسرائىل ئۆچۈن سەللىمازا يېكىي بىر باشلىنىشنى بېكىتكەن. »تۇۋرۇك« بەلكىم بۇتپەرەسلىككە ئائىت بولغان نەرسىنى كۆرسىتىدۇ. »ئەفود« ـ خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرگەن قانۇن يوچىچە، باش كاھىن كىيىدىغان بىر ئالاھىدە كالتە چاپان بولۇپ، تۇنىڭ ئىچىدىكى ئىككى تاش ئارقىلىق خۇدادىن يول سورىغىلى بولاتتى. »تەبرلەر«نمۇ كۆرۈڭ.

■ **3:4** ھوش. 310:

□ **3:5 »كېيىنرەك، ئىسرائىل باللىرى قايتىپ كېلىدۇ ۋە پەرۋەردىگار بولغان خۇداسىنى ھەم داۋۇت پادىشاھنى ئىزدەيدۇ« ـ** »ھوشيا« دېگەن كىتابتا »ئىسرائىل« ئادەتتە »شىمالىي پادىشاھلىق«نى كۆرسىتىدۇ. تۇلار بۇرۇنلا خۇدا ئەسلى بېكىتكەن داۋۇتنىڭ خاندانلىقىغا تەۋە پادىشاھلىقتىن ئايرىلىپ كەتكەندى. شۇڭا ئاخىرقى زامانلاردا تۇلارنىڭ »داۋۇتنى ئىزدىشى« تۇچۇن ھەرقانداق تەكىبۇزلۇقنى تاشلىشى كېرەك بولىدۇ. تۇنىڭ تۇستىگە بۇ بېشارەت ئاخىرقى زامانلاردا پادىشاھ داۋۇتنىڭ تۇغلى مەسىھ ئەيسانىڭ ئىسرائىلنى قۇتقۇزىدىغانلىقىنىمۇ كۆرسەتسە كېرەك. ■ **3:5** يەش. 2:2؛ يەر. 9:30؛ ئەز. 23:34؛ 22:37؛ مىك. 14:

4

-2قسم •••• هوشیانىڭ ئايرىم-ئايرىم خەۋەرلىرى ـ »ئى ئىسرائىل، مەن قانداقمۇ سىلەرنى تاشلاپ قويىمەن؟«! •••• يورۇتۇلمغان بىر خەلق

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاڭلار، ئى ئىسرائىل بالىلىرى؛ چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ زېمىندا تۇرۇۋاتقانلار بىلەن
قىلىدىغان دەۋاسى بار؛ چۈنكى زېمىندا ھېچ ھەقىقەت، ھېچ مېھرىبانلىق، خۇدانى ھېچ بىلىش-تونۇش يوقتۇر؛ ■
2 قارغاش-تىلاش، يالغانچىلىق، قاتىللىق، ئوغرىلىق، زىناخورلۇق ـ بۇلار زېمىندا يامراپ كەتتى؛ قان ئۈستىگە قان
تۇكۇلدۇ. □
3 مانا شۇ سەۋەبتىن زېمىن ماتەم تۇتىدۇ، ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى جۈدەپ كېتىدۇ؛ ئۇلار دالادىكى
ھايۋانلار ھەم ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار بىلەن بىللە جۈدەپ كېتىدۇ؛ بەرھەق، دېڭىزدىكى بېلىقلارمۇ يەپ
كېتىلىدۇ.
4 ئەمدى ھېچكىم دەۋا قىلىشمىسۇن، ھېچكىم ئەيىبلەشمىسۇن؛ چۈنكى مېنىڭ دەۋايىم دەل سەن بىلەن، ئى كاھىن!
□
5 سەن كۈندۈزدە پۈتلىشىپ يىقىلىسەن؛ پەيغەمبەرمۇ سەن بىلەن كېچىدە تەڭ پۈتلىشىپ يىقىلىدۇ؛ ۋە مەن ئاناڭنى
ھالاك قىلىمەن.□
6 مېنىڭ خەلقىم بىلىمسىزلىكتىن ھالاك قىلىندى؛ ۋە سەۋەبى بىلىمنى چەتكە قاققانلىقىڭلىسەن، مەنمۇ سېنى چەتكە
قاقىمەنكى، سەن ماڭا يەنە ھېچ كاھىن بولمايسەن؛ خۇدايىڭنىڭ قانۇن-كۆرسەتمىسىنى ئۇنتۇغانلىقىڭ تۈپەيلىدىن،
مەنمۇ سېنىڭ بالىلىرىڭنى ئۇنتۇيىمەن. □
7 ئۇلار كۆپەيگەنسېرى، ماڭا قارشى كۆپ گۇناھ سادىر قىلدى؛ مەن ئۇلارنىڭ شان-شەرىپىنى شەرمەندىچىلىككە
ئايلاندۇرۇۋېتىمەن.□
8 ئۇلار خەلقىمنىڭ گۇناھىنى يەيدىغان بولغاچقا،
ئۇلارنىڭ جېنى خەلقىمنىڭ قەبىھلىكىگە ئىنتىزار بولىدۇ.□
9 ۋە خەلقىم قانداق بولسا، كاھىنلارمۇ شۇنداق بولىدۇ؛ مەن كاھىنلارنىڭ ئۇتقان يوللىرىنى تۆز ئۈستىگە چۈشۈرىمەن،
تۆز قىلمىشلىرىنى ۋېشىغا قايتۇرىمەن.□ ■
10 ئۇلار يەيدۇ، بىراق تويمايدۇ؛

■ 4:1 مىك. 26:
□ 4:2 »قان ئۈستىگە قان تۇكۇلدۇ« ـ ياكى ئۇلتۇرۇش ۋەقەلىرى ناھايىتى كۆپ ئىكەنلىكىنى ياكى)بەزى ئالىملارنىڭ پىكرىچە(خالىغانچە ئادەملەرنى ئۇنتۇۋېلىپ ئۇلارنى يۇتلارغا »ئىنسان قۇربانلىق«ى قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 4:4 »مېنىڭ دەۋايىم دەل سەن بىلەن، ئى كاھىن«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خەلقىڭ كاھىن بىلەن دەۋالاشقاندەك بولدى.«
لېكىن بىزنىڭچە 4-ئايەتتىكى سۆزلەر كاھىنغا قارىتا ئېتىلىدۇ؛ بىزنىڭ تەرجىممىز 5-ئايەتتىكى سۆزلەرگە ئىنتىلىن ماس كېلىدۇ، دەپ قارايمىز. شېراني تىلىنى چۈشىنىش سەل تەس.
□ 4:5 »پەيغەمبەرمۇ سەن بىلەن كېچىدە تەڭ پۈتلىشىپ يىقىلىدۇ« ـ »پەيغەمبەر« ساختا پەيغەمبەرنى ياكى)بۇتپەرەسلىك ياكى يالاڭچىلىق قاتارلىق سەۋەبلەر بىلەن(تۆز مەنپەئىتىگە سېتىلىپ كەتكەن پەيغەمبەرنى كۆرسىتىدۇ.
□ 4:6 »مېنىڭ خەلقىم بىلىمسىزلىكتىن ھالاك قىلىندى؛ ۋە سەۋەبى بىلىمنى چەتكە قاققانلىقىڭلىسەن، مەنمۇ سېنى چەتكە قاقىمەن...« ـ بۇ ئايەتتىكى »بىلىم« شۇبھىسىزكى، خۇدانى بىلىش دېگەنلىكتۇر.
□ 4:7 »ئۇلار كۆپەيگەنسېرى... مەن ئۇلارنىڭ شان-شەرىپىنى شەرمەندىچىلىككە ئايلاندۇرۇۋېتىمەن« ـ »ئۇلار« كاھىنلارنى ياكى (6-□□□□□□□ ئېيتىلغان) »كاھىنلارنىڭ بالىلىرى«نى كۆرسىتىدۇ. »مەن ئۇلارنىڭ شان-شەرىپىنى شەرمەندىچىلىككە ئايلاندۇرۇۋېتىمەن« ـ »كاھىن بولۇش« ناھايىتى شەرەپلىك ئىش، ئەلۋەتتە. ئۇلارنىڭ شەرەپلىك ۋەزىپىلىرى خەلققە خۇدانىڭ قانۇن-كۆرسەتمىلىرىنى ئۆگىتىشنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىراق يۇنىڭ ئورنىدا ئۇلار تۆزى »خۇدانىڭ قانۇن-كۆرسەتمىلىرىنى ئۇنتۇغان« (6-□□□□□).
□ 4:8 »ئۇلار خەلقىمنىڭ گۇناھىنى يەيدىغان بولغاچقا...« ـ تەۋرات دەۋرىدە بىرسى گۇناھ سادىر قىلغان بولسا، ئۇنداقتا ئۇ »گۇناھ قۇربانلىقى«نى)گۇناھىنى تىلەيدىغان قۇربانلىق(نى سۈنۈشى كېرەك ئىدى. كاھىنلارنىڭ يۇنداق قۇربانلىقلارنىڭ گۈشىدىن مەلۇم بىر قىسمىنى يېيىش ئىمتىيازى بار ئىدى. شۇڭا ئۇلار ھازىر: ـ »خەلق كۆپەيگە گۇناھ قىلسا، يەيدىغىنىمىزمۇ كۆپ بولىدۇ«! دەپ ئويلىغان ئوخشايدۇ.
□ 4:9 »خەلقىم قانداق بولسا، كاھىنلارمۇ شۇنداق بولىدۇ« ـ دېمەك، خەلقىم جازالىنىپ تارتقانىكەن، سەن كاھىنمۇ يۇنىڭدىن خالىي بولمايسەن؛ ئالاھىدە ئىمتىيازلىرىڭ سېنى قۇتقۇزمايدۇ، ئەكسىچە تارتىدىغان جازايىڭ تېخىمۇ ئېغىر بولىدۇ.
■ 4:9 يەش. 224:

ئۇلار پاھىشلىك قىلدۇ، بىراق ھېچ كۆپەيمەيدۇ؛
چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارنى تىكۈشاشنى تاشلاپ كەتتى،□ ■
11 ئۆزلىرىنى پاھىشلىك، شاراب ۋە يېڭى شارابقا بېغىشلىدى؛
بۇ ئىشلار ئادەمنىڭ ئەقىل-زېھنىنى بۇلاپ كېتىدۇ.
12 خەلقىم ئۆز تايىقىدىن يولىيورۇق سورايدۇ؛

ئۇلارنىڭ ھاسىسى ئۇلارغا يول كۆرسىتەرمىش!
چۈنكى پاھىشلىكنىڭ روھى ئۇلارنى ئازدۇرىدۇ،
ئۇلار خۇداسىنىڭ ھمايىسى ئاستىدىن پاھىشلىككە چىقىپ،□ ■
13 تاغ چوققىلىرىدا قۇربانلىق قىلىدۇ،

دۆڭ-ئېگىزلىكلەردە، شۇنداقلا سايىسى ياخشى بولغاچقا دۇب ۋە تېرەك ۋە قارياغاچلار ئاستىدىمۇ ئىسرىق سالىدۇ؛
شۇڭا قىزلىرىڭلار پاھىشلىك، كېلىنلىرىڭلارمۇ زىناخورلۇق قىلىدۇ.□ ■
14 مەن قىزلىرىڭلارنى پاھىشلىكلىرى ئۈچۈن،

يا كى كېلىنلىرىڭلارنى زىناخورلۇقلىرى ئۈچۈن جازالىمايمەن؛
چۈنكى ئاتىلىرى ئۆزلىرىمۇ پاھىشلەر بىلەن سىرتقا چىقىدۇ،
»بۇتخانا پاھىشە«لىرى بىلەن بىللە قۇربانلىق قىلىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن يورۇتۇلمىغان بىر خەلق يېقىتىلىدۇ.□
15 سەن، ئى ئىسرائىل، پاھىشلىك قىلىشىڭ بىلەن،

يەھۇدا گۇناھقا چېتىلىپ قالمىسۇن!

نە گىلگالغا كەلمەڭلار، نە »بەيت-ئاۋەن« گە چىقماڭلار،
نە »پەرۋەردىگارنىڭ ھاياتى بىلەن«! دەپ قەسەم قىلماڭلار.□

□ 4:10 **»ئۇلار پاھىشلىك قىلدۇ، بىراق ھېچ كۆپەيمەيدۇ«** ـ بۇ ئىنتايىن كىنايىلىك گەپ. دېمەك، ئىسرائىل »پاھىشە بولۇپ«)بۇتلارغا چوقۇنغان بولۇپ(، كۆپ »پاھىشۋازلار«)بۇتلار(بىلەن بىللە بولغان بولسىمۇ، ھېچقانداق پايدا كۆرمىگەن. باشقا خىل تەرجىمىسى: »ئۇلار پاھىشلىك قىلدۇ، لېكىن ھېچ پاراۋانلاشمايدۇ.«

■ 4:10 مىك. 146:

□ 4:12 **»خەلقىم ئۆز تايىقىدىن يولىيورۇق سورايدۇ، ئۇلارنىڭ ھاسىسى ئۇلارغا يول كۆرسىتەرمىش«!** ـ ئۇلار »تايىقى«، »ھاسىسى«نى پالچىلىق، رەمچىلىك ئۈچۈن ئىشلىتىدۇ. **»چۈنكى پاھىشلىكنىڭ روھى ئۇلارنى ئازدۇرىدۇ، ئۇلار خۇداسىنىڭ ھمايىسى ئاستىدىن پاھىشلىككە چىقىپ،...«** ـ »كېرىش سۈز«ىمىزدە تىلغا ئېلىنغاندەك، »پاھىشلىك« بۇتپەرەسلىك ۋە پاھىشلىكنىڭ ئۆزىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. »باتال« قاتارلىقلارغا چوقۇنۇش يا ئالىيەتلىرى ھەرخىل پاھىشلىكنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. ئىسرائىل خۇداغا سادىق بولغان ئايالدەك ئەمەس، بەلكى ۋاپاسىز پاھىشە ئايالدەك بولغان.

■ 4:12 ھوش. 45:

□ 4:13 **»...□□□-□□□

16 چۈنكى تەرسا بىر قىسىر ئىنەكتەك، ئىسرائىل تەرسالىق قىلدۇ، پەرۋەردىگار قانداقمۇ پاخلانىنى باققاندەك، ئۇلارنى
كەڭ بىر يايلاقتا ئوزۇقلاندۇرسۇن؟□
17 ئەفرائىم بۇتلارغا چاپلاشتى،
ئۇنىڭ بىلەن ھېچكىمنىڭ كارى بولمىسۇن!□
18 ئۇلارنىڭ شارابى تۈگىشى بىلەنلا،
ئۇلار تۈزلىرىنى پاھىشلىككە بېغىشلايدۇ،
ئۇلارنىڭ ئېسىلزادىلىرى نومۇسسىزلىققا ئەسەبىيلەرچە مەپتۇن بولدى.
19 بىر شامال-روھ ئۇلارنى قاناتلىرى ئىچىگە ئورىۋالدى،
ئۇلار قۇربانلىقلىرى تۈپەيلىدىن ئىزا-ئاھانەتكە قالىدۇ.□

5

ئەفرائىمنىڭ ئەھۋالى چاتاق، يەھۇدانىكىمۇ ئەھۋالى چاتاق!

1 بۇنى ئاكىلاكلار، ئى كاھىنلار،
تىكىشاكلار، ئى ئىسرائىل جەمەتى،
قۇلاق سېلىڭلار، ئى پادىشاھنىڭ جەمەتى؛
چۈنكى بۇ ھۆكۈم سىلەرگە بېكىتىلگەن؛
چۈنكى سىلەر مىزپاھ شەھىرىدە بىر قىلتاق،
تابور تېغىدا يېيىلغان بىر تور بولغانسىلەر.□
2 ئاسىي ئادەملەرمۇ قىرغىن-چاپقۇنغا چۆكۈپ كەتتى؛
بىراق مەن ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى جازالىغۇچى بولىمەن.□
3 ئەفرائىمنى بىلىمەن، ئىسرائىل مەندىن يوشۇرۇن ئەمەس؛
چۈنكى ئى ئەفرائىم، سەن ھازىر پاھىشلىك قىلدىڭ،
ئىسرائىل بۇلغانغاندۇر.□
4 ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۇلارنى خۇداسىنىڭ يېنىغا قايتىشىغا قويمايدۇ؛
چۈنكى پاھىشلىكنىڭ روھى ئۇلار ئارىسىدىدۇر،
ئۇلار پەرۋەردىگارنى ھېچ بىلمەيدۇ.■
5 ئىسرائىلنىڭ تەكەببۇرلۇقى ئۆزىگە قارشى گۇۋاھلىق بەرمەكتە؛

□ **4:16 »پەرۋەردىگار قانداقۋز پاخلانىنى باققاندەك، ئۇلارنى كەڭ بىر يايلاقتا ئوزۇقلاندۇرسۇن؟« ـ** باشقا بىرخىل تەرجىمە: »ئەمدى پەرۋەردىگار ھازىر ئۇلارنى پاخلانىنى باققاندەك كەڭ بىر يايلاقتا ئوزۇقلاندۇرىدۇ.«! بۇ ئىككىنچى خىل تەرجىمىسىنىڭ مەنىسى توغرا بولسا ئۇنىڭ مەنىسى: »پەرۋەردىگار ئىسرائىلنى ئۇلارنى سۈرگۈن قىلدۇرىدۇ« دېگەنلىك بولىدۇ.

□ **4:17 »ئەفرائىم بۇتلارغا چاپلاشتى؛ ئۇنىڭ بىلەن ھېچكىمنىڭ كارى بولمىسۇن«! ـ** »ئەفرائىم« ئىسرائىل)شىمالىي پادىشاھلىق(نىڭ ئون قەبىلىسىدىن ئەڭ چوڭى، ئۇ بەزىدە ئىسرائىل)يەنى، ئون قەبىلە(نىڭ تۈزىگە ۋەكىل بولىدۇ.

□ **4:19 »بىر شامال-روھ ئۇلارنى قاناتلىرى ئىچىگە ئورىۋالدى،...» ـ** ئىبرانىي تىلىدا »شامال« ۋە »روھ« بىر سۆز. بۇ جۈملىنىڭ مەنىسى بەلكىم ئۇلار پاھىشلىك-بۇتپەرەسلىك بىر پاسىق روھ)جن(تەرىپىدىن پۈتۈنلەي ئازدۇرۇلۇپ كېتىلدى.

□ **5:1 »سىلەر مىزپاھ شەھىرىدە بىر قىلتاق، تابور تېغىدا يېيىلغان بىر تور بولغانسىلەر« ـ** تەمىشقا »مىزپاھ« ۋە »تابور« دېيىلدۇ؟ ئىسرائىل ئەسلىدە بۇ جايلاردا خۇدانىڭ كۆپ ئىلتىپاتلىرىغا ۋە مەدىنگە ئېرىشكەن. بۇ بېشارەتىن قارىغاندا، بۇ ئىككى جاي ھازىر ئەكسىچە بۇتپەرەسلىك يا كى بىرخىل ئادالەتسىزلىك يۈزگۈزۈلگەن جايلار بولۇپ قالدى.

□ **5:2 »ئاسىي ئادەملەرمۇ قىرغىن-چاپقۇنغا چۆكۈپ كەتتى؛ ...» ـ** بۇ ئايەتتىكى »قىرغىن-چاپقۇن« دېگەن سۆز بەزى ئالىملارنىڭ پىكرىچە باللارنى قۇربانلىق قىلىشنى تۈز ئىچىگە ئالىدۇ. يۇنداق ئىشلار قاناتاندىكى ئەللەرنىڭ بۇتپەرەسلىكىدە كۆپ كۆرۈلەتتى. باشقا خىل تەرجىمىلەرمۇ بار. □ **5:3 »ئى ئەفرائىم، سەن ... پاھىشلىك قىلدىڭ« ـ** ئەفرائىمنىڭ پەرۋەردىگاردىن ۋاز كېچىپ بۇتلارغا باغلىنىشى »روھىي پاھىشلىك« كە باراۋەردۇر.

■ **5:4** ھوش. 124:

ئىسرائىل ۋە ئەفرائىم تۆز قەبھىلىكى بىلەن يىقىلىپ كېتىدۇ؛
يەھۇدامۇ تۆلار بىلەن تەڭ يىقىلىدۇ.■
6 تۆلار قوي پادىلىرى ۋە كالا پادىلىرىنى ئېلىپ پەرۋەردىگارنى ئىزدەشكە باريدۇ؛
بىراق تۆلار تۆنى تاپالمايدۇ؛ چۈنكى ئۇ تۆزىنى تارتىپ تۆلاردىن يىراقلاشتى. □
7 تۆلار پەرۋەردىگارغا ئاسىيلىق قىلدى،
چۈنكى تۆلار بالىلارنى ھارامدىن تۇغدۇرغان؛
ئەمدى »يېڭى ئاي« تۆلارنى نېسىۋىلىرى بىلەن يەپ كېتىدۇ.□
8 گىبىئاھتا سۇنايىنى،
راماھدا كانايىنى چېلىڭلار؛
بەيت-ئاۋەندە ئاگاھ سىگنالىنى ئاڭلىتىڭلار؛
كەينىڭدە! قارا، ئى بىنيامىن!□
9 ئەفرائىم ئەيىبلىنىدىغان كۈندە ۋەيرانە بولىدۇ؛
مانا، ئىسرائىل قەبىلىلىرى ئارىسىدا بېكىتىلگەن ئىشنى ئايان قىلدىم!
10 يەھۇدانىڭ ئەمىرلىرى پاسىل تاشلارنى يۆتكىگۈچىگە ئوخشاشتۇر؛
مەن تۆلار ئۈستىگە غەزىپىمنى سۈدەك تۆكۈۋېتىمەن.
11 ئەفرائىم خورلانغان، جازايىمدا ئېزىلگەن،
چۈنكى ئۇ تۆز بېشىمچىلىق قىلىپ »پاسكىنلىق«نى قوغلاپ يۈردى.□
12 شۇڭا مەن ئەفرائىمغا كۈيى قۇرتى،
يەھۇدا جەمەتىگە چىرىتكۈچ بولىمەن.
13 ئەمدى ئەفرائىم تۆزىنىڭ كېسىلىنى،
يەھۇدا تۆز يارىسىنى كۆرگەندە،
ئەفرائىم ئاسۇرىيەلىكنى ئىزدەپ باردى،
»جېدەنلىور پادىشاھ«غا تەلىپىنى يوللىدى؛
بىراق ئۇ ھەم سىلەرنى ساقايتالمايتتى، -
ھەم يارا ئاڭلارنىمۇ داۋالىيالمايتتى.□
14 چۈنكى مەن ئەفرائىمغا شىردەك،

■ **5:5** ھوش. 10:7.
□ **5:6** »قوي، كالا پادىلىرى ئېلىش« ـ كۆپ قۇربانلىقلارنى قىلىشنى مەقسىتى قىلىدۇ، ئەلۋەتتە.
□ **5:7** »يېڭى ئاي« ـ ھېيت ياكى »يېڭى باشلىنىش« بولىدۇ. شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ تۆلارنىڭ ئامان-ئېسەنلىكى ۋە مۇستەقىللىقىغا خاتىمە بېرىلىدۇ، شۇ ۋاقىت كەلگەندە تۆلارغا يۇلاڭ-تالاڭ قىلىچلارنىڭ يولى ئېچىلىدۇ، دېمەكچى. بۇ ۋەقەنىڭ تەپسىلاتىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى پەقەت پەرەزلا قىلالايمىز. تۆۋەندە، 15-8-ئايەتلەردە ئالدىنئالا ئېيتىلغان تاجاۋۇزچىلىق »يېڭى ئاي«دا ئاشلىنارمىكىن؟
□ **5:8** »گىبىئاھتا سۇنايىنى، راماھدا كانايىنى چېلىڭلار، بەيت-ئاۋەندە ئاگاھ سىگنالىنى ئاڭلىتىڭلار، كەينىڭدە! قارا، ئى بىنيامىن«! ـ بىنيامىن ئون ئىككى قەبىلىنىڭ بىرى، يەھۇداغا يېقىندى بولغان، »ئىسرائىل«، يەنى »شىمالىي پادىشاھلىق«نىڭ جەنۇبىي چېگرىسىدا. بۇ يېشارەتتە ئىككى ئىمكانىيەت بار: ـ (1) يەھۇدا تۆزى ئىسرائىلغا تاجاۋۇز قىلىدۇ، ئاندىن ئىسرائىل بىلەن يەھۇدا بىر-بىرى بىلەن سوقۇشىدۇ؛ نەتىجىدە ئىسرائىل ئاسۇرىيەدىن ياردەم سورايدۇ (13-□□□□□) (10-□□□□□□□) يەھۇدانىڭ ھۆكۈمرانلارنىڭ جاھانگىرلىكى، ئاجىزلارنى بوزەك قىلىپ ئېكسپلىتاتسىيە قىلىۋاتقانلىقى كۆرسىتىلىدۇ)؛ (2) يېشارەت ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ تاجاۋۇز قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ)ملاديەدىن ئىلگىرىكى 733-يىلى تۆلار ئىسرائىلنىڭ شىمالي قەبىلىلىرىنى ئېلىپ كەتتى: 722-يىلى پۈتكۈل ئىسرائىلنى ئىشغال قىلدى: 702-يىلى يەھۇداغا تاجاۋۇز قىلدى.(
بىز ئىككىنچى ئىمكانىيەتكە مايىلمىز. ئىسرائىلنىڭ جەنۇبىي چېگرىسىغا تۇتاشقان بۇ شەھەرلەر قىستاققا ئېلىنىدىغان بولسا)ھۇجۇم شىمالدىن كەلگەن ئەھۋالدا(، ئۇنداقتا ئىسرائىلنىڭ قالغان جايلىرى نېمىدېگەن قىيىنلىدىغان بولىدۇ! ئىسرائىل ئاسۇرىيەدىن ياردەم سورىغاندىن كېيىن)شۇنداقلا ئاسۇرىيەگە پۇل بەرگەندىن كېيىن(ا، تۆلار تەرىپىدىن ۋەيران قىلىنغان.□ **5:11** »ئەفرائىم... تۆز بېشىمچىلىق قىلىپ »پاسكىنلىق«نى قوغلاپ يۈردى« ـ »پاسكىنلىق« بەلكىم بىرخىل بۇتقا كۆرسىتىدۇ. □ **5:13** »ئەفرائىم ئاسۇرىيەلىكنى ئىزدەپ باردى، »جېدەنلىور پادىشاھ«غا تەلىپىنى يوللىدى« ـ ئاسۇرىيەلىكلەر تۆز پادىشاھىغا بەرگەن تۆنۈتانى، يەنى

يەھۇدا جەمەتىگە ئارسلاندەك بولىمەن؛ مەن، يەنى مەنكى، ئۇلارنى تىتما-تىتما قىلىۋېتىپ، كېتىپ قالىمەن؛
ئۇلارنى ئېلىپ كېتىمەن، قۇتقۇزالايدىغان ھېچكىم چىقمايدۇ؛
15 مەن كېتىمەن، ئۇلار گۇناھىنى تونۇپ يېتىپ، يۈزۈمنى ئىزدىمىگۈچە ئۆز جايىمغا قايتىپ تۇرىمەن؛
بېشىغا كۈن چۈشكەندە ئۇلار مېنى ئىنتىلىپ ئىزدەيدۇ.

6

ئىسرائىلنىڭ يۈزەكى جاۋابى

1 »كېلىڭلار، پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا قايتايلى؛
چۈنكى ئۇ تىتما-تىتما قىلىۋەتتى، بىراق ساقايتىدۇ؛
ئۇرۇۋەتتى، بىراق بىزنى تېڭىپ قويىدۇ.
2 ئۇ ئىككى كۈندىن كېيىن بىزنى جانلاندۇرىدۇ؛
ئۈچىنچى كۈنى ئۇ بىزنى تىرىلدۈرىدۇ؛
بىز ئۇنىڭ يۈزى ئالدىدا ھايات ياشايمىز!
3 ۋە بىز ئۇنى بىلىدىغان بولىمىز!
بىز پەرۋەردىگارنى تونۇش ھەم بىلىش ئۈچۈن ئىنتىلىپ قوغلايمىز!
ئۇنىڭ بىزنى قۇتقۇزۇشقا چىقىشى تاڭ سەھەرنىڭ بولۇشىدەك مۇقەررەر؛
ئۇ يېنىمىزغا يامغۇردەك، يەر-زېمىنى سۇغىرىدىغان »كېينىكى يامغۇر«دەك چۈشۈپ كېلىدۇ.«!

خۇدانىڭ داد-پەريادى

4 ئى ئەفرائىم، سېنى قانداق قىلسام بولار؟
ئى يەھۇدا، سېنى قانداق قىلسام بولار؟
چۈنكى ياخشىلىقىڭلار سەھەردىكى بىر پارچە بۇلۇتتەك،
تېزدىن يوقاپ كېتىدىغان شەبنەمدەكتۇر.
5 شۇڭا مەن پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئۇلارنى چېپىۋەتتىم؛
ئاغزىمدىكى سۆزلەر بىلەن ئۇلارنى ئۆلتۈرۈۋەتتىم؛
مېنىڭ ھۆكۈمۈم تاڭ نۇرىدەك چىقىدۇ.
6 چۈنكى مەن قۇربانلىقلاردىن ئەمەس، بەلكى مېھىر-مۇھەببەتتىن،

»ئۇلۇغ پادىشاھ« دېگەننىڭ ئىملاسىنى ھوشيا قەستەن ئۆزگەرتىپ، ئۇنى كىنايە بىلەن »جىدەنخور پادىشاھ«)ئىبرانىي تىلىدا »يارەب پادىشاھ«) دەپ ئاتايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئاسۇريە پادىشاھلىرى دەل مۇشۇ خاراكتېردا بولغان، ئۇ باشقا ئەللەر بىلەن سوقۇشۇشقا ھەرقانداق باھانە-سەۋەبلەرنى چىقارغۇچى ئىدى.

□ 6:3 **»ئۇ يېنىمىزغا يامغۇردەك، يەر-زېمىنى سۇغىرىدىغان »كېينىكى يامغۇر«دەك چۈشۈپ كېلىدۇ«!** ـ »كېينىكى يامغۇر« بولسا قاناتلاندا)پەلەستىنىدە(3- ياكى 4-ئايدا ياغىدۇ، ئۇ ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنىڭ پىشىشىدا ھالقىلىق رولنى ئوينايدۇ. بۇ يامغۇرلار بولمىسا ھوسۇل بولمايدۇ. **»بىز ئۇنى بىلىدىغان بولىمىز...! ئۇ ... »كېينىكى يامغۇر«دەك چۈشۈپ كېلىدۇ«!** ـ ئالىملارنىڭ بۇ ئۈچ ئايەت (3-1) ئۈستىدە ئۆچ خىل پىكرى بار: ـ (1) بۇ ئىسرائىلنىڭ ئاخىرقى زاماندا توۋا قىلىدىغان دۇئاسى)چۈنكى ئىسرائىللار ھوشيانىڭ دەۋرىدە توۋا قىلغان ئەمەس(؛ (2) بۇ ھوشيا پەيغەمبەرنىڭ: »پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا قايتايلى« دېگەن دەۋىتى؛ (3) بۇ ئىسرائىلنىڭ شۇ چاغدىكى يۈزەكى بىر ئىنكاسى، خالاس. سۆزلەر چىرايلىق بولسىمۇ خۇدا ئۇنى يۈزەكى دەپ قارايدۇ (4-□□□□□□ كۆرۈڭ). شۇڭا بىز ئۈچىنچى ئىمكانىيەتكە قايلىمىز. چۈنكى بۇ سۆزلەردە ئۆز گۇناھىنى ئېتىراپ قىلىدىغان كونكرىت گەپ كەمچىل. ئەگەر دۇئادا توۋا قىلىدىغان سۆزلەر بار بولغان بولسا ئىنتايىن ياخشى بىر دۇئا بولاتتى؛ 14-بابتا ھەقىقىي توۋا قىلىدىغان دۇئا تېپىلىدۇ.

□ 6:5 **»مەن پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئۇلارنى چېپىۋەتكەن...«** ـ خۇدا پەيغەمبەرلىرى ئارقىلىق نۇرغۇن قېتىم ئىسرائىلغا جازاسىنى ئېلىپ باردىغان ھۆكۈملىرىنى ئۇقتۇرغاندى؛ دېمەك، ئۇ دەرھال جازالىرىنى ئەۋەتمەيدۇ، بەلكى ئاۋۋال پەيغەمبەرلىرى ئارقىلىق ئاگاھلاندۇرۇپ، توۋا قىلىش پۇرسىتىنى بېرىدۇ، پەقەت توۋا قىلمىسا جازاسىنى چۈشۈرىدۇ. جازالار چۈشكەندە ئىسرائىللار »چېپىۋېتىلگەن، ...ئۇلتۇرۇۋېتىلگەن« ئىدى. يۇقىرىدا -3) □□□□□□) ئىسرائىل ساختىپەزلىك بىلەن »خۇدانىڭ بىزنى قۇتقۇزۇزقا چىقىشى ... تاڭ سەھەرنىڭ بولۇشىدەك مۇقەررەر« دېگەندى، بىراق ھازىر خۇدا: **»مېنىڭ ھۆكۈملىرىم** تاڭ نۇرىدەك چىقىدۇ« دەيدۇ.

كۆيدۈرمه قۇربانلىقلاردىن كۆره، خۇدانى تونۇش هەم بىلىشتىن خۇرسەنلىك تاپمەن.□ ■
7 بىراق ئۇلار ئادەمئاتىدەك ئەھدىگە ئىتائەتسىزلىك قىلغان؛
ئۇلار مانا شۇ يول بىلەن ماڭا ئاسىيلىق قىلغان.■
8 گىلئاد بولسا قەبىھلىك قىلغۇچىلارنىڭ شەھىرى؛
ئۇ قان بىلەن بويالغان.
9 قاراقچىلار ئادەمنى پايلىغاندەك،
كاھىنلار توپى شەكەمگە باريدىغان يولدا قاتىللىق قىلماقتا؛
بەرھەق، ئۇلار ئىپلاسلىق قىلماقتا.
10 ئىسرائىل جەمەتىدە يىرگىنچلىك بىر ئىشنى كۆردۇم؛
ئەفرائىمنىڭ پاھىشىلىكى شۇ يەردە تېپىلدۇ،
ئىسرائىل بۇلغاندى.
11 يەنە ساڭىمۇ، ئى يەھۇدا، تېرىغان گۆناھلىرىڭنىڭ ھوسۇلى بېكىتىلگەندۇر!

7

1 مەن ئۆز خەلقىمنىڭ ئاسارىتىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئازادلىققا ئېرىشتۈرەي دېگەندە،
مەن ئىسرائىلنى ساقايتاي دېگەندە،
ئەمدى ئەفرائىمنىڭ قەبىھلىكى، ساماريەنىڭ رەزىللىكىمۇ ئاشكارىلىنىدۇ؛
چۈنكى ئۇلار ئالداملىق قىلىدۇ؛
ئوغرىلار بولسا بۆسۈپ كىرىۋاتىدۇ،
قاراقچىلار توپى سىرتتا بۇلاڭچىلىق قىلىۋاتىدۇ.
2 ئۇلار كۆڭلىدە مېنىڭ ئۇلارنىڭ بارلىق رەزىللىكلىرىنى ئېسىمدە تۇتقانلىقىمنى ئويلىمايدۇ؛
ھازىر ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۆزلىرىنى قىستاۋاتىدۇ؛
بۇ ئىشلار كۆز ئالدىمدىدۇر.

ئوردىدىكى سۈيىقەستلەر

3 ئۇلار پادىشاھنى رەزىللىكلىرى بىلەن،
ئەمىرلەرنى يالغان گەپلىرى بىلەن خۇرسەن قىلىدۇ؛
4 ئۇلارنىڭ ھەممىسى زىناخورلار؛
ئۇلار ناۋاي ئوت سالغان تونۇردەك؛
ناۋاي خېمىرنى يۇغۇرۇپ، خېمىر بولغۇچە ئۇنىڭ ئوتىنى يەنە ئۇلغايتمايدۇ؛□
5 پادىشاھىمىز تەبرىكلەنگەن كۈنىدە، ئەمىرلەر شارابنىڭ كەپچى بىلەن ئۆزلىرىنى زەئىپلەشتۈردى؛

□ **6:6** »مەن قۇربانلىقلاردىن ئەمەس، بەلكى مېھىر-مۇھەببەتتىن، كۆيدۈرمە قۇربانلىقلاردىن كۆره، خۇدانى تونۇش هەم بىلىشتىن خۇرسەنلىك تاپمەن« ـ خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق قۇربانلىقلارنى تەلەپ قىلغان. بىراق كېيىنكى كۆپ پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق، بۇلار مېنىڭ ئاخىرقى مەقسىتىم ئەمەس، بەلكى: (1) ئۆز خەلقىمنىڭ ماڭا قاراتقان چىڭ كۆڭلىدىكى ئىبادەت ۋە مۇھەببىتىنى ئىزدەيمەن)شۇنداق ئىشلار پەقەت مەسىھنىڭ نىجاتى ۋە مۇقەددەس روھ ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ، ئەلۋەتتە(؛ (2) قۇربانلىقلار سۈنۈلغاندا، ئەگەر ئىخلاسمەنلىك ۋە مۇھەببەت بولمىسا، ئۇنداقتا ئۇلارنى قىلمىغىنىڭلار تۈزۈك، دەپ ئۆقتۇرغان.

■ **6:6** مات. 9:13□ 712:

■ **6:7** هوش. 18:

□ **7:4** »ئۇلارنىڭ ھەممىسى زىناخورلار؛ ئۇلار ناۋاي ئوت سالغان تونۇردەك...» ـ »ئۇلار« بەلكىم كاھىنلار)ئۇلار يۇقىرىدىكى ئايەتلەرنىڭ ئاساسىي ئوبيېكتى.(ئەسلىدە كاھىنلار »مۇقەددەس قانۇن«نى بىلگىنى ئۈچۈن، پادىشاھنىڭ ئوردىسىدا مۇھىم رولى بولۇشى كېرەك ئىدى. ئەكسىچە ئۇلار پادىشاھنى ئۆلتۈرۈشنى قەستلەيدۇ. »ئۇلار ناۋاي ئوت سالغان تونۇردەك؛ ناۋاي خېمىرنى يۇغۇرۇپ، خېمىر بولغۇچە ئۇنىڭ ئوتىنى يەنە ئۇلغايتمايدۇ« ـ ناۋاي خېمىرنى بولدۇرۇش ئۈچۈن سەل ئىسسىق ئۆتىسۈن دەپ تونۇرنىڭ يېنىغا قويىدۇ، بىراق شۇ ۋاقىتلاردا تونۇرنىڭ ئوتىنى ئۇلغايتمايدۇ.

پادشاه بولسا مازاق قىلغۇچىلار بىلەن قول ئېلىشىشقا ئىنتىلدى!□
6 چۈنكى ئۇلار كۆڭلىنى تونۇردەك قىزىتىپ سۈيىقەست پۈكۈپ قويغاندى؛
كېچىچە ئۇلارنىڭ غەزىپى چوغلىنىپ تۇرىدۇ؛
سەھەردىلا ئۇ يانغان ئوتتەك يالقۇنلاپ كېتىدۇ.□
7 ئۇلارنىڭ ھەممىسى تونۇردەك قىزىقتۇر، ئۇلار ئۆز سوراقچىلىرىنى يەپ كېتىدۇ؛
ئۇلارنىڭ بارلىق پادشاھلىرى يىقىلدى ـ
ئۇلاردىن ھېچكىم مېنى ندا قىلىپ چاقىرمايدۇ!□

خۇدانىڭ تەربىيىسىنى قوبۇل قىلمايدىغان بىر خەلق

8 ئەفرائىم يات قوۋملار بىلەن ئارىلىشىپ كەتتى؛
ئۇ »ئۆرۈلمىگەن بىر قوتۇرماچ«دەكتۇر.□ ■
9 يات ئادەملەر ئۇنىڭ كۈچىنى يەپ كەتتى، بىراق ئۇ ھېچ سەزمەيدۇ؛
بەرھەق، بېشىنىڭ ئۆيەر-بۇيىردە ئاق چاچلار كۆرۈندۇ، بىراق ئۇ ھېچ بىلمەيدۇ؛□
10 شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ تەكەببۇرلۇقى ئۆزىگە قارشى گۇۋاھ بېرىدۇ؛
ئۇلار پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ يېنىغا قايتمايدۇ؛
ياكى شۇنداق ئىشلار بېشىغا چۈشكەن بولسىمۇ، يەنىلا ئۇنى ئىزدىمەيدۇ.■
11 ئەفرائىم ھېچ ئەقلى يوق نادان بىر پاختەكتەك؛
مىسىرغا قاراپ سايرايدۇ، ئاسۇرىيەنى ئىزدەپ باردۇ؛□

□ 7:5 **»پادشاه بولسا مازاق قىلغۇچىلار بىلەن قول ئېلىشىشقا ئىنتىلدى«!** ـ »مازاق قىلغۇچىلار« يەنە كاھىنلار)ۋە ساختا پەيغەمبەرلەر؟(بولۇشى مۇمكىن. ئەسلىدە پادشاھنى قوغدىشى كېرەك بولغان ئەمىرلەر مەست بولغاندا، پادشاھ ئۆزىنى قەست قىلماقچى بولغان »مازاق قىلغۇچىلار« بىلەن »قول ئۇتۇشۇپ«، ھېچ بىلمەيلا خەتەرلىك ئەھۋالغا چۈشىدۇ.

□ 7:6 **كېچىچە ئۇلارنىڭ غەزىپى چوغلىنىپ تۇرىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇلارنىڭ »ناۋچى« بولسا كېچىچە ئۇخلايدۇ.« **...» ئۇلار كۆڭلىنى تونۇردەك قىزىتىپ سۈيىقەست پۈكۈپ قويغاندى؛ ... سەھەردىلا ئۇ يانغان ئوتتەك يالقۇنلاپ كېتىدۇ«** ـ 6-4-تايەتتەردىكى ئىش بەلكىم: (1) پادشاھ ئوردىسىدا مەلۇم بىر تەبىرىكەش پائالىيىتىنى ئورۇنلاشتۇردى. (2) ئەمىرلىرى مەست بولۇپ كەتتى. (3) پادشاھنى قەستلىگەن كاھىنلار كېچىچە پۇرسەت كۈتۈپ يۈردى. (4) ئەتىگەندە ئۇلارنىڭ پادشاھقا بولغان نەپرىتى تونۇردىكى يالقۇنلىغان ئوتتەك پارتلىدى ۋە ئۇلار پادشاھنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

□ 7:7 **»ئۇلاردىن ھېچكىم مېنى ندا قىلىپ چاقىرمايدۇ«!** ـ »ئۇلاردىن« ـ بەلكىم پادشاھلاردىن.

مەزكۇر بېشارەتلەرنىڭ ئىسرائىلنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پادشاھلىرىدىن قايسىسىنى كۆرسىتىدىغانلىقىغا بىرنېمە دېمەك تەس. ئىسرائىل پادشاھلىقىنىڭ ئاخىرقى يىللىرىدا ئالتە پادشاھ تەختكە ئولتۇرغان. ئالتىسىدىن تۆت پادشاھ قەستلىنىپ ئۆلتۈرۈلگەن. بۇ ۋۇقەلەر تەۋرات، »2□□□.» 17-15-بابلاردا بايان قىلىنغان. ھالقىلىق نۇقتىلار شۇنۇكى: (1) كاھىنلار ئىنتايىن رەزىل، زىناخور، قاتىللار ئىدى. (2) ئاز دېگەندىمۇ بىر پادشاھ ئۇلار تەرىپىدىن قەستلىنىپ ئۆلتۈرۈلگەن؛ (3) ئەمىرلەر ئىنتايىن بىخۇد ئادەملەر، پادشاھنىڭ بىخەتەرلىكىنى ھېچ ئويلىمايتتى؛ (4) پادشاھلارنىڭ ھېچقايسىسى خۇداغا تاياندى)شۇنىڭدىن »يىقىلدى«). (5) كاھىنلار كۆپ »سوتچىلار«نىمۇ قەستلەپ ئۆلتۈردى (7-□□□□□).

□ 7:8 **»ئەفرائىم يات قوۋملار بىلەن ئارىلىشىپ كەتتى«** ـ »ئەفرائىم«نىڭ مەزكۇر كىتابتا ئىسرائىلنىڭ ئورنىدا ياكى ئىسرائىلغا ۋەكىل قىلىپ كۆپ ئىشلىتىلىشىنىڭ سەۋەبى، بەلكىم بۇ ۋاقىتتا ئىسرائىلنىڭ شىمالىي قەبىلىلىرى ئاسۇرىيە تەرىپىدىن ئاللىقاچان ئېلىپ كېتىلگەن؛ ئەفرائىم قەبىلىسى يالغۇز قالغاندى. **»ئۇ »ئۆرۈلمىگەن بىر قوتۇرماچ«دەكتۇر«** ـ دېمەك، بىر تەرىپى كۆيۈك، بىر تەرىپى پىشمىغان. ئىسرائىل بەلكىم باشقا قوۋملار بىلەن كۆپ ئارىلىشىپ، بىر تەرىپى بۇتپەرەسلەرگە ئوخشاش بولۇپ قالغان، »كۆيۈپ كەتكەن«؛ بىراق ئۇلار خۇدا تەرەپتە ھېچ پىشمىغان، ئۇلارنىڭ خۇدا بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى يوق دېيەرلىك.

■ 7:8 زەب. 106:35

□ 7:9 **»يات ئادەملەر ئۇنىڭ كۈچىنى يەپ كەتتى«** ـ »ئۇنىڭ كۈچى« بەلكىم ئىسرائىلنىڭ ئىرادىسى، ئىمان-ئېتىقادىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلار بۇتپەرەس خەلق بىلەن كۆپ ئارىلىشىپ ئېتىقادى ئاجىزلاشقان. باشقا ئالەملارنىڭ پىكرىچە، »كۆچ« ئۇلارنىڭ ئەمگەكنىڭ مېۋىسىنى كۆرسىتىدۇ.

■ 7:10 ھوش. 55:

□ 7:11 **»ئەفرائىم... مىسىرغا قاراپ سايرايدۇ، ئاسۇرىيەنى ئىزدەپ باردۇ«** ـ ئىسرائىل تولىمۇ ئۆتۈرۈقسىز بولۇپ، خۇدانىڭ سۈزىگە ھېچ ئىشەنمەي، بىردەم مىسىردىن، بىردەم ئاسۇرىيەدىن يارەدەم سورايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئىككالا تەرەپ ئىسرائىلغا ساتقۇنلۇق قىلدۇ.

12 ئۇلار بارغاندا، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە تورۇمنى تاشلايمەن؛
خۇددى ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارنى تورغا چۈشۈرگەندەك ئۇلارنى چۈشۈرىمەن؛
بۇ خەۋەر ئۇلارنىڭ جامائىتىگە يېتىشى بىلەنلا، ئۇلارنى جازالايمەن.□
13 ئۇلارغا ۋاي! چۈنكى ئۇلار مەندىن يىراقلىشىپ تېنىپ كەتتى!
ئۇلار ھالاك بولسۇن! چۈنكى ئۇلار ماڭا ۋاپاسىزلىق قىلدى!
مەن ئۇلارنى قۇتقۇزۇپ ھۆرلۈككە چىقىراي دېگەندە،
ئۇلار مەن توغرۇلۇق يالغان گەپ قىلدۇ!
14 ئۇلار ئورندا يېتىپ ناله قىلغاندا،
ماڭا كۆڭلىدە ھېچ ندا قىلمىدى؛
ئۇلارنىڭ جامائەتكە يىغىلىشى پەقەت ئاش ۋە يېڭى شاراب ئۈچۈندۇر، خالاس؛
ئۇلار مەندىن چەتلەپ كەتتى.□
15 بەرھەق، مەن ئەسلى ئۇلارنى تەربىيىلىگەنمەن،
ئۇلارنىڭ بىلەكلىرىنى چىنىقتۇرۇپ كۈچەيتكۈزگەندىم؛
بىراق ئۇلار ماڭا قارشى يامانلىق قەستلەۋاتىدۇ.
16 ئۇلار بۇرۇلدى ـ بىراق بۇرۇلۇشى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىغا قايتىش ئۈچۈن ئەمەس؛
ئۇلار ئالدامچى بىر ئوقياغا ئوخشاش.
ئۇلارنىڭ ئەمىرلىرى ئۆزلىرىنىڭ غالجىرانە تىل-ئاھانەتلىرى ۋەجىدىن قىلىچلىنىدۇ؛
بۇ ئىش مىسىر زېمىندا ئۇلارنى مەسخىرىگە قالدۇرىدۇ.□ ■

8

»ئۇلار شامال تېرىيدۇ، قارا قۇيۇنىنى ئورىدۇ«!

1 كانايىنى ئاغزىڭغا سالغىن!
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈستىدە بىر قورۇلتاز ئايلىنىپ يۈرىدۇ!
چۈنكى ئۇلار مېنىڭ ئەھدەمنى بۇزغان،
تەۋرات-قانۇنۇمغا ئىتائەتسىزلىك قىلغان.□ ■
2 ئۇلار ماڭا: »ئى خۇدايىم، بىز ئىسرائىل خەلقى سېنى تونۇيمىز«! دەپ ۋارقىرايدۇ.
3 ئىسرائىل ياخشىلىق-مېھرىبانلىقنى تاشلىۋەتكەن؛

□ 7:12 **»بۇ خەۋەر ئۇلارنىڭ جامائىتىگە يېتىشى بىلەنلا، ئۇلارنى جازالايمەن«** ـ ئايەتنىڭ ئاخىرقى بۇ قىسمىنىڭ باشقا ئىككى تەرجىمىسى: »ئۇلارنىڭ جامائىتى ئاگلىغاندەك، ئۇلارنى جازالايمەن« ياكى »ئۇلار توپلىنىۋاتىدۇ« دەپ ئاگلىغىنىمدىلا، ئۇلارنى جازالايمەن.« يەنە باشقا تەرجىمىلىرىمۇ ئۇچرىشى مۇمكىن. ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس.

□ 7:14 **»ئۇلارنىڭ جامائەتكە يىغىلىشى پەقەت ئاش ۋە يېڭى شاراب ئۈچۈندۇر، خالاس«** ـ دېمەك، ئۇلارنىڭ ھېيتلىرى خۇدا ئۈچۈن ئەمەس، پەقەت ئۆز تاماشىلىرى ئۈچۈن ئوتكۈزۈلىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار ئاش ۋە يېڭى شاراب تىلەپ)بۇتلىرىنى ئىشەندۈرۈش ئۈچۈن(ئۆز ئەتلىرىنى تىلىدۇ.«

□ 7:16 **»ئۇلار بۇرۇلدى ـ بىراق بۇرۇلۇشى ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىغا قايتىش ئۈچۈن ئەمەس، ئۇلار ئالدامچى بىر ئوقياغا ئوخشاش«** ـ »ئالدامچى ئوقيا« تۈپ-تۈز ئاتمايدۇ، ئوقلار ھەردائىم بۇرۇلۇپ كېتىدۇ، ئەلۋەتتە. ئايەتنىڭ بىرىنچى قىسمىنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرى بار.

■ 7:16 زەب. 5778:

□ 8:1 **»پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈستىدە بىر قورۇلتاز ئايلىنىپ يۈرىدۇ«!** ـ قورۇلتاز پەقەت ئۇلۇكلەرگە ياكى »ئۆلەي دەپ قالغان« جانىۋارلارغا قىزىقىدۇ، ئەلۋەتتە)باشقا خىل تەرجىمىلىردە »بۇركۈت« دېيىلىدۇ.(■ 8:1 قان. 49:28□ ھوش. 76:

شۇكا دۇشمەن ئۇنى قوغلايدۇ.□
4 ئۇلار تۆزلىرى پادىشاھلارنى تىكلىگەن، بىراق مەن ئارقىلىق ئەمەس؛
ئۇلار بەزىلەرنى ئەمىر قىلغان، بىراق ئۇنىڭدىن خەۋىرىم يوق؛
ئۇلار تۆز جېنىغا زامىن بولۇش ئۈچۈن،
تۆزلىرىگە بۇتلارنى كۈمۈش-ئالتۇنلىرىدىن ياسىغان.□
5 ئى ساماريە، سېنىڭ موزىيىڭ سېنى تاشلىۋەتتى!
مېنىڭ غەزىپىم ئۇلارغا قوزغالدى؛
ئۇلار قاچانغىچە پاكلىقتىن يىراق تۇرىدۇ؟□
6 شۇ نەرسە ئىسرائىلدىن چىققانغۇ ـ
ئۇنى بىر ھۈنەرۋەن ياسىغان، خالاس؛ ئۇ خۇدا ئەمەس؛
ساماريەنىڭ موزىيى دەرۋەقە پارە-پارە چېقىۋېتىلدۇ!
7 چۈنكى ئۇلار شامال تېرىدى، شۇكا قارا قۈيۈننى ئورىدۇ!
ئۇلارنىڭ شادىسىدا ھېچ باشاقلار يوق، ئۇ ھېچ ئاش بەرمەيدۇ؛
ھەتتا ئاش بەرگەن بولسىمۇ، يات ئادەملەر ئۇنى يۇتۇۋالغان بولاتتى.□
8 ئىسرائىل يۇتۇۋېلىندى؛
ئۇلار يات ئەللەر ئارىسىدا يارىماس بىر قاچا بولۇپ قالدى؛
9 چۈنكى ئۇلار يالغۇز يۈرگەن ياۋايى ئېشەكتەك ئاسۇرىيەنى ئىزدەپ چىقتى؛
ئەفرائىم »ئاشنا«لارنى يالىلىۋالدى.
10 گەرچە ئۇلار ئەللەر ئارىسىدىن »يالىلىۋالغان« بولسىمۇ،
ئەمدى مەن ئۇلارنى يىغىپ بىر تەرەپ قىلىمەن؛
ئۇلار تېزلا »ئەمىرلەرنىڭ شاھى«نىڭ بېسىمى ئاستىدا تولغىنىپ كېتىدۇ.□
11 ئەفرائىم »گۈناھ قۇربانلىق«لىرى ئۈچۈن قۇربانگاھلارنى كۆپەيتكىنى بىلەن،
بۇلار گۈناھ قوزغايدىغان قۇربانگاھلار بولۇپ قالدى.□
12 مەن ئۇنىڭ ئۈچۈن تەۋرات-قانۇنۇمدا كۆپ تەرەپلىمە نەرسىلەرنى يازغان بولساممۇ،
ئۇلار يات بىر نەرسە دەپ ھېسابلانماقتا.
13 ئۇلار قۇربانلىقلارغا ئامراق! ئۇلار ماكا قۇربانلىقلارنى قىلىپ، گۈشىدىن يەيدۇ،
بىراق پەرۋەردىگار بۇلاردىن ھېچ خۇرسەنلىك ئالمايدۇ؛
ئۇ ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ھازىر ئېسىگە كەلتۈرۈپ،

□ **8:3 »ئىسرائىل ياخشىلىق-مېھرىبانلىقنى تاشلىۋەتكەن«** ـ بۇ ئىككى بىسلىق سۆز؛ ئۇلار تۆزلىرى ياخشىلىق قىلىشتىن قول ئۈزگەن ۋە شۇنىڭ بىلەن تەڭ، خۇدانىڭ ياخشىلىقىدىن مەھرۇم بولغان.

□ **8:4 »ئۇلار تۆزلىرى پادىشاھلارنى تىكلىگەن، بىراق مەن ئارقىلىق ئەمەس«** ـ »ئۇنىڭدىن خەۋىرىم يوق« ـ دېمەك، بۇ ئىش ماكا يات بولىدى، مەن ئۇنى ئېتىراپ قىلىدىم.

□ **8:5 »ئى ساماريە، سېنىڭ موزىيىڭ سېنى تاشلىۋەتتى«!** ـ بۇ كىنايىلىك گەپ. ئىسرائىلدىكى موزاي شەكلىدىكى بۇت ئۇلارنى قۇتقۇزمىغان. »باۋال« ۋە ئۇلارنىڭ ئەڭ چوڭ تاۋاپگاھى »بەيت-ئەل«دىكى بۇقىمۇ »موزاي شەكلى«دە ئىدى)باشقا خىل تەرجىلىرىمۇ بار.(

□ **8:7 »ئۇلار شامال تېرىدى، شۇكا قارا قۈيۈننى ئورىدۇ! ئۇلارنىڭ شادىسىدا ھېچ باشاقلار يوق، ئۇ ھېچ ئاش بەرمەيدۇ؛ ھەتتا ئاش بەرگەن بولسىمۇ، يات ئادەملەر ئۇنى يۇتۇۋالغان بولاتتى«** ـ ئىسرائىللار ھەردائىم »باۋال«دىن ياخشى ھوسۇل تىلەيتتى. ئۇلارنىڭ ئۈيلىشىچە »باۋال«نىڭ »ئالاھدىلىكى« »مول ھوسۇل بېرىش«مىش.

□ **8:10 »ئۇلار تېزلا »ئەمىرلەرنىڭ شاھى«نىڭ بېسىمى ئاستىدا تولغىنىپ كېتىدۇ«** ـ »ئەمىرلەرنىڭ شاھى« ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ مەخسۇس بىر ئۇنۋانى.

□ **8:11 »ئەفرائىم »گۈناھ قۇربانلىق«لىرى ئۈچۈن قۇربانگاھلارنى كۆپەيتكىنى بىلەن، بۇلار گۈناھ قوزغايدىغان قۇربانگاھلار بولۇپ قالدى«** ـ »گۈناھ قۇربانلىقى«لار توغرۇلۇق »لاۋ.» 5-4-بابلارنى كۆرۈڭ.

مەزكۇر قۇربانگاھلارنى »پەرۋەردىگارغا ئاتاپ« ياسالغاندى. ئەسلىدە خۇدانىڭ كۆرسەتمىلىرى بويىچە پېرۇسالېمدىكى ئىبادەتخانىنىڭ قۇربانگاھىدىن باشقا، ئىسرائىللارنىڭ ھېچقانداق قۇربانگاھىنى ياسىماسلىقى كېرەك. دەرۋەقە، ئۇلار ياسالغاندىن كېيىن، تېزلا بۇتپەرەس تاۋاپگاھلارغا ئايلىنىپ قالغاندى.

گۈناھلىرىنى تۆز بېشىغا چۈشۈردىۋۇ،
تۈلار مىسىرغا قايتىدۇ!□
14 چۈنكى ئىسرائىل تۆز ياسىغۇچىسىنى تۇنۇتۇپ، »ئىبادەتخانا«لارنى قۇرىدۇ؛
يەھۇدا بولسا ئىستىھكاملاشتۇرۇلغان شەھەرلەرنى كۆپەيتكەن؛
بىراق مەن تۈلارنىڭ شەھەرلىرى ئۈستىگە ئوت ئەۋەتىمەن،
ئوت بۇلارنىڭ قەلئە-ئوردىلىرىنى يەپ كېتىدۇ.

9

قۇرۇق خۇشاللىق ۋە ھېيتلار

1 ئى ئىسرائىل، يات ئەل-يۇرتلاردەك خۇشال بولۇپ شادلىنىپ كەتمەڭلار،
چۈنكى سەن خۇدايىڭدىن چەتنەپ پاھىشلىككە بېرىلدىڭ؛
ھەربىر خاماندا سەن پاھىشە ھەققىگە ئامراق بولۇپ كەتتىڭ.□
2 خامان ۋە شاراب كۆلچىكى تۈلارنى باقالمايدۇ؛
يېڭى شاراب تۈنى يەرگە قارىتىپ قويىدۇ.
3 تۈلار پەرۋەردىگارنىڭ زېمىندا تۇرىۋەرمەيدۇ؛
ئەفرائىم بەلكى مىسىرغا قايتىدۇ،
تۈلار ئاسۇرىيەدە ھارام تاماقنى يەيدۇ.
4 تۈلار پەرۋەردىگارغا ھېچ »شاراب ھەدىيە«لەرنى قۇيمايدۇ،
تۈلارنىڭ قۇربانلىقلىرى تۈنىڭغا ھېچ خۇرسەنلىك بولمايدۇ؛ تۈلارنىڭ نېنى ماتەم تۇتقۇچىلارنىڭ نېنىدەك بولىدۇ؛
تۈنى يېگەن ھەركىم »ناپاك« بولىدۇ؛
بۇ نان ھەرگىز پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىگە كىرمەيدۇ.□
5 ئەمدى »جامائەتلەرنىڭ ئىبادەت سورۇنلىرى« كۆزىدە،

□ **8:13 »تۈلار قۇربانلىقلارغا ئامراق! تۈلار ماڭا قۇربانلىقلارنى قىلىپ، گۈشىدىن يەيدۇ،...»** ـ بۇ ئايەتنىڭ ھەرخىل تەرجىمىلىرى بولغىنى بىلەن، ئومۇمىي مەنىسى تەرجىممىزنىڭكىدەك. **»گۈناھلىرىنى تۆز بېشىغا چۈشۈردىۋۇ، تۈلار مىسىرغا قايتىدۇ!»** ـ مىسىر ئىسرائىللار تۈنجى قېتىملىق ئەسىرلىككە يا كى قۇللۇققا چۈشكەن جاي.

□ **9:1 »ئى ئىسرائىل، يات ئەل-يۇرتلاردەك خۇشال بولۇپ شادلىنىپ كەتمەڭلار، *چۈنكى سەن خۇدايىڭدىن چەتنەپ پاھىشلىككە بېرىلدىڭ، *ھەربىر خاماندا سەن پاھىشە ھەققىگە ئامراق بولۇپ كەتتىڭ«** ـ)بۇ بابتىكى خەۋەر توغرۇلۇق(ئىسرائىل بۇتپەرەسلىك يولىغا كىرگەن بولسىمۇ، تۈلار تېخى »ھەممە دىن ئوخشاش« دەپ، بۇتپەرەسلىك پائالىيەتلىرىنى »پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا« تۈتكۈزۈۋاتاتتى، شۇنداقلا شۇ پائالىيەتلىرىنى كۆپلەپ تۈتكۈزۈپ يۈرمەكتە ئىدى. شۇنىڭ بىلەن تەڭ تۈلار يەنىلا مۇسا پەيغەمبەرگە بۇيرۇلغان كونا ھېيتلارنىمۇ ساقلاپ قالغانىدى، تۈلارغا ناھايىتى كۆڭۈل بۆلەتتى؛ مۇشۇنداق ھېيتلارنىڭ بولغىنىدىن خۇشال بولۇشۇپ، ھېيت-بايرام تەرەپلىرىدە خېلى »دىندار« بولۇپ كېتىشتى. ھوشىيا پەيغەمبەر مۇشۇ بابتىكى خەۋەرنى كۆز بايىمىدا، يەنى » كەپىلەر ھېيتى« ») كەپە تىكىش ھېيتى«)دا تۈلارغا يەتكۈزگەن بولسا كېرەك.
»خامان« يىلنىڭ ئەجىرىنىڭ نەتىجىسىنى يىغىدىغان جاي بولۇپ، خۇشاللىق بولىدىغان بىر سورۇن، ئەلۋەتتە. بىراق پاھىشە ئايالار)خەقنىڭ پۇلى بىلەن(پات-پات شۇ سورۇنلارغا چىقاتتى. ئىسرائىللار خامانلىردا بەلكىم ئىككى جەھەتتە پاھىشلىك قىلاتتى؛ (1) مۇشۇ ئايالار بىلەن؛ (2) روھىي جەھەتتە »ئايال«غا چوقۇنۇپ تۈنىڭغا رەھمەت ئېيتىش پائالىيەتلىرىدە.

□ **9:4 ...» تۈلارنىڭ نېنى ماتەم تۇتقۇچىلارنىڭ نېنىدەك بولىدۇ؛ تۈنى يېگەن ھەركىم »ناپاك« بولىدۇ؛ بۇ نان ھەرگىز پەرۋەردىگارنىڭ تۈيىگە كىرمەيدۇ«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئادەم بولسۇن، نەرسە بولسۇن جەسەتكە تەگكەن بولسىلا، »ناپاك« دەپ ھېسابلىناتتى. »ناپاك« ئاشنى يېگەن ئادەمنىڭ تۈزىمۇ »ناپاك« بولاتتى. شۇڭا »ماتەم تۇتقان« ئادەملەرنىڭ ھەممىسى)بىر مەزگىلگىچە(»ناپاك« دەپ ھېسابلىناتتى. ئەمدى خۇدانىڭ جازاسى بىلەن ئىسرائىل يات ئەل تارىسدا ھەردائىم »ھارام-ناپاكلىق« بىلەن تۇچراشقاچقا، ھەردائىم »ناپاك« بولىدۇ، شۇڭا تۈلارنىڭ »خۇدانىڭ تۈيىگە« تۈزلىرى كىرىشى، شۇنداقلا ھەرقانداق »ئاش ھەدىيە«نى ئېلىپ كىرىشى قەتئىي مەنئى قىلىنغان.

»پەرۋەردىگارنىڭ ھېيتى« بولغان كۈننده قانداق قىلارسىلەر؟□
6 چۈنكى مانا، ئۇلار ھەتتا ھالا كەتتىن قاچقان بولسىمۇ، مىسىر ئۇلارنى يىغۇۋېلىپ،
ئاندىن مېمفىس شەھىرى ئۇلارنى كۆمۈپ قويىدۇ.
ئۇلارنىڭ قەدىرلىك كۈمۈش بۇيۇملىرىنى بولسا، چاققاقلار ئىگىلۋالىدۇ؛
ئۇلارنىڭ چېدىرلىرىنى يانتاق-تىكەنلەر باسىدۇ.□
7 ئەمدى ھېسابلىشىش كۈنلىرى كەلدى،
يامانلىق قايتۇرىدىغان كۈنلەر كەلدى؛
ئىسرائىل بۇنى بىلىپ يەتسۇن!
سېنىڭ قەبىھلىكىڭنىڭ كۆپلۈكى تۈپەيلىدىن،
زور نەپرىتىڭ بولغىنى تۈپەيلىدىن،
پەيغەمبەر »ئەخمەق«، روھقا تەۋە بولغۇچى »ساراڭ« دەپ ھېسابلىنىدۇ.□
8 پەيغەمبەر بولسا ئەفرائىم ئۈستىگە خۇدايىم بىلەن بىللە تۇرغان كۆزەتچىدۇر؛
بىراق ئۇنىڭغا بارلىق يوللىرىدا قىلتاقلار قويۇلغان،
خۇداسىنىڭ ئۆيىدىمۇ نەپرەت ئۇنى كۈتمەكتە.□
9 گىبىئاھنىڭ كۈنلىرىدىكىدەك ئۇلار ئۆزلىرىنى چوڭقۇر بۇلغىغان،
ئۇ ئۇلارنىڭ قەبىھلىكىنى ئېسىگە كەلتۈرىدۇ،
ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى جازالايدۇ.□

10 ـ چۆل-بىياۋاندا ئۈزۈم ئۈچراپ قالغاندەك، مەن سەن ئىسرائىلنى تاپقان؛
ئەنجۈر دەرىخىدە تۇنجى پىشقان مېۋىنى كۆرگەندەك، ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنى ياخشى كۆرگەنمەن؛
ئاندىن ئۇلار »بائال-پېئور«نى ئىزدەپ باردى،
ئۆزلىرىنى ئاشۇ نومۇسلۇق نەرسىگە بېغىشلىدى،
ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ »سۆيگۈچىسى« گە ئوخشاش يىرگىنچلىك بولدى.□ ■
11 ئەفرائىمنىڭ بولسا، شان-شەرىپى قۇشتەك ئۇچۇپ كېتىدۇ
ـ خۇددى تۇغۇلۇش بولۇپ باقمىغاندەك،

□ **9:5 »ئەمدى »جامائەتلەرنىڭ ئىبادەت سورۇنلىرى« كۈننده، »پەرۋەردىگارنىڭ ھېيتى« بولغان كۈننده قانداق قىلارسىلەر؟«** ـ بۇ بۇتپەرەس خەلقنىڭ »ناپاك بولىدىغانلىقى« »پەرۋەردىگارنىڭ ھېيتلىرىنى تەبرىكلىيەلمەسلىكى«، »ئىبادەت سورۇنلىرىغا قاتنىشالماسلىقى« قاتارلىقلار ئۇلارغا ئېغىر كەلگەنلىكى بەلكىم ئوقۇرمەنلەرگە غەلىتە تۇيۇلىدۇ. بىراق ئەسلىدە دۇرۇس بولغان بۇ پائالىيەتلەر خۇرابىي ئىشلارغا ئايلىنىپ قالغاندىن كېيىن، ئۇلار »بۇلارنى ھەردائىم قىلمىساق »يامان بولىدۇ«« دەپ ئويلاپ، قورقۇپ يۈرگەن بولسا كېرەك. تەرىك خۇدادىن قورقماي، خۇراپىيلىق يولىغا خىلاپلىق قىلىشتىن قورقۇش، ھەربىر خەلققە ناھايىتى نومۇس كەلتۈرىدىغان بىر ئىشتۇر.

□ **9:6 »ئاندىن مېمفىس شەھىرى ئۇلارنى كۆمۈپ قويىدۇ«** ـ مېمفىس شەھىرى يوغان، ھەيۋەتلىك يەر بولغانلىقى ئۆچۈن داڭقى چىققان. **»ئۇلارنىڭ قەدىرلىك كۈمۈش بۇيۇملىرىنى بولسا، چاققاقلار ئىگىلۋالىدۇ؛ ئۇلارنىڭ چېدىرلىرىنى يانتاق-تىكەنلەر باسىدۇ«** ـ بۇ ئايەتتە »قەدىرلىك كۈمۈش بۇيۇملىرى« ۋە »چېدىرلىرى« بولسا كۈمۈش بىلەن ھەللەنگەن بۇتلار، شۇنداقلا شۇ بۇتلارغا »ماكان بولغان« چېدىرلار كۈزدە تۈتۈلۈشى مۇمكىن.

□ **9:7 »ئەمدى ھېسابلىشىش كۈنلىرى كەلدى«** ـ »ھېسابلىشىش كۈنلىرى« ئىبرانىي تىلدا »يوقلاش كۈنلىرى.«

□ **9:8 »پەيغەمبەر بولسا ئەفرائىم ئۈستىگە خۇدايىم بىلەن بىللە تۇرغان كۆزەتچىدۇر؛ ... خۇداسىنىڭ ئۆيىدىمۇ نەپرەت ئۇنى كۈتمەكتە«** ـ ھەقىقىي پەيغەمبەرنىڭ دۈشمەنلىرى (كاھىنلار ۋە ساختا پەيغەمبەرلەر بولسا كېرەك) ھەتتا خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىدىمۇ ئۇنى قەستلىمەكچى بولۇۋاتاتتى.

□ **9:9 »گىبىئاھنىڭ كۈنلىرىدىكىدەك ئۇلار ئۆزلىرىنى چوڭقۇر بۇلغىغان،...»** ـ گىبىئاھ شەھىردە بەچىۋازلىق ھەم قاتىللىق يۈز بەرگەن، ئىسرائىلنى ناھايىتى شەرمەندىچىلىكتە قالدۇرغان »)ھاك.» 19-17-بابلار.(

□ **9:10 »ئاندىن ئۇلار »بائال-پېئور«نى ئىزدەپ باردى«** ـ »بائال-پېئور« دېگەن بۇت ۋە بۇ بۇتقا مۇناسىۋەتلىك نومۇسسىزلىق »چۈل.» 25-بابتا خاتىرىلەنگەن. دېمىسەكمۇ، بۇ ئىشلار ئىسرائىل چۈل-بىياۋاندا يۈرگەن ۋاقىتتا يۈز بەرگەن. **»ئۇلارنىڭ ئاشۇ نومۇسلۇق نەرسىگە بېغىشلىدى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ »سۆيگۈچىسى« گە ئوخشاش يىرگىنچلىك بولدى«** ـ دېمەك، ئۇلار ئۆزلىرى چوقۇنغان يىرگىنچلىك بۇتقا ئوخشاش بولدى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى ...» ئۆز سۆيگىنىگە ئوخشاش يىرگىنچلىك بولدى.« ■ **9:10** چۈل. 3:25□ زەب. 28106:

هامىلە بولۇپ باقمىغاندەك،
بويىدا ئاپىردە بولۇش بولۇپ باقمىغاندەك!□
12 ھەتتا ئۇلار پەرزەنتلىرىنى چوڭ قىلغان بولسىمۇ،
مەن لېكىن ئۇلارنى بىرىنى قالدۇرماي جۈدا قىلىمەن؛
بەرھەق، ئۇلاردىن ئايرىلىپ كەتكىنىمدىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ھالىغا ۋاي!
13 مەن كۆرگىنىمدە، ئەفرائىمنىڭ ئەھۋالى چىمەنزاردا تىكلەنگەن بىر »تۇر شەھىرى«دەك ئىدى؛
بىراق ئەفرائىم بالىلىرىنى قەتل قىلغۇچىغا چىقىرىپ بېرىدۇ.□
14 ئۇلارغا بەرگىن، ئى پەرۋەردىگار ـ زادى نېمە بەرگىنىڭ تۇزۇك؟ ـ ئۇلارغا بالا چۈشۈپ كېتىدىغان بالىياتقۇ،
قۇرۇق ئەمچەكلەرنى بەرگىن!□ ■
15 ئۇلارنىڭ بارلىق رەزىللىكىنى گىلگالدىن تاپقىلى بولىدۇ؛
چۈنكى مەن شۇ يەردە ئۇلاردىن نەپرەتلەندىم؛
ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىنىڭ رەزىللىكى تۈپەيلىدىن،
ئۇلارنى ئۆيۈمدىن ھەيدىۋېتىمەن؛
مەن ئۇلارنى يەنە سۆيىمەيمەن؛
ئۇلارنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ ھەممىسى تەرسالىق قىلىدۇ.□ ■
16 ئەفرائىم ئەمدى ئۇرۇۋېتىلدى؛
ئۇلارنىڭ يىلتىزى قاغجىراپ كەتتى، ئۇلار ھېچ مېۋە بەرمەيدۇ؛
ھەتتا ئۇلار مېۋە بەرسىمۇ،
بالىياتقۇسىنىڭ سۆيۈملۈك مېۋىلىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن.□
17 مېنىڭ خۇدايىم ئۇلارنى چەتكە قاقتى،
چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭغا قۇلاق سالمىدى؛
ئۇلار ئەللەر ئارىسىدا سەرسان بولىدۇ.

10

پەرۋەردىگارنى ئىزدەش ۋاقتى كەلدى!

1 ئىسرائىل باراقسان بىر ئۈزۈم تېلىدۇر؛
ئۇ ئۆزى ئۈچۈن مېۋە چىقىرىدۇ؛
مېۋىسى كۆپەيگەنسېرى ئۇ قۇربانگاھلارنىمۇ كۆپەيتكەن؛

□ **9:11** »ئەفرائىمنىڭ بولسا، شان-شەرىپى قۇشتەك ئۇچۇپ كېتىدۇ« ـ »ئەفرائىمنىڭ شان-شەرىپى« ئۇلارنىڭ پەخىرى بولغان ئەۋلاد-پەرزەنتنى كۆرسىتىدۇ. خۇدا ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرىدۇكى، ئەۋلاد-پەرزەنتىگىلار مەۋجۇت بولۇپ باقمىغاندەك بولىسىلەر (12-□□□□□□□□□ كۆرۈلۈڭ).
□ **9:13** »مەن كۆرگىنىمدە، ئەفرائىمنىڭ ئەھۋالى چىمەنزاردا تىكلەنگەن بىر »تۇر شەھىرى«دەك ئىدى« ـ »تۇر« لۇانغا جايلاشقان كۆچلۈك ۋە مۇستەھكەم پورت-دۆلەت ئىدى. باشقا تۈت خىل تەرجىمىسى بار. ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس.
□ **9:14** »ئۇلارغا بالا چۈشۈپ كېتىدىغان بالىياتقۇ، قۇرۇق ئەمچەكلەرنى بەرگىن«! ـ پەيغەمبەرنىڭ بۇ دۇئاسى بەلكىم ئۇلارنى بالىلارنىڭ قەتل قىلىنىشى ئازابىنى كۆرمىسۇن، دېگەنىنى بىلدۈرىدۇ.
■ **9:14** لۇقا 23:29□
□ **9:15** »ئۇلارنىڭ بارلىق رەزىللىكىنى گىلگالدىن تاپقىلى بولىدۇ« ـ »گىلگال« ئۇلارنىڭ ئىككىنچى چوڭ بۇتپەرەس تاۋاپگاھى ئىدى.
■ **9:15** يەش. 23:1□ ھوش. 15:4□ 12:12□
□ **9:16** »ئۇلارنىڭ)ئەفرائىمنىڭ(يىلتىزى قاغجىراپ كەتتى، ھەتتا ئۇلار مېۋە بەرسىمۇ« ـ مۇشۇ يەردە بالىلارنى كۆرسىتىدۇ. ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىنى كۆرۈڭ.

زېمىننىڭ ئېسىللىقىدىن ئۆلار »ئېسىل« بۇت تۇۋرۇكلىرىنى ياسىدى.□ ■
2 ئۇلارنىڭ كۆڭلى ئالا؛
ئۇلارنىڭ گۇناھكارلىقى ھازىر ئاشكارىلىنىدۇ؛
ئۇ ئۇلارنىڭ قۇربانگاھلىرىنى چېقىپ غۇلىتىدۇ،
ئۇلارنىڭ بۇت تۇۋرۇكلىرىنى بۇزۇۋېتىدۇ.
3 چۈنكى ئۇلار پات ئارىدا: »بىزدە پادىشاھ يوق، چۈنكى پەرۋەردىگاردىن قورقمىدۇق؛
پادىشاھىمىز بار بولسىمۇ، ئۇ بىزگە نېمە قىلسۇن بېرىدۇ؟« ـ دەيدىغان بولىدۇ.□ ■
4 ئۇلار گەپلەرنى قىلىۋېرىدۇ، ئەھدىنى تۈزۈپ قويۇپ يالغاندىن قەسەم ئىچىدۇ؛
شۇڭا ئۇلار ئارىسىدىكى دەۋالىشىشلار ئېتىزدىكى چۆنەكلەرگە شۇمبۇيا ئۈنۈپ كەتكەندەك بولىدۇ.□
5 سامارىيەدە تۇرۇۋاتقانلار »بەيت-ئاۋەن«نىڭ موزىيى ئۈچۈن غەم-ئەندىشىگە چۈشىدۇ؛
»بەيت-ئاۋەن«دىكىلەر دەرۋەقە ئۇنىڭ ئۈستىگە ماتەم تۇتىدۇ،
ئۇنىڭ »بۇتپەرەس كاھىن«لىرىمۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن شۇنداق قىلىدۇ؛
ئۇلار »بەيت-ئاۋەن«نىڭ »شان-شەرىپى« ئۈچۈن ئازابلىنىدۇ،
چۈنكى ئۇ سۈرگۈن قىلىندى!□
6 بەرھەق، شۇ نەرسە »جېدەنلىور پادىشاھ« ئۈچۈن ھەدىيە قىلىنىپ، ئاسۇرىيەگە كۆتۈرۈلۈپ كېتىلىدۇ؛
ئەفرائىم ئىزا-ئاھانەتكە قالىدۇ،
ئىسرائىل ئۆز »ئەقلى«دىن خىجىل بولىدۇ.□
7 سامارىيەنىڭ بولسا، پادىشاھى دېگۈز دولقۇنلىرى ئۈستىدىكى خەشەكتەك يوقىلىپ كەتتى؛
8 »ئاۋەن«دىكى »يۇقىرى جايلار«، يەنى »ئىسرائىلنىڭ گۇناھى« بىتچىت قىلىنىدۇ؛
قۇربانگاھلىرىنى تىكەن-جىغانلار باسىدۇ؛
ئۇلار تاغلارغا: »ئۈستىمىزنى يېپىڭلار«!، دۆڭلۈكلەرگە: »ئۈستىمىزگە ئۇرۇلۇپ چۈشۈڭلار«! ـ دەيدۇ.□ ■
9 ـ ئى ئىسرائىل، گىبېئاھنىڭ كۈنلىرىدىن باشلاپ سەن گۇناھ قىلىپ كەلدىڭ؛
ئىشلار شۇ پېتى تۇرىۋەردى؛

□ 10:1 **»مېۋىسى كۆپەيگەنسېرى ئۇ)ئىسرائىل(قۇربانگاھلارنىمۇ كۆپەيتكەن؛ زېمىننىڭ ئېسىللىقىدىن ئۇلار »ئېسىل« بۇت تۇۋرۇكلىرىنى ياسىدى«** ـ دېمىسە‌ئۆز، بۇ قۇربانگاھلار ۋە تۇۋرۇكلەر بۇتلارغا ئاتالغاندىدى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ)خۇدا(ئىسرائىلنىڭ مېۋىسىنى كۆپەيتىشى بىلەن، ئىسرائىل قۇربانگاھلىرىدىكى بۇت تۇۋرۇكلەر كۆپەيدى؛ ئۇ)خۇدا(ئۆز زېمىنغا ياخشىلىقنى كۆپەيتىشى بىلەن، ئۇ)ئىسرائىل(بۇتلارغا ئاتالغان تۇۋرۇكلەرنى تېخىمۇ ياخشى قىلدى.«

■ 10:1 ھوش. 118:

□ 10:3 **...» ئۇلار پات ئارىدا: »بىزدە پادىشاھ يوق، چۈنكى پەرۋەردىگاردىن قورقمىدۇق؛ پادىشاھىمىز بار بولسىمۇ، ئۇ بىزگە نېمە قىلسۇن بېرىدۇ؟« ـ دەيدىغان بولىدۇ«** ـ بۇ بېشارەت ئىسرائىلنىڭ سۈرگۈن قىلىنغاندىن كېيىن نېمە دەيدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

■ 10:3 ھوش. 43:

□ 10:4 **»شۇڭا ئۇلار ئارىسىدىكى دەۋالىشىشلار ئېتىزدىكى چۆنەكلەرگە شۇمبۇيا ئۈنۈپ كەتكەندەك بولىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇڭا ئۇلارنىڭ پېشىغا چۈشكەن جازالار ئېتىزدىكى چۆنەكلەرگە شۇمبۇيا ئۈنۈپ كەتكەندەك بولىدۇ.«

□ 10:5 **»سامارىيەدە تۇرۇۋاتقانلار »بەيت-ئاۋەن«نىڭ موزىيى ئۈچۈن غەم-ئەندىشىگە چۈشىدۇ،... ئۇلار »بەيت-ئاۋەن«نىڭ »شان-شەرىپى« ئۈچۈن ئازابلىنىدۇ«** ـ »بەيت-ئاۋەن«نىڭ »شان-شەرەپ«ى، يەنى موزاي شەكلىدىكى بۇت بولسا، كىنايىلىك گەپ، ئەلۋەتتە. ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولىدۇكى، »بەيت-ئاۋەن« دېگەن سۆزنىڭ تۆزى كىنايىلىك گەپتۇر)مەنىسى: »يوق بىرنەرسە«نىڭ ئۆزى.(

□ 10:6 **»شۇ نەرسە »جېدەنلىور پادىشاھ« ئۈچۈن ھەدىيە قىلىنىپ«** ـ »جېدەنلىور پادىشاھ« ئاسۇرىيە پادىشاھىنى دېمەكچى. يۇقىرىقى 13:5-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ 10:8 **»»ئاۋەن«دىكى »يۇقىرى جايلار«، يەنى »ئىسرائىلنىڭ گۇناھى« بىتچىت قىلىنىدۇ«** ـ »ئاۋەن« »)يوق نەرسە«) يەنى »بەيت-ئاۋەن.« »يۇقىرى جايلار« ـ بۇتپەرەسلىك قىلىدىغان مەخسۇس جايلار. »ئىسرائىلنىڭ گۇناھى« ـ ئۇلار چوقۇنغان بۇتنى كۆرسەتسە كېرەك.■ **10:8** يەش. 19:2□ لۇقا 30:23□ ۋەھ. 16:6□ 69:

رەزىللىكنىڭ باللىرى ئۈستىگە قىلىنغان جەڭ تۈلارنى گىبىئاھتا بىسۈەتمىدىمۇ؟□ ■
10 مەن خالىغىنىمدا تۈلارنى جازالايمەن؛
تۈلار ئىككى گۈناھى تۈپەيلىدىن ئەسىرگە چۈشۈشكە توغرا كەلگەندە،
يات قوۋملار تۈلارغا ھۇجۇم قىلىشقا يىغىلىدۇ.□
11 ئەفرائىم بولسا كۆندۈرۈلگەن بىر ئىنەكتۇر،
تۇ خامان تېپىشكە ئامراق؛
مەن تۇنىڭ چىرايلىق گەدىنىنى ئۆپراشتىن ئاياپ كەلدىم؛
بىراق ھازىر تۇنىڭغا بويۇنتۇرۇق سىلىپ ھەيدەيمەن؛
يەھۇدا يەر ھەيدىسۇن!
ياقۇپ تۆزى ئۈچۈن يەرنى تىرنىلىشى كېرەك.□
12 تۆزۈڭلارغا ھەققانىيلىق بىلەن تېرىكلار،
مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە ھوسۇل ئالىسىلەر؛
بوز يېرىكلارنى چاناپ ئىچىكلار؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنى ئىزدەش ۋاقتى كەلدى،
ـ تا تۇ ئۈستۈڭلارغا ھەققانىيلىقنى ياغدۇرغۇچە!■
13 بىراق سىلەر رەزىللىكنى ئاغدۇردۇڭلار،
قەبىھلىك ھوسۇلنى ئوردۇڭلار،
يالغانچىلىقنىڭ مېۋىسىنى يېدىڭلار؛
چۈنكى سەن تۆز يولۇڭغا، يەنى باتۇرلىرىڭنىڭ كۆپلۈكىگە ئىشىنىپ تاياندىڭ؛
14 قوۋملىرىڭ ئارىسىدا چۇقان-سۈرەن كۆتۈرۈلىدۇ؛
شالمان جەڭ كۈنىدە بەيت-ئاربەلنى بەربات قىلغاندەك،
بارلىق قورغانلىرىڭ بەربات قىلىندۇ؛
)شۇ كۈنى بەيت-ئاربەلدىكى ئانا-بالىلار تەڭلا پارە-پارە قىلىۋېتىلىگەنمۇ؟(ـ □
15 ئەمدى ئۇچىغا چىققان رەزىللىكىڭ تۈپەيلىدىن،

□ **10:9 »ـ ئى ئىسرائىل، گىبىئاھنىڭ كۈنلىرىدىن باشلاپ سەن گۈناھ قىلىپ كەلدىڭ؛ ... رەزىللىكنىڭ باللىرى ئۈستىگە قىلىنغان جەڭ تۈلارنى گىبىئاھتا بىسۈەتمىدىمۇ؟« ـ** گىبىئاھ شەھىرىدا بولغان رەزىل ۋەقە)بەچىۋازلىق ھەم قاتىلىق(»ھاك.» 19-17-بابلاردا خاتىرىلەنگەن. بۇ ئايەتكە قارىغاندا بۇ گۈناھ شۇ كۈنلەردىن تارتىپ ئىسرائىلدىن ئايرىلىشغان. شۇ ۋەقە بولغاندىن كېيىن، گىبىئاھدىكىلەر تۇۋا قىلمىدى، شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنىڭ باشقا قەبىلىلىرى تۈلارغا قارشى جەڭ قىلىپ تۈلارنى بىتىچىت قىلغان. بېشارەتكە قارىغاندا، بۇنداق بىر جەڭ يەنە ئېلىپ بېرىلىشى كېرەك؛ لېكىن بۇ قېتىم يۇتكۈل ئىسرائىلغا قارشى شۇنداق بىر جەڭ بولىدۇ.

■ **10:9** ھوش. 99:

□ **10:10 »تۈلار ئىككى گۈناھى تۈپەيلىدىن ئەسىرگە چۈشۈشكە توغرا كەلگەندە« ـ** »ئىككى گۈناھى« نېمە ئىكەنلىكى توغرۇلۇق ئالىملارنىڭ ھەرخىل پەرەزلىرى بار. ئىسرائىلنىڭ ئىككى جاي)بەيت-ئەل ۋە دان(دا چوڭ يۇتنى ياسىغانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن (»1□□□.» 12-باب.(بۇ ئايەتنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىرى بار.

□ **10:11 »ئەفرائىم بولسا كۆندۈرۈلگەن بىر ئىنەكتۇر، تۇ خامان تېپىشكە ئامراق؛ مەن تۇنىڭ چىرايلىق گەدىنىنى ئۆپراشتىن ئاياپ كەلدىم؛ بىراق ھازىر تۇنىڭغا بويۇنتۇرۇق سىلىپ ھەيدەيمەن؛ يەھۇدا يەر ھەيدىسۇن! ياقۇپ تۆزى ئۈچۈن يەرنى تىرنىلىشى كېرەك« ـ** دېھقان تۆزىنىڭ ئامراق ئىنىكنى)خۇدا دېھقان، ئىسرائىل ئىنەك(تېخى ئېغىر ئەمگەككە سالمىغان، پەقەت خامان تېپىشكە سالغان)خامان تېپىش يېنىك ئىش ھەم تېپىلگەن دانلاردىن يېيەلەيدىغانلىقى ئۈچۈن ئىنەك تۇنىڭغا ئامراق، ئەلۋەتتە.(بىراق ئىنەك جايىل بولۇپ كەتكەچكە (16:4□□ كۆرۈڭ(ھازىر قاتتىق ئەمگەك كۆزلىرى كەلدى: 12-ئايەت بويىچە، يەھۇدا ۋە ئىسرائىل خۇدا ئۈچۈن »يەر ھەيدىسىمە«)تۇۋا قىلىش جەريانىدىكى جاپالىق يولغا كىرمىسە(، تۈلار بەلكى ئاسۇرىيە ياكى بابىل ئۈچۈن قاتتىق ئەمگەك قىلىدىغان بولىدۇ.

■ **10:12** يەر. 34:

□ **10:14 »شالمان جەڭ كۈنىدە بەيت-ئاربەلنى بەربات قىلغاندەك،...» ـ** »شالمان« بەلكىم ئاسۇرىيە پادىشاھى »شالمانئەزەر «III ياكى »شالمانئەزەر «V)نى، »بەيت-ئاربەل« بەلكىم گاللىلىيەدىكى »ئاربىلا«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن. تارىخىي تەپسىلاتلار ھازىر بىزگە نامەلۇم، بىراق ئىسرائىلما بولغان ئاگاھ ناھايىتى ئېنىقتۇر.

ئوخشاش بىر كۈن سېنىڭ يېشىڭغا چۈشۈرۈلىدۇ، ئى بەيت-ئەل!
تاڭ سەھەردىلا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى پۈتۈنلەي ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.□

11

ئىسرائىل، سۆيۈملۈك بالام! سېنى قانداقمۇ تاشلاپ قويىمەن؟

1 ئىسرائىل بالا چېغىدا، مەن ئۇنى سۆيىدۇم،
شۇنىڭ بىلەن ئوغلۇمنى مىسىردىن چىقىشقا چاقىردىم.■
2 بىراق ئۇلار خەلقىمنى چاقىرىۋىدى،
ئۇلار دەرھال ھۇزۇرۇمدىن چىقىپ كەتتى؛
ئۇلار »بائال«لارغا قۇربانلىق قىلىشقا باشلىدى،
ئويما مەبۇدلارغا ئىسرىق سالدى.□
3 ئەفرائىمغا مېڭىشنى ئۆگەتكۈچى ئۆزۈم ئىدىم،
ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ ۋە يۆلەپ ـ
بىراق ئۆزىنى ساقايتقۇچىنىڭ مەن ئىكەنلىكىمنى ئۇلار بىلمىدى.
4 مەن ئادەمچىلىكىنىڭ كۆيۈنۈش رىشتىلىرى بىلەن،
سۆيگۈنىڭ تارلىرى بىلەن ئۇلارنىڭ كۆكۈلىنى تارتىۋالدىم؛
مەن ئۇلارغا خۇددى ئېڭىكىدىن بويۇنتۇرۇقنى ئېلىۋەتكۈچى بىرسىدەك بولغانمەن،
ئېگىلىپ ئۆزۈم ئۇلارنى ئوزۇقلاندۇرغانمەن.
5 ئۇلار مىسىرغا قايتىدىغان بولمامدۇ؟
ئاسۇرىيەلىك دەرۋەقە ئۇلارنىڭ پادىشاھى بولىدىغان ئەمەسمۇ؟
ـ چۈنكى ئۇلار يېنىمغا قايتىشنى رەت قىلدى!□
6 قىلىچ ئۇنىڭ شەھەرلىرىدە ھەريان ئوينىتىلىدۇ؛
دەرۋازىسىدىكى تومۇر بالداقلارنى ۋەيران قىلىپ يەپ كېتىدۇ؛
بۇ ئۆز ئەقىللىرىنىڭ كاسايىتىدۇر!
7 بەرھەق، مېنىڭ خەلقىم مەندىن چەتلەپ كېتىشكە مەپتۇن بولدى؛
ئۇلار ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىغا ندا قىلىپ چاقىرسىمۇ،
لېكىن ھېچكىم ئۇلارنى كۆتۈرمەيدۇ.
8 مەن قانداقمۇ سېنى تاشلاپ قويىمەن، ئى ئەفرائىم؟
مەن قانداقمۇ سېنى دۈشمەنگە تاپشۇرىمەن، ئى ئىسرائىل؟!

□ **10:15 »ئوخشاش بىر كۈن سېنىڭ يېشىڭغا چۈشۈرۈلىدۇ، ئى بەيت-ئەل«!** ـ دېمەك، ئۇلارنىڭ »بەيت-ئەل«دە قىلغان رەزىللىكلىرى ئۆز يېشىغا »بەيت-ئاۋەل«دىكىدەك بىر كۈننى چۈشۈرىدۇ. **»تاڭ سەھەردىلا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى پۈتۈنلەي ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ«** ـ »تاڭ سەھەردىلا« ـ دېمەك، »جەڭ يېشىدىلا«)جەڭ ئادەتتە سەھەردە باشلىناتتى(؛ ياكى بولمىسا »بەك تېزلا« دېگەن مەنىدە.

■ **11:1** مات. 2:15.

□ **11:2 »بىراق ئۇلار خەلقىمنى چاقىرىۋىدى، ئۇلار دەرھال ھۇزۇرۇمدىن چىقىپ كەتتى...»** ـ »ئۇلار« ـ بۇتپەرەسلەرنى ياكى ئىسرائىل مىسىردىن چىققاندا ئۇچرىغان »موئاب«دىكىلەرنى ۋە ياكى قانائانغا كىرگەندىن كېيىن ئۇچراشقان قانائاندىكىلەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
ئايەت ئۈستىدىكى ئىككى باشقا كۆزقاراش ئىپادىلەيدىغان باشقا ئىككى تەرجىمىسى بار: (1) »ئۇلار)پەيغەمبەرلەر(ئۇلارنى چاقىرغانسېرى، ئۇلار)ئىسرائىل(ئۆزلىرىنى ئۇلاردىن)پەيغەمبەرلەردىن(نېرى قىلدى«؛ (2) »مەن)خۇدا(ئۇلارنى چاقىرغانسېرى، ئۇلار ئۆزلىرىنى ھۇزۇرۇمدىن نېرى قىلدى.« ئاخىرقى تەرجىمە ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 3-ئەسىردىكى »سېپتۇئاگىنت« (LXX) گېرېك تەرجىمىسىگە ئەگىشىدۇ.

□ **11:5 »ئۇلار مىسىرغا قايتىدىغان بولمامدۇ؟ ئاسۇرىيەلىك دەرۋەقە ئۇلارنىڭ پادىشاھى بولىدىغان ئەمەسمۇ؟«** ـ ئىسرائىل مىسىر ۋە ئاسۇرىيەدىن ياردەم ئىزدەپ ئۇلارنىڭ يېنىغا »چىقتى.« ئەمدى بۇ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان ئۇلارنىڭ »چىقىش«ى ياكى »قايتىش«ى -1) ۋە 2-ئايەتنى كۆرۈڭ(بولسا قاچقۇن مۇساپىر سۈپىتىدە)مىسىرغا(ياكى ئەسىر سۈپىتىدە)ئاسۇرىيەگە(بولىدۇ.

قانداقۇ سېنى ئادماھ شەھىردەك قىلىمەن؟!
سېنى قانداقۇ زەبوئىم شەھىردەك بىر تەرەپ قىلىمەن؟!
قەلبىم ئىچ-باغرىمدا قايناپ كېتىۋاتىدۇ،
مېنىڭ بارلىق رەھىمدىللىقىم قوزغىلىۋاتىدۇ!□ ■
9 غەزىپىمنىڭ قەھرىنى يۈرگۈزمەيمەن،
ئىككىنچى يەنە ئەفرائىمنى يوقاتمايمەن؛
چۈنكى مەن ئىنسان ئەمەس، تەڭرىدۇرمەن،
ـ يەنى ئارا گۈدا بولغان پاك-مۇقەددەس بولغۇچىدۇرمەن؛
مەن دەرغەزەپ بىلەن كەلمەيمەن.□
10 ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ كەينىدىن ماڭىدۇ؛
ئۇ شىردەك ھۇركىرەيدۇ؛
ئۇ ھۇركىرىگەندە، ئەمدى باللىرى غەربتىن تىترىگەن ھالدا كېلىدۇ؛
11 ئۇلار مىسىردىن قۇشتەك،
ئاسۇرىيە زېمىنىدىن پاختەكتەك تىترىگەن ھالدا چىقىپ كېلىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى ئۆز ئۆيلىرىگە ماكانلاشتۇرىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

12

ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەپ ساۋاق ئېلىڭلار!

1 ئەفرائىم مېنى يالغان گەپلىرى بىلەن كۆمۈۋېتىدۇ؛
يەھۇدامۇ تەڭرىگە، يەنى ئىشەنچلىك، پاك-مۇقەددەس بولغۇچىغا تۆتۈرۈقسىز بولدى.
ئەفرائىمنىڭ بېگىنى شامالدۇر،
ئۇ شەرق شامىلىنى قوغلاپ يۈرىدۇ؛
ئۇ كۈنلەپ يالغانچىلىق، زۇلۇم-زورلۇقنى كۆپەيتمەكتە؛
ئۇلار ئاسۇرىيە بىلەن ئەھدە تۈزىدۇ،
شۇنىڭدەك مىسىرغا ماي »سوغىلىرى« كۆتۈرۈپ ئاپىرىلىدۇ.□
2 پەرۋەردىگارنىڭ يەھۇدا بىلەنمۇ بىر دەۋاسى بار؛
ئۇ ياقۇبنى يوللىرى بويىچە جازالايدۇ؛
ئۇنىڭ قىلمىشلىرىنى ئۆز ئۆستىگە قايتۇرىدۇ.
3 ئۇ بالىياتقۇدا تۇرۇپ ئاكىسىنى تاپىندىن تۇتۇۋالغان،

□ **11:8 »قانداقۇ سېنى ئادماھ شەھىردەك قىلىمەن؟! سېنى قانداقۇ زەبوئىم شەھىردەك بىر تەرەپ قىلىمەن؟«! ـ** »ئادماھ« ۋە »زەبوئىم« دېگەن شەھەرلەر ئېغىر گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن سودوم ۋە گومورا بىلەن تەڭ ئاسماندىن ياغقان ئوت-گۇنگۇرت تەرىپىدىن پۈتۈنلەي ھالاك بولدى.

■ **11:8** يار. 2419:

□ **11:9 ...»** مەن دەرغەزەپ بىلەن كەلمەيمەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» مەن شەھەرگە)جازالاشقا(كىرمەيمەن.

□ **11:11 »ئۇلار مىسىردىن قۇشتەك، ئاسۇرىيە زېمىنىدىن پاختەكتەك تىترىگەن ھالدا چىقىپ كېلىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى ئۆز ئۆيلىرىگە ماكانلاشتۇرىمەن«** ـ ئىسرائىل)ئەفرائىم(دىكىلەردىن بەزىلەر ئاۋۇرۇل يەھۇدادىن پاناھ تاپقان، ئاندىن كېيىن يەھۇدا بىلەن تەڭ بابىل ئىمپىرىيەسىگە سۈرگۈن بولغان. ئاندىن ئۇلار بىلەن تەڭ قانائانغا)پەلەستىنگە(قايتىپ كەلگەن ـ ئاجىزلىقتا، »تىترىگەن ھالدا« قايتىپ كەلگەن («2□□□.» 3-1:9، »زىرا« 2-1-باب.)

□ **12:1 »يەھۇدامۇ تەڭرىگە، يەنى ئىشەنچلىك، پاك-مۇقەددەس بولغۇچىغا تۆتۈرۈقسىز بولدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يەھۇدا يەنىلا خۇدا بىلەن بىللە ھۆكۈمدارلىق قىلىدۇ، ئۇ پاك-مۇقەددەس بولغۇچىغا سادىقتۇر.« بىزنىڭچە 12-باب، 2-ئايەتنىڭ قارىغاندا بۇ خىل تەرجىمىسى قەتئىي مۇمكىن ئەمەس. **»ئەفرائىمنىڭ بېگىنى شامالدۇر، ئۇ شەرق شامىلىنى قوغلاپ يۈرىدۇ«** ـ دېمەك، ئەفرائىم گېپى ئۆتۈرۈقسىز، »شامالغا باققۇچى« ئەل ئىدى. **»شۇنىڭدەك مىسىرغا ماي »سوغىلىرى« كۆتۈرۈپ ئاپىرىلىدۇ«** ـ بۇ »ماي« شۇيھىسىزكى، مىسىرنىڭ ياردىمىنى ئېلىش ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن.

ئۆز كۆچى بىلەن خۇدا بىلەن ئېلىشقان؛□ ■
4 ئۇ بەرھەق پەرىشتە بىلەن ئېلىشىپ، غەلىبە قىلدى؛
ئۇ يىغلىدى، ئۇنىڭغا دۇئا-تىلاۋەت قىلدى؛
خۇدا ئۇنى بەيت-ئەلدە تېپىۋالدى،
ۋە شۇ يەردە بىزگە سۆز قىلدى؛□ ■
5 ـ يەنى پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا،
ـ »پەرۋەردىگار« بولسا ئۇنىڭ خاتىرە نامىدۇر!□
6 شۇڭا سەن، خۇدايىڭ ئارقىلىق، ئۇنىڭ يېنىغا قايت؛
مېھرىبانلىق ۋە ئادالەتنى قولۇڭدىن بەرمە،
خۇدايىڭغا ئۈمىد باغلاپ، ئۇنى ئىزچىل كۈتكىن.

ئالدامچى سودىگەر

7 مانا بۇ سودىگەر! ئۇنىڭ قولىدا ئالدامچىلىق تارازىسى بار؛
ئۇ بوزەك قىلىشقا ئامراقتۇر.□
8 ئەفرائىم: »مەن دەرۋەقە بېيىدىم،
ئۆزۈمگە كۆپ بايلىقلارنى توپلىدىم؛
بىراق ئۇلار بارلىق ئەجىرلىرىمدە مەندىن ھېچ گۇناھي قەبىلىكنى تاپالمايدۇ«! ـ دەيدۇ.□
9 بىراق مىسىر زېمىنىدىن تارتىپ مەن پەرۋەردىگار سېنىڭ خۇدايىڭ بولغانمەن،

□ 12:3 **»ئۇ بالىياتقۇدا ئۆزۈپ ئاكىسىنى تاپىندىن ئۆتۈۋالغان،...«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »ياقۇپ« دېگەن ئىسىمنىڭ مەنىسى ئەسلىدە: »ئۇ)خۇدا(تاپىنىڭدا بولسۇن«)دېمەك، ئۇ سەن)خۇدا(بىلەن بىللە بولسۇن(؛ بىراق ياقۇپ پەيغەمبەرگە شۇ ئىسىمنىڭ قويۇلۇشىنىڭ سەۋەبى: ـ (1) ئۇ ئاكىسىنىڭ تاپىنىنى ئۆتتىگان)ئۆغۈلغاندا(؛ (2) بۇ ئىسىمنىڭ »ئالدامچى« دېگەن كۆچمە مەنىسى بار؛ ئۇ كېيىنكى كۈنلەردە ئاكىسىنى ئىككى قېتىم »روھي مىراس«تىن ئالداپ قويغان »)يار.» 25-باب.(
)ئاخىردا ئۇ بۇ ئالدامچىلىقتىن توۋا قىلىپ، ئاكىسىدىن ئەپۇ سورىغان »يار.» 33-بابنىمۇ كۆرۈڭ.(
■ 12:3 يار. 25:26□ 35:10□ 9:
□ 12:4 **»خۇدا ئۇنى بەيت-ئەلدە تېپىۋالدى«** ـ ئىبراني تىلىدا »ئۇ ئۇنى بەيت-ئەلدە تېپىۋالدى.« شۇڭا باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »ئۇ)ياقۇپ(ئۇنى)خۇدانى(تاپىنىڭدا.« **»ئۇ بەرھەق پەرىشتە بىلەن ئېلىشىپ، غەلىبە قىلدى؛ ئۇ يىغلىدى، ئۇنىڭغا دۇئا-تىلاۋەت قىلدى؛ خۇدا ئۇنى بەيت-ئەلدە تېپىۋالدى، *ۋە شۇ يەردە بىزگە سۆز قىلدى«** ـ بۇ تارىخىي ۋەقەلەرنىڭ ئەھمىيىتى بەلكىم: (1) ياقۇپ ئەسلى بىر ئالدامچى؛ (2) بىراق ئۇ ئېتىقاد ئارقىلىق خۇدانىڭ پەرىشتىسىدىن بەخت-بەركەتكە ۋە خۇدانىڭ ئىلتىپاتىغا ئېرىشكەن؛ (3) كېيىن ئۇ باشقىچە بىر ئادەم، ئېتىقادلىق، شەپقەتلىك بولۇپ چىقتى)ئىسرائىل دەپ ئاتالدى.((4) خۇدا ئەسلى بۇ ئىسلارنى »بەيت-ئەل«دە)ياقۇپنى چارقىرغان ۋاقىتدا(باشلىغان، ياقۇپقا، شۇنداقلا ئەۋلادلىرىغا بەخت ئاتا قىلىدىغان ۋەدىلەرنى قىلغان؛ (5) شۇڭا ئىسرائىل »بەيت-ئەل«نىڭ **ھەققىي ئەھمىيىتى** ئەسلىشى كېرەك؛ (6) ئۇلار بۇ ئىشلاردىن ساۋاق ئالسۇنكى، »خۇدا مېنىمۇ)ياقۇپقا ئوخشاش(يامان ئالدامچىلىقتىن دۇرۇس، ئېتىقادلىق ئادەمگە ئۆزگەرتەلەيدۇ«؛ (7) »شۇڭا خۇدانىڭ كۆچىگە تايىنىپ ئۇنىڭغا قايتىشىم كېرەك.«
ۋەقەلەر »يار.» 32-25-بابلاردا خاتىرىلەنگەن. باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلەر ئۈچۈنمۇ مۇمكىن.
■ 12:4 يار. 28:12□ 19؛ 35:7□ ،14 15
□ 12:5 **»ـ يەنى پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا، ـ »پەرۋەردىگار« بولسا ئۇنىڭ خاتىرە نامىدۇر«!** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ياقۇپ ئۆزى بىلەن ئېلىشقان پەرىشتىنىڭ نامىنى سورىغان. شۇ چاغدا ئۇ نامىنى ئۇنىڭغا ئېيتمىغان. كېيىن خۇدا بۇ نامنىڭ »ياھۋەھ«)تەرجىمىنىڭ »پەرۋەردىگار« دېيىلىدۇ(ئىگىسىنىكى مۇسا پەيغەمبەرگە ئايان قىلىپ)ياھۋەھ ـ »ئۆزگەرمەس«، »ئەزەلدىن بار بولغۇچى«، »ئەھدىسىگە ھەردائىم سادىق بولغۇچى« دېگەن مەنىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.(شۇڭا بۇ نام ئىسرائىلغا ئۈمىد بېرىشى كېرەك ئىدى.
□ 12:7 **»مانا بۇ سودىگەر«!** ـ »سودىگەر« ئىبراني تىلىدا »قاناۋان« يا كى »قاناۋانلىق« دېگەنلىك بولىدۇ. دېمەك، ئەفرائىم بىر تەرەپتىن ئەسلى ئۆزى ئالدىدىن ھەيدىۋېتىۋەتكەن بۇتپەرەس قاناۋانلىقلارغا ئوخشاپ قالغان؛ يەنە بىر تەرەپتىن ئۇ »ياقۇپ«نىڭ ئەسلىدىكى »ئالدامچى« خاراكتېرىدا بولۇپ، ھېچ ئۆزگەرتىلمىگەندۇر.
□ 12:8 **»ئۇلار... مەندىن گۇناھي قەبىلىكنى تاپالمايدۇ«** ـ »گۇناھي قەبىلىك« ـ دېمەك، مەندە »قەبىلىكلەر بار، بىراق ئېغىر ئەمەس، »گۇناھ ئەمەس«« دېگەن كۆزلىكلىك گەپ. »مەن ئانچە يامان ئادەم ئەمەسمەن« دەيدىغان پوزىتسىيىلەر بۇگۈنگە قەدەر ھەممىزگە تونۇشتۇر.

مەن سېنى يەنە » كەپىلەر ھېيتى«دىكىدەك چېدىرلاردا تۇرغۇزىمەن!□ ■

پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەھمىيىتى

10 »مەن پەيغەمبەرلەرگە سۆز قىلغانىمەن،
ئالامەت كۆرۈنۈشلەرنى كۆپەيتكەنىمەن،
شۇنداقلا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق تەمسىللەرنى كۆرسەتكەنىمەن.
11 گىلېئاد قەبىھمۇ؟ ئۇلار بەرھەق پەقەت يارىماسلاردۇر!
ئۇلار گىلگالدا توررىقلارنى قۇربانلىق قىلىدۇ؛
ئۇلارنىڭ قۇربانگاھلىرى دەرۋەقە ئېتىز قىرلىرىدىكى تاش دۆۋىلىرىدەك كۆپىيۋېرۋا!□ ■
12)ياقۇپ سۈرىيەگە قېچىپ كەتتى،
شۇ يەردە ئىسرائىل خوتۇن ئېلىش ئۈچۈن ئىشلىگەن؛
بەرھەق، خوتۇن ئېلىش ئۈچۈن ئۇ قويلارنى باققاندى.(■
13 پەرۋەردىگار يەنە پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىلنى مىسردىن چىقىرىپ قۇتقۇزغان،
پەيغەمبەر ئارقىلىق ئۇنىڭدىن خەۋەرمۇ ئالغان.□
14 ئەفرائىم خۇدانىڭ قەھرىنى ئىنتايىن قاتتىق قوزغىغان؛
ئۇنىڭ رەببى ئۇ تۆككەن قان قەرزىنى ئۇنىڭ گەدىنىگە ئارتىدۇ،
شەرمەندىلىك-ئاھانەتنى ئۆز بېشىغا قايتۇرىدۇ.

13

»مەن سېنى ھالاك قىلىمەن، ئى ئىسرائىل«! ـ ئاخىرقى ئاگاھلاندۇرۇش

1 بۇرۇن ئەفرائىم سۆز قىلغاندا، كىشىلەر ھۆرمەتلەپ تىترەپ كېتەتتى؛

□ **12:9** »بىراق مىسر زېمىنىدىن تارتىپ مەن پەرۋەردىگار سېنىڭ خۇدايىڭ بولغانىمەن، مەن سېنى يەنە » كەپىلەر ھېيتى«دىكىدەك چېدىرلاردا تۇرغۇزىمەن«! ـ »» كەپىلەر ھېيتى«دىكىدەك« ئىبرانىي تىلىدا »ھېيتتىكى كۆزلەردىكىدەك.«
»چېدىرلاردا تۇرۇش« تىلغا ئېلىنغانلىرى كېيىن شۇنىڭىسىزكى، » كەپىلەر ھېيتى«نى كۆرسەتسە كېرەك.
ئىسرائىل »مىسردىن چىقىش«تىكى مۇھىم ساۋاقلارنى ئۇنتۇغان. » كەپىلەر ھېيتى« ») كەپە تىكىش ھېيتى«)دا ئىسرائىل يەتتە كۈن ئۆيدە ئەمەس، يەلكىي چېدىرلاردا تۇرۇشى كېرەك ئىدى. ھېيتتىكى بۇ ئىش ئۇلارغا ئەسلىدىكى ئاجىز، كەمبەغەل باشلىنىشنى ۋە »ئىنسان پەقەت نان بىلەنلا ياشىمايدۇ، يەلكىي خۇدانىڭ ھەربىر سۆزىگە تايىنىپ ياشىشى كېرەك« دېگەن مۇھىم ساۋاق توغرۇلۇق ئەسلىتىشى كېرەك ئىدى.

■ **12:9** يەش. 1143:

□ **12:11** » گىلېئاد قەبىھمۇ؟ ئۇلار بەرھەق پەقەت يارىماسلاردۇر«! ـ مۇشۇ ئايەتتە »قەبىھ« ۋە »يارىماس« دېگەن سۆزلەر بىر-بىرىگە ئوخشايدىدىغان سۆزلەردۇر. »ئۇلار گىلگالدا توررىقلارنى قۇربانلىق قىلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ قۇربانگاھلىرى دەرۋەقە ئېتىز قىرلىرىدىكى تاش دۆۋىلىرىدەك كۆپىيۋېرۋا!« ـ ھوشيا »گىلگال« »)دۆۋە«، »دەستە«، دېگەن مەنىدە(دېگەن يەر نامى بىلەن سۆز ئويۇنى قىلىدۇ ـ ئۇلار ھەقىقەتەن ئىسمى-جىسمىغا لايىقتۇر. ھەممە يېرىدە كۆپىلگەن قۇربانگاھلىرىنىڭ بولۇشى بىلەن، گىلگال دەرۋەقە »ئېتىزدىكى تاش دۆۋىلەر« دەك بىر جاي، خالاس.
ئايەتنىڭ باشقا خىل تەرجىلىرىمۇ بار.

■ **12:11** ھوش. 15:4□ 8:6□ 159:

■ **12:12** يار. 5:28□ 29□20: 28

□ **12:13** »پەرۋەردىگار يەنە پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىسرائىلنى مىسردىن چىقىرىپ قۇتقۇزغان، پەيغەمبەر ئارقىلىق ئۇنىڭدىن خەۋەرمۇ ئالغان« ـ مۇشۇ ئىشلار (12-14□□□□) ئىسپاتلايدۇكى، ئەفرائىم ئەجدادى بولغان ياقۇپنى ھەددىدىن زىيادە ئىززەتلىگەن. ئۇلارنىڭ تەمەننا قويغان »بۇيۇك ئەجداد«ى ياقۇپنىڭ ئائىلىسىدىكىلىرى)ئىسرائىل(پەيغەمبەرسىز قالغان بولسا)دېمەك، ئۇلاردا خۇدانىڭ روھىنىڭ يېتەكچىلىكى بولمىغان بولسا(ئۇ چۆل-باياۋاندا يۈرۈۋاتقان ناھايىتى بىر »قاچقۇن« يا كى ھەتتا مىسردىن چىقمىغان بىر »ئىشلەمچى« بولاتتى، خالاس. ئۇ ھەرگىز ئۇلۇغ بىر ئەل بولۇپ چىقمايتتى. بىراق ھازىرقى ئىسرائىل)بولۇپمۇ ئەفرائىم قەبىلىسى(خۇدا ئەۋەتكەن پەيغەمبەرلەر)ئاموس، ھوشيا، يەشايا، مىكاھ(نى رەت قىلىپ، خۇدانى ئىنتايىن غەزەپلەندۈرىدۇ. ئىسرائىلنىڭ مەۋجۇدلۇقى ۋە ھاياتىنىڭ ھەر جەھەتلىرى ئۇلارنىڭ خۇدا بىلەن بولغان روھىي مۇناسىۋىتىگە باغلىق ئىدى. ئىسرائىلنىڭ پەيغەمبەرلىرى بۇ ئىشنى خەلقىنىڭ كۆز ئالدىدا كۆرسىتىدۇ، پەيغەمبەرلەرنى سەل چاغلاش خۇدانىڭ تۆزنى سەل چاغلىغان بىلەن باراۋەردۇر.
ياقۇپ تۆزى ئاخىردا پەيغەمبەر بولغان، ئەلۋەتتە »)يار.» 49-48-بابلارنى كۆرۈڭ.(

ئۇ ئىسرائىل قەبىللىرى ئارىسىدا كۆتۈرۈلگەن؛
بىراق ئۇ بائال ئارقىلىق گۇناھ قىلىپ ئۆلدى.□
2 ئۇلار ھازىر گۇناھنىڭ ئۈستىگە گۇناھ سادىر قىلماقتا!
ئۆزلىرىگە كۈمۈشلىرىدىن قۇيما مەبۇدلارنى،
ئۆز ئەقلى ئويلاپ چىققان بۇتلارنى ياسىدى؛
بۇلارنىڭ ھەممىسى ھۈنەرۋەننىڭ ئەجرى، خالاس؛
بۇ كىشىلەر توغرۇلۇق: »ھەي، ئىنسان قۇربانلىقنى قىلغۇچىلار، موزايلارنى سۈيۈپ قويۇۋاتقانلار«! دەيىلدۇ.□ ■
3 شۇڭا ئۇلار سەھەردىكى بىر پارچە بۇلۇتتەك،
تېزدىن غايىپ بولىدىغان تاڭ سەھەردىكى شەبنەمدەك،
خاماندىن قارا قۇيۇندا ئۇچقان پاخالدەك،
تۈتۈنۈكتىن چىققان ئىس-تۈتەكتەك تېزدىن يوقاپ كېتىدۇ.
4 بىراق مىسىر زېمىنىدىن تارتىپ مەن پەرۋەردىگار سېنىڭ خۇدايىڭ بولغانمەن؛
سەن مەندىن باشقا ھېچ ئىلاھنى بىلمەيدىغان بولىسەن؛
مەندىن باشقا قۇتقۇزغۇچى يوقتۇر.■
5 مەن چۆل-باياۋاندا، قۇرغاقچىلىقتىڭ زېمىنىدا سەن بىلەن تونۇشتۇم؛
6 ئۇلار ئوزۇقلاندۇرۇلۇپ، تويۇنغان،
تويۇنغاندىن كېيىن كۆتۈلدە تەكەببۇرلىشىپ كەتكەن؛
شۇڭا ئۇلار مېنى ئۇنتۇغان.■
7 ئەمدى مەن ئۇلارغا شىردەك بولىمەن؛
يىلپىزدەك ئۇلارنى يول بويىدا پايلاپ كۈتىمەن؛
8 كۈچۈكلىرىدىن مەھرۇم بولغان ئېيىقتەك مەن ئۇلارغا ئۇچراپ،
يۈرەك چاۋىسىنى تىتىۋېتىمەن؛
ئۇلارنى چىشى شىردەك نەق مەيداندا يەۋېتىمەن؛
دالادىكى ھايۋانلار ئۇلارنى يىرتىۋېتىدۇ.
9 سېنىڭ ھالاكىتىڭ، ئى ئىسرائىل، دەل ماڭا قارشى چىققانلىقىڭ،
يەنى ياردەمچىڭگە قارشى چىققانلىقىڭدىن ئىبارەتتۇر.
10 ئەمدى بارلىق شەھەرلىرىڭدە ساڭا قۇتقۇزغۇچى بولىدىغان پادىشاھىڭ قېنى؟
سېنىڭ سوراقچى-ھاكىملىرىڭ قېنى؟
سەن بۇلار توغرۇلۇق: »ماڭا پادىشاھ ۋە شاھزادىلارنى تەقدىم قىلغايسەن«! دەپ تىلىگەن ئەمەسمۇ؟ ـ
11 مەن غەزىپىم بىلەن ساڭا پادىشاھنى تەقدىم قىلغانمەن،

□ **13:1** »بۇرۇن(ئەفرائىم سۆز قىلغاندا...» ـ »ئەفرائىم« قەبىلىنىڭ ئەجدادى بولغان ئەفرائىمنى ئەمەس، بەلكى قەبىلىنىڭ ئاۋۇالقى تارىخىنى كۆرسىتىدۇ. مۇسا پەيغەمبەردىن كېيىن، ئىسرائىلغا يېتەكلىگۈچى بولغان يەشۇئا پەيغەمبەر ئەفرائىملىق ئىدى.
□ **13:2** »بۇ كىشىلەر توغرۇلۇق: »ھەي، ئىنسان قۇربانلىقنى قىلغۇچىلار، موزايلارنى سۈيۈپ قويۇۋاتقانلار«! دەيىلدۇ« ـ باشقا بىر تەرجىمىسى: »ئۇ كىشىلەر توغرۇلۇق: »مانا، قۇربانلىق قىلغۇچى ئادەملەر موزايلارنى سۈيۈپ قويۇۋاتىدۇ«! ـ دەيىلدۇ« ـ ياكى باشقىلار. بىراق ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس بولغىنى بىلەن، تىلشۇناسلارنىڭ يېقىنقى تەتقىقاتلىرى بويىچە، بۇ ئايەت دەرۋەقە »ئىنسان قۇربانلىقى«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ **13:2** ھوش. 68: ■ **13:4** 2سام. 32:22□ زەب. 31:18□ يەش. 11:43□ ھوش. 1012: ■ **13:6** قان. 15:32□ ھوش. 148:

ئەمدى ئۇنى غەزىپىم بىلەن ئېلىپ تاشلىدىم.□ ■

12 ئەفرائىمنىڭ قەبىلىسى چىڭ ئوراپ-قاچىلانغان،
ئۇنىڭ گۇناھى جۇغلىنىپ ساقلانغان،□
13 تولغاق باسقان ئايالنىڭ ئازابلىرى ئۇنىڭغا چۈشىدۇ،
ئۇ ئەقىلسىز بىر ئوغۇلدۇر،
چۈنكى بالياتقۇنىڭ ئاغزى ئېچىلغاندا، ئۇ ھازىر بولمىغان!□
14 مەن بەدەل تۆلەپ ئۇلارنى تەھتىسارانىڭ كۈچىدن قۇتۇلدۇرىمەن،
ئۇلارغا ھەمجەمەت بولۇپ ئۇلۇمدىن قۇتقۇزىمەن،
ئەي، ئۆلۈم، سېنىڭ ۋابالىرىڭ قېنى؟!
ئەي، تەھتىسارا، سېنىڭ ھالاكەتلىرىڭ قېنى؟!
مەن بۇنىڭدىن پۇشايمان قىلمايمەن!□ ■

15 ئەفرائىم قېرىنداشلىرى ئارىسىدا »مېۋىلىك« بولسىمۇ،
شەرقتىن بىر شامال چىقىدۇ،
يەنى پەرۋەردىگارنىڭ چۆل-بىاباۋاندىن چىققان بىر شامىلى كېلىدۇ،
ئەفرائىمنىڭ بۇلىقى قۇرۇپ كېتىدۇ، ئۇنىڭ سۇ بېشى قاغجىراپ كېتىدۇ،
ئۇ شامال خەزىنىسىدىكى بارلىق نەپىس قاچا-قۇچىلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىدۇ.□
16 سامارىيەنىڭ ئۆز گۇناھى ئۆز زىممىسىگە قويۇلىدۇ،
چۈنكى ئۇ ئۆز خۇداسىغا بوينىنى قاتتىق قىلغان،

□ **13:11** »مەن غەزىپىم بىلەن ساڭا پادىشاھنى تەقدىم قىلغانىمەن، ئەمدى ئۇنى غەزىپىم بىلەن ئېلىپ تاشلىدىم« ـ ئىسرائىل قانائان زېمىنىنى ئىگىلۋالغاندىن تارتىپ، خۇدا ئۇلارغا يېتىپ كېلىلىك ۋە سوتچىلىق قىلىدىغان »باتۇر ھاكىملار« يا كى »سوتچى-قۇتقۇزغۇچى« دېگەن ئىخلاسمەن باتۇرلارنى ئايرىم-ئايرىم تەمىنلەپ بەرگەنىدى. ئىسرائىل خۇدانىڭ بۇ »ئايرىم-ئايرىم تەقسىماتى«دىن نارازى بولۇپ، ساموئىل پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە خۇدادىن پادىشاھ »)مۇقىم« سۈلالە تۈزۈمى(تىكلەشنى تىلىگەن. خۇدا ساموئىل پەيغەمبەر ئارقىلىق ئۇلارنىڭ تەلىپىنى: »ماڭا ئىشىنىڭىزسىلىككە باراۋەر« دەپ نارازىلىقىنى كۆرسىتىپ، ئاندىن ئاخىرىدا ئىسرائىلنىڭ بىرىنچى پادىشاھى ساۋۇلنى تىكلىگەن («1□□□.» 12-8-بابلار(

■ **13:11** 1سام. 5:8□ 23:15□ 116:

□ **13:12** »ئەفرائىمنىڭ قەبىلىسى چىڭ ئوراپ-قاچىلانغان، ئۇنىڭ گۇناھى جۇغلىنىپ ساقلانغان،« ـ دېمەك، ئۇنىڭ بارلىق قەبىلىلىك-گۇناھلىرى خۇدانىڭ جازالىشى ئۈچۈن ئوبدان ساقلانماقتا.

□ **13:13** »بالياتقۇنىڭ ئاغزى ئېچىلغاندا، ئۇ ھازىر بولمىغان!« ـ يا كى »بالياتقۇنىڭ ئاغزىنى ئېچىلغاندا، ئۇ چىقمايدۇ.«!

□ **13:14** »تەھتىسارا« ـ ئۇلگەنلەرنىڭ روھلىرى باردىغان جاي. ...» ئەي، ئۆلۈم، سېنىڭ ۋابالىرىڭ قېنى؟! ئەي، تەھتىسارا، سېنىڭ ھالاكەتلىرىڭ قېنى؟! مەن بۇنىڭدىن پۇشايمان قىلمايمەن«! ـ ئالىملار بۇ ئايەت ئۈستىدە ئىككى خىل پىكىردە. بەزىلەر مۇنداق تەرجىمە قىلىدۇ: ـ »مەن ئۇلارنى تەھتىسارانىڭ كۈچىدىن قۇتۇلدۇرامدىمەن؟ مەن ئۇلارنى ئۇلۇمدىن قۇتقۇزامدىمەن؟ ئەي، ئۆلۈم، ۋابالىرىڭنى چىقار! ئەي، تەھتىسارا، ھالاكەتلىرىڭنى چىقار! مەن ئۇلارغا)ئىسرائىلغا(ھېچ رەھىم قىلمايمەن.« بۇ تەرجىمە ئالدى-كەيندىكى ئايەتلەرگە ماسلاشقان بولسىمۇ، بىز يۇقىرىقى تەرجىمىگە قايىلمىز. چۈنكى: (1) ئىبرانىي تىلىدا ئايەتنىڭ بىرىنچى جۈملىسىدە سوئال يۇكلىمىسى يوق، ئۇ ئاددىي بىر »بايان جۈملە.« (2) خۇدا ھوشىيا پەيغەمبەر ئارقىلىق بەرگەن بىرىنچىچە بېشارەتلەردە، ئىسرائىلغا بولغان قاتتىق ئەيىبىنى يەتكۈزۈشنى بىلەن تەڭ كۆتۈلمىگەن يەردىن ئىسرائىلغا چوڭ ئۈمىدلەرنىمۇ كۆرسىتىدۇ)مەسىلەن، 9:1-10، 11:8)؛ (3) ئىنجىلدا روسۇل پاۋلۇس بۇ ئايەتلەرنى شۇنداق چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ («1□□□.» ،55:15-56 »ۋەھ.» 13:20-14)نى كۆرۈڭ؛ (4) تېكىستنىڭ ئىككىنچى قىسمىنىڭ تەرجىمىسى: »مەن)ئۆزۈم(ساڭا ھالاكەت بولىمەن، ئى تەھتىسارا...! ساڭا ۋابا بولىمەن، ئى ئۇلۇم! مەن سىلەرگە ھېچ رەھىم قىلمايمەن« بولۇش ئېھتىمالغا بەك يېقىن.

يەنە مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئايەتنىڭ ئەڭ ئاخىرقى قىسمى: »مەن ئۆزۈمنى ھېچ ئايمايمەن«! دېگەن مەندە بولىدۇ ـ دېمەك، خۇدا ئىسرائىلنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ھەرقانداق بەدەل تۆلەشكە تەيياردۇر.

■ **13:14** يەش. 8:25□ 1كور. 5515:

□ **13:15** »ئەفرائىم قېرىنداشلىرى ئارىسىدا »مېۋىلىك« بولسىمۇ« ـ »ئەفرائىم« دېگەن ئىسىمنىڭ ئۆزى »مېۋىلىك« دېگەن مەندە. مۇشۇ ئايەتتىكى »مېۋە« پەرزەنتلەرنى كۆرسىتىدۇ (14-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ). »شەرقتىن بىر شامال چىقىدۇ« ـ قانائانغا)پەلەستىنگە(نىسبەتەن ئەڭ دەھشەتلىك شامال شەرق شامىلىدۇر. ئۇلارنى نابۇت قىلىدىغان ئاسۇريە قوشۇنى دەرۋەقە شەرقتىن كېلىدۇ.

»خەزىنىدىكى نەپىس قاچا-قۇچىلار« ـ ئەفرائىمدىكى »كېلىشكەن چوكان-قىزلار«نى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن (16-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

ئۇلار قىلىچ بىلەن يىقىلىدۇ،
بوۋاقلىرى پارە-پارە قىلىپ چېقىۋېتىلىدۇ،
ھامىلىدار ئاياللىرى يىرتۋېتىلىدۇ.■

14

ئىسرائىلنىڭ كەلگۈسىدە توۋا قىلىشى، قۇتقۇزۇلۇپ ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈشى

1 ئى ئىسرائىل، پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ يېنىغا ئىككىلەنمەي قايتىپ كەل!
چۈنكى ئۆز قەبىھلىكىڭ بىلەن پۈتلىشىپ يىقىلغانسەن.■
2 ئۆزۈڭلار بىلەن بىللە سۆزلەرنى ئېپكېلىڭلار،
پەرۋەردىگارنىڭ يېنىغا قايتىڭلار،
ئۇنىڭغا: ـ »بارلىق قەبىھلىكنى كەچۈرگەيسەن،
شاپائەت بىلەن بىزنى قوبۇل قىلغايسەن،
شۇنىڭ بىلەن بىز ساكا لەۋلىرىمىزدىكى »بۇقا قۇربانلىقلار«نى تۆتىمىز ـ دەكلار.□
3 ـ »ئاسۇرىيە بىزنى قۇتقۇزمايدۇ،
ئاتلارغا مىنمەيمىز،
بىز ھەرگىز ئۆز قولىمىز ياسىغىنىغا: ـ »خۇدايىمىز«! دېمەيمىز،
چۈنكى سەندىلا يېتىم-يېسىرلار رەھىم-شەپقەت تاپىدۇ.«□

4 ـ مەن ئۇلارنى »ئارقىغا چېكىنىشلىرى«دىن ساقايتىمەن،
مەن ئۇلارنى چىن كۆڭلۈمدىن خالاپ سۆيىمەن؛
چۈنكى مېنىڭ غەزىپىم ئۇنىڭدىن ياندى.
5 مەن ئىسرائىلغا شەبنەمدەك بولىمەن؛
ئۇ نىلۇپەردەك بەرق ئۇرىدۇ،
يىلتىزلىرى لۇۋان كېدىر دەرىخىدەك يىلتىز تارتىدۇ؛
6 ئۇنىڭ بىخلىرى شاخلاپ يېيىلىدۇ،
ئۇنىڭ گۈزەللىكى زەيتۇن دەرىخىدەك،
پۇرىقى لۇۋان كېدىرىنىڭكىدەك بولىدۇ.
7 خەلق قايتىپ كېلىپ، ئۇنىڭ سايىسى ئاستىدا ئولتۇرىدۇ؛
ئۇلار زىرائەتلەردەك ياشنايدۇ،
ئۈزۈم تېلىدەك چېچەكلەيدۇ؛
لۇۋاننىڭ شارابلىرى ئاغزىدا قالغاندەك، ئېسىدە شېرىن قالىدۇ. □
8 ئەفرائىم: »مېنىڭ بۇتلار بىلەن يەنە نېمە كارىم«! ـ دەيدىغان بولىدۇ.
»مەن ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىمەن، ئۇنىڭدىن خەۋەر ئالىمەن«!؛
»مەن ياپىيىشىل بىر قارىغايدۇرمەن«؛

■ 13:16 هوش. 1410:
■ 14:1 هوش. 712:
□ 14:2 »...»بۇقا قۇربانلىقلار«نى تۆتىمىز ـ »بۇقا قۇربانلىقلار« خۇداغا ئاتاپ بېغىشلىنىدىغان »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«لار ئىچىدە ئەڭ قىممەتلىك قۇربانلىق ئىدى. مۇشۇيەردە كۆچمە مەندە ئىشلىتىلگەن، ئەلۋەتتە. ئۇ »لەۋلىرىمىزدىكى مول ئىبادەت-مەدھىيە«نى كۆرسىتىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »لەۋلىرىمىزدىكى مېۋىنى تۆتىمىز.«
□ 14:3 »چۈنكى سەندىلا يېتىم-يېسىرلار رەھىم-شەپقەت تاپىدۇ«« ـ بۇ سۆز ھوشيانىڭ باللىرىنىڭ ئۆز دادىسى بىلەن بولغان كەچۈرمىشىنى ئەكس ئەتتۈرگەن بولىدۇ.
□ 14:7 »لۇۋاننىڭ شارابلىرى ئاغزىدا قالغاندەك، ئېسىدە شېرىن قالىدۇ« ـ ئىبراني تىلىدا: »ئۇنىڭ ئەسلەتمىسى لۇۋاندىكى شارابنىڭكىدەك بولىدۇ.«

»سېنىڭ مېۋەڭ مەندىندۇر«!□
9 كىم دانا بولۇپ، بۇ ئىشلارنى چۈشىنەر؟ چېچەن بولۇپ، بۇلارنى بىلەر؟
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ يوللىرى دۇرۇستۇر،
ھەققانىيلار ئۇلاردا ماڭىدۇ؛
بىراق ئىتائەتسىزلەر ئۇلاردا پۈتلىشىپ يىقىلىدۇ.■

□ **14:8** »ئەفرائىم: »مېنىڭ بۇتلار بىلەن يەنە نېمە كارىم«! ـ دەيدىغان بولىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ)خۇدا ئەفرائىمغا(»ئى ئەفرائىم، مېنىڭ بۇتلار بىلەن نېمە ئالاقەم بولسۇن«! ـ دەيدۇ.«

■ **14:9** پەند. 29:10

يوئىل

چېكەتكە ئاپىتى پەرۋەردىگارنىڭ كۆننگە بېشارەت بېرىدۇ

1 پەرۋەردىگارنىڭ پېتۇئىلنىڭ ئوغلى يوئىلغا چۈشكەن سۆزى: ـ
2 »ئى قېرىلار، ئاڭلاڭلار،
زېمىندا بارلىق تۇرۇۋاتقان ھەممەيلەن، قۇلاق سېلىڭلار،
تۇز كۈنلىرىڭلاردا ياكى ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ كۈنلىرىدىمۇ شۇنداق بىر ئىش بولۇپ باققانمۇ؟
3 بالىلىرىڭلارغا شۇنى ئېيتىپ بېرىڭلار،
بالىلىرىڭلار تۇز بالىلىرىغا ئېيتسۇن،
ئۇلارمۇ كېلەر دەۋرگە ئېيتسۇن: ـ
4 »چىشلىگۈچى قۇرت« قالدۇرغانىنى چېكەتكە يەپ بولدى،
چېكەتكە قالدۇرغانىنى چېكەتكە لىچىنكىلىرى يەپ بولدى،
چېكەتكە لىچىنكىلىرى قالدۇرغانىنى »ۋەيرانچى قۇرت«لار يەپ بولدى.□
5 ئەي، ھاراقكەشلەر، ئويغىنىپ قاتتىق يىغلاڭلار،
ھۇۋلىشىڭلار، ئى شاراب ئىچكۈچىلەر،
يېڭى شاراب تۈپەيلىدىن ـ
چۈنكى ئۇ ئاغزىڭدىن ئېلىپ تاشلاندى.
6 چۈنكى بىر خەلق، كۈچلۈك، سانسىزلىغان خەلق،
زېمىنىم ئۈستىگە بېسىپ كەلدى؛
ئۇنىڭ چىشلىرى بولسا شىرنىڭ چىشلىرى،
ئۇنىڭدا شىرنىڭ ھىڭگاڭ چىشلىرى باردۇر؛
7 ئۇ مېنىڭ ئۈزۈم تاللىرىمنى ۋەيرانە قىلىۋەتتى،
ئەنجۈر دەرىخىمنىڭ قوۋزاقلىرىنى سىيرىۋەتتى،
ئۇلارنى يالىڭاچلاپ، تاشلىۋەتتى؛
ئۇلارنىڭ شاخلىرى ئاقلىۋېتىلدى.
8 ياشلىقىدىكى ئېرى ئۈچۈن ماتەم تۇتۇپ بۇز كىيىملەرگە ئورانغان نەۋجۇۋاندەك قاتتىق پىغان چېكىڭلار؛
9 پەرۋەردىگارنىڭ تۈۋى »ئاشلىق ھەدىيە«دىن ھەم »شاراب ھەدىيە«لەردىن مەھرۇم قىلىندى؛
كاھىنلار، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ خىزمەتچىلىرى ماتەم تۇتىدۇ.□
10 ئېتىزلار چۆلدەرەپ كەتتى،
زېمىن ماتەم تۇتىدۇ؛
چۈنكى زىرائەتلەر غازان بولدى،
يېڭى شاراب قۇرۇپ كەتتى،
زەيتۇن مېيى قاغىجىرىدى.

□ 1:4 »»چىشلىگۈچى قۇرت«لار... »ۋەيرانچى قۇرت«لار ـ »چېكەتكە لىچىنكە« ۋە »ۋەيرانچى قۇرت«لار بولسا بەلكىم چېكەتكىنىڭ تۆسۈش جەريانىدىكى ئۈچ خىل شەكلى، بولمىسا ئۈچ خىل باشقا زىياندىش ھاشارەتلەر بولۇشى مۇمكىن.

□ 1:9 »»ئاشلىق ھەدىيە«دىن ھەم »شاراب ھەدىيە«لەر...» ـ »ئاشلىق ھەدىيە«لەر ھەم »شاراب ھەدىيە«لەر ئادەتتە »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«لار ھەم »تەشەككۇر قۇربانلىق«لىرىنىڭ ئۈستىگە قۇيۇلاتتى. **»كاھىنلار، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ خىزمەتچىلىرى«** ـ »كاھىن« مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا پۇقرالار ئۈچۈن مەخسۇس قۇربانلىقنى كۆيدۈرگۈچى كىشى.

11 ھەي دېھقانلار، ئۆيۈلۈڭلار،
بۇغدايلار ھەم ئارپىلار ئۈچۈن يالۋۇرۇڭلار، ئى ئۈزۈمچىلەر،
چۈنكى ئېتىزلارنىڭ ھوسۇللىرى قۇرۇپ كەتتى.
12 ئۈزۈم تېلى قاغجىراپ كەتتى،
ئەنجۈر دەرىخى سولىشىپ قالدى،
ئانار دەرىخى، خورما پالىسى ھەم ئالما دەرىخىمۇ،
دالادىكى بارلىق دەرەخلەر سولىشىپ كەتتى؛
بەرھەق، شادلىقمۇ ئادەم بالىلىرىدا سولىشىپ كەتتى.
13 بېلىكلارنى باغلاڭلار، پەريات ئوقۇڭلار، ئى كاھىنلار؛
ھۇۋلاڭلار، ئى قۇربانگاھنىڭ خىزمەتچىلىرى؛
كېچىچە بۆز كىيىملەرنى كىيىپ دۇم يېتىڭلار، ئى خۇدانىڭ خىزمەتچىلىرى؛
چۈنكى خۇدايىڭلارنىڭ ئۆيىدىن »ئاشلىق ھەدىيە« ھەم »شاراب ھەدىيە« ئۈزۈلۈپ قالدى.□
14 »روزا تۇتايلى« دەپ خۇداغا مەخسۇس بىر مەزگىلنى ئايرىڭلار،
جاماەتكە مەخسۇس يىغىلىمىز، دەپ جاكارلاڭلار؛
ئاقساقالارنى، زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ ئۆيىگە يىغىپ،
پەرۋەردىگارغا نالە كۆتۈرۈڭلار!■

15 »ئاھ، شۇ كۈن!
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى يېقىنلاشتى،
ئۇ ھەممىگە قادىر تەرىپىدىن ھالاكەت بولۇپ كېلىدۇ.□ ■
16 مانا، غىزا كۆز ئالدىمىزدىن ئېلىپ تاشلاندى ئەمەسمۇ؟
شادلىق، خۇشاللىق خۇدايىمىزنىڭ ئۆيىدىن ئېلىپ تاشلاندى ئەمەسمۇ؟□
17 ئۇرۇقلار توپا-چالمىلار ئاستىدا چىرىپ كەتتى،
ئامبارلار خاراب‌لەشتى،
بوغۇزخانىلار غۇلاپ چۈشتى؛
چۈنكى زىرائەتلەر غازاڭ بولدى.
18 چارپايلار شۇنداق ھۆركىرىشىپ كەتتى!
كالا پادىلىرى پاتىپاراق بولدى،
ئوتلاقنى تاپالمىغاچ؛
قوي پادىلىرىمۇ ئۆزى »گۇناھسىز بار« دېگەندەك مەيۈسلەندى؛□
19 ئاھ، پەرۋەردىگار، ندا قىلىمەن ساڭا؛

□ **1:13** »خۇدايىڭلارنىڭ ئۆيى« ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:14** يو. 152-12:
□ **1:15** »ئۇ)شۇ كۈن(ھەممىگە قادىر تەرىپىدىن ھالاكەت بولۇپ كېلىدۇ« ـ مۇشۇ سۆز يوئىلغا زامانداش يەھۇدىي خەلقىنىڭ كۆپىنچىسىنى چۆچىتىدىغان ئالاھىدە گەپ. ئۇلار: »»پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« بىز يەھۇدىي خەلقىگە نىجاتنى ئېلىپ كېلىدۇ، ھەربىر باشقا مىللەتكە ھالاكەتنى ئېلىپ كېلىدۇ« دەپ ئويلايتتى. يوئىل پەيغەمبەر شۇ كۈننىڭ ھەربىر گۇناھكار ئادەمگە)مەيلى يەھۇدىي بولسۇن، يەھۇدىي بولمىسۇن(ھالاكەت ئېلىپ كېلىدۇ، دەپ جاكارلايدۇ.
■ **1:15** يەش. 2:22-9 □ 613:
□ **1:16** »خۇدايىمىزنىڭ ئۆيى« ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
□ **1:18** »چارپايلار شۇنداق ھۆركىرىشىپ كەتتى! كالا پادىلىرى پاتىپاراق بولدى، ئوتلاقنى تاپالمىغاچ، قوي پادىلىرىمۇ ئۆزى »گۇناھسىز بار« دېگەندەك مەيۈسلەندى؛« ـ ھەتتا چارۋىلار، دالادىكى ھايۋانلار خۇداغا ندا كۆتۈرۈۋاتقانغا ئوخشايدۇ (20-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ). تېمىشقا ئەمدى خۇدانىڭ خەلقى ئۇنىڭغا ھېچ دۇئا قىلمايدۇ؟

چۈنكى ئوت يالقۇنلىرى جاڭگالدىكى ئوت-چۆپلەرنى يەۋەتتى،
يالقۇن دالادىكى بارلىق دەرەخلەرنى كۆيدۈرۈۋەتتى.
20 دالادىكى ھايۋانلارمۇ ساڭا ندا قىلىدۇ،
چۈنكى ئېرىق-ئۆستەڭلەر قۇرۇپ كەتتى،
ئوت-يالقۇن جاڭگالدىكى ئوت-چۆپلەرنى يەۋەتتى.

2

چېكەتكەلەرنىڭ ۋەيرانچىلىقى

1 زىئون تېغىدا كاناي چېلىڭلار،
مۇقەددەس تېغىمدا ئاگاھ سىگنالنى ئاڭلىتىڭلار؛
زېمىندا تۇرغۇچى ھەممەيلەن دىر-دىر تىترىسۇن؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى كېلىدۇ، ئۇ يېقىندىدۇر.□ ■
2 ئۇ كۈن بولسا قاراڭغۇ ھەم سۈر كۈن،
بۇلۇتلار قاپلانغان ھەم قاپقاراڭغۇ زۇلمەت كۈن، ـ تاڭ سەھەر تاغلار ئۈستىگە يېيىلغاندەك،
زور ھەم كۈچلۈك بىر خەلق كېلىدۇ؛
ئۇلارغا ئوخشاش بولغۇچىلار بولۇپ باقمىغان،
ئۇلاردىن كېيىنمۇ، دەۋردىن-دەۋرگە يەنە بولمايدۇ.
3 ئۇلارنىڭ ئالدىدا كۆيدۈرگۈچى ئوت ماڭىدۇ،
ئۇلارنىڭ كەينىدە بولسا بىر يالقۇن كۆيدۈرۈپ ئوتىدۇ؛
كېلىشتىن بۇرۇن زېمىن »ئېدەن باغچىسى«دەك،
بىراق ئۇلارنىڭ تاپىنى تەككەندىن كېيىن گۈل-گىياھسىز چۆل-بىياۋان بولىدۇ؛
بەرھەق، ئۇلاردىن ھېچنېمە قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ.
4 ئۇلارنىڭ قىياپىتى ئاتقا ئوخشايدۇ،
ئاتلىق لەشكەردەك چاپىدۇ.
5 جەڭ ھارۋىلىرى گۈلدۈرلىگەندەك سادا بىلەن ئۇلار تاغ چوققىلىرىدىن سەكرەپ ئوتىدۇ؛
پاخالنى پاراسلاپ كۆيدۈرگەن ئوت ئاۋازىدەك تاراسلاپ ماڭىدۇ،
دەبدەبىلىك سەپ تۈزەپ تۇرغان كۈچلۈك قوشۇندەك يۈرىدۇ،
6 ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئەللەر قاتتىق ئازابلىنىدۇ،
ھەممە چىراي تاتىرىپ كېتىدۇ.
7 ئۇلار پالۋانلاردەك يۈگۈرىدۇ؛
جەڭچىلەردەك سېپىلدىن ئارتىلىپ ئوتىدۇ؛
ھەممىسى ئۆز ئالدىغا قاراپ يۈرۈش قىلىدۇ؛
سەپلىرىنى ھېچ بۇزمايدۇ.
8 ھېچقايسىسى ئۆز قېرىندىشىنى قىستىمايدۇ؛
ھەرقايسىسى ئۆز يولىدا ماڭىدۇ؛

□ 2:1 **»زىئون تېغىدا كاناي چېلىڭلار«** ـ »زىئون« ياكى »زىئون تېغى« ـ يېرۇسالېم شەھىرى، جۈملىدىن مۇقەددەس ئىبادەتخانا جايلاشقان تاغدۇر. »زىئون« بەلكىم »كۆرۈنەرلىك« دېگەن مەنىدە. ئۇ دائىم خۇدانىڭ ئۆز خەلقىگە ھىمايە بولغىنىغا سىمۋول بولىدۇ. **»كاناي چېلىڭلار«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »بۇرغا چېلىڭلار.«

■ 2:1 يو. 15:1؛ زەف. 1:14؛ 15

قوراللارغا ئېتىلسىمۇ، يارىلانماي تۇتۇپ ماڭىدۇ؛□
9 شەھەرنىڭ ھەممە يېرىگە چېپىشىدۇ؛
سېپىل ئۈستىدە يۈگۈرۈپ يۈرىدۇ؛
ئۆيلەرگە يامىشىپ چىقىدۇ؛
دېرىزىلەردىن ئوغرىدەك كىرىدۇ.
10 ئۇلار ئالدىدا يەر-زېمىننى تىترەك باسىدۇ،
ئاسمانلار تەۋرىنىپ كېتىدۇ؛
قۇياش ھەم ئاي قاراڭغۇلىشىپ كېتىدۇ،
يۇلتۇزلار جۇلاسىنى قايتۇرۇۋالىدۇ.■
11 پەرۋەردىگار ئۆز قوشۇنى ئالدىدا ئاۋازىنى قويۇۋېتىدۇ؛
چۈنكى ئۇنىڭ بارگاھى پايانسىزدۇر؛
ئۇنىڭ سۆزىنى ئورۇنلىغۇچى كۈچلۈكتۇر؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى ئۇلۇغ، ئىنتايىن دەھشەتلىكتۇر؛
كىم ئۇنى كۆتۈرەلىسۇن؟■
12 بىراق ھەتتا ھازىرمۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
ـ چىن كۆڭلۈڭلەر بىلەن، روزىلار بىلەن، يىغلار بىلەن ماتەم تۇتۇپ مېنىڭ يېنىمغا قايتىپ كېلىڭلار؛■
13 كىيىم-كېچەكلىرىنى ئەمەس، بەلكى يۈرەك-باغرىڭلارنى تىلىپ،
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ يېنىغا قايتىپ بېرىڭلار؛
چۈنكى ئۇ مېھىر-شەپقەتلىك ھەم رەھىمدىل،
ئاسان غەزەپلەنمەيدۇ، زور مېھىر-مۇھەببەتلىكتۇر،
يامانلىقتىن يانىدىغان خۇدادۇر. □ ■
14 كىم بىلىدۇ، ئۇ جازالاشتىن يېنىپ، رەھىم قىلىپ بىرەر بەركەتنى،
پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارغا سۇنغۇدەك بىرەر »ئاشلىق ھەدىيە« ھەم »شاراب ھەدىيە«نى قالدۇرۇپ كېتەمدۇ تېخى؟■
15 زىئون تېغىدا كاناي چېلىڭلار،
»روزا تۇتايلى« دەپ خۇداغا مەخسۇس بىر مەزگىلنى ئايرىڭلار،
جاماەتكە مەخسۇس يىغىلىمىز، دەپ جاكارلاڭلار؛□ ■
16 ئەلنى يىغىڭلار، جاماەتنى پاكلاندۇرۇڭلار،
ئاقساقاللارنى جەم قىلىڭلار، بالىلارنى، ئېمۇاتقانلارنىمۇ يىغىڭلار؛
توي قىلىۋاتقان يىگىت ئۆز ئۆيىدىن،

□ **2:8** »قوراللارغا ئېتىلسىمۇ، يارىلانماي تۇتۇپ ماڭىدۇ« ـ بىرنەچچە خىل تەرجىمىسى بولۇشى مۇمكىن. ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس.
■ **2:10** يەش. 10:13□ ئەز. 7:32□ يو. 2□31: 153:
■ **2:11** يەر. 7:30□ ئام. 18:5□ زەف. 151:
■ **2:12** يەر. 14:
□ **2:13** »كىيىم-كېچەكلىرىنى ئەمەس، بەلكى يۈرەك-باغرىڭلارنى تىلىپ،...» ـ كونا زامانلاردا قاتتىق قايغۇ-ھەسرەتنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن خەقلەر كىيىملىرىنى يىرتاتتى. ■ **2:13** مىس. 6:34□ زەب. 15:86□ يۇن. 24: ■ **2:14** يۇن. 93: □ **2:15** »كاناي چېلىڭلار« ـ ئىبرانىي تىلىدا »يۈرىغا چېلىڭلار.« ■ **2:15** يو. 141:

ياتلىق بولىدىغان قىز ھۇجرىسىدىن چىقسۇن؛□
17 كاھىنلار، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ خىزمەتچىلىرى ئايۋان بىلەن قۇربانگاھ ئوتتۇرىسىدا يىغا-زار كۆتۈرسۇن،
ئۇلار ئېيتسۇنكى، »ئى پەرۋەردىگار، ئۆز خەلقىڭگە ئىچىڭنى ئاغرىتقايسەن،
ئۆز مىراسىڭنى خورلۇقتىن ساقلاپ،
ئۇلارنى ئەللەرگە سۆز-چۆچەك بولۇشقا قويمىغايسەن؛
ئەل-يۇرتلار ئارىسىدا: »ئۇلارنىڭ خۇداسى قەيىنى؟« دەيىلمىسۇن.«□ ■

18 ئاندىن پەرۋەردىگار ئۆز زېمىنىغا ئوتلۇق مۇھەببىتىنى،
ئۆز خەلقىگە رەھىم-شەپقەتنى كۆرسەتتى؛
19 پەرۋەردىگار جاۋابەن ئۆز خەلقىگە مۇنداق دەيدى: ـ
»مانا، مەن سىلەرگە بۇغداي، يېڭى شاراب ۋە زەيتۇن مېيىنى ئەۋەتىمەن،
سىلەر بۇلاردىن قاندۇرۇلىسىلەر؛
ۋە مەن سىلەرنى قايتىدىن ئەللەر ئارىسىدا شەرمەندە قىلىپ قويمايمەن؛□
20 ھەم شىمالدىن كەلگۈچىنى سىلەردىن يىراق قىلىپ،
ئۇنىڭ ئالدى قىسمىنى شەرقىي دېڭىزغا،
كەينى قىسمىنى غەربىي دېڭىزغا قوغلۇپتىمەن؛
ئۇنى چۆل بىر زېمىنغا ھەيدۇپتىمەن؛
ئۇنىڭ سېپىسقلىقى پۇراپ تۇرىدۇ،
پاسىق ھىدى چىقىدۇ؛
چۈنكى ئۇ »چوڭ ئىشلارنى قىلغۇچىمەن« دەپ ئۆزىنى ئۇلۇغ قىلماقچى بولىدۇ.□
21 قورقما، ئى زېمىن؛
شادلىنىپ خۇشال بول؛
چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلغان.□
22 ئى دالادىكى ھايۋانلار، قورقماڭلار؛

□ **2:16 »ئەلنى يىغىڭلار، جامائەتنى پاكلاندۇرۇڭلار«** ـ مۇشۇ »پاكلاندۇرۇش« بەلكىم ھەربىر ئادەمنى مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن مۇقەددەس قانۇندا بېكىتىلگەن ھەربىر ھارام نەرسىدىن ئايرۇپتىش دېگەنلىكتۇر. **»توي قىلىۋاتقان يىگىت ئۆز ئويىدىن، ياتلىق بولىدىغان قىز ھۇجرىسىدىن چىقسۇن«** ـ »قان.» 7:20، 5:24 بىلەن سېلىشتۇرساق، ۋەزىيەتنىڭ جىددىيلىقى تېخىمۇ ئېنىق كۆرۈنىدۇ.

□ **2:17 »(ئىبادەتخانىدىكى(ئايۋان بىلەن قۇربانگاھ ئوتتۇرىسىدا يىغا-زار كۆتۈرۈڭلار«** ـ نېمىشقا ئاشۇ جايدا شۇنداق قىلىش كېرەك؟ پىكىرىمىزچە، بۇ ئەمر بىرنەچچە يىل ئىلگىرىكى بىر ۋەقە بىلەن زېچ مۇناسىۋەتلىك، يەنى يەھۇدانىڭ پادىشاھى يوئاش زەكەريا دېگەن كاھىن-پەيغەمبەرنى دەل ئاشۇ يەردە تۇلتۇرۇۋۇتقان (2□□□.» 21:24 ھەم »مات.» 35:23)نى كۆرۈڭ.(**»ئۆز مىراسىڭنى خورلۇقتىن ساقلاپ... «** ـ »پەرۋەردىگارنىڭ مىراسى« مۇشۇ يەردە، شۇبھىسىزكى، ئۆز خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **2:17** زەب. 10:42 □10:79 □2115:

□ **2:19 »ئاندىن پەرۋەردىگار ... رەھىم-شەپقەتنى كۆرسەتتى (18-□□□□□)... ئۆز خەلقىگە مۇنداق دەيدى: ... «** ـ قارىغاندا خەلق خۇدانىڭ سۆزى بويىچە دۇئا-تىلاۋەت قىلغان، خۇدا دەرۋەقە ئۇلارنىڭ دۇئاسىغا ھازىر جاۋاب بېرىدۇ.
بەزى ئالىملار بۇ سۆزلەرنى: »ئاندىن پەرۋەردىگار ... رەھىم-شەپقەتنى كۆرسىتىدۇ... بەرھەق مۇنداق دەيدۇ: ... « دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.

□ **2:20 »ھەم شىمالدىن كەلگۈچىنى سىلەردىن يىراق قىلىپ،...»** ـ »شىمالدىن كەلگۈچى« يولسا بەلكىم بىرلا ۋاقىتتا بىرگە شىككى بېشارەتنى تەڭ كۆرسىتىپ بېرىدۇ. بىرىنچىدىن، يوئىل پەيغەمبەرنىڭ زامانىدىكى، شىمالدىن كەلگەن »چېكەتكە قوشۇنى«نى كۆرسىتىدۇ؛ ئىككىنچىدىن، ئاخىرقى زامانىدىكى، شىمالدىن كېلىدىغان، ئىسرائىل خەلقىگە ھۇجۇم قىلىدىغان، شەيتان قوزغايدىغان چوڭ بىر قوشۇنىمۇ كۆرسىتىدۇ. »قوشۇنچە سۆز«نىمىزنىڭ كۆرۈڭ. **»ئۇنىڭ ئالدى قىسمىنى شەرقىي دېڭىزغا، كەينى قىسمىنى غەربىي دېڭىزغا...»** ـ »شەرقىي دېڭىز« »تۇلۇك دېڭىز»نى، »غەربىي دېڭىز« »ئوتىۋرا دېڭىز»نى كۆرسىتىدۇ. **»چۈنكى ئۇ)پەرۋەردىگار(»چوڭ ئىشلارنى قىلغۇچىمەن...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »چۈنكى ئۇ)پەرۋەردىگار(ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلىۋاتىدۇ« (21-□□□□□□□□□□□□□). □ **2:21 »چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلغان«** ـ يا كى »چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلىۋاتىدۇ.«

چۈنكى چۆللۈكتىكى ئوت-چۆپلەر بەرق ئۈرماقتا؛
دەرەخ مېۋىسىنى بەرمەكتە،
ئەنجۈر دەرىخى، ئۈزۈم تېلى تولۇق هوسۇل بېرىدۇ.
23 هەم سىلەر، زىئوننىڭ بالىلىرى، شادلىنىپ پەرۋەردىگار خۇدايىڭلاردىن خۇرسەن بولۇڭلار؛
چۈنكى ئۇ هەققانىيلىق بويىچە سىلەرگە »ئاۋۋالقى يامغۇرلار«نى بېرىدۇ؛
ئۇ سىلەرگە هۆل-يېغىن بېرىدۇ،
يەنى باشتا بولغاندەك »ئاۋۋالقى يامغۇرلار« هەم »كېيىنكى يامغۇرلار«نى ياغدۇرىدۇ.□
24 خامانلار بۇغدايغا تولغان بولىدۇ،
ئىدىش-كۈپلەر يېڭى شاراب هەم مايلارغا تولۇپ تاشىدۇ.
25 ۋە مەن سىلەرگە چېكەتكىلەر، چېكەتكە لىچىنكىلىرى، »ۋەيرانچى قۇرت«لار، »چىشلىگۈچى قۇرت«لار،
يەنى مەن ئاراڭلارغا ئەۋەتكەن ئۇلۇغ قوشۇنۇم يېگەن يىللارنى قايتۇرۇپ بېرىمەن؛■
26 سىلەر بولۇشچە يەپ، قاندۇرۇلىسىلەر،
شۇنىڭدەك سىلەرگە كارامەت ئىشلارنى كۆرسەتكەن پەرۋەردىگار خۇدايىڭلارنىڭ نامىنى مەدھىيىلەيسىلەر؛
شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ خەلقىم هەرگىز يەنە خىجالەتكە قالمايدۇ.
27 سىلەر مېنىڭ ئىسرائىل ئىچىدە تۇرغانلىقىمنى،
شۇنداقلا مەنكى پەرۋەردىگار سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار ئىكەنلىكىمنى،
مەندىن باشقا هېچكىم بولمايدىغانلىقىنى بىلىسىلەر؛
شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ خەلقىم هەرگىز يەنە خىجالەتكە قالمايدۇ.
28 هەم كېيىن، مەن ئۆز روهىمنى بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئۈستىگە قۇيىمەن؛
سىلەرنىڭ ئوغۇل-قىزلىرىڭلار بېشارەت بېرىدۇ،
قېرىلىرىڭلار ئالامەت چۈشلەرنى كۆرىدۇ،
يىگىتلىرىڭلار غايىبانە ئالامەت كۆرۈنۈشلەرنى كۆرىدۇ؛□ ■
29 بەرهەق، شۇ كۈنلەردە قۇللار ئۈستىگىمۇ، دېدەكلەر ئۈستىگىمۇ روهىمنى قۇيىمەن.
30 مەن ئاسمانلاردا، زېمىندە كارامەتلەرنى،
قان، ئوت، ئىس-تۈتەك تۈۋرۈكلىرىنى كۆرسىتىمەن.
31 پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغ هەم دەهشەتلىك كۈنى كەلمىگۈچە،
قۇياش قاراڭغۇلۇققا،
ئاي قانغا ئايلاندۇرۇلىدۇ.■
32 هەم شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى،
پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلغانلارنىڭ هەممىسى قۇتقۇزۇلىدۇ؛

□ **2:23 »چۈنكى ئۇ هەققانىيلىق بويىچە سىلەرگە »ئاۋۋالقى يامغۇرلار«نى بېرىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى ئۇ سىلەرگە »هەققانىيلىقنى ئۆگەتكۈچى«نى ئەۋەتىدۇ، هۆل-يېغىن بېرىدۇ.« ئىككى تەرجىمىسى بەلكىم تەڭ ئىناۋەتلىك بولۇشى مۇمكىن، ئۇنداقتا »هەققانىيلىقنى ئۆگەتكۈچى« قۇتقۇزغۇچى-مەسىهنى كۆرسىتىشى كېرەك بولىدۇ. **»ئۇ سىلەرگە هۆل-يېغىن بېرىدۇ، يەنى باشتا بولغاندەك »ئاۋۋالقى يامغۇرلار« هەم »كېيىنكى يامغۇرلار«نى ياغدۇرىدۇ«** ـ »ئاۋۋالقى يامغۇرلار« (ياكى »دەسلەپكى يامغۇرلار«) قانائاندا 10-ئايدا ياغىدۇ ۋە ئۇنىڭ ۋاستىسى بىلەن تۈپراق يۇمشىتىلىپ، يەر هەيدەش ئاندىن ئۇرۇق چېچىش مۇمكىن بولىدۇ. »كېيىنكى يامغۇرلار« ئىسرائىلدا 3- ياكى 4-ئايدا يېغىپ، ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنى پىشۇرۇش رولىنى ئوينايدۇ. شۇڭا هەربىر دېهقان »كېيىنكى يامغۇر«غا تەشنادۇر، ئۇنى بەك قەدىرلەيدۇ. ■ **2:25** يو. 41: □ **2:28 »سىلەرنىڭ ئوغۇل-قىزلىرىڭلار بېشارەت بېرىدۇ«** ـ ياكى »سىلەرنىڭ ئوغۇل-قىزلىرىڭلار پەيغەمبەرلىك قىلىدۇ.« ■ **2:28** يەش. 3:44□ ئەز. 29:39□ روس. **2:31** يو. 2□10: 31؛ 15:3□ يەش. 10:13□ 23:24□ ئام. 9:8□ مات .29:24□ روس. 20:2□ ۋەھ. 12-136: 172:

چۈنكى پەرۋەردىگار دېگىنىدەك، زىئون تېغىدا ھەم يېرۇسالېمدا،
ھەمدە پەرۋەردىگار چاقىرماقچى بولغان »قالدىسى«لار ئۇچۇن قۇتقۇزۇش-نىجات بولىدۇ. □ ■

3

پەرۋەردىگار ئەللەرنىڭ ئۆستىدىن ھۆكۈم چىقىرىدۇ

1 چۈنكى مانا، شۇ كۈنلەردە، شۇ پەيتتە،
مەن يەھۇدا ھەم يېرۇسالېمنى ئاسارەتتىن قۇتۇلدۇرۇپ، ئازادلىققا ئېرىشتۈرگىنىمدە،
2 مەن بارلىق ئەللەرنىمۇ يىغىپ،
ئۇلارنى »يەھوشافات جىلغىسى«غا چۈشۈرىمەن؛
شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ خەلقىمنى ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىۋەتكەنلىكىدىن،
زېمىنىمنى بۆلۈپ پارچىلىۋەتكەنلىكىدىن،
ئۇلارنى ئاشۇ يەردە مېنىڭ مىراسىم، يەنى خەلقىم ئىسرائىل تۈپەيلىدىن سوراققا تارتىمەن.□
3 ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار مېنىڭ خەلقىمنى دوغا تىكىپ چەك تاشلىغان؛
بىر يىگىتنى بىر پاھىشە ئايالغا ئالماشتۇرغان،
بىر قىزنى »شاراب ئىچىمىز« دەپ شاراب ئۈچۈن ئالماشتۇرغان.
4 ھەي، تۇر ھەم زىدون، فىلىستىيەنىڭ بارلىق رايونلىرى، مەن سىلەرنى نېمە قىلىپتىمەن؟
سىلەر مەندىن ئۆچ ئالماقچىمۇسىلەر؟
)بىراق مەندىن ئۆچ ئالىمىز دېسەڭلار، ئۆچنى تېزلا ئۆز بېشىڭلارغا قايتۇرۇپ بېرىمەن(!□
5 كۈمۈشلىرىم، ئالتۇنلىرىمنى بۇلىۋالغىنىڭلار تۈپەيلىدىن،
گۈزەل گۈھەرلىرىمنى ئۆز بۇتخانىلىرىڭلارغا ئاپارغىنىڭلار تۈپەيلىدىن،
6 يەھۇدا بالىلىرى ھەم يېرۇسالېمنىڭ بالىلىرىنى ئۆز چېگىراسىدىن يىراق قىلماق ئۈچۈن ئۇلارنى گرېكلارغا
سېتىۋېتىكىنىڭلار تۈپەيلىدىن،
7 مانا، مەن ئۇلارنى سىلەر سېتىۋەتكەن جايدا ئورنىدىن تۇرغۇزىمەن،
ھەمدە قىلغىنىڭلارنى ئۆز بېشىڭلارغا قايتۇرىمەن.
8 ئوغۇل-قىزلىرىڭلارنى يەھۇدا بالىلىرىنىڭ قولىغا سېتىۋېتىمەن،
ئۇلار شۇلارنى يىراقتىكى بىر ئەلگە، يەنى شابىيالقلارغا سېتىۋېتىدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار سۆز قىلغان.□

پەرۋەردىگار »يەھوشافات جىلغىسى«دا بارلىق ئەللەرنىڭ ئۆستىگە ھۆكۈمنى چىقىرىدۇ

□ 2:32 »پەرۋەردىگار چاقىرماقچى بولغان »قالدىسى«لار...« ـ ياكى »پەرۋەردىگار چاقىرىۋاتقان »قالدىسى«لار...«. »(پەرۋەردىگارنىڭ(»قالدىسى«« ـ تەۋراتتا، پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا كۆپ كۆرۈلىدىغان تىما ياكى ماۋزۇدۇر. ئىسرائىل خەلقىنىڭ ھەم ئەللەرنىڭ كۆپ قىسمى خۇدادىن يىراقلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئۇلار ئارىسىدا خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن، ئۆزىگە سادىق بىر »قالدىسى«نىڭ ھامان ھەردائىم تېپىلىدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ.

■ 2:32 ئوب. 17؛ رىم. 1310:

□ 3:2 »مەن بارلىق ئەللەرنىمۇ يىغىپ،... شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ خەلقىمنى ئەللەر ئارىسىغا تارقىتىۋەتكەنلىكىدىن، ... ئۇلارنى... خەلقىم ئىسرائىل تۈپەيلىدىن سوراققا تارتىمەن« ـ »ئەللەر« بولسا يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەر. »يەھوشافات جىلغىسى« ـ »يەھوشافات« ـ »ياھ«)پەرۋەردىگار(سوتلايدۇ« دېگەن مەنىدە. ئۇ بەلكىم يېرۇسالېم شەھىرىنىڭ شەرقى تەرىپىدىكى »كىدرون جىلغىسى«نى كۆرسىتىدۇ)يېرۇسالېم ھەم »زەيتۇن تېغى« ئارىسىدا.(□ 3:4 »ھەي، تۇر ھەم زىدون،...« ـ »تۇر« بولسا لۇئاندىكى ئەڭ چوڭ پورت ھەم قۇدرەتلىك شەھەر، زىدون ئۇنىڭ ئەترابىدىكى رايون.

□ 3:8 »ئۇلار شۇلارنى يىراقتىكى بىر ئەلگە، يەنى شابىيالقلارغا سېتىۋېتىدۇ« ـ »شابىيالقلار« »شىبا« دېگەن رايوندىكىلەر بولۇشى مۇمكىن.

9 شۇنى ئەللەر ئارىسىدا جاكارلا كۆلەركى،
»جەڭگە تەييارلىنىڭلار،
پالۋانلارنى قوزغاڭلار،
جەڭچىلەرنىڭ ھەممىسى يېقىنلاشسۇن،
جەڭگە ھازىر بولسۇن؛
10 ساپان چىشلىرىنى قىلىچ قىلىپ،
ئورغاقلىرىڭلارنى نەيزە قىلىپ سوقۇشۇڭلار؛
ئاجىز ئادەممۇ: »مەن كۈچلۈك« دېسۇن؛
11 ئەتراپتىكى ھەممە ئەللەر، تېزدىن كېلىڭلار،
ھەممىڭلار شۇ يەرگە جەم بولۇڭلار.«!
»ئۆزۈڭنىڭ كۈچلۈكلىرىڭنى ئاشۇ يەرگە چۈشۈرگەيسەن، ئاھ پەرۋەردىگار«!□

12 »ئەللەر قوزغىلىپ »يەھوسافات جىلغىسى«غا كەلسۇن؛
چۈنكى مەن شۇ يەردە ئولتۇرۇپ ئەتراپتىكى ھەممە ئەللەرنى سوراققا تارتىمەن.
13 ئورغاقنى سېلىڭلار،
چۈنكى زىرائەت پىشتى؛
كېلىڭلار، چۈشۈپ چەيلەڭلار،
چۈنكى شاراب كۈچلەڭلىرى لىق تۈشۈقتۇر،
ئىدىش-كۈپلەر تولۇپ تاشىدۇ.
چۈنكى ئۇلارنىڭ رەزىللىكى زوردۇر«□ ■
14 ئاھ، نۇرغۇن، نۇرغۇن كىشىلەر »قارار جىلغىسى«دا!
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى »قارار جىلغىسى«غا يېقىنلاشتى.
15 قۇياش ھەم ئاي قاراڭغۇلىشىپ كېتىدۇ،
يۇلتۇزلار تۆز جۇلاسىنى قايتۇرۇۋالىدۇ.■
16 پەرۋەردىگار زىئوندىن ھۆركىرەيدۇ،
يېرۇسالېمدىن ئاۋازىنى قويۇۋېتىدۇ؛
ئاسمانلار، زېمىنلار سىلكىنىدۇ؛
لېكىن پەرۋەردىگار تۆز خەلقىگە باشپاناھ،
ئىسرائىل بالىلىرىغا كۈچ-ھىمايە بولىدۇ.

پەرۋەردىگار زىئوننى تۆز ماكانى قىلىدۇ

17 شۇنىڭ بىلەن سىلەر مەنكى پەرۋەردىگارنىڭ سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار ئىكەنلىكىمنى،
تۆز مۇقەددەس تېغىم زىئوندا تۇرىدىغانلىقىمنى بىلىسىلەر؛
يېرۇسالېم پاك-مۇقەددەس بولىدۇ،

□ **3:11 »ئۆزۈڭنىڭ كۈچلۈكلىرىڭنى ئاشۇ يەرگە چۈشۈرگەيسەن، ئاھ پەرۋەردىگار«!** ـ بۇ سۆزلەر 11-2:1دىكى ۋە »يەش.» 5-3:13دىكى سۆزلەرگە مۇناسىۋەتلىك بولۇشى كېرەك. »يەش.» 5-3:13دىكى ئىزاھاتلارنىمۇ كۆرۈڭ.

□ **3:13 »ئورغاقنى سېلىڭلار، چۈنكى زىرائەت پىشتى؛ كېلىڭلار، چۈشۈپ چەيلەڭلار، چۈنكى شاراب كۈچلەڭلىرى لىق تۈشۈقتۇر... چۈنكى ئۇلارنىڭ رەزىللىكى زوردۇر«** ـ مۇنشۇ يۈيرۈق بەلكىم خۇدانىڭ »كۈچلۈكلىرى«، يەنى پەرىشتىلەرگە ئېيتىلىدۇ »)ۋەھ« 20-17:14نى كۆرۈڭ.(

■ **3:13** ۋەھ. 14:1؛ **3:15** يو. 10:2؛ 43:10؛ 15، يەش. 13:10؛ 24:23؛ ئام. 9:8؛ مات. 24:29؛ روس. 2:20؛ ۋەھ. 12-136:

ئۇنىڭدىن ھېچ يات ئادەملەر يەنە ئۆتمەيدۇ.□ ■

18 ھەم شۇ كۈنى ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى،
تاغلار يېڭى شارابنى تېمىتىدۇ،
دۆڭ-ئېگىزلىكلەردىن سۈت ئاقىدۇ،
يەھۇدادىكى بارلىق ئېرىق-ئۆستەڭلەردە لىق سۇ ئاقىدۇ؛
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىن بىر بۇلاق چىقىدۇ،
شىتتىم جىلغىسىنى سۇغىرىدۇ.□ ■

19 مىسىر بولسا بىر چۆللۈك،
ئېدوم ئادەمزاتسىز بىر چۆل-بياۋان بولىدۇ،
ئۇلارنىڭ يەھۇدا بالىلىرىغا قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىقى تۈپەيلىدىن،
ئۇلار بۇلارنىڭ زېمىنىدا بىگۇناھ قانلارنى تۆككەنلىكى تۈپەيلىدىن.

20 بىراق يەھۇدا مەڭگۈگە تۇرىدۇ،
يېرۇسالېم دەۋردىن-دەۋرگىچە قالىدۇ؛

21 ھەم مەن ئۇلارنى تۆككەن قانلارنىڭ پاكلاندۇرۇلمىغان گۇناھلىرىدىن پاكلاندۇرىمەن؛
چۈنكى پەرۋەردىگار زىئوندا ماكانلاشقاندۇر.

□ 3:17 **»ئۇنىڭدىن ھېچ يات ئادەملەر يەنە ئۆتمەيدۇ«** ـ دېگەن سۆز بەلكىم: (1) ھېچ تاجاۋۇزچى يەنە يېرۇسالېمنى بۇزمايدۇ، ۋە (2) يېرۇسالېمنى بۇلغىۋەدەك ھېچقانداق بۇتپەرەس ئادەم ئۇنىڭدىن يەنە ئۆتمەيدۇ، دېگەن ئىككى مەنىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ **3:17** ۋەھ. 2721: □ **3:18** **«...□□□□□□ جىلغىسىنى سۇغىرىدۇ»** ـ »شىتتىم جىلغىسى« يېرۇسالېمنىڭ شەرقىي تەرىپىدا بولۇپ، سۇلىرى ئىئوردان جىلغىسىغا چۈشىدۇ. ■ **3:18** ئام. 139:

ئاموس

ئاموس پەيغەمبەرنىڭ بېشارەتلىرى

1 تۆززىيا يەھۇداغا، يوئاشنىڭ ئوغلى يەروبوئام ئىسرائىلغا پادىشاھ بولغان ۋاقىتلاردا، يەر تەۋرەشتىن ئىككى يىل
ئىلگىرى، تەكوئادىكى چارۋىچىلار ئارىسىدىكى ئاموسنىڭ ئىسرائىل توغرۇلۇق ئېيتقان سۆزلىرى: ـ □ ■
2 ئۇ: »پەرۋەردىگار زىئون تېغىدىن ھۆركىرەيدۇ،
يېرۇسالېمدىن ئاۋازىنى قويۇۋېتىدۇ؛
پادىچىلارنىڭ ئوتلاقلىرى ماتەم تۇتىدۇ،
كارمەل چوققىسى غازاكگىلىشىدۇ« ـ دېدى.□ ■

خۇدانىڭ ئىسرائىلغا قوشنا قوۋملار ئۈستىدىن ھۆكۈمى •••• سۈريە ھەققىدە

3 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»دەمەشقنىڭ ئۈچ گۇناھى، بەرھەق تۆت گۇناھى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا چۈشىدىغان جازانى ياندۇرمايمەن،
چۈنكى ئۇلار گىلېئادتىكىلەرنى تۆمۈر تىرنىلىق سۈرەملەر بىلەن سوققانىدى؛□
4 شۇنداقلا ھازائېلنىڭ ئۈيىگە بىر ئوت ئەۋەتىمەن،
ئۇ بەن-ھادادنىڭ ئوردىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ.□
5 دەمەشق دەرۋازىسىدىكى تۆمۈر بالداقنى سۇندۇرىۋېتىمەن،
ئاۋەن جىلغىسىدا تۇرغۇچىنى، بەيت-ئېدەندە شاھانە ھاسىسىنى تۇتقۇچىنى ئۆزۈپ تاشلايمەن؛
سۈريەنىڭ خەلقى ئەسىرگە چۈشۈپ كىرغا ئېلىپ كېتىلىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□ ■

فىلىستىيە ھەققىدە

6 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
» گازا شەھىرىنىڭ ئۈچ گۇناھى، بەرھەق تۆت گۇناھى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا چۈشىدىغان جازانى ياندۇرمايمەن،
چۈنكى ئۇلار ئېدومغا تاپشۇرۇپ بېرىشكە، بارلىق تۇتقۇنلارنى ئەسىر قىلىپ ئېلىپ كەتتى.□ ■
7 ھەم مەن گازانىڭ سېپىلىغا ئوت ئەۋەتىمەن،

□ **1:1 »ئاموسنىڭ ئىسرائىل توغرۇلۇق ئېيتقان سۆزلىرى«** ـ ئادەتتە بۇ كىتابنا »ئىسرائىل« ئىسرائىلنىڭ »شىمالىي پادىشاھلىقى«نى كۆرسىتىدۇ. ئاموس يەھۇدانىڭ تەكوئا يېزىسىدىن بولغىنى بىلەن يەتكۈزىدىغان بېشارەتلىرىنىڭ كۆپىنچىسى »شىمالىي پادىشاھلىق« توغرۇلۇقتۇر.

■ **1:1** زەك. 514:

□ **1:2 »پەرۋەردىگار زىئون تېغىدىن ھۆركىرەيدۇ، يېرۇسالېمدىن ئاۋازىنى قويۇۋېتىدۇ«** ـ بۇ بېشارەت يەر تەۋرەشنى كۆرسەتسە كېرەك. »كارمەل« بولسا ئىسرائىلدا ھۆل-يېغىن ئەڭ كۆپ بولىدىغان جاي؛ ئۇ »غازاكگىلىشقان« بولسا، باشقا جايلار تېخىمۇ شۇنداق بولاتتى.

■ **1:2** يەر. 30:25□ يو. 163:

□ **1:3 »ئۇلار)سۈريەلىكلەر(گىلېئادتىكىلەرنى تۆمۈر تىرنىلىق سۈرەملەر بىلەن سوققانىدى«** ـ »2□□□.« 32:10-33، 3:13-5-ئايەتتە گىلېئادتىكىلەرنىڭ سۈريە تەرىپىدىن تارتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلىرى خاتىرىلەنگەن؛ مۇشۇ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغىنى شۇ بوزەك قىلىنىشنى كۆرسەتسە كېرەك.

□ **1:4 »ھازائېل«** ـ دەمەشق پادىشاھى بولۇپ، »بەن-ھادات« تۇنىڭ ئوغلى ئىدى.

□ **1:5 »ئاۋەن جىلغىسىدا تۇرغۇچى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »رەزىللىك جىلغىسىدا ئولتۇرغۇچى« ـ دېمەك، يەنى دەمەشق پادىشاھىنى ئېيىدىلەيدۇ. **»سۈريەنىڭ خەلقى ئەسىرگە چۈشۈپ كىرغا ئېلىپ كېتىلىدۇ«** ـ »كىر« مېسوپوتامىيە)ھازىرقى ئىراق(دىكى بىر يۇرت. سۈريەلىكلەر ئەسلىدە شۇ جايدىن چىققانىدى (9:7-□□□□□□□ كۆرۈڭ). **»ئاۋەن جىلغىسىدا تۇرغۇچى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »رەزىللىك جىلغىسىدا ئولتۇرغۇچى« ـ دېمەك، يەنى دەمەشق پادىشاھىنى ئېيىدىلەيدۇ.

■ **1:5** 2پاد. 9:16□ يەش. 11:17-1□، يەر. 2749: 23-

□ **1:6 »چۈنكى ئۇلار ئېدومغا تاپشۇرۇپ بېرىشكە، بارلىق تۇتقۇنلارنى ئەسىر قىلىپ ئېلىپ كەتتى«** ـ »تۇتقۇنلار« ئىسرائىلدىن يا كى يەھۇدادىن تۇتقۇن قىلىنغان بىر تۈركۈم كىشىلەر بولسا كېرەك. قارىغاندا گازانىڭ)يەنى فىلىستىيەلەرنىڭ(مەقسىتى ئىسرائىللاردىن تۇتۇپ ئېلىش ئىدى. ■ **1:6** 2تار. 21□16: 17، 1828:

ئۇ ئۆزىنىڭ ئوردىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ؛
8 مەن ئاشدودتا تۇرغۇچىنى، ئاشكىلوندا شاھانە ھاسىنى تۇتقۇچىنى ئۈزۈپ تاشلايمەن،
ئەگەر ئون شەھىرىگە قارشى قول كۆتۈرىمەن؛
فىلىستىيلەرنىڭ قالدۇقى يوقىلىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.

تۆر شەھىرى ھەققىدە

9 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»تۆرنىڭ ئۈچ گۇناھى، بەرھەق تۆت گۇناھى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا چۈشىدىغان جازانى ياندۇرمايمەن،
چۈنكى ئۇلار بارلىق تۇتقۇنلارنى ئېدومغا تاپشۇرۇۋەتتى،
شۇنداقلا قېرىنداشلىق ئەھدىسىنى ئېسىگە ئالمىدى.□
10 ھەم مەن تۆرنىڭ سېپىلىغا ئوت ئەۋەتىمەن،
ئوت ئۇنىڭ ئوردىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ.

ئېدوم ھەققىدە

11 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئېدومنىڭ ئۈچ گۇناھى، بەرھەق تۆت گۇناھى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا چۈشىدىغان جازانى ياندۇرمايمەن،
چۈنكى ئۇ بارلىق رەھىم-شەپقەتنى تاشلىۋېتىپ،
قىلىچ بىلەن ئۆز قېرىندىشىنى قوغلىغان؛
ئۇ يىرتىلغۇدەك غەزەپتە بولۇپ،
دەرغەزەپتە بولغان ھالىتىنى ھەمىشە ساقلايدۇ؛□
12 ھەم مەن تېمان شەھىرىگە ئوت ئەۋەتىمەن،
ئوت بوزراھنىڭ ئوردىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ.«

ئاممونىيلار ھەققىدە

13 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئاممونىنىڭ ئۈچ گۇناھى، بەرھەق تۆت گۇناھى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا چۈشىدىغان جازانى ياندۇرمايمەن،
چۈنكى ئۇلار چېگرىمىزنى كېڭەيتىمىز دەپ، گىلېئادتىكى ھامىلدار ئاياللارنىڭ قورساقلىرىنى يېرىۋەتتى.□
14 ھەم مەن راببانىنىڭ سېپىلىغا ئوت ياقىمەن،
جەڭ كۈنىدە قىيا-چىيالار ئىچىدە،
قارا قۇيۇنىنىڭ كۈنىدە قاتتىق بوران ئىچىدە،
ئوت ئۇنىڭ ئوردىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ؛
15 ھەم ئۇلارنىڭ پادىشاھى ئەسىرگە چۈشىدۇ،
ـ ئۇ ئەمىرلىرى بىلەن بىللە ئەسىرگە چۈشىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

□ 1:9 »چۈنكى ئۇلار بارلىق تۇتقۇنلارنى ئېدومغا تاپشۇرۇۋەتتى، شۇنداقلا قېرىنداشلىق ئەھدىسىنى ئېسىگە ئالمىدى« ـ يۇ »تۇتقۇنلار« بەلكىم يەنە ئىسرائىلدىن كەلگەن بولۇشى مۇمكىن. »ئەھدە« ـ سۇلايمان پادىشاھ ئەسلى تۆرنىڭ پادىشاھى بىلەن ئەھدە تۈزگەندى. بىراق تۇتقۇنلارنىڭ نەدىن كېلىشى، تۆرنىڭ كىم بىلەن ئەھدە تۈزگەنلىكى ئانچە مۇھىم ئەمەس، مۇھىمى، خۇدا ئۇلارنى ۋەدىسىدە تۇرماسلىقتەك ۋىجدانسىزلىقى ئۈچۈن جازالايدۇ.

□ 1:11 »ئۇ يىرتىلغۇدەك غەزەپتە بولۇپ،...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ غەزەپ بىلەن ھەمىشە ئادەملەرنى يىرتىۋېتىپ،...».

□ 1:13 »چۈنكى ئۇلار چېگرىمىزنى كېڭەيتىمىز دەپ، گىلېئادتىكى ھامىلدار ئاياللارنىڭ قورساقلىرىنى يېرىۋەتتى« ـ ئۇلار گىلېئادتا تۇرۇۋاتقان باشقىلارنىمۇ ئۆلتۈرگەن، ئەلۋەتتە. بىراق ئۇلارنىڭ يۇ ئاجايىب رەھىمسىزلىكىنىڭ مەقسىتى، ئۇلارغا قايتۇرما زەربە بەرگۈدەك ھېچ ئادەم، ھەتتا بوۋاقلارنىكۆز قالماسلىقى ئۈچۈن ئىدى. بابىلنىڭ پادىشاھى نەبوقادنەسار ملادىيەدىن ئىلگىركى 582-يىلى راببانى شەھىرىنى ۋەيران قىلىۋەتتى.

2

موئاب هەققىدە

1 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ:
ـ»موئابنىڭ ئۈچ گۇناھى، بەرھەق تۆت گۇناھى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا چۈشىدىغان جازانى ياندۇرمايمەن،
چۈنكى ئۇ ئېدومنىڭ پادىشاھىنىڭ ئۆستخانىلىرىنى كۆيدۈرۈپ ھاك قىلىۋەتتى.
2 ھەم مەن موئاب ئۈستىگە ئوت ئەۋەتىمەن،
ئوت كېرىئوتنىڭ ئوردىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ؛
ۋە موئاب چۇقان-سۈرەنلەر بىلەن، قىيا-چىيالار بىلەن، كاناي ساداسى بىلەن تۈلىدۇ.
3 ۋە مەن ئۇلارنىڭ ھاكىمىنى ئارىسىدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن،
ئۇنىڭ ئەمىرلىرىنى ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئۆلتۈرۈۋېتىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

يەھۇدا هەققىدە

4 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»يەھۇدانىڭ ئۈچ گۇناھى، بەرھەق تۆت گۇناھى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا چۈشىدىغان جازانى ياندۇرمايمەن،
چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات-قانۇنىنى كەمسىتتى،
ئۇنىڭدىكى بەلگىلىمىلەرگە ئەمەل قىلمىدى؛
ئۇلارنىڭ ساختىلىقلىرى ئۆزلىرىنى ئاداشتۇرۇپ قويدى؛ ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمۇ بۇلارغا ئەگىشىپ ماڭغانىدى.□
5 ھەم مەن يەھۇدا ئۈستىگە ئوت ئەۋەتىمەن،
ئوت يېرۇسالېمنىڭ ئوردىلىرىنى يۇتۇۋالىدۇ.

ئىسرائىل هەققىدە

6 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ئىسرائىلنىڭ ئۈچ گۇناھى، بەرھەق تۆت گۇناھى ئۈچۈن، ئۇنى جازاسىدىن قايتۇرمايمەن،
چۈنكى ئۇلار ھەققانىيلارنى كۈمۈشكە سېتىۋەتتى،
يوقسۇل ئادەمنى بىر جۈپ چورۇققا سېتىۋەتتى؛
7 ئۇلار نامراتلارنىڭ بېشىدىكى چاڭ-توپىلىرىنى بوش قويۇۋەتمەيدۇ،
ئاجىز مۇمىنلەرنىڭ ئېسىۋىنى قايرىۋالىدۇ؛
ئاتا-بالا ئىككىسى مېنىڭ مۇقەددەس نامىمنى بۇلغاپ، ئوخشاش بىر قىزنىڭ يېنىغا تەڭ باريدۇ.□
8 ئۇلار قىزلارنى ھەممە قۇربانگاھنىڭ يېنىغا ئېلىپ بېرىپ،
قەرزگە رەنگە قويغان كىيىم-كېچەكلەر ئۈستىدە ئۇلار بىلەن ياتىدۇ؛
ئۇلار ئۆز ئىلاھىنىڭ ئۆيىدە جەرىمانە بىلەن ئالغان شارابنى ئىچمەكتە.□

□ 2:4 »ئۇلارنىڭ ساختىلىقلىرى ئۆزلىرىنى ئاداشتۇرۇپ قويدى« ـ »ساختىلىقلىرى« كېيىنكى گەپلەرگە قارىغاندا، ئۇلارنىڭ ياسىغان بۇتلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 2:7 »ئاتا-بالا ئىككىسى مېنىڭ مۇقەددەس نامىمنى بۇلغاپ، ئوخشاش بىر قىزنىڭ يېنىغا تەڭ باريدۇ« ـ بۇ ئىش پاھىشۋازلىق بولۇۋېلا قالماي، يەنە ئۇلارنىڭ بۇتىغا، يەنى »باۋال«غا بىرخىل چوقۇنۇش پائالىيىتى ھېسابلىناتتى.

□ 2:8 »ئۇلار قىزلارنى ھەممە قۇربانگاھنىڭ يېنىغا ئېلىپ بېرىپ، قەرزگە رەنگە قويغان كىيىم-كېچەكلەر ئۈستىدە ئۇلار بىلەن ياتىدۇ؛ ئۇلار ئۆز ئىلاھىنىڭ ئۆيىدە جەرىمانە بىلەن ئالغان شارابنى ئىچمەكتە« ـ بۇ جۈملىدە ئاموس ئۇلارنىڭ، بولۇپمۇ بايلارنىڭ ئۆت گۇناھىنى كۆرسىتىدۇ: ـ
(1) ئۇلارنىڭ)بۇتلارغا ئاتاپ بېغىشلىغان(كۆپ قۇربانلىقلىرى بار ئىدى؛ (2) ئۇلار مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن مۇقەددەس قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ، ئۆزلىرىگە قەرزدار بولغان نامراتلاردىن كىيىم-كېچەكلىرىنى تارتىۋالىدۇ »)مىس.» 26:22، »قان.» 17-12:24-نى كۆرۈڭ(؛ (3) ئۇلار بۇتخانىلارنى سېلىپ، بۇتلارنى ئۆزلىرىنىڭ خۇداسى دەپ ئېتىراپ قىلغان؛ (4) ئۇلار ھارام يولدا خەقتىن جەرىمانە ئالدۇ ـ ئۆ گۇناھلار بەلكىم 6-ئايەتتە ئېيتىلغان »ئۈچ گۇناھى، ئۆت گۇناھى«نى ئېنىق تولۇقلاپ كۆرسىتىپ بېرىشى مۇمكىن.

9 براق مەن ئاموریلارنی ئۆلارنىڭ ئالدىدىن ھالاك قىلغانىمەن،
ئاموریلار كېدىر دەرىخىدەك ئېگىز، دۇب دەرىخىدەك كۈچلۈك بولغان بولسىمۇ،
مەن ئۈستىدىن ئۇنىڭ مېۋىسىنى، ئاستىدىن يىلتىزلىرىنى ھالاك قىلدىم.■
10 ھەم ئاموریلارنىڭ زېمىنىنى ئىگىلىشىڭلار ئۈچۈن،
سىلەرنى مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىقىپ،
قىرىق يىل چۆل-باياۋاندا يېتەكلىدىم.□ ■
11 سىلەرنىڭ ئوغۇللىرىڭلاردىن بەزىلىرىنى پەيغەمبەر بولۇشقا،
يىگىتلىرىڭلاردىن بەزىلىرىنى »نازارىي« بولۇشقا تۇرغۇزدۇم.
شۇنداق ئەمەسمۇ، ئى ئىسرائىل بالىلىرى؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□
12 براق سىلەر نازاریلارغا شاراب ئىچكۈزدۈڭلار،
ھەم پەيغەمبەرلەرگە: »پەيغەمبەرلىك قىلما ڭلار« ـ دەپ بۇيرۇدۇڭلار.■
13 مانا، مەن سىلەرنى باسىمەن،
خۇددى لىق تۇنچە بېسىلغان ھارۋا يەرنى باسقاندەك، سىلەرنى بېسىپ تۇرىمەن؛
14 ھەم چاپقۇرلارنىڭمۇ قاچار يولى يوقايدۇ،
پالۋان ئۆز كۈچىنى ئىشلىتەلمەيدۇ،
زەبەردەس باتۇر ئۆز جېنىنى قۇتقۇزالمايدۇ.
15 ئوقيانى تۇتقۇچى تىك تۇرالمايدۇ؛
يەلتاپان قاچالمايدۇ،
ئاتقا مىنگۈچى ئۆز جېنىنى قۇتقۇزالمايدۇ.
16 پالۋانلار ئارىسىدىكى ئەڭ جىگەرلىك باتۇرمۇ شۇ كۈندە يالىڭاچ قېچىپ كېتىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

3

ھەربىر ئىشنىڭ سەۋەبى باردۇر

1 پەرۋەردىگار سىلەرنى ئەيىبلەپ ئېيتقان بۇ سۆز-كالامنى ئاڭلاڭلار، ئى ئىسرائىل بالىلىرى،
يەنى مەن مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىقارغان بۇ پۈتكۈل جەمەت: ـ
2 »يەر يۈزىدىكى بارلىق جەمەتلەر ئارىسىدىن پەقەت سىلەرنى تونۇپ كەلدىم؛
شۇڭا ئۈستۈڭلارغا بارلىق قەبىھلىكلىرىڭلارنىڭ جازاسىنى چۈشۈرىمەن.«□

خىتاب ھەم مۇھاكىمە

3 ئىككى كىشى بىر نىيەتتە بولمىسا، قانداقمۇ بىللە ماڭالىسۇن؟

■ **2:9** چۆل. 24:21□ قان. 31:2□ يە. 824:

□ **2:10** **»سىلەرنى ... قىرىق يىل ... يېتەكلىدىم«** ـ »مىسىردىن چىقىش« ۋە »چۆل-باياۋاندىكى سەپەر« بويىچە ئۆلار چۆل-باياۋاندا كۆپ قېتىم خۇداغا ئىتائەتسىزلىك، ئاسىيلىقمۇ قىلغان. خۇدانىڭ شۇ كۈنلەردە ئۆلارنى تاشلىۋەتمىگەنلىكى ئۇنىڭ مېھرى-شەپقىتىگە ئىنتايىن زور ئىسپات بەردى ۋە بېرىدۇ.

■ **2:10** مىس. 5112:

□ **2:11** **»نازارىي«** ـ بۇ ئادەملەر ئالاھىدە يول بىلەن)جۈملىدىن شاراب ئىچمەي، چاچلىرىنى چۈشۈرمەي(ۋاقىتلىق ياكى تۇمۇرۋايەت تۈزىنى خۇداغا ئاتاپ بېغىشلىغان. شۇڭا ئۆلارنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشلىرى خەقلەرگە باقىي دۇنيانى ئەسلىتىپ تۇراتتى »)چۆل.» 6-بابنى كۆرۈڭ.(

■ **2:12** ئام. 7□12: 13

□ **3:2** **»يەر يۈزىدىكى بارلىق جەمەتلەر ئارىسىدىن پەقەت سىلەرنى تونۇپ كەلدىم؛ شۇڭا ئۈستۈڭلارغا بارلىق قەبىھلىكلىرىڭلارنىڭ جازاسىنى چۈشۈرىمەن«** ـ دېمەك، خۇدا ئىنسانلارغا ئاتا قىلغان ئالاھىدە ئىمتىيازلارنىڭ ھەربىرى ئۆزىگە خاس ئالاھىدە جاۋابكارلىقنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ كېلىدۇ.

4 ئولجىسى يوق شىر ئورماندا ھۆركىرەمدۇ؟
ئارسلان ھېچنېمىنى ئالمىغان بولسا ئۆۋىسىدا ھۇۋلامدۇ؟□
5 تۇزاقتا يەڭچۈك بولمىسا قۇش يەرگە يېقىلامدۇ؟
ئالغۇدەك نەرسە بولمىسا، قىسماق يەردىن ئېتىلىپ چىقامدۇ؟
6 شەھەردە ئاگاھ كانىيى چېلىنسا، خەلق قورقامدۇ؟
پەرۋەردىگار قىلمىغان بولسا، شەھەرگە يامانلىق چۈشەمدۇ؟■
7 رەب پەرۋەردىگار ئۆز قۇللىرى بولغان پەيغەمبەرلەرگە ئاۋۋال ئاشكارىلىماي تۇرۇپ،
ئۆ ھېچ ئىش قىلمايدۇ.□
8 شىر ھۆركىرىگەن تۇرسا، كىم قورقايدۇ؟
رەب پەرۋەردىگار سۆز قىلغاندا، كىم ئۆنىڭ بېشارىتىنى يەتكۈزمەي تۇرالايدۇ؟□

خۇدا ئىسرائىلنى قورشايدىغان دۈشمەن بولۇپ قالدى •••• »ئۆ بۇرۇلۇپلا ئۆلارنىڭ دۈشمىنى بولدى« {9:3-16:4}
9 ئاشدودتىكى قەلئە-ئوردىلاردا،
شۇنداقلا مىسىردىكى قەلئە-ئوردىلاردا ئېلان قىلىپ: ـ
»ساماريە تاغلىرى ئۈستىدە يىغىلىڭلار،
ئۆنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى زور قىيقاس-سۈرەنلەرنى،
ئۆنىڭ ئىچىدىكى جەبىر-زۇلۇملارنى كۆرۈپ بېقىڭلار« ـ دەڭلار.□
10 ـ ئۆلار ھەق ئىش قىلىشنى بىلمەيدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
ـ ئۆلار ئوردىلىرىغا زۇلۇم-زوراۋانلىق بىلەن تارتىۋالغانلىرىنى ھەم ئولجىلارنى جۈغلىغۇچىلار!□
11 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»مانا بىر ياۋ! ئۆ زېمىننى قورشىۋالدى!
ئۆ مۇداپىئەڭنى ئېلىپ تاشلايدۇ،

□ 3:4 **»ئولجىسى يوق شىر ئورماندا ھۆركىرەمدۇ؟ ئارسلان ھېچنېمىنى ئالمىغان بولسا ئۆۋىسىدا ھۇۋلامدۇ؟«** ـ شىرلار ئىككى ئەھۋالدا ھۆركىرەيدۇ. (1) نىشان قىلغان ئوۋنى قورقىتىپ قوزۇقتەك قاتۇرۇپ قويۇش ئۈچۈن؛ (2) ئوۋ-ئولجىنى ئالغاندىن كېيىن باشقا يىرتقۇچ ھايۋانلارغا: »بۇ مېنىڭكى، ئۆنىڭغا چېقىلما« دەپ ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن. بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە بەلكىم بىرىنچى مۇمكىنچىلىكنى بىلدۈردۈ (8-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ھېچبولمىغاندا ئىسرائىلغا »ئاخىرقى دەققە«، يەنى توۋا قىلىشقا ئەڭ ئاخىرقى پۇرسەت كەلدى؛ توۋا قىلمىساڭلار پەرۋەردىگار شىردەك سىلەرنى ئۆز ئوۋى قىلىدۇ، دېگەنلىك بولسا كېرەك.

■ 3:6 يەش. 7:45□ يىغ. 3□37: 38

□ 3:7 **»رەب پەرۋەردىگار ئۆز قۇللىرى بولغان پەيغەمبەرلەرگە ئاۋۋال ئاشكارىلىماي تۇرۇپ، ئۆ ھېچ ئىش قىلمايدۇ«** ـ بۇ ئايەت خۇدانىڭ قىلغان بارلىق ئىشلىرىدىكى ئىنتايىن مۇھىم بىر پرىنسىپنى كۆرسىتىدۇ. باشقىچە ئېيىتىلىسەك: ـ »رەب پەرۋەردىگار قىلماقچى بولغان ئىشلىرىدا، ئۆز قۇللىرى بولغان پەيغەمبەرلەرگە ئالدى بىلەن بېشارەت بەرمەي قالمايدۇ.«

□ 3:8 **»شىر ھۆركىرىگەن تۇرسا، كىم قورقايدۇ؟ رەب پەرۋەردىگار سۆز قىلغاندا، كىم ئۆنىڭ بېشارىتىنى يەتكۈزمەي تۇرالايدۇ؟«** ـ بۇ جۈملىگە قارىغاندا »شىر« تېخى ئوۋنى ئۆتىمغان ئوخشايدۇ ـ توۋا قىلىشقا ئازراقلا ۋاقىت قالدى (4-□□□□□□□ قايتا كۆرۈڭ).

□ 3:9 **»ئاشدودتىكى قەلئە-ئوردىلاردا ... ئېلان قىلىپ: ـ »ساماريە تاغلىرى ئۈستىدە يىغىلىڭلار، ئۆنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى زور قىيقاس-سۈرەنلەرنى، ئۆنىڭ ئىچىدىكى جەبىر-زۇلۇملارنى كۆرۈپ بېقىڭلار«** ـ بۇ سۆز بەلكىم ئۆنى ئاڭلىغان ساماريەدىكى ھۆكۈمدارلارغا ھەم بايلارغا بەك ئېغىر كەلگەن بولۇشى مۇمكىن. خۇدا قانداقمۇ ئاشدودتىكى »بۇتپەرەس، كاپىر« فىلىستىيلەرنى)ھەم مىسىرلىقلارنى(مۇشۇ ھۆكۈمدارلارنىڭ ئۆز پۇقرالىرىغا قىلغان جەبىر-زۇلۇملىرىنى كۆرۈۋىشكە، يۇرتىنىڭ كۆتۈرگەن داد-پەريادلىرىنى ئاڭلاشقا تەكلىپ قىلىۋېتىپ؟
»قىيقاس-سۈرەنلەر« بولسا ئىككى بىسلىق سۆز ـ (1) يۇرتىنىڭ داد-پەريادلىرىنى؛ (2) قورشۇلغان دۈشمەنلەردىن قورقۇش تۈپەيلىدىن كۆتۈرۈلگەن قىيقاس-سۈرەنلەرنى بىلدۈرىدۇ (11-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ 3:10 **»ئۆلار ئوردىلىرىغا زۇلۇم-زوراۋانلىق بىلەن تارتىۋالغانلىرىنى ھەم ئولجىلارنى جۈغلىغۇچىلار«!** ـ بۇ بەلكىم ئىككى بىسلىق سۆز بولۇپ: ـ (1) ھۆكۈمدارلار خەقلەرنى بوزەك قىلىش ئارقىلىق تۇزلىرىگە ئولجا توپلىغان؛ (2) ئۆلار شۇنداق قىلغانلىقتىن، بۇ بۇلۇڭلاردا ھارام ئولجىسى ئاخىرىدا ئۆز بېشىغا دۈشمەنلەرنىڭ زۇلۇملىرى، بۇلاڭچىلىقلىرى بولۇپ چۈشىدۇ.

قەلئە-ئوردىلىرىڭ بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنىدۇ.
12 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ــ پادىچى شىرنىڭ ئاغزىدىن قوينىڭ ئىككى پۇتىنى يا كى قۇلىقىنىڭ بىر پارچىسىنى
قۇتقۇزۇپ ئالغاندەك،
ساماريىدە ئولتۇرغان ئىسرائىللارمۇ شۇنداق قۇتقۇزۇلىدۇ،
ـ شەھەردە پەقەت كارىۋاتنىڭ بىر بۇرجىكى،
دىۋاندىكى بىر پارچە دەمەشق لىباسلا قالىدۇ!□
13 ـ ئاكىلاكلار، ياقۇپنىڭ جەمەتىدە گۇۋاھلىق بېرىڭلار،
ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا،□
14 ـ مەن ئىسرائىلنىڭ ئاسىيلىقلىرىنى تۆز بېشىغا چۈشۈرگەن كۈنىدە،
بەيت-ئەل شەھىرىنىڭ قۇربانگاھلىرىنىمۇ جازالايمەن؛
قۇربانگاھنىڭ بۇرجەكلىرىدىكى مۈڭگۈزلەر كېسىۋېتىلىپ يەرگە چۈشۈرۈلىدۇ.□
15 مەن «قىشلىق ساراي» ۋە «يازلىق ساراي»نى بىراقلا تۈرۈۋېتىمەن؛
پىل چىشى تۈيىلەرمۇ يوقىلىپ كېتىدۇ،
كۆپلىگەن تۈيىلەر تۈگىشىدۇ، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

4

ساماريىەدىكى ئاياللارغا ۋە پۇتكۈل ئاھالىگە بولغان ئاگاھلار

1 ئى باشاندىكى ئىنەكلەر،
ساماريە تېغىدا تۇرۇپ، نامراتلارنى خارلاۋاتقان، مىسكىنلەرنى ئېزىۋاتقانلار،
خوجىلىرىغا: «شارابنى ئېلىپ كېلىڭلار، بىز ئىچىمىز» دەيدىغانلار،
بۇ سۆزنى ئاكىلاكلار: ـ □
2 رەب پەرۋەردىگار تۆز پاك-مۇقەددەسلىكى بىلەن قەسەم ئىچكەنكى،
مانا، ئېشىكلارغا شۇنداق كۈنلەر چۈشىدۇكى،
تۆ سىلەرنى ئىلمەكلەر بىلەن،
نەسىلىڭلارنى چاڭگاكلار بىلەن ئېلىپ كېتىدۇ.□
3 ھەم سىلەر ئاياللار ھەربىرىڭلار سېپىلنىڭ شوراللىرىدىن قىسىلىپ تۆتۈپ،

□ **3:12 «ساماريىدە ئولتۇرغان ئىسرائىللارمۇ شۇنداق قۇتقۇزۇلىدۇ، ـ شەھەردە پەقەت كارىۋاتنىڭ بىر بۇرجىكى، دىۋاندىكى بىر پارچە دەمەشق لىباسلا قالىدۇ»!** ـ مۇشۇ ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمىنىڭ تەرجىمىلىرى ھەرخىل، بىراق ئومۇمىي مەنىسى بىر-بىرىگە يېقىن كېلىدۇ. ساماريەدىكىلەرنىڭ ئۆكۈپ يېتىپ ئەيش-ئىشرەتلىك تۇرمۇشىدا ئىشلەتكەن بۇيۇملىرىدىن ناھايىتى ئاز بىر قىسمى قېلىپ قالىدۇ.

□ **3:13 «ئاكىلاكلار، ياقۇپنىڭ جەمەتىدە گۇۋاھلىق بېرىڭلار،...»** ـ بۇ خۇدانىڭ ھېلىقى تىنچە «بۇتپەرەس، كاپىر» بولغان ئاشىدودتىكىلەرگە قىلغان سۆزى.

□ **3:14 «بەيت-ئەل شەھىرىنىڭ قۇربانگاھلىرىنىمۇ جازالايمەن؛ قۇربانگاھنىڭ بۇرجەكلىرىدىكى مۈڭگۈزلەر كېسىۋېتىلىپ يەرگە چۈشۈرۈلىدۇ»** ـ بېشارەتتىن 150 يىل ئىلگىرى «يەرۇيوئام I»، ئىسرائىل)شىمالىي پادىشاھلىق(نىڭ تۆنجى پادىشاھى بەيت-ئەل شەھىرىدە بىر كالىسمان بۇتىنى ياساپ، ئۇنى «پەرۋەردىگار خۇدايىمىز» دەپ ئاتاپ، ئۇنىڭ ئالدىغا بىر قۇربانلىق سۇپىسىنى)قۇربانگاھ(ياسىغان. ئاموسنىڭ سۆزىگە قارىغاندا بۇ قۇربانگاھنىڭ يېنىغا خېلى كۆپ قۇربانگاھلار قوشۇپ سېلىنغان. قۇربانگاھنىڭ ھەر تۆت بۇرجىكىگە بىر مۈڭگۈز بېكىتىلگەن.

□ **3:15 «مەن «قىشلىق ساراي» ۋە «يازلىق ساراي»نى بىراقلا تۈرۈۋېتىمەن»** ـ «قىشلىق ساراي»، «يازلىق ساراي» پادىشاھ دەم ئالىدىغان جايلار بولسا كېرەك. «كۆپلىگەن تۈيىلەر» ـ قارىغاندا كۆپلىگەن ئادەملەر كەمبەغەل بولۇپ ماكانسىز قالغان. مۇۋاقىتلاردا، بايلار كۆپ تۈيىلەرنى سالغان.

□ **4:1 «باشاندىكى ئىنەكلەر»** ـ بۇ «ئىنەكلەر» ساماريەدىكى بايلارنىڭ قىز-ئاياللىرىنى كۆرسىتىدۇ. باشان بولسا سېمىز، ساغلام كاللىرى بىلەن داڭقى چىققان رايون.

□ **4:2 «مانا، ئېشىكلارغا شۇنداق كۈنلەر چۈشىدۇكى، تۆ سىلەرنى ئىلمەكلەر بىلەن، نەسىلىڭلارنى چاڭگاكلار بىلەن ئېلىپ كېتىدۇ»** ـ ساماريە خەلقى ئاخىرىدا ئاسۇرىيە پادىشاھىغا ئەسىرگە چۈشىدۇ؛ ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ ئەسىرلەرنىڭ كالپۇكلىرىدىن ئىلمەكنى تۆتكۈزۈپ تۆلارنى يېتەكلەيدىغان رەھىمسىز ئادىتى بار ئىدى.

ئۈدۈل مېڭىپ تىكىۋېتىلىسىلەر؛
ۋە سىلەر ھارمون تەرەپكە چۆرۈۋېتىلىسىلەر، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

4 ئەمدى بەيت-ئەلگە كېلىڭلار، ئاسىيلىق قىلىڭلار!
گىلگالدىمۇ ئاسىيلىقنى كۆپەيتىڭلار!
ئەتىگەندە قۇربانلىقلىرىڭلارنى،
ھەر ئۈچىنچى كۈنى سىلەرنىڭ »ئوندىن بىر« ئۇلۇش ئۆشرىلىرىڭلارنى ئېلىپ كېلىڭلار،□ ■
5 »تەشەككۈر قۇربانلىقى«نى خېمىرتۇرۇچ بىلەن بىللە كۆيدۈرۈڭلار ـ
سىلەر »خالىس قۇربانلىقلار«ىڭلارنى جاكارلاپ ماختىنىپ يۈرۈڭلار؛
چۈنكى بۇنداق قىلىشقا ئامراقسىلەر، ئى ئىسرائىللار! ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار.□ ■
6 »مەن ھەممە شەھەرلىرىڭلاردا »چىشنىڭ پاكىزلىقى«نى چۈشۈردۈم،
ھەممە يېرىڭلاردا سىلەرنى ئاش-نانغا بولغان ھاجەتمەن قىلدىم؛
بىراق سىلەر يەنىلا يېنىمغا قايتمىدىڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛□
7 ھوسۇلغا ئۈچ ئايلا قالغان بولسىمۇ، سىلەردىن يامغۇرنى تارتىۋېلىپ بەرمىدىم؛
بىر شەھەر ئۈستىگە يامغۇر ياغدۇردۇم،
يەنە بىر شەھەرگە ياغدۇرمىدىم؛
بىر پارچە يەر ئۈستىگە يامغۇر ياغدى؛
يەنە بىر پارچە يەر يامغۇرسىز قاغجىراپ قالدى؛
8 شۇنىڭ بىلەن ئىككى، ئۈچ شەھەرنىڭ پۇقرالىرى سۇ تىلەپ باشقا بىر شەھەرگە ئەلەڭشىپ باردى،
لېكىن قانمىدى؛
بىراق سىلەر يېنىمغا يەنىلا قايتمىدىڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛
9 مەن سىلەرنى جۈدۈن ھەم ھال ئاپىتى بىلەن ئۇردۇم؛
»غاجىلىغۇچى قۇرت«لار نۇرغۇنلىغان بېغىڭلار، ئۈزۈمزارلىرىڭلار، ئەنجۈر دەرەخلىرىڭلار ھەم زەيتۇن
دەرەخلىرىڭلارنى يەپ كەتتى؛
بىراق سىلەر يېنىمغا يەنىلا قايتمىدىڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛□ ■
10 مەن ئاراكلارغا مىسىرغا چۈشۈرۈلگەن ئاپەتلەردەك ئاپەتنى ئەۋەتتىم؛
يىگىتلىرىڭلارنى قىلىچ بىلەن ئۆلتۈرگۈزدۈم،

□ **4:3 »ۋە ھارمون تەرەپكە چۆرۈۋېتىلىسىلەر«** ـ »ھارمون« بىزگە ھازىر نامەلۇم بىر شەھەر.

□ **4:4 »ئەمدى بەيت-ئەلگە كېلىڭلار، ئاسىيلىق قىلىڭلار! گىلگالدىمۇ ئاسىيلىقنى كۆپەيتىڭلار«!** ـ بېيت-ئەل ۋە گىلگال)شۇنداقلا شىمالىي تەرەپتە »دان« شەھىرى، جەنۇبىي تەرەپتە بەئەر-شىبا شەھىرى(خەلقىلەر كۆپ زىيارەت قىلىدىغان بۇت تاۋاپگاھى ئىدى.

■ **4:4** ھوش. 12:12.

□ **4:5 »ئەتىگەككۈر قۇربانلىقى«نى خېمىرتۇرۇچ بىلەن بىللە كۆيدۈرۈڭلار«** ـ قۇربانلىقلارنى خېمىرتۇرۇچ سالغان نەرسىلەر بىلەن بىللە سۇنۇشقا قەتئىي بولمايتتى »)لاۋ. 11:2«). **»سىلەر »خالىس قۇربانلىقلار«ىڭلارنى جاكارلاپ ماختىنىپ يۈرۈڭلار، چۈنكى بۇنداق قىلىشقا ئامراقسىلەر، ئى ئىسرائىللار«!** ـ 4-ھەم 5-ئايەتتە ئېيتىلغان قۇربانلىقلار ھەممىدە ھەر كىشىنىڭ كىرىمىدىن »ئوندىن بىرى«نى ھەر ئۈچ يىلدا خۇداغا ئاتاپ بېغىشلىشى، ئەسلىدە مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇندا بېكىتىلگەنىدى. بىراق ئىسرائىللار ھازىر بۇلارنى تۆز بۇتلىرىغا ئاتاپ بېغىشلاۋاتىدۇ. ئەسلى خېمىرتۇرۇچ سېلىپ قىلىنغان ئاش ھەدىيەلەرنى قۇربانلىقلارغا قوشۇپ سۇنۇش مەنئى قىلىنغانىدى.

بۇ سۆزلەرگە قارىغاندا ئۇلار مۇشۇ پائالىيەتلەردە تۆزلىرىنى خېلى »تەقۋادار« كۆرسەتمەكچى بولۇپ، »ئىختىيارىي قۇربانلىق«لارنى كۆپ قىلغان ئوخشايدۇ.

■ **4:5** لاۋ. 2:1□؛ 15؛ 137: □ **4:6 »مەن ھەممە شەھەرلىرىڭلاردا »چىشنىڭ پاكىزلىقى«نى چۈشۈردۈم«** ـ دېمەك ئۇلاردا يېگۈدەك نەرسە يوق. □ **4:9 »مەن سىلەرنى جۈدۈن ھەم ھال ئاپىتى بىلەن ئۇردۇم«** ـ »ھال ئاپىتى« زىرائەتلەرنىڭ بىرخىل كېسىلى. ■ **4:9** قان. 22:28□ يو. 41:

ئاتلىرىڭلارنى ئولجا بولۇشقا قويۇۋەتتىم؛
مەن قارارگاھىڭلاردىن جەسەتلەرنىڭ سېسىقچىلىقىنى پۇرۇتتۇرۇۋەتتىم،
ئۇنى دىمىغىڭلارغىمۇ كىرگۈزدۇم،
بىراق سىلەر يېنىمغا يەنىلا قايتمىدىڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،□
11 مەن ئاراڭلاردىن بەزىلەرنى خۇدا سودوم ۋە گومورىرا شەھەرلىرىنى ئۆرۈۋەتكىنىدەك ئۆرۈۋەتتىم،
شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئوتتىن تارتۇۋېلىنغان بىر چۈچۈلا ئوتۇندەك بولۇپ قالدىڭلار؛
بىراق يېنىمغا يەنىلا قايتمىدىڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،□ ■
12 شۇڭا مەن ساڭا شۇنداق قىلىشىم كېرەك دەۋاتىمەن، ئى ئىسرائىل؛
مەن بۇنى ساڭا قىلىدىغانلىقىم تۇپەيلىدىن،
خۇدايىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە تەييارلان، ئى ئىسرائىل!□
13 چۈنكى مانا، تاغلارنى شەكىللەندۈرگۈچى،
شامالنى ياراتقۇچى،
ئىنسانغا تۈزلىرىنىڭ ئوي-پىكرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئايان قىلغۇچى،
تاڭ سەھەرنى قاراڭغۇلۇققا ئايلاندۇرغۇچى،
يەر يۈزىدىكى يۇقىرى جايلارنىڭ ئۈستىدە دەسسەپ يۈرگۈچى دەل شۇدۇر،
پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا ئۇنىڭ نامىدۇر!□ ■

5

ئۆچ تاۋاپكاھ توغرۇلۇق

1 ئى ئىسرائىل جەمەتى، بۇ سۆزنى،
يەنى مەن سەن توغرۇلۇق ئوقۇيدىغان بىر مەرسىيەنى ئاڭلاپ قوي: ـ
2 »پاك قىز ئىسرائىل يىقىلدى؛
ئۇ قايتىدىن ئورنىدىن تۇرمايدۇ؛
ئۇ ئۆز تۆپرىقىغا تاشلانغان،
ئۇنى تۇرغۇزۇپ يۆلىگۈچى يوقتۇر.«

□ 4:10 »مەن ئاراڭلارغا مىسىرغا چۈشۈرۈلگەن ئاپەتلەردەك ئاپەتنى ئەۋەتتىم« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »مەن)ئەسلى(مىسىرغا چۈشۈرگەن ۋابا كېسىلىنى ئەۋەتتىم«)دېمەك، مۇسا پەيغەمبەر دەۋرىدە مىسىرغا چۈشكەن ۋابالارنى بېشىڭلارغىمۇ چۈزۈردۇم(»ئاتلىرىڭلارنى ئولجا بولۇشقا قويۇۋەتتىم« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇلارنى)دېمەك، يىگىتلىرىڭلارنى(سىلەر بۇلۇۋالغان ئاتلار بىلەن بىللە ئۆلتۈرگۈزدۇم.«

□ 4:11 »مەن ئاراڭلاردىن بەزىلەرنى خۇدا سودوم ۋە گومورىرا شەھەرلىرىنى ئۆرۈۋەتكىنىدەك ئۆرۈۋەتتىم« ـ »مەن ... بەزىلەرنى خۇدا ... ئۆرۈۋەتكىنىدەك ئۆرۈۋەتتىم« ـ بۇ يەردە سۆز قىلىۋاتقان كىم؟ بىزنىڭچە مۇشۇ بېشارەتنى مەسىھ ئۆزى بەرگەن بولسا كېرەك.

■ 4:11 يار. 2419:

□ 4:12 »خۇدايىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە تەييارلان!« ـ گەرچە بەلكىم ۋاقىت-پەيتى شۇنچە كىچىككىنى بىلەن، خۇدا يەنىلا ئۇلار بىلەن كۆرۈشۈشكە تەييار ئۆرىدۇ، يەنىلا)بۇ ھەققەتەن ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدۇ(ئۇلارغا مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىشكە تەييار ئۆرىدۇ، دېگەنلىك بولسا كېرەك، دەپ قارايمىز)تەۋراتتا ئادەتتە: »خۇدا بىلەن كۆرۈشۈش« دېگەن مەنىدە.(
بىراق بەزى ئالىملار بۇ جۈملىنى خۇدانىڭ پات ئاردا چۈشۈرىدىغان جازاسىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

□ 4:13 »ئىنسانغا ئۆزلىرىنىڭ ئوي-پىكرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئايان قىلغۇچى...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئىنسانغا ئۆزىنىڭ ئوي-پىكرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى...« دېيىلىدۇ. شۇڭا باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئىنسانغا ئۆزىنىڭ)خۇدانىڭ(ئوي-پىكرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئايان قىلغۇچى...«.
بىراق بىز »ئۆزىنىڭ ئوي-پىكرى« دېگەنلىك خۇدانىڭ ئوي-پىكرلىرىنى ئەمەس، بەلكى ئادەملەرنىڭكىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز.
»تاڭ سەھەرنى قاراڭغۇلۇققا ئايلاندۇرغۇچى« ـ ياكى »قاراڭغۇلۇقنى تاڭ سەھەر قىلغۇچى.« ■ 4:13 ناھ. 31:

3 چۈنكى رەب پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ئىسرائىلنىڭ مىڭ لەشكەر چىققان بىر شەھىرىنىڭ يۈز لەشكىرىلا تىرىك قالىدۇ،
يۈز لەشكەر چىققان بىر شەھىرىنىڭ ئىسرائىل جەمەتى ئۈچۈن ئون لەشكىرىلا تىرىك قالىدۇ،
4 چۈنكى پەرۋەردىگار ئىسرائىل جەمەتىگە مۇنداق دەيدۇ: ـ
مېنى ئىزدەڭلار، ھاياتقا ئېرىشىسىلەر؛
5 بەيت-ئەلنى ئىزدىمەڭلار،
گىلگالغىمۇ بارماڭلار،
بەئەر-شىباغا سەپەر قىلماڭلار؛
چۈنكى گىلگال ئەسىرگە ئېلىنىپ سۈرگۈن قىلىنماي قالمايدۇ،
بەيت-ئەل يوققا چىقىدۇ.□ ■
6 پەرۋەردىگارنى ئىزدەڭلار، ھاياتقا ئېرىشىسىلەر،
بولمىسا ئۇ يۈسۈپ جەمەتى ئىچىدە ئوت كەبى پارتلاپ، ئۇنى يەپ كېتىدۇ،
ھەم بەيت-ئەلدە ئوتنى ئۆچۈرگۈدەك ئادەم تېپىلمايدۇ.
7 ئى ئادالەتنى ئەمەنگە ئايلاندۇرغۇچى،
ھەققانىيلىقنى يەرگە تاشلىغۇچىلار،□
8 سىلەر ئورىئون يۇلتۇز تۈركۈمى ۋە قەلب يۇلتۇز توپىنى ياراتقۇچى،
ئۆلۈم كۆلەڭگىسىنى تاڭ نۇرىغا ئايلاندۇرغۇچى،
كۈندۈزنى قاراڭغۇلۇق بىلەن كېچىگە ئايلاندۇرغۇچى،
دېڭىزدىكى سۇلارنى چاقىرىپ، ئۇلارنى يەر يۈزىگە قۇيغۇچىنى ئىزدەڭلار؛
پەرۋەردىگار ئۇنىڭ نامىدۇر.■
9 ئۇ باتۇرلار ئۈستىگە ئۈيۈقسىز ھالاكەتنى پارتلىتىدۇ،
ئىستىھكام ئۈستىگە ھالاكەت چۈشۈرىدۇ.
10 شۇ ئىسرائىللار شەھەر دەرۋازىسىدا تەنبىھ بېرىدىغانلارغا ئۆچ،
دۇرۇس سۆزلەيدىغانلاردىن يىرگىنىدۇ.□
11 ئەمدى سىلەر نامراتلارنى ئېزىپ،
ئۇلاردىن بۇغداي »ھەدىيە«لەرنى ئالدىڭلار!
ئويۇلغان تاشلاردىن ئۆيلەرنى سالدىڭلار،
بىراق ئۇلاردا ئۇرمايسىلەر؛
سىلەر گۈزەل ئۈزۈمزارلارنى بەرپا قىلغانسىلەر،

□ **5:5** »**بەيت-ئەلنى ئىزدىمەڭلار، گىلگالغىمۇ بارماڭلار، بەئەر-شىباغا سەپەر قىلماڭلار**« ـ بەيت-ئەل، گىلگال ھەم بەئەر-شىبا ئىسرائىللار ئۆچۈن ئۆچ تاۋابگاھقا ئايلانغاندى. بۇ ئۆچ جايغا بېرىپ قۇربانلىق قىلىش قاتارلىقلار »تاۋاپ قىلىش«تەك »ساۋابلىق ئىش« دەپ قارالغان. بۇ ئۆچ جاي ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپ، يەشۇئا قاتارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ تارىخى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغان جايلاردۇر. تەۋراتتا، بۇنداق »تاۋاپ قىلىش« ئىشلىرىنىڭ ھەممىسى خوراپىلىق دەپ قارىلىدۇ.
ئاموس بۇيەردە سۆز ئويۇنى قىلىدۇ، »گىلگال ئەسىرگە چۈشىدۇ« دەيدۇ. بۇ ئىبرانىي تىلىدا »گىلگال گالاھ-گالاھ« دېگەن بىلەن ئېيتىلىندۇ. »بەيت-ئەل يوققا چىقىدۇ« دېگەننىڭ »بەيت-ئەل »يوق«)يوققا باراۋەر بولغان(بىر بۇتقا ئوخشاپ قالىدۇ« دېگەن ئىچكى مەنىسى بار.
■ **5:5** ئام. 44:

□ **5:7** »**ئى ئادالەتنى ئەمەنگە ئايلاندۇرغۇچى**« ـ »ئەمەن« دېگەن ئاچچىق بىر تۈسۈملۈك بولغاچقا، مۇشۇ يەردە ئادەملەرگە قايغۇ-ھەسرەتنى ئېپىكلىدىغان ئادالەتسىزلىكنى بىلدۈرىدۇ.
■ **5:8** ئايۇپ 9:9؛ 31:38؛ ئام. 69:

□ **5:10** »**شۇ ئىسرائىللار شەھەر دەرۋازىسىدا تەنبىھ بېرىدىغانلارغا ئۆچ،...**« ـ »شەھەر دەرۋازىسى« شەھەردىكى ئاقساقاللار ئولتۇرىدىغان، ئەرز-دەۋالارنى ئاڭلايدىغان، سوراق قىلىدىغان جاي.

بىراق ئۇلارنىڭ شارابىنى ئىچەلمەيسىلەر.□ ■
12 چۈنكى سىلەرنىڭ ئاسىيلىقلىرىڭلارنىڭ قانچىلىك كۆپلۈكىنى،
سىلەرنىڭ گۇناھىڭلارنىڭ قانچىلىك زور ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلىمەن؛
ئۇلار ھەققانىي ئادەمنى ئېزىدۇ،
ئۇلار پارا يەيدۇ،
شەھەر دەرۋازىسىدا مىسكىنلەرنىڭ ھەققىنى قايرىۋالىدۇ.
13 شۇڭا بۇنداق دەۋردە »پەملىك ئادەم« سۈكۈت قىلىدۇ؛
چۈنكى ئۇ رەزىل بىر دەۋردۇر.□

14 ھايات ياشاش ئۈچۈن يامانلىقنى ئەمەس، مېھرىبانلىق-ياخشىلىقنى ئىزدەڭلار،
شۇنداق بولغاندا سىلەر دېگىنىڭلاردەك،
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ھەققەتەن سىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ.
15 يامانلىقتىن نەپرەتلىنىڭلار، مېھرىبانلىق-ياخشىلىقنى سۆيۈڭلار،
شەھەر دەرۋازىسىدا ئادالەتنى ئورنىتىڭلار؛
شۇنداق قىلغاندا پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا بەلكىم يۈسۈپنىڭ قالدىسىغا شاپائەت كۆرسىتەر.□ ■
16 شۇڭا پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا رەب مۇنداق دەيدۇ: ـ
»بارلىق كەڭ رەستە-بازارلاردا ئاھ-زارلار ئاڭلىنىدۇ؛
ئۇلار ھەممە كوچىلاردا »ۋاي... ۋاي«...! دەپ ئاۋازىنى كۆتۈرىدۇ؛
ئۇلار دېھقانلارنىمۇ ماتەم تۇتۇشقا،
ئاھ-زارلار كۆتۈرگۈچى »ئۈستىلار«نى يىغلاشقا چاقىرىدۇ.
17 ھەم بارلىق ئۈزۈمزارلاردىمۇ ئاھ-زارلار كۆتۈرۈلىدۇ؛
چۈنكى مەن ئۆزۈم ئارا گۇلاردىن ئۆتۈپ كېتىمەن« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى

18 پەرۋەردىگارنىڭ كۈنىگە تەقەززار بولغان سىلەرگە ۋاي!
پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى سىلەرگە قانداق ئاقىۋەتلەرنى كەلتۈرەر؟

□ **5:11** »ئەمدى سىلەر نامراتلارنى ئېزىپ،...» ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئەمدى سىلەر نامراتلارنى دەسسەپ،...».
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »نامراتلاردىن ئېغىر ئىجارە ھەققى ئېلىپ،...».
■ **5:11** زەف. 131:
□ **5:13** »»پەملىك ئادەم« **سۈكۈت قىلىدۇ«** ـ مۇشۇ »پەملىك ئادەم« بەلكىم »ئۆز ئىچىتەرلىكى يا كى مەنپەئەتىنى كۆزلەپ يۇرىدىغان ئادەم« دېگەن مەنىدە. يۇقىرىقى 10-، 12-ئايەتنى كۆرۈڭ. بۇنىڭغا قارىغاندا، ئاموس پەيغەمبەرنىڭ »ئېچى يوق« ئوخشايدۇ، چۈنكى ئۇ ئوپتوچۇق ھالدا رەزىل ھۆكۈمدارلارغا، بايلارغا تەنبىھ بەرمەكتە.
□ **5:15** ...» **خۇدا بەلكىم يۈسۈپنىڭ قالدىسىغا شاپائەت كۆرسىتەر«** ـ »يۈسۈپنىڭ قالدىسى« شىمالىي پادىشاھلىق بولغان »ئىسرائىل«دىن قالدۇرۇلغانلارنى كۆرسىتىدۇ. يۈسۈپتىن تورۇلگەن ئەفرائىم ۋە ماناسسەھدىن ئىسرائىل ئىچىدىكى ئەڭ چوڭ قەبىلىلەر چىققان.
■ **5:15** زەب. 34:14-15، 97:10 رىم. 912:
□ **5:17** »مەن ئۆزۈم ئارا گۇلاردىن ئۆتۈپ كېتىمەن« ـ »مىس.» 12:12دە، پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىلغا »مەن مىسرنى كېزىپ ئۆتىمەن« دەپ مىسرلىقلارغا ئۆلۈم جازاسىنى يۈرگۈزگەنلىكىگە ئوخشاش، ئۇ ھازىر **ئۆز خەلقى** ئارىسىدىن »ئۆتۈپ كېتىپ«، ئۆز جازاسىنى ئېلىپ باردۇ.

ئۇ يورۇقلۇق ئەمەس، بەلكى قاراڭغۇلۇق ئېلىپ كېلىدۇ.□ ■
19 ئۇ كۈنى بىرسى شىردىن قېچىپ، ئېيىققا ئۇچراپ،
ئاندىن ئۆيىگە كىرىپ، قولى بىلەن تامغا يۆلەنگەندە،
يىلان ئۇنى چاقىۋەتىدۇ!
20 پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى يورۇقلۇق ئەمەس، بەلكى قاراڭغۇلۇقلا ئېلىپ كېلىدۇ ئەمەسمۇ؟
ئۇنىڭدا پەقەت قاراڭغۇلۇقلا بولۇپ، يورۇقلۇق ھېچ بولمايدىغۇ؟!

بېھۇدە ھېيت-بايرامىلار

21 ھېيتلىرىڭلارغا نەپرەتلىنىمەن، ئۇلاردىن بىزار بولدۇم،
ئىبادەت سورۇنلىرىڭلارنىڭ پۇرىقىنى پۇرىغۇم يوق.■
22 چۈنكى سىلەر ماڭا »كۆيدۈرمە قۇربانلىق«لار ھەم »ئاش ھەدىيە«لىرىڭلارنى سۇنۇپ ئاتىساڭلارمۇ،
مەن ئۇلارنى قوبۇل قىلمايمەن؛
سىلەرنىڭ بورداق ماللىرىڭلار بىلەن قىلغان »ئىناقلىق قۇربانلىقلىرىڭلار«غا قارىمايمەن.
23 مەندىن مۇناجاتلىرىڭلارنىڭ سادالىرىنى ئېيىكتىڭلار،
چىلتارلىرىڭلارنىڭ كۈيلىرىنى ئاڭلىمايمەن؛
24 پۈتۈنۈك ئورندا ئادالەت خۇددى شارقىراتمىدەك،
ھەققانىيلىق ئەبەدىي ئاقىدىغان ئېقىمدەك دولقۇنلىسۇن!
25 سىلەر چۆل-باياۋاندىكى قىرىق يىلدا قىلغان قۇربانلىق-ھەدىيىلەرنى ماڭا ئېلىپ كەلدىڭلارمۇ، ئى ئىسرائىل جەمەتى؟!□ ■
26 بەرھەق، سىلەر »سۇككوت« دېگەن پادىشاھىڭلار، ھەم »قىئۇن« دېگەن بۇتلىرىڭلارنى، يەنى »يۇلتۇز ئىلاھى«ڭلارنى كۆتۈرۈپ ماڭدىڭلار!□
27 ئەمدى مەن سىلەرنى ئەسىر قىلىپ، دەمەشقتىن يىراقلارغا سۈرگۈن قىلدۇرىمەن،
ـ دەيدۇ »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا« دېگەن نام بىلەن ئاتالغان پەرۋەردىگار.

6

ئىسرائىلنىڭ ھاكىم-ھۆكۈمدارلىرىغا ۋاي!

1 ئى زىئوندا خاترجەم ئولتۇرغانلار ھەم سامارىيە تېغىغا تايىنىپ ئامان-ئېسەن ياشىغانلار!

□ **5:18 »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنىگە تەقەززار بولغان سىلەرگە ۋاي«!** ـ ئاموس دەۋرىدىكىلەر تەۋراتتىكى »ئوبادىيا« ھەم »يوئىل« پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدىن »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«نى خاتا چۈشىنىپ، بەلكىم »خۇدا ھەممە » كاپىر ئەجنەبىي« ئەللەرنى قاتتىق ئۇرىدۇ، »خۇدانىڭ خەلقى بولغان بىزلەر« كۆتۈرۈلىمىز« دېگەن ئىرىقچى، بىمەنە كۆز-قاراشتا بولغاندى. ئاموس بۇ كۈن بولسا، گۈناھتىن توۋا قىلمىغان ھەربىر ئادەمگە جازا ئېلىپ كېلىدۇ، دەيدۇ.

■ **5:18** يەر. 7:30□ يو. 2:2□ زەف. 151:

■ **5:21** يەش. 11:1□ يەر. 206:

□ **5:25 »سىلەر چۆل-باياۋاندىكى قىرىق يىلدا قىلغان قۇربانلىق-ھەدىيىلەرنى ماڭا ئېلىپ كەلدىڭلارمۇ، ئى ئىسرائىل جەمەتى؟«!** ـ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ يېتەكچىلىكىدە چۆل-باياۋاندا بولغان دەۋرىدە، ئىسرائىللار چۆل-باياۋاندا قۇربانلىقلارنى قىلىپ كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئايەتتىن شۇنى بىلەلەيمىزكى، تۇلار بۇ قۇربانلىقلارنى **خۇدا ئۈچۈن** ئاتىغان ئەمەس »)ماڭا ئېلىپ كەلدىڭلارمۇ؟«)؛ بۇ ئىشلار پەقەتلا بىر »دىنىي پائالىيەت« يۈسۈندا ئېلىپ بېرىلغان، خالاس.

■ **5:25** روس. 427:

□ **5:26 »بەرھەق، سىلەر ... »يۇلتۇز ئىلاھى«ڭلارنى كۆتۈرۈپ ماڭدىڭلار«!** ـ پۈتكۈل ئايەتنىڭ تەرجىمىلىرى كۆپ خىل. بىراق ئاساسىي مەنىسى ئوخشاش، ئىسرائىل مۇسا پەيغەمبەر دەۋرىدىن تارتىپ كۆڭۈلدىكى بۇتپەرەسلىكنى ھېچ تاشلىمىغان. ئايەتتە ئېيتىلغان بۇتلار ئاساسەن مېسوپوتامىيە، يەنى بابىل رايوندىكى بۇتلاردۇر. شۇڭا خۇدانىڭ ئۇلارغا بېرىدىغان جازاسى (27-□□□□□) ئۇلارنى بابىلغا ئەسىر قىلدۇرۇپ، شۇ يەرگە سۈرگۈن قىلدۇرۇشتىن ئىبارەت بولىدۇ.

ئى ئەللەرنىڭ كاتتىسىنىڭ ئەربابلىرى!
ئىسرائىل جەمەتى سىلەرنى ئىزدەپ كېلىدۇ ـ
ـ سىلەرنىڭ ھالىڭلارغا ۋاي!■
2 سىلەر خەلققە: ـ »كالنەھ شەھىرىگە بېرىپ كۆرۈڭلار،
شۇ يەردىن »بۇيۇك خامات« شەھىرىگە بېرىڭلار،
ئاندىن فىلىستىيلەرنىڭ شەھىرى گاتقا چۈشۈپ بېقىڭلار،
بۇلار سىلەرنىڭ ئىككى پادىشاھلىقىڭلاردىن ئەۋزەلمۇ؟
ئۇلارنىڭ چېگرىسى سىلەرنىڭكىدىن كەڭمۇ؟« ـ دەپ ماختىنىپ سۆزلەيسىلەر.□
3 ئى يامان كۈننى كېچىكتۈرمەكچى بولغانلار!
سىلەر جەبىر-زۇلۇمنىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى ئورنىتىپ، ئۇنى تۆزۈڭلارغا يېقىن قىلماقچى بولىسىلەر،■
4 پىل چىشىدا نەقىشلەنگەن كارىۋاتلار ئۈستىدە ياتىسىلەر،
دىۋانلىرىڭلار ئۈستىدە كېرىلىپ ياتىسىلەر،
پادا توپىدىن پاخالىنلارنى،
كالا قوتانلىرىدىن موزاينى تاللاپ يەيسىلەر،
5 چىلتار ئاھاڭىغا تەڭگەش قىلىپ ئېيتىسىلەر،
داۋۇتتەك تۆزۈڭلارغا سازلارنى ئىجاد قىلىسىلەر،■
6 شارابنى چىنىلەپ-چىنىلەپ ئىچىسىلەر،
تۆزۈڭلارغا سەرخىل مايلىق ئەترىلەرنى سۈرىسىلەر،
ـ بىراق كۆڭۈلۈڭلار يۈسۈپ جەمەتىنىڭ زىيان-زەخمىتى ئۈچۈن ھېچ ئازابلانمايدۇ!■
7 شۇڭا ئۇلار تۇنجى ئەسىرگە چۈشكەنلەر ئارىسىدا ئەسىرگە ئېلىنىدۇ؛
كېرىلىپ ياتقانلارنىڭ ئەيش-ئىشرىتى ئاخىرلىشىدۇ.□ ■
8 رەب پەرۋەردىگار تۆز ھاياتى بىلەن قەسەم قىلغانىكى،
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا،
ـ مەن ياقۇپنىڭ غۇرۇرىدىن بىزار بولدۇم،
ئۇنىڭ ئوردا-ئىستىھكاملىرىدىن نەپرەتلىنىمەن؛
مەن بۇ شەھەرنى، شۇنداقلا ئۇنىڭدىكى ھەممىنى دۈشمەنگە تەگلا ئوتكۈزۈپ بېرىمەن؛
9 ۋە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى،
بىر تۈيدە ئون ئادەم بولۇپ قالسا، بۇ ئونەيلەنمۇ ئۆلىدۇ.□

■ **6:1** مىس. 5:19□ يەر. 32:
□ **6:2** »بۇلار سىلەرنىڭ ئىككى پادىشاھلىقىڭلاردىن ئەۋزەلمۇ؟« ـ »ئىككى پادىشاھلىق« ـ بىرىنچىسى شىمالىي پادىشاھلىق ـ ئىسرائىل، پايتەختى سامارىيە؛ ئىككىنچىسى جەنۇبىي پادىشالىق ـ يەھۇدا، پايتەختى يېرۇسالىم.
»سىلەر خەلققە...: ماختىنىپ سۆزلەيسىلەر« دېگەن سۆزلەر ئەسلىدىكى تېكىستتە يوق. بۇ ئايەتنە ئايدىڭلاشتۇرۇشقا تېگىشلىك بىر مەسىلە بار: ـ ئايەتتىكى سۆزلەرنى ئاموس ئېيتقانمۇ يا كى سامارىيەدىكى ئەمەلدار سامارىيەنىڭ بىخەتەرلىكى توغرۇلۇق ماختىنىپ ئېيتقانمۇ؟ بىزنىڭچە سامارىيەدىكى ئەمەلدار ئېيتقان بولۇشى كېرەك؛ چۈنكى ئەگەر پەيغەمبەر ئاگاھلاندۇرۇش تەرزىدە سورىغان بولسا، سوئالنىڭ ئەكسىچە سورىغان بولاتتى، ـ يەنى »بۇ شەھەرلەر سىلەرنىڭ ئىككى پادىشاھلىقىڭلاردىن ئاجىزمۇ؟« دەپ سورىغان بولاتتى. شۇڭا بۇ سۆزلەرنى قوشتۇق. بۇ ئۈچ شەھەرنىڭ ھەممىسى دۈشمەننىڭ ھۇجۇمىغا دۇچ كېلىپ، ئاندىن غۇلىغان بولسا كېرەك ـ بىراق ھازىرغىچە بۇ ئىشلار توغرۇلۇق تارىخىي خاتىرىلەر يوق.
■ **6:3** ئەز. 27:12□ ئام. 5 18:
■ **6:5** يەش. 125:
■ **6:6** يەش. 125□11:
□ **6:7** »شۇڭا ئۇلار تۇنجى ئەسىرگە چۈشكەنلەر ئارىسىدا ئەسىرگە ئېلىنىدۇ؛ كېرىلىپ ياتقانلارنىڭ ئەيش-ئىشرىتى ئاخىرلىشىدۇ« ـ تارىخىي مەلۇماتلاردىن قارىغاندا، ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى مەلۇم بىر يۇرتقا تاجاۋۇز قىلغاندا، ئاۋۋال شۇ يۇرتتىكى مۇتەۋەرلەرنى ئەسىر قىلىپ ئېپكېتىش ئادەتى بار ئىدى. ■ **6:7** يەش. 135:
□ **6:9** »بىر تۈيدە ئون ئادەم بولۇپ قالسا، بۇ ئونەيلەنمۇ ئۆلىدۇ« ـ 3:5 نى كۆرۈڭ.

10 ئەگەر مەلۇم بىر تۆلگۈچىنىڭ تۇغقىنى، يەنى تۆلگۈچىنىڭ جەستىنى كۆيدۈرۈشكە مەسئۇل كىشى
تۇستىخانلارنى كۆتۈرۈپ تۇيدىن چىقىۋېتىپ، تۇيۇ ئىچىدىكى يەنە بىرسىدىن:
ـ »قېشىڭدا يەنە بىرسى بارمۇ؟« دەپ سورىسا، ئۇ »يوق« دەيدۇ،
ئاندىن تۇغقىنى يەنە: »سۈكۈت! پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى تىلغا ئېلىشىمىزغا بولمايدۇ«! ـ دەيدۇ.□
11 سەۋەبىي، پەرۋەردىگار بۇيرۇق چۈشۈرىدۇ،
ۋە چوڭ تۇينى پارە-پارە قىلىۋېتىدۇ،
كىچىك تۇينىمۇ چاك-چېكىدىن يىرىپ چېقىۋېتىدۇ.□
12 ئاتلار تاش ئۈستىدە چاپالامدۇ؟
ئادەملەر ئاشۇ يەرنى كاللار بىلەن ئاغدۇرالامدۇ؟
بىراق سىلەر ئادالەتنى ئۆت سۈيۈقلىقىغا،
ھەققانىيلىقنىڭ مېۋىسىنى ئەمەنگە ئايلاندۇرغانسىلەر ـ □ ■
13 ـ يوق بىر نەرسىدىن شادلىنىپ كەتكەنسىلەر،
»ئۆز كۈچىمىزگە تايىنىپ قۇدرەتكە ئىگە بولغانمىز« ـ دېگەنسىلەر.□
14 چۈنكى مانا، ئى ئىسرائىل جەمەتى،
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان خۇدا،
ـ مەن سىلەر بىلەن قارشىلىشىدىغان بىر ئەلنى تۇرغۇزىمەن؛
ئۇلار خامات شەھىرىنىڭ داۋىنىدىن ئاراباھ ئېقىمىغىچە سىلەرنى خارلايدۇ.□

7

ئاموسنىڭ دۇئالىرى ـ خۇدانىڭ قارارى

1 رەب پەرۋەردىگار ماڭا كۆرسەتتىكى ـ
كېيىنكى ئوت-چۈپ باش تارتقان ۋاقىتدا، مانا ئۇ چېكەتكىلەرنى ياسىدى)بۇ پادىشاھ ئۆزىگە ئوت-چۈپ ئورغاندىن
كېيىنكى، ئىككىنچى قېتىملىق ئوت-چۈپ ئۈسكەن ۋاقىت ئىدى(□

□ **6:10 »مەلۇم بىر تۆلگۈچىنىڭ تۇغقىنى...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مەلۇم بىر تۆلگۈچىنىڭ تاغىسى...«.

...» جەستىنى كۆيدۈرۈشكە مەسئۇل كىشى تۇستىخانلارنى كۆتۈرۈپ تۇيدىن چىقىۋېتىپ، تۇيۇ ئىچىدىكى يەنە بىرسىدىن: ـ »قېشىڭدا يەنە بىرسى بارمۇ؟« دەپ سورىسا، ئۇ »يوق« دەيدۇ، ئاندىن تۇغقىنى يەنە: »سۈكۈت! پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى تىلغا ئېلىشىمىزغا بولمايدۇ«! ـ دەيدۇ« ـ ئادەتتە يەھۇدىي خەلقى جەسەتلەرنى كۆمىدۇ، »جەسەتنى كۆيدۈرۈش«نى تۇرىج كۆرىدۇ. »جەستىنى كۆيدۈرۈش« دېگەن ئىش ئۇلارنىڭ ئېشىغا ناھايىتى ئېغىر ئايەت چۈشىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ جەسەتلەرنى كۆمۈشكە قەتئىي ۋاقىتى چىقمايدۇ، دېمەكچى. شۇڭا بۇ بېشارەت ساماريەنىڭ ناھايىتى جىددى، چىچارە ئەھۋالغا چۈشىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە، جەسەت ئۈيدە ئۆزۈنغىچە تۇرغان ـ ھازىر پەقەت »ئۈستىخانلار«لا قالغان. ھايات قالغان كىشىلەر شۇنداق قورقىدۇكى، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ نامىنى ئېتىشقىمۇ پېتىنالمايدىغان بولۇپ قالىدۇ.

قىزىق بىر ئىش شۇكى، ئۆزۈندىن تارتىپ، بولۇپمۇ پېرۇسالېمنىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆلۈمىدىن كېيىنكى ۋەيران قىلىنىشىدىن كېيىن، يەھۇدىيلار »ياھۋەھ«)پەرۋەردىگار(دېگەن ئىسمىنى ئىشلىتىشكە پېتىنالمايدۇ.

□ **6:11 »پەرۋەردىگار... چوڭ تۇينى پارە-پارە قىلىۋېتىدۇ، كىچىك تۇينىمۇ چاك-چېكىدىن يىرىپ چېقىۋېتىدۇ«** ـ ھاكىم-ھۆكۈمدارلارنىڭ، ئەمەلدارلارنىڭ گۈناھلىرى ھامان ياشقىلارنى تۇز گۈناھلىرىغا چېتىلىدۇرۇپ قويىدۇ، شۇ ۋەجىدىن »كىچىك تۇيلەر«مۇ جازاغا تۇچراپ كېتىدۇ.

□ **6:12 ...» ئادالەتنى ئۆت سۈيىگە، ھەققانىيلىقنى ئەمەنگە ئايلاندۇرغانسىلەر«** ـ مۇشۇ ئىبارىنىڭ مەنىسى 5-باب، 7-ئايەتنىڭ مەنىسىگە ئوخشاشتۇر.

■ **6:12** ئام. 75:

□ **6:13 »يوق بىر نەرسە«** ـ بىزنىڭچە، شۇبھىسىزكى، ئۇلارنىڭ يۈتلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

پۈتكۈل ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »»لو-دەبار شەھىرىنى ئېلىپ شادلانغانلىقىڭ، كارنائىم شەھىرىنىمۇ ئۆز كۈچىمىزگە تايىنىپ ئالدۇققۇ؟« ـ دېگەنسىلەر.«

□ **6:14 »مەن سىلەر بىلەن قارشىلىشىدىغان بىر ئەلنى تۇرغۇزىمەن«** ـ »بىر ئەل« ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **7:1 »رەب پەرۋەردىگار ماڭا كۆرسەتتىكى ـ كېيىنكى ئوت-چۈپ باش تارتقان ۋاقىتدا، مانا ئۇ چېكەتكىلەرنى ياسىدى...»** ـ بۇ ئىشنى)شۇنداقلا 4-، 7- ۋە 8:1-ئايەتنىكى ئىشلارنىمۇ(ئاموس بېشارەتلىك غايىبانە كۆرۈنۈشتە كۆرگەن بولسا كېرەك. چۈنكى 3-، 6-ئايەتتە پەرۋەردىگار »بۇنداق ئىشتىن« يانىدۇ.

2 ھەم شۇنداق بولدىكى، چېكەتكەلەر زېمىندىكى ئوت-چۆپنى قالدۇرماي يەۋەتكەندىن كېيىن، مەن: ـ
»ئى رەب پەرۋەردىگار، ئۆتۈنۈپ قالاي، كەچۈرگەيسەن! ياقۇپ قانداقمۇ چىدىيالايدۇ؟ ئۇ كىچىك تۇرسا«! ـ
دېدىم.
3 پەرۋەردىگار ئەمدى ئۇنداق قىلىشتىن ياندى: »ئەمدى ئۇنداق بولمايدۇ« ـ دېدى پەرۋەردىگار.
4 رەب پەرۋەردىگار ماڭا كۆرسەتتى ـ
مانا، رەب پەرۋەردىگار خەلقى بىلەن كۈرەش قىلىشقا ئوتنى چاقىردى؛
ئوت ھەتتا چوڭقۇر دېڭىزنىمۇ قۇرۇتتى،
مىراس بولغان زېمىننىمۇ يەپ كەتتى؛
5 ئەمدى مەن: ـ
»ئى رەب پەرۋەردىگار، ئۆتۈنۈپ قالاي، توختىغايسەن! ياقۇپ قانداقمۇ چىدىيالايدۇ؟ ئۇ كىچىك تۇرسا«! ـ
دېدىم.
6 پەرۋەردىگار شۇنداق قىلىشتىن ياندى: »ئەمدى ئۇنداق بولمايدۇ« ـ دېدى رەب پەرۋەردىگار.

7 ئەمدى ئۇ ماڭا مۇنداق بىر ئىشنى كۆرسەتتى ـ
ۋە مانا، رەب تىك ئۇچىگۈچ يىپ بىلەن قورۇرۇلغان تام تۇۋىدە،
قولىدا تىك ئۇچىگۈچ يىپنى تۇتقىنىچە تۇراتتى؛
8 ۋە پەرۋەردىگار مەندىن: ـ
»ئاموس، نېمىنى كۆردۈڭ؟« دەپ سوردى.
مەن: »تىك ئۇچىگۈچ يىپنى« ـ دېدىم.
رەب: »مەن يەنە ئۆز خەلقىم ئىسرائىل ئوتتۇرىسىغا تىك ئۇچىگۈچ يىپنى تىكلەيمەن؛ مەن يەنە ئۇلارنى جازالىماي
ئۆتۈپ كەتمەيمەن؛
9 ھەم ئىسھاقنىڭ »يۇقىرى جايلىرى« ھالاك بولىدۇ،
ئىسرائىلنىڭ تاۋاپگاھلىرى ۋەيران قىلىنىدۇ؛
يەرەبوئام جەمەتىگە قىلىچ بىلەن ھۇجۇم قىلىشقا ئورنۇمدىن تۇرىمەن« ـ دېدى.□

ئاموسنىڭ بۇتپەرەسلەرنىڭ تاۋاپگاھى بولۇپ قالغان بەيت-ئەلنىڭ كاھىنى، يەنى »شىمالىي پادىشاھلىق«
ئىسرائىلنىڭ »باش كاھىنى« ئامازىيا بىلەن بولغان كۈرىشى
10 شۇنىڭ بىلەن بەيت-ئەلدىكى كاھىن ئامازىيا ئىسرائىل پادىشاھى يەرەبوئامغا خەۋەر يوللاپ: ـ
»ئاموس ئىسرائىل جەمەتى ئارىسىدا تۇرۇپمۇ سىلىگە سۈيىقەست قىلدى؛ زېمىن ئۇنىڭ قىلغان بارلىق گەپلىرىنى
كۆتۈرەلمەيدۇ.
11 چۈنكى ئاموس: ـ »يەرەبوئام قىلىچتا ئۆلىدۇ، ئىسرائىل ئەسىرگە ئېلىنىپ ئۆز زېمىندىن سۈرگۈن بولماي قالمايدۇ«!
ـ دەيدۇ« ـ دېدى.□
12 ئاندىن ئامازىيا ئاموسقا: ـ ھەي ئالدىن كۆرگۈچى! بەس، يوقال، يەھۇدا زېمىنىغا قاچ، ئاشۇ يەردە بېشارەت
بېرىپ، شۇ يەردە نان تېپىپ يە!

□ 7:9 **»ئىسھاقنىڭ »يۇقىرى جايلىرى« ھالاك بولىدۇ«** ـ »يۇقىرى جايلار« تاغ چوققىلىرى قاتارلىق جايلاردا خۇداغا قۇربانلىق قىلىش ئەسلىدە مۇسا
پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇندا مەنئى قىلىنغاندى. شۇنداقتىمۇ، ئىسرائىل ھەم يەھۇدادىكىلەر خېلى بۇرۇنلا تاغ چوققىلىرى ئۈستىدە پەرۋەردىگارغا
قۇربانلىق قىلىپ ئىبادەت قىلىشقا باشلىغاندى. كېيىن ئۇلار مۇشۇ »يۇقىرى جايلار«دا بۇتقا چوقۇنۇشقا باشلىدى.
□ 7:11 **»چۈنكى ئاموس: ـ »يەرەبوئام قىلىچتا ئۆلىدۇ، ئىسرائىل ئەسىرگە ئېلىنىپ ئۆز زېمىندىن سۈرگۈن بولماي قالمايدۇ«! ـ دەيدۇ«** ـ ئەمەلىيەتتە
ئاموس: ـ »پەرۋەردىگار يەرەبوئامنىڭ **جەمەتىگە** قىلىچ بىلەن ھۇجۇم قىلىدۇ« ـ دېگەندى (9-□□□□□).

13 براق بەيت-ئەلدە يەنە بېشارەت بەرمە، چۈنكى ئۇ پادىشاھنىڭ تاۋاپگاھى، شاھلىق ئۆيدۇر، ـ دېدى.□
14 ئاموس ئامازىياغا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ
»مەن ئەسلى پەيغەمبەر ئەمەس ئىدىم، ياكى پەيغەمبەرنىڭ ئوغلىمۇ ئەمەسمەن؛ بەلكى مەن بىر چارۋىچى، شۇنداقلا ئېرەن دەرەخلىرىنىڭ مېۋىسىنى تەرگۈچى ئىدىم.
15 براق پادا بېقىۋاتقان چېغىمدا پەرۋەردىگار مېنى ئۆز ئىلكىگە ئالدى ۋە ماڭا: »بارغىن، خەلقىم ئىسرائىلغا بېشارەت بەر« ـ دېدى.
16 ئەمدى، ئى ئامازىيا، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە قۇلاق سال! سەن ماڭا: »ئىسرائىلنى ئەيىبلەيدىغان بېشارەتلەرنى بەرمە، ئىسھاق جەمەتىنى ئەيىبلەيدىغان سۆزلەرنى ئېيتما«، دېدىڭ.■
17 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»سېنىڭ ئايالىڭ شەھەردە پاھىشە بولىدۇ، ئوغۇل-قىزلىرىڭ قىلىچ بىلەن قىرىلىدۇ ۋە زېمىنىڭ ئۆلچەش تانىسى تارتىلىشى بىلەن پارچىلىنىدۇ؛ سەن ناپاك بىر زېمىندا ئۆلىسەن؛ ۋە ئىسرائىل ئەسىرگە ئېلىنىپ ئۆز زېمىنىدىن سۈرگۈن بولماي قالمايدۇ.««

8

كېلىدىغان جازالار

1 رەب پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق بىر ئىشنى كۆرسەتتى؛ مانا، بىر سېۋەت يازلىق مېۋە.□
2 ئاندىن ئۇ مەندىن: ئاموس، نېمىنى كۆردۈڭ؟ ـ دەپ سوريدى.
مەن: »بىر سېۋەت يازلىق مېۋىنى« ـ دېدىم.
پەرۋەردىگار ماڭا: ئەمدى خەلقىم ئىسرائىلغا زاۋال يەتتى؛ مەن يەنە ئۇلارنى جازالىماي ئۆتۈپ كەتمەيمەن، ـ دېدى.□
3 ـ شۇ كۈنى ئورداىدىكى قىزلارنىڭ ناخشىلىرى قىيالارغا ئايلىنىدۇ، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار؛ ـ جەسەتلەر كۆپ بولىدۇ؛ ئۇلار جاي-جايلاردا سىرتقا تاشلىنىدۇ. سۈكۈت!□
4 بۇنى ئاكالىكلار، ھەي مىسكىنلەرنى ئەزگۈچىلەر،
زېمىندىكى ئاجىز مۆمىنلەرنى يوقاتماقچى بولغانلار ـ □
5 »ئاشلىقىمىزنى ساتماقچى ئىدۇق، يېڭى ئاي قاچانمۇ ئاخىرلىشار،
بۇغداي يايمىسىنى ئاچايلىق، شابات كۈنى قاچان تۈگەر؟« ـ دەيدىغانلار،
ـ شۇنداقلا »ئەفاھ«نى كىچىك قىلىپ، »شەكەل«نى چوڭ ئېلىپ،

□ **7:13 »بەيت-ئەلدە يەنە بېشارەت بەرمە، چۈنكى ئۇ پادىشاھنىڭ تاۋاپگاھى«** ـ »پادىشاھنىڭ تاۋاپگاھى« ئىبرانىي تىلىدا »پادىشاھنىڭ »مۇقەددەس جاي«ى« دېيىلىدۇ.
■ 7:16 ئەز. 721:
□ **8:1 »رەب پەرۋەردىگار ماڭا مۇنداق بىر ئىشنى كۆرسەتتى؛ مانا، بىر سېۋەت يازلىق مېۋە«** ـ بۇ ئىشنى)ھەم 7-باب، 1-4 7-ئايەتتىكى ئىشلارنىمۇ(ئاموس بېشارەتلىك غايىبانە كۆرۈنۈشتە كۆرگەن بولۇشى مۇمكىن.
□ **8:2 »مەن: »بىر سېۋەت يازلىق مېۋىنى« ـ دېدىم. پەرۋەردىگار ماڭا: ئەمدى خەلقىم ئىسرائىلغا زاۋال يەتتى... ـ دېدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »يازلىق مېۋە« بىلەن »زاۋال« دېگەن سۆزلەر بىر-بىرىگە ئوخشاپ كېتىدۇ. □ **8:3 »جەسەتلەر كۆپ بولىدۇ؛ ئۇلار جاي-جايلاردا سىرتقا تاشلىنىدۇ. سۈكۈت!«** ـ دېمەك، شۇ چاغدا ماتەم تۇتقاندا، ئاۋاز چىقىرىشقا بولمايدۇ. □ **8:4 »ھەي مىسكىنلەرنى ئەزگۈچىلەر...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ھەي، مىسكىنلەرنى يۇتۇۋالغۇچىلار...«.

ئالداڭچىلىق ئۈچۈن تارازىنى يالغان قىلغانلار! □ ■
6 ـ نامراتلارنى كۈمۈشكە،
مىسكىن ئادەمنى بىر جۈپ چورۇققا سېتىۋالماقچى بولغانلار،
بۇغداينى سۈپۈرۈندىسى بىلەن قوشۇپ ساتماقچى بولغانلار!■
7 پەرۋەردىگار ياقۇپنىڭ غۇرۇرى بىلەن شۇنداق قەسەم قىلدىكى،
ـ بەرھەق، مەن ھەرگىز ئۇلارنىڭ قىلغانلىرىدىن ھېچبىرىنى ئۇنتۇمايمەن!□
8 زېمىن بۇ ئىشلاردىن تەۋرىنىپ كەتمەمدۇ؟
ۋە ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ماتەم تۇتمامدۇ؟
ئۇ نىل دەرياسىدەك ئۆرلەپ كېتىدۇ،
ئۇ مىسىر دەرياسىدەك ئۆركەشلەپ، ئاندىن چۆكۈپ كېتىدۇ.□
9 شۇ كۈنى شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار،
ـ قۇياشنى چۈشتە پاتقۇزىمەن،
زېمىننى شۇ ئوچۇق كۈندە قاراڭغۇلاشتۇرىمەن.
10 ھېيتلىرىڭلارنى مۇسىبەتكە،
ھەممە ناخشىلىرىڭلارنى ئاھ-زارلارغا ئايلاندۇرىۋېتىمەن؛
ھەممە ئادەمنىڭ چاتىرىقى ئۈستىنى بۆز رەخت بىلەن ئورىغۇزىمەن،
ھەر بىر ئادەمنىڭ بېشىدا تاقىرلىق پەيدا قىلىمەن؛
بۇ ماتەمنى يەككە-يېگانە بىر ئوغۇلنىڭ ماتىمىدەك،
ھېيتنىڭ ئاخىرىنى دەرد-ئەلەملىك بىر كۈن قىلىۋېتىمەن.□

سۈرگۈن بولۇپ، خۇدانىڭ سۆزىدىن ئايرىلىش

11 مانا، شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ رەب پەرۋەردىگار،
زېمىنغا قەھەتچىلىكنى ئەۋەتىمەن، ـ

□ **8:5 »ئاشلىقىمىزنى ساتماقچى ئىدۇق، يېڭى ئاي قاچاغىمۇ ئاخىرلىشار، بۇغداي يايىسىنى ئاچايتۇق، شابات كۈنى قاچان تۈگەر؟«** ـ »يېڭى ئاي« كۈنىدە ھەم »شابات كۈنى«)شەنبە كۈنى(دە مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە دەم ئېلىش كېرەك ئىدى. ئەمدى بۇ كىشىلەر ئاچكۇزلۇكتىن دەم ئېلىشقىمۇ نارازى ئىدى. شۇنداق بولۇپلا قالماي، تۆلار بۇغداينى تۆچلەيدىغان كۈرىنى كىچىك، تەڭگىلەرنى جىكىلايدىغان تارازا تېشىنى چوڭ قىلىپ خەقلەرنى ئالدايدۇ)كېيىنكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.(**»»ئەفاھ«نى كىچىك قىلىپ، »شەكەل«نى چوڭ ئېلىپ،..»** ـ »ئەفاھ« ھەجىم بىرلىكى، »شەكەل« پۇلنىڭ ياكى ئېغىرلىقنىڭ بىرلىكى ئىدى. بىر »ئەفاھ«)ياكى »كۈرە«) 40 لىترچە، بىر »شەكەل«)مىسقال«) 14 گرام كېلىدۇ. بۇ تولۇق ئايەت سودىگەرلەرنىڭ ئاددىي پۇقرالارنى تۆچلەم بىرلىكلىرىدىن پايدىلىنىپ، قاقاڭ-سوقتى قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **8:5** ھوش. 812:

■ **8:6** ئام. 62:

□ **8:7 »پەرۋەردىگار ياقۇپنىڭ غۇرۇرى بىلەن شۇنداق قەسەم قىلدىكى،...»** ـ بەزى ئالىملار: »»ياقۇپنىڭ غۇرۇرى بىلەن« دېگەننى »ياقۇپنىڭ پەخرى بىلەن«، دېمەك »ياقۇپنىڭ پەخرى بولغان خۇدا بىلەن« دەپ چۈشىنىدۇ. بىراق 6-باب، 8-ئايەت بويىچە خۇدا »ياقۇپنىڭ غۇرۇرى« ياكى »ياقۇپنىڭ پەخرى« گە تۆچ ئىدى. ئادەتتە قەسەم ئېچىشتە قەسەم قىلغۇچىلار ناھايىتى مۇقىم، تۆزگەرمەس بىر نەرسە بىلەن قەسەم ئېچىدۇ؛ خۇدانىڭ »ياقۇپنىڭ غۇرۇرى بىلەن« قەسەم ئېچىشى بولسا ئىنتايىن كىنايىلىك گەپ، »ياقۇپنىڭ غۇرۇرى«نىڭ ھېچ تۆزگەرمەس، ناھايىتى جاھىل ئىكەنلىكىنى بۇرنىدىدۇ.

□ **8:8 »زېمىن بۇ ئىشلاردىن تەۋرىنىپ كەتمەمدۇ؟ ۋە ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ماتەم تۇتمامدۇ؟ ئۇ نىل دەرياسىدەك ئۆرلەپ كېتىدۇ، ئۇ مىسىر دەرياسىدەك ئۆركەشلەپ، ئاندىن چۆكۈپ كېتىدۇ«** ـ مۇشۇ ئايەتتە ئاموس يەر تەۋرەش توغرۇلۇق بېشارەت بېرىدۇ (1:1□□ كۆرۈڭ.(نىل دەرياسى ھەر يىلى تۆيۈقسىز ئۆرلەپ كېتىپ، بىر مەزگىل كەلكۈن كېلىپ، زېمىننى بىسىپ كېتىدۇ. قاناتلان)پەلەستىن(زېمىنمۇ ئەمدى نىل دەرياسىغا ئوخشاش »ئۆرلەپ كېتىدۇ«)يەر تەۋرەش بىلەن ئېگىز-پەس بولىدۇ.(

□ **8:10 »ھەممە ئادەمنىڭ چاتىرىقى ئۈستىنى بۆز رەخت بىلەن ئورىغۇزىمەن«** ـ »بۆز رەخت« كە ئورۇنۇبلىش، چاچلارنى چۈشۈرۈۋېتىش قاتتىق ماتەمنى ياكى توۋا قىلىشنى بىلدۈرىدۇ. **»بۇ ماتەمنى يەككە-يېگانە بىر ئوغۇلنىڭ ماتىمىدەك... قىلىۋېتىمەن«** ـ بېشارەتتە ئۆلگەن »يەككە-يېگانە ئوغۇل« زادى كىمدۇ؟ مەزكۇر سوئال ئىسرائىل ئۈچۈن دەۋردىن-دەۋرگە باشنى قاتۇرىدىغان مەسىلە.

ـ نانغا بولغان قەھەتچىلىك ئەمەس، ياكى سۇغا بولغان چاڭقاشمۇ ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامىنى
ئاڭلاشقا بولغان قەھەتچىلىكنى ئەۋەتىمەن.
12 شۇنىڭ بىلەن تۇلار دېڭىزدىن دېڭىزغا، شىمالدىن شەرققە كېزىپ ماڭىدۇ،
تۇلار پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامىنى ئىزدەپ تۇيان-بۇيان يۈرۈپ، تۇنى تاپالمايدۇ.□
13 شۇ كۈنى گۈزەل قىزلار ھەم يىگىتلەرمۇ تۇسسىزلىقتىن ھالدىن كېتىدۇ؛
14 ھەم ساماريەنىڭ گۇناھىنىڭ نامى بىلەن قەسەم ئىچكەنلەر،
يەنى »ئىلاھىڭنىڭ تىرىكلىكى بىلەن، ئى دان«!، ياكى »بەئەر-شىبادىكى ئىلاھىي تىرىك يول بىلەن«! دەپ قەسەم
ئىچكەنلەر بولسا ـ
تۇلار يىقىلىدۇ، ئورنىدىن ھەرگىز قايتىدىن تۇرالمايدۇ.□ ■

9

ساختىپەزلىك تۇستىگە قىلىنغان جەڭ

1 مەن رەبنىڭ قۇربانگاھىنىڭ يېنىدا تۇرغىنىنى كۆردۈم، تۇ مۇنداق دېدى: ـ
ـ تۇۋرۇكلەرنىڭ باشلىرىنى تۇرۇكلار، بوسۇغىلار سىلكىنگىچە تۇرۇكلار،
تۇلارنى ئىبادەتخانىدىكىلەرنىڭ باشلىرىغا چۈشۈرۈپ، پارە-پارە قىلىڭلار!
مەن شۇ بۇتپەرەسلەردىن ئەڭ ئاخىردا قالغانلىرىنىمۇ قىلىچ بىلەن تۇلتۇرىمەن؛
تۇلاردىن قاچاي دېگەنلەر قاچالمايدۇ،
تۇلاردىن قۇتۇلاي دېگەنلەر قۇتۇلۇپ چىقالمايدۇ.□
2 تۇلار تەھتىسارا ئىچىگە تېشىپ كىرسە، قولۇم تاشۇ يەردىن تۇلارنى تارتىپ چىقىرىدۇ؛
تۇلار ئاسمانغا يامىشىپ چىقسا، مەن شۇ يەردىن تۇلارنى تارتىپ چۈشۈرىمەن؛□ ■
3 تۇلار كارمەل چوققىسىغا مۇكۈۋالسىمۇ، مەن تۇلارنى ئىزدەپ شۇ يەردىن ئالىمەن؛
تۇلار دېڭىز تېگىدە نەزىرىمدىن يوشۇرۇنۇۋالغان بولسىمۇ،

□ **8:12 »كېزىپ ماڭىدۇ«** ـ ياكى »سەرسان بولۇپ ماڭىدۇ« ياكى »ئەلەڭشىپ ماڭىدۇ«. **»شۇنىڭ بىلەن تۇلار دېڭىزدىن دېڭىزغا، شىمالدىن شەرققە كېزىپ ماڭىدۇ، تۇلار پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامىنى ... تاپالمايدۇ«** ـ بىرىنچىدىن، »دېڭىزدىن دېڭىزغا« دېگەنلىك بەلكىم »»ئوتىۋرا دېڭىز«دىن »تۇلۇك دېڭىز«غا«، يەنى »غەربتىن شەرققە« دەپ بىلدۈرىدۇ. تېكىستتە »جەۋىقا« تىلغا ئېلىنمايدۇ. بەلكىم بۇ ئىسرائىلدىكىلەرنىڭ ھاكاۋۇرلۇقىنى كۆرسىتىدۇ ـ تۇلار يەھۋادىدىن كەلگەن پەيغەمبەردىن)مەسىلەن، ئاموستىن(ھەققەتنى ئىزدىمەيدۇ.
تولۇق بېشارەت بەلكىم يەھۋىدىيلارنىڭ كېيىنكى دەۋرلەردىكى، بولۇپمۇ ھازىرقى ئومۇمىي ئەھۋالىنى كۆرسەتكەن بولسا كېرەك ـ تۇلار ئىنجىلنى، يەنى »خۇش خەۋەر«نى قوبۇل قىلىشاچقا، ئۆزلىرى تارتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلىرىگە ھېچ چۈشەنچە تاپالمايدۇ.

□ **8:14 »ساماريەنىڭ گۇناھىنىڭ نامى بىلەن قەسەم ئىچكەنلەر«** ـ »ساماريەنىڭ گۇناھى« تۇلارنىڭ يۇتلىرىدىن بىرى بولسا كېرەك.
»بەئەر-شىبادىكى ئىلاھىي تىرىك يول بىلەن«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »بەئەر-شىبادىكى يولنىڭ تىرىكلىكى بىلەن« دېيىلىدۇ.
»دانىنىڭ ئىلاھى« ھەم »بەئەر-شىبادىكى ئىلاھىي تىرىك يول« ـ شۇ ئىككى يەرنىڭ بۇتلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
»يول« ئىبرانىي تىلىدا »دەرەك« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئۇيغۇر تىلىدىكى »تەرىقە« ۋە »تەرىقەت« دېگەن سۆزلەر ئەرەب تىلى ئارقىلىق مۇشۇ سۆزدىن كەلگەن.
■ **8:14** ئام. 55:

□ **9:1 »مەن رەبنىڭ قۇربانگاھىنىڭ يېنىدا تۇرغىنىنى كۆردۈم، تۇ مۇنداق دېدى: ـ تۇۋرۇكلەرنىڭ باشلىرىنى تۇرۇكلار، بوسۇغىلار سىلكىنگىچە تۇرۇكلار، تۇلارنى ئىبادەتخانىدىكىلەرنىڭ باشلىرىغا چۈشۈرۈپ، پارە-پارە قىلىڭلار«!** ـ بۇ ئىشلار، شۇبھىسىزكى، بەيت-ئەلدىكى)بۇتپەرەسلىك سورۇنى قىلىنغان، ياراق »پەرۋەردىگارنىڭ نامى« بىلەن ئاتالغان(ئىبادەتخانىدا يۈىلدۇ. مۇشۇ يۇيرۇق كىمگە يېرىلگەنلىكى ئېنىق دېيىلمىدى؛ بەلكىم پەرىشتىلەرگە يېرىلگەن بولۇشى مۇمكىن. ئىبادەتخانىنىڭ يۇزۇلۇشى بەلكىم يەر تەۋرەش بىلەن مۇناسىۋەتلىك (5-□□□□□□□ كۆرۈڭ). □ **9:2 »تەھتىسارا«** ـ تۇلگەنلەرنىڭ روھلىرى باردىغان جاي. ■ **9:2** زەب. 139:8-12

مەن يىلانىنى بۇيرۇيمەن، ئۇ ئۇلارنى چاقىدۇ؛□
4 دۈشمەنلىرىگە ئەسىرگە چۈشكەن بولسىمۇ،
مەن شۇ يەردە قىلىچنى بۇيرۇيمەن، ئۇ ئۇلارنى ئۆلتۈرىدۇ؛
مەن ياخشىلىقنى ئەمەس، بەلكى يامانلىقنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن كۆزلىرىمنى ئۇلارغا تىكىمەن. ■
5 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان رەب پەرۋەردىگار،
زېمىنغا تەككۈچى بولسا دەل ئۇنىڭ ئۆزىدۇر؛
ئۇ تېگىشى بىلەنلا، زېمىن ئېرىپ كېتىدۇ، ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ماتەم تۇتىدۇ؛
زېمىن نىل دەرياسىدەك ئۆرلەپ كېتىدۇ ـ
مىسىرنىڭ دەرياسىدەك ئۆركەشلەپ، ئاندىن چۈكۈپ كېتىدۇ.□
6 راۋاقلىرىنى ئەرشىلەرگە سىلىپ، ئاسمان گۈمبىزىنى يەر يۈزىگە بېكىتكۈچى شۇدۇر؛
دېڭىزدىكى سۈلارنى چاقىرىپ، ئۇلارنى يەر يۈزىگە قۇيغۇچى ئۇدۇر؛
پەرۋەردىگار ئۇنىڭ نامىدۇر.■
7 سىلەر ماڭا نىسبەتەن ئېفىئوپىيە بالىلىرىغا ئوخشاش ئەمەسمۇ، ئى ئىسرائىل بالىلىرى؟
مەن ئىسرائىلنى مىسىردىن ئېلىپ چىقارغان ئەمەسمۇ؟
فىلىستىيلەرنى كېرىت ئارىلىدىن، سۈرىيەلىكلەرنى كىر شەھىرىدىن چىقارغان ئەمەسمۇ؟□
8 قارا كۆلەر، رەب پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى »گۇناھكار پادىشاھلىق« ئۈستىگە چۈشتى ـ
مەن يەر يۈزىدىن ئۇنى يوقىتىمەن؛
لېكىن مەن ياقۇپ جەمەتىنى تولۇق يوقىتىۋەتمەيمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
9 چۈنكى قارا كۆلەر، مەن بۇيرۇق چۈشۈرىمەن،
شۇنىڭ بىلەن خۇددى بىرسى دانىنى غەلۋىرىدە تاسقىغاندەك، ئىسرائىل جەمەتىنى ئەللەر ئارىسىدا تاسقايمەن،
بىراق ئۇلاردىن ئەڭ كىچىكىمۇ يەرگە چۈشۈپ كەتمەيدۇ. □
10 ھالبۇكى، خەلقىمنىڭ بارلىق گۇناھكارلىرى، يەنى: »كۈلپەت بىزگە ھەرگىز يېقىنلاشمايدۇ، بېشىمىزغا چۈشمەيدۇ« دېگۈچىلەر قىلىچ تېگىدە ئۆلىدۇ.

ئادەمنى ھەيرانۇھەس قىلىدىغان ۋەدە ـ ئاخىرقى زامانلار

11 شۇ كۈنى مەن داۋۇتنىڭ يىقىلغان كەپىسىنى يېڭىباشتىن تىكلەيمەن،
ئۇنىڭ يېرىقلىرىنى ئېتىمەن؛
ئۇنى خارابلىكتىن ئوڭشاپ،

□ 9:3 »ئۇلار دېڭىز تېگىدە نەزىرىمدىن يوشۇرۇنۇۋالغان بولسىمۇ، مەن يىلانىنى بۇيرۇيمەن، ئۇ ئۇلارنى چاقىدۇ« ـ »يەش.» 1:27 نى كۆرۈڭ.

■ 9:4 يەر. 1144:

□ 9:5 »ئۇ تېگىشى بىلەنلا، زېمىن ئېرىپ كېتىدۇ، ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ماتەم تۇتىدۇ؛ زېمىن نىل دەرياسىدەك ئۆرلەپ كېتىدۇ...» ـ مۇشۇ ئايەتتە يەر تەۋرەش تونۇرۇلۇق يەنە بىر بېشارەت بېرىلىدۇ.

■ 9:6 زەب. 104□3: 13؛ ئام. 85:

□ 9:7 »سىلەر ماڭا نىسبەتەن ئېفىئوپىيە بالىلىرىغا ئوخشاش ئەمەسمۇ، ئى ئىسرائىل بالىلىرى؟ مەن ئىسرائىلنى مىسىردىن ئېلىپ چىقارغان ئەمەسمۇ؟ فىلىستىيلەرنى كېرىت ئارىلىدىن، سۈرىيەلىكلەرنى كىر شەھىرىدىن چىقارغان ئەمەسمۇ؟« ـ »كېرىت ئارىلى« ـ »ئىبرانىي تىلىدا »كافتور.«

تولۇق ئايەتنىڭ مەنىسى: ـ ئىسرائىللار »خۇدا بىزنى مىسىردىن ئالاھىدە چىقارغان« دېگەن ئويدا بولۇپ، »نېمىنى قىلىشىمىزدىن قەتئىنەزەر، بىز يەنىلا خۇدانىڭ ئالاھىدە خەلقى بولىمىز، ھېچنېمە بىزگە تەگمەيدۇ« دېگەن خاتا ئىرىق كېلىپ قالغان بولسا كېرەك. خۇدا مۇشۇ يەردە، باشقا ئەللەرنى »)كاپىر« ئەللەرنى(باشقا يەرلەردىن)جۈملىدىن مىسىردىن يىراق جايلاردىن(، ئېلىپ چىقاردىم، دەيدۇ. شۇڭا، مەلۇم بىر ئەل بىر يەردىن باشقا بىر يەرگە يۆتكىلىپ چىققان بولسىمۇ، بۇ ئىش ئۇلارنىڭ قالتىسلىقىنى ئىسپاتلىمايدۇ. ئەلنىڭ يۇرتلىرىنى بېكىتكۈچى بولسا پەقەت خۇدا ئۆزىدۇر.

□ 9:9 »شۇنىڭ بىلەن خۇددى بىرسى دانىنى غەلۋىرىدە تاسقىغاندەك، ئىسرائىل جەمەتىنى ئەللەر ئارىسىدا تاسقايمەن، بىراق ئۇلاردىن ئەڭ كىچىكىمۇ يەرگە چۈشۈپ كەتمەيدۇ« ـ بۇغداي دانىلىرى غەلۋىردىن ئۆتۈپ كېتىدۇ، تاشلار قالىدۇ. بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى، شۇيىھىسزىكى، خۇدا قىممىتى بار بولغان بارلىق بۇغداي دانىلىرىنى)ھەقىقىي ئېتىقادچىلارنى(يىغىپ ساقلايدۇ (10-□□□□□□ كۆرۈڭ). سۈزۈلۈپ قالغانلىرى)تاشلار(تاشلىۋېتىلىدۇ.

ئەينى زاماندىكى پېتىدەك قۇرىمەن.□ ■
12 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئېدومنىڭ قالدىسىغا ھەمدە نامىم بىلەن ئاتالغان بارلىق ئەللەرگە ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ، ـ
دەيدۇ بۇنى يېچىرگۈچى پەرۋەردىگار.
13 مانا شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
ـ يەر ھەيدىگۈچى ھوسۇل يىغقۇچىغا يېتىشۇالىدۇ،
ئۈزۈملەرنى چەيلىگۈچى ئۇرۇق چاچقۇچىغا يېتىشۇالىدۇ؛
تاغلار يېڭى شارابنى تېمتىپ،
بارلىق دۆڭ-ئېگىزلىكلەر ئېرىپ كېتىدۇ.□ ■
14 ۋە خەلقىم ئىسرائىلنى ئاسارەتتىن قۇتۇلدۇرۇپ، ئازادلىققا ئېرىشتۈرىمەن؛
ئۇلار خاراب شەھەرلەرنى قايتا قۇرۇپ، ئۇلاردا ماكانلىشىدۇ؛
ئۇلار ئۈزۈمزارلارنى تىكىپ، ئۇلارنىڭ شارابىنى ئىچىدۇ؛
ئۇلار باغلارنى يەرپا قىلىپ، مېۋىسىنى يەيدۇ.□
15 مەن ئۇلارنى ئۆز زېمىنى ئۈستىگە تىكىمەن،
ئۇلار مەن ئۇلارغا ئاتا قىلغان زېمىندىن ھەرگىز قايتىدىن يۇلۇۋېتىلمايدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار سېنىڭ خۇدايىڭ.■

□ **9:11 »داۋۇتنىڭ يىقىلىپ چۈشكەن كەپىسىنى يېڭىباشتىن تىكلەيمەن«** ـ بۇ بېشارەت: (1) داۋۇت پەيغەمبەردىن بولغان پادىشاھلىق ناھايىتى ئاجىز بولۇپ ئاندىن تۆگىشىدىغانلىقىنى (يىقىلىدىغانلىقىنى) كۆرسىتىدۇ (ئاموس پەيغەمبەردىن 150 يىل كېيىن شۇنداق بولغان)؛ (2) ئاخىرقى زامانلاردا خۇدانىڭ داۋۇتنىڭ بىر ئەۋلادىنى ئېلىپ تەختكە ئولتۇرغۇزۇپ، ئىسرائىلنى قايتىدىن بىر پادىشاھلىق قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ پادىشاھلىق بارلىق قالغان ئەللەرنى باشقۇرىدۇ (12-□□□□□□□ كۆرسىتىلدۇ). بۇ ئەللەرنىڭ ھەممىسى خۇداغا ئىبادەت قىلىدۇ، ئۇنىڭ نامى بىلەن ئاتىلىدۇ (12-□□□□□). »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **9:11** روس. 1615:

□ **9:13 »ئۈزۈملەرنى چەيلىگۈچى ئۇرۇق چاچقۇچىغا يېتىشۇالىدۇ«** ـ »ئۈزۈملەرنى چەيلىگۈچى« ئۈزۈم شارابى چىقىرىش ئۈچۈن ئۈزۈملەرنى كۆزلىگەنكە قويۇپ دۇسسىيىدىغان ئادەملەر. **»يەر ھەيدىگۈچى ھوسۇل يىغقۇچىغا يېتىشۇالىدۇ، ئۈزۈملەرنى چەيلىگۈچى ئۇرۇق چاچقۇچىغا يېتىشۇالىدۇ«** ـ دېمەك، ھوسۇلنى يىغىپ بولۇشقا كۆپ ۋاقىت كېتىدۇ. ھوسۇل ئېلىش ئادەتتە مارت، ئاپرېل ئايلىرىدا باشلىنىدۇ. يەر ھەيدەش ئادەتتە ئۆكتەبىر، نويابىردا بولىدۇ. بىراق ھوسۇلنى يىغىۋېلىش يەر ھەيدەش باشلانغان ۋاقىتقىچە تېخى تۈگىمەيدۇ؛ ئۈزۈم چەيلەش ۋاقتى ئادەتتە سىنتەبىر ئېيىدا بولىدۇ. لېكىن ئاخىرقى زاماندا ئۈزۈم چەيلەش ئۇرۇق چېچىش ۋاقتىغىچە، يەنى نويابىر، دېكابىر ئايلىرىغىچە داۋاملىشىدۇ. **»بارلىق دۆڭ-ئېگىزلىكلەر ئېرىپ كېتىدۇ«** ـ بۇ ئىبارە بەلكىم سۈت ۋە شاراب شۇنچە مول بولىدۇ، مېۋە شىرنىلىرى ئېقىپ تۇرىدۇ، تاغلار ۋە دۆڭلەر »ئېرىپ كېتىۋاتقان«دەك كۆرۈندۇ، دېگەن مەنىدە. بۇ ئايەت »يو.» 18:3-ئايەتتىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن.

■ **9:13** يو. 183:

□ **9:14 »ۋە خەلقىم ئىسرائىلنى ئاسارەتتىن قۇتۇلدۇرۇپ، ئازادلىققا ئېرىشتۈرىمەن؛ ئۇلار خاراب شەھەرلەرنى قايتا قۇرۇپ،... ئۇلار باغلارنى يەرپا قىلىپ، مېۋىسىنى يەيدۇ«** ـ بۇ ئۇلۇغ ۋەدە 9:4، 11:5، 27:5، 2:8-ئايەتلەردە خاتىرىلەنگەن جازالارنى يۈزدەيۈز تۆزگەرتىدۇ. ئاخىر يېرىپ خۇدا ئۆز خەلقىنى گۈناھتىن قۇتقۇزۇپ، پاكلاندۇرىدۇ ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۆز ئۇلار ئارىسىدا يۈتۈنلەي ئولۇغلىنىدۇ. ■ **9:15** يەر. 4132:

ئوبادىيا

ئېدومنىڭ بەربات بولۇشى

1 ئوبادىيا كۆرگەن ئالامەت كۆرۈنۈش: ـ
رەب پەرۋەردىگار ئېدوم توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ
)بىز پەرۋەردىگاردىن بۇ خەۋەرنى ئاڭلاشقا مۇيەسسەر بولدۇق(
ـ »بىر ئەلچى ئەللەر ئارىسىغا ئەۋەتىلدى،
ئۇ: »ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار، بىز ئۇنىڭغا قارشى جەڭ قىلىش ئۈچۈن تۇرايلى«! ـ دەپ خەۋەر بېرىدۇ.□
2 مانا، مەن سېنى ئەللەر ئارىسىدا كىچىك قىلدىم،
سەن ئەللەر ئارىسىدا قاتتىق كەمسىتىلگەن خەلق بولىسەن!□
3 ھەي تىك قىيانىڭ يېرىقلىرى ئىچىدە تۇرغۇچى،
تۇرالغۇسى يۇقىرى بولغۇچى،
كۆڭلۈڭدە: »كىم مېنى يەرگە چۈشۈرەلىسۇن؟«! دېگۈچى،
كۆڭلۈڭدىكى تەكەببۇرلۇق تۈزۈڭنى ئالداپ قويدى!□
4 سەن بۇركۈتتەك تۈزۈڭنى يۇقىرى كۆتۈرسەڭمۇ،
چاڭگاڭنى يۇلتۇزلار ئارىسىغا تىزساڭمۇ،
مەن شۇ يەردىن سېنى چۈشۈرۈۋېتىمەن،
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■
5 بۇلاڭچىلار قېشىڭغا كەلسىمۇ،
ئوغرىلار كېچىلەپ يېنىڭغا كىرسىمۇ،
)ھەي، شۇنچە ئۇزۇپ تاشلىنىسەن(!
ئۇلار ئۆزلىرىگە چۈشلۈقلا ئوغرىلايتتى ئەمەسمۇ؟
ئۈزۈم ئۈزگۈچىلەر يېنىڭغا كەلسىمۇ، ئازراق ۋاساكلارنى قالدۇرىدۇ ئەمەسمۇ؟□ ■
6 بىراق ئەساۋنىڭ تەئەللۇقاتى قانداق ئاختۇرۇلدى!
ئۇنىڭ يوشۇرۇن بايلىقلىرى قانداق تېپىپ چىقىلدى!□
7 بارلىق ئىتتىپاقداشلىرىڭ سېنى چېگرايىڭغىچە ھەيدىۋېتىدۇ،

□ **1:1 »بىر ئەلچى ئەللەر ئارىسىغا ئەۋەتىلدى« ـ** »ئەللەر«)ياكى »يات ئەللەر«) ـ ئىسرائىلغا يات بولغان ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ. **»ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار، بىز ئۇنىڭغا قارشى جەڭ قىلىش ئۈچۈن تۇرايلى«! ـ** »ئۇنىڭغا« بولسا، ئېدومغا. بەلكىم بۇ ئەلچى ئېدومغا دۈشمەن ئەللەرنىڭ بىرىدىن چىققان بولۇپ، ئۇ باشقا ئەللەرنى ئېدومنى يوقىتىشقا چاقىرىدۇ.

□ **1:2 »مەن سېنى ئەللەر ئارىسىدا كىچىك قىلدىم، سەن ئەللەر ئارىسىدا قاتتىق كەمسىتىلگەن خەلق بولىسەن«! ـ** خۇدا ئېدومنى »سېنى« دەپ، مۇشۇ يەردە ئۇنىڭغا بۇۋاستە سۆز قىلىدۇ.

□ **1:3 »تىك قىيانىڭ يېرىقلىرى ئىچىدە تۇرغۇچى، تۇرالغۇسى يۇقىرى بولغۇچى« ـ** دېمىسەكمۇ، ئېدوم پىنھانراق، ئۇستىگە چىقىش تەس بولغان تاغلىق رايوندا تۇرغان.

■ **1:4** يەر. 1649:

□ **1:5 »ھەي، شۇنچە ئۇزۇپ تاشلىنىسەن«! ـ** تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەر، بەلكىم پەيغەمبەرنىڭ ھاياجاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئۇزۇپ قويۇپ دېگەن گېپىدۇر. **»ئۈزۈم ئۈزگۈچىلەر يېنىڭغا كەلسىمۇ، ئازراق ۋاساكلارنى قالدۇرىدۇ ئەمەسمۇ؟« ـ** مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئۈزۈم ھوسۇلىنى ئالغاندا ئۈزگۈچىلەر كەمبەغەللەرنىڭ تېرىۋېلىشى ئۈچۈن بىرئاز ۋاساكلارنى قالدۇرۇش كېرەك ئىدى. بەزى شەرقىي دۆلەتلەردە بۇ بىر ئادەتكە ئايلىنىپ قالغان.

■ **1:5** يەر. 949:

□ **1:6 ...»! ـ ئەساۋنىڭ تەئەللۇقاتى قانداق ئاختۇرۇلدى«! ـ** »ئەساۋ« ئېدومنىڭ باشقا بىر ئىسمى. **...» ئۇنىڭ يوشۇرۇن بايلىقلىرى قانداق تېپىپ چىقىلدى«...!** ـ 5-6-ئايەتلەر »مەرسىيە«)ماتەم تۈتۈش مۇناجىتى(شەكلىدە.

سەن بىلەن ئىناق ئوتكەنلەر سېنى ئالداپ، ئوستۇڭدىن غەلىبە قىلدۇ؛
نېنىڭنى يېگەنلەر ساڭا قىلتاق قۇرىدۇ؛
سەن دەرۋەقە يورۇتۇلمىغاندۇرسەن!□
8 مەن شۇ كۈنى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
ـ ئېدومدىن دانىشمەنلەرنى،
ئەساۋدىن ئەقىل-پاراسەتنى يوقاتمامدىمەن؟□ ■
9 شۇنىڭ بىلەن پالۋانلىرىڭ پارا كەندە بولىدۇ، ئى تېمان،
شۇنىڭ بىلەن ئەساۋنىڭ تېغىدىكى ھەربىر ئادەم قىرغىنچىلىقتا قەتل قىلىنىدۇ.□ ■

ئېدومنىڭ بەربات بولۇشىنىڭ سەۋەبى

10 ئۆكاڭ ياقۇپقا قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىقىڭ تۈپەيلىدىن،
ئىزا-ئاھانەت سېنى قاپلايدۇ؛
سەن مەڭگۈگە ئۈزۈپ تاشلىنىسەن.■
11 سەن بىر چەتتە پەرۋاسىز قاراپ تۇرغان كۈنى،
يەنى ياقا يۇرتىكىلەر بۇرادىرىڭنىڭ مۈلكىنى بۇلاپ كەتكەن كۈنى،
تائىپىلەر ئۇنىڭ دەرۋازىلىرىدىن كىرىپ يېرۇسالېم ئۈستىگە چەك تاشلىغان كۈنى،
سەن ئۇلارنىڭ بىر ئەزاسىغا ئوخشاش بولغانسەن.■
12 بىراق قېرىندىشىڭنىڭ ئاپەتلىك كۈنىگە پەرۋاسىز قاراپ تۇرماسلىقىڭ كېرەك ئىدى،
يەھۇدانىڭ باللىرىنىڭ ھالاكەت كۈنىدە خۇشال بولۇپ كەتمەسلىكىڭ كېرەك ئىدى؛
كۈلپەتلىك كۈنىدە ئاغزىڭنى يوغان قىلماسلىقىڭ كېرەك ئىدى؛
13 ئۆز خەلقىمنى ئاپەت باسقان كۈنىدە، ئۇلارنىڭ دەرۋازىسىغا كىرمەسلىكىڭ كېرەك ئىدى؛
ئۇلارنى ئاپەت باسقان كۈنىدە ئۇلارنىڭ دەرد-ئەلەمىگە ئېرەنسىز قاراپ تۇرماسلىقىڭ كېرەك ئىدى،
ئاپەت باسقان كۈنىدە قولۇڭنى مال-مۈلكىگە سوزماسلىقىڭ كېرەك ئىدى؛
14 سەن شەھەردىن قېچىپ قۇتۇلغانلارنى ئۈزۈپ تاشلاش ئۈچۈن ئاچا يولدا تۇرماسلىقىڭ كېرەك ئىدى؛
كۈلپەت باسقان كۈنىدە ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇپ قالغانلارنى دۈشمەنگە تاپشۇرماسلىقىڭ كېرەك ئىدى.

پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى

□ 1:7 »سېنى... ھەيدىۋېتىدۇ؛ ... ئوستۇڭدىن غەلىبە قىلدۇ؛ ... ساڭا قىلتاق قۇرىدۇ...« ـ 7-5-ئايەتلەردە ئېيتىلغان بېشارەتلەردىكى پېشىللار »ئوتكەن زامان« بىلەن ئېيادىلىنىدۇ. لېكىن ئۇلار كەلگۈسى ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ (8-□□□□□□□ ئېنىق كۆرسىتىلىدۇ). ئىبرانىي تىلىدا، بېشارەتلەردە پېشىللارنىڭ »ئوتكەن زامان«دا ئىشلىتىشى »بۇ ئىش جەزمەن يۈز بېرىدۇ« دېگەننى تەكىتلەيدۇ. **...» سەن بىلەن ئىناق ئوتكەنلەر سېنى ئالداپ، ئوستۇڭدىن غەلىبە قىلدۇ؛ نېنىڭنى يېگەنلەر ساڭا قىلتاق قۇرىدۇ«** ـ بۇ ئايەت بەلكىم ئەرەبلەرنىڭ ئېدومىيلارنى ئالدام خالتىسىغا چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى ئۆز زېمىنىدىن ھەيدىۋېتىشى توغرۇلۇق بېشارەت بېرىدۇ)ۋەقە بەلكىم مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 6-ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا بولغان.(ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس.
بېشارەت »ئوتكەن زامان«دا ئېيادىلىنىدۇ. ئادەتتە ئىبرانىي تىلىدا بېشارەت »ئوتكەن زامان«دا ئېيادىلەنگەن بولسا، ئۇنىڭ جەزمەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ.

□ **1:8 »مەن شۇ كۈنى...ئېدومدىن دانىشمەنلەرنى، ئەساۋدىن ئەقىل-پاراسەتنى يوقاتمامدىمەن؟«** ـ »شۇ كۈنى« بەلكىم بابىل ئىمپېرىيەسى ئۇلارغا تاجاۋۇز قىلىدىغان كۈنىنى)مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 587-يىلى(يا كى ئەرەبلەر ئۇلارنى ئالداپ ھەيدىۋېتىدىغان كۈنىنى، يەنە ئاخىرقى زاماندا »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«نى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. ئېدوم ئۆز دانىشمەنلىرى بىلەن داڭقى چىققان. ئايۇپ يەغەمبەرنىڭ ئۆچ دوستىدىن بىرى بولغان »تېمانلىق ئېلىفاز«مۇ ئېدومالۇق ئىدى.■ **1:8** يەش. 14:29□ يەر. 749:□ **1:9 »شۇنىڭ بىلەن پالۋانلىرىڭ پارا كەندە بولىدۇ، ئى تېمان،...«** ـ »تېمان« ئېدومنىڭ چوڭ بىر شەھىرى. ■ **1:9** ئام. 2□14: 16 ■ **1:10** يار. 41:27□ ئەز. 5:35□ ئام. 111: ■ **1:11** زەب. 7137:

15 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى بارلىق ئەللەر ئۈستىگە چۈشۈشكە يېقىن قالغاندۇر؛
سېنىڭ باشقىلارغا قىلغىنىڭدەك، ساڭمۇ شۇنداق قىلىنىدۇ؛
ساڭا تېگىشلىك جازا ئۆز بېشىڭغا چۈشىدۇ؛■
16 چۈنكى سەن ئۆز مۇقەددەس تېغىمدا غەزىپىمنى ئىچكىنىڭدەك،
بارلىق ئەللەرمۇ شۇنداق توختاۋسىز ئىچىدۇ؛
بەرھەق، ئۇلار ئىچىدۇ، يۇتىدۇ،
ئاندىن ئۇلار ھېچ مەۋجۇت ئەمەستەك يوقاپ كېتىدۇ.□

ئىسرائىلنىڭ ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈشى

17 بىراق زىئون تېغى ئۈستىدە پاناھ-قۇتقۇزۇلۇش بولىدۇ،
تاغ پاك-مۇقەددەس بولىدۇ؛
ياقۇپ جەمەتىنىڭ تەئەللۇقاتلىرى ئۆزىگە تەۋە بولىدۇ؛□
18 ۋە ياقۇپ جەمەتى ئوت، يۇسۇپ جەمەتى يالقۇن،
ئەساۋ جەمەتى ئۇلارغا پاخال بولىدۇ؛
ئوت ۋە يالقۇن ئەساۋ جەمەتى ئىچىدە يېقىلىپ، ئۇلارنى يۇتۇپ كېتىدۇ؛
ئەساۋ جەمەتىدىن ھېچبىرسى قالمايدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار شۇنداق سۆز قىلغان.
19 يەھۇدانىڭ جەنۇبىدىكىلەر ئەساۋنىڭ تېغىغا ئىگە بولىدۇ؛
شەفەلاھ تۈزلەڭلىكىدىكىلەر فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىغا ئىگە بولىدۇ؛
بەرھەق، ئۇلار ئەفرائىمنىڭ دالاسى ھەم ساماريەنىڭ دالاسىغا ئىگە بولىدۇ؛
بىنيامىن گىلئادقا ئىگە بولىدۇ؛□
20 سۈرگۈن بولغانلاردىن قېلىپ قالغان ئىسرائىللاردىن تەركىب تاپقان بۇ قوشۇن قاناتاندىكىلەرگە تەۋە بولغان زېمىنغا
زارەفاتقىچە ئىگە بولىدۇ؛
سەفارادتا سۈرگۈنىدە تۇرغان يېرۇسالېمدىكىلەر بولسا جەنۇبتىكى شەھەرلەرگە ئىگە بولىدۇ.□
21 ئاندىن زىئون تېغى ئۈستىگە قۇتقۇزغۇچىلار چىقىدۇ،
ئۇلار ئەساۋ تېغى ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدۇ؛

شۇنىڭ بىلەن پادىشاھلىق پەرۋەردىگارغا تەۋە بولىدۇ!□

■ **1:15** ئەز. 1535:

□ **1:16** **»چۈنكى سەن ئۆز مۇقەددەس تېغىمدا غەزىپىمنى ئىچكىنىڭدەك«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »چۈنكى سەن ئۆز مۇقەددەس تېغىمدا ئىچكىنىڭدەك...« ـ چۈشەنچىمىز بويىچە ئېدومىيلار خۇدانىڭ قولىدا ئۇنىڭ غەزىپىنى ئىچكەندى.
باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى، ئېدومىيلار يەھۇدا ئۈستىدىن قىلغان غەلىبىسىنى تەبىرىلەپ، »خۇدانىڭ مۇقەددەس تېغى«دا شاراب ئىچكەن؛ ۋە ئۇلار)ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمى بويىچە(شۇ گۈناھى ئۈچۈن بارلىق ئەللەر بىلەن تەڭ خۇدانىڭ غەزىپىنى ئىچىدۇ. **»بارلىق ئەللەرمۇ شۇنداق توختاۋسىز ئىچىدۇ؛ بەرھەق، ئۇلار ئىچىدۇ، يۇتىدۇ، ئاندىن ئۇلار ھېچ مەۋجۇت ئەمەستەك يوقاپ كېتىدۇ«** ـ ئەللەرنىڭ نېمىنى ئىچىدۇ؟ خۇدانىڭ غەزىپىنى ئىچىدۇ)مەسىلەن »زەب.» 8:75، »يەش.» 26:49، »يەر.» 15:25-16، »زەب.» 4:16 نېمۇ كۆرۈڭ.(

□ **1:17** **»بىراق زىئون تېغى ئۈستىدە پاناھ-قۇتقۇزۇلۇش بولىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىراق زىئون تېغىدا قۇتۇلۇپ قالغانلار بولىدۇ.«

□ **1:19** **»يەھۇدانىڭ جەنۇبىدىكىلەر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »نەگەۋدىكىلەر.« »نەگەۋ« ـ يەھۇدانىڭ جەنۇبىي تەرىپىدىكى چولۇڭ چۆل-بىياۋان.
»يەھۇدانىڭ جەنۇبىدىكىلەر ئەساۋنىڭ تېغىغا ئىگە بولىدۇ؛ شەفەلاھ تۈزلەڭلىكىدىكىلەر فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىغا ئىگە بولىدۇ؛ .... بىنيامىن گىلئادقا ئىگە بولىدۇ؛« ـ 19-ئايەتتىكى بېشارەتلەرنىڭ كۆپ قىسمى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 2-ئەسىردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ »)ماكابىيلار« ھەم »يوسىفۇس« دېگەن كونا تارىخىي كىتابلاردا خاتىرىلەنگەن.(بىراق پىكىرىمىزچە، بۇ بېشارەتنىڭ تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئاخىرقى زامانىدا بولىدۇ.

□ **1:20** **»سۈرگۈن بولغانلاردىن قېلىپ قالغان ئىسرائىللاردىن تەركىب تاپقان بۇ قوشۇن...«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »قاناتانغا قايتىپ كەلگەن، سۈرگۈن بولغان ئىسرائىللار جامائىتى... « □ **1:21** **»ئۇلار ئەساۋ تېغى ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدۇ«** ـ ياكى »ئۇلار ئەساۋ تېغى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىدۇ.« **»شۇنىڭ بىلەن**

پادىشاھلىق پەرۋەردىگارغا تەۋە بولىدۇ«! ـ ھازىر »ئەساۋۇ تېخىدىكىلەر«نىڭ ھېچقايسىسى ئېدوملۇقلار ئەمەس (18-□□□□□□□ كۆرۈڭ). يۇ »قۇتقۇزغۇچىلار«نىڭ كىم ئىكەنلىكى دېيىلىدى؛ پىكرىمىزچە، »قۇتقۇزغۇچىلار« كونا زامانلاردا ئىسرائىلنى قۇتقۇزغان پەيغەمبەرلەر ۋە »باتۇر ھاكىملار« سۈپىتىدە بولىدۇ. ئۇلار ھازىر ئۇلۇمدىن تىرىلگەن. ئىسرائىل خۇدانىڭ تولۇق ئىدارە-ھۆكۈمى ئاستىدا بولۇپ، ئۇنىڭ ئەھۋالى پۈتۈنلەي مۇكەممەل بولىدۇ.

يۇنۇس

يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ پەرۋەردىگار بەرگەن ۋەزىپىدىن قېچىشى

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئامىتتاينىڭ ئوغلى يۇنۇسقا يېتىپ كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: —
2 »ئورنۇڭدىن تۇر، دەرھال ننەۋە دېگەن ئاشۇ بۇيۇك شەھەرگە بېرىپ، ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ ئۇ يەردىكىلەرنى
ئاگاھلاندۇرغىن؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ رەزىللىكلىرى مېنىڭ كۆزۈمگە قادىلىپ تۇرىدۇ.« ■
3 بىراق يۇنۇس ئورنىدىن تۇرۇپ پەرۋەردىگارنىڭ يۈزىدىن ئۆزىنى قاچۇرۇش ئۈچۈن تارشىش دېگەن يۇرتقا
كەتمەكچى بولدى. شۇڭا ئۇ يوپپا شەھىرىگە بېرىپ، تارشىشقا باريدىغان كېمە تېپىپ، كىراسىنى تۆلەپ ئۇنىڭغا
چۈشتى ۋە كېمىچىلەر بىلەن بىرلىكتە تارشىشقا بېرىپ، پەرۋەردىگارنىڭ يۈزىدىن ئۆزىنى قاچۇرماقچى بولدى. □
4 پەرۋەردىگار بولسا زور بىر بورانىنى دېڭىزغا تاشلىدى؛ شۇڭا دېڭىزدا دەھشەتلىك قارا بوران چىقىپ، كېمە
پارچىلىنىپ كەتكىلى تاس قالدى.
5 كېمىچىلەر بولسا بەك قورقۇپ كېتىپ، ھەرقايسىسى ئۆز ئىلاھلىرىغا خىتاب قىلىپ دۇئا قىلىشتى؛ ئۇلار كېمىنى
يېنىكلىسۇن دەپ ئۇنىڭدىكى يۈك-تاقالارنى دېڭىزغا تاشلىۋەتتى. بىراق يۇنۇس بولسا، كېمىنىڭ ئاستى قەۋىتىگە
چۈشۈۋېلىپ، شۇ يەردە ئۇلۇكتەك ئۇخلاۋاتقاندى.
6 كېمە باشلىقى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: »ئەي، ئۇخلاۋاتقان كىشى، بۇ قانداق قىلغىنىڭ؟ ئورنۇڭدىن تۇر،
ئىلاھىڭنى سېغىنىپ ندا قىل! كىم بىلىدۇ، ئىلاھىڭنىڭ نەزىرى چۈشۈپ بىزنى ھالاك قىلىشتىن قۇتقۇزۇپ قالامدۇ
تېخى؟« ـ دېدى.
7 ئۇلار بىر-بىرىگە: — كېلىڭلار، بۇ كۆلپەتنىڭ كىمنىڭ ۋەجىدىن يېشىمىزغا چۈشكەنلىكىنى بېكىتىش ئۈچۈن
چەك تاشلايلى، — دېيىشتى. شۇنداق قىلىپ ئۇلار چەك تاشلاشتى؛ ئاخىردا چەكتە يۇنۇس چىقىپ قالدى.
8 ئۇلار ئۇنىڭدىن: — قېنى، ئېيت، يېشىمىزغا چۈشكەن بۇ كۆلپەت كىمنىڭ سەۋەبىدىن بولۇۋاتىدۇ؟ سېنىڭ
تىرىكچىلىكىڭ نېمە؟ نەدىن كەلدىڭ؟ قايسى ئەل، قايسى مىللەتتىن سەن؟ — دەپ سوردى.
9 ئۇ ئۇلارغا: — مەن بولسام ئىبرانىي مىللىتىدىن، ئەرشىلەردىكى خۇدادىن، يەنى دېڭىزنى، يەر-زېمىننى ياراتقان
پەرۋەردىگاردىن قورققۇچىمەن، دېدى.□
10 بۇ سۆز ئۇلارنى ئىنتايىن قورقۇتۇۋەتتى. ئۇلار: »سەن زادى نېمە ئىش قىلغان؟« — دەپ سوردى چۈنكى ئۇلار
ئۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ يۈزىدىن قاچقانلىقىنى بىلگەندى، چۈنكى ئۇلار بۇنى ئۇنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلىغانىدى.
11 ئۇلار ئۇنىڭدىن: — ئەمدى بىز سېنى قانداق قىلساق دېڭىز بىز ئۈچۈن تىنچلىنىدۇ؟ — دەپ سوردى؛ چۈنكى
دېڭىز دولقۇنى بارغانسېرى ئەۋج ئېلىپ كېتىۋاتاتتى.
12 ئۇ ئۇلارغا: — مېنى كۆتۈرۈپ دېڭىزغا تاشلىۋېتىڭلار، شۇ چاغدا دېڭىز سىلەر ئۈچۈن تىنچلىنىدۇ؛ چۈنكى
بىلىمەنكى، بۇ زور بوران مېنىڭ سەۋەبىدىن سىلەرگە چۈشتى، — دېدى.
13 بىراق بۇ ئادەملەر كۆچەپ پالاق ئۇرۇپ قىرغاققا يېتىشكە تىرىشتى؛ ئەمما يېتەلمىدى، چۈنكى دېڭىز قېرىشقاندەك
تېخىمۇ دولقۇنلاپ كېتىۋاتاتتى.

■ **1:2** يار. 12:10□11□ يۇن. 33:

□ **1:3** »**تارشىش**« - قەدىمكى زامانلاردا »تارشىش« دەپىدىغان ئۇچ يۇرت بار ئىدى. بىرىنچىسى، شىمالىي ئافرىقىدا)ھازىرقى ماراكەش ئەترابىدا(؛ ئىككىنچىسى ئىسپانىيە، ئۈچىنچىسى ئەنگلىيە بولۇشى مۇمكىن ئىدى. مۇشۇ يەردە قايسى تارشىش ئىكەنلىكىنى بىز بىلمەيمىز. بىراق ئۇلارنىڭ ھەممىسى پەلەستىندىن ئىنتايىن يىراق، ننەۋەگە باريدىغان يولنىڭ ئەكسى يۇنىلىشىدە بولۇپ بىرنەچچە مىڭ كىلومېتر يىراقلىقتا ئىدى. »**يوپپا**« - »يوپپا«نىڭ ھازىرقى ئىسمى »خايفا« ياكى »جاففا«، ئىسرائىلىيەنىڭ ئەڭ مۇھىم پورتىدۇر. □ **1:9** »**ئىبراني مىللىتىدىن**« — يەنى يەھۇدىي مىللىتىدىن.

14 ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئىلتىجا قىلىپ پەريياد كۆتۈرۈپ: — ئاھ پەرۋەردىگار، سەندىن ئۆتۈنىمىز، بۇ ئادەمنىڭ
جېنىنى ئالغانلىقىمىزنى بىزدىن كۆرمىگەيسەن! بىگۇناھ بىر ئادەمنىڭ قېنىنى تۆكۈشنىڭ گۇناھىنى ئۈستىمىزگە
قويمىغايسەن! چۈنكى سەن پەرۋەردىگار ئۆزۈڭنىڭ خالىغىنىڭنى قىلدىڭ! — دەپ ندا قىلدى.
15 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يۇنۇسنى كۆتۈرۈپ ئېلىپ دېڭىزغا تاشلىۋەتتى؛ دېڭىز دولقۇنلىنىشتىن شۇئان توختىدى.
16 شۇنىڭ بىلەن بۇ ئادەملەر پەرۋەردىگاردىن قاتتىق قورقتى؛ ئۇلار پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىپ قەسەم
ئىچىشتى.
17 بىراق پەرۋەردىگار يۇنۇسنى يۇتۇۋېلىشقا يوغان بىر بېلىقنى ئەۋەتكەندى. يۇنۇس بولسا بۇ بېلىقنىڭ قارنىدا ئۈچ
كېچە-كۈندۈز تۇردى.□ ■

2

چوڭ بېلىقنىڭ قارنىدا تۇرۇپ دۇئا قىلىش

1 يۇنۇس بېلىقنىڭ قارنىدا تۇرۇپ پەرۋەردىگارغا مۇنداق دۇئا قىلدى: —
2 »مەن دەرد-ئەلەمىمدىن پەرۋەردىگارغا پەريياد كۆتۈردۈم،
ئۇ ماڭا ئىجابەت قىلدى.
مەن تەھتىسارانىڭ تەكتىدىن پەريياد قىلدىم،
سەن ئاۋازىمغا قۇلاق سالدىڭ.□ ■
3 چۈنكى سەن مېنى دېڭىز تەكتىگە، دېڭىز قارىنىغا تاشلىۋەتتىڭ،
كەلكۈن ئېقىنلىرى مېنى ئارىسىغا ئېلىۋالدى،
سېنىڭ بارلىق دولقۇنلىرىڭ ھەم ئۈركەشلىرىڭ ئۈستۈمدىن ئۆتۈپ كەتتى؛■
4 ۋە مەن: »مەن نەزىرىڭدىن تاشلىۋېتىلگەنمەن؛
بىراق مەن يەنىلا مۇقەددەس ئىبادەتخانا ئۆگىنا قاراپ ئۈمىد بىلەن تەلمۈرىمەن« ـ دېدىم.□
5 سۇلار مېنى يۇتۇپ كەتكۈدەك دەرىجىدە ئورىۋالدى،
دېڭىز تەكتى مېنى قاپسۇالدى؛
دېڭىز چۆپلىرى بېشىمغا چىرمىشىۋالدى.
6 مەن تاغلارنىڭ تەگلىرىگىچە چۈشۈپ كەتتىم؛
يەر-زېمىن تېگىدىكى تاقاقلار مېنى ئەبەدلىكەبەدكىچە قاماپ قويدى؛
ھالبۇكى، سەن جېنىمنى ھاڭ ئىچىدىن چىقاردىڭ، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم.
7 جېنىم ئىچىمدە ھالدىن كەتكەندە پەرۋەردىگارنى ئېسىمگە كەلتۈردۈم،
دۇئايىم ساڭا يېتىپ،
مۇقەددەس ئىبادەتخانا ئۆگىنا كىرىپ كەلدى.

□ **1:17 »يوغان بىر بېلىق«** - »يۇنۇس بېلىقى« بەلكىم بۇ تىشتىن قويۇلغان نامدۇر. بىراق »يۇنۇس بېلىقى«)نىسانلارغا ئامراق بولغىنى بىلەن(ئادەمنى يۇتقۇدەك چوڭلۇقتا يوق.
■ **1:17** مات. 40:12□ 4:16□ لۇقا 11:30.
□ **2:2 »تەھتىسارا«** —)ئىبرانىي تىلىدا »شېئول«) »يەر ئاستىدىكى ساراي«)يەنى، »تەكت ساراي«، (تۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى باردىغان، قىيامەت كۈنىنى كۈتىدىغان جايىنى كۆرسىتىدۇ. يۇنۇس تۆزىنى ئۆلۈپ، تەھتىساراغا چۈشكەندەك ھېس قىلىدۇ. يەنە بىر مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئۇ بېلىق قارنىدا ھەقىقەتەن ئۆلگەن، ئاندىن خۇدا ئۇنى)بېلىقنىڭ ئاغزىدىن چىققاندا(تىرىلدۈرگەن. ■ **2:2** زەب. 1120: ■ **2:3** زەب. 742: □ **2:4 »بىراق مەن ... تەلمۈرىمەن«** ـ باشكا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەن قانداقۇ مۇقەددەس ئىبادەتخانا ئۆگىنا ئۈمىد بىلەن تەلمۈرەپ قارايمەن؟«.

8 بىمەنە ئەرزىمەس بۇتلارغا چوقۇنغانلار ئۆزىگە نىسىپ بولغان مېھرىبانلىقتىن مەھرۇم بولىدۇ.
9 بىراق مەن بولسام تەشەككۇر سادايىم بىلەن ساڭا قۇربانلىق قىلىمەن؛
مەن ئىچكەن قەسەملىرىمنى سېنىڭ ئالدىڭدا ئادا قىلىمەن.
نىجات-قۇتقۇزۇش پەرۋەردىگارىندۇر«!■
10 پەرۋەردىگار بېلىققا بۇيرۇدى، بېلىق يۇنۇسنى قۇرۇقلۇققا قەي قىلدى.

3

ننەۋە شەھىرىگە بېرىپ خۇدانىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزۈش

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئىككىنچى قېتىم يۇنۇسقا يېتىپ مۇنداق دېيىلدى:
2 »ئورنىڭدىن تۇر، ننەۋە دېگەن ئاشۇ بۈيۈك شەھەرگە بېرىپ، مەن ساڭا تاپشۇرغان خەۋەرنى ئۇلارغا جاكارلا.«
3 يۇنۇس ئورنىدىن تۇرۇپ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى بويىچە ننەۋە شەھىرىگە باردى. ننەۋە بولسا ناھايىتى بۈيۈك بىر شەھەر بولۇپ، شەھەرنىڭ تۆزىلا ئۈچ كۈنلۈك يول ئىدى.□
4 يۇنۇس شەھەر ئىچىگە كىرىپ بىر كۈن ماڭدى، ئۇ:
قىرىق كۈندىن كېيىن، ننەۋە شەھىرى ۋەيران قىلىنىدۇ! — دەپ جاكارلىدى.
5 ننەۋەدىكىلەر خۇدانىڭ سۆزىگە ئىشەندى. ئۇلار روزا تۇتۇلسۇن دەپ ئېلان قىلىپ، مۆتىۋەرلەردىن تارتىپ ئەڭ كىچىكىگىچە ئۇلارنىڭ ھەممىسى بۆز كىيىم كىيدى.□ ■
6 بۇ سۆز پادىشاھقا يەتكەندە، ئۇمۇ تەختىدىن تۇرۇپ، تونىنى تاشلاپ بۆز كىيىم كىيىپ كۈللۈككە كىرىپ ئولتۇردى.□
7 ئۇ يەنە ئەمرى ئارقىلىق پۈتكۈل ننەۋە شەھىرىگە مۇنۇلارنى جاكارلىدى: ـ »پادىشاھ ھەم ئاقسۆڭەكلەرنىڭ يارلىقى بويىچە، ننەۋە شەھىرىدىكى ھېچقانداق ئادەم، ئات-ئۇلاغ، كالا، قوي پادىلىرى ھېچنەرسىگە ئېغىز تەگمىسۇن؛ ھېچنەرسىنى يېمىسۇن، سۈمۈ ئىچمىسۇن.
8 ھەربىر ئادەم ۋە ھايۋان بۆز كىيىسۇن، ھەربىرى خۇداغا قاتتىق پەريياد كۆتۈرسۇن؛ ھەربىرى يامان يولدىن يانسۇن، ھەربىرى قولىنى زوراۋانلىقتىن ئۆزىسۇن؛
9 كىم بىلىدۇ، بۇنىڭ بىلەن خۇدا قاتتىق غەزەپىدىن يېنىپ بىزنى ھالاك قىلماسمىكەن؟.« ■
10 شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى، يەنى يامان يوللاردىن يانغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارغا قاراتقان بالا-يېقىزانى چۈشۈرۈشتىن يېنىپ، شۇ بالىياقازانى چۈشۈرمىدى.

4

پەرۋەردىگار يۇنۇس پەيغەمبەرگە بەرگەن تەربىيە-ساۋاق

1 ئەمما بۇ ئىش يۇنۇسنى ئىنتايىن نارازى قىلىپ، ئۇنى قاتتىق غەزەپلەندۈردى.

■ **2:9** زەب. 3:8؛ 14:50؛ 23؛ 17:116؛ ھوش. 3:14؛ ئىبر. 13:15.
□ **3:3** »ئۈچ كۈنلۈك يول« — بەلكىم شەھەر ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى جايلاردىن ئۆتۈش ئۈچۈن ئۈچ كۈن مېڭىش كېرەكلىكىنى كۆرسىتىدۇ. قەدىمكى ننەۋە شەھىرىنىڭ ئاھالىسى ئىككى مىليون ئەتراپىدا ئىدى. بەزى ئالىملار »ئۈچ كۈنلۈك يول« دېگەننى شەھەرنى ئايلىنىشقا ئۈچ كۈن كېتىدۇ دەپ قارايدۇ.
□ **3:5** »بۆز كىيىش« ـ قەدىمكى زامانلاردا ئادەمنىڭ قاتتىق توۋا قىلىشىنى بىلدۈرەتتى.
■ **3:5** مات. 41:12؛ لۇقا 3211:
□ **3:6** »كۈللۈك« ـ قەدىمكى زامانلاردا توۋا قىلىش ياكى قاتتىق قايغۇنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئادەملەر كۈل دۇۋىسىدە ئولتۇراتتى. قەدىمكى شەھەرلەرنىڭ سىرتىدا ئادەتتە چوڭ بىر »كۈل دۇۋىسى« بولاتتى، ننەۋە شەھىردە مۇنداق كۈللۈكلەر كۆپ بولۇشى مۇمكىن ئىدى. ■ **3:9** يو. 142:

2 ئۇ پەرۋەردىگارغا: — »ئاھ، پەرۋەردىگار، ئۆز يۇرتۇمدىكى چاغدا سېنىڭ شۇنداق قىلىدىغانلىقىڭنى دېمىگەنىدىم؟
شۇڭا مەن ئەسلىدە تارشىشقا قاچاقچى بولغانمەن؛ چۈنكى مەن بىلىمەنكى، سەن مېھىر-شەپقەتلىك، رەھىمدىل،
ئاسان غەزەپلەنمەيدىغان، چوڭقۇر مېھىربانلىققا تولغان، كىشىلەرنىڭ پېشىغا كۈلپەت چۈشۈرۈشتىن يانغۇچى
خۇدادۇرسەن.■
3 ئەمدى پەرۋەردىگار، جېنىمنى مەندىن ئېلىپ كەت، ئۆلۈم مەن ئۈچۈن ياشاشتىن ئەۋزەل« — دېدى.
4 پەرۋەردىگار ئۇنىڭدىن: — بۇنداق ئاچچىقلانغىنىڭ توغرىمۇ؟ — دەپ سوردى.

5 ئاندىن كېيىن يۇنۇس شەھەردىن چىقىپ، شەھەرنىڭ شەرقىي تەرىپىگە بېرىپ ئولتۇردى. ئۇ شۇ يەردە ئۆزىگە بىر
چەللە ياساپ، شەھەردە زادى نېمە ئىشلار بولارىكىن دەپ ئۇنىڭ سايىسىدە ئولتۇردى.
6 پەرۋەردىگار خۇدا يۇنۇسنى ئۆز پارا كەندىچىلىكىدىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن، ئۇنىڭ بېشىغا سايە چۈشسۇن دەپ
ئۇنىڭغا بىر كىچىك دەرەخنى ئوستۇرۇپ تەييارلىدى. يۇنۇس كىچىك دەرەختىن ئىنتايىن خۇرسەن بولدى.
7 بىراق ئىككىنچى كۈنى تاڭ ئاتقاندا خۇدا بىر قۇرتنى تەييارلاپ ئەۋەتتى. قۇرت بۇ كىچىك دەرەخنى پىلىكىگە
زەربە قىلىپ ئۇنى قۇرۇتۇۋەتتى.
8 كۈن قىزارغاندا، خۇدا ئىنتايىن ئىسسىق بىر شەرق شامىلىنى تەييارلىدى؛ كۈن تەپتىنى يۇنۇسنىڭ بېشىغا
چۈشۈردى، ئۇنى ھالدىن كەتكۈزدى. ئۇ ئۆزىگە ئۆلۈم تىلەپ: — ئۆلۈم مەن ئۈچۈن ياشاشتىن ئەۋزەل، —
دېدى.
9 بىراق خۇدا ئۇنىڭدىن: — سېنىڭ ئاشۇ كىچىك دەرەخ سەۋەبىدىن شۇنداق ئاچچىقلىنىشىڭ توغرىمۇ؟ — دەپ
سوردى.
ئۇ جاۋاب بېرىپ: — ھەئە، ھەتتا ئۆلگۈدەك ئاچچىقىم كەلگىنى توغرىدۇر، — دېدى.□
10 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: — »سەن ھېچ ئەجرىڭنى سىڭدۈرمىگەن ھەم ئۆزۈڭ ئوستۇرمىگەن بۇ
كىچىك دەرەخكە ئىچىڭنى ئاغرىتىڭ؛ بىراق ئۇ بىر كېچىدىلا ئۆزى ئوسۇپ، بىر كېچىدىلا قۇرۇپ كەتتى؛
11 ئەمدى مېنىڭ ئۇ‌ڭ قولى بىلەن سول قولىنى پەرق ئېتەلمەيدىغان يۈز يىگىرمە مىڭ ئادەم ئولتۇراقلاشقان، شۇنداقلا
نۇرغۇن مال-ۋارانلىرىمۇ بولغان نىنەۋەدەك بۇنداق بۈيۈك شەھەردىكىلەرگە ئىچىمنى ئاغرىتىپ رەھىم قىلىشىمغا توغرا
كەلمەمدۇ؟.« □

■ 4:2 مىس. 6:34؛ زەب. 5:86؛ يو. 132:
□ 4:9 »ھەتتا ئۆلگۈدەك ئاچچىقىم كەلگىنى توغرىدۇر« — يۇنىڭ باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى: »بۇ دۇنيادىن كەتكۈچە ئاچچىقلىشىم توغرىدۇر.« ھېچ
بولمىغاندا بۇ ئىبارە يۇنۇسنىڭ ئاچچىقىنىڭ ئەڭ يۇقىرى پەللىگە يەتكەنلىكى، ئۇنىڭ ئاچچىقىنىڭ يۇنىڭ‌غۇ ئارتۇق بولمايدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.ۋۇنى □ 4:11
»ئۇ‌ڭ قولى بىلەن سول قولىنى پەرق ئېتەلمەيدىغان يۈز يىگىرمە مىڭ ئادەم« - كىچىك بالىلارنى كۆرسەتسە كېرەك.

مىكاھ

بىشارەتلەر 1-قاتار •••• بارلىق ئەللەر، ئاكاڭلار! ساماريە ۋە يەھۇدانىڭ ھالىغا ۋاي!

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ـ يوتام، ئاھاز ۋە ھەزەكىيا يەھۇداغا پادىشاھ بولغان كۈنلەردە مورەشەتلىك مىكاھىغا
كەلگەن: ـ
ـ ئۇ بۇلارنى ساماريە ۋە يېرۇسالېم توغرىسىدا كۆرگەن.
2 ئاكاڭلار، ئى خەلقلەر، ھەممىڭلار!
قۇلاق سال، ئى يەر يۈزى ۋە ئۇنىڭدا بولغان ھەممىڭلار: ـ
رەب پەرۋەردىگار سىلەرنى ئەيىبلەپ گۇۋاھلىق بەرسۇن،
رەب مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىن سىلەرنى ئەيىبلەپ گۇۋاھلىق بەرسۇن!■
3 چۈنكى مانا، پەرۋەردىگار ئۆز جايىدىن چىقىدۇ،
ئۇ چۈشۈپ، يەر يۈزىدىكى يۇقىرى جايلارنى چەيلەيدۇ،□ ■
4 ئۇنىڭ ئاستىدا تاغلار ئېرىپ كېتىدۇ،
جىلغىلار يېرىلىدۇ،
خۇددى موم ئوتنىڭ ئالدىدا ئېرىگەندەك،
سۈلار تىك ياردىن تۆكۈلگەندەك بولىدۇ.□ ■
5 بۇنىڭ ھەممىسى ياقۇپنىڭ ئىتائەتسىزلىكى،
ئىسرائىل جەمەتىدىكى گۇناھلار تۈپەيلىدىن بولىدۇ؛
ياقۇپنىڭ ئىتائەتسىزلىكى نەدىن باشلانغان؟ ئۇ ساماريەدىن باشلانغان ئەمەسمۇ؟
يەھۇدادىكى »يۇقىرى جايلار«نى ياساش نەدىن باشلانغان؟ ئۇلار يېرۇسالېمدىن باشلانغان ئەمەسمۇ؟□
6 شۇڭا مەن ساماريەنى ئېتىزدىكى تاش دۆۋىسىدەك،
ئۈزۈم تاللىرى تىكىشكە لايىق جاي قىلىۋېتىمەن؛
مەن ئۇنىڭ تاشلىرىنى جىلغىغا دومىلىتىپ تاشلايمەن،
ئۇنىڭ ئۇللىرىنى يالىڭاچلايمەن؛□
7 ئۇنىڭ بارلىق ئويما مەبۇدلىرى پارا-پارا چېقىۋېتىلىدۇ؛
ئۇنىڭ پاھىشىلىكتىن ئېرىشكەن بارلىق ھەدىيەلىرى ئوت بىلەن كۆيدۈرۈلىدۇ؛
بارلىق بۇتلىرىنى ۋەيرانە قىلىمەن؛
چۈنكى ئۇ پاھىشە ئايالنىڭ ھەققى بىلەن بۇلارنى يىغىپ توپلىدى؛

■ **1:2** قان. 1:32□ يەش. 21:
□ **1:3** **...» ئۇ »پەرۋەردىگار(چۈشۈپ، يەر يۈزىدىكى يۇقىرى جايلارنى چەيلەيدۇ« ـ »كىرىش سۆز«دە ئېيتقىنىمىزدەك، »ئىسرائىل)ۋە باشقا** ئەللەر(ئۈچۈن »يۇقىرى جايلار« بۇتلارغا، جىن-شەيتانلارغا ئاتالغان جايلار ئىدى.
■ **1:3** قان. 13:32□ 29:33□ زەب. 3:115□ يەش. 21:26□ ئام. 134:
□ **1:4** **»چۈنكى مانا، پەرۋەردىگار ئۆز جايىدىن چىقىدۇ... (3-□□□□) ئۇ چۈشۈپ، يەر يۈزىدىكى يۇقىرى جايلارنى چەيلەيدۇ، ئۇنىڭ ئاستىدا تاغلار ئېرىپ كېتىدۇ...»** ـ دېمىسەكمۇ، بۇ ئاخىرقى زاماندىكى »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«نى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:4** ھاك. 4:5□ زەب. 7-9:18□ زەب. 68□2: 8؛ زەب. 5:97□ ئام. 59:
□ **1:5** **»ياقۇپنىڭ ئىتائەتسىزلىكى نەدىن باشلانغان؟ ئۇ ساماريەدىن باشلانغان ئەمەسمۇ؟ يەھۇدادىكى »يۇقىرى جايلار«نى ياساش نەدىن باشلانغان؟ ئۇلار يېرۇسالېمدىن باشلانغان ئەمەسمۇ؟«** ـ ئىسرائىل ۋە يەھۇدادا »يۇقىرى جايلار« بۇتپەرەسلىككە ئاتىت، يېرگىنچلىك جايلارغا ئايلاندۇرۇلغاندى. »يۇقىرى جايلار« ياساش »يېرۇسالېمدىن باشلانغان« ـ سۈلايمان پادىشاھنىڭ بۇ ئىشلاردا ئەيىبى بار ئىدى («2□□□.» 7:11نى كۆرۈڭ.(
□ **1:6** **»شۇڭا مەن ساماريەنى ئېتىزدىكى تاش دۆۋىسىدەك، ئۈزۈم تاللىرى تىكىشكە لايىق جاي قىلىۋېتىمەن»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇڭا مەن ساماريەنىئېتىزدىكى تاش دۆۋىسىدەك، يېڭىلا تىكىلگەن ئۈزۈمزارلىقتەك قىلىۋېتىمەن.« **»مەن ئۇنىڭ تاشلىرىنى جىلغىغا دومىلىتىپ تاشلايمەن«** ـ ساماريەدىكى ھەشەمەتلىك ئىمارەتلەر ئاجايىب ھەيۋەتلىك چوڭ تاشلاردىن ياسالغاندى)ئومىرى دېگەن پادىشاھنىڭ دەۋرىدىن باشلاپ.(**...» دومىلىتىپ تاشلايمەن»** ـ ئىبرانىي تىلىدا ...» تۆكۈپ تاشلايمەن.«

ئۇلار يەنە پاھىشە ئايالىنىڭ ھەققى بولۇپ قالىتىپ كېتىدۇ.□
8 بۇلار ئۇچۇن مەن ئاھ-زار كۆتۈرىمەن،
مەن ھۇۋلايمەن؛
يالىڭاياق، يالىڭاچ دېگۈدەك يۈرىمەن؛
مەن چىلبۇرىلەردەك ھۇۋلايمەن؛
ھۇۋقۇشلاردەك ماتەم تۈتۈپ يۈرىمەن.□ ■
9 چۈنكى ئۇنىڭ يارىلىرى داۋالىغۇسىزدۇر،
ئۇ ھەتتا يەھۇداغىچىمۇ يېتىپ،
خەلقىمىنىڭ دەرۋازىسىغا، يەنى يېرۇسالېمغىچە يامرىدى.□
10 بۇ ئاپەتنى گات شەھىردە سۆزلىمەڭلار،
قەتئىي يىغلىماڭلار؛
بەيت-لە-ئافراھ شەھىردە توپا-چاڭدا ئېغىناڭلار!□ ■
11 ئى شافىردا تۇرۇۋاتقان قىز، يالىڭاچلىق ۋە شەرمەندىلىك ئىچىدە ئەسرلىكىگە ئۆت؛
زائاناندا تۇرۇۋاتقان قىزلار تالاغا ھېچ چىققان ئەمەس؛
بەيت-ئېزەل ئاھ-زارلار كۆتۈرمەكتە؛
»خۇدا سەندىن مۇقىم جايىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ«!□ ■
12 ماروتتا تۇرۇۋاتقان قىز ياخشىلىققا تەلمۈرۈپ تىت-تىت بولۇۋاتىدۇ؛

□ **1:7 »چۈنكى ئۇ)ساماريە(پاھىشە ئايالىنىڭ ھەققى بىلەن بۇلارنى يىغىپ توپلىدى؛ ئۇلار يەنە پاھىشە ئايالىنىڭ ھەققى بولۇپ قالىتىپ كېتىدۇ«** ـ »پاھىشە ئايالىنىڭ ھەققى« توغرۇلۇق: ـ »كىرىش سۆز«نىمزدە ئېيتىلغاندەك، ئىسرائىل ۋە يەھۇدانىڭ بۇتپەرەسلىكى ھەرخىل شەھۋانىيلىك بىلەن ئارىلاشقان. بۇتخانىلارغا مەخسۇس »ئاتاپ بېغىشلىغان« پاھىشە ئايالالار بىلەن بىللە يېتىش بۇتقا چوقۇنۇشنىڭ بىر پائالىيىتى ئىدى، شۇنىڭ بىلەن بۇتخانىلار ۋە ئۇلارنى باشقۇرغۇچىلار بۇ ئارقىلىق بېيىپ كەتكەندى. »پاھىشە ئايالىنىڭ ھەققى بولۇپ قالىتىپ كېتىدۇ« ـ ئىسرائىلنى ئىشغال قىلغۇچى ئاسۇريە ئىمپېرىيەسى ۋە كېيىن بابىل ئىمپېرىيەسى بەلكىم مۇشۇ بۇتپەرەسلىكتىن ئېرىشكەن مال-دۇنيالىرنى ئوخشاش يولدا)ئۇزلىرىنىڭ بۇتخانىلىرىنى سېلىپ، بۇتپەرەسلىك-پاھىشىۋازلىق ئارقىلىق بېيىشقا(ئىشلەتكەن بولۇشى مۇمكىن!
باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى: ـ پاھىشىۋازلىق ئارقىلىق ئېرىشەلگەن شۇ كۆزمۇش بۇتلارغا ھەمە بېرىشكە ئىشلەتكەن؛ تاجاۋۇزچىلار كۆزمۇشنى قايتىدىن ئېرىتىپ، ئۇنى تەڭگىلەرگە ئايلاندۇرىدۇ، ئاندىن ئۇ قايتىدىن »پاھىشە ئايالىنىڭ ھەققى« گە ئىشلىتىلىشى مۇمكىن.

□ **1:8 »بۇلار ئۇچۇن مەن ئاھ-زار كۆتۈرىمەن، مەن ھۇۋلايمەن ... مەن چىلبۇرىلەردەك ھۇۋلايمەن؛ ھۇۋقۇشلاردەك ماتەم تۈتۈپ يۈرىمەن«** ـ مىكاھ پەيغەمبەر ساماريەدىكىلەرگە ئىنتايىن كۆيۈنگىنى ئۈچۈن قاتتىق ئازابلانغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارغا كەلگۈسى ئاپەتنى كۆرسىتىدىغان »رەسىم بولۇش« ئۈچۈن، خەلقىنىڭ بۇ ئىشلارنىڭ تېزلا رېئاللىققا ئايلىنىدىغانلىقىنى بىلىپ يېتىشى ئۈچۈن، ئۇلار ئالدىدا يالىڭاچ)بەلكىم »يېرىم يالىڭاچ«) يۈرىدۇ.

■ **1:8** ئايۇپ 2930:

□ **1:9 »ئۇ ھەتتا يەھۇداغىچىمۇ يېتىپ،...»** ـ مۇشۇ يەردە »ئۇ« ئاپەت ياكى »ساماريەنىڭ يارىلىرى«نى كۆرسىتىدۇ. **»ئۇ)ئاپەت(ھەتتا يەھۇداغىچىمۇ يېتىپ، ... يېرۇسالېمغىچە يامرىدى«** ـ 16-10-ئايەتلەردە مىكاھ ئاسۇريە ئىمپېرىيەسىنىڭ يەھۇدانى ئىشغال قىلىدىغانلىقىنى ئالدىنئالا ئېيتىدۇ. مۇشۇ ئايەتلەردىكى 11 شەھەرنىڭ ھەربىرى پەيغەمبەرنىڭ يۈرىگى »مورەشەت«تىن كۆپ دېگەندە 9 كىلومېتر يىراقلىقتا بولۇپ، »مورەشەت«تە تۈرۈپ كۆرگىلى بولاتتى. مىكاھ ھەربىر شەھەرنىڭ نامىلىرىنىڭ مەنىسى ھەققىدە تۈنىگۈنا ماسلاشقان سۆزلەرنى قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى سۈپەتلىگەن. دەرۋەقە ھەربىر شەھەر ئاخىردا ئاسۇريە تەرىپىدىن ئىشغال قىلىندى.

□ **1:10 »بۇ ئاپەتنى گات شەھىردە سۆزلىمەڭلار، قەتئىي يىغلىماڭلار«** ـ »گات« دېگەن ئىسمىنىڭ مەنىسى »يىغا«غا يېقىن. **»بەيت-لە-ئافراھ شەھىردە توپا-چاڭدا ئېغىناڭلار«!** ـ »بەيت-لە-ئافراھ« »توپا-چاڭتىن يۇرت« دېگەن مەنىدە.

■ **1:10** 2سام. 20:1□ يەر. 266:

□ **1:11 »ئى شافىردا تۇرۇۋاتقان قىز، يالىڭاچلىق ۋە شەرمەندىلىك ئىچىدە ئەسرلىكىگە ئۆت«** ـ »سافىر«نىڭ مەنىسى »گۈزەللىك«، »يېقىملىق.« **»خۇدا سەندىن مۇقىم جايىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ«!** ـ ئىبرانىي تىلدا »ئۇ سەندىن مۇقىم جايىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ.«! **»زائاناندا تۇرۇۋاتقان قىزلار تالاغا ھېچ چىققان ئەمەس«** ـ »زائانان«نىڭ تەلەپپۇزى »چىقىش« دېگەن سۆزگە يېقىن. **»بەيت-ئېزەل ئاھ-زارلار كۆتۈرمەكتە؛ خۇدا سەندىن مۇقىم جايىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ«!** ـ »بەيت-ئېزەل« دېگەن »ئېلىپ كېتىش« گە يېقىن ئاھاڭدا.
ئايەتتىكى ئىككىنچى قىسمىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »زائاناندا تۇرۇۋاتقان قىزلار بەيت-ئېزەلنىڭ ئاھ-زارلىرىغا چىققان ئەمەس؛ سەندىن مۇقىم جايىڭنى ئېلىپ كېتىدۇ.«

■ **1:11** يەش. 347:

براق يامانلىق پەرۋەردىگاردىن يىرۇسالىم دەرۋازىسغا چۈشتى.□ ■
13 تۆلپارنى جەڭ ھارۋىسغا قات، ئى لاقىشتا تۇرۇۋاتقان قىز؛
)لاقىش بولسا، زىئون قىزىغا گۇناھنىڭ باشلانغان يېرى ئىدى(!
چۈنكى سەندە ئىسرائىلنىڭ ئىتائەتسىزلىكى تېپىلدۇ.□
14 شۇڭا سەن خۇشلىششى ھەدىيىلىرىنى مورەشەت-گات شەھىرىگە يىرىسەن؛
ئاقزىبنىڭ دۇكاندارلىرى ئىسرائىل پادىشاھلىرىغا يالغانچىلىق يەتكۈزىدۇ؛□
15 مەن تېخى ساڭا بىر »مىراسخور« ئەپكېلىمەن، ئى مارەشاھ شەھىردە تۇرۇۋاتقان قىز؛
ئىسرائىلنىڭ شان-شەرىپى ئادۇللامغىمۇ چۈشۈپ كېلىدۇ.□
16 تۈزۈڭنى تاقىرباش قىل،
زوقۇڭ بولغان بالىلار ئۈچۈن چېچىكنى چۈشۈرۈۋەت؛
قورۇلتازدەك ئايدىڭىلىشىپ كېڭەيت،
چۈنكى ئۇلار سەندىن ئايرىلىپ سۈرگۈن بولۇشقا كەتتى. □

2

جەبىر-زۇلۇم ئۈستىگە چۈشىدىغان جازا

1 ئورنىدا يېتىپ قەبىھلىكنى ئويلايدىغانلارغا ۋە يامانلىق ئەيلىگۈچىلەرگە ۋاي!
پەقەت ئۇلارنىڭ قولىدىن كەلسىلا، ئۇلار تاڭ ئېتىشى بىلەنلا ئۇنى ئادا قىلىدۇ؛
2 ئۇلارنىڭ ئاچكۆز كۆزى ئېتىزلارغا چۈشسىلا، ئۇلار زوراۋانلىق قىلىپ بۇلىۋالىدۇ؛

□ 1:12 »ماروىتا تۇرۇۋاتقان قىز ياخشىلىققا تەلمۇرۈپ تىت-تىت بولۇۋاتىدۇ« ـ »ماروت« دېگەننىڭ مەنىسى »ئاچچىق« ـ ئۇلار »يامانلىق«نىڭ ئاچچىقلىنى تېتىيدۇ. »...□□□□□□□□ پەرۋەردىگاردىن يىرۇسالىم دەرۋازىسغا چۈشتى» ـ سەنناخىريب يەھۇدادىكى نۇرغۇن شەھەرلىرىنى مۇھاسىرىگە ئالغاندىن كېيىن يىرۇسالىمنى ئىشغال قىلالمايۋاتقان دەرۋازىسى ئالدىغا توختاپ قالدى. ئاخىرىدا مەغلۇپ بولدى.

■ 1:12 ئام. 63:

□ 1:13 »تۆلپارنى جەڭ ھارۋىسغا قات، ئى لاقىشتا تۇرۇۋاتقان قىز» ـ ئىبرانىي تىلىدا »لاقىش«نىڭ مەنىسى »ئات«قا يېقىن. لاقىش شۇ رايوندىكى ئەڭ كۆچلۈك شەھەر، ئاتقا تاينىشنىڭ تۈرى بىر گۈناھ. خۇدا ئىسرائىلغا »ئاتقا تاينىش«نى قەتئىي مەنئى قىلغانىدى »)قان.» 17-باب.(تۆلارنىڭ ئاتلارغا تاينىشى بەلكىم يەھۇداغا سەلبىي تۈلگە بولۇشى مۇمكىن ئىدى. »لاقىش بولسا، زىئون قىزىغا گۇناھنىڭ باشلانغان يېرى ئىدى«! ـ لاقىش شەھىرى يەھۇدادا بولغىنى بىلەن بىرىنچى بولۇپ شىمالىي پادىشاھلىقنىڭ تۇنجى بۇتپەرەس پادىشاھى يەروبوئام (I)نىڭ رەزىللىكىنىڭ تەسىرىنى قوبۇل قىلغان بولسا كېرەك. خەرىتىلەرنى كۆزۈڭ.

□ 1:14 »سەن خۇشلىششى ھەدىيىلىرىنى مورەشەت-گات شەھىرىگە يىرىسەن» ـ »مورەشەت-گات« دېگەن سۆزنىڭ يىلتىزى »مىراسنى ئېلىش« ياكى »مىراستىن مەھرۇم بولۇش«)ئىبرانىي تىلىدا »مورەش«، ئەرەب تىلىدا »مىراس«). ئۇلار تۆز »مىراس«دىن ئايرىلىدى، مىراسغا »ئەلۋىدا« دېيىشى كېرەك. »ئاقزىبنىڭ دۇكاندارلىرى ئىسرائىل پادىشاھلىرىغا يالغانچىلىق يەتكۈزىدۇ» ـ »ئاقزىب«نىڭ مەنىسى »ئالداملىق«، يەھۇدا پادىشاھلىقىغا جايلاشقان. يەھۇدا پادىشاھلىرى)شۇنداقلا ئىسرائىل پادىشاھلىرى(ئاقزىب شەھىرىنىڭ دۇكانلىرىدىن كۆپ پايدا كۆرگەنىدى («1□□□.» 21:4-23). دۇشمەن قوشۇنى ئىسرائىل پادىشاھلىقىغا تاجاۋۇز قىلغاندىن كېيىن، سامارىيە پادىشاھلىرى جىددىي ھاجەتتىكە چۈشكەندە، ئاقزىبتىكىلەر ئۇلارغا بۇرۇنقىدەك سودا-سېتىق قىلىپ كېرەكلىك تەمىناتلارنى ئەۋەتەلمەي، ئۇلارغا »يالغانچى« بولۇپ قالدى.

□ 1:15 »مەن تېخى ساڭا بىر »مىراسخور« ئەپكېلىمەن، ئى مارەشاھ شەھىردە تۇرۇۋاتقان قىز» ـ ئىبرانىي تىلىدا »مارەشاھ« ۋە »مىراسخور« يېقىن سۆز. »مىراسخور« ئەلۋەتتە كىنايىلىك گەپ، ئۇ ئاسۇريە پادىشاھى سەنناخىريبنى كۆرسىتىدۇ. »ئىسرائىلنىڭ شان-شەرىپى ئادۇللامغىمۇ چۈشۈپ كېلىدۇ» ـ »ئادۇللام« »ئەسلىدە داۋۇت پەيغەمبەر)يېگىت ۋاقتىدا(ساۋۇل پادىشاھتىن قېچىپ، كىرىئۇلغان غار ئىدى. دېمەك، ئىسرائىل، جۈملىدىن ئۇنىڭ پادىشاھى ۋە »شان-شەرىپى« بولغان بۇتلار يەنە قېچىشى كېرەك. براق بۇ سۆزنىڭ ئىچىدىكى مەنىسىدە يەنە ئۈمىد بار. داۋۇت پەيغەمبەر »ئادۇللام«دا يوشۇرۇنغاندىن كېيىن، جايالىق كۆنلەرنى ئوتكۈزۈپ ئاخىردا ئىسرائىلنىڭ شەرەپلىك پادىشاھى بولۇپ چىققان. ئىسرائىل بەلكىم ئۇنىڭغا ئوخشاش جايالىق كۆنلەرنى ئوتكۈزگەندىن كېيىن شەرەپلىك كۆنلەرنى يەنە كۆرىدۇ. مەزكۇر بېشارەت يەنە مەسىھ »)ئىسرائىلنىڭ شان-شەرىپى«) نىڭ كەلگۈسىدە ئىسرائىلنىڭ گۈناھى تۆپەيلىدىن ئازابقا چۈشۈشنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن.

□ 1:16 »تۈزۈڭنى تاقىرباش قىل، زوقۇڭ بولغان بالىلار ئۈچۈن چېچىكنى چۈشۈرۈۋەت؛ قورۇلتازدەك ئايدىڭىلىشىپ كېڭەيت،...» ـ چاچلارنى چۈشۈرۈش ماتەمنىڭ بىرخىل ئىپادىسى.

ئۆيلەرگىمۇ قىزىقىپلا قالسا، بۇلارنىمۇ ئېلىپ كېتىدۇ؛
ئۇلار باتۇر كىشىنىمۇ جەمەتى بىلەن بۇلايدۇ،
ئادەمنى ئۆز مىراسلىرى بىلەن قوشۇپ چاڭگىلىغا كىرگۈزۈۋالىدۇ.□ ■
3 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
مانا، مەن بۇ ئائىلىگە قاراپ، بويۇنلىرىڭلاردىن چىقىرالمايدىغان يامان بىر بويۇنتۇرۇقنى ئويلاپ تەييارلىۋاتىمەن؛
سىلەر ئەمدى گەدىيىپ ماڭالايسىلەر؛
چۈنكى شۇ كۈنلەر يامان كۈنلەر بولىدۇ.■
4 شۇ كۈنى ئۇلار سىلەر توغرا ئاڭلاردا تەمسىلنى تىلغا ئېلىپ،
ئېچىنىشلىق بىر زار بىلەن زارلايدۇ: ـ
»بىز پۈتۈنلەي بۇلاڭ-تالاڭ قىلىندۇق!؛
ئۇ خەلقىمنىڭ نېسىۋىسىنى باشقىلارغا بۆلۈۋەتتى؛
ئۇنى مەندىن شۇنچە دەھشەتلىك مەھرۇم قىلدى!
ئۇ ئېتىزلىرىمىزنى مۇناپىققا تەقسىم قىلىپ بەردى!□
5 شۇڭا پەرۋەردىگارنىڭ جامائىتى ئارىسىدىن،
سىلەردە چەك تاشلاپ زېمىن ئۈستىگە تانا تارتىپ نېسىۋە بۆلگۈچىدىن بىرسىمۇ قالمايدۇ.■

ساختا پەيغەمبەرلەرنىڭ خۇدانىڭ پەيغەمبەرلىرىدىن رەنجىشى

6 ئۇلار: »بېشارەت بەرمەڭلار«! ـ دەپ بېشارەت بېرىدۇ!
ئەگەر پەيغەمبەرلەر بۇ ئىشلار توغرۇلۇق بېشارەت بەرمىسە، ئەمدى بۇ ئار-نومۇس بىزدىن ھەرگىز كەتمەيدۇ!□ ■
7 ئى ياقۇپ جەمەتى،
»پەرۋەردىگارنىڭ روھى سەۋر-تاقەتسىزمۇ؟
بۇ ئىشلار راست ئۇنىڭ قىلغانلىرىمۇ؟« ـ دېگىلى بولامدۇ؟
مېنىڭ سۆزلىرىم دۇرۇس ماڭغۇچىغا ياخشىلىق كەلتۈرمەمدۇ؟ □
8 بىراق تۈنۈگۈنلا مېنىڭ خەلقىم ھەتتا دۈشمەندەك ئورنىدىن قوزغالدى؛
سىلەر خاتىرجەملىكتە يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلارنىڭ تونىنى ئېچ كىيىملىرى بىلەن سالدۇرۇۋالىسىلەركى،

□ 2:2 ..» باتۇر كىشىنىمۇ جەمەتى« ـ ياكى ...» باتۇر كىشىنىمۇ ئۆيى.«
■ 2:2 يەش. 85:
■ 2:3 ئام. 135:
□ 2:4 »ئۇ)پەرۋەردىگار(ئېتىزلىرىمىزنى مۇناپىققا تەقسىم قىلىپ بەردى«! ـ »مۇناپىق« بەلكىم ئۆز ئەھدىسىدە ھېچ تۇرمايدىغان ئاسۇريە پادىشاھىنى كۆرسىتىدۇ.
■ 2:5 قان. 32□8: 9
□ 2:6 »ئۇلار: »بېشارەت بەرمەڭلار«! ـ دەپ بېشارەت بېرىدۇ! ئەگەر پەيغەمبەرلەر بۇ ئىشلار توغرۇلۇق بېشارەت بەرمىسە، ئەمدى بۇ ئار-نومۇس بىزدىن ھەرگىز كەتمەيدۇ«! ـ بۇ ئايەتتە »بېشارەت بېرىش« دېگەن پېشلىنىڭ يەنە بىر تەرجىمىسى: »شال چېچىش«)كىنايىلىك گەپ.(باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىملىرى؛ (1) »بۇ ئىشلار توغرۇلۇق بېشارەت بەرمەسلىك كېرەك«!)ئۇلار دەيدۇ(»ئەمدى ئار-نومۇس)بىزدىن(ھەرگىز كەتمەيدۇ«!)مىكاھ دەيدۇ(؛ (2) »دەرۋەقە ئۇلار)پەيغەمبەرلەر(بۇ ئىشلار توغرۇلۇق بېشارەت بېرىشكە تۇختايدۇ! ئەمدى ئار-نومۇس بىزدىن كەتمەيدۇ.«!
■ 2:6 يەش. 10:30□ ئام. 167:
□ 2:7 »ئى ياقۇپ جەمەتى، »پەرۋەردىگارنىڭ روھى سەۋر-تاقەتسىزمۇ؟ بۇ ئىشلار راست ئۇنىڭ قىلغانلىرىمۇ؟« ـ دېگىلى بولامدۇ؟« ـ دېمەك، ئىسرائىل)شۇيۇھىسىزكى، ساختا پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىملىرى بىلەن:(»خۇدا بىزنى سۆيىدۇ، بىز خۇدانىڭ ئالاھىدە خەلقى، ئۇ بىزگە ھەرگىز ياماناتلىقنى يەتكۈزمەيدۇ« ـ دەۋېرىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئى »ياقۇپ جەمەتى« دەپ ئاتالغۇچى، پەرۋەردىگار سەۋر-تاقەتسىزمۇ؟ بۇلار)بۇ يامان ئىشلار(ئۇنىڭ قىلغانلىرىمۇ؟.«

ئۇلارنى خۇددى ئۆرۈشتىن قايتقانلاردەك كىيمىسز قالدۇرىسلەر.□
9 خەلقىم ئارىسىدىكى ئاياللارنى ئۆزلىرىنىڭ ئىللىق ئۆيلىرىدىن قوغلايسىلەر؛
ئۇلارنىڭ ياش بالىلىرىنى سىلەر مېنىڭ گۈزەل گۈھىرىمدىن مەڭگۈگە مەھرۇم قىلىسىلەر. □
10 ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ نېرى كېتىڭلار؛
چۈنكى ھالا كەتتى،
يەنى ئازابلىق بىر ھالا كەتتى كەلتۈرىدىغان ناپاكلىق تۆپەيلىدىن،
بۇ يەر سىلەرگە تەۋە ئارامگاھ بولمايدۇ.
11 ئەگەر بىھۇدىلىكتە، يالغانچىلىقتا يۈرگەن بىرسى يالغان گەپ قىلىپ: ـ
»مەن شاراب ۋە ھاراققا تايىنىپ سىلەرگە بېشارەت بېرىمەن« ـ دېسە،
مانا، ئۇ شۇ خەلققە پەيغەمبەر بولۇپ قالدۇ!□

خۇدانىڭ »ئىسرائىلنىڭ قالدىسى«غا بولغان ۋەدىسى

12 مەن چوقۇم سېنى بىر پۈتۈن قىلىپ ئۆيۈشتۈرىمەن، ئى ياقۇپ؛
مەن چوقۇم ئىسرائىلنىڭ قالدىسىنى يىغىمەن؛
مەن ئۇلارنى بوزراھدىكى قويلاردەك،
ئۆز يايلىقىدا يىغىلغان بىر پادىدەك جەم قىلىمەن؛
ئۇلار ئادەمنىڭ كۆپلۈكىدىن ۋاراڭ-چۇرۇكلۈقتا تولىدۇ.□
13 بىر »بۆسۈپ ئۆتكۈچى« ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ ماڭىدۇ؛
ئۇلار بۆسۈپ چىقىپ، قوۋۇقتا يېتىپ بېرىپ، ئۇنىڭدىن چىقتى؛
ئۇلار بۆسۈپ چىقتى،
يەنى قوۋۇقتا يېتىپ بېرىپ، ئۇنىڭدىن چىقتى؛
ئۇلارنىڭ پادىشاھى ئۇلارنىڭ ئالدىدا،
پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ ماڭىدۇ.□ ■

3

بېشارەتلەر 2-قاتار •••• يېتەكچىلەرنىڭ ھالىغا ۋاي!

1 مەن مۇنداق دېدىم: »ئاڭلاڭلار، ئى ياقۇپنىڭ ھاكىملىرى،

□ **2:8 ...» سىلەر خاتىرجەملىكتە يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلارنىڭ تونىنى ئىچ كىيىملىرى بىلەن سالدۇرۇۋالىسىلەركى، ئۇلارنى خۇددى ئۇرۇشتىن قايتقانلاردەك كىيمىسز قالدۇرىسىلەر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خۇددى ئۇرۇشتىن قايتىۋاتقانلاردىن ئالغاندەك سىلەر ئۇلارنىڭ تونىنى ئىچ كىيىملىرى بىلەن ئېلىپ يۇلىسىلەر«)ئۇرۇشتىن قايتقانلار بولسا خاتىرجەملىكتە ماڭىدۇ، ئەلۋەتتە.(

□ **2:9 »مېنىڭ گۈزەل گۈھىرىم«** ـ)ياكى »مېنىڭ زىۋىزىنىتىمدىن«) ـ بەلكىم قاناتىنى زىمىننىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **2:11 »مەن شاراب ۋە ھاراققا تايىنىپ سىلەرگە بېشارەت بېرىمەن...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىرسى »شاراب ھەم ھاراقنىڭ كۆپ بولىدىغانلىقى توغرىسىدا بېشارەت بېرىمەن« دېسە، ئۇ مۇشۇ خەلققە تازا مۇۋاپىق بىر پەيغەمبەر بولىدۇ.«

□ **2:12 »ئۆز يايلىقىدا يىغىلغان بىر پادىدەك جەم قىلىمەن؛ ئۇلار ئادەمنىڭ كۆپلۈكىدىن ۋاراڭ-چۇرۇكلۈقتا تولىدۇ«** ـ بەزى ئالىملار »ئادەملەرنىڭ كۆپلۈكى«نى دۈشمەنلەرنىڭ كۆپلۈكى، دەپ قارايدۇ. بىراق بىر پادا قويلار جەم قىلىنغىنىدا، بەربىر چوڭ »ۋاراڭ-چۇرۇڭ« كۆتۈرىلىدۇ.

□ **2:13 »بىر »بۆسۈپ ئۆتكۈچى« ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ ماڭىدۇ؛ ئۇلار بۆسۈپ چىقىپ، قوۋۇقتا يېتىپ بېرىپ، ئۇنىڭدىن چىقتى؛ ئۇلار بۆسۈپ چىقتى، ... ئۇلارنىڭ پادىشاھى ئۇلارنىڭ ئالدىدا، پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ ماڭىدۇ«** ـ بۇ ئۇلۇغ بېشارەت خۇدانىڭ يەھۇدانى ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىدىن قۇتقۇزىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ؛ بىزنىڭچە بېشارەت يەنە ئىككى قېتىم ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.

»قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بىز ئۇ توغرۇلۇق يەنە ئازراق شەرھلەيمىز.■ **2:13** يەش. 32:5-4□ 52:12□ ھوش. 1:11□ زەك. 12:8□ مات. 3:5□ 11-14:11□ يۇھ. 410:2-

ئىسرائىل جەمەتىنىڭ ئەمىرلىرى!
ئادىل ھۆكۈمنى بىلىش سىلەرگە خاس ئەمەسمۇ؟□
2-3 ئى ياخشىلىقنى ئۆچ كۆرگۈچى،
يامانلىقنى ياخشى كۆرگۈچىلەر ـ
سىلەر ئۆز خەلقىمدىن تېرىسىنى،
ئۇستىخانلىرىدىن گۈشىنى يۇلىدىغان،
ئۇلارنىڭ گۈشىنى يەيدىغان،
تېرىسى سويۇلغۇچە ئۇستىدىن ساۋايدىغان،
ئۇستىخانلىرىنى چاقىدىغان،
ئۇلارنى قازانغا تەييارلىغاندەك،
داشقازاندىكى گۈشنى توغرىغاندەك توغرايسىلەر!
4 يۇنىكىدىن كېيىن ئۇلار پەرۋەردىگارغا ندا قىلىدۇ،
بىراق ئۇ ئۇلارنى ئاڭلىمايدۇ؛
ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىدىكى ھەر تۈرلۈك قەبىھلىكى ئۆچۈن،
ئۇ چاغدا ئۇ يۈزىنى ئۇلاردىن قاچۇرۇپ يوشۇرىدۇ.«!

ساختا پەيغەمبەرلەرنىڭ ھالىغا ۋاي!

5 پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى ئازدۇرغۇچى پەيغەمبەرلەر توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ـ
)ئۇلار چىشلىرى بىلەن چىشلەيدۇ،
»ئامان-تىنچلىق«! دەپ ۋارقىرايدۇ،
كىمەركىم ئۇلارنىڭ گېلىنى مايلىمىسا،
شۇلارغا قارشى ئۇرۇش ھازىرلايدۇ(!□ ■
6 ـ شۇڭا سىلەرنى »ئالامەت كۆرۈنۈش«نى كۆرمەيدىغان بىر كېچە،
پال سالغىلى بولمايدىغان قاراڭغۇلۇق باسىدۇ؛
پەيغەمبەرلەر ئۈچۈن قۇياش پاتىدۇ،
كۈن ئۇلار ئۈستىدە قارا بولىدۇ؛■
7 »ئالامەت كۆرۈنۈشنى كۆرگۈچىلەر« شەرمەندە بولىدۇ،
پالچىلار يەرگە قارىتىلىدۇ؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى كالپۇكلىرىنى توسۇپ يۈرىدۇ؛
چۈنكى خۇدادىن ھېچ جاۋاب كەلمەيدۇ.□
8 بىراق مەن بەرھەق پەرۋەردىگارنىڭ روھىدىن كۈچكە تولغانمەن،
ياقۇبقا ئۆزىنىڭ ئىتائەتسىزلىكىنى،

□ 3:1 »مەن مۇنداق دېدىم: »ئاڭلاڭلار، ئى ياقۇبنىڭ ھاكىملىرى، ئىسرائىل جەمەتىنىڭ ئەمىرلىرى! ... « ـ 4-1-ئايەتتە سۆزلىگۈچى بەلكىم پەيغەمبەر ئۆزى.
»ياقۇب« ۋە »ئىسرائىل« مۇشۇ يەردە شۇبھىسىزكى، ئىككى پادىشاھلىقنى تەڭ كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ ئايەتكە قارىغاندا، چىرىكلىشىش مەملىكەتلەرنىڭ ئەڭ يۇقىرى ئورۇنلىرىغا ۋە سوتچىلىرىغا سىڭىپ كىرگەنىدى؛ بىراق ئۇ پادىشاھى ھەزەكىيانى تىلغا ئالمايدۇ؛ ھەزەكىيا ئىخلاسمەن ئادەم بولۇپ، ئۇ ئۆزى مۇشۇ گۇناھلاردىن خالىي بولغان.
□ 3:5 »كىمەركىم ئۇلارنىڭ گېلىنى مايلىمىسا، ...» ـ ئىبراني تىلىدا »كىمەركىم ئۇلارنىڭ ئاغزىغا بىر نەرسە سالمىسا،..«.
■ 3:5 مىك. 112:
■ 3:6 يەر. 9:15□ يو. 2□10: 31؛ 15:3□ ئام. 98:
□ 3:7 »ئۇلارنىڭ ھەممىسى كالپۇكلىرىنى توسۇپ يۈرىدۇ...» ـ كالپۇكلارنى توسۇش ئادەتتە خىجىللىقنى بىلدۈرەتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، مۇسا پەيغەمبەرگە بېرىلگەن مۇقەددەس قانۇن بويىچە يۇقۇملۇق كېسەل بولغان ئادەملەر ئۆزىنىڭ كەلگەنلىكىنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن كالپۇكلىرىنى توسۇپ »ناپاك، ناپاك«! دەپ ۋارقىرىشى كېرەك ئىدى. بۇ ئايەت بۇ ساختا پەيغەمبەرلەرنىڭ ناپاك سۆزلىرىنى ئېتىراپ قىلىشى كېرەك بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ئىسرائىلغا ئۇنىڭ گۈناھىنى جاكارلاش ئۈچۈن،
توغرا ھۆكۈملەرگە ھەم قۇدرەتكە تولغانىمەن.
9 بۇنى ئاكىلاكلار، ئۆتۈنىمەن، ئى ياقۇپ جەمەتىنىڭ ھاكىملىرى،
ئىسرائىل جەمەتىنىڭ ئەمىرلىرى!
ئادىل ھۆكۈمگە ئۆچ بولغانلار،
بارلىق ئادالەتنى بۇرمىلايدىغانلار،■
10 زىئونىنى قان تۆكۈش بىلەن،
يېرۇسالېمنى ھەققانىيەتسىزلىك بىلەن قۇرىدىغانلار!□ ■
11 زىئوننىڭ ھاكىملىرى پارىلار ئۈچۈن ھۆكۈم چىقىرىدۇ،
كاھىنلار »ئىش ھەققى« ئۈچۈن تەلىم بېرىدۇ؛
»پەيغەمبەرلەر« پۇل ئۈچۈن پالچىلىق قىلىدۇ؛
بىراق ئۇلار »پەرۋەردىگارغا تايىنار«مىش تېخى،
ۋە: ـ »پەرۋەردىگار ئارىمىزدا ئەمەسمۇ؟
بىزگە ھېچ يامانلىق چۈشمەيدۇ« ـ دېيىشىدۇ.□
12 شۇڭا سىلەرنىڭ ۋەجەكلاردىن زىئون تېغى ئېتىزدەك ئاغدۇرۇلىدۇ،
يېرۇسالېم دۆڭ-تۆپىلىك بولۇپ قالىدۇ،
»ئۇي جايلاشقان تاغ« بولسا ئورمانلىقنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يۇقىرى جايلاردەكلا بولىدۇ، خالاس.□ ■

4

ئاخىرقى زامانلاردىكى يېرۇسالېم

1 بىراق ئاخىرقى زاماندا، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى جايلاشقان تاغ تاغلارنىڭ بېشى بولۇپ بېكىتىلىدۇ،
ھەممە دۆڭ-ئېگىزلىكتىن ئۈستۈن قىلىنىپ كۆتۈرۈلىدۇ؛

■ **3:9** ئام. 7:5 126:

□ **3:10** »زىئونىنى قان تۆكۈش بىلەن، يېرۇسالېمنى ھەققانىيەتسىزلىك بىلەن قۇرىدىغانلار«! ـ شۇبھىسىزكى، يېرۇسالېمدا نۇرغۇن ھەيۋەتلىك ئىمارەتلەر پەيدا بولغانىدى. بىراق ھەممىسى ئادالەتسىزلىككە تايىنىپ ياسالغان.

■ **3:10** ئەز. 27:22 زەف. 33:

□ **3:11** »»پەيغەمبەرلەر« پۇل ئۈچۈن پالچىلىق قىلىدۇ؛...« ـ خۇدانىڭ پەيغەمبەرلىرى ھەرگىز پالچىلىق ئىشلىرىنى قىلمايدۇ، ئەلۋەتتە. ھەققىي پەيغەمبەرلەرنىڭ خىزمەتلىرى بىلەن »پالچىلىق«نىڭ ئوتتۇرىسىدىكى چوڭ پەرقلەر توغرۇلۇق »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.

□ **3:12** »»ئۇي جايلاشقان تاغ« بولسا ئورمانلىقنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يۇقىرى جايلاردەكلا بولىدۇ، خالاس« ـ مىكاھ ئۆز دەۋرىدىكى »مۇقەددەس ئۇي« يا كى »ئىبادەتخانا« دېمەيدۇ ـ ئۇلارنىڭ گۈناھلىرى ئۇيۇپەيلىدىن ئۇ پەقەت تاددىي بىر »ئۇي« بولۇپ قالدى.

بۇ ئايەتتىكى بېشارەت بەلكىم ھەزەكىيا پادىشاھنى چوكۇنۇر تەسىرلەندۈرگەن بولۇشى مۇمكىن. يۈز يىلدىن كېيىن ئوردىدىكى ئەمىرلەر بېشارەتنىڭ ھەزەكىياغا بولغان تەسىرىنى تىلغا ئېلىپ، ئۆز پادىشاھى يەھوئاكىمغا بېشارەتنى نەقىل كەلتۈردۈ »)زىئون تېغى ئېتىزدەك ئاغدۇرۇلىدۇ، يېرۇسالېم دۆڭ-تۆپىلىك بولۇپ قالىدۇ«،(شۇنىڭ بىلەن يەرەمىيا پەيغەمبەر ئۆلۈم جازاسىدىن قۇتۇلۇپ قالغان)تەۋرات، »يەرەمىيا« 26-باب.(

»يۇقىرى جايلار« دېگىنى كىنايىلىك گەپتۇر. چۈنكى يەھۇدادىكىلەر ھەردائىم »يۇقىرى جايلار«دا يۇتخانىلارنى سېلىپ شۇ يەردە بۇتلارغا چوقۇنغان. لېكىن شۇ چاغلاردا يېرۇسالېم بۇتقا چوقۇنغان جايدەك »ھارام« بولۇپ قالىدۇ، شۇنىڭدەك ئورمانلىقنىڭ كىشىلەرنىڭ كۆزىگە ئاز-پاز چېلىقىدىغان بىر قىسمىدىن ئىبارەت بولىدۇ، خالاس!

■ **3:12** مىك. 123:

بارلىق خەلقلەر ئۇنىڭغا قاراپ ئېقىپ كېلىشىدۇ.□ ■
2 نۇرغۇن قوۋم-مىللەتلەر چىقىپ بىر-بىرىگە: ـ
»كېلىڭلار، بىز پەرۋەردىگارنىڭ تېغىغا،
ياقۇپنىڭ خۇداسىنىڭ ئۆيىگە چىقىپ كېلەيلى؛
ئۇ ئۆز يوللىرىدىن بىزگە ئۆگىتىدۇ،
ۋە بىز ئۇنىڭ ئىزلىرىدا ماڭىمىز« ـ دېيىشىدۇ.
چۈنكى قانۇن-يولىيورۇق زىئوندىن،
پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامى يېرۇسالېمدىن چىقىدىغان بولىدۇ.
3 ئۇ بولسا كۆپ خەلق-مىللەتلەر ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىدۇ،
ئۇ كۈچلۈك ئەللەر، يىراقتا تۇرغان ئەللەرنىڭ ھەق-ناھەقلىرىگە كېسىم قىلىدۇ؛
بۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۆز قىلىچلىرىنى ساپان چىشلىرى،
نەيزىلىرىنى ئورغاق قىلىپ سوقۇشىدۇ؛
بىر ئەل يەنە بىر ئەلگە قىلىچ كۆتۈرمەيدۇ،
ئۇلار ھەم يەنە ئۇرۇش قىلىشنى ئۆگەنمەيدۇ؛□
4 بەلكى ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئۈزۈم تېلى ۋە ئۆز ئەنجۈر دەرىخى ئاستىدا ئولتۇرىدۇ،
ۋە ھېچكىم ئۇلارنى قورقاتمايدۇ؛
چۈنكى ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئۆز ئاغزى بىلەن شۇنداق ئېيتتى.□ ■
5 بارلىق خەلقلەر ئۆز »ئىلاھ«لىرىڭ نامىدا ماڭىسۇن،
بىراق بىز خۇدايىمىز پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا ئەبەدىلئەبەدگىچە ماڭىمىز.
6 شۇ كۈندە، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن مېيىپ بولغۇچىلارنى،
ھەيدىۋېتىلگەنلەرنى ۋە ئۆزۈم ئازار بەرگەنلەرنى يىغىمەن؛□ ■
7 ۋە مېيىپ بولغۇچىنى بىر »قالدى«،
ھەيدىۋېتىلگەننى كۈچلۈك بىر ئەل قىلىمەن؛
شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار زىئون تېغىدا ئۇلار ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدۇ،
شۇ كۈندىن باشلاپ مەڭگۈگىچە.□ ■

□ **4:1 »ئاخىرقى زاماندا«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا.« **»بارلىق خەلقلەر ئۇنىڭغا پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىگە** قاراپ ئېقىپ كېلىشىدۇ« ـ تەۋرات ھەم زەبۇردا »(يات(ئەللەر« ھەم »خەلقلەر« بولسا ئادەتتە ئىسرائىلدىن باشقا بارلىق خەلقلەرنى، يەنى »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نى كۆرسىتىدۇ. »مىكاه« دېگەن كىتابتا »يات ئەللەر« ياكى »خەلق-مىللەتلەر« دېيىلسە، ھەردائىم مۇشۇ مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **4:1** يەش. 52-2:

□ **4:3 ...» ئۇ بولسا كۆپ خەلق-مىللەتلەر ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىدۇ... ئۇلار ھەم يەنە ئۇرۇش قىلىشنى ئۆگەنمەيدۇ«** ـ يەشايا پەيغەمبەر ئۆز كىتابىدا مۇشۇ ئايەتلەرنى (3-1□□) نەقىل كەلتۈرىدۇ »يەش.«، 2:4).

□ **4:4 »ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئۈزۈم تېلى ۋە ئۆز ئەنجۈر دەرىخى ئاستىدا ئولتۇرىدۇ«** ـ بۇنىڭ كۆچمە مەنىسى بەلكىم ھەر كىشى ھەر ئادەم خۇداغا شۈكۈر ئېيتىپ، ئاچكۆزلۈك قىلمايدۇ، دېگەنلىك بولۇشى مۇمكىن.

■ **4:4** 1پاد. 55:

□ **4:6 »مەن مېيىپ بولغۇچىلارنى، ھەيدىۋېتىلگەنلەرنى ۋە ئۆزۈم ئازار بەرگەنلەرنى يىغىمەن«** ـ »مېيىپ بولغۇچى«، »ھەيدىۋېتىلگەنلەر« ۋە »ئۆزۈم ئازار بەرگەنلەر« دېگەن سۆز ئايالچە رودتىكى ئىسملاردۇر؛ شۇيىسىزكى، بۇ ئىسرائىلنىڭ پاناھسىز ئاجىز قىزىدەك بولىدىغانلىقنى كۆرسىتىدۇ. »مېيىپ بولغۇچى« دېگەن سۆز بەلكىم ھەزرىتى ياقۇپ پەلەستىنگە قايتقان چاغنى، خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ جاھىللىقىنى بىر تەرەپ قىلىپ مېيىپ قىلغاندىن كېيىنكى كۆرسەتكەن شەپقىتىنى ئەسكە كەلتۈرىدۇ »)يار.« 32-باب.(■ **4:6** قان. 30□3: ،4 5 □ **4:7 »شۇ كۈندىن باشلاپ مەڭگۈگىچە«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھازىردىن باشلاپ مەڭگۈگىچە.« ■ **4:7** دان. 14:7□ زەف. 19:3□ لۇقا 331:

8 ۋە سەن، ئى پادىنى كۆزەتكۈچى مۇنار،
ـ زىئون قىزىنىڭ ئېگىزلىكى، پادىشاھلىق ساڭا كېلىدۇ: ـ
ـ بەرھەق، ساڭا ئەسلىدىكى ھوقۇق-ھۆكۈمرانلىق كېلىدۇ؛
پادىشاھلىق يېرۇسالىم قىزىغا كېلىدۇ.□

شەرەپتىن ئىلگىرى بولغان ئازاب

9 ئەمدى سەن ھازىر نېمىشقا ندا قىلىپ ناله كۆتۈرىسەن؟
سەندە پادىشاھ يوقمىدى؟
سېنىڭ مۇشاۋىرىڭۇ ھالاك بولغانمىدى،
ئايالنى تولغاق تۇتقاندەك ئازابلار سېنى تۇتۇۋالغانمىدى؟■
10 ئازابقا چۈش، تولغاق تۇتقان ئايالدەك تۇغۇشقا تولغىنىپ تىرىشقىن، ئى زىئون قىزى؛
چۈنكى سەن ھازىر شەھەردىن چىقىسەن،
ھازىر دالادا تۇرىسەن،
سەن ھەتتا بابىلغىمۇ چىقىسەن.
سەن ئاشۇ يەردە قۇتقۇزۇلىسەن؛
ئاشۇ يەردە پەرۋەردىگار ساڭا ھەمجەمەت بولۇپ دۈشمەنلىرىڭدىن قۇتقۇزىدۇ.□
11 ۋە ھازىر نۇرغۇن ئەللەر: ـ »ئۇ ئايغا ئاسىي قىلىنىپ بۇلغانسۇن!
كۆزىمىز زىئوننىڭ ئىزاسىنى كۆرسۇن«! ـ دەپ ساڭا قارشى جەڭ قىلىشقا يىغىلىدۇ؛
12 بىراق ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ئويلىرىنى بىلمەيدۇ،
ئۇنىڭ نىشانىنى چۈشەنمەيدۇ؛
چۈنكى ئۇنچىلەرنى خامانغا يىغقاندەك ئۇ ئۇلارنى يىغىپ قويدى.■
13 ئورنۇڭدىن تۇرۇپ خامانىنى تەپ، ئى زىئون قىزى،
چۈنكى مەن مۇڭگىزۇڭنى تۆمۈر، تۇياقلىرىڭنى مىس قىلىمەن؛
نۇرغۇن ئەللەرنى سوقۇپ پارە-پارە قىلىۋېتىسەن؛
مەن ئۇلارنىڭ غەنىمىتىنى پەرۋەردىگارغا،
ئۇلارنىڭ مال-دۇنيالىرىنى پۈتكۈل يەر-زېمىن ئىگىسىگە بېغىشلايمەن.□ ■

□ **4:8 »پادىنى كۆزەتكۈچى مۇنار«** ـ بەلكىم يېرۇسالىم ۋە ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. چۈنكى ئۇلارنىڭ روھىي جەھەتتىن پۈتكۈل ئىسرائىل »)خۇدانىڭ پادىسى«)نىڭ ئۆستىگە كۆزەتچى، باققۇچى بولۇش مەسئۇلىيىتى بار ئىدى. **»بەرھەق، ساڭا ئەسلىدىكى ھوقۇق-ھۆكۈمرانلىق كېلىدۇ؛ پادىشاھلىق يېرۇسالىم قىزىغا كېلىدۇ«** ـ دېمەك، ئىسرائىل يەنە پادىشاھلىق بولىدۇ، بىراق پادىشاھ خۇدا ئۆزى)مەسىھ ئۇنىڭ ۋەكىلى بولغاچقا(بولىدۇ (7-□□□□□).

■ **4:9** يەر. 198:

□ **4:10 »ئازابقا چۈش، تولغاق تۇتقان ئايالدەك تۇغۇشقا تولغىنىپ تىرىشقىن، ئى زىئون قىزى؛ چۈنكى سەن ھازىر شەھەردىن چىقىسەن، ھازىر دالادا تۇرىسەن، سەن ھەتتا بابىلغىمۇ چىقىسەن«** ـ ئىسرائىل ئاسۇرىيە تەرىپىدىن ئاندىن بابىل)ئاندىن كېيىن يەنە گېرىك ۋە رىم ئىمپېرىيەسى(تەرىپىدىن ئازاب تارتىدۇ. مىكاھ ئۇلارغا: بۇ ئازابلارنى خۇدادىن كەلگەن »تولغاق ئازابلىرى« دەپ بىلگەن بولسا كېرەك، ئەمدى ھەقىقىي پادىشاھ ۋە مۇشاۋىر (9-□□□□□) ئاراگلاردىن تۇغۇلۇشى كېرەك، دەيدۇ. دەرۋەقە مەسىھ ئەيسا ئۇلار رىم ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن ئازاب تارتقاندا تۇغۇلدى.

■ **4:12** يەر. 3351:

□ **4:13 »ئورنۇڭدىن تۇرۇپ خامانىنى تەپ، ئى زىئون قىزى، چۈنكى مەن مۇڭگىزۇڭنى تۆمۈر، تۇياقلىرىڭنى مىس قىلىمەن؛ نۇرغۇن ئەللەرنى سوقۇپ پارە-پارە قىلىۋېتىسەن...«** ـ 13-11-ئايەتتىكى ئىشلار ئىسرائىل بابىلدىن قۇتقۇزۇلۇپ (10-□□□□□) قانائانغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن يۈز بېرىشى كېرەك. ۋەھىي ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 3- ۋە 2-ئەسىردە »ماككابىيلار« دەۋرىدە قىسمەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلغىنى بىلەن، تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش ئاخىرقى زامانلاردا بولۇش كېرەك.

■ **4:13** زەك. 14:4□ 56:

5

ئازابلىق كۈنلەردە مەسىھ تۇغۇلىدۇ ۋە ئىسرائىلنى قۇتقۇزىدۇ

1 ئەمدى تۈزۈكلار قوشۇن-قوشۇن بولۇپ يىغىلىڭلار، ئى قوشۇن قىزى؛
چۈنكى بىرسى بىزنى مۇھاسىرىگە ئالدى؛
ئۇلار ئىسرائىلنىڭ ھاكىم-سوراقچىسىنىڭ مەڭزىگە ھاسا بىلەن ئۇرىدۇ؛□
2)سەن، ئى بەيت-لەھەم-ئەفراتاھ، يەھۇدادىكى مىڭلىغان شەھەر-يېزىلار ئارىسىدا ئىنتايىن كىچىك بولغان
بولساڭمۇ،
سەندىن مەن ئۈچۈن ئىسرائىلغا ھاكىم بولغۇچى چىقىدۇ؛
ئۇنىڭ ھۇزۇرۇمدىن چىقىشلىرى قەدىمدىن،
يەنى ئەزەلدىن بار ئىدى(□ ■
3 شۇڭا تولغاق تۈتقان ئايال تۇغۇپ بولغۇچە،
ئۇ ئۇلارنى دۈشمەنلىرىگە تاشلاپ قويىدۇ؛
شۇ چاغدا ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى بولغان قالدىسى ئىسرائىللارنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىدۇ.□
4 ئۇ بولسا پەرۋەردىگارنىڭ كۈچى بىلەن،
پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ نامىنىڭ ھەيۋىتىدە پادىسىنى بېقىشقا ئورنىدىن تۇرىدۇ؛
شۇنداق قىلىپ ئۇلار مەزمۇت تۇرۇپ قالىدۇ؛
چۈنكى ئۇ شۇ چاغدا يەر يۈزىنىڭ قەرىلىرىگىچە ئۇلۇغ دەپ بىلىنىدۇ.
5 ۋە بۇ ئادەم ئارام-خاتىرجەملىكىمىز بولىدۇ؛
ئاسۇرىيەلىك زېمىنىمىزغا بۆسۈپ كىرگەندە،
ئوردىلىرىمىزنى دەسسەپ چەيلىگەندە،
بىز ئۇنىڭغا قارشى يەتتە خەلق پادىچىسىنى،
سەككىز قابىلىيەتلىك يېتە كچىنى چىقىرىمىز؛■
6 ئۇلار ئاسۇرىيە زېمىنىنى قىلىچ بىلەن،

□ **5:1 »ئەمدى تۈزۈكلار قوشۇن-قوشۇن بولۇپ يىغىلىڭلار«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەمدى تۈز-تۈزۈكلارنى كېيىپ تىلەكلار«!)دېمەك، قاتتىق قايغۇ-ھەسرەتنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن.(**...» قوشۇن-قوشۇن بولۇپ يىغىلىڭلار، ئى قوشۇن قىزى«** ـ »قوشۇن قىزى« دېگەن سىرلىق سۆز يېرۇسالېمدىكىلەرنى كۆرسىتىدۇ؛ بېشارەت ئەمەلىگە ئاشۇرۇلۇغاندا يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئەسكەر بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈرۈشى مۇمكىن. **»چۈنكى بىرسى بىزنى مۇھاسىرىگە ئالدى؛ ئۇلار ئىسرائىلنىڭ ھاكىم-سوراقچىسىنىڭ مەڭزىگە ھاسا بىلەن ئۇرىدۇ«** ـ بۇ »مۇھاسىرە« بەلكىم ئىككى مۇھاسىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن: (1) ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ يېرۇسالېمغا بولغان مۇھاسىرىسى؛ شۇ چاغدا بىرسى ھەزەكىيا پادىشاھنىڭ »مەڭزىگە ھاسا بىلەن ئۇرغان«مىكىن؟ (2) ئاخىرقى زاماندىكى »ئورغۇن ئەللەر«نىڭ مۇھاسىرىسى (11:4-13□□ كۆرۈڭ.(بۇ ئىككى تەھلىل توغرا بولسا ئايەتنىڭ ئىككىنچى جۈملىسىدىكى »ئۇ«: (1) ئاسۇرىيە پادىشاھىنى ۋە كېيىن: (2) ئاخىرقى زاماندىكى دەججالنى كۆرسىتىدۇ.

□ **5:2 »سەن، ئى بەيت-لەھەم-ئەفراتاھ، يەھۇدادىكى مىڭلىغان شەھەر-يېزىلار ئارىسىدا ئىنتايىن كىچىك بولغان بولساڭمۇ، سەندىن مەن ئۈچۈن ئىسرائىلغا ھاكىم بولغۇچى چىقىدۇ؛ ئۇنىڭ ھۇزۇرۇمدىن چىقىپ- كېرىشلىرى قەدىمدىن، يەنى ئەزەلدىن بار ئىدى«** ـ دېمىسەڭمۇ، بۇ مەسىھ ئەيسانى كۆرسىتىدۇ. ئۇ: (1) »بەيت-لەھەم« دېگەن كىچىك يېزىدا تۇغۇلغان؛ (2) شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇ خۇدانىڭ »كالامى« بولۇپ، خۇدا ئۇنىڭ ۋاستىسى ئارقىلىق ھەممە مەۋجۇداتلارنى ياراتقاندى »)يۇھ.» 1:1-4)، مەسىھ ئۇنىڭ يېنىدىن »ئەزەلدىن تارتىپ« خۇدانىڭ ئىرادىسىنى بەجا كەلتۈرۈشكە چىقىپ-كىرىپ تۇرغاندى.

■ **5:2** مات. 6:2□ يۇھ. 42:7□ يار.8:3□ 12:7□ 18:14□ 7:16□ مىس.4:3□ يۇھ. 313:

□ **5:3 »ئۇ ئۇلارنى دۈشمەنلىرىگە تاشلاپ قويىدۇ«** ـ يا كى »ئۇلارنى تاشلاپ قويىدۇ.« **»شۇڭا تولغاق تۈتقان ئايال تۇغۇپ بولغۇچە، ئۇ ئۇلارنى)دۈشمەنلىرىگە(تاشلاپ قويىدۇ«** ـ دېمەك، بېشارەت بويىچە »مەسىھ« تۇغۇلغۇچە خۇدا ئىسرائىلنى يات ئەللەرنىڭ ھۆكۈمرانلىقى ئاستىغا تاپشۇرىدۇ؛ ئۇلار باشقا ئەللەرنىڭ ھاكىمىيىتى ئاستىدا ئۇرىدۇ؛ شۇنىڭدەك ئۇلار جاپا ۋە ئازاب تارتىدۇ. **»شۇ چاغدا ئۇنىڭ)مەسىھنىڭ(قېرىنداشلىرى بولغان قالدىسى ئىسرائىللارنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىدۇ«** ـ ئايەتكە قارىغاندا مەسىھنىڭ تۇغۇلۇشى خۇداغا سادىق بولغان بىر »قالدىسى«، يەنى »ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى« پەلەستىن زېمىنىغا قايتىپ كېلىشى بىلەن باغلىق؛ تارىختىن بىلىمىزكى، خۇدانىڭ »قالدىسى«نىڭ »قايتىپ كېلىش«ى مەسىھ تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرى ئىدى)مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 520 يىلى.(

■ **5:5** يەش. 59:

نىمرودنىڭ زېمىنى ئۆتكەللىرىدە خارابە قىلىدۇ؛
ۋە ئاسۇرىيەلىك زېمىنىمىزغا بۆسۈپ كىرگەندە،
چېگرىمىز ئىچىنى چەيلىگەندە،
ئۇ ئادەم بىزنى ئۆزىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىدۇ.□
7 ۋە ياقۇپنىڭ قالدىسى نۇرغۇن خەلقلەر ئارىسىدا پەرۋەردىگاردىن چۈشكەن شەبنەمدەك بولىدۇ،
چۈپ ئۈستىگە ياغقان يامغۇرلاردەك بولىدۇ؛
بۇلار ئىنسان ئۈچۈن كېچىكمەيدۇ،
ئادەم بالىلىرىنىڭ ئەجرىنى كۈتۈپ تۇرمايدۇ.□
8 ياقۇپنىڭ قالدىسى ئەللەر ئارىسىدا،
يەنى نۇرغۇن خەلقلەر ئارىسىدا ئورماندىكى ھايۋانلار ئارىسىدىكى شىردەك بولىدۇ،
قوي پادىلىرى ئارىسىدىكى ئارسلاندەك بولىدۇ؛
شىر ئۆتكەندە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن،
ھېچكىم قۇتقۇزۇپ ئالالمىغۇدەك چەيلەپ دەسسەيدۇ،
تىتما-تىت قىلىپ يىرتىۋېتىدۇ.□
9 قولۇڭ كۆتۈرۈلىدۇ،
بارلىق دۈشمەنلىرىڭ ئۈستىگە كۆتۈرۈلىدۇ،
بارلىق دۈشمەنلىرىڭ ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.
10 شۇ كۈنىدە شۇنداق بولىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
مەن ئاراكىلاردىن بارلىق ئاتلىرىڭنى ئۈزۈپ تاشلايمەن،
جەڭ ھارۋىلىرىڭنى ھالاك قىلىمەن.□ ■
11 زېمىنىڭدىكى شەھەرلىرىڭنى يوقىتىمەن،
بارلىق ئىستىھكاملىرىڭنى غۇلىتىمەن.□
12 سېھىرلەرنى قولۇڭدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن؛
سىلەردە پالچىلار بولمايدۇ.
13 مەن ئويما مەبۇدلىرىڭنى،
»بۇت تۈۋرۈك«لىرىڭلارنى ئوتتۇرۇڭدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن؛
سەن ئۆز قولۇڭنىڭ ياسىغىنىغا ئىككىنچى باش ئۇرمايسەن.

□ 5:6 »ئۇلار ئاسۇرىيە زېمىنى قىلىچ بىلەن، نىمرودنىڭ زېمىنى ئۆتكەللىرىدە خارابە قىلىدۇ« ـ »نىمرود« بولسا بابىل شەھىرىنىڭ ئاساسچىسى ئىدى. »ئاسۇرىيەلىك زېمىنىمىزغا بۆسۈپ كىرگەندە، چېگرىمىز ئىچىنى چەيلىگەندە، ئۇ ئادەم بىزنى ئۆزىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىدۇ« ـ ئاخىرقى زاماندا مەسىھ ئىسرائىلنى)ئۇلار توۋا قىلغاندىن كېيىن(بارلىق دۈشمەنلىرىدىن قۇتقۇزىدۇ.

□ 5:7 »ۋە ياقۇپنىڭ قالدىسى نۇرغۇن خەلقلەر ئارىسىدا پەرۋەردىگاردىن چۈشكەن شەبنەمدەك بولىدۇ، چۈپ ئۈستىگە ياغقان يامغۇرلاردەك بولىدۇ، بۇلار ئىنسان ئۈچۈن كېچىكمەيدۇ، ئادەم بالىلىرىنىڭ ئەجرىنى كۈتۈپ تۇرمايدۇ« ـ بۇ ئوخشىتىشنىڭ ئاساسىي مەنىسى: »ئادەملەرنىڭ ھەرقانداق ئىش-پائالىيەتلىرى شەبنەم ۋە يامغۇرغا ھېچقانداق تەسىر يەتكۈزەلمەيدۇ؛ ئۇلار چۈشۈشى ئۈچۈن ئادەملەرنىڭ ھەركىتىنى كۈتمەيدۇ. شەبنەم ۋە يامغۇر بەربىر پەقەت خۇدانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن چۈشىدۇ«؛ كەلگۈسىدە خۇدا ئۆز مېھىر-شەپقىتى بىلەن ياقۇپ جەمەتىنى دۇنيادىكى بارلىق ئەللەرنى)ئۇلار ھېچ ئىش-پائالىيەتلەرنى قىلمايلا(ئويغىتىدىغان ۋە يېڭىلايدىغان بىر بەركەت قىلىدۇ.

□ 5:8 »شىر ئۆتكەندە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن، ھېچكىم قۇتقۇزۇپ ئالالمىغۇدەك چەيلەپ دەسسەيدۇ، تىتما-تىت قىلىپ يىرتىۋېتىدۇ« ـ »ئۇلار« مۇشۇ يەردە »ئورماندىكى ھايۋانلار« ۋە »قوي پادىلىرى«نى)دېمەك، يات ئەللەرنى(كۆرسەتسە كېرەك.

□ 5:10 »مەن ئاراكىلاردىن بارلىق ئاتلىرىڭنى ئۈزۈپ تاشلايمەن، جەڭ ھارۋىلىرىڭنى ھالاك قىلىمەن« ـ خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرغان پەرمانلىرى بويىچە، ئىسرائىللار ئارىسىدىكى ئاتلار ۋە جەڭ ھارۋىلىرىنى كۆزىيىتىشكە بولمايدۇ. خۇدانىڭ مەقسىتى شۇنىڭدىكى، ئۆز خەلقىنىڭ ئاتلارغا، ھارۋىلارغا ئەمەس، بەلكى خۇدا ئۆزىگىلا تايىنىشىدىن ئىبارەتتۇر »)قان.» 16:17، »زەب.» 7:20، »يەش.» 1:31نمۇ كۆرۈڭ.(

■ 5:10 ھوش. 414:

□ 5:11 »زېمىنىڭدىكى شەھەرلىرىڭنى يوقىتىمەن، بارلىق ئىستىھكاملىرىڭنى غۇلىتىمەن« ـ خۇدانىڭ بۇ ئىشتا بولغان مەقسىتى بارلىق ئاتلارنى ۋە جەڭ ھارۋىلىرىنى يوقىتىش مەقسىتىگە ئوخشاش بولۇشى كېرەك ـ ئىسرائىلنى پەقەت ئۆزىگىلا تايانىدۇرۇشتۇر.

14 ئارا كۆدىن »ئاشىراھ«لىرىڭنى يۇلۇۋېتىمەن،
ۋە شەھەرلىرىڭنى ھالاك قىلىمەن؛ □
15 ۋە ماڭا قۇلاق سالمىغان ئەللەرنىڭ ئۈستىگە ئاچچىق ۋە دەرغەزەپ بىلەن ئىنتىقامنى يۈرگۈزىمەن.

6

بېشارەتلەر 3-قاتار •••• خۇدانىڭ دەۋاسى

1 پەرۋەردىگارنىڭ نېمە دەۋاتقىنىنى ھازىر ئاڭلاڭلار: ـ
»ئورنۇڭدىن تۇر، تاغلار ئالدىدا دەۋايىڭنى بايان قىل،
ئېگىزلىكلەرگە ئاۋازىڭنى ئاڭلاتقىن.«□
2 »ئى تاغلار،
ۋە سىلەر، يەر-زېمىننىڭ ئۆزگەرمەس ئۇللىرى،
پەرۋەردىگارنىڭ دەۋاسىنى ئاڭلاڭلار؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆز خەلقى بىلەن بىر دەۋاسى بار،
ئۇ ئىسرائىل بىلەن مۇنازىلىشىپ ئەيىبىنى كۆرسەتمەكچى؛■
3 ئى خەلقىم، مەن ساڭا زادى نېمە قىلدىم؟
سېنى نېمە ئىشتا بىزار قىلىپتىمەن؟
مېنىڭ خاتالىقىم توغرۇلۇق گۇۋاھلىق بېرىشكىن!
4 چۈنكى مەن سېنى مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىقاردىم،
سېنى قۇللۇق ماكانىدىن ھۆرلۈككە قۇتقۇزدۇم؛
ئالدىڭدا يېتەكلەشكە مۇسا، ھارۇن ۋە مەريەملەرنى ئەۋەتتىم.■
5 ئى خەلقىم، پەرۋەردىگارنىڭ ھەققانىيلىقلىرىنى بىلىپ يېتىشىڭلار ئۈچۈن،
موئاب پادىشاھى بالاكنىڭ قانداق نىيىتىنىڭ بارلىقىنى،
بېئورنىڭ ئوغلى بالائامنىڭ ئۇنىڭغا قانداق جاۋاب بەرگەنلىكىنى،
شىتتىمدىن گىلگالغىچە نېمە ئىشلار بولغانلىقىنى ھازىر ئېسىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار.□ ■

6 ـ مەن ئەمدى نېمىنى كۆتۈرۈپ پەرۋەردىگار ئالدىغا كېلىمەن؟
نېمەم بىلەن ھەممىدىن ئالىي بولغۇچى خۇدانىڭ ئالدىدا ئېگىلىمەن؟

□ **5:14** »ئاراكۆدىن »ئاشىراھ«لىرىڭنى يۇلۇۋېتىمەن« ـ »ئاشىراھ«لار بەلكىم بۇتپەرەسلىككە بېغىشلانغان دەرەخلىكلەر ئىدى. دەرەخلەر بۇت شەكلىگە ئويۇلغان يا كى نەقىشلەنگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى. »ۋە شەھەرلىرىڭنى ھالاك قىلىمەن« ـ »شەھەرلىرىڭ«نىڭ باشقا بىر تەرجىمىسى: »قانلىق قۇربانگاھلىرىڭ.«

□ **6:1** »ئورنۇڭدىن تۇر، تاغلار ئالدىدا دەۋايىڭنى بايان قىل، ئېگىزلىكلەرگە ئاۋازىڭنى ئاڭلاتقىن« ـ يۇ سۆزلەر مىكاھنىڭ ئۆزىگە)ئىسرائىللار ئاڭلىسۇن دەپ(ئېيتىلغان. قەدىمكى تاغلار ۋە دۆڭ-ئېگىزلىكلەر مۇشۇ دەۋادا خۇدانىڭ ۋەدىلىرىدە تۇرغانلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ »)قان.» 26:4، »يەش.» 2:1نى كۆرۈڭ.(

■ **6:2** ھوش. 14:

■ **6:4** مىس. 51:12□ 30:14□ 220:

□ **6:5** »ئى خەلقىم... موئاب پادىشاھى بالاكنىڭ قانداق نىيىتىنىڭ بارلىقىنى، بېئورنىڭ ئوغلى بالائامنىڭ ئۇنىڭغا قانداق جاۋاب بەرگەنلىكىنى، شىتتىمدىن گىلگالغىچە نېمە ئىشلار بولغانلىقىنى ھازىر ئېسىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار« ـ خۇدا شىتتىمدە ئىسرائىللارنىڭ بۇتپەرەسلىكىنى جازالىغان، ئاندىن ئۇلارنى كەچۈرۈم قىلغان؛ ئۇ گىلگالدا مۇجىزە يارىتىپ، ئۇلارنى ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتكۈزگەن. ئەمدى ھازىر ئوخشاش ئىشلار بولىمىدۇ ـ ئۇلار خالىسلا، يۇتپەرەسلىكتىن توۋا قىلىپ، خۇدانىڭ نىجاتىنى كۆرۈدىغان بولىدۇ. تىلغا ئېلىنغان ۋەقەلەر »چۈل.» 24-، 25-باب، ۋە »يەشۇئا« 1-5-بابلاردا خاتىرىلەنگەن.

■ **6:5** چۈل. 5:22□ 7:23□ 25؛ يە. 5

ئۇنىڭ ئالدىغا كۆيدۈرمە قۇربانلىقلارنى،
بىر يىللىق موزايلارنى ئېلىپ كېلەمدىم؟
7 پەرۋەردىگار مىڭلىغان قوچقارلاردىن،
تۈمەنلىگەن زەيتۇن مېيى دەريالىرىدىن ھۇزۇر ئالامدۇ؟
ئىتائەتسىزلىكىم ئۈچۈن تۇنجى بالامنى،
تېنىمنىڭ پۈشتىنى جېنىمنىڭ گۇناھىغا ئاتامدىمەن!؟□
8 ئى ئىنسان، ئۇ ساڭا نېمە ئىشنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى،
پەرھەق، پەرۋەردىگار سەندىن نېمە تەلەپ قىلغانلىقىنى كۆرسەتتى ـ
ئادالەتنى يۈرگۈزۈش،
مېھرىبانلىقنى سۆيۈش،
سېنىڭ خۇدايىڭ بىلەن بىللە كەمتەرلىك بىلەن مېڭىشتىن باشقا يەنە نېمە ئىشىڭ بولسۇن؟■

دەۋانىڭ داۋامى، ھۆكۈم چىقىرىش

9 پەرۋەردىگارنىڭ ئاۋازى شەھەرگە خىتاب قىلىپ چاقىرىدۇ؛
)يەم-دانالىق بولسا نامىڭغا ھۆرمەت بىلەن قارايدۇ(!
ئەمدى ھۆكۈم پالىقىنى ۋە ئۇنى بېكىتكىنىنى ئاڭلاڭلار: ـ □
10 رەزىل ئادەمنىڭ ئۆيىدە رەزىللىكتىن ئالغان بايلىقلار يەنە بارمىدۇ؟
كەم ئۆلچەيدىغان يىرگىنچلىك ئۆلچەم يەنە بارمىدۇ؟□
11 بىئادىل تارازا بىلەن،
بىر خالىتا ساختا تارازا تاشلىرى بىلەن پاك بولالامدىم؟□ ■
12 چۈنكى شەھەرنىڭ بايلىرى زوراۋانلىق بىلەن تولغان،
ئۇنىڭ ئاھالىسى يالغان گەپ قىلىدۇ،
ئۇلارنىڭ ئاغزىدىكى تىلى ئالدامچىدۇر. ■
13 شۇڭا مەن سېنى ئۇرۇپ كېسەل قىلىمەن،
گۇناھلىرىڭ تۈپەيلىدىن سېنى خارابە قىلىمەن.
14 يەيسەن، بىراق تويۇنمايسەن،
ئوتتۇرا كۈڭا ئاچ-بوشلۇق قالىدۇ،
سەن مۇلكۈڭنى ئېلىپ يۆتكىمەكچى بولسەن،
بىراق ساقلىيالمايسەن؛

□ 6:7 »تېنىمنىڭ پۈشتىنى جېنىمنىڭ گۇناھىغا ئاتامدىمەن!؟« ـ ئىبرانىي تىلىدا »تېنىمنىڭ مېۋىسىنى جېنىمنىڭ گۇناھىغا ئاتامدىمەن!؟.«

■ 6:8 قان. 1210:

□ 6:9 »ئەمدى ھۆكۈم پالىقىنى ۋە ئۇنى بېكىتكىنىنى ئاڭلاڭلار«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەمدى ئى قەبىلە ۋە شەھەر جامائىتى، ئاڭلاڭلار.«!

□ 6:10 »رەزىل ئادەمنىڭ ئۆيىدە رەزىللىكتىن ئالغان بايلىقلار يەنە بارمىدۇ؟ كەم ئۆلچەيدىغان يىرگىنچلىك ئۆلچەم يەنە بارمىدۇ؟...» ـ 15-10-ئايەتلەردە خاتىرىلەنگەن ئىسرائىلنىڭ قىلمىشلىرى يۇقىرىقى 8-ئايەتتىكى سۆزنىڭ ئەكسى بولىدۇ)ئادالەتنى يۈرگۈزۈش، مېھرىبانلىقنى سۆيۈش، كەمتەرلەرچە خۇدا بىلەن بىللە مېڭىش.(مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۆلچەم« ئىبرانىي تىلىدا »ئەفاھ« بولىدۇ.

□ 6:11 »بىئادىل تارازا بىلەن، بىر خالىتا ساختا تارازا تاشلىرى بىلەن پاك بولالامدىم؟« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىئادىل تارازىنى، بىر خالىتا ساختا تارازا تاشلىرىنى تۇتۇپ تۇرغان ئادەملەرنى پاك ھېسابلىيالامدىم؟.« ■ 6:11 ھوش. 812: ■ 6:12 يەر. 79:

ساقلاپ قالدۇرغىنىڭ بولسىمۇ، ئۇنى قىلىچقا تاپشۇرىمەن.□ ■
15 تېرىيسەن، بىراق ھوسۇل ئالمايسەن؛
زەيتۇنلارنى چەيلەيسەن، بىراق ئۆزۈڭنى مېيىنى سۈرتۈپ مەسىھ قىلالمايسەن،
يېڭى شارابنى چەيلەپ چىقىرىسەن،
بىراق شاراب ئىچەلمەيسەن.■
16 چۈنكى »ئومرىنىڭ بەلگىلىمىلىرى«نى،
»ئاھابنىڭ جەمەتىدىكىلەر قىلغانلىرى«نى تۇتىسەن؛
سەن ئۇلارنىڭ نەسىھەتلىرىدە ماڭىسەن،
شۇنىڭ بىلەن مەن سېنى خارابە،
سەندە تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ئىسقىرتىش ئوبيېكتى قىلىمەن؛
سەن خەلقىمدىكى شەرمەندىچىلىكنى كۆتۈرىسەن.□ ■

7

پەيغەمبەرنىڭ ئازابلىنىشلىرى

1 مېنىڭ ھالىمغا ۋاي! چۈنكى مەن خۇددى يازدىكى مېۋىلەر يىغىلىپ،
ئۈزۈم ھوسۇلىدىن كېيىنكى ۋاساڭدىن كېيىن ئاچ قالغان بىرسىگە ئوخشايمەن،
يېگۈدەك ساپاق يوقتۇر،
جېنىم تەشنا بولغان تۈنجى ئەنجۈر يوقتۇر!
2 ئىخلاسمەن كىشى زېمىندىن يوقاپ كەتتى،
ئادەملەر ئارىسىدا دۈرۈس بىرسىمۇ يوقتۇر؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى قان تۆكۈشكە پايلىماقتا،
ھەربىرى ئۆز قېرىندىشىنى تور بىلەن ئۆۋلايدۇ.■
3 ره‌زىللىكنى پۇختا قىلىش ئۈچۈن،
ئىككى قولى ئۇنىڭغا تەييارلانغان؛
ئەمىر »ئىنئام«نى سورايدۇ،
سوراقچىمۇ شۇنداق؛
مۆتىۋەر جاناب بولسا ئۆز جېنىنىڭ نەپسىنى ئاشكارا ئېيتىپ بېرىدۇ؛
ئۇلار جەم بولۇپ ره‌زىللىكنى توقۇشماقتا.□ ■
4 ئۇلارنىڭ ئەڭ ئېسىل خۇددى جىغاندەك،

□ **6:14** »يەيسەن، بىراق تويۇنمايسەن، ئوتتۇرا ئۆڭا ئاچ-بوشلۇق قالدۇ« ـ بەزى ئالىملار بۇ ئىبارە تولىغاق كېيىنكى »دىنىنتېرىيە«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. »سەن مۇلكىڭنى ئېلىپ يۇتكىمەكچى بولسەن، بىراق ساقلىيالمايسەن، ساقلاپ قالدۇرغىنىڭ بولسىمۇ، ئۇنى قىلىچقا تاپشۇرىمەن« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن تولىغاققا كېلىسەن، بىراق بالىنى تۇغىمايسەن؛ تۇغساڭمۇ، بالاڭنى قىلىچقا تاپشۇرىمەن.«
■ **6:14** ھوش. 104:
■ **6:15** قان. 38:28□ ھاگ. 61:
□ **6:16** »چۈنكى »ئومرىنىڭ بەلگىلىمىلىرى«نى، »ئاھابنىڭ جەمەتىدىكىلەر قىلغانلىرى«نى تۇتىسەن« ـ ئومرى ئىسرائىلنىڭ ئىنتايىن ره‌زىل پادىشاھى بولۇپ، نۇرغۇنلىغان بۇتلارنى ياساپ، ئىسرائىلنى بۇلارغا چوقۇنۇشقا بۇيرۇغان. ئاھاب ئۆزىنىڭ تېخىمۇ ره‌زىللىكىگە تۆتۈپ، بۇتپەرەسلىككە پاھىشۋازلىق، »ئىنسان قۇربانلىقى«، پۇقىرالارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىش ۋە قاتىللىقنى قوشقاندى. («1□□□.» 22-16-بابلارنى كۆرۈڭ.(»سەندە تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ئىسقىرتىش ئوبيېكتى قىلىمەن« ـ مۇشۇ يەردە »ئىسقىرتىش« مازاق قىلىشنى بىلدۈرىدۇ. ■ **6:16** 1پاد. 2516: ،26، 34-30 ■ **7:2** زەب. 12:2-1□ ھوش. 14: □ **7:3** »مۆتىۋەر جاناب بولسا ئۆز جېنىنىڭ نەپسىنى ئاشكارا ئېيتىپ بېرىدۇ« ـ »مۆتىۋەر جاناب« بەلكىم پادىشاھنى ۋاستىلىك كۆرسىتىدۇ. ■ **7:3** مىك. 2:1□ 113:

ئەڭ دۇرۇسى بولسا، شوخلىق توسۇقتىن بەتتەردۇر.
ئەمدى كۆزەتچىلىرىڭ قورقۇنچ كۈنىدىن،
يەنى خۇدا ساڭا يېقىنلاپ جازالايدىغان كۈنى يېتىپ كەلدى؛
ئۇلارنىڭ ئالاقزادە بولۇپ كېتىدىغان ۋاقتى ھازىر كەلدى.□
5 ئۇلىپىتىگىگە ئىشەنمە،
جان دوستۇڭغا تايانما؛
ئاغزىڭنىڭ ئىشىكىنى قۇچىقىڭدا ياتقۇچىدىن يېپىپ يۈر.
6 چۈنكى ئوغۇل ئاتىسىغا بەھۇرمەتلىك قىلىدۇ،
قىز ئانىسىغا،
كېلىن قېيىن ئانىسىغا قارشى قوزغىلىدۇ؛
كىشىنىڭ دۈشمەنلىرى ئۆز ئۆيىدىكى ئادەملىرىدىن ئىبارەت بولىدۇ.■
7 بىراق مەن بولسام، پەرۋەردىگارغا قاراپ ئۈمىد باغلايمەن؛
نىجاتىمنى بەرگۈچى خۇدانى كۈتىمەن؛
مېنىڭ خۇدايىم ماڭا قۇلاق سالىدۇ.

ئاخىرقى زامان توغرۇلۇق ئۈمىد ـ خۇدانىڭ »قالدىسى« سۆز قىلىدۇ

8 ماڭا قاراپ خۇش بولۇپ كەتمە، ئى دۈشمنىم؛
گەرچە مەن يىقىلىپ كەتسەممۇ، يەنە قوپىمەن؛
قاراڭغۇلۇقتا ئولتۇرسام، پەرۋەردىگار ماڭا يورۇقلۇق بولىدۇ.□
9 مەن پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىگە چىداپ تۇرىمەن ـ
چۈنكى مەن ئۇنىڭ ئالدىدا گۇناھ سادىر قىلدىم ـ
ئۇ مېنىڭ دەۋايىمنى سوراپ، مەن ئۈچۈن ھۆكۈم چىقىرىپ يۈرگۈزگۈچە كۈتىمەن؛
ئۇ مېنى يورۇقلۇققا چىقىرىدۇ؛
مەن ئۇنىڭ ھەققانىيلىقىنى كۆرىمەن.■
10 ۋە مېنىڭ دۈشمىنىم بۇنى كۆرىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن ماڭا: »پەرۋەردىگار خۇدايىڭ قېنى« دېگەن ئايالنى شەرمەندىلىك باسىدۇ؛
مېنىڭ كۆزۈم ئۇنىڭ مەغلۇبىيىتىنى كۆرىدۇ؛
ئۇ كوچىدىكى پاتقاقتەك دەسسەپ چەيلىنىدۇ.■

خۇدانىڭ جاۋابى

11 ـ سېنىڭ تام-سېپىللىرىڭ قۇرۇلىدىغان كۈنىدە،
شۇ كۈنىدە ساڭا بېكىتىلگەن پاسىلىڭ يىراقلارغا يۇتكىلىدۇ.
12 شۇ كۈنىدە ئۇلار سېنىڭغا كېلىدۇ؛
ـ ئاسۇرىيەدىن، مىسىر شەھەرلىرىدىن،

□ 7:4 »ئۇلارنىڭ ئەڭ ئېسىل خۇددى جىغاندەك، ئەڭ دۈرۈسى بولسا، شوخلىق توسۇقتىن بەتتەردۇر« ـ »ئەڭ ئېسىل« ئادەتتىن بۇرىمىلىمايدۇ، پەقەت ئۇنىڭغا توسالغۇ بولىدۇ! »خۇدا ساڭا يېقىنلاپ جازالايدىغان كۈنى...« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سېنىڭ يوقلىنىدىغان كۈنۈڭ« دېيىلىدۇ.

■ 7:6 ئەز. 7:22□ مات. 10□21: ،35 36؛ لۇقا 5312:

□ 7:8 »ماڭا قاراپ خۇش بولۇپ كەتمە، ئى دۈشمنىم،...« ـ مۇشۇ يەردىكى »دۈشمنىم« ھەم 10-ئايەتتىكى »ئۇ« دېگەنلەر »ئايالچە رود«تا كەلگەن بولغاچقا، بېشارەت پېرۇسالېمنىڭ ئاسۇرىيەگە گەپ قىلغانلىقىنى، ياكى بولمىسا ئاخىرقى زاماندىكى دۈشمىنى بابىلغا گەپ قىلىدىغانلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك.

■ 7:9 زەب. 7:9-5□ زەب. 43:2-1□ يەر. 3450: ■ 7:10 زەب. 79:10□ 115:2□ يو. 172:

مىسردىن ئەفرات دەريياسغىچە، دېڭىزدىن دېڭىزغىچە ۋە تاغدىن تاغغىچە ئۇلار يېنىڭغا كېلىدۇ.
13 بىراق يەر يۈزى بولسا ئۆزىنىڭ ئۈستىدە تۇرۇۋاتقانلار تۈپەيلىدىن،
يەنى ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىنىڭ مېۋىسى تۈپەيلىدىن خارابە بولىدۇ. ■

خۇدانىڭ «قالدىسى»نىڭ دۇئاسى

14 ـ ئۆز خەلقىڭنى، يەنى ئورماندا، كارمەل ئوتتۇرىسىدا يالغۇز تۇرۇۋاتقان ئۆز مىراسىڭ بولغان پادىنى،
تاياق-ھاساڭ بىلەن ئوزۇقلاندۇرغايسەن؛
قەدىمكى كۈنلەردىكىدەك،
ئۇلار باشان ھەم گىلئاد چىمەنزارلىرىدا قايتىدىن ئوزۇقلانسۇن!□ ■

خۇدانىڭ جاۋابى

15 ـ سەن مىسىر زېمىنىدىن چىققان كۈنلەردە بولغاندەك،
مەن ئۇلارغا كارامەت ئىشلارنى كۆرسىتىپ بېرىمەن.■
16 ئەللەر بۇنى كۆرۈپ بارلىق ھەيۋىسىدىن خىجىل بولىدۇ؛
قولىنى ئاغزى ئۈستىگە ياپىدۇ،
قۇلاقلىرى گاس بولىدۇ؛
17 ئۇلار يىلاندەك توپا-چاڭنى يالايدۇ؛
يەر يۈزىدىكى ئۆمىلىگۈچىلەردەك ئۆز تۆشۈكلىرىدىن تىترىگەن پېتى چىقىدۇ؛
ئۇلار قورقۇپ پەرۋەردىگار خۇدايىمىزنىڭ يېنىغا كېلىدۇ،
ۋە سېنىڭ تۈپەيلىڭدىن قورقىدۇ.■
18 قەبىلىكىنى كەچۈرىدىغان،
ئۆز مىراسى بولغانلارنىڭ قالدىسىنىڭ ئىتائەتسىزلىكىدىن ئوتتىدىغان تەكۈدۈرسەن،
ئۇ ئاچچىقىنى مەڭگۈگە ساقلاۋەرمەيدۇ،
چۈنكى ئۇ مېھىر-مۇھەببەتنى خۇشاللىق دەپ بىلىدۇ.
كىم ساڭا تەڭداش ئىلاھدۇر؟□ ■
19 ـ ئۇ يەنە بىزگە قاراپ ئىچىنى ئاغرىتىدۇ؛
قەبىلىكلىرىمىزنى ئۇ دەسسەپ چەيلەيدۇ؛
سەن ئۇلارنىڭ بارلىق گۇناھلىرىنى دېڭىز تەگلىرىگە تاشلايسەن.
20 ـ سەن قەدىمكى كۈنلەردىن بېرى ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا قەسەم قىلغان ھەقىقەت-ساداقەتنى ياقۇپقا،
ئۆزگەرمەس مۇھەببەتنى ئىبراھىمغا يەتكۈزۈپ كۆرسىتىسەن.

■ 7:13 يەر. 1421:
□ 7:14 «...□□□□□□□□□ كارمەل ئوتتۇرىسىدا يالغۇز تۇرۇۋاتقان ئۆز مىراسىڭ بولغان پادا...» ـ «كارمەل» بولسا ئىسرائىلنىڭ ئەڭ باراقسان، ئەڭ ئېسىل ئورمانلىق رايونى. ■ 7:14 مىك. 35: ■ 7:15 يو. 262: 7:17 زەب. 9:72□ يەش. 3249: □ 7:18 «كىم ساڭا تەڭداش ئىلاھدۇر؟» ـ «مىكاھ» دېگەن ئىسىم، ئىبرانىي تىلىدا «كىم خۇداغا تەڭداش؟» دېگەن مەنىدە. ■ 7:18 مىس. 34□6: 7؛ زەب. 9103:

ناھۇم

خۇدانىڭ ننەۋەنىڭ ھالاكىتى توغرۇلۇق پەرمانى

1 ننەۋە شەھىرى توغرىسىدا يۈكلەنگەن ۋەھىي ـ ئەلكوشلۇق ناھۇم كۆرگەن ئالامەت كۆرۈنۈش خاتىرىلەنگەن
كىتاب.□

2 پەرۋەردىگار ئوتلۇق مۇھەببەتلىك، ئىنتىقام ئالغۇچى بىر خۇدادۇر؛
بەرھەق، پەرۋەردىگار بىر ئىنتىقام ئالغۇچى،
دەرغەزەپ ئىگىسىدۇر؛
پەرۋەردىگار ياۋلىرىدىن ئىنتىقام ئالىدۇ،
دۈشمەنلىرى ئۈچۈن ئاداۋەت ساقلايدۇ.■
3 پەرۋەردىگار ئاسانلىقچە ئاچچىقلانمايدۇ،
كۈچ-قۇدرەتتە ئۇلۇغدۇر،
گۇناھى بارنى ھېچ ئاقلىمايدۇ؛
پەرۋەردىگار ـ ئۇنىڭ يولى قارا قۇيۇندا ۋە بوراندىدۇر،
بۇلۇتلار ئۇنىڭ ئاياغلىرى پۇرقىراتقان چاڭ-توزا كۈدۈر.
4 ئۇ دېڭىزغا تەنبىھ بېرىپ ئۇنى قۇرۇق قىلىدۇ،
بارلىق دەريالارنى قۇرۇتۇۋېتىدۇ؛
باشان قاغجىراپ كېتىدۇ،
كارمەلمۇ ھەم شۇنداق بولىدۇ؛
لۇباندىكى گۈل-گىياھمۇ قاغجىرايدۇ.□
5 تاغلار ئۇنىڭ ئالدىدا تىترەپ كېتىدۇ،
دۆڭلەر ئېرىپ كېتىدۇ،
يەر يۈزى ئۇنىڭ ھۇزۇرى ئالدىغا كۆتۈرۈلىدۇ،
جاھان ھەم ئۇنىڭدا بارلىق ياشاۋاتقانلارمۇ شۇنداق بولىدۇ.■
6 كىم ئۇنىڭ غەزىپى ئالدىدا تىك تۇرالىسۇن؟
كىم ئۇنىڭ ئاچچىقىنىڭ دەھشىتىدە قەددىنى كېرىپ تۇرالىسۇن؟
ئۇنىڭ دەرغەزىپى ئوتتەك تۆكۈلىدۇ،
ئۇنىڭ ئالدىدا تاشلار پېرىلىدۇ.
7 پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر، كۈلپەتلىك كۈندە باشپاناھدۇر؛
ئۇزىگە تايانغانلارنى ئۇ بىلىدۇ.■

□ 1:1 »يۈكلەنگەن ۋەھىي« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ماسسا«)ئاساسىي مەنىسى »يۈك«) دېگەن بىر سۆز بىلەنلا ئېيادلىنىپ ھەم »ۋەھىي« ھەم »پەيغەمبەرنىڭ زىممىسىگە يۈكلەنگەن بىر ۋەزىپە« دېگەن ئىككى مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
■ 1:2 مىس. 520:
□ 1:4 »بارلىق دەريالارنى قۇرۇتۇۋېتىدۇ؛ باشان قاغجىراپ كېتىدۇ، كارمەلمۇ ھەم شۇنداق بولىدۇ؛ لۇباندىكى گۈل-گىياھمۇ قاغجىرايدۇ« ـ باشان ۋە لۇباندا ھۆل-يېغىن كۆپ، بەك مول بولىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئوتلاقلىرى ئىنتايىن مۇنبەت ئىدى. كارمەل بولسا ئىسرائىلدا ھۆل-يېغىن ئەڭ كۆپ بولىدىغان جاي؛ ئۇ »قاغجىراپ كەتكەن« بولسا، باشقا جايلار تېخىمۇ شۇنداق بولاتتى. ■ 1:5 مىس. 18:19□ زەب. 7-9:18□ 4-6:29□ 97□4: 5؛ 4.114:
■ 1:7 يو. 163:

8 براق ئېشىپ تاشقان كەلكۈن بىلەن شۇ يەرنى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرىدۇ،
قاراڭغۇلۇق ئۆزىنىڭ دۈشمەنلىرىنى قوغلايدۇ.□
9 سىلەر پەرۋەردىگار بىلەن قارشىلىشىپ نېمە ئويلاۋاتىسىلەر؟
ئۇ ئىشلىرىڭلارنى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرىدۇ؛
يامانلىق سىلەردىن ئىككىنچى قېتىم چىقمايدۇ.□
10 ئۇلار قامىغاقتەك بىر-بىرىگە چىرمىشىۋالغان بولسىمۇ،
ئۆز ھاراقلىرىدىن سۈزمە بولۇپ كەتكەن بولسىمۇ،
ئۇلار قۇرۇق پاخالدەك پۈتۈنلەي يەپ كېتىلىدۇ.□
11 سەندىن پەرۋەردىگارغا رەزىللىك ئويلىغۇچى چىققانىدى،
ئۇ ئىبلىسنىڭ بىر نەسىھەتچىسىدۇر. □
12 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئۇلارنىڭ تەييارلىقلىرى تولۇق، سانى زور كۆپ بولسىمۇ،
ئۇلار ئوخشاشلا ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ،
شۇنداقلا كەلمەسكە كېتىدۇ؛
مەن ساڭا ئازار قىلغىنىم بىلەن، ئى خەلقىم،
قايتىدىن ساڭا ئازار قىلمايمەن. □
13 ھازىر مەن ئۇنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى بوينۇڭدىن سۇندۇرۇپ ئېلىۋاتىمەن،
ۋە ئاسارەتلىرىڭنى بۆسۈپ تاشلايمەن.
14 پەرۋەردىگار سەن توغرۇلۇق پەرمان چۈشۈرگەنكى،
سېنىڭ نامىڭ قايتىدىن تېرىلمەيدۇ؛
بۇتۇڭنىڭ ئۆيىدىن مەن ئويما ھەيكەل، قۇيما ھەيكەلنى يوقىتىمەن؛
مەن قەبرەڭنى تەييارلاۋاتىمەن،

□ **1:8 »براق ئېشىپ تاشقان كەلكۈن بىلەن شۇ يەرنى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرىدۇ«** ـ »ئېشىپ تاشقان كەلكۈن« پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا ئادەتتە كۆچمە مەندە قوللىنىلىپ »تاجاۋۇز قىلغۇچى قورقۇنچلۇق قوشۇن«نى كۆرسىتىدۇ. براق »ناھۇم« دېگەن ئۆزىنۇ قىسمىدا، ئۇ ھەم ئەسلى مەنىسىدە)كەلكۈن(بىلەن قوللىنىلغان ھەم »تاجاۋۇزچى قوشۇن« دېگەن كۆچمە مەندىمۇ قوللىنىلغان. نىنەۋە شەھىرى تىگرىس دەريا سىستېمىسىنىڭ ئېشىپ تېشىشى ھەم بابىل قوشۇنى تەرىپىدىن يەر بىلەن تەڭ قىلىنغان.
»شۇ يەر« بەلكىم نىنەۋە شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **1:9 »ئۇ ئىشلىرىڭلارنى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرىدۇ«** ـ ياكى »ئۇ ئۆزى قىلماقچى بولغىنىنى بەرىبىر ئادا قىلىدۇ.« **»يامانلىق سىلەردىن ئىككىنچى قېتىم چىقمايدۇ«** ـ كونا زامانلاردىكى نۇرغۇن »ۋەيران قىلىنغان« شەھەرلەر كېيىن قايتا قۇرۇلغان. مەسىلەن، يېرۇسالىم شەھىرى ئاز دېگەندە بەش قېتىم قايتىدىن قۇرۇلغان. براق نىنەۋە شەھىرى غۇلىتىۋېتىلگەندىن كېيىن پۈتۈنلەي يوقاپ كەتتى.

□ **1:10 »ئۇز ھاراقلىرىدىن سۈزمە بولۇپ كەتكەن بولسىمۇ،...»** ـ پەيغەمبەر مۇشۇ يەردە، نىنەۋە شەھىرىدىكى ھەممە پۇقرا مەست بولغان ۋاقىتدا ۋەيران قىلىنىدۇ، دەپ پۈرسەتلەيدۇ. **»ئۇلار قۇرۇق پاخالدەك پۈتۈنلەي يەپ كېتىلىدۇ«** ـ مەنىسى بەلكىم »كۆيدۈرۈلىدۇ.« باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلەر ئۇچرىشى مۇمكىن.

□ **1:11 »ئۇ ئىبلىسنىڭ بىر نەسىھەتچىسىدۇر«** ـ »ئىبلىس« مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »بېلىئال« دېيىلىدۇ. بۇ سۆز تەۋراتتا ئادەتتە شەيتاننىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. باشقا تەرجىمىلەردە »رەزىل«، »ئەرزىمەس« دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ.
مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بۇ »ئىبلىسنىڭ نەسىھەتچىسى« سەنناخېريىبنى كۆرسىتىدۇ)سەنناخېريب ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 702-يىلى يەھۇداغا قاتتىق ھۇجۇم قىلغان. ئۇنىڭ مەغلۇبىيىتى ھەم ئۇلۇمى تەۋراتتا، »يەشايا« 36-38 بابلاردا خاتىرىلەنگەن.(ئۇنداق بولغاندا، ناھۇم پەيغەمبەر ئۇزىنىڭ بۇ بېشارىتىنى مەزكۇر كىتابنى رەسمىي تويلاپ پۈتكۈزۈشتىن 50 يىل بۇرۇن، يەنى ياش ۋاقىتدا خاتىرىلىگەن بولىدۇ.

□ **1:12 »ئۇلارنىڭ تەييارلىقلىرى تولۇق، سانى زور كۆپ بولسىمۇ،... «** ـ »تەييارلىقلىرى تولۇق، سانى زور كۆپ« ـ بۇ ئاسۇرىيەلىكلەرنىڭ ئۆزلىرىنى تەسۋىرلەشكە دائىم ئىشلىتىدىغان ئىبارە. **»ئۇلار ئوخشاشلا ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ، شۇنداقلا كەلمەسكە كېتىدۇ«** ـ ئىباراتنى تىلدا »كەلمەسكە كېتىدۇ« دېگەن بۇ سۆز بەزىدە »تاچىلاپ-تاچىلاپ يوقاپ كېتىدۇ« دېگەننى بىلدۈرىدۇ.

چۈنكى سەن پەسەندىدۇرسەن.□
15 مانا تاغلار ئۈستىدە، خۇش خەۋەرنى ئېلىپ كەلگۈچىنىڭ ئاياغلىرىغا،
ئارام-خاتىرجەملىكنى جاكارلىغۇچىنىڭ ئاياغلىرىغا قارا!
ھېيتلىرىڭنى تەبرىكلە، ئى يەھۇدا، ئىچكەن قەسەملىرىڭنى ئادا قىل؛
چۈنكى ئۇ رەزىل بولغۇچى زېمىنىڭدىن ئىككىنچى ئۆتمەيدۇ؛
ئۇ پۈتۈنلەي ئۈزۈپ تاشلانغان بولىدۇ.□ ■

2

نىنەۋەنىڭ ھالاك بولۇشىنىڭ تەسۋىرلىرى •••• خۇدا نىنەۋەگە قايتىدىن سۆز قىلىدۇ

1 بىتچىت قىلىدىغان بىرسى كۆز ئالدىڭغىلا كەلدى؛
ئەمدى ئىستىھكام ئۈستىدە كۆزەت قىل،
يولغا قارا، بېلىڭنى باغلا، كۈچلىرىڭنى يىغىپ تېخىمۇ كۈچەيت!□
2)چۈنكى پەرۋەردىگار ياقۇپنىڭ شان-شەرىپىنى ئەسلىگە كەلتۈردى،
ئۇنى ئىسرائىلنىڭ شان-شەرىپىگە لايىق دەرىجىدە ئەسلىگە كەلتۈردى؛
چۈنكى قۇرۇقدىغۇچىلار ئۇلارنى قۇرۇقداپ قويغانىدى،
ئۇلارنىڭ ئۈزۈم تال شاخلىرىنى ۋەيران قىلغانىدى.(□ ■
3 بىتچىت قىلغۇچىنىڭ پالۋانلىرىنىڭ قالقانلىرى قىزىل بويالدى،
ئۇنىڭ باتۇرلىرى پەرەكدە كىيگۈزۈلدى؛
تەييارلىق كۆزنىدە، جەڭ ھارۋىلىرى پولاتنىڭ جۈلاسىدا يالتىراپ كېتىدۇ،
نەيزىلەر ئوينىتىلىدۇ؛□
4 جەڭ ھارۋىلىرى كوچىلاردا گۈلدۈرلىشىپ چېپىشۇاتىدۇ؛

□ **1:14 »پەرۋەردىگار سەن توغرۇلۇق پەرمان چۈشۈرگەنكى، سېنىڭ نامىڭ قايتىدىن تېرىلمەيدۇ؛ ...«** ـ خۇدا مۇشۇ يەردە قايتىدىن ئاسۇرىيە پادىشاھىغا سۆز قىلىدۇ.
»سېنىڭ نامىڭ ... تېرىلمەيدۇ« ـ بۇ يەلكىم ئىككى بىسلىق سۆز. بىرىنچىدىن ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ ھېچ نەسلى قالمايدۇ؛ ئىككىنچىدىن، ئۇنى ئەسلىتىدىغان ھېچ ئابىدىلەر، خاتىرە تاشلار قالمايدۇ)ئاسۇرىيە پادىشاھلىرى ئەسلىدە چوڭ-چوڭ ئابىدە تاشلىرىغا ناھايىتى ئامراق ئىدى.(**»مەن قەبرەڭنى تەييارلاۋاتىمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »مەن ئۇنى)يەنى پادىشاھنىڭ يۇنخانىسىنى(قەبرەڭ قىلىپ بېكىتىمەن.«
□ **1:15 »مانا تاغلار ئۈستىدە، خۇش خەۋەرنى ئېلىپ كەلگۈچىنىڭ ئاياغلىرىغا، ئارام-خاتىرجەملىكنى جاكارلىغۇچىنىڭ ئاياغلىرىغا قارا!«** ـ مۇشۇ خۇش خەۋەرنىڭ مەزمۇنى بەلكىم نىنەۋە شەھىرى ۋەيران بولۇپ، خۇدانىڭ خەلقىگە خاتىرجەم كۈنلەر كەلدى، دېگەنلىك.
■ **1:15** يەش. 7:52□ رىم. 1510:
□ **2:1 »بىتچىت قىلىدىغان بىرسى كۆز ئالدىڭغىلا كەلدى«** ـ دېمەك، بىرسى سەن نىنەۋەنىڭ ئالدىغا كېلىپ ساگا ھۆجۈم قىلىدۇ. **»ئەمدى ئىستىھكام ئۈستىدە كۆزەت قىل، يولغا قارا، بېلىڭنى باغلا، كۈچلىرىڭنى يىغىپ تېخىمۇ كۈچەيت«!** ـ بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ ـ نىنەۋەلىكلەر جەڭگە شۇنچە كۆپ تەييارلىق قىلغان بولسىمۇ، ھەممىسى بىكار بولىدۇ.
□ **2:2 »پەرۋەردىگار ياقۇپنىڭ شان-شەرىپىنى ئەسلىگە كەلتۈردى، ئۇنى ئىسرائىلنىڭ شان-شەرىپىگە لايىق دەرىجىدە ئەسلىگە كەلتۈردى«** ـ ئوقۇرمەنلەر بەلكىم ئېسىگە كەلتۈرىدۇكى، خۇدا ياقۇپ پەيغەمبەرگە يېڭى ئىسىم قويدى، يەنى »ئىسرائىل« دەپ قويدى. »ياقۇپ«نىڭ مەنىسى »ئالداملىچى« يا كى »باشقىنىڭ ئورنىنى باسقۇچى«، »ئىسرائىل«نىڭ مەنىسى »خۇدا بىلەن بىللە بولغان شاھزادە.« دېمەك، خۇدا ياقۇپنىڭ ئەگرى-توقاي يوللىرىنى تۈزگەرتىپ، ئۇنىڭغا پارلاق كېلەچەك بەرگەن. شۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس كىتابتا، »ياقۇپ« بەزى ۋاقىتلاردا ئىسرائىلنىڭ »كونا تەبىئىتى-ئى، يەنى خۇدا تۈچ كۆرگەن يامان ئىللەتلىرىنى كۆرسىتىدۇ. **»چۈنكى قۇرۇقدىغۇچىلار ئۇلارنى قۇرۇقداپ قويغانىدى، ئۇلارنىڭ ئۈزۈم تال شاخلىرىنى ۋەيران قىلغانىدى«** ـ ئاسۇرىيە ئىسرائىل ھەم يەھۇدانى كۆپ قېتىم ھەرخىل ئۇسۇل)ئۇلاڭچىلىق، جازاتخورلۇق، باج-سىلىق قاتارلىقلار(بىلەن »قۇرۇقداپ قويغانىدى.«
■ **2:2** زەب. 80:12-13□ يەش. 1210:
□ **2:3 »بىتچىت قىلغۇچىنىڭ پالۋانلىرىنىڭ قالقانلىرى قىزىل بويالدى«** ـ »قالقانلىرى قىزىل بويالدى« مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئاسۇرىيە لەشكەرلىرى جەڭگە تەييارلانغىنىدا قالقانلىرىنى قىزىل رەڭگە بويىپ قويىتى.

كەڭ يوللاردا بىر-بىرىگە سوقۇلىدۇ،
ئۇلارنىڭ قىياپىتى مەشئەللەردەك بولىدۇ،
ئۇلار چاقماقلاردەك يۈگۈرۈشىدۇ.
5 سەردار ئەمىرلىرىگە ئەمر چۈشۈرىدۇ،
ئۇلار يۈرۈش قىلغىندا ئالدىرىغىنىدىن بىر-بىرىگە پۈتلىشىپ ماڭىدۇ؛
ننەۋەنىڭ سېپىلىغا قاراپ ئالدىرايدۇ،
باشلىرىغا بولسا »مۇھاسىرە قالقىنى« تەييارلىنىدۇ.□
6 »دەريالارنىڭ دەرۋازىلىرى« ئېچىلىدۇ،
پادىشاھنىڭ ئوردىسى ئېرىپ كېتىدۇ.□
7 خۇززابنىڭ بولسا ئۇياتلىرى ئېچىلىدۇ ـ
دۇشمەن تەرىپىدىن يالاپ ئېپكېتىلىدۇ،
دېدەكلىرى خۇددى پاختەكلەرنىڭ ساداسىدەك ئاھ-ئۇھ تارتىپ،
مەيدىلىرىنى ئۇرۇپ كېتىدۇ.□
8 ننەۋە ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى كۆل سۈيىدەك تىنچ بولۇپ كەلدى،
بىراق ئۇلار ھازىر قېچىپ كېتىدۇ...
ئەي توختا! ئەي توختا!
ـ بىراق ھېچكىم كەينىگە قارىمايدۇ.□
9 كۈمۈشلەرنى بۇلىۋېلىڭلار، ئالتۇنلارنى بۇلىۋېلىڭلار؛
چۈنكى ئۇنىڭ شەۋكەتلىك خەزىنىسىدىكى قىممەت قاچا-قۇچىلىرىنىڭ سانى يوقتۇر.
10 ئۇ قۇرۇقدالغان، ۋەيران قىلىنغان، بەربات بولغان!
يۈرىكى ئېرىپ كېتىدۇ،
تىزلىرى بىر-بىرىگە جالاقلاپ تەگمەكتە؛
بەللىرى تولغاق تۇتقاندەك تولغىنىدۇ،
بارلىق يۈزلەر تاتىرىپ كېتىدۇ.■
11 قېنى، شىرلارنىڭ ئۇۋىسى؟

□ **2:5 »سەردار ئەمىرلىرىگە ئەمر چۈشۈرىدۇ«** ـ »سەردار« ئىبرانىي تىلدا »ئۇ« دېيىلىدۇ. بىزنىڭچە دۈشمەنلەرنىڭ سەردارىنى كۆرسىتىدۇ (1-□□□□□□ كۆرۈڭ).
يەنە ئالىملار »ئۇ« ئاسۇرىيە پادىشاھىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئۇنداق بولغاندا، ئايەت ئاسۇرىيەلىكلەرنىڭ جىددىي مۇداپىئە تەييارلىقى قىلىۋاتقىنىنى كۆرسىتىدۇ.
»باشلىرىغا بولسا »مۇھاسىرە قالقىنى« تەييارلىنىدۇ« ـ »مۇھاسىرە قالقىنى« ـ ئەسكەرلەر سېپىلغا ھۇجۇم قىلىپ ئۆرۈمەكچى بولغاندا، باشلىرىنى قوغداش ئۈچۈن باش ئۈستىگە چوڭ بىر قالقاندەك نەرسىنى كۆتۈرۈپ يۈرەتتى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »قالقانلىق پوتەي.«
□ **2:6 »»دەريالارنىڭ دەرۋازىلىرى« ئېچىلىدۇ، پادىشاھنىڭ ئوردىسى ئېرىپ كېتىدۇ«** ـ »دەريالارنىڭ دەرۋازىلىرى« دېگەنلىك نېمە مەنىسى؟ تىگرىس دەرياسىنىڭ تارماق-ئېرىقلىرى ننەۋە شەھىرىدىن ئۆتەتتى. دەريالار سېپىلدىن ئۆتكەن جايلاردا كېمىلەرنى ئۆتكۈزۈش-ئۆتكۈزمەسلىك ئۈچۈن ھەم باشقا جايلاردا سۇ ئېقىملىرىنى تىزگىنلەش ئۈچۈن دەرۋازا-تاقاقلار بېكىتىلگەنىدى. دەل ننەۋە شەھىرى مۇھاسىرىگە ئېلىنغان چاغدا دەريا تېشىپ، ئۇنىڭ تاشقى سېپىلىنىڭ 3 كىلومېترلىق قىسمىنى ئېقىتىپ كەتكەن. شۇنىڭ بىلەن بابىل قوشۇنى بۇسۇپ كىرىپ، ئاندىن ئېچىكى سېپىلغا ھۇجۇم قىلىشقا كىرىشتى. »پادىشاھنىڭ ئوردىسى ئېرىپ كېتىدۇ« ـ بەلكىم پادىشاھ ھەم ئوردىدىكىلەرنىڭ يۈرىكى قورقۇنچتىن ئېرىپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. پادىشاھ بارلىق بايلىقلىرىنى يوغان بىر گۈنلىخان قىلىپ، ئۆزى ۋە كېنىزەكلىرىنى گۈنلىخانىنىڭ ئۆستىدە كۆيدۈرۈۋالدى.
يەنە ئالىملار بۇ سۆزنى جىسمانىي تەرەپتىن: »ئوردا)دەريا ئېقىمى بىلەن(ئېقىپ كېتىدۇ« دەپ چۈشىنىدۇ.
□ **2:7 »خۇززابنىڭ بولسا ئۇياتلىرى ئېچىلىدۇ«** ـ »خۇززاب« بولسا بەلكىم ننەۋە خانىشىنىڭ ئىسمى)يۇ ئىسىم ئۆلارنىڭ بىر ئايال يۈتىنىڭ ئىسمى، يەنە »ئىشتار« دېگەن ئىسىم بىلەن مۇناسىۋەتلىك.(پادىشاھ ئۆزىنى كۆيدۈرۈۋالغىنى بىلەن خانىش ئۆزى تېرىك قېلىپ رەسۋا قىلىنىپ، دېدەكلىرى بىلەن قۇللۇققا ئەۋەتىلىدۇ. يەنە ئالىملارنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى بار ـ »مانا بۇ شۇنداق بېكىتىلگەندۇر، ـ ئۇنىڭ)ننەۋە شەھىرىنىڭ(ئۇياتلىرى ئېچىلىدۇ...«.
□ **2:8 »ننەۋە ئاپىردە بولغاندىن بېرى كۆل سۈيىدەك تىنچ بولۇپ كەلدى، بىراق ئۇلار ھازىر قېچىپ كېتىدۇ...«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ننەۋە بىر كۆل سۈيىدەكتۇر، بىراق ھازىر سۈلىرى يوقاپ كېتىدۇ...«. ■ **2:10** قان. 28:1□ 8:20□ يە. 11:2□ 1:5□ 5:7□ يەش. 13□7: 8، 3:21□ ئەز. 12.21:

ياش شىرلار ئوزۇقلىنىدىغان جاي،
شىر، چىشى شىر، شىر ئارسلىنى ھېچكىمدىن قورقماي يۈرگەن جاي قېنى؟□
12 شىر ئۆز ئارسلانلىرىنى قاندۇرۇشقا ئوۋلارنى تىتما-تىتما قىلغانىدى،
چىشى شىرلىرى ئۆچۈن ئوۋلارنى بوغقانىدى؛
ئۆتكۈرلىرىنى ئوۋ بىلەن، ئۆۋىلىرىنى ئولجا بىلەن توشقۇزغانىدى.
13 مانا، مەن ساكا قارشىمەن، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار؛
مەن سېنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىڭنى ئىس-تۈتەككە ئايلاندۇرۇپ كۆيدۈرىۋېتىمەن؛
قىلىچ ياش شىرلىرىڭنى يەۋاتىدۇ،
ئوۋاڭنى يەر يۈزىدىن ئېلىپ تاشلايمەن؛
ئەلچىلىرىڭنىڭ ئاۋازلىرى قايتا ھېچ ئاڭلانمايدۇ.□

3

ننەۋەنىڭ ھالاك بولۇشىدىكى سەۋەبلەر

1 قانلىق شەھەرگە ۋاي!
ئۇ يالغانچىلىق، زۇلۇم-زوراۋانلىق بىلەن تولغان،
ئۇ ئولجا ئېلىشتىن ھېچ قول ئۈزگەن ئەمەس!□
2 ئاھ، قامچىنىڭ قارسىلداشلىرى!
چاقلىرىنىڭ داقاڭشۇاتقان،
ئاتلارنىڭ چاپچۇاتقان،
پىڭىلداپ كېتىۋاتقان جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ سادالىرى!
3 قارا، ئاتلىق لەشكەرلەرنىڭ قاڭقىشلىرى،
قىلىچلارنىڭ ۋالىلداشلىرى،
نەيزىلەرنىڭ پالىلداشلىرى،
ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ كۆپلۈكى،
ئۆلۈكلەر دۆۋە-دۆۋە!
جەسەتلەرنىڭ سانى يوقتۇر؛
ئۇلار جەسەتلەرگە پۇتلىشىدۇ.
4 ـ سېھىرلەرنىڭ پېرى ئۇ،
ـ ئەللەرنى پاھىشۋازلىقى،
جەمەتلەرنى سېھىرلىرى بىلەن سېتىۋېتىدۇ؛
سەن شېرىنسۈخەن پاھىشىنىڭ نۇرغۇن پاھىشىلىكلىرى تۈپەيلىدىن،□

□ 2:11 »قېنى، شىرلارنىڭ ئۆۋىسى؟ ياش شىرلار ئوزۇقلىنىدىغان جاي، شىر، چىشى شىر، شىر ئارسلىنى ھېچكىمدىن قورقماي يۈرگەن جاي قېنى؟« ـ شىر ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ سىمۋولى ئىدى.

□ 2:13 »مەن سېنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىڭنى ئىس-تۈتەككە ئايلاندۇرۇپ كۆيدۈرىۋېتىمەن« ـ ئىبرانىي تىلدا »مەن ئۆنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىنى ئىس-تۈتەككە ئايلاندۇرۇپ كۆيدۈرىۋېتىمەن.«

□ 3:1 »قانلىق شەھەرگە ۋاي«! ـ »قانلىق شەھەر« ننەۋە شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە، 3-1-ئايەتلەردە، بۇسۇپ كىرگەن قوشۇنلىرى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ قىرغىنچىلىقى تەسۋىرلىنىدۇ.

□ 3:4 »سېھىرلەرنىڭ پېرى ئۇ« ـ »ئۇ« بۇ يەردە ننەۋە شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ. »ئۇ... ئەللەرنى پاھىشۋازلىقى، جەمەتلەرنى سېھىرلىرى بىلەن سېتىۋېتىدۇ؛ سەن شېرىنسۈخەن پاھىشىنىڭ نۇرغۇن پاھىشىلىكلىرى تۈپەيلىدىن،...« ـ ننەۋەدىكىلەر رەھىمسىزلىك، زوراۋانلىقتىن ھەۋەس ئالغان بولۇپلا قالماي، يەنە كۆپ ئەللەرگە كۆپ جادۇگەرلىك ھەم خۇراپاتلىق ئۇرۇپ-ئادەتلىرىنى ھەم ئۇزلىرىنىڭ پاسكىنا بۇتپەرەسلىكىنى تارقاتقانىدى.

5 مانا، مەن ساڭا قارشىلىشىپ چىققانىمەن، ـ
ـ دەيدۇ ساماۋۇي قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار،
كۆڭلىگىڭنىڭ ئېتىكىنى قايرىپ يۈزۈڭگە يېپىپ، سېنى ئاشكارىلايمەن،
ئەللەرگە ئۇيات يەرلىرىڭنى،
پادىشاھلىقلارغا نومۇسۇڭنى كۆرسىتىمەن.
6 ئۇستۈڭگە نىجاسەتنى تاشلايمەن،
سېنى شەرمەندىچىلىكتە قالدۇرىمەن،
سېنى رەسۋا قىلىمەن.
7 ۋە شۇنداق بولىدۇكى،
سېنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى سەندىن قېچىپ: ـ
»نىنەۋە ۋەيران قىلىندى! ئۇنىڭ ئۈچۈن كىم ھازا تۇتىدۇ؟« ـ دەيدۇ،
مەن ساڭا تەسەللى بەرگۈچىلەرنى نەدىن تېپىپ بېرىمەن؟□
8 سەن دەريالارنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغان،
ئەتراپىدا سۈلار بولغان،
ئىستىھكامى دېڭىز بولغان،
سېپىلى دېڭىز بولغان نو-ئامون شەھىردىن ئەۋزەلمۇسەن؟
9 ئېفىئوپىيەمۇ، مىسىرمۇ ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئىدى،
ئۇلارنىڭ كۈچى چەكسىز ئىدى؛
پۇت ھەم لۇبىيەلىكلەر ئۇنىڭغا يارداەمچى ئىدى؛□
10 ئۇمۇ ئېلىپ كېتىلىپ، ئەسىرلىككە چۈشكەن؛
بارلىق كوچا بېشىدا بوۋاقلىرى چۈرۈپ تاشلىۋېتىلدى؛
ئۇلار ئۇنىڭ مۆتىۋەرلىرى ئۈچۈن چەك تاشلىدى،
ئۇنىڭ بارلىق ئەربابلىرى زەنجىردە باغلانغانىدى.□
11 سەنمۇ مەست بولىسەن؛
سەن مۆكۈنۈۋالىسەن؛
سەن دۈشمەندىن ھىمايە ئىزدەپ يۈرىسەن؛□
12 سېنىڭ بارلىق ئىستىھكاملىرىڭ خۇددى تۈنجى مېۋىگە كىرگەن ئەنجۈر دەرىخىنىڭ ئەنجۈرلىرىگە ئوخشايدۇ؛
بىرلا سىلكىسە، ئۇلار يېگۈچىنىڭ ئاغزىغا چۈشىدۇ.
13 مانا، خەلقىڭ شەھىرىڭدە قىز-ئاياللاردەك بولۇپ قالدى؛

□ 3:7 »مەن ساڭا تەسەللى بەرگۈچىلەرنى نەدىن تېپىپ بېرىمەن؟« ـ ناھۇم پەيغەمبەر مۇشۇ يەردە سۆز ئوينىتى قىلىپ ئۆزىنىڭ ئىسمى »)تەسەللى بەرگۈچى« دېگەن مەنىدە(ئۆستىدە كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ قىلىدۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ يەھۇدا خەلقىگە بېشارەتلىرى بىلەن تەسەللى بەرگەنىدى. بىراق »نىنەۋە شەھىرى ئۈچۈن »ناھۇم«لار نەدىن تېپىلىدۇ؟.«

□ 3:9 »پۇت ھەم لۇبىيەلىكلەر ئۇنىڭغا يارداەمچى ئىدى« ـ »پۇت« دېگەن يۈرت ھازىرقى سومالىيە. »لۇبىيە«، يەنى »لىبىيا«نىڭ قەدىمكى ئىسمى »كۈش.«

□ 3:10 »ئۇمۇ)نو-ئامونمۇ، 8-ئايەتنى كۆرۈڭ(ئېلىپ كېتىلىپ، ئەسىرلىككە چۈشكەن؛ بارلىق كوچا بېشىدا بوۋاقلىرى چۈرۈپ تاشلىۋېتىلدى،....» ـ مىسىردىكى چوڭ شەھەر »نو-ئامون« ئىنتايىن مۇستەھكەم، ھەتتا ئاسۇريە شەھىردىن تېخىمۇ »يېڭىلمەس« ئىدى. ئۇ نىل)دېڭىزدەك كەڭ بولغان(دەريا سىنىڭ توت ئېقىمى ئارىسىغا جايلاشقان بولۇپ، 20000 جەڭ ھارۋىسى، 100 دەرۋازىلىق زور ئېگىز سېپىلى بار، توت مەملىكەت بىلەن ئىتتىپاقداش ئىدى. شۇڭا ئۇ »يېڭىلمەس بىر شەھەر« دەپ ھىسابلانغان. بىراق ئۇ ئاسۇريە پادىشاھى ئاشۇربانىپال تەرىپىدىن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 665-يىلى رەھىمسىزلىك بىلەن بىتىجىت قىلىندى.

□ 3:11 »سەنمۇ مەست بولىسەن؛ سەن مۆكۈنۈۋالىسەن،...» ـ »سەنمۇ مەست بولىسەن« ـ تارىختا كۆپ كۆچلۈك شەھەرلەر تۆزىدە تۇرغۇچىلارنىڭ بىخەستەلىك قىلىشى ۋە تۆزلىرىدىن مەغرۇرلىنىپ ھاراق ئىچىپ مەست بولۇشى بىلەن، دۈشمەنلەر بۇسۇپ كىرگەن. نو-ئامونىنىڭ ئەھۋالىمۇ بەلكىم شۇنداق بولغان، نىنەۋەنىڭ ئاقىۋىتى جەزمەن شۇنداق بولىدۇ.

زىمىنىڭىنىڭ قوۋۇقلىرى دۈشمەنلىرىڭگە كەڭ ئېچىلىدۇ؛
ئوت تۈمۈر تاقاقلىرىڭنى يەپ كېتىدۇ.□
14 ئەمدى مۇھاسىرىگە تەييارلىق قىلىپ سۇ تارتىپ قوي!
قورغانلىرىڭنى مۇستەھكەملە!
سېغىز توپىدىن لاي ئېتىپ،
ھاك لايىنى چەيلەپ قوي!
خۇمدانىنى راسلاپ قوي!
15 ئوت سېنى شۇ يەردە يەپ كېتىدۇ؛
قىلىچ سېنى ئۆزۈپ تاشلايدۇ؛
ئۇ سېنى چېكەتكە لىچىنكىسىدەك يەۋاتىدۇ؛
ئەمدى ئۆزۈڭنى چېكەتكە لىچىنكىلىرىدەك كۆپ قىل،
چېكەتكىدەك ئۆزۈڭنى زور كۆپ قىل!
16 سەن سودىگەرلىرىڭنى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردىن كۆپ قىلدىڭ؛
مانا، چېكەتكە لىچىنكىسى قانات چىقىرىپ، ئۇچۇپ كېتىدۇ!□
17 سېنىڭ ئەربابلىرىڭ چېكەتكىلەردەك،
سەردارلىرىڭ مىجىر-مىجىر چاچىقىزلاردەك بولىدۇ؛
مانا ئۇلار سوغۇق كۈنىدە چىتلار ئىچىگە كىرىۋېلىپ ماكان قىلىدۇ؛
قۇياش چىققاندا، ئۇلار قېچىپ كېتىدۇ،
بارغان يېرىنى تاپقىلى بولمايدۇ.□
18 چوپانلىرىڭ مۇگدەپ قالدى، ئى ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى؛
سېنىڭ ئاقسۈڭەكلىرىڭ جىم ياتىدۇ؛
خەلقىڭ تاغلار ئۈستىگە تارقىلىپ كەتتى،
ھېچكىم ئۇلارنى يىغمايدۇ؛□
19 سېنىڭ ياراڭ داۋاسىز،
سېنىڭ زەخمىڭ ئېغىردۇر؛
خەۋىرىڭنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۈستۈڭدىن چاۋاك چالىدۇ؛
چۈنكى توختاۋسىز رەزىللىكىڭ كىمنىڭ بېشىغا كەلمىگەندۇ؟

□ 3:13 **»خەلقىڭ شەھىرىڭدە قىز-ئاياللاردەك بولۇپ قالدى«** ـ يۇ ئىككى بىسلىق گەپ. بىرىنچىدىن ننەۋە شەھىرىدىكى كۆپ ئەرلەر شۇ دەۋردىكى پادىشاھى ساردونوپولىسقا ئەگىشىپ بەچچۋاز بولۇپ كەتتى. ساردونوپولىس تۈزى ئاياچلىق كىيىنىپ يۈرەتتى. يۇ ئىشلار خۇدا ئالدىدا تۈزلىرىگە جازا ئېلىپ كېلىدىغان ئېغىر گۇناھ ئىدى. ئىككىنچىدىن، جەڭگە كەلگەندە، ئاسۇرىيە خەلقى قىز-ئاياللاردەك قورقۇپ كېتىپ قاچىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

□ 3:16 **»چېكەتكە لىچىنكىسى قانات چىقىرىپ، ئۇچۇپ كېتىدۇ«!** ـ »چېكەتكە لىچىنكىسى ... ئۇچۇپ كېتىدۇ« دېگەننىڭ مەنىسى بەلكىم ننەۋەنىڭ كۆپ سودىگەرلىرى بېشىغا ئېغىر كۈن چۈشكەندە ئۇنىڭغا ھېچ يارەدەم بەرمەي، »بىكار تەلەپ« چېكەتكىدەك قېچىپ كېتىدۇ؛ 17-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.

□ 3:17 **»سېنىڭ ئەربابلىرىڭ چېكەتكىلەردەك، سەردارلىرىڭ مىجىر-مىجىر چاچىقىزلاردەك بولىدۇ؛ مانا ئۇلار سوغۇق كۈنىدە چىتلار ئىچىگە كىرىۋېلىپ ماكان قىلىدۇ«** ـ چېكەتكىلەر سوغۇق ۋاقىتلاردا »توگلاپ قېتىپ قالىدۇ«، ھېچ مىدىرلىماس بولۇپ قالىدۇ. ئاسۇرىيەنىڭ ئەسكەرلىرى ئوخشاشلا جەڭگە كىرگەندە ھېچ ھەرىكەت قىلماي، بەلكىم قورقۇنچتىن »قېتىپ قالىدۇ.« ئاندىن ئۇلار قېچىپ »ئۇچۇپ كېتىدۇ.«

□ 3:18 **»چوپانلىرىڭ مۇگدەپ قالدى، ئى ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى«** ـ »چوپانلىرىڭ« يەنى »خەلق پادىچىلىرىڭ«، »خەلق باققۇچىلىرىڭ« بەلكىم مەملىكەتنىڭ بىخەتەرلىكىگە مەسئۇل بولغانلارنى، يەنى پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى ۋەزىر-ۋۇزىرلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ھېچكىم ئۇلارنى كەتكەن ئاسۇرىيە خەلقىدىن خەۋەر ئېلىپ ئۇلارنى يىغمايدۇ، باقايدۇ.
»خەلقىڭ تاغلار ئۈستىگە تارقىلىپ كەتتى، ھېچكىم ئۇلارنى يىغمايدۇ...» ـ ئاسۇرىيە خەلقى تارقىتىلغاندىن كېيىن ھەرگىز قايتىدىن بىر ئەل-يۇرت بولمىغان.

هاباككۇك

1 هاباككۇك پەيغەمبەر كۆرگەن، ئۇنىڭغا يۈكلەنگەن ۋەھيي: ـ

هاباككۇكنىڭ داد-پەريادلىرى

2 ئاھ پەرۋەردىگار، قاچانغىچە مەن ساڭا ندا قىلىمەن، سەن ئاڭلىمايسەن؟
مەن ساڭا: »زۇلۇم-زوراۋانلىق«! دەپ ناله-پەرياد كۆتۈرىمەن،
بىراق سەن قۇتقۇزمايسەن.
3 سەن نېمىشقا ماڭا قەبىھلىكنى كۆرگۈزىسەن،
نېمىشقا جاپا-زۇلۇمغا قاراپ تۇرىسەن؟
چۈنكى بۇلاڭچىلىق، زۇلۇم-زوراۋانلىق كۆز ئالدىمىدىدۇر؛
جەڭگى-جىدەللەر بار،
دەۋالار كۆپەيمەكتە.
4 شۇڭا قانۇن پالەچ بولۇپ قالدى،
ئادالەت مەيدانغا ھېچ چىقمايدۇ؛
چۈنكى رەزىللەر ھەققانىي ئادەمنى قىستىماقتا؛
شۇڭا ھۆكۈملەر بۇرمىلىنىپ چىقىرىلىدۇ.

خۇدانىڭ جاۋابى

5 ئەللەر ئارىسىدا بولىدىغان بىر ئىشنى كۆرۈپ بېقىڭلار، ئوبدان قاراڭلار، ھەيرانۇھەس قېلىڭلار!
چۈنكى سىلەرنىڭ دەۋرىڭلاردا بىر ئىش قىلىمەنكى،
بىرسى سىلەرگە بايان قىلغان تەغدىردىمۇ سىلەر ئىشەنمەيتتىڭلار. ■
6 چۈنكى مانا، مەن ھېلىقى مىجەزى ئوسال ھەم ئالدىراقسان ئەل كالدىيلەرنى ئورنىدىن تۇرغۇزىمەن؛
ئەسلى ئۆزىگە تەۋە ئەمەس ماكانلارنى ئىگىلەش ئۈچۈن،
ئۇلار يەر يۈزىنىڭ كەڭرى جايلىرىنى بېسىپ ماڭىدۇ؛□
7 ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ دېگىنىنى ھېساب قىلىدۇ ھەم ئۆزىنى خالىغانچە يۇقىرى تۇتىدۇ؛ □
8 ئۇلارنىڭ ئاتلىرى يىلپىزلاردىن ئىتتىك،
كەچتە ئوۋغا چىقىدىغان بۇرىلەردىن ئەشەددىيدۇر؛
ئاتلىق لەشكەرلەر ئاتلىرىنى مەغرۇرانە چاپچىتىدۇ؛
ئاتلىق لەشكەرلەر يىراقتىن كېلىدۇ،
ئۇلار ئوۋغا شۇڭغۇغان بۇركۈتتەك ئۇچۇپ يۈرىدۇ.
9 ئۇلارنىڭ ھەممىسى زۇلۇم-زوراۋانلىققا كېلىدۇ؛

■ **1:5** روس. 41:3.

□ **1:6** »مەن ھېلىقى مىجەزى ئوسال ھەم ئالدىراقسان ئەل كالدىيلەرنى ئورنىدىن تۇرغۇزىمەن،... ئۇلار يەر يۈزىنىڭ كەڭرى جايلىرىنى بېسىپ ماڭىدۇ« ـ كالدىيلەر پەقەت 20 يىل ئىچىدىلا ئەزەرسىز بىر ئەللەن، بابىل شەھىرىنى)كېيىن كالدىيلەر »بابىللىقلار« دەپ ئاتالغان(، ئىنىۋە شەھىرىنى ۋە مىسىرنى ئىشغال قىلغان قورقۇنچلۇق بىر ئىمپېرىيەگە ئايلاندى)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 595-615-يىللار.(»قوشۇنچە سۆز«ىمىزنىڭ كۆرۈڭ.

□ **1:7** »ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ دېگىنىنى ھېساب قىلىدۇ ھەم ئۆزىنى خالىغانچە يۇقىرى تۇتىدۇ« ـ ئىبرانىي تىلىدىكى تېكىستتىن مۇشۇ ئايەتنى چۈشىنىش سەل تەس. ئەسلى جۈملىنى سۆزمۇسۆز ئالساق »ئۇلاردىن چىققان ھۆكۈم ۋە ھەيۋە ئۆزلىكىدىندۇر« ـ يەنى خۇدادىن ئەمەس دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. ئۇلار خۇدادىن ھېچ قورقماي، نېمىنى خالىسام شۇنداق قىلىمەن، دەيدىغانلار.

ئۇلارنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى يۇزلىرىنى ئالدىغا بېكىتىپ، ئالغا باسىدۇ،
ئەسىرلەرنى قۇمدەك كۆپ يىغىدۇ.□
10 بەرھەق، ئۇ پادىشاھلارنى مازاق قىلىدۇ،
ئەمىرلەرنىمۇ نەزىرىگە ئالمايدۇ؛
ئۇ ھەممە ئىستىھكاملارنى مەسخىرە قىلىدۇ،
چۈنكى ئۇ توپا-تۈپراقلارنى دۆۋە-دۆۋە قىلىپ، ئۇلارنى ئىشغال قىلىدۇ.□
11 شۇنداق قىلىپ ئۇ شامالدەك غۇيۇلداپ ئۆتىدۇ،
ھەددىدىن ئېشىپ گۇناھكار بولىدۇ؛
ئۇنىڭ بۇ كۈچ-قۇدرىتى ئۆزىگە ئىلاھ بولۇپ سانىلىدۇ.□

پەيغەمبەرنىڭ خۇداغا بولغان جاۋابى

12 سەن ئەزەلدىن بار بولغۇچى ئەمەسمۇ، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، مېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچىم؟
بىز ئۆلمەيمىز، ئى پەرۋەردىگار؛
سەن ئۇنى جازايىكىنى بەجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن بېكىتكەنسەن؛
سەن، ئى قورام تاش بولغۇچى، ئۇنى بىزگە ئىبرەت قىلىپ تۈزىتىشكە بەلگىلىگەنسەن.□
13 سېنىڭ كۆزۈڭ شۇنچە غۇبارسىز ئىدىكى،
رەزىللىككە قاراپ تۇرمايتتىڭ؛
ئەمدى نېمىشقا سەن مۇناپىقلىق قىلغانلارغا قاراپ تۇرسەن،
رەزىللەر ئۆزىدىن ئادىل بولغان كىشىنى يۇتۇۋالغىندا، نېمىشقا سۈكۈت قىلىسەن؟
14 سەن ئادەملەرنى خۇددى دېڭىزدىكى بېلىقلاردەك،
خۇددى ئۆزلىرى ئۈستىدە ھېچ يېتەكلىگۈچىسى يوق ئۆمىلىگۈچى ھايۋانلارغا ئوخشاش قىلىسەن؛□
15 شۇ كالدىي كىشى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى چاڭگىكىغا ئىلىندۇرىدۇ،
ئۇلارنى ئۆز تورى بىلەن ئۆتۈۋالىدۇ،
ئۇلارنى يىغما تورىغا يىغىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن خۇشال بولۇپ شادلىنىدۇ؛□
16 ۋە تورىغا قۇربانلىق سۇنىدۇ،
يىغما تورىغا ئىسرىق سالىدۇ،
چۈنكى شۇلار ئارقىلىق ئۇنىڭ نېسىۋىسى مول،
نېمەتلىرى لەززەتلىك بولىدى.
17 ئەمدى ئۇ شۇ يەرلەردىن ئۆتۈپ، گۇناھكار بولىدۇ.«

□ 1:9 **»ئۇلارنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى يۇزلىرىنى ئالدىغا بېكىتىپ، ئالغا باسىدۇ،... «** ـ ياكى »ئۇلارنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى »شەرق شاملى«دەك ئالغا باسىدۇ،...«». بۇ جۈملىنىڭ يەنە بىرنەچچە تەرجىمىلىرى بار.

□ 1:10 **»ئۇ ھەممە ئىستىھكاملارنى مەسخىرە قىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ توپا-تۈپراقلارنى دۆۋە-دۆۋە قىلىپ، ئۇلارنى ئىشغال قىلىدۇ«** ـ دېمەك، ئۇلار سېپىلنىڭ يېنىغا چوڭ بىر دۆڭ ياساپ سېپىلدىن ئارتىلىپ يۇسۇپ كىرىدۇ. بابىلىقلارنىڭ ئەمگەك كۆچى كۆپ بولغاچقا، مۇشۇ ئادەتتە ئۇسۇلنى كۆپ قوللانغان.

□ 1:11 **»شۇنداق قىلىپ ئۇ شامالدەك غۇيۇلداپ ئۆتىدۇ، ھەددىدىن ئېشىپ گۇناھكار بولىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇنداق قىلىشى بىلەن ئۇنىڭ روھى ئۆزگىرىپ كېتىدۇ، ئۇ شۇ يەرلەردىن ئۆتۈپ، گۇناھكار بولىدۇ.«

□ 1:12 **»سەن ئۇنى جازايىكىنى بەجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن بېكىتكەنسەن«** ـ ياكى »ئۇنى جازايىكىنا ئۈچراشقا بېكىتكەنسەن.«

□ 1:14 **»سەن ئادەملەرنى خۇددى دېڭىزدىكى بېلىقلاردەك، خۇددى ئۆزلىرى ئۈستىدە ھېچ يېتەكلىگۈچىسى يوق ئۆمىلىگۈچى ھايۋانلارغا ئوخشاش قىلىسەن«** ـ ئەسلىدە خۇدا ئىنسانىي يارىتىلىشىدا، ئىنسان ئوغرۇلۇق »ئۇلار دېڭىزدىكى بېلىقلار... ئۆمۈلىگۈچى ھايۋانلارنى... باشقۇرسۇن« دېگەندى. ھازىر خۇدا زالىملارنىڭ ئىنسانلارنى بېلىقلارنىڭ ئۈرنىغا چۈشۈرۈشىگە يول قويۇۋاتىدۇ. بۇ نېمە ئۈچۈن؟

□ 1:15 **»شۇ كالدىي كىشى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى چاڭگىكىغا ئىلىندۇرىدۇ«** ـ ئاسۇريە پادىشاھلىرىنىڭ ئەسىرلەرنى كالپۇكلىرىدىن ئىلمەك)ياكى چاڭگاك(ئۆتكۈزۈپ، يېتىلەپ ماڭىدىغان رەھىمسىز ئادىتى بار ئىدى؛ كېيىنكى ئىمپېرىيە)بابىل(نىڭ پادىشاھلىرى بەلكىم ئوخشاش ئادەتتە بولغان بولسا كېرەك.

شۇ تەرىقىدە ئەللەرنى ھېچ رەھىم قىلماي قىرىۋەرسە بولامدۇ؟

2

هاباككۇكنىڭ قارارى

1 »ئەمدى مەن ئۆز كۆزىتىمدە تۇرىۋېرىمەن،
ئۆزۈمنى مۇنار ئۈستىدە دەس تىكلەيمەن،
ئۇنىڭ ماڭا نېمە دەيدىغانلىقىنى،
شۇنىڭدەك ئۆزۈم بۇ داد-پەريادىم توغرۇلۇق قانداق تېگىشلىك جاۋاب تېپىشىم كېرەكلىكىنى بىلىشنى كۈتۈپ
تۇرىمەن.« □ ■

2 ھەم پەرۋەردىگار جاۋابەن ماڭا مۇنداق دېدى: ـ
»ئوقۇغانلار يۈگۈرسۇن ئۈچۈن،
بۇ كۆرۈنگەن ئالامەتنى يېزىۋال؛
ئۇنى تاختايلار ئۈستىگە ئېنىق ئويۇپ چىق؛□ ■
3 چۈنكى بۇ كۆرۈنگەن ئالامەت كەلگۈسىدىكى بېكىتىلگەن بىر ۋاقىت ئۈچۈن،
ئۇ ئادەملەرگە ئاخىرەتنى تەلپۈندۈرىدۇ،
ئۇ يالغان گەپ قىلمايدۇ؛
ئۆزۈنغىچە كەلمەي قالسىمۇ، ئۇنى كۈتكىن؛
چۈنكى ئۇ جەزمەن يېتىپ كېلىدۇ، ھېچ كېچىكمەيدۇ.□
4 قارا، تەكەببۇرلىشىپ كەتكۈچىنى!
ئۇنىڭ قەلبى ئۆز ئىچىدە تۈز ئەمەس؛
بىراق ھەققانىي ئادەم ئۆز ئېتىقاد-سادىقلىقى بىلەن ھايات ياشايدۇ.□ ■

□ 2:1 **...» قانداق تېگىشلىك جاۋاب تېپىشىم كېرەكلىكىنى بىلىشنى...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا »قانداق تېگىشلىك جاۋاب كۈرۈشنى...«. **»ئۇنىڭ ماڭا نېمە دەيدىغانلىقىنى، شۇنىڭدەك ئۆزۈم بۇ داد-پەريادىم توغرۇلۇق قانداق تېگىشلىك جاۋاب تېپىشىم كېرەكلىكىنى بىلىشنى كۈتۈپ تۇرىمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ ماڭا نېمىنى ئېيتىدىغانلىقىنى، ھەمدە ئۆزۈمنىڭ ئۇنىڭ ماڭا بېرىدىغان تەنبىھىگە نېمە جاۋاب بېرىشىم كېرەكلىكىنى بىلىشنى كۈتىمەن.« ھېچ يولىغاندا، ئۇ خۇدانىڭ تەنبىھىنى كۈتىدۇ.
هاباككۇك پەيغەمبەر كۆكىلىدە: »مېنىڭ ئەسلىدىكى داد-پەريادىمدا بەلكىم خاتالىق يېرى بولۇشى مۇمكىن« دەيدۇ، بار بولسا ئۇ خاتالىقلىرىنى ئېتىراپ قىلىشقا تەييار تۇرىدۇ. شۇڭا بىزنىڭچە »جاۋاب« بولسا (1) داد-پەريادىدىكى)بار بولسا(خاتالىقنا بولغان جاۋابكارلىقىنى، (2) كېيىن ئۇنىڭ ئۆز ئۇقۇرمەنلىرىگە يا كى ئۆزىگە ئەگەشكەن ئادەملەرگە بېرىشكە تېگىشلىك جاۋابنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇ يۇلارنى چۈشىنىش ئۈچۈن كۆتۈۋاتىدۇ.
هاباككۇك پەيغەمبەرنىڭ خۇداغا بولغان »جاۋابى« 3-بابتا تېپىلىدۇ.
■ 2:1 يەش. 821:
□ 2:2 **»ئوقۇغانلار يۈگۈرسۇن ئۈچۈن، بۇ كۆرۈنگەن ئالامەتنى يېزىۋال...»** ـ ئىككى مەنىسى بولۇشى مۇمكىن: ـ (1) ئوقۇغان كىشى كېيىن بۇ خەۋەرنى باشقىلارغا يۈگۈرۈپ يەتكۈزسۇن؛ (2) ئوقۇغان كىشى ھەرتۇرلۈك قىينچىلىق ئاستىدىمۇ مېنىڭ يولۇمدا يۈگۈرسۇن)مەسىلەن، »زەب.« 32:119، »يەش.« 30:40-31، »گال.« 7:5نى كۆرۈڭ.(بىز ئىككىنچى مەنىگە مايىلمىز.
■ 2:2 يەش. 830:
□ 2:3 **»بۇ كۆرۈنگەن ئالامەت كەلگۈسىدىكى بېكىتىلگەن بىر ۋاقىت ئۈچۈن...»** ـ »بېكىتىلگەن« ـ دېمەك، ھېچكىم)ھەتتا دۇنيا ئارقىلىقمۇ(ئۇنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ. **»ئۇ ئادەملەرگە ئاخىرەتنى تەلپۈندۈرىدۇ«** ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمىسى: »ئۇ ئاخىرەتكە قاراپ ھاسىراپ نەپەس ئالىدۇ«)پىكىرىزچە بۇ ئىبارە چوڭقۇر تەشنالىقنى بىلدۈرىدۇ.(
□ 2:4 **»قارا، تەكەببۇرلىشىپ كەتكۈچىنى! ئۇنىڭ قەلبى ئۆز ئىچىدە تۈز ئەمەس«** ـ ھەرقانداق تەكەببۇر ئادەم دۈرۈس، تۈز بولالمايدۇ. **»بىراق ھەققانىي ئادەم ئېتىقاد-سادىقلىقى بىلەن ھايات ياشايدۇ«** ـ بۇ سۆز خۇدانىڭ جاۋابىنىڭ ئەڭ ھالقىلىق جۈملىسى. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
■ 2:4 رىم. 17:1؛ گال. 11:3؛ ئىبر. 3810:

5 بەرھەق، شاراب ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلدۇ، ـ
ـ ئۇ تەكەببۇر ئادەم، ئۆيدە تىنىم تاپمايدۇ،
ھەۋىسىنى تەھتىسارادەك يوغان قىلدۇ؛
ئۇ ئۆلۈمدەك ھېچقاچان قانمايدۇ؛
ئۆزىگە بارلىق ئەللەرنى يىغدۇ،
ھەممە خەلقنى ئۆزىگە قارىتىۋالدۇ.□
6 بۇلارنىڭ ھەممىسى كېيىن ئۇ توغرۇلۇق تەمسىلنى سۆزلەپ،
كىنايىلىك بىر تېپىشماقنى تىلغا ئالدۇ: ـ
»ئۆزىنىڭ ئەمەسنى مېنىڭ دەپ قوشۇۋالغۇچىغا ۋاي!
)بۇنداق ئىشلار قاچانغىچە بولىدۇ؟(!
گۆرۈگە قويغان نەرسىلەر بىلەن ئۆزىنى چىڭدىغۇچىغا ۋاي«!□
7 سەندىن جازانە-قەرز ئالغۇچىلار بىراقلا قوزغالمامدۇ؟
سېنى تىترەتكۈچىلەر بىراقلا ئويغانمامدۇ؟
ئاندىن سەن ئۇلارغا ئولجا بولمامسەن؟□
8 سەن نۇرغۇن ئەللەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغانلىقىڭ تۈپەيلىدىن،
ھەم كىشىلەرنىڭ قانلىرى، زېمىن، شەھەر ھەم ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان ھەممەيلەنگە قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىقىڭ تۈپەيلىدىن،
ساقلىنىپ قالغان ئەللەر سېنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدۇ؛□
9 ھالاكەت چاڭگىلىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن،
ئۇۋامنى يۇقىرىغا سالاي دەپ،
نەپسى يوغىناپ ئۆز جەمەتىگە ھارام مەنپەئەت يىغقۇچىغا ۋاي!
10 نۇرغۇن خەلقلەرنى ۋەيران قىلىپ،
ئۆز جەمەتىگە ئاھانەت كەلتۈردۈڭ،
ئۆز جېنىڭغا قارشى گۇناھ سادىر قىلدىڭ.
11 چۈنكى تامدىن تاش ندا قىلدۇ،
ياغاچلاردىن لىم جاۋاب بېرىدۇ: ـ
12 يۇرتنى قان بىلەن،
شەھەرنى قەبىھلىك بىلەن قۇرغۇچىغا ۋاي«!
13 مانا، خەلقلەرنىڭ جان تىكىپ تاپقان مېھنىتىنىڭ پەقەت ئوتقا يېقىلغۇ قىلىنغانلىقى،

□ 2:5 **»بەرھەق، شاراب ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلدۇ«** ـ بابىلىلىقلار ئاخىر بېرىپ مەيخورلۇقتىن پارس ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن نابۇت بولدى. تەۋرات، »دانىيال پەيغەمبەر« 5-باب ۋە »قوشۇنچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. **»...□□□□□□□□ تەھتىسارادەك يوغان قىلدۇ«** ـ »تەھتىسارا« ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى ياردىدىغان جاي. بابىلىلىقلار ھەر يىلى تاجاۋۇزچىلىق پىلانىنى تۈزەيتتى. ئاخىر بېرىپ بۇ تاجاۋۇزچىلىق ئۆزىنىڭ مۇداپىئىسىنى ئاجىزلاشتۇرۇپ، پارس ئىمپېرىيەسى ئۇلارنى نابۇت قىلدى. **»ئۇ ئۆلۈمدەك ھېچقاچان قانمايدۇ«** ـ »ئۆلۈم« ھەردائىم ئىنسانلارنىڭ جېنىنى ئالدۇ، ھەرگىز »بولدى« دېمەيدۇ.

□ 2:6 **»گۆرۈگە قويغان نەرسىلەر بىلەن ئۆزىنى چىڭدىغۇچىغا ۋاي«!** ـ »گۆرۈگە قويغان نەرسىلەر« دېگەن ئىبارە ئىككى بىسلىق بولۇپ، باشقا بىر مەنىسى »بىر دۆۋە توپا« ـ دېمەك، ئۇلار مۇشۇ ھارام نەرسىلەر بىلەن ئۆزلىرىنى بۇلغىنانىدى.

بابىل ئىمپېرىيەسى ئاياغ ئاستى قىلغان ئەللەر ھاباككۇكنىڭ بابىل توغرىسىدىكى بېشارەتلىرىنى بىلىپ يەتكەندىن كېيىن، ئۇلار بۇ ئايەتتىكى كىنايىلىك سۆزلەرنى دېگەن بولۇشى مۇمكىن. سۆزلەر »مەرسىيە«)ماتەم تۈتۈش مۇناجىتى(شەكلىدە ئېيتىلىدۇ.

□ 2:7 **»سەندىن جازانە-قەرز ئالغۇچىلار بىراقلا قوزغالمامدۇ؟«** ـ »سەندىن جازانە-قەرز ئالغۇچىلار« دېگەن سۆز ئىككى بىسلىق بولۇپ، يەنە بىر مەنىسى: »(يىلاندەك(سېنى چاققۇچىلار.«

□ 2:8 **»... كىشىلەرنىڭ قانلىرى، زېمىن، شەھەر ھەم ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان ھەممەيلەنگە قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىقىڭ تۈپەيلىدىن،...«** ـ »...« زېمىن، شەھەر... « ـ بۇ تىسىملەر بىرلىك شەكلىدە) كۆپلۈك شەكلىدە ئەمەس(ئىپادىلەنگىنى ھەم ئۇ زېمىن، شەھەرنىڭ نامى ئېيتىلىمىغانلىقىدىن قارىغاندا، ئۇ ئىبارە ئىسرائىل زېمىنى)پەلەستىن(ھەم يېرۇسالېمنى كۆرسەتسە كېرەك.

ئەل-يۇرتلارنىڭ ئۆزلىرىنى بەھۇدە هالسراتقانلىقى،
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگاردىن ئەمەسمۇ؟
14 چۈنكى خۇددى سۇلار دېڭىزنى قاپلىغاندەك،
يۇتۇن يەر يۈزى پەرۋەردىگارنى بىلىپ-تونۇش بىلەن قاپلىنىدۇ.□ ■
15 ئۆز يېقىنىڭغا هاراقنى ئىچكۈزگۈچىگە ـ
ـ ئۆنىڭ ئۆيات يېرىگە قارىشىڭ ئۈچۈن،
تۈلۈمۈڭدىن قۇيۇپ، ئۆنى مەست قىلغۇچى ساڭا ۋاي!□
16 شان-شەرەپنىڭ ئورنىدا شەرمەندىچىلىككە تولىسەن،
ئۆزۈڭمۇ ئىچ،
خەتنىلىكىڭ ئايان بولسۇن!
پەرۋەردىگارنىڭ ئوڭ قولىدىكى قەدەھ سەن تەرەپكە بۇرۇلىدۇ،
شان-شەرىپىڭنىڭ ئۈستىنى رەسۋايىپەسلىك باسىدۇ.□
17 لۇبانغا قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىق،
شۇنداقلا هايۋانلارنى قورقىتىپ ئۆلارغا يەتكۈزگەن ۋەيرانچىلىقمۇ،
كىشىلەرنىڭ قانلىرى، زېمىن، شەهەر هەم ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان هەممەيلەنگە قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىق تۈپەيلىدىن،
بۇلار سېنىڭ مىجىقىڭنى چىقىرىدۇ.□
18 ئويما مەبۇدنىڭ نېمە پايدىسى،
ئۇنى ئۇنىڭ ياسىغۇچىسى ئويۇپ چىققان تۇرسا؟
قۇيما مەبۇدنىڭمۇ ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ساختا تەلىم بەرگۈچىنىڭ نېمە پايدىسى ـ
ـ چۈنكى ئۇنى ياسىغۇچى ئۆز ياسىغىنىغا تايىنىدۇ،
دېمەك، زۇۋانسىز «يوق بولغان نەرسىلەر»نى ياسايدۇ؟
19 ياغاچقا «ئويغان»! دېگەن ئادەمگە،

□ **2:14 «چۈنكى خۇددى سۇلار دېڭىزنى قاپلىغاندەك، يۇتۇن يەر يۈزى پەرۋەردىگارنى بىلىپ-تونۇش بىلەن قاپلىنىدۇ»** ـ بۇ بايانىنىڭ ئۆزى هاباككۇكنىڭ داد-پەريادىغا بولغان چوڭ بىر جاۋابتۇر. جاهاندىكى ئادالەتسىزلىكلەر شۇنچە كۆپ بولغىنىنى بىلەن، هېچ بولمىغاندا ئاخىر بېرىپ ئۇلارنىڭ هەربىرى يوقىتىلىدۇ.
باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرى بوىچە، بابىل شەهىرى توغرۇلۇق ئىشىنمىزكى، ئۇ ئاخىرى زاماندا قايتا قۇرۇلىدۇ. ئەمدى «پەرۋەردىگارنىڭ كۆنى»دە، بۇ ئايەتتە دېيىلگەندەك «يۇتۇن يەر يۈزى پەرۋەردىگارنى بىلىپ-تونۇش بىلەن قاپلىنىدۇ» ۋە شۇنگلاشقا بابىل قايتا كۆرۈنمەسكە يوقىتىلىدۇ. «قوشۇنچە سۆز»«ىمزىنمۇ كۆرۈڭ.
■ **2:14** چۈل. 2114:
□ **2:15 «ئۆز يېقىنىڭغا هاراقنى ئىچكۈزگۈچىگە ـ ئۆنىڭ ئۆيات يېرىگە قارىشىڭ ئۈچۈن، تۈلۈمۈڭدىن قۇيۇپ، ئۆنى مەست قىلغۇچى ساڭا ۋاي»! ـ** هاراقكەشلەر هەردائىم باشقىلارنى هاراقكەشلەرگە ئايلاندۇرماقچى بولىدۇ. بىراق بابىلنىڭ «باشقىلارغا هاراق ئىچكۈزۈش» مەقسىتى ئۆلارغا ئېزىتقۇلۇق قىلىپ، ئۆزىگە ئوخشاش بەچىۋازلىق گۇناهىغا كىرگۈزۈپ، ئاندىن ئۆلارنى ئاسانلا كونترول قىلىشتىن ئىبارەت.
□ **2:16 «ئۆزۈڭمۇ ئىچ، *خەتنىلىكىڭ ئايان بولسۇن»!** ـ «خەتنىلىكىڭ ئايان بولسۇن»! دېگەن ئىبارە ئادەمنىڭ قاتتىق خىجالىتىنى كۆرسەتكىنىدىن باشقا، «سەن خۇدانىڭ ئەھدىسىگە ۋە سۆزىگە يات ئادەمسەن» دېگەن مەنىنىمۇ پۇرىتىپ بېرىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ئۆزۈڭمۇ)هاراق(ئىچ، پۇلا كۆلاپ يىقىل.»!
□ **2:17 «لۇبانغا قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىق، شۇنداقلا هايۋانلارنى قورقىتىپ ئۆلارغا يەتكۈزگەن ۋەيرانچىلىقمۇ،...»** ـ «لۇبان» رايونى گۈزەل ئورمانلىرى هەم كۆپلىگەن هەرخىل ياۋايى هايۋانلىرى بىلەن داڭقى چىققان. بابىل ئىمپېرىيەسى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 605-يىلدىكى)سۈرىيەدە يۈز بەرگەن(«كارشېمىش جېڭى»دىن كېيىن، (1) لۇبانىدىكىلەرگە ۋە ئەتراپىدىكىلەرگىمۇ ئېغىر زۇلۇم يەتكۈزگەن. (2) ئۆنىڭدىن باشقا ئۆلار قىلماقچى بولغان جەڭگىلەرنى داۋام قىلىشى ئۈچۈن ھەمدە ئۆز شەھەرلىرىنى قۇرۇش ئۈچۈن لۇبانىدىن كۆپ دەل-دەرەخلەرنى كېسىپ ئېكەتتى. (3) ئۆلار يەنە كۆڭۈل ئېچىش ئۈچۈنلا كۆپ ياۋايى هايۋانلارنى رەھىمسىز ئۆسۈللار بىلەن ئۆلدىلى. مەزكۇر ئايەتتىكى بۇ سۆز بۇ ئۇچ ئىشنى كۆزدە تۇتىدۇ. 2- ۋە 3-ئىشتىن روشەنكى، ئىنسانىيەتنىڭ تەبىئىي مۇھىتنى ئوبدان ئاسرىشقا خۇدا ئالدىدا جاۋابكارلىقى بار. **«كىشىلەرنىڭ قانلىرى، زېمىن، شەهەر هەم ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان هەممەيلەنگە قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىق تۈپەيلىدىن،...»** ـ «...□□□□□□ شەهەر،... تۇرۇۋاتقانلار» ـ 8-ئايەتتىكى ئىبارىگە ئوخشاش، ئىسرائىل زېمىنى)قانائان(نى هەم يېرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ.

زۇۋانسز تاشقا »تۇرە«! دېگەنگە ۋاي!
تۇ ۋەز ئېيتامدۇ؟
مانا، تۇ ئالتۇن-كۈمۈش بىلەن هەللەندى،
ئۇنىڭ ئىچىدە هېچ نەپەس يوقتۇر.□
20 بىراق پەرۋەردىگار تۆز مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىدۇر!
پۈتكۈل يەر يۈزى ئۇنىڭ ئالدىدا سۈكۈت قىلسۇن.!□

3

هاباككۇكنىڭ دۇئاسى

1 هاباككۇك پەيغەمبەرنىڭ دۇئاسى،
»شىگگائۇن« ئاهاڭدا: ـ □
2 »پەرۋەردىگار، مەن خەۋىرىڭنى ئاڭلىدىم، ئەيمىنىپ قورقتۇم.
ئى پەرۋەردىگار، يىللار ئارىسىدا ئىشىڭنى قايتىدىن جانلاندۇرغايسەن،
يىللار ئارىسىدا ئىشىڭنى تونۇتقايسەن؛
دەرغەزەپتە بولغىنىڭدا رەهىمدىللىقنى ئېسىڭگە كەلتۈرگەيسەن!□
3 تەڭرى تېماندىن،
پاك-مۇقەددەس بولغۇچى پاران تېغىدىن كەلدى؛
سېلاھ!
ئۇنىڭ شان-شەرىپى ئاسمانلارنى قاپلىدى،
يەر يۈزى ئۇنىڭ مەدھىيىلىرى بىلەن تولدى؛□
4 ئۇنىڭ پارقىراقلىقى تاڭ نۇرىدەك بولدى،
قولىدىن چاقماق چاققاندەك ئىككى نۇر چىقتى؛
شۇ يەردە ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى يوشۇرۇنۇپ تۇرىدۇ. □

□ **2:19 »ئۇنىڭ ئىچىدە هېچ نەپەس يوقتۇر«** ـ ياكى »ئۇنىڭ ئىچىدە هېچ روھ يوقتۇر.« **»ياغاچقا »ئويغان«! دېگەن ئادەمگە، زۇۋانسز تاشقا »تۇرە«! دېگەنگە ۋاي! ... ئۇنىڭ ئىچىدە هېچ نەپەس يوقتۇر«** ـ بۇ ئىككى ئايەت □18-) 19-) بابىللىقلارنىڭ رەزىللىكىنىڭ بۇتپەرەسلىك بىلەن باغلىق ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. 7:1دە كۆرسىتىلگەندەك، تۆز »خۇدالىرى«نى تۆزى ياسىغاندىن كېيىن، ئۇلار تىرىك خۇدادىن هېچ قورقماي، تۆزىگە قولايلىق »ئەخلاق-پەزىلەت« مىزانلىرىنى خالىغانچە بېكىتىدۇ.

□ **2:20 »بىراق پەرۋەردىگار تۆز مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىدۇر«!** ـ مۇشۇ يەردە پەيغەمبەر بەلكىم خۇدانىڭ ئاسماندىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىنى كۆرسىتىدۇ »زەب.» 5:7، 4:11نمۇ كۆرۈڭ.(

□ **3:1 »»شىگگائۇن« ئاهاڭدا: ـ«** ـ »شىگگائۇن« بەلكىم »دولقۇنلۇق«، »ئۇتلۇق«، »ئاشقىلىق بىلەن« دېگەن مەنىدە بولۇپ، بۇ سۆز كۈينىڭ ئېيتىلىدىغان ئاهاڭنى بىلدۈرىدۇ.

□ **3:2 »پەرۋەردىگار، مەن خەۋىرىڭنى ئاڭلىدىم،...»** ـ ياكى »پەرۋەردىگار، مەن سەندىن خەۋەرنى ئاڭلىدىم،...». **...» يىللار ئارىسىدا ئىشىڭنى تونۇتقايسەن، دەرغەزەپتە بولغىنىڭدا رەهىمدىللىقنى ئېسىڭگە كەلتۈرگەيسەن«!** ـ »يىللار ئارىسىدا« توغرۇلۇق: ـ هاباككۇك خۇدا ئاخىرقى زامانىدا تۆز ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسىتىپ ئىسرائىلنى گۇناھتىن قۇتقۇزىدۇ، دەپ بىلىدى. بىراق ھازىر »ئاخىرقى زامان« ئەمەس؛ ئەمدى ھازىر، »يىللار ئارىسىدا«مۇ خۇدا تۆز كۈچ-قۇدرىتىنى كۆرسەتكەي!

□ **3:3 »تەڭرى تېماندىن، پاك-مۇقەددەس بولغۇچى پاران تېغىدىن كەلدى«** ـ »تېمان« ۋە »پاران« قانائان)پەلەستىن(زېمىنىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدا، ھازىرقى »ئىئوردانىيە« زېمىنغا جايلاشقان ئىككى رايون. بۇ يەردە)يەنى سىناي تېغىدا(مۇسا پەيغەمبەر »مۇقەددەس قانۇن«نى قوبۇل قىلدى، ئاندىن ئىسرائىللار خۇدانىڭ يېتەكچىلىكى بىلەن پەلەستىنگە قاراپ يول ئالدى. بۇ سۆزلەرگە ھەم ياشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىغا قارىغاندا، قۇتقۇزغۇچى مەسىھ ئەيسا يەر يۈزىگە قايتىپ كەلگەندىمۇ ئاۋۋال شۇ يەرگە چۈشۈپ، ئاندىن ئىسرائىلنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن قانائانغا)پەلەستىنگە(قاراپ كېلىدۇ. **»سېلاھ«!** ـ »سېلاھ« دېگەن سۆز بەلكىم كۈيۈ چالغان ۋاقتىدا مۇزىكىدىكى بىر »پاۋزا«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ: ـ »توختا، ئويلان«! دېگەن ئىماسى بولۇشى مۇمكىن.

□ **3:4 »ئۇنىڭ پارقىراقلىقى تاڭ نۇرىدەك بولدى«** ـ ياكى »ئۇنىڭ پارقىراقلىقى چاقماقتەك بولدى.«

5 ئۇنىڭ ئالدىدىن ۋابا،
پۇتلىرىدىن چوغدەك يالقۇن چىقماقتا ئىدى؛□
6 ئۇ تۇرۇپ يەر يۈزىنى مۆلچەرلىدى؛
ئۇ قاراۋىدى، ئەللەرنى دەككە-دۇككىگە سالدى؛
»مەڭگۈ تاغلار« پارە-پارە قىلىندى،
»ئەبەدىي دۆڭ-ئېگىزلىكلەر« ئېگىلدۇرۇلدى،
ئۇنىڭ يوللىرى بولسا ئەبەدىيدۇر.□
7 مەن كۇشان قەبىلىسىنىڭ چېدىرلىرىنىڭ پاراكەندىچىلىكتە بولغانلىقىنى،
مىدىيان زېمىنىدىكى پەردىلەرنى تىترەك باسقانلىقىنى كۆردۇم.□
8 پەرۋەردىگار دەريالارغا ئاچچىقلاندىمىكەن؟
سېنىڭ غەزىپىڭ دەريالارغا قارىتىلدىمىكەن؟
قەھرىڭ دېڭىزغا قارىتىلدىمىكەن؟
ئاتلىرىڭغا، نىجات-قۇتقۇزۇشنى ئېپىكىلىدىغان جەڭ هارۋىلىرىڭغا مىنىپ كەلگەنغۇسەن!□
9 سېنىڭ ئوقيايىڭ ئايان قىلىندى،
سۆزۈڭ بويىچە، ئىسرائىل قەبىلىلىرىگە ئېچىكەن قەسەملىرىڭ ئۆچۈن ئايان قىلىندى!
سېلاھ!
سەن يەر يۈزىنى دەريا-كەلكۈنلەر بىلەن ئايرىۋەتتىڭ.□
10 تاغلار سېنى كۆرۈپ، ئازابلىنىپ تولغىنىپ كەتتى؛
دولقۇنلاپ ئاققان سۈلار كەلكۈندەك ئۆتۈپ كەتتى؛
چوڭقۇر دېڭىز ئاۋازىنى قويۇۋېتىپ،
قوللىرىنى يۇقىرىغا ئۇرلەتتى.
11 ئېتىلغان ئوقلىرىڭنىڭ پارقىراق نۇرىنى كۆرۈپ،
پاللىدىغان نەيزەڭنىڭ يورۇقلۇقىنى كۆرۈپ،
قۇياش هەم ئاي ئۆز تۇرالغۇسىدا جىم تۇردى.
12 سەن ئاچچىقىڭدا يەر يۈزىدىن ئۆتۈپ يۈرۈش قىلدىڭ؛
ئەللەرنى غەزىپىڭدە زىرائەتنى سوققاندەك سوقتۇڭ؛
13 ئۆز خەلقىڭنىڭ نىجات-قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن،
سەن ئۆز مەسىهىڭ بىلەن بىللە نىجات-قۇتقۇزۇش ئۈچۈن چىقتىڭ؛

□ 3:5 »ئۇنىڭ ... پۇتلىرىدىن چوغدەك يالقۇن چىقماقتا ئىدى« ـ ياكى، »ئۇنىڭ ... پۇتلىرىدىن پېژغىرن قىزىتما چىقماقتا ئىدى.«

□ 3:6 »ئۇ تۇرۇپ يەر يۈزىنى مۆلچەرلىدى« ـ ياكى »ئۇ يەر يۈزىنى سىلكىپ قويدى.« »»ئەبەدىي دۆڭ-ئېگىلدۇرۇلدى« ـ ياكى »»ئەبەدىي دۆڭ-ئېگىزلىكلەر« غۇلىتىلدى.« »»مەڭگۈ تاغلار« پارە-پارە قىلىندى، »ئەبەدىي دۆڭ-ئېگىلدۇرۇلدى، ئۇنىڭ يوللىرى بولسا ئەبەدىيدۇر« ـ تاغلار هەم دۆڭلەر »ئەبەدىي« تۇرغاندەك بولسىمۇ، پەقەت تىرىك خۇدا ئۆزى »ئەبەدىيدۇر.« باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: (1) »ئۇنىڭ چىقىشلىرى ئەبەدتىن بۇيان بولغان« (2) »ئۇ قەدىمكى)ئەبەدىي(يوللاردا ماڭىدۇ.«

□ 3:7 »مەن كۇشان قەبىلىسىنىڭ چېدىرلىرى...، مىدىيان زېمىنىدىكى پەردىلەر...« ـ »كۇشان« ۋە »مىدىيان« دېگەن ئىككى ئەل 3-ئايەتتىكى »تېمان« ۋە »پاران« دېگەن رايونلاردا ئىدى. ئۇلار ئىسرائىلنىڭ قاناتانى)پەلەستىننى(ئىشغال قىلىشىغا بىرىنچى قارشى چىققان ئەللەردىن ئىدى)باتۇر هاكىملار« 3- هەم 7-بابلارنى كۆرۈڭ.(

□ 3:8 »پەرۋەردىگار دەريالارغا ئاچچىقلاندىمىكەن؟ سېنىڭ غەزىپىڭ دەريالارغا قارىتىلدىمىكەن؟ قەھرىڭ دېڭىزغا قارىتىلدىمىكەن؟ ئاتلىرىڭغا، نىجات-قۇتقۇزۇشنى ئېپىكىلىدىغان جەڭ هارۋىلىرىڭغا مىنىپ كەلگەنغۇسەن«! ـ بابىل ۋە مېسوپوتامىيىدىكى بۇتپەرەسلىك ئېپىسانىلىرى بويىچە، دېڭىز ۋە دەريالار ئۇلارنىڭ كۇچلۇك بۇتلىرى ياكى جىن-شەيتانلىرى تۇرىدىغان »قورغان«لىرى ئىدى. بۇ ئايەت بويىچە خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ كۈچ-قۇدرىتى هەممە بۇت ۋە جىن-شەيتانلاردىن زور ئۈستۈن كۆرسىتىلىدۇ.

□ 3:9 »سېنىڭ ئوقيايىڭ... سۆزۈڭ بويىچە، ئىسرائىل قەبىلىلىرىگە ئېچىكەن قەسەملىرىڭ ئۆچۈن ئايان قىلىندى«! ـ ياشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: ـ »سېنىڭ ئوقيايىڭ... سېنىڭ سۆزۈڭگە تايانغان قەبىلىلەرگە ئېچىكەن قەسەملىرىڭ بويىچە ئايان قىلىندى«!، ياكى: »سەن ئوقيايىڭنى ئايان قىلدىڭ، نۇرغۇن ئوقلارنىڭ ئېلىپ كېتىلىشىنى بۇيرۇدۇڭ.«

ئۇلىنى بوينىغچە ئېچىپ تاشلاپ،
رەزىلنىڭ جەمەتىنىڭ بېشىنى ئۆرۈپ-يانچىپ، ئۆنىڭدىن ئايرىۋەتتىڭ؛
سېلاھ!□
14 سەن ئۇنىڭ نەيزىلىرى بىلەن سەردارلىرىنىڭ بېشىغا سانجىدىڭ،
ئۇلار دەھشەتلىك قارا قۇيۇندەك مېنى تارقىتىۋېتىشكە چىقتى،
ئۇلارنىڭ خۇشاللىقى ئاجىز مۇمىنلەرنى يوشۇرۇن جايدا يالماپ يۇتۇشتىن ئىبارەتتۇر!□
15 سەن ئاتلىرىڭ بىلەن دېڭىزدىن،
يەنى دۆۋە-دۆۋە قىلىنغان ئۇلۇغ سۇلاردىن ئۆتۈپ ماڭدىڭ!□

16 مەن بۇلارنى ئاڭلىدىم، ئىچى-باغرىمنى تىترەك باستى؛
ئاۋازىنى ئاڭلاپ كالپۇكلىرىم دىر-دىر قىلدى،
ئۆستىخانلىرىم چىرىپ كەتكەندەك بولدى،
پۇتلىرىمنى تىترەك باستى؛
چۈنكى مەن كۈلپەتلىك كۈندە،
يەنى ئۆز خەلقىمگە تاجاۋۇز قىلغۇچى بېسىپ كىرگەن كۈندىمۇ،
سەۋۇر-خاتىرجەملىكتە ئۆرۈشۈم كېرەك.□
17 چۈنكى ئەنجۈر دەرىخى چېچەكلىمىسىمۇ،
ئۈزۈم تاللىردا مېۋە بولمىسىمۇ،
زەيتۇن دەرىخىگە قىلغان ئەجىر يوققا چىققان بولسىمۇ،
ئېتىزلار ھېچ ھوسۇل بەرمىگەن بولسىمۇ،
قوتاندىن قوي پادىسى ئۈزۈلگەن بولسىمۇ،
ئېغىلدا كالا پادىسى يوق بولسىمۇ،
18 مەن ھامان پەرۋەردىگاردىن شادلىنىمەن،
ماڭا نىجاتىمنى بەرگۈچى خۇدايىمدىن شادلىققا چۆمۈلىمەن،□
19 پەرۋەردىگار، رەب، مېنىڭ كۈچ-قۇدرىتىمدۇر؛
ئۇ مېنىڭ پۇتلىرىمنى كېيىكنىڭكىدەك قىلىدۇ؛

□ 3:13 **»سەن ئۆز مەسىھىڭ بىلەن بىللە نىجات-قۇتقۇزۇش ئۈچۈن چىقتىڭ«** ـ »مەسىھ« ياكى »مەسىھىڭ« ـ خۇدانىڭ يولىيورۇقى بويىچە، ئىسرائىلغا يېڭى بىر پادىشاھ بېكىتىش ئۈچۈن ئۇنىڭ بېشىغا زەيتىن مېيى سۈرۈلۈش كېرەك ئىدى. مۇشۇ مۇراسىم »مەسىھ قىلىنىش« دەپ ۋە شۇ چاغدىن باشلاپ مۇشۇ پادىشاھ »خۇدانىڭ مەسىھ قىلغىنى« دەپ ئاتىلاتتى. خۇدا داۋۇت پادىشاھنىڭ بىر ئەۋلادىنى »مەسىھ قىلمەن«، يۇ »قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ« ئىسرائىلنى ھەم بارلىق دۇنيانى گۈناھلىرىدىن قۇتقۇزىدۇ، دەپ ۋەدە قىلغان. بىزنىڭچە مۇشۇ ئايەتتە يۇ »قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ« كۆرسىتىلىدۇ. **»سەن ئۆز مەسىھىڭ بىلەن بىللە نىجات-قۇتقۇزۇش ئۈچۈن چىقتىڭ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن ئۆز مەسىھىڭنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن چىقتىڭ.« **...» ئۇلىنى بوينىغچە ئېچىپ تاشلاپ، ...»** ـ ياكى »ئۇنى)ئۇلدىن ئۆگزىسىگچە ئېچىپ تاشلاپ،...«».
بەزى ئالىملار »رەزىلنىڭ جەمەتىنىڭ بېشى« دېگەن سۆز ئاخىرى زاماندىكى خۇداغا قارشى چىققان، شەيتاننىڭ ۋەكىلى بولغان »دەجىال«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. بىز قوشۇلىمىز.

□ 3:14 **»سەن ئۇنىڭ نەيزىلىرى بىلەن سەردارلىرىنىڭ بېشىغا سانجىدىڭ«** ـ »ئۇنىڭ« ـ »رەزىلنىڭ جەمەتىنىڭ بېشىنىڭ...« (13-□□□□□)؛ بەلكىم دەجىالنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. **»ئۇلار دەھشەتلىك قارا قۇيۇندەك مېنى تارقىتىۋېتىشكە چىقتى«** ـ »مېنى« ـ ئىسرائىل سۆزلەيدۇ. مۇشۇ ئايەتتىكى سۆزلەر ئاخىرقى زاماندىكى ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئېيتقانلىرى بولسا كېرەك.

□ 3:15 **»سەن ئاتلىرىڭ بىلەن دېڭىزدىن، يەنى دۆۋە-دۆۋە قىلىنغان ئۇلۇغ سۇلاردىن ئۆتۈپ ماڭدىڭ«!** ـ مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىلنى مىسىردىن چىقىرىپ يېتەكلىگەندە، ئۇلار قىزىل دېڭىزدىن ئۆتكەن. دېڭىزدىكى سۇلار ئۇلارغا يول ئېچىپ ئىككى تەرىپىدە »دۆۋە-دۆۋە« ئۆرىنىدى. كەلگۈسى زاماندىكى ۋەقەنى بەلكىم يۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدۇ.

□ 3:16 **»ئاۋازىنى ئاڭلاپ كالپۇكلىرىم دىر-دىر قىلدى«** ـ هاباككۇك »خۇدانىڭ ئاۋازى« دەپ ئوچۇق ئېيتمايدۇ ـ ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئاڭلىغۇدەك پەقەت بىرلا ئاۋاز بار، خالاس.

□ 3:18 **»ماڭا نىجاتىمنى بەرگۈچى خۇدايىم...«** ـ ياكى »نىجاتىم بولغۇچى خۇدايىم...«».

مېنى يۇقىرى جايلىرىمدا ماڭغۇزىدۇ!

)بۇ كۈي نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار بىلەن ئوقۇلسۇن.(

زەفانیا

1 ئامونىنڭ ئوغلى يوسيا يەھۇداغا پادشاھ بولغان ۋاقىتلاردا، ھەزەكىيانىڭ چەۋرىسى، ئامارىيانىڭ ئەۋرىسى،
گەدالىيانىڭ نەۋرىسى، كۈشىنىڭ ئوغلى زەفانىياغا يەتكەن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى: ـ

سوراققا تارتىشنىڭ ئومۇمىيلىقى

2 مەن يەر يۈزىدىن ھەممىنى قۇرۇتۇۋېتىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار؛
3 ـ ئىنسان ھەم ھايۋانىنى قۇرۇتۇۋېتىمەن،
ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار ھەم دېڭىزدىكى بېلىقلارنى،
بارلىق پۈتلىكاشاكىلارنى رەزىل ئادەملەر بىلەن تەڭ قۇرۇتۇۋېتىمەن،
ئىنسانىيەتنى يەر يۈزىدىن ئۈزۈپ تاشلايمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■

يەھۇدانىڭ سوراققا تارتىلىشى

4 ـ شۇنىڭ بىلەن مەن يەھۇدا ئۈستىگە،
بارلىق يېرۇسالېمدىكىلەر ئۈستىگە قولۇمنى سوزىمەن؛
مۇشۇ يەردە »باۋال«نىڭ قالدۇقىنى،
»قېمار«لارنىڭ نامىنى كاھىنلار بىلەن بىللە ئۈزۈپ تاشلايمەن؛□
5 شۇنداقلا ئۆگزىدە تۇرۇپ ئاسماندىكى جىسىملارغا باش ئۇرىدىغانلارنى،
پەرۋەردىگارغا باش ئۇرۇپ، شۇنداقلا ئۇنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىپ تۇرۇپ، »مالكام«نىڭ نامى بىلەنمۇ قەسەم
قىلىدىغانلارنى،□
6 پەرۋەردىگاردىن تەزگەنلەرنى،
پەرۋەردىگارنى ئىزدىمەيدىغان ياكى ئۇنىڭدىن يول سوريىمىغانلارنىمۇ ئۈزۈپ تاشلايمەن.■
7 رەب پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرى ئالدىدا سۈكۈت قىلىڭلار؛
چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى يېقىندۇر؛
چۈنكى پەرۋەردىگار قۇربانلىقنى تەييارلىدى،
ئۇ مېھمانلارنى »تاھارەت قىلدۇرۇپ« ھالال قىلدى؛□

■ **1:3** يار. 76:

□ **1:4** **»مۇشۇ يەردە »باۋال«نىڭ قالدۇقىنى، »قېمار«لارنىڭ نامىنى كاھىنلار بىلەن بىللە ئۈزۈپ تاشلايمەن«** ـ »باۋال« پەلەستىندىكىلەر چوقۇنىدىغان بىر بۇت ئىدى. »باۋالنىڭ قالدۇقى« »باۋال« دېگەن بۇتقا چوقۇنغانلاردىن قېلىپ قالغان كىشىلەر.
»كاھىنلار« دېگەن خۇدانىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدا ئىشلەيدىغان مەخسۇس »قۇربانلىق قىلغۇچىلار.«
»قېمار«لار بولسا تۆزلىرىنى بۇتلارغا بېغىشلىغان »قۇربانلىق قىلغۇچىلار« ئىدى («2□□□.» 23:23، »ھوش.» 5:10نى كۆرۈڭ.(خۇداغا ئېتىقاد قىلغۇچى ئادەملەر بولسا، »خۇدا »قېمار«لارنى يوقىتىشى مۇقەررەر« دەپ ئويلىسا كېرەك. بىراق بۇ ئاخىرقى جۈملىدىن قارىغاندا **»كاھىنلار«** بىرىنچى بولۇپ ئەيىبلەندى. سۈزگە قارىغاندا ئۇلارمۇ بۇتپەرەس بولۇپ قالدى. شۇڭا ئۇلار »قېمار«لاردىن تېخىمۇ ئەيىبلىك، »قېمىلار«غا نىسبەتەن ئۇلار ھەققەتنى ئوبدان چۈشىنىشى كېرەك ئىدى.

□ **1:5** **»»مالكام«نىڭ نامى بىلەنمۇ قەسەم قىلىدىغانلار...»** ـ دېمىسەكمۇ »مالكام« يەنە بىر بۇت.

■ **1:6** يەش. 4:1□ 13:59□ يەر. 615:

□ **1:7** **»پەرۋەردىگار قۇربانلىقنى تەييارلىدى، ئۇ مېھمانلارنى »تاھارەت قىلدۇرۇپ« ھالال قىلدى«** ـ تەۋرات دەۋرىدىكى قۇربانلىقلاردىن بەزىلىرىنى يېگلى بولاتتى، قۇربانلىقلار سۈنۈلغاندا مېھمانلارنى چاقىرىش ئادەتتىكى ئىش ئىدى. بىراق 8-9-ئايەتكە قارىغاندا، مېھمانلارنىڭ تۆزى بۇ »قۇربانلىق«نىڭ بىر قىسمى بولىدۇ. ئۇلارنى »تاھارەت قىلدۇرۇش«، مۇشۇ يەردە »ناپاك نەرسىلەردىن ئىرىشىتىش، يۇيۇش« ياكى »خۇداغا ئىرىشتىش« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. ئاندىن ئۇلار تۆزى »قۇربانلىق« بولۇشتا »ھالال« بولىدۇ. »مېھمانلار«نىڭ كۆڭىنچىسى بولسا خۇداغا قارشى چىققانلارنىڭ ئۈرغۈن جەسەتلىرىنى يەيدىغان، شۇنداقلا ئەسلىدە »ھارام بولغان« قۇشلار ۋە ھايۋانلار بولىدۇ)»يەش.» 6:34، »يەر.» 10:46، »ئەز.» 19-17:39نىمۇ كۆرۈڭ.(

8 پەرۋەردىگارنىڭ قۇربانلىقىنىڭ كۈنىدە شۇنداق بولىدۇكى،
مەن ئەمىرلەرنى، پادىشاھلارنىڭ ئوغۇللىرىنى ۋە يات ئەللەرنىڭ كىيىملىرىنى كىيىۋالغانلارنىڭ ھەممىسىنى جازالايمەن،□
9 شۇ كۈنى مەن بوسۇغىدىن دەسسەمەي ئاتالايدىغانلارنى،
يەنى زۇلۇم-زوراۋانلىق ھەم ئالداملىقتا تايىنىپ، خوجايىنلىرىنىڭ ئۆيلىرىنى تولدۇرىدىغانلارنى جازالايمەن.□ ■
10 شۇ كۈندە، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
»بېلىق دەرۋازىسى«دىن »ۋايداد«،
»ئىككىنچى مەھەللە«دىن ھۆركىرەشلەر،
دۆڭ-ئېگىزلىكلەردىن غايەت زور »گۈم- گۈم« قىلىپ ۋەيران قىلىنغان ئاۋازلار ئاڭلىنىدۇ.□
11 »ھۆركىرەڭلار، ئى »ئۆيمانلىق مەھەللىسى«دىكىلەر؛
چۈنكى »سودىگەر خەلق«نىڭ ھەممىسى قىلىچلاندى،
كۈمۈش بىلەن چىكىڭالغانلار قىرىلدى«!□
12 ـ ۋە شۇ چاغدا شۇنداق بولىدۇكى،
مەن يېرۇسالېمنى چىراغلار بىلەن ئاختۇرىمەن،
ئارزاڭلىرى ئۈستىدە تىنغان شارابتەك تۇرغان ئەندىشىسىز ئادەملەرنى،
يەنى كۆڭلىدە: »پەرۋەردىگار ھېچ ياخشىلىقنى قىلمايدۇ، يامانلىقنىمۇ قىلمايدۇ« دېگەنلەرنى جازالايمەن.□
13 ئەمدى بايلىقلىرى ئولجا،
ئۆيلىرى بەربات بولىدۇ؛
ئۆلار ئۆيلەرنى سالغىنى بىلەن،
ئۆلاردا تۇرمايدۇ؛
ئۈزۈمزارلارنى بەرپا قىلغىنى بىلەن،
ئۆلارنىڭ شارابىنى ئىچمەيدۇ.
14 پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغ كۈنى يېقىندۇر؛
بەرھەق يېقىندۇر، ئىنتايىن تېز يېتىپ كېلىدۇ؛
ئاڭلا، پەرۋەردىگارنىڭ كۈنىنىڭ ساداسى!
يېتىپ كەلگەندە پالۋانمۇ ئەلەملىك ۋارقىرايدۇ. ■

□ **1:8 »مەن ئەمىرلەرنى، پادىشاھلارنىڭ ئوغۇللىرىنى ۋە يات ئەللەرنىڭ كىيىملىرىنى كىيىۋالغانلارنىڭ ھەممىسىنى جازالايمەن«** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، زەفانیا »پادىشاھنىڭ ئوغلى« ئىدى. شۇڭا ئۇ بۇ ئوردىدىكىلەرنىڭ ئەھۋالىنى ئاھايىتى ئوبدان بىلەتتى. مۇشۇنداق »يات ئەللەرنىڭ كىيىملىرىنى)ئەجنەبىچە كىيىمنى(كىيىۋېلىش« بەلكىم بۇتپەرەسلىككە ياكى تەكەبىۋارلۇققا مۇناسىۋەتلىك گۇناھ بولسا كېرەك.

□ **1:9 »شۇ كۈنى مەن بوسۇغىدىن دەسسەمەي ئاتالايدىغانلارنى، يەنى زۇلۇم-زوراۋانلىق ھەم ئالداملىقتا تايىنىپ، خوجايىنلىرىنىڭ ئۆيلىرىنى تولدۇرىدىغانلارنى جازالايمەن«** ـ خۇدا مۇشۇ يەردە پەيغەمبەر ئارقىلىق خۇراپىيلىقنى ئەيىبلىگەن بولسا كېرەك. »ئۆي بوسۇغىسىنى دەسسەمەسلىك كېرەك، يامان بولىدۇ« دېگەنلىك ئېنىق بىر مىسالدۇر. ئۇلار ئەسلىدىلا تەۋراتتىكى مۇقەددەس قانۇنغا خىلاپ بولغان مۇشۇنداق خۇراپىي ئۆششاق-چۈششەك قائىدىگە رىئايە قىلغىنى بىلەن، زۇلۇمنى ھېچۋەقەسى يوق دەپ قورقاي قىلىۋېرىدۇ.

■ **1:9** 1 سام. 5□4: 5.

□ **1:10 »بېلىق دەرۋازىسى«دىن »ۋايداد«، »ئىككىنچى مەھەللە«دىن ھۆركىرەشلەر...»** ـ »بېلىق دەرۋازىسى« ھەم »ئىككىنچى مەھەللە« يېرۇسالېمنىڭ شىمالىي تەرىپىگە جايلاشقان بولۇپ، شەھەرنىڭ باشقا ئۆچ تەرىپى تىك يار ئىدى، ھۆجۇم كەلسە دائىم شىمالىي تەرىپىدىن كېلەتتى.

□ **1:11 »چۈنكى »سودىگەر خەلق«نىڭ ھەممىسى قىلىچلاندى، ...»** ـ بۇ بەلكىم كىنايىلىك گەپ. ئىبرانىي تىلىدا »سودىگەر« ۋە »قاناتاش« دېگەنلەر ئوخشاش بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئىسرائىل خەلقى ئەسلى بۇتپەرەس بولغان »قاناتاش خەلقى«نى پەلەستىنىدىن)قاناتاشدىن(ھەيدىۋەتكەنىدى. بىراق ئىسرائىل تۆرىي ھازىر »خۇدانىڭ خەلقى« ئەمەس، بەلكى »سودىگەر خەلق« ھەم »بۇتپەرەس بىر خەلق« بولۇپ قالغان ئوخشايدۇ. ئۇلارنىڭ قىلغان سودىسىمۇ خۇدانىڭ نەزىردە ھارام ئوخشايدۇ.

□ **1:12 »ئارزاڭلىرى ئۈستىدە تىنغان شارابتەك تۇرغان ئەندىشىسىز ئادەملەر...»** ـ »ئارزاڭلىرى ئۈستىدە تىنغان شاراب« شاراب تىنىشى ئۈچۈن ئۆزۈن ۋاقىت مىدىرلىمايي تۇرۇشى كېرەك. تىنغان »ئارزاڭلار«،)دۇغ، چۆكۈندە(ئاھايىتى ئاچچىق بىر نەرسە، ئەلۋەتتە. ■ **1:14** يو. 2□10: 31؛ 15:3□ يەش. 22:2-12□ 10:13□ 23:24□ ئام. 9:8؛ مات. 29:24□ روس. 20:2□ ۋەھ. 136-12:

15 شۇ كۈنى قەھر ئېلىپ كېلىدىغان بىر كۈن،
كۈلپەتلىك ھەم دەرد-ئەلەملىك بىر كۈن،
ۋەيرانچىلىق ھەم بەرباتلىق چۈشىدىغان بىر كۈن،
زۇلمەتلىك ھەم سۈرلۈك بىر كۈن،
بۇلۇتلار ھەم قاپ-قاراڭغۇلۇق بىلەن قاپلانغان بىر كۈن،
16 ئىستىھكاملاشقان شەھەرلەرگە، سىپىلىنىڭ ئېگىز پوتەيلىرىگە ھۇجۇم قىلىدىغان،
كاناي چېلىنىدىغان، ئاگاھ سىگنالى كۆتۈرۈلىدىغان بىر كۈن بولىدۇ.□
17 مەن ئادەملەر ئۈستىگە كۈلپەتلەرنى چۈشۈرىمەن، ـ
ئۇلار قارىغۇلاردەك يۈرىدۇ؛
چۈنكى ئۇلار پەرۋەردىگارغا قارشى گۇناھ قىلدى؛
ئۇلارنىڭ قانلىرى توپا-چاڭدەك،
ئۇلارنىڭ ئۈچەي-قېرىنلىرى پوقتەك تۆكۈلىدۇ؛
18 پەرۋەردىگارنىڭ قەھرى چۈشكەن كۈنىدە ئالتۇن-كۈمۈشلىرى ئۇلارنى قۇتقۇزالمايدۇ؛
بەلكى پۈتكۈل جاھان ئۇنىڭ غەزەپ ئوتى تەرىپىدىن يەۋېتىلىدۇ؛
چۈنكى ئۇ بارلىق يەر يۈزىدىكىلەرنىڭ ئۈستىگە مۇتلەق بىر ھالاكەت، دەھشەتلىك بىر ھالاكەت چۈشۈرىدۇ.□ ■

2

1 يېغىلىڭلار، ئۆزۈڭلارنى يېغىڭلار، ئى نومۇسسىز »يات ئەل«،□
2 يارلىق چىققۇچە،
كۈن توپاندەك تېز ئوتۇپ كەتكۈچە،
پەرۋەردىگارنىڭ ئاچچىق غەزىپى ئۈستۈڭلەرگە چۈشكۈچە،
پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى ئېلىپ كېلىدىغان كۈن ئۈستۈڭلەرگە چۈشكۈچە،
3 پەرۋەردىگارنى ئىزدەڭلار، ئى ئۇنىڭ ھۆكۈملىرىنى ئادا قىلغان زېمىندىكى كەمتەرلەر؛
ھەققانىيلىقنى ئىزدەڭلار، كەمتەرلىكنى ئىزدەڭلار؛
ئېھتىمال سىلەر پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپى بولغان كۈنىدە پاناھ تاپقان بولىسىلەر.■

ئەللەرنىڭ سوراققا تارتىلىشى

4 چۈنكى گازا تاشلانغان بولىدۇ،
ئاشكېلون ۋەيرانە بولىدۇ؛
ئۇلار ئاشدودتىكىلەرنى چۈش بولمايلا ھەيدىۋېتىدۇ؛

□ **1:16** »ئاگاھ سىگنالى كۆتۈرۈلىدىغان بىر كۈن بولىدۇ« ـ ياكى »جەڭ ۋارقىراشلىرى كۆتۈرۈلىدىغان بىر كۈن بولىدۇ.«
□ **1:18** »مۇتلەق بىر ھالاكەت، دەھشەتلىك بىر ھالاكەت« ـ ياكى »مۇتلەق بىر ھالاكەت، چاقاقتەك بىر ھالاكەت.«
■ **1:18** پەند. 4:11□ ئەز. 19:7□ زەف. 14-161:
□ **2:1** »يېغىلىڭلار، ئۆزۈڭلارنى يېغىڭلار، ئى نومۇسسىز »يات ئەل«« ـ »يات ئەل« مۇشۇ يەردە ئىسرائىل خەلقى خۇداغا نىسبەتەن بۇتپەرەس بىر يات ئەلگە ئوخشايدۇ، دېگەنلىك. ئۇلارنىڭ »يېغىلىشى« بەلكىم جامائەتنە بولۇپ دۇئا-تىلاۋەت بىلەن خۇدانى ئىزدەش ئۈچۈن بولسا كېرەك. ئىبراني تىلىدىكى »يېغىلىڭلار« دېگەن بۇ پېئىل ئادەتتە »پاخال يېغىۋېلىش«نى كۆرسىتىدۇ، بۇ مۇشۇ يەردە ئىنتايىن كىنايىلىك گەپ بولۇپ، ئىسرائىل پاخالدەك بىر خەلق، خۇدانىڭ ئوتىدا تېزلا كۆيدۈرۈلۈش خەتىرىدە تۇرىدۇ، دېگەنلىك (2-□□□□□□□ كۆرۈڭ).■ **2:3** زەب. 5:27□ 732-5:

ئەگرون يۇلۇپ تاشلىنىدۇ.□
5 دېگىن بويىدىكىلەر، يەنى قېرەت ئېلىدىكىلەرگە ۋاي!
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ساڭا قارشىدۇر، ئى قانائان، فىلىستىيەلەرنىڭ زېمىنى!
ئاھالەڭ قالمىغۇچە مەن سېنى ھالاك قىلىمەن.□
6 دېگىن بويى پادىچىلار ئۆچۈن چىمەنزار،
قوي پادىلىرى ئۆچۈن قوتانلار بولىدۇ،
7 دېگىن بويى يەھۇدا جەمەتىنىڭ قالدىسى ئىگىدارچىلىقىدا بولىدۇ؛
ئاشۇ يەردە ئۇلار ئوزۇقلىنىدۇ،
ئاشكىلوننىڭ ئۆيلىرىدە ئۇلار كەچ كىرگەندە ياتىدۇ،
چۈنكى پەرۋەردىگار خۇداسى ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلاردىن خەۋەر ئېلىپ،
ئۇلارنى ئاسارەتتىن ئازادلىققا ئېرىشتۈرىدۇ.□
8 مەن موئابنىڭ دەشنىمىنى، ئامموننىيلارنىڭ ھاقارەتلىرىنى ئاڭلىدىم؛
ئۇلار شۇنداق قىلىپ مېنىڭ خەلقىمنى مازاق قىلىپ،
ئۇلارنىڭ چېگرالىرىنى پايمال قىلىپ ماختىنىپ كەتتى.
9 شۇڭا مەن ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار،
ئىسرائىلنىڭ خۇداسى،
موئاب جەزمەن خۇددى سودومدەك،
ئامموننىيلار خۇددى گومورراەدەك بولىدۇ ـ
يەنى چاقماقلار ۋە شورلۇقلار قاپلانغان جاي، دائىم بىر چۈل-جەزىرە بولىدۇ؛
ھەم خەلقىمنىڭ قالدىسى ئۇلاردىن ئوجا ئالىدۇ،
قوۋمىمنىڭ قالغانلىرى ئۇلارغا ئىگە بولىدۇ.□
10 ئۇلارنىڭ تەكەببۇرلۇقىدىن بۇ ئىش ئېشىغا كېلىدۇ،
چۈنكى ئۇلار ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ خەلقىنى مازاق قىلىپ ماختىنىپ كەتتى.
11 پەرۋەردىگار ئۇلارغا دەھشەتلىك بولىدۇ؛
چۈنكى ئۇ يەر يۈزىدىكى بۇتلارنىڭ ھەممىسىنى قۇرۇتىۋېتىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن ئەللەر، بارلىق چەت ئاۋالدىكىلەر ھەربىرى ئۆز جايىدا ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىدۇ.
12 ئى ئېفىئوپىيلەر، سىلەرمۇ مېنىڭ قىلىچىم بىلەن ئۆلتۈرۈلىسىلەر.□
13 ئۇ قولىنى سوزۇپ شىمالغا تەگكۈزۈپ، ئاسۇرىيەنى ھالاك قىلىدۇ،

□ **2:4 »چۈنكى گازا تاشلانغان بولىدۇ، ئاشكىلون ۋەيرانە بولىدۇ، ئۇلار ئاشدودتىكىلەرنى چۈش بولمايلا ھەيدەۋېتىدۇ، ئەگرون يۇلۇپ تاشلىنىدۇ« ـ** بۇ شەھەرلەر فىلىستىيەدىكى بەش چوڭ شەھەرنىڭ تۆتى. ئۇلارنىڭ تەرىپى شىمالدىن جەنۇبقا بولۇپ، ھۆججەم شىمالىي تەرىپىدىن كېلىدىغان ئوخشايدۇ. »ئاشدودنى چۈش بولمايلا ھەيدەۋېتىدۇ« دېگەن جۈملە بەلكىم ھۆججەم ئەتىگەندە باشلىنىپ چۈش بولغۇچە غەلىبىلىك تاماملىنىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى، ھۆججەم چۈش ۋاقىتدا، يەنى ئادەم ئۇخلىغان ۋاقىتتا قىلىنىدۇ، »ئۇلار ئاشدودتىكىلەرنى چۈشتە ھەيدەۋېتىدۇ« دېگەنلىك.

□ **2:5 »دېگىن بويىدىكىلەر، يەنى قېرەت ئېلىدىكىلەرگە ۋاي!«** ـ بۇ سۆزنىڭ فىلىستىيەلەرگە قارىتىلغان. »قېرەتلەر« بەلكىم »كېرىت« دىكىلەر دېگەن مەنىدە. ئۇلارنىڭ ئەسلى يۇرتى)ئوتتۇرا دېگۈزدىكى(كېرىت ئارىلى ئىدى.

□ **2:7 »ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلاردىن خەۋەر ئېلىپ،...»** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »ئۇلارنى يوقلاپ...» دېگەن سۆزلەر بىلەنلا ئېيتىلىنىدۇ.

□ **2:9 »موئاب جەزمەن خۇددى سودومدەك، ئامموننىيلار خۇددى گومورراەدەك بولىدۇ...»** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدا بولۇشى مۇمكىنكى، خۇدا سودوم ۋە گومورراەدىكى ھەرىكىتىنى تۆۋەندىكىدىن ئاسماندىن ئوت چۈشۈرۈپ ۋەيران قىلىۋەتكەن.

□ **2:12 »ئى ئېفىئوپىيلەر، سىلەرمۇ مېنىڭ قىلىچىم بىلەن ئۆلتۈرۈلىسىلەر«** ـ بۇ بېشارەتنىڭ تەخمىنەن 80 يىلدىن كېيىن »كامبۇسىس «II ئېفىئوپىيەگە تاجاۋۇز قىلدى)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 525-يىلى.(بېشارەت بۇ ۋەقەنى ياكى بولمىسا ئاخىرقى زاماندىكى بىر ۋەقەنى كۆرسىتىشى كېرەك.

ننەۋە شەھىرنى ۋەيرانە، چۆل-باياۋاندەك قەھەتچىلىك جاي قىلدۇ.□
14 ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا چارۋا پادىلىرى،
شۇنداقلا ھايۋانلارنىڭ ھەرخىللىرى ياتىدۇ؛
چۆل ھۇۋۇقۇشى، چىرقىرىغۇچى ھۇۋۇقۇشلار ئۇنىڭ تۈۋرۈك باشلىرىدا قوندۇ؛
دېرىزىلىرىدىن سايراشلار ئاڭلىنىدۇ؛
بوسۇغىلىرىدا ۋەيرانلىق تۇرىدۇ؛
چۈنكى ئۇ بۇنىڭ كېدىر ياغاچ نەقىشلىرىنى ئوچۇقچىلىقتا قالدۇرىدۇ؛
15 مانا بۇ ئەندىشىسىز ياشاپ كەلگۈچى شاد-خۇرام شەھەر،
كۆڭلىدە: »مەنلا بار دۇرمەن، مەندىن باشقا بىرى يوقتۇر« دېگەن شەھەر ـ
ئۇ شۇنچىلىك بىر ۋەيرانە، ھايۋانلارنىڭ بىر قونالغۇسى بولۇپ قالدىغۇ!
ئۇنىڭدىن ئۆتۈۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ئۇشقىرىتىدۇ،
قولىنى سىلكىيدۇ.□

3

يېرۇسالېمنىڭ سوراققا تارتىلىشى

1 ئاسىيلىق قىلغۇچى، بۇلغانغان، جەبىر-زۇلۇم يەتكۈزگۈچى شەھەرگە ۋاي!
2 ئۇ ئاۋازنى ئاڭلىمىدى، تەربىيىنى قوبۇل قىلمىدى؛
پەرۋەردىگارغا تايانمىدى، خۇداسىغا يېقىنلاشمىدى.□
3 ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولغان ئەمىرلىرىنىڭ ھەممىسى ھۇركىرەيدىغان شىرلار،
ئۇنىڭ سوراقچىلىرى بولسا كەچلىكى ئوۋلايدىغان، ئەتىگىنى غاجىلىغۇدەك ھېچنەرسە قالدۇرمايدىغان بۆرىلەردۇر؛■
4 ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرى ۋەزىنسىز، ئاسىي كىشىلەر؛
ئۇنىڭ كاھىنلىرى مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى بۇلغايدىغانلار،
تەۋرات-قانۇنىغا بۇزغۇنچىلىق قىلدىغانلار.□ ■
5 ھەققانىي پەرۋەردىگار ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدىدۇر؛
ئۇ ھېچ ھەققانىيەتسىزلىك قىلمايدۇ؛

□ **2:13 »ئۇ قولىنى سوزۇپ شىمالغا تەگكۈزۈپ، ئاسۇرىيەنى ھالاك قىلدۇ، ننەۋە شەھىرنى ۋەيرانە، چۆل-باياۋاندەك قەھەتچىلىك جاي قىلدۇ«** ـ بۇ پېشارەتلەر (12-15-□□□□□□□□) زەفانىيانىڭ سۆزلىرىدىن پەقەت بىرنەچچە يىلدىن كېيىم ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان. مىلادىيەدىن ئىلگىركى 612-يىلى، بۇيۈك ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى پايتەختى ننەۋە بىلەن بىللە پۈتۈنلەي بەربات قىلىندى. ئېمىشۇپىيە باشقا يۇرتلاردىن يىراق بولسىمۇ، قاتتىق ھۇجۇمغا ئۇچرىدى (12-□□□□). زەفانىيانىڭ بۇ سۆزىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلغانلىقىنى كۆرگەن كىشىلەر ئۇنىڭ »پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى« توغرۇلۇق بولغان پېشارەتلىرى ھەم باشقا پېشارەتلىرىنمۇ بەربىر ئاخىرىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى، دەپ بىلگەن بولىدى.

□ **2:15 »ئۇنىڭدىن ئۆتۈۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ئۇشقىرىتىدۇ، قولىنى سىلكىيدۇ«** ـ بۇ ھەربىكەتلەر بەلكىم ھەيران بولغانلىق يا كى مازاق قىلغانلىقتىن بىلدۇرىدۇ.

□ **3:2 »ئاسىيلىق قىلغۇچى، بۇلغانغان، جەبىر-زۇلۇم يەتكۈزگۈچى شەھەرگە ۋاي! (1-□□□□□) ئۇ ئاۋازنى ئاڭلىمىدى، تەربىيىنى قوبۇل قىلمىدى«** ـ بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغۇچى يېرۇسالېمدىكىلەر بەلكىم زەفانىيا يەنە ئاسۇرىيەنىڭ گۈناھلىرىنى ئەيىبلەۋاتىدۇ، دەپ ئويلىشى مۇمكىن ئىدى. بىراق كېيىنكى سۆزلىرىدىن ئاڭلىغۇچىلار تۇيۇقسىز: »ئۇنىڭ ئەيىبلىگىنى ننەۋە ئەمەس، بەلكى بىز يېرۇسالېمدىكىلەر ئىكەنمىز«! دەپ ھەيران قالغان، شۇنداقلا خاپا بولغان بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
»ئاۋاز«نىڭ كىمنىڭ ئىكەنلىكىنى زەفانىيا پەيغەمبەر دېمەيدۇ، چۈنكى ئۇنىڭغا نىسبەتەن بۇ دۇنيادا ئاڭلىغۇدەك پەقەت بىرلا ئاۋاز بار، يەنى پەرۋەردىگارنىڭكىدۇر.

■ **3:3** يەنە. 15:28□ ئەز. 2:22:

□ **3:4 »ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرى ۋەزىنسىز، ئاسىي كىشىلەر، ئۇنىڭ كاھىنلىرى مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى بۇلغايدىغانلار«** ـ »پەيغەمبەرلىرى« ساختا پەيغەمبەرلەر، ئەلۋەتتە. »كاھىنلار« مۇقەددەس ئىبادەتخاندا پۇقرالار ئۈچۈن مەخسۇس قۇربانلىقنى كۆيدۈرگۈچى خادىملار.

■ **3:4** يەر. 11:23□؛ 32؛ ھوش. 7.9:

هەر ئەتگەنده ئادىل هۆكۆمنى ئايان قىلدۇ؛
هۆكۆمده كەچىلىك يوقتۇر؛
بىراق نامەرد ئادەم هىچ نومۇسنى بىلمەيدۇ.□ ■
6 ـ مەن ئەللەرنى ئۆزۈپ تاشلىۋەتكەنمەن،
ئۇلارنىڭ ئىستىهكام پوتەيلىرى ۋەيراندۇر؛
كوچىلىرنى هىچبىر ئادەم ئۆتمىگۈدەك قىلىپ خارابە قىلغانمەن؛
شەهەرلىرى ئادەمزاتسىز، هىچ تۇرغۇچىسى يوق قىلىنىپ هالاك بولغان.□
7 مەن: »پەقەت مەندىن قورقۇگۇلار، تەربىيىنى قوبۇل قىلىگۇلار« ـ دېدىم.
شۇنداق بولغاندا ئۇنىڭغا هەممە بىكىتكەنلىرىم چۈشۈرۈلەي، ماكانى هىچ خانىۋەيران بولماس.
بىراق ئۇلار بالدۇرلا ئورنىدىن تۇرۇپ، هەممە ئىشلىرىنى هارام قىلىۋەتتى.□

بارلىق ئەللەرنىڭ سوراققا تارتىلىشى

8 شۇڭا مېنى كۈتۈگۈلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
مەن گۇۋاهلىق بېرىشكە ئورنۇمدىن قوزغالغان كۈنگىچە ـ
چۈنكى مېنىڭ قارارىم ـ ئەللەرنى يىغىش،
پادىشاهلىقلارنى جەم قىلىشتىن ئىبارەتتۇر،
ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قەهرىمنى،
هەممە دەهشەتلىك ئاچچىقىمنى بېشىغا تۆكۈش ئۈچۈندۇر.
چۈنكى يەر يۈزىنىڭ هەممىسى ئاچچىق غەزىپىمنىڭ ئوتى بىلەن كۆيدۈرۈۋېتىلىدۇ.□

ئىسرائىلنىڭ ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈشى، ئەللەرنىڭ خۇدانىڭ يېنىغا چىقىشى

9 چۈنكى شۇ تاپتا بارلىق ئەللەرنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا ندا قىلىپ چاقىرىشى ئۈچۈن،
ئۇنىڭ خىزمىتىدە بىر جان بىر تەن بولۇشى ئۈچۈن،
مەن ئۇلارنىڭ تىلىنى ساپ بىر تىلغا ئايلاندۇرىمەن،
10 چۈنكى ئېفىئوپىيە دەريالىرىنىڭ نېرىسىدىن مېنىڭ دۇئا-تىلاۋەتچىلىرىم،
يەنى مەن تارقاتقانلارنىڭ قىزى،
ماڭا سۇنۇلغان هەدىيەنى ئېپىچىلىدۇ.□

□ 3:5 »هۆكۆمده كەچىلىك يوقتۇر« ـ ياكى »ئۇ)پەرۋەردىگار(هۆكۆملىرىنى ئادا قىلمايدۇ.«

■ 3:5 قان. 432:

□ 3:6 **»مەن ئەللەرنى ئۆزۈپ تاشلىۋەتكەنمەن، ئۇلارنىڭ ئىستىهكام پوتەيلىرى ۋەيراندۇر .... شەهەرلىرى ئادەمزاتسىز، هىچ تۇرغۇچىسى يوق قىلىنىپ هالاك بولغان«** ـ يات ئەللەر ئارىسىدىكى بۇ ۋەقەلەر، شۇبهىسىزكى، ئىسرائىلغا ساۋاق، ئاگاه ۋە مىسال بولۇشى كېرەك ئىدى.

□ 3:7 **»شۇنداق بولغاندا ئۇنىڭغا هەممە بىكىتكەنلىرىم چۈشۈرۈلەي، ماكانى هىچ خانىۋەيران بولماس. بىراق ئۇلار بالدۇرلا ئورنىدىن تۇرۇپ، هەممە ئىشلىرىنى هارام قىلىۋەتتى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇنداق بولغاندا ئۇنىڭغا بېرىلىدىغان هەممە جازالىرى ئېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇنىڭ ماكانى هىچ ئۆزگۈرۈلمەيدۇ.« **»بىراق ئۇلار بالدۇرلا ئورنىدىن تۇرۇپ، هەممە ئىشلىرىنى هارام قىلىۋەتتى«** ـ دېمەك، تىلغا ئېلىنغان »هارام ئىشلار«نى قىلىشقا ناهايىتى ئالدىراۋاتقاندىدى.

□ 3:8 **»مەن گۇۋاهلىق بېرىشكە ئورنۇمدىن قوزغالغان كۈنگىچە...»** ـ »گۇۋاهچىلىق بېرىشكە...» دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇنى ئېلىشقا...».

□ 3:10 **»ئېفىئوپىيە دەريالىرىنىڭ نېرىسى....»** ـ ئېفىئوپىيە ناهايىتى چەت جاي بولۇپ، توۋا قىلىش پۇرسىتى جاهانىنىڭ چەتلىرىگىچە بولىدۇ، دەپ كۆرسىتىدىغان بىر مىسالدۇر. **»مېنىڭ دۇئا-تىلاۋەتچىلىرىم، يەنى مەن تارقاتقانلارنىڭ قىزى...»** ـ بەلكىم تارقىلىپ كەتكەن، ئەمما توۋا قىلغان ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ: »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« ئۈنچە دەهشەتلىك بولغىنى بىلەن (8-□□□□□)، 10-9-ئايەتتىكى بېشارەتلەر خۇدانىڭ مېهىرى-شەپقىتىگە هەتتا شۇ كۈنىدىمۇ ئېرىشىش ئىمكانىيىتى بارلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.

ئسرائلنڭ خۇدانڭ روهدا »قايتدن تۇغۇلۇشى«

11 شۇ كۈنى سەن ماڭا ئاسيلىق قىلغان بارلىق قىلمىشلىرىڭ تۆپەيلىدىن ئىزا تارتىپ قالمايسەن،
چۈنكى شۇ تاپتا مەن تەكەبۋرلۇقۇڭدىن خۇشاللىنىپ كەتكەنلەرنى ئارا ئۈدىن ئېلىپ تاشلايمەن،
شۇنىڭ بىلەن سەن مۇقەددەس تېغىم تۆپەيلىدىن ھالىڭنى ئىككىنچى چوڭ قىلمايسەن؛□
12 ۋە مەن ئارا ئۈدا كەمتەر ھەم مىسكىن بىر خەلقنى قالدۇرىمەن،
ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ نامىغا تايىنىدۇ.
13 ئىسرائىلنىڭ قالدىسى نە قەبىھلىك قىلمايدۇ،
نە يالغان سۆزلىمەيدۇ،
نە ئۇلارنىڭ ئاغزىدىن ئالدامچى تىل تېپىلمايدۇ؛
ئۇلار بەلكى ئوزۇقلىنىپ، ياتىدۇ،
ھېچكىم ئۇلارنى قورقۇتمايدۇ.□

ئىسرائىلنىڭ قايتىدىن يېغىلىشى ـ ئاخىرقى زاماندىكى شاد-خۇراملىق بىر كۈي

14 يايراپ-ياشنا، ئى زىئون قىزى!
تەنتەنە قىلىپ ۋارقىرا، ئى ئىسرائىل!
پۈتۈن قەلبىڭ بىلەن خۇشال بولۇپ شادلان، ئى يېرۇسالېمنىڭ قىزى!■
15 پەرۋەردىگار سېنى جازالايدىغان ھۆكۈملەرنى ئېلىپ تاشلىدى،
دۈشمىنىڭنى قايتۇرۇۋەتتى؛
ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى پەرۋەردىگار ئارا ئۈدىدۇر؛
يامانلىقنى ئىككىنچى كۆرمەيسەن.
16 شۇ كۈنى يېرۇسالېمغا ئېيتىلىدۇكى،
»قورقما، ئى زىئون!
قوللىرىڭ بوشاپ، ساڭگىلاپ كەتمىسۇن!
17 پەرۋەردىگار خۇدايىڭ ئارا ئۈدا،
قۇتقۇزىدىغان قۇدرەت ئىگىسىدۇر!
ئۇ شادلىق بىلەن ئۈستۈڭدە شادلىنىدۇ؛
ئۆز مېھىر-مۇھەببىتىدە ئارام ئالىدۇ؛
ئۈستۈڭدە ناخشىلار ئېيتىپ يايراپ-ياشنايدۇ.
18 جەمئىيەت سورۇنلىرىدىكى نومۇسسىز ئىبادەت تۆپەيلىدىن ئارا ئۈلاردىن ئازابلانغانلارنى يىغمەن؛
بۇلارنىڭ شەرمەندىلىكلىرى ئۇلارغا ئېغىر كېلەتتى.□
19 مانا، مەن شۇ تاپتا سېنى خارلىغانلارنىڭ ھەممىسىنى بىر تەرەپ قىلىمەن،
ئاقساق بولغان قىزنى قۇتقۇزىمەن

□ 3:11 **»مۇقەددەس تېغىم تۆپەيلىدىن«** ـ ياكى »مۇقەددەس تېغىمدا« ياكى »مۇقەددەس تېغىم ئۈستىدە.«

□ 3:13 **»ئىسرائىلنىڭ قالدىسى نە قەبىھلىك قىلمايدۇ«** ـ »ئىسرائىلنىڭ قالدىسى« تەۋراتتىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ كىتابلىرىدا كۆپ كۆرۈلىدىغان تېما ياكى ماۋزۇدۇر. ئىسرائىل خەلقىنىڭ كۆپ قىسمى خۇدادىن يىراقلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئۇلار ئارىسىدا خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن، ئۆزىگە سادىق بىر »قالدى«نىڭ ھامان ھەردائىم تېپىلىدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ.

■ 3:14 زەك. 9:99

□ 3:18 **»جەمئىيەت سورۇنلىرىدىكى نومۇسسىز ئىبادەت تۆپەيلىدىن ئارا ئۈلاردىن ئازابلانغانلارنى يىغمەن؛ بۇلارنىڭ شەرمەندىلىكلىرى ئۇلارغا ئېغىر كېلەتتى«** ـ ئايەتنىڭ بىرنەچچە تەرجىمىلىرى بار. بىزنىڭچە مەنىسى شۇكى، ئىبادەت سورۇنلىرىدا بولغان ساختىپەزلىك، ئار-نومۇسسىزلىقلار سورۇنغا قاتناشقان ئىخلاسمەنلەرنى ناھايىتى ئازابلىغان، ئۇلار يۇنىڭغا چىدىمايى مۇشۇ ھېيتلارغا، ئىبادەت سورۇنلىرىغا قاتناشمايى تارقىلىپ كەتكەندى. شۇڭا خۇدا: »مەن ئۇلارنى يىغمەن« ـ دەيدۇ. »يەش.» 13:1نى كۆرۈڭ.

تالاغا هەیدۆپتلگەن قىزنى يىغمەن؛
دەل ئۆلار خورلانغان بارلىق زېمىنلاردا ئۆلارنى ئۆزۈمگە مەدھىيە كەلتۈرگۈچى، شۆھرەت بولغۇچى قىلىپ
تىكلەيمەن.□
20 مەن شۇ تاپتا، يەنى سىلەرنى يىغقان ۋاقىتتا، سىلەرنى ئۆيگە ئېپكېلىمەن؛
چۈنكى مەن كۆز ئالدىڭلاردا سىلەرنى ئاسارەتتىن ئازادلىققا چىقارغىنىمدا،
سىلەرنى يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەر ئارىسىدا شۆھرەتلىك، ئۆزەمگە مەدھىيە كەلتۈرگۈچى قىلىمەن،
ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.□

□ 3:19 »ئاقساق بولغان قىزنى قۇتقۇزىمەن تالاغا هەيدۆپتلگەن قىزنى يىغمەن« ـ »قىز« مۇشۇ يەردە ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ. **...» ئۆلارنى ئۆزۈمگە مەدھىيە كەلتۈرگۈچى، شۆھرەت بولغۇچى قىلىپ تىكلەيمەن«** ـ ياكى ...» ئۆلارنى تەرىپلەش ئوبيېكتى ۋە نام-شۆھرەتلىك قىلىپ تىكلەيمەن.«

□ 3:20 »سىلەرنى ...شۆھرەتلىك، ئۆزەمگە مەدھىيە كەلتۈرگۈچى قىلىمەن« ـ ياكى »سىلەرنى... نام-شۆھرەتلىك ۋە تەرىپلەش ئوبيېكتى قىلىمەن.«

ھاگاي

بىرىنچى ۋەھىي ۋە خەلقنىڭ ئىنكاسى

1 دارىئۇس پادىشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى، ئالتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ھاگاي پەيغەمبەر
ئارقىلىق شېئالتىئەلنىڭ ئوغلى، يەھۇدانىڭ ۋالىيسى زەرۇببابەلگە ھەم يەھوزاداكنىڭ ئوغلى، باش كاھىن يەشۇئاغا
كەلدى: ـ □
2 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
بۇ خەلق: »ۋاقتى كەلمىدى، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى قۇرۇش ۋاقتى تېخى كەلمىدى« ـ دەيدۇ.□
3 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ھاگاي پەيغەمبەر ئارقىلىق كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
4 بۇ ئۆي تېخىچىلا خارابە تۇرسا، بۇ سىلەر تاختايدىن بېزەلگەن ئۆيلىرىڭلاردا ياشايدىغان ۋاقتىمۇ؟□
5 مانا، پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ـ قىلۋاتقىنىڭلار ئۈستىدە كۆڭۈل قويۇپ ئويلىنىڭلار!
6 تېرىغىنىڭلار كۆپ، يىغۇۋالىدىغىنىڭلار ئاز؛
يەيسىلەر، بىراق تويمايسىلەر؛
ئىچىسىلەر، بىراق قانمايسىلەر؛
كىيىسىلەر، بىراق ھېچقانداق ئىللىمايسىلەر؛
ئىش ھەققى ئالغۇچى بولسا،
خۇددى ئىش ھەققىنى تۈشۈك ھەميانغا سالغانغا ئوخشاشتۇر.■
7 ـ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
قىلۋاتقىنىڭلار ئۈستىدە كۆڭۈل قويۇپ ئويلىنىڭلار!
8 تاغقا چىقىپ، ياغاچنى ئېلىپ كېلىڭلار، ئۆينى قۇرۇڭلار؛ شۇنداق قىلساڭلار مەن ئۆنىڭدىن خۇرسەن بولىمەن،
شان-شەرەپكە ئېرىشىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
9 ـ سىلەر كۆزىنى كۆتىۋاڭلار، مانا، ئېرىشكىنىڭلار ئاز بولدى؛ ئۆنى ئۆيگە ئېپكەلگىنىڭلاردا، مەن ئۆنى پۈۋلەپ
يوقاتتىم؛ بۇ نېمە ئۈچۈن؟ ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ
ـ چۈنكى مېنىڭ ئۆيۈمنىڭ خارابە بولغىنىغا قارىماي، ئۆز ئۆيۈڭلارنى سېلىشقا يۈگۈرۈشۈپ يۈرۈۋاتىسىلەر.

□ **1:1 »دارىئۇس پادىشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى، ئالتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى«** ـ »دارىئۇس پادىشاھ«، يەنى »دارىئۇس خىسپاستىس«)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 485-521-يىللار.(بۇ كۈن ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 520-يىلى، 29-ئاۋغۇست ئىدى. »ئالتىنچى ئاي« ـ مۇقەددەس كىتابتا يىل، ئايلار تىلغا ئېلىنغاندا، يەھۇدىيلارنىڭ كونا كالېنداری بويىچە ھېسابلىنىدۇ)»نەۋ كۈرۈڭ.(**»ئالتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى«** ـ ھەر ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى ھېيت بولاتتى، پېرۇساليمدا بۇ سۈزنى ئاڭلىغان كىشىلەر بەلكىم ئاز بولمىسا كېرەك. **»باش كاھىن يەشۇئا«** ـ »كاھىن« مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا يۇقىرالار ئۈچۈن مەخسۇس قۇربانلىقنى كۆيدۈرگۈچى خادىم.

□ **1:2 »بۇ خەلق: »ۋاقتى كەلمىدى، پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى قۇرۇش ۋاقتى تېخى كەلمىدى«** ـ **دەيدۇ«** ـ مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى قايتا قۇرۇش خىزمىتى 15 يىل ئىلگىرى باشلانغاندى، بىراق خەلق باشقا ئەللەرنىڭ تەھدىتىگە ئۇچراپ، قۇرۇش خىزمىتىدىن قول تارتقاندى)»ئەزرا«، 5-3-بابلارنى كۆرۈڭ.(

□ **1:4 »تاختايدىن بېزەلگەن ئۆيلىرىڭلار«** ـ »تاختايدىن بېزەلگەن« دېگەن بۇ سۈز تەۋراتتا پەقەت سۈلايمان قۇرغان مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ بېزىلىشى ۋە »يەھوئاخاز پادىشاھ«نىڭ ئوردىسىنىڭ بېزىلىشىنى تەسۋىرلەش ئۈچۈن بىر قېتىم ئىشلىتىلگەن. شۇنىڭدىن كۆرىمىزكى، خەلقلەر بەلكىم مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى قۇرۇشقا 15 يىل ئىلگىرى تەييارلىغان ياغاچنى ھازىر ئۆز ئۆيلىرىنى بېزەش ئۈچۈن ئىشلەتمەكتە. شۇڭا ئۇلارنىڭ ئىككى گۇناھى بار ئىدى: (1) خۇدانىڭ ئۆينى قۇرۇشنى كېچىكتۈرۈش؛ (2) خۇدانىڭ ئۆيى ئۈچۈن تەييارلاپ قويۇلغان ياغاچنى ئۆز ئۆيلىرى ئۈچۈن ئىشلىتىش.■ **1:6** قان. 38:28□ مىك. 6□14: 15.

10 شۇڭا ئۇستۇڭلاردا ئاسمانلار شەبنەمنى بەرمەيدۇ، زېمىنمۇ ھوسۇلىنى بەرمەيدۇ؛□ ■
11 مەن زېمىنغا، تاغقا، زىرائەتلەرگە، يېڭى شارابلارغا، زەيتۇن مېيىغا، تۆپراقنىڭ ئۈندۈرمىلىرىگە، ئىنسانلارغا، مال-ۋارانلارغا ۋە قوللاردىكى بارلىق ئەجرىلەرگە قۇرغاقچىلىقنى چاقىردىم.□
12 شۇنىڭ بىلەن شېئالتىئەلنىڭ ئوغلى زەرۇببابەل ھەم يەھوزاداكنىڭ ئوغلى باش كاھىن يەشۇئا ۋە خەلقنىڭ قالدىسىنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ ئاۋازىغا، شۇنىڭدەك پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ ھاگاي پەيغەمبەرنى ئەۋەتىشى بىلەن، ئۇنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالدى؛ خەلق پەرۋەردىگار ئالدىدا قورقتى.
13 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ ئەلچىسى ھاگاي پەرۋەردىگارنىڭ خەۋىرىنى خەلققە يەتكۈزۈپ:
ـ »مەن سىلەر بىلەن بىللىدۇرمەن« ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ دېدى.
14 ۋە پەرۋەردىگار شېئالتىئەلنىڭ ئوغلى، يەھۇدانىڭ ۋالىيسى زەرۇببابەلنىڭ روھىنى، شۇنداقلا يەھوزاداكنىڭ ئوغلى، باش كاھىن يەشۇئانىڭ روھىنى ھەم خەلق قالدىسىنىڭ ھەربىرىنىڭ روھىنى قوزغىدى؛ ئۇلار ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ ئۈيىگە كېلىپ ئىشلىدى.
15 بۇ دارىئۇس پادىشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى، ئالتىنچى ئاينىڭ يىگىرمە تۆتىنچى كۈنى ئىدى.□

2

ئىككىنچى ۋەھىي ـ رىغبەتلەندۈرۈش

1 يەتتىنچى ئاينىڭ يىگىرمە بىرىنچى كۈنى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ھاگاي پەيغەمبەر ئارقىلىق كېلىپ مۇنداق دېيىلدى:□
2 ـ »شېئالتىئەلنىڭ ئوغلى، يەھۇدانىڭ ۋالىيسى زەرۇببابەلگە، يەھوزاداكنىڭ ئوغلى، باش كاھىن يەشۇئاغا ھەمدە خەلقنىڭ قالدىسىغا سۆز قىلىپ ئۇلاردىن: ـ
3 »ئارا كۆلەردىن ئەينى چاغدىكى شان-شەرەپتە بولغان بۇ ئۆيىنى كۆرگەنلەردىن كىم بار؟ سىلەر ھازىر ئۇنىڭغا قانداق قارايسىلەر؟ نەزىرىڭلاردا ئۇ ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدۇ، شۇنداقمۇ؟« ـ دەپ سورىغىن. □
4 ـ بىراق ھازىر، ئى زەرۇببابەل، جاسارەتلىك بول، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ يەھوزاداكنىڭ ئوغلى، باش كاھىن يەشۇئا، جاسارەتلىك بول؛ زېمىندىكى بارلىق خەلق، جاسارەتلىك بولۇپ ئىشلەڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
ـ چۈنكى مەن سىلەر بىلەن بىللىدۇرمەن، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار.

□ **1:10 »شۇڭا ئۇستۇڭلاردا ئاسمانلار شەبنەمنى بەرمەيدۇ« ـ** شەبنەم، بولۇپمۇ 8- ۋە 9-ئايدا پىشىدىغان مېۋە ياكى ئاشلىقنى يىگلەشتىن ساقلاشتا مۇھىم رول ئوينايدۇ.

■ **1:10** قان. 2328:

□ **1:11 »مەن زېمىنغا، تاغقا، زىرائەتلەرگە، ... قوللاردىكى بارلىق ئەجرىلەرگە قۇرغاقچىلىقنى چاقىردىم« ـ** »قۇرغاقچىلىق«) ئىبرانىي تىلىدا »خورەب«) ھەم »خارابە« دېگەنلەر بىر-بىرىگە ئوخشاپ كېتىدىغان سۆزلەر ـ خۇدانىڭ ئۆيى »خارابە« بولسا، ئۇلارغا »خورەب«)قۇرغاقچىلىق(بولىدۇ.

□ **1:15 »بۇ دارىئۇس پادىشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى، ئالتىنچى ئاينىڭ يىگىرمە تۆتىنچى كۈنى ئىدى« ـ** ھاگاي بېشارەت بېرىپ، خەلق خۇدانىڭ ئۆيىدە ئىش باشلىغۇچە 23 كۈن ئۆتتى. بۇ ۋاقىت ھوسۇل يېغىدىغان پەسىل بولغاچقا، ئىش بەلكىم ھوسۇلنى يىغىپ بولغاندىن كېيىن باشلانغان.

□ **2:1 »يەتتىنچى ئاينىڭ يىگىرمە بىرىنچى كۈنى« ـ** بۇ كۈن »كەپىلەر ھېيتى« ») كەپە تىكىش ھېيتى«)نىڭ ئەڭ ئاخىرقى كۈنى بولۇپ، خەلقنىڭ كۆپ بىر قىسمى يېرۇسالېمدا بولغان بولۇش كېرەك.

□ **2:3 »»ئارا كۆلەردىن ئەينى چاغدىكى شان-شەرەپتە بولغان بۇ ئۆيىنى كۆرگەنلەردىن كىم بار؟ سىلەر ھازىر ئۇنىڭغا قانداق قارايسىلەر؟ نەزىرىڭلاردا ئۇ ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدۇ، شۇنداقمۇ؟« ـ** سۇلايمان پادىشاھ سالغان ھەيۋەتلىك مۇقەددەس ئىبادەتخانا)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 587-يىلى(بابىل تەرىپىدىن ۋەيران قىلىنغان. بۇ ۋەقە ھاگاي سۆز قىلغان ۋاقىتتىن 67 يىل ئىلگىرى بولغاچقا، ئەسلى ئىبادەتخانىنىڭ شان-شەرىپى يېڭى ئىبادەتخانىغا قارايدىغان يەرگە بۇۋايلارنىڭ ئېسىدىن چىقمىغان بولۇشى كېرەك.

»ئەينى چاغدىكى شان-شەرەپتە بولغان بۇ ئۆيى« ۋە »ئۇنىڭغا قانداق قارايسىلەر؟« دېگەن سۆزلەر ئىسپاتلايدۇكى، خۇدا نەزىرىدە مەيلى سۇلايمان قۇرغان ياكى بۇ ۋاقىتتىكى خەلق قۇرغان ئىبادەتخانا بولسۇن، ھەر ئىككىسىنى »بىر« دەپ ھېسابلايدۇ.

5 ـ مىسردىن چىققان ۋاقىتلىرىدا سىلەرگە ئەھدە قىلغان سۆزۈم ۋە مېنىڭ روھىم ئاراڭلاردا تۇرۇپ كەلدى؛
ھەرگىز قورقماڭلار.
6 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ـ يەنە پەقەت ئازغىنا ۋاقىتتىن كېيىن مەن ئاسمانلار، يەر يۈزى، دېڭىز ھەم قۇرۇقلۇقنى تەۋرىتىمەن؛ □ ■
7 مەن بارلىق ئەللەرنى تەۋرىتىمەن؛ نەتىجىدە ئەللەرنىڭ سەرخىل ئەتىۋار نەرسىلىرى ئېلىپ كېلىنىدۇ. مەن مۇشۇ
ئۆينى شان-شەرەپكە تولدۇرىمەن، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.
8 ـ كۈمۈش مېنىڭكى، ئالتۇن مېنىڭكى، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□
9 ـ بۇ ئۆينىڭ كېيىنكى شان-شەرىپى ئەسلىدىكىدىن زور بولىدۇ، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگار، ـ ۋە مەن مۇشۇ يەردە ئارامليك-خاتىرجەملىكنى ئاتا قىلىمەن، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ
سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.« □ ■

ئۇچىنچى ۋەھىي ـ خۇدانىڭ شەپقىتى ۋە بەركىتى

10 دارئۇس پادىشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى، توققۇزىنچى ئاينىڭ يىگىرمە تۆتىنچى كۈنى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى
ھاگاي پەيغەمبەر ئارقىلىق كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
11 »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
كاھىنلارغا سۆز قىلىپ ئۇلاردىن تەۋرات-قانۇنى توغرۇلۇق: ـ
12 »بىرسى تونىنىڭ ئېتىكىدە »خۇداغا ئاتالغان گۆش«نى كۆتۈرۈپ كېتىۋاتقىنىدا، ئۇنىڭ ئېتىكى نانغا، ئۇماچقا،
شارابقا، زەيتۇن مايغا ياكى ھەرقانداق ئاش-ئوزۇققا مۇنداقلا تېگىپ كەتسە، ئۇنداقتا ئۇ نەرسىلەر »خۇداغا
ئاتالغان« بولامدۇ؟« ـ دەپ سوريغىن.«
كاھىنلار جاۋابەن: »ياق« ـ دېدى.□
13 ۋە ھاگاي: »بىرسى جەسەتكە تېگىپ »ناپاك« بولغان بولسا، ئۇ بۇ ئاش-ئوزۇقنىڭ قايىسىبىرىگە تەگسە، ئۇنداقتا
ئاش-ئوزۇق ناپاك بولامدۇ؟« ـ دەپ سوريدى.
كاھىنلار جاۋابەن: »ئۇ ناپاك بولىدۇ« ـ دېدى.□

□ **2:6 ...» ئاسمانلار، يەر يۈزى، دېڭىز ھەم قۇرۇقلۇقنى تەۋرىتىمەن«** ـ مۇشۇنداق سۆزلەر باشقا پەيغەمبەر يازمىلىرىدىمۇ تېپىلىدۇ)مەسىلەن، »يەشايا« 13-باب، »يەرەمىيا« 4- ھەم 10-باب، »يوئىل« 2-باب، »ناھۇم« 1-بابتا.(شۇبھىسىزكى، بۇلار »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«، يەنى ئاخىرقى زامانىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **2:6** ئېبر. 2712□26:

□ **2:8 »كۈمۈش مېنىڭكى، ئالتۇن مېنىڭكى، ـ دەيدۇ ... پەرۋەردىگار«** ـ شۇ دەۋىردە دۇنيادىكى كۆپ قىسىم ئالتۇن-كۈمۈش پارس ئىمپىرىيەسىنىڭ قولىدا ئىدى. مەزكۇر بېشارەتنىڭ ئازراقلا بىر مەزگىلدىن كېيىن، پارس ئىمپىراتورى داريۇس تەرىپىدىن: »ئىسرائىلنىڭ ئەتراپىدىكى يۇرتلاردىن ئىمپىراتورغا ئېلىنغان باجلارنىڭ چوڭ بىر قىسمىنى ئېلىپ، بۇ يۇلنى »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆينى چىرايلىق ياساش ئۈچۈن ئىشلىتىش كېرەك...«» دېگەن بىر يارلىق چۈشۈرۈلدى »)ئەزرا« 6-4-بابنى، شۇنداقلا »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.(

□ **2:9 »بۇ ئۆينىڭ كېيىنكى شان-شەرىپى ئەسلىدىكىدىن زور بولىدۇ«** ـ بۇ بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ناھايىتى ئاجايىب بولدى. سۆز كۆپ بولغاچقا، شەرھىنى »قوشۇمچە سۆز«نىڭگە قويدۇق.

■ **2:9** مىس. 20-22:23□ يەر. 31-34:31□ ئەز. 26-28:36□ مات. 11-12:3□ 10:11□ 12-16:24□ مار. 2:1□ لۇقا 76:1□ 27:7□ يۇھ. 13-17:2□ يەش. 3:40□ ئېبر. 6:8□ 2412:

□ **2:12 »بىرسى تونىنىڭ ئېتىكىدە »خۇداغا ئاتالغان گۆش«نى كۆتۈرۈپ كېتىۋاتقىنىدا، ئۇنىڭ ئېتىكى .. ھەرقانداق ئاش-ئوزۇققا مۇنداقلا تېگىپ كەتسە، ئۇنداقتا ئاتالغان گۆش« بولامدۇ؟«** ـ »خۇداغا ئاتالغان گۆش«)ياكى »مۇقەددەس گۆش«) ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، بىرسى خۇداغا »گۈناھ قۇربانلىقى« »)گۈناھنى تىلىدىغان قۇربانلىق«،(»ئىناق قۇربانلىقى« ياكى » قۇربانلىقى«نى قىلغاندا، بۇ قۇربانلىقلاردىن مەلۇم پارچە گۆش قۇربانلىق قىلىلىچى بولغان كىشىنىڭ يارىدىمىدە بولغان كاھىنغا ئېلىپ بېرىلگەن. بۇ گۆش »خۇداغا ئاتالغان گۆش«)ياكى »مۇقەددەس گۆش«) دەپ ئاتالغان، بۇ گۆشنى پەقەت كاھىن ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر يېيىشكە بولىدۇ.

□ **2:13 »بىرسى جەسەتكە تېگىپ »ناپاك« بولغان بولسا، ئۇ بۇ ئاش-ئوزۇقنىڭ قايىسىبىرىگە تەگسە، ئۇنداقتا ئاش-ئوزۇق ناپاك بولامدۇ؟«** ـ »ناپاك بولغان« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، بىرسى جەسەتكە ياكى جەسەت قويۇلغان جايغا تەگسە، ياكى بەزى خىل كېسەل كىشىلەرگە تەگسە، »ناپاك« دەپ ھېسابلانغان. ئۇ بىر مەزگىل)بەزىدە بىر كۈن، بەزىدە بىر ھەپتە(ئايرىم تۇرۇشنى كېرەك ئىدى. ئايرىم تۇرغاندىن كېيىن غۇسۇل

14 ئاندىن ھاگاي جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ»پەرۋەردىگار: »ئەمدى بۇ خەلق، بۇ »يات ئەل« مېنىڭ ئالدىمدىمۇ
شۇنداقتۇر، ئۇلارنىڭ قوللىرىدا ئىشلەنگەنلىرىنىڭ ھەممىسىمۇ شۇنداقتۇر، شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ شۇ يەردە ماڭا ھەدىيە
سۇنغانلىرىمۇ ناپاكتۇر« ـ دەيدۇ.□
15 ـ ئەمدى ھازىر كۆڭۈل قويۇپ ئويلىنىڭلار ـ
بۇگۈندىن باشلاپ، مۇشۇ ۋاقىتتىن تارتىپ كۆرۈڭلار ـ تاكى پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىدىكى تاش ئۈستىگە
يەنە بىر تال تاش قويۇلغۇچە، □
16 شۇنىڭدىن ئىلگىرىكى كۈنلەردە، بىرسى »يىگىرمە كۈرە«لىك بىر دۆۋە ئاشلىقنى ئالغىلى كەلگەندە، مانا پەقەت
ئون كۈرىلا چىقتى؛ بىرسى شاراب كۆپىدىن ئەللىك كومزەك ئالغىلى كەلسە، مانا پەقەت يىگىرمە كومزەك
چىقتى.□
17 مەن قوللىرىڭلار بىلەن ئىشلىگەن بارلىق ئىشلىرىڭلاردا سىلەرنى جۇدۇن، ھال ۋە مۇلدۇر ئاپەتلىرى بىلەن ئۇرۇپ
كەلدىم؛ بىراق سىلەر ماڭا يېنىمغا قايتمىدىڭلار. □ ■
18 ئەمدى ئۆتۈنمەنكى، كۆڭۈل قويۇپ ئويلىنىڭلار ـ بۇ كۈن، يەنى توققۇزىنچى ئاينىڭ يىگىرمە تۆتىنچى كۈنىدىن
باشلاپ، مۇشۇ ۋاقىتتىن تارتىپ، ـ يەنى پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ قايتا قۇرۇلۇشىنى باشلىغان كۈندىن
كېيىنكى ئىشلارغا كۆڭۈل قويۇپ ئويلىنىڭلار؛
19 دانلار ئامبارغا يىغىلدىمۇ؟ ئۈزۈم تاللىرى، ئەنجۈر، ئانار ھەم زەيتۇن دەرەخلىرى ھېچ مېۋە بەرمىدى. بىراق
مەن بۇ كۈندىن باشلاپ سىلەرنى بەركەتلەيمەن.«□

‘تۆتىنچى ۋەھيي ـ ‘ئاخىرقى زامان •••• زەرۇببابەل توغرۇلۇق

20 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى شۇ ئاينىڭ يىگىرمە تۆتىنچى كۈنى ھاگايغا ئىككىنچى قېتىم كېلىپ مۇنداق دېيىلدى:
ـ
21 ـ يەھۇداغا ۋالي بولغان زەرۇببابەلگە سۆز قىلىپ مۇنداق دېگىن: ـ

قىلىپ)پۈتۈنلەي يۇيۇنۇپ(ئاندىن »پاك« دەپ ھېسابلانغان.

□ **2:14 »پەرۋەردىگار: »ئۇلارنىڭ قوللىرىدا ئىشلەنگەنلىرىنىڭ ھەممىسىمۇ شۇنداقتۇر)ناپاك، دېمەك(، شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ شۇ يەردە ماڭا ھەدىيە سۇنغانلىرىمۇ ناپاكتۇر« ـ دەيدۇ«** ـ »شۇ يەردە« دېگەن سۆز بەلكىم »ناپاك قوللىرىدا« دېگەننى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

»پەرۋەردىگار: »ئەمدى بۇ خەلق، بۇ »يات ئەل« مېنىڭ ئالدىمدىمۇ شۇنداقتۇر، ئۇلارنىڭ قوللىرىدا ئىشلەنگەنلىرىنىڭ ھەممىسىمۇ شۇنداقتۇر، شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ شۇ يەردە ماڭا ھەدىيە سۇنغانلىرىمۇ ناپاكتۇر« ـ دەيدۇ« ـ بۇ تولۇق سۆز ئىسرائىلغا ناھايىتى ئېغىر ئىدى. ئىسرائىل تۆزى كاپىر بىر »يات ئەل« بولغان ئوخشايدۇ. ئۇلاردىكى خارەبە بولغان مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ تۆزى ئۇلارنىڭ »پەرۋايىم پەلەك« دېگەندەك بىخۇدلۇق گۇناھلىرىغا گۇۋاھ بېرىدۇ. مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن يوچىچە، گۇناھلار پەقەت »قان تۆكۈلۈپ قىلىنغان قۇربانلىق«لار ئارقىلىق »يېپىلغان« بولىدۇ. بىراق مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ تۆزى خارابە بولۇپ، ئۇلار سۇنغان قۇربانلىقلارنى تۆزلىرىنىڭ »ناپاك قوللىرى« تۆزىيىلدىن »ناپاك بولدى« دېسەك، ئەمدى ئۇلار قانداقمۇ پاك بولالايدۇ؟ »كىم ناپاك نەرسىلەردىن پاك نەرسىنى چىقىرالايدۇ؟ ـ ھېچكىم«! »)ئايۇب« 4:14). پەقەت رەھىم-شەپقەتلىك بىر خۇدا تۆزى ناپاك خەلقى ئۈچۈن بىر ئىش قىلسا، ئاندىن قۇتقۇزۇلغىلى بولىدۇ. ئەمدى خۇدا (15-□□□□□) ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلىپ، ئۇلارغا ئۈمىد بېرىدۇ. ئۇنىڭ قانداق يول بىلەن ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلغانلىقى ئېيتىلمىدى. بۇ مەسىلىمەرگە بولغان جاۋاب)يەنى خۇدانىڭ ئاخىردا ئادەملەرنى گۇناھدىن پاكلاش ئۈچۈن نېمە ئىش قىلغانلىقى(پەقەت ئىنجىلدىن تېپىلىدۇ.

□ **2:15 »ئىبادەتخانىسىدىكى تاش ئۈستىگە يەنە بىر تال تاش قويۇلغۇچە...»** ـ ھاگاي پەيغەمبەر سۆز قىلغاندىن كېيىن، خەلق قايتا قۇرۇلۇشنىڭ خىزمىتىنى يېڭۈاشتىن باشلىغان كۈنگىچە، يەنى »ئىككىنچى يىلى، ئالتىنچى ئاينىڭ يىگىرمە تۆتىنچى كۈنى« (27-□□□□□□□) گىچە دېگەنلىكتۇر.

□ **2:16 »شۇنىڭدىن ئىلگىرىكى كۈنلەردە، بىرسى »يىگىرمە كۈرە«لىك بىر دۆۋە ئاشلىقنى ئالغىلى كەلگەندە...»** ـ »ئىلگىرىكى« ـ ئىبرانىي تىلىدىكى بۇ سۆز بەزىدە »ئىلگىرىكى«، بەزىدە »كېيىنكى« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. قوشۇمچە سۆزلىرىمىزدە »ئىلگىرىكى« دېگەن تەرجىمىمىزنىڭ سەۋەبىنى ئېيتىمىز.

□ **2:17 »مەن قوللىرىڭلار بىلەن ئىشلىگەن بارلىق ئىشلىرىڭلاردا سىلەرنى جۇدۇن، ھال ۋە مۇلدۇر ئاپەتلىرى بىلەن ئۇرۇپ كەلدىم؛ بىراق سىلەر يېنىمغا قايتمىدىڭلار«** ـ ھاگاي پەيغەمبەر مۇشۇ يەردە تەۋرات »ئام،« 9:4نى نەقىل كەلتۈرىدۇ.

■ **2:17** ھاگ. 111:

□ **2:19 «...□□□□□□ ئامبارغا يىغىلدىمۇ؟ ئۈزۈم تاللىرى... ھېچ مېۋە بەرمىدى. بىراق مەن بۇ كۈندىن باشلاپ سىلەرنى بەركەتلەيمەن»** ـ بۇ 16-19-ئايەتلەرنى قوشۇمچە سۆزلىرىمىزدە تەھلىل قىلىمىز.

ـ »مەن ئاسمانلارنى، زېمىننى تەۋرىتىشكە تەمشىلۋاتىمەن؛□
22 پادىشاھلىقلارنىڭ تەختىنى ئۆرۈۋېتىمەن، ئەللەرنىڭ پادىشاھلىقلىرىنىڭ كۈچىنى يوقىتىمەن؛ جەڭ ھارۋىلىرى
ھەم ئۇنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغانلارنى ئۆرۈۋېتىمەن؛ ئاتلار ۋە ئاتلىق ئەسكەرلەر، ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز قېرىندىشىنىڭ
قىلىچى بىلەن مولاق ئاتقۇزۇلىدۇ.■
23 شۇ كۈندە ـ دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ
مەن سېنى، يەنى شېئالتىئەلنىڭ ئوغلى زەرۇببابەلنى ئالىمەن، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار ـ ئاندىن سېنى خۇددى
مۆھۈرلۈك ئۈزۈكۈمدەك قىلىمەن؛ چۈنكى مەن سېنى تاللىۋالدىم، ـ دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگار.«□

□ **2:21 »مەن ئاسمانلارنى، زېمىننى تەۋرىتىشكە تەمشىلۋاتىمەن«** ـ بۇ سۆزلەر)ۋە 22-ئايەت(7-6-ئايەتتىكى ئوخشاش، بەلكىم ئاخىرقى زاماندىكى ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ.

■ **2:22** دان. 2:44-45؛ يو. 2□10: 31؛ 3:15□ يەش. 2:12-22□ 13:6-13□ 24:23□ ئام.8 :9□ مات. 29:24؛ روس. 2:20□ ۋەھ. 6.13-12:

□ **2:23 »مەن سېنى، يەنى شېئالتىئەلنىڭ ئوغلى زەرۇببابەلنى ئالىمەن،... ئاندىن سېنى خۇددى مۆھۈرلۈك ئۈزۈكۈمدەك قىلىمەن؛ چۈنكى مەن سېنى تاللىۋالدىم«** ـ بۇ بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە تىلغا ئالىمىز.

زەكەريا

ئاتا-بوۋلىرىگلاردەك بولماگلار!

1 دارئۇس پادشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى سەككىزىنچى ئايدا، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئىددونىڭ نەۋرىسى،
بەرەكىيانىڭ ئوغلى زەكەريا پەيغەمبەرگە كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ □
2 ـ »پەرۋەردىگار ئاتا-بوۋلىرىگلاردىن ئىنتايىن قاتتىق غەزەپلەندى.
3 شۇڭا سەن ئۇلارغا: »ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار: ـ »مېنىڭ يېنىمغا قايتىپ كېلىگلار،
مەن سىلەرنىڭ يېنىگلارغا قايتىپ كېلىمەن« دەيدۇ«، ـ دېگىن. □
4 ـ ئاتا-بوۋلىرىگلاردەك بولماگلار، چۈنكى ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەر ئۇلارغا: »ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى
بولغان پەرۋەردىگار: ـ رەزىل يوللىرىگلاردىن، رەزىل قىلمىشلىرىگلاردىن يېنىپ توۋا قىلىگلار، دېگەن«، ـ دەپ
جاكارلىغان. بىراق ئۇلار ماگا قۇلاق سالمىغان، بويسۇنمىغان، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.■
5 ـ سىلەرنىڭ ئاتا-بوۋلىرىگلار ھازىر قېنى؟ پەيغەمبەرلەر بولسا، مەڭگۈ ياشامدۇ؟ □
6 لېكىن مېنىڭ پەيغەمبەرلەرگە بۇيرۇغان سۆزلىرىم ۋە بەلگىلىمىلىرىم، ئاتا-بوۋلىرىگلارنىڭ بېشىغىمۇ چۈشكەن
ئەمەسمىدى؟.«
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يولدىن يېنىپ: ـ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار يوللىرىمىز ۋە قىلمىشلىرىمىز
بويىچە بىزنى قانداق قىلسەن دېسە، شۇنداق قىلدى، ـ دېگەن.□ ■

سەككىز ئالامەت كۆرۈنۈش •••• بىرىنچى ئالامەت كۆرۈنۈش ـ ئاتلىق ئادەم ۋە ئۇچ خىل رەڭلىك ئاتلار

7 دارئۇس پادشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى، ئون بىرىنچى ئاي، يەنى »شىبات ئېيى«نىڭ يېگىرمە تۆتىنچى كۈنى،
پەرۋەردىگارنىڭ كالامى ئىددونىڭ نەۋرىسى، بەرەكىيانىڭ ئوغلى زەكەريا پەيغەمبەرگە كەلدى. ئۇ مۇنداق
بېشارەتنى كۆردى: ـ □

□ **1:1 »دارئۇس پادشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى سەككىزىنچى ئايدا...»** ـ »دارئۇس پادشاھ« يەنى »دارئۇس خىسپاستىس«)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 485-521-يىل.(**»سەككىزىنچى ئايدا...»** ـ كىتابتا ئېيتىلغان ئايلار يەھۇدىيلارنىڭ كونا كالېندارى بويىچە ئىدى. بۇ ئاي ملادىيەدىن ئىلگىرى 520-يىلى تۆكتەبىرگە توغرا كېلىدۇ.

□ **1:3 »شۇڭا سەن ئۇلارغا: »ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار: ـ «...» دەيدۇ«، ـ دېگىن«** ـ ئەسلى شەكلى: »شۇڭا سەن ئۇلارغا: »ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مېنىڭ يېنىمغا قايتىپ كېلىگلار« ـ دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ »مەن سىلەرنىڭ يېنىگلارغا يېنىپ كېلىمەن« ـ دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.«!

■ **1:4** يەش. 6:31□ يەر. 12:3□ 11:18□ ئەز. 30:18□ ھوش. 214:

□ **1:5 »پەيغەمبەرلەر بولسا، مەڭگۈ ياشامدۇ؟«** ـ مەزكۇر رىتورىك سوئال بەلكىم خەلقنىڭ دىققىتىنى پەيغەمبەرلەرگە مەركەزلەشتۈرۈش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ يەتكۈزگەن خەۋەرلىرىگە مەركەزلەشتۈرۈش ئۈچۈن ئېيتىلغان. ھەتتا پەيغەمبەرلەرمۇ دۇنيادىن كېتىدۇ، بىراق ئۇلارنىڭ سۆزلىرى، يەنى خۇدانىڭ سۆزلىرى يەنىلا ئىناۋەتلىك، شۇنداقلا ئەمەلگە ئاشۇرۇلماقتا (6-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
بەزى ئالىملار: »پەيغەمبەرلەر مەڭگۈ ياشامدۇ؟« دېگەن سوئالنى خەلقنىڭ زەكەريا پەيغەمبەرنىڭ سۆزىگە رەددىيە بەرمەكچى بولۇپ ئىمانسىزلىك بىلەن بەرگەن جاۋابىدۇر، دەپ قارايدۇ.

□ **1:6 »شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يولدىن يېنىپ: ـ ... پەرۋەردىگار يوللىرىمىز ۋە قىلمىشلىرىمىز بويىچە بىزنى قانداق قىلسەن دېسە، شۇنداق قىلدى، ـ دېگەن«** ـ »ئۇلار« بەلكىم نەق مەيداندا زەكەرياغا قۇلاق سىلىپ توۋا قىلغان خەلق.

■ **1:6** يىغ. 181:

□ **1:7 »دارئۇس پادشاھنىڭ ئىككىنچى يىلى، ئون بىرىنچى ئاي، يەنى »شىبات ئېيى«نىڭ يېگىرمە تۆتىنچى كۈنى...»** ـ ملادىيەدىن ئىلگىرى 519-يىلى، 15-فېۋرال.

8 مەن كېچىدە ئالامەت كۆرۈنۈشلەرنى كۆردۇم، مانا، تورۇق ئاتقا مىنگەن بىر ئادەمنى كۆردۇم، ئۇ چوڭقۇر
ئويمانلىقتىكى خاداس دەرەخلىرى ئارىسىدا تۇراتتى، ئۇنىڭ كەينىدە تورۇق، ئالا-تاغىل ۋە ئاق ئاتلار بار ئىدى.
□
9 مەن ئۇنىڭدىن: »تەقسىر، بۇلار نېمە؟« ـ دەپ سوردۇم. مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتە ماڭا: »مەن ساڭا
بۇلارنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىمەن« ـ دېدى.□
10 خاداس دەرەخلىرى ئارىسىدا تۇرغان زات جاۋابەن: »بۇلار پەرۋەردىگارنىڭ يەر يۈزىنى ئۇيان-بۇيان كېزىشكە
ئەۋەتكەنلىرى« ـ دېدى.
11 بۇ ئاتلار خاداس دەرەخلىرى ئارىسىدا تۇرغان پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىگە جاۋاب قىلىپ: »بىز يەر يۈزىدە
ئۇيان-بۇيان كېزىپ كەلدۇق، مانا، پۈتكۈل يەر يۈزى تىنچ، ئارامىلىقتا تۇرۇۋاتىدۇ« ـ دېدى.
12 پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى جاۋابەن: »ئى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، قاچانغىچە
سەن بۇ يەتمىش يىلدىن بېرى ئاچچىقلىنىپ كېلىۋاتقان يېرۇسالېم ۋە يەھۇدانىڭ شەھەرلىرىگە رەھىم قىلمايسەن؟« ـ
دېدى.□
13 پەرۋەردىگار مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتىگە يېقىملىق سۆزلەر، تەسەللى بەرگۈچى سۆزلەر بىلەن جاۋاب
بەردى.
14 شۇنىڭ بىلەن مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتە ماڭا مۇنداق دېدى: »سەن مۇنداق جاكارلىغىن: ـ ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار: »يېرۇسالېم ۋە زىئونغا بولغان ئوتلۇق مۇھەببىتىمدىن يۈرىكىم لاۋۇلداپ
كۆيىدۇ!
15 شۇنىڭ بىلەن مەن ئەركىن-ئازادىلىكتە ياشاۋاتقان ئەللەرگە قاتتىق غەزەپلىنىمەن؛ چۈنكى مەن خەلقىمگە سەللا
غەزەپلىنىپ قويۇۋىدىم، ئۇلار ھەددىدىن ئېشىپ خەلقىمگە زور ئازار قىلدى«، دەيدۇ. □
16 شۇڭا پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن يېرۇسالېمغا رەھىم-شەپقەتلەر بىلەن قايتىپ كەلدىم؛ مېنىڭ ئۆيۈم
ئۇنىڭ ئىچىدە قۇرۇلىدۇ« ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ »ۋە يېرۇسالېم ئۈستىگە
»ئۆلچەم تانىسى« يەنە تارتىلىدۇ.«□ ■
17 ـ يەنە مۇنداق جاكارلىغىن: »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: مېنىڭ

□ **1:8 »چوڭقۇر ئويمانلىقتىكى خاداس دەرەخلىرى ئارىسىدا «** ـ »خاداس دەرىخى« ياكار ئۆسىدىغان، خۇش پۇراقلىق، دارچىندەك بىر دەرەخ. **»ئالا-تاغىل«** ـ ياكى »جەدە رەڭلىك«، »قوڭۇر رەڭلىك.«

□ **1:9 »مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتە«** ـ ئىزاھات: »خاداس دەرەخلىرى ئارىسىدا تۇرغان ئادەم« □8) 10-ئايەتتە(بولسا »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى.« »مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتە« بولسا »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« ئەمەس. تەۋراتتىكى ياشقا قىسىملاردىن بىلىمزىكى، »پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى« خۇدانىڭ ۋەكىلى بولۇپلا قالماي، يەنە خۇدانىڭ تەبىئىتىدە بولغان بىر شەخس؛ ئىشىنىمزىكى، ئۇ مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى بولۇپ، ئىسنالار دۇنياسىدا تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرى، »ئادەم« قىياپىتىدە دۇنيادا كۆرۈنگەن. كېيىنكى تېكىستلەتدىن قارىغاندا، »مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتە« بولسا »ئاددىي بىر پەرىشتە« ئىدى)ئۇ 2-باب، 4-3-ئايەتتە ياشقا پەرىشتە تەرىپىدىن ئىشقا بۇيرۇلغان.(ئۇ بەلكىم زەكەرياغا ئالامەت كۆرۈنۈشتە يولباشچى ھەم چۈشەندۈرگۈچى رولىدا بولغان.

□ **1:12 »...□□□ بۇ يەتمىش يىلدىن بېرى ئاچچىقلىنىپ كېلىۋاتقان يېرۇسالېم ۋە يەھۇدانىڭ شەھەرلىرى...»** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بار بولۇشى كېرەككى، ئىسرائىل خۇدانىڭ جازاسى بىلەن بابىل ئىمپېرىيەسىدە 70 يىل سۈرگۈن بولغان)»يەر.» 12-11:25، »دان.» 2:9-نى كۆرۈڭ.(

□ **1:15 »شۇنىڭ بىلەن مەن ئەركىن-ئازادىلىكتە ياشاۋاتقان ئەللەرگە قاتتىق غەزەپلىنىمەن»** ـ تەۋرات ھەم زەبۇردىكى »ئەللەر« دېگەن سۆز ئادەتتە ئىسرائىلدىن ياشقا بارلىق خەلقلەرنى، يەنى »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا بەزىدە »يات ئەللەر« دەپ تەرجىمە قىلىمىز. تەۋراتتا »ئەللەر«، »تائېپىلەر«، »يات ئەللەر« ياكى »خەلق-مىللەتلەر« دېيىلسە، ھەردائىم مۇشۇ مەنىنى بىلدۈرىدۇ. **»چۈنكى مەن خەلقىمگە سەللا غەزەپلىنىپ قويۇۋىدىم، ئۇلار ھەددىدىن ئېشىپ خەلقىمگە زور ئازار قىلدى«** ـ خۇدا ئىسرائىلدىن)يۇتىپەرەسلىكى تۆپەيلىدىن(غەزەپلىنىپ ئۇلارغا »يات ئەللەر« ئارقىلىق ئازار بەرگۈزۈپ جازالاپ، بابىل ئىمپېرىيەسىگە 70 يىل سۈرگۈن قىلدۇرغان. بىراق »يات ئەللەر« بۇ ئىشتا خۇدانىڭ جازاسىنىڭ دائىرىسىدىن چېقىپ توپلۇ رەھىمسىزلىك قىلغان.

□ **1:16 »»ئۆلچەم تانىسى تارتىلىدۇ«** ـ دېمەك، ئۆلچەم تانىسىدا شەھەرنى ئۆلچەش يېرۇسالېم شەھىرىنىڭ قايتىدىن تولۇق قۇرۇلىدىغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ.

■ **1:16** ئىز. 2311:

شەھەرلىرىم يەنە ئاۋاتلىشىدۇ، پەرۋەردىگار يەنە زىئونغا تەسەللى بېرىدۇ ۋە يېرۇسالېمنى يەنە تاللىۋالىدۇ.«

ئىككىنچى ئالامەت كۆرۈنۈش ـ »تۆت مۆڭگۈز« ۋە »تۆت ھۈنەرۋەن«

18 ئاندىن مەن بېشىمنى كۆتۈردۈم، مانا تۆت مۆڭگۈزنى كۆردۈم.
19 مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتىدىن: »بۇلار نېمە؟« دەپ سوردىم. ئۇ ماڭا: »بۇ يەھۇدا، ئىسرائىل ۋە
يېرۇسالېمنى تارقىتىۋەتكەن مۆڭگۈزلەردۇر« ـ دېدى.
20 ۋە پەرۋەردىگار ماڭا تۆت ھۈنەرۋەننى كۆرسەتتى.
21 مەن: »بۇ ھۈنەرۋەنلەر نېمە ئىش قىلغلى كەلدى؟« دەپ سوردىم. ئۇ: »مانا بۇلار بولسا يەھۇدادىكىلەرنى
ھېچكىم قەددىنى رۇسلىيالمىغۇدەك دەرىجىدە تارقىتىۋەتكەن مۆڭگۈزلەر، بىراق بۇ ھۈنەرۋەنلەر مۆڭگۈزلەرنى
دەككە-دۈككىگە چۈشۈرگىلى، يەنى ئەللەرنىڭ يەھۇدانىڭ زېمىنىنى تارقىتىۋېتىش ئۈچۈن كۆتۈرگەن مۆڭگۈزلىرىنى
يەرگە تاشلىۋەتكىلى كەلدى«! ـ دېدى.□

2

ئۈچىنچى ئالامەت كۆرۈنۈش ـ ئۆلچەش تانىسىنى ئۈتقان يىگىت

1 ئاندىن مەن بېشىمنى كۆتۈرۈپ، مانا قولىدا ئۆلچەم تانىسىنى ئۈتقان بىر ئادەمنى كۆردۈم
2 ۋە ئۇنىڭدىن: »نەگە بارىسەن؟« دەپ سوردىم. ئۇ ماڭا: »مەن يېرۇسالېمنى ئۆلچىگىلى، ئۇنىڭ كەڭلىكى ۋە
ئۇزۇنلۇقىنى ئۆلچەپ بىلگىلى بارىمەن« ـ دېدى.
3 مانا، مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتە چىقتى؛ يەنە بىر پەرىشتە ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە چىقتى
4 ۋە ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ـ يۈگۈر، بۇ ياش يىگىتكە سۆز قىل، ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: ـ »يېرۇسالېم ئۈزىدە
ئۈرۈۋاتقان ئادەملەرنىڭ ۋە ماللارنىڭ كۆپلۈكىدىن سېپىلسىز شەھەرلەردەك بولىدۇ. □
5 ـ ۋە مەن پەرۋەردىگار ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئوت-يالقۇن سېپىلى، ئۇنىڭ ئىچىدىكى شان-شەرىپى بولىمەن.
6 ـ ھوي! ھوي! شىمالىي زېمىندىن قېچىڭلار، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ چۈنكى مەن سىلەرنى ئاسماندىكى تۆت
تەرەپتىن چىققان شامالدەك تارقىتىۋەتكەن، دەيدۇ پەرۋەردىگار.«□
7 »ـ ھەي! ئى بابىل قىزى بىلەن ئۈرغۇچى زىئون، قاچقىن! □

□ **1:21 »مەن: »بۇ)ھۈنەرۋەنلەر(نېمە ئىش قىلغلى كەلدى؟« دەپ سوردىم...«** ـ ئەمدى بۇ »تۆت مۆڭگۈز« ۋە »تۆت ھۈنەرۋەن« نېمىنى كۆرسىتىدىغانلىقى ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق پىكىرلىشىمىز.

□ **2:4 »يۈگۈر، بۇ ياش يىگىتكە سۆز قىل، ئۇنىڭغا مۇنداق دېگىن: ـ »يېرۇسالېم ئۈزىدە ئۈرۈۋاتقان ئادەملەرنىڭ ۋە ماللارنىڭ كۆپلۈكىدىن سېپىلسىز شەھەرلەردەك بولىدۇ«** ـ دېمەك، كەلگۈسى يېرۇسالېم ناھايىتى چوڭ بىر شەھەر بولغاچقا، ئۇنىڭ ئاھالىسى بەرىبىر ھەرقانداق سېپىلنىڭ ئىچىگە پاتمايدۇ؛ دېمەك، مۇشۇ يىگىتنىڭ ئۇنىڭ »كەڭلىكىنى، ئۇزۇنلۇقى«نى ئۆلچىشى بىكار ئىش بولمامدۇ؟!

□ **2:6 »مەن سىلەرنى ئاسماندىكى تۆت تەرەپتىن چىققان شامالدەك تارقىتىۋەتكەن«** ـ »تۆت تەرەپتىن چىققان شامال« ئىبرانىي تىلىدا: »ئاسماندىكى تۆت شامال« دېيىلىدۇ ـ شەرق، غەرب، شىمال، جەنۇب تەرەپلەردىن چىقىدىغان شامالار.

□ **2:7 »ـ ھەي! ئى بابىل قىزى بىلەن ئۈرغۇچى زىئون، قاچقىن «!** ـ بابىل ئىمپېرىيەسى زەكەريانىڭ يېشارتىدىن 20 يىل ئىلگىرى ۋەيران قىلىنغاندى. شۇڭا بىز مۇشۇ سۆزلەر ۋە كېيىنكى ئالتە ئايەتنى ئاخىرقى زامانىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز. بىراق شۇ چاغدىكى يەھۇدا ۋە يېرۇسالېم يېشارەتلەردىن خېلى ئۈمىد تالالايدۇ، چۈنكى يېشارەتلەر خۇدانىڭ ئۆلارغا بولغان مەڭگۈلۈك مەقسەتلىرىنىڭ ھېچقاچان ئۈزگەرتىلمىگەنلىكىنى تەستىقلايدۇ.

8 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئۆز شان-شەرىپىنى دەپ ئۇ
مېنى سىلەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغان ئەللەرگە ئەۋەتتى؛ چۈنكى كىم سىلەرگە چېقىلسا، شۇ ئۆزىنىڭ كۆز قارىچوقىغا
چېقىلغان بولىدۇ. □ ■
9 چۈنكى مانا، مەن ئۆز قولۇمنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە سىلكىيمەن، ئۇلار ئۆزلىرىگە قۇل قىلىنغۇچىلارغا ئولجا بولىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن سىلەر ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ مېنى ئەۋەتكەنلىكىنى بىلىسىلەر.
10 ناخشىلارنى ياڭرىتىپ شادلان، ئى زىئون قىزى؛ چۈنكى مانا، كېلىۋاتىمەن، ئاراڭدا ماكانلىشىمەن، دەيدۇ
پەرۋەردىگار، ■
11 ـ ۋە شۇ كۈندە كۆپ ئەللەر پەرۋەردىگارغا باغلىنىدۇ، ماڭا بىر خەلق بولىدۇ؛ ئاراڭدا ماكانلىشىمەن ۋە سىلەر
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ مېنى ئەۋەتكەنلىكىنى بىلىسىلەر؛
12 شۇنىڭدەك پەرۋەردىگار يەھۇدانى ئۆزىنىڭ »مۇقەددەس زېمىنى«دا ئېسىۋىسى بولۇشقا مىراس قىلىدۇ ۋە يەنە
يېرۇسالېمنى تاللىۋالىدۇ.
13 بارلىق ئەت ئىگىلىرى پەرۋەردىگار ئالدىدا سۈكۈت قىلىڭلار! چۈنكى ئۇ ئۆزىنىڭ مۇقەددەس ماكانىدىن
قوزغالدى«!

3

ئۆتىنچى ئالامەت كۆرۈنۈش ـ •••• يەشۇئا باش كاھىنى كىيندۈرۈش

1 ئاندىن ئۇ ماڭا پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئالدىدا تۇرۇۋاتقان باش كاھىن يەشۇئانى، شۇنىڭدەك يەشۇئانىڭ ئوڭ
تەرىپىدە ئۇنىڭ بىلەن دۈشمەنلىشىشكە تۇرغان شەيتانىنى كۆرسەتتى.□
2 پەرۋەردىگار شەيتانغا: »پەرۋەردىگار سېنى ئەيىبلىسۇن، ئى شەيتان! بەرھەق، يېرۇسالېمنى تاللىۋالغان پەرۋەردىگار
سېنى ئەيىبلىسۇن! بۇ كىشى ئوتتىن تارتىۋېلىنغان بىر چۈچۈلا ئوتۇن ئەمەسمۇ؟« ـ دېدى. □ ■
3 يەشۇئا بولسا پاسكىنا كىيىملەرنى كىيگەن ھالدا پەرىشتىنىڭ ئالدىدا تۇراتتى.

□ **2:8 »ئۆز شان-شەرىپىنى دەپ ئۇ مېنى سىلەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغان ئەللەرگە ئەۋەتتى«** ـ باشقا تەرجىمىلەرى: »شان-شەرەپ ئايان قىلىنغاندىن كېيىن، ئۇ مېنى سىلەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغان ئەللەرگە ئەۋەتتى«، ياكى »شەرەپ-ھۆرمەتكە ئېرىشتۈرۈلگىنىمدىن كېيىن، ئۇ... مېنى ئەۋەتتى.« قايسى تەرجىمىسى توغرا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇقۇرمەنلەر دىققەت قىلىدۇكى، پەرۋەردىگار ئۆزى »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار«نى ئەۋەتىدۇ (9-□□□□□ 6-باب، 15-ئايەت، 10-باب، 12-ئايەتلەردىمۇ ئوخشاش ئىشنى كۆرەلەيمىز). بىز ئەمدى ئىنجىلدىن چۈشىنىمىزكى، خۇدا دۇنياغا ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ ئۆزى خۇدالىق تەبىئىتىدىدۇر، ئۇ خۇدانىڭ ئەزەلدىن بولغۇچى مەڭگۈلۈك »كالامى«دۇر. شۇيېھسىزكى، مۇشۇ ئايەتتىكى »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار« بولسا، »خۇدانىڭ كالامى«، مەسىھدۇر)»تەۋرات، »يەش.» 16:48تىمۇ كۆرۈڭ.(

■ **2:8** زەك. 9:2□ 15:6□ 12:10□ يەش. 16:48□ يۇھ. 42:11□ 2117:

■ **2:10** لاۋ. 12:26□ ئەز. 27:37□ 2 كور. 166:

□ **3:1 »ئاندىن ئۇ ماڭا ... باش كاھىن يەشۇئانى، شۇنىڭدەك يەشۇئانىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئۇنىڭ بىلەن دۈشمەنلىشىشكە تۇرغان شەيتانىنى كۆرسەتتى«** ـ ئۇقۇرمەنلەر بەلكىم بىلىدۇكى، »يەشۇئا«)ياكى »يەھوشۇئا«) يەھۇدىيلار تارىسىدا كۆپ كۆرۈلىدىغان ئىسىم بولۇپ، مەنىسى: »پەرۋەردىگار قۇتقۇزغۇچى« دېگەنلىكتۇر. »ئەيسا« دېگەن ئىسىم »يەشۇئا«نىڭ ئەرەب تىلىدىكى ئېيادىلىنىشىدۇر.

»شەيتان« دېگەننىڭ مەنىسى: »دۈشمەن، كۆشەندە.«

بۇ ئايەت ئىبرانىي تىلىدا: »ئاندىن ئۇ ماڭا پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئالدىدا تۇرۇۋاتقان باش كاھىن يەشۇئانى، شۇنىڭدەك يەشۇئانىڭ ئوڭ تەرىپىدە شەيتانىنىڭ ئۇنىڭغا »شەيتان بولۇش«قا تۇرغانلىقىنى كۆرسەتتى« ـ دېيىلىدۇ.

□ **3:2 »بەرھەق، يېرۇسالېمنى تاللىۋالغان پەرۋەردىگار سېنى ئەيىبلىسۇن! بۇ كىشى ئوتتىن تارتىۋېلىنغان بىر چۈچۈلا ئوتۇن ئەمەسمۇ؟«** ـ بۇ سۆز يەشۇئانى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە، ۋە بەلكىم يەشۇئانىڭ بابىلغا سۈرگۈن بولۇشتىكى سىناق-تازدۇرۇشلىرىدىن قۇتقۇزۇلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە كۆرسەتكىنىمىزدەك، بۇ ئىشتا يەشۇئا ئىسرائىلغا ۋەكىل قىلىنىدۇ. ■ **3:2** يەھ. 9

4 ئۇ ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلارغا: »بۇ پاسكىنا كىيىمنى ئۇنىڭدىن سالدۇرىۋېتىڭلار« ـ دېدى ۋە ئۇنىڭغا: »قارا،
مەن قەبىھلىكىڭنى سەندىن ئېلىپ كەتتىم، ساڭا ھېيتلىق كىيىم كىيگۈزدۈم« ـ دېدى. □ ■

5 مەن: »ئۇلار پېشىغا پاكىز بىر سەللىنى ئورىسۇن«! ـ دېدىم. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پاكىز بىر سەللىنى ئۇنىڭ پېشىغا
ئوراپ، ئۇنىڭغا كىيىم كىيدۈردى؛ پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى بىر ياندا تۇراتتى.□

6 ۋە پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى يەشۇئاغا مۇنداق جېكلىدى: ـ

7 »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ ئەگەر يوللىرىمدا ماڭساڭ، تاپىلىغىنىمنى
چىڭ تۇتساڭ، مېنىڭ ئۆيۈمنى باشقۇرسەن، ھويلىلىرىمغا قارايدىغان بولسەن؛ ساڭا يېنىمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ
ئارىسىدا تۇرۇش ھوقۇقىنى بېرىمەن.

8 ـ ئى باش كاھىن يەشۇئا، سەن ۋە سېنىڭ ئالدىڭدا ئولتۇرغان ھەمراھلىرىڭ ئاڭلاڭلار)چۈنكى ئۇلار بېشارەتلىك
ئادەملەر:(ـ مانا، مەن »شاخ« دەپ ئاتالغان قۇلۇمنى مەيدانغا چىقىرىمەن. □ ■

9 مانا، مەن يەشۇئانىڭ ئالدىغا قويغان تاشقا قارا! ـ بۇ بىر تاشنىڭ ئۈستىدە يەتتە كۆز بار؛ مانا، مەن ئۇنىڭ
نەقىشلىرىنى ئۆزۈم ئويىمەن، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ ۋە مەن بۇ زېمىننىڭ
قەبىھلىكىنى بىر كۈن ئىچىدىلا ئېلىپ تاشلايمەن.□ ■

10 شۇ كۈنۈى، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ ھەربىرىڭلار ئۆز يېقىنىڭلارنى
ئۈزۈم تېلى ۋە ئەنجۈر دەرىخى ئاستىغا ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلىسىلەر.«

4

بەشىنچى ئالامەت كۆزۈنۈش ـ ئالتۇن چىراغدان

1 ئاندىن مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتە قايتىپ كېلىپ مېنى ئويغىتىۋەتتى. مەن خۇددى ئۇيقۇسىدىن
ئويغىتىۋېتىلگەن ئادەمدەك بولۇپ قالدىم؛

2 ئۇ مەندىن: »نېمىنى كۆردۈڭ؟« دەپ سوردى. مەن: »مانا، مەن پۈتۈنلەي ئالتۇندىن ياسالغان بىر چىراغدانىنى
كۆردۈم؛ ئۇنىڭ ئۈستى تەرىپىدە بىر قاچا، يەتتە چىرىغى ۋە يەتتە چىراغقا تۇتىشىدىغان يەتتە نەيچە بار ئىكەن؛ □

3 ئۇنىڭ يېنىدا ئىككى زەيتۇن دەرىخى بار، بىرسى ئۇڭ تەرىپتە، بىرسى سول تەرىپتە«، دېدىم.

4 ئاندىن جاۋابەن مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتىدىن: »ئى تەقسىر، بۇلار نېمە؟« ـ دەپ سوردىم.

□ 3:4 **»ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلار«** ـ بىزنىڭچە پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ ئالدىدىكى پەرىشتىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

■ 3:4 مىك. 187:

□ 3:5 **»مەن: »ئۇلار پېشىغا پاكىز بىر سەللىنى ئورىسۇن«! ـ دېدىم...»** ـ بۇ سۆز بەلكىم زەكەرىيانىڭ دۇئاسى ـ دېمەك، »يەشۇئانىڭ كاھىنلىق
كىيىملىرى تولۇق بولسۇن.«!

□ 3:8 **»مانا، مەن »شاخ« دەپ ئاتالغان قۇلۇم...»** ـ »مانا« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا »چۈنكى، مانا« دېيىلىدۇ. »چۈنكى« دېگەن
سۆز ئىشلىتىلگەندە، ئەسلىدە ئۇنىڭ كەينىدە بىر سەۋەب بار بولۇشى كېرەك. بۇ سەۋەب يۇقىرىقى 7-1-ئايەتتە تېپىلىشى مۇمكىن، بىراق بىزگە ھازىرچە
نامەلۇم. **»مېنىڭ »شاخ« دېگەن قۇلۇم«** ـ 6-باب، 13-12-ئايەتتىمۇ تىلغا ئېلىنىدۇ. »»شاخ« دېگەن قۇلۇم« مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. »شاخ«،
»يەشۇئا«، »ئۇنىڭ ئالدىغا ئولتۇرغان ئادەملەر« ۋە تۇۋەندىكى ئايەتتىكى »يەتتە كۆزلۈك تاش« ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

■ 3:8 يەش. 2:4□ 1:11□ يەر. 5:23□ 15:33□ زەك. 126:

□ 3:9 **»بۇ بىر تاشنىڭ ئۈستىدە يەتتە كۆز بار؛ مانا، مەن ئۇنىڭ نەقىشلىرىنى ئۆزۈم ئويىمەن«** ـ »كۆز« ئىبرانىي تىلىدا »بۇلاق« دېگەن مەنىنىمۇ
كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار شۇ مەنىدە چۈشىنىپ مۇنداق تەرجىمە قىلىدۇ: »بۇ بىر تاشنىڭ ئۈستىدە يەتتە بۇلاق بار؛ مەن بۇلارنىڭ ئاغزىلىرىنى
ئاچىمەن...«. 3-باب، 10-ئايەتتە يەتتە كۆز تىلغا ئېلىنغاچقا، بىز ئەسلى »كۆز« دېگەن مەنىدە بولۇشى كېرەك، دەپ قارايمىز. مۇمكىنچىلىكىمۇ
بارىكى، »كۆز« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە ئىككى مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ 3:9 زەك. 10:4□ ۋەھ. 6:5□ زەب. 22:118□ يەش. 14:8□ 16:28□ مات. 42:21□ 1پېت. 4:2□ يەش. 16:49□ يۇھ.
20□20: 25-27؛ زەك. 113: □ 4:2 **»يەتتە چىرىغى ۋە يەتتە چىراغقا تۇتىشىدىغان يەتتە نەيچە بار ئىكەن«** ـ ياكى »يەتتە چىراغنىڭ ھەربىرىنىڭ
يەتتە پىلىكى بار ئىكەن.«

5 مەن بىلەن سۆزلىشۋاتقان پەرىشتە ماڭا جاۋابەن: »بۇلارنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەمسەن؟« ـ دېدى. مەن: »ياق، تەقسىر« ـ دېدىم.■

6 ئاندىن ئۇ ماڭا جاۋابەن مۇنداق دېدى: »مانا ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ زەرۋىبابەلگە قىلغان سۆزى: »ئىش كۈچ-قۇدرەت بىلەن ئەمەس، ئىقتىدار بىلەن ئەمەس، بەلكى مېنىڭ روھىم ئارقىلىق پۈتىدۇ! ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.

7 ـ ئى بۈيۈك تاغ، سەن زادى كىم؟ زەرۋىبابەل ئالدىدا سەن تۈزلەكلىك بولسەن؛ ئۇ ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ ئۈستىگە جىپسما تاشنى قويىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا: »ئىلتىپاتلىق بولسۇن! ئىلتىپات ئۇنىڭغا«! دېگەن توۋلاشلار ياڭراپ ئاكلىنىدۇ.«□ ■

8 ئاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ

9 »زەرۋىبابەلنىڭ قولى مۇشۇ ئۆينىڭ ئۇلىنى سالدى ۋە ئۇنىڭ قوللىرى ئۇنى پۈتتۈرىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ مېنى ئەۋەتكەنلىكىنى بىلىسىلەر. ■

10 كىم ئەمدى مۇشۇ »كىچىك ئىشلار بولغان كۈن«نى كۆزگە ئىلمىسۇن؟ چۈنكى بۇلار شادلىنىدۇ، ـ بەرھەق، بۇ »يەتتە« شادلىنىدۇ، ـ زەرۋىبابەلنىڭ قولى تۇتقان تىك تۆۋلچەم تېشىنى كۆرگەندە شادلىنىدۇ؛ بۇ »يەتتە« بولسا پەرۋەردىگارنىڭ پۈتكۈل يەر يۈزىگە سەپسېلىپ قاراۋاتقان كۆزلىرىدۇر.«□ ■

11 مەن جاۋابەن پەرىشتىدىن: »چىراغدانىنىڭ ئوڭ ۋە سول تەرىپىدە تۇرغان ئىككى زەيتۇن دەرىخى نېمە؟« دەپ سوردىم؛

12 ۋە ئىككىنچى قېتىم سوئالنى قويۇپ ئۇنىڭدىن: »ئۇلارنىڭ يېنىدىكى ئىككى ئالتۇن نەيچە ئارقىلىق ئۆزلىكىدىن »ئالتۇن« قۇيۇۋاتقان شۇ ئىككى زەيتۇن شېخى نېمە؟« دەپ سوردىم.□

13 ئۇ مەندىن: »بۇلارنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەمسەن؟« دەپ سوردى. مەن: »ياق، تەقسىر« ـ دېدىم.

14 ئۇ ماڭا: »بۇلار پۈتكۈل يەر-زېمىننىڭ ئىگىسى ئالدىدا تۇرۇۋاتقان »زەيتۇن مېيىدا مەسىھ قىلىنغان« ئىككى

■ **4:5** زەك. 14:4□ ئەزرا 1:5□ 14:6□ ۋەھ. 3-411:

□ **4:7** **»ئۇ ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ ئۈستىگە جىپسما تاشنى قويىدۇ«** ـ »جىپسما تاش« ـ سىلىنىۋاتقان ئۆينىڭ)مۇشۇ ئايەتتە ئىبادەتخانىنىڭ(ئەڭ ئاخىرقى قويۇلغان تېشىنۇر. **»شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا: »ئىلتىپاتلىق بولسۇن! ئىلتىپات ئۇنىڭغا«! دېگەن توۋلاشلار ياڭراپ ئاكلىنىدۇ«** ـ »ئىلتىپاتلىق بولسۇن! ئىلتىپات ئۇنىڭغا«! دېگەن سۆزلەر بەلكىم ئىبادەتخانىغا، ياكى »ئەڭ ئۈستىدىكى جىپسما تاش«، ياكى پۈتۈن قۇرۇلۇش ئىشىغا ئېيتىلىدۇ.

■ **4:7** يەش. 440:

■ **4:9** يۇھ. 212-19:

□ **4:10** **»بەرھەق، بۇ »يەتتە« شادلىنىدۇ...»** ـ بەزى ئالىملار بۇ »يەتتە«نى چىراغدانىنىڭ يەتتە شېخىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. بىراق چىراغدان خۇدادىن ماي قويۇل قىلىۋاتىدۇ، شۇڭا بىزنىڭچە »بۇ »يەتتە«« يۇقىرىقى تاشنىڭ »يەتتە كۆز«ىنى كۆرسىتىدۇ. ئىبادەتخانىنىڭ قۇرۇلۇشى ئادەملەرنىڭ كۆز-قاراشلىرىدا »كىچىك ئىشلار« بولغىنى بىلەن، پەرۋەردىگارنىڭ ھەممە ئىشنى تەڭ كۆرىدىغان كۆزلىرىدە ئۇ ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك، شادلىنارلىق بىر ئىشتۇر. ھەتتا قۇرۇلۇش جەريانىدا، زەرۋىبابەلنىڭ »تىك تۆۋلچەش تېشى«نى ئۇتقانلىقىنى كۆرگەندە، »پەرۋەردىگارنىڭ كۆزلىرى« شادلىنىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«»ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

■ **4:10** 2تار. 9:16□ ۋەھ. 65:

□ **4:12** **«..□□□□□□□□□□□ «ئالتۇن« قۇيۇۋاتقان شۇ ئىككى زەيتۇن شېخى...»** ـ مۇشۇ »ئالتۇن« بەلكىم »ئالتۇن رەڭلىك« زەيتۇن مېيى ـ ھەر تەرەپلىك روھىي رىغبەت-تەسەللىنى كۆرسەتسە كېرەك.

ئوغۇل بالدۇر« ـ دېدى. □ ■

5

ئالتىنچى ئالامەت كۆرۈنۈش ـ »تۆچار ئورام يازما«

1 ئاندىن مەن يەنە بېشىمنى كۆتۈرۈپ، مانا بىر تۆچار ئورام يازمىنى كۆردۈم.
2 تۆ مەندىن: »نېمىنى كۆردۈڭ؟« دەپ سوردى. مەن: »بىر تۆچار ئورام يازمىنى كۆردۈم؛ تۆزۈنلۈقى يىگىرمە گەز، كەڭلىكى ئون گەز ئىكەن« ـ دېدىم.□
3 ئۇ ماڭا: »بۇ بولسا پۈتۈن زېمىن ئۈستىگە چىقىرىلغان لەنەتتۇر؛ چۈنكى ھەربىر ئوغرىلىق قىلغۇچى بۇ تەرىپىگە يېزىلغىنى بويىچە ئۆزۈپ تاشلىنىدۇ؛ ۋە قەسەم ئىچكۈچىلەرنىڭ ھەربىرى ئۇ تەرىپىگە يېزىلغىنى بويىچە ئۆزۈپ تاشلىنىدۇ.«
4 ـ »مەن بۇ يازمىنى چىقىرىمەن« ـ دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار، »ۋە ئۇ ئوغرىنىڭ ئۆيىگە ھەمدە نامىم بىلەن يالغاندىن قەسەم ئىچكۈچىنىڭ ئۆيىگە كىرىدۇ ۋە شۇ ئۆيدە قونۇپ ئۇنى ياغاچ-تاشلىرى بىلەن قوشۇپلا يەۋېتىدۇ.«□

يەتتىنچى ئالامەت كۆرۈنۈش ـ سېۋەتتە ئولتۇرغان ئايال ـ »رەزىللىك«

5 ئاندىن مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقان پەرىشتە چىقىپ ماڭا: »ئەمدى بېشىڭنى كۆتۈرگىن، نېمىنىڭ چىقىۋاتقىنىنى كۆرۈپ باق« ـ دېدى.
6 مەن: »ئۇ نېمە؟« ـ دەپ سوردىم. ئۇ ماڭا: »بۇ چىقىۋاتقان »ئەفاھ« سېۋېتىدۇر«، ۋە: »بۇ بولسا شۇ رەزىللەرنىڭ پۈتۈن زېمىندىكى قىياپىتىدۇر« ـ دېدى. □
7 ئەفاھ سېۋېتىنىڭ ئاغزىدىن دۈملاق بىر قوغۇشۇن كۆتۈرۈلدى، مانا، ئەفاھ سېۋېتى ئىچىدە بىر ئايال ئولتۇراتتى.
8 ئۇ: »بۇ بولسا، رەزىللىك«تۇر« ـ دەپ، ئۇنى ئەفاھ سېۋېتى ئىچىگە قايتۇرۇپ تاشلاپ، ئەفاھنىڭ ئاغزىغا ئېغىر قوغۇشۇننى تاشلاپ قويدى.
9 بېشىمنى كۆتۈرۈپ، مانا ئىككى ئايالنىڭ چىققانلىقىنى كۆردۈم؛ شامال ئۇلارنىڭ قاناتلىرىنى يەلپۈتۈپ تۇراتتى)ئۇلارنىڭ لەيلەكنىڭكىدەك قاناتلىرى بار ئىدى(؛ ئۇلار ئەفاھنى ئاسمان بىلەن زېمىننىڭ ئوتتۇرىسىغا كۆتۈردى.

□ **4:14 »»زەيتۇن مېيىدا مەسىھ قىلىنغان« ئىككى ئوغۇل بالدۇر«** ـ ئىبرانىي تىلىدا: »زەيتۇن مايلىق ئىككى ئوغۇل بالا« دېيىلىدۇ.
بۇ ئايەتتىكى »ئىككى زەيتۇن دەرىخى« توغرىسىدا ئىككى كۆزقاراش بار.
(1) ئىككى زەيتۇن دەرىخى زەرۇبىبابەل ۋە يەشۇئا، يەنى داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان پادىشاھنىڭ ئورىندا تۇرغۇچى زەرۇبىبابەل ۋە باش كاھىن يەشۇئا. ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىرى ۋە كاھىنلىرى ئالاھىدە بىر پۇراقلىق زەيتۇن مېيى بىلەن »مەسىھ قىلىنغان«، بۇ مايى خۇدانىڭ روھىنىڭ مەدىنىى بىلدۈرەتتى. شۇنىڭدەك پادىشاھ ۋە كاھىن)باشقا تەرەپلەردىن(خۇداغا ۋەكالەتچى بولاتتى. بۇ بىرىنچى كۆزقاراش بويىچە بۇ ئىككى ئادەمنىڭ خۇدانىڭ روھى ئارقىلىق يېتەكچىلىك قىلىشى ۋە ئىلھام بېرىشى بىلەن، خەلق خۇدانىڭ نۇرىنى دۇنياغا چاچىدىغان »چىراغدان« بولىدۇ.
(2) بۇ »مەسىھ قىلىنغان ئىككى ئوغۇل بالا« دەل زەكەريا ۋە ھاگاي پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆزىي؛ ئۇلارنىڭ رىغبەتلەندۈرۈشىلىرى بىلەن پۈتۈن خەلق، جۈملىدىن زەرۇبىبابەل ۋە يەشۇئا مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى قۇرۇشقا ئىلھاملاندۇرۇلماقتا؛ شۇنىڭ بىلەن يەنە »خۇدانىڭ نۇرىنى دۇنياغا چاچىدىغان »چىراغدان« بولىدۇ.« بىزنىڭچە بۇ كۆزقاراش ئورۇنلۇق.
■ **4:14** زوك. 3:4□ ئەزرا 1:5□ 14:6□ ۋەھ. 411-3:

□ **5:2 »تۆزۈنلۈقى يىگىرمە گەز، كەڭلىكى ئون گەز ئىكەن«** ـ ئىبرانىيلار ئىشلەتكەن » گەز« بەلكىم يېرىم مېتر ئىدى. ئورام يازمىنىڭ تۆزۈنلۈقى، كەڭلىكى مۇسا پەيغەمبەرگە كۆرسىتىلگەن »مۇقەددەس چېدىر«نىڭ تۆزۈنلۈقى ۋە كەڭلىكى بىلەن مۇناسىۋەتلىك »)مىس.» 29-بابنى كۆرۈڭ.(
□ **5:4 »مەن بۇ يازمىنى چىقىرىمەن... ۋە ئۇ ئوغرىنىڭ ئۆيىگە ھەمدە نامىم بىلەن يالغاندىن قەسەم ئىچكۈچىنىڭ ئۆيىگە كىرىدۇ ۋە شۇ ئۆيدە قونۇپ ئۇنى ياغاچ-تاشلىرى بىلەن قوشۇپلا يەۋېتىدۇ«** ـ »تۆچار ئورام يازما« توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز« ىمزدە توختىلىمىز.
□ **5:6 »بۇ چىقىۋاتقان »ئەفاھ« سېۋېتىدۇر«** ـ »ئەفاھ« بولسا ھەجىم ئۆلچىمى، تەخمىنەن 40 لىتر كېلىدۇ. مۇشۇ يەردە ھەم ئۆلچەم ھەم ئۆلچەيدىغان سېۋەتنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. »بۇ بولسا شۇ رەزىللەرنىڭ پۈتۈن زېمىندىكى قىياپىتىدۇر« ـ »رەزىللەر« ئىبرانىي تىلىدا »تۆلار.« يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئوغرى ۋە يالغانچىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ئىبرانىي تىلىدا »قىياپەت« »كۆز« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەنىسى بەلكىم: خۇدا ئۆز خەلقىگە كۆزى بىلەن يېتەكچىلىك قىلغىنىدەك »)زەب.» 8:32) شەيتانمۇ ئۆزىگە تەۋە بولغانلارنى »ئەفاھ«)سودا-سېتىقنىڭ سىمۋولى(ئارقىلىق باشقۇرىدۇ. »قوشۇمچە سۆز« ىمزنى كۆرۈڭ.

10 مەن بىلەن سۆزلىشۋاتقان پەرىشتىدىن: »ئۇلار ئەفاھنى نەگە كۆتۈرۈپ ماڭدۇ؟« ـ دەپ سوردىم.
11 ئۇ ماڭا: ئۇلار ئەفاھ ئۈچۈن »شىنار زېمىنى«دا بىر ئۆي سېلىشقا كەتتى، ئۆي بەرپا قىلىنغاندىن كېيىن، ئەفاھ سېپۈتتى شۇ يەردە ئۆز ئۆرالغۇسىغا قويۇلدۇ، ـ دەپ جاۋاب بەردى.□

6

سەككىزىنچى ئالامەت كۆرۈنۈش ـ ئاتلىق جەڭ ھارۋىلىرى

1 ئاندىن مانا، مەن يەنە بېشىمنى كۆتۈرۈپ، ئىككى تاغ ئوتتۇرىسىدىن تۆت جەڭ ھارۋىسىنىڭ چىققانلىقىنى كۆردۈم. تاغلار بولسا مىس تاغلار ئىدى.
2 بىرىنچى جەڭ ھارۋىسىدىكى قىزىل ئاتلار ئىدى، ئىككىنچى جەڭ ھارۋىسىدىكى قارا ئاتلار ئىدى،
3 ئۈچىنچى جەڭ ھارۋىسىدىكى ئاق ئاتلار، تۆتىنچى جەڭ ھارۋىسىدىكى كۈچلۈك چىپار ئاتلار ئىدى.
4 مەن جاۋابەن مەن بىلەن سۆزلىشۋاتقان پەرىشتىدىن: »تەقسىر، بۇلار نېمە؟« ـ دەپ سوردىم.
5 پەرىشتە ماڭا جاۋابەن: »بۇلار پۈتكۈل يەر-زېمىننىڭ ئىگىسىنىڭ ھۇزۇرىدىن چىققان ئاسمانلارنىڭ تۆت روھى.
6 قارا ئاتلار قېتىلغان ھارۋا شىمالىي زېمىنلار تەرەپكە كېرىدۇ، ئاقلار ئۇلارنىڭ كەينىدىن ماڭىدۇ، چىپارلار بولسا جەنۇبىي زېمىنلار تەرەپكە ماڭىدۇ.
7 ئاندىن مۇشۇ كۈچلۈك ئاتلار چىقىپ يەر يۈزىدە ئۇياق-بۇياق كېزىشكە ئالدىرايدۇ« ـ دېدى.
ئۇ ئۇلارغا: »مېڭىڭلار، يەر يۈزىدە ئۇياق-بۇياق مېڭىڭلار« ـ دېدى، ئۇلار يەر يۈزىدە ئۇياق-بۇياق ماڭدى.
8 ۋە ئۇ ماڭا ئۈنلۈك ئاۋازدا: »قارا، شىمالىي يەر-زېمىنلار تەرەپكە ماڭغانلار مېنىڭ روھىمدىكى ئاچچىقنى شىمالىي زېمىن تەرەپتە بېسىقتۇردى« ـ دېدى. □

باش كاھىن يەشۇئاغا تاج كىيدۈرۈش

9 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
10 سۈرگۈن بولۇپ كەلگەنلەردىن، يەنى ھەلداي، توبىيا ۋە يەدايادىن سوۋغاتلارنى قوبۇل قىلغىن، شۇ كۈنى ئۇلار بابىلدىن كېلىپ چۈشكەن ئۈيگە، يەنى زەفانىيانىڭ ئوغلى يوسىيانىڭ ئۈيىگە كىرگىن،
11 شۇنداق، كۈمۈش ۋە ئالتۇننى قوبۇل قىلغىن، بۇلاردىن چەمبەرسىمان بىر تاجنى توقۇپ ۋە تاجنى يەھوزاداكنىڭ ئوغلى باش كاھىن يەشۇئانىڭ بېشىغا كىيگۈزگىن،
12 ۋە يەشۇئاغا: »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: قاراڭلار، »شاخ« دەپ ئاتالغان ئىنسان! ئۇ ئۆز تۇۋىدىن ئورندا شاخلىنىپ، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنى قۇرىدۇ« ـ دېگىن.■
13 »بەرھەق، پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنى قۇرغۇچى دەل شۇ بولىدۇ، ئۇ شۇ شاھانە شان-شەرەپنى زىممىسىگە ئېلىپ، ئۆز تەختىگە ئولتۇرۇپ ھۆكۈم سۈرىدۇ، ئۇ تەختىكە ئولتۇرىدىغان كاھىن بولىدۇ، خاتىرجەملىك-ئارامىلىقنى

□ **5:11** »شىنار زېمىنى« ـ »شىنار« بابىلىيەنىڭ باشقا بىر ئىسمى. »ئەفاھ سېپۈتتى شۇ يەردە ئۆز ئۆرالغۇسىغا قويۇلدۇ« ـ »ئەفاھدا ئولتۇرغان ئايال« »)رەزىللىك«) توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«مىزدە توختىلىمىز.
□ **6:8** »شىمالىي يەر-زېمىنلار تەرەپكە ماڭغانلار مېنىڭ روھىمدىكى ئاچچىقنى شىمالىي زېمىن تەرەپتە بېسىقتۇردى« ـ سەككىزىنچى كۆرۈنۈش ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«مىزدە توختىلىمىز. ■ **6:12** زەك. 8:3؛ يەش. 2:4؛ 1:11؛ يەر. 5:23؛ 33:15

ئېلىپ كېلىدىغان ھەمكارلىق تۈلار ئىككىسى ئارىسىدا بولىدۇ.□ ■
14 مۇشۇ چەمبەرسىمان تاج پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىدا خەلەم، توبىيا، يەدايالارغا ۋە زەفانىيانىڭ ئوغلىنىڭ
مېھرىبانلىقىغا بىر ئەسلەتمە ئۈچۈن قويۇلىدۇ. □
15 ۋە يىراقتا تۇرۇۋاتقانلار كېلىپ پەرۋەردىگارنىڭ ئىبادەتخانىسىنى قۇرۇش خىزمىتىدە بولىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ مېنى ئەۋەتكەنلىكىنى بىلىسىلەر؛ ئەگەر پەرۋەردىگارنىڭ
ئاۋازىنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىساڭلار بۇ ئىش ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.«■

7

روزا تۇتۇش توغرۇلۇق قويۇلغان سوئال ۋە رەددىيەلىك جاۋاب

1 دارىئۇس پادىشاھنىڭ تۆتىنچى يىلى توققۇزىنچى ئاي، يەنى »خىسلىۋ«نىڭ تۆتىنچى كۈنى، پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى
زەكەريىاغا كەلدى.
2 شۇ چاغدا بەيت-ئەل شەھىرىدىكىلەر شېرەزەر ۋە رەگەم-مەلەكلەرنى پەرۋەردىگاردىن ئىلتىپات سوراشقا
ئەۋەتكەنىدى.
3 بەيت-ئەلدىكىلەر: »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى كاھىنلاردىن، شۇنىڭدەك
پەيغەمبەرلەردىن: »ھەر بىرىمىز كۆپ يىللاردىن بېرى قىلغىنىمىزدەك، بەشىنچى ئايدا ھەر بىرىمىز يەنىلا ئۆزىمىزنى
باشقىلاردىن ئايرىپ، يىغا-زارغا ئولتۇرۇشىمىز كېرەكمۇ؟« ـ دەپ سوراڭلار« دەپ تاپىلىغانىدى.□
4 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
5 »زېمىندىكى بارلىق تۇرۇۋاتقان خەلققە ھەم كاھىنلارغا سۆز قىلىپ مۇنداق سورىغىن: ـ »سىلەر مۇشۇ يەتمىش
يىلدىن بېرى بەشىنچى ئاي ۋە يەتتىنچى ئايلاردا روزا تۇتۇپ يىغا-زار قىلغىنىڭلاردا، سىلەر ماڭا، ھەققەتەن ماڭا
روزا تۇتتۇڭلارمۇ؟ □

□ **6:13 »تۇ شۇ شاھانە شان-شەرەپنى زىممىسىگە ئېلىپ، ... تۇ تەختىگە ئولتۇرىدىغان كاھىن بولىدۇ«** ـ ئىسرائىلدا »لاۋىي« قەبىلىسىدىن بولغان »كاھىن«لار پادىشاھ بولۇشقا قەتئىي بولمايتتى. مۇشۇيەردە يەشۇئا)ئەيسا(شۇيېھىسزىكى، كەلگۈسى زاماندا كېلىدىغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. »مەسىھ« ھەم كاھىن ھەم پادىشاھ بولۇپ، يەشۇئا ۋە زەرۇببابەل قۇرۇۋاتقان ئىبادەتخانىدىن تېخىمۇ ئۇلۇغ ئىبادەتخانىنى، يەنى م،ۇقەددەس روھتىن تۇغۇلغان كىشىلەردىن تەركىب تاپقان ئىبادەتخانىنى قۇرىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىز ۋە »ھاگاي پەيغەمبەر« قىسمىدىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
»خاترجەملىك-ئارامىلىقنى ئېلىپ كېلىدىغان ھەمكارلىق... « ـ ياكى »خاترجەملىك-ئارامىلىقنى ئېلىپ كېلىدىغان پىلان ...«. **»خاترجەملىك-ئارامىلىقنى ئېلىپ كېلىدىغان ھەمكارلىق تۈلار ئىككىسى ئارىسىدا بولىدۇ«** ـ بەزى ئالىملار »ئىككىسى« دېگەن سۆز »ئىككى ھوقۇق« دېگەن مەنىدە، تۇ بەلكىم قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ »كاھىن« ھەم »تەختتە ئولتۇرغۇچى پادىشاھ« دېگەن ئىككى سالاھىيىتنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. بىزنىڭچە »تۈلار ئىككىسى« بولسا پەرۋەردىگار ھەم تۇنىڭ مەسىھىدۇر. دۇنيانىڭ گۈزاھلىرىنى يۇيىدىغان قۇربانلىق بولسا خۇدانىڭ پىلانى بولۇپ، تۇز مەسىھى شۇ پىلاننى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ قۇربانلىق بولغانى؛ شۇڭا »خاترجەملىك-ئارامىلىقنى ئېلىپ كېلىدىغان ھەمكارلىق« »تۈلار ئىككىسى« ئارىسىدىدۇر.
■ **6:13** زەب. 110□1: 4؛ 85:10□ يەش. 6:9□ 22:24□ يۇھ. 222-19:
□ **6:14 »خەلەم، توبىيا، يەدايالار...»** ـ »خەلەم« 10-ئايەتتە »خەلداي« دەپ ئاتىلىدۇ. **» زەفانىيانىڭ ئوغلىنىڭ مېھرىبانلىقىغا بىر ئەسلەتمە ئۈچۈن قويۇلىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »زەفانىيانىڭ ئوغلى »خەن« گە بىر ئەسلەتمە ئۈچۈن قويۇلىدۇ.« بىراق »خەن«نىڭ مەنىسى »ئىلتىپات، مېھرىبانلىق« بولۇپ، مۇقەددەس كىتابتىكى باشقا يەرلەردە ئىسىم ئورنىدا ئىشلەتكەنلىكى كۆرۈلمەيدۇ.
■ **6:15** زەك. 2□8: 9، 10، 12؛ يەش. 48:16□ يۇھ. 11:42□ 2117:
□ **7:3 »بەشىنچى ئايدا ھەر بىرىمىز يەنىلا تۇزىمىزنى باشقىلاردىن ئايرىپ، يىغا-زارغا ئولتۇرۇشىمىز كېرەكمۇ؟«** ـ »بەشىنچى ئاي«دىكى روزا تۇتۇش بولسا ئەسلىدىكى ئىبادەتخانىنىڭ ۋەيران قىلىنغانلىقىغا ھەسرەت بىلدۈرۈش تۈچۈن ئىدى. بابىل ئىمپېرىيەسىنىڭ قوشۇنلىرى ئىبادەتخانىنى بەشىنچى ئايىنىڭ 9-كۈنىدە ۋەيران قىلغانىدى، ئاندىن خەلقنى 70 يىل سۈرگۈن قىلىپ باشقۇرغان. مۇشۇ كىشىلەر: »ئىبادەتخانا ھازىر قايتىدىن قۇرۇلۇۋاتقان بولغاچقا، بۇ روزىنى تۇتۇۋېرىشىمىز كېرەكمۇ؟« ـ دەپ ئويلىنىۋاتقانىدى.
□ **7:5 »سىلەر مۇشۇ يەتمىش يىلدىن بېرى بەشىنچى ئاي ۋە يەتتىنچى ئايلاردا روزا تۇتۇپ يىغا-زار قىلغىنىڭلاردا...»** ـ »يەتتىنچى ئاي«دىكى روزا، ۋالي گەدەلىيانىڭ قازا قىلىنغانلىقىنى ئەسلەش مەقسىتىدە تۇتۇلغان روزا بولۇپ، تۇنىڭ ۋاپاتىغا ھەسرەت بىلدۈرۈش تۈچۈن ئىدى)ئەۋرات، »يەرەمىيا«، 41-40بابلار.(بۇ بابىل ئىمپېرىيەسى پەلەستىنى ئىشغال قىلغان مەزگىلدىكى ئەڭ ئاخىرقى پاجىئەلىك ۋەقە ئىدى.

6 يېگىنىكىلار، ئېچىنىشلار، بۇ پەقەت تۆزۈكلار تۈچۈنلا يەپ-ئېچىنىكىلاردىن ئىبارەت بولدى ئەمەسمۇ؟ □
7 بۇلار يېرۇسالېم ۋە تۈنۈك ئەتراپىدىكى شەھەرلىرى ئاھالىلىك بولغان، تارىز ئاۋاتلاشقان چاغلاردا، جەنۇبىي يەھۇدا
ۋە تۆۋەن تۈزلەڭلىك ئاھالىلىك بولغان چاغلاردا، پەرۋەردىگار بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق جاكارلىغان سۆزلەر
ئەمەسمۇ؟
8 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى زەكەريىاغا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
9 »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »ھەقىقىي ئادالەتنى يۈرگۈزۈڭلار،
بىر-بىرىڭلارغا مېھىر-مۇھەببەت ۋە رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىڭلار،
10 تۇل خوتۇن ۋە يېتىم-يېسىرلارنى، يات ئادەملەر ۋە نامراتلارنى بوزەك قىلماڭلار؛ ھېچكىم تۆز قېرىندىشىغا
كۆڭلىدە يامانلىق ئويلىمىسۇن. ■
11 بىراق ئاتا-بوۋىلىرىڭلار ئاڭلاشنى رەت قىلغان، ئۇلار جاھىللىق بىلەن بوينىنى تولغاپ، ئاڭلىماسقا قۇلاقلىرىنى
ئېغىر قىلغان؛ □
12 ئۇلار تەۋرات قانۇنىنى ۋە ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ تۆز روھى بىلەن بۇرۇنقى
پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئەۋەتكەن سۆزلىرىنى ئاڭلىماسلىق ئۈچۈن كۆڭلىنى ئالماستەك قاتتىق قىلغاندى؛ شۇڭا ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگاردىن ئىنتايىن قاتتىق غەزەپ چۈشكەن؛
13 شۇنداق بولدىكى، مەن ئۇلارنى چاقىرغاندا ئۇلار ئاڭلاشنى رەت قىلغاندەك، ئۇلار چاقىرغاندا مەنمۇ ئاڭلاشنى
رەت قىلدىم« ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ■
14 ـ »ۋە مەن ئۇلارنى ئۇلار تونۇمايدىغان بارلىق ئەللەر ئارىسىغا قارا قۇيۇن بىلەن تارقىتىۋەتتىم؛ ئۇلارنىڭ كېتىشى
بىلەن زېمىن ۋەيران بولغان، ئاندىن ئۇنىڭدىن ئۆتكەنلەرمۇ، قايتقانلارمۇ بولغان ئەمەس؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن
ئىللىق زېمىن ۋەيرانە قىلىنغان.« □

8

روزا تۇتۇش توغرۇلۇق قويۇلغان سوئال ۋە ئۈمىد بەرگۈچى جاۋاب

1 ۋە ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
2 »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مېنىڭ زىئونغا باغلىغان ئۇتلۇق مۇھەببىتىم
قاينىپ تاشتى؛ مېنىڭ ئۇنىڭغا باغلىغان ئۇتلۇق مۇھەببىتىم تۇپەيلىدىن ئۇنىڭ دۈشمەنلىرىگە غەزىپىم قاينىپ تاشتى.■
3 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »مەن زىئونغا قايتىپ كەلدىم، يېرۇسالېمنىڭ ئوتتۇرىسىدا ماكانلىشىمەن؛
يېرۇسالېم »ھەققەت شەھىرى« دەپ ئاتىلىدۇ، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ تېغى
»مۇقەددەس تاغ« دەپ ئاتىلىدۇ.
4 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: »قېرى بوۋاي-مومايلار يەنە يېرۇسالېمنىڭ
كوچىلىرىدا ئولتۇرىدىغان بولىدۇ؛ كۆنلىرى ئۇزۇن بولۇپ، ھەربىرى ھاسىسىنى قولىدا تۇتۇپ ئولتۇرىدۇ؛

□ 7:6 »يېگىنىكىلار، ئېچىنىشلار، بۇ پەقەت تۆزۈكلار تۈچۈنلا يەپ-ئېچىنىكىلاردىن ئىبارەت بولدى ئەمەسمۇ؟ « ـ دېمەك، سىلەرنىڭ روزا تۇتۇشۇڭلار يەپ-ئېچىشىڭلارغا ئوخشاش، پەقەت تۆزلىرىڭلا ئۈچۈندۇر. روزا تۇتۇشنىڭ مەقسىتى خۇدانى ئىزدەش ئەمەس، بەلكى »تۆز-تۆزىگە ئېچىنى ئاغرىتىش«تىن ئىبارەت بولۇشى مۇمكىن. يەنە بىر ئىمكانىيەتى، بۇ ئايەتتىكى »جەمئ« ۋە »ئېچىمەك« بەلكىم ھېيت-بايراملارنى كۆرسىتىدۇ. خۇدا ئۇلاردىن: »مۇشۇ ھېيت-بايراملارنى تۆزۈكلار ئۈچۈن تەبرىكلىدىڭلارمۇ، ياكى مەن ئۈچۈن تەبرىكلىدىڭلارمۇ؟« ـ دەپ سوراۋاتىدۇ.■ 7:10 مىس. 2222: □ 7:11 »ئۇلار جاھىللىق بىلەن بوينىنى تولغاپ« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئۇلار مۇرىسىنى جاھىل قىلىپ...«. ■ 7:13 پەند. 28:1□ يەش. 15:1□ يەر. 11:11□ 1214: □ 7:14 »ئۇلارنى... قارا قۇيۇن بىلەن تارقىتىۋەتتىم« ـ ياكى »ئۇلارنى ... قارا قۇيۇن بىلەن تارقىتىۋېتىمەن.«
■ 8:2 زەبۇر. 141:

5 شەھەرنىڭ كوچىلىرى ئويناۋاتقان ئوغۇل-قىز بالىلار بىلەن لىق تولىدۇ.
6 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »بۇ ئىش شۇ كۈنلەردە بۇ خەلقنىڭ قالدىسىنىڭ كۆزىگە ئاجايىب كارامەت كۆرۈندىغىنى بىلەن، ئۇ مېنىڭ كۆزۈمگە كارامەت كۆرۈنەمدۇ؟« ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□
7 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »مانا، مەن ئۆز خەلقىمنى شەرقىي زېمىنلاردىن، غەربىي زېمىنلاردىن قۇتقۇزىمەن؛
8 مەن ئۇلارنى ئېلىپ كېلىمەن، ئۇلار يېرۇسالېمدا ماكانلىشىدۇ؛ ئۇلار مېنىڭ خەلقىم، مەن ھەققەت ۋە ھەققانىيلىقتا ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن.«
9 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنىڭ ئۆلى سېلىنغان كۈندە ھازىر بولغان پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاغزىدىن مۇشۇ كۈنلەردە بايان قىلىنىۋاتقان مۇنۇ سۆزلەرنى ئىشىتىۋاتسىلەر، مۇقەددەس ئىبادەتخانىنىڭ قۇرۇلۇشىغا قولۇڭلار كۆچىلۈك قىلىنسۇن! □
10 چۈنكى شۇ كۈنلەردىن ئىلگىرى ئىنسان ئۈچۈن ئىش ھەققى يوق، ئات-ئۇلاغ ئۈچۈنمۇ ئىش ھەققى يوق ئىدى؛ جەبىر-زۇلۇم تۈپەيلىدىن چىققۇچى يا كىرگۈچى ئۈچۈن ئامان-ئېسەنلىك يوق ئىدى؛ چۈنكى مەن ھەربىر ئادەمنى ئۆز يېقىنىغا دۈشمەنلەشتۈردۈم؛
11 بىراق مەن بۇ خەلقنىڭ قالدىسىغا بۇرۇنقى كۈنلەردىكىدەك بولمايمەن، دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار؛
12 چۈنكى ئۇرۇق ھوسۇللۇق بولىدۇ، ئۈزۈم تېلى مېۋىلەيدۇ، تۇپراق ئۈندۈرمىلىرىنى بېرىدۇ، ئاسمانلار شەبنەملىرىنى بېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن مەن بۇ خەلقنىڭ قالدىسىغا مۇشۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئىگە قىلدۇرىمەن. □
13 شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، سىلەر ئەللەر ئارىسىدا لەنەت بولۇپ قالغىنىڭلارنىڭ ئەكسىچە، ئى يەھۇدا جەمەتى ۋە ئىسرائىل جەمەتى، مەن سىلەرنى قۇتقۇزىمەن، سىلەر ئۇلارغا بەخت-بەركەت بولىسىلەر؛ قورقماڭلار، قوللىرىڭلار كۆچىلۈك قىلىنسۇن!□
14 چۈنكى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ سىلەرنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىڭلار مېنىڭ غەزىپىمنى قوزغىغاندا مېنىڭ سىلەرگە يامانلىق يەتكۈزۈش نىيىدا بولغىنىم ۋە شۇ جازا يولدىن يانمىغىنىمدەك ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ
15 مەن ھازىر، مۇشۇ كۈنلەردە يەنە يېرۇسالېم ۋە يەھۇدا جەمەتىگە ياخشىلىق يەتكۈزۈش نىيىدا بولدۇم؛ قورقماڭلار.
16 مۇشۇ ئىشلارغا ئەمەل قىلىڭلار: ـ ھەربىرىڭلار ئۆز يېقىنىڭلارغا ھەققەتنى سۆزلەڭلار؛ دەرۋازىلىرىڭلاردا ھەققەتكە، ئامان-تىنچلىققا ئۈيغۇن ھۆكۈملەرنى يۈرگۈزۈڭلار؛ □ ■

□ **8:6** »ۋە ئىش شۇ كۈنلەردە بۇ خەلقنىڭ قالدىسىنىڭ كۆزىگە ئاجايىب كارامەت كۆرۈندىغىنى بىلەن، ئۇ مېنىڭ كۆزۈمگە كارامەت كۆرۈنەمدۇ؟« ـ دېمەك، ئادەملەر ئۆزىچە ئاجايىب كارامەت يولغان ئىشلار خۇدا ئۈچۈن ئادەتتىكى ئىشلار.
□ **8:9** »پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنىڭ ئۆلى سېلىنغان كۈندە سۆزلىگەن پەيغەمبەرلەر« ـ ھاگاي ۋە زەكەريا. بۇ ئايەتنە كۆزدە تۇتۇلغان »پەرۋەردىگارنىڭ تۆۋىنىڭ ئۆلىنىڭ سېلىنىشى« ئىككى يىل يۇرۇن »)ئەزرا« 2-1:5) بولغان بولسا كېرەك.
□ **8:12** »ئۇرۇق ھوسۇللۇق بولىدۇ« ـ يا كى »ئۇرۇققا خاتىرجەملىك-ئامانلىق بولىدۇ.«
□ **8:13** »سىلەر ئەللەر ئارىسىدا لەنەت بولۇپ قالغىنىڭلار« ـ بۇ سۆزنىڭ بەلكىم ئۈچ تەرىپى بار. (1) سۈرگۈن بولغان يەھۇدىيلار ئۆزلىرى لەنەتكە قالدۇرۇلغان؛ (2) ئۇلار باشقىلارغا لەنەت بولۇپ ئۇلارغا بالا-قازا كەلتۈرگەن؛ (3) ئۇلارنىڭ نامى)ئىسرائىل، يەھۇدىي(لەنەتنى بىلدۈرگەن. خۇدا مۇشۇ ئۈچ تىپ ئۇيغۇرنىڭ دەل ئۇلارنىڭ ئۆكسىگە ئايلاندۇرىدۇ. »سىلەر ئۇلارغا)ئەللەرگە(بەخت-بەركەت بولىسىلەر« ـ خۇدا ئەسلىدە ئىبراھىم پەيغەمبەرگە: »سەن ۋە ئەۋلادىڭ ھەربىر ئەل-مىللەتكە بەخت-بەركەت بولىسەن« دەپ ۋەدە قىلغان. ئىسرائىل ئىتائەتسىزلىكتىن مۇشۇ بەركەتنى لەنەتكە ئايلاندۇرغان.
□ **8:16** »دەرۋازىلىرىڭلاردا ھەققەتكە، ئامان-تىنچلىققا ئۈيغۇن ھۆكۈملەرنى يۈرگۈزۈڭلار« ـ ئاقساقاللار شەھەر دەرۋازىلىرىدا ئولتۇرۇپ، سوت ۋە ھۆكۈم قىلاتتى.
■ **8:16** ئەف. 254:

17 ھېچكىم كۆڭلىدە ئۆز يېقىنىغا يامانلىق ئويلىمىسۇن، ھېچقانداق يالغان قەسەمگە شېرىك بولماڭلار، چۈنكى مەن
دەل بۇلارنىڭ ھەممىسىگە نەپرەتلىنىمەن، دەيدۇ پەرۋەردىگار.■
18 ۋە ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ماڭا كېلىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
19 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »تۆتىنچى ئايدىكى روزا، بەشىنچى
ئايدىكى روزا، يەتتىنچى ئايدىكى روزا ۋە ئوننىنچى ئايدىكى روزا يەھۇدا جەمەتىگە خۇشاللىق ۋە شاد-خۇرراملىق،
بەختلىك ئىبادەت سورۇنلىرى بولىدۇ، شۇڭا ھەققەت ۋە خاتىرجەملىك-تىنچلىقنى سۆيۈڭلار.□
20 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »نۇرغۇن قوۋملار ۋە كۆپ
شەھەرلەرنىڭ ئاھالىسى يەنە مۇشۇ يەرگە كېلىدۇ؛ ■
21 بىر شەھەردە تۇرۇۋاتقانلار باشقا بىر شەھەرگە بېرىپ ئۇلارغا: »پەرۋەردىگاردىن ئىلتىپات تىلەشكە، ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنى ئىزدەشكە تېز بارايلى؛ مەنمۇ بارىمەن«! ـ دەيدىغان بولىدۇ.
22 كۆپ قوۋملار ۋە كۈچلۈك ئەللەر پەرۋەردىگاردىن ئىلتىپات تىلەشكە، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگارنى ئىزدەشكە يېرۇسالېمغا كېلىدۇ.
23 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ »شۇ كۈنلەردە ھەرخىل تىلدا
سۆزلەيدىغان ئەللەردىن ئون نەپەر ئادەم چىقىپ يەھۇدىي بىر ئادەمنىڭ تونىنىڭ ئېتىكىنى تۇتۇۋېلىپ ئۇنىڭغا: »بىز
سەن بىلەن بارايلى؛ چۈنكى خۇدانى سەن بىلەن بىللىدۇر، دەپ ئاڭلىدۇق« ـ دەيدۇ.□

9

»بۇيۇك ئىسكەندەر«نىڭ تاجاۋۇزى توغرۇلۇق بېشارەتلەر

1 پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىدىن يۈكلەنگەن بېشارەت ـ خادراك زېمىنى ۋە دەمەشق ئۈستىگە قوندۇ)چۈنكى
پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرى ئادەملەر ۋە ئىسرائىلنىڭ بارلىق قەبىلىرى ئۈستىدىدۇر(؛ □
2 ئۇ بۇلارغا چېگىداش بولغان خاماتقا، تۇر ۋە زىدون ئۈستىگىمۇ قوندۇ. تۇر تولىمۇ »دانا« بولغاچقا، □
3 ئۆزى ئۈچۈن قورغان قۇرغان، كۈمۈشنى توپىدەك، ساپ ئالتۇننى كوچىلاردىكى پاتقاقتەك دۆۋىلەپ قويغان.
4 مانا، رەب ئۇنى مال-دۇنياسىدىن ئايرىۋېتىدۇ، ئۇنىڭ كۈچىنى دېڭىزدا يوق قىلىدۇ؛ ئۇ ئوت تەرىپىدىن يەپ
كېتىلىدۇ.□
5 ئاشكېلون بۇنى كۆرۈپ قورقىدۇ؛ گازامۇ كۆرۈپ ئازابلىنىپ تولغىنىپ كېتىدۇ؛ ئەكرونمۇ شۇنداق، چۈنكى ئۇنىڭ
ئارزۇ-ئۈمىدى توزۇپ كېتىدۇ؛ پادىشاھ گازادىن يوقاپ كېتىدۇ، ئاشكېلون ئادەمزاتسىز قالىدۇ.

■ **8:17** زەك. 5□3: 4؛ 10.7:
□ **8:19** »تۆتىنچى ئايدىكى روزا، بەشىنچى ئايدىكى روزا، يەتتىنچى ئايدىكى روزا ۋە ئوننىنچى ئايدىكى روزا يەھۇدا جەمەتىگە خۇشاللىق ۋە شاد-خۇرراملىق، بەختلىك ئىبادەت سورۇنلىرى بولىدۇ« ـ بۇ ئىش خۇدانى ئىزدەنگەن »يات ئەللەر«نىڭ ھەركەتلىرىگە بىر مىسال بولىدۇ.
■ **8:20** يەش. 2:2□ يەر. 19:16□ مىك. 1:4□ زەك. 2.8:
□ **8:23** »شۇ كۈنلەردە ... ئەللەردىن ئون نەپەر ئادەم چىقىپ يەھۇدىي بىر ئادەمنىڭ تونىنىڭ ئېتىكىنى تۇتۇۋېلىپ ئۇنىڭغا: »بىز سەن بىلەن بارايلى؛ چۈنكى خۇدانى سەن بىلەن بىللىدۇر، دەپ ئاڭلىدۇق« ـ دەيدۇ« ـ بۇ ئىش خۇدانى ئىزدەنگەن »يات ئەللەر«نىڭ ھەركەتلىرىگە بىر مىسال بولىدۇ.
□ **9:1** »خادراك زېمىنى« ـ كونا تارىخنامىلەر بويىچە، »خادراك« دېگەن راۋون دەمەشق شەھرىگە يېقىن بولغان، بىراق دەل قايسى جاي ئىكەنلىكىنى ھازىر بىلمەيمىز. »چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرى ئادەملەر ۋە ئىسرائىلنىڭ بارلىق قەبىلىرى ئۈستىدىدۇر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى ئىنسانلارنىڭ ۋە ئىسرائىلنىڭ بارلىق قەبىلىرىنىڭ كۆزى پەرۋەردىگارغا قارايدۇ.«
□ **9:2** »ئۇ ، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ بېشارىتى بۇلارغا چېگىداش بولغان خاماتقا، تۇر ۋە زىدون ئۈستىگىمۇ قوندۇ« ـ »بۇيۇك ئىسكەندەر« مىلادىيەدىن ئىلگىركى 332-يىلى جەنۇب تەرەپكە يۈرۈش قىلىپ مۇشۇ يەرلەرنى بىر-بىرلەپ ئىگىلىۋالغان.
□ **9:4** »مانا، رەب ئۇنى مال-دۇنياسىدىن ئايرىۋېتىدۇ، ئۇنىڭ كۈچىنى دېڭىزدا يوق قىلىدۇ؛ ئۇ ئوت تەرىپىدىن يەپ كېتىلىدۇ« ـ بۇ ئايەتنى »بۇيۇك ئىسكەندەر« ئەمەلىگە ئاشۇرغان. مىلادىيەدىن ئىلگىرى 332-يىلى ئۇ تۇرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىپ پۈتۈنلەي ۋەيران قىلىۋەتكەن. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.(
»ئۇنىڭ كۈچىنى دېڭىزدا يوق قىلىدۇ« دېگەنلىكىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ)يەنى رەب(ئۇلارنىڭ دېڭىزدىكى كۈچىنى يوق قىلىدۇ«

6 شۇنىڭ بىلەن ئاشدودتا ھارامدىن بولغان بىرسى تۇرىدۇ، مەن فىلىستىيلەرنىڭ مەغرۇرلۇقى ۋە پەخرىنى يوقىتىمەن.
□
7 مەن ئاغزىدىن قانلارنى، تۇنىڭ ھارام يېگەن يىرگىنچلىك نەرسىلەرنى چىشلىرى ئارىسىدىن ئېلىپ كېتىمەن؛
ئاندىن قېلىپ قالغانلار بولسا، ئۇلار خۇدايىمىزغا تەۋە بولۇپ، يەھۇدادا يولباشچى بولىدۇ، ئەكرونىڭ ئورنى يەبۇس
قەبىلىسىدىكىلەرگە ئوخشاش بولىدۇ. □
8 مەن قوشۇن تۇپەيلىدىن، يەنى ئۆتۈپ كەتكۈچى ۋە قايتىپ كەلگۈچى تۇپەيلىدىن ئۆز ئۆيۈم ئەتراپىدا چېدىرىمنى
تىكتۈرىمەن؛ ئەزگۈچى قايتىدىن ئۇنىڭدىن ئۆتمەيدۇ، چۈنكى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆزىتىمەن.□

زىئوننىڭ پادىشاھى مەسىھ كېلىدۇ!

9 زور شادلان، ئى زىئون قىزى!
تەنتەنىلىك ندا قىل، ئى يېرۇسالېم قىزى!
قاراڭلار، پادىشاھىڭ يېنىڭغا كېلىدۇ؛
ئۇ ھەققانىي ۋە نىجاتلىق بولىدۇ؛
كەمتەر-مۆمىن بولۇپ،
مادا ئېشەككە، يەنى ئېشەك تەخىيىگە مىنىپ كېلىدۇ؛□ ■
10 شۇنىڭ بىلەن مەن جەڭ ھارۋىلىرىنى ئەفرائىمدىن،
ئاتلارنى يېرۇسالېمدىن مەھرۇم قىلىۋېتىمەن؛
جەڭ ئوقياسىمۇ ئېلىپ تاشلىنىدۇ.
ئۇ بولسا ئەللەرگە خاتىرجەملىك-تىنچلىقنى جاكارلاپ يەتكۈزىدۇ؛
ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقى دېڭىزدىن دېڭىزغىچە،
ئەفرات دەرياسىدىن يەر يۈزىنىڭ چەتلىرىگىچە بولىدۇ.□

□ **9:6 »شۇنىڭ بىلەن ئاشدودتا ھارامدىن بولغان بىرسى تۇرىدۇ، مەن فىلىستىيلەرنىڭ مەغرۇرلۇقى ۋە پەخرىنى يوقىتىمەن«** ـ ئىسكەندەر تۇرنى ئىگىلۋالغاندىن كېيىن فىلىستىيەگە قاراپ يۈرۈش قىلىدۇ. 5- ۋە 6-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان)ئاشكېلون، گازا، ئەكرون، ئاشدود(شەھەرلەر فىلىستىيەدىكى بەش چوڭ شەھەرنىڭ توتى. بۇ جەڭگەرنىڭ تەپسىلاتلىرى ئۈچۈن »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **9:7 »مەن ئاغزىدىن قانلارنى، تۇنىڭ ھارام يېگەن يىرگىنچلىك نەرسىلەرنى چىشلىرى ئارىسىدىن ئېلىپ كېتىمەن؛ ئاندىن قېلىپ قالغانلار بولسا، ئۇلار خۇدايىمىزغا تەۋە بولۇپ،...»** ـ »خۇدايىمىزغا« دېگەن سۆزگە قارىغاندا مۇشۇ ئايەتلەردىكى سۆزلىگۈچى مەسىھنىڭ تۇرزى بولۇشى كېرەك. **«...□□□□□□□□□ ئورنى يەبۇس قەبىلىسىدىكىلەرگە ئوخشاش بولىدۇ»** ـ تولۇق ئايەتنىڭ مەنىسى: (1) فىلىستىيلەر ئەمدى يۇتلارغا ئاتالغان قۇربانلىقلارنىڭ قېنىنىمۇ، گۆشىنىمۇ يېمەيدىغان بولىدۇ. (2) فىلىستىيلەر خۇداغا تەۋە بولۇپ يەھۇدا ئارىسىدا)يەبۇس قەبىلىسىدىكىلەردەك(ھۆرمەتلىك مەرتىۋىگە ئىگە بولىدۇ)ھازىرقى »يەلەستىنلىكلەر« فىلىستىيلەرنىڭ ئەۋلادلىرى بولۇشى مۇمكىن.(»قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **9:8 »مەن قوشۇن تۇپەيلىدىن، يەنى ئۆتۈپ كەتكۈچى ۋە قايتىپ كەلگۈچى تۇپەيلىدىن ئۆز ئۆيۈم ئەتراپىدا چېدىرىمنى تىكتۈرىمەن؛ ئەزگۈچى قايتىدىن ئۇنىڭدىن ئۆتمەيدۇ، چۈنكى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆزىتىمەن«** ـ »بۇيۇك ئىسكەندەر« زالىم بولغىنى بىلەن، مىسىرغا ھۇجۇم قىلىشقا ماڭغاندا »)ئۆتۈپ كەتكەندە«) يا كى مىسىرنى ئىشغال قىلىپ »قايتىپ كەلگەندە«) گەرچە يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا نۇرغۇنلىغان بايلىقلار بولسىمۇ(، يېرۇسالېمغا ھېچ ھۇجۇم قىلمىغان. بۇ تارىخنىڭ ئەڭ چوڭ سرلىرىدىن بىرىدۇر. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **9:9 »ئۇ ھەققانىي ۋە نىجاتلىق بولىدۇ«** ـ باشقا تەرجىمىلەر: »ئۇ نىجاتنى ئېلىپ كېلىدۇ«، »ئۇ قۇتقۇزۇلغان بولىدۇ« يا كى »ئۇ غەلىبىلىك بولىدۇ.« **»قاراڭلار، پادىشاھىڭ يېنىڭغا كېلىدۇ... مادا ئېشەككە، يەنى ئېشەك تەخىيىگە مىنىپ كېلىدۇ؛«** ـ بۇ تولۇق بېشارەت ئەيسا مەسىھنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ. ئىنجىل، »ماتىا« 21-باب، »ماركۇس« 11-باب، »لۇقا« 19-باب، »يۇھانا« 12-بابلارنى كۆرۈڭ.

■ **9:9** زەك. 10:2□ مات. 21:4-5□ يۇھ. 12:16-12:

□ **9:10 »شۇنىڭ بىلەن مەن جەڭ ھارۋىلىرىنى ئەفرائىمدىن، ...مەھرۇم قىلىۋېتىمەن؛ ... ئۇ ، يەنى ئىسرائىلنىڭ پادىشاھ مەسىھ** بولسا ئەللەرگە خاتىرجەملىك-تىنچلىقنى جاكارلاپ يەتكۈزىدۇ؛ ئۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقى دېڭىزدىن دېڭىزغىچە، ئەفرات دەرياسىدىن يەر يۈزىنىڭ چەتلىرىگىچە بولىدۇ« ـ دېمىسەكمۇ، بېشارەت ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا ئۇنچە كېلىشىدىن (9-□□□□) ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشىگە ئاتالاپ ئۆتىدۇ. بېشارەتنىڭ قالغىنى ئاخىرقى زامانلارنى كۆرسىتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

11 ئەمدى سېنى بولسا، ساڭا چۈشۈرۈلگەن ئەھدە قېنى تۆپەيلىدىن، مەن ئارا كۈدىكى مەھبۇسلارنى سۈسىز ئورەكتىن
ئازادلىققا چىقىرىمەن.□ ■
12 مۇستەھكەم جايغا قايتىپ كېلىڭلار، ئى ئارزۇ-ئۈمىدنىڭ مەھبۇسلىرى! بۈگۈن مەن جاكارلاپ ئېيتىمەنكى،
تارتقان جازالىرىڭنىڭ ئەكسىنى ئىككى ھەسسىلەپ ساڭا قايتۇرىمەن. □
13 چۈنكى ئۆزۈم ئۈچۈن يەھۇدانى ئوقيادەك ئېگىلدۈردۈم، ئەفرائىمنى ئوق قىلىپ ئوقياغا سالدىم؛ مەن ئوغۇل
بالىلىرىڭنى ئورندىن تۇرغۇزىمەن، ئى زىئون ـ ئۆلار سېنىڭ ئوغۇل بالىلىرىڭغا قارشى جەڭ قىلدۇ، ئى گرېتسىيە!
ئى زىئون، مەن سېنى پالۋانىنىڭ قولىدىكى قىلىچتەك قىلىمەن.
14 پەرۋەردىگار ئۆلارنىڭ ئۈستىدە كۆرۈندۈ؛ ئۇنىڭ ئوقى چاقماقتەك ئېتىلىپ ئۇچىدۇ. رەب پەرۋەردىگار كانايىنى
چالدۇ؛ ئۇ جەنۇبتىكى دەھشەتلىك قارا قۇيۇنلارنى بىللە ئېلىپ يۈرۈش قىلىدۇ. ■
15 ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار ئۆلار ئۈچۈن مۇداپىئە بولىدۇ؛ ئۆلار سالغا تاشلىرىنى
كۆكۈم قىلىپ، دەسسەپ چەيلەيدۇ؛ ئۆلار ئىچىۋېلىپ، شاراب كەيىنى سۈرگەنلەردەك قىيقاس-سۈرەن
كۆتۈرىدۇ؛ ئۆلار قانغا مىلەنگەن قۇربانگاھنىڭ بۇرجەكلىرىدەك، قانغا تولدۇرۇلغان قاچىلاردەك بولىدۇ. □
16 شۇ كۈنى پەرۋەردىگار بولغان ئۆلارنىڭ خۇداسى ئۆلارنى ئۆزۈم باققان پادام بولغان خەلقىم دەپ بىلىپ
قۇتقۇزىدۇ؛ چۈنكى ئۆلار تاج گۆھەرلىرىدەك ئۇنىڭ زېمىنى ئۈستىدە كۆتۈرۈلىدۇ.
17 شۇنچە زوردۇر ئۇنىڭ مېھرىبانلىقى، شۇنچە قالتىستۇر ئۇنىڭ گۈزەللىكى! زىرائەتلەر يىگىتلەرنى، يېڭى شاراب
قىزلارنى ياشنىتىدۇ!□

10

ئاخىرقى زامانلاردىكى ۋەقەلەر ـ داۋامى

1 پەرۋەردىگاردن »كېينىكى يامغۇر« پەسلىدە يامغۇرنى تەلەپ قىلىڭلار؛ پەرۋەردىگار چاقماقلارنى چاقنۇرۇپ،
ئۆلارغا مول يامغۇرلارنى، شۇنىڭدەك ھەربىرىگە ئېتىزدا ئوت-چۆپلەرنى بېرىدۇ. □

□ **9:11 »ئەمدى سېنى بولسا، ساڭا چۈشۈرۈلگەن ئەھدە قېنى تۆپەيلىدىن، مەن ئارا كۈدىكى مەھبۇسلارنى سۈسىز ئورەكتىن ئازادلىققا چىقىرىمەن«** ـ بۇ سىرلىق بېشارەتنىڭ ھەم روھىي ھەم جىسمانىي جەھەتلىرى بولۇشى كېرەك. ئىشىنىمىزكى، ئېيسا مەسىھنىڭ قېنى بىلەن تۆزگەن »يېڭى ئەھدە« يەھۇدىيلارنى، ئەللەرنىمۇ ھەرخىل »گۇناھ ئورىكى«دىن قۇتقۇزالايدۇ ھەم كەلگۈسىدىمۇ يۇنىڭ سەۋەبىدىن خۇدا يەھۇدىيلارنى ھەرخىل جىسمانىي قىينىچىلىقلاردىنمۇ قۇتقۇزىدۇ.

■ **9:11** مات. 28:26□ لۇقا 20:22□ رىم. 3□9: 4؛ رىم. 11□25: 26، 27؛ 1 كور. 25:11□ ئىبر. 9□19: 20، 21.

□ **9:12 »مۇستەھكەم جايغا قايتىپ كېلىڭلار، ئى ئارزۇ-ئۈمىدنىڭ مەھبۇسلىرى«!** ـ »ئارزۇ-ئۈمىدنىڭ مەھبۇسلىرى« بەلكىم بۇ تولىمۇ قىسقارتىلغان گەپ بولۇشى مۇمكىن، مەنىسى: »»خۇدانىڭ قالدىسى« خۇدانىڭ نۇرغۇن ۋەدىلىرى ئالدىدا ئۈمىدۋار بولۇشى كېرەك ئىدى. لېكىن ئۆلارنىڭ ئۇنىڭغا ئىشەنمەسلىكى، شۇندىقالا ئۈمىدسىزلىنىشى تۆپەيلىدىن گۇناھنىڭ مەھبۇسلىرى بولۇپ قالغان. ئۆلارنىڭ بىردىنبىر »مۇستەھكەم جاي«ى خۇدانىڭ تۆرى، ئەلۋەتتە.

■ **9:14** ناھ. 62:

□ **9:15 ...» ئۆلار)قانغا(مىلەنگەن قۇربانگاھنىڭ بۇرجەكلىرىدەك، قانغا تولدۇرۇلغان قاچىلاردەك بولىدۇ«** ـ بۇ ئوخشىتىش ئىسرائىلنىڭ جەڭگە بولىدىغان زوق-كەيپىنىڭ شاراب ئىچكەن ئادەمنىڭكىدەك بولىدىغانلىقىنى ياكى دۇشمەنلەردىن توكۇلگەن قانلىڭ كۆپلۈكىنى بىلدۈرىدۇ. قۇربانگاھ ئۈستىدىكى قۇربانلىقلارنىڭ قانلىرىنى ئېلىشقا بېرىلەچچە قاچىلارنى تەيارلاش ئىدى، ئۆلار ئەلۋەتتە قان بىلەن لىق تولدۇرۇلاتتى ۋە قۇربانگاھنىڭ بۇرجەكلىرى قانغا ملىنىپ كېتەتتى.

تولۇق بۇ بېشارەت بەلكىم (1) ئىسرائىلنىڭ گرېتسىيە زالىملىرى ئۈستىدىن)ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 3- ۋە 2-ئەسىردە(بولغان ئاجايىب غەلىبىلىرىنى ۋە (2) ئاخىرقى زاماندىكى دەججالنىڭ قوشۇنلىرى بىلەن بولىدىغان ئۇرۇشلارنى كۆرسىتىدۇ. »قوشۇنچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

□ **9:17 »شۇنچە زوردۇر ئۇنىڭ مېھرىبانلىقى، شۇنچە قالتىستۇر ئۇنىڭ گۈزەللىكى«!** ـ يا كى، »ئىمدىگەن ئەزىز! ئىمدىگەن گۈزەل.«!

□ **10:1 »پەرۋەردىگاردن »كېينىكى يامغۇر« پەسلىدە يامغۇرنى تەلەپ قىلىڭلار«** ـ بۇ دۇئا يۇقىرىقى بېشارەت بىلەن باغلىنىشلىق؛ زىرائەتلەر ۋە ئۈزۈملەرگە يامغۇر كېرەك، ئەلۋەتتە. »كېينىكى يامغۇر« بولسا پەلەستىنىدە 3- ياكى 4-ئايدا ياغىدۇ، ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنى پىشۇرۇش ھالقىلىق رولىنى ئوينايدۇ. بۇ يامغۇرلار بولمىسا ھېچ ھوسۇل بولمايدۇ.

2 چۈنكى »تۆي بۇتلىرى« بىمەنە گەپلەرنى ئېيتقان، پالچىلار يالغان »ئالامەت«لەرنى كۆرگەن، تۆتۈرۈقسىز
چۈشلەرنى سۆزلىگەن؛ ئۇلار قۇرۇق تەسەللى بېرىدۇ. شۇڭا خەلق قوي پادىسىدەك تېنىپ كەتتى؛ ئۇلار پادىچىسى
بولمىغاچقا، ئازار يېمەكتە.□ ■
3 مېنىڭ غەزىپىم پادىچىلارغا قوزغالدى؛ مەن مۇشۇ »تېكە« يېتەكچىلەرنى جازالايمەن؛ چۈنكى ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار تۆز پادىسىدىن، يەنى يەھۇدا جەمەتىدىن خەۋەر ئېلىشقا كەلدى؛
ئۇ جەڭدە ئۇلارنى تۆزىنىڭ ھەيۋەتلىك ئېتىدەك قىلدۇ.
4 ئۇنىڭدىن يەنى يەھۇدادىن »بۇرجەك تېشى«، ئۇنىڭدىن »قوزۇق«، ئۇنىڭدىن »جەڭ ئوقياسى«، ئۇنىڭدىن »ھەممىگە
ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى« چىقىدۇ.□
5 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار جەڭدە، دۈشمەنلەرنى كوچىلاردىكى پاتقاقنى دەسسىگەندەك چەيلەيدىغان پالۋانلاردەك
بولىدۇ؛ ئۇلار جەڭ قىلىدۇ، چۈنكى پەرۋەردىگار ئۇلار بىلەن بىللىدۇر؛ ئۇلار ئاتلىق ئەسكەرلەرنىمۇ يەرگە قارىتىپ
قويىدۇ.
6 مەن يەھۇدا جەمەتىنى كۈچەيتىمەن، يۈسۈپنىڭ جەمەتىنى قۇتقۇزىمەن؛ مەن ئۇلارنى قايتىدىن ئولتۇراقلاشتۇرۇپ
قايتۇرىمەن؛ چۈنكى مەن ئۇلارغا رەھىم-شەپقەتنى كۆرسىتىمەن. ئۇلار مەن ھېچقاچان تاشلىۋەتمىگەندەك بولىدۇ؛
چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارمەن؛ مەن ئۇلارغا جاۋاب بېرىمەن.
7 ئەفرائىمدىكىلەر پالۋاندەك بولىدۇ، كۆڭۈللىرى شاراب كەيپىنى سۈرگەنلەردەك خۇشاللىنىدۇ؛ ئۇلارنىڭ بالىلىرى
بۇنى كۆرۈپ خۇشاللىنىدۇ؛ ئۇلارنىڭ كۆڭلى پەرۋەردىگاردىن شادلىنىدۇ.
8 مەن ئۇشقىرتىپ، ئۇلارنى يىغىمەن؛ چۈنكى مەن ئۇلارنى بەدەل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىرىمەن؛ ئۇلار ئىلگىرى
كۆپەيىپ كەتكەندەك كۆپەيىدۇ.
9 مەن ئۇلارنى ئەللەر ئارىسىدا ئۇرۇقتەك چاچىمەن؛ ئاندىن ئۇلار مېنى يىراق جايلاردا ئەسلەيدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن
ئۇلار بالىلىرى بىلەن ھايات قېلىپ، قايتىپ كېلىدۇ. □
10 مەن ئۇلارنى قايتىدىن مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ كېلىمەن، ئاسۇرىيەدىنمۇ چىقىرىپ يىغىمەن؛ ئۇلارنى گىلېئاد ۋە
لىۋان زېمىنىغا ئېلىپ كىرگۈزىمەن؛ يەر-زېمىن ئۇلارنى پاتقۇزالمايدۇ قالىدۇ.
11 شۇنداق قىلىپ، ئۇ جەبىر-جاپا دېڭىزىدىن ئۆتۈپ، دېڭىزدىكى دولقۇنلارنى ئۇرىدۇ؛ نىل دەرياسىنىڭ تەگلىرى
قۇرۇپ كېتىدۇ؛ ئاسۇرىيەنىڭ مەغرۇرلۇقى ۋە پەخرى پەس قىلىنىدۇ؛ مىسىردىكى شاھانە ھاسىمۇ يوقىلىدۇ. □
12 مەن ئۇلارنى پەرۋەردىگار ئارقىلىق كۈچەيتىمەن؛ ئۇلار ئۇنىڭ نامىدا ماڭىدۇ، دەيدۇ پەرۋەردىگار.

11

خۇدانىڭ پادىسى ياخشى پادىچىسىنى، يەنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىنى رەت قىلىدۇ؛ ئۇلار زۇلمەتكە قالىدۇ

□ **10:2 »تۆي بۇتلىرى«** ـ)ئىبرانىي تىلىدا »تەرافىم«) پال بىلەن »يول كۆرسىتىدىغان« بىرخىل بۇتلار ئىدى.

■ **10:2** توپ. 65:

□ **10:4 »ئۇنىڭدىن، يەنى يەھۇدادىن »بۇرجەك تېشى«، ئۇنىڭدىن »قوزۇق«...«** ـ »يەنى يەھۇدادىن« دېگەن سۆزلەرنى تەرجىمە يولىدا قوشۇپ كىرگۈزدۇق. ئىبرانىي تىلىدا پەقەت »ئۇنىڭدىن« دېيىلىدۇ. 9-ئايەتتە »يەھۇدا جەمەتى« كۆزدە تۇتۇلغان بولغاچقا، 10-ئايەتنى شۇنداق تەرجىمە قىلىدۇق. مەسىھ »يەھۇدادىن« چىقىدۇ، ئەلۋەتتە.

باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »يەنى خۇدادىن.« **»ئۇنىڭدىن ... »بۇرجەك تېشى«، .. »قوزۇق«، .. »جەڭ ئوقياسى«، .. »ھەممىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى« چىقىدۇ«** ـ بۇ توت نامنىڭ ھەممىسى »مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى«نىڭ ئۇنۋانلىرى بولىدۇ. بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرى بويىچە »مەسىھ« چوقۇم يەھۇدانىڭ ئەۋلادى بولۇشى كېرەك ئىدى. »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.

»ئۇنىڭدىن« دېگەننى بەزى ئالىملار »خۇدادىن« دېگەن مەنىدە، دەپ قارايدۇ. □ **10:9 »مەن ئۇلارنى ئەللەر ئارىسىدا ئۇرۇقتەك چاچىمەن؛ ...«** ـ ياكى »مەن ئۇلارنى ئەللەر ئارىسىدا ئۇرۇقتەك چاچىدىغان بولسام،...«. □ **10:11 »ئۇ جەبىر-جاپا دېڭىزىدىن ئۆتۈپ، دېڭىزدىكى دولقۇنلارنى ئۇرىدۇ«** ـ »ئۇ« ـ خۇدانى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

1 ئى لۇۋان، ئوت سېنىڭ كېدىر دەرەخلىرىڭنى يەپ كېتىشى ئۈچۈن، دەرۋازىلىرىڭنى ئاچ! □
2 ۋاۋىسا گۇلار، ئى قارىغايلار، چۈنكى كېدىر يىقىلدى، ئېسىل دەرەخلەر ۋەيران قىلىندى؛ ۋاۋىسا گۇلار، ئى باشاندىكى
دۇب دەرەخلىرى، چۈنكى باراقسان ئورمان يىقىتىلدى!
3 پادىچىلارنىڭ ۋاۋىسىغان ئاۋازىنى ئاڭلا! چۈنكى ئۇلارنىڭ شەرپىي بولغان چىمەن-يايلاق ۋەيران قىلىندى؛
ئارسلانلارنىڭ ھۆركىرىگەن ئاۋازىنى ئاڭلا! چۈنكى ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ پەخرى بولغان بۇك-باراقسانلىقى ۋەيران
قىلىندى.
4 پەرۋەردىگار خۇدايىم مۇنداق دەيدۇ: ـ بوغۇزلاشقا بېكىتىلگەن پادىنى باققىن!
5 ئۇلارنى سېتىۋالغانلار ئۇلارنى بوغۇزلىۋەتكەنده ھېچ گۇناھكار دەپ قارامايدۇ؛ ئۇلارنى سېتىۋەتكەنلەر:
»پەرۋەردىگارغا شۈكرى! چۈنكى بېيىپ كەتتىم«! ـ دەيدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئۆز پادىچىلىرى ئۇلارغا ئېچىنى ھېچ
ئاغرىتمايدۇ.
6 چۈنكى مەن زېمىندا تۇرۇۋاتقانلارغا يەنە ئېچىمنى ھېچ ئاغرىتمايمەن، دەيدۇ پەرۋەردىگار؛ ـ ۋە مانا، مەن
ئادەملەرنى، ھەربىرىنى ئۆز يېقىنىنىڭ قولىغا ۋە ئۆز پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن؛ مانا، بۇلار زېمىننى خاراب
قىلىدۇ، مەن ئۇلارنى بۇلارنىڭ قولىدىن ھېچ قۇتقۇزمايمەن.□

7 شۇڭا مەن »بوغۇزلاشقا بېكىتىلگەن پادا«نى بىقىپ تۇردۇم، بولۇپمۇ پادىنىڭ ئارىسىدىكى مىسكىن مۇمىنلەرنى
باقتىم. مەن ئۆزۈمگە ئىككى تاياقنى ئالدىم؛ بىرىنچىسىنى »شاپائەت«، ئىككىنچىسىنى »رىشتە« دەپ ئاتىدىم؛ شۇنىڭ
بىلەن مەن پادىنى باقتىم.□
8 شۇنىڭدەك مەن بىر ئاي ئېچىدە ئۈچ پادىچىنى ھالاك قىلدىم؛ مېنىڭ جېنىم بۇ خەلقتىن بىزار بولدى ۋە ئۇلارنىڭ
جېنى مېنى ئۆچ كۆردى.□
9 مەن: »مەن سىلەرنى باقمايمەن؛ ئۆلەي دەپ قالغانلىرى ئۆلۈپ كەتسۇن؛ ھالاك بولاي دەپ قالغانلىرى ھالاك

□ **11:1 »ئى لۇۋان، ئوت سېنىڭ كېدىر دەرەخلىرىڭنى يەپ كېتىشى ئۈچۈن، دەرۋازىلىرىڭنى ئاچ! «** ـ بۇ 3-1-ئايەت بەلكىم بىر ئوخشىتىش؛ يەھۇدانىڭ يېتەكچىلىرى خۇدانىڭ خەلقى ۋە خۇدا بەرگەن زېمىنى ئۆز مەنپەئىتى ئۈچۈن ئىشلەتكەن، ھازىر بۇ مەنپەئەتىمىز ئايرىلىدۇ. -11-ئايەت يېگىدىن قۇرۇلغان ئىبادەتخانىنىڭ يەنە ۋەيران قىلىنىشىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ئۇ لۇۋاندىكى كېڭىلگەن كېدىر دەرەخلىرىنى ۋە باشقا ئېسىل دەرەخلەرنى ئىشلىتىپ سېلىنغان)تەۋرات، »ئەزرا«، .(7:3
»قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بىز بۇ بابنى تەپسىلىي شەرھلەيمىز.
□ **11:6 »مەن... ھەربىرىنى ئۆز يېقىنىنىڭ قولىغا ۋە ئۆز پادىشاھىنىڭ قولىغا تاپشۇرىمەن«** ـ »ئۆز پادىشاھى« ئالاھىدە ئىبارە بولۇپ، بەلكىم خۇدا شۇ پادىشاھنى تاللىمىغانلىقىنى، بەلكى يەھۇدادىكىلەر ئۆزلىرى تاللىۋالغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. زەكەريانىڭ دەۋرىدە يەھۇدانىڭ ھېچ پادىشاھى يوق ئىدى)يەھۇدا پارس ئىمپېرىيەسى ئاستىدا بولغان.(
□ **11:7 »شۇڭا مەن »بوغۇزلاشقا بېكىتىلگەن پادا«نى بىقىپ تۇردۇم، بولۇپمۇ پادىنىڭ ئارىسىدىكى مىسكىن مۇمىنلەرنى باقتىم«** ـ »پادا« ئىسرائىل خەلقىنى كۆرسىتىدۇ. پادىنىڭ »ئارىسىدىكى مىسكىن مۇمىنلەر«، خۇداغا سادىق »قالدى«لار ئىدى (11-□□□□□□□ كۆرۈڭ). زەكەريا پادىچىلىق ۋەزىپىسىنى **ئۇلارنى دەپ** زېمىمىسگە ئالدۇ. لېكىن خۇدانىڭ جازاسى پادىنىڭ كۆپ قىسمىنىڭ ئېنىشغا چۈشۈش ئالدىدا تۇرىدۇ (5-□□□□□)؛ خۇدانىڭ نەزىرى بەربىر »پادا ئارىسىدىكى »مىسكىن مۇمىنلەر«« »)قالدىلار«) ئۈستىدە بولىدۇ. ئۇلار پادىنىڭ ئارىسىدىكى ئاز بىر قىسمىدۇر. **»مەن ئۆزۈمگە ئىككى تاياقنى ئالدىم؛ بىرىنچىسىنى »شاپائەت«، ئىككىنچىسىنى »رىشتە« دەپ ئاتىدىم؛ شۇنىڭ بىلەن مەن پادىنى باقتىم...»** ـ زەكەريا بەلكىم مەزكۇر ئىشنى، شۇنداقلا 14-8-ئايەتتىكى باشقا بەزى ئىشلارنى چۈشىدە يا كى ئالامەت كۆرۈنۈشتە كۆرگەن بولۇشى مۇمكىن؛ بۇ ئىشلارنىڭ مەلۇم بىر قىسمىنى ئۇ خەلق ئالدىدا »رول ئېلىپ« كۆرسەتكەن بولسا كېرەك. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
□ **11:8 »شۇنىڭدەك مەن بىر ئاي ئېچىدە ئۈچ پادىچىنى ھالاك قىلدىم...»** ـ »ئۈچ پادىچى« ئوغرۇلۇق بىزنىڭچە ئىككى ئىمكانىيەت بار. (1) »ئۈچ پادىچى« مەلۇم ئادەملەرنى ئەمەس، بەلكى خۇدا ئىسرائىل ئۈچۈن يېكىتكەن ئۈچ خىل پادىچىنى، يەنى »يەغەمبەر«، »كاھىن« ۋە »پادىشاھ«نى بىلدۈرىدۇ. ملادىيەدىن كېيىنكى 70-يىلى رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ يېرۇسالېمنى ۋەيران قىلىشى بىلەن، ئىسرائىلدا بۇ ئۈچ خىل »پادىچى« قالمىدى. (2) ملادىيەدىن كېيىنكى 70-يىلى رىم ئىمپېرىيەسى يېرۇسالېمنى مۇھاسىرىگە ئالغاندا، ئىسرائىلنىڭ بىر-بىرىگە تۆچ بولغان ئۈچ يېتەكچىسى)يۇھاننا، سىمون ۋە ئەلىئىزەر(بار ئىدى. ئۇلارنىڭ بىر-بىرى بىلەن سوقۇشۇشلىرى تۈپەيلىدىن يېرۇسالېم ئاخىر بېرىپ ئىشغال قىلىنغان، بۇ ئۈچ »پادىچى« شۇ ھامان »پادىچىلىقتىن« قالغان. بىز 2-ئىمكانىيەتكە مايىلمىز. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بىز يەنە بۇنىڭ ئۈستىدە مۇزاكىرىلىشىمىز.

بولسۇن؛ تىرىك قالغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرىنىڭ گۆشىنى يېسۇن« ـ دېدىم.□
10 مەن »شاپائەت« دېگەن تايىقمىنى ئېلىپ سۈندۈرىۋەتتىم، شۇنىڭدەك مېنىڭ بارلىق ئەللەر بىلەن بولغان ئەھدەمنى
سۈندۈرۈۋەتتىم.
11 ئەھدە شۇ كۈنى بىكار قىلىۋېتىلدى؛ شۇڭا پادا ئارىسىدىكى ماكا دىققەت قىلغان مىسكىن مۆمىنلەر بۇنىڭ
پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتى. □
12 ۋە مەن ئۇلارغا: »مۇۋاپىق كۆرسەڭلار، مېنىڭ ئىش ھەققىمنى بېرىڭلار؛ بولمىسا بولدى قىلىڭلار« ـ دېدىم.
شۇڭا ئۇلار مېنىڭ ئىش ھەققىمگە ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگىنى تارازىغا سالدى.■
13 ۋە پەرۋەردىگار ماكا: »مانا بۇ ئۇلار ماكا بېكىتكەن قالتىس باھا! ئۇنى ساپالچىنىڭ ئالدىغا تاشلاپ بەر«!
دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگىنى ئېلىپ بۇلارنى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە، ساپالچىنىڭ ئالدىغا
چۆرىۋەتتىم. □ ■
14 ئاندىن مەن يەھۇدا بىلەن ئىسرائىلنىڭ قېرىنداشلىقىنى ئۈزۈش ئۈچۈن، ئىككىنچى تايىقمىنى، يەنى »رىشتە«نى
سۈندۈرۈۋەتتىم.
15 ئاندىن پەرۋەردىگار ماكا مۇنداق دېدى: »سەن ئەمدى يەنە ئەرزىمەس پادىچىنىڭ قوراللىرىنى ئال. □
16 چۈنكى مانا، مەن زېمىندا بىر پادىچىنى ئورنىدىن تۇرغۇزىمەنكى، ئۇ ھالاك بولاي دېگەنلەردىن خەۋەر ئالمايدۇ،
تېنىپ كەتكەنلەرنى ئىزدىمەيدۇ، يارىلانغانلارنى ساقايتمايدۇ، ساغلاملارنىمۇ باقمايدۇ؛ ئۇ بەلكى سەمرىگەنلەرنىڭ
گۆشىنى يەيدۇ، ھەتتا تۇياقلىرىنى يىرىپ يەيدۇ.
17 پادىنى تاشلىۋەتكەن ئەرزىمەس پادىچىنىڭ ھالىغا ۋاي! قىلىچ ئۇنىڭ بىلىكى ۋە ئوڭ كۆزىگە چۈشىدۇ، ئۇنىڭ
بىلىكى پۈتۈنلەي يېگىلەيدۇ، ئۇنىڭ ئوڭ كۆزى پۈتۈنلەي قاراڭغۇلىشىپ كېتىدۇ.□ ■

12

يېرۇسالېمنىڭ ئاخىرقى قېتىم مۇھاسىرىگە چۈشۈشى ـ ئىسرائىللار ئۈزى ئۈلتۈرگەن قۇتقۇزغۇچىسىنى كۆرىدۇ

□ **11:9 »ھالاك بولاي دەپ قالغانلىرى ھالاك بولسۇن؛ تىرىك قالغانلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرىنىڭ گۆشىنى يېسۇن« ـ دېدىم«** ـ دەرۋەقە، رىم ئىمپېرىيەسى يېرۇسالېمنى مۇھاسىرىگە ئالغاندا كۆپ ئادەم ئاچارچىلىقتىن باشقىلارنى ئۆلتۈرۈپ گۆشىنى يېگەن.
□ **11:11 ...» مىسكىن مۇمىنلەر بۇنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتى«** ـ بۇ »مىسكىنلارنىڭ بىلىپ يېتىشى«نىڭ تۆزىمۇ بەلكىم »ئالامەت كۆرۈنۈش«نىڭ بىر قىسمىدۇر. دېمەك، ھەممىسى يېغىمبەرنىڭ دەۋرىدىن كېيىن يۈز بېرىدۇ.
■ **11:12** مات. 15:26□ 927:
□ **11:13 »پەرۋەردىگار ماكا: »مانا بۇ ئۇلار ماكا بېكىتكەن قالتىس باھا! ئۇنى ساپالچىنىڭ ئالدىغا تاشلاپ بەر«! دېدى«** ـ »قالتىس باھا«! ـ كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ، ئەلۋەتتە.
■ **11:13** مات. 27-10:3:
□ **11:15 »پەرۋەردىگار ماكا مۇنداق دېدى: »سەن ئەمدى يەنە ئەرزىمەس پادىچىنىڭ قوراللىرىنى ئال... «** ـ ياخشى پادىچىنىڭ قوراللىرى بولغان شىككى تاياقنى سۈندۈرۈۋەتكەندىن كېيىن، »ئەرزىمەس پادىچىنىڭ قوراللىرىنى ئال« دەپ بۇيرۇلغان.
□ **11:17 »پادىنى تاشلىۋەتكەن ئەرزىمەس پادىچىنىڭ ھالىغا ۋاي! قىلىچ ئۇنىڭ بىلىكى ۋە ئوڭ كۆزىگە چۈشىدۇ، ئۇنىڭ بىلىكى پۈتۈنلەي يېگىلەيدۇ، ئۇنىڭ ئوڭ كۆزى پۈتۈنلەي قاراڭغۇلىشىپ كېتىدۇ«** ـ بۇ سىرلىق بايىنىڭ خەۋىرىنى يېغىنچاقلىساق: (1) ئىسرائىل ئۈزىنىڭ مەنىپەئەتپەرەس »پادىچىلىرى« تەرىپىدىن كۆپ ئازاب تارتقان. (2) بىراق بۇ ئىشلاردا ئۇلارنىڭ ئۆز مەسئۇلىيىتى بار. خۇدا مۇشۇ پادىچىلىرى ئارقىلىق ئۇلارنى جازالىغان ھەم جازالايدۇ. ئىسرائىل خەلقى ياخشى پادىچىنى، يەنى خۇدانىڭ ئۆزىنى كەمىستىدۇ. ئۇلار ئۈنى 30» كۈمۈش تەڭگە«نىڭ باھاسىدا كۆردىۋۇ. (3) بۇ پۈل ئىبادەتخانىدا تاشلىۋېتىلدىۋۇ، (4) ئۇلار ھەقىقىي پادىچىنىڭ بېقىشىنى رەت قىلدىۋۇ، شۇڭا خۇدا ئۇلارنى ناھايىتى رەزىل بىر پادىچىنىڭ قولىغا تاپشۇرىدىۋۇ؛ (5) خۇدا مۇشۇ رەزىل پادىچىنى ۋە بارلىق مەنىپەئەتپەرەس پادىچىلارنىمۇ قاتتىق جازالايدۇ.
ئوقۇرمەنلەرگە ئايانكى، »ئۈزۈم ياخشى پادىچىدۇرمە« دېگەن ئەيسا مەسىھ يەھۇدانىڭ 30 كۈمۈش تەڭگە ئۈچۈن ساتقۇنلۇق قىلىشى بىلەن ئۈلتۈرۈلگەن؛ كېيىن يەھۇدىي خەلقى رەزىل مەنىپەئەتپەرەس يېتەكچىلەرنىڭ كاسايىتىدىن يەنە بىر قېتىم)رىم ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن(دۈنيانىڭ چەت-چەتلىرىگىچە تارقىتىۋېتىلگەن. بۇ ئىشلار ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. ■ **11:17** يەر. 1:23□ ئەز. 2:34□ يۇھ. 1:10:

1 پەرۋەردىگارنىڭ ئىسرائىل توغرۇلۇق سۆزىدىن يۇكلەنگەن بېشارەت: ـ
ئاسمانلارنى يايغۇچى، يەرنىڭ ئۇلىنى سالغۇچى، ئادەمنىڭ روھىنى ئۇنىڭ ئىچىدە ياسىغۇچى پەرۋەردىگار مۇنداق
دەيدۇ: ـ
2 مانا، مەن يېرۇسالېمنى ئەتراپىدىكى بارلىق ئەللەرگە كىشىلەرنى دەككە-دۇككىگە سالىدىغان ئاپقۇر قىلىمەن؛
يېرۇسالېمغا چۈشىدىغان مۇھاسىرە يەھۇداغىمۇ چۈشىدۇ.
3 شۇ كۈنى ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، مەن يېرۇسالېمنى بارلىق ئەللەرگە ئېغىر يۈك بولغان تاش قىلىمەن؛ كىم ئۇنى
ئۆزىگە يۈكلىسە يارىلانماي قالمايدۇ؛ يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەر ئۇنىڭغا جەڭ قىلىشقا يىغىلىدۇ.
4 شۇ كۈنى مەن ھەممە ئاتلارنى ساراسىمگە سېلىپ، ئاتلىقلارنى سارىاڭ قىلىپ ئۇرىمەن؛ بىراق يەھۇدا جەمەتىنى
كۆزۈمدە تۇتىمەن؛ ئەللەردىكى ھەربىر ئاتنى بولسا كورلۇق بىلەن ئۇرۇۋېتىمەن.
5 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدانىڭ يولباشچىلىرى كۆڭلىدە: »يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى
بولغان پەرۋەردىگار، ئۇلارنىڭ خۇداسى ئارقىلىق ماڭا كۈچ بولىدۇ« دەيدۇ.
6 شۇ كۈنى مەن يەھۇدانىڭ يولباشچىلىرىنى ئوتۇنلار ئارىسىدىكى ئوتداندەك، ئۇنچىلەر ئارىسىدىكى مەشئەلدەك قىلىمەن؛
ئۇلار ئەتراپىدىكى بارلىق ئەللەرنى، يەنى ئوڭ ۋە سول تەرىپىدىكىلەرنى يەۋېتىدۇ؛ يېرۇسالېمدىكىلەر يەنە ئۆز جايىدا،
يەنى يېرۇسالېم شەھىردە تۇرىدىغان بولىدۇ. □
7 پەرۋەردىگار ئاۋۋال يەھۇدانىڭ چېدىرلىرىنى قۇتقۇزىدۇ؛ سەۋەبى ـ داۋۇت جەمەتىنىڭ شان-شەرىپى ھەم
يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ شان-شەرىپى يەھۇدانىڭكىدىن ئۇلۇغلانماسلىقى ئۈچۈندۇر.
8 شۇ كۈنى پەرۋەردىگار يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنى قوغدايدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئەلەڭشىپ قالغانلارمۇ شۇ
كۈنى داۋۇتتەك پالۋان بولىدۇ؛ داۋۇت جەمەتى بولسا خۇدادەك، يەنى ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى پەرۋەردىگارنىڭ
پەرىشتىسىدەك كۆچلۈك بولىدۇ.
9 شۇ كۈنى ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، يېرۇسالېمغا جەڭ قىلىشقا كەلگەن بارلىق ئەللەرنى ھالاك قىلىشقا كىرىشىمەن.
10 ۋە مەن داۋۇت جەمەتى ۋە يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ئۈستىگە شاپائەت يەتكۈزگۈچى ۋە شاپائەت تىلىگۈچى
روھنى قۇيىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۆزلىرى سانجىپ ئۆلتۈرگەن ماڭا يەنە قارايدۇ؛ بىرسىنىڭ ئۆنچى ئوغلى
ئۈچۈن ماتەم تۇتۇپ يىغا-زار كۆتۈرگەندەك ئۇلار ئۇنىڭ ئۈچۈن يىغا-زار كۆتۈرىدۇ؛ يەككە-يىگانە ئوغلىدىن جۈدا بولغۇچىنىڭ دەرد-ئەلەم
تارتقىنىدەك ئۇلار ئۇنىڭ ئۈچۈن دەرد-ئەلەم تارتىدۇ. □ ■
11 شۇ كۈنى يېرۇسالېمدا غايەت زور يىغا-زار كۆتۈرۈلىدۇ، ئۇ مەگىددو جىلغىسىدىكى »خاداد-رىممون«دا
كۆتۈرۈلگەن يىغا-زاردەك بولىدۇ. □ ■
12 زېمىن يىغا-زار كۆتۈرىدۇ؛ ھەربىر ئائىلە ئايرىم ھالدا يىغا-زار كۆتۈرىدۇ. داۋۇت جەمەتى ئايرىم ھالدا، ئۇلارنىڭ
ئاياللىرى ئايرىم ھالدا، ناتان جەمەتى ئايرىم ھالدا، ئۇلارنىڭ ئاياللىرى ئايرىم ھالدا؛

□ 12:6 »مەن يەھۇدانىڭ يولباشچىلىرىنى... ئۇنچىلەر ئارىسىدىكى مەشئەلدەك قىلىمەن« ـ »ئۇنچىلەر« ـ بۇغداي ياكى ئارپا باغلاملىرى.
□ 12:10 »ئۇلار ئۆزلىرى سانجىپ ئۆلتۈرگەن ماڭا يەنە قارايدۇ« ـ ياكى »ئۇلار ئۆزلىرى سانجىپ ئۆلتۈرگەن ماڭا تەلمۈرۈپ قارايدۇ.« »بىرسىنىڭ ئۆنچى ئوغلى ئۈچۈن ماتەم تۇتۇپ يىغا-زار كۆتۈرگەندەك ئۇلار ئۇنىڭ ئۈچۈن يىغا-زار كۆتۈرىدۇ؛ يەككە-يىگانە ئوغلىدىن جۈدا بولغۇچىنىڭ دەرد-ئەلەم تارتقىنىدەك ئۇلار ئۇنىڭ ئۈچۈن دەرد-ئەلەم تارتىدۇ« ـ دېمىسەكمۇ بۇ بېشارەت ئىسرائىلنىڭ ئۆز قۇتقۇزغۇچى-خۇداسىنى سانجىدىغانلىقىنى ياكى سانجىپ ئۆلتۈرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ، پۈتۈن خەلق ئاخىرقى زاماندا خۇدانىڭ روھى ئارقىلىق بۇنى بىلىپ يېتىپ، قاتتىق ماتەم تۇتىدۇ. خۇدا شۇ چاغدا ئۇلارنى قۇتقۇزىدۇ، ئۇلارنىڭ گۇناھىنى يۇيۇش يولىنى ئاچىدۇ (13-□□□). »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بۇ توغرۇلۇق يەنە توختىلىمىز.
■ 12:10 ئىز. 29:39□ يو. 2□12: 13، يۇھ. 36-37:19□ ۋەھ. 71:
□ 12:11 ...» زور يىغا-زار... مەگىددو جىلغىسىدىكى »خاداد-رىممون«دا كۆتۈرۈلگەن يىغا-زاردەك بولىدۇ« ـ »ھاداد-رىممون« بەلكىم »مېگىددو يىلغىسىدىكى بىر جاي بولۇشى مۇمكىن. شۇ يەردە كۆتۈرۈلگەن يىغا-زار)ماتەم تۇتۇشى«(بەلكىم ئىلگىركى ئىنتايىن ئىخلاسمەن پادىشاھ يوسىيانىڭ پاجىئەلىك تۆلۈمى تۈپەيلىدىن بولغان («2□□□.» 9-باب، «2□□□.» 27-20:35-ئايەت.(■ 12:11 2پاد. 29:23□ 2تار. 35□22:

13 لاۋۇي جەمەتى ئايرىم ھالدا، ئۇلارنىڭ ئاياللىرى ئايرىم ھالدا؛ شىمەي جەمەتى ئايرىم ھالدا، ئۇلارنىڭ ئاياللىرى
ئايرىم ھالدا؛
14 بارلىق تىرىك قالغان ئائىلىلەر، يەنى ھەربىر ئائىلە ئايرىم-ئايرىم ھالدا ۋە ئۇلارنىڭ ئاياللىرى ئايرىم ھالدا يىغا-زار
كۆتۈرىدۇ.

13

1 شۇ كۈنى داۋۇت جەمەتى ھەم يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ئۈچۈن گۇناھنى ۋە پاسكىنىلىقنى يۇيىدىغان بىر بۇلاق
ئېچىلىدۇ.■
2 شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ مەن مەبۇدلارنىڭ
نامىلرىنى زېمىندىن يوقىتىمەنكى، ئۇلار يەنە ھېچ ئەسلىمىدىيدۇ؛ ۋە مەن پەيغەمبەرلەرنى ۋە پاسكىنا روھنىمۇ زېمىندىن
چىقىرىپ يۈتكىۋېتىمەن. □
3 شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، بىرەيلەن يەنىلا پەيغەمبەرچىلىك قىلىپ بېشارەت بېرەي دېسە، ئۇنىڭ ئۆزىنى
تۇغقان ئاتا-ئانىسى ئۇنىڭغا: »سەن ھايات قالمايسەن؛ چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا يالغان گەپ قىلۋاتىسەن«
دەيدۇ؛ ئاندىن ئۆزىنى تۇغقان ئاتا-ئانىسى ئۇنى بېشارەت بېرىۋاتقىنىدىلا سانجىپ ئۆلتۈرىدۇ. □ ■
4 شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەربىرى ئۆزلىرى بېشارەت بېرىۋاتقاندا كۆرگەن كۆرۈنۈشتىن
خىجىل بولىدۇ؛ ئۇلار خەقنى ئالداش ئۈچۈن ئىككىنچى چۈپۈرلۈق چاپانىنى كىيمەيدۇ؛ □
5 ئۇ: »مەن پەيغەمبەر ئەمەس، مەن پەقەت تېرىقچىمەن؛ چۈنكى ياشلىقىمدىن تارتىپ ئۆپراق بىلەن تىرىكچىلىك
قىلىۋاتىمەن« ـ دەيدۇ. □
6 ئەمدى بىرسى ئۇنىڭدىن: »ھەي، ئەمدى سېنىڭ مەيدەڭدىكى بۇ زەخمەتلەر نېمە؟« ـ دېسە، ئۇ: »دوستلىرىمنىڭ
ئۆيىدە يارىلىنىپ قالدىم« ـ دەپ جاۋاب بېرىدۇ.□

ھەققىي پادىچىنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەتلىرى ۋە نەتىجىلىرى توغرۇلۇق يەنە بىر بېشارەت

7 ئويغان، ئى قىلىچ، مېنىڭ پادىچىمغا، يەنى مېنىڭ شېرىكىم بولغان ئادەمگە قارشى چىق، ـ دەيدۇ ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار؛ ـ پادىچىنى ئۇرۇۋەت، قويلار پاتىپاراق بولۇپ تارقىتىۋېتىلىدۇ؛ مەن

■ **13:1** لاۋ. 16؛ 32:23-26□ زەك. 12:14-10□ رىم. 2611:

□ **13:2** **»مەن پەيغەمبەرلەرنى ۋە پاسكىنا روھنىمۇ زېمىندىن چىقىرىپ يۈتكىۋېتىمەن«** ـ بۇ پەيغەمبەرلەر ساختا پەيغەمبەرلەر، ئەلۋەتتە. ئەمەلىيەتتە بولسا مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى دۇنياغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن پەيغەمبەرلەرنىڭ ھېچ ھاجىتى يوق بولىدۇ.

□ **13:3** **»ئۇنىڭ ئۆزىنى تۇغقان ئاتا-ئانىسى ئۇنىڭغا: »سەن ھايات قالمايسەن؛ چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا يالغان گەپ قىلۋاتىسەن« دەيدۇ؛ ئاندىن ئۆزىنى تۇغقان ئاتا-ئانىسى ئۇنى بېشارەت بېرىۋاتقىنىدىلا سانجىپ ئۆلتۈرىدۇ«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ساختا پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرۈش كېرەك. مۇشۇ ئادەمنىڭ ئاتا-ئانىسى خۇدادىن شۇنچە ئەيمىنىدۇكى، ئۆز ئوغلىنى نەق مەيداندا ئۆلتۈرىدۇ.

■ **13:3** قان. 11:13-6□ 2018:

□ **13:4** **»ئۇلار خەقنى ئالداش ئۈچۈن ئىككىنچى چۈپۈرلۈق چاپانىنى كىيمەيدۇ«** ـ ئىلياس، ئېلىشا ۋە يەھيا پەيغەمبەرلەر مۇشۇنداق ئىنتايىن ئاددىي كىيىم كىيگەن.

□ **13:5** **»چۈنكى ياشلىقىمدىن تارتىپ ئۆپراق بىلەن تىرىكچىلىك قىلىۋاتىمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى ياشلىقىمدىن تارتىپ مەن ئادەمنىڭ مەدىكارى بولۇپ كەلدىم.«

□ **13:6** **»ئەمدى بىرسى ئۇنىڭدىن: »ھەي، ئەمدى سېنىڭ مەيدەڭدىكى بۇ زەخمەتلەر نېمە؟« ـ دېسە، ئۇ: »دوستلىرىمنىڭ ئۆيىدە يارىلىنىپ قالدىم« ـ دەپ جاۋاب بېرىدۇ«** ـ »مەيدەڭدىكى زەخمەتلەر« ئىبرانىي تىلى بويىچە سۆزمۇسۆز ئالساق »ئىككى قولۇڭ ئوتتۇرىسىدىكى زەخمەتلەر« بولىدۇ. »بۇتىرەس پەيغەمبەرلەر« جىن-شەيتانلارنىڭ دىققىتىنى تارتىش ئۈچۈن پات-پات ئۆز تېنىنى كېسىۋالاتتى ۋە ئاخىرقى زامانىدىمۇ شۇنداق قىلىشى مۇمكىن (»1□□□.«، 28:18-ئايەتتە مىسال كۆرۈلىدۇ.(شۇنىڭ بىلەن خەلق مۇشۇنداق زەخمەتلەردىن گۇمانلىنىدۇ، ساختا پەيغەمبەر زەخمەتلىرىدىن خىجىل بولۇپ روشەن بىر يالغان باھانىنى كۆرسىتىدۇ.

قولۇمنى كىچىك پىشللارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرۈپ تۈرغۇزىمەن. □ ■
8 زېمىندا شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ ئۈچتىن ئىككى قىسمى قىرىلىپ ئۆلىدۇ، بىراق
ئۈچتىن بىر قىسمى ئۇنىڭدا تىرىك قالىدۇ.
9 ئاندىن مەن ئۈچىنچى قىسمىنى ئوتقا كىرگۈزىمەن، ئۇلارنى كۈمۈش تاۋلىغاندەك تاۋلايمەن، ئالتۇن سىنالغاندەك
ئۇلارنى سىنايمەن؛ ئۇلار مېنىڭ نامىمنى چاقىرىپ ندا قىلىدۇ ۋە مەن ئۇلارغا جاۋاب بېرىمەن؛ مەن: »بۇ مېنىڭ
خەلقىم« دەيمەن؛ ئۇلار: »پەرۋەردىگار مېنىڭ خۇدايىم« ـ دەيدۇ.■

14

پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى، پەرۋەردىگارنىڭ پادىشاھلىقى

1 مانا، پەرۋەردىگارغا خاس كۈن كېلىدۇ؛ ئۇ كۈنى ئاراكۈدن مال-مۈلكۈڭ بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنىپ بۆلۈشۈۋېلىنىدۇ.
■
2 مەن بارلىق ئەللەرنى يېرۇسالېمغا جەڭ قىلىشقا يىغىمەن؛ شەھەر ئىشغال قىلىنىدۇ، ئۆيلەر بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنىپ،
قىز-ئايالىلار ئاياغ-ئاستى قىلىنىدۇ؛ شەھەرنىڭ يېرىمى ئەسىرگە چۈشۈپ سۈرگۈن قىلىنىدۇ؛ تىرىك قالغان خەلق
شەھەردىن ئېلىپ كېتىلمەيدۇ.■
3 ئاندىن پەرۋەردىگار چىقىپ شۇ ئەللەر بىلەن ئۇرۇشىدۇ؛ ئۇ ئۇنىڭ جەڭ قىلغان كۈنىدىكىدەك ئۇرۇشىدۇ. □ ■
4 ئۇنىڭ پۇتلىرى شۇ كۈنى يېرۇسالېمنىڭ شەرقىي تەرىپىنىڭ ئەڭ ئالدى بولغان زەيتۇن تېغىدا تۇرىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن
زەيتۇن تېغى ئوتتۇرىدىن شەرق ۋە غەرب تەرەپكە يېرىلىدۇ؛ زور يوغان بىر جىلغا پەيدا بولىدۇ؛ تاغنىڭ يېرىمى شىمال
تەرەپكە، يېرىمى جەنۇب تەرەپكە يۆتكىلىدۇ. □ ■
5 ۋە سىلەر مېنىڭ تاغلىرىمنىڭ دەل مۇشۇ جىلغىسى بىلەن قاچىسىلەر؛ چۈنكى تاغلارنىڭ جىلغىسى ئازەلگىچە
بارىدۇ؛ سىلەر يەھۇدا پادىشاھى ئۇززىيانىڭ كۈنلىرىدە بولغان يەر تەۋرەشتە قاچقىنىڭلاردەك قاچىسىلەر. ئاندىن
پەرۋەردىگار خۇدايىم كېلىدۇ، ھەمدە سەن بىلەن بارلىق »مۇقەددەس بولغۇچىلار«مۇ كېلىدۇ! □ ■

□ 13:7 **»مەن قولۇمنى كىچىك پىشللارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈرۈپ تۈرغۇزىمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەن قولۇمنى كىچىك پىشللار ئۈستىگىمۇ قارشى چۈشۈرىمەن.« بىراق بىزنىڭ تەرجىمىمىز 8-ئايەتكە ماسلىشىدۇ؛ ئومۇمىي مەنىسى خۇدا تۈزىگە تەۋە كىچىك پىشللىقلارنى قوغدايدۇ.
■ 13:7 قان. 42:37□ يەش. 20:26□ مات. 31:26□ مار. 27:14□ لۇقا 35-38:22□ يۇھ. 18:8
■ 13:9 زەب. 50□3-5: 15؛ 15:91□ 15:144□ مال. 1-4:3□ يۇھ. 28:20□ 1 پېت. 6:1.
■ 14:1 يو. 2□10: 31؛ 15:3□ يەش. 12-22:2□ 6-13:13□ 23:24□ ئام. 9:8□ مات .29:24□ روس. 20:2□ ۋەھ. 12-13.6:
■ 14:2 يەش. 16:13
□ 14:3 **...» پەرۋەردىگار چىقىپ شۇ ئەللەر بىلەن ئۇرۇشىدۇ؛ ئۇ ئۇنىڭ جەڭ قىلغان كۈنىدىكىدەك ئۇرۇشىدۇ«** ـ »جەڭ قىلغان كۈنىدىكىدەك« بەلكىم پەرۋەردىگار ئىسرائىلنى مىسىردىن قۇتقۇزغان كۈننى »)مىس.» 15-14-باب(يا كى يەشۇئا پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە ئۇنىڭ ئامورىيلار بىلەن قىلغان جېڭىنى كۆرسىتىدۇ »)يەشۇئا« 10-باب.(
■ 14:3 يەش. 13:42
□ 14:4 **»ئۇنىڭ پۇتلىرى شۇ كۈنى يېرۇسالېمنىڭ شەرقىي تەرىپىنىڭ ئەڭ ئالدى بولغان زەيتۇن تېغىدا تۇرىدۇ«** ـ ئوقۇرمەنلەر ئىنجىلدىن شۇنى بىلىدۇكى، ئەيسا مەسىھ دۇنيادىن ئايرىلىپ كەتكەندە ئۇ دەل مۇشۇ تاغدىن كۆتۈرۈلگەن، ۋە شۇ چاغدا پەرىشتىلەر روسۇللىرىغا: »ئەيسا ئاسمانغا چىقىپ كەتتى. بىراق ئۇ قاناداق كۆتۈرۈلگەن بولسا، كەلگۈسىدە يەنە دەل سىلەر كۆرگەن پېتى قايتىپ كېلىدۇ« ـ دېدى. **»شۇنىڭ بىلەن زەيتۇن تېغى ئوتتۇرىدىن شەرق ۋە غەرب تەرەپكە يېرىلىدۇ؛ زور يوغان بىر جىلغا پەيدا بولىدۇ؛ تاغنىڭ يېرىمى شىمال تەرەپكە، يېرىمى جەنۇب تەرەپكە يۆتكىلىدۇ«** ـ گېئېرلوگلار زەيتۇن تېغىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى شەرقتىن-غەربكە سوزۇلغان بىر »يەر پوستى ئۆزۈلمىسى«نى تاپقان. ئۇ »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«دە يېرىلىشنى كۆزىمىدە.
■ 14:4 دان. 13:7□ ئەز.23:11□ مات. 30:24□ مار. 26:13□ لۇقا 27:21□ 1 تېس. 10:1□ 2 تېس. 10:1□ ۋەھ. 7.1:
□ 14:5 **»سىلەر مېنىڭ تاغلىرىمنىڭ دەل مۇشۇ جىلغىسى بىلەن قاچىسىلەر؛ چۈنكى تاغلارنىڭ جىلغىسى ئازەلگىچە بارىدۇ«** ـ »ئازەل«نىڭ قەيەردىلىكى ھازىرچە بېرگە نامەلۇم. ھازىرقى ئەھۋالدا، يېرۇسالېمدىن شەرققە قېچىش مۇمكىن ئەمەس؛ »كىدرون جىلغىسى«، شۇنداقلا ئىنتايىن تىك بولغان زەيتۇن تېغىنىڭ ئۆزى مۇشۇنداق »قېچىش يولى«نى تەسۋىرلىدۇ. **»ئاندىن پەرۋەردىگار خۇدايىم كېلىدۇ؛ ھەمدە سەن بىلەن بارلىق »مۇقەددەس بولغۇچىلار«مۇ كېلىدۇ!** ـ »مۇقەددەس بولغۇچىلار« بارلىق كېرىۋۈپ-پەرىشتىلەر ۋە بەلكىم ئۆلۈمدىن تىرىلگەن خۇدانىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىنى كۆرسىتىدۇ («1□□□.» 13:4-17نى كۆرۈڭ.(
■ 14:5 ئام. 11:

6 شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، نۇر توختاپ قالىدۇ، پارلاق يۇلتۇزلارمۇ قاراڭغۇلىشىپ كېتىدۇ،
7 بىراق ئۇ پەرۋەردىگارغا مەلۇم بولغان ئالاھىدە بىر كۈن، يا كېچە يا كۈندۈز بولمايدۇ، شۇنداق ئەمەلگە
ئاشۇرۇلىدۇكى، كەچ كىرگەندە، ئالەم يورۇتۇلىدۇ.□ ■
8 شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، ھاياتلىق سۈلىرى يېرۇسالېمدىن ئېقىپ چىقىدۇ، ئۇلارنىڭ يېرىمى شەرقىي دېڭىزغا،
يېرىمى غەربىي دېڭىزغا قاراپ ئاقىدۇ، يازدا ۋە قىشتا شۇنداق بولىدۇ.□ ■
9 پەرۋەردىگار پۈتكۈل يەر يۈزى ئۈستىدە پادىشاھ بولىدۇ، شۇ كۈنى پەقەت بىر »پەرۋەردىگار« بولىدۇ، يەر يۈزىدە
بىردىنبىر ئۇنىڭلا نامى بولىدۇ. □
10 گېبادىن يېرۇسالېمنىڭ جەنۇبىدىكى رىممونغىچە بولغان پۈتۈن زېمىن »ئاراباھ«دەك تۈزلەڭلىككە ئايلاندۇرۇلىدۇ،
يېرۇسالېم بولسا »بنيامىن دەرۋازىسى«دىن »بىرىنچى دەرۋازا«غىچە ۋە يەنە »بۇرجەك دەرۋازىسى«غىچە،
»ھاننانىيەلنىڭ مۇنارى«دىن پادىشاھنىڭ شاراب كۆچىكلىرىگىچە يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ، لېكىن شەھەر يەنىلا تۈز
جايىدا شۇ پېتى تۇرىدۇ، □
11 ئادەملەر يەنە ئۇنىڭدا تۇرىدۇ. »ھالاك پەرمانى« يەنە ھېچ چۈشۈرۈلمەيدۇ، يېرۇسالېم خاتىرجەملىكتە تۇرىدۇ.□
12 ۋە پەرۋەردىگار يېرۇسالېمغا جەڭ قىلغان بارلىق ئەللەرنى ئۇرۇشقا ئىشلەتكەن ۋابا شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلار تۇرە
بولسىلا گۈشلىرى چىرىپ كېتىدۇ، كۆزلىرى چاناقلىرىدا چىرىپ كېتىدۇ، تىللىرى ئاغزىدا چىرىپ كېتىدۇ. □
13 شۇ كۈنى شۇنداق بولىدۇكى، ئۇلارنىڭ ئارىسىغا پەرۋەردىگاردىن زور بىر ئالاقزادىلىك چۈشىدۇ، ئۇلار ھەربىرى
تۆز يېقىنىنىڭ قولىنى تۇتۇشىدۇ، ھەربىرىنىڭ قولى يېقىنىنىڭ قولىغا قارشى كۆتۈرۈلىدۇ.
14 يەھۇدامۇ يېرۇسالېمدا جەڭ قىلىدۇ، ئەتراپىدىكى بارلىق ئەللەرنىڭ مال-مۈلۈكلىرى جەم قىلىپ يىغىلىدۇ ـ سان-
ساناقسىز ئالتۇن-كۈمۈش ۋە كىيىم-كېچەكلەر بولىدۇ.
15 ئات، قېچىر، تۆگە، ئېشەك، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ بارگاھلىرىدا بولغان بارلىق مال-ۋارانلار ئۈستىگە چۈشكەن ۋاباۋا
يۇقىرىقى ۋاباغا ئوخشاش بولىدۇ.
16 شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، يېرۇسالېمغا جەڭ قىلىشقا كەلگەن ھەممە ئەللەردىن بارلىق تىرىك قالغانلار
ھەر يىلى يېرۇسالېمغا، پادىشاھقا، يەنى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىشقا ۋە

□ 14:7 »بىراق ئۇ پەرۋەردىگارغا مەلۇم بولغان ئالاھىدە بىر كۈن، يا كېچە يا كۈندۈز بولمايدۇ، شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، كەچ كىرگەندە، ئالەم يورۇتۇلىدۇ« ـ بەزى ئالىملار بۇ نۇر مەسىھنىڭ مىڭ يىللىق ھۆكۈمرانلىقىنىڭ ئاخىرىغىچە يېتىدۇ، دەپ قارايدۇ. دېمەك، شۇ كۈنلەردە كېچىدە كۈندۈزگە ئوخشاش يورۇقلۇق بولىدۇ. خۇداغا نىسبەتەن بۇ »مىڭ يىل« پەقەت »بىر كۈن«دەك بولىدۇ («2□□□.»، 8:3، »ۋەھ.» 20-بابنى كۆرۈڭ.(بىز بۇ پىكىرگە قوشۇلىمىز. »قوشۇچە سۆز«دە ئۇنىڭ ئۈستىدىمۇ توختىلىمىز.
■ 14:7 ۋەھ. 2521:
□ 14:8 »ئۇلارنىڭ ، يەنى سۈلارنىڭ يېرىمى شەرقىي دېڭىزغا، يېرىمى غەربىي دېڭىزغا قاراپ ئاقىدۇ...» ـ »شەرقىي دېڭىز« يەنى »ئۆلۈك دېڭىز«، »غەربىي دېڭىز« يەنى »ئۈستۈرا دېڭىز.«
■ 14:8 ئەز. 47:12-1□ يو. 3:18□ ۋەھ. 122:
□ 14:9 »پەرۋەردىگار پۈتكۈل يەر يۈزى ئۈستىدە پادىشاھ بولىدۇ، شۇ كۈنى پەقەت بىر »پەرۋەردىگار« بولىدۇ...» ـ دېمەك، نە ئىسرائىللار نە ئەللەر ھېچقانداق يۇتىنى)يۇرۇنقىدەك خالىغانچە(»پەرۋەردىگار« دەۋالمايدۇ.
□ 14:10 »يېرۇسالېم بولسا »بنيامىن دەرۋازىسى«دىن »بىرىنچى دەرۋازا«غىچە ۋە يەنە »بۇرجەك دەرۋازىسى«غىچە، »ھاننانىيەلنىڭ مۇنارى«دىن پادىشاھنىڭ شاراب كۆچىكلىرىگىچە يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ« ـ »»بنيامىن دەرۋازىسى«دىن »بىرىنچى دەرۋازا«غىچە ۋە يەنە »بۇرجەك دەرۋازىسى«غىچە«« دېگەن ئارىلىق يېرۇسالېمنىڭ شەرقىدىن غەربىغىچە بارلىق جايلارنى ۋە »»ھاننانەلنىڭ مۇنارى«دىن »پادىشاھنىڭ شاراب كۆچىكلىرى«گىچە« دېگەن ئارىلىق ئۆتىنىڭ شىمالىدىن جەنۇبىغىچە بولغان بارلىق جايلارنى كۆرسىتىدۇ. دېمەك، پۈتۈن شەھەرنى بىلدۇرىدۇ، پۈتۈن شەھەر كۆتۈرۈلىدۇ. »لېكىن شەھەر يەنىلا تۈز جايىدا شۇ پېتى تۇرىدۇ« ـ بۇ ئىبەت بوىچە يېرۇسالېمنىڭ ئەتراپىدىكى تاغلىق رايونلار 60) كىلومېتىرچە تۈزۈنلۈق ۋە كەڭلىككە(تۈزلەڭلىككە ئايلاندۇرۇلىدۇ. شۇنداق دېگىنى بىلەن »شەھەر يەنىلا تۈز جايىدا شۇ پېتى تۇرىدۇ.«
□ 14:11 »»ھالاك پەرمانى« يەنە ھېچ چۈشۈرۈلمەيدۇ، يېرۇسالېم خاتىرجەملىكتە تۇرىدۇ« ـ »ھالاك پەرمانى« ـ ئۆتكىنىدە خۇدا)ئېغىر گۇناھ تۈپەيلىدىن(مەلۇم بىر نەرسە، ئادەم، ئائىلە، شەھەر يا كى ھەتتا پۈتۈن بىر خەلق توغرىلۇق »ھالاك پەرمانى« چۈشۈرگەن بولسا، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى يوقىتىش كېرەك ئىدى. دېمەك، ئىسرائىلدا ھازىر »ھالاك پەرمانى« چۈشۈرۈلگۈدەك گۇناھلار ھېچ تېپىلمايدۇ. □ 14:12 »كۆزلىرى چاناقلىرىدا چىرىپ كېتىدۇ« ـ ئىبراني تىلدا »كۆزى.« »تىللىرى ئاغزىدا چىرىپ كېتىدۇ« ـ ئىبراني تىلدا »تىلى.«

» كەپلەر هىيتى«نى تەبرىكلەشكە چىقدۇ. ■
17 شۇنداق بولدۇكى، يەر يۈزىدىكى قووم-جەمەتلەردىن پادىشاھقا، يەنى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگارغا ئىبادەتكە چىقمىغانلار بولسا، ئەمدى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە يامغۇر ياغمايدۇ.
18 مىسىر جەمەتى چىقىپ ھازىر بولمىسا، ئۇلارغىمۇ يامغۇر بولمايدۇ؛ بىراق پەرۋەردىگار » كەپلەر هىيتى«نى
تەبرىكلەشكە چىقمايدىغان بارلىق ئەللەر ئۈستىگە چۈشۈرىدىغان ۋابا ئۇلارغىمۇ چۈشۈرۈلىدۇ. □
19 بۇ مىسىرنىڭ جازاسى، شۇنداقلا » كەپلەر هىيتى«نى تەبرىكلەشكە چىقمايدىغان بارلىق ئەللەرنىڭ جازاسى
بولىدۇ.
20 شۇ كۈنى ئاتلارنىڭ قوڭغۇراقلىرى ئۈستىگە »پەرۋەردىگارغا ئاتلىپ پاك-مۇقەددەس بولسۇن«! دەپ يېزىلىدۇ؛
پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى بارلىق قاچا-قۇچىلارمۇ قۇربانگاھ ئالدىدىكى قاچىلارغا ئوخشاش ھېسابلىنىدۇ؛
21 يېرۇسالېمدىكى ۋە يەھۇدادىكى بارلىق قاچا-قۇچىلارمۇ پەرۋەردىگارغا ئاتلىپ پاك-مۇقەددەس بولىدۇ؛ قۇربانلىق
قىلغۇچىلار كېلىپ ئۇلارنى ئېلىپ قۇربانلىق گۆشلىرىنى پىشۇرىدۇ؛ شۇ كۈنى ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى
بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە »قاناتانلىق-سودىگەر« ئىككىنچى بولمايدۇ.□ ■

■ **14:16** يەش. 2366:

□ **14:18** »**مىسىر جەمەتى چىقىپ ھازىر بولمىسا، ئۇلارغىمۇ يامغۇر بولمايدۇ؛ بىراق پەرۋەردىگار » كەپلەر هىيتى«نى تەبرىكلەشكە چىقمايدىغان بارلىق ئەللەر ئۈستىگە چۈشۈرىدىغان ۋابا ئۇلارغىمۇ چۈشۈرۈلىدۇ«** ـ مىسىرنىڭ تېرىقچىلىقى يامغۇرغا ئانچە تايانمايدۇ، بەلكى نىل دەرياسىغا تايىنىدۇ؛ شۇڭا ئۇلارغا ئەسكەرتىلىدۇكى، قوشۇنچە بىر »ۋابا« ئۇلارغا چۈشىدۇ. بۇ قانداق ۋابا دېيىلىدى.

□ **14:21 ...**» **پەرۋەردىگارغا ئاتلىپ پاك-مۇقەددەس بولىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »پەرۋەردىگارغا قارىتا پاك-مۇقەددەسلىك« دېيىلىدۇ. بۇ سۈزلەر باش كاھىننىڭ بېشىغا تاقالغان ئالتۇن ئوتۇغاتقا نەقىشلەنگەن »)مىس.» 36:28نى كۆرۈڭ.(**»پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدە »قاناتانلىق-سودىگەر« ئىككىنچى بولمايدۇ«** ـ »قاناتانلىق-سودىگەر« ئىبرانىي تىلىدا »قاناتانلىق«، پەلەستىندىكى قەدىمكى بۇتپەرەس مىللەتلەرنى ھەم »سودىگەر« دېگەن ئىككى مەنىنى كۆرسىتىدۇ. خۇدانىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدا ھېچقانداق بۇتپەرەس)خۇدانى بىرىنچى ئورۇنغا قويمىغان(كىشى ياكى »ئىبادەتنى سودىغا ئايلاندۇرىدىغان« مەنپەئەتپەرەس بولغۇچى تېپىلمايدۇ.

■ **14:21** يەش. 8:35□ يو. 17:3□ ۋەھ. 27:21□ 1522:

مالاكى

»مالاكى پەيغەمبەر«

1 پەرۋەردىگاردىن مالاكىغا يۈكلەنگەن ۋەھيي، ئۇ ئارقىلىق ئىسرائىلغا كەلگەن: ـ □

بىرىنچى مۇنازىرە ـ خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان مۇھەببىتى

2 ـ مەن سىلەرنى سۆيۈپ كەلدىم ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ بىراق سىلەر: »سەن بىزنى قانداقتۇ سۆيۈپ كەلدىڭ؟« ـ دەيسىلەر.
ئەساۋ ياقۇپقا ئاكا بولغان ئەمەسمۇ؟ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ بىراق ياقۇپنى سۆيدۇم، ■
3 ئەساۋغا نەپرەتلەندىم؛ ئۇنىڭ تاغلىرىنى چۆل قىلدىم، مىراسىنى چۆل-بىاياۋاندىكى چىلبۆرىلەرگە تاپشۇرۇپ بەردىم.□
4 ئېدوم: »بىز ۋەيران قىلىندۇق، بىراق بىز خارابىلەشكەن جايلارنى قايتىدىن قۇرۇپ چىقىمىز« ـ دېسە، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: ـ
ـ ئۇلار قۇرىدۇ، بىراق مەن ئۆرۈيمەن؛ خەقلەر ئۇلارنى »رەزىللىكنىڭ زېمىنى«، »پەرۋەردىگار مەڭگۈگە غەزەپلىنىدىغان ئەل« دەپ ئاتايدۇ. □
5 سىلەرنىڭ كۆزلىرىگىلار بۇنى كۆرۈپ: »پەرۋەردىگار ئىسرائىل چېگراسىنىڭ سىرتىدا ئۇلۇغلاندى«! ـ دەيسىلەر.□

ئىككىنچى مۇنازىرە ـ كاھىنلارنىڭ ۋاپاسىزلىقى

6 ـ ئوغۇل ئاتىسىنى، قۇل ئىگىسىنى ھۆرمەتلەيدۇ؛ ئەمدى مەن ئاتا بولسام، ھۆرمىتىم قېنى؟ ئىگە بولسام، مەندىن بولغان ئەيمىنىش قېنى؟ ـ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار سىلەرگە شۇنداق دەيدۇ، ئى مېنىڭ ناممىنى كەمسىتكەن كاھىنلار!
بىراق سىلەر: »بىز نېمە قىلىپ نامىڭنى كەمسىتىپتۇق؟« ـ دەيسىلەر.□

□ **1:1 »يۈكلەنگەن ۋەھيي«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ماسسا« دېگەن بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. ئۇ »ئادەمنى قورقۇنچقا سالىدىغان ۋەھيي« ھەم »پەيغەمبەرنىڭ زېمىنىگە يۈكلەنگەن بىر ۋەزنپە« دېگەن ئىككى مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇشى مۇمكىن.
■ **1:2** رىم. 139:
□ **1:3 »ياقۇپنى سۆيدۇم، ئەساۋغا نەپرەتلەندىم«** ـ »پالانچىنى سۆيدۇم، پوستانچىغا نەپرەتلەندىم« دېگەنلىك ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتە »پالانچىنى تاللىۋالدىم، پوستانچىنى رەت قىلدىم« دېگەن مەنىنى بىرقەدەر تەكىتلەيدىغان ئىبارە ئىدى.
□ **1:4 »ئۇلار ، يەنى ئېدوملار** قۇرىدۇ، بىراق مەن ئۆرۈيمەن؛ خەقلەر ئۇلارنى »رەزىللىكنىڭ زېمىنى«، »پەرۋەردىگار مەڭگۈگە غەزەپلىنىدىغان ئەل« دەپ ئاتايدۇ« ـ ئېدوم خەلقى ئىسرائىلغا ھەردائىم ئۆچمەنلىك-ئاداۋەت ساقلاپ كەلگەندى. ئاخىرقى زامانىدا ئۇلارنىڭ زېمىنى پۈتۈنلەي ئادەمزاتسىز بولۇپ، »ئوت-گۈنگۈرت كۆيدۈرىدىغان«، جىنلارنىڭ ماكانى بولىدۇ)مەسىلەن، »ئوباديا«نى، »يەش.» 34-بابنى كۆرۈڭ.(خۇدا ئىسرائىلغا: »مانا ئېدوم زېمىنى ھەردائىم تاجاۋۇز قىلىنىپ، شەھەرلىرى بۇگۈنگە قەدەر خارابىلىكتە ئۆرۈۋاتىدۇ، سىلەرنىڭ ئەھۋالىگىلار ئۇلاردىن كۆپ ئەۋزەل، سىلەردە ئىبادەتخانا، شەھەرلەر ۋە ئارام-تىنچلىق بار، ئۇلاردىن ئوبدان ساۋاق ئېلىڭلار«! دېگەندەك بولسا كېرەك. ئېدومغا تاجاۋۇز قىلغانلار بابىلىقلار)مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 586-587-يىل(ۋە ئەرەبلەرنى (460-550-□□□□) ئۆز ئىچىگە ئالغان.
□ **1:5 »سىلەرنىڭ كۆزلىرىگىلار بۇنى كۆرۈپ: »پەرۋەردىگار ئىسرائىل چېگراسىنىڭ سىرتىدا ئۇلۇغلاندى«! ـ دەيسىلەر«** ـ »دېمەك، يات ئەللەر)ئەينى چاغدىكى يۇنىپەرەس خەلقلەر(خۇدانىڭ كەلگۈسىدە ئېدومنىڭ ئۆستىدىن ھۆكۈم چىقارغانلىقىنى كۆرۈپ، دەرۋەقە ئۇنىڭ تەرىك خۇدا ئىگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىدۇ. □ **1:6 »كاھىن«** ـ مۇقەددەس ئىبادەتخاندا پۇقرالار ئۆچۈن مەخسۇس قۇربانلىقنى كۆيدۈرگۈچى خادىم.

7 سىلەر قۇربانگاھىم ئۈستىگە بۇلغانغان ئوزۇقنى سۇنىسىلەر، ئاندىن سىلەر: »بىز نېمە قىلىپ سېنى بۇلغاپ قويدۇق؟«
ـ دەيسىلەر، ئەمەلىيەتتە سىلەر: »پەرۋەردىگارنىڭ داستىخىنىنىڭ تايىنى يوقتۇر« ـ دەيسىلەر.□
8 كور مالنى قۇربانلىققا سۇنساڭلار، بۇ قەبىھلىك ئەمەسمۇ؟ توكۇر ياكى كېسەل مالنى قۇربانلىققا سۇنساڭلار،
بۇ قەبىھلىك ئەمەسمۇ؟ ھازىر بۇنى سېنىڭ ۋالىيكۇڭغا سۇنۇپ باق؛ ئۇ سەندىن خۇرسەن بولامدۇ؟ ساڭا يۈز-خاترە
قىلامدۇ؟ ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□
9 ـ ئەمدى، قېنى، سىلەر تەڭرىدىن بىزگە شەپقەت كۆرسەتكەيسەن دەپ تۆتۈنۈپ بېقىڭلار، قولۇڭلاردىن مۇشۇلار
كەلگەندىن كېيىن، ئۇ سىلەردىن ھەرقاندىقىڭلارنى قوبۇل قىلامدۇ؟ ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى
بولغان پەرۋەردىگار.
10 ـ ئاراڭلاردىن دەرۋازىلارنى ئېتىپ قويغۇدەك بىرسى چىقمامدۇ؟ شۇنداق بولغاندا سىلەر قۇربانگاھىمدا
بىكاردىن-بىكار ئوت قالاپ يۈرمەيتتىڭلار. مېنىڭ سىلەردىن ھېچ خۇرسەنلىكىم يوق، ـ دەيدۇ ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ ۋە قولۇڭلاردىن ھېچقانداق »ئاشلىق ھەدىيە«نى قوبۇل
قىلمايمەن.□ ■

خۇدانىڭ نامىنى بۇلغاش

11 كۈن چىقاردىن كۈن پاتارغا مېنىڭ نامىم ئەللەر ئارىسىدا ئۇلۇغ دەپ قارىلىدۇ، ھەربىر جايدا ناممىغا خۇشبۇي
سىلىنىدىغان بولىدۇ، پاك بىر »ئاشلىق ھەدىيە« سۇنۇلىدۇ، چۈنكى نامىم ئەللەر ئارىسىدا ئۇلۇغ دەپ قارىلىدۇ، ـ
دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□
12 بىراق سىلەر بولساڭلار: »پەرۋەردىگارنىڭ داستىخىنى بۇلغانغان، ئۇنىڭ مېۋىسى، يەنى ئاش-ئوزۇقى
نەپرەتلىكتۇر« ـ دېگىنىڭلاردا، سىلەر ئۇنى ھارام قىلىسىلەر؛
13 ۋە سىلەر: »مانا، نېمىدېگەن ئاۋارىچىلىك«! دەيسىلەر ۋە ماڭا قاراپ دىمىغىڭلارنى قاقىسىلەر، ـ دەيدۇ
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ سىلەر يارىلانغان، توكۇر ھەم كېسەل ماللارنى ئېلىپ
كېلىسىلەر. قۇربانلىق-ھەدىيىلەرنى شۇ پېتى ئېلىپ كېلىسىلەر؛ مەن بۇنى قولۇڭلاردىن قوبۇل قىلامدىمەن؟ ـ دەيدۇ
پەرۋەردىگار.□

□ **1:7 »پەرۋەردىگارنىڭ داستىخىنىنىڭ تايىنى يوقتۇر«** ـ »پەرۋەردىگارنىڭ داستىخىنى«نى قانداق چۈشىنىمىز؟ مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا خۇداغا ئاتاپ بېغىشلانغان ھەممە قۇربانلىق ۋە ئۇلارغا قوشۇلغان »ئاشلىق ھەدىيە« ۋە »شاراب ھەدىيە« قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى »پەرۋەردىگارنىڭ داستىخىنى« دەپ ئاتالغان. كاھىنلارنىڭ بۇ داستىخاندىكى بەزى قۇربانلىقلاردىن بىر قىسمىنى يېيىش ھوقۇق-ئىمتىيازى بار ئىدى.

□ **1:8 »كور مالنى قۇربانلىققا سۇنساڭلار، بۇ قەبىھلىك ئەمەسمۇ؟ توكۇر ياكى كېسەل مالنى قۇربانلىققا سۇنساڭلار، بۇ قەبىھلىك ئەمەسمۇ؟«** ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، ھەربىر قۇربانلىق نۇقسانسىز بولۇشى كېرەك ئىدى. كور، توكۇر، كېسەل مال بۇياقتا تۇرسۇن، ھەتتا كىچىككىنە داغ بولسىمۇ بولمايتتى »)لاۋ.» 22-بابنى، »قان.»، 21-19نى كۆرۈڭ.(

□ **1:10 »ئاراڭلاردىن دەرۋازىلارنى ئېتىپ قويغۇدەك بىرسى چىقمامدۇ؟«** ـ بىرسى ئىبادەتخانىنىڭ دەرۋازىلىرىنى ئېتىۋەتسە، كاھىنلار ياكى باشقىلار خۇدا ئالدىغا مۇشۇنداق »ناپاك قۇربانلىقلار«نى ھېچ ئېلىپ كېرەلمەيتتى.

■ **1:10** يەش. 11:1□ يەر. 20:6□ ئام. 5□21: .22

□ **1:11 »كۈن چىقاردىن كۈن پاتارغا مېنىڭ نامىم ئەللەر ئارىسىدا ئۇلۇغ دەپ قارىلىدۇ، ھەربىر جايدا ناممىغا خۇشبۇي سىلىنىدىغان بولىدۇ، پاك بىر »ئاشلىق ھەدىيە« سۇنۇلىدۇ«** ـ »خۇشبۇي سىلىنىدىغان بولىدۇ« دېگەن پېئىلنىڭ شەكلى بەك ئالاھىدە، يات ئەللەر ئارىسىدىكى بەزىلەر خۇداغا ئىبادەت قىلغاندا ھەتتا »باش كاھىن«غا ئوخشاش »خۇشبۇي ياندۇرۇش« ئىمتىيازىغا ئېرىشىدۇ، دەپ پۇرىتىدۇ. **»پاك بىر »ئاشلىق ھەدىيە« سۇنۇلىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »پاك« دېگەن بۇ سۆز ئىنتايىن ئالاھىدە بولۇپ، قۇربانلىق-ھەدىيىلەرنىڭ »پاك«)ياكى بەزىدە »نۇقسانسىز«)لىقىنى تەسۋىرلەيدىغان ئادەتتىكى سۆزلەرگە قارىغاندا، »تېخىمۇ پاك«لىقنى بىلدۈرىدۇ. دېمەك، ئەللەر)يەھۇدىي ئەمەسلەر(ئارىسىدىكى بەزىلەر خۇداغا ئىبادەت قىلغاندا »تەۋرات دەۋرىدىكىلەر«دىن تېخىمۇ ياخشى، تېخىمۇ پاك بىرخىل ھەدىيەنى خۇداغا سۇنالايدۇ... بۇ ئىشلار ئىنجىلدا شەرھلىنىدۇ)مەسىلەن، »رىم.» 12-باب، 2-1-ئايەت.(

□ **1:13 «...□□□ قاراپ دىمىغىڭلارنى قاقىسىلەر»** ـ ياكى «...□□□□□□□ قاراپ دىمىغىڭلارنى قاقىسىلەر» ـ دېمەك، خۇدانىڭ داستىخىنىغا **»سىلەر يارىلانغان... ماللارنى ئېلىپ كېلىسىلەر...»** ـ »يارىلانغان ... ماللار« بەلكىم يېرتقۇچ ھايۋان تەرىپىدىن يارىلانغان. بۇنداق گۆشنى ھەتتا ئادەم يېيىسمۇ بولمايتتى)تەۋرات، »مىس.» 31:22). بەزى ئالىملار بۇ سۆز كالا-قويلار »كىشىلەر تەرىپىدىن بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنىپ دېگەن مەنىدە

14 بەرھەق، پادىسدا قوچقار تۇرۇپ، رەبكە قىلغان قەسىمنى ئادا قىلىش ئۈچۈن بۇلغانغان نەرسىنى قۇربانلىق
قىلىدىغان ئالدامچى لەنەتكە قالدۇ؛ چۈنكى مەن ئۇلۇغ پادىشاھدۇرمەن، نامىم ئەللەر ئارىسىدا ھۆرمەتلىنىدىغان بولىدۇ،
ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.

2

1 ـ ئەمدى، ھەي كاھىنلار، بۇ ئەمر-پەرمان سىلەرگە چۈشتى: ـ
2 سىلەر ئاڭلىمىساڭلار، نامىمغا شان-شەرەپ كەلتۈرۈشكە كۆڭۈل قويمىساڭلار، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ
سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ مەن ئاراڭلارغا لەنەتنى چۈشۈرۈپ ئەۋەتىمەن؛ سىلەرنىڭ بەركەتلىرىڭلارغىمۇ
لەنەت قىلىمەن. بەرھەق، مەن ئاللىقاچان ئۇلارغا لەنەت ئوقۇدۇم، چۈنكى سىلەر شەرىپىمگە كۆڭۈل قويمىدىڭلار.
■
3 مانا، مەن ئۇرۇقلىرىڭلارغا تەنبىھ بېرىمەن، سىلەرنىڭ يۈزۈڭلەرگە پوق، ھېيتىڭلاردىكى پوقنى سۈرىمەن؛ بىرسى
سىلەرنى شۇ پوق بىلەن بىللە ئاپىرىپ تاشلايدۇ.
4 شۇنىڭ بىلەن سىلەرگە بۇ ئەمرنى ئەۋەتكەنلىكىمنى بىلىسىلەر، مەقسەت، مېنىڭ لاۋۋي بىلەن تۈزگەن
ئەھدەمنىڭ ساقلىنىۋېرىشى ئۈچۈندۇر، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.
5 ـ مېنىڭ ئۇنىڭ بىلەن تۈزگەن ئەھدەم ھاياتلىق ھەم ئارام-خاتىرجەملىك ئېلىپ كېلىدۇ، ئۇنى مەندن قورقسۇن
دەپ بۇلارنى ئۇنىڭغا بەردىم؛ ئۇ مەندن قورقۇپ نامىم ئالدىدا تىترىگەنىدى.
6 ئاغزىدىن ھەقىقەتنىڭ تەلىم-تەربىيىسى چۈشمىگەن، لەۋلىرىدىن ناھەقلىق تېپىلمىغان؛ ئۇ ئاراملىق-خاتىرجەملىك ھەم
دۈرۈسلۇقتا مەن بىلەن بىللە ماڭغان، نۇرغۇن كىشىلەرنى قەبىھلىكتىن ياندۇرغان.
7 چۈنكى كاھىننىڭ لەۋلىرى ئىلىم-بىلىمنى ساقلىشى كېرەك، خەقلەر ئۇنىڭ ئاغزىدىن تەۋرات-قانۇننى ئىزدىشى
لازىم؛ چۈنكى ئۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ ئەلچىسىدۇر.
8 ـ بىراق سىلەر يولدىن چەتتەپ كەتتىڭلار؛ سىلەر نۇرغۇن كىشىلەر ئۈچۈن تەۋرات-قانۇننىڭ پۈتلىكاشاڭغا
ئايلاندۇرۇۋەتتىڭلار؛ سىلەر لاۋۋي بىلەن تۈزۈلگەن ئەھدىنى بۇزغانسىلەر ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى
بولغان پەرۋەردىگار،
9 ـ شۇڭا مەن سىلەرنىمۇ پۈتۈن خەلق ئالدىدا نەپرەتلىك ۋە پەسكەش قىلدىم، چۈنكى سىلەر يوللىرىمنى تۇتمىغان،
شۇنداقلا تەۋرات-قانۇننى ئىجرا قىلغاندا بىر تەرەپكە يان باسقان.

خەلقنىڭ ۋاپاسىزلىقى

دەپ قارايدۇ.

1:14 «...□□□□ قىلغان قەسىمنى ئادا قىلىش ئۈچۈن بۇلغانغان نەرسىنى قۇربانلىق قىلىدىغان ئالدامچى لەنەتكە قالدۇ» ـ خۇدادىن بىر ئىشنى تىلەيدىغان يا كى خۇداغا تەشەككۇر ئېيتماقچى بولغان ئىسرائىللار بەزىدە ئالاھىدە بىر قۇربانلىق قىلىشقا قەسەم ئىچىدۇ، بىراق »خۇداغا ئېسىل مالنى سۇنمەن« دەپ قەسەم ئىچكەن بۇ »ئالدامچى« ئۆنىڭ ئورنىغا »ناپاك«)قوتۇر، دېگى بار(بىر مالنى ئالماشتۇرۇۋېتىدۇ.

■ 2:2 لاۋ. 14:26□ قان. 1528:

2:3 »مانا، مەن ئۇرۇقلىرىڭلارغا تەنبىھ بېرىمەن« ـ شىبرانىي تىلىدىمۇ ئۆيغىنىش تىلغا ئوخشاش، »ئۇرۇق« دېگەن سۆز ھەم زىرائەتلەرنىڭ دانلىرى ھەم ئادەم پەرزەنتلىرىنى كۆرسىتىدۇ. بەلكىم بۇ يەردە قەستەن ئىككى بىسلىق مەندە ئىشلىتىلگەن. **»ھېيتىڭلاردىكى پوق«** ـ ھېيتىنىڭ نۇرغۇن قۇربانلىق قىلىنغان مالىلارنىڭ پوقلىرىنى كۆرسىتىدۇ. قۇربانلىق قىلىنغان مالىلارنىڭ پوقلىرىنى ئىبادەتخانىدىن ئېلىپ چىقىپ سىرتتا كۆيدۈرۈۋېتىش كاھىنلارنىڭ مەسئۇلىيىتى ئىدى)مەسىلەن، »مىس.» 14:29، »لاۋ.» 11:4).

2:4 »مېنىڭ لاۋۋي بىلەن تۈزگەن ئەھدەم« ـ »لاۋۋي« ھەزرىتى ياقۇبنىڭ 12 ئوغلىدىن بىرى ئىدى، شۇڭا ئىسرائىلنىڭ 12 قەبىلىسىدىن بىرى بولغان. مۇسا پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە خۇدا كاھىنلىق خىزمىتىنى لاۋۋي قەبىلىسىگە تاپشۇرغان »مىس.» 32-باب، »چۈل.» 25-باب، »قان.» 8:11-33ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.(

10 ـ بىزدە بىر ئاتا بار ئەمەسمۇ؟ بىزنى ياراتقۇچى پەقەت بىرلا تەڭرى ئەمەسمۇ؟ ئەمدى نېمىشقا ھەربىرىمىز تۆز
قېرىندىشىمىزغا ۋاپاسىزلىق قىلىپ، ئاتا-بوۋىلىرىمىز بىلەن تۈزگەن ئەھدىسىنى بۇلغايمىز؟ □
11 يەھۇدا ۋاپاسىزلىق قىلدى، ئىسرائىلدا ھەم يېرۇسالېمدا يىرگىنچلىك بىر ئىش سادىر قىلىندى؛ چۈنكى يەھۇدا
پەرۋەردىگار سۆيگەن مۇقەددەس جايىنى بۇلغاپ، يات بىر ئىلاھنىڭ قىزىنى ئەمرىگە ئالدى. □
12 ئۇنداق قىلغۇچى، يەنى ئازدۇرغۇچى بولسۇن، ئازدۇرۇلغۇچى بولسۇن، ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگارغا »ئاشلىق ھەدىيە«نى ئېلىپ كەلگۈچى بولسۇن، پەرۋەردىگار ئۇلارنى ياقۇپنىڭ چېدىرلىرىدىن ئۈزۈپ
تاشلايدۇ.
13 سىلەر شۇنىڭدەك شۇنداق قىلىسىلەركى، قۇربانگاھنى كۆز ياشلىرى، يىغا، ئاھ-زارلار بىلەن قاپلايسىلەر ـ چۈنكى
ئۇ قۇربانلىق-ھەدىيىلەرگە ھېچ قارىمايدىغان بولدى، ئۇنىڭدىن ھېچ رازى بولماي قولۇڭلاردىن قوبۇل قىلمايدىغان
بولدى.□
14 بىراق سىلەر: »نېمىشقا؟« دەپ سورايسىلەر.
ـ چۈنكى پەرۋەردىگار سەن ۋە ياشلىقىڭدا ئالغان ئايالىڭ ئوتتۇرىسىدا گۈۋاھچى بولغاندى، سەن ئۇنىڭغا ۋاپاسىزلىق
قىلدىڭ، گەرچە ئۇ سېنىڭ ھەمراھىڭ ۋە سەن ئەھدە تۈزگەن ئايالىڭ بولسىمۇ.
15 خۇدا ئەر-ئايالنى بىر قىلغان ئەمەسمۇ؟ شۇنداقلا، بۇنىڭغا روھنى قالدۇرغان ئەمەسمۇ؟ خۇدا نېمىشقا ئۇلارنى
بىر قىلدى؟ چۈنكى ئۇ ئۇلاردىن ئىخلاسمەن پەرزەنت كۈتكەندى. ئەمدى ھەربىرىڭلار ئۆز قەلب-روھىڭلارغا
دىققەت قىلىڭلار، ھېچقايسىسى ياشلىقتا ئالغان ئايالىغا ۋاپاسىزلىق قىلمىسۇن! □
16 چۈنكى مەن تالاق قىلىشقا ئۆچتۇرمەن، دەيدۇ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار، ـ شۇنىڭدەك ئۆز تونىغا
زومبۇرلۇق چاپلاشتۇرۇۋالغۇچىغا ئۆچمەن، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.
ـ شۇڭا قەلب-روھىڭلارغا دىققەت قىلىڭلار، ھېچقايسىڭلار ۋاپاسىزلىق قىلماڭلار!□

ئەھدە ئەلچىسى بېكىدۇ - تەييار بولۇڭلار!

17 ـ سىلەر سۆزلىرىڭلار بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ سەۋر-تاقىتىنى قېيمىدىڭلار، ئاندىن سىلەر: »بىز نېمە قىلىپ ئۇنىڭ
سەۋر-تاقىتىنى قېيماپتۇق؟« ـ دەيسىلەر.

□ **2:10 »بىزدە بىر ئاتا بار ئەمەسمۇ؟«** ـ 17-10-ئايەتلەرگە قارىغاندا، »ئاتا« دېگەن خۇدانى كۆرسىتىدۇ. بىراق بەزى ئالىملار ئۇ »ھەزرىتى ئىبراھىم«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

□ **2:11 »يات بىر ئىلاھنىڭ قىزىنى ئەمرىگە ئالدى«** ـ »يات)ئەجنەبي(بىر ئىلاھنىڭ قىزى« بۇ يەردە ئېيتىلغىنى، چەتئەللىك بىر قىز بىلەن توي قىلىش ئەمەس، بەلكى يۇنتا چوقۇنىدىغان بىر قىز بىلەن توي قىلىش.

□ **2:13 »قۇربانگاھنى كۆز ياشلىرى، يىغا، ئاھ-زارلار بىلەن قاپلايسىلەر«** ـ مۇشۇ »كۆز ياشلىرى« خۇدا خەلقىنىڭ دۇئا-تىلاۋەتلىرىنى)قۇربانلىقلار بۇلارغا قوشۇلغان بولسىمۇ(ئاگىمىغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ كۆزىدىن چىققان ياش بولسا كېرەك. بەزى ئالىملار 14-ئايەتكە قارىغاندا كۆز ياشلىرىنى ۋاپاسىزلىققا ئۆچرىغان ئايالالارنىڭكى، دەپ قارايدۇ)ئايالالار ئادەتتە قۇربانگاھ ئالدىدا كۆرۈنۈسە بولمايتتى، بىراق ئۇلارنىڭ ئازابلىق ياشلىرى خۇدا ئالدىدا »قۇربانگاھىمنى قاپلىغان« دەپ ھېسابلىغان.(بۇ كۆزگۈراش ئورۇنلۇقتەك بولغىنى بىلەن بىز بىرىنچى قاراشتا بولىمىز.

□ **2:15 »خۇدا ئەر-ئايالنى بىر قىلغان ئەمەسمۇ؟ شۇنداقلا، بۇنىڭغا روھنى قالدۇرغان ئەمەسمۇ؟ خۇدا نېمىشقا ئۇلارنى بىر قىلدى؟«** ـ ئايەتنىڭ بىرىنچى قىسمىنىڭ تەرجىمىلىرى ھەرخىل. ئۇلاردىن بىرى: »كىمدە روھتىن)يەنى، خۇدانىڭ روھىدىن(ئازراق بار بولسىلا، ھەرگىز ئۇنداق قىلمايدۇ.« ئىبرانىي تىلىدا بۇ يەرنى چۈشىنىش تەس. بەزى ئالىملارمۇ بۇ ئايەتنى ئىبراھىمنىڭ پەرزەنت كۆرەي دەپ، ھەجەرنى ئېلىشى سارادىكى بىر خىل ۋاپاسىزلىق بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ، دەپ چۈشىنىدۇ. بىراق ئۇمۇمىي مەنىسى ھەممىگە ئايانكى، خۇدا ۋاپاسىزلىققا ئۇ)گەرچە تەۋرات دەۋرىدە خۇدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق تالاق بېرىشكە رۇخسەت بەرگەن بولسىمۇ(تالاق بېرىشكە ئۆچ (16-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ **2:16 »مەن تالاق قىلىشقا ئۆچتۇرمەن، دەيدۇ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار، ـ شۇنىڭدەك ئۆز تونىغا زومبۇرلۇق چاپلاشتۇرۇۋالغۇچىغا ئۆچمەن«** ـ كونا زامانلاردا بىرسى ئۆز چاپىنىنى ياكى تونىنى مەلۇم بىر قىزنىڭ ئۆستىگە يايقان بولسا، بۇ ھەرىكەت بۇ قىزغا قوغدىغۇچى بولمەن، ئۇنى ئەمرىگە ئالمەن، دېگەننى بىلدۈرەتتى)رۇت« 3-باب، »ئەز. « 16-بابنى كۆرۈڭ.(بىراق مۇشۇنداق ئەرلەر ئايالىلىرىغا قوغدىغۇچى بولمايلا قالماستىن، ئۇلارغا ھەرخىل زۇلۇم-زورلۇقلارنى قىلاتتى ياكى ئاخىردا ئۇلارنى تالاق قىلاتتى؛ ئاندىن كېيىن (11-□□□□□) بۇنچەرەس قىز بىلەن توي قىلاتتى. باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »»چۈنكى ئۇ جورىسىغا ئۆچ بولۇپ، ئۇنى تالاق قىلغان ۋە شۇنداقلا زوراۋانلىق بىلەن تونىنى يايقان« ـ دەيدۇ ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگار.« بۇ تەرجىمە توغرا بولسا، تەۋرات دەۋرىدە پەرۋەردىگارنىڭ: »ئۆچمەنلىك تالاق بېرىشكە سەۋەب بولمايدۇ« دېگەن ھۆكۈمنى بىلدۈرىدۇ.

سەۋر-تاقىتىنى قويمىغانلىقىڭلار بولسا دەل: »رەزىللىك قىلغۇچى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىردە ياخشىدۇر، ئۇ ئۇلاردىن خۇرسەن بولىدۇ«؛ ياكى »ئادالەتنى يۈرگۈزگۈچى خۇدا زادى نەدىدۇر؟« ـ دېگىنىڭلەردە بولمامدۇ!

3

1 ـ مانا ئەمدى مەن ئۆز ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن، ئۇ مېنىڭ ئالدىمدا يول تەييارلايدۇ؛ سىلەر ئىزدىگەن رەب، يەنى
سىلەر خۇرسەنلىك دەپ بىلگەن ئەھدە ئەلچىسى ئۆز ئىبادەتخانىسىغا تۈيۈقسىز كىرىدۇ؛ مانا، ئۇ كېلىۋاتىدۇ، ـ
دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□ ■
2 ـ بىراق ئۇنىڭ كەلگەن كۈنىدە كىم چىدىيالىسۇن؟ ئۇ كۆرۈنگەندە كىم تۇرالىسۇن؟ چۈنكى ئۇ تاۋلىغۇچىنىڭ
ئوتى، كىرچىنىڭ ئاقارتقۇچ شولىتىسىدەك بولىدۇ؛
3 ئۇ كۈمۈشنى تاۋلىغۇچى ھەم ئېرىغىدىغۇچىدەك تاۋلاپ ئولتۇرىدۇ؛ لاۋىينىڭ باللىرىنى ساپلاشتۇرىدۇ، ئۇلارنى
ئالتۇن-كۈمۈشنى تاۋلىغاندەك تاۋلايدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پەرۋەردىگارغا ھەققانىيلىقتا قىلىنغان قۇربانلىق-ھەدىيەنى
سۇنىدۇ. ■
4 ئاندىن يەھۇدا ھەم يېرۇسالېمنىڭ قۇربانلىق-ھەدىيىلىرى پەرۋەردىگارغا كونا زامانلاردىكىدەك، ئىلگىرىكى
ۋاقىتلاردىكىدەك شېرىن بولىدۇ.
5 مەن ھېساب ئېلىشقا سىلەرگە يېقىن كېلىمەن؛ مەن سېھىرگەرلەرگە، زىناخورلارغا، يالغان قەسەم ئىچكۈچىلەرگە،
مەدىكارلارنىڭ ھەققىنى تۇتۇۋېلىپ بوزەك قىلغۇچىلارغا، تۇل خوتۇنلار ھەم يېتىم-يېسىرلارنى خارلىغۇچىلارغا،
يات ئادەملەرنى ئۆز ھەققىدىن ئايرىۋەتكۈچىلەرگە، شۇنىڭدەك مەندىن ھېچ قورقمىغانلارغا تېزدىن ئەيىبلىگۈچى
گۇۋاھچى بولىمەن، ـ دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار. □ ■
6 چۈنكى مەنكى پەرۋەردىگار ئۆزگەرمەستۇرمەن؛ شۇڭا سىلەر، ئى ياقۇبنىڭ ئوغۇللىرى، تۈگەشمىگەنسىلەر.□ ■
7 ـ ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ كۈنلىرىدىن تارتىپ سىلەر بەلگىلىمىلىرىمدىن چەتنەپ، ئۇلارنى ھېچ تۇتمىغانسىلەر.
مېنىڭ يېنىمغا قايتىپ كېلىڭلار، مەن يېنىڭلارغا قايتىمەن، ـ دەيدۇ ساماۋۇى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان
پەرۋەردىگار، ـ بىراق سىلەر: »بىز قانداقمۇ قايتىپ كېلىمىز؟« ـ دەيسىلەر. ■

□ **3:1 »مانا ئەمدى مەن ئۆز ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »مانا، مەن! مەن ئۆز ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن،...«. **»سىلەر ئىزدىگەن رەب، يەنى سىلەر خۇرسەنلىك دەپ بىلگەن ئەھدە ئەلچىسى ئۆز ئىبادەتخانىسىغا تۈيۈقسىز كىرىدۇ«** ـ بەزىلەر »يەنى«نى »ۋە« دەپ تەرجىمە قىلىپ »سىلەر ئىزدىگەن رەب ۋە سىلەر خۇرسەنلىك دەپ بىلگەن ئەھدە ئەلچىسى ئۆز ئىبادەتخانىسىغا تۈيۈقسىز كىرىدۇ« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.
لېكىن ئۆزداق تەرجىمە توغرا بولسا، دېمەك ئىككىنچى ئەلچى رەب ئۆزى بولىسا، ئىبادەتخانىنى قاندىقمۇ ئۆز ئىبادەتخانىسى دېگلى بولىسۇن؟
ئالىملارنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ پىكرىچە، شۇنداقلا بىزنىڭچە، بۇ ئايەت بويىچە ئىككى ئەلچى كېلىدۇ؛ (1) رەبنىڭ يولىنى تەيىار قىلىدىغان ئەلچى »)مېنىڭ ئەلچىم«) ۋە (2) ئۇنىڭدىن كېيىنكى رەب ئۆزى؛ رەب يەنە »ئەھدە ئەلچىسى« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. بۇ ئىككى ئەلچى، شۇنداقلا »ئەھدە ئەلچىسى«نىڭ مەنىسى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.
بۇ ئەلچىنىڭ ئەۋەتىلىشى خۇدانىڭ خەلقلىرىنىڭ ئېتىقادىسىز ئەرز-دادلىرىغا بولغان جاۋابىدۇر. شۇڭا »سىلەر ئىزدىگەن« ۋە »سىلەر خۇرسەنلىك دەپ بىلگەن« دېگەنلەرنى كىنايىلىك گەپ دەپ چۈشىنىشىمىز كېرەك.

■ **3:1** مىس. 22:23–20 يەر. 34:31–31 ئەز. 36:28–26 مات. 3: 12–11؛ 11:10 16:24–12 مار. 2:1 لۇقا 1:76 2:7–27 يۇھ. 2:17–13 يەش. 40:3 ئىبر. 6:8 2412:

■ **3:3** روس. 76:

□ **3:5 »ھېزدىن ئەيىبلىگۈچى گۇۋاھچى بولىمەن«** ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ماھىر ئەيىبلىگۈچى گۇۋاھچى بولىمەن.«

■ **3:5** مىس. 20:7 22:22 قان. 24:17 ئام. 72:

□ **3:6 »مەنكى پەرۋەردىگار ئۆزگەرمەستۇرمەن«** ـ خۇدا ئۆزگەرمەس بولسا، ئۇنىڭ ئىبراھىم پەيغەمبەرگە ئەۋلادلىرى ئىسرائىل توغرۇلۇق بولغان ۋەدىلىرىمۇ ئۆزگەرمەستۇر. **»شۇڭا سىلەر، ئى ياقۇبنىڭ ئوغۇللىرى، تۈگەشمىگەنسىلەر«** ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇڭا سىلەر، ئى ياقۇب ئوغۇللىرىمۇ ھېچ ئۆزگەرمىگەن.«

■ **3:6** زەب. 33:12–11 پەند. 19:21 يەش. 14:26؛ 27؛ 25:9 46:10.

■ **3:7** زەك. 31:

8 ئادەم خۇدانىڭكىنى بۇلىسا بولامدۇ؟ ـ بىراق ماڭا مېنىڭكىنى بۇلاپ كەلدىڭلار. سىلەر يەنە: »بىز قانداقسىگە
ساڭا بۇلاڭچىلىق قىلىۋاتىمىز« ـ دەيسىلەر. سىلەر »ئوندىن بىر« ئۆلۈش ئۆشرىلىرىڭلارنى ھەم »كۆتۈرمە ھەدىيەلەر«نى
سۇنغىنىڭلاردا شۇنداق قىلىسىلەر! □
9 سىلەر ئېغىر بىر لەنەتكە قالدىڭلار، چۈنكى ماڭا بۇلاڭچىلىق قىلىۋاتىسىلەر ـ سىلەر بۇ پۈتكۈل »يات ئەل« شۇنداق
قىلىۋاتىسىلەر! □
10 ئەمدى تۈيۈمدە ئاشلىق بولۇش ئۈچۈن پۈتكۈل »ئوندىن بىر« ئۆلۈش ئۆشرىنى ئامبارغا ئېلىپ كېلىڭلار ۋە شۇنداقلا
مېنى سىناپ بېقىڭلار، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ مەن ئاسمانىنىڭ دېرىزىلىرىنى
چوڭ ئېچىپ سىلەرگە پاتقۇزالمىغۇدەك بىر بەركەتنى تۆكۈپ بېرىدىغانلىقىمنى كۆرۈپ باقمامسىلەر؟
11 شۇنداق بولغاندىلا مەن سىلەرنى دەپ يەنە يالمىغۇچىنى ئەيىبلەيمەن، ئۇ تۇپراقىڭلاردىكى مېۋىلەرنى ۋەيران
قىلمايمەن؛ سىلەرنىڭ باغ-ئېتىزلىرىڭلاردىكى تال ئۈزۈملەر ۋاقىتسىز تۆكۈلۈپ كەتمەيدۇ، ـ دەيدۇ ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.□
12 ـ شۇنىڭ بىلەن بارلىق ئەللەر سىلەرنى بەختلىك دەپ ئاتايدۇ، چۈنكى يېرىڭلار ئادەمنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان بىر
زېمىن بولىدۇ، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.

خالايىق يەنە قارشىلىق كۆرسىتىدۇ

13 ـ سىلەرنىڭ سۆزلىرىڭلار ماڭا قاتتىق تەگدى، دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ بىراق سىلەر يەنە: »بىز سەن بىلەن
قارشىلىشىدىغان نېمە سۆز قىلدۇق؟« ـ دەيسىلەر. ■
14 ـ سىلەر: »خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولۇش بېھۇدىلىكتۇر« ھەم: »ئۇنىڭ تاپشۇرۇقىنى چىڭ تۇتۇشىمىز ۋە ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ئالدىدا ماتەم تۇتقان كىشىلەردەك يۈرۈشىمىزنىڭ نېمە پايدىسى؟« ـ
دەيسىلەر،
15 ھەم شۇنىڭدەك: »تەكەببۇرلارنى بەختلىك دەپ ئاتايمىز؛ رەزىللىك قىلغۇچىلار رونىق تاپىدۇ؛ ئۇلار بەرھەق
خۇدانى سىنايدۇ، بىراق قۇتۇلۇپ كېتىدۇ« ـ دەيسىلەر.

16 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىدىغانلار بۇنى ئاڭلاپ پات-پات بىر-بىرى بىلەن مۇڭداشتى؛ پەرۋەردىگار ئۇنى نەزىرىگە
ئالدى، سۆزلىرىنى ئاڭلىدى. شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭدىن قورقۇپ، ئۇنىڭ نامىنى سېغىنغانلار
ئۈچۈن ئەسلەتمە بولغان بىر خاتىرە كىتاب يېزىلدى.□
17 ـ بۇ كىشىلەر بولسا ئۆزۈمنىڭ ئالاھىدە گۆھىرىمىز يېغقان كۈندە مېنىڭكى بولىدۇ ـ دەيدۇ ساماۋى
قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار ـ ۋە مەن خۇددى ئادەم ئۆز خىزمىتىدە بولغان ئوغلىغا ئېچىنى
ئاغرىتقاندەك ئۇلارغا ئېچىمنى ئاغرىتىمەن. ■
18 سىلەر قايتىپ كېلىسىلەر ۋە ھەققانىيلار بىلەن رەزىللەرنى، خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولغانلار بىلەن بولمىغانلارنى
پەرق ئېتەلەيسىلەر.□

□ 3:8 »كۆتۈرمە ھەدىيە« ـ مۇشۇ خىل قۇربانلىق بىر تەرەپتىن بەزى قۇربانلىقلاردىن كاھىنلار ئۈچۈن ئايرىۋېتىلگەن بىر قىسمىنى، يەنە بىر تەرەپتىن خۇداغا ئاتاپ بېغىشلىغان ھەرخىل)مەيلى مۇقەددەس قانۇن بېكىتكەن يا كى ئىختىيارى بىلەن بولغان(نەرسىلەرنى تەسۋىرلەيدۇ.
□ 3:9 »سىلەر بۇ پۈتكۈل »يات ئەل« شۇنداق قىلىۋاتىسىلەر« ـ »يات ئەل« مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ ئىنتايىن كىنايىلىك گېپى. خەلق ئۇنىڭغا يات بولۇپ، يۈتىپەرەس بىر ئەلگە ئوخشايدۇ.
□ 3:11 »مەن سىلەرنى دەپ يەنە يالمىغۇچىنى ئەيىبلەيمەن« ـ »يالمىغۇچى« بولسا ھەرخىل زىيانلىق ھاشارەت-ھايۋانلارنى)مەسىلەن، چېكەتكىنى(كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ 3:13 تاۋۇپ 21□14: 15.
□ 3:16 »شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭدىن قورقۇپ، ئۇنىڭ نامىنى سېغىنغانلار ئۈچۈن ئەسلەتمە بولغان بىر خاتىرە كىتاب يېزىلدى« ـ بۇ كىتابنى قەيەردە، ئاسماندا يا كى زېمىندا، يا كى كىم يازغانلىقى دېيىلمىگەن. ■ 3:17 مىس. 19:5□ يەش. 10:29□ يۇھ. 62:3□ فىل. 4:1□ 1 تېس. 192:
□ 3:18 »سىلەر قايتىپ كېلىسىلەر« ـ ئاخىرقى زاماندا، ئىسرائىللارنىڭ قالدىسىنىڭ ئۆز زېمىنىگە قايتىپ كېلىشى يا كى ئۇلۇمدىن تىرىلىشىنى كۆرسىتىدۇ.

4

ئاخىرقى زامان ـ پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى

1 ـ چۈنكى مانا شۇ كۈن، خۇمداندەك كۆيدۈرگۈچى كۈن كېلىدۇ؛ ھەربىر تەكەببۇرلۇق قىلغۇچى ھەم ھەربىر
رەزىللىك قىلغۇچى پاخالدەك بولىدۇ؛ شۇ كېلىدىغان كۈن ئۇلارنى كۆيدۈرىۋېتىدۇ، ـ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ
سەردارى بولغان پەرۋەردىگار، ـ ئۇلارغا نە يىلتىز نە شاخ قالدۇرۇلمايدۇ. ■
2 لېكىن ناممىدىن ئەيمىنىدىغان سىلەر ئۈچۈن، قاناتلىرىدا شىپا-دەرمان ئېلىپ كېلىدىغان، ھەققانىيلىقنى پارلىتىدىغان
قۇياش ئورنىدىن تۇرىدۇ؛ سىلەر تالاغا چىقىپ بورداق موزايلاردەك قىيغىتىپ ئوينايسىلەر؛ □
3 سىلەر رەزىللەرنى چەيلەپ دەسسۇۋېتىسىلەر؛ ئۇلار مەن تەييارلىغان كۈندە تاپىنىڭلار ئاستىدا كۈل بولىدۇ، ـ
دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار.

ئاخىرقى دەۋەت ۋە پېشارەت

4 ـ مەن ھورەب تېغىدا پۈتكۈل ئىسرائىل ئۈچۈن قۇلۇم مۇساغا بۇيرۇغان قانۇنۇنى، يەنى بەلگىلىمىلەر ھەم ھۆكۈملەرنى
يادىڭلاردا تۇتۇڭلار.■
5 ـ مانا، پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغ ھەم دەھشەتلىك كۈنى كېلىشتىن ئاۋۋال مەن سىلەرگە ئىلياس پەيغەمبەرنى
ئەۋەتىمەن. ■
6 ئۇ ئاتىلارنىڭ كۆڭلىنى بالىلارغا مايىل، بالىلارنىڭ كۆڭلىنى ئاتىلارغا مايىل قىلىدۇ؛ ئۇنداق بولمىغاندا مەن كېلىپ
يەر يۈزىنى قارغاش بىلەن ئۇرۇۋېتىمەن.

■ **4:1** يو. 2□10: 31؛ 15:3□ يەش. 12-22:2□ 6-13:13□ 23:24□ ئام. 9:8□ مات. 29:24□ روس. 20:2□ ۋەھ. 12-13.6:
□ **4:2** »ناممىدىن ئەيمىنىدىغان سىلەر ئۈچۈن، قاناتلىرىدا شىپا-دەرمان ئېلىپ كېلىدىغان، ھەققانىيلىقنى پارلىتىدىغان قۇياش ئورنىدىن تۇرىدۇ« ـ
»قاناتلىرى« بەلكىم »ھەققانىيلىقنى پارلىتىدىغان قۇياش«نىڭ نۇرلىرىنى كۆرسىتىدۇ. »**ھەققانىيلىقنى پارلىتىدىغان قۇياش**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ھەققانىيلىق
قۇياشى« دېيىلىدۇ. مەسىھنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ■ **4:4** قان. 36: ■ **4:5** مات. 14:11□ 17□11: 12، 13؛ مار. 9□11: 12، 13؛ لۇقا
17:1□ 30:9□ ۋەھ. 3-12.11:

ماتتا

»ماتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر« •••• ئەيسا مەسىھنىڭ نەسەبنامىسى

1 بۇ ئىبراھىمنىڭ ئوغلى ۋە داۋۇتنىڭ ئوغلى بولغان ئەيسا مەسىھنىڭ نەسەبنامە كىتابىدۇر: ـ □ ■

2 ئىبراھىمدىن ئىسھاق تۇرەلدى، ئىسھاقتىن ياقۇپ تۇرەلدى، ياقۇپ يەھۇدا ۋە ئۇنىڭ ئاكا-ئۇكىلىرىنىڭ ئاتىسى
بولدى؛■

3 يەھۇدادىن تامار ئارقىلىق پەرەز ۋە زەراھ تۇرەلدى؛ پەرەزدىن ھەزرون تۇرەلدى، ھەزروندىن رام تۇرەلدى،□ ■

4 رامدىن ئامىناداب تۇرەلدى، ئامىناداب ناھشون تۇرەلدى، ناھشوندىن سالمون تۇرەلدى،

5 سالموندىن راھاب ئارقىلىق بوئاز تۇرەلدى، بوئازدىن رۇت ئارقىلىق ئوبەد تۇرەلدى، ئوبەددىن يەسسە تۇرەلدى،□

6 يەسسەدىن داۋۇت پادىشاھ تۇرەلدى. داۋۇتتىن ئۇرىيانىڭ ئايالى ئارقىلىق سۇلايمان تۇرەلدى،■

7 سۇلايماندىن رەھوبوئام تۇرەلدى، رەھوبوئامدىن ئابىيا تۇرەلدى، ئابىيادىن ئاسا تۇرەلدى،■

8 ئاسادىن يەھوشافات تۇرەلدى، يەھوشافاتتىن يەھورام تۇرەلدى، يەھورامدىن ئۇززىيا تۇرەلدى،□

9 ئۇززىيادىن يوتام تۇرەلدى، يوتامدىن ئاھاز تۇرەلدى، ئاھازدىن ھەزەكىيا تۇرەلدى،

10 ھەزەكىيادىن مانا‌سسەھ تۇرەلدى، مانا‌سسەھدىن ئامون تۇرەلدى، ئامو‌ندىن يوشىيا تۇرەلدى؛

11 بابىلغا سۈرگۈن قىلىنغاندا يوشىيادىن يەكونىياھ ۋە ئۇنىڭ ئاكا-ئۇكىلىرى تۇرەلدى. □ ■

12 بابىلغا سۈرگۈن بولغاندىن كېيىن، يەكونىياھدىن شېئالتىئەل تۇرەلدى، شېئالتىئەلدىن زەرۇببابەل تۇرەلدى، □ ■

13 زەرۇببابەلدىن ئابىھۇد تۇرەلدى، ئابىھۇددىن ئېلىئاقىم تۇرەلدى، ئېلىئاقىمدىن ئازور تۇرەلدى،

14 ئازوردىن زادوك تۇرەلدى، زادوكتىن ئاقىم تۇرەلدى، ئاقىمدىن ئەلىھۇد تۇرەلدى،

15 ئەلىھۇدتىن ئەلئازار تۇرەلدى، ئەلئازاردىن ماتتان تۇرەلدى، ماتتاندىن ياقۇپ تۇرەلدى،

16 ياقۇپتىن مەريەمنىڭ ئېرى بولغان يۈسۈپ تۇرەلدى؛ مەريەم ئارقىلىق مەسىھ ئاتالغان ئەيسا تۇغۇلدى.□

17 شۇنداق بولۇپ، ئىبراھىمدىن داۋۇتقىچە بولغان ئارىلىقتا جەمئىي ئون تۆت ئەۋلاد بولغان؛ داۋۇتتىن بابىلغا
سۈرگۈن قىلىنغىچە جەمئىي ئون تۆت ئەۋلاد بولغان؛ ۋە بابىلغا سۈرگۈن قىلىنىشتىن مەسىھ كەلگۈچە جەمئىي ئون
تۆت ئەۋلاد بولغان.

□ **1:1 »ئەيسا مەسىھنىڭ نەسەبنامە كىتابى«** ـ بۇ سۆزلەر بەلكىم بىرىنچىدىن تۇۋەندىكى »نەسەبنامە«نى (1-16□□□□□□□) كۆرسىتىدۇ. ئىككىنچىدىن ئۇلار ھەم »ماتتا« كىتابىنىڭ بېشىدا ۋە تولۇق ئىنجىلنىڭ بېشىدا كېلىپ »بۇ كىتاب ئەيسا مەسىھ دەۋرىنىڭ خاتىرىسى« دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **1:1** لۇقا 321-31:

■ **1:2** يار. 2:21□ 35.25□26:

□ **1:3 »يەھۇدادىن تامار ئارقىلىق پەرەز ۋە زەراھ تۇرەلدى«** ـ تامار توغرۇلۇق »يار.» 38-بابنى كۆرۈڭ.

■ **1:3** يار. 38□27: 29؛ رۇت 4□18: 19؛ 1تار. 2□5: 9.

□ **1:5 »سالموندىن راھاب ئارقىلىق بوئاز تۇرەلدى«** ـ راھاب توغرۇلۇق »يەشۇئا« 2-بابنى كۆرۈڭ. **»بوئاز رۇت ئارقىلىق ئوبەد تۇرەلدى«** ـ رۇت توغرۇلۇق تەۋراتتىكى »رۇت«نى كۆرۈڭ.

■ **1:6** رۇت 22:4□ 1سام. 1:16□ 12:17□ 1تار. 15:2□ 18.12:

■ **1:7** 1پاد. 43:11□ 1تار. 10.3:

□ **1:8 »يەھوشافاتتىن يەھورام تۇرەلدى«** ـ »يەھورام« گرېك تىلىدا قىسقارتىلما شەكلىدە »يورام« بولىدۇ.

□ **1:11 »بابىلغا سۈرگۈن قىلىنغاندا...«** ـ سۈرگۈن قىلىنىشنىڭ باشلىنىشىدىن ئاخىرلىشىشغىچە ئون نەچچە يىل جەريان بولغان. ئىسرائىللار تۇركۈم-تۇركۈملەرگە بۆلۈنۈپ سۈرگۈن قىلىنغان.

■ **1:11** 1تار. 16.3:

□ **1:12 »يەكونىياھدىن شېئالتىئەل تۇرەلدى«** ـ بۇ قىزىق خەۋەر ئۇستىدە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. »شېئالتىئەل« گرېك تىلىدا »سالاتىيەل.«

■ **1:12** 1تار. 17:3□ ئەزرا 2.3:

□ **1:16 »ياقۇپتىن مەريەمنىڭ ئېرى بولغان يۈسۈپ تۇرەلدى«** ـ بىزنىڭ پىكرىمىزچە »ماتتا«دا يۈسۈپنىڭ نەسەبنامىسى خاتىرىلىنىدۇ. »لۇقا«دا مەريەمنىڭكى خاتىرىلىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشى

18 ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشى مۇنداق بولدى: ـ ئۇنىڭ ئانىسى مەريەم يۈسۈپكە يانلىق بولۇشقا ۋەدە
قىلىنغانىدى؛ لېكىن تېخى نىكاھ قىلىنمايلا، ئۇنىڭ مۇقەددەس روھتىن ھاملىدار بولغانلىقى مەلۇم بولدى.□ ■
19 لېكىن ئۇنىڭ بولغۇسى ئېرى يۈسۈپ، دۇرۇس كىشى بولۇپ، ئۇنى جەمئىيەت ئالدىدا خىجالەتكە قالدۇرۇشنى
خالىماي، ئۇنىڭدىن ئاستىرتىن ئاجرىشىپ كېتىشنى نىيەت قىلدى.□
20 ئەمما ئۇ مۇشۇ ئىشلارنى ئويلاپ يۈرگىنىدە، مانا پەرۋەردىگارنىڭ بىر پەرىشتىسى ئۇنىڭ چۈشىدە كۆرۈنۈپ
ئۇنىڭغا: ـ ئەي داۋۇتنىڭ ئوغلى يۈسۈپ، ئايالىڭ مەريەمنى ئۆز ئەمرىگىگە ئېلىشتىن قورقما، چۈنكى ئۇنىڭدا بولغان
ھامىلە مۇقەددەس روھتىن كەلگەن.
21 ئۇ بىر ئوغۇل تۇغىدۇ، سەن ئۇنىڭ ئىسمىنى ئەيسا دەپ قويغىن؛ چۈنكى ئۇ ئۆز خەلقىنى گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزىدۇ«
ـ دېدى.□ ■
22 مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەر ئارقىلىق دېگەنلىرىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش ئۈچۈن بولغان،
دېمەك: ـ □
23 »پاك قىز ھاملىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىدۇ، ئۇلار ئۇنىڭ ئىسمىنى ئىمانۇئېل)مەنىسى »خۇدا بىز بىلەن بىللە«)
دەپ ئاتايدۇ.«□
24 يۈسۈپ ئويغىنىپ، پەرۋەردىگارنىڭ شۇ پەرىشتىسىنىڭ دېگىنى بويىچە قىلىپ، مەريەمنى ئەمرىگە ئالدى.
25 لېكىن مەريەم بوشانغۇچە ئۇ ئۇنىڭغا يېقىنلاشمىدى. بۇ مەريەمنىڭ تۇنجىسى ئىدى؛ يۈسۈپ ئۇنىڭغا ئەيسا دەپ
ئىسىم قويىدى.■

2

دانىشمەنلەرنىڭ زىيارىتى

1 ئەيسا ھېرود پادىشاھ ھۆكۈم سۈرگەن كۈنلەردە يەھۇدىيە تۆلكىسىنىڭ بەيت-لەھەم يېزىسىدا دۇنياغا كەلگەندىن
كېيىن، مانا بەزى دانىشمەنلەر مەشرىقتىن يېرۇسالېمغا يېتىپ كېلىپ، پۇقرالاردىن:□ ■

□ **1:18** »لېكىن تېخى نىكاھ قىلىنمايلا،...« ـ گرېك تىلىدا »ئۇلار تېخى بىللە بولمايلا.«
■ **1:18** لۇقا 34.1□27:
□ **1:19** »يۈسۈپ... ئۇنى جەمئىيەت ئالدىدا خىجالەتكە قالدۇرۇشنى خالىماي، ئۇنىڭدىن ئاستىرتىن ئاجرىشىپ كېتىشنى نىيەت قىلدى« ـ ئىبرانىيلار ئارىسىدا يېگىت-قىز بىر-بىرىگە ۋەدىلەشكەن بولسا قانۇن ئالدىدا ئاللىقاچان رەسمىي ئەر-ئايال دەپ ھېسابلىنىدۇ.
□ **1:21** »ئۇ بىر ئوغۇل تۇغىدۇ، سەن ئۇنىڭ ئىسمىنى ئەيسا دەپ قويغىن؛ چۈنكى ئۇ ئۆز خەلقىنى گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزىدۇ« ـ »ئەيسا« گرېك تىلىدا »يەسۇس«، ئىبرانىي تىلىدا »يەشۇئا«، مەنىسى »قۇتقۇزغۇچى ياھ« ياكى »ياھ نىجاتۇر.« ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، »ياھ« بولسا »ياھۋەھ«)پەرۋەردىگار(نىڭ قىسقارتىلمىسىدۇر.
■ **1:21** لۇقا 31:1□ روس. 12.4
□ **1:22** »مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەر ئارقىلىق دېگەنلىرىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش ئۈچۈن بولغان...« ـ ئىنجىلدا، تەۋراتتىكى بېشارەتلەر نەقىل كەلتۈرۈلگىنىدە، ئۆچ خىل ئەھۋال كۆرۈلىدۇ؛ (1) يۇز بەرگەن ئىش دەل شۇ بېشارەتنىڭ ئوبيېكتى بولىدۇ)مەسىلەن، »مات.» 22:1، 14:4، 17:12، 4:21)؛ (2) يۇز بەرگەن ئىش شۇ بېشارەت ئۆز ئىچىگە ئالغان بىر ۋەقە ياكى ئىش بولىدۇ)مەسىلەن، 23:2، 35:13)؛ (3) يۇز بەرگەن ئىش شۇ بېشارەتنە كۆرسىتىلگەن ئىشقا بىر مىسال بولىدۇ)مەسىلەن، 17:2). بۇ تېمىنى تەتقىق قىلىش ئىنتايىن پايدىلىقتۇر.
□ **1:23** »پاك قىز ھاملىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىدۇ، ئۇلار ئۇنىڭ ئىسمىنى ئىمانۇئېل)مەنىسى »خۇدا بىز بىلەن بىللە«) دەپ ئاتايدۇ« ـ »يەش.» 14:7 ۋە »يەش.» 8:8، 10نى كۆرۈڭ.
■ **1:25** لۇقا 21.2:
□ **2:1** »ھېرود پادىشاھ ھۆكۈم سۈرگەن كۈنلەردە« ـ »ھېرود پادىشاھ« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز« ۋە »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ. »مانا بەزى دانىشمەنلەر مەشرىقتىن يېرۇسالېمغا يېتىپ كېلىپ...« ـ »دانىشمەنلەر« ـ گرېك تىلىدا »ماگوي« دېگەن سۆز بىلەن ئاتىلىدىغىنى. ئەسلىدە بۇ سۆز مۇنەججىملەرنى ياكى پىر-تۇستازلارنى كۆرسىتەتتى؛ دانىيال پەيغەمبەر بابىلدا مۇنداق كىشىلەرگە »پېرلارنىڭ پىرى« بولۇپ يول كۆرسەتكەندىن كېيىن)تەۋرات، »دانىيال« دېگەن قىسمىنى كۆرۈڭ(»ماگوي«لارنىڭ كۆزقاراشلىرى ۋە ھېسابلىرى ئاساسەن خۇراپات بويىچە ئەمەس، بەلكى تەۋراتتىكى بېشارەتلەر بويىچە بولغان بولۇشى مۇمكىن. »مەشرىقتىن يېرۇسالېمغا يېتىپ كېلىپ...« ـ يېرۇسالېم قەدىمكى ئىسرائىلنىڭ پايتەختى ئىدى. ■ **2:1** لۇقا 4.2:

2 يەھۇدىيلارنىڭ پېكىدن تۇغۇلغان پادىشاھى قەيەردە؟ چۈنكى بىز ئۇنىڭ يۇلتۇزىنىڭ كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆردۇق.
شۇڭا، ئۇنىڭغا سەجدە قىلغىلى كەلدۇق، ـ دېيىشتى.□
3 بۇنى ئاڭلىغان ھېرود پادىشاھ، شۇنىڭدەك پۈتكۈل يېرۇسالىم خەلقىمۇ ئالاقزادىلىككە چۈشتى.
4 ئۇ پۈتكۈل باش كاھىنلار ۋە خەلقنىڭ تەۋرات ئۇستازلىرىنى چاقىرىپ، ئۇلاردىن »مەسىھ قەيەردە تۇغۇلۇشى
كېرەك؟« ـ دەپ سوريدى.□
5 ئۇلار: »يەھۇدىيەدىكى بەيت-لەھەم يېزىسىدا بولۇشى كېرەك، ـ چۈنكى پەيغەمبەر ئارقىلىق شۇنداق پۈتۈلگەن: ـ
□
6 »ئى يەھۇدىيە زېمىنىدىكى بەيت-لەھەم،
خەلقىڭ يەھۇدىيە يېتەكچىلىرىنىڭ ئارىسىدا ئەڭ كىچىكى بولمايدۇ؛
چۈنكى سەندىن بىر يېتەكچى چىقىدۇ،
ئۇ خەلقىم ئىسرائىللارنىڭ باققۇچىسى بولىدۇ« ـ دېيىشتى.■

7 بۇنىڭ بىلەن، ھېرود دانىشمەنلەرنى مەخپىي چاقىرتىپ، يۇلتۇزنىڭ قاچان پەيدا بولغانلىقىنى سۈرۈشتۈرۈپ
بىلىۋالدى.
8 ئاندىن: »بېرىپ بالىنى سۈرۈشتە قىلىپ تېپىڭلار. تاپقان ھامان قايتىپ ماڭا خەۋەر قىلىڭلار، مەنمۇ ئۇنىڭ ئالدىغا
بېرىپ سەجدە قىلىپ كېلەي« ـ دەپ، ئۇلارنى بەيت-لەھەمگە يولغا سالدى.
9 دانىشمەنلەر پادىشاھنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ يولغا چىقتى؛ ۋە مانا، ئۇلار شەرقتە كۆرگەن ھېلىقى يۇلتۇز ئۇلارنىڭ
ئالدىدا يول باشلاپ ماڭدى ۋە بالا تۇرغان يەرگە كېلىپ توختىدى. □
10 ئۇلار ھېلىقى يۇلتۇزنى كۆرگىنىدىن ئىنتايىن قاتتىق شادلىنىشتى
11 ھەم ئۆيگە كىرىپ، بالىنى ئانىسى مەريەم بىلەن كۆرۈپ، يەرگە يېقىلىپ ئۇنىڭغا سەجدە قىلىشتى. ئاندىن،
خەزىنىلىرىنى ئېچىپ، ئالتۇن، مەستىكى، مۇرمەككى قاتارلىق سوۋغاتلارنى سۇنۇشتى.
12 ئۇلارغا چۈشىدە ھېرودنىڭ يېنىغا بارماسلىق توغرىسىدىكى ۋەھيي كەلگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇلار باشقا يول بىلەن
ئۆز يۇرتىغا قايتىشتى.

مىسىرغا قېچىش

13 ئۇلار يولغا كەتكەندىن كېيىن، پەرۋەردىگارنىڭ بىر پەرىشتىسى يۈسۈپنىڭ چۈشىدە كۆرۈنۈپ:
ئورنۇڭدىن تۇر! بالا ۋە ئانىسى ئىككىسىنى ئېلىپ مىسىرغا قاچ. مەن ساڭا ئۇقتۇرغۇچە ئۇ يەردە تۇرغىن. چۈنكى
ھېرود بالىنى يوقىتىشقا ئىزدەپ كېلىدۇ ـ دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، شۇ كېچىلا بالا ۋە ئانىسى ئىككىسىنى ئېلىپ مىسىرغا قاراپ يولغا چىقتى.
15 ئۇ ھېرود تۇلگۇچە شۇ يەردە تۇردى. شۇنداق بولدىكى، پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان:
»ئوغلۇمنى مىسىردىن مەن چاقىردىم« دېگەن سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى. □ ■

□ 2:2 »چۈنكى بىز ئۇنىڭ يۇلتۇزىنىڭ كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆردۇق« ـ »ئۇنىڭ يۇلتۇزى« ـ دېمەك، »ئۇنىڭ تۇغۇلغانلىقىدىن بىشارەت بېرىدىغان
يۇلتۇزى.« »بىز ئۇنىڭ يۇلتۇزىنىڭ كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆردۇق« ـ ياكى »بىز ئۇنىڭ يۇلتۇزىنى شەرقتە كۆردۇق.«
□ 2:4 »مەسىھ قەيەردە تۇغۇلۇشى كېرەك؟« ـ »مەسىھ« ـ پەيغەمبەرلەر ئالدىن ئېيتقان، خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان، ھامان بىر كۈنى كېلىپ ھەم
نىجات كەلتۈرىدىغان ھەم كېيىن مەڭگۈ ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان قۇتقۇزغۇچى-پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ. »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
□ 2:5 »پەيغەمبەر ئارقىلىق شۇنداق پۈتۈلگەن...» ـ »پەيغەمبەر« مۇشۇ يەردە تەۋراتتىكى مىكاھ پەيغەمبەرنى كۆرسىتىدۇ »)مىك.» 2:5).
■ 2:6 مىك. 5□1: 2، 1سام. 1:16□ يۇھ. 42.7:
□ 2:9 »ئۇلار شەرقتە كۆرگەن ھېلىقى يۇلتۇز« ـ ياكى »ئۇلار ئۇ كۆتۈرلىگەندە كۆرگەن ھېلىقى يۇلتۇز.«
□ 2:15 »پەرۋەردىگارنىڭ پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان: »ئوغلۇمنى مىسىردىن مەن چاقىردىم« دېگەن سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى« ـ تەۋرات،
»ھوش.» 1:11. ■ 2:15 ھوش. 1.11:

ھېرودنىڭ ئوغۇل بوۋاقلارنى ئۆلتۈرۈشى

16 ھېرود بولسا دانىشمەنلەردىن ئالدانغانلىقىنى بىلىپ، قاتتىق غەزەپلەندى. ئۇ دانىشمەنلەردىن ئېنىقلىغان ۋاقىتقا
ئاساسەن، ئادەملەرنى ئەۋەتىپ بەيت-لەھەم يېزىسى ۋە ئەتراپىدىكى ئىككى ياش ۋە ئۆنىكىدىن تۆۋەن ياشتىكى ئوغۇل
بالىلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈرگۈزدى. □
17 شۇ چاغدا يەرەمىيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتىلغان مۇنۇ سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى: ـ

18 »راماھ شەھىردە بىر سادا،
ئاچچىق يىغا-زارنىڭ پىغانى ئاڭلىنار،
بۇ راھىلەنىڭ بالىلىرى ئۈچۈن كۆتۈرگەن ئاھ-زارلىرى؛
بالىلىرىنىڭ يوق قىلىۋېتىلگىنى تۈپەيلىدىن،
تەسەللىنى قوبۇل قىلماي پىغان كۆتۈرىدۇ.«□ ■

مىسىردىن قايتىپ كېلىش

19 ئەمدى ھېرود ئۆلگەندىن كېيىن، خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسى مىسىردا تۇرغان يۈسۈپنىڭ چۈشىدە كۆرۈنۈپ
ئۇنىڭغا: ـ
20 ئورنۇڭدىن تۇر! بالا ۋە ئانىسىنى ئېلىپ ئىسرائىل زېمىنىغا قايت! چۈنكى بالىنىڭ جېنىنى ئالماقچى بولغانلار ئۆلدى،
ـ دېدى.
21 يۈنىڭ بىلەن يۈسۈپ ئورنىدىن تۇرۇپ بالا ۋە ئانىسىنى ئېلىپ ئىسرائىل زېمىنىغا قايتتى.
22 ئۇ ئارخېلائۇسنىڭ ئاتىسى ھېرود پادىشاھنىڭ ئورنىغا تەختكە ئولتۇرۇپ يەھۇدىيە ئۆلكىسىگە ھۆكۈمرانلىق
قىلىۋاتقىنىدىن خەۋەر تېپىپ، ئۇ يەرگە قايتىشتىن قورقتى؛ ۋە چۈشىدە ئۇنىڭغا بىر ۋەھيي كېلىپ، گالىلىيە زېمىنىغا
بېرىپ،
23 ناسارەت دەپ ئاتىلىدىغان بىر يېزىدا ئولتۇراقلاشتى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق: »ئۇ ناسارەتلىك دەپ
ئاتىلىدۇ« دېيىلگىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.□ ■

3

چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ تەلىم بېرىشى

مار. 1:8-1□ لۇقا 3:9-1□ 17-15، يۇھ. 28:1-19:

1 شۇ چاغلاردا، چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا يەھۇدىيەدىكى چۆل-بايابانغا كېلىپ□ ■
2 كىشىلەرگە:

□ **2:16 »ھېرود... ئەتراپىدىكى ئىككى ياش ۋە ئۆنىكىدىن تۆۋەن ياشتىكى ئوغۇل بالىلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆلتۈرگۈزدى«** ـ دېمەك، ئۇ ئوغۇلغان بالا كۆپ دېگەندە ئىككى ياشقا كىرگەن، دەپ ھېسابلىغاندى.

□ **2:18 »راماھ شەھىردە بىر سادا، ئاچچىق يىغا-زارنىڭ پىغانى ئاڭلىنار«** ـ »راماھ يۇرتى« ياكى »راماھ شەھىرى« بەيت-لەھەمدىن يىراق ئەمەس. **»راماھ شەھىردە بىر سادا، ئاچچىق يىغا-زارنىڭ پىغانى ئاڭلىنار، ... بالىلىرىنىڭ يوق قىلىۋېتىلگىنى تۈپەيلىدىن، تەسەللىنى قوبۇل قىلماي پىغان كۆتۈرىدۇ«** ـ يۇتكۈل بېشارەت »يەر.» 31:15دە تېپىلىدۇ.

■ **2:18** يەر. 31:15.

□ **2:23 »ئۇ ناسارەتلىك دەپ ئاتىلىدۇ«** ـ بۇ مۇھىم بېشارەتلىك سۆز توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **2:23** يەش. 11:1□ 60:21□ زەك. 6.12:

□ **3:1 »شۇ چاغلاردا، چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا يەھۇدىيەدىكى چۆل-بايابانغا كېلىپ...»** ـ »يەھيا« ئىبرانىي ۋە گرېك تىلىدىكى »يۇھاننا« »پەرۋەردىگارنىڭ شەپقىتى« دېگەن مەنىدە(بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. »يەھيا« دېگەن ئىسىم ئۇقۇرمەنلەرگە مۇشۇ شەكلىدە تونۇش بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنى مۇشۇ تەرجىمىدە ئىشلەتتۇق »)يەھيا« ئەسلى ئەرەبچە سۆز ئىدى.(■ **3:1** مار. 1:4□ لۇقا 3:3.

ـ توۋا قىلىڭلار! چۈنكى ئەرش پادىشاھلىقى يېقىنلىشىپ قالدى! ـ دەپ جاكارلاشقا باشلىدى.□
3 چۈنكى چۈمۈلدۇرگۈچى يەھيا بولسا ئىلگىرى يەشايا پەيغەمبەر بېشارىتىدە كۆرسەتكەن كىشىنىڭ دەل ئۆزى بولۇپ: ـ
»بايا‌ۋاندا تۇۋلايدىغان بىر كىشىنىڭ:
رەبنىڭ يولىنى تەييارلا‌ڭلار،
ئۇنىڭ چىغىر يوللىرىنى تۈپتۈز قىلىڭلار! ـ دېگەن ئاۋازى ئاڭلىنىدۇ.«□ ■

4 يەھيا پەيغەمبەر تۆگە يۈڭىدىن قىلىنغان كىيىم كىيگەن، بېلىگە كۆن تاسما باغلىغانىدى. يەيدىغىنى بولسا چېكەتكەلەر بىلەن ياۋا ھەرە ھەسىلى ئىدى.■
5 ئەمدى يېرۇسالىم شەھىرى، پۈتۈن يەھۇدىيە تۈلكىسى ۋە پۈتكۈل ئىئوردان دەريا ۋادىسىنىڭ ئەتراپىدىكى كىشىلەر ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىشىپ،
6 گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىشتى ۋە ئۇنىڭ ئۆزلىرىنى ئىئوردان دەرياسىدا چۈمۈلدۈرۈشىنى قوبۇل قىلىشتى.□ ■
7 لېكىن پەرىسي ۋە سادۇقي مەزھىپىدىكىلەردىن كۆپلىرىنىڭ ئۇنىڭ چۈمۈلدۈرۈشىنى قوبۇل قىلغىلى كەلگەنلىكىنى كۆرگىنىدە ئۇ ئۇلارغا:
ـ ئەي يىلانلارنىڭ بالىلىرى! كىم سىلەرنى خۇدانىڭ چۈشۈش ئالدىدا تۇرغان غەزىپىدىن قېچىڭلار دەپ ئاگاھلاندۇردى؟!□ ■
8 ئەمدى توۋىغا لايىق مېۋىنى كەلتۈرۈڭلار!□ ■
9 ۋە ئۆز ئىچىڭلاردا: »بىزنىڭ ئاتىمىز بولسا ئىبراھىمدۇر«! دەپ خىيال قىلىپ يۈرمەڭلار، چۈنكى مەن شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، خۇدا ئىبراھىمغا مۇشۇ تاشلاردىنمۇ پەرزەنتلەرنى ئاپىرىدە قىلالايدۇ.□ ■
10 پالتا ئاللىقاچان دەرەخلەرنىڭ يىلتىزىغا تەگلەپ قويۇلدى؛ ياخشى مېۋە بەرمەيدىغان ھەرقايسى دەرەخلەر كېسىلىپ ئوتقا تاشلىنىدۇ. □ ■

□ **3:2 ...» ئەرش پادىشاھلىقى يېقىنلىشىپ قالدى«!** ـ ئىنجىلدا باشتىن-ئاخىر »ئەرش پادىشالىقى« ياكى »ئاسماننىڭ پادىشاھلىقى« دەپ تىلغا ئېلىنىدۇ. گېرىك تىلدا دائىم »ئاسمانلارنىڭ پادىشاھلىقى« دېگەن شەكىلدە ئېلىنىدۇ.

□ **3:3 »بايا‌ۋاندا تۇۋلايدىغان بىر كىشىنىڭ: رەبنىڭ يولىنى تەييارلا‌ڭلار، ئۇنىڭ چىغىر يوللىرىنى تۈپتۈز قىلىڭلار! ـ دېگەن ئاۋازى ئاڭلىنىدۇ« ـ** »يەش.» 3:40.

■ **3:3** يەش. 3:40□ مار. 3:1□ لۇقا 4:3□ يۇھ. 23.1:

■ **3:4** مار. 6.1:

□ **3:6 ...» يەھيانىڭ** ئۆزلىرىنى ئىئوردان دەرياسىدا چۈمۈلدۈرۈشىنى قوبۇل قىلىشتى« ـ بۇ يەردە ئېيتىلغان چۈمۈلدۈرۈش كىشىلەرنىڭ: (1) ئۆز گۇناھلىرىغا توۋا قىلغانلىقىنى؛ (2) خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ يېقىنلاشقانلىقىغا ۋە شۇنداقلا (3) قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ يېقىنلاشقانلىقىغا ئىمان كەلتۈرۈشىنى ئېپادىلەيتتى)ئاخىرقى نۇقتا ئىنجىلدىكى كېيىنكى مەزمۇندا ئىسپاتلىنىدۇ.(

■ **3:6** مار. 5.1:

□ **3:7 »لېكىن پەرىسي ۋە سادۇقي مەزھىپىدىكىلەردىن كۆپلىرىنىڭ ئۇنىڭ چۈمۈلدۈرۈشىنى قوبۇل قىلغىلى كەلگەن...»** ـ »پەرىسي« ۋە »سادۇقي« توغرۇلۇق: ـ يەھۇدىيلار ئارىسىدىكى ئىككى مەزھەپنىڭ كىشىلىرى. تەبىرلەردىكى »پەرىسي« ۋە »سادۇقي«غا قارالسۇن. **»كىم سىلەرنى خۇدانىڭ چۈشۈش ئالدىدا تۇرغان غەزىپىدىن قېچىڭلار دەپ ئاگاھلاندۇردى؟«!** ـ بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ، ئەلۋەتتە؛ مەنىسى بەلكىم »توۋا قىلماي، خۇدادىن كېلىدىغان غەزەپتىن قېچىپ قۇتۇلۇش ئۈچۈن چۈمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلايلى دېگىنىڭلار قانداق گەپ؟.«!

■ **3:7** مات. 34:12□ 33:23□ لۇقا 7.3:

□ **3:8 »ئەمدى توۋىغا لايىق مېۋىنى كەلتۈرۈڭلار«!** ـ »توۋىغا لايىق مېۋە« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **3:8** لۇقا 8.3:

□ **3:9 »ئۆز ئىچىڭلاردا: »بىزنىڭ ئاتىمىز بولسا ئىبراھىمدۇر«! دەپ خىيال قىلىپ يۈرمەڭلار«!** ـ »ئاتىمىز ئىبراھىم باردۇر«! ـ دېمەك، »بىز ئۇلۇغ ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان »ئۇلۇغ يەھۇدىي مىللىتى«، »بىز ھېچنېمە قىلمىساقۇ خۇدا ئالدىدا »ئۇنىڭغا خاس ئالاھىدە ھەلق« بولۇۋېرىمىز« دېگەن پوزىتسىيىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **3:9** يۇھ. 39.8:

□ **3:10 »پالتا ئاللىقاچان دەرەخلەرنىڭ يىلتىزىغا تەگلەپ قويۇلدى«** ـ يەھيا پەيغەمبەرنىڭ بۇ ئۇلۇغ سۆزى ۋە 12-ئايەتتىكى كېيىنكى بېشارىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. ئۇنىڭ شۇ بايانى »خۇدانىڭ غەزىپى ئەمدى سىلەرگە يېتىپ كېلىش ئالدىدا« دېگەن ئاساسىي مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **3:10** مات. 19:7□ يۇھ. 6.15:

11 مەن دەرۋەقە سىلەرنى توۋا قىلىشىڭلار ئۈچۈن سۇغا چۆمۈلدۈرىمەن. لېكىن مەندىن كېيىن كەلگۈچى زات مەندىن قۇدرەتلىكتۇر. مەن ھەتتا ئۇنىڭ كەشىنى كۆتۈرۈشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن؛ ئۇ سىلەرنى مۇقەددەس روھقا ھەم ئوتقا چۆمۈلدۈرىدۇ. ■

12 ئۇنىڭ سورۇغۇچى كۈرىكى قولىدا تۇرىدۇ؛ ئۇ ئۆز خامىنىنى توپا-سامانىدىن تەلتۈكۈس تازىلايدۇ، ساپ بۇغدايىنى ئامبارغا يىغىدۇ، ئەمما توپا-سامانىنى ئۆچمەس ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىدۇ، ـ دېدى.

ئەيسانىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشى

مار. 1:9-11 لۇقا 3:21-22

13 شۇ ۋاقىتتا، ئەيسا يەھيادىن چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن گالىلىيە ئۆلكىسىدىن ئىئوردان دەرياسى بويىغا، ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ■

14 بىراق يەھيا چۆمۈلدۈرۈشكە ئۇنماي ئۇنى توسۇپ:

ـ ئەسلى چۆمۈلدۈرۈلۈشنى مەن سەندىن قوبۇل قىلىشىم كېرەك ئىدى، بىراق سەن مېنىڭ ئالدىمغا كەپسەنغۇ؟ ـ دېدى.

15 لېكىن ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ ھازىرچە شۇنىڭغا يول قويغىن؛ چۈنكى ھەققانىيلىقنىڭ بارلىق تەلەپلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن، شۇنداق قىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ، ـ دېدى.

شۇنىڭ بىلەن، يەھيا ئۇنىڭغا يول قويدى.

16 ۋە ئەيسا چۆمۈلدۈرۈلۈپ بولۇپلا، سۇدىن چىقتى؛ ئۇ سۇدىن چىقىشى بىلەن مانا، ئەرشلەر ئۇنىڭغا ئېچىلىپ، خۇدانىڭ روھى كەپتەر قىياپىتىدە ئەرشتىن چۈشۈپ، ئۆستىگە قونۇۋاتقانلىقىنى كۆردى. □ ■

17 ۋە مانا، ئەرشتىن بىر ئاۋاز: ـ »بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم، مەن ئۇنىڭدىن تولۇق خۇرسەنمەن«! ـ دەپ ئاگلاندى.■

■ 3:11 مار. 1:7 لۇقا 3:16 يۇھ. 1:26 15 روس. 1:5 11:16 4.19:
■ 3:13 مار. 1:9 لۇقا 3.21:
□ 3:16 »ئەيسا چۆمۈلدۈرۈلۈپ بولۇپلا، سۇدىن چىقتى...» ـ نېمىشقا ئەيسا يەھيانىڭ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى؟ »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە بۇ توغرۇلۇق ئازراق توختىلىمىز. »خۇدانىڭ روھى كەپتەر قىياپىتىدە ئەرشتىن چۈشۈپ...» ـ ياكى ...» پاختەك قىياپىتىدە چۈشۈپ...». گرېك تىلىدا بۇ قۇش »پېرىستىرا« دەپ ئاتىلىدۇ. »پېرىستىرا« گرېك تىلىدا ھەم كەپتەرنى ھەم پاختەكنىمۇ كۆرسىتىدۇ. ■ 3:16 يەش. 2:11 1:42 يۇھ. 32.1:
■ 3:17 يەش. 1:42 مات. 18:12 5:17 مار. 11:1 لۇقا 35:9 كول. 13:1 2 پېت. 17.1:

ده‌ژورده
دیگنز

1 ئاندىن ئەيسا روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ئىبلىسنىڭ سىناق-ئازدۇرۇشلىرىغا يۈزلىنىش ئۈچۈن چۆل-بىاباۋانغا ئېلىپ
بېرىلدى.□ ■
2 ئۇ قىرىق كېچە-كۈندۈز روزا تۇتقاندىن كېيىن، ئۇنىڭ قورسىقى ئېچىپ كەتكەندى.□
3 ئەمدى ئازدۇرغۇچى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا:
ـ ئەگەر سەن راستتىنلا خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، مۇشۇ تاشلارنى نانغا ئايلىنىشقا بۇيرۇغىن! ـ دېدى.□
4 لېكىن ئۇ جاۋابەن: ـ
تەۋراتتا: »ئىنسان پەقەت نان بىلەنلا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئاغزىدىن چىققان ھەربىر سۆز بىلەنمۇ ياشايدۇ«
دەپ پۈتۈلگەن، ـ دېدى.□ ■
5 ئاندىن ئىبلىس ئۇنى مۇقەددەس شەھەرگە ئېلىپ بېرىپ، ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ ئېگىز جايىغا تۇرغۇزۇپ ئۇنىڭغا:
6 ـ خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، ئۆزۈڭنى پەسكە تاشلاپ باققىن! چۈنكى تەۋراتتا: »خۇدا ئۆز پەرىشتىلىرىگە سېنىڭ
ھەققىڭدە ئەمر قىلىدۇ«، ۋە، »پۇتۇڭنىڭ تاشقا ئۇرۇلۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇلار سېنى قوللىرىدا كۆتۈرۈپ
يۈرىدۇ« دەپ پۈتۈلگەن ـ دېدى.□ ■
7 ئەيسا ئۇنىڭغا: »تەۋراتتا يەنە، »پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى سىنىغۇچى بولما«! دەپمۇ پۈتۈلگەن ـ دېدى.□ ■
8 ئاندىن، ئىبلىس ئۇنى ناھايىتى ئېگىز بىر تاغقا چىقىرىپ، ئۇنىڭغا دۇنيادىكى بارلىق پادىشاھلىقلارنى شەرەپلىرى
بىلەن كۆرسىتىپ:
9 يەرگە يېقىلىپ ماڭا ئىبادەت قىلساڭ، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ساڭا بېرىۋېتىمەن، ـ دېدى.
10 ئاندىن ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ يوقال، شەيتان! چۈنكى تەۋراتتا: »پەرۋەردىگار خۇدايىڭغىلا ئىبادەت قىل، پەقەت
ئۇنىڭلا ئىبادەت-خىزمىتىدە بول«! دەپ پۈتۈلگەن، ـ دېدى.□ ■
11 بۇنىڭ بىلەن ئىبلىس ئۇنى تاشلاپ كېتىپ قالدى، ۋە مانا، پەرىشتىلەر كېلىپ ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولدى.□

ئەيسا تەلىم بېرىشنى باشلايدۇ

مار. 1:14-15□ لۇقا 4:14-15

12 ئەمدى ئەيسا يەھيانىڭ تۇتقۇن قىلىنغانلىقىنى ئاڭلاپ، گالىلىيەگە يول ئالدى. ■

□ **4:1** «..□□□□ روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ... چۆل-بىاباۋانغا ئېلىپ بېرىلدى» ـ »روھ« مۇشۇ يەردە مۇقەددەس روھنى كۆرسىتىدۇ.
■ **4:1** مار. 12:1□ لۇقا 1.4:
□ **4:2** »ئۇ قىرىق كېچە-كۈندۈز روزا تۇتقاندىن كېيىن، ئۇنىڭ قورسىقى ئېچىپ كەتكەندى« ـ ئوقۇرمەنلەرگە ئايان بولسۇنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا »روزا تۇتۇش« ئادەتتە ھېچقانداق ئۈزۈقلانماسلىقنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنداق بۇاستە دېيىلمىگەن بولسا مۇشۇ روزىلار سۇ ئىچمەسلىكنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ.
□ **4:3** »ئازدۇرغۇچى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا... دېدى« ـ »ئازدۇرغۇچى« شەيتانىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. »ئەگەر سەن راستتىنلا خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ،...« ـ گرىك تىلىدا بۇ 3- ۋە 6-ئايەتلەردىكى »ئەگەر« ئادەتتە »ئەگەر)مۇنداق(بولساڭ)ۋە دەرۋەقە شۇنداق بولسىمۇ((دېگەن مەنىنى بېرىتىدۇ.
»خۇدانىڭ ئوغلى« ـ بۇ نام ھەرگىزمۇ خۇدا بىلەن ئەيسا ئوتتۇرىسىدىكى جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتا-بالىلىق مۇناسىۋەتنى ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ.
□ **4:4** »ئىنسان پەقەت نان بىلەنلا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئاغزىدىن چىققان ھەربىر سۆز بىلەنمۇ ياشايدۇ« ـ »قان.» 3:8.
■ **4:4** قان. 38:
□ **4:6** »خۇدا ئۆز پەرىشتىلىرىگە سېنىڭ ھەققىڭدە ئەمر قىلىدۇ«، ۋە »پۇتۇڭنىڭ تاشقا ئۇرۇلۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇلار سېنى قوللىرىدا كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ« ـ »زەب.» 11:91، 12. شەيتانىنىڭ بۇ ئايەتنى ئىشلەتكىنى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **4:6** زەب. 11□12:91:
□ **4:7** »پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى سىنىغۇچى بولما«! ـ »قان.» 16:6.
■ **4:7** قان. 16.6:
□ **4:10** »پەرۋەردىگار خۇدايىڭغىلا ئىبادەت قىل، پەقەت ئۇنىڭلا ئىبادەت-خىزمىتىدە بول«! ـ »قان.» 13:6.
■ **4:10** قان. 13:6□ 20.10:
□ **4:11** »بۇنىڭ بىلەن ئىبلىس ئۇنى تاشلاپ كېتىپ قالدى، ۋە مانا، پەرىشتىلەر كېلىپ ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولدى« ـ رەب ئەيسا ئۇچرىغان سىناقلار ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ **4:12** مار. 14:1□ لۇقا 31:4□16□14□ يۇھ. 43.4:

13 ئۇ ناسارەت يېزىسىنى تاشلاپ، زەبۇلۇن ۋە نافتالى رايوندىكى گاللىلىيە دېڭىزى بويىدىكى كەپەرناھۇم شەھىرىگە
كېلىپ ئورۇنلاشتى. □
14 شۇنداق قىلىپ، يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتىلغان شۇ بېشارەت ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى، دېمەك: ـ
15 »زەبۇلۇن زېمىنى ۋە نافتالى زېمىنى،
ئىئوردان دەرياسىنىڭ نېرىقى تەرىپىدىكى »دېڭىز يولى« بويىدا، »يات ئەللەرنىڭ ماكانى« بولغان گاللىلىيەدە، □ ■
16 قاراڭغۇلۇقتا ياشىغان خەلق پارلاق بىر نۇرنى كۆردى؛
يەنى ئۆلۈم كۆلەڭگىسىنىڭ يۇرتىدا ئولتۇرغۇچىلارغا،
دەل ئۇلارنىڭ ئۈستىگە نۇر چۈشتى.«□ ■
17 شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ، ئەيسا: »توۋا قىلىڭلار! چۈنكى ئەرش پادىشاھلىقى يېقىنلىشىپ قالدى«! ـ دەپ جار
قىلىشقا باشلىدى.■

ئەيسانىڭ مۇخلىس چاقىرىشى

مار. 1:16-20□ لۇقا 5:1-11

18 بىر كۈنى، ئۇ گاللىلىيە دېڭىزى بويىدا كېتىۋېتىپ، ئىككى ئاكا-ئۇكا، يەنى پېترۇس دەپمۇ ئاتىلغان سىمون ئىسىملىك
بىر كىشىنى ۋە ئۇنىڭ ئىنىسى ئاندرىياسنى كۆردى. ئۇلار بېلىقچى بولۇپ، دېڭىزغا تور تاشلاۋاتاتتى؛ ■
19 ئۇ ئۇلارغا:
ـ مېنىڭ كەينىمدىن مېڭىڭلار ـ مەن سىلەرنى ئادەم ئۈتىقۇچى بېلىقچى قىلىمەن! ـ دېدى. □
20 ئۇلار شۇئان بېلىق تورلىرىنى تاشلاپ، ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماكىدى.
21 ئۇ شۇ يەردىن ئۆتۈپ، ئىككىنچى بىر ئاكا-ئۇكىنى، يەنى زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ياقۇپ ۋە ئىنىسى يۇھاننانى
كۆردى. بۇ ئىككىسى كېمىدە ئاتىسى زەبەدىي بىلەن تورلىرىنى ئوڭشاۋاتاتتى. ئۇ ئۇلارنىمۇ چاقىردى.
22 ئۇلار دەرھال كېمىنى ئاتىسى بىلەن قالدۇرۇپ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماكىدى.

ئەيسانىڭ گاللىلىيەدە تەلىم بېرىشى

لۇقا 6:17-19

23 ۋە ئەيسا گاللىلىيەنىڭ ھەممە يېرىنى كېزىپ، ئۇلارنىڭ سىناگوگلىرىدا تەلىم بېرىپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ
خۇش خەۋىرىنى جاكارلايتتى، خەلق ئارىسىدا ھەرخىل كېسەللەرنى ۋە ئاجىز-مېيىپلارنى ساقايتتى. □

□ **4:13 »ئۇ... نافتالى رايوندىكى گاللىلىيە دېڭىزى بويىدىكى كەپەرناھۇم شەھىرىگە كېلىپ ئورۇنلاشتى«** ـ »گاللىلىيە دېڭىزى« ئاقار سۇلۇق يوغان بىر كۆل.

□ **4:15 »ئىئوردان دەرياسىنىڭ نېرىقى تەرىپىدىكى »دېڭىز يولى« بويىدا...«** ـ »دېڭىز يولى« »گاللىلىيە دېڭىزى«نىڭ غەربىي يەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ. **»»يات ئەللەرنىڭ ماكانى« بولغان گاللىلىيەدە...«** ـ ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى تاجاۋۇز قىلغاندىن كېيىن، نافتالى، زەبۇلۇن ۋە باشقا ئىسرائىل قەبىلىلىرىنىڭ كۆپ قىسىملىرى سۈرگۈن قىلىندى. بىر قىسىم كەمبەغەل، نامرات، قابىلىيەتسىز كىشىلەر قالدى. ئاسۇرىيە پادىشاھى باشقا يات مىللەت-خەلقلەرنى ئېلىپ كېلىپ شۇ يەرگە، بولۇپمۇ گاللىلىيەگە ئولتۇراقلاشتۇردى. مۇشۇ كىشىلەر قېيقالغان نامرات ئىسرائىللار بىلەن ئارىلىشىپ يۇرۇپ، تۆرزارا ئاسسىملىياتسىيە قىلىنغاچقا، گاللىلىيە يەھۇدىيلار تەرىپىدىن »»يات ئەللىكلەر«)يەھۇدىي ئەمەسلەر(نىڭ ماكانى گاللىلىيە« دەپ كەمىستىلىپ ئاتالغان.

■ **4:15** يەش. 9:1□23:8.

□ **4:16 »قاراڭغۇلۇقتا ياشىغان خەلق پارلاق بىر نۇرنى كۆردى؛ يەنى ئۆلۈم كۆلەڭگىسىنىڭ يۇرتىدا ئولتۇرغۇچىلارغا، دەل ئۇلارنىڭ ئۈستىگە نۇر چۈشتى«** ـ تەۋرات »يەش.» 2-9:1. بېشارەتتە مۇشۇ نۇر دەل شۇ كەمىستىلگەن يەردىكىلەرگە چېچىلىدۇ، دېيىلدۇ.

■ **4:16** يەش. 9□1: 2.

■ **4:17** مار. 1:15.

■ **4:18** مار. 1:16.

□ **4:19 »مەن سىلەرنى ئادەم ئۈتىقۇچى بېلىقچى قىلىمەن«!** ـ »ئادەمنى ئۈتىقۇچى« دېگەن ئىبارىدە »ئۈتۈش« زىيان يەتكۈزۈش ياكى ئۇلاردىن پايدىلىنىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇلارنى شەيتانىنىڭ ئىلىكىدىن ئېلىپ قۇتقۇزۇشنى كۆرسىتىدۇ.

□ **4:23 »ئەيسا... ئۇلارنىڭ سىناگوگلىرىدا تەلىم بېرىپ،...«** ـ »سىناگوگلار« يەھۇدىي خەلقىنىڭ ئىبادەت قىلىش، تەۋراتنى ئوقۇش ۋە ۋەز-تەلىم ئاڭلاشقا يىغىلىدىغان ئامۇۋىي ئۆيلىرى ياكى زاللىرى.

24 ئۇ توغرۇلۇق خەۋەر پۈتكۈل سۈرىيە تۈلكىسىگە تارقالدى، ئۇ يەردىكى خالايىق ھەرخىل بىمارلارنى، يەنى
ھەرتۈرلۈك كېسەللەر ۋە ئاغرىق-سىلاقلارنى ھەمدە جىن چاپلاشقانلارنى، تۇتقاقلىق ۋە پالەچ كېسىلگە گىرىپتار
بولغانلارنى تۇنۇگۈن ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى؛ ۋە ئۇ ئۇلارنى ساقايتتى. □
25 گالىلىيە، »ئون شەھەر« رايونى، يېرۇسالېم، يەھۇدىيە ۋە ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىدىن كەلگەن توپ-توپ
ئادەملەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماكىدى.

5

ھەققىي بەخت-بەرىكەت

لۇقا 6:20-23

1 مۇشۇ توپ-توپ ئادەملەرنى كۆرۈپ ئۇ بىر تاغقا چىقتى؛ ئۇ ئۇ يەردە ئولتۇرغىندا، مۇخلىسلىرى ئۇنىڭ يېنىغا
كەلدى.
2 ئۇ ئاغزىنى ئېچىپ ئۇلارغا تەلىم بېرىشكە باشلىدى: ـ

3 مۇبارەك، روھتا نامرات بولغانلار!
چۈنكى ئەرش پادىشاھلىقى ئۇلارغا تەۋەدۇر.□ ■
4 مۇبارەك، يېغان چەككەنلەر!
چۈنكى ئۇلار تەسەللى تاپىدۇ.□ ■
5 مۇبارەك، ياۋاش-مۆمىنلەر!
چۈنكى ئۇلار يەر يۈزىگە مىراسخوردۇر.■
6 مۇبارەك، ھەققانىيلىققا ئاچ ۋە تەشنالار!
چۈنكى ئۇلار تولۇق تويۇندۇ.■
7 مۇبارەك، رەھىمدىللار!
چۈنكى ئۇلار رەھىم كۆرىدۇ.
8 مۇبارەك، قەلبى پاك بولغانلار!
چۈنكى ئۇلار خۇدانى كۆرىدۇ.■
9 مۇبارەك، تىنچلىق تەرەپدارلىرى!
چۈنكى ئۇلار خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى دەپ ئاتىلىدۇ.□
10 مۇبارەك، ھەققانىيلىق يولىدا زىيانكەشلىككە ئۇچرىغانلار! چۈنكى ئەرش پادىشاھلىقى ئۇلارغا تەۋەدۇر.■
11 مۇبارەك، مەن ئۈچۈن باشقىلارنىڭ ھاقارەت، زىيانكەشلىك ۋە ھەرتۈرلۈك تۆھمىتىگە ئۇچرىساڭلار، ■

□ 4:24 **»تۇتقاقلىق... كېسىلگە گىرىپتار بولغانلار«** ـ گېرىك تىلىدا »ئاي ئۇرغانلار« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
□ 5:3 **»روھتا نامرات بولغانلار«** ـ بەلكىم ئۇزۇنىڭ خۇداغا قەتئىي موھتاجلىقىنى تونۇپ يەتكەنلەر. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مۇبارەك، روھتا تىلەمچى بولغانلار.«! گېرىك تىلىدا »نامرات« دېگەن سۆز »تىلەمچى« دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)مەسىلەن، »لۇقا« 20:16، 22دە.(
بۇ ئايەتلەردە »مۇبارەك« دېگەن سۆز)خۇدا تەرىپىدىن(»بەختلىك، بەرىكەتلىك قىلىنغان« دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ. ■ 5:3 يەش. 15:57□ 2:66□ لۇقا 20.6: □ 5:4 **»يېغان چەككەنلەر«** ـ بەلكىم ئۇز گۇناھلىرى ۋە خۇداغا تاياشمىغانلىقى ئۈچۈن يېغان چېكىشنى كۆزدىستىدۇ. ■ 5:4 يەش. 2:61□ 13:66□10□ لۇقا 21.6: ■ 5:5 زەب. 11:37 ■ 5:6 يەش. 1.55: ■ 5:8 زەب. 15:2-1□ 24:4□ ئىبر. 14.12:
□ 5:9 **»تىنچلىق تەرەپدارلىرى«** ـ گېرىك تىلىدا: »سۈلھى قىلغۇچىلار.« ■ 5:10 2كور. 10:4□ 2تىم. 12:2□ 1پېت. 14.3: ■ 5:11 1پېت. 14.4:

12 شاد-خۇرام بولۇپ يلىراڭلار! چۈنكى ئەرشلەردە كاتتا ئىنئام سىلەر ئۈچۈن ساقلانماقتا؛ چۈنكى سىلەردىن
ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەرگىمۇ ئۇلار مۇشۇنداق زىيانكەشلىكلەرنى قىلغان. ■

مۇخلىسلار »تۇز«لۇق رولىنى يوقاتماسلىقى كېرەك
مار. 50:9 لۇقا 14:34-35

13 سىلەر يەر يۈزىدىكى تۇزدۇرسىلەر. ھالبۇكى، ئەگەر تۇز تۇز تەمىنى يوقاتسا، ئۇنىڭغا قايتىدىن تۇز تەمىنى قانداقمۇ
كىرگۈزگىلى بولىدۇ؟ ئۇ چاغدا، ئۇ ھېچنېمىگە يارىماس بولۇپ، تاشلىنىپ كىشىلەرنىڭ ئايىغى ئاستىدا دەسسىلىشتىن
باشقا ھېچ ئىشقا يارىمايدۇ.□ ■

14 سىلەر دۇنيانىڭ نۇرىدۇرسىلەر. تاغ ئۈستىگە سېلىنغان شەھەر يوشۇرۇنالمايدۇ.

15 ھېچكىم چىراغنى يېقىپ قويۇپ، ئۈستىگە سېۋەتنى كۆمىۋېتىپ قويماس، بەلكى چىراغداننىڭ ئۈستىگە قويىدۇ؛
بۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئۆي ئىچىدىكى ھەممە ئادەملەرگە يورۇقلۇق بېرىدۇ. □ ■

16 شۇ تەرىقىدە، سىلەر نۇرۇڭلارنى ئىنسانلار ئالدىدا شۇنداق چاقنىتىڭلارکى، ئۇلار ياخشى ئەمەللىرىڭلارنى
كۆرۈپ، ئەرشتىكى ئاتاڭلارنى ئۇلۇغلىسۇن.■

تەۋرات قانۇنى ھەققىدە

17 مېنى تەۋرات قانۇنىنى ياكى پەيغەمبەرلەرنىڭ يازغانلىرىنى بىكار قىلغىلى كەلدى، دەپ ئويلاپ قالماڭلار. مەن
ئۇلارنى بىكار قىلغىلى ئەمەس، بەلكى ئەمەلگە ئاشۇرغىلى كەلدىم.

18 چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ئاسمان-زېمىن يوقىمىغۇچە، ئۇنىڭدا پۈتۈلگەنلەر ئەمەلگە
ئاشۇرۇلمىغۇچە تەۋراتتىكى »يود« بىر ھەرپ، ھەتتا بىرەر چېكىتمۇ بىكار قىلىنمايدۇ. □ ■

19 شۇ سەۋەبتىن، تەۋرات قانۇنىنىڭ ئەڭ قىلىلىرىگە، ھەتتا ئۇنىڭ ئەڭ كىچىكلىرىدىن بىرىنى بىكار قىلىپ، ۋە باشقىلارغا
شۇنداق قىلىشنى تۈگىتىدىغان ھەركىم ئەرش پادىشاھلىقىدا ئەڭ كىچىك ھېسابلىنىدۇ. ئەمما ئەكسىچە، تەۋرات
قانۇنى ئەڭ قىلىلىرىگە ئەمەل قىلغانلار ۋە باشقىلارغا شۇنداق قىلىشنى تۈگەتكۈچىلەر بولسا ئەرش پادىشاھلىقىدا ئۇلۇغ
ھېسابلىنىدۇ. □ ■

20 چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ھەققانىيلىقىڭلار تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەرنىڭكىدىن
ئاشمىسا، ئەرش پادىشاھلىقىغا ھېچقاچان كىرەلمەيسىلەر.□

غەزەپلىنىش ھەققىدە

■ **5:12** لۇقا 23.6:

□ **5:13** »**سىلەر يەر يۈزىدىكى تۇزدۇرسىلەر**« ـ تۇز ـ (1) تەم بېرىدۇ؛ (2) چىرىپ كېتىشتىن توسىدۇ؛ (3) زەخىم-يارىلارنى ساقايتىدۇ. مۇخلىسلارنىڭ
بۇ دۇنياغا بولغان رولى يۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىشى كېرەك.

■ **5:13** مار. 50:9 لۇقا 34.14:

□ **5:15** »**ھېچكىم چىراغنى يېقىپ قويۇپ، ئۈستىگە سېۋەتنى كۆمىۋېتىپ قويماس...**» ـ »سېۋەت« گرېك تىلىدا »تۇلچىگۈچى سېۋەت.«

■ **5:15** مار. 21:4 لۇقا 16:8 33.11:

■ **5:16** 1پېت. 12.2:

□ **5:18** »**ئۇنىڭدا** ، يەنى **تەۋرات قانۇنىدا** پۈتۈلگەنلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىغۇچە تەۋراتتىكى »يود« بىر ھەرپ... بىكار قىلىنمايدۇ« ـ »يود« بولسا
ئىبرانىي تىلىدا: »ى« »)يود«، (y ـ ئەڭ كىچىك ھەرپ ھېسابلىنىدۇ.

■ **5:18** لۇقا 17.16:

□ **5:19** »**ئۇنىڭ ئەڭ كىچىكلىرىدىن بىرىنى بىكار قىلىپ...**» ـ ياكى »ئۇنىڭ ئەڭ كىچىكلىرىدىن بىرىنى خىلاپلىق قىلىپ...» ـ گرېك تىلىدىكى پېئىل
بەلكىم »بىكار قىلىپ« ۋە »خىلاپلىق قىلىپ« دېگەن ئىككى مەنىنى تۇز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **5:19** ياق. 10.2:

□ **5:20** »**تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر...**» ـ »پەرىسىيلەر« يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي ئەنئەنىلىرىدە ئەڭ چىڭ تۇرىدىغان قاتتىق تەلەپلىك ئېتىقاد
ئېقىمى ئىدى.

21 بۇرۇنقىلارغا »قاتىللىق قىلما، قاتىللىق قىلغان ھەرقانداق ئادەم سوراققا تارتىلىدۇ« دەپ بۇيرۇلغانلىقىنى
ئاڭلىغانسىلەر. ■
22 بىراق مەن ئۆزۈم شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، ئۆز قېرىندىشىغا بىكاردىن-بىكار ئاچچىقلانغانلارنىڭ ھەربىرىمۇ
سوراققا تارتىلىدۇ. ئۆز قېرىندىشىنى »ئەخمەق« دەپ تىللىغان ھەركىم ئالىي كېڭەشمىدە سوراققا تارتىلىدۇ، ئەمما
قېرىنداشلىرىنى »تەۋۋە« دەپ ھاقارەتلىگەن ھەركىم دوزاخنىڭ ئوتىغا لايىق بولىدۇ. □
23 شۇنىڭ ئۈچۈن، سەن قۇربانگاھ ئالدىغا كېلىپ خۇداغا ھەدىيە ئاتىماقچى بولغىنىڭدا، قېرىندىشىڭنىڭ سېنىڭدىن
ئاغرىنغان يېرى بارلىقى يادىڭغا كەلسە،
24 ھەدىيەڭنى قۇربانگاھ ئالدىغا قويۇپ تۇرۇپ، ئاۋۋال قېرىندىشىڭ بىلەن يارىشىۋال، ئاندىن كېلىپ ھەدىيەڭنى ئاتا.
25 ئەگەر ئۈستۈڭدىن دەۋا قىلماقچى بولغان بىرسى بولسا، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە يولدا بولغىنىڭدا ئۇنىڭ بىلەن تېزدىن
يارىشىپ، دوست بولغىن. بولمىسا، ئۇ سېنى سوراقچىغا، سوراقچى بولسا گۇندىپايغا تاپشۇرىدۇ، سەن زىندانغا
سولىنىۋېتىلىسەن. □ ■
26 مەن ساڭا شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، قەرزىڭنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر تىيىنىنىمۇ قويماي تۆلىمىگۈچە، شۇ يەردىن
چىقالمايسەن.□

زىناخورلۇق ھەققىدە

27 سىلەر »زىنا قىلما ئاڭلار« دەپ بۇيرۇلغانلىقىنى ئاڭلىغانسىلەر. ■
28 بىراق مەن ئۆزۈم شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، بىرەر ئايالغا شەھۋانىي نىيەت بىلەن قارىغان كىشى كۆڭلىدە
ئۇ ئايال بىلەن ئاللىقاچان زىنا قىلغان بولىدۇ. ■
29 ئەگەر ئەمدى ئوڭ كۆزۈڭ سېنى گۇناھقا ئازدۇرسا، ئۇنى ئويۇپ تاشلىۋەت. چۈنكى پۈتۈن بەدىنىڭنىڭ
دوزاخقا تاشلانغىنىدىن كۆرە، بەدىنىڭدىكى بىر ئەزايىڭ يوق قىلىنغىنى كۆپ ئەۋزەل. ■
30 ئەگەر ئولۇڭ قولۇڭ سېنى گۇناھقا ئازدۇرسا، ئۇنى كېسىپ تاشلىۋەت. چۈنكى پۈتۈن بەدىنىڭنىڭ دوزاخقا
تاشلانغىنىدىن كۆرە، بەدىنىڭدىكى بىر ئەزايىڭ يوق قىلىنغىنى كۆپ ئەۋزەل.

تالاق قىلىش ھەققىدە

مات. 19:9 مار. 10:11-12 لۇقا 16:18

31 يەنە: ـ »كىمدىكىم ئايالىنى تالاق قىلسا، ئۇنىڭغا تالاق خېتىنى بەرسۇن« دەپمۇ بۇيرۇلغان. □ ■

■ **5:21** مىس. 13:20 قان. 17.5:
□ **5:22** **»ئۆز قېرىندىشىغا بىكاردىن-بىكار ئاچچىقلانغانلار...»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »بىكاردىن-بىكار« دېگەن سۆزلەر تېپىلمايدۇ. **...» ئالىي كېڭەشمىدە سوراققا تارتىلىدۇ«** ـ »ئالىي كېڭەشمە« يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ يۇقىرى سوتى بولۇپ، »سانھېدرىن« دەپ ئاتىلاتتى. بەزىلەر بۇ سۆز ئەرشتىكى سوتنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ؛ بىزمۇ بۇ پىكىرگە مايىلمىز.
□ **5:25** **...» ئۈستۈڭدىن دەۋا قىلماقچى بولغان بىرسى بولسا، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە يولدا بولغىنىڭدا ئۇنىڭ بىلەن تېزدىن يارىشىپ، دوست بولغىن«** ـ »ئۇنىڭ بىلەن بىرگە يولدا بولغىنىڭدا« دېگەن سۆز بەلكىم سوتقا قاراپ ماڭغان يولدا، يەنى سوتقا چۈشۈشتىن بۇرۇن بولغان »يارىشىش پۇرسىتى«نى كۆرسىتىدۇ. »لۇقا« 58:12 نى كۆرۈڭ.
■ **5:25** لۇقا 58:12 ئەف. 26.4:
□ **5:26** **»قەرزىڭنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر تىيىنى«** ـ »بىر تىيىن« گرېك تىلىدا »بىر كودرانس.« بۇ پۇلنىڭ ئەڭ كىچىك بىرلىكى، شۇ دەۋرىدىكى بىر ئىشچىنىڭ كۈنلۈك ھەققى بولغان »دىنارىئۇس«نىڭ 1/64 قىسمى ئىدى. ■ **5:27** مىس. 14:20 قان. 18.5: ■ **5:28** ئايۇپ 1:31 زەب. 37.119 ■ **5:29** مات. 8:18 مار. 43.9: □ **5:31** **»كىمدىكىم ئايالىنى تالاق قىلسا، ئۇنىڭغا تالاق خېتىنى بەرسۇن«** ـ »قان.» 1:24.
■ **5:31** چۈل. 2:30 قان. 20-22:23 1.24:

32 بىراق مەن تۆزۈم شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايىكى، كىمدىكىم تۆز ئايالىنىڭ بۇزۇقلۇق قىلمىشىدىن باشقا ھەرقانداق
ئىشنى باھانە قىلىپ تۇنى تالاق قىلسا، ئەمدى ئۇنى زىناغا تۇتۇپ بەرگەن بولىدۇ؛ تالاق قىلىنغان ئايالنى ئەمرىگە
ئالغان كىشىمۇ زىنا قىلغان بولىدۇ. □ ■

قەسەم قىلىش ھەققىدە

33 سىلەر يەنە بۇرۇنقىلارغا »قەسىمگۈدىن يانما، پەرۋەردىگارغا قىلغان قەسىمگىگە ئەمەل قىل« دەپ بۇيرۇلغانلىقىنى
ئاڭلىغانسىلەر. ■
34 بىراق مەن تۆزۈم شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايىكى، قەتئىي قەسەم قىلماڭلار؛ ئەرشنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلماڭلار،
چۈنكى ئەرش خۇدانىڭ تەختىدۇر؛ ■
35 ياكى يەرنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلماڭلار، چۈنكى يەر يۈزى خۇدانىڭ تەختىپەيدۇر. يېرۇسالېمنى تىلغا ئېلىپمۇ
قەسەم قىلماڭلار، چۈنكى ئۇ يەر ئۇلۇغ پادىشاھنىڭ شەھىرىدۇر. ■
36 ھەتتا ئۆز بېشىڭلارنى تىلغا ئېلىپمۇ قەسەم قىلماڭلار، چۈنكى سىلەرنىڭ چېچىڭلارنىڭ بىر تېلىنىمۇ ئاق ياكى
قارا رەڭگە ئۆزگەرتىش قولۇڭلاردىن كەلمەيدۇ.
37 پەقەت دېگىنىڭلار »بولىدۇ«، »بولىدۇ«، ياكى »ياق، ياق، بولمايدۇ« بولسۇن. بۇنىڭدىن زىيادىسى رەزىل
بولغۇچىدىن كېلىدۇ.□

ئىنتىقام ھەققىدە

لۇقا 6:29-30:

38 سىلەر »كۆزگە كۆز، چىشقا چىش« دەپ بۇيرۇلغىنىنى ئاڭلىغانسىلەر. □ ■
39 بىراق مەن تۆزۈم شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايىكى، ئەسكى بىلەن تەڭ بولماڭلار. كىمدەكىم ئوڭ مەڭزىڭگە
ئۇرسا، سول مەڭزىڭىنىمۇ تۇتۇپ بەر؛ ■
40 ۋە بىرسى ئۈستۈڭدىن دەۋا قىلىپ، كۆڭلىڭنى ئالماقچى بولسا، چاپىنىڭىنىمۇ بەر.
41 بىرسى ساڭا يۈك-تاقىنى يۈدكۈزۈپ مىڭ قەدەم يول يۈرۈشكە زورلىسا، ئۇنىڭ بىلەن ئىككى مىڭ قەدەم ماڭ.
□
42 بىرسى سەندىن تىلىسە، ئۇنىڭغا بەر. بىرسى سەندىن ئۆتنە-يېرىم قىلماقچى بولسا، ئۇنىڭغا بوينۇڭنى تولغىما.□ ■

□ **5:32 »كىمدىكىم تۆز ئايالىنىڭ بۇزۇقلۇق قىلمىشىدىن باشقا ھەرقانداق ئىشنى باھانە قىلىپ تۇنى تالاق قىلسا، ئەمدى ئۇنى زىناغا تۇتۇپ بەرگەن بولىدۇ«** ـ ئايال كىشى مەسىھ ئېيتقان بۇ ئەھۋالغا چۈشسە)دېمەك، ئېرى بۇزۇقلۇق قىلغان بولسا(، ئۇنداقتا ئۆ تالاق قىلىنغان بولسا، باشقا بىر ئەرگە تەگسە بولىدۇ. شۇ ۋاقىتلاردا تالاق قىلىنغان خوتۇن ئەرسىز قالسا، ئەھۋالى ناھايىتى قىيىن بولىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **5:32** مات. 19:7□ مار. 10:11□4 لۇقا 16:18□ 1 كور. 10.7:

■ **5:33** مىس. 20:7□ لاۋ. 19:12□ قان. 5:11□ 2223:

■ **5:34** يەش. 66:1□ ياق. 12.5:

■ **5:35** زەب. 48:2□ يەش. 1.66:

□ **5:37 »بۇنىڭدىن زىيادىسى رەزىل بولغۇچىدىن كېلىدۇ«** ـ »رەزىل بولغۇچى« شەيتانىنى كۆزدىتىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »رەزىللىكتىن كېلىدۇ.«

□ **5:38 »كۆزگە كۆز، چىشقا چىش«** ـ تۆۋەندىكى تىلىدىكى ماقال بولسا: »قانغا قان، جانغا جان.« سوتتىكى ئادالەتلىك ھۆكۈملەرنى كۆرسىتىدىغان بۇ سۆزلەر تەۋرات، »مىس.» 21:24، »لاۋ.» 24:20دە تېپىلىدۇ.

■ **5:38** مىس. 21:24□ لاۋ. 24:20□ قان. 21.19:

■ **5:39** يەند. 24:29□ لۇقا 6:29□ رىم. 12:17□ 1 كور. 7:6□ 1 تېس. 5:15□ 1 پېت. 9.3:

□ **5:41 »بىرسى ساڭا يۈك-تاقىنى يۈدكۈزۈپ مىڭ قەدەم يول يۈرۈشكە زورلىسا...»** ـ »مىڭ قەدەم« گېرىك تىلىدا: »بىر مىلىيون«، يەنى تەخمىنەن 1.5 كىلومېتر. **»بىرسى ساڭا يۈك-تاقىنى يۈدكۈزۈپ مىڭ قەدەم يول يۈرۈشكە زورلىسا، ئۇنىڭ بىلەن ئىككى مىڭ قەدەم ماڭ«** ـ شۇ ۋاقىتلاردا رىم ئىمپېرىيەسىدىكى ئەسكەرلەرنىڭ ئاددىي پۇقرالارنى ئۆز يۈك-تاقىلىرىنى كۆتۈرۈپ بېرىشكە زورلاش ھوقۇقى بار ئىدى.

□ **5:42 »بىرسى سەندىن تىلىسە، ئۇنىڭغا بەر«** ـ مەسىھ تىلىگەنلەرگە نېمىنى بېرىش، نېمىنى بەرمەسلىك توغرىسىدا سۆز قىلىۋاتىپ، پەقەت كۆڭلىمىزدە »بېرىش پوزىتسىيىسى«نى ساقلىشىمىز كېرەك. دەل تىلىگەن نەرسىنى بېرىشىمىز ناتايىن »)روس.» 6:3نى كۆرۈڭ.(■ **5:42** قان. 15:8□ لۇقا 35.6:

دۇشمەنلەرگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىش ھەققىدە
لۇقا 6:27-28 □ 32-36

43 سىلەر »قوشناڭنى سۆيگىن، دۇشمىنىڭگە نەپرەتلەن« دەپ ئېيتىلغانىنى ئاڭلىغان. □ ■
44 بىراق مەن تۆزۈم شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايىكى، سىلەرگە دۇشمەنلىك بولغانلارغا مېھىر-مۇھەببەت
كۆرسىتىڭلار، سىلەردىن نەپرەتلەنگەنلەرگە ياخشىلىق قىلىڭلار، سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلغانلارغا دۇئا قىلىڭلار.
□ ■
45 شۇنداق قىلغاندا، ئەرشتىكى ئاتاڭلارنىڭ پەرزەنتلىرىدىن بولىسىلەر. چۈنكى ئۇ قۇياشىنىڭ نۇرىنى ياخشىلارغىمۇ
ۋە يامانلارغىمۇ چۈشۈردۇ، يامغۇرنىمۇ ھەققانىيلارغىمۇ، ھەققانىيەتسىزلەرگىمۇ ياغدۇردۇ. □
46 ئەگەر سىلەر تۆزۈڭلارغا مۇھەببەت كۆرسەتكەنلەرگىلا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتسەڭلار، بۇنىڭ قانداقمۇ ئىنئامغا
ئېرىشكۈچىلىكى بولىسۇن؟ ھەتتا باجگىرلارمۇ شۇنداق قىلىۋاتامدۇ؟ □ ■
47 ئەگەر سىلەر پەقەت قېرىنداشلىرىڭلار بىلەنلا سالام-سەھەت قىلىشساڭلار، بۇنىڭ نېمە پەزىلىتى بار؟ ھەتتا يات
ئەللىكلەرمۇ شۇنداق قىلىدىغۇ! □
48 شۇڭا، ئەرشتىكى ئاتاڭلار مۇكەممەل بولغىنىدەك، سىلەرمۇ مۇكەممەل بولۇڭلار.□ ■

6

خەير-ساخاۋەت ھەققىدە
1 ھېزى بولۇڭلاركى، خەير-ساخاۋەتلىك ئىشلىرىڭلارنى باشقىلارنىڭ ئالدىدا كۆز-كۆز قىلماڭلار. بۇنداق
قىلساڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلارنىڭ ئىنئامىغا ئېرىشەلمەيسىلەر.□
2 شۇڭا خەير-ساخاۋەت قىلغىنىڭدا، داۋراڭ سالما. ساختىپەزىلەرلا سىناگوگلاردا ۋە كوچىلاردا ئادەملەرنىڭ
ماختىشىغا ئېرىشىش ئۈچۈن شۇنداق قىلىدۇ. مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايىكى، ئۇلار كۆزلىگەن
ئىنئامىغا ئېرىشكەن بولىدۇ.□ ■
3 لېكىن سەن، خەير-ساخاۋەت قىلغىنىڭدا ئوڭ قولۇڭنىڭ نېمە قىلىۋاتقىنىنى سول قولۇڭ بىلمىسۇن.
4 شۇنىڭ بىلەن خەير-ساخاۋىتىڭ يوشۇرۇن بولىدۇ ۋە يوشۇرۇن ئىشلارنى كۆرگۈچى ئاتاڭ ساڭا بۇنى قايتۇرىدۇ.■

□ **5:43** »قوشناڭنى سۆيگىن« ـ »لاۋ.» 18:18. »دۇشمىنىڭگە نەپرەتلەن« ـ ئىككىنچى سۆز تەۋراتنىڭ ئەمەس، بەلكى يەھۇدىي تۆستازلارنىڭ يازمىلىرىدىن ئېلىنىپ، ئۇلارنىڭ ئەنئەنىۋى كۆزقارىشىنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ.
■ **5:43** لاۋ. 18.19:
□ **5:44** »سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلغانلارغا دۇئا قىلىڭلار....» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تولۇق ئايەت: »دۇشمەنلىك بولغانلارغا مېھىر-مۇھەببەت
كۆرسىتىڭلار، سىلەرنى قارىغانلارغا بەخت تىلەڭلار، سىلەردىن نەپرەتلەنگەنلەرگە ياخشىلىق قىلىڭلار، سىلەرگە ھاقارەت ۋە زىيانكەشلىك قىلغانلارغا
دۇئا قىلىڭلار« دېيىلدۇ. »لۇقا« 28-27:6نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **5:44** لۇقا 27:6 □ 34:23 □ روس. 60:7 □ رىم. 20:12 □ 1 كور. 13:4 □ 1 پېت. 23.2:
□ **5:45** »شۇنداق قىلغاندا، ئەرشتىكى ئاتاڭلارنىڭ پەرزەنتلىرىدىن بولىسىلەر« ـ تەكىتلەنگەن ئىش بەلكى خۇدانىڭ ھەققىي خاراكتېرىنى باشقىلارغا
بىلدۈرۈش، تۇنۇگۇنا ئوخشاش بولۇش.
□ **5:46** »ھەتتا باجگىرلارمۇ شۇنداق قىلىۋاتامدۇ؟« ـ باجگىرلار ئىنتايىن ئىنساپسىز، پەسكەش ئادەملەر دەپ ھېسابلىنىتتى.
■ **5:46** لۇقا 32.6:
□ **5:47** »ھەتتا يات ئەللىكلەرمۇ شۇنداق قىلىدىغۇ«! ـ »يات ئەللىكلەر«نىڭ كۆپىنچىسى شۇ ۋاقىتتا يۇتېرەسلەر، كاپىرلار ئىدى، ئەلۋەتتە.
□ **5:48** »...□□□□□□□□ مۇكەممەل بولغىنىدەك، سىلەرمۇ مۇكەممەل بولۇڭلار» ـ ياكى ...» ئاتاڭلار مۇكەممەل بولغىنىدەك، سىلەر مۇكەممەل
بولىسىلەر.«
■ **5:48** يار. 117:
□ **6:1** »خەير-ساخاۋەتلىك ئىشلىرىڭلارنى باشقىلارنىڭ ئالدىدا كۆز-كۆز قىلماڭلار« ـ ياكى »قىلغان ياخشى ئىشلىرىڭلارنى باشقىلارنىڭ ئالدىدا
كۆز-كۆز قىلماڭلار.« □ **6:2** »شۇڭا خەير-ساخاۋەت قىلغىنىڭدا، داۋراڭ سالما« ـ گرېك تىلىدا »شۇڭا خەير-ساخاۋەت قىلغىنىڭدا، تۆز ئالدىڭدا
كاتاي چالغۇزما.« ■ **6:2** رىم. 8.12: ■ **6:4** لۇقا 14.14:

دۇئا ھەققىدە
لۇقا 11 2-4:

5 دۇئا قىلغان ۋاقتىڭدا، ساختىپەزلەردەك بولما؛ چۈنكى ئۇلار باشقىلارغا كۆز-كۆز قىلىش ئۈچۈن سىناگوگلار
ياكى تۆت كوچا ئېغىزىدا تۇرۇۋېلىپ دۇئا قىلىشقا ئامراقتۇر. مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ئۇلار
كۆزلىگەن ئىنئامىغا ئېرىشكەن بولىدۇ.
6 لېكىن سەن بولساڭ، دۇئا قىلغان ۋاقتىڭدا، ئىچكىرى ئۆيگە كىرىپ، ئىشىكنى يېپىپ، يوشۇرۇن تۇرغۇچى ئاتاڭغا
دۇئا قىلىگىلار؛ ۋە يوشۇرۇن كۆرگۈچى ئاتاڭ بۇنى ساڭا قايتۇرىدۇ.■
7 دۇئا-تىلاۋەت قىلغاندا، بۇتپەرەس يات ئەللىكلەردىكىدەك قۇرۇق گەپلەرنى تەكرارلاۋەرمەگىلار. چۈنكى ئۇلار
دېگەنلىرىمىز كۆپ بولسا خۇدا تىلىگىنىمىزنى چوقۇم ئىجابەت قىلىدۇ، دەپ ئويلايدۇ.■
8 شۇڭا، سىلەر ئۇلارنى دوراماگىلار. چۈنكى ئاتاڭلار سىلەرنىڭ ئېھتىياجىڭلارنى سىلەر تىلىمەستىن بۇرۇنلا بىلىدۇ.
9 شۇنىڭ ئۈچۈن، مۇنداق دۇئا قىلىگىلار: ـ

»ئى ئاسمانلاردا تۇرغۇچى ئاتىمىز،
سېنىڭ نامىڭ مۇقەددەس دەپ ئۇلۇغلانغاي.■
10 پادىشاھلىقىڭ كەلگەي،
ئىرادەڭ ئەرشتە ئادا قىلىنغاندەك يەر يۈزىدىمۇ ئادا قىلىنغاي.
11 بۈگۈنكى نېنىمىزنى بۈگۈن بىزگە بەرگەيسەن.
12 بىزگە قەرزدار بولغانلارنى كەچۈرگىنىمىزدەك،
سەنمۇ قەرزلىرىمىزنى كەچۈرگەيسەن.□
13 بىزنى ئازدۇرۇلۇشلارغا ئۇچراتقۇزمىغايسەن،
بەلكى بىزنى رەزىل بولغۇچىدىن قۇتۇلدۇرغايسەن.«□ ■

14 چۈنكى سىلەر باشقىلارنىڭ گۇناھ-سەۋەنلىكلىرىنى كەچۈرسەڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ سىلەرنى كەچۈرىدۇ.
■
15 بىراق باشقىلارنىڭ گۇناھ-سەۋەنلىكلىرىنى كەچۈرمىسەڭلەر، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ گۇناھ-سەۋەنلىكلىرىڭلارنى
كەچۈرمەيدۇ.■

روزا تۇتۇش ھەققىدە
16 روزا تۇتقان ۋاقتىڭلاردا، ساختىپەزلەردەك تاتىراڭغۇ قىياپەتكە كىرىۋالماڭلار. ئۇلار روزا تۇتقىنىنى كۆز-كۆز
قىلىش ئۈچۈن چىرايلىرىنى سولغۇن قىياپەتتە كۆرسىتىدۇ. مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ئۇلار
كۆزلىگەن ئىنئامىغا ئېرىشكەن بولىدۇ. ■
17 ئەمدى سەن، روزا تۇتقىنىڭدا، چاچلىرىڭنى مايلاپ، يۈزۈڭنى يۇيۇپ يۈر.

■ **6:6** 2پاد. 33:4□ روس. 4.10:
■ **6:7** 1پاد. 28:18□ يەش. 15.1:
■ **6:9** لۇقا 2.11:
□ **6:12** »بىزگە قەرزدار بولغانلارنى كەچۈرگىنىمىزدەك، سەنمۇ قەرزلىرىمىزنى كەچۈرگەيسەن« ـ بۇ ئايەتتىكى »قەرز« چوقۇم گۇناھلارنى تۇز ئىچىگە ئالىدۇ. 14-ئايەتنى كۆرۈڭ.
□ **6:13** «..□□□□□ بىزنى رەزىل بولغۇچىدىن قۇتۇلدۇرغايسەن» ـ دېمەك، شەيتاندىن قۇتقۇزۇش. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يامانلىقتىن«، »رەزىللىكتىن«. «..□□□□□ بىزنى رەزىل بولغۇچىدىن قۇتۇلدۇرغايسەن...» ـ بەزى گېرىكچە نۇسخىلاردا بۇ ئايەتنىڭ ئاخىرىغا كېلىپ: »چۈنكى، پادىشاھلىق، ھوقۇق ۋە ئۇلۇغلۇق ساڭا مەنسۇپ، ئامىن« دېگەن ئىبارىلەر قوشۇلغان. ■ **6:13** مات. 19.13: ■ **6:14** مار. 25:11□ كول. 13.3: ■ **6:15** مات. 35:18□ ياق. 13.2: ■ **6:16** يەش. 3:58□ مات. 14:9□ مار. 18:2□ لۇقا 33.5:

18 شۇ چاغدا، روزا تۇتقىنىڭ ئىنسانلارغا ئەمەس، بەلكى پەقەت يوشۇرۇن تۇرغۇچى ئاتاڭغىلا كۆرۈندۇ؛ ۋە
يوشۇرۇن كۆرگۈچى ئاتاڭ ئۇنى ساڭا قايتۇرىدۇ.

بايلىق ھەققىدە
لۇقا 12:33-34 ◻ 11:34-36 ◻ 16:13:

19 يەر يۈزىدە تۆزۈكلارغا بايلىقلارنى توپلىماڭلار. چۈنكى بۇ يەردە يا كۈيە يەپ كېتىدۇ، يا دات باسىدۇ يا كى
ئوغرىلار تام تېشىپ ئوغرىلاپ كېتىدۇ. ■
20 ئەكسىچە، ئەرشتە تۆزۈكلارغا بايلىقلار توپلاڭلار. ئۇ يەردە كۈيە يېمەيدۇ، دات باسمايدۇ، ئوغرىمۇ تام تېشىپ
ئوغرىلىمايدۇ. ■
21 چۈنكى بايلىقىڭ قەيەردە بولسا، قەلبىڭمۇ شۇ يەردە بولىدۇ.
22 تەننىڭ چىرىغى كۆزدۇر. شۇڭا ئەگەر كۆزۈڭ ساپ بولسا، پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭ يورۇتۇلىدۇ. ◻ ■
23 لېكىن ئەگەر كۆزۈڭ يامان بولسا پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭ قاراڭغۇ بولىدۇ. ئەگەر ۋۇجۇدۇڭدىكى »يورۇقلۇق«
ئەمەلىيەتتە قاراڭغۇلۇق بولسا، ئۇ قاراڭغۇلۇق نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق-ھە!◻
24 ھېچكىم بىرلا ۋاقىتتا ئىككى خوجايىننىڭ قۇللۇقىدا بولمايدۇ. چۈنكى ئۇ يا كى بۇنى يامان كۆرۈپ، ئۇنى ياخشى
كۆرىدۇ؛ يا كى بۇنىڭغا باغلىنىپ، ئۇنىڭغا ئېتىبارسىز قارايدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرنىڭ ھەم خۇدانىڭ، ھەم
مال-دۇنيانىڭ قۇللۇقىدا بولۇشۇڭلار مۇمكىن ئەمەس.◻ ■
25 شۇڭا مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ھاياتىڭلارغا كېرەكلىك يېمەك-ئىچمەك يا كى ئۇچاڭلارغا كىيىدىغان
كىيىم-كېچەكنىڭ غېمىنى قىلماڭلار. ھاياتلىق ئوزۇقتىن، تەن كىيىم-كېچەكتىن ئەزىز ئەمەسمۇ؟ ■
26 ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارغا قاراڭلار! ئۇلار تېرىمەيدۇ، ئورمايدۇ، ئامبارلارغا يىغمايدۇ، لېكىن ئەرشتىكى ئاتاڭلار
ئۇلارنىمۇ ئوزۇقلاندۇرىدۇ. سىلەر ئاشۇ قۇشلاردىن كۆپ ئەزىز ئەمەسمۇ؟ ■
27 ئاراڭلاردا قايسىڭلار غەم-قايغۇ بىلەن تۆمرۈڭلارنى بىرەر سائەت تۇزارتالايسىلەر؟◻
28 سىلەرنىڭ كىيىم-كېچەكنىڭ غېمىنى قىلىشىڭلارنىڭ نېمە ھاجىتى؟! دالادىكى نىلۇپەرلەرنىڭ قانداق
تۆسىدىغانلىقىغا قاراپ بېقىڭلار! ئۇلار ئەمگەكمۇ قىلمايدۇ، چاق ئېگىرمەيدۇ؛ ◻
29 لېكىن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، ھەتتا سۇلايمان تولۇق شان-شەرەپتە تۇرغاندىمۇ ئۇنىڭ كىيىنشى نىلۇپەرلەرنىڭ
بىر گۈلچىلىكىمۇ يوق ئىدى. ◻
30 ئەمدى خۇدا دالادىكى بۇگۈن ئېچىلىپ، ئەتىسى قۇرۇپ ئوچاققا سېلىنىدىغان ئاشۇ گۈل-گىياھلارنى شۇنچە
بېزىگەن يەردە، سىلەرنى تېخىمۇ كىيىندۈرمەسمۇ، ئەي ئىشەنچى ئاجىزلار!

■ **6:19** پەند. 4:23 ◻ ئىبر. 5:13 ◻ ياق. 1.5:
■ **6:20** لۇقا 33:12 ◻ 1تىم. 19.6:
◻ **6:22** **»ئەگەر كۆزۈڭ ساپ بولسا...»** ـ گېرىك تىلدا »ساپ« دېگەن سۆزنىڭ ئىككى مەنىسى بار: (1) »بىر، بۇلۇتسىز، بىرلەشكەن، ساق«؛ (2) »سېخىي.« دېمەك، شۇنداق بولغاندا »ساپ« دېگەن سۆزنىڭ تولۇق مەنىسى »كۆزۈڭ خۇداغىلا قارىسا...» ھەمدە »سەن تۆزۈڭ سېخىي بولساڭ...» دېگەن بولىدۇ.
■ **6:22** لۇقا 34.11:
◻ **6:23** **»ئەگەر كۆزۈڭ يامان بولسا...»** ـ »يامان« مۇشۇ يەردە ھەم »رەزىل« ھەم »ساق ئەمەس، ئاجىز، كېسەل« دېگەن ئىككى مەنىنى بىلدۈرىدۇ.
◻ **6:24** **»سىلەرنىڭ ھەم خۇدانىڭ، ھەم مال-دۇنيانىڭ قۇللۇقىدا بولۇشۇڭلار مۇمكىن ئەمەس«** ـ »مال-دۇنيا« گېرىك تىلدا »مامۇن« دېيىلىدۇ.
■ **6:24** لۇقا 13.16:
■ **6:25** زەب. 5:37 ◻ 22:55 ◻ لۇقا 22:12 ◻ فىل. 6:4 ◻ 1تىم. 8:6 ◻ 1پېت. 7.5:
■ **6:26** ئايۇپ 41:38 زەب. 9147:
◻ **6:27** **»... تۆمرۈڭلارنى بىرەر سائەت تۇزارتالايسىلەر؟«** ـ باشقا بىر تەرجىمىسى: «....□□□□□□□ بىرەر غېرىچ قوشالامدۇ؟».
◻ **6:28** **»دالادىكى نىلۇپەرلەر...»** ـ يا كى »دالادىكى ياۋا گۈل-گىياھلار...».
◻ **6:29** **»ھەتتا سۇلايمان تولۇق شان-شەرەپتە تۇرغاندىمۇ ئۇنىڭ كىيىنشى نىلۇپەرلەرنىڭ بىر گۈلچىلىكىمۇ يوق ئىدى«** ـ مۇشۇ يەردە »سۇلايمان« ئۇلۇغ پادىشاھ، داۋۇت پادىشاھنىڭ ئوغلى سۇلايمانىنى كۆرسىتىدۇ.

31 شۇنداق »نىمە يەيمىز«، »نىمە ئىچىمىز«، »نىمە كىيىمىز؟« دەپ غەم قىلماڭلار.
32 چۈنكى يات ئەلدىكىلەر مانا شۇنداق ھەممە نەرسىگە ئىنتىلىدۇ، ئەمما ئەرشتىكى ئاتاڭلار سىلەرنىڭ بۇ ھەممە
نەرسىلەرگە موھتاجلىقىڭلارنى بىلىدۇ؛ □
33 شۇنداق ئىكەن، ھەممىدىن ئاۋۋال خۇدانىڭ پادشاھلىقى ۋە ھەققانىيلىقىغا ئىنتىلىڭلار. ئۇ چاغدا، بۇلارنىڭ
ھەممىسى سىلەرگە قوشۇلۇپ نىسىپ بولىدۇ.■
34 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەتىنىڭ غېمىنى قىلماڭلار. ئەتىنىڭ غېمى ئەتىگە قالسۇن. ھەر كۈننىڭ دەردى شۇ كۈنگە
تۈشلۈق بولىدۇ.

7

باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلماڭلار
لۇقا 6:37-38 □ 41-42

1 باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىپ يۈرمەڭلار. شۇنداقتا خۇدانىڭ ھۆكۈمىگە ئۇچرىمايسىلەر.■
2 چۈنكى سىلەر باشقىلار ئۈستىدىن قانداق باھا بىلەن ھۆكۈم قىلسا ڭلار، خۇدامۇ سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردىن شۇنداق
باھا بىلەن ھۆكۈم چىقىرىدۇ. سىلەر باشقىلارنى قانداق تۆلچەم بىلەن تۆلچىسەڭلار، خۇدامۇ سىلەرنى شۇنداق تۆلچەم
بىلەن تۆلچەيدۇ.□ ■
3 ئەمدى نىمە ئۈچۈن بۇرادىرىڭنىڭ كۆزىدىكى قىلنى كۆرۈپ، ئۆز كۆزۈڭدىكى لىمنى بايقىيالمايسەن؟!□ ■
4 سەن قانداقمۇ بۇرادىرىڭغا: »قېنى، كۆزۈڭدىكى قىلنى ئېلىۋېتەي«! دېيەلەيسەن؟ چۈنكى مانا، ئۆزۈڭنىڭ كۆزىدە
لىم تۇرىدۇ!؟
5 ئەي ساختىپەز! ئاۋۋال ئۆزۈڭنىڭ كۆزىدىكى لىمنى ئېلىۋەت، ئاندىن ئېنىق كۆرۈپ، بۇرادىرىڭنىڭ كۆزىدىكى
قىلنى ئېلىۋېتەلەيسەن.■

خۇدانىڭ سۆزىنى كۆزىگە ئىلمايدىغانلار ھەققىدە
6 مۇقەددەس نەرسىنى ئىتلارغا بەرمەڭلار، ياكى ئۇنچە-مەرۋايىتلىرىڭلارنى توڭگۈزلارنىڭ ئالدىغا تاشلاپ
قويماڭلار. بولمىسا، ئۇلار بۇلارنى پۇتلىرىدا دەسسەپ، ئاندىن بۇرۇلۇپ سىلەرنى تالايدۇ.■

تىلەڭلار، ئىزدەڭلار، چېكىڭلار
لۇقا 11:9-13

7 تىلەڭلار، سىلەرگە ئاتا قىلىنىدۇ؛ ئىزدەڭلار، تاپىسىلەر؛ ئىشىكنى چېكىڭلار، ئېچىلىدۇ.■

□ 6:32 **»يات ئەلدىكىلەر مانا شۇنداق ھەممە نەرسىگە ئىنتىلىدۇ...»** ـ »يات ئەلدىكىلەر« يەھۇدىي ئەمەس بۇتپەرەسىلەر بولۇپ، تىرىك خۇدانى
بىلمەيتتى. مۇخلىسلار يەھۇدىي بولغاچقا، خۇدانىڭ كۆچ-قۇدرىتىگە ھەمدە ئۆز خەلقىدىن خەۋەر ئالدىغانلىقىغا ئىشەنچى بولۇشى كېرەك ئىدى.
■ 6:33 ۋەي. 13:3 □ زەب. 25:37 □ 2255:
■ 7:1 لۇقا 37:6 □ رىم. 1:2 □ 1 كور. 4 □ 3: 5.
□ 7:2 **»باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىپ يۈرمەڭلار«** ـ بۇ 2-1-ئايەتلەر توغرۇلۇق »قوشۇنچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ 7:2 مار. 24:4 □ لۇقا 38.6:
□ 7:3 **»بۇرادىرىڭنىڭ كۆزىدىكى قىلنى كۆرۈپ...»** ـ ياكى »قېرىندىشىڭنىڭ كۆزىدىكى قىلنى كۆرۈپ...». **«...□□□ كۆزۈڭدىكى لىمنى
بايقىيالمايسەن؟«!** ـ ئايەتنىڭ تولۇق مەنىسى: »نىمە ئۈچۈن بۇرادىرىڭنىڭ ھەرە كىپىكىدەك كىچىك سەۋەنلىكىنىلا كۆرۈپ، ئۆزۈڭدىكى لىمدەك
چوڭ گۇناھنى كۆرمەيسەن« دېگەندەك. ■ 7:3 لۇقا 41□6: 42. ■ 7:5 پەند. 17.18: ■ 7:6 پەند. 8:9 □ 9.23: ■ 7:7 مات.
22:21 □ مار. 24:11 □ لۇقا 9:11 □ يۇھ. 13:14 □ 24:16 □ ياق. 1 □ 5: 6؛ 1 يۇھ. 22:3 □ 14.5:

8 چۈنكى هەربىر تىلىگۈچى تىلىگىنىگە ئېرىشىدۇ؛ ئىزدىگۈچى ئىزدىگىنىنى تاپىدۇ؛ ئىشىكنى چەككۈچىلەرگە ئىشىك
ئېچىلىدۇ.■
9 ئارا كالاردا تۆز ئوغلى نان تەلەپ قىلسا، ئۇنىڭغا تاش بېرىدىغانلار بارمۇ؟!
10 ياكى بېلىق تەلەپ قىلسا، يىلان بېرىدىغانلار بارمۇ؟
11 ئەمدى سىلەر رەزىل تۇرقۇمۇ تۆز پەرزەنتلىرىڭلارغا ياخشى ئىلتىپاتلارنى بېرىشنى بىلگەن يەردە، ئەرشتىكى
ئاتاڭلار تۆزىدىن تىلىگەنلەرگە ياخشى نەرسىلەرنى تېخىمۇ ئىلتىپات قىلماسمۇ؟■
12 شۇڭا ھەر ئىشتا باشقىلارنىڭ تۆزۈڭلارغا قانداق مۇئامىلە قىلىشنى ئۈمىد قىلسا ئۆزلىرىڭلار، سىلەرمۇ ئۇلارغا شۇنداق
مۇئامىلە قىلىڭلار؛ چۈنكى تەۋرات قانۇنى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرى مانا شۇدۇر.■

خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىدىغان دەرۋازا تار
لۇقا 13 24:

13 تار دەرۋازىدىن كىرىڭلار. چۈنكى كىشىنى ھالاكەتكە ئېلىپ بارىدىغان دەرۋازا كەڭ بولۇپ، يولى كەڭگاشا
ۋە داغدامدۇر، ۋە ئۇنىڭدىن كىرىدىغانلار كۆپتۇر. ■
14 بىراق ھاياتلىققا ئېلىپ بارىدىغان دەرۋازا تار، يولى قىستاڭ بولۇپ، ئۇنى تاپالايدىغانلارمۇ ئاز.■

ئىككى خىل دەرەخ
لۇقا 13 25-27: 43-44:6

15 ئالدىڭلارغا قوي تېرىسىگە ئورىنىۋېلىپ كەلگەن، ئىچى يىرتقۇچ چىلبۆرىدەك بولغان ساختا پەيغەمبەرلەردىن
ھوشيار بولۇڭلار. ■
16 سىلەر ئۇلارنى مېۋىلىرىدىن تونۇۋالالايسىلەر. تىكەندىن ئۈزۈملەر، قامغاقتىن ئەنجۈرلەر ئالغىلى بولامدۇ؟
17 شۇنىڭغا ئوخشاش، ھەر ياخشى دەرەخ ياخشى مېۋە بېرىدۇ، پور دەرەخ ناچار مېۋە بېرىدۇ. ■
18 ياخشى دەرەخ ناچار مېۋە بەرمەيدۇ، پور دەرەخ ياخشى مېۋە بەرمەيدۇ.
19 ياخشى مېۋە بەرمەيدىغان ھەربىر دەرەخ كېسىلىپ ئوتقا تاشلىنىدۇ.
20 شۇنىڭدەك، مۇشۇنداق كىشىلەرنى مېۋىلىرىدىن تونۇۋالالايسىلەر.

ھەققىي مۇخلىس

21 ماڭا »رەببىم، رەببىم« دېگەنلەرنىڭ ھەممىسلا ئەرش پادىشاھلىقىغا كىرەلمەيدۇ، بەلكى ئەرشتە تۇرغۇچى ئاتامنىڭ
ئىرادىسىنى ئادا قىلغانلارلا كىرەلەيدۇ. ■
22 شۇ كۈننىدە نۇرغۇن كىشىلەر ماڭا: »رەببىم، رەببىم، بىز سېنىڭ نامىڭ بىلەن ۋەھىي-بېشارەتلەرنى يەتكۈزدۇق،
سېنىڭ نامىڭ بىلەن جىنلارنى قوغلىدۇق ۋە نامىڭ بىلەن نۇرغۇن مۆجىزىلەرنى كۆرسەتتۇق« دەيدۇ. □ ■

■ 7:8 پەند. 17:8□ يەر. 12.29:
■ 7:11 يار. 5:6□ 21.8:
■ 7:12 لۇقا 31.6:
■ 7:13 لۇقا 24.13:
■ 7:14 روس. 22.14:
■ 7:15 قان. 4:13□ يەر. 16:23□ مات. 4:24□ رىم. 17:16□ ئەف. 6:5□ كول. 8:2□ 1يۇھ. 1.4:
■ 7:17 مات. 10:3□ 33:12□ مار. 13:11□ لۇقا 8.8:
■ 7:21 مات. 11:25□ لۇقا 46:6□ 25:13□ روس. 13:19□ رىم. 13:2□ ياق. 22.1:
□ 7:22 «شۇ كۈننىدە نۇرغۇن كىشىلەر ماڭا: »رەببىم، رەببىم...» دەيدى« ـ »شۇ كۈنى« ـ مۇقەددەس يازمىلاردىكى كۆپ يەرلەردە قىيامەت
كۈنى پەقەت »شۇ كۈنى« دەپ ئاتىلىدۇ. ■ 7:22 يەر. 14:14□ 15:27□ لۇقا 26.13:

23 هالبۇكى، ئۇ چاغدا مەن ئۇلارغا: »سىلەرنى ئەزەلدىن تونۇمايمەن. كۆزۈمدىن يوقىلىڭلار، ئەي ئىتائەتسىزلەر«!
دەپ ئېلان قىلىمەن.■

شىكى خىل ئىمارەت سالغان كىشىلەر

24 ئەمدى ھەربىرى بۇ سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ ئەمەل قىلغان بولسا، ئۇ ئۆز ئۆيىنى قورام تاش ئۈستىگە سالغان پەم-
پاراسەتلىك كىشىگە ئوخشايدۇ. ■
25 يامغۇر يېغىپ، كەلكۈن كېلىپ، بوران چىقىپ سوقسىمۇ، ئۇ ئۆي ئۆرۈلمىدى؛ چۈنكى ئۇنىڭ ئۆلى قورام تاشنىڭ
ئۈستىگە سېلىنغان.
26 بىراق سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، ئەمەل قىلمايدىغان ھەربىرى ئۆيىنى قۇمنىڭ ئۈستىگە قۇرغان ئەخمەقكە
ئوخشايدۇ. ■
27 يامغۇر ياغقاندا، كەلكۈن كەلگەندە، بوران چىققاندا شۇ ئۆي ئۆرۈلۈپ كەتتى؛ ئۇنىڭ ئۆرۈلۈشى ئىنتايىن
دەھشەتلىك بولدى!
28 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئەيسا بۇ سۆزلىرىنى ئاخىرلاشتۇرغاندىن كېيىن، بۇ توپ-توپ خالايىق ئۇنىڭ تەلىملىرىگە
ھەيرانۇھەس بولۇشتى.
29 چۈنكى ئۇنىڭ تەلىملىرى تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭكىگە ئوخشىمايتتى، بەلكى تولىمۇ نوپۇزلۇق ئىدى.■

8

ئەيسانىڭ ماخاۋ كېسىلنى ساقايتىشى

مار. 1:40-45؛ لۇقا 5:12-16:

1 ئۇ تاغدىن چۈشكەندە، توپ-توپ كىشىلەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى.
2 ۋە مانا، ماخاۋ كېسىلى بار بولغان بىر كىشى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، بېشىنى يەرگە ئۇرۇپ تىزلىنىپ:
ـ تەقسىر، ئەگەر خالىسىڭىز، مېنى كېسىلمىدىن پاك قىلالايسىز! ـ دېدى.□ ■
3 ئەيسا ئۇنىڭغا قولىنى تەگكۈزۈپ تۇرۇپ:
ـ خالايمەن، پاك بولغىن! ـ دېۋىدى، بۇ ئادەمنىڭ ماخاۋ كېسىلى شۇئان پاك بولۇپ ساقايدى.
4 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ھازىر بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتما، بەلكى ئۆدۈل بېرىپ كاھىنغا ئۆزۈڭنى كۆرسىتىپ، ئۇلاردا بىر گۇۋاھلىق
بولۇش ئۈچۈن، مۇسا بۇ ئىشتا ئەمر قىلغان ھەدىيە-قۇربانلىقنى سۇنغىن، ـ دېدى.□ ■

■ 7:23 زەب. 8:6□ مات. 41:25□12□ لۇقا 27.13□25:
■ 7:24 يەر. 8:17□ لۇقا 47:6□ رىم. 13:2□ ياق. 25.1:
■ 7:26 ئەز. 11:13□ رىم. 13:2□ ياق. 23.1:
■ 7:29 مار. 22:1□ 2:6□ لۇقا 32.4:
□ **8:2 »ماخاۋ كېسىلى بار بولغان بىر كىشى«** ـ ماخاۋ كېسىلى بىر خىل قورقۇنچلۇق، يۇقۇملۇق تېرە كېسىلى بولۇپ، تەۋرات قانۇنى بويىچە يەھۇدىيلار بۇ خىل كېسەلگە گىرىپتار بولغانلارنى »ناپاك« دەپ ھېسابلاپ، ئۇلارغا تەگمەسلىكى كېرەك ئىدى »لاۋ.» 14-13-يابلار.(**»تەقسىر«** ـ گېرىك تىلدا بۇ سۆز »كۆزىۋىس« دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇ ئالدى-كەيىندىكى سۆزلەرگە قاراپ ياكى »تەقسىر« ياكى »رەب«نى بىلدۈرىدۇ. مۇشۇ يەردە ماخاۋ كېسىلگە گىرىپتار ئادەم ئەيسانىڭ كىم ئىكەنلىكىنى تېخى ئانچە بىلمىگەچكە، »تەقسىر« دەپ تەرجىمە قىلىشىمىز كېرەك.
■ **8:2** مار. 40:1□ لۇقا 12.5:
□ **8:4 »ئۆدۈل بېرىپ كاھىنغا ئۆزۈڭنى كۆرسىتىپ، ئۇلاردا بىر گۇۋاھلىق بولۇش ئۈچۈن، مۇسا بۇ ئىشتا ئەمر قىلغان ھەدىيە-قۇربانلىقنى سۇنغىن« ـ** تەۋرات قانۇنى بويىچە بىرسى ماخاۋ كېسىلىدىن ساقايغان بولسا، مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى مەسئۇل كاھىننىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۆزىنى »ساق، ياكى ساق ئەمەس« دەپ تەكشۈرتۈپ قۇربانلىق قىلىشى كېرەك ئىدى؛ ئاندىن قايتىدىن جەمئىيەت بىلەن ئارىلىشالايتتى. »)لاۋ.» 9:13، 11-1:14، »لۇقا» 14:5نى كۆرۈڭ.(دېمىسەكمۇ، مەسىھ كەلگۈچە بۇنداق مۇراسىم بىر قېتىممۇ ئۆتكۈزۈلۈپ باقمىغان. ■ **8:4** لاۋ. 2:13□ 2:14□ لۇقا 14.5:

ئەيسانىڭ رىملىق يۈزبېشىنىڭ چاكىرىنى ساقايتىشى
لۇقا 7:1-10 يۇھ. 4:43-54

5 ئۇ كەپەرناھۇم شەھىرىگە بارغاندا، رىملىق بىر يۈزبېشى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن يېلىنىپ:■
6 ـ تەقسىر، چاكىرىم پالەچ بولۇپ قېلىپ، بەك ئازابلىنىپ ئۆيدە ياتىدۇ، ـ دېدى.
7 مەن بېرىپ ئۇنى ساقايتىپ قويايي، ـ دېدى ئەيسا.
8 يۈزبېشى جاۋابەن:
ـ تەقسىر، تورۇسۇمنىڭ ئاستىغا كىرىشىڭىزگە لايىق ئەمەسمەن. پەقەت بىر ئېغىزلا سۆز قىلىپ قويىسىڭىز، چاكىرىم ساقىيىپ كېتىدۇ.■
9 چۈنكى مەنمۇ باشقا بىرسىنىڭ ھوقۇقى ئاستىدىكى ئادەممەن، مېنىڭ قول ئاستىمدا لەشكەرلىرىم بار. بىرگە بار دېسەم باردۇ، بىرگە كەل دېسەم، كېلىدۇ. قۇلۇمغا بۇ ئىشنى قىل دېسەم، ئۇ شۇ ئىشنى قىلىدۇ، ـ دېدى.□
10 ئەيسا بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ، ھەيران بولدى. ئۆزى بىللە كەلگەنلەرگە:
ـ مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، بۇنداق ئىشەنچنى ھەتتا ئىسرائىللار ئارىسىدىمۇ تاپالمىغانىدىم.
11 سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، نۇرغۇن كىشىلەر كۈنچىقىش ۋە كۈنپېتىشتىن كېلىپ، ئەرش پادىشاھلىقىدا ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرىدۇ. ■
12 لېكىن بۇ پادىشاھلىقنىڭ ئۆز پەرزەنتلىرى بولسا، سىرتتا قاراڭغۇلۇققا تاشلىنىپ، ئۇ يەردە يىغا-زارلار كۆتۈرىدۇ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ، ـ دېدى. □ ■
13 ئاندىن، ئەيسا يۈزبېشىغا:
ـ ئۆيۈڭگە قايت، ئىشەنگىنىڭدەك سەن ئۈچۈن شۇنداق قىلىنىدۇ، دېدى. ھېلىقى چاكارنىڭ كېسىلى شۇ پەيتتە ساقايتىلدى.

ئەيسانىڭ نۇرغۇن كېسەللەرنى ساقايتىشى
مار. 1:29-34 لۇقا 4:38-41

14 ئەيسا پېترۇسنىڭ ئۆيىگە بارغاندا، پېترۇسنىڭ قېينىئانىسىنىڭ قىزىپ ئورۇن ئۆتۈپ يېتىپ قالغىنىنى كۆردى. ■
15 ئۇ ئۇنىڭ قولىنى تۇتىۋىدى، ئۇنىڭ قىزىتمىسى ياندى. ئايال دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ، ئەيسانى كۈتۈشكە باشلىدى.
16 كەچ كىرگەندە، كىشىلەر جىن چاپلاشقان نۇرغۇن ئادەملەرنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. ئۇ بىر ئېغىز سۆز بىلەنلا جىنلارنى ھەيدىۋەتتى ۋە بارلىق كېسەللەرنى ساقايتتى.
17 بۇنىڭ بىلەن، يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق يەتكۈزۈلگەن: »ئۇ ئۆزى ئاغرىق-سىلاقلىرىمىزنى كۆتۈردى، كېسەللىرىمىزنى ئۈستىگە ئالدى« دېگەن سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.■

ئەيساغا ئەگىشىشنىڭ بەدەللىرى
لۇقا 9:57-62

■ **8:5** لۇقا 7:1.
■ **8:8** زەب. 20:107.
□ **8:9** **»مەنمۇ باشقا بىرسىنىڭ ھوقۇقى ئاستىدىكى ئادەممەن...»** ـ »مەن«مۇ« دېگەن سۆزگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك. دېمەك، يۈزبېشى رىم ئىمپېراتورىنىڭ ھوقۇقى ئاستىدا تۇرۇپ ئۆز ھوقۇقى بىلەن ئەسكەرلىرىگە بۇيرۇق بېرەلەيتتى؛ ئەيسا ئالەم ئىگىسىنىڭ ھوقۇقى ئاستىدا تۇرۇپ ئۇنىڭ ھوقۇقى بىلەن بۇ ئالەمنىڭ ئىشلىرىنى بۇيرۇيدىغان ئادەم ئىدى.
■ **8:11** لۇقا 29.13:
□ **8:12** **»كۈنچىقىش ۋە كۈنپېتىشتىن كەلگەنلەر...»** ـ (11-□□□□) يەھۇدىي ئەمەسلەرنى، يەنى يات ئەللىكلەرنى كۆرسىتىدۇ. »پادىشاھلىقنىڭ ئۆز پەرزەنتلىرى« بولسا، ئەسلى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا مىراسخور بولۇش كېرەك بولغان يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **8:12** مات. 42:13□ 43:21□ 13:22□ 51:24□ لۇقا 28.13: ■ **8:14** مار. 29:1□ لۇقا 38.4: ■ **8:17** يەش. 4:53□ 1 پېت. 24.2:

18 ئەيسا تۆزىنى ئورىۋالغان توپ-توپ كىشىلەرنى كۆرۈپ، مۇخلىسلىرىغا دېگۈزنىڭ ئۇ قېتىغا ئوتتۇپ كېتىشنى ئەمر
قىلدى.
19 شۇ چاغدا، تەۋرات ئۇستازلىرىدىن بىرى كېلىپ، ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، سەن قەيەرگە بارسالىڭ، مەنمۇ ساڭا ئەگىشىپ شۇ يەرگە بارىمەن، ـ دېدى.■
20 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ تۈلكىلەرنىڭ ئۆڭكۈرلىرى، ئاسماندىكى قۇشلارنىڭ ئۇۋىلىرى بار؛ بىراق ئىنسانئوغلىنىڭ بېشىنى قويغۇدەك يېرىمۇ
يوق، ـ دېدى.□
21 مۇخلىسلىرىدىن يەنە بىرى ئۇنىڭغا:
ـ رەب، مېنىڭ ئاۋۋال بېرىپ ئاتامنى يەرلىككە قويۇشۇمغا ئىجازەت بەرگەيسەن، ـ دېدى.□
22 بىراق ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ماڭا ئەگەشكىن، ۋە ئۆلۈكلەر ئۆز ئۆلۈكلىرىنى يەرلىككە قويسۇن، ـ دېدى.□ ■

ئەيسانىڭ بورانىنى تىنچىتىشى
مار. 4:35-41□ لۇقا 8:22-25

23 ئۇ كېمىگە چۈشتى، مۇخلىسلىرىمۇ چۈشۈپ بىللە ماڭدى. ■
24 ۋە مانا، دېڭىز ئۇستىدە قاتتىق بوران چىقىپ كەتتى؛ شۇنىڭ بىلەن دولقۇنلار كېمىدىن ھالقىپ كېمىنى غەرق
قىلىۋېتەي دەپ قالدى. لېكىن ئۇ ئۇخلاۋاتاتتى.
25 مۇخلىسلار كېلىپ ئۇنى ئويغىتىپ:
ـ ئى ئۇستاز، بىزنى قۇتۇلدۇرغايسەن! بىز ھالاكەت ئالدىدا تۇرىمىز ـ دېدى.
26 ـ نېمىشقا قورقىسىلەر، ئى ئىشەنچى ئاجىزلار! ـ دېدى ئۇ ۋە ئورنىدىن تۇرۇپ، بوران-چاپقۇنغا ۋە دېڭىزغا تەنبىھ
بېرىۋىدى، ھەممىسى بىردىنلا تىنچىدى.■
27 مۇخلىسلار ئىنتايىن ھەيران بولۇپ، بىر-بىرىگە:
ـ بۇ زادى قانداق ئادەمدۇ؟ ھەتتا بوران-چاپقۇنلار ۋە دېڭىزمۇ ئۇنىڭغا بويسۇندىكەن-ھە! ـ دەپ كېتىشتى.

ئەيسانىڭ جىن چاپلاشقان ئىككى ئادەمنى ئازاد قىلىشى
مار. 5:1-20□ لۇقا 8:26-39

■ **8:19** لۇقا 57.9:
□ **8:20** **»ئىنسانئوغلىنىڭ بېشىنى قويغۇدەك يېرىمۇ يوق«** ـ تەۋراتتا »ئىنسانئوغلى« دېگەن ئىبارە ئالدىن ئېيتىلغان، دۇنيانى قۇتقۇزۇشقا كېلىدىغان
»مەسىھ«نى كۆرسەتكەندى)مەسىلەن، »دان.» 7:13-14). تەۋرات-زەبۇر بويىچە بۇ ئەۋەتىلگۈچىنىڭ خۇدانىڭ كۆچ-قۇدرىتى ۋە شان-شەرىپى
بىلەن ئەرشتىن چۈشۈپ، پۈتكۈل ئىنسانلارنى مەڭگۈ باشقۇرىدىغانلىقى ئالدىن ئېيتىلغان. ئۇنىڭدىن مۇھىمى، بىزنىڭچە، ئەيسا مەسىھنىڭ بۇ نامىنى ئۆزى
ھەققىدە كۆپ ئىشلىتىشى ئۆزىنىڭ تولۇق ئىنسان ئىكەنلىكىنى، ئىنسانىيەت بىلەن بىر ئىكەنلىكىنى تەكىتلەش ئۈچۈن ئىدى. چۈنكى ئەرش تەرىپىدىن
ئېيتقاندا ئاجايىب ئىش شۇكى، گەرچە ئۇ ئەزەلدىن خۇدانىڭ ئوغلى بولغان بولسىمۇ، ئۇ ھازىر يەنە »ئىنسانىڭ ئوغلى«مۇ ئىدى. »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
□ **8:21** **»رەب، مېنىڭ ئاۋۋال بېرىپ ئاتامنى يەرلىككە قويۇشۇمغا ئىجازەت بەرگەيسەن«** ـ بۇ كىشىنىڭ ئاتىسى بەلكىم تىنچى دۇنيادىن كەتمىگەندى.
شۇنىڭ بىلەن بەزىلەر: »ئاۋۋال بېرىپ ئاتام ئۆلۈپ ئۇنى يەرلىككە قويغۇچە كۈتۈشۈمگە يول قويغايسەن« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.
□ **8:22** **»ئۆلۈكلەر ئۆز ئۆلۈكلىرىنى يەرلىككە قويسۇن«** ـ »ئۆلۈكلەر« مۇشۇ يەردە شۇيىھىسىزكى، گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزۇلمىغانلىقى تۈپەيلىدىن »روھى
ئۆلگەنلەر«نى كۆرسىتىدۇ. ■ **8:22** 1تىم. 6:5. ■ **8:23** مار. 4:35□ لۇقا 22.8: ■ **8:26** ئايۇپ 26:12□ زەب. 107:29□ يەش.
51:10.

28 ئەيسا دېڭىزنىڭ ئۇ قېتىدىكى گادارالىقلارنىڭ يۇرتىغا بارغىنىدا، جىن چاپلاشقان ئىككى كىشى گۈرلىرىدىن
چىقىپ ئۇنىڭغا ئالدىغا كەلدى. ئۇلار شۇنچە ۋەھشىي ئىدىكى، ھېچكىم بۇ يەردىن ئوتۇشكە جۈرئەت قىلالمايتتى.
□ ■
29 ئۇنى كۆرگەندە ئۇلار:
ـ ئى خۇدانىڭ ئوغلى، سېنىڭ بىز بىلەن نېمە كارىڭ! سەن ۋاقىت-سائىتى كەلمەيلا بىزنى قىينىغىلى كەلدىڭمۇ؟ ـ
دەپ توۋلىدى.
30 شۇ يەردىن خېلى يىراقتا چوڭ بىر توپ توڭگۇز پادىسى ئوتلاپ يۈرەتتى.
31 جىنلار ئەمدى ئۇنىڭغا:
ـ ئەگەر سەن بىزنى قوغلىۋەتمەكچى بولساڭ، بىزنى توڭگۇز پادىسى ئىچىگە كىرگۈزۈۋەتكەيسەن، ـ دەپ يالۋۇرۇشتى.
32 ئۇ ئۇلارغا:
ـ چىقىڭلار! ـ دېۋىدى، جىنلار چىقىپ، توڭگۇزلارنىڭ تېنىگە كىرىۋالدى. مانا، پۈتكۈل توڭگۇز پادىسى تىك
يارىدىن ئېتىلىپ چۈشۈپ، سۇلاردا غەرق بولدى.
33 لېكىن توڭگۇز باققۇچىلار بەدەر قېچىپ، شەھەرگە كىرىپ، بۇ ئىشنىڭ باش-ئاخىرىنى، جۈملىدىن جىن
چاپلاشقان كىشىلەرنىڭ كەچۈرمىشلىرىنى خالايىققا ئېيتىپ بېرىشتى.
34 ۋە مانا، پۈتۈن شەھەردىكىلەر ئەيسا بىلەن كۆرۈشكىلى چىقتى. ئۇلار ئۇنى كۆرگەندە، ئۇنىڭ ئۆزلىرىنىڭ شۇ
رايوندىن ئايرىلىپ كېتىشىنى ئۆتۈندى.

9

ئەيسانىڭ پالەچ كېسەلنى كەچۈرۈم قىلىشى ۋە ساقايتىشى

مار. 2:1-12 □ لۇقا 5:17-26

1 شۇنىڭ بىلەن ئۇ كېمىگە چۈشۈپ دېڭىزدىن ئۆتۈپ، ئۆزى تۇرغان شەھەرگە قايتىپ كەلدى.□ ■
2 ۋە مانا، كىشىلەر زەمبىلگە ياتقۇزۇلغان بىر پالەچنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ئەيسا ئۇلارنىڭ ئىشەنچىنى
كۆرۈپ ھېلىقى پالەچكە:
ـ ئوغلۇم، يۈرەكلىك بول، گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى، ـ دېدى.
3 ئاندىن مانا، تەۋرات ئۇستازلىرىدىن بەزىلىرى كۆڭلىدە: »بۇ ئادەم كۇپۇرلۇق قىلىۋاتىدۇ«! دەپ ئويلىدى.■
4 ئۇلارنىڭ كۆڭلىدە نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلگەن ئەيسا ئۇلارغا:
ـ نېمە ئۈچۈن كۆڭلۈڭلاردا رەزىل ئويلاردا بولىسىلەر؟
5 »گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى« دېيىش ئاسانمۇ ياكى »ئورنۇڭدىن تۇر، ماڭ«! دېيىشمۇ؟ ـ دېدى ۋە يەنە
ئۇلارغا: ـ
6 ئەمما ھازىر سىلەرنىڭ ئىنسانئوغلىنىڭ يەر يۈزىدە گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى
بىلىشىڭلار ئۈچۈن، ـ ئۇ پالەچ كېسەلگە: ـ
ئورنۇڭدىن تۇر، ئورۇن-كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ئۆيۈڭگە قايت، ـ دېدى.
7 ھېلىقى ئادەم ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆيىگە قايتتى.
8 بۇنى كۆرگەن توپ-توپ ئادەملەر قورقۇشۇپ، ئىنسانلارغا بۇنداق ھوقۇقنى بەرگەن خۇدانى ئۇلۇغلاشتى.

□ **8:28 »گادارالىقلار«** ـ ياكى »گېراسالىقلار«)لۇقا 8:36 نى كۆرۈڭ.(**»جىن چاپلاشقان ئىككى كىشى گۈرلىرىدىن چىقىپ ئۇنىڭغا ئالدىغا كەلدى«** ـ »گۈرلەردىن« قاناتلاندا)پەلەستىنىدە(كۆپ گۈرلەر ئۆتۈكۈرلەردىن ياسىلىدۇ. ■ **8:28** مار. 1:5 □ لۇقا 26.8: □ **9:1 »ئۆزى تۇرغان شەھەر«** ـ كەپەرناھۇمنى دېمەكچى. ■ **9:1** مار. 3:2 □ لۇقا 18:5 □ روس. 33.9: ■ **9:3** زەب. 5:32 □ يەش. 25.43:

ئەيسانىڭ ماتتانى مۇخلىسلىققا چاقىرىشى
مار. 2:13-17 لۇقا 5:27-32

9 ئەيسا ئۇ يەردىن چىقىپ ئالدىغا كېتىۋېتىپ، باج يىغىدىغان ئورۇندا ئولتۇرغان، ماتتا ئىسىملىك بىر باجگىرنى
كۆردى. ئۇ ئۇنىڭغا:
ـ ماڭ ئەگەشكىن! ـ دېدى.
ۋە ماتتا ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئەگەشتى.■
10 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئەيسا ماتتانىڭ ئۆيىدە مېھمان بولۇپ داستىخاندا ئولتۇرغاندا، نۇرغۇن باجگىرلار ۋە
گۇناھكارلارمۇ كىرىپ، ئەيسا ۋە ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى بىلەن ھەمداستىخان بولدى. □
11 بۇنى كۆرگەن پەرىسىيلەر ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىغا:
ـ ئۇستازىڭلار نېمىشقا باجگىر ۋە گۇناھكارلار بىلەن بىر داستىخاندا يەپ-ئىچىپ ئولتۇرىدۇ؟! ـ دېدى.
12 بۇ گەپنى ئاڭلىغان ئەيسا:
ـ ساغلام ئادەملەر ئەمەس، بەلكى بىمارلار تېۋىپقا موھتاجدۇر.
13 سىلەر بېرىپ مۇقەددەس يازمىلاردىكى: »ئىزدەيدىغىنىم قۇربانلىقلار ئەمەس، بەلكى رەھىم-شەپقەت«
دېيىلگەن شۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى ئۆگىنىڭلار؛ چۈنكى مەن ھەققانىيلارنى ئەمەس، بەلكى گۇناھكارلارنى چاقىرغىلى
كەلدىم، دېدى.□ ■

يېڭى كوندىن ئۈستۈندۈر
مار. 2:18-22 لۇقا 5:33-39

14 شۇ ۋاقىتلاردا، يەھيا پەيغەمبەرنىڭ مۇخلىسلىرى ئەيسانىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا:
ـ نېمىشقا بىز ۋە پەرىسىيلەر پات-پات روزا تۇتىمىز، لېكىن سىزنىڭ مۇخلىسلىرىڭىز تۇتمايدۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.■
15 ئەيسا جاۋابەن:
ـ تويى بولۇۋاتقان يىگىت تېخى تويدا ھەمداستىخان ئولتۇغان چاغدا، توي مېھمانلىرى ھازا تۇتۇپ ئولتۇرسا قانداق
بولىدۇ!؟ ئەمما شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، يىگىت ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدۇ، ئۇلار شۇ كۈندە روزا تۇتىدۇ.□ ■
16 ھېچكىم كونا كۆڭلەككە يېڭى رەختتىن ياماق سالمايدۇ. ئۇنداق قىلسا، يېڭى ياماق كىرىشىپ، كىيىمنى تارتىپ
يىرتىۋېتىدۇ. نەتىجىدە، يىرتىق تېخىمۇ يوغىناپ كېتىدۇ. □

■ **9:9** مار. 2:14 لۇقا 5:27.

□ **9:10** **»مېھمان بولۇپ داستىخاندا ئولتۇرغاندا...»** ـ گرېك تىلىدا »مېھمان بولۇپ داستىخاندا ياتقاندا.« شۇ چاغدىلاردا كىشىلەر داستىخان سېلىنغان شىرە ئەتراپىدا يانپاشلاپ ياتقان ھالدا غىزالىنىتتى. **»نۇرغۇن باجگىرلار ۋە گۇناھكارلار«** ـ »باجگىرلار« ئىسرائىلنىڭ زېمىنىنى ئىشغال قىلغان رىملىقلار ئۈچۈن تۆز ئىدى. خەلقىدىن باج يىغىپ بېرىدىغان ۋە شۇ سەۋەبتىن نەپرەتكە ئۇچرىغان يەھۇدىيلار. **»گۇناھكارلار«** ـ تەۋرات-ئىنجىل بويىچە ھەربىر ئادەم گۇناھكار، ئەلۋەتتە. لېكىن مۇشۇ ئايەتتىكى »گۇناھكارلار« دېگەن سۆز، ھالى چوڭ يەرسىيلەر ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى تەرىپىدىن ئالاھىدە »گۇناھكارلار« دەپ ئاتالغان باجگىرلار، پاھىشە ئايالىلار، ھەتتا ساۋاتسىز كىشىلەر قاتارلىقلارنى كۆزدە تۇتىدۇ.

□ **9:13** **»سىلەر بېرىپ مۇقەددەس يازمىلاردىكى: ...» « دېيىلگەن شۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى ئۆگىنىڭلار** ـ »سىلەر بېرىپ: »پالانى-پالانى سۆزلەر«نى ئۆگىنىڭلار« دېگەن سۆزلەر يەھۇدىي تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ باشقىلارغا يولىيورۇق كۆرسەتكەندە ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئىبارىلىرىنىڭ بىرى. مەسىھنىڭ بۇنى ئىشلىتىشى چوقۇم ئۇلارنى رەنجىتتى. خۇدانىڭ بۇ بېشارىتى تەۋراتنا، »ھوش.» 6:6 دە تېپىلىدۇ. **...» ھەققانىيلارنى ئەمەس، بەلكى گۇناھكارلارنى چاقىرغىلى كەلدىم«** ـ مەسىھنىڭ مۇشۇ سۆزىدە »گۇناھكارلار« دېگىنى ئۇزلىرىنى گۇناھكار دەپ توتۇپ يەتكەنلەرنى كۆزدە تۇتىدۇ، ئەلۋەتتە. چۈنكى ھەممە ئادەم گۇناھكاردۇر. »ھەققانىيلار« ئۆزىنى ھەققانىي دەپ ھىسابلىغانلارنى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا مەسىھ ئۇلارنى چاقىرالمايتتى.

■ **9:13** ھوش. 6:6 مىك. 8:6 مات. 7:12 مار. 17:2 لۇقا 32:5 10:19 1 تىم. 15.1:

■ **9:14** مار. 18:2 لۇقا 33.5:

□ **9:15** **»توي مېھمانلىرى«** ـ گرېك تىلىدا »مەرىكە زالىنىڭ يەرزەنتلىرى« دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»ئەمما شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، يىگىت ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدۇ، ئۇلار شۇ كۈندە روزا تۇتىدۇ«** ـ بۇ سۆزلەر ئەيسانىڭ تۆز »مېھمانلاردىن ئېلىپ كېتىلىشى«، يەنى ئۇنىڭ ئۆلۈمى تۆزىگە ئەگەشكەنلەرگە قايغۇ-ھەسرەت ئېلىپ كېلىدىغانلىقى توغرۇلۇق بىر بېشارىتىدۇر. ■ **9:15** 2 كور. 2.11: □ **9:16** **»ھېچكىم كونا كۆڭلەككە يېڭى رەختتىن ياماق سالمايدۇ«** ـ يېڭى رەخت كىرىشىپ كېتىدۇ، ئەلۋەتتە.

17 شۇنىڭدەك، ھېچكىم يېڭى شارابنى كونا تۈلۈملارغا قاچىلىمايدۇ. ئەگەر ئۇنداق قىلسا، شارابنىڭ ئېچىشى بىلەن
تۈلۈملار يېرىلىپ كېتىدۇ-دە، شارابمۇ تۆكۈلۈپ كېتىدۇ ھەم تۈلۈملارمۇ كاردىن چىقىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن كىشىلەر
يېڭى شارابنى يېڭى تۈلۈملارغا قاچىلايدۇ؛ شۇنداق قىلغاندا، ھەر ئىككىسى ساقلىنىپ قالىدۇ.■

ئەيسا بىر قىز تىرىلدۈرىدۇ، بىر ئايال ساقايتىدۇ
مار. 5:21-43؛ لۇقا 8:40-56

18 ئۇ يەھيانىڭ مۇخلىسلىرىغا بۇ سۆزلەرنى قىلىۋاتقان ۋاقتىدا، مانا بىر ھۆكۈمدار كېلىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا باش ئۇرۇپ:
ـ مېنىڭ قىزىم ھازىرلا تۈلۈپ كەتتى؛ ئەمما سىز بېرىپ ئۇنىڭغا قولىڭىزنى تەگكۈزۈپ قويىسىڭىز، ئۇ تىرىلىدۇ،
دېدى.□ ■
19 ئەيسا ئورنىدن تۇرۇپ، مۇخلىسلىرى بىلەن بىللە ئۇنىڭ كەينىدىن ماڭدى.
20 ۋە مانا، يولدا خۇن تەۋرەش كېسىلىگە گىرىپتار بولغىنىغا ئون ئىككى يىل بولغان بىر ئايال ئەيسانىڭ ئارقىسىدىن
كېلىپ، ئۇنىڭ تونىنىڭ پېشىنى سىلىدى. ■
21 چۈنكى ئۇ ئىچىدە »ئۇنىڭ تونىنى سىلىساملا، چوقۇم ساقايىپ كېتىمەن« دەپ ئويلىغانىدى.
22 ئەمما ئەيسا كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئۇنى كۆرۈپ:
ـ قىزىم، يۈرەكلىك بول، ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى! دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئايال شۇ سائەتتە ساقايدى.□ ■
23 ئەمدى ئەيسا ھېلىقى ھۆكۈمدارنىڭ ئۆيىگە كىرگەندە، نەي چېلىۋاتقان ۋە ھازا تۇتۇپ ۋايساۋاتقان كىشىلەر
توپىنى كۆرۈپ، ■
24 ئۇلارغا:
ـ چىقىپ كېتىڭلار، بۇ قىز ئۆلمىدى، بەلكى ئۇخلاۋاتىدۇ، دېدى.
شۇنى ئاڭلاپ كۈيچىلىك ئۇنى مەسخىرە قىلدى. ■
25 كىشىلەر چىقىرىۋېتىلگەندىن كېيىن، ئۇ قىزنىڭ يېنىغا كىرىپ، ئۇنىڭ قولىنى تۇتىۋىدى، قىز ئورنىدىن تۇردى.
26 بۇ توغرىسىدىكى خەۋەر پۈتۈن يۇرتىنا پۇر كەتتى.

كور ۋە گاچا كىشىلەرنىڭ ساقايتىلىشى
27 ئەيسا ئۇ يەردىن چىققاندا، ئىككى قارىغۇ ئۇنىڭ كەينىدىن كېلىپ:
ـ ئى داۋۇتنىڭ ئوغلى، بىزگە رەھىم قىلغايسىز! ـ دەپ ندا قىلىشتى.□
28 ئۇ ئۆيگە كىرگەندىن كېيىن، شۇ ئىككى قارىغۇ ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى. ئەيسا ئۇلاردىن:
ـ سىلەر مېنىڭ بۇ ئىشقا قادىر ئىكەنلىكىمگە ئىشىنەمسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.

■ **9:17** مار. 2:22.
□ **9:18** **»مانا بىر ھۆكۈمدار كېلىپ...»** ـ بۇ »ھۆكۈمدار« سىناگوگنىڭ چوڭى ئىدى »)مار.» 5:22نى كۆرۈڭ.(**»مېنىڭ قىزىم ھازىرلا تۈلۈپ كەتتى«** ـ باشقا بىر تەرجىمىسى: »قىزىم بۇ ۋاققىچە تۈلگەن بولسا كېرەك،...«.
■ **9:18** مار. 5:22؛ لۇقا 8:41.
■ **9:20** لاۋ. 15:25؛ مار. 5:25؛ لۇقا 8:43.
□ **9:22** **»قىزىم، يۈرەكلىك بول«** ـ مەسىھنىڭ »يۈرەكلىك بول« دېگىنىگە قارىغاندا، ئايال بەك قورققان. نېمىشقا؟ ئۇنىڭدا خۇن تەۋرەش كېسىلى بولغانلىقى ئۈچۈن، تەۋرات قانۇنى بويىچە ئۆزى تەگكەن بارلىق كىشىلەرنى »ناپاك« قىلغان بولىدۇ)يەنى، ئۇنىڭغا تېگىپ كەتكەنلەر ئىبادەتخانىغا كىرىشكە، قۇربانلىق قىلىشقا ۋاقتىلىق لاياقەتسىز بولاتتى.(شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەتراپتىكى خالايىقنىلا ناپاك قىلىپلا قالماي، بەلكى مەسىھنىڭ ئۆزىنىمۇ »ناپاك« قىلغان بولاتتى.
■ **9:22** مار. 5:38؛ لۇقا 8:51.
■ **9:23** مار. 5:38؛ لۇقا 8:51.
■ **9:24** يۇھ. 11.11.
□ **9:27** **»ئى داۋۇتنىڭ ئوغلى، بىزگە رەھىم قىلغايسىز!»** ـ يەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرى بويىچە، قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ »داۋۇتنىڭ ئەۋلادى« بولۇشى كېرەك. شۇڭا يەھۇدىيلار ئارىسىدا »داۋۇتنىڭ ئوغلى« دېگەن بۇ نام مەسىھنى كۆرسىتەتتى.

ـ ئى رەببىم، ئىشنىمىز، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.
29 ئۇ قولىنى ئۇلارنىڭ كۆزلىرىگە تەككۈزۈپ تۇرۇپ:
ـ ئىشەنچىكلار بويىچە بولسۇن! دېۋىدى،
30 ئۇلارنىڭ كۆزلىرى ئېچىلدى. ئەيسا ئۇلارغا:
بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتماڭلار! دەپ قاتتىق تاپىلدى. ■
31 لېكىن ئۇلار ئۇ يەردىن چىقىپلا، ئۇنىڭ نام-شۆھرىتىنى پۈتكۈل يۇرتقا يېيىۋەتتى.■
32 ئۇلار چىقىپ كېتىۋاتقاندا، كىشىلەر جىن چاپلاشقان بىر گاچىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ■
33 ئۇنىڭغا چاپلاشقان جىننىڭ ھەيدىلىشى بىلەنلا، ھېلىقى ئادەم زۇۋانغا كەلدى. خالايىق ئىنتايىن ھەيرانۇھەس بولۇپ:
ـ بۇنداق ئىش ئىسرائىلدا زادى كۆرۈلۈپ باقمىغان، ـ دېيىشتى.
34 لېكىن پەرىسىيلەر:
ـ ئۇ جىنلارنى جىنلارنىڭ ئەمىرىگە تايىنىپ قوغلايدىكەن، دېيىشتى.■

ئەيسانىڭ خەلققە ئېچىنى ئاغرىتىشلىرى

35 ۋە ئەيسا بارلىق شەھەر ۋە يېزا-قىشلاقلارنى كېزىپ، ئۇلارنىڭ سىناگوگلىرىدا تەلىم بېرىپ، ئەرش پادىشاھلىقىدىكى خۇش خەۋەرنى جاكارلىدى ۋە ھەرخىل كېسەللەرنى ۋە ھەرخىل مېيىپ-ئاجىزلارنى ساقايتتى. ■
36 لېكىن ئۇ توپ-توپ ئادەملەرنى كۆرۈپ ئۇلارغا ئېچ ئاغرىتتى، چۈنكى ئۇلار خارلىنىپ پادىچىسىز قوي پادىلىرىدەك پاناھسىز ئىدى. ■
37 شۇنىڭ بىلەن ئۇ مۇخلىسلىرىغا:
ـ ھوسۇل دەرۋەقە كۆپ ئىكەن، بىراق ھوسۇل ئېلىش ئۈچۈن ئىشلەيدىغانلار ئاز ئىكەن. ■
38 شۇڭا ھوسۇلنىڭ ئىگىسىدىن، ئۆز ھوسۇلىڭنى يىغىۋېلىشقا ئىشلەمچىلەرنى جىددىي ئەۋەتكەيسەن، دەپ تىلەڭلار،
ـ دېدى.■

10

ئەيسانىڭ ئون ئىككى روسۇلنى ئەۋەتىشى

مار. 3:13-19 ■ لۇقا 6:12-16 ■ 9:1-6

1 ئۇ ئون ئىككى مۇخلىسىنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا ناپاك روھلارنى قوغلاش ۋە ھەربىر كېسەللىكنى ھەم ھەربىر مېيىپ-ئاجىزنى ساقايتىش ھوقۇقىنى بەردى.□ ■
2 ئون ئىككى روسۇلنىڭ ئىسىملىرى تۆۋەندىكىچە: ئاۋۋال پېترۇس دەپمۇ ئاتىلىدىغان سىمون ۋە ئۇنىڭ ئىنىسى ئاندىرىياس، ئاندىن زەبەدىينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ ئىنىسى يۇھاننا،

■ **9:30** مات. 16:12□ لۇقا 14.5: ■ **9:31** مار. 36.7: ■ **9:32** مات. 22:12□ لۇقا 14.11: ■ **9:34** مات. 24:12□ مار. 22:3□ لۇقا 15.11: ■ **9:35** مار. 6:6□ لۇقا 22.13: ■ **9:36** يەر. 1:23□ ئەز. 2:34□ مار. 34.6: ■ **9:37** لۇقا 2:10□ يۇھ. 35.4: ■ **9:38** 2تېس. 1.3: □ **10:1** «ناپاك روھلار» ـ جىنلارنى كۆرسىتىدۇ. ■ **10:1** مار. 13:3□ لۇقا 13:6□ 1.9:

3 فلىپ ۋە بارتولوماي، توماس ۋە باجگىر ماتما، ئالفاينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە لەببائۇس دەپمۇ ئاتىلىدىغان تاداي،□
4 مىللەتپەرۋەر دەپ ئاتالغان سىمون ۋە كېيىن ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدا ئىسقاريوت.□
5 ئەيسا بۇ ئون ئىككىسىنى خەلقنىڭ ئارىسىغا مۇنداق تاپىلاپ ئەۋەتتى: ـ
يات ئەللىكلەرنىڭ يوللىرىغا چىقماڭلار، ياكى سامارىيەلىكلەرنىڭ شەھەرلىرىگىمۇ كىرمەڭلار،
6 بەلكى تېنىگەن قوي پادىلىرى بولغان ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەر ئارىسىغا بېرىڭلار.■
7 بارغان يېرىڭلاردا: »ئەرش پادىشاھلىقى يېقىنلىشىپ قالدى«! دەپ جاكارلاڭلار.■
8 ئاغرىق-سىلاقلارنى ساقايتىڭلار، ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۇرۇڭلار، ماخاۋ كېسەللىرىنى ساقايتىڭلار، جىنلارنى
ھەيدىۋېتىڭلار. سىلەرگە شاپائەت خالىس بېرىلگەندۇر، سىلەرمۇ خالىس ئىلتىپات قىلىڭلار.□ ■
9 بەلۋېغىڭلارغا ئالتۇن، كۈمۈش ۋە مىس پۇللارنى باغلاپ ئېلىپ يۈرمەڭلار. ■
10 سەپەر ئۈچۈن بىرلا يەكتەكتىن باشقا نە خورجۇن، نە كەش، نە ھاسا ئېلىۋالماڭلار. چۈنكى خىزمەتكار ئۆز
ئىش ھەققىنى ئېلىشقا ھەقلىقتۇر.□ ■
11 ھەرقايسى شەھەر ياكى يېزىغا بارغان ۋاقىتىڭلاردا، ئالدى بىلەن شۇ يەردە كىمنىڭ ھۆرمەتكە لايىق مۆتىۋەر
ئىكەنلىكىنى سوراڭلار؛ شۇنداق كىشىنى تاپقاندا، ئۇ يەردىن كەتكۈچە ئۇنىڭ ئۆيىدىلا تۇرۇڭلار. □ ■
12 بىرەر ئۆيگە كىرگىنىڭلاردا، ئۇلارغا سالام بېرىڭلار. □
13 ئەگەر ئۇ ئائىلىدىكىلەر ھۆرمەتكە لايىق مۆتىۋەر كىشىلەر بولسا، تىلىگەن ئامانلىقىڭلار ئۇلارغا ئىجابەت بولسۇن؛
ئەگەر ئۇلار لايىق بولمىسا، تىلىگەن ئامانلىقىڭلار ئۆزۈڭلارغا قايتسۇن. □
14 سىلەرنى قوبۇل قىلمىغان، سۆزلىرىڭلارنى ئاڭلىمىغان كىمدەكىم بولسا، ئۇلارنىڭ ئۆيىدىن ياكى شۇ شەھەردىن
كەتكىنىڭلاردا، ئايىغىڭلاردىكى توپىنى قېقىۋېتىڭلار. □ ■
15 مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، قىيامەت كۈنىدە سودوم ۋە گومورىرا زېمىنىدىكىلەرنىڭ ھالى شۇ

□ **10:3 »فىلىپ ۋە بارتولوماي،...«** ـ »بارتولوماي«نىڭ باشقا بىر ئىسمى »ناتانىيەل« بولۇشى مۇمكىن »(يۇھ. 45:1)». **»لەببائۇس دەپمۇ ئاتىلىدىغان تاداي«** ـ ئىنجىلدىكى بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »تاداي« دېيىلىدۇ.
□ **10:4 »مىللەتپەرۋەر دەپ ئاتالغان سىمون«** ـ ياكى، »قانائانلىق سىمون.« »يەھۇدىي مىللەتپەرۋەرلەر« ۋەتەننىي رىم ئىمپېرىيەسىدىن ئازاد قىلىش ئۈچۈن زوراۋانلىق بىلەن كۈرەش قىلغۇچىلار ئىدى.
■ **10:6** روس. 26:3□ 46.13□ 26:
■ **10:7** لۇقا 2.9:
□ **10:8 »سىلەرگە شاپائەت خالىس بېرىلگەندۇر، سىلەرمۇ خالىس ئىلتىپات قىلىڭلار«** ـ گرېك تىلىدا پەقەت: »سىلەرگە خالىس بېرىلگەندۇر، سىلەرمۇ خالىس بېرىڭلار« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
■ **10:8** لۇقا 9:10□ روس. 20.8□ 18:
■ **10:9** مار. 8:6□ لۇقا 3:9□ 35.22:
□ **10:10 »خورجۇن«** ـ ياكى »تىلەمچىنىڭ خالتىسى.«
■ **10:10** لاۋ. 13:19□ قان. 14:24□ 4:25□ لۇقا 7:10□ 1 كور. 14:9□ 4□ 1تىم. 18.5:
□ **10:11 »ئۇ يەردىن كەتكۈچە ئۇنىڭ ئۆيىدىلا تۇرۇڭلار«** ـ بۇ ئەمردە چوڭ دانالىق بار. بۇ ئىككى سەۋەبتىن ئېيتىلغان بولۇشى مۇمكىن: ـ (1) كونا زامانلاردا كۆپ دىنىي ۋەز ئېيتقۇچىلار تۆمىنۇتۇي يوقلاپ يۈل تىلەيتتى؛ لېكىن ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرى ھېچ تىلەمچىلىك قىلماسلىقى كېرەك؛ (2) ئۇلار تۆمىنۇ-تۆتي كۆچۈپ يۈرسە، خەلقتە بىر-بىرىگە قارىپ ھەرتۈرلۈك ھەسەت-گۇمان پەيدا بولۇشىمۇ مۇمكىن ـ »نېمىشقا ئۇلار بىزنىڭ ئۆيىدە قونمايدۇ؟« ياكى »نېمىشقا ئۇلار **بىزنىڭ** ئۆيىدىن كۆچۈپ كېتىدۇ؟« دېگەندەك.
■ **10:11** مار. 10:6□ لۇقا 4:9□ 8.10:
□ **10:12 »بىرەر ئۆيگە كىرگىنىڭلاردا، ئۇلارغا سالام بېرىڭلار«** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئايانكى، »سالام« (ئىبرانى تىلىدا »شالوم») دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى »(ساۋاق خاتىرجەملىك-ئامانلىق تىلەيمەن.«
□ **10:13 »ئەگەر ئۇ ئائىلىدىكىلەر ھۆرمەتكە لايىق مۆتىۋەر كىشىلەر بولسا«** ـ ياكى »سالامغا لايىق بولغانلار بولسا.« **»ئەگەر ئۇلار لايىق بولمىسا، تىلىگەن ئامانلىقىڭلار ئۆزۈڭلارغا قايتسۇن«** ـ مۇشۇ كىشىلەرنىڭ لايىق ئىكەنلىكى ۋە شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ئۇستىگە مۇخلىسلار تىلىگەن ئامانلىقتىنىڭ چۈشۈش-چۈشمەسلىكى ئۇلارنىڭ مۇخلىسلارنى قوبۇل قىلغان-قىلمىغانلىقى بىلەن باغلىق ئىدى. 14-ئايەتنى كۆرۈڭ.
□ **10:14 »ئۇلارنىڭ ئۆيىدىن ياكى شۇ شەھەردىن كەتكىنىڭلاردا، ئايىغىڭلاردىكى توپىنى قېقىۋېتىڭلار«** ـ »ئاياغدىكى توپىنى قېقىۋېتىش« دېگەن ئىشارەت »بىزنىڭ سىلەر بىلەن مۇناسىۋېتىمىز يوق«، دېگەنتى بىلدۈرۈۋېپ، خۇدانىڭ سۆزىنى رەت قىلغانلارغا قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇش ئىدى.
■ **10:14** مار. 11:6□ لۇقا 5:9□ روس. 51:13□ 6.18:

شەھەردىكلەرنىڭكىدىن يېنىك بولىدۇ.□ ■

كەلگۈسىدىكى زىيانكەشلىك

مار. 9:41 13:9-13 لۇقا 12:2-9 12:51-53 14:26 27 21:12-17

16 مانا، مەن سىلەرنى قويىلارنى بۆرىلەرنىڭ ئارىسىغا ئەۋەتكەندەك ئەۋەتىمەن. شۇڭا، يىلاندەك سەزگۈر، پاختەكتەك
ساپ دىللىق بولۇڭلار. □ ■
17 ئىنسانلاردىن پەخەس بولۇڭلار؛ چۈنكى ئۇلار سىلەرنى تۇتۇۋېلىپ سوت مەھكىمىلىرىگە تاپشۇرۇپ بېرىدۇ،
سىناگوگلىردا قامچىلايدۇ. □ ■
18 ئۇلار ۋە شۇنداقلا يات ئەللىكلەر ئۈچۈن بىر گۈۋاھلىق بولۇشقا، سىلەر مېنىڭ سەۋەبىمدىن ئەمىرلەر ۋە پادىشاھلار
ئالدىغا ئېلىپ بېرىلىپ سوراققا تارتىلىسىلەر. ■
19 لېكىن ئۇلار سىلەرنى سوراققا تارتقان ۋاقتىدا، قانداق جاۋاب بېرىش ياكى نېمە جاۋاب بېرىشتىن ئەنسىرەپ
كەتمەڭلار. چۈنكى شۇ ۋاقتى-سائىتىدە ئېيتىش تېگىشلىك سۆزلەر سىلەرگە تەمىنلىنىدۇ. ■
20 چۈنكى سۆزلىگۈچى ئۆزۈڭلار ئەمەس، بەلكى ئاتا كالارنىڭ روھى سىلەر ئارقىلىق سۆزلەيدۇ.
21 قېرىنداش قېرىندىشىغا، ئاتا بالىسىغا خائىنلىق قىلىپ، ئۇلۇمگە تۇتۇپ بېرىدۇ. بالىلارمۇ ئاتا-ئانىسىغا قارشى چىقىپ،
ئۇلارنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلدۇرىدۇ. ■
22 شۇنداقلا سىلەر مېنىڭ نامىم تۈپەيلىدىن ھەممە ئادەمنىڭ نەپرىتىگە ئۇچرايسىلەر. لېكىن ئاخىرغىچە بەرداشلىق
بەرگەنلەر بولسا قۇتقۇزۇلىدۇ. ■
23 ئۇلار سىلەرگە بۇ شەھەردە زىيانكەشلىك قىلسا، يەنە بىر شەھەرگە قېچىپ بېرىڭلار. چۈنكى مەن سىلەرگە
شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ئىنسانئوغلى قايتىپ كەلگۈچە سىلەر ئىسرائىلنىڭ بارلىق شەھەرلىرىنى ئارىلاش
ۋەزىپىكالار تۈگىمەيدۇ.■
24 مۇخلىس ئۈستازىدىن، قۇل خوجايىنىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ. □ ■
25 مۇخلىس ئۈستازىغا ئوخشاش بولسا، قۇل خوجايىنىغا ئوخشاش بولسا رازى بولسۇن. ئۇلار ئۆينىڭ ئىگىسىنى
»بەئەلزىبۇل« دەپ تىلىغان يەردە، ئۆنىڭ ئۆيىدىكىلىرىنى تېخىمۇ قاتتىق ھاقارەتلىمەمدۇ؟□ ■

□ **10:15** **»سودوم ۋە گومورىرا«** ـ ئىبراھىم پەيغەمبەر زامانىدىكى ئىككى شەھەر بولۇپ، بۇ شەھەرلەرنىڭ ئادەملىرى ئوخشاش ھەجىنسلىق زىناخورلۇقىغا)بەچىۋازلىققا(قاتتىق بېرىلىپ گۇناھقا پاتقانلىقتىن، خۇدا بۇ شەھەرلەرنى ئادەملىرى بىلەن قوشۇپ ئوت چۈشۈرۈپ يوقاتقان.

■ **10:15** مار. 6:11 لۇقا 10:12.

□ **10:16** **»يىلاندەك سەزگۈر... بولۇڭلار«** ـ گرېك تىلىدا »يىلاندەك ئاقىلانە ... بولۇڭلار.«

■ **10:16** لۇقا 10:3.

□ **10:17** **»ئۇلار سىلەرنى تۇتۇۋېلىپ سوت مەھكىمىلىرىگە تاپشۇرۇپ بېرىدۇ«** ـ »سوت مەھكىمىلىرى« يەھۇدىيلارنىڭ مەھكىمىلىرىنى ۋە بەلكىم باشقا خەرىىل سورانچانىلارنى كۆرسىتىدۇ.

■ **10:17** مات. 9:24 لۇقا 12:21 يۇھ. 20:15 2:16 ۋەھ. 1:2.

■ **10:18** روس. 1:24 4:25.

■ **10:19** مار. 11:13 لۇقا 11:12 14:21.

■ **10:21** مىك. 7:2 5؛ لۇقا 16:21.

■ **10:22** مات. 13:24 مار. 13:13 لۇقا 19:21 ۋەھ. 10:2 10:3.

■ **10:23** مات. 13:2 12:4 15:12 روس. 1:8 25:9 6:14.

□ **10:24** **»مۇخلىس ئۈستازىدىن، قۇل خوجايىنىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ«** ـ بۇ سىرلىق سۆز بەلكىم مۇخلىسلار مەسىھكە تولۇق ئەگەشسە، ئۆنىڭغا ئوخشاش ئازاب-ئوقۇبەتنى كۆرىۋېلىدۇ، دېگەن مەنىنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **10:24** لۇقا 40:6 يۇھ. 16:13 20:15.

□ **10:25** **»ئۇلار ئۆينىڭ ئىگىسىنى »بەئەلزىبۇل« دەپ تىلىغان يەردە...»** ـ »ئۆينىڭ ئىگىسى« ئەيسا تۆزى، ئەۋەتىتە. »بەئەلزىبۇل« ـ جىنلارنىڭ پادىشاھى شەيتانىنىڭ يەنە بىر ئىسمى. ئەيسا تۆزى خەلق ئارىسىدا »ئالقىشلىق« بولمىسا ئۆنىڭغا ئەگەشكەنلەرمۇ ئۆنىڭغا ئوخشاش ھاقارەتكە ئۇچراشقا رازى بولۇشى كېرەك، ئەۋەتىتە؛ ھەتتا بۇ ئىشنى »خۇدا تۆز نامى ئۈچۈن بىزگە ھاقارەتكە ئۇچراشقا ئىمتىياز بەردى« دەپ ھىسابلاش كېرەك »)فل.» 29:1نى كۆرۈڭ.(

■ **10:25** مات. 34:9 24:12 مار. 22:3 لۇقا 15:11 يۇھ. 48.8.

26 شۇنداق تۇلاردىن قورقماڭلار؛ چۈنكى ھېچقانداق يېپىق قويۇلغان ئىش ئاشكارىلانماي قالمايدۇ، ۋە ھېچقانداق
مەخپىي ئىش ئايان بولماي قالمايدۇ. ■
27 مېنىڭ سىلەرگە قاراڭغۇدا ئېيتىدىغانلىرىمنى يورۇقتا ئېيتىۋېرىڭلار. قۇلىقىڭلارغا پىچىرلاپ ئېيتىلغانلارنى تۆگزىلەردە
جاكارلاڭلار.
28 تەننى تۆلتۈرسىمۇ، لېكىن ئادەمنىڭ جان-روھىنى تۆلتۈرەلمەيدىغانلاردىن قورقماڭلار؛ ئەكسىچە، تەن ۋە جان-
روھنى دوزاختا ھالاك قىلىشقا قادىر بولغۇچىدىن قورقۇڭلار. □ ■
29 ئىككى قۇشقاچنى بىر تىيىنگە سېتىۋالغىلى بولىدۇغۇ؟ لېكىن ئۇلاردىن بىرىمۇ ئاتاڭلارسىز يەرگە چۈشمەيدۇ. □
30 ئەمما سىلەر بولساڭلار، ھەتتا ھەربىر تال چېچىڭلارمۇ سانالغاندۇر. ■
31 شۇنداق، قورقماڭلار. سىلەر نۇرغۇنلىغان قۇشقاچتىنمۇ قىممەتلىكتۇرسىلەر!
32 شۇنداق، مېنى ئىنسانلارنىڭ ئالدىدا ئېتىراپ قىلغانلارنىڭ ھەربىرىنى مەنمۇ ئەرشتىكى ئاتامنىڭ ئالدىدا ئېتىراپ
قىلىمەن؛ ■
33 بىراق ئىنسانلارنىڭ ئالدىدا مەندىن تانغانلارنىڭ ھەربىرىدىن مەنمۇ ئەرشتىكى ئاتام ئالدىدا تانىمەن.

مۇخلىس بولغىنى ئۈچۈن زىيانكەشلىككە ئۇچرىشى مۇمكىن

34 مېنىڭ دۇنياغا كېلىشىمنى تىنچلىق ئېلىپ كېلىش ئۈچۈندۇر، دەپ ئويلاپ قالماڭلار. مەن تىنچلىق ئەمەس،
بەلكى قىلىچنى يۈرگۈزۈشكە كەلدىم. □ ■
35 چۈنكى مېنىڭ كېلىشىم »ئوغۇلنى ئاتىسىغا، قىزنى ئانىسىغا، كېلىننى قېينئانىسىغا قارشى چىقىرىش« ئۈچۈن بولىدۇ.
■
36 شۇنىڭ بىلەن »ئادەمنىڭ دۈشمەنلىرى ئۆز ئائىلىسىدىكى كىشىلەر بولىدۇ.«□ ■
37 ئاتا-ئانىسىنى مەندىنمۇ ئەزىز كۆرىدىغانلار ماڭا مۇناسىپ ئەمەستۇر. ئۆز ئوغۇل-قىزىنى مەندىنمۇ ئەزىز
كۆرىدىغانلارمۇ ماڭا مۇناسىپ ئەمەس. ■
38 ئۆزىنىڭ كېرىستىنى كۆتۈرۈپ، ماڭا ئەگەشمىگەنلەرمۇ ماڭا مۇناسىپ ئەمەس. □ ■

■ **10:26** ئايۇب 22:12□ يەش. 12:8□ يەر. 8:1□ مار. 22:4□ لۇقا 17:8□ 2.12:

□ **10:28** »**لېكىن ئادەمنىڭ جان-روھىنى تۆلتۈرەلمەيدىغانلاردىن قورقماڭلار...**» ـ مۇشۇ ئايەتتە »روھ-جان« ئىنسانلارنىڭ روھىي قىسمىنى، يەنى ئېچىكى دۇنياسىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **10:28** يەر. 8:1□ لۇقا 4.12:

□ **10:29** »**ئىككى قۇشقاچنى بىر تىيىنگە سېتىۋالغىلى بولىدۇغۇ؟**« ـ »بىر تىيىن« گېرىك تىلىدا »ئاسساريون.« شۇ دەۋردىكى بىر ئىشچىنىڭ كۈنلۈك
ھەققى بولغان »دىنارىۋۇس«نىڭ 1/16 قىسمى ئىدى.

■ **10:30** 1سام. 45.14:

■ **10:32** مار. 38:8□ لۇقا 26:9□ 8:12□ 2تىم. 12.2:

□ **10:34** ...» **مەن تىنچلىق ئەمەس، بەلكى قىلىچنى يۈرگۈزۈشكە كەلدىم**« ـ 38:5-48دە خاتىرىلەنگەندەك، ئەيسانىڭ ئېتىقادچىلارنى ئۆزۈشماسلىققا
دەۋەت قىلىدىغان تەلىمگە ئاساسەن، ئېتىقادچىلار قولىغا قىلىچ ئېلىشىغا بولمايدۇ شۇنىڭ مۇشۇ ئايەتتىكى »قىلىچ«)خۇدانىڭ سۆزلىرىگە رەنجىيدىغان ئادەمنىڭ
قولىدا بولۇپ(ئېتىقادچىلارغا قارشى چىققان قىلىچنى، يا كى كۆچمە مەندە »جىدەل-ماجىرا«نى كۆرسەتكەن بولسا كېرەك.

■ **10:34** لۇقا 51.12:

■ **10:35** مىك. 6.7:

□ **10:36** »**مۇنىڭ بىلەن »ئادەمنىڭ دۈشمەنلىرى ئۆز ئائىلىسىدىكى كىشىلەر بولىدۇ**« ـ مۇشۇ سۆزلەر تەۋرات »مىك.» 6:7دىن ئېلىنغان.

■ **10:36** زەب. 9:41□ 12-14:55□ يۇھ. 18.13:

■ **10:37** لۇقا 26.14:

□ **10:38** »**ئۆزىنىڭ كېرىستىنى كۆتۈرۈپ، ماڭا ئەگەشمىگەنلەرمۇ ماڭا مۇناسىپ ئەمەس**« ـ رىملىقلار تەرىپىدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىلگەنلەر مىخلىنىدىغان
كېرىستى مۇرىسىدە كۆتۈرۈپ جازا مەيدانىغا باراتتى. كېرىستىلىنىش ئادەمنى قىينايدىغان، ئىنتايىن دەھشەتلىك ۋە ئاھانەتلىك ئۆلۈم جازا ئۈسۈلى بولۇپ،
»ئۆزىنىڭ كېرىستىنى كۆتۈرۈش« دېگەننىڭ كۆپ مەنىلىرى ئىچىدە تۆۋەندىكىلەرنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالسا كېرەك: (1) ئەيسا مەسىھ ئۆچۈن ئازاب-ئوقۇبەت
تارتىشقا، (2) تىل-ئاھانەت ئىشتىشكە، (3) خۇدانىڭ ئىرادىسىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن زۇلۇم تارتىشقا، »ئۆز-ئۆزىنى ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم
قىلغاندەك« ئۆزىنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى رەت قىلىشقا تەييار بولۇش. ■ **10:38** مات. 24:16□ مار. 34:8□ لۇقا 23:9□ 27.14:

39 تۆز هاياتنى ئايايدغان كىشى ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولىدۇ، مەن ئۈچۈن تۆز هاياتىدىن مەھرۇم بولغان كىشى ئۇنىڭغا
ئېرىشىدۇ. ■
40 سىلەرنى قوبۇل قىلغانلار مېنىمۇ قوبۇل قىلغان بولىدۇ، مېنى قوبۇل قىلغانلار بولسا مېنى ئەۋەتكۈچىنىمۇ قوبۇل
قىلغان بولىدۇ. ■
41 بىر پەيغەمبەرنى پەيغەمبەرلىك سالاهىيىتىدە قوبۇل قىلغان كىشى پەيغەمبەرگە خاس بولغان ئىنئامغا ئېرىشىدۇ.
هەققانىي ئادەمنى ئۇ هەققانىي ئىكەن دەپ بىلىپ قوبۇل قىلغانلار هەققانىي ئادەمگە خاس بولغان ئىنئامغا ئېرىشىدۇ.
□ ■
42 مەن سىلەرگە شۇنى بەرهەق ئېيتىپ قويايكى، مېنىڭ بۇ شاكىچىكلىرىمدىن ئەڭ كىچىكى بىرىنى مېنىڭ مۇخلىسىم
دەپ بىلىپ ئۇنىڭغا هەتتا پەقەت بىرەر چىنە سوغۇق سۇ بەرگەن كىشىمۇ جەزمەن تۆزىگە لايىق ئىنئامدىن مەھرۇم
بولمايدۇ.■

11

يەهيا پەيغەمبەرنىڭ گۈماني سوئالى

لۇقا 7:18-35

1 ئەيسا ئون ئىككى مۇخلىسىغا بۇ ئىشلارنى تاپىلاپ بولغاندىن كېيىن، تۆزىمۇ شۇ يەردىكى هەرقايسى شەهەرلەردە
تەلىم بېرىش ۋە خۇدانىڭ كالامىنى جاكارلاش ئۈچۈن ئۇ يەردىن كەتتى.□
2 زىندانغا سولانغان يەهيا پەيغەمبەر مەسىهنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنى ئاڭلاپ، مۇخلىسلىرىنى ئەۋەتىپ، ئۇلار ئارقىلىق
ئەيسادىن:■
3 »كېلىشى مۇقەررەر زات تۆزۈڭمۇ، ياكى باشقا بىرسىنى كۈتۈشىمىز كېرەكمۇ؟« ـ دەپ سوريدى.□
4 ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى:
ـ يەهيانىڭ يېنىغا قايتىپ بېرىپ، تۆز ئاڭلاۋاتقانلىرىڭلارنى ۋە كۆرۈۋاتقانلىرىڭلارنى بايان قىلىپ ـ
5 كورلار كۆرەلەيدىغان ۋە توكۇرلار ماڭالايدىغان بولدى، ماخاۋ كېسىلى بولغانلار ساقايتىلدى، گاسلار
ئاڭلىيالايدىغان بولدى، ئۆلگەنلەرمۇ تىرىلدۈرۈلدى ۋە كەمبەغەللەرگە خۇش خەۋەر جاكارلاندى« ـ دەپ
ئېيتىڭلار.■
6 ۋە ئۇنىڭغا يەنە: »مەندىن گۈمانلانماي پۈتلىشىپ كەتمىگەن كىشى بولسا بەختلىكتۇر«! دەپ قويۇڭلار، ـ
دېدى.□
7 ئۇلار كەتكەندە، ئەيسا توپ-توپ ئادەملەرگە يەهيا توغرۇلۇق سۆزلەشكە باشلىدى:

■ **10:39** مات. 25:16□ مار. 35:8□ لۇقا 24:9□ 33:17□ يۇھ. 25:12.
■ **10:40** لۇقا 16:10□ يۇھ. 20.13.
□ **10:41** »بىر پەيغەمبەرنى پەيغەمبەرلىك سالاهىيىتىدە قوبۇل قىلغان كىشى« ـ دېمەك، ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكى، خۇدانىڭ سۆزىنى يەتكۈزگەنلىكى سەۋەبىدىن ئۇنى قوبۇل قىلغان كىشىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **10:41** 1پاد. 10:17□ 4:18□ 2پاد. 8.4.
■ **10:42** مات. 40:25□ مار. 41:9□ ئىبر. 10.6.
□ **11:1** »تۆزىمۇ شۇ يەردىكى هەرقايسى شەهەرلەردە تەلىم بېرىش ... ئۈچۈن ئۇ يەردىن كەتتى« ـ »شۇ يەر« گالىلىيەنى دېمەكچى.
■ **11:2** لۇقا 18.7.
□ **11:3** »كېلىشى مۇقەررەر زات تۆزۈڭمۇ، ياكى باشقا بىرسىنى كۈتۈشىمىز كېرەكمۇ؟« ـ »كېلىشى مۇقەررەر زات« بولسا خۇدا ۋەدە قىلغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ، ئەلۋەتتە. يەهيا تۆزى مەسىهنىڭ يولىنى تەييارلاش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا ئەۋەتىلگەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ: ـ »سەن بىز كۈتكەن كىشىمۇسەن« دەپ گۈمانلىنىپ سورايدۇ.
■ **11:5** يەش. 18:29□ 5:35□ 1:61□ لۇقا 18.4.
□ **11:6** »ۋە)ئۇنىڭغا يەنە:(»مەندىن گۈمانلانماي پۈتلىشىپ كەتمىگەن كىشى بولسا بەختلىكتۇر«! دەپ قويۇڭلار« ـ يەهيا پەيغەمبەر زىنداندا
يېتىپ: »ئەيسا قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ بولسا نېمىشقا مېنى زىنداندىن قۇتقۇزمىغان؟« ـ دەپ گۈمانلانغان بولسا كېرەك ئىدى. يەهيانىڭ بۇ سوئالى توغرۇلۇق
»قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

ـ »سلەر ئەسلى يەھيانى ئىزدەپ چۆلگە بارغىنىڭلاردا، زادى نېمنى كۆرگلى باردىڭلار؟ شامالدا يەلپۈنۈپ تۇرغان قومۇشنىمۇ؟■

8 ياكى ئېسىل كىينگەن بىر ئەربابنىمۇ؟ مانا، ئېسىل كىيىملەرنى كىيگەنلەر خان ئوردىلىرىدىن تېپىلىدۇغۇ!

9 ئەمدى سلەر نېمە كۆرگلى باردىڭلار؟ بىر پەيغەمبەرنىمۇ؟ دۇروۇس، ئەمما مەن شۇنى سلەرگە ئېيتىپ قويايكى، بۇ بولسا پەيغەمبەردىنمۇ ئۇستۇن بىر بولغۇچىدۇر.

10 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردىكى: ـ

»مانا، يۈز ئالدىڭغا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن؛

ئۇ سېنىڭ ئالدىڭدا يولۇڭنى تەييارلايدۇ«

ـ دەپ پۈتۈلگەن سۆز دەل ئۇنىڭ توغرىسىدا پۈتۈلگەندۇر. □ ■

11 مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ئاياللاردىن تۇغۇلغانلار ئارىسىدا چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيادىنمۇ ئۇلۇغى تۇرغۇزۇلغىنى يوق؛ ئەمما ئەرش پادىشاھلىقىدىكى ئەڭ كىچىك بولغىنىمۇ ئۇنىڭدىن ئۇلۇغ تۇرىدۇ.

12 ئەمما چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا ئوتتۇرىغا چىققان كۈنلەردىن بۈگۈنكى كۈنگىچە، ئەرش پادىشاھلىقىغا كىرىش يولى شىددەت بىلەن ئېچىلدى ۋە كىشىلەر ئۇنى شىددەت بىلەن تۇتۇۋالدۇ. □ ■

13 چۈنكى بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەت بېرىش خىزمىتى، شۇنداقلا تەۋراتتىكى يازمىلار ئارقىلىق بېشارەت يەتكۈزۈلۈش خىزمىتى يەھيا بىلەن ئاخىرلاشىدۇ.

14 ۋە ئەگەر شۇ سۆزنى قوبۇل قىلالىساڭلار، »قايتىپ كېلىشى مۇقەررەر بولغان ئىلياس پەيغەمبەر« بولسا، يەھيانىڭ ئۆزىدۇر. □ ■

15 ئاڭلىغۇدەك قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلىسۇن!

16 لېكىن بۇ دەۋردىكى كىشىلەرنى زادى كىملەرگە ئوخشىتاي؟ ئۇلار خۇددى رەستە-بازارلاردا ئولتۇرۇۋېلىپ، بىر-بىرىگە: ■

17 »بىز سىلەرگە سۈناي چېلىپ بەرسەكمۇ، ئۈسسۈل ئوينىمىدىڭلار«، »ماتەم پەدىسىگە چېلىپ بەرسەكمۇ، يىغا-زار قىلمىدىڭلار« دەپ قاقشايدىغان ئۇتۇرۇقسىز بالىلارغا ئوخشايدۇ.

18 چۈنكى يەھيا كېلىپ زىياپەتتە ئولتۇرمايتتى، شاراب ئىچمەيتتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار: »ئۇنىڭغا جىن چاپلىشىپتۇ« دېيىشىدۇ. □ ■

■ **11:7** لۇقا 24.7:

□ **11:10** **»مانا، يۈز ئالدىڭغا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن؛ ئۇ سېنىڭ ئالدىڭدا يولۇڭنى تەييارلايدۇ«** ـ تەۋرات، »مال.» 1:3، »يەش.» 3:40.

■ **11:10** مىس. 20:23□ مال. 1:3□ مار. 2:1□ لۇقا 27.7:

□ **11:12** **»ئەرش پادىشاھلىقىغا كىرىش يولى شىددەت بىلەن ئېچىلدى ۋە كىشىلەر ئۇنى شىددەت بىلەن تۇتۇۋالدۇ«** ـ باشقا بىر تەرجىمىسى: »ئەرش پادىشاھلىقى زوراۋانلىققا ئۇچرىماقتا. زوراۋانلار ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلماقتا.« بىراق بىزنىڭچە بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى ئاساسەن »خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىش ئاسان ئەمەس، چۈنكى ئۇنىڭغا ھەرخىل ھۇجۇملار قىلىنىدۇ؛ لېكىن ھۇجۇمغا بەرداشلىق بېرىشكە تەييار، ئىرادىسى قەتئىي ئادەملەر ئۇنىڭغا ئىگە بولىدۇ.« يەنە »لۇقا« 16:16نى كۆرۈڭ. بىزنىڭچە يەنە، 12-14-ئايەتلەر »مىك.» 13-12:2 بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر. »مىكام«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نمۇ كۆرۈڭ.

■ **11:12** لۇقا 16.16:

□ **11:14** **»ۋە ئەگەر شۇ سۆزنى قوبۇل قىلالىساڭلار، »قايتىپ كېلىشى مۇقەررەر بولغان ئىلياس پەيغەمبەر« بولسا، يەھيانىڭ ئۆزىدۇر«** ـ تەۋراتتا، يەنى »مال.» 5:4-6دە، قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ مەيدانغا چىقىشىدىن ئاۋۋال ئىلياس پەيغەمبەر مەسىھنىڭ يولنى تەييارلاش ئۈچۈن قايتىپ كېلىدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ. يەھۇدىيلار مەسىھنىڭ كېلىشىنى كۈتكەچكە، بۇ بېشارەتكە ئاساسەن ئىلياسنىڭ ئاۋۋال كېلىشىنى كۈتۈۋاتقاندى. يەھيا پەيغەمبەر ئىلياس پەيغەمبەردەك كۈچ-قۇدرەت بىلەن كەلگەن »)لۇقا« 17-1:13نى كۆرۈڭ.(شۇنىڭ مەسىھ ئەيسا بۇ بېشارەت ئۈزىنىڭ ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشقانلىقى، دەپ ئېيتىدۇ. ئۈزىنىڭ ئۆزىنىڭگە،)يەھۇدىي خەلقى »ئاۋۋالقى ئىلياس« بولغان يەھيانىڭ خەۋىرىنى رەت قىلغان بولغاچقا(مەسىھنىڭ قىيامەت كۈنىدە دۇنياغا قايتىپ كېلىشىدىن ئاۋۋالمۇ ئىلياس پەيغەمبەر ئۈزى قايتىدىغان پەيدا بولىدۇ دەپ ئىشەنچىمىز بار)يەنە »مال.» 5:4-6نى ۋە »مار.» 13-11:9نمۇ كۆرۈڭ.(

■ **11:14** مال. 23:3□ لۇقا 17.1:

■ **11:16** لۇقا 31.7:

□ **11:18** **»يەھيا كېلىپ زىياپەتتە ئولتۇرمايتتى، شاراب ئىچمەيتتى«** ـ گرىك تىلىدا »يەھيا كېلىپ، نە يېمەيدۇ نە ئىچمەيدۇ.« ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، يەھيا پەيغەمبەر ئىنتايىن غورىگل ئوزۇقلىناتتى، پات-پات روزا تۇتاتتى. »مات.» 4:3نى كۆرۈڭ. ■ **11:18** مات. 4:3□ مار. 6.1:

19 ئىنسانئوغلى بولسا كېلىپ ھەم يەيدۇ ھەم ئىچىدۇ ۋە مانا، ئۇلار: »تازا بىر تويماس ۋە بىر مەيخور ئىكەن. ئۇ
باجىگىرلار ۋە گۇناھكارلارنىڭ دوستى« دېيىشىدۇ. لېكىن دانالىق بولسا ئۆز پەرزەنتلىرى ئارقىلىق دۇرۇس دەپ
تونۇلىدۇ.«□

ئەيسانى چەتكە قاققان شەھەرلەر

لۇقا 10 13-15:

20 ئاندىن ئۇ ئۆزى كۆپ مۇجىزىلەرنى كۆرسەتكەن شەھەرلەردە تۇرۇۋاتقانلارنى توۋا قىلمىغانلىقى ئۈچۈن ئەيىبلەپ،
مۇنداق دېدى: ـ ■

21 ھالىگىلارغا ۋاي، ئەي قورازىنلىقلار! ھالىگىلارغا ۋاي، ئەي بەيت-سائىدالىقلار! چۈنكى سىلەردە
كۆرسىتىلگەن مۇجىزىلەر تۇر ۋە زىدون شەھەرلىرىدە كۆرسىتىلگەن بولسا، ئۇ يەرلەردىكىلەر خېلى بۇرۇنلا بۆز
كىيىمگە يۆگىنىپ، كۆلگە مىلىنىپ توۋا قىلغان بولاتتى. □ ■

22 مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايىكى، قىيامەت كۈنىدە تۇر ۋە زىدوندىكىلەرنىڭ كۆرىدىغىنى سىلەرنىڭكىدىن
يېنىك بولىدۇ. ■

23 ئەي ئەرشكە كۆتۈرۈلگەن كەپەرناھۇملۇقلار! سىلەر تەھتىساراغا چۈشۈرۈلىسىلەر. چۈنكى ئاراگىلاردا
يارىتىلغان مۇجىزىلەر سودومدا يارىتىلغان بولسا، ئۇ شەھەر بۈگۈنگىچە ھالاك بولمىغان بولاتتى. □

24 ئەمما مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايىكى، قىيامەت كۈنىدە سودوم زېمىندىكىلەرنىڭ كۆرىدىغىنى
سىلەرنىڭكىدىنمۇ يېنىك بولىدۇ.■

ئەيسانىڭ خۇشاللىقى

لۇقا 10 21-22:

25 شۇ ۋاقىتلاردا، ئەيسا بۇ ئىشلارغا قاراپ مۇنداق دېدى:
ـ ئاسمان-زېمىن ئىگىسى ئى ئاتا! سەن بۇ ھەققەتلەرنى دانىشمەن ۋە ئەقىللىقلاردىن يوشۇرۇپ، سەبىي بالىلارغا
ئاشكارىلىغانلىقىڭ ئۈچۈن ساڭا مەدھىيىلەر ئوقۇيمەن! ■

26 بەرھەق، ئى ئاتا، نەزىرىڭدە بۇنداق قىلىش راۋا ئىدى.

27 ھەممە ماڭا ئاتامدىن تەقدىم قىلىندى؛ ئوغۇلنى ئاتىدىن باشقا ھېچكىم تونۇمايدۇ، ۋە ئاتىنىمۇ ئوغۇل ۋە ئوغۇل
ئاشكارىلاشنى لايىق كۆرگەن كىشىلەردىن باشقا ھېچكىم تونۇمايدۇ.■

28 ئەي جاپا كەشلەر ۋە ئېغىر يۈك يۈكلەنگەن ھەممىگىلار! مېنىڭ يېنىمغا كېلىگىلار، مەن سىلەرگە ئارامىلىق بېرەي.

□ **11:19** »لېكىن دانالىق بولسا ئۆز پەرزەنتلىرى ئارقىلىق دۇرۇس دەپ تونۇلىدۇ« ـ ياكى »دانالىق بولسا ئۆز ئىش-مېۋىلىرى ئارقىلىق دۇرۇس دەپ تونۇلىدۇ.« بۇ قىسقا ئايەت ئۈستىدە ۋە ئۇنىڭدىكى كۆپ مۇھىم پرىنسىپلار توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

■ **11:20** لۇقا 10:13.

□ **11:21** »سىلەردە كۆرسىتىلگەن مۇجىزىلەر تۇر ۋە زىدون شەھەرلىرىدە كۆرسىتىلگەن بولسا...» ـ تۇر ۋە زىدون ئەسلى بۇتپەرەس »يات ئەللەر«نىڭ شەھەرلىرى ئىدى. مەسىلەن، »ئەزاكىيال« 29-26-بابنى كۆرۈڭ ـ ئىككى شەھەر بۇ بابلاردا گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن ئەيىبلىنىدۇ. »زىدون« گرېك تىلىدا »سىدون« دېيىلىدۇ. **»ئۇ يەرلەردىكىلەر خېلى بۇرۇنلا بۆز كىيىمگە يۆگىنىپ، كۆلگە مىلىنىپ توۋا قىلغان بولاتتى«** ـ »بۆزگە)ماتاغا(يۆگىنىپ، كۆلگە مىلىنىش« ـ كونا زامانلاردا قاتتىق پۇشايمان قىلىش، گۇناھلارغا توۋا قىلىشنىڭ بىر ئېپادىسى ئىدى.

■ **11:21** 2سام. 19:13□ 2پاد. 30:6□ 1.19:

■ **11:22** مات. 15:10.

□ **11:23** **»ئەي ئەرشكە كۆتۈرۈلگەن كەپەرناھۇملۇقلار«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەي سىلەر كەپەرناھۇملۇقلار! ئاسمانغا چىقىماقچىمىدىگىلار؟.« لېكىن بىزنىڭچە »ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن« دېگىنى توغرا بولۇپ، بۇ سۆز ئەيسا بۇلاۋىنىڭ ئارىسىدا بولغانلىقتىن تۈلارغا كۆرسىتىلگەن زور ئىمتىياز-ئىلتىپاتنى كۆرسىتىدۇ. **»سودوم شەھىرى«** ـ 15:10نى، »يار.» 16:18-29:19نى كۆرۈڭ. ■ **11:24** مات. 15:10. ■ **11:25** ئايۇپ 12:5□ يەش. 14:29□ لۇقا 21:10□ 1كور. 19:1□ 2□7: 8. ■ **11:27** مات. 18:28□ لۇقا 22:10□ يۇھ. 18:1□ 35:3□ 46.6:

29 مېنىڭ بويۇنتۇرۇقۇمنى كىيىپ، مەندىن ئۆگىنىڭلار، چۈنكى مەن مۆمىن ۋە كەمتەرمەن؛ شۇنداق قىلغاندا،
كۆڭۈلۈڭلار ئارام تاپىدۇ. ■
30 چۈنكى مېنىڭ بويۇنتۇرۇقۇمدا بولۇش ئاسان، مېنىڭ ئارتىدىغان يۈكۈم يېنىكتۇر.■

12

ئەيسا »شاباتىنىڭ ئىگىسىدۇر ••••« »شابات كۈنى« توغرۇلۇق 1-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ
مار. 2:23-28□ لۇقا 6:1-5:

1 شۇ چاغلاردا بىر شابات كۈنى، ئەيسا بۇغدايلىقلاردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. قورسىقى ئېچىپ كەتكەن مۇخلىسلىرى
باشاقلارنى ئۈزۈپ، يېيىشكە باشلىدى.□ ■
2 لېكىن بۇنى كۆرگەن پەرىسىيلەر ئۇنىڭغا:
ـ قارا، مۇخلىسلىرىڭ شابات كۈنى تەۋراتتا چەكلەنگەن ئىشنى قىلىۋاتىدۇ، دېيىشتى.□ ■
3 بىراق ئۇ ئۇلارغا:
ـ داۋۇت ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ ئاچ قالغاندا نېمە قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟□
4 ئۇ خۇدانىڭ ئۆيىگە كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان، شۇنداقلا ئۆزى ۋە ھەمراھلىرىغا نىسبەتەن تەۋرات قانۇنى بويىچە
يېيىشكە بولمايدىغان »تەقدىم نانلار«نى سوراپ ئېلىپ، ئۇلارنى ھەمراھلىرى بىلەن بىللە يېگەن. ئەسلىدە بۇ نانلارنى
پەقەت كاھىنلارنىڭ يېيىشىگىلا بولاتتى.□ ■
5 سىلەر تەۋراتتىن شۇنى ئوقۇپ باقمىغانسىلەركى، ئىبادەتخانىدا ئىشلەيدىغان كاھىنلار شابات كۈنلىرى ئىشلەپ
شابات تەرتىپىنى بۇزسىمۇ، گۇناھقا بۇيرۇلمايدۇ.■
6 بىراق مەن شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، بۇ يەردە ئىبادەتخانىدىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى بار.■
7 ئەمدىلىكتە ئەگەر سىلەر خۇدانىڭ »مۇقەددەس يازمىلاردا: »ئىزدەيدىغىنىم قۇربانلىقلار ئەمەس، بەلكى
رەھىم-شەپقەت« دېيىلگەن شۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى بىلگەن بولساڭلار، بىگۇناھ كىشىلەرنى گۇناھكار دەپ
بېكىتمەيتتىڭلار.□ ■

■ **11:29** زەب. 4:45□ يەر. 16:6□ زەك. 9:9.
■ **11:30** 1يۇھ. 3.5.
□ **12:1 »شابات كۈنى«** ـ شەنبە كۈنى، تەۋرات كالېنداری بويىچە ھەپتىنىڭ يەتتىنچى كۈنى بولۇپ، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئىسرائىلدىكى ھەربىر ئىنسان ۋە مال-چارۋىلارمۇ شۇ كۈنى ھەرقانداق ئىش-خىزمەت قىلماي، دەم ئېلىشى كېرەك ئىدى. »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **12:1** قان. 24:23□ مار. 23:2□ لۇقا 1.6:
□ **12:2 »مۇخلىسلىرىڭ شابات كۈنى تەۋراتتا چەكلەنگەن ئىشنى قىلىۋاتىدۇ«** ـ »چەكلەنگەن ئىش« توغرۇلۇق ـ تەۋرات قانۇنىدا چەكلەنگەن. تەۋرات قانۇنى بويىچە دەم ئېلىش كۈنى »خامان تېپىش« »خىزمەت« دەپ قارىلىپ، قانۇنغا خىلاپلىق ئىش دەپ ھېسابلىنىشى كېرەك ئىدى، ئەلۋەتتە. پەرىسىيلەر مۇخلىسلارنىڭ دانالارنى يېيىش ئۈچۈن ئاقلىشىنى »خامان تەپكەنلىككە باراۋەر« دەپ قارىغان. ئەمدى باشاقلارنى ئۈزۈپ يېيىش زىرائەتلەرگە ئورغاق سېلىش بىلەن ئوخشاشمۇ ياكى ئوخشاش ئەمەسمۇ، بۇنىڭغا ئوقۇرمەنلەر مەسىھنىڭ جاۋابىنى ئوقۇپ ئۆزى بېرىپمە دېسۇن! »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە مۇشۇ ۋەقە توغرۇلۇق ئىزاھاتلىرىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **12:2** مىس. 10.20:
□ **12:3 »داۋۇت ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ ئاچ قالغاندا نېمە قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟«** ـ »ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟« دېگەن سۆز پەرىسىيلەرنىڭ دائىم رەقىبلىرىدىن سورايدىغان سوئال شەكلى ئىدى.
□ **12:4 »داۋۇت** خۇدانىڭ ئۆيىگە كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان، شۇنداقلا ئۆزى ۋە ھەمراھلىرىغا نىسبەتەن تەۋرات قانۇنى بويىچە يېيىشكە بولمايدىغان »تەقدىم نانلار«نى سوراپ ئېلىپ، ئۇلارنى ھەمراھلىرى بىلەن بىللە يېگەن« ـ بۇ ۋەقە «1□□□.» 21-7-1دە خاتىرىلەنگەن. ■ **12:4** مىس. 33:29□ لاۋ. 9:24□ 1سام. 6:21. ■ **12:5** چۈل. 9:28. ■ **12:6** 2تار. 18.6. □ **12:7 »ئىزدەيدىغىنىم قۇربانلىقلار ئەمەس، بەلكى رەھىم-شەپقەت«** ـ »ھوش.» 6:6دىن ئېلىنغان سۆز (13:9□□□□ كۆرۈڭ.(■ **12:7** ھوش. 6:6□ مىك. 8:6□ مات. 13:9□ 23.23:

8 چۈنكى ئىنسانئوغلى شابات كۈننىڭ ئىگىسىدۇر.■

شابات كۈننىدە بىمارنى ساقايتىشقا بولامدۇ؟

مار. 3:1-6 لۇقا 6:6-11

9 ئۇ ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، ئۇلارنىڭ سىناگوگىغا كىردى. □ ■

10 ۋە مانا، ئۇ يەردە بىر قولى يېگىلەپ قالغان بىر ئادەم بار ئىدى. ئۇلار ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلىشقا سەۋەب تاپماقچى بولۇپ ئۇنىڭدىن:

ـ شابات كۈنى كېسەل ساقايتىش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ؟ ـ دەپ سوريدى.■

11 لېكىن ئۇ ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

ـ بىرەرسىڭلارنىڭ قويى شابات كۈنى ئورىغا چۈشۈپ كەتسە، ئۇنى دەرھال تارتىپ چىقىرىۋالمايدىغان ئادەم بارمىدۇ؟ ■

12 ئىنسان بولسا قويدىن شۇنچە ئەتىبارلىقتۇر! شۇڭا، شابات كۈنى ياخشىلىق قىلىش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇندۇر. ■

13 ئاندىن ئۇ ھېلىقى كېسەلگە:

ـ قولۇڭنى ئۇزات، ـ دېدى. ئۇ قولىنى ئۇزىتىشى بىلەنلا قولى ئىككىنچى قولىغا ئوخشاش ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى.□

14 بىراق پەرىسىيلەر تاشقىرىغا چىقىپ، ئۇنى قانداق يوقىتىش ھەققىدە مەسلىھەت قىلىشتى.■

خۇدا تاللىغان قۇل

15 ئەمما ئەيسا بۇنى بىلىۋېلىپ ئۇ يەردىن ئايرىلدى. توپ-توپ كىشىلەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماكىدى. ئۇ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ساقايتتى؛ ■

16 ئاندىن ئۇلارغا ئۆزىنىڭ سالاھىيىتىنى ئاشكارىلىماسلىقنى قاتتىق تاپىلىدى. ■

17 بۇنىڭ بىلەن يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق يەتكۈزۈلگەن مۇنۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

18 ـ »قاراڭلار، مانا مەن تاللىغان ئۆز قۇلۇم!

مېنىڭ سۆيۈملۈكۈم، دىلىمنىڭ سۆيۈنگىنى!

مەن ئۆز روھىمنى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا قوندۇرىمەن،

■ **12:8** مار. 2:28□ لۇقا 6:5.

□ **12:9** »ئۇ ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، ئۇلارنىڭ سىناگوگىغا كىردى« ـ »ئۇلار« بولسا يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان »پەرىسىيلەر«نى كۆرسەتكەن بولۇشى كېرەك.

■ **12:9** مار. 3:1□ لۇقا 6:6.

■ **12:10** لۇقا 14:3.

■ **12:11** مىس. 23:4□ قان. 22:4.

■ **12:12** يار. 1:27.

□ **12:13** »ئۇ قولىنى ئۇزىتىشى بىلەنلا قولى ئىككىنچى قولىغا ئوخشاش ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى« ـ »ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى« دېگەن پېشلىنىڭ »مەجھۇل شەكلى« بولۇپ، بىزگە بۇ ئىشنى خۇدا ئۆزى قىلغان، دېگەنىنى ئۇقتۇرىدۇ. ئەمدى ئۇلار بۇ مۇجىزە »شابات كۈنىدە يارىتىلغانلىقى« ئۈچۈن زادى كىمنى ئەيىبلىمەكچى؟ ■ **12:14** مار. 3:6□ يۇھ. 5:18□ 10:39□ 11:53: ■ **12:15** مات. 10:23: ■ **12:16** مات. 9:30□ لۇقا 5:14.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەللەرگە ھۆكۈم-ھەققەتنى جاكارلايدۇ.□ ■
19 ئۇ نە تالاش-تارتىش قىلمايدۇ نە چۇقان كۆتۈرمەيدۇ،
كوچىلاردا ئۇنىڭ كۆتۈرگەن ئاۋازىنى ھېچ ئاڭلىغۇچى بولمايدۇ.
20 تاكى ئۇ غەلبىسە بىلەن توغرا ھۆكۈملەرنى چىقارغۇچە،
يانچىلغان قومۇشنى سۇندۇرمايدۇ،
تۈتەپ تۇچەي دەپ قالغان پىلىكنى ئۆچۈرمەيدۇ،□
21 ۋە ئەللەر ئۇنىڭ نامىغا ئۈمىد باغلايدۇ.«■

مۇقەددەس روھقا كۆپۈرلۈۋق قىلىش
مار. 3:20-30□ لۇقا 11:14-23□ 12:10

22 شۇ چاغدا، ئۇنىڭ ئالدىغا جن چاپلىشىۋالغان كور ۋە گاچا بىرى ئېلىپ كېلىندى. ئۇ ئۇنى ساقايتتى، كور گاچىنى سۆزلىيەلەيدىغان ۋە كۆرەلەيدىغان قىلدى. ■
23 بارلىق خالايىق ھەيران بولۇشۇپ:
ـ ئەجەبا، بۇ داۋۇتنىڭ ئوغلىمىدۇ؟ ـ دېيىشتى.■
24 لېكىن پەرىسىيلەر بۇ سۆزنى ئاڭلاپ:
ـ ئۇ پەقەت جىنلارنىڭ ئەمىرى بولغان بەئەلزىبۇبقا تايىنىپ جىنلارنى قوغلىۋېتىدىكەن، دېيىشتى.■
25 لېكىن ئۇ ئۇلارنىڭ نىيەت ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ ئۆز ئىچىدىن بۆلۈنۈپ ئۆزئارا سوقۇشقان ھەرقانداق پادىشاھلىق ۋەيران بولىدۇ، ھەرقانداق شەھەر ياكى ئائىلە ئۆز ئىچىدىن بۆلۈنۈپ ئۆزئارا سوقۇشسا زاۋاللىققا يۈز تۇتىدۇ.
26 ئەگەر شەيتان شەيتانىنى قوغلىسا، ئۇ ئۆز-ئۆزىگە قارشى چىققان بولىدۇ. ئۇنداقتا، ئۇنىڭ پادىشاھلىقى قانداقمۇ پۈت تىرەپ تۇرالىسۇن؟
27 ئەگەر مەن جىنلارنى بەئەلزىبۇلغا تايىنىپ قوغلىسام، سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلار كىمگە تايىنىپ جىنلارنى قوغلايدۇ؟! شۇڭا ئۇلار سىلەر توغرۇلۇق ھۆكۈم چىقارسۇن! □

□ **12:18 »شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەللەرگە ھۆكۈم-ھەققەتنى جاكارلايدۇ« ـ »يەش.» 42-بابتىكى ئىزاھىتلارنىمۇ كۆرۈڭ.**
»ئەللەر« بولسا مۇشۇ يەردە »يات ئەللەر«، يەنى يەھۇدىي ئەمەسلەر، جاھاندىكى بارلىق مىللەتلەترنى كۆرسىتىدۇ.
»ھۆكۈم-ھەققەت« دېگەننىڭ مەنىسى توغرۇلۇق: ـ بۇ سۆز ئىبراني تىلىدا)تەۋراتتىكى ئەينى بېشارەتتىتە(»مىشپات« دېيىلىدۇ، ئۇ تۈت جەھەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، يەنى خۇدانىڭ »ھەققانىي قۇلى«نىڭ: ـ
(1) خۇدانىڭ يۇتلار توغرۇلۇق ھۆكۈمى، يەنى »خۇدا دېگەن تىرىك ھەم بىردۇر، يۇتلار يوقتىن بولغان نەرسە« دېگەن ھەققەتنى ئېلىپ كېلىشنى)ھەققەتسىزلەر ھەققەتكە ئېرىشىدۇ.(
(2) خۇدانىڭ ئادىل قانۇن-پەرمانلىرىنىڭ خەۋرىنى يەتكۈزۈپ، چۈشەندۈرۈپ بېرىشنى؛
(3) ھەرخىل خاتا ئۇقۇملارنى ۋە كۆزقاراشلارنى تۈزىتىپ توغرا كۆزقاراشلارنى يەتكۈزۈشنى؛
(4) ئادالەتسىزلىكنى تۈزىتىپ، تۆۋال بولغانلارغا ئادالەتنى يەتكۈزۈشنى كۆرسىتىدۇ.
■ **12:18** يەش. 42:1□ مات. 17:3□ 5:17□ مار. 11:1□ كول. 13:1□ 2پېت. 17.1:
□ **12:20 »تاكى ئۇ غەلبىسە بىلەن توغرا ھۆكۈملەرنى چىقارغۇچە...»** ـ »ھۆكۈم-ھەققەت« دېگەننىڭ مەنىسى توغرۇلۇق يۇقىرىقى 19-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **12:21** يەش. 42.1-4:
■ **12:22** مات. 9:32□ لۇقا 11.14:
■ **12:23** يۇھ. 4.29:
■ **12:24** مات. 9:34□ مار. 3:22□ لۇقا 11.15:
□ **12:27 »ئەگەر مەن جىنلارنى بەئەلزىبۇلغا تايىنىپ قوغلىسام، سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلار كىمگە تايىنىپ جىنلارنى قوغلايدۇ؟! شۇڭا ئۇلار سىلەر توغرۇلۇق ھۆكۈم چىقارسۇن«!** ـ بۇ سۆزنىڭ شۇكىكى شەرھى بار: ـ
(1) »سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلار« ـ بۇ پەرىسىيلەرنىڭ ئۆز تالىپ-ئەگەشكۈچىلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا پەرىسىيلەر ۋە ئەگەشكۈچىلىرى جىنلارنى ھېچ ھەيدىيەلمەيتتى. ئۇنداقتا شەيتانىنىڭ پادىشاھلىقىغا ھەققىي ھۆجۇم قىلغۇچىلار ئەيسا ۋە مۇرىتلىرىمۇ، ياكى پەرىسىيلەرمۇ؟ پەرىسىيلەرنىڭ خۇدانىڭ ئەمەس، بەلكى شەيتانىنىڭ تەرىپىدە تۇرغانلىقى ئۆز ئەگەشكۈچىلىرىنىڭ جىنى ھەيدەشكە كۈچسىز بولغانلىقىغا ئىسپات بېرەتتى.

28 لېكىن مەن خۇدانىڭ روھىغا تايىنىپ جىنلارنى قوغلىغان بولسام، ئۇنداقتا خۇدانىڭ پادىشاھلىقى دەرۋەقە
ئۈستۈڭلارغا چۈشۈپ نامايان بولدى.
29 بىر كىشى كۈچتۈڭگۈر بىرسىنىڭ تۈيىگە كىرىپ، ئۇنىڭ مال-مۈلكىنى قانداق بۇلاپ كېتەلىسۇن؟ پەقەت ئۇ
شۇ كۈچتۈڭگۈرنى ئاۋۋال باغلىيالسا، ئاندىن ئۇيىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلالايدۇ.□
30 مەن تەرەپتە ئۇرمىغانلار ماڭا قارشى ئۇرغۇچىدۇر. مەن تەرەپكە ئادەملەرنى يىغمىغۇچىلار بولسا
توزۇتۇۋەتكۈچىدۇر.
31 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئىنسانلارنىڭ ئۆتكۈزگەن ھەرتۈرلۈك گۇناھلىرى ۋە قىلغان
كۈپۈرلۈقلىرىنىڭ ھەممىسىنى كەچۈرۈشكە بولىدۇ. بىراق ئىنسانلارنىڭ مۇقەددەس روھقا كۈپۈرلۈق قىلىش ھېچ
كەچۈرۈلمەيدۇ. ■
32 ئىنسانئوغلىغا قارشى سۆز قىلغان كىمدەكىم بولسا كەچۈرۈمگە ئېرىشەلەيدۇ؛ لېكىن مۇقەددەس روھقا قارشى
گەپ قىلغانلار بولسا بۇ دۇنيادىمۇ، ئۇ دۇنيادىمۇ كەچۈرۈمگە ئېرىشەلمەيدۇ.□ ■

ئادەمنى ئەمەللىرىدىن تونۇش
لۇقا 6:43-45

33 دەرەخ ياخشى بولسا، مېۋىسىمۇ ياخشى بولىدۇ ـ ياكى دەرەخ پور بولسا، مېۋىسىمۇ ناچار بولىدۇ؛ چۈنكى
ھەرقانداق دەرەخ ئۆز مېۋىسىدىن بىلىنىدۇ.■
34 ئەي يىلانلارنىڭ پەرزەنتلىرى! سىلەر رەزىل ئۇرساڭلار، ئاغزىڭلاردىن قانداقمۇ ياخشى سۆز چىقسۇن؟ چۈنكى
ئادەمنىڭ قەلبىدە نېمە تولۇپ تاشقان بولسا ئېغىزدىن شۇ چىقىدۇ. ■
35 ياخشى ئادەم ئۆز ياخشى خەزىنىسىدىن ياخشى نەرسىلەرنى چىقىرىدۇ. يامان ئادەم يامان خەزىنىسىدىن يامان
نەرسىلەرنى چىقىرىدۇ.
36 مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئىنسانلار قىلغان ھەربىر ئېغىز قۇرۇق سۆزى ئۈچۈن سوراق كۈنى ھېساب
بېرىدۇ. ■
37 چۈنكى ئۆز سۆزلىرىڭ بىلەن يا ھەققانىي ئىسپاتلىنىسەن، يا سۆزلىرىڭلار بىلەن گۇناھكار دەپ بېكىتىلىسەن.■

مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسىتىش تەلىپى
مار. 8:11-12□ لۇقا 11:29-32

38 شۇ چاغدا بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر ئۇنىڭغا جاۋابەن:

---

(2) »سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلار« ـ بۇ ئەيسانىڭ ئەگەشكۈچىلىرى)ئىسرائىلارنىڭ پەرزەنتلىرى(كۆرسىتىدۇ. پەقەت ئەيسالا ئەمەس، ئۇلارمۇ جىنلارنى ھەيدىيەلەيدىغان بولغان، شۇڭا ئۇلارمۇ ئەيسانىڭ خۇدانىڭ كۆچى بىلەن جىن-شەيتانلارنى بىر تەرەپ قىلىۋاتقانلىقىغا ئىسپات بېرەتتى.
بىزنىڭچە (1)-□□□□□□□□ توغرا. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنىڭ كۆرۈڭ.
□ **12:29 »بىر كىشى كۈچتۈڭگۈر بىرسىنىڭ تۈيىگە كىرىپ، ئۇنىڭ مال-مۈلكىنى قانداق بۇلاپ كېتەلىسۇن؟...»** ـ بۇ تەمسىلدىكى »كۈچتۈڭگۈر ئادەم« شەيتانىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ئۇنىڭ ئۇيىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچى ئەيسادىن باشقا ھېچكىم بولمايدۇ.
■ **12:31** مار. 3:28□ لۇقا 12:10□ 1يۇھ. 5:16.
□ **12:32 »مۇقەددەس روھقا قارشى گەپ قىلغانلار بولسا بۇ دۇنيادىمۇ، ئۇ دۇنيادىمۇ كەچۈرۈمگە ئېرىشەلەيدۇ«** ـ »مۇقەددەس روھقا قارشى گەپ قىلىش« ياكى »مۇقەددەس روھقا كۈپۈرلۈق قىلىش« دېگەن گۇناھ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. ■ **12:32** چۈل. 15:30□ 1سام. 2:25□ 1يۇھ. 5:16. ■ **12:33** مات. 7:18. ■ **12:34** زەب. 40:10-9□ مات. 3:7□ لۇقا 6:45. ■ **12:36** توپ. 12:14□ ئەف. 5:4.
■ **12:37** 2سام. 1:16□ لۇقا 19:22.

ئۇستاز، سەندىن بىر مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرگۈمىز بار، ـ دېدى. □ ■
39 لېكىن ئۇ ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ رەزىل ھەم زىناخور بۇ دەۋر بىر »ئالامەت«نىڭ كۆرسىتىلىشىنى ئىستەپ يۈرىدۇ. بىراق بۇ دەۋردىكىلەرگە »يۇنۇس پەيغەمبەردە كۆرۈلگەن مۆجىزىلىك ئالامەت«تىن باشقا ھېچقانداق مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسىتىلمەيدۇ.
40 چۈنكى يۇنۇس پەيغەمبەر يوغان بېلىقنىڭ قورسىقىدا ئۈچ كېچە-كۈندۈز ياتقاندەك، ئىنسانئوغلىمۇ ئوخشاشلا ئۈچ كېچە-كۈندۈز يەرنىڭ باغرىدا ياتىدۇ. ■
41 سوراق كۈنى نىنەۋە شەھىرىدىكىلەر بۇ دەۋردىكىلەر بىلەن تەڭ قوپۇپ، بۇ دەۋردىكىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى بېكىتىدۇ. چۈنكى ئۇلار يۇنۇس پەيغەمبەر جاكارلىغان خەۋەرنى ئاڭلاپ، يامانلىقىدىن توۋا قىلغان؛ ۋە مانا، مۇشۇ يەردە يۇنۇس پەيغەمبەردىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى تۇرىدۇ!□ ■
42 سوراق كۈنى »جەنۇبتىكى ئايال پادىشاھ«مۇ بۇ دەۋردىكىلەر بىلەن تەڭ تىرىلىپ، ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى بېكىتىدۇ. چۈنكى ئۇ سۇلايمانىنىڭ دانا سۆزلىرىنى ئاڭلاش ئۈچۈن يەر يۈزىنىڭ چېتىدىن كەلگەن؛ ۋە مانا، ھازىر مۇشۇ يەردە سۇلايماندىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى تۇرىدۇ.□ ■

ناپاك روھنىڭ قايتىپ كېلىشى

لۇقا 11 *24-26:*

43 ناپاك روھ بىراۋنىڭ تېنىدىن چىقىرىۋېتىلگەندىن كېيىن، ئۇ قۇرغاق دالالارنى چۆرگىلەپ يۈرۈپ، بىرەر ئارامگاھنى ئىزدەيدۇ، بىراق تاپالمايدۇ □ ■
44 ۋە: »مەن چىققان ماكانىمغا قايتاي« دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن قايتىپ كېلىپ، شۇ ماكاننىڭ يەنىلا بوش تۇرغانلىقىنى، شۇنداقلا پاكىز تازىلانغانلىقىنى ۋە رەتلەنگەنلىكىنى بايقايدۇ-دە،
45 يېرىپ تۇزىدىنمۇ بەتتەر يەتتە جىننى باشلاپ كېلىدۇ؛ ئۇلار كىرىپ بىللە تۇرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئادەمنىڭ كېيىنكى ھالى بۇرۇنقىدىنمۇ تېخىمۇ يامان بولىدۇ. بۇ رەزىل دەۋردىكىلەرنىڭ ھالىمۇ مانا شۇنداق بولىدۇ.□ ■

مېنىڭ ئانام ۋە ئىنىلىرىم كىم؟

مار. 3 *31-35:* لۇقا 8 *19-21:*

□ **12:38** »ئۇستاز، سەندىن بىر مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرگۈمىز بار« ـ پەرىسىيلەر ئەيسادىن تەلەپ قىلغان »ئالامەت« بولسا ئۇزىنىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان بىرەر مۆزىزىلىك ئالامەت، ئەلۋەتتە.
■ **12:38** مات. 16:1□ مار. 8:11□ لۇقا 11:29□ 1 كور. 22.1:
■ **12:40** يۇن. 1:1□2:
□ **12:41** »مانا، مۇشۇ يەردە يۇنۇس پەيغەمبەر دىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى تۇرىدۇ«! ـ بۇ 41-39-ئايەتلەردە ئەيسا يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ يوغان بىر بېلىقنىڭ ئىچىدە ئۈچ كۈن تۇرۇپ تىرىك چىققانلىقىنى تىلغا ئېلىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ئۆلۈپ، ئۇچىنچى كۈنى تىرىلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان. تەۋرات، »يۇنۇس« 2-1-بابلارنى ۋە شۇ كىتابتىكى »يۇنۇس پەيغەمبەردە كۆرۈلگەن مۆجىزىلىك ئالامەت« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىڭ ھەم ئوشىبۇ كىتابتىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. »بۇ دەۋردىكىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى بېكىتىدۇ« ـ دېمەك، »بۇ تېھەرەس ننەۋەلىكلەر يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ تەلىمىنى ئاڭلاپ، يامان يولدىن قايتقان. بىراق بۇ يەردە يۇنۇس پەيغەمبەردىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى بولغان مەسىھ سىلەرنى يامان يولدىن قايتىشقا چاقىرسا، قۇلاق سالمىدىڭلار.«
■ **12:41** يۇن. 3:5□ لۇقا 11.32:
□ **12:42** »جەنۇبتىكى ئايال پادىشاھ« ـ يەنى »شەبانىڭ ئايال پادىشاھى.« »شەبا« جەنۇبىي ئەرەبىستان يا كى ئېفىئوپىيەنى كۆرسىتىدۇ. «1□□□.» 10-1:10نى كۆرۈڭ.
■ **12:42** 1پاد. 10:1□ 2تار. 9:1□ لۇقا 11.31:
□ **12:43** »ناپاك روھ« ـ جىننى كۆرسىتىدۇ.
■ **12:43** لۇقا 11.24:
□ **12:45** »بۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئادەمنىڭ كېيىنكى ھالى بۇرۇنقىدىنمۇ تېخىمۇ يامان بولىدۇ. بۇ رەزىل دەۋردىكىلەرنىڭ ھالىمۇ مانا شۇنداق بولىدۇ« ـ بۇ تەمسىل: (1) جىن چاپلىشىشتىن قۇتقۇزۇلغان ئادەمنىڭ ھەقىقىي بىر خەتىرىنى؛ (2) يەھۇدىي خەلقىنىڭ ئەھۋالىنىمۇ كۆرسىتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **12:45** ئىبر. 6:4□ 5؛ 10:26□ 2پېت. 20.2:

46 ئۇ توپلاشقان خالايىققا داۋاملىق سۆزلەۋاتقاندا، مانا، ئانىسى بىلەن ئىنىلىرى كېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشمەكچى
بولۇپ تاشقىرىدا تۇرۇشتى. ■
47 شۇنىڭ بىلەن بىرەيلەن ئۇنىڭغا:
ـ ئانىڭىز ۋە ئىنىلىرىڭىز سىز بىلەن سۆزلىشىمىز دەپ تاشقىرىدا تۇرىدۇ، ـ دېدى.
48 لېكىن ئۇ جاۋابەن شۇ خەۋەرنى يەتكۈزگەن كىشىدىن: »كىم مېنىڭ ئانام، كىم مېنىڭ ئىنىلىرىم؟« ـ دەپ
سوريدى.
49 ئاندىن ئۇ قولىنى سوزۇپ مۇخلىسلىرىنى كۆرسىتىپ:
ـ مانا مېنىڭ ئانام، مانا مېنىڭ ئىنىلىرىم!
50 چۈنكى كىم ئەرشتىكى ئاتامنىڭ ئىرادىسىنى ئادا قىلسا، شۇ مېنىڭ ئاكا-ئىنىم، ئاچا-سىڭلىم ۋە ئانامدۇر، ـ دېدى.■

13

ئەرش پادىشاھلىقى توغرىسىدىكى يەتتە تەمسىل •••• «1» ئۇرۇق چاچقۇچى توغرىسىدىكى تەمسىل

مار. 4:1-9 لۇقا 8:4-8

1 شۇ كۈنى ئەيسا ئۆيدىن چىقىپ، دېڭىز بويىدا ئولتۇراتتى.■
2 ئەتراپىغا توپ-توپ ئادەملەر ئولىشۋالغاچقا، ئۇ بىر كېمىگە چىقىپ ئولتۇردى. پۈتكۈل خالايىق بولسا دېڭىز
بويىدا تۇرۇشاتتى.■
3 ئۇ ئۇلارغا تەمسىللەر بىلەن نۇرغۇن ھېكمەتلەرنى ئېيتىپ بىرىپ، مۇنداق دېدى:
ـ مانا، ئۇرۇق چاچقۇچى ئۇرۇق چاچقىلى ئېتىزغا چىقىپتۇ.
4 ئۇرۇق چاچقاندا ئۇرۇقلاردىن بەزىلىرى چېغىر يول ئۈستىگە چۈشۈپتۇ، قۇشلار كېلىپ ئۇلارنى يەپ كېتىپتۇ.
5 بەزىلىرى تېشى كۆپ، توپىسى ئاز يەرلەرگە چۈشۈپتۇ. تۇپراقى چوڭقۇر بولمىغاچقا، تېزلا ئۈنۈپ چىقىپتۇ،
6 لېكىن كۈن چىقىشى بىلەنلا ئاپتاپتا كۆيۈپ، يىلتىزى بولمىغاچقا قۇرۇپ كېتىپتۇ.
7 بەزىلىرى تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چۈشۈپتۇ، تىكەنلەر ئۈسۈپ مايىسىلارنى بوغۇۋاپتۇ.
8 بەزىلىرى بولسا ياخشى تۇپراققا چۈشۈپتۇ. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى يۈز ھەسسە، بەزىلىرى ئاتمىش ھەسسە، يەنە
بەزىلىرى ئوتتۇز ھەسسە ھوسۇل بېرىپتۇ.
9 قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلىسۇن!

تەمسىللەرنىڭ مەقسىتى

مار. 4:10-12 لۇقا 8:9-10

10 مۇخلىسلىرى كېلىپ، ئۇنىڭدىن: ـ
سەن نېمە ئۈچۈن ئۇلارغا تەمسىللەر ئارقىلىق تەلىم بېرىسەن؟ ـ دەپ سوريدى.■
11 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ سىلەر ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ سىرلىرىنى بىلىشكە مۇيەسسەر قىلىندىڭلار، لېكىن ئۇلارغا ئېسىپ قىلىنمىدى. □ ■

■ **12:46** مار. 3:31 لۇقا 8:20.
■ **12:50** يۇھ. 15:14 2 كور. 5:16 گال. 5:6 15:6 كول. 3:11.
■ **13:1** مار. 4:1 لۇقا 8:4 5.
■ **13:2** لۇقا 5:3.
■ **13:10** مار. 4:10 لۇقا 8:9.
□ **13:11** **»ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ سىرلىرى«** ـ ئىنجىلدا »سىرلار« ئەسلىدە ئىنسانلارغا ئاشكارىلانمىغان، ھازىر مەسىھ ياكى روسۇللىرى ئارقىلىق ئايان
قىلىنغان ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئىنجىلدىكى بەزى »سىرلار« ئىنتايىن سىرلىق، ئەلۋەتتە. ■ **13:11** مات. 11:25 2 كور. 3:14.

12 چۈنكى كىمدە بار بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ، ئۇنىڭدا مولچىلىق بولىدۇ؛ ئەمما كىمدە يوق بولسا، ھەتتا
ئۇنىڭدا بار بولغانلىرىمۇ ئۇنىڭدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ.□ ■

13 ئۇلارغا تەمسىل بىلەن سۆزلىشىمنىڭ سەۋەبى شۇكى، ئۇلار قارىسىمۇ كۆرمەيدۇ، ئاڭلىسىمۇ تىڭشىمايدۇ ھەم
ھەققىي چۈشەنمەيدۇ.

14 يۇنىڭ بىلەن يەشايا پەيغەمبەر ئېيتقان بېشارەتتىكى مۇنۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

ـ »سىلەر ئاڭلاشنى ئاڭلايسىلەر، بىراق چۈشەنمەيسىلەر؛
قاراشنى قارايسىلەر، بىراق كۆرمەيسىلەر. ■
15 چۈنكى مۇشۇ خەلقنىڭ يۈرىكىنى ماي قاپلاپ كەتكەن،
ئۇلار ئاڭلىغاندا قۇلاقلىرىنى ئېغىر قىلىۋالغان،
ئۇلار كۆزلىرىنى ئۆخلىغاندەك يۇمۇۋالغان؛
ئۇنداق بولمىسىدى، ئۇلار كۆزلىرى بىلەن كۆرۈپ،
قۇلىقى بىلەن ئاڭلاپ،
كۆڭلى بىلەن چۈشىنىپ،
ئۆز يولىدىن يانداۋرۇلۇشى بىلەن،
مەن ئۇلارنى ساقايتقان بولاتتىم.□ ■

16 لېكىن، كۆزلىرىڭلار بەختلىكتۇر! چۈنكى ئۇلار كۆرىدۇ؛ قۇلىقىڭلار بەختلىكتۇر! چۈنكى ئۇلار ئاڭلايدۇ. ■
17 مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، بۇرۇنقى نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر ۋە ھەققانىي ئادەملەر سىلەرنىڭ
كۆرگىنىڭلارنى كۆرۈشكە ئىنتىزار بولغان بولسىمۇ ئۇلارنى كۆرمىگەن؛ سىلەرنىڭ ئاڭلىغىنىڭلارنى ئاڭلاشقا
ئىنتىزار بولغان بولسىمۇ ئۇلارنى ئاڭلىمىغان.■

ئۇرۇق چاچقۇچى توغرىسىدىكى تەمسىلنىڭ چۈشەندۈرۈلۈشى

مار. 4:13-20□ لۇقا 8:11-15

18 ئەمدى ئۇرۇق چاچقۇچى توغرىسىدىكى تەمسىلنىڭ مەنىسىنى ئاڭلاڭلار:■
19 ئەگەر بىرى ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ سۆز-كالامىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ چۈشەنمىسە، شەيتان كېلىپ ئۇنىڭ كۆڭلىگە
چېچىلغان سۆزنى ئېلىپ كېتىدۇ. بۇ دەل چىغىر يول ئۈستىگە چېچىلغان ئۇرۇقلاردۇر.□ ■

□ **13:12 »چۈنكى كىمدە بار بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ...«** ـ »كىمدە بار بولسا... « دېگەندە، »بار بولسا« نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ شۇبھىسىزكى، ئەبەدىي ئەھمىيەتلىك بىرەر نەرسە بولسا كېرەك، بۇ ئىمان-ئىشەنچنى ئۆز ئىچىگە چوقۇم ئالىدۇ. بىز ئۆزىمىزگە »ئەبەدىي ئەھمىيەتلىك« ھەربىرىمىز بولۇشى ئۈچۈن يەقەت مەسىھدىنلا تاپالايمىز، ئەلۋەتتە.

■ **13:12** مات. 29:25□ مار. 25:4□24□ لۇقا 18:8□ 26.19:

■ **13:14** يەش. 6:10-9□ مار. 12:4□ لۇقا 10:8□ يۇھ. 40:12□ روس. 26:28□ رىم. 8.11:

□ **13:15 »مۇشۇ خەلقنىڭ يۈرىكىنى ماي قاپلاپ كەتكەن... ئۇنداق بولمىسىدى، ... ئۆز يولىدىن يانداۋرۇلۇشى بىلەن، مەن ئۇلارنى ساقايتقان بولاتتىم«** ـ تولۇق بېشارەت تەۋرات، »يەش.» 10-6:9دە تېپىلىدۇ.

■ **13:15** يەش. 6:10-9:

■ **13:16** لۇقا 10:23□ يۇھ. 20:29□ 1پېت. 1.8:

■ **13:17** 1پېت. 1.10:

■ **13:18** مار. 4:13□ لۇقا 8.11:

□ **13:19 »ئەگەر بىرى ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ سۆز-كالامىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ چۈشەنمىسە...«** ـ مۇشۇ يەردە »ئەرش پادىشاھلىقى« گرېك تىلىدا پەقەت »پادىشاھلىق« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

■ **13:19** مات. 4.23:

20 تاشلىق يەرلەرگە چېچىلغان تۆرۈقلار بولسا، ئۇلار سۆز- كالامنى ئاڭلاپ، خۇشاللىق بىلەن دەرھال قوبۇل
قىلغانلارنى كۆرسىتىدۇ. □
21 ھالبۇكى، قەلبىدە ھېچ يىلتىز بولمىغاچقا، پەقەت ۋاقىتلىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ؛ سۆز- كالامنىڭ ۋەجەدىن
قىينىچىلىق ياكى زىيانكەشلىككە تۇچىرىغاندا، ئۇلار شۇئان يولدىن چەتنەپ كېتىدۇ.
22 تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چېچىلغىنى شۇنداق ئادەملەرنى كۆرسەتكەنكى، ئۇلار سۆز- كالامنى ئاڭلىغىنى بىلەن، لېكىن
بۇ دۇنيانىڭ ئەندىشىلىرى ۋە بايلىقنىڭ ئېزىقتۇرۇشى قەلبىدىكى سۆز- كالامنى بوغۇۋېتىدۇ-دە، ئۇلار ھوسۇلسىز قالىدۇ.
■
23 لېكىن ياخشى يەرگە چېچىلغان تۆرۈقلار بولسا ـ سۆز- كالامنى ئاڭلاپ چۈشەنگەن ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ.
بۇنداق ئادەملەر ھوسۇل بېرىدۇ، بىرسى يۈز ھەسسە، بىرسى ئاتمىش ھەسسە، يەنە بىرسى ئوتتۇز ھەسسە ھوسۇل
بېرىدۇ.

«2» كۆرمەك، يەنى »مەستەك« توغرىسىدىكى تەمسىل

24 ئۇ ئۇلارنىڭ ئالدىدا يەنە بىر تەمسىلنى بايان قىلدى: ـ
ـئەرش پادىشاھلىقى خۇددى ئېتىزىغا ياخشى تۆرۈقنى چاچقان بىر ئادەمگە ئوخشايدۇ.
25 ئەمما كىشىلەر ئۇيقۇغا چۈمگەن چاغدا، دۈشمىنى كېلىپ بۇغداي ئارىسىغا كۆرمەك تۆرۈقلىرىنى چېچىۋېتىپ،
كېتىپتۇ. □
26 ئەمدى مايىسلار ئۆسۈپ، باشاق چىقارغاندا، كۆرمەكمۇ ئاشكارلىنىشقا باشلاپتۇ.
27 خوجايىننىڭ چاكارلىرى كېلىپ ئۇنىڭغا:
ـ »ئەپەندى، سىز ئېتىزىڭىزغا ياخشى تۆرۈق چاچقان ئەمەسمىدىڭىز؟ كۆرمەكلەر نەدىن كېلىپ قالدى؟« دەپتۇ.
28 خوجايىن: »بۇنى بىر دۈشمەن قىلغان« ـ دەپتۇ.
چاكارلار ئۇنىڭدىن: »سىز بىزنى بېرىپ ئۇلارنى ئوتتۇرىتىۋېلىڭلار دېمەكچىمۇ؟« ـ دەپ سوراپتۇ.
29 »ياق،« ـ دەپتۇ خوجايىن، »ئۇنداق قىلغاندا كۆرمەكلەرنى يۇلغاندا، بۇغدايلارنىمۇ يۇلۇۋېتىشىڭلار مۇمكىن.
30 بۇ ئىككىسى ئورما ۋاقىتىغىچە بىللە ئۆسسۇن، ئورما ۋاقىتىدا، مەن ئورمىچىلارغا: ـ ئالدى بىلەن كۆرمەكلەرنى
ئايرىپ يېغىپ، باغلاپ كۆيدۈرۈشكە قويۇڭلار، ئاندىن بۇغدايلارنى يىغىپ ئامبىرىمغا ئەكىرىڭلار، دەيمەن« ـ دەپتۇ
خوجايىن.■

«3» قىچا توغرىسىدىكى ۋە «4» ئېچىتقۇ توغرىسىدىكى تەمسىللەر

مار. 4:30-34 □ لۇقا 13:18-21

31 ئۇ ئۇلارغا يەنە بىر تەمسىلنى ئېيىتتى:
ـ ئەرش پادىشاھلىقى خۇددى بىر ئادەم قولىغا ئېلىپ ئېتىزىغا چاچقان قىچا تۇرۇقىغا ئوخشايدۇ. ■
32 قىچا تۇرۇقى دەرۋەقە بارلىق تۇرۇقلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ كىچىك بولسىمۇ، ئۇ ھەرقانداق زىرائەتتىن ئېگىز ئۆسۈپ،
دەرەخ بولىدۇ، ھەتتا ئاسماندىكى قۇشلارمۇ كېلىپ ئۇنىڭ شاخلىرىدا ئۇۋۇلايدۇ.□
33 ئۇ ئۇلارغا يەنە بىر تەمسىلنى ئېيىتتى:

□ **13:20** »تاشلىق يەرلەرگە چېچىلغان تۆرۈقلار بولسا، ئۇلار سۆز- كالامنى ئاڭلاپ، خۇشاللىق بىلەن دەرھال قوبۇل قىلغانلارنى كۆرسىتىدۇ« ـ »سۆز- كالام« بولسا خۇدانىڭ پادىشاھلىقى توغرۇلۇق سۆز- كالامدۇر.

■ **13:22** مات. 23:19□ مار. 23:10□ لۇقا 24:18□ 1تىم. 9:6.

□ **13:25** «...□□□□□□□ كېلىپ بۇغداي ئارىسىغا كۆرمەك تۆرۈقلىرىنى چېچىۋېتىپ» ـ ئۇقۇرمەنلەرگە شۇ ئايانكى، بۇ تەمسىلدىكى »كۆرمەك«)ياكى »مەستەك«) ئاۋۋال بۇغدايغا ئوخشاش شەكلىدە ئۆسىدۇ. پەقەت باش ئېلىشى ئېلەن پەرق ئەتكىلى بولىدۇ.

■ **13:30** مات. 12.3:

■ **13:31** مار. 30:4□ لۇقا 18.13:

□ **13:32** »قىچا تۇرۇقى دەرۋەقە بارلىق تۇرۇقلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ كىچىك بولسىمۇ، ئۇ ھەرقانداق زىرائەتتىن ئېگىز ئۆسۈپ، دەرەخ بولىدۇ، ...» ـ بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان »قىچا« ئۇنۇرا شەرقتە ئۆسىدىغان، ياخشى ئۆسكەندە ھەتتا ئۇچ مېتردىن ئېشىپ كېتىدىغان ئۆسۈملۈكنى كۆرسىتىدۇ.

ـ ئەرش پادىشاھلىقى خۇددى بىر ئايال قولىغا ئېلىپ ئۈچ جاۋۇر ئۈننىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇپ، تاكى پۈتۈن خېمىر
بولغۇچە ساقلىغان ئېچىتقۇغا ئوخشايدۇ.□ ■
34 ئەيسا بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى تەمسىللەر بىلەن كۆپچىلىككە بايان قىلدى. ئۇ تەمسىلسىز ھېچقانداق تەلىم
بەرمەيتتى. ■
35 بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىنئالا ئېيتىلغان مۇنۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى:

ـ »ئاغزىمنى تەمسىل سۆزلەش بىلەن ئاچىمەن،
ئالەم ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى يوشۇرۇنۇپ كەلگەن ئىشلارنى ئېلان قىلىمەن.«□ ■

كۆرمەك توغرىسىدىكى تەمسىلنىڭ چۈشەندۈرۈلۈشى

36 شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ كۆپچىلىكنى يولغا سېلىۋېتىپ ئۆيگە كىردى. مۇخلىسلىرى يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭدىن:
ـ ئېتىزلىقتىكى كۆرمەك توغرىسىدىكى تەمسىلنى بىزگە شەرھلەپ بەرسەڭ، ـ دەپ ئۆتۈندى.□
37 ئۇ ئەمدى ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى:
ـ ياخشى ئۇرۇقنى چاچقان كىشى ئىنسانئوغلىدۇر.
38 ئېتىزلىق بولسا ـ دۇنيا. ياخشى ئۇرۇق بولسا ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ پەرزەنتلىرىدۇر، لېكىن كۆرمەك رەزىل
بولغۇچىنىڭ پەرزەنتلىرىدۇر.
39 كۆرمەك چاچقان دۈشمەن ـ ئىبلىستۇر. ئورما ئورۇش ۋاقتى ـ زامان ئاخىرىدۇر. ئورمىچىلار ـ پەرىشتىلەردۇر.
■
40 كۆرمەكلەر يۇلۇنۇپ، ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىلگىنىدەك، زامان ئاخىرىدىمۇ ئەنە شۇنداق بولىدۇ.
41 ئىنسانئوغلى پەرىشتىلىرىنى ئەۋەتىپ، ئۇلار ئىنسانلارنى گۇناھقا ئازدۇرغۇچىلارنىڭ ھەممىسىنى، شۇنداقلا بارلىق
ئىتائەتسىزلىك قىلغۇچىلارنى ئۆز پادىشاھلىقىدىن شاللاپ چىقىپ،
42 خۇمدانىنىڭ لاۋۇلداپ تۇرغان ئوتىغا تاشلايدۇ. ئۇ يەردە يىغا-زارلار كۆتۈرۈلىدۇ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ.
■
43 ئۇ چاغدا ھەققانىيلار ئاتىسىنىڭ پادىشاھلىقىدا خۇددى قۇياشتەك جۇلالىنىدۇ.
ئاڭلىغۇدەك قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلىسۇن!■

«5» خەزىنە توغرىسىدىكى ۋە «6» قىممەتلىك مەرۋايىت توغرىسىدىكى تەمسىللەر

44 ـ ئەرش پادىشاھلىقى خۇددى ئېتىزدا يوشۇرۇلغان بىر خەزىنىگە ئوخشايدۇ. ئۇنى تېپىۋالغۇچى خەزىنىنى قايتىدىن
يوشۇرۇپ، خەزىنىنىڭ شاد-خۇراملىقى ئېچىدە بار-يوقىنى سېتىۋېتىپ، شۇ ئېتىزنى سېتىۋالىدۇ.■
45 يەنە كېلىپ، ئەرش پادىشاھلىقى ئېسىل ئۇنچە-مەرۋايىتلارنى ئىزدىگەن سودىگەرگە ئوخشايدۇ. □

□ **13:33 »ئەرش پادىشاھلىقى خۇددى بىر ئايال قولىغا ئېلىپ ئۈچ جاۋۇر ئۈننىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇپ، تاكى پۈتۈن خېمىر بولغۇچە ساقلىغان ئېچىتقۇغا ئوخشايدۇ.** ـ »ئۈچ جاۋۇر«)ياكى »ئۈچ كۆرە«) ـ گرېك تىلىدا »ئۈچ ساتون)سېئاھ.«(بىر سېئاھ 7 كىلوگرام. بۇ خېلى كۆپ ئۇن بولۇپ، يۈز ئادەمنىڭ تامىقىغا يېتەتتى. »يار.» 6:18نى كۆرۈڭ.
■ **13:33** لۇقا 21.13□20:
■ **13:34** مار. 33.4:
□ **13:35 »بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىنئالا ئېيتىلغان مۇنۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى...»** ـ قايسى پەيغەمبەر ئىكەنلىكى مۇشۇ يەردە ئېيتىلمايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇ زەبۇردىكى بىرنەچچە كۆيلەرنىڭ مۇئەللىپى ئاساف ئىدى. **»ئاغزىمنى تەمسىل سۆزلەش بىلەن ئاچىمەن، ئالەم ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى يوشۇرۇنۇپ كەلگەن ئىشلارنى ئېلان قىلىمەن«** ـ »زەب.» 2:78. ■ **13:35** زەب. 278: □ **13:36 »شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ كۆپچىلىكنى يولغا سېلىۋېتىپ...»** ـ ياكى »شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ كۆپچىلىكتىن ئايرىلىپ...». ■ **13:39** يو. 13:3□ ۋەھ. 15.14: ■ **13:42** مات. 12:8□ 13:22□ 51:24□ 30:25□ لۇقا 28.13: ■ **13:43** دان. 3:12□ 1 كور. 42.15: ■ **13:44** فىل. 7.3: □ **13:45 »ئېسىل ئۇنچە-مەرۋايىتلارنى ئىزدىگەن سودىگەر... «** ـ گرېك تىلىدىكى »ئېسىل« »گۈزەل« دېگەن مەنىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

46 سودىگەر ناھايىتى قىممەت باھالىق بىر مەرۋايىتنى تاپقاندا، قايتىپ بېرىپ بار-يوقىنى سېتىۋېتىپ، ئۇ مەرۋايىتنى
سېتىۋالدۇ.

«7» تور تاشلاش توغرىسىدىكى تەمسىل

47 ـ يەنە كېلىپ، ئەرش پادىشاھلىقى دېڭىزغا تاشلىنىپ ھەرخىل بېلىقلارنى تۇتىدىغان تورغا ئوخشايدۇ.
48 تور توشقاندا، بېلىقچىلار ئۇنى قىرغاققا تارتىپ چىقىرىدۇ. ئاندىن ئولتۇرۇپ، ياخشى بېلىقلارنى ئىلغۇۋېلىپ،
قاچىلارغا قاچىلاپ، ئەرزىمەسلەرنى تاشلىۋېتىدۇ.
49 زامان ئاخىردا شۇنداق بولىدۇ. پەرىشتىلەر چىقىپ، رەزىل كىشىلەرنى ھەققانىي كىشىلەر ئارىسىدىن ئايرىيدۇ
50 ۋە خۇمداننىڭ لاۋۇلداپ تۇرغان ئوتىغا تاشلايدۇ. ئۇ يەردە يىغا-زارلار كۆتۈرۈلىدۇ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ.■
51 ئەيسا ئۇلاردىن:
ـ بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى چۈشەندىڭلارمۇ؟ دەپ سوردى.
چۈشەندۇق، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.
52 ئاندىن ئۇ ئۇلارغا: ـ شۇڭا، ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ تەلىمگە مۇيەسسەر بولۇپ مۇخلىس بولغان ھەربىر تەۋرات
ئۇستازى خۇددى خەزىنىسىدىن يېڭى ھەم كونا نەرسىلەرنى ئېلىپ چىقىپ تارقاتقۇچى ئۆي خوجايىنىغا ئوخشايدۇ،
ـ دېدى.

ناسارەتلىكلەرنىڭ ئەيسانى چەتكە قېقىشى

مار. 6:1-6 لۇقا 4:16-30

53 ئەيسا بۇ تەمسىللەرنى سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن، شۇنداق بولدىكى، ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، ■
54 ئۆز يۇرتىغا كەتتى ۋە ئۆز يۇرتىدىكى سىناگوگا خەلقىگە تەلىم بېرىشكە كىرىشتى. بۇنى ئاڭلىغان خالايىق ئىنتايىن
ھەيران بولۇشۇپ:
ـ بۇ ئادەمنىڭ بۇنچىۋالا دانالىقى ۋە مۇجىزە-كارامەتلىرى نەدىن كەلگەندۇ؟ ■
55 ئۇ پەقەت ھېلىقى ياغاچچىنىڭ ئوغلى ئەمەسمۇ؟ ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى مەريەم، ياقۇپ، يۇسۇپ، سىمون ۋە
يەھۇدالار ئۇنىڭ ئىنىلىرى ئەمەسمۇ؟ □ ■
56 ئۇنىڭ سىڭىللىرىنىڭ ھەممىسى بىزنىڭ ئارىمىزدىغۇ؟ شۇنداق ئىكەن، ئۇنىڭدىكى بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى زادى نەدىن
كەلگەندۇ؟ ـ دېيىشەتتى.
57 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭغا ھەسەت-بىزار بىلەن قارىدى. شۇڭا ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ ھەرقانداق پەيغەمبەر باشقا يەرلەردە ھۆرمەتسىز قالمايدۇ، پەقەت ئۆز يۇرتى ۋە ئۆز ئۆيىدە ھۆرمەتكە سازاۋەر
بولمايدۇ.■
58 ئۇلارنىڭ ئىمان-ئىشەنچسىزلىكىدىن ئۇ ئۇ يەردە كۆپ مۇجىزە كۆرسەتمىدى.

14

چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى

مار. 6:14-29 لۇقا 9:7-9

■ **13:50** مات. 42.13:
■ **13:53** مار. 1:6 لۇقا 16.4:
■ **13:54** مار. 2.6:
□ **13:55** »ئۇ پەقەت ھېلىقى ياغاچچىنىڭ ئوغلى ئەمەسمۇ؟ ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئىسمى مەريەم... ئەمەسمۇ؟« ـ يەھۇدىيلار ئارىسىدا ئادەملەر ئاتىسىنىڭ
ئىسمى بىلەن ئاتىلىشى كېرەك ئىدى. يالغۇز ئانىسىنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىشنىڭ ئۆزى بىرخىل ھاقارەت ئىدى.■ **13:55** يۇھ. 42.6: ■ **13:57**
مار. 4:6 لۇقا 24:4 يۇھ. 44.4:

1 ئۇ چاغلاردا، ھېرود ھاكىم ئەيسانىڭ نام-شۆھرىتىدىن خەۋەر تېپىپ،□ ■
2 خىزمەتكارلىرىگە:
ـ بۇ ئادەم چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا بولىدۇ، ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلگەن بولسا كېرەك. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇشۇ ئالاھىدە
قۇدرەتلەر ئۇنىڭدا كۆچىنى كۆرسەتمەكتە، ـ دېدى.
3 ھېرودنىڭ بۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى، ئۇ ئۆگەي ئاكىسى فىلىپنىڭ ئايالى ھېرودىيەنىڭ ۋەجىدىن يەھيانى تۇتقۇن
قىلىپ، زىندانغا تاشلىغاندى.□ ■
4 چۈنكى يەھيا ھېرودقا تەنبىھ بېرىپ: »بۇ ئايالنى تارتىۋېلىشىڭ تەۋرات قانۇنىغا خىلاپتۇر« دەپ كەلگەنىدى.□ ■
5 ھېرود شۇ سەۋەبتىن يەھيانى تۇتۇتۇرمەكچى بولغان بولسىمۇ، براق خالايىقتىن قورققانىدى، چۈنكى ئۇلار يەھيانى
پەيغەمبەر، دەپ بىلەتتى.■
6 ئەمما ھېرودنىڭ تۇغۇلغان كۈنى تەبرىكلەنگەندە، ئايالى ھېرودىيەنىڭ قىزى ئوتتۇرىغا چىقىپ ئۆسسۈل ئوينىپ
بەردى. بۇ ھېرودقا بەك ياقتى؛□ ■
7 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئۇنىڭغا: ـ ھەرنېمە تىلىسەڭ شۇنى ساڭا بېرەي، دەپ قەسەم قىلدى.■
8 لېكىن قىز ئانىسىنىڭ كۆشكۈرتۈشى بىلەن:
ـ چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ كاللىسىنى ئېلىپ، بىر تەخسىگە قويۇپ ئەكەلسىلە، ـ دېدى.
9 پادىشاھ بۇنىڭغا ھەسرەت چەككەن بولسىمۇ، قەسەملىرى تۈپەيلىدىن ۋە داستىخاندا ئولتۇرغانلار ۋەجىدىن،
كاللىسىنى ئېلىپ كېلىڭلار، دەپ بۇيرۇدى. □
10 ئۇ ئادەم ئەۋەتىپ، زىنداندا يەھيانىڭ كاللىسىنى ئالدۇردى.
11 شۇنىڭ بىلەن كاللىسى بىر تەخسىگە قويۇلۇپ، قىزنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىندى. قىز بۇنى ئانىسىنىڭ ئالدىغا ئاپاردى.
12 يەھيانىڭ مۇخلىسلىرى بولسا بېرىپ، جەسىتىنى ئېلىپ دەپنە قىلدى؛ ئاندىن بېرىپ ئەيساغا بۇ ئىشلارنى خەۋەر
قىلدى.

ئەيسانىڭ بەش مىڭ كىشىنى تويغۇزۇشى
مار. 6:30-44□ لۇقا 9:10-17□ يۇھ. 6:1-14

□ 14:1 **»ھېرود ھاكىم«** ـ »ھاكىم« گرېك تىلىدا »تېترارق« دېيىلىدۇ. بۇ سۆز »زېمىننىڭ تۆتتىن بىرىنى ئىدارە قىلغۇچى« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. رىم
ئىمپېرىيەسى پەلەستىننى تۆت قىسمىغا بۆلگەن بولۇپ، ھەربىر قىسمىنىڭ »تېترارق«ى بار ئىدى.
ھېرودنىڭ تولۇق ئىسمى »ھېرود ئانتىپاس« بولۇپ، بەزى يەرلەردە »ھېرود پادىشاھ« ياكى »ھېرود خان« دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇ گاللىيەگە ھۆكۈمرانلىق
قىلاتتى. ئۇنىڭ ئاكىسى »ھېرود ئارخېلائۇس« ئىدى .(22:2)
»ھېرودلار« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.
■ 14:1 مار. 6:14□ لۇقا 7:9.
□ 14:3 **»ھېرود... ئۆگەي ئاكىسى فىلىپنىڭ ئايالى ھېرودىيەنىڭ ۋەجىدىن يەھيانى تۇتقۇن قىلىپ، زىندانغا تاشلىغاندى«** ـ يەھيانى تۇتۇش »ھېرودىيەنىڭ
ۋەجىدىن« ـ ھېرود بەلكىم ھېرودىيەنىڭ بۇئاستە تەلىپىدىن شۇنداق قىلغان بولۇشىمۇ مۇمكىن.
ھېرود ئۆگەي ئاكىسى فىلىپنىڭ ئايالى ھېرودىيەنى فىلىپتىن تارتىۋېلىپ ئاندىن ئۇنى ئاجراشتىشقا قايىل قىلىپ، ھېرودىيە بىلەن ئۆزى توي قىلغاندى.
■ 14:3 مار. 6:17□ لۇقا 3.19:
□ 14:4 **»بۇ ئايالنى تارتىۋېلىشىڭ تەۋرات قانۇنىغا خىلاپتۇر«** ـ »لاۋ.» 16:18، 20:21دە، بىرسىنىڭ ئاكا ياكى ئۆكسىنى ھايات ئەۋلادا، بىرىنىڭ
ئايالىنى يەنە بىرى ئۆز ئەمرىگە ئېلىشقا بولمايدۇ، دەپ بەلگىلەنگەن.■ 14:4 لاۋ. 18:16. ■ 14:5 مات. 21:26. □ 14:6 **»ئايالى ھېرودىيەنىڭ
قىزى ئوتتۇرىغا چىقىپ ئۆسسۈل ئوينىپ بەردى«** ـ »ھېرودىيەنىڭ قىزى« ـ ھېرودىيەنىڭ بۇرۇنقى ئېرىدىن بولغان قىزى. ■ 14:6 يار. 40:20□
مار. 6:21. ■ 14:7 ھاك. 11:30. □ 14:9 **»پادىشاھ بۇنىڭغا ھەسرەت چەككەن بولسىمۇ،...»** ـ ھېرود ھاكىم بەزىدە »پادىشاھ« دېيىلەتتى.

13 ئەيسا بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئۆزى يالغۇز پىنھان بىر جايغا كېتەي دەپ بىر كېمىگە ئولتۇرۇپ ئۇ يەردىن
ئايرىلدى. خالايىق بۇنىڭ خەۋىرىنى تاپقاندا، ئەتراپتىكى شەھەرلەردىن كېلىشىپ، ئۇنىڭ كەينىدىن پىيادە ماڭدى.
■
14 ئۇ قىرغاقتا چىقىپ كەتكىنىدە، زور بىر توپ ئادەملەرنى كۆرۈۋىدى، ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتىپ، ئۇلارنىڭ
ئاغرىقلىرىنى ساقايتتى.■
15 كەچ كىرگەندە، مۇخلىسلىرى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ: ـ بۇ چۆل بىر جاي ئىكەن، ۋاقىتمۇ بىر يەرگە يېرىپ قالدى.
خالايىقنى يولغا سېلىۋەتكەن بولساڭ، ئاندىن ئۇلار كەنتلەرگە يېرىپ ئوزۇقلىرىگە ئوزۇق سېتىۋالسۇن، ـ دېدى.■
16 لېكىن ئەيسا ئۇلارغا: ـ ئۇلارنىڭ كېتىشىنىڭ ھاجىتى يوق، ئۆزۈڭلار ئۇلارغا ئوزۇق بېرىڭلار، ـ دېدى.
17 لېكىن مۇخلىسلار:
ـ بىزدە بەش نان بىلەن ئىككى دانە بېلىقتىن باشقا ھېچ نەرسە يوق، ـ دېيىشتى.
18 ئۇ: ـ ئۇلارنى ماڭا ئېلىپ كېلىڭلار، دېدى.
19 ئۇ خالايىقنى چۆپلۈكنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇشقا بۇيرۇغاندىن كېيىن، بەش نان بىلەن ئىككى بېلىقنى قولىغا ئېلىپ،
ئاسمانغا قاراپ خۇداغا تەشەككۈر ئېيتتى. ئاندىن نانلارنى ئوشتۇپ مۇخلىسلىرىغا بەردى، مۇخلىسلىرى خالايىققا
ئۈلەشتۈرۈپ بەردى. ■
20 ھەممەيلەن يەپ تويۇندى. مۇخلىسلار ئېشىپ قالغان پارچىلارنى لىق ئون ئىككى سېۋەتكە تېرىۋالدى. □
21 ئوزۇقلانغانلارنىڭ سانى ئاياللار ۋە بالىلاردىن باشقا تەخمىنەن بەش مىڭ كىشى ئىدى.

سۇ ئۈستىدە مېڭىش

مار. 6:45-52□ يۇھ. 6:16-21

22 ئارقىدىلا، ئۇ مۇخلىسلىرىغا: ئۆزۈم بۇ خالايىقنى يولغا سېلىۋېتىمەن، ئاڭغۇچە سىلەر كېمىگە ئولتۇرۇپ،
دېڭىزنىڭ قارشى قىرغىقىغا ئوتۇپ تۇرۇڭلار، دەپ بۇيرۇدى. ■
23 خالايىقنى يولغا سېلىۋەتكەندىن كېيىن، ئۇ دۇئا قىلىش ئۈچۈن ئۆزى خىلۋەت تاغقا چىقتى. كەچ كىرگەندىمۇ
ئۇ يەردە يالغۇز قالدى. ■
24 بۇ چاغدا، كېمە قىرغاقتىن خېلى كۆپ چاقىرىم يۇرگەندى، لېكىن شامال قارشى يۈنلىشتىن چىقىۋاتقاچقا،
كېمە دولقۇنلار ئىچىدە چايقىلىپ تۇراتتى.□
25 كېچە تۆتىنچە جېسىمك ۋاقتىدا، ئۇ دېڭىزنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ، مۇخلىسلىرى تەرەپكە كەلدى. □
26 مۇخلىسلار ئۇنىڭ دېڭىزنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئالاقزادە بولۇپ: ـ ئالۋاستى ئىكەن! ـ
دەپ قورقۇپ چۇقان سېلىشتى.
27 لېكىن ئەيسا دەرھال ئۇلارغا:
ـ يۈرەكلىك بولۇڭلار، بۇ مەن، قورقماڭلار! ـ دېدى.
28 پېترۇس بۇنىڭغا جاۋابەن:

■ **14:13** مات. 15:12□ مار. 31:6□ لۇقا 10.9:
■ **14:14** مات. 36:9□ يۇھ. 5.6:
■ **14:15** مار. 35:6□ لۇقا 12.9:
■ **14:19** 1سام. 13.9:
□ **14:20** »مۇخلىسلار ئېشىپ قالغان پارچىلارنى لىق ئون ئىككى سېۋەتكە تېرىۋالدى« ـ گېرىك تىلىدا »ئۇلار ئېشىپ قالغان پارچىلارنى... تېرىۋالدى.« مۇخلىسلار ئىگەنلىكى »مات.» 9:16-10دە ئىسپاتلىنىدۇ. »لىق ئون ئىككى سېۋەتكە تېرىۋالدى« ـ »سېۋەت« گېرىك تىلىدا »قول سېۋەت« ـ دېمەك، بىر ئادەم ئىككى قولىڭ كۆتۈرەلەيدىغان سېۋەت. ■ **14:22** مار. 45:6□ يۇھ. 17.6: ■ **14:23** مار. 46:6□ يۇھ. 15.6: □ **14:24** »كېمە قىرغاقتىن خېلى كۆپ چاقىرىم يۇرگەندى« ـ ياكى »كېمە دېڭىز ئوتتۇرىسىدا يۈرگەندىدى...». □ **14:25** »كېچە تۆتىنچە جېسىمك ۋاقتىدا...» ـ بىر كېچە تۆت جېسىككە بۆلۈنەتتى، شۇڭا بۇ ۋاقىت تاڭ ئاتاي دېگەن ۋاقىت ئىدى.

ـ ئى رەب، بۇ سەن بولساڭ، سۇ ئۈستىدە مېڭىپ يېنىڭغا بېرىشىمغا ئەمر قىلغايسەن، ـ دېدى.
29 كەل، ـ دېدى ئۇ.
پېترۇس كېمىدىن چۈشۈپ، سۇ ئۈستىدە مېڭىپ، ئەيساغا قاراپ كېتىۋاتاتتى؛
30 لېكىن بوراننىڭ قاتتىق چىقىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قورقۇپ، سۇغا چۆكۈشكە باشلىدى: ـ رەب، مېنى
قۇتقۇزۇۋالغايسەن! ـ دەپ ۋارقىرىدى.
31 ئەيسا دەرھال قولىنى ئۇزىتىپ، ئۇنى تۇتۇۋالدى ۋە ئۇنىڭغا:
ـ ئەي ئىشەنچى ئاجىز بەندە، نېمىشقا گۇمان قىلدىڭ؟ ـ دېدى.
32 ئۇلار كېمىگە چىققاندا، شامال توختىدى.
33 كېمىدە ئولتۇرغانلار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ سەجدە قىلىپ:
ـ بەرھەق، سەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنسەن، ـ دېيىشتى.

ئەيسانىڭ گىننىسارەتتە بىمارلارنى ساقايتىشى
مار. 6:53-56:

34 ئۇلار دېڭىزنىڭ قارشى تەرىپىگە ئۆتكەندە، گىننىسارەت يۇرتىدا قۇرۇقلۇققا چىقتى. ■
35 ئۇ يەردىكى ئادەملەر ئۇنى تونۇپ قېلىپ، ئەتراپتىكى بارلىق جايلارغا خەۋەر ئەۋەتتى؛ شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر
بارلىق بىمارلارنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى؛
36 ئۇلار ئۇنىڭدىن بىمارلارنىڭ ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ تونىنىڭ پېشىگە بولسىمۇ قولىنى تەگكۈزۈۋېلىشىغا يول قويۇشنى
ئۆتۈندى. ئۇنىڭغا قولىنى تەگكۈزگەنلەرنىڭ ھەممىسى سەللىمازا ساقايدى.

15

ئەنئەنىمىز مۇھىممۇ ياكى خۇدانىڭ ئەمرى مۇھىممۇ ـ ئىنسانىنى نىمە ناپاك قىلىدۇ؟
مار. 7:1-23:

1 بۇ چاغدا، تەۋرات ئۇستازلىرىدىن ۋە پەرىسىيلەردىن بەزىلىرى يېروسالېمدىن كېلىپ ئەيسانىڭ ئالدىغا بېرىپ:■
2 ـ مۇخلىسلىرىڭ نېمىشقا ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ ئەنئەنىلىرىگە خىلاپلىق قىلىدۇ؟ چۈنكى ئۇلار قوللىرىنى يۇماي تاماق
يەيدىكەنغۇ، ـ دېدى.
3 لېكىن ئۇ ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ سىلەرچۇ، سىلەر نېمىشقا ئەنئەنىمىزنى ساقلايمىز دەپ خۇدانىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىسىلەر؟
4 چۈنكى خۇدا: »ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل« ۋە »ئاتىسى ياكى ئانىسىنى ھاقارەتلىگەنلەر ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن«
دەپ ئەمر قىلغان.□ ■
5 لېكىن سىلەر: ـ ھەرقانداق كىشى »ئاتىسى ياكى ئانىسىغا: ـ مەن سىلەرگە يارەدەم بەرگۈدەك نەرسىلەرنى
ئاللىقاچان خۇداغا ئاتىۋەتتىم ـ دېسىلا،

■ **14:34** مار. 6:53.
■ **15:1** مار. 7:1.
□ **15:4** »ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل« ۋە »ئاتىسى ياكى ئانىسىنى ھاقارەتلىگەنلەر ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنسۇن« ـ بۇ ئەمرلەر تەۋرات »مىس.» 20:12، 17، »لاۋ.» 20:9 ۋە »قان.» 16:5 دە خاتىرىلىنىدۇ. ■ **15:4** مىس. 20:12، 21:17، لاۋ. 20:9، قان. 5:16، پەند. 20:20، ئەف. 6:2.

6 ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسىغا ھۆرمەت-ۋاپادارلىق قىلىش مەجبۇرىيىتى قالمايدۇ، ـ دەيسىلەر. بۇنىڭ بىلەن ئەنئەنەنىڭلارنى
دەپ، خۇدانىڭ ئەمرىنى يوققا چىقىرىۋەتتىڭلار.□ ■
7 ئەي ساختىپەزلەر! يەشايا پەيغەمبەر بەرگەن مۇشۇ بېشارەت توپتوغرا سىلەر توغرۇلۇق ئىكەن: ـ
8 »مۇشۇ خەلق ئاغزىدا مېنى ھۆرمەتلىگىنى بىلەن،
بىراق قەلبى مەندىن يىراق.■
9 ئۇلار ماڭا بېھۇدە ئىبادەت قىلىدۇ.
ئۇلارنىڭ ئۆگەتكەن تەلىملىرى پەقەت ئىنسانلاردىن چىققان پەتۋالارلا، خالاس.«□ ■

ھەقىقىي ناپاكلىق

10 ئاندىن ئۇ خالايىقنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا:
ـ قۇلاق سېلىڭلار ھەم شۇنى چۈشىنىڭلاركى، ■
11 ئىنسانىنى ناپاك قىلىدىغىنى ئاغزىدىن كىرىدىغىنى ئەمەس، بەلكى ئاغزىدىن چىقىدىغىنىدۇر، ـ دېدى.■
12 كېيىن مۇخلىسلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ سېنىڭ بۇ سۆزۈڭنى پەرىسىيلەر ئاڭلاپ، ئۇنىڭدىن بىزار بولۇپ رەنجىگەنلىكىنى بىلدىڭمۇ؟ ـ دېدى.
13 لېكىن ئۇ مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
ـ ئەرشتىكى ئاتام تىكمىگەن ھەرقانداق تۈسۈملۈك يىلتىزىدىن يۇلۇنۇپ تاشلىنىدۇ. ■
14 سىلەر ئۇلارغا پىسەنت قىلماڭلار، ئۇلار كورلارغا يول باشلايدىغان كورلاردۇر. ئەگەر كور كورغا يول
باشلىسا، ھەر ئىككىسى ئورىغا چۈشۈپ كېتىدۇ.■
15 لېكىن پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ بايا ئېيتقان تەمسىلنى بىزگە چۈشەندۈرۈپ بەرگەيسەن، ـ دېدى.■
16 لېكىن ئۇ: ـ سىلەرمۇ تېخىچە چۈشەنچىگە ئېرىشمىدىڭلار؟! ـ دېدى.
17 ئېغىزغا كىرگەن بارلىق نەرسىلەرنىڭ ئاشقازان ئارقىلىق تەرەت بولۇپ چىقىپ كېتىدىغانلىقىنى تېخى
چۈشەنمەمسىلەر؟
18 لېكىن ئېغىزدىن چىقىدىغىنى قەلبتىن چىقىدۇ، ئىنسانىنى ناپاك قىلىدىغىنىمۇ شۇدۇر.
19 چۈنكى يامان ئويلار، قاتىللىق، زىناخورلۇق، بۇزۇقچىلىق، ئوغرىلىق، يالغان گۇۋاھلىق ۋە تۆھمەت قاتارلىقلار
قەلبتىن چىقىدۇ. ■

□ **15:6 »ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسىغا ھۆرمەت-ۋاپادارلىق قىلىش مەجبۇرىيىتى قالمايدۇ، ـ دەيسىلەر. بۇنىڭ بىلەن ئەنئەنەنىڭلارنى دەپ، خۇدانىڭ ئەمرىنى يوققا چىقىرىۋەتتىڭلار«** ـ مەسىھنىڭ سۆزىگە قارىغاندا »خۇداغا ئاتىغان تەئەللۇقاتلار« تېخى ئاتىغۇچى كىشىنىڭ قولىدا تۇرغاندا، ئۇلاردىن پايدىلىنىۋەرسە بولاتتى. شۇ كىشى بەلكىم تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ قوللىشى بىلەن »دۇنيادىن كەتكىنىمدىن كېيىن...» ياكى »مەلۇم بىر مەزگىلدىن كېيىن...» »ئىبادەتخانىغا تاپشۇرىمەن« دەپ قەسەم قىلغان بولسا كېرەك. يەھۇدىيلارنىڭ تارىخىي خاتىرىلىرىدە شۇنىڭغا ئوخشاش كۆپلىگەن مىساللار تېپىلىدۇ.
پەرىسىيلەر ئۆگەتكەن شۇ ھىيلە-مىكىر: »مال-مۈلكۈڭنى خۇداغا ئاتىغان »)قۇربان قىلغان») قىلغان بولساڭ، ئاتا-ئانا ئۈچۈن خەۋەر تاللىساڭ بولىدۇ« ئەمەس، بەلكى »(شۇنداق قىلغان بولساڭ(**خەۋەر ئېلىشىڭغا بولمايدۇ«** دېگەندەك. ئۇلار شۇ يېھىسىزىكى ئاخىرىدا بۇ ئىشتىن مەلۇم بىر پايدا كۆرىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **15:6** مار. 13:7□ 1تىم. 3:4□ 2تىم. 2.3:

■ **15:8** يەش. 13:29□ ئەز. 31:33□ مار. 6.7:

□ **15:9 ...» ئۇلار ماڭا بېھۇدە ئىبادەت قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ ئۆگەتكەن تەلىملىرى پەقەت ئىنسانلاردىن چىققان پەتۋالارلا، خالاس« ـ 9-8)** □□□□□□□) »يەش.» 13:29. ■ **15:9** يەش. 13:29□ مار. 7□6: 7؛ كول. 2□18: 20، 22. ■ **15:10** مار. 14.7: ■ **15:11** روس. 15:10□ رىم. 20:14□17□ تىت. 15:1. ■ **15:13** يۇھ. 2.15: ■ **15:14** يەش. 19:42□ لۇقا 39.6: ■ **15:15** مار. 17.7:
■ **15:19** يار. 5:6□ 21:8□ پەند. 14:6□ يەر. 9.17:

20 ئنسانىنى ناپاك قىلىدىغانلار مانا شۇلاردۇر؛ يۇيۇلمىغان قوللار بىلەن تاماق يېيىش ئىنسانىنى ناپاك قىلمايدۇ.

يات ئەللىك ئايالنىڭ ئېتىقادى
مار. 7:24-30

21 ئەيسا ئۇ يەردىن چىقىپ، تۇر ۋە زىدون شەھەرلىرىنىڭ ئەتراپىدىكى يۇرتلارغا باردى. □ ■
22 مانا، ئۇ چەت يەرلەردىن كەلگەن قانانىي بىر ئايال ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ ئى رەب! داۋۇتنىڭ ئوغلى، ھالىمغا رەھىم قىلغايسىز! قىزىمغا جن چاپلىشىۋالغانكەن، قىينىلىپ كېتىۋاتىدۇ! ـ دەپ ئۇنىڭغا ندا قىلىپ زارلىدى.
23 لېكىن ئۇ ئۇ ئايالغا بىر ئېغىزمۇ جاۋاب بەرمىدى. مۇخلىسلىرى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ بۇ ئايالنى يولغا سالساڭ! چۈنكى ئۇ كەينىمىزدىن ئەگىشىپ يالۋۇرۇپ ندا قىلىۋاتىدۇ، ـ دېدى.
24 ئەمدى ئۇ جاۋاب بېرىپ:
ـ مەن پەقەت يولدىن تېنىگەن قوي پادىلىرى بولغان ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەرگە ئەۋەتىلگەنمەن، ـ دېدى.■
25 ئەمما ھېلىقى ئايال ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ سەجدە قىلىپ:
ـ رەب، ماڭا ياردەم قىلغايسەن! ـ دەپ يالۋۇردى.
26 ئۇ ئۇنىڭغا:
ـ بالىلارنىڭ نېنىنى كىچىك ئىتلارغا تاشلاپ بېرىش ياخشى ئەمەس، ـ دېدى.□
27 لېكىن ھېلىقى ئايال:
ـ دۇرۇس، ئى رەب، بىراق ھەتتا ئىتلارمۇ خوجايىنىنىڭ داستىخىندىن چۈشكەن ئۆۋاقلارنى يەيدىغۇ، ـ دېدى.
28 شۇنىڭ بىلەن ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئەي خانىم، ئىشەنچىڭ كۈچلۈك ئىكەن! تىلىگىنىڭدەك بولسۇن! ـ دېدى. ئۇ ئايالنىڭ قىزى شۇئان ساقىيىپ كەتتى.

نۇرغۇن كېسەللەرنىڭ ساقايتىلىشى
29 ئەيسا ئۇ يەردىن چىقىپ، گالىلىيە دېڭىزىنىڭ بويىدىن ئۆتۈپ، تاغقا چىقىپ ئولتۇردى. ■
30 ئۇنىڭ ئالدىغا توپ-توپ خالايىق يېغىلدى. ئۇلار توكۇر، قاريغۇ، گاچا، چولاق ۋە نۇرغۇن باشقا خىل كېسەللەرنىمۇ ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئايىغى ئالدىغا قويۇشتى؛ ئۇ ئۇلارنى ساقايتتى. ■
31 شۇنىڭ بىلەن خالايىق گاچىلارنىڭ سۆزلىيەلەيدىغان بولغانلىقىنى، چولاقلارنىڭ ساقايغىنىنى، توكۇرلارنىڭ ماڭغانلىقىنى ۋە قاريغۇلارنىڭ كۆرىدىغان بولغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەيران بولدى ۋە ئىسرائىلنىڭ خۇداسىنى ئۇلۇغلىدى.

توت مىڭ ئادەمنىڭ تويغۇزۇلۇشى
مار. 8:1-10

32 ئاندىن ئەيسا مۇخلىسلىرىنى يېنىغا چاقىرىپ:

□ **15:21** »ئەيسا ئۇ يەردىن چىقىپ، تۇر ۋە زىدون شەھەرلىرىنىڭ ئەتراپىدىكى يۇرتلارغا باردى« ـ ئۇ يەر »چەتئەللىكلەر« ئۇرۇۋاتقان رايون بولۇپ، مەسىھنىڭ شۇ يەرگە بېرىشتىكى مەقسىتى، تۇز خەلقىدىن بىر ۋاقىت ئايرىلىپ ئارام ئېلىشتىن ئىبارەت بولسا كېرەك.

■ **15:21** مار. 7:24.

■ **15:24** مات. 10:6□ روس. 13:46.

□ **15:26** »بالىلارنىڭ نېنىنى كىچىك ئىتلارغا تاشلاپ بېرىش ياخشى ئەمەس« ـ مەسىھ بۇ يەردە ئۇزىنىڭ دەسلەپكى ۋەزىپىسىنى، يەھۇدىيلارغا خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش، دەپ تەكىتلەيدۇ. »كىچىك ئىتلار« بەلكىم ھاقارەتلىك سۆز بولماي، ئۆيدىكى ئارزۇلۇق پىستىلىرىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ مۇھىم ۋەقە توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **15:29** مار. 7:31: ■ **15:30** يەش. 29:18□ 35:5□ مات. 11:5□ لۇقا 7:22.

ـ بۇ خالايىققا ئىچىم ئاغرىيدۇ؛ چۈنكى ئۇلار ئۈچ كۈندىن بېرى يېنىمدا بولدى، يېگۈدەك بىر نەرسىسىمۇ قالمىدى.
ئۇلارنى ئۆيلىرىگە ئاچ قايتۇرۇشنى خالىمايمەن، يولدا ھالدىن كېتىشى مۇمكىن، ـ دېدى.■
33 مۇخلىسلار ئۇنىڭغا:
ـ بۇ چۆلدە بۇنچىۋالا ئادەمنى تويغۇزغۇدەك كۆپ نانىنى نەدىن تاپىمىز؟ ـ دېيىشتى.
34 ئەيسا ئۇلاردىن: قانچە نېنىڭلار بار؟ ـ دەپ سوريدى.
ـ يەتتە نان بىلەن بىرنەچچە تال كىچىك بېلىق بار، ـ دېيىشتى ئۇلار.
35 بۇنىڭ بىلەن ئۇ خالايىقنى يەردە ئولتۇرۇشقا بۇيرۇدى.
36 ئاندىن، يەتتە نان بىلەن بېلىقلارنى قولىغا ئېلىپ خۇداغا تەشەككۈر ئېيتىپ، ئۇلارنى ئوشتۇپ مۇخلىسلىرىغا بەردى، مۇخلىسلار خالايىققا ئۈلەشتۈردى. ■
37 ھەممەيلەن تويغۇچچە يېدى، ئاندىن مۇخلىسلار ئېشىپ قالغان پارچىلارنى يىغىپ يەتتە چوڭ سېۋەتنى توشقۇزدى.
38 تاماق يېگەنلەرنىڭ سانى باللار ۋە ئاياللاردىن باشقا تۆت مىڭ كىشى ئىدى.
39 ئۇ خالايىقنى يولغا سالغاندىن كېيىن، كېمىگە چۈشۈپ، ماگادان يۇرتىنىڭ چەت يەرلىرىگە باردى.

16

پەرىسىيلەرنىڭ »مۆجىزىلىك ئالامەت« كۆرسىتىشنى تەلەپ قىلىشى
مار. 8:11-13 لۇقا 12:54-56

1 ئەمدى پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلار ئۇنى سىناش مەقسىتىدە يېنىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن بىزگە ئاسماندىن مۆجىزىلىك
بىر ئالامەت كۆرسەتسەڭ، دەپ تەلەپ قىلىشتى.□ ■
2 بىراق ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ كەچقۇرۇن سىلەر قىزىل شەپەقنى كۆرگىنىڭلاردا، »ھاۋا ئەتە ئوچۇق بولىدۇ« دەيسىلەر■
3 ۋە ئەتىگەندە: »بۈگۈن بوران چىقىدۇ، چۈنكى ئاسماننىڭ رەڭگى قىزىل ھەم تۇتۇق«، دەيسىلەر. ئاسمان رەڭگى-
رويىنى پەرق ئېتەلەيسىلەر-يۇ، لېكىن بۇ زاماندا يۈز بېرىۋاتقان ئالامەتلەرنى پەرق ئېتەلەيسىلەر!
4 رەزىل ھەم زىناخور بۇ دەۋر »مۆجىزىلىك بىر ئالامەت«نىڭ كۆرسىتىلىشىنى ئىستەپ يۈرىدۇ. بىراق بۇ
دەۋردىكىلەرگە »يۇنۇس پەيغەمبەردە كۆرۈلگەن مۆجىزىلىك ئالامەت«دىن باشقا ھېچقانداق مۆجىزىلىك ئالامەت
كۆرسىتىلمەيدۇ.
ئاندىن ئۇ ئۇلارنى تاشلاپ چىقىپ كەتتى.□ ■

»ئېچىتقۇ« بولغان ئېزىقتۇ تەلىمدىن ھوشيار بولۇش
مار. 8:14-21

■ **15:32** مار. 8:1.
■ **15:36** 1 سام. 9:13.
□ **16:1** **»پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلار«** ـ »پەرىسىيلەر« بولسا تەۋرات قانۇنىغا قاتتىق-قات تۈزلۈك باشقا قائىدە-نىزاملارنى قوشقان قاتتىق تەلەپچان دىنىي ئېقىم ئىدى. »سادۇقىيلار« دېگەن دىنىي ئېقىمنىڭ بەزى تەرەپلىرى ئۇلارغا ئوخشاش بولغىنى بىلەن، لېكىن ئۇلار تەۋراتتىكى پەيغەمبەرلەر قىسىملىرىنى قوبۇل قىلماي، پەقەت تەۋراتتىكى 5-1-قىسىملارنى)يەنى مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان قىسىملار(نى قوبۇل قىلغان. ئۇلار »قىيامەت كۈنى«، شۇنداقلا ئىنسانلارنىڭ ئاخىرەتتە تۇلۇمدىن تىرىلىشىنى ئېتىراپ قىلمايتتى. ئادەتتە »پەرىسىيلەر« ۋە »سادۇقىيلار« بىر-بىرىگە دۇشمەنلىشىپ يۈرەتتى، لېكىن ئۇلار ئەيسانى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن بىرلەشكەندى. **»بىزگە ئاسماندىن مۆجىزىلىك بىر ئالامەت كۆرسەتسەڭ«** ـ ئۇلار تەلەپ قىلغان »مۆجىزىلىك ئالامەت«، ئەيسانىڭ ھەقىقىي مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان بىر كارامەتنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **16:1** مات. 12:38□ مار. 8:11□ لۇقا 11:29□ 12:54□ يۇھ. 6:30.
■ **16:2** لۇقا 12:54.
□ **16:4** **»يۇنۇس پەيغەمبەردە كۆرۈلگەن مۆجىزىلىك ئالامەت«** ـ 40-12:39-ئايەتلەرگە قارالسۇن. »بۇ زاماندا يۈز بېرىۋاتقان ئالامەتلەر« توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنىمۇ كۆرۈڭ. ■ **16:4** يۇن. 2:1□ مات. 12:39□ لۇقا 11:29.

5 مۇخلىسلىرى دېگۈزنىڭ ئۇ قېتىغا ئوتكىنىدە، نان ئېلىۋېلىشنى ئونتۇغانىدى.
6 ئەيسا ئۇلارغا:
ـ هوشيار بولۇڭلار، پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلارنىڭ ئېچىتقۇسىدىن ئېهتىيات قىلىڭلار، ـ دېدى.■
7 مۇخلىسلار ئۆزئارا مۇلاھىزىلىشىپ:
ـ نان ئەكەلمىگەنلىكىمىز ئۈچۈن بۇنى دەۋاتسا كېرەك، ـ دېيىشتى.
8 ئەيسا ئۇلارنىڭ نېمە دېيىشۋاتقانلىقىنى بىلىپ مۇنداق دېدى:
ـ ئەي ئىشەنچى ئاجىزلار! نېمە ئۈچۈن نان ئەكەلمىگەنلىكىڭلار توغرىسىدا مۇلاھىزە قىلىسىلەر؟
9 تېخىچە چۈشەنمىدىڭلارمۇ؟ بەش نان بىلەن بەش مىڭ كىشىنىڭ تويغۇزۇلغانلىقى، قانچە سېۋەت ئوزۇق يىغۇالغانلىقىڭلار ئېسىڭلاردىن چىقتىمۇ؟ ■
10 يەتتە نان بىلەن تۆت مىڭ كىشىنىڭ تويغۇزۇلغانلىقى، يەنە قانچە چوڭ سېۋەت ئوزۇق يىغۇالغانلىقىڭلارمۇ ئېسىڭلاردىن چىقتىمۇ؟ ■
11 سىلەر قانداقمۇ مېنىڭ سىلەرگە: »پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلارنىڭ ئېچىتقۇسىدىن ئېهتىيات قىلىڭلار« دېگىنىمنىڭ نان توغرۇلۇق ئەمەسلىكىنى چۈشەنمەيسىلەر؟
12 مۇخلىسلار شۇندىلا ئۇنىڭ ناندىكى ئېچىتقۇدىن ئەمەس، بەلكى پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلارنىڭ تەلىمىدىن ئېهتىيات قىلىشنى ئېيتقانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى.

پېترۇسنىڭ ئەيسانى مەسىھ دەپ تونۇشى

مار. 8:27-30؛ لۇقا 9:18-21

13 ئەيسا قەيسەرىيە-فىلىپپى رايونىغا كەلگىنىدە، ئۇ مۇخلىسلىرىدىن:
كىشىلەر مەن ئىنسانئوغلىنى كىم دەپ بىلىدىكەن؟ ـ دەپ سوريدى.■
14 مۇخلىسلىرى:
ـ بەزىلەر سېنى چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا، بەزىلەر ئىلياس پەيغەمبەر ۋە يەنە بەزىلەر يەرەمىيا ياكى باشقا پەيغەمبەرلەردىن بىرى دەپ بىلىدىكەن، ـ دەپ جاۋاب بەردى.■
15 ئۇ ئۇلاردىن:
ـ ئەمدى سىلەرچۇ؟ سىلەر مېنى كىم دەپ بىلىسىلەر؟ ـ دەپ سوريدى.
16 سىمون پېترۇس:
ـ سەن مەسىھ، مەڭگۈلۈك ھايات خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنسەن، ـ دەپ جاۋاب بەردى.□ ■
17 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ بەختلىكسەن، ئى يۇنۇس ئوغلى سىمون! بۇنى ساڭا ئايان قىلغۇچى ھېچ ئەت-قان ئىگىسى ئەمەس، بەلكى ئەرشتىكى ئاتامدۇر. □ ■

■ **16:6** مار. 15:8؛ لۇقا 1.12:
■ **16:9** مات. 17:14؛ مار. 38:6؛ لۇقا 13:9؛ يۇھ. 9.6:
■ **16:10** مات. 34.15:
■ **16:13** مار. 27:8؛ لۇقا 18.9:
■ **16:14** مات. 2.14:
□ **16:16 ...» مەڭگۈلۈك ھايات خۇدانىڭ ئوغلى«** ـ گرېك تىلىدا »تىرىك خۇدانىڭ ئوغلى.« »تىرىك خۇدا« دېگەن ئىبارە خۇدانى ھايات، »تۇلۇك بۇت ئەمەس«، ھەقىقىي خۇدا دەپ تەكىتلەيدۇ.
■ **16:16** يۇھ. 69.6:
□ **16:17 ...» يۇنۇس ئوغلى سىمون«!** ـ گرېك تىلىدا ...» سىمون بار-ئىئوناھ« »)يۇنۇسنىڭ ئوغلى«). بۇ يۇنۇس تەۋراتتىكى پەيغەمبەر يۇنۇس ئەمەس؛ لېكىن قىزىق بىر ئىش شۇكى، پېترۇس ۋە يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ كۆپ ئورتاق يەرلىرى بار. ■ **16:17** مات. 25.11:

18 مەن ساڭا شۇنى ئېيتايكى، سەن بولساڭ پېترۇسدۇرسەن. مەن جامائىتىمنى بۇ ئۆيۈلتاش ئۈستىگە قۇرىمەن.
ئۇنىڭ ئۈستىدىن تەھتىسارانىڭ دەرۋازىلىرىمۇ غالىب كېلەلمەيدۇ. □ ■
19 ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ ئاچقۇچلىرىنى ساڭا تاپشۇرىمەن؛ سەن يەر يۈزىدە نېمىنى باغلىساڭ ئەرشتىمۇ باغلانغان
بولىدۇ، سەن يەر يۈزىدە نېمىنى قويۇپ بەرسەڭ، ئەرشتىمۇ قويۇپ بېرىلگەن بولىدۇ، ـ دېدى.□ ■
20 بۇ سۆزلەرنى ئېيتىپ بولۇپ، ئۇ مۇخلىسلىرىغا ئۆزىنىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ھېچكىمگە تىنماسلىقنى تاپىلىدى.

ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتىشى

مار. 8:31-38□ 9:1؛ لۇقا 9:22-27:

21 شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ، ئەيسا مۇخلىسلىرىغا ئۆزىنىڭ يېرۇسالېمغا كېتىشى، ئاقساقاللار، باش كاھىنلار ۋە تەۋرات
ئۇستازلىرى تەرىپىدىن كۆپ ئازاب-ئوقۇبەت تارتىشى، ئۆلتۈرۈلۈشى مۇقەررەر بولغانلىقىنى، شۇنداقلا ئۈچىنچى
كۈنى تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقىنى ئايان قىلىشقا باشلىدى.■
22 شۇنىڭ بىلەن پېترۇس ئۇنى بىر چەتكە تارتىپ، ئۇنى ئەيىبلەپ:
ـ يا رەب، ساڭا رەھىم قىلىنغاي! بېشىڭغا بۇنداق ئىشلار قەتئىي چۈشمەيدۇ! ـ دېدى.
23 لېكىن ئۇ بۇرۇلۇپ پېترۇسقا قاراپ:
ـ ئارقامغا ئۆت، شەيتان! سەن ماڭا پۇتلىكاشاڭسەن، سېنىڭ ئويلىغانلىرىڭ خۇدانىڭ ئىشلىرى ئەمەس، ئىنسانىڭ
ئىشلىرىدۇر، ـ دېدى.□ ■
24 ئاندىن ئەيسا مۇخلىسلىرىغا مۇنداق دېدى:
كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى خالىسا، ئۆزىدىن ۋاز كېچىپ، ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشسۇن! □ ■
25 چۈنكى ئۆز جېنىنى قۇتقۇزماقچى بولغان كىشى چوقۇم جېنىدىن مەھرۇم بولىدۇ، لېكىن مەن ئۈچۈن ئۆز جېنىدىن
مەھرۇم بولغان كىشى ئۇنىڭغا ئېرىشىدۇ.□ ■
26 چۈنكى بىر ئادەم پۈتۈن دۇنياغا ئىگە بولۇپ جېنىدىن مەھرۇم قالسا، بۇنىڭ نېمە پايدىسى بولسۇن؟! ئۇ نېمىسىنى

□ **16:18** »سەن بولساڭ پېترۇسدۇرسەن. مەن جامائىتىمنى بۇ ئۆيۈلتاش ئۈستىگە قۇرىمەن....» ـ »پېترۇس«نىڭ مەنىسى »تاش« بولۇپ، ئۇ »جامائەتنىڭ ئۆلۈى« ئەمەس. جامائەتنىڭ ئۆلۈى بولسا ئەيسا ئېيتقان »ئۆيۈلتاش« بولۇپ، ئۇ يا كى ئۆزىنى يا كى ئۆزىگە باغلانغان ئىمان-ئېتىقادىنى كۆرسىتىدۇ. «1□□□.» 9-4:2نى ۋە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. **»تەھتىسارانىڭ دەرۋازىلىرى«** ـ بەلكىم كۆچمە مەندە بولۇپ، »ئۆلۈمنىڭ كۆچى«، »جىن-شەيتانلارنىڭ كۆچلىرى«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ **16:18** زەب. 22:118□ يەش. 16:28□ 20:33□ يۇھ. 43:1□ 1كور. 11:3.
□ **16:19** »ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ ئاچقۇچلىرىنى ساڭا تاپشۇرىمەن؛ سەن يەر يۈزىدە نېمىنى باغلىساڭ ئەرشتىمۇ باغلانغان بولىدۇ،...» ـ بۇ مۇھىم سۆز توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **16:19** مات. 18:18□ يۇھ. 20:22:
■ **16:21** مات. 22:17□ 18:20□ مار. 31:8□ 31:9□ 33:10□ لۇقا 22:9□ 31:18□ 7:24:
□ **16:23** »ئارقامغا ئۆت، شەيتان«...! ـ مەسىھ بۇ ئايەتتە »شەيتان« دېگەن بۇ سۆزنى بىرىنچىدىن »دۇشمەن« دېگەن مەنىدە ئىشلىتىپ، ئۆزىنىڭ دۇشمىنى بولۇپ قالغان پېترۇسقا ئېيتىدۇ. ئىككىنچىدىن، شەيتان ئۆزى پېترۇس ئارقىلىق ئەيسانىڭ پۇتلىكاشاڭ بولمالىقى ئىدى.
■ **16:23** 2سام. 19:22:
□ **16:24** »كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى خالىسا، ئۆزىدىن ۋاز كېچىپ، ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشسۇن«! ـ 10:38نى، شۇنداقلا ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.
■ **16:24** مات. 10:38□ مار. 8:34□ لۇقا 23:9□ 14:27:
□ **16:25** »چۈنكى ئۆز جېنىنى قۇتقۇزماقچى بولغان كىشى چوقۇم جېنىدىن مەھرۇم بولىدۇ، لېكىن مەن ئۈچۈن ئۆز جېنىدىن مەھرۇم بولغان كىشى ئۇنىڭغا ئېرىشىدۇ« ـ گرېك تىلىدا »جان« ۋە »ھايات« بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »ئۆز جېنى« مۇشۇ يەردە پەقەت ئادەمنىڭ ھاياتىنلا ئەمەس، بەلكى بارلىق ئېتىقادى بولغانلارغا مۇيەسسەر قىلىنغان مەڭگۈلۈك روھىي بەختنى ۋە مىراسنى كۆرسىتىدۇ.■ **16:25** مات. 10:39□ مار. 8:35□ لۇقا 9:24□ 17:33□ يۇھ. 12:25:

جېنغا تېگىنىشىۋۇن؟! □ ■
27 چۈنكى ئىنسانئوغلى ئاتىسىنىڭ شان-شەرىپى ئىچىدە پەرىشتىلىرى بىلەن كېلىش ئالدىدا تۇرىدۇ؛ ۋە ئۇ ھەممە
ئادەمنىڭ تۇز ئەمەللىرىگە تۇشلۇق جاۋاب قايتۇرىدۇ.■
28 مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ ئارىسىدىن تۇلۇمنىڭ تەمىنى تېتىشتىن بۇرۇن
جەزمەن ئىنسانئوغلىنىڭ تۇز پادىشاھلىقى بىلەن كەلگەنلىكىنى كۆرىدىغانلار باردۇر.□ ■

17

ئەيسانىڭ جۈلالىقتا كۆرۈنۈشى

مار. 9:2-13; لۇقا 9:28-36.

1 ۋە ئالتە كۈندىن كېيىن، ئەيسا پېترۇس، ياقۇپ ۋە ياقۇپنىڭ ئىنىسى يۇھاننانى ئېلىپ، ئېگىز بىر تاغقا
چىقتى.■
2 ئۇ يەردە ئۇنىڭ سىياق ئۆلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا تۇزگىرىپ، يۈزى قۇياشتەك پارلىدى، كىيىملىرى نۇردەك ئاپئاق
بولۇپ چاقنىدى.
3 ۋە مانا، مۇخلىسلارغا مۇسا ۋە ئىلياس پەيغەمبەرلەر ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىۋاتقان ھالدا كۆرۈندى.
4 شۇنىڭ بىلەن پېترۇس ئەيساغا:
ـ ئى رەب، بۇ يەردە بولغىنىمىز ئېمىدىگەن ياخشى! خالىساڭ، بىرىنى ساڭا، بىرىنى مۇساغا، يەنە بىرىنى ئىلياسقا
ئاتاپ بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياسايلى! ـ دېدى.□
5 ئۇنىڭ گېپى تۈگىمەيلا، مانا نۇرلۇق بىر بۇلۇت ئۇلارنى قاپلىۋالدى. مانا، بۇلۇتتىن: »بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك
ئوغلۇمدۇر، مەن ئۇنىڭدىن خۇرسەنمەن. ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىڭلار«! دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى.■
6 مۇخلىسلار بۇنى ئاڭلاپ تۇزلىرىنى يەرگە تاشلاپ دۇم يېتىپ ۋەھىمگە چۈشتى.
7 بىراق ئەيسا كېلىپ، ئۇلارغا قولىنى تەگكۈزۈپ:
قوپۇڭلار، قورقماڭلار، ـ دېدى.
8 ئۇلار بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، ئەيسادىن باشقا ھېچكىمنى كۆرمىدى.
9 تاغدىن چۈشۈۋېتىپ، ئەيسا ئۇلارغا:

□ **16:26** »چۈنكى بىر ئادەم پۈتۈن دۇنياغا ئىگە بولۇپ جېنىدىن مەھرۇم قالسا، بۇنىڭ نېمە پايدىسى بولىدۇ؟! ئۇ نېمىسىنى جېنىغا تېگىشىدۇ؟«! ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتنا ئېيتىلغاندەك، »تۇز جېنى« مۇشۇ يەردە پەقەت ئادەمنىڭ ھاياتىنىلا ئەمەس، بەلكى بارلىق ئېتىقادچى بولغانلارغا مۇيەسسەر قىلىنغان مەڭگۈلۈك روھىي بەختنى ۋە مىراسنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **16:26** زەب. 49:12-6□ مار. 8:37□ لۇقا 9:25.

■ **16:27** ئايۇپ 34:11□ زەب. 62:12□ مات. 24:30□ 25:31□ 26:64□ رىم. 2:6.

□ **16:28** »بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ ئارىسىدىن تۇلۇمنىڭ تەمىنى تېتىشتىن بۇرۇن...« ـ »تۇلۇمنىڭ تەمىنى تېتىش« گرېك تىلىدا »تۇلۇمنى تېتىش« دەپ ئېيدىلىندۇ. »بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ ئارىسىدىن تۇلۇمنىڭ تەمىنى تېتىشتىن بۇرۇن جەزمەن ئىنسانئوغلىنىڭ تۇز پادىشاھلىقى بىلەن كەلگەنلىكىنى كۆرىدىغانلار باردۇر« ـ بىزنىڭچە 16:28-28ئايەتتىكى سۆزنىڭ مۇھىم مەنىسى 17-بابتا تەسۋىرلەنگەن كارامەت ئىشلارنى كۆرىستىدۇ. باشقا ئالىملار تۇز: (1) ئەيسا تۇلۇتۇرۇلگەندىن كېيىن مۇخلىسلىرىغا قايتا كۆرۈنۈشى بىلەن؛ (2) مۇقەددەس روھنىڭ كېلىشى بىلەن؛ (3) مەسىھنىڭ شەرىپى جامائەتتە ئايان قىلىنىشى بىلەن؛ (4) ئەيسانىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى، دەپ قارايدۇ.
يۇقىرىقى (1) -، (2) ،- (3) -پىكىر سەل ئورۇنلۇق بولغىنى بىلەن، لېكىن ئەيسانىڭ »بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ **ئارىسىدىن**... كۆرىدىغانلار بار« دېگىنىدىن قارىغاندا، بەزى روسۇلار بۇ ئىشنى كۆرىدۇ، شۇڭا مۇھىم ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى 17-بابتىكى »ئەيسانىڭ جۈلالىقتا كۆرۈنۈشى« دېگەن ئىشتۇر، دەپ قارايمىز.

■ **16:28** مار. 9:1□ لۇقا 9:27.

■ **17:1** مار. 9:2□ لۇقا 9:28□ 2پېت. 1:17.

□ **17:4** »خالىساڭ، ... بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياسايلى«! ـ ياكى »خالىساڭ، ... بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياساي.«! بۇ سۆز ۋە پۈتۈن ۋەقە توغرۇلۇق يەنە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **17:5** قان. 18:19□ يەش. 42:1□ مات. 3:17□ مار. 1:11□ 9:7□ لۇقا 3:22□ 9:35□ روس. 3:22□ كول. 1:13□ 2پېت. 1:17.

ـ ئىنسانئوغلى تۆلۈمدىن تىرىلىدۇرۇلمىگۈچە، بۇ ئالامەت كۆرۈنۈشنى ھېچكىمگە ئېيتماڭلار، ـ دەپ تاپىلىدى.■
10 ئاندىن مۇخلىسلىرى ئۇنىڭدىن:
ـ تەۋرات ئۇستازلىرى نېمە ئۈچۈن: »ئىلياس پەيغەمبەر مەسىھ كېلىشتىن ئاۋۋال قايتىپ كېلىشى كېرەك« دېيىشىدۇ؟
ـ دەپ سوراشتى.■
11 ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ ئىلياس پەيغەمبەر دەرۋەقە مەسىھتىن ئاۋۋال كېلىدۇ، ھەممە ئىشنى ئورنىغا كەلتۈرىدۇ. □
12 ئەمما مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئىلياس ئاللىقاچان كەلدى، لېكىن كىشىلەر ئۇنى تونۇمىدى، بەلكى ئۇنىڭغا خالىغانچە مۇئامىلە قىلدى. شۇنىڭغا ئوخشاش، ئىنسانئوغلىمۇ ئۇلارنىڭ قوللىرىدا ئازاب چېكىش ئالدىدا تۇرىدۇ، ـ دېدى.
13 شۇ چاغدا مۇخلىسلار ئۇنىڭ چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا توغرىسىدا سۆزلەۋاتقانلىقىنى چۈشەندى.

جىن چاپلاشقان بالىنىڭ ئازاد قىلىنىشى

مار. 9:14-29 □ لۇقا 9:37-43

14 ئۇلار خالايىقىنىڭ يېنىغا بارغىنىدا، بىر كىشى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، تىزلىنىپ:■
15 رەب، ئوغلۇمغا ئىچىڭنى ئاغرىتقايسەن! چۈنكى ئۇنىڭ تۇتقاقلىق كېسىلى بار بولغاچقا، زور ئازاب چېكىۋاتىدۇ، چۈنكى ئۇ دائىم ئوتنىڭ ياكى سۇنىڭ ئىچىگە چۈشۈپ كېتىدۇ. □
16 ئۇنى مۇخلىسلىرىڭغا ئېلىپ كەلگەندىم، ساقايتالمىدى، ـ دېدى.
17 ئەيسا جاۋابەن: ـ ئەي ئېتىقادسىز ۋە تەتۈر دەۋر، سىلەر بىلەن قاچانغىچە تۇراي؟! مەن سىلەرگە يەنە قاچانغىچە سەۋر قىلاي؟ ـ بالىنى ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار ـ دېدى.
18 شۇنىڭ بىلەن ئەيسا جىنغا تەنبىھ بېرىۋىدى، جىن بالىدىن چىقىپ كەتتى، بالىمۇ شۇئان ساقايدى.
19 كېيىن، ئەيسا ئايرىم قالغاندا، مۇخلىسلار ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ بىز نېمە ئۈچۈن جىننى قوغلىۋېتەلمىدۇق؟ ـ دەپ سوراشتى.■
20 ئۇ ئۇلارغا: ـ ئىشەنچىڭلار بولمىغانلىقى ئۈچۈن. مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، سىلەردە قىچا ئۇرۇقدەك زەررىچە ئىشەنچ بولسىلا، سىلەر تاۋۇ تاغقا: »بۇ يەردىن ئۇ يەرگە كۆچ« دېسەڭلار، كۆچىدۇ؛ شۇنداقلا سىلەرگە مۇمكىن بولمايدىغان ھېچ ئىش بولمايدۇ. ■
21 بىراق، بۇنداق جىنلارنى دۇئا قىلىش ۋە روزا تۇتۇش بىلەن بولمىسا ھەيدىگلى بولمايدۇ ـ دېدى.□

ئەيسانىڭ يەنە ئۆلۈشى ۋە تىرىلىشى توغرۇلۇق ئېيتىشى

مار. 9:30-32 □ لۇقا 9:43-45

22 ئۇلار گالىلىيە ئۆلكىسىدە ئايلىنىپ يۈرگىنىدە، ئەيسا ئۇلارغا:
ـ ئىنسانئوغلى ساتقۇنلۇقتىن ئىنسانلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ؛ ■

■ **17:9** مار. 9:9 □ لۇقا 9:36:
■ **17:10** مال. 3:23 □ مات. 11:14 مار. 9:11:
□ **17:11** **»ئىلياس پەيغەمبەر دەرۋەقە مەسىھتىن** ئاۋۋال كېلىدۇ، ھەممە ئىشنى ئورنىغا كەلتۈرىدۇ« ـ »ئىلياسنىڭ ئاۋۋال كېلىشى« ۋە ئۇنىڭ »ھەممىنى ئورنىغا كەلتۈرۈشى«نى كۆرسەتكەن بېشارەت ۋە باشقا تەپسىلاتلىرى تەۋرات، »مال.» 3:5-6 دە خاتىرىلىنىدۇ.■ **17:14** مار. 9:16 □ لۇقا 9:37:
□ **17:15** **»ئۇتقاقلىق كېسىلى«** ـ گرېك تىلىدا »ئاي)شارى(تەرىپىدىن ئۇرۇلغان« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **17:19** مار. 9:28:
■ **17:20** مات. 21:21 □ لۇقا 17:6: □ **17:21** **»بىراق، بۇنداق جىنلارنى دۇئا قىلىش ۋە روزا تۇتۇش بىلەن بولمىسا ھەيدىگلى بولمايدۇ«** ـ بۇ ئايەت بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ.■ **17:22** مات. 16:21 □ 20:18 □ مار. 8:31 □ 9:31 □ 10:33 □ لۇقا 9:44 □ 22 □ 18:31:

23 ئۇلار ئۇنى ئۆلتۈرىدۇ، لېكىن ئۈچىنچى كۈنى ئۇ تىرىلىدۇ، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلاپ مۇخلىسلار ئېغىر غەم-قايغۇغا چۆمۈپ كەتتى.

ئىبادەتخانا پېچى تاپشۇرۇش مەسىلىسى

24 ئاندىن ئۇلار كەپەرناھۇم شەھىرىگە كەلگىنىدە، ئىبادەتخانا »ئىككى دراقما« پېچىنى يىغقۇچىلار پېترۇسنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ ئۇستازىڭلار »ئىككى دراقما«نى تۆلەمدۇ؟ ـ دەپ سوريدى.□
25 تۆلەيدۇ، ـ دېدى پېترۇس.
لېكىن ئۇ ئۆيگە كىرگىنىگىلا، تېخى بىر نېمە دېمەستىلا ئەيسا ئۇنىڭدىن:
ـ سىمون، سېنىڭچە بۇ دۇنيادىكى پادىشاھلار كىملەردىن باج ئالىدۇ؟ ئۆز پەرزەنتلىرىدىنمۇ، ياكى ياتلاردىنمۇ، ـ دەپ سوريدى.■
26 پېترۇس ئۇنىڭغا:
ياتلاردىن، ـ دېۋىدى، ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئۇنداقتا، پەرزەنتلەر باجدىن خالىي بولىدۇ.
27 بىراق باج يىغقۇچىلارغا پۇتلىكاشاڭ بولماسلىقىمىز ئۈچۈن، دېڭىزغا بېرىپ قارماقنى تاشلا. تۇتقان بىرىنچى بېلىقنى ئېلىپ، ئاغزىنى ئاچساڭ، تۆت دراقملىق بىر تەڭگە پۇل چىقىدۇ. ئۇنى ئېلىپ مەن ۋە سەن ئىككىمىزنىڭ پېچى ئۈچۈن ئۇلارغا بەر، ـ دېدى.□

18

ئەرش پادىشاھلىقىدا كىم ئەڭ ئۇلۇغ؟

مار. 9:33-37□ لۇقا 9:46-48

1 بۇ چاغدا، مۇخلىسلار ئەيسانىڭ يېنىغا كېلىپ:
ئەرش پادىشاھلىقىدا كىم ئەڭ ئۇلۇغ؟ ـ دەپ سوريدى.■
2 ئەيسا يېنىغا كىچىك بىر بالىنى چاقىرىپ، ئۇنى ئوتتۇرىدا تۇرغۇزۇپ، مۇنداق دېدى:
3 ـ مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ئۆز يولۇڭلاردىن يېنىپ، كىچىك باللاردەك سەبىي بولمىساڭلار، ئەرش پادىشاھلىقىغا ھەرگىز كىرەلمەيسىلەر.■
4 ئەمدى كىم ئۆزىنى بۇ كىچىك بالدەك كىچىك پېشىل تۇتسا، ئۇ ئەرش پادىشاھلىقىدا ئەڭ ئۇلۇغ بولىدۇ.□ ■

□ **17:24 ...» ئىبادەتخانا »ئىككى دراقما« پېچىنى يىغقۇچىلار پېترۇسنىڭ يېنىغا كېلىپ...»** ـ »ئىبادەتخانا پېچى« مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا »دىدراقما«)ئىككى »دراقما« پۇل(دېيىلىدۇ. »دىدراقما« ئەسلى بىرخىل تەڭگە بولۇپ، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئىسرائىلدىكى ھەر ئەر كىشى ھەر يىلدا ئىبادەتخانىنىڭ ئىشلىرى ئۈچۈن »يېرىم شەكەل«)بىر دىدراقما(تاپشۇرۇش كېرەك ئىدى. »مىس.» 16-13:30نى كۆرۈڭ.

■ **17:25** مات. 21:22□ رىم. 7.13:

□ **17:27 »بىراق باج يىغقۇچىلارغا پۇتلىكاشاڭ بولماسلىقىمىز ئۈچۈن...»** ـ ئەيسا ۋە پېترۇس ئىككىسى »پادىشاھنىڭ پەرزەنتى« بولۇپ، خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىغا باج تۆلەشتىن خالىي ئىدى. لېكىن باج يىغقۇچىلار بۇنى چۈشەنمىگەچكە، ئۇلار تۇنىمىسە، بەلكىم »بۇ ئەيسا تەقۋادار ئەمەس ئىكەن، مەسىھ بولالمايدۇ« دەپ قېلىشى، شۇنداقلا ئۇلار ئەيساغا ئېتىقاد باغلاپ، نىجاتقا ئېرىشىش پۇرسىتىدىن مەھرۇم بولۇشى مۇمكىن. **»تۆت دراقملىق بىر تەڭگە پۇل چىقىدۇ«** ـ »تۆت دراقما تەڭگە«)گرېك تىلىدا »ستاتىر«) ـ 24-ئايەتتىكى ئىزاھات ئوقۇرمەنلەرنىڭ يادىدا بولسا كۆرەلەيدۇكى، بۇ پۇل ئەيسا ۋە پېترۇسنىڭ باجنى تۆلىشى ئۈچۈن دەل كېرەكلىك پۇل ئىدى.

■ **18:1** مار. 9:34□ لۇقا 9:46□ 22.24:

■ **18:3** مات. 19:14□ 1 كور. 14:20□ 1 پېت. 2.2:

□ **18:4 »ئەمدى كىم ئۆزىنى بۇ كىچىك بالدەك كىچىك پېشىل تۇتسا، ئۇ ئەرش پادىشاھلىقىدا ئەڭ ئۇلۇغ بولىدۇ«** ـ »كىچىك باللار« ئادەتتە چوڭچىلىق قىلمايدۇ ۋە ئۆزىنى بىلەرمەن قىلىپ كۆرسەتمەيدۇ ۋە بەلكىم ھەممىدىن مۇھىم ئاتىسىنىڭ سۆزىگە شەرتسىز ئىشىنىدۇ.■ **18:4** 1 پېت. 5.6:

5 بۇنداق كىچىك بىر بالىنى مېنىڭ نامىمدا قوبۇل قىلسا، ئۇ مېنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ.■
6 لېكىن ماڭا ئېتىقاد قىلغان بۇنداق كىچىكلەردىن بىرىنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان ھەرقانداق ئادەمنى، ئۇ بوينىغا يوغان تۈگمەن تېشى ئېسىلغان ھالدا دېڭىزنىڭ تېگىگە چۆكتۈرۈۋېتىلگىنى ئەۋزەل بولاتتى.■
7 ئىنسانىنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرىدىغان ئىشلار تۆپەيلىدىن بۇ دۇنيادىكىلەرنىڭ ھالىغا ۋاي! پۈتلاشتۇرىدىغان ئىشلار مۇقەررەر بولىدۇ، لېكىن شۇ پۈتلاشتۇرغۇچى ئادەمنىڭ ھالىغا ۋاي!□ ■
8 ئەگەر ئەمدى قولۇڭ ياكى پۇتۇڭ سېنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرسا، ئۇنى كېسىپ تاشلىۋەت. چۈنكى ئىككى قولۇڭ ياكى ئىككى پۇتۇڭ بار ھالدا دوزاختىكى ئوتقا تاشلانغىنىڭدىن كۆرە، چولاق ياكى توكۇر ھالدا ھاياتلىققا كىرگىنىڭ ئەۋزەلدۇر.■
9 ئەگەر كۆزۈڭ سېنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرسا، ئۇنى ئويۇپ تۆزۈڭدىن نېرى تاشلىۋەت. ئىككى كۆزۈڭ بار ھالدا دوزاختىكى ئوتقا تاشلانغىنىڭدىن كۆرە، بىرلا كۆزۈڭ بىلەن بولسىمۇ ھاياتلىققا كىرگىنىڭ ئەۋزەلدۇر.

ئازغان قوي توغرىسىدىكى تەمسىل

10 ـ بۇ سەبىي كىچىكلەرنىڭ ھېچبىرىگىمۇ سەل قاراشتىن ھېزى بولۇڭلار. چۈنكى شۇنى سىلەرگە ئېيتايىكى، ئۇلارنىڭ ئەرشتىكى پەرشىتىلىرى ئەرشتىكى ئاتامنىڭ جامالىنى ھەردائىم كۆرۈپ تۇرىدۇ. ■
11 چۈنكى ئىنسانئوغلى ھالا كەتكە ئازغانلارنى قۇتقۇزغىلى كەلدى.□ ■
12 قانداق قارايسىلەر؟ بىراۋنىڭ يۈز تۆياق قوينى بولۇپ، ئۇنىڭدىن بىرى ئېزىپ توپتىن چۈشۈپ قالسا، ئۇ توقسان توققۇز قوينى تاغلارغا قويۇپ قويۇپ، ھېلىقى ئازغان قوينى ئىزدەيدىغۇ؟ ■
13 ۋە ئەگەر ئۇنى تېپىۋالسا، مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايىكى، ئۇ قوي ئۇچۈن بولغان خۇشاللىقى ئازمىغان توقسان توققۇزىنىڭكىدىن زور بولىدۇ.
14 شۇنىڭغا ئوخشاش، بۇ سەبىي كىچىكلەرنىڭ ھەرقانداقىنىڭ ھالا كەتكە ئېزىپ قېلىشى ئەرشتىكى ئاتاڭلارنىڭ ئىرادىسى ئەمەستۇر.

گۇناھ ئۆتكۈزگەن قېرىنداشقا بولغان مۇئامىلە

لۇقا 317:

15 ـ ئەمدى ئەگەر قېرىندىشىڭ ساڭا زىيان سېلىپ گۇناھ قىلسا، ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ ئىككىڭلار خالىي چاغدا سەۋەنلىكىنى كۆرسىتىپ قوي. قېرىندىشىڭ سۆزۈڭنى ئاڭلىسا، ئۇنى ئېزىشتىن قايتۇرۇۋالغان بولىسەن. ■
16 لېكىن ئاڭلىمىسا، يەنە بىر-ئىككى گۇۋاھچىنى ئېلىپ، ئۇنىڭ يېنىغا بارغىن. شۇنداق قىلىپ، ھەممە ئىش ئىككى-ئۈچ گۇۋاھچىنىڭ سۆزى بىلەن قىلىنسۇن. □ ■

■ **18:5** مار. 37:9□ لۇقا 48:9□ يۇھ. 20.13:
■ **18:6** مار. 42:9□ لۇقا 2.17:
□ **18:7** »ئىنسانى گۇناھقا پۈتلاشتۇرىدىغان ئىشلار تۆپەيلىدىن بۇ دۇنيادىكىلەرنىڭ ھالىغا ۋاي! پۈتلاشتۇرىدىغان ئىشلار مۇقەررەر بولىدۇ، لېكىن شۇ پۈتلاشتۇرغۇچى ئادەمنىڭ ھالىغا ۋاي«! ـ بۇ مۇھىم ئايەت ئۆستىدە »قوشۇمچە سۆز«بىزدە ئازراق توختىلىمىز. ■ **18:7** مات. 24:26□ روس. 23:2□ 28:4□27□ 1 كور. 19.11: ■ **18:8** قان. 7:13□ مات. 30:5□29□ مار. 43.9: ■ **18:10** زەب. 7:34□ لۇقا 715 3-7:
□ **18:11** »چۈنكى ئىنسانئوغلى ھالا كەتكە ئازغانلارنى قۇتقۇزغىلى كەلدى« ـ بۇ ئايەت بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ. ■ **18:11** لۇقا 10.19: ■ **18:12** لۇقا 3.15: ■ **18:15** لاۋ. 17:19□ پەند. 10:17□ لۇقا 3:17□ ياق. 19.5: □ **18:16** »ھەممە ئىش ئىككى-ئۈچ گۇۋاھچىنىڭ سۆزى بىلەن قىلىنسۇن« ـ بۇ سۆز »قان.» 15:19دىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن. ■ **18:16** چۈل. 30:35□ قان. 6:17□ 15:19□ يۇھ. 17:8□ 2 كور. 1:13□ ئىبر. 28.10:

17 لېكىن ئەگەر قېرىندىشىڭ ئۆلارنىڭ سۆزىگىمۇ قۇلاق سالمىسا، ئەھۋالنى جامائەتكە يەتكۈزۈپ ئېيتقىن. ئەگەر
ئۇ جامائەتنىكەلرگە قۇلاق سالمىسا، ئۇنى يات ئەللىك يا كى باجگىر قاتاردا كۆرۈڭلار.□ ■
18 مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، سىلەر يەر يۈزىدە نېمنى باغلىساڭلار، ئەرشتىمۇ شۇ باغلانغان
بولىدۇ ۋە سىلەر يەر يۈزىدە نېمنى قويۇپ بەرسەڭلار، ئەرشتىمۇ قويۇپ بېرىلگەن بولىدۇ.□ ■
19 مەن يەنە شۇنى سىلەرگە بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، يەر يۈزىدە ئارا ڭلاردىن ئىككىسى ئۆزلىرى تىلگەن بىر ئىش
توغرۇلۇق قەلبى بىر بولۇپ ھەرقانداق نەرسىنى تىلەپ دۇئا قىلسا، ئەرشتىكى ئاتام ئۇلارنىڭ تىلكىنى ئىجابەت
قىلىدۇ.
20 چۈنكى ئىككى يا كى ئۈچەيلەن مېنىڭ نامىم بىلەن قەيەردە يىغىلغان بولسا، مەن شۇ يەردە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا
بولىمەن.□ ■

شەپقەت كۆرگۈچى شەپقەتسىز بولۇشى كېرەك

21 ئاندىن پېترۇس ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ ئى رەب، قېرىندىشىمنىڭ ما كا زىيان سېلىپ ئۇتكۈزگەن قانچە قېتىملىق گۇناھىنى كەچۈرۈشۈم كېرەك؟ يەتتە
قېتىممۇ؟ ـ دېدى.■
22 ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
ـ مەن سا كا شۇنى ئېيتىپ قويايكى، يەتتە قېتىم ئەمەس، يەتمىش ھەسسە يەتتە قېتىم! □ ■
23 ئەرش پادىشاھلىقى چا كارلىرى بىلەن ھېساب-كىتاب قىلماقچى بولغان بىر پادىشاھقا ئوخشايدۇ.
24 ھېساب-كىتابنى باشلىغىنىدا، ئۇنىڭغا ئون مىڭ تالانت پۇل قەرزدار بولغان بىر چا كار كەلتۈرۈلۈپتۇ. □
25 چا كارنىڭ تۆلىگۈدەك ھېچنەرسىسى بولمىغاچقا، خوجىسى چا كارنىڭ ئۆزىنى، خوتۇن بالا-چاقىسى ۋە بار-
يوقىنى سېتىپ، قەرزىنى تۆلەشنى بۇيرۇپتۇ. ■
26 شۇ ما چا كار ئۇنىڭ ئالدىدا يەرگە يىقىلىپ باش ئۇرۇپ: »خوجام، ما كا كەچۈلۈك قىلغايلا، مەن پۈتۈن قەرزىمنى
چوقۇم تۆلەيمەن« دەپ يالۋۇرۇپتۇ.
27 چا كارنىڭ خوجىسى ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىپ، ئۇنى قويۇپ بېرىپ، قەرزىنى كەچۈرۈم قىلىپتۇ.

□ **18:17** »ئەگەر ئۇ جامائەتنىكەلرگە قۇلاق سالمىسا، ئۇنى يات ئەللىك يا كى باجگىر قاتاردا كۆرۈڭلار« ـ شۇ چاغدا »يات ئەللىك«لەرنىڭ كۆپىنچىسى يۇتېەرەس ئىدى. »باجگىر«لار)رىم ئىمپېرىيەسى ئۈچۈن خەلقتىن باج ئالىدىغان يەھۇدىيلار(بولسا »رىم ئىمپېرىيەگە سېتىلىپ كەتكەن خائىنلار« دەپ »ئېپلاس ئادەملەر«نىڭ قاتاردا قارىلاتتى.

■ **18:17** 1 كور. 9:5□ 2 تېس. 14:3.

□ **18:18** »سىلەر يەر يۈزىدە نېمنى باغلىساڭلار، ئەرشتىمۇ شۇ باغلانغان بولىدۇ ۋە سىلەر يەر يۈزىدە نېمنى قويۇپ بەرسەڭلار، ئەرشتىمۇ قويۇپ بېرىلگەن بولىدۇ« ـ بۇ سۆز 19:16-ئايەتتىكىگە ئوخشاش، بىراق ئاشۇ يەردە يالغۇز پېترۇسقا ئېيتىلغان. بىز ئەيسانىڭ مۇشۇ سۆزلىرىدە ئېيتىلغان ھوقۇق يەقەت روسۇللارغىلا ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل جامائەتكە تەۋەدۇر. ئەيسا تاپشۇرغان يۇ ھوقۇق: (1) جامائەتنىكى دۇئالاردا ئالاھىدە تىلەش ھوقۇقىنى؛ (2) جامائەت تەرتىپى بويىچە، گۇناھ سادىر قىلىپ، ئەمما توۋا قىلمىغان كەزالارنى چەكلەش، جامائەتتىن چىقىرىش يا كى ئۇلارغا تەربىيە بېرىش ھوقۇقىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ ئىشىنىمىز (17-□□□□ ۋە 19-20ئايەتنى، «1□□□.» 1:5-5، «2□□□.» 5:2-11نى كۆرۈڭ.(

■ **18:18** مات. 19:16□ يۇھ. 23.20:

□ **18:20** »ئىككى يا كى ئۈچ ئادەم مېنىڭ نامىم بىلەن قەيەردە يىغىلغان بولسا...» ـ گرىك تىلىدا »ئىككى يا كى ئۈچەيلەن مېنىڭ نامىمغا قەيەردە يىغىلغان بولسا...«.

■ **18:20** لۇقا 36.24□15:

■ **18:21** لۇقا 4.17:

□ **18:22** »يەتتە قېتىم ئەمەس، يەتمىش ھەسسە يەتتە قېتىم«! ـ يا كى »يەتتە قېتىم ئەمەس، يەتمىش يەتتە قېتىم.«

■ **18:22** مات. 14:6□ مار. 25:11□ كول. 13.3:

□ **18:24** »ون مىڭ تالانت پۇل« ـ بىر »تالانت« ئالتۇن يا كى كۈمۈش تەڭگە ئاز دېگەندە بىر ئىشچىنىڭ يىللىق ھەققىنىڭ 17 ھەسسىسى بولۇپ، 10000 تالانت ھازىر ئوتتۇرا ھېساب بىلەن بەلكىم ئىككى مىليارد)مىڭ مىليون(دولارچە بولىدۇ. ■ **18:25** مات. 25.5:

28 لېكىن چاكار ئۇ يەردىن چىقىپ، ئۆزىگە يۈز دىنار قەرزدار بولغان يەنە بىر چاكار بۇرادىرىنى ئۇچراتىپتۇ. ئۇنى
تۇتۇۋېلىپ، بوينىنى بوغۇپ تۇرۇپ: »قەرزنى تۆلە«! دەپتۇ. □
29 بۇنىڭ بىلەن بۇ چاكار بۇرادىرى يەرگە يېقىلىپ ئۇنىڭدىن: »ماڭا كەڭچىلىك قىل، قەرزنى چوقۇم قايتۇرىمەن«
دەپ يالۋۇرۇپتۇ.
30 لېكىن ئۇ ئۇنىماپتۇ ۋە: »پۈتۈن قەرزنى تۆلىمىگۈچە زىنداندا ياتسەن« دەپ ئۇنى زىندانغا تاشلىتىپتۇ.
31 بۇنداق ئىشنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى كۆرگەن باشقا چاكارلار ئىنتايىن ئازابلىنىپ خوجىسىنىڭ ئالدىغا بېرىپ،
ئەھۋالنى باشتىن-ئاخىر سۆزلەپ بېرىپتۇ.
32 بۇنىڭ بىلەن خوجىسى ھېلىقى چاكارنى چاقىرتىپ: »ئەي رەزىل چاكار! ماڭا يىلىنغانلىقىڭ ئۈچۈن شۇنچە
كۆپ قەرزىڭنىڭ ھەممىسىنى كەچۈردۇم.
33 مەن ساڭا ئىچ ئاغرىتقىنىمدەك، سەنمۇ چاكار بۇرادىرىڭگە ئىچ ئاغرىتىشىڭغا توغرا كەلمەمدۇ؟«! دەپتۇ.
34 بۇنىڭ بىلەن خوجىسى غەزەپلىنىپ ئۇنى پۈتۈن قەرزنى تۆلەپ بولغۇچە ئادەم قىينىغۇچى گۈندىپايلارنىڭ قولىدا
تۇرۇشقا تاپشۇرۇپ بېرىپتۇ.□
35 شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەگەر ھەربىرىڭلار ئۆز قېرىنداشلىرىڭلارنى چىن دىلىڭلاردىن كەچۈرمىسەڭلار، ئەرشتىكى
ئاتامۇ سىلەرگە ئوخشاش مۇئامىلە قىلىدۇ.■

19

تالاق قىلىش توغرىسىدا
مار. 10:1-12

1 شۇنداق بولدىكى، ئەيسا بۇ سۆزلەرنى ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن، گالىلىيە ئۆلكىسىدىن ئايرىلىپ، يەھۇدىيە ئۆلكىسىنىڭ
چېت يەرلىرىگە، يەنى ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىدىكى يۈرتلارغا باردى.■
2 توپ-توپ ئادەملەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلگەن بولۇپ، ئۇ ئۇلارنى شۇ يەردىلا ساقايتتى.
3 ئەمدى بەزى پەرىسىيلەر ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنى قىلتاققا چۈشۈرۈش مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن:
ـ بىر ئادەمنىڭ ھەرقانداق سەۋەبتىن ئايالىنى قويۇۋېتىشى تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ؟ ـ دەپ سوردى.■
4 شۇنىڭ بىلەن ئۇ جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ تەۋراتتىن شۇنى ئوقۇمىدىڭلارمۇ، مۇقەددەمدە ئىنسانلارنى ياراتقۇچى ئۇلارنى »ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى«
ۋە□ ■
5 »شۇ سەۋەبتىن ئەر كىشى ئاتا-ئانىسىدىن ئايرىلىدۇ، ئايالى بىلەن بىرلىشىپ ئىككىسى بىر تەن بولىدۇ.«■
6 شۇنداق ئىكەن، ئەر-ئايال ئەمدى ئىككى تەن ئەمەس، بەلكى بىر تەن بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا قوشقانىنى
ئىنسان ئايرىمىسۇن.■
7 پەرىسىيلەر ئۇنىڭدىن يەنە:

□ **18:28 »يۈز دىنار قەرزدار«** ـ شۇ ۋاقىتلاردا »بىر دىنار« بىر ئىشچىنىڭ بىر كۈنلۈك ھەققى بولۇپ، يۈز تەڭگە بەلكىم ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 1300 دوللارچە بولاتتى.

□ **18:34 »ئادەم قىينىغۇچى گۈندىپايلار«** ـ مۇشۇ گۈندىپايلارنىڭ ئادەتتىكى ۋەزىپىسى جىنايەتچىنىڭ جىنايىتىنى سۈرۈشتە قىلىش ئۈچۈن مەھبۇسلارنى قىيناش ئىدى. ■ **18:35** مات. 14:6□ مار. 26:11□ ياق. 13:2. ■ **19:1** مار. 1:10. ■ **19:3** مار. 2:10. □ **19:4 »شۇنى ئوقۇمىدىڭلارمۇ،...؟«** ـ بۇ پەرىسىيلەر ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئىبارىلەرنىڭ بىرى. ■ **19:4** يار. 1:27□ 2:24□ 25: ■ **19:5** يار. 2:24□ 1 كور. 6:16□ ئەف. 5:31. ■ **19:6** 1 كور. 7:10.

ـ تۇنداقتا، مۇسا پەيغەمبەر نېمە ئۈچۈن تەۋرات قانۇندا ئەر كىشى تۆز ئايالىغا تالاق خېتىنى بەرسلا ئاندىن ئۇنى
قويۇۋېتىشكە بولىدۇ، دەپ بۇيرۇغان؟ ـ دەپ سوراشتى.□ ■
8 ئۇ ئۇلارغا: ـ تاش يۈرەكلىكىڭلاردىن مۇسا پەيغەمبەر ئايالىرىڭلارنى تالاق قىلىشقا رۇخسەت قىلغان؛ لېكىن
ئالەمنىڭ باشلىنىدا بۇنداق ئەمەس ئىدى.
9 ئەمدى شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، ئايالىنى بۇزۇقلۇقتىن باشقا بىرەر سەۋەب بىلەن تالاق قىلىپ، باشقا بىرىنى
ئەمرىگە ئالغان ھەرقانداق كىشى زىنا قىلغان بولىدۇ.□ ■
10 مۇخلىسلار ئۇنىڭغا:
ـ ئەگەر ئەر بىلەن ئايالى ئوتتۇرىسىدىكى ئەھۋال شۇنداق بولسا، ئۇنداقتا ئۆيلەنمەسلىك ياخشى ئىكەن، ـ دېدى.□
11 ئۇ ئۇلارغا:
ـ بۇ سۆزنى ھەممىلا ئادەم ئەمەس، پەقەت نېسىپ قىلىنغانلارلا قوبۇل قىلالايدۇ. ■
12 چۈنكى ئانىسىنىڭ بالىياتقۇسىدىن تۇغما بەزى ئاغۇاتلار بار، ۋە ئىنسان تەرىپىدىن ئاختا قىلىنغان بەزى ئاغۇاتلارمۇ
بار، ۋە ئەرش پادىشاھلىقى ئۈچۈن ئۆزىنى ئاغۇات قىلغانلارمۇ بار. بۇ سۆزنى قوبۇل قىلالايدىغانلار قوبۇل قىلسۇن!
ـ دېدى.□

ئەيسا ۋە كىچىك بالىلار

مار. 10:13-16□ لۇقا 18:15-17

13 قولۇڭنى تەككۈزۈپ دۇئا قىلغايسەن دەپ، بەزىلەر كىچىك بالىلرىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. بىراق
مۇخلىسلار ئېلىپ كەلگەنلەرنى ئەيىبلىدى. ■
14 ئەمما ئەيسا:
ـ بالىلار مېنىڭ ئالدىمغا كەلتۈرۈلسۇن، ئۇلارنى توسماڭلار. چۈنكى ئەرش پادىشاھلىقى دەل مۇشۇنداقلارغا
تەۋەدۇر، ـ دېدى. □ ■
15 ۋە قوللىرىنى ئۇلارغا تەككۈزگەندىن كېيىن، ئۇ ئۇ يەردىن ئايرىلدى.

پۇلدارلار خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرەلەمدۇ؟

مار. 10:17-31□ لۇقا 18:18-30

16 مانا، بىر كۈنى بىر سى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ ئۇستاز، مەن قانداق ياخشى ئىشنى قىلسام، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىمەن؟ ـ دەپ سوردى.■
17 ئۇ ئۇنىڭغا:

□ **19:7 »مۇسا پەيغەمبەر نېمە ئۈچۈن تەۋرات قانۇندا ئەر كىشى تۆز ئايالىغا تالاق خېتىنى بەرسلا ئاندىن ئۇنى قويۇۋېتىشكە بولىدۇ«** ـ ئەمرىنىڭ توغرىسى »قان.» 1:24دە تېپىلىدۇ.
■ **19:7** قان. 1:24□ يەر. 1.3:
□ **19:9 »ئىزاھات«** ـ بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »تالاق قىلىنغان ئايالنى ئەمرىگە ئالغان كىشىمۇ زىنا قىلغان بولىدۇ« دېگەن سۆز قوشۇلىدۇ. 32:5نى كۆرۈڭ.
■ **19:9** مات. 32:5□ مار. 11:10□ لۇقا 18:16□ 1كور. 10.7:
□ **19:10 »ئۇنداقتا ئۆيلەنمەسلىك ياخشى ئىكەن«** ـ دېمەك، مۇخلىسلارنىڭ ئويلىشىچە، تالاق قىلىش ئىمكانىيىتى بولمىسا »)چىقىش يولى بولمىسا(، ئۆيلىنىش ئىنتايىن قورقۇنچلۇق ئىشتۇر.
■ **19:11** 1كور. 7.17□7:
□ **19:12 »ئانىسىنىڭ بالىياتقۇسىدىن تۇغما بەزى ئاغۇاتلار بار«** ـ »تۇغما ئاغۇاتلار« بەلكىم تۇغما جىنسىي ئىقتىدارى ئاجىزلارنى، ئىشقىسز كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ؛ »باشقىلار تەرىپىدىن ئاختا قىلىنغان« كونا زامانلاردا خان-پادىشاھلارنىڭ ئوردىلىرىدا ھەرەمنى باشقۇرۇش خىزمىتى ئۈچۈن پېچىۋېتىلگەن ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ. »ئەرشنىڭ پادىشاھلىقى ئۈچۈن ئۆز-ئۆزىنى ئاغۇات قىلغانلار« بەلكىم خۇدانىڭ خىزمىتىدە كۆپرەك ۋاقىت بولاي دەپ ئۆيلىنىشتىن ۋاز كەچكەنلەرنى كۆرسىتىدۇ.■ **19:13** مار. 13:10□ لۇقا 15.18: □ **19:14 »ئەرش پادىشاھلىقى دەل مۇشۇنداقلارغا تەۋەدۇر«** ـ ياكى »ئەرش پادىشاھلىقى دەل مۇشۇنداقلاردىن تەركىب تاپقاندۇر.« ■ **19:14** مات. 3:18□ 1كور. 20:14□ 1پېت. 2.2: ■ **19:16** مار. 17:10□ لۇقا 18.18:

ـ نېمشقا مەندىن ياخشىلىق توغرىسىدا سورايسەن؟ »ياخشى بولغۇچىلار« بولسا پەقەت بىربىلا بار. ئەمما ھاياتلىققا
كىرىمەن دېسەڭ، ئەمرلەرگە ئەمەل قىل، ـ دېدى.
18 قايسى ئەمرلەرگە دەيسەن؟ ـ دەپ سوردى ئۇ.
ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ »قاتىللىق قىلما، زىنا قىلما، ئوغرىلىق قىلما، يالغان گۇۋاھلىق بەرمە، ■
19 ئاتا-ئاناڭغا ھۆرمەت قىل ۋە قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي« ـ دېدى.□ ■
20 ياش يىگىت ئۇنىڭغا: ـ بۇلارنىڭ ھەممىسىگە ئەمەل قىلىپ كېلىۋاتىمەن. ئەمدى ماڭا يەنە نېمە كەم؟ ـ دېدى.
21 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئەگەر مۇكەممەل بولۇشنى خالىساڭ، بېرىپ بار-يوقۇڭنى سېتىپ، پۇلىنى كەمبەغەللەرگە بەرگىن. شۇنىڭ بىلەن
ئەرشتە خەزىنەڭ بولىدۇ. ئاندىن كېلىپ ماڭا ئەگەشكىن، ـ دېدى.■
22 يىگىت مۇشۇ سۆزنى ئاڭلاپ، قايغۇغا چۆمۈپ ئۆيەردىن كېتىپ قالدى. چۈنكى ئۇنىڭ مال-مۈلكى ناھايىتى
كۆپ ئىدى.
23 ئەيسا مۇخلىسلىرىغا:
ـ مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، بايلارنىڭ ئەرش پادىشاھلىقىغا كىرىشى تەسلىكتىلا بولىدۇ. ■
24 ۋە يەنە شۇنى سىلەرگە ئېيتايكى، تۆگىنىڭ يىگىنىنىڭ كۆزىدىن ئۆتۈشى باي ئادەمنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا
كىرىشىدىن ئاساندۇر! ـ دېدى.
25 مۇخلىسلار بۇنى ئاڭلاپ ئىنتايىن بەك ھەيران بولۇشۇپ:
ـ ئۇنداقتا، كىم نىجاتقا ئېرىشەلەيدۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.
26 ئەمما ئەيسا ئۇلارغا قاراپ:
ـ بۇ ئىش ئىنسان بىلەن ۋۇجۇدقا چىقىشى مۇمكىن ئەمەس، لېكىن خۇداغا نىسبەتەن ھەممە ئىش مۇمكىن بولىدۇ،
ـ دېدى.□ ■
27 بۇنىڭ بىلەن پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ مانا، بىز ھەممىدىن ۋاز كېچىپ ساڭا ئەگەشتۇق! بىز بۇنىڭ ئۈچۈن نېمىگە ئېرىشىمىز؟ ـ دەپ سوردى.■
28 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ئالەمدىكى ھەممە قايتىدىن يېڭىلانغىنىدا، ئىنسانئوغلى شانلىق تەختىدە
ئولتۇرغان ۋاقتىدا، ماڭا ئەگەشكەن سىلەر ئون ئىككى تەختتە ئولتۇرۇپ، ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىگە
ھۆكۈم چىقىرىسىلەر. ■
29 مېنىڭ نامىم دەپ ئۆيلەر، ئاكا-ئۇكا، ئاچا-سىڭىل قېرىنداشلىرى، ئاتا-ئانىسى، ئايالى، بالىلىرى ياكى يەر-
زېمىنلاردىن ۋاز كەچكەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۇلارغا يۈز ھەسسە ئارتۇق ئېرىشىدۇ ۋە مەڭگۈلۈك ھاياتقا مىراس

■ **19:18** مىس. 12:20□ لاۋ. 18:19□ قان. 5:20-16□ رىم. 9.13:

□ **19:19** »قاتىللىق قىلما، زىنا قىلما، ئوغرىلىق قىلما، يالغان گۇۋاھلىق بەرمە، ئاتا-ئاناڭغا ھۆرمەت قىل ۋە قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي«
ـ (19-18-□□□□) ئۇقۇرمەنلەر شۇنىڭغا دىققەت قىلغان بولۇشى مۇمكىنكى، ئەيسا »ئون پەرمان« ئىچىدىكى خۇداغا مۇناسىۋەتلىك پەرمانلارنى ياكى
»(قوشناڭنىڭ نەرسىلىرىنى(تاما قىلما« دېگەن پەرمانىنى تىلغا ئالغىنى يوق. ■ **19:19** لاۋ. 17:19□ مات. 39:22□ مار. 31:12□ گال.
14:5□ ياق. 8.2: ■ **19:21** مات. 19:6□ لۇقا 33:12□ 9:16□ 1تىم. 19.6: ■ **19:23** پەند. 28:11□ مار. 23:10□ لۇقا 24.18:

□ **19:26** »خۇداغا نىسبەتەن ھەممە ئىش مۇمكىن بولىدۇ« ـ گېرىك تىلىدا: »خۇدا بىلەن ھەممە ئىش مۇمكىن بولىدۇ.« ■ **19:26** ئايۇپ 2:42□
يەر. 17:32□ زەك. 6:8□ لۇقا 37:1□ 27.18: ■ **19:27** مات. 20:4□ مار. 28:10□ لۇقا 11:5□ 28.18: ■ **19:28** لۇقا 30.22:

بولىدۇ. □ ■
30 لېكىن شۇ چاغدا نۇرغۇن ئالدىدا تۇرغانلار ئارقىغا ئوتتىدۇ، نۇرغۇن ئارقىدا تۇرغانلار ئالدىغا ئوتتىدۇ. ■

20

ئۈزۈمزارلىقتىكى ئىشلەمچىلەر

1 ـ چۈنكى ئەرش پادىشاھلىقى بىر يەر ئىگىسىگە ئوخشايدۇ. ئىگىسى ئۈزۈمزارلىقىدا ئىشلەشكە ئادەملەرنى ياللاش
ئۈچۈن تاڭ سەھەردە سىرتقا چىقىپتۇ.
2 ئۇ ئىشلەمچىلەر بىلەن كۈنلۈكى ئوچۈن بىر كۈمۈش دىناردىن بېرىشكە كېلىشىپ، ئۇلارنى ئۈزۈمزارلىقىغا ئەۋەتىپتۇ.□
3 سائەت توققۇزلاردا ئۇ يەنە سىرتقا چىقىپ، بازاردا بىكار تۇرغان باشقا كىشىلەرنى كۆرۈپتۇ.□
4 ئۇلارغا: »سىلەرمۇ ئۈزۈمزارلىقىمغا بېرىڭلار، ھەققىڭلارغا تېگىشلىكىنى بېرىمەن« ـ دەپتۇ.
5 ئۇلار ئۈزۈمزارلىققا بېرىپتۇ. چۈشتە ۋە سائەت ئۈچتىمۇ ئۇ يەنە چىقىپ يەنە شۇنداق قىلىپتۇ.□
6 لېكىن كەچقۇرۇن سائەت بەشلەردە چىققاندا ئۇ يەردە تۇرغان يەنە باشقىلارنى كۆرۈپ، ئۇلاردىن: »نېمە
ئۈچۈن بۇ يەردە كۈن بويى بىكار تۇرىسىلەر؟« دەپ سوراپتۇ.□
7 ئۇلار: »بىزنى ھېچكىم ياللىمىدى« دەپ جاۋاب قايتۇرۇپتۇ. ئۇ ئۇلارغا: »ئۇنداقتا، سىلەرمۇ ئۈزۈمزارلىقىمغا
بېرىپ ئىشلەڭلار« ـ دەپتۇ.
8 كەچ بولغاندا، ئۈزۈمزارلىق ئىگىسى غوجدارىغا: »ئىشلەمچىلەرنى چاقىرىپ، ئەڭ ئاخىرىدا كەلگەنلەردىن
باشلاپ ئەڭ ئاۋۋال كەلگەنلەرگىچە ھەممىسىنىڭ ئىش ھەققىنى بەر« دەپتۇ.
9 ئاۋۋال كەچقۇرۇن سائەت بەشتە ئىشقا كەلگەنلەر كېلىپ، ھەربىرى بىر كۈمۈش دىناردىن ئېلىپتۇ.
10 ئەڭ ئاۋۋال ياللاپ كېلىنگەنلەرنىڭ توۋۇتى كەلگەندە، ئۇلار: تېخىمۇ كۆپ ئىش ھەققى ئالىمىزغۇ، دەپ
ئويلىشىپتۇ؛ بىراق ئۇلارمۇ بىر كۈمۈش دىناردىن ئېلىپتۇ.
11 ئۇلار ئىش ھەققىنى ئالغىنى بىلەن يەر ئىگىسىدىن ئاغرىنىپ:
12 »بۇ ئاخىردا كەلگەنلەر پەقەت بىر سائەتلا ئىشلىدى، بىراق سىز ئۇلارنى كۈن بويى جاپالىق ۋە قاتتىق ئىسسىقنى
چەككەن بىزلەر بىلەن باراۋەر ھېسابلىدىڭىزغۇ، دەپ غۇدۇرۇشىپتۇ.
13 لېكىن يەر ئىگىسى ئۇلارنىڭ بىرىگە جاۋاب قايتۇرۇپ: »بۇرادەر، ساڭا ناھەقلىق قىلغىنىم يوق! سەن بىلەن بىر
كۈمۈش دىنارغا كېلىشمىگەنمىدۇق؟
14 ھەققىڭنى ئېلىپ قايتىپ كەتكىن. بۇ ئاخىردا كەلگەنگىمۇ ساڭا ئوخشاش بەرگۈم بار.
15 ئۈزۈمنىڭكىنى ئۆزۈم بىلگەنچە ئىشلىتىش ھوقۇقۇم يوقمۇ؟ سېخىي بولغانلىقىمغا كۆزۈڭ قىزىرىۋاتامدۇ؟

□ **19:29** »مېنىڭ نامىم دەپ ئۆيلەر، ئاكا-ئۇكا، ... ياكى يەر-زېمىنلاردىن ۋاز كەچكەنلەر...» ـ گرېك تىلىدا »مېنىڭ نامىم ئۈچۈن ئۆيلەر، ئاكا-ئۇكا... ياكى يەر-زېمىنلاردىن ۋاز كەچكەنلەر...».
■ **19:29** قان. 9:33□ ئايۇپ 12.42:
■ **19:30** مار. 31:10□ لۇقا 30.13:
□ **20:2** »ئۇ ئىشلەمچىلەر بىلەن كۈنلۈكى ئۈچۈن بىر كۈمۈش دىناردىن بېرىشكە كېلىشىپ...» ـ »بىر كۈمۈش دىنار« گرېك تىلىدا »بىر دىنارئۈس.«
□ **20:3** »سائەت توققۇزلاردا« ـ گرېكچە »كۈننىڭ ئۈچىنچى سائىتى« ـ يەنى سائەت توققۇزنى كۆرسىتىدۇ. يەھۇدىي خەلقى ئۈچۈن »تولۇق
كۈن« 24) سائەت(كەچ سائەت ئالتىدە باشلىنىدۇ؛ كەچتە »جىسەك« ئىشلىتىلىدۇ؛ ئەتىگەن سائەت ئالتىدىن كەچ سائەت ئالتىگىچە »كۈندۈز«
دېيىلىدۇ، كۈندۈز ئون ئىككى سائەتكە بۆلۈنىدۇ)مىسالىنى تەۋرات، »يار.» 5:1تىن كۆرگىلى بولىدۇ.(
□ **20:5** »چۈشتە ۋە سائەت ئۈچتىمۇ ئۇ يەنە چىقىپ يەنە شۇنداق قىلىپتۇ« ـ »چۈشتە« ـ ئەينى سۆز بويىچە كۈننىڭ »ئالتىنچى سائىتىدە« ۋە »سائەت
ئۈچتە« كۈننىڭ »توققۇزىنچى سائىتىدە«)چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچلەردە(دېيىلىدۇ. □ **20:6** » كەچقۇرۇن سائەت بەشلەردە« ـ گرېكچە
»كۈننىڭ ئون بىرىنچى سائىتى ئەتراپىدا«، يەنى چۈشتىن كېيىن سائەت بەشتە.

16 شۇنداق قىلىپ »ئالدىدا تۇرغانلار ئارقىغا ئۆتىدۇ، ئارقىدا تۇرغانلار ئالدىغا ئۆتىدۇ«؛ چۈنكى چاقىرىلغانلار كۆپ،
ئەمما تاللانغانلار ئاز بولىدۇ.□ ■

ئەيسا ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى يەنە ئالدىن ئېيتىدۇ

مار. 10:32-34 □ لۇقا 18:31-34

17 ئەيسا يېرۇسالېمغا چىقىۋېتىپ، يولدا ئون ئىككى مۇخلىسىنى بىر چەتكە تارتىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:□ ■
18 ـ مانا بىز ھازىر يېرۇسالېمغا چىقىپ كېتىۋاتىمىز. ئىنسانئوغلى باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىغا تاپشۇرۇلىدۇ.
ئۇلار ئۇنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىدۇ
19 ئاندىن ئۇنى مەسخىرە قىلىپ، قامچىلاپ ۋە كېرىستىلەشكە يات ئەللىكلەرگە تاپشۇرىدۇ. لېكىن ئۇ ئۈچىنچى كۈنى
قايتا تىرىلىدۇ.■

ئاننىڭ تەلىپى

مار. 10:35-45

20 شۇ چاغدا، زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئانىسى ئىككى ئوغلىنى ئېلىپ، ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭدىن بىر ئىشنى
تەلەپ قىلماقچى بولۇپ سەجدە قىلدى.□ ■
21 نېمە تەلىپىڭ بار؟ ـ دەپ سوريدى ئۇ.
ئايال ئۇنىڭغا:
ـ شۇنى ئەمر قىلغايسەنكى، سېنىڭ پادىشاھلىقىڭدا بۇ ئىككى ئوغلۇمدىن بىرى ئوڭ يېنىڭدا، بىرى سول يېنىڭدا
ئولتۇرسۇن، ـ دېدى.
22 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن: ـ سىلەر نېمە تەلەپ قىلىۋاتقىنىڭلارنى بىلمەيۋاتىسىلەر. مەن ئىچىشكە تەمشىلگەن قەدەھنى
ئىچەلەمسىلەر؟
ئىچەلەيمىز، ـ دېيىشتى ئۇلار.□ ■
23 ئۇ ئۇلارغا:
ـ سىلەر ھەقىقەتەنمۇ مېنىڭ قەدەھىمدىن ئورتاق ئىچىسىلەر. بىراق ئوڭ ياكى سول يېنىمدا ئولتۇرۇش ئىنسۇسى
مېنىڭ ئىختىيارىمدا ئەمەس، بەلكى ئاتام كىملەرگە تەييارلىغان بولسا، شۇلارغا ئىنسىپ بولىدۇ. ■
24 قالغان ئون مۇخلىس بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقاندا، ئىككى قېرىندىشىدىن خاپا بولدى.
25 لېكىن ئەيسا ئۇلارنى يېنىغا چاقىرىپ، مۇنداق دېدى:
ـ سىلەرگە مەلۇمكى، ئەللەردىكى ھۆكۈمرانلار قول ئاستىدىكىلەر ئۈستىدىن بۇيرۇقۇزلىق قىلىپ ھاكىمىيەت
يۈرگۈزىدۇ، ۋە ئۇلارنىڭ ھوقۇقدارلىرى ئۇلارنى خوجايىنلارچە ئىدارە قىلىدۇ. □ ■

□ **20:16 »چۈنكى چاقىرىلغانلار كۆپ، تاللانغانلار ئاز بولىدۇ«** ـ مۇشۇ سۆزلەر بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ.
■ **20:16** مات. 19:30□ 22:14□ مار. 10:31□ لۇقا 13:30:
□ **20:17 »يېرۇسالېمغا چىقىۋېتىپ...»** ـ »يېرۇسالېمغا بېرىش« ھەردائىم »يېرۇسالېم چىقىش« دەپ ئىپادىنىدۇ.
■ **20:17** مار. 10:32□ لۇقا 18:31□ 24.7:
■ **20:19** مات. 27:2□ لۇقا 23:1□ يۇھ. 18:31□28□ روس. 3.23:
□ **20:20 »زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى«** ـ ئەيسا چاقىرغان ئون ئىككى روسۇلدىن ئىككىسى، يەنى يۇھاننا ۋە ياخۇپ. 4:21 ۋە 10:2نى كۆرۈڭ. **»بىر ئىشنى تەلەپ قىلماقچى بولۇپ سەجدە قىلدى«** ـ ياكى »بىر ئىشنى تەلەپ قىلماقچى بولۇپ تىزلىنىپ باش ئۇردى.«
■ **20:20** مار. 10:35.
□ **20:22 »مەن ئىچىشكە تەمشىلگەن قەدەھنى ئىچەلەمسىلەر؟«** ـ بۇ ئايەتتىكى »قەدەھ« دېگەن سۆز، ئەيسانىڭ تارتىدىغان ئازاب-ئۇقۇبىتى ۋە كېرىستىكى ئۆلۈمىنى كۆزدە تۇتىدۇ.
■ **20:22** لۇقا 12: 50،49؛ رىم. 26.8:
■ **20:23** مات. 34.25:
□ **20:25 »ئەللەردىكى ھۆكۈمرانلار قول ئاستىدىكىلەر ئۈستىدىن بۇيرۇقۇزلىق قىلىپ ھاكىمىيەت يۈرگۈزىدۇ«** ـ »ئەللەر« مۇشۇ يەردە »يات ئەللەر«، »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نى)يەنى خۇدادىن قورقمايدىغان بۇتپەرەسلەرنى(كۆرسىتىدۇ. ■ **20:25** مار. 10:42□ لۇقا 22:25:

26 براق سلەرنىڭ ئاراكىلاردا شۇنداق بولمىسۇن؛ بەلكى سلەردىن كىم ئۇستۇن بولۇشنى خالىسا، سلەرنىڭ
خىزمەتكىلاردا بولسۇن؛ ■
27 ۋە كىم ئاراكىلاردىكىلەرنىڭ ئالدىنقىسى بولۇشنى خالىسا، سلەرنىڭ قۇلۇكىلار بولسۇن. ■
28 ئىنسانئوغلىمۇ دەرۋەقە شۇ يولدا كۆپچىلىك خىزمەتمىدە بولسۇن دېمەي، بەلكى كۆپچىلىكنىڭ خىزمەتىدە بولاي
ۋە جېنىمنى پىدا قىلىش بەدىلىگە نۇرغۇن ئادەملەرنى ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرەي دەپ كەلدى.□ ■

ئەيسانىڭ ئىككى ئەمانى ساقايتىشى
مار. 10:46-52□ لۇقا 18:35-43

29 ئۇلار يېرىخو شەھىردىن چىققاندا، زور بىر توپ ئادەملەر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماكىدى. ■
30 ۋە مانا، يول بويىدا ئولتۇرغان ئىككى ئەما ئەيسانىڭ ئۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىنى ئاكىلاپ:
ـ ئى رەب، داۋۇتنىڭ ئوغلى، بىزگە رەھىم قىلغايسەن، ـ دەپ توۋلىدى.
31 كۆپچىلىك ئۇلارنى »ئۇن چىقارماكىلار«! دەپ ئەيىبلىدى. لېكىن، ئۇلار: ـ يا رەب، ئى داۋۇتنىڭ ئوغلى،
بىزگە رەھىم قىلغايسەن! ـ دەپ تېخىمۇ قاتتىق توۋلىدى.
32 ئەيسا قەدىمىنى توختىتىپ، ئۇلارنى چاقىرىپ:
ـ سلەر ئۆچۈن نېمە ئىش قىلىپ بېرىشىمنى خالىسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.
33 يا رەب، كۆزلىرىمىز ئېچىلسۇن! ـ دېيىشتى ئۇلار.
34 ئەيسا ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتىپ، قولىنى ئۇلارنىڭ كۆزلىرىگە تەگكۈزۈۋىدى، كۆزلىرى شۇئان ئەسلىگە كېلىپ
كۆرىدىغان بولدى؛ ئۇلار دەرھال ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماكىدى.

21

ئەيسانىڭ يېرۇسالېمغا تەنتەنىلىك كىرىشى
مار. 11:1-11□ لۇقا 19:28-38□ يۇھ. 12:12-19

1 ئۇلار يېرۇسالېمغا يېقىنلىشىپ، زەيتۇن تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى بەيت-فاگى يېزىسىغا كەلگىنىدە، ئەيسا ئىككى
مۇخلىسىغا مۇنۇلارنى تاپىلاپ ئالدىن ئەۋەتتى:■
2 ـ سلەر ئۇدۇلۇڭلاردىكى يېزىغا بېرىكىلار. بارساكىلارلا، باغلاقلىق بىر ئېشەك ۋە ئۇنىڭ يېنىدىكى بىر تەخەينى
كۆرىسىلەر. ئۇلارنى يېشىپ ئالدىمغا يېتىلەپ كېلىكىلار.
3 ئەگەر بىرسى سلەرگە بىر نېمە دېسە، »رەببنىڭ بۇلارغا ھاجىتى چۈشتى« دەكىلار، ئۇ دەرھال ئۇلارنى قويۇپ
بېرىدۇ.
4 بۇ پۈتۈن ۋەقە پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتىلغان مۇنۇ سۆزلەرنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن بولدى: ـ

5 »زىئون قىزىغا ئېيتىكىلار:
ـ مانا، پادىشاھىڭ كېلىۋاتىدۇ،
كەمتەر-مۆمىن بولۇپ، مىنىپ بىر ئېشەككە،

■ **20:26** 1 پېت. 3:5.
■ **20:27** مات. 11:23□ مار. 35:9□ 43.10.
□ **20:28** **...» جېنىمنى پىدا قىلىش بەدىلىگە نۇرغۇن ئادەملەرنى ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرەي«** ـ نېمىدىن »ھۆرلۈك« كە ئېرىشىدۇ؟ ـ گۇناھتىن بولغان
ھۆرلۈك. ■ **20:28** لۇقا 27:22□ يۇھ. 14:13□ ئەف. 7:1□ فىل. 7:2□ 1 تىم. 6:2□ 1 پېت. 1:19□ ■ **20:29** مار. 46:10□ لۇقا
35.18□ ■ **21:1** مار. 1:11□ لۇقا 29.19□

بويۇنتۇرۇقلۇق ئېشەكنىڭ تەخىيىگە،
كېلىۋاتىدۇ يېنىكغا سېنىڭ.» □ ■

6 ئەمدى ھېلىقى ئىككى مۇخلىس بېرىپ ئەيسانىڭ تاپىلىغىنىدەك قىلدى.
7 ئېشەك بىلەن تەخەينى يېتىلەپ كېلىپ، ئۈستىگە يېپىنچا-چاپانلىرىنى سالدى ۋە ئۇ ئۈستىگە مىندى. □ ■
8 ئەمدى توپ-توپ كىشىلەر يېپىنچا-چاپانلىرىنى يولغا پاياندا قىلىپ سالدى؛ يەنە بىر قىسمى دەرەخ شاخلىرىنى كېسىپ يولغا ياياتتى.
9 ئالدىدا ماڭغان ۋە كەينىدىن ئەگەشكەن توپ-توپ خالايىق: ـ

»داۋۇتنىڭ ئوغلىغا ھوسانا بولغاي!
پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن!
ئەرشىئەلادا تەشەككۇر-ھوسانالار ئوقۇلسۇن«! ـ دەپ ۋارقىرىشاتتى. □ ■

10 ئۇ يېرۇسالېمغا كىرگەندە، پۈتكۈل شەھەر لەرزىگە كەلدى. كىشىلەر:
ـ بۇ زادى كىمدۇ؟ ـ دېيىشەتتى.
11 خالايىق:
ـ بۇ گاللىلىيە ئۇلكىسىدىكى ناسارەتلىك پەيغەمبەر ئەيسا، دەپ جاۋاب بېرىشەتتى.

ئەيسانىڭ ئىبادەتخانىنى سودا-سېتىقتىن تازىلىشى
مار. 11:15-19 لۇقا 19:45-48 يۇھ. 2:13-22
12 ئەمدى ئەيسا ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ، ئۇ يەردە ئېلىم-سېتىم قىلىۋاتقانلارنىڭ ھەممىسىنى ھەيدەپ چىقاردى.
پۇل تېگىشكۈچىلەرنىڭ شىرەلىرىنى ۋە پاختەك- كەپتەر ساتقۇچىلارنىڭ ئورۇندۇقلىرىنى ئۆرۈپ، □ ■
13 ئۇلارغا:
ـ مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ: »مېنىڭ ئۆيۈم دۇئا-تىلاۋەتخانا دەپ ئاتىلىدۇ« دېگەن سۆزى پۈتۈلگەن؛
لېكىن سىلەر ئۇنى بۇلاڭچىلارنىڭ ئۇۋىسىغا ئايلاندۇرۇۋاپسىلەر! ـ دېدى. □ ■

□ **21:5 »زىئون قىزىغا ئېيتىڭلار: ـ مانا، پادىشاھىڭ كېلىۋاتىدۇ، كەمتەر-مۇمىن بولۇپ، مىنىپ بىر ئېشەككە، بويۇنتۇرۇقلۇق ئېشەكنىڭ تەخىيىگە، كېلىۋاتىدۇ يېنىكغا سېنىڭ«** ـ بېشارەت »زەك.» 9:9دىن ئېلىنغان. »زىئون« ـ يېرۇسالېم جايلاشقان تاغنى كۆرسىتىدۇ.
■ **21:5** 1پاد. 1:40-38 يەش. 62:11 زەك. 9:9 يۇھ. 12.15:
□ **21:7 ...» ئۈستىگە يېپىنچا-چاپانلىرىنى سالدى«** ـ دېمەك، ئېگىرى يوق ئىدى.
■ **21:7** 2پاد. 9:13 يۇھ. 12.14:
□ **21:9 »داۋۇتنىڭ ئوغلىغا ھوسانا بولغاي! پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن! ئەرشىئەلادا تەشەككۇر-ھوسانالار ئوقۇلسۇن«!**
ـ بۇ سۆزلەر »زەب.» 26-25:118دىكى بېشارەتتىن ئېلىنغان.
»ھوسانا« دېگەن سۆز »قۇتقۇزغايسەن، ئى پەرۋەردىگار« دېگەن مەنىدە. ئىنجىل دەۋرىگە كەلگەندە »خۇداغا تەشەككۇر-ھەمدۇسانا« دېگەن مەنىدىمۇ بولغان. »زەبۇر« 118- كۆپىدىكى ئىزاھاتلارنىمۇ كۆرۈڭ.
■ **21:9** زەب. 118 26-25:
□ **21:12 »ئەمدى ئەيسا ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ...»** ـ ئىبادەتخانا ـ ئەينى چاغدا، يەھۇدىيلارنىڭ ئۇرغۇن ئىبادەتخانىلىرى)سناگوگلار(ئىدى، مۇشۇ يەردە كۆرسىتىلگەن »ئىبادەتخانا« يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ كۆپ يىغىلىپ ئىبادەت قىلىدىغان جايى ئىدى. مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، پەقەت »خۇدا ئۆز نامىنى قويغان« يېرۇسالېمدىكى بۇ مەركىزىي ئىبادەتخانىدىلا قۇربانلىق قىلسا توغرا بولاتتى.
■ **21:12** قان. 14:26 مار. 11:15 لۇقا 45:19 يۇھ. 14.2:
□ **21:13 »مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ: »مېنىڭ ئۆيۈم دۇئا-تىلاۋەتخانا دەپ ئاتىلىدۇ« دېگەن سۆزى پۈتۈلگەن؛ لېكىن سىلەر ئۇنى بۇلاڭچىلارنىڭ ئۇۋىسىغا ئايلاندۇرۇۋاپسىلەر!«** ـ تەۋرات، »يەش.» 56:7 ۋە »يەر.» 7:11نى كۆرۈڭ. ئەيسانىڭ »بۇلاڭچىلارنىڭ ئۇۋىسى« دېگەن سۆزى ئىككى بىسلىق بولۇپ، بىر تەرەپتىن باش كاھىنلارنىڭ سودىگەرلەرگە قۇربانلىقلارنى سېتىش ھوقۇقىنى سېتىپ بەرگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ؛ ئىككىنچىدىن، بۇ كاھىنلارنىڭ خەلقىنىڭ خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى ئاگلاش پۇرسىتىنى بۇلاپ، ئۇنىڭ ئورنىغا ئۆزلىرىنىڭ مەرتىۋىسىنى يۇقىرى كۆتۈرىدىغان ھەر تۈرلۈك قائىدە-يوسۇنلارنى ئۇلارنىڭ بوينىغا ئارتىپ قويغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **21:13** 1پاد. 8:29 يەش. 56:7 يەر. 7:11 لۇقا 19:46.

14 ئىبادەتخانا هويللىردا بولغاندا قارىغۇ ۋە توكۇرلار ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى، ئۇ ئۇلارنى ساقايتتى.
15 لېكىن باش كاهىنلار بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرى ئۇنىڭ ياراتقان مۆجىزىلىرىنى كۆرۈپ ۋە باللارنىڭ ئىبادەتخاندا: »داۋۇتنىڭ ئوغلىغا هوسانا-تەشەككۇرلەر بولغاي«! دەپ توۋلىغىنىنى ئاڭلاپ غەزەپلەندى.■
16 ئۇلار ئۇنىڭغا:
ـ بۇ باللارنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى ئاڭلاۋاتامسەن؟ ـ دەپ سوردى.
ئۇ ئۇلارغا: ـ ئاڭلاۋاتمەن! سىلەر مۇقەددەس يازمىلاردىن شۇنى ئوقۇپ باقمىغانكى، »تۆزۈڭگە كىچىك باللار ۋە بوۋاقلارنىڭ تىللىردىن مەدهىيە سۆزلىرىنى مۇكەممەل قىلدىڭ«« دېدى.□ ■
17 ئاندىن ئۇ ئۇلاردىن ئايرىلىپ، شەهەردىن چىقىپ بەيت-ئانىيا يېزىسىغا بېرىپ، شۇ يەردە قوندى.

ئەنجۈر دەرىخىنى ئەيىبلەش
مار. 11□12-14: 20-24

18 ئەمدى سەهەردە، شەهەرگە قايتىپ كېتىۋاتقاندا، ئۇنىڭ قورسىقى ئاچقاندى. ■
19 ئۇ يول بويىدىكى بىر تۈپ ئەنجۈر دەرىخىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ يېنىغا باردى. لېكىن دەرەختىن يوپۇرماقتىن باشقا هېچ نەرسە تاپالمايى، ئۇنىڭغا قاراپ:
ـ هازىردىن باشلاپ سەندىن مەڭگۈ مېۋە بولمىسۇن! ـ دېۋىدى، ئەنجۈر دەرىخى شۇئان قۇرۇپ كەتتى.□ ■
20 مۇخلىسلار بۇنى كۆرۈپ تەئەججۈبلىنىپ:
ـ ئەنجۈر دەرىخى نېمانچە تېزلا قۇرۇپ كەتتى! ـ دېدى.□
21 ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بەردى:
ـ مەن سىلەرگە شۇنى بەرهەق ئېيتىپ قويايكى، ئەگەر هېچ گۇمان بولماي ئىشىنچىڭلار بار بولسا، ئەنجۈر دەرىخىدە بولغان ئىشلار بولۇپلا قالماي، بەلكى سىلەر هەتتا بۇ تاغقا: »بۇ يەردىن كۆتۈرۈلۈپ دېڭىزغا تاشلان«! دېسەڭلار، ئۇ شۇنداق بولىدۇ.■
22 دۇئا قىلىپ نېمىنى تىلىسەڭلار، ئىشەنچىڭلار بولسىلا، شۇلارغا ئېرىشىسىلەر.■

ئەيسانىڭ هوقۇقىنىڭ سۈرۈشتۈرۈلۈشى
مار. 11□27-33: لۇقا 20□1-8:

23 ئۇ ئىبادەتخانا هويللىرىغا كىرگەندىن كېيىن، كىشىلەرگە تەلىم بېرىۋاتقاندا، باش كاهىنلار ۋە ئاقساقاللار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ سەن قىلىۋاتقان بۇ ئىشلارنى قايسى هوقۇققا تاپىنىپ قىلىۋاتىسەن؟ ساڭا بۇ هوقۇقنى كىم بەرگەن؟ ـ دەپ سوراشتى.■

■ **21:15** مار. 11:27.
□ **21:16** **»سىلەر مۇقەددەس يازمىلاردىن شۇنى ئوقۇپ باقمىغانكى...»** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »شۇنى ئوقۇپ باقمىغانكى،...؟« دېگەن ئىبارە پەرىسىيلەر ۋە سادۇقىيلارنىڭ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئىبارىلىرىنىڭ بىرى ئىدى. **»تۆزۈڭگە كىچىك باللار ۋە بوۋاقلارنىڭ تىللىردىن مەدهىيە سۆزلىرىنى مۇكەممەل قىلدىڭ«** ـ »زەب.» 8:2.
■ **21:16** زەب. 8:28.
■ **21:18** مار. 11□20:12.
□ **21:19** **»ئۇ يول بويىدىكى بىر تۈپ ئەنجۈر دەرىخىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ يېنىغا باردى. لېكىن دەرەختىن يوپۇرماقتىن باشقا هېچ نەرسە تاپالمايى، ئۇنىڭغا قاراپ:** ـ هازىردىن باشلاپ سەندىن مەڭگۈ مېۋە بولمىسۇن! ـ دېۋىدى، ئەنجۈر دەرىخى شۇئان قۇرۇپ كەتتى« ـ پەلەستىندىكى ئەنجۈر دەرەخلىرىدە يوپۇرماق بولسا، مېۋىمۇ بولۇشى كېرەك. بۇ كارامەت مۆجىزە روهىي بىر هەقىقەتنى سۈرەتلەپ بېرىدۇ، ئەلۋەتتە.■ **21:19** هوش. 9:10.□ **21:20** **»ئەنجۈر دەرىخى نېمانچە تېزلا قۇرۇپ كەتتى«!** ـ يا كى »ئەنجۈر دەرىخى قانداقۇ بىردىنلا قۇرۇپ كەتتى«!■ **21:21** مات. 17:20□ لۇقا 17:6.
■ **21:22** مات. 7:7□ مار. 11:24□ لۇقا 11:9□ يۇھ. 14:13□ 16:24□ ياق. 1:5□ 1يۇھ. 3:22. ■ **21:23** مىس. 2:14□ مار. 11:27□ لۇقا 20:1□ روس. 4:7□ 7:2.

24 ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەن ئاۋۋال سىلەرگە بىر سوئال قويايى. ئەگەر سىلەر جاۋاب بەرسەڭلار،
مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتىمەن.
25 يەھيا يۇرگۈزگەن چۆمۈلدۈرۈش نەدىن كەلگەن؟ ئەرشتىنمۇ، ياكى ئىنسانلاردىنمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
ئۇلار تۆزۈتارا مۇلاھىزە قىلىشىپ:
ـ ئەگەر »ئەرشتىن كەلگەن« دېسەك، ئۇ بىزگە: »ئۇنداقتا، سىلەر نېمە ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئىشەنمىدىڭلار؟« دەيدۇ. □
26 ئەگەر: »ئىنسانلاردىن كەلگەن« دېسەك، خەلقتىن قورقىمىز، چۈنكى ئۇلار ھەممىسى يەھيانى پەيغەمبەر دەپ
بىلىدۇ ـ دېيىشتى.■
27 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئەيساغا:
بىلمەيمىز، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
ـ ئۇنداقتا، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتمايمەن، ـ دېدى ئۇ ئۇلارغا.

ئىككى ئوغۇل توغرىسىدىكى تەمسىل

28 ئەمدى بۇ ئىشقا قانداق قارايسىلەر؟ بىر ئادەمنىڭ ئىككى ئوغلى بار ئىكەن. ئۇ بىرىنچى ئوغلىنىڭ يېنىغا كېلىپ:
»ئوغلۇم، بۈگۈن ئۈزۈمزارلىقىمغا بېرىپ ئىشلىگىن« دەپتۇ.
29 »بارمايمەن« دەپتۇ ئۇ، لېكىن كېيىن پۇشايمان قىلىپ يەنىلا بېرىپتۇ.
30 ئۇ ئىككىنچى ئوغلىنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغىمۇ شۇنداق دەپتۇ. ئۇ: »خوپ ئەپەندىم، باراي« دەپتۇ-يۇ، لېكىن
بارماپتۇ.
31 بۇ ئىككىيلەننىڭ قايسىسى ئاتىسىنىڭ ئىرادىسىنى ئادا قىلغان بولىدۇ؟
ـ بىرىنچى ئوغلى، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.
ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، باجگىرلار بىلەن پاھىشىلەر خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا سىلەردىن
بۇرۇن كىرمەكتە. □
32 چۈنكى گەرچە يەھيا پەيغەمبەر سىلەرگە ھەققانىيەت يولىنى ئايان قىلغىلى كەلگەن بولسىمۇ، سىلەر ئۇنىڭغا
ئىشەنمىدىڭلار؛ لېكىن باجگىرلار بىلەن پاھىشىلەر ئۇنىڭغا ئىشەندى. سىلەر بۇنى كۆرۈپ تۇرۇپ، ھەتتا كېيىنكى
ۋاقىتلاردا يولۇڭلاردىن پۇشايمان قىلماي ئۇنىڭغا ئىشەنمىدىڭلار.□ ■

رەزىل باغۋەنلەر ھەققىدىكى تەمسىل

مار. 12:1-12□ لۇقا 20:9-19

33 يەنە بىر تەمسىلنى ئاڭلاڭلار: بىر يەر ئىگىسى بىر ئۈزۈمزارلىق بەرپا قىلىپ، ئەتراپىنى چىتلاپتۇ. ئۇ ئۇنىڭدا بىر
شاراب كۆچلىكى قېزىپتۇ ۋە بىر كۆزەت مۇنارى ياسىپتۇ. ئاندىن ئۇ ئۈزۈمزارلىقنى باغۋەنلەرگە ئىجارىگە بېرىپ،
ئۆزى ياقا يۇرتقا كېتىپتۇ. ■

□ **21:25 »يەھيا يۇرگۈزگەن چۆمۈلدۈرۈش نەدىن كەلگەن؟ ئەرشتىنمۇ، ياكى ئىنسانلاردىنمۇ؟«** ـ مۇشۇ دىنىي ئەربابلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك يەھيا
پەيغەمبەرنىڭ يەتكۈزگەن خەۋىرىگە جاۋابەن: »بىزگە توۋا قىلىش كېرەك ئەمەس« دېگەن ۋە يەھيا »مېنىڭ كەينىمدە كېلىدىغان« دەپ كۆرسەتكەن
مەسىھنىڭ كېلىشىگە ئىشەنمەي، ئۇنىڭ چۆمۈلدۈرۈشىنى رەت قىلغانىدى.
■ **21:26** مات. 5:14□ مار. 20.6:
□ **21:31 »باجگىرلار بىلەن پاھىشىلەر...»** ـ »باجگىرلار« تورغىرىسدا 18:18دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»باجگىرلار بىلەن پاھىشىلەر خۇدانىڭ
پادىشاھلىقىغا سىلەردىن بۇرۇن كىرمەكتە«** ـ »كىرمەكتە« دېگەن سۆزگە قارىغاندا، »باجگىرلار ۋە پاھىشىلەر« ئاۋۋال يەھيا پەيغەمبەرنىڭ ئاگاھ-
گۈۋاقلىقى ئارقىلىق توۋا قىلغان، ئاندىن ئەينى چاغدا مەسىھنىڭ ئاگاھ-گۈۋاقلىقى ئارقىلىق خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا تېخىمۇ كىرىۋاتقانىدى.
□ **21:32 »سىلەرگە ھەققانىيەت يولىنى ئايان قىلغىلى كەلگەن ...»** ـ ياكى »سىلەرگە ھەققانىيەت يولىنى ئېلىپ بارغىلى كەلگەن.« گرېك تىلىدا
پەقەت: »سىلەرگە ھەققانىيەت يولىدا كەلگەن...» دېيىلىدۇ. ■ **21:32** مات. 1.3: ■ **21:33** زەب. 80:8-9□ يەش. 5:7-1□ يەر.
2:21□ 12:10□ مار. 12:1□ لۇقا 20:9.

34 ئۇزۇم پەسلى يېقىنلاشقاندا، ئۇزىگە تېگىشلىك ھوسۇلنى ئېلىۋېلىش ئۈچۈن قۇللىرىنى باغۋەنلەرنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپتۇ.
35 لېكىن باغۋەنلەر قۇللىرىنى تۇتۇپ، بىرىنى دۇمبالاپتۇ، بىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ، يەنە بىرىنى چالما-كېسەك قىلىپتۇ. ■
36 ئۇ يەنە بىر قېتىم ئالدىنقىدىنمۇ كۆپ قۇللىرىنى ئەۋەتىپتۇ، بىراق باغۋەنلەر ئۇلارغىمۇ ئوخشاش مۇئامىلە قىلىپتۇ.
37 ئاخىردا، ئۇ »ئوغلۇمنىغۇ ھۆرمەت قىلار« دەپ، ئوغلىنى ئەۋەتىپتۇ.
38 لېكىن باغۋەنلەر ئوغۇلنى كۆرۈپ، ئۆزئارا: »بۇ بولسا مىراسخور، كېلىڭلار، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ مىراسىنى ئىگىلىۋالايلى« دېيىشىپتۇ. ■
39 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنى تۇتۇپ ئۈزۈمزارلىقنىڭ سىرتىغا تاشلاپ ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ.
40 ئەمدى ئۈزۈمزارلىقنىڭ ئىگىسى كەلگەندە، شۇ باغۋەنلەرنى قانداق قىلار؟
41 ئۇلار ئۇنىڭغا:
ـ بۇ رەزىل ئادەملەرنى ۋەھشىيلىك بىلەن يوقىتىدۇ. ئۈزۈمزارلىقنى بولسا مېۋىلىرىنى ئۆز ۋاقتىدا ئۆزىگە تاپشۇرىدىغان باشقا باغۋەنلەرگە ئىجارىگە بېرىدۇ، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
42 ئەيسا ئۇلاردىن سوردى:
ـ مۇقەددەس يازمىلاردىكى مۇنۇ سۆزلەرنى ئوقۇپ باقمىغانمۇسىلەر؟: ـ
»تاشچىلار تاشلىۋەتكەن تاش بولسا،
بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەندى.
بۇ ئىش پەروەردىگاردىندۇر،
بۇ كۆزىمىز ئالدىدا كارامەت بىر ئىشتۇر.«□ ■

43 شۇ سەۋەبتىن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەردىن تارتىۋېلىنىپ، ئۇنىڭغا مېۋىلەرنى بېرىدىغان باشقا بىر ئەلگە ئاتا قىلىنىدۇ. ■
44 بۇ »تاش«قا يېقىلغان كىشى پارە-پارە بولۇپ كېتىدۇ، لېكىن بۇ تاش ھەركىمنىڭ ئۈستىگە چۈشسە، ئۇنى كۆكۈم-تالقان قىلىۋېتىدۇ.□ ■
45 باش كاھىنلار ۋە پەرىسىيلەر ئۇنىڭ ئېيتقان تەمسىللىرىنى ئاڭلاپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىگە قارىتىپ ئېيتقانلىقىنى چۈشەندى. ■
46 ئۇنى تۇتۇش يولىنى ئىزدىگەن بولسىمۇ، لېكىن خالايىق ئۇنى پەيغەمبەر دەپ قارىغاچقا، ئۇلاردىن قورقۇشتى.■

22

توي زىياپىتى توغرىسىدىكى تەمسىل
لۇقا 14 *15-24:*

1 ئەيسا ئۇلارغا يەنە تەمسىللەر بىلەن مۇنداق دېدى:

■ **21:35** 2تار. 21.24:
■ **21:38** يار. 18:37□ زەب. 2□1: 8؛ مات. 3:26□ 1:27□ يۇھ. 53:11□ ئىبر. 2.1:
□ **21:42** **»تاشچىلار تاشلىۋەتكەن تاش بولسا، بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەندى«** ـ »بۇرجەك تېشى« بولسا ھەرقانداق ئىمارەتنىڭ ئۆلدىكى ئەڭ مۇھىم تۆۋىلتاش بولۇپ، تۆل سىپلىنغاندا بىرىنچى بولۇپ قويۇلىدىغان تاشتۇر. يەھۇدىي كاتىۋاشلار »روھىي ھايات«نىڭ »بۇرجەك تېشى بولغان مەسىھنى تاشلىشىۋەتمەكچى ئىدى، ۋە دەرۋەقە تاشلىۋەتتى.
مەسىھ كەلتۈرگەن سۆزلەر ـ »زەب.» .22-23.118
■ **21:42** زەب. 22-23.118□ يەش. 14:8□ 16:28□ مار. 10:12□ لۇقا 17:20□ روس. 11:4□ رىم. 33:9□ 1پېت. 6.2:
■ **21:43** مىس. 10:32□ يەش. 5:55□ مات. 12.8:
□ **21:44** **»بۇ »تاش«قا يېقىلغان كىشى پارە-پارە بولۇپ كېتىدۇ، لېكىن بۇ تاش ھەركىمنىڭ ئۈستىگە چۈشسە، ئۇنى كۆكۈم-تالقان قىلىۋېتىدۇ« ـ** »تاش« بولسا ئەيسا ئۆزىنى، ئەۋلۇەتتە، 42-ئايەتنى كۆزدە تۇتۇپ. ئەيسانىڭ بۇ سۆزىنى توغرىلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىتىلىمىز. ■ **21:44** يەش. 15:8□ دان. 34:2□ زەك. 3:12□ لۇقا 18.20: ■ **21:45** لۇقا 19.20: ■ **21:46** لۇقا 16:7□ يۇھ. 40.7:

2 ئەرش پادىشاھلىقى خۇددى تۆز ئوغلى ئۈچۈن توي زىياپىتىنى تەييارلىغان بىر پادىشاھقا ئوخشايدۇ.■
3 ئۇ چاكارلىرىنى توي زىياپىتىگە تەكلىپ قىلىنغانلارنى چاقىرىشقا ئەۋەتىپتۇ، لېكىن ئۇلار كېلىشكە ئۈنمەپتۇ.
4 ئۇ يەنە باشقا چاكارلىرىنى ئەۋەتىپ، ئۇلارغا تاپىلاپ: »چاقىرىلغانلارغا: ـ مانا، مەن زىياپىتىمنى تەييار قىلدىم؛ مېنىڭ تورپاقلىرىم، بورداق ماللىرىم سويۇلدى، ھەممە نەرسە تەييار. زىياپەتكە مەرھەمەت قىلغاي، دەيدۇ، دەپ ئېيتىڭلار، ـ دەپتۇ.
5 بىراق ئۇلار تەكلىپنى ئېتىبارغا ئالماي، بىرسى ئېتىزلىقىغا كەتسە، يەنە بىرى سودىسىغا كېتىپتۇ.
6 قالغانلىرى بولسا پادىشاھنىڭ چاكارلىرىنى تۇتۇۋېلىپ، خورلاپ ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ.
7 پادىشاھ بۇنى ئاڭلاپ قاتتىق غەزەپلىنىپ، ئەسكەرلىرىنى چىقىرىپ، ئۇ قاتىللارنى يوقىتىپ، ئۇلارنىڭ شەھىرىگە ئوت قويۇۋېتىپتۇ.
8 ئاندىن ئۇ چاكارلىرىغا: »توي زىياپىتى تەييار بولدى، لېكىن چاقىرىلغانلار مېھمانلىققا مۇناسىپ كەلمىدى.
9 ئەمدى سىلەر ئاچا يوللارغا بېرىپ، ئۇدۇل كەلگەن ئادەملەرنىڭ ھەممىسىنى توي زىياپىتىگە تەكلىپ قىلىڭلار« دەپتۇ.
10 بۇنىڭ بىلەن چاكارلار يوللارغا چىقىپ، ياخشى بولسۇن، يامان بولسۇن، ئۇدۇل كەلگەنلىكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسىنى يىغىپ ئەكەپتۇ. توي سورۇنى مېھمانلار بىلەن لىق تولۇپتۇ.
11 پادىشاھ مېھمانلار بىلەن كۆرۈشكىلى كىرگەندە، ئۇ يەردە زىياپەت كىيىمى كىيمىگەن بىر كىشىنى كۆرۈپتۇ. □
12 پادىشاھ ئۇنىڭدىن: »بۇرادەر، زىياپەت كىيىمى كىيمەي، بۇ يەرگە قانداق كىردىڭ؟« دەپ سوراپتۇ، بىراق ئۇ كىشى جاۋاب بېرەلمەي قاپتۇ.
13 پادىشاھ چاكارلىرىغا: »ئۇنى پۇت-قوللىرىدىن باغلاپ، تېشىدىكى قاراڭغۇلۇققا ئاچىقىپ تاشلاڭلار! ئۇ يەردە يىغا-زارلار كۆتۈرۈلىدۇ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ« دەپتۇ. ■
14 چۈنكى چاقىرىلغانلار كۆپ، لېكىن تاللانغانلار ئازدۇر.■

»باج تاپشۇرامدۇق؟« دېگەن قىلتاق
مار. 12:17-13 لۇقا 20:26-20

15 بۇنىڭ بىلەن پەرىسىيلەر ئۇ يەردىن چىقىپ، قانداق قىلىپ ئۇنى تۆز سۆزى بىلەن تۇزاققا چۈشۈرۈش ھەققىدە مەسلىھەتلەشتى. ■
16 ئۇلار مۇخلىسلىرىنى ھېرودنىڭ تەرەپدارلىرى بىلەن بىللە ئۇنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپ:
ـ ئۇستاز، سىلىنى سەممىي ئادەم، كىشىلەرگە خۇدانىڭ يولىنى سادىقلىق بىلەن تۆگىتىپ كېلىۋاتىدۇ ۋە ئادەملەرگە قەتئىي يۈز-خاتىرە قىلماي ھېچكىمگە يان باسمايدۇ، دەپ بىلىمىز. □

■ **22:2** لۇقا 6:14□ ۋەھ. 7:19.
□ **22:11** »**پادىشاھ مېھمانلار بىلەن كۆرۈشكىلى كىرگەندە، ئۇ يەردە زىياپەت كىيىمى كىيمىگەن بىر كىشىنى كۆرۈپتۇ**« ـ بۇ سۆزگە قارىغاندا شۇ ۋاقىتلاردا كاتتا توي زىياپەتلىرىدە ساھىبخان ئۆزى ھەربىر مېھمانغا ئالاھىدە بىر زىياپەت كىيىمى سوۋغات قىلاتتى. ئۇنداق كىيىمنى كىيىشنى رەت قىلىش ساھىبخانغا ئىنتايىن بەھۆرمەتلىك بولاتتى.
■ **22:13** مات. 12:8□ 42:13□ 51:24□ 30:25□ لۇقا 28:13.
■ **22:14** مات. 16:20.
■ **22:15** مار. 13:12□ لۇقا 20:20.
□ **22:16** »**ھېرود پادىشاھنىڭ** تەرەپدارلىرى« ـ ھېرود پادىشاھ رىم ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن تەينىلەنگەن بولۇپ، ئۇ يەھۇدىي بولمىغاچقا يەھۇدىيلارنىڭ كۆپىنچىسى ئۇنىڭغا ئىنتايىن ئۆچ ئىدى. شۇنداق بولغىنى بىلەن ئۆز مەنپەئىتىنى كۆزلەيدىغان، ئۇنى قوللايدىغان »ھېرود تەرەپدارلىرى« بار ئىدى. »ھېرودلار« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

II
بولغان
بولغان
بولغان

تىرىلىشكە مۇناسىۋەتلىك مەسىلە

مار. 12:18-27 □ لۇقا 20:27-40

23 شۇ كۈنى، »تۇلگەنلەر تىرىلمەيدۇ« دەيدىغان سادۇقىيلار ئۈنىڭ ئالدىغا كېلىپ قىستاپ سوئال قويدى:□ ■
24 ـ ئۇستاز، مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتا: »بىر كىشى پەرزەنتسىز تۇلۇپ كەتسە، ئۇنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى تۇل
يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسىل قالدۇرۇشى لازىم« دەپ تاپىلىغان. □ ■
25 بۇرۇن ئارىمىزدا يەتتە ئاكا-ئۇكا بار ئىدى. چوڭى تۇيلەنگەندىن كېيىن تۇلۇپ كەتتى. پەرزەنت كۆرمىگەنلىكتىن،
ئايالىنى ئىككىنچى قېرىندىشىنىڭ ئەمرىگە قالدۇردى.
26 بىراق ئىككىنچىسىدىكى ئەھۋالمۇ ئۇنىڭكىگە ئوخشاش بولدى، ئاندىن بۇ ئىش ئۈچىنچىسىدە تاكى يەتتىنچى
قېرىنداشقىچە ئوخشاش داۋاملاشتى.
27 ئاخىردا، ئۇ ئايالمۇ تۇلۇپ كەتتى.
28 ئەمدى تىرىلىش كۈنىدە بۇ ئايال يەتتە ئاكا-ئۇكىنىڭ قايسىسىنىڭ ئايالى بولىدۇ؟ چۈنكى ئۇنى ھەممىسى ئەمرىگە
ئالغان-دە!
29 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ سىلەر نە مۇقەددەس يازمىلارنى نە خۇدانىڭ قۇدرىتىنى بىلمىگەنلىكىڭلار ئۈچۈن ئازغانسىلەر.
30 چۈنكى تۇلۇمدىن تىرىلگەندە ئىنسانلار تۇيلەنمەيدۇ، ئەرگە تەگمەيدۇ، بەلكى خۇدانىڭ ئەرشتىكى پەرىشتىلىرىگە
ئوخشاش بولىدۇ.
31 ئەمدى تۇلۇمدىن تىرىلىش مەسىلىسى ھەققىدە خۇدانىڭ سىلەرگە ئېيتقان:
32 »مەن ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلارنىڭ خۇداسىدۇرمەن«! دېگەن شۇ سۆزىنى ئوقۇمىدىڭلارمۇ؟ خۇدا
تۇلۇكلەرنىڭ ئەمەس، بەلكى تىرىكلەرنىڭ خۇداسىدۇر.«!□ ■
33 بۇ سۆزنى ئاڭلىغان خەلق ئۈنىڭ تەلىمىدىن ھەيرانۇھەس قېلىشتى.■

ئەڭ مۇھىم ئەمر

مار. 12:28-34 □ لۇقا 10:25-28

34 پەرىسىيلەر ئۈنىڭ سادۇقىيلارنىڭ ئاغزىنى تۇۋاقلىغانلىقىنى ئاڭلاپ، بىر يەرگە جەم بولۇشتى. ■
35 ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىر تەۋرات-قانۇن ئۇستازى ئۇنى سىناش مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن:■
36 ـ ئۇستاز، تەۋرات قانۇنىدىكى ئەڭ مۇھىم ئەمر قايسى؟ ـ دەپ قىستاپ سوردى.
37 ئۇ ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
ـ »پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ، پۈتۈن زېھنىڭ بىلەن سۆيگىن« □ ■
38 ـ ئەڭ ئۇلۇغ، بىرىنچى ئورۇندا تۇرىدىغان ئەمر مانا شۇ.

□ 22:23 »»تۇلگەنلەر تىرىلمەيدۇ« دەيدىغان سادۇقىيلار« ـ »سادۇقىيلار« توغرۇلۇق 1:16 دىكى ئىزاھاتنى ۋە شۇنداقلا »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ 22:23 مار. 12:18 □ لۇقا 20:27 □ روس. 8.23:
□ 22:24 »بىر كىشى پەرزەنتسىز تۇلۇپ كەتسە، ئۇنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسىل قالدۇرۇشى لازىم« ـ »قان.» 5:25. ■ 22:24 قان. 5:6-25 □ يار. 8.38: □ 22:32 »مەن ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلارنىڭ خۇداسىدۇرمەن«! ـ »مىس.» 6:3. ■ 22:32 مىس. 15.3□6: ■ 22:33 مات. 28.7: ■ 22:34 مار. 28.12: ■ 22:35 لۇقا 25.10: □ 22:37 »پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ، پۈتۈن زېھنىڭ بىلەن سۆيگىن« ـ »قان.» 5:6. ■ 22:37 قان. 5:6 □ 12:10 □ 6:30 لۇقا 27.10:

39 ئۇنىڭغا ئوخشايدىغان ئىككىنچى ئەمر بولسا »قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي.« □ ■
40 پۈتۈن تەۋرات قانۇنى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرى بۇ ئىككى ئەمرگە ئېسىلغان ھالدا ماڭىدۇ.

قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ـ داۋۇتنىڭ ئوغلى ھەم ئۇنىڭ رەببى
مار. 12:35-37□ لۇقا 20:41-44

41 پەرىسىيلەر جەم بولۇپ تۇرغان ۋاقىتتا، ئەيسا ئۇلاردىن:■
42 ـ مەسىھ توغرىسىدا قانداق ئويلاۋاتىسىلەر؟ ئۇ كىمنىڭ ئوغلى؟ ـ دەپ سوردى.
داۋۇتنىڭ ئوغلى، ـ دېيىشتى ئۇلار.
43 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ئۇنداقتا، نېمە ئۈچۈن زەبۇردا داۋۇت مەسىھنى روھتا »رەببىم« دەپ ئاتاپ، ـ □
44 »پەرۋەردىگار مېنىڭ رەببىمگە ئېيتتىكى: ـ
»مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى ئايىغىڭ ئاستىدا دەسسەتكۈچە،
ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن«! ـ دەيدۇ؟□45 داۋۇت مەسىھنى شۇنداق »رەببىم« دەپ ئاتىغان تۇرسا، ئەمدى مەسىھ
قانداقمۇ داۋۇتنىڭ ئوغلى بولىدۇ؟□
46 ۋە ھېچكىم ئۇنىڭغا جاۋابەن بىر ئېغىزمۇ سۆز قايتۇرالمىدى؛ شۇ كۈندىن ئېتىبارەن، ھېچكىم ئۇنىڭدىن سوئال
سوراشقىمۇ پېتىنالمىدى.

23

ساختىپەزلەرنىڭ ھالىغا ۋاي! •••• »يەتتە »ۋاي«!
مار. 12:38-40□ لۇقا 11:37-52□ 20:45-47

1 بۇ سۆزلەردىن كېيىن، ئەيسا توپ-توپ خالايىققا ۋە مۇخلىسلىرىغا مۇنداق دېدى:
2 ـ تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ھوكۇم چىقىرىش ئورنىدا ئولتۇرغان بولىدۇ.□ ■
3 شۇڭا، ئۇلارنىڭ سىلەرگە ئېيتقان ھەممە سۆزلىرىگە كۆڭۈل قويۇپ، دېگەنلىرىنى قىلىڭلار. لېكىن ئۇلارنىڭ
قىلغانلىرىدەك قىلماڭلار؛ چۈنكى ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ دېگىنىگە ئۆزلىرى ئەمەل قىلمايدۇ،■

□ **22:39** »قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي« ـ »لاۋ.» 18:19.
■ **22:39** لاۋ. 18:19□ مار. 12:31□ رىم. 13:9□ گال. 5:14□ ئەف. 5:2□ 1 تىس. 4:9□ ياق. 2:8.
■ **22:41** مار. 12:35□ لۇقا 20:41.
□ **22:43** »داۋۇت مەسىھنى روھتا »رەببىم« دەپ ئاتاپ...» ـ »روھتا« ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىدا.
□ **22:44** داۋۇت »پەرۋەردىگار مېنىڭ رەببىمگە ئېيتتىكى: ـ »مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى ئايىغىڭ ئاستىدا دەسسەتكۈچە، ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن«! ـ دەيدۇ« ـ »زەب.» 1:110. ■

□ **22:45** »داۋۇت مەسىھنى شۇنداق »رەببىم« دەپ ئاتىغان تۇرسا، ئەمدى مەسىھ قانداقمۇ داۋۇتنىڭ ئوغلى بولىدۇ؟« ـ دېمەك، قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولسىمۇ، لېكىن پادىشاھ داۋۇت مەسىھنى »رەببىم« دېگەن يەردە مەسىھ داۋۇتتىن ئۈلۈغ بولىدۇ، ھەم ئۇغۇلۇشتىن بۇرۇنلا »رەب« سۈپىتىدە ئىدى.
□ **23:2** »تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ھوكۇم چىقىرىش ئورنىدا ئولتۇرغان بولىدۇ« ـ گرېك تىلىدا سۆزمۇسۆز: »تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر مۇسانىڭ ئورنىغا يېسىپ ئولتۇرغان بولىدۇ.« دېمەك، تەۋرات قانۇنىغا تەبىر بېرىش ۋە قانۇنىغا ئاساسەن دەۋالاردا ھوكۇم چىقىرىش ھوقۇقى ئۇلارغا تاپشۇرۇلغان. شۇ تەرەپتە خەلق ئۇلارغا بويسۇنۇشى كېرەك ئىدى. ■ **23:2** نەھ. 48: ■ **23:3** قان. 19:17□ مال. 6:2□ رىم. 19.2.

4 بەلكى ئۇلار كۆتۈرەلمىگۈدەك ئېغىر يۈكلەرنى باغلاپ ئادەملەرنىڭ زىممىسىگە ئارتىپ قويىدۇ. ئەمما ئۆزلىرى بۇ
يۈكلەرنى كۆتۈرۈشكە بىرمۇ بارمىقىنى مىدىرلىتىشنى خۇشياقايدۇ.□ ■

5 ئۇلار ھەممە ئەمەللىرىنى ئىنسانلارغا كۆز-كۆز قىلىش ئۈچۈنلا قىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇلار »ئايەت قاپلىرى«نى كەڭ
قىلىپ چىگىۋېلىپ، تونلىرىنىڭ چۆچىلىرىنى ئۇزۇن ساڭگىلىتىپ قويىدۇ؛□ ■

6 ئۇلار زىياپەتلەردە تۆردە، سىناگوگلاردا ئالدىنقى ئورۇنلاردا ئولتۇرۇشقا،■

7 بازارلاردا كىشىلەرنىڭ ئۇلارغا بولغان ئۇزۇن سالاملىرىغا ۋە تۆزلىرىنى »ئۇستاز، ئۇستاز« دەپ ئاتاشلىرىغا ئامراق
كېلىدۇ.□ ■

8 بىراق سىلەر بولسا ئۆلار »ئۇستاز« دەپ ئاتىلىشنى قوبۇل قىلماڭلار؛ چۈنكى سىلەرنىڭ يالغۇز بىرلا ئۇستازىڭلار
بار ۋە ھەممىڭلار قېرىنداشتۇرسىلەر.□

9 يەر يۈزىدە ھېچقانداق كىشىنى »ئاتام« دېمەڭلار، چۈنكى پەقەت بىرلا ئاتاڭلار، يەنى ئەرشتە تۇرغۇچى باردۇر.
□ ■

10 سىلەر »مۇئەللىم« دەپ ئاتىلىشىنمۇ قوبۇل قىلماڭلار، چۈنكى پەقەت بىرلا مۇئەللىم، يەنى مەسىھنىڭ ئۆزى
باردۇر؛

11 بەلكى ئاراڭلاردا ئەڭ مەرتىۋىلىك بولغان كىشى سىلەرنىڭ خىزمىتىڭلاردا بولىدۇ. ■

12 ئۆزىنى يۇقىرى تۇتماقچى بولغىنى تۆۋەن قىلىنىدۇ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتقىنى يۇقىرى قىلىنىدۇ.■

13 بىراق ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! سىلەر ئەرش پادىشاھلىقىنىڭ
ئىشىكىنى ئىنسانلارغا تاقاپ كېلىۋاتىسىلەر! يا ئۆزۈڭلار كىرمەيسىلەر، يا كىرىشنى ئىستىگەنلەرنىڭ كىرىشىگە يول
قويمايسىلەر.■

14 ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! سىلەر تۇل ئاياللارنىڭ مال-دۇنياسىنى
يەۋاتىسىلەر، شۇنداقتىمۇ باشقىلار ئالدىدا تەقۋادار كۆرۈنىسەك دەپ، ئۇزۇن دۇئا قىلىسىلەر. شۇڭا، سىلەر

□ **23:4 »ئۇلار ، يەنى پەرىسىيلەر** كۆتۈرەلمىگۈدەك ئېغىر يۈكلەرنى باغلاپ ئادەملەرنىڭ زىممىسىگە ئارتىپ قويىدۇ« ـ »ئېغىر يۈكلەر« ھەر تۈرلۈك قاتتىق دىنىي قائىدە-يوسۇنلارنى كۆرسىتىدۇ.

■ **23:4** يەش. 1:10□ لۇقا 46:11□ روس. 15:10.

□ **23:5 »ئۇلار »ئايەت قاپلىرى«نى كەڭ قىلىپ چىگىۋېلىپ،...»** ـ »ئايەت قاپلىرى« تەقۋادارلىقنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن پېشانە ياكى ئۈستى بىلىككە چىگىۋېلىنىدىغان، ئىچىگە تەۋراتتىن ئېلىنغان ئايەتلەر يېزىلغان پۈتۈك سېلىنغان كىچىك قاپ. ئۇلار بۇ ئىشنى »مىس.» 9:13، 16 ۋە »قان.» 8:6، 8:11 گە ئاساسەن ئادەت قىلغان. **»ئۇلار... تونلىرىنىڭ چۆچىلىرىنى ئۇزۇن ساڭگىلىتىپ قويىدۇ«** ـ تەۋرات بويىچە ئەر كىشىلەر تونلىرىغا مۇشۇنداق چۆچىلارنى بىكىتىشى كېرەك)چۆچىلار كۆك رەڭگىك بولغاچقا، خۇدانىڭ »كۆكتىن چۈشۈرۈلگەن« ئەمرلىرىگە ئەسلەتمە بولسۇن دېگەن مەقسەتتە بىكىتىلىشكە بۇيرۇلغان ـ »چۈل.» 39-38:15 ۋە »قان.» 12:22)نى كۆرۈڭ.(بىراق پەرىسىيلەر پەقەت ئۇزلىرىنى تەقۋادار كۆرسىتىش ئۈچۈن شۇنداق قىلاتتى.

■ **23:5** چۈل. 38:15□ قان. 8:6□ 12:22□ مات. 5.6:

■ **23:6** مار. 39:12□38□ لۇقا 43:11□ 46.20:

□ **23:7 »بازارلاردا كىشىلەرنىڭ ئۇلارغا بولغان ئۇزۇن سالاملىرىغا... ئامراق كېلىدۇ«** ـ »ئۇزۇن« دېگەن سۆز گېپىكچە تېكىستە يوق؛ تارىخ تەتقىقاتلىرىغا ئاساسەن ئۇلارغا قىلغان »سالاملار«نى ئىنتايىن ئۇزۇن ئۇ مۇزەككەپ دەپ بىلىمىز. **»ئۇزلىرىنى »ئۇستاز، ئۇستاز« دەپ ئاتاشلىرىغا ئامراق كېلىدۇ«** ـ مۇئمىنۇ يەردە »ئۇستاز« گېرىك تىلىدا)ئىبراني تىلىدىمۇ ئوخشاش(»رابى« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

■ **23:7** ياق. 1.3:

□ **23:8 »بىراق سىلەر بولساڭلار »ئۇستاز« دەپ ئاتىلىشنى قوبۇل قىلماڭلار«** ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **23:9 »يەر يۈزىدە ھېچقانداق كىشىنى »ئاتام« دېمەڭلار«** ـ روشەنكى، مەسىھ بۇ سۆزنى روھىي جەھەتتىن ئېيتقان، بۇ يەردە كۆزدە تۇتۇلغىنى ئادەملەرنىڭ ئۆز جىسمانىي ئاتىسىنى »ئاتا«، »دادا« دېگەنلىكى ئەمەس، بەلكى مەلۇم بىر ئادەمنى روھىي جەھەتتىن »ئاتام« دېيىشى كۆزدە تۇتۇلغان، ئەلۋەتتە. دېمىسەكمۇ، نۇرغۇن »خرىستىيان جامائەتلەر«)مەسىلەن، »كاتولىكلار« ۋە »پراۋۇسلاۋىيلار«) ئۆز يېتەكچىلىرىنى »ئاتا« دەپ ئاتايدۇ؛ »پاپا« ۋە »پوپ« دېگەن سۆزلەر ئەسلىدە »دادا« دېگەنلىكتۇر. ■ **23:9** مال. 6.1: ■ **23:11** مات. 26.20: ■ **23:12** ئايۇپ 29:22□ پەند. 23:29□ لۇقا 11:14□ 14:18□ ياق. 10:4□6□ 1 پېت. 5.5: ■ **23:13** لۇقا 52.11:

تېخىمۇ ئېغىر جازاغا تارتىلىسىلەر.□ ■

15 ھالىگۈلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! سىلەر بىرلا ئادەمنى ئېتىقادىگۈلارغا
كىرگۈزۈش ئۈچۈن، دېڭىز ۋە قۇرۇقلۇقنى كېزىپ چىقىسىلەر. بىراق ئۇ كىشى كىرگۈزۈلگەندىن كېيىن، سىلەر
ئۇنى ئۆزلىرىگۈلاردىن ئىككى ھەسسە بەتتەر بولغان دوزاخنىڭ پەرزەنتى قىلىپ يېتىشتۈرۈپ چىقىسىلەر. □

16 ھالىگۈلارغا ۋاي، ئەي قارىغۇ يولباشچىلار! سىلەر: »ھەرقانداق كىشى ئىبادەتخانا بىلەن قەسەم قىلسا،
ھېچنېمىسى يوق، بىراق ئىبادەتخانىدىكى ئالتۇننى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغانلار قەسەمدە تۇرۇشقا قەرزدار بولىدۇ«
دەيسىلەر.

17 ئەي كور ئەخمەقلەر! ئالتۇن ئۇلۇغمۇ ياكى ئالتۇننى مۇقەددەس قىلغان ئىبادەتخانىمۇ؟

18 سىلەر يەنە: »ھەركىم قۇربانگاھ بىلەن قەسەم قىلسا، ھېچنېمىسى يوق، بىراق قۇربانگاھ ئۈستىدىكى ھەدىيەنى
تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغانلار قەسەمدە تۇرۇشقا قەرزدار بولىدۇ« دەيسىلەر.

19 ئەي كورلار! ھەدىيە ئۇلۇغمۇ ياكى ھەدىيىنى مۇقەددەس قىلغان قۇربانگاھمۇ؟ □

20 شۇڭا، قۇربانگاھنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغۇچى بولسا ھەم قۇربانگاھ بىلەن ھەم ئۇنىڭ ئۈستىدىكى بارلىق نەرسىلەر
بىلەن قەسەم قىلغان بولىدۇ.

21 ئىبادەتخانىنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغۇچىمۇ ھەم ئىبادەتخانىنى، ھەم »ئىبادەتخانىدا تۇرغۇچى«نى تىلغا ئېلىپ
قەسەم قىلغان بولىدۇ. ■

22 ئەرشنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلغۇچى خۇدانىڭ تەختى ۋە تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلغان
بولىدۇ.■

23 ھالىگۈلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! چۈنكى سىلەر ھەتتا يالپۇز،
ئارپىبەدىيان ۋە زىرىلەرنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى تۆشرە قىلىپ خۇداغا ئاتايىسىلەر-يۇ، بىراق تەۋرات قانۇنىنىڭ تېخىمۇ
ۋەزىنلىك تەرەپلىرى بولغان ئادالەت، رەھىمدىللىك ۋە سادىقلىقنى ئېتىبارغا ھېچ ئالمايسىلەر. ئاۋۋال مۇشۇ ئىشلارنى
ئورۇندىشىگلار كېرەك، ئاندىن شۇ ئىشلارنىمۇ ئادا قىلماي قويماسلىقىگلار كېرەك.□ ■

24 ئەي قارىغۇ يولباشچىلار! سىلەر چىنەكلەردىكى پاشىنى سۈزۈپ ئېلىۋېتىسىلەر، لېكىن بىرەر تۆگىنى پۈتۈن يېتى
يۇتۇۋېتىسىلەر!□

25 ھالىگۈلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! سىلەر چىنە-قاچىلارنىڭ تېشىنلا
يۇيۇپ پاكىزلىغىنىگلار بىلەن ئۇلارنىڭ ئىچى ھەرتۈرلۈك ھېرىسلىك ۋە ئىشرەتپەرەسلىككە تولغان. ■

26 ئەي قارىغۇ پەرىسي! ئاۋۋال چىنە-قاچىنىڭ ئىچىنى پاكلا، شۇنداقتا تېشىمۇ پاك بولىدۇ!■

□ 23:14 »ھالىگۈلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! سىلەر تۆل ئاياللارنىڭ مال-دۇنياسىنى يەۋاتىسىلەر... شۇڭا، سىلەر تېخىمۇ ئېغىر جازاغا تارتىلىسىلەر« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە بۇ ئايەت تېپىلمايدۇ. بۇ سۆزلەر »مار.» 40:12 ۋە »لۇقا« 47:20دىمۇ تېپىلىدۇ.

■ 23:14 مار. 40:12□ لۇقا 47:20□ 2تىم. 6:3□ تىت. 11.1:

□ 23:15 «....□□□□□ ئۇنى ئۆزلىرىگۈلاردىن ئىككى ھەسسە بەتتەر بولغان دوزاخنىڭ پەرزەنتى قىلىپ يېتىشتۈرۈپ چىقىسىلەر» ـ »دوزاخنىڭ پەرزەنتى« دوزاختا كىرىدىغان ۋە بەلكىم باشقىلارنى دوزاختقا باردىغان يولغا ئازدۇردىغان كىشى بولسا كېرەك.

□ 23:19 »ئەي كورلار«! ـ بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »ئەي ئەخمەكلەر، كورلار«! دېيىلىدۇ.

■ 23:21 1ياد. 13:8□ 2تار. 6□1:. 2.

■ 23:22 2تار. 33:6□ يەش. 1:66□ مات. 34:5□ روس. 49.7:

□ 23:23 »ھالىگۈلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! چۈنكى سىلەر ھەتتا يالپۇز، ئارپىبەدىيان ۋە زىرىلەرنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى تۆشرە قىلىپ خۇداغا ئاتايىسىلەر-يۇ،...» ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا تەۋرات قانۇنىدا ئىبادەتخانىدىكى ئىشلار ۋە كاھىنلارنىڭ كىيىمى ئۈچۈن ئۆز خەلقىنىڭ مەھسۇلاتلىرىدىن »ئوندىن بىر ئۈلۈشى«نى تەلەپ قىلغاندى.

■ 23:23 1سام. 22:15□ ھوش. 6:6□ ملك. 8:6□ مات. 13:9□ 7:12□ لۇقا 42.11:

□ 23:24 »سىلەر چىنەكلەردىكى پاشىنى سۈزۈپ ئېلىۋېتىسىلەر، لېكىن بىرەر تۆگىنى پۈتۈن يېتى يۇتۇۋېتىسىلەر«! ـ تەۋرات قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن ھەم پاشا ھەم تۆگە گۆشىمۇ ھارام گۆش ئىدى.

■ 23:25 لۇقا 39.11:

■ 23:26 تىت. 15.1:

27 هالىكلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! سىلەر ئاقارتىپ قويۇلغان، سىرتى
چىرايلىق كۆرۈندىغان لېكىن ئىچى ئۆلۈكلەرنىڭ ئۆستىخانلىرى ۋە ھەرخىل ناپاك نەرسىلەرگە تولغان قەبرىلەرگە
ئوخشايسىلەر. ■
28 شۇنىڭدەك تېشىكلاردىن ئىنسانلارنىڭ ئالدىدا ھەققانىي ئادەملەردەك كۆرۈنىسىلەر، لېكىن ئىچىكلار
ساختىپەزلىك ۋە ئىتائەتسىزلىك بىلەن تولغان.
29 هالىكلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە پەرىسىيلەر، ساختىپەزلەر! چۈنكى سىلەر پەيغەمبەرلەرنىڭ
قەبرىلىرىنى ياساپ كېلىۋاتىسىلەر، ھەققانىيلارنىڭ مازارلىرىنى بېزەپ كېلىۋاتىسىلەر ■
30 ۋە سىلەر: »ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ زامانىدا ياشىغان بولساق ئىدۇق، ئۇلارنىڭ پەيغەمبەرلەرنىڭ قېنىنى تۆكۈشلىرىگە
شېرىك بولمايتتۇق« ـ دەيسىلەر.
31 شۇڭا سىلەر ئۆز سۆزۈڭلار بىلەن ئۆزۈڭلارنىڭ پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەنلەرنىڭ ئەۋلادلىرى ئىكەنلىكىڭلارغا
گۇۋاھلىق بەردىڭلار. □ ■
32 ئۇنداقتا، ئاتا-بوۋىلىرىڭلار باشلىغان قىلمىشلىرىنى تولۇقلاڭلار!□
33 ئەي يىلانلار! زەھەرلىك يىلانلارنىڭ نەسىللىرى! دوزاخ جازاسىدىن قانداقمۇ قۇتۇلالارسىلەر؟ ■
34 شۇڭا مانا، سىلەرگە پەيغەمبەرلەر، دانىشمەنلەر ۋە ئالىملارنى ئەۋەتىپ تۇرىمەن. سىلەر ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنى
كېرىستىلەپ ئۆلتۈرىسىلەر، بەزىلىرىنى سىناگوگىلىرىڭلاردا دەررىگە باسىسىلەر، شەھەردىن شەھەرگە قوغلايسىلەر.
□ ■
35 شۇنداق قىلىپ، ھەققانىي ھابىلنىڭ قان قەرزىدىن تارتىپ تاكى سىلەر ئىبادەتخانىدىكى مۇقەددەس جاي بىلەن
قۇربانگاھنىڭ ئارىلىقىدا ئۆلتۈرگەن بەرەكىيانىڭ ئوغلى زەكەرىيانىڭ قان قەرزىگىچە، ھەققانىيلارنىڭ يەر يۈزىدە
ئېقىتىلغان بارلىق قان قەرزلىرى بۇ دەۋرنىڭ بېشىغا چۈشۈرۈلىدۇ. □ ■
36 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، شۇ قىلمىشلارنىڭ جازاسىنىڭ ھەممىسى مۇشۇ دەۋرنىڭ بېشىغا
چۈشىدۇ.

■ **23:27** روس. 3.23:
■ **23:29** لۇقا 47.11:
□ **23:31** **»سىلەر ئۆز سۆزۈڭلار بىلەن ئۆزۈڭلارنىڭ پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەنلەرنىڭ ئەۋلادلىرى ئىكەنلىكىڭلارغا گۇۋاھلىق بەردىڭلار«** ـ دېمەك، ئۇلار پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەنلەرنى »ئاتا-بوۋىلىرىمىز« دەپ ئېتىراپ قىلىدۇ. ئۇلار كۆپ باشقا ئەللەردەك دائىم »ئاتا-بوۋىلىرى«نى ماختاپ، بىز ئۇلارنىڭ ئەنئەنىلىرىدە داۋاملىق مېڭىشىمىز كېرەك، ـ دەيتتى. لېكىن شۇ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئەنئەنىلىرى خۇدانىڭ ھەققانىي تەلەپلىرىگە زىت بولۇپ كەلگەن ۋە شۇ سەۋەبتىنمۇ پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەن.
■ **23:31** روس. 51:7□ 1تىس. 15.2:
□ **23:32** **»ئۇنداقتا، ئاتا-بوۋىلىرىڭلار باشلىغان قىلمىشلىرىنى تولۇقلاڭلار«!** ـ مەسىھنىڭ بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي گېپى: »سىلەرنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىڭلارنىڭ ئىزلىرىنى باسقىنىڭلار ـ)ئۇلارنىڭ ئەنئەنىلەرنى ئۆتۈپ، خۇدانىڭ ئەمرلىرىنى تاشلاپ(مېنى ئۆلتۈرۈپ ئۇلارنىڭ ئىشلىرىنى تولۇقلىغىنىڭلاردۇر«! دېگەندەكتۇر.
■ **23:33** مات. 7.3:
□ **23:34** **...» سىلەرگە پەيغەمبەرلەر، دانىشمەنلەر ۋە ئالىملارنى ئەۋەتىپ تۇرىمەن«** ـ »ئالىملار« دېگەن بۇ سۆزنى ئادەتتە »تەۋرات ئۇستازلىرى« دەپ تەرجىمە قىلىمىز. لېكىن ئەيسا مەسىھ ئۆز قېرىنداش يەھۇدىي خەلقىگە ئەۋەتىدىغان »ئۇستازلار«نى پەقەت »تەۋرات ئۇستازى« دېگلى بولمايدۇ، بەلكى »تەۋرات-ئىنجىل ئۇستازلىرى« بولىدۇ.
■ **23:34** مات. 17:10□16□ لۇقا 3:10□ 49:11□ يۇھ. 2:16□ روس. 52.7:
□ **23:35** **»ھەققانىي ھابىلنىڭ قان قەرزىدىن تارتىپ تاكى سىلەر ئىبادەتخانىدىكى مۇقەددەس جاي بىلەن قۇربانگاھنىڭ ئارىلىقىدا ئۆلتۈرگەن بەرەكىيانىڭ ئوغلى زەكەرىيانىڭ قان قەرزىگىچە...»** ـ ھابىلنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى توغرۇلۇق »يار.» 4:8-11، زەكەرىيانىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى »2□□□.» 20:24-22نى كۆرۈڭ. بۇ ئىككى ۋەقە يەھۇدىيلارنىڭ تەۋراتنى ئەنئەنىۋى ئورۇنلاشتۇرۇش تەرتىپى بويىچە تەۋراتنىڭ ئەڭ بېشىدا ۋە ئاينىغدا خاتىرىلىنىدۇ.
»2□□□.» 20:24-22 بويىچە زەكەرىيانىڭ ئاتىسىنىڭ ئىسمى »يەھويادا« ئىدى. »بەرەكىيا« ئۆزىنىڭ باشقا ئىسمى بولسا كېرەك »)يەھويادا« ھەم »بەرەكىيا« دېگەن ئىككى ئىسىم »ياھقا)پەرۋەردىگارغا(مەدھىيە ئوقۇلسۇن« دېگەن مەندىكى مەنداش سۆزلەردۇر.(■ **23:35** يار. 8:4□ 2تار. 21:24□ ئىبر. 4.11:

ئەيسانىڭ يېرۇسالېم ئۈچۈن نالە-پەريياد كۆتۈرۈشى

لۇقا 13 *34-35:*

37 ئەي يېرۇسالېم، يېرۇسالېم! پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرىدىغان، ئۆزىگە ئەۋەتىلگەن ئەلچىلەرنى چالما-كېسەك قىلىدىغان
شەھەر! مېكىيان چۈجىلىرىنى قانات ئاستىغا يىغقاندەك پەرزەنتلىرىڭنى قانچە قېتىم قوينۇمغا ئالماقچى بولدۇم، لېكىن
سىلەر ئۇنىمىدىڭلار! □ ■
38 مانا، ئەمدى ئۆيۈڭلار سىلەرگە خارابە بولۇپ قالىدۇ! □ ■
39 چۈنكى مەن شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، سىلەر: »پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن«!
دېمىگۈچە، سىلەر مېنى قايتىدىن ھېچ كۆرەلمەيسىلەر.□ ■

شامال

24

ئىبادەتخاننىڭ ۋەيران قىلىنىشىدىن بېشارەت؛ ئاخىرقى زامانلاردىكى ئالامەتلەر

مار. 13:1-31؛ لۇقا 21:5-33

1 ئەيسا ئىبادەتخانىدىن چىقىپ، ئالدىغا كېتىۋاتقاندا، مۇخلىسلىرى يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭ دىققىتىنى ئىبادەتخانا بىنالىرىغا تارتماقچى بولدى.■

■ **24:1** مار. 13:1؛ لۇقا 21:5.

ی مؤقه‌دده‌سخانا
ئیالیمدیکی مؤبیسی)

- کورسدورلار

تاش ئۈستىدە قالمايدۇ، ھەممىسى قالدۇرۇلماي گۈمران قىلىنىدۇ، ـ دېدى.■

كەلگۈسى توغرىسىدىكى بېشارەتلەر

3 ئۇ زەيتۇن تېغىدا ئولتۇرغاندا، مۇخلىسلىرى ئاستىغىنا ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ بىزگە ئېيتقىنچۇ، بۇ دېگەنلىرىڭ قاچان يۈز بېرىدۇ؟ سېنىڭ قايتىپ كېلىشىڭ ۋە زامانىنىڭ ئاخىرىنى كۆرسىتىدىغان قانداق ئالامەت بولىدۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.■
4 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ ھېزى بولۇڭلارگا، ھېچكىم سىلەرنى ئازدۇرۇپ كەتمىسۇن.■
5 چۈنكى نۇرغۇن كىشىلەر مېنىڭ نامىمدا كېلىپ: »مەسىھ مەن بولىمەن« دەپ، كۆپ ئادەملەرنى ئازدۇرىدۇ.■
6 سىلەر ئۇرۇش خەۋەرلىرى ۋە ئۇرۇش شەپىلىرىنى ئاڭلايسىلەر، بۇلاردىن ئالاقزادە بولۇپ كەتمەڭلار؛ چۈنكى بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى مۇقەررەر. لېكىن بۇلار ئاخىرەت ئەمەس.
7 چۈنكى بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ، بىر پادىشاھلىق يەنە بىر پادىشاھلىق بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ. جاي-جايلاردا ئاچارچىلىق، ۋابالار ۋە يەر تەۋرەشلەر يۈز بېرىدۇ.□ ■
8 لېكىن بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى »ئۆغۈتنىڭ تولغىقىنىڭ باشلىنىشى« بولىدۇ، خالاس.□
9 ئاندىن كىشىلەر سىلەرنى تۇتۇپ، ئازاب-ئوقۇبەتكە سېلىپ ئۆلتۈرىدۇ، مېنىڭ نامىم ۋەجىدىن پۈتكۈل ئەللەر سىلەردىن نەپرەتلىنىدۇ. ■
10 شۇنىڭ بىلەن نۇرغۇنلار ئېتىقادىدىن تانىدۇ، بىر-بىرىنى تۇتۇپ بېرىدۇ ۋە بىر-بىرىگە ئۆچمەنلىك قىلىدۇ. □
11 نۇرغۇن ساختا پەيغەمبەرلەر مەيدانغا چىقىپ، نۇرغۇن كىشىلەرنى ئازدۇرىدۇ. ■
12 ئىتائەتسىزلىك-رەزىللىكلەرنىڭ كۆپىيىشى تۈپەيلىدىن، نۇرغۇن كىشىلەردىكى مېھىر-مۇھەببەت سوۋۇپ كېتىدۇ. ■
13 لېكىن ئاخىرغىچە بەرداشلىق بەرگەنلەر قۇتقۇزۇلىدۇ. ■
14 بارلىق ئەللەرگە ئاگاھ-گۇۋاھلىق بولسۇن ئۈچۈن، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدىكى بۇ خۇش خەۋەر پۈتكۈل دۇنياغا جاكارلىنىدۇ؛ ئاندىن زامان ئاخىرى بولىدۇ.□

يېرۇسالېمدا ۋەيران قىلغۇچى »يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق« پەيدا بولىدۇ

■ **24:2** 1پاد. 9□7: 8؛ مىك. 12:3□ لۇقا 44.19:
■ **24:3** مار. 13□1: 3؛ لۇقا 7:21□ روس. 6.1:
■ **24:4** يەر. 8:29□ ئەف. 6:5□ كول. 18:2□ 2تىس. 3:2□ 1يۇھ. 1.4:
■ **24:5** يەر. 14:14□ 25:23□ يۇھ. 43.5:
□ **24:7** **»بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ، بىر پادىشاھلىق يەنە بىر پادىشاھلىق بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا)شۇنداقلا گرېك تىلىدا(بۇ ئىبارە دۇنيا يوپچە كېڭەيگەن ئۇرۇشلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن »)يەش.» 2:19، «2□□□.» 3:15-6دە بۇ ئۇراقلىق ئىبارە توغرۇلۇق مىسالار بار.
■ **24:7** يەش. 2.19:
□ **24:8** **»لېكىن بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى »ئۆغۈتنىڭ تولغىقىنىڭ باشلىنىشى« بولىدۇ، خالاس«** ـ ئەيسا مەسىھ قايسى ئىش »ئۆغۈلىدۇ«، ئۇنى بۇۋاستە دېمەيدۇ. ئۇۋەندىكى سۆزلىرىگە قارىغاندا ئۇ »يېڭى زامان«نىڭ ئۆغۈلۇشىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز.
■ **24:9** مات. 17:10□ لۇقا 12:21□11□ يۇھ. 20:15□ 2:16□ ۋەھ. 10.2:
□ **24:10** **»نۇرغۇنلار ئېتىقادىنى تانىدۇ«** ـ گرېك تىلىدا »نۇرغۇنلار پۈتلاشتۇرۇلىدۇ« دېيىلىدۇ. شۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »نۇرغۇنلار گۇناھقا ئازدۇرۇلىدۇ.« ■ **24:11** 2 پېت. 1.2: ■ **24:12** 2تىم. 1.3: ■ **24:13** مات. 22:10□ مار. 13:13□ لۇقا 19:21□ ۋەھ. 10:2□7□ 10.3:
□ **24:14** **»خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدىكى بۇ خۇش خەۋەر«** ـ گرېك تىلىدا »پادىشاھلىقنىڭ بۇ خۇش خەۋىرى« دېيىلىدۇ.

15 دانىيال پەيغەمبەر قەيت قىلغان »ۋەيران قىلغۇچى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق«نىڭ مۇقەددەس جايدا تۇرغىنىنى
كۆرگىنىڭلاردا)كىتابخان بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى چۈشەنگەي(، □ ■
16 يەھۇدىيە تۆلىكىسىدە تۇرۇۋاتقانلار تاغلارغا قاچسۇن؛
17 تۆگزىدە تۇرغان كىشى تۈيدىكى نەرسە-كېرەكلىرىنى ئالغىلى چۈشمەيلا قاچسۇن.
18 ئېتىزلىقتا تۇرغان كىشىمۇ چاپىنىنى ئالغىلى تۈيىگە يانمىسۇن.
19 تۇ كۈنلەردە ھامىلدار ئاياللار ۋە بالا ئېمىتۈاتقانلارنىڭ ھالىغا ۋاي! □
20 قاچىدىغان ۋاقتىڭلارنىڭ قىش ياكى شابات كۈنىگە توغرا كېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار. □ ■
21 چۈنكى ئۇ چاغدا دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن مۇشۇ چاغقىچە كۆرۈلۈپ باقمىغان ھەم كەلگۈسىدىمۇ كۆرۈلمەيدىغان
دەھشەتلىك ئازاب-ئوقۇبەت بولىدۇ. ■
22 ئۇ كۈنلەر ئازايتىلمىسا، ھېچقانداق ئەت ئىگىسى قۇتۇلالمايتتى؛ لېكىن خۇدانىڭ تۆز تاللىغانلىرى ئۈچۈن ئۇ
كۈنلەر ئازايتىلىدۇ.
23 ئەگەر ئۇ چاغدا بىرسى سىلەرگە: »قارا-ئەگەر، بۇ يەردە مەسىھ بار«! ياكى »مەسىھ ئەنە ئۇ يەردە«! دېسە،
ئىشەنمەڭلار. ■
24 چۈنكى ساختا مەسىھلەر ۋە ساختا پەيغەمبەرلەر مەيدانغا چىقىدۇ، قالتىس مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە
كارامەتلەرنى كۆرسىتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئەگەر مۇمكىن بولىدىغان بولسا، ئۇلار ھەتتا خۇدا تاللىغانلارنىمۇ ئازدۇراتتى.
■
25 مانا، مەن بۇ ئىشلار يۈز بېرىشتىن بۇرۇن سىلەرگە ئۇقتۇرۇپ قويدۇم.
26 شۇنىڭ ئۈچۈن، بىرسى سىلەرگە: »قارا-ئەگەر، ئۇ چۆل-باياۋاندا«! دېسە، ئۇ يەرگە بارماڭلار. »قارا-ئەگەر، ئۇ
ئىچكىرىدىكى ئۆيلەردە«! دېسە، ئىشەنمەڭلار. ■
27 چۈنكى چاقماق شەرقتىن غەربكە يالت-يۇلت قىلىپ قانداق چاققان بولسا، ئىنسانئوغلىنىڭ كېلىشى شۇنداق بولىدۇ.
28 چۈنكى جەسەت قايسى يەردە بولسا، ئۇ يەردىمۇ قۇزغۇنلار توپلىشىدۇ!□ ■

ئىنسانئوغلىنىڭ قايتىپ كېلىشى

□ **24:15 »دانىيال پەيغەمبەر قەيت قىلغان »ۋەيران قىلغۇچى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق«« ـ »ۋەيران قىلغۇچى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق« توغرىسىدا** »دان.» 27-24:9نى ۋە ئۇ توغرۇلۇق ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
■ **24:15** دان. 27:9؛ مار. 14:13؛ لۇقا 20:21؛ 2تېس. 2:42.
□ **24:19 »ئۇ كۈنلەردە ھامىلدار ئاياللار ۋە بالا ئېمىتۈاتقانلارنىڭ ھالىغا ۋاي«! ـ** ئۇنداق كىشىلەرگە قېچىش ئەپسىز بولىدۇ، ئەلۋەتتە.
□ **24:20 »قاچىدىغان ۋاقتىڭلارنىڭ قىش ياكى شابات كۈنىگە توغرا كېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار« ـ** يەھۇدىي دىنىي ئەربابلارنىڭ تەۋرات
قانۇنىغا بولغان چۈشەنچىسىگە ئاساسەن، يەھۇدىيلار ئادەتتە شابات)دەم ئېلىش(كۈنىدە شەھەر دەرۋازىسى ۋە دۇكانلارنى تاقىشى كېرەك. بۇ كۈنى
سەپەر قىلىش مەنئى قىلىنغان بولغاچقا، قاناتلاندا)پەلەستىندە(تۇرغانلارغا نىسبەتەن بىمەكلىك سېتىۋېلىش ۋە باشقا يەرلەرگە قېچىش ئىنتايىن قۇلايسىز
بولىدۇ. »قىش«تا يەھۇدىيەدە دەريا-ۋادىلاردا سۇ پات-پات تېشىپ تۇرغاچقا، قىشتىمۇ قېچىش ئىنتايىن تەس بولىدۇ.
■ **24:20** روس. 12.1:
■ **24:21** دان. 1.12:
■ **24:23** مار. 21:13؛ لۇقا 8.21:
■ **24:24** قان. 2:13؛ 2تېس. 11.2:
■ **24:26** لۇقا 23.17:
□ **24:28 »چۈنكى جەسەت قايسى يەردە بولسا، ئۇ يەردىمۇ قۇزغۇنلار توپلىشىدۇ«! ـ** بۇ سىرلىق سۆزنىڭ مەنىسى تەۋرات، »ئايۇپ« 39:26-
30 ۋە »يەش.» 8-1:34، 17-15-ئايەتلەر بىلەن مۇناسىۋەت بولۇشى كېرەك. شۇ ئايەتلەردە كۆرسىتىلگەندەك، »پەرۋەردىگارنىڭ كۆزىنى«دە زور
قىرغىنچىلىق بولۇشى كېرەك. ■ **24:28** ئايۇپ 39:30؛ لۇقا 37.17:

29 ئۇ كۈنلەردىكى ئازاب-ئوقۇبەتلەر ئۈتۈپ كەتكەن هامان، قۇياش قارىيىدۇ، ئاي يورۇقلۇقىنى بەرمەيدۇ، يۇلتۇزلار
ئاسماندىن تۆكۈلۈپ چۈشىدۇ، ئاسماندىكى كۈچلەر لەرزىگە كېلىدۇ. □ ■
30 ئاندىن ئىنسانئوغلىنىڭ ئالامىتى ئاسماندىن كۆرۈندۇ؛ يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل قەبىلىلەر يىغا-زار كۆتۈرۈشىدۇ. ئۇلار
ئىنسانئوغلىنىڭ كۈچ-قۇدرەت ۋە ئۇلۇغ شان-شەرەپ ئىچىدە ئاسماندىكى بۇلۇتلار ئۈستىدە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ.
□ ■
31 ئۇ پەرىشتىلىرىنى زور جاراڭلىق بىر كاناي ساداسى بىلەن ئەۋەتىدۇ، ئۇلار ئۇنىڭ تاللىغانلىرىنى دۇنيانىڭ تۆت
بۇلۇڭىدىن، ئاسماننىڭ بىر چېتىدىن يەنە بىر چېتىگىچە هەرىيەردىن يىغىپ بىر يەرگە جەم قىلىدۇ.□ ■

ئەنجۈر دەرىخىدىن ساۋاق ئېلىش

32 ئەنجۈر دەرىخىدىن مۇنداق تەمسىلنى بىلىۋېلىڭلار: ـ ئۇنىڭ شاخلىرى كۆكىرىپ يوپۇرماق چىقارغاندا، يازنىڭ
يېقىنلاپ قالغانلىقىنى بىلىسىلەر. ■
33 خۇددى شۇنىڭدەك، مەن بايا دېگەنلىرىمنىڭ هەممىسىنى كۆرگىنىڭلاردا، ئۇنىڭ يېقىنلاپ قالغانلىقىنى، هەتتا
ئىشىك ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىۋېلىڭلار.□
34 مەن سىلەرگە بەرهەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇ ئالامەتلەرنىڭ هەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي تۇرۇپ، بۇ دەۋر
تۈگىمەيدۇ. □
35 ئاسمان-زېمىن يوقىلىدۇ، بىراق مېنىڭ سۆزلىرىم هەرگىز يوقالمايدۇ.■
36 لېكىن شۇ كۈنى ۋە ۋاقىت-سائىتىنىڭ خەۋىرىنى بولسا، هېچكىم بىلمەيدۇ ـ هەتتا ئەرشتىكى پەرىشتىلەرمۇ بىلمەيدۇ،
ئۇنى پەقەت ئاتامىلا بىلىدۇ. □ ■
37 ئەمدى نۇھ پەيغەمبەرنىڭ كۈنلىرىدە قانداق بولغان بولسا، ئىنسانئوغلى قايتىپ كەلگەندىمۇ شۇنداق بولىدۇ. ■

□ **24:29 ...» قۇياش قارىيىدۇ، ئاي يورۇقلۇقىنى بەرمەيدۇ، يۇلتۇزلار ئاسماندىن تۆكۈلۈپ چۈشىدۇ، ئاسماندىكى كۈچلەر لەرزىگە كېلىدۇ«** ـ »يەش.» 10:13، 4:34، »يو.» 10:2نى كۆرۈڭ. »ئاسماندىكى كۈچلەر« بەلكىم بارلىق جىن-شەيتانلارنى كۆرسىتىدۇ؛ »لەرزىگە كېلىدۇ« بەلكىم ئۇلارنىڭ كۈچىنى قېلىشىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **24:29** يەش. 10:13□ 4:34□ ئەز. 7:32□ يو. 31:2□ 15:3□ مار. 24:13□ لۇقا 25.21:

□ **24:30 »يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل قەبىلىلەر يىغا-زار كۆتۈرۈشىدۇ«** ـ »زەك.» 10:12بى كۆرۈڭ. **»ئۇلار ئىنسانئوغلىنىڭ كۈچ-قۇدرەت ۋە ئۇلۇغ شان-شەرەپ ئىچىدە ئاسماندىكى بۇلۇتلار ئۈستىدە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ«** ـ »دان.» 13:7بى كۆرۈڭ.

■ **24:30** دان. 10:7□ مات. 27:16□ 31:25□ 64:26□ مار. 26:13□ 62:14□ لۇقا 27:21□ روس. 11:1□ 2تېس. 10:1□ ۋەھ. 7.1:

□ **24:31 » پەرىشتىلەر** ئۇنىڭ تاللىغانلىرىنى دۇنيانىڭ تۆت بۇلۇڭىدىن،... هەرىيەردىن يىغىپ بىر يەرگە جەم قىلىدۇ« ـ »دۇنيانىڭ تۆت بۇلۇڭىدىن« گېپىك تىلىدا »تۆت شامىلىدىن« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **24:31** 1كور. 52:15□ 1تېس. 16.4:

■ **24:32** مار. 28:13□ لۇقا 29.21:

□ **24:33 ...» ئۇنىڭ يېقىنلاپ قالغانلىقىنى، هەتتا ئىشىك ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىۋېلىڭلار«** ـ بۇ تېكىستتىكى »ئۇنىڭ« يا كى ئىنسانئوغلىنىڭ ئۆزىنى، يا كى كېلىدىغان كۈننى، يا كى خۇدانىڭ پادىشاهلىقىنى كۆرسىتىدۇ »)لۇقا« 31:21نى كۆرۈڭ.(

□ **24:34 ...» بۇ ئالامەتلەرنىڭ هەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي تۇرۇپ، بۇ دەۋر ئۆتمەيدۇ«** ـ ئەگەر تىلغا ئېلىنغان ئالامەتلەر يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران بولۇشىغا)ملادىيە 70-يىلى((2:24) قارىتىلغان بولسا، ئۇنداقتا »دەۋر« دېگەن سۆز تەبىئىكى (1) ئەيسانىڭ دەۋرىدە ياشاپ ئۆتكەن ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر مەسىهنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشىگە (30:24) قارىتىلغان بولسا، »دەۋر« دېگەن سۆز بەلكىم (2) پۈتۈن يەھۇدىيە خەلقىنى (3) بۇ ئايەتلەردە ئېيتىلغان »دەهشەتلىك ئازاب-ئوقۇبەت«تىكى ۋەقەلەرنىڭ ياشلىنىش دەۋرىدە ياشىغانلارنى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا بارلىق ۋەقەلەر شۇ دەۋر ئىچىدە يۈز بېرىدۇ، دېگەنلىك بولىدۇ. بىزنىڭچە (3) -شەرھ ئالدى- كېينى ئايەتلەرگە تەڭ باپ كېلىدۇ.

■ **24:35** زەب. 102:25-27□ يەش. 6:51□ مار. 31:13□ ئىبر. 11.1:

□ **24:36 »لېكىن شۇ كۈنى ۋە ۋاقىت-سائىتىنىڭ خەۋىرىنى بولسا، هېچكىم بىلمەيدۇ ـ هەتتا ئەرشتىكى پەرىشتىلەرمۇ بىلمەيدۇ، ئۇنى پەقەت ئاتاملا بىلىدۇ«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »نە ئوغۇل بىلمەيدۇ« دېگەن سۆزلەرمۇ تېپىلىدۇ. ■ **24:36** مار. 32:13□ روس. 7.1: ■ **24:37** يار. 2:6□ لۇقا 26:17□ 1پېت. 20:3□ 2پېت. 5.2:

38 چۈنكى توپان كېلىشدىن ئىلگىركى كۈنلەردە، نۇھ كېمىگە كىرىپ ئولتۇرغان كۈنگىچە، شۇ زاماندىكى كىشىلەر
يەپ-ئىچىپ، تۇيلىنىپ ۋە ياتلىق بولۇپ كەلگەنىدى. ■
39 توپان تۇيۇقسىز كېلىپ ھەممىسىنى غەرق قىلغۇچە، كىشىلەر ئۇنىڭدىن خەۋەرسىز بولۇپ تۇرغانغا ئوخشاش،
ئىنسانئوغلىنىڭ قايتىپ كېلىشىمۇ شۇنداق بولىدۇ.
40 ئۇ كۈنى، ئېتىزدا ئىككى كىشى تۇرغان بولىدۇ، ئۇلاردىن بىرى ئېلىپ كېتىلىدۇ، يەنە بىرى قالدۇرۇلىدۇ؛ ■
41 ئىككى ئايال تۈگمەن بېشىدا تۇرۇپ ئۇن تارتىۋاتقان بولىدۇ، ئۇلاردىن بىرى ئېلىپ كېتىلىدۇ، يەنە بىرى
قالدۇرۇلىدۇ.
42 شۇنىڭ ئۈچۈن، ھوشيار بولۇڭلار، چۈنكى رەببىڭلارنىڭ قايتىپ كېلىدىغان ۋاقتى-سائىتىنى بىلمەيسىلەر. □ ■
43 لېكىن شۇنى بىلىڭلاركى، ئەگەر ئۆي ئىگىسى ئوغرىنىڭ كېچىسى قايسى جېسەكتە كېلىدىغانلىقىنى بىلگەن بولسا،
سەگەك تۇرۇپ ئوغرىنىڭ ئۆينى تېشىپ كىرىشىگە ھەرگىز يول قويماينىتى. ■
44 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ تەييار تۇرۇڭلار. چۈنكى ئىنسانئوغلى سىلەر ئويلىمىغان ۋاقىت-سائەتتە قايتىپ
كېلىدۇ!

ئىشەنچلىك ۋە ئىشەنچسىز چاكارلار
لۇقا 12 *41-48:*

45 خوجايىنى ئۆز ئۆيىدىكىلەرگە مەسئۇل قىلىپ، ئۇلارغا ئوزۇق-تۈلۈكنى ۋاقتى-ۋاقتىدا تەقسىم قىلىپ بېرىشكە
تەينىلىگەن ئىشەنچلىك ۋە پەملىك چاكار كىم بولىدۇ؟ □ ■
46 خوجايىن ئۆيىگە قايتقاندا، چاكىرىنىڭ شۇنداق قىلىۋاتقىنىنىڭ ئۈستىگە كەلسە، بۇ چاكارنىڭ بەختىدۇر!
47 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، خوجايىن ئۇنى پۈتۈن ئىگىلىكىنى باشقۇرۇشقا قويىدۇ.
48 لېكىن مۇبادا شۇ چاكار رەزىل بولۇپ كۆڭلىدە: »خوجايىنىم ھايال بولۇپ قالدۇ« دەپ ئويلاپ،
49 باشقا چاكار بۇرادەرلىرىنى بوزەك قىلىشقا ۋە ھاراقكەشلەرگە ھەمراھ بولۇپ يەپ-ئىچىشكە باشلىسا،
50 شۇ چاكارنىڭ خوجايىنى كۈتۈلمىگەن بىر كۈنى، ئويلىمىغان بىر ۋاقىتتا قايتىپ كېلىدۇ
51 ۋە ئۇنى كېسىپ ئىككى پارچە قىلىپ، ئۇنىڭ نېسىۋىسىنى ساختىپەزلەر بىلەن ئوخشاش تەقدىردە بېكىتىدۇ. شۇ
يەردە يىغا-زارلار كۆتۈرۈلىدۇ، چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىدۇ.■

25

ئون قىز قۇلداش توغرىسىدىكى تەمسىل
1 ئۇ ۋاقىتتا، ئەرش پادىشاھلىقى خۇددى قوللىرىغا چىراغلارنى ئېلىپ تويى بولغان يىگىتنى قاشىچى ئېلىشقا چىققان
ئون قىز قۇلداشقا ئوخشايدۇ.
2 بۇ قىزلارنىڭ بەشى پەملىك، بەشى بولسا پەمسىز.
3 پەمسىز قىزلار چىراغلىرىنى ئالغان بولسىمۇ، يېنىغا مايي ئېلىۋالمايتۇ.

■ **24:38** يار. 7.7:
■ **24:40** لۇقا 17:34□ 1 تېس. 4.17:
□ **24:42** »چۈنكى رەببىڭلارنىڭ قايتىپ كېلىدىغان ۋاقتى-سائىتىنى بىلمەيسىلەر« ـ ياكى »چۈنكى رەببىڭلارنىڭ قايتىپ كېلىدىغان كۈنىنى بىلمەيسىلەر.«
■ **24:42** مات. 25:13□ مار. 13:33□ لۇقا 12:40□ 21.36:
■ **24:43** لۇقا 12:39□ 1 تېس. 2:5□ 2 پېت. 3:10□ ۋەھ. 3:3□ 16.15:
□ **24:45** »ئۆز ئۆيىدىكىلەر« ـ »ئۆيىدىكىلەر« مۇشۇ يەردە خوجايىننىڭ ئۆيىدىكى خىزمەتكارلار ۋە چاكارلىرىنى كۆرسىتىدۇ. **»خوجايىنى ئۆز ئۆيىدىكىلەرگە مەسئۇل قىلىپ، ئۇلارغا ئوزۇق-تۈلۈكنى ۋاقتى-ۋاقتىدا تەقسىم قىلىپ بېرىشكە تەينىلىگەن ئىشەنچلىك ۋە پەملىك چاكار كىم بولىدۇ؟«** ـ بۇ
سۆزلەر ئاۋۋال روسۇللار، ئاندىن خۇدانىڭ بارلىق خىزمەتكارلىرىغا قارىتىلىپ ئېيتىلىدۇ، ئەلۋەتتە »)لۇقا« 12-41:48 نىمۇ كۆرۈڭ.(■ **24:45** مات.
21:25□ لۇقا 42.12: ■ **24:51** مات. 8:12□ 13:42□ 22:13□ 25:30□ لۇقا 13.28:

4 پەملىك قىزلار بولسا چىراغلىرى بىلەن بىللە، قاچىلىردا مايمۇ ئېلىۋاپتۇ.
5 يىگىت كېچىكىپ كەلگەچكە، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇيقۇ بېسىپ ئۇخلاپ قاپتۇ.
6 يېرىم كېچىدە: »مانا، يىگىت كەلدى، قارشى ئېلىشقا چىقىڭلار«! دېگەن ئاۋاز ئاڭلىنىپتۇ.
7 بۇنىڭ بىلەن بۇ قىزلارنىڭ ھەممىسى ئورنىدىن تۇرۇپ چىراغلىرىنى پەرلەپتۇ.
8 پەمسىز قىزلار پەملىك قىزلارغا: »چىراغلىرىمىز ئۆچۈپ قالغىلىۋاتىدۇ، مېيىڭلاردىن بېرىڭلارچۇ« دەپتۇ.
9 بىراق پەملىك قىزلار: »ياق، بولمايدۇ! بەرسەك، بىزگىمۇ ھەم سەلەرگىمۇ يەتمەسلىكى مۇمكىن. ياخشىسى، ئۆزۈڭلار ماي ساتقۇچىلارنىڭ يېنىغا بېرىپ سېتىۋېلىڭلار«! دەپتۇ.
10 لېكىن ئۇلار ماي سېتىۋالغىلى كېتىۋاتقاندا، يىگىت كېلىپ قاپتۇ، تەييار بولۇپ بولغان قىزلار ئۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە توي زىياپىتىگە كىرىپتۇ. ئىشىك تاقىلىپتۇ.
11 كېيىن قالغان قىزلار قايتىپ كېلىپ: »غوجام، غوجام، ئىشىكنى ئېچىۋەتكەيلا«! دەپتۇ.
12 بىراق ئۇ: »سەلەرگە بەرھەق ئېيتايىكى، مەن سەلەرنى تونۇمايمەن« دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.
13 شۇنىڭ ئۈچۈن سەگەك بولۇڭلار، چۈنكى نە ئىنسانئوغلىنىڭ كېلىدىغان كۈنىنى نە سائىتىنى بىلمەيسىلەر.■

»تالانت« تاپشۇرۇلۇشى توغرىسىدىكى تەمسىل •••• »تالانت« توغرۇلۇق 15-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ لۇقا 19:11-27:

14 ئەرش پادىشاھلىقى خۇددى ياقا يۇرتقا چىقماقچى بولۇپ، ئۆز چاكارلىرىنى چاقىرىپ دۇنياسىنى ئۇلارغا تاپشۇرغان ئادەمگە ئوخشايدۇ. ■
15 ئۇ ئادەم ھەربىر چاكارنىڭ قابلىيىتىگە قاراپ، بىرسىگە بەش تالانت، بىرسىگە ئىككى تالانت، يەنە بىرسىگە بىر تالانت كۆمۈش تەڭگە بېرىپ، ياقا يۇرتقا يول ئاپتۇ. □
16 بەش تالانت تەڭگە ئالغان چاكار بېرىپ ئۇقەت قىلىپ، يەنە بەش تالانت تەڭگە پايدا تېپىپتۇ.
17 شۇ يولدا ئىككى تالانت تەڭگە ئالغىنىمۇ يەنە ئىككى تالانت تەڭگە پايدا ئاپتۇ.
18 لېكىن بىر تالانت تەڭگە ئالغىنى بولسا بېرىپ يەرنى كولاپ، خوجايىنى بەرگەن پۇلنى كۆمۈپ يوشۇرۇپ قويۇپتۇ.
19 ئەمدى ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، بۇ چاكارلارنىڭ غوجىسى قايتىپ كېلىپ، ئۇلار بىلەن ھېسابلىشىپتۇ.
20 بەش تالانت تەڭگە ئالغىنى يەنە بەش تالانت تەڭگىنى قوشۇپ ئېلىپ كېلىپ: »غوجام، سىلى ماڭا بەش تالانت تەڭگە تاپشۇرغاندىلا. قارىسىلا، يەنە بەش تالانت تەڭگە پايدا ئالدىم« دەپتۇ.
21 خوجايىنى ئۇنىڭغا: »ئوبدان بوپتۇ! ياخشى ۋە ئىشەنچلىك چاكار ئىكەنسەن! مەن ساڭا ھاۋالە قىلغان كىچىككىنە ئىشتا ئىشەنچلىك بولۇپ چىقتىڭ، سېنى كۆپ ئىشلارغا قويىمەن. كەل، خوجايىنىڭنىڭ خۇشاللىقىغا ئورتاق بول«! دەپتۇ.
22 ئىككى تالانت تەڭگە ئالغىنىمۇ كېلىپ: »غوجام، سىلى ماڭا ئىككى تالانت تەڭگە تاپشۇرغاندىلا. قارىسىلا، يەنە ئىككى تالانت تەڭگە پايدا ئالدىم« دەپتۇ.
23 خوجايىنى ئۇنىڭغا: »ناھايىتى ياخشى! ياخشى ۋە ئىشەنچلىك چاكار ئىكەنسەن! مەن ساڭا ھاۋالە قىلغان كىچىككىنە ئىشتا ئىشەنچلىك بولۇپ چىقتىڭ، سېنى كۆپ ئىشلارغا قويىمەن. كەل، خوجايىنىڭنىڭ خۇشاللىقىغا ئورتاق بول«! دەپتۇ.

■ **25:13** مات. 24:42□ مار. 13:35□33:
■ **25:14** لۇقا 19:12:
□ **25:15** »ئۇ ئادەم ھەربىر چاكارنىڭ قابلىيىتىگە قاراپ، بىرسىگە بەش تالانت، بىرسىگە ئىككى تالانت، يەنە بىرسىگە بىر تالانت كۆمۈش تەڭگە بېرىپ،•••« ـ ئوقۇرمەنلەرگە ئايان بولسۇنكى، شۇ چاغلاردا »تالانت« بىرخىل پۇل بىرلىكى، قىممەتلىك كۆمۈش تەڭگە ئىدى. يۇقىرىدىكى 24:18دىكى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ. ئۇيغۇر تىلىدا »تالانت« دېگەن سۆز دائىم دەل شۇ تەمسىلدىن چىققان كۆچمە مەنىسىدە ئىشلىتىلىدۇ.
شۇ چاغىدا چاكارلارغا تاپشۇرۇلغان بۇ پۇللار بەلكىم تەخمىنەن 85000، 34000 ۋە 17000 دولارغا توغرا كېلەتتى (2010) ھېسابلىناتتى.

24 ئاندىن، بىر تالانت تەڭگە ئالغىنىمۇ كېلىپ: »غوجام، سىلىنىڭ چىڭ ئادەم ئىكەنلىكلىرىنى بىلەتتىم، چۈنكى
تۆزلىرى تېرىمىغان يەردىن ھوسۇلنى ئورۇۋالالايلا، ھەمدە تۆرۇق چاچمىغان يەردىنمۇ خامان ئاللا.
25 شۇڭا قورقۇپ، سىلىنىڭ بەرگەن بىر تالانت تەڭگىلىرىنى يەرگە كۆمۈپ يوشۇرۇپ قويغانىدىم. مانا پۇللىرىنى
ئالسىلا« دەپتۇ.
26 غوجىسى ئۇنىڭغا: »ئەي، رەزىل، ھۇرۇن چاكار! سەن مېنى تېرىمىغان يەردىن ئورۇۋالىدىغان، تۆرۇق چاچمىغان
يەردىن خامان ئالىدىغان ئادەم دەپ بىلىپ،
27 ھېچ بولمىغاندا پۇلۇمنى جازانچىلارغا ئامانەت قويۇشۇڭ كېرەك ئىدىغۇ! شۇنداق قىلغان بولساڭ مەن قايتىپ
كەلگەندە پۇلۇمنى تۆسۈمى بىلەن ئالغان بولىمىتىم؟!
28 شۇڭا، ئۇنىڭ قولىدىكى تالانت تەڭگىنى ئېلىپ، ئون تالانت تەڭگە بار بولغانغا بېرىڭلار!
29 چۈنكى كىمدە بار بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ، ئۇنىڭدا مولچىلىق بولىدۇ؛ ئەمما كىمدە يوق بولسا، ھەتتا
ئۇنىڭدا بار بولغانلىرىمۇ ئۇنىڭدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ. □ ■
30 بۇ يارامسىز چاكارنى تېشىدىكى قاراڭغۇلۇققا ئاچىقىپ تاشلاڭلار! ئۇ يەردە يىغا-زارلار كۆتۈرۈلىدۇ، چىشلىرىنى
غۇچۇرلىتىدۇ« دەپتۇ.■

ئاخىرەتتىكى سوراق

31 ئىنسانئوغلى ئۆز شان-شەرىپى ئىچىدە بارلىق پەرىشتىلىرى بىلەن بىللە كەلگىنىدە، شەرەپلىك تەختىدە ئولتۇرىدۇ.
■
32 بارلىق ئەللەر ئۇنىڭ ئالدىغا يىغىلىدۇ. پادىچى قويلارنى تۆچكىلەردىن ئايرىغىنىدەك ئۇ ئۇلارنى ئايرىيدۇ؛ □ ■
33 ئۇ قويلارنى ئوڭ يېنىغا، تۆچكىلەرنى سول يېنىغا ئايرىيدۇ.
34 ئاندىن پادىشاھ ئوڭ يېنىدىكىلەرگە: »ئەي ئاتام بەختىگە ئاتا قىلغانلار، كېلىڭلار! ئالەم ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى
سىلەر ئۈچۈن تەييارلانغان پادىشاھلىققا ۋارىس بولۇپ ئىگە بولۇڭلار!■
35 چۈنكى ئاچ قالغىنىمدا سىلەر ماڭا يېمەكلىك بەردىڭلار، ئۇسسۇز قالغىنىمدا ئۇسسۇزلۇق بەردىڭلار، مۇساپىر بولۇپ
يۈرگىنىمدە ئۆز ئۆيۈڭلەرگە ئالدىڭلار، ■
36 يالىڭاچ قالغىنىمدا كىيدۈردۈڭلار، كېسەل بولۇپ قالغىنىمدا ھالىمدىن خەۋەر ئالدىڭلار، زىندانىدا ياتقىنىمدا
يوقلاپ تۇردۇڭلار« ـ دەيدۇ.□ ■
37 ئۇ چاغدا، ھەققانىي ئادەملەر ئۇنىڭغا: »ئى رەب، بىز سېنى قاچان ئاچ كۆرۈپ ئوزۇق بەردۇق يا كى ئۇسسۇز
كۆرۈپ ئۇسسۇلۇق بەردۇق؟
38 سېنى قاچان مۇساپىر كۆرۈپ ئۆيۈمىزگە ئالدۇق يا كى يالىڭاچ كۆرۈپ كىيگۈزدۇق؟
39 سېنىڭ قاچان كېسەل بولغىنىڭنى يا كى زىندانىدا ياتقىنىڭنى كۆرۈپ يوقلاپ باردۇق؟« دەپ سورايدۇ.

□ **25:29 »چۈنكى كىمدە بار بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ، ئۇنىڭدا مولچىلىق بولىدۇ؛ ئەمما كىمدە يوق بولسا، ھەتتا ئۇنىڭدا بار بولغانلىرىمۇ ئۇنىڭدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ«** ـ بۇ ئەھمىيەتلىك سۆز 12:13دىمۇ تېپىلىدۇ.
■ **25:29** مات. 12:13□ مار. 25:4□ لۇقا 18:8□ 26.19:
■ **25:30** مات. 12:8□ 42:13□ 13:22□ 51:24□ لۇقا 28.13:
■ **25:31** مات. 27:16□ 64:26□ مار. 62:14□ لۇقا 27:21□ روس. 11:1□ 1تىس. 16:4□ 2تىس. 10:1□ ۋەھ. 7.1:
□ **25:32 »بارلىق ئەللەر ئۇنىڭ ئالدىغا يىغىلىدۇ«** ـ »ئەللەر« دېگەن بۇ سۆز ئىنجىلدىكى كۆپ يەرلەردە يەھۇدى ئەمەس ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا يەزىدە »يات ئەللەر« يا كى »ئائىپىلەر« دەپ تەرجىمە قىلىمىز.
■ **25:32** ئەز. 20:34□17□ مات. 49.13:
■ **25:34** مات. 23:20□ مار. 40.10:
■ **25:35** يەش. 7:58□ ئەز. 7:18□ ئىبر. 2.13:
□ **25:36 »كېسەل بولۇپ قالغىنىمدا ھالىمدىن خەۋەر ئالدىڭلار«** ـ گېرىك تىلىدا »كېسەل بولۇپ قالغىنىمدا مېنى يوقلىدىڭلار.« **»زىندانىدا ياتقىنىمدا يوقلاپ تۇردۇڭلار«** ـ گېرىك تىلىدا »زىندانىدا ياتقىنىمدا يېنىمغا كېلىپ تۇردۇڭلار.« ■ **25:36** يەش. 7:58□ 2تىم. 16:1□ ياق. 15□16.2:

40 ۋە پادىشاھ ئۇلارغا: »مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتايىكى، مۇشۇ قېرىنداشلىرىمدىن ئەڭ كىچىكىدىن بىرەرسىگە
شۇلارنى قىلغىنىڭلارمۇ، دەل ماڭا قىلغان بولىدۇ‌ئىلار« دەپ جاۋاب بېرىدۇ.■
41 ئاندىن ئۇ سول يېنىدىكىلەرگە: »ئەي لەنىتىلەر، كۆزۈمدىن يوقىلىڭلار! شەيتان بىلەن ئۇنىڭ پەرىشتىلىرىگە
ھازىرلانغان مەڭگۈ ئوچمەس ئوتقا كىرىڭلار! ■
42 چۈنكى ئاچ قالغىنىمدا ماڭا ئوزۇق بەرمىدىڭلار، ئۇسسۇز قالغىنىمدا ئۇسسۇلۇق بەرمىدىڭلار،
43 مۇساپىر بولۇپ يۈرگىنىمدە ئۇز ئۆيۈڭلەرگە ئالمىدىڭلار، يالىڭاچ قالغىنىمدا كىيدۈرمىدىڭلار، كېسەل بولغىنىمدا
ۋە زىنداندا ياتقىنىمدا يوقلىمىدىڭلار« دەيدۇ.
44 ئۇ چاغدا، ئۇلار: »ئى رەب، سېنى قاچان ئاچ، ئۇسسۇز، مۇساپىر، يالىڭاچ، كېسەل يا كى زىنداندا كۆرۈپ
ئۇرۇپ خىزمىتىڭدە بولمىدۇق؟« دەيدۇ.
45 ئاندىن پادىشاھ ئۇلارغا: »مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتايىكى، مۇشۇلاردىن ئەڭ كىچىكىدىن بىرىگە شۇنداق
قىلمىغىنىڭلار ماڭىمۇ قىلمىغان بولىدۇ‌ئىلار« دەپ جاۋاب بېرىدۇ. ■
46 بۇنىڭ بىلەن ئۇلار مەڭگۈلۈك جازاغا كىرىپ كېتىدۇ، لېكىن ھەققانىيلار بولسا مەڭگۈلۈك ھاياتقا كىرىدۇ.■

26

ئەيسانى ئۆلتۈرۈش سۈيىقەستى

مار. 14:1-2 لۇقا 22:1-2 يۇھ. 11:45-53

1 ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، مۇخلىسلىرىغا:
2 ـ سىلەرگە مەلۇمكى، ئىككى كۈندىن كېيىن »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« بولىدۇ، شۇ چاغدا ئىنسانئوغلى كرېستلىنىش
ئۈچۈن تۇتۇپ بېرىلىدۇ، ـ دېدى.□ ■
3 باش كاھىنلار ۋە ئاقساقاللار قايافا ئىسىملىك باش كاھىننىڭ ساريىدا جەم بولۇشتى.■
4 ئۇلار ئەيسانى قانداق قىلىپ ھىيلە-نەيرەڭ بىلەن تۇتۇپ ئۆلتۈرۈش توغرىسىدا مەسلىھەت قىلىشتى.
5 بىراق ئۇلار:
ـ بۇ ئىش ھېيت-ئايەم كۈنلىرى قىلىنمىسۇن. بولمىسا، خەلق ئارىسىدا ماۋىمانچىلىق چىقىشى مۇمكىن، ـ دېيىشتى.

خۇدا گۈزى ئايالنىڭ ئەيسانىڭ ئەتىر چېچىشى

مار. 14:3-9 يۇھ. 12:1-8

6 ئەمدى ئەيسا بەيت-ئانىيا يېزىسىدا، »سىمون ماخاۋ«نىڭ ئۆيىدە بولغىنىدا،□
7 بىر ئايال ئۇنىڭغا يېنىغا كەردى. ئۇ ئاق قاشتېشى شېشىدە ناھايىتى قىممەتلىك ئەتىرنى ئېلىپ كەلگەن بولۇپ،
ئەيسا داستىخاندا ئولتۇرغاندا، ئەتىرنى ئۇنىڭ بېشىغا قۇيىدى.■
8 لېكىن مۇخلىسلار بۇنى كۆرۈپ خاپا بولۇشۇپ:

■ **25:40** پەند. 19:17 مات. 10:42 مار. 9:41 يۇھ. 13:20 2 كور. 6:9
■ **25:41** زەب. 6:8 يەش. 30:33 مات. 7:23 لۇقا 13:27 25 ۋەھ. 19:20
■ **25:45** پەند. 14:31 17:5 زەك. 2:12
■ **25:46** دان. 12:2 يۇھ. 5:29
□ **26:2** **»شۇ چاغدا ئىنسانئوغلى كرېستلىنىش ئۈچۈن ئۇتۇپ بېرىلىدۇ«** ـ »كرېستلەش« ـ »كرېست)چىپراس ياغاچ(كە مىخلاش ئارقىلىق ئۆلۈم جازاسى بېرىشتىن ئىبارەت. دېمىسىمۇ بۇ ئادەمنى قاتتىق خارلايدىغان، ئىنتايىن دەھشەتلىك، رىم ئىمپېرىيەسى بويىچە ئەڭ ئازابلىق ئۆلۈم جازاسى ئىدى.
■ **26:2** مار. 14:1 لۇقا 22:1 يۇھ. 113:
■ **26:3** زەب. 2:2 يۇھ. 11:47 روس. 27:4.
□ **26:6** **»ئەيسا بەيت-ئانىيا يېزىسىدا، »سىمون ماخاۋ«نىڭ ئۆيىدە بولغىنىدا...»** ـ »سىمون ماخاۋ« يا كى »»ماخاۋ كېسىلى« دېيىلىدىغان سىمون.« بۇ سىمون بەلكىم ئىلگىرى ماخاۋ كېسىلىگە گىرىپتار بولغاندى. بىزنىڭچە بۇ ئىش بىلەن »يۇھ.» 11-12:1دا خاتىرىلەنگەن ۋەقە بىر ئىشتۇر. ■ **26:7** مار. 14:3 لۇقا 37:7 يۇھ. 11:2 12:3.

ـ زادى نېمشقا بۇنداق ئسراپچىلىق قىلىندۇ؟
9 چۈنكى بۇ ئەتىرنى كۆپ پۇلغا سېتىپ، پۇلنى كەمبەغەللەرگە سەدىقە قىلسا بولاتتىغۇ! ـ دېيىشتى.
10 لېكىن ئەيسا ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىكىنى بىلىپ ئۇلارغا:
ـ بۇ ئايالنىڭ كۆڭلىنى نېمە دەپ ئاغرىتىسىلەر؟ چۈنكى ئۇ مەن ئۈچۈن ياخشى بىر ئىشنى قىلدى.
11 چۈنكى كەمبەغەللەر دائىم سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بولىدۇ، لېكىن مېنىڭ ئاراڭلاردا بولۇشۇم سىلەرگە دائىم نېسىپ بولمۇەرمەيدۇ! ■
12 بۇ ئايالنىڭ بۇ ئەتىرنى بەدىنىمگە قۇيۇشى مېنىڭ دەپنە قىلىنىشىمغا تەييار بولۇشۇم ئۈچۈن بولدى.
13 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇ خۇش خەۋەر پۈتكۈل دۇنيانىڭ قەيىرىدە جاكارلانسا، بۇ ئايال ئەسلىنىپ، ئۇنىڭ قىلغان بۇ ئىشى تەرىپلىنىدۇ، ـ دېدى.

يەھۇدا ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلىشقا ۋەدە قىلدۇ

14 بۇ ئىشتىن كېيىن، ئون ئىككىيلەندىن يەھۇدا ئىشقاريوت ئىسىملىك بىرى باش كاھىنلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ:□ ■
15 ـ ئۇنى تۇتۇپ بەرسەم، ماڭا نېمە بېرىسىلەر؟ ـ دېدى. ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىغا ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگە قويدى. ■
16 يەھۇدا شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇنى تۇتۇپ بېرىشكە مۇۋاپىق پۇرسەت ئىزدەشكە باشلىدى.

»ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«نىڭ كەچلىك تامىقى

مار. 14:22-21□ لۇقا 22□14-7: 23-21، يۇھ. 13:30-21:

17 پېتىر نان ھېيتىنىڭ بىرىنچى كۈنى، مۇخلىسلار ئەيسانىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى يېيىشىڭ ئۈچۈن قەيەردە تەييارلىشىمىزنى خالايسەن؟ ـ دەپ سوريدى.□ ■
18 ئۇ ئۇلارغا:
ـ شەھەرگە كىرىپ پالانچىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئۇنىڭغا: »ئۇستاز: ـ ۋاقىت-سائىتىم يېقىنلاشىپ قالدى، ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنى مۇخلىسلىرىم بىلەن بىرلىكتە سېنىڭ ئۆيۈڭدە ئۆتكۈزەي ـ دەيدۇ« دەپ ئېيتىڭلار، ـ دېدى.
19 مۇخلىسلار ئەيسانىڭ تاپىلىغىنىدەك ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى شۇ يەردە تەييارلىدى.
20 كەچقۇرۇن، ئۇ ئون ئىككىيلەن بىلەن داستىخاندا ئولتۇردى. ■
21 ئۇلار غىزالىنىۋاتقاندا ئۇ:
ـ مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئاراڭلاردىكى بىرەيلەن ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدۇ، ـ دېدى.■
22 يۈنى ئاڭلاپ ئۇلار ئىنتايىن قايغۇغا چۈمۈپ، بىر-بىرلەپ ئۇنىڭدىن:
ـ يا رەب، مەن ئەمەستىمەن؟ ـ دەپ سوراشقا باشلىدى.
23 ئۇ جاۋابەن: ـ قولىدىكى نانىنى مەن بىلەن تەڭ تاۋاققا تۇگۇرگەن كىشى، ماڭا ساتقۇنلۇق قىلغۇچى شۇ بولىدۇ. ■

■ **26:11** قان. 11:15□ مار. 7:14□ يۇھ. 8.12:
□ **26:14** »بەھۇدا ئىشقاريوت ئىسىملىك بىرى باش كاھىنلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ...» ـ شۇ چاغدا ئىككى »باش كاھىن« بار ئىدى ـ »ئانىاس« ۋە ئۇنىڭ كۈيئوغلى »قايافا.«
■ **26:14** مار. 10:14□ لۇقا 4.22:
■ **26:15** زەك. 12.11:
□ **26:17** »پېتىر نان ھېيتىنىڭ بىرىنچى كۈنى...» ـ »پېتىر نان ھېيتى« يەتتە كۈن بولىدۇ، بىرىنچى كۈنى »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«مۇ تەڭ بولىدۇ. بۇ كۈنى، يەھۇدىيلار قوي سويۇپ، ئۆيلىرىدە قوي گۆشى، پېتىر نان يەيدۇ »)مىس.» 12-باب، »لاۋ.» 4:23-8، »چۈل.» 16:28-25نى كۆرۈڭ.(»ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى يېيىشىڭ ئۈچۈن قەيەردە تەييارلىشىمىزنى خالايسەن؟« ـ »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقى«نىڭ مۇھىم قىسمى »ئۆتۈپ كېتىش قۇربانلىق قوزىسى« ئىدى »)مىس.» 3:12-11، »لاۋ.» 5:23، »چۈل.» 16:28، »قان.» 1:16-7نى كۆرۈڭ.(■ **26:17** مىس. 12:17□ مار. 12:14□ لۇقا 7.22: ■ **26:20** مار. 17:14□ لۇقا 14:22□ يۇھ. 21.13: ■ **26:21** روس. 17.1: ■ **26:23** زەب. 9:41□ لۇقا 21:22□ يۇھ. 18.13:

24 ئىنسانئوغلى دەرۋەقە مۇقەددەس يازمىلاردا ئۆزى توغرىسىدا پۈتۈلگىنىدەك ئۆلۈمگە كېتىدۇ، بىراق
ئىنسانئوغلىنىڭ تۇتۇپ بېرىلىشىگە ۋاستىچى بولغان ئادەمنىڭ ھالىغا ۋاي! ئۇ ئادەم تۇغۇلمىغان بولسا ياخشى
بولاتتى! ـ دېدى.
25 تۇنىكۈگا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان يەھۇدا:
ـ ئۇستاز، مەن ئەمەستىمەن؟ ـ دەپ سوريدى. ئۇ ئۇنىكۈگا:
ـ ئۆزۈڭ دېدىڭ جۈمۇ، ـ دېدى.□

»رەبنىڭ زىياپىتى«

مار. 14:22-26□ لۇقا 22:15-20□ 1 كور. 11:23-25

26 ئۇلار غىزالىنىۋاتقاندا، ئەيسا بىر نانىنى قولىغا ئېلىپ خۇداغا تەشەككۈر-ھەمدۇسانا ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇنى ئوشتۇپ،
مۇخلىسلىرىغا ئۈلەشتۈرۈپ بەردى ۋە:
ـ ئېلىڭلار، يەڭلار، بۇ مېنىڭ تېنىم، ـ دېدى.□ ■
27 ئاندىن، قولىغا جامنى ئېلىپ خۇداغا تەشەككۈر-ھەمدۇسانا ئېيتىپ، ئۇنى مۇخلىسلىرىغا تۇتۇپ:

ـ ھەممەيلەن بۇنىڭدىن ئىچىڭلار.
28 بۇ مېنىڭ نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنشى ئۈچۈن تۆكۈلىدىغان، يېڭى ئەھدىنى تۈزىدىغان
قېنىمدۇر. □ ■
29 لېكىن مەن شۇنى سىلەرگە ئېيتايكى، ئاتامنىڭ پادىشاھلىقىدا سىلەر بىلەن بىرلىكتە يېڭىدىن شارابتىن ئىچمىگۈچە،
ئۈزۈم تېلىنىڭ شەربىتىنى ھەرگىز ئىچمەيمەن، ـ دېدى.
30 ئۇلار مەدھىيە كۈيىنى ئېيتقاندىن كېيىن تالاغا چىقىپ، زەيتۇن تېغىغا قاراپ كېتىشتى.■

مۇخلىسلارنىڭ ئەيسادىن ۋاز كېچىشى

مار. 14:27-31□ لۇقا 22:31-34□ يۇھ. 13:36-38

31 ئاندىن ئەيسا ئۇلارغا:
ـ بۇگۈن كېچە سىلەر ھەممىڭلار مېنىڭ تۈپەيلىمدىن تاندۇرۇلۇپ پۈتلىشىسىلەر، چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا: ـ
»مەن پادىچىنى ئۇرۇۋېتىمەن،
پادىدىكى قويلار پاتىپاراق بولۇپ تارقىتىۋېتىلىدۇ« دەپ پۈتۈلگەن. □ ■
32 لېكىن مەن تىرىلگەندىن كېيىن گالىلىيەگە سىلەردىن بۇرۇن بارىمەن، ـ دېدى.■

33 پېترۇس ئۇنىكۈگا جاۋابەن:

□ **26:25 »ئۇستاز، مەن ئەمەستىمەن؟«** ـ »ئۇستاز« ـ ئىبرانىي تىلىدا »رابى« دېيىلىدۇ. **»ئۆزۈڭ دېدىڭ جۈمۇ«** ـ مەنىسى، »دەل سەن« بولىدۇ. يەھۇدا بۇ سۆزنى ئاگىلغاندىن كېيىن دەرھال چىقىپ باش كاھىنلارنىڭ يېنىغا بارغان بولسا كېرەك. »مارکۇس«، »لۇقا«، »يۇھانا«دىكى »»ئۇئۇپ كېتىش« ھېيتىنىڭ كەچلىك تامىقى« توغرىسىدىكى بايانلارنى كۆرۈڭ.

□ **26:26 »ئەيسا بىر نانىنى قولىغا ئېلىپ خۇداغا تەشەككۈر-ھەمدۇسانا ئېيتقاندىن كېيىن...»** ـ يا كى »ئەيسا بىر نانىنى قولىغا ئېلىپ، ئۇنى بەركەتلىگەندىن كېيىن،...«.

■ **26:26** مار. 14:22□ لۇقا 22:19□ 1 كور. 11:23.

□ **26:28 »بۇ مېنىڭ نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنشى ئۈچۈن تۆكۈلىدىغان، يېڭى ئەھدىنى تۈزىدىغان قېنىمدۇر«** ـ »يېڭى ئەھدە« يا كى »خۇدانىڭ ئەھدىسى« يا كى »مەڭگۈلۈك ئەھدە.« تەۋرات، »يەر.» 34-31:31، »ئەز.» 27-25:36، »لۇقا« 22:20نى، »ئىبر.» 20:13 ۋە »تەبرىلە«نى كۆرۈڭ.

■ **26:28** مىس. 8:24.

■ **26:30** مار. 14:26□ لۇقا 22:39□ يۇھ. 18:1.

□ **26:31 »مەن پادىچىنى ئۇرۇۋېتىمەن، *پادىدىكى قويلار پاتىپاراق بولۇپ تارقىتىۋېتىلىدۇ«** ـ »زەك.» 13:7. مۇشۇ بېشارەتنە سۆزلىگۈچى خۇدانىڭ ئۆزى، ئەلۋەتتە. ■ **26:31** زەك. 13:7□ يۇھ. 16:32. ■ **26:32** مار. 14:28□ 16:7.

ـ هەممەيلەن سېنىڭ تۆپەيلىكىدىن تاندۇرۇلۇپ پۈتلاشسىمۇ، مەن ھەرگىز پۈتلاشمايمەن، دېدى.■
34 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ مەن ساڭا بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۈگۈن كېچە خوراز چىللاشتىن بۇرۇن، سەن
مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن، ـ دېدى.■
35 پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ سەن بىلەن بىللە تۆلۈشۈم كېرەك بولسىمۇ، سەندىن ھەرگىز تانىمايمەن، ـ دېدى. قالغان مۇخلىسلارنىڭ ھەممىسىمۇ
شۇنداق دېيىشتى.

ئەيسانىڭ گېتسىمانە باغچىسىدىكى دۇئا-تىلاۋىتى
مار. 14:32-42 لۇقا 22:39-46

36 ئاندىن ئەيسا ئۇلار بىلەن بىللە گېتسىمانە دېگەن يەرگە كەلدى. ئۇ مۇخلىسلارغا: »مەن ئۇ ياققا بېرىپ دۇئا-
تىلاۋەت قىلىپ كەلگۈچە، مۇشۇ جايدا ئولتۇرۇپ تۇرۇڭلار« دېدى. ■
37 ئۇ پېترۇسنى، شۇنداقلا زەبەدىينىڭ ئىككى ئوغلىنى بىرگە ئېلىپ ماڭدى ۋە قاتتىق ئازابلىنىپ، كۆڭلى تولىمۇ
پەرىشان بولۇشقا باشلىدى. □
38 ئۇ ئۇلارغا:
ـ جېنىم ئۆلىدىغاندەك بەكمۇ ئازابلانماقتا. سىلەر بۇ يەردە قېلىپ، مەن بىلەن بىرلىكتە ئويغاق تۇرۇڭلار، ـ دېۋىدى،
■
39 سەل نېرىراق بېرىپ، ئۆزىنى يەرگە ئېتىپ دۇئا قىلىپ:
ـ ئى ئاتام، مۇمكىن بولسا، بۇ قەدەھ مەندىن ئۆتۈپ كەتسۇن! لېكىن بۇ ئىش مەن خالىغاندەك ئەمەس، سەن
خالىغاندەك بولسۇن، ـ دېدى.□ ■
40 ئۇ مۇخلىسلارنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگىنىدە، ئۇلارنىڭ ئۇخلاپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ، پېترۇسقا:
ـ مەن بىلەن بىللە بىرەر سائەتمۇ ئويغاق تۇرالمىدىڭلارمۇ؟!
41 ئېزىقتۇرۇلۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ئويغاق تۇرۇپ دۇئا قىلىڭلار. روھ پىداكار بولسىمۇ، لېكىن كىشىنىڭ
ئەتلىرى ئاجىزدۇر، ـ دېدى.□ ■
42 ئۇ ئىككىنچى قېتىم بېرىپ، يەنە دۇئا قىلىپ:
ـ ئى ئاتام، ئەگەر مەن بۇ قەدەھنى ئىچمىسەم ئۇ مەندىن كەتمىسە، ئۇنداقتا سېنىڭ ئىرادەڭ ئادا قىلىنسۇن، ـ دېدى.
43 ئۇ ئۇلارنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگىنىدە، يەنە ئۇخلاپ قالغانلىقىنى كۆردى، چۈنكى ئۇلارنىڭ كۆزلىرى ئۇيقۇغا
ئىلىنغاندى.
44 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلاردىن ئايرىلىپ ئۈچىنچى قېتىم بېرىپ، يەنە شۇ سۆزلەر بىلەن دۇئا قىلدى.
45 ئاندىن ئۇ مۇخلىسلارنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇلارغا:

■ **26:33** لۇقا 22:33.
■ **26:34** يۇھ. 13:38.
■ **26:36** مار. 14:32 لۇقا 22:39 يۇھ. 1:18.
□ **26:37** »زەبەدىينىڭ ئىككى ئوغلى« ـ ياقۇپ ۋە يۇھانا.
■ **26:38** يۇھ. 12:27.
□ **26:39** »ئى ئاتام، مۇمكىن بولسا، بۇ قەدەھ مەندىن ئۆتۈپ كەتسۇن! لېكىن بۇ ئىش مەن خالىغاندەك ئەمەس، سەن خالىغاندەك بولسۇن» ـ »بۇ قەدەھ« ئۇنىڭ ئالدىدىكى ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. تەۋراتنىڭ كۆپ يەرلىرىدە »قەدەھ« دەل شۇ مەندە ئىشلىتىلىدۇ (مەسىلەن »زەب.» 8:75، »يەش.» 17:51، 22، »يەر.» 15:25دە).
■ **26:39** مات. 23:20 22 لۇقا 41:22 يۇھ. 6:38.
□ **26:41** »روھ پىداكار بولسىمۇ، لېكىن كىشىنىڭ ئەتلىرى ئاجىزدۇر« ـ »كىشىنىڭ ئەتلىرى« گرېك تىلىدا »ئەت.« ئىنجىلدا »ئەت« يا كى »ئەت-تەن« دائىم دېگۈدەك ئادەمنىڭ ئۆز تېنى تەرىپىدىن ئازدۇرۇلىدىغان، گۇناھكار تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **26:41** گال. 5:17.

ـ سىلەر تىنچچە تۈخلاۋاتامسىلەر، تىنچچە دەم ئېلىۋاتامسىلەر؟ مانا، ۋاقىت-سائىتى يېقىنلاشتى، ئىنسانئوغلى
گۇناھكارلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ. □
46 قوپۇڭلار، كېتەيلى؛ مانا، ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان كىشى يېقىن كەلدى! ـ دېدى.

ئەيسانىڭ تۇتقۇن قىلىنىشى

مار. 14:43-50□ لۇقا 22:47-53□ يۇھ. 18:3-12

47 ئۇنىڭ سۆزى تىنچى تۈگىمەيلا، ئون ئىككىيلەندىن بىرى بولغان يەھۇدا كەلدى؛ ئۇنىڭ يېنىدا باش كاھىنلار ۋە
خەلق ئاقساقاللىرى تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن، قىلىچ-توقماقلارنى كۆتۈرگەن زور بىر توپ ئادەم بار ئىدى. ■
48 ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلغۇچى ئۇلار بىلەن ئاللىبۇرۇن ئىشارەتنى بېكىتىپ: »مەن كىمنى سۆيسەم، ئۇ دەل شۇدۇر.
سىلەر ئۇنى تۇتۇڭلار« دەپ چۈشۈرگەنىدى.
49 ئۇ ئۇدۇل ئەيسانىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ـ سالام، ئۇستاز! ـ دەپ ئۇنى سۆيۈپ كەتتى.□
50 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئاغىنەم، نېمە دەپ كەلدىڭ؟ ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى ئادەملەر يوپۇرۇلۇپ چىقىپ، ئەيساغا قول سېلىپ،
ئۇنى تۇتقۇن قىلدى. □
51 ۋە مانا، ئەيسانىڭ يېنىدىكىلەردىن بىرەيلەن قىلىچنى سۇغۇرۇپ، باش كاھىننىڭ چاكىرىغا ئۇرۇۋىدى، ئۇنىڭ
قۇلىقىنى شىلىپ چۈشۈرۈۋەتتى.
52 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ قىلىچىڭنى قىنىغا سال، قىلىچ كۆتۈرگەنلەر قىلىچ ئاستىدا ھالاك بولىدۇ.
53 ياكى مېنى ئاتىسىغا ئىدا قىلالمايدىغان بولدى، دەپ ئويلاپ قالدىڭمۇ؟! شۇنداق قىلسامىلا ئۇ ماڭا شۇئان ئون
ئىككى قىسىمدىن ئارتۇق پەرىشتە ماڭدۇرمامدۇ؟ □
54 بىراق مەن ئۇنداق قىلسام، مۇقەددەس يازمىلاردىكى بۇ ئىشلار مۇقەررەر بولىدۇ دېگەن بېشارەتلەر قانداقمۇ
ئەمەلگە ئاشۇرۇلسۇن؟ ـ دېدى.■
55 شۇ پەيتتە ئەيسا توپلاشقان ئادەملەرگە قاراپ:
ـ بىر قاراقچىنى تۇتىدىغاندەك قىلىچ-توقماقلارنى كۆتۈرۈپ مېنى تۇتقىلى كەپسىلەرغۇ؟ مەن ھەر كۈنى ئىبادەتخانا
ھويلىلىرىدا سىلەر بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ تەلىم بېرەتتىم، لېكىن سىلەر ئۇ چاغدا مېنى تۇتمىدىڭلار.
56 لېكىن بۇ پۈتۈن ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى پەيغەمبەرلەرنىڭ مۇقەددەس يازمىلىرىدا ئالدىن ئېيتقانلىرىنىڭ ئەمەلگە
ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن بولدى، ـ دېدى.
بۇ چاغدا، مۇخلىسلارنىڭ ھەممىسى ئۇنى تاشلاپ قېچىپ كېتىشتى.■

ئالىي كېڭەشمىدە سوتلىنىش

مار. 14:53-65□ لۇقا 22:54-55□ 63-71؛ يۇھ. 18:13-14□ 19-24

□ 26:45 »سىلەر تىنچچە تۈخلاۋاتامسىلەر، تىنچچە دەم ئېلىۋاتامسىلەر؟« ـ ياكى بولىسا: »ئەمدى تۈخلاۋېرىسىلەر، دەم ئېلىۋېرىسىلەر«!)كىنايىلىك
گەپ(ياكى پەقەت: »ئەمدى تۈخلاڭلار، دەم ئېلىڭلار.«!
■ 26:47 مار. 14:43□ لۇقا 22:47□ يۇھ. 18:3.
□ 26:49 »سالام، ئۇستاز«! ـ »ئۇستاز« ئىبرانىي تىلىدا »رابى« دېيىلىدۇ.
□ 26:50 »ئاغىنەم، نېمە دەپ كەلدىڭ؟« ـ ياكى »ئاغىنەم، قىلىدىغىنىڭنى قىل.«
□ 26:53 »ئون ئىككى قىسىمدىن ئارتۇق پەرىشتە« ـ مۇشۇيەردە »قىسىم« دېگەن سۆز ئادەتتە گېرىك تىلىدا بەلكىم ئالتە مىڭچە ئەسكەرنى كۆرسىتىشى
مۇمكىن. ■ 26:54 زەب. 22:6□ 8:40-6□ 69:10-1□ لۇقا 24:25. ■ 26:56 ئايۇپ 19:13□ زەب. 88:8□ 18؛ زەك. 13:7.

57 ئەمدى ئەيسانى تۇتقۇن قىلغانلار تۈنى باش كاھىن قايافانىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى. تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن
ئاقساقاللارمۇ ئۇ يەردە جەم بولۇشقاندى. ■
58 پېترۇس ئۇنىڭغا تاكى باش كاھىننىڭ ساريىنىڭ ھويلىسىغىچە يىراقتىن ئەگىشىپ كېلىپ، ئىشنىڭ ئاقىۋىتىنى
كۆرۈش ئۈچۈن ئىچكىرىگە كىرىپ، قاراۋۇللارنىڭ ئارىسىدا ئولتۇردى.
59 باش كاھىنلار، ئاقساقاللار ۋە پۈتۈن ئالىي كېڭەشمە ئەيسانى ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلىش ئۈچۈن،
يالغان گۇۋاھ-ئىسپات ئىزدەيتتى. □ ■
60 نۇرغۇن يالغان گۇۋاھچىلار ئوتتۇرىغا چىققان بولسىمۇ، ئۇلار بۇلاردىن ھېچقانداق ئىسپاتقا ئېرىشەلمىدى.
ئاخىردا، ئىككى يالغان گۇۋاھچى ئوتتۇرىغا چىقىپ:
61 ـ بۇ ئادەم: »مەن خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئۈچ كۈن ئىچىدە قايتا قۇرۇپ چىقالايمەن«
دېگەن، دېدى.□ ■
62 باش كاھىن ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭغا:
ـ قېنى، جاۋاب بەرمەمسەن؟ بۇلار سېنىڭ ئۈستۈڭدىن زادى قانداق گۇۋاھلىقلارنى بېرىۋاتىدۇ؟ ـ دېدى. ■
63 لېكىن ئەيسا سۈكۈت قىلىپ تۇرىۋەردى.
باش كاھىن ئۇنىڭغا:
ـ مەڭگۈ ھايات بولغۇچى خۇدا بىلەن سېنىڭ قەسەم قىلىشىڭنى بۇيرۇيمەنكى، بىزگە ئېيت، خۇدانىڭ ئوغلى مەسىھ
سەنمۇ؟« ـ دېدى.■
64 ئەيسا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
ـ شۇنداق، سېنىڭ دېگىنىڭدەك. لېكىن شۇنىمۇ سىلەرگە ئېيتايكى، بۇنىڭدىن كېيىن سىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ قادىر
بولغۇچىنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇرىدىغىنىنى ۋە كۆكتىكى بۇلۇتلار ئۈستىدە كېلىدىغىنىنى كۆرىسىلەر.□ ■
65 شۇنىڭ بىلەن باش كاھىن تونلىرىنى يىرتىپ تاشلاپ:
ـ ئۇ كۈپۈرلۈق قىلدى! ئەمدى باشقا ھەرقانداق گۇۋاھچىنىڭ نېمە ھاجىتى؟ مانا، ئۇزۇڭلار بۇ كۈپۈرلۈقنى
ئاڭلىدىڭلار! □
66 بۇنىڭغا نېمە دەيسىلەر؟ ـ دېدى.
ـ ئۇ ئۆلۈم جازاسىغا لايىقتۇر! ـ دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى ئۇلار.■
67 بۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭ يۈزىگە تۈكۈرۈپ، ئۇنىڭغا مۇشت ئاتقىلى تۇردى. بەزىلىرى ئۇنى كاچاتلاپ:■

■ **26:57** مار. 53:14□ لۇقا 54:22□ يۇھ. 12.18:
□ **26:59** »ئالىي كېڭەشمە« ـ يەنە سوراق مەجلىسى، »سانھېدرىن« دېيىلىدۇ.
■ **26:59** مار. 55:14□ روس. 13.6:
□ **26:61** »بۇ ئادەم: »مەن خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئۈچ كۈن ئىچىدە قايتا قۇرۇپ چىقالايمەن« دېگەن« ـ »يۇھ.» 19:2-20نى
كۆرۈڭ. مەسىھنىڭ تولۇق ئېيتقىنى بۇ گۇۋاھچىنىڭ دېگىنىدەك ئەمەس.
■ **26:61** يۇھ. 19.2:
■ **26:62** مار. 60.14:
■ **26:63** يەش. 7:53□ مات. 14.27□12:
□ **26:64** »شۇنداق، سېنىڭ دېگىنىڭدەك« ـ مەسىھنىڭ جاۋابىنىڭ گېرىك تىلىدا »شۇنداق، لېكىن ئەھۋال دەل سېنىڭ ئويلىغىنىڭدەك ئەمەس«
دېگەن يۇرتقى چىقىدۇ. »كېيىن سىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ قادىر بولغۇچىنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇرىدىغىنىنى ۋە كۆكتىكى بۇلۇتلار ئۈستىدە كېلىدىغىنىنى كۆرىسىلەر«
ـ تەۋرات، »دان.» 13:7نى كۆرۈڭ.
■ **26:64** زەب. 1:110□ دان. 13:7□ مات. 27:16□ 30:24□ مار. 62:14□ لۇقا 69:22□ روس. 11:1□ رىم. 10:14□ 1تېس.
16:4□ ۋەھ. 7.1:
□ **26:65** »شۇنىڭ بىلەن باش كاھىن تونلىرىنى يىرتىپ تاشلاپ...» ـ باش كاھىن ئەيسانى »كۈپۈرلۈق قىلدى« دەپ قاراپ، ئۇزىنىڭ بۇنىڭغا
بولغان چۈچۈشى ۋە غەزىپىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن كىيىملىرىنى يىرتقان. ئەيسانىڭ ئۇزىنىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشى، ئۇنىڭ خۇداغا خاس
ھوقۇق ۋە شۇھرەت مەنىدىدۇر، دېگەنلىكىدۇر.
يەنە شۇنى ئېيتىمىزكى، باش كاھىننىڭ تونلىرىنى يىرتىشىنىڭ ئۇزى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ ئىدى »)لاۋ.» 6:10، .(10:21■ **26:66** لاۋ. 16.24:
■ **26:67** يەش. 6.50:

68 ـ ئەي مەسىھ، پەيغەمبەرچىلىك قىلمامسەن، ئېيتىپ باققىنا، سېنى كىم ئۇردى؟ ـ دېيىشتى.■

پېترۇسنىڭ ئەيسادىن تېنىشى
مار. 14:66-72 لۇقا 22:56-62 يۇھ. 18:15-18 27:25-27

69 ئەمدى پېترۇس ساراينىڭ تاشقىرىقى ھويلىسىدا ئولتۇراتتى. بىر دېدەك ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ سەن گالىلىيەلىك ئەيسا بىلەن بىرگە ئىدىڭغۇ، ـ دېدى.■
70 لېكىن ئۇ ھەممەيلەننىڭ ئالدىدا ئىنكار قىلىپ: ـ سېنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىڭنى چۈشەنمىدىم! ـ دېدى.
71 ئاندىن ئۇ دالانىغا چىققاندا، ئۇنى كۆرگەن يەنە بىر دېدەك ئۇ يەردە تۇرغانلارغا:
ـ بۇ ئادەمنۇ ناسارەتلىك ئەيسا بىلەن بىرگە ئىدى، ـ دېدى.
72 ئۇ يەنە ئىنكار قىلىپ: ـ
مەن ئۇ ئادەمنى تونۇمايمەن! ـ دەپ قەسەم ئىچتى.
73 بىرئازدىن كېيىن، ئۇ يەردە تۇرغانلار پېترۇسنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا:
ـ شۈبھىسىزكى، سەن ئۇلارنىڭ بىرى ئىكەنسەن، چۈنكى تەلەپپۇزۇڭ سېنى پاش قىلىدۇ، ـ دېيىشتى.□
74 پېترۇس قاتتىق قارغاشلار بىلەن قەسەم قىلىپ:
ـ ئۇ ئادەمنى زادى تونۇمايمەن! ـ دېيىشگىلا خوراز چىللىدى.
75 پېترۇس ئەيسانىڭ: »خوراز چىللاشتىن بۇرۇن، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن«! دېگەن سۆزىنى ئېسىگە ئالدى. ئۇ تاشقىرىغا چىقىپ، قاتتىق يىغا-زار كۆتۈردى.■

27

يەھۇدانىڭ ئۆلۈشى
مار. 15:1 لۇقا 23:1-2 يۇھ. 18:28-32

1 تاڭ ئارقاندىلا، پۈتۈن باش كاھىنلار بىلەن خەلق ئاقساقاللىرى ئەيسانى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلدۇرۇش ئۈچۈن مەسلىھەتلەشتى.■
2 ئۇلار ئۇنى باغلاپ ئاپىرىپ، ۋالىي پونتىئۇس پىلاتۇسقا تاپشۇرۇپ بەردى.■
3 ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدا ئۇنىڭ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغانلىقىنى كۆرۈپ، بۇ ئىشلارغا پۇشايمان قىلدى ۋە باش كاھىنلار بىلەن ئاقساقاللارغا ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگىنى قايتۇرۇپ بېرىپ:
4 ـ مەن بىگۇناھ بىر جاننىڭ قېنى توكۈلۈشكە ساتقۇنلۇق قىلىپ گۇناھ ئوتكۈزدۇم، ـ دېدى.
بۇنىڭغا بىزنىڭ نېمە كارىمىز؟ ئۆز ئىشىڭنى بىل! ـ دېيىشتى ئۇلار.
5 يەھۇدا كۈمۈش تەڭگىلەرنى ئىبادەتخانىنىڭ ئىچىگە چۈرۈۋەتتى ۋە ئۇ يەردىن كېتىپ، تالاغا چىقىپ، ئېسىلىپ ئۆلۈۋالدى.□ ■

6 باش كاھىنلار كۈمۈش تەڭگىلەرنى يىغىۋېلىپ: ـ

■ **26:68** ئايۇپ 10:16 لۇقا 64:22 يۇھ. 3:19
■ **26:69** مار. 66:14 لۇقا 55:22 يۇھ. 25:18 16:
□ **26:73** »شۈبھىسىزكى، سەن ئۇلارنىڭ بىرى ئىكەنسەن، چۈنكى تەلەپپۇزۇڭ سېنى پاش قىلىدۇ« ـ »تەلەپپۇزۇڭ سېنى پاش قىلىدۇ« ـ پېترۇس گالىلىيە تەلەپپۇزى بىلەن سۆزلەيتتى. ■ **26:75** مات. 34:26 مار. 30:14 لۇقا 61:22 يۇھ. 38 13: ■ **27:1** زەب. 2:2 مار. 1:15 لۇقا 66:22 2:23 يۇھ. 28:18 ■ **27:2** روس. 13:3 □ **27:5** »يەھۇدا... تالاغا چىقىپ، ئېسىلىپ ئۆلۈۋالدى« ـ »تالاغا چىقىپ« بەلكىم شەھەرنىڭ سىرتىغا بېرىشنى كۆرسىتىدۇ. ■ **27:5** 2سام. 17:23 روس. 1:18

بۇ خۇن تۆلۈمى بولغان تەڭگىلەردۇر، تۆلارنى ئىبادەتخانىنىڭ خەزىنىسىگە قويۇش ھارام، ـ دېيىشتى.□
7 تۆلار تۆزئارا مەسلىھەتلىشىپ، بۇ پۇللار بىلەن ياقا يۇرتلۇقلارغا يەرلىك بولسۇن دەپ، ساپالچىنىڭ بىر پارچە ئېتىزلىقىنى سېتىۋالدى.□ ■
8 شۇڭا بۇ يەر ھازىرغىچە »قانلىق ئېتىز« دەپ ئاتىلىپ كەلمەكتە.
9 شۇ ئىش بىلەن يەرەمىيا پەيغەمبەر تەرىپىدىن بۇرۇن ئېيتىلغان مۇنۇ بېشارەت ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى: ـ
»ئىسرائىل خەلقى تۆنۈگۈ تۆچۈن باھالاپ بېكىتكەن باھاسىنى،
يەنى ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگىنى تۆلار ئېلىشتى،■
10 ۋە پەرۋەردىگار ماڭا كۆرسەتكەندەك،
ساپالچىنىڭ ئېتىزىنى سېتىۋېلىشقا خەجلەشتى.«□ ■

ئەيسانىڭ ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا سوتلىنىشى

مار. 15:2-5□ لۇقا 23:3-5□ يۇھ. 18:33-38

11 ئەمدى ئەيسا ۋالىينىڭ ئالدىغا تۇرغۇزۇلدى. ۋالىي تۇنۇگۈن:
ـ سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
ئېيتقىنىڭدەك، ـ دېدى ئەيسا.□ ■
12 لېكىن باش كاھىنلار ۋە ئاقساقاللار تۇنۇگۈ تۇستىدىن ئەرز-شىكايەت قىلغاندا، تۇ بىر ئېغىزمۇ جاۋاب بەرمىدى.
13 بۇنىڭ بىلەن پىلاتۇس تۇنىڭغا:
ـ تۆلارنىڭ سېنىڭ تۇستۇڭدىن قىلغان شۇنچە كۆپ شىكايەتلىرىنى ئاڭلىمايۋاتامسەن؟ ـ دېدى. ■
14 بىراق تۇ پىلاتۇسقا جاۋابەن شىكايەتلەرنىڭ بىرسىگىمۇ جاۋاب بەرمىدى. ۋالىي بۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران قالدى.■
15 ھەر قېتىملىق تۇتۇپ كېتىش ھېيتىدا، ۋالىينىڭ خالايىق تەلەپ قىلغان بىر مەھبۇسنى تۆلارغا قويۇپ بېرىش ئادىتى بار ئىدى. ■
16 ئەينى ۋاقىتتا، رىملىقلارنىڭ بارابباس ئىسىملىك ئاتىقى چىققان بىر مەھبۇسى زىنداندا ئىدى. □ ■
17 خالايىق جەم بولغاندا، پىلاتۇس تۆلاردىن:

□ 27:6 »بۇ خۇن تۆلۈمى بولغان تەڭگىلەردۇر، تۆلارنى ئىبادەتخانىنىڭ خەزىنىسىگە قويۇش ھارام« ـ »ھارام« ـ مۇشۇ يەردە، تەۋراتتا چەكلەنگەن، دېمەك.

□ 27:7 »ساپالچىنىڭ بىر پارچە ئېتىزلىقىنى سېتىۋالدى« ـ ياكى »»ساپالچىنىڭ ئېتىزلىقى«نى سېتىۋالدى« ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، »ساپالچىنىڭ ئېتىزلىقى« ھەممە ئادەمگە مەلۇم بولغان بىر يەرنىڭ ئىسمى ئىدى.

■ 27:7 روس. 19.1:

■ 27:9 زەك. 12.11:

□ 27:10 »ئىسرائىل خەلقى تۆنۈگۈ تۆچۈن باھالاپ بېكىتكەن باھاسىنى، يەنى ئوتتۇز كۈمۈش تەڭگىنى تۆلار ئېلىشتى، ۋە پەرۋەردىگار ماڭا ئەمر قىلغاندەك، ساپالچىنىڭ ئېتىزىنى سېتىۋېلىشقا خەجلەشتى« ـ بۇ بېشارەتلىك سۆزلەر (10-9-□□□□□□□□)نىڭ كۆپىنچىسى »زەكەريا« 13-12:11دىن ئېلىنغان. ئەمدى ئېنىشقا ماتما بۇ سۆزلەرنى يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭكى دەيدۇ؟ بىز بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.
10-9-ئايەتلەرنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» تەڭگىنى مەن ئالدىم، ۋە تۆلار پەرۋەردىگار ماڭا ئەمر قىلغاندەك، ساپالچىنىڭ ئېتىزىنى سېتىۋېلىشقا خەجلەشتى.«

■ 27:10 يەر. 32:6-9□ زەك. 11:12، 13،

□ 27:11 »ئەيسا... »ئېيتقىنىڭدەك«، دېدى« ـ مەسىھنىڭ »ئېيتقىنىڭدەك« دېگەن جاۋابىنىڭ گېپك تىلدا »شۇنداق، لېكىن ئەھۋال دەل سېنىڭ ئويلىغىنىڭدەك ئەمەس« دېگەن يۇرتقى چىقىدۇ.

■ 27:11 مار. 15:2□ لۇقا 23:3□ يۇھ. 18.33:

■ 27:13 مات. 26.62:

■ 27:14 يەش. 53:7□ روس. 32.8:

■ 27:15 مار. 15:6□ لۇقا 23:17□ يۇھ. 18.39:

□ 27:16 »بارابباس ئىسىملىك ئاتىقى چىققان بىر مەھبۇس« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئەيسا بارابباس ئىسىملىك ئاتىقى چىققان بىر مەھبۇس« دېيىلىدۇ.

■ 27:16 مار. 15:7□ لۇقا 23:19□ يۇھ. 18.40:

ـ كىمنى سىلەرگە قويۇپ بېرىشىمنى خالايسىلەر؟ بارابباسنىمۇ ياكى مەسىھ دەپ ئاتالغان ئەيسانىمۇ؟ ـ دەپ سوردى
□
18)چۈنكى تۇ باش كاھىن قاتارلىقلارنىڭ ھەسەتخورلۇقى تۈپەيلىدىن ئۇنى تۇتۇپ بەرگەنلىكىنى بىلەتتى.(
19 پىلاتۇس »سوراق تەختى«دە ئولتۇرغاندا، ئايالى ئۇنىڭغا ئادەم ئەۋەتىپ: ـ تۇ ھەققانىي كىشىنىڭ ئىشىغا
ئارىلاشمىغىن. چۈنكى تۈنۈگۈن كېچە ئۇنىڭ سەۋەبىدىن چۈشۈمدە كۆپ ئازاب چەكتىم، ـ دەپ خەۋەر
يەتكۈزدى.□
20 لېكىن باش كاھىنلار ۋە ئاقساقاللار بولسا خالايىقنى ماقۇل قىلىپ، بارابباسنى قويۇپ بېرىشنى ۋە ئەيسانى
يوقىتىشنى تەلەپ قىلدۇردى.■
21 ۋالىي جاۋابەن ئۇلاردىن يەنە:
ـ سىلەرگە بۇ ئىككىسىنىڭ قايسىسىنى قويۇپ بېرىشىمنى خالايسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.
بارابباسنى، ـ دېيىشتى ئۇلار.
22 پىلاتۇس ئەمدى: ـ ئۇنداق بولسا، مەسىھ دەپ ئاتالغان ئەيسانى قانداق بىر تەرەپ قىلاي؟ ـ دېدى.
ھەممەيلەن:
ـ ئۇ كېرىستىلەنسۇن! ـ دېيىشتى.
23 پىلاتۇس:
ـ نېمىشقا؟ ئۇ زادى نېمە يامانلىق ئۆتكۈزۈپتۇ؟ ـ دەپ سوردى.
بىراق ئۇلار تېخىمۇ قاتتىق ۋارقىرىشىپ:
ئۇ كېرىستىلەنسۇن! ـ دەپ تۇرۇۋۇپلىشتى.
24 پىلاتۇس سۆزلىۋېرىشنىڭ بېھۇدە ئىكەنلىكىنى، بەلكى بۇنىڭ ئورنىغا مالىمانچىلىق چىقىدىغانلىقىنى كۆرۈپ، سۇ
ئېلىپ، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا قولىنى يۇغاچ:
ـ بۇ ھەققانىي ئادەمنىڭ قېنىغا مەن جاۋابكار ئەمەسمەن، بۇنىڭغا ئۆزۈڭلار مەسئۇل بولۇڭلار! ـ دېدى.
25 پۈتۈن خەلق جاۋابەن:
ـ ئۇنىڭ قېنى بىزنىڭ ئۈستىمىزگە ۋە بالىلىرىمىزنىڭ ئۈستىگە چۈشسۇن! ـ دېيىشتى.■
26 بۇنىڭ بىلەن پىلاتۇس بارابباسنى ئۇلارغا چىقىرىپ بەردى. ئەيسانى بولسا قاتتىق قامچىلاتقاندىن كېيىن،
كېرىستىلەشكە لەشكەرلىرىگە تاپشۇردى.□

لەشكەرلەرنىڭ ئەيسانى مازاق قىلىشى

مار. 15:16-20□ يۇھ. 19:2-3

27 ئاندىن ۋالىينىڭ لەشكەرلىرى ئەيسانى ئۇنىڭ ئوردىسىغا ئېلىپ كىرىپ، پۈتۈن لەشكەرلەر توپىنى بۇ يەرگە ئۇنىڭ
ئەتراپىغا يىغدى. □ ■

□ 27:17 »بارابباسنىمۇ ياكى مەسىھ دەپ ئاتالغان ئەيسانىمۇ؟« ـ ياكى »ئەيسا بارابباسنىمۇ ياكى مەسىھ دەپ ئاتالغان ئەيسانىمۇ؟.«

□ 27:19 »چۈنكى تۈنۈگۈن كېچە ئۇنىڭ سەۋەبىدىن چۈشۈمدە كۆپ ئازاب چەكتىم« ـ ياكى »چۈنكى تۇ تۈنۈگۈن كېچە چۈشۈمگە كىرىپ، كۆپ ئازابلاندىم.«

■ 27:20 مار. 15:11□ لۇقا 23:18□ يۇھ. 18:40□ روس. 14.3:

■ 27:25 روس. 28.5:

□ 27:26 »ئەيسانى بولسا قاتتىق قامچىلاتقاندىن كېيىن...» ـ رىم ئىمپېرىيەسىدە جازا قامچىلىرى بىرنەچچە تاسمىلىق بولۇپ، ھەربىر تاسمىسىغا قوغۇشۇن ۋە ئۈستىخان پارچىلىرى باغلانغان بولىدۇ. قامچىلىغان ۋاقتىدا جازاغا تارتىلغۇچى يالىڭاچلىنىپ، يەرگە تىزلاندۇرۇلۇپ، ئىككى يېنىدا تۇرغان لەشكەر ئۇنى قامچىلايتتى.

□ 27:27 »ۋالىينىڭ لەشكەرلىرى ئەيسانى ۋالىينىڭ ئوردىسىغا ئېلىپ كىرىپ« ـ »ۋالىينىڭ ئوردىسى« گرېك)لاتىن(تىلىدا »پرايتورىئۇم« دېيىلىدۇ. »پۈتۈن لەشكەرلەر توپىنى بۇ يەرگە ئۇنىڭ ئەتراپىغا يىغدى« ـ »لەشكەرلەر توپى«)گرېك تىلىدا »كوھورت«) 500-600 كىشىدىن تەركىب تاپقان.

■ 27:27 مار. 15:16□ يۇھ. 19:2.

28 تۆلار ئەيسانى يالىڭاچلاپ، تۆچىسىغا پەرەڭ رەڭلىك تون كىيدۈرۈشتى. □
29 تىكەنلىك شاخچىلارنى تۈرۈپ بىر تاج ياساپ، بېشىغا كىيدۈردى ۋە ئوڭ قولىغا بىر قومۇشنى تۇتقۇزدى. ئاندىن
تۆنۈك ئالدىغا تىزلىنىپ: »ياشىغايلا، يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى«! دەپ مازاق قىلىشتى. □
30 تۆنىكىگا توكزۇرۇشتى، قومۇشنى ئېلىپ تۆنۈك بېشىغا تۇرۇشتى.
31 تۆنى شۇنداق مازاق قىلغاندىن كېيىن، تونىنى سالدۇرۇپ، تۆچىسىغا تۆز كىيىملىرىنى كىيدۈردى ۋە كرېستلەش
ئۈچۈن ئېلىپ مېڭىشتى.

ئەيسانىڭ كرېستلىنىشى

مار. 15:21-32 □ لۇقا 23:26-39 □ يۇھ. 19:17-19

32 تۆلار تاشقىرىغا چىققىنىدا، كۈرىنى شەھەرلىك سىمون ئىسىملىك بىر كىشىنى تۆچرىتىپ، تۆنى تۆتۈپ كېلىپ
ئەيسانىڭ كرېستىنى تۆنىكىگا مەجبۇرىي كۆتۈرگۈزدى. □ ■
33 تۆلار گولگوتا، يەنى »باش سۆڭەك« دېگەن يەرگە كەلگەندە، ■
34 ئەيساغا ئىچىش تۈچۈن كەكرە سۈيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئاچچىق شاراب بەردى؛ لېكىن ئۇ تۈنى تېتىپ باققاندىن
كېيىن، ئىچكىلى ئۈنمىدى.□ ■
35 لەشكەرلەر تۈنى كرېستلىگەندىن كېيىن، چەك تاشلىشىپ كىيىملىرىنى تۆزئارا بۆلۈشۈۋالدى. ■
36 ئاندىن تۆ يەردە ئولتۇرۇپ تۈنىكىگا كۆزەتچىلىك قىلدى.
37 تۆلار تۆنۈك بېشىنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە »بۇ ئەيسا، يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىدۇر« دەپ يېزىلغان شىكايەتنامە
تاختىيىنى بېكىتتى.■
38 ئەيسا بىلەن تەڭ ئىككى قاراقچىمۇ كرېستكە مىخلانغان بولۇپ، بىرى ئوڭ تەرىپىدە، يەنە بىرى سول تەرىپىدە
ئىدى.■
39 بۇ يەردىن تۆتكەنلەر باشلىرىنى چايقىشىپ، تۆنى ھاقارەتلەپ:■
40 ـ قېنى، سەن ئىبادەتخانىنى بۇزۇپ تاشلاپ، تۆچ كۈن ئىچىدە قايتىدىن ياساپ چىقىدىغان ئادەم، ئەمدى
تۆزۈڭنى قۇتقۇزە! خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، كرېستتىن چۈشۈپ باققىنا! ـ دېيىشتى.■
41 باش كاھىنلارمۇ، تەۋرات تۆستازلىرى ۋە ئاقساقاللار بىلەن بىرگە تۈنى مەسخىرە قىلىپ:
42 ـ باشقىلارنى قۇتقۇزۇپ يېتىكەن، تۆزىنى قۇتقۇزالمايدۇ. ئۇ ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىمىش! ئەمدى كرېستتىن چۈشۈپ
باقسۇنچۇ، ئاندىن تۆنىكىگا ئېتىقاد قىلىمىز.

□ 27:28 **»تۆلار ئەيسانى يالىڭاچلاپ، تۆچىسىغا پەرەڭ رەڭلىك تون كىيدۈرۈشتى«** ـ »پەرەڭ رەڭلىك«)ياكى سۈسۈن رەڭلىك(شۇ چاغدا شاھانە كىيىملىنىڭ رەڭگى شۇنداق ئىدى »)مار.» 15:17، »يۇھ.» 19:2)نى كۆرۈڭ.(تۆلار شۇ »شاھانە تون« ئارقىلىق ئەيسانى »پادىشاھ بولامسەن؟«! دەپ مازاق قىلماقچى.
□ 27:29 **»تۆلار...** تىكەنلىك شاخچىلارنى تۈرۈپ بىر تاج ياساپ، بېشىغا كىيدۈردى ۋە ئوڭ قولىغا بىر قومۇشنى تۇتقۇزدى« ـ تۆلار قومۇشنى پادىشاھنىڭ شاھانە ھاسىسى سۈپىتىدە مازاق قىلىپ قولىغا تۇتقۇزغان.
□ 27:32 **«...□□□□□□ شەھەرلىك سىمون ئىسىملىك بىر كىشىنى تۆچرىتىپ، تۆنى تۆتۈپ كېلىپ ئەيسانىڭ كرېستنى تۆنىكىگا مەجبۇرىي كۆتۈرگۈزدى»** ـ »ئەيسانىڭ كرېستى« ـ ئەيسا تۆزىنى جازالايدىغان قورال بولغان شۇ كرېست)چاپراس ياغاچ(نى ئەسلىدە تۆزى يۈدۈپ مېڭىشى كېرەك ئىدى. ئۇ شۇنداق قاتتىق قامچىلانغانىكى، ھالسىراپ، يۈدۈپ ماڭالمىغان بولسا كېرەك.
■ 27:32 مار. 15:21□ لۇقا 23:26.
■ 27:33 مار. 15:22□ لۇقا 23:33□ يۇھ. 19:17.
□ 27:34 **«...□□□□□□□ ئىچىش تۈچۈن كەكرە سۈيى ئارىلاشتۇرۇلغان ئاچچىق شاراب بەردى»** ـ ئېتىشلارغا قارىغاندا، كرېستكە مىخلىنىدىغانلارغا ئاغرىقنى پەسەيتىش مەقسىتىدە دورا ئارىلاشتۇرۇلغان شاراب بېرىلىدىكەن. ■ 27:34 زەب. 69:21□ ■ 27:35 زەب. 22:18□ مار. 15:24□ يۇھ. 19:23. ■ 27:37 مار. 15:26□ لۇقا 23:38□ يۇھ. 19:19. ■ 27:38 يەش. 53:12. ■ 27:39 زەب. 22:8-9□ 69:19-20□ مار. 15:29□ لۇقا 23:35. ■ 27:40 مات. 26:61□ يۇھ. 2:19.

43 تۇ خۇداغا تايانغان! خۇدا ئۇنى ئەزىزلىسە، ھازىر قۇتقۇزۇپ باققاي! چۈنكى ئۇ: »مەن خۇدانىڭ ئوغلى«
دېگەنىدى، ـ دېيىشتى. □
44 ئۇنىڭ بىلەن تەڭ كېيىنلەنگەن قاراقچىلارمۇ ئۇنى شۇنداق ھاقارەتلەشتى.

ئەيسانىڭ ئۆلۈمى

مار. 15:33-41 □ لۇقا 23:44-49 □ يوھ. 19:28-30

45 ئەمدى كۈننىڭ ئالتىنچى سائىتىدىن توققۇزىنچى سائىتىگىچە پۈتكۈل زېمىننى قاراڭغۇلۇق باستى. □ ■
46 توققۇزىنچى سائەتلەردە ئەيسا يۇقىرى ئاۋازدا: »ئېلى، ئېلى، لەما ساۋاقتانى؟« يەنى »خۇدايىم، خۇدايىم، مېنى
نېمىشقا تاشلىۋەتتىڭ؟« دەپ قاتتىق ندا قىلدى.□ ■
47 ئۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ بەزىلىرى بۇنى ئاڭلاپ:
بۇ ئادەم ئىلياس پەيغەمبەر گە مۇراجىئەت قىلىۋاتىدۇ، ـ دېيىشتى.
48 ئۇلارنىڭ ئىچىدىن بىرەيلەن دەرھال يۈگۈرۈپ بېرىپ بىر پارچە بۇلۇتنى ئەكېلىپ، ئۇنى ئاچچىق شارابقا چىلاپ،
قومۇشنىڭ ئۇچىغا سىلىپ ئۇنىڭغا ئىچكۈزۈپ قويدى.■
49 بىراق باشقىلار:
ـ توختا! قاراپ باقايلى، ئىلياس پەيغەمبەر كېلىپ ئۇنى قۇتقۇزۇپ قالارمىكىن؟ ـ دېيىشتى.
50 ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن يەنە بىر ۋارقىرىدى-دە، روھىنى قويۇۋەتتى.□ ■
51 ۋە مانا، شۇ دەققىدە ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكىرى پەردىسى يۇقىرىدىن تۆۋەنگە ئىككى پارچە بۇلۇپ يېرتىلدى.
يەر-زېمىن تەۋرىنىپ، تاشلار يېرىلىپ، □ ■
53-52 قەبرىلەر ئېچىلدى)ئۇ تىرىلگەندىن كېيىن، ئۇلۇمدە ئۇخلاۋاتقان نۇرغۇن مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ تەنلىرىمۇ
تىرىلدى؛ ئۇلار قەبرىلەردىن چىقتى ۋە مۇقەددەس شەھەرگە كىرىپ، ئۇ يەردە نۇرغۇن كىشىلەرگە كۆرۈندى.(□
54 ئەمدى ئەيسانى كۆزەت قىلىۋاتقان يۈزبېشى ھەم يېنىدىكى لەشكەرلەر يەرنىڭ تەۋرىشىنى ۋە باشقا يۈز بەرگەن
ھادىسىلەرنى كۆرۈپ، ئىنتايىن قورقۇشۇپ:
ـ ئۇ ھەققەتەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەن! ـ دېيىشتى.■

□ **27:43 »ئۇ خۇداغا تايانغان! خۇدا ئۇنى ئەزىزلىسە، ھازىر قۇتقۇزۇپ باققاي«!** ـ »زەب.» 8:22 نى كۆرۈڭ.
□ **27:45 »كۈننىڭ ئالتىنچى سائىتىدىن توققۇزىنچى سائىتىگىچە«** ـ ھازىرقى ۋاقىت سىستېمىسى بويىچە، »چۈش ۋاقتى، سائەت ئون ئىككىدىن سائەت ئۈچكىچە.«
■ **27:45** مار. 15:33 □ لۇقا 23:44
□ **27:46 »توققۇزىنچى سائەتلەردە ...«** ـ ھازىرقى ۋاقىت بويىچە سائەت ئۈچلەردە. **»»ئېلى، ئېلى، لەما ساۋاقتانى؟« يەنى »خۇدايىم، خۇدايىم، مېنى نېمىشقا تاشلىۋەتتىڭ؟««** ـ)ئارامىي تىلىدىكى سۆزلەر(»زەب.» 1:22 نى كۆرۈڭ.
■ **27:46** زەب. 22:2-1 □ ئىبر. 7:5
■ **27:48** زەب. 69:21 □ يوھ. 19:29
□ **27:50 »ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن يەنە بىر ۋارقىرىدى-دە، روھىنى قويۇۋەتتى«** ـ ئۇنىڭ قاتتىق ۋارقىرىشى: »تامام بولدى«! دېگەن بولسا كېرەك)يوھ.» 19:30 نى كۆرۈڭ.(
■ **27:50** زەب. 31:5 □ لۇقا 23:46
□ **27:51 »شۇ دەققىدە ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكىرى پەردىسى يۇقىرىدىن تۆۋەنگە ئىككى پارچە بۇلۇپ يېرتىلدى«** ـ بۇ يەردە ئىبادەتخانىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جاينى مۇقەددەس جايدىن ئايرىپ تۇرىدىغان پەردە بولۇپ، ئۇنىڭ يېرتىلىشى ئىسنالارنىڭ خۇدانىڭ ئالدىغا باردىغان يولىنىڭ ئەيسانىڭ ئۆلۈمى بىلەن ئېچىلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ)ئىبادەتخانىدىكى »مۇقەددەس جاي«نى سىرتتىكى ھويلىدىن ئايرىدىغان يەنە بىر »سىرتقى پەردە« بار ئىدى، لېكىن بۇنى كۆزىستىش ئۈچۈن ئادەتتە باشقا ئاتالغۇ ئىشلىتىلىدۇ.(
■ **27:51** 2تار. 3:14 مار. 15:38 □ لۇقا 23:45
□ **27:52-53 »»مۇقەددەس شەھەر«« ـ** پېرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ. **»قەبرىلەر ئېچىلدى)ئۇ تىرىلگەندىن كېيىن، ئۇلۇمدە ئۇخلاۋاتقان نۇرغۇن مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ تەنلىرىمۇ تىرىلدى؛ ئۇلار قەبرىلەردىن چىقتى ۋە مۇقەددەس شەھەرگە كىرىپ، ئۇ يەردە نۇرغۇن كىشىلەرگە كۆرۈندى«((ـ** باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »قەبرىلەر ئېچىلدى، ئۇلۇمدە ئۇخلاۋاتقان نۇرغۇن مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ تەنلىرىمۇ تىرىلدى؛ ئۇلار ئەيسا تىرىلگەندىن كېيىن قەبرىلەردىن چىقىپ، مۇقەددەس شەھەرگە كىرىپ، ئۇ يەردە نۇرغۇن كىشىلەرگە كۆرۈندى.« لېكىن »1□□□.» 15:20 گە ئاساسەن)مەسىھ ئۇلۇمدە ئۇخلىغانلار ئېچىدىن خۇددى ئۇنىڭ ھوسۇلىنىڭ مېۋىسىدەك، ئۇلۇمدىن تىرىلگەندۇر(تەرجىممىز توغرا بولسا كېرەك.
■ **27:54** مار. 15:39 □ لۇقا 23:47

55 ئۇيەردە يەنە بۇ ئىشلارغا يىراقتىن قاراپ تۇرغان نۇرغۇن ئاياللارمۇ بار ئىدى. ئۇلار ئەسلىدە ئەيسانىڭ خىزمىتىدە
بولۇپ، گالىلىيەدىن ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلگەنىدى. ■
56 ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ماگدالىق مەريەم، ياقۇپ بىلەن يۇسۇپنىڭ ئانىسى مەريەم، زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئانىسىمۇ
بار ئىدى.

ئەيسانىڭ دەپنە قىلىنىشى
مار. 15:47-42 □ لۇقا 23:56-50 □ يۇھ. 19:42-38:

57 كەچقۇرۇن، ئارىماتىيالىق يۇسۇپ ئىسىملىك بىر باي كەلدى. ئۇمۇ ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرىدىن ئىدى. ■
58 ئۇ پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئەيسانىڭ جەسىتىنى تەلەپ قىلدى. پىلاتۇس جەسەتنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇشقا ئەمر
قىلدى.
59 يۇسۇپ جەسەتنى ئېلىپ، پاكىز كاناپ رەخت بىلەن ئوراپ كېپەنلىدى
60 ۋە ئۇنى ئۆزى ئۇچۇن قىيادا ئويدۇرغان يېڭى قەبرىسىگە قويدى. ئاندىن قەبرىنىڭ ئاغزىغا يوغان بىر تاشنى
دومىلىتىپ قويۇپ، كېتىپ قالدى■
61)شۇ چاغدا ماگدالىق مەريەم بىلەن يەنە بىر مەريەممۇ ئۇ يەردە، قەبرىنىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇراتتى.(

قەبرىنى مۇھاپىزەت قىلىش
62 ئەمدى ئەتىسى، يەنى »تەييارلاش كۈنى« ئوتتۇرىدىن كېيىن، باش كاھىنلار بىلەن پەرىسىيلەر جەم بولۇشۇپ
پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا كېلىپ:□
63 ـ جانابلىرى، ھېلىقى ئالدامچىنىڭ ھايات ۋاقتىدا: »مەن ئۈلۈپ ئۈچىنچى كۈنى تىرىلىمەن« دېگىنى ئېسىمىزدە
بار. ■
64 شۇنىڭ ئۈچۈن، قەبرىنى ئۈچىنچى كۈنىگىچە مەھكەم قوغدىلىشى ئۈچۈن ئەمر بەرگەيسىز. ئۇنداق قىلىنمىسا،
مۇخلىسلىرى كېلىپ جەسەتنى ئوغرىلاپ كېتىپ، ئاندىن خەلققە: »ئۇ ئۈلۈمدىن تىرىلدى« دېيىشى مۇمكىن.
بۇنداق ئالدامچىلىق ئالدىنقىسىدىنمۇ بەتتەر بولىدۇ، ـ دېيىشتى.
65 پىلاتۇس ئۇلارغا:
ـ بىر گۈرۇپپا كۈزەتچى لەشكەرنى سىلەرگە تاپشۇردۇم. قەبرىنى قۇرىبىكلارنىڭ يېتىشىچە مەھكەم قوغدا كۈلار، ـ
دېدى.
66 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار كۈزەتچى لەشكەرلەر بىلەن بىللە بېرىپ، تاشنى پېچەتلەپ، قەبرىنى مۇھاپىزەت ئاستىغا قويدى.

28

ئەيسانىڭ تىرىلىشى
مار. 16:8-1 □ لۇقا 24:12-1 □ يۇھ. 20:10-1

■ **27:55** زەب. 38:11 □ مار. 15:40 □ لۇقا 8:2 □ 23:49:
■ **27:57** مار. 15:42 □ لۇقا 23:50 □ يۇھ. 19:38:
■ **27:60** مار. 15:46 □ لۇقا 23:53:
□ **27:62 »ئەمدى ئەتىسى، يەنى »تەييارلاش كۈنى« ئوتتۇرىدىن كېيىن، باش كاھىنلار بىلەن پەرىسىيلەر جەم بولۇشۇپ پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا كېلىپ...«**
ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتلاردا كۈرسەتكىنىمىزدەك، يەھۇدىي خەلقى ئۇچۇن »كۈن« ئەمەلىيەتتە كەچتە)سائەت ئالتىدە(باشلىنىدۇ. »تەييارلاش كۈنى«
ـ »شابات كۈنى)دەم ئېلىش كۈنى(ئۇچۇن تەييارلىق قىلىدىغان كۈن«نى كۈرسىتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن مۇشۇ ئايەتتىكى »ئەتىسى« ئەمەلىيەتتە شابات
كۈنىنىڭ بېشىنى، يەنى شۇ كەچ سائەت ئالتىدىن كېيىنكى ۋاقىتلارنى كۈرسىتىدۇ. مۇشۇ »كاھىنلار« ئەيسانىڭ بېشارەت سۆزلىرىنى توسۇش ئۇچۇن
جىددىيلىشىپ، ئۆزلىرى قەدىرلەيدىغان شابات كۈندىكى »دەم ئېلىش« ئادىتىنى بۇزماقتا ئىدى. ■ **27:63** مات. 16:21 □ 17:23 □ 20:19 □
مار. 8:31 □ 10:34 □ لۇقا 9:22 □ 18:33 □ 24:6:

1 شابات كۈنى ئۆتۈپ، مەپتىنىڭ برىنچى كۈنى تاڭ ئاتاي دېگەندە، ماگدالىق مەريەم بىلەن يەنە بىر مەريەم
قەبرىنى كۆرۈشكە كەلدى.■
2 ۋە مانا، يەرلەر تۈيۈقسىز قاتتىق تەۋرەپ كەتتى؛ چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ بىر پەرىشتىسى ئاسماندىن چۈشۈپ،
قەبرىگە بېرىپ، تاشنى بىر چەتكە دوملىتىپ، ئۈستىدە ئولتۇرغاندى.
3 پەرىشتىنىڭ قىياپىتى چاقماقتەك، كىيىملىرى قاردەك ئاپئاق ئىدى.■
4 كۆزەتچىلەر ئۇنىڭدىن شۇنچە قورقۇشتىكى، تىترىشىپ، ئۆلۈكتەك قېتىپلا قالدى.
5 پەرىشتە ئاياللارغا قاراپ:
ـ قورقماڭلار! سىلەرنىڭ كېرىستىلەنگەن ئەيسانى ئىزدەۋاتقىنىڭلارنى بىلىمەن.■
6 ئۇ بۇ يەردە ئەمەس؛ ئۇ ئۆزى ئېيتقاندەك تىرىلدۈرۈلدى. كېلىڭلار، رەب ياتقان جايىنى كۆرۈڭلار؛■
7 ئاندىن دەرھال بېرىپ ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىغا: »ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلىپتۇ. ۋە مانا، ئۇ سىلەردىن ئاۋۋال گالىلىيەگە
باردىكەن، ئۇنى شۇ يەردە كۆرىدىكەنسىلەر« دەڭلار. مانا مەن بۇلارنى سىلەرگە ئېيتىپ بەردىم. ـ دېدى.□ ■
8 شۇڭا ئاياللار ھەم قورقۇنچ ھەم زور خۇشاللىق ئىچىدە قەبرىدىن دەرھال ئايرىلىپ، ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىغا خەۋەر
بېرىشكە يۈگۈرۈشتى.■
9 ئۇلار مۇخلىسلىرىنى خەۋەرلەندۈرۈشكە يولدا ماڭغاندا، مانا ئەيسا ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ:
ـ سالام سىلەرگە! ـ دېدى. ئۇلارمۇ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭ پۇتىغا ئېسىلىپ، ئۇنىڭغا سەجدە قىلدى. □ ■
10 ئاندىن ئەيسا ئۇلارغا:
ـ قورقماڭلار! بېرىپ قېرىنداشلىرىمغا: گالىلىيەگە بېرىڭلار، دەپ ئۇقتۇرۇڭلار، ئۇلار مېنى شۇ يەردە كۆرىدۇ، ـ
دېدى.□ ■

كۆزەتچىلەرنىڭ بايانى

11 ئاياللار تېخى يولدا كېتىۋاتقاندا، مانا كۆزەتچىلەرنىڭ بەزىلىرى شەھەرگە كىرىپ، بولغان ۋەقەلەرنىڭ ھەممىسى
توغرىسىدا باش كاھىنلارغا خەۋەر قىلدى.
12 باش كاھىنلار ئاقساقاللار بىلەن بىر يەرگە يىغىلىپ مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن، لەشكەرلەرگە بەك كۆپ پۇل
بېرىپ:
13 ـ سىلەر: »ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى كېچىسى كېلىپ، بىز ئۇخلاۋاتقاندا ئۇنىڭ جەسىتىنى ئوغرىلاپ ئەكېتىپتۇ« ـ
دەڭلار.

■ **28:1** مار. 1:16□ لۇقا 1:24□ يۇھ. 1.20:
■ **28:3** دان. 9:7□ روس. 10.1:
■ **28:5** مار. 6:16□ لۇقا 4.24:
■ **28:6** مات. 21:16□ 23:17□ 19:20□ مار. 31:8□ 31:9□ 34:10□ لۇقا 22:9□ 33:18□ 6.24:
□ **28:7** **»ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلىپتۇ. ۋە مانا، ئۇ سىلەردىن ئاۋۋال گالىلىيەگە باردىكەن، ئۇنى شۇ يەردە كۆرىدىكەنسىلەر« دەڭلار. مانا مەن بۇلارنى سىلەرگە ئېيتىپ بەردىم«** ـ پەرىشتە: »گالىلىيەگە بېرىڭلار« دېگەن بولسىمۇ، مۇخلىسلىرى ئۇنىڭغا ئىشەنمەي ھېچىيەرگە بارماي يېرۇسالېمدا تۇرۇۋەردى. رەب ئۆزى ئۇلارغا شۇنداق ئەمرنى ئاللىقاچان بەرگەندى »)مات.» 23:26، »مار.» 28:14نى كۆرۈڭ.(
■ **28:7** مات. 32:26□ مار. 7.16:
■ **28:8** مار. 8:16□ يۇھ. 18.20:
□ **28:9** **»سالام سىلەرگە«!** ـ ئىبرانىي تىلدا »شالوم ئەلەيكۇم« دېيىلدۇ.
■ **28:9** مار. 9:16□ يۇھ. 14.20:
□ **28:10** **»بېرىپ قېرىنداشلىرىمغا: گالىلىيەگە بېرىڭلار، دەپ ئۇقتۇرۇڭلار، ئۇلار مېنى شۇ يەردە كۆرىدۇ«** ـ 7-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. مەسىھنىڭ ئۆزى قايتىدىن ئۇلارغا شۇنداق خەۋەر يەتكۈزگىنى بىلەن، ئۇلار يەنىلا بىر مەزگىل يېرۇسالېمدىن چىقماي، گالىلىيەگە بارمايدۇ »)مات.» 23:26، 14:28، »مارکۇس« 16-باب، »لۇقا« 24-باب، »يۇھ.» 21-20-بابلارنى كۆرۈڭ.(■ **28:10** روس. 3:1□ 31:13□ 1 كور. 5.15:

14 ئەگەر بۇ خەۋەر ۋالىينىڭ قۇلىقىغا يېتىپ قالسا، بىز ئۇنى قايىل قىلىپ سىلەرنى ئاۋارىچىلىكتىن ساقلايمىز ـ دېدى.
□
15 شۇنداق قىلىپ، لەشكەرلەر پۇلنى ئالدى ۋە ئۆزلىرىگە تاپىلانغاندەك قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ گەپ بۇگۈنگىچە يەھۇدىيلار ئارىسىدا تارقىلىپ كەلمەكتە.

ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرىغا كۆرۈنۈشى
مار. 16:14-18 لۇقا 24:36-49 يۇھ. 20:19-23 مىس. 1:6-8

16 ئون بىر مۇخلىس گالىلىيەگە بېرىپ، ئەيسا ئۇلارغا بېكىتكەن تاغقا چىقىشتى. ■
17 ئۇلار ئۇنى كۆرگىنىدە ئۇنىڭغا سەجدە قىلىشتى؛ لېكىن بەزىلىرى گۇمانلىنىپ قالدى.
18 ئەيسا ئۇلارنىڭ يېنىغا كېلىپ، مۇنداق دېدى:
ـ ئەرشتە ۋە يەر يۈزىدە بارلىق ھوقۇق ماڭا بېرىلدى. ■
19 شۇنىڭ ئۈچۈن، بېرىپ پۈتكۈل ئەللەرنى ئۆزۈمگە مۇخلىس قىلىپ يېتىشتۇرۇڭلار، شۇنداقلا ئۇلارنى ئاتا، ئوغۇل ۋە مۇقەددەس روھنىڭ نامىغا تەۋە قىلىپ چۆمۈلدۈرۈپ، □ ■
20 ئۇلارغا مەن سىلەرگە تاپىلىغان بارلىق ئەمرلەرگە ئەمەل قىلىشنى ئۆگىتىڭلار. ۋە مانا، مەن زامان ئاخىرىغىچە ھەر كۈنى سىلەر بىلەن بىللە بولىمەن.■

□ **28:14 »ئەگەر بۇ خەۋەر ۋالىينىڭ قۇلىقىغا يېتىپ قالسا، بىز ئۇنى قايىل قىلىپ سىلەرنى ئاۋارىچىلىكتىن ساقلايمىز«** ـ رىملىق مۇھاپىزەتچىلەر كۈزەتتە تۇرۇۋېتىپ ئۇخلىسا، دەرھال ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم بولاتتى.

■ **28:16** مات. 26:32 مار. 14:28.

■ **28:18** زەب. 8:6-5 مات. 11:27 لۇقا 10:22 يۇھ. 3:35 2:17 1 كور. 15:27 ئەف. 1:22 ئىبر. 2:8.

□ **28:19 »ئۇلارنى ئاتا، ئوغۇل ۋە مۇقەددەس روھنىڭ نامىغا تەۋە قىلىپ چۆمۈلدۈرۈپ...»** ـ گرېك تىلىدا: »ئۇلارنى ئاتا، ئوغۇل ۋە مۇقەددەس روھنىڭ نامى بىلەن«لا ئەمەس، بەلكى سۈزغا چۆمۈلدۈرۈلۈش ئارقىلىق چۆمۈلدۈرۈلگۈچىنىڭ ئاتا، ئوغۇل ۋە مۇقەددەس روھنىڭ زېخ مۇناسىۋىتىگىمۇ) كىرىپ(چۆمۈلۈشنى كۆرسىتىدۇ.

■ **28:19** مار. 16:15 يۇھ. 15:16. ■ **28:20** يۇھ. 14:18.

مارکۇس

»مارکۇس بایان قىلغان خۇش خەۋەر« •••• چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ تەلىم بېرىشى
مات. 3:1-12 لۇقا 3:1-9 15-17، يۇھ. 1:19-28

1 خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىنىڭ باشلىنىشى: □
2 يەشايا پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىدا خاتىرىلەنگەندەك: ـ

»مانا، ئالدىڭدا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن.
ئۇ سېنىڭ يولۇڭنى ئالدىنئالا تەييارلايدۇ.□ ■
3 ئاكىلاڭلار، دالادا بىرسىنىڭ توۋلىغان ئاۋازىنى!
ئۇ: »پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى تەييارلاڭلار،
ئۇنىڭ ئۈچۈن چىغىر يوللىرىنى تۈپتۈز قىلىڭلار«! ـ دەيدۇ.«□ ■

4 كىشىلەرنى چۆمۈلدۈرۈش ئېلىپ بارىدىغان يەھيا پەيغەمبەر چۆل-بياباندا پەيدا بولۇپ، گۇناھلارغا كەچۈرۈم ئېلىپ كېلىدىغان، توۋا قىلىشنى بىلدۈرىدىغان سۈغا »چۆمۈلدۈرۈش«نى جاكارلاشقا باشلىدى.□ ■
5 پۈتۈن يەھۇدىيە تۈلكىسىدىكىلەر ۋە پۈتكۈل يېرۇسالېم شەھىرىدىكىلەر ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىپ، گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىشى بىلەن ئۇنىڭ تەرىپىدىن ئىئوردان دەرياسىدا چۆمۈلدۈرۈلدى.■
6 يەھيا بولسا تۆگە يۈڭىدىن قىلىنغان كىيىم كىيگەن، بېلىگە كۆن تاسما باغلىغاندى، يېمەكلىكى چېكەتكە بىلەن ياۋا ھەرە ھەسىلى ئىدى.■
7 ئۇ مۇنداق دەپ جاكارلايتتى:
ـ مەندىن قۇدرەتلىك بولغان بىرى مەندىن كېيىن كېلىدۇ. مەن ھەتتا ئېگىشىپ كەشلىرىنىڭ بوغقۇچىنى يېشىشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن!■
8 مەن سىلەرنى سۈغىلا چۆمۈلدۈرىمەن، لېكىن ئۇ سىلەرنى مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرىدۇ.■

□ **1:1 »ئەيسا مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرى«** ـ تۆزى ئېلىپ كەلگەن، تۆزى توغرۇلۇق خۇش خەۋەردۇر. **»خۇش خەۋىرىنىڭ باشلىنىشى«** ـ مارکۇس ئەيسا مەسىھ توغرۇلۇق بۇ خۇش خەۋەرنىڭ تۆزى خۇدا ئالەمنى ياراتقىنىدەك يېڭى بىر باشلىنىش كەلدى، دەپ كۆرسەتمەكچى بولۇشى مۇمكىن »)يار.» 1:1).
□ **1:2 »مانا، ئالدىڭدا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن. ئۇ سېنىڭ يولۇڭنى ئالدىنئالا تەييارلايدۇ«** ـ سۆزلىگۈچى خۇدا تۆزى، ئەلۋەتتە. مۇشۇ سۆزلەر ئاۋۋال »مىس.» 20:23 ھەم »مال.» 1:3دە كۆرۈندۈ.
■ **1:2** مىس. 20:23□ مال. 1:3□ مات. 10:11□ لۇقا 27:7.
□ **1:3 »ئاكىلاڭلار، دالادا بىرسىنىڭ توۋلىغان ئاۋازىنى! ئۇ: »پەرۋەردىگارنىڭ يولىنى تەييارلاڭلار، *ئۇنىڭ ئۈچۈن چىغىر يوللىرىنى تۈپتۈز قىلىڭلار«!** ـ »يەش.» 3:40.
■ **1:3** يەش. 3:40□ مات. 3:3□ لۇقا 4:3□ يۇھ. 23:1.
□ **1:4 »يەھيا پەيغەمبەر چۆل-بياباندا پەيدا بولۇپ...»** ـ ئەرەبچە »يەھيا« دېگەن ئىسىم ئىبرانىي تىلدا ۋە گرېك تىلدا ئۆچرايدىغان »يۇھاننا« دېگەن ئىسىمدۇر، مەنىسى، »پەرۋەردىگارنىڭ مېھىر-شەپقىتى«دۇر. **»» گۇناھلارغا كەچەرۈم ئېلىپ كېلىدىغان، توۋا قىلىشنى بىلدۈرىدىغان »چۆمۈلدۈرۈش«« ـ »چۆمۈلدۈرۈش« بولسا، سۈغا چۆمۈلدۈرۈشنى كۆرسىتىدۇ. باشقىچە ئېيتقاندا، »يامان يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، توۋا قىلىڭلار! توۋا قىلغانلىقىڭلارنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن سۈغا چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىڭلار. شۇنداق قىلغاندا، خۇدا سىلەرنى كەچۈرۈم قىلىدۇ«! ـ دېگەندەك.** ■ **1:4** مات. 1:3□ لۇقا 3:3□ يۇھ. 23:3.
■ **1:5** مات. 5:3□ لۇقا 7:3.
■ **1:6** 2پاد. 8:1□ لاۋ. 22:11□ مات. 4:3.
■ **1:7** مات. 11:3□ لۇقا 16:3□ يۇھ. 27:1.
■ **1:8** يەش. 3:44□ يو. 28:2□29□ مات. 11:3□ روس. 5:1□ 4:2□ 15:11□16□ 4.19:

مەسیهنڭ چۆمۆلدۆرۆلۆشی ۋە سىنىلىشى
مات. 3:17-13 لۇقا 23:3-21

9 شۇ كۈنلەردە، ئەيسا گاللىيە تۆلكىسىنڭ ناسارەت شەھىرىدىن كېلىپ، يەھيا تەرىپىدىن ئىئوردان دەرياسىدا
چۆمۆلدۆرۈلدى.
10 ئۇ سۇدىن چىققاندىلا، ئاسمانلارنڭ يېرىلىپ، روھنڭ كەپتەر قىياپىتىدە چۈشۈپ، ئۆز ئۈستىگە قونۇۋاتقانلىقىنى
كۆردى. □ ■
11 شۇنىڭ بىلەن ئاسمانلاردىن: »سەن مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم، مەن سەندىن تولۇق خۇرسەنمەن«! دېگەن بىر
ئاۋاز ئاڭلاندى.■
12 ۋە روھ دەرھال ئۇنى چۆل-باياۋانغا سۈيلەپ چىقاردى. □ ■
13 ئۇ چۆلدە قىرىق كۈن تۇرۇپ، شەيتان تەرىپىدىن سىنىلىپ تۇراتتى. ئۇ شۇ يەردە ياۋايى ھايۋانلار بىلەن بىللە
ئىدى؛ شۇ كۈنلەردە پەرىشتىلەر ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلدى.□

ئەيسانىڭ تۆت بېلىقچىنى چاقىرىشى
مات. 4:22-12 لۇقا 4:15-14 1-1:15

15-14 ئەمدى يەھيا سولانغاندىن كېيىن، ئەيسا گاللىيە تۆلكىسىگە بېرىپ» :ۋاقىت-سائىتى توشتى، خۇدانىڭ
پادىشاھلىقى يېقىنلاشتى! توۋا قىلىڭلار، خۇش خەۋەرگە ئىشىنىڭلار«! دەپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ خۇش
خەۋىرىنى جاكارلاشقا باشلىدى.□ ■
16 شۇ كۈنلەردە ئۇ گاللىيە دېڭىزى بويىدا كېتىۋېتىپ، سىمون بىلەن ئىنىسى ئاندرىياسنى كۆردى. ئۇلار بېلىقچى
بولۇپ، دېڭىزغا تور تاشلاۋاتاتتى.□ ■
17 ئەيسا ئۇلارغا:
ـ مېنىڭ كەينىمدىن مېڭىڭلار، مەن سىلەرنى ئادەم تۇتقۇچى بېلىقچى قىلىمەن! ـ دېدى. □ ■
18 ئۇلار شۇئان تورلىرىنى تاشلاپ، ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى. ■
19 ئۇ شۇ يەردىن بىرئاز ئۆتۈپ زەبەدىينىڭ ئوغلى ياقۇپنى ئىنىسى يۇھاننا بىلەن كۆردى. بۇ ئىككىسى كېمىدە
تۇرۇپ تورلىرىنى ئوڭشاۋاتاتتى. ■
20 ئۇ شۇئان ئۇلارنىمۇ چاقىردى. ئۇلار ئاتىسى زەبەدىينى مەدىكارلار بىلەن بىللە كېمىدە قالدۇرۇپ، ئۆزلىرى ئۇنىڭ
بىلەن ماڭدى.

□ **1:10 »روھنڭ كەپتەر قىياپىتىدە چۈشۈپ، ئۆز ئۈستىگە قونۇۋاتقانلىقىنى كۆردى«** ـ »روھ« خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھنى كۆرسىتىدۇ. **»كەپتەر قىياپىتىدە«** ـ ياكى »پاختەك قىياپىتىدە.« گرېك تىلىدا بۇ قۇش »پېرىستېرا« دەپ ئاتىلىدۇ. »پېرىستېرا« گرېك تىلىدا ھەم كەپتەرنى ھەم پاختەكنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

■ **1:10** مات. 3:16□ لۇقا 3:21□ يۇھ. 1:32:

■ **1:11** زەب. 2:7□ يەش. 42:1□ مات. 3:17□ 5:17 مار. 9:7□ لۇقا 3:22□ 9:35 كول. 1:13□ 2 پېت. 1:17:

□ **1:12 »ۋە روھ دەرھال ئۇنى چۆل-باياۋانغا سۈيلەپ چىقاردى«** ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھنى كۆرسىتىدۇ. **«....□□□ دەرھال ئۇنى چۆل-باياۋانغا سۈيلەپ چىقاردى»** ـ گرېك تىلىدا «...□□□ دەرھال ئۇنى چۆل-باياۋانغا ئىتىرىپ چىقاردى» دېيىلىدۇ.

■ **1:12** مات. 4:1□ لۇقا 4:1:

□ **1:13 »ئۇ چۆلدە قىرىق كۈن تۇرۇپ، شەيتان تەرىپىدىن سىنىلىپ تۇراتتى«** ـ بۇ ئايەتكە قارىغاندا، ئۇ چۆل-باياۋاندا قىرىق كۈن تۇرغاندا، شەيتانىمۇ سناقلىرى توختىماي داۋاملاشتۇرۇلغاندىدى. »ماتىا« ۋە »لۇقا«دا خاتىرىلەنگەن سناقلار بۇ قىرىق كۈننىڭ ئاخىرىدا كەلگەن بولۇپ، سناقلار ئەۋجىگە چىققاندىدى.

□ **1:14-15 »خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ خۇش خەۋىرى«** ـ ياكى »خۇدانىڭ خۇش خەۋىرى.«

■ **1:14-15** مات. 4:12□ لۇقا 4:14□ يۇھ. 4:43:

□ **1:16 »ئۇلار بېلىقچى بولۇپ، دېڭىزغا تور تاشلاۋاتاتتى«** ـ مۇشۇ خىل تور ئادەتتە كېمىنىڭ كەينىدىن تارتىلاتتى.

■ **1:16** مات. 4:18:

□ **1:17 »مەن سىلەرنى ئادەم تۇتقۇچى بېلىقچى قىلىمەن«!** ـ »ئادەمنى تۇتقۇچى« مۇشۇ يەردە »تۇتۇش« زىيان يەتكۈزۈش ياكى ئۇلاردىن پايدىلىنىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇلارنى شەيتانىڭ ئىلكىدىن ئېلىپ قۇتقۇزۇشنى كۆرسىتىدۇ. ■ **1:17** يەر. 16:16□ ئەز. 10:47: ■ **1:18** مات. 27:19□ مار. 28:10□ لۇقا 11:5□ 28:18

■ **1:19** مات. 21:4:

ئەيسانىڭ جن چاپلاشقان ئادەمنى ئازاد قىلىشى
لۇقا 4:31-37:

21 ئۇلار كەپەرناھۇم شەھىرىگە كىردى. شابات كۈنى ئۇ ئۈدۈل سىناگوگقا كىرىپ، تەلىم بېرىشكە باشلىدى.
□ ■
22 خالايىق ئۇنىڭ تەلىمىگە ھەيرانۇھەس بولۇشتى. چۈنكى ئۇنىڭ تەلىملىرى تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭكىگە ئوخشىمايتتى،
بەلكى تولىمۇ نوپۇزلۇق ئىدى.■
23 سىناگوگتا ناپاك روھ چاپلاشقان بىر ئادەم بار ئىدى. ئۇ:□ ■
24 ـ ئى ناسارەتلىك ئەيسا، بىز بىلەن كارىڭ بولمىسۇن! سەن بىزنى يوقاتقىلى كەلدىڭمۇ؟ مەن سېنىڭ كىملىكىڭنى
بىلىمەن، سەن خۇدانىڭ مۇقەددەس بولغۇچىسىسەن! ـ دەپ توۋلايتتى.
25 لېكىن ئەيسا جىنغا تەنبىھ بېرىپ: ـ ئاغزىڭنى يۇم، بۇ ئادەمدىن چىق! ـ دېدى.
26 ناپاك روھ ھېلىقى ئادەمنىڭ تېنىنى تارتىشتۇرۇپ، قاتتىق ۋارقىرىغىنىچە ئۇنىڭدىن چىقىپ كەتتى.
27 خالايىق ھەممىسى بۇنىڭدىن ئىنتايىن ھەيران بولۇپ، تۆۋتارا غۇلغۇلا قىلىشىپ:
ـ بۇ قانداق ئىش؟ يېڭى بىر تەلىمغۇ! چۈنكى ئۇ ھوقۇق بىلەن ھەتتا ناپاك روھلارغىمۇ بۇيرۇق قىلالايدىكەن، ئۇلارمۇ
ئۇنىڭ سۆزىگە بويسۇندىكەن، ـ دېيىشتى.
28 بۇنىڭدىن ئۇنىڭ شۆھرىتى شۇ ھامان پۈتۈن گالىلىيە تۆلكىسىنىڭ ئەتراپىغا پۇر كەتتى.

ئەيسانىڭ سىموننىڭ تۇيىدە بىمارلارنى ساقايتىشى
مات. 8:14-17□ لۇقا 4:38-41:

29 ئۇلار سىناگوگدىن چىقىپلا، ياقۇپ ۋە يۇھاننا بىلەن سىمون ۋە ئاندرىياسنىڭ تۇيىگە باردى. ■
30 ئەمما سىموننىڭ قەينىتانىسى قىزىتما ئىچىدە يېتىپ قالغانىدى. ئۇلار دەرھال ئۇنىڭ ئەھۋالىنى ئەيساغا ئېيتتى.
31 ئۇ ئايالنىڭ قېشىغا بېرىپ، قولىدىن تۇتۇپ، يۆلەپ تۇرە تۇرغۇزدى. ئۇنىڭ قىزىتمىسى دەرھال ياندى ۋە ئۇ
ئۇلارنى كۈتۈشكە كىرىشتى.
32 كەچقۇرۇن كۈن پاتقاندا، كىشىلەر بارلىق ئاغرىقلارنى ۋە جن چاپلاشقانلارنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى.
□ ■
33 پۈتۈن شەھەردىكىلەر ئىشىك ئالدىغا توپلاشقانىدى.
34 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەر تۈرلۈك كېسەللەرگە گىرىپتار بولغان نۇرغۇن كىشىلەرنى ساقايتتى ۋە نۇرغۇن جىنلارنى
كىشىلەردىن ھەيدىۋەتتى. لېكىن ئۇ جىنلارنىڭ گەپ قىلىشقا يول قويمىدى، چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى
بىلىشەتتى.

دۇئا قىلىش، تەلىم بېرىش
لۇقا 4:42-44:

□ **1:21 »ئۇ ئۈدۈل سىناگوگقا كىرىپ، تەلىم بېرىشكە باشلىدى«** ـ »سىناگوگ«لار ـ يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەت قىلىشقا يىغىلىدىغان جايلىرى.
»تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.
■ **1:21** مات. 4:13□ لۇقا 4:31:
■ **1:22** مات. 7:28□ لۇقا 4:32:
□ **1:23 »ناپاك روھ«** ـ جىننى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ئەمما بۇنداق ئىبارە جىنلارنىڭ ئەينى ناپاكلىقىنى تەكىتلەيدۇ.
■ **1:23** لۇقا 4:33:
■ **1:29** مات. 8:14□ لۇقا 4:38:
□ **1:32 »كەچقۇرۇن كۈن پاتقاندا، كىشىلەر بارلىق ئاغرىقلارنى ۋە جن چاپلاشقانلارنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى«** ـ شۇ كۈنى »شابات
كۈنى«)دەم ئېلىش كۈنى(بولۇپ، خەلق بىمارلارنى ئەيسانىڭ ئالدىغا كۆتۈرۈپ ئايرىش ئۈچۈن كەچقۇرۇنغىچە كۈتكەنىدى. ئىبرانىيلارغا نىسبەتەن
»يېڭى بىر كۈن« كەچقۇرۇندا باشلىنىدۇ. ■ **1:32** مات. 8:16□ لۇقا 4:40:

35 ئەتسى ئەتىگەن تاڭ تېخى ئاتماستىنلا، ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، شەھەردىن چىقىپ، خىلۋەت بىر جايغا بېرىپ
دۇئا-تىلاۋەت قىلدى. ■
36 سىمون بىلەن ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئۇنى ئىزدەپ چىقتى.
37 ئۇنى تاپقاندا:
ـ ھەممە ئادەم سېنى ئىزدىشۋاتىدۇ! ـ دېيىشتى.
38 ئۇ ئۇلارغا:
ـ باشقا يەرلەرگە، ئەتراپتىكى يېزىلاردىمۇ سۆز-كالامنى جاكارلىشىم ئۈچۈن بارايلى. چۈنكى مەن دەل مۇشۇ ئىش
ئۈچۈن كېلىشىم، ـ دېدى. □ ■
39 شۇنداق قىلىپ، ئۇ پۈتكۈل گالىلىيە ئۆلكىسىنى ئايلىنىپ، سىناگوگلاردا سۆز-كالامنى جاكارلايتتى ھەمدە
جىنلارنى كىشىلەردىن ھەيدىۋېتەتتى.

ئەيسانىڭ ماخاۋ كېسەلنى ساقايتىشى
مات. 8:1-4 لۇقا 5:12-16

40 ماخاۋ كېسىلى بار بىر كىشى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ يېلىنىپ، تىزلىنىپ تۇرۇپ:
ـ ئەگەر خالىسىڭىز، مېنى كېسىلىمدىن پاك قىلالايسىز! ـ دەپ تۇتۇندى.□ ■
41 ئەيسا ئىچى ئاغرىغاچ قولىنى سوزۇپ ئۇنىڭغا تەگكۈزۈپ تۇرۇپ:
ـ خالايمەن، پاك قىلىنغىن! ـ دېۋىدى،
42 شۇ سۆز بىلەنلا ماخاۋ كېسىلى دەرھال بىماردىن كېتىپ، ئۇ پاك قىلىندى.
43 ئۇ ئۇنىڭغا:
ـ ھازىر بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتما، بەلكى ئۈدۈل بېرىپ مەسۇل كاھىنغا ئۆزۈڭنى كۆرسىتىپ، كاھىنلاردا
گۇۋاھلىق بولۇش ئۈچۈن، مۇسا بۇ كېسەلدىن پاكلانغانلارغا ئەمر قىلغان قۇربانلىقلارنى سۇنغىن، ـ دەپ ئۇنى
قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇپ يولغا سالدى.□ ■
45 بىراق ئۇ ئادەم چىقىپ، بۇ ئىشنى كۆپ يەرلەردە جار سېلىپ، كەڭ يېيىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئەيسا ھېچقانداق
شەھەرگە ئوچۇق-ئاشكارا كىرەلمەي، بەلكى شەھەرلەر سىرتىدىكى خىلۋەت جايلاردا تۇرۇشقا مەجبۇر بولدى؛
خالايىق ھەر تەرەپتىن ئۇنىڭ يېنىغا توپلىشاتتى.

2

ئەيسانىڭ پالەچ ئادەمنى ساقايتىشى
مات. 9:1-8 لۇقا 5:17-26

1 بىرنەچچە كۈندىن كېيىن ئۇ قايتىدىن كەپەرناھۇمغا كىردى. ئۇ ئۆيدىكىدىن، دېگەن خەۋەر تارقىلىۋىدى،■

■ **1:35** مات. 23:14□ لۇقا 42.4:
□ **1:38** »**چۈنكى مەن دەل مۇشۇ ئىش ئۈچۈن كېلىشىم**« ـ گرېك تىلىدا »چۈنكى مەن دەل مۇشۇ ئىش ئۈچۈن چىقىشىم.«
■ **1:38** يەش. 1:61□ لۇقا 43.□18:4
□ **1:40** »**ماخاۋ كېسىلى بار بىر كىشى**« ـ »ماخاۋ كېسىلى« بىر خىل قورقۇنچلۇق تېرە كېسىلى بولۇپ، يەھۇدىيلار بۇ خىل كېسەلگە گىرىپتار بولغانلارنى ناپاك دەپ قاراپ ئۆلارغا قەتئىي يېقىنلاشمايتتى.
■ **1:40** مات. 2:8□ لۇقا 12.5:
□ **1:43** »**مۇسا بۇ كېسەلدىن پاكلانغانلارغا ئەمر قىلغان قۇربانلىقنى سۇنغىن**« ـ مۇسا پەيغەمبەر تەۋرات قانۇنىدا شۇنداق ئەمرنى كۆرسەتكەن:
ـ بىر ماخاۋ كېسىلى ساقايتىلغان بولسا، ئۇ مۇقەددەس ئىبادەتخانىغا بېرىپ، تۆزىنىڭ ساقايتىلغانلىقىنى كاھىنغا كۆرسىتىپ، ئاندىن ماخاۋ كېسىلىدىن
ساقايغانلار قىلىشقا تېگىشلىك قۇربانلىقلارنى سۇنۇشنى كېرەك ئىدى. شۇبھىسىزكى، مۇسا پەيغەمبەردىن باشلاپ مەسىھ ئەيسا كەلگۈچە، بۇ مۇراسىم
ھېچ ئۆتكۈزۈلۈپ باققان ئەمەس ئىدى. »لاۋ« 14-بابنى كۆرۈڭ. ■ **1:43** لاۋ. 2:13□ 1.14: ■ **2:1** مات. 1:9□ لۇقا 17.5:

2 شۇنچە كۆپ ئادەم ئۇيەرگە يىغىلدىكى، ھەتتا ئىشىك ئالدىدىمۇ پۇت دەسسىگۈدەك يەر قالمىغاندى. ئۇ ئۇلارغا
سۆز- كالام يەتكۈزۈۋاتاتتى.
3 مانا شۇ ئەسنادا، بىرنەچچە ئادەم ئۇنىڭ ئالدىغا بىر پالەچنى ئېلىپ كەلدى؛ ئۇنى ئۇلاردىن توتى كۆتۈرۈپ
ئەكەلگەنىدى.■
4 ئادەمنىڭ كۆپلۈكىدىن ئۇنىڭغا يېقىنلىشالماي، ئۇلار ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئۆگزىنى تېشىپ، توشۇك ئاچقاندىن كېيىن
پالەچنى زەمبىل بىلەن ئەيسانىڭ ئالدىغا چۈشۈردى.□
5 ئەمدى ئەيسا ئۇلارنىڭ ئىشەنچىنى كۆرۈپ پالەچكە:
ـ بالام، گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى، ـ دېدى.
6 لېكىن ئۇ يەردە ئولتۇرغان بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى كۆڭلىدە گۇمانىي سوئاللارنى قويۇپ:
7 »بۇ ئادەم نېمە ئۈچۈن مۇنداق دەيدۇ؟ ئۇ كۈپۈرلۈق قىلۋاتىدىغۇ! خۇدادىن باشقا كىممۇ گۇناھلارنى كەچۈرۈم
قىلالىسۇن؟« دېيىشتى.■
8 ئەيسا شۇئان روھىدا ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرىدە شۇنداق گۇمانىي سوئاللارنى قويۇۋاتقانلىقىنى بىلىپ يېتىپ، ئۇلارغا
مۇنداق دېدى:
ـ سىلەر كۆڭۈلدە نېمىشقا شۇنداق سوئاللارنى قويىسىلەر؟
9 مۇشۇ پالەچكە: »گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى«! دېيىش ئاسانمۇ، ياكى »ئورنۇڭدىن تۇر، زەمبىل-كۆرپەڭنى
يىغىشتۇرۇپ ماڭ«! دېيىش ئاسانمۇ؟
10 ئەمما ھازىر سىلەرنىڭ ئىنسانئوغلىنىڭ يەر يۈزىدە گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى
بىلىشىڭلار ئۈچۈن، ـ ئۇ پالەچ كېيىسلىگە:
11 ـ ساڭا ئېيتايكى، ئورنۇڭدىن تۇر، زەمبىل-كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ئۆيۈڭگە قايت! ـ دېدى.
12 ئۇ دەرھال ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، زەمبىل-كۆرپىسىنى يىغىشتۇردى ۋە ھەممەيلەننىڭ كۆز ئالدىدا ئۆيدىن
چىقىپ كەتتى. ھەممەيلەن قاتتىق ھەيران قېلىپ خۇدانى ئۇلۇغلىشىپ:
ـ مۇشۇنداق ئىشنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدۇق، ـ دېيىشتى.

ئەيسانىڭ لاۋىينى مۇخلىسلىققا چاقىرىشى ـ » گۇناھكارلار« بىلەن ھەمداستىخان ئولتۇرۇشى

مات. 9:9-13 لۇقا 5:27-32

13 ئۇ يەنە دېڭىز بويىغا قاراپ ماڭدى. كىشىلەر توپى ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋالدى. ئۇ ئۇلارغا تەلىم بەردى.■
14 ئۇ يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا، باج ئالىدىغان ئورۇندا ئولتۇرغان ئالفاينىڭ ئوغلى لاۋىينى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا:
ـ ماڭا ئەگەشكىن، ـ دېدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئەگەشتى.□
15 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ لاۋىينىڭ ئۆيىدە داستىخاندا ئولتۇرغاندا، نۇرغۇن باجگىرلار ۋە گۇناھكارلار ئەيسا
ۋە ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى بىلەن ھەمداستىخان بولدى. بۇنداق كىشىلەر خېلى كۆپ ئىدى، ئۇلارمۇ ئۇنىڭغا
ئەگەشكەنىدى. □

■ **2:3** مات. 9:1□ لۇقا 5:18.
□ **2:4** **»ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئۆگزىنى تېشىپ، توشۇك ئاچقاندىن كېيىن...»** ـ ئاۋۋال ئۆگزىنىڭ كاھىشلىرىنى ئېلىشى كېرەك ئىدى.
■ **2:7** زەب. 32:5□ 51:4-2□ يەش. 43:25.
■ **2:13** مات. 9:9□ لۇقا 5:27.
□ **2:14** **»باج ئالىدىغان ئورۇندا ئولتۇرغان ئالفاينىڭ ئوغلى لاۋىي...»** ـ »لاۋىي«نىڭ باشقا ئىسمى »ماتىا« ئىدى.
□ **2:15** **»داستىخاندا ئولتۇرغاندا«** ـ گرېك تىلىدا »داستىخاندا ياتقاندا« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. شۇ چاغلاردا كىشىلەر داستىخان سېلىنغان شىرە ئەتراپىدا
ياپىلاپ ياتقان ھالدا غىزالىنىشاتتى. **»نۇرغۇن باجگىرلار ۋە گۇناھكارلار ئەيسا ۋە ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى بىلەن ھەمداستىخان بولدى«** ـ »باجگىرلار«
ئىسرائىلنىڭ زېمىنىنى ئىشغال قىلغان رىملىقلار ئۈچۈن تۆز خەلقىدىن باج يىغىپ بېرىدىغان ۋە شۇ سەۋەبتىن نەپرەتكە ئۇچرىغان يەھۇدىيلار. **»گۇناھكارلار«**
ـ تەۋرات-ئىنجىل بويىچە ھەربىر ئادەم گۇناھكار، ئەلۋەتتە. لېكىن مۇشۇ ئايەتتىكى »گۇناھكارلار« دېگەن سۆز، ھالى چوڭ پەرىسىيلەر ۋە تەۋرات

16 ئەمدی تەۋرات تۆستازلىرى ۋە پەرسىيلەر ئۇنىڭ گۇناھكارلار ۋە باجگىرلار بىلەن بىر داستىخاندا ئولتۇرغانلىقىنى
كۆرۈپ، مۇخلىسلىرىغا:
ـ ئۇ نېمىشقا باجگىر ۋە گۇناھكارلار بىلەن بىر داستىخاندا يەپ-ئىچىپ ئولتۇرىدۇ؟! ـ دېيىشتى. □
17 يۇنى ئاڭلىغان ئەيسا ئۇلارغا:
ـ ساغلام ئادەم ئەمەس، بەلكى بىمارلار تېۋىپقا موھتاجدۇر. مەن ھەققانىيلارنى ئەمەس، بەلكى گۇناھكارلارنى
چاقىرغلى كەلدىم، ـ دېدى.□ ■

يېڭى كوندىن ئەۋزەلدۇر
مات. 9:14-17□ لۇقا 5:33-39

18 ئەمدى يەھيانىڭ مۇخلىسلىرى بىلەن پەرسىيلەر روزا تۇتۇۋاتاتتى. بەزىلەر ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ نېمىشقا يەھيانىڭ مۇخلىسلىرى ۋە پەرسىيلەرنىڭ مۇخلىسلىرى روزا تۇتىدۇ، لېكىن سېنىڭ مۇخلىسلىرىڭ تۇتمايدۇ؟
ـ دەپ سوراشتى.■
19 ئەيسا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ تويى بولۇۋاتقان يىگىت تېخى تويدا ھەمداستىخان ئولتۇرغان چاغدا، مېھمانلىرى روزا تۇتۇپ ئولتۇرسا قانداق
بولىدۇ!؟ تويى بولۇۋاتقان يىگىت تويدا بولسىلا، ئۇلار ھېچقانداق روزا تۇتالمايدۇ. □ ■
20 ئەمما شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، يىگىت ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدۇ، ئۇلار شۇ كۈندە روزا تۇتىدۇ.□
21 ھېچكىم كونا كۆكلەككە يېڭى رەختتىن ياماق سالمايدۇ. ئۇنداق قىلسا، يېڭى ياماق كىرىشىپ، كونا كېيىمنى
تارتىشتۇرۇپ يىرتىۋېتىدۇ. نەتىجىدە، يىرتىق تېخىمۇ يوغىناپ كېتىدۇ. □
22 ھېچكىم يېڭى شارابنى كونا تۇلۇملارغا قاچىلىمايدۇ. ئەگەر ئۇنداق قىلسا، شارابنىڭ ئېچىشى بىلەن تۇلۇملار
يېرىلىپ كېتىدۇ-دە، شارابمۇ توكۈلۈپ كېتىدۇ ھەم تۇلۇملارمۇ كاردىن چىقىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن يېڭى شاراب
يېڭى تۇلۇملارغا قاچىلىنىشى كېرەك.■

ئىنسانئوغلى »شابات كۈنىنىڭ ئىگىسى«دۇر •••• 23-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ
مات. 12:1-8□ لۇقا 6:1-5

23 بىر شابات كۈنى شۇنداق بولدىكى، ئۇ بۇغدايلىقلاردىن ئوتۇپ كېتىۋاتاتتى. ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى يولدا مېڭىۋاتقاندا
باشاقلارنى ئۈزۈشكە باشلىدى. □ ■

ئۇستازلىرى تەرىپىدىن ئالاھىدە »گۇناھكارلار« دەپ ئاتالغان باجگىرلار، پاھىشە ئاياللار، ھەتتا ساۋاتسىز كىشىلەر قاتارلىقلارنى كۆزدە تۇتىدۇ.

□ **2:16 »تەۋرات تۆستازلىرى ۋە پەرسىيلەر...»** ـ »پەرسىيلەر« قاتتىق تەلەپلىك بىر دىنىي مەزھەپتىكىلەر ئىدى. ئۇلار توغرىۋاۋۇق »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.

□ **2:17 »ھەققانىيلارنى ئەمەس، بەلكى گۇناھكارلارنى چاقىرغلى كەلدىم«** ـ مۇشۇ مۇھىم سۆزىدە »گۇناھكارلار« دېگىنى، ئۇزلىرىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتكەنلەرنى كۆزدە تۇتىدۇ، ئەلۋەتتە. چۈنكى ھەممە ئادەم گۇناھكاردۇر. »ھەققانىيلار« پەرسىيلەردەك ئۆزىنى ھەققانىي دەپ ھىسابلىغانلارنى كۆرسىتىدۇ. شۇنىڭ مەسىلە شۇنداق كىشىلەرنى چاقىرالمايتتى.

■ **2:17** مات. 9:13□ 21:31□ لۇقا 5:32□ 19:10□ 1تىم. 1:15:

■ **2:18** مات. 9:14□ لۇقا 5:33:

□ **2:19 »توي** مېھمانلىرى« ـ گۈپىك تىلدا »مەرىكە زالىنىڭ پەرزەنتلىرى« دېگەن ئىبارە بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

■ **2:19** يەش. 62:5□ 2كور. 2:11:

□ **2:20 »يىگىت مېھمانلاردىن ئېلىپ كېتىلىدۇ«** ـ بۇ سۆزلەر ئەيسانىڭ ئۆلۈمى ئۈزىگە ئەگەشكەنلەرگە قايغۇ-ھەسرەت ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدىغان بېشارەت.

□ **2:21 »ھېچكىم كونا كۆكلەككە يېڭى رەختتىن ياماق سالمايدۇ«** ـ يېڭى رەخت كىرىشىپ كېتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **2:22** مات. 9:17:

□ **2:23 »بىر شابات كۈنى شۇنداق بولدىكى، ...»** ـ »شابات كۈنى«)دەم ئېلىش كۈنى(توغرىۋاۋۇق »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ. بۇ شەنبە كۈنى، تەۋرات كالېنداري بويىچە ھەپتىنىڭ يەتتىنچى كۈنى بولۇپ، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئىسرائىلدىكى ھەربىر ئىنسان ۋە مال-چارۋىلارمۇ شۇ كۈنى ھەرقانداق ئىش-خىزمەت قىلماي، دەم ئېلىشى كېرەك ئىدى. ■ **2:23** قان. 23:24□ مات. 12:1□ لۇقا 6:1:

24 پەرسىيلەر ئۇنىڭغا:
ـ قارا، ئۇلار نېمىشقا شابات كۈنى تەۋراتتا چەكلەنگەن ئىشنى قىلىدۇ؟ ـ دېيىشتى.□ ■
25 ئۇ ئۇلارغا:
ـ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئۆزى ۋە ھەمراھلىرى ھاجەتمەن بولغاندا، يەنى ئاچ قالغاندا نېمە قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟ □ ■
26 ـ دېمەك، ئابىياتار باش كاھىن بولغان ۋاقتىدا، ئۇ خۇدانىڭ ئۆيىگە كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان، تەۋراتتا پەقەت كاھىنلارنىڭ يېيىشىگلا بولىدىغان نانلارنى سوراپ يېگەن، شۇنداقلا ھەمراھلىرىغىمۇ بەرگەن؟ ـ دېدى.□ ■
27 ئۇ ئۇلارغا يەنە:
ـ ئىنسان شابات كۈنى ئۈچۈن ئەمەس، شابات كۈنى ئىنسان ئۈچۈن يارىتىلدى.
28 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىنسانئوغلى شابات كۈنىنىڭمۇ ئىگىسىدۇر، ـ دېدى.□ ■

3

قولى قۇرۇپ كەتكەن بىمارنىڭ ساقايتىلىشى
مات. 12:9-14 لۇقا 6:6-11

1 ئۇ يەنە سىناگوگقا كىردى. شۇ يەردە بىر قولى يېگىلەپ كەتكەن بىر ئادەم بار ئىدى.■
2 پەرسىيلەر ئەيسانىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلايلى دەپ شابات كۈنىدە كېسەل ساقايتىدىغان-ساقايتمايدىغانلىقىنى پايلاپ يۈرەتتى.□
3 ئەيسا قولى يېگىلەپ كەتكەن ئادەمگە:
ـ ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، ئوتتۇرىغا چىققىن! ـ دېدى.
4 ئاندىن، سىناگوگدىكىلەردىن:
ـ تەۋرات قانۇنىغا ئۆيغۇن بولغىنى شابات كۈنى ياخشىلىق قىلىشمۇ، يا كى يامانلىق قىلىشمۇ؟ جانىنى قۇتقۇزۇشمۇ يا كى ھالاك قىلىشمۇ؟ ـ دەپ سوردى. لېكىن ئۇلار زۇۋان سۈرۈشمىدى.
5 ئۇ غەزەپ بىلەن ئەتراپىغا نەزەر سېلىپ ئۇلارغا كۆز يۈگۈرتۈپ، ئۇلارنىڭ تاش يۈرەكلىكىدىن قايغۇردى. ئاندىن ئۇ كېسەلگە:

□ **2:24 »تەۋراتتا چەكلەنگەن ئىش«** ـ تەۋرات قانۇندا چەكلەنگەن، دېمەكچى. تەۋرات قانۇنى بويىچە دەم ئېلىش كۈنى »خامان تېپىش« »خىزمەت« دەپ قارىلىپ، قانۇنغا خىلاپلىق ئىش دەپ ھېسابلىنىشى كېرەك ئىدى، ئەلۋەتتە. پەرسىيلەر مۇخلىسلارنىڭ دالىلارنى يېيىش ئۈچۈن ئاقلىشىنى »خامان تەپكەنلىك« دەپ قارىغان. ئەمدى باشاقلارنى ئۈزۈپ يېيىش زىرائەتلەرگە ئورغاق سېلىش بىلەن ئوخشاشمۇ يا كى ئوخشاش ئەمەسمۇ، يۇنىڭغا ئوقۇرمەنلەر مەسىھنىڭ جاۋابىنى ئوقۇپ ئۆزى بېرىپ دېسۇن! »ماتتا«دىكى »قوشۇچە سۆز«ىمىزدە مۇشۇ ئىش توغرۇلۇق ئىزاھاتلىرىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **2:24** مىس. 10:20.

□ **2:25 »داۋۇتنىڭ... ئاچ قالغاندا نېمە قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟«** ـ »ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟« دېگەن سۆز پەرسىيلەرنىڭ دائىم رەقىبلىرىدىن سورايدىغان سوئال شەكلى ئىدى.

■ **2:25** 1سام. 6:21.

□ **2:26 »ئابىياتار باش كاھىن بولغان ۋاقتىدا«** ـ «1□□□.» 1:21-7 بويىچە، ئابىياتار رەسمىي باش كاھىن بولمىغان. لېكىن ئىنجىل دەۋرىدىكى ئەھۋالغا ئوخشاش، ئىككى ئادەم باشقا-باشقا يەردە بولسا ئىككىسى شۇ رولدا بولۇشى مۇمكىن)مەسىھ يەر يۈزىدە خىزمەت قىلغان مەزگىلدە كايافاس ئىسىملىك ھەم ئاناس ئىسىملىك ئىككى ئادەم ئوخشاش بىر ۋاقىتتا »باش كاھىن« ئىدى.(**»داۋۇت** خۇدانىڭ ئۆيىگە كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان، تەۋراتتا پەقەت كاھىنلارنىڭ يېيىشىگلا بولىدىغان نانلارنى سوراپ يېگەن، شۇنداقلا ھەمراھلىرىغىمۇ بەرگەن؟« ـ بۇ ۋەقە «1□□□.» 1:21-7 دە خاتىرىلەنگەن.

■ **2:26** لاۋ. 9:24.

□ **2:28 »ئىنسانئوغلى«** ـ مەسىھنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىبارە توغرۇلۇق »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.

■ **2:28** مات. 8:12 لۇقا 5:6.

■ **3:1** مات. 9:12 لۇقا 6:6.

□ **3:2 »پەرسىيلەر** ئەيسانىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلايلى دەپ شابات كۈنىدە كېسەل ساقايتىدىغان-ساقايتمايدىغانلىقىنى پايلاپ يۈرەتتى« ـ ئۇلارنىڭ قىلماقچى بولغان ئەرزىنى بولسا »ئۇ شابات كۈنىدە كېسەلنى ساقايتسا، »ئىشلىگەن« يا كى »خىزمەت قىلغان«غا باراۋەر بولىدۇ، شۇڭا)ئۇلارنىڭ چۈشىنىشىچە(»تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان«« بولىدۇ.

ـ قولۆکڤی ئۆزات، ـ دەبدی. ئۆ قولنی ئۆزنتۆبدی، قولی ئەسلگە کەلتۆرۆلدی.□ ■
6 ئەمدی پەرسیلەر دەرهال سرتقا چقىپ، ئۆنی قانداق یوقتتش توغرىسدا هىرود پادشاهنىڭ تەرەپدارلىرى بىلەن مەسلىهەت قىلىشقا باشلىدى.□ ■

دېڭىز بويىدىكى توپ-توپ ئادەملەر

7-8 ئاندىن ئەيسا مۇخلىسلىرى بىلەن بىللە ئۆ يەردىن ئايرىلىپ دېڭىز بويىغا كەتتى؛ گالىلىيە ئۆلكىسىدىن چوڭ بىر توپ ئادەملەر ئۆنىڭغا ئەگىشىپ باردى؛ شۇنداقلا ئۆنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنى ئاڭلىغان هامان، يۇتۇن يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن، يېرۇسالېم شەهىردىن، ئىدۇمىيا ئۆلكىسىدىن، ئىئوردان دەرياسىنىڭ قارشى تەرىپىدىن، تۇر ۋە زىدون شەهەرلىرىنىڭ ئەتراپىدىكى جايلاردىن زور بىر توپ ئادەملەرمۇ ئۆنىڭ يېنىغا كېلىشتى.□ ■
9 ئۆ ئادەملەرنىڭ كۆپلىكىدىن ئۆزىنى قىستاپ قويمىسۇن دەپ مۇخلىسلىرىغا كىچىك بىر كېمىنىڭ ئۆنىڭغا يېقىن تۇرۇشىنى تاپىلىدى.
10 چۈنكى ئۆ نۇرغۇن بىمارلارنى ساقايتقىنى تۆپەيلىدىن هەرقانداق ۋابا-كېسەللىكلەرگە گىرىپتار بولغانلارنىڭ هەممىسى ئۆنىڭغا قولۇمنى بىر تەگكۈزۈۋۇالسام دەپ قىستىشىپ كېلىشكەنىدى.
11 ناپاك روهلار چاپلىشىۋالغانلار قاچانلا ئۆنى كۆرسە، ئۆنىڭ ئالدىغا يېقىلىپ: »سەن خۇدانىڭ ئوغلىسەن«! دەپ ۋارقىرىشاتتى.
12 لېكىن ئۆ ناپاك روهلارغا ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى ئاشكارىلىماسلىققا قاتتىق تەنبىه بېرىپ ئاگاهلاندۇراتتى.

ئەيسانىڭ ئون شىكى روسۇلنى تاللىشى

مات. 10:1-4□ لۇقا 6:12-16:

13 ئۆ تاغقا چقىپ، ئۆزى خالىغان كىشىلەرنى يېنىغا چاقىردى؛ ئۆلار ئۆنىڭ يېنىغا كېلىشتى. ■
14 ئۆ ئۆلاردىن ئون ئىككىسىنى ئۆزى بىلەن بىللە بولۇشقا، سۆز-كالامنى جاكارلاشقا،
15 كېسەللەرنى ساقايتىش ۋە جىنلارنى هەيدەش هوقۇقىغا ئىگە بولۇشقا تاللاپ بېكىتتى. □
16 ئۆ بېكىتكەن ئون شىكى كىشى: سىمون)ئۆ ئۆنىڭغا پېترۇس دەپ ئىسىم قويغان(،
17 زەبەدىينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە ئۆنىڭ ئىنىسى يۇهاننا،)ئۆ ئۆلارنى »بىننى-رەگاز«، يەنى »گۈلدۈرماما ئوغۇللىرى« دەپمۇ ئاتىغان(، □

□ **3:5 »قولى ئەسلگە كەلتۆرۆلدى«** ـ كەلتۆرۆلدى« دېگەن پېشلىنىڭ »مەجهۇل شەكلى« بىرگە بۇ ئىشنى خۇدا ئۆزى قىلغان، دېگەننى ئۆقتۇرىدۇ. ئەمدى ئۆلار بۇ مۇجىزىنى »شابات كۈنىدە ياراتقانلىقى« ئۆچۈن زادى كىمنى ئەيىبلىمەكچى؟

■ **3:5** 1پاد. 6.13:

□ **3:6 »هىرود پادشاهنىڭ تەرەپدارلىرى«** ـ هىرود پادشاه ۋە ئۆنىڭ تەرەپدارلىرى توغرۇلۇق »تەبرلەر«نى كۆرۈڭ. لېكىن بىرگە ئەڭ هەيران قالارلىقى بەلكىم شۇكى، رەبىمىز تەلىم بېرىشكە باشلىغاندا، بىر-بىرىگە كۆشەندە بولغان »»هىرود تەرەپدارلىرى« ۋە پەرسىيلەر هەمكارلىشىپ، ئەيسانى يوقتىشقا مەسلىهەتلىشىدۇ »)مات.» 16:22نىڭ كۆرۈڭ.(مانا قاراڭ ئۆزۈقتا تەۋە بولغان كىشىلەر هامان بىرىنچى بولۇپ نۇر بىلەن دۈشمەنلىشىدۇ »)يۇه.» 5:1، .(19:3

■ **3:6** مات. 14:12□ يۇه. 39:10□ 53.11:

□ **3:7-8 »ئىدۇمىيا ئۆلكىسى«** ـ »ئىدۇمىيا« تەۋراتتا »ئېدوم« دېيىلىدۇ.

■ **3:7-8** مات. 25:4□ لۇقا 17.6:

■ **3:13** مات. 1:10□ مار. 7:6□ لۇقا 13:6□ 1.9:

□ **3:15 »ئۆ ئۆلاردىن ئون ئىككىسىنى ئۆزى بىلەن بىللە بولۇشقا... جىنلارنى هەيدەش هوقۇقىغا ئىگە بولۇشقا تاللاپ بېكىتتى«** ـ (14-15-□□□□□) بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە 15-14-ئايەتتە »ئۆ ئۆلاردىن ئون ئىككىسىنى »روسۇللار« دەپ ئاتاپ، ئۆزى بىلەن بىللە بولۇشقا، سۆز-كالامنى جاكارلاشقا ۋە جىنلارنى هەيدەش هوقۇقىغا ئىگە بولۇشقا تاللاپ بېكىتتى« دېيىلىدۇ.

□ **3:17 »زەبەدىينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە ئۆنىڭ ئىنىسى...»** ـ ياكى »زەبەدىينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە ئۆنىڭ ئاكىسى...». **»ئۆ ئۆلارنى »بىننى-رەگاز«، يەنى »گۈلدۈرماما ئوغۇللىرى« دەپمۇ ئاتىغان«** ـ مۇشۇ يەردە بىز بۇ ئىسمىنى ئىبرانىي تىلىدىكى ئاهاڭى بويىچە ئالدۇق. »رەگاز« ئىبرانىي تىلىدا ئادەتتە »غەزەپ، قەهر«نى بىلدۈرىدۇ. قارىغاندا ئۆلار ئىككىلىسى ئەسلىدە ئىنتايىن تېرىككەك ئىدى! گېرىك تىلىدا تەلەپپۇز »بوئانەرگەس« دەپ ئوقۇلىدۇ.

18 ئاندرىياس، فىلىپ، بارتولوماي، ماتتا، توماس، ئالفاينىڭ ئوغلى ياقۇپ، تاداي، مىللەتپەرۋەر دەپ ئاتالغان
سىمون □
19 ۋە ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدا ئىشقاريوتلاردىن ئىبارەت.

ئەيسا شەيتاندىن كۆچلۈكتۇر
مات. 12:22-32□ لۇقا 11:14-23□ 12:10

20 ئۇ تۈيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئۇ يەرگە يەنە شۇنچە نۇرغۇن ئادەملەر توپلاندىكى، ئۇلارنىڭ ھەتتا
غىزالانغۇدەكمۇ ۋاقتى چىقمىدى. ■
21 ئەيسانىڭ ئائىلىسىدىكىلەر بۇنى ئاڭلاپ، ئۇنى تۇتۇپ كېلىشكە بېرىشتى. چۈنكى ئۇلار ئۇنى »ئەقلىنى يوقىتىپتۇ«
دېگەنىدى.
22 يېرۇسالېمدىن چۈشكەن تەۋرات ئۇستازلىرى بولسا: »ئۇنىڭدا بەئەلزىبۇب بار«، ۋە »ئۇ پەقەت جىنلارنىڭ
ئەمىرىگە تايىنىپ جىنلارنى قوغلۇپ چىقىدىكەن«، دېيىشەتتى.□ ■
23 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ تەۋرات ئۇستازلىرىنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا تەمسىللەرنى ئىشلىتىپ مۇنداق دېدى:
ـ شەيتان شەيتانىنى قانداقمۇ قوغلىسۇن؟ ■
24 ئەگەر پادىشاھلىق ئۆز ئىچىدىن بۆلۈنۈپ ئۆزئارا سوقۇشقان بولسا شۇ پادىشاھلىق پۈت تىرەپ تۇرالمايدۇ؛
25 شۇنىڭدەك ئەگەر بىر ئائىلە ئۆز ئىچىدىن بۆلۈنۈپ ئۆزئارا سوقۇشسا شۇ ئائىلە پۈت تىرەپ تۇرالمايدۇ.
26 ئەگەر شەيتان ئۆز-ئۆزىگە قارشى چىقىپ بۆلۈنسە، ئۇ پۈت تىرەپ تۇرالماي، يوقالماي قالمايدۇ.
27 ھېچكىم كۈچتۈڭگۈر بىرسىنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنىڭ مال-مۈلكىنى بۇلاپ كېتەلەيدۇ ـ پەقەت ئۇ شۇ
كۈچتۈڭگۈرنى ئاۋۋال باغلىيالسا ئاندىن ئۆيىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلالايدۇ.□ ■
28 شۇنى سىلەرگە بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ئىنسان بالىلىرى ئۆتكۈزگەن تۈرلۈك گۇناھلىرىنىڭ ھەممىسىنى، شۇنداقلا
ئۇلار قىلغان كۈپۈرلۈقلىرىنىڭ ھەممىسىنى كەچۈرۈشكە بولىدۇ. □ ■
29 بىراق كىمدىكىم مۇقەددەس روھقا كۈپۈرلۈق قىلسا، ئەبەدىلئەبەدگىچە ھېچ كەچۈرۈلمەيدۇ، بەلكى مەڭگۈلۈك
بىر گۇناھنىڭ ھۆكۈمى ئاستىدا تۇرىدۇ.□ ■
30 ئەيسانىڭ بۇ سۆزى ئۇلارنىڭ »ئۇنىڭغا ناپاك روھ چاپلىشىپتۇ« دېگىنى ئۈچۈن ئېيتىلغانىدى.

ئەيسانىڭ ئانىسى ۋە ئىنىلىرى
مات. 12:46-50□ لۇقا 8:19-21

□ **3:18 »مىللەتپەرۋەر دەپ ئاتالغان سىمون«** ـ ياكى »قانائانلىق سىمون.« يەھۇدىي »مىللەتپەرۋەرلىرى« ياكى »مىللەتچىلىرى« ۋەتەننىي رىم ئىمپىرىيەسىدىن ئازاد قىلىش ئۈچۈن زوراۋانلىق يولى بىلەن كۈرەش قىلغۇچىلار ئىدى.
■ **3:20** مار. 6:31.
□ **3:22 »ئۇنىڭدا بەئەلزىبۇب بار«** ـ »بەئەلزىبۇب« ياكى »بەئەلزىبۇل« بولسا جىنلارنىڭ ئەمىرى بولغان شەيتاننىڭ باشقا بىر ئىسمىدۇر.
■ **3:22** مات. 9:34□ لۇقا 12:24□ 11:15□ يۇھ. 8:48.
■ **3:23** مات. 12:25.
□ **3:27 »ھېچكىم كۈچتۈڭگۈر بىرسىنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنىڭ مال-مۈلكىنى بۇلاپ كېتەلەيدۇ ـ پەقەت ئۇ شۇ كۈچتۈڭگۈرنى ئاۋۋال باغلىيالسا ئاندىن ئۆيىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلالايدۇ«** ـ بۇ تەمسىلدىكى »كۈچتۈڭگۈر ئادەم« شەيتانىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ئۇنىڭ ئۆيىنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچى ئەيسادىن باشقا ھېچكىم بولمايدۇ.
■ **3:27** مات. 12:29□ كول. 2:15.
□ **3:28 »ئۇلار قىلغان كۈپۈرلۈقلىرىنىڭ ھەممىسى...»** ـ گېرىك تىلىدا »ئۇلار كۈپۈرلۈق بىلەن قىلغان كۈپۈرلۈقلىرىنىڭ ھەممىسى« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ ئىبارە ئۇلارنىڭ كۈپۈرلۈقلىرى بەلكىم ئىنتايىن ئېغىر بولۇشى مۇمكىن دېگەنىنى بىلدۈرىدۇ.
■ **3:28** 1ساموئېل. 2:25□ مات. 12:31□ لۇقا 12:10□ 1يۇھ. 5:16.
□ **3:29 »مۇقەددەس روھقا قارشى** كۈپۈرلۈق قىلسىمۇ« ـ ياكى »مۇقەددەس روھقا قارشى گەپ قىلسىمۇ« دېگەن گۇناھ توغرۇلۇق »ماتتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
■ **3:29** 1يۇھ. 5:16.

31 شۇ ۋاقىتتا ئۇنىڭ ئانىسى بىلەن ئىنىلىرى كەلدى. ئۇلار سىرتتىدا تۇرۇپ، ئۇنى چاقىرىشقا ئادەم كىرگۈزدى. ■
32 بىر توپ خالايىق ئۇنىڭ ئەتراپىدا ئولتۇراتتى. ئۇلار:
ـ مانا، ئانىڭىز، ئىنىلىرىڭىز سىزنى ئىزدەپ سىرتتا تۇرىدۇ، ـ دەيىشتى.□
33 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ كىم مېنىڭ ئانام، كىم مېنىڭ ئىنىلىرىم؟ ـ دېدى.
34 ئاندىن، ئۇ ئۆپچۈرىسىدە ئولتۇرغانلارغا قاراپ مۇنداق دېدى:
مانا بۇلار مېنىڭ ئانام ۋە ئىنىلىرىم!
35 چۈنكى كىمكى خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئادا قىلسا، شۇ مېنىڭ ئاكا-ئىنىم، ئاچا-سىڭلىم ۋە ئانامدۇر.■

4

تۇرۇق چاچقۇچى توغرىسىدىكى تەمسىل

مات. 13:1-9 لۇقا 8:4-8

1 ئۇ يەنە دېڭىز بويىدا خەلققە تەلىم بېرىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ ئەتراپىغا زور بىر توپ ئادەملەر ئولىشىۋالغاچقا، ئۇ بىر
كېمىگە چىقىپ دېڭىزدا ئولتۇردى، پۈتكۈل خالايىق بولسا دېڭىز قىرغىقىدا تۇرۇشاتتى.■
2 ئۇ ئۇلارغا تەمسىل بىلەن نۇرغۇن ئىشلارنى ئۆگەتتى. ئۇ تەلىم بېرىپ مۇنداق دېدى:
3 ـ قۇلاق سېلىڭلار! تۇرۇق چاچقۇچى تۇرۇق چاچقىلى ئېتىزغا چىقىپتۇ.
4 تۇرۇق چاچقاندا تۇرۇقلاردىن بەزىلىرى چىغىر يول بويىغا چۈشۈپتۇ، قۇشلار كېلىپ ئۇلارنى يەپ كېتىپتۇ.
5 بەزىلىرى تۆپرىقى ئاز تاشلىق يەرگە چۈشۈپتۇ. توپىسى چوڭقۇر بولمىغانلىقتىن، تېزلا ئۈنۈپ چىقىپتۇ،
6 لېكىن كۈن چىقىش بىلەنلا ئاپتاپتا كۆيۈپ، يىلتىزى بولمىغاچقا قۇرۇپ كېتىپتۇ.
7 بەزىلىرى تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چۈشۈپتۇ، تىكەنلەر ئۆسۈپ مايىسىلارنى بوغۇۋېلىپ، ئۇلار ھېچ ھوسۇل بەرمەپتۇ.
8 بەزىلىرى بولسا، ياخشى تۆپراققا چۈشۈپتۇ. ئۇلار ئۆسۈپ ئاۋۇپ چوڭ بولغاندا ھوسۇل بېرىپتۇ. ئۇلارنىڭ
بەزىلىرى ئوتتۇز ھەسسە، بەزىلىرى ئاتمىش ھەسسە، يەنە بەزىلىرى يۈز ھەسسە ھوسۇل بېرىپتۇ.
9 ـ ئاڭلىغۇدەك قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلىسۇن! ـ دېدى ئۇ.

تەمسىللەرنىڭ مەقسىتى

مات. 13:10-17 لۇقا 8:9-10

10 ئۇ ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەر ھەم ئون ئىككىيلەن بىلەن يالغۇز قالغاندا، ئۇلار ئۇنىڭدىن تەمسىللەر توغرۇلۇق سوراشتى.
■ □
11 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

■ 3:31 مات. 12:46 لۇقا 19:8.
□ 3:32 «مانا، ئانىڭىز، ئىنىلىرىڭىز سىزنى ئىزدەپ سىرتتا تۇرىدۇ» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە «ۋە سىڭلىرىڭىز» دەپ قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. ھېچىبىرىلىغاندا گېرىك تىلىدا «ئاكا-ئىنىلەر» دېگەن سۆز بىر قېرىنداش «ئاچا-سىڭلار»نى تۈز ئېچىگە ئالاتتى.
■ 3:35 يۇھ. 15:14 2 كور. 5:17 16:
■ 4:1 مات. 13:1 لۇقا 8:4.
□ 4:10 «ئۇ ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەر ھەم ئون ئىككىيلەن بىلەن يالغۇز قالغاندا، ئۇلار ئۇنىڭدىن تەمسىللەر توغرۇلۇق سوراشتى» ـ مۇشۇ يەردە «ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەر» ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەر)ئون ئىككىيلەندىن سىرت(نى كۆرسەتسە كېرەك. ■ 4:10 مات. 13:10 لۇقا 9:8.

ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ سىرىنى بىلىشكە سىلەر نەسىپ بولدۇڭلار. لېكىن سىرتتىكىلەرگە ھەممە ئىش تەمسىللەر
بىلەن ئۇقتۇرۇلىدۇ؛ □ ■
12 بۇنىڭ بىلەن: »ئۇلار قاراشنى قارايدۇ، بىراق كۆرمەيدۇ؛
ئاڭلاشنى ئاڭلايدۇ، بىراق چۈشەنمەيدۇ؛
شۇنداق بولمىسىدى، ئۇلار يولدىن ياندۇرۇلۇشى بىلەن،
كەچۈرۈم قىلىناتتى« دېگەن سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.□ ■

ئۇرۇق چاچقۇچى توغرىسىدىكى تەمسىلنىڭ چۈشەندۈرۈلۈشى
مات. 13:18-23 لۇقا 8:11-15

13 ئاندىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ سىلەر مۇشۇ تەمسىلنىمۇ چۈشەنمىدىڭلارمۇ؟ ئۇنداقتا، قانداقمۇ باشقا ھەرخىل تەمسىللەرنى چۈشىنەلەيسىلەر؟ ـ
دېدى.
14 ئۇرۇق چاچقۇچى سۆز-كالام چاچىدۇ. ■
15 ئۇستىگە سۆز-كالام چېچىلغان چىغىر يول بويى شۇنداق ئادەملەرنى كۆرسەتكەنكى، ئۇلار سۆز-كالامنى
ئاڭلىغان ھامان شەيتان دەرھال كېلىپ ئۇلارنىڭ قەلبىگە چېچىلغان سۆز-كالامنى ئېلىپ كېتىدۇ.
16 بۇنىڭغا ئوخشاش، تاشلىق يەرلەرگە چېچىلغان ئۇرۇقلار بولسا، سۆز-كالامنى ئاڭلىغان ھامان خۇشاللىق بىلەن
قوبۇل قىلغانلارنى كۆرسىتىدۇ.
17 ھالبۇكى، قەلبىدە ھېچ يىلتىز بولمىغاچقا، پەقەت ۋاقىتلىق تۇرىدۇ؛ سۆز-كالامنىڭ ۋەجىدىن قىينىچىلىق ياكى
زىيانكەشلىككە ئۇچرىغاندا، ئۇلار شۇئان يولدىن چەتنەپ كېتىدۇ.
18 تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چېچىلغىنى شۇنداق بەزى ئادەملەرنى كۆرسەتكەنكى، بۇ ئادەملەر سۆز-كالامنى ئاڭلىغىنى
بىلەن،
19 لېكىن كۆڭلىگە بۇ دۇنيانىڭ ئەندىشىلىرى، بايلىقلارنىڭ ئېزىقتۇرۇشى ۋە باشقا نەرسىلەرگە بولغان ھەۋەسلەر
كىرىۋېلىپ، سۆز-كالامنى بوغۇۋېتىدۇ-دە، ئۇ ھېچ ھوسۇل چىقارمايدۇ. ■
20 لېكىن ياخشى تۇپراققا چېچىلغان ئۇرۇقلار بولسا ـ سۆز-كالامنى ئاڭلىشى بىلەن ئۇنى قوبۇل قىلغان ئادەملەرنى
كۆرسىتىدۇ. بۇنداق ئادەملەر ھوسۇل بېرىدۇ، بىرسى ئوتتۇز ھەسسە، بىرسى ئاتمىش ھەسسە، يەنە بىرسى يۈز
ھەسسە ھوسۇل بېرىدۇ.

سېۋەت ئاستىدىكى چىراغ
لۇقا 8:16-18

21 ئۇ ئۇلارغا يەنە مۇنداق دېدى:
ـ چىراغ سېۋەت ياكى كارىۋات ئاستىغا قويۇلۇش ئۈچۈن كەلتۈرۈلەمدۇ؟ ئۇ چىراغداننىڭ ئۈستىگە قويۇلۇش ئۈچۈن
كەلتۈرۈلەمدۇ؟ □ ■

□ **4:11** »لېكىن سىرتتىكىلەرگە ھەممە ئىش تەمسىللەر بىلەن ئۇقتۇرۇلىدۇ« ـ »سىرتتىكىلەرگە« خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدىن ياكى ئۇنىڭ نىجاتىدىن سىرتتا تۇرغانلار، دېمەك.
■ **4:11** مات. 25:11□ 2كور. 14:2□ 14:3.
□ **4:12** »ئۇلار قاراشنى قارايدۇ، بىراق كۆرمەيدۇ؛ ئاڭلاشنى ئاڭلايدۇ، بىراق چۈشەنمەيدۇ؛ شۇنداق بولمىسىدى، ئۇلار يولدىن ياندۇرۇلۇشى بىلەن، كەچۈرۈم قىلىناتتى« ـ بۇ سۆزلەر »يەش.» 6:9-10دىن ئېلىنغان. ■ **4:12** يەش. 6:9-10□ مات. 13:14□ لۇقا 8:10□ يۇھ. 12:40□ روس. 28:26□ رىم. 11:8. ■ **4:14** مات. 13:19□ لۇقا 8:11. ■ **4:19** مات. 19:23□ مار. 10:23□ لۇقا 18:24□ 1تىم. 6:9.
□ **4:21** »چىراغ سېۋەت ياكى كارىۋات ئاستىغا قويۇلۇش ئۈچۈن كەلتۈرۈلەمدۇ؟« ـ »سېۋەت« گرېك تىلىدا »تۆچىگۈچى سېۋەت« دېيىلىدۇ.
■ **4:21** مات. 5:15□ لۇقا 8:16□ 11:33.

22 چۈنكى يوشۇرۇلغان ھېچقانداق ئىش ئاشكارىلانماي قالمايدۇ، شۇنىڭدەك ھەرقانداق مەخپىي ئىش يۈز بەرگەندىن
كېيىن ئايان بولماي قالمايدۇ. ■
23 ئاڭلىغۇدەك قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلىسۇن!
24 ئاڭلىغانلىرىڭلارغا كۆڭۈل بۆلۈڭلار! چۈنكى سىلەر باشقىلارغا قانداق تۆلچەم بىلەن تۆلچىسەڭلار، سىلەرگىمۇ
شۇنداق تۆلچەم بىلەن تۆلچەپ بېرىلىدۇ، ھەتتا تۇنىڭدىنمۇ كۆپ قوشۇپ بېرىلىدۇ. □ ■
25 چۈنكى كىمدە بار بولسا، تۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ، ئەمما كىمدە يوق بولسا، ھەتتا تۇنىڭدا بار بولغانلىرىمۇ
تۇنىڭدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ.□ ■

ئۇنگەن ئۇرۇق توغرىسىدىكى تەمسىل

26 ئۇ يەنە مۇنداق دېدى:
ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقى يەنە بىرسىنىڭ تۇپراققا ئۇرۇق چاچقىنىغا ئوخشايدۇ:
27 ئۇ ئۇخلايدۇ، ئورۇندىن تۇرىدۇ، كېچە-كۈندۈزلەر ئۇتۇۋېرىپ، ئۇرۇق بىخ ئۇرۇپ ئۆسىدۇ. لېكىن چاچقۇچى
قانداق يول بىلەن ئۆسىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ.
28 تۇپراق ئۆزلۈكىدىن ھوسۇل بېرىدۇ، ئۇرۇق ئاۋۋال بىخ ئۇرىدۇ، كېيىن باش چىقىرىدۇ، ئاخىردا باشاقلار تولۇق
دان ئۆتىدۇ.
29 دان پىشقاندا، چاچقۇچى دەرھال ئورغاق سالىدۇ، چۈنكى ھوسۇل ۋاقتى كەلگەن بولىدۇ.□

قىچا ئۇرۇق توغرىسىدىكى تەمسىل

مات. 13□32-31: 35-34، لۇقا 13□19-18:

30 ئۇ يەنە مۇنداق دېدى:
ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى نېمىگە ئوخشىتىمىز؟ ياكى قانداق بىر تەمسىل بىلەن سۈرەتلەپ بېرەلەيمىز؟ ■
31 ئۇ گويا بىر تال قىچا ئۇرۇقىغا ئوخشايدۇ. ئۇ يەرگە تېرىلغاندا، گەرچە يەر يۈزىدىكى بارلىق ئۇرۇقلارنىڭ ئىچىدە
ئەڭ كىچىكى بولسىمۇ، □
32 تېرىلغاندىن كېيىن، ھەرقانداق زىرائەتتىن ئېگىز ئۆسۈپ شۇنداق چوڭ شاخلايدۇكى، ئاسماندىكى قۇشلارمۇ ئۇنىڭ
سايىسىگە قوندۇ.□

■ 4:22 ئايۇپ 22:12□ مات. 26:10□ لۇقا 17:8□ 2.12:

□ 4:24 **»سىلەر باشقىلارغا قانداق تۆلچەم بىلەن تۆلچىسەڭلار«** ـ بۇ سۆز كۆپ تەرەپلىمىلىك بولۇشى كېرەك؛ مەسىلەن: (1) ئادەم خۇدانىڭ
سۆزىگە قانچىلىك كۆڭۈل بۆلۈپ ئېتىبار بەرسە، ئۇنىڭغا شۇنچىلىك ئەقىل بېرىدۇ؛ (2) بىز باشقىلارغا رەھىم-شەپقەت كۆرسەتسەك، خۇدامۇ بىزگە
رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىدۇ؛ (3) ((2)-□□□□□□□□ يېقىن) بىز باشقىلارنى قايسى تۆلچەم بىلەن باھالىساق، خۇدا بىزنى باھالىغاندا دەل شۇ تۆلچەمنى
ئىشلىتىدۇ؛ (4) باشقىلارغا قانچىلىك خەير-ساخاۋەت كۆرسەتسەك، خۇدامۇ كېيىن بىزگە شۇنچىلىك ئىلتىپاتنى كۆرسىتىدۇ.

■ 4:24 مات. 2:7□ لۇقا 38.6:

□ 4:25 **»چۈنكى كىمدە بار بولسا، تۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ، ئەمما كىمدە يوق بولسا، ھەتتا تۇنىڭدا بار بولغانلىرىمۇ تۇنىڭدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ«**
ـ »كىمدە بار بولسا... « ـ بۇ »بار بولسا« نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ شۈبھىسىزكى، ئەھەدىي ئەھمىيەتلىك بىرەر نەرسە بولسا كېرەك، بۇ ئىمان-ئىشەنچىنى تۆز
ئىچىگە چوقۇم ئالىدۇ. بىز تۆزىمىزگە »ئەھەدىي ئەھمىيەتلىك« ھەرنېمە بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى پەقەت مەسىھدىنلا تاپالايمىز.

■ 4:25 مات. 12:13□ 29:25□ لۇقا 18:8□ 26.19:

□ 4:29 **»چاچقۇچى دەرھال ئورغاق سالىدۇ«** ـ گېرىك تىلىدا »چاچقۇچى دەرھال ئورغاق ئەۋەتىدۇ.«

■ 4:30 مات. 31:13□ لۇقا 18.13:

□ 4:31 **»گەرچە يەر يۈزىدىكى بارلىق ئۇرۇقلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ كىچىكى بولسىمۇ،...«** ـ ياكى »گەرچە تۇپراق ئىچىدىكى بارلىق ئۇرۇقلارنىڭ ئىچىدە
ئەڭ كىچىكى بولسىمۇ،...«.

□ 4:32 **«...□□□□□□□□□□ قۇشلارمۇ ئۇنىڭ سايىسىگە قوندۇ»** ـ ياكى «...□□□□□□□□□□ قۇشلارمۇ ئۇنىڭ سايىسىگە ئۇۋۇلايدۇ». بۇ
يەردە تىلغا ئېلىنغان قىچا ئۇرۇقىرا شەرقتە ئۆسىدىغان، ياخشى ئۆسكەندە ھەتتا ئۇچ مېتردىن ئېشىپ كېتىدىغان، ئۆسۈملۈكنى كۆرسىتىدۇ.

33 ئۇ شۇنىڭغا ئوخشاش خالايىق ئاڭلاپ چۈشىنەلىگۈدەك نۇرغۇن تەمسىللەر بىلەن سۆز-كالامنى يەتكۈزدى.
■
34 لېكىن تەمسىل كەلتۈرمەي تۇرۇپ ئۇلارغا ھېچقانداق سۆز قىلمايتتى. لېكىن ئۆز مۇخلىسلىرى بىلەن يالغۇز قالغىندا، ئۇلارغا ھەممىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەتتى.

ئەيسانىڭ بورانىنى تىنچىتىشى

مات. 8:23-27 □ لۇقا 8:22-25

35 شۇ كۈنى كەچ كىرگەندە، ئۇ ئۇلارغا:
ـ دېڭىزنىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتەيلى، ـ دېدى. ■
36 خالايىقنى يولغا سېلىۋەتكەندىن كېيىن، ئۇلار ئۇنى كېمىدە ئولتۇرغان پېتى ئېلىپ يۈرۈپ كېتىشتى. ئۇلار بىلەن بىللە ماڭغان باشقا كېمىلەرمۇ بار ئىدى. □
37 ۋە مانا، ئەشەددىي قارا قۇيۇن چىقىپ كەتتى؛ شۇنىڭ بىلەن دولقۇنلار كېمىنى ئۇرۇپ، سۇ ھالقىپ كىرىپ، كېمىگە توشاي دەپ قالغانىدى.
38 لېكىن ئۇ كېمىنىڭ ئاياغ تەرىپىدە ياستۇققا باش قويۇپ ئۇيقۇغا كەتكەنىدى. ئۇلار ئۇنى ئويغىتىپ:
ـ ئى ئۇستاز، ھالاك بولۇۋاتقىنىمىزغا كارىڭ يوقمۇ؟ ـ دېدى.
39 ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، بورانغا تەنبىھ بېرىپ، دېڭىزغا: »تىنچلان! جىم بول«! دېۋىدى، بوران توختاپ، چوڭقۇر بىر جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى.■
40 ـ نېمىشقا شۇنچە قورقىسىلەر؟ سىلەردە قانداقسىگە تېخىچە ئىشەنچ بولمايدۇ؟ ـ دېدى ئۇ ئۇلارغا.
41 ئۇلارنى ئىنتايىن زور بىر قورقۇنچ باستى، ئۇلار بىر-بىرىگە:
ـ بۇ ئادەم زادى كىمدۇ؟ ھەتتا شامال ۋە دېڭىزمۇ ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىدىكەن-ھە! ـ دەپ كېتىشتى.

5

كۆپ جىنلار چاپلاشقان »قوشۇن« ئىسىملىك ئادەمنىڭ ساقايتىلىشى

مات. 8:28-34 □ لۇقا 8:26-39

1 ئۇلار دېڭىزنىڭ ئۇ قېتىغا، گادارالىقلارنىڭ يۇرتىغا يېتىپ باردى.□ ■
2 ئۇ كېمىدىن چۈشۈشى بىلەنلا، ناپاك روھ چاپلاشقان بىر ئادەم گۆر ئۆڭكۈرلىرىدىن چىقىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى.
3 ئۇ ئادەم ئۆڭكۈرلەرنى ماكان قىلغان بولۇپ، ھەتتا ئۇنى ھېچكىم زەنجىرلەر بىلەنمۇ باغلىيالمايتتى.
4 چۈنكى كۆپ قېتىم پۇت-قوللىرى كىشەن-زەنجىرلەر بىلەن باغلانغان بولسىمۇ، ئۇ زەنجىرلەرنى ئۈزۈۋېتىپ، كىشەنلەرنى چېقىۋەتكەنىدى؛ ھېچكىم ئۇنى بويسۇندۇرالمىغانىدى.
5 ئۇ كېچە-كۈندۈز مازارلىقتا ۋە تاغلار ئارىسىدا توختاۋسىز ۋارقىراپ-جارقىراپ يۈرەتتى، ئۆز-ئۆزىنى تاشلار بىلەن كېسىپ يارىلاندۇراتتى.

■ 4:33 مات. 8:34.13:
■ 4:35 مات. 8:23 □ لۇقا 8:22.8:
□ 4:36 **...» ئۇنى كېمىدە ئولتۇرغان پېتى ئېلىپ يۈرۈپ كېتىشتى«** ـ مەسىھ ئاللىقاچان كېمىدە ئولتۇرغانىدى (1-□□□□□□□).
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «....□□□ شۇ پېتى كېمىسىگە چۈشۈرۈپ، ئېلىپ يۈرۈپ كېتىشتى» ـ بۇ تەرجىمىدە »شۇ پېتى« بەلكىم مەسىھ »ھېچقانداق تەيارلىقسىز)دېڭىز سەپىرىگە لايىق كىيىم ياكى چېمەك-ئىچمەك ئالمىغان(ھالدا« دېگەندەك بولۇشى مۇمكىن. ■ 4:39 ئايۇب 12:26□ زەب. 29:107□ يەش. 10.51: □ 5:1 **» گادارا«** ـ بەزى كۆچۈرمىلەردە »گېراسا« ياكى »گەرگەسە« دەپ ئاتىلىدۇ. ■ 5:1 مات. 8:28□ لۇقا 8:26.

6 لېكىن ئۇ ئەيسانى يىراقتىن كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، سەجدە قىلدى□
7 ۋە قاتتىق ئاۋازدا ۋارقىراپ:
ـ ھەممىدىن ئالىي خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا، سېنىڭ مېنىڭ بىلەن نېمە كارىڭ! خۇدا ھەققى، سەندىن ئۆتۈنۈپ قالاي، مېنى قىينىما! ـ دېدى□
8)چۈنكى ئەيسا ئۇنىڭغا: »ھەي ناپاك روھ، ئۇنىڭدىن چىق«! دېگەنىدى.(□
9 ئۇ ئۇنىڭدىن:
ـ ئىسمىڭ نېمە؟ ـ دەپ سوريدى.
ـ ئىسمىم »قوشۇن« ـ چۈنكى سانىمىز كۆپ، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.□
10 ۋە ئۇ ئەيسادىن ئۇلارنى بۇ يۇرتتىن ھەيدىۋەتمىگەيسەن، دەپ كۆپ ئۆتۈنۈپ يالۋۇردى.
11 تاغ باغرىدا چوڭ بىر توپ توڭگۇز پادىسى ئوتلاپ يۈرەتتى.
12 جىنلار ئۇنىڭغا:
ـ بىزنى مۇشۇ توڭگۇزلارغا ئەۋەتكىن، ئۇلارنىڭ ئىچىگە كىرىپ كېتىشكە يول قويغايسەن، ـ دەپ يالۋۇرۇشتى.
13 ئەيسا دەرھال يول قويدى. شۇنىڭ بىلەن ناپاك روھلار چىقىپ، توڭگۇزلارنىڭ تېنىگە كىرىشى بىلەنلا، توڭگۇزلار تىك ياردىن ئېتىلىپ چۈشۈپ، دېڭىزغا غەرق بولدى. ئۇلار ئىككى مىڭغا يېقىن ئىدى.
14 توڭگۇز باققۇچىلار بولسا ئۇ يەردىن قېچىپ، شەھەر-يېزىلاردا بۇ ئىشلارنى پۈر قىلدى. شۇ يەردىكىلەر نېمە ئىش يۈز بەرگەنلىكىنى كۆرگىلى چىقىشتى.
15 ئۇلار ئەيسانىڭ يېنىغا كەلدى ۋە ئىلگىرى جىنلار چاپلىشىۋالغان ھېلىقى ئادەمنىڭ كىيىملەرنى كىيىپ، ئەس-ھوشى جايىدا ئولتۇرغىنىنى ـ يەنى »قوشۇن جىنلار« چاپلاشقان شۇ ئادەمنى كۆرۈپ، قورقۇپ كېتىشتى.
16 بۇ ۋەقەنى كۆرگەنلەر جىنلار چاپلاشقان ئادەمدە نېمە يۈز بەرگەنلىكىنى ۋە توڭگۇزلارنىڭ ئاقىۋىتىنى خەلققە بايان قىلىپ بەردى.
17 بۇنىڭ بىلەن خالايىق ئەيساغا: يۇرتلىرىمىزدىن چىقىپ كەتكەيسەن، دەپ يالۋۇرۇشقا باشلىدى.
18 ئۇ كېمىگە چىقىۋاتقاندا، ئىلگىرى جىنلار چاپلاشقان ھېلىقى ئادەم ئۇنىڭدىن: مەنمۇ سەن بىلەن بىللە باراي، دەپ ئۆتۈندى.■
19 لېكىن ئۇ بۇنىڭغا ئۇنمايى:
ـ ئۆز ئۆيىدىكىلىرىڭ ۋە يۇرتداشلىرىڭنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇلارغا پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا شۇنچىلىك ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلىپ بەرگەنلىكىنى، ئۇنىڭ ساڭا رەھىم-شەپقەت كۆرسەتكەنلىكىنى خەۋەرلەندۈرگىن، ـ دېدى. □
20 ئۇ قايتىپ بېرىپ، ئەيسانىڭ ئۆزىگە قانداق ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلغانلىقىنى »ئون شەھەر رايونى«دا جار قىلىشقا باشلىدى. بۇنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى تولىمۇ ھەيران قېلىشتى.□

□ **5:6 »ئۇ ئەيسانى يىراقتىن كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، سەجدە قىلدى«** ـ ياكى »ئۇ ئەيسانى يىراقتىن كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، يەرگە باش قويدى.«
□ **5:7 »سەندىن ئۆتۈنۈپ قالاي، مېنى قىينىما!** ـ »مېنى قىينىما«! دېگەن سۆز »باش جن«نىڭ سۆزى بولسا كېرەك. بۇ ئادەمگە نۇرغۇن جىنلار چاپلاشقانىدى.
□ **5:8 »ئەيسا ئۇنىڭغا: ...» ئۇنىڭدىن چىق«! دېگەنىدى«** ـ گرېك تىلىدا »ئەيسا ئۇنىڭغا: ...» ئۇنىڭدىن چىق«! بۇيرۇۋاتاتتى« دېيىلدۇ.
□ **5:9 »ئىسمىم »قوشۇن«« ـ »قوشۇن« لاتىن تىلىدا »لېگىئون« دېيىلدۇ، ئادەتتە ئاز دېگەندىمۇ ئالتە مىڭ كىشىلىك ئارمىيىنى كۆرسىتىدۇ. »چۈنكى سانىمىز كۆپ«** ـ ئۇقۇرمەنلەر مۇشۇ يەردە ئىككى ئاۋازنىڭ بارلىقىنى بايقايدۇ ـ بىرىنچىسى »)ئىسمىم »قوشۇن««،(بۇ بىچارە ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭكى، ئىككىنچىسى »)چۈنكى سانىمىز كۆپ«،(مىڭلىغان جىنلارنىڭكى ئىدى.
■ **5:18** لۇقا 38.8:
□ **5:19 »ئۇلارغا پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا شۇنچىلىك ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلىپ بەرگەنلىكىنى... خەۋەرلەندۈرگىن«** ـ ياكى »ئۇلارغا رەببىنىڭ ساڭا شۇنچىلىك ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلىپ بەرگەنلىكىنى... خەۋەرلەندۈرگىن.« □ **5:20 »ئون شەھەر رايونى«** ـ گرېك تىلىدا »دېكاپولىس.«

ئۇنىڭ يائىرۇسنىڭ قىزىنى تىرىلدۈرۈشى ۋە خۇن كېسىلى باسقان بىر ئايالنى ساقايتىشى

مات. 9:18-26؛ لۇقا 8:40-56

21 ئەيسا قايتىدىن كېمە بىلەن دېڭىزنىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتكەندە، زور بىر توپ خالايىق ئۇنىڭ يېنىغا يىغىلدى؛ ئۇ دېڭىز
بويىدا تۇراتتى. ■
22-23 مانا، مەلۇم بىر سىناگوگنىڭ چوڭى يائىرۇس ئىسىملىك بىر كىشى كەلدى. ئۇ ئۇنى كۆرۈپ ئايىغىغا يېقىلىپ:
ـ كىچىك قىزىم ئۆلەي دەپ قالدى. بېرىپ ئۇنىڭغا قوللىرىڭىزنى تەگكۈزۈپ قويىسىڭىز، ئۇ ساقىيىپ ياشىغاي! ـ
دەپ قاتتىق يالىندى.■
24 ئەيسا ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى. زور بىر توپ خالايىقمۇ ئولىشىپ قىستاشقان ھالدا كەينىدىن مېڭىشتى.
25 خۇن تەۋرەش كېسىلىگە گىرىپتار بولغىنىغا ئون ئىككى يىل بولغان بىر ئايال بار بولۇپ، ■
26 ئۇ نۇرغۇن تېۋىپلارنىڭ قولىدا كۆپ ئازاب تارتىپ، بار-يوقىنى خەجلەپ تۈگەتكەن بولسىمۇ، ھېچقانداق ئۈنۈمى
بولماي، تېخىمۇ ئېغىرلىشىپ كەتكەنىدى.
27 بۇ ئايال ئەيسا ھەققىدىكى گەپلەرنى ئاڭلاپ، خالايىقنىڭ ئوتتۇرىسىدن قىستىلىپ كېلىپ، ئارقا تەرەپتىن ئۇنىڭ
تونىنى سىلىدى.
28 چۈنكى ئۇ كۆڭلىدە: »ئۇنىڭ تونىنى سىلىساملا ساقايماي قالمايمەن« دەپ ئويلىغانىدى.
29 خۇن شۇئان توختاپ، ئايال كېسەل ئازابىدىن ساقايتىلغانلىقىنى ئۆز تېنىدە سەزدى. □
30 ئەيسا دەرھال ۋۇجۇدىدىن قۇدرەتنىڭ چىققانلىقىنى سېزىپ، خالايىقنىڭ ئىچىدە كەينىگە بۇرۇلۇپ:
ـ كىيىمىمنى سىلىغان كىم؟ ـ دەپ سوردى.■
31 مۇخلىسلىرى ئۇنىڭغا:
ـ خالايىقنىڭ ئۆزۈڭنى قىستاپ مېڭىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇقلۇق، يەنە: »مېنى سىلىغان كىم؟« دەپ
سورايسەنغۇ؟ ـ دېيىشتى.
32 بىراق ئەيسا ئۆزىنى سىلىغۇچىنى تېپىش ئۈچۈن تېخىچە ئەتراپىغا قاراۋاتاتتى. □
33 ئۇزىدە نېمە ئىشنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى سەزگەن ئايال قورقۇپ-تىترىگەن ھالدا كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىغا يىقىلدى ۋە
ئۇنىڭغا ھەقىقىي ئەھۋالنى پۈتۈنلەي ئېيتتى.
34 ئۇ ئۇنىڭغا:
ـ قىزىم، ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى! تىنچ-خاتىرجەملىكتە قايت! كېسىلىڭنىڭ ئازابىدىن ساقايغىن، ـ دېدى.□ ■
35 ئۇ بۇ سۆزنى قىلىۋاتقاندا، سىناگوگنىڭ چوڭىنىڭ ئۆيىدىن بەزىلەر بەزىلەر كېلىپ ئۇنىڭغا:
قىزىڭىز ئۆلدى. ئەمدى ئۇستازنى نېمىشقا يەنە ئاۋارە قىلىسىز؟! ـ دېيىشتى.■
36 لېكىن ئەيسا بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ دەرھال سىناگوگنىڭ چوڭىغا:
قورقمىغىن! پەقەت ئىشەنچىتە بول! ـ دېدى.

■ 5:21 لۇقا 8:40.
■ 5:22-23 مات. 9:18؛ لۇقا 8:41.
■ 5:25 لاۋ. 15:25؛ مات. 9:20؛ لۇقا 8:43.
□ 5:29 **»خۇن شۇئان توختاپ...»** ـ گېرىك تىلىدا »قان ئېقىمى شۇئان توختاپ...«.
■ 5:30 لۇقا 8:19.
□ 5:32 **»ئۆزىنى سىلىغۇچىنى تېپىش ئۈچۈن...»** ـ گېرىك تىلىدا »سىلىغۇچى« ئايالچە رودىتا بولۇپ، رەبىمىزنىڭ ئۆزىنى ئۆتقان كىشىنىڭ ئايال
شېكىلىنى بىلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 5:34 **»قىزىم، ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى«!** ـ »ساقايتتى« مۇشۇ يەردە گېرىك تىلىدا »قۇتقۇزدى« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
»تىنچ-خاتىرجەملىكتە قايت«! ـ بۇ ئايال نېمىشقا شۇنداق قورقتى (33-□□□□□□□ كۆرۈڭ)؟ ئۇنىڭدا خۇن تەۋرەش كېسىلى بولغانلىقى ئۈچۈن،
تەۋرات قانۇنى بويىچە ئۆزى تەگكەن بارلىق كىشىلەرنى »ناپاك« قىلغان بولىدۇ)مەسىلەن، ئۆلارنى ئىبادەتخانىغا كىرىش، قۇربانلىق قىلىشقا ۋاقىتلىق
لايىقەتسىز قىلغان بولاتتى.(شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەتراپتىكى خالايىقنىلا ناپاك قىلىپلا قالماي، بەلكى مەسىھنىڭ ئۆزىنىمۇ »ناپاك« قىلغان بولاتتى. ■ 5:34
مات. 9:22؛ مار. 10:52.
■ 5:35 لۇقا 8:49.

37 ئۇ پەقەت پېترۇس، یاقۇپ ۋە یاقۇپنىڭ ئىنىسى یۇھاننا بىلەن یولغا چىقتى؛ باشقا ھېچكىمنىڭ ئۆزى بىلەن بىللە
بېرىشىغا یول قويمىدى.
38 ئۇ سىناگوگىنىڭ چوڭىنىڭ ئۆيى ئالدىغا كەلگەندە، قىيقاس-چۇقانىنى، خالايىقنىڭ قاتتىق نالە-پەریاد ۋە ئاھ-زار
كۆتۈرگەنلىكىنى كۆرۈپ،
39 ئۆيگە كىرىپ ئۇلارغا:
ـ نېمىشقا قىيقاس-چۇقان ۋە ئاھ-زار كۆتۈرىسىلەر؟ بالا ئۇلىمەپتۇ، ئۇخلاپ قاپتۇ، ـ دېدى. ■
40 ئۇلار ئۇنى مەسخىرە قىلىشتى؛ لېكىن ئۇ ھەممەيلەننى تاشقىرىغا چىقىرۋېتىپ، بالىنىڭ ئاتا-ئانىسىنى ۋە ئۆز
ھەمراھلىرىنى ئېلىپ، بالا یاتقان ئۆيگە كىردى.
41 ئۇ بالىنىڭ قولىنى تۇتۇپ، ئۇنىڭغا: »تالىتا كۇمى« دېدى. بۇ سۆزنىڭ مەنىسى »قىزىم، ساڭا ئېيتىمەنكى،
ئورنۇڭدىن تۇر« دېگەنلىك ئىدى.
42 قىز دەرھال ئورندىن تۇرۇپ ماڭدى)ئۇ ئون ئىككى یاشتا ئىدى.(ئۇلار بۇ ئىشقا مۇتلەق ھەیران قېلىشتى.
43 ئۇ ئۇلارغا بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتماسلىقنى قاتتىق تاپىلىدى، شۇنداقلا قىزغا یېگۈدەك بىرنېمە بېرىشنى ئېيتتى.

6

ناسارەتلىكلەرنىڭ ئۇنى چەتكە قېقىشى

مات. 13:58-53 لۇقا 4:30-16

1 ئۇ ئۇ یەردىن كېتىپ، ئۆز یۇرتىغا كەلدى. ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ باردى.■
2 شابات كۈنى كەلگەندە، ئۇ سىناگوگدا تەلىم بېرىشكە كىرىشتى. تەلىمنى ئاڭلىغانلاردىن كۆپ ئادەم ئىنتايىن
ھەیران بولۇشۇپ:
ـ بۇ ئادەم بۇلارغا نەدىن ئېرىشكەندۇ؟ ئۇنىڭغا مۇشۇنداق دانالىق قانداق بېرىلگەن؟ ئۇنىڭ قولىدا مۇشۇنداق
مۇجىزىلەر قانداق یارىتىلىدىغاندۇ؟
3 ئۇ ھېلىقى یاغاچچى ئەمەسمۇ، مەریەمنىڭ ئوغلى، شۇنداقلا یاقۇپ، یوسە، یەھۇدا ۋە سىمونلارنىڭ ئاكىسىغۇ؟
ئۇنىڭ سىڭىللىرىمۇ بۇ یەردە ئارىمىزدا تۇرۇۋاتامدۇ؟ ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭغا ھەسەت-بىزارلىق بىلەن
قاریدى.□ ■
4 شۇنىڭ بىلەن ئەیسا ئۇلارغا:
ـ ھەرقانداق پەیغەمبەر باشقا یەرلەردە ھۆرمەتسىز قالمايدۇ، پەقەت ئۆز یۇرتى، ئۆز ئۇرۇق-تۇغقانلىرى ئارىسىدا ۋە
ئۆز ئۆيىدە ھۆرمەتكە سازاۋەر بولمايدۇ، ـ دېدى.■
5 شۇنىڭ بىلەن قوللىرىنى بىرقانچە بىمارنىڭ ئۈستىگە تەگكۈزۈپ، ئۇلارنى ساقايتقاندىن باشقا، شۇ یەردە ئۇ ھېچقانداق
مۇجىزە یارىتالمىدى.■
6 ۋە ئۇ ئۇلارنىڭ ئىمان-ئىشەنچسىزلىكىدىن ھەیران قالدى.■

ئەیسانىڭ ئون ئىككى روسۇلنى ئەۋەتىشى

مات. 10:1 5-15، لۇقا 9:1-6

■ **5:39** یۇھ. 11:11.
■ **6:1** مات. 13:53 لۇقا 4:16.
□ **6:3** »ئۇ ھېلىقى یاغاچچى ئەمەسمۇ، مەریەمنىڭ ئوغلى...» ـ یەھۇدىيلار ئارىسىدا ئادەملەر ئاتىسىنىڭ ئىسمى بىلەن توتۇلۇشى كېرەك ئىدى. یالغۇز
ئانىسىنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىشنىڭ ئۆزى بىرخىل ھاقارەت ئىدى. ■ **6:3** یۇھ. 42:6؛ ■ **6:4** مات. 13:57 لۇقا 4:24 یۇھ. 44:4؛
■ **6:5** مات. 13:58؛ ■ **6:6** مات. 9:35 لۇقا 13:22؛

7 ئاندىن ئۇ ئەتراپتىكى يېزا- كەنتلەرنى ئايلىنىپ تەلىم بەردى.
ئۇ ئون ئىككىيلەننى يېنىغا چاقىردى ۋە خەلق ئارىسىغا ئىككى-ئىككىدىن ئەۋەتىشكە باشلىدى. ئۇ ئۇلارغا ناپاك روھلارنى ھەيدەش ھوقۇقىنى بەردى؛□ ■
8 ۋە ئۇلارغا: ـ سەپەردە يېنىڭلارغا ھاسىدىن باشقا نەرسە ئېلىۋالماڭلار، نە خۇرجۇن نە نان ئېلىۋالماڭلار، بەلۋاغقا پۇلۇ سالماڭلار،□
9 پۇتۇڭلارغا كەشلەرنى كىيىڭلار، بىراق ئىككى يەكتەك كىيىۋالماڭلار، ـ دەپ تاپىلىدى. □ ■
10 ئۇ يەنە:
ـ بىر يۇرتقا بارغىنىڭلاردا، كىمنىڭ ئۆيىگە قوبۇل قىلىنىپ كىرسەڭلار، ئۇ يۇرتتىن كەتكۈچە شۇ ئۆيدىلا تۇرۇڭلار. □
11 قايسى يەردىكىلەر سىلەرنى قوبۇل قىلمىسا، شۇنداقلا سۆزۈڭلارنى ئاڭلىمىسا، ئۇ يەردىن كەتكىنىڭلاردا، ئۇلارغا ئاگاھ- گۇۋاھ بولسۇن ئۈچۈن ئايىغىڭلاردىكى توپىنى قېقىۋېتىڭلار! ـ دېدى.□ ■
12 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يولغا چىقىپ، كىشىلەرنى گۇناھلىرىغا توۋا قىلىشقا جار سېلىپ ئۇنىدىدى.
13 ئۇلار نۇرغۇن جىنلارنى ھەيدىدى، نۇرغۇن بىمارلارنى زەيتۇن مېيى بىلەن مەسىھ قىلىپ ساقايتتى.□ ■

چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانىڭ ئۆلۈمى
مات. 14:1-12□ لۇقا 9:7-9

14 ئۇنىڭ نامى مەشھۇر بولغاچقا، ھېرود پادىشاھ ئۇنىڭ ھەققىدە ئاڭلاپ: »بۇ ئادەم چوقۇم ئۆلۈمدىن تىرىلگەن چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيادۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇشۇ ئالاھىدە قۇدرەتلەر ئۇنىڭدا كۆچىنى كۆرسىتىدۇ« دەيتتى. □ ■
15 باشقىلار: »ئۇ ئىلياس پەيغەمبەر« دېسە، يەنە بەزىلەر: »بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەردەك بىر پەيغەمبەر بولسا كېرەك« دېيىشەتتى.
16 بىراق بۇلارنى ئاڭلىغان ھېرود:
ـ مەن كاللىسىنى ئالغان يەھيانىڭ ئۆزى شۇ ـ ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلىپتۇ! ـ دېدى.

□ 6:7 **»ناپاك روھلار«** ـ جىنلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ 6:7 مات. 10:1□ لۇقا 13:6□ 1.9:
□ 6:8 **»خۇرجۇن«** ـ ياكى »تىلەمچىنىڭ خالتىسى.«
□ 6:9 **»ئەيسا** ئۇلارغا: ـ سەپەردە يېنىڭلارغا ھاسىدىن باشقا نەرسە ئېلىۋالماڭلار، نە خۇرجۇن نە نان ئېلىۋالماڭلار، بەلۋاغقا پۇلۇ سالماڭلار، پۇتۇڭلارغا كەشلەرنى كىيىڭلار، بىراق ئىككى يەكتەك كىيىۋالماڭلار، ـ دەپ تاپىلىدى« ـ (10-9-□□□□) قىزىقارلىق يېرى شۇنۇڭ، »ماتتا« ۋە »لۇقا«دا خاتىرىلەنگەن بايانلار بويىچە رەببىمىز ئۇلارغا ھاسا ئېلىۋېلىش ۋە كەش كىيىشنىمۇ مەنئى قىلغان. پىكرىمىزچە مۇقىملاشمىغىنى بىلەن ئۇيلايمىزكى، »ماتتا« بىلەن »لۇقا« ۋە »مارکۇس«تا بەلكىم ئىككى ئايرىم ۋاقىت-ئەھۋال كۆرسىتىلىدۇ.
■ 6:9 روس. 8.12:
□ 6:10 **»كىمنىڭ ئۆيىگە قوبۇل قىلىنىپ كىرسەڭلار، ئۇ يۇرتتىن كەتكۈچە شۇ ئۆيدىلا تۇرۇڭلار«** ـ بۇ ئەمردە چوڭ دانالىق بار. ئىككى سەۋەبتىن ئېيتىلغان بولۇشى مۇمكىن: ـ (1) كونا زامانلاردا كۆپ دىنىي ۋەز ئېيتقۇچىلار ئۆيمۇ-ئۆي يولاقلاپ پۇل تىلەيتتى؛ لېكىن ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرى ھېچ تىلەمچىلىك قىلماسلىقى كېرەك؛ (2) ئۇلار ئۆيمۇ-ئۆي كۆچۈپ يۈرسە، خەلقتە ھەرتۈرلۈك ھەسەت-گۇمان پەيدا بولۇشىمۇ مۇمكىن ـ »نېمىشقا ئۇلار **بىزنىڭ** ئۆيدە قونمايدۇ؟« ياكى »نېمىشقا ئۇلار بىزنىڭ ئۆيدىن كۆچۈپ كېتىدۇ؟« دېگەندەك.
□ 6:11 **»ئۇ يەردىن كەتكىنىڭلاردا، ئۇلارغا ئاگاھ- گۇۋاھ بولسۇن ئۈچۈن ئايىغىڭلاردىكى توپىنى قېقىۋېتىڭلار«!** ـ »ئاياغدىكى توپىنى قېقىۋېتىش« دېگەن بۇ ئىشارەت »بىزنىڭ سىلەر بىلەن مۇناسىۋېتىمىز يوق«، دېگەنتى بىلدۈرۈپ، خۇدانىڭ سۆزىنى رەت قىلغانلارغا قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇش ئىدى.
■ 6:11 مات. 15:10□14□ لۇقا 5:9□ 12:10□ روس. 51:13□ 618:
□ 6:13 **»ئۇلار ... نۇرغۇن بىمارلارنى زەيتۇن مېيى بىلەن مەسىھ قىلىپ ساقايتتى«** ـ »مەسىھ قىلىش« مۇشۇ يەردە ئادەمنىڭ يېشىغا زەيتۇن مېيىنى سۈرۈشنى كۆرسىتىدۇ. »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.
■ 6:13 ياق. 14.5:
□ 6:14 **»ئۇنىڭ نامى مەشھۇر بولغاچقا، ھېرود پادىشاھ ئۇنىڭ ھەققىدە ئاڭلاپ...»** ـ »ھېرود«لار توغرۇلۇق »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ. **...» ئۇنىڭ ھەققىدە ئاڭلاپ: »بۇ ئادەم ... چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيادۇر...» دەيتتى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ئۇنىڭ ھەققىدە ئاڭلاپ قالدى. يەنىلەر: »بۇ ئادەم ... چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيادۇر...» ـ دېيىشەتتى.«
■ 6:14 مات. 1:14□ لۇقا 7.9:

18-17 هېرودنىڭ بۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى، ئۇ ئۆگەي ئاكىسى فىلىپنىڭ ئايالى هېرودىيەنىڭ ۋەجدىن ئادەم
ئەۋەتىپ يەهيانى تۇتۇپ، زىندانغا تاشلىغاندى. چۈنكى ئۇ شۇ ئايال بىلەن نىكاهلانغاندى؛ يەهيا هېرودقا تەنبىھ
بېرىپ: »ئاكاڭنىڭ ئايالىنى تارتىۋېلىشىڭ تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ« دەپ قايتا-قايتا دېگەندى.□ ■
19 شۇنىڭ ئۈچۈن هېرودىيە يەهيانىڭ ئادالەتسىز ساقلايىتى؛ ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن شۇنداق
قىلالمايىتتى.
20 چۈنكى هېرود يەهيانى دىيانەتلىك ۋە مۇقەددەس ئادەم دەپ بىلىپ، ئۇنىڭدىن قورقاتتى، شۇڭلاشقا ئۇنى
قوغدايىتتى؛ ئۇ ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان چاغلىردا ئالاقزادە بولۇپ كېتەتتى، لېكىن يەنىلا سۆزلىرىنى ئاڭلاشقا
ئامراق ئىدى.□ ■
21 ئەمما هېرودىيە كۈتكەن پەيت ئاخىر يېتىپ كەلدى؛ هېرود تۇغۇلغان كۈنىدە ئۆز ئەمەلدارلىرى، مىڭبېشىلىرى
ۋە گاللىلىيە تۈلكىسىدىكى كاتتا ئەربابلارنى زىياپەت بىلەن كۈتۈۋالدى؛ ■
22 هېلىقى هېرودىيەنىڭ قىزى سورۇنغا چۈشۈپ ئۆسسۈل ئويناپ بەردى. بۇ هېرود ۋە هەمداستخان بولغانلارغا
بەكمۇ ياراپ كەتتى. پادىشاھ قىزغا: ـ مەندىن نېمە تەلەپ قىلساڭ، شۇنى بېرىمەن، ـ دېدى. □
23 ئاندىن ئۇ قەسەم قىلىپ يەنە:
ـ مەندىن نېمە تەلەپ قىلساڭ، هەتتا پادىشاھلىقىمنىڭ يېرىمىنى دېسەكمۇ شۇنى بېرىمەن، ـ دېدى.■
24 قىز سىرتقا چىقىپ، ئانىسىدىن:
ـ نېمە تەلەپ قىلاي؟ ـ دەپ سوريۇدى، ئانىسى: ـ چۆمۈلدۈرگۈچى يەهيانىڭ كاللىسىنى تەلەپ قىل، ـ دېدى.
25 قىز دەرهال پادىشاھنىڭ ئالدىغا ئالدىراپ كىرىپ:
ـ چۆمۈلدۈرگۈچى يەهيانىڭ كاللىسىنى هازىرلا بىر تەخسىگە قويۇپ ئەكېلىشلىرىنى خالايمەن، ـ دېدى.
26 پادىشاھ بۇنىڭغا ناهايىتى هەسرەت چەككەن بولسىمۇ، قەسەملىرى تۈپەيلىدىن ۋە داستىخاندا ئولتۇرغانلار
ۋەجدىن، ئۇنىڭغا بەرگەن سۆزىدىن يانغۇسى كەلمىدى.
27 شۇڭا پادىشاھ دەرهال بىر جاللات ئەۋەتىپ، ئۇنىڭ كاللىسىنى ئېلىپ كېلىشنى ئەمر قىلدى. جاللات زىندانغا
بېرىپ يەهيانىڭ كاللىسىنى ئېلىپ، □ ■
28 ئۇنى بىر تەخسىگە قويۇپ، قىزنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىپ ئۇنىڭغا بەردى. قىز ئۇنى ئانىسىغا تاپشۇردى.
29 بۇ ئىشنى ئاڭلىغان يەهيانىڭ مۇخلىسلىرى كېلىپ، جەسىتىنى ئېلىپ كېتىپ بىر قەبرىگە قويدى.

ئەيسانىڭ بەش مىڭ كىشىنى ئوزۇقلاندۇرۇشى
مات. 14:13-21□ لۇقا 9:10-17□ يۇھ. 6:1-14

□ 18-6:17 **»چۈنكى ئۇ شۇ ئايال بىلەن نىكاهلانغاندى؛ يەهيا هېرودقا تەنبىھ بېرىپ: »ئاكاڭنىڭ ئايالىنى تارتىۋېلىشىڭ تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ« دەپ قايتا-قايتا دېگەندى«** ـ هېرود ئۆگەي ئاكىسى فىلىپنىڭ ئايالى هېرودىيەنى فىلىپتىن تارتىۋېلىپ ئاندىن ئۇنى ئاجرىشىشقا قايىل قىلىپ، هېرودىيە بىلەن ئۆزى توي قىلغاندى. يەهيانى تۇتۇش »هېرودىيەنىڭ ۋەجدىن« ـ بەلكىم ئۇنىڭ بۇاستە تەلىپىدىن بولغان بولۇشىمۇ مۇمكىن. **»ئاكاڭنىڭ ئايالىنى تارتىۋېلىشىڭ تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ«** ـ تەۋراتتىكى »لاۋ.» 18:16، 21:20دە، بىرسىنىڭ ئاكا ياكى ئۆكىسى هايات ئەھۋالدا، بىرىنىڭ ئايالىنى يەنە بىرى ئۆز ئەمرىگە ئېلىشقا بولمايدۇ، دەپ بەلگىلەنگەن.
■ 18-6:17 مات. 3:14□ لۇقا 19:3□ 9:9□ لاۋ. 16:18□ 21:20:
□ 6:20 **»هېرود يەهيانى دىيانەتلىك ۋە مۇقەددەس ئادەم دەپ بىلىپ...»** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئايانكى، تەۋرات ۋە ئىنجىلدا »مۇقەددەس« دېگەننىڭ مەنىسى »تۇلۇغ« ئەمەس، بەلكى »پاك«، »خۇداغا ئاتالغان«دۇر. **»ئۇ ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان چاغلىردا ئالاقزادە بولۇپ كېتەتتى«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە بۇنىڭ ئورنىدا: »ئۇ ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قالاتتى« ياكى »ئۇ ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ كۆپ ئىشلارنى قىلاتتى« دېيىلدۇ.
■ 6:20 مات. 5:14□ 26:21:
■ 6:21 يار. 20:40□ مات. 6:14:
□ 6:22 **»هېرودىيەنىڭ قىزى«** ـ بۇرۇنقى ئېردىن بولغان قىزى. بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: ...» ئۇنىڭ قىزى هېرودىيە« دېيىلدۇ. ئۇنداق تەرجىمە توغرا بولسا، هېرودىيەنىڭ قىزىمىنىڭ ئۆزىنىڭ ئىسمى بىلەن ئوخشاش بولۇشى ئاجايىب ئىش ئەمەس، ئەلۋەتتە. ■ 6:23 هاك. 30.11:
□ 6:27 **»...□□□□□□□ دەرهال بىر جاللات ئەۋەتىپ...»** ـ ياكى «...□□□□□□□ دەرهال بىر قاراۋۇل ئەۋەتىپ...». ■ 6:27 مات. 10:14.

30 قايتىپ كەلگەن روسۇللار ئەيسانىڭ يېنىغا يىغىلدى، نېمە قىلغانلىرى ھەم نېمە تەلىم بەرگەنلىرىنى ئۇنىڭغا مەلۇم
قىلىشتى. ■
31 كېلىپ-كېتىۋاتقانلار ناھايىتى كۆپلىكىدىن ئۇلارغا تاماقلىنىشقىمۇ ۋاقىت چىقمىدى. شۇڭا ئۇ ئۇلارغا:
ـ يۇرۇڭلار، مەن بىلەن خىلۋەت بىر جايغا بېرىپ، بىردەم ئارام ئېلىڭلار، ـ دېدى. ■
32 بۇنىڭ بىلەن ئۇلار كېمىگە چۈشۈپ، خىلۋەت بىر چۆل يەرگە قاراپ ماڭدى. ■
33 بىراق نۇرغۇن كىشىلەر ئۇلارنىڭ كېتىۋاتقانلىقىنى بايقاپ، ئۇلارنى تونۇۋېلىشىدى، ئەتراپتىكى بارلىق
شەھەرلەردىن پىيادە يولغا چىقىپ، يۈگۈرۈپ، ئۇلاردىن بۇرۇن ئۇ يەرگە بېرىپ يىغىلىشتى.
34 ئەيسا كېمىدىن چۈشۈپ، زور بىر توپ ئادەمنى كۆرۈپ، ئۇلارنىڭ پادىچىسىز قوي پادىسىدەك بولغانلىقىغا ئىچ
ئاغرىتتى. شۇڭا ئۇ ئۇلارغا كۆپ ئىشلارنى ئۆگىتىشكە باشلىدى.■
35 كەچ كىرىپ قالغاندا، مۇخلىسلىرى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ بۇ چۆل بىر جاي ئىكەن، كەچ كىرىپ كەتتى. ■
36 خالايىقنى يولغا سېلىۋەتكەن بولساڭ، ئۇلار ئەتراپتىكى كەنت-قىشلاقلارغا بېرىپ، ئۆزلىرىگە نان سېتىۋالسۇن؛
چۈنكى ئۇلاردا يېگۈدەك نەرسە يوق، ـ دېدى.
37 لېكىن ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ ئۇلارغا ئۆزۈڭلار ئوزۇق بېرىڭلار، ـ دېدى.
مۇخلىسلار ئۇنىڭدىن:
ـ ئىككى يۈز كۈمۈش دىنارغا ئۇلارغا نان ئەكېلىپ ئۇلارنى ئوزۇقلاندۇرامدۇق؟ ـ دەپ سوريدى.□
38 ئەيسا ئۇلارغا: ـ قانچە نېنىڭلار بار؟ بېرىپ قاراپ بېقىڭلار، ـ دېدى. ئۇلار قاراپ باققاندىن كېيىن:
ـ بەشى بار ئىكەن، يەنە ئىككى بېلىقمۇ بار ئىكەن، ـ دېيىشتى.■
39 ئۇ ئۇلارغا كىشىلەرنى توپ-توپ قىلىپ يېشىل چىمەنده ئولتۇرغۇزۇشنى بۇيرۇدى.
40 خالايىق يۈزدىن، ئەللىكتىن سەپ-سەپ بولۇپ ئولتۇرۇشتى. □
41 ئۇ بەش نان بىلەن ئىككى بېلىقنى قولىغا ئېلىپ، ئاسمانغا قاراپ خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئېيتتى، ئاندىن نانلارنى
ئوشتۇپ، كۆپچىلىككە تۈتۈپ بېرىش ئۈچۈن مۇخلىسلىرىغا بېرىپ تۇراتتى؛ ئىككى بېلىقنىمۇ ھەممەيلەنگە تارقىتىپ
بەردى. ■
42 ھەممەيلەن يەپ تويۇندى.
43 مۇخلىسلار ئېشىپ قالغان نان ۋە بېلىق پارچىلىرىنى لىق ئون ئىككى سېۋەتكە تېرىۋالدى. □
44 نانلارنى يېگەن ئەرلەرنىڭ سانىلا بەش مىڭچە ئىدى.

ئەيسانىڭ سۇ ئۈستىدە مېڭىشى
مات. 14:22-33 □ يۇھ. 6:16-21

■ **6:30** لۇقا 9:10.
■ **6:31** مار. 3:20.
■ **6:32** مات. 14:13 □ لۇقا 9:10 □ يۇھ. 6:1.
■ **6:34** يەر. 23:1 □ ئەز. 34:2 □ مات. 9:36 □ 14:4 □ لۇقا 9:11.
■ **6:35** مات. 14:15 □ لۇقا 9:12 □ يۇھ. 6:5.
□ **6:37** **«ئىككى يۈز كۈمۈش دىنار»** ـ بىر كۈمۈش دىنار) گېرىك تىلىدا »دىنارئۇس«) بىر ئىشچىنىڭ بىر كۈنلۈك ئىش ھەققى ئىدى »)مات.» 20:2نى كۆرۈڭ.(
■ **6:38** مات. 14:17 □ لۇقا 9:13 □ يۇھ. 6:9.
□ **6:40** **»خالايىق يۈزدىن، ئەللىكتىن سەپ-سەپ بولۇپ ئولتۇرۇشتى«** ـ گېرىك تىلىدا »خالايىق يۈزدىن، ئەللىكتىن سەپ-سەپ بولۇپ يېتىشتى.«
■ **6:41** 1سام. 9:13 □ يۇھ. 6:11.
□ **6:43** **»مۇخلىسلار ... تېرىۋالدى«** ـ گېرىك تىلىدا »ئۇلار ... تېرىۋالدى.« »ئۇلار«نىڭ مۇخلىسلار ئىكەنلىكى »مات.» 14:16-10دە ئىسپاتلىنىدۇ.
»ئون ئىككى سېۋەت« ـ گېرىك تىلىدا »ئون ئىككى قول سېۋەت« ـ دېمەك، بىر ئادەم ئىككى قولىاپ كۆتۈرەلەيدىغان سېۋەتلەر.

45 بۇ ئىشتىن كېيىنلا، ئۇ مۇخلىسلىرىغا تۆزۈم بۇ خالايىقنى يولغا سېلىۋېتىمەن، ئاكىغىچە سىلەر كېمىگە ئولتۇرۇپ،
دېكىزنىڭ قارشى قىرغىقىدىكى بەيت-سائىدا يېزىسىغا ئۆتۈپ تۇرۇڭلار، دەپ بۇيرۇدى. □ ■
46 ئۇلارنى يولغا سېلىۋەتكەندىن كېيىن، ئۇ دۇئا-تىلاۋەت قىلىش ئۈچۈن تاغقا چىقتى. ■
47 كەچ كىرگەندە، كېمە دېكىزنىڭ ئوتتۇرىسىغا يەتكەندى، ئۇ ئۆزى يالغۇز قۇرۇقلۇقتا ئىدى. ■
48 ئۇ مۇخلىسلىرىنىڭ پالاقنى كۆچەپ ئۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆردى؛ چۈنكى شامال تەتۈر يۆنىلىشتە چىققانىدى. كېچە
تۆتىنچى جېسىمك ۋاقتىدا، ئۇ دېكىزنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ، مۇخلىسلىرى تەرەپكە كەلدى ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ
كېتىدىغاندەك قىلاتتى. □
49 لېكىن ئۇلار ئۇنىڭ دېكىزنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنى ئالۋاستى ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ
چۇقان سېلىشتى.
50 چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنى كۆرۈپ ساراسىمگە چۈشتى.
لېكىن ئۇ دەرھال ئۇلارغا:
ـ يۈرەكلىك بولۇڭلار، بۇ مەن، قورقماڭلار! ـ دېدى.
51 ئۇ كېمىگە، ئۇلارنىڭ يېنىغا چىققاندىلا، شامال توختىدى. ئۇلار بۇنىڭدىن ھوشىدىن كەتكۈدەك دەرىجىدە
قاتتىق ھەيران قېلىشىپ، نېمىنى ئويلاشنى بىلمەيتتى؛
52 چۈنكى ئۇلار نان بېرىش مۇجىزىسىنى تېخىچە چۈشەنمىگەندى، ئۇلارنىڭ قەلبى بىخۇد ھالەتتە تۇراتتى.
53 ئۇلار دېكىزنىڭ قارشى تەرىپىگە ئۆتۈپ، گىننىسارەت دېگەن يۇرتتا قۇرۇقلۇققا چىقىپ، كېمىنى باغلاپ
قويدى. ■
54 ئۇلار كېمىدىن چۈشۈشى بىلەنلا، خالايىق ئۇنى دەرھال تونۇۋېلىپ،
55 ئەتراپتىكى ھەممە جايلارغا يۈگۈرۈشۈپ باردى ۋە »ئۇ پالانچى يەرگە چۈشۈپتۇ« دەپ ئاكىلىشى بىلەنلا،
بىمارلارنى زەمبىلگە سېلىپ، شۇ يەرگە ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى.
56 ئۇ مەيلى يېزا، مەيلى شەھەر ياكى قىشلاقلارغا بارسۇن، خەلق ئاغرىقلارنى بازارلارغا ئېلىپ چىقىپ ياتقۇزاتتى؛
ئۇلار ئۇنىڭدىن ئاغرىقلار ھېچ بولمىغاندا سېنىڭ يېپىنچاكىڭنىڭ پېشىگە بولسىمۇ قولىنى تەگكۈزۈۋالساق دەپ ئۆتۈندى.
ئۇنىڭغا قولىنى تەگكۈزگەنلەرنىڭ ھەممىسى ساقايدى.

7

ئىنسانىنى نېمە ناپاك قىلىدۇ؟

مات. 15:1-20

1 بۇ چاغدا، پەرىسىيلەر ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىدىن بەزىلىرى يېرۇسالېمدىن كېلىپ ئۇنىڭ ئالدىغا يىغىلدى؛■
2-5 شۇ پەرىسىيلەر ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىدىن بەزىلىرىنىڭ تاماقنى قولىنى يۇماي، يەنى »ناپاك«
ھالدا يەۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن:

□ 6:45 »بەيت-سائىدا يېزىسىغا ئۆتۈپ...» ـ ياكى »بەيت-سائىدا يېزىسىدىن ئۆتۈپ...».
■ 6:45 مات. 22:14 يۇھ. 17:6.
■ 6:46 مات. 23:14 لۇقا 12:6.
■ 6:47 مات. 23:14 يۇھ. 16:6.
□ 6:48 »كېچە تۆتىنچى جېسىمك ۋاقتىدا، ئۇ دېكىزنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ...» ـ بىر كېچە تۆت جېسىمككە بۆلۈنەتتى، شۇنىڭا بۇ ۋاقىت تاڭ ئاتاي دېگەن
ۋاقىت ئىدى. »ئۇ ... ئۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىدىغاندەك قىلاتتى« ـ ياكى »ئۇ ... ئۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كەتمەكچى بولدى.«
بۇ ئىنتايىن قىزىق ئىش. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، (1) ئەيسانىڭ »ئۆتۈپ كېتىش«ى ـ مۇخلىسلارغا پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ ئىسرائىللارنى مىسىردىن
قۇتقۇزۇش ئۈچۈن »ئۇلارنىڭ)ئىسرائىللارنىڭ(يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىش«ى ـ ياكى (2) ئۇ ئۇلارنىڭ ئۆزلىكىدىن ئۆزىنى كېمىگە چىقىپ
ھەمراھ بولۇشقا تەكلىپ قىلىشىنى خالايتتى. ■ 6:53 مات. 3:14 ■ 7:1 مات. 1:15

ـ مۇخلىسلىرىڭ نېمىشقا ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ ئەنئەنىلىرىگە رىئايە قىلماي، بەلكى يۇيۇلمىغان قوللىرى بىلەن تاماق يەيدۇ؟
ـ دەپ سوراشتى)چۈنكى پەرىسىيلەر ۋە پۈتۈن يەھۇدىيلار ئاتا-بوۋىلىرى تەرىپىدىن قالدۇرۇلغان ئەنئەنىنى چىڭ
تۇتقاچقا، ئاۋۋال قوللىرىنى ئەستايىدىللىق بىلەن يۇمىسا، تاماق يېمەيدۇ. شۇنىڭدەك بازاردىن قايتىپ كەلگەندىمۇ،
ئۇلار قول يۇماي بىرنەرسە يېمەيدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، پىيالە-قەدەھ، داس-چۆگۈن ۋە مىس قاچىلار ۋە دىۋانلارنى
يۇيۇش توغرىسىدا تاپشۇرۇلغان نۇرغۇنلىغان ئەنئەنىلەردىمۇ چىڭ تۇرىدۇ.(□

6 ئۇ ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى:

ـ يەشايا پەيغەمبەر سىلەر ساختىپەزلەر توغرا كۆلاردا ئالدىنئالا توپتوغرا بېشارەت بەرگەن! ئۇنىڭ يازمىسىدا
پۈتۈلگەندەك: ـ

»مۇشۇ خەلق ئاغزىدا مېنى ھۆرمەتلىگىنى بىلەن،

بىراق قەلبى مەندىن يىراق؛■

7 ئۇلار ماڭا بېھۇدە ئىبادەت قىلىدۇ،

ئۇلارنىڭ ئۆگەتكەن تەلىملىرى پەقەت ئىنسانلاردىن چىققان پەتۋالارلا، خالاس.«□ ■

8 چۈنكى سىلەر خۇدانىڭ ئەمرىنى تاشلاپ قويۇپ، ئىنسانلارنىڭ ئەنئەنىسىنى چىڭ تۇتىۋالىدىكەنسىلەر ـ داس-
چۆگۈن، پىيالە-قەدەھلەرنى يۇيۇش ۋە شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان نۇرغان باشقا ئىشلارنى ئەنئەنە قىلىپ
يۈرىسىلەر.□

9 ئۇ ئۇلارغا يەنە مۇنداق دېدى:

ـ سىلەر ئۆزلىرىڭلارنىڭ ئەنئەنىسىنى چىڭ تۇتىمىز دەپ خۇدانىڭ ئەمرىنى ئەپچىللىك بىلەن بىر چەتكە قايرىپ
قويىدۇڭلار!

10 چۈنكى مۇسا پەيغەمبەر: »ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل« ۋە »ئاتىسى ياكى ئانىسىنى ھاقارەتلىگەنلەر ئۆلۈمگە
مەھكۇم قىلىنسۇن« دەپ ئەمر قىلغان. ■

11 لېكىن سىلەر: ـ بىرسى »ئاتىسى ياكى ئانىسىغا: ـ مەن سىلەرگە يارىدەم بەرگۈدەك نەرسىلەرنى ئاللىقاچان
»قۇربان قىلىپ« خۇداغا ئاتىۋەتتىم ـ دېسىلا، □

12 شۇ كىشىنىڭ ئاتا-ئانىسىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشىغا بولمايدۇ، دەپ ئۆگىتىسىلەر.

13 شۇنداق قىلىپ، سىلەر ئەۋلادلىرىڭلارغا تاپشۇرغان ئەنئەنەڭلەرنى دەپ خۇدانىڭ ئەمرىنى يوققا

□ 7:2-5 »ئەستايىدىللىق بىلەن يۇمىسا...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »بېغىشىغچە يۇمىسا...» ياكى »مۇشت بىلەن يۇمىسا...».
■ 7:6 يەش. 29:13□ ئەز. 33:31.
□ 7:7 »مۇشۇ خەلق ئاغزىدا مېنى ھۆرمەتلىگىنى بىلەن، بىراق قەلبى مەندىن يىراق؛ ئۇلار ماڭا بېھۇدە ئىبادەت قىلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئۆگەتكەن تەلىملىرى پەقەت ئىنسانلاردىن چىققان پەتۋالارلا، خالاس« ـ »يەش.» 29:13.
■ 7:7 مات. 15:9□ كول. 2:20□18□ تىت. 1:14.
□ 7:8 »چۈنكى سىلەر خۇدانىڭ ئەمرىنى تاشلاپ قويۇپ، ئىنسانلارنىڭ ئەنئەنىسىنى چىڭ تۇتىۋالىدىكەنسىلەر ـ داس-چۆگۈن، پىيالە-قەدەھلەرنى يۇيۇش ۋە شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان نۇرغان باشقا ئىشلارنى ئەنئەنە قىلىپ يۈرىسىلەر« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »داس-چۆگۈن، پىيالە-قەدەھلەرنى يۇيۇش ۋە شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان نۇرغان باشقا ئىشلارنى ئەنئەنە قىلىپ يۈرىسىلەر« دېگەن سۆزلەر تېپىلمايدۇ.
■ 7:10 مىس. 12:20□ 17:21□ لاۋ. 9:20□ قان. 16:5□ 16:27□ پەند. 20:20□ ئەف. 2:6.
□ 7:11 »مەن سىلەرگە يارىدەم بەرگۈدەك نەرسىلەرنى ئاللىقاچان »قۇربان قىلىپ« خۇداغا ئاتىۋەتتىم« ـ »قۇربان« مۇشۇ يەردە بۇاستە ئىبارىنى تىلدىن ئېلىنغان بولۇپ، »سەدىقە قىلىنغان« ياكى »خۇداغا ئاتاپ قىلىنغان« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

چىقىرىۋەتتىڭلار، ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش كۆپ ئىشلارنى قىلىسىلەر.□ ■

ئىنسانىنى نېمە ناپاك قىلىدۇ؟

14 ئاندىن خالايىقنى يەنە يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا:
ـ ھەممىڭلار ماڭا قۇلاق سېلىڭلار ۋە شۇنى چۈشىنىڭلاركى، ■
15 ئىنساننىڭ سىرتىدىن ئىچىگە كىرىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھېچقانداقتىن ئۇنى ناپاك قىلمايدۇ، بەلكى ئۆز ئىچىدىن چىقىدىغان نەرسىلەر بولسا، ئۇلار ئىنسانىنى ناپاك قىلىدۇ. ■
16 ئاڭلىغۇدەك قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلىسۇن! ـ دېدى.
17 ئۇ خالايىقتىن ئايرىلىپ ئۆيگە كىرگەندە، مۇخلىسلىرى ئۇنىڭدىن بۇ تەمسىل ھەققىدە سوريدى. ■
18 ئۇ ئۇلارغا:
ـ سىلەرمۇ تېخىچە چۈشەنمەي يۈرۈۋاتامسىلەر؟! سىرتتىن ئىنساننىڭ ئىچىگە كىرىدىغان ھەرقانداق نەرسىنىڭ ئۇنى ناپاك قىلالمايدىغانلىقىنى تونۇپ يەتمەيۋاتامسىلەر؟
19 سىرتتىن كىرگەن نەرسە ئىنساننىڭ قەلبىگە ئەمەس، ئاشقازىنىغا كىرىدۇ، ئاندىن ئۇ يەردىن تەرەت بولۇپ تاشلىنىدۇ، ـ دېدى)ئۇ بۇ گەپنى دېيىش بىلەن، ھەممە يېمەكلىكلەرنى ھالال قىلىۋەتتى.(
20 ئۇ يەنە سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى:
ـ ئىنساننىڭ ئىچىدىن چىقىدىغىنىلا، ئىنسانىنى ناپاك قىلىدۇ.
21-22 چۈنكى شۇلار ـ يامان نىيەتلەر، زىناخورلۇق، جىنسىي بۇزۇقلۇقلار، قاتىللىق، ئوغرىلىق، ئاچكۆزلۈك، رەزىللىكلەر، ئالدامچىلىق، شەھۋانىيلىق، ھەسەتخورلۇق، تىل-ئاھانەت، تەكەبىبۇرلۇق ۋە ھاماقەتلىكلەر ئىنساننىڭ ئىچىدىن، يەنى ئۇنىڭ قەلبىدىن چىقىدۇ □ ■
23 ـ بۇ رەزىل ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئىنساننىڭ ئىچىدىن چىقىپ، ئۆزىنى ناپاك قىلىدۇ.

يات ئەللىك بىر ئايالنىڭ ئېتىقادى

مات. 15:21-28:

24 ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، تۇر ۋە زىدون ئەتراپىدىكى رايونلارغا باردى ۋە بىر ئۆيگە كىردى. گەرچە ئۇ بۇنى ھېچكىم بىلمىسۇن دېگەن بولسىمۇ، لېكىن يوشۇرۇپ قالالمىدى. □ ■
25 دەرۋەقە، ناپاك روھ چاپلاشقان كىچىك بىر قىزنىڭ ئانىسى ئۇنىڭ توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغان ھامان يېتىپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئايىغىغا يىقىلدى

□ 7:13 **»شۇنداق قىلىپ، سىلەر ئەۋلادلىرىڭلارغا تاپشۇرغان ئەنئەنەڭلەرنى دەپ خۇدانىڭ ئەمرىنى يوققا چىقىرىۋەتتىڭلار«** ـ مەسىھنىڭ سۆزىگە قارىغاندا »خۇداغا ئاتىغان ئەنئەنىلۇقاتلار« تېخى ئاتىغۇچى كىشىنىڭ قولىدا تۇرغاندا، ئۇلاردىن پايدىلىنىۋەرسە بولاتتى. شۇ كىشى بەلكىم تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ قوللىشى بىلەن »دۇنيادىن كەتكىنىمدىن كېيىن...» ياكى »مەلۇم بىر مەزگىلدىن كېيىن...» »ئىبادەتخانىغا تاپشۇرىمەن« دەپ قەسەم قىلغان بولسا كېرەك. يەھۇدىيلارنىڭ تارىخىي خاتىرىلىرىدە شۇنىڭغا ئوخشاش كۆپلىگەن مىسالىلار تېپىلىدۇ.

پەرىيسىلەر ئۇگەتكەن شۇ ھىيلە-مىكىر: »مال-مۈلكۈڭنى خۇداغا ئاتالغان »)قۇربان قىلغان») قىلغان بولساڭ، ئاتا-ئاناڭدىن خەۋەر ئالمىساڭ بولىدۇ« ئەمەس، بەلكى »(شۇنداق قىلغان بولساڭ(**خەۋەر ئېلىشىڭغا بولمايدۇ«** دېگەندەك. ئۇلار شۇيىھىسىزكى ئاخىرىدا بۇ ئىشتىن مەلۇم بىر پايدا كۆرىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ 7:13 مات. 6:15□ 1تىم. 3:4□ 2تىم. 2.3:

■ 7:14 مات. 10.15:

■ 7:15 روس. 15:10□ رىم. 20:14□17 تىت. 15.1:

■ 7:17 مات. 15.15:

□ 7:21-22 **»ھەسەتخورلۇق«** ـ يۇنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يامان كۆز.«

■ 7:21-22 يار. 5:6□ 21:8□ پەند. 14:6□ يەر. 9.17:

□ 7:24 **»ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، تۇر ۋە زىدون ئەتراپىدىكى رايونلارغا باردى«** ـ ئۇ يەر »چەتئەللىكلەر« ئۇرۇۋاتقان رايون بولۇپ، مەسىھنىڭ شۇ يەرگە بېرىشتىكى مەقسىتى، ئۆز خەلقىدىن بىر ۋاقىت ئايرىلىپ ئارام ئېلىشتىن ئىبارەت بولسا كېرەك. ■ 7:24 مات. 21.15:

26)ئايال يۇنانلىق بولۇپ، سۇرىيە تۇلۇكىسىدىكى فەنىكىي مىللىتىدىن ئىدى.(ئۇ ئۇنىڭدىن قىزىدىن جىننى ھەيدىۋېتىشنى
ئۆتۈندى. □
27 لېكىن ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئالدى بىلەن باللار قورسىقىنى تويغۇزسۇن؛ چۈنكى باللارنىڭ نېنىنى كىچىك ئىتلارغا تاشلاپ بېرىش توغرا
ئەمەس، ـ دېدى.□
28 لېكىن ئۇ بۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ دۇرۇس، ئى رەب، بىراق ھەتتا ئىتلارمۇ ئۈستەل ئاستىدا تۇرۇپ باللاردىن چۈشكەن نان ئۈۋاقلىرىنى يەيدىغۇ،
ـ دېدى.
29 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ سېنىڭ مۇشۇ سۆزۈڭ تۈپەيلىدىن يولۇڭغا قايت، جىن قىزىڭدىن چىقىپ كەتتى، ـ دېدى.
30 ئايال ئۆيىگە قايتىپ كەلگەندە، مانا قىز كارىۋاتتا ياتاتتى، جىن ئۇنىڭدىن چىقىپ كەتكەنىدى.

ئەيسانىڭ بىر گاس- گاچا ئادەمنى ساقايتىشى

31 ئەيسا يەنە تۇر ۋە زىدون شەھىرىنىڭ ئەتراپىدىكى رايونلاردىن چىقىپ، »ئون شەھەر« رايونى ئوتتۇرىسىدىن
ئۆتۈپ، يەنە گاللىلىيە دېڭىزىغا كەلدى. ■
32 خالايىق ئۇنىڭ ئالدىغا تىلى ئېغىر، گاس بىر ئادەمنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئۆچىسىغا قولۇڭنى تەگكۈزۈپ قويىساڭ،
دەپ ئۆتۈنۈشتى. ■
33 ئۇ ئۇ ئادەمنى خالايىقتىن ئايرىپ بىر چەتكە تارتىپ، بارماقلىرىنى ئۇنىڭ قۇلاقلىرىغا تىقتى، تۈكۈرۈپ، بارمىقىنى
ئۇنىڭ تىلىغا تەگكۈزدى. □
34 ئاندىن ئۇ ئاسمانغا قاراپ ئۆھ تارتىپ خورسىنغاندىن كېيىن، ئۇ ئادەمگە: »ئەففاتا«)مەنىسى »ئېچىل«) دېدى.
35 ئۇ ئادەمنىڭ قۇلاقلىرى دەرھال ئېچىلىپ، تىلمۇ ئېچىلىپ راۋان گەپ قىلىشقا باشلىدى.□
36 ئەيسا ئۇلارغا بۇنى ھېچكىمگە ئېيتماسلىقنى تاپىلىدى. لېكىن ئۇلارغا ھەرقانچە تاپىلىغان بولسىمۇ، بۇ خەۋەرنى
يەنىلا شۇنچە كەڭ تارقىتىۋەتتى.
37 خالايىق بۇ ئىشقا مۇتلەق ھەيران قېلىشىپ:
ـ ئۇ ھەممە ئىشلارنى قالتىس قىلىدىكەن! ھەتتا گاسلارنى ئاكلايدىغان، گاچىلارنى سۆزلەيدىغان قىلىدىكەن، ـ
دېيىشتى.■

8

ئەيسانىڭ تۆت مىڭ كىشىنى تويدۇرۇشى
مات. 15:32-39

□ 7:26 **»ئايال... فەنىكىي مىللىتىدىن ئىدى«** ـ ياكى »ئايال... فەنىكىلىك ئىدى« ياكى »ئايال... فەنىكە رايونلىق ئىدى.« ئۇ يەھۇدىي ئەمەس، ئەلۋەتتە. ئۇ ئەسلىدە يۇنەرەس بولۇشى مۇمكىن.

□ 7:27 **»ئالدى بىلەن باللار قورسىقىنى تويغۇزسۇن؛ چۈنكى باللارنىڭ نېنىنى كىچىك ئىتلارغا تاشلاپ بېرىش توغرا ئەمەس«** ـ مەسىھ ئەيسا بۇ يەردە ئۆزىنىڭ دەسلەپكى ۋەزىپىسىنى يەھۇدىيلارغا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش، دەپ تەكىتلەيدۇ. »كىچىك ئىتلار« بەلكىم ھاقارەتلىك سۆز بولماي، ئۆيدىكى ئارزۇلۇق پىستىلىرىنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ ئايالنىڭ ئېتىقادى توغرىسىدا »ماتتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نمزنى كۆرۈڭ.

■ 7:31 مات. 29:15.

■ 7:32 مات. 32:9□ لۇقا 14:11.

□ 7:33 **»ئۇ... بارماقلىرىنى ئۇنىڭ قۇلاقلىرىغا تىقتى، تۈكۈرۈپ، بارمىقىنى ئۇنىڭ تىلىغا تەگكۈزدى«** ـ تەرجىمىمىز يوپىچە مەسىھ بەلكىم ئۆز بارمىقى ئۇستىگە تۈكۈرگەن بولۇشى مۇمكىن، بولمىسا ئۇ يەرگە تۈكۈرگەن بولسا كېرەك. □ 7:35 **»...□□□□□□ ئېچىلىپ راۋان گەپ قىلىشقا باشلىدى«** ـ گرىك تىلىدا »...□□□□□□ تانىسى يېشىلىپ، راۋان گەپ قىلىشقا باشلىدى«

■ 7:37 يار. 31:1.

1 شۇ كۈنلەردە، يەنە زور بىر توپ خالايىق يىغلاندى. ئۇلارنىڭ يېگۈدەك ھېچنېمىسى بولمىغاچقا، ئۇ
مۇخلىسلىرىنى يېنىغا چاقىرىپ:■
2 ـ بۇ خالايىققا ئىچىم ئاغرىيدۇ. چۈنكى ئۇلار مېنىڭ يېنىمدا تۈرغىلى ئۈچ كۈن بولدى، ئۇلاردا يېگۈدەك
ھېچنەرسىمۇ قالمىدى.
3 ئۇلارنى ئۆيلىرىگە ئاچ قورساق قايتۇرسام، يولدا ھالدىن كېتىشى مۇمكىن. چۈنكى بەزىلىرى يىراقتىن كەلگەنكەن،
ـ دېدى.
4 مۇخلىسلىرى بۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ بۇنداق خىلۋەت بىر جايدا بۇ كىشىلەرنى تويدۇرغۇدەك نانىنى نەدىن تاپقىلى بولسۇن؟ ـ دېيىشتى.
5 ـ قانچە نېنىڭلار بار؟ ـ دەپ سوريدى ئۇ.
يەتتە، ـ دېيىشتى ئۇلار.
6 بۇنىڭ بىلەن ئۇ خەلقنى يەردە ئولتۇرۇشقا بۇيرۇدى. ئاندىن يەتتە نانىنى قولىغا ئالدى ۋە خۇداغا تەشەككۈر-مەدھىيە
ئېيتىپ ئوشتۇپ، كۆپچىلىككە تۈتۈشقا مۇخلىسلىرىغا بەردى. ئۇلار خالايىققا ئۈلەشتۈرۈپ بەردى.
7 مۇخلىسلاردا يەنە بىرقانچە كىچىك بېلىقمۇ بار ئىدى. ئۇ خۇداغا تەشەككۈر ئېيتىپ ئۇلارنى بەركەتلەپ،
مۇخلىسلىرىغا ئۈلەشتۈرۈپ بېرىشنى ئېيتتى.
8 خالايىق تويغۇچە يېدى، ئۇلار ئېشىپ قالغان پارچىلارنى يەتتە سېۋەتكە تېرىۋالدى.□
9 يېگەنلەر تۆت مىڭچە كىشى ئىدى. ئۇ ئۇلارنى يولغا سالدى،
10 ئاندىن مۇخلىسلىرى بىلەن بىللە دەرھال كېمىگە چۈشۈپ، دالمانۇتا تەرەپلىرىگە باردى.■

پەرىسىيلەرنىڭ مۆجىزىلىك ئالامەتنى كۆرۈشنى تەلەپ قىلىشى

مات. 16:1-4

11 پەرىسىيلەر چىقىپ، ئۇنى سىناش مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن بىزگە ئاسماندىن بىر مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسەتسەڭ،
دەپ تەلەپ قىلىشىپ، ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرىلەشكىلى تۇردى. □ ■
12 ئۇ ئىچىدە بىر ئۇلۇغ-كىچىك تىنىپ:
ـ بۇ دەۋر نېمىشقا بىر »مۆجىزىلىك ئالامەت«نى ئىستەپ يۈرىدۇ؟ شۇنى سىلەرگە بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، بۇ
دەۋرگە ھېچقانداق مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسىتىلمەيدۇ، ـ دېدى. □ ■
13 ئاندىن ئۇلاردىن ئايرىلىپ، يەنە كېمىگە چىقىپ، دېڭىزنىڭ ئۇ چېتىگە ئۆتۈپ كەتتى.

ساختىپەزلىك »ئېچىتقۇ«سىدىن ساقلىنىش

مات. 16:5-12

14 مۇخلىسلار نان ئېلىپ كېلىشنى ئۇنتۇغان بولۇپ، كېمىدە بىر تال نان باشقا يەيدىغىنى يوق ئىدى.
15 ئۇ ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ:
ـ ئېھتىيات قىلىڭلار، پەرىسىيلەرنىڭ ئېچىتقۇسى ۋە ھېرودنىڭ ئېچىتقۇسىدىن ھېزى بولۇڭلار، ـ دېدى.□ ■

■ **8:1** مات. 32.15:

□ **8:8** **»ئۇلار ئېشىپ قالغان پارچىلارنى ... تېرىۋالدى«** ـ »ئۇلار« ـ مۇخلىسلار ياكى پۈتكۈل خالايىقنى كۆرسىتىدۇ. **»يەتتە سېۋەت...«** ـ »سېۋەت« گرېك تىلىدا بۇ سۆز بەك چوڭ بىر خىل سېۋەتنى كۆرسىتىدۇ.

■ **8:10** مات. 39.15:

□ **8:11** **»پەرىسىيلەر چىقىپ، ئۇنى سىناش مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن بىزگە ئاسماندىن بىر مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسەتسەڭ...«** ـ پەرىسىيلەر تەلەپ قىلغان »مۆجىزىلىك ئالامەت« تەپسىلاتىنىڭ ئىسپاتلايدىغان بىر كارامەتنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **8:11** مات. 38:12□ 1:16□ لۇقا 29:11□ يۇھ. 30.6:

□ **8:12** **»ئۇ ئىچىدە بىر ئۇلۇغ-كىچىك تىنىپ...«** ـ گرېك تىلىدا »ئۇ روھىدا بىر ئۇلۇغ-كىچىك تىنىپ...«. »روھ« مۇشۇ يەردە ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ)ئىنساني(روھىنى بىلدۈرىدۇ. ■ **8:12** مات. 4.16: □ **8:15** **»ئېھتىيات قىلىڭلار، پەرىسىيلەرنىڭ ئېچىتقۇسى ۋە ھېرودنىڭ ئېچىتقۇسىدىن ھېزى بولۇڭلار«** ـ »مات.« 12-16:1نىڭ كۆرۈڭ. ■ **8:15** مات. 6:16□ لۇقا 1.12:

16 مۇخلىسلار تۆزئارا مۇلاھىزلىشىپ:
ـ ئۇنىڭ بۇنداق دېيىشى نان ئەكەلمىگەنلىكىمىزدىن بولسا كېرەك، ـ دېيىشتى.
17 ئەيسا ئۇلارنىڭ نېمە دېيىشۋاتقانلىقىنى بىلىپ:
ـ نېمىشقا نان يوقلۇقى توغرىسىدا مۇلاھىزە قىلىسىلەر؟ سىلەر تېخىچە پەم-پاراسەت يا كى چۈشەنچىگە ئىگە بولمىدىڭلارمۇ؟ قەلبىلىرىڭلار تېخىمۇ بىخۇدلىشىپ كېتىۋاتامدۇ؟ ■
18 كۆزۈڭلار تۇرۇپ كۆرمەيۋاتامسىلەر؟ قۇلىقىڭلار تۇرۇپ ئاڭلىمايۋاتامسىلەر؟ ئېسىڭلاردا يوقمۇ؟
19 بەش مىڭ كىشىگە بەش نانىنى ئوشتۇغىنىمدا، پارچىلارغا لىق تولغان قانچە كىچىك سېۋەتنى يىغۋالدىڭلار؟ ـ دېدى.
ـ ئون ئىككىنى، ـ جاۋاب بەردى ئۇلار.□ ■
20 ـ يەتتە نانىنى تۆت مىڭ كىشىگە ئوشتۇغىنىمدا، پارچىلارغا لىق تولغان قانچە سېۋەتنى يىغۋالدىڭلار؟ ـ دېدى ئۇ.
ـ يەتتىنى، ـ جاۋاب بەردى ئۇلار.■
21 ئۇ ئۇلارغا:
ـ ئۇنداقتا، قانداقسىگە سىلەر تېخى چۈشەنمەيسىلەر؟ ـ دېدى.□

بەيت-سائىدادىكى بىر كورنىڭ ساقايتىلىشى

22 ئۇلار بەيت-سائىدا يېزىسىغا كەلدى؛ خالايىق بىر كور ئادەمنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا قولۇڭنى تەگكۈزۈپ قويساڭ، دەپ ئۆتۈندى.
23 ئۇ كور ئادەمنىڭ قولىدىن تۇتۇپ يېزىنىڭ سىرتىغا يېتىلەپ باردى؛ ئۇنىڭ كۆزلىرىگە تۈكۈرۈپ، ئۈستىگە قوللىرىنى تەگكۈزۈپ:
ـ بىرەر نەرسە كۆرۈۋاتامسەن؟ ـ دەپ سوردى.■
24 ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ:
ـ كىشىلەرنى كۆرۈۋاتىمەن؛ ئۇلار خۇددى مېڭىپ يۈرۈۋاتقان دەرەخلەردەك كۆرۈنۈۋاتىدۇ، ـ دېدى.
25 ئاندىن ئۇ قايتىدىن قوللىرىنى ئۇ ئادەمنىڭ كۆزلىرىگە تەگكۈزدى. ئۇ كۆزلىرىنى ئېچىۋىدى، كۆزلىرى ئەسلىگە كېلىپ، ھەممە نەرسىنى ئېنىق كۆردى. □
26 ئەيسا ئۇنى ئۆيىگە قايتۇرۇپ:
ـ يېزىغىمۇ كىرمە، يا كى يېزىدىكى ھېچكىمگە بۇ ئىشنى ئۇقتۇرما، ـ دەپ تاپىلدى.□

پېترۇسنىڭ ئەيسانى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ دەپ تونۇشى

مات. 16:13-20□ لۇقا 9:18-21:

27 ئەيسا مۇخلىسلىرى بىلەن چىقىپ قەيسەرىيە-فىلىپپى رايونىغا قاراشلىق كەنت-يېزىلارغا باردى. يولدا ئۇ مۇخلىسلىرىدىن:

■ **8:17** مار. 6:52:
□ **8:19** «..□□□□ **كىچىك سېۋەت..**» ـ «سېۋەت» گرېك تىلىدا «قول سېۋەت.»
■ **8:19** مات. 14:20□17□ مار. 6:38□ لۇقا 9:13□ يۇھ. 6:9:
■ **8:20** مات. 15:37□36:
□ **8:21** **«ئۇنداقتا، قانداقسىگە سىلەر تېخى چۈشەنمەيسىلەر؟»** ـ مەسىھنىڭ بۇ سوئالى مۇخلىسلىرى يېغۋالغان «ئون ئىككى)كىچىك(سېۋەت» ۋە «يەتتە)چوڭ(سېۋەت» بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر.
قىزىق بىر ئىش شۇكى، مارکۇس تۆزىنىڭ ئىنجىلىدىكى بايانىدا مەسىھنىڭ)ئۇلۇمدىن تىرىلىشتىن باشقا(جەمئىي ئون توققۇز ئالاھىدە مۇجىزىسىنى خاتىرىلەيدۇ. «قوشۇمچە سۆز»نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **8:23** مار. 7:32:
□ **8:25** **«ئۇ كۆزلىرىنى ئېچىۋىدى..»** ـ يا كى «ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈۋىدى...» يا كى «ئۇ كۆزلىرىنى يوغان ئاچتى...».
□ **8:26** **«يېزىغىمۇ كىرمە، يا كى يېزىدىكى ھېچكىمگە بۇ ئىشنى ئۇقتۇرما»** ـ مەسىھ نېمىشقا شۇنداق تاپىلدى؟ شۇيھىسىزكى، بەيت-سائىدادىكىلەر ئاللىقاچان ئۇنىڭ كۆپ مۇجىزىلىرىنى كۆرۈپ تۇرۇپ تېخىچە توۋا قىلمىغاندى «)مات.» 11:21نى كۆرۈڭ.(

ـ كىشىلەر مېنى كىم دەيدۇ؟ ـ دەپ سوردى.■
28 ئۇلار ئۇنىڭغا:
ـ بەزىلەر سېنى چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا، بەزىلەر ئىلياس پەيغەمبەر ۋە يەنە بەزىلەر ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەردىن بىرى دەپ قارايدىكەن، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.■
29 ئۇ ئۇلاردىن:
ـ ئەمدى سىلەرچۇ، سىلەر مېنى كىم دەپ بىلىسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.
پېترۇس جاۋابەن: ـ سەن مەسىھدۇرسەن، ـ دېدى.□ ■
30 ئۇ ئۇلارغا ئۆزى توغرۇلۇق ھېچكىمگە تىنماسلىقنى جىددىي تاپىلدى.

ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتىشى

مات. 16:21-28 لۇقا 9:22-27

31 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىنسانئوغلىنىڭ نۇرغۇن ئازاب-ئوقۇبەت تارتىشى، ئاقساقالار، باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى تەرىپىدىن چەتكە قېقىلىشى، ئۆلتۈرۈلۈشى ۋە ئۈچ كۈندىن كېيىن تىرىلدۈرۈلۈشى مۇقەررەر ئىكەنلىكىنى مۇخلىسلىرىغا ئۇگىتىشكە باشلىدى. □ ■
32 ئۇ بۇ ئىشنى ئوچۇق-ئاشكارا سۆزلەپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن پېترۇس ئۇنى بىر چەتكە تارتىپ، ئۇنى ئەيىبلەشكە باشلىدى. □
33 لېكىن ئۇ بۇرۇلۇپ مۇخلىسلىرىغا قاراپ، پېترۇسنى ئەيىبلەپ:
ـ ئارقامغا ئۆت، شەيتان! سېنىڭ ئويلىغانلىرىڭ خۇدانىڭ ئىشلىرى ئەمەس، ئىنساننىڭ ئىشلىرىدۇر، ـ دېدى.□ ■
34 ئاندىن مۇخلىسلىرى بىلەن خالايىقنىمۇ چاقىرىپ مۇنداق دېدى:
ـ كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى نىيەت قىلسا، ئۆزىدىن كېچىپ، ئۆزىنىڭ كېرىستىنى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشسۇن! □ ■
35 چۈنكى كىمدەكىم ئۆز جېنىنى قۇتقۇزاي دېسە، چوقۇم ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولىدۇ؛ لېكىن كىمدەكىم مەن ئۈچۈن ۋە خۇش خەۋەر ئۈچۈن ئۆز جېنىدىن مەھرۇم بولسا، ئۇنى قۇتقۇزىدۇ. ■
36 چۈنكى بىر ئادەم پۈتكۈل دۇنياغا ئىگە بولۇپ، جېنىدىن مەھرۇم قالسا، بۇنىڭ نېمە پايدىسى بولسۇن؟! □
37 ئۇ نېمىسىنى جېنىغا تېگىشسۇن؟! ■

■ **8:27** مات. 16:13□ لۇقا 9:18:
■ **8:28** مات. 14:2:
□ **8:29** **«سەن مەسىھدۇرسەن»** ـ «مەسىھ» دېگەن سۆز توغرۇلۇق «تەبرىلەر»نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **8:29** مات. 16:16□ يۇھ. 6:69:
□ **8:31** **«ئىنسانئوغلىنىڭ.... ئاقساقالار، باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى تەرىپىدىن چەتكە قېقىلىشى»** ـ شۇ چاغدا ئىككى «باش كاھىن» بار ئىدى ـ «ئاننىاس» ۋە ئۇنىڭ كۈيئوغلى «قايافا».
■ **8:31** مات. 16:21□ 17:22□ 20:18□ مار. 9:31□ 10:33□ لۇقا 9:22□ 18:31□ 24:7:
□ **8:32** **«بۇنىڭ بىلەن پېترۇس ئۇنى بىر چەتكە تارتىپ، ئۇنى ئەيىبلەشكە باشلىدى»** ـ پېترۇسنىڭ ئەيىبلىشى شۇيھىسىزكى، ئۆزۈڭ ئۆلۈغ پادىشاھ مەسىھ ئۆرۈپ، يېشىڭغا مۇشۇنداق دەھشەتلىك ئىشلارنى چۈشۈرمەسلىكىڭ كېرەك ئىدى، دېگەندەك. «مات.» 16:22نى كۆرۈڭ.
□ **8:33** **«ئارقامغا ئۆت، شەيتان»!** ـ ئەيسا بۇ ئايەتتە «شەيتان» دېگەن بۇ سۆزنى بىرىنچىدىن «دۈشمەن» دېگەن مەندە ئىشلىتىپ، ئۆزىنىڭ دۈشمىنى بولۇپ قالغان پېترۇسقا ئېيتىدۇ. ئىككىنچىدىن، شەيتان ئۆزى پېترۇس ئارقىلىق ئەيسانىڭ پۈتلىكاشاڭ بولماقچى ئىدى.
■ **8:33** 2سام. 19:22:
□ **8:34** **«كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى نىيەت قىلسا، ئۆزىدىن كېچىپ، ئۆزىنىڭ كېرىستىنى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشسۇن»!** ـ «مات.» 10:38نى، شۇنداقلا ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.
■ **8:34** مات. 10:38□ 16:24□ لۇقا 9:23□ 14:27:
■ **8:35** مات. 10:39□ 16:25□ لۇقا 9:24□ 17:33□ يۇھ. 12:25:
□ **8:36** **«...□□□□□□□ مەھرۇم قالسا، بۇنىڭ نېمە پايدىسى بولسۇن؟»!** ـ «جان» مۇشۇ يەردە پەقەت ھاياتنى ئەمەس، بەلكى ئادەمنىڭ سالاھىيىتى، روھىي دۇنياسىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **8:37** زەب. 49:6-9:

38 چۈنکى كىمدەكىم زىناخور ۋە گۇناھكار بۇ دەۋر ئالدىدا مەندىن ۋە مېنىڭ سۆزلىرىمدىن نومۇس قىلسا،
ئىنسانئوغلىمۇ ئاتىسىنىڭ شان-شەرىپى ئىچىدە مۇقەددەس پەرىشتىلەر بىلەن بىللە كەلگىنىدە، ئۇنىڭدىن نومۇس
قىلىدۇ.□ ■

9

ئەيسانىڭ جۈلالىقتا كۆرۈنۈشى

مات. 17:1-13□ لۇقا 9:28-36:

1 ئۇ ئۇلارغا يەنە:
ـ مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ ئارىسىدىن ئۇلۇمنىڭ تەمىنى تېتىشتىن بۇرۇن
جەزمەن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ كۈچ-قۇدرەت بىلەن كەلگەنلىكىنى كۆرىدىغانلار باردۇر.□ ■

ئەيسانىڭ جۈلالىقتا كۆرۈنۈشى

2 ۋە ئالتە كۈندىن كېيىن، ئەيسا پېترۇس، ياقۇپ ۋە يۇھاننانى ئېلىپ ئېگىز بىر تاغقا چىقتى. ئۇ يەردە
ئۇنىڭ سىياق ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدىلا ئۆزگىرىپ،■
3 كىيىملىرى يەر يۈزىدىكى ھېچبىر ئاقارتقۇچىمۇ ئاقارتالمىغۇدەك دەرىجىدە پارقىراپ قاردەك ئاپئاق بولدى.
4 ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا مۇسا ۋە ئىلياس پەيغەمبەرلەر ئۇيۇقسىز كۆرۈندى؛ ئۇلار ئەيسا بىلەن سۆزلىشىۋاتقاندى.
5 پېترۇس بۇ ئىشقا جاۋابەن ئەيساغا:
ـ ئۇستاز، بۇ يەردە بولغىنىمىز ئىنتايىن ياخشى بولدى! بىرنى ساكا، بىرنى مۇساغا، يەنە بىرنى ئىلياسقا ئاتاپ بۇ
يەرگە ئۈچ كەپە ياسايلى! ـ دېدى□
6)چۈنكى پېترۇس نېمە دېيىشنى بىلمەي قالغانىدى، چۈنكى ئۇلار قورقۇنچقا چۆمۈپ كەتكەنىدى.(
7 ئۇيۇقسىز بىر پارچە بۇلۇت ئۇلارنى قاپلىۋالدى ۋە بۇلۇتتىن: »بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇمدۇر؛ ئۇنىڭغا قۇلاق
سېلىڭلار«! دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى.■
8 ئۇلار لا پىيىدە ئەتراپىغا قارىشۇىدى، لېكىن يەنە ھېچكىمنى كۆرمىدى، ئۆز يېنىدا پەقەت ئەيسانىلا كۆردى.
9 ئۇلار تاغدىن چۈشۈۋاتقاندا، ئەيسا ئۇلارغا، ئىنسانئوغلى ئۇلۇمدىن تىرىلدۈرۈلمىگۈچە، كۆرگەنلىرىنى ھېچكىمگە
ئېيتماسلىقنى ئەمر قىلىپ تاپىلدى. ■

□ **8:38 »زىناخور ۋە گۇناھكار بۇ دەۋر«** ـ »زىناخور« بەلكىم ھەم جىسمانىي ھەم كۆچمە)خۇداغا ۋاپاسىزلىق قىلغۇچى، دېگەن(مەندىمۇ ئىشلىتىلىدۇ. **»ئىنسانئوغلى«** ـ مەسىھ، ئەلۋەتتە. »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **8:38** مات. 16:27□ لۇقا 9:26□ 12:8□ 2تىم. 2:12□ 1يۇھ. 2:23.

□ **9:1 »بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ ئارىسىدىن ئۇلۇمنىڭ تەمىنى تېتىشتىن بۇرۇن جەزمەن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ كۈچ-قۇدرەت بىلەن كەلگەنلىكىنى كۆرىدىغانلار باردۇر«** ـ بىزنىڭچە 1:9-ئايەتتىكى سۆزنىڭ مۇھىم مەنىسى 13-2:9دە تەسۋىرلەنگەن كارامەت ئىشلارنى كۆرىستىدۇ.
باشقا ئالىملار ئۇ: (1) ئەيسا ئۇلتۇرۇلگەندىن كېيىن مۇخلىسلىرىغا قايتا كۆرۈنۈشى بىلەن؛ (2) مۇقەددەس روھنىڭ كېلىشى بىلەن؛ (3) مەسىھنىڭ شەرىپى جامائەتتە ئايان قىلىنىشى بىلەن؛ (4) ئەيسانىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى، دەپ قارايدۇ.
يۇقىرىقى □-(1) □-(2) (3)-□□□□ سەل ئورۇنلۇق بولغىنى بىلەن، لېكىن ئەيسانىڭ «بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ **ئارىسىدىن...** كۆرىدىغانلار بار« دېگىنىدىن قارىغاندا، **بەزى** روسۇلار بۇ ئىشنى كۆرىدۇ، شۇڭا مۇھىم ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى 13-2:9دىكى »ئەيسانىڭ جۈلالىقتا كۆرۈنۈشى« دېگەن ئىشتۇر، دەپ قارايمىز.

■ **9:1** مات. 16:28□ لۇقا 9:27.

■ **9:2** مات. 17:1□ لۇقا 9:28.

□ **9:5 »ئۇستاز«** ـ گېرىك تىلىدا)ھەم ئىبرانىي تىلىدا(»رابىي« دېيىلىدۇ. **»بىرنى ساكا، بىرنى مۇساغا، يەنە بىرنى ئىلياسقا ئاتاپ بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياسايلى«!** ـ بۇ سۆز ۋە ئۇنۇن ۋەقە توغرۇلۇق يەنە »ماتىتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **9:7** قان. 18:19□ يەش. 42:1□ مات. 3:17□ 5:17□ مار. 1:11□ لۇقا 3:22□ 35:9□ كول. 1:13□ 2پېت. 1:17.

■ **9:9** مات. 17:9□ لۇقا 9:36.

10 ئۇلار ئۆنىڭ بۇ سۆزىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ، »ئۆلۈمدىن تىرىلىش« دېگەننىڭ زادى نېمە ئىكەنلىكى ھەققىدە ئۆزئارا
مۇلاھىزىلەشتى.
11 ئۇلار ئۆنىڭدىن يەنە:
ـ تەۋرات ئۇستازلىرى نېمە ئۈچۈن: »ئىلياس پەيغەمبەر مەسىھ كېلىشتىن ئاۋۋال قايتىپ كېلىشى كېرەك« دېيىشىدۇ؟
ـ دەپ سوراشتى.■
12 ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ ئىلياس پەيغەمبەر دەرۋەقە مەسىھتىن ئاۋۋال كېلىدۇ، ئاندىن ھەممە ئىشنى ئورنىغا كەلتۈرىدۇ، ئەمدى نېمىشقا
مۇقەددەس يازمىلاردا ئىنسانئوغلى كۆپ ئازاب-ئۇقۇبەت چېكىدۇ ۋە خورلىنىدۇ، دەپ پۈتۈلگەن؟ □ ■
13 لېكىن مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، ئىلياس پەيغەمبەر دەرھەققەت كەلدى ۋە دەل مۇقەددەس يازمىلاردا
ئۇ ھەققىدە پۈتۈلگەندەك، كىشىلەر ئۆنىڭغا نېمىنى خالىسا شۇنداق قىلدى.□ ■

جىن چاپلاشقان بالىنىڭ ئازاد قىلىنىشى
مات. 17:14-20□ لۇقا 9:37-43

14 ئۇلار مۇخلىسلارنىڭ يېنىغا قايتىپ بارغىندا، زور بىر توپ ئادەملەرنىڭ ئۇلارنىڭ ئەتراپىغا ئولىشۋالغانلىقىنى،
بىرنەچچە تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ ئۇلار بىلەن مۇنازىرە قىلىشۋاتقانلىقىنى كۆردى.
15 ئۇنى كۆرگەن پۈتۈن خالايىق ئىنتايىن ھەيران بولۇشتى ۋە يۈگۈرۈپ كېلىپ ئۇنىڭ بىلەن سالاملاشتى.
16 ئۇ ئۇلاردىن:
ـ ئۇلار بىلەن نېمە توغرۇلۇق مۇنازىرە قىلىشۋاتىسىلەر، ـ دەپ سوردى. □
17 خالايىقتىن بىرەيلەن ئۆنىڭغا:
ـ ئۇستاز، مەن ئوغلۇمنى سېنىڭ ئالدىڭغا ئېلىپ كەلدىم، چۈنكى ئۇنىڭغا گاچا قىلغۇچى بىر روھ چاپلىشىۋالغان.
□ ■
18 ھەر قېتىم روھ ئۇنى چىرمىۋالسا، ئۇنى تارتىشتۇرۇپ يىقىتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بالىنىڭ ئاغزى كۆپۈكلىشىپ،
چىشلىرى كىرىشىپ كېتىدۇ، قاقشال بولۇپ قالىدۇ. مۇخلىسلىرىڭدىن جىننى ھەيدىۋەتكەيسىلەر دەپ تىلىدىم،
بىراق ئۇلار قىلالمىدى، ـ دېدى.□
19 ئۇ جاۋابەن: ـ ئەي ئېتىقادسىز دەۋر، سىلەر بىلەن قاچانغىچە تۇراي؟! مەن سىلەرگە يەنە قاچانغىچە سەۋر
قىلاي؟ ـ بالىنى ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار ـ دېدى.

■ **9:11** مال. 5:4□ مات. 14:11□ لۇقا 17.1:
□ **9:12** **»ئىلياس پەيغەمبەر دەرۋەقە مەسىھتىن ئاۋۋال كېلىدۇ، ئاندىن ھەممە ئىشنى ئورنىغا كەلتۈرىدۇ«** ـ »ئىلياسنىڭ ئاۋۋال كېلىشى« ۋە ئۆنىڭ »ھەممىنى ئورنىغا كەلتۈرۈشى«نى كۆرسەتكەن بېشارەت ۋە باشقا تەپسىلاتلىرى تەۋرات، »مال.» 4-6:5دە خاتىرىلىنىدۇ. **»ئەمدى نېمىشقا مۇقەددەس يازمىلاردا ئىنسانئوغلى كۆپ ئازاب-ئۇقۇبەت چېكىدۇ ۋە خورلىنىدۇ، دەپ پۈتۈلگەن؟ «** ـ ئەگەر ئۇلۇغ ئىلياس پەيغەمبەر كېلىپ مەسىھ ئۆزچۈن يول تەييارلىغان بولسا، زادى »نېمىشقا« خەلق مەسىھنى قوبۇل قىلمايدۇ؟ يەھيا پەيغەمبەر دەرۋەقە »ئىلياس پەيغەمبەر«نىڭ روھى ۋە كۆزچىدە كەلگىنى بىلەن »)لۇقا« 17:1) ئۇ ئۇلتۇرۇلگەن ۋە مەسىھۋۇ ئۆنىڭغا ئوخشاش ئۇلتۇرۇلدۇ (13-□□□□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **9:12** مال. 5:4□ زەب. 6:22□ يەش. 4:53□ دان. 26:9□ ۋەھ. 4-7.11:
□ **9:13** **»لېكىن مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، ئىلياس پەيغەمبەر دەرھەققەت كەلدى ۋە دەل مۇقەددەس يازمىلاردا ئۇ ھەققىدە پۈتۈلگەندەك، كىشىلەر ئۆنىڭغا نېمىنى خالىسا شۇنداق قىلدى«** ـ مۇشۇ يەردە مەسىھ يەھيا پەيغەمبەرنى يەنە ئىلياس پەيغەمبەرگە ئوخشىتىدۇ.
■ **9:14** مال. 64□5:
□ **9:16** **»ئۇ ئۇلاردىن: ـ ... دەپ سوردى«** ـ »ئۇلار« مۇشۇ يەردە (1) مۇخلىسلىرىنى؛ (2) خالايىقنىڭ ئۆزلىرىنى (3) تەۋرات ئۇستازلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بىزنىڭچە (2) ياكى (3) توغرا بولۇشى كېرەك؛ خالايىقتىن بىرى مۇشۇ سوئالغا جاۋاب بېرىدۇ. بەزى كونا كۆچۈرمىلىردە »ئۇلار«نىڭ ئورنىدا »تەۋرات ئۇستازلىرى« دېيىلىدۇ.
□ **9:17** **»مەن ئوغلۇمنى سېنىڭ ئالدىڭغا ئېلىپ كەلدىم«** ـ بۇ كىشىنىڭ »سېنىڭ ئالدىڭغا« دېگىنى ئۆنىڭ مەسىھ ۋە مۇخلىسلىرىنى »بىر ئادەمدەك« دەپ قارايتىنى، دەپ بىلدۈرىدۇ. بىر تەرەپتىن مۇشۇ كۆزقاراش توغرىدۇر. ■ **9:17** مات. 14:17□ لۇقا 38.9□37: □ **9:18** **»ئۇنى تارتىشتۇرۇپ يىقىتىدۇ«** ـ ياكى »ئۇنى يەرگە يىقىتۇۋېتىدۇ.« **»قاقشال بولۇپ قالىدۇ«** ـ ياكى »پۈتۈن ئەزالىرى قېتىپ قالىدۇ.«

20 ئۆلار بالىنى ئۆنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ئەيسانى كۆرۈش بىلەنلا روھ بالىنىڭ پۈتۈن بەدىنىنى تارتىشتۇرۇۋەتتى.
بالا يىقىلىپ، ئاغزىدىن كۆپۈك چىققان پېتى يەردە يۇمىلاپ كەتتى.■
21 ئۇ بالىنىڭ ئاتىسىدىن:
ـ بۇ ئىش بېشىغا كەلگىنىگە قانچە ئۈزۈن بولدى؟ ـ دەپ سوردى.
ئۇ: ـ كىچىكىدىن تارتىپ شۇنداق،
22 جىن ئۇنى ھالاك قىلىش ئۈچۈن كۆپ قېتىم ئوتقا ۋە سۇغا تاشلىدى. ئەمدى بىر ئامال قىلالىساڭ، بىزگە ئىچ ئاغرىتىپ شاپائەت قىلغايسەن! ـ دېدى.
23 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ »قىلالىساڭ«! دەيسەنغۇ! ئىشەنچىتە بولغان ئادەمگە ھەممە ئىش مۇمكىندۇر! ـ دېدى.■
24 بالىنىڭ ئاتىسى دەرھال: ـ مەن ئىشىنىمەن، ئىشەنچىسىزلىكىمگە مەدەت قىلغايسەن! ـ دېدى يىغلاپ ئىدا قىلىپ.
25 ئەمدى ئەيسا كۆپچىلىكنىڭ يۈگۈرۈشۈپ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ، ھېلىقى ناپاك روھقا تەنبىھ بېرىپ:
ـ ئەي ئادەمنى گاس ۋە گاچا قىلغۇچى روھ! بۇيرۇق قىلىمەنكى، ئۇنىڭدىن چىق، ئىككىنچى كىرگۈچى بولما! ـ دېدى.
26 شۇ ھامان جىن بىر چىرقىرىدى-دە، بالىنى دەھشەتلىك تارتىشتۇرۇپ، ئۇنىڭدىن چىقىپ كەتتى. بالا ئۆلۈكتەك يېتىپ قالدى، خالايىقىنىڭ كۆپىنچىسى »ئۇ ئۆلدى«! دېيىشتى.
27 لېكىن ئەيسا بالىنى قولىدىن تۇتۇپ يۈلىدى، بالا ئورنىدىن تۇردى.
28 ئەيسا ئۆيگە كىرگەندىن كېيىن، مۇخلىسلىرى ئۇنىڭ بىلەن يالغۇز قالغاندا ئۇنىڭدىن: ـ بىز نېمە ئۈچۈن جىننى ھەيدىۋېتەلمىدۇق؟ ـ دەپ سوراشتى.■
29 ئۇ ئۆلارغا: ـ بۇ خىل جىن دۇئا ۋە روزىدىن باشقا يول بىلەن چىقىرىلماس، ـ دېدى.□

ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى يەنە ئالدىن ئېيتىشى

مات. 17:22-23□ لۇقا 9:43-45

30 ئۆلار شۇ يەردىن ئايرىلىپ، گالىلىيەدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. بىراق ئۇ بۇنى ھېچكىمنىڭ بىلىشىنى خالىمايتتى. ■
31 چۈنكى ئۇ مۇخلىسلىرىغا:
ـ ئىنسانئوغلى ئىنسانلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلۇپ، ئۆلار ئۇنى ئۆلتۈرىدۇ. ئۆلتۈرۈلۈپ ئۈچ كۈندىن كېيىن ئۇ تىرىلىدۇ، ـ دېگەن تەلىمنى بېرىۋاتاتتى.
32 لېكىن مۇخلىسلار بۇ سۆزنى چۈشەنمىدى ھەمدە ئۇنىڭدىن سوراشقىمۇ پېتىنالمىدى.

ھەقىقىي ئۇلۇغ كىم؟

مات. 18:1-5□ لۇقا 9:46-48

33 ئۇ كەپەرناھۇم شەھىرىگە كەلدى. ئۆيگە كىرگەندە ئۇ ئۆلاردىن:
ـ يولدا نېمە توغرىسىدا مۇلاھىزىلەشتىڭلار؟ ـ دەپ سوردى. ■
34 لېكىن ئۆلار شۇك تۇردى، چۈنكى ئۆلار يولدا قايسىمىز ئەڭ ئۇلۇغ دەپ بىر-بىرى بىلەن مۇلاھىزىلەشكەنىدى.
35 ئۇ ئولتۇرۇپ، ئون ئىككەيلەننى يېنىغا چاقىرىپ، ئۆلارغا:

■ 9:20 مار. 26:1. ■ 9:23 لۇقا 6:17. ■ 9:28 مات. 19:17. □ 9:29 »بۇ خىل جىن دۇئا ۋە روزىدىن باشقا يول بىلەن چىقىرىلماس« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »روزىدىن« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ. ■ 9:30 مات. 16:21□ 17:22□ 20:18□ مار. 8:31□ 10:33□ لۇقا 9:22□ 18:31□ 24:7. ■ 9:33 مات. 18:1□ لۇقا 9:46□ 22:24.

ـ كىم بىرىنچى بولۇشنى ئىستىگەن بولسا، شۇ ھەممەيلەننىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى ۋە ھەممەيلەننىڭ خىزمەتكارى بولسۇن، ـ
دېدى. ■
36 ئاندىن ئۇ كىچىك بىر بالىنى ئوتتۇرىدا تۇرغۇزدى ۋە ئۇنى قۇچىقىغا ئېلىپ تۇرۇپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:■
37 ـ كىم مېنىڭ نامىمدا مۇشۇنداق كىچىك بالىنى قوبۇل قىلسا، مېنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ. كىم مېنى قوبۇل
قىلسا، ئۇ مېنى ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكۈچىنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ.□ ■

قارشى تۇرماسلىقنىڭ ئۆزى قوللىغانلىقتۇر
لۇقا 9:49-50:

38 يۇھاننا ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، سېنىڭ نامىڭ بىلەن جىنلارنى ھەيدەۋاتقان بىرسىنى كۆردۇق. لېكىن ئۇ بىز بىلەن بىرگە ساكا
ئەگەشكەنلەردىن بولمىغاچقا، ئۇنى توستۇق، ـ دېدى.■
39 لېكىن ئەيسا: ـ ئۇنى توسماڭلار. چۈنكى مېنىڭ نامىم بىلەن بىر مۆجىزە ياراتقان بىرسى ئارقىدىنلا مېنىڭ ئۈستۈمدىن
يامان گەپ قىلىشى مۇمكىن ئەمەس. ■
40 چۈنكى بىزگە قارشى تۇرمىغانلار بىزنى قوللىغانلاردۇر.
41 چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، مېنىڭ نامىمدا
سىلەرگە ھەتتا بىرەر پىيالە سۇ بەرگەن كىشىمۇ ئۆز ئىنئامىغا ئېرىشمەي قالمايدۇ.■

گۇناھنىڭ ئېزىتقۇلۇقى
مات. 18:6-9□ لۇقا 17:1-2:

42 لېكىن ماكا ئېتىقاد قىلغان بۇنداق كىچىكلەردىن بىرىنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان ھەرقانداق ئادەمنى، ئۇ بوينىغا
يوغان تۈگمەن تېشى ئېسىلغان ھالدا دېڭىزغا تاشلىۋېتىلگىنى ئەۋزەل بولاتتى.■
43 ئەگەر ئەمدى قولۇڭ سېنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرسا، ئۇنى كېسىپ تاشلىۋەت. چۈنكى ئىككى قولۇڭ بار ھالدا
دوزاختا، يەنى تۈچۈرۈلمەس ئوتقا كىرگىنىڭدىن كۆرە، چولاق ھالدا ھاياتلىققا كىرگىنىڭ ئەۋزەلدۇر. ■
44 چۈنكى دوزاختا شۇلارنى يەيدىغان قۇرت-قوڭغۇزلار تۈلەيدۇ، يالقۇنلۇق ئوت تۈچمەيدۇ.□ ■
45 ئەگەر ئەمدى پۇتۇڭ سېنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرسا، ئۇنى كېسىپ تاشلىۋەت. چۈنكى ئىككى پۇتۇڭ بار ھالدا
دوزاختا، يەنى تۈچۈرۈلمەس ئوتقا تاشلانغىنىڭدىن كۆرە، توكۇر ھالدا ھاياتلىققا كىرگىنىڭ ئەۋزەل.
46 چۈنكى دوزاختا شۇلارنى يەيدىغان قۇرت-قوڭغۇزلار تۈلەيدۇ، يالقۇنلۇق ئوت تۈچمەيدۇ.■
47 ئەگەر كۆزۈڭ سېنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرسا، ئۇنى ئويۇپ تاشلىۋەت. ئىككى كۆزۈڭ بار ھالدا ئوتلۇق دوزاختا
تاشلانغىنىڭدىن كۆرە، سىكار كۆزلۈك بولۇپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرگىنىڭ ئەۋزەل.

■ **9:35** مات. 27:20□ مار. 43.10:
■ **9:36** مار. 16.10:
□ **9:37** »**كىم مېنىڭ نامىمدا مۇشۇنداق كىچىك بالىنى قوبۇل قىلسا...**» ـ ياكى »كىم مېنىڭ نامىمدا مۇشۇنداق كىچىك بالىنى كۆتسە...».
■ **9:37** مات. 5:18□ لۇقا 48:9□ يۇھ. 20.13:
■ **9:38** لۇقا 49.9:
■ **9:39** 1 كور. 3.12:
■ **9:41** مات. 42.10:
■ **9:42** مات. 6:18□ لۇقا 2.17:
■ **9:43** قان. 7:13□ مات. 30:5□ 8.18:
□ **9:44** »**چۈنكى دوزاختا شۇلارنى يەيدىغان قۇرت-قوڭغۇزلار تۈلەيدۇ، يالقۇنلۇق ئوت تۈچمەيدۇ**» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە بۇ 44- ۋە 46-ئايەت تېپىلمايدۇ.
■ **9:44** يەش. 24.66:
■ **9:46** يەش. 2466:

48 چۈنكى دوزاختا شۇلارنى يەيدىغان قۇرت-قوڭغۇزلار تۈلەيدۇ، يالقۇنلۇق ئوت تۈچمەيدۇ.■
49 ھەممە ئادەم ئوت بىلەن تۇزلىنىدۇ ۋە ھەربىر قۇربانلىق تۇز بىلەن تۇزلىنىدۇ.□ ■

50 تۇز ياخشى نەرسىدۇر. ھالبۇكى، ئەگەر تۇز تۇز تۇزلۇقىنى يوقاتسا، ئۇنىڭغا قايتىدىن تۇز تەمىنى قانداقمۇ كىرگۈزگلى بولىدۇ؟ تۇزۇڭلاردا تۇز تېپىلسۇن ۋە بىر-بىرىڭلار بىلەن ئىناقلىقتا ئوتۇڭلار.□ ■

10

تالاق توغرىسىدىكى تەلىم

مات. 19:1-12:

1 ئۇ ئۇ يەردىن قوزغىلىپ، يەھۇدىيە ئۆلكىسى تەرەپلىرىدىن ئوتۇپ، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىدىكى رايونلارغىمۇ باردى. توپ-توپ ئادەملەر يەنە ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋالغانىدى. ئۇ ئادىتى بويىچە ئۇلارغا تەلىم بېرىشكە باشلىدى.■

2 بەزى پەرىسىيلەر ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنى قىلتاققا چۈشۈرۈش مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن:
ـ بىر ئادەمنىڭ ئايالىنى تالاق قىلىشى تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ؟ ـ دەپ سوريدى.□
3 لېكىن ئۇ جاۋابەن: ـ مۇسا پەيغەمبەر سىلەرگە نېمە دەپ بۇيرۇغان؟ ـ دېدى.
4 ئۇلار: ـ مۇسا پەيغەمبەر كىشىنىڭ ئايالىنى بىر پارچە تالاق خېتى يېزىپلا تالاق قىلىشىغا رۇخسەت قىلغان، ـ دېيىشتى.□ ■
5 ئەيسا ئۇلارغا:
ـ تاش يۈرەكلىكىڭلاردىن ئۇ سىلەرگە بۇ ئەمرنى پۈتكەن؛
6 لېكىن خۇدا ئالەم ئاپىريدە بولغىنىدا ئىنسانلارنى »ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى.«■
7 »شۇ سەۋەبتىن ئەر كىشى ئاتا-ئانىسىدىن ئايرىلىدۇ، ئايالى بىلەن بىرلىشىپ■

■ **9:48** يەش. 66:24.

□ **9:49** **»ھەممە ئادەم ئوت بىلەن تۇزلىنىدۇ ۋە ھەربىر قۇربانلىق تۇز بىلەن تۇزلىنىدۇ«** ـ بۇ سىرلىق جۈملە چوقۇم »لاۋ.» 2:13، »چۈل.» 31:23، »ئەز.» 43:24، »يەش.» 34:6 ۋە 66:20 ھەمدە يۇقىرىقى 48-42 ئايەتلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر. مەنىسى بەلكىم: ـ (1) گۈش-كۆڭگاتلارنى تۇز بىلەن تۇزۇن ساقلىغلى بولغاندەك، مەسىھگە ئىشەنمىگەنلەر دوزاخنىڭ ئوتىدا »چىرىماي، ساقلىنىپ« مەڭگۈ جازالىنىدۇ؛ ياكى (2) مەسىھگە ئەگەشكەنلەر مۇشۇ دۇنيادا)تۇز ياريغا سېپىلگەندەك(جاپا-مۇشەققەت، ئازاب-ئۇقۇبەت چېكىدۇ؛ ياكى (3) مەنىسى ھەر ئىككى تەرەپتىكىدەك بولىدۇ ـ دېمەك، ھەربىر كىشى تۇزىنىڭ ئەيسا مەسىھكە بولغان مۇناسىۋىتىدە مۇۋاپىق جاپا-مۇشەققەت، ئازاب-ئۇقۇبەت چېكىدۇ؛ ئېتىقادچىلار مۇشۇ دۇنيادا جاپا-مۇشەققەتلەر ئارقىلىق تاۋلىنىپ پاكلىنىدۇ؛ ئېتىقادسىزلار دوزاختا مەڭگۈ ئازاب تارتىدۇ. بىزنىڭچە 3-مەنىسى توغرا كېلىشى مۇمكىن. رەببىمىز بۇ يەردە ھەم ئېتىقادچىلارنى ھەم ئېتىقادسىزلارنىمۇ كۆزدە تۇتىدۇ. بىزنىڭچە پەقەت ئېتىقادچىلار خۇداغا ئاتىلىدىغان قۇربانلىق بولالايدۇ، شۇڭا ئايەتنىڭ بىرىنچى قىسمىدا ھەممە ئادەم، ئىككىنچى قىسمىدا ئېتىقادچىلار »)قۇربانلىق« سۈپىتىدە(كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

■ **9:49** لاۋ. 13:2.

□ **9:50** **»تۇز ياخشى نەرسىدۇر. ھالبۇكى، ئەگەر تۇز تۇز تۇزلۇقىنى يوقاتسا، ئۇنىڭغا قايتىدىن تۇز تەمىنى قانداقمۇ كىرگۈزگلى بولىدۇ؟«** ـ تۇز بولسا (1) تەم بېرىدۇ؛ (2) چىرىپ كېتىشتىن توسىدۇ؛ (3) زەخىم-يارىلارنى ساقايتىدۇ. مۇخلىسلارنىڭ بۇ دۇنياغا بولغان رولى بۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىشى كېرەك. **»تۇزۇڭلاردا تۇز تېپىلسۇن ۋە بىر-بىرىڭلار بىلەن ئىناقلىقتا ئوتۇڭلار«** ـ بۇ سىرلىق جۈملىنىڭ مەنىسى ئۇچۇن »مات.» 13:5، »ئەف.» 29:4، »كول.» 6:4نى كۆرۈڭ. ئېتىقادچىلار »تۇزلۇق« بولسا تۇزنى پاك تۇتىدۇ، لېكىن بۇنىڭدىن ھالى چوڭقۇر قىلمايدۇ ـ بەلكى مۇھەببىتى، خاترجەملىكى ۋە خۇشاللىقى بىلەن گۈناھتا تۇتۇلغانلارنى خۇدانىڭ يولىغا جەلەپ قىلغۇچىلاردۇر.

■ **9:50** مات. 13:5؛ لۇقا 34:14؛ رىم. 18:12؛ ئىبر. 14:12.

■ **10:1** مات. 19:1.

□ **10:2** **»قىلتاققا چۈشۈرۈش مەقسىتىدە«** ـ ئەسلىدە يەھىيا پەيغەمبەر ھېرود پادىشاھقا »تالاق قىلساڭ بولمايدۇ« دەپ تەنبىھ بېرىپ، ئۇنىڭ چىشىغا تېگىپ ئۆلتۈرۈلگەنىدى. شۇيېھسىزكى، پەرىسىيلەرنىڭ مەقسىتىلىرىنىڭ بىرى: ـ ئەيسامۇ »تالاق قىلىشقا بولمايدۇ« دېسە، ھېرود پادىشاھ ئۇنى يەھىياغا ئوخشاش ئۆلتۈرۈۋېتەتتى.

□ **10:4** **»مۇسا پەيغەمبەر كىشىنىڭ ئايالىنى بىر پارچە تالاق خېتى يېزىپلا تالاق قىلىشىغا رۇخسەت قىلغان«** ـ مۇشۇ ئەمرنىڭ توغرىسى »قان.» 24:1دە تېپىلىدۇ.
يەنە »قويۇپ بېرىش« »)تالاق قىلىش«) توغرىسىدىكى بىر يەكۈن ئۇچۇن «1□□□.»دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ (7-□□□ توغرۇلۇق) كۆرۈڭ.

■ **10:4** قان. 24:1□؛ يەر. 3:1□؛ مات. 31.5: ■ **10:6** يار. 1□27: 2□24: 5:2□؛ مات. 4.19: ■ **10:7** يار. 2:24□؛ 1 كور. 6:16□؛ ئەف. 31.5:

8 ئىككىلىسى بىر تەن بولىدۇ.» شۇنداق ئىكەن، ئەر-ئايال ئەمدى ئىككى تەن ئەمەس، بەلكى بىر تەن بولىدۇ.□ ■
9 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا قوشقانىنى ئىنسان ئايرىمىسۇن، ـ دېدى.■
10 ئۆلار تۆيگە قايتىپ كېلىپ كىرگەندە، مۇخلىسلىرى ئۇنىڭدىن بۇ ھەقتە سوريدى.
11 ئۇ ئۇلارغا:
ـ ئايالىنى تالاق قىلىپ، باشقا بىرىنى ئەمرىگە ئالغان كىشى ئايالىغا گۇناھ قىلىپ زىنا قىلغان بولىدۇ. ■
12 ئېرىنى قويۇۋېتىپ، باشقا ئەرگە تەگكەن ئايالمۇ زىنا قىلغان بولىدۇ، ـ دېدى.□

ئەيسانىڭ كىچىك بالىلارغا بەخت تىلىشى

مات. 19:13-15□ لۇقا 18:15-17

13 قولۇڭنى تەگكۈزگەيسەن دەپ، كىشىلەر كىچىك بالىلىرىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىۋاتاتتى. بىراق مۇخلىسلار ئېلىپ كەلگەنلەرنى ئەيىبلىدى. ■
14 بۇنى كۆرگەن ئەيسا ئاچچىقلىنىپ، مۇخلىسلىرىغا:
بالىلار ئالدىمغا كەلسۇن، ئۇلارنى توسماڭلار. چۈنكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى دەل مۇشۇنداقلارغا تەۋەدۇر. □ ■
15 مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى سەبىي بالىدەك قوبۇل قىلمىسا، ئۇنىڭغا ھەرگىز كىرەلمەيدۇ، ـ دېدى.
16 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بالىلارنى قۇچىقىغا ئېلىپ، ئۇلارغا قوللىرىنى تەگكۈزۈپ بەخت تىلىدى.□ ■

پۇلدارلار خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرەلەمدۇ؟

مات. 19:16-30□ لۇقا 18:18-30

17 ئۇ يولغا چىققاندا، بىرسى ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ ئۇنىڭدىن:
ـ ئى ياخشى ئۇستاز، مەن قانداق قىلسام مەڭگۈلۈك ھاياتقا مىراسلىق قىلىمەن؟ ـ دەپ سوريدى.■
18 لېكىن ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ مېنى نېمىشقا ياخشى دەيسەن؟ پەقەت بىرىدىن، يەنى خۇدادىن باشقا ھېچكىم ياخشى ئەمەستۇر.
19 سەن تەۋراتتىكى »زىنا قىلما، قاتىللىق قىلما، ئوغرىلىق قىلما، يالغان گۇۋاھلىق بەرمە، خىيانەت قىلما، ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل« دېگەن پەرھىز-پەرزلەرنى بىلىسەن، ـ دېدى.□ ■
20 ئۇ ئادەم جاۋابەن: ـ ئۇستاز، بۇلارنىڭ ھەممىسگە كىچىكمىدىن تارتىپ ئەمەل قىلىپ كېلىۋاتىمەن، ـ دېدى.

□ **10:8** »شۇ سەۋەبتىن ئەر كىشى ئاتا-ئانىسىدىن ئايرىلىدۇ، ئايالى بىلەن بىرلىشىپ ئىككىلىسى بىر تەن بولىدۇ« ـ »يار.» 24:2.
■ **10:8** يار. 2:24.
■ **10:9** 1 كور. 10:7.
■ **10:11** مات. 5:32□ 19:9□ لۇقا 16:18□ 1 كور. 10:7.
□ **10:12** »ئايال ..ئېرىنى قويۇۋېتىپ... « ـ يەھۇدىي جەمئىيىتىدە بۇ ئىنتايىن ئاز كۆرۈلىدىغان ئەھۋال. لېكىن يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدا دائىم يۈز بېرەتتى. شۇڭا شۇبھىسىزكى، مەسىھنىڭ مۇشۇ يەردە كۆزدە تۇتقىنى يەھۇدىي ئەمەسلەرنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
يەنە »قويۇپ بېرىش« »)تالاق قىلىش«) توغرىسىدىكى بىر يەكۈن ئۆچۈن «1□□□.»دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ (7-□□□ توغرۇلۇق) كۆرۈڭ.
■ **10:13** مات. 19:13□ لۇقا 18:15.
□ **10:14** »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى دەل مۇشۇنداقلارغا تەۋەدۇر« ـ ياكى »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى دەل مۇشۇنداقلاردىن تەركىب تاپقاندۇر.«
■ **10:14** مات. 3:18□ 19:14□ 1 كور. 14:20□ 1 پېت. 2:2.
□ **10:16** »شۇنىڭ بىلەن ئۇ بالىلارنى قۇچىقىغا ئېلىپ، ئۇلارغا قوللىرىنى تەگكۈزۈپ بەخت تىلىدى« ـ بۇ ئايەتتىكى گېرىك تىلىغا قارىغاندا، مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئۇ بىر-بىرلەپ قۇچاقلاپ، بالىلارغا ئايرىم-ئايرىم بەخت تىلىدى.
■ **10:16** مات. 19:15□ مار. 9:36.
■ **10:17** مات. 19:16□ لۇقا 18:18.
□ **10:19** »زىنا قىلما، قاتىللىق قىلما، ئوغرىلىق قىلما، يالغان گۇۋاھلىق بەرمە، خىيانەت قىلما، ئاتا-ئاناڭنى ھۆرمەت قىل« ـ مۇشۇ ئەمرلەر »مىس.» 20-16:12، »قان.» 20-5:16 ۋە 24:14دە تېپىلىدۇ. ■ **10:19** مىس. 20:16-12□ 21:12□ قان. 5:20-16□ قان. 24:14□ رىم. 13:9.

21 ئەيسانىڭ ئۇنىڭغا قاراپ مۇھەببىتى قوزغالدى ۋە ئۇنىڭغا:
ـ سەندە يەنە بىر ئىش كەم. بېرىپ پۈتۈن مال-مۈلكىڭنى سېتىپ، پۇلنى يوقسۇللارغا بەرگىن ۋە شۇنداق قىلساڭ،
ئەرشتە خەزىنەڭ بولىدۇ؛ ئاندىن كېلىپ كېيىنكى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشكىن! ـ دېدى.□ ■
22 لېكىن مۇشۇ سۆزنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ چىرايى تۈتۈلۈپ، قايغۇغا چۆمۈپ ئۇ يەردىن كەتتى. چۈنكى ئۇنىڭ
مال-دۇنياسى ناھايىتى كۆپ ئىدى.
23 ئاندىن ئەيسا چۆرىسىگە سەپسېلىپ قاراپ، مۇخلىسلىرىغا:
ـ مال-دۇنياسى كۆپلەرنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى نېمىدېگەن تەسلىكتە بولىدۇ-ھە! ـ دېدى.■
24 مۇخلىسلار ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئىنتايىن ھەيران بولۇشتى، لېكىن ئەيسا ئۇلارغا يەنە جاۋابەن:
ـ بالىلىرىم، مال-مۈلۈككە تايانغانلار ئۈچۈن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىش نېمىدېگەن تەس-ھە! □
25 تۆگىنىڭ يىگىنىڭ كۆزىدىن ئۆتۈشى باي ئادەمنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشىدىن ئاساندۇر! ـ دېدى.
26 ئۇلار بۇنى ئاڭلاپ ئىنتايىن بەك ھەيران بولۇشۇپ، بىر-بىرىدىن:
ئۇنداقتا، كىم نىجاتقا ئېرىشەلەيدۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.
27 ئەيسا ئۇلارغا قاراپ:
ـ بۇ ئىش ئىنسان بىلەن ۋۇجۇدقا چىقىشى مۇمكىن ئەمەس، لېكىن خۇدا ئۈچۈن مۇمكىن ئەمەس بولمايدۇ؛ چۈنكى
خۇداغا نىسبەتەن ھەممە ئىش مۇمكىن بولىدۇ، ـ دېدى.□ ■
28 بۇنىڭ بىلەن پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ مانا، بىز بولساق، ھەممىنى تاشلاپ ساڭا ئەگەشتۇق!؟ ـ دېگىلى تۇردى.■
29 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، مەن ئۈچۈن ۋە خۇش خەۋەر ئۈچۈن تۇنى، ئاكا-ئۇكىلىرى،
ئاچا-سىڭىللىرى، ئاتىسى، ئانىسى، ئايالى، بالىلىرى ياكى يەر-زېمىنلىرىدىن ۋاز كەچكەنلەرنىڭ ھەممىسى
30 بۇ زاماندا بۇلارنىڭ يۈز ھەسسىسىگە، يەنى تۇي، ئاكا-ئۇكا، ئاچا-سىڭىل، ئانا، بالىلار ۋە يەر-زېمىنلارغا
)زىيانكەشلىكەر قوشۇلغان ھالدا(مۇيەسسەر بولماي قالمايدۇ ۋە كېلىدىغان زاماندىمۇ مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشمەي
قالمايدۇ.
31 لېكىن شۇ چاغدا نۇرغۇن ئالدىدا تۇرغانلار ئارقىغا ئۆتىدۇ، نۇرغۇن ئارقىدا تۇرغانلار ئالدىغا ئۆتىدۇ.■

ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلىدىغانلىقىنى يەنە ئالدىن ئېيتىشى

مات. 20:17-19 □ لۇقا 18:31-34

□ **10:21 «...□□□□□ كېلىپ كېيىنكى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشكىن«!** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ يەردە » كېيىنكى كۆتۈرۈپ« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ.
» كېيىنكى كۆتۈرۈش« دېگەن ئۇقۇم توغرىسىدا »مات.» 10:38دىكى ئىزاھات ۋە باشقا ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
»ئەيسانىڭ ئۇنىڭغا قاراپ مۇھەببىتى قوزغالدى« دېگەن سۆزنىڭ قارىغاندا، مۇمكىنچىلىكى بارىكى، مەڭگۈلۈك ھاياتنى ئىزدىگەن ياش باي يىگىت دەل
مارکۇسنىڭ ئۆزى ئىدى. بۇ يىگىت مارکۇس بولىسا، »ئەيسانىڭ مۇھەببىتى« توغرۇلۇق قانداقۇ خەۋەر تاپالايدۇ؟
■ **10:21** مات. 19:6□ لۇقا 33:12□ 1تىم. 17.6:
■ **10:23** پەند. 28:11□ مات. 23:19□ لۇقا 24.18:
□ **10:24 »مال-مۈلۈككە تايانغانلار ئۈچۈن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىش نېمىدېگەن تەس-ھە«!** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ يەردە
»مال-مۈلۈككەرگە تايانغانلار ئۈچۈن« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ. □ **10:27 »چۈنكى خۇداغا نىسبەتەن ھەممە ئىش مۇمكىن بولىدۇ«** ـ گرىك تىلىدا:
»چۈنكى خۇدا بىلەن ھەممە ئىش مۇمكىن بولىدۇ.« ■ **10:27** ئايۇپ 2:42□ يەر. 17:32□ زەك. 6:8□ لۇقا 37.1: ■ **10:28** مات. 20:4□
27:19□ لۇقا 11:5□ 28.18: ■ **10:31** مات. 30:19□ 16:20□ لۇقا 30.13:

32 ئۇلار يېرۇسالېمغا چىقىدىغان يولدا ئىدى، ئەيسا ھەممىڭ ئالدىدا كېتىۋاتاتتى. مۇخلىسلىرى بەك ھەيران ئىدى
ھەمدە ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرمۇ قورقۇنچ ئىچىدە كېتىۋاتاتتى. ئەيسا ئون ئىككەيلەننى يەنە ئۆز يېنىغا تارتىپ، ئۇلارغا
ئۆز بېشىغا چۈشىدىغانلىرىنى ئۇقتۇرۇشقا باشلاپ:□ ■
33 ـ مانا بىز ھازىر يېرۇسالېمغا چىقىپ كېتىۋاتىمىز. ئىنسانئوغلى باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىغا تاپشۇرۇلىدۇ.
ئۇلار ئۇنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىدۇ ۋە يات ئەللىكلەرگە تاپشۇرىدۇ.
34 ئۇلار بولسا ئۇنى مەسخىرە قىلىپ، قامچىلاپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە تۈكۈرىدۇ ۋە ئۇنى ئۆلتۈرىدۇ. لېكىن ئۈچ كۈندىن
كېيىن ئۇ قايتا تىرىلىدۇ، ـ دېدى.□

ياقۇپ بىلەن يۇھاننانىڭ تەلىپى

مات. 20:20-28

35 زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ياقۇپ بىلەن يۇھاننا ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ ئۇستاز، سەندىن نېمە تىلىسەك ئورۇنداپ بەرسەڭ، دەپ ئۆتۈنىمىز، ـ دېيىشتى.■
36 ئۇ ئۇلارغا: ـ سىلەرگە نېمە قىلىپ بېرىشىمنى خالايسىلەر؟ ـ دېدى.
37 ـ سەن شان-شەرىپىڭدە بولغىنىڭدا، بىرىمىزنى ئوڭ يېنىڭدا، بىرىمىزنى سول يېنىڭدا ئولتۇرغۇزغايسەن، ـ دېيىشتى
ئۇلار.
38 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن: ـ نېمە تەلەپ قىلغانلىقىڭلارنى بىلمەيۋاتىسىلەر. مەن ئىچىدىغان قەدەھنى ئىچەلەمسىلەر؟
مەن قوبۇل قىلىدىغان چۆمۈلدۈرۈشنى سىلەرمۇ قوبۇل قىلالامسىلەر؟□ ■
39 ـ قىلالايمىز، ـ دېيىشتى ئۇلار.
ئەيسا ئۇلارغا:
ـ دەرۋەقە، مەن ئىچىدىغان قەدەھىمنى سىلەرمۇ ئىچىسىلەر ۋە مەن قوبۇل قىلىدىغان چۆمۈلدۈرۈلۈش بىلەن
چۆمۈلدۈرۈلىسىلەر.
40 بىراق ئوڭ يا كى سول يېنىمدا ئولتۇرۇشقا نىسىپ بولۇش مېنىڭ ئىلكىمدە ئەمەس؛ بەلكى كىملەرگە تەييارلانغان
بولسا، شۇلارغا بېرىلىدۇ، ـ دېدى.■
41 بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان قالغان ئون مۇخلىس ياقۇپ بىلەن يۇھاننادىن خاپا بولۇشقا باشلىدى. ■
42 لېكىن ئەيسا ئۇلارنى يېنىغا چاقىرىپ، مۇنداق دېدى:
ـ سىلەرگە مەلۇمكى، يات ئەللەر ئۈستىدىكى ھۆكۈمران دەپ ھېسابلانغانلار قول ئاستىدىكى خەلق ئۈستىدىن
بۇيرۇقۇزازلىق قىلىپ ھاكىمىيەت يۈرگۈزىدۇ، ۋە ھوقۇقدارلىرى ئۇلارنى خوجايىنلارچە ئىدارە قىلىدۇ. □ ■

□ **10:32 »مۇخلىسلىرى«** ـ مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا »ئۇلار« بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ. **»مۇخلىسلىرى بەك ھەيران ئىدى ھەمدە ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرمۇ قورقۇنچ ئىچىدە كېتىۋاتاتتى«** ـ ئۇلارنىڭ ھەيران قېلىش يا كى قورقۇنچتا بولۇشنىڭ سەۋەبى: (1) ئۇ ئادەتتىكىدەك ئۇلار بىلەن بىللە ما كېتىي، بەلكىم نامەلۇم سەۋەبتىن ئالدىدا يالغۇز ما كېتىتى؛ (2) ئۇ خەتەر يۈز بېرىش مۇمكىنچىلىكى بولغان شۇ شەھەرگە ئالدىراپ كېتىۋاتىدۇ.
■ **10:32** مات. 21:16□ 22:17□ 18:20□ مار. 31:8□ 31:9□ لۇقا 22:9□ 31:18□ 7.24:
□ **10:34 »ئۇلار بولسا ئۇنى مەسخىرە قىلىپ، قامچىلاپ...»** ـ رىم ئىمپېرىيەسىدە جازا قامچىلىرى بىرنەچچە تاسمىلىق بولۇپ، ھەربىر تاسمىغا قوغۇشۇن ۋە ئۆستىخان پارچىلىرى باغلانغان بولىدۇ. قامچىلىغان ۋاقىتدا جازالانغۇچى يالىڭاچلىنىپ، يەرگە تىزلاندۇرۇلۇپ، ئىككى يېنىدا ئۇرغان لەشكەر ئۇنى قامچىلايتى. جازالانغۇچى بەزى ۋاقىتلاردا مەھىتا مۇشۇ قامچىلاشتىن ئۆلەتتى.
■ **10:35** مات. 20.20:
□ **10:38 »مەن ئىچىدىغان قەدەھنى ئىچەلەمسىلەر؟«** ـ يۇ ئايەتتىكى »قەدەھ« دېگەن سۆز، ئەيسانىڭ تارتىدىغان ئازاب-ئۇقۇبىتى ۋە كرېستتىكى ئۆلۈمنى كۆزدە تۇتىدۇ. **»مەن قوبۇل قىلىدىغان چۆمۈلدۈرۈشنى سىلەرمۇ قوبۇل قىلالامسىلەر؟«** ـ مەسىھ كۆرسەتكەن يۇ »چۆمۈلدۈرۈش« شۇيھىسىزكى، ئۆز ئۆلۈمىدۇر. »ئەفەسۇسلۇقلارغا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە يازغان »چۆمۈلدۈرۈش« توغرۇلۇق ئىزاھاتلىرىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **10:38** مات. 22:20□ لۇقا 50.12□49:
■ **10:40** مات. 34.25:
■ **10:41** مات. 24.20:
□ **10:42 »يات ئەللەر ئۈستىدىكى ھۆكۈمران دەپ ھېسابلانغانلار قول ئاستىدىكى خەلق ئۈستىدىن بۇيرۇقۇزازلىق قىلىپ ھاكىمىيەت يۈرگۈزىدۇ، ۋە ھوقۇقدارلىرى ئۇلارنى خوجايىنلارچە ئىدارە قىلىدۇ«** ـ »يات ئەللەر« مۇشۇ سۆز ئادەتتە يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. لېكىن مۇشۇ يەردە ئېتىقادسىز، خۇدانى تونۇمايدىغان دۇنياۋىي ئەللەرنى تەكىتلەيدۇ.
■ **10:42** مات. 25:20□ لۇقا 25.22:

43 براق سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بۇنداق ئىش بولمايدۇ؛ بەلكى سىلەردىن كىم مەرتىۋىلىك بولۇشنى خالىسا، ئۇ
سىلەرنىڭ خىزمىتىڭلاردا بولسۇن؛ ■
44 ۋە كىم ئاراڭلاردا بىرىنچى بولۇشنى ئىستىسە، ئۇ ھەممە ئادەمنىڭ قۇلى بولسۇن.
45 چۈنكى ئىنسانئوغلىمۇ دەرۋەقە شۇ يولدا كۆچىلىك مېنىڭ خىزمىتىمدە بولسۇن دېمەي، بەلكى كۆپچىلىكنىڭ
خىزمىتىدە بولاي ۋە جېنىمنى پىدا قىلىش بەدىلىگە نۇرغۇن ئادەملەرنى ھۆرلۈككە چىقىراي دەپ كەلدى.□ ■

قارىغۇ بارتىمايىنىڭ كۆزىنىڭ ساقايتىلىشى

مات. 20:29-34 □ لۇقا 18:35-43

46 ئۇلار يېرىخو شەھىرىگە كەلدى. ئەيسا مۇخلىسلىرى ۋە زور بىر توپ ئادەملەر بىلەن بىللە يېرىخودىن چىققان
ۋاقىتتا، تىمايىنىڭ بارتىماي ئىسىملىك قارىغۇ ئوغلى يول بويىدا ئولتۇرۇپ، تىلەمچىلىك قىلىۋاتاتتى. □ ■
47 ئۇ »ناسارەتلىك ئەيسا«نىڭ ئۇ يەردە ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ:
ـ ئى داۋۇتنىڭ ئوغلى ئەيسا، ماڭا رەھىم قىلغايسەن! ـ دەپ توۋلاشقا باشلىدى.□
48 نۇرغۇن ئادەملەر ئۇنى »ئۇن چىقارما« دەپ ئەيىبلىدى. لېكىن ئۇ:
ـ ئى داۋۇتنىڭ ئوغلى، ماڭا رەھىم قىلغايسەن، ـ دەپ تېخىمۇ ئۇنلۇك توۋلىدى.
49 ئەيسا توختاپ:
ئۇنى چاقىرىڭلار، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار قارىغۇنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا:
ـ يۈرەكلىك بول! ئورنۇڭدىن تۇر، ئۇ سېنى چاقىرىۋاتىدۇ! ـ دېيىشتى.
50 ئۇ ئادەم چاپىنىنى سېلىپ تاشلاپ، ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ئەيسانىڭ ئالدىغا كەلدى.
51 ئەيسا جاۋابەن ئۇنىڭدىن:
ـ سەن مېنى نېمە قىل دەيسەن؟ ـ دەپ سوردى.
قارىغۇ:
ـ ئى ئىگەم، قايتا كۆرىدىغان بولسامىدى! ـ دېدى.□
52 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ يولۇڭغا قايتساڭ بولىدۇ، ئېتىقادىڭ سېنى ساقايتتى، ـ دېۋىدى، ئۇ شۇئان كۆرەلەيدىغان بولدى ۋە يول بويى
ئەيساغا ئەگىشىپ ماڭدى.■

11

ئەيسانىڭ يېرۇسالېمغا تەنتەنىلىك كىرىشى

مات. 21:1-11 □ لۇقا 19:28-40 □ يۇھ. 12:12-19

■ **10:43** 1 پېت. 3.5:
□ **10:45** **»ئىنسانئوغلىمۇ... جېنىمنى پىدا قىلىش بەدىلىگە نۇرغۇن ئادەملەرنى ھۆرلۈككە چىقىراي دەپ كەلدى«** ـ نېمىدىن »ئازاد قىلىش« ـ گۈناھتىن ئازاد قىلىشتۇر.
■ **10:45** يۇھ. 14:13 □ ئەف. 7:1 □ فىل. 7:2 □ كول. 14:1 □ 1 تىم. 6:2 □ تىت. 14.2:
□ **10:46** **»تىمايىنىڭ بارتىماي ئىسىملىك قارىغۇ ئوغلى«** ـ »قارىغۇ« گرېك تىلىدا »ھېلىقى قارىغۇ« دېيىلدۇ ـ دېمەك، بارتىماي جامائەتلەر ئېچىدە كۆپ ئادەملەرگە تونۇش ئىدى.
■ **10:46** مات. 20:29 □ لۇقا 18.35:
□ **10:47** **»ى داۋۇتنىڭ ئوغلى ئەيسا...!«** ـ تەۋراتتىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىك يازمىلىرى بويىچە مەسىھ داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادلىرىدىن بولۇشى كېرەك ئىدى. شۇڭا »داۋۇتنىڭ ئوغلى« مەسىھنىڭ يەنە بىر ئاتىلىشى ئىدى.
□ **10:51** **»ئى ئىگەم، قايتا كۆرىدىغان بولسامىدى!** ـ »ئىگەم« مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا ئىنتايىن چوڭقۇر ھۆرمەتنى ئىپادىلەيدىغان »رابىونى« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **10:52** مات. 22:9 □ مار. 34.5:

2-1 ئۇلار يېرۇسالېمغا يېقىنلىشىپ، زەيتۇن تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى بەيت-فاگى ۋە بەيت-ئانىيا يېزىلىرىغا يېقىن كەلگىنىدە،
ئۇ ئىككى مۇخلىسنىڭ ئالدىن ماكۇدۇرۇپ ئۇلارغا:
ـ سىلەر ئۇدۇلۇڭلاردىكى يېزىغا بېرىڭلار. يېزىغا كىرىپلا، ئادەم بالىسى مىنىپ باقمىغان، باغلاقلىق بىر تەخەينى
كۆرىسىلەر. ئۇنى يېشىپ بۇ يەرگە يېتىلەپ كېلىڭلار.□ ■
3 ئەگەر بىرسى سىلەردىن: »نېمىشقا بۇنداق قىلىسىلەر؟« دەپ سوراپ قالسا، »رەببىنىڭ بۇنىڭغا ھاجىتى چۈشتى
ۋە ئۇ ھېلىلا ئۇنى بۇ يەرگە ئەۋەتىپ بېرىدۇ« ـ دەڭلار، ـ دەپ تاپىلىدى.□
4 ئۇلار كېتىپ ئاچا يول ئۈستىدىكى ئۆينىڭ دەرۋازىسى سىرتىدا باغلاغلىق تۇرغان بىر تەخەينى كۆردى. ئۇلار
تاننى يەشتى.□
5 ئۇ يەردە تۇرغانلاردىن بەزىلەر:
ـ تەخەينى يېشىپ نېمە قىلىسىلەر؟ ـ دېيىشتى.
6 مۇخلىسلار ئەيسانىڭ بۇيرۇغىنىدەك جاۋاب بەردى، ھېلىقى كىشىلەر ئۇلارغا يول قويدى.
7 مۇخلىسلار تەخەينى ئەيسانىڭ ئالدىغا يېتىلەپ كېلىپ، ئۈستىگە ئۆز يېپىنچا-چاپانلىرىنى تاشلىدى؛ ئۇ ئۈستىگە
مىندى.■
8 ئەمدى نۇرغۇن كىشىلەر يېپىنچا-چاپانلىرىنى يولغا پاياندا قىلىپ سالدى؛ باشقىلىرى دەرەخلەردىن شاخ-
شۇمبىلارنى كېسىپ يولغا يايدى.□
9 ئالدىدا ماكېغان ۋە كەينىدىن ئەگەشكەنلەر:
»ھوسانا! پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن! ■
10 ئاتىمىز داۋۇتنىڭ كېلىدىغان پادىشاھلىقىغا مۇبارەك بولسۇن! ئەرشىئەلادا تەشەككۇر-ھوسانالار ئوقۇلسۇن«! ـ
دەپ ۋارقىرىشاتتى.□
11 ئۇ يېرۇسالېمغا بېرىپ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىردى؛ ۋە ئەتراپىدىكى ھەممىنى كۆزدىن كەچۈرگەندىن كېيىن،
ۋاقىت بىر يەرگە بېرىپ قالغاچقا، ئون ئىككەيلەن بىلەن بىللە يەنە بەيت-ئانىياغا چىقتى.□ ■

مېۋىسىز ئەنجۈر دەرىخىنىڭ لەنەتكە قېلىشى

مات. 21:18-19

12 ئەتىسى، ئۇلار بەيت-ئانىيادىن چىققاندا، ئۇنىڭ قورسىقى ئېچىپ كەتكەندى. ■

□ **11:1-2** »ئادەم بالىسىنىڭ تېخى مىنىپ باقمىغان بىر تەخەي« ـ مۇنداق ئۇلاغقا خاتىرجەم مىنىشى ئادەتتە مۇمكىن ئەمەس، ئەلۋەتتە.

■ **11:1-2** مات. 21:1□ لۇقا 19:29.

□ **11:3** »ئۇ ھېلىلا ئۇنى بۇ يەرگە ئەۋەتىپ بېرىدۇ« ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇ دەرھال سىلەرگە يېتىلىتىپ قويىدۇ.«

□ **11:4** »ئۇلار كېتىپ ئاچا يول ئۈستىدىكى بىر ئۆينىڭ دەرۋازىسى سىرتىدا باغلاغلىق تۇرغان بىر تەخەينى كۆردى« ـ ئادەتتە كوچىلار ئىنتايىن تار بولغاچقا، مال-چارۋىلار كوچىدا باغلاپ قويۇلمايتتى. تەخەينىڭ »ئاچا يول«دا باغلاغلىق بولۇشى خۇدانىڭ ئىرادىسىنىڭ ئۇلارنىڭ ئۇنى ئېلىپ مېڭىشى ئۈچۈن بىلىنىپ قالغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.

■ **11:7** 2پاد. 13:9□ يۇھ. 14.12:

□ **11:8** »...□□□□□□□□□ دەرەخلەردىن شاخ-شۇمبىلارنى كېسىپ يولغا يايدى« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »باشقىلىرى ئېتىزلاردىن كەسكەن شاخ-شۇمبىلارنى يولغا پاياندا قىلىپ سالدى« دەپ ئوقۇلىدۇ.

■ **11:9** زەب. 26.118:

□ **11:10** »ھوسانا! پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچىگە مۇبارەك بولسۇن! ئاتىمىز داۋۇتنىڭ كېلىدىغان پادىشاھلىقىغا مۇبارەك بولسۇن! ئەرشىئەلادا تەشەككۇر-ھوسانالار ئوقۇلسۇن«! ـ بۇ سۆزلەر »زەب.» 25:118-26دىكى بېشارەتتىن ئېلىنغان. »ھوسانا« دېگەن سۆز »قۇتقۇزغايسەن، ئى پەرۋەردىگار« دېگەن مەنىدە. ئىنجىل دەۋرىگە كەلگەندە مەنىسى »خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە«مۇ بولۇپ قالغاندى. »زەبۇر» 118-كۆيىدىكى ئىزاھاتلارنىمۇ كۆرۈڭ.
ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »مۇبارەك« دېگەن سۆزنىڭ »بەخت-بەركەت كۆرسۇن«! يا كى »بەخت-بەركەتلىك بولسۇن«! دېگەن تۆۋە مەنىسى بار.

□ **11:11** »ئۇ يېرۇسالېمغا بېرىپ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىردى« ـ يېرۇسالېمدىكى بۇ چوڭ ئىبادەتخانا توغرۇلۇق »تەبرىلەر« ۋە »ھاگاي«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **11:11** مات. 14:21□12□ لۇقا 45:19□ يۇھ. 14.2:

■ **11:12** مات. 18.21:

13 يىراقتىكى يوپۇرماقلىق بىر تۈپ ئەنجۈر دەرىخىنى بايقاپ، ئۇنىڭدىن بىرەر مېۋە تاپالارمەنمىكىن دەپ يېنىغا باردى؛ لېكىن تۈۋىگە كەلگەندە يوپۇرماقتىن باشقا ھېچ نەرسە تاپالمىدى. چۈنكى بۇ ئەنجۈر پىشىدىغان پەسىل ئەمەس ئىدى. □
14 ئۇ دەرەخكە سۆز قىلىپ:
ـ بۇنىڭدىن كېيىن مەڭگۈ ھېچكىم سەندىن مېۋە يېمىگەي! ـ دېدى. مۇخلىسلىرىمۇ بۇنى ئاڭلىدى.

ئەيسانىڭ ئىبادەتخانىنى تەرتىپكە سېلىشى

مات. 21:12-17□ لۇقا 19:45-48□ يۇھ. 2:13-22

15 ئۇلار يېرۇسالېمغا كەلدى؛ ئۇ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ، ئۇ يەردە ئېلىم-سېتىم قىلىۋاتقانلارنى ھەيدەشكە باشلىدى ۋە پۇل تېگىشكۈچىلەرنىڭ شىرەلىرىنى، پاختەك-كەپتەر ساتقۇچىلارنىڭ ئورۇندۇقلىرىنى ئۆرۈۋەتتى؛ □ ■
16 ۋە ھېچكىمنىڭ ھېچقانداق مال-بۇيۇملارنى ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدىن كۆتۈرۈپ ئۆتۈشكە يول قويمىدى.
17 ئۇ خەلققە:
ـ مۇقەددەس يازمىلاردا: »مېنىڭ ئۆيۈم بارلىق ئەللەر ئۈچۈن دۇئا-تىلاۋەتخانا دەپ ئاتىلىدۇ« دەپ پۈتۈلگەن ئەمەسمۇ؟ لېكىن سىلەر ئۇنى بۇلاڭچىلارنىڭ ئۆۋىسىغا ئايلاندۇرۇۋەتتىڭلار! ـ دەپ تەلىم باشلىدى.□ ■
18 باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى بۇنى ئاڭلاپ، ئۇنى يوقىتىشنىڭ چارىسىنى ئىزدەشكە باشلىدى؛ پۈتكۈل خالايىق ئۇنىڭ تەلىمىگە تەئەججۈپلىنىپ قالغاچقا، ئۇلار ئۇنىڭدىن قورقاتتى.■
19 كەچقۇرۇن، ئۇ مۇخلىسلىرى بىلەن شەھەرنىڭ سىرتىغا چىقىپ كەتتى.□

ئەنجۈر دەرىخىدىن ئىبرەت

20 ئەتىسى سەھەردە، ئۇلار ئەنجۈر دەرىخىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، دەرەخنىڭ يىلتىزىدىن قۇرۇپ كەتكەنلىكىنى بايقاشتى. □
21 دەرەخنىڭ ھالىتىنى ئېسىگە كەلتۈرگەن پېترۇس:

□ **11:13 »يىراقتىكى يوپۇرماقلىق بىر تۈپ ئەنجۈر دەرىخىنى بايقاپ، ئۇنىڭدىن بىرەر مېۋە تاپالارمەنمىكىن دەپ يېنىغا باردى«** ـ قانائان)پەلەستىن(دىكى ئەنجۈر دەرەخلىرىدە يوپۇرماق بولسا، مېۋىمۇ بولۇشى كېرەك.
بۇ ئۆتىۋىر دەرەخىدە كۆرۈنگەن كارامەت مۇجىزە روھىي بىر ھەقىقەتنى سۈرەتلەپ بېرىدۇ؛ ئەلۋەتتە.
□ **11:15 »ئۇ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ...»** ـ ئىبادەتخانا توغرۇلۇق: ئەينى چاغدا، يەھۇدىيلارنىڭ نۇرغۇن ئىبادەتخانىلىرى)سىناگوگلار(بولۇپ، بۇ يەھۇدىيلارنىڭ ئەڭ كۆپ يىغىلىپ ئىبادەت قىلىدىغان جايى ئىدى. خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە، پەقەت يېرۇسالېمدىكى بۇ مەركىزىي ئىبادەتخانىدىلا قۇربانلىق قىلسا توغرا بولاتتى. **»ئۇ يەردە ئېلىم-سېتىم قىلىۋاتقانلارنى ھەيدەشكە باشلىدى ۋە پۇل تېگىشكۈچىلەرنىڭ شىرەلىرىنى، پاختەك-كەپتەر ساتقۇچىلارنىڭ ئورۇندۇقلىرىنى ئۆرۈۋەتتى«** ـ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا سېتىلغان ھايۋان ۋە ئۆچار-قاناتلار خەلقنىڭ قۇربانلىق قىلىشى ئۈچۈن ئىدى. ئىبادەتخانىغا سەدىقە بەرگۈچىلەر پۇلىنى يەرلىك پۇلغا تېگىشكەندىن كېيىن بېرىشى كېرەك ئىدى.
■ **11:15** مال.3:1-5□ مات. 21:12□ لۇقا 19:45□ يۇھ. 2:14.
□ **11:17 »»مېنىڭ ئۆيۈم بارلىق ئەللەر ئۈچۈن دۇئا-تىلاۋەتخانا دەپ ئاتىلىدۇ...« سىلەر ئۇنى بۇلاڭچىلارنىڭ ئۆۋىسىغا ئايلاندۇرۇۋەتتىڭلار«!**
ـ »يەش.» 56:7 ۋە »يەر.» 7:11نى كۆرۈڭ. ئەيسانىڭ »بۇلاڭچىلارنىڭ ئۆۋىسى« دېگەن سۆزى ئىككى بىسلىق بولۇپ، بىر تەرەپتىن باش كاھىنلارنىڭ سودىگەرلەرگە قۇربانلىقلارنى سېتىش ھوقۇقىنى سېتىپ بەرگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ؛ ئىككىنچىدىن، بۇ كاھىنلارنىڭ خەلقنىڭ خۇدانىڭ ھەقىقىتىنى ئاڭلاش پۇرسىتىنى بۇلاپ، ئۇنىڭ ئورنىغا ئۆزلىرىنىڭ مەرتىۋىسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈدىغان ھەر تۈرلۈك قائىدە-يوسۇنلارنى ئۆلارنىڭ بوينىغا ئارتىپ قويغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **11:17** 1پاد. 8:29□ يەش. 56:7□ يەر. 7:11□ مات. 21:13□ لۇقا 19:46:
■ **11:18** يەش.49:7□ مات.21:46:
□ **11:19 » كەچقۇرۇن، ئۇ مۇخلىسلىرى بىلەن شەھەرنىڭ سىرتىغا چىقىپ كەتتى«** ـ گرېك تىلىدا » كەچقۇرۇن، ئۇلار شەھەرنىڭ سىرتىغا چىقىپ كەتتى.« باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: » كەچقۇرۇنلىرى، ئەيسا بىلەن مۇخلىسلىرى شەھەرنىڭ سىرتىغا چىقىپ كېتەتتى.« ئىشلار دەرۋەقە ھەر كۈنى شۇنداق بولاتتى.□ **11:20 »دەرەخنىڭ يىلتىزىدىن قۇرۇپ كەتكەن ...»** ـ بۇ كارامەت مۇجىزە روھىي بىر ھەقىقەتنى سۈرەتلەپ بېرىدۇ؛ ئەلۋەتتە.

ـ ئۇستاز، قارا، سەن قارغىغان ئەنجۈر دەرىخى قۇرۇپ كېتىپتۇ! ـ دېدى.□
22 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ خۇدانىڭ ئىشەنچىدە بولۇڭلار. □
23 مەن سىلەرگە شۇنى بەرھەق ئېيتىپ قويايىكى، كىمدەكىم بۇ تاغقا: بۇ يەردىن كۆتۈرۈلۈپ دېڭىزغا تاشلان«!
دېسە ۋە شۇنداقلا قەلبىدە ھېچ گۇمان قىلماي، بەلكى ئېيتقىنىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىغا ئىشەنچ بار بولسا، ئۇ ئېيتقان
ئىش ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەمەلگە ئاشىدۇ. ■
24 شۇ سەۋەبتىن مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىمەنكى، دۇئا بىلەن تىلىگەن ھەربىر نەرسە بولسا، شۇنىڭغا ئېرىشتىم، دەپ
ئىشىنىڭلار. شۇندا، تىلىگىنىڭلار ئەمەلگە ئاشىدۇ.■
25 ۋە ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ دۇئا قىلغىنىڭلاردا، بىرەرسىگە غۇمىڭلار بولسا، ئۇنى كەچۈرۈڭلار. شۇنىڭ بىلەن
ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنى كەچۈرۈم قىلىدۇ. ■
26 لېكىن سىلەر باشقىلارنى كەچۈرۈم قىلمىساڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنى كەچۈرۈم
قىلمايدۇ.□ ■

ئەيسانىڭ ھوقۇقىنىڭ سۈرۈشتۈرۈلۈشى

مات. 21:23-27□ لۇقا 20:1-8

27 ئۇلار يېرۇسالېمغا قايتىدىن كىردى. ئۇ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا ئايلىنىپ يۈرگەندە، باش كاھىنلار، تەۋرات
ئۇستازلىرى ۋە ئاقساقاللار ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:■
28 ـ سەن قىلىۋاتقان بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تاينىپ قىلىۋاتسەن؟ ساڭا بۇ ئىشلارنى قىلىش ھوقۇقىنى كىم
بەرگەن؟ ـ دەپ سوريدى.■
29 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ مەنمۇ سىلەردىن بىر سوئال سوراي. سىلەر ئۇنىڭغا جاۋاب بەرسەڭلار، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تاينىپ
قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتىپ بېرىمەن:
30 ـ يەھيا يۇرگۈزگەن چۆمۈلدۈرۈش بولسا، ئەرشتىنمۇ، ياكى ئىنسانلاردىنمۇ؟ ماڭا جاۋاب بەرسەڭلارچۇ!
31 ئۇلار ئۆزئارا مۇلاھىزە قىلىشىپ:
ـ ئەگەر »ئەرشتىن كەلگەن« دېسەك، ئۇ بىزگە: »ئۇنداقتا، سىلەر نېمە ئۈچۈن يەھياغا ئىشەنمىدىڭلار؟« دەيدۇ. □
32 ئەگەر: »ئىنسانلاردىن كەلگەن« دېسەك،... بولمايدۇ! ـ دېيىشتى)كۆپچىلىك يەھيانى پەيغەمبەر دەپ
قارىغاچقا، ئۇلار خەلقتىن قورقاتتى.(■
33 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئەيساغا:
ـ بىلمەيمىز، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.

□ **11:21** »ئۇستاز« ـ گرېك تىلىدا »رابى.«
□ **11:22** »خۇدانىڭ ئىشەنچىدە بولۇڭلار« ـ گرېك تىلىدا »خۇدانىڭ ئىشەنچىگە ئىگە بولۇڭلار.«
■ **11:23** مات. 20:17□ 21:21□ لۇقا 6.17:
■ **11:24** يەر. 12:29□ مات. 7:7□ لۇقا 9:11□ يۇھ. 13:14□ 7:15□ 24:16□ ياق. 1□5: 6؛ 1يۇھ. 22:3□ 14.5:
■ **11:25** مات. 14:6□ كول. 13.3:
□ **11:26** »لېكىن سىلەر باشقىلارنى كەچۈرۈم قىلمىساڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلارمۇ سىلەرنىڭ گۇناھلىرىڭلارنى كەچۈرۈم قىلمايدۇ« ـ بەزى كونا
كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ 26-ئايەت تېپىلمايدۇ. نېمىلا بولمىسۇن، بۇ ئايەت ھەققەتىۋر. »مات.» 15:6نى كۆرۈڭ.
■ **11:26** مات. 35.18:
■ **11:27** مات. 23:21□ لۇقا 1.20:
■ **11:28** مىس. 14:2□ روس. 7:4□ 27.7:
□ **11:31** »ئۇلار ئۆزئارا مۇلاھىزە قىلىشىپ: ـ ئەگەر »ئەرشتىن كەلگەن« دېسەك، ئۇ بىزگە: »ئۇنداقتا، سىلەر نېمە ئۈچۈن يەھياغا ئىشەنمىدىڭلار؟«
دەيدۇ« ـ مۇشۇ دىنىي ئەربابلارنىڭ ھەممىسى ئەسلىدە يەھيا پەيغەمبەرنىڭ يەتكۈزگەن خەۋىرىگە جاۋابەن: »بىزگە توۋا قىلىش كېرەك ئەمەس« دېگەن
ۋە يەھيا »مېنىڭ كەينىمدە كېلىدىغان« دەپ كۆرسەتكەن مەسىھنىڭ كېلىشىگە ئىشەنمەي، ئۇنىڭ چۆمۈلدۈرۈشىنى رەت قىلغانىدى، ئەلۋەتتە.
■ **11:32** مات. 5:14□ مار. 20.6:

ـ ئۇنداقتا، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا تايىنىپ قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتمايمەن، ـ دېدى ئۇ ئۇلارغا.

12

رەزىل ئىجارىگەشىلەر ھەققىدىكى تەمسىل

مات. 21:33-46 لۇقا 20:9-19

1 ئاندىن، ئۇ ئۇلارغا تەمسىللەر بىلەن سۆزلەشكە باشلىدى:
ـ بىر كىشى بىر ئۈزۈمزارلىق بەرپا قىلىپ، ئەتراپىنى چىتلاپتۇ، ئۇ بىر شاراب كۆلچىكى قېزىپتۇ ۋە بىر كۆزەت
مۇنارىنى ياسىپتۇ. ئاندىن ئۇ ئۈزۈمزارلىقنى باغۋەنلەرگە ئىجارىگە بېرىپ، ئۆزى ياقا يۇرتقا كېتىپتۇ.■
2 ئۈزۈم پەسلى كەلگەندە، باغۋەنلەردىن ئۈزۈمزارلىقتىكى مېۋىلەردىن تېگىشلىكىنى ئەكېلىش ئۈچۈن بىر قۇلنى
ئۇلارنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپتۇ.
3 لېكىن ئۇلار ئۇنى تۇتۇۋېلىپ دۇمبالاپ، قۇرۇق قول قايتۇرۇۋېتىپتۇ.
4 خوجايىن يەنە بىر قۇلنى ئۇلارنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپتۇ. ئۇنى بولسا ئۇلار چالما-كېسەك قىلىپ، باش-كۆزىنى يېرىپ،
ھاقارەتلەپ قايتۇرۇۋېتىپتۇ.
5 خوجايىن يەنە بىرسىنى ئەۋەتىپتۇ. لېكىن ئۇنى ئۇلار ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ. يەنە تولا قۇللارنى ئەۋەتىپتۇ، لېكىن ئۇلار بەزىلىرىنى
دۇمبالاپ، بەزىلىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ.
6 خوجايىننىڭ يېنىدا پەقەت ئۇنىڭ سۆيۈملۈك بىر ئوغلىلا قالغاچقا، ئۇلار ئوغلۇمنىغۇ ھۆرمەت قىلار دەپ، ئۇ
ئۇنى ئەڭ ئاخىرى بولۇپ باغۋەنلەرنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپتۇ.
7 لېكىن شۇ باغۋەنلەر ئۆزئارا: »بۇ بولسا مىراسخور، كېلىڭلار، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتەيلى، شۇنىڭ بىلەن مىراسى بىزنىڭكى
بولىدۇ«! دېيىشىپتۇ.■
8 شۇڭا ئۇلار ئۇنى تۇتۇپ ئۆلتۈرۈپ، ئۈزۈمزارلىقنىڭ سىرتىغا تاشلۇۋېتىپتۇ.
9 ئەمدى ئۈزۈمزارلىقنىڭ خوجايىنى قانداق قىلىدۇ؟ ئۇ ئۆزى كېلىپ باغۋەنلەرنى ئۆلتۈرىدۇ ۋە ئۈزۈمزارلىقنى
باشقىلارغا بېرىدۇ.
10 ئەمدى سىلەر مۇقەددەس يازمىلاردىن مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇپ باقمىغانمۇسىلەر؟ ـ
»تاماچىلار تاشلۇۋەتكەن تاش بولسا،
بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەندى.□ ■
11 بۇ ئىش پەرۋەردىگاردىندۇر،
بۇ كۆزىمىز ئالدىدا كارامەت بىر ئىشتۇر«□ ■

12 ئۇلار ئۇنىڭ بۇ تەمسىلنى ئۆزلىرىگە قارىتىپ ئېيتقانلىقىنى چۈشەندى؛ شۇڭا ئۇلار ئۇنى تۇتۇش يولىنى ئىزدەشتى؛
ھالبۇكى، خالايىقتىن قورقۇشۇپ، ئۇنى تاشلاپ كېتىپ قالدى.

»قەيسەرگە باج تاپشۇرامدۇق؟« دېگەن قىلتاق

مات. 22:15-22 لۇقا 20:20-26

■ **12:1** زەب. 80:8-9 يەش. 5:1□ يەر. 2:21□ 12:10□ مات. 21:33□ لۇقا 20:9.
■ **12:7** يار. 37:18□ زەب. 2:8□ مات. 26:3□ يۇھ. 11:5.
□ **12:10** **»تاماچىلار تاشلۇۋەتكەن تاش بولسا، بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەندى«** ـ »بۇرجەك تېشى« بولسا ھەرقانداق ئىمارەتنىڭ ئۆلدىكى ئەڭ
مۇھىم تۈيۈلتاش بولۇپ، ئۇل سېلىنغاندا بىرىنچى بولۇپ قويۇلىدىغان تاشتۇر. يەھۇدىي كاتىتۇاشلار »روھىي ھايات«نىڭ بۇرجەك تېشى بولغان مەسىھنى
تاشلىشۇۋەتمەكچى ئىدى، ۋە دەرۋەقە تاشلۇۋەتتى.
■ **12:10** زەب. 118:22-23□ يەش. 28:16□ مات. 21:42□ لۇقا 20:17□ روس. 4:11□ رىم. 9:33□ 1 پېت. 2:6.
□ **12:11** **...» بۇ ئىش پەرۋەردىگاردىندۇر، بۇ كۆزىمىز ئالدىدا كارامەت بىر ئىشتۇر«** ـ تولۇق پېشارەت (10-11) »زەب.» 118:22-23دە
تېپىلىدۇ. ■ **12:11** زەب. 118□23:22.

13 شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇلار بىرنەچچە پەرىسىي ۋە ھېرودنىڭ تەرەپدارلىرىنى ئۇنى ئۆز سۆزى بىلەن قىلتاققا چۈشۈرۈش
مەقسىتىدە ئۇنىڭ ئالدىغا ئەۋەتتى. □ ■
14 ئۇلار كېلىپ ئۇنىڭغا: ـ ئۇستاز، سىلىنى سەممىي ئادەم، ئادەملەرگە قەتئىي يۈز-خاتىرە قىلمايدۇ، ھېچكىمگە
يان باسمايدۇ، بەلكى كىشىلەرگە خۇدانىڭ يولىنى سادىقلىق بىلەن ئۆگىتىپ كېلىۋاتىدۇ، دەپ بىلىمىز. سىلىچە، رىم
ئىمپېراتورى قەيسەرگە باج-سېلىق تاپشۇرۇش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ-يوق؟ □
15 زادى باج تاپشۇرامدۇق-تاپشۇرمامدۇق؟ ـ دېيىشتى.
لېكىن ئۇ ئۇلارنىڭ ساختىپەزلىكىنى بىلىپ ئۇلارغا:
ـ نېمىشقا مېنى سىنىماقچىسىلەر؟ ماڭا بىر »دىنار« پۇلنى ئەكېلىڭلار، مەن كۆرۈپ باقاي، ـ دېدى.□
16 ئۇلار پۇلنى ئېلىپ كەلدى، ئۇ ئۇلاردىن:
ـ بۇنىڭ ئۈستىدىكى سۈرەت ۋە نام-ئىسىم كىمنىڭ؟ ـ دەپ سوريدى.
ـ قەيسەرنىڭ، ـ دېيىشتى ئۇلار.
17 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن: ـ ئۇنداق بولسا، قەيسەرنىڭ ھەققىنى قەيسەرگە، خۇدانىڭ ھەققىنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار،
ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى.□ ■

تىرىلدىشكە مۇناسىۋەتلىك مەسىلە

مات. 22:23-33□ لۇقا 20:27-40

18 ئاندىن »ئۇلگەنلەر تىرىلمەيدۇ« دەيدىغان سادۇقىيلار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ قىستاپ سوئال قويدى:□ ■
19 ـ ئۇستاز، مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتا بىزگە: »بىر كىشى ئۆلۈپ كېتىپ، ئايالى تۇل قېلىپ، پەرزەنت كۆرمىگەن
بولسا، ئۇنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسىل قالدۇرۇشى لازىم«
دەپ يازغان. □ ■
20 بۇرۇن يەتتە ئاكا-ئۇكا بار ئىدى. چوڭى ئۈيلىنىپ پەرزەنت قالدۇرمايلا ئۆلدى.

□ 12:13 **»ھېرود پادىشاھنىڭ تەرەپدارلىرى«** ـ ھېرود پادىشاھ رىم ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن تەيىنلەنگەن بولۇپ، ئۇ يەھۇدىي بولمىغاچقا يەھۇدىيلارنىڭ كۆپىنچىسى ئۇنىڭغا ئىنتايىن ئۆچ ئىدى. شۇنداق بولغىنى بىلەن ئۆز مەنپەئىتىنى كۆزلەيدىغان، ئۇنى قولالايدىغان »ھېرود تەرەپدارلىرى« بار ئىدى. »ھېرودلار« توغرۇلۇق »ماتىتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ 12:13 مات. 15:22□ لۇقا 20:20.

□ 12:14 **»قەيسەرگە باج-سېلىق تاپشۇرۇش...«** ـ رىمنىڭ ھەربىر ئىمپېراتورىغا »قەيسەر« دېگەن نام-ئۇنۋان بېرىلەتتى؛ مەسىلەن قەيسەر ئاۋغۇستۇس، قەيسەر يۇلىئۇس، قەيسەر تىبېرىئۇس قاتارلىقلار. **»قەيسەرگە باج-سېلىق تاپشۇرۇش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ-يوق؟«** ـ ئەينى ۋاقىتتا، يەھۇدىيلار رىملىقلارنىڭ زۇلمى ئاستىدا ياشاۋاتقانىدى. ئەگەر ئېيتسا: »رىم ئىمپېراتورىغا باج تاپشۇرۇش توغرا« دېسە، بۇ گەپتىن ئازادلىقنى ئىستىگەن يەھۇدىيلار ئۈچۈن »مانا تازا بىر يالاقچى، خائىن ئىكەن« دەپ تىللىشاتتى. »باج تاپشۇرماسلىق كېرەك« دېگەن بولسا، ئۇ رىم ئىمپېرىيەسىگە قارشى چىققان بولاتتى؛ ئاندىن ئۇلار ئۇنى رىم ۋالىيسىغا ئەرز قىلغان بولاتتى. ئۇلار مۇشۇنداق سوئاللارنى سوراش ئارقىلىق ئەيسانى گېپىدىن ئۇتتۇرۇپلىپ، رىملىقلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلماقچى بولۇشقان.

□ 12:15 **»ماڭا بىر »دىنار« پۇلنى ئەكېلىڭلار، مەن كۆرۈپ باقاي«** ـ »دىنار« ياكى »دىنارئۇس« دېگەن رىم ئىمپېرىيەسىدىكى بىرخىل پۇل بىرلىكى بولۇپ، ئۇستىگە قەيسەرنىڭ سۈرىتى بېسىلغانىدى، ئەۋلۈەتتە. بىر »دىنارئۇس« تەخمىنەن بىر ئادەمنىڭ كۈنلۈك ھەققى بولاتتى »)مات.» 2:20نى كۆرۈڭ.(

□ 12:17 **»قەيسەرنىڭ ھەققىنى قەيسەرگە، خۇدانىڭ ھەققىنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار«** ـ دېمەك، »قەيسەرگە قەيسەرنىڭ ھەققى)ئۇنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن نەرسە(نى تاپشۇرۇڭلار« ـ قەيسەرگە باج تۆلەش كېرەك. ئەمما قانداق نەرسە ئۈستىدە »خۇدانىڭ سۈرىتى« بار؟ ئىنسان ئۆزى »خۇدانىڭ سۈرىتى« بولۇپ، بىز ئۇنۇتىمىزنى خۇداغا تاپشۇرىشىمىز كېرەكتۇر »)يار.» 27-26:1نى كۆرۈڭ.(

■ 12:17 مات. 25:17□ 21:22□ رىم. 7.13:

□ 12:18 **»سادۇقىيلار«** ـ بۇ مەزھەپدىكىلەر توغرۇلۇق »مات.» 1:16دىكى ئىزاھاتنى ۋە »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.

■ 12:18 مات. 23:22□ لۇقا 27:20□ روس. 8.23:

□ 12:19 **»بىر كىشى ئۆلۈپ كېتىپ...«** ـ گېرىك تىلىدا »بىرسىنىڭ ئاكىسى ياكى ئۇكىسى ئۆلسە،...«. **»ئۇنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسىل قالدۇرۇشى لازىم«** ـ »قان.» 5:25. ■ 12:19 يار. 8:38□ قان. 25□5: 6.

21 ئىككىنچى قېرىندىشى يەكۈگسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، ئۇمۇ پەرزەنت كۆرمەي تۇلدى. ئۇچىنچىسىنىڭ ئەھۋالىمۇ
ئۇنىڭكىگە ئوخشاش بولدى.
22 شۇ تەرىقىدە يەتتىسى ئوخشاشلا ئۇنى ئېلىپ پەرزەنت كۆرمەي كەتتى. ئاخىردا، ئۇ ئاياللۇ ئالەمدىن ئۆتتى.
23 ئەمدى تىرىلىش كۈنىدە ئۇلار تىرىلگەندە، بۇ ئايال قايسىسىنىڭ ئايالى بولىدۇ؟ چۈنكى يەتتىسىنىڭ ھەممىسى ئۇنى
خوتۇنلۇققا ئالغان-دە! ـ دېيىشتى.
24 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ سىلەر نە مۇقەددەس يازمىلارنى نە خۇدانىڭ قۇدرىتىنى بىلمىگەنلىكىڭلار سەۋەبىدىن مۇشۇنداق ئازغان
ئەمەسمۇسىلەر؟
25 چۈنكى تۇلۇمدىن تىرىلگەندە ئىنسانلار تۈيلەنمەيدۇ، ئەرگە تەگمەيدۇ، بەلكى ئەرشتىكى پەرىشتىلەرگە ئوخشاش
بولىدۇ.■
26 ئەمدى تۇلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى مەسىلىسى ھەققىدە تەۋراتتا، يەنى مۇساغا چۈشۈرۈلگەن كىتابتىكى »تىكەنلىك
ۋەقەسىدە، خۇدانىڭ ئۇنىڭغا قانداق ئېيتقىنىنى، يەنى: »مەن ئىبراھىمنىڭ خۇداسى، ئىسھاقنىڭ خۇداسى ۋە
ياقۇپنىڭ خۇداسىدۇرمەن«! دېگىنىنى ئوقۇمىدىڭلارمۇ؟ □ ■
27 ئۇ تۇلۇكلەرنىڭ خۇداسى ئەمەس، بەلكى تىرىكلەرنىڭ خۇداسىدۇر! شۇڭا سىلەر قاتتىق ئېزىپ كەتكەنسىلەر!□

ئەڭ مۇھىم ئەمر

مات. 22:34-40□ لۇقا 10:25-28:

28 تۇلارغا يېقىن كەلگەن، مۇنازىرىلەشكەنلىرىنى ئاڭلىغان ۋە ئەيسانىڭ تۇلارغا ياخشى جاۋاب بەرگەنلىكىنى
كۆرگەن بىر تەۋرات ئۇستازى ئۇنىڭدىن:
ـ پۈتۈن ئەمرلەرنىڭ ئىچىدە ئەڭ مۇھىمى قايسى؟ ـ دەپ سوريدى.■
29 ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ ئەڭ مۇھىم ئەمر شۇكى، »ئاڭلىغىن، ئەي ئىسرائىل! پەرۋەردىگار خۇدايىمىز بولغان رەب بىردۇر. ■
30 پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ، پۈتۈن زېھنىڭ ۋە پۈتۈن كۈچۈڭ بىلەن سۆيگىن.« مانا
بۇ ئەڭ مۇھىم ئەمر.
31 ئۇنىڭغا ئوخشايدىغان ئىككىنچى ئەمر بولسا: ـ »قوشنانىڭنى تۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆي.« ھېچقانداق ئەمر
بۇلاردىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ.■
32 تەۋرات ئۇستازى ئۇنىڭغا: ـ توغرا ئېيتتىڭىز، ئۇستاز، ھەقىقەت بويىچە سۆزلىدىڭىز؛ چۈنكى ئۇ بىردۇر، ئۇنىڭدىن
باشقىسى يوقتۇر؛ □
33 ئىنسانىنىڭ ئۇنى پۈتۈن قەلبى، پۈتۈن ئەقلى، پۈتۈن جېنى ۋە پۈتۈن كۈچى بىلەن سۆيۈشى ھەم قوشنىسىنىمۇ ئۆزىنى
سۆيگەندەك سۆيۈشى بارلىق كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار ھەم باشقا قۇربانلىقلار-ھەدىيەلەردىنمۇ ئارتۇقتۇر.
34 ئەيسا ئۇنىڭ ئاقىلانىلىك بىلەن جاۋاب بەرگىنىنى كۆرۈپ:
ـ سەن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدىن يىراق ئەمەسسەن، ـ دېدى.

■ **12:25** مات. 22:30□ 1يۇھ. 2.3:
□ **12:26** »مەن ئىبراھىمنىڭ خۇداسى، ئىسھاقنىڭ خۇداسى ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسىدۇرمەن«! ـ »مىس.» 6:3.
■ **12:26** مىس. 6□15:3□ مات. 31□32:22□ روس. 32:7□ ئىبر. 16.11:
□ **12:27** »ئۇ تۇلۇكلەرنىڭ خۇداسى ئەمەس، بەلكى تىرىكلەرنىڭ خۇداسىدۇر«! ـ ئەيسانىڭ بۇ سۆزى توغرۇلۇق »ماتتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ئىزدە
توختىلىمىز. ■ **12:28** مات. 34:22□ لۇقا 25.10: ■ **12:29** قان. 35:4□ 4-5:6□ 12:10□ لۇقا 27.10: ■ **12:31** لاۋ. 18:19□
مات. 39:22□ رىم. 9:13□ گال. 14:5□ ياق. 8.2: □ **12:32** »چۈنكى ئۇ بىردۇر، ئۇنىڭدىن باشقىسى يوقتۇر« ـ »ئۇ« خۇدانى كۆرسىتىدۇ،
ئەلۋەتتە.

شۇنىڭدىن كېيىن، ھېچكىم ئۇنىڭدىن سوئال سوراشقا پېتىنالمىدى.■

قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ـ داۋۇتنىڭ ئوغلى ھەم رەببى
مات. 22:41-46 لۇقا 20:41-44

35 ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا تەلىم بەرگەندە، ئەيسا بۇلارغا جاۋابەن مۇنداق سوئالنى ئوتتۇرىغا قويدى:
تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ مەسىھنى »داۋۇتنىڭ ئوغلى« دېگىنىنى قانداق چۈشىنىسىلەر؟ □ ■
36 چۈنكى داۋۇت ئۆزى مۇقەددەس روھتا مۇنداق دېگەنغۇ: ـ
»پەرۋەردىگار مېنىڭ رەببىمگە ئېيتتىكى: ـ
»مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلغۇچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن.«!□ ■
37 داۋۇت مەسىھنى شۇنداق »رەببىم« دەپ ئاتىغان تۇرسا، ئەمدى مەسىھ قانداقمۇ داۋۇتنىڭ ئوغلى بولىدۇ؟
ئۇ يەردىكى توپ-توپ خەلق ئۇنىڭ سۆزىنى خۇرسەنلىك بىلەن ئاڭلايتتى.□

ئەيسانىڭ تەۋرات ئۇستازلىرىنى ئەيىبلىشى
مات. 23:1-36 لۇقا 20:45-47

38 ئۇ تۇلارغا تەلىم بەرگىنىدە مۇنداق دېدى:
ـ تەۋرات ئۇستازلىرىدىن ھوشيار بولۇڭلار. ئۇلار ئۆزۈن تونلارنى كىيىۋالغان ھالدا كېرىلىپ يۈرۈشكە، بازارلاردا كىشىلەرنىڭ ئۇلارغا بولغان ئۆزۈن سالاملىرىغا، □ ■
39 سىناگوگلاردا ئالدىنقى ئورۇنلاردا، زىياپەتلەردە تۆردە ئولتۇرۇشقا ئامراق كېلىدۇ.
40 ئۇلار تۇل ئاياللارنىڭ بارلىق ئۆي-بېساتلىرىنى يەۋالىدۇ ۋە كۆز-كۆز قىلىپ يالغاندىن ئۆزۈندىن-ئۆزۈن دۇئالار قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ تارتىدىغان جازاسى تېخىمۇ ئېغىر بولىدۇ!■

تۇل ئايالنىڭ ئىئانىسى
لۇقا 21:1-4

41 ئۇ ئىبادەتخانىدىكى سەدىقە ساندۇقىنىڭ ئۆدۈلىدا ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭغا پۇللىرىنى تاشلاۋاتقان خالايىققا قاراپ تۇراتتى. نۇرغۇن بايلار ئۇنىڭغا خېلى كۆپ پۇل تاشلاشتى. □ ■

■ **12:34** قان. 35:4□ 4-5:6□ يەش. 2145:
□ **12:35** **»بۇلارغا جاۋابەن مۇنداق سوئالنى ئوتتۇرىغا قويدى«** ـ گرېك تىلىدا »مۇنداق جاۋاب بەردى: ـ« **»داۋۇتنىڭ ئوغلى«** ـ مۇشۇ يەردە »داۋۇتنىڭ ئەۋلادى«نى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **12:35** مات. 41:22□ لۇقا 41.20:
□ **12:36** **»پەرۋەردىگار مېنىڭ رەببىمگە ئېيتتىكى: ـ »*مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلغۇچە، مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن«! ـ** زەب.» 1:110.
■ **12:36** زەب. 1:110□ روس. 34:2□ 1كور. 25:15□ ئىبر. 13:1□ 13.10:
□ **12:37** **»داۋۇت مەسىھنى شۇنداق »رەببىم« دەپ ئاتىغان تۇرسا، ئەمدى)مەسىھ(قانداقمۇ داۋۇتنىڭ ئوغلى بولىدۇ؟«** ـ دېمەك، قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولىسىمۇ، لېكىن پادىشاھ داۋۇت مەسىھنى »رەببىم« دېگەن يەردە مەسىھ داۋۇتنىڭ ئۇلۇغ بولىدۇ، ھەم تۇغۇلۇشتىن بۇرۇنلا »رەب« سۈپىتىدە ئىدى.
□ **12:38** **»تەۋرات ئۇستازلىرى... بازارلاردا كىشىلەرنىڭ ئۇلارغا بولغان ئۆزۈن سالاملىرىغا...ئامراق كېلىدۇ«** ـ »ئۆزۈن« دېگەن سۆز گېرىكچە تېكىستتە يوق، تارىخ تەتقىقاتلىرىغا ئاساسەن ئۇلارغا قىلغان »سالاملار«نى ئىنتايىن ئۆزۈن ۋە مۇرەككەپ دەپ بىلىمىز.
■ **12:38** مات. 23□5: 6، لۇقا 43:11□ 46.20:
■ **12:40** مات. 14:23□ لۇقا 47:20□ 2تىم. 6:3□ تىت. 11.1:
□ **12:41** **»سەدىقە ساندۇقى«** ـ گرېك تىلىدا بۇ سۆز ئادەتتە »خەزىنە«نى كۆرسىتىدۇ. لېكىن مۇشۇ يەردە ئىبادەتخانىدىكى خەزىنە ئۆچۈن سەدىقىلەر يىغىلىدىغان جاي، بەلكىم چوڭ بىر ساندۇقنى كۆرسەتسە كېرەك.
■ **12:41** 2پاد. 10:12□ لۇقا 1.21:

42 نامرات بىر تۈل ئايالمۇ كېلىپ، تىيىننىڭ تۆتتىن بىرى قىممىتىدىكى ئىككى لەپتونى تاشلىدى.□

43 ئۇ مۇخلىسلىرىنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇ نامرات تۈل ئايالنىڭ ئىئانە ساندۇقىغا تاشلىغىنى باشقىلارنىڭ
ھەممىسىنىڭ تاشلىغانلىرىدىن كۆپتۇر. ■
44 چۈنكى باشقىلار تۆزلىرىنىڭ ئېشىپ تاشقانلىرىدىن سەدىقە قىلدى، لېكىن بۇ ئايال نامرات تۇرۇپمۇ، تۆزىنىڭ
بار-يوقىنى ـ تىرىكچىلىك قىلدىغىنىنىڭ ھەممىسىنى سەدىقە قىلىپ تاشلىدى.

13

ئىبادەتخانىنىڭ ۋەيران قىلىنىشىدىن بېشارەت، ئاخىرقى زامانلاردىكى ئالامەتلەر
مات. 24:1-44 □ لۇقا 21:5-33

1 ئۇ ئىبادەتخانىدىن چىقىۋاتقاندا، مۇخلىسلىرىدىن بىرى ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، قارا، بۇ نېمىدېگەن ھەيۋەتلىك تاشلار ۋە ئىمارەتلەر-ھە! ـ دېدى.■
2 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ سەن بۇ ھەيۋەتلىك ئىمارەتلەرنى كۆردۈڭمۇ؟ بىر تال تاشمۇ تاش ئۈستىدە قالمايدۇ، ھەممىسى قالدۇرۇلماي گۈمران
قىلىنىدۇ، ـ دېدى.■
3 ئۇ زەيتۇن تېغىدا، يەنى ئىبادەتخانىنىڭ ئۈدۈلىدا ئولتۇرغاندا، پېترۇس، ياقۇپ، يۇھاننا ۋە ئاندرىياسلار ئۇنىڭدىن
ئاستىغىنا:■
4 ـ بىزگە ئېيتقىنچۇ، بۇ ئىشلار قاچان يۈز بېرىدۇ؟ بۇ بارلىق ۋەقەلەرنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدىغان نېمە
ئالامەت بولىدۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.■
5 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن سۆز باشلاپ مۇنداق دېدى:
ـ ھېزى بولۇڭلارکى، ھېچكىم سىلەرنى ئازدۇرۇپ كەتمىسۇن.■
6 چۈنكى نۇرغۇن كىشىلەر مېنىڭ نامىمدا كېلىپ: »مانا ئۆزۈم شۇدۇرمەن«! دەپ، كۆپ ئادەملەرنى
ئازدۇرىدۇ.□ ■
7 سىلەر ئۇرۇش خەۋەرلىرى ۋە ئۇرۇش شەپىلىرىنى ئاڭلىغىنىڭلاردا، بۇلاردىن ئالاقزادە بولۇپ كەتمەڭلار؛ چۈنكى
بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى مۇقەررەر. لېكىن بۇ زامان ئاخىرى يېتىپ كەلگەنلىكى ئەمەس.
8 چۈنكى بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ، بىر پادىشاھلىق يەنە بىر پادىشاھلىق بىلەن ئۇرۇشقا
چىقىدۇ. جاي-جايلاردا يەر تەۋرەشلەر يۈز بېرىدۇ، ئاچارچىلىقلار ۋە قالايمىقانچىلىقلار بولىدۇ. مانا بۇ ئىشلارنىڭ
يۈز بېرىشى »ئۆغۈتنىڭ تولغىقىنىڭ باشلىنىشى« بولىدۇ، خالاس.□ ■

□ **12:42** **»ئىككى لەپتون«** ـ »لەپتون« دېگەن بۇ پۇل »دىنارئۇس«نىڭ 1/128ى بولۇپ، بىر ئىشلەمچىنىڭ »ئالتە مىنۇت«لۇق ھەققىگە توغرا كېلەتتى.
■ **12:43** 2 كور. 8:12.
■ **13:1** مات. 24:1□ لۇقا 21:5.
■ **13:2** 1پاد. 9□7: 8؛ مىك. 3:12□ لۇقا 19:44.
■ **13:3** مات. 24:3□ لۇقا 21:7.
■ **13:4** روس. 1:6.
■ **13:5** يەر. 29:8□ ئەف. 5:6□ 2تىس. 2□2: 3؛ 1يۇھ. 4:1.
□ **13:6** **»مانا ئۆزۈم شۇدۇرمەن«** ـ »مانا ئۆزۈم مەسىھدۇرمەن« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.
■ **13:6** يەر. 14:14□ 23:21.
□ **13:8** **»بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ، بىر پادىشاھلىق يەنە بىر پادىشاھلىق بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ«** ـ ئىبرانىي تىلىدا)شۇنداقلا گرىك تىلىدا(بۇ ئىبارە دۇنيا يوپچە كېڭەيگەن ئۇرۇشلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن »يەش.» 2:19، «2□□□.» 3:15-6دە بۇ ئۇرۇقلىق ئىبارە توغرۇلۇق مىساللار بار. **»مانا بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى »ئۆغۈتنىڭ تولغىقىنىڭ باشلىنىشى« بولىدۇ، خالاس«** ـ ئەيسا مەسىھ قايسى ئىشنىڭ »ئۆغۈلىدۇ«غانلىقىنى
بۇ ئاستە دېمەيدۇ. ئۇ ۋەندىكى سۆزلىرىگە قارىغاندا، بۇنى يېڭى دەۋرنىڭ ئۆغۈلۈشى دەپ قارايمىز. ■ **13:8** يەش. 19:2.

9 سىلەر بولسا كۆلار، ئۆزۈڭلارغا پەخەس بولۇڭلار، چۈنكى كىشىلەر سىلەرنى ئۆتقۇن قىلىپ سوت مەھكىمىلىرىگە
تاپشۇرۇپ بېرىدۇ، سىناگوگلاردا قامچىلىنىسىلەر. سىلەر مېنىڭ سەۋەبىمدىن ئەمىرلەر ۋە پادىشاھلار ئالدىغا ئېلىپ
بېرىلىپ، ئۇلار ئۈچۈن بىر گۇۋاھلىق بولسۇن دەپ سوراققا تارتىلىسىلەر.□ ■
10 لېكىن بۇلاردىن ئاۋۋال خۇش خەۋەر پۈتكۈل ئەللەرگە جاكارلىنىشى كېرەك. □
11 ئەمدى ئۇلار سىلەرنى ئاپىرىپ سوراققا تاپشۇرغاندا، نېمە دېيىش ھەققىدە نە ئەندىشە نە مۇلاھىزە قىلماڭلار،
بەلكى شۇ ۋاقىت-سائىتىدە سىلەرگە قايسى گەپ بېرىلسە، شۇنى ئېيتىڭلار؛ چۈنكى سۆزلىگۈچى سىلەر ئەمەس،
مۇقەددەس روھتۇر. ■
12 قېرىنداش قېرىندىشىنى، ئاتا بالىسىغا خائىنلىق قىلىپ ئۆلۈمگە تۇتۇپ بېرىدۇ. بالىلارمۇ ئاتا-ئانىسى بىلەن زىتلىشىپ،
ئۇلارنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلدۇرىدۇ. ■
13 شۇنداقلا سىلەر مېنىڭ نامىم تۈپەيلىدىن ھەممە ئادەمنىڭ نەپرىتىگە ئۇچرايسىلەر، لېكىن ئاخىرغىچە بەرداشلىق
بەرگەنلەر قۇتقۇزۇلىدۇ.■

يېرۇسالېمدا ۋەيران قىلغۇچى »يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق« پەيدا بولىدۇ، »دەھشەتلىك ئازاب-ئۇقۇبەت«

14 »ۋەيران قىلغۇچى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق«نىڭ ئۆزى تۇرۇشقا تېگىشلىك بولمىغان يەردە تۇرغىنىنى
كۆرگىنىڭلاردا،)كىتابخان بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى چۈشەنگەي(يەھۇدىيە ئۆلكىسىدە تۇرۇۋاتقانلار تاغلارغا
قاچسۇن. □ ■
15 ئۆگزىدە تۇرغان كىشى ئۆيىگە چۈشمەي يا كى ئۆيىدىكى بىرەر نېمىنى ئالغىلى ئىچىگە كىرمەي قاچسۇن.
16 ئېتىزلاردا تۇرۇۋاتقان كىشى بولسا چاپىنىنى ئالغىلى ئۆيىگە يانمىسۇن.
17 ئۇ كۈنلەردە ھاملىدار ئاياللار ۋە بالا ئېمىتۋاتقانلارنىڭ ھالىغا ۋاي! □
18 قاچىدىغان ۋاقتىڭلارنىڭ قىشقا توغرا كېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار. □
19 چۈنكى ئۇ چاغدا خۇدا ياراتقان دۇنيانىڭ ئاپىرىدە قىلىنغاندىن بۇيان مۇشۇ چاغقىچە كۆرۈلۈپ باقمىغان ھەم
كەلگۈسىدىمۇ كۆرۈلمەيدىغان زور ئازاب-ئۇقۇبەت بولىدۇ. ■
20 ئەگەر پەرۋەردىگار ئۇ كۈنلەرنى ئازايتمىسا، ھېچقانداق ئەت ئىگىسى قۇتۇلالمايدۇ. لېكىن ئۇ ئۆز تاللىغانلىرى
ئۈچۈن ئۇ كۈنلەرنى ئازايتىدۇ. □

□ **13:9 »سوت مەھكىمىلىرى«** ـ گرېك تىلىدا »سانھېدرىنلار.« يەھۇدىيلارنىڭ مەھكىمىلىرىنى ۋە بەلكىم باشقا ھەرخىل سوراقچىلارنى كۆرسىتىدۇ.

■ **13:9** مات. 17:10□ 9:24□ لۇقا 12:21□ يۇھ. 19:15□ 2:16□ ۋەھ. 10.2:

□ **13:10 »يۇلاردىن ئاۋۋال خۇش خەۋەر پۈتكۈل ئەللەرگە جاكارلىنىشى كېرەك«** ـ »ئاۋۋال« دېگەن سۆزگە قارىغاندا، خۇش خەۋەرنىڭ ھەر جايغا جاكارلىنىشى زامانىنىڭ ئاخىرىدىن ئاۋۋال، شۇنداقلا بەلكىم 9-ئايەتتە ئېيتىلغان ناھايىتى ئېغىر زىيانكەشلىكتىن ئاۋۋال بولۇشى مۇمكىن »)مات.» 14:24نى كۆرۈڭ.(

■ **13:11** مات. 19:10□ لۇقا 11:12□ 4.21:

■ **13:12** ئەز. 21:38□ مىك. 6.7:

■ **13:13** مات. 22:10□ 13:24□ لۇقا 19:21□ ۋەھ. 10.2□7:

□ **13:14 »ۋەيران قىلغۇچى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق«** ـ بۇنىڭ توغرىسىدا تەۋرات »دان.» 27-24:9نى ۋە ئۇ توغرۇلۇق ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.

■ **13:14** دان. 27:9□ مات. 15:24□ لۇقا 21:20□21:21□ 2تېس. 42:

□ **13:17 »ئۇ كۈنلەردە ھاملىدار ئاياللار ۋە بالا ئېمىتۋاتقانلارنىڭ ھالىغا ۋاي«!** ـ تۇنداق كىشىلەرگە قېچىش ئېپسىز بولىدۇ، ئەلۋەتتە.

□ **13:18 »قاچىدىغان ۋاقتىڭلارنىڭ قىشقا توغرا كېلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار«** ـ يەھۇدىي دىنىي ئەربابلارنىڭ تەۋرات قانۇنىغا بولغان چۈشەنچىسىگە ئاساسەن، يەھۇدىيلار ئادەتتە شابات)دەم ئېلىش(كۈنىدە شەھەر دەرۋازىسى ۋە دۇكانلارنى تاقىشى كېرەك. بۇ كۈنى سەپەر قىلىش مەنئى قىلىنغان بولغاچقا، پەلەستىندە تۇرغانلارغا نىسبەتەن يېمەكلىك سېتىۋېلىش ۋە باشقا يەرلەرگە قېچىش ئىنتايىن قۇلايسىز بولىدۇ.
»قىش«تا يەھۇدىيەدە دەريا-ۋادىلاردا سۇ پات-پات تېشىپ تۇرغاچقا، قىشتىمۇ قېچىش ئىنتايىن تەس بولىدۇ.

■ **13:19** مات. 2124:

□ **13:20 »ئۇ ئۆز تاللىغانلار ئۈچۈن«** ـ گرېك تىلىدا »ئۇ تاللىغان تاللىغانلىرى ئۈچۈن« دېگەنلىك بىلەن ئېيادىلىنىدۇ ـ خۇدا ئۆزىنىڭ تاللىغانلىرىغا باغلىغان مۇھەببىتىنى ئالاھىدە تەكىتلەيدۇ.

21 ئەگەر ئۇ چاغدا بىرسى سىلەرگە: »قاراڭلار، بۇ يەردە مەسىھ بار«! ياكى »قاراڭلار، ئۇ ئەنە ئۇ يەردە«!
دېسە، ئىشەنمەڭلار. □ ■
22 چۈنكى ساختا مەسىھلەر ۋە ساختا پەيغەمبەرلەر مەيدانغا چىقىدۇ، مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە كارامەتلەرنى
كۆرسىتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئەگەر مۇمكىن بولىدىغان بولسا، ئۇلار ھەتتا خۇدا تاللىغانلارنى ھەم ئازدۇرىدۇ. ■
23 شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر ھوشيار بولۇڭلار. مانا، مەن بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى سىلەرگە ئالدىنئالا ئۇقتۇرۇپ
قويدۇم.

ئىنسانئوغلىنىڭ كېلىشى

24 ئەمدى شۇ كۈنلەردە، شۇ ئازاب-ئوقۇبەت تۈتۈپ كەتكەن ھامان، قۇياش قارىيىدۇ، ئاي يورۇقلۇقىنى بەرمەيدۇ،
■
25 يۇلتۇزلار ئاسماندىن تۆكۈلۈپ چۈشىدۇ، ئاسماندىكى كۈچلەر لەرزىگە كېلىدۇ. □ ■
26 ئاندىن كىشىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ ئۇلۇغ كۈچ-قۇدرەت ۋە شان-شەرەپ بىلەن بۇلۇتلار ئىچىدە كېلىۋاتقانلىقىنى
كۆرىدۇ. □ ■
27 ئۇ تۆزۈ پەرىشتىلىرىنى ئەۋەتىدۇ، ئۇلار تۆتنىڭ تاللىغانلىرىنى دۇنيانىڭ تۆت تەرىپىدىن، زېمىننىڭ چەتلىرىدىن ئاسماننىڭ
چەتلىرىگىچە يىغىپ جەم قىلىدۇ.□

ئەنجۈر دەرىخىدىن ساۋاق ئېلىش

28 ـ ئەنجۈر دەرىخىدىن مۇنداق تەمسىلنى بىلىۋېلىڭلار: ـ ئۇنىڭ شاخلىرى كۆكىرىپ يوپۇرماق چىقارغاندا، يازنىڭ
يېقىنلاپ قالغانلىقىنى بىلىسىلەر. ■
29 خۇددى شۇنىڭدەك، مەن بايا دېگەنلىرىمنىڭ يۈز بېرىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىڭلاردا، ئۇنىڭ يېقىنلاپ قالغانلىقىنى،
ھەتتا ئىشىك ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىۋېلىڭلار.□
30 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇ ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي تۇرۇپ، بۇ دەۋر
تۈگىمەيدۇ. □

□ **13:21 »»قاراڭلار، بۇ يەردە مەسىھ بار«! ياكى »قاراڭلار، ئۇ ئەنە ئۇ يەردە«! دېسە، ئىشەنمەڭلار« ـ »ئۇ« ـ مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.**
■ **13:21** مات. 23:24□ لۇقا 8.21:
■ **13:22** قان. 2:13□ 2تېس. 11.2:
■ **13:24** يەش. 10:13□ ئەز. 7:32□ يو. 31:2□10□15:3 مات. 29:24□ لۇقا 25:21□ ۋەھ. 12.6:
□ **13:25 »يۇلتۇزلار ئاسماندىن تۆكۈلۈپ چۈشىدۇ، ئاسماندىكى كۈچلەر لەرزىگە كېلىدۇ« ـ »يەش.» 10:13، 4:34، »يو.» 10:2**نى كۆرۈڭ.
»ئاسماندىكى كۈچلەر« بەلكىم بارلىق جن-شەيتانلارنى كۆرسىتىدۇ، »لەرزىگە كېلىدۇ« بەلكىم ئۇلارنىڭ كۈچتىن قېلىشىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **13:25** يەش. 10:13□ 4.34:
□ **13:26 »ئاندىن كىشىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ ئۇلۇغ كۈچ-قۇدرەت ۋە شان-شەرەپ بىلەن بۇلۇتلار ئىچىدە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ« ـ »دان.» 13:7**نى
كۆرۈڭ.
■ **13:26** دان. 10:7□ مات. 27:16□ 30:24□ مار. 62:14□ لۇقا 27:21□ روس. 11:1□ 1تېس. 16:4□ 2تېس. 10:1□ ۋەھ.
7.1:
□ **13:27 »دۇنيانىڭ تۆت تەرىپىدىن« ـ** گرېك تىلىدا »تۆت شامالدىن« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **13:28** مات. 32:24□ لۇقا 29.21:
□ **13:29 »مەن بايا دېگەنلىرىمنىڭ يۈز بېرىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىڭلاردا، ئۇنىڭ يېقىنلاپ قالغانلىقىنى، ھەتتا ئىشىك ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىۋېلىڭلار«**
ـ بۇ تېكىستتىكى »ئۇنىڭ)يېقىنلاپ قالغانلىقى«(ياكى ئىنسانئوغلىنىڭ تۇزىنى، ياكى كېلىدىغان كۈننى، ياكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى كۆرسىتىدۇ »)لۇقا
31:21).
□ **13:30 »ئۇ ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي تۇرۇپ، بۇ دەۋر تۈگىمەيدۇ« ـ** ئەگەر تىلغا ئېلىنغان ئالامەت يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران بولۇشىغا
)ملادىيە 70-يىلى((2:13) قارىتىلغان بولسا، ئۇنداقتا »دەۋر« دېگەن سۆز تەبىئىيكى (1) ئەيسانىڭ دەۋرىدە ياشاپ تۇتكەن ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ.
ئەگەر مەسىھنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشىگە (26:13) قارىتىلغان بولسا، »دەۋر« دېگەن سۆز بەلكىم (2) پۈتۈن يەھۇدىيە خەلقىنى (3) بۇ ئايەتلەردە
ئېيتىلغان »دەھشەتلىك ئازاب-ئوقۇبەت«تىكى ۋەقەلەرنىڭ باشلىنىش دەۋرىدە ياشىغانلارنى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا بارلىق ۋەقەلەر شۇ دەۋر ئىچىدە يۈز
بېرىدۇ، دېگەنلىك بولىدۇ. بىزنىڭچە (3)-□□□ ئالدى- كەينى ئايەتلەرگە ئەڭ ياپ كېلىدۇ.

31 ئاسمان-زېمىن يوقىلىدۇ، بىراق مېنىڭ سۆزلىرىم ھەرگىز يوقالمايدۇ. ■

ھوشيار بولۇڭلار

32 لېكىن شۇ كۈنى ياكى ۋاقىت-سائىتى توغرۇلۇق خەۋەرنى ھېچكىم بىلمەيدۇ ـ ھەتتا نە ئەرشتىكى پەرىشتىلەرمۇ بىلمەيدۇ، نە ئوغۇل بىلمەيدۇ، ئۇنى پەقەت ئاتىلا بىلىدۇ. ■

33 ھوشيار بولۇڭلار، سەگەك بولۇپ دۇئا قىلىڭلار، چۈنكى ئۇ ۋاقىت-سائەتنىڭ قاچان كېلىدىغانلىقىنى بىلمەيسىلەر. ■

34 بۇ خوددى ياقا يۈرتقا چىقماقچى بولغان ئادەمنىڭ ئەھۋالىغا ئوخشايدۇ. يولغا چىقىدىغان چاغدا، ئۇ قۇللىرىغا ئۆز ھوقۇقىنى بېكىتىپ، ھەربىرىگە ئۆز ۋەزىپىسىنى تاپشۇرىدۇ ۋە دەرۋازىۋەننىڭمۇ سەگەك بولۇشىنى تاپىلايدۇ.

35 شۇنىڭدەك، سىلەرمۇ سەگەك بولۇڭلار؛ چۈنكى ئۆينىڭ ئىگىسىنىڭ قايتىپ كېلىدىغان ۋاقتىنىڭ ـ كەچقۇرۇنمۇ، تۇن يېرىمىمۇ، خوراز چىللىغان ۋاقتىمۇ ياكى سەھەر ۋاقتىمۇ ـ ئۇنى بىلەلمەيسىلەر؛

36 ئۇ ئۆيۈڤىسز كەلگەندە، سىلەرنىڭ ئۇخلاۋاتقىنىڭلارنىڭ ئۇستىگە چۈشمىسۇن!

37 سىلەرگە ئېيتقىنىمنى مەن ھەممەيلەنگە ئېيتىمەن: سەگەك تۇرۇڭلار!

14

رەھبەرلەرنىڭ سۈيقەست قىلىشى

مات. 26:1-5 لۇقا 22:1-2 يۇھ. 11:45-53

1 »ئۆتۈپ كېتىش« ھېيتى ۋە »پېتىر نان ھېيتى«غا ئىككى كۈن قالغاندى. باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ئۇنى ھىيلە-نەيرەڭ بىلەن تۇتۇپ ئۆلتۈرۈشنىڭ چارىسىنى ئىزدەيتتى. □ ■

2 چۈنكى ئۇلار:

ـ بۇ ئىش ھېيت-ئايەم كۈنلىرى قىلىنمىسۇن. بولمىسا، خەلق ئارىسىدا ماۋىمانچىلىق چىقىشى مۇمكىن، ـ دېيىشەتتى.

ئىخلاسمەن ئايالنىڭ ئەيسانى ئەتىرلىشى

مات. 26:6-13 يۇھ. 12:1-8

3 ئەمدى ئۇ بەيت-ئانىيا يېزىسىدا، »سىمون ماخاۋ«نىڭ ئۆيىدە داستىخاندا ئولتۇرغاندا، ئاق قاشتېشى شىشىدە ناھايىتى قىممەتلىك ساپ سۈمبۈل ئەتىرنى كۆتۈرۈپ كەلگەن بىر ئايال ئۇنىڭ يېنىغا كېردى. ئايال ئاق قاشتېشى شېشىنى چېقىپ، ئەتىرنى ئەيسانىڭ بېشىغا قۇيدى. □ ■

4 لېكىن بەزىلەر بۇنىڭغا خاپا بولۇشۇپ، بىر-بىرىگە:

ـ بۇ ئەتىر نېمە دەپ شۇنداق ئىسراپ قىلىندۇ؟

5 چۈنكى بۇ ئەتىرنى ئۈچ يۈز دىناردىن ئارتۇق پۇلغا ساتقىلى بولاتتى، پۇلى كەمبەغەللەرگە سەدىقە قىلىنسا بولىمىتى!

ـ دېيىشتى. ئۇلار ئايالغا شۇنداق تاپا-تەنە قىلغىلى تۇردى. □

■ 13:31 زەب. 102:25-27 يەش. 40:8 □ 51:6 ئىبر. 1:11:

■ 13:32 مات. 24:36 □ روس. 1:7:

■ 13:33 مات. 24:42 □ 25:13 لۇقا 12:40 □ 21:36 1تىس. 5:6:

□ 14:1 »»ئۆتۈپ كېتىش« ھېيتى ۋە »پېتىر نان ھېيتى«غا ئىككى كۈن قالغاندى« ـ بۇ ئىككى ھېيتنىڭ تەپسىلاتلىرى ئۆچۈن »مىس.» 12-باب، »لاۋ.» 23-بابنى ۋە »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ. ئىبرانىي تىلدا »پېساق«، ياكى »پاسخا« ھېيتى دەپ ئاتىلىدۇ.

■ 14:1 مات. 26:2 □ لۇقا 22:1 □ يۇھ. 11:55 □ 13:1:

□ 14:3 »سىمون ماخاۋ« ـ يەنى »ماخاۋ كېسىلى« دېيىلىدىغان سىمون« ـ سىمون بەلكىم ئىلگىرى ماخاۋ كېسىلىگە گىرىپتار بولغاندى. بىزنىڭچە بۇ ئىش ۋە »يۇھ.» 11-12:1دە خاتىرىلەنگەن ۋەقە بىر ئىشتۇر.

■ 14:3 مات. 26:6 □ لۇقا 7:37 □ يۇھ. 11:2 □ 12:3:

□ 14:5 »بۇ ئەتىرنى ئۈچ يۈز دىناردىن ئارتۇق پۇلغا ساتقىلى بولاتتى« ـ »دىنار« ياكى »دىنارئۇس« دېگەن رىم ئىمپېرىيەسىدىكى بىرخىل پۇل بىرلىكى بولۇپ، بىر »دىنارئۇس« تەخمىنەن بىر ئادەمنىڭ بىر كۈنلۈك ھەققى بولاتتى. »مات.» 20:2نى كۆرۈڭ.

6 لېكىن ئەيسا ئۇلارغا:
ـ ئۇنىڭ ئىختىيارىغا قويۇڭلار، نېمە دەپ ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتىسىلەر؟ ئۇ مېنىڭ ئۈستۈمگە ياخشى ئىش قىلدى.
7 چۈنكى كەمبەغەللەر دائىم ئاراڭلاردا بولىدۇ، خالىغان ۋاقىتىڭلاردا ئۇلارغا خەير-ساخاۋەت كۆرسىتەلەيسىلەر؛
لېكىن مېنىڭ ئاراڭلاردا بولۇشۇم سىلەرگە دائىم نېسىپ بولمۇەرمەيدۇ!■
8 ئايال چامىنىڭ يېتىشچە قىلدى؛ ئۇ مېنىڭ بەدىنىمنىڭ دەپنە قىلىنىشىغا ئالدىنئالا تەييارلىق قىلىپ، ئۇنىڭغا ئەتىر-ماي قۇيۇپ قويدى.□
9 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇ خۇش خەۋەر پۈتكۈل دۇنيانىڭ قەيىرىدە جاكارلانسا، بۇ ئايال ئەسلىنىپ، ئۇنىڭ قىلغان بۇ ئىشى تەرىپلىنىدۇ، ـ دېدى.

يەھۇدانىڭ ئەيساغا ساتقۇنلۇق قىلىشى

مات. 26:14-16□ لۇقا 22:3-6

10 شۇ ۋاقىتتا، ئون ئىككىيلەندىن بىرى بولغان يەھۇدا ئىشقاريوت ئۇنى ئۇلارغا تۇتۇپ بېرىش مەقسىتىدە باش كاھىنلارنىڭ ئالدىغا باردى. ■
11 ئۇلار بۇنى ئاڭلاپ خۇشال بولۇپ كەتتى ۋە ئۇنىڭغا پۇل بېرىشكە ۋەدە قىلدىتى. يەھۇدا ئۇنى تۇتۇپ بېرىشكە مۇۋاپىق پۇرسەت ئىزدەپ يۈرەتتى.

تۇتۇپ كېتىش ھېيتىنىڭ كەچلىك تامىقى

مات. 26:17-25□ لۇقا 22:7-14، 21-23؛ يۇھ. 13:21-30

12 پېتىر نان ھېيتىنىڭ بىرىنچى كۈنى، يەنى تۇتۇپ كېتىش ھېيتىنىڭ قۇربانلىق قوزىسى سويۇلىدىغان كۈنى، مۇخلىسلار ئۇنىڭدىن:
ـ تۇتۇپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى يېيىشىڭ ئۈچۈن بىزنىڭ قەيەرگە بېرىپ تەييارلىشىمىزنى خالايسەن؟ ـ دەپ سوريدى.□ ■
13 ئۇ مۇخلىسلىرىدىن ئىككىيلەنىنى ئالدىن ماڭغۇزۇپ ئۇلارغا:
ـ شەھەرگە كىرىڭلار، ئۇ يەردە كوزىدا سۇ كۆتۈرۈۋالغان بىر ئەر كىشى سىلەرگە ئۇچرايدۇ. ئۇنىڭ كەينىدىن مېڭىڭلار. □
14 ئۇ ئادەم نەگە كىرسە شۇ ئۆينىڭ ئىگىسىگە: »ئۇستاز: مۇخلىسلىرىم بىلەن تۇتۇپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى يەيدىغان مېھمانخانا قەيەردە؟ ـ دەپ سوراۋاتىدۇ« ـ دەڭلار.
15 ئۇ سىلەرنى باشلاپ ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى رەتلەنگەن سەرەمجانلاشتۇرۇلغان چوڭ بىر ئېغىز ئۆينى كۆرسىتىدۇ. مانا شۇ يەردە بىزگە تەييارلىق قىلىپ تۇرۇڭلار، ـ دېدى.
16 مۇخلىسلار يولغا چىقىپ شەھەرگە كىرىپ، يولۇققان ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئۇ ئېيتقاندەك بولدى. شۇ يەردە ئۇلار تۇتۇپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى تەييارلاشتى.

■ **14:7** قان. 11.15:
□ **14:8** **»ئۇنىڭغا ئەتىر-ماي قۇيۇپ قويدى«** ـ ياكى »ئۇنىڭغا مەسىھ قىلدى.«
■ **14:10** مات. 26:14□ لۇقا 4.22:
□ **14:12** **»پېتىر نان ھېيتىنىڭ بىرىنچى كۈنى، يەنى تۇتۇپ كېتىش ھېيتىنىڭ قۇربانلىق قوزىسى سويۇلىدىغان كۈنى«** ـ »پېتىر نان ھېيتى« يەتتە كۈن بولىدۇ، بىرىنچى كۈنى »تۇتۇپ كېتىش« ھېيتىمۇ تەڭ بولىدۇ. بۇ كۈنى، يەھۇدىيلار تۈيلىرىدە قوزا سويۇپ، پېتىر نان بىلەن يەيدۇ. **»تۇتۇپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقى«** ـ بۇنىڭ مۇھىم قىسمى »تۇتۇپ كېتىش قۇربانلىق قوزىسى« ئىدى »)مىس.» 11-3:12؛ »لاۋ.» 23:5؛ »چۈل.» 28:16؛ »قان.» 7-1:16)نى كۆرۈڭ.(
■ **14:12** مىس. 12:17□ مات. 26:17□ لۇقا 7.22:
□ **14:13** **»شەھەرگە كىرىڭلار«** ـ »شەھەر« ـ يېرۇسالىم شەھىرىگە، دېمەك. **»ئۇ يەردە كوزىدا سۇ كۆتۈرۈۋالغان بىر ئەر كىشى سىلەرگە ئۇچرايدۇ«** ـ قانائاندا)پەلەستىندە(ئەر كىشىلەر بۇگۈنگە قەدەر ئادەتتە سۇ كۆتۈرمەيدۇ.

17 كەچ كىرگەندە، ئۇ ئون ئىككەيلەن بىلەن ئۈيگە كەلدى. ■
18 ئۇلار داستىخاندا ئولتۇرۇپ غىزالانغاندا ئەيسا:
ـ مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئاراگىلاردىكى بىرەيلەن، مەن بىلەن بىللە غىزالىنىۋاتقان بىرسى ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدۇ، ـ دېدى.□ ■
19 ئۇلار بۇ سۆزدىن قايغۇغا چۆمۈپ، بىر-بىرلەپ ئۇنىڭدىن:
ـ مەن ئەمەسىمەن؟ ـ دەپ سوريدى. يەنە بىرسى: ـ مەن ئەمەسىمەن؟ ـ دېدى.
20 لېكىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ شۇ كىشى ئون ئىككەيلەننىڭ بىرى، يەنى قولىدىكى نانىنى مەن بىلەن تەڭ تاۋاققا تۇگۇرگۈچى بولىدۇ.
21 ئىنسانئوغلى دەرۋەقە ئۆزى توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا پۈتۈلگەندەك ئالەمدىن كېتىدۇ؛ بىراق ئىنسانئوغلىنىڭ تۇتۇپ بېرىلىشىگە ۋاسىتىچى بولغان ئادەمنىڭ ھالىغا ۋاي! ئۇ ئادەم تۇغۇلمىغان بولسا ئۇنىڭغا ياخشى بولاتتى! ـ دېدى.□

»رەببنىڭ زىياپىتى«

مات. 26:26-30□ لۇقا 22:15-20□ 1 كور. 11:23-25

22 ئۇلار غىزالىنىۋاتقاندا، ئەيسا بىر نانىنى قولىغا ئېلىپ تەشەككۇر ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇنى ئوشتۇپ، مۇخلىسلىرىغا ئۈلەشتۈرۈپ بەردى ۋە:
ـ ئېلىڭلار، بۇ مېنىڭ تېنىم، ـ دېدى.□ ■
23 ئاندىن ئۇ قولىغا جامنى ئېلىپ خۇداغا تەشەككۇر ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇنى مۇخلىسلىرىغا سۇندى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭدىن ئىچىشتى.
24 ئۇ ئۇلارغا: ـ بۇ مېنىڭ قېنىم، نۇرغۇن ئادەملەر ئۈچۈن تۆكۈلىدىغان، يېڭى ئەھدىنى تۈزىدىغان قېنىمدۇر. □
25 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا يېڭىدىن شارابتىن ئىچىدىغان كۈنگىچە، ئۈزۈم تېلىنىڭ شەربىتىنى ھەرگىز ئىچمەيمەن، ـ دېدى.
26 ئۇلار بىر مەدھىيە كۈيىنى ئېيتقاندىن كېيىن تالاغا چىقىپ، زەيتۇن تېغىغا قاراپ كېتىشتى.

مۇخلىسلارنىڭ ئەيسانى تاشلاپ كېتىشى

مات. 26:31-35□ لۇقا 22:31-34□ يۇھ. 13:36-38

27 ئاندىن ئەيسا ئۇلارغا:
سىلەر ھەممىڭلار تاندۇرۇلۇپ پۈتلىشىسىلەر، چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا:

»مەن پادىچىنى ئۇرۇۋېتىمەن،
قويلار پاتىراق بولۇپ تارقىتىۋېتىلىدۇ« دەپ پۈتۈلگەن.□ ■

■ **14:17** مات. 26:20□ لۇقا 22:14.
□ **14:18** »داستىخاندا ئولتۇرۇپ غىزالانغاندا...» ـ گرېك تىلىدا »داستىخاندا يېتىپ غىزالانغاندا...».
■ **14:18** زەب. 41:9□ روم. 1:17.
□ **14:21** ...» بىراق ئىنسانئوغلىنىڭ تۇتۇپ بېرىلىشىگە ۋاسىتىچى بولغان ئادەمنىڭ ھالىغا ۋاي! ئۇ ئادەم تۇغۇلمىغان بولسا ئۇنىڭغا ياخشى بولاتتى«!
ـ يەھۇدا بۇ سۆزنى ئاڭلىغاندىن كېيىن دەرھال چىقىپ باش كاھىنلارنىڭ يېنىغا بارغان بولسا كېرەك. »مارکۇس«، »لۇقا«، »يۇھانا«دىكى »»ئۇتۇپ كېتىش« ھېيتىنىڭ كەچلىك تامىقى« توغرىسىدىكى بايانلارنى كۆرۈڭ.
□ **14:22** »ئەيسا بىر نانىنى قولىغا ئېلىپ تەشەككۇر ئېيتقاندىن كېيىن« ـ ياكى »ئەيسا نانىنى قولىغا ئېلىپ)ئۇنى(بەركەتلىگەندىن كېيىن،...».
■ **14:22** مات. 26:26□ لۇقا 22:19□ 1 كور. 11:23.
□ **14:24** »بۇ مېنىڭ قېنىم، نۇرغۇن ئادەملەر ئۈچۈن تۆكۈلىدىغان، يېڭى ئەھدىنى تۈزىدىغان قېنىمدۇر« ـ »يېڭى ئەھدە« تەۋرات، »يەر.» 31:31-34، »لۇقا» 22:20، »ئىبر.» 13:20نى كۆرۈڭ. بەزى كونا كەچۈرمىلەردە پەقەت »ئەھدە« دېيىلىدۇ.
□ **14:27** »مەن پادىچىنى ئۇرۇۋېتىمەن، قويلار پاتىراق بولۇپ تارقىتىۋېتىلىدۇ« ـ »زەك.» 13:7. مۇشۇ بېشارەتتە سۆزلىگۈچى خۇدانىڭ ئۆزى، ئەلۋەتتە.
■ **14:27** زەك. 13:7□ مات. 26:31□ يۇھ. 16:32.

28 لېكىن مەن تىرىلگەندىن كېيىن گالىلىيەگە سىلەردىن بۇرۇن بارىمەن، ـ دېدى.■
29 لېكىن پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ ھەممەيلەن تاندۇرۇلۇپ پۇتلاشسىمۇ، مەن ھەرگىز پۇتلاشمايمەن، دېدى.
30 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ مەن ساڭا بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۈگۈن، يەنى بۇگۈن كېچە خوراز ئىككى قېتىم چىلىنغۇچە، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن، ـ دېدى.■
31 لېكىن پېترۇس تېخىمۇ قەتئىيلىك بىلەن ئۇنىڭغا:
ـ سەن بىلەن بىللە ئۆلىدىغان ئىش كېرەك بولسىمۇ، سەندىن ھەرگىز تانمايمەن، ـ دېدى. قالغان ھەممىسىمۇ شۇنداق دېيىشتى.■

ئەيسانىڭ گېتسىمانە باغچىسىدىكى دۇئا-تىلاۋىتى

مات. 26:36-46 لۇقا 22:39-46

32 ئاندىن ئۇلار گېتسىمانە دېگەن بىر جايغا كەلدى. ئۇ مۇخلىسلارغا: ـ مەن دۇئا-تىلاۋەت قىلىپ كەلگۈچە، مۇشۇ يەردە ئولتۇرۇڭلار، دېدى.■
33 ئۇ پېترۇس، ياقۇپ ۋە يۇھاننانى بىرگە ئېلىپ ماڭدى ۋە سۈر بېسىپ، روھ-قەلبىدە تولىمۇ پەرىشان بولۇشقا باشلىدى. □
34 ئۇ ئۇلارغا:
ـ جېنىم ئۆلىدىغاندەك بەكمۇ ئازابلانماقتا. سىلەر بۇ يەردە قېلىپ، ئويغاق تۇرۇڭلار، ـ دېدى. ■
35 ئۇ سەل نېرىراق بېرىپ، ئۆزىنى يەرگە ئېتىپ دۇئا يېتتى ۋە مۇمكىن بولسا، ئۇ دەققىنىڭ ئۆز بېشىغا چۈشمەي ئۆتۈپ كېتىشى ئۈچۈن دۇئا قىلىپ:□ ■
36 ـ ئى ئابىا ئاتا، ساڭا ھەممە ئىش مۇمكىندۇر، بۇ قەدەھنى مەندىن ئۆتكۈزۈۋەتكەيسەن! لېكىن بۇ ئىش مەن خالىغاندەك ئەمەس، سەن خالىغاندەك بولسۇن، ـ دېدى.□ ■
37 ئۇ ئۈچەيلەننىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگىنىدە، ئۇلارنىڭ ئۇخلاپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ، پېترۇسقا:
ـ ئەي سىمون، ئۇخلاۋاتامسەن؟! بىر سائەتمۇ ئويغاق تۇرالمىدىڭمۇ؟! ■
38 ئېزىقتۇرۇلۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ئويغاق تۇرۇپ دۇئا قىلىڭلار. روھ پىداكار بولسىمۇ، لېكىن كىشىنىڭ ئەتىلىرى ئاجىزدۇر، ـ دېدى.□ ■
39 ئاندىن ئۇ يەنە بېرىپ، ئوخشاش سۆزلەر بىلەن قايتىدىن دۇئا قىلدى.

■ **14:28** مات. 26:32□ 28:10□ مار. 16:7.
■ **14:30** مات. 26:34□ لۇقا 22:34□ يۇھ. 13:38.
■ **14:31** يۇھ. 13:37.
■ **14:32** مات. 26:36□ لۇقا 22:39□ يۇھ. 18:1.
□ **14:33** » ئەيسا ... روھ-قەلبىدە تولىمۇ پەرىشان بولۇشقا باشلىدى« ـ گرېك تىلىدا »ئۇ ... روھتا تولىمۇ پەرىشان بولۇشقا باشلىدى.«
■ **14:34** يۇھ. 12:27.
□ **14:35** »ئۇ دەققىنىڭ ئۆز بېشىغا چۈشمەي ئۆتۈپ كېتىشى ئۈچۈن ...« ـ گرېك تىلىدا »شۇ سائەتنىڭ ئۆز بېشىغا چۈشمەي ئۆتۈپ كېتىشى ئۈچۈن...«.
■ **14:35** لۇقا 22:41.
□ **14:36** »ئى ئابىا ئاتا، ساڭا ھەممە ئىش مۇمكىندۇر« ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئابىا« دېگەن سۆز ئوغۇلنىڭ ئاتىسىغا بولغان يېقىنچىلىقىنى بىلدۈرىدۇ. ئۇيغۇرچىدىكى »سۈيۈملۈك ئاتا« دېگەنگە يېقىن كېلىدۇ. بۇ سۆز ھەم مۇھەببەت ھەم چوڭقۇر ھۆرمەتنىمۇ بىلدۈرىدۇ. **»بۇ قەدەھنى مەندىن ئۆتكۈزۈۋەتكەيسەن«!** ـ »بۇ قەدەھ« ئۆزىنىڭ ئالدىدا ئۇرىدىغان ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى كۆرسىتىدۇ.
تەۋراتنىڭ كۆپ يەرلىرىدە »قەدەھ« دەل شۇ مەندە ئىشلىتىلىدۇ)مەسىلەن »زەب.» 75:8، »يەش.» 51:17، 22، »يەر.» 25:15دە.(
■ **14:36** يۇھ. 6:38.
■ **14:37** مات. 26:40□ لۇقا 22:45.
□ **14:38** »روھ پىداكار بولسىمۇ، لېكىن كىشىنىڭ ئەتىلىرى ئاجىزدۇ« ـ »كىشىنىڭ ئەتىلىرى« گرېك تىلىدا »ئەت.« ئىنجىلدا »ئەت« يا كى »ئەت-تەن« دائىم دېگۈدەك ئادەمنىڭ ئۆز تېنى تەرىپىدىن ئازدۇرۇلىدىغان، گۇناھكار تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ. »رىم.»دىكى »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **14:38** گال. 5:17.

40 ئۇ ئۇلارنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگىنىدە، ئۇلارنىڭ يەنە ئۇخلاپ قالغانلىقىنى كۆردى، چۈنكى ئۇلارنىڭ كۆزلىرى
ئۇيقۇغا ئىلىنغانىدى. ئۇلار ئۇنىڭغا نېمە دېيىشنى بىلمەي قالدى.
41 ئۇ ئۇچىنچى قېتىم ئۇلارنىڭ يېنىغا قايتىپ ئۇلارغا:
ـ سىلەر تېخىچە ئۇخلاۋاتامسىلەر، تېخىچە دەم ئېلىۋاتامسىلەر؟ ئەمدى بولدى بەس! ۋاقىت-سائىتى كەلدى؛ مانا،
ئىنسانئوغلى گۇناھكارلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلدى! □
42 قوپۇڭلار، كېتەيلى؛ مانا، ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان كىشى يېقىن كەلدى! ـ دېدى.

ئەيسانىڭ تۇتقۇن قىلىنىشى

مات. 26:47-56 □ لۇقا 22:53-47 □ يۇھ. 18:3-12

43 ۋە شۇ دەقىقىدە، ئۇنىڭ سۆزى تېخى تۈگىمەيلا، مانا، ئون ئىككەيلەندىن بىرى بولغان يەھۇدا كەلدى؛ ئۇنىڭ
يېنىدا باش كاھىنلار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە ئاقساقاللار تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن قىلىچ-توقماقلارنى كۆتۈرگەن زور
بىر توپ ئادەم بار ئىدى. ■
44 ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلغۇچى ئۇلار بىلەن ئاللىبۇرۇن ئىشارەتنى بېكىتىپ: »مەن كىمنى سۆيسەم، ئۇ دەل شۇدۇر.
سىلەر ئۇنى تۇتۇپ، يالاپ ئېلىپ كېتىڭلار« دەپ كېلىشكەنىدى.
45 ئۇ كېلىپ ئۇدۇل ئەيسانىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ـ ئۇستاز، ئۇستاز! ـ دەپ ئۇنى سۆيۈپ كەتتى.□ ■
46 ئۇلار ئۇنىڭغا قول سېلىپ، ئۇنى تۇتقۇن قىلدى.
47 ۋە ئۇنىڭ يېنىدا تۇرغانلاردىن بىرەيلەن قىلىچنى سۇغۇرۇپ، باش كاھىننىڭ چاكىرىغا ئۇرۇۋېدى، ئۇنىڭ
قۇلىقىنى شىلىپ چۈشۈرۈۋەتتى.
48 ئەيسا جاۋابەن ئۇلارغا:
ـ بىر قاراقچىنى تۇتىدىغاندەك قىلىچ-توقماقلارنى كۆتۈرۈپ مېنى تۇتقىلى كەپسىلەرغۇ؟
49 مەن ھەر كۈنى ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا سىلەر بىلەن بىللە بولۇپ تەلىم بېرەتتىم، لېكىن سىلەر ئۇ چاغدا مېنى
تۇتمىدىڭلار. لېكىن بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشى مۇقەددەس يازمىلاردا ئالدىن پۈتۈلگەنلەرنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى
ئۈچۈن بولدى، ـ دېدى.■
50 بۇ چاغدا، ھەممەيلەن ئۇنى تاشلاپ قېچىپ كېتىشتى. ■
51 پەقەت ئۇچىسىغا كاناپ رەخت يېپىنچاقلىۋالغان بىر يىگىت ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ ماڭدى. ياش
ئەسكەرلەر ئۇنى تۇتۇۋېلىۋىدى،
52 لېكىن ئۇ كاناپ رەختتىن بوشىنىپ، يالىڭاچ پېتى ئۇلاردىن قېچىپ كەتتى.□

□ **14:41 »سىلەر تېخىچە ئۇخلاۋاتامسىلەر، تېخىچە دەم ئېلىۋاتامسىلەر؟«** ـ ياكى بولىسا: »ئەمدى ئۇخلاۋېرىسىلەر، دەم ئېلىۋېرىسىلەر«!)دېمەك، كىنايىلىك گەپ(ياكى پەقەت: »ئەمدى ئۇخلاڭلار، دەم ئېلىڭلار.«!

■ **14:43** مات. 26:47□ لۇقا 22:47□ يۇھ. 18:3.

□ **14:45 »ئۇستاز، ئۇستاز«** ـ »ئۇستاز« ئىبرانىي تىلىدا »رابى« دېيىلىدۇ.
ئىبرانىيلار ئارىسىدا ئادەمنىڭ ئىسمىنى ئىككى قېتىم چاقىرىش ئادەتتە ئىناتاپىن چوڭقۇر ھېسسىيات، ئالاھىدە ئامراقلىقنى بىلدۈرىدۇ.

■ **14:45** 2سام. 9:20.

■ **14:49** 1سام. 24:14-15□ زەب. 22:6-7□ 69:9□ لۇقا 2524:

■ **14:50** ئايۇب 19:13□ زەب. 88□8: 18؛ زەك.13:7.

□ **14:52 ...»ئۇچىسىغا كاناپ رەخت يېپىنچاقلىۋالغان بىر يىگىت... لېكىن ئۇ كاناپ رەختتىن بوشىنىپ، يالىڭاچ پېتى ئۇلاردىن قېچىپ كەتتى«**
ـ بىرنەچچە شەرھچىلەر بۇ »مەلۇم ياش يىگىت«نى مارکۇسنىڭ ئۆزى ئىكەن، دەپ قارايدۇ. بىزمۇ قوشۇلىمىز. ئۇ مۇشۇ يەردە ئۆزىنى »مۇخلىس« دەپ
ئاتىمايدۇ. بەلكىم ئۇ مۇشۇ يەردە **بارلىق كىشىلەر**نىڭ ئەيسادىن ۋاز كېچىپ ئۇنى تاشلىغانلىقىنى تەكىتلىمەكچى بولىدۇ.

ئالىي كېڭەشمىدە سوتلىنىش

مات. 26:57-68□ لۇقا 22:54-55□ 63-71؛ يۇھ. 18:13-14□ 19-24

53 ئەمدى ئۇلار ئەيسانى باش كاھىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى. باش كاھىنلار، بارلىق ئاقساقاللار بىلەن تەۋرات
ئۇستازلىرىمۇ ئۇ يەرگە ئۇنىڭ يېنىغا يىغىلدى. □ ■
54 پېترۇس ئۇنىڭغا تاكى باش كاھىننىڭ سارايىدىكى ھويلىنىڭ ئىچگىچە يىراقتىن ئەگىشىپ كەلدى؛ ئۇ قاراۋۇللار
بىلەن بىللە ئوتنىڭ نۇرىدا ئوتىسىنىپ ئولتۇردى.
55 باش كاھىنلار ۋە پۈتۈن ئالىي كېڭەشمە ئەزالىرى ئەيسانى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىش ئۈچۈن، گۇۋاھ-ئىسپات
ئىزدىدى، ئەمما تاپالمىدى. □ ■
56 چۈنكى نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى ئەرز قىلىپ يالغان گۇۋاھچىلىق بەرگەن بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ گۇۋاھلىقلىرى
بىر-بىرىگە ئۇدۇل كەلمەيتتى.
57 بەزى ئادەملەر ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلىپ يالغان گۇۋاھلىق بېرىپ:
58 ـ بىز ئۇنىڭ: »ئىنسان قولى بىلەن ياسالغان بۇ ئىبادەتخانىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئىنسان قولى بىلەن ياسالمىغان باشقا
بىر ئىبادەتخانىنى ئۈچ كۈن ئىچىدە ياساپ چىقىمەن« دېگەنلىكىنى ئاڭلىدۇق، ـ دېدى. □ ■
59 ھەتتا ئۇلارنىڭ بۇ ھەقتىكى گۇۋاھلىقلىرىمۇ بىر-بىرىگە ماس كەلمىدى.
60 ئاندىن باش كاھىن ھەممەيلەننىڭ ئالدىدا ئورنىدىن تۇرۇپ، ئەيسادىن:
ـ قېنى، جاۋاب بەرمەمسەن؟ بۇلار سېنىڭ ئۈستۈڭدىن زادى قانداق گۇۋاھلىقلارنى بېرىۋاتىدۇ؟ ـ دەپ سوردى.
■
61 لېكىن ئەيسا شۇك تۇرۇپ، ھېچقانداق جاۋاب بەرمىدى. باش كاھىن ئۇنى قىستاپ يەنە ئۇنىڭدىن:
ـ سەن مۇبارەك بولغۇچىنىڭ ئوغلى مەسىھمۇسەن؟ ـ دەپ سوردى.□ ■
62 شۇنداق، مەن ئۇزۇم، ـ دېدى ئەيسا، ـ ۋە سىلەر كېيىن ئىنسانئوغلىنىڭ قۇدرەت ئىگىسىنىڭ ئوڭ يېنىدا
ئولتۇرىدىغانلىقىنى ۋە ئاسماندىكى بۇلۇتلار بىلەن كېلىدىغانلىقىنى كۆرىسىلەر.□ ■
63 شۇنىڭ بىلەن باش كاھىن تونلىرىنى يىرتىپ تاشلاپ:
ـ ئەمدى باشقا ھەرقانداق گۇۋاھچىنىڭ نېمە ھاجىتى؟ □
64 تۈزۈكلار بۇ كۈپۈرلۈقنى ئاڭلىدىڭلار! ئەمدى بۇنىڭغا نېمە دەيسىلەر؟ ـ دېدى.
ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇ ئۆلۈم جازاسىغا بۇيرۇلسۇن، دەپ ھۆكۈم چىقىرىشتى.

□ **14:53 »باش كاھىنلار، بارلىق ئاقساقللار بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرىمۇ ئۇ يەرگە ئۇنىڭ يېنىغا يىغىلدى«** ـ »ئۇنىڭ يېنىغا« باش كاھىن قايافانىڭ يېنىغا، دېمەك.

■ **14:53** مات. 26:57□ لۇقا 22:54□ يۇھ. 18:24□13:

□ **14:55 »ئالىي كېڭەشمە«** ـ ئىبراني تىلىدا »سانھېدرىن.«

■ **14:55** مات. 26:59□ روس. 6:13:

□ **14:58 »ئىنسان قولى بىلەن ياسالغان بۇ ئىبادەتخانىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئىنسان قولى بىلەن ياسالمىغان باشقا بىر ئىبادەتخانىنى ئۈچ كۈن ئىچىدە ياساپ چىقىمەن«** ـ »يۇھ.» 2:19نى كۆرۈڭ. ئۇلار مەسىھنىڭ سۆزىنى بۇرمىلىغاندى.

■ **14:58** مار. 15:29□ يۇھ. 2:19:

■ **14:60** مات. 26:62:

□ **14:61 »سەن مۇبارەك بولغۇچىنىڭ ئوغلى مەسىھمۇسەن؟«** ـ »مۇبارەك بولغۇچى« ـ خۇدا ئۆزىدۇر.

■ **14:61** يەش. 53:7□ روس. 8:32:

□ **14:62 »سىلەر كېيىن ئىنسانئوغلىنىڭ قۇدرەت ئىگىسىنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇرىدىغانلىقىنى ۋە ئاسماندىكى بۇلۇتلار بىلەن كېلىدىغانلىقىنى كۆرىسىلەر«** ـ تەۋرات، »دان.» 7:13نى كۆرۈڭ.

■ **14:62** دان. 7:13□ مات. 16:27□ 24:30□ 25:31□ لۇقا 21:27□ روس. 1:11□ 1تېس. 4:16□ 2تېس. 1:10□ ۋەھ. 1:7.

□ **14:63 »شۇنىڭ بىلەن باش كاھىن تونلىرىنى يىرتىپ تاشلاپ...»** ـ باش كاھىن ئەيسانى »كۈپۈرلۈق قىلدى« دەپ قاراپ، تۈزىنىڭ بۇنىڭغا بولغان چۈچۈشى ۋە غەزىپىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن كىيىملىرىنى يىرتقان. ئەيسانىڭ تۈزىنىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشى، ئۇنىڭ خۇداغا خاس ھوقۇق ۋە شۆھرەت مەنىدىدۇر، دېگەنلىكىدۇر. يەنە شۇنى ئېيتىمىزكى، باش كاھىنىڭ تونلىرىنى يىرتىشىنىڭ تۈزى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ ئىدى »)لاۋ.» 6:10، 10:21).

65 ئاندىن بەزىلىرى ئۇنىڭغا تۆكۈرۈشكە باشلىدى، يەنە ئۇنىڭ كۆزلىرىنى تېڭىپ، مۇشتلاپ: »قېنى، پەيغەمبەرچىلىك قىلىپ بېشارەت بېرە«! دېيىشتى. قاراۋۇللارمۇ ئۇنى شاپىلاق بىلەن كاچاتلىدى.□ ■

پېترۇسنىڭ ئەيسادىن تېنىشى

مات. 26:69-75 □ لۇقا 22:56-62 □ يۇھ. 18□15-18: 25-27

66 پېترۇس ساراينىڭ تۆۋەنكى ھويلىسىدا تۇرغاندا، باش كاھىننىڭ دېدەكلىرىدىن بىرى كېلىپ، ■
67 ئىسسىنىپ ئولتۇرغان پېترۇسنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ:
ـ سەنمۇ ناسارەتلىك ئەيسا بىلەن بىللە ئىدىڭغۇ، ـ دېدى.
68 لېكىن ئۇ تېنىپ:
ـ سېنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىڭنى بىلمىدىم ھەم چۈشەنمىدىم، ـ دېدى-دە، تاشقىرىغا، دەرۋازىنىڭ ئايۋانىغا چىقىپ تۇردى. شۇ ئەسمادا خوراز بىر چىللىدى.
69 ئۇنى يەنە كۆرگەن ھېلىقى دېدەك يەنە ئۇ يەردە تۇرغانلارغا:
ـ بۇ ئۇلاردىن بىرى، ـ دېگلى تۇردى. ■
70 پېترۇس يەنە ئىنكار قىلدى.
بىرئازدىن كېيىن، ئۇ يەردە تۇرغانلار پېترۇسقا يەنە:
ـ بەرھەق، سەن ئۇلارنىڭ بىرىسەن. چۈنكى سەنمۇ گالىلىيەلىك ئىكەنسەنغۇ؟! ـ دېيىشتى.□
71 لېكىن ئۇ قاتتىق قارغاشلار بىلەن قەسەم قىلىپ:
ـ سىلەر دەۋاتقان ھېلىقى ئادەمنى تونۇمايمەن! ـ دېدى.
72 دەل شۇ چاغدا خوراز ئىككىنچى قېتىم چىللىدى. پېترۇس ئەيسانىڭ ئۆزىگە: »خوراز ئىككى قېتىم چىللىغۇچە، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن« دېگەن سۆزىنى ئېسىگە ئالدى؛ ۇە بۇلارنى ئويلاپ يىغلاپ كەتتى.□ ■

15

ئەيسانىڭ پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا سوتلىنىشى

مات. 27□1-2: 11-14؛ لۇقا 23□1-5: يۇھ. 18□28-38:

1 ئەتىسى تاڭ ئېتىشى بىلەنلا، باش كاھىنلار ئاقساقاللار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۇە پۈتكۈل ئالىي كېڭەشمىدىكىلەر بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، ئەيسانى باغلاپ ئېلىپ، ۋالىي پىلاتۇسقا تاپشۇرۇپ بەردى.■
2 پىلاتۇس ئۇنىڭدىن:
ـ سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇ؟ ـ دەپ سوردى.

□ **14:65 »بەزىلىرى ئۇنىڭغا تۆكۈرۈشكە باشلىدى، يەنە ئۇنىڭ كۆزلىرىنى تېڭىپ، مۇشتلاپ: »قېنى، پەيغەمبەرچىلىك قىلىپ** بېشارەت بېرە«! ـ »مات.» 26:68دە مۇشۇ كىشىلەرنىڭ: ...» »قېنى بېشارەت بېرە، سېنى كىم ئۇردى؟« دېيىشكەنلىكىمۇ خاتىرىلىنۇ. **»قاراۋۇللارمۇ ئۇنى شاپىلاق بىلەن كاچاتلىدى«** ـ ياكى »قاراۋۇللارمۇ ئۇنى ئارىسىغا ئېلىۋېلىپ كاچاتلىدى.«

■ **14:65** ئايۇپ 10:16□ يەش. 6:50□ يۇھ. 3:19:

■ **14:66** مات. 26:69□58□ لۇقا 22:55□ يۇھ. 18□17.16:

■ **14:69** مات. 26:71□ لۇقا 22:58□ يۇھ. 18□25.18:

□ **14:70 »بەرھەق، سەن ئۇلارنىڭ بىرىسەن. چۈنكى سەنمۇ گالىلىيەلىك ئىكەنسەنغۇ؟«!** ـ ئۇلارنىڭ دېگەنلىرى پېترۇسنىڭ تەلەپپۇزىغا ئاساسەن بولسا كېرەك. »مات.» 26-73:72ئى كۆرۈڭ. □ **14:72 «...□□ بۇلارنى ئويلاپ يىغلاپ كەتتى»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ ...» ۇە كۆزگۈلى بۇزۇلۇپ يىغلاپ كەتتى.«■ **14:72** مات. 26:75□34□ لۇقا 22:61□ يۇھ. 13:38□ 18.27: ■ **15:1** زەب. 2:2□ مات. 27:1□ لۇقا 22:66□ 23:1□ يۇھ. 18:28□ روس. 3.13:

ئۇ جاۋابەن: ـ ئېيتقىنىڭدەك، ـ دېدى.□ ■
3 باش كاھىنلار ئۇنىڭ ئۈستىدىن قايتا-قايتىدىن ئەرز-شىكايەتلەرنى قىلىشتى.
4 پىلاتۇس ئۇنىڭدىن يەنە:
ـ جاۋاب بەرمەمسەن؟ قارا، ئۇلار ئۈستۈڭدىن شۇنچىۋالا شىكايەت قىلۋاتىدۇ!؟ ـ دەپ سوردى.■
5 بىراق ئەيسا يەنىلا ھېچ جاۋاب بەرمىدى؛ پىلاتۇس بۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران قالدى.■

ئەيسا ۋە باراباس
مات. 27:15-31 لۇقا 23:13-25 يۇھ. 18:39-40 16:19-1

6 ھەر قېتىملىق ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا، خالايىق قايسىبىر مەھبۇسنى تەلەپ قىلسا، ۋالىي ئۇنى قويۇپ بېرەتتى.■
7 ئەينى ۋاقىتتا، زىنداندا باراباس ئىسىملىك بىر مەھبۇس بار ئىدى. ئۇ ئۆزى بىلەن بىللە توپىلاڭ كۆتۈرگەن ھەمدە توپىلاڭدا قاتىللىق قىلغان نەچچەيلەن بىلەن تەڭ سولانغانىدى.■
8 خالايىق چۈقان-سۈرەن سېلىپ ۋالىيدىن بۇرۇن ھەمىشە ئۇلارغا قىلغىنىدەك يەنە شۇنداق قىلىشنى تىلەشتى.□
9 پىلاتۇس ئۇلارغا:
ـ سىلەر يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىنى قويۇپ بېرىشىمنى خالامسىلەر؟ ـ دېدى
10)چۈنكى ئۇ باش كاھىنلارنىڭ ھەسەتخورلۇقى تۈپەيلىدىن ئۇنى تۇتۇپ بەرگەنلىكىنى بىلەتتى.(
11 لېكىن باش كاھىنلار خالايىقنى: »بۇنىڭ ئورنىغا، باراباسنى قويۇپ بەر« دەپ تەلەپ قىلىشقا كۆشكۈرتتى.■
12 پىلاتۇس جاۋابەن ئۇلاردىن يەنە:
ـ ئۇنداق بولسا، سىلەر »يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى« دەپ ئاتىغان كىشىنى قانداق بىر تەرەپ قىل دەۋاتىسىلەر؟ ـ دېدى.
13 ـ ئۇلار يەنە ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ: ـ ئۇنى كېرىستلىگىن! ـ دەپ ۋارقىرىشاتتى.
14 پىلاتۇس ئۇلارغا: ـ نېمىشقا؟ ئۇ نېمە رەزىللىك ئۆتكۈزۈپتۇ؟ ـ دېدى.
بىراق ئۇلار تېخىمۇ غالجىرلىشىپ:
ـ ئۇنى كېرىستلىگىن! ـ دەپ ۋارقىراشتى.
15 شۇڭا پىلاتۇس، خالايىقنى رازى قىلماقچى بولۇپ، باراباسنى ئۇلارغا چىقىرىپ بەردى. ئەيسانى بولسا قامچىلاتقاندىن كېيىن، كېرىستلەش ئۈچۈن لەشكەرلىرىگە تاپشۇردى.□ ■

لەشكەرلەرنىڭ ئەيسانى مەسخىرە قىلىشى

□ **15:2** »ئۇ جاۋابەن: ـ ئېيتقىنىڭدەك، ـ دېدى« ـ ئەيسانىڭ »ئېيتقىنىڭدەك« دېگەن جاۋابىنىڭ گرېك تىلىدا »شۇنداق، لېكىن ئەھۋال دەل سېنىڭ ئويلىغىنىڭدەك ئەمەس« دېگەن پۇرىقى چىقىدۇ.
■ **15:2** مات. 27:11 لۇقا 23:3 يۇھ. 18:33.
■ **15:4** مات. 27:13 يۇھ. 19:10.
■ **15:5** يەش. 53:7.
■ **15:6** مات. 27:15 لۇقا 23:17 يۇھ. 18:39.
■ **15:7** مات. 27:16 لۇقا 23:19 يۇھ. 18:40.
□ **15:8** »خالايىق چۈقان-سۈرەن سېلىپ...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خالايىق)ۋالىينىڭ(ئالدىغا كېلىپ...».
■ **15:11** مات. 27:20 لۇقا 23:18 يۇھ. 18:40 روس. 3:14.
□ **15:15** »ئەيسانى بولسا قامچىلاتقاندىن كېيىن...» ـ رىم ئىمپېرىيەسىدە جازا قامچىلىرى بىرنەچچە تاسمىلىق بولۇپ، ھەربىر تاسمىسىغا قوغۇشۇن ۋە تۇستىخان پارچىلىرى باغلانغان بولىدۇ. قامچىلىغان ۋاقىتىدا جازاغا تارتىلغۇچى يالىڭاچلىنىپ، يەرگە تىزلاندۇرۇلۇپ، ئىككى يېنىدا تۇرغان لەشكەر ئۇنى قامچىلايتتى.
■ **15:15** مات. 27:26 يۇھ. 19:1.

16 ئاندىن لەشكەرلەر ئەيسانى ۋالىي ئوردىسىدىكى سەيناغا ئېلىپ كىرىپ، پۈتۈن لەشكەرلەر توپىنى بۇ يەرگە جەم
بولۇشقا چاقىردى. □ ■
17 ئۇلار ئۇنىڭ ئۈچىسىغا سۆسۈن رەڭلىك تون كىيدۈرۈشتى، ئاندىن ئۇلار تىكەنلىك شاۋچىلاردىن توقۇغان بىر
تاجنى بېشىغا كىيگۈزدى. □
18 ئاندىن ئۇنى مۇبارەكلەپ: »ياشىغايلا، ئى يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى«! دېيىشتى.
19 ئاندىن بېشىغا قومۇش بىلەن ھەدەپ ئۇرۇپ، ئۇنىڭغا قاراپ تۈكۈرۈشتى ۋە ئۇنىڭ ئالدىدا تىز پۈكۈپ، سەجدە
قىلىشتى.□
20 ئۇلار ئۇنى شۇنداق مازاق قىلغاندىن كېيىن، ئۇنىڭدىن سۆسۈن تونىنى سالدۇرۇۋېتىپ، ئۇچىسىغا ئۆز كىيىملىرىنى
كىيدۈردى؛ ئاندىن ئۇلار ئۇنى كرېستلەش ئۈچۈن ئېلىپ چىقىشتى.

ئۇنىڭ كرېستلىنىشى

مات. 27:32-44 □ لۇقا 23:26-39 □ يۇھ. 19:17-19

21 كۈرىنى شەھىردىن بولغان، سىمون ئىسىملىك بىر كىشى يېزىدىن كېلىپ، ئۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى)بۇ كىشى
ئىسكەندەر بىلەن رۇفۇسنىڭ ئاتىسى ئىدى.(لەشكەرلەر ئۇنى ئۇتۇپ كېلىپ، ئەيسانىڭ كرېستىنى ئۇنىڭغا مەجبۇرلىرى
كۆتۈرگۈزدى. □ ■
22 ئۇلار ئەيسانى گولگوتا)تەرجىمىسى، »باش سۆڭەك« دېگەن يەرگە ئېلىپ كەلدى؛ ■
23 ئاندىن ئۇلار ئۇنىڭغا ئىچىش ئۈچۈن مۇرمەككى ئارىلاشتۇرۇلغان ئاچچىق شاراب بەردى؛ لېكىن ئۇ ئۇنى قوبۇل
قىلمىدى.□
24 ئۇلار ئۇنى كرېستلىگەندىن كېيىن، كىيىملىرىنى ئۆزئارا بۆلۈشۈۋېلىش ئۈچۈن، ھەرقايسىسىنىڭ ئۇلۇشىنى بېكىتىشكە
ھەربىر كىيمىنىڭ ئۈستىگە چەك تاشلىدى. □ ■
25 ئۇنى كرېستلىگەن ۋاقىت كۈننىڭ ئۈچىنچى سائىتى ئىدى. □
26 ئۇنى ئەيىبلىگەن شىكايەتنامىدە »يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى« دەپ پۈتۈلگەنىدى. □ ■
27 ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن تەڭ ئىككى قاراقچىنىمۇ كرېستلىدى، بىرى ئوڭ تەرىپىدە، يەنە بىرى سول تەرىپىدە ئىدى.

□ **15:16 »ۋالىي ئوردىسىدىكى سەينا«** ـ گرېك)لاتىن(تىلدا »پرايتورىئۇم.« **»لەشكەرلەر توپى«** ـ)گرېك تىلدا »كوھورت«) 500-600 كىشىدىن تەركىب تاپقان.
■ **15:16** مات. 27:27 □ يۇھ. 2:19.
□ **15:17 »ئۇلار ئۇنىڭ ئۈچىسىغا سۆسۈن رەڭلىك تون كىيدۈرۈشتى«** ـ »سۆسۈن رەڭ« شۇ چاغدا شاھانە كىيىمنىڭ رەڭگى شۇنداق ئىدى »)مات.» 27:28، »يۇھ.» 19:2 نى كۆرۈڭ.(ئۇلار شۇ »شاھانە تون« ئارقىلىق ئەيسانى »سەن پادىشاھمۇ؟«! دەپ مازاق قىلماقچى.
□ **15:19 »ئاندىن بېشىغا قومۇش بىلەن ھەدەپ ئۇرۇپ...»** ـ يا كى »ئاندىن بېشىغا ھاسا بىلەن ھەدەپ ئۇرۇپ...».
□ **15:21 »لەشكەرلەر ئۇنى ئۈتۈپ كېلىپ، ئەيسانىڭ كرېستىنى ئۇنىڭغا مەجبۇرلىرى كۆتۈرگۈزدى«** ـ »ئەيسانىڭ كرېستى« توغرۇلۇق: ئەيسا ئۆزىنى جازالايدىغان قورال بولغان شۇ كرېست)چاپراس ياغاچ(نى يۈدۈپ مېڭىشى كېرەك ئىدى. ئۇ شۇنداق قاتتىق قامچىلانغانكى، ھالسىراپ يۈدۈپ ماڭالمىسا كېرەك.
■ **15:21** مات. 27:32 □ لۇقا 23:26.
■ **15:22** مات. 27:33 □ لۇقا 23:33 □ يۇھ. 19:17.
□ **15:23 ...» ئۇلار ئۇنىڭغا ئىچىش ئۈچۈن مۇرمەككى ئارىلاشتۇرۇلغان ئاچچىق شاراب بەردى؛ لېكىن ئۇ ئۇنى قوبۇل قىلمىدى«** ـ كرېستكە مىخلىنىدىغانلارغا ئاغرىقنى يەسەيتىش مەقسىتىدە دورا ئارىلاشتۇرۇلغان شاراب بېرىلىدىكەن. بىراق ئەيسا ۋەت قىلدى.
□ **15:24 »ھەرقايسىسىنىڭ ئۇلۇشىنى بېكىتىشكە ھەربىر كىيمىنىڭ ئۈستىگە چەك تاشلىدى«** ـ يا كى »ھەرقايسىسىنىڭ ئۇلۇشىنى بېكىتىشكە كىمىيىملىرى ئۈچۈن چەك تاشلىدى.«
■ **15:24** زەب. 18:22 □ مات. 27:35 □ لۇقا 23:34 □ يۇھ. 23.19.
□ **15:25 »ئۇنىڭ ئۈچىنچى سائىتى«** ـ ھازىرقى ۋاقىت بولسا، ئەتىگەن سائەت توققۇز ئىدى.
□ **15:26 »ئۇنى ئەيىبلىگەن شىكايەتنامىدە »يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى« دەپ پۈتۈلگەنىدى«** ـ بۇ شىكايەتنامە ئۇنىڭ بېشىنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە بېكىتىلگەنىدى »)مات.» 27:37).
■ **15:26** مات. 27:37 □ لۇقا 23:38 □ يۇھ. 19.19.

28 شۇنداق قىلىپ، مۇقەددەس يازمىلاردىكى: »ئۇ جىنايەتچىلەرنىڭ قاتاردا سانالدى« دېگەن سۆز ئەمەلگە
ئاشۇرۇلدى. □ ■
29 ئۇ يەردىن ئۆتكەنلەر باشلىرىنى چايقىشىپ، ئۇنى ھاقارەتلەپ:
ـ ئۆھۆي، سەن ئىبادەتخانىنى بۇزۇپ تاشلاپ، ئۈچ كۈن ئىچىدە قايتىدىن ياساپ چىقىدىغان ئادەم، ■
30 ئەمدى ئۆزۈڭنى قۇتقۇزۇپ كېيىنتىن چۈشۈپ باققىنا! ـ دېيىشتى.
31 باش كاھىنلار بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرىمۇ ئۆزئارا شۇنداق مەسخىرە قىلىپ:
ـ ئۇ باشقىلارنى قۇتقۇزۇپ،ئۆزىنى قۇتقۇزالمايدۇ.
32 ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بولغان مەسىھ ئەمدى كېيىنتىن چۈشۈپ باقسۇنچۇ، شۇنى كۆرسەكلا ئۇنىڭغا ئېتىقاد
قىلىمىز! ـ دېيىشتى. ئۇنىڭ بىلەن تەڭ كېيىنلەنگەنلەرمۇ ئۇنى شۇنداق ھاقارەتلەشتى.

ئەيسانىڭ ئۆلۈمى

مات. 27:45-56 □ لۇقا 23:44-49 □ يۇھ. 19:28-30

33 ئەمدى كۈننىڭ ئالتىنچى سائىتى كەلگەندە، پۈتكۈل زېمىنى قاراڭغۇلۇق قاپلىدى ۋە توققۇزىنچى سائىتىگىچە
داۋام قىلدى. □ ■
34 توققۇزىنچى سائەتتە ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: »ئىلوئى، ئىلوئى، لاما شاۋاقتانى؟«، مەنىسى: ـ »خۇدايىم،
خۇدايىم، مېنى نېمىشقا تاشلىۋەتتىڭ؟« دەپ قاتتىق ندا قىلدى.□ ■
35 ئۇ يەردە تۇرۇۋاتقانلارنىڭ بەزىلىرى بۇنى ئاڭلاپ:
ـ مانا، ئۇ ئىلياس پەيغەمبەرگە ندا قىلىۋاتىدۇ، ـ دېيىشتى.
36 ئۇلاردىن بىرەيلەن يۇگۈرۈپ بېرىپ، بىر پارچە بۇلۇتنى ئاچچىق شارابقا چىلاپ، قومۇشنىڭ ئۇچىغا سىلىپ
ئۇنىڭغا ئىچكۈزۈپ:
ـ توختاپ تۇرۇڭلار! قاراپ باقايلى، ئىلياس پەيغەمبەر ئۇنى چۈشۈرگىلى كېلەرمىكىن؟ ـ دېدى.■
37 ئەيسا قاتتىق ۋارقىرىدى-دە، روھىنى قويۇۋەتتى. □
38 ۋە شۇ ئەسناسا ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكىرى پەردىسى يۇقىرىدىن تۆۋەنگە ئىككى پارچە بۇلۇپ يىرتىلدى.□ ■
39 ئەمدى ئۇنىڭ ئۇدۇلىدا تۇرغان يۈزبېشى ئۇنىڭ قاندىق ندا قىلىپ روھىنى قويۇۋەتكەنلىكىنى كۆرۈپ:
ـ بۇ ئادەم ھەققەتەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەن! ـ دېدى.■

□ **15:28 »ئۇ جىنايەتچىلەرنىڭ قاتاردا سانالدى« ـ »يەش.» 12:53.**
■ **15:28** يەش. 12:53□ لۇقا 37:22.
■ **15:29** زەب. 8:22-7□ 69:22-19□ 109:25 مات. 27:39□ لۇقا 23:35□ يۇھ. 19:2.
□ **15:33 »كۈننىڭ ئالتىنچى سائىتى كەلگەندە، پۈتكۈل زېمىنى قاراڭغۇلۇق قاپلىدى ۋە توققۇزىنچى سائىتىگىچە داۋام قىلدى«** ـ ھازىرقى ۋاقىت سىستېمىسى بويىچە مۇشۇ ھالەت چۈش ۋاقتىدىن)سائەت ئون ئىككىددىن(باشلاپ سائەت ئۈچكىچە داۋام قىلدى.
■ **15:33** مات. 27:45□ لۇقا 23:44.
□ **15:34 »توققۇزىنچى سائەتتە«** ـ ھازىرقى ۋاقىت بولسا سائەت ئۈچلەردە. **»ئىلوئى، ئىلوئى، لاما شاۋاقتانى؟«، مەنىسى: ـ »خۇدايىم، خۇدايىم، مېنى نېمىشقا تاشلىۋەتتىڭ؟«** ـ »زەب.» «1:22»نى كۆرۈڭ.
■ **15:34** زەب. 22:2-1□ مات. 27:46.
■ **15:36** زەب. 69:21□ يۇھ. 19:29.
□ **15:37 »ئەيسا... روھىنى قويۇۋەتتى«** ـ »روھىنى قويۇۋەتتى« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئەيسا... تىنىقىنى توختاتتى.«
□ **15:38 ...» شۇ ئەسناسا ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكىرى پەردىسى يۇقىرىدىن تۆۋەنگە ئىككى پارچە بۇلۇپ يىرتىلدى«** ـ بۇ پەردە ئىبادەتخانىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جايىنى مۇقەددەس جايدىن ئايرىپ تۇرىدىغان پەردە بولۇپ، ئۇنىڭ يىرتىلىشى ئىنسانلارنىڭ خۇدانىڭ ئالدىغا بارىدىغان يولىنىڭ ئەيسانىڭ ئۆلۈمى بىلەن ئېچىلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ)ئىبادەتخانىدىكى »مۇقەددەس جاي«نى سىرتتىكى ھويلىدىن ئايرىيدىغان يەنە بىر »سىرتقى پەردە« بار ئىدى، لېكىن بۇنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئادەتتە باشقا ئاتالغۇ ئىشلىتىلىدۇ.(■ **15:38** 2تار. 3:14□ مات. 27:51□ لۇقا 23:45: ■ **15:39** مات. 27:54□ لۇقا 23:47.

40 ئۇيەردە يەنە بۇ ئىشلارغا يىراقتىن قاراپ تۇرۇۋاتقان بىرنەچچە ئاياللارمۇ بار ئىدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ماگداللىق
مەريەم، كىچىك ياقۇپ بىلەن يوسەنىڭ ئانىسى مەريەم ۋە سالوملار بار ئىدى. □ ■
41 ئۇلار ئەسلىدە ئەيسا گالىلىيە تۇلكىسىدە تۇرغان ۋاقىتتا ئۇنىڭغا ئەگىشىپ، ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولغانلار ئىدى؛
بۇلاردىن باشقا ئۇنىڭ بىلەن يېرۇسالېمغا بىرگە كەلگەن يەنە نۇرغۇن ئاياللارمۇ ئۇنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ تۇراتتى.■

ئەيسانىڭ دەپنە قىلىنىشى
مات. 27:57-61 □ لۇقا 23:50-56 □ يۇھ. 19:38-42

42 كەچقۇرۇن كىرىپ قالغاندا »)تەييارلاش كۈنى«، يەنى شابات كۈنىنىڭ ئالدىنقى كۈنى بولغاچقا(، □ ■
43 ئالىي كېڭەشمىنىڭ تولىمۇ مۆتىۋەر ئەزاسى، ئارىماتىيالىق يوسۇپ بار ئىدى. ئۇمۇ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى
كۈتۈۋاتقان بولۇپ، جۈرئەت قىلىپ ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا كىرىپ، ئۇنىڭدىن ئەيسانىڭ جەسىتىنى بېرىشنى
تەلەپ قىلدى.
44 پىلاتۇس ئەيسانىڭ ئاللىقاچان ئۆلگەنلىكىگە ھەيران بولدى؛ ئۇ يۈزبېشىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن ئەيسانىڭ ئۆلگىنىگە
خېلى ۋاقىت بولدىمۇ، دەپ سوريدى.
45 يۈز بېشىدىن ئەھۋالنى ئۇققاندىن كېيىن، يۇسۇپقا جەسەتنى بەردى.
46 يۇسۇپ ئېسىل كاناپ رەخت سېتىۋېلىپ، جەسەتنى كېسىتتىن چۈشۈرۈپ كاناپ رەختتە كېپەنلىدى ۋە
ئۇنى قىيادا ئويۇلغان بىر قەبرىگە قويدى؛ ئاندىن قەبرىنىڭ ئاغزىغا بىر تاشنى دوملىتىپ قويدى.■
47 ۋە ماگداللىق مەريەم بىلەن يوسەنىڭ ئانىسى مەريەم ئۇنىڭ قويۇلغان يېرىنى كۈزۈۋالدى.

16

ئەيسا ئۆلۈمدىن تىرىلدۇ
مات. 28:1-8 □ لۇقا 24:1-12 □ يۇھ. 20:1-10

1 شابات كۈنى ئوتۇشى بىلەنلا، ماگداللىق مەريەم، ياقۇپنىڭ ئانىسى مەريەم ۋە سالوملار بېرىپ ئەيسانىڭ
جەسىتىگە سۈرۈش ئۈچۈن خۇشپۇراقلىق بۇيۇملارنى سېتىۋالدى.□ ■
2 ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى ئۇلار بەك بالدۇر، تاڭ سەھەردە ئورنىدىن تۇرۇپ، كۈن چىقىشى بىلەن قەبرىگە باردى.□
3 ئۇلار ئۆزئارا: »بىزگە قەبرىنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى كىم دوملىتىشىپ بېرەر؟« دېيىشتى.
4 لېكىن ئۇلار باشلىرىنى كۈتۈرۈپ قارىۋىدى، تاشنىڭ بىر يانغا دوملىتىۋېتىلگىنىنى كۆردى ـ ئەسلىدە ئۇ تاش
ناھايىتى يوغان ئىدى.

□ **15:40 »يوسەنىڭ ئانىسى مەريەم«** ـ »مات.» 27:56دە »يۇسۇپنىڭ ئانىسى مەريەم.«
■ **15:40** مات. 27:55 □ لۇقا 23:49.
■ **15:41** لۇقا 8□2: 3.
□ **15:42 »تەييارلاش كۈنى«** ـ ئادەتتە شابات كۈنىنىڭ ئالدىنقى كۈنىنى كۆرسىتىدۇ. شابات كۈنىدە ھەرقانداق ئىشلەش)مەسىلەن ئوتۇن تېرىش، ئوت يېقىش، خېمىر يۇغۇرۇش قاتارلىقلار(مەنئى قىلىنغاچقا، شابات كۈنىدىكى بارلىق تاماقلارنى ئالدىنقى كۈنى، يەنى جۈمە كۈنىدە تەييارلاش كېرەك ئىدى. ئۇنىڭ ۋېستىگە، قائىدە بويىچە، ئۇلتۇرۇلگەنلەرنىڭ جەسىتى شابات كۈنىدە كېيىنتە قالسا بولمايتتى »)قان.» 21:23نى كۆرۈڭ.(
■ **15:42** مات. 27:57 □ لۇقا 23:50 □ يۇھ. 19:38.
■ **15:46** مات. 12:40 □ 26:12 □ 27:60 □ لۇقا 23:53.
□ **16:1 »شابات كۈنى ئوتۇشى بىلەنلا«** ـ شابات كۈنى شەنبە كۈنى كەچتە كۈن پېتىشى بىلەن باشلىناتتى. **...» ئەيسانىڭ جەسىتىگە سۈرۈش ئۈچۈن خۇشپۇراقلىق يۇيۇملارنى سېتىۋالدى«** ـ ياكى »ئەيسانىڭ جەسىتىگە سۈرۈش ئۈچۈن خۇشپۇراقلىق يۇيۇملارنى سېتىۋالغاندى.« بۇ ئىشقا قارىغاندا، ئاياللار ئۇنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلىدىغانلىقىنى ھېچ ئويلاپ باقمىغاندى! ■ **16:1** مات. 28:1 □ لۇقا 24:1 □ يۇھ. 20:1. □ **16:2 »ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى«** ـ يەنى يەكشەنبە كۈنى.

5 ئۇلار قەبرىگە كىرگەندە، ئوڭ تەرەپتە ئولتۇرغان، ئاق تون كىيگەن، ياش بىر ئادەمنى كۆردى، ۋە قاتتىق
دەككە-دۇككىگە چۈشتى.■
6 لېكىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ دەككە-دۇككىگە چۈشمەڭلار. سىلەر كرىستلەنگۈچى ناسارەتلىك ئەيسانى ئىزدەۋاتىسىلەر. ئۇ تىرىلدى، ئۇ بۇ
يەردە ئەمەس. مانا ئۇلار ئۇنى قويغان جاي!■
7 لېكىن بېرىڭلار، ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىغا ۋە پېترۇسقا: »ئۇ گالىلىيەگە سىلەردىن ئاۋۋال بارىدىكەن؛ ئۇ سىلەرگە
ئېيتقىنىدەك، سىلەر ئۇنى شۇ يەردە كۆرىدىكەنسىلەر« دەڭلار، ـ دېدى.□ ■
8 ئۇلار قەبرىدىن چىقىپلا بەدەر قاچتى. ئۇلارنى تىترەك بېسىپ ھوشىنى يوقتاي دېگەندى؛ بەك قورقۇپ
كەتكەچكە، ھېچكىمگە ھېچنېمنى ئېيتمىدى.□ ■

ئەيسانىڭ ماگدالىلىق مەريەمگە كۆرۈنۈشى

مات. 28:9-10□ يۇھ. 20:11-18□ لۇقا 24:13-35

9 ئەيسا ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى تاڭ سەھەردە تىرىلگەندىن كېيىن، ئاۋۋال ماگدالىلىق مەريەمگە كۆرۈندى. ئۇ
ئەسلىدە ئۇنىڭدىن يەتتە جىننى ھەيدىۋەتكەنىدى. □ ■
10 مەريەم چىقىپ، ماتەم تۇتۇپ يىغلىشىپ تۇرغان، بۇرۇن ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغانلارغا خەۋەر بەردى.
11 ئۇنىڭ تىرىك ئىكەنلىكىنى ۋە مەريەمگە كۆرۈنگەنلىكىنى ئاڭلىغاندا، ئۇلار ئىشەنمىدى.

ئەيسانىڭ ئىككى مۇخلىسىغا كۆرۈنۈشى

12 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ئۇ ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى يېزىغا كېتىۋاتقان ئىككىيلەنگە باشقا سىياقتا كۆرۈندى. ■
13 بۇلارمۇ قالغانلارنىڭ يېنىغا قايتىپ، ئۇلارغا خەۋەر قىلغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار بۇلارغىمۇ ئىشەنمىدى.

ئەيسانىڭ ئون بىر مۇخلىسىغا كۆرۈنۈشى

مات. 28:16-20□ لۇقا 24:36-49□ يۇھ. 20:19-23□ روس. 8:1-6

14 ئاندىن ئون بىرەيلەن داستىخاندا ئولتۇرۇپ غىزالىنىۋاتقاندا، ئۇ ئۇلارغا كۆرۈندى ۋە ئۇلارنىڭ ئېتىقادسىزلىقى
ۋە تاش يۈرەكلىكى ئۈچۈن ئۇلارنى تەنبىھ بېرىپ ئەيىبلىدى؛ چۈنكى ئۇلار ئۆزىنىڭ تىرىلگىنىنى كۆرگەنلەرگە
ئىشەنمىگەندى.■
15 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

■ **16:5** مات. 28:2□ يۇھ. 20:12.
■ **16:6** مات. 28:5□ لۇقا 24:5.
□ **16:7** «..□□□□□□□□ ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىغا ۋە پېترۇسقا: »ئۇ گالىلىيەگە سىلەردىن ئاۋۋال بارىدىكەن؛ ئۇ سىلەرگە ئېيتقىنىدەك، سىلەر ئۇنى شۇ يەردە كۆرىدىكەنسىلەر« دەڭلار« ـ مارکۇس بۇ‌ئاستە دېمىگىنى بىلەن ھەممىمىز بۇ سۆزلىگۈچى »ياش ئادەم«نى پەرىشتە دەپ بىلىمىز (5-□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **16:7** مات. 26:32□ 28:10□ مار. 14:28□ روس. 1:3□ 13:31□ 1 كور. 5.15:
□ **16:8** »ھېچكىمگە ھېچنېمنى ئېيتمىدى« ـ مەنىسى، بەلكىم مۇخلىسلىرىدىن باشقا ھېچكىمگە ئېيتمىدى)مەسىلەن، »مات.» 28:8، 10نى كۆرۈڭ.(
■ **16:8** مات. 28:8□ لۇقا 24:9□ يۇھ. 20.18:
□ **16:9** »ئەيسا ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى تاڭ سەھەردە تىرىلگەندىن كېيىن، ئاۋۋال ماگدالىلىق مەريەمگە كۆرۈندى. ئۇ ئەسلىدە ئۇنىڭدىن يەتتە جىننى ھەيدىۋەتكەنىدى...» ـ 20-9-ئايەتلەر ئىككى قەدىمىي كۆچۈرمىدىن باشقا، ھەممە كۆچۈرمىلەردىن تېپىلىدۇ. بىز ئۇلارنىڭ »مارکۇس«نىڭ ھەققىي بىر قىسمى ئىكەنلىكىگە ھېچ گۇماننىمىز يوق؛ بىراق مۇشۇ يەردە سەھىپە چەكلىمىسىدىن توlaۇق ئىسپات كەلتۈرەلەيمىز. ئىنگلىزچە بىلىدىغان ئوقۇرمەنلەرنىڭ »دېن بۇرگون«نىڭ »»مارکۇس«نىڭ ئاخىرقى ئون ئىككى ئايەتلىرى« دېگەن كىتابىنى ئىنتېرنېتتىن تاپالايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. ■ **16:9** لۇقا 8:2□ يۇھ. 20.16□14:
■ **16:12** لۇقا 24:13.
■ **16:14** لۇقا 24:36□ يۇھ. 20:19□ 1 كور. 15.5:

ـ پۇتكۈل جاھانغا بېرىپ، يارىتىلغۇچىلارنىڭ ھەربىرىگە خۇش خەۋەرنى جاكارلاڭلار. ■
16 ئېتىقاد قىلىپ، چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغانلار قۇتقۇزۇلىدۇ. ئېتىقاد قىلمىغانلار بولسا گۇناھقا بېكىتىلىدۇ.■
17 ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ئىزلىرىغا مۇشۇنداق مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ئەگىشىپ ھەمراھ بولىدۇ: ـ ئۇلار مېنىڭ نامىم
بىلەن جىنلارنى ھەيدىۋېتىدۇ؛ ئۇلار يېڭى تىللاردا سۆزلەيدۇ، □ ■
18 ئۇلار يىلانلارنى قوللىرىدا تۇتىدۇ، ھەرقانداق زەھەرلىك نەرسىنى ئىچىسمۇ، ئۇلارغا زەرەر يەتكۈزمەيدۇ؛ قوللىرىنى
بىمارلارغا تەككۈزۈپ قويسا، كېسەللىرى ساقايىپ كېتىدۇ.□ ■

ئەيسانىڭ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشى

لۇقا 24:50-53□ روس. 111:9-

19 شۇڭا رەب ئۇلارغا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى، خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى.
□ ■
20 مۇخلىسلار چىقىپ، ھەر يەرگە بېرىپ خۇش خەۋەرنى جاكارلاپ يۈردى. رەب ئۇلار بىلەن تەڭ ئىشلەپ،
سۆز-كالامغا ھەمراھ بولۇپ ئەگەشكەن مۆجىزىلىك ئالامەتلەر بىلەن ئۇنىڭغا ئىسپات بەردى.□ ■

■ **16:15** مات. 19:28□ يۇھ. 16.15:
■ **16:16** يۇھ. 18:3□ 48.12:
□ **16:17** »**يېڭى تىللار**« ـ دېمەك تۆزى تۆگەتمىگەن تىللار. »روس.» 4:2-11نى، «1□□□.» ،-12 14-بابنى ۋە مۇناسىۋەتلىك ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
■ **16:17** لۇقا 17:10□ روس. 4:2□ 16:5□ 7:8□ 46:10□ 18:16□ 12.19□ 6:
□ **16:18** »**ئۇلار يىلانلارنى قوللىرىدا تۇتىدۇ...**» ـ مەسىلەن، »روس.» 3:28-6نى كۆرۈڭ. »**ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ئىزلىرىغا مۇشۇنداق مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ئەگىشىپ ھەمراھ بولىدۇ... ... قوللىرىنى بىمارلارغا تەككۈزۈپ قويسا، كېسەللىرى ساقايىپ كېتىدۇ**« ـ ئېنىقكى، ئېتىقاد قىلغۇچىلار ئۆچۈن »مۆجىزىلىك ئالامەتلەر« مەسىھكە ئىمان-ئىشەنچ كەلتۈرگەندىن **كېيىنلا** كېلىدۇ »)مۇشۇنداق مۆجىزىلىك ئالامەتلەر **ئەگىشىپ** ھەمراھ بولىدۇ« (17-□□□□)). »ئالامەتلەرنى كۆرسەم، **ئاندىن** ئىشىنىمەن« دېگۈچىلەر ھەردائىم كۆپ، ئەلۋەتتە.
■ **16:18** لۇقا 19:10□ روس. 5□28: 8.
□ **16:19** »**شۇڭا رەب ئۇلارغا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى، خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى**« ـ »شۇڭا« ـ رەب ۋەدە قىلغان »مۆجىزىلىك ئالامەتلەر« پەقەت مۇقەددەس روھ ئارقىلىق بولاتتى؛ ئۇ ئەرشكە كۆتۈرۈلمىگەن بولسا، مۇقەددەس روھ كېلىملەيتتى. **شۇڭا**)ئۇز سۆز-كالامىنى ئىسىشىتالايدىغان مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى مۇمكىن قىلىش ئۈچۈن(ئۇ ئەرشكە كۆتۈرۈلمىسە بولمايتتى. ■ **16:19** لۇقا 51:24□50□ روس. 9.1: □ **16:20** »**رەب ئۇلار بىلەن تەڭ ئىشلەپ...**» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »رەب ئەيسا ئۇلار بىلەن تەڭ ئىشلەپ...» دېيىلىدۇ.
■ **16:20** روس. 2:1□ 3:14□ 1تىم. 16:3□ ئىبر. 4.2:

لۇقا

»لۇقا بايان قىلغان خۇش خەۋەر« •••• مۇقەددىمە

1 گەرچە نۇرغۇن ئادەملەر ئارىمىزدا مۇتلەق ئىشەنچلىك دەپ قارالغان ئىشلارنى توپلاپ يېزىشقا كىرىشكەن
بولسىمۇ،□
2)خۇددى سۆز-كالامغا باشتىن-ئاخىر تۆز كۆزى بىلەن گۇۋاھچى بولغانلار، شۇنداقلا ئۇنى ساقلاپ
يەتكۈزگۈچىلەرنىڭ بىزگە ئامانەت قىلغان بايانلىرىدەك(،□
3 مەنمۇ بارلىق ئىشلارنى باشتىن تەپسىلي تەكشۈرۈپ ئېنىقلىغاندىن كېيىن، ئى ھۆرمەتلىك تېئوفىلۇس جانابلىرى،
سىلىگە بۇ ئىشلارنى تەرتىپ بويىچە يېزىشنى لايىق تاپتىم.□
4 بۇنىڭدىن مەقسەت، سىلى قوبۇل قىلغان تەلىملەرنىڭ مۇتلەق ھەقىقەت ئىكەنلىكىگە جەزم قىلىشلىرى ئۈچۈندۇر.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ تۇغۇلۇشىدىن بىشارەت

5 يەھۇدىيە ئۇلكىسىگە پادىشاھ بولغان ھېرود سەلتەنەت قىلغان كۈنلىردە، »ئابىيا« كاھىنلىق تۈۋىتىدىن بىر كاھىن
بار بولۇپ، ئىسمى زەكەريا ئىدى. ئۇنىڭ ئايالىمۇ ھارۇننىڭ ئەۋلادىدىن بولۇپ، ئىسمى ئېلىزابىت ئىدى.□ ■
6 ئۇلار ئىككىسى خۇدانىڭ ئالدىدا ھەققانىي كىشىلەر بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ پۈتۈن ئەمر-بەلگىلىمىلىرى بويىچە
ئەيىبسىز ماكانتى.□

□ **1:1 »نۇرغۇن ئادەملەر ئارىمىزدا مۇتلەق ئىشەنچلىك دەپ قارالغان ئىشلارنى توپلاپ يېزىشقا كىرىشكەن بولسىمۇ،...»** ـ »ئارىمىزدا« ـ دېمەك ئەيسا مەسىھكە ئەگەشكەنلەر ئارىسىدا. »ئارىمىزدا مۇتلەق ئىشەنچلىك دەپ قارالغان ئىشلار« دېگەنلىكىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئارىمىزدا)تولۇق(ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان ئىشلار.« ئىككىلا تەرجىمىسى ئوخشاشلا ئەيسا مەسىھكە مۇناسىۋەتلىك ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

□ **1:2 »سۆز- كالام«** ـ مۇشۇ يەردە ئەيسا مەسىھنىڭ تۆزىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ تاپشۇرغان بارلىق تەلىمنى كۆرسىتىدۇ. **»ساقلاپ يەتكۈزگۈچىلەر«** ـ ياكى »غوجىدار« دېگەننىڭ مۇشۇ يەردە ئالاھىدە مەنىسى بار. ئۇلار ئەيسا مەسىھنىڭ قىلغان سۆزلىرى ۋە پائالىيەتلىرىگە بولغان تۆز گۇۋاھچىلىقىنى ئاغزاكى تارىخلارغا ئايلاندۇردى، شۇنداقلا ئۇنى باشقىلارغا يادلىتىپ تاپشۇردى. مۇشۇ »ساقلاپ يەتكۈزگۈچىلەر« بارلىق ئېتىقادچىلارنىڭ جامائىتىنىڭ خىزمىتىدە بولۇپ »كالام-سۆز«نىڭ تارىخلىرىنى ساقلاش ئۈچۈن مەسئۇل بولغان »ئامانەتچىلەر« ئىدى. مۇشۇنىڭ بىلەن بەزىلىرى بۇ ئاغزاكى تارىخلارنى يېزىشقا كىرىشكەنىدى. لۇقا بولسا بۇ تارىخلارنى (1) تەكشۈرۈپ ئېنىقلىغان (2) ئاندىن ئۇلارنى مۇتلەق ئىشەنچلىك دەپ ئىسپاتلىغان ئەھۋالدا بۇلارنى تەرتىپ بويىچە خاتىرىلىگەنىدى.

□ **1:3 »مەنمۇ بارلىق ئىشلارنى باشتىن تەپسىلي تەكشۈرۈپ ئېنىقلىغاندىن كېيىن...»** ـ »باشتىن« دېگەن بۇ سۆز گرېك تىلىدا مۇشۇ يەردە ئىككى بىسلىق سۆز بولۇپ، ئۇنىڭ ئاساسلىق مەنىسى: لۇقا »بايان«دا خاتىرىلىگەن بارلىق ۋەقەلەرنى ئۇ يەقەدەت **تۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن گۇۋاھچىلار**نىڭ ئاغزىدىن ئاكلاپ خاتىرىلىگەن؛ »باشتىن« يەنە قوشۇمچە: »يۇقىرىدىن«، »ئەرشتىن« دېگەننى بىلدۈرىدۇ؛ دېمەك، لۇقا بۇ خاتىرىنى يېزىشقا ئەرشتىن بولغان تۈرتكە بار ئىدى. باشقىچە ئېتىقاندا، ئۇ ئۇنى مۇقەددەس روھنىڭ يولىيورۇقى ۋە ئىلھامى ئاستىدا يازغان. **»تېئوفىلۇس«** ـ مۇنۇ كىشىنىڭ سالاھىيىتى توغرىلۇق ئىنىجىلدىكى »كىرىش سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. مەنىسى »خۇدانى سۆيگۈچى.«

□ **1:5 »»ئابىيا« كاھىنلىق تۈۋىتىدىن بىر كاھىن بار بولۇپ، ئىسمى زەكەريا ئىدى** ـ »ئابىيا« كاھىنلىق تۈۋىتى« «1□□□.» 10:24دە، كاھىنلارنىڭ جەمەمەتىنىڭ ئىبادەتخانىدىكى »دىجورنىلىق« تىزىملىكىنى كۆرسىتىدۇ. كاھىنلارنىڭ)ھەممىسى ھارۇننىڭ ئەۋلادلىرى(يىللىق خىزمىتى 24 تۈۋەتكە بۆلۈنەتتى. »كاھىنلىق جەمەمەتى«دىكىلەرنىڭ ھەربىرىگە ئىبادەتخانىدا ئىشلەشكە ئون بەش كۈن تۈۋەت كېلەتتى. »ئابىيا« تۈۋىتى« بۇ يىگىرمە تۆت تۈۋەتتىن بىرى ئىدى. مىلادىيە بىرىنچى ئەسىردە، كاھىنلارنىڭ سانلىرىغا ئاساسەن، ھەربىر كاھىن تۆمرىدە »مۇقەددەس جاي«دا خۇشبۇي سېلىشتىن ئىبارەت ئىمتىيازلىق خىزمەتكە بىرلا قېتىم مۇيەسسەر بولۇشى مۇمكىن ئىدى. **»ئۇنىڭ ئايالىمۇ ھارۇننىڭ ئەۋلادىدىن بولۇپ...»** ـ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئاكىسى »ھارۇن« بىرىنچى »باش كاھىن« ئىدى؛ كېيىن ئۇنىڭ بارلىق ئەركەك ئەۋلادلىرى كاھىنلىق خىزمىتىدە بولۇشقا مۇيەسسەر ئىدى.

■ **1:5** 1تار. 10.24:

□ **1:6 »ئۇلار ئىككىسى خۇدانىڭ ئالدىدا ھەققانىي كىشىلەر بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ پۈتۈن ئەمر-بەلگىلىمىلىرى بويىچە ئەيىبسىز ماكانتى«** ـ ئۇلارنىڭ »ھەققانىي« ۋە »ئەيىبسىز« دېيىلگەنلىكى ئۇلارنى »گۇناھسىز« دېگەنلىك ئەمەس. ئەۋرات قانۇنى بويىچە كىشىلەر تۆز گۇناھلىرىنى تونۇپ يېتىپ، شۇنداقلا ئەۋرات بويىچە كېرەك بولغان گۇناھنى تىلەيدىغان قۇربانلىقلارنى سۇنغان بولسا، خۇدا ئالدىدا ئەيىبسىز دەپ ھېسابلىنىتتى.

7 ئەمما ئېلىزابىت تۇغماس بولغاچقا، ئۇلار پەرزەنت كۆرمىگەندى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇلار ئىككىسى خېلىلا ياشىنىپ
قالغاندى.□
8 ئۇ ئۆز تۇركۈمىدىكى كاھىنلار ئارىسىدا ئىبادەتخانىدا تۇۋەتچىلىك ۋەزىپىسىنى خۇدا ئالدىدا ئادا قىلىۋاتقاندا،■
9 شۇ چاغدىكى كاھىنلىق ئادىتى بويىچە، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ »مۇقەددەس جاي«غا كىرىپ خۇشبۇي سېلىشقا
مۇيەسسەر بولۇشقا چەك تاشلىغاندا شۇنداق بولدىكى، چەك ئۇنىڭغا چىقتى. ■
10 ئەمدى ئۇ خۇشبۇي سېلىۋاتقان ۋاقتىدا، جامائەت تاشقىرىدا تۇرۇپ دۇئا قىلىشۋاتاتتى. □
11 تۇيۇقسىز پەرۋەردىگارنىڭ بىر پەرىشتىسى ئۇنىڭغا خۇشبۇيگاھنىڭ ئوڭ تەرىپىدە كۆرۈندى.
12 ئۇنى كۆرگەن زەكەريا ھودۇقۇپ قورقۇنچقا چۆمۈپ كەتتى.
13 بىراق پەرىشتە ئۇنىڭغا:
ـ ئەي زەكەريا، قورقمغىن! چۈنكى تىلىكىڭ ئىجابەت قىلىندى، ئايالىڭ ئېلىزابىت ساڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرىدۇ،
سەن ئۇنىڭ ئىسمىنى يەھيا قويغىن. □ ■
14 ئۇ ساڭا شاد-خۇراملىق ئېلىپ كېلىدۇ، ئۇنىڭ دۇنياغا كېلىشى بىلەن نۇرغۇن كىشىلەر شادلىنىدۇ. ■
15 چۈنكى ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە ئۇلۇغ بولىدۇ. ئۇ ھېچقانداق ھاراق-شاراب ئىچمەسلىكى كېرەك، ھەتتا
ئانىسىنىڭ قورسىقىدىكى ۋاقتىدىن تارتىپمۇ مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلغان بولىدۇ. ■
16 ئۇ ئىسرائىللاردىن نۇرغۇنلىرىنى پەرۋەردىگار خۇداسىنىڭ يېنىغا قايتۇرىدۇ. ■
17 ئۇ رەبنىڭ ئالدىدا ئىلياس پەيغەمبەرگە خاس بولغان روھ ۋە كۈچ-قۇدرەتتە بولۇپ، ئاتىلارنىڭ قەلبلىرىنى
بالىلارغا مايىل قىلىپ، ئىتائەتسىزلەرنى ھەققانىيلارنىڭ ئاقىلانىلىكىگە كىرگۈزۈپ، رەب ئۈچۈن تەييارلانغان بىر
خەلقنى ھازىر قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ، ـ دېدى.□ ■
18 زەكەريا بولسا پەرىشتىدىن: مەنمۇ قېرىپ قالغان، ئايالىممۇ خېلى ياشىنىپ قالغان تۇرسا، بۇ ئىشنى قانداق جەزم
قىلالايمەن؟ ـ دەپ سوريدى.■
19 پەرىشتە جاۋابەن:
ـ مەن خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا تۇرغۇچى جەبرائىلمەن. ساڭا سۆز قىلىشقا، بۇ خۇش خەۋەرنى ساڭا يەتكۈزۈشكە مەن
ئەۋەتىلدىم.

□ **1:7 ...»** ئېلىزابىت تۇغماس بولغاچقا، ئۇلار پەرزەنت كۆرمىگەندى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇلار ئىككىسى خېلىلا ياشىنىپ قالغاندى« ـ مۇشۇ يەردىن ئوقۇرمەنلەرگە ئېنىقكى، خۇدادىن قورقىدىغان ئادەم ئايالى تۇغماس بولسىمۇ، نېمىلا بولمىسۇن شۇ سەۋەبتىن ئايالى بىلەن ھەرگىز ئاجراشمايدۇ.

■ **1:8** 1تار. 24

■ **1:9** مىس. 7:30□ لاۋ. 17.16:

□ **1:10 »**ئەمدى ئۇ خۇشبۇي سېلىۋاتقان ۋاقتىدا، جامائەت تاشقىرىدا تۇرۇپ دۇئا قىلىشۋاتاتتى« ـ »مۇقەددەس جاي«غا كىرىپ خۇشبۇي سېلىش« ۋەزىپىسى ھەر كۈنى ئەتىگەندە سائەت توققۇزدا ۋە چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچتە، ئىككى قېتىملا ئادا قىلىناتتى »)مىس.» .(8-7:30

□ **1:13 »**ئايالىڭ ئېلىزابىت ساڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرىدۇ، سەن ئۇنىڭ ئىسمىنى يەھيا قويغىن« ـ »يەھيا« ئىبرانىي ۋە گېرىك تىلىردا »يۇھانا« »)پەرۋەردىگارنىڭ شەپقىتى« دېگەن مەنىدە(بىلەن ئىپادىلىنىدۇ »)يەھيا« ئەسلى ئەرەبچە سۆز ئىدى.(»يەھيا« دېگەن ئىسىم ئوقۇرمەنلەرگە مۇشۇ شەكىلدە تونۇش بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنى مۇشۇ تەرجىمىدە ئىشلەتتۇق.

■ **1:13** لۇقا 60.1:

■ **1:14** لۇقا 58.1:

■ **1:15** چۈل. 8:6-1□ ھاك. 4.13:

■ **1:16** مال. 24:3□ مات. 14.11:

□ **1:17 »**ئىتائەتسىزلەرنى ھەققانىيلارنىڭ ئاقىلانىلىكىگە كىرگۈزۈپ...« ـ »ئىتائەتسىزلەر« خۇداغا ئىتائەت قىلمايدىغانلار.

»ئاقىلانىلىكىگە« گېرىك تىلىدا »ھەققانىيلارنىڭ ئويلىرىغا.« » ئۇ رەبنىڭ ئالدىدا ئىلياس پەيغەمبەرگە خاس بولغان روھ ۋە كۈچ-قۇدرەتتە بولۇپ.... رەب ئۈچۈن تەييارلانغان بىر خەلقنى ھازىر قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ...« ـ مۇشۇ يەردە »رەبنىڭ ئالدىدا« گېرىك تىلىدا »ئۇنىڭ ئالدىدا.« بۇ سۆز تەۋراتتىكى »يەش.» 40-11، »مال.» 1:3 ۋە 4-5:5 گە ئاساسلانغان؛ بۇ ئۇلۇغ بېشارەتلەر بويىچە رەب ئۆزى يەر يۈزىگە كەلمەكچى بولىدۇ؛ بىراق ئۇنىڭدىن ئاۋۋال ئەۋەتىلگەن »ئالدىن يۈرگۈچى«سى ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر خەلقنى)توۋىغا كەلتۈرۈپ(تەييارلىشى بىلەن يول تەييارلايدۇ. بېشارەت قىلىنغان بۇ ئەلچى يەھيا ئۆزى ئىدى، ئەلۋەتتە. ■ **1:17** مال. 24-23:3□ مات. 2:3□ مار. 12.9: ■ **1:18** يار. 17.17:

20 ۋاقىت-سائىتى كەلگەندە چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغان بۇ سۆزلىرىمگە ئىشەنمىگەنلىكىڭ تۆپەيلىدىن، بۇ ئىشلار
ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان كۈنىگىچە مانا سەن تىلىڭ تۆتۈلۈپ، زۇۋانغا كېلەلمەيسەن، ـ دېدى.
21 ئەمدى جاماەتنىڭ زەكەريانى كۈتۈپ تۇراتتى، ئۇلار ئۇ مۇقەددەس جايدا نېمە ئۈچۈن بۇنچىۋالا ھايال بولدى،
دەپ ھەيران قالغىلى تۇردى.
22 ئۇ چىققاندا ئۇلارغا گەپ قىلالمىدى، ئۇنىڭ ئۇلارغا قول ئىشارەتلىرىنى قىلىشىدىن، شۇنداقلا زۇۋان
سۈرەلمىگەنلىكىدىن ئۇلار ئۇنىڭ مۇقەددەس جايدا بىرەر ئالامەت كۆرۈنۈشنى كۆرگەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتتى.
23 شۇنداق بولدىكى، ئۇنىڭ ئىبادەتخانىدىكى خىزمەت مۇددىتى توشۇشى بىلەنلا، ئۇ ئۆيىگە قايتتى.
24 دەرۋەقە، بىرنەچچە كۈندىن كېيىن ئۇنىڭ ئايالى ئېلىزابىت ھاملىدار بولدى؛ ئۇ بەش ئايغىچە تالا-تۆزگە چىقماي:
25 »ئەمدى پەرۋەردىگار مېنىڭ ھالىمغا نەزىرىنى چۈشۈرۈپ، مېنى خالايىق ئارىسىدا نومۇسقا قېلىشتىن خالاس
قىلىپ، ماڭا بۇ كۈنلەردە شۇنچىلىك شاپائەت كۆرسەتتى« ـ دېدى.■

ئەيسانىڭ دۇنياغا كېلىشىدىن بىشارەت

27-26 ئېلىزابىت ھاملىدار بولۇپ ئالتە ئاي بولغاندا، پەرىشتە جەبرائىل خۇدا تەرىپىدىن گاللىلىيە ئۇلكىسىدىكى
ناسارەت دېگەن بىر شەھەرگە، پاك بىر قىزنىڭ قېشىغا ئەۋەتىلدى. قىز بولسا داۋۇت پادىشاھنىڭ جەمەتىدىن
بولغان يۈسۈپ ئىسىملىك بىر كىشىگە دېيىشىپ قويۇلغانىدى؛ قىزنىڭ ئىسمى بولسا مەريەم ئىدى.■
28 جەبرائىل ئۇنىڭ ئالدىغا كىرىپ ئۇنىڭغا:
ـ سالام ساڭا، ئەي شەپقەتكە مۇيەسسەر بولغان قىز! پەرۋەردىگار ساڭا ياردۇر! ـ دېدى.□
29 ئۇ پەرىشتىنى كۆرگەندە، ئۇنىڭ سۆزىدىن بەك ھودۇقۇپ كەتتى، كۆڭلىدە بۇنداق سالام سۆزى زادى نېمىنى
كۆرسىتىدىغاندۇ، دەپ ئويلاپ قالدى.
30 پەرىشتە ئۇنىڭغا:
ـ ئەي مەريەم، قورقمىغىن. سەن خۇدا ئالدىدا شەپقەت تاپقانسەن.
31 مانا، سەن ھاملىدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىسەن، سەن ئۇنىڭ ئىسمىنى ئەيسا دەپ قويىسەن. □ ■
32 ئۇ ئۇلۇغ بولىدۇ، ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئوغلى دەپ ئاتىلىدۇ؛ ۋە پەرۋەردىگار خۇدا ئۇنىڭغا ئاتىسى داۋۇتنىڭ
تەختىنى ئاتا قىلىدۇ. □ ■
33 ئۇ ياقۇپنىڭ جەمەتى ئۈستىگە مەڭگۈ سەلتەنەت قىلىدۇ، ئۇنىڭ پادىشاھلىقى تۈگىمەستۇر، ـ دېدى.□ ■
34 مەريەم ئەمدى پەرىشتىدىن: ـ مەن تېخى ئەر كىشىگە تەگمىگەن تۇرسام، بۇ ئىش قانداقمۇ مۇمكىن بولسۇن؟ ـ
دەپ سوريدى.

■ **1:25** يار. 23:30□ يەش. 1.4:
■ **1:26-27** مات. 18.1:
□ **1:28** **»ئەي شەپقەتكە مۇيەسسەر بولغان قىز«!** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »ئەي، قىز-ئايالار ئىچىدە بەختلىكتۇرسەن«! دېگەن سۆزلەرمۇ
قوشۇلىدۇ. 42-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.
□ **1:31** **»سەن ئۇنىڭ ئىسمىنى ئەيسا دەپ قويىسەن«** ـ »ئەيسا« گرېك تىلىدا »يىسۇس«، ئىبرانىي تىلىدا »يەشۇئا«، مەنىسى »قۇتقۇزغۇچى ياھ«
ياكى »ياھ نىجاتىۇر.« ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، »ياھ« بولسا »ياھۋەھ« (پەرۋەردىگار) نىڭ قىسقارتىلىمىسىدۇر. »مات.» 21:1 نىمۇ ۋە
ئۇنىڭ ئىزاھىنى كۆرۈڭ.
■ **1:31** يەش. 14.7:
□ **1:32** **»پەرۋەردىگار خۇدا ئۇنىڭغا ئاتىسى داۋۇتنىڭ تەختىنى ئاتا قىلىدۇ«** ـ تەۋراتنىڭ كۆپ بىشارەتلەردە قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ (1) داۋۇتنىڭ
بۇۋاستە ئەۋلادى بولىدۇ؛ (2) ئۇنىڭ تەختىگە ۋارىس بولۇپ ئاۋۋال ئىسرائىلغا، ئاندىن پۈتكۈل دۇنياغا پادىشاھ بولىدۇ، دەپ ئېنىق كۆرسىتىلىدۇ
)مەسىلەن »زەبۇر« 18-كۆپ)بولۇپمۇ 43-ئايەت(، 26:89-37، 11:132» »يەش.» 6:9-7، 5:16» »يەر.» 5:23، »ئام.» 11:9-12 »دان.»
44:2، 13:7-14، 27» »مىك.» 2:5-4 قاتارلىقلار.(■ **1:32** 2سام. 12:7□ زەب. 11:132□ يەش. 6:9□ 5.54: □ **1:33** **»ياقۇپنىڭ
جەمەتى«** ـ پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **1:33** 1تار. 10:22□ زەب. 6:45□ 36:89□ يەر. 5:23□ دان. 27:7□14□ مىك.
7:4□ ئىبر. 8.1:

35 پەرىشتە ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ مۇقەددەس روھ سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭغا چۈشىدۇ ۋە ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ
كۈچ-قۇدرىتى ساڭا سايە بولۇپ يېقىنلىشىدۇ. شۇڭا، سەندىن تۇغۇلىدىغان مۇقەددەس پەرزەنت خۇدانىڭ ئوغلى
دەپ ئاتىلىدۇ. □
36 ۋە مانا، تۇغقىنىڭ ئېلىزابىتمۇ ياشىنىپ قالغان بولسىمۇ، ئوغۇلغا ھامىلدار بولدى؛ تۇغماس دېيىلگۈچىنىڭ
قورساق كۆتۈرگىنىگە ھازىر ئالتە ئاي بولۇپ قالدى.
37 چۈنكى خۇدا بىلەن ھېچقانداق ئىش مۇمكىن بولماي قالمايدۇ، ـ دېدى.■
38 مەريەم: ـ مانا پەرۋەردىگارنىڭ دېدىكىمەن؛ ماڭا سۆزۈڭ بويىچە بولسۇن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن پەرىشتە
ئۇنىڭ يېنىدىن كەتتى.

مەريەمنىڭ ئېلىزابىتنى يوقلىشى

39 مەريەم شۇ كۈنلەردە ئورنىدىن قوپۇپ ئالدىراپ يەھۇدىيە تاغلىق رايونىدىكى بىر شەھەرگە باردى.
40 ئۇ زەكەريانىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئېلىزابىتقا سالام بەردى.
41 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئېلىزابىت مەريەمنىڭ سالىمىنى ئاڭلىغاندىلا، قورسقىدىكى بوۋاق ئويناقلاپ كەتتى.
ئېلىزابىت بولسا مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلۇپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن تەنتەنە قىلىپ مۇنداق دېدى:
ـ قىز-ئاياللار ئىچىدە بەختلىكتۇرسەن، قورسقىڭدىكى مېۋىڭ بەختلىكتۇر! □
43 ماڭا شۇنداق شەرەپ نەدىن كەلدىكىن، رەببىمنىڭ ئانىسى بولغۇچى مېنى يوقلاپ كەلدى!
44 چۈنكى مانا، سالىمىڭ قۇلىقىمغا كىرگەندىلا، قورسقىمدىكى بوۋاق سۆيۈنۈپ ئويناقلاپ كەتتى.
45 ئىشەنگەن قىز نەقەدەر بەختلىكتۇر؛ چۈنكى ئۇنىڭغا پەرۋەردىگار تەرىپىدىن ئېيتىلغان سۆز جەزمەن ئەمەلگە
ئاشۇرۇلىدۇ!□ ■

مەريەم بېشارەت قىلىپ خۇداغا مەدھىيە ئوقۇيدۇ

46 مەريەممۇ خۇش بولۇپ مۇنداق دېدى: ـ

»جېنىم رەببىنى ئۇلۇغلايدۇ،
47 روھىم قۇتقۇزغۇچىم خۇدادىن شادلاندى،□
48 چۈنكى ئۇ دېدىكىنىڭ مىسكىن ھالىغا نەزەر سالدى؛
چۈنكى مانا، شۇندىن باشلاپ بارلىق دەۋرلەر مېنى بەختلىك دەپ ئاتايدۇ؛
49 چۈنكى قادىر بولغۇچى مەن ئۈچۈن ئۇلۇغ ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇردى؛
مۇقەددەسىتۇر ئۇنىڭ نامى.

□ **1:35 »سەندىن تۇغۇلىدىغان مۇقەددەس پەرزەنت خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئاتىلىدۇ«** ـ ياكى »سەندىن تۇغۇلىدىغان پەرزەنت مۇقەددەس، خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئاتىلىدۇ.«

■ **1:37** ئايۇپ 2:42□ يەر. 17:32□ زەك. 6:8□ مات. 26:19□ لۇقا 27.18:

□ **1:41 »قىز-ئاياللار ئىچىدە بەختلىكتۇرسەن، قورسقىڭدىكى مېۋىڭ بەختلىكتۇر«!** ـ ئېلىزابىت مەريەمگە ئىبرانىي تىلىدا سۆزلىگەن، ئەلۋەتتە. بۇ ئايەتتىكى »بەختلىك« (گرىك تىلىدا »ماكارىئوس«) دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلىدا »مۇبارەك« دېگەن سۆز بىلەن ئېيتىلىدىغان بولۇشى كېرەك. ئىبرانىي تىلىدا »مۇبارەك«نىڭ مەنىسى: ـ (1) بەختلىك، (2) خۇدا تەرىپىدىن بەرىكەتلەنگەن؛ (3) خەلق تەرىپىدىن بەخت تىلەنگەن ۋە ئۇلۇغلانغان.

□ **1:45 »ئىشەنگەن قىز نەقەدەر بەختلىكتۇر؛ چۈنكى ئۇنىڭغا پەرۋەردىگار تەرىپىدىن ئېيتىلغان سۆز جەزمەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەمدى »پەرۋەردىگاردىن ئەۋەتىلگەن سۆز جەزمەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ« دەپ ئىشەنگۈچى نەقەدەر بەختلىكتۇر.«!

■ **1:45** لۇقا 28.11:

□ **1:47 »روھىم ... خۇدادىن شادلاندى«** ـ ئەسلىدە گرىك تىلىدا »روھىم ... خۇدادا شادلاندى« ـ (1) خۇدا تۇپەيلىدىن شادلانغانلىقىنى؛ (2) خۇدا بىلەن يېقىن ئالاقىدە بولۇپ شادلانغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

ئوقۇرمەن 46- ۋە 47-ئايەتتىن ئىنسانانىڭ »جان« ۋە »روھ« ئارىسىدا بولغان مۇناسىۋەتنى كۆزىلەيدۇ ـ خۇدانىڭ ئىشلىرى ئىنسانانىڭ روھىدا ياشلىنىدۇ ۋە كېيىن »جېنى«دا (دېمەك، ئىنسانانىڭ ئويلىرى ۋە ھېسسىياتلىرىدا) تولۇقلىنىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى كىرىش سۆزىمىزدە »روھ« ۋە »جان« توغرىلۇق كۆرۈڭ.

50 ئۇنىڭ رەھىم-شەپقىتى دەۋردىن-دەۋرگىچە ئۆزىدىن قورقىدىغانلارنىڭ ئۈستىدىدۇر،■
51 ئۇ بىلىكى بىلەن كۈچ-قۇدرىتىنى نامايان قىلدى،
ئۇ تەكەببۇرلارنى كۆڭلىدىكى نىيەت-خىياللىرى ئىچىدىلا تارمار قىلدى.□ ■
52 ئۇ كۈچلۈك ھۆكۈمدارلارنى تەختىدىن چۈشۈردى،
پېقىرلارنى ئېگىز كۆتۈردى.■
53 ئۇ ئاچلارنى نازى-نېمەتلەر بىلەن تويۇندۇردى،
لېكىن بايلارنى قۇرۇق قول قايتۇردى.■
54-55 ئۇ ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا ئېيتقىنىدەك،
يەنى ئىبراھىم ھەم ئۇنىڭ نەسلىگە مەڭگۈ ۋەدە قىلغىنىدەك،
ئۇ ئۆز رەھىم-شەپقىتىنى ئېسىدە تۇتۇپ،
قۇلى ئىسرائىلغا ياردەمگە كەلدى.«□ ■

56 مەريەم ئېلىزابىتنىڭ يېنىدا ئۈچ ئايچە تۇرۇپ، ئۆز ئويىگە قايتتى.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ دۇنياغا كېلىشى

57 ئېلىزابىتنىڭ تۇغۇتىنىڭ ئاي-كۈنى توشۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى.
58 ئەمدى ئۇنىڭ قولۇم-قوشنىلىرى ۋە ئۇرۇق-تۇغقانلىرى پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭغا كۆرسەتكەن مېھىر-شەپقىتىنى شۇنچە ئۇلغايتقانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ بىلەن تەڭ شادلاندى. ■
59 ۋە شۇنداق بولدىكى، بوۋاق تۇغۇلۇپ سەككىز كۈن بولغاندا، خالايىق بالىنىڭ خەتنىسىنى قىلغىلى كەلدى. ئۇلار ئۇنىڭغا زەكەريا دەپ ئاتىسىنىڭ ئىسمىنى قويماقچى بولۇشتى. ■
60 لېكىن ئانىسى جاۋابەن:
ـ ياق! ئىسمى يەھيا ئاتالسۇن ـ دېدى.■
61 ئۇلار ئۇنىڭغا: ـ بىراق ئۇرۇق-جەمەتىڭىز ئىچىدە بۇنداق ئىسىمدىكىلەر يوققۇ! ـ دېيىشتى.
62 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بالىنىڭ ئاتىسىدىن پەرزەنتىڭىزگە نېمە ئىسىم قويۇشنى خالايسىز، دەپ ئىشارەت بىلەن سوراشتى.
63 ئۇ بىر پارچە موم تاختاينى ئەكىلىشنى تەلەپ قىلىپ: »ئۇنىڭ ئىسمى يەھيادۇر« دەپ يازدى. ھەممەيلەن ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى. □
64 شۇئان ئۇنىڭ ئاغزى ئېچىلدى، ئۇنىڭ تىلى يېشىلىپ، زۇۋانغا كەلدى ۋە شۇنىڭ بىلەن خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئېيتتى.

■ **1:50** مىس. 6.20:
□ **1:51** **»ئۇ تەكەببۇرلارنى كۆڭلىدىكى نىيەت-خىياللىرى ئىچىدىلا تارمار قىلدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ كۆڭلىدىكى ئوي-خىياللىرىدا تەكەببۇرلىشىپ كەتكەنلەرنى تارمار قىلدى.«
■ **1:51** زەب. 10:33□ يەش. 9:51□ 10:52□ 1 پېت. 5.5:
■ **1:52** 1سام. 8:2□ زەب. 6.113:
■ **1:53** زەب. 34-10:9:
□ **1:54-55** **»ئۇ ئۆز رەھىم-شەپقىتىنى ئېسىدە تۇتۇپ، ...«** ـ »(خۇدانىڭ(ئۆز رەھىم-شەپقىتى« مۇشۇ يەردە بەلكىم تەۋراتتىكى »پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزگەرمەس مۇھەببىتى« دېگەن ئىبارىنىڭ مەنىسى بىلەن ئوخشاشتۇر. يۇ ئىبارە خۇدا ئىسرائىلنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىغا قىلغان بارلىق شاپائەتلىك ۋەدىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)يۇقىرىقى سۆزنى كۆرۈڭ.(**...» قۇلى ئىسرائىلغا ياردەمگە كەلدى«** ـ »ئىسرائىل« مۇشۇ يەردە ئىسرائىل خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:54-55** يەش. 18:30□ 9:41□ 5:54□ يەر. 20:31□ 2□ يار. 19:17□ 18:22□ زەب. 11.132: ■ **1:58** لۇقا 14.1: ■ **1:59** يار. 12:17□ لاۋ. 3.12: ■ **1:60** لۇقا 131:□ **1:63** **»ئۇنىڭ ئىسمى يەھيادۇر«** ـ گېپك تىلدا ۋە ئىبراني تىلدا »ئۇنىڭ ئىسمى يۇھاناندۇر.«

65 ئۇلارنىڭ تۆپچۈرىسىدىكىلەرنىڭ ھەممىسىنى قورقۇنچ باستى؛ يەھۇدىيە تاغلىق رايونلىرىدا بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى
ئەل تاغزىدا پۈر كەتتى.
66 بۇ ئىشلاردىن خەۋەر تاپقۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئۇلارنى كۆڭلىگە پۈكۈپ: »بۇ بالا زادى قانداق ئادەم بولار؟«
دېيىشتى. چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ قولى دەرۋەقە ئۇنىڭغا يار ئىدى.

زەكەريانىڭ نىجات-قۇتقۇزۇلۇش ھەققىدىكى بېشارىتى

67 شۇ چاغدا بالىنىڭ ئاتىسى زەكەريا مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلۇپ، ۋەھيي-بېشارەتنى يەتكۈزۈپ، مۇنداق
دېدى: ـ
68 »ئىسرائىلنىڭ خۇداسى پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇلسۇن!
چۈنكى ئۇ ئۆز خەلقىنى يوقلاپ، ئۇلاردىن خەۋەر ئېلىپ، بەدەل تۆلەپ ئۇلارنى ھۆر قىلدى.□
69-71 ئۇ قەدىمدىن بېرى مۇقەددەس پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئاغزى ئارقىلىق ۋەدە قىلغىنىدەك،
قۇۋۋەتلىك داۋۇتنىڭ جەمەتى ئىچىدىن بىز ئۈچۈن بىر نىجات مۇئگىگۈزنى ئۆستۈرۈپ تۇرغۇزدى؛
بۇ زات بىزنى دۈشمەنلىرىمىزدىن ۋە بىزنى ئۆچ كۆرىدىغانلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغۇچى نىجاتتۇر.□ ■
72-75 ئۇ شۇ يول بىلەن ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا ئىلتىپات ئەيلەپ،
مۇقەددەس ئەھدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن،
يەنى ئاتىمىز ئىبراھىمغا بولغان قەسىمنى ئېسىدە تۇتۇپ،
بىزنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىدىن ئازاد قىلىپ،
بارلىق كۈنلىرىمىزدە ھېچكىمدىن قورقماي، ئۆز ئالدىدا ئىخلاسمەنلىك ۋە ھەققانىيلىق بىلەن،
خىزمەت-ئىبادىتىدە بولىدىغان قىلدى.□ ■
76 ئەمدى سەن، ئى بالام،
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ پەيغەمبىرى دەپ ئاتىلىسەن؛
چۈنكى سەن رەببىنىڭ يوللىرىنى تەييارلاش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا ماڭىسەن.□ ■
77 ۋەزىپەڭ ئۇنىڭ خەلقىگە گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى ئارقىلىق بولىدىغان نىجاتنىڭ خەۋىرىنى بىلدۈرۈشتۇر؛■

□ **1:68 » خۇدا** ئۆز خەلقىنى يوقلاپ، ئۇلاردىن خەۋەر ئېلىپ،...» ـ »يوقلاپ، ئۇلاردىن خەۋەر ئېلىش« دېگەن ئىبارە گرېك تىلىدا »يوقلاش« دېگەن بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. تەۋرات ۋە ئىنجىلدا »خۇدانىڭ يوقلىشى« ئۇنىڭ ئىنسانلارغا ييقىن كېلىپ ئۇلاردىن خەۋەر ئېلىشىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. »**ئۆز خۇدا** بەدەل تولۇپ ئۇلارنى ، **يەنى ئۆز خەلقىنى** ھۆر قىلدى« ـ بۇ سۆزلەر ئېنىقلىغان ۋاقىت يەھۇدىي خەلقى رىم ئىمپىرىيەسىنىڭ مۇستەملىكىسى ياكى ئۇلارغا بېقىندى ئىدى. »ھۆر بولۇش« مۇشۇ يەردە روھىي ئەركىنلىكنى كۆرسىتىدۇ. روشەنكى، خۇدانىڭ ئەزىزىدە مۇھىم بولغىنى ئەل-يۇرتنىڭ »مۇستەقىللىق«ى ئەمەس، بەلكى ھەربىرىمىزنىڭ گۇناھىمىزدىن ئازاد بولۇشىدىن ئىبارەتتۇر.

□ **1:69-71 »ۋەدىمدىن بېرى«** ـ گرېك تىلىدا »ئەزەلدىن بېرى.« **»قۇۋۋەتلىك داۋۇتنىڭ جەمەتى ئىچىدىن بىز ئۈچۈن بىر نىجات مۇئگىگۈزنى ئۆستۈرۈپ تۇرغۇزدى...«** ـ »مۇئگىگۈز« بولسا مەلۇم ئەلنىڭ ياكى ئادەمنىڭ شان-شەرىپىنى، كۆچ-قۇدرىتىنى بىلدۈرىدۇ. مۇشۇ يەردە بۇ »مۇئگىگۈز« ئىسرائىلنى)گۇناھلىرىدىن(قۇتقۇزۇپ تۇلارنى شان-شەرەپلىك بىر خەلق قىلىدۇ؛ سۆزنىڭ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسەتكەنلىكىدە گۇمان يوق. **»بۇ زات بىزنى دۈشمەنلىرىمىزدىن ۋە بىزنى ئۆچ كۆرىدىغانلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغۇچى نىجاتتۇر«** ـ »بۇ زات« گرېك تىلىدا »ئۇ« دېيىلىپ، مۇشۇ يەردە يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان »مۇئگىگۈز«، يەنى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:69-71** زەب. 17:132□ زەب. 14:72-1□ يەش. 10:40□ يەر. 6:23□ 10:30□ دان. 27.9:

□ **1:72-75 »ئۇ... مۇقەددەس ئەھدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن، يەنى ئاتىمىز ئىبراھىمغا بولغان قەسىمنى ئېسىدە تۇتۇپ، بىزنى دۈشمەنلىرىنىڭ قولىدىن ئازاد قىلىپ، بارلىق كۈنلىرىمىزدە ھېچكىمدىن قورقماي، ئۆز ئالدىدا ئىخلاسمەنلىك ۋە ھەققانىيلىق بىلەن، خىزمەت-ئىبادىتىدە بولىدىغان قىلدى«** ـ قايتىلايمىزكى، بۇ بارلىق ئىشلاردا: (1) خۇدا ئىبراھىم ۋە پەيغەمبەرلەرگە نىجات توغرۇلۇق كۆپ ۋەدىلەرنى قىلغان؛ (2) ئۇ بۇ ۋەدىلەرگە ئاساسەن، ئۇلارنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن مەسىھنى ئەۋەتتىدۇ. ھەمە ئىشلار 69-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »نىجات مۇئگىگۈزى«، يەنى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ئارقىلىقلا بولىدۇ.

■ **1:72-75** يار. 16:22□ زەب. 9:105□ يەر. 33:31□ ئىبر. 17:6□ 13□ ئىبر. 14:9□ 1 پېت. 15.1:

□ **1:76 «...□□□ رەببىنىڭ يوللىرىنى تەييارلاش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىدا ماڭىسەن»** ـ گرېك تىلىدا »سەن رەببىنىڭ يوللىرىنى تەييارلاش ئۈچۈن ئۇنىڭ يۈزى ئالدىداماڭىسەن.« ■ **1:76** لۇقا 17:1□ مال. 23.3: ■ **1:77** لۇقا 3.3:

78-79 چۈنكى خۇدايىمىزنىڭ ئىچى-باغرىدىن تۈرغۇپ چىققان شەپقەتلەر ۋەجىدىن،
قاراڭغۇلۇق ۋە تۆلۈم كۆلەڭگىسى ئىچىدە ئولتۇرغانلارنى يورۇتۇش ئۈچۈن،
پۇتلىرىمىزنى ئامانلىق يولىغا باشلاش ئۈچۈن،
ئەرشتىن تاڭ شەپقى ئۈستىمىزگە چۈشۈپ يوقلدى.□ ■

80 بالا بولسا تۈسۈپ، روھتا كۈچلەندۈرۈلدى. ئۇ ئىسرائىل جامائىتىنىڭ ئالدىدا نامايان قىلىنغۇچە چۆللەردە ياشاپ كەلدى.□ ■

2

ئەيسانىڭ دۇنياغا كېلىشى

مات. 1:18-25

1 ئەمدى شۇ كۈنلەردە، رىم ئىمپىراتورى قەيسەر ئاۋغۇستۇستىن بارلىق خەلقتىن باج ئېلىش ئۈچۈن ئۇلارنىڭ رويخېتى
تىزىملانسۇن دەپ پەرمان چۈشتى.□
2 تۇنجى قېتىملىق بۇ نوپۇس تىزىملاش كىرىنىۋۇس سۈرىيە ئۆلكىسىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغان ۋاقتىدا ئېلىپ
بېرىلغانىدى.□
3 شۇنىڭ بىلەن ھەممە ئادەم نوپۇسقا تىزىلىنىش ئۈچۈن ئۆز يۇرتلىرىغا قايتىش كېرەك بولدى.
4 يۇسۇپمۇ داۋۇت پادىشاھنىڭ جەمەتىدىن بولغاچقا، شۇنداقلا ئۇنىڭ بۋاستە ئەۋلادى بولغاچقا، گاللىلىيە
ئۆلكىسىدىكى ناسارەت شەھىرىدىن ئايرىلىپ، يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى، داۋۇتنىڭ يۇرتى بەيت-لەھەم دېگەن
شەھەرگە كەتتى.□ ■
5 نوپۇسقا تىزىلىنىش ئۈچۈن لايىقى، بولغۇسى ئايالى مەريەمنۇ بىللە باردى. مەريەم ھاملىدار بولۇپ، قورسىقى
خېلىلا يوغىناپ قالغانىدى.
6 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار بەيت-لەھەمدە تۇرغان ۋاقتىدا مەريەمنىڭ تۇغۇتىنىڭ ئاي-كۈنى توشۇپ قالدى.
7 بىراق سارايدا ئۇلارغا ئورۇن بولمىغاچقا، مەريەم شۇ يەردە تۇنجى ئوغلىنى تۇغقاندا ئۇنى زاكلاپ، ئېغىلدىكى
ئوقۇرغا ياتقۇزدى.□ ■

پەرىشتىلەرنىڭ پادىچىلارغا كۆرۈنۈشى

8 شۇ يەرنىڭ ئەتراپىدىكى بەزى پادىچىلار دالادا تۇراتتى؛ ئۇلار كېچىچە تۇنەپ، پادىسىغا قارايتتى.

□ **1:78-79 »خۇدايىمىزنىڭ ئىچى-باغرىدىن تۈرغۇپ چىققان شەپقەتلەر ۋەجىدىن، قاراڭغۇلۇق ۋە تۆلۈم كۆلەڭگىسى ئىچىدە ئولتۇرغانلارنى يورۇتۇش ئۈچۈن...»** ـ »يەش.» 2-9:1، 7:42، 10-49:9نى كۆرۈڭ. **»ئەرشتىن تاڭ شەپقى ئۈستىمىزگە چۈشۈپ يوقلدى«** ـ »تاڭ شەپقى« بولسا يەنە قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ تۇزىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **1:78-79** يەش. 1:9□ 7:42□ 8:43□ 9:49□ 1.60:

□ **1:80 »بالا بولسا تۈسۈپ، روھتا كۈچلەندۈرۈلدى«** ـ »روھ« مۇشۇ يەردە يەھىيانىڭ تۇز روھىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:80** لۇقا 40.2:

□ **2:1 »قەيسەر ئاۋغۇستۇس«** ـ »قەيسەر« رىم ئىمپىراتورلىرىنىڭ ئومۇمىي ئۇنۋانى. »قەيسەر ئاۋغۇستۇس« بولسا رىم ئىمپىرىيەسى ئۈستىدىن ملادىيەدىن ئىلگىركى 27-يىلدىن ملادىيە 14-يىلغىچە سەلتەنەت قىلدى.

□ **2:2 »تۇنجى قېتىملىق بۇ نوپۇس تىزىلاش كىرىنىۋۇس سۈرىيە ئۆلكىسىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغان ۋاقتىدا ئېلىپ بېرىلغانىدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »بۇ رويخەت كىرىنىۋۇسنىڭ سۈرىيە ئۆلكىسىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىپ تۇرغان ۋاقتىدىكى تۇنجى قېتىملىق نوپۇس تىزىلاش ئىدى.«

□ **2:4 »داۋۇت پادىشاھنىڭ جەمەتىدىن بولغاچقا، شۇنداقلا ئۇنىڭ بۋاستە ئەۋلادى بولغاچقا...»** ـ دېمەك، يۇسۇپنىڭ داۋۇتنىڭ تەختىگە ۋارىسلىق قىلغۇدەك ئەۋلادلىرىدىن ئىكەنلىكىنى كۆرسەتسە كېرەك. **»داۋۇتنىڭ يۇرتى بەيت-لەھەم دېگەن شەھەر«** ـ »شەھەر« دېيىلگىنى بىلەن بەيت-لەھەم ئىنتايىن كىچىك بىر يۇرت ئىدى؛ ئۇ يېرۇسالېمدىن ئون ئىككى كىلومېتر يىراقلىقتا. ■ **2:4** 1سام. 16؛ مىك. 1:5□ مات. 1:1□ يۇھ. 42.7:

□ **2:7 »مەريەم شۇ يەردە تۇنجى ئوغلىنى تۇغقاندا ...»** ـ ئەيسا مەسىھ قاچان تۇغۇلدى؟ »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە بۇ ئىش توغرۇلۇق توختىلىمىز.

■ **2:7** مات. 25.1:

9 ۋە مانا، پەرۋەردىگارنىڭ بىر پەرىشتىسى ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇراتتى؛ پەرۋەردىگارنىڭ پارلاق شەرپىي ئۇلارنىڭ
ئەتراپىنى يورۇتۇۋەتتى. ئۇلار ئىنتايىن بەك قورقۇپ كەتتى.
10 بىراق پەرىشتە ئۇلارغا:
ـ قورقماڭلار! چۈنكى مانا، پۈتۈن خەلققە خۇشاللىق بولىدىغان بىر خۇش خەۋەرنى سىلەرگە ئېلان قىلىمەن.
11 چۈنكى بۈگۈن داۋۇتنىڭ شەھىرىدە سىلەر ئۈچۈن بىر قۇتقۇزغۇچى تۇغۇلدى. ئۇ ـ رەب مەسىھدۇر!
12 ئۇنى تېپىشىڭلار ئۈچۈن شۇ ئالامەت بولىدۇكى، بوۋاقنى زاكالانغان ھالدا بىر ئوقۇردا ياتقان پېتىدە تاپىسىلەر، ـ
دېدى.□
13 بىردىنلا، پەرىشتىنىڭ ئەتراپىدا زور بىر توپ ساماۋى قوشۇندىكىلەر پەيدا بولۇپ، خۇدانى مەدھىيىلەپ:□ ■

14 »ئەرشتىلەردا خۇداغا شان-شەرەپلەر بولغاي!
يەر يۈزىدە بولسا ئۇ سۆيۈندىغان بەندىلىرىگە ئارام-خاتىرجەملىك بولسۇن«! دېيىشتى.□ ■
15 پەرىشتىلەر ئۇلاردىن ئايرىلىپ ئاسمانغا چىقىپ كېتىۋىدى، پادىچىلار بىر-بىرىگە:
ـ بەيت-لەھەمگە يول ئېلىپ، پەرۋەردىگار بىزگە ئۇقتۇرغان، ئەمەلگە ئاشۇرغان بۇ ئىشنى كۆرۈپ كېلەيلى، ـ
دېيىشتى.
16 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئالدىراپ شەھەرگە بېرىپ، مەريەم بىلەن يۈسۈپنى ۋە ئوقۇردا ياتقان بوۋاقنى ئىزدەپ تاپتى.
17 پادىچىلار بوۋاقنى كۆرگەندىن كېيىن، ئۇزلىرىگە ئۇنىڭ ھەققىدە ئېيتىلغان سۆزلەرنى كەڭ تارقىتىۋەتتى.
18 بۇنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى پادىچىلارنىڭ دېگەنلىرىگە ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى.
19 مەريەم بولسا بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ، چوڭقۇر ئويلىنىپ يۈرەتتى.
20 پادىچىلار كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرىنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن خۇدانى ئۇلۇغلاپ، مەدھىيە ئوقۇشقان پېتى قايتىشتى؛
بارلىق ئىشلار دەل ئۇلارغا خەۋەرلەندۈرۈلگەندەك بولۇپ چىققانىدى.

يۈسۈپ ۋە مەريەمنىڭ ئەيسانى خۇداغا ئاتىشى

21 بوۋاقنى خەتنە قىلىش ۋاقتى، يەنى سەككىزىنچى كۈنى توشقاندا، ئۇنىڭغا ئەيسا دەپ ئىسىم قويۇلدى. پەرىشتە
بۇ ئىسمنى ئۇ تېخى ئانىسىنىڭ بالىياتقۇسىدا ئايىرىدە بولمايلا قويغانىدى.■
22 ئەمدى مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە يۈسۈپ بىلەن مەريەمنىڭ پاكلىنىش ۋاقتى توشقاندا ئۇلار
بالىنى پەرۋەردىگارغا ئاتاپ تاپشۇرۇش ئۈچۈن يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى □ ■
23)پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات قانۇنىدا: »بارلىق تۇنجى ئوغۇل پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس مەنسۇپ ئاتىلىشى
كېرەك« دەپ يېزىلغىنىدەك(□ ■

□ **2:12** »بوۋاقنى زاكالانغان ھالدا بىر ئوقۇردا ياتقان پېتىدە تاپىسىلەر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىر ئوقۇردا ياتقان، زاكالانغان بىر بوۋاقنى تاپىسىلەر.«
□ **2:13** »ساماۋى قوشۇندىكىلەر« ـ پەرىشتىلەر.
■ **2:13** دان. 10:7□ ۋەھ. 11.5:
□ **2:14** »يەر يۈزىدە بولسا ئۇ سۆيۈندىغان بەندىلىرىگە ئارام-خاتىرجەملىك بولسۇن«! ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »يەر يۈزىدە ئىنسانلارغا ئامانلىق، شاپائەت بولسۇن«!
■ **2:14** يەش. 19:57□ ئەف. 17.2:
■ **2:21** يار. 12:17□ لاۋ. 3:12□ مات. 21:1□ لۇقا 31:1□ يۇھ. 22.7:
□ **2:22** »يۈسۈپ بىلەن مەريەمنىڭ پاكلىنىش ۋاقتى توشقاندا...» ـ گېرىك تىلىدا »ئۇلارنىڭ پاكلىنىش ۋاقتى توشقاندا...». مەريەمنىڭ قىرىقى توشقاندا، تۇزۇى ۋە مەلۇم ئەھۋالدا يۈسۈپ ئىككىسى تەۋرات قانۇنى بويىچە »پاكلىنىش«ى كېرەك بولاتتى »)لاۋ.» 2:12-4، »مىس.» 2:13نى كۆرۈڭ.
■ **2:22** لاۋ. 6.12:
□ **2:23** »بارلىق تۇنجى ئوغۇل« ـ گېرىك تىلىدا »بارلىق بالىياتقۇنى)تۇنجى(ئاچقان بالا.« »»بارلىق تۇنجى ئوغۇل پەرۋەردىگارغا مۇقەددەس مەنسۇپ ئاتىلىشى كېرەك« دەپ يېزىلغىنىدەك...» ـ بۇ مۇقەددەس قانۇندىكى ئەرلەر »مىس.» 29:22، 19:34، »لاۋ.» 1:12-8، »چۈل.» 44:3-47نى كۆرۈڭ.
■ **2:23** مىس. 12:13□ 2□ چۈل. 13:3□ 17.8□ 16:

24 ۋە شۇنداقلا پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات قانۇنىدا دېيىلگىنى بويىچە، بىر جۈپ پاختەك ياكى ئىككى كەپتەر
باچكىسىنى قۇربانلىققا سۇنۇش كېرەك ئىدى.□ ■
25 ۋە مانا شۇ چاغلاردا، يېرۇسالېمدا سىمېئون ئىسىملىك بىر كىشى تۇراتتى. ئۇ ھەم ھەققانىي ۋە ئىخلاسمەن ئادەم
بولۇپ، »ئىسرائىلغا تەسەللى بەرگۈچى«نى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتكەنىدى. مۇقەددەس روھ ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا يار
ئىدى. □
26 ئۇ مۇقەددەس روھتىن كەلگەن ۋەھيدىن ئۆزىنىڭ پەرۋەردىگارنىڭ مەسىھىنى كۆرمىگۈچە ئۆلۈم
كۆرمەيدىغانلىقىنى بىلگەنىدى.
27 ئۇ مۇقەددەس روھنىڭ باشلىشى بىلەن ئىبادەتخانىنىڭ ھويلىلىرىغا كىردى؛ ئاتا-ئانىسى تەۋراتتا بېكىتىلگەن
ئادەتنى بېجىرىش ئۈچۈن بوۋاق ئەيسانى كۆتۈرۈپ كىرگەنده،
28 سىمېئون بوۋاقنى قۇچىقىغا ئېلىپ، خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇپ مۇنداق دېدى: ـ

29 »ئەمدى، ئى ئىگەم، ھازىر سۆزۈڭ بويىچە قۇلۇڭنىڭ بۇ ئالەمدىن خاتىرجەملىك بىلەن كېتىشىگە يول
قويغايسەن؛□ ■
30 چۈنكى ئۆز كۆزۈم سېنىڭ نىجاتىڭنى كۆردى،■
31 ئۇنى بارلىق خەلقلەر ئالدىدا ھازىرلىغانسەن؛□ ■
32 ئۇ ئەللەرگە ۋەھيي بولىدىغان نۇر،
ۋە خەلقىڭ ئىسرائىلنىڭ شان-شەرىپىدۇر«!□ ■

33 بالىنىڭ ئاتا-ئانىسى بالا ھەققىدە ئېيتىلغانلىرىغا ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى.
34 سىمېئون ئۇلارغا بەخت تىلەپ، ئاپىسى مەريەمگە مۇنداق دېدى:
ـ مانا! بۇ بالا ئىسرائىلدىكى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ يېقىلىشى ۋە نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ كۆتۈرۈلۈشى ئۈچۈن
تەيىنلەندى، شۇنداقلا كىشىلەر قارشى چىقىپ ھاقارەتلەيدىغان، خۇدانىڭ بېشارەتلىك ئالامىتى بولىدۇ. ■
35 شۇنىڭ بىلەن نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ كۆڭلىدىكى غەرەزلىرى ئاشكارىلىنىدۇ ـ ۋە بىر قىلىچمۇ سېنىڭ كۆڭلۈڭگە
سانجىلىدۇ!□
36 شۇ يەردە ئاشىر قەبىلىسىدىن بولغان فانۇئىلنىڭ قىزى ئاننا ئىسىملىك خېلى ياشانغان بىر ئايال پەيغەمبەرمۇ بار
ئىدى. ئۇ قىز ۋاقتىدا ئەرگە تەگكەندىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن يەتتە يىل بىللە ياشاپ، □

□ 2:24 »پەرۋەردىگارنىڭ تەۋرات قانۇنىدا دېيىلگىنى بويىچە، بىر جۈپ پاختەك ياكى ئىككى كەپتەر باچكىسىنى قۇربانلىققا سۇنۇش كېرەك« ـ تەۋرات قانۇنى بويىچە، ئايالنىڭ تۇغۇتىدىن كېيىن تازىلىنىشى ئۈچۈن)نامراتلار بولسا(مۇشۇنداق كەپتەر قۇربانلىقىنى)پېرۇسالېمدىكى(ئىبادەتخانىغا ئاپىرىپ، سوۋۇپ سۇنۇش ئۈچۈن مەسئۇل كاھىنغا تاپشۇرۇشى كېرەك ئىدى.

■ 2:24 لاۋ. 8.12:

□ 2:25 »ئىسرائىلغا تەسەللى بەرگۈچى« ـ مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.

□ 2:29 »»ئەمدى، ئى ئىگەم، ھازىر سۆزۈڭ بويىچە قۇلۇڭنىڭ بۇ ئالەمدىن خاتىرجەملىك بىلەن كېتىشىگە يول قويغايسەن..» ـ سىمېئون ئۇزىنىڭ ئۆمۈرۋايەت تەقەززا بولغىنىنى)يەنى خۇدا ئۆز سۆزىدە تۇرۇپ، ئەۋەتكەن مەسىھنى(كۆرگەندىن كېيىن دۇنيادىن كېتىشكە رازى بولىدۇ.

■ 2:29 يار. 30.46:

■ 2:30 زەب. 98:3-2 يەش. 10.52:

□ 2:31 »ئۇنى بارلىق خەلقلەر ئالدىدا ھازىرلىغانسەن...» ـ »ئۇ« ـ خۇدانىڭ نىجاتى، يەنى مەسىھ.

■ 2:31 روس. 28.28:

□ 2:32 »يات ئەللەر« ـ مۇشۇ يەردە يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. شۇ چاغدا يات ئەللەرنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ھەققىي خۇدانى تونۇمايى، بۇلارغا چوقۇنغانىدى.

■ 2:32 يەش. 42:6 49:6 روس. 47.13:

■ 2:34 يەش. 8:14 رىم. 9:32 1 پېت. 8.2:

□ 2:35 »... ۋە بىر قىلىچمۇ سېنىڭ كۆڭلۈڭگە سانجىلىدۇ«! ـ گرېك تىلدا »قىلىچ« مۇشۇ يەردە يوغان، ئىككى بىسلىق بىرخىل قىلىچنى كۆرسىتىدۇ. مەريەمنىڭ كۆڭلىگە سانجىغان ئىشلار ئوغلىنىڭ ئىسرائىل تەرىپىدىن رەت قىلىنىپ، ئازاب-ئۇقۇبەت تارتقۇزۇلۇپ ئۆلتۈرۈلگىنىدىن بولغان دەرد-ئەلەمنى كۆرسىتىدۇ.□ 2:36 »ئاشىر قەبىلىسىدىن بولغان فانۇئىلنىڭ قىزى ئاننا ئىسىملىك خېلى ياشانغان بىر ئايال پەيغەمبەر...» ـ گرېك تىلدا »ئاننا« ئىبرانىي تىلدا

37 ئاندىن سەكسەن تۆت يىل تۇل تۇرغان ئىدى. ئۇ ئىبادەتخانا ھويللىرىدىن چىقماي، كېچە-كۈندۈز روزا
تۇتۇشلار ۋە دۇئالار بىلەن خۇداغا ئىبادەت قىلاتتى. □ ■
38 ئۇ دەل شۇ پەيتتە يېتىپ كېلىپ پەرۋەردىگارغا تەشەككۇر ئېيتتى، ھەمدە يېرۇسالېمدا نىجات-ھۆرلۈكنى
كۈتۈۋاتقان بارلىق خالايىققا بالا توغرىسىدا سۆز قىلدى.□
39 يۈسۈپ بىلەن مەريەم تەۋراتتا بېكىتىلگەن بارلىق ئىشلارنى ئادا قىلغاندىن كېيىن، گالىلىيەگە، ئۆز شەھىرى
ناسارەتكە قايتتى.
40 بالا بولسا ئۆسۈپ، دانا-ئاقىلانىلىك بىلەن تولۇپ، روھتا كۈچلەندۈرۈلدى، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىمۇ ئۇنىڭ
ئۈستىدە ئىدى.□ ■

ياش ئەيسا ئىبادەتخانىدا

41 ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى ھەر يىلى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا يېرۇسالېمغا باراتتى. ■
42 ئەيسا ئون ئىككى ياشقا كىرگەن يىلى، ئۇلار ئۇنى ئېلىپ، ھېيتنىڭ ئادىتى بويىچە يەنە چىقىپ باردى.
43 ھېيت كۈنلىرىنى ئوتكۈزگەندىن كېيىن، ئۇلار ئۆيگە قاراپ كېتىۋاتقاندا، بالا ئەيسا يېرۇسالېمدا قالدى. ئاتا-
ئانىسىنىڭ بۇ ئىشتىن خەۋىرى يوق ئىدى،
44 بەلكى ئۇنى سەپەرداش-ھەمراھلىرى بىلەن بىللە كېلىۋاتىدۇ، دەپ ئويلاپ، بىر كۈن يول يۈردى. ئاندىن ئۇلار
ئۇنى ئۇرۇق-تۇغقانلارى ۋە دوست-بۇرادەرلىرى ئارىسىدىن ئىزدەشكە باشلىدى؛
45 ئىزدەپ تاپالماي، ئۇلار كەينىگە يېنىپ يېرۇسالېمغا بېرىپ يەنە ئىزدىدى.
46 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۈچىنچى كۈنى ئۇلار ئۇنى ئىبادەتخانا ھويلىسىدا تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ ئارىسىدا ئولتۇرۇپ،
ئۇلارنىڭ تەلىملىرىنى ئاڭلاۋاتقان ھەم ئۇلاردىن سوئال سوراۋاتقانلىقىنى ئۈستىدە تاپتى. □
47 ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ چۈشەنچىسىگە ۋە بەرگەن جاۋابلىرىغا ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى.
■
48 ئاتا-ئانىسى ئۇنى كۆرۈپ ناھايىتى ھەيرانۇھەس بولۇشتى، ئۇنىڭ ئانىسى ئۇنىڭغا:
ـ ۋاي بالام! نېمىشقا بىزگە شۇنداق مۇئامىلە قىلدىڭ؟ ئاتاڭ ئىككىمىز پارا كەندە بولۇپ سېنى ئىزدەپ كەلدۇق!
ـ دېدى.
49 ئۇ ئۇلارغا: ـ نېمىشقا مېنى ئىزدىدىڭلار؟ ئەجەبا، مېنىڭ ئاتامنىڭ ئىشلىرىدا بولۇشۇم كېرەكلىكىمنى بىلمەمتىڭلار؟
ـ دېدى. □
50 لېكىن ئۇلار ئۇنىڭ ئۇلارغا ئېيتقىنىنى چۈشەنمىدى.■

»ھاناھ« دېيىلگەن.

□ **2:37 »ئاندىن سەكسەن تۆت يىل تۇل تۇرغان ئىدى...»** ـ ياكى »ئۇ تۇل قالغاندى. ئۇ سەكسەن تۆت ياشقا كىرگەن بولۇپ،...«.

■ **2:37** 1 سام. 22.1:

□ **2:38 »نىجات-ھۆرلۈكنى كۈتۈۋاتقان بارلىق خالايىق«** ـ مۇشۇ يەردە »نىجات-ھۆرلۈك« **خۇدانىڭ** بەدەل تۇلەپ، گۇناھلاردىن خالاس قىلغان روھىي ئازادلىقنى كۆرسىتىدۇ.

□ **2:40 »بالا بولسا ئۆسۈپ، دانا-ئاقىلانىلىك بىلەن تولۇپ، روھتا كۈچلەندۈرۈلدى«** ـ »روھ« مۇشۇ يەردە ئەيسانىڭ ئۆز)ئىنسانىي(روھىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **2:40** لۇقا 80.1:

■ **2:41** مىس. 17:23□15 لاۋ. 5:23□ قان. 1.16:

□ **2:46 »ئۈچىنچى كۈنى ئۇلار ئۇنى ئىبادەتخانا ھويلىسىدا تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ ئارىسىدا .. تاپتى«** ـ »ئۈچىنچى كۈنى« گېرىك تىلىدا »ئۈچ كۈندىن كېيىن.« بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم يېرۇسالېمدىن ئايرىلىپ ئۆيگە قاراپ مېڭىشقا بىر كۈن، يېرۇسالېمغا قايتىشقا بىر كۈن، ئاندىن يېرۇسالېمدا ئورۇپ ئىزدەشكە بىر كۈن كەتكەنىدى، دېگەندەك بولۇشى مۇمكىن.

■ **2:47** مات. 28:7□ مار. 22:1□ لۇقا 32:4□22□ يۇھ. 15.7:

□ **2:49 »ئەجەبا، مېنىڭ ئاتامنىڭ ئىشلىرىدا بولۇشۇم كېرەكلىكىمنى بىلمەمتىڭلار؟«** ـ يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىسى ۋە كۆزقارىشى بويىچە، بالا ئون ئىككى ياشقا كىرگەندە: (1) تولۇق تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا مەسئۇلىيىتى بولىدۇ؛ (2) ئاتىسىنىڭ ئىش-خىزمىتىگە شېرىك بولىدۇ.
مۇشۇ يەردە باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئاتامنىڭ ئۆيىدە بولۇشۇم كېرەكلىكىم...«. ■ **2:50** لۇقا 45:9□ 34.18:

51 ئاندىن ئۇ ئۇلار بىلەن ناسارەتكە قايتتى ۋە ئۇلارنىڭ گېپىگە ئىزچىل بويسۇنۇتتى. لېكىن ئانىسى بۇ ئىشلارنىڭ
ھەممىسىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى.

52 شۇنداق قىلىپ، ئەيسا ئاقىلانىلىك-دانالىقتا ۋە قامەتتە يېتىلىپ، خۇدا ۋە كىشىلەر ئالدىدا بارغانسېرى سۆيۈلمەكتە
ئىدى.■

3

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ تەلىم بېرىشى

مات. 3:1-12 □ مار. 1:8-1 □ يۇھ. 1:19-28

1 رىم ئىمپېراتورى تىبېرئۇس قەيسەرنىڭ سەلتەنەتنىنىڭ ئون بەشىنچى يىلى، پونتىئۇس پىلاتۇس يەھۇدىيە تۆلكىسىنىڭ
ۋالىيسى، ھېرود خان گاللىيە تۆلكىسىنىڭ ھاكىمى، ھېرود خانىنىڭ ئىنىسى فىلىپ خان ئىتۇرىيە ۋە تراخونىتىس
تۆلكىسىنىڭ ھاكىمى، لىسانياس خان ئابىلىنىي تۆلكىسىنىڭ ھاكىمى بولغاندا،□

■ **2:52** 1سام. 2:26 □ لۇقا 1:80:

□ **3:1** **»رىم ئىمپېراتورى تىبېرئۇس قەيسەرنىڭ سەلتەنەتنىنىڭ ئون بەشىنچى يىلى«** ـ بىزنىڭ ھېسابلىشىمىزچە تىبېرئۇس قەيسەر ملادىيە 13-يىلى 27-ئىيۇن ئىمپېراتور دەپ جاكارلانغان. شۇنىڭ يەھيا پەيغەمبەرنىڭ ئىسرائىلغا خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى، شۇنداقلا مەسىھنىڭ كەلگەنلىكىنى جار سېلىشقا باشلىغانلىقى ملادىيە 28-يىلى بولسا كېرەك ئىدى. **»ھېرود خان گاللىيە تۆلكىسىنىڭ ھاكىمى، ھېرود خانىنىڭ ئىنىسى فىلىپ خان ئىتۇرىيە ۋە تراخونىتىس تۆلكىسىنىڭ ھاكىمى، لىسانياس خان ئابىلىنىي تۆلكىسىنىڭ ھاكىمى بولغاندا...«** ـ مۇشۇ ئايەتتە ئۈچ قېتىم ئىشلىتىلگەن »ھاكىم« دېگەن سۆز گېرىك تىلىدا »تېترارق« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »تېترارق« دېگەننىڭ تولۇق مەنىسى »(زېمىننىڭ(تۆتتىن بىر قىسمى ئۈستىدىكى ھاكىم.« »تېترارق« دېگەن مەرتىۋە »ۋالىي«دىن تۆۋەن ئىدى.

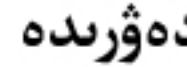
ئەوڕەدە

دیکنز

يەھياغا كەلدى.□ ■

3 ئۇ ئىئوردان دەرياسى ۋادىسىدىكى بارلىق رايونلارنى كېزىپ، كىشىلەرگە گۇناھلارغا كەچۈرۈم ئېلىپ كېلىدىغان، توۋا قىلىشنى بىلدۈرىدىغان سۈغا »چۈمۈلدۈرۈش«نى جاكارلاشنى باشلىدى.□ ■

4 خۇددى تەۋراتتىكى يەشايا پەيغەمبەرنىڭ سۆزلىرى خاتىرىلەنگەن قىسمىدا پۈتۈلگەندەك:

»بايا‌ۋاندا توۋلىغۇچى بىر كىشىنىڭ:
رەبنىڭ يولىنى تەييارلا‌ڭلار،
ئۇنىڭ يوللىرىنى تۈز قىلىڭلار! ـ دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.■

5 بارلىق جىلغىلار تولدۇرۇلىدۇ،
بارلىق تاغ-دۆڭلەر پەسلىتىلىدۇ،
ئەگرى-توقاي جايلار تۈزلىنىدۇ،
ئوڭۇل-دوڭغۇل يەرلەر تەكشى يوللار قىلىنىدۇ.
6 شۇنداق قىلىپ، بارلىق ئەت ئىگىلىرى خۇدانىڭ نىجاتىنى كۆرەلەيدىغان بولىدۇ! ـ دەپ توۋلايدۇ.«□ ■

7 يەھيا ئەمدى ئالدىغا چۈمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىشقا چىققان توپ-توپ خالايىققا:
ـ ئەي زەھەرلىك يىلان بالىلىرى! كىم سىلەرنى خۇدانىڭ چۈشۈش ئالدىدا تۇرغان غەزىپىدىن قېچىڭلار دەپ ئاگاھلاندۇردى؟!□ ■

8 ئەمدى توۋىغا لايىق مېۋىلەرنى كەلتۈرۈڭلار! ۋە تۆز ئىچىڭلاردا: »بىزنىڭ ئاتىمىز بولسا ئىبراھىمدۇر«! دەپ خىيال ئەيلىمەڭلار، چۈنكى مەن شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، خۇدا ئىبراھىمغا مۇشۇ تاشلاردىنمۇ پەرزەنتلەرنى يارىتىپ بېرەلەيدۇ.□ ■

9 پالتا ئاللىقاچان دەرەخلەرنىڭ يىلتىزىغا تەگمەپ قويۇلدى؛ ياخشى مېۋە بەرمەيدىغان ھەرقانداق دەرەخلەر كېسىپ

□ **3:2 ...» ھاناس ھەم قايافا باش كاھىنلىق قىلىۋاتقاندا، خۇدانىڭ سۆز-كالامى چۆلدە ياشاۋاتقان زەكەريانىڭ ئوغلى يەھياغا كەلدى«** ـ بۇ 1-2-ئايەتتە خۇدا چاچاق قىلىۋاتقاندەك ـ دۇنيادا شۇنچە مۇھتەرەم ئەربابلار بولغىنى بىلەن، ئۇ تۆز سۆز-كالامىنى تۆلارنىڭ ھېچقايسىسىغا ئامانەت قىلغان ئەمەس، بەلكى چۆلدە ياشاۋاتقان نامەلۇم بىر يەھۇدىيغا تاپشۇردى.

■ **3:2** روس. 6.4:

□ **3:3 »يەھيا پەيغەمبەر... كىشىلەرگە گۇناھلارغا كەچۈرۈم ئېلىپ كېلىدىغان، توۋا قىلىشنى بىلدۈرىدىغان سۈغا »چۈمۈلدۈرۈش«نى جاكارلاشنى** باشلىدى« ـ »كىشىلەرگە گۇناھلارغا كەچۈرۈم ئېلىپ كېلىدىغان، توۋا قىلىشنى بىلدۈرىدىغان سۈغا »چۈمۈلدۈرۈش«: ـ باشقىچە ئېيتقاندا، »يامان يوللىرىڭلاردىن يېنىپ، توۋا قىلىڭلار! توۋا قىلغانلىقىڭلارنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن چۈمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىڭلار. شۇنداق قىلغاندا، خۇدا سىلەرنى كەچۈرۈم قىلىدۇ«! ـ دېگەندەك.

■ **3:3** مات. 1:3□ مار. 4.1:

■ **3:4** يەش. 3-5:40□ مات. 3:3□ مار. 3:1□ يۇھ. 23.1:

□ **3:6 »بارلىق ئەت ئىگىلىرى خۇدانىڭ نىجاتىنى كۆرەلەيدىغان بولىدۇ«!** ـ »يەش.» 3:40-5.

■ **3:6** زەب. 2-3:98□ يەش. 3-5:40□ 10.52:

□ **3:7 »ئەي زەھەرلىك يىلان بالىلىرى! كىم سىلەرنى خۇدانىڭ چۈشۈش ئالدىدا تۇرغان غەزىپىدىن قېچىڭلار دەپ ئاگاھلاندۇردى؟«!** ـ بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ، ئەلۋەتتە؛ مەنىسى بەلكىم »توۋا قىلماي، چۈمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىش بىزنى خۇدانىڭ كېلىدىغان غەزىپىتىن قۇتقۇزىدۇ، دېگىنىڭلار قانداق گەپ؟«! دېگەندەك.

■ **3:7** مات. 7:3□ 33.23:

□ **3:8 »ئەمدى توۋىغا لايىق مېۋىلەرنى كەلتۈرۈڭلار«!** ـ »توۋىغا لايىق مېۋىلەر« توغرۇلۇق »ماتتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. **»بىزنىڭ ئاتىمىز بولسا ئىبراھىمدۇر«!** ـ دېمەك، »بىز ئۇلۇغ ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان »ئۇلۇغ يەھۇدىي مىللىتى« بولۇپ، بىز ھېچنېمە قىلمىساقمۇ خۇدا ئالدىدا پاك تۇرىۋېرىمىز« دېگەن پوزىتسىيىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **3:8** مات. 9:3□ يۇھ. 39:8□ روس. 26.13:

ئوتقا تاشلىنىدۇ«! ـ دېدى.□ ■
10 ئۇنىڭ ئەتراپىغا توپلاشقان كىشىلەر ئەمدى ئۇنىڭدىن:
ـ ئۇنداقتا، بىز قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟ ـ دەپ سوردى.■
11 ئۇ جاۋابەن: ـ ئىككى قۇر چاپىنى بار كىشى بىرنى يوق كىشىگە بەرسۇن، يەيدىغىنى بار كىشىمۇ شۇنداق قىلسۇن، ـ دېدى.■
12 بەزى باجگىرلارمۇ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغىلى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ ئۇستاز، بىز قانداق قىلىمىز؟ ـ دەپ سوردى.
13 ئۇ ئۇلارغا: ـ بەلگىلەنگەندىن ئارتۇق باج ئالماڭلار، ـ دېدى.
14 ئاندىن بەزى لەشكەرلەرمۇ ئۇنىڭدىن:
ـ بىزچۇ، قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟ ـ دەپ سوراشتى.
ئۇ ئۇلارغا:
ـ باشقىلارنىڭ پۇلىنى زوراۋانلىق بىلەن ئېلىۋالماڭلار، ھېچكىمگە يالغاندىن شىكايەت قىلماڭلار ۋە ئىش ھەققىڭلارغا رازى بولۇڭلار، ـ دېدى.□
15 ئەمدى خەلق تەقەززالىقتا بولۇپ ھەممەيلەن كۆڭلىدە يەھيا توغرۇلۇق »مەسىھ مۇشۇ كىشىمىدۇ؟« دەپ ئويلاشتى. □
16 يەھيا ھەممەيلەنگە جاۋابەن: ـ مەن سىلەرنى دەرۋەقە سۇغا چۆمۈلدۈرىمەن. لېكىن مەندىن قۇدرەتلىك بولغان بىرسى كېلىدۇ؛ مەن ھەتتا كەشلىرىنىڭ بوغقۇچىنى يېشىشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن! ئۇ سىلەرنى مۇقەددەس روھقا ھەم ئوتقا چۆمۈلدۈرىدۇ. ■
17 ئۇنىڭ سورۇغۇچى كۆرىكى قولىدا تۇرىدۇ؛ ئۇ ئۆز خامىنىنى توپا-ساماندىن تەلتۈكۈس تازىلايدۇ، ساپ بۇغدايىنى ئامبارغا يىغىدۇ، ئەمما توپا-سامانىنى ئۆچمەس ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىدۇ، ـ دېدى.■
18 ئەمدى شۇنداق كۆپ باشقا نەسىھەتلەر بىلەن يەھيا خۇش خەۋەرنى خەلققە يەتكۈزدى.
19 كېيىن، ھاكىم ھېرود ئۆگەي ئاكىسىنىڭ ئايالى ھېرودىيەنى تارتۇالغانلىقى تۈپەيلىدىن ۋە شۇنىڭدەك ئۇنىڭ بارلىق باشقا رەزىل قىلمىشلىرى ئۈچۈن يەھيا تەرىپىدىن ئەيىبلەنگەن، □ ■
20 ھېرود بۇ بارلىق رەزىللىكىنىڭ ئۈستىگە يەنە شۇنى قىلدىكى، يەھيانى زىندانغا تاشلىدى.

ئەيسانىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلىشى

مات. 3:13-17□ مار. 1:9-11

21 شۇنداق بولدىكى، ھەممە خەلق يەھيادىن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغاندا، ئەيسامۇ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى. ئۇ دۇئا قىلىۋاتقاندا، ئاسمانلار يېرىلىپ، ■

□ **3:9** »پالتا ئالىلىقاچان دەرەخلەرنىڭ يىلتىزىغا تەگلەپ قويۇلدى« ـ يەھيا پەيغەمبەرنىڭ بۇ ئۇلۇغ سۆزى »خۇدانىڭ غەزىپى ئەمدى سىلەرگە يېتىپ كېلىش ئالدىدا« دېگەن ئاساسىي مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ سۆز توغرۇلۇق ۋە 12-ئايەتتىكى كېيىنكى بېشارەتى توغرۇلۇق »ماتىا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **3:9** مات. 3:10□ 7.19:
■ **3:10** روس. 2.37:
■ **3:11** ياق. 2:15□13 1يۇھ. 3.17:
□ **3:14** »ھېچكىمگە يالغاندىن شىكايەت قىلماڭلار« ـ بەلكىم پۇل ئۇندۇرۇۋېلىش مەقسىتىدە قىلىنغان شىكايەتنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
□ **3:15** »خەلق تەقەززالىقتا بولۇپ...« ـ دېمەك، تەقەززالىق بىلەن قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى كۆتىكىنىدە.
■ **3:16** يەش. 44:3 يو. 2:28□27 مات. 3:11□ مار. 1:8□ يۇھ. 1:26□ روس. 5:1□ 16:11□ 4:2□ 11:15□ 19.4:
■ **3:17** مات. 3.12:
□ **3:19** »ھاكىم ھېرود« ـ »ھاكىم« گېرك تىلىدا »تېتراركى.« بۇ سۆز »تۆتىنىڭ بىرنى ئىدارە قىلغۇچى« دېگەننى بىلدۈرىدۇ؛ ھېرود رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ ھۆكۈمرانلىقى ئاستىدا بولۇپ، پالەستىننىڭ تۆتىن بىر قىسمىغا) گاللىيەگە(»پادىشاھ« ياكى »خان« بولغان. ■ **3:19** مات. 14:3□ مار. 6.18:
■ **3:21** مات. 3:13□ مار. 1:9□ يۇھ. 1.32:

22 مۇقەددەس روھ كەپتەر سياقدا چۈشۈپ ئۇنۇڭ ئۈستىگە قوندى. شۇنۇڭ بىلەن ئاسماندىن: »سەن مېنىڭ
سۆيۈملۈك ئوغلۇم، مەن سەندىن تولۇق خۇرسەنمەن«! دېگەن بىر ئاۋاز ئاڭلاندى.□ ■

ئەيسانىڭ نەسەبنامىسى
مات. 1:1-17:
23 ئەيسا ئۆز خىزمىتىنى باشلىغاندا، ئوتتۇزغا كىرىپ قالغانىدى. ئۇ)خەقنىڭ نەزىردە(يۈسۈپنىڭ ئوغلى ئىدى،
يۈسۈپ خېلىينىڭ ئوغلى، □ ■
24 خېلىي ماتتاتنىڭ ئوغلى، ماتتات لاۋىينىڭ ئوغلى، لاۋي مەلكىينىڭ ئوغلى، مەلكي يانناينىڭ ئوغلى، يانناي
يۈسۈپنىڭ ئوغلى،
25 يۈسۈپ ماتتاتىيانىڭ ئوغلى، ماتتاتىيا ئاموسنىڭ ئوغلى، ئاموس ناھۇمنىڭ ئوغلى، ناھۇم ھېسلىنىڭ ئوغلى، ھېسلى
ناگگاينىڭ ئوغلى،
26 ناگگاي ماھاتنىڭ ئوغلى، ماھات ماتتاتىيانىڭ ئوغلى، ماتتاتىيا سېمەينىڭ ئوغلى، سېمەي يۈسۈپنىڭ ئوغلى، يۈسۈپ
يۈدانىڭ ئوغلى، □
27 يۈدا يوئاناننىڭ ئوغلى، يوئانان رېسانىڭ ئوغلى، رېسا زەرۇببابەلنىڭ ئوغلى، زەرۇببابەل سالتىيەلنىڭ ئوغلى،
سالاتىيەل نېرىنىڭ ئوغلى، □
28 نېري مەلكىينىڭ ئوغلى، مەلكي ئاددىنىڭ ئوغلى، ئاددى قوسامنىڭ ئوغلى، قوسام ئېلمادامنىڭ ئوغلى، ئېلمادام
ئېرنىڭ ئوغلى،
29 ئېر يوسەنىڭ ئوغلى، يوسە ئەلىئېزەرنىڭ ئوغلى، ئەلىئېزەر يورىمنىڭ ئوغلى، يورىم ماتتاتنىڭ ئوغلى، ماتتات لاۋىينىڭ
ئوغلى،
30 لاۋي سىمېئوننىڭ ئوغلى، سىمېئون يەھۇدانىڭ ئوغلى، يەھۇدا يۈسۈپنىڭ ئوغلى، يۈسۈپ يوناننىڭ ئوغلى، يونان
ئەلىئاقىمنىڭ ئوغلى، □
31 ئەلىئاقىم مېلېئاھنىڭ ئوغلى، مېلېئاھ مەننانىڭ ئوغلى، مەننا ماتتاتانىڭ ئوغلى، ماتتاتا ناتاننىڭ ئوغلى، ناتان داۋۇتنىڭ
ئوغلى،
32 داۋۇت يەسسەنىڭ ئوغلى، يەسسە ئوبەدنىڭ ئوغلى، ئوبەد بوئازنىڭ ئوغلى، بوئاز سالموننىڭ ئوغلى، سالمون
ناھشوننىڭ ئوغلى، ناھشون ئاممىنادابنىڭ ئوغلى،
33 ئاممىناداب ئارامنىڭ ئوغلى، ئارام ھېزرونىڭ ئوغلى، ھېزرون پەرەزنىڭ ئوغلى، پەرەز يەھۇدانىڭ ئوغلى، □
34 يەھۇدا ياقۇپنىڭ ئوغلى، ياقۇپ ئىسھاقنىڭ ئوغلى، ئىسھاق ئىبراھىمنىڭ ئوغلى، ئىبراھىم تەراھنىڭ ئوغلى، تەراھ
ناھورنىڭ ئوغلى، ■

□ **3:22** **»مۇقەددەس روھ كەپتەر سياقدا چۈشۈپ ئۇنۇڭ ئۈستىگە قوندى«** ـ » كەپتەر سياقدا« ياكى »ياختەك سياقدا.« گرېك تىلدا بۇ قۇش »پېرىستېرا« دەپ ئاتىلىدۇ. »پېرىستېرا« گرېك تىلدا ھەم كەپتەرنى ھەم ياختەكنىمۇ كۆرسىتىدۇ. **»...□□□□ بىلەن ئاسماندىن: »سەن مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم، مەن سەندىن تولۇق خۇرسەنمەن«! دېگەن بىر ئاۋاز ئاڭلاندى«** ـ ئەيسانىڭ يەھيا پەيغەمبەر تەرىپىدىن چۆمۈلدۈرۈلۈشى ئۇنىڭ زىندانغا تاشلىنىشىدىن بۇرۇن، ئەلۋەتتە.

■ **3:22** يەش. 1:42□ مات. 5:17□ مار. 7:9□ لۇقا 35:9□ كول. 13:1□ 2پېت. 17.1:

□ **3:23** **»ئەيسا ئۆز خىزمىتىنى باشلىغاندا، ئوتتۇزغا كىرىپ قالغانىدى«** ـ »ئوتتۇزغا كىرىپ قالغانىدى« گرېك تىلدا »ئوتتۇزچە ياشقا كىرگەنىدى« ـ گرېكشۇناس پروفېسسور رامسايىنىڭ دېيىشچە بۇ ئىبارە (1) ئوتتۇز ياش)يىگىرمە توققۇز ياكى ئوتتۇز بىر ياش ئەمەس(؛ (2) دەل ئوتتۇز ياشقا كىرگەن كۈنى دېگەن مەنىدە. كاھىنلار ۋە لاۋىيلار دەل ئوتتۇز ياشقا كىرگەندە خىزمىتىنى باشلايتتى »)چۈل.» 3:4، »يار.» 46:41نمۇ كۆرۈڭ.(■ **3:23** مات. 55:13□ يۇھ. 42.6. □ **3:26** **»يۈسۈپ«** ـ ياكى »يوسىخ.« **»يۇدا«** ـ »يەھۇدا«نىڭ قىسقا شەكلى.□ **3:27** **»سالاتىيەل«** ـ »مات.» 12:1نى كۆرۈڭ. تەۋراتتا، مەسىلەن »ئەزرا« 2:3دە »شېئالتىئەل« دېيىلىدۇ. □ **3:30** **»يەھۇدا«** ـ گرېك تىلدا مۇشۇ يەردە »يۇدا« دېيىلىدۇ.

□ **3:33** **»ئارام«** ـ »رۇت« 20:4 ۋە »1□□□.» 10:2دە »رام.« **»ھېزرون«** ـ گرېك تىلدا »ئەسروم.« **»پەرەز«** ـ گرېك تىلدا »پارەس.«

■ **3:34** يار. 10.11:

35 ناھور سېرۇگنىڭ ئوغلى، سېرۇگ راغۇنىڭ ئوغلى، راغۇ پەلەگنىڭ ئوغلى، پەلەگ ئېبەرنىڭ ئوغلى، ئېبەر
شېلاھنىڭ ئوغلى، □
36 شېلاھ قائىنانىڭ ئوغلى، قائىنان ئارپاخشادنىڭ ئوغلى، ئارپاخشاد شەمنىڭ ئوغلى، شەم نۇھنىڭ ئوغلى، نۇھ
لەمەخنىڭ ئوغلى، □
37 لەمەخ مەتۇشەلاھنىڭ ئوغلى، مەتۇشەلاھ ھانوخنىڭ ئوغلى، ھانوخ يارەدنىڭ ئوغلى، يارەد ماھالاللىلنىڭ ئوغلى،
ماھالاللىل قېنانىنىڭ ئوغلى،
38 قېنان ئېنوشنىڭ ئوغلى، ئېنوش سېتىنىڭ ئوغلى، سېت ئادەمئاتىنىڭ ئوغلى، ئادەمئاتا بولسا، خۇدانىڭ ئوغلى
ئىدى.□ ■

4

ئەيسانىڭ چۆل-باياۋاندا سىنىلىشى
مات. 4:1-11□ مار. 1:12-13:

1 ئاندىن ئەيسا مۇقەددەس روھقا تولۇپ، ئىئوردان دەريا‌سىدىن قايتىپ كېلىپ، روھ تەرىپىدىن چۆل-باياۋانغا
ئېلىپ بېرىلدى.■
2 ئۇ ئۇ يەردە قىرىق كۈن ئىبلىس تەرىپىدىن سىنالدى. ئۇ بۇ كۈنلەردە ھېچنەرسە يېمىدى. كۈنلەر ئاياغلاشقاندا،
ئۇنىڭ قورسىقى تازا ئاچقانىدى.■
3 ئەمدى ئىبلىس ئۇنىڭغا:
ـ سەن ئەگەر خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، مۇشۇ تاشقا: »نانغا ئايلان«! دەپ بۇيرۇغىن ـ دېدى.□
4 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ تەۋراتتا: »ئىنسان پەقەت نان بىلەنلا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ھەربىر سۆزى بىلەنمۇ ياشايدۇ« دەپ يېزىلغان،
ـ دېدى.□ ■
5 ئىبلىس يەنە ئۇنى ئېگىز بىر تاغقا باشلاپ چىقىپ، بىر دەقىقە ئىچىدە دۇنيادىكى بارلىق دۆلەتلەرنى ئۇنىڭغا
كۆرسەتتى.
6 ئىبلىس ئۇنىڭغا: ـ مەن بۇ ھاكىمىيەتنىڭ ھەممىسىنى ۋە ئۇنىڭغا تەۋە بارلىق شانۇشەۋكەتلەرنى ساڭا تەقدىم
قىلىمەن؛ چۈنكى بۇلار ماڭا تاپشۇرۇلغان، مەن ئۇنى كىمگە بېرىشنى خالىسام، شۇنىڭغا بېرىمەن.
7 ئەگەر باش قويۇپ ماڭا سەجدە قىلساڭ، بۇلارنىڭ ھەممىسى سېنىڭكى بولىدۇ، ـ دېدى.
8 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ:

□ **3:35 »سېرۇگ«** ـ گرېك تىلىدا »سېرۇغ.« **»راغۇ«** ـ گرېك تىلىدا »راغاۋ.« ئىبرانىيچە »رەئۇ.« **»پەلەگ«** ـ گرېك تىلىدا »پالەگ.« **»شېلاھ«** ـ گرېك تىلىدا »سالاھ.«
□ **3:36 »قائىنان«** ـ گرېك تىلىدا »قائىنام.« **»شەم«** ـ گرېك تىلىدا »سېم.« **» لەمەخ«** ـ گرېك تىلىدا »لامەخ.«
□ **3:38 »...□□□□□ ئېنوشنىڭ ئوغلى، ئېنوش سېتىنىڭ ئوغلى، سېت ئادەمئاتىنىڭ ئوغلى، ئادەمئاتا بولسا، خۇدانىڭ ئوغلى ئىدى«** ـ بۇ نەسەبنامە ۋە »ماتىتا«دا خاتىرىلەنگەن نەسەبنامە ئۆستىدە »ماتىتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىز ھەمدە »يەرەمىيا«دىكى 30:22) توغرىسىدا(قوشۇمچە سۆزىمىزنى كۆرۈڭ. بىزنىڭچە لۇقا بەرگەن بۇ نەسەبنامە مەسىھنىڭ ئانىسى مەريەمنىڭ نەسەبنامىسىدۇر.
■ **3:38** يار. 3:5.
■ **4:1** مات. 1:4□ مار. 12:1.
■ **4:2** مىس. 28:34□ 1ياد. 8:19.
□ **4:3 »سەن ئەگەر خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ...«** ـ گرېك تىلىدا بۇ 3- ۋە 9-ئايەتلەردىكى »ئەگەر« ئادەتتە »ئەگەر ... بولساڭ«)ئەگەر بولساڭ ۋە دەرۋەقە شۇنداق بولىسەن«(دېگەن مەنىنى پۈرسىتىدۇ.
»خۇدانىڭ ئوغلى« ـ بۇ نام ھەرگىزمۇ خۇدا بىلەن ئەيسا ئوتۇرىسىدىكى جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتا-بالىلىق مۇناسىۋىتىنى ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ، ئەلۋەتتە.
□ **4:4 »ئىنسان پەقەت نان بىلەنلا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ھەربىر سۆزى بىلەنمۇ ياشايدۇ«** ـ »قان.» 3:8.
»بەلكى خۇدانىڭ ھەربىر سۆزى بىلەنمۇ ياشايدۇ« دېگەن سۆزلەر بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ »)مات.» 4:4نى كۆرۈڭ.(■ **4:4** قان. 3:8□ مات. 4:4.

ـ تەۋراتتا: »پەرۋەردىگار خۇدايىڭغىلا ئىبادەت قىل، پەقەت ئۇنىڭلا قۇللۇقىدا بول«! دەپ يېزىلغان، ـ دېدى.□ ■

9 ئاندىن ئىبلىس ئۇنى يېرۇسالېمغا ئېلىپ باردى ۋە ئۇنى ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ ئېگىز جايىغا تۇرغۇزۇپ:
ـ خۇدانىڭ ئوغلى بولساڭ، ئۆزۈڭنى پەسكە تاشلاپ باققىن! □
10 چۈنكى تەۋراتتا: »خۇدا ئۆز پەرىشتىلىرىگە سېنى قوغداش ھەققىدە ئەمر قىلىدۇ«؛
11 ۋە، »يۈتۈڭنىڭ تاشقا ئۇرۇلۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇلار سېنى قوللىرىدا كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ« دەپ يېزىلغان، ـ دېدى.□ ■
12 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ »تەۋراتتا: »پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى سىنىغۇچى بولما«! دەپمۇ يېزىلغان، ـ دېدى.□ ■
13 ئىبلىس بارلىق سىناشلارنى ئىشلىتىپ چىققاندىن كېيىن، ئۇنى ۋاقتىنچە تاشلاپ كېتىپ قالدى.

ئەيسا گاللىلىيە ئۆلكىسىدە

مات. 4:12-17□ مار. 1:14-15:

14 ئەيسا روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئېچىدە گاللىلىيە ئۆلكىسىگە قايتىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ خەۋەر-شۆھرىتى ئەتراپتىكى ھەربىر يۇرتلارغا تارقالدى. □ ■
15 ئۇ ئۇلارنىڭ سىناگوگلىرىدا تەلىم بېرگىلى تۇردى ۋە ئۇلارنىڭ ئۇلۇغلاشلىرىغا سازاۋەر بولدى.□

ناسارەتتە چەتكە قېقىلىش

مات. 13:53-58□ مار. 6:1-6:

16 ئۇ ئۆزى بېقىپ چوڭ قىلىنغان يۇرتى ناسارەتكە كېلىپ، شابات كۈنى ئادەتتىكىدەك سىناگوگقا كىردى ۋە شۇنداقلا مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇشقا تۇرە تۇردى ■
17 ۋە تەۋراتتىكى »يەشايا« دېگەن قىسىم ئۇنىڭغا تاپشۇرۇلدى. ئۇ ئورام يازمىنى ئېچىپ، مۇنۇ سۆزلەر يېزىلغان يەرنى تېپىپ ئوقۇدى:
18-19 ـ »پەرۋەردىگارنىڭ روھى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمدا،
چۈنكى ئۇ مېنى يوقسۇللارغا خۇش خەۋەرلەر يەتكۈزۈشكە مەسىھ قىلدى.
ئۇتقۇنلارغا ئازادلىقنى،
ۋە كورلارغا كۆرۈش شىپاسىنى جاكارلاشقا،
ئېزىلگەنلەرنى خالاس قىلىشقا،

□ 4:8 »پەرۋەردىگار خۇدايىڭغىلا ئىبادەت قىل، پەقەت ئۇنىڭلا قۇللۇقىدا بول«! ـ تەۋرات، »قان.» 13:6.
■ 4:8 قان. 13:6□ 20:10□ 1سام. 3.7:
□ 4:9 »ئۇنى ئىبادەتخانىنىڭ ئەڭ ئېگىز جايىغا تۇرغۇزۇپ...» ـ ياكى »ئۇنى ئىبادەتخانىنىڭ ئېگىز جايىغا تۇرغۇزۇپ...».
»خۇدانىڭ ئوغلى« ـ بۇ نام ھەرگىزمۇ خۇدا بىلەن ئەيسا ئوتتۇرىسىدىكى جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتا-بالىلىق مۇناسىۋەتنى ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ.
□ 4:11 »يۈتۈڭنىڭ تاشقا ئۇرۇلۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇلار سېنى قوللىرىدا كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ« ـ »زەب.» 91:11، 12. شەيتاننىڭ بۇ ئايەتنى ئىشلەتكىنى توغرۇلۇق »ماتىتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نمزنى كۆرۈڭ. ■ 4:11 زەب. 91.12□11: □ 4:12 »پەرۋەردىگار خۇدايىڭنى سىنىغۇچى بولما!« ـ »قان.» 6:16. ■ 4:12 قان. 6.16: □ 4:14 »روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئېچىدە...» ـ مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتىدە، ئەلۋەتتە.
■ 4:14 مات. 4:12□ مار. 1:14□ يۇھ. 4:43□ روس. 10.37: □ 4:15 »ئۇ ئۇلارنىڭ سىناگوگلىرىدا تەلىم بېرگىلى تۇردى« ـ »سىناگوگ«لار توغرۇلۇق »تەبرىلەر«نمزنى كۆرۈڭ. ■ 4:16 تەھ. 8□4: 5؛ مات. 13:54□ مار. 6:1□ يۇھ. 4.43:

پەرۋەردىگارنىڭ شاپائەت كۆرسىتىدىغان يىلنى جاكارلاشقا مېنى ئەۋەتتى.» □ ■

20 ئۇ يازمىنى تۇرۇۋۇپتىپ، سىناگوگ خىزمەتچىسىگە قايتۇرۇپ بېرىپ، ئولتۇردى. سىناگوگتا ئولتۇرغانلارنىڭ
ھەممىسىنىڭ كۆزلىرى ئۇنىڭغا تىكىلىپ تۇراتتى. □
21 ئۇ كۆپچىلىككە:
ـ مانا بۇ ئايەت بۈگۈن قۇلىقىڭلارغا ئاڭلانغىندا ئەمەلگە ئاشۇرۇلماقتا، ـ دېدى.
22 ھەممىسى ئۇنىڭ ياخشى گەپىنى قىلىشىپ، ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقىۋاتقان شاپائەتلىك سۆزلىرىگە ھەيران قېلىشىپ:
ـ بۇ يۈسۈپنىڭ ئوغلى ئەمەسمۇ؟ ـ دېيىشتى. ■
23 ئۇ ئۇلارغا:
ـ شۈبھىسىزكى، سىلەر ماڭا »ئەي تېۋىپ، ئاۋۋال ئۆزۈڭنى ساقايت«! دېگەن تەمسىلنى كەلتۈرۈپ، »خەۋەر
تاپقىنىمىزدەك، كەپەرناھۇم شەھىردە نېمە ئىشلار يۈز بەرگەن بولسا، مۇشۇ يەردىمۇ، ئۆز يۇرتۇڭدىمۇ شۇلارنى
كۆرسەتمەمسەن؟« دەۋاتىسىلەر، ـ دېدى. ■
24 ـ بىراق شۇنى سىلەرگە بەرھەق ئېيتىپ قويايكى، ھېچقانداق پەيغەمبەر ئۆز يۇرتى تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنغان
ئەمەس. ■
25 مەن سىلەرگە شۇ ھەقىقەتنى ئەسلىتىمەنكى، ئىلياس پەيغەمبەرنىڭ ۋاقتىدا، ئاسمان ئۆدا ئۈچ يىل ئالتە ئاي
ئېتىلىپ، دەھشەتلىك بىر قەھەتچىلىك بارلىق زېمىننى باسقاندا، ئىسرائىلدا نۇرغۇن تۇل ئاياللار بار ئىدى؛
26 بىراق ئىلياس ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ قېشىغا ئەمەس، بەلكى زىدوننىڭ زارەفات شەھىرىدىكى بىر تۇل ئايالنىڭ
قېشىغىلا ئەۋەتىلگەن. □
27 ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش، ئېلىشا پەيغەمبەرنىڭ ۋاقتىدا، ئىسرائىلدا ماخاۋ كېسىلگە گىرىپتار بولغانلار نۇرغۇن
بولسىمۇ، لېكىن سۈرىيەلىك نائاماندىن باشقا، ھېچقايسىسى ساقايتىلغان ئەمەس! ـ دېدى. □ ■
28 سىناگوگدىكىلەر بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ھەممىسى قاتتىق غەزەپلەندى؛
29 ئورنىدىن تۇرۇشۇپ، ئۇنى شەھەردىن ھەيدەپ چىقىرىپ، شۇ شەھەر جايلاشقان تاغنىڭ لېۋىگە ئەچىقىپ،
تىك يارىدىن تاشلىۋەتمەكچى بولۇشتى. □
30 لېكىن ئۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىمالال ئۆتۈپ، ئۆز يولىغا چىقىپ كەتتى.

□ **19-4:18 » ئۇ مېنى يوقسۇللارغا خۇش خەۋەرلەر يەتكۈزۈشكە مەسىھ قىلدى«** ـ »مەسىھ قىلىش«)ياكى »مەسىھلەش«) توغرۇلۇق »يەش.» 1:61دىكى ئىزاھات ۋە »تەبىرلەر«نىڭ كورۇڭ. بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئۇ مېنى سۈنۈق كۆڭۈللەرنى ياساپ ساقايتىشقا« دېگەن سۆزلەر مۇشۇ ئايەتتە قوشۇلىدۇ. **»ئۇ مېنى يوقسۇللارغا خۇش خەۋەرلەر يەتكۈزۈشكە مەسىھ قىلدى. ئۇتۇقنىلارغا ئازادلىقنى، ۋە كورلارغا كۆرۈش شىپاسىنى جاكارلاشقا، ئېزىلگەنلەرنى خالاس قىلىشقا، پەرۋەردىگارنىڭ شاپائەت كۆرسىتىدىغان يىلنى جاكارلاشقا مېنى ئەۋەتتى«** ـ بۇ سۆزلەر »يەش.» 1:61 ھەم 6:58دىن ئېلىنغان.

■ **19-4:18** يەش. 7:42□ 61□1: 2؛ مات. 5.11:

□ **4:20 »ئۇ يازمىنى تۇرۇۋۇپتىپ، سىناگوگ خىزمەتچىسىگە قايتۇرۇپ بېرىپ، ئولتۇردى«** ـ سىناگوگلاردا تەلىم بەرگۈچىلەر ئاۋۋال مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇشقا تۇراتتى، ئاندىن تەلىم بېرىشكە ئولتۇراتتى.

■ **4:22** يەش. 4:50□ مات. 54:13□ مار. 2:6□ لۇقا 47:2□ يۇھ. 42.6:

■ **4:23** مات. 13.4:

■ **4:24** مات. 57:13□ مار. 4:6□ يۇھ. 44.4:

□ **4:26 »زارەفات«** ـ گرېك تىلىدا »سارەپتا.« **»ئىلياس ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ قېشىغا ئەمەس، بەلكى زىدوننىڭ زارەفات شەھىرىدىكى بىر تۇل ئايالنىڭ قېشىغىلا ئەۋەتىلگەن«** ـ بۇ ۋەقە »1□□□.» 24-9:17دە خاتىرىلەنگەن. ئىلياس پەيغەمبەر زىدون رايونى)يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ زېمىنى(دىكى مۇ تۇل خوتۇنىنىڭ ئوغىگە ئەۋەتىلىپ، ئۇنىڭ ئوغىدە تۇرغان ۋە ئاچارچىلىق ئاخىرلاشقۇچە تۇل خوتۇن، ئوغلى ۋە ئوزى ئۈچۈن ئوزۇق-تۇلۇك تەمىنلىگەن. دېمەك، خۇدانىڭ ئۆز خەلقى ـ يەھۇدىيلار ئارىسىدا ئىلياسنىڭ مۇئىزىلىك ياردىمىگە ئېرىشكۈدەك ئىخلاسمەنلىك مەۋجۇت بولمىغاندى، ئەكسىچە، ئىتائەتسىزلىك ۋە ئاسىيلىق ئۆچۈگۈ-ئاشكارا كۆرۈنەتتى.

□ **4:27 »ئېلىشا پەيغەمبەرنىڭ ۋاقتىدا، ئىسرائىلدا ماخاۋ كېسىلگە گىرىپتار بولغانلار نۇرغۇن بولسىمۇ، لېكىن سۈرىيەلىك نائاماندىن باشقا، ھېچقايسىسى ساقايتىلغان ئەمەس«!** ـ سۈرىيەلىك نائامان يەھۇدىي ئەمەس ئىدى، ئەلۋەتتە. بۇ ۋەقە »2□□□.» 14-1:5دە خاتىرىلەنگەن. مەسىھنىڭ ئۇلارغا »سىلەر خۇدانىڭ شاپائىتىنى ۋە نىجاتىنى رەت قىلغاچقا، ئۇ ئەمدى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىدۇ«! دېگەندەك ئىدى. ■ **4:27** 2پاد. 14.5:

□ **4:29 »ئۇنى شەھەردىن ھەيدەپ چىقىرىپ...»** ـ گرېك تىلىدا »ئۇنى شەھەردىن تاشلاپ...».

ئەيسانىڭ جىننى ھەيدۋېتىشى
مار. 1 *21-28:*

31 ئۇ گاللىيە ئۆلكىسىنىڭ كەپەرناھۇم دېگەن بىر شەھىرىگە چۈشتى، ئۇ يەردە شابات كۈنلىرىدە خەلققە تەلىم
بېرەتتى. ■
32 ئۇلار ئۇنىڭ تەلىمىگە ھەيران قېلىشتى، چۈنكى ئۇنىڭ سۆزى تولىمۇ نوپۇزلۇق ئىدى. ■
33 ئەمدى سىناگوگا ناپاك جىننىڭ روھى چاپلاشقان بىر كىشى بولۇپ، ئۇنىڭكى جىن قاتتىق ئاۋازدا:□ ■
34 ـ ئەي ناسارەتلىك ئەيسا، سېنىڭ بىز بىلەن نېمە كارىڭ؟! بىزنى يوقاتقىلى كەلدىڭمۇ؟ مەن سېنىڭ كىملىكىڭنى
بىلىمەن، خۇدانىڭ مۇقەددەس بولغۇچىسىسەن! ـ دەپ توۋلاپ كەتتى.
35 لېكىن ئەيسا جىنغا تەنبىھ بېرىپ:
ـ ئاغزىڭنى يۇم! ئۇنىڭدىن چىق! ـ دېۋىدى، جىن ھېلىقى ئادەمنى خالايىق ئوتتۇرىسىدا يىقىتىۋېتىپ، ئۇنىڭدىن
چىقىپ كەتتى. لېكىن ئۇنىڭغا ھېچ زەرەر يەتكۈزمىدى.
36 ھەممەيلەن بۇنىڭدىن قاتتىق ھەيران بولۇشۇپ، بىر-بىرىگە:
ـ بۇ زادى قانداق ئىش! ئۇ دەرۋەقە ھوقۇق ۋە قۇدرەت بىلەن ناپاك روھلارغا ئەمر قىلسىلا، ئۇلار چىقىپ
كېتىدىكەن، ـ دېيىشتى. □
37 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ خەۋەر-شۆھرىتى ئەتراپتىكى ھەربىر يۇرتلارغا تارقالدى.

ئەيسانىڭ نۇرغۇن كېسەللەرنى ساقايتىشى
مات. 8 *14-17:* مار. 1 *29-34:*

38 ئەيسا سىناگوگتىن چىقىپ، سىموننىڭ ئۆيىگە كىردى. لېكىن سىموننىڭ قېينىتانىسى ئېغىر تەپ كېسىلى بولۇپ
قالغاندى؛ ئۇلار ئەيسادىن ئۇنىڭ ھاجىتىدىن چىقىشنى ئۆتۈندى. ■
39 ئۇ ئايالنىڭ بېشىدا تۇرۇپ، تەپكە تەنبىھ بېرىۋىدى، تەپ شۇئان ئۇنىڭدىن كەتتى. ئۇ دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ،
ئۇلارنى كۈتۈشكە باشلىدى.
40 كۈن پېتىشى بىلەنلا، كىشىلەر ھەرخىل كېسەللەرگە گىرىپتار بولغان يېقىنلىرى بولسىلا، ئۇلارنى ئۇنىڭ ئالدىغا
ئېلىپ كېلىشتى. ئۇ ئۇلارغا بىر-بىرلەپ قولىنى تەككۈزۈپ، ئۇلارنى ساقايتتى. □ ■
41 كىشىلەرگە چاپلاشقان نۇرغۇن جىنلار ئۇلاردىن چىقىپ: »سەن خۇدانىڭ ئوغلى«! دەپ توۋلاپ كېتەتتى.
لېكىن ئۇ ئۇلارغا تەنبىھ بېرىپ، سۆز قىلدىشىغا يول قويمىدى؛ چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى بىلەتتى.■
42 كۈن چىقىشى بىلەن، ئۇ شەھەردىن چىقىپ، پىنھان بىر جايغا كەتتى. بىراق توپ-توپ خالايىق ئۇنى ئىزدەپ
يۈرەتتى؛ ئۇلار ئۇنى تاپقاندا ئالدىغا كېلىپ، ئۇنى ئاۋىمزدا قالسۇن دەپ كېتىشىدىن توسماقچى بولۇشتى. ■
43 لېكىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ خۇش خەۋىرىنى باشقا شەھەر-يېزىلارغىمۇ يەتكۈزۈشۈم كېرەك؛ چۈنكى مەن دەل
بۇ ئىشقا ئەۋەتىلگەنمەن، ـ دېدى.

■ **4:31** مات. 13:4□ مار. 21.1:
■ **4:32** مات. 29:7□ مار. 22.1:
□ **4:33** »ناپاك جىننىڭ روھى« ـ بۇ دېگەنلىك سۆز بەلكىم بۇ جىننىڭ ئىنتايىن ناپاك ئىكەنلىكىنى تەكىتلىمەكچى.
■ **4:33** مار. 23.1:
□ **4:36** »بۇ زادى قانداق ئىش«! ـ يا كى »بۇ زادى قانداق تەلىم؟.«
■ **4:38** مات. 14:8□ مار. 29.1:
□ **4:40** »كۈن پېتىشى بىلەنلا،...« ـ شابات كۈنى تۈگىگەندە) كەچتە(، »ئىش قىلىش« يا كى »خىزمەت قىلىش«قا بولاتتى)مەسىلەن، كېسەل
ئادەمنى كۆتۈرۈش قاتارلىق.(■ **4:40** مات. 16:8□ مار. 32:1□ 32:7□ 25.8□23: ■ **4:41** مار. 34:1□ 11.3: ■ **4:42** مار.
35.1:

44 شۇنىڭ بىلەن ئۇ گالىلىيەدىكى سىناگوگلاردا تەلىم بېرىپ يۈرۈەردى.□

5

ئەيسانىڭ تۇنجى قېتىم مۇخلىس چاقىرىشى

مات. 4:18-22□ مار. 1:16-20

1 شۇنداق بولدىكى، ئۇ گىننىسارەت كۆلىنىڭ بويىدا تۇرغاندا، خالايىق خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى ئاڭلاش ئۈچۈن
ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ قىستىلىشىپ تۇراتتى.■
2 ئۇ كۆل بويىدا تۇرغان ئىككى كېمىنى كۆردى. بېلىقچىلار بولسا كېمىدىن چۈشۈپ، قىرغاقتا تورلىرىنى
يۇيۇشۇۋاتاتتى.
3 ئۇ كېمىلەردىن بىرگە، يەنى سىموننىڭكىگە چىقىپ، ئۇنىڭدىن كېمىنى قىرغاقتىن سەل يىراقلىتىشنى ئىلتىماس
قىلدى. ئاندىن ئۇ كېمىدە ئولتۇرۇپ توپ-توپ خالايىققا تەلىم بەردى.
4 سۆزى تۈگىگەندىن كېيىن، ئۇ سىمونغا:
ـ كېمىنى چوڭقۇررىراق يەرگە ھەيدەپ بېرىپ، بېلىقلارنى تۈتۈشقا تورلىرىڭلارنى سېلىڭلار، ـ دېدى.
5 سىمون ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ ئۇستاز، بىز پۈتۈن كېچىچە جاپا تارتىپ ھېچ نەرسە ئۈتالمىدۇق. بىراق سېنىڭ سۆزۈڭ
بىلەن تورنى سالسام سالاي، دېدى.
6 ئۇلار شۇنداق قىلىۋىدى، نۇرغۇن بېلىقلار تورغا چۈشتى؛ تور سۈكۈلۈشكە باشلىدى.□
7 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار باشقا كېمىدىكى شېرىكلىرىنى ياردەمگە چاقىرىشقا ئىشارەت قىلىشتى. ئۇلار كېلىپ، بېلىقلارنى
ئىككى كېمىگە لىق قاچىلىۋىدى، كېمىلەر چۆكۈپ كېتەي دەپ قالدى.
8 سىمون پېترۇس بۇ ئىشنى كۆرۈپ، ئەيسانىڭ تىزلىرى ئالدىدا يىقىلىپ:
ـ مەندىن يىراقلاشقايسەن، ئى رەب! چۈنكى مەن گۇناھكارمەن! ـ دېدى.
9 چۈنكى بۇنچە كۆپ بېلىق تۈتۈلغانلىقىدىن ئۇ ۋە ئۇنىڭغا بارلىق ھەمراھ بولغانلارنى ھەيرانلىق باسقانىدى.
10 ۋە سىموننىڭ شېرىكلىرى ـ زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ياقۇپ بىلەن يۇھانناموۋ ھەم شۇنداق ھەيران قالدى. ئەمدى
ئەيسا سىمونغا:
ـ قورقمىغىن، بۇنىڭدىن كېيىن سەن ئادەم تۇتقۇچى بولىسەن ـ دېدى.□ ■
11 ئۇلار كېمىلەرنى قىرغاقتا چىقىرىپ، ھەممە نەرسىنى تاشلاپ قويۇپ، ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى.■

ئەيسانىڭ ماخاۋ كېسىلىنى ساقايتىشى

مات. 8:1-4□ مار. 1:40-45

12 شۇنداق بولدىكى، ئۇ شەھەر-يېزىلارنىڭ بىرىدە بولغاندا، مانا شۇ يەردە، پۈتۈن بەدىنىنى ماخاۋ بېسىپ كەتكەن
بىر ئادەم بار ئىدى. ئۇ ئەيسانى كۆرۈپلا ئۇنىڭ ئايىغىغا ئۆزىنى ئېتىپ ئۇنىڭدىن:

□ **4:44** »گالىلىيەدىكى سىناگوگلاردا« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ يەردە »يەھۇدىيەدىكى سىناگوگلاردا« دېيىلىدۇ.

■ **5:1** مات. 2:13□ مار. 1:4.

□ **5:6** »ئۇلار شۇنداق قىلىۋىدى، نۇرغۇن بېلىقلار تورغا چۈشتى؛ تور سۈكۈلۈشكە باشلىدى« ـ ئادەتتە گالىلىيە كۆلىسىدە بېلىقلار كۈندۈزدە چوڭقۇر سۇغا شۇڭغۇپ كىرىۋالىدۇ، ئۇلارنى تور بىلەن تارتىپ چىقارغىلى بولمايدۇ. ئۇقۇرمەنلەر شۇنى بايقىغان بولۇشى مۇمكىنكى، مەسىلە »تورلىرىڭلار«نى دېگىنى بىلەن پېترۇسنىڭ پەقەت بىرلا تورنى سېلىشقا ئىشەنچى بار ئىدى »)يۇھ.» 11:21نى ۋە شۇ ئايەت توغرۇلۇق ئىزاھات ۋە »يۇھاننا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نى كۆرۈڭ.(

□ **5:10** »سەن ئادەملەرنى تۇتقۇچى بولىسەن« ـ مۇشۇ سۆز ئادەملەرنى زىندانلارغا ياكى قۇللۇققا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ خۇدانىڭ قۇتقۇزۇش يولىدا ئادەملەرنى شەيتانىنىڭ چاڭگىلىدىن ۋە ھالاك يولىدىن تۇتۇپ قۇتقۇزۇش ئىشلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **5:10** يەر. 16:16□ ئەز. 9:47□ مات. 19:4□ مار. 17.1: ■ **5:11** مات. 20:4□ 27:19□ مار. 28:10□ لۇقا 28.18:

ـ تەقسىر، ئەگەر سەن خالىساڭ، مېنى ساقايتىپ پاك قىلالايسەن! ـ دەپ يالۋۇردى.□ ■
13 ئەيسا قولىنى سوزۇپ ئۇنىڭغا تەگكۈزۈپ تۇرۇپ:
ـ خالايمەن، پاكلانغىن! ـ دېۋىدى، بۇ ئادەمنىڭ ماخاۋ كېسىلى دەرھال ئۇنىڭدىن كەتتى.
14 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ هازىر بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتما، بەلكى ئۆزۈڭنى كۆرسىتىپ، ئۆلارداردا بىر گۇۋاھلىق بولۇش ئۈچۈن، مۇسا بۇ ئىشتا ئەمر قىلغانىدەك ئۆزۈڭنىڭ ساقايىتىلغىنىڭ ئۈچۈن بىر قۇربانلىقنى سۇنغىن، ـ دېدى.□ ■
15 لېكىن ئۇ توغرىسىدىكى خەۋەر تېخىمۇ تارقىلىپ پۇر كەتتى؛ شۇنىڭ بىلەن توپ-توپ خەلق ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاش ۋە ئۆز ئاغرىق-كېسەللىرىنى ساقايتىشى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىغا يىغىلىپ كېلەتتى.
16 هالبۇكى، ئۇ پات-پات ئۆلاردىن چېكىنىپ چۆللۈك يەرلەرگە بېرىپ دۇئا قىلاتتى.

ئەيسانىڭ ئادەمنىڭ گۇناھلارنى » كەچۈرۈم قىلىندى« دېيىش ھوقۇقى

مات. 8:9-1 مار. 2:12-1

17 شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە شۇنداق بولدىكى، ئۇ تەلىم بېرىۋاتقاندا، يېنىدا پەرىسىيلەر ۋە تەۋراتنى ئەھللىرى ئولتۇراتتى. ئۇلار گالىلىيە، يەھۇدىيە ئۆلكىلىرىنىڭ ھەرقايسى يېزا-قىشلاقلىرى ۋە يېرۇسالېمدىن كەلگەندى. پەرۋەردىگارنىڭ كېسەللەرنى ساقايتىش كۈچ-قۇدرىتى ئۇنىڭغا يار بولدى.
18 شۇ پەيتتە، مانا بىرقانچە كىشى زەمبىلگە ياتقۇزۇلغان بىر پالەچنى كۆتۈرۈپ كەلدى. ئۇلار ئۇنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئەكىرىشكە ئىنتىلىشتى. □ ■
19 بىراق ئادەملەرنىڭ تولىلىقىدىن كېسەلنى ئەكىرىشكە ئامال تاپالماي، ئۇلار ئۆگزىگە ئېلىپ چىقىپ، ئۆگزىدىكى كاھىشلارنى ئېچىپ، كېسەلنى ئۇينىڭ ئىچىگە زەمبىلدە ياتقان ھالدا خالايىقنىڭ ئوتتۇرىسىغا، ئەيسانىڭ ئالدىغا چۈشۈردى.
20 ئۇ ئۇلارنىڭ ئىشەنچىنى كۆرۈپ پالەچكە:
ـ بۇرادەر، گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى! ـ دېدى.
21 تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن پەرىسىيلەر كۆڭۈللىرىدە:
ـ بۇنداق كۈپۈرلۈق سۆزلىگەن بۇ ئادەم كىمدۇر؟! خۇدادىن باشقا گۇناھلارنى كەچۈرەلەيدىغان كىم بار؟ ـ دەپ ئويلاشتى.□ ■
22 بىراق ئەيسا ئۇلارنىڭ كۆڭلىدە ئەيىب ئىزدەشلىرىنى بىلىپ يېتىپ، جاۋابەن:
ـ سىلەر كۆڭلۈڭلاردا نېمىشقا ئەيىب ئىزدەيسىلەر؟
23 » گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى«! دېيىش ئاسانمۇ يا كى »ئورنۇڭدىن تۇر، ماڭ«! دېيىشمۇ؟

□ **5:12 »تەقسىر...«** ـ يا كى »ئى رەب...«. **»پۈتۈن بەدىنى ماخاۋ بېسىپ كەتكەن بىر ئادەم....«** ـ »ماخاۋ كېسىلى« بىرخىل قورقۇنچلۇق تېرە كېسىلى بولۇپ، يەھۇدىيلار بۇ خىل كېسەلگە گىرىپتار بولغانلارنى ناپاك، دەپ قاراپ ئۇلارغا قەتئىي يېقىنلاشمايتتى. بۇ كېسەل توغرۇلۇق يەنە »لاۋىيلار«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **5:12** مات. 8:2□ مار. 40.1:
□ **5:14 »ئۆلاردا بىر گۇۋاھلىق بولۇش ئۈچۈن، مۇسا بۇ ئىشتا ئەمر قىلغانىدەك ساقايتىلغىنىڭ ئۈچۈن بىر قۇربانلىقنى سۇنغىن«** ـ مۇسا پەيغەمبەر تەۋرات قانۇنىدا شۇنداق ئەمرنى كۆرسەتكەن: ـ بىر ماخاۋ كېسىلى ساقايتىلغان بولسا، ئۇ مۇقەددەس ئىبادەتخانىغا بېرىپ، ئۆزىنىڭ ساقايتىلغانلىقىنى كاھىنغا كۆرسىتىپ ئاندىن ماخاۋ كېسىللىرى ساقايغانلار قىلىشقا تېگىشلىك قۇربانلىقنى سۇنۇشنى كېرەك ئىدى. شۇيەسىزكى، مۇسا پەيغەمبەردىن باشلاپ مەسىھ ئەيسا كەلگۈچە بۇ مۇراسىم ھېچ ئۆتكۈزۈلۈپ باققان ئەمەس ئىدى. »لاۋ.» 32-14:1نى كۆرۈڭ. ■ **5:14** لاۋ. 13:2□ 14:2□ مات. 4:8. □ **5:18 ...» ئۆلار ئۇنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئەكىرىشكە ئىنتىلىشتى«** ـ ئەيسا ئۆيدە ئولتۇراتتى (19-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ■ **5:18** مات. 9:1□ مار. 2:3□ روس. 33.9: □ **5:21 »پەرىسىيلەر«** ـ قاتتىق تەلەپلىك بىر دىنىي مەزھەپتىكەلەر ئىدى. ئۇلار توغرۇلۇق »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.
■ **5:21** زەب. 5:32□ يەش. 25.43:

24 ئەممۇ هازىر سىلەرنىڭ ئىنسانئوغلىنىڭ يەر يۈزىدە گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى
بىلىشىڭلار ئۈچۈن، ـ ئۇ پالەچ كېسەلگە:
ـ ساڭا ئېيتايىكى، ئورنۇڭدىن تۇر، ئورنۇڭنى يىغىشتۇرۇپ ئۆيۈڭگە قايت! ـ دەپ بۇيرۇدى.□
25 ھېلىقى ئادەم دەرھال ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، ئۆزى ياتقان زەمبىلنى ئېلىپ، خۇدانى
ئۇلۇغلىغىنىچە ئۆيىگە قايتتى.
26 ھەممەيلەننى دەھشەتلىك ھەيرانلىق باستى؛ ئۇلار خۇدانى ئۇلۇغلىشىپ، قورقۇنچقا چۈمگەن ھالدا:
ـ بىز بۈگۈن تىلسىمات ئىشلارنى كۆردۇق! ـ دېيىشتى.

ئەيسانىڭ لاۋىينى مۇخلىسلىققا چاقىرىشى ـ »گۇناھكارلار« بىلەن ھەمداستىخان ئولتۇرۇشى
مات. 9:9-13□ مار. 2:13-17

27 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ئۇ يولغا چىقىپ، لاۋىي ئىسىملىك بىر باجگىرنى كۆردى. ئۇ باج يىغىدىغان ئورۇندا
ئولتۇراتتى. ئۇ ئۇنىڭغا:
ـ ماڭا ئەگەشكىن! ـ دېدى.□ ■
28 ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، ھەممىنى تاشلاپ، ئۇنىڭغا ئەگەشتى.
29 لاۋىي ئۆيىدە ئۇنىڭغا كاتتا بىر زىياپەت بەردى. ئۇلار بىلەن زور بىر توپ باجگىرلار ۋە باشقىلارمۇ شۇ يەردە
ھەمداستىخان بولغانىدى. □ ■
30 بىراق پەرىسىيلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئېقىمىدىكى تەۋرات ئۇستازلىرى غۇدۇڭشۇپ ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىغا:
ـ سىلەر نېمىشقا باجگىر ۋە گۇناھكارلار بىلەن بىر داستىخاندا يەپ-ئىچىپ ئولتۇرىسىلەر؟! ـ دەپ ئاغرىنىشتى.□
31 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ ساغلام ئادەملەر ئەمەس، بەلكى كېسەل ئادەملەر تېۋىپقا موھتاجدۇر.
32 مەن ھەققانىيلارنى ئەمەس، بەلكى گۇناھكارلارنى توۋبىغا چاقىرغىلى كەلدىم، ـ دېدى.□ ■

يېڭى كوندىن ئۈستۈندۈر
مات. 9:14-17□ مار. 2:18-22

33 ئاندىن ئۇلار ئۇنىڭدىن:
ـ نېمىشقا يەھيانىڭ مۇخلىسلىرى دائىم روزا تۇتۇپ دۇئا-تىلاۋەت قىلىدۇ، پەرىسىيلەرنىڭ مۇخلىسلىرىمۇ شۇنداق
قىلىدۇ، لېكىن سېنىڭ مۇخلىسلىرىڭ يەپ-ئىچىپلا يۈرىدىغۇ! ـ دەپ سوراشتى.■
34 ئۇ ئۇلارغا:

□ **5:24 »سىلەرنىڭ ئىنسانئوغلىنىڭ يەر يۈزىدە گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن« ـ »ئىنسانئوغلى« توغرۇلۇق »مات.» 20:8دىكى ئىزاھات ۋە »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.**

□ **5:27 »ئۇ يولغا چىقىپ، لاۋىي ئىسىملىك بىر باجگىرنى كۆردى« ـ »لاۋىي«نىڭ باشقا ئىسمى »ماتتا« ئىدى.**

■ **5:27** مات. 9:9□ مار. 2:14□15.

□ **5:29 »زور بىر توپ باجگىرلار«** ـ »باجگىرلار« ئىسرائىلنىڭ زېمىنىنى ئىشغال قىلغان رىملىقلار ئۈچۈن ئۆز خەلقىدىن باج يىغىپ بېرىدىغان ۋە شۇ سەۋەبتىن نەپرەتكە ئۇچرىغان يەھۇدىيلار.

■ **5:29** مات. 9:10□ مار. 2:15□ لۇقا 1:15.

□ **5:30 »سىلەر نېمىشقا باجگىر ۋە گۇناھكارلار بىلەن بىر داستىخاندا يەپ-ئىچىپ ئولتۇرىسىلەر؟«!** ـ »گۇناھكارلار« ـ تەۋرات-ئىنجىل بويىچە ھەربىر ئادەم گۇناھكار، ئەلۋەتتە. لېكىن مۇشۇ ئايەتتىكى »گۇناھكارلار« دېگەن سۆز، ھالى چوڭ پەرىسىيلەر ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى تەرىپىدىن ئالاھىدە »گۇناھكارلار« دەپ ئاتالغان باجگىرلار، پاھىشە ئايالار، مەتتا ساۋاتسىز كىشىلەر قاتارلىقلارنى كۆزدە تۇتىدۇ.

□ **5:32 »مەن ھەققانىيلارنى ئەمەس، بەلكى گۇناھكارلارنى توۋبىغا چاقىرغىلى كەلدىم«** ـ مۇشۇ سۆزدە »گۇناھكارلار« دېگىنى، ئۆزلىرىنى گۇناھكار دەپ تونۇپ يەتكەنلەرنى كۆزدە تۇتىدۇ، ئەلۋەتتە. چۈنكى ھەممە ئادەم گۇناھكاردۇر. »ھەققانىيلار« ئۆزىنى »ھەققانىي دەپ ھېسابلىغانلارنى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا مەسىھ ئۇلارنى چاقىرالمايتتى ۋە ھازىرمۇ چاقىرالمايدۇ. ■ **5:32** مات. 9:13□ لۇقا 10:19□ 1تىم. 1:15. ■ **5:33** مات. 9:14.

ـ توبى بولۇۋاتقان يىگىت تويدا توي مېھمانلىرى بىلەن ھەمداستىخان ئولتۇرغان چاغدا ئۇلارنى روزا تۇتقۇزالامسىلەر؟ ■ □

35 ئەمما شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، يىگىت ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدۇ، ئۇلار شۇ كۈنلەردە روزا تۇتىدۇ.□

36 ئۇ ئۇلارغا بىر تەمسىلمۇ كەلتۈردى:
ـ ھېچكىم يېڭى كۆڭلەكتىن يىرتىپ، ئۇنى كونا كۆڭلەككە ياماق قىلمايدۇ. ئۇنداق قىلسا، يېڭى كۆڭلەكنىمۇ يىرتقان بولىدۇ، شۇنداقلا يېڭىدىن ئالغان ياماقنۇ كونا كۆڭلەككە ماس كەلمەيدۇ.
37 شۇنىڭدەك، ھېچكىم يېڭى شارابنى كونا تۇلۇملارغا قاچىلىمايدۇ. ئۇنداق قىلسا، يېڭى شارابنىڭ كۆپۈشى بىلەن تۇلۇملار يېرىلىدۇ-دە، شارابمۇ تۆكۈلۈپ كېتىدۇ؛ تۇلۇملارمۇ كاردىن چىقىدۇ. ■
38 شۇڭا يېڭى شاراب يېڭى تۇلۇملارغا قاچىلىنىش كېرەك، شۇنداقتا ئىككىلىسى ساقلىنىپ قالىدۇ.
39 ئۇنىڭ ئۈستىگە، ھېچكىم كونا شارابتىن كېيىن يېڭىسىنى ئىچىشنى خالىمايدۇ، چۈنكى ئۇ: »بولدى، كونىسى ياخشى«! دەيدۇ.□

6

ئەيسا »شابات كۈنى«نىڭ ئىگىسىدۇر
مات. 12:8-1□ مار. 28:2-23

1 ئىككىنچى »مۇھىم شابات كۈنى«، ئۇ بۇغدايلىقلاردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى باشاقلارنى ئۈزۈۋېلىپ، ئالىقىندا ئۇۋۇلاپ يەۋاتاتاتتى.□ ■
2 لېكىن بۇنى كۆرگەن بەزى پەرىسىيلەر ئۇلارغا:
ـ سىلەر نېمىشقا شابات كۈنى تەۋراتتا چەكلەنگەن ئىشنى قىلىسىلەر؟ ـ دېيىشتى.□ ■
3 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن:

□ **5:34 »توي مېھمانلىرى«** ـ گرېك تىلىدا »مەرىكە زالىنىڭ پەرزەنتلىرى« دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **5:34** يەش. 62:5□ 2 كور. 11:2.

□ **5:35 »ئەمما شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، يىگىت ئۇلاردىن ئېلىپ كېتىلىدۇ، ئۇلار شۇ كۈنلەردە روزا تۇتىدۇ«** ـ بۇ سۆزلەر ئەيسانىڭ »ئۇلاردىن)مېھمانلاردىن(ئېلىپ كېتىلىپ« ئۇلۇمى ئۈزىگە ئەگەشكەنلەرگە قايغۇ-ھەسرەت ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدىغان بېشارەت.

■ **5:37** مات. 9:17□ مار. 2:22.

□ **5:39 »ھېچكىم كونا شارابتىن كېيىن يېڭىسىنى ئىچىشنى خالىمايدۇ«** ـ ئادەتتە، كونا شاراب دەرۋەقە يېڭى شارابتىن ياخشى، ئەلۋەتتە.

□ **6:1 »ئىككىنچى »مۇھىم شابات كۈنى««** ـ گرېك تىلىدا »ئىككىنچى »بىرىنچى شابات كۈنى«« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بىز »بىرىنچى«نى »مۇھىم« دەپ تەرجىمە قىلدۇق. سەۋەبىنى تۆۋەندە چۈشەندۈرىمىز.
»ئىككىنچى »بىرىنچى شابات كۈنى«« دېگەن بۇ ئىبارىنى چۈشەندۈرۈش تەس. ئالىملارنىڭ بۇ توغرۇلۇق ئىككى پىكرى بار:
1-پىكىر: ـ يەھۇدىي خەلقىنىڭ ئىككى خىل كالېنداری بار ئىدى. بىرىنچى كالېندار بابىلىلارنىڭكىگە ئوخشاش بولۇپ كۈزدە ») كاناي چىلىش ھېيىق« يا كى »بۇرنا ھېيىق« بىلەن(باشلىناتتى. بۇ كالېندار بويىچە، شۇ يىلدىكى »بىرىنچى شابات« بولسا »تۇنجى »بىرىنچى شابات«« دەپ ئاتالغان. ئىككىنچى كالېندار ئەتىيازدا باشلىناتتى)مىس.» 12:2نى كۆرۈڭ.(شۇ ئالىمارنىڭ پىكرىچە، ئىككىنچى كالېندار بويىچە، شۇ يىلدىكى بىرىنچى شابات »ئىككىنچى »بىرىنچى شابات«« دەپ ئاتىلاتتى.
2-پىكىر: ـ بۇ »يەتتە ھەپتە ھېيىق«نىڭ ھەپتىسىدىكى شابات كۈنىنى كۆرسىتىدۇ ») لاۋ.» 22-23:10نى كۆرۈڭ.(شۇ ئالىمارنىڭ پىكرىچە، بۇ ھېيىتنىڭ ئىككىنچى شابات كۈنى »ئىككىنچى »بىرىنچى شابات«« دەپ ئاتىلاتتى. مۇشۇ پىكىر بويىچە »بىرىنچى« دېگەن سۆز مۇشۇ ئايەتتە ئاساسەن »مۇھىم« دېگەن مەنىدە.
بىزنىڭچە بۇ 2-پىكىر توغرىدۇر، چۈنكى »يېڭى يىل-نىڭ)ئەتىيازدىكى(»بىرىنچى شابات«دا، يېڭى بۇغداي يا كى ئارپا دانلىرىنى يېيىش چەكلەنگەندى، بەلكىم خۇداغا ئاتاش كېرەك ئىدى ») لاۋ.» 23:14-ئايەتنى يەنە كۆرۈڭ.(ئىملا بولىسۇن، شۇ ۋاقىت ئەتىيازغا توغرا كېلەتتى.

■ **6:1** قان. 23:24□ مات. 12:1□ مار. 2:23.

□ **6:2 »نېمىشقا شابات كۈنى تەۋراتتا چەكلەنگەن ئىشنى قىلىسىلەر؟«** ـ »چەكلەنگەن ئىش« تەۋرات قانۇنىدا چەكلەنگەن، دېمەكچى. ئۇلارنىڭ شىكايەت قىلغىنى مۇخلىسلارنىڭ يېيىشى ئەمەس ») قان.» 25:23نى كۆرۈڭ.(، بەلكى شابات كۈنىدە مۇخلىسلارنىڭ »ھوسۇل ئالغانلىق«ى ئىدى. »ماتىتا«دىكى »قوشۇنچە سۆز«نىمىزدە مۇشۇ ۋەقە توغرۇلۇق ئىزاھاتلىرىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **6:2** مىس. 20:10.

ـ سىلەر ھەتتا داۋۇت پەيغەمبەر ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ ئاچ قالغاندا نېمە قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن
ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟□
4 دېمەك، ئۇ خۇدانىڭ ئۆيىگە كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان، تەۋراتتا كاھىنلاردىن باشقا ھەرقانداق ئادەمنىڭ يېيىشى
چەكلەنگەن »تەقدىم نانلار«نى سوراپ ئېلىپ يېگەن ۋە ھەمراھلىرىغىمۇ بەرگەن ـ دەپ جاۋاب بەردى.□
5 ئاخىرىدا ئۇ ئۇلارغا:
ـ ئىنسانئوغلى شابات كۈنىنىڭمۇ ئىگىسىدۇر، ـ دېدى.■
6 يەنە بىر شابات كۈنى شۇنداق بولدىكى، ئۇ سىناگوگقا كىرىپ تەلىم بېرىۋاتاتتى. سىناگوگتا ئوڭ قولى يېگلەپ
كەتكەن بىر ئادەم بار ئىدى.■
7 ئەمدى تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن پەرىسىيلەر ئۇنىڭ ئۇستىدىن ئەرز قىلغۇدەك بىرەر ئىشنى ئىزدەپ تاپايلى دەپ،
ئۇنىڭ شابات كۈنىمۇ كېسەل ساقايتىدىغانلىقىنى-ساقايتمايدىغانلىقىنى پايلاپ يۈرۈشەتتى.□
8 بىراق ئەيسا ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىكىنى بىلىپ، قولى يېگلەپ كەتكەن ئادەمگە:
ـ ئورنۇڭدىن تۇر، ئوتتۇرىغا چىققىن! ـ دېۋىدى، ھېلىقى ئادەم ئورنىدىن قوپۇپ شۇ يەردە تۇردى.
9 ئاندىن ئەيسا ئۇلارغا:
ـ سىلەردىن سوراپ باقايچۇ، تەۋراتقا ئۇيغۇن بولغىنى شابات كۈنى ياخشىلىق قىلىشمۇ، يا كى يامانلىق قىلىشمۇ؟
جاننى قۇتقۇزۇشمۇ يا كى جاننى زامىن بولۇشمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
10 ئەتراپىدىكىلەرنىڭ ھەممىسىگە نەزەر سالغاندىن كېيىن، ئۇ ھېلىقى ئادەمگە:
ـ قولۇڭنى ئۇزات، ـ دېدى. ئۇ شۇنداق قىلىشى بىلەنلا قولى ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ ئىككىنچى قولىغا ئوخشاش
بولدى. □ ■
11 لېكىن ئۇلار غەزەپتىن ھوشىنى يوقىتىپ، ئەيسانى قانداق تاقابىل تۇرۇش توغرىسىدا مەسلىھەتلىشىشكە باشلىدى.□

ئەيسانىڭ ئون شاگىرت روسۇلنى تاللىشى

مات. 10:1-4□ مار. 3:13-19

12 شۇ كۈنلەردە شۇنداق بولدىكى، ئۇ دۇئا قىلىشقا تاغقا چىقتى ۋە ئۇ يەردە خۇداغا كېچىچە دۇئا قىلدى.
13 تاڭ ئاتقاندا، مۇخلىسلىرىنى ئالدىغا چاقىرىپ، ئۇلارنىڭ ئىچىدىن ئون ئىككىيلەننى تاللاپ، ئۇلارنى روسۇل دەپ
ئاتىدى. ■
14 ئۇلار: سىمون)ئەيسا ئۇنى پېترۇس دەپمۇ ئاتىغان(ۋە ئۇنىڭ ئىنىسى ئاندىرياس؛ ياقۇپ ۋە يۇھاننا، فىلىپ ۋە
بارتولوماي،

□ **6:3 »سىلەر ھەتتا داۋۇت پەيغەمبەر ... نېمە قىلغانلىقىنى مۇقەددەس يازمىلاردىن ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟«** ـ »ئوقۇمىغانمۇسىلەر؟« دېگەن سۆز
پەرىسىيلەرنىڭ دائىم رەقىبلىرىدىن سورايدىغان سوئال شەكلى ئىدى.
□ **6:4 »دېمەك، ئۇ خۇدانىڭ ئۆيىگە كىرىپ، خۇداغا ئاتالغان،** تەۋراتتا كاھىنلاردىن باشقا ھەرقانداق ئادەمنىڭ يېيىشى چەكلەنگەن »تەقدىم نانلار«نى
سوراپ ئېلىپ يېگەن ۋە ھەمراھلىرىغىمۇ بەرگەن« ـ بۇ ۋەقە «1□□□.» 1:21-7 دە خاتىرىلەنگەن.
■ **6:5** مات. 8:12□ مار. 2:28.
■ **6:6** مات. 9:12□ مار. 1:3.
□ **6:7 «...□□□□□□□□ ئۇستىدىن ئەرز قىلغۇدەك بىرەر ئىشنى ئىزدەپ تاپايلى دەپ، ئۇنىڭ شابات كۈنىمۇ كېسەل ساقايتىدىغانلىقىنى-ساقايتمايدىغانلىقىنى
پايلاپ يۈرۈشەتتى»** ـ ئۇلارنىڭ قىلماقچى بولغان ئەرزى بولسا »ئۇ شابات كۈنىدە كېسەلنى ساقايتسا، »ئىشلىگەن« يا كى »خىزمەت قىلغان«غا باراۋەر
بولىدۇ، شۇڭا)ئۇلارنىڭ چۈشىنىشىچە(»تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان«« بولىدۇ.
□ **6:10 »ئۇ شۇنداق قىلىشى بىلەنلا قولى ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ ئىككىنچى قولىغا ئوخشاش بولدى»** ـ »ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ« دېگەن پېشلىنىڭ
مەھجۇلى شەكلى بىزگە بۇ ئىشنى خۇدا ئۆزى قىلغان، دېگەننى ئۇقتۇرىدۇ. ئەمدى ئۇلار بۇ مۇجىزىنى »شابات كۈنىدە يارىتقانلىقى« ئۈچۈن زادى كىمنى
ئەيىبلىمەكچى؟ ■ **6:10** 1پاد. 6.13: □ **6:11 »ئۇلار غەزەپتىن ھوشىنى يوقىتىپ...»** ـ »ئۇلار« 7-ئايەتتە كۆرسىتىلگەن »تەۋرات ئۇستازلىرى
ۋە پەرىسىيلەر.«
■ **6:13** مات. 10:1□ مار. 3:13□ 6:7 لۇقا 9.1:

15 ماتتا ۋە توماس، ئالفاينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە مىللەتپەرۋەر دەپ ئاتالغان سىمون، □
16 ياقۇپنىڭ ئوغلى يەھۇدا ۋە كېيىن ئۆنىگۈنا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدا ئىشقاريوتلار ئىدى.□

ئەيسانىڭ كېسەللەرنى ساقايتىشى ۋە تەلىم بېرىشى

مات. 4:23-25; 5:1-12

17 ئەيسا روسۇللىرى بىلەن تاغدىن چۈشۈپ، بىر تۈزلەڭلىكتە تۇراتتى. شۇ يەردە نۇرغۇن مۇخلىسلىرى ھەمدە پۈتكۈل يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن ۋە يېرۇسالېمدىن، تۇر ۋە زىدون شەھەرلىرىگە قارايدىغان دېڭىز بويىدىكى يۇرتلاردىن توپ-توپ كىشىلەر يىغىلىشتى. ئۇلار ئۆزىنىڭ تەلىملىرىنى ئاڭلاش ۋە كېسەللىرىگە شىپالىق ئىزدەش ئۈچۈن كەلگەندى. ■
18 ناپاك روھلاردىن ئازابلانغانلارمۇ شىپالىق تېپىشتى.
19 بۇ توپ-توپ ئادەملەرنىڭ ھەممىسى قوللىرىنى ئۆنىگۈنا تەگكۈزۈۋېلىشقا ئىنتىلەتتى؛ چۈنكى كۈچ-قۇدرەت ئۆنىڭ ۋۇجۇدىدىن چىقىپ ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە شىپالىق بېرىۋاتاتتى.■

خۇشاللىق ۋە قايغۇ

20 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ مۇخلىسلىرىغا قاراپ مۇنداق دېدى:
ـ »مۇبارەك، ئەي يوقسۇللار! چۈنكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەرنىڭكىدۇر.□ ■
21 مۇبارەك، ئەي ھازىر ئاچ قالغانلار! چۈنكى سىلەر توقۇق تويۇنىسىلەر.
مۇبارەك، ئەي يىغلاۋاتقانلار! چۈنكى كۈلدىغان بولىسىلەر.■
22 كىشىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ ۋەجىدىن سىلەردىن نەپرەتلەنسە، سىلەرنى ئۆزلىرىدىن چەتكە قاقسا، سىلەرگە تۆھمەت-ھاقارەت قىلسا، نامىڭلارنى رەزىل دەپ قارىغىسا، سىلەرگە مۇبارەك! ■
23 شۇ كۈنى شادلىنىپ تەنتەنە قىلىپ سەكرەڭلار. چۈنكى مانا، ئەرشتە بولغان ئىنئامىڭلار زوردۇر. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرگىمۇ ئوخشاش ئىشلارنى قىلغان.■

24 ـ لېكىن ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي بايلار!
چۈنكى سىلەر ئاللىقاچان راھەت-پاراغىتىڭلارغا ئىگە بولدۇڭلار!■
25 ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي قارنى تويۇنغانلار!
چۈنكى سىلەر ئاچ قالىسىلەر.
ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي كۈلۈۋاتقانلار!
چۈنكى ھازا تۆتۈپ يىغلايسىلەر.■

□ **6:15 »مىللەتپەرۋەر«** ـ ياكى، »قاناتانلىق.« يەھۇدىي مىللەتپەرۋەرلەر ۋەتەننى رىم ئىمپېرىيەسىدىن ئازاد قىلىش ئۈچۈن زوراۋانلىق بىلەن كۈرەش قىلغۇچىلار ئىدى.
□ **6:16 »ياقۇپنىڭ ئوغلى«** ـ بۇ ياقۇپ 14- ۋە 15-ئايەتتىكى »ياقۇپ«لاردىن باشقىسى بولسا كېرەك. **»ياقۇپنىڭ ئوغلى«** ـ بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »ياقۇپنىڭ ئىنىسى« دېيىلدۇ.
■ **6:17** مات. 4:25□ مار. 3.7:
■ **6:19** مار. 5.30:
□ **6:20 »مۇبارەك، ئەي يوقسۇللار«!** ـ »يوقسۇللار« بەلكىم ئۆزىنىڭ خۇداغا قەتئىي موھتاجلىقىنى تونۇپ يەتكەنلەر. بۇ ئايەتلەردە »مۇبارەك« دېگەن سۆز)خۇدا تەرىپىدىن(»بەختلىك، بەرىكەتلىك قىلىنغان« دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلدى. ■ **6:20** مات. 2.5: ■ **6:21** يەش. 3:61□ 13:65□ 10.66: ■ **6:22** مات. 11:5□ 1 پېت. 19:2□ 14:3□ 14.4: ■ **6:23** روس. 41:5□ 51.7: ■ **6:24** ئام. 6:1□ 8.
■ **6:25** يەش. 13:65□ ياق. 9:4□ 1.5:

26 هەممەيلەن سىلەرنى ياخشى دېگەندە، هالىڭلارغا ۋاي! چۈنكى ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمۇ بۇرۇنقى ساختا
پەيغەمبەرلەرگە شۇنداق قىلغان.«

دۈشمىنىڭلارغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار
مات. 5:38-48 127:

27 ـ بىراق ماڭا قۇلاق سالغان سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايىكى، دۈشمەنلىرىڭلارغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار،
سىلەرگە ئۆچ بولغانلارغا ياخشىلىق قىلىڭلار. ■

28 سىلەرنى قارغىغانلارغا بەخت تىلەڭلار، سىلەرگە يامان مۇئامىلىدە بولغانلارغىمۇ دۇئا قىلىڭلار. ■

29 بىرسى مەڭزىڭگە ئۇرسا، ئىككىنچى مەڭزىڭنىمۇ تۇتۇپ بەر؛ بىرسى چاپىنىڭنى ئېلىۋالىمەن دېسە، كۆڭلىڭنىمۇ
ئايماي بەرگىن. ■

30 بىرسى سەندىن بىرنېمە تىلىسە، ئۇنىڭغا بەرگىن. بىرسى سېنىڭ بىرەر نەرسەڭنى ئېلىپ كەتسە، ئۇنى قايتۇرۇۋ
بېرىشنى سورىما. □ ■

31 باشقىلارنىڭ ئۆزۈڭلارغا قانداق مۇئامىلە قىلىشىنى ئۈمىد قىلساڭلار، سىلەرمۇ ئۇلارغا شۇنداق مۇئامىلە قىلىڭلار.
■

32 ئەگەر سىلەر ئۆزۈڭلارنى ياخشى كۆرگەنلەرگىلا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتسەڭلار، ئۇنداقدا سىلەردە نېمە
شاپائەت بولسۇن؟ چۈنكى ھەتتا گۇناھكارلارمۇ ئۆزىنى ياخشى كۆرگەنلەرگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىدىغۇ. ■

33 ئەگەر سىلەر ئۆزۈڭلارغا ياخشىلىق قىلغانلارغىلا ياخشىلىق قىلساڭلار، ئۇنداقتا سىلەردە نېمە شاپائەت بولسۇن؟
چۈنكى ھەتتا گۇناھكارلارمۇ شۇنداق قىلىدىغۇ!

34 ئەگەر سىلەر قەرزنى »چوقۇم قايتۇرۇۋ بېرىدۇ« دەپ ئۈيلىغانلارغا بەرسەڭلار، ئۇنداقتا سىلەردە نېمە شاپائەت
بولسۇن؟ چۈنكى ھەتتا گۇناھكارلارمۇ ئەينەن قايتۇرۇۋ ئالىمىز دەپ باشقا گۇناھكارلارغا قەرز بېرىدىغۇ! ■

35 لېكىن سىلەر بولساڭلار، دۈشمىنىڭلارغىمۇ مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار، ياخشىلىق قىلىڭلار، باشقىلارغا
ئۈتنە بېرىڭلار ۋە »ئۇلار بىزگە بېرنېمە قايتۇرىدۇ« دەپ ئۈيلىماڭلار. شۇ چاغدا، ئىنئامىڭلار زور بولىدۇ ۋە سىلەر
ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ پەرزەنتلىرى بولىسىلەر. چۈنكى ئۇ تۇزكورلارغا ۋە رەزىللەرگىمۇ مېھرىبانلىق قىلىدۇ.
■ □

36 ئاتاڭلار مېھرىبان بولغىنىدەك سىلەرمۇ مېھرىبان بولۇڭلار.

باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلماڭلار
مات. 7:1-5

■ **6:27** مىس. 4:23□ پەند. 21:25□ مات. 44:5□ رىم. 20:12□ 1 كور. 12.4:
■ **6:28** لۇقا 34:23□ روس. 60.7:
■ **6:29** 1 كور. 7.6:
□ **6:30** **»بىرسى سەندىن بىرنېمە تىلىسە، ئۇنىڭغا بەرگىن«** ـ نېمىنى بېرىش كېرەكلىكىنى رەيىمىز ئېيتمىدى. بەزى ئەھۋالدا تىلىگۈچىگە تىلىگىنىنى
بەرسەك ئۇنىڭغا پايدا ئەمەس، بەلكى زىيان يەتكۈزىدۇ. مەسىلەن، ھاراقكەش ئادەم پۇل ياكى ھاراق تىلىسە بۇنى بەرسەك بولمايدۇ؛ لېكىن مۇمكىن
بولسا ياردەم قولىمىزنى ئۆزىتىشىمىز كېرەك. باشقا مىسال »روس.» 11-1:3دە تېپىلىدۇ، بولۇنمۇ 6-ئايەتنى كۆرۈڭ. ■ **6:30** قان. 7:15□ مات.
42.5: ■ **6:31** مات. 12.7: ■ **6:32** مات. 46.5: ■ **6:34** قان. 8:15□ مات. 42.5: □ **6:35** **»ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ
پەرزەنتلىرى بولىسىلەر«** ـ دېمەك، ئەمەللىرىڭلار بۇنىڭغا گۇۋاھلىق بولىدۇ. ■ **6:35** مات. 45.5:

37 ـ باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىپ يۈرمەڭلار. بولمىسا، سىلەر خۇدانىڭ ھۆكۈمىگە ئۇچرايسىلەر. باشقىلارنى
گۇناھقا بېكىتمەڭلار ۋە سىلەرمۇ گۇناھقا بېكىتىلمەيسىلەر. باشقىلارنى كەچۈرۈڭلار ۋە سىلەرمۇ كەچۈرۈم
قىلىنىسىلەر. ■

38 بېرىڭلار ۋە سىلەرگىمۇ بېرىلىدۇ ـ ھەتتا چوڭ تۆلچىگۈچىكە لىق چىكىڭاپ، سىلكىپ تولدۇرۇلۇپ ئۈستىدىن
تېشىپ چۈشكىدەك دەرىجىدە قوينۇڭلارغا تۆكۈپ بېرىلىدۇ. سىلەر باشقىلارغا قانداق تۆلچەم بىلەن تۆلچەپ
بەرسەڭلار، سىلەرگىمۇ شۇنداق تۆلچەم بىلەن تۆلچەپ بېرىلىدۇ.□ ■

39 ئاندىن ئۇ تۈلارغا تەمسىل ئېيتىپ مۇنداق دېدى:
ـ قارىغۇ قارىغۇنى يېتىلەپ ماڭالامدۇ؟ ئۇنداق قىلسا، ھەر ئىككىسى ئورەككە چۈشۈپ كەتمەمدۇ؟ ■

40 مۇخلىس ئۈستازىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ، لېكىن تاكامۇللاشتۇرۇلغىنى ئۈستازىغا ئوخشاش بولىدۇ.□ ■

41 ئەمدى نېمە ئۈچۈن بۇرادىرىڭنىڭ كۆزىدىكى قىلنى كۆرۈپ، ئۆز كۆزۈڭدىكى لىمنى بايقىيالمايسەن؟! □ ■

42 سەن قانداقمۇ ئۆز كۆزۈڭدە تۇرغان لىمنى كۆرمەي تۇرۇپ بۇرادىرىڭغا: »قېنى، كۆزۈڭدىكى قىلنى ئېلىۋېتەي«!
دېيەلەيسەن؟! ئەي ساختىپەز! ئاۋۋال ئۆزۈڭنىڭ كۆزىدىكى لىمنى ئېلىۋەت، ئاندىن ئېنىق كۆرۈپ، بۇرادىرىڭنىڭ
كۆزىدىكى قىلنى ئېلىۋېتەلەيسەن.

43 چۈنكى ھېچقانداق ياخشى دەرەخ يامان مېۋە بەرمەيدۇ، ھېچقانداق يامان دەرەخمۇ ياخشى مېۋە بەرمەيدۇ.
■

44 ھەرقانداق دەرەخنى بەرگەن مېۋىسىدىن پەرق ئەتكىلى بولىدۇ. چۈنكى تىكەندىن ئەنجۈرنى ئۈزگىلى بولماس،
يانتاقتىن ئۈزۈم ئۈزگىلى بولماس. ■

45 ياخشى ئادەم قەلبىدىكى ياخشىلىق خەزىنىسىدىن ياخشىلىق چىقىرىدۇ، رەزىل ئادەم قەلبىدىكى رەزىللىك
خەزىنىسىدىن رەزىللىكنى چىقىرىدۇ. چۈنكى قەلب نېمىگە تولدۇرۇلغان بولسا، ئېغىزدىن شۇ چىقىدۇ.■

شىكىي خىل ئىمارەت سالغان كىشىلەر

مات. 24-277:

46 ـ سىلەر نېمىشقا مېنى »رەب رەب«! دەيسىلەر-يۇ، بىراق سىلەرگە ئېيتقانلىرىمغا ئەمەل قىلمايسىلەر؟ ■

47 ئەمىسە، مېنىڭ ئالدىمغا كېلىپ، سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ ئەمەل قىلغان ھەركىمنىڭ كىمگە ئوخشىغانلىقىنى سىلەرگە
كۆرسىتىپ بېرەي. ■

■ 6:37 مات. 1:7□ رىم. 1:2□ 1 كور. 5.4:

□ 6:38 **»سىلەرگىمۇ بېرىلىدۇ ـ ھەتتا چوڭ تۆلچىگۈچىكە لىق چىكىڭاپ، سىلكىپ تولدۇرۇلۇپ ئۈستىدىن تېشىپ چۈشكىدەك دەرىجىدە قوينۇڭلارغا تۆكۈپ بېرىلىدۇ«** ـ ئوتتۇرا شەرقتە بىرسى بىراۋغا ئاشلىق ھەدىيە قىلماقچى بولسا (1) ئاشنى خالتىغا لىق قاچىلايدۇ، (2) دانلار چىكىلىپ چۈشىۋۈن دەپ خالتىنى سىلكىيدۇ، (3) چىكىلغان دانلارنىڭ ئۈستىگە »تېشىپ چۈشكۈدەك دەرىجىدە« يەنە قاچىلايدۇ.

■ 6:38 يەند. 22:10□ 17:19□ مات. 2:7□ مار. 24.4:

■ 6:39 يەش. 19:42□ مات. 14.15:

□ 6:40 **»مۇخلىس ئۈستازىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ، لېكىن تاكامۇللاشتۇرۇلغىنى ئۈستازىغا ئوخشاش بولىدۇ«** ـ بۇ سىرلىق سۆز بەلكىم مۇخلىسلار مەسىھكە تولۇق ئەگەشسە، ئۇنىڭغا ئوخشاش تازاب-ئۇقۇبەتنى كۆرۈشى مۇمكىن، دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ 6:40 مات. 24:10□ يۇھ. 16:13□ 20.15:

□ 6:41 **»بۇرادىرىڭنىڭ كۆزىدىكى قىل«** ـ ياكى »قېرىندىشىڭنىڭ كۆزىدىكى قىل.« **»ئەمدى نېمە ئۈچۈن بۇرادىرىڭنىڭ كۆزىدىكى قىلنى كۆرۈپ، ئۆز كۆزۈڭدىكى لىمنى بايقىيالمايسەن؟«!** ـ مەنىسى: »نېمە ئۈچۈن بۇرادىرىڭنىڭ ھەرە كېپىكىدەك كىچىك سەۋەنلىكىنلا كۆرۈپ، ئۆزۈڭدىكى لەمدەك چوڭ گۈناھنى كۆرمەيسەن؟« دېگەندەك. ■ 6:41 مات. 3.7: ■ 6:43 مات. 17:7□ 33.12: ■ 6:44 مات. 16.7: ■ 6:45 مات. 35.12: ■ 6:46 مال. 6:1□ مات. 21:7□ 11:25□ لۇقا 25:13□ رىم. 13:2□ ياق. 22.1: ■ 6:47 مات. 24.7:

48 ئۇ خۇددى چوڭقۇر كولاپ، ئۆلىنى قورام تاشنىڭ ئۈستىگە سېلىپ تۈيى سالغان كىشىگە ئوخشايدۇ. كەلكۈن
كەلگەندە، سۇ ئېقىمى ئۇ ئۆينىڭ ئۈستىگە زەرب بىلەن ئۇرۇلغىنى بىلەن، ئۇنى مىدىر-سىدىر قىلالمىدى، چۈنكى ئۇ
پۇختا سېلىنغان.
49 لېكىن سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، ئەمەل قىلمايدىغان كىشى بولسا، قۇرۇق يەرنىڭ ئۈستىگە ئۆلسىز تۈيى سالغان
كىشىگە ئوخشايدۇ. كەلكۈن ئېقىمى شۇ ئۆينىڭ ئۈستىگە ئۇرۇلۇشى بىلەن ئۇ ئۆرۈلۈپ كېتىتى؛ ئۇنىڭ ئۆرۈلۈشى
ئىنتايىن دەھشەتلىك بولدى!

7

ئەيسانىڭ رىملىق يۈزبېشىنىڭ چاكىرىنى ساقايتىشى
مات. 8:13-5؛ يۇھ. 4:54-43

1 ئەيسا كۆپچىلىككە بۇ سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، كەپەرناھۇم شەھىرىگە قايتا كىردى.
2 ئۇ يەردە مەلۇم بىر يۈزبېشىنىڭ ئەتىۋارلىق قۇلى ئېغىر كېسەل بولۇپ، سەكراتتا ياتاتتى.
3 يۈزبېشى ئەيسانىڭ خەۋرىنى ئاڭلاپ، بىرنەچچە يەھۇدىي ئاقساقالنى ئۇنىڭ يېنىغا ئېرىپ، ئۇنىڭ كېلىپ قۇلنى
قۇتقۇزۇشى ئۈچۈن ئۇتۇنۇشكە ئەۋەتتى.
4 ئۇلار ئەيسانىڭ ئالدىغا كەلگەندە ئۇنىڭغا:
ـ بۇ ئىشنى تىلگۈچى بولسا، تىلىكىنى ئىجابەت قىلىشىڭىزغا ھەقىقەتەن ئەرزىيدىغان ئادەم.
5 چۈنكى ئۇ بىزنىڭ يەھۇدىي ئېلىمىزنى ياخشى كۆرىدۇ ۋە ھەتتا بىز ئۈچۈن بىر سىناگوگنى سېلىپ بەردى، ـ دەپ
جىددىي قىيابەتتە ئۇتۇنۇشتى.
6 ئەيسا ئۇلار بىلەن بىللە باردى. بىراق ئۇيىگە ئاز قالغاندا، يۈزبېشى ئەيسانىڭ ئالدىغا بىرنەچچە دوستىنى ئەۋەتىپ
ئۇنىڭغا مۇنداق دېگۈزدى:
ـ »ئەقسىر، ئۆزلىرىنى ئاۋاره قىلمىسىلا، ئۆزلىرىنىڭ تورۇسۇمنىڭ ئاستىغا كېلىشلىرىگە ئەرزىمەيمەن.
7 شۇڭا ئۆزۈمنىمۇ سىلىنىڭ ئالدىلىرىغا بېرىشقا لايىق ھېسابلىمىدىم. سىلى پەقەت بىر ئېغىز سۆز قىلىپ قويىسىلا، قۇلۇم
ساقىيىپ كېتىدۇ.
8 چۈنكى مەنمۇ باشقا بىرسىنىڭ ھوقۇقى ئاستىدىكى ئادەممەن، قول ئاستىمدىمۇ لەشكەرلىرىم بار. بىرگە بار دېسەم
باريدۇ، بىرگە كەل دېسەم، كېلىدۇ؛ قۇلۇمغا بۇ ئىشنى قىل دېسەم، ئۇ شۇ ئىشنى قىلىدۇ.«
9 ئەيسا بۇ گەپنى ئاڭلاپ يۈزبېشىغا تەئەججۇبلەندى. ئۇ بۇرۇلۇپ كەينىگە ئەگەشكەن خالايىققا:
دەرۋەقە، ھەتتا ئىسرائىلدىمۇ بۇنداق زور ئىشەنچنى تاپالمىغاندىم! ـ دېدى.
10 يۈزبېشى ئەۋەتكەن كىشىلەر قايتىپ بارغاندا، كېسەل بولغان قۇلنىڭ سەللىمازا ساقايغانلىقىنى كۆردى.

تۇل ئايالنىڭ ئوغلىنى تىرىلدۈرۈش

7:3 **...» ئەيسانىڭ كېلىپ قۇلنى قۇتقۇزۇشى ئۈچۈن...»** ـ گرېك تىلىدا »قۇتقۇزۇش« ۋە »ساقايتىش« بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»يۈزبېشى ئەيسانىڭ خەۋرىنى ئاڭلاپ، بىرنەچچە يەھۇدىي ئاقساقالنى ئۇنىڭ يېنىغا ئېرىپ، ئەيسانىڭ كېلىپ قۇلنى قۇتقۇزۇشى ئۈچۈن ئۇتۇنۇشكە ئەۋەتتى«** ـ يۈزبېشى رىملىق پۇقرا بولۇپ، يەھۇدىي ئەمەس ئىدى. 5-ئايەتكە قارىغاندا ئۇ رىملىقلارنىڭ بۇتپەرەسلىكىنى تاشلاپ، تەۋرات ئارقىلىق خۇداغا ئېتىقاد باغلىغان ئادەم ئىدى.

7:6 **»ئەقسىر«** ـ ياكى »رەب.«

7:8 **»چۈنكى مەنمۇ باشقا بىرسىنىڭ ھوقۇقى ئاستىدىكى ئادەممەن«** ـ مۇھىم سۆز »مەن«مۇ« ـ دېمەك، يۈزبېشى رىم ئىمپېراتورىنىڭ ھوقۇقى ئاستىدا ئۇرۇپ ئۆز ھوقۇقى بىلەن ئەسكەرلىرىگە بۇيرۇق بېرەلەيتتى؛ ئەيسا ئالەم ئىگىسىنىڭ ھوخۇق ئاستىدا ئۇرۇپ، ھەممىگە قادىرنىڭ ھوقۇقى بىلەن ئالەمنىڭ ئىشلىرىنى بۇيرۇيدىغان ئادەم ئىدى.

7:10 **»يۈزبېشى ئەۋەتكەن كىشىلەر قايتىپ بارغاندا، كېسەل بولغان قۇلنىڭ سەللىمازا ساقايغانلىقىنى كۆردى«** ـ بۇ ۋەقە »مات.» 13-8:8دىمۇ خاتىرىلىنىدۇ.

11 بۇ ئىشتىن كېيىن ئۇ نائىن دېگەن بىر شەھەرگە باردى. ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى ۋە يەنە توپ-توپ كىشىلەر ئۇنىڭغا
ئەگىشىپ ماكىدى.
12 ئۇ شەھەر قوۋۇقىغا يېقىنلاشقاندا، مانا كىشىلەر جىنازا كۆتۈرۈپ چىقىۋاتقاندى. ئۆلگۈچى ئانىسىنىڭ يەككە-
يېگانە ئوغلى ئىدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئانىسى تۇل ئايال ئىدى. شەھەردىن چوڭ بىر توپ ئادەم ئايالغا ھەمراھ بولۇپ
چىققاندى.
13 رەب ئۇنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئىچىنى ئاغرىتىپ:
ـ يىغلىمىغىن، ـ دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆتۈپ، تاۋۇتقا قولىنى تەگكۈزىۋىدى، تاۋۇت كۆتۈرگەنلەر توختىدى. ئۇ:
ـ يىگىت، ساكا ئېيتىمەن، ئويغان! ـ دېدى. □ ■
15 ئۆلگۈچى بولسا رۇسلىنىپ تىك ئولتۇردى ۋە گەپ قىلىشقا باشلىدى. ئەيسا ئۇنى ئانىسىغا تاپشۇرۇپ بەردى.
16 ھەممەيلەننى قورقۇنچ بېسىپ، ئۇلار خۇدانى ئۇلۇغلاپ:
ـ »ئارىمىزدا ئۇلۇغ بىر پەيغەمبەر تۇرغۇزۇلدى«! ۋە »خۇدا ئۆز خەلقىنى يوقلاپ كەلدى«! ـ دېيىشتى.□ ■
17 ئۇنىڭ توغرىسىدىكى بۇ خەۋەر پۈتۈن يەھۇدىيە زېمىنى ۋە ئەتراپتىكى رايونلارغا تارقىلىپ كەتتى.

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ مۇخلىسلىرىنىڭ ئەيسا بىلەن كۆرۈشكىلى كېلىشى

مات. 11:2-19

18 يەھيانىڭ مۇخلىسلىرى ئەمدى بۇ بارلىق ئىشلارنىڭ خەۋرىنى ئۇنىڭغا يەتكۈزدى. يەھيا مۇخلىسلىرىدىن
ئىككىيلەننى ئۆزىگە چاقىرىپ، ■
19 ئۇلارنى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئەۋەتىپ: »كېلىشى مۇقەررەر زات ئۆزۈمۈز، ياكى باشقا بىرسىنى كۈتۈشىمىز كېرەكمۇ؟«
دەپ سوراپ كېلىشكە ئەۋەتتى.□
20 ئۇلار ئەيسانىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ـ چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا بىزنى سەندىن: »كېلىشى مۇقەررەر زات ئۆزۈمۈز، ياكى باشقا بىرسىنى كۈتۈشىمىز كېرەكمۇ؟«
دەپ سوراپ كېلىشكە يىبىنكۈغا ئەۋەتتى ـ دېدى.
21 دەل شۇ ۋاقىتتا ئەيسا ئاغرىق-سىلاق ۋە كېسەل-ۋابا باسقان ۋە يامان روھلار چاپلاشقان نۇرغۇن كىشىلەرنى
ساقايتتى ۋە نۇرغۇن قارىغۇلارنى كۆزىدىغان قىلدى.
22 شۇنىڭ بىلەن ئۇ يەھيانىڭ مۇخلىسلىرىغا:
ـ سىلەر قايتىپ بېرىپ، يەھياغا ئۆز ئاڭلىغان ۋە كۆزگەنلىرىڭلار توغرۇلۇق خەۋەر يەتكۈزۈپ ـ »كورلار
كۆرەلەيدىغان ۋە توكۇرلار ماكالايدىغان بولدى، ماخاۋ كېسىلى بولغانلار ساقايتىلدى، گاسلار ئاڭلىيالايدىغان
بولدى، ئۆلگەنلەرمۇ تىرىلدۈرۈلدى ۋە كەمبەغەللەرگە خۇش خەۋەر جاكارلاندى« ـ دەپ ئېيتىڭلار. ■

□ 7:14 »ئۇ ئۆتۈپ، تاۋۇتقا قولىنى تەگكۈزىۋىدى« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە جىنازىغا تېگىش كىشىنى يەتتە كۈنگىچە »ناپاك« قىلاتتى »)چۈل.» 11:19-12نى كۆرۈڭ.(بىراق ئۆلگىنىنى تىرىك قىلىش ھەممە ئىشنى باشقىچە قىلدۇ!
■ 7:14 روس. 40.9:
□ 7:16 »خۇدا ئۆز خەلقىنى يوقلاپ كەلدى«! ـ تەۋرات ۋە ئىنجىلدا »خۇدانىڭ يوقلىشى« ئۇنىڭ ئىنسانلارغا يېقىن كېلىپ ئۇلاردىن خەۋەر
ئېلىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
■ 7:16 لۇقا 68:1□ 19:24□ يۇھ. 19:4□ 14:6□ 17.9:
■ 7:18 مات. 2.11:
□ 7:19 »كېلىشى مۇقەررەر زات« ـ خۇدا ۋەدە قىلغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ، ئەلۋەتتە. يەھيا ئۆزى مەسىھنىڭ يولىنى تەييارلاش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ئالدىدا
ئەۋەتىلگەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇ: ـ »سەن بىز كۈتكەن كىشىمۇسەن« دەپ گۈمانلىنىپ سورايدۇ. »كېلىشى مۇقەررەر زات ئۆزۈمۈز، ياكى باشقا بىرسىنى
كۈتۈشىمىز كېرەكمۇ؟« ـ يەھيا پەيغەمبەر شۇ مۇخلىسلىرىنى ئەۋەتكەندە زىندانىدا ئىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بەلكىم: »ئەيسا ھەقىقەتەن قۇتقۇزغۇچى بولسا،
نېمىشقا ئۆز مېنى مۇشۇ زىندانىدا يېتىشقا يول قويىدۇ؟« دەپ سورىشى مۇمكىن ئىدى. »ماتىا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«دە بۇ ئىش »)مات.» 2:11-6)
توغرۇلۇق ئىزاھاتلىرىمىزنى كۆرۈڭ.
■ 7:22 يەش. 18:29□ 5:35□ 1.61:

23 ئۇنىڭغا يەنە: »مەندىن گۇمانلانماي پۇتلىشىپ كەتمىگەن كىشى بولسا بەختلىكتۇر«! دەپ قويۇڭلار، ـ
دېدى.□
24 يەھيانىڭ ئەلچىلىرى كەتكەندىن كېيىن، ئۇ توپ-توپ ئادەملەرگە يەھيا توغرۇلۇق سۆز ئېچىپ:
ـ »سىلەر بۇرۇن يەھيانى ئىزدەپ چۆلگە بارغىنىڭلاردا، زادى نېمىنى كۆرگىلى باردىڭلار؟ شامالدا يەلپۈنۈپ تۇرغان
قومۇشنىمۇ؟ ■
25 ياكى ئېسىل كىيىم كىيگەن بىر ئەربابنىمۇ؟ مانا، ئېسىل كىيىملەرنى كىيگەن، ئەيش-ئىشرەت ئىچىدە ياشايدىغانلار
پادىشاھلارنىڭ ئوردىلىرىدىن تېپىلىدۇغۇ!
26 ئەمدى سىلەر نېمە كۆرگىلى باردىڭلار؟ بىر پەيغەمبەرنىمۇ؟ دۇرۇس، ئەمما مەن شۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى،
بۇ بولسا پەيغەمبەردىنمۇ ئۈستۈن بىر بولغۇچىدۇر.
27 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردىكى: ـ
»مانا، يۈز ئالدىڭغا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن؛
ئۇ سېنىڭ ئالدىڭدا يولۇڭنى تەييارلايدۇ« ـ دەپ يېزىلغان سۆز مانا دەل ئۇنىڭ توغرىسىدا يېزىلغاندۇر. □ ■
28 چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئاياللاردىن تۇغۇلغانلار ئارىسىدا يەھيادىنمۇ ئۈلۈغى يوق؛ ئەمما
خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدىكى ئەڭ كىچىك بولغىنىمۇ ئۇنىڭدىن ئۈلۈغ تۇرىدۇ
29)ئەمدى يەھيانى ئاڭلىغان پۇقرالار، ھەتتا باجگىرلارمۇ خۇدانىڭ يولىنى توغرا دەپ يەھيانىڭ چۆمۈلدۈرۈشى
بىلەن چۆمۈلدۈرۈلگەندى. □
30 لېكىن پەرىسىيلەر ۋە تەۋراتشۇناسلار يەھيانىڭ چۆمۈلدۈرۈشىنى قوبۇل قىلماي، خۇدانىڭ ئۆزلىرىگە بولغان
مەقسەت-ئىرادىسىنى چەتكە قاققاندى.(
31 لېكىن بۇ زامانىنىڭ كىشىلىرىنى زادى كىمىلەرگە ئوخشىتاي؟ ئۇلار كىمىلەرگە ئوخشايدۇ؟ ■
32 ئۇلار خۇددى رەستە-بازارلاردا ئولتۇرۇۋېلىپ، بىر-بىرىگە: »بىز سىلەرگە سۈنايى چېلىپ بەرسەكمۇ، ئۈسسۈل
ئوينىمىدىڭلار«، »ماتەم پەدىسىگە چېلىپ بەرسەكمۇ، يىغا-زار قىلمىدىڭلار« دەپ قاقشايدىغان ئۇتۇرۇقسىز بالىلارغا
ئوخشايدۇ.
33 چۈنكى چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا كېلىپ زىياپەتتە ئولتۇرمايتتى، شاراب ئىچمەيتتى. شۇنىڭ بىلەن سىلەر: »ئۇنىڭغا
جىن چاپلىشىپتۇ« دېيىشىسىلەر. □ ■
34 ئىنسانئوغلى بولسا كېلىپ ھەم يەيدۇ ھەم ئىچىدۇ ۋە مانا سىلەر: »تازا بىر تويماس ۋە مەيخور ئىكەن. ئۇ باجگىرلار
ۋە گۇناھكارلارنىڭ دوستىدۇر« دېيىشىسىلەر.
35 لېكىن دانالىق بولسا ئۇزىنىڭ بارلىق پەرزەنتلىرى ئارقىلىق دۇرۇس دەپ تونۇلىدۇ.«□

گۇناھكار ئاياللىنىڭ ئەيسانى ئەتىرلىشى

□ 7:23 »مەندىن گۇمانلانماي پۇتلىشىپ كەتمىگەن كىشى بولسا بەختلىكتۇر«! ـ يەھيا پەيغەمبەر زىندانىدا يېتىپ: »ئەيسا قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ بولسا
ئەمىشقا مېنى زىندانىدىن قۇتقۇزمىغان؟« ـ دەپ گۇمانلانغان بولسا كېرەك ئىدى. يەھيانىڭ بۇ سوئالى توغرۇلۇق »ماتىتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە
ئازراق توختىلىمىز.
■ 7:24 مات. 7.11:
□ 7:27 »مانا، يۈز ئالدىڭغا ئەلچىمنى ئەۋەتىمەن؛ ئۇ سېنىڭ ئالدىڭدا يولۇڭنى تەييارلايدۇ« ـ تەۋرات، »مال.» 1:3؛ »يەش.» 3:40.
■ 7:27 مىس. 20:23□ مال. 1:3□ مار. 2.1:
□ 7:29 »مەھىتا باجگىرلارمۇ خۇدانىڭ يولىنى توغرا دەپ يەھيانىڭ چۆمۈلدۈرۈشى بىلەن چۆمۈلدۈرۈلگەندى« ـ »خۇدانىڭ يولىنى توغرا دەپ«
گۈپك تىلىدا »خۇدانى توغرا دەپ...» دېگەن ئىبارىنى بىلدۈردۈ.
■ 7:31 مات. 16.11:
□ 7:33 »چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا كېلىپ زىياپەتتە ئولتۇرمايتتى، شاراب ئىچمەيتتى« ـ گۈپك تىلىدا »چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا كېلىپ نە نان چېمىدۇ نە
ئىچمەيدۇ.« ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، يەھيا پەيغەمبەر ئىنتايىن غورىگىل ئوزۇقلىناتتى، پات-پات روزا تۇتاتتى. »مات.» 4:3نى كۆرۈڭ.
■ 7:33 مات. 4:3□ مار. 6.1:
□ 7:35 »دانالىق بولسا ئۇزىنىڭ بارلىق پەرزەنتلىرى ئارقىلىق دۇرۇس دەپ تونۇلىدۇ« ـ ياكى »دانالىق بولسا ئۇزىنىڭ بارلىق ئىش-مېۋىلىرى ئارقىلىق
دۇرۇس دەپ تونۇلىدۇ.« بۇ قىسقا ئايەت ئۇستىدە ۋە ئۇنىڭدىكى كۆپ مۇھىم پرىنسىپلار توغرىسىدا »ماتىتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.

36 پەرسىيلەردىن بىرى ئۇنىڭدىن تۈيۈمدە مېھمان بولىشىنى دەپ تۆتۈندى. ئەمدى ئۇ پەرىسىينىڭ تۈيىگە كىرىپ
داستىخاندا ئولتۇردى. □ ■
37 ۋە مانا، ئۇ شەھەردە بۇزۇق دەپ تونۇلغان بىر ئايال ئەيسانىڭ بۇ پەرىسىينىڭ تۈيىدە داستىخاندا ئولتۇرغانلىقىنى
ئاڭلاپ، ئاق قاشتېشىدىن ياسالغان بىر قۇتىدا مۇرمەككى ئېلىپ كەلدى. □
38 ئۇ يىغلىغان پېتى ئۇنىڭ كەينىدە، پۇتىغا يېقىن تۇرۇپ، كۆز ياشلىرى قىلىپ، پۇتلىرىنى ھۆل قىلىۋەتتى؛ ئاندىن
چاچلىرى بىلەن ئۇنىڭ پۇتلىرىنى ئېرتىپ قۇرۇتتى ھەم پۇتلىرىنى توختىماي سۆيۈپ، ئۈستىگە ئەتىر سۈردى.
39 ئەمدى ئۇنى چاقىرغان پەرىسىي بۇ ئىشنى كۆرۈپ، ئىچىدە: »بۇ ئادەم راست پەيغەمبەر بولغان بولسا، ئۆزىگە
تېگىۋاتقان بۇ ئايالنىڭ كىم ۋە قانداق ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. چۈنكى ئۇ بىر بۇزۇق«! دەپ ئويلىدى.
40 شۇنىڭ بىلەن ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
سىمون، ساڭا دەيدىغان بىر گەپىم بار، ـ دېدى.
ـ ئېيتىڭ، ئۇستاز، ـ دېدى سىمون.
41 ـ ئىككى ئادەم مەلۇم بىر قەرىز ئىگىسىگە قەرزدار ئىكەن. بىرى بەش يۈز كۈمۈش دىنارغا، يەنە بىرى بولسا
ئەللىك كۈمۈش دىنارغا قەرزدار ئىكەن. □
42 لېكىن ھەر ئىككىسىنىڭ قەرزنى قايتۇرغىلى ھېچنەرسىسى بولمىغاچقا، قەرز ئىگىسى مېھرىبانلىق قىلىپ ھەر
ئىككىسىنىڭ قەرزىنى كەچۈرۈم قىپتۇ. سېنىڭچە، ئۇلارنىڭ قايىسىسى ئۇنى بەكرەك سۆيىدۇ؟ ـ دەپ سوردى
ئەيسا.
43 سىمون جاۋابەن: ـ مېنىڭچە، قەرزى كۆپرەك كەچۈرۈم قىلىنغان كىشى، ـ دېدى.
ـ توغرا ھۆكۈم قىلدىڭ، ـ دېدى ئەيسا.
44 ئاندىن ھېلىقى ئايالغا بۇرۇلۇپ، سىمونغا:
ـ بۇ ئايالنى كۆردۈڭمۇ؟ مەن ئۆيۈڭگە كىرگىنىم بىلەن، سەن پۇتلىرىمنى يۇيۇشقا سۇ بەرمىگەنسىلەر، لېكىن ئۇ كۆز
يېشى بىلەن پۇتلىرىمنى يۇدى ۋە چېچى بىلەن ئېرتىپ قۇرۇتتى.
45 سەن مېنى سالام بېرىپ سۆيمىدىڭ، لېكىن ئۇ مەن كىرگەندىن تارتىپ پۇتلىرىمنى سۆيۈشتىن توختىمىدى.
46 سەن ېبىشىمغىمۇ ماي سۈركىمىگەنسىلەر، بىراق ئۇ مېنىڭ پۇتلىرىمغا مۇرمەككىنى سۈركەپ قويدى. □
47 شۇڭا شۇنى ساڭا ئېيتىپ قويايكى، ئۇنىڭ نۇرغۇن گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىندى. چۈنكى مانا، ئۇنىڭ
كۆرسەتكەن مېھىر-مۇھەببىتى چوڭقۇر ئەمەسمۇ؟ ئەمما كەچۈرۈمى ئاز بولغانلارنىڭ مېھىر-مۇھەببەتنى كۆرسىتىشىمۇ
ئاز بولىدۇ، ـ دېدى.□
48 ئاندىن ئۇ ئايالغا:
ـ گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىندى، ـ دېدى.■
49 ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان ئولتۇرغانلار كۆڭلىدە: »كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنىمۇ كەچۈرۈم قىلغۇچى بۇ ئادەم
زادى كىمدۇ؟« دېيىشتى.■

□ 7:36 **...» داستىخاندا ئولتۇردى«** ـ گرېك تىلىدا »داستىخاندا ياتتى.« يەھۇدىيلار ۋە گرېكلەر ئادەتتە داستىخاندا يانپاشلاپ ياتاتتى.
■ 7:36 مات. 6:26□ مار. 3:14□ يۇھ. 2:11□ 2.12:
□ 7:37 **»مۇرمەككى«** ـ بۇ خىل ئەتىر. ئۇ ئادەتتە ئىنتايىن قىممەت ئىدى)مەسىلەن، »مات.» 7:26)نى كۆرۈڭ.(
□ 7:41 **»كۆزۈش دىنار«** ـ رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ پۇل بىرلىكى، تەخمىنەن بىر ئادەمنىڭ بىر كۈنلۈك ئىش ھەققى بولاتتى.
□ 7:46 **»سەن ېبىشىمغىمۇ ماي سۈركىمىگەنسىلەر«** ـ شۇ دەۋردە كىشىلەر مۇرمەتلىك مېھمانلارنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن مېھمانلىرىنىڭ ېبىشىغا ئەتىرلىك
مايىنى سۈركەپ قويىتتى.
□ 7:47 **»چۈنكى مانا، ئۇنىڭ كۆرسەتكەن مېھىر-مۇھەببىتى چوڭقۇر ئەمەسمۇ؟«** ـ بۇ ئايالنىڭ مۇھەببىتى خۇدانىڭ كەچۈرۈمىگە ئېرىشىشىنىڭ سەۋەبى
ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ چوڭقۇر مۇھەببىتى ئۇنىڭ **ئاللىقاچان خۇدانىڭ كەچۈرۈمىگە ئېرىشكەنلىكى ئېيىلدىن** بولىدى ۋە شۇنداقلا بۇنىڭغا ئىسپات
كۆرسەتتى. ■ 7:48 مات. 2:9. ■ 7:49 مات. 3.9:

50 ئەيسا ھېلىقى ئايالغا:
ـ ئېتىقادىڭ سېنى قۇتقۇزدى؛ ئامان-خاتىرجەملىك بىلەن قايتقىن! ـ دېدى.□

8

ئەيساغا ئەگەشكەن ئاياللار
مات. 17:1-13□ مار. 4:1-12

1 كېيىن، ئەيسا شۇ يۇرتلارنى كېزىپ، شەھەرمۇ-شەھەر، يېزىمۇ-يېزا خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ خۇش خەۋىرىنى ئېلان قىلىپ جاكارلىدى؛ ئون ئىككىيلەنمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە باردى.
2 ئۇنىڭ بىلەن بىللە بارغانلاردىن يەنە يامان روھلاردىن ۋە ئاغرىق-سىلاقلاردىن ساقايتىلغان بەزى ئاياللارمۇ بار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۇزىدىن يەتتە جىن ھەيدەپ چىقىرىلغان مەريەم)ماگداللىق دەپ ئاتالغان(،■
3 ھېرود خاننىڭ ساراي غوجدارى خۇزانىڭ ئايالى يوئانا، سۇزاننا ۋە باشقا نۇرغۇن ئاياللارمۇ بار ئىدى. بۇلار ئۆز مال-مۈلۈكلىرى بىلەن ئۇ ۋە ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىنىڭ ھاجەتلىرىدىن چىقاتتى.□

ئۇرۇق چاچقۇچى توغرىسىدىكى تەمسىل
4 چوڭ بىر توپ ئادەملەر يىغىلغاندا، شۇنداقلا ھەرقايسى شەھەرلەردىن كىشىلەر ئۇنىڭ يېنىغا كەلگەندە، ئۇ ئۇلارغا بىر تەمسىل سۆزلەپ بەردى:■
5 ـ »ئۇرۇق چاچقۇچى ئۇرۇق چاچقىلى ئېتىزغا چىقىپتۇ. ئۇرۇق چاچقاندا، ئۇرۇقلاردىن بەزىلىرى چىغىر يول ئۈستىگە چۈشۈپ، دەسسىلىپ كېتىپتۇ ۋە ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار كېلىپ ئۇلارنى يەپ كېتىپتۇ.
6 باشقا بەزىلىرى تاشلىق يەرگە چۈشۈپتۇ. يەردە نەملىك بولمىغاچقا، ئۇنۇپ چىققىنى بىلەن قۇرۇپ كېتىپتۇ.
7 باشقا بەزىلىرى تىكەنلەرنىڭ ئارىسىغا چۈشۈپتۇ، تىكەنلەر مايىسلار بىلەن تەڭ ئۆسۈپ مايىسلارنى بوغۇۋاپتۇ.
8 باشقا بەزىلىرى بولسا ياخشى تۈپراققا چۈشۈپتۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن، يۈز ھەسسە ھوسۇل بېرىپتۇ.« بۇلارنى دېگەندىن كېيىن ئۇ يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:
ـ ئاڭلىغۇدەك قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلىسۇن! دەپ توۋلىدى.
9 كېيىن ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى ئۇنىڭدىن: ـ بۇ تەمسىلنىڭ مەنىسى نېمە؟ ـ دەپ سوريدى. ■
10 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ سىرلىرىنى بىلىش سىلەرگە نېسىپ قىلىندى. بىراق بۇ ئىشلار قالغان باشقىلارغا تەمسىللەر بىلەنلا ئېيتىلىدۇ. مەقسىتى شۇكى، »ئۇلار قارىسىمۇ كۆرمەيدۇ، ئاڭلىسىمۇ چۈشىنەيدۇ.«□ ■
11 ئەمدى تەمسىلنىڭ مەنىسى مۇنداق: ـ ئۇرۇق بولسا، خۇدانىڭ سۆز-كالامىدۇر. ■

□ 7:50 **»ئېتىقادىڭ سېنى قۇتقۇزدى«** ـ »ئېتىقادىڭ« مۇشۇ يەردە، شۇيىسىزكى، ئەيسا بۇ سۆز بىلەن ئايالنىڭ تۆزىگە باغلىغان ئىشەنچىنى، يەنى ئۇنىڭ گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلالايدىغان مەسىھ ئىكەنلىكىگە باغلىغان ئىشەنچىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **8:2** مات. 27.56□55:
□ **8:3** **»ئۇ ۋە ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىنىڭ«** ـ بۇ ئىبارە گرېك تىلىدا بەزى كۆچۈرۈلمىلەردە »ئۇنىڭ« ياكى بەزى كۆچۈرۈلمىلەردە »ئۇلارنىڭ« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. **»ھېرود خان**نىڭ ساراي غوجدارى خۇزانىڭ ئايالى يوئانا، سۇزاننا ۋە باشقا نۇرغۇن ئاياللارمۇ بار ئىدى... ئۇنىڭ ... ھاجەتلىرىدىن چىقاتتى« ـ »كىرىش سۆز«نىمىزدە دېگىنىمىزدەك، لۇقا دائىم ئەيسانىڭ قىز-ئاياللار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى بايقاپ يۈرىدۇ.
■ **8:4** مات. 13:3□ مار. 4:2.
■ **8:9** مات. 13:10□ مار. 4:10.
□ **8:10** **»خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ سىرلىرىنى بىلىش سىلەرگە نېسىپ قىلىندى«** ـ »سىرلار« ئىنجىلدا ئەسلىدە ئىنسانلارغا ئاشكارىلانمىغان، ھازىر مەسىھ ياكى روسۇلىرى ئارقىلىق ئايان قىلىنغان ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئىنجىلدىكى بەزى »سىرلار« ئىنتايىن سىرلىق، ئەۋۋەتە. **»ئۇلار قارىسىمۇ كۆرمەيدۇ، ئاڭلىسىمۇ چۈشىنەيدۇ«** ـ بۇ سۆزلەر »يەش.» 6:9دىن ئېلىنغان.
■ **8:10** زەب. 25□4: ،9، 14؛ 78:2-1□ يەش. 6:10-9□ ئەز. 12:2□ مات. 11:25□ 13:14□ مار. 4:12□ يۇھ. 12:40□ روس. 28:26□ رىم. 11:8□ 2 كور. 53: 14.، **8:11** مات. 13:18□ مار. 4:13.

12 چىغىر يول بويىدىكىلەر بولسا مۇشۇلار: ئۇلار سۆز-كالامنى ئاڭلايدۇ، لېكىن ئىبلىس كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئىشىنىپ
قۇتقۇزۇلۇشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ قەلبىدىكى سۆزنى ئېلىپ كېتىدۇ.
13 تاشلىق يەرگە چۈشكەن ئۇرۇقلار سۆز-كالامنى ئاڭلىغان ھامان خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلغانلارغا تەمسىل
قىلىنغان. ئۇلاردا يىلتىز بولمىغاچقا، پەقەت بىر مەھەل ئىشىنىپ، ئاندىن سىناق-مۇشكۈلۈك ۋاقتى كەلگەندە،
ئېتىقادتىن تېيىلىپ كېتىدۇ. ■
14 تىكەنلىككە چۈشكەن ئۇرۇقلار بولسا شۇنداق ئادەملەرنى كۆرسەتكەنكى، سۆزنى ئاڭلىغان بولسىمۇ، يولغا
چىققاندىن كېيىن بۇ پانىي ھاياتتىكى ئەندىشىلەر، بايلىقلار ۋە ھالاۋەتلەرنىڭ ئېزىقتۇرۇشلىرى بىلەن بوغۇلۇپ،
ئۇرۇق پىشمايى ھوسۇل بەرمەيدۇ. ■
15 لېكىن ياخشى تۇپراققا چېچىلغان ئۇرۇقلار بولسا ـ سۆز-كالامنى ئاڭلاپ، سەممىي ۋە ياخشى قەلبى بىلەن
ئۇنى تۇتىدىغانلارنى كۆرسىتىدۇ، بۇنداق ئادەملەر سەۋرچانلىق بىلەن ھوسۇل بېرىدۇ.

ھەممە ئىش ئاشكارىلىنىدۇ
مار. 4:21-25

16 ھېچكىم چىراغنى يېقىپ قويۇپ ئۈستىگە ئىدىشنى كۆمتۈرۈپ قويماس يا كى كارىۋات ئاستىغا تۇرغۇزماس،
بەلكى چىراغدانىڭ ئۈستىگە قويىدۇ، بۇنىڭ بىلەن ئۆيگە كىرگەنلەر يورۇقلۇقنى كۆرىدۇ. ■
17 چۈنكى يوشۇرۇلغان ھېچقانداق ئىش ئاشكارىلانماي قالمايدۇ، ۋە ھېچقانداق مەخپىي ئىش ئايان بولماي،
يورۇقلۇققا چىقماي قالمايدۇ. ■
18 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاڭلىشىڭلارنىڭ قانداق ئىكەنلىكىگە كۆڭۈل قويۇڭلار! چۈنكى كىمدە بار بولسا، ئۇنىڭغا
تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ، ئەمما كىمدە يوق بولسا، ھەتتا بار دەپ ھاسابلىغىنىمۇ ئۇنىڭدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ.□ ■

ئەيسانىڭ ھەقىقىي ئائىلىسى
مات. 12:46-50□ مار. 3:31-35

19 ئەمدى ئۇنىڭ ئانىسى ۋە ئىنىلىرى ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكىلى كەلدى. لېكىن ئادەم نۇرغۇن بولغاچقا، يېنىغا
كېلەلمىگەندى. ■
20 شۇنىڭ بىلەن بىرسى ئۇنىڭغا:
ـ ئانىڭىز ۋە ئىنىلىرىڭىز سىز بىلەن كۆرۈشىمىز دەپ، سىرتتا تۇرىدۇ، ـ دېدى.
21 لېكىن ئۇ جاۋابەن: ـ مېنىڭ ئانام ۋە ئاكا-تۇكا قېرىنداشلىرىم بولسا خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا ئەمەل
قىلغۇچىلاردۇر، دېدى.■

ئەيسانىڭ بورانى تىنچىتىشى
مات. 8:23-27□ مار. 4:35-41

22 ۋە شۇنداق بولدىكى، شۇ كۈنلەردىن بىرى، ئۇ مۇخلىسىلىرى بىلەن بىر كېمىگە چۈشۈپ، ئۇلارغا:

■ **8:13** مات. 13:20□ مار. 4:16.
■ **8:14** مات. 19:23□ مار. 10:23□ لۇقا 18:24□ 1تىم. 9:6.
■ **8:16** مات. 5:15□ مار. 4:21□ لۇقا 11:33.
■ **8:17** ئايۇپ 12:22□ مات. 10:26□ مار. 4:22□ لۇقا 12:2.
□ **8:18** **»چۈنكى كىمدە بار بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ ـ »** كىمدە بار بولسا... « ـ بۇ »بار بولسا« نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ شۇبھىسىزكى، ئەبەدىي ئەھمىيەتلىك بىرەر نەرسە بولسا كېرەك، بۇ ئىمان-ئىشەنچنى تۆز ئىچىگە چوقۇم ئالىدۇ. بىز تۆزىمىزگە »ئەبەدىي ئەھمىيەتلىك« ھەربىرىمىز بولۇشنى ئۈچۈن پەقەت مەسىھىدىلا تاپالايمىز، ئەلۋەتتە. ■ **8:18** مات. 13:12□ 25:29□ مار. 4:25□ لۇقا 19:26: ■ **8:19** مات. 12:46□ 13:55□ مار. 3:31: ■ **8:21** يۇھ. 15:14□ 2كور. 5:16.

ـ كۆلنىڭ ئۇ قېتىغا بارايلى، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يولغا چىقتى. ■
23 كېمىمە كېتىۋاتقاندا ئۇ ئۇيقۇغا كەتكەنىدى. كۆلگە تۇيۇقسىز قارا بوران كېلىپ، كېمىگە سۇ توشۇپ كېتىپ، ئۇلار خەۋپىتە قالدى.
24 مۇخلىسلار كېلىپ ئۇنى ئويغىتىپ:
ـ ئۇستاز، ئۇستاز، تۆگىشىدىغان بولدۇق! ـ دېدى.
لېكىن ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، بورانغا ۋە داۋالغۇغان دولقۇنلارغا تەنبىھ بەردى؛ ھەممىسى توختاپ، تىنچ بولدى.
25 ئۇ مۇخلىسلىرىغا قاراپ:
ـ ئىشەنچىكسىزلار نەگە كەتتى؟ ـ دېدى.
ئۇلار ھەم قورقۇشۇپ، ھەم بەكمۇ ھەيران بولۇپ، بىر-بىرىگە:
ـ بۇ ئادەم زادى كىمدۇ، بۇيرۇق قىلسا، ھەتتا شامىللار ۋە دولقۇنلارمۇ ئۇنىڭغا بويسۇندىكەن-ھە! ـ دەپ كېتىشتى.■

ئەيسانىڭ »قوشۇن« جىنلار چاپلاشقان ئادەمنى ئازاد قىلىشى
مات. 8:28-34؛ مار. 5:1-20

26 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار گالىلىيەنىڭ ئۇدۇلدىكى گېراسالىقلارنىڭ يۇرتىغا يېتىپ باردى. □ ■
27 ئۇ قىرغاقتا چىقىشى بىلەنلا، ئۇزۇندىن بېرى جىنلار چاپلاشقان، شەھەردىن كەلگەن مەلۇم ئادەم ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى. بۇ ئادەم كىيىم كىيمەي، ھېچ ئۆيدە تۇرماي، گۆرلەر ئارىسىدا ياشايتتى. □
28 لېكىن ئۇ ئەيسانى كۆرۈپلا ۋارقىراپ، ئۇنىڭ ئايىغىغا يېقىلىپ قاتتىق ئاۋاز بىلەن:
ـ ھەممىدىن ئالىي خۇدانىڭ ئوغلى ئەيسا، سېنىڭ مەن بىلەن نېمە كارىڭ! سەندىن ئۆتۈنىمەنكى، مېنى قىينىما! ـ دەپ توۋلاپ كەتتى.
29 چۈنكى ئەيسا ناپاك روھنىڭ ئۇنىڭدىن چىقىشىنى بۇيرۇۋاتاتتى)چۈنكى جىن نۇرغۇن قېتىم ئۇنى ئۆتۈۋالغانىدى؛ ئۇ چاغلاردا كىشىلەر پۇت-قوللىرىنى كىشەن-زەنجىرلەر بىلەن باغلاپ ئۇنى قاماپ قويغان بولسىمۇ، ئۇ زەنجىرلەرنى ئۈزۈپ قېچىپ چىققان ۋە جىن تەرىپىدىن چۆل-باياۋانلارغا ھەيدىتىلگەنىدى.(
30 ئەيسا بۇ ئادەمدىن:
ـ ئىسمىڭ نېمە؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇ: ـ ئىسمىم »قوشۇن«، ـ دېدى. چۈنكى نۇرغۇن جىنلار ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ چاپلىشىۋالغانىدى.
31 ئەمدى ئۇلار ئەيسادىن ئۆزلىرىنى تېگى يوق ھاكىغا كەتكۈزمەسلىكنى ئۆتۈنۈپ يالۋۇردى.
32 شۇ يەردە تاغ باغرىدا چوڭ بىر توپ توڭگۇز پادىسى ئوزۇقلىنىۋاتاتتى. جىنلار ئەيساغا يالۋۇرۇپ، توڭگۇزلارنىڭ تېنىگە كىرىشكە ئىجازەت بېرىشىنى ئۆتۈندى. ئۇ ئۇلارغا ئىجازەت بەردى.
33 جىنلار شۇ ئادەمدىن چىقىپ، توڭگۇزلارنىڭ تېنىگە كىرىۋالدى؛ شۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل توڭگۇز پادىسى تىك يارىدىن ئېتىلىپ چۈشۈپ، كۆلگە غەرق بولدى.
34 توڭگۇزلارنى باققۇچىلارمۇ بۇ ۋەقەنى كۆرۈپ ئۇ يەردىن قېچىپ، شەھەر-يېزىلاردا بۇ خەۋەرنى تارقاتتى.
35 خالايىق زادى نېمە ئىش بولغانلىقىنى كۆرگىلى چىقتى؛ ئەيسانىڭ ئالدىغا كەلگەندە، شۇ يەردە تۇزىدىن جىنلار چىققان ھېلىقى ئادەمنىڭ كىيىم-كېچەكنى كىيىپ، ئەس-ھوشى جايىدا ھالدا ئەيسانىڭ ئايىغى ئالدىدا ئولتۇرغىنىنى كۆردى؛ ئۇلار قورقۇپ كېتىشتى.

■ **8:22** مات. 23:8□ مار. 35□36.4: ■ **8:25** ئايۇپ 12:26□ زەب. 25.107: □ **8:26** »**گېراسالىقلار**« ـ »مات.» 28:8دە ئۇلار »گادارالىقلار«مۇ دەپ ئاتىلىدۇ. ■ **8:26** مات. 28:8□ مار. 1.5: □ **8:27** »**گۆرلەر ئارىسىدا**« ـ ياكى »گۆرلەر ئىچىدە.« پەلەستىندە كۆپ گۆرلەر تۆڭگۈرلەردىن ياسىلىدۇ.

36 بۇ ۋەقەنى كۆرگەنلەرمۇ جىنلار چاپلاشقان ئادەمنىڭ قانداق ساقايتىلغىنىنى كۆپچىلىككە تەسۋىرلەپ بەردى.
37 ئاندىن گېراسالىقلارنىڭ يۇرتىدىكىلەر ۋە ئەتراپىدىكى بارلىق كىشىلەر ئۇنىڭ ئۆلارنىڭ ئارىسىدىن كېتىشىنى
ئۆتۈنۈشتى. چۈنكى دەھشەتلىك قورقۇنچ ئۆلارنى باسقانىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن كېمىگە چۈشۈپ، قايتىشقا يول ئالدى.
■ □
38 ئەمما جىنلار ئۆزىدىن چىقىپ كەتكەن ھېلىقى ئادەم ئۇنىڭغا، مەن سەن بىلەن بىللە كېتەي، ـ دەپ يالۋۇردى.
لېكىن ئۇ ئۇنى يولغا سېلىپ:■
39 ـ ئۆيۈڭگە قايتىپ بېرىپ، خۇدانىڭ ساڭا شۇنچە چوڭ ئىشلارنى قىلىپ بەرگەنلىكىنى يەتكۈزگىن، ـ دېدى.
ئۇ ئادەم قايتىپ بېرىپ، پۈتكۈل شەھەرنى ئارىلاپ، ئەيسانىڭ ئۆزىگە شۇنچە چوڭ ئىشلارنى قىلىپ بەرگەنلىكىنى
ئېلان قىلدى.

تىرىلدۈرۈلگەن قىز، ساقايتىلغان ئايال
مات. 9:18-26 □ مار. 5:21-43

40 ئەيسا قايتىپ كەلگىنىدە، شۇنداق بولدىكى، خالايىق ئۇنى خۇشاللىق بىلەن قارشى ئېلىشتى؛ چۈنكى ھەممەيلەن
ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇراتتى. □
41 ۋە مانا، بىر كىشى، سىناگوگنىڭ چوڭى بولغان يائىرۇس ئىسىملىك كىشىمۇ ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ ئايىغىغا
ئۆزىنى ئېتىپ، ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىشىنى ئۆتۈندى. ■
42 چۈنكى ئۇنىڭ ئون ئىككى ياشلىق يالغۇز قىزى سەكراتتا ئىدى.
ئەيسا ئۇ يەرگە بارغىنىدا، توپ-توپ كىشىلەر ئۇنىڭ ئەتراپىغا زىچ ئولىشىپ ئۇنى قىستىشاتتى.
43 ئارىسىدا خۇن تەۋرەش كېسىلىگە گىرىپتار بولغىنىغا ئون ئىككى يىل بولغان بىر ئايال بار ئىدى؛ ئۇ بار-يوقىنى
تېۋىپلارغا خەجلەپ تۈگەتكەن بولسىمۇ، ھېچقايسىسىدىن شىپا تاپمىغانىكەن. ■
44 ئۇ ئەيسانىڭ ئارقىسىدىن كېلىپ، ئۇنىڭ تونىنىڭ پېشىنى سىلىۋىدى، شۇئان خۇن توختىدى.
45 ئەيسا: ـ ماڭا قول تەگكۈزگەن كىم؟ ـ دەپ سوردى.
ھەممەيلەن ئىنكار قىلغاندا، پېترۇسمۇ ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغانلارمۇ:
ـ ئۇستاز، خالايىق توپ-توپ بولۇپ تۇت ئەتراپىڭنى ئولىشىپ، سېنى قىستىشۋاتقان يەردە، سەن »ماڭا تەگكەن
كىم؟«، دەپ سورايسەنغۇ؟ ـ دېدى.
46 لېكىن ئەيسا:
ـ ياق! بىرسى ماڭا تەگدى؛ چۈنكى ۋۇجۇدۇمدىن قۇدرەتنىڭ چىقىپ كېتىۋاتقىنىنى سەزدىم، ـ دېدى.
47 ھېلىقى ئايال ئۆزىنىڭ يوشۇرۇپ قالالمايدىغانلىقىنى بىلىپ، تىترىگەن ھالدا ئۇنىڭ ئالدىغا يېقىلدى ۋە كۆپچىلىك
ئالدىدا ئۆزىنىڭ نېمە سەۋەبتىن ئەيسانىڭ قول تەگكۈزگەنلىكىنى، شۇنداقلا شۇئان قانداق ساقايغانلىقىنى ئېيتتى.
48 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ يۈرەكلىك بول، قىزىم، ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى! ئامان-خاتىرجەملىك بىلەن ماڭغىن! ـ
دېدى. □
49 ئۇ سۆز قىلىۋاتقاندا، سىناگوگ چوڭىنىڭ ئۆيىدىن چىققان بىرەيلەن كېلىپ سىناگوگ چوڭىغا:
ـ قىزىڭىز جان ئۈزدى. ئەمدى ئۇستازنى كايىتمىغىن، ـ دېدى.■

□ **8:37** »گېراسالىقلار« ـ ياكى »گادارىيلىقلار« ياكى »گېرگەسەنلىكلەر.« ■ **8:37** روس. 39.16: ■ **8:38** مار. 18.5: □ **8:40** »ئەيسا قايتىپ كەلگىنىدە« ـ بەلكىم كۆلنىڭ ئۇدۇلىدىكى قاشقا قايتقاندا. ■ **8:41** مات. 18:9□ مار. 22.5: ■ **8:43** لاۋ. 25:15□ مات. 20:9□ مار. 25.5: □ **8:48** »يۈرەكلىك بول، قىزىم، ئىشەنچىڭ سېنى ساقايتتى«! ـ بۇ ئايال نېمىشقا شۇنداق قورقتى؟ »مات.» 22:9دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **8:49** مار. 35.5:

50 لېكىن ئەيسا بۇنى ئاڭلاپ ئۇنىڭغا:
ـ قورقمىغىن! پەقەت ئىشەنچىتە بول، ئۇ ساقىيىپ كېتىدۇ، ـ دېدى.
51 ئۇ تۈيۈگە بارغاندا پېترۇس، يۇھاننا، ياقۇپ ۋە قىزنىڭ ئاتا-ئانىسىدىن باشقا ھېچكىمنىڭ ئۆزى بىلەن بىللە ئۆيگە كىرىشىگە رۇخسەت قىلمىدى.
52 ئۇ يەردىكىلەر ھەممىسى قىزغا ماتەم تۇتۇپ يىغا-زار كۆتۈرۈۋاتاتتى. لېكىن ئۇ:
ـ بولدى، يىغلىماڭلار! چۈنكى قىز ئۆلمىدى، پەقەت ئۇخلاپ قاپتۇ! ـ دېدى.■
53 ئۇلار بولسا قىزنىڭ ئاللىقاچان جان ئۈزدى دەپ بىلگەچكە، ئۇنى مەسخىرە قىلدى.
54 لېكىن ئۇ ئۇلارنى چىقىرۋېتىپ، قىزنىڭ قولىدىن تارتىپ:
ـ بالام، ئورنۇڭدىن تۇر، ـ دەپ چاقىردى.
55 قىزنىڭ روھى قايتىپ كېلىپ، ئۇ دەرھال ئورنىدىن تۇردى. ئۇ قىزغا يېگۈدەك بىرنېمە بېرىشنى ئېيتتى.
56 قىزنىڭ ئاتا-ئانىسى ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى. لېكىن ئۇ ئۇلارغا بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ئېيتماسلىقنى تاپىلىدى.

9

ئەيسانىڭ ئون شاگىرتىنى ئەۋەتىشى

مات. 10:5-15□ مار. 6:7-13

1 ئەيسا ئون شاگىردىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا بارلىق جىنلارنى ھەيدىۋېتىش ۋە كېسەللەرنى ساقايتىشقا قۇدرەت ۋە ھوقۇق بەردى.■
2 ئاندىن ئۇلارنى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى جار قىلىش ۋە كېسەللەرنى ساقايتىشقا ئەۋەتتى.■
3 ئۇ ئۇلارغا:
ـ سىلەر سەپەر ئۈچۈن ھېچ نەرسە ئالماڭلار، نە ھاسا، نە خۇرجۇن، نە نان، نە پۇل ئېلىۋالماڭلار، بىرەر ئارتۇق يەكتەكمۇ ئېلىۋالماڭلار.□ ■
4 ۋە قايسى ئۆيگە قوبۇل قىلىنىپ كىرسەڭلار، ئۇ يۇرتتىن كەتكۈچە شۇ ئۆيدە تۇرۇڭلار.□
5 ئەمدى قايسى يەردىكى كىشىلەر سىلەرنى قوبۇل قىلمىسا، ئۇ شەھەردىن چىققىنىڭلاردا ئۇلارغا ئاگاھ-گۈۋاھ بولسۇن ئۈچۈن ئايىغىڭلاردىكى توپىنىمۇ قېقىۋېتىڭلار! ـ دېدى.□ ■
6 مۇخلىسلار يولغا چىقىپ، يېزا-قىشلاقلارنى ئارىلاپ خۇش خەۋەرنى ئېلان قىلىپ، ھەممە يەردە كېسەللەرنى ساقايتتى.
7 ئەمدى ھېرود ھاكىم ئۇنىڭ بارلىق قىلغانلىرىدىن خەۋەر تېپىپ، قايمۇقۇپ قالدى. چۈنكى بەزىلەر: »مانا يەھيا ئۆلۈمدىن تىرىلىپتۇ«! دېسە،□ ■
8 يەنە بەزىلەر: »ئىلياس پەيغەمبەر قايتا پەيدا بولدى« ۋە يەنە باشقىلار: »قەدىمكى پەيغەمبەرلەردىن بىرى قايتىدىن تىرىلىپتۇ«! دەيتتى.

■ **8:52** يۇھ. 11.11:
■ **9:1** مات. 10:1□ مار. 13:3□ 7:6□ لۇقا 13.6:
■ **9:2** مات. 7.10:
□ **9:3** »**خۇرجۇن**« ـ ياكى »تىلەچىنىڭ خالتىسى.«
■ **9:3** مات. 9:10□ مار. 8:6□ لۇقا 35.22:
□ **9:4** »**ئۇ يۇرتتىن كەتكۈچە شۇ ئۆيدە تۇرۇڭلار**« ـ ياكى »ئۇ يۇرتتىن كەتكۈچە شۇ ئۆيدە چىقىپ-كىرىپ تۇرۇڭلار.« كونا زامانلاردا پەيلاسوپلار ۋە »تىلەم بەرگۈچىلەر« ئۆيمۇ-ئۆي يۈرۈپ تىلەچىلىك قىلاتتى. ئەمما مەسىھ مۇخلىسلىرى شۇنداق قىلماسلىقى كېرەك ئىدى. يەنە 7:10 ۋە ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.
□ **9:5** »**ئۇ شەھەردىن چىققىنىڭلاردا ئۇلارغا ئاگاھ-گۈۋاھ بولسۇن ئۈچۈن ئايىغىڭلاردىكى توپىنىمۇ قېقىۋېتىڭلار**«! ـ »ئاياغدىكى توپىنى قېقىۋېتىش« دېگەن ئىشارەت »بىزنىڭ سىلەر بىلەن مۇناسىۋېتىمىز يوق« دېگەننى بىلدۈرۈپ، خۇدانىڭ سۆزىنى رەت قىلغانلارغا قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇش ئىدى.
■ **9:5** مات. 10:14□ مار. 6:11□ لۇقا 10:11□ روس. 13:51□ 6:18: □ **9:7** »**ھېرود ھاكىم**« ـ مۇشۇ يەردە »ھاكىم« گېرىك تىلىدىكى »تېترارق«نى بىلدۈرىدۇ. 3:1دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **9:7** مات. 14:1□ مار. 14.6:

9 هېرود: »مەن يەھيانىڭ كاللىسىنى ئالدۇرغاندىم، ئەمدى مەن مۇشۇ گېپىنى ئاكىلاۋاتقان زات زادى كىمدۇ؟«
ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇنى كۆرۈش پۇرسىتىنى ئىزدىدى.

بەش مىڭ كىشىنى تويدۇرۇش

مات. 14:13-21 مار. 6:30-44 يۇھ. 6:1-14

10 روسۇللار بولسا قايتىپ كېلىپ، ئۆزلىرىنىڭ قىلغان ئىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئەيساغا مەلۇم قىلدى. ئۇ ئۇلارنى
ئېلىپ، خۇپىيانە ھالدا بەيت-سائىدا دېگەن شەھەردىكى خىلۋەت بىر يەرگە كەلدى. ■
11 بىراق خالايىق بۇنىڭدىن خەۋەر تېپىپ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلدى. ئۇ ئۇلارنى قارشى ئېلىپ، ئۇلارغا خۇدانىڭ
پادىشاھلىقى توغرىسىدا سۆزلىدى ۋە شىپاغا موھتاجلارنى ساقايتتى.
12 كۈن ئولتۇراي دېگەندە، ئون ئىككىيلەن ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭغا:
ـ خالايىقنى يولغا سالساڭ، ئۇلار ئەتراپتىكى يېزا-قىشلاقلارغا ۋە ئېتىزلارغا بېرىپ قونغۇدەك جايلار ۋە ئوزۇق-
تۈلۈك تاپسۇن؛ چۈنكى مۇشۇ يەر چۆللۈك ئىكەن، ـ دېدى.■
13 لېكىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ ئۇلارغا ئوزۇقلار ئوزۇق بېرىڭلار، ـ دېدى.
ـ بىزدە پەقەت بەش نان بىلەن ئىككى بېلىقتىن باشقا نەرسە يوق. بۇ بارلىق خەلقكە ئوزۇق-تۈلۈك سېتىۋېلىپ
كېلەمدۇق؟! ـ دېيىشتى ئۇلار. ■
14 چۈنكى شۇ يەردە يىغىلغان ئەرلەرنىڭلا سانى بەش مىڭچە ئىدى.
ئۇ مۇخلىسلارغا:
ـ خالايىقنى ئەللىكتىن-ئەللىكتىن بۆلۈپ ئولتۇرغۇزۇڭلار، ـ دېدى.□
15 ئۇلار ئۇنىڭ دېگىنىچە قىلىپ ھەممەيلەننى ئولتۇرغۇزدى.
16 ئەيسا بەش نان بىلەن ئىككى بېلىقنى قولىغا ئېلىپ، ئاسمانغا قاراپ خۇداغا تەشەككۈر ئېيتىپ بۇلارنى بەركەتلىدى.
ئاندىن ئۇلارنى ئوشتۇپ، خالايىققا سۇنۇپ بېرىش ئۈچۈن مۇخلىسلىرىغا بەردى. ■
17 ھەممەيلەن يەپ توينۇندى. ئاندىن شۇلاردىن ئېشىپ قالغان پارچىلىرىنى ئون ئىككى سېۋەتكە يىغىپ قاچىلىدى.□

پېترۇسنىڭ ئەيسانى »مەسىھ« دەپ تونۇشى

مات. 16:13-19 مار. 8:27-29

18 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ ئۆزى يالغۇز دۇئا قىلىۋاتقاندا، مۇخلىسلىرى يېنىدا تۇراتتى. ئۇ ئۇلاردىن:
ـ خالايىق مېنى كىم دەيدۇ؟ ـ دەپ سوريدى.■
19 ئۇلار جاۋابەن: ـ بەزىلەر سېنى چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا، بەزىلەر ئىلياس پەيغەمبەر، ۋە يەنە بەزىلەر قەدىمكى
پەيغەمبەرلەردىن بىرى تىرىلىپتۇ دەيدۇ، ـ دېدى.■
20 ئۇ ئۇلاردىن:
ـ سىلەرچۇ؟ سىلەر مېنى كىم دەپ بىلىسىلەر؟ ـ دەپ سوريدى.
پېترۇس جاۋاب بېرىپ: ـ سەن خۇدانىڭ مەسىھىدۇرسەن، ـ دېدى.□

■ **9:10** مات. 14:13؛ مار. 6:32؛ يۇھ. 6:30-31
■ **9:12** مات. 14:15؛ مار. 6:35؛ يۇھ. 6:5
■ **9:13** مات. 14:16؛ مار. 6:37؛ يۇھ. 6:9
□ **9:14** **»ئەرلەرنىڭلا سانى بەش مىڭچە«** ـ بالا-چاقىلىرى ھېسابلانمىغان.
■ **9:16** 1سام. 9:13
□ **9:17** **»سېۋەت«** ـ گېرىك تىلىدا »قول سېۋەت« ـ دېمەك، بىر ئادەم ئىككى قولىاپ كۆتۈرەلەيدىغان سېۋەتلەر.
■ **9:18** مات. 16:13؛ مار. 8:27
■ **9:19** مات. 2:14
□ **9:20** **»سەن خۇدانىڭ مەسىھىدۇرسەن«** ـ »مەسىھ« دېگەن سۆز توغرۇلۇق »ئەبرىلەر«نىڭ كۆرۈڭ. »خۇدانىڭ مەسىھى« دېمەك، خۇدا
تەيىنلەپ ئەۋەتكەن مەسىھ.

21 ئۇ ئۇلارغا قاتتىق جېكلەپ، بۇ ئىشنى ھېچكىمگە تىنماڭلار، دەپ تاپىلدى.
22 ـ چۈنكى ئىنسانئوغلىنىڭ نۇرغۇن ئازاب-ئۇقۇبەت تارتىشى، ئاقساقاللار، باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى تەرىپىدىن چەتكە قېقىلىشى، ئۆلتۈرۈلۈشى ۋە ئۈچ كۈندىن كېيىن تىرىلدۈرۈلۈشى مۇقەررەر، ـ دېدى.■
23 ئاندىن ئۇ ئۇلارنىڭ ھەممىسگە مۇنداق دېدى:
ـ كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى نىيەت قىلسا، ئۆزىدىن كېچىپ، ھەر كۈنى ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشسۇن! □ ■
24 چۈنكى كىمدەكىم ئۆز ھاياتىنى قۇتقۇزىمەن دەيدىكەن، چوقۇم ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولىدۇ، لېكىن مەن ئۈچۈن ئۆز ھاياتىدىن مەھرۇم بولغان كىشى ھاياتىنى قۇتقۇزىدۇ. ■
25 چۈنكى بىر ئادەم پۈتۈن دۇنياغا ئىگە بولۇپ، ئۆزىنى ھالاك قىلسا يا كى ئۆزىدىن مەھرۇم قالسا، بۇنىڭ نېمە پايدىسى بولسۇن؟!
26 چۈنكى كىمدەكىم مەندىن ۋە مېنىڭ سۆزلىرىمدىن نومۇس قىلسا، ئىنسانئوغلى ئۆزىنىڭ شان-شەرپى ئىچىدە، ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ ۋە مۇقەددەس پەرىشتىلەرنىڭ شان-شەرپى ئىچىدە قايتىپ كەلگىنىدە ئۇنىڭدىنمۇ نومۇس قىلىدۇ. □ ■
27 لېكىن مەن دەرھەقىقەت سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇ يەردە تۇرغانلارنىڭ ئارىسىدىن ئۆلۈمنىڭ تەمىنى تېتىشتىن بۇرۇن جەزمەن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى كۆرىدىغانلار باردۇر.■

ئەيسانىڭ جۈلالىقتا كۆرۈنۈشى

مات. 17:1-8□ مار. 9:2-8

28 بۇ سۆزلەردىن تەخمىنەن سەككىز كۈن كېيىن شۇنداق بولدىكى، ئۇ پېترۇس، يۇھاننا ۋە ياقۇپنى ئېلىپ، دۇئا قىلىش ئۈچۈن بىر تاغقا چىقتى. ■
29 ئۇ دۇئا قىلىۋاتقىنىدا، ئۇنىڭ يۈزىنىڭ قىيافىتى ئۆزگەردى ۋە كىيىملىرى ئاپئاق بولۇپ چاقناقتەك چاقنىدى.
30 ۋە مانا، ئىككى ئادەم پەيدا بولۇپ ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىشۋاتقانىدى؛ ئۇلار مۇسا ۋە ئىلياس پەيغەمبەرلەر ئىدى.
31 ئۇلار پارلاق جۈلا ئىچىدە ئايان بولۇپ، ئۇنىڭ بىلەن يېرۇسالېمدا ئادا قىلىدىغان »دۇنيادىن ئۆتۈپ كېتىش«ى توغرىسىدا سۆھبەتلەشتى.□
32 ئەمدى پېترۇس ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى خېلى ئۇگىدەك باسقانىدى؛ لېكىن ئۇلارنىڭ ئۇيقۇسى تولۇق ئېچىلغاندا ئۇلار ئۇنىڭ شان-شەرپىنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇرغان ئىككى ئادەمزاتنى كۆردى.
33 ۋە شۇنداق بولدىكى، بۇ ئىككىسى ئەيسادىن ئايرىلىۋاتقاندا، پېترۇس ئۆزىنىڭ نېمىنى دەۋاتقانلىقىنى بىلمىگەن ھالدا ئەيساغا:

■ 9:22 مات. 16:21□ 17:22□ مار. 8:31□ 9:31□ 10:33□ لۇقا 18:31□ 24.7:
□ 9:23 »كىمدەكىم ماڭا ئەگىشىشنى نىيەت قىلسا، ئۆزىدىن كېچىپ، ھەر كۈنى ئۆزىنىڭ كرېستىنى كۆتۈرۈپ ماڭا ئەگەشسۇن«! ـ »مات.» 10:38نى، شۇنداقلا ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ.
■ 9:23 مات. 10:38□ 16:24□ مار. 8:34□ لۇقا 14:27:
■ 9:24 مات. 10:39□ 16:25□ مار. 8:35□ لۇقا 17:33□ يۇھ. 12:25:
□ 9:26 »ئىنسانئوغلى ئۆزىنىڭ شان-شەرپى ئىچىدە... قايتىپ كەلگىنىدە...» ـ »ئىنسانئوغلى« مەسىھنىڭ ئۆزى، ئەلۋەتتە. بۇ ئىبارە تۇغرۇلۇق »مات.» 8:20دىكى ئىزاھات ۋە »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.
■ 9:26 مات. 10:33□ مار. 8:38□ لۇقا 12:9□ 2تىم. 2:12□ 1يۇھ. 2:23:
■ 9:27 مات. 16:28□ مار. 9:1:
■ 9:28 مات. 17:1□ مار. 9:2:
□ 9:31 ...» ئۇنىڭ بىلەن يېرۇسالېمدا ئادا قىلىدىغان »دۇنيادىن ئۆتۈپ كېتىش«ى توغرىسىدا سۆھبەتلەشتى« ـ بۇ بايانىدا »دۇنيادىن ئۆتۈپ كېتىش« ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك سۆز، گېرىك تىلىدا »ئېكسودۇس« دېگەن بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ سۆز ئىسرائىل خەلقىنىڭ »مىسىردىن چىقىش«ىنى بىلدۈرگەنىدى. دېمەك، مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىل خەلقىنى مىسىرنىڭ قۇللۇقىدىن قۇتقۇزغانىدەك، ئەيسا مەسىھ خۇدانىڭ خەلقىنى گۇناھنىڭ ۋە شەيتاننىڭ قۇللۇقىدىن)ئۆز قۇربانلىقى ئارقىلىق(قۇتقۇزىدىغان بولىدۇ («1□□□.» 11-10:1، ئىزاھاتلىرى ۋە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.(

ـ ئۇستاز، بۇ يەردە بولغىنىمىز ئىنتايىن ياخشى بولدى! بىرىنچى ساكا، بىرىنچى مۇساغا، يەنە بىرىنچى ئىلياسقا ئاتاپ بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياسايلى، ـ دېدى.□

34 لېكىن ئۇ بۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقاندا، بىر پارچە بۇلۇت پەيدا بولۇپ ئۇلارنى قاپلىۋالدى؛ ئۇلار بۇلۇت ئىچىگە كىرىپ قالغىنىدا قورقۇشۇپ كەتتى.

35 بۇلۇتتىن تۇيۇقسىز بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ:

ـ بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇمدۇر. ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىڭلار! ـ دېدى.□ ■

36 ئاۋاز ئاڭلانغاندىن كېيىن، قارىسا، ئەيسا ئۆزى يالغۇز قالغاندى. ئۇلار سۈكۈت قىلىپ قېلىشتى ۋە شۇ كۈنلەردە ئۆزلىرى كۆرگەن ئىشلاردىن ھېچقايسىسىنى ھېچكىمگە ئېيتمىدى.

ئۇنىڭ جىن چاپلاشقان بالىنى ساقايتىشى

مات. 17:14-18□ مار. 9:14-27

37 ئەتىسى، ئۇلار تاغدىن چۈشكەن ۋاقتىدا، زور بىر توپ كىشىلەر ئۇنى قارشى ئالدى. ■

38 مانا، توپنىڭ ئارىسىدىن بىرەيلەن ۋارقىراپ:

ـ ئۇستاز، ئۆتۈنۈپ قالاي، ئوغلۇمغا ئىچكۈنى ئاغرىتىپ قاراپ قويغايسەن! چۈنكى ئۇ مېنىڭ بىرلا بالام ئىدى.

39 مانا، ئۇنى دائىم بىر روھ ئۆتۈۋېلىپ، ئۇ ئۆزىچىلا ۋارقىراپ-جارقىراپ كېتىدىغان بولۇپ قالدى؛ ئۇ ئۇنىڭ بەدىنىنى تارتىشتۇرۇپ، ئاغزىدىن ئاق كۆپۈك كەلتۈرۈۋېتىدۇ. جىن ئۇنى دائىم دېگۈدەك قىينايپ، ئۇنىڭغا ھېچ ئارام بەرمەيدۇ. □

40 مەن مۇخلىسلىرىڭىزدىن روھنى ھەيدىۋېتىشنى ئۆتۈنۈۋېدىم، بىراق ئۇلار ئۇنداق قىلالمىدى، ـ دېدى.

41 ئەيسا جاۋابەن: ـ ئەي ئېتىقادسىز ۋە تەتۈر دەۋر، سىلەر بىلەن قاچانغىچە تۇرۇپ، سىلەرگە سەۋر قىلاي؟ ـ ئوغلۇڭنى ئالدىمغا ئېلىپ كەلگىن ـ دېدى.

42 بالا ئېتىپ يولدا كېلىۋاتقاندا، جىن ئۇنى يېقىتىپ، پۈتۈن بەدىنىنى تارتىشتۇردى. ئەيسا ناپاك روھقا تەنبىھ بېرىپ، بالىنى ساقايتتى ۋە ئۇنى ئاتىسىغا قايتۇرۇپ بەردى. □

43 ھەممەيلەن خۇدانىڭ شەرەپلىك كۈچ-قۇدرىتىگە قىن-قىنىغا پاتماي تەئەججۈپلەندى. ھەممىسى ئەيسانىڭ قىلغانلىرىغا ھەيران قېلىشىپ تۇرغاندا، ئۇ مۇخلىسلىرىغا مۇنداق ئېيتتى:

44 ـ بۇ سۆزلەرنى قۇلاقلىرىڭلارغا ئوبدان سىڭدۈرۈپ قويۇڭلار. چۈنكى ئىنسانئوغلى پات ئاردىدا سانتۇنلۇقتىن ئىنسانلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ بېرىلىدۇ، ـ دېدى.■

45 بىراق ئۇلار بۇ سۆزنى چۈشىنەلمىدى. بۇنىڭ مەنىسى ئۇلار چۈشىنىپ يەتمىسۇن ئۈچۈن ئۇلاردىن يوشۇرۇلغاندى. ئۇلار ئۇنىڭدىن بۇ سۆز توغرۇلۇق سوراشقىمۇ پېتىنالمىدى.□ ■

□ 9:33 »بىرىنچى ساكا، بىرىنچى مۇساغا، يەنە بىرىنچى ئىلياسقا ئاتاپ بۇ يەرگە ئۈچ كەپە ياسايلى« ـ بۇ سۆز ۋە پۈتۈن ۋەقە توغرۇلۇق يەنە »ماتىتا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

□ 9:35 »بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇمدۇر...« ـ ياكى »بۇ مېنىڭ ئوغلۇم، مېنىڭ تاللىغىنىم...«.

■ 9:35 قان. 19:18□ يەش. 1:42□ مات. 17:3□ 5:17□ مار. 11:1□ 7:9□ لۇقا 22:3□ روس. 22:3□ كول. 13:1□ 2پېت. 17.1:

■ 9:37 مات. 14:17□ مار. 17.9:

□ 9:39 »مانا، ئۇنى دائىم بىر روھ ئۆتۈۋېلىپ، ئۇ ئۆزىچىلا ۋارقىراپ-جارقىراپ كېتىدىغان بولۇپ قالدى« ـ »روھ« شۇيەھسىزكى يامان روھ، جىننى كۆرسىتىدۇ.

□ 9:42 »جىن ئۇنى يېقىتىپ،...« ـ ياكى »جىن ئۇنى يېرتىپ...«.

■ 9:44 مات. 22:17□ مار. 31.9:

□ 9:45 »بۇنىڭ مەنىسى ئۇلار چۈشىنىپ يەتمىسۇن ئۈچۈن ئۇلاردىن يوشۇرۇلغاندى« ـ كىم تەرىپىدىن يوشۇرۇلغانلىقى ئېيتىلمايدۇ. شەيتان تەرىپىدىنمۇ، ياكى خۇدا تەرىپىدىنمۇ؟ ياكى پەقەت ئۆز گاللىقى تەرىپىدىنمۇ؟ بىزنىڭچە شەيتان بۇ ئىشنى قىلغۇچى ئىدى، چۈنكى مەسىھ ئۆزىنىڭ پۈتۈن دۇنيا ئۈچۈن ئۆلۈپ پىدا بولۇشىنى مۇخلىسلىرىنىڭ چۈشىنىشىنى خالايتتى (44-□□□□□□□). ■ 9:45 لۇقا 50:2□ 34.18:

خۇدانىڭ نەزىردە كىم ئەڭ ئۇلۇغ؟
مات. 18:1-5 مار. 9:33-37

46 ئەمدى مۇخلىسلار ئارىسىدا ئۇلاردىن كىمنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ بولىدىغانلىقى توغرۇلۇق تالاش-تارتىش پەيدا بولدى.
■
47 ئەمما ئەيسا ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىكى ئويلارنى كۆرۈپ يېتىپ، كىچىك بىر بالىنى ئېلىپ يېنىدا تۇرغۇزۇپ،
48 ئۇلارغا:
ـ كىم مېنىڭ نامىمدا بۇ كىچىك بالىنى قوبۇل قىلسا، مېنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ ۋە كىم مېنى قوبۇل قىلسا، مېنى ئەۋەتكۈچىنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ. ئارا كۆلاردا تۆۋىنى ئەڭ تۆۋەن تۇتقىنى بولسا ئۇلۇغ بولىدۇ، ـ دېدى.■

قارشى تۇرماسلىقنىڭ ئۆزى قوللىغانلىقتۇر
مار. 9:38-40

49 يۇھاننا جاۋابەن ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، سېنىڭ نامىڭ بىلەن جىنلارنى ھەيدەۋاتقان بىرسىنى كۆردۇق. لېكىن ئۇ بىز بىلەن بىرگە ساكا ئەگەشمىگەنلىكى تۈپەيلىدىن، ئۇنى توستۇق، ـ دېدى.■
50 لېكىن ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ ئۇنى توسماڭلار. چۈنكى كىم سىلەرگە قارشى تۇرمىسا سىلەرنى قوللىغانلاردىندۇر، ـ دېدى.■

ئەيسانى قارشى ئالمىغان يېزا
51 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇنىڭ ئاسمانغا ئېلىپ كېتىلىدىغان كۈنلىرىنىڭ توشۇشىغا ئاز قالغاندا، ئۇ قەتئىيلىك بىلەن يۈزىنى يېرۇسالېمغا بېرىشقا قاراتتى. □ ■
52 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئالدىن ئەلچىلەرنى ئەۋەتتى. ئۇلار يولغا چىقىپ، ئۇنىڭ كېلىشىگە تەييارلىق قىلىش ئۈچۈن سامارىيە تۈلكىسىدىكى بىر يېزىغا كىردى.
53 بىراق ئۇ يۈزىنى يېرۇسالېمغا قاراتقانلىقى تۈپەيلىدىن يېزىدىكىلەر ئەيسانى قوبۇل قىلمىدى. □ ■
54 ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىدىن ياقۇپ بىلەن يۇھاننا بۇ ئىشنى كۆرۈپ:
ـ ئى رەب، ئۇلارنى كۆيدۈرۈپ يوقىتىش ئۈچۈن ئىلياس پەيغەمبەردەك ئاسماندىن ئوت يېغىشنى چىقىرىشىمىزنى خالامسەن؟ ـ دېدى.□
55 لېكىن ئۇ بۇرۇلۇپ ئۇلارنى ئەيىبلەپ: »سىلەر قانداق روھتىن بولغانلىقىڭلارنى بىلمەيدىكەنسىلەر« ـ دېدى. □
56 ئاندىن ئۇلار باشقا بىر يېزىغا ئۆتۈپ كەتتى.■

■ **9:46** مات. 1:18□ مار. 33:9□ لۇقا 24.22:
■ **9:48** مات. 5:18□ 11:23□ مار. 37:9□ لۇقا 16:10□ 11:14□ 14:18□ يۇھ. 20.13:
■ **9:49** مار. 38.9:
■ **9:50** مات. 30:12□ لۇقا 23.11:
□ **9:51** »ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇنىڭ ئاسمانغا ئېلىپ كېتىلىدىغان كۈنلىرىنىڭ توشۇشىغا ئاز قالغاندا، ئۇ قەتئىيلىك بىلەن يۈزىنى يېرۇسالېمغا بېرىشقا قاراتتى« ـ يۇ ئايەتتە مەسىھ ئەيسانىڭ »يېرۇسالېمغا باريدىغان سەپەر«ى باشلىنىدۇ، سەپەرنىڭ »ئاخىرقى نۇقتا«سى بەلكىم 48:19دە تېپىلىدۇ.
■ **9:51** مار. 19:16□ روس. 2:1□ 1تىم. 16.3:
□ **9:53** »بىراق ئۇ يۈزىنى يېرۇسالېمغا قاراتقانلىقى تۈپەيلىدىن يېزىدىكىلەر ئەيسانى قوبۇل قىلمىدى« ـ سامارىيەلىكلەر ئادەتتە ئادەملەرنىڭ يېرۇسالېمغا بېرىپ شۇ يەردە ئىبادەت قىلىشنى ئۈچ كۆرەتتى؛ چۈنكى ئۇلار: »بىزنىڭ سامارىيەمىزدە ھەقىقىي ئىبادەتخانا باردۇر« ـ دەيتتى.
■ **9:53** يۇھ. 9.4:
□ **9:54** »ئى رەب، ئۇلارنى كۆيدۈرۈپ يوقىتىش ئۈچۈن ئىلياس پەيغەمبەردەك ئاسماندىن ئوت يېغىشنى چىقىرىشىمىزنى خالامسەن؟« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »ئىلياس پەيغەمبەردەك« دېگەن سۆزلەر تېپىلمايدۇ.
□ **9:55** »لېكىن ئۇ بۇرۇلۇپ ئۇلارنى ئەيىبلەپ: »سىلەر قانداق روھتىن بولغانلىقىڭلارنى بىلمەيدىكەنسىلەر« ـ دېدى« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »لېكىن ئۇ بۇرۇلۇپ ئۇلارنى ئەيىبلىدى« دېيىلىدۇ.
■ **9:56** يۇھ. 17:3□ 47.12:

ئەيساغا ئەگىشىشنىڭ بەدىلى
مات. 8:19-22

57 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار يولدا كېتىۋاتقاندا، بىرسى ئۇنىڭغا:
ـ ئى رەب، سەن قەيەرگە بارما، مەن ساڭا ئەگىشىپ ماڭىمەن، ـ دېدى.■
58 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ تۈلكىلەرنىڭ تۆڭكۈرلىرى، ئاسماندىكى قۇشلارنىڭ ئۇۋىلىرى بار. بىراق ئىنسانئوغلىنىڭ بېشىنى قويغۇدەك يېرىمۇ يوق، ـ دېدى.
59 ئۇ يەنە باشقا بىرسىگە:
ـ ماڭا ئەگەشكىن! ـ دېدى.
لېكىن ئۇ:
ـ رەب، ئاۋۋال بېرىپ ئاتامنى يەرلىككە قويغىلى ئىجازەت بەرگەيسەن، ـ دېدى.□ ■
60 لېكىن ئەيسا ئۇنىڭغا ـ ئۆلۈكلەر ئۆز ئۆلۈكلىرىنى كۆمسۇن! بىراق سەن بولساڭ، بېرىپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى جاكارلىغىن، ـ دېدى.□ ■
61 يەنە بىرسى:
ـ ئەي رەب، مەن ساڭا ئەگىشىمەن، لېكىن ئاۋۋال ئۆيۈمگە بېرىپ، ئۆيدىكىلىرىم بىلەن خوشلىشىشمىغا ئىجازەت بەرگەيسەن، ـ دېدى.
62 ـ كىم قولىدا قوشنىڭ ئۆتقۇچىنى ئۆتۈپ ئۆرۈپ كەينىگە قارىسا، ئۇ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا لايىق ئەمەستۇر، ـ دېدى. □ ■

10

ئەيسانىڭ يەتمىش مۇخلىسىنى ئەۋەتىشى
1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، رەب مۇخلىسلاردىن يەنە يەتمىشىنى تەيىنلەپ، ئۆزى بارماقچى بولغان بارلىق شەھەر-يېزىلارغا ئىككى-ئىككىدىن ئۆزىدىن بۇرۇن ئەۋەتتى.□
2 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق تاپىلدى:

■ **9:57** مات. 19.8:

□ **9:59** **»رەب، ئاۋۋال بېرىپ ئاتامنى يەرلىككە قويغىلى ئىجازەت بەرگەيسەن«** ـ بۇ ئادەمنىڭ سۆزىدە ئۆچ ئىمكانىيەت بار: (1) ئۇنىڭ ئاتىسى ئۆلگەندى، بىراق تىنچى يەرلىككە قويۇلمىغان؛ بىزنىڭچە بۇ شەرقتە مۇمكىن ئەمەس، ئادەم ئۆلگەندە دەرھال دەپنە قىلىش كېرەك؛ (2) شۇ دەۋردە يەھۇدىيەدە تۇرغانلار ئارىسىدا، ئۆلگۈچىلەرنى ئۆلۈپ بىر يىلدىن كېيىن، يەنە بىر دەپنە مۇراسىمىنى ئۆتكۈزىدىغان ئۆرپ-ئادەت بار ئىدى)ئۇيغۇر خەلقى ئارىسىدىكى »يىللىق نەزر«دەك.(بۇ كىشى تىنچى بۇ مۇراسىمنى ئۆتكۈزمىگەن؛ (3) ئۇنىڭ ئاتىسى تىرىك. ئۇنداقتا مەنىسى »ئاتام ئۆلۈپ ئۆنى يەرلىككە قويغۇچە كۈتۈپ، ئاندىن ساڭا ئەگىشەيچۇ«! دېگەندەك.

■ **9:59** مات. 21.8:

□ **9:60** **»ئۆلۈكلەر ئۆز ئۆلۈكلىرىنى كۆمسۇن! بىراق سەن بولساڭ، بېرىپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى جاكارلىغىن«** ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. مەيلى بۇ كىشى ئاتىسىنىڭ »يىللىق دەپنە«سىنى ئۆتكۈزمەكچى بولسۇن ياكى ئاتىسى تىنچى تىرىك بولسۇن، رەبنىڭ بۇ جاۋابىدا »بۇ سېنىڭ ئىشىڭ ئەمەس، سەن ئۆزۈڭ »روھىي تىرىك« ئادەم بولساڭلا دېگىنىمدەك قىل، روھىي ھاياتنى يەتكۈزىدىغان خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى جاكارلا؛ سەن ئېيتقان بۇ ئىش »روھىي ئۆلگەنلەر«نىڭ ئىشى، خالاس« دېگەن ئىچكى مەنە ئېنىق كۆرۈندۈ.

■ **9:60** مات. 22.8:

□ **9:62** **»كىم قولىدا قوشنىڭ ئۆتقۇچىنى ئۆتۈپ ئۆرۈپ كەينىگە قارىسا، ئۇ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا لايىق ئەمەستۇر«** ـ ئادەم قوش ھەيدىگەندە، كەينىگە قارىسا تۈز ھەيدىيەلەيدۇ.

■ **9:62** يەنە. 11:26□ قىل. 14:3□ ئىبر. 5:6□ 2پېت. 20.2:

□ **10:1** **»ئۆزى بارماقچى بولغان بارلىق شەھەر-يېزىلارغا ئىككى-ئىككىدىن ئۆزىدىن بۇرۇن ئەۋەتتى«** ـ »ئۆزىدىن بۇرۇن« گرىك تىلىدا »ئۇنىڭ يۈزىدىن بۇرۇن.«
بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »يەتمىش ئىككى« دېيىلدۇ. 99٪ كۆچۈرمىلەردە »يەتمىش« دېيىلدۇ. بۇ سان تەۋراتتىكى بىرنەچچە »خاسىيەتلىك سانلار«غا ماس كېلىدۇ؛ مەسىلەن، ئىسرائىلنىڭ 12 قەبىلىسى بار ئىدى ۋە 70 ئاقساقالى بار ئىدى »)چۈل« 11:11نى كۆرۈڭ.(ئەستايىدىل ئوقۇرمەنلەر تەۋراتتىكى باشقا يەرلەردىن مۇشۇ »12+70« دېگەن ئىككى سانىنىڭ بىللە كەلگىنىنى كۆرىدۇ.

ـ يغلىدىغان هوسۇل دەرۋەقە كۆپ، لېكىن هوسۇلنى يىغقۇچى ئىشلەمچىلەر ئاز ئىكەن. شۇڭا هوسۇل ئىگىسىدىن
كۆپرەك ئىشلەمچىلەرنى ئۆز هوسۇلۇڭنى يىغىشقا ئەۋەتكەيسەن، دەپ تىلەڭلار.□ ■
3 مېڭىڭلار! مەن قوزىلارنى بۆرىلەرنىڭ ئارىسىغا ئەۋەتكەندەك سىلەرنى ئەۋەتمەن.■
4 هەمیان، خۇرجۇن ۋە كەشىلەر ئالماڭلار؛ يولدا كىشىلەر بىلەن سالاملىشىشقا توختىماڭلار.□ ■
5 قايسى ئۆيگە كىرسەڭلار، ئالدى بىلەن: »مۇشۇ ئۆيدىكىلەرگە ئاراملىق بولغاي«! دەڭلار.■
6 ئۇ ئۆيدە »ئاراملىق ئىگىسى« بولسا، تىلىگەن ئاراملىقىڭلار شۇ ئۆيگە قونىدۇ؛ ئەگەر بولمىسا، ئۇ ئاراملىق ئۆزۈڭلارغا
يانىدۇ.□
7 ئاندىن چۈشكەن ئۆيدە تۇرۇپ يۆتكەلمەڭلەر، شۇ ئۆيدىكىلەرنىڭ بەرگىنىنى يەپ-ئىچىڭلار، چۈنكى ئىشلەمچى ئۆز
ئىش ھەققىنى ئېلىشقا ھەقلىقتۇر. ئۇ ئۆيدىن بۇ ئۆيگە يۆتكىلىپ يۈرمەڭلار.□ ■
8 سىلەر قايسى شەھەرگە كىرسەڭلار، ئۆلار سىلەرنى قوبۇل قىلسا، ئۆلار ئالدىڭلارغا نېمە قويسا شۇنى يەڭلار.
9 ئۇ يەردىكى كېسەللەرنى ساقايتىپ، ئۆلارغا: »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەرگە يېقىنلاشتى«! دەڭلار. □
10 بىراق سىلەر قايسى شەھەرگە كىرسەڭلار، ئۆلار سىلەرنى قوبۇل قىلمىسا، ئۆلارنىڭ رەستە-كوچىلىرىغا چىقىپ
كۆپچىلىككە: ■
11 »سىلەرگە ئاگاھ بولسۇن ئۇچۇن ھەتتا شەھىرىڭلارنىڭ ئايىغىمىزغا چاپلاشقان توپىسىنمۇ قېقىپ
چۈشۈرۈۋېتىمىز! ھالبۇكى، شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەرگە راستتىنلا يېقىنلاشتى«!
ـ دەڭلار. □ ■
12 مەن سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، شۇ كۈنى ھەتتا سودوم شەھىرىدىكىلەرنىڭ كۆرىدىغىنى بۇ شەھەردىكىلەرنىڭكىدىن
يېنىك بولىدۇ.□

□ **10:2 »يغلىدىغان هوسۇل دەرۋەقە كۆپ، لېكىن هوسۇلنى يىغقۇچى ئىشلەمچىلەر ئاز ئىكەن«** ـ »هوسۇل« مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى قوبۇل قىلىشقا تەييار تۇرىدىغان كىشىلەرنى بىلدۈرىدۇ، ئەلۋەتتە. مۇشۇنداق ئادەملەر »ئورمىچىلار«غا، يەنى ئۆزلىرىگە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگۈچىلەرگە موھتاجدۇر. **»هوسۇلنىڭ ئىگىسى«** ـ خۇدا، ئەلۋەتتە.

■ **10:2** مات. 37:9□ يۇھ. 35:4□ 2تېس. 1.3:

■ **10:3** مات. 16.10:

□ **10:4 »خۇرجۇن«** ـ ياكى »تىلەمچىنىڭ خالتىسى.« **»يولدا كىشىلەر بىلەن سالاملىشىشقا توختىماڭلار«** ـ ئاشۇ دەۋردىكى يەھۇدىيلار ئارىسىدا سالاملىشىشنى ئادەتتە ئۇزۇن ۋاقىت كېتەتتى.

■ **10:4** 2پاد. 29:4□ مات. 9:10□ مار. 8:6□ لۇقا 3:9□ 35.22:

■ **10:5** مات. 12:10□ مار. 10.6:

□ **10:6 »ئۇ ئۆيدە »ئاراملىق ئىگىسى« بولسا...»** ـ »ئاراملىق ئىگىسى« گېرىك تىلىدا »ئاراملىقنىڭ ئوغلى« دېيىلىدۇ. ئۇنداق ئادەملەر، شۇيېھىسىزكى، ئامانلىقپەرۋەر بولۇپ، خۇدادىن كېلىدىغان ئامانلىقنى سۈيىدۇ، شۇنداقلا خۇش خەۋەرنى قارشى ئالىدۇ.

□ **10:7 »ئاندىن چۈشكەن ئۆيدە تۇرۇپ يۆتكەلمەڭلەر«** ـ دېمەك، ئۇ ئۆيدىن بۇ ئۆيگە يۆتكىلىپ يۈرمەڭلار. **»ئىشلەمچى ئۆز ئىش ھەققىنى ئېلىشقا ھەقلىقتۇر«** ـ دېمەك، خۇش خەۋەرگە ئېرىشىپ، روھىي پايدا كۆرگەن ئاڭلىغۇچىلارنىڭ خۇش خەۋەرچىلەرگە جىسمانىي جەھەتتىن يارىدەم بېرىشى تېگىشلىك ئىشتۇر. **»ئۇ ئۆيدىن بۇ ئۆيگە يۆتكىلىپ يۈرمەڭلار«** ـ بۇ ئەمردە چوڭ دانالىق بار. ئىككى سەۋەبتىن ئېيتىلغان بولۇشى مۇمكىن: ـ (1) كونا زامانلاردا كۆپ دىنىي ۋەز ئېيتقۇچىلار ئۆزىگۈ-ئۆيى يوقلاپ يۈل تىلەيتتى؛ لېكىن ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرى ھېچ تىلەچىلىك قىلماسلىقى كېرەك؛ (2) ئۇلار ئۆزىگۈ-ئۆيى كۆچۈپ يۈرسە، خەلقتە بىر-بىرىگە قارىپ ھەرتۈرلۈك ھەسەت-گۇمان پەيدا بولۇشىمۇ مۇمكىن ـ »نېمىشقا ئۇلار **بىزنىڭ** ئۆيدە قونمايدۇ؟« ياكى »نېمىشقا ئۇلار بىزنىڭ ئۆيدىن كۆچۈپ كېتىدۇ؟« دېگەندەك.

■ **10:7** لاۋ. 13:19□ قان. 14:24□ 4:25□ مات. 10:10□ 1كور. 14:9□ 4□ 27:10□ 1تىم. 18.5:

□ **10:9 »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەرگە يېقىنلاشتى«!** ـ مۇشۇ سۆز گېرىك تىلىدا يەنە »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئۆستۈڭلارغا چۈشتى«! دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. 11-ئايەتنى ۋە 20:11نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **10:10** مات. 14:10□ مار. 11:6□ لۇقا 5.9:

□ **10:11 »سىلەرگە ئاگاھ بولسۇن ئۇچۇن ھەتتا شەھىرىڭلارنىڭ ئايىغىمىزغا چاپلاشقان توپىسىنمۇ قېقىپ چۈشۈرۈۋېتىمىز!** ـ »ئايىغىدىكى توپىنى قېقىپ چۈشۈرۈۋېتىش« ـ مۇشۇ ئىشارەت »بىزنىڭ سىلەر بىلەن مۇناسىۋېتىمىز يوق«، دېگەنتىن بىلدۈرۈپ، خۇدانىڭ سۆزىنى رەت قىلغانلارغا قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇش ئىدى. **»خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەرگە راستتىنلا يېقىنلاشتى«!** ـ 9-ئايەتتىكى ئىزاھاتنا ئېيتىلغاندەك، بۇ سۆزلەر گېرىك تىلىدا يەنە »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئۆستۈڭلارغا چۈشتى«! دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن، ۋە بەلكىم مۇشۇ يەردە دەل شۇ مەنىدىدۇر. ■ **10:11** روس. 51:13□ 6.18:

□ **10:12 »شۇ كۈنى ھەتتا سودوم شەھىرىدىكىلەرنىڭ كۆرىدىغىنى بۇ شەھەردىكىلەرنىڭكىدىن يېنىك بولىدۇ«** ـ باشقا ئالاھىدە ۋاقىت كۆرسىتىلمىسە،

ئەيسانى رەت قىلغانلار
مات. 11:20-24:

13 هالىكلارغا ۋاي، ئەي قورازىنلىقلار! هالىكلارغا ۋاي، ئەي بەيت-سائىدالقلار! چۈنكى سىلەردە
كۆرسىتىلگەن مۆجىزىلەر تۇر ۋە زىدون شەھەرلىرىدە كۆرسىتىلگەن بولسا، ئۇ يەرلەردىكىلەر خېلى بۇرۇنلا بۆزگە
يۈگىنىپ، كۈلگە مىلىنىپ توۋا قىلغان بولاتتى. □
14 قىيامەت كۈنىدە تۇر ۋە زىدوندىكىلەرنىڭ كۆرىدىغىنى سىلەرنىڭكىدىن يېنىك بولىدۇ.
15 ئەي ئەرشكە كۆتۈرۈلگەن كەپەرناھۇملۇقلار! سىلەر تەھتىساراغا چۈشۈرۈلىسىلەر!□
16 ئۇ مۇخلىسلىرىغا يەنە:
ـ كىمدەكىم سىلەرنى تىڭشىسا، مېنىمۇ تىڭشىغان بولىدۇ؛ كىمدەكىم سىلەرنى چەتكە قاقسا، مېنىمۇ چەتكە قاققان
بولىدۇ؛ كىم مېنى چەتكە قاققان بولسا، مېنى ئەۋەتكۈچىنىمۇ چەتكە قاققان بولىدۇ، ـ دېدى.■

يەتمىش مۇخلىسنىڭ قايتىپ كېلىشى
17 يەتمىش مۇخلىس خۇشال-خۇراملىق ئىچىدە قايتىپ كېلىپ:
ـ ئى رەب! ھەتتا جىنلارمۇ سېنىڭ نامىڭ بىلەن بىزگە بويسۇنىدىكەن! ـ دەپ مەلۇم قىلدى.□
18 ئۇ ئۇلارغا:
ـ مەن شەيتاننىڭ ئاسماندىن چاقماقتەك چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەنمەن. □ ■
19 مانا، مەن سىلەرگە يىلان-چايانلارنى دەسسەپ يانجىشقا ۋە دۈشمەننىڭ بارلىق كۈچ-قۇدرىتىنى بېسىپ تاشلاشقا
ھوقۇق بەردىم. ھېچقاچان ھېچقانداق نەرسە سىلەرگە زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ. □ ■
20 لېكىن سىلەر روھلارنىڭ سىلەرگە بويسۇنغانلىقى تۈپەيلىدىن شادلانماڭلار، بەلكى نامىڭلارنىڭ ئەرشىلەردە
پۈتۈلگەنلىكى تۈپەيلىدىن شادلىنىڭلار، ـ دېدى.■

ئەيسانىڭ خۇشاللىقى
مات. 11:25-27□ 13:16-17
21 شۇ ۋاقىتتا، ئەيسا روھتا خۇشاللىنىپ مۇنداق دېدى:

»شۇ كۈنى« مۇقەددەس كىتابتا ھەردائىم قىيامەت كۈنىنى، يەنى مەسىھنىڭ قايتىپ كېلىدىغان كۈنىنى كۆرسىتىدۇ. **»سودوم شەھىرى«** ـ ئىبراھىم پەيغەمبەر زامانىدىكى شەھەر بولۇپ، بۇ شەھەرلەرنىڭ ئادەملىرى ئوخشاش جىنسىلىقلار زىناخورلۇقىغا)بەچچۈازلىققا(قاتتىق بېرىلىپ گۈناھقا پاتقانلىقتىن، خۇدا بۇ شەھەرلەرنى ئادەملىرى بىلەن قوشۇپ ئوت چۈشۈرۈپ يوقاتقان.

□ **10:13 »تۇر ۋە زىدون شەھەرلىرى«** ـ تۇر ۋە زىدون ئەسلى بۇتپەرەس يات ئەللەرنىڭ شەھەرلىرى ئىدى. مەسىلەن، »ئەز.» 29-26-بابنى كۆرۈڭ. **»ئۇ يەرلەردىكىلەر خېلى بۇرۇنلا بۆزگە يۈگىنىپ، كۈلگە مىلىنىپ توۋا قىلغان بولاتتى«** ـ »بۆزگە يۈگىنىپ، كۈلگە مىلىنىش« كونا زامانلاردا قاتتىق پۇشايمان قىلىش، گۈناھلارغا توۋا قىلىشنىڭ بىر ئىپادىسى ئىدى.

□ **10:15 »ئەي ئەرشكە كۆتۈرۈلگەن كەپەرناھۇملۇقلار«!** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەي سىلەر كەپەرناھۇملۇقلار! ئاسمانغا چىقماقچىمىدىكىلار؟.« لېكىن بىزنىڭچە »ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن« دېگىنى توغرا بولۇپ، بۇ سۆز ئەيسا ئۇلارنىڭ تارىسدا بولغانلىقتىن ئۇلارغا كۆرسىتىلگەن زور ئىمتىياز-ئىلتىپاتنى كۆرسىتىدۇ.

■ **10:16** مات. 40:10□ مار. 37:9□ يۇھ. 20.13:

□ **10:17 »ھەتتا جىنلارمۇ سېنىڭ نامىڭ بىلەن بىزگە بويسۇنىدىكەن«!** ـ ئۇلار ئادەملەرنى ئازاد قىلىپ چاپلاشقان جىنلارنى ھەيدىگەن.

□ **10:18 »مەن شەيتاننىڭ ئاسماندىن چاقماقتەك چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەنمەن«** ـ گېرىك تىلىدا »مەن شەيتاننىڭ ئاسماندىن چاقماقتەك چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈۋاتاتىم« ـ يەتمىش مۇخلىس ۋەزىپىسىنى ئورۇندىغاندا ئەيسا ئۇلارنىڭ جىن-شەيتانلارنىڭ ئۈستىدىن بولغان غەلىبىسىنى كۆرۈۋاتاتتى.

■ **10:18** ۋەھ. 12□8: 9.

□ **10:19 »مەن سىلەرگە يىلان-چايانلارنى دەسسەپ يانجىشقا ۋە دۈشمەننىڭ بارلىق كۈچ-قۇدرىتىنى بېسىپ تاشلاشقا ھوقۇق بەردىم«** ـ مۇشۇ ئايەتتە »يىلان-چايانلار« بەلكىم شەيتاننىڭ كۈچلىرى، يەنى جىن-ئالۋاستىلارنى كۆرسىتىدۇ؛ »دۈشمەن« بولسا شەيتاننىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **10:19** مار. 18:16□ روس. 5.28: ■ **10:20** مىس. 32:32□ يەش. 3:4 دان. 1:12□ فل. 3.4:

»ئاسمان-زېمىن ئىگىسى ئى ئاتا! سەن بۇ ھەقىقەتلەرنى دانىشمەن ۋە ئەقىللىقلاردىن يوشۇرۇپ، سەبىي بالىلارغا
ئاشكارىلىغانلىقىڭ ئۈچۈن سېنى مەدھىيىلەيمەن! بەرھەق، ئى ئاتا، نەزىرىڭدە بۇنداق قىلىش راۋا ئىدى.□ ■
22 ھەممە ماڭا ئاتامدىن تەقدىم قىلىندى؛ ئوغۇلنىڭ كىملىكىنى ئاتىدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ، ۋە ئاتىنىڭمۇ كىملىكىنى
ئوغۇل ۋە ئوغۇل ئاشكارىلاشنى لايىق كۆرگەن كىشىلەردىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ.«■
23 ئاندىن ئۇ مۇخلىسلىرىغا بۇرۇلۇپ، ئۇلارغا ئاستىغىنا:
سىلەر كۆرۈۋاتقان ئىشلارنى كۆرگەن كۆزلەر نەقەدەر بەختلىكتۇر! □ ■
24 چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر ۋە پادىشاھلار سىلەر كۆرگەن ئىشلارنى
كۆرۈشكە ئىنتىزار بولغىنى بىلەن ئۇلارنى كۆرمىگەن؛ ۋە سىلەر ئاڭلاۋاتقان ئىشلارنى ئاڭلاشقا ئىنتىزار بولغىنى
بىلەن، ئۇلارنى ئاڭلاپ باقمىغان، ـ دېدى.■

مېھرىبان سامارىيەلىك توغرىسىدىكى تەمسىل

25 ۋە مانا، تەۋرات ئۇستازلىرىدىن بىرى ئورنىدىن تۇرۇپ ئەيسانى سىنىماقچى بولۇپ:
ـ ئۇستاز، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ۋارىس بولماق ئۈچۈن نېمە ئىشنى قىلىشىم كېرەك؟ ـ دەپ سوردى.□
26 ئۇ جاۋابەن: ـ تەۋرات قانۇنىدا نېمە پۈتۈلگەن؟ بۇنىڭغا ئۆزۈڭ قانداق قارايسەن؟ ـ دېدى.□
27 ھېلىقى كىشى جاۋابەن:
ـ »پەروەردىگار خۇدايىڭنى پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ، پۈتۈن كۈچۈڭ ۋە پۈتۈن زېھنىڭ بىلەن سۆيگىن«؛ ۋە
»قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيە« ـ دېدى.□ ■
28 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ توغرا جاۋاب بەردىڭ. مانا شۇنداق قىلساڭ ھايات بولسەن، ـ دېدى.□
29 لېكىن ئۆزىنى ھەققانىي دەپ ئىسپاتلىماقچى بولۇپ، ئەيسادىن يەنە سوراپ:
ـ ئەمدى »مېنىڭ قوشنام« كىمدۇر؟ ـ دېدى.□
30 ئەيسا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ بىر ئادەم يېرۇسالېمدىن يېرىخو شەھىرىگە چۈشۈۋېتىپ، يولدا قاراقچىلارنىڭ قولىغا چۈشۈپ قاپتۇ. قاراقچىلار
ئۇنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى سالدۇرۇۋېلىپ، ئۇنى يارىلاندۇرۇپ، چالا ئۆلۈك ھالدا تاشلاپ كېتىپتۇ.

□ **10:21 »شۇ ۋاقىتتا، ئەيسا روھتا خۇشاللىنىپ مۇنداق دېدى...»** ـ »روھتا خۇشاللاندى. بەزى ئالىملار »روھتا«نى »مۇقەددەس روھتا« دەپ چۈشىنىدۇ.
■ **10:21** ئايۇب 12:5□ يەش. 14:29□ مات. 25:11□ 1 كور. 19:1□ 2□7: 8؛ 2 كور. 14.3:
■ **10:22** زەب. 5-6:8□ يۇھ. 18:1□ 35:3□ 6□44: 45؛ 2:17□ 1 كور. 27:15□ فىل. 10:2□ ئىبر. 8.2:
□ **10:23 »سىلەر كۆرۈۋاتقان ئىشلارنى كۆرگەن كۆزلەر نەقەدەر بەختلىكتۇر!** ـ ياكى »سىلەر كۆرۈۋاتقان ئىشلارنى كۆرگەن كۆزلەر نەقەدەر مۇبارەكتۇر.« »مۇبارەك« ئەسلىدە »خۇدا تەرىپىدىن بەركەتلەنگەي« دېگەن مەنىدە.
■ **10:23** مات. 16.13:
■ **10:24** 1 پېت. 10.1:
□ **10:25 »ئۇستاز، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ۋارىس بولماق ئۈچۈن نېمە ئىشنى قىلىشىم كېرەك؟«** ـ گرېك تىلىدا »نېمە ئىشنى قىلىشىم كېرەك؟« دېگەن سۆز مەلۇم بىر ئىشنى بىرلا قېتىم قىلىشنى بىلدۈرىدۇ.
□ **10:26 »يۇنىڭغا ئۆزۈڭ قانداق قارايسەن؟«** ـ گرېك تىلىدا »يۇنى قانداق ئوقۇيسەن؟.«
□ **10:27 »پەروەردىگار خۇدايىڭنى پۈتۈن قەلبىڭ، پۈتۈن جېنىڭ، پۈتۈن كۈچۈڭ ۋە پۈتۈن زېھنىڭ بىلەن سۆيگىن«؛ ۋە »قوشناڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيە«** ـ »قان.» 5:6 ۋە »لاۋ.» 18:19.
■ **10:27** لاۋ. 18:19□ قان. 5:6□ 12:10□ 6:30□ رىم. 9:13□ گال. 14:5□ ياق. 8.2:
□ **10:28 »توغرا جاۋاب بەردىڭ. مانا شۇنداق قىلساڭ ھايات بولسەن»** ـ »خۇدانى سۆيىش« ئۈچۈن ئۇنى تونۇش كېرەك؛ ئۇنى تونۇش ئۈچۈن ئوغلى بىلەن مۇناسىۋەتتە بولۇش كېرەك (22-□□□□□□ كورۇڭ).
□ **10:29 »لېكىن ئۆزىنى ھەققانىي دەپ ئىسپاتلىماقچى بولۇپ،...»** ـ ياكى »لېكىن ئۆزىنىڭ سوئال سورىشىنىڭ يوللۇق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن،...». **»ئەمدى »مېنىڭ قوشنام« كىمدۇر؟»** ـ يەھۇدىي ئۇلىمالار ۋە ئۇستازلارغا نىسبەتەن »بىزنىڭ قوشنىلىرىمىز« پەقەت »يەھۇدىي قېرىنداشلىرىمىز« دەپ ھېسابلاش كېرەك ئىدى. يەھۇدىي ئەمەسلەر ۋە ساماريەلىكلەر ھەرگىز »قوشنا« ھېسابلانمايتتى.

31 ۋە شۇنداق بولدىكى، مەلۇم بىر كاھىن شۇ يولدىن چۈشۈۋېتىپ، ھېلىقى ئادەمنى كۆرۈپ، يولنىڭ ئۇ چېتى
بىلەن مېڭىپ ئوتتۇپ كېتىپتۇ. □
32 شۇنىڭدەك بىر لاۋىيلىق روھانىي بۇ يەرگە كەلگەندە، يېنىغا كېلىپ قاراپ قويۇپ، يولنىڭ ئۇ چېتى بىلەن مېڭىپ
ئوتتۇپ كېتىپتۇ. □
33 لېكىن سەپەردە بولغان بىر ساماريەلىك ھېلىقى ئادەمنىڭ يېنىغا كەلگەندە، ئۇنى كۆرۈپلا ئىچ ئاغرىتىپتۇ □
34 ۋە ئالدىغا بېرىپ، جاراھەتلىرىگە مايي ۋە شاراب قۇيۇپ، تېڭىپ قويۇپتۇ. ئاندىن ئۇنى ئۆز ئۇلىغىقا مىندۇرۇپ،
بىر سارايغا ئېلىپ بېرىپ، ئۇ يەردە ھالدىن خەۋەر ئالىتۇ.
35 ئەتىسى يولغا چىققاندا، ئىككى كۈمۈش دىنارنى ئېلىپ سارايۋەنگە بېرىپ: »ئۇنىڭغا قاراپ قويۇڭ، بۇنىڭدىن
ئارتۇق چىقىم بولسا، قايتىشىمدا سىزگە تۆلەيمەن« دەپتۇ.□
36 ئەمدى ئەيسا ھېلىقى ئۇستازدىن:
ـ سېنىڭچە، بۇ ئۈچ ئادەم ئىچىدە قايسىسى قاراقچىلارنىڭ قولىغا چۈشكەن ھېلىقى كىشىگە ھەققىي قوشنا بولغان؟
ـ دەپ سوريدى.□
37 ـ ئۇنىڭغا مېھرىبانلىق كۆرسەتكەن كىشى، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ ئۇنداق بولسا، سەن ھەم بېرىپ شۇنىڭغا ئوخشاش قىلغىن، ـ دېدى.

ئەيسانىڭ مارتا ۋە مەريەمدە مېھمان بولۇشى

38 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ مۇخلىسلىرى بىلەن بىللە يولدا كېتىۋېتىپ، مەلۇم بىر يېزىغا كىردى. ئۇ يەردە مارتا
ئىسىملىك بىر ئايال ئۇنى ئۆيىگە چاقىرىپ مېھمان قىلدى. □
39 مارتانىڭ مەريەم ئىسىملىك بىر سىڭلىسى بار ئىدى. ئۇ ئەيسانىڭ ئايىغى ئالدىدا ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ سۆز-كالامىنى
تىڭشۋاتاتتى.
40 ئەمدى مېھمانلارنى كۈتۈش ئىشلىرىنىڭ كۆپلۈكىدىن كۆڭلى بۇلۇنۇپ كەتكەن مارتا ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ ئى رەب، سىڭلىمنىڭ مېنى مېھمان كۈتكىلى يالغۇز تاشلاپ قويغىنىغا كاربىڭ بولمامدۇ؟ ئۇنى ماڭا يارده‌ملىشىشكە
بۇيرۇغىن! ـ دېدى.
41 لېكىن ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ ئەي مارتا، مارتا، سەن كۆپ ئىشلارنىڭ غېمىنى يەپ ئاۋارە بولۇپ يۈرۈۋاتىسەن. □

□ 10:31 »مەلۇم بىر كاھىن شۇ يولدىن چۈشۈۋېتىپ، ھېلىقى ئادەمنى كۆرۈپ، يولنىڭ ئۇ چېتى بىلەن مېڭىپ ئوتتۇپ كېتىپتۇ« ـ مۇشۇ كاھىن يەھۇدىي بولۇشى كېرەك، ئەلۋەتتە. ئەگەر ھېلىقى ئادەم ئۆلگەن بولسا، ئۇنداقتا كاھىن ئۇنىڭغا تەگسە، »ناپاك ھېسابلىنىپ« مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا ئىشلەشكە ۋاقىتلىق نالايىق بولاتتى. بىراق ئۇ »(يۇقىرىدىن(چۈشۈۋاتىدۇ« ـ دېمەك، ئىبادەتخانىدىن باشقا يەرگە كېتىۋاتقانىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ: »مۇشۇ ئۆلگەندەك ئادەمگە تەگسەم بولمايدۇ« دېگەن باھانىنى قىلىشى تېخىمۇ ئورۇنسىز ئىدى. چۈنكى ئۇ »ناپاك« بولۇپ قالسا، ئىبادەتخانىغا كىرىش كېرەك بولغان ۋاقىتچە ئاللىقاچان »پاقلىنىپ بولاتتى.«

□ 10:32 »بىر لاۋىيلىق روھانىي« ـ لاۋىيلار مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا كاھىنلارغا يارده‌مچى بولاتتى ۋە باشقا روھىي ئىشلار، جۈملىدىن تەلىم بېرىش بىلەن شۇغۇللىناتتى. ئەگەر ھېلىقى كىشى ئۆلگەن بولسا، ئۇمۇ »ئۆلگەن ئادەم« گە تەگسەم »ناپاك بولىمەن«، دېگەننى باھانە قىلالايتى.

□ 10:33 »بىر ساماريەلىك...» ـ »ساماريەلىكلەر« يەھۇدىيلار ئۈچ كۆرگەن، »كاپىر« دەپ ھېسابلىغان خەلق ئىدى.

□ 10:35 »دىنار« ـ گېرىك تىلىدا »دىنارىئۇس« ـ ئىككى دىنار بىر ئىشچىنىڭ ئىككى كۈنلۈك ھەققىگە بىيقىن.

□ 10:36 »سېنىڭچە، بۇ ئۈچ ئادەم ئىچىدە قايسىسى قاراقچىلارنىڭ قولىغا چۈشكەن ھېلىقى كىشىگە ھەققىي قوشنا بولغان؟« ـ مۇشۇ تەمسىل بويىچە مۇھىم سوئال »قوشنام كىم؟« ئەمەس، بەلكى »مەن دېگەن كىم؟.« مەسىھنىڭ تەمسىلى بويىچە، مېنىڭ يېنىمدا ئۇرغان ھەرقانداق كىشىگە)قايسى مىللەتتىن بولۇشىدىن قەتئىنەزەر(»قوشنا بولۇش«ۇمغا تۇغرا كېلىدۇ. دېمەك، »مەن باشقىلارغا ھەققىي قوشنىمەن؟.«

□ 10:38 »ئۇ مۇخلىسلىرى بىلەن بىللە يولدا كېتىۋېتىپ...» ـ گېرىك تىلىدا »ئۇلار يولدا كېتىۋېتىپ...».

□ 10:41 »مارتا، مارتا،...» ـ مۇقەددەس كىتابتا، بىرسىنىڭ بىر ئادەمنىڭ ئىسمىنى يا كى بىر جايىنىڭ نامىنى تەكرار ئىككى قېتىم چاقىرىشى ئۇنىڭغا بولغان چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببىتنى ئىپادىلەپ، ئۇنىڭ ئۆزىگە ئەزىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

42 براق برلا ئىش زۇرۇردۇر؛ ۋە مەريەم شۇنىڭدىن تۆزگە نەسىۋە بولىدىغان ياخشى ئۇلۇشنى تاللىدى؛ بۇ ھەرگىز
ئۇنىڭدىن تارتىۋېلىنمايدۇ ـ دېدى.□

11

دۇئا قىلىش توغرىسىدىكى تەلىم

مات. 6:9-15

1 ئەمدى شۇنداق بولىدىكى، ئۇ بىر يەردە دۇئا قىلىۋاتاتتى؛ دۇئا ئاياغلاشقاندا، مۇخلىسلىرىدىن بىرى ئۇنىڭدىن:
ـ ئى رەب، يەھيا ئۆز مۇخلىسلىرىغا ئۆگەتكىنىدەك، سەنمۇ بىزگە دۇئا قىلىشنى ئۆگەتسەڭ، ـ دېدى.
2 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ دۇئا قىلغىنىڭلاردا، مۇنداق دەڭلار:

»ئى ئاتا،
سېنىڭ نامىڭ مۇقەددەس دەپ ئۇلۇغلانغاي.
سېنىڭ پادىشاھلىقىڭ كەلگەي.
3 ھەر كۈنلۈك نېنىمىزنى بىزگە ھەركۈنى بەرگەيسەن.
4 بىزگە قەرزدار بولغان ھەركىمنى كەچۈرگىنىمىزدەك،
سەنمۇ گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرگەيسەن.
بىزنى ئازدۇرۇلۇشلارغا ئۇچراتقۇزمىغايسەن.«□

5 ئۇ سۆزىنى داۋام قىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن بىرىڭلارنىڭ بىر دوستى بولۇپ، يېرىم كېچىدە ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ: ئەي دوستۇم، ماڭا
ئۈچ نان ئۆتنە بەرگىن؛
6 چۈنكى ماڭا سەپەردىن بىر دوستۇم كەلدى ۋە ئۇنىڭ ئالدىغا قويغۇدەك بىر نەرسەم قالماپتۇ، دېسە،
7 ئۇ ئۆيىنىڭ ئىچىدە تۇرۇپ: »مېنى ئاۋارە قىلمىغىن، ئىشىك تاقاقلىق، باللىلار ئورۇندا يېنىمدا ياتىدۇ. ساڭا ئېلىپ
بېرىشكە قوپالمايمەن«، دېيىشى مۇمكىن.□
8 سىلەرگە شۇنى ئېيتىمەنكى، گەرچە ئۇ ئۇنىڭ دوستى بولۇش سۈپىتى بىلەن بېرىشكە ئورنىدىن تۇرمىسىمۇ، ئۇنىڭ
خىجىل بولماي قايتا-قايتا يالۋۇرۇشى بىلەن ئۇ چوقۇم ئورنىدىن تۇرۇپ، قانچە لازىم بولسا ئۇنىڭغا بېرىدۇ.□
9 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن سىلەرگە ئېيتايىكى، تىلەڭلار، سىلەرگە ئاتا قىلىنىدۇ؛ ئىزدەڭلار، تاپىسىلەر. ئىشىكنى
چېكىڭلار، ئېچىلىدۇ. ■
10 چۈنكى ھەربىر تىلىگۈچى تىلىگىنىگە ئېرىشىدۇ؛ ئىزدىگۈچى ئىزدىگىنىنى تاپىدۇ؛ ئىشىكنى چەككۈچىلەرگە ئىشىك
ئېچىلىدۇ.
11 ئاراڭلاردا ئاتا بولغۇچىلار ئۆز ئوغلى نان تەلەپ قىلسا، ئۇنىڭغا تاش بېرىدىغانلار بارمۇ؟! ياكى بېلىق تەلەپ
قىلسا، يىلان بېرىدىغانلار بارمۇ؟ ■
12 تۇخۇم تەلەپ قىلسا، چايان بېرىدىغانلار بارمۇ؟

□ **10:42** »بىراق برلا ئىش زۇرۇردۇر« ـ بۇ نېمە ئىش؟ مەسىھنىڭ بۇ ئىنتايىن مۇھىم بايانى توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
□ **11:4** »بىزگە قەرزدار بولغان ھەركىمنى كەچۈرگىنىمىزدەك...« ـ بۇ ئايەتتىكى »قەرز« چوقۇم گۇناھلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ؛ ئايەتنىڭ ئىككىنچى
قىسمىنى كۆرۈڭ. □ **11:7** »باللىلار ئورۇندا يېنىمدا ياتىدۇ« ـ ياكى »باللىرىم ھەممىمىز يېتىپ قالدۇق.« □ **11:8** »ئۇنىڭ خىجىل بولماي قايتا-قايتا
يالۋۇرۇشى بىلەن...« ـ »خىجىل بولماي قايتا-قايتا يالۋۇرۇشى« گرېك تىلىدا بىراق سۆز بىلەن ئېيتىلىنىدۇ. ■ **11:9** مات. 7:7□ 21:22□ مار.
11:24□ يۇھ. 14:13□ 15:7□ 16:24□ ياق. 1□5: 6؛ 1 يۇھ. 3:22□ 5:14: ■ **11:11** مات. 7:9.

13 ئەمدى سىلەر رەزىل تۇرۇپ تۇز پەرزەنتلىرىڭلارغا ياخشى ئىلتىپاتلارنى بېرىشنى بىلگەن يەردە، ئەرشتىكى ئاتا
تۇزىدىن تىلىگەنلەرگە مۇقەددەس روھنى تېخىمۇ ئاتا قىلماسمۇ؟

ئەيسا »بەئەلزەبۇل«، يەنى شەيتاندىن كۆچلۈكتۇر
مات. 12:30-22 مار. 3:20-27

14 ئەمدى ئۇ بىر كىشىدىن »ئادەمنى گاچا قىلغۇچى« جىننى ھەيدىۋەتكەندە، شۇنداق بولدىكى، جىن ئۇنىڭدىن
چىققاندا، گاچا زۇۋۇانغا كەلدى. خالايىق بۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران بولۇشتى. □ ■
15 بىراق ئۇلاردىن بەزىلىرى: »ئۇ جىنلارنى جىنلارنىڭ ئەمىرى بولغان بەئەلزەبۇلغا تايىنىپ ھەيدىۋېتىدۇ« ـ دېدى.
□ ■
16 ۋە باشقا بەزىلەر ئۇنى سىناش مەقسىتىدە ئۇنىڭدىن بىزگە ئاسماندىن بىر مۇجىزىلىك ئالامەت كۆرسەتسەڭ، دەپ
تەلەپ قىلغىلى تۇردى. □
17 لېكىن ئۇ ئۇلارنىڭ نىمە ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ تۇز ئىچىدىن بۇلۇنۇپ تۇرۇشقا سوقۇشقان ھەرقانداق پادىشاھلىق ۋەيران بولىدۇ، ۋە ھەرقانداق ئائىلە تۇز ئىچىدىن
بۇلۇنۇپ تۇرۇشقا سوقۇشسا زاۋاللىققا يۈز تۇتىدۇ. ■
18 شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەگەر شەيتان تۇز-تۇزىگە قارشى چىققان بولسا، ئۇنداقتا، ئۇنىڭ پادىشاھلىقى قانداقمۇ پۈت
تىرەپ تۇرالىسۇن؟ چۈنكى سىلەر مېنى، »جىنلارنى بەئەلزەبۇلغا تايىنىپ ھەيدەيدىكەن« دەيسىلەر.
19 ئەگەر مەن جىنلارنى بەئەلزىبۇلغا تايىنىپ قوغلىسام، سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلار كىمگە تايىنىپ جىنلارنى
قوغلايدۇ؟! شۇڭا ئۇلار سىلەر توغرۇلۇق ھۆكۈم چىقارسۇن! □
20 لېكىن مەن خۇدانىڭ بارمىقى بىلەن جىنلارنى قوغلىسام، ئۇنداقتا خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئۈستۈڭلارغا چۈشۈپ
نامايان بولغان بولىدۇ. □
21 تولۇق قوراللانغان كۈچتۈڭگۈر تۇز تۆۋىنى قوغداپ تۇرغاندا، ئۇنىڭ مال-مۈلكى ئامان قالىدۇ؛

□ **11:14 »جىن ئۇنىڭدىن چىققاندا، گاچا زۇۋۇانغا كەلدى. خالايىق بۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران بولۇشتى«** ـ ئۇلارنىڭ ھەيران بولۇشىنىڭ بىر سەۋەبى، يەھۇدىي ئۇستىلارنىڭ پىكرىچە، جىننى ھەيدەش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئىسمىنى جىنىدىن سوراش كېرەك. جىن چاپلاشقان ئادەمنىڭ ئاغزى ئارقىلىق ئىسمىنى ئېيتسا، ئادەم شۇ ئىسمىنى ئىشلىتىپ جىننى ھەيدىگلى بولاتتى. ئەمدى جىن ئادەمنى گاچا قىلىپ قويغان بولسا، جىننىڭ ئىسمىنى بىلىش، شۇنداقلا ئۇنى ھەيدەش مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

■ **11:14** مات. 9:32 ‡ 12:22.

□ **11:15 »ئۇ جىنلارنى جىنلارنىڭ ئەمىرى بولغان بەئەلزەبۇلغا تايىنىپ ھەيدىۋېتىدۇ«** ـ »بەئەلزىبۇل«)ياكى، »بەئەلزىبۇب«) جىنلارنىڭ پادىشاھى شەيتانىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **11:15** مات. 9:34 ‡ 12:24 مار. 3:22.

□ **11:16 »بىزگە ئاسماندىن بىر مۇجىزىلىك ئالامەت كۆرسەتسەڭ...»** ـ ئۇلار تەلەپ قىلغان »مۇجىزىلىك ئالامەت« ئەيسانىڭ ھەقىقىي مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان بىر كارامەتنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **11:17** مات. 12:25 ‡ مار. 3:24.

□ **11:19 »ئەگەر مەن جىنلارنى بەئەلزىبۇلغا تايىنىپ قوغلىسام، سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلار كىمگە تايىنىپ جىنلارنى قوغلايدۇ؟! شۇڭا ئۇلار سىلەر توغرۇلۇق ھۆكۈم چىقارسۇن«!** ـ بۇ سۆزنىڭ ئىككى شەرھى بار: ـ

(1) »سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلار« ـ بۇ پەرىسىيلەرنىڭ تۇز تالىپ-ئەگەشكۈچىلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا پەرىسىيلەر ۋە ئەگەشكۈچىلىرى جىنلارنى ھېچ ھەيدىيەلمەيتتى. ئۇنداقتا شەيتانىڭ پادىشاھلىقىغا ھەقىقىي ھۇجۇم قىلغۇچىلار ئەيسا ۋە مۇرىتلىرىمۇ، ياكى پەرىسىيلەرمۇ؟ پەرىسىيلەرنىڭ خۇدانىڭ ئەمەس، بەلكى شەيتاننىڭ تەرىپىدە تۇرغانلىقى تۇز ئەگەشكۈچىلىرىنىڭ جىننى ھەيدەشكە كۈچسىز بولغانلىقىغا ئىسپات بېرەتتى.

(2) »سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلار« ـ بۇ ئەيسانىڭ ئەگەشكۈچىلىرىنى)ئىسرائىللارنىڭ ئۇغۇللىرىنى(كۆرسىتىدۇ. پەقەت ئەيسالا ئەمەس، ئۇلارمۇ جىنلارنى ھەيدىيەلەيدىغان بولغان؛ شۇڭا ئۇلارمۇ ئەيسانىڭ خۇدانىڭ كۈچىگە بىلەن جىن-شەيتانلارنى بىر تەرەپ قىلىۋاتقانلىقىغا ئىسپات بېرەتتى.

بېزىنگچە (1)-□□□□□□□□ توغرا. «قوشۇچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

□ **11:20 »مەن خۇدانىڭ بارمىقى بىلەن جىنلارنى قوغلىسام...»** ـ »خۇدانىڭ بارمىقى« ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە، لېكىن جىنلارنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن خۇدا پۈتكۈل بىلىكىنى ئەمەس، پەقەت »بارمىقى«نى ئازراق مىدارلىتىپ قويسىلا كۇپايە.

22 لېكىن ئۇنىڭدىن كۆچتۈرۈگۈر بىرى ئۇنىڭ ئۈستىگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى يەڭسە، ئۇنىڭ تايانغان قوراللىرىنى
تارتىۋالىدۇ ۋە مال-مۇلۈكلىرىنى ئولجا قىلىپ ئۆزىدىكىلەرگە تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ.□
23 مەن تەرەپتە تۇرمىغانلار ماڭا قارشى تۇرغۇچىدۇر. مەن تەرەپكە ئادەملەرنى يىغمىغۇچىلار بولسا
تورۇتۇۋەتكۈچىدۇر.

24 ناپاك روھ بىراۋنىڭ تېنىدىن چىقىرىۋېتىلىشى بىلەن، ئۇ قۇرغاق جايلارنى چۆرگىلەپ يۈرۈپ بىرەر ئارامگاھنى
ئىزدەيدۇ، بىراق تاپالمىغاندىن كېيىن، »مەن چىققان ماكانىمغا قايتاي«! دەيدۇ. □ ■
25 شۇنىڭ بىلەن قايتىپ كېلىپ، شۇ ماكانىنىڭ پاكىز تازىلانغانلىقىنى ۋە رەتلەنگەنلىكىنى بايقايدۇ-دە،
26 بېرىپ ئۆزىدىنمۇ يەتتە رەتتە روھنى باشلاپ كېلىدۇ؛ ئۇلار كىرىپ بىللە ئولىرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئادەمنىڭ
كېيىنكى ھالى بۇرۇنقىدىنمۇ تېخىمۇ يامان بولىدۇ.□ ■

ھەققىي بەخت

27 ۋە شۇنداق بولىدىكى، ئۇ بۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقاندا، كۆپچىلىك ئارىسىدا بىر ئايال ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ:
ـ سېنى كۆتۈرگەن قورساق ۋە ئېمىتكەن ئەمچەك بەختلىكتۇر! ـ دېدى.
28 بىراق ئۇ جاۋابەن: ـ بەلكى خۇدانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىدىغانلار بەختلىكتۇر! ـ دېدى.■

كارامەت كۆرسىتىش تەلىپى

مات. 12:38-42؛ مار. 8:12

29 شۇ چاغدا، توپ-تاپ ئادەملەر ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولاشقاندا، ئۇ مۇنداق سۆزلەشكە باشلىدى:
ـ بۇ دەۋۇر دەرۋەقە رەزىل بىر دەۋرىدۇر؛ ئۇ مۇجىزىلىك بىر ئالامەتنىڭ كۆرسىتىلىشىنى ئىستەپ يۈرىدۇ. بىراق
يۇنىڭغا »يۇنۇس پەيغەمبەردە كۆرۈلگەن مۇجىزىلىك ئالامەت«تىن باشقا ھېچقانداق ئىككىنچى بىر ئالامەت
كۆرسىتىلمەيدۇ. □ ■
30 چۈنكى يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ ئۆزى نىنەۋە شەھىرىدىكىلەرگە ئالامەت-كارامەت بولغىنىغا ئوخشاش،
ئىنسانئوغلىمۇ بۇ دەۋرگە يەنە شۇنداق بولىدۇ.
31 قىيامەت كۈنى »جەنۇبتىن كەلگەن ئايال پادىشاھ«مۇ بۇ دەۋردىكىلەر بىلەن تەڭ تىرىلىپ، ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى
بېكىتىدۇ. چۈنكى ئۇ سۇلايمانىنىڭ دانا سۆزلىرىنى ئاڭلاش ئۈچۈن يەر يۈزىنىڭ چېتىدىن كەلگەن؛ ۋە مانا،
سۇلايماندىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى مۇشۇ يەردە تۇرىدۇ.

□ **11:22** »تولۇق قوراللانغان كۆچتۈرۈگۈر تۆز تۆينى قوغداپ تۇرغاندا، ئۇنىڭ مال-مۈلكى ئامان قالىدۇ... « ـ (10-□□□□) بۇ تەمسىلدىكى »كۆچتۈرۈگۈر ئادەم« شەيتانىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. »ئۇنىڭدىن كۆچتۈرۈگۈر بىرى«، يەنى ئۇنىڭ تۆينى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچى ئەيسادىن باشقا ھېچكىم بولمايدۇ.

□ **11:24** »ناپاك روھ« ـ جىننى كۆرسىتىدۇ.

■ **11:24** مات. 43.12:

□ **11:26** »ناپاك روھ....بېرىپ ئۆزىدىنمۇ يەتتە رەتتە روھنى باشلاپ كېلىدۇ؛ ئۇلار كىرىپ بىللە ئولىرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئادەمنىڭ كېيىنكى ھالى بۇرۇنقىدىنمۇ تېخىمۇ يامان بولىدۇ« ـ بۇ تەمسىل ھەم جىن چاپلىشىشتىن قۇتقۇزۇلغان ئادەمنىڭ ھەققىي بىر خەتىرىنى ۋە شۇنداقلا كۆچمە مەندە يەھۇدىي خەلقىنىڭ ئەھۋالىنىمۇ كۆرسىتىدۇ. »ماتتا«دىكى »)مات.» 12:43-45؛ 2 پېت. 20.2:

■ **11:26** يۇھ. 14:5□ ئىبر. 6□4: 5؛ 26:10□ رىم. 13.2:

■ **11:28** مات. 21:7□ يۇھ. 29:6□ 13.2:

□ **11:29** »...» يۇنۇس پەيغەمبەردە كۆرۈلگەن مۇجىزىلىك ئالامەت«تىن باشقا ھېچقانداق ئىككىنچى بىر ئالامەت كۆرسىتىلمەيدۇ« ـ »مات.» 12-40:39-ئايەتلەرگە قارالسۇن »)يۇنۇس پەيغەمبەر يوغان بېلىقنىڭ قورسىقىدا ئۈچ كېچە-كۈندۈز ياتقاندەك، ئىنسانئوغلىمۇ ئوخشاشلا ئۈچ كېچە-كۈندۈز يەرنىڭ باغرىدا ياتىدۇ«).

■ **11:29** يۇن. 11.2□1:

□ ■
32 قىيامەت كۈنى ننەۋەلىكلەر بۇ دەۋردىكلەر بىلەن تەڭ قوپۇپ، بۇ دەۋردىكلەرنىڭ گۇناھلىرىنى بېكىتىدۇ. چۈنكى ننەۋەلىكلەر يۇنۇس پەيغەمبەر جاكارلىغان خەۋەرنى ئاڭلاپ توۋا قىلغان؛ ۋە مانا، يۇنۇس پەيغەمبەردىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى مۇشۇ يەردە تۇرىدۇ!□ ■

خۇدانىڭ يورۇقلۇقىنى كىشىلەر پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن قوبۇل قىلىشى كېرەك
مات. 5:15 236-22:

33 ھېچكىم چىراغنى يېقىپ قويۇپ، ئۇنى يوشۇرۇن جايدا قويماس، ياكى ئۇستىگە سېۋەتنى كۆمتۈرۈپ قويماس، بەلكى چىراغدانىڭ ئۈستىگە قويىدۇ؛ بۇنىڭ بىلەن ئۇيگە كىرگەنلەر يورۇقلۇقنى كۆرىدۇ. □ ■
34 تەننىڭ چىرىغى كۆزدۇر. شۇڭا ئەگەر كۆزۈڭ ساپ بولسا، پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭ يورۇتۇلىدۇ. لېكىن ئەگەر كۆزۈڭ خۇنۇك بولسا پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭ قاراڭغۇ بولىدۇ. □ ■
35 شۇنىڭ ئۈچۈن ھېزى بولغىنىكى، ۋۇجۇدۇڭدىكى »يورۇقلۇق« قاراڭغۇلۇق بولمىسۇن! □
36 ئەمدى ئەگەر بارچە ۋۇجۇدۇڭ يورۇق بولسا ۋە ئۇنىڭ ھېچ يېرى قاراڭغۇ بولمىسا، ۋۇجۇدۇڭ خۇددى چىراغ پارلاق نۇرى بىلەن سېنى يورۇتقاندەك تامامەن ئايدىڭ بولىدۇ.

پەرىسىيلەر بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ ساختىپەزلىكىنى ئەيىبلەش
مات. 23:1-36 □ مار. 12:38-40 □ لۇقا 20:45-47

37 ئەيسا سۆز قىلىۋاتقاندا، بىر پەرىسىي ئۇنى ئۆيىگە غىزاغا تەكلىپ قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆيىگە كىرىپ، داستىخاندا ئولتۇردى. □

□ **11:31 »جەنۇبىن كەلگەن ئايال پادىشاھ«** ـ »شەبا پادىشاھلىقىنىڭ ئايال پادىشاھى«نى كۆرسىتىدۇ («1□□□.» 10-1:10نى كۆرۈڭ.(»شەبا« بەلكىم جەنۇبىي ئەرەبىستانىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **11:31** 1پاد. 1:10□ 2تار. 1:9□ مات. 42.12:

□ **11:32 »قىيامەت كۈنى ننەۋەلىكلەر بۇ دەۋردىكلەر بىلەن تەڭ قوپۇپ، بۇ دەۋردىكلەرنىڭ گۇناھلىرىنى بېكىتىدۇ. چۈنكى ننەۋەلىكلەر يۇنۇس پەيغەمبەر جاكارلىغان خەۋەرنى ئاڭلاپ توۋا قىلغان؛ ۋە مانا، يۇنۇس پەيغەمبەردىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى مۇشۇ يەردە تۇرىدۇ«!** ـ بۇ ئايەتلەر □29) 30 ۋە 32-) دە ئەيسا يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ يوغان بىر بېلىقنىڭ ئىچىدە ئۈچ كۈن تۇرۇۋېتىرىك چىققانلىقىنى تىلغا ئېلىش ئارقىلىق تۆزىنىڭمۇ ئۆلۈپ، ئۈچىنچى كۈنى تىرىلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان. تەۋرات، »يۇنۇس« 2-1-بابلارنى ۋە شۇ كىتابتىكى »يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ ئالامەت- كارامىتى« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنمۇ كۆرۈڭ. »بۇ دەۋردىكلەرنىڭ گۇناھلىرىنى بېكىتىدۇ« ـ دېمەك، »بۇتپەرەس ننەۋەلىكلەر يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ تەلىمى ئاڭلاپ، يامان يولدىن قايتقان. بىراق، بۇ يەردە يۇنۇس پەيغەمبەردىنمۇ ئۇلۇغ بىرسى بولغان مەسىھ سىلەرنى يامان يولدىن قايتىشقا چاقىرسا، قۇلاق سالمىدىڭلار.«

■ **11:32** يۇن. 5.3:

□ **11:33 «...□□□□□□□ سېۋەتنى كۆمتۈرۈپ قويماس»** ـ »سېۋەت« گرېك تىلىدا »تۇچىم سېۋەت.«

■ **11:33** مات. 15:5□ مار. 24:4□ لۇقا 16.8:

□ **11:34 »ئەگەر كۆزۈڭ ساپ بولسا«** ـ گرېك تىلىدا »ساپ« دېگەن سۆزنىڭ شىكى مەنىسى بار: ـ (1) »بىر، بۇلۇتمەس، بىرلەشكەن، ساق«؛ (2) »سېخىي« دېگەن مەنىسى بار. دېمەك، شۇنداق بولغاندا »ساپ« دېگەن سۆزنىڭ تولۇق مەنىسى » كۆزۈڭ خۇداغىلا قارىسا...« ۋە »سەن تۆزۈڭ سېخىي بولساڭ....« دېگەن بولىدۇ. **»ئەگەر كۆزۈڭ خۇنۇك بولسا،...«** ـ »خۇنۇك« دېگەن سۆز گرېك تىلىدا ھەم »رەزىل« ھەم »ساق ئەمەس، ئاجىز، كېسەل« دېگەن شىكى مەنىنى بىلدۈرىدۇ. **»ئەننىڭ چىرىغى كۆزدۇر. شۇڭا ئەگەر كۆزۈڭ ساپ بولسا، پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭ يورۇتۇلىدۇ. لېكىن ئەگەر كۆزۈڭ خۇنۇك بولسا پۈتۈن ۋۇجۇدۇڭ قاراڭغۇ بولىدۇ«** ـ تەۋرات، »پەند.« 27:20نى كۆرۈڭ.

■ **11:34** مات. 22.6:

□ **11:35 »شۇنىڭ ئۈچۈن ھېزى بولغىنىكى، ۋۇجۇدۇڭدىكى »يورۇقلۇق« قاراڭغۇلۇق بولمىسۇن«!** ـ مۇشۇ سىرلىق گەپ ساختىپەزلىكنى كۆزدە تۇتىدۇ. چۈنكى بىرسى ساختىپەزلىكنى قىلسىپ: »مەندە يورۇقلۇق)ھەقىقەت(بار« دەپ تۇرۇۋالسا، ئاخىر بىرىپ چوقۇم تۆز-تۆزىنى ئالدايدۇ؛ ئاندىن كېيىن ئۇنىڭدا بولغان قاراڭغۇلۇق ئادەتتىكى » گۇناھكار« كىشىلەردە بولغان قاراڭغۇلۇقتىن تېخىمۇ ئېغىر بولۇپ قالىدۇ. ئۇ ۋاقىتتا بۇ كىشىلەردە بولغان »يورۇقلۇق« ئەمەلىيەتتە قاراڭغۇلۇقتۇر. مۇنداق ساختىپەزلىك ئادەتتە يەقەت مەلۇم ئېتىقادى بار كىشىلەر يا كى دىندارلار ئارىسىدا پەيدا بولىدۇ.

□ **11:37 «...□□□□□□□□□□ ئولتۇردى»** ـ گرېك تىلىدا »...□□□□□□□□□□□ ياتتى». يەھۇدىي خەلقى داستىخاندا يانپاشلاپ ياتاتتى.

38 لېكىن ھېلىقى پەرىسىي ئۇنىڭ تاماقتىن ئىلگىرى قول يۇمغىنىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن ھەيران بولدى. □
39 لېكىن رەب ئۇنىڭغا:
ـ ئەمدى سىلەر ئەي پەرىسىيلەر، چىنە-قاچىلارنىڭ تېشىنىلا يۇيۇپ پاكىزلىغىنىڭلار بىلەن ئىچىڭلار ھەرتۈرلۈك ھېرىسلىك ۋە رەزىللىككە تولغاندۇر. ■
40 ئەي نادانلار، تېشىنى ياراتقۇچى ئىچىنىمۇ ياراتقان ئەمەسمۇ؟!
41 ئەمدى ئۆز ئىچ-ئىچىڭلاردىن خەيرخاھلىق قىلىڭلار ۋە مانا، ھەممە نەرسە سىلەرگە پاكىز بولىدۇ.□ ■
42 ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي پەرىسىيلەر! چۈنكى سىلەر ھەتتا يالپۇز بىلەن سۈزاپنىڭ ۋە ھەرخىل دورا-دەرمانلارنىڭ ئوندىن بىرىنى ئۆشرە قىلىپ خۇداغا ئاتايسىلەر-يۇ، بىراق ئادالەت ۋە خۇدانىڭ مۇھەببىتىنى ھېچ ئېتىبارغا ئالماي كېتىۋېرىسىلەر. دەرۋەقە، ئاۋۋال مۇشۇ ئىشلارنى ئورۇندىشىڭلار كېرەك، ئاندىن شۇ ئىشلارنىمۇ ئادا قىلماي قويماسلىقىڭلار كېرەك.□ ■
43 ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي پەرىسىيلەر! چۈنكى سىلەر سىناگوگلاردا ئالدىنقى ئورۇنلاردا ئولتۇرۇشقا، بازارلاردا كىشىلەرنىڭ سىلەرگە بولغان ھۆرمەتلىك سالاملىرىغا ئامراقسىلەر. □ ■
44 سىلەرگە ۋاي! چۈنكى سىلەر خۇددى كىشىلەر كېتىۋېتىپ، ئۈستىگە دەسسەپ سېلىپمۇ سەزمەي ئۆتۈپ كەتكەن گۆرلەرگە ئوخشايسىلەر! ـ دېدى.□ ■
45 تەۋرات ئەھللىرىدىن بىرى ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، بۇلارنى ئېيتقىنىڭ بىزگىمۇ ھاقارەت بولدى! ـ دېدى.
46 ئۇ ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ سىلەرگىمۇ ۋاي، ئەي تەۋرات ئەھللىرى! چۈنكى سىلەر كۆتۈرەلمىگۈدەك ئېغىر يۈكلەرنى ئادەملەرنىڭ زىممىسىگە ئارتىپ قويىسىلەر-يۇ، ئەمما ئۆزۈڭلار بۇ يۈكلەرنى كۆتۈرۈشكە بىرمۇ بارمىقىڭلارنى تەگكۈزمەيسىلەر! □ ■

□ **11:38 »ھېلىقى پەرىسىي ئۇنىڭ تاماقتىن ئىلگىرى قول يۇمغىنىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن ھەيران بولدى«** ـ يەھۇدىي خەلقى »تاماقتىن ئىلگىرى قول يۇيۇش« پەقەت سالامەتلىككە پايدىلىق بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ئىنسانلارغا بىر خىل دىنىي ساۋاب يەتكۈزىدۇ، دەپ قارايتى. ئۇنداق قىلماسلىق ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ قالدۇرغان قائىدە-يوسۇنلىرىغا سەل قاراپ ئۆلارغا قىلىنغان بېھۇرمەتلىككە باراۋەر ئىدى. شۇيېھىسىزكى، مەسىھ شۇ چاغدا قەستەن قول يۇماي داستىخاندا ئولتۇرغاندى.
■ **11:39** مات. 25:23□ تىت. 15.1:
□ **11:41 »ئۆز ئىچ-ئىچىڭلاردىن خەيرخاھلىق قىلىڭلار ۋە مانا، ھەممە نەرسە سىلەرگە پاكىز بولىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »پىيالە ئىچىدىكىدىن سەدىقە بېرىڭلار، ۋە مانا، ھەممە نەرسە سىلەرگە پاكىز بولىدۇ.« لېكىن بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە مەسىھ ئىنسانىنىڭ **ئۆز ئىچىنى** خۇداغا بېغىشلاش كېرەكلىكىنىڭ ھەممىدىن مۇھىم ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **11:41** يەش. 7:58□ دان. 24:4□ لۇقا 33.12:
□ **11:42 »سىلەر پەرىسىيلەر** ھەتتا يالپۇز بىلەن سۈزاپنىڭ ۋە ھەرخىل دورا-دەرمانلارنىڭ ئوندىن بىرىنى ئۆشرە قىلىپ خۇداغا ئاتايسىلەر-يۇ ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا تەۋرات قانۇنىدا ئىبادەتخانىدىكى ئىشلار ۋە كاھىنلارنىڭ كىرىمى ئۈچۈن ئۆز خەلقىنىڭ مەھسۇلاتلىرىدىن »ئوندىن بىر ئۈلۈشنى« ئى تەلەپ قىلغانىدى. **»بىراق ئادالەت ۋە خۇدانىڭ مۇھەببىتىنى ھېچ ئېتىبارغا ئالماي كېتىۋېرىسىلەر«** ـ ئەيسانىڭ »خۇدانىڭ مۇھەببىتى« دېگىنى ھەم خۇدا ئىنسانلارغا باغلىغان مۇھەببەت ھەم ئىنسانلار خۇداغا باغلاش كېرەك بولغان مۇھەببەتنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالسا كېرەك.
■ **11:42** 1سام. 22:15□ ھوش. 6:6□ مىك. 8:6□ مات. 13:9□ 7:12□ 23.23:
□ **11:43 »سىلەر پەرىسىيلەر**... بازارلاردا كىشىلەرنىڭ سىلەرگە بولغان **ھۆرمەتلىك** سالامىلىرىغا ئامراقسىلەر« ـ تارىخ تەتقىقاتلىرىغا ئاساسەن، يەھۇدىيلارنىڭ ئۆز »ئۆستازلىرى«غا قىلغان »سالاملار«ىنى ئىنتايىن ئۆزۈن ۋە مۇرەككەپ دەپ بىلىمىز.
■ **11:43** مات. 6:23□ مار. 38:12□ لۇقا 46.20:
□ **11:44 »...□□□□ خۇددى كىشىلەر كېتىۋېتىپ، ئۈستىگە دەسسەپ سېلىپمۇ سەزمەي ئۆتۈپ كەتكەن گۆرلەرگە ئوخشايسىلەر«!** ـ يەھۇدىي مولىلىرىنىڭ تەۋرات قانۇنىغا شەرھ بېرىشچە »قەبرىلەرگە تېگىش« ئادەمنى كەچ كىرگۈچە »ناپاك« قىلاتتى، يۇيۇنۇش كېرەك ئىدى.
■ **11:44** مات. 27.23:
□ **11:46 »سىلەر كۆتۈرەلمىگۈدەك ئېغىر يۈكلەرنى ئادەملەرنىڭ زىممىسىگە ئارتىپ قويىسىلەر-يۇ،...«** ـ »ئېغىر يۈكلەر« ھەر تۈرلۈك قاتتىق دىنىي قائىدە-يوسۇنلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **11:46** يەش. 1:10□ مات. 4:23□ روس. 10.15:

47 سىلەرگە ۋاي! چۈنكى پەيغەمبەرلەرنىڭ قەبرىلىرىنى ياساپ كېلىۋاتىسىلەر، لېكىن ئاتا-بوۋىلىرىڭلار ئۇلارنى
ئۆلتۈردى. ■
48 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئاتا-بوۋىلىرىڭلار قىلغانلىرىغا رازى بولغانلىقىڭلارغا گۇۋاھلىق بېرىسىلەر. چۈنكى ئۇلار
پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈردى ۋە سىلەر ئۇلارنىڭ قەبرىلىرىنى ياسايسىلەر. □
49 بۇ سەۋەبتىنمۇ خۇدانىڭ دانالىقى دەيدۇكى: »مەن ئۇلارغا پەيغەمبەرلەر ۋە روسۇللارنى ئەۋەتىمەن ۋە بۇلاردىن
بەزىلىرىنى ئۇلار ئۆلتۈردۈ ۋە بەزىلىرىنى زىيانكەشلىك بىلەن قوغلۇۋېتىدۇ.« □ ■
50-51 شۇنىڭ بىلەن دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بۇيانقى بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆكۈلگەن قان قەرزلىرى، يەنى ھابىلنىڭ
تۆكۈلگەن قېنىدىن تارتىپ تاكى ئىبادەتخانىدىكى قۇربانگاھ بىلەن مۇقەددەس جاي ئارىلىقىدا قەتل قىلىنغان كاھىن
زەكەريانىڭ تۆكۈلگەن قېنىغىچە بارلىق قان قەرزلەر ئۆچۈن مۇشۇ دەۋرىدىكىلەردىن ھېساب ئېلىنىدۇ. مەن سىلەرگە
بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇشۇ دەۋردىن ئېلىنىدىغان بولىدۇ!□ ■
52 ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي تەۋرات ئەھلىلىرى! چۈنكى ھېكمەت خەزىنىسىنىڭ ئاچقۇچىنى ئېلىپ تۇرۇپ، تۆزۈكلار
ئۆزىڭ ئىچىگە كىرمىدىڭلار ۋە كىرەي دېگەنلەرنىمۇ كىرگۈزمىدىڭلار.■
53 ئۇ شۇ يەردىن چىققاندىن كېيىن، تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن پەرىسىيلەر ئۇنىڭ بىلەن قاتتىق قارشىلىشىپ، ئۇنىڭغا
كۆپ ئىشلارنى مۇزاكىرىلىشىشكە قىستىدى □
54 ۋە ئۇنىڭ ئۇستىدىن شىكايەت قىلىشقا سۆزىدىن بىرەر ئەيىب تېپىۋېلىشقا پايلاپ يۈرەتتى.

12

ساختىپەزلىكتىن ھوشيار بولۇش
مات. 10:19-20، 28-33، 10:32، 12:
1 شۇ چاغلاردا، مىڭلىغان كىشىلەر يىغىلىپ، بىر-بىرىنى دەسسىۋەتكۈدەك قىستا-قىستاڭ بولۇشۇپ كەتكەندە، ئۇ
ئاۋۋال مۇخلىسلىرىغا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى:
ـ پەرىسىيلەرنىڭ ئېچىتقۇسىدىن، يەنى ساختىپەزلىكىدىن ھوشيار بولۇڭلار. □ ■
2 چۈنكى يوشۇرۇلغان ھېچقانداق ئىش ئاشكارىلانماي قالمايدۇ، ۋە ھېچقانداق مەخپىي ئىش ئايان بولماي قالمايدۇ.■

■ **11:47** مات. 29.23:
□ **11:48** »**بۇلار ، يەنى ئاتا-بوۋىلىرىڭلار** پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈردى ۋە سىلەر ئۇلارنىڭ قەبرىلىرىنى ياسايسىلەر« ـ يەھۇدىي خەلقى دائىم »ئۇلۇغ ئاتا-بوۋىلىرىمىز« »ئاتا-بوۋىلىرىمىز قالدۇرغان مۇقەددەس قائىدە-يوسۇنلار« دەيتتى. ئۇلار مۇشۇ »ئاتا-بوۋىلىرىمىز قالدۇرغان مۇقەددەس قائىدە-يوسۇنلار«غا چىڭ ئېسىلۋالاتتى، لېكىن پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرىگە كۆڭۈل بۆلمەيتتى، ۋە ئۇلارنىڭ ھازىر ئاتا-بوۋىلىرىدەك خۇدا ئەۋەتكەن پەيغەمبەرلەرگە، ھەتتا قۇتقۇزغۇچى-مەسىھگە بولغان زىيانكەشلىكلىرى توغرۇلۇق ھېچ ئويلاماياتتى (49-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
□ **11:49** »»**خۇدانىڭ دانالىقى دەيدۇكى: »مەن ئۇلارغا پەيغەمبەرلەر ۋە روسۇللارنى ئەۋەتىمەن ۋە بۇلاردىن بەزىلىرىنى ئۇلار ئۆلتۈردۈ ۋە بەزىلىرىنى زىيانكەشلىك بىلەن قوغلۇۋېتىدۇ«**« ـ بۇ سۆزلەر مەلۇم پەيغەمبەر ئېيتقان سۆز بولمىغىنى بىلەن، ئۇ كۆپ بېشارەتلەرنىڭ يېغىنچاقلىنىشىدۇر.
■ **11:49** مات. 10:16، لۇقا 3:10، يۇھ. 2:16، روس. 7:51، ئىبر. 11.35:
□ **11:50-51** »**يەنى ھابىلنىڭ تۆكۈلگەن قېنىدىن تارتىپ تاكى ئىبادەتخانىدىكى قۇربانگاھ بىلەن مۇقەددەس جاي ئارىلىقىدا قەتل قىلىنغان كاھىن زەكەريانىڭ تۆكۈلگەن قېنىغىچە بارلىق قان قەرزلەر...**» ـ ھابىلنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى توغرۇلۇق »يار.» 4:8-11نى، زەكەريانىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى توغرۇلۇق «2□□□.» 20:24-22نى كۆرۈڭ. بۇ شىككى ۋەقە يەھۇدىيلارنىڭ تەۋراتنى ئەتىنەئىزى ئوقۇيدىغان تەرتىپى بويىچە تەۋراتنىڭ ئەڭ بېشىدا ۋە ئەڭ ئاخىرىغا قويۇلىدۇ.
■ **11:50-51** يار. 4:8، 2تار. 24:21، ئىبر. 4.11:
■ **11:52** مات. 13.23:
□ **11:53** »**ئۇ شۇ يەردىن چىققاندىن كېيىن...**» ـ ياكى »ئۇ بۇلارنى ئېيتقاندا،...»».
□ **12:1** »**پەرىسىيلەرنىڭ ئېچىتقۇسىدىن، يەنى ساختىپەزلىكىدىن ھوشيار بولۇڭلار**« ـ »مات.» 12-1:16نىڭ كۆرۈڭ. مۇقەددەس يازمىلاردا ئېچىتقۇ)خېمىرتۇرۇچ(كۆپ يەرلەردە تەكەبىۋرلۇق ۋە ساختىپەزلىككە سىمۋول قىلىنىدۇ. ■ **12:1** مات. 16:16، مار. 8.15: ■ **12:2** ئايۇپ 22:12، مات. 10:26، مار. 4:22، لۇقا 8.17:

3 شۇڭا سىلەرنىڭ قاراڭغۇدا ئېيتقانلىرىڭلار يورۇقتا ئاڭلىنىدۇ، تۇيۇنىڭ ئىچىدىكى خۇپىيانە پىچىرلاشقانلىرىڭلارمۇ
تۇگزىلەردە جاكارلىنىدۇ.□
4 مەن سىلەر دوستلىرىمغا شۇنى ئېيتىمەنكى، تەننى تۆلتۈرۈپ، باشقا ھېچ ئىش قىلالمايدىغانلاردىن قورقماڭلار.■
5 لېكىن مەن سىلەرگە كىمدىن قورقۇشۇڭلار كېرەكلىكىنى كۆرسىتىپ قويايي: تۆلتۈرگەندىن كېيىن، دوزاخقا
تاشلاشقا ھوقۇقلۇق بولغۇچىدىن قورقۇڭلار، بەرھەق سىلەرگە ئېيتاي ـ ئۇنىڭدىن قورقۇڭلار!
6 بەش قۇشقاچ ئىككى تىيىنگە سېتىلىدىغۇ؟ لېكىن ئۇلارنىڭ ھېچبىرىمۇ خۇدا تەرىپىدىن ئۇنتۇلۇپ قالغىنى يوق.□ ■
7 لېكىن ھەتتا ھەربىر تال چېچىڭلارمۇ سانالغاندۇر. شۇنداق ئىكەن، قورقماڭلار، سىلەر نۇرغۇنلىغان قۇشقاچتىن
قىممەتلىكسىلەر!■

ئەيسانى ئېتىراپ قىلىش ۋە قىلماسلىق

8 ـ بىراق مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايىكى، كىم مېنى ئىنسانلارنىڭ ئالدىدا ئېتىراپ قىلسا، ئىنسانئوغلىمۇ ئۇنى
خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى ئالدىدا ئېتىراپ قىلىدۇ.■
9 بىراق ئىنسانلارنىڭ ئالدىدا مېنى تونۇمىغان كىشى، خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى ئالدىدىمۇ تونۇلمايدۇ.■
10 ئىنسانئوغلىغا قارشى سۆز قىلغان ھەرقانداق كىشى كەچۈرۈمگە ئېرىشەلەيدۇ، لېكىن مۇقەددەس روھقا
كۈپۈرلۈق قىلغۇچى بولسا كەچۈرۈمگە ئېرىشەلمەيدۇ.□ ■
11 لېكىن كىشىلەر سىلەرنى سىناگوگلارغا ياكى ھۆكۈمدارلار ۋە ئەمەلدارلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىپ سوراققا
تارتقاندا، »ئەرزگە قانداق جاۋاب بەرسەم؟« ياكى »نېمە دېسەم بولار؟« دەپ ئەندىشە قىلماڭلار. ■
12 چۈنكى نېمە دېيىش كېرەكلىكىنى شۇ ۋاقتى-سائىتىدە مۇقەددەس روھ سىلەرگە تۇگىتىدۇ.

ئەقىلسىز باي ھەققىدىكى تەمسىل

13 كۆپچىلىك ئارىسىدىن بىرسى ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، ئاكامغا ئاتىمىزدىن قالغان مىراسنى مەن بىلەن تەڭ ئۈلىشىشكە بۇيرۇغايلا ـ دېدى.
14 لېكىن ئۇ ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ بۇرادەر، كىم مېنى سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلارغا سوتچى ياكى ئۈلەشتۈرگۈچى قىلدى؟
ـ دېدى. □
15 ئۇ كۆپچىلىككە قاراپ: ـ پەخەس بولۇپ تۆزۈڭلارنى ھەرخىل تاماخورلۇقتىن ساقلاڭلار. چۈنكى ئىنسانىنىڭ
ھاياتى ئۇنىڭ مال-مۈلۈكلىرىنىڭ كۆپلۈكىگە باغلىق ئەمەستۇر، دېدى.■
16 ئاندىن ئۇ ئۇلارغا مۇنداق بىر تەمسىلنى ئېيتىپ بەردى:

□ **12:3** »خۇپىيانە پىچىرلاشقانلىرىڭلار« ـ گرېك تىلىدا »قۇلاققا ئېيتقىنىڭلار.«
■ **12:4** يەش. 7:51□ يەر. 8:1□ مات. 28.10:
□ **12:6** »بەش قۇشقاچ ئىككى تىيىنگە سېتىلىدىغۇ؟« ـ »تىيىن« گرېك تىلىدا »ئاسساريون.« »ئىككى تىيىن« ـ شۇ دەۋردىكى بىر ئىشچىنىڭ كۈنلۈك
ھەققى بولغان »دىنارئۇس«نىڭ 1/8 قىسمى ئىدى.
■ **12:6** مات. 29.10:
■ **12:7** 1سام. 45:14□ 2سام. 11:14□ 1پاد. 52:1□ لۇقا 18.21:
■ **12:8** مات. 32.10:
■ **12:9** مات. 33:10□ مار. 38:8□ لۇقا 26:9□ 2تىم. 12:2□ 1يۇھ. 23.2:
□ **12:10** »مۇقەددەس روھقا كۈپۈرلۈق قىلىش« ـ ياكى »مۇقەددەس روھقا قارشى گەپ قىلىش« دېگەن گۈناھ توغرۇلۇق »ماتىا«دىكى
»قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
■ **12:10** 1يۇھ. 16.5:
■ **12:11** مات. 19:10□ مار. 11:13□ لۇقا 14.21:
□ **12:14** »بۇرادەر، كىم مېنى سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلارغا سوتچى ياكى ئۈلەشتۈرگۈچى قىلدى؟« ـ »مىس.» 14:2نى كۆرۈڭ. مەسىھ مۇسا
پەيغەمبەرنىڭ رولىنى رەت قىلدى. بۇ مۇھىم ھەققەت ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز. ■ **12:15** 1تىم. 7.6:

ـ »بىر باينىڭ يېرى مول ھوسۇل بېرىپتۇ.
17 ئۇ كۆڭلىدە »قانداق قىلاي؟ چۈنكى بۇنچىۋالا ھوسۇلنى قويغۇدەك يېرىم يوق« ـ دەپ ئويلاپتۇ.
18 ئاندىن ئۇ: ـ »مۇنداق قىلاي: ـ ھازىرقى ئامبارلىرىمنى چۈۋۈۋېتىپ، تېخىمۇ چوڭىنى ياساپ، بارلىق مەھسۇلاتلىرىم ۋە باشقا مال-مۈلۈكلىرىمنى شۇ يەرگە يېغىپ ساقلاي!
19 ئاندىن ئۆز-ئۆزۈمگە: »ئەي جېنىم، يېغىپ ساقلىغان، كۆپ يىل يەتكۈدەك نېمەتلىرىڭ بار، راھەت ئىچىدە يەپ-ئىچىپ خۇش بولغىن«! دەيدىغان بولىمەن« دەپ ئويلاپتۇ.■
20 لېكىن خۇدا ئۇنىڭغا:
»ئەي ئەخمەق، بۈگۈن كېچىلا جېنىڭ سەندىن تەلەپ قىلىپ ئېلىنىدۇ، ئۇنداقتا بۇ توپلىغىنىڭ كىمگە قالىدۇ؟« دەپتۇ.■
21 خۇدانىڭ ئالدىدا دۆلەتمەن بولماي، ئۆزىگە خەزىنە يىغقانلىرىڭ ھالى شۇنداق بولار.«

ئېتىقادچىلار ئەندىشە قىلماسلىقى كېرەك

مات. 6:19-21؛ 25-34

22 ئاندىن ئۇ مۇخلىسلىرىغا مۇنداق دېدى:
ـ شۇنىڭ ئۈچۈن مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، تۇرمۇشۇڭلار توغرۇلۇق، نېمە يەرمىز يا كى نېمە كىيەرمىز، دەپ ئەندىشە قىلماڭلار. ■
23 چۈنكى ھاياتلىق يېمەكلىكتىن، تەن كىيىم-كېچەكتىن ئەزىزدۇر.
24 قۇزغۇنلارغا قاراڭلار! ئۇلار تېرىمايدۇ ۋە يىغمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئامبار، ئىسكىلاتلىرىمۇ يوق. لېكىن خۇدا ئۇلارنىمۇ ئوزۇقلاندۇرىدۇ. سىلەر قۇشلاردىن قانچىلىك ئەزىز-ھە! ■
25 ئاراڭلاردا قايسىڭلار غەم-قايغۇ بىلەن ئۆمرۈڭلارنى بىرەر سائەت ئۇزارتالايسىلەر؟ □ ■
26 ئەگەر شۇنچىلىك كىچىككىنە ئىشمۇ قولۇڭلاردىن كەلمىسە، نېمە ئۈچۈن قالغان ئىشلار توغرىسىدا غەم-ئەندىشە قىلىسىلەر؟
27 نىلۇپەرلەرنىڭ قانداق ئۆسىدىغانلىقىغا قاراپ بېقىڭلار! ئۇلار ئەمگەكمۇ قىلمايدۇ، چاقمۇ ئېگىرمەيدۇ، لېكىن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، ھەتتا سۇلايمان تولۇق شان-شەرەپتە تۇرغاندىمۇ ئۇنىڭ كىينىنى نىلۇپەرلەنىڭ بىر گۈلىچىلىكىمۇ يوق ئىدى. □
28 ئەي ئىشەنچى ئاجىزلار! ئەمدى خۇدا دالادىكى بۈگۈن ئېچىلىپ، ئەتىسى قۇرۇپ ئوچاققا سېلىنىدىغان ئاشۇ گۈل-گىياھلارنى شۇنچە بېزىگەن يەردە، سىلەرنى تېخىمۇ كىيىندۈرمەسمۇ؟!
29 شۇنداق ئىكەن، نېمە يەيمىز، نېمە ئىچىمىز دەپ باش قاتۇرماڭلار، ھېچنېمىدىن ئەندىشە قىلماڭلار. □
30 چۈنكى ھەرقايسى ئەللىرىگىلا مانا شۇنداق ھەممە نەرسىلەرگە ئىنتىلىدۇ. بىراق ئاتاڭلار سىلەرنىڭ بۇ نەرسىلەرگە موھتاجلىقىڭلارنى بىلىدۇ؛ □

■ **12:19** توپ. 9:11؛ 1 كور. 32:15؛ ياق. 5:5.
■ **12:20** زەب. 6:39؛ زەب. 7:52؛ توپ. 2؛18: 19؛ يەر. 11.17.
■ **12:22** زەب. 22:55؛ مات. 25:6؛ فل. 6:4؛ 1 تىم. 8:6؛ 1 پېت. 7.5.
■ **12:24** ئايۇپ 41:38؛ زەب. 9.147.
□ **12:25** **»قايسىڭلار غەم-قايغۇ بىلەن ئۆمرۈڭلارنى بىرەر سائەت ئۇزارتالايسىلەر؟«** ـ باشقا بىر تەرجىمىسى: »قايسىڭلار غەم-قايغۇ بىلەن بويۇڭغا بىرەر غېرىچ قوشالايسىلەر؟.«
■ **12:25** مات. 27.6.
□ **12:27** **»نىلۇپەرلەر...»** ـ يا كى »ياۋا گۈل-گىياھلار...». **»سۇلايمان«** ـ ئۇلۇغ پادىشاھ سۇلايمان.
□ **12:29** **«...□□□ قاتۇرماڭلار»** ـ گېرىك تىلىدا ....»)چەكلىكە(ئىنتىلىمەڭلار.«
□ **12:30** **»ھەرقايسى ئەللىرىگىلا...»** ـ گېرىك تىلىدا »بۇ دۇنيادىكى)يات(ئەللەردىكىلار.« »يات ئەللەر« يەھۇدىي ئەمەس بۇتپەرەسلەر بولۇپ، تىرىك خۇدانى بىلمەيتتى؛ مۇخلىسلار يەھۇدىي بولغاچقا، خۇدانىڭ كۆڭۈل-قۇدرىتى ھەمدە ئۆز خەلقىدىن خەۋەر ئالدىغانلىقىغا ئىشەنچى بولۇشى كېرەك ئىدى.

31 شۇنداق ئىكەن، ئۇنىڭ پادىشاھلىقىغا ئىنتىلىڭلار ۋە ئۇ چاغدا، بۇلارنىڭ ھەممىسى سىلەرگە قوشۇلۇپ نېسىپ
بولىدۇ.■
32 قورقماڭلار، ئى كىچىك پادا! چۈنكى ئاتاڭلار پادىشاھلىقنى سىلەرگە ئاتا قىلىشنى خۇش كۆردى. □
33 مال-مۈلكۈڭلارنى سېتىپ، كەمبەغەللەرگە خەيرخاھلىق قىلىڭلار. تۆزۈڭلارغا ئۆپرىمايدىغان ھەميان،
ئەرشلەردە ھەرگىز تۈگەپ كەتمەيدىغان بىر خەزىنە ھازىرلاڭلار؛ ـ شۇ يەردە ئوغرى يېقىن كەلمەيدۇ، كۈيە
يەپ يوقاپ كەتمەيدۇ. ■
34 چۈنكى بايلىقىڭلار قەيەردە بولسا، قەلبىڭلارمۇ شۇ يەردە بولىدۇ.

مەسىھنىڭ كېلىشىگە تەييار بولۇڭلار!

مات. 24:45-51

35 سىلەر بېلىڭلارنى چىڭ باغلاپ، چىراغلىرىڭلارنى ياندۇرۇپ تۇرۇڭلار؛ ■
36 خۇددى خوجايىنىنىڭ توي زىياپىتىدىن قايتىپ كېلىشنى كۈتۈپ تۇرغان چاكارلاردەك، ھەردائىم تەييار
تۇرۇڭلار. شۇنىڭ بىلەن خوجايىن كېلىپ ئىشىكنى قاققاندا، چاكارلار دەرھال چىقىپ ئىشىكنى ئاچىدىغان
بولىدۇ.
37 خوجايىن قايتىپ كەلگەندە، چاكارلىرىنىڭ ئويغاق، تەييار تۇرغانلىقىنى كۆرسە، بۇ چاكارلارنىڭ بەختىدۇر!
مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، خوجايىن ئۆزى بېلىنى باغلاپ، ئۇلارنى داستىخانغا ئولتۇرغۇزۇپ،
ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ شەخسەن ئۆزى ئۇلارنى كۈتۈۋالىدۇ!
38 ۋە ئەگەر خوجايىن ئىككىنچى يا كى ئۈچىنچى جېسىەكتە كەلسىمۇ، چاكارلىرىنىڭ شۇنداق ئويغاقلىقىنى كۆرسە،
بۇ ئۇلارنىڭ بەختىدۇر!□ ■
39 لېكىن شۇنى بىلىپ قويۇڭلاركى، ئەگەر ئۆي ئىگىسى ئوغرىنىڭ كېچىدە قايسى ۋاقىتتا كېلىدىغانلىقىنى بىلگەن
بولسا، ئۇ ئويغاق تۇرۇپ ئوغرىنىڭ ئۆيگە تېشىپ كىرىشىگە ھەرگىز يول قويمايتتى! □ ■
40 شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەرمۇ ھەردائىم تەييار تۇرۇڭلار؛ چۈنكى ئىنسانئوغلى سىلەر ئويلىمىغان ۋاقىت-سائەتتە قايتىپ
كېلىدۇ.■
41 پېترۇس ئۇنىڭدىن: ـ ئى رەب، سەن بۇ تەمسىلنى بىزگىلا قارىتىپ ئېيتتىڭمۇ يا كى ھەممەيلەنگە قارىتىپمۇ؟ ـ دەپ
سوريدى.
42 رەب مۇنداق دېدى:
ـ خوجايىنى ئۆز ئۆيىدىكىلەرگە مەسئۇل قىلىپ، ئۇلارغا تېگىشلىك بولغان ئاشلىقنى ۋاقتى-ۋاقتىدا تەقسىم قىلىپ

■ **12:31** 1تار. 13:3□ زەب. 25:37.
□ **12:32** »ئاتاڭلار پادىشاھلىقنى سىلەرگە ئاتا قىلىشنى خۇش كۆردى« ـ »پادىشاھلىق« بولسا خۇدانىڭ ئۆز پادىشاھلىقى، ئەلۋەتتە.
■ **12:33** مات. 20:6□ 21:19□ لۇقا 9:16□ 1تىم. 19.6.
■ **12:35** ئەف. 14:6□ 1پېت. 13.1.
□ **12:38** »ئەگەر خوجايىن ئىككىنچى يا كى ئۈچىنچى جېسىەكتە كەلسىمۇ، چاكارلىرىنىڭ شۇنداق ئويغاقلىقىنى كۆرسە، بۇ ئۇلارنىڭ بەختىدۇر«! ـ يەھۇدىيلار كىچە ۋاقتىنى ھېسابلىغاندا ئۈچ جېسىەك، رىملىقلار بولسا تۆت جېسىەك دەپ ھېسابلايتتى.
■ **12:38** مات. 42.24.
□ **12:39** »ئەگەر ئۆي ئىگىسى ئوغرىنىڭ كېچىدە قايسى ۋاقىتتا كېلىدىغانلىقىنى بىلگەن بولسا، ئۇ ئويغاق تۇرۇپ ئوغرىنىڭ ئۆيگە تېشىپ كىرىشىگە ھەرگىز يول قويمايتتى«! ـ مۇقەددەس يازمىلاردىكى كۆپ يەرلەردە پەرۋەردىگارنىڭ كۈنىنىڭ »ئوغرىدەك« (كۈتۈلمىگەن ۋاقىتتا) كېلىدىغانلىقى تىلغا ئېلىنىدۇ. ■ **12:39** مات. 43:24□ 1تېس. 2:5□ 2پېت. 10:3□ ۋەھ. 3:3□ 15.16: ■ **12:40** مات. 44:24□ 13:25□ مار. 33:13□ لۇقا 34:21□ 1تېس. 6.5:

بېرىشكە تەينىلەيدىغان ئىشنىڭلىك ۋە پەملىك غوجىدار كىم بولىدۇ؟ □ ■
43 خوجايىن تۆيگە قايتقاندا، چاكىرىنىڭ شۇنداق قىلۋاتقىنىنىڭ ئۇستىگە كەلسە، بۇ چاكارنىڭ بەختىدۇر!
44 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، خوجايىن ئۇنى پۈتۈن ئىگىلىكىنى باشقۇرۇشقا قويىدۇ.
45 لېكىن مۇبادا شۇ چاكار كۆڭلىدە: »خوجايىنىم ھايال بولۇپ قالدۇ« دەپ، باشقا چاكارلار ۋە دېدەكلەرنى بوزەك قىلىشقا ۋە يەپ-ئىچىپ، مەست بولۇشقا باشلىسا،
46 شۇ چاكارنىڭ خوجايىنى كۈتۈلمىگەن بىر كۈنى، ئويلىمىغان بىر ۋاقىتتا قايتىپ كېلىدۇ ۋە ئۇنى كېسىپ ئىككى پارچە قىلىپ، ئۇنىڭ ئېسۇئىسنى ئېتىقادسىزلار بىلەن ئوخشاش تەقدىردە بېكىتىدۇ.
47 ئەمدى خوجايىننىڭ ئىرادىسىنى بىلىپ تۇرۇپ، تەييارلىنىپ تۇرمىغان ۋە خوجايىننىڭ ئىرادىسى بويىچە قىلمىغان چاكار بولۇشىغا تاياق يەيدۇ. ■
48 بىراق خوجايىننىڭ ئىرادىسىنى بىلمەي تۇرۇپ، تاياق يېيىشكە تېگىشلىك ئىشلارنى قىلغان چاكار ئازراق تاياق يەيدۇ. كىمگە كۆپ بېرىلسە، ئۇنىڭدىن تەلەپ قىلىنىدىغىنى كۆپ بولىدۇ. چۈنكى ئادەملەر كىمگە كۆپ ئامانەت قويغان بولسا، ئۇنىڭدىن تەلەپ قىلىدىغىنىمۇ كۆپ بولىدۇ.

مەسىھنىڭ تۇتاشتۇرماچقى بولغان ئوتى
مات. 10:34-36:

49 مەن يەر يۈزىگە ئوت تاشلاپ تۇتاشتۇرۇشقا كەلدىم ۋە بۇ ئوتنىڭ تۇتىشىشىغا نەقەدەر تەقەززامەن!
50 لېكىن مەن ئالدى بىلەن بىر چۈمۈلدۈرۈش بىلەن چۈمۈلدۈرۈلۈشۈم كېرەك ۋە بۇ چۈمۈلدۈرۈلۈشۈم ئەمەلگە ئاشۇرۇلغۇچە ئىنتايىن قىينىلىمەن! □ ■
51 سىلەر مېنى يەر يۈزىگە تىنچلىق ئېلىپ كەلدىمكىن، دەپ ئويلاپ قالدىڭلارمۇ؟ ياق، مەن شۇنى سىلەرگە ئېيتايكى، تىنچلىق ئەمەس، بۆلۈنۈش ئېلىپ كەلدىم! ■
52 چۈنكى بۇنىڭدىن كېيىن، بىر ئۆيدىكى بەش كىشى بۆلۈنىدۇ؛ ئۈچى ئىككىسىگە قارشى ۋە ئىككىسى ئۈچىگە قارشى بۆلۈنىدۇ.
53 تاتا ئوغلىغا ۋە ئوغۇل تاتىسىغا، تانا قىزىغا ۋە قىز تانىسىغا، قېينىتانا كېلىنگە ۋە كېلىن قېينىتانىسىغا قارشى تۇرىدۇ.■

خۇدانىڭ غەزىپىدىن ئاگاھلاندۇرىدىغان بېشارەتلىك ئالامەتلەر
مات. 16:2-3:

54 ئەيسا يەنە توپلاشقان ئادەملەرگە مۇنداق دېدى:
ـ سىلەر كۈنپېتىش تەرەپتىن بۇلۇتنىڭ چىققىنىنى كۆرسەڭلار، دەرھال »يامغۇر ياغىدۇ« دەيسىلەر، ۋە دەرۋەقە شۇنداق بولىدۇ.
55 جەنۇب تەرەپتىن شامالنىڭ چىققىنىنى كۆرسەڭلار، »ھاۋا ئىسسىيدۇ« دەيسىلەر ۋە دەرۋەقە شۇنداق بولىدۇ.

□ **12:42 »خوجايىنى تۆز تۆيىدىكىلەرگە...«** ـ »تۆيىدىكىلەر« مۇشۇ يەردە تۆيىدىكى خىزمەتكارلار ۋە چاكارلىرىنى كۆرسىتىدۇ؛ مۇشۇ يەردە كۆچمە مەنىسى خۇداغا تەۋەدىكىلەر، يەنى بارلىق ئىشەنگۈچىلەر دېگەنلىكتۇر. **»خوجايىنى تۆز تۆيىدىكىلەرگە مەسئۇل قىلىپ، ۋۇلارغا تېگىشلىك بولغان ئاشلىقنى ۋاقتى-ۋاقتىدا تەقسىم قىلىپ بېرىشكە تەينىلەيدىغان ئىشنىڭلىك ۋە پەملىك غوجىدار كىم بولىدۇ؟«** ـ شۇيھىسىزكى، رەب بۇ تەمسىلنى ھەممىدىن ئاۋۋال پېترۇسنىڭ تۆز-تۆزىگە تەتبىقلىشىنى خالىدى، ئاندىن قالغان روسۇللار، ئاندىن خۇدانىڭ بارلىق خىزمەتكارلىرىغا قارىتىپ ئېيتقان.
■ **12:42** مات. 24:45□ 25:21□ 1 كور. 4:2.
■ **12:47** ياق. 4:17.
□ **12:50 »مەن ئالدى بىلەن بىر چۈمۈلدۈرۈش بىلەن چۈمۈلدۈرۈلۈشۈم كېرەك ۋە بۇ چۈمۈلدۈرۈلۈشۈم ئەمەلگە ئاشۇرۇلغۇچە ئىنتايىن قىينىلىمەن«!**
ـ بۇ ئايەتتىكى »چۈمۈلدۈرۈش« شۇيھىسىزكى ئۆزىنىڭ ئۆلۈمىدۇر. بۇ توغرۇلۇق »ئەفەسۇسلۇقلارغا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. مۇشۇ چۈمۈلدۈرۈلۈشتىن كېيىن مۇقەددەس روھنىڭ ئوتى يەر يۈزىدە ئوتۇشتۇرۇلدۇ. »روس.» 2-بابنى كۆرۈڭ! ■ **12:50** مات. 20:22□ مار. 10:38□ ئەف. 54:
■ **12:51** مات. 10:34.
■ **12:53** مىك. 67:

56 ئەي ساختىپەزلەر! سىلەر يەر بىلەن كۆكنىڭ رەڭگىنى پەرق ئېتەلەيسىلەر-يۇ، قانداقسىگە بۇ زامانىنى پەرق
ئېتەلمەيسىلەر؟!
57 ئەمدى نېمىشقا قايسى ئىشلارنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكىگە ئۆزۈڭلار ھۆكۈم قىلىپ باقمايسىلەر؟! ■
58 چۈنكى دەۋاگىرىڭ بىلەن بىرگە سوتچى ئالدىغا بارغىنىڭدا، ئۆنۈڭ بىلەن يولدا كېتىۋاتقىنىڭدا، ئۆنۈڭ بىلەن يارىشىپ
دوست بولۇشقا ئىنتىلگىن؛ بولمىسا، ئۇ سېنى سوتچىغا، سوتچى بولسا گۇندىپايغا تاپشۇرىدۇ ۋە گۇندىپاي سېنى زىندانغا
تاشلايدۇ.
59 مەن ساڭا شۇنى ئېيتىپ قويايكى، قەرزىڭنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر تىيىنىنىمۇ قويماي تۆلىمىگۈچە، شۇ يەردىن ھەرگىز
چىقالمايسەن.□

13

توۋا قىلىش ياكى ھالاك بولۇش

1 شۇ چاغدا، بىرنەچچە ئادەم ئۇنىڭغا ۋالىي پىلاتۇسنىڭ بىر قىسىم گالىلىيەلىكلەرنىڭ قېنىنى تۆكۈپ، ئۇلارنىڭ قانلىرىنى
ئۇلار قىلىۋاتقان ئىبادەتخانىدىكى قۇربانلىقنىڭ قانلىرى بىلەن ئارىلاشتۇرغانلىقىنى مەلۇم قىلدى.□
2 ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ ئۇلارنىڭ بۇ ئازابلارنى تارتقىنى ئۇچۇن بۇ گالىلىيەلىكلەرنى باشقا گالىلىيەلىكلەردىن گۇناھى ئېغىر دەپ
قارامسىلەر؟
3 مەن سىلەرگە ئېيتايكى، ئۇنداق ئەمەس! بەلكى سىلەر توۋا قىلمىساڭلار، ھەممىڭلارمۇ ئوخشاش ئاقىۋەتتە ھالاك
بولىسىلەر.□
4 سىلوئام مەھەللىسىدىكى مۇنار تۈرۈلۈپ چۈشۈپ، ئون سەككىز كىشىنى بېسىپ ئۆلتۈرۈپ قويغان، سىلەر ئۇلارنى
يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقان باشقىلاردىن قەبىھ، دەپ قارامسىلەر؟□
5 مەن سىلەرگە ئېيتايكى، ئۇنداق ئەمەس! بەلكى سىلەر توۋا قىلمىساڭلار، ھەممىڭلارمۇ ئوخشاش ئاقىۋەتتە ھالاك
بولىسىلەر.

توۋا قىلماسلىقنىڭ ئاقىۋىتى ـ مېۋە بەرمەيدىغان دەرەخ

6 ئاندىن ئۇ بۇ تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:
ـ مەلۇم بىر كىشىنىڭ ئۈزۈمزارلىقىدا تىكلىگەن بىر تۈپ ئەنجۈر دەرىخى بار ئىكەن. ئۇ ئۇ دەرەختىن مېۋە ئىزدەپ
كەپتۇ، لېكىن ھېچ مېۋە تاپالمايتۇ.

■ 12:57 مات. 5:25-26.

□ 12:59 **»ئەڭ ئاخىرقى بىر تىيىنىنىمۇ قويماي تۆلىمىگۈچە«** ـ »تىين« گرېك تىلىدا »لەپتون« ـ پۇلنىڭ ئەڭ كىچىك بىرلىكى، شۇ دەۋرىدىكى بىر ئىشچىنىڭ كۈنلۈك ھەققى بولغان »دىنارىۋس«نىڭ 1/128 قىسمى ئىدى. **»دەۋاگىرىڭ بىلەن بىرگە سوتچى ئالدىغا بارغىنىڭدا، ئۇنىڭ بىلەن يولدا كېتىۋاتقىنىڭدا، ئۇنىڭ بىلەن يارىشىپ دوست بولۇشقا ئىنتىلگىن؛ .. بولمىسا... ... ئەڭ ئاخىرقى بىر تىيىنىنىمۇ قويماي تۆلىمىگۈچە، شۇ يەردىن ھەرگىز چىقالمايسەن«** ـ بۇ كۆپ ئەھۋاللىرىمىزغا ماس كېلىدىغان ئىنتايىن ئەمەلىي نەسىھەت، ئەلۋەتتە. ئۇنىڭ ئۈستىگە مۇشۇ يەردە بەلكىم تەمسىل بولۇشى مۇمكىن؛ چۈنكى مەسىھنىڭ سۆزلىرىدە »ئەگەر... بولسا« دېگەن سۆز يوق. دېمەك، ئىسرائىللارنىڭ ئۈستىگە ئەرزى بار ئىدى؛ بۇ ئەرز قىلغۇچى بولسا بەلكىم خۇدا تۈزىدۇر. ھازىر »ياراشتۇرۇلۇپ دوست بولۇش«نىڭ توۋا قىلىش پۇرسىتى بولىسىمۇ، ھەرھالدا ۋاقتى چەكلىكتۇر. تۆۋەندىكى 13-بابنىمۇ كۆرۈڭ.

□ 13:1 **...»** ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ... **ئۇلارنىڭ قانلىرىنى ئۇلار قىلىۋاتقان ئىبادەتخانىدىكى قۇربانلىقنىڭ قانلىرى بىلەن ئارىلاشتۇرغانلىقى«** ـ ئايەتتە »ئىبادەتخانا« دېگەن سۆز يوق. بىراق قۇربانلۇق قىلىش باشقا يەردە بولمايتۇ. «...□□□□□□□□□□... قۇربانلىقنىڭ قانلىرى بىلەن ئارىلاشتۇردى» ـ دېمەك، پىلاتۇس ئۇلارنى ئىبادەتخانىدا ئىبادەت ئۈستىدە ئۆلتۈرۈۋەتتى.

□ 13:3 **»ھەممىڭلار ئوخشاش ئاقىۋەتتە ھالاك بولىسىلەر«** ـ بۇ سۆز بەلكىم رىم ئىمپېرىيەسى مىلادىيە 10-يىلدا يېرۇسالېم ۋە باشقا شەھەرلەرنى ۋەيران قىلىشنى ۋە شۇنىڭ بىلەن تەڭ دوزاخنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن. 5-ئايەتنىڭ مەنىسىمۇ شۇنداق.

□ 13:4 **»سىلوئام«** ـ)ئىبراني تىلىدا »شىلوئاھ«) يېرۇسالېمدىكى بىر مەھەللە. »نەھ.» 15:3 ۋە »يەش.» 6:8نى كۆرۈڭ. **»سىلەر ئۇلارنى يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقان باشقىلاردىن قەبىھ، دەپ قارامسىلەر؟«** ـ »قەبىھ« مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا »قەرزدار« دەپ ئېپادىلىنىدۇ.

7 ئۇ باغۇۋەنگە: »قارا، ئۈچ يىلدىن بېرى بۇ ئەنجۈر دەرىخىدىن مېۋە ئىزدەپ كېلىۋاتىمەن، بىراق بىر تالمۇ مېۋە تاپالمىدىم.
ئۇنى كېسىۋەت! ئۇ نېمە دەپ يەرنى بىكاردىن-بىكار ئىگىلەپ تۇرىدۇ؟« دەپتۇ.
8 لېكىن باغۇۋەن: »خوجايىن، ئۇنىڭغا يەنە بىر يىل تەگمىگەيلا. بۇ ۋاقىت ئىچىدە ئۇنىڭ تۈۋىدىكى توپىلارنى بوشىتىپ،
ئوغۇتلاپ باقاي.
9 ئەگەر كېلەر يىلى مېۋە بەرسە، ياخشى خوپ! بىراق بەرمىسە، كېسىۋەتكەيلا« دەپتۇ باغۇۋەن.

شابات كۈنى دوك ئايالنى ساقايتىش

10 بىر شابات كۈنى، ئۇ بىر سىناگوگا تەلىم بېرىۋاتاتتى.
11 مانا شۇ يەردە ئون سەككىز يىلدىن بېرى زەئىپلەشتۈرگۈچى بىر جن تەرىپىدىن تۇتۇلۇپ، دۈمچىيىپ تۇرالمايدىغان بىر ئايال بار ئىدى. □
12 ئەيسا ئۇنى كۆرگەندە، يېنىغا چاقىرىپ:
ـ خانىم، سەن بۇ زەئىپلىكىڭدىن ئازاد بولدۇڭ! ـ دېدى.
13 ئاندىن ئۇ قولىنى ئۇنىڭ ئۈچىسىغا قويۇۋىدى، ئايال دەرھال رۇسلىنىپ تىك تۇرۇپ، خۇدانى ئۇلۇغلىدى.
14 بىراق سىناگوگىنىڭ چوڭى ئەيسانىڭ شابات كۈنى كېسەل ساقايتقىنىدىن غەزەپلىنىپ، كۆپچىلىككە:
ـ ئادەملەر ئىش قىلىش كېرەك بولغان ئالتە كۈن بار، شۇ كۈنلەردە كېلىپ ساقايتىلىڭلار، لېكىن شابات كۈندە
ئۇنداق قىلما ڭلار، ـ دېدى.□ ■
15 شۇڭا رەب ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ ئەي ساختىپەزلەر! ھەربىرىڭلار شابات كۈنى توريۇاق ۋە ئېشىكىڭلارنى ئوقۇردىن يېشىپ، سۇغارغىلى
باشلىمامسىلەر؟! □ ■
16 ئەمدى شەيتان مانا ئون سەككىز يىل بوغۇپ كەلگەن، ئىبراھىمنىڭ بىر قىزى بولغان بۇ ئايال دەل شابات
كۈندە بۇ سىرتماقتىن بوشىتىلسا، بۇ شابات كۈنىنىڭ يارىشىقى بولمامدۇ؟!□
17 ئۇ مۇشۇ سۆزنى قىلغاندا، ئۇنىڭغا قارشى چىققانلار خىجالەتكە قالدى؛ بىراق خالايىق ئۇنىڭ قىلىۋاتقان ھەممە
ئاجايىب ئىشلىرىدىن شادلىنىپ يايرىدى.

خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى ئۇرۇق ۋە خېمىرتۇرۇچقا ئوخشىتىدىغان تەمسىللەر

مات. 13:31-33□ مار. 4:30-32

18 ئۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:
ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقى نېمىگە ئوخشايدۇ؟ مەن ئۇنى نېمىگە ئوخشىتاي؟ ■

□ **13:11 ...» ئون سەككىز يىلدىن بېرى زەئىپلەشتۈرگۈچى بىر جن تەرىپىدىن تۇتۇلۇپ...»** ـ »جن« ـ گېرىك تىلىدا »روھ.« **»تۇرە تۇرالمايدىغان بىر ئايال بار ئىدى«** ـ »تۇرە تۇرالمايدىغان« گېرىك تىلىدا »يېشىنى كۆتۈرەلمەيدىغان.«

□ **13:14 »سىناگوگىنىڭ چوڭى ئەيسانىڭ شابات كۈنى كېسەل ساقايتقىنىدىن غەزەپلىنىپ...»** ـ ئۇنىڭ غەزەپلىنىشىنىڭ ئۈچ سەۋەبى بار ئىدى:
(1) ئۇلارنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرى بويىچە ئايال كىشى سىناگوگىنىڭ ئوتتۇرىغا كەلمەسلىكى كېرەك ئىدى)ئۇلار كەينىدە ئولتۇراتتى ياكى تۇراتتى(؛ (2) يەنە قائىدىلىرى بويىچە ئەر كىشى ئايال كىشىگە ھېچ تەگمىسىلىكى كېرەك، ھەتتا ئادەتتە ناتونۇش ئايال كىشىگە گەپ قىلماسلىقى كېرەك ئىدى؛ (3) ئەيسا شابات كۈندە كېسەل ساقايتتى.

■ **13:14** مىس. 9:20□ قان. 13:5□ ئەز. 12.20:

□ **13:15 »ئەي ساختىپەزلەر! ھەربىرىڭلار شابات كۈنى توريۇاق ۋە ئېشىكىڭلارنى ئوقۇردىن يېشىپ، سۇغارغىلى باشلىمامسىلەر؟! «** ـ بۇنى »ئىشلەش« ياكى »خىزمەت قىلىش« دەپ ھېسىبلاشقا بولىمىدۇ، ئىنسان بۇ زۇۋانسىز ھايۋانلارغا مۇشۇنداق »ئىنسانپەرۋەرلىك« كۆرسەتمىسە، تولىمۇ رەھىمسىزلىك بولاتتى. ئۇنداقتا ئىنسانغا رەھىم كۆرسىتىشكە بولمامدۇ؟!

■ **13:15** مىس. 5:23□ قان. 4:22□ لۇقا 5.14:

□ **13:16 »ئىبراھىمنىڭ بىر قىزى بولغان بۇ ئايال«** ـ »ئىبراھىمنىڭ قىزى« دېگەن ئىبارە ئايالنىڭ ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادى ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە، شۇنداقلا بەلكىم ئۇنىڭدا ھەققىي ئېتىقاد بولغانلىقىنمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ **13:18** مات. 31:13□ مار. 30.4:

19 ئۇ گويا بىر تال قىچا ئۆرۈقىغا ئوخشايدۇ، بىرسى ئۇنى ئېلىپ تۆز بېغىدا تېرىغاندى؛ ئۇ تۆسۈپ يوغان دەرەخ
بولدى؛ ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار كېلىپ ئۇنىڭ شاخلىرىدا ئۇۋۇلدى.□
20-21 ئۇ يەنە: ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى نېمىگە ئوخشىتاي؟ ئۇ خۇددى ئېچىتقۇغا ئوخشايدۇ، بىر ئايال ئۇنى قولىغا
ئېلىپ، ئۇچ جاۋۇر ئۇننىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇپ، تا كى پۈتۈن خېمىر بولغۇچە ساقلىدى، ـ دېدى.□ ■

ھاياتنىڭ تار ئىشىكى

مات. 7:13-14; 21-23

22 ئەيسا يېرۇسالېمغا قاراپ سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، يېسىپ ئۆتكەن ھەرقايسى شەھەر-يېزىلاردا تەلىم بېرىپ
ماڭدى. ■
23 بىرەيلەن ئۇنىڭدىن:
ـ ئى تەقسىر، قۇتقۇزۇلىدىغانلارنىڭ سانى ئازمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
ئەيسا كۆپچىلىككە مۇنداق جاۋاب بەردى:
24 ـ سىلەر تار ئىشىكتىن كىرىشكە كۆرەش قىلىڭلار. چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، نۇرغۇن ئادەملەر
كىرەي دەپ ئىزدەنسىمۇ، ئەمما كىرەلمەيدۇ. ■
25 تۆۋىنىڭ ئىگىسى ئورنىدىن تۇرۇپ ئىشىكنى تاقىغاندىن كېيىن، سىلەر تاشقىرىدا تۇرۇپ ئىشىكنى قېقىپ: »رەب،
بىزگە ئاچقىن«! دەپ يالۋۇرغىلى تۇرغىنىڭلاردا، ئۇ سىلەرگە جاۋابەن: »سىلەرنىڭ نەلىكىڭلارنى بىلمەيمەن« ـ
دەيدۇ. ■
26 ئاندىن سىلەر: »بىز سېنىڭ ئالدىڭدا يېگەن، ئىچكەن، سەنمۇ بىزنىڭ كوچىلىرىمىزدا تەلىم بەرگەن« دېسەڭلار،
27 ئۇ يەنە جاۋابەن: »سىلەرنىڭ نەلىكىڭلارنى بىلمەيمەن، مەندىن نېرى كېتىڭلار، ئەي قەبىھلىك قىلغۇچىلار«!
دەيدۇ. ■
28 سىلەر ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپ ۋە بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئىچىدە ئىكەنلىكىنى،
ئۆزۈڭلارنىڭ سىرتقا تاشلۇۋېتىلگىنىڭلارنى كۆرگىنىڭلاردا، يىغا-زارلار كۆتۈرۈلىدۇ، چىشلار غۇچۇرلايدۇ. ■
29 ئۇ چاغدا، كىشىلەر مەشرىق بىلەن مەغرىبتىن ۋە شىمال بىلەن جەنۇبتىن كېلىشىپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا
داستىخاندا ئولتۇرىدۇ. □ ■

□ **13:19 »ئۇ ، يەنى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى** گويا بىر تال قىچا ئۆرۈقىغا ئوخشايدۇ« ـ »قىچا ئۆرۈقى« ئاسىيادىكى بارلىق ئۆرۈقلار ئىچىدە ئەڭ كىچىكى.
»ئۇ تۆسۈپ يوغان دەرەخ بولدى« ـ ئادەتتە قىچا تۆسۈپ يېتىلگەندە 3-2 مېترلىق كۆچەت بولىدۇ. لېكىن بۇ تەمسىلدۇر؛ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ
بەزى جەھەتلىرى ئادەتتىن تاشقىرى بولىدۇ.
ئۇقۇرمەنلەرگە ئايانكى، تەمسىللەردە »قۇشلار« ئادەتتە جىن-شەيتانلارنى بىلدۈرىدۇ)مەسىلەن، 5:8نى كۆرۈڭ.(
□ **13:20-21 »ئۇچ جاۋۇر ئۇن«** ـ)ياكى »ئۇچ كۆزە ئۇن«) گېرىك تىلىدا »ئۇچ ساتون«، ئىبرانىي تىلىدا »ئۇچ سېئاھ.« بىر »ساتون« 7 كىلوگرام
ئىدى؛ بۇ خېلى كۆپ ئۇن بولۇپ، يۈز ئادەمنىڭ تامىقىغا يېتەتتى. »يار.» 6:18نى كۆرۈڭ.
ئۇقۇرمەنلەرگە يەنە ئايانكى، تەمسىللەردە »ئېچىتقۇ« ياكى »خېمىرتۈرۈچ« ئادەتتە يامان تەسىرلەر)تەكەببۇرلۇق، ساختىپەزلىك(نى بىلدۈرىدۇ)مەسىلەن،
1:12نى كۆرۈڭ.(
■ **13:20-21** مات. 33.13:
■ **13:22** مات. 35:9□ مار. 6.6:
■ **13:24** مات. 13.7:
■ **13:25** مات. 12:25□11□ لۇقا 46.6:
■ **13:27** زەب. 8:6□ مات. 23:7□ 41.25□12:
■ **13:28** مات. 8□11□ 12؛ 42:13□ 51.24:
□ **13:29 » كىشىلەر مەشرىق بىلەن مەغرىبتىن ۋە شىمال بىلەن جەنۇبتىن كېلىشىپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا داستىخاندا ئولتۇرىدۇ«** ـ »مەشرىق بىلەن
مەغرىبتىن ۋە شىمال بىلەن جەنۇبتىن« كەلگەنلەر يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. »ئولتۇرىدۇ« باشقا ئىزراھىتلاردا كۆرسىتىلگەندەك گېرىك تىلىدا
»ياتىدۇ« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **13:29** يەش. 2:2□ مال. 11:1□ مات. 11.8:

30 شۇنىڭ بىلەن مانا، شۇ چاغدا ئالدىدا تۇرغانلاردىن ئارقىغا ئۆتىدىغانلار، ئارقىدا تۇرغانلاردىن ئالدىغا ئۆتىدىغانلار
بار بولىدۇ. □ ■

ئەيسانىڭ يېرۇسالېمغا باغلىغان مېھىر-مۇھەببىتى

مات. 23:37-39

31 دەل شۇ ۋاقىتتا بىرنەچچە پەرىسىيلەر ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭغا:
ـ مۇشۇ يەردىن چىقىپ ئۆزۈڭنى نېرىغا ئال. چۈنكى ھېرود سېنى ئولتۇرمەكچى، ـ دېدى.
32 ئۇ ئۇلارغا:
ـ بېرىپ شۇ تۈلكىگە ئېيتىڭلار: مانا مەن جىنلارنى ھەيدىۋېتىپ، بۈگۈن ۋە ئەتە شىپا بېرەرمەن ۋە ئۈچىنچى
كۈنى تاكامۇللاشتۇرۇلىمەن، دەڭلار. □
33 ھالبۇكى، بۈگۈن ۋە ئەتە ۋە ئۈگۈنلۈكتە مېڭىپ يۈرۈشۈم كېرەكتۇر؛ چۈنكى ھېچ پەيغەمبەرنىڭ ئولتۇرۇلۇشى
يېرۇسالېمدىن باشقا ھېچقانداق جايدا مۇمكىن بولماس.□
34 ئەي يېرۇسالېم، يېرۇسالېم! پەيغەمبەرلەرنى ئولتۇرىدىغان ۋە ساڭا ئەۋەتىلگەنلەرنى چالما-كېسەك قىلىدىغان
شەھەر! مەن قانچە قېتىملاپ مېكيان ئۆز چۈجىلىرىنى قانات ئاستىغا ئالغاندەك سېنىڭ بالىلىرىڭنى قوينۇمغا
ئالماقچى بولدۇم، لېكىن سىلەر خالىمىدىڭلار. □ ■
35 مانا ئۆيۈڭلار تاشلىنىپ ۋەيرانە بولۇپ قالىدۇ؛ ۋە مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، سىلەر »پەرۋەردىگارنىڭ

□ **13:30 »ئالدىدا تۇرغانلاردىن ئارقىغا ئۆتىدىغانلار، ئارقىدا تۇرغانلاردىن ئالدىغا ئۆتىدىغانلار بار بولىدۇ«** ـ گرېك تىلىدا »ئاخىرقىلاردىن بىرنىچىسى بولىدىغانلار بار بولىدۇ، بىرنىچىلەردىن ئاخىرقىسى بولىدىغانلار بار بولىدۇ« دەپ ئېيتىلىنىدۇ.
بۇ ئاجايىب ھەققەتنىڭ كۆپ جەھەتلىرى بار؛ بىراق روشەنكى، شۇ كۆزنىدە خۇدا ئەسلى چاقىرغان يەھۇدىيلار خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا خىجالەتكە قالدۇرۇلىدۇ ۋە ئەسلى بۇتپەرەس بولغان يەھۇدىي ئەمەسلەر ئۇنىڭدا ئىززەتكە ئېرىشىدۇ.
■ **13:30** مات. 19:30□ 20:16□ مار. 10:31.
□ **13:32 »ئۈچىنچى كۈنى تاكامۇللاشتۇرۇلىمەن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۈچىنچى كۈنى نىشانىمغا يېتىمەن« ياكى »ئۈچىنچى كۈنى ئىشلىرىمنى تامام قىلىمەن.« لېكىن ئىشىنىمىزكى، تەرجىمىز گرېك تىلىغا سادىقتۇر. تۆۋەندىكى ئىزاھاتنى كۆزدۈك. **»يېرىپ شۇ تۈلكىگە ئېيتىڭلار: مانا مەن جىنلارنى ھەيدىۋېتىپ، بۈگۈن ۋە ئەتە شىپا بېرەرمەن ۋە ئۈچىنچى كۈنى تاكامۇللاشتۇرۇلىمەن، دەڭلار«** ـ بۇ سىرلىق گەپنىڭ مەنىسى بەلكىم: »ماڭا قالغان قىسقا ۋاقىت ئىچىدە خۇدا ماڭا بېكىتكەن پىلانى بويىچە سەندىن قورقماي ئىشلەۋېرىمەن. قىسقا ۋاقىت ئىچىدە مەن خۇدادىن تاپشۇرۇۋالغان ۋەزىپەمنى تامام قىلىمەن ۋە شۇنداقلا ئۆزۈم »تاكامۇللاشتۇرۇلىمەن«« دېگەندەك بولۇشى مۇمكىن. ئۇنىڭ ئۇستىگە، مەسىھنىڭ »تاكامۇللاشتۇرۇلىمەن« دېگەن سىرلىق سۆزى، شۇبھىسىزكى، كۆپ جەھەتلىكتۇر. »ئىبر.» 2:10دە ئوخشاش ھەققەت تېپىلىدۇ ۋە »ئىبرانىيلارغا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە بۇ توغرۇلۇق ئازراق توختىلىمىز.
□ **13:33 »ھالبۇكى، بۈگۈن ۋە ئەتە ۋە ئۈگۈنلۈكتە مېڭىپ يۈرۈشۈم كېرەكتۇر«** ـ ئەيسا بۇ سۆزنى قىلغاندا تىنچ گاللىيە تۆلكىسىدە ئىدى. ھېرودنىڭ يېرۇسالېم بىلەن ئالاقىسى يوق ئىدى، گاللىيەنى ئىدارە قىلاتتى. شۇڭا بۇ 32-ئايەتتىكى سۆزنىڭ داۋامى: »مەنكى مەسىھ يېرۇسالېمغا بېرىشىم كېرەك، لېكىن ئۇنداق قىلىشىم ھېرودتىن قېچىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ پىلانى بولغانلىقى ئۈچۈن« دېگەندەك مەندە. **»چۈنكى ھېچ پەيغەمبەرنىڭ ئولتۇرۇلۇشى يېرۇسالېمدىن باشقا ھېچقانداق جايدا مۇمكىن بولماس«** ـ بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ. بۇ »كاپىر« ھېرود خان گاللىيەنى باشقۇرغىنى بىلەن مەسىھكە خەتىرى بولمايدۇ، لېكىن »خۇدانىڭ گۈزىل شەھىرى«دە تۇرۇۋاتقانلار ئاخىر بېرىپ ئەيسانى ئولتۇرىدۇ.
بۇ جۈملىدىكى »مۇمكىن بولماس« دېگەننىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى: »ئەقىل يەتمەس.«
□ **13:34 »ئەي »يېرۇسالېم، يېرۇسالېم«!** ـ مۇقەددەس كىتابتا، بىرسىنىڭ بىر ئادەمنىڭ ئىسمىنى ياكى بىر جايىنىڭ نامىنى تەكرار ئىككى قېتىم چاقىرىشى ئۇنىڭغا بولغان چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببىتنى ئىپادىلەپ، ئۇنىڭ ئۆزىگە ئەزىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. **»مەن قانچە قېتىملاپ مېكيان ئۆز چۈجىلىرىنى قانات ئاستىغا ئالغاندەك سېنىڭ بالىلىرىڭنى قوينۇمغا ئالماقچى بولدۇم«** ـ »سېنىڭ بالىلىرىڭ« يېرۇسالېمدا ئۆرۈۋاتقان يەھۇدىي خەلقنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **13:34** زەب. 17:8□ 91:4□ مات. 23:37.

نامى بىلەن كەلگۈچىگە مۇبارەك بولغاي«! دېمىگۈچە، مېنى يەنە كۆرەلمەيسىلەر. □ ■

14

شابات كۈندە كېسەل ساقايتىش

1 ۋە شۇنداق بولدىكى، بىر شابات كۈنى ئۇ پەرىسىيلەردىن بولغان بىر ھۆكۈمدارنىڭ ئۆيىگە غىزاغا باردى، ئەمدى
ئۇلار ئۇنى پايلاپ يۈرۈۋاتاتتى.
2 ۋە مانا، ئۇ يەردە سۇلۇق ئىششىق كېسىلگە گىرىپتار بولغان بىر ئادەم بار ئىدى.
3 ئەيسا تەۋرات ئەھلىلىرى ۋە پەرىسىيلەردىن:
ـ شابات كۈنى كېسەل ساقايتىش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ-يوق؟ ـ دەپ سوردى.
4 بىراق ئۇلار لام-جىم دېمىدى. ئۇ ھېلىقى كېسەلگە قولىنى تەككۈزۈپ، ساقايتىپ يولغا سالدى.
5 ئاندىن ئۇ ئۇلاردىن يەنە:
ـ ئاراگىلاردىن بىرىڭلارنىڭ مۇبادا شابات كۈنىدە ئېشىكى يا كالىسى قۇدۇققا چۈشۈپ كەتسە، ئۇنى دەرھال
تارتىپ چىقارمايدىغان زادى كىم بار؟ ـ دەپ سوردى.□ ■
6 ۋە ئۇلار ئۇنىڭ بۇ سۆزلىرىگە ھېچ جاۋاب بېرەلمىدى.

خۇدا كىمنى يۇقىرى قىلىدۇ؟

7 ئەيسا چاقىرىلغان مېھمانلارنىڭ ئۆزلىرىگە تۆردىن ئورۇنلارنى قانداق تاللىغىنىنى كۆرۈپ، ئۇلارغا مۇنداق بىر
تەمسىلنى ئېيتىپ بەردى:
8 ـ بىرسى سېنى توي زىياپىتىگە تەكلىپ قىلسا، تۆردە ئولتۇرمىغىن. بولمىسا، سەندىن ھۆرمەتلىكرەك بىرسى تەكلىپ
قىلىنغان بولسا،
9 ئۇ چاغدا سېنى ۋە ئۇنى چاقىرغان ساھىبخانا كېلىپ ساڭا: »بۇ كىشىگە ئورۇن بەرگەيسىز« دەپ قالسا، سەن
خجالەتتە قېلىپ پەگاھىغا چۈشۈپ قالىسەن. □
10 لېكىن سەن چاقىرىلغاندا، بېرىپ پەگاھىدا ئولتۇرغىن. شۇنىڭ بىلەن سېنى چاقىرغان ساھىبخانا كېلىپ: »ئەي
دوستۇم، يۇقىرىغا چىقىڭ« دېيىشى مۇمكىن ۋە شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ بىلەن داستىخاندا ئولتۇرغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ
ئالدىدا ساڭا ئىززەت بولىدۇ. ■
11 چۈنكى ھەركىم ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتسا تۆۋەن قىلىنىدۇ ۋە كىمدەكىم ئۆزىنى تۆۋۈن تۇتسا ئۈستۈن قىلىنىدۇ.■

□ **13:35 »مانا ئۆيۈڭلار تاشلىنىپ ۋەيرانە بولۇپ قالىدۇ«** ـ »سىلەرنىڭ ئۆيۈڭلار« مۇشۇ بېشارەتتە: (1) مۇقەددەس ئىبادەتخانا)ئۇ كىنايىلىك بىلەن »خۇدانىڭ ئۆيى« دېگەيدۇ((2) پۈتكۈل ئىسرائىل جەمەتىنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى رىملىقلار مىلادىيە 70-يىلىدا كېلىپ، ئۇلارنىڭ مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىنى ۋەيران قىلىدۇ ۋە يەھۇدىي خەلقىنى دۇنيانىڭ ھەربىر يۇلۇڭ-پۈشقاقلىرىغا تارقىتىۋېتىدۇ. **»پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن كەلگۈچىگە مۇبارەك بولغاي«!** ـ بۇ بولسا يەھۇدىي خەلقىنىڭ مەسىھنى قارشى ئېلىشىدا دېيىشىگە تېگىشلىك سۆزلەردۇر. مەسىھ پېرۇسالىمغا كىرگەندە گەرچە مەلۇم بىر قىسىم كىشىلەر شۇنداق سۆزنى قىلغىنى بىلەن »لۇقا« 48-19:28نى، بولۇپمۇ 38-ئايەتنى كۆرۈڭ(، (1) ئۇلارنىڭ ئۇنداق دېگەنلىرى ساپ ئېتىقادتىن بولمىغان؛ (2) پۈتۈن خەلق ئۇنداق دېگىنى يوق، بەلكى ئىشەنمىگەن. شۇنىڭ بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ مۇشۇ دۇنياغا قايتا كېلىشى، شۇنداقلا يەھۇدىي خەلقىنىڭ ئۇنى قايتا كۆرۈشى ئۈچۈن پۈتكۈل خەلق ئاۋۋال ئۇنى »مەسىھ-قۇتقۇزغۇچىمىز«، يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ نامى بىلەن كەلگۈچى« دەپ ئېتىراپ قىلىشى كېرەكتۇر)بۇ بېشارەت »رىم.» 27-25:11، »زەك.» 14-7:12 ۋە باشقا يەرلەردە تېپىلىدۇ.(

■ **13:35** زەب. 69:25□ 118:26□ يەش. 1:7□ يەر. 7:34□ مىك. 3:12□ مات. 23:38□ روس. 1:20.

□ **14:5 »ئاراگىلاردىن بىرىڭلارنىڭ مۇبادا شابات كۈنىدە ئېشىكى يا كالىسى قۇدۇققا چۈشۈپ كەتسە...»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئېشىكى« ئەمەس، بەلكى »بالىسى« دەپ ئۇقۇلىدۇ. ■ **14:5** مىس. 23:5□ قان. 22:4□ لۇقا 13:15. □ **14:9 ...» پەگاھىغا چۈشۈپ قالىسەن«** ـ گېرىك تىلىدا ...» ئاخىرقى ئورۇنغا چۈشۈپ قالىسەن.« ■ **14:10** پەند. 25□6: 7. ■ **14:11** ئايۇپ 22:29□ پەند. 29:23□ مات. 23:12□ لۇقا 1:51□ 18:14□ ياق. 4:10□6□ 1 پېت. 5:5.

هەقىقىي مېھماندوستلۇقنىڭ يولى

12 ئۇ تۆزنى مېھمانغا چاقىرغان ساھىبخانىغا مۇنداق دېدى:
ـ مېھمانىنى تاماققا ياكى زىياپەتكە چاقىرغىنىڭدا، دوست-بۇرادەر، قېرىنداش، ئۇرۇق-تۇغقان ياكى باي قولۇم-
قوشنىلىرىڭنى چاقىرمىغىن. چۈنكى ئۇلارمۇ سېنى مېھمانغا چاقىرىپ، مەرھەمىتىڭنى قايتۇرۇشنى مۇمكىن. ■
13 شۇنىڭ ئۈچۈن زىياپەت بېرەي دېسەڭ، غېرىب-غۇرۇژا، مېيىپ-ناكار، ئاقساق-چولاق، كور-ئەمالارنى
چاقىرغىن
14 ۋە بەختىب-بەرىكەت كۆرسەن؛ چۈنكى ئۇ كىشىلەرنىڭ ياخشىلىقىڭنى قايتۇرۇشنىڭ ئامالى يوقتۇر. شۇنىڭ
بىلەن ھەققانىيلارنىڭ قايتا تىرىلگەن كۈندە قىلغىنىڭ ئۈزۈگگە قايتۇرۇلىدۇ.

كاتتا زىياپەت توغرىسىدىكى تەمسىل

مات. 22:1-10

15 ئۇنىڭ بىلەن ھەمداستىخان ئولتۇرغانلاردىن بىرى بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا:
ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا غىزالانغۇچىلار نېمىدېگەن بەختلىك-ھە! ـ دېدى.□
16 بىراق ئۇ ئۇنىڭغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ بىر كىشى كاتتا زىياپەتكە تۈتۈش قىلىپ، نۇرغۇن مېھمانلارنى چاقىرىپ قويۇپتۇ. ■
17 داستىخان سېلىنغان شۇ ساۋاتتە، چاكىرىنى ئەۋەتىپ، چاقىرىلغان مېھمانلارغا: »مەرھەمەت، ھەممە نەرسە
تەييار بولدى«! دەپ ئېيتىپتۇ.
18 بىراق، مېھمانلارنىڭ ھەممىسى بارماسلىققا بىر-بىرلەپ ئۈزرە-باھانە كۆرسەتكىلى تۇرۇپتۇ. بىرىنچىسى ئۇنىڭغا:
»مەن ھېلىلا بىر پارچە يەر سېتىۋالغاندىم، بېرىپ كۆرۈپ كەلمىسەم بولمايدۇ. مېنى ئەپۇ قىلغايلا، بارالمايمەن«
دەپتۇ. □
19 يەنە بىرى: »مەن بەش قوشلۇق ئۆكۈز سېتىۋالدىم، ھازىر بېرىپ ئۇلارنى سىناپ كۆرۈشۈم كېرەك. مېنى ئەپۇ
قىلغايلا، بارالمايمەن« دەپتۇ. □
20 يەنە بىرسى: »مەن يېڭى ئۆيلەنگەن، شۇڭا بارالمايمەن« دەپتۇ.
21 چاكار قايتىپ كېلىپ، بۇ ئىشلارنى خوجايىنىغا مەلۇم قىپتۇ. خوجايىن غەزەپلەنگەن ھالدا چاكىرىغا: »دەرھال
شەھەرنىڭ چوڭ-كىچىك كوچىلىرىغا كىرىپ، غېرىب-غۇرۇژا، مېيىپ-ناكار، ئاقساق-چولاق ۋە كور-ئەمالارنى
مۇشۇ يەرگە يېغىپ كەل« دەپتۇ.
22 ئاندىن چاكار قايتىپ كېلىپ: »خوجايىن، ئەمر بەرگىنىڭدەك ئادا قىلىندى، ۋە يەنە بوش ئورۇن بار«! دەپتۇ.
23 شۇنىڭ بىلەن خوجايىن چاكارغا: ـ »تۈيۈم مېھمانلارغا تولۇش ئۈچۈن يېزىلاردىكى چوڭ-كىچىك يوللارنى،
مەھەللىلەرنى ئارىلاپ، ئۈدۈل كەلگەن ئادەمنىڭ زورلاپ ئېلىپ كەلگىن! □
24 چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايىكى، باشتا چاقىرىلغان ئادەملەرنىڭ ھېچقايسىسى داستىخىنىمدىن تېتىمايدۇ«،
دەپتۇ.

■ **14:12** نەھ. 10:8□ پەند. 28:3.
□ **14:15** »**خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا غىزالانغۇچىلار...**« ـ گرېك تىلىدا »خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا نان يېگۈچىلەر...«.
■ **14:16** يەش. 6:25□ مات. 2:22□ ۋەھ. 19□7: 9.
□ **14:18** »**مەن ھېلىلا بىر پارچە يەر سېتىۋالغاندىم، بېرىپ كۆرۈپ كەلمىسەم بولمايدۇ. مېنى ئەپۇ قىلغايلا، بارالمايمەن**« ـ كىم يەرنى ئاۋۋال ياخشى
كۆرمەي سېتىۋالسۇن؟
□ **14:19** »**ھازىر بېرىپ ئۇلارنى سىناپ كۆرۈشۈم كېرەك**« ـ ياكى »ھازىر بېرىپ كۆزدىن كەچۈرۈپ كېلىشىم كېرەك.« »بەش قوشلۇق ئۆكۈز«
ـ گرېك تىلىدا: »بەش يوۋىنتۇرۇق ئۆكۈز.« دېمەك، يوۋىنتۇرۇققا قېتىلغاندا بىر-بىرىگە ماس كېلىدىغان بەش جۈپ ئۆكۈز.
ئەمدى كىم ئۆكۈزنى ئاۋۋال كۆرمەي سېتىۋالسۇن؟
□ **14:23** »**يېزىلاردىكى چوڭ-كىچىك يوللارنى، مەھەللىلەرنى ئارىلاپ،...**« ـ مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا »يېزىلاردىكى يوللاردىن ۋە چىتىلقلاردىن
ئۆتۈڭلار،...« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. دېمەك، مېھمانلارنى ھەر بۇلۇڭ-پۇچقاقتىن ئەكىلىش كېرەك.

مۇخلىس بولۇش شەرتلىرى
مات. 10:37-38

25 ئەمدى توپ-توپ ئادەملەر ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ كېتىۋاتاتتى. ئۇ بۇرۇلۇپ ئۇلارغا قاراپ مۇنداق دېدى:
26 ـ ماڭا ئەگەشكەنلەر ماڭا بولغان سۆيۈشلىرىدىن ئۆز ئاتىسى ۋە ئانىسى، ئايالى ۋە بالىلىرى، ئاكا-ئۆكىلىرى ۋە
ئاچا-سىڭىللىرى، ھەتتا ئۆز جېنىنىمۇ يامان كۆرمىسە ماڭا مۇخلىس بولالماس. □ ■
27 كىمدەكىم ئۆزىنىڭ كېرىستىنى يۈدۈپ ماڭا ئەگەشمىسە ئۇ ماڭا مۇخلىس بولالماس. □ ■
28 ئاراڭلاردىن بىرسى مۇنار سالماقچى بولسا، ئالدى بىلەن ئولتۇرۇپ بۇ قۇرۇلۇشنى پۈتكۈزگۈدەك خىراجەت
ئۆزۈمدە بارمۇ-يوق دەپ ھېساب قىلماسمۇ؟
29-30 ئۇنداق قىلمىغاندا، ئۇلنى سېلىپ پۈتكۈزەلمىسە، كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى مازاق قىلىپ: »بۇ ئادەم بىنانى
باشلاپ قويۇپ پۈتكۈزەلمىدى« ـ دېمەي قالمايدۇ.
31 ياكى بىر پادىشاھ يەنە بىر پادىشاھ بىلەن جەڭ قىلغىلى چىقسا ئالدى بىلەن ئولتۇرۇپ: ـ مېنىڭ ئۈستۈمگە
كېلىدىغان يىگىرمە مىڭ كىشىلىك قوشۇن ئىگىسىگە مەن ئون مىڭ ئەسكىرىم بىلەن تاقابىل تۇرالارمەنمۇ؟ دەپ
مۆلچەرلەپ كۆرمەمدۇ؟! □
32 ئەگەر ئۇ »سوقۇشالمايمەن« دەپ ئويلىسا، دۈشمەن تېخى يىراقتىكى چاغدا ئەلچى ئەۋەتىپ، سۈلھ شەرتلىرىنى
سورايدۇ.
33 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەردىن كىمدەكىم كۆڭلىدە ئۆزىنىڭ بار-يوقى بىلەن خوشلاشمىسا، ماڭا مۇخلىس
بولالماس.□
34 تۇز ياخشى نەرسىدۇر؛ ھالبۇكى، تۇز ئۆز تەمىنى يوقاتسا، ئۇنىڭغا قايتىدىن تۇز تەمىنى قانداقمۇ كىرگۈزگلى بولىدۇ؟
□ ■
35 ئۇ تۇپراققا ئىشلىتىشكە ياكى ئوغۇتقا ئارىلاشتۇرۇشقىمۇ يارىمايي، تالاغا تاشلىنىدۇ. ئاڭلىغۇدەك قۇلىقى بارلار
بۇنى ئاڭلىسۇن!□

15

يوقالغان قوي ۋە ياخشى پادىچى توغرىسىدىكى تەمسىل
مات. 18:12-14

□ **14:26 »ماڭا ئەگەشكەنلەر ... ئۆز ئاتىسى ۋە ئانىسى، ئايالى ۋە بالىلىرى، ئاكا-ئۆكىلىرى ۋە ئاچا-سىڭىللىرى، ھەتتا ئۆز جېنىنىمۇ يامان كۆرمىسە ماڭا مۇخلىس بولالماس«** ـ مۇشۇ يەردە »يامان كۆرۈش« دېگەنلىكىنىڭ مەنىسى، شۇيېھىسىزكى، ئۆز ئادەملىرىگە بولغان مۇھەببەت خۇداغا باغلىغان مۇھەببەت ئالدىدا »يامان كۆرۈش«تەك كۆرۈندۇ. مىسال، »يار» 29-31:30نى كۆرۈڭ.
■ **14:26** قان. 7:13□ 9:33□ مات. 37.10:
□ **14:27 »كىمدەكىم ئۆزىنىڭ كېرىستىنى يۈدۈپ ماڭا ئەگەشمىسە ئۇ ماڭا مۇخلىس بولالماس«** ـ رىملىقلار تەرىپىدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىلگەنلەر مىخلىنىدىغان كېرىستى مۇرىسىدە كۆتۈرۈپ جازا مەيدانىغا باراتتى. »كېرىستىلىنىش« ئادەمنى قىينايدىغان، ئىنتايىن دەھشەتلىك ۋە ئاھانەتلىك ئۆلۈم جازا ئۈسۈلى بولۇپ، »ئۆزىنىڭ كېرىستىنى كۆتۈرۈش« دېگەنلىكىنىڭ مەنىلىرى تۆۋەندىكىلەرنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن: (1) ئەيسا مەسىھ ئۆچۈن ئازاب-ئوقۇبەت تارتىشقا، (2) تىل-ئاھانەت ئىشتىشكە، (3) خۇدانىڭ ئىرادىسىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۆچۈن زۇرۇر تېپىلغاندا، »ئۆز-ئۆزىنى ئۆلۈم جازاسىغا مۇئكۇم قىلغاندەك« ئۆزىنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى رەت قىلىشقا تەييار بولۇش.
■ **14:27** مات. 10:38□ 16:24□ مار. 8:34□ لۇقا 9.23:
□ **14:31 ...» مۇلچەرلەپ كۆرمەمدۇ؟!** « ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» مەسلىھەت قىلمامدۇ؟.«
□ **14:33 »شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەردىن كىمدەكىم كۆڭلىدە ئۆزىنىڭ بار-يوقى بىلەن خوشلاشمىسا، ماڭا مۇخلىس بولالماس.»** ـ بۇ كۆچۈلۈك سۆز
توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
□ **14:34 »تۇز ياخشى نەرسىدۇر، ھالبۇكى، تۇز ئۆز تەمىنى يوقاتسا، ئۇنىڭغا قايتىدىن تۇز تەمىنى قانداقمۇ كىرگۈزگلى بولىدۇ؟«** ـ تۇز بولسا (1) تەم
بېرىدۇ، (2) چىرىپ كېتىشتىن توسىدۇ؛ (3) زەخىم-يارىلارنى ساقايتىدۇ. مۇخلىسلارنىڭ بۇ دۇنياغا بولغان رولى بۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىشى كېرەك.
■ **14:34** مات. 5:13□ مار. 9.50:
□ **14:35 »ئۇ تۇپراققا ئىشلىتىشكە ياكى ئوغۇتقا ئارىلاشتۇرۇشقىمۇ يارىمايي، تالاغا تاشلىنىدۇ»** ـ مۇشۇ يەردىكى »تۇز« دېگەن تىما ئۈستىدە »قوشۇمچە
سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

1 ئەمدى باجگىرلار ۋە باشقا گۇناھكارلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاشقا ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولاشماقتا ئىدى.■
2 لېكىن پەرىسىيلەر بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرى غۇدۇڭشۇپ:
ـ بۇ ئادەم گۇناھكارلارنى قارشى ئالىدۇ ۋە ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان ئولتۇرىدۇ! ـ دېيىشتى.
3 شۇڭا ئۇ ئۇلارغا مۇنۇ تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى: □
4 ـ ئەگەر ئاراڭلاردا بىرەيلەننىڭ يۈز تۆياق قوينى بولۇپ، ئۇلاردىن بىرى يىتىپ كەتسە، توقسان توققۇزنى چۆلدە قويۇپ قويۇپ يىتىپ كەتكىنىنى تاپقۇچە ئىزدىمەمسۇ؟
5 ئۇنى تېپىۋالغاندا، شادلانغان ھالدا مۇرىسىگە ئارتىدۇ،
6 ئاندىن ئۆيىگە ئېلىپ كېلىپ، يار-بۇرادەرلىرى بىلەن قولۇم-قوشنىلىرىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا: »مەن يىتكەن قويۇمنى تېپىۋالدىم، مېنىڭ بىلەن تەڭ شادلىنىڭلار«! دەيدۇ.
7 مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، شۇنىڭغا ئوخشاش، توۋا قىلمۇاتقان بىر گۇناھكار ئۈچۈن ئەرشتە زور خۇرسەنلىك بولىدۇ؛ بۇ خۇرسەنلىك توۋىغا موھتاج بولمىغان توقسان توققۇز ھەققانىي كىشىدىن بولغان خۇرسەنلىكتىن كۆپ ئارتۇقتۇر.■

يىتىرگەن تەڭگە توغرىسىدىكى تەمسىل

8 ـ ياكى بىر ئايالنىڭ ئون كۈمۈش دىنارى بولۇپ، بىر دىنارنى يوقىتىپ قويسا، چىراغنى يېقىپ، تاكى ئۇنى تاپقۇچە ئۆينى سۈپۈرۈپ، زەن قويۇپ ئىزدىمەمسۇ؟□
9 ئۇنى تاپقاندا يار-بۇرادەر، قولۇم-قوشنىلىرىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا: »مېنىڭ بىلەن تەڭ شادلىنىڭلار، چۈنكى مەن يوقىتىپ قويغان دىنارىمنى تېپىۋالدىم« ـ دەيدۇ.
10 مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، شۇنىڭغا ئوخشاش توۋا قىلمۇاتقان بىر گۇناھكار ئۈچۈن خۇدانىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ ئارىسىدا خۇرسەنلىك بولىدۇ. □

مېھىر-شەپقەتلىك ئاتا توغرىسىدىكى تەمسىل

11 ئۇ سۆزىنى داۋام قىلىپ مۇنداق دېدى:
ـ مەلۇم بىر ئادەمنىڭ ئىككى ئوغلى بار ئىكەن.
12 كىچىك ئوغلى ئاتىسىغا: »ئەي ئاتا، مال-مۇلۇكتىن تېگىشلىك ئۈلۈشۈمنى ھازىرلا ماڭا بەرگىن« دەپ ئېيتىپتۇ. ۋە ئۇ ئۆز مال-مۇلۇكلىرىنى ئىككىسىگە تەقسىم قىلىپ بېرىپتۇ.□

■ **15:1** مات. 10:9□ مار. 15:2□ لۇقا 29.5:
□ **15:3** **»شۇڭا ئۇ ئۇلارغا مۇنۇ تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى...»** ـ »مۇشۇ تەمسىل«: ـ بىر تەمسىل، دېمەك. 15-بابتا ئۈچ تەمسىلدەك كۆرۈنسىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۈچ تەمسىل پەقەت بىرلا مەنىنى ئىپادىلەيدۇ. شۇڭا ئۇلارنى »بىرلا تەمسىل« دەپ قارايمىز.
■ **15:7** لۇقا 32.5:
□ **15:8** **»بىر ئايالنىڭ ئون كۈمۈش دىنارى بولۇپ...»** ـ »كۈمۈش دىنار« بولسا گېرىك تىلىدا »دراقما.« »دراقما« بىر دىنارغا باراۋەر بولغان پۇل بىرلىكى.
□ **15:10** **»توۋا قىلمۇاتقان ...»** ـ توۋا قىلىش ئەمەلىيەتتە)مەيلى ناھايىتى قىسقا بولسۇن(بىر جەريان، ئەلۋەتتە. **»خۇدانىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ ئارىسىدا«** ـ گېرىك تىلىدا »خۇدانىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ ئالدىدا.« بۇ ئىبارىدىن پۇرىتىلىدۇكى، خۇدا ئۆزى »ئەڭگىسىنى تاپقان ئايال«دەك خۇرسەن بولىدۇ ۋە پەرىشتىلەرمۇ ئۇنىڭ خۇرسەنلىكىدىن ئەڭ بەھرىمەن بولىدۇ.
□ **15:12** **»ئەي ئاتا، مال-مۇلۇكتىن تېگىشلىك ئۈلۈشۈمنى ھازىرلا ماڭا بەرگىن«** ـ دېمىسەكمۇ، بۇنداق ئەلەپ ئېغىر ھۆرمەتسىزلىك بولىدۇ. **»قوشۇمچە سۆز«**ىمىزنى كۆرۈڭ. **»ئۇ ئۆز مال-مۇلۇكلىرىنى ئىككىسىگە تەقسىم قىلىپ بېرىپتۇ«** ـ »ئۆز مال-مۇلۇكلىرى« گېرىك تىلىدا »ئۇنىڭ ھاياتىنى« ياكى »ئۇنىڭ تىرىكچىلىكىنى.«
تەۋرات قانۇنى بويىچە ئۈنچە ئوغلىغا تەقسىم قىلىنغان مىراس كەنجىسىنىڭكىدىن ئىككى ھەسسە كۆپ بولىدۇ.

13 ئۇزۇن ئۆتمەيلا، كىچىك ئوغلى بار-يوقنى يىغىشتۇرۇپ، يىراق بىر يۇرتقا سەپەر قىلىپتۇ. ئۇ ئۆ يەردە ئەيش-
ئىشرەتلىك ئىچىدە تۈرمۈش كەچۈرۈپ مال-دۇنياسىنى بۇزۇپ-چېچىپتۇ. □
14 دەل ئۇ بار-يوقنى سەرپ قىلىپ تۈگەتكەن ۋاقتىدا، ئۇ يۇرتتا قاتتىق ئاچارچىلىق بولۇپ، ئۇ خېلىلا قىسىلچىلىقتا
قاپتۇ.
15 شۇنىڭ بىلەن ئۇ بېرىپ، شۇ يۇرتنىڭ بىر پۇقراسىغا مەدىكار بولۇپ ياللىنىپتۇ؛ ئۇ ئۇنى ئېتىزلىقىغا چوشقا بېقىشقا
ئەۋەتىپتۇ. □
16 ئۇ ھەتتا قورسقىنى چوشقىلارنىڭ يېمى بولغان پۇرچاق پوستى بىلەن تويغۇزۇشقا تەقەززا بوپتۇ؛ لېكىن ھېچكىم
ئۇنىڭغا ھېچنەرسە بەرمەپتۇ.
17 ئاخىر بېرىپ ئۇ ھوشىنى تېپىپ: »ئاتامنىڭ شۇنچە كۆپ مەدىكارلىرىنىڭ ئالدىدىن يېمەك-ئىچمەك ئېشىپ-تېشىپ
تۇرىدۇ؛ لېكىن مەن بولسام بۇ يەردە ئاچلىقتىن تۆلەي دەپ قالدىم!
18 ئورنۇمدىن تۇرۇپ، ئاتامنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ئەي ئاتا، مەن ئەرشنىڭ ئالدىدىمۇ ۋە سېنىڭ ئالدىڭدىمۇ
گۇناھ قىلدىم.
19 ئەمدى سېنىڭ ئوغلۇڭ ئاتىلىشقا لايىق ئەمەسمەن. مېنى مەدىكارلىرىڭ سۈپىتىدە قوبۇل قىلغايسەن! ـ دەيمەن«
دەپ ئويلاپتۇ.
20 شۇنىڭ بىلەن ئورنىدىن تۇرۇپ ئاتىسىنىڭ ئالدىغا قايتىپ مېڭىپتۇ. لېكىن ئاتىسى يىراقتىنلا ئۇنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا
ئىچى ئاغرىتىپ، ئالدىغا يۈگۈرۈپ چىقىپ، ئۇنىڭ بوينىغا ئېسىلىپ ئۇنى سۆيۈپ كېتىپتۇ. □ ■
21 ئوغلى: »ئاتا، مەن ئەرشنىڭ ئالدىدىمۇ، سېنىڭ ئالدىڭدىمۇ گۇناھ قىلدىم. ئەمدى سېنىڭ ئوغلۇڭ ئاتىلىشقا لايىق
ئەمەسمەن« ـ دەپتۇ.
22 بىراق ئاتىسى چاكارلىرىغا: »دەرھال ئەڭ ئېسىل تونىنى ئېكىلىپ ئۇنىڭغا كىيدۈرۈڭلار، قولىغا ئۈزۈك سېلىڭلار،
پۇتلىرىغا ئاياغ كىيدۈرۈڭلەر؛
23 ۋە بورداق تورپاقنى ئەكىلىپ سويۇڭلار؛ ئاندىن ئوبدان يەپ، راۋۇرۇس تەبرىكلەيلى!
24 چۈنكى مېنىڭ بۇ ئوغلۇم تۆلگەندى، تىرىلدى، يىتىپ كەتكەندى، تېپىلدى«! ـ دەپتۇ. ئاندىن ئۇلار
تەبرىكلەشكىلى باشلاپتۇ.
25 ئەمدى چوڭ ئوغلى ئېتىزغا كەتكەنكەن. ئۇ قايتىپ كېلىۋېتىپ ئۆيگە يېقىن كەلگەندە نەغمە-ناۋا بىلەن ئوسسۇلنىڭ
ئاۋازىنى ئاڭلاپتۇ.
26 ئۇ چاكارلاردىن بىرىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن نېمە ئىش بولۇۋاتقىنىنى سوراپتۇ.
27 چاكار ئۇنىڭغا: ئۇكاڭ كەلدى ۋە ئاتاڭ ئۇنى ساق-سالامەت تېپىۋالغانلىقى ئۈچۈن بورداق تورپاقنى سويدى«
دەپتۇ.
28 لېكىن چوڭ ئوغلى خاپا بولۇپ، ئۆيگە كىرگۈلى ئۇنىماپتۇ. ۋە ئاتىسى چىقىپ ئۇنىڭ ئۆيگە كىرىشىنى ئۆتۈنۈپتۇ.
29 ئەمما ئۇ ئاتىسىغا جاۋاب بېرىپ: »قارا! مەن شۇنچە يىلدىن بېرى قۇلدەك خىزمىتىڭدە بولدۇم، ئەسلا ھېچبىر
ئەمرىڭدىن چىقىپ باقمىدىم. بىراق سەن ماڭا ئەل-ئاغىنىلىرىم بىلەن خۇش قىلغىلى ھېچقاچان بىرەر ئوغلاقمۇ
بەرمىدىڭ!

□ 15:13 **»ئۇزۇن ئۆتمەيلا، كىچىك ئوغلى بار-يوقنى يىغىشتۇرۇپ، يىراق بىر يۇرتقا سەپەر قىلىپتۇ«** ـ »ئۇزۇن ئۆتمەيلا«) گرېك تىلىدا »كۆپ كۈن ئۆتمەيلا«) ـ كەنجى ئوغۇل تەلىپى ئۆيەيلىدىن جەمىئىيەت ئالدىدا ئىنتايىن نەپرەتلىك بولاتتى.

□ 15:15 **»...□□ يۇرتنىڭ بىر پۇقراسىغا مەدىكار بولۇپ ياللىنىپتۇ»** ـ گرېك تىلىدا «»...□□ يۇرتنىڭ بىر پۇقراسىغا قاتىشىپتۇ» بىلەن ئېيادىلىنىدۇ. **»ئۇ ئۇنى ئېتىزلىقىغا چوشقا بېقىشقا ئەۋەتىپتۇ«** ـ دېمىسەكمۇ، بۇ چوشقىلارنىڭ ئىگىسى يەھۇدىي ئەمەس؛ بۇنداق خىزمەت يەھۇدىي يىگىتكە نىسبەتەن ئىنتايىن يىرگىنچلىك بولاتتى.

□ 15:20 **»ئاتىسى يىراقتىنلا ئۇنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىتىپ، ئالدىغا يۈگۈرۈپ چىقىپ...»** ـ دېمىسەكمۇ، بۇ ئاتىنىڭ جەمىئىيەت ئالدىدا يۈگۈرۈشى، ۋە شۇنداقلا بۇنى ئاز دەپ ئوغلىنى قارشى ئېلىشقا يۈگۈرۈشى »مۇتەۋەر كىشىنىڭ سالاپىتىگە مۇۋاپىق ئەمەس« دەپ قارىلاتتى. »قۇشۇمچە سۆز«نىمىزنىمۇ كۆرۈڭ. ■ 15:20 روس. 39:2□ ئەف. 12.2□17:

30 لېكىن سېنىڭ مال-مۈلۈكلىرىڭنى پاھىشىلەرگە خەجلەپ تۈگەتكەن بۇ ئوغلۇڭ قايتىپ كەلگەندە، سەن ئۇنىڭ
ئۈچۈن بورداق تورپاقنى سويۇپسەن« ـ دەپتۇ. □
31 براق ئاتىسى يەنە ئۇنىڭغا: »ئەي ئوغلۇم، سەن ھەردائىم مېنىڭ يېنىمدىسەن ۋە مېنىڭ بارلىقىم سېنىڭكىدۇر.
32 ئەمدى تەبرىكلەپ شادلىنىشقا لايىقتۇر؛ چۈنكى بۇ سېنىڭ ئۇكاڭ تۈلگەندى، تىرىلدى، يوقىلىپ كەتكەندى،
تېپىلدى« ـ دەپتۇ.□

16

ئالداملىق غوجدار توغرىسىدىكى تەمسىل ـ دۇنيادىكى بايلىقنى قانداق ئىشلىتىش كېرەك؟

1 ئۇ مۇخلىسلىرىغا يەنە مۇنداق دېدى:
ـ بىر باينىڭ بىر غوجدارى بار ئىكەن. بىرسى بايغا: »بۇ غوجداركىز مال-مۈلۈكىڭزنى بۇزۇپ چاچتى« دەپ
شىكايەت قىپتۇ.
2 ئۇ غوجدارنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا: »مېنىڭ سېنىڭ توغرا كۈدا ئاكىلىغانلىرىم زادى قانداق گەپ؟
غوجدارلىقىڭدىكى ھېساب-كىتابنى ئېنىق تاپشۇر؛ چۈنكى مۇندىن كېيىن سەن غوجدار بولالمايسەن« ـ دەپتۇ.
3 غوجدار ئەمدى ئۆز ئىچىدە: »نېمە قىلاي؟ چۈنكى خوجايىنىم مېنى غوجدارلىقتىن مەھرۇم قىلدۇ.
كەتمەن چاپاي دېسەم ئۆنچىلىك ماغدۇر يوق، تىلەمچىلىك قىلاي دېسەم نومۇس قىلىمەن.
4 ھە، تاپتىم! غوجدارلىقتىن قالغىنىمدا كىشىلەرنىڭ مېنى ئۆيلىرىگە قارشى ئېلىشى ئۈچۈن، نېمە قىلىشىمنى ئەمدى
بىلدىم« دەپ
5 ئۆز خوجايىنىغا قەرزدار بولغانلارنى بىردىن-بىردىن چاقىرىپ كېلىپ، بىرىنچىسىدىن: »خوجايىنىمغا قانچىلىك
قەرزىڭىز بار؟« دەپ سوراپتۇ.
6 ۋە قەرزدار: »يۈز تۇڭ زەيتۇن مېيى« دەپ جاۋاب بېرىپتۇ. غوجدار ئۇنىڭغا: »مانا، ھېسابات دەپتىرىڭىزنى
ئېلىپ، بۇ يەردە ئولتۇرۇپ ئەللىك تۇڭغا ئۆزگەرتىۋېتىڭ«! دەپتۇ.□
7 ئاندىن ئۇ يەنە بىرىگە: »سىزچۇ، قانچىلىك قەرز بولدىڭىز؟« دەپ سوراپتۇ. ئۇ: »يۈز كۈرە بۇغداي« دەپ
جاۋاب بېرىپتۇ. غوجدار ئۇنىڭغا: »ھېسابات دەپتىرىڭىزنى ئېلىپ سەكسەن كۈرىگە ئۆزگەرتىۋېتىڭ«! دەپتۇ.□
8 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ خوجايىنى سەممىيەتسىز غوجدارنىڭ بۇ ئىشتىكى پەملىكلىكى ئۈچۈن ئۇنىڭغا قايىل بولۇپ
ماختاپتۇ. چۈنكى بۇ دۇنيانىڭ پەرزەنتلىرى ئۆز دەۋرىدە نۇرنىڭ پەرزەنتلىرىدىن پەملىكتۇر.□

□ **15:30 »سېنىڭ مال-مۈلۈكلىرىڭنى پاھىشىلەرگە خەجلەپ تۈگەتكەن«** ـ گرېك تىلىدا »سېنىڭ مال-مۈلۈكلىرىڭنى پاھىشىلەرگە خەجلەپ يەۋەتكەن.«

□ **15:32 »ئەمدى تەبرىكلەپ شادلىنىشقا لايىقتۇر؛ چۈنكى بۇ سېنىڭ ئۇكاڭ تۈلگەندى، تىرىلدى، يوقىلىپ كەتكەندى، تېپىلدى«** ـ 15-بابتىكى ئۈچ قىسىملىق تەمسىلنىڭ مول تەلىمى ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

□ **16:6 »يۈز تۇڭ زەيتۇن مېيى«** ـ مۇشۇ يەردە بىر »تۇڭ« (گرېك تىلىدا »بات«) 30 لېتر ئىدى. دېمەك، بۇ زەيتۇن مېيى 3000 لىتر بولۇپ شۇ چاغدىكى ئاددىي ئىشچىنىڭ ئۈچ يىللىق ھەققى (1000 دىنار(بولاتتى. **»غوجدار ئۇنىڭغا: مانا، ھېسابات دەپتىرىڭىزنى ئېلىپ، بۇ يەردە ئولتۇرۇپ ئەللىك تۇڭغا ئۆزگەرتىۋېتىڭ«! دەپتۇ»** ـ غوجدار نېمە قىلدى؟ بەلكىم توت مۇمكىنچىلىكى بار: ـ (1) ئۇ قەرزدارنىڭ ھالىغا قاراپ قەرز مىقدارىنى كېمەيتىۋەتتى؛ (2) ئۇ ئۆسۈمنى يوقىتا چىقىرىۋەتتى؛ (3) ئۇ ئۆزىنىڭ شېرىنكانىسى (»كومىسسىئون«)نى ھېسابتىن چىقىرىۋەتتى؛ (4) بۇلارنىڭ ھەممىسىنى قىلدى. رەببىمىز غوجدارنى »سەممىيەتسىز« دەپ ئاتايدۇ (8-□□□□□). لېكىن ئۇنىڭ بۇ »سەممىيەتسىزلىكى« غوجدارلىقىدىكى بۇرۇنقى ئىشلارنى كۈرسىتەمدۇ؟ ياكى ھازىرقى ھەرىكەتلىرىنمۇ؟ بىزنىڭچە، ئۇنىڭ قىلغىنى چوقۇم قەرزنىڭ مىقدارىنى ئۆزگەرتىشنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، دەپ قارايمىز.

□ **16:7 »يۈز كۈرە بۇغداي«** ـ مۇشۇ يەردە بىر كۈرە (ئىبرانىي تىلىدا »كور« 390 لىترنى بىلدۈرىدۇ. دېمەك، بۇ چوڭ قەرز ئىدى ـ بەلكىم 30 تونىا بۇغداي، ئاددىي ئىشچىنىڭ ئۇن يىللىق ھەققى 3000) دىنار(بولاتتى.

□ **16:8 »بۇ دۇنيانىڭ پەرزەنتلىرى ئۆز دەۋرىدە نۇرنىڭ پەرزەنتلىرىدىن پەملىكتۇر»** ـ »بۇ دۇنيانىڭ پەرزەنتلىرى« خۇدانى تونۇمايدىغان ئېتىقادسىز ئادەملەرنى كۈرسىتىدۇ؛ »نۇرنىڭ پەرزەنتلىرى« خۇدانىڭ نۇرىنى قوبۇل قىلغان، شۇنداقلا »نۇردا ياشاۋاتقان« »خۇدانىڭ روھىدن تۇغۇلغان« روھىي پەرزەنتلىرىنى كۈرسىتىدۇ.
بۇ تەمسىل توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

9 ۋە مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، »ناھەق دۇنياغا تەۋە مال-دۇنيا« ئارقىلىق تۆزۈكلارغا دوست تۇتۇڭلار،
شۇنداق قىلساڭلار، مال-دۇنيا كارغا كەلمەيدىغان بولغان كۈندە شۇ دوستلار سىلەرنى ئەبەدىي ماكانلارغا قارشى
ئالىدۇ.□ ■

10 كىمكى كىچىككىنە ئىشتا سادىق بولسا، چوڭ ئىشتىمۇ سادىق بولىدۇ؛ ۋە كىمكى كىچىككىنە ئىشتا
سەممىيەتسىز بولسا، چوڭ ئىشتىمۇ سەممىيەتسىز بولىدۇ. □

11 شۇڭا ئەگەر »ناھەق دۇنياغا تەۋە بولغان مال-دۇنيا«دا سادىق بولمىساڭلار، كىم سىلەرگە ھەقىقىي بايلىقلارنى
تاپشۇرسۇن؟ □

12 ۋە باشقىلارنىڭ نەرسىلىرىدە سادىق بولمىساڭلار كىم سىلەرگە تۆزۈكلارنىڭ نەرسىسىنى بەرسۇن؟□

13 ھېچكىم ئىككى خوجايىنغا تەڭ خىزمەت قىلالمايدۇ. چۈنكى ئۇ يا كى بۇنى يامان كۆرۈپ، ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ؛
يا كى بۇنىڭغا تۆزىنى پۈتۈنلەي بېغىشلاپ، ئۇنىڭغا ئېتىبارسىز قارايدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرنىڭمۇ بىرلا ۋاقىتتا
ھەم خۇدانىڭ، ھەم مال-دۇنيانىڭ قۇللۇقىدا بولۇشۇڭلار مۇمكىن ئەمەس.■

14 ئەمدى پەرىسىيلەر)ئۇلار پۇلغا تامراق ئىدى(بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئاڭلاپ ئەيسانى مەسخىرە قىلىشتى. □ ■

15 ۋە ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ »سىلەر تۆزۈكلارنى ئادەملەرنىڭ ئالدىدا ھەققانىي قىلىپ
كۆرسەتكۈچىدۇرسىلەر؛ لېكىن خۇدا قەلبىڭلارنى بىلىدۇ. چۈنكى ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا قەدرلىنىدىغىنى خۇدانىڭ
نەزىرىدە يىرگىنچلىكتۇر.■

16 تەۋرات قانۇنى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرى چۈمۈلدۈرگۈچى يەھياغىچە ھىدايەت بولۇپ كەلدى؛ شۇ
ۋاقىتتىن باشلاپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ خۇش خەۋىرى جاكارلىنىپ كېلىۋاتىدۇ؛ پادىشاھلىققا كىرمەكچى
بولغانلارنىڭ ھەربىرى ئۇنىڭغا بۆسۈپ كىرىۋېلىشى كېرەكتۇر. □ ■

□ **16:9 »»ناھەق دۇنياغا تەۋە مال-دۇنيا« ئارقىلىق تۆزۈكلارغا دوست تۇتۇڭلار« ـ** »ناھەق دۇنياغا تەۋە مال-دۇنيا« گرېك تىلىدا »ناھەق مامۇن.« ئېمىشقا »ناھەق« دەيدۇ؟ بىزنىڭچە (1) شەخسىي، يەنى خۇسۇسىي مال-دۇنيا، جۈملىدىن پۇلنىڭ مەۋجۇت بولغانلىقى ئادەمئاتىمىزنىڭ سادىر قىلغان گۇناھىنىڭ بىر نەتىجىسىدۇر؛ (2) ئادەمدىكى كۆزىنىچى مال-دۇنيا، بايلىقلار بولسا، خۇدادىن قورقايدىغان گۇناھكارلارنىڭ قولىدىدۇر. بىز يەنىلا »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بۇ قىزىق سۆز ئۈستىدە ئازراق توختىلىمىز. **»شۇنداق قىلساڭلار، مال-دۇنيا كارغا كەلمەيدىغان بولغان كۈندە** شۇ دوستلار سىلەرنى ئەبەدىي ماكانلارغا قارشى ئالىدۇ« ـ دېمەك، تۆز بايلىقىڭلار بىلەن ياردەمگە موھتاج بولغانلارغا ياردەم بېرىڭلار، شۇ يول بىلەن ئۇلار سىلەرگە دوست بولىدۇ ۋە پانىي دۇنيادىن كەتكىنىڭلاردا ئۇلار باقىي دۇنيادا سىلەرنى قارشى ئېلىشقا كۈتىدىغان بولىدۇ.

■ **16:9** مات. 19:6□ 21:19□ 1تىم. 19.6:

□ **16:10 »كىمكى كىچىككىنە ئىشتا سەممىيەتسىز بولسا، چوڭ ئىشتىمۇ سەممىيەتسىز بولىدۇ« ـ** يا كى »كىمكى كىچىككىنە ئىشتا ئىشەنچىسىز بولسا، چوڭ ئىشتىمۇ ئىشەنچىسىز بولىدۇ.«

□ **16:11 »»ناھەق دۇنياغا تەۋە بولغان مال-دۇنيا«دا سادىق بولمىساڭلار، كىم سىلەرگە ھەقىقىي بايلىقلارنى تاپشۇرسۇن؟« ـ** دېمەك، بۇ ئالەمدىكى مال-دۇنيا بولسا خۇدا ئالدىدا »كىچىككىنە بىر ئىش« (10-□□□□□□□ كۆرۈڭ)، خالاس.

□ **16:12 »ۋە باشقىلارنىڭ نەرسىلىرىدە سادىق بولمىساڭلار كىم سىلەرگە تۆزۈكلارنىڭ نەرسىسىنى بەرسۇن؟« ـ** بۇ جۈملە توغرۇلۇقمۇ »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ **16:13** مات. 24.6:

□ **16:14 »ئەمدى پەرىسىيلەر ... بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئاڭلاپ ئەيسانى مەسخىرە قىلىشتى« ـ** ئېمىشقا پەرىسىيلەر ئەيسانى مەسخىرە قىلىشتى؟ شۇيھىسىزكى، تۇلارنىڭ كۆزقارىشىچە، خۇدانى خۇرسەن قىلغان، شۇنداقلا خۇدا بەرىكەتلىگەن ئادەمنىڭ جەزمەن كۆپ بايلىقى بولىدۇ، دەپ ئويلايتتى. شۇنىڭ بىلەن مەسىھ تۇلارغا تۆۋەندىكى (31-19:16-□□□□□□□□□) تارىخنى ئېيتىپ بېرىدۇ.

■ **16:14** مات. 14.23:

■ **16:15** 1سام. 7:16□ زەب. 97:

□ **16:16 »پادىشاھلىققا كىرمەكچى بولغانلارنىڭ ھەربىرى ئۇنىڭغا بۆسۈپ كىرىۋېلىشى كېرەكتۇر« ـ** باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھەربىر كىشىگە ئۇنىڭغا كىرىشكە قەتئىي دەۋەت قىلىنماقتا.« بىزنىڭچە بۇ 17-16-ئايەتلەر، شۇنداقلا »مات.» 14-12:11-ئايەتلەر ۋە »مىك.» 13-12:2-ئايەتلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر. »مىكاەدىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **16:16** مات. 11.13□12:

17 لېكىن ئاسمان بىلەن زېمىننىڭ يوق قىلۇېتىلىشى تەۋراتنىڭ بىر چېكىتى بىكار قىلىنىشتىن ئاساندۇر.□ ■
18 ـ ھەر كىم تۆز ئايالىنى تالاق قىلىپ باشقا بىرنى ئالسا زىنا قىلغان بولىدۇ ۋە كىمكى تۆز ئېرىدىن تالاق قىلىنغانىنى ئالسا زىنا قىلغان بولىدۇ.« ■

باي بىلەن تىلەمچى لازارۇس

19 ـ بۇرۇن بىر باي ئادەم بار ئىدى؛ ئۇ سۆسۈن رەڭلىك تون ۋە كاناپ كىيىملەرنى كىيىپ، ھەركۈنى ئەيش-
ئىشرەت ئىچىدە تەنتەنە قىلاتتى.
20 ۋە پۇتۇن ئەزايىنى چاقا-جاھارەت بىسىپ كەتكەن لازارۇس ئىسىملىك بىر يوقسۇل بار ئىدى؛ ئۇ باينىڭ
دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا ھەركۈنى ياتقۇزۇپ قويۇلاتتى.
21 ئۇنىڭ داستىخىنىدىن چۈشۈپ قالغان پارچى-پۇراتلاردىن قورسقىنى تويغۇزغۇشقا تەشنا ئىدى. ھالبۇكى، ئىتلار
كېلىپ ئۇنىڭ يارىلىرىنى يالايتتى.□
22 ئەمدى شۇنداق بولدىكى، يوقسۇل ئۆلدى ۋە پەرىشتىلەر ئۇنى ئىبراھىمنىڭ قۇچىقىغا ئاپاردى. باي ھەم ئۆلۈپ
دەپنە قىلىندى؛
23 ۋە تەھتىسارادا قاتتىق قىينىلىپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ، يىراقتىن ئىبراھىمنى ۋە ئۇنىڭ قۇچىقىدىكى لازارۇسنى
كۆرۈپ:
24 »ئەي ئاتا ئىبراھىم، ماڭا رەھىم قىلغايسەن! لازارۇسنى ئەۋەتكەيسەن، ئۇ بارمىقىنىڭ ئۇچىنى سۇغا چىلاپ،
تىلىمغا تېمتىپ سوۋۇتقاي. چۈنكى مەن بۇ ئوت يالقۇندا قاتتىق ئازابلىنىۋاتىمەن«! دەپ ۋارقىراپ يالۋۇردى.
25 لېكىن ئىبراھىم مۇنداق دېدى: »ئەي ئوغلۇم، ھايات ۋاقتىڭدا ھالاۋەتنى يەتكۈچە كۆرگىنىڭنى ۋە لازارۇسنىڭ
دەردى-بالا تارتقىنىنى يادىڭغا كەلتۈرگىن. ھازىر ئۇ تەسەللى تاپتى، ئەمما سەن ئازاب تارتىۋاتىسەن. ■
26 ۋە بۇلاردىن باشقا، بىز بىلەن سىلەرنىڭ ئارىلىقىمىزدا يوغان بىر ھاڭ بېكىتىلگەندۇركى، بۇ يەردىن سىلەر تەرەپكە
ئۆتەيلى دېگەنلەر ئۆتەلەمەس ۋە ئاندىن بىز تەرەپكە ئۆتىمىز دېگەنلەر ئۆتەلەمەس.«
27 ئەمدى باي يەنە: »ئۇنداقتا، ئى ئاتا، سەندىن لازارۇسنى ئاتامنىڭ ئۆيىگە ئەۋەتىشىڭنى ئۆتۈنىمەن.
28 چۈنكى مېنىڭ بەش ئاكا-ئۇكام بار؛ ئۇلارنىڭ بۇ ئازاب-ئۇقۇبەتلىك يەرگە كەلمەسلىكى ئۈچۈن لازارۇس ئۇلارنى
قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇپ قويسۇن« ـ دېدى.
29 براق ئىبراھىم جاۋاب بېرىپ ئۇنىڭغا: »ئۇلاردا مۇسا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاگاھ-گۇۋاھلىقى بار؛ ئۇلار
شۇلارنى ئاڭلىسۇن« ـ دېدى.■
30 لېكىن ئۇ: »ياق، ئى ئىبراھىم ئاتا، ئەگەر ئۆلگەنلەردىن بىرى تىرىلىپ ئۇلارنىڭ ئالدىغا بارسا، ئۇلار توۋا قىلىدۇ«
ـ دېدى.

□ **16:17 »لېكىن ئاسمان بىلەن زېمىننىڭ يوق قىلۇېتىلىشى تەۋراتنىڭ بىر چېكىتى بىكار قىلىنىشتىن ئاساندۇر«** ـ سۆزمۇسۆز بولسا »لېكىن ئاسمان بىلەن يەرنىڭ يوقالمىقى تەۋراتىمىن بىر چېكىتىنىڭ چۈشمىگىدىن ئاساندۇر.« »چېكىت« ئىبرانىي تىلىدىكى ئەڭ كىچىك تىنىش بەلگە .(.)
تەۋرات ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرى »چۈمۈلدۈرگۈچى يەھياغچە«لا ئىسرائىلغا يېتەكچى بولغان بىلەن ھازىرمۇ يەنىلا »ئىناۋەتسىز« ئەمەس.
تەۋراتنىڭ بارلىق بېشارەتلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ، ئۇنىڭ ئۆستىگە، تەۋراتنىڭ بارلىق »ھەققانىي تەلەپلەر« ئىنجىلدىكى خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن يەنىلا سۆيۈندىغان خۇشلۇقتۇر. تۆۋەندىكى 18-ئايەتتىكى تەلەپ، مەسىلەن، تەۋراتنىڭ بۇۋاستە تەلەپ بولمىسىمۇ، تەۋراتنا خاتىرىلەنگەن پرىنسىپلار مۇشۇ ھەققىنى كۆرسىتىدۇ)مەسىلەن، »مار.» 12-1:10نى كۆرۈڭ.(
■ **16:17** زەب. 102:25-27، يەش. 40:8، 51:6 مات. 18.5:
■ **16:18** مات. 5:32، 19:9 مار. 10:11، 1كور. 7:10.
□ **16:21 »ھالبۇكى، ئىتلار كېلىپ ئۇنىڭ يارىلىرىنى يالايتتى«** ـ لازارۇس ھېچنىمە يېمگىنى بىلەن، لېكىن ئىتلار ئۇنىڭدىن ئازراق يەم ئالاتتى. ئۇلارنىڭ لازارۇسقا تېگىشى بىلەن ئۇ »ناپاك« دەپ ھېسابلىناتتى. ■ **16:25** ئايۇپ 13.21: ■ **16:29** يەش. 20:8، 16:34، يۇھ. 39:5، روس. 11.17:

31 ئەمما ئىبراھىم ئۇنىڭغا: »ئەگەر تۆلار مۇسا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ گۇۋاھلىقىنى ئاڭلىمىسا، ھەتتا تۆلگەنلەردىن
بىرسى تىرىلىسمۇ، تۆلار يەنىلا ئىشىنىشنى رەت قىلىدۇ« ـ دېدى.□

17

گۇناھ، كەچۈرۈم، ئېتىقاد ۋە خىزمەت توغرىسىدا

مات. 18□7-6: 22-21، مار. 429:

1 تۇ مۇخلىسلىرىغا مۇنداق دېدى:
ـ ئىنسانىي پۈتلاشتۈرىدىغان ئىشلار بولماي قالمايدۇ، لېكىن شۇ پۈتلاشتۈرۈش ۋاستىچىسى بولغان ئادەمنىڭ ھالىغا
ۋاي!□ ■
2 بۇنداق ئادەمنىڭ بۇ كىچىك بالىلاردىن بىرىنى گۇناھقا پۈتلاشتۇرغان بولسا، بوينىغا تۈگمەن تېشى ئېسىلغان ھالدا
دېڭىزغا تاشلىۋېتىلگىنى ئەۋزەل بولاتتى.□
3 ئۆزۈڭلارغا ئاگاھ بولۇڭلار! ئەگەر قېرىندىشىڭ گۇناھ قىلغان بولسا، ئۇنىڭغا تەنبىھ-نەسىھەت قىلغىن. ئۇ توۋا
قىلسا ئۇنى ئەپۇ قىلغىن.■
4 مۇبادا ئۇ بىر كۈن ئىچىدە ساكىا يەتتە مەرتىۋە گۇناھ قىلسا ۋە يەتتە مەرتىۋە يېنىڭغا كېلىپ: توۋا قىلدىم، دېسە،
ئۇنى يەنىلا ئەپۇ قىلغىن. ■
5 شۇنىڭ بىلەن رىسۋالار رەبگە: ئىشەنچ-ئېتىقادىمىزنى ئاشۇرغىن، ـ دېيىشتى.□
6 ۋە رەب ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ سىلەردە قىچا ئۇرۇقىدەك زەررىچە ئىشەنچ بولسا ئىدى، سىلەر ئاۋۇ ئۆجمە دەرىخىگە: »يىلتىزىڭدىن قومۇرۇلۇپ،
دېڭىزغا كۆچۈپ تىكىل«! دېسەڭلار، ئۇ سۆزۈڭلارنى ئاڭلاپ كۆچەتتى.■

ھەققىي قۇلنىڭ ۋەزىپىسى

7 لېكىن ئاراڭلاردىن كىمنىڭ يەر ھەيدەيدىغان ياكى مال باقىدىغان بىر قۇلى بولسا ۋە ئۇ ئېتىزلىقتىن قايتىپ
كەلگەندە، ئۇنىڭغا: »تېزرەك كېلىپ داستىخاندا ئولتۇرغىن«، دەيدىغانلار بارمۇ؟
8 ئۇ بەلكى ئۇنىڭغا: »مېنىڭ تامىقىمنى تەييار قىل، مەن يەپ-ئىچىپ بولغۇچە بېلىڭنى باغلاپ مېنى كۈتكىن،
ئاندىن ئۆزۈڭ يەپ-ئىچكىن، دېمەسمۇ؟
9 قۇل ئەمر قىلىنغىنىدەك قىلغىنى ئۈچۈن خوجايىن ئۇنىڭغا رەھمەت ئېيتامدۇ؟ مېنىڭچە، ئېيتمايدۇ.
10 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ئۆزۈڭلارغا ئەمر قىلىنغانىڭ ھەممىسىنى ئادا قىلغىنىڭلاردىن كېيىن: بىز ئەرزىمەس
قۇللارمىز، بىز پەقەت تېگىشلىك بۇرجىمىزنى ئادا قىلدۇق، خالاس«، دەيدىغان بولىسىلەر.

□ **16:31 »ئەگەر تۆلار مۇسا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ گۇۋاھلىقىنى ئاڭلىمىسا، ھەتتا تۆلگەنلەردىن بىرىسى تىرىلىسمۇ، تۆلار يەنىلا ئىشىنىشنى رەت قىلىدۇ«** ـ بۇ سۆز ھەم بىز ئوقۇرمەنلەرگە كېلىدۇ، ئەلۋەتتە. بۇ سۆزدىن كېيىن مەسىھ باشقا بىر لازارۇسنى تۆلۈمدىن تىرىلدۈردى »)يۇھ.» 11-باب.(ھەممىدىن مۇھىمى ئۆزى تۆلۈمدىن تىرىلگەن بولىسىمۇ، ئۇنىڭغا ئىشىنىدىغان قانچە ئادەم چىقتى؟

□ **17:1 »ئىنسانىي پۈتلاشتۈرىدىغان ئىشلار بولماي قالمايدۇ، لېكىن شۇ پۈتلاشتۈرۈش ۋاستىچىسى بولغان ئادەمنىڭ ھالىغا ۋاي«!** ـ بۇ مۇھىم ئايەت ئۈستىدە »ماتىا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ **17:1** مات. 18:7□ مار. 42.9:

□ **17:2 »بۇنداق ئادەمنىڭ بۇ كىچىك بالىلاردىن بىرىنى گۇناھقا** پۈتلاشتۇرغان بولسا...» ـ **»بۇ كىچىك بالىلاردىن بىرى«**)گرېك تىلىدا **»بۇ** كىچىكلەردىن بىرى«) ـ دېمەك، ئۇز ئەتراپىدىكى ئۇزۇنگە ئېتىقاد قىلغان ئاددىي خالايىقنى كۆرسىتىدۇ.

■ **17:3** لاۋ. 19:17□ پەند. 17:10□ مات. 18:15□ ياق. 5.19:

■ **17:4** مات. 18.21:

□ **17:5 »شۇنىڭ بىلەن رىسۋالار رەبگە: ئىشەنچ-ئېتىقادىمىزنى ئاشۇرغىن، ـ دېيىشتى«** ـ بۇرادىرىنى ھەركۈندە يەتتە قېتىم ئوخشاش گۇناھ ئۈچۈن
كەچۈرۈم قىلىش كۆچلۈك بولغان ئېتىقادنى تەلەپ قىلىدۇ، ئەلۋەتتە!

■ **17:6** مات. 17:20□ 21:21□ مار. 11.23:

ئەيسانىڭ ئون ماخاۋ كېسىلنى ساقايتىشى

11 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ يېرۇسالېمغا چىقىپ كېتىۋاتقاندا، ساماريە بىلەن گاللىليەنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتتۈپ،
12 بىر كەنتكە كىرگىنىدە ماخاۋ كېسىلگە گىرىپتار بولغان ئون ئادەم ئۇنىڭغا ئۇچراپ، يىراقتا توختاپ، □
13 ئاۋازلىرىنى كۆتۈرۈپ: ئەي ئەيسا، ئۇستاز، بىزگە رەھىم قىلغايسەن، دەپ ۋىۋىندى.
14 ئۇلارنى كۆرگەندە ئۇ ئۇلارغا: بېرىپ ئۆزۈڭلارنى كاھىنلارغا كۆرسىتىڭلار، دېدى. ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار يولدا كېتىۋاتقاندا، ماخاۋدىن پاكلاندى.□ ■
15 ئۇلاردىن بىرەيلەن ئۆزىنىڭ ساقايغىنىنى كۆرگەندە يۇقىرى ئاۋاز بىلەن خۇدانى ئۇلۇغلاپ، كەينىگە بۇرۇلۇپ،
قايتتى.
16 ئۇ كېلىپ ئەيسانىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ دۇئا يېتىپ تەشەككۇر ئېيتتى. ئۇ ساماريەلىك ئىدى. □
17 ئەيسا بۇ ئىشقا قاراپ: پاك قىلىنغانلار ئون كىشى ئەمەسمىدى؟ قالغان توققۇزەيلەن قېنى؟
18 بۇ يات ئەللىك مۇساپىردىن باشقا، خۇداغا ھەمدۇسانا ئوقۇغۇلى ھېچكىم قايتىپ كەلمەپتىغۇ؟! ـ دېدى. □
19 ئاندىن ئۇ ھېلىقى ئادەمگە: ـ »ئورنۇڭدىن تۇر، يولۇڭغا ماڭغىن! ئېتىقادىڭ سېنى ساقايتتى«! ـ دېدى.□

خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ نامايان بولۇشى

مات. 24□23-28: 37-41

20 بىر كۈنى پەرىسىيلەر ئۇنىڭدىن: »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى قاچان كېلىدۇ؟« دەپ سوريغاندا ئۇ ئۇلارغا جاۋاب
بېرىپ مۇنداق دېدى: ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ كېلىشىنى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولماس؛ □
21 كىشىلەر: »قاراڭلار، ئۇ مانا بۇ يەردە«! ياكى »ئۇ يەردە«! دېيەلمەيدۇ. چۈنكى مانا، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى
ئاراڭلاردىدۇر.□ ■

ئىنسانئوغلىنىڭ قايتىپ كېلىشى

□ 17:12 **»بىر كەنتكە كىرگىنىدە ماخاۋ كېسىلگە گىرىپتار بولغان ئون ئادەم ئۇنىڭغا ئۇچراپ، يىراقتا توختاپ...»** ـ ئەمىشقا »يىراقتا توختاپ...»؟ ماخاۋ كېسىلگە گىرىپتار بولغانلار تەۋرات قانۇنى بويىچە ئادەملەرگە يېقىنلاشمىشقا بولمايتتى »)لاۋ.» 46-13:45، »چۈل.» 3-2:5نى كۆرۈڭ.(

□ 17:14 **»...□□□□□□□□□□ كاھىنلارغا كۆرسىتىڭلار»** ـ تەۋرات قانۇنى بويىچە بىرسى ماخاۋ كېسىلىدىن ساقايغان بولسا، مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى مەسئۇل كاھىنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۆزىنى »ساق، ياكى ساق ئەمەس« دەپ تەكشۈرتۈپ قۇربانلىق قىلىشى كېرەك ئىدى؛ ئاندىن قايتىدىن جەمئىيەت بىلەن ئارىلىشالايتتى »)لاۋ.» 14:2-13، »لۇقا» 14:5نى كۆرۈڭ.(دېمىسەكمۇ، مەسىھ كەلگۈچە بۇنداق مۇراسىم بىر قىسمىمۇ ئوتكۈزۈلۈپ باقمىغان.

■ 17:14 لاۋ. 14:2□ 13:2□ مات. 8:4□ لۇقا 5:14.

□ 17:16 **»ئۇ كېلىپ ئەيسانىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ دۇئا يېتىپ تەشەككۇر ئېيتتى. ئۇ ساماريەلىك ئىدى«** ـ يەھۇدىيلار ساماريەلىكلەرنى »يېرىم كاپىر« دەپ يامان كۆرەتتى.

□ 17:18 **»بۇ يات ئەللىك مۇساپىردىن باشقا، خۇداغا ھەمدۇسانا ئوقۇغۇلى ھېچكىم قايتىپ كەلمەپتىغۇ؟«!** ـ دېمەك، خۇدانىڭ خەلقى بولغان يەھۇدىيلاردىن ھېچكىم رەھمەت ئېيتىشقا قايتمىدى.

□ 17:19 **»ئېتىقادىڭ سېنى ساقايتتى«!** ـ بىز شۇنى بايقايمىزكى، (1) ئۇ)باشقا توققۇزىغا ئوخشاش(مەسىھنىڭ سۆزىگە كىرىپ يولغا چىققانىدى؛ بۇ ئۆز ئىشەنچىنى ئىپادىلىگەن ھەرىكەتتۇر؛ (2) گەرچە كېسەلنى ساقايتقۇچى **مەسىھنىڭ ئۆزى** بولغىنى بىلەن، ئۇ دائىم ئادەملەرنىڭ ئۆزىگە باغلىغان ئېتىقادىنى)بار بولسا(ماختاپ ئۇلارنى شۇ يول بىلەن رىغبەتلەندۈرەتتى ـ »**سېنىڭ ئېتىقادىڭ** سېنى ساقايتتى.«!

□ 17:20 **»خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ كېلىشىنى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولماس«** ـ مەنىسى، بەلكىم، ئۇنىڭ يەر يۈزىدە نامايان بولۇشى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغان ئالامەتلەر بىلەن بولمايدۇ. مەسىھ دۇنياغا قايتىپ كەلگەندە پادىشاھلىق ھەممە ئادەمگە روشەن بولىدۇ (24-□□□□□□□ كۆرۈڭ)؛ لېكىن شۇ ۋاقىتقىچە »كۆز بىلەن كۆرگىلى بولماس« ـ پەقەت ئېتىقاد ئۇنىڭ قەبەردە ئىكەنلىكىنى كۆرەلەيدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بۇ تېما ئۈستىدە ئازراق توختىلىمىز.

□ 17:21 **»مانا، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئاراڭلاردىدۇر«** ـ »ئاراڭلاردىدۇر« دېگەنىنىڭ باشقا بىر تەرجىمىسى »ئىچىڭلاردىدۇر« ياكى »دىلىڭلاردىدۇر.« لېكىن بىزنىڭچە مەسىھ پۇلپەرەس، تەكەبىۋر پەرىسىيلەرگە »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سىلەردە« دەپ ھەرگىز دېمەيتتى. بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ 17:21 مات. 24:23□ مار. 13:21□ لۇقا 21□7: 8.

22 كېيىن ئۇ مۇخلىسلىرىغا يەنە مۇنداق دېدى: ـ »شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، سىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ كۈنلىرىدىن
بىرەر كۈننىڭ بولىشىنى كۈرۈشكە تەشنا بولىسىلەر، لېكىن كۈرەلمەيسىلەر. □
23 شۇ چاغدا كىشىلەر سىلەرگە: »مانا ئۇ بۇ يەردە«! ۋە ياكى »مانا ئۇ ئۇ يەردە«! دەيدۇ؛ سىلەر نە بارماكلار
نە ئۇلارنىڭ كەينىدىن يۈگۈرمەكلار. □ ■
24 چۈنكى گويا ئاسماننىڭ بىر چېتىدىن چاقماق چېقىپ يەنە بىر چېتىگىچە يورۇتىدىغاندەك، ئىنسانئوغلىنىڭ ئۆز
كۈنىدە ھەم شۇنداق بولىدۇ. □
25 لېكىن ئۇ ئاۋۋال كۆپ ئازاب-ئوقۇبەتلەرنى تارتىشى بۇ دەۋردىكىلەر تەرىپىدىن چەتكە قېقىلىشى
مۇقەررەردۇر.□ ■
26 ۋە نۇھ پەيغەمبەرنىڭ كۈنلىرىدە قانداق بولغان بولسا، ئىنسانئوغلىنىڭ كۈنلىرىدە ھەم شۇنداق بولىدۇ. ■
27 تاكى نۇھ كېمىگە كىرىپ ئولتۇرغان كۈنگىچە، كىشىلەر يەپ-ئىچىپ، تۇيلىنىپ ۋە ياتلىق بولۇپ كېلىۋاتقانىدى؛
ئاندىن توپان كېلىپ ھەممىسىنى ھالاك قىلدى.
28 ھەم يەنە، لۇتنىڭ كۈنلىرىدە قانداق بولغان بولسا شۇنداق بولىدۇ ـ كىشىلەر يەپ-ئىچىپ، سودا-سېتىق قىلىپ،
تېرىقچىلىق قىلاتتى ۋە ئۆيلەرنى سالاتتى. □
29 لېكىن لۇت سودوم شەھىرىدىن چىققان كۈنى، ئاسماندىن ئوت بىلەن گۈڭگۈرت يېغىپ، بۇ شەھەردىكىلەرنىڭ
ھەممىسىنى ھالاك قىلدى. ■
30 ئەمدى ئىنسانئوغلى ئاشكارا بولىدىغان كۈندە ئەنە شۇنداق بولىدۇ.
31 شۇ كۈنى، ھەركىم ئۆگزىدە تۇرۇپ، نەرسە-كېرەكلىرى ئۆيىدە بولسىمۇ، ئالغىلى چۈشمىسۇن؛ ۋە شۇنىڭغا
ئوخشاش كىمكى ئېتىزلىقتا بولسا ئۆيىگە ھېچ يانمىسۇن. □
32 لۇتنىڭ ئايالىنى يادىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار! □ ■
33 كىمكى ئۆز ھاياتىنى قۇتقۇزماقچى بولسا، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولىدۇ، لېكىن ئۆز ھاياتىدىن مەھرۇم بولغان كىشى
ئۇنىڭغا ئېرىشىدۇ.■
34 سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، ئۇ كېچىدە ئىككى ئادەم بىر ئورۇندا ياتىدۇ؛ ئۇلاردىن بىرى ئېلىپ كېتىلىدۇ، يەنە بىرى

□ 17:22 **»ئىنسانئوغلىنىڭ كۈنلىرىدىن بىرەر كۈنى«** ـ دېمەك، ئىنسانئوغلى)مەسىھ(دۇنياغا قايتىپ كېلىپ ھۆكۈم سۈرىدىغان كۈنلەرنىڭ بىرى.
□ 17:23 **»شۇ چاغدا كىشىلەر سىلەرگە: »مانا ئۇ بۇ يەردە«! ۋە ياكى »مانا ئۇ ئۇ يەردە«! دەيدۇ«** ـ »ئۇ« مۇشۇ يەردە مەسىھنىڭ ئۆزى، ئەلۋەتتە.
■ 17:23 مات. 23:24□ مار. 21:13:
□ 17:24 **»گويا ئاسماننىڭ بىر چېتىدىن چاقماق چېقىپ يەنە بىر چېتىگىچە يورۇتىدىغاندەك«** ـ ياكى »گويا چاقماق چېقىپ ئاسماننىڭ بىر چېتىدىن
يەنە بىر چېتىگىچە يورۇتىدىغاندەك.«
□ 17:25 **» ئىنسانئوغلى** ئاۋۋال كۆپ ئازاب-ئوقۇبەتلەرنى تارتىشى بۇ دەۋردىكىلەر تەرىپىدىن چەتكە قېقىلىشى مۇقەررەردۇر« ـ بۇ دەۋر بولسا ئۆز
خەلقىنىڭ شۇ دەۋرى.
■ 17:25 مات. 21:16□ 22:17□ 18:20□ مار. 31:8□ 31:9□ 33:10□ لۇقا 22:9□ 31:18□ 24□6: 7
■ 17:26 يار. 2:6□ 7:7□ مات. 38:24□ 37□ 1 پېت. 20.3:
□ 17:28 **»ئىنسانئوغلىنىڭ كۈنلىرىدە** ... لۇتنىڭ كۈنلىرىدە قانداق بولغان بولسا شۇنداق بولىدۇ« ـ »لۇت« ـ ئىبراھىم پەيغەمبەرنىڭ جىيەنى. بۇ
ۋەقەلەر توغرىسىدا »يار.» 19-18-بابلارنى كۈرۈڭ.
■ 17:29 يار. 24:19□ قان. 22:29□ يەش. 19:13□ يەر. 40:50□ ھوش. 8:11□ ئام. 11:4□ يەھ. 7.
□ 17:31 **»شۇ كۈنى، ھەركىم ئۆگزىدە تۇرۇپ، نەرسە-كېرەكلىرى ئۆيىدە بولسىمۇ، ئالغىلى چۈشمىسۇن«** ـ بۇگۈنگە قەدەر قانائان)پەلەستىن(دىكى
ئۆيلەرنىڭ ئۆگزىسىنىڭ سىرتقى پەلەمپېيى بار، ئۆيىگە چۈشمەي قاچىقلى بولىدۇ. **»ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش كىمكى ئېتىزلىقتا بولسا ئۆيىگە ھېچ يانمىسۇن«** ـ
دېمەك، شۇ كۈنىدە خۇدانىڭ جازاسى شۇنچە تېز كېلىدۇكى، ئېتىقادى بار ھەربىرى كەينىگە ھېچ قارىمايلا، بەدەر قېچىشى كېرەك بولىدۇ. 32-ئايەتنى
كۈرۈڭ.
□ 17:32 **»لۇتنىڭ ئايالىنى يادىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار«!** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا سودوم شەھىرىنى جازالىغان كۈنىدە، لۇت ۋە
ئائىلىسىدىكىلەر قاچقاندا، ئۇنىڭ ئايالى ئۆتكەنكى راھەتلىك تۇرمۇشىنى ۋە مال-مۇلكىنى تاشلاشقا كۆزى قىيماي كەينىگە قارىغاندى، ئۆز تۇۋرۇكىگە
ئايلىنىپ قالغان. ■ 17:32 يار. 19□15-17: 26. ■ 17:33 مات. 39:10□ 25:16□ مار. 35:8□ لۇقا 24:9□ يۇھ. 25.12:

قالدۇرۇلىدۇ. ■
35-36 ئىككى ئايال يارغۇنچاق بېشىدا تۇرۇپ ئۆن تارتىۋاتقان بولىدۇ، ئۇلاردىن بىرى ئېلىپ كېتىلىدۇ، يەنە بىرى
قالدۇرۇلىدۇ.»□
37 ۋە ئۇلار ئۇنىڭغا جاۋابەن: ئەي رەب، بۇ ئىشلار قەيەردە يۈز بېرىدۇ؟ ـ دەپ سوريدى. ئۇ ئۇلارغا: جەسەت
قايىسى يەردە بولسا، قۇزغۇنلار شۇ يەرگە توپلىشىدۇ!□ ■

18

خۇدا ئۆز بەندىلىرىنىڭ دۇئالىرىنى ئاكلاپ دەردىگە يېتىدۇ

1 ۋە ئۇ ئۇلارغا، بوشاشماي، ھەردائىم دۇئا قىلىپ تۇرۇش كېرەكلىكى توغرىسىدا بىر تەمسىل كەلتۈرۈپ مۇنداق
دېدى: ■
2 ـ »مەلۇم شەھەردە بىر سوتچى بار ئىكەن. ئۇ خۇدادىنمۇ قورقمايدىكەن، ئادەملەرگىمۇ پەرۋا قىلمايدىكەن.
3 شۇ شەھەردە بىر تۇل ئايال بار ئىكەن ۋە ئۇ دائىم سوتچىنىڭ ئالدىغا كېلىپ: »ئەيىبكاردىن ھەققىمنى ئېلىپ
بەرگىن« دەپ تەلەپ قىلىدىكەن.
4 ئۇ خېلى ۋاقىتقىچە ئۇنى رەت قىپتۇ؛ بىراق كېيىن كۆڭلىدە: خۇدادىنمۇ قورقمايمەن، ئادەملەرگىمۇ پەرۋا قىلمايمەن،
5 لېكىن بۇ تۇل خوتۇن مېنى ئاۋارە قىلىپ كېتىۋاتىدۇ، ئۇنىڭ ماڭا چاپلىشىۋېلىپ مېنى ھالىمدىن كەتكۈزۈۋەتمەسلىكى
ئۈچۈن ھەرھالدا ئۇنىڭ دەۋايىنى سوراپ قويايى«! ـ دەپ ئويلاپتۇ.«
6 رەب: قاراڭلار، ئادالەتسىز بۇ سوتچىنىڭ نېمە دېگەنلىرىگە!
7 ئۇ شۇنداق قىلغان يەردە، خۇدا ئۆزىگە كېچە-كۈندۈز ندا قىلىۋاتقان تاللىغان بەندىلىرىگە قانداق قىلار؟
گەرچە خۇدا ئۆز بەندىلىرىگە ھەمدەرد بولۇش بىلەن بىرگە رەزىللىككە ئۆزۈنغىچە سەۋر-تاقەت قىلسىمۇ، ئاخىرىدا
بەندىلىرىنىڭ دەردىگە يەتمەسمۇ؟□ ■

■ 17:34 مات. 40□41:24□ 1 تېس. 17.4:

□ 17:35-36 **»ئىككى ئايال يارغۇنچاق بېشىدا تۇرۇپ ئۆن تارتىۋاتقان بولىدۇ، ئۇلاردىن بىرى ئېلىپ كېتىلىدۇ، يەنە بىرى قالدۇرۇلىدۇ«** ـ پىكىرمىزچە »ئېلىپ كېتىلىدىغانلار« ھەققانىيلاردۇر؛ ئېتىقادسىزلار »قالدۇرۇلىدۇ.« مەسىلەن، »مات.» 31:24، «1□□□.» 1:4-11نى كۆرۈڭ. نۇھ پەيغەمبەر ۋە ئائىلىسىدىكىلەر ۋە شۇنىڭدەك لۇتنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر خۇدانىڭ جازاسى ئالدىدىن »ئېلىپ كېتىلىپ« قۇتۇلغان، بىراق قالدۇرۇلغانلار ئاسماندىن چۈشۈرۈلگەن جازاغا ئۇچرىغان.
بەزى كونا كۆچۈرمىلەردىكى »ئېتىزدا ئىككى كىشى بولىدۇ؛ ئۇلاردىن بىرى ئېلىپ كېتىلىدۇ، يەنە بىرى قالدۇرۇلىدۇ« دېگەن سۆزنىمۇ مۇشۇ يەردە تېپىلىدۇ. »مات.» 40:24نى كۆرۈڭ.

□ 17:37 **»جەسەت قايسى يەردە بولسا، قۇزغۇنلار شۇ يەرگە توپلىشىدۇ«!** ـ بۇ سىرلىق سۆزنىڭ مەنىسى بەلكىم: قۇزغۇنلارنىڭ توپلىنىشى جەسەتنىڭ شۇ يەردە ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەندەك، بۇ ئالامەتلەر مەن تىلغا ئالغان ئىشلارنىڭ تېز تارىدا يۈز بېرىشىنىڭ مۇقەررەر ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ« دېگەنلىك بولۇشى مۇمكىن. ئەيسانىڭ بۇ سۆزى يەنە تەۋرات، »ئايۇپ« 26:39-30 ۋە »يەش.» 1:34-8، 15-17-قاتارلىق ئايەتلەردە كۆرسىتىلگەن، »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«دە بولغان زور قىرغىنچىلىق بىلەنمۇ مۇناسىۋەتلىك بولۇشى كېرەك.

■ 17:37 ئايۇپ 30:39□ مات. 28.24:

■ 18:1 رىم. 12:12□ ئەف. 18:6□ كول. 2:4□ 1 تېس. 17.5:

□ 18:7 **» گەرچە خۇدا ئۆز بەندىلىرىگە ھەمدەرد بولۇش بىلەن بىرگە رەزىللىككە ئۆزۈنغىچە سەۋر-تاقەت قىلسىمۇ، ئاخىرىدا بەندىلىرىنىڭ دەردىگە يەتمەسمۇ؟«** ـ »دەردىگە يەتمەس« گېرىك تىلىدا مۇشۇ يەردە يەنە »ھەققىنى بەرمەس« يا كى »ئادالەتنى يۈرگۈزمەس«نىمۇ بىلدۈرىدۇ.
» گەرچە خۇدا ئۆز بەندىلىرىگە ھەمدەرد بولۇش بىلەن بىرگە رەزىللىككە ئۆزۈنغىچە سەۋر-تاقەت قىلسىمۇ، ئاخىرىدا بەندىلىرىنىڭ دەردىگە يەتمەسمۇ؟« ـ شەرھىمىزچە، بۇ جۈملىدىكى »رەزىللىك« مۇشۇ پۈتكۈل دۇنىادىكى رەزىللىكنى كۆرسىتىدۇ؛ خۇدا ئۆز بەندىلىرىگە بارلىق تارتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلەردە ھەمدەرد بولىدۇ ۋە ئۇلار بىلەن تەڭ)ئۇلاردىن ئارتۇقراق، ئەلۋەتتە(! مۇشۇ دۇنىادىكى رەزىللىككە سەۋر-تاقەت قىلىدۇ. خۇدانىڭ رەزىللىككە كۆرسەتكەن ۋە كۆرسىتىدىغان سەۋر-تاقەتنىڭ پەقەت قىيامەت كۈنىگىچە بولىدىغانلىقى ھەممىزگە ئايان. بۇ تېما ئۆستىدە »كول.» 24:1، »فىل.» 10:3، »ئەف.» 13:3نى ۋە بۇ يازمىلاردىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
بۇ ئىبارىنىڭ باشقا خىل تەرجىمىلىردىن »ئۇلارغا قىلىدىغان شاپائىتىنى بەك كېچىكتۈرەرمۇ؟« دېگەنلەر بار. ■ 18:7 ۋەھ. 10.6:

8 مەن سىلەرگە ئېيتايىكى: ئۇ ئۇلارنىڭ دەردىگە يېتىپ ناھايىتى تېزلا ھەققىنى ئېلىپ بېرىدۇ !لېكىن ئىنسانئوغلى
كەلگەندە يەر يۈزىدە ئىمان-ئىشەنچ تاپالامدۇ؟ ـ دېدى.□

پەرسىي بىلەن باجگىر

9 ئۇ ئۆزلىرىنى ھەققانىي دەپ قاراپ، باشقىلارنى كۆزىگە ئىلمايدىغان بەزىلەرگە قارىتىپ، مۇنداق بىر تەمسىلنى
ئېيتتى:
10 ـ ئىككى ئادەم دۇئا قىلغىلى ئىبادەتخانىغا بېرىپتۇ. بىرى پەرسىي، يەنە بىرى باجگىر ئىكەن.
11 پەرسىي ئۆرە تۇرۇپ ئۆز-ئۆزىگە مۇنداق دۇئا قىلىپتۇ: ـ »ئەي خۇدا، مېنىڭ باشقا ئادەملەردەك بۇلاڭچى،
ئادالەتسىز، زىناخور ۋە ھەتتا بۇ باجگىردەك بولمىغىنىم ئۈچۈن ساڭا شۈكۈر! ■
12 ھەر ھەپتىدە ئىككى قېتىم روزا تۇتىمەن ۋە تاپقانلىرىمنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى سەدىقە قىلىمەن.«
13 بىراق ھېلىقى باجگىر يىراقتا تۇرۇپ بېشىنى كۆتۈرۈپ ئاسمانغا قاراشقىمۇ پېتىنالماي مەيدىسىگە ئۇرۇپ تۇرۇپ:
»ئەي خۇدا، مەن مۇشۇ گۇناھكارغا رەھىم قىلغايسەن«! ـ دەپتۇ.□
14 مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايىكى، بۇ ئىككىيلەندىن پەرسىي ئەمەس، بەلكى باجگىر كەچۈرۈمگە ئېرىشىپ ئۆيىگە
قايتىپتۇ. چۈنكى ھەركىم ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتسا تۆۋەن قىلىنار، لېكىن كىمكى ئۆزىنى تۆۋەن تۇتسا ئۈستۈن
كۆتۈرۈلەر.□ ■

ئەيسانىڭ كىچىك بالىلارغا بەخت تىلىشى

مات. 19:13-15□ مار. 10:13-16

15 ئەمدى قولىنى تەگكۈزسۈن دەپ، كىشىلەر كىچىك بالىلىرىنمۇ ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلەتتى. لېكىن بۇنى
كۆرگەن مۇخلىسلار ئۇلارنى ئەيىبلىدى. ■
16 ئەمما ئەيسا بالىلارنى يېنىغا چاقىرىپ: كىچىك بالىلارنى ئالدىمغا كەلگىلى قويۇڭلار، ئۇلارنى توسۇشماڭلار.
چۈنكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى دەل مۇشۇنداقلاردىن تەركىب تاپقاندۇر. ■
17 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى: كىمكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى سەبىي بالدەك قوبۇل قىلمىسا،
ئۇنىڭغا ھەرگىز كىرەلمەيدۇ، ـ دېدى.

بايلارنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى تەس

مات. 19:16-30□ مار. 10:17-31

□ **18:8** »لېكىن ئىنسانئوغلى كەلگەندە يەر يۈزىدە ئىمان-ئىشەنچ تاپالامدۇ؟« ـ دېمەك، خۇدا ئىنسانلارنى دۇئا قىلىشقا ئىلھاملاندۇرۇپ، ئۆزىنىڭ دۇئالارغا ئىجابەت قىلىشقا تەييار تۇرىدىغانلىقى توغرىسىدا شۇنچە كۆپ ۋەدە قىلغان يەردە، ئېمىشقا ئىمان-ئىشەنچ ئاز بولىدۇ؟ لېكىن دەرۋەقە ئاز بولۇشى مۇمكىن.
■ **18:11** يەش. 1:15□ 58:2□ ۋەھ. 3.18□17:
□ **18:13** »ئەي خۇدا، مەن مۇشۇ گۇناھكارغا رەھىم قىلغايسەن«! ـ »مۇشۇ گۇناھكار« گرىك تىلىدا »دۇنياداىبىردىنبىر گۇناھكار« دېگەن مەنىنى بېرىدۇ.□ **18:14** »...□□□□□ كەچۈرۈمگە ئېرىشىپ ئۆيىگە قايتىپتۇ« ـ »كەچۈرۈمگە ئېرىشىپ« گرىك تىلىدا »ھەققانىي قىلىنىپ« دېيىلىدۇ.
■ **18:14** ئاۋۋېر 29:22□ پەند. 23:29□ مات. 12:23□ لۇقا 11:14□ ياق. 10:4□6□ 1 پېت. 5.5: ■ **18:15** مات. 13:19□ مار. 13.10: ■ **18:16** مات. 3:18□ 14:19□ 1 كور. 20:14□ 1 پېت. 2.2:

18 مەلۇم بىر ھۆكۈمدار ئەيسادىن: ئى ياخشى ئۇستاز، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ۋارىس بولماق ئۈچۈن نېمە ئىشنى قىلىشىم
كېرەك، ـ دەپ سوريدى.□ ■
19 لېكىن ئەيسا: مېنى نېمە ئۈچۈن ياخشى دەيسەن؟ ياخشى بولغۇچى پەقەت بىرلا، يەنى خۇدادۇر.
20 ئەمرلەرنى بىلىسەن: ـ »زىنا قىلما، قاتىللىق قىلما، ئوغرىلىق قىلما، يالغان گۇۋاھلىق بەرمە، ئاتاڭنى ۋە ئاناڭنى
ھۆرمەت قىل« ـ دېدى.■
21 ـ بۇلارنىڭ ھەممىسىگە كىچىكىمدىن تارتىپ ئەمەل قىلىپ كېلىۋاتىمەن، ـ دېدى ئۇ.
22 ئەيسا بۇنى ئاڭلاپ ئۇنىڭغا: ـ سەندە يەنە بىر ئىش كەم. پۈتكۈل مال-مۈلكىڭنى سېتىپ، پۇلىنى يوقسۇللارغا
ئۈلەشتۈرۈپ بەرگىن ۋە شۇنداق قىلساڭ، ئەرشتە خەزىنەڭ بولىدۇ، ئاندىن كېلىپ ماڭا ئەگەشكىن! ـ دېدى.■
23 ئەمما ئۇ بۇ گەپنى ئاڭلاپ تولىمۇ قايغۇغا چۈمۈپ كەتتى؛ چۈنكى ئۇ ناھايىتى باي ئىدى.
24 تولىمۇ قايغۇغا چۈمۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن ئەيسا: ـ مال-دۇنياسى كۆپلەرنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى
نېمىدېگەن تەس-ھە! ■
25 تۆگىنىڭ يىگىنىڭ كۆزىدىن ئۆتۈشى باي ئادەمنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشىدىن ئاسانلىقۇر! ـ دېدى.
26 بۇنى ئاڭلىغانلار: ـ ئۇنداق بولسا، كىم نىجاتقا ئېرىشەلەيسۇن؟ ـ دېيىشتى.
27 ئەمما ئۇ جاۋابەن: ـ ئىنسانلارغا مۇمكىن بولمىغان ئىشلار خۇداغا مۇمكىندۇر ـ دېدى. ■
28 ئەمدى پېترۇس: ـ مانا، بىز بار-يوقىمىزنى تاشلاپ ساڭا ئەگەشتۇق!؟ ـ دېدى.■
29 ئۇ ئۇلارغا: ـ مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتايكى، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئۈچۈن ئۆي-ۋاق يا ئاتا-ئانىسى يا
قېرىنداشلىرى يا ئايالى يا بالىلىرىدىن ۋاز كەچكەنلەرنىڭ ھەربىرى ■
30 بۇ زاماندا بۇلارغا كۆپ ھەسسىلەپ مۇيەسسەر بولىدۇ ۋە كېلىدىغان زاماندىمۇ مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشمەي
قالمايدۇ. ـ دېدى.■

ئەيسانىڭ ئۆز ئۆلۈمىنى يەنە بىر قېتىم ئالدىن ئېيتىشى

مات. 20:17-19□ مار. 10:32-34

31 ئاندىن ئۇ ئون ئىككەيلەننى ئۆز يېنىغا ئېلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ مانا، بىز ھازىر يېرۇسالېمغا چىقىۋاتىمىز ۋە
پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىنسانئوغلى ئوغرىسىدا پۈتكەنلىرىنىڭ ھەممىسى شۇ يەردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. ■
32 چۈنكى ئۇ يات ئەللەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ ۋە ئۇلار ئۇنى مەسخىرە قىلىپ، خارلايدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە تۈكۈرىدۇ؛
□ ■
33 ئۇلار ئۇنى قامچىلىغاندىن كېيىن ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ؛ ۋە ئۇ ئۈچىنچى كۈنى قايتا تىرىلىدۇ، ـ دېدى.

□ **18:18** »مەلۇم بىر ھۆكۈمدار« ـ »ھۆكۈمدار« ـ رىم ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن بېكىتىلگەن يەھۇدىي »ھاكىم.« »مەڭگۈلۈك ھاياتقا ۋارىس بولماق ئۈچۈن نېمە ئىشنى قىلىشىم كېرەك؟« ـ گرېك تىلىدا »نېمە ئىشنى قىلىشىم كېرەك؟« دېگەن سۆز مەلۇم بىر ئىشنى بىرلا قېتىم قىلىشنى بىلدۈرىدۇ.

■ **18:18** مات. 19:16□ مار. 10:17. ■ **18:20** مىس. 20:12-16□ قان. 5:17-20□ رىم. 13:9□ ئەف. 6:2□ كول. 3:20.

■ **18:22** مات. 6:19□ 21:19□ 1تىم. 6:19. ■ **18:24** پەند. 11:28□ مات. 19:23□ مار. 10:23. ■ **18:27** ئايۇپ 42:2□ يەر. 32:17□ زەك. 8:6□ لۇقا 1:37. ■ **18:28** مات. 4:20□ 19:27□ مار. 10:28□ لۇقا 5:11. ■ **18:29** قان. 33:9. ■ **18:30** ئايۇپ 42:12. ■ **18:31** زەب. 22؛ يەش. 53:7□ مات. 16:21□ 17:22□ مار. 8:31□ 9:31□ 10:32□ لۇقا 9:22□ 24:7.

□ **18:32** » ئىنسانئوغلى يات ئەللەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلىدۇ« ـ »تاپشۇرۇلىدۇ« دېگەنىنىڭ »ساتقۇنلۇق قىلىندۇ« دېگەن ئىككىنچى مەنىسىمۇ بار.

■ **18:32** مات. 2:27□ لۇقا 23:1□ يۇھ. 18:28□ روس. 3:13.

34 بىراق ئۇلار بۇ سۆزلەردىن ھېچنېمىنى چۈشەنمىدى. بۇ سۆزنىڭ مەنىسى ئۇلاردىن يوشۇرۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭ
نېمە ئېيتقىنىنى بىلەلمەي قالدى.□

ئەيسانىڭ قارىغۇ تىلەمچىنى ساقايتىشى
مات. 20:29-34؛ مار. 10:46-52:

35 ۋە شۇنداق ئىش بولدىكى، ئۇ يېرىخو شەھىرىگە يېقىنلاشقاندا، بىر كور كىشى يولنىڭ بويىدا ئولتۇرۇپ تىلەمچىلىك
قىلىۋاتاتتى. □ ■
36 ئۇ كۆپچىلىكنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ: ـ نېمە ئىش بولغاندۇ؟ ـ دەپ سوريدى.
37 خەق ئۇنىڭغا:
ـ ناسارەتلىك ئەيسا بۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتىدۇ، ـ دەپ خەۋەر بەردى.
38 ـ ئى داۋۇتنىڭ ئوغلى ئەيسا، ماڭا رەھىم قىلغايسەن! ـ دەپ ۋارقىراپ كەتتى ئۇ.□
39 ۋە ئەيسانىڭ ئالدىدا مېڭىۋاتقانلار ئۇنى: ـ شۇك ئولتۇر! دەپ ئەيىبلەشتى. بىراق ئۇ: ـ ئى داۋۇتنىڭ ئوغلى،
ماڭا رەھىم قىلغايسەن! ـ دەپ تېخىمۇ قاتتىق ۋارقىرىدى.
40 ئەيسا قەدىمنى توختىتىپ، ئۇنى ئالدىغا باشلاپ كېلىشنى بۇيرۇدى. ۋە قارىغۇ ئۇنىڭغا يېقىن كەلگەندە ئۇ
ئۇنىڭدىن:
41 ـ سەن مېنى نېمە قىلىپ بەر، دەيسەن؟ ـ دەپ سوريدى.
ـ ئى رەببىم، قايتا كۆرىدىغان بولسامىدى! ـ دېدى ئۇ.
42 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ كۆرىدىغان بولغىن! ئېتىقادىڭ سېنى ساقايتتى، ـ دېدى.
43 ۋە ئۇنىڭ كۆزى شۇئان ئېچىلدى، ئۇ ئەيسانى ئەگىشىپ، يول بويى خۇدانى ئۇلۇغلاپ ماڭدى. ۋە بارلىق
خالايىقمۇ بۇنى كۆرۈپ خۇداغا مەدھىيە ئوقۇدى.

19

ئەيسا بىلەن زاكاي
1 ئۇ يېرىخو شەھىرىگە كىرىپ ئۇنىڭدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى.
2 مانا شۇ يەردە زاكاي ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى. ئۇ »باش باجگىر« بولۇپ، ئىنتايىن باي ئىدى.□
3 ئۇ ئەيسانىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى كۆرۈشكە پۇرسەت ئىزدەۋاتاتتى، لېكىن بويى پاكار بولغاچقا، خەلقنىڭ
تولىلىقىدىن ئۇنى كۆرەلمەيتتى.
4 شۇڭا ئۇ ئالدى تەرەپكە يۈگۈرۈپ بېرىپ، ئۇنى كۆرۈش ئۈچۈن بىر تۇپ ئۈجمە دەرىخىگە يامىشىپ چىقتى؛
چۈنكى ئەيسا ئۇ يول بىلەن ئۆتەتتى.
5 ۋە ئەيسا ئۇ يەرگە كەلگەندە يۇقىرىغا قاراپ ئۇنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا: ـ زاكاي، چاپسان چۈشكىن! چۈنكى مەن
بۈگۈن سېنىڭ ئۆيۈڭدە قونۇشۇم كېرەك، ـ دېدى.

□ **18:34 »بۇ سۆزنىڭ مەنىسى ئۇلاردىن يوشۇرۇلغان بولۇپ...»** ـ كىمنىڭ تەرىپىدىن يوشۇرۇلغانلىق ئېيتىلمايدۇ. شەيتان تەرىپىدىمۇ، ياكى خۇدا تەرىپىدىمۇ؟ ياكى پەقەت ئۆز گاللىقى تەرىپىدىمۇ؟ بۇ قېتىم سۆزنىڭ مەزمۇنى ئىلگىرىكى قېتىمدىكى سۆزلىرىگە ئوخشاش ئىدى .(45:9) بىزنىڭچە يوشۇرغۇچى شەيتان، لېكىن خۇدا شەيتاننىڭ ئالدىنىغا يول قويۇشى بىلەن، ئۇلارنىڭ چۈشەنمەسلىكى ئارقىلىق ئۆز شان-شەرىپىنى تېخىمۇ روشەن قىلماقچى بولدى. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

□ **18:35 »يېرىخو شەھىرىگە يېقىنلاشقاندا«** ـ ماتىا بۇ ۋەقەنى بايان قىلغاندا »)مات.» 20:29) »يېرىخودىن چىققاندا« دەيدى. ئەمەلىيەتتە شۇ ۋاقىتتا ئىككى »يېرىخو شەھىرى« بار ئىدى، خۇددى قەشقەردىكى »يېڭى شەھەر« ۋە »كونا شەھەر«لەردەك.

■ **18:35** مات. 20:29؛ مار. 10:46.

□ **18:38 »ئى داۋۇتنىڭ ئوغلى ئەيسا،...»** ـ »داۋۇتنىڭ ئوغلى« مەسىھنى كۆرسىتىدۇ)پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرى بويىچە مەسىھ پادىشاھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادى بولاتتى.(□ **19:2 »شۇ يەردە زاكاي ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى«** ـ ئىبراني تىلىدىكى »زاكاي« گېرىك تىلىدا »زاكىئۇس« دەپ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

6 ئۇ ئالدىراپ چۈشۈپ، خۇشاللىق بىلەن ئۇنى ئۆيىدە مېھمان قىلدى.
7 بۇ ئىشنى كۆرگەن خالايىقنىڭ ھەممىسى: ئۇ گۇناھكار كىشىنىڭكىدە قونغىلى كىرىپ كەتتى! ـ دەپ غوتۇلدىشىپ كەتتى.□
8 لېكىن زاكاي ئورنىدىن تۇرۇپ رەببىگە: ـ ئى رەببىم، مانا، مۇلكۈمنىڭ يېرىمنى يوقسۇللارغا بېرىمەن؛ ئەگەر بىراۋنى يالغاندىن شىكايەت قىلىپ ئۇنىڭدىن بىرنېمە ئۇندۇرۇۋالغان بولسام بىرىگە تۆتتىن قايتۇرىمەن، ـ دېدى.
9 بۇنىڭ بىلەن ئەيسا ئۇنىڭغا قاراپ: ـ بۇگۈن نىجات بۇ ئۆيگە كىردى. چۈنكى بۇ كىشى ھەم ئىبراھىمنىڭ ئوغلىدۇر! □ ■
10 چۈنكى ئىنسانئوغلى ئېزىپ كەتكەنلەرنى ئىزدەپ قۇتقۇزغىلى كەلدى، ـ دېدى.■

ساداقەتلىك بولۇشنىڭ لازىملىقى

مات. 25:14-30:

11 خالايىق بۇ سۆزلەرنى تىڭشاۋاتقاندا ئۇ يەنە سۆز قىلىپ بىر تەمسىلنى قوشۇپ ئېيتتى. چۈنكى ئۇ يېرۇسالېمغا يېقىنلاشقاندا ۋە ئۇلار: »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى دەرھال نامايان بولىدىغۇ!؟« ـ دەپ ئويلاشقاندا. □
12 شۇڭا ئۇ مۇنداق دېدى: بىر ئاقسۆڭەك پادىشاھلىق تەختىگە ئېرىشىپ كېلىش ئۈچۈن يىراق بىر يۇرتقا قاراپ يولغا چىقىپتۇ. ■
13 ئاۋۋال ئۇ ئۆزىنىڭ ئون قۇلىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا ئون تىللانى ئۈلەشتۈرۈپ بېرىپ: »مەن قايتىپ كەلگۈچە بۇنىڭ بىلەن ئوقەت قىلىڭلار« ـ دەپتۇ. □
14 بىراق ئۆز يۇرت پۇقرالىرى ئۇنىڭغا ئۆچ بولغاچقا، كەيىندىن ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ: »بۇ كىشىنىڭ ئۆستىمىزگە پادىشاھ بولۇشىنى خالىمايمىز«! دەپتۇ.□
15 ۋە ئۇ پادىشاھلىق مەنسىپىگە ئېرىشىپ قايتىپ كەلگەندە شۇنداق بولدىكى، ھەربىرىنىڭ تىجارەت بىلەن قانچە پايدا تاپقىنىنى بىلمەكچى بولۇپ، پۇلىنى تاپشۇرغان ھېلىقى قۇللىرىنى ئۆز ئالدىغا چاقىرتىپتۇ.
16 ۋە ئاۋۋالقىسى كېلىپ: »ئى خوجام، سىلى بەرگەن تىللا ئون تىللا پايدا قىلدى« دەپتۇ.
17 »يارايسەن، ئەي ياخشى قۇل! سەن كىچىككىنە ئىشتا ئىشەنچلىك چىققانلىقىڭ ئۈچۈن ئون شەھەرگە ھاكىم بولغىن« ـ دەپتۇ خوجايىن ئۇنىڭغا.

□ **19:7 »بۇ ئىشنى كۆرگەن خالايىقنىڭ ھەممىسى: ئۇ گۇناھكار كىشىنىڭكىدە قونغىلى كىرىپ كەتتى!** ـ دەپ **غوتۇلدىشىپ كەتتى«** ـ خالايىقنىڭ نارازى بولۇپ ھېيران قالغانلىقى ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس. چۈنكى باجگىرلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئالداملىق، »باش باجگىر« تېخىمۇ شۇنداق بولۇشى كېرەك ئىدى.

□ **19:9 »بۇگۈن نىجات بۇ ئۆيگە كىردى«** ـ »يەش.» 13:46؛ 5:51، 6؛ 1:56نى كۆرۈڭ. **»چۈنكى بۇ كىشى ھەم ئىبراھىمنىڭ ئوغلىدۇر«!** ـ »ئىبراھىمنىڭ بىر ئوغلىدۇر« مۇشۇ يەردە دېگەن مەنىسى، ئۇ ئېتىقاد يولىدا ئىبراھىمغا »پەرزەنت بولغان«، روھىي جەھەتتە ئىبراھىمنى ئۆلگە قىلىپ ھەقىقىي ھاياتقا ئېرىشكەن.

■ **19:9** لۇقا 16.13:

■ **19:10** مات. 6:10؛ 24:15؛ 11:18؛ روس. 46.13:

□ **19:11 » خالايىق:** »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى دەرھال نامايان بولىدىغۇ!؟« ـ دەپ ئويلاشقاندى« ـ خالايىق (1) ئەيسانىڭ يارانقان كۆپ مۇجىزىلىرىنى كۆرۈپ كەلگەندى؛ (2) يەھۇدىي رەھبەرلەر ۋە چوكۇلىرىنىڭ ئەيساغا قارشى چىققانلىقىنى بىلەتتى؛ (3) شۇڭا ئۇلار: ئۇ يېرۇسالېمغا يېتىپ بارغاندا چوقۇم بۇ ئوھىي دۈشمەنلەرنى، شۇنداقلا »ۋەتەنىمىزنى ئىشغال قىلغان رىم ئىمپېرىيەسىدىكى رەزىل كاپىرلار«نى يوقىتىپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى بەرپا قىلىدۇ، دەپ ئويلىشى مۇمكىن ئىدى.

■ **19:12** مات. 14:25؛ مار. 34.13:

□ **19:13 ...» ئۇ ئۆزىنىڭ ئون قۇلىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا ئون تىللانى ئۈلەشتۈرۈپ بېرىپ...»** ـ »تىللا« گرېك تىلىدا »منا.« بۇ پۇل بىر ئىشچىنىڭ ئۆچ-تۆت ئايلىق ھەققىگە باراۋەر ئىدى.

□ **19:14 »بىراق ئۆز يۇرت پۇقرالىرى ئۇنىڭغا ئۆچ بولغاچقا، كەيىندىن ئەلچىلەرنى ئەۋەتىپ: »بۇ كىشىنىڭ ئۆستىمىزگە پادىشاھ بولۇشىنى خالىمايمىز«! دەپتۇ»** ـ بۇ تەمسىلدىكى پادىشاھ »بۇيۇك ھېرود«قا ئوخشاپ كېتىدۇ؛ »بۇيۇك ھېرود« ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 40-يىلدا يەھۇدىيەنىڭ پادىشاھلىقىغا ئىگە بولۇش ئۈچۈن رىمغا باردى؛ لېكىن ئىسرائىللار ئۇنىڭغا قارشى چىققاچقا، يەقەت 37-يىلدا پادىشاھ بولدى. ئۇنىڭدىن كېيىنكى »ھېرود ئاركېلائۇس«نىڭ تارىخىمۇ ئۇنىڭغا ئوخشىشىپ كېتىدۇ.

18 ئىككىنچىسى كېلىپ: »ئى خوجام، سىلى بەرگەن تىللا بەش تىللا پايدا قىلدى« دەپتۇ.
19 خوجايىن ئۇنىڭغا ھەم: »سەن ھەم بەش شەھەرگە ھاكىم بولغىن« دەپتۇ.
20 لېكىن يەنە بىرسى كېلىپ: »ئى خوجام، مانا سىلى بەرگەن تىللا! بۇنى ياغلىققا چىگىپ بىر جايدا قويۇپ ساقلىدىم.
21 چۈنكى سىلى قاتتىق ئادەم ئىكەنلا، سىلى ئامانەت قىلمىغانلىرىدىن پايدا ئۈندۈرۈپ، ئۆزلىرى تېرىمىغانلىرىدىن ھوسۇل يىغىلا. شۇنىڭ ئۈچۈن سىلدىن قورقتۇم« دەپتۇ.□
22 ئەمما خوجايىنى ئۇنىڭغا: »ئەي ئەسكى قۇل، ساڭا ئۆز ئاغزىڭدىن چىققان سۆزلىرىڭ بويىچە ھۆكۈم قىلاي. سەن مېنىڭ ئامانەت قىلماي ئۈندۈرۈۋالىدىغان، تېرىماي تۇرۇپ يىغۋالىدىغان قاتتىق ئادەم ئىكەنلىكىمنى بىلىپ تۇرۇپ، ■
23 نېمە ئۈچۈن مېنىڭ پۇلۇمنى خەزىنىچىلەرگە ئامانەت قويمىدىڭ؟ مەن قايتىپ كەلگەندە، ئۇنى ئۆسۈمى بىلەن ئالماسمىدىم؟« ـ دەپتۇ.
24 ئاندىن ئۇ يېنىدىكىلەرگە: »ئۇنىڭدىكى تىللانى ئېلىپ ئون تىللا تاپقان قۇلغا بېرىڭلار«! دەپ بۇيرۇپتۇ.
25 ئۇلار ئۇنىڭغا: »ئى خوجا، ئۇنىڭ ئون تىللاسى تۇرسا«! ـ دەپتىكەن،
26 ھوجايىن يەنە مۇنداق دەپتۇ: »ـ چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايىكى، كىمدە بار بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ؛ ئەمما كىمدە يوق بولسا، ھەتتا ئۇنىڭدا بار بولغانلىرىمۇ ئۇنىڭدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ.□ ■
27 ئەمدى ئۇستىگە پادىشاھ بولۇپ ھۆكۈم سۈرۈشۈمنى خالىمىغان دۈشمەنلىرىمنى بولسا، ئۇلارنى كەلتۈرۈپ، مېنىڭ ئالدىمدا قەتل قىلىڭلار.«

ئەيسانىڭ تەنتەنە بىلەن يېرۇسالېمغا كىرىشى
مات. 21:1-11□ مار. 11:1-11□ يۇھ. 12:12-19

28 ئۇ بۇ ئىشلارنى ئېيتقاندىن كېيىن، يېرۇسالېمغا چىقىشقا ئالدىغا قاراپ ماڭدى. □
29 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ زەيتۇن تېغىنىڭ ئېتىكىدىكى بەيت-فاگى ۋە بەيت-ئانىيا يېزىلىرىغا يېقىن كەلگىنىدە، ئىككى مۇخلىسىغا مۇنۇلارنى تاپىلاپ ئالدىن ئەۋەتتى: ■
30 ـ سىلەر ئۇدۇلۇڭلاردىكى يېزىغا بېرىڭلار. ئۇ يەرگە كىرىپلا ھېچ ئادەم بالىسى مىنىپ باقمىغان، باغلاقلىق بىر تەخەينى كۆرىسىلەر. ئۇنى يېشىپ بۇ يەرگە يېتىلەپ كېلىڭلار. □
31 ئەگەر بىرسى سىلەردىن: »نېمىشقا بۇنى يېشىسىلەر؟« دەپ سوراپ قالسا، سىلەر ئۇنىڭغا: »رەببىنىڭ بۇنىڭغا ھاجىتى چۈشتى« ـ دەڭلار.
32 شۇنىڭ بىلەن ئەۋەتىلگەنلەر بېرىۋىدى، ئىش دەل ئۇ ئۇلارغا ئېيتقاندەك بولدى.
33 ئۇلار تەخەينى يېشىۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئىگىلىرى ئۇلاردىن: ـ تەخەينى نېمىشقا يېشىسىلەر؟ ـ دەپ سوريدى.

□ 19:21 »سىلى ئامانەت قىلمىغانلىرىدىن پايدا ئۈندۈرۈپ،...» ـ »ئامانەت قىلىش« مۇشۇ يەردە گۈپك تىلىدا ئادەتتە پۇلنى بانكىغا سالغانلىقنى كۆرسىتىدۇ.
ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىلى سالمىغانلىرىنى يىغىپ ئېلىپ،...».
■ 19:22 2سام. 16:1□ مات. 37.12:
□ 19:26 »كىمدە بار بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ بېرىلىدۇ...» ـ »بۇ ئەھمىيەتلىك سۆز »مات.» 12:13، 29:25 ۋە »مار.» 25:4دىمۇ تېپىلىدۇ. بۇ »بار بولسا« نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ شۇيەسىزكى، ئەبەدىي ئەھمىيەتلىك بىرەر نەرسە بولسا كېرەك، بۇ چوقۇم ئىمان-ئىشەنچنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىز ئۆزىمىزگە »ئەبەدىي ئەھمىيەتلىك« ھەربىرىمە بولۇشى ئۈچۈن پەقەت مەسىھدىنلا تاپالايمىز، ئەلۋەتتە.
■ 19:26 مات. 12:13□ 29:25□ مار. 25:4□ لۇقا 18.8:
□ 19:28 »ئۇ... ئالدىغا قاراپ ماڭدى« ـ ياكى »مۇخلىسلار ئالدىدا ماڭدى« ياكى »توپنىڭ ئالدىدا ماڭدى.«
■ 19:29 مات. 21:1□ مار. 1.11:
□ 19:30 »...□□□ ئادەم بالىسى مىنىپ باقمىغان، باغلاقلىق بىر تەخەينى كۆرىسىلەر» ـ »ھېچ ئادەم بالىسى مىنىپ باقمىغان بىر تەخەي« گە ئاۋارىسىز مىنىش ئادەتتە مۇمكىن ئەمەس، ئەلۋەتتە.

34 ئۇلار: ـ رەببنىڭ ئۇنىڭغا هاجىتى چۈشتى، ـ دېدى.
35 ئۇلار ئۇنى ئەيسانىڭ ئالدىغا يېتىلەپ كەلدى؛ ۋە يېپىنچا-چاپانلىرىنى تەخەينىڭ ئۈستىگە سېلىپ، ئەيسانى يۈلەپ ئۈستىگە مىندۈردى. ■
36 ئۇ كېتىپ بارغىنىدا، خەلقلەر يېپىنچا-چاپانلىرىنى يولغا پاياندىز قىلىپ سالدى.
37-38 ۋە ئۇ زەيتۇن تېغىدىن چۈشۈش يولىغا يېقىنلاشقىنىدا، پۈتكۈل مۇخلىسلار جامائىتى شادلىنىپ، ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن قۇدرەتلىك مۆجىزىلەر ئۈچۈن ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ: »پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگەن پادىشاھ مۇبارەكتۇر! ئاسمانلاردا تىنچ-ئىناقلىق تىكلەنگەي، ئەرشىئەلادا شان-شەرەپ ئايان بولغاي«! دەپ توۋلىشىپ خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشقا باشلىدى.□ ■
39 لېكىن توپنىڭ ئىچىدە بەزى پەرىسىيلەر ئۇنىڭغا: ـ ئەي ئۇستاز، مۇخلىسلىرىڭغا مۇشۇ گەپلىرى ئۈچۈن تەنبىھ بەر! ـ دېيىشتى.
40 بىراق ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن: ـ سىلەرگە شۇنى ئېيتايكى، بۇلار جىم تۇرغان بولسا، ھەتتا بۇ تاشلارمۇ چۇقان سېلىشقان بولاتتى، ـ دېدى.■

ئەيسانىڭ يېرۇسالېم ئۈچۈن قايغۇرۇپ يىغلىشى

41 ئەمدى ئۇ شەھەرگە يېقىنلاشىپ ئۇنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن يىغلاپ مۇنداق دېدى:
42 ـ ئى يېرۇسالېم! سەن بۇگۈن، بۇ كۈنۈڭدە، تىنچ-ئامانلىقىڭ ئۈچۈن نېمە كېرەك بولغىنىنى بىلسەڭ ئىدى! كاشكى، بۇ ئىشلار ھازىر كۆزلىرىڭدىن يوشۇرۇندۇر.
43 چۈنكى شۇنداق كۈنلەر يېتىشكۈگە كېلىدۇكى، دۈشمەنلىرىڭ ئەتراپىڭنى قاشا-ئىستىھكام بىلەن قورشاپ سېنى قاماپ تۆت تەرەپتىن قىستايدۇ.
44 ئۇلار سېنى ۋە سېپىلىڭنىڭ ئىچىدىكى بالىلىرىڭنى يەر بىلەن يەكسەن قىلىپ، ھەتتا تاشنى تاشنىڭ ئۈستىدىمۇ قالدۇرمايدۇ؛ چۈنكى خۇدانىڭ سېنى يوقلىغان پەيتىنى بىلىپ يەتمىدىڭ.□ ■

ئەيسانىڭ ئىبادەتخانىنى تازىلىشى

مات. 21:12-17□ مار. 11:15-19□ يۇھ. 22:13-
45 ۋە ئۇ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ، ئۇ يەردە ئېلىم-سېتىم قىلىۋاتقانلارنى ھەيدەپ چىقىرىپ،

■ **19:35** يۇھ. 14:12.
□ **19:37-38 »پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگەن پادىشاھ مۇبارەكتۇر«! ـ** »زەب.» 38:118. **ئاسمانلاردا تىنچ-ئىناقلىق تىكلەنگەي، ئەرشىئەلادا شان-شەرەپ ئايان بولغاي«!** ـ مۇشۇ سۆزلەرنى »لۇقا« 14:2 دىكى سۆزلەر بىلەن سېلىشتۇرۇشقا بولىدۇ. »ئاسمانلاردا تىنچ-ئىناقلىق بولغاي« دېگەن سۆز ئىنتايىن سىرلىق گەپتۇر: پىكىرىمىزچە، بۇ سۆزنىڭ مەنىسى بەلكىم: ـ (1) خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن ياراشتۇرۇلغانلىقىدىن چىققان ئىناقلىق **ئەرشتە** بىلىنىدۇ »)ئەف.» 1:2-6، 14 نى كۆرۈڭ؛ (2) مەسىھنىڭ تۆلۈمى بىلەن شەيتاننىڭ ئەرشكە چىقىپ، خۇدانىڭ نامىنى ھاقارەتلەپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن يالغان ئەرز-شىكايەت قىلىش يولى مۇتلەق تۈگىتىلىدۇ)مەسىلەن، »ئايۇپ« 1:1-6، 1:2-6، »ئىبر.» 9:23 نى كۆرۈڭ.(**»پۈتكۈل مۇخلىسلار جامائىتى شادلىنىپ... ئاسمانلاردا تىنچ-ئىناقلىق تىكلەنگەي، ئەرشىئەلادا شان-شەرەپ ئايان بولغاي«! دەپ توۋلىشىپ خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشقا باشلىدى»** ـ تۆلار جاكارلايدىغان ئىش ـ بىز ئەگەشكەن بۇ ناسارەتلىك ئەيسا دەل خۇدا ئەۋەتكەن مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى، يەھۇدىيلارنىڭ، شۇنداقلا پۈتكۈن جاھانىڭ پادىشاھىدۇر. شۇنىڭ بىلەن بۇ كۈننى، خۇدانىڭ تۆز خەلقى بولغان يەھۇدىيلارغا ئوچۇق ھالدا: »ئۇ، مانا مەن سىلەرگە ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچىكلار ۋە پادىشاھىكلاردۇر ـ ئۇنى قوبۇل قىلامسىلەر؟« دەپ ئېتىقاد قىلىش پۇرسىتىنى بەرگەن كۈن دېيىشكە بولىدۇ.
■ **38-19:37** زەب. 26:118□ لۇقا 14:2□ ئەف. 14:2.
■ **19:40** ھاب. 11:2.
□ **19:44 »خۇدانىڭ سېنى يوقلىغان پەيتى«** ـ دېمەك، خۇدا يېقىن كېلىپ شاپائەت كۆرسەتكەن پەيت. مۇشۇ ئايەتلەردە مەسىھ رىملىقلارنىڭ ملادىيە 70-يىلى يېرۇسالېمنى قورشۇپلىپ ئىشغال قىلىدىغانلىقىنى ئالدىنئالا ئېيتىپ بېشارەت بېرىدۇ. ■ **19:44** 1پاد. 9□7: 8؛ مىك. 3:12□ مات. 24□1: 2؛ مار. 13:2□ لۇقا 21:6.

46 ئۇلارغا: ـ مۇقەددەس يازمىلاردا: »مېنىڭ ئۆيۈم دۇئا-تىلاۋەتخانا بولىدۇ« دەپ پۈتۈلگەن بولسىمۇ، لېكىن
سىلەر ئۇنى »بۇلاڭچىلارنىڭ ئۆۋۈسى« قىلىۋالدىڭلار! ـ دېدى.□ ■
47 شۇ ۋاقىتلاردا ئۇ ھەركۈنى ئىبادەتخانىدا تەلىم بېرەتتى. باش كاھىنلار، تەۋرات ئۇستازلىرى ۋە يۇرت چوڭلىرى
ئۇنى يوقىتىشقا ئامال ئىزدىدى. ■
48 لېكىن ئۇلار قانداق قىل سېلىشنى بىلمەيتتى، چۈنكى بارلىق خەلق ئۇنىڭ سۆزىنى تىڭشاش ئۈچۈن ئۇنىڭغا قاتتىق
يېپىشقاندى.

20

ئاسماندىكى ھوقۇق
مات. 21:23-27 □ مار. 11:27-33

1 ۋە شۇ كۈنلەردىن بىر كۈنى ئۇ ئىبادەتخانىنىڭ ھويلىلىرىدا خەلققە تەلىم بېرىپ خۇش خەۋەرنى ئېلان قىلىۋاتقاندا،
باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن ئاقساقاللار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭدىن:■
2 ـ بىزگە ئېيتقىن: سەن قىلىۋاتقان بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا ئاساسەن قىلىۋاتسەن؟ ساڭا بۇ ھوقۇقنى كىم بەرگەن؟
ـ دەپ سوردى.
3 ئۇ ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ مەنمۇ سىلەردىن بىر ئىشنى سوراي؛ سىلەر ماڭا ئېيتىپ بېرىڭلارچۇ،
4 ـ يەھيا يۇرگۈزگەن چۆمۈلدۈرۈش ئەرشتىنمۇ، ياكى ئىنسانلاردىنمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
5 ئۇلار ئۆزئارا مۇلاھىزە قىلىشىپ:
ـ ئەگەر »ئەرشتىن كەلگەن« دېسەك، ئۇ بىزگە: »ئۇنداقتا، سىلەر نېمە ئۈچۈن يەھيانا ئىشەنمىدىڭلار؟« دەيدۇ.□
6 ئەگەر: »ئىنسانلاردىن كەلگەن« دېسەك، بۇ بارلىق خالايىق بىزنى چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرىدۇ. چۈنكى ئۇلار
يەھيانىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە ئىشەنىدۇرۇلگەن، ـ دېيىشتى.
7 ۋە ئۇلار: ـ ئۇنىڭ ھوقۇقىنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىلمەيمىز، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
8 ئەيسا ئۇلارغا: ـ ئۇنداقتا، مەنمۇ بۇ ئىشلارنى قايسى ھوقۇققا ئاساسەن قىلىۋاتقانلىقىمنى ئېيتمايمەن، ـ دېدى.

رەزىل ئىجارىگەشلەر ھەققىدىكى تەمسىل
مات. 21:33-46 □ مار. 12:1-12

9 ئۇ خالايىققا مۇنۇ تەمسىلنى سۆزلەشكە باشلىدى: ـ »بىر كىشى بىر ئۈزۈمزارلىق بەرپا قىلىپ، ئۇنى باغۋەنلەرگە
ئىجارىگە بېرىپ، ئۆزى ياقا يۇرتقا بېرىپ ئۇ يەردە ئۇزۇن ۋاقىت تۇرۇۋېتىۋ. ■
10 ئۈزۈملەرنى يىغىدىغان مەزگىل كەلگەندە باغۋەنلەرنىڭ ئۈزۈمزارلىقتىكى مېۋىدىن ئۇنىڭغا بېرىشكە قۇللىرىدىن بىرنى
ئۇلارنىڭ يېنىغا ئەۋەتىتۇ. لېكىن باغۋەنلەر ئۇنى ئۇرۇپ-دۇمبالاپ قۇرۇق قول ياندۇرۇۋېتىپتۇ.
11 ئۇ يەنە باشقا بىر قۇلنى ئەۋەتىپتۇ. لېكىن ئۇلار ئۇنىمۇ دۇمبالاپ، خارلاپ، يەنە قۇرۇق قول قايتۇرۇۋېتىپتۇ.
12 ئۇ يەنە ئۈچىنچىسىنى ئەۋەتىپتۇ؛ ئۇلار ئۇنىمۇ ئۇرۇپ يارىلاندۇرۇپ، تالاغا ھەيدەپ چىقىرىۋېتىپتۇ.

□ **19:46** »مېنىڭ ئۆيۈم دۇئا-تىلاۋەتخانا بولىدۇ« دەپ پۈتۈلگەن بولسىمۇ، لېكىن سىلەر ئۇنى »بۇلاڭچىلارنىڭ ئۆۋۈسى« ـ »يەش.» 7:56، »يەر.» 11:7 نى كۆرۈڭ.

■ **19:46** 1پاد. 8:29 □ يەش. 56:7 □ يەر. 7:11 □ مات. 21:13 □ مار. 11:17.

■ **19:47** مار. 11:18 □ يۇھ. 7:19 □ 8:37.

■ **20:1** مات. 21:23 □ مار. 11:27 □ روس. 4:7 □ 7:27.

□ **20:5** »ئەگەر »ئەرشتىن كەلگەن« دېسەك، ئۇ بىزگە: »ئۇنداقتا، سىلەر نېمە ئۈچۈن يەھيانا ئىشەنمىدىڭلار؟« ـ مۇشۇ دىنىي ئەربابلارنىڭ ھەممىسى
يەھيا پەيغەمبەرنىڭ يەتكۈزگەن خەۋىرىگە جاۋابەن: »بىزگە توۋا قىلىش كېرەك ئەمەس« دېگەن ۋە يەھيا »مېنىڭ كەينىمدە كېلىدىغان« دەپ
كۆرسەتكەن مەسىھنىڭ كېلىشىگە ئىشەنمەي، ئۇنىڭ چۆمۈلدۈرۈشىنى رەت قىلغاندى، ئەلۋەتتە. ■ **20:9** زەب. 80:9-8 □ يەش. 5:1 □ يەر.
2:21 □ 12:10 □ مات. 21:33 □ مار. 12:1.

13 ئاخىردا ئۇزۇمزارلىقنىڭ خوجايىنى: »قانداق قىلسام بولار؟ سۆيۈملۈك ئوغلۇمنى ئەۋەتەي؛ ئۇلار ئۇنى كۆرسە،
ھېچ بولمىغاندا ئۇنىڭ ھۆرمىتىنى قىلار؟« دەپتۇ.
14 بىراق باغۋەنلەر ئۇنىڭ ئوغلىنى كۆرۈپ بىر-بىرى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ: »بۇ بولسا مىراسخور؛ كېلىڭلار، ئۇنى
جايلىۋېتەيلى، ئاندىن مىراس بىزنىڭكى بولىدۇ« دېيىشىپتۇ. ■
15 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنى ئۇزۇمزارلىقنىڭ سىرتىغا ئاچىقىپ ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ. ئەمدى بۇنداق ئەھۋالدا
ئۇزۇمزارلىقنىڭ خوجايىنى ئۇلارنى قانداق قىلىدۇ؟ □
16 ئۇ كېلىپ ئۇ باغۋەنلەرنى يوقىتىپ ئۇزۇمزارلىقنى باشقىلارغا تاپشۇرىدۇ.«
خالايىق بۇنى ئاڭلاپ: ـ بۇنداق ئىشلار ھەرگىز بولمىسۇن! ـ دېيىشتى.□
17 لېكىن ئۇ ئۇلارغا كۆزلىرىنى تىكىپ مۇنداق دېدى:
ـ ئۇنداق بولسا، مۇقەددەس يازمىلاردا »تاچىلار تاشلىۋەتكەن تاش بولسا،
بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەندى« دەپ يېزىلغان سۆز زادى نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟□ ■
18 بۇ »تاش«قا يېقىلغان كىشى پارە-پارە بولۇپ كېتىدۇ؛ لېكىن بۇ تاش ھەركىمنىڭ ئۈستىگە چۈشسە، ئۇنى
كۆكۈم-تالقان قىلىۋېتىدۇ.□ ■

»باج تاپشۇرامدۇق؟« دېگەن قىلتاق
مات. 22:15-22□ مار. 12:13-17:
19 باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ئۇنىڭ بۇ تەمسىلى ئۇزلىرىگە قارىتىپ ئېيتقانلىقىنى بىلىپ شۇ ھامان ئۇنىڭغا
قول سېلىش يولىنى ئىزدىدى؛ لېكىن ئۇلار خالايىقتىن قورقۇشتى.
20 شۇڭا ئۇلار ئۇنىڭ كەينىدىن ماراپ، ئۇنى رىم ۋالىيسىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا سوراققا تارتىشقا تاپشۇرۇش ئۈچۈن
بىرنەچچە ئادەملەرنى سېتىۋېلىپ، سوقۇنۇپ كىرىشكە ئەۋەتتى. ئۇلار سەممىي قىياپەتكە كىرىۋېلىپ، ئۇنىڭ سۆزىدىن
يوچۇق ئىزدەپ يۈرەتتى. □ ■
21 ئۇلار ئۇنىڭغا مۇنداق سوئال قويدى: ـ ئەي ئۇستاز، سىلىنى دۇرۇس سۆز قىلىدىغان ۋە دۇرۇس تەلىم بېرىدىغان،
ھېچقانداق ئادەمنىڭ يۈز-خاتىرىسىنى قەتئىي قىلمايدىغان، بەلكى خۇدانىڭ يولىنى سادىقلىق بىلەن ئۆگىتىپ كېلىۋاتقان
ئادەم دەپ بىلىمىز.
22 رىم ئىمپېراتورى قەيسەرگە باج-سېلىق تاپشۇرۇش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ-يوق؟.«□

■ **20:14** يار. 18:37□ زەب. 2□1: 8؛ مات. 3:26□ 1:27□ يۇھ. 53:11□ ئىب. 2.1:
□ **20:15** »ئۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنى ئۇزۇمزارلىقنىڭ سىرتىغا ئاچىقىپ ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ« ـ بۇ مەسىھنىڭ يېرۇسالېمنىڭ سىرتىغا ئېلىپ چىقىلىپ كېيىنكە
مىخلىنىدىغانلىقىغا بىر ىشارەت.
□ **20:16** » ئۇزۇمزارلىقنىڭ خوجايىنى كېلىپ ئۇ باغۋەنلەرنى يوقىتىپ ئۇزۇمزارلىقنى باشقىلارغا تاپشۇرىدۇ« ـ بۇ سۆزمۇ ىشارەت، ئەلۋەتتە.
□ **20:17** »تاچىلار تاشلىۋەتكەن تاش بولسا، بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەندى« ـ »زەب.» 22:118. »بۇرجەك تېشى« بولسا ھەرقانداق ئىمارەتنىڭ
ئۇلىدىكى ئەڭ مۇھىم ئۆيۈلتاش بولۇپ، ئۇل سېلىنغاندا بىرىنچى بولۇپ قويۇلىدىغان تاشتۇر. يەھۇدىي كاتتىۋاشلار ھايات ئىشلىرىنى بۇرجەك تېشى بولغان مەسىھنى
تاشلىۋەتمەكچى ئىدى، ۋە دەرۋەقە تاشلىۋەتتى.
■ **20:17** زەب. 22:118□ يەش. 14:8□ 16:28□ مات. 42:21□ مار. 10:12□ روس. 11:4□ رىم. 33:9□ 1 پېت. 2□4: 7.
□ **20:18** »بۇ »تاش«قا يېقىلغان كىشى پارە-پارە بولۇپ كېتىدۇ؛ لېكىن بۇ تاش ھەركىمنىڭ ئۈستىگە چۈشسە، ئۇنى كۆكۈم-تالقان قىلىۋېتىدۇ« ـ
»تاش« بولسا مەسىھ ئۆزى، ئەلۋەتتە. 17-ئايەتنى كۆرۈڭ. ئەيسانىڭ بۇ سۆزى ئوغرۇلۇق »ماتما«غا بېرىلگەن »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدىكى »»زەب.»
22:118 ئوغرۇلۇق« مەزمۇنىنى كۆرۈڭ.
■ **20:18** يەش. 15:8□ دان. 34:2□ زەك. 3.12:
□ **20:20** »ئۇلار سەممىي قىياپەتكە كىرىۋېلىپ،...» ـ »سەممىي« گرېك تىلىدا »ھەققانىي« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **20:20** مات. 16:22□ مار. 13.12:
□ **20:22** »رىم ئىمپېراتورى قەيسەر...» ـ رىمنىڭ ھەربىر ئىمپېراتورىغا »قەيسەر« دېگەن نام-ئۇنۋان بېرىلەتتى، مەسىلەن قەيسەر ئاۋغوستۇس، قەيسەر
يۇلىئۇس، قەيسەر تىبېرىئۇس قاتارلىقلار. »رىم ئىمپېراتورى قەيسەرگە باج-سېلىق تاپشۇرۇش تەۋرات قانۇنىغا ئۇيغۇنمۇ-يوق؟« ـ ئەينى ۋاقىتتا، يەھۇدىيلار
رىملىقلارنىڭ زۇلمى ئاستىدا ياشاۋاتقانىدى. ئەگەر ئەيسا: »رىم ئىمپېراتورىغا باج تاپشۇرۇش توغرا« دېسە، بۇ گەپتىن ئازادلىقنى ئىستىگەن كىشىلەر ئۇنى
»مانا تازا بىر يالاقچى، خائىن ئىكەن« دەپ تىللىشاتتى. »باج تاپشۇرماسلىق كېرەك« دېگەن بولسا، ئۇ رىم ئىمپېرىيەسىگە قارشى چىققان بولاتتى؛ ئاندىن

23 ئەمما ئۇ ئۇلارنىڭ ھىيلىسىنى كۆرۈپ يېتىپ ئۇلارغا: ـ نېمىشقا مېنى سىنىماقچىسىلەر؟ □
24 ماڭا بىر كۈمۈش دىنار كۆرسىتىڭلار. بۇنىڭ ئۈستىدىكى سۈرەت ۋە نام-ئىسىم كىمنىڭ؟ ـ دېدى. ئۇلار
ئۇنىڭغا: قەيسەرنىڭكى، ـ دېدى.□
25 ۋە ئۇ ئۇلارغا: ـ ئۇنداق بولسا، قەيسەرنىڭ ھەققىنى قەيسەرگە، خۇدانىڭ ھەققىنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار، ـ
دېدى. □ ■
26 ئۇلار خالايىقىنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن ئۇنى تۇتۇۋالغۇدەك ھېچقانداق يوچۇق تاپالمىدى. ئۇلار ئۇنىڭ بۇ
جاۋابىغا ھەيرانۇھەس بولۇپ، زۇۋانى تۇتۇلدى.

تىرىلىشكە مۇناسىۋەتلىك مەسىلە
مات. 22:23-33□ مار. 12:18-27:
27 ۋە »ئۇلۇغلىنىلەر تىرىلمەيدۇ« دەپ ئىنكار قىلىدىغان سادۇقىيلارنىڭ بەزىلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ سوئال قويۇپ
مۇنداق دېدى:□ ■
28 ـ ئۇستاز، مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتا بىزگە: »ئايالى بار، ئەمما پەرزەنت كۆرمىگەن كىشى ئۆلۈپ كەتسە،
ئۇلۇغلۇچىنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسىل قالدۇرۇشى
كېرەك« ـ دەپ يازغان.□ ■
29 ئەمدى يەتتە ئاكا-ئۇكا بار ئىدى. چوڭى ئۆيلەنگەندىن كېيىن پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن ئۆتتى.
30 ئىككىنچى قېرىندىشى ئايالىنى ئەمرىگە ئېلىپ، پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن ئۆتتى. □
31 ئاندىن ئۈچىنچىسى ئۇنى ئالدى، شۇنداق قىلىپ، يەتتىسى ئۇنى ئەمرىگە ئېلىپ پەرزەنت كۆرمەي تۇلدى.
32 ھەممىسىدىن كېيىن ئايالمۇ تۇلدى.
33 ئەمدى تىرىلىش كۈنىدە بۇ ئايال ئۇلارنىڭ قايسىسىنىڭكى بولار؟ چۈنكى يەتتىسى ئۇنى خوتۇنلۇققا ئالغان-دە؟!
34 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ بۇ ئالەمنىڭ پەرزەنتلىرى تۇيلىنىدۇ، ياتلىق بولىدۇ. □
35 لېكىن ئۇ ئالەمدىن نېسىۋە بولۇشقا، شۇنداقلا تۇلۇكلەردىن تىرىلىشكە لايىق سانالغانلار تۇيلەنمەيدۇ، ياتلىق بولمايدۇ.
□

ئۇلار ئۇنى رىم ۋالىيىسىغا ئەرز قىلغان بولاتتى. ئۇلار مۇشۇنداق سوئاللارنى سوراش ئارقىلىق ئەيسانى گىپىدىن ئۆتۈۋېلىپ، رىملىقلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇپ، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلماقچى بولۇشقان.

□ **20:23 »نېمىشقا مېنى سىنىماقچىسىلەر؟«** ـ مۇشۇ سۆزلەر بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ.

□ **20:24 »ماڭا بىر كۈمۈش دىنار كۆرسىتىڭلار«** ـ »بىر دىنارغۇس«، رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ پۇل بىرلىكى. مۇشۇنداق پۇلنىڭ يۈزىدە »ئادەمنىڭ سۈرىتى« كۆرسىتىلگەن بولغاچقا، يەھۇدىي مولللار مۇنداق پۇلنى »مۇقەددەس ئىبادەتخانا«غا ئېلىپ كىرىشنى مەنئى قىلغاندى.

بىر دىنار تەخمىنەن بىر ئادەمنىڭ كۈنلۈك ئىش ھەققى بولاتتى.

□ **20:25 »قەيسەرنىڭ ھەققىنى قەيسەرگە، خۇدانىڭ ھەققىنى خۇداغا تاپشۇرۇڭلار«** ـ قەيسەرگە قەيسەرنىڭ ھەققى)ئۇنىڭ سۈرىتى بولغان نەرسە(نى تاپشۇرۇڭلار ـ دېمەك، باج تۆلەش كېرەك. ئەمما قانداق نەرسە ئۈستىدە »خۇدانىڭ سۈرىتى« بار؟ ئىنسان ئۆزى »خۇدانىڭ سۈرىتى« بولۇپ، بىز پۈتۈنمىزنى خۇداغا تاپشۇرىشىمىز كېرەكتۇر »)يار.» 1-27:26نى كۆرۈڭ.(

■ **20:25** مات. 17:25□ 22:21□ رىم. 13:7.

□ **20:27 »سادۇقىيلار«** ـ بۇ دىنىي مەزھەپ توغرۇلۇق »مات.» 16:1دىكى ئىزاھاتنى ۋە »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.

■ **20:27** مات. 22:23□ مار. 12:18□ روس. 8:23.

□ **20:28 »ئايالى بار، ئەمما پەرزەنت كۆرمىگەن كىشى ئۆلۈپ كەتسە، ئۇلۇغلۇچىنىڭ ئاكا ياكى ئىنىسى تۇل قالغان يەڭگىسىنى ئەمرىگە ئېلىپ، قېرىندىشى ئۈچۈن نەسىل قالدۇرۇشى كېرەك«** ـ »قان.» 25:5.

■ **20:28** قان. 25:6-5.

□ **20:30 »ئىككىنچى قېرىندىشى ئايالىنى ئەمرىگە ئېلىپ، پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن ئۆتتى«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئايالىنى ئەمرىگە ئېلىپ، پەرزەنت كۆرمەي ئالەمدىن ئۆتتى« دېگەن سۆز تېپىلماي، پەقەت »ئىككىنچى...» دېيىلىدۇ.

□ **20:34 »بۇ ئالەمنىڭ پەرزەنتلىرى...»** ـ گرېك تىلىدا »بۇ زامانىنىڭ ئوغۇللىرى...».

□ **20:35 »ئۇلۇكلەردىن تىرىلىشكە لايىق سانالغانلار...»** ـ »ئۇلۇغلىنىلەردىن تىرىلىش« دېگەنلىك قىزىق ئىبارە بولۇپ، ھەممە ئادەم ئوخشاش ۋاقىتتا تىرىلمەيدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. بىرىنچى تىرىلىش ھەققانىيلارنىڭكى، ئىككىنچى تىرىلىش ئېتىقادسىزلارنىڭكى بولىدۇ. بۇ ھەقىقەت »ۋەھيي« 20-بابتا

36 چۈنكى ئۇلار يەنە ئۆلمەيدۇ، پەرشتىلەرگە ئوخشاش بولىدۇ، »ئۇلۇمدىن تىرىلىشتىن ئۇغۇلغان پەرزەنتلەر« بولغاچقا،
ئۇلار خۇدانىڭ ئوغۇللىرىدۇر.■
37 ئەمدى ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىدۇرۇلۇشىنى ھەتتا مۇسا پەيغەمبەر ئۆزىمۇ ئايان قىلغان، چۈنكى تەۋراتتىكى »تىكەنلىك
دېگەن ۋەقەنىڭ خاتىرىسىدە ئۇ پەرۋەردىگارنى: »ئىبراھىمنىڭ خۇداسى، ئىسھاقنىڭ خۇداسى ۋە ياقۇپنىڭ
خۇداسى« دەپ بايان قىلغان. □ ■
38 ئۇ ئۆلۈكلەرنىڭ خۇداسى ئەمەس، بەلكى تىرىكلەرنىڭ خۇداسىدۇر، چۈنكى ئۇنىڭغا نىسبەتەن ھەممەيلەن تىرىكتۇر!
□
39 شۇنىڭ بىلەن تەۋرات ئۇستازلىرىدىن بىرقانچىسى باھا بېرىپ: ـ ئۇستاز، ياخشى ئېيتتىڭ، ـ دېدى.
40 چۈنكى ئۇلاردىن ھېچكىم يەنە ئۇنىڭدىن سوئال سوراشقا جۈرئەت قىلالمىدى.

قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ـ داۋۇتنىڭ ئوغلى ھەم رەببى

مات. 22:41-46□ مار. 12:35-37

41 ئەمدى ئۇ ئۇلارغا سوئال قويدى: ـ كىشىلەر مەسىھنى قانداقسىگە داۋۇتنىڭ ئوغلى دەيدۇ؟ ■
42-43 چۈنكى داۋۇت ئۆزى زەبۇردا: پەرۋەردىگار مېنىڭ رەببىمگە ئېيتتىكى: ـ
»مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلغۇچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن«! ـ دېگەنغۇ؟□ ■
44 ئەمما داۋۇت ئۇنى »رەببىم« دەپ چاقىرغان يەردە، ئۇنداقتا ئۇ قانداقمۇ ئۇنىڭ ئوغلى بولىدۇ؟

ئەيسانىڭ تەۋرات ئۇستازلىرىنى ئەيىبلىشى

مات. 23:1-36□ مار. 12:38-40□ لۇقا 11:37-54

45 ۋە بارلىق خالايىق قۇلاق سېلىپ ئاڭلاۋاتقاندا، ئۇ مۇخلىسلىرىغا مۇنداق دېدى: ـ
46 ـ تەۋرات ئۇستازلىرىدىن ھوشيار بولۇڭلار. ئۇلار ئۆزۈن تونلارنى كىيىۋالغان ھالدا غادىيىپ يۈرۈشكە، بازارلاردا
كىشىلەرنىڭ ئۇلارغا بولغان سالاملىرىغا، سىناگوگلاردا ئالدىنقى ئورۇنلاردا، زىيافەتلەردىمۇ تۇردە ئولتۇرۇشقا ئامراق
كېلىدۇ. □ ■
47 ئۇلار تۇل ئاياللارنىڭ بارلىق ئۆي-بىساتلىرىنى يەۋالىدۇ ۋە كۆز-كۆز قىلىپ يالغاندىن ئۆزۈندىن-ئۆزۈن دۇئالار
قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ تارتىدىغان جازاسى تېخىمۇ ئېغىر بولىدۇ!■

كۆرۈنىدۇ.
■ **20:36** 1يۇھ. 2:3.
□ **20:37** **»ئىبراھىمنىڭ خۇداسى، ئىسھاقنىڭ خۇداسى ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسى« ـ** »مىس.» 6:3نى كۆرۈڭ.
■ **20:37** مىس. 6:3□ روس. 32:7□ ئېبر. 16.11:
□ **20:38** **»چۈنكى ئۇنىڭغا نىسبەتەن ھەممەيلەن تىرىكتۇر«!** ـ بەزى ئالىملار »بۇلارنىڭ ھەممىسى«)ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپلارنىڭ ھەممىسى، دېمەكچى(
ۇنىڭغا نىسبەتەن تىرىكتۇر«! دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. بىزنىڭچە »ھەممەيلەن« ھەر ئادەمنىڭ روھىنىڭ خۇدا ئالدىدا تىرىك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
»چۈنكى ئۇنىڭغا نىسبەتەن ھەممەيلەن تىرىكتۇر«! ـ ئەيسانىڭ »تىرىلىش« توغرۇلۇق بۇ سۆزلىرى »مات.» 22:32دىمۇ تېپىلىدۇ. »ماتىتا«دىكى »قوشۇمچە
سۆز«نىمىزدە ئۇلار توغرۇلۇق ئازراق شەرھ بېرىمىز.
■ **20:41** مات. 22:42□ مار. 35.12:
□ **20:42-43** **»مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلغۇچە، مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن«!** ـ »زەب.» 1:110.
■ **20:42-43** زەب. 1:110□ روس. 34:2□ 1كور. 25:15□ ئېبر. 13:1□ 13.10:
□ **20:46** **«...□□□□□□□□□□ كىشىلەرنىڭ ئۇلارغا بولغان ھۆرمەتلىك سالاملىرىغا، ... ئامراق كېلىدۇ»** ـ تارىخ تەتقىقاتلىرىغا ئاساسەن
يەھۇدىيلارنىڭ ئۆز ئۇستازلىرىغا قىلغان »سالام«لىرىنى ئىنتايىن ئۆزۈن ۋە مۇرەككەپ دەپ بىلىمىز. ■ **20:46** مات. 23□5: 6؛ مار. 12□38:
39؛ لۇقا 11:43. ■ **20:47** مات. 23:14□ مار. 12:40□ 2تىم. 3:6□ تىت. 1.11:

21

تۆل ئايالنىڭ ئىشانسى ھەممىسىنىڭكىدىن كۆپ
مار. 12:41-44

1 ئۇ يېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، بايلارنىڭ ئۆز سەدىقىلىرىنى ئىبادەتخانىدىكى ئىشانە ساندۇقىغا تاشلىغىنىنى
كۆردى.□ ■
2 ئۇ يەنە ساندۇققا ئىككى تىيىننى تاشلاۋاتقان بىر نامرات تۆل ئايالنىمۇ كۆردى. □
3 شۇنىڭ بىلەن ئۇ: ـ مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇ نامرات تۆل ئايالنىڭ تاشلىغىنى
ھەممەيلەننىڭكىدىن كۆپتۇر.■
4 چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزلىرىنىڭ ئاشقانلىرىدىن ئىشانە قىلىپ، خۇداغا ئاتىغان سادىقىلىرىگە قوشۇپ تاشلىدى؛
لېكىن بۇ ئايال نامراتلىقىغا قارىماي، ئۆزىنىڭ تىرىكچىلىك قىلىدىغىنىنىڭ ھەممىسىنى ئىشانە قىلىپ تاشلىدى.

كەلگۈسى توغرىسىدىكى بېشارەت
مات. 24:1-14□ مار. 13:1-13

5 ۋە بەزىلەر ئىبادەتخانىنىڭ نەپىس تاشلار ۋە خۇداغا سۈنۈلغان ھەدىيەلەر بىلەن قانداق بېزەلگەنلىكى توغرىسىدا
سۆزلىشىۋاتاتتى. ئۇ:■
6 ـ سىلەر كۆرۈۋاتقان بۇ بارلىق نەرسىلەرگە نىسبەتەن، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ھەتتا بىر تال تاشمۇ تاش ئۈستىدە
قالدۇرۇلماي، ھەممىسى گۈمران قىلىنىدۇ، ـ دېدى.■
7 ئۇلار ئۇنىڭدىن:
ـ ئۇستاز، بۇ دېگەنلىرىڭ قاچان يۈز بېرىدۇ؟ بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى ئايان قىلىدىغان قانداق ئالامەت بولىدۇ؟
ـ دەپ سوريدى.
8 ئۇ مۇنداق دېدى:
ـ ئازدۇرۇلۇپ كېتىشتىن ھېزى بولۇڭلار. چۈنكى تولا كىشىلەر مېنىڭ نامىمنى سېتىپ: »مانا ئۆزۈم شۇدۇرمەن«!
ۋە »ئاشۇ ۋاقىت يېقىنلاشتى«! دەيدۇ. شۇڭا ئۇلارنىڭ كەينىگە كىرمەڭلار.□ ■
9 سىلەر ئۇرۇش ۋە توپىلاڭلارنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلىغان ۋاقتىڭلاردىمۇ ۋەھىمگە چۈشمەڭلار؛ چۈنكى بۇ ئىشلارنىڭ
ئاۋۋال يۈز بېرىشى مۇقەررەر. لېكىن بۇلار، زامان ئاخىرى يېتىپ كەلدى، دېگەنلىك ئەمەس.
10 ئاندىن ئۇ يەنە مۇنداق دېدى:
ـ بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ، بىر پادىشاھلىق يەنە بىر پادىشاھلىق بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ.
□ ■

□ **21:1 «ئۇ... بايلارنىڭ ئۆز سەدىقىلىرىنى ئىبادەتخانىدىكى ئىشانە ساندۇقىغا تاشلىغىنى كۆردى»** ـ «ئىشانە ساندۇقى» دېگەن سۆز ئادەتتە گېرېك تىلىدا «خەزىنە»نى كۆرسىتىدۇ. لېكىن مۇشۇ يەردە ئىبادەتخانىدىكى خەزىنە ئۆچۈن سەدىقىلەر يىغىلىدىغان جاي، بەلكىم چوڭ بىر ساندۇقنى كۆرسەتسە كېرەك.

■ **21:1** 2پاد. 10:12□ مار. 41.12:

□ **21:2 «ئۇ يەنە ساندۇققا ئىككى تىيىننى تاشلاۋاتقان بىر نامرات تۆل ئايالنىمۇ كۆردى»** ـ بۇ «تىيىن» (گېرېك تىلىدا «لەپتون») «دىنارئۇس»نىڭ 1/128ى بولۇپ، بىر ئىشلەمچىنىڭ بىر كۈنلۈك ئىش ھەققى ئىچىدە «ئالتە مىنۇت»لۇق پۇلغا باراۋەر.

■ **21:3** 2كور. 12.8:

■ **21:5** مات. 7:24□ مار. 1.13:

■ **21:6** 1پاد. 7:9□ مىك. 12:3□ لۇقا 44.19:

□ **21:8 «مانا ئۆزۈم شۇدۇرمەن»** ـ «مانا ئۆزۈم مەسىھدۇرمەن» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. **«ئاشۇ ۋاقىت»** ـ قىيامەت كۈنىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **21:8** يەر. 8:29□ مات. 4:24□ ئەف. 6:5□ كول. 18:2□ 2تىس. 2:2□ 1يۇھ. 1.4:

□ **21:10 «بىر مىللەت يەنە بىر مىللەت بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ، بىر پادىشاھلىق يەنە بىر پادىشاھلىق بىلەن ئۇرۇشقا چىقىدۇ»** ـ ئىبراني تىلىدا (شۇنداقلا گېرېك تىلىدا) بۇ ئىبارە دۇنيا بويىچە كېڭەيگەن ئۇرۇشلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن (يەش. 2:19، «2□□□.» 3:15-6 دە بۇ ئۇزاقلىق ئىبارە توغرۇلۇق مىسالار بار.

■ **21:10** يەش. 2.19:

11 جاي-جايلاردا شدده‌تلىك يەر تەۋرەشلەر، ئاچارچىلىقلار ۋە ۋابالار بولىدۇ، يەر يۈزىدە ۋەھشەتلەر ۋە ئاسماندا
ھەيۋەتلىك ئالامەتلەر كۆرۈنىدۇ. □
12 براق بۇ ھەربىر ۋەقەلەر يۈز بېرىشتىن ئىلگىرى، كىشىلەر سىلەرگە قول سېلىپ تۇتقۇن قىلىدۇ ۋە سىلەرگە
زىيانكەشلىك قىلىپ، سىلەرنى سىناگوگلارنىڭ سوراقلىرىغا تاپشۇرىدۇ، زىندانلارغا تاشلايدۇ؛ ئۇلار مېنىڭ نامىم
تۈپەيلىدىن سىلەرنى پادىشاھ ۋە ھۆكۈمدارلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بارىدۇ، ■
13 ۋە بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ئالدىدا گۇۋاھلىق بېرىش پۇرسىتىگىلار چىقىدۇ. □
14 ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەرزگە قانداق جاۋاب بېرىش توغرىسىدا ئالدىنئالا ھېچ ئويلانماسلىققا قەلبىڭلاردا قەتئىي نىيەت
قىلىڭلار. ■
15 چۈنكى مەن سىلەرگە بارلىق دۈشمەنلىرىڭلار رەددىيە ۋە رەت قىلالمىغۇدەك پاساھەتلىك تىل ۋە دانىشمەنلىك
ئاتا قىلىمەن. ■
16 ھەتتا ئاتا-ئانا، ئاكا-ئۇكا، ئۇرۇق-تۇغقان ۋە يار-بۇرادەرلىرىڭلارمۇ سىلەرگە خائىنلىق قىلىپ تۇتۇپ بېرىدۇ ۋە
ئۇلار ئارا ئاكىلاردىكى بەزىلىرىڭلارنى ئولتۇرىدۇ. □ ■
17 سىلەر مېنىڭ نامىم تۈپەيلىدىن ھەممە ئادەمنىڭ نەپرىتىگە ئۇچرايسىلەر. ■
18 ھالبۇكى، بېشىڭلاردىكى بىر تال چاچمۇ ھالاك بولمايدۇ! ■
19 سەۋر-چىداملىق بولغىنىڭلاردا، جېنىڭلارغا ئىگە بولالايسىلەر.□

يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران قىلىنىشىدىن بېشارەت

مات. 24:15-21□ مار. 13:14-19

20 ـ لېكىن يېرۇسالېمنىڭ دۈشمەن قوشۇنلىرى تەرىپىدىن قورشۇلىنغانلىقىنى كۆرگىنىڭلاردا، ئۇنىڭ ۋەيران بولۇش
ۋاقتى يېقىنلىشىپ قالىدۇ، دەپ بىلىڭلار. ■
21 ئۇ چاغدا يەھۇدىيە ئۆلكىسىدە تۇرۇۋاتقانلار تاغلارغا قاچسۇن، شەھەر ئىچىدە تۇرۇۋاتقانلار ئۇنىڭدىن چىقىپ
كەتسۇن، يېزىلاردا تۇرۇۋاتقانلار شەھەرگە كىرمىسۇن.
22 چۈنكى شۇ چاغ »ئىنتىقام جازاسىنى تارتىدىغان كۈنلەر«دۇر؛ شۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس يازمىلاردا بارلىق

□ **21:11 »يەر يۈزىدە ۋەھشەتلەر ۋە ئاسماندا ھەيۋەتلىك ئالامەتلەر كۆرۈنىدۇ«** ـ گرېك تىلىدىكى ئەينى تېكىستتە »يەر يۈزىدە« دېگەن سۆز يوق. براق بىزنىڭچە ھېبلىقى »ھەيۋەتلىك ئالامەتلەر« **ئاسماندا** بولىدىغانلىقى تەكىتلەنگەندىن كېيىن، »ۋەھشەتلەر« بولسا چوقۇم »يەر يۈزىدە« بولۇشى كېرەك. 25-ئايەتنى كۆرۈڭ.

■ **21:12** مات. 17:10□ 9:24□ مار. 9:13□ يۇھ. 2:16□ روس. 3:4□ 18:5□ 4:12□ 24:16□ ۋەھ. 10.2:

□ **21:13 ...» بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ئالدىدا گۇۋاھلىق بېرىش پۇرسىتىگىلار چىقىدۇ«** ـ » گۇۋاھلىق بېرىش« مۇشۇ يەردە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش، خۇدانىڭ نىجاتى رەب ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق دۇنياغا كەلدى، دەپ جاكارلاشتىن ئىبارەت.

■ **21:14** مات. 19:10□ مار. 11.13:

■ **21:15** مىس. 12:4□ يەش. 17:54□ مات. 19:10□ روس. 10.6:

□ **21:16 »خائىنلىق قىلىپ تۇتۇپ بېرىدۇ«** ـ بۇ بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **21:16** مىك. 6:7□ روس. 59:7□ 2.12:

■ **21:17** مات. 22:10□ مار. 13.13:

■ **21:18** 1سام. 45:14□ 2سام. 11:14□ 1پاد. 52:1□ مات. 30.10:

□ **21:19 »سەۋر-چىداملىق بولغىنىڭلاردا، جېنىڭلارغا ئىگە بولالايسىلەر«** ـ بۇ ئايەتتە »جان« ياكى جىسمانىي ھايات ياكى ئادەمنىڭ تۆز ۋۇجۇدىنى، شۇنداقلا روھىي ھاياتنى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە ئىنسانىنىڭ روھىي ھاياتىدىكى ئەمەلىي جەھەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. بىرسىدە روھىي ھايات بار بولسا، ئۇنداقتا ئۇ تۆزىنى ئۆتۈالايدىغان، تۇرلۇك روھىي ھۆجۇملارغا تاقابىل تۇرالايدىغان بولىدۇ ـ مەسىلەن، ئۆزىدە بار يولغان ئەنسىرەشلەر، قورقۇنچلار، شەھۋانىي ھەۋەسلەر قاتارلىقلارنى مەسىھگە بويسۇندۇرالايدۇ)مەسىلەن، »2□□□.» 5:10، »1□□□.» 4:4□نى كۆرۈڭ.(■ **21:20** دان. 27:9□ مات. 15:24□ مار. 14.13:

پۈتۈلگەنلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.□ ■

23 ئەمدى شۇ كۈنلەردە هاملىدار ئايالار ۋە بالا ئېمىتىدىغانلارنىڭ هالىغا ۋاي! چۈنكى بۇ زېمىندا ئېغىر قىسچىلىق
بولىدۇ ۋە ئەرشتىكى غەزەپ بۇ خەلقنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ؛ □
24 ئۇلار قىلىچنىڭ بىسىدا يىقىتىلىدۇ ۋە تۇتقۇن قىلىنىپ، بارلىق ئەللەرگە ئېلىپ كېتىلىدۇ؛ »يات ئەللەرنىڭ ۋاقتى«
توشقۇچە، يېرۇسالىم يات ئەللەرنىڭ ئاياغ ئاستىدا قالىدۇ.□ ■

مەسىهنىڭ كېلىدىغانلىقى هەققىدە

مات. 24:29-31□ مار. 13:24-27

25 ـ قۇياش، ئاي، يۇلتۇزلاردىمۇ ئالامەتلەر بولىدۇ؛ يەر يۈزىدىكى ئەللەر ئارىسىدا دېگۈز-ئوكيانلارنىڭ گۈلدۈرلىشىدىن
ۋە دولقۇنلارنىڭ داۋالغۇشلىرىدىن پارا كەندىچىلىك بولىدۇ. ■
26 ئادەملەر قورقۇپ، يەر يۈزىگە كېلىدىغان ئاپەتلەرنى ۋەهىمە ئىچىدە كۈتۈپ ئەس-هوشىنى يوقىتىدۇ؛ چۈنكى
ئاسماندىكى كۈچلەر لەرزىگە كېلىدۇ. □
27 ئاندىن كىشىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ كۈچ-قۇدرەت ۋە ئۇلۇغ شان-شەرەپ بىلەن بىر بۇلۇت ئىچىدە كېلىۋاتقانلىقىنى
كۆرىدۇ.■
28 لېكىن بۇ ئالامەتلەر كۆرۈنۈشكە باشلىغاندا، قەددىگىلارنى رۇسلاپ بېشىگىلارنى كۆتۈرۈگىلار، چۈنكى بۇ
سىلەرنى ئازاد قىلىشتىكى نىجات يېقىنلاشتى، دېگەنلىكتۇر.■

ئەنجۈر دەرىخىدىن ساۋاق ئېلىش

مات. 24:32-35□ مار. 13:28-31

29 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق بىر تەمسىلنى سۆزلەپ بەردى:
ـ ئەنجۈر دەرىخى ۋە باشقا بارلىق دەرەخلەرگە قاراڭلار. ■
30 ئۇلارنىڭ يېگىدىن بىخلانغاندا ئۇلارغا قاراپ، ئۆزۈڭلار يازنىڭ يېتىپ كېلىشىگە ئاز قالغانلىقىنى بىلىسىلەر.
31 شۇنىڭدەك، بايا دېيىلگەن ئالامەتلەرنىڭ يۈز بېرىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىڭلاردا، خۇدانىڭ پادىشاهلىقىنىڭ يېقىن
قالغانلىقىنى بىلىڭلار.

□ **21:22 »ئىنتىقام جازاسىنى تارتىدىغان كۈنلەر«** ـ »ئىنتىقام جازاسى« گېرىك تىلىدا بۇ سۆز هەم »ئىنتىقام« هەم »تولۇق، مۇتلەق هۆكۈم چىقىرىش« دەپ ئىپادىلىنىدۇ. »مات.» 35:23نى كۆرۈڭ. بۇ »ئىنتىقام« يا كى »هۆكۈم چىقىرىلىش«نى خۇدا ئۆزىنىڭ خەلقى يەهۇدىيلار ئۈستىگە يۈرگۈزىدۇ. بۇ، مۇشۇ يەردە (24-12-□□□□) يېرۇسالىم شەهىرىنىڭ ملادىيە 70-يىلى مۇهاسىرىگە ئېلىنىشى ۋە ۋەيران قىلىنىشىنى كۆرسىتىغان بېشارەتتۇر. كېيىنكى ئايەتلەر ئاخىر زامانىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **21:22** دان. 9:27□26□ مات. 24:15□ مار. 13:14.

□ **21:23 »بۇ زېمىندا ئېغىر قىسچىلىق بولىدۇ...»** ـ يا كى »يەر يۈزىدە ئېغىر قىسچىلىق بولىدۇ.«

□ **21:24 »ئۇلار ... تۇتقۇن قىلىنىپ، بارلىق ئەللەرگە ئېلىپ كېتىلىدۇ؛ »يات ئەللەرنىڭ ۋاقتى« توشقۇچە، يېرۇسالىم يات ئەللەرنىڭ ئاياغ ئاستىدا قالىدۇ«** ـ »ئەللەر« مۇشۇ يەردە يەهۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. »يات ئەللەرنىڭ ۋاقتى« ـ گېرىك تىلىدا »يات ئەللەرنىڭ ۋاقتىلىرى.« »يات ئەللەرنىڭ ۋاقتى توشقۇچە« دېگەن ئىبارە يەهۇدىي خەلقى ئاخىر زامانىدا قايتىدىن يېرۇسالىمدا تۇرىدىغانلىقىنى ۋە يېرۇسالىمنى ئىدارە قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىبارە ۋە شۇنداقلا بۇ بايىتىكى باشقا بېشارەتلەر تۇستىدە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ **21:24** رىم. 11:25.

■ **21:25** يەش. 13:10□ ئەز. 32:7□ يو. 4:3□ 13:15□ مات. 24:29□ مار. 13:24□ ۋەھ. 6:12.

□ **21:26 »ئاسماندىكى كۈچلەر لەرزىگە كېلىدۇ«** ـ »ئاسماندىكى كۈچلەر« بەلكىم ئاسماندىكى جىسىملار)قۇياش، ئاي، يۇلتۇز قاتارلىقلار(نى ۋە هەم ئاسماندا خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى بىلەن جەڭ قىلىۋاتقان جىن-شەيتانلارنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ **21:27** دان. 7:10□ مات. 16:27□ 24:30□ 25:31□ 26:64□ مار. 13:26□ 14:62□ روس. 1:11□ 2تېس. 1:10□ ۋەھ. 1:7.

■ **21:28** رىم. 8:23.

■ **21:29** مات. 24:32□ مار. 13:28.

32 مەن سىلەرگە بەرھەق شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇ ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلمايۋاتقىچە، بۇ دەۋر
تۈگىمەيدۇ. □
33 ئاسمان-زېمىن يوقىلىدۇ، بىراق مېنىڭ سۆزلىرىم ھەرگىز يوقالمايدۇ.□ ■

ھوشيار بولۇڭلار

34 ـ لېكىن تۆزۈڭلارغا ئاگاھ بولۇڭلاركى، كۆڭۈللىرىڭلار ئەيش-ئىشرەت، مەيخورلۇق ۋە تىرىكچىلىكنىڭ غەم-
ئەندىشىلىرى بىلەن بىخۇدلاشمىسۇن، شۇ كۈنى ئۈستۈڭلارغا تۈيۇقسىز چۈشمىسۇن. □ ■
35 چۈنكى ئۇ گويا تۈزاقتەك بارلىق يەر يۈزىدە ھەربىر تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ۋىشىغا چۈشىدۇ. ■
36 شۇڭا ھەرقانداق ۋاقىتلاردا ھوشيار بولۇڭلار، يۈز بېرىش ئالدىدا تۇرۇۋاتقان بۇ ئىشلاردىن تۆزۈڭلارنى قاچۇرۇپ
ئىنسانئوغلى ئالدىدا ھازىر بولۇپ تۇرۇشقا لايىق ھېسابلىنىش ئۈچۈن ھەردائىم دۇئا قىلىڭلار، ـ دېدى.□ ■
37 ئەمدى ئۇ كۈندۈزلىرى ئىبادەتخانىدا تەلىم بېرەتتى، ئاخشاملىرى شەھەردىن چىقىپ، كېچىنى زەيتۇن تېغى
دەپ ئاتالغان تاغدا ئۆتكۈزەتتى. ■
38 ۋە بارلىق خەلق ئۇنىڭ تەلىمىنى ئاڭلىغىلى تاڭ سەھەردە ئىبادەتخانىغا كىرىپ، ئۇنىڭ يېنىغا كېلەتتى.

22

رەبنى ئۆلتۈرۈش سۈيىقەستى

مات. 26□1-5: 14-16؛ مار. 14□1-2: 10-11؛ يۇھ. 11□45-53:

1 ئەمدى پېتىر نان ھېيتى »)ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« دەپمۇ ئاتىلىدۇ(يېقىنلىشىپ قالغاندى.■
2 باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى ئۇنى ئۆلتۈرمەكچە مەھكۇم قىلىشقا ئامال ئىزدەپ يۈرەتتى؛ چۈمكى ئۇلار
خەلقتىن قورقاتتى.□ ■

□ **21:32 »بۇ ئالامەتلەرنىڭ ھەممىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلمايۋاتقىچە، بۇ دەۋر تۈگىمەيدۇ«** ـ ئەگەر تىلغا ئېلىنغان ئالامەت يېرۇسالېمنىڭ ۋەيران بولۇشىغا)ميلادىيە 70-يىلى((20-24□□□□□) قارىتىلغان بولسا، ئۇنداقتا »بۇ دەۋر« دېگەن سۆز تەبىئىيكى (1) ئەيسانىڭ دەۋرىدە ياشاپ ئۆتكەن ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ. (2) ئەگەر مەسىھنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشىگە (27-□□□□□) قارىتىلغان بولسا، »دەۋر« دېگەن سۆز بەلكىم پۈتۈن يەھۇدىيە خەلقىنى كۆرسىتىدۇ؛ (3) بۇ ئايەتلەردە ئېيتىلغان ۋەقەلەرنىڭ باشلىنىش دەۋرىدە ياشىغانلارنى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا بارلىق ۋەقەلەر شۇ دەۋر ئىچىدە يۈز بېرىدۇ؛ دېگەنلىك بولىدۇ. يېزىنكىچە (3)-□□□□ ئالدى-كەينى ئايەتلەرگە ئەڭ باپ كېلىدۇ.
□ **21:33 »ئاسمان-زېمىن يوقىلىدۇ، بىراق مېنىڭ سۆزلىرىم ھەرگىز يوقالمايدۇ«** ـ گرېك تىلى »ئاسمان-زېمىن ئۆتىدۇ، بىراق مېنىڭ سۆزلىرىم ھەرگىز ئۆتمەيدۇ.«
■ **21:33** زەب. 102:25-27□ يەش. 6:51□ مات. 35:24□ ئىبر. 11.1:
□ **21:34 »شۇ كۈنى ئۈستۈڭلارغا تۈيۇقسىز چۈشمىسۇن«** ـ »شۇ كۈن« مۇقەددەس كىتابتا دائىم دېگۈدەك مەسىھ دۇنياغا قايتىپ كېلىدىغان، ئىنسانلاردىن ھېساب ئالىدىغان كۈنىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **21:34** رىم. 13:13□ 1تېس. 6:5□ 1پېت. 7.4:
■ **21:35** 1تېس. 2:5□ 2پېت. 10:3□ ۋەھ. 3:3□ 15.16:
□ **21:36 »يۈز بېرىش ئالدىدا تۇرۇۋاتقان بۇ ئىشلاردىن تۆزۈڭلارنى قاچۇرۇپ«** ـ ياكى »يۈز بېرىش ئالدىدا تۇرۇۋاتقان بۇ ئىشلاردىن قۇتۇلۇپ...«. ئەمدى ئېتىقادچىلار بۇ دەھشەتلىك ۋەقەلەردىن ئۆتۈپ كېتەمدۇ، ياكى ئاۋۋال ئېلىپ كېتىلەمدۇ؟ بۇ مۇھىم مەسىلە. ئوقۇرمەنلەر مۇشۇ ئايەتنىڭ ئالدى-كەينىدىكى سۆز-ئايەتلەرگە قاراپ ئۆزلىرى بىر خۇلاسىگە كېلەلەيدۇ. بىز باشقا يەرلەردىمۇ بۇ تېما ئۈستىدە توختالغان »)تېسالونىكالىقلارغا «(2)دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە.(»ھازىر بولۇپ لايىق ھېسابلىنىش ئۈچۈن...« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »كۆچلەندۈرۈلۈشۈڭلار ئۈچۈن...« دېيىلىدۇ.
■ **21:36** مات. 42:24□ 13:25□ مار. 33:13□ لۇقا 40:12□ 1تېس. 6.5:
■ **21:37** يۇھ. 2.8:
■ **22:1** مىس. 15:12□ مات. 2:26□ مار. 1.14:
□ **22:2 «...□□□□□ ئۇلار خەلقتىنىڭ غەزىپىدىن قورقاتتى»** ـ كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىنىڭ خەلقتىن قورقۇشىنىڭ سەۋەبى، خەلقتىنىڭ مەسىھنى قولىلايدىغانلىقىدىن؛ شۇڭا ئۇلار ئۇنىڭغا بۇۋاستە قول سالالمايۋاتىدۇ، بەلكى رىملىقلارنىڭ ئالدىدا ئەيىبلىنىشتىن قورقۇپ ئۇلارنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى مەھكۇم قىلماقچى. ■ **22:2** زەب. 2:2□ يۇھ. 47:11□ روس. 27.4:

3 شۇ پەيتتە ئون ئىككىيلەندىن بىرى بولغان، ئىشقاريوت دەپ ئاتالغان يەھۇدانىڭ كۆڭلىگە شەيتان كىردى.■
4 ئۇ بېرىپ باش كاھىنلار ۋە ئىبادەتخانا پاسبان بەگلىرى بىلەن ئەيسانى قانداق قىلىپ ئۇلارغا تۇتۇپ بېرىش ئۈستىدە مەسلىھەتلەشتى.
5 ئۇلار ئىنتايىن خۇش بولۇپ، يەھۇداغا پۇل بېرىشكە كېلىشتى.
6 يەھۇدا ماقۇل بولۇپ، ئۇنى خالايىقتىن ئايرىم قالغاندا ئۇلارغا تۇتۇپ بېرىشكە مۇۋاپىق پۇرسەت ئىزدەشكە كىرىشتى.

ئۈتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ كەچلىك زىياپىتى

مات. 26:17-25 مار. 14:12-21 يۇھ. 13:21-30

7 ئەمدى پېتىر نان ھېيتىنىڭ بىرىنچى كۈنى يېتىپ كەلگەندىدى. شۇ كۈنى »ئۈتۈپ كېتىش ھېيتى«غا ئاتاپ قۇربانلىق قوزا سويۇلاتتى.□ ■
8 شۇنىڭ بىلەن ئەيسا پېترۇس بىلەن يۇھاننىغا:
ـ بېرىپ بىزگە ئۈتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ قوزىسىنى بىرگە يېگىلى تەييارلاڭلار، ـ دەپ ئۇلارنى ئەۋەتتى.
9 ـ قەيەردە تەييارلىشىمىزنى خالايسەن؟ ـ دەپ سوريدى ئۇلار.
10 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ شەھەرگە كىرسەڭلار، مانا ئۇ يەردە كوزىدا سۇ كۆتۈرۈۋالغان بىر ئەر كىشى سىلەرگە ئۇچرايدۇ. ئۇنىڭ كەينىدىن مېڭىپ ئۇ كىرگەن ئۆيگە كىرىڭلار. □
11 ۋە ئۆي ئىگىسىگە: »ئۇستاز: ـ مۇخلىسلىرىم بىلەن ئۈتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى يەيدىغان مېھمانخانا ئۆيى قەيەردە؟ـ دەپ سوراۋاتىدۇ« دەڭلار.
12 ئۇ سىلەرنى باشلاپ ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى رەتلەنگەن سەرەنجامالاشتۇرۇلغان چوڭ بىر ئېغىز ئۆينى كۆرسىتىدۇ. مانا شۇ يەردە تەييارلىق قىلىپ تۇرۇڭلار.
13 شۇنىڭ بىلەن ئىككىسى بېرىۋىدى، ھەممە ئىشلار ئۇنىڭ ئېيتقىنىدەك بولۇپ چىقتى. ئۇلار شۇ يەردە ئۈتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تامىقىنى تەييارلاشتى.
14 ئەمدى ۋاقتى-سائىتى كەلگەندە، ئەيسا داستىخاندا ئولتۇردى، ئون ئىككى روسۇل ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئولتۇرۇشتى. ■
15 ئاندىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ مەن ئازاب چېكىشتىن ئىلگىرى، سىلەر بىلەن ئۈتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ بۇ تامىقىغا ھەمداستىخاندا بولۇشقا تولىمۇ ئىنتىزار بولۇپ كەلگەندىم. □
16 چۈنكى سىلەرگە ئېيتايكى، بۇ ھېيت زىياپىتىنىڭ ئەھمىيىتى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىغۇچە، مەن بۇنىڭدىن قايتا يېمەيمەن، ـ دېدى.□
17 ئاندىن ئۇ بىر جامنى قولىغا ئېلىپ، تەشەككۇر ئېيتتى ۋە مۇخلىسلىرىغا:
ـ بۇنى ئېلىپ ئاراڭلاردا تەقسىم قىلىپ ئىچىڭلار.

■ 22:3 مات. 26:14□ مار. 14:10□ يۇھ. 13:27.
□ 22:7 »ئەمدى پېتىر نان ھېيتىنىڭ بىرىنچى كۈنى يېتىپ كەلگەندىدى« ـ »پېتىر نان ھېيتى« يەتتە كۈن ئۈتكۈزۈلەتتى. ئۈنچە كۈنى »ئۈتۈپ كېتىش بايرىمى«)ئىبرانىي تىلدا »پاسخا« ھېيتى(ئىدى. بۇ كۈنى، يەھۇدىيلار قويلارنى ئىبادەتخانىغا ئاپىرىپ سويۇپ، ئاندىن ئۈيىدە پېتىر نان بىلەن يەيتتى »)مىس.» 20-1:12، »لاۋ.» 8-4:23نى كۆرۈڭ.(
■ 22:7 مات. 26:17□ مار. 14.13□12:
□ 22:10 »مانا ئۇ يەردە كوزىدا سۇ كۆتۈرۈۋالغان بىر ئەر كىشى سىلەرگە ئۇچرايدۇ« ـ قاناتاندا)پەلەستىنىدە(ئەر كىشىلەر بۇگۇنگە قەدەر ئادەتتە سۇ كۆتۈرمەيدۇ.
■ 22:14 مات. 26:20□ مار. 14.17:
□ 22:15 »تولىمۇ ئىنتىزارلىق بولۇپ كەلگەندىم« ـ گېرىك تىلىدا »ئىنتىزارلىق بىلەن ئىنتىزار قىلدىم.«
□ 22:16 »بۇ ھېيت زىياپىتىنىڭ تولۇق ئەھمىيىتى خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىغۇچە، مەن بۇنىڭدىن قايتا يېمەيمەن« ـ تەۋراتتىكى بارلىق ھېيتلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۆزى بىر بېشارەتنۇر، ھەممىسى مەسىھنىڭ پادىشاھلىقىدا تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. »لاۋىيلار« 23-باب ۋە »لاۋىيلار«دىكى »قوشۇنچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

18 چۈنكى شۇنى ئېيتايكى، مۇندىن كېيىن خۇدانىڭ پادىشاھلىقى كەلمىگۈچە، ھەرگىز ئۈزۈم شەربىتىدىن قەتئىي
ئىچمەيمەن، ـ دېدى.□

»رەبنىڭ زىياپىتى«

19 ئاندىن ئۇ بىر تال نانىنى قولىغا ئېلىپ، خۇداغا تەشەككۈر ئېيتتى ۋە ئۇنى ئوشتۇپ، ئۇلارغا ئۈلەشتۈرۈپ بېرىپ:
ـ بۇ مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن پىدا بولىدىغان تېنىمدۇر. مېنى ئەسلەپ تۇرۇش ئۈچۈن بۇنىڭدىن يەڭلار، ـ دېدى.□ ■
20 ئۇ شۇنىڭدەك تاماقتىن كېيىنكى جامنى قولىغا ئېلىپ مۇنداق دېدى:
ـ بۇ جامدىكى شاراب مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن تۆكۈلىدىغان قېنىمدا بولغان يېڭى ئەھدىدۇر.□
21 لېكىن مانا، مېنى تۇتۇپ بەرگۈچىنىڭ قولى مېنىڭ بىلەن بىر داستىخاندىدۇر. ■
22 ۋە ئىنسانئوغلى دەرۋەقە تۆزى توغرىسىدا بېكىتىلگەندەك ئالەمدىن كېتىدۇ؛ بىراق ئىنسانئوغلىنىڭ تۇتۇپ
بېرىلىشىگە ۋاستىچى بولغان ئادەمنىڭ ھالىغا ۋاي!■
23 ئاندىن مۇخلىسلار بىر-بىرىدىن:
ـ ئارىمىزدا زادى كىم مۇشۇنداق ئىشنى قىلىشى مۇمكىن؟ ـ دەپ مۇنازىرىگە چۈشۈپ كېتىشتى.

مۇخلىسلارنىڭ مەرتىۋە ھەققىدە مۇنازىرىلىشىشى

24 ئەمدى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا قايسىمىز ئەڭ ئۇلۇغ سانىلىشىمىز كېرەك دېگەن تالاش-تارتىش پەيدا بولدى.
25 ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ ئەللەردىكى پادىشاھلار قول ئاستىدىكى خەلق ئۈستىدىن بۇيرۇقۇزۇلىق قىلىپ ئىدارە قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى
ھوقۇقدارلىرى »خەلقپەرۋەر« دەپ ئاتىلىدۇ. □ ■
26 بىراق سىلەر شۇنداق بولماڭلار؛ بەلكى ئاراڭلاردىكى ئەڭ مەرتىۋىلىكى ئۆزىنى ئەڭ كىچىكدەك ھېسابلىسۇن
ۋە يېتەكچى بولغانلار ھەممەيلەنگە خىزمەتكارىدەك بولسۇن. ■
27 كىم مەرتىۋىلىك، داستىخاندا ئولتۇرغانمۇ ياكى داستىخاندىكى كۆتكۈچىمۇ؟ داستىخاندا ئولتۇرغىنى ئەمەسمۇ؟
بىراق مەن بولسام ئاراڭلاردا خىزمىتىڭلاردا بولغۇچى كۆتكۈچىدەكتۇرمەن.■
28 سىلەر بولساڭلار، بېشىمغا سىناقلار كەلگەندە باشتىن-ئاخىر مەن بىلەن بىللە ھەمراھ بولغانسىلەر.
29 ۋە خۇددى ئاتام ماڭا پادىشاھلىق ھوقۇقى بېكىتكەندەك، مەن سىلەرگىمۇ شۇنداق بېكىتىمەن. ■

□ **22:18** «...□□□□ شەربىتىدىن قەتئىي ئىچمەيمەن» ـ گرېك تىلىدا ...» ئۈزۈم تېلىنىڭ مېۋىسىنىڭ شەربىتىدىن قەتئىي ئىچمەيمەن.«
□ **22:19** »مېنى ئەسلەپ تۇرۇش ئۈچۈن بۇنىڭدىن يەڭلار« ـ گرېك تىلىدا »مېنى ئەسلەپ تۇرۇش ئۈچۈن بۇنداق قىلىڭلار.«
■ **22:19** مات. 26:26□ مار. 22:14□ 1كور. 24.11□23:
□ **22:20** »تاماقتىن كېيىنكى جام« ـ »ئۇتۇپ كېتىش ھېيت«تىكى زىياپەت دائىم بېكىتىلگەن ئالاھىدە بىر تەرتىپ بويىچە ئۆتكۈزىلىدۇ. »تاماقتىن كېيىنكى جام« »ئۇچىنچى جام« بولىدۇ. »بۇ جامدىكى شاراب مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن تۆكۈلىدىغان قېنىمدا بولغان يېڭى ئەھدىدۇر« ـ مەسىھ ئېيتقان بۇ »يېڭى ئەھدە« يەرەمىيا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق تەۋراتتا ۋەدە قىلىنغان ئاجايىپ »يېڭى ئەھدە«دۇر »)يەر.» 34-31:31 ھەم »ئز.» 36:25-27)نى، شۇنداقلا يەرەمىيادىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭمۇ كۆرۈڭ.(بۇ يېڭى ئەھدە »مەسىھنىڭ قېنىدىدۇر« دېگەنىنىڭ ئىنتايىن چوڭقۇر مەنىسى باردۇر، مۇشۇ ئەھدە مەسىھنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇد-ھاياتىغا پۈتۈلگەنلىكىنى، شۇنداقلا ئەھدىنى پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە يەتكۈزۈشكە بولغان قەتئىي نىيىتىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **22:21** مات. 23:26□ مار. 18:14□ يۇھ. 21:13.
■ **22:22** زەب. 9:41□ يۇھ. 18:13□ روس. 6:1.
□ **22:25** »ئەللەردىكى پادىشاھلار قول ئاستىدىكى خەلق ئۈستىدىن بۇيرۇقۇزۇلىق قىلىپ ئىدارە قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ھوقۇقدارلىرى »خەلقپەرۋەر« دەپ ئاتىلىدۇ« ـ شۇ چاغدا ۋە دۇنيانىڭ پۈتكۈل تارىخىدا »خەلقپەرۋەر« دەپ ئاتالغانلار ئەمەلىيەتتە »ئىسمى بار، جىسمى يوق«لاردەك »خەلقپەرۋەر«نىڭ ئەكسى بولىدۇ، ئەلۋەتتە. مەسىھنىڭ بۇ ئىشنى كۆرسەتكەنلىكى، ئېتىقادچىلار ھەتتا مۇشۇنداق ئابرۇينىمۇ ئىزدىمەسلىكى كېرەك، ھەرقانداق »ئابرۇيىپەرەسلىك« قىلىشتىن تولىمۇ يىراقلىشىشى كېرەك، دېگەنلىكتۇر، دەپ ئۇيلايمىز.■ **22:25** مات. 25:20□ مار. 42.10:
■ **22:26** لۇقا 48:9□ 1پېت. 3.5: ■ **22:27** مات. 28:20□ يۇھ. 14:13□ فل. 7.2: ■ **22:29** لۇقا 32.12:

30 شۇنىڭ بىلەن سىلەر مېنىڭ پادىشاھلىقىمدا مەن بىلەن بىر داستىخاندا يەپ-ئىچىسىلەر ۋە تەختىلەردە ئولتۇرۇپ،
ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىسىلەر.□ ■

ئەيسانىڭ پېترۇسنىڭ ئۆزىدىن تاندىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتىشى

مات. 26:31-35 □ مار. 14:27-31 □ يۇھ. 13:36-38

31 رەب يەنە پېترۇسقا:
ـ »ئەي سىمون، سىمون! مانا، شەيتان ھەممىڭلارنى خۇددى بۇغداي تاسقىغاندەك تاسقاپ سىناشنى تىلىگەن.
□ ■
32 لېكىن ئېتىقادىڭ يوقىمىسۇن دەپ ساڭا دۇئا قىلدىم. ئەمدى سەن توۋا قىلىپ تۆز يولىغا قايتقاندىن كېيىن،
قېرىنداشلىرىڭنى مۇستەھكەملىگىن« ـ دېدى.
33 ـ ئى رەب، ـ دېدى پېترۇس، ـ مەن سەن بىلەن بىللە زىندانغا تاشلىنىپ، بىللە تۇتۇلۇمگە بېرىشقا تەييارمەن!
34 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ ئى پېترۇس، ساڭا ئېيتايىكى، بۈگۈن خوراز چىللىغۇچە، سەن »ئۇنى تونۇمايمەن« دەپ مەندىن
ئۈچ قېتىم تانىسەن، دېدى.□ ■

ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىنى ئالاھىدە ئاگاھلاندۇرۇشى

35 ئاندىن، ئۇ ئۇلاردىن:
ـ سىلەرنى ھەمياننىسىز، خۇرجۇنسىز ۋە كەشسىز سەپەرگە ئەۋەتكىنىمدە سىلەرنىڭ بىرەر نەرسەڭلار كەم بولۇپ
قالغانمۇ؟ ـ دەپ سوريدى. ئۇلار: ـ ياق، دېدى.□ ■
36 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارغا: ـ لېكىن ھازىر ھەر كىمنىڭ ھەمياني بولسا، ئۇنى ئالسۇن؛ شۇنداق ھەم خۇرجۇنى
بولسا، ئۇنى ئالسۇن ۋە بىر كىمنىڭ قىلىچى بولمىسا، چاپىننى سېتىپ بىردىن قىلىچ ئالسۇن. □
37 چۈنكى مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتايىكى، مۇقەددەس يازمىلاردا: »ئۇ جىنايەتچىلەر قاتارىدا سانىلىدۇ« دەپ
پۈتۈلگەن سۆز مەندە چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. چۈنكى مېنىڭ توغرامدىكى بارلىق ئىشلار تولۇق ئەمەلگە

□ **22:30 »ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىسىلەر«** ـ ياكى »ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسى ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىسىلەر.«

■ **22:30** مات. 28:19 □ ۋەھ. 21:3.

□ **22:31 »ئەي سىمون، سىمون«!** ـ مۇقەددەس كىتابتا، بىرسىنىڭ بىر ئادەمنىڭ ئىسمىنى ياكى بىر جايىنىڭ نامىنى تەكرار ئىككى قېتىم چاقىرىشى ئۇنىڭغا بولغان چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببىتنى ئىپادىلەپ، ئۇنىڭ ئۆزىگە ئەزىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. **»شەيتان ھەممىڭلارنى خۇددى بۇغداي تاسقىغاندەك تاسقاپ سىناشنى تىلىگەن«** ـ »تىلىگەن« دېگەن بۇ سۆز خۇدا شەيتانىنىڭ تەلىپى بويىچە مۇشۇنداق قىلىشىغا يول قويغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **22:31** 1 پېت. 8:5.

□ **22:34 »بۈگۈن خوراز چىللىغۇچە، سەن »ئۇنى تونۇمايمەن« دەپ مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن«** ـ »بۈگۈن« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، يەھۇدىيلار ئۇچۇنى »بۇ كۈن« »كېچە« بىلەن باشلىنىدۇ. مەسىھ بۇ سۆزلەرنى كېچىدە ئېيتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئېيتقان ۋەقەلەر ئاشۇ كېچىدە، تاڭ ئاتمايلا يۈز بېرىدۇ.
گرىك تىلىدا ئۇنىڭ سۆزلىرى ئىنكار شەكلىدە ئىپادىلىنىدۇ: »سەن بۈگۈن »ئۇنى تونۇمايمەن« دەپ ئۈچ قېتىم مەندىن تامامەن تۇرۇپ خوراز چىللىمايدۇ.«

■ **22:34** مات. 26:34 □ مار. 14:30 □ يۇھ. 13:38.

□ **22:35 »سىلەرنى ھەمياننىسىز، خۇرجۇنسىز ۋە كەشسىز سەپەرگە ئەۋەتكىنىمدە سىلەرنىڭ بىرەر نەرسەڭلار كەم بولۇپ قالغانمۇ؟«** ـ 3:9 ۋە 3:10-4نى كۆرۈڭ.

■ **22:35** مات. 9:10 □ مار. 8:6 □ لۇقا 3:9.

□ **22:36 »لېكىن ھازىر ھەر كىمنىڭ ھەمياني بولسا، ئۇنى ئالسۇن؛ شۇنداق ھەم خۇرجۇنى بولسا، ئۇنى ئالسۇن ۋە بىر كىمنىڭ قىلىچى بولمىسا، چاپىننى سېتىپ بىردىن قىلىچ ئالسۇن«** ـ بۇ سىرلىق ئەمما مۇھىم سۆز توغرۇلۇق »قوشۇنچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

ئاشماي قالمايدۇ ـ دېدى.□ ■
38 ـ ئى رەب، قارىغىن، بۇ يەردە ئىككى قىلىچ بار ئىكەن، دېدى ئۇلار.
ـ بولدى، يېتىدۇ! ـ دېدى ئۇ ئۇلارغا.□

ئەيسانىڭ زەيتۇن تېغىدا دۇئا قىلىشى

مات. 26:36-46□ مار. 14:32-42

39 ئاندىن ئۇ چىقىپ، ئادەتى بويىچە زەيتۇن تېغىغا يول ئالدى؛ ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى ئۇنىڭغا ئەگىشىپ باردى. ■
40 ئۇ يەرگە يېتىپ بارغاندا ئۇ ئۇلارغا:
ـ ئازدۇرۇلماسلىقىڭلار ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار، ـ دېدى.
41 ئاندىن، ئۇلاردىن بىر تاش ئېتىمچە نېرىراق بېرىپ، تىزلىنىپ تۇرۇپ:■
42 ـ ئى ئاتا، خالىساڭ، بۇ قەدەھنى مەندىن ئېلىپ كەتكەيسەن. لېكىن مېنىڭ ئەمەس، بەلكى سېنىڭ ئىرادەڭ ئادا قىلىنسۇن ـ دەپ دۇئا قىلدى؛ □
43 ۋە ئاسماندىن بىر پەرىشتە ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ ئۇنى قۇۋۋەتلەندۈردى.
44 ئۇ قاتتىق ئازابتا تولغىنىپ تېخىمۇ ئىخلاسلىق بىلەن دۇئا قىلىۋەردى. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ تەرلىرى يەرگە تۆكۈلگەن قان تامچىلىرىدەك چۈشۈشكە باشلىدى. ■
45 ئاندىن دۇئاسىنى تۈگىتىپ، ئورنىدىن تۇرۇپ، مۇخلىسلىرىنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇلارنىڭ غەمگە چۆكۈپ ھالسىزلىنىپ مۈگدەپ قالغانلىقىنى كۆرۈۋىدى، ئۇلارغا:
46 ـ ئۇخلاپ قالغىنىڭلار نېمىسى؟ ئازدۇرۇلۇشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن قوپۇپ دۇئا قىلىڭلار، ـ دېدى.

ئەيسانىڭ ئۇتقۇن قىلىنىشى

مات. 26:47-56□ مار. 14:43-50□ يۇھ. 18:3-11

47 ئۇنىڭ سۆزى تېخى ئاياغلاشماستىلا، بىر توپ ئادەملەر پەيدا بولدى. ئۇلارنى باشلاپ كەلگۈچى ئون ئىككەيلەندىن بىرى بولغان يەھۇدا دېگەن كىشى ئىدى؛ ئۇ ئەيسانىڭ سالام بېرىپ سۆيگىلى قېشىغا باردى.■
48 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئەي يەھۇدا، بىر سۆيۈش بىلەن ئىنسانئوغلىنى ئۇتۇپ بېرەرسەنمۇ؟ ـ دېدى.
49 ۋە ئەيسانىڭ ئەتراپىدىكىلەر نېمە ئىش يۈز بېرىدىغانلىقىنى بىلىپ يېتىپ: ـ ئى رەب، قىلىچ بىلەن ئۇرايلىمۇ؟ ـ دېدى.

□ 22:37 »ئۇ جىنايەتچىلەر قاتارىدا سانىلدۇ« ـ ياكى »ئۇ ئاسىيلىق قىلغۇچىلار قاتارىدا سانىلدۇ.« بۇ بېشارەت »يەش.» 53:12دە تېپىلدۇ. »مېنىڭ توغرامدىكى بارلىق ئىشلار تولۇق ئەمەلگە ئاشماي قالمايدۇ« ـ »مېنىڭ توغرامدىكى بارلىق ئىشلار« بولسا پەقەت تەۋراتنىڭ مەسىھنى ئالدىنئالا ئوچۇق ئېيتقان بېشارەتلەر بولۇپلا قالماي، بەلكى تەۋراتتا مەسىھنى كۆرسىتىدىغان بارلىق يۈزلىغان قۇربانلىقلار، ئەمرلەر، بەلگىلىمىلەر ھەمدە تەۋراتتا خاتىرىلەنگەن بارلىق تارىخىي »بېشارەتلىك ۋەقەلەر«نى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
■ 22:37 يەش. 53:12□ مار. 15:28:
□ 22:38 »ئى رەب، قارىغىن، بۇ يەردە ئىككى قىلىچ بار ئىكەن« ـ مۇشۇ خىل »قىلىچ« قىسقا بولۇپ، يەنە »پىچاق« ھېسابلانغىلى بولىدۇ. »بولدى، يېتىدۇ! ـ دېدى ئەيسا ئۇلارغا« ـ مۇشۇ ئايەت تۆستىدە 37-ئايەت بىلەن »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
■ 22:39 مات. 26:36□ مار. 14:32□ يۇھ. 8:1□ 18:1.
■ 22:41 مات. 26:39□ مار. 14:35.
□ 22:42 »بۇ قەدەھنى مەندىن ئېلىپ كەتكەيسەن« ـ »بۇ قەدەھ« ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرىدىغان ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. تەۋراتتا »قەدەھ« دەل شۇ مەنىدە بولۇپ، »زەب.» 75:8؛ »يەش.» 51:17، 22، »يەر.» 25:15 ۋە باشقا كۆپ يەرلەردە خۇدانىڭ غەزىپىنى بىلدۈرىدۇ. شۇڭا مەسىھ مۇشۇ يەردە ھەممىزنىڭ گۇناھلىرىنى كۆتۈرۈپ، خۇدانىڭ غەزىپىنى ئېچىشكە تەيار تۇرىدۇ. ■ 22:44 يۇھ. 12:27□ ئىبر. 5:7.
■ 22:47 مات. 26:47□ مار. 14:43□ يۇھ. 18:3.

50 ۋە ئۇلاردىن بىرى قىلىچىنى كۆتۈرۈپ، باش كاھىننىڭ چاكىرىغا ئۇرۇپ، ئوڭ قۇلىقىنى شىلىۋەتتى. □ ■
51 بىراق ئەيسا بۇنىڭغا جاۋابەن: ـ بولدى، توختا! ـ دېدى، ئۇ قولىنى ئۇزىتىپ قۇلىقىغا تەگكۈزۈپ، ئۇنى ساقايتتى.
52 ئەيسا ئۆزىنى تۇتقىلى كەلگەن باش كاھىنلار، پاسىبان بەگلىرى ۋە ئاقساقاللارغا قاراپ:
ـ بىر قاراقچىنى تۇتىدىغاندەك قىلىچ-توقماقلارنى كۆتۈرۈپ كەپسىلەرغۇ؟ ■
53 مۇقەددەس ئىبادەتخانىدا ھەر كۈنى سىلەر بىلەن بىللە ئىدىم، سىلەر قول سالمىدىڭلار. ھازىر بۇ سىلەرگە تەۋە بولغان ۋاقىت-سائەتتۇر ۋە قاراڭغۇلۇقنىڭ ھۆكۈم سۈرۈشىدۇر ـ دېدى.□

ئەيسانىڭ ئۇستىدىن شىكايەت قىلىنىشى ۋە پېترۇسنىڭ ئەيسادىن تېنىشى

مات. 26□*57-58:* 69-75؛ مار. 14□*53-54:* 66-72؛ يۇھ. 18□*12-18:* 25-27

54 ئۇلار ئەيسانى تۇتۇۋېلىپ، باش كاھىننىڭ ئۆيىگە ئېلىپ كېلىشتى. پېترۇس يىراقتىن ئەگىشىپ ماكىدى. ■
55 ئەمدى ئۇلار ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئوت يېقىپ چۈرىسىدە ئىسسىنىپ ئولتۇرغاندا، پېترۇس ئۇلارنىڭ ئارىسىغا كىرىپ ئولتۇردى. ■
56 ئاندىن ئوتنىڭ نۇرىدا ئۇنىڭ ئولتۇرغىنىنى كۆرگەن بىر دېدەك ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ تۇرۇپ: ـ بۇ ئادەممۇ ئەيسا بىلەن بىللە ئىدى، ـ دېدى.
57 لېكىن ئۇ تېنىپ: ـ ئەي خوتۇن، ئۇنى تونۇمايمەن! ـ دېدى.
58 ئاندىن ئۆزۈن ئۆتمەي، يەنە بىرەيلەن ئۇنى كۆرۈپ: ـ سەنمۇ ئۇلاردىن ئىكەنسەن، ـ دېدى. لېكىن پېترۇس: ـ ئەي بۇرادەر، ئۇنداق ئەمەسمەن! ـ دېدى.
59 ئاندىن بىر سائەتچە ئۆتكەندە باشقا بىرەيلەن: ـ دەرھەققەت، بۇ ھەم ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى؛ چۈنكى ئۇمۇ گالىلىيەلىكتۇر، ـ دەپ چىڭ تۇرۇۋالدى.□
60 لېكىن پېترۇس:
ـ ھەي بۇرادەر، نېمە دەۋاتقىنىڭنى بىلمەيمەن! ـ دېدى. ۋە ئۇنىڭ سۆزى ئاياغلاشماستىنلا، خوراز چىللىدى.
61 ئەمدى رەب كەينىگە بۇرۇلۇپ، پېترۇسقا تىكىلىپ قاراپ قويدى. شۇنىڭ بىلەن پېترۇس رەبنىڭ سۆزىنى، يەنى: »بۈگۈن خوراز چىللاشتىن ئىلگىرى سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن« دېگەنلىكىنى يادىغا كەلتۈردى. ■
62 ۋە ئۇ تاشقىرىغا چىقىپ قاتتىق يىغلاپ كەتتى.

ئەيسانىڭ ئالىي كېڭەشمىدە سوتلىنىشى

مات. 26□*67-68:* مار. 14□*65:*

63 ئەمدى ئەيسانى تۇتۇپ تۇرۇۋاتقانلار ئۇنى مەسخىرە قىلىشقا ۋە ساۋاپ-دۇئىبىلاشقا باشلىدى؛ ■
64 ئۇنىڭ كۆزلىرىنى تېڭىپ ئۇنىڭدىن: ـ سېنى ئۇرغان كىمدۇ؟ قېنى، بېشارەت بەرگىن! ـ دەپ سوراشتى

□ **22:50** «...□□□□□□□□ **بىرى قىلىچىنى كۆتۈرۈپ، باش كاھىننىڭ چاكىرىغا ئۇرۇپ، ئوڭ قۇلىقىنى شىلىۋەتتى»** ـ بۇ نامەلۇم مۇخلىس پېترۇس ئىدى »يۇھ.» 10:18، »مات.» 51:26، »مار.» 47:14).

■ **22:50** مات. 51:26□ مار. 47.14:

■ **22:52** مات. 55:26□ مار. 48.14:

□ **22:53** »**ھازىر بۇ سىلەرگە تەۋە بولغان ۋاقىت-سائەتتۇر ۋە قاراڭغۇلۇقنىڭ ھۆكۈم سۈرۈشىدۇر**« ـ »قاراڭغۇلۇقنىڭ ھۆكۈم سۈرۈشىدۇر« ـ دېمەك، شۇ چاغدا خۇدا شەيتاننىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى، ئۇنىڭ تۇزىگە ۋە مەسىھگە بولغان نەپرىتىنى باش كاھىنلار ۋە باشقا ھۆكۈمدارلاردىن ئىبارەت شۇ رەزىل ئادەملەر ئارقىلىق نامايان قىلىشقا يول قويغاندىن. «1□□□.» 8:2»نى كۆرۈڭ.

■ **22:54** مات. 57:26□ مار. 53:14□ يۇھ. 24.18□12:

■ **22:55** مات. 69:26□ مار. 54□66:14□ يۇھ. 25.18□16:

□ **22:59** »**دەرھەققەت، بۇ ھەم ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى، چۈنكى ئۇمۇ گالىلىيەلىكتۇر**« ـ مۇشۇ كىشى پېترۇسنىڭ گالىلىيەلىك ئىكەنلىكىنى بىلكىم ئۇنىڭ تەلەپپۇزى ياكى بولمىسا يەرلىك كىيىم-كېچىكىدىن بىلىپ يەتكەن بولسا كېرەك. ■ **22:61** مات. 75:26□34□ مار. 72:14□ يۇھ. 38:13□ 27:18.

■ **22:63** ئاۋۋېر 10:16□ يەش. 6:50□ مات. 67:26□ مار. 6:14□ يۇھ. 3:19.

65 ۋە ئۇنىڭغا بۇنىڭدىن باشقا يەنە نۇرغۇن ھاقارەتلەرنى ياغدۇردى.
66 تاڭ ئاتقاندا، خەلق ئاقساقاللىرى، يەنى باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى يىغىلىشتى. ئۇلار ئۇنى ئۆز
كېڭەشمىسىگە ئېلىپ بېرىپ ■
67 ئۇنىڭدىن: ـ
ئېيتە، سەن مەسىھمۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.
ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ سىلەرگە ئېيتسامۇ، قەتئىي ئىشەنمەيسىلەر.
68 سىلەردىن بىرەر سوئال سورىسام، ھېچ جاۋاب بەرمەيسىلەر.
69 لېكىن بۇ ۋاقىتتىن باشلاپ ئىنسانئوغلى ھەممىگە قادىرنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇرىدۇ، ـ دېدى.□ ■
70 ـ ئۇنداقتا، سەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنسەن-دە؟ ـ دېيىشتى ئۇلار.
ئۇ: ـ دېگىنىڭلاردەك مەن شۇدۇرمەن! ـ دەپ جاۋاب بەردى.□
71 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار:
ـ ئەمدى باشقا گۇۋاھچىلىقنىڭ بىزگە نېمە ھاجىتى؟ چۈنكى ئۆزىمىز ئۇنىڭ ئۆز ئاغزىدىن چىققىنىنى ئاڭلىدۇق! ـ
دېيىشتى.□

23

ئەيسانىڭ ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا سوتلىنىشى

مات. 27□*1-2:* 14-11؛ مار. *1-5:* 15□ يۇھ. 18*:28-38*

1 ئاندىن كېڭەشمىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئورنىدىن تۇرۇشۇپ، ئۇنى ۋالىي پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى.■
2 ئۇ يەردە ئۇلار ئۇنىڭ ئۇستىدىن شىكايەت قىلىپ:
ـ ئۆزىنى مەسىھ، يەنى پادىشاھ دەپ ئاتىۋېلىپ، خەلقىمىزنى ئازدۇرۇپ ۋە قۇتراتىپ، قەيسەرگە باج-سېلىق
تاپشۇرۇشنى توسقان بۇ ئادەمنى بايقاپ ئۇنى تۇتتۇق، ـ دېيىشتى. □ ■
3 پىلاتۇس ئۇنىڭدىن: ـ سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇسەن؟ ـ دەپ سوردى.

■ **22:66** زەب. 2:2□ مات. 1:27□ مار. 1:15□ يۇھ. 28.18:

□ **22:69** **»ھەممىگە قادىرنىڭ ئوڭ يېنىدا...»** ـ گرېك تىلىدا »خۇدانىڭ قۇدرىتىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە.« »زەب.»، 1:110نى كۆرۈڭ. زەبۇردىكى بۇ بېشارەتلىك سۆزلەر مەسىھنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ئۇلار ئۆزلىرى ئەيسانى سوتلاۋاتىمىز، دەپ ئويلاتتى، لېكىن ئەمەلىيەتتە ئۇ ئىنسانئوغلى بولۇپ ئاخىر
بېرىپ ئۇلارنىڭ سوتچىسى بولىدۇ.

■ **22:69** دان. 9:7□ مات. 27:16□ 30:24□ 31:25□ 64:26□ مار. 62:14□ روس. 11:1□ 1تىس. 10:1□ ۋەھ. 7.1:

□ **22:70** **»دېگىنىڭلاردەك مەن شۇدۇرمەن«!** ـ »دېگىنىڭلاردەك« گرېك تىلىدا بۇ سۆزنىڭ »شۇنداق، لېكىن ئەمەلىيەت دەل سىلەرنىڭ
ئويلىغىنىڭلاردەك ئەمەس« دېگەن پۇرىقى چىقىدۇ.

□ **22:71** **»ئەمدى باشقا گۇۋاھچىلىقنىڭ بىزگە نېمە ھاجىتى؟ چۈنكى ئۆزىمىز ئۇنىڭ ئۆز ئاغزىدىن چىققىنىنى ئاڭلىدۇق«!** ـ ئۇلارنىڭ مەسىھگە
قارىتىقان ئەرز-شىكايىتى: ـ »خۇدانىڭ ئوغلىمەن« دېگىنىڭ »كۈپۈرلۈق قىلغىنىڭ«، دېگەندىن ئىبارەت ئىدى.
مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ھەقىقىي »كۈپۈرلۈق قىلغۇچى« ئۆلۈمگە مەھكۇم بولۇشى كېرەك. شۇڭا مەسىھ ئۆزى ئېيتقاندىن كېيىن
ئۇلارغا »باشقا گۇۋاھلىق« كېرەك بولمىدى!
ھالبۇكى، يەھۇدىي خەلقى ئۆزلىرىنىڭ ئەمەس، بەلكى رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ قانۇنى ئاستىدا ئۇرغاچقا، ئەيسانى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىش ئۈچۈن رىم ھاكىمىيىتى
ئالدىدا باشقا بىرەر ئەرز-شىكايەتنى تېپىشى كېرەك. بۇ ئۇۋەندىكى بابنا (2:23) كۆرۈنىدۇ.

■ **23:1** مات. 2:27□ مار. 1:15□ يۇھ. 28.18:

□ **23:2** **»قەيسەر«** ـ رىم ئىمپېراتورى. **»...□□□□□□□□□□□ ئازدۇرۇپ ۋە قۇتراتىپ، قەيسەرگە باج-سېلىق تاپشۇرۇشنى توسقان بۇ ئادەمنى بايقاپ
ئۇنى تۇتتۇق»** ـ »(ئۇ(قەيسەرگە باج-سېلىق تاپشۇرۇشنى توسقان« دېگەن شىكايەت يالغان، ئەلۋەتتە. 26-20:20نى كۆرۈڭ. شىكايەت »سىياسىي
جەھەتتىكى« بولۇپ، ئۇچ قىسمنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: (1) ئۇ خەلقنى قۇتراتىۋاتىدۇ، »ئامۇنۇي تەرتىپ«نى يۇزدى؛ (2) خەلقنىڭ باج-سېلىق بېرىشىگە
يول قويمىدى؛ (3) ئۆزىنى پادىشاھ دەپ ئېلان قىلدى)دېمەك، رىم ئىمپېراتورىغا قارشى چىققان.(■ **23:2** مات. 25:17□ 21:22□ مار.
17:12□ لۇقا 25:20□ روس. 7:17□ رىم. 7.13:

ئۇ: ـ ئېيتقىنىڭدەك، ـ دەپ جاۋاب بەردى.□ ■
4 ئاندىن پىلاتۇس باش كاھىنلار بىلەن كۆپچىلىككە:
ـ بۇ ئادەمدىن بىرەر شىكايەت قىلغۇدەك ئىشنى تاپالمىدىم، ـ دېدى.
5 لېكىن ئۇلار تېخىمۇ قەتئىي ھالدا:
ـ ئۇ گاللىلىيەدىن تارتىپ تاكى بۇ يەرگىچە، پۈتكۈل يەھۇدىيەدىمۇ تەلىم بېرىش بىلەن خەلقنى قۇتراتىدۇ.

ئەيسا ھېرود خاننىڭ ئالدىدا

6 پىلاتۇس » گاللىلىيە« دېگەن سۆزنى ئاڭلاپ:
ـ بۇ كىشى گاللىلىيەلىكمۇ؟ ـ دەپ سوردى
7 ۋە ئۇنىڭ ھېرود خاننىڭ ئىدارە قىلغان ئۇلكىدىن كەلگەنلىكىدىن خەۋەر تېپىپ، ئۇنى ھېرودقا يوللاپ بەردى)ئۇ كۈنلەردە ھېرودمۇ يېرۇسالېمدا ئىدى.(■
8 ھېرود ئەيسانى كۆرگەندە ئىنتايىن خۇشال بولدى. چۈنكى ئۇ ئۇزۇندىن بېرى ئۇنىڭغا دائىر كۆپ ئىشلارنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭدىن بىر مۇجىزە كۆرۈش ئۈمىدىدە بولۇپ، ئۇنى كۆرۈش پۇرسىتىنى ئىزدەۋاتاتتى.■
9 ئۇ ئەيسادىن كۆپ سوئاللارنى سوردى، لېكىن ئۇ ھېرودقا بىر ئېغىزمۇ جاۋاب بەرمىدى.
10 باش كاھىنلار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى يېقىن تۇرۇپ ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھە دەپ ئەرز-شىكايەت قىلىۋاتاتتى.
11 ھېرود خان ۋە ئۇنىڭ لەشكەرلىرى ئۇنى خارلاپ مەسخىرە قىلىشىپ، ئۇنىڭغا شاھانە تون-كىيىم كىيدۈرۈپ، ئۇنى يەنە پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا قايتۇرۇپ يوللىدى.
12 مانا شۇ كۈندىن باشلاپ، پىلاتۇس بىلەن ھېرود دوست بولۇپ قالدى؛ چۈنكى ئىلگىرى ئۇلار ئارىسىدا ئاداۋەت بولغانىدى.■

ئەيسانىڭ ئۇلۇمگە ھۆكۈم قىلىنىشى

مات. 27:15-26□ مار. 15:6-15□ يۇھ. 18:39-40□ 19:1-16

13 ۋالىي پىلاتۇس باش كاھىنلارنى، يەھۇدىي ھۆكۈمدارلارنى ۋە خالايىقنى يىغىپ، ■
14 ئۇلارغا:
ـ سىلەر بۇ ئادەمنىڭ ئۈستىدىن »خەلقنى ئازدۇرىدۇ« ۋە قۇتراتىدۇ« دەپ شىكايەت قىلىپ ئۇنى ئالدىمغا تارتىپ كەلدىڭلار. مانا، مەن سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا ئۇنى سوراق قىلغىنىم بىلەن، ئۇنىڭدىن سىلەر شىكايەت قىلغان جىنايەتلەردىن بىرىنىمۇ تاپالمىدىم.
15 ھېرودمۇ تاپمىدى؛ چۈنكى مەن سىلەرنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئەۋەتتىم. مانا، ئۇنىڭدا ئۇلۇمگە لايىق ھېچقانداق جىنايەت يوق ئىكەن. □
16 شۇڭا مەن ئۇنى جازالاپ، ئاندىن قويۇپ بېرىمەن، ـ دېدى □

□ **23:3** »پىلاتۇس ئۇنىڭدىن: ـ سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇسەن؟ ـ دەپ سوردى. ئۇ: ـ ئېيتقىنىڭدەك، ـ دەپ جاۋاب بەردى« ـ »ئېيتقىنىڭدەك« گرېك تىلىدا بۇ سۆزنىڭ »شۇنداق، لېكىن ئەمەلىيەت دەل سېنىڭ ئويلىغىنىڭدەك ئەمەس« دېگەن پۇرىقى چىقىدۇ.
■ **23:3** مات. 27:11□ مار. 15:2□ يۇھ. 18:33.
■ **23:7** لۇقا 3:1.
■ **23:8** لۇقا 9:7.
■ **23:12** روس. 4:27.
■ **23:13** مات. 27:23□ مار. 15:14□ يۇھ. 18:38□ 19:4.
□ **23:15** **»ھېرودمۇ تاپمىدى«** ـ ياكى »ھېرود ئۇنى)بىزگە(قايتۇرۇۋېتىپتۇ.«
□ **23:16** **»شۇڭا مەن ئۇنى جازالاپ، ئاندىن قويۇپ بېرىمەن«** ـ بۇ »جازالاش« بەلكىم قامچىلاش بولاتتى. بۇ سۆزلەر ئۇقۇرمەنلەرگە غەلىتە تۇيۇلىشى مۇمكىن. بىراۋدا جىنايەت بولمىسا، نېمىشقا ئۇنى جازالايدۇ؟ مۇنداق ئادالەتسىزلىك رىم ئىمپېرىيەسى تۈزۈمىدە بەك كۆپ ئىدى. ئۇلار دېلونى سۈرۈشتە قىلغاندىمۇ ئادەمنى قامچىلايتتى »)روس.» 22:24 نى كۆرۈڭ.(لېكىن مۇشۇ يەردە پىلاتۇسنىڭ ئەيسانى مۇنداق »قامچىلايمەن« دېيىشىنىڭ مەقسىتى پەقەت يەھۇدىي چوڭلارنى بىر ئاز رازى قىلىشتىن ئىبارەت ئىدى، خالاس.

17)ئۇنىڭ ھەر قېتىملىق ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا، يەھۇدىي مەھبۇسلاردىن بىرىنى ئۆلارغا قويۇپ بېرىش مەجبۇرىيىتى
بار ئىدى.(■
18 لېكىن كۆپچىلىك تەڭلا چۇقان سېلىشىپ:
ـ بۇنى يوقىتىڭ! بىزگە بارابباسنى قويۇپ بېرىڭ! ـ دېيىشتى ■
19)بارابباس بولسا شەھەردە توپىلاڭ كۆتۈرگەنلىكى ۋە قاتىللىق قىلغانلىقى ئۈچۈن زىندانغا تاشلانغان مەھبۇس
ئىدى.(
20 شۇنىڭ بىلەن پىلاتۇس ئەيسانى قويۇپ بېرىشنى خالاپ، كۆپچىلىككە يەنە سۆز قىلغىلى تۇردى.
21 لېكىن ئۆلار جاۋابەن يەنە چۇقان سېلىشىپ:
ـ كېرىستىلىگىن، ئۇنى كېرىستىلىگىن! ـ دەپ ۋارقىراشتى.
22 پىلاتۇس ئۈچىنچى قېتىم ئۆلارغا:
ـ نېمىشقا؟ ئۇ زادى نېمە يامانلىق قىلغان؟ مەن ئۇنىڭدىن ئۆلۈمگە لايىق ھېچ جىنايەت تاپالمىدىم. شۇنىڭ ئۈچۈن مەن
ئۇنى جازالاپ، قويۇپ بېرىمەن، ـ دېدى.□
23 بىراق ئۆلار يەنىلا ھە دەپ چۇقان سېلىشىپ: »ئۇ كېرىستىلەنسۇن«! دەپ تەلەپ قىلىپ چىڭ تۇرۇۋالدى.
ئۆلارنىڭ ھەمدە باش كاھىنلارنىڭ چۇقانلىرى ئاخىر كۆچلۈك كەلدى.
24 پىلاتۇس ئۆلارنىڭ تەلىپى بويىچە ئادا قىلىنسۇن دەپ ھۆكۈم چىقاردى. ■
25 ۋە ئۆلارنىڭ تىلىگىنىنى، يەنى توپىلاڭ كۆتۈرۈش ۋە قاتىللىق ئۈچۈن زىندانغا تاشلانغانىنى قويۇپ بېرىپ، ئەيسانى
ئۆلارنىڭ خاھىشىغا تاپشۇرۇپ بەردى.

ئەيسانىڭ كېرىستىلىنىشى

مات. 27:32-44; مار. 15:21-32; يۇھ. 19:17-19

26 ۋە ئۆلار ئۇنى ئېلىپ كېتىۋاتقاندا، يولدا كۈرىنى شەھىرلىك سىمون ئىسىملىك بىر كىشى سەھرادىن كېلىۋاتاتتى؛
ئۆلار ئۇنى ئۆتۈۋۈپلىپ، كېرىستنى ئۇنىڭغا كۆتۈرگۈزۈپ، ئەيسانىڭ كەينىدىن ماڭدۇردى. □
27 ئەيسانىڭ كەينىدە زور بىر توپ خەلق، شۇنداقلا ئۇنىڭغا ئېچىنىپ يىغا-زار كۆتۈرۈشۈۋاتقان ئايالىلارمۇ ئەگىشىپ
كېلىۋاتاتتى.
28 لېكىن ئەيسا كەينىگە بۇرۇلۇپ ئۆلارغا:
ـ ئەي يېرۇسالېمنىڭ قىزلىرى! مەن ئۈچۈن يىغلىماڭلار، بەلكى ئۆزۈڭلار ۋە بالىلىرىڭلار ئۈچۈن يىغلاڭلار!
29 چۈنكى سىلەرگە شۇنداق ئېغىر كۈنلەر كېلىدۇكى، كىشىلەر: »تۇغماسلار، بالا كۆتۈرمىگەن قورساقلار ۋە
ئېمىتمىگەن ئەمچەكلەر بەختلىكتۇر«! ـ دېيىشىدۇ.
30 شۇ چاغدا كىشىلەر تاغلارغا: »ئۇستىمىزگە تۈرۈل«!، دۆڭلۈكلەرگە: »ئۇستىمىزنى ياپ«! دەپ ندا قىلىشىدۇ.
□ ■

■ **23:17** مات. 15:27□ مار. 6:15□ يۇھ. 39.18:
■ **23:18** روس. 14.3:
□ **23:22** **»شۇنىڭ ئۈچۈن مەن ئۇنى جازالاپ، قويۇپ بېرىمەن«** ـ 16-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **23:24** مات. 26:27□ مار. 15:15□ يۇھ. 16.19:
□ **23:26** **»ۋە ئۆلار ئۇنى ئېلىپ كېتىۋاتقاندا، يولدا كۈرىنى شەھىرلىك سىمون ئىسىملىك بىر كىشى سەھرادىن كېلىۋاتاتتى؛ ئۆلار ئۇنى ئۆتۈۋۈپلىپ،
كېرىستنى ئۇنىڭغا كۆتۈرگۈزۈپ، ئەيسانىڭ كەينىدىن ماڭدۇردى«** ـ باشقا ئىنجىل بايانلىرىدىن بىلىمىزكى، بۇنىڭ سەۋەبى ئەيسانىڭ ھالسىراپ
كەتكەنلىكىدىن ئىدى »مات.» 32:27، »مار.» 21:15 ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
□ **23:30** **»شۇ چاغدا كىشىلەر تاغلارغا: »ئۇستىمىزگە تۈرۈل«!، دۆڭلۈكلەرگە: »ئۇستىمىزنى ياپ«! دەپ ندا قىلىشىدۇ«** ـ خۇدانىڭ غەزىپى
شۇنچە دەھشەتلىك بولىدۇكى، كىشىلەر ئۇنىڭدىن قېچىش ئۈچۈن ھەرقانچە قورقۇنچلۇق ئامال-چارە بولسىمۇ، خالايدۇ. »ھوش.» 8:10 ۋە »ۋەھيي«
16:6 نى كۆرۈڭ. ■ **23:30** يەش. 19:2□ ھوش. 8:10□ ۋەھ. 16:6□ 6.9:

31 چۈنكى ئادەملەر ياپىيشىل دەرەخكە شۇنداق ئىشلارنى قىلغان يەردە، قۇرۇپ كەتكەن دەرەخكە نېمە ئىشلار
بولار؟! ـ دېدى.□ ■
32 ئىككى جىنايەتچىمۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنغىلى ئۇنىڭ بىلەن تەڭ ئېلىپ كېتىلىنگەنىدى. ■
33 ۋە ئۇلار »باش سۆڭەك« دەپ ئاتالغان جايغا كەلگەنده، ئۇ يەردە ئۇنى ۋە يەنە ئىككى جىنايەتچىنى، بىرنى
ئۆڭىڭ ئولۇڭ يېنىدا ۋە يەنە بىرنى سول يېنىدا كېرىستكە تارتتى. □ ■
34 ئەيسا:
ـ ئى ئاتا، ئۇلارنى كەچۈرگىن، چۈنكى ئۇلار ئۆزىنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىنى بىلمەيدۇ، ـ دېدى.
لەشكەرلەر چەك تاشلاپ، ئۇنىڭ كىيىملىرىنى بۆلۈشۈۋالدى. ■
35 خالايىق قاراپ تۇراتتى، يەھۇدىي ھۆكۈمدارلارمۇ يېنىدا تۇرۇپ ئۇنىڭغا دىمىغىنى قېقىپ مەسخىرە قىلىپ:
باشقىلارنى قۇتقۇزۇپتىكەن! ئەگەر ئۇ راستتىن خۇدانىڭ مەسىھى، ئۇنىڭ تاللىۋالغىنى بولسا، ئۆزىنى قۇتقۇزۇپ
باقسۇن! ـ دېيىشتى.
36 لەشكەرلەرمۇ ئۇنى مەسخىرە قىلىشىپ، يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا سىركە تەكلىپ:
37 ـ ئەگەر سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى بولساڭ، ئۆزۈڭنى قۇتقۇزۇپ باق! ـ دېيىشتى.
38 ئۇنىڭ ئۈستىدىكى تاختايغا گرېكچە، لاتىنچە ۋە ئىبرانىيچە ھەرپلەر بىلەن: »بۇ كىشى يەھۇدىيلارنىڭ
پادىشاھىدۇر« دەپ يېزىپ قويۇلغانىدى.□ ■
39 ئۇنىڭ بىلەن بىللە كېرىستكە تارتىلغان ئىككى جىنايەتچىنىڭ بىرى ئۇنى ھاقارەتلەپ:
ـ سەن مەسىھ ئەمەسمىدىڭ؟ ئەمدى ئۆزۈڭنىمۇ، بىزنىمۇ قۇتقۇزە! ـ دېدى.
40 بىراق يەنە بىرى ئۇنىڭ گېپىگە تەنبىھ بېرىپ: سەن ئۆزۈڭ ئوخشاش ھۆكۈمنىڭ تېگىدە تۇرۇپ خۇدادىن
قورقامسەن؟
41 بىزنىڭ جازالىنىشىمىز ھەقلىق، چۈنكى ئۆز قىلمىشلىرىمىزنىڭ تېگىشلىك جازاسىنى تارتىۋق؛ لېكىن بۇ كىشى
ھېچقانداق ناتوغرا ئىش قىلمىغانغۇ! ـ دەپ جاۋاب بەردى.
42 ئاندىن، ئۇ ئەيسانىڭ:
ـ ئى رەب، پادىشاھلىقىڭ بىلەن كەلگىنىڭدە، مېنى ياد قىلغىن، ـ دېدى.
43 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ بەرھەق، مەن ساڭا ئېيتايىكى، بۈگۈن سەن مەن بىلەن بىللە جەننەتتە بولىسەن، ـ دېدى.□

ئەيسانىڭ ئۆلۈمى
مات. 27:45-56 □ مار. 15:33-41 □ يۇھ. 19:28-30

□ **23:31 »چۈنكى ئادەملەر ياپىيشىل دەرەخكە شۇنداق ئىشلارنى قىلغان يەردە، قۇرۇپ كەتكەن دەرەخكە نېمە ئىشلار بولار؟«!** ـ بۇ سىرلىق بېشارەت بەلكىم: »مەن گۈناھسىز، مېھرىبان بولۇپ خۇدانىڭ جازا قوراللىرى بولغان چەتتەللىكلەرنىڭ قولىدا شۇنچە كۆپ ئازاب تارتقان يەردە، كەلگۈسىدە سىلەردەك گۈناھقا پاتقانلارنى ئۇلار قانداق جازالار؟« دېگەندەك.
■ **23:31** يەر. 29:25 □ 1 پېت. 4:17.
■ **23:32** يۇھ. 18:19.
□ **23:33 »»باش سۆڭەك« دەپ ئاتالغان جاي«** ـ »باش سۆڭەك« گرېك تىلىدا »كالۋاري«، ئىبراني تىلىدا »گولگوتا.«
■ **23:33** مات. 27:38 □ 33 □ مار. 15:22 □ يۇھ. 19:18.
■ **23:34** زەب. 22:18 □ مات. 27:35 □ مار. 15:24 □ يۇھ. 19:23 □ روس. 7:60 □ 1 كور. 4:12.
□ **23:38 »ئۇنىڭ ئۈستىدىكى تاختايغا گرېكچە، لاتىنچە ۋە ئىبرانىيچە ھەرپلەر بىلەن: »بۇ كىشى يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىدۇر« دەپ يېزىپ قويۇلغانىدى«** ـ رىملىقلار بۇ سۆزلەرنى ئەيسانى مەسخىرە قىلىش ئۈچۈن يازغان، ئەلۋەتتە. شۇبھىسىزكى، پىلاتۇس بۇ ئارقىلىق **يەھۇدىيلارنىڭ** مەسخىرە قىلماقچى ياكى ئەيىبلىمەكچى بولغان؛ بىراق خۇدا بولسا بۇ ئارقىلىق ھەقىقىي ئەھۋالنى كۆرسەتكەن »)يۇھ.» 22-19:19 نى، »زەب.» 76:10 نى كۆرۈڭ.(
■ **23:38** مات. 27:37 □ مار. 15:26 □ يۇھ. 19:19.
□ **23:43 »»بەرھەق، مەن ساڭا ئېيتايىكى، بۈگۈن سەن مەن بىلەن بىللە جەننەتتە بولىسەن«** ـ رەبنىڭ: »سەن »بۈگۈن« مەن بىلەن بىللە **جەننەتتە** بولىسەن« دېگەن مۇشۇ سۆزى بەزىلەرنىڭ: »ئەيسا ئۆلگەندىن كېيىن دوزاخقا چۈشكەن« دېگەن بىدئەت تەلىمىنىڭ ئۇلۇمۇ خاتا ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. بىز »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بۇ توغرۇلۇق ئازراق توختىلىمىز.

44 هازىر ئالتىنچى سائەت بولۇپ، پۈتۈن زېمىننى توققۇزىنچى سائەتكىچە قاراڭغۇلۇق باستى. □ ■
45 قۇياش نۇرىنى بەرمىدى ۋە ئىبادەتخانىنىڭ پەردىسى توساتتىن ئوتتۇرىسىدىن يىرتىلىپ ئىككى پارچە بولۇپ كەتتى.
□ ■
46 ئەيسا قاتتىق ئاۋاز بىلەن ندا قىلغاندىن كېيىن: ـ ئى ئاتا! روھىمنى قولۇڭغا تاپشۇردۇم، ـ دېدى-دە، تىنىقى
توختاپ، جان ئۈزدى.□ ■
47 ئۇ يەردە تۇرغان يۈزبېشى يۈز بەرگەن ئىشلارنى كۆرۈپ: ـ بۇ ئادەم ھەققەتەن دۇرۇس ئادەم ئىكەن! ـ
دەپ خۇدانى ئۇلۇغلىدى.■
48 ۋە بۇ مەنزىرنى كۆرۈشكە يىغلىغان بارلىق خەلق يۈز بەرگەن ئىشلارنى كۆرۈپ كۆكرەكلىرىگە ئۇرۇپ ئويلىرىگە
قايتىشتى.
49 ۋە ئۇنى تونۇيدىغان بارلىق كىشىلەر ۋە گالىلىيەدىن ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلگەن ئاياللار يىراقتا تۇرۇپ، بۇ
ۋەقەلەرگە قاراپ تۇردى.

ئەيسانىڭ دەپنە قىلىنىشى

مات. 27:57-61□ مار. 15:42-47□ يۇھ. 19:38-42

51-50 ۋە مانا شۇ يەردە كېڭەشمەدىكىلەردىن يۇسۇپ ئىسىملىك بىرى بار ئىدى. ئۇ ئۆزى ئاقكۆڭۈل ۋە ئادىل
ئادەم بولۇپ، ئۇلارنىڭ مەسلىھەتىگە ۋە قىلغىنىغا قوشۇلمىغانىدى. ئۆزى يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى ئارىماتىيا دېگەن
بىر شەھەردىن بولۇپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى تەلمۇرۇپ كۈتەتتى. ■
52 ئۇ ئۆزى پىلاتۇسنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئەيسانىڭ جەسىتىنى بېرىشنى تەلەپ قىلدى؛
53 ۋە ئۇنى كرېستتىن چۈشۈرۈپ كاناپ بىلەن كېپەنلەپ، قورام تاشتىن ئويۇپ ياسالغان، ھېچكىم قويۇلمىغان بىر
قەبرىگە دەپنە قىلدى. ■
54 بۇ »تەييارلىق كۈنى« بولۇپ، شابات كۈنى يېقىنلىشىپ قالغانىدى. □
55 ۋە ئۇنىڭ بىلەن گالىلىيەدىن كەلگەن ئاياللار يۇسۇپنىڭ ئەگىشىپ، قەبرىنى ۋە ئۇنىڭ جەسەتىنىڭ قانداق
قويۇلغىنىنى كۆردى. ■

□ **23:44 »ئالتىنچى سائەت...توققۇزىنچى سائەت«** ـ »ئالتىنچى سائەت« چۈش بولۇپ، »توققۇزىنچى سائەت« چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچ. يەھۇدىيلار ۋاقتىنى ئەتىگەن سائەت ئالتىدىن باشلاپ ھېسابلايتى)مەسىلەن، ئۇلاردا »بىرىنچى سائەت« بىزدە سائەت يەتتە بولاتتى.(
■ **23:44** مات. 27:45□ مار. 15:33:
□ **23:45 »ئىبادەتخانىنىڭ پەردىسى توساتتىن ئوتتۇرىسىدىن يىرتىلىپ ئىككى پارچە بولۇپ كەتتى«** ـ »مات.» 27:51دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **23:45** مات. 27:51□ مار. 15:38:
□ **23:46 »ئەيسا... تىنىقى توختاپ، جان ئۈزدى«** ـ ياكى »ئەيسا... روھىنى چىقاردى.« گرېك تىلىدا »روھ« ۋە »تىنىق« بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »زەب.» 31:5نى كۆرۈڭ. مۇشۇ ئايەتتىكى بىرىنچى »قاتتىق ئاۋاز بىلەن ندا قىلىش«ى بەلكىم »يۇھ.» 19:30دە خاتىرىلەنگەن.
■ **23:46** زەب. 31:5□ مات. 27:50□ مار. 15:37□ يۇھ. 19:30□ روس. 59.7:
■ **23:47** مات. 27:54□ مار. 15:39:
■ **23:50-51** مات. 27:57□ مار. 15:43□ يۇھ. 19:38:
■ **23:53** مات. 12:26□ 40:12□ 27:59□ مار. 15:46□ يەش.53:
□ **23:54 »بۇ »تەييارلىق كۈنى« بولۇپ، شابات كۈنى يېقىنلىشىپ قالغانىدى«** ـ »تەييارلىق كۈنى« شابات كۈنى)دەم ئېلىش كۈنى، شەنبە كۈنى(نىڭ ھارپا كۈنىدۇر. دەم ئېلىش كۈنىدە كىشىلەرنىڭ »ئىش قىلماسلىق«ى ئۇچۇن ھارپا كۈنىدە تامام ئېتىلىشى ۋە باشقا كېرەكلىك خىزمەتلەرنى ئالدىنئالا قىلۇېلىشى كېرەك ئىدى ـ شۇنىڭا ئالدىنقى كۈنى »تەييارلىق كۈنى« دەپ ئاتىلاتتى.
تەۋرات كالېنداری بويىچە »پېتىر نان ھېيىتى«نىڭ بىرىنچى كۈنى »)نىسان«، يەنى 1-ئاينىڭ 15-كۈنى(»شابات كۈنى« دەپ ھېسابلىنىشى كېرەك ئىدى »)لاۋ.» .(6:23-7 شۇنىڭا ئۇنىڭ ھارپا كۈنىمۇ »تەييارلىق كۈنى« دەپ ئاتىلاتتى. بۇ »نىسان« ئاينىڭ 14-كۈنى ئىدى.
شابات كۈنى يەھۇدىيلار ئارىسىدا ھەپتىنىڭ بارلىق كۈنلىرىگە ئوخشاشلا كەچقۇرۇن باشلىنىدۇ. ■ **23:55** لۇقا 2.8:

56 ئاندىن يېنىپ بېرىپ ئەترلەر ۋە خۇش پۇراقلىق بۇيۇملارنى تەييار قىلدى ۋە تەۋراتتىكى ئەمر بويىچە شابات
كۈنى ئارام ئېلىشتى.□

24

ئەيسانىڭ تىرىلىشى
مات. 28:10-1 مار. 16:8-1 يۇھ. 20:10-1

1 ئەمدى ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنىدە تاڭ يۇراي دەپ قالغاندا، ئاياللار ئۆزلىرى تەييارلىغان ئەترلەرنى ئېلىپ، قەبرىگە
كەلدى.□ ■
2 ئۇلار قەبرىنىڭ ئاغزىدىكى تاشنىڭ دومىلىتىۋېتىلگەنلىكىنى كۆردى؛
3 ۋە قەبرىگە كىرىپ قارىۋىدى، رەب ئەيسانىڭ جەسىتى يوق تۇراتتى.
4 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار بۇنىڭدىن پاتىپاراق بولۇپ تۇرغاندا، مانا، نۇر چاقناپ تۇرىدىغان كىيىملەرنى كىيگەن
ئىككى زات ئۇلارنىڭ يېنىدا تۇيۇقسىز پەيدا بولدى.□
5 ئاياللار قاتتىق ۋەھىمگە چۈشۈپ، يۈزلىرىنى يەرگە يېقىشتى. ئىككى زات ئۇلارغا: ـ نېمە ئۈچۈن تىرىك بولغۇچىنى
تۆلگەنلەرنىڭ ئارىسىدىن ئىزدەيسىلەر؟
6-7 ئۇ بۇ يەردە ئەمەس، بەلكى ئۇ تىرىلدى! ئۇ تېخى گالىلىيەدە تۇرغان ۋاقتىدا، ئۆزىڭىز سىلەرگە نېمىنى ئېيتقىنىنى،
يەنى» :ئىنسانئوغلىنىڭ گۇناھكار ئادەملەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلۇپ، كېيىنلىنىپ، ئۈچىنچى كۈنى قايتا تىرىلىشى
مۇقەررەردۇر« دېگەنلىرىنى ئەسلەپ بېقىڭلار! ـ دېدى.■
8 ۋە ئۇلار ئۆزىنىڭ دەل شۇنداق دېگىنىنى ئېسىگە ئېلىشتى؛■
9 ۋە قەبىردىن قايتىپ، بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئون بىرەيلەنگە، شۇنداقلا قالغان مۇخلىسلارنىڭ ھەممىسىگە
يەتكۈزدى. ■
10 روسۇللارغا بۇ ئىشلارنى يەتكۈزگۈچىلەر بولسا ماگدالىق مەريەم، يوئاننا ۋە ياقۇپنىڭ ئانىسى مەريەم ھەمدە
ئۇلار بىلەن بىللە بولغان باشقا ئاياللار ئىدى.
11 لېكىن ئاياللارنىڭ بۇ ئېيتقانلىرى ئۇلارغا ئەپسانىدەك بىلىندى، ئۇلار ئۇلارنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەنمىدى.
12 بىراق پېترۇس ئورنىدىن تۇرۇپ، قەبرىگە يۈگۈرۈپ باردى. ئۇ ئېگىلىشىپ قەبرە ئىچىگە قارىۋىدى، يالغۇز كاناپ
كىيىملىكىنىڭ تىلىم-تىلىم پارچىلىرىنى كۆرۈپ، يۈز بەرگەن ئىشلارغا تەئەججۈپلىنىپ ئۆيگە قايتىپ كەتتى.■

ئېمائۇس يېزىسىغا باردىغان يولدا مېگۈۋاتقان سىرلىق مۇسافىر
مار. 16:13-12

□ **23:56** »ئاياللار ئەترلەر ۋە خۇش پۇراقلىق بۇيۇملارنى تەييار قىلدى« ـ »بۇيۇملار« ـ ياكى »مەلھەملەر.« بۇ بۇيۇملارنىڭ ئىشلىتىلىشىنىڭ مەقسىتى
جەسەتنىڭ ئۈستىگە چېچىپ ئۆتۈپ چىرىپ كېتىشىنى ئاستىلاشتۇرۇش ئىبارەت ئىدى.
□ **24:1** »**ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى**« ـ ياكى »شاباتنىڭ كېيىنكى كۈنى«، يەنى يەكشەنبە. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »»ھەپتىلەر«نىڭ بىرىنچى كۈنى.«
»پېتىر ئىبىتى«دىن »ئورما ھىبىتى«غىچە 7 ھەپتە، يەنى 49 كۈن سانىلىشى كېرەك. بۇ ۋاقىت »ھەپتىلەر« دەپ ئاتىلىدۇ، »ئورما ھىبىتى« بەزىدە
»ھەپتىلەر ھىبىتى« دەپمۇ ئاتىلىدۇ.
■ **24:1** مات. 28:1□ مار. 16:1□ يۇھ. 20:1.
□ **24:4** »**نۇر چاقناپ تۇرىدىغان كىيىملەرنى كىيگەن ئىككى زات**« ـ »ئىككى زات« گرېك تىلىدا »ئىككى ئەر كىشى.« بۇلار پەرىشتىلەر بولسا
كېرەك. ■ **24:6-7** مات. 16:21□ 17:22□ 20:18□ مار. 8:31□ 9:31□ 10:33□ لۇقا 9:22□ 18:31: ■ **24:8** يۇھ. 2:22:
■ **24:9** مات. 28:8□ مار. 16:10: ■ **24:12** يۇھ. 20□3: 6.

13 ۋە مانا، شۇ كۈندە ئۇلاردىن ئىككىيلەن يېرۇسالېمدىن ئون بىر چاقىرىم يىراقلىقتىكى ئېمايۇس دېگەن كەنتكە كېتىپ
باراتتى. □ ■
14 ئۇلار يۈز بەرگەن بارلىق ئىشلار توغرىسىدا سۆزلىشىپ كېتىۋاتاتتى.
15 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلار سۆزلىشىپ-مۇلاھىزىلىشىپ كېتىۋاتقاندا، مانا ئەيسا ئۆزى ئۇلارغا يېقىنلىشىپ كېلىپ،
ئۇلار بىلەن بىللە ماكېتى؛ ■
16 لېكىن ئۇلارنىڭ كۆزلىرى ئۇنى تونۇشتىن توتۇلدى.
17 ئۇ ئۇلاردىن: ـ كېتىۋېتىپ نېمە ئىشلار توغرۇلۇق مۇنازىرە قىلىشىۋاتىسىلەر؟ ـ دەپ سوردى. ئۇلار قايغۇلۇق
قىياپەتتە توختاپ،
18 ئۇلاردىن كلىيوپاس ئىسىملىك بىرى جاۋاب بېرىپ: ـ يېرۇسالېمدا تۇرۇۋېمۇ، مۇشۇ كۈنلەردە شۇ يەردە يۈز
بەرگەن ۋەقەلەردىن بىردىنبىر خەۋەر تاپمىغان مۇساپىر سەن ئوخشىمامسەن؟! ـ دېدى.
19 ۋە ئۇ ئۇلاردىن: ـ نېمە ۋەقەلەر بولدى؟ ـ دەپ سوردى.
»ناسارەتلىك ئەيسانىڭ مۇناسىۋەتلىك ۋەقەلەر«! ـ دېدى ئۇلار، ـ »ئۇ ئۆزى خۇدانىڭ ئالدىدىمۇ، بارلىق خەلقنىڭ
ئالدىدىمۇ ئەمەلدە ۋە سۆزدە قۇدرەتلىك بىر پەيغەمبەر بولۇپ، ■
20 باش كاھىنلار ۋە ھۆكۈمدارلىرىمىز ئۇنى ئۆلۈم ھۆكۈمىگە تاپشۇرۇپ، كېرىستىلەتتى.
21 بىز ئەسلىدە ئۇنى ئىسرائىلغا ھەمجەمەت بولۇپ ئازاد قىلىدىغان زات ئىكەن، دەپ ئۈمىد قىلغانىدۇق. لېكىن
ئىشلار شۇنداق بولدى، ھازىر بۇ ۋەقەلەر يۈز بەرگىنىگە ئۈچىنچى كۈن بولدى؛ □ ■
22 يەنە كېلىپ، ئارىمىزدىكى بىرنەچچە ئايال ھەم بىزنى ھاڭ-تاڭ قالدۇرۇۋەتتى. چۈنكى ئۇلار بۈگۈن تاڭ سەھەردە
قەبرىگە بېرىپتىكەن، ■
23 ئۇنىڭ جەسىتىنى تاپالماي قايتىپ كېلىپ: »بىزگە بىرنەچچە پەرىشتە غايىبانە كۆرۈنۈشتە ئايان بولۇپ، »ئۇ تىرىك«!
دېدى« دەپ ئېيتىپتۇ.
24 بۇنىڭ بىلەن ئارىمىزدىن بىرنەچچەيلەن قەبرىگە بېرىپ، ئەھۋالنىڭ دەل ئاياللارنىڭ ئېيتقىنىدەك ئىكەنلىكىنى بايقاپتۇ.
لېكىن ئۇنى ئۇلارمۇ كۆرمەپتۇ.«
25 ئەيسا ئۇلارغا:
ـ ئەي نادانلار، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئېيتقانلىرىنىڭ ھەممىسىگە ئىشىنىشكە قەلبى گاللار!
26 مەسىھنىڭ ئۆزىگە خاس شان-شەرىپىگە كىرىشتىن بۇرۇن، مۇشۇ جاپا-مۇشەققەتلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈشى
مۇقەررەر ئەمەسمىدى؟ ـ دېدى.■
27 ئاندىن پۈتۈن تەۋرات-زەبۇردىن، مۇسا ۋە باشقا بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدىن باشلاپ ئۇ ئۆزى ھەققىدە
ئالدىن پۈتۈلگەنلىرىنى ئۇلارغا شەرھ بېرىپ چۈشەندۈردى.■
28 ئۇلار بارىدىغان كەنتكە يېقىنلاشقاندا، ئۇ يىراقراق بىر يەرگە بارىدىغاندەك تۇراتتى.
29 لېكىن ئۇلار ئۇنى تۇتۇۋېلىپ:

□ **24:13** »**ئون بىر چاقىرىم**« ـ گېرىك تىلىدا »ئاتمىش ستادىيون« ـ بىر ستادىيون تەخمىنەن 185 مېتر كېلىدۇ.
■ **24:13** مار. 12.16:
■ **24:15** مات. 20:18□ لۇقا 36.24:
■ **24:19** لۇقا 16:7□ يۇھ. 19:4□ 14.6:
□ **24:21** »**بىز ئەسلىدە ئۇنى ئىسرائىلغا ھەمجەمەت بولۇپ ئازاد قىلىدىغان زات ئىكەن، دەپ ئۈمىد قىلغانىدۇق**« ـ »ھەمجەمەت-ئازاد قىلغۇچى«
ياكى »ھەمجەمەت-قۇتقۇزغۇچى« توغرۇلۇق »ئايۇپ« 25:19 ۋە ئىزاھات، شۇنداقلا »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ.
■ **24:21** روس. 6.1:
■ **24:22** مات. 8:28□ مار. 10:16□ يۇھ. 18.20:
■ **24:26** يەش. 6:50□ 5:53□ فىل. 7:2□ ئىبر. 2:12□ 1 پېت. 11.1:
■ **24:27** يار. 15:3□ 18:22□ 4:26□ 10:49□ قان. 15:18□ زەب. 11:132□ يەش. 14:7□ 5:9□ 10:40□ يەر. 5:23□ 14:33□
ئەز. 23:34□ 24-25:37□ دان. 24:9□ مىك. 20.7:

ـ كەچ كىرىپ قالدى، ھېلىلا كۈن ئولتۇرىدۇ. بىز بىلەن بىللە قونۇپ قالغىن، ـ دەپ تۆتۈندى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ
ئۇلار بىلەن قونغىلى ئۆيگە كىردى. ■
30 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇ ئۇلار بىلەن داستىخاندا ئولتۇرغاندا، نانىنى قولىغا ئېلىپ، خۇداغا تەشەككۈر ئېيتتى،
ئاندىن نانىنى ئوشتۇپ ئۇلارغا تۇتتى. □
31 ئۇلارنىڭ كۆزلىرى شۇئان ئېچىلىپ، ئۇنى تونۇدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنىڭ ئالدىدىن غايىب بولدى.
32 ئۇلار بىر-بىرىگە:
ـ ئۇ يولدا بىز بىلەن پاراكلىشىپ، بىزگە مۇقەددەس يازمىلارغا شەرھ بەرگەندە، يۈرەك-باغرىمىز گويا ئوتتەك
ياغمىدىمۇ؟! ـ دېيىشتى.
34-33 ۋە ئۇلار شۇ ھامان تۇرۇپ يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى. ئۇلار ئىككىسى ئون بىرەيلەن بىلەن ئۇلارنىڭ
ھەمراھلىرىنىڭ بىر يەرگە يىغىلىپ تۇرغىنىنىڭ ئۈستىگىلا چۈشتى، ئۇلار: »رەب راستتىن تىرىلىپتۇ. ئۇ سىمونغا
كۆرۈنۈپتۇ«! دېيىشۇاتاتتى. □
35 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىككىيلەنمۇ يولدا يۈز بەرگەن ئىشلارنى ۋە ئۇ نانىنى ئوشتۇۋاتقاندا ئۇنىڭ ئۇزلىرىگە قانداق
تونۇلغىنىنى كۆچىلىككە سۆزلەپ بەردى.

ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرىغا يەنە كۆرۈنۈشى

مات. 28:16-20□ مار. 16:14-18□ يۇھ. 20:19-23□ روس. 1:6-8

36 ۋە ئۇلار بۇ ئىشلار ئۈستىدە سۆزلىشىۋاتقاندا، ئەيسا ئۆزى توساتتىن ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا پەيدا بولۇپ:
ـ سىلەرگە ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي! ـ دېدى.□ ■
37 ئۇلار بىرەر روھنى ئۇچراتتۇقۇ نېمە، دەپ خىيال قىلىپ، ئالاقزادە بولۇشۇپ ۋەھىمگە چۈشتى.
38 ئۇ ئۇلارغا:
ـ نېمىگە شۇنچە ئالاقزادە بولۇپ كەتتىڭلار؟ نېمىشقا قەلبىڭلاردا شەك-گۇمان چىقىپ تۇرىدۇ؟
39 قوللىرىمغا ۋە پۇتلىرىمغا قاراپ بېقىڭلار! مېنىڭ ئۆزۈم ئىكەنلىكىمنى بىلىڭلار! مېنى تۇتۇپ كۆرۈڭلار، روھنىڭ
ئەت بىلەن سۆڭىكى يوق، لېكىن مەندە بارلىقىنى كۆرىسىلەر، ـ دېدى.
40 ۋە شۇنداق دېگەچ ئۇلارغا پۇت-قولىنى كۆرسەتتى.
41 ئۇلار خۇشلۇقتىن كۆزلىرىگە ئىشەنگۈسى كەلمەي ھەيرانۇھەس تۇرغىنىدا ئۇ ئۇلاردىن:
ـ سىلەرنىڭ بۇ يەردە يېگۈدەك نەرسىڭلار بارمۇ؟ ـ دەپ سوردى. ■
42 ئۇلار بىر پارچە بېلىق كاۋۇپى ۋە بىر پارچە ھەسەل كۆنىكىنى ئۇنىڭغا سۇنۇۋىدى،
43 ئۇ ئېلىپ ئۇلارنىڭ ئالدىدا يېدى.
44 ئاندىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ مانا بۇ مەن سىلەر بىلەن بولغان ۋاقتىمدا سىلەرگە ئېيتقان: »مۇسا خاتىرىلىگەن تەۋرات قانۇنى، پەيغەمبەرلەرنىڭ
يازمىلىرى ۋە زەبۇردا مېنىڭ توغرامدا پۈتۈلگەنلىرىنىڭ ھەممىسى چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي قالمايدۇ« دېگەن سۆزلىرىم
ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى.■
45 شۇنىڭ بىلەن ئۇ مۇقەددەس يازمىلارنى چۈشىنىشى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ زېھىنلىرىنى ئاچتى

■ **24:29** يار. 3:19□ روس. 15:16□ ئىبر. 2.13:
□ **24:30** »ئۇ ئۇلار بىلەن داستىخاندا ئولتۇرغاندا، نانىنى قولىغا ئېلىپ، خۇداغا تەشەككۈر ئېيتتى، ئاندىن نانىنى ئوشتۇپ ئۇلارغا تۇتتى« ـ »نان ئوشتۇش« ئادەتتە يۇنى مېھمان ئەمەس، بەلكى ساھىبخانا قىلىشى كېرەك ئىدى.
□ **24:33-34** »ئۇلار شۇ ھامان تۇرۇپ يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى« ـ گرېك تىلىدا »ئۇلار شۇ سائەتتىلا تۇرۇپ يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى.«
□ **24:36** »سىلەرگە ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي«! ـ ئىبرانىي تىلىدا »شالوم ئەلەيكۇم«، ئەرەب تىلىدا »ئەسسالامۇئەلەيكۇم« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **24:36** مار. 14:16□ يۇھ. 19:20□ 1 كور. 5:15: ■ **24:41** يۇھ. 10.21: ■ **24:44** مات. 21:16□ 22:17□ 18:20□ مار. 31:8□ 31:9□ 33:10□ لۇقا 22:9□ 31:18□ 6.24:

46 ۋە ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ مۇقەددەس يازمىلاردا شۇنداق ئالدىن پۈتۈلگەنكى ۋە شۇ ئىش مەسىھنىڭ ئۆزىگە توغرا كەلدىكى، ئۇ ئازاب
چېكىپ، ئۈچىنچى كۈنىدە ئۆلگەنلەر ئارىسىدىن تىرىلىدۇ، ■
47 ئاندىن ئۇنىڭ نامى بىلەن »توۋا قىلىڭلار، گۇناھلارنىڭ كەچۈرۈمىگە مۇيەسسەر بولۇڭلار« دېگەن خەۋەر
يېرۇسالېمدىن باشلاپ بارلىق ئەللەرگە جاكارلىنىدۇ. ■
48 سىلەر ئەمدى بۇ ئىشلارغا گۇۋاھچىدۇرسىلەر.
49 ۋە مانا، مەن ئاتامنىڭ ۋەدە قىلغىنىنى ۋۇجۇدۇڭلارغا ئەۋەتىمەن. لېكىن سىلەر يۇقىرىدىن چۈشىدىغان كۈچ-
قۇدرەت بىلەن كىيگۈزۈلگۈچە، بۇ شەھەردە كۈتۈپ تۇرۇڭلار.«□ ■

ئەيسانىڭ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشى
مار. 16:19-20□ روس. 11:9-1

50 ۋە ئۇ ئۇلارنى بەيت-ئانىيا يېزىسىغىچە باشلاپ باردى ۋە قوللىرىنى كۆتۈرۈپ ئۇلارنى بەركەتلىدى. ■
51 ۋە شۇنداق بولدىكى، ئۇلارنى بەركەتلىگەندە ئۇ ئۇلاردىن ئايرىلىپ ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. ■
52 ئۇلار ئۇنىڭغا سەجدە قىلىشتى ۋە زور خۇشال-خۇرامىلىق ئىچىدە يېرۇسالېمغا قايتىپ كېلىپ،
53 ھەردائىم ئىبادەتخاندا تۇرۇپ خۇداغا شۈكۈر-سانا ئوقۇشۇپ تۇردى.□

■ **24:46** زەب. 10:16□ 6.22: 22□ روس. 3.17:
■ **24:47** روس. 38:13□ 1يۇھ. 12.2:
□ **24:49** »مەن ئاتامنىڭ ۋەدە قىلغىنىنى ۋۇجۇدۇڭلارغا ئەۋەتىمەن« ـ »ئاتامنىڭ ۋەدە قىلغىنى« ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھى. خۇدا ئۇلارنى »قۇدرەت بىلەن كىيگۈزىدۇ.« »لېكىن سىلەر يۇقىرىدىن چۈشىدىغان كۈچ-قۇدرەت بىلەن كىيگۈزۈلگۈچە، بۇ شەھەردە كۈتۈپ تۇرۇڭلار« ـ »بۇ شەھەر« ـ يېرۇسالېم.
■ **24:49** يۇھ. 26:14□ 26:15□ 7:16□ روس. 4.1:
■ **24:50** روس. 12.1:
■ **24:51** مار. 1916: روس. 9.1:
□ **24:53** «...□□ شۇنداق بولدىكى، ئۇ ئۇلارنى بەركەتلىگەندە ئۇ ئۇلاردىن ئايرىلىپ ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى... ئۇلار ھەردائىم ئىبادەتخاندا تۇرۇپ خۇداغا شۈكۈر-سانا ئوقۇشۇپ تۇردى« ـ بۇ 53-36-ئايەتلەرگە قارىغاندا، بۇ مەسىھنىڭ مۇخلىسلىرىغا ئاخىرقى كۆرۈنۈشى ئىدى. بىراق ئۇنىڭ تىرىلىشىنى بايان قىلىدىغان باشقا خاتىرىلەر بىلەن سېلىشتۇرغاندا، بۇ بىرىنچى يەكشەنبىدىكى كۆرۈنۈشتىن كېيىن ئەيسا يەنە بىرنەچچە قېتىم مۇخلىسلىرىغا ئايان بولدى. لۇقانىڭ بۇ خاتىرىسى ئەيسانىڭ مۇخلىسلارغا بىرىنچى كۆرۈنىشىدىن بىراقلا قىرىقىنچى كۆرۈنۈشىگە ئالاقىدار ئۇتۇكەن بولسا كېرەك (45-□□□□□□□ يا كى 50-ئايەتتە «ئالاقىدار ئۇتىدۇ«). شۇڭا ئىنجىلدىكى »توت بايان«دا ھېچقانداق زىت يەرلەر يوق، دەپ قارايمىز.
»لۇقا«نىڭ داۋامى »روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى«دۇر، ئەلۋەتتە.

يۇھاننا

»يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر« •••• ئەيسا مەسىھنىڭ ئەينى سالاھىيىتى ـ »خۇدانىڭ كالامى«دۇر

1 مۇقەددەمدە » كالام« بار ئىدى؛ كالام خۇدا بىلەن بىللە ئىدى ھەم كالام خۇدا ئىدى.□ ■
2 ئۇ مۇقەددەمدە خۇدا بىلەن بىللە ئىدى.■
3 ئۇ ئارقىلىق بارلىق مەۋجۇداتلار يارىتىلدى ۋە بارلىق يارىتىلغانلارنىڭ ھېچبىرى ئۇنىڭسىز يارىتىلغان ئەمەس.□ ■
4 ئۇنىڭدا ھاياتلىق بار ئىدى ۋە شۇ ھاياتلىق ئىنسانلارغا نۇر ئېلىپ كەلدى.□ ■
5 ۋە نۇر قاراڭغۇلۇقتا پارلايدۇ ۋە قاراڭغۇلۇق بولسا نۇرنى ھېچ بېسىپ چۈشەلمىگەن ئەمەس.□ ■
6 بىر ئادەم خۇدادىن كەلدى. ئۇنىڭ ئىسمى يەھيا ئىدى.□ ■
7 ئۇ گۇۋاھلىق بېرىش ئۈچۈن، يەنى ھەممە ئىنسان ئۇنىڭ ئارقىلىق ئىشەندۈرۈلسۈن، دەپ نۇرغا گۇۋاھچى بولۇشقا
كەلگەندى.
8 يەھيانىڭ ئۆزى شۇ نۇر ئەمەس، بەلكى پەقەت شۇ نۇرغا گۇۋاھلىق بېرىشكە كەلگەندى.
9 ھەقىقىي نۇر، يەنى پۈتكۈل ئىنسانىي يورۇتقۇچى نۇر دۇنياغا كېلىۋاتقاندى.□ ■
10 ئۇ دۇنيادا بولغان ۋە دۇنيا ئۇ ئارقىلىق بارلىققا كەلتۈرۈلگەن بولسىمۇ، لېكىن دۇنيا ئۇنى تونۇمىدى. ■
11 ئۇ ئۆزىنىڭكىلەرگە كەلگەن بولسىمۇ، بىراق ئۇنى ئۆز خەلقى قوبۇل قىلمىدى. □

□ **1:1 »مۇقەددەمدە«** ـ باشقا بىر ئېپادىلىنىشى »ھەممىدىن بۇرۇن« »)ئالەم يارىتىلىشتىن بۇرۇنلا«) كالام)ئاللىقاچان(بار ئىدى.« **»كالام«** ـ »سۆز«، شۇنداقلا »خۇدانىڭ سۆزى« دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئەيسانىڭ بىر نامىدۇر، كۆرسىتىدىغان مەنىسى ئىنتايىن چوڭقۇردۇر. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. **»كالام خۇدا بىلەن بىللە ئىدى...«** ـ مۇشۇ يەردىكى »بىلەن بىللە« دېگەن گرېك تىلىدا يەنە »ئىنتايىن يېقىن مۇناسىۋەتتە«، »(خۇداغا(قاراپ ئۆزى سۆيىدىغان« دېگەن مەنىنىمۇ پۈرىتىدۇ. **»ھەم كالام خۇدا ئىدى«** ـ بۇ مۇھىم بايان كالامنىڭ خۇدالىق تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:1** يەنە. 22:8□ كول. 17:1□ 1يۇھ. 1□1: .2

■ **1:2** يۇھ. 5.17:

□ **1:3 »ئۇ ئارقىلىق بارلىق مەۋجۇداتلار يارىتىلدى ۋە بارلىق يارىتىلغانلارنىڭ ھېچبىرى ئۇنىڭسىز يارىتىلغان ئەمەس«** ـ بۇ يەردە كۆزدە تۇتۇلغىنى كالام ئۆزى ھېچ يارىتىلغان ئەمەس، بەلكى ئەزەلدىن خۇدا بىلەن بىللە مەۋجۇت ئىكەنلىكىدۇر. »يارىتىلغان« گرېك تىلىدا، مۇشۇ يەردە »بارلىققا كەلتۈرۈلگەن« »ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈلگەن« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. شۇنىڭدەك باشقا خىل ئېپادىلىنىشى: ـ »ھەممە نەرسە ئۇنىڭ ۋاستىسى بىلەن بولدى ۋە بولغان نەرسىلەردىن ھېچ بىرى ئۇنىڭسىز بولمىدى.«

■ **1:3** يار. 3:1□ زەب. 6:33□ ئەف. 9:3□ كول. 16:1□ ئىبر. 2:1.

□ **1:4 »شۇ ھاياتلىق ئىنسانلارغا نۇر ئېلىپ كەلدى«** ـ يا كى »شۇ ھاياتلىق ئىنسانلارنىڭ نۇرى ئىدى.«

■ **1:4** يۇھ. 26:5□ 12:8□ 5:9□ 46:12□ 1يۇھ. 5:1□ 8-11:2□ 11.5:

□ **1:5 »قاراڭغۇلۇق بولسا نۇرنى ھېچ بېسىپ چۈشەلمىگەن ئەمەس«** ـ مۇشۇ سۆز ئىككى بىسلىق سۆز بولۇپ، يەنى »قاراڭغۇلۇق بولسا نۇرنى ھېچ چۈشەنگەن ئەمەس« يا كى »قاراڭغۇلۇق بولسا نۇرنى قوبۇل قىلغان ئەمەس« دېگەنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

■ **1:5** يۇھ. 19.3:

□ **1:6 »بىر ئادەم خۇدادىن كەلدى«** ـ گرېك تىلىدا »بىر ئادەم خۇدادىن ئەۋەتىلدى.« **»ئۇنىڭ ئىسمى يەھيا ئىدى«** ـ يەھيا پەيغەمبەرنى كۆرسىتىدۇ. »يەھيا« دېگەن ئىسىم گرېك تىلىدا ھەم ئىبرانىي تىلىدا »يۇھاننا« ـ »پەرۋەردىگارنىڭ مېھىر-شەپقىتى« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **1:6** مال. 1:3□ مات. 3:1□ مار. 1□2: 4؛ لۇقا 3:3□ 7:27□ يۇھ. 33.1:

□ **1:9 »ھەقىقىي نۇر، يەنى پۈتكۈل ئىنسانىي يورۇتقۇچى نۇر، دۇنياغا كېلىۋاتقاندى«** ـ »كېلىۋاتقاندى« دېگەنىنى قانداق يول بىلەن چۈشەنگىلى بولىدۇ؟ بىزنىڭچە، بۇ بىر جەرياننى كۆرسىتىدۇ ـ يەنى بەلكىم ئاۋۋال مەريەمنىڭ بالىياتقۇسىغا پەيدا بولۇپ، تۇغۇلۇپ ئاندىن يەھيا پەيغەمبەرنىڭ تۇزىگە بولغان گۇۋاھلىقى بىلەن ئۇزىنىڭ خىزمىتىگە كىرىش جەريانى ئارقىلىق »كېلىۋاتاتتى.« باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »بۇ بولسا دۇنياغا كېلىدىغان ھەربىر ئىنسانى يورۇتىدىغان ھەقىقىي نۇردۇر.«

■ **1:9** يۇھ. 12:8□ 5:9□ 46.12:

■ **1:10** ئىبر. 2:1□ 3.11:

□ **1:11 »ئۇ ئۆزىنىڭكىلەرگە كەلگەن بولسىمۇ، بىراق ئۇنى ئۆز خەلقى قوبۇل قىلمىدى«** ـ »ئۆزىنىڭكىلەر« دېگەنلىك ئالەم ۋە ئۇنىڭدا بار بولغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى كۆرسىتىدۇ. ھەممىسى مەسىھنىڭكىدۇر، چۈنكى خۇدا ئالەمنىڭ ھەممىسىنى ئۇ ئارقىلىق يارىتىقاندى، شۇنداقلا ئۇنىڭ باشقۇرۇشىغا تاپشۇرغاندى. **»ئۆز خەلقى«** ـ ئىسرائىل خەلقى، يەنى يەھۇدىي خەلقى ـ گرېك تىلىدا »ئۆزىدىكىلەر« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

12 شۇنداقتىمۇ، ئۇ ئۆزىنى قوبۇل قىلغانلار، يەنى ئۆز نامىغا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەممىسىگە خۇدانىڭ پەرزەنتى
بولۇش ھوقۇقىنى ئاتا قىلدى. ■
13 ئۇنى قوبۇل قىلغان مۇشۇلار يا قاندىن، يا ئەتلەردىن، يا ئىنسان ئىرادىسىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدادىن تۇرەلگەن
بولدۇ.□
14 كالام ئىنسان بولدى ھەم ئارىمىزدا ماكانلاشتى ۋە بىز ئۇنىڭ شان-شەرىپىگە قاردۇق؛ ئۇ شان-شەرەپ بولسا،
ئاتىنىڭ يېنىدىن كەلگەن، مېھىر-شەپقەت ۋە ھەققەتكە تولغان بىردىنبىر بىيگانە ئوغلىنىڭكىدۇر. □ ■
15)يەھيا ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىپ: ـ مانا، مەن سىلەرگە: »مەندىن كېيىن كەلگۈچى مەندىن ئۈستۈندۇر، چۈنكى
ئۇ مەن دۇنياغا كېلىشتىن بۇرۇنلا بولغانىدى« دېگىنىم دەل مۇشۇ كىشىدۇر! ـ دەپ جار قىلدى(□ ■
16 چۈنكى ھەممىمىز ئۇنىڭدىكى تولۇپ تاشقانلاردىن ئىلتىپات ئۈستىگە ئىلتىپات ئالدۇق.□ ■
17 چۈنكى تەۋرات قانۇنى مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق يەتكۈزۈلگەندى؛ لېكىن مېھىر-شەپقەت ۋە ھەققەت ئەيسا
مەسىھ ئارقىلىق يەتكۈزۈلدى. □ ■
18 خۇدانى ھېچكىم كۆرۈپ باققان ئەمەس؛ بىراق ئاتىنىڭ قۇچىقىدا تۇرغۇچى، يەنى بىردىنبىر ئوغۇل ئۇنى ئايان
قىلدى.□ ■

■ **1:12** يەش. 5:56□ رىم. 15:8□ گال. 26:3□ 2 پېت. 4:1□ 1 يۇھ. 1.3:

□ **1:13 »ئۇنى قوبۇل قىلغان مۇشۇلار يا قاندىن، يا ئەتلەردىن، يا ئىنسان ئىرادىسىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدادىن تۇرەلگەن بولدۇ« ـ**
(1) »قاندىن ... تورەلگەن ئەمەس«)گرېك تىلىدا »قانلاردىن ئەمەس«) ـ دېمەك، مەلۇم بىر مىللەتنىڭ بولغانلىقىدىن ئەمەس. مەسىلەن، يەزى
ئادەملەر: »مەن خۇدا ئالاھىدە تاللىغان خەلق بولغان يەھۇدىيلاردىن)ياكى » كاھىن ئائىلىسى« قاتارلىقلاردىن(بولغاچقا خۇدانىڭ پەرزەنتىمەن« دەپ
خاتا ئويلايدۇ »)روس.» 26:17نى كۆرۈڭ.(
(2) »ئەتلەردىن ... تورەلگەن ئەمەس« ـ بىرنىكچە يۇ ئىبارە ئىنسانلىنىڭ ئۆز تىرىشىش-تىرمىشىشلىرىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن كۆپ ئادەملەر: »مەن
خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرگەن قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا تىرىشىپ، خۇدانىڭ پەرزەنتى بولىمەن« دەپ خاتا ئويلايدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى » كىرىش
سۆز»نىڭدىكى »ئەتلەر« توغرىلۇق ئىزاھاتىمىزنى كۆرۈڭ.
(3) »ئىنسانلىنىڭ)گرېك تىلىدا »ئەركەك ئىنسان«نىڭ(خاھىشىدىن ... تورەلگەن ئەمەس« ـ دېمەك، ھەرقانداق بىر ئىنسان)مەيلى پەيغەمبەر، مەيلى
كاھىن مەيلى جامائەتتىكى بىرەر ئەرباب بولۇشىدىن قەتئىنەزەر(، باشقا بىر ئىنسانىنى خۇدانىڭ پەرزەنتى قىلالمايدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، ھېچكىم »ئۆز ئىرادىسى
بىلەن« ئۆزىنى خۇدانىڭ پەرزەنتى قىلالمايدۇ.
(4) »خۇدادىن تورىلىش«، يەنى »قايتا ئوغۇلۇش« توغرىلۇق 22-3:1-ئايەتنى كۆرۈڭ.

□ **1:14 »كالام ئىنسان بولدى« ـ** »ئىنسان« مۇشۇ يەردە »ئەت ئىگىسى« ياكى »تەن« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»كالام ئىنسان بولدى ھەم ئارىمىزدا
ماكانلاشتى« ـ** گرېك تىلىدا »كالام تەن)ئەت(بولدى ۋە ئارىمىزدا چېدىر تىكتى.« »چېدىر« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە شۇيھىنزىكى، ئەيسانىڭ
ئىنسانلارنىڭ ئارىسىدا ھازىر بولۇشى مۇسا پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە خۇدا ئۆزىنىڭ »مۇقەددەس چېدىر«دا ئۆرۈپ، ئۆز خەلقى ئارىسىدا ھازىر بولغىنىغا
ئوخشاش ئىگىلىكىنى كۆرسىتىدۇ. **»بىز ئۇنىڭ شان-شەرىپىگە قاردۇق، ئۇ شان-شەرەپ بولسا، ئاتىنىڭ يېنىدىن كەلگەن، مېھىر-شەپقەت ۋە ھەققەتكە
تولغان بىردىنبىر بىيگانە ئوغلىنىڭكىدۇر« ـ** »ئاتا« مۇشۇ يەردە خۇدائاتىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **1:14** يەش. 14:7□ مات. 16:1□ 2:17□ لۇقا 31:1□ 7:2□ كول. 19:1□ 9:2□ 2 پېت. 17.1:

□ **1:15 »مەندىن كېيىن كەلگۈچى مەندىن ئۈستۈندۇر، چۈنكى ئۇ مەن دۇنياغا كېلىشتىن بۇرۇنلا بولغاندى« ـ** دېمىسەكمۇ، يەھيا پەيغەمبەر ئەيسا مەسىھدىن
ئالتە ئاي بۇرۇن تۇغۇلغان »)لۇقا» 45-26:1نى كۆرۈڭ(؛ لېكىن مەسىھ »ئۇنىڭ بولغىنىدىن ئىلگىرى بولغان.«

■ **1:15** مات. 11:3□ مار. 7:1□ لۇقا 16:3□ يۇھ. 30.1□26:

□ **1:16 »ھەممىمىز ئۇنىڭدىكى تولۇپ تاشقانلاردىن ئىلتىپات ئۈستىگە ئىلتىپات ئالدۇق« ـ** مەنىسى بەلكىم »ئۇنىڭدىكى تولۇپ تاشقان مېھىر-شەپقەت
ۋە ھەققەتتىن ئىلتىپات ئۈستىگە ئىلتىپات ئالدۇق« دېگەنلىكتۇر. 17-ئايەتنى كۆرۈڭ. »ئىلتىپات ئۈستىگە ئىلتىپات« دېگەن ئىبارە مۇسانىڭ »مىس.»
3:33دە ئېيتقان سۆزىدىن ئېلىنغان.

■ **1:16** كول. 10.2:

□ **1:17 »مېھىر-شەپقەت ۋە ھەققەت ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق يەتكۈزۈلدى« ـ** »مەسىھ« بولسا پەيغەمبەرلەرنىڭ ئالدىن ئېيتىنىشچە، خۇدا تەرىپىدىن
ئەۋەتىلگەن، ھامان بىر كۈنى كېلىپ مەڭگۈ ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان پادىشاھنى ۋە قۇتقۇزغۇچى-نىجاتكارنى كۆرسىتىدۇ. »تەبرىلەر»نى كۆرۈگىلار.

■ **1:17** مىس. 1.20:

□ **1:18 »ئاتىنىڭ قۇچىقىدا تۇرغۇچى، يەنى بىردىنبىر ئوغۇل ئۇنى ئايان قىلدى« ـ** بەزى كونا كۇچۇرمىلەردە »ئاتىنىڭ قۇچىقىدا تۇرغۇچى، يەنى
ئۇنى بىردىنبىر خۇدا بولغۇچى ئۇنى ئايان قىلدى« دېيىلىدۇ. بۇ ئىككى ۋاريانتنىڭ ئەمەلىيەتتە چوڭ پەرقى يوق (4-1:1□□ كۆرۈڭ. »خۇدانىڭ ئوغلى«دا
نېمىلا بولىشىدىن خۇدالىق تەبىئىتى باردۇر. ■ **1:18** مىس. 20:33□ قان. 12:4□ مات. 27:11□ يۇھ. 46:6□ 1تىم. 16:6□ 1يۇھ. 12.4:

يەھيا پەيغەمبەرنىڭ گۇۋاھلىقى

مات. 3:12-1□ مار. 1:8-2□ لۇقا 3:17-15

19 يېرۇسالېمدىكى يەھۇدىيلار يەھيادىن »سەن كىمسەن؟« دەپ سۈرۈشتە قىلىشقا كاھىنلار بىلەن لاۋىيلارنى
ئۇنىڭ يېنىغا ئەۋەتكەندە، ئۇنىڭ ئۇلارغا جاۋابەن بەرگەن گۇۋاھلىقى مۇنداق ئىدى: □ ■
20 ئۇ ئېتىراپ قىلىپ، ھېچ ئىككىلەنمەي: ـ »مەن مەسىھ ئەمەسمەن« ـ دەپ ئېنىق ئېتىراپ قىلدى.□ ■
21 ئۇلار ئۇنىڭدىن:
ـ ئۇنداقتا ئۆزۈڭ كىم بولىسەن؟ ئىلياس پەيغەمبەرمۇسەن؟ ـ دەپ سوردى.
ـ ياق، مەن ئۇ ئەمەسمەن، ـ دېدى ئۇ.
ـ ئەمىسە، سەن ھېلىقى پەيغەمبەرمۇسەن؟ ـ دەپ سوردى ئۇلار.
ئۇ يەنە: ـ ياق! ـ دېدى.□
22 شۇڭا ئۇلار ئۇنىڭدىن:
ـ ئۇنداقتا، سەن زادى كىم بولىسەن؟ بىزنى ئەۋەتكەنلەرگە جاۋاب بېرىشىمىز ئۈچۈن، بىزگە ئېيتقىن، ئۆزۈڭ توغرۇلۇق
نېمە دەيسەن؟ ـ دەپ سوردى.
23 يەھيا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ يەشايا پەيغەمبەر بۇرۇن ئېيتقاندەك، چۆلدە »رەبنىڭ يولىنى تۈز قىلىڭلار« دەپ توۋلايدىغان ئاۋازدۇرمەن!□ ■
25-24 ئەمدى يېرۇسالېمدىن ئەۋەتىلگەنلەر پەرىسىيلەردىن ئىدى. ئۇلار يەنە يەھيادىن:
ـ سەن يا مەسىھ، يا ئىلياس ياكى ھېلىقى پەيغەمبەر بولمىساڭ، نېمە دەپ كىشىلەرنى سۈنغا چۆمۈلدۈرىسەن؟ ـ
دەپ سوردى.□ ■
26 يەھيا ئۇلارغا مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى:
ـ مەن كىشىلەرنى سۈنغىلا چۆمۈلدۈرىمەن، لېكىن ئارا ئۆلاردا تۇرغۇچى سىلەر تونۇمىغان بىرسى بار، ■

□ **1:19 »يېرۇسالېمدىكى يەھۇدىيلار«** ـ بەلكىم يەھۇدىيلارنىڭ ئاقساقاللىرى ۋە مۇتىۋەرلىرىنى كۆرسىتىدۇ. **»سەن كىمسەن؟«** ـ يۇ سوئالنىڭ »سەن ئۆزۈڭ توغرۇلۇق نېمە دەيسەن؟ پەيغەمبەرمۇسەن ياكى خۇدا ئەۋەتىدىغان مەسىھ-قۇتقۇزغۇچىمۇسەن« دېگەندەك ئېچىكى مەنىسى بار ئىدى. لېكىن ئۇلار ئۇنىڭ بەرگەن جاۋابىغا ئىشىنىشكە تەيىار ئەمەس ئىدى. مەسىلەن، »مات.» 25:21-25نى كۆرۈڭ. **»كاھىنلار بىلەن لاۋىيلار«** ـ »كاھىنلار« ئىبادەتخانىدا قۇربانلىق خىزمىتىنى قىلغۇچىلار ئىدى؛ »لاۋىيلار« »)لاۋي« قەبىلىسىدىن بولغانلار(كاھىنلارغا يارىدەمچى رولدا ئىدى. »تەبىرلە«نى كۆرۈڭ.

■ **1:19** يۇھ. 33:5.

□ **1:20 »ئۇ ئېتىراپ قىلىپ، ھېچ ئىككىلەنمەي... دەپ ئېنىق ئېتىراپ قىلدى«** ـ »ھېچ ئىككىلەنمەي« گرېك تىلىدا »ئىنكار قىلماي« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **1:20** يۇھ. 28:3□ روس. 25.13:

□ **1:21 »سەن ھېلىقى پەيغەمبەرمۇسەن؟«** ـ يۇ سوئال مۇسا پەيغەمبەر ئالدىنئالا ئېيتقان، ئۆزىنىڭ ئورنىنى باسىدىغان، شۇنداقلا ئۆزىدىن يۇقىرى تۇرغان پەيغەمبەرنى كۆرسىتىدۇ »قان.» 15:18-22). ئەمەلىيەتتە بولسا، مۇسانىڭ »شۇ پەيغەمبەر« توغرۇلۇق بېشارىتى مەسىھنىڭ ئۆزىدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

□ **1:23 »يەشايا پەيغەمبەر بۇرۇن ئېيتقاندەك، چۆلدە »رەبنىڭ يولىنى تۈز قىلىڭلار« دەپ توۋلايدىغان ئاۋازدۇرمەن!«** ـ يەشايا ئۆز كىتابىدىكى 40:3-ئايەتتە بايان قىلغان »پەرۋەردىگارنىڭ يولى« ياكى »رەبنىڭ يولى« بولسا، قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ يولىنى كۆرسىتىدۇ. دېمەك، يەھيانىڭ خىزمىتى رەب ئەيسا ئۆچۈن ئۇۋا قىلىدىغان خەلقنى تەيىارلاشتىن ئىبارەت ئىدى. ئۇ ھەتتا كەمتەرلىك بىلەن ئۆزىنى توغرۇلۇق »مەن پەيغەمبەر« دېمەيدۇ، »مەن ناھايىتى بىر ئاۋازمەن، خالاس« دەيدۇ.

■ **1:23** يەش. 40:3□ مات. 3:3□ مار. 3:1□ لۇقا 4.3:

□ **1:24-25 »يېرۇسالېمدىن ئەۋەتىلگەنلەر پەرىسىيلەردىن ئىدى»** ـ »پەرىسىيلەر« يەھۇدىي دىنىغا تەۋە بولغان، تەۋرات ئۆزۈملىرىگە قاتتىق رىئايە قىلىشقا تىرىشىدىغان مەزھەپتىكى كىشىلەر. **»نېمە دەپ كىشىلەرنى سۈنغا چۆمۈلدۈرىسەن؟«** ـ يەھۇدىي خەلقى ئارىسىدىكى »رابىللار«)تۆستازلار(خىلى بۇرۇن مۇنداق بىر ئادەت بېكىتكەنكى، ئەگەر بۇتپەرەس مىللەتلەر »)يات ئەللەر«)دىن بولغانلار »تەۋرات-زەبۇر ئېتىقادى«نى قوبۇل قىلاي دېسە، ئاۋۋال خاتنە قىلىنىشى، ئاندىن نىرخىل »سۈنغا چۆمۈلدۈرۈش«نى قوبۇل قىلىشى كېرەك. لېكىن ھازىر »سۈنغا چۆمۈلدۈرۈش«نى قوبۇل قىلىشى كېرەك بولغانلار بۇتپەرەس »يات ئەللەر« ئەمەس، بەلكى ئۆزلىرى قوبۇل قىلىشى كېرەك!
يەھيا پەيغەمبەر يۇرگۈزگەن »سۈنغا چۆمۈلدۈرۈش« كىشىلەرنىڭ ئۆز گۇناھلىرىغا بولغان ئىقرار-تۇۋىسىنى، شۇنداقلا قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنىڭ كېلىشىگە بولغان ئېتىقادىنى ئىپادىلەش يولى ئىدى)مەسىلەن، »مات.» 2:3-12نى كۆرۈڭ.(■ **1:24-25** قان. 18.18: ■ **1:26** مات. 11:3□ مار. 7:1□ لۇقا 16:3□ روس. 5:1□ 16:11□ 4.19:

27 ئۇ مەندىن كېيىن كەلگۈچى بولۇپ، مەن ھەتتا ئۇنىڭ كەشىنىڭ بوغقۇچىنى يېشىشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن!
28 بۇ ئىشلار ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ شەرقىي قېتىدىكى بەيت-ئانىيا يېزىسىدا، يەنى يەھيا پەيغەمبەر كىشىلەرنى سۈغا چۆمۈلدۈرۈۋاتقان يەردە يۈز بەرگەنىدى.

خۇدانىڭ قوزىسى

29 ئەتىسى، يەھيا ئەيسانىڭ ئۆزىگە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ مۇنداق دېدى:
ـ مانا، پۈتكۈل دۇنيانىڭ گۇناھلىرىنى ئېلىپ تاشلايدىغان خۇدانىڭ قوزىسى! □ ■
30 مانا، مەن سىلەرگە: »مەندىن كېيىن كەلگۈچى بىرسى بار، ئۇ مەندىن ئۈستۈندۇر، چۈنكى ئۇ مەن دۇنيادا بولۇشتىن بۇرۇنلا بولغانىدى« دېگىنىم دەل مۇشۇ كىشىدۇر! □
31 مەن بۇرۇن ئۇنى بىلمىسەممۇ، لېكىن ئۇنى ئىسرائىلغا ئايان بولسۇن دەپ، كىشىلەرنى سۈغا چۆمۈلدۈرگىلى كەلدىم.
32 يەھيا يەنە گۇۋاھلىق بېرىپ مۇنداق دېدى:
ـ مەن روھنىڭ پاختەك ھالىتىدە ئاسماندىن چۈشۈپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە قونغانلىقىنى كۆردۈم. □ ■
33 مەن ئەسلىدە ئۇنى بىلمىگەنىدىم؛ لېكىن مېنى كىشىلەرنى سۈغا چۆمۈلدۈرۈشكە ئەۋەتكۈچى ماڭا: »سەن روھنىڭ چۈشۈپ، كىمنىڭ ئۈستىگە قونغانلىقىنى كۆرسەڭ، ئۇ كىشىلەرنى مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرگۈچى بولىدۇ«! دېگەنىدى. □
34 مەن دەرۋەقە شۇ ئىشنى كۆردۈم، شۇڭا ئۇنىڭ ھەقىقەتەن خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردىم!□

ئەيسانىڭ دەسلەپكى مۇخلىسلىرى

35 ئەتىسى، يەھيا ئىككى مۇخلىسى بىلەن يەنە شۇ يەردە تۇراتتى.
36 ئۇ ئۇ يەردىن مېڭىپ كېتىۋاتقان ئەيسانى كۆرۈپ:
ـ قاراڭلار! خۇدانىڭ قوزىسى! ـ دېدى.■
37 ئۇنىڭ بۇ سۆزىنى ئاڭلىغان ئىككى مۇخلىس ئەيسانىڭ كەينىدىن مېڭىشتى.
38 ئەيسا كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئۇلارنىڭ ئەگىشىپ كېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ ئۇلاردىن:
ـ نېمە ئىزدەيسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.
ئۇلار:
ـ رابىي)بۇ ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ، »ئۇستاز« دېگەن مەنىدە(، قەيەردە تۇرىسەن؟ ـ دېدى.

□ **1:29 »پۈتكۈل دۇنيانىڭ گۇناھلىرىنى ئېلىپ تاشلايدىغان...«** ـ گرېك تىلىدا »پۈتكۈل دۇنيانىڭ گۇناھىنى ئېلىپ تاشلايدىغان ...«. **»پۈتكۈل دۇنيانىڭ گۇناھلىرىنى ئېلىپ تاشلايدىغان خۇدانىڭ قوزىسى«!** ـ تەۋراتتىكى قۇربانلىقلار مەسىھ بىلەن ئاخىرلىشىدۇ، چۈنكى ئۇ ئەڭ ئاخىرقى »قۇربانلىق قوزا«دۇر. بۇ توغرۇلۇق »يار.« 8-7:22، »مىس.« 3-1:12، »يەش.« 7:53 ۋە تەۋراتتىكى باشقا يەرلەردە بېشارەت بېرىلگەن.
■ **1:29** يەش. 53□5: 7؛ يۇھ. 36.1:
□ **1:30 »مەندىن كېيىن كەلگۈچى بىرسى بار، ئۇ مەندىن ئۈستۈندۇر، چۈنكى ئۇ مەن دۇنيادا بولۇشتىن بۇرۇنلا بولغانىدى«** ـ دېمىسەكمۇ، يەھيا پەيغەمبەر ئەيسا مەسىھدىن ئالتە ئاي بۇرۇن تۇغۇلغان »)لۇقا« 45-26:1نى كۆرۈڭ(؛ لېكىن مەسىھ »ئۇنىڭ بولغىنىدىن ئىلگىرى بولغان.«
□ **1:32 »مەن روھنىڭ پاختەك ھالىتىدە ئاسماندىن چۈشۈپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە قونغانلىقىنى كۆردۈم«** ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى.
■ **1:32** مات. 16:3□ مار. 10:1□ لۇقا 22.3:
□ **1:33 مېنى كىشىلەرنى سۈغا چۆمۈلدۈرۈشكە ئەۋەتكۈچى** ـ »يەھيانى سۈغا چۆمۈلدۈرۈشكە ئەۋەتكۈچى« ـ خۇدادۇر. **»سەن روھنىڭ چۈشۈپ، كىمنىڭ ئۈستىگە قونغانلىقىنى كۆرسەڭ«...،** ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى. **»سەن روھنىڭ چۈشۈپ، كىمنىڭ ئۈستىگە قونغانلىقىنى كۆرسەڭ، ئۇ كىشىلەرنى مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرگۈچى بولىدۇ«!** ـ يەھيانىڭ مۇشۇ گۇۋاھلىقى مەسىھنى كۆرسىتىدۇ؛ چۈنكى مەسىھ مۇقەددەس روھنى تۆكۈشى بىلەن نىجات ئېلىپ كېلىدىغان »يېڭى ئەھدە«نى تۈزگۈچىدۇر »)يەر.« 34-31:31، »ئەز.« 27-25:36، »يەش.« 20-15:32 ۋە باشقىلار.(
□ **1:34 »خۇدانىڭ ئوغلى«** ـ بۇ نام ھەرگىزمۇ خۇدا بىلەن ئەيسا ئوتتۇرىسىدىكى جىسمانىي جەھەتتىكى ئاتا-بالىلىق مۇناسىۋەتنى ئەمەس، بەلكى روھىي جەھەتتىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ. »تەبرىلەر«نمۇ كۆرۈڭ.
»خۇدانىڭ ئوغلى« بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »خۇدانىڭ تاللىغىنى« دېيىلىدۇ. ■ **1:36** يەش. 53:7□ يۇھ. 29:1□ روس. 328:

39 ـ بىرىپ كۆرۈڭلار، ـ دېدى ئۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار بىرىپ ئۇنىڭ قەيەردە تۇرىدىغانلىقىنى كۆردى ۋە ئۇ
كۈنى ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇردى)بۇ ۋاقىت شۇ كۈننىڭ ئوننىچى سائىتى ئىدى.(□
40 يەھيا پەيغەمبەرنىڭ يۇقىرىقى سۆزىنى ئاڭلاپ، ئەيسانىڭ كەيىندىن ماڭغان ئىككىيلەننىڭ بىرى سىمون
پېترۇسنىڭ ئىنىسى ئاندرياس ئىدى.
41 ئاندرياس ئاۋۋال ئۆز ئاكىسى سىمونى تاپىپ، ئۇنىڭغا:
ـ بىز »مەسىھ«نى تاپتۇق! ـ دېدى »)مەسىھ« ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ، گرېك تىلىدا »خرىستوس« دەپ تەرجىمە
قىلىنىدۇ(□
42 ۋە ئاكىسىنى ئەيسانىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. ئەيسا ئۇنىڭغا قاراپ:
سەن يۇنۇسنىڭ ئوغلى سىمون؛ بۇنىڭدىن كېيىن »كىفاس« دەپ ئاتىلىسەن، ـ دېدى)مەنىسى »تاش«تۇر.(□ ■

فىلىپ ۋە ناتانىيەلنىڭ چاقىرتىلىشى

43 ئەتىسى، ئەيسا گالىلىيە ئۆلكىسىگە يول ئالماقچى ئىدى. ئۇ فىلىپنى تاپىپ، ئۇنىڭغا:
ـ ماڭا ئەگىشىپ ماڭ! ـ دېدى
44)فىلىپ بەيت-سائىدالىق بولۇپ، ئاندرياس بىلەن پېترۇسنىڭ يۇرتداشى ئىدى.(■
45 فىلىپ ناتانىيەلنى تاپىپ، ئۇنىڭغا:
ـ مۇسا پەيغەمبەر تەۋراتتا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرمۇ يازمىلىرىدا بېشارەت قىلىپ يازغان زاتنى تاپتۇق. ئۇ بولسا
يۇسۇپنىڭ ئوغلى ناسارەتلىك ئەيسا ئىكەن! ـ دېدى.□ ■
46 بىراق ناتانىيەل:
ـ ناسارەت دېگەن جايدىن ياخشى بىرنىمە چىقامدۇ؟! ـ دېدى.
كېلىپ كۆرۈپ باق! ـ دېدى فىلىپ.
47 ئەيسا ناتانىيەلنىڭ ئۆزىنىڭ ئالدىغا كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇ توغرۇلۇق:
ـ مانا، ئىچىدە قىلچە ھىيلە-مىكىرسى يوق ھەقىقىي بىر ئىسرائىلىق! ـ دېدى.
48 ناتانىيەل :ـ مېنى قەيىرىدىن بىلدىڭ؟ ـ دەپ سوريدى.
ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ـ فىلىپ سېنى چاقىرىشتىن ئاۋۋال، سېنىڭ ئەنجۈر دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئولتۇرغانلىقىڭنى
كۆرگەندىم، ـ دېدى.
49 ناتانىيەل جاۋابەن: ـ ئۇستاز، سەن خۇدانىڭ ئوغلى، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىسەن! ـ دېدى.□
50 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ سېنى ئەنجۈر دەرىخىنىڭ تۈۋىدە كۆرگەنلىكىمنى ئېيتقانلىقىم ئۈچۈن ئىشىنىۋاتامسەن؟ بۇنىڭدىنمۇ چوڭ ئىشلارنى
كۆرىسەن! ـ دېدى
51 ۋە يەنە:

□ **1:39 »ئوننىچى سائەت«** ـ يۇھاننا بايىندا »رىم ۋاقتى«نى ئىشلىتىدۇ)بۇنىڭغا ئىسپات بار.(شۇنىڭا بۇ ۋاقىت ئەتىگەن سائەت ئون بولسا كېرەك.
□ **1:41 »»مەسىھ« ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ، گرېك تىلىدا »خرىستوس« دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ«** ـ »خرىستوس« دەرۋەقە گرېك تىلىدا »مەسىھ قىلىنغان«، »ماي سۈرۈلگەن« دېگەن مەنىدە. كېيىن، دۇنياۋى ئېتىقادچى جامائەتنىڭ بەزىلىرى ئەيسانى »ئەيسا مەسىھ«، باشقا بەزىلىرى)گرېك تىلىدىكى تەلەپپۇزغا ئەگىشىپ(»يەيسۇس خرىستوس« دەيدۇ. يەھۇدىي ئېتىقادچىلار: »يەشۇئا مېشىياھ« دەيدۇ.
□ **1:42 »سەن يۇنۇسنىڭ ئوغلى سىمون«** ـ »يۇنۇس« گرېك تىلىدا »يوناھ.« بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »يۇھاننا« شەكلىدە كۆرۈلىدۇ. **»كېيىن »كىفاس« دەپ ئاتىلىسەن«** ـ »كىفاس« ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ، گرېك تىلىدا »پېتروس« دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ؛ لېكىن »كىفاس« ئىبراني تىلىدا ھەر تۈرلۈك تاشنى بىلدۈرىدۇ، »پېتروس« گرېك تىلىدا ھەرخىل كىچىك تاشنى بىلدۈرىدۇ.
■ **1:42** مات. 18.16:
■ **1:44** يۇھ. 21.12:
□ **1:45 »فىلىپ ناتانىيەلنى تاپىپ،...»** ـ »ناتانىيەل« ئىنجىلدىكى باشقا بايانلاردا »بارتولومماي«)توللاينىڭ ئوغلى(دەپ ئېلىنىدۇ.
■ **1:45** يار. 15:3□ 18:22□ 4:26□ 10:49□ قان. 18:18□ 2سام. 12:7□ يەش. 2:4□ 14:7□ 5:9□ 40□10: 11؛ 12:53□1-
يەر. 5:23□ 14:33□ ئەز. 23:34□ دان. 24:9□ زەك. 12:6□ 9.9:
□ **1:49 »ئۇستاز«** ـ گرېك تىلىدا »رابى.«

ـ بەرھەق، بەرھەق سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، سىلەر ئاسمانلار ئېچىلىپ، خۇدانىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ ئىنسانئوغلىنىڭ ئۈستىدىن چىقىپ-چۈشۈپ يۈرىدىغانلىقىنى كۆرىسىلەر! ـ دېدى.□ ■

2

كانا يېزىسىدىكى توي زىياپىتى

1 ئۈچىنچى كۈنى، گاللىلىيەدىكى كانا يېزىسىدا بىر توي بولدى. ئەيسانىڭ ئانىسى مەريەم ئۇ يەردە ئىدى
2 ھەم ئەيسا ۋە ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىمۇ تويغا تەكلىپ قىلىنغانىدى.
3 تويدا شاراب تۈگەپ قالغاندا، ئەيسانىڭ ئانىسى ئۇنىڭغا:
ـ ئۇلارنىڭ شارابلىرى تۈگەپ قاپتۇ، ـ دېدى.□
4 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ خانىم، مېنىڭ سەن بىلەن نېمە كارىم؟ مېنىڭ ۋاقتى-سائىتىم تېخى كەلمىدى، ـ دېدى.□
5 ئانىسى چاكارلارغا:
ـ ئۇ سىلەرگە نېمە قىل دېسە، شۇنى قىلىڭلار، ـ دېدى.
6 ئەمدى شۇ يەردە يەھۇدىيلارنىڭ تاھارەت ئادىتى بويىچە ئىشلىتىلىدىغان، ھەربىرىگە ئىككى-ئۈچ تۈگىدىن سۇ سىغىدىغان ئالتە تاش كۈپ قويۇلغانىدى.□
7 ئەيسا چاكارلارغا:
ـ كۈپىلەرگە سۇ تولدۇرۇڭلار، ـ دېدى.
ئۇلار كۈپىلەرنى ئاغزىغىچە تولدۇرۇشتى.
8 ئاندىن ئۇ ئۇلارغا يەنە:
ـ ئەمدى بۇنىڭدىن ئۈسۈپ توي باشقۇرغۇچىغا بېرىڭلار، ـ دېدى.
ئۇلار ئۇنى ئاپىرىپ بەردى.

□ **1:51 »ئىنسانئوغلى«** ـ مۇقەددەس يازمىلاردا)ئەۋراتتا(»ئىنسانئوغلى« دېگەن ئىبارە ئالدىن ئېيتىلغان، دۇنيانى قۇتقۇزۇقۇا كېلىدىغان »مەسىھ«نى كۆرسىتەكەنىدى)مەسىلەن، »دان.» 13:7-14). تەۋرات-زەبۇر بويىچە، بۇ ئەۋەتىلگۈچىنىڭ خۇدانىڭ كۆزىدىكى قەدرىنى ۋە شان-شەرىپى بىلەن ئەرشتىن چۈشۈپ، يېتىكۈل ئىنسانلارنى مەڭگۈ باشقۇرىدىغانلىقى ئالدىن ئېيتىلغان. ئۇنىڭدىن مۇھىمى، بىزنىڭچە، ئەيسا مەسىھنىڭ بۇ نامىنى تۆزى ھەققىدە كۆپ ئىشلىتىشى تۆزىنىڭ تولۇق ئىنسان ئىكەنلىكىنى، ئىنسانىيەت بىلەن بىر ئىكەنلىكىنى تەكىتلەش ئۈچۈن ئىدى. چۈنكى ئەرش تەرىپىدىن ئېيتقاندا ئاجايىب ئىش شۇكى، گەرچە ئۇ ئەزەلدىن »خۇدانىڭ ئوغلى« بولغان بولسىمۇ، ئۇ ھازىر يەنە »ئىنسانىڭ ئوغلى«مۇ ئىدى. »تەبىرلەر«نى كۆرۈڭ. **»سىلەر ئاسمانلار ئېچىلىپ، خۇدانىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ ئىنسانئوغلىنىڭ ئۈستىدىن چىقىپ-چۈشۈپ يۈرىدىغانلىقىنى كۆرىسىلەر«!** ـ مۇشۇ يەردە بزنىڭچە مەسىھ »يار.» 12:28نى كۆزدە تۇتىدۇ. ھەزرىتى ياقۇپ ئالامەتلىك بىر چۈشنى كۆرگەن. چۈشتە ئۇ يەر ئۈستىدە تۇرۇپ ئاسمانغا يېتىدىغان بىر پەلەمپەينى كۆرگەن، پەرىشتىلەر ئۇنىڭ ئۈستىدىن »چىقىپ-چۈشۈپ تۇراتتى.« دېمەك، ئەيسا مەسىھ تۆزى دەل شۇ »ئاسمانغا يېتىدىغان پەلەمپەي«دۇر.
■ **1:51** يار. 12.28:
□ **2:3 »ئۇلارنىڭ شارابلىرى تۈگەپ قاپتۇ«** ـ مۇشۇنداق ئىش توي ئىگىسىنى چوڭقۇر خجالەتكە قويۇپلا قالماي، گاھى ئەھۋاللاردا قىز تەرەپتىكىلەر يېگىت تەرەپتىكىلەرنىڭ ئۈستىدىن دەۋا قىلىشى مۇمكىن ئىدى.
□ **2:4 »خانىم، مېنىڭ سەن بىلەن نېمە كارىم؟«** ـ مەسىھنىڭ بۇ سۆزى بزنى ھەيران قالدۇرۇشى مۇمكىن. نېمىشقا ئەيسا تۆز ئانىسىغا شۇنداق گەپ قىلدۇ؟
مەريەم تۆز ئوغلىنىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. لېكىن ئۇ بەلكىم: »بۇ مېنىڭ ئوغلۇم، مەن ئۇنىڭ ئانىسى، چوقۇم مېنىڭ تەلىپىمنى ئورۇنلىشى كېرەك« دەپ ئويلىشى مۇمكىن ئىدى. لېكىن خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئېچىدە بزنىڭ خۇدانىڭ مەلۇم ئادەمى بىلەن بولغان بىرەر »جىسمانىي مۇناسىۋەت«نىڭ ھېچقانداق ئىناۋىتى يوقتۇر، پەقەت خۇدانىڭ مەسىھدە بولغان مېھرى-شەپقىتىگە ئىمان-ئىشەنچ باغلىساق، ئاندىن ئۇنىڭدىن بىرەر نەرسە تەلەپ قىلىشقا بولىدۇ. مەريەمنىڭ خاپا بولماسلىقى ۋە 5-ئايەتتىكى ئىمانلىق سۆزلەرنى ئېيتىشى ئۇنىڭ بۇ مۇھىم نۇقتىنى ئوبدان چۈشىنىپ يەتكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. **»مېنىڭ ۋاقتى-سائىتىم تېخى كەلمىدى«** ـ »مېنىڭ ۋاقتى-سائىتىم« دېگەن ئىبارە ئادەتتە مەسىھنىڭ ئۆلۈمى، تىرىلىشى ۋە ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشىنى كۆرسىتىدۇ. كۆزدە تۇتۇلغىنى ئەيسانىڭ بۇ ئىشلار ئارقىلىق »ئۇلۇغلانىدۇرۇلۇشى«دۇر ـ 23:12، 27، 28، 31نى كۆرۈڭ. شۇنگا مۇشۇ يەردە بەلكىم »مەن ئاشكارە قىلىنىدىغان ۋاقىت تېخى كەلمىدى« دېگەندەك مەنىدە بولۇشى مۇمكىن. »يۇھ.» 21:4، 23، 25:5، 28، 29، 30:7، 20:8، 23:12، 27، 28، 31، 31:13، 26:16، 1:17نى كۆرۈڭ.
□ **2:6 »ئىككى-ئۈچ تۈڭ«** ـ گرېك تىلىدا »ئىككى-ئۈچ »مېترىت.«« ھەربىر كۈپكە 100-80 لىتر سۇ سىغىدۇ، جەمئىي 720-480 لىتر سۇ بار ئىدى.

9 توي باشقۇرغۇچى شارابقا ئايلاندۇرۇلغان سۇدىن تېتىپ كۆرگەنده)ئۇ ئۆزىنىڭ قەيەردىن كەلتۈرۈلگەنلىكىنى
بىلمىدى، ئەمما بۇنى سۇ توشۇغان چاكارلار بىلەتتى(توي باشقۇرغۇچى توينى بولۇۋاتقان يىگىتنى چاقىرىپ،
10 ئۇنىڭغا:
ـ ھەر بىر توي قىلغۇچى ياخشى شارابنى تويىنىڭ بېشىدا قۇيىدۇ، ئاندىن مېھمانلار قانغۇچە ئىچكەندىن كېيىن، ناچىرىنى
قۇيىدۇ. ئەجەبا، سەن ياخشى شارابنى مۇشۇ چاغقىچە ساقلاپسەن! ـ دېدى.
11 بۇ بولىسا، ئەيسا كۆرسەتكەن مۇجىزىلىك ئالامەتلەرنىڭ دەسلەپكىسى بولۇپ، گالىلىيەنىڭ كانا يېزىسىدا
كۆرسىتىلگەندى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ شان-شەرىپىنى ئايان قىلدى، ۋە ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى ئۇنىڭغا ئېتىقاد
قىلدى. □
12 بۇ ئىشتىن كېيىن ئۇ، ئانىسى، ئىنىلىرى ۋە مۇخلىسلىرى بىلەن كەپەرناھۇم شەھىرىگە چۈشۈپ، ئۇ يەردە بىرنەچچە
كۈن تۇردى.

سودا-سېتىق قىلغۇچىلارنىڭ ئىبادەتخانىدىن قوغلىنىشى

مات. 21:12-13□ مار. 11:15-17□ لۇقا 19:45-46:

13 يەھۇدىيلارنىڭ »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«غا يېقىن قالغاندا، ئەيسا يېرۇسالېمغا باردى. □
14 ئۇ ئىبادەتخانا ھويلىلىرىدا كالا، قوي ۋە كەپتەر-پاختەك ساتقۇچىلارنى ھەم ئۇ يەردە ئولتۇرغان پۇل
تېگىشكۈچىلەرنى كۆردى. □ ■
15 ئۇ تاندىن قامچا ياساپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى قوي-كالىلىرى بىلەن قوشۇپ ئىبادەتخانىدىن ھەيدەپ چىقاردى.
پۇل تېگىشكۈچىلەرنىڭ پۇللىرىنى چېچىپ، شىرەلىرىنى ئۆرۈۋەتتى
16 ۋە پاختەك-كەپتەر ساتقۇچىلارغا:
ـ بۇ نەرسىلەرنى بۇ يەردىن ئېلىپ كېتىش! ئاتامنىڭ ئۆيىنى سودا-سېتىق ئۆيى قىلىشۋالما! ـ دېدى.□
17 بۇنى كۆرگەن مۇخلىسلىرى زەبۇردا مۇنداق پۈتۈلگىنىنى ئېسىگە ئېلىشتى:

»سېنىڭ مۇقەددەس ئۆيۈڭگە بولغان ئوتلۇق مۇھەببىتىم ئۆزۈمنى چۈلغىۋالدى.«! □ ■

18 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدىيلار ئۇ ئىشلارغا ئىنكاس بىلدۈرۈپ ئۇنىڭدىن:
ـ بۇنداق ئىشلارنى قىلغانلىكىڭنىمۇ، قېنى، بىزگە نېمە مۇجىزىلىك ئالامەتنى كۆرسىتىپ بېرىسەن؟! ـ دەپ سوريدى.■
19 ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ:

□ **2:11** »بۇ بولىسا، ئەيسا كۆرسەتكەن مۇجىزىلىك ئالامەتلەرنىڭ دەسلەپكىسى بولۇپ،...« ـ »يۇھاننا«دا ئالاھىدە خاتىرىلەنگەن »مۇجىزىلىك ئالامەت« ياكى »مۇجىزىلىك بەلگە«لەر جەمئىي يەتتە بولۇپ، ھەربىرى ئەيسا مەسىھنىڭ ھەققىي سالاھىيىتىدىن بىر تەرىپىنى كۆرسىتىدىغان مۇجىزىدۇر. »بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ شان-شەرىپىنى ئايان قىلدى، ۋە ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى« ـ »ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى« دېيىلگىنى بىلەن، كېيىنكى نۇرغۇن ئىشلار مۇخلىسلارنىڭ بۇ ئېتىقادىنىڭ مۇقىم ئەمەس، بەلكى ئىنتايىن نازۇك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، ئەلۋەتتە.

□ **2:13** »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« ـ »)ياخىا« ھېيتى(ـ بۇ يەھۇدىيلارنىڭ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ يېتەكلىشى ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ مىسىردىكى قۇللۇق ھاياتىدىن قۇتۇلغان كۈنىنى خاتىرىلەش ھېيتى بولۇپ، ئەينى ۋاقىتتا يەھۇدىي ئەرلەرنىڭ ھەممىسى يېرۇسالېمغا بېرىپ، ئىبادەتخانىدا قۇربانلىقلارنى سويۇپ، ھېيتنى شۇ يەردە ئۆتكۈزۈشتى كېرەك ئىدى. »مىس.» 12-بابنى كۆرۈڭ.

□ **2:14** »ئىبادەتخانا« ـ پەقەت يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىبادەتخانىنى سۇلايمان پادىشاھ بىرىنچى بولۇپ ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 950-يىلى قۇرغاندى؛ ئاندىن يەھۇدىيلار پارس ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن سۈرگۈن بولۇشىدىن قايتىپ كەلگەندە، يەنى ملادىيەدىن ئىلگىرىكى 520-يىلى قايتا قۇرغاندى. بۇ ئىبادەتخانىنى ھېرود پادىشاھ بۇرۇنقىدىنمۇ ھەيۋەتلىك قىلىپ قۇرۇپ چىققاندى. خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە، پەقەت يېرۇسالېمدىكى بۇ ئىبادەتخانىدىلا قۇربانلىق قىلىشقا بولاتتى. »كالا، قوي ۋە كەپتەر-پاختەك« ـ بۇلارنى قۇربانلىقلار ئۈچۈن ساتاتتى.■ **2:14** مات. 21:12□ مار. 11:15□ لۇقا 19:45: □ **2:16** »ئاتامنىڭ ئۆيىنى سودا-سېتىق ئۆيى قىلىشۋالما«! ـ »زەك.» 14-21:20□نى كۆرۈڭ. □ **2:17** »سېنىڭ مۇقەددەس ئۆيۈڭگە بولغان ئوتلۇق مۇھەببىتىم ئۆزۈمنى چۈلغىۋالدى«! ـ »زەب.» 69:9□نى كۆرۈڭ. ■ **2:17** زەب. 69: ■ **2:18** مات. 12:38□ 16:1□ مار. 8:11□ لۇقا 11:29□ يۇھ. 6:30.

ـ تۆشىۋ ئىبادەتخانىنى چۈۋۈۋەتسەكلار، مەن ئۈچ كۈن ئىچىدە ئۇنى يېڭىۋاشتىن قۇرۇپ چىقىمەن، ـ دېدى.□ ■
20 شۇنىڭ بىلەن بۇ يەھۇدىيلار يەنە ئۇنىڭغا:
ـ بۇ ئىبادەتخانىنى ياساۋاتقىلى ھازىرغىچە قىرىق ئالتە يىل بولغان تۇرسا، سەن ئۇنى قانداقسىگە ئۈچ كۈندىلا قۇرۇپ چىقالايسەن؟! ـ دېدى.
21 ھالبۇكى، ئۇنىڭ »ئىبادەتخانا« دېگىنى ئۇنىڭ تۆز تېنىنى كۆرسەتكەنىدى.
22 شۇڭا، ئۇ تىرىلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن، مۇخلىسلىرى ئۇنىڭ بۇ دېگىنىنى ئېسىگە ئالدى ۋە شۇنداقلا مۇقەددەس يازمىلاردىكى بۇ ھەقتىكى بېشارەتكە ھەمدە ئەيسانىڭ ئېيتقان سۆزىگە ئىشەندى.■
23 ئۇتۇپ كېتىش ھېيتىدا، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭ يېرۇسالېمدا كۆرسەتكەن مۇجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرگەن بولۇپ، ئۇنىڭ نامىغا ئېتىقاد قىلىشتى.
24 لېكىن ئەيسا پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ قەلبىنىڭ ئىكەنلىكىنى بىلگەچكە، ئۆزىنى ئۇلارغا تاپشۇرمايتتى. □
25 ئىنسان توغرۇلۇق ھېچكىمنىڭ ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىشىنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى؛ چۈنكى ئۇ ئىنسانلارنىڭ قەلبىدە نېمە بار ئىكەنلىكىنى ئۆزى بىلەتتى.■

3

قايتىدىن تۇرىلىش

1 يەھۇدىيلار كېڭىشىدىنىڭ پەرىسىيلەردىن بولغان نىكودىم ئىسىملىك بىر يولباشچىسى بار ئىدى.
2 بۇ ئادەم بىر كېچىسى ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ ئۇستاز، سېنىڭ خۇدادىن كەلگەن تەلىم بەرگۈچى ئىكەنلىكىڭنى بىلىمىز. چۈنكى خۇدا ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولمىسا، ھېچكىمنىڭ سەن كۆرسەتكەن بۇ مۇجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسىتىشى قەتئىي مۇمكىن ئەمەس، ـ دېدى.□ ■
3 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن ساڭا شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ھېچكىم يۇقىرىدىن تۇغۇلمىغىچە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى كۆرەلمەس! ـ دېدى.□
4 نىكودىم:
ـ ئادەم قېرىغىندا قانداقمۇ قايتىدىن تۇغۇلسۇن؟ ئانىسىنىڭ قورسىقىغا قايتا كىرىپ تۇغۇلۇشى مۇمكىنمۇ؟! ـ دەپ سوريدى.
5 ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:

□ **2:19** »**تۆشىۋ ئىبادەتخانىنى چۈۋۈۋەتسەكلار، مەن ئۈچ كۈن ئىچىدە ئۇنى يېڭىۋاشتىن قۇرۇپ چىقىمەن**« ـ ئەيسا ئېيتقان بۇ ئالامەت تۆ كېيىن ئېيتقان »يۇنۇس پەيغەمبەردە كۆرۈلگەن ئالامەت-كارامەت« كە ئوخشاش بولۇپ، تۆزىنىڭ تۆلۈمى ۋە تىرىلىشىنى كۆرسىتىدۇ)مەسىلەن، »مات.» 39:12نى كۆرۈڭ.(
■ **2:19** مات. 61:26□ 40:27□ مار. 58:14□ 29.15:
■ **2:22** لۇقا 8.24:
□ **2:24** »**لېكىن ئەيسا پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ قەلبىنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى بىلگەچكە، ئۆزىنى ئۇلارغا تاپشۇرمايتتى**« ـ بۇ بايباندىن »خۇش خەۋەر«دىكى ئاخىرقى مەقسەتنى كۆرگلى بولىدۇ. ئەيسا مەسىھ ئىنسانلارغا بەخت-بەركەت ئەمەس، بەلكى **ئۆزىنى** ئاتا قىلىشنى ياكى »تاپشۇرۇش«نى خالايدۇ. لېكىن ئىنسان ئۆزى تۇرپىتىن ئۆزگەرتىلمىسە، تېخى كونا گۆناھىي تەبىئىتە بولسا، »ئۆزىنى تاپشۇرۇش« قەتئىي مۇمكىن بولمايتتى. ھەربىر ئىنسان روھتا »قايتا تۇغۇلۇشى« كېرەك ـ بۇ 3-بابنىڭ چوڭ تېمىسىدۇر.
■ **2:25** 1سام. 7:16□ 1تار. 9:28□ زەب. 9:7□ 14:103□ يەر. 20:11□ 10:17□ 12:20□ يۇھ. 64.6:
□ **3:2** »**ئۇستاز**« ـ ئىبرانىي تىلىدا »رابىي«، »ئۇستاز« دېگەن مەنىدە.
■ **3:2** يۇھ. 50:7□ 9□16: 33؛ 39:19□ روس. 38.10:
□ **3:3** »**ھېچكىم يۇقىرىدىن تۇغۇلمىغىچە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى كۆرەلمەس**«! ـ »يۇقىرىدىن« دېگەن سۆز گرېك تىلىدا يەنە »قايتىدىن« دېگەنىمۇ بىلدۈرىدۇ ۋە شۇ‌يېسىزكى، مۇشۇ يەردە **بۇ شەكىلى مەنىنى ئۆز ئىچىگە** ئالىدۇ.

ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن ساڭا شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ھەم سۈدىن، ھەم روھتىن تۇغۇلمىغىچە، ھېچكىم خۇدانىڭ
پادىشاھلىقىغا كىرەلمەس!■
6 ئەتتىن تۇغۇلغان بولسا ئەتتۇر، روھتىن تۇغۇلغان بولسا روھتۇر.■
7 ساڭا: »يۇقىرىدىن تۇغۇلۇشۇڭلار كېرەك« دېگىنىمگە ھەيران قالما.
8 شامال خالىغان تەرەپكە سوقىدۇ، سەن ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايسەن، لېكىن قەيەردىن كېلىپ، قەيەرگە بارىدىغىنىنى
بىلمەيسەن. روھتىن تۇغۇلغان ھەربىرىمۇ شۇنداقتۇر.□
9 نىكودىم يەنە جاۋابەن ئەيساغا:
ـ بۇ ئىشلار قانداقمۇ مۇمكىن بولار؟ ـ دېدى.
10 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ »سەن ئىسرائىلنىڭ ئۇلىماسى تۇرۇپ، بۇنىمۇ بىلمەمسەن؟ □
11 بەرھەق، بەرھەق، مەن ساڭا شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بىز بىلگىنىمىزنى ئېيتىمىز ۋە كۆرگىنىمىزگە گۇۋاھلىق
بېرىمىز، لېكىن سىلەر بىزنىڭ گۇۋاھلىقىمىزنى قوبۇل قىلمايسىلەر. □ ■
12 سىلەرگە زېمىندىكى ئىشلارنى ئېيتسام ئىشەنمىگەن يەردە، ئەرشتىكى ئىشلارنى ئېيتسام قانداقمۇ ئىشىنىسىلەر؟
13 ئۆزى ئەرشتە بولۇپ، ئەرشتىن چۈشكۈچىدىن، يەنى ئىنسانئوغلىدىن باشقا ھېچكىم ئەرشكە چىقمىدى. □ ■
14 مۇسا چۆلدە تۆچ يىلانىنى كۆتۈرگەنىدەك، ئىنسانئوغلىمۇ ئوخشاشلا شۇنداق ئېگىز كۆتۈرۈلۈشى كېرەك. □ ■
15 شۇنداق بولغاندا، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەممىسى ھالاك بولماي، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدۇ.«□ ■
16 چۈنكى خۇدا دۇنيادىكى ئىنسانلارنى شۇ قەدەر سۆيىدۇكى، ئۆزىنىڭ بىردىنبىر يېگانە ئوغلىنى پىدا بولۇشقا بەردى.
مەقسىتى، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغان ھەربىرىنىڭ ھالاك بولماي، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىشى ئۈچۈندۇر. □ ■

■ **3:5** تىت. 5.3:
■ **3:6** رىم. 5.8:
□ **3:8** **»شامال خالىغان تەرەپكە سوقىدۇ، سەن ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايسەن، لېكىن قەيەردىن كېلىپ، قەيەرگە بارىدىغىنىنى بىلمەيسەن. روھتىن تۇغۇلغان ھەربىرىمۇ شۇنداقتۇر«** ـ گېرىك تىلدا »شامال« ۋە »روھ« بىرلا سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
ئەيسانىڭ بۇ ئايەتتىكى كۆچۈلۈك سۆزلىرىنى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بىر-بىرلەپ شەرھلەيمىز.
□ **3:10** **»سەن ئىسرائىلنىڭ ئۇلىماسى«** ـ بۇ سۆز بەلكىم نىكودىمنىڭ ئىسرائىل ئېچىدە سەۋىيىسى ئېگىز ئۇستازى ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
□ **3:11** **»بىز بىلگىنىمىزنى ئېيتىمىز ۋە كۆرگىنىمىزگە گۇۋاھلىق بېرىمىز، لېكىن سىلەر بىزنىڭ گۇۋاھلىقىمىزنى قوبۇل قىلمايسىلەر«** ـ ئېمىشقا ئەيسا نىكودىمغا شۇنچە ئېغىر تەنبىھ بېرىدۇ؟ ئۇنىڭ بۇ بايانىدىن ئىككى مۇھىم سوئال چىقىدۇ: »بىز« كىم؟، »سىلەر« كىم؟ بۇلار توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.
■ **3:11** يۇھ. 32:3□ 16:7□ 28:8□ 49:12□ 24.14:
□ **3:13** **»ئۆزى ئەرشتە بولۇپ، ئەرشتىن چۈشكۈچىدىن، يەنى ئىنسانئوغلىدىن باشقا ھېچكىم ئەرشكە چىقمىدى«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئۆزى ئەرشتە بولۇپ« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ.
■ **3:13** يۇھ. 62:6□ ئەف. 9.4:
□ **3:14** **»مۇسا چۆلدە تۆچ** يىلانىنى كۆتۈرگەنىدەك، ئىنسانئوغلىمۇ ئوخشاشلا شۇنداق ئېگىز كۆتۈرۈلۈشى كېرەك« ـ ئۇقۇرمەنلەر تىلغا ئېلىنغان بۇ ۋەقەنىڭ تەپسىلاتلىرىنى »چۆل،» 9-21:4دە تاپالايدۇ. ئىسرائىللار گۈناھ سادىر قىلغاندا، خۇدا ئۆلارغا تەربىيە بېرىش ئۈچۈن ئارىسىغا يىلانلارنى ئەۋەتكەن. يىلانلار نۇرغۇن ئادەملەرنى چاقىقان، مۇسا خۇدانىڭ يولىورۇقى بىلەن تۆچتىن بىر يىلان ياساپ، ئۆنى ھاسىغا بېكىتىپ، ھاسىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ئىسرائىلنىڭ بارگاھىنى ئايلىنىپ ماڭغان. يىلانلارنىڭ زەھىرىدىن ئۆلەي دەپ قالغانلار ئەگەر ئىمان بىلەن شۇ تۆچ يىلانغا قارىسا ساقايغان.
بۇ ۋەقە ئەيسانىڭ كېيىنكە كۆتۈرۈلۈشىگە بېشارەت بولىدۇ. گۈناھسىز ئۆلەي دېگەنلەر ئەيسانىڭ ئىمان بىلەن قارىسا)ئەيسا بىز ئۈچۈن گۈناھنىڭ ئۆزى قىلىنغان، »2□□□.» 21:5) گۈناھتىن ساقايتىلىدۇ ـ دېمەك، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدۇ.
■ **3:14** چۆل. 9:21□ چېۋە. 4:18□ يۇھ. 28:8□ 32.12:
□ **3:15** **»شۇنداق بولغاندا، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەممىسى ھالاك بولماي، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدۇ«** ـ بۇ كىمنىڭ سۆزى؟ مەسىھنىڭ سۆزلىرى بەلكىم 15-ئايەتتە توختايدۇ. 21-16-ئايەتلەرنى روسۇل يۇھاننا مۇۋەددەس روھنىڭ تۈرتكە-يولىورۇقى بىلەن يازغان، دەپ ئىشىنىمىز.
■ **3:15** يۇھ. 15.3:□ **3:16** **»شۇ قەدەر سۆيىدۇكى،...»** ـ گېرىك تىلدا يەنە »شۇ يول بىلەن سۆيىدۇكى،...» دېگەن مەنىنىمۇ بىلدۈرىدۇ.
■ **3:16** يۇھ. 36:3□ لۇقا 10:19□ رىم. 8:5□ 31:8□ 1يۇھ. 9:4□ 10.5:

17 خۇدا ئوغلىنى دۇنياغا ئەۋەتكەن بولسا، ئۇ دۇنياغا ھۆكۈم قىلىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن دۇنياغا ئەۋەتتى. ■
18 كىمكى ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچى بولسا، گۇناھقا ھۆكۈم قىلىنمايدۇ؛ لېكىن ئېتىقاد قىلمىغۇچى بولسا ئاللىقاچان گۇناھقا ھۆكۈم قىلىنغاندۇر، چۈنكى ئۇ خۇدانىڭ يەككە-يېگانە ئوغلىنىڭ نامىغا ئېتىقاد قىلمىغان. ■
19 ۋە گۇناھقا ھۆكۈم سەۋەبى مانا شۇكى، نۇر دۇنياغا كەلگەن بولسىمۇ، ئىنسانلار نۇرنى ئەمەس، بەلكى قاراڭغۇلۇقنى ياخشى كۆردى؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ ئەمەللىرى رەزىل ئىدى. ■
20 چۈنكى رەزىللىك قىلغۇچى ھەربىرى نۇرنى يامان كۆرۈپ ۋە ئۆزىنىڭ قىلغان-ئەتكەنلىرىنىڭ ئاشكارا قىلىنماسلىقى ئۈچۈن نۇرغا كەلمەيدۇ؛
21 لېكىن ھەققەتنى يۈرگۈزگۈچى بولسا، ئەمەللىرىنى خۇداغا تايىنىپ قىلغانلىقى ئايان بولسۇن دەپ، نۇرغا كېلىدۇ.□ ■

يەھيا پەيغەمبەر يەنە گۇۋاھلىق بېرىدۇ

22 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ئەيسا مۇخلىسلىرى بىلەن يەھۇدىيە زېمىنىغا باردى؛ ئۇ ئۇ يەردە ئۇلار بىلەن بىللە تۇرۇپ، كىشىلەرنى چۆمۈلدۈردى. ■
23 شۇ چاغدا يەھيا پەيغەمبەرمۇ سالىم يېزىسىنىڭ يېنىدىكى ئاينون دېگەن يەردە كىشىلەرنى چۆمۈلدۈرۈۋاتاتتى. چۈنكى ئۇ يەرنىڭ سۇيى مول ئىدى. كىشىلەر ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىشىپ، چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىشاتتى ■
24)چۈنكى شۇ چاغدا يەھيا تېخى زىندانغا تاشلانمىغاندى.(■
25 شۇ ۋاقىتلاردا يەھيانىڭ مۇخلىسلىرى بىر يەھۇدىي كىشى بىلەن تاھارەت قائىدىلىرى توغرىسىدا بەس-مۇنازىرە قىلىشىپ قالدى.
26 ئاندىن مۇخلىسلار يەھيانىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ ئۇستاز، ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىدا سەن بىلەن بىرگە بولغان، ئۆزۈڭنى تەرىپلەپ گۇۋاھلىق بەرگەن ھېلىقى كىشى مانا ھازىر ئۆزى كىشىلەرنى چۆمۈلدۈرۈۋاتىدۇ، ـ دېدى.□ ■
27 يەھيا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ ئەگەر ئۇنىڭغا ئەرشتىن ئاتا قىلىنمىغان بولسا، ئىنسان ھېچنەرسىگە ئىگە بولالمايدۇ.
28 مېنىڭ سىلەرگە: »مەن مەسىھ ئەمەس، پەقەت ئۇنىڭ ئالدىدا ئەۋەتىلگەنمەن« دېگىنىمگە ئۆزۈڭلار گۇۋاھچىسىلەر. ■

■ **3:17** لۇقا 56:9□ يۇھ. 39:9□ 47:12□ 1يۇھ. 14.4:
■ **3:18** يۇھ. 24:5□ 40□47:6□ 31.20:
■ **3:19** يۇھ. 5.1:
□ **3:21** **»خۇداغا تايىنىپ قىلغانلىقى«** ـ گرېك تىلىدا »خۇدادا قىلغانلىقى« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **3:21** ئەف. 8.5□13:
■ **3:22** يۇھ. 1.4:
■ **3:23** مات. 6:3□ مار. 5:1□ لۇقا 7.3:
■ **3:24** مات. 3.14:
□ **3:26** »ئۇستاز «ـ گرېك تىلىدا »رابى.« **«...□□□□ تەرىپلەپ گۇۋاھلىق بەرگەن ھېلىقى كىشى مانا ھازىر ئۆزى كىشىلەرنى چۆمۈلدۈرۈۋاتىدۇ، ۋە ھەممە ئادەم ئۇنىڭ يېنىغا كېتىشۋاتىدۇ»** ـ نېمىشقا يەھيانىڭ مۇخلىسلىرى شۇ يەھۇدىي كىشى بىلەن بەس-مۇنازىرە قىلىپ (25-□□□□) بۇ سوئالنى تۇغدۇرغان؟ يەھيا بولسا تەۋرات دەۋرىدىكى ئەڭ ئاخىرقى، شۇنداقلا ئەڭ ئۆلۈغ پەيغەمبەر ھېسابلىنىدۇ. يەھيا شۇ سالاھىيىتىدە تەۋرات »كونا ئەھدە«) تىكى تاھارەت ئىشلىرىنى تېخىچە ساقلاپ كەلگەندى. لېكىن مەسىھ »ئېچىكى تازىلىق«نى تەكىتلەيدىغان تەلىمى بىلەن »يېڭى ئەھدە«نى تونۇشتۇرۇۋاتقاندى. شۇنىڭ بىلەن شۇ بەس-مۇنازىرىدە يەھيانىڭ تەلىملىرى ۋە ئەيسانىڭ تەلىملىرى ئوتتۇرىسىدىكى پەرقلەر تۆگىشى مۇمكىن ئىدى. يەھيانىڭ مۇخلىسلىرىنىڭ »خەلق »سەئدىن ۋاز كېچىپ، بۇ »يېڭى ئادەم«نىڭ قېشىغا بارىدۇ« دېيىشىنىڭ مەقسىتى يەھيانىڭ ئىناۋەت-ئابرۇيىنى قوغداش ئىدى، ئەلۋەتتە. لېكىن يەھيانىڭ (31-27-□□□□□□□□□) جاۋابى »بۇنداق ئويلاپ كېتىشنىڭ ھاجىتى يوق، ئەكسىچە خۇشال بولۇشىمىز لازىم« ئىدى. ■ **3:26** مات. 11:3□ مار. 7:1□ لۇقا 16:3□ يۇھ. 15□1: 26، 34. ■ **3:28** مال. 1:3□ مات. 10:11□ مار. 2:1□ لۇقا 17:1□ 27:7□ يۇھ. 20□1: 21، 23.

29 كېلىنچەكنى ئەمرىگە ئالغۇچى يىگىتتۇر؛ قولدىشى يىگىتنىڭ ئاۋازىنى كۈتىدۇ، قولداش ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ،
قەلبىدە تولمۇ خۇرسەن بولىدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، مەندىمۇ خۇرسەنلىك تولۇپ تاشىدۇ. □
30 ئۇنىڭ يۈكسىلىشى، مېنىڭ ئاجىزلىشىشىم مۇقەررەردۇر.□
31 ئۈستۈندىن كەلگۈچى ھەممىدىن ئۈستۈندۇر. زېمىندىن كەلگۈچى زېمىنغا تەۋە بولۇپ زېمىندىكى ئىشلارنى
سۆزلەيدۇ. ئەرشتىن كەلگۈچى ھەممىدىن ئۈستۈندۇر؛ ■
32 ئۇزىنىڭ ئەرشتە كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرى بولسا، ئۇ بۇلار توغرۇلۇق گۇۋاھلىق بېرىدۇ؛ بىراق ھېچكىم ئۇنىڭ
گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلمايدۇ. ■
33 ھالبۇكى، كىمكى ئۇنىڭ گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلغان بولسا، خۇدانىڭ ھەق ئىكەنلىكىگىمۇ مۆھۈرنى باسقان
بولىدۇ . □ ■
34 چۈنكى خۇدا ئەۋەتكىنى خۇدانىڭ سۆزلىرىنى سۆزلەيدۇ؛ چۈنكى خۇدا روھنى ئۇنىڭغا ئۆلچەم بىلەن كەملەپ
بەرمەس. □ ■
35 ئاتا ئوغۇلنى سۆيىدۇ ۋە ھەممە ئىشلارنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرغاندۇر. □ ■
36 ئوغۇلغا ئېتىقاد قىلغۇچى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئىگىدۇر. لېكىن ئوغۇلغا ئىتائەت قىلمىغۇچى ھاياتنى ھېچ كۆرمەيدۇ،
بەلكى خۇدانىڭ غەزىپى شۇنداقلارنىڭ ئۈستىدە تۇرىدۇ.■

4

ئەيسا بىلەن ساماريەلىك ئايال

1 ئەمدى پەرىسىيلەرنىڭ »ئەيسانىڭ مۇخلىس قىلىپ چۆمۈلدۈرگەنلىرى يەھيانىڭكىدىن كۆپ ئىكەن« دېگەن
خەۋەرنى ئاڭلىغىنىنى رەب ئۇققاندىن كېيىن■
2)ئەمەلىيەتتە ئەيسا ئۆزى ئەمەس، مۇخلىسلىرى چۆمۈلدۈرەتتى(

□ **3:29** »كېلىنچەكنى ئەمرىگە ئالغۇچى يىگىتتۇر؛ قولدىشى يىگىتنىڭ ئاۋازىنى كۈتىدۇ؛ قولداش ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، قەلبىدە تولمۇ خۇرسەن بولىدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، مەندىمۇ خۇرسەنلىك تولۇپ تاشىدۇ« ـ مۇشۇ سۆزلەر بىلەن يەھيا پۈيغەمبەر ئەيسا مەسىھنى توي يىگىتىگە ئوخشىتىدۇ ۋە: تۇزۇم بولسام پەقەت توي يىگىتنىڭ قولدىشىمەن، خالاس، دەيدۇ.

□ **3:30** »ئۇنىڭ يۈكسىلىشى، مېنىڭ ئاجىزلىشىشىم مۇقەررەردۇر« ـ يەھيانىڭ سۆزلىرى مۇشۇ يەردە تۈگەيدۇ، 36-31-ئايەتلەرنى يۇھاننا مۇقەددەس روھنىڭ تۈرتكە-يولىورۇقى بىلەن يازغان، دېگەن پىكىرگە مايىلمىز. بەزى ئالىملار 34-32- يا كى 36-32-ئايەتلەرنمۇ يەھيا پەيغەمبەرنىڭ سۆزلىرى، دەپ قارايدۇ.

■ **3:31** يۇھ. 23.8:

■ **3:32** يۇھ. 30:5□ 26:8□ 49:12□ 10:14□ 1يۇھ. 10.5:

□ **3:33** »كىمكى ئۇنىڭ گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلغان بولسا، خۇدانىڭ ھەق ئىكەنلىكىگىمۇ مۆھۈرنى باسقان بولىدۇ« ـ »خۇدا ھەق« دېگەن سۆزدە كۆزدە تۇتۇلغىنى نېمە؟ شۇيېمىسزكى، خۇدانىڭ ئەسلىدە قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ئەۋەتمەن، دەپ يەرگەن نۇرغۇن ۋەدىلىرى ھازىر ئەيسادا تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان، دېگەنلىك بولىدۇ.
»مۆھۈرنى باسقان« ـ بىرىنچىدىن، باشقىلارغا »خۇدا ھەقتۇر« دەپ ئېنىق گۇۋاھلىق بېرىدىغان ۋە ئىككىنچىدىن، خۇدانىڭ گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلغۇچى ئۆز ھاياتىدا شۇ گۇۋاھلىقنى تەستىقلايدىغان خۇدانىڭ روھىنىڭ ئىسپاتىنى كۆرىدۇ، شۇڭا »خۇدا ھەق« دەپ تېخىمۇ كۆچلۈك گۇۋاھچى بولىدۇ.

■ **3:33** رىم. 4.3:

□ **3:34** »...□□□□ خۇدا روھنى ئۇنىڭغا ئۆلچەم بىلەن كەملەپ بەرمەس» ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى. دېمەك، خۇدا پەيغەمبەرلىرىگە ئۆز روھىدىن »ئۆلچەم بىلەن كەملەپ« ئاتا قىلغىنى بىلەن، مەسىھگە بولسا ئۆلچەمىي يەرمەكتە.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خۇدا روھنى ئۆلچەم بىلەن كەملەپ بەرمەس« ـ دېمەك، ئىنجىل دەۋرىدە خۇدا مەسىھ ئارقىلىق مۇقەددەس روھنى ھەممە ئېتىقادچىغا ئۆلچەمىي ئاتا قىلدۇ.

■ **3:34** ئەف. 7.4:

□ **3:35** »ئاتا ئوغۇلنى سۆيىدۇ ۋە ھەممە ئىشلارنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرغاندۇر« ـ »ئاتا« مۇشۇ يەردە خۇدانى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە؛ »ئوغۇل« بولسا ـ خۇدانىڭ ئۆز ئوغلى، ئەلۋەتتە. »يۇھاننا«دا »ئوغۇل« كۆپ ئىشلىتىلىدۇ؛ چۈنكى خۇدانىڭ ئوغلى بىردىنبىردۇر. ■ **3:35** مات. 27:11□ 18:28□ لۇقا 22:10□ يۇھ. 22:5□ 2:17□ ئىبر. 8.2: ■ **3:36** يۇھ. 36:3□ 47:6□ 1يۇھ. 10.5: ■ **4:1** يۇھ. 26.3:

3 ئۇ يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن چىقىپ يەنە گالىلىيەگە كەتتى.
4 ئەمدى ئۇ يول ئۈستىدە ساماريە ئۆلكىسىدىن ئۆتۈشى كېرەك ئىدى.□
5 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ياقۇپ ئۆز ئوغلى يۈسۈپكە بەرگەن يەرگە يېقىن بولغان ساماريەنىڭ سىخار دېگەن بىر شەھىرىگە كەلدى.■
6 شۇ يەردە »ياقۇپنىڭ قۇدۇقى« بار ئىدى. ئەيسا سەپىردە چارچىغىنىدىن قۇدۇقنىڭ قېشىغا كېلىپ ئولتۇردى. بۇ تەخمىنەن ئالتىنچى سائەت ئىدى.□
7-8 ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرى يېمەكلىك سېتىۋېلىش ئۈچۈن شەھەرگە كىرىپ كەتكەنىدى. شۇ چاغدا، ساماريەلىك بىر ئايال سۇ ئالغىلى كەلدى. ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ماڭا ئىچكىلى سۇ بەرگىن، ـ دېدى.
9 ئايال ئۇنىڭدىن:
ـ ئۆزىڭىز يەھۇدىي تۇرسىڭىز، مەندەك ساماريەلىك بىر ئايالدىن قانداقلارچە ئىچكىلى سۇ تەلەپ قىلىپ قالدىڭىز؟ ـ دەپ سوردى)چۈنكى يەھۇدىيلار ساماريەلىكلەر بىلەن ھېچقانداق باردى-كەلدى قىلمايتتى.(□ ■
10 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ ئەگەر سەن خۇدانىڭ سوۋغىتىنىڭ نېمىلىكى ۋە سەندىن سۇ سوريغۇچىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلسەڭدى، ئۇنداقتا سەن ئۇنىڭدىن تىلەيتتىڭ ۋە ئۇ ساڭا ھاياتلىق سۈيىنى بېرەتتى.
11 ئايال ئۇنىڭدىن:
ـ تەقسىر، سۇ تارتقۇدەك ھېچنەرسىڭىز بولمىسا، ئۇنىڭ ئۈستىگە قۇدۇق چوڭقۇر تۇرسا، ھاياتلىق سۈيىنى نەدىن ئالىسىز؟ ■
12 ئەجەبا، بۇ قۇدۇقنى بىزگە مىراس قالدۇرغان ئاتىمىز ياقۇپتىن ئۇلۇغمۇسىز؟ بۇ قۇدۇقتىن ئۆزى، ئوغۇللىرى ۋە مال-ۋارانلىرىمۇ سۇ ئىچكەن ـ دېدى.□
13 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ بۇ سۇنى ئىچكەن ھەركىم يەنە ئۇسسايدۇ.
14 ئەمما مەن بېرىدىغان سۇنى ئىچكۈچى ھەركىم مەڭگۈگە ئۇسسىمايدىغان بولىدۇ ۋە بەلكى مەن ئۇنىڭغا بېرىدىغان سۇ ئۇنىڭ ئىچىدە ئۇنى مەڭگۈلۈك ھاياتلىققا ئېلىپ بارىدىغان، ئۇرغۇپ چىقىدىغان بىر بۇلاق بولىدۇ، ـ دېدى.■

□ **4:4 »ئۇ يول ئۈستىدە ساماريە ئۆلكىسىدىن ئۆتۈشى كېرەك ئىدى«** ـ يەھۇدىيلار ساماريەلىكلەرگە تۇچ بولغاچقا، ئۇلار يەھۇدىيەدىن گالىلىيەگە ماڭغاندا، ساماريەدىن ئەمەس، دائىم ئىئوردان دەرياسىنى بويلاپ ماڭاتتى. شۇڭا »ساماريە ئۆلكىسىدىن ئۆتۈشى كېرەك« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە ئەيسانىڭ بۇ يول بىلەن مېڭىشى خۇدانىڭ ئىرادىسى ئىكەنلىكىنى بىلگەنلىكىنى ئايان قىلىدۇ.
■ **4:5** يار. 19:33□ 22:48□ يە. 32:24.
□ **4:6 »ياقۇپنىڭ قۇدۇقى«** ـ گرېك تىلىدا »ياقۇپنىڭ بۇلىقى.« ئۇ يەر ئاستىدىكى بۇلاق بولغاچقا، »قۇدۇق« ئىدى. **»بۇ تەخمىنەن ئالتىنچى سائەت ئىدى«** ـ يا كى ئەتىگەنده سائەت ئالتىده يا كى چۈشتىن كېيىن ئالتىنچى سائەتتە (4:5□□□□ ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.(
□ **4:9 »...□□□□□ يەھۇدىيلار ساماريەلىكلەر بىلەن ھېچقانداق باردى-كەلدى قىلمايتتى«** ـ يەھۇدىيلار ساماريەلىكلەرنى كاپىر دەپ، ھەتتا ئۇلارنىڭ چىنە-قاچىلىرىنىمۇ ئىشلەتمەيتتى. يەھۇدىي خەلقى ئەنئەنىلىرى بويىچىمۇ »شۇ كاپىرلارغا قەرزدار بولۇشقا قەتئىي بولمايدۇ« دەپ ساماريەلىكلەردىن ھېچنېمە سورىماتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە يەھۇدىي ئەركەكلەر سىرتلاردا بولغاندا ھېچقاچان ناتونۇش بىر ئايال بىلەن)ھەتتا بەزىدە تونۇش ئايالىلار بىلەنمۇ(سۆزلەشمەيتتى. 27-ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ **4:9** لۇقا 9□52: 53؛ يۇھ. 48.8:
■ **4:11** يەر. 13.2:
□ **4:12 »ئەجەبا، بۇ قۇدۇقنى بىزگە مىراس قالدۇرغان ئاتىمىز ياقۇپتىن ئۇلۇغمۇسىز؟ بۇ قۇدۇقتىن ئۆزى، ئوغۇللىرى ۋە مال-ۋارانلىرىمۇ سۇ ئىچكەن«** ـ ئايالنىڭ بۇ سۆزىنىڭ ئىچكى مەنىسى بەلكىم »قۇدۇق كولاپ سۇ تېپىش ئاسان ئەمەس. يەقەت ناھايىتى بىلىملىك ئادەملەر شۇنداق قىلالايدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەتتا ئۇلۇغ ياقۇپ ئۆزىمۇ مۇشۇ سۇدىن ئىچكەن، ئۇنىڭدىن ياخشى سۇ تاپالمىغان. سىز ئۇنىڭدىن ئۇلۇغسىز، ياقۇپ ئىچكەن سۇدىن ئەۋزەل سۈيۈڭ بارمۇ؟«! دېگەنلىك بولسا كېرەك.
■ **4:14** يۇھ. 16:3□ 6□27: 35، 54؛ يۇھ. 38.7:

15 ئايال :ـ تەقسىر، ماڭا بۇ سۇدىن بەرگەيسىزكى، مەن يەنە ئۇسسىمايدىغان ۋە مۇشۇ يەرگە سۇ تارتقىلى ئىككىنچى
كەلگۈچى بولمايدىغان بولاي! ـ دېدى.□
16 ئەيسا:
ـ بېرىپ ئېرىڭنى بۇ يەرگە چاقىرىپ كەلگىن، ـ دېدى.
17 ـ ئېرىم يوق، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئايال.
ـ ئېرىم يوق دەپ، راست ئېيتتىڭ.
18 چۈنكى بەش ئەرگە تەگدىڭ ۋە ھازىر سەندە بولغىنى سېنىڭ ئېرىڭ ئەمەس. بۇنى توغرا ئېيتتىڭ! ـ دېدى
ئەيسا.
19 ئايال ئۇنىڭغا: ـ تەقسىر، ئەمدى كۆردۈمكى، سىز ئەسلىدە پەيغەمبەر ئىكەنسىز! ■
20 ئاتا-بوۋىلىرىمىز بۇ تاغدا ئىبادەت قىلىپ كەلگەن، لېكىن سىلەر يەھۇدىيلار »ئىبادەتنى يېرۇسالېمدا قىلىش
كېرەك«! دەۋالىسىلەرغۇ؟ ـ دېدى.□ ■
21 ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
ـ خانىم، ماڭا ئىشەنگىن، شۇنداق بىر ۋاقىتى-سائىتى كېلىدۇكى، سىلەرنىڭ ئاتىغا ئىبادەت قىلىشىڭلار ئۈچۈن نە بۇ
تاغدا ياكى نە يېرۇسالېمدا بولۇشۇڭلارنىڭ ھاجىتى قالمايدۇ.
22 سىلەر ئىبادەت قىلغىنىڭلارنى بىلمەيسىلەر؛ بىراق بىز كىمگە ئىبادەت قىلغىنىمىزنى بىلىمىز. چۈنكى نىجات-
قۇتقۇزۇلۇش يەھۇدىيلار ئارقىلىق بولىدۇ. □ ■
23 لېكىن شۇنداق بىر ۋاقىت كېلىدۇ ـ ۋە شۇنداقلا ھازىر كەلدىكى، ھەقىقىي ئىبادەت قىلغۇچىلار ئاتىغا روھ ۋە
ھەقىقەت بىلەن ئىبادەت قىلىدۇ. ئاتا ئۆزىگە ئەنە شۇنداق ھەقىقىي ئىبادەت قىلغۇچىلارنى ئىزدىمەكتە. □
24 خۇدا روھتۇر ۋە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلغۇچىلار روھ ۋە ھەقىقەت بىلەن ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشى كېرەكتۇر.■
25 ئايال ئۇنىڭغا:
ـ مەسىھنىڭ، يەنى »خرىستوس« دېگەننىڭ كېلىدىغانلىقىنى بىلىمەن. ئۇ كەلگەندە، بىزگە ھەممە ئىشلارنى ئېيتىپ
بېرىدۇ ـ دېدى.□
26 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ سەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقۇچى مەن دەل شۇدۇرمەن! ـ دېدى.■
27 شۇ چاغدا ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى قايتىپ كەلدى. ئۇلار ئۇنىڭ بىر ئايال بىلەن سۆزلىشىۋاتقانلىقىغا ھاڭ-تاڭ
قېلىشتى؛ لېكىن ھېچقايسىسى ئۇنىڭدىن: »ئۇنىڭدىن نېمە ئىزدەيسەن؟« ياكى »نېمىشقا ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىسەن؟«
دەپمۇ سورىمىدى.

□ **4:15 »تەقسىر، ماڭا بۇ سۇدىن بەرگەيسىزكى، مەن يەنە ئۇسسىمايدىغان ۋە مۇشۇ يەرگە سۇ تارتقىلى ئىككىنچى كەلگۈچى بولمايدىغان بولاي«! ـ** ئايالنىڭ تەلەپپۇزى بەلكىم كىنايىلىكۈك ياكى گۇمانلىقراق بولسا كېرەك. بىزنىڭچە پەقەت ئەيسا ئايالنىڭ ئۆز ئەرلىرى توغرۇلۇق بېشارەتلىك سۆز قىلغاندا (18-□□□□□)، ئاندىن ئايال ئۇنىڭ ھەقىقىي مەسىھ ئىكەنلىكىنى بىلىپ يېتىدۇ.

■ **4:19** لۇقا 16:7□ 19:24□ يۇھ. 14.6:

□ **4:20 »ئاتا-بوۋىلىرىمىز بۇ تاغدا ئىبادەت قىلىپ كەلگەن« ـ** »بۇ تاغ« گەرىزىم تېغىدۇر. ساماريەلىكلەر شۇ يەردە ئۆز ئىبادەتخانىسىنى قۇرغاندى. **»لېكىن سىلەر يەھۇدىيلار »ئىبادەتنى يېرۇسالېمدا قىلىش كېرەك«! دەۋالىسىلەرغۇ؟« ـ** دېمىسەكمۇ، ئايالنىڭ بۇ سۆزى ئەمەلىي بىر سوئالدۇر، يەنى: ـ نېمىشقا شۇنداق؟ بۇ توغرىمۇ؟ ـ دېگەندەك.

■ **4:20** قان. 11:12□5□ 1پاد. 3:9□ 2تار. 12.7:

□ **4:22 »نىجات-قۇتقۇزۇلۇش يەھۇدىيلار ئارقىلىق بولىدۇ« ـ** چۈنكى (1) خۇدا ھەقىقىي سۆز-كالامنى ئەسلىدە يەھۇدىي خەلقىگە ئالاھىدە تاپشۇرغان؛ (2) ھەممىدن مۇھىمى، خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە ئاساسەن مەسىھ يەھۇدىيلاردىن چىقىدۇ.

■ **4:22** يار. 3:12□ 18:18□ 18:22□ 4:26□ 2پاد. 29:17□ ئىبر. 14.7:

□ **4:23 »روھ ۋە ھەقىقەت بىلەن ئىبادەت قىلىدۇ« ـ** دېمەك، (1) خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى ئارقىلىق؛ (2) ھەربىر ئىبادەت قىلغۇچى ئىنسان ئۆزىنىڭ پۈتكۈل روھى بىلەن؛ (3) خۇدا ئىنسانلارغا تاپشۇرغان ھەقىقەت)ئۆز سۆز-كالامى(بويىچە؛ (4) ھەرقانداق يالغانچىلىقنى تاشلىغان ھالدا ئىبادەت قىلىشتۇر.

■ **4:24** 2كور. 17.3:

□ **4:25 »مەسىھنىڭ، يەنى »خرىستوس« دېگەن...«» ـ** »خرىستوس« گرېك تىلىدىكى سۆز بولۇپ، »مەسىھ«، يەنى »مەسىھ قىلىنغان)زات«(دېگەننى بىلدۈرىدۇ.

■ **4:26** يۇھ. 37.9:

28 شۇنىڭ بىلەن ئايال كوزىسىنى تاشلاپ قويۇپ، شەھەرگە قايتىپ بېرىپ، كىشىلەرگە:
29 ـ يۇرۇڭلار، ھاياتمىدا قىلغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ماڭا ئېيتىپ بەرگەن بىر كىشىنى كۆرۈپ كېلىڭلار. ئەجەبا، مەسىھ شۇمىدۇ؟ ـ دېدى.
30 يۇنىڭ بىلەن خالايىق شەھەردىن چىقىپ، ئەيسانىڭ ئالدىغا كېلىشكە باشلىدى.
31 شۇ ئارىلىقتا مۇخلىسلىرى ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، بىر نەرسە يەۋالساڭچۇ؟ ـ دەپ ئۆتۈنۈشتى.
32 لېكىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ مېنىڭ سىلەر بىلمەيدىغان بىر يېمەكلىكىم بار، ـ دېدى.
33 مۇخلىسلار بىر-بىرىگە:
ـ ئەجەبا، بىرسى ئۇنىڭغا يېگىلى بىر نەرسە ئەكېلىپ بەرگەنمىدۇ؟ ـ دېيىشتى.
34 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ مېنىڭ يېمەكلىكىم ـ مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ۋە ئۇنىڭ ماڭا تاپشۇرغان خىزمىتىنى تامامىلاشتۇر.
35 ـ سىلەر: »ھوسۇل يېغىشقا يەنە تۆت ئاي قالدى« دەۋاتامسىلەر؟ مانا، سىلەرگە ئېيتايىكى، بېشىڭلارنى كۆتۈرۈپ ئېتىزلارغا قاراڭلار، زىرائەتلەر سارغىيىپ ئۇرۇشقا تەييار بولدى! □ ■
36 ۋە ئورمچى ئىش ھەققىنى ئالدۇ ۋە مەڭگۈلۈك ھاياتقا توپلانغان ھوسۇلنى يىغىدۇ، شۇنىڭ بىلەن تېرىغۇچى بىلەن ئورمچى تەڭ شادلىنىدۇ. □
37 چۈنكى بۇ ئىشتا »بىرى تېرىيدۇ، يەنە بىرى يىغىدۇ« دېگەن سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.
38 مەن سىلەرنى تۆزۈڭلار ئەمگەك سىڭدۈرمىگەن ھوسۇلنى يىغىشقا ئەۋەتتىم؛ باشقىلار ئەمگەك قىلدى ۋە سىلەر ئۇلارنىڭ ئەمگىكىنىڭ مېۋىسىنى ئېلىشقا ئېسىپ بولدۇڭلار.□
39 شۇ شەھەردىكى نۇرغۇن ساماريەلىكلەر ھېلىقى ئايالنىڭ: »ئۇ ھاياتمىدا قىلغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ماڭا ئېيتىپ بەردى« دېگەن گۇۋاھلىق سۆزىنى ئاڭلاپ، ئەيساغا ئېتىقاد قىلدى.
40 شۇڭا، ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭ ئۆزلىرى بىلەن بىللە تۇرۇشنى ئۆتۈنۈشكىلى تۇردى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇ يەردە ئىككى كۈن تۇردى.
41 ئۇنىڭ سۆز-كالامى ئارقىلىق تېخىمۇ كۆپ ئادەم ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى.
42 ئۇلار ئايالغا:
ـ بىزنىڭ ئېتىقاد قىلىشىمىز ئەمدى سېنىڭ سۆزلىرىڭ سەۋەبىدىن ئەمەس، چۈنكى ئۆزىمىز ئۇنى ئاڭلىدۇق ۋە بىلدۇقكى، دۇنيانىڭ قۇتقۇزغۇچىسى دەل شۇ كىشىدۇر! ـ دېيىشتى.

□ **4:35 »سىلەر: »ھوسۇل يېغىشقا يەنە تۆت ئاي قالدى« دەۋاتامسىلەر؟«** ـ شۇ ۋاقىت بەلكىم ئۇننىچى يا كى ئونبىرىنچى ئاي ئىدى. **»مانا، سىلەرگە ئېيتايىكى، بېشىڭلارنى كۆتۈرۈپ ئېتىزلارغا قاراڭلار، زىرائەتلەر سارغىيىپ ئۇرۇشقا تەييار بولدى«!** ـ شۇيھىسىزكى، ئەيسا مۇشۇ يەردە تەسۋىرلەنگەن »ھوسۇل« ھازىر شەھەردىن چىقىپ ئۆزىنىڭ يېنىغا كېلىۋاتقانلارنى، شۇنداقلا ئۆزىگە ئېتىقاد قىلماقچى بولغانلارنى كۆزدە تۇتىدۇ ـ »خۇددى زىرائەتلەر سارغىيىپ ئۇرۇشقا تەييار بولغاندەك، بۇ كىشىلەرمۇ ئېتىقاد قىلىشقا تەييار بولدى« دېگەندەك.

■ 4:35 مات. 37:9□ لۇقا 2.10:

□ **4:36 »ئورمچى ئىش ھەققىنى ئالدۇ ۋە مەڭگۈلۈك ھاياتقا توپلانغان ھوسۇلنى يىغىدۇ«** ـ »ئورمچى«لار خۇدانىڭ كىشىلىرىنى ئۆز خۇش خەۋەرىگە ئىشەندۈرۈشتىكى ئاخىرقى ۋاستىسى بولغانلارنى كۆرسىتىدۇ. خۇش خەۋەرنى قويۇل قىلغانلار مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدۇ. مۇشۇلار بولسا دەل خۇدا ئۆز كالامى بولغان ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىقىدىن كۆتىكەن ھوسۇلدۇر)مەسىلەن، »رىم.» 30-29:8، «1□□□.» ،9-5:3 »ئىبر.» 10:2 نى كۆرۈڭ.(**»ئۇنىڭ بىلەن تېرىغۇچى بىلەن ئورمچى تەڭ شادلىنىدۇ«** ـ »تېرىغۇچى« خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى كىشىلەرگە بېرىپ بولۇپ يەتكۈزگۈچى بولىدۇ.

□ **4:38 »باشقىلار ئەمگەك قىلدى ۋە سىلەر ئۇلارنىڭ ئەمگىكىنىڭ مېۋىسىنى ئېلىشقا ئېسىپ بولدۇڭلار«** ـ كىم »ئەمگەك قىلىپ« تېرىغان؟ بۇنىڭچە ئۇلار: (1) تەۋرات دەۋرىدىكى خۇدانىڭ مۇقەددەس بەندىلىرى، بولۇپمۇ پەيغەمبەرلەر؛ (2) پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرىنى ئەتۋارلاپ ئۇلارنى ئىسرائىلارغا)شۇنداقلا ساماريەلىكلەرگە(ئۇگەتكەن، خۇداغا سادىق بولغان تەۋرات ئۇستازلىرى؛ (3) يەھيا پەيغەمبەر ۋە مۇخلىسلىرى. بۇ ئۈچ تۈركۈم كىشىلەر خەلققە خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى قالدۇرۇپ، ئۇلارنى مەسىھنىڭ كېلىشىگە، شۇنداقلا ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلىشقا تەييارلىغانىدى. (4) مەسىھنىڭ ئۆزى »تېرىغان.« »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە يەنە بۇنىڭ ئۈستىدە توختىلىمىز.

بىر ئەمەلدارنىڭ ئوغلىنىڭ ساقايتىلىشى
مات. 8:13-5 لۇقا 7:1-10

43 بۇ ئىككى كۈندىن كېيىن ئۇ شۇ يەردىن چىقىپ گالىلىيەگە قاراپ ماڭدى
44)چۈنكى ئەيسا ئۆزى: »ھېچبىر پەيغەمبەرنىڭ ئۆز يۇرتىدا ئىززىتى يوقتۇر« دەپ گۇۋاھلىق بەرگەندى.(■
45 شۇنىڭ بىلەن ئۇ گالىلىيەگە كەلگىنىدە، گالىلىيەلىكلەر ئۇنىڭ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا يېرۇسالېمدا قىلغان
ئەمەللىرىنىڭ ھەممىسىنى كۆرگەچىكە، ئۇنى قارشى ئېلىشتى)چۈنكى ئۇلارمۇ ھېيتقا چىققاندى.(□
46 ئەمدى ئەيسا بۇ قېتىم گالىلىيەدىكى كانا يېزىسىغا يەنە باردى)ئۇ دەل شۇ يەردە سۈنى شارابقا ئايلاندۇرغاندى.(
شۇ كۈنلەردە، كەپەرناھۇم شەھىرىدە ئوغلى كېسەل بولۇپ ياتقان بىر ئوردا ئەمەلدارى بار ئىدى. ■
47 ئۇ ئەيسانىڭ يەھۇدىيەدىن گالىلىيەگە كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ ئالدىغا باردى ۋە:
ـ تۈيۈمگە چۈشۈپ، سەكراتتا ياتقان ئوغلۇمنى ساقايتىپ بەرگەيلا! ـ دەپ توختىماي ئىلتىجا قىلدى.□
48 شۇنىڭ بىلەن، ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ سىلەر گالىلىيەلىكلەر مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە كارامەتلەرنى كۆرمىگۈچە، ھېچ ئېتىقاد قىلمايسىلەر! ـ دېدى.■
49 ئوردا ئەمەلدارى ئەيسىغا:
ـ تەقسىر، بالام تۆلەستە چۈشكەيلا! ـ دېدى.
50 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ بارغىن، ئوغلۇڭ ھايات قالدى! ـ دېدى.
ھېلىقى ئادەم ئەيسانىڭ ئېيتقان سۆزىگە ئىشىنىپ، ئۈيىگە قاراپ ماڭدى.
51 يولدا كېتىپ بارغىنىدا، ئۇنىڭ قۇللىرى ئالدىغا چىقىپ، باللىرى ھايات، دەپ ئۇقتۇردى.
52 ئەمەلدار ئۇلاردىن ئوغلىنىڭ قايسى سائەتتىن باشلاپ ياخشىلىنىشقا يۈزلەنگەنلىكىنى سوريۇدى، ئۇلار:
ـ تۈنۈگۈن يەتتىنچى سائەتتە قىزىتمىسى ياندى، ـ دېيىشتى.
53 بالىنىڭ ئاتىسى بۇنىڭ دەل ئەيسانىڭ ئۇنىڭغا: »ئوغلۇڭ ھايات قالدى«! دېگەن سائەت ئىكەنلىكىنى بىلىپ
يەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پۈتكۈل ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بىللە ئېتىقاد قىلىشتى.
54 بۇ ئەيسانىڭ يەھۇدىيەدىن گالىلىيەگە كەلگەندىن كېيىنكى كۆرسەتكەن ئىككىنچى مۆجىزىلىك ئالامىتى ئىدى.□

5

كۆچىمەك بويىدىكى پالەچنىڭ ساقايتىلىشى
1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، يەھۇدىيلارنىڭ بىر ھېيتى يېتىپ كەلدى ۋە ئەيسا يېرۇسالېمغا چىقتى.■
2 يېرۇسالېمدىكى »قوي دەرۋازىسى«نىڭ يېنىدا ئىبرانىي تىلىدا »بەيت-ئەسدا« دەپ ئاتىلىدىغان بىر كۆچىمەك بولۇپ،
ئۇنىڭ ئەتراپىدا بەش پېشايۋان بار ئىدى.

■ **4:44** مات. 57:13 مار. 4:6 لۇقا 24.4:

□ **4:45** » **گالىلىيەلىكلەر ئۇنىڭ ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا يېرۇسالېمدا قىلغان ئەمەللىرىنىڭ ھەممىسىنى كۆرگەچىكە،...»** ـ 23:2 نى كۆرۈڭ. **» گالىلىيەلىكلەر... ئۇنى قارشى ئېلىشتى«** ـ مۇشۇ سۆزلەر 44-ئايەت بىلەن كۆرۈنۈشتە سەل زىتىرەك بولغىنى بىلەن، 48-ئايەتتە گالىلىيەدىكىلەرنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالى كۆرسىتىلىدۇ. ئۇلار ئەمەلىيەتتە ئاخىر بېرىپ (6-□□□□□) ئۇنىڭ سۆزلىرىنى رەت قىلىپ ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كېتىدۇ. شۇڭا ئۇلار ئۇنىڭ ھەققىي ھۆرمىتىنى قىلمىدى.

■ **4:46** يۇھ. 11.2:1

□ **4:47** «...□□□□□□□ **چۈشۈپ، سەكراتتا ياتقان ئوغلۇمنى ساقايتىپ بەرگەيلا«!** ـ كەپەرناھۇمدىن كانىغا باردىغان يولنىڭ 33 كىلومېترى داۋانغا چىقىدىغان يول.

■ **4:48** 1 كور. 22.1:

□ **4:54** »**بۇ ئەيسانىڭ يەھۇدىيەدىن گالىلىيەگە كەلگەندىن كېيىنكى كۆرسەتكەن ئىككىنچى مۆجىزىلىك ئالامىتى ئىدى«** ـ ئۇقۇرمەنلەر شۇنى كۆرەلەيدۇكى، بۇ ئەيسانىڭ » ياراتقان ئىككىنچى مۆجىزىسى« ئەمەس، بەلكى پەقەت ئۇنىڭ »يەھۇدىيەدىن گالىلىيەگە كەلگەندىن كېيىنكى« ياراتقان **ئالامىتى** ئىدى. »ئالامەت« بولسا، مەسىھنىڭ سالاھىيىتىنىڭ بىر تەرىپىنى ئېنىق ۋە ئالاھىدە ھالدا كۆرسەتكەن بىر مۆجىزىدۇر. ■ **5:1** 2:23□ لاۋ. قان. 1.16:

3 بۇ پېشايۇانلار ئاستىدا بىر توپ بىمارلار، يەنى قارىغۇ، توكۇر ۋە پالەچلەر يېتىشاتتى. ئۇلار ئۆ يەردە يېتىپ
كۆلچەكنىڭ سۈيىنىڭ چايقىلىشىنى كۈتەتتى.□
4 چۈنكى بىر پەرىشتە مەلۇم ۋاقىتلاردا كۆلچەككە چۈشۈپ سۈنى ئۇرغۇتىدىكەن، سۈ ئۇرغۇغاندا كۆلچەككە بىرىنچى
بولۇپ چۈشكەن كىشى ئۆزىنى باسقان ھەرقانداق كېسەلدىن ساقايىدىكەن.□
5 ئەمدى ئۇ يەردە ئوتتۇز سەككىز يىلدىن بېرى ئاغرىق ئازابى تارتقان بىر بىمار بار ئىدى.
6 ئەيسا بۇ ئادەمنىڭ شۇ يەردە ياتقىنىنى كۆردى ۋە ئۇنىڭ ئۆزۈندىن شۇ ھالەتتە ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنىڭدىن:
ـ ساقايىشنى خالامسەن؟ ـ دەپ سوردى.
7 بىمار ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ تەقسىر، سۈ چايقالغاندا مېنى سۈغا چۈشۈرىدىغان ئادەمىم يوق. مەن چۈشەي دېگۈچە، باشقىلار مېنىڭ ئالدىمدا
چۈشۈۋالىدۇ، ـ دېدى.
8 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئورنۇڭدىن تۇر، ئوروۇن-كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ماڭغىن! ـ دېدى.■
9 ھېلىقى ئادەم شۇئان ساقايىپ، ئوروۇن-كۆرپىسىنى يىغىشتۇرۇپ كۆتۈرۈپ ماڭدى. شۇ كۈنى شابات كۈنى
ئىدى. □ ■
10 شۇڭا بەزى يەھۇدىيلار ساقايغان كىشىگە:
ـ بۇگۈن شابات كۈنى تۇرسا، ئوروۇن-كۆرپەڭنى كۆتۈرۈش تەۋراتتا ساڭا مەنئى قىلىنغان! ـ دېدى.■
11 لېكىن ئۇ ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ مېنى ساقايتقان كىشى ئۆزى ماڭا: »ئوروۇن-كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ماڭغىن« دېگەندى! ـ دېدى.
12 ئۇلار ئۇنىڭدىن: ـ ئەمدى ساڭا: »ئوروۇن-كۆرپەڭنى يىغىشتۇرۇپ ماڭغىن« دېگەن كىشى كىم ئىكەن؟ ـ
دەپ سوراشتى.
13 بىراق ساقايغان ئادەم ئۇنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتى. چۈنكى ئۇ يەردە ئادەم كۆپ بولغانلىقتىن، ئەيسا ئۆزىنى
دالدىغا ئېلىپ، ئاستىغىنا كېتىپ قالدى.
14 بۇ ئىشلاردىن كېيىن ئەيسا ھېلىقى ئادەمنى ئىبادەتخانىدا تېپىپ ئۇنىڭغا:
ـ مانا، ساقايدىڭ. ئەمدى قايتا گۇناھ سادىر قىلما، بېشىڭغا تېخىمۇ ئېغىر كۈلپەت چۈشۈپ قالمىسۇن! ـ دېدى.■
15 ھېلىقى ئادەم يەھۇدىيلارنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۆزىنى ساقايتقان ئەيسا ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇردى.
16 ئەيسا بۇ ئىشلارنى شابات كۈنى قىلغانلىقى ئۈچۈن، يەھۇدىيلار ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلىشقا باشلىدى. □
17 لېكىن ئەيسا ئۇلارغا:

□ **5:3** »پالەچلەر« ـ ياكى »يىگىلگەنلەر.«
□ **5:4** »چۈنكى بىر پەرىشتە مەلۇم ۋاقىتلاردا كۆلچەككە چۈشۈپ سۈنى ئۇرغۇتىدىكەن، سۈ ئۇرغۇغاندا كۆلچەككە بىرىنچى بولۇپ چۈشكەن كىشى ئۆزىنى باسقان ھەرقانداق كېسەلدىن ساقايىدىكەن«ـ 3-ئايەتتىكى »ئۇلار يېتىپ... 4-ئايەتتىكى «...□□□□□□ باسقان ھەرقانداق كېسەلدىن ساقايىدىكەن» دېگەن سۆزلەرگىچە بەزى كۆنا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ. ئەمما بىزنىڭچە، بۇ سۆزلەر 7-ئايەتتىكى سۆزلەرنى چۈشەندۈرگەنلىكى ئۈچۈن بۇ سۆزلەرنى چوقۇم ئەسلىدىكى تېكىستىڭ بىر قىسمى دەپ قارايمىز.
■ **5:8** مات. 6:9□ مار. 11:2□ لۇقا 24.5:
□ **5:9** »شابات كۈنى«ـ يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەت قىلىدىغان، دەم ئالىدىغان مۇقەددەس كۈننى كۆرسىتىدۇ. ئۇ كۈنى ئىشلەش قەتئىي مەنئى قىلىنغان. »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **5:9** يۇھ. 14.9:
■ **5:10** مىس. 10:20□ قان. 13:5□ يەر. 21:17□ مات. 2:12□ مار. 24:2□ لۇقا 2.6:
■ **5:14** مات. 45:12□ يۇھ. 11.8:
□ **5:16** »يەھۇدىيلار ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلىشقا باشلىدى«ـ »يەھۇدىيلار« مۇشۇ يەردە بەلكىم يەھۇدىي چوكلار، ھۆكۈمدارلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
بەزى كۆنا كۆچۈرمىلەردە »ۋە ئۇنى ئولتۇرۇشنى قەستلەشكە باشلىدى« دەپ قوشۇلىدۇ.

ـ ئاتام تا ھازىرغىچە توختىماستىن ئىش قىلىپ كەلمەكتە، مەنمۇ ئىشلەيمەن! ـ دېدى.□ ■
18 شۇ سەۋەبتىن يەھۇدىيلار ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە تېخىمۇ ئۇرۇناتتى؛ چۈنكى ئۇ شابات كۈنىنىڭ قائىدىسىنى بۇزۇپلا
قالماستىن، يەنە خۇدانى »ئاتام« دەپ چاقىرىپ، ئۆزىنى خۇداغا باراۋەر قىلغاندى.■

ئەيسانىڭ ھوقۇقى

19 شۇڭا ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئوغۇل ئۆزلۈكىدىن ھېچنېمە قىلالمايدۇ، بەلكى پەقەت
ئاتىنىڭ نېمە قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئاندىن شۇ ئىشنى قىلىدۇ. ئاتا نېمە ئىش قىلسا، ئوغۇلمۇ شۇ ئىشنى ئوخشاشلا
قىلىدۇ. ■
20 چۈنكى ئاتا ئوغۇلنى سۆيىدۇ ۋە ئۆزىنىڭ قىلىدىغان بارلىق ئىشلىرىنى ئۇنىڭغا ئايان قىلىدۇ ھەم سىلەرنى ھەيران
قالدۇرۇشقا بۇلاردىن تېخىمۇ زور ۋە ئۆلۈغ ئىشلارنى ئۇنىڭغا ئايان قىلىدۇ. □ ■
21 چۈنكى ئۆلگەنلەرنى ئاتا قانداق تىرىلدۈرۈپ، ئۇلارغا ھاياتلىق ئاتا قىلغان بولسا، ئوغۇلمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش ئۆزى
خالىغان كىشىلەرگە ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ. □
22 شۇنىڭدەك، ئاتا ئۆزى ھېچكىمنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقارمايدۇ، بەلكى بارلىق ھۆكۈم ئىشلىرىنى ئوغۇلغا
تاپشۇرغان. ■
23 بۇنىڭدىن مەقسەت، ـ ئىنسانلارنىڭ ھەممىسى ئاتىغا ھۆرمەت قىلغاندەك، ئوغۇلغىمۇ ئوخشاشلا ھۆرمەت قىلىشى
ئۈچۈندۇر. كىمكى ئوغۇلنى ھۆرمەتلىمىسە، ئۇنى ئەۋەتكۈچى ئاتىنىمۇ ھۆرمەتلىمىگەنلەردىن بولىدۇ. ■
24 ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، سۆزۈمنى ئاڭلاپ، مېنى ئەۋەتكۈچىگە ئىشەنگەن
ھەركىم مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەن بولىدۇ، ئۇ ئادەم سوراققا تارتىلمايدۇ، بەلكى ئۆلۈمدىن ھاياتلىققا ئۆتكەن بولىدۇ.■
25 ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئۆلۈكلەرنىڭ خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايدىغان
ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلمەكتە، شۇنداقلا ھازىر كەلدىكى، ئاڭلىغانلار ھاياتلىققا ئىگە بولىدۇ. □ ■

□ **5:17 »ئاتام تا ھازىرغىچە توختىماستىن ئىش قىلىپ كەلمەكتە، مەنمۇ ئىشلەيمەن«!** ـ »ئاتام« ـ خۇدا، ئەلۋەتتە. ئەيسا يەھۇدىي ھۆكۈمدارلارنىڭ »نېمە ئۈچۈن شابات كۈنى ئىش قىلىسەن« دېگەن سوئالىغا بەرگەن جاۋاب قىسقا بولغىنى بىلەن بۇ يەھۇدىي ئۇلىمالىرىغا تۇۋەندىكىدەك مەنىنى بىلدۈرىدۇ: ـ »خۇدا ئۆزى ھەردائىم، جۈملىدىن شابات كۈنىدە ئىشلىمەمدۇ؟ ئۇ دائىم ئۆز قانۇنىيەتلىرى بويىچە پۈتكۈل ئالەمنى ئۆز-ئۆزىگە ئۇتاشتۇرۇپ، ھەممە مەۋجۇداتلارنى بىر-بىرىگە باغلاندۇرۇپ تۇرمامدۇ؟ ئۇ شابات كۈنىدىمۇ بەزى ئىنسانلارنىڭ جېنىنى ئېلىپ، بەزىلىرىنى ساقايتىپ، بەزىلىرىگە ھايات بەرمەمدۇ؟ ئۇ مېنىڭ ئاتام بولغانىكەن، مەن ئۇنىڭغا ھەمكارلاشمىسام بولمايدۇ.«! يەھۇدىيلار ئۇنىڭ بۇ جاۋابىدىن ئۇنىڭ خۇدا بىلەن ئاتا-ئوغۇلۇق زېچ مۇناسىۋەتنە دېگىننى توغرا چۈشەنگىنى بىلەن، لېكىن بۇ سۆزنى »كۈپۈرلۈق« دەپ قارىدى (18-□□□□).

■ **5:17** يۇھ. 10.14:

■ **5:18** يۇھ. 19.7:

■ **5:19** يەش. 5:54□ يۇھ. 30:3□ 38:8□ 4:9□ 30:10□ 9:14□ 5.17:

□ **5:20 «...□□□ سىلەرنى ھەيران قالدۇرۇشقا بۇلاردىن تېخىمۇ زور ۋە ئۆلۈغ ئىشلارنى ئۇنىڭغا ئايان قىلىدۇ»** ـ شۇيھىسىزكى، »تېخىمۇ زور ۋە ئۆلۈغ ئىشلار« ئوغۇلغا ئايان قىلىنىدۇ ۋە شۇنداقلا ئۇنىڭ ئارقىلىق باشقىلارغىمۇ ئايان قىلىنىدۇ. بۇ »ئۆلۈغ ۋە زور) گېپىك تىلدا بىرلا سۆز بىلەن ئېيتىلىنىدۇ(ئىشلار« 22-21-ئايەتلەردە بايان قىلىنىدۇ؛ ئۇ ئوغۇل سۈپىتىدە بولغاچقا، خالىسا بۇ ئىشلارنى)خۇدا ئۆزى قىلىدىغاندەك(شابات كۈنىدىمۇ قىلىش ھوقۇقى بار.

■ **5:20** يۇھ. 2:1□ 35:3□ 16:7□ 28:8□ 24.14:

□ **5:21 »چۈنكى ئۆلگەنلەرنى ئاتا قانداق تىرىلدۈرۈپ، ئۇلارغا ھاياتلىق ئاتا قىلغان بولسا، ئوغۇلمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش ئۆزى خالىغان كىشىلەرگە ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ«** ـ شۇيھىسىزكى، بۇ سۆزلەر ھەم جىسمانىي ھەم روھىي مەندە ئېيتىلىدۇ.

■ **5:22** مات. 27:11□ يۇھ. 35.3:

■ **5:23** يۇھ. 23.2:

■ **5:24** لۇقا 43:23□ يۇھ. 18:3□ 6□40: 47؛ 51.8:

□ **5:25 «...□□□□□□□□□□□ خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايدىغان ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلمەكتە، شۇنداقلا ھازىر كەلدىكى، ئاڭلىغانلار ھاياتلىققا ئىگە بولىدۇ»** ـ بۇ سۆزلەر، شۇيھىسىزكى، بولۇۋىنۇ روھىي جەھەتتىكى ئۆلۈكلەرنى كۆرسىتىدۇ »)ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلمەكتە، شۇنداقلا ھازىر كەلدىكى،...«). چۈنكى 28-ئايەتتە جىسمانىي ئۆلۈكلەر ئايرىم كۆرسىتىلىدۇ. ■ **5:25** ئەف. 2□1: 5؛ 1تىم. 6.5:

26 چۈنكى ئاتا تۆزىدە قانداق ھاياتلىققا ئىگە بولسا، ئوغۇلغىمۇ تۆزىدە شۇنداق ھاياتلىققا ئىگە بولۇشنى ئاتا قىلدى □
27 ۋە يەنە ئۇنىڭغا سوراق قىلىش ھوقۇقىنىمۇ بەردى، چۈنكى ئۇ ئىنسانئوغلىدۇر.
28 بۇنىڭغا تەئەججۇپ قىلماڭلار؛ چۈنكى بارلىق گۆردە ياتقانلار ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايدىغان ۋاقىت كېلىدۇ ■
29 ۋە ئۇلار شۇئان يەرلىكلىرىدىن چىقىشىدۇ، ياخشىلىق قىلغانلار ھاياتقا تىرىلىدۇ، يامانلىق قىلغانلار سوراققا تارتىلىشقا تىرىلىدۇ. ■
30 مەن ئۆزلۈكۈمدىن ھېچنېمە قىلالمايمەن، پەقەت ئاتامدىن ئاڭلىغىنىم بويىچە ھۆكۈم قىلىمەن؛ ۋە مېنىڭ ھۆكۈمۈم ھەققانىيدۇر، چۈنكى مېنىڭ ئىزدىگىنىم ئۆزۈمنىڭ ئىرادىسى ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتۇر.■

ئەيسانىڭ خۇدا ئەۋەتكىنى بولغىنىغا تۆت گۇۋاھلىق

31 ـ ئەگەر ئۆزۈم ئۈچۈن ئۆزۈم گۇۋاھلىق بەرسەم گۇۋاھلىقىم ھەققەت ھېسابلانمايدۇ. □ ■
32 لېكىن مەن ئۈچۈن گۇۋاھلىق بېرىدىغان باشقا بىرسى بار. ئۇنىڭ ماڭا بېرىدىغان گۇۋاھلىقىنىڭ راستلىقىنى بىلىمەن. □ ■
33 سىلەر يەھىيانىڭ ئەلچى ئەۋەتكىنىگىلاردا، ئۇ ھەققەتكە گۇۋاھلىق بەرگەن ■
34)ئەمەلىيەتتە، ماڭا ئىنساننىڭ گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلىشىمنىڭ كېرەكى يوق؛ مېنىڭ يەھيا توغرۇلۇق شۇنداق ئېيتۇۋاقتىمنى پەقەتلا سىلەرنىڭ قۇتقۇزۇلۇشۇڭلار ئۈچۈندۇر.(□
35 يەھيا بولسا كۆيۈپ نۇر چېچىپ تۇرغان بىر چىراغ ئىدى ۋە سىلەر ئۇنىڭ يورۇقىدا بىر مەزگىل شادلىنىشقا رازى بولدۇڭلار.
36 لېكىن يەھيانىڭ مەن ئۈچۈن بەرگەن گۇۋاھلىقىدىنمۇ ئۇلۇغ بىر گۇۋاھلىق بار. ئۇ بولسىمۇ، ئاتا ماڭا ئادا قىلىشقا تاپشۇرغان ئەمەللەر، يەنى مەن قىلىۋاتقان ئەمەللەر، بۇلار مېنىڭ توغرامدا ئاتىنىڭ مېنى ئەۋەتكىنىگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. □ ■
37 ۋە مېنى ئەۋەتكەن ئاتا ئۆزىمۇ مەن ئۈچۈن گۇۋاھلىق بەرگەندۇر. سىلەر ھېچقاچان ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىمىدىڭلار، قىياپىتىنى كۆرمىدىڭلار ■

□ **5:26 »چۈنكى ئاتا تۆزىدە قانداق ھاياتلىققا ئىگە بولسا، ئوغۇلغىمۇ تۆزىدە شۇنداق ھاياتلىققا ئىگە بولۇشنى ئاتا قىلدى«** ـ باشقا بىرخىل ياخشى تەرجىمىسى »چۈنكى ئاتا تۆزى قانداق ھاياتلىق مەنبەسى بولسا، ئوغۇلنىمۇ شۇنداق ھاياتلىق مەنبەسى قىلدى.«
■ **5:28** 1تېس. 16.4:
■ **5:29** دان. 2:12□ مات. 46.25□34:
■ **5:30** يۇھ. 38.6:
□ **5:31 »ئەگەر ئۆزۈم ئۈچۈن ئۆزۈم گۇۋاھلىق بەرسەم گۇۋاھلىقىم ھەققەت ھېسابلانمايدۇ«** ـ »ھەققەت ھېسابلانمايدۇ« گرېك تىلىدا »ھەققەت ئەمەس.«
■ **5:31** يۇھ. 14.8:
□ **5:32 »لېكىن مەن ئۈچۈن گۇۋاھلىق بېرىدىغان باشقا بىرسى بار. ئۇنىڭ ماڭا بېرىدىغان گۇۋاھلىقىنىڭ راستلىقىنى بىلىمەن«** ـ ئەيسا ئېيتقان بۇ مۇھىم »گۇۋاھلىق بېرىدىغان باشقا بىرسى« يەھيا پەيغەمبەر ئەمەس، بەلكى خۇداتاتسى ئۆزىدۇر. 34-ئايەتنى كۆرۈڭ »)ماڭا ئىنساننىڭ گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلىشىمنىڭ كېرەكى يوق«).
■ **5:32** يەش. 1:42□ مات. 17:3□ 5.17:
■ **5:33** يۇھ. 1□15: ،19 .27
□ **5:34 »ئەمەلىيەتتە، ماڭا ئىنساننىڭ گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلىشىمنىڭ كېرەكى يوق«** ـ گرېك تىلىدا »ئۆزۈم توغرۇلۇق ئىنسانلارنىڭ گۇۋاقلىقىنى قوبۇل قىلمايمەن« **»مېنىڭ يەھيا توغرۇلۇق شۇنداق ئېيتۇاقتىمنى پەقەتلا سىلەرنىڭ قۇتقۇزۇلۇشۇڭلار ئۈچۈندۇر«** ـ دېمەك، سىلەر پەرىيسىلەر يەھيا پەيغەمبەرنىڭ ئۆزۈم توغرۇلۇق)مانا مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى«! دېگەن(گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلىسىلار، نىجات تاپالايسىلەر.
□ **5:36 »مەن قىلىۋاتقان ئەمەللەر، بۇلار مېنىڭ توغرامدا ئاتىنىڭ مېنى ئەۋەتكىنىگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ«** ـ »مەن قىلىۋاتقان ئەمەللەر« ـ ئەيسا يارىتىۋاتقان كۆپ مۆجىزىلەردىن ئىبارەت.
■ **5:36** يۇھ. 25:10□ 1يۇھ. 9.5:
■ **5:37** مىس. 20:33□ قان. 12:4□ مات. 17:3□ 5:17□ مار. 11:1□ 7:9□ لۇقا 22:3□ 35:9□ يۇھ. 33:1□ 27:6□ 18:8□ 1تىم. 16:6□ 2پېت. 17:1□ 1يۇھ. 12.4:

38 ۋە ئۇنىڭ سۆز-كالامى سىلەرنىڭ ئىچىگىلاردىن ئورۇن ئالمىدى؛ چۈنكى ئۇنىڭ ئەۋەتكىنى بولسا، ئۇنىڭغا
ئىشەنمەيسىلەر.
39 مۇقەددەس يازمىلارنى قېتىرقېنىپ ئوقۇپ ئولتۇرىسىلەر؛ چۈنكى ئۇلاردىن مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئىگە بولدۇق،
دەپ قارايسىلەر. دەل بۇ يازمىلار مەن ئۈچۈن گۇۋاھلىق بەرگۈچىدۇر. ■
40 شۇنداقتىمۇ سىلەر يەنىلا ھاياتلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن مېنىڭ يېنىمغا كېلىشنى خالىمايسىلەر.
41 مەن ئىنسانلارنىڭ ماختىشىنى قوبۇل قىلمايمەن؛
42 لېكىن مەن سىلەرنى بىلىمەنكى، ئىچىگىلاردا خۇدانىڭ مۇھەببىتى يوق. □
43 مەن ئاتامنىڭ نامى بىلەن كەلگەنمەن، ئەمما سىلەر مېنى قوبۇل قىلمايسىلەر. ھالبۇكى، باشقا بىرسى ئۆز نامى بىلەن
كەلسە، سىلەر ئۇنى قوبۇل قىلىسىلەر. □
44 سىلەر بىر-بىرىگىلاردىن ئىززەت-شۆھرەت قوبۇل قىلىسىلەر-يۇ، يېگانە خۇدادىن كەلگەن ئىززەت-شۆھرەتكە
ئىنتىلمىسەكلەر، ئۇنداقتا سىلەر قانداقمۇ ئېتىقاد قىلالايسىلەر؟!■
45 بىراق مېنى ئۇستىمىزدىن ئاتىغا شىكايەت قىلدۇ، دەپ ئويلىماڭلار. ئۇستۇڭلاردىن شىكايەت قىلغۇچى مەن
ئەمەس، بەلكى سىلەر ئۈمىد باغلىغان مۇسا پەيغەمبەردۇر.
46 چۈنكى ئەگەر سىلەر راستتىن مۇسا پەيغەمبەرگە ئىشەنگەن بولىساڭلار، ماڭىمۇ ئىشەنگەن بولاتتىڭلار. چۈنكى
ئۇ مۇقەددەس يازمىلاردا مەن توغرۇلۇق پۈتكەندۇر. ■
47 لېكىن ئۇنىڭ پۈتكەنلىرىگە ئىشەنمىسەڭلار، مېنىڭ سۆزلىرىمگە قانداقمۇ ئىشىنىسىلەر؟!

6

بەش مىڭ ئادەمنىڭ تويدۇرۇلۇشى
مات. 14:13-21 مار. 6:30-44 لۇقا 9:10-17

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ئەيسا گالىلىيە دېڭىزى)تىبېرىياس دېڭىزى دەپمۇ ئاتىلىدۇ(نىڭ ئۇ قېتىغا ئۆتتى.□
2 زور بىر توپ خالايىق ئۇ كېسەللەرنى ساقايتقان مۇجىزىلىك ئالامەتلىرىنى كۆردى ۋە ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ
ماڭدى.
3 ئەيسا تاغقا چىقىپ، ئۇ يەردە مۇخلىسلىرى بىلەن بىللە ئولتۇردى.
4 ئۇ چاغدا يەھۇدىيلارنىڭ ھېيتى، يەنى »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«غا ئاز قالغان ۋاقىت ئىدى.■
5 ئەيسا ېبشىنى كۆتۈرۈپ، زور بىر توپ خالايىقنىڭ ئۆزىنىڭ ئالدىغا كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، فىلىپتىن:
ـ بۇلارغا يەيدىغانغا نانىنى نەدىن ئالىمىز؟ ـ دەپ سوريدى■
6)لېكىن ئۇ بۇ سۆزنى فىلىپنى سىناش ئۈچۈن ئېيتقانىدى. چۈنكى ئۇ ئۆزىنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىنى بىلەتتى.(
7 فىلىپ جاۋابەن:
ـ ئىككى يۈز دىنارغا نان ئالساقمۇ، ھەربىرىگە كىچىككىنە بىر چىشلەمدىن يېيىشكىمۇ يەتمەيدۇ!□

■ **5:39** قان. 18:18□ يەش. 16:34□ لۇقا 29:16□ 27:24□ يۇھ. 46:1□ روس. 11.17:
□ **5:42** »ئىچىگىلاردا خۇدانىڭ مۇھەببىتى يوق« ـ ياكى »خۇداغا بولغان مۇھەببىتىڭلار يوق.«
□ **5:43** »ھالبۇكى، باشقا بىرسى ئۆز نامى بىلەن كەلسە، سىلەر ئۇنى قوبۇل قىلىسىلەر« ـ »باشقا بىرسى« ـ شۇيھىسىزكى، بۇ سۆز كۆپ »ساختا
مەسىھ«لەرنى، بولۇپمۇ ئاخىرقى زاماندا پەيدا بولغان دەججالنى كۆرسىتىدۇ. يۇنىڭدىن بىر مىسال، ملادىيە 135-يىلى ئۆزىنى »مەسىھ بولىمەن« دېگەن،
»بار-قوقبا« ئىسىملىك دەججالدەك بىر شەخىس پەلەستىنە پەيدا بولغان ۋە نۇرغۇن يەھۇدىي خەلقى ئۇنىڭ تەرىپىدىن ئالدانغان. ئۇلار ئۇنىڭغا ئەگىشىپ،
رىم ئىمپېرىيەسى بىلەن قارشىلىشىشقا چىقىپ، ئاخىر بېرىپ رىمنىڭ قوشۇنلىرى تەرىپىدىن يوقىتىلغان.
■ **5:44** يۇھ. 43.12:
■ **5:46** يار. 15:3□ 18:22□ 4:26□ 14:28□ قان. 18.18:
□ **6:1** »گالىلىيە دېڭىزى« ـ ئىسرائىلىيەنىڭ شىمال تەرىپىدىكى چوڭ بىر كۆل. خەرىتىلەرنى كۆرۈڭ.
■ **6:4** مىس. 18:12□ لاۋ. 23□5: 7؛ چۈل. 16:28□ قان. 1.16:
■ **6:5** مات. 14:14□ مار. 34:6□ لۇقا 13.9:
□ **6:7** »ئىككى يۈز دىنارغا نان ئالساقۇ...« ـ بىر دىنار ياكى »دىنارئۇس« بولسا ئادەتتە بىر ئىشچىنىڭ بىر كۈنلۈك ھەققىگە توغرا كېلەتتى. 200 دىنار
بولسا، ئاددىي ئىشچىنىڭ يېرىم يىللىق كىرىمىدىن ئارتۇقراق بولىدۇ.

8 مۇخلىسلاردىن بىرى، يەنى سىمون پېترۇسنىڭ ئىنىسى ئاندرىياس ئەيساغا:
9 ـ بۇ يەردە كىچىك بىر ئوغۇل بالا بار، ئۇنىڭدا بەش ئارپا نان بىلەن ئىككى كىچىك بېلىق بار. لېكىن شۇنچە
كۆپ خەلققە بۇ نېمە بولىدۇ؟! ـ دېدى.
10 ئەيسا: ـ كۆپچىلىكنى ئولتۇرغۇزۇڭلار، ـ دېدى)ئۇ يەردە ئوت-چۆپ مول ئوسكەندى.(شۇنىڭ بىلەن ئەر
كىشىلەر ئولتۇردى، ئۇلارنىڭ سانى بەش مىڭچە بار ئىدى.
11 ئەيسا نانلارنى قولىغا ئېلىپ، خۇداغا تەشەككۇر ئېيتقاندىن كېيىن، ئولتۇرغانلارغا ئۈلەشتۈرۈپ بەردى.
بېلىقلارنىمۇ شۇنداق قىلدى؛ كۆپچىلىك خالىغانچە يېدى. ■
12 ھەممەيلەن يەپ تويۇنغاندا، ئۇ مۇخلىسلىرىغا:
ـ ئاشقان پارچىلارنى يىغىڭلار، ھېچ نەرسە زايە بولمىسۇن، ـ دېدى.
13 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بەش ئارپا نېنىدىن يەپ ئاشقان پارچىلىرىنى ئون ئىككى سېۋەتكە تولدۇرۇپ يىغىۋالدى. □
14 ئەمدى خالايىق ئەيسانىڭ كۆرسەتكەن بۇ مۇجىزىلىك ئالامىتىنى كۆرۈپ: »دۇنياغا كېلىشى مۇقەررەر بولغان
پەيغەمبەر ھەققەتەن مۇشۇ ئىكەن«! دېيىشتى. □ ■
15 شۇنىڭ بىلەن ئەيسا ئۇلارنىڭ كېلىپ ئۇزىنى پادىشاھ بولۇشقا زورلىماقچى بولغانلىقىنى بىلىپ، ئۇلاردىن ئايرىلىپ،
قايتىدىن تاغقا يالغۇز چىقىپ كەتتى.

ئەيسانىڭ سۇ ئۈستىدە مېڭىشى

مات. 14:22-27 □ مار. 6:45-52

16 كەچقۇرۇن، ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرى دېڭىز بويىغا چۈشۈشتى. ■
17 ئۇلار بىر كېمىگە ئولتۇرۇپ، دېڭىزنىڭ ئۇ قېتىدىكى كەپەرناھۇم شەھىرىگە قاراپ يول ئېلىشتى)قاراڭغۇ
چۈشۈپ كەتكەندى ۋە ئەيسا تېخىچە ئۇلارنىڭ يېنىغا كەلمىگەندى.(
18 قاتتىق بوران چىقىپ، دېڭىز دولقۇنلاپ كۆتۈرۈلۈۋاتاتتى.
19 مۇخلىسلار پالاق ئۇرۇپ ئون-ئون بىر چاقىرىمچە ماڭغاندا، ئەيسانىڭ دېڭىزنىڭ ئۈستىدە مېڭىپ كېمىگە
يېقىنلىشىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، قورقۇشۇپ كەتتى. □
20 لېكىن ئۇ ئۇلارغا:
ـ بۇ مەن، قورقماڭلار! ـ دېدى.
21 شۇنى ئاڭلاپ ئۇلار ئۇنى كېمىگە چىقىرىۋالغۇسى كەلدى؛ ئۇ كېمىگە چىقىپلا، كېمە دەرھال ئۇلار باردىغان
يەرگە يېتىپ باردى.□ ■

ئەيسا ـ ھەققىي روھىي ئوزۇقتۇر

22 ئەتىسى دېڭىزنىڭ ئۇ تەرىپىدە قالغان خالايىق ئالدىنقى كۈنى ئۇ يەردە ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرى چىققان كېمىدىن
باشقا كېمىنىڭ يوقلۇقىنى، ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرى شۇ كېمىگە چىققاندا، ئەيسانىڭ ئۇلار بىلەن چىقمىغانلىقىنى،
بەلكى مۇخلىسلىرىنىڭ ئۆزلىرىلا كەتكەنلىكىنى كۆرگەندى.

■ **6:11** 1سام. 13.9:
□ **6:13** **»سېۋەت«** ـ گرېك تىلىدا »قول سېۋەت«، بەلكىم ئىككى قوللاپ كۆتۈرىدىغان سېۋەتنى كۆرسىتىدۇ.
□ **6:14** **»دۇنياغا كېلىشى مۇقەررەر بولغان پەيغەمبەر ھەققەتەن مۇشۇ ئىكەن«!** ـ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ بۇ پەيغەمبەر توغرۇلۇق ئالدىن ئېيتقان بېشارىتى
»چۈل،» 15:18دە تېپىلىدۇ.
■ **6:14** لۇقا 16:7□ 19:24□ يۇھ. 19.4:
■ **6:16** مات. 14:23□ مار. 47.6:
□ **6:19** **»ئون-ئون بىر چاقىرىمچە ماڭغاندا...»** ـ گرېك تىلىدا »يىگىرمە بەش ياكى ئوتتۇز »ستادىيون«چە ماڭغاندا...». بىر ستادىيون 185 مېتىر،
شۇڭا ئۇلار قىرغاقتىن 6-5 كىلومېتىر ماڭغاندىن)بىر چاقىرىم 500 مېتىر ئەتراپىدۇ.(دېڭىزنىڭ ئۆزۈناۋۇقى 20 كىلومېتىر، كەڭلىكى 12 كىلومېتىر بولۇپ، ئۇلار
دېڭىز ئوتتۇرىسىغا يەتكەن بولسا كېرەك.
□ **6:21** **»ئۇ كېمىگە چىقىپلا، كېمە دەرھال ئۇلار باردىغان يەرگە يېتىپ باردى«** ـ »زەب.» 23:107-31نى كۆرۈڭ.
■ **6:21** زەب. 107 30-29:

23 ھالبۇكى، بىرنەچچە كېمە-قولۇاق تىبىرياس شەھىردىن رەب تەشەككۇر ئېيتقاندىن كېيىن خەلق نان يېگەن يەرگە
يېقىن كېلىپ توختىدى.
24 شۇنىڭ بىلەن خالايىق ئەيسانىڭ ۋە مۇخلىسلىرىنىڭ ئۇ يەردە يوقلۇقىنى كۆرۈپلا، كېمىلەرگە ئولتۇرۇپ، ئەيسانى
ئىزدىگىلى كەپەرناھۇم شەھىرىگە ماكىدى.
25 ئۇلار ئۇنى دېڭىزنىڭ ئۇ تەرىپىدە تېپىپ ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، بۇ يەرگە قاچان كەلدىڭ؟ ـ دەپ سوراشتى.□
26 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، سىلەر مېنى مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرگەنلىكىڭلار
ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى نانلاردىن يەپ تويۇنغىنىڭلار ئۈچۈن ئىزدەيسىلەر.
27 بۇزۇلۇپ كېتىدىغان پانىي ئوزۇقلۇققا ئەمەس، بەلكى مەڭگۈ ھاياتلىققا باقىي قالىدىغان ئوزۇقلۇققا ئىنتىلىپ
ئىشلەڭلار؛ بۇنى ئىنسانئوغلى سىلەرگە بېرىدۇ؛ چۈنكى ئۇنى ئاتا، يەنى خۇدا ئۆزى مۆھۈرلەپ تەستىقلىغان، ـ
دېدى. ■
28 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭدىن:
ـ نېمىگە ئىنتىلىپ ئىشلىسەك ئاندىن خۇدانىڭ ئىش-خىزمىتىدە ئىشلىگەن بولىمىز؟ ـ دەپ سوراشتى.
29 ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ خۇدانىڭ ئىش-خىزمىتى دەل شۇكى، ئۇ ئەۋەتكىنىگە ئېتىقاد قىلىشىڭلاردۇر،
ـ دېدى.■
30 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يەنە:
ـ ئۇنداق بولسا سەن بىزنى كۆرۈپ ئۆزۈڭگە ئىشەندۈرگۈدەك قانداق مۆجىزىلىك ئالامەت يارىتىسەن؟ زادى نېمە
ئىش قىلىپ بېرىسەن؟ ■
31 ئاتا-بوۋىلىرىمىز چۆلدە يۈرگەندە، زەبۇردا: »ئۇ ئۇلارغا ئەرشتىن چۈشۈرۈلگەن نان تەقدىم قىلدى« دەپ
يۈتۈلگەندەك، »ماننا«نى يېگەن ـ دېيىشتى.□ ■
32 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، سىلەرگە ئاسماندىن چۈشكەن نانىنى بەرگۈچى مۇسا
ئەمەس، بەلكى مېنىڭ ئاتامدۇر؛ ئۇ ھازىرمۇ سىلەرگە ئاسماندىن چۈشكەن ھەقىقىي نانىنى بېرىۋاتىدۇ.
33 چۈنكى خۇدانىڭ نېنى بولسا پۈتكۈل دۇنياغا ھاياتلىق ئاتا قىلىدىغان، ئەرشتىن چۈشكۈچىدۇر.
34 ـ تەقسىر، ھەمىشە بىزگە شۇ نانىنى بېرىپ تۇرغايسەن! ـ دېيىشتى ئۇلار.
35 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ ھاياتلىق نېنى ئۆزۈمدۇرمەن! مېنىڭ يېنىمغا كەلگەن ھەركىم ھېچقاچان ئاچ قالمايدۇ، ماڭا ئېتىقاد قىلغان ھەركىم
ھېچقاچان ئۇسسىمايدۇ. ■
36 لېكىن سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، سىلەر مېنى كۆرگەن بولساڭلارمۇ، ئېتىقاد قىلمايۋاتىسىلەر.

□ **6:25** »ئۇستاز« ـ گرېك تىلىدا »رابى.«
■ **6:27** مات. 17:3□ 5:17□ مار. 11:1□ 7:9□ لۇقا 22:3□ 35:9□ يۇھ. 33:1□ 16:3□ 14:4□ 37:5□ 6□40: 54؛ 18:8□ 2پېت. 17.1:
■ **6:29** 1يۇھ. 23.3:
■ **6:30** مات. 38:12□ 1:16□ مار. 11:8□ لۇقا 29:11□ 1كور. 22.1:
□ **6:31** »ئۇ ئۇلارغا ئەرشتىن چۈشۈرۈلگەن نان تەقدىم قىلدى« ـ »زەب.» 24:78. »ئاتا-بوۋىلىرىمىز چۆلدە يۈرگەندە، زەبۇردا: »ئۇ ئۇلارغا ئەرشتىن چۈشۈرۈلگەن نان تەقدىم قىلدى« دەپ يۈتۈلگەندەك، »ماننا«نى يېگەن ـ دېيىشتى« ـ ئۇلارنىڭ بۇنى ئەيسانىڭ دېگىنىدە كۆزدە تۇتقىنى:
»سەن مۇسا پەيغەمبەرگە ئوخشاش »دۇنياغا كېلىشى مۇقەررەر بولغان« شۇ پەيغەمبەر ياكى مەسىھ بولىساڭ، ئەمدى مۇسانىڭ ئوخشاش ئاسماندىن نان
»ماننا«) چۈشۈرۈشۈڭگە ئوخشا كەلمەمدۇ؟« دېگەندەك مەنە ئىدى. ئەيسا ئۇلارغا »بۇ نان بەرگۈچى مۇسا ئەمەس، خۇدادۇر« دەپ خاتالىقنى
تۈزەتكەندىن كېيىن (32-□□□□) تۈزىنىڭ »ئاسماندىن چۈشكەن ھەقىقىي نان« ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ. ■ **6:31** مىس. 16□4: 14؛ چۆل.
7:11□ نەھ. 15:9□ زەب. 78□24: 25؛ 1كور. 3.10: ■ **6:35** يەش. 1:55□ يۇھ. 14:4□ 37.7:

37 ئاتا ماڭا تاپشۇرغانلارنىڭ ھەربىرى يېنىمغا كېلىدۇ ۋە مېنىڭ يېنىمغا كەلگەنلەردىن ھېچقايسىسىنى ھەرگىز
تاشلىۋەتمەيمەن.
38 چۈنكى تۆز ئىرادەمنى ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئەرشتىن
چۈشتۈم. ■
39 مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئىرادىسى بولسا دەل شۇكى، تۆنىڭ ماڭا تاپشۇرغانلىرىدىن ھېچبىرىنى يىتىۋەرمەي، بەلكى
ئاخىرقى كۈنى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى تىرىلدۈرۈشۈمدىن ئىبارەت. □ ■
40 چۈنكى مېنىڭ ئاتامنىڭ ئىرادىسى شۇكى، ئوغۇلغا كۆز تىكىپ قاراپ، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەربىرىنى
مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشتۈرۈشتۈر؛ ۋە مەن ئاخىرقى كۈنى ئۇلارنى تىرىلدۈرىمەن.■
41 ئەمدى يەھۇدىيلار ئەيسانىڭ: »ئەرشتىن چۈشكەن نان تۆزۈمدۈرمەن«! دېگىنى ئۈچۈن ئۇنىڭغا نارازى بولۇپ
غوتۇلدىشىشقا باشلىدى:
42 ـ »بۇ يۇسۇپنىڭ ئوغلى ئەيسا ئەمەسمۇ؟ ئاتىسىنىمۇ، ئانىسىنىمۇ تونۇيدىغان تۇرساق، يەنە قانداقلارچە: ـ »ئەرشتىن
چۈشتۈم«! دېىشۇن؟« ـ دېيىشەتتى ئۇلار.■
43 ئەيسا جاۋابەن ئۇلارغا مۇنداق دېدى: ـ مېنىڭ توغرامدا تۆزىشارا غوتۇلداشماڭلار.
44 مېنى ئەۋەتكەن ئاتا تۆزى كىشىلەرنىڭ قەلبىنى تارتقۇزمىسا، ھېچكىم مېنىڭ يېنىمغا كېلەلەيدۇ، مېنىڭ يېنىمغا
كەلگەن ھەربىرىنى ئاخىرقى كۈنى تىرىلدۈرىمەن. ■
45 پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا: »ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە خۇدا تەرىپىدىن ئۆگىتىلىدۇ« دەپ پۈتۈلگەندۇر. شۇڭا،
ئاتىنىڭ سۆزىنى تىڭشىغان ۋە ئۇنىڭدىن ئۆگەنگەن ھەربىرى مېنىڭ يېنىمغا كېلىدۇ. ■
46 بىراق بۇ بىرەركىم ئاتىنى كۆرگەن دېگەنلىك ئەمەس؛ پەقەت خۇدانىڭ يېنىدىن كەلگۈچى بولسا، ئۇ ئاتىنى
كۆرگەندۇر.□ ■
47 بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ماڭا ئېتىقاد قىلغۇچى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئىگىدۇر. ■
48 ھاياتلىق نېنى ئۆزۈمدۈرمەن.
49 ئاتا-بوۋىلىرىڭلار چۆللەردە »مانىنا« يېگىنى بىلەن يەنىلا ئۆلدى. ■
50 لېكىن مانا، ئەرشتىن چۈشكەن نان دەل شۇنداقكى، بىرسى ئۇنىڭدىن يېگەن بولسا ئۆلمەيدۇ. □
51 ئەرشتىن چۈشكەن ھاياتلىق نېنى ئۆزۈمدۈرمەن؛ كىمدەكىم بۇ ناندىن يىسە، ئەبەدلىئەبەدگىچە ياشايدۇ. مەن
بېرىدىغان شۇ نان بولسا مېنىڭ ئەت-تېنىمدۇر، پۈتكۈل دۇنيادىكىلەر ھاياتقا ئىگە بولسۇن دەپ، مەن ئۇنى
ئاتىماقچىمەن.■
52 بۇ سۆز بىلەن يەھۇدىيلار ئۆزىشارا تالاش-تارتىش قىلىشقا باشلاپ:

■ **6:38** مات. 26:39□ مار. 14:36□ لۇقا 22:42□ يۇھ. 5:30.
□ **6:39** **»مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئىرادىسى... ئاخىرقى كۈنى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى تىرىلدۈرۈشۈمدىن ئىبارەت«** ـ »ئاخىرقى كۈنى« قىيامەت كۈنى.
■ **6:39** يۇھ. 10:28□ 17:12□ 18.9:
■ **6:40** يۇھ. 3:16□ 4:14□ 6.54:27□
■ **6:42** مات. 13:55□ مار. 6.3:
■ **6:44** كۇي. 1:4□ يۇھ. 6.65:
■ **6:45** يەش. 54:13□ يەر. 31:33□ ئىبر. 8:10□ 10.16:
□ **6:46** **»بىراق بۇ بىرەركىم ئاتىنى كۆرگەن دېگەنلىك ئەمەس؛ پەقەت خۇدانىڭ يېنىدىن كەلگۈچى بولسا، ئۇ ئاتىنى كۆرگەندۇر«** ـ بەزى ئالىملار
بۇ ئايەتتىكى سۆزلەرنى ئەيسا ئەمەس، بەلكى روسۇل يۇھاننا چۈشەندۈرۈش يولىدا قوشۇپ يازغان، دەپ قارايدۇ. بىز ئۇنىڭ ئۈچۈن ئانچە ئىسپات
كۆرمىگەچكە، يەنىلا ئەيسانىڭ ئۆز سۆزى، دەپ ئويلايمىز.
■ **6:46** مات. 11:27□ لۇقا 10:22□ يۇھ. 1:18□ 7:29□ 8.19:
■ **6:47** يۇھ. 3.36□16:
■ **6:49** مىس. 16:4□ چۈل. 11:7□ زەب. 78:2:
□ **6:50** **»لېكىن مانا، ئەرشتىن چۈشكەن نان دەل شۇنداقكى، بىرسى ئۇنىڭدىن يېگەن بولسا ئۆلمەيدۇ«** ـ ياكى »لېكىن مانا، بىرسى ئۇنىڭدىن يېگەن بولسا
ئۆلمەيدىغان، ئەرشتىن چۈشكەن نان مۇشۇ يەردىدۇر.« ■ **6:51** يۇھ. 11:26□ ئىبر. 10□5: 10.

ـ بۇ ئادەم بىزنىڭ يېيىشىمىزگە ئۆزىنىڭ ئەت-تېنىنى قانداق بېرەلىسۇن؟! ـ دېيىشەتتى.■
53 شۇڭا ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، سىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ ئەت-تېنىنى يېمىگۈچە ۋە قېنىنى ئىچمىگۈچە، سىلەردە ھاياتلىق بولمايدۇ.
54 ئەت-تېنىمنى يېگۈچى ۋە قېنىمنى ئىچكۈچى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەن بولىدۇ ۋە مەن ئۇنى ئاخىرقى كۈنى تىرىلدۈرىمەن. □ ■
55 چۈنكى ئەت-تېنىم ھەقىقىي ئوزۇقلۇق، قېنىم بولسا ھەقىقىي ئىچىملىكتۇر.
56 ئەت-تېنىمنى يېگۈچى ۋە قېنىمنى ئىچكۈچى مەندە ياشايدۇ ۋە مەنمۇ ئۇنىڭدا ياشايمەن. □
57 ھايات ئاتا مېنى ئەۋەتكەن ۋە مەن ئاتىنىڭ بولغانلىقىدىن ياشاۋاتقىنىمدەك، مېنى يېگۈچى كىشى ھەم مېنىڭ ۋاسىتەم بىلەن ياشايدۇ.
58 مانا بۇ ئەرشتىن چۈشكەن نانىدۇر. بۇ نان ئاتا-بوۋىلىرىڭلار يېگەن »مانا«دەك ئەمەس؛ چۈنكى ئۇلار »مانا«نى يېيىشى بىلەن تۆلدى؛ بىراق بۇ نانىنى ئىستېمال قىلغۇچى بولسا مەڭگۈ ياشايدۇ!■
59 بۇ سۆزلەرنى ئۇ كەپەرناھۇمدىكى سىناگوگدا تەلىم بەرگىنىدە ئېيتقاندى.
60 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىدىن نۇرغۇنلىرى بۇنى ئاڭلىغاندا:
ـ بۇ تەلىم بەك ئېغىر ئىكەن! بۇنى كىم ئاڭلاپ كۆتۈرەلىسۇن؟ ـ دېيىشتى.
61 بىراق ئۇز ئىچىدە مۇخلىسلىرىنىڭ بۇ توغرىسىدا غوتۇلداشقىنىنى بىلگەن ئەيسا ئۇلارغا:
ـ بۇ سۆزۈم سىلەرنى تايدۇردىمۇ؟
62 ئەمدى مۇبادا ئىنسانئوغلىنىڭ ئەسلى كەلگەن جايىغا كۆتۈرۈلۈۋاتقىنىنى كۆرسەڭلار، قانداق بولار؟! ■
63 ئىنسانغا ھاياتلىق بەرگۈچى ـ روھتۇر. ئىنسانلىنىڭ ئەتلىرى بولسا ھېچقانداق پايدا بەرمەيدۇ. مەن سىلەرگە ئېيتقان سۆزلىرىم بولسا ھەم روھتۇر ۋە ھەم ھاياتلىقتۇر. □ ■
64 لېكىن ئاراڭلاردىن ئېتىقاد قىلمىغان بەزىلەر بار، ـ دېدى)چۈنكى ئەيسا ئېتىقاد قىلمىغانلارنىڭ ۋە ئۇزىگە ساتقۇنلۇق قىلىدىغانلىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى باشتىلا بىلەتتى.(■
65 شۇنىڭ بىلەن ئۇ مۇنداق دېدى: ـ مەن شۇ سەۋەبتىن سىلەرگە شۇنى ئېيتتىمكى، ئاتامدىن ئاتا قىلىنمىسا، ھېچكىم مېنىڭ يېنىمغا كېلەلمەيدۇ!■
66 شۇ ۋاقىتتىن تارتىپ مۇخلىسلىرىدىن خېلى كۆپى چېكىنىپ چىقىپ، ئۇنىڭ بىلەن يەنە ماڭمايدىغان بولدى.
67 شۇڭا ئەيسا ئون ئىككىيلەندىن:
ـ سىلەرمۇ، ھەم مەندىن كېتىشنى خالامسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.
68 سىمون پېترۇس ئۇنىڭغا جاۋاب قىلىپ:

■ **6:52** يۇھ. 9.3:
□ **6:54** **»ئەت-تېنىمنى يېگۈچى«** ـ ياكى »ئەت-تېنىمنى ئىستېمال قىلغۇچى.«
■ **6:54** يۇھ. 16:3□ 14:4□ 40.6□27:
□ **6:56** **»ئەت-تېنىمنى يېگۈچى«** ـ ياكى »ئەت-تېنىمنى ئىستېمال قىلغۇچى.«
■ **6:58** يۇھ. 13.3:
■ **6:62** مار. 19:16□ لۇقا 50:24□ يۇھ. 13:3□ روس. 9:1□ ئەف. 8.4:
□ **6:63** **»ئىنسانغا ھاياتلىق بەرگۈچى ـ روھتۇر«** ـ مۇشۇ يەردە »روھ«، شۇيھىسىزكى، خۇدانىڭ روھىنى كۆرسىتىدۇ. **»ئىنسانلىنىڭ ئەتلىرى بولسا ھېچقانداق پايدا بەرمەيدۇ«** ـ »ئىنسانلىنىڭ ئەتلىرى« ـ خۇداغا تايانمايدىغان ئىنسانلارنى كۆرسىتىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى كېرىش سۆزىمىزدە »ئەتتەتلەر« توغرۇلۇق يولغان ئىزاھاتىمىزنى كۆرۈڭ. **»مەن سىلەرگە ئېيتقان سۆزلىرىم بولسا ھەم روھتۇر ۋە ھەم ھاياتلىقتۇر«** ـ دېمەك، روھي مەندە، ئادەمنىڭ روھىغا ھايات كىرگۈزىدىغان، مەڭگۈلۈك ھايات يەتكۈزىدىغان. ■ **6:63** 2 كور. 6.3: ■ **6:64** يۇھ. 25:2□ 11.13: ■ **6:65** يۇھ. 44.6:

ـ ئى رەب، بىز كىمنىڭ يېنىغا كېتەتتۇق؟ مەڭگۈ ھاياتلىق سۆزلىرى سەندىلدۇر! ■
69 ۋە شۇنىڭغا ئىشەندۇق ۋە شۇنى بىلىپ يەتتۇقكى، سەن خۇدانىڭ مۇقەددەس بولغۇچىسىدۇرسەن! ـ دېدى.■
70 ئەيسا تۆلارغا جاۋابەن:
ـ مەن سىلەر ئون ئىككىڭلارنى تاللىدىم ئەمەسمۇ، بىراق ئاراڭلاردا بىرسى ئىبلىستۇر! ـ دېدى □ ■
71)ئۇنىڭ بۇ دېگىنى ئىشقاريوتلۇق سىموننىڭ ئوغلى يەھۇدانى كۆرسەتكەنىدى، چۈنكى يەھۇدا ئون ئىككىيلەننىڭ بىرى بولغىنى بىلەن، كېيىن تۆزگە ساتقۇنلۇق قىلىدۇ.(□

7

ئەيسانىڭ ئىسلىرىنىڭ ئۇنىڭغا قارشى تۇرۇشى

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ئەيسا گالىلىيەدە ئايلىنىپ يۈردى. ئۇ يەھۇدىيەدە ئايلىنىپ يۈرۈشنى خالىمايتتى، چۈنكى شۇ يەردىكى يەھۇدىيلار ئۇنىڭغا قەست قىلماقچى ئىدى.
2 بۇ چاغدا، يەھۇدىيلارنىڭ »كەپىلەر ھېيتى«غا ئاز قالغانىدى.■
3 شۇڭا ئەيسانىڭ ئىسلىرى ئۇنىڭغا:
ـ مۇشۇ يەردىن ئايرىلىپ يەھۇدىيەگە بارغىن، شۇنىڭ بىلەن مۇخلىسلىرىڭمۇ كارامەت ئەمەللىرىڭنى كۆرەلەيدۇ!□
4 چۈنكى تۆزىنى خەلق-ئالەمگە تونۇتماقچى بولغان ھېچكىم يوشۇرۇن جايدا ئىش قىلمايدۇ. بۇ ئەمەللەرنى قىلۋاتقانىكەنسەن، تۆزۈڭنى دۇنياغا كۆرسەت! ـ دېيىشتى.
5 چۈنكى ئۇنىڭ ئىسلىرىمۇ ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلمىغانىدى.■
6 شۇڭا ئەيسا تۆلارغا:
ـ مېنىڭ ۋاقىت-سائىتىم تېخى كەلمىدى. لېكىن سىلەرگە نىسبەتەن ھەرۋاقىت مۇناسىپتۇر.□
7 بۇ دۇنيادىكى كىشىلەر سىلەرگە ھەرگىز تۇچ بولمايدۇ، لېكىن مېنى تۇچ كۆرىدۇ. چۈنكى مەن تۆلارنىڭ قىلمىشلىرىنى رەزىل دەپ گۇۋاھلىق بېرىۋاتىمەن.■

■ **6:68** روس. 20.5:
■ **6:69** مات. 16:16□ مار. 29:8□ لۇقا 20:9□ يۇھ. 27.11:
□ **6:70** **»بىراق ئاراڭلاردا بىرسى ئىبلىستۇر«!** ـ يا كى »بىراق ئاراڭلاردا بىرسى دۇشمەنىدۇر.«! »ئىبلىس« دېگەن سۆزنىڭ تۆز مەنىسى »دۇشمەن، ياۋ.«
■ **6:70** لۇقا 13.6:
□ **6:71** **»ئىشقاريوتلۇق سىموننىڭ ئوغلى يەھۇدا...«** ـ يا كى »سىموننىڭ ئوغلى يەھۇدا ئىشقاريوتنى...«.
■ **7:2** لاۋ. 34.23:
□ **7:3** **»مۇشۇ يەردىن ئايرىلىپ يەھۇدىيەگە بارغىن، شۇنىڭ بىلەن مۇخلىسلىرىڭمۇ كارامەت ئەمەللىرىڭنى كۆرەلەيدۇ«!** ـ ئەيسانىڭ ئىسلىرىنىڭ بۇ سۆزىنىڭ ئېچىكى مەنىسى بەلكىم: »مۇھىم مۇتۇەر كىشىلەرنىڭ كۆزىگە گالىلىيە دېگەن مۇشۇ نامرات، پىنھان جايدىن ئەمەس، بەلكى پايتەخت يېرۇسالېمدىدۇر؛ سەن شۇ يەردە تۆزۈڭنى كۆرسىتىشىڭ كېرەك؛ شۇنىڭ بىلەن ھەقىقىي نام-ئىناۋىتىڭ ۋە ھەيۋىتىڭ بولىدۇ« دېگەندەك بولسا كېرەك. سەل غەلىتە ئىش شۇكى، تۆلار ئۇنىڭغا ئىشەنمىگىنى بىلەن (5-□□□□□□□ كۆرۈڭ): »ئىسرائىلنىڭ پادىشاھى بولاي دېسەڭ، كارامەت ئەمەللىرىڭنى ئوچۇق مەيدانىدا كۆرسىتىشىڭ كېرەك« دېگەن گۇمانىي نەسىھەتنى بەرگەن (4-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **7:5** مار. 21.3:
□ **7:6** **»سىلەرگە نىسبەتەن ھەرۋاقىت مۇناسىپتۇر«** ـ بۇ سۆزنىڭ ئېچىكى مەنىسى بەلكىم ئىنتايىن ئاددىيدۇر. خۇدانىڭ ئىرادىسىگە كۆكۈل بۆلىدىغان ئادەم خۇدانىڭ يېتەكچىلىكىنى ۋە باشپاناھلىقىنى ئىزدەپ يۈرىدۇ؛ لېكىن بەقەت تۆز ئىرادىسىگە قارايدىغان كىشى خۇدانىڭ يېتەكچىلىكىنىڭ ۋە باشپاناھلىقىنىڭ كېرىكى يوق دەپ يۈرىدۇ ۋە شۇنداقلا، بۇ دۇنيادىكىلەردىن ھېچقانداق قارشىلىققا يا كى تۆچمەنلىككە تۇچرىمايدۇ، خالىغان يەرگە بېرىۋېرىدۇ. لېكىن خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئىزدىگەن كىشى تەبىئىي ھالدا بۇ دۇنيادىكىلەرنىڭ قىلمىشلىرىنى ئاشكارە قىلغاچقا، تۆلارنىڭ نەپرىتىگە تۇچرايدۇ (7-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **7:7** يۇھ. 19:3□ 17:14□ 18.15:

8 سىلەر بۇ ھېيتقا بېرىڭلار. مەن ھازىرچە بۇ ھېيتقا بارمايمەن، چۈنكى مېنىڭ ۋاقىت-سائىتىم تېخى يېتىپ
كەلمىدى، ـ دېدى.□ ■
9 ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ، گالىلىيەدە قالدى.

كەپىلەر ھېيتىدا

10 ئەيسانىڭ ئىنىلىرى ھېيتقا چىققاندىن كېيىن، ئۇ ئۆزىمۇ ئۇنىڭغا باردى. ئەمما ئاشكارا ئەمەس، يوشۇرۇن باردى.
11 ھېيتتا يەھۇدىيلار ئۇنى ئىزدەپ: »ئۇ قەيەردىدۇر؟« دەپ سوراۋاتاتتى.■
12 كىشىلەر ئارىسىدا ئۇنىڭ ئوغرىسىدا كۆپ غۇلغۇلا بولدى. بەزىلەر ئۇنى: »ياخشى ئادەم«! دېسە، يەنە بەزىلەر:
»ياق، ئۇ خالايىقنى ئازدۇرۇۋاتىدۇ«! دېيىشتى. ■
13 بىراق يەھۇدىي چوڭلىردىن قورقۇپ، ھېچكىم ئوچۇق-ئاشكارە ئۇنىڭ گېپىنى قىلمايتتى.□ ■
14 ھېيتنىڭ يېرىمى ئۆتكەندە، ئەيسا ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىرىپ خەلققە تەلىم بېرىشكە باشلىدى. □
15 يەھۇدىيلار:
ـ بۇ ئادەم ھېچقانداق تەلىم ئالمىغان تۇرۇقلۇق، ئۇنىڭ قانداقمۇ مۇنچە كۆپ بىلىمى بولسۇن؟ ـ دەپ ھاڭ-تاڭ
قېلىشتى.□
16 ئەيسا ئۇلارغا:
ـ بۇ تەلىملەر مېنىڭ ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭكىدۇر. ■
17 ئۇنىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل قىلىشقا ئۆز ئىرادىسىنى باغلىغان ھەركىم بۇ تەلىم توغرۇلۇق ـ ئۇنىڭ خۇدادىن
كەلگەنلىكىنى يا كى ئۆزلۈكىدىن ئېيتىۋاتقانلىقىمنى بىلىدۇ.
18 ئۆز ئالدىغا سۆزلىگەن كىشى ئۆز شان-شەرىپىنى ئىزدەيدۇ، لېكىن ئۆزىنى ئەۋەتكۈچىنىڭ شان-شەرىپىنى
ئىزدەيدىغان كىشى ھەق-سادىقتۇر، ئۇنىڭدا ھەققانىيسىزلىق يوقتۇر.
19 مۇسا پەيغەمبەر سىلەرگە تەۋرات قانۇنىنى تاپشۇرغان ئەمەسمۇ؟ لېكىن ھېچقايسىڭلار بۇ قانۇنغا ئەمەل
قىلمايۋاتىسىلەر! نېمىشقا مېنى ئۆلتۈرمەكچى بولىسىلەر؟ ـ دېدى.□ ■
20 كۆپچىلىك:
ـ ساڭا جىن چاپلىشىپتۇ! سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان كىم ئىكەن؟ ـ دېيىشتى.□ ■

□ **7:8 »سىلەر بۇ ھېيتقا بېرىڭلار. مەن بۇ ھېيتقا بارمايمەن«** ـ كۆپ كونا كۆچۈرمىلەردە »سىلەر بۇ ھېيتقا بېرىڭلار. مەن تېخى بۇ ھېيتقا بارمايمەن« يا كى »سىلەر بۇ ھېيتقا بېرىڭلار. مەن ھازىرچە بۇ ھېيتقا بارمايمەن« دېگەن سۆز تېپىلىدۇ. »تېخى« يا كى »ھازىرچە« دېگەن سۆزلەر ئەسلىدە بولسۇن، بولمىسۇن، بەربىر ئايەتنىڭ مەنىسى ئاساسەن ئوخشاشتۇر؛ چۈنكى ئەيسا ئىنىلىرى ھېيتقا چىققاندىن كېيىن ئاستىرتىن باردى (10-□□□□□).
بەزىلەر »ھازىرچە« دېگەننى چۈشەندۈرۈش يولىدا كىرگۈزىدۇ.
■ **7:8** يۇھ. 20.8:
■ **7:11** يۇھ. 56.11:
■ **7:12** مات. 46:21□ لۇقا 16:7□ يۇھ. 14:6□ 16:9□ 19.10:
□ **7:13 »يەھۇدىي چوڭلىردىن قورقۇپ...»** ـ گرىك تىلىدا »يەھۇدىيلاردىن قورقۇپ« دېيىلىدۇ. مۇشۇ يەردە »يەھۇدىيلار« چوقۇم ئۇلارنىڭ چوڭلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **7:13** يۇھ. 22:9□ 42:12□ 38.19: □ **7:14** »..□□□□□» ـ گرىك تىلىدا «..□□□□□». □ **7:15 »يەھۇدىيلار«** ـ بەلكىم يەھۇدىي چوڭلار. ■ **7:16** يۇھ. 11:3□ 28:8□ 49:12□ 14□10: 24. □ **7:19 »نېمىشقا مېنى ئۆلتۈرمەكچى بولىسىلەر؟«** ـ يا كى »نېمىشقا مېنى ئۆلتۈرگۈلى ئىزدەيسىلەر؟.« ■ **7:19** مىس. 1:20□ 3:24□ مات. 14:12□ مار. 6:3□ يۇھ. 18:5□ 39:10□ 53:11□ روس. 53.7: □ **7:20 »سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان كىم ئىكەن؟«** ـ يا كى »سېنى ئۆلتۈرگۈلى ئىزدەيدىغان كىم؟.« ■ **7:20** يۇھ. 52:8□48□ 20.10:

21 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى: ـ مەن بىر كارامەتنى يارىتىشىم بىلەن ھەممىگىلار ھاڭ-تاڭ قېلىشتىگىلار.
□
22 ـ ئەمدى مۇسا پەيغەمبەر سىلەرگە خەتنە قىلىش توغرۇلۇق ئەمر قالدۇرغان)ئەمەلىيەتتە بولسا خەتنە قىلىش مۇسا پەيغەمبەردىن ئەمەس، ئاتا-بوۋىلاردىن قالغان(، شۇنگا سىلەر شابات كۈنىگە توغرا كېلىپ قالسىمۇ شۇ كۈندە ئادەمنىڭ خەتنىسىنى قىلىۋېرىسىلەر. □ ■
23 ئەمدى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلىنمىسۇن دەپ شابات كۈندە ئادەم خەتنە قىلىنغان يەردە، مەن شابات كۈندە بىر ئادەمنى سەللىمازا ساقايتىسام، سىلەر نېمە دەپ ماڭا ئاچچىقلىنىسىلەر؟
24 سىرتقى قىياپەتكە قاراپ ھۆكۈم قىلماڭلار، بەلكى ھەققانىي ھۆكۈم قىلىڭلار!■

ئەيسا قۇتقۇزغۇچى-مەسىھمىدۇ؟

25 ئۇ ۋاقتىتا يېرۇسالېملىقلارنىڭ بەزىلىرى:
ـ چوكلار ئۇلتۇرمەكچى بولغان كىشى بۇ ئەمەسمىدى؟
26 ئاشكارا سۆزلەۋاتىسىمۇ، ئۇنىڭغا قارشى ھېچ نەرسە دېمىدىغۇ! دەرۋەقە، ئاقساقاللارنىڭ ئۇنىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتكەنمۇ؟
27 ھالبۇكى، بۇ ئادەمنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىز ئېنىق بىلىمىز. لېكىن مەسىھ كەلگەندە، ئۇنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى ھېچكىم بىلمەستىغۇ، ـ دېيىشتى.□ ■
28 شۇنگا ئەيسا ئىبادەتخانا ھويلىسىدا تەلىم بېرىۋېتىپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق دېدى:
ـ سىلەر مېنى تونۇيمىز ھەمدە مېنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىمنىمۇ بىلىمىز، دەۋاتىسىلەر؟! بىراق مەن ئۆزلۈكۈمدىن ئەمەس، مەن مېنى ئەۋەتكۈچىدىن كەلدىم، ئۇ ھەقتۇر، بىراق سىلەر ئۇنى تونۇمايسىلەر. □ ■
29 مەن ئۇنى تونۇيمەن. چۈنكى مەن ئۇنىڭ يېنىدىن كەلدىم، مېنى ئۇ ئەۋەتتى.■

□ **7:21 »مەن بىر كارامەتنى يارىتىشىم بىلەن ھەممىگىلار ھاڭ-تاڭ قېلىشتىگىلار«** ـ بۇ »بىر كارامەت«، شۇبھىسىزكى، ئۇ ئالدىنقى قېتىم يېرۇسالېمدا بولغاندا شابات كۈندە پالەچ ئادەمنى ساقايتقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ (23-□□□□□ ۋە 5-بابنى كۆرۈڭ). ئەيسانىڭ سۆزىگە قارىغاندا، گەرچە بۇ مۇجىزە بىرنەچچە ئاي ئىلگىرى كۆرسىتىلگەن بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئېسىدە تېخىچە بار ئىدى. شۇ ۋەجىدىن ئۇلار ئەيسانى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولدۇ. 24-22-ئايەتلەردە ئەيسا »شابات كۈندە ئادەمنى ساقايتىش تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ«، دېگەن خىيالغا قاتتىق رەددىيە بېرىدۇ. بىزنىڭچە ئۇ ئېسىلدە ئۇلارنى بۇ مەسىلە توغرۇلۇق ئويلاندۇرۇش ئۈچۈن بۇ مۇجىزىنى قەستەن شابات كۈندە ياراتقانىدى.

□ **7:22 »ئەمەلىيەتتە بولسا خەتنە قىلىش مۇسا پەيغەمبەردىن ئەمەس، ئاتا-بوۋىلاردىن قالغان«** ـ »خەتنە قىلىش«نى خۇدا ئەسلىدە ئىبراھىم پەيغەمبەرگە)مۇسا پەيغەمبەردىن ئىلگىرى، ئەۋەتتە(تۆزىنىڭ ئىبراھىم ۋە ئەۋلادلىرى بىلەن بولغان ئەھدىنىڭ سىمۋولى بولسۇن دەپ تاپشۇرغانىدى »)يار.» 17-باب.(**»شۇنگا سىلەر شابات كۈنىگە توغرا كېلىپ قالسىمۇ شۇ كۈندە ئادەمنىڭ خەتنىسىنى قىلىۋېرىسىلەر«** ـ ئەمر بولسا »بالا تۇغۇلۇپ سەككىزنچى كۈنى خەتنىسىنى قىلىش كېرەك« »)يار.» 13:17). شۇنىڭ بىلەن »سەككىزنچى كۈن« شابات كۈنىگە توغرا كېلىپ قالسىمۇ)ۋە شابات كۈنى »ئىشلەش« كە بولمايدۇ(بالىنى سۈننەت قىلىۋېرىش كېرەك. بولمىسا تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق بولىدۇ.

■ **7:22** لاۋ. 3:12□ يار. 10.17:

■ **7:24** قان. 17:1□16□ پەند. 23:24□ ياق. 1.2:

□ **7:27 »بۇ ئادەمنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىز ئېنىق بىلىمىز«** ـ ئۇلار ئۇنى گاللىلىيەلىك دەپ بىلەتتى. ئەمەلىيەتتە ئۇ بەيت-لەھەمدە تۇغۇلغان، ئەۋەتتە. **»لېكىن مەسىھ كەلگەندە، ئۇنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى ھېچكىم بىلمەستىغۇ، ـ دېيىشتى.»** ـ خالايىقنىڭ بۇ سۆزلىرى ئاڭچە توغرا ئەمەس ئىدى؛ بۇ كىشىلەر پەيغەمبەرلەرنىڭ مەسىھ توغرۇلۇق بېشارەتلىك يازمىلىرىنى تولۇق بىلمىگەن بولسا كېرەك. بەلكىم ئۇلارنىڭ كۆزدە تۇتقىنى پەقەت مەسىھنىڭ تۇيۇقسىز نامايان بولىدىغانلىقىنى كۆرسەتكەن بېشارەتلەرلا ئىدى.

■ **7:27** مات. 55:13□ مار. 3:6□ لۇقا 22.4:

□ **7:28 »سىلەر مېنى تونۇيمىز ھەمدە مېنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىمنىمۇ بىلىمىز، دەۋاتىسىلەر؟! بىراق مەن ئۆزلۈكۈمدىن ئەمەس، مەن مېنى ئەۋەتكۈچىدىن كەلدىم، ئۇ ھەقتۇر، بىراق سىلەر ئۇنى تونۇمايسىلەر«** ـ بۇ سۆز ئەيسانىڭ ئۇلارنىڭ »بۇ ئادەمنىڭ... قەيەردىن كەلگەنلىكىنى ئېنىق بىلىمىز« دېگىنىگە رەددىيە قىلغان جاۋابى ئىدى. ئەگەر ئۇلار خۇدانى تونۇغان بولسا ئەيسانىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىلگەن بولاتتى، لېكىن ئۇلار خۇدانى تونىمايتتى)ئايەتتىكى ئاخىرقى سۆزگە قاراڭ.(■ **7:28** يۇھ. 43:5□ 8□26: 42؛ رىم. 4.3: ■ **7:29** يۇھ. 15.10:

30 شۇڭا ئۇلار ئۇنى تۇتۇش يولىنى ئىزدەيتتى، لېكىن ھېچكىم ئۇنىڭغا قول سالمىدى؛ چۈنكى ئۇنىڭ ۋاقىت-سائىتى
تېخى يېتىپ كەلمىگەنىدى. □ ■
31 لېكىن خالايىق ئارىسىدىكى نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى. ئۇلار: »مەسىھ كەلگەندە بۇ كىشى
كۆرسەتكەن مۇجىزىلىك ئالامەتلەردىن ئارتۇق مۇجىزە يارىتالارمۇ؟«! دېيىشتى.■

ئەيسانى تۇتۇش ئۈچۈن قاراۋۇللارنىڭ ئەۋەتىلىشى

32 پەرىسىيلەر خالايىقنىڭ ئۇ توغرۇلۇق غۇلغۇلا بولۇۋاتقان بۇ گەپ-سۆزلىرىنى ئاڭلىدى؛ شۇنىڭ بىلەن پەرىسىيلەر
بىلەن باش كاھىنلار ئۇنى تۇتۇش ئۈچۈن بىرنەچچە قاراۋۇللارنى ئەۋەتتى. □
33 شۇنىڭ بىلەن ئەيسا:
ـ يەنە بىرئاز ۋاقىت سىلەر بىلەن بىللە بولىمەن، ئاندىن مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ يېنىغا كېتىمەن. ■
34 مېنى ئىزدەيسىلەر، لېكىن تاپالمايسىلەر. مەن باردىغان يەرگە بارالمايسىلەر، ـ دېدى.■
35 يۇنىڭ بىلەن، يەھۇدىيلار بىر-بىرىگە:
ـ ئۇ بىز تاپالمىغۇدەك قەيەرلەرگە بارار؟ گرېكلەر ئارىسىدىكى تارقاق يەھۇدىي مۇھاجىرلارنىڭ يېنىغا بېرىپ،
گرېكلارغا تەلىم بېرەمدىغاندۇ؟ □
36 »مېنى ئىزدەيسىلەر، لېكىن تاپالمايسىلەر. مەن باردىغان يەرگە بارالمايسىلەر« دېگىنى نېمىسىدۇ؟ ـ دېيىشتى.

ھاياتلىق سۈيى

37 ھېيتنىڭ ئاخىرقى ھەم ئەڭ كاتتا كۈنى، ئەيسا ئورنىدىن تۇرۇپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: ـ
كىمدەكىم ئۆسسىسا، مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ ئىچسۇن! □ ■
38 ماڭا ئېتىقاد قىلغۇچى كىشىنىڭ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك، ئىچ-باغرىدىن ھاياتلىق سۈيىنىڭ
دەريالىرى ئېقىپ چىقىدۇ! ـ دەپ جاكارلىدى □ ■
39)ئۇ بۇ سۆزنى ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغانلارغا ئاتا قىلىنىدىغان مۇقەددەس روھقا قارىتا ئېيتقانىدى. خۇدانىڭ روھى
تېخى ھېچكىمگە ئاتا قىلىنمىغانىدى، چۈنكى ئەيسا تېخى شان-شەرىپىگە كىرمىگەنىدى.(■

□ 7:30 **»شۇڭا ئۇلار ئۇنى تۇتۇش يولىنى ئىزدەيتتى...«** ـ »ئۇلار« بەلكىم يەنىلا چوكلارنى كۆرسىتىدۇ.

■ 7:30 مار. 18:11□ لۇقا 47:19□ 19:20 يۇھ. 19:7□ 8□20: 37.

■ 7:31 يۇھ. 30:8.

□ 7:32 **»قاراۋۇللارنى ئەۋەتتى«** ـ ياكى »ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنى ئەۋەتتى.« لېكىن بىزنىڭچە 30- ۋە 44-ئايەتلەر)لاۋىيلاردىن بولغان(مۇشۇ كىشىلەرنى ئېيىم كۆرسىتىدۇ.

■ 7:33 يۇھ. 16.16:

■ 7:34 يۇھ. 21:8□ 33.13:

□ 7:35 **»ئۇ بىز تاپالمىغۇدەك قەيەرلەرگە بارار؟ گرېكلەر ئارىسىدىكى تارقاق يەھۇدىي مۇھاجىرلارنىڭ يېنىغا بېرىپ، گرېكلارغا تەلىم بېرەمدىغاندۇ؟« ـ**
بۇ ئايەتتىكى » گرېكلەر« قانائاننىڭ)پەلەستىننىڭ(سىرتىدا تۇرغان بارلىق يات ئەللىكلەرگە ۋەكىللىك قىلىدۇ.

□ 7:37 **»ھېيتنىڭ ئاخىرقى ھەم ئەڭ كاتتا كۈنى، ئەيسا ئورنىدىن تۇرۇپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: ـ كىمدەكىم ئۆسسىسا، مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ ئىچسۇن«!** ـ ئەيسا بۇ سۆزلەرنى ھېيتنىڭ ئاخىرقى كۈنى، يەنى دەل خۇدانىڭ ئىسرائىل خەلقى چۆلدىكى ۋاقتىدا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئۆلارنى سۇ
بىلەن تەمىنلىگەن مۇجىزە يارىتىقان خاتىرە كۈنىدە ئېيتقان.

■ 7:37 لاۋ. 36:23 يەش. 1:55□ يۇھ. 35:6□ ۋەھ. 17.22:

□ 7:38 **»ماڭا ئېتىقاد قىلغۇچى كىشىنىڭ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك، ئىچ-باغرىدىن ھاياتلىق سۈيىنىڭ دەريالىرى ئېقىپ چىقىدۇ«!** ـ »مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغانىدەك« ـ »يەش.» 11:58 ۋە »ئەز.» 1:47-12 »يو.» 47:1-12نى كۆرۈڭ.
»زەب.» 15:78-16، »پەند.» 23:4، »يەش.» 3:44، 1:55، »ئەز.» 1:47-12، »يو.» 18:3، »زەك.» 1:13، 8:14مۇ بەلكىم »مۇقەددەس
روھنىڭ تۆكۈلۈشى« بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر. ■ 7:38 يەش. 3.12: ■ 7:39 يەش. 3:44□ يو. 27-29:2□ روس. 17.2:

خەلقنىڭ بۆلۈنۈپ كېتىشى

40 خالايىق ئىچىدە بەزىلەر بۇ سۆزنى ئاڭلاپ:
ـ چىنلىقى مۇقەررەر بولغان پەيغەمبەر ھەقىقەتەن مۇشۇ ئىكەن!! ـ دېيىشتى.□ ■
41 بەزىلەر: »بۇ مەسىھ ئىكەن«! دېيىشەتتى. يەنە بەزىلەر بولسا: »ياق، مەسىھ گالىلىيەدىن چىقەتتىمۇ؟ ■
42 مۇقەددەس يازمىلاردا، مەسىھ پادىشاھ داۋۇتنىڭ نەسىلىدىن ھەم داۋۇتنىڭ يۇرتى بەيت-لەھەم يېزىسىدىن چىقىدۇ، دېيىلمىگەنمىدى؟« ـ دېيىشتى.■
43 بۇنىڭ بىلەن، خالايىق ئۆزىگە ئۆكىگىگە بۆلۈنۈپ كەتتى.
44 بەزىلىرى ئۇنى تۇتايلى دېگەن بولسىمۇ، لېكىن ھېچكىم ئۇنىڭغا قول سالمىدى.

يەھۇدىي ئاقساقاللىرىنىڭ ئېتىقادسىزلىقى

45 قاراۋۇللار ئىبادەتخانىدىن باش كاھىنلار بىلەن پەرىسىيلەرنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگەندە، ئۇلار قاراۋۇللارغا:
ـ نېمە ئۈچۈن ئۇنى تۇتۇپ كەلمىدىڭلار؟ ـ دەپ سوراشتى.
46 قاراۋۇللار:
ـ ھېچكىم ھېچقاچان بۇ ئادەمدەك سۆزلىگەن ئەمەس! ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
47 پەرىسىيلەر ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ سىلەرمۇ ئازدۇرۇلدۇڭلارمۇ؟
48 ئاقساقاللاردىن ياكى پەرىسىيلەردىن ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغانلار بولغانمۇ؟! ■
49 لېكىن تەۋرات قانۇنىنى بىلمەيدىغان بۇ چۈپرەندىلەر لەنەتكە قالدۇ! ـ دېيىشتى.□
50 ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىرى، يەنى بۇرۇن ئاخشامدا ئەيسانىڭ ئالدىغا كەلگەن نىكودىم ئۇلارغا:■
51 ـ تەۋرات قانۇنىمىز ئاۋۋال كىشىنىڭ نېمە قىلغىنىنى ئۆزىدىن ئاڭلاپ بىلمەي تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ھۆكۈم چىقىرامدۇ!■
52 ئۇلار جاۋاب قىلىپ: ـ سەنمۇ گالىلىيەدىنمۇ؟ مۇقەددەس يازمىلارنى كۆر، قېتىرقىنىپ ئوقۇپ باق، گالىلىيەدىن ھېچقانداق پەيغەمبەر چىقمايدۇ! ـ دېدى.□
53 شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئۆيىگە كەتتى.□

8

زىنا ئۈستىدە تۇتۇلغان ئايال

1 ئەيسا بولسا زەيتۇن تېغىغا چىقىپ كەتتى.

□ 7:40 **»چىنلىقى مۇقەررەر بولغان پەيغەمبەر ھەقىقەتەن مۇشۇ ئىكەن«!** ـ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ بۇ پەيغەمبەر توغرۇلۇق ئالدىن ئېيتقان بېشارىتى »قان.» 15:18دە تېپىلىدۇ.
■ 7:40 مات. 46:21□ لۇقا 16:7□ يۇھ. 14.6:
■ 7:41 يۇھ. 47:1□ 42.4:
■ 7:42 زەب. 11:132□ مىك. 1:5□ مات. 6.2:
■ 7:48 يەش. 18:33□ يۇھ. 42:12□ 1 كور. 20:1□ 8.2:
□ 7:49 **»تەۋرات قانۇنىنى بىلمەيدىغان بۇ چۈپرەندىلەر لەنەتكە قالدۇ«!** ـ »چۈپرەندىلەر« ئاددىي خەلقنى كۆزىستىدۇ. ئاقساقاللار ۋە پەرىسىيلەر ئۇلارنى ئىنتايىن كەمسىتەتتى.
■ 7:50 يۇھ. 2:3□ 39.19:
■ 7:51 مىس. 1:23□ لاۋ. 15:19□ قان. 17:1□ 8:17□ 15.19:
□ 7:52 **»مۇقەددەس يازمىلارنى كۆر، قېتىرقىنىپ ئوقۇپ باق، گالىلىيەدىن ھېچقانداق پەيغەمبەر چىقمايدۇ«!** ـ ئۇلارنىڭ بۇ سۆزىدە گالىلىيەلىك بولغان يۇنۇس پەيغەمبەرنى قەستەن ئۆتىنۇغاندىدى. چۈنكى تەۋراتنىڭ »يۇنۇس پەيغەمبەر« دېگەن قىسمىدا، خۇدانىڭ **يەھۇدىي ئەمەسلەرگە** نىجات پۇرسىتىنى يەتكۈزگەنلىكى ئېنىق خاتىرىلىنىدۇ. ئۇلار يەنە »يەش.» 12:8دىكى بېشارەتنى، يەنى مەسىھنىڭ ئۆز خىزمىتىنى گالىلىيەدە باشلايدىغانلىقى توغرۇلۇق بېشارەتنى قەستەن ئۆتىنۇغان ئوخشايدۇ.
□ 7:53 **»شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆز ئۆيىگە كەتتى«** ـ »ھەربىرى ئۆز ئۆيىگە كەتتى« دېگەنلىك بەلكىم نىكودىمنىڭ سوئالى ئۇلارنىڭ ۋىجدانىغا سانجىلغان بولسا كېرەك.

2 ئەتسىي سەھەردە، ئۇ يەنە ئىبادەتخانا ھويلىلىرىغا كىردى ۋە خالايىقنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىشكەندى. ئۇ
ئولتۇرۇپ، ئۇلارغا تەلىم بېرىشكە باشلىدى.
3 شۇ چاغدا، تەۋرات ئۇستازلىرى بىلەن پەرىسىيلەر زىنا قىلىپ تۇتۇلۇپ قالغان بىر ئايالنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ
كېلىشتى. ئۇلار ئايالنى ئوتتۇرىغا چىقىرىپ،
4 ئىنكۇدىن:
ـ ئۇستاز، بۇ ئايال دەل زىنا ئۈستىدە تۇتۇۋېلىندى.□
5 مۇسا پەيغەمبەر تەۋرات قانۇنىدا بىزگە مۇشۇنداق ئايالالارنى چالما-كېسەك قىلىپ ئولتۇرۇشنى ئەمر قىلغان. ئەمدى
سەنچە، ئۇنى قانداق قىلىش كېرەك؟ ـ دەپ سوراشتى.□ ■
6 ئەمدى ئۇلارنىڭ بۇنداق دېيىشتىكى نىيىتى، ئۇنى تۇزاققا چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلغۇدەك بىرەر باھانە
ئىزدەش ئىدى. ئەمما ئەيسا ئېگىشىپ، بارمىقى بىلەن يەرگە بىر نېمىلەرنى يازغىلى تۇردى.□
7 ئۇلار شۇ سوئالنى توختىماي سوراۋاتاتتى، ئۇ رۇسلىنىپ ئۇلارغا:
ـ تاراكلاردىكى كىم گۇناھسىز بولسا، بۇ ئايالغا بىرىنچى تاشنى ئاتسۇن! ـ دېدى.■
8 ئاندىن ئۇ يەنە ئېگىشىپ، يەرگە يېزىشنى داۋاملاشتۇردى.■
9 ئۇلار بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، ئالدى بىلەن ياشانغانلىرى، ئاندىن قالغانلىرى بىر-بىرلەپ ھەممىسى ئۇ يەردىن چىقىپ
كېتىشتى. ئاخىرىدا ئەيسا ئوتتۇرىدا ئۈرە تۇرغان ھېلىقى ئايال بىلەن يالغۇز قالدى. □
10 ئەيسا رۇسلىنىپ تۇرۇپ، شۇ ئايالدىن باشقا ھېچكىمنى كۆرمىگەن بولۇپ، ئۇنىڭدىن:
خانىم، ساڭا ھېلىقى شىكايەت قىلغانلار قېنى؟ سېنى گۇناھقا بېكىتىدىغان ھېچكىم چىقمىدىمۇ؟ ـ دەپ سوريۇدى،
11 ـ ھەزرەتلىرى، ھېچكىم چىقمىدى، ـ دېدى ئايال.
ئەيسا:
ـ مەنمۇ سېنى گۇناھقا بېكىتمەيمەن. بارغىن، بۇنىڭدىن كېيىن يەنە گۇناھ قىلمىغىن! ـ دېدى.□ ■

ئەيسا دۇنيانىڭ نۇرىدۇر

12 شۇڭا ئەيسا يەنە كۆپچىلىككە سۆز قىلىپ:
ـ دۇنيانىڭ نۇرى ئۆزۈمدۇرمەن. ماڭا ئەگەشكەنلەر قاراڭغۇلۇقتا ماڭمايدۇ، ئەكسىچە ھاياتلىق نۇرىغا ئېرىشىدۇ، ـ
دېدى.■

□ **8:4** »ئۇستاز، بۇ ئايال دەل زىنا ئۈستىدە ئۇتۇۋېلىندى« ـ »زىنا قىلىپ تۇتۇلۇپ قالغان« ئايال بار ئىدى، لېكىن ئەركەك قېنى؟

□ **8:5** »مۇسا پەيغەمبەر تەۋرات قانۇنىدا بىزگە مۇشۇنداق ئايالالارنى چالما-كېسەك قىلىپ ئولتۇرۇشنى ئەمر قىلغان« ـ قىزىق يېرى شۇكى، ئۇلار پەقەت »ئايالالار«نى تىلغا ئالىدۇ. ئەمەلىيەتتە تەۋرات قانۇنى يوپچە زىنا قىلغان ئەركەكلەرنىمۇ ئولۇمگە مەھكۇم قىلىش كېرەك ئىدى.
8:5 لاۋ. 10:20□ قان. 22:22.

□ **8:6** »ئەمدى ئۇلارنىڭ بۇنداق دېيىشتىكى نىيىتى، ئۇنى تۇزاققا چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلغۇدەك بىرەر باھانە ئىزدەش ئىدى« ـ ئەگەر ئەيسا »بۇ ئايالغا رەھىم قىلىش كېرەك« دېسە، ئۇلار دەرھال »سەن مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇنغا خىلاپلىق قىلىشنى ئۈندەيسەن، دەيتتى. باشقا بىر تەرەپتىن، شۇ چاغدا يەھۇدىي خەلقى رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ قانۇنى ئاستىدا تۇرغاچقا، يەھۇدىيلار ئۆزلىرى ھېچكىمگە ئولۇم جازاسىنى بەجا كەلتۈرۈش ھوقۇقى يوق ئىدى. شۇڭا ئەگەر ئەيسا »چالما-كېسەك قىلىنسۇن« دېسە، ئۇ چاغدا ئۇلار رىملىقلارغا »مۇشۇ كىشى رىم ئىمپېرىيەسىگە قارشى چىقتى«! دېگەندەك شىكايەت قىلاتتى.
■ **8:7** قان. 7.17:
■ **8:8** يەر. 1317:

□ **8:9** »ئۇلار بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، ئالدى بىلەن ياشانغانلىرى، ئاندىن قالغانلىرى بىر-بىرلەپ ھەممىسى ئۇ يەردىن چىقىپ كېتىشتى« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »ئۇلار بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، ۋىجدانىنىڭ ئەيىبلىشى بىلەن ئالدى بىلەن ياشانغانلىرى، ئاندىن قالغانلىرى بىر-بىرلەپ ھەممىسى ئۇ يەردىن چىقىپ كېتىشتى« دېيىلىدۇ.

□ **8:11** »ئەمدى سېنى گۇناھقا بېكىتمەيمەن. بارغىن، بۇنىڭدىن كېيىن يەنە گۇناھ قىلمىغىن«! ـ 53:7-11:8-ئايەتلەر بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ. بىزنىڭچە، بۇنىڭ سەۋەبى، بۇ »زىنا گۇناھىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى« توغرىسىدىكى ئايەتلەر بەزى كۆچۈرگۈچىلەرنىڭ زىنىغا قاتتىق تەگكەن بولسا كېرەك.
■ **8:11** يۇھ. 14.5: ■ **8:12** يەش. 16:42□ يۇھ. 9:1□ 5:9□ 36.12□35:

13 پەرسىيلەر:
ـ سەن تۆزۈكگە تۆزۈك گۈۋاھلىق بېرىۋاتسەن. شۇڭا سېنىڭ گۈۋاھلىقىڭ راست ھېسابلانمايدۇ، ـ دېيىشتى.
14 ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ ھەتتا مەن تۆزۈمگە گۈۋاھلىق بەرسەمۇ، گۈۋاھلىقىم ھەقتۇر، چۈنكى مەن تۆزۈمنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى ۋە قەيەرگە باريدىغانلىقىنى بىلىمەن. لېكىن سىلەر قەيەردىن كەلگەنلىكىنى ۋە قەيەرگە باريدىغانلىقىنى بىلمەيسىلەر. ■
15 سىلەر ئەت ئىگىلىرىنىڭ تۈرلىمى بويىچە ھۆكۈم قىلىسىلەر. بىراق مەن ھېچكىمنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم قىلمايمەن. □
16 مەن ھۆكۈم قىلسامۇ، ھۆكۈمۈم ھەققىيدۇر؛ چۈنكى مەن يالغۇز ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكەن ئاتا بۇ ئىشتا مەن بىلەن بىللىدۇر. □
17 سىلەرگە تەۋە بولغان تەۋرات قانۇنىدا: »ئىككى ئادەمنىڭ گۈۋاھلىقى بولسا راست ھېسابلىنىدۇ« دەپ پۈتۈلگەندۇر. □ ■
18 راست، مەن تۆزۈم توغرامدا تۆزۈم گۈۋاھلىق بېرىمەن، ۋە مېنى ئەۋەتكەن ئاتامۇ مېنىڭ توغرامدا گۈۋاھلىق بېرىدۇ.■
19 ئۇلار ئۇنىڭدىن :ـ ئاتاڭ قەيەردە؟ ـ دەپ سوراشتى.
ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ سىلەر يا مېنى تونۇمايسىلەر، يا ئاتامنى تونۇمايسىلەر. مېنى تونۇغان بولسا ئىدىلار، ئاتامنىمۇ تونۇيىتىڭلار، ـ دېدى.■
20 ئەيسا بۇ سۆزلەرنى ئىبادەتخانىدا تەلىم بەرگىنىدە، سەدىقە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ ئېيتقانىدى. بىراق ھېچكىم ئۇنى تۇتمىدى، چۈنكى ئۇنىڭ ۋاقىت-سائىتى تېخى يېتىپ كەلمىگەنىدى.□ ■

ئەيسانىڭ ئېتىقادسىزلارغا ئاگاھ بېرىشلىرى

21 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارغا يەنە:
مەن بۇ يەردىن كېتىمەن؛ سىلەر مېنى ئىزدەيسىلەر، لېكىن ئۆز گۇناھىڭلار ئىچىدە ئۆلىسىلەر. مەن كېتىدىغان يەرگە سىلەر بارالمايسىلەر، ـ دېدى.■
22 بۇنىڭ بىلەن يەھۇدىيلار:
ـ ئۇ: »مەن كېتىدىغان يەرگە سىلەر بارالمايسىلەر« دەيدۇ. بۇ ئۇنىڭ ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالىمەن دېگىنىمىدۇ؟ ـ دېيىشتى.

■ **8:14** يۇھ. 31.5:
□ **8:15** **سىلەر ئەت ئىگىلىرىنىڭ تۈرلىمى بويىچە ھۆكۈم قىلىسىلەر«** ـ »ئەت ئىگىلىرىنىڭ تۈرلىمى بويىچە «ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولسۇنكى، ئىنجىلدا »ئەت« يا كى »ئەتلەر« كۆپ يەرلەردە ئىنسانلارنىڭ خۇداغا تاياغماي ئۆزلۈكىدىن ئىش قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى »كېرىش سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.
□ **8:16** **»بىراق مەن ھېچكىمنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم قىلمايمەن. مەن ھۆكۈم قىلسامۇ، ھۆكۈمۈم ھەققىيدۇر«** ـ ئەيسا مەسىھ بۇ دۇنيادا تۇرغاندا **كىشىلەرنىڭ** ئۈستىگە ھۆكۈم قىلمايتى)سوراققا تارتمايتى(، بەلكى ئۇلارنىڭ **ئىش-ھەرىكەتلىرىنىڭ** ئۈستىگە، توغرا، توغرا ئەمەس، دەپ ھۆكۈم قىلاتتى. پەقەت ئاخىرەتتىكە كەلگەندە ئاندىن ئۇ بارلىق كىشىلەرنى سوراققا تارتىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىدۇ، ئەۋەتتە. پەرسىيلەر بولسا ئۆزلىرىنى سوراققا تارتىش ھوقۇقىمىز بار دەپ قارايتى. **»مېنى ئەۋەتكەن ئاتا بۇ ئىشتا مەن بىلەن بىللىدۇر«** ـ »بۇ ئىشتا« دېگەن سۆزلەر ئەينى تېكىستە بولمىسىمۇ، مەنىسى دەل »مېنىڭ ھۆكۈم قىلغىنىم پەقەت ئۆزۈمدىن ئەمەس، يۇنىڭدا ئاتا مەن بىلەن بىللىدۇر« دېگەندەكتۇر.
□ **8:17** **»سىلەرگە تەۋە بولغان تەۋرات قانۇنىدا...»** ـ گېرىك تىلىدا »سىلەرنىڭ تەۋرات قانۇنىڭلاردا« دېيىلىدۇ. بۇ ھەجۋىي، كىنايىلىك گەپتۇر. پەرىيسىلەر دائىم: »تەۋرات قانۇنىنى تىرىشىپ-تىرمىشىپ، ھەقىقىي مەنىسى بىلەن ئۆزلەشتۈرگۈچىلەر پەقەت بىزلەرمىز« دەپ ھالىنى چوڭ قىلىپ يۈرۈشەتتى. ئەمەلىيەتتە »تەۋرات قانۇنى« خۇدانىڭ بارلىق خەلقىگە تەۋە ئىدى، ئەۋەتتە. 34:10 ۋە 25:15نىمۇ كۆرۈڭ. **»ئىككى ئادەمنىڭ گۈۋاھلىقى بولسا راست ھېسابلىنىدۇ«** ـ »قان.» 6:17. ■ **8:17** چۈل. 30:35□ قان. 6:17□ 15:19□ مات. 16:18□ 2كور. 1:13□ ئىبر. 28.10: ■ **8:18** مات. 17:3□ 5:17□ مار. 11:1□ لۇقا 22:3□ 35:9□ يۇھ. 33:1□ 37:5□ 27.6: ■ **8:19** يۇھ. 9:14□ 3.16: □ **8:20** **»سەدىقە ساندۇقىنىڭ ئالدىدا«** ـ يا كى »خەزىنىدە.« ■ **8:20** يۇھ. 30.7: ■ **8:21** يۇھ. 34:7□ 33.13:

23 ئەيسا ئۇلارغا:
ـ سىلەر تۆۋەندىندۇرسىلەر، مەن يۇقىرىندىندۇرمەن. سىلەر بۇ دۇنيادىندۇرسىلەر، مەن بۇ دۇنيادىن ئەمەسمەن. ■
24 شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەرگە: »گۇناھلىرىڭلار ئىچىدە ئۆلىسىلەر« دېدىم. چۈنكى سىلەر مېنىڭ »ئەزەلدىن بار
بولغۇچى« ئىكەنلىكىمگە ئىشەنمىسەڭلار، گۇناھلىرىڭلار ئىچىدە ئۆلىسىلەر، ـ دېدى.□ ■
25 سەن زادى كىم؟ ـ دەپ سوراشتى ئۇلار.
ئەيسا ئۇلارغا: ـ باشتا سىلەرگە نېمە دېگەن بولسام، مەن شۇ.
26 ئۆزۈمنىڭ سىلەرنىڭ توغرا ئىكەنلىرىدە ۋە ئۈستۈڭلاردىن ھۆكۈم قىلىدىغان نۇرغۇن سۆزلىرىم بار؛ لېكىن مېنى
ئەۋەتكۈچى ھەقتۇر ۋە مەن ئۇنىڭدىن نېمىنى ئاڭلىغان بولسا، بۇلارنىلا دۇنيادىكىلەرگە ئۇقتۇرۇپ ئېيتىمەن، ـ
دېدى.□ ■
27 ئۇلار ئۇنىڭ ئۆزلىرىگە ئېيتقانلىرىنىڭ ئاتا توغرۇلۇق ئىكەنلىكىنى چۈشىنەلمىدى. □
28 شۇڭا ئەيسا مۇنداق دېدى:
سىلەر ئىنسانئوغلىنى كۆتۈرگەندىن كېيىن، مېنىڭ »ئەزەلدىن بار بولغۇچى« ئىكەنلىكىمنى بىلىسىلەر ۋە شۇنداقلا ھېچ
ئىشنى ئۆزلۈكۈمدىن قىلمىغانلىقىمنى، پەقەت ئاتىنىڭ ماڭا ئۆگەتكىنىنلا سۆزلىگەنلىكىمنۇ بىلىسىلەر. □ ■
29 مېنى ئەۋەتكۈچى مەن بىلەن بىللىدۇر، ئۇ مېنى ئەسلا يالغۇز قويمىدى، چۈنكى مەن ھەمىشە ئۇنى خۇرسەن
قىلىدىغان ئىشلارنى قىلىمەن.■
30 ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلىۋاتقان چاغنىڭ ئۆزىدە، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى.■

ھەقىقىي ئەركىنلىك توغرۇلۇق

31 ئەيسا ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىيلارغا:
ـ ئەگەر مېنىڭ سۆز- كالاممىدىن چىقماي تۇرساڭلار، مېنىڭ ھەقىقىي مۇخلىسلىرىم بولغان بولىسىلەر،
32 ۋە ھەقىقەتنى بىلىسىلەر ۋە ھەقىقەت سىلەرنى ئازادلىققا ئېرىشتۈرىدۇ، ـ دېدى.■

■ **8:23** يۇھ. 3:31.
□ **8:24** **»چۈنكى سىلەر مېنىڭ »ئەزەلدىن بار بولغۇچى« ئىكەنلىكىمگە ئىشەنمىسەڭلار، گۇناھلىرىڭلار ئىچىدە ئۆلىسىلەر«** ـ ياكى »چۈنكى سىلەر مېنىڭ »مەن بولىمەن« ئىكەنلىكىمگە ئىشەنمىسەڭلار، گۇناھلىرىڭلار ئىچىدە ئۆلىسىلەر.« »ئەزەلدىن بار بولغۇچى« ياكى »»مەن بولىمەن« ـ بۇ خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەرگە ئاشكارىلىغان نامى بولۇپ »)مىس.» ،(14:3 ئەيسامۇ بۇ نامنى ئۆزىگە قوللانغان. باشقا بىر تەرجىمىسى: »مېنىڭ ئۆ)يەنى، مەسىھ(ئىكەنلىكىمگە...»». لېكىن »يۇھاننا«دا ئوخشاش شۇ ئىبارە تېپىلىدىغان كۆپ باشقا ئايەتلەر بىلەن سېلىشتۇرغاندا)مەسىلەن، 28-، 58-ئايەت(بۇ تەرجىممىز توغرا بولۇشى كېرەك.
■ **8:24** يۇھ. 21:8.
□ **8:26** **»ئۆزۈمنىڭ سىلەرنىڭ توغرا ئىكەنلىرىدە ۋە ئۈستۈڭلاردىن ھۆكۈم قىلىدىغان نۇرغۇن سۆزلىرىم بار؛ لېكىن مېنى ئەۋەتكۈچى ھەقتۇر ۋە مەن ئۇنىڭدىن نېمىنى ئاڭلىغان بولسا، بۇلارنىلا دۇنيادىكىلەرگە ئۇقتۇرۇپ ئېيتىمەن«** ـ مەسىھنىڭ پەرىسىيلەرگە ئېيتقان باشقا كۆپ سۆزلىرىگە ئوخشاش، بۇ سۆزنى ئىنتايىن ئىخچامدۇر. بىزنىڭچە ئومۇمىي مەنىسى: »سىلەر توغرۇلۇق نۇرغۇن ئەيبلەيدىغان سۆزلىرىم بار. بۇ سۆزلىرىمنى قوبۇل قىلماسلىقىڭلار مۇمكىن. لېكىن مېنىڭ بۇ سۆزلىرىم ئەمەلىيەتتە ئۆزۈمدىن ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكەن ئاتامدىندۇر؛ شۇڭا ئىشىنىشىڭلار كېرەك؛ چۈنكى نېمىنى ئۆنىڭدىن ئاڭلىسام، شۇنى دۇنياغا ئېيتىمەن« دېگەندەك بولسا كېرەك.
■ **8:26** يۇھ. 28:7□ 15:15□ رىم. 4:3.
□ **8:27** **»ئۇلار ئۆنىڭ ئۆزلىرىگە ئېيتقانلىرىنىڭ ئاتا توغرۇلۇق ئىكەنلىكىنى چۈشىنەلمىدى«** ـ »ئاتا« ئۆز ئاتىسى خۇدا، ئەلۋەتتە. دېمىسەكمۇ، مەسىھنىڭ ئېمىشقا بەزىدە پەقەت »ئاتا« ۋە باشقا يەرلەردە »ئاتام« دېيىشنى تەتقىق قىلىش بەك پايدىلىق ئىشتۇر.
□ **8:28** **»سىلەر ئىنسانئوغلىنى كۆتۈرگەندىن كېيىن...»** ـ »ئىنسانئوغلىنىڭ كۆتۈرۈلۈشى« ئاۋۋال ئەيسانىڭ كرىستىلىنشى، ئاندىن ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈپ خۇدانىڭ ئۆڭ تەرىپىدە ئولتۇرۇشنىمۇ كۆرسىتىدۇ. 32:12-34ئەمۇ كۆرۈڭ. **»مېنىڭ »ئەزەلدىن بار بولغۇچى« ئىكەنلىكىمنى بىلىسىلەر«** ـ 24-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **8:28** چۈل. 9:21□ 2پاد. 4:18□ يۇھ. 3□11: 14؛ 16:7□ 12□32: 49؛ 10.14: ■ **8:29** يۇھ. 10:14□ 32.16: ■ **8:30** يۇھ. 31.7: ■ **8:32** رىم. 18:6□ گال. 1:5□ 1پېت. 16.2:

33 ئۇلار جاۋابەن: ـ بىز ئىبراھىمنىڭ نەسلىمىز، ـ ھېچقاچان ھېچكىمنىڭ قۇللۇقىدا بولمىدۇق. سەن قانداقسىگە:
ئازادلىققا ئېرىشىسىلەر، دەيسەن؟ ـ دېدى.■

34 ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ: ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، گۇناھ سادىر قىلغان
كىشى گۇناھنىڭ قۇلىدۇر. ■

35 قۇل ئائىلىدە مەڭگۈ تۇرمايدۇ، لېكىن ئوغۇل مەڭگۈ تۇرىدۇ. □

36 شۇنىڭ ئۈچۈن ئوغۇل سىلەرنى ئازاد قىلسا، ھەقىقىي ئازاد بولىسىلەر. □ ■

37 سىلەرنىڭ ئىبراھىمنىڭ نەسلى ئىكەنلىكىڭلارنى بىلىمەن. بىراق مېنى ئۆلتۈرمەكچى بولۇۋاتىسىلەر، چۈنكى مېنىڭ
سۆزۈم ئىچىڭلاردىن ئورۇن ئالمىدى.

38 مەن ئاتامنىڭ يېنىدا كۆرگەنلىرىمنى ئېيتىۋاتىمەن؛ سىلەر بولساڭلار ئۆز ئاتاڭلاردىن كۆرگەنلىرىڭلارنى
قىلىۋاتىسىلەر!□ ■

39 ئۇلار جاۋاب بېرىپ: ـ بىزنىڭ ئاتىمىز ئىبراھىمدۇر، ـ دېدى.
ئەيسا ئۇلارغا: ـ ئەگەر ئىبراھىمنىڭ پەرزەنتلىرى بولساڭلار، ئىبراھىمنىڭ ئەمەللىرىنى قىلغان بولاتتىڭلار! ■

40 بىراق ھازىر ئەكسىچە مېنى، يەنى خۇدادىن ئاڭلىغان ھەقىقەتنى سىلەرگە يەتكۈزگەن ئادەمنى ئۆلتۈرۈشكە
قەستلەيسىلەر. ئىبراھىم ئۇنداق ئىشنى قىلمىغان. ■

41 سىلەر ئۆز ئاتاڭلارنىڭ قىلغىنىنى قىلىۋاتىسىلەر! ـ دېدى.
ـ بىز ھارامدىن بولغان ئەمەسمىز! بىزنىڭ پەقەت بىرلا ئاتىمىز بار، ئۇ بولسا خۇدادۇر! ـ دېيىشتى ئۇلار.□

42 ئەيسا ئۇلارغا: ـ ئاتاڭلار خۇدا بولغان بولسا، مېنى سۆيگەن بولاتتىڭلار، چۈنكى مەن خۇدانىڭ باغرىدىن
چىقىپ، بۇ يەرگە كەلدىم. مەن ئۆزلۈكۈمدىن كەلگەن ئەمەسمەن، بەلكى ئۇنىڭ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنمەن. □ ■

43 سۆزلىرىمنى نېمىشقا چۈشىنەمەيسىلەر؟ ئېنىقكى، مېنىڭ سۆز-كالامىم قۇلىقىڭلارغا كىرمەيۋاتىدۇ!

44 سىلەر ئاتاڭلار ئىبلىستىن بولغانسىلەر ۋە ئۇنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە ئەمەل قىلىشنى خالايسىلەر. ئۇ ئالەم ئاپىرىدە
بولغاندىن تارتىپ قاتىل ئىدى ۋە ئۇنىڭدا ھەقىقەت بولمىغاچقا، ھەقىقەتتە تۇرمىغان. ئۇ يالغان سۆزلىگەندە، ئۆز

■ **8:33** مات. 9.3:

■ **8:34** رىم. 20:6□ 2 پېت. 1.2:

□ **8:35** **»قۇل ئائىلىدە مەڭگۈ تۇرمايدۇ، لېكىن ئوغۇل مەڭگۈ تۇرىدۇ«** ـ دېمەك، بىرسى »قۇل« بولسا)مۇشۇ يەردە » گۇناھنىڭ قۇلى«) ھەرقانداق
ئۇي ئىگىسى بىلەن مەڭگۈلۈك مۇناسىۋەتتە بولمايدۇ، ئۇنىڭ ئائىلە ئەزاسى بولالمايدۇ؛ پەقەت ئۇي ئىگىسىنىڭ ئۆز ئائىلىسىدىكىلەر بىلەنلا مەڭگۈلۈك
مۇناسىۋىتى بولىدۇ؛ ئۇي ئىگىسىنىڭ ئوغلى ئۇي ئىگىسىنىڭ ھوقۇقىغا ئىگە بولىدۇ، ئەلۋەتتە. ئەمدى »ئۇي ئىگىسى« خۇدا بولسا، ئۇنىڭ ئوغلىمۇ تولۇق
ھوقۇقلۇق بولىدۇ، ئەلۋەتتە. بۇ ئىش 36-ئايەتتىكى ھەقىقەت بىلەن زىچ باغلىنىدۇ.

□ **8:36** **»شۇنىڭ ئۈچۈن ئوغۇل سىلەرنى ئازاد قىلسا، ھەقىقىي ئازاد بولىسىلەر«** ـ يۇقىرىقى ئىزاھاتنىمۇ كۆرۈڭ. »قۇل« »قۇل«نى ئازاد قىلمايدۇ،
»قۇل«نى ئازاد قىلالايدىغان پەقەت ئۆزى ئازاد بولغان كىشى، ئەلۋەتتە. ئەمدى بۇ دۇنيادا كىم گۇناھدىن ئازادتۇر؟ مەسىھدىن باشقا ھەربىر كىشى
گۇناھنىڭ قۇلىدۇر، ھەقىقىي ئازاد بولغان كىشى پەقەت »ئوغۇل«، يەنى مەسىھدۇر؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ باشقىلارنى)ئۇلاردا ئېتىقاد بولسا(گۇناھنىڭ
كۈچىدىن ئازاد قىلالايدۇ.

■ **8:36** رىم. 2.8:

□ **8:38** **»سىلەر بولساڭلار ئۆز ئاتاڭلاردىن كۆرگەنلىرىڭلارنى قىلىۋاتىسىلەر«!** ـ ياكى »سىلەر بولساڭلار ئۆز ئاتاڭلاردىن ئاڭلىغانلىرىڭلارنى
قىلىۋاتىسىلەر.«!

■ **8:38** يۇھ. 11:3□ 16:7□ 49:12□ 14□10: 24.

■ **8:39** رىم. 28:2□ 7.9:

■ **8:40** يۇھ. 17.17:

□ **8:41** **»سىلەر ئۆز ئاتاڭلارنىڭ قىلغىنىنى قىلىۋاتىسىلەر«!** ـ »ئۆز ئاتاڭلار« ـ ئىبلىسنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. 44-ئايەتنى كۆرۈڭ. **»بىز ھارامدىن
بولغان ئەمەسمىز«!** ـ بۇ دارتما گەپ. ئۇلار ئەيسانىڭ ھەرىيەمدىن ئۇغۇلۇشىنى »بىر ئاتىنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئەمەس«، بەلكى »ھارامدىن بولغان« دەپ
پۇرىتىپ، ئۇنىڭدىن ئىۋەن ئاتىماقچى ئىدى. □ **8:42** **»مەن خۇدانىڭ باغرىدىن چىقىپ...»** ـ گېپىك تىلدا »مەن خۇدانىڭ ئىچىدىن چىقىپ...«.

■ **8:42** يۇھ. 43:5□ 29:7:

تەبىئىتىدىن سۆزلەيدۇ، چۈنكى ئۇ يالغانچى ۋە شۇنداقلا يالغانچىلىقنىڭ ئاتىسىدۇر. □ ■
45 لېكىن مەن ھەققەتنى سۆزلىگىنىم ئۈچۈن، ماڭا ئىشەنمەيسىلەر.
46 قايسىڭلار مېنى گۇناھى بار دەپ دەللىلەيسىلەر، قېنى؟ ھەققەتنى سۆزلىسەم، نېمە ئۈچۈن ماڭا ئىشەنمەيسىلەر؟
47 خۇدادىن بولغان كىشى خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلايدۇ، سىلەر ئۇلارنى ئاڭلىمايسىلەر، چۈنكى سىلەر خۇدادىن بولغان ئەمەسسىلەر!■
48 يەھۇدىيلار ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ ئەجەبا، بىزنىڭ سېنى: »ساماريەلىك ھەم جىن چاپلاشقان ئادەم«سەن دېگىنىمىز توغرا ئەمەسمۇ؟ ـ دېيىشتى.□ ■
49 ئەيسا جاۋابەن: ـ ماڭا جىن چاپلاشقىنى يوق، بەلكى مەن ئاتامنى ھۆرمەت قىلىمەن، لېكىن سىلەر ماڭا ھۆرمەتسىزلىك قىلىۋاتىسىلەر. ■
50 مەن ئۆز شان-شەرىپىمنى ئىزدىمەيمەن، لېكىن بۇنى ئىزدىگۈچى ھەم ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى بىرسى بار.
51 بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، مېنىڭ سۆز-كالامىمنى تۇتىدىغان كىشى ئەبەدلىئەبەد ئۆلۈم كۆرمەيدۇ.■
52 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدىيلار ئۇنىڭغا:
ـ ساڭا دەرۋەقە جىن چاپلاشقانلىقىنى ئەمدى بىلدۇق! ھەتتا ھەزرىتى ئىبراھىم ۋە پەيغەمبەرلەرمۇ ئۆلگەن تۇرسا، سەن قانداقسىگە: »مېنىڭ سۆز-كالامىمنى تۇتىدىغان كىشى ئەبەدلىئەبەد ئۆلۈم تېتىمايدۇ« دەيسەن؟
53 ئەجەبا، سەن ئاتىمىز ئىبراھىمدىن ئۇلۇغمۇسەن؟ ئۇ ئۆلدى، پەيغەمبەرلەر ھەم ئۆلدى!؟ سەن ئۆزۈڭنى كىم قىلماقچىسەن؟■
54 ئەيسا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ ئەگەر مەن ئۆزۈمنى ئۇلۇغلىسام، ئۇنداقتا ئۇلۇغلۇقۇم ھېچنەرسە ھېسابلانمايتتى. بىراق مېنى ئۇلۇغلىغۇچى ـ سىلەر »ئۇ بىزنىڭ خۇدايىمىز« دەپ ئاتايدىغان ئاتامنىڭ ئۆزىدۇر.
55 سىلەر ئۇنى تونۇمىدىڭلار، لېكىن مەن ئۇنى تونۇيمەن. ئۇنى تونۇمايمەن دېسەم، سىلەردەك يالغانچى بولاتتىم؛ بىراق مەن ئۇنى تونۇيمەن ۋە ئۇنىڭ سۆز-كالامىنى تۇتىمەن.
56 ئاتاڭلار ئىبراھىم مېنىڭ كۈنۈمنى كۆرىدىغانلىقىدىن يايراپ-ياشىندى ھەم دەرۋەقە ئۇنى ئالدىنئالا كۆرۈپ شادلاندى.□ ■
57 ـ سەن تېخى ئەللىك ياشقا كىرمەي تۇرۇپ، ئىبراھىمنى كۆردۈڭمۇ؟ ـ دېيىشتى ئۇلار.
58 ئەيسا ئۇلارغا:

□ **8:44 ...»** ئىبلىس يالغانچى ۋە شۇنداقلا يالغانچىلىقنىڭ ئاتىسىدۇر «ـ ياكى ...» ئۇ)ئىبلىس(يالغانچى ۋە شۇنداقلا يالغانچىلىقنىڭ پېرىدۇر.«
■ **8:44** يار. 1:3□ 2كور. 3:11□ 1يۇھ. 8.3:
■ **8:47** يۇھ. 37:6□ 27:10□26 1يۇھ. 6.4:
□ **8:48 »»ساماريەلىك ھەم جىن چاپلاشقان ئادەم«سەن« ـ** »ساماريەلىكلەر« يەھۇدىيلار كۆزگە ئىلمايدىغان بىر خەلق بولۇپ، ئۇلارنىڭ كۆزقارىشىچە ساماريەلىكلەر خۇدانىڭ سۆزىنى بۇرمىلىغان كاپىرلار ۋە جىن تەككەنلەردۇر.
■ **8:48** يۇھ. 20:7□ 20.10:
■ **8:49** يۇھ. 18.7:
■ **8:51** يۇھ. 24:5□ 25.11:
■ **8:53** ئىبر. 13.11:
□ **8:56 »ئاتاڭلار ئىبراھىم مېنىڭ كۈنۈمنى كۆرىدىغانلىقىدىن يايراپ-ياشىندى« ـ** ئەيسانىڭ »مېنىڭ كۈنۈم« دېگىنى نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ بىزنىڭچە بۇ ئىبارە: (1) ئۇنىڭ دۇنياغا كېلىشىنى كۆرسىتىدۇ؛ (2) ئۇنىڭ شان-شەرەپ ئىچىدە قايتىپ كېلىدىغان كۈنىنىمۇ كۆرسىتىدۇ. ئىبراھىم قاچان ئالدىنئالا بۇنى كۆرگەن؟ يەھۇدىي »رابىلار«نىڭ كۆپىنچىسى »ئىبراھىم ئىسھاقنى قۇربانلىق قىلىشقا سۈنغان ۋاقىتتا باقىي ئالەم ئۈنىڭغا ئايان قىلىنغان« دەپ قارايتتى ۋە بىزمۇ بۇ پىكىرگە مايىلمىز.
■ **8:56** يار. 17:17□ لۇقا 24:10□ ئىبر. 13.11:

ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايىكى، ئىبراھىم تۇغۇلماستىلا، مەن بار بولغۇچىدۇرمەن! ـ دېدى.□
59 بۇنىڭ بىلەن تۇلار تۇنى چالما-كېسەك قىلغىلى قوللىرىغا يەردىن تاش ئالدى؛ لېكىن ئەيسا ئۇلارغا كۆرۈنمەي، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئوتۇپ ئىبادەتخانىدىن چىقىپ كەتتى.□ ■

9

ئەيسانىڭ تۇغما قارىغۇنى ساقايتىشى

1 ۋە تۇ يولدا كېتىۋېتىپ، تۇغما قارىغۇ بىر ئادەمنى كۆردى.
2 مۇخلىسلىرى تۇنىڭدىن:
ـ تۇستاز، كىم گۇناھ قىلىپ تۇنىڭ قارىغۇ تۇغۇلغىنىغا سەۋەب بولغان؟ تۇ تۇزىمۇ يا ئاتا-ئانىسىمۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.□
3 ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ تۇزى يا كى ئاتا-ئانىسىنىڭ گۇناھ سادىر قىلغانلىقىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ تۇز ئەمەللىرى تۇنىڭدا ئايان قىلىنسۇن دەپ شۇنداق بولغان.
4 كۇننىڭ يورۇقدا، مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئەمەللىرىنى ئادا قىلىشىم كېرەك. كەچ كىرسە، شۇ چاغدا ھېچكىم ئىش قىلالمايدۇ.□
5 مەن دۇنيادا تۇرغان ۋاقتىمدا، دۇنيانىڭ نۇرى تۇزۇمدۇرمەن.■
6 بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، تۇ يەرگە تۇكۈرۈپ، تۇكۈرۈكتىن لاي قىلىپ، لاينى ھېلىقى ئادەمنىڭ كۆزلىرىگە سۈرۈپ قويدى■
7 ۋە تۇنىڭغا: »سىلوئام كۆلچىكى« گە بېرىپ يۇيۇۋەتكىن« دېدى »)سىلوئام« ئىبرانىيچە سۆز بولۇپ، »ئەۋەتىلگەن« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.(شۇنىڭ بىلەن ھېلىقى ئادەم بېرىپ يۇيۇۋىدى، كۆزى كۆرىدىغان بولۇپ قايتىپ كەلدى.□8 قوشنىلىرى ۋە تۇ ئىلگىرى تىلەمچىلىك قىلغىنىدا تۇنى كۆرگەنلەر:
ـ بۇ تۇلتۇرۇپ تىلەمچىلىك قىلىدىغان ھېلىقى ئادەم ئەمەسمۇ؟ ـ دېيىشىپ كەتتى.■

□ **8:58** »ئىبراھىم تۇغۇلماستىلا، مەن بار بولغۇچىدۇرمەن«! ـ »مەن بار بولغۇچىدۇرمەن« دېگىنى يەنىلا »مىس.» 14:3دە، مۇسا پەيغەمبەرگە ۋەھيي قىلىنغان، خۇدانىڭ »مەن تۇزۇمدۇرمەن«، يا كى بولمىسا »مەن ئەزەلدىن بار بولغۇچىدۇرمەن« دېگەن تۇلۇغ نامىنى كۆرسىتىدۇ. ئەيسانىڭ بۇ نامنى تۇزىگە ئالغىنى تۇنىڭ خۇدالىق تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ. يەھۇدىيلار تۇنىڭ بۇ گېپىنى توغرا چۈشىنىدۇ، لېكىن قەتئىي ئىشەنمەيدۇ (59-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

□ **8:59** »بۇنىڭ بىلەن تۇلار تۇنى چالما-كېسەك قىلغىلى قوللىرىغا يەردىن تاش ئالدى« ـ يەھۇدىي خەلقى تۇنىڭ سۆزىنىڭ مەنىسىنى توغرا چۈشىنەتتى، لېكىن ئىشەنمەي »كۈپۈرلۈق قىلغۇچى«! دەپ تۇنى تۇلتۇرمەكچى ئىدى. **»لېكىن ئەيسا تۇلارغا كۆرۈنمەي، تۇلارنىڭ تۇتتۇرىسىدىن تۇتۇپ ئىبادەتخانىدىن چىقىپ كەتتى«** ـ بەزى كۆنا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »لېكىن ئەيسا تۇزىنى دالدىغا تېلىپ، ئىبادەتخانىدىن چىقىپ كەتتى« دېيىلىدۇ.

■ **8:59** لۇقا 29:4□ يۇھ. 39:10□31 8.11:

□ **9:2** »تۇستاز« ـ بەزى كۆنا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »لېكىن ئەيسا تۇزىنى دالدىغا تېلىپ، ئىبادەتخانىدىن چىقىپ كەتتى« دېيىلىدۇ.

□ **9:4** »مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئەمەللىرىنى ئادا قىلىشىم كېرەك« ـ يا كى »مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ ئەمەللىرىنى ئادا قىلىشىمىز كېرەك.« **»كەچ كىرسە، شۇ چاغدا ھېچكىم ئىش قىلالمايدۇ«** ـ ئەيسانىڭ يەر يۈزىدە بولىدىغان خىزمىتىگە بەلكىم پەقەت ئالتە ئاي قالغان بولسا كېرەك.

■ **9:5** يەش. 6:42□ لۇقا 32:2□ يۇھ. 9:1□ 12:8□ 46:12□35 روس. 47.13:

■ **9:6** مار. 23.8:

□ **9:7** »سىلوئام« ـ ئىبرانىي تىلىدا »سىلوھا.« ئەيسا تۇنىڭغا: »سىلوئام كۆلچىكى« گە بېرىپ يۇيۇۋەتكىن« دېدى... ھېلىقى ئادەم بېرىپ يۇيۇۋىدى، كۆزى كۆرىدىغان بولۇپ قايتىپ كەلدى «ـ بۇ كور ئادەم ئىبادەتخانىغا بىيقىن جايدا تىلەمچىلىك قىلىپ تۇلتۇرغان بولسا، ئىبادەتخانىدىن »سىلوئام كۆلچىكى« گە بىر كىلومېتردەك كېلەتتى. شۇنىڭ تۇچۇن بۇ سەپەر كور ئادەمنىڭ ئىشەنچىگە نىسبەتەن خېلى بىر سناق ئىدى. لاي قاتتىقلاشقاندىن كېيىن تۇ كۆزلىرىنى ھېچ ئاچالمىغان ھالدا مۇشۇ تۇزۇن يولنى مېڭىشى كېرەك ئىدى. بۇ كور ئادەم تۇچۇن ئىنتايىن ئېغىر ئىدى، ئەلۋەتتە. تۇنىڭ تۇستىگە يولنى بىكار ماڭسا كۆپ »تىلەمچىلىك ۋاقتى« ئىسراپ بولۇپ كېتەتتى.

■ **9:8** روس. 2.3:

9 بەزىلەر: »ھەئە، شۇ ئىكەن« دېسە، يەنە بەزىلەر: »ياق، ئۇ ئەمەس، لېكىن ئۇنىڭغا ئوخشايدىكەن« دېيىشتى.
بىراق ئۇ ئۆزى:
ـ مەن دەل شۇ كىشى بولىمەن! ـ دېدى.
10 ـ ئۇنداقتا كۆزلىرىڭ قانداق ئېچىلدى؟ ـ دەپ سوراشتى ئۇلار.
11 ئۇ جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ ئەيسا ئىسىملىك بىر كىشى تۇكۇرۇكىدىن لاي قىلىپ كۆزلىرىمگە سۈرۈپ قويىۋىدى، ماڭا: »سىلوئام كۆلچىكىگە بېرىپ يۇيۇۋەتكىن« دېگەنىدى. مەن بېرىپ يۇيۇۋىدىم، كۆرەلەيدىغان بولدۇم.
12 ـ ئۇ ھازىر قەيەردە؟ ـ دەپ سوراشتى ئۇلار.
ـ بىلمەيمەن، ـ دېدى ئۇ.

پەرىسىيلەرنىڭ مۆجىزىنى سۈرۈشتۈرۈشى

13 خالايىق ئىلگىرى قارىغۇ بولغان بۇ ئادەمنى پەرىسىيلەرنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى
14)ئەسلىدە ئەيسا لاي قىلىپ بۇ ئادەمنىڭ كۆزلىرىنى ئاچقان كۈن دەل شابات كۈنى ئىدى.(■
15 شۇنىڭ بىلەن پەرىسىيلەر قايتىدىن بۇ ئادەمدىن قانداق كۆرەلەيدىغان بولغىنىنى سوريۋىدى، ئۇ ئۇلارغا: ـ ئۇ كۆزلىرىمگە لاي سۈرۈپ قويدى، مەن يۇيۇۋىدىم ۋە مانا، كۆرەلەيدىغان بولدۇم! ـ دېدى.
16 شۇنىڭ بىلەن پەرىسىيلەردىن بەزىلىرى:
ـ ئۇ ئادەم خۇدانىڭ يېنىدىن كەلگەن ئەمەس، چۈنكى ئۇ شابات كۈنىنى تۇتمايدۇ، ـ دېيىشتى.
يەنە بەزىلىرى:
ـ ئۇ گۇناھكار ئادەم بولسا، قانداقلارچە بۇنداق مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى يارىتالايتتى؟ ـ دېيىشتى.
بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بۆلۈنۈش پەيدا بولدى. □ ■
17 ئۇلار قارىغۇ ئادەمدىن يەنە:
ـ ئۇ كۆزلىرىڭنى ئېچىپتۇ، ئەمدى سەن ئۇ توغرۇلۇق نېمە دەيسەن؟ ـ دەپ سوراشتى.
ئۇ: ـ ئۇ بىر پەيغەمبەر ئىكەن، ـ دېدى.■
18 يەھۇدىيلار كۆرەلەيدىغان قىلىنغان كىشىنىڭ ئاتا-ئانىسىنى تېپىپ كەلمىگۈچە، بۇرۇن ئۇنىڭ قارىغۇ ئىكەنلىكىگە ۋە ھازىر كۆرەلەيدىغان قىلىنغانلىقىغا ئىشەنمەيتتى. شۇڭا ئۇلار ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسىنى چاقىرتىپ،
19 ئۇلاردىن:
ـ بۇ سىلەرنىڭ ئوغلۇڭلارمۇ؟ ئۇنىمۇ قارىغۇ، دەۋاتاتىسىلار؟ ئەمدى ھازىر قانداقلارچە كۆرەلەيدىغان بولۇپ قالدى؟ ـ دەپ سوراشتى.
20 ئاتا-ئانىسى ئۇلارغا: ـ ئۇنىڭ بىزنىڭ ئوغلىمىز ئىكەنلىكى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئۇشىدىنلا قارىغۇ ئىكەنلىكىنى بىلىمىز؛
21 لېكىن ھازىر قانداقلارچە كۆرەلەيدىغان بولۇپ قالغانلىقىنى، كۆزلىرىنى كىم ئاچقانلىقىنى بىلمەيمىز. ئۇ چوڭ ئادەم ئۆزىدا، بۇنى ئۆزىدىن سوراڭلار، ئۇ ئۆزى دەپ بەرسۇن، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

■ **9:14** مات. 1:12□ مار. 23:2□ لۇقا 1:6□ يۇھ. 9.5:
□ **9:16** »ئۇ ئادەم خۇدانىڭ يېنىدىن كەلگەن ئەمەس، چۈنكى ئۇ شابات كۈنىنى تۇتمايدۇ« ـ ئۇلار »ئۇ شابات كۈنىنى تۇتمايدۇ« دەيدۇ. چۈنكى ئۇلار ئەيسانىڭ تۇكۇرۇكىدىن لاي قىلىشنى »ئەمگەك قىلىش«، شۇنداقلا شاباتنىڭ »دەم ئېلىش پرىنسىپى«نى بۇزۇۋىتىش، دەپ قارايتتى. ئەيسا بولسا »ئاتامنىڭ ئەمەللىرىنى ئادا قىلىشىم كېرەك« دېگەنىدى (4-□□□□□). دېمەك، »ئىش قىلغۇچى« ياكى »ئەمەل قىلغۇچى« ئەسلىدە خۇدا ئۆزىدۇر. ئۇنىڭدىن باشقا كىم شۇنداق مۆجىزە يارىتايتتى؟ ■ **9:16** يۇھ. 2:3□ 12:7□ 33:9□ 19.10: ■ **9:17** لۇقا 16:7□ 19:24□ يۇھ. 19:4□ 14.6:

22 ئاتا-ئانىسىنىڭ شۇنداق دېيىشى يەھۇدىيلاردىن قورققانلىقى ئۈچۈن ئىدى؛ چۈنكى يەھۇدىيلار كىمدەكىم ئەيسانى
مەسىھ دەپ ئېتىراپ قىلسا، ئۇ سىناگوگ جامائىتىدىن قوغلاپ چىقىرىلىشۇن دەپ قارار قىلغانىدى. □ ■
23 شۇ سەۋەبتىن ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى: »ئۇ چوڭ ئادەم تۇرسا، بۇنى ئۆزىدىن سوراڭلار« دېگەنىدى.
24 پەرىسىيلەر ئەسلىدە قارىغۇ بولغان ئادەمنى يەنە چاقىرىپ ئۇنىڭغا:
ـ خۇداغا شان-شەرەپ بېرىپ قەسەم قىل! بىز بۇ ئادەمنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى بىلىمىز، ـ دېيىشتى.□ ■
25 ئۇ مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ ئۇ گۇناھكارمۇ، ئەمەسمۇ، بىلمەيمەن. بىراق مەن شۇ بىرلا ئىشنى بىلىمەنكى، قارىغۇ ئىدىم، ھازىر كۆرەلەيدىغان
بولدۇم.
26 ئۇلار ئۇنىڭدىن يەنە بىر قېتىم:
ـ ئۇ سېنى قانداق قىلدى؟ كۆزلىرىڭنى قانداق ئاچتى؟ ـ دەپ سوراشتى.
27 ئۇ جاۋابەن:
ـ سىلەرگە ئاللىقاچان ئېيتتىم، بىراق قۇلاق سالمىدىڭلار. سىلەر نېمە دەپ قايتىدىن ئاڭلاشنى خالاپ قالدىڭلار؟
سىلەرمۇ ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى بولاي دەۋاتامسىلەر؟! ـ دېدى.
28 بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۇنى قاتتىق تىللاپ:
ـ سەن ھېلىقىنىڭ مۇخلىسى! بىز بولساق مۇسا پەيغەمبەرنىڭ مۇخلىسلىرىمىز.
29 خۇدانىڭ مۇساغا سۆزلىگەنلىكىنى بىلىمىز؛ لېكىن بۇ نېمىنىڭ بولسا قەيەردىن كەلگەنلىكىنمۇ بىلمەيمىز، ـ دېيىشتى.
30 ھېلىقى ئادەم ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
ـ ئاجايىپ ئىشقۇ بۇ! گەرچە سىلەر ئۇنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىلمىگىنىڭلار بىلەن، ئۇ مېنىڭ كۆزلىرىمنى
ئاچتى.
31 بىز بىلىمىزكى، خۇدا گۇناھكارلارنىڭ تىلەكلىرىنى ئاڭلىمايدۇ؛ بىراق ئۆزىگە ئىخلاسمەن بولۇپ ئىرادىسىگە ئەمەل
قىلغۇچىلارنىڭكىنى ئاڭلايدۇ. ■
32 دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن تارتىپ، بىرەرسىنىڭ تۇغما قارىغۇنىڭ كۆزىنى ئاچقانلىقىنى ئاڭلاپ باققان ئەمەس.
33 ئەگەر بۇ ئادەم خۇدادىن كەلمىگەن بولسا، ھېچنېمە قىلالمىغان بولاتتى.
34 ئۇلار ئۇنى:
ـ سەن تۇپتىن گۇناھ ئىچىدە تۇغۇلغان تۇرۇقلۇق، بىزگە تەلىم بەرمەكچىمۇسەن؟ ـ دېيىشىپ، ئۇنى سىناگوگتىن
قوغلاپ چىقىرىۋېتىشتى.□

روھي قارىغۇلۇق

35 ئەيسا ئۇلارنىڭ ئۇنى سىناگوگتىن قوغلاپ چىقارغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇنى ئىزدەپ تېپىپ:
سەن، خۇدانىڭ ئوغلىغا ئېتىقاد قىلامسەن؟ ـ دەپ سوردى.□
36 ئۇ جاۋابەن: ـ تەقسىر، ئۇ كىم؟ مەن ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلاي، ـ دېدى.

□ **9:22 »يەھۇدىيلار كىمدەكىم ئەيسانى مەسىھ دەپ ئېتىراپ قىلسا، ئۇ سىناگوگ جامائىتىدىن قوغلاپ چىقىرىلىشۇن دەپ قارار قىلغانىدى« ـ** »سىناگوگتىن چىقىرىلىش«نىڭ نەتىجىسى، جەمئىيەتتىكىلەردىن ھېچكىم سىناگوگتىن چىقىرىلغان كىشى بىلەن باردى- كەلدى قىلمايتتى.

■ **9:22** يۇھ. 13:7□ 42.12:

□ **9:24 »خۇداغا شان-شەرەپ بېرىپ قەسەم قىل« ـ** ئەسلىدە گرېك تىلىدا »قەسەم قىل« دېگەن سۆز يوق ئىدى. بۇ ئايەتتە شۇ سۆز بولمىسىمۇ، شۇ مەنە چىقىپ تۇرىدۇ)مەسىلەن »يەشۇئا« 19:7نى كۆرۈڭ.(شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ جۈملىنىڭ مەنىسى »ئەيسانا ئەمەس، بەلكى خۇداغا شان-شەرەپ
بەر« دېگەنلىك ئەمەس، بەلكى »خۇدانى ئۇلۇغلاش ئۈچۈن راست گەپ قىل، بۇ مۇجىزە ئەسلىدە چوڭ بىر ئالداپچىلىق ئەمەسمۇ؟« دېگەندەك.

■ **9:24** يە. 19.7: **9:31** زەب. 18:66□ يەند. 29:15□ 9:28□ يەش. 15:1□ مىك. 4.3: □ **9:34 »ئۇلار... ئۇنى سىناگوگتىن قوغلاپ چىقىرۋېتىشتى« ـ** 22-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. □ **9:35 »سەن، خۇدانىڭ ئوغلىغا ئېتىقاد قىلامسەن؟« ـ** بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »سەن، ئىنسانئوغلىغا ئېتىقاد قىلامسەن؟« دەپ يۈتۈلگەن.

37 ـ سەن ھەم ئۇنى كۆردۇڭ ھەم مانا، ھازىر سەن بىلەن سۆزلىشۋاتقان دەل شۇنىڭ ئۆزى، ـ دېدى ئەيسا
ئۇنىڭغا.
38 ھېلىقى ئادەم:
ـ ئى رەب، ئېتىقاد قىلىمەن! ـ دەپ، ئۇنىڭغا سەجدە قىلدى.
39 ـ مەن كورلارنى كۆرىدىغان بولسۇن، كۆرىدىغانلارنى كور بولسۇن دەپ بۇ دۇنياغا ھۆكۈم چىقىرىشقا كەلدىم،
ـ دېدى ئەيسا.□ ■
40 ئۇنىڭ يېنىدىكى بەزى پەرىسىيلەر بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ ئۇنىڭدىن:
ـ بىزمۇ كورمۇ؟ ـ دەپ سوراشتى.
41 ئەيسا ئۇلارغا: ـ كور بولغان بولساڭلار، گۇناھسىزلار بولمايتتى؛ لېكىن سىلەر ھازىر »كۆرۈۋاتىمىز« دېگىنىڭلار
ئۈچۈن سىلەرگە گۇناھ ھېسابلىنىۋېرىدۇ، ـ دېدى.

10

ئەيسا سۆزىنى داۋام قىلىدۇ ـ »مەن ياخشى قوي باققۇچىدۇرمەن«

1 بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، قوي قوتىنىغا ئىشىكتىن كىرمەي، باشقا يەردىن يامىشىپ
كىرگەن كىشى ئوغرى ۋە قاراقچىدۇر.
2 ئىشىكتىن كىرىدىغان كىشى بولسا قويلارنىڭ پادىچىسىدۇر.
3 ئىشىك باقار ئۇنىڭغا ئىشىكنى ئېچىپ بېرىدۇ ۋە قويلار ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ تونۇيدۇ؛ ئۇ ئۆز قويلىرىنىڭ
ئىسىملىرىنى بىر-بىرلەپ چاقىرىپ ئۇلارنى سىرتقا باشلاپ چىقىدۇ.□
4 ئۇ قويلىرىنىڭ ھەممىسىنى سىرتقا چىقىرىپ بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ، قويلارمۇ ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ
مېڭىشىدۇ، چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ ئاۋازىنى تونۇيدۇ.□
5 لېكىن ئۇلار يات ئادەمنىڭ كەينىدىن ماڭمايدۇ، بەلكى ئۇنىڭدىن قاچىدۇ، چۈنكى ئۇلار ياتلارنىڭ ئاۋازىنى
تونۇمايدۇ.
6 ئەيسا بۇ تەمسىلنى ئۇلارغا سۆزلەپ بەرگىنى بىلەن، لېكىن ئۇلار ئۇنىڭ ئۆزلىرىگە نېمە دەۋاتقانلىقىنى ھېچ
چۈشەنمىدى.
7 شۇڭا ئەيسا ئۇلارغا يەنە مۇنداق دېدى:
ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، قويلارنىڭ ئىشىكى ئۆزۈمدۇرمەن.□

□ **9:39 »مەن كورلارنى كۆرىدىغان بولسۇن، كۆرىدىغانلارنى كور بولسۇن دەپ بۇ دۇنياغا ھۆكۈم چىقىرىشقا كەلدىم«** ـ »ھۆكۈم چىقىرىشقا كەلدىم« ـ بۇ »ھۆكۈم« توغرۇلۇق »يەش.» 1:42 ۋە ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. بۇ قانداق »ھۆكۈم«؟ بىزنىڭچە يەشايا پەيغەمبەرنىڭ بېشارىتىدە ئېيتىلغاندەك ئاز دېگەندە بۇ »ھۆكۈم«نىڭ ئۆچ تەرىپى باردۇر: (1) ئېتىقادچىلارغا توغرا كۆزقاراشلارنى يەتكۈزۈش؛ (2) خۇدانىڭ كۆپ ئىشلار ئۈستىدىكى ھۆكۈملىرىنى بىلدۈرۈش؛ (3) مەسىھنىڭ خەۋىرى كىشىلەرنىڭ قەلبىنى ياكى يورۇق ياكى تېخىمۇ قاراڭغۇ، كور قىلىش؛ خۇددى يەشايا پەيغەمبەر ئۆز ۋاقتىدا خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى ئىسرائىلغا يەتكۈزگەندە، ئىسرائىلنىڭ ئەھۋالى »سىلەر ئاڭلاشنى ئاڭلايسىلەر، بىراق چۈشەنمەيسىلەر؛ كۆرۈشنى كۆرۈسىلەر، بىراق بىلىپ يەتمەيسىلەر« »)يەش.» 10-9:6) دېگەندەك بولغانغا ئوخشاش. »يەش.» 18:44نمۇ كۆرۈڭ.

■ **9:39** يۇھ. 17:3□ 47.12:

□ **10:3 »ئىشىك باقار ئۇنىڭغا ئىشىكنى ئېچىپ بېرىدۇ ۋە قويلار ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ تونۇيدۇ...»** ـ »ئىشىك باقار« بەلكىم چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيانى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بۇ ئايەت ھەم 4-ئايەتكە مۇناسىۋەتلىك، »مەك.» 13:2 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **10:4 »ئۇ قويلىرىنىڭ ھەممىسىنى سىرتقا چىقىرىپ بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ، قويلارمۇ ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ مېڭىشىدۇ، چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ ئاۋازىنى تونۇيدۇ«** ـ دېمىسەكۇ، ئوتىۋرا شەرقتىكى قويچىلار دەل شۇنداق يول بىلەن قويلارنى باقىدۇ. قويچى بارلىق قويلارغا ئىسىم قويۇپ ئۇلارنى بۇ ئىسىم بىلەن چاقىرىدۇ. ئۇ دائىم »قويلىرىنى باشلايدۇ«، ئۇلار ئۇنىڭ ئاۋازى بىلەن ئەگىشىپ ماڭىدۇ. ئادەتتە قويچىنىڭ قويلارنى »ھەيدەش«نىڭ ھېچ ھاجىتى يوق.

□ **10:7 »قويلارنىڭ ئىشىكى ئۆزۈمدۇرمەن«** ـ ئوتىۋرا شەرقتە پادىچىلار كېچىدە قويلارنى قوغداش ئۈچۈن قوتانىنىڭ ئاغزىدا توغرىسىغا يېتىپ ئۇخلايدۇ. شۇنىمۇ بىلەن ئۇ ئۇلارنى »قويلارنىڭ ئىشىكى« دەيدۇ. ئۇنداق قويچىلار ھەركۈنى »ئۆز قويلىرى ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىدۇ.«

8 مەندىن ئىلگىرى كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئوغرى ۋە قاراچىدۇر، لېكىن قويلار ئۇلارغا قۇلاق سالمىدى.□
9 ئىشىك ئۆزۈمدۇرمەن. مەن ئارقىلىق كىرگىنى قۇتقۇزۇلىدۇ ھەم كىرىپ-چىقىپ، ئوت-چۆپلەرنى تېپىپ يېيەلەيدۇ. ■
10 ئوغرى بولسا پەقەت ئوغرىلاش، ئۆلتۈرۈش ۋە بۇزۇش ئۈچۈنلا كېلىدۇ. مەن بولسام ئۇلارنى ھاياتلىققا ئېرىشىشۇن ۋە شۇ ھاياتلىقتى مول بولسۇن دەپ كەلدىم.□
11 ياخشى پادىچى ئۆزۈمدۇرمەن. ياخشى پادىچى قويلار ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلىدۇ. □ ■
12 لېكىن مەدىكار ئۇنداق قىلمايدۇ. ئۇ بەلكى نە قويلارنىڭ ئىگىسى نە پادىچىسى بولمىغاچقا، بۇرىنىڭ كەلگىنىنى كۆرسە، قويلارنى تاشلاپ قاچىدۇ ۋە بۇرە كېلىپ قويلارنى تىتىپ تىرپىرەن قىلىۋېتىدۇ. □ ■
13 ئەمدى مەدىكار بولسا پەقەت ھەققىنى دەپ ئىشلەپ، قويلارغا كۆڭۈل بۆلمەي بەدەر قاچىدۇ.
14-15 ياخشى پادىچى ئۆزۈمدۇرمەن. ئاتا مېنى تونىغىنىدەك مەن ئاتىنى تونۇغىنىمدەك، مەن ئۆزۈمنىڭكىلەرنى تونۇيمەن ۋە ئۆزۈمنىڭكىلەرمۇ مېنى تونۇيدۇ؛ قويلار ئۈچۈن جېنىم پىدا. ■
16 بۇ قوتانىدىن بولمىغان باشقا قويلىرىمىز بار. ئۇلارنىمۇ ئېلىپ باشلىشىم كېرەك ۋە ئۇلارمۇ ئاۋازىمنى ئاڭلايدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن بىر پادا بولىدۇ، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ بىر پادىچىسى بولىدۇ.□ ■
17 ئاتا مېنى شۇ سەۋەبتىن سۆيىدۇكى، مەن جېنىمنى قايتۇرۇۋېلىشىم ئۈچۈن ئۆزۈمنى پىدا قىلىمەن. ■
18 جېنىمنى ھېچكىم مەندىن ئالالمايدۇ، مەن ئۇنى ئۆز ئىختىيارىم بىلەن پىدا قىلىمەن. مەن ئۇنى پىدا قىلىشقا ھوقۇقلۇقمەن ۋە شۇنداقلا ئۇنى قايتۇرۇۋېلىشقىمۇ ھوقۇقلۇقمەن؛ بۇ ئەمرنى ئاتامدىن تاپشۇرۇۋېلىۋاتىمەن.■
19 بۇ سۆزلەر تۈپەيلىدىن يەھۇدىيلار ئارىسىدا يەنە بۆلۈنۈش پەيدا بولدى. ■
20 ئۇلاردىن كۆپ ئادەملەر:
ـ ئۇنىڭغا جىن چاپلىشىپتۇ، ئۇ جۇنۇنلۇۋاتىدۇ، نېمە ئۈچۈن ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالغۇدەكسىلەر؟ ـ دېيىشتى.■
21 يەنە بەزىلەر بولسا:
ـ جىن چاپلاشقان ئادەمنىڭ سۆزلىرى بۇنداق بولمايدۇ. جىن قانداقمۇ قارىغۇلارنىڭ كۆزلىرىنى ئاچالىسۇن؟! ـ دېيىشتى.■

ئەيسانىڭ چەتكە قېقىلىشى

□ **10:8 »مەندىن ئىلگىرى كەلگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئوغرى ۋە قاراچىدۇر، لېكىن قويلار ئۇلارغا قۇلاق سالمىدى«** ـ بۇ يەردە ئەيسانىڭ كۆزدە تۇتقىنى تەۋراتنىكى يېغەمبەرلەر ئەمەس، بەلكى ئۆزلىرىنى »ئىسرائىلنى باققۇچىلار« دەپ ئاتىۋالغانلار ـ يەنى پەرىسىيلەر، باش كاھىنلار، تەۋرات ئۇستازلىرى، يەھۇدىي ئاقساقاللىرى، شۇنداقلا ئۆزىدىن ئىلگىرى پەيدا بولغان »ساختا مەسىھلەر«)مەسىلەن، »روس.» 36:5-37)دىن ئىبارەت. ئىسرائىلغا باققۇچى بولۇش كېرەك بولغانلار ئەكسىچە پادىدىن پايدا-مەنپەئەت ئالىدىغانلارغا ئايلاندۇرۇلغان »)يەر.» 23-باب، »ئەز.» 34-بابنى كۆرۈڭ.(
■ **10:9** يۇھ. 6.14:
□ **10:10 »ئوغرى بولسا پەقەت ئوغرىلاش، ئۆلتۈرۈش ۋە بۇزۇش ئۈچۈنلا كېلىدۇ«** ـ »ئۆلتۈرۈش« گېرىك تىلىدا »بوغۇزلاش.«
□ **10:11 »ياخشى پادىچى قويلار ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلىدۇ«** ـ »ياخشى پادىچى« بولغاندىن كېيىن باشقا خىل پادىچىلار بولامدۇ؟ بۇ توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ **10:11** يەش. 40:11□ ئەز. 34:11□ ،12 ،15 ،22 23؛ مىك. 14:1□ ئىبر. 20:13□ 1پېت. 4.5:
□ **10:12 »بۇرە كېلىپ قويلارنى تىتىپ تىرپىرەن قىلىۋېتىدۇ«** ـ ياكى »بۇرە كېلىپ قويلارنى ئۆتۈۋېلىپ تىرپىرەن قىلىۋېتىدۇ.«
■ **10:12** زەك. 16.11:
■ **10:14-15** 2تىم. 19:2□ مات. 27:11□ لۇقا 22:10□ يۇھ. 46:6□ 29.7:
□ **10:16 »بۇ قوتانىدىن بولمىغان باشقا قويلىرىمىز بار. ئۇلارنىمۇ ئېلىپ باشلىشىم كېرەك ... شۇنىڭ بىلەن بىر پادا بولىدۇ، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ بىر پادىچىسى بولىدۇ«** ـ ھېچقانداق شۇبھە يوقكى، مۇشۇ يەردە »بۇ قوتانىدىن بولمىغان«لار مەسىھكە ئېتىقاد قىلىدىغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. ■ **10:16** ئەز. 22.37:■ **10:17** يەش. 12.53:■ **10:18** يۇھ. 19.2:■ **10:19** يۇھ. 12:7□ 16.9:■ **10:20** يۇھ. 20:7□ 8□48: 52.
■ **10:21** مىس. 11:4□ زەب. 9:94□ 8146:

22 قىش پەسلى بولۇپ، يېرۇسالېمدا »قايتا بېغىشلاش ھېيتى« تۆتكۈزۈلۈۋاتاتتى. □
23 ئەيسا ئىبادەتخانىدىكى »سۈلايمانىنىڭ پېشايۋىنى«دا ئايلىنىپ يۈرەتتى. ■
24 يەھۇدىيلار ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشۇپلىپ:
ـ بىزنى قاچانغىچە تىت-تىت قىلىپ تۇتۇقلۇقتا قالدۇرماقچىسەن؟ ئەگەر مەسىھ بولساڭ، بىزگە ئوچۇقىنى ئېيت، ـ دېيىشتى.□
25 ئەيسا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ مەن سىلەرگە ئېيتتىم، لېكىن ئىشەنمەيسىلەر. ئاتامنىڭ نامى بىلەن قىلغان ئەمەللىرىمنىڭ ئۆزى ماڭا گۇۋاھلىق بېرىدۇ. ■
26 بىراق مەن سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، سىلەر ئېتىقاد قىلمىدىڭلار، چۈنكى مېنىڭ قويلىرىمدىن ئەمەسسىلەر.
27 مېنىڭ قويلىرىم مېنىڭ ئاۋازىمنى ئاڭلايدۇ، مەن ئۇلارنى تونۇيمەن ۋە ئۇلار ماڭا ئەگىشىدۇ. ■
28 مەن ئۇلارغا مەڭگۈلۈك ھايات ئاتا قىلىمەن، ئۇلار ئەسلا ھالاك بولمايدۇ. ھېچكىم ئۇلارنى قولۇمدىن تارتىۋالالمايدۇ. ■
29 ئۇلارنى ماڭا تەقدىم قىلغان ئاتام ھەممىدىن ئۈستۈندۇر ۋە ھېچكىم ئۇلارنى ئاتامنىڭ قولىدىن تارتىۋالالمايدۇ.
30 مەن ۋە ئاتا ئەسلىدىنلا بىردۇرمىز.□ ■
31 يۇنىڭ بىلەن يەھۇدىيلار يەنە ئۆنى چالما-كېسەك قىلىشماقچى بولۇپ، يەردىن قوللىرىغا تاش ئېلىشتى.■
32 ئەيسا ئۇلارغا: ـ ئاتامدىن كەلگەن نۇرغۇن ياخشى ئەمەللەرنى سىلەرگە كۆرسەتتىم. بۇ ئەمەللەرنىڭ قايسىسى ئۈچۈن مېنى چالما-كېسەك قىلماقچىسىلەر؟ ـ دېدى.
33 ـ سېنى ياخشى بىر ئەمەل ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى كۈپۈرلۈق قىلغىنىڭ ئۈچۈن چالما-كېسەك قىلىمىز. چۈنكى سەن بىر ئىنسان تۇرۇقلۇق، تۆزۈكنى خۇدا قىلىپ كۆرسەتتىڭ! ـ دېدى يەھۇدىيلار جاۋابەن.■
34 ئەيسا ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ سىلەرگە تەۋە مۇقەددەس قانۇندا »مەن ئېيتتىم، سىلەر ئىلاھلارسىلەر« دەپ پۈتۈلگەن ئەمەسمۇ؟ □ ■
35 خۇدا تۆز سۆز-كالامىنى يەتكۈزگەنلەرنى »ئىلاھلار« دەپ ئاتىغان يەردە)ۋە مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنى ھەرگىز كۆچتىن قالمايدۇ(

□ **10:22 »قايتا بېغىشلاش ھېيتى«** ـ)ئىبادەتخانىنى(»قايتا بېغىشلاش ھېيتى« بولسا مىلادىيەدىن ئىلگىرى 164-يىلى »يەھۇدا ماككابېۋس« ئىبادەتخانىنى يۇناندىكىلەرنىڭ بۇتپەرەسلىكىدىن قايتۇرۇۋېلىپ، ئۆنى قايتىدىن خۇدانىڭ يولىغا ئاتاپ بېغىشلىغانلىقىنى تەبرىكلەيدىغان ھېيت. بۇ ھېيت يەھۇدىيلار تارىسدا ھازىرغىچە »خانىنۇكاھ« دەپ ئاتىلىدۇ.
■ **10:23** 1پاد. 3:6□ روس. 11:3□ 12.5:
□ **10:24 »بىزنى قاچانغىچە تىت-تىت قىلىپ تۇتۇقلۇقتا قالدۇرماقچىسەن؟«** ـ گرېك تىلىدا »جېنىمىزنى قاچانغىچە تىت-تىت قىلىپ تۇتۇقلۇقتا قالدۇرماقچىسەن؟.«
■ **10:25** يۇھ. 36.5:
■ **10:27** يۇھ. 47.8:
■ **10:28** يۇھ. 39:6□ 12:17□ 9.18:
□ **10:30 »مەن ۋە ئاتا ئەسلىدىنلا بىردۇرمىز«** ـ »قان« 39:32نى كۆرۈڭ. مۇشۇ يەردە مەسىھنىڭ »بىر« دېگىنى، يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ئىشلىرىدا تۆزىنىڭ خۇداتاتا بىلەن بىرگە بىر بولغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ.
■ **10:30** يەش. 5:54□ يۇھ. 19:5□ 9:14□ 5.17:
■ **10:31** يۇھ. 59:8□ 8.11:
■ **10:33** يۇھ. 18.5:
□ **10:34 »سىلەرگە تەۋە مۇقەددەس قانۇن«** ـ 17:8 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. **»مەن ئېيتتىم، سىلەر ئىلاھلارسىلەر«** ـ بۇ سۆزلەر »زەب.» 6:82دە تېپىلىدۇ. تولۇق ئېيتساق »مەن ئېيتتىم: ـ سىلەر ئىلاھلار ئىكەنسىلەر؛ ھەممىڭلار ھەممىدىن ئالىي بولغۇچىنىڭ ئوغۇللىرىسىلەر« دېگەن بولۇپ، بۇ سۆز ئەسلىدە سوت مەجلىسىگە قاتناشقان »ئىلاھلار«غا، يەنى خۇدانىڭ خەلقىگە سوراقچى بولغان يا كى تۆز خەلقى تارىسدا ھەرقانداق ھوقۇق-مەسئۇلىيىتى بار ئادەملەرگە ئېيتىلغانىدى. تۆلار مۇشۇ ئىشتا، ھەممىنى سوراق قىلغۇچى خۇداغا ئوخشاپ كەتكەچكە، »ئىلاھلار« دېيىلىدۇ. 36-35-ئايەت ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. »زەب.» 1:82دىكى ئىزاھاتىمۇ كۆرۈڭ.
■ **10:34** زەب. 682:

36 نېمە ئۈچۈن ئاتا ئۆزىگە خاس-مۇقەددەس قىلىپ پانىي دۇنياغا ئەۋەتكەن زات »مەن خۇدانىڭ ئوغلىمەن« دېسە،
ئۇ توغرۇلۇق »كۈپۈرلۈق قىلدىڭ«! دەيسىلەر؟ □ ■
37 ئەگەر ئاتامنىڭ ئەمەللىرىنى قىلمىسام، ماڭا ئىشەنمەڭلار. ■
38 بىراق قىلسام، ماڭا ئىشەنمىگەن ھالەتتىمۇ، ئەمەللەرنىڭ ئۆزلىرىگە ئىشىنىڭلار. بۇنىڭ بىلەن ئاتىنىڭ مەندە
ئىكەنلىكىنى، مېنىڭمۇ ئاتىدا ئىكەنلىكىمنى ھەق دەپ بىلىپ ئېتىقاد قىلىدىغان بولىسىلەر.■
39 بۇنىڭ بىلەن ئۇلار يەنە ئۇنى تۇتماقچى بولدى، بىراق ئۇ ئۇلارنىڭ قوللىرىدىن قۇتۇلۇپ، ئۇ يەردىن كەتتى. ■
40 ئاندىن ئۇ يەنە ئىئوردان دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىغا، يەنى يەھيا پەيغەمبەر دەسلىپىدە ئادەملەرنى چۆمۈلدۈرگەن جايغا
بېرىپ، ئۇ يەردە تۇردى.■
41 نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇلار:
ـ يەھيا ھېچ مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسەتمىگەن، لېكىن ئۇنىڭ بۇ ئادەم توغرىسىدا بارلىق ئېيتقانلىرى راست ئىكەن!
ـ دېيىشتى.
42 شۇنىڭ بىلەن نۇرغۇنلىغان كىشىلەر بۇ يەردە ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى.

11

لازارۇسنىڭ ئۆلۈمى

1 لازارۇس دېگەن بىر ئادەم كېسەل بولۇپ قالغانىدى. ئۇ مەريەم ۋە ھەدىسى مارتا ئۆرغان، بەيت-ئانىيا دېگەن
كەنتتە ئۇراتتى
2)بۇ مەريەم بولسا، رەببگە خۇشبۇي مايىنى سۈركىگەن، پۇتلىرىنى ئۆز چاچلىرى بىلەن ئېرتىپ قۇرۇتقان ھېلىقى
مەريەم ئىدى؛ كېسەل بولۇپ ياتقان لازارۇس ئۇنىڭ ئىنىسى ئىدى.(□ ■
3 لازارۇسنىڭ ھەدىلىرى ئەيساغا خەۋەرچى ئەۋەتىپ: »ئى رەب، مانا سەن سۆيگەن دوستۇڭ كېسەل بولۇپ
قالدى« دەپ يەتكۈزدى.
4 لېكىن ئەيسا بۇنى ئاڭلاپ:
ـ بۇ كېسەلدىن ئۆلۈپ كەتمەيدۇ، بەلكى بۇ ئارقىلىق خۇدانىڭ ئوغلى ئۇلۇغلىنىپ، خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئايان
قىلىنىدۇ ـ دېدى.■
5 ئەيسا مارتا، سىڭلىسى ۋە لازارۇسنى تولىمۇ سۆيەتتى.

□ **10:36** »نېمە ئۈچۈن ئاتا ئۆزىگە خاس-مۇقەددەس قىلىپ پانىي دۇنياغا ئەۋەتكەن زات »مەن خۇدانىڭ ئوغلىمەن« دېسە، ئۇ توغرۇلۇق »كۈپۈرلۈق قىلدىڭ«! دەيسىلەر؟« ـ بۇ 36-ئايەت بويىچە، خۇدا »زەبۇر«دا »خۇدانىڭ سۈزى- كالامى يەتكۈزۈلگەنلەر«نى »ئىلاھلار« دەپ ئاتىغان يەردە، خۇدانىڭ سۈزى- كالامىنىڭ ئۆزى دۇنياغا كەلگەندە، »خۇدانىڭ ئوغلىمەن« دېسە، بۇ قانداقمۇ كۈپۈرلۈق بولىدۇ؟
■ **10:36** يۇھ. 1:5□ 27.6:
■ **10:37** يۇھ. 24.15:
■ **10:38** يۇھ. 11:14□ 21.17:
■ **10:39** لۇقا 29:4□ يۇھ. 59.8:
■ **10:40** يۇھ. 28:1□ 23.3:
□ **11:2** »بۇ مەريەم بولسا، رەببگە خۇشبۇي مايىنى سۈركىگەن، پۇتلىرىنى ئۆز چاچلىرى بىلەن ئېرتىپ قۇرۇتقان ھېلىقى مەريەم ئىدى؛ كېسەل بولۇپ ياتقان لازارۇس ئۇنىڭ ئىنىسى ئىدى« ـ بۇ ئىش دەسلەپتە »مات.» 13-26:6 ۋە »مار.» 9-14:3دە ۋە كېيىن »يۇھ.» 8-12:3دە خاتىرىلىنىدۇ. يۇھاننا ئۇقۇرمەنلەر بۇ ئىشتىن ئىنچىلدىكى باشقا »بايانلار« ئارقىلىق ئاللىقاچان خەۋەر تاپقان، دەپ پەرەز قىلىدۇ. ■ **11:2** مات. 6:26□ مار. 3:14□ لۇقا 37:7□ يۇھ. 3.12:
■ **11:4** يۇھ. 3:9□ 40.11:

6 شۇڭا ئۇ لازارۇسنىڭ كېسەل ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان بولسىمۇ، ئۆزى ئۆرۈۋاتقان جايدا يەنە ئىككى كۈن تۇردى.□
7 ئاندىن كېيىن ئۇ مۇخلىسلىرىغا:
ـ يەھۇدىيەگە قايتا بارايلى! ـ دېدى.
8 مۇخلىسلىرى ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستاز، يېقىندىلا ئۇ يەھۇدىيلار سېنى چالما-كېسەك قىلماقچى بولغان ئۆرسا، يەنە ئۇ يەرگە قايتا بارامسەن؟
ـ دېيىشتى.□ ■
9 ئەيسا مۇنداق دېدى:
ـ كۈندۈزدە ئون ئىككى سائەت بار ئەمەسمۇ؟ كۈندۈزى يول ماڭغان كىشى پۇتلاشماس، چۈنكى ئۇ بۇ دۇنيانىڭ يورۇقىنى كۆرىدۇ.
10 لېكىن كېچىسى يول ماڭغان كىشى پۇتلىشار، چۈنكى ئۇنىڭدا يورۇقلۇق يوقتۇر.
11 بۇ سۆزلەرنى ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇ:
ـ دوستىمىز لازارۇس ئۇخلاپ قالدى؛ مەن ئۇنى ئۇيقۇسىدىن ئويغاتقىلى بارىمەن، ـ دەپ قوشۇپ قويدى.■
12 شۇڭا مۇخلىسلار ئۇنىڭغا:
ـ ئى رەب، ئۇخلىغان بولسا، ياخشى بولۇپ قالىدۇ، ـ دېدى.
13 ھالبۇكى، ئەيسا لازارۇسنىڭ ئۆلۈمى توغرۇلۇق ئېيتقاندى، لېكىن ئۇلار ئۇ دەم ئېلىشتىكى ئۇيقۇنى دەۋاتىدۇ، دەپ ئويلاشتى.
14 شۇڭا ئەيسا ئۇلارغا ئوچۇقىنى ئېيتىپ:
ـ لازارۇس ئۆلدى، ـ دېدى.
15 ـ بىراق سىلەرنى دەپ، سىلەرنىڭ ئېتىقاد قىلىشىڭلار ئۈچۈن، ئۇنىڭ قېشىدا بولمىغانلىقىمغا خۇشالمەن. ئەمدى ئۇنىڭ يېنىغا بارايلى، ـ دېدى.
16 »قوشكېزەك« دەپ ئاتىلىدىغان توماس باشقا مۇخلىسداشلىرىغا:
ـ بىزمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە بارايلى ھەم ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئۆلەيلى، ـ دېدى.□

ئەيسانىڭ لازارۇسنى تىرىلدۈرۈشى

17 ئەيسا مۇخلىسلىرى بىلەن بەيت-ئانىياغا بارغاندا، لازارۇسنىڭ يەرلىككە قويۇلغىنىغا ئاللىقاچان تۆت كۈن بولغانلىقى ئۇنىڭغا مەلۇم بولدى.
18 بەيت-ئانىيا يېرۇسالېمغا يېقىن بولۇپ، ئۇنىڭدىن ئالتە چاقىرىمچە يىراقلىقتا ئىدى، □
19 شۇنىڭ بىلەن نۇرغۇن يەھۇدىيلار مارتا بىلەن مەريەمگە ئىنسى توغرىسىدا تەسەللى بەرگىلى ئۇلارنىڭ يېنىغا كەلگەندى.
20 مارتا ئەمدى ئەيسانىڭ كېلىۋاتقىنىنى ئاڭلاپلا، ئۇنىڭ ئالدىغا چىقتى. لېكىن مەريەم بولسا ئۆيىدە ئولتۇرۇپ قالدى.
21 مارتا ئەمدى ئەيساغا: ـ ئى رەب، بۇ يەردە بولغان بولساڭ، ئىنىم ئۆلمىگەن بولاتتى.
22 ھېلىھەم خۇدادىن نېمىنى تىلىسەڭ، ئۇنىڭ ساڭا شۇنى بېرىدىغانلىقىنى بىلىمەن، ـ دېدى.

□ **11:6** »شۇڭا ئۇ لازارۇسنىڭ كېسەل ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان بولسىمۇ، ئۆزى ئۆرۈۋاتقان جايدا يەنە ئىككى كۈن تۇردى« ـ بۇ ئابەتتىكى »شۇڭا« بەلكىم ئوقۇرمەنلەرنى ھەيران قالدۇرىدۇ. بىزدە قىلچە شۈبھە يوقكى، خۇدا ئۆزىنى سۈيگەنلەرنىڭ ئىنتايىن سۈيگەچكە، ئۇلارنىڭ خۇدانىڭ ھەققىي شان-شەرىپى ۋە ئۇلۇغلۇقىنى كۆرۈپ چۈشىنىشى، شۇنداقلا ئېتىقادىنىڭ كۈچەيتىلىشى ئۈچۈن بەزىدە بېشىمىزدىن بۇ ئىشقا ئوخشاپ كېتىدىغان ئازابلىق ئىشلارنى ئوتكۈزىدۇ (15-□□□□□□ كۆرۈڭ). □ **11:8** »ئۇستاز« ـ گرېك تىلىدا »راببى.« ■ **11:8** يۇھ. 59:8□ 31.10: ■ **11:11** مات. 24:9□ مار. 39:5□ لۇقا 52.8: □ **11:16** »»قوشكېزەك« دەپ ئاتىلىدىغان توماس« ـ گرېك تىلىدا »»دىدىموس« دەپ ئاتىلىدىغان توماس.« □ **11:18** »ئالتە چاقىرىم« ـ گرېك تىلىدا »ئون بەش ستادىيون.« بىر »ستادىيون« 185 مېتر ئىدى.

23 ـ ئىنىڭ قايتا تىرىلىدۇ، ـ دېدى ئەيسا.
24 مارتا:
ـ ئاخىرقى كۈندە، يەنە تىرىلىش كۈندە ئۇنىڭ جەزمەن تىرىلىدىغانلىقىنى بىلىمەن، ـ دېدى.■
25 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ تىرىلىش ۋە ھاياتلىق مەن ئۇزۇمدۇرمەن؛ ماڭا ئېتىقاد قىلغۇچى كىشى ئۆلسىمۇ، ھايات بولىدۇ؛
■
26 ۋە ھايات تۇرۇپ، ماڭا ئېتىقاد قىلغۇچى ئەبەدىلئەبەد ئۆلمەس؛ بۇنىڭغا ئىشىنەمسەن؟■
27 ئۇ ئۇنىڭغا: ـ ئىشىنىمەن، ئى رەب؛ سېنىڭ دۇنياغا كېلىشى مۇقەررەر بولغان مەسىھ، خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمەن.■
28 بۇنى دەپ بولۇپ، ئۇ بىرىپ سىڭلىسى مەريەمنى ئاستىغىنا چاقىرىپ:
ـ ئۇستاز كەلدى، سېنى چاقىرىۋاتىدۇ، ـ دېدى.
29 مەريەم بۇنى ئاڭلاپ، دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئالدىغا باردى
30)شۇ پەيتتە ئەيسا تېخى يېزىغا كىرمىگەن بولۇپ، مارتا ئۇنىڭ ئالدىغا مېڭىپ، ئۇچراشىپ قالغان يەردە ئىدى.(
31 ئەمدى مەريەمگە تەسەللى بېرىۋاتقان، ئۆيدە ئۇنىڭ بىلەن ئولتۇرغان يەھۇدىيلار ئۇنىڭ ئالدىراپ قوپۇپ سىرتقا چىقىپ كەتكىنىنى كۆرۈپ، ئۇنى قەبرىگە بېرىپ شۇ يەردە يىغا-زار قىلغىلى كەتتى، دەپ ئويلاپ، ئۇنىڭ كەيىندىن مېڭىشتى.
32 مەريەم ئەمدى ئەيسا بار يەرگە بارغاندا ئۇنى كۆرۈپ، ئايىغىغا ئۆزىنى ئېتىپ:
ـ ئى رەب، بۇ يەردە بولغان بولساڭ، ئىنىم ئۆلمىگەن بولاتتى! ـ دېدى.
33 ئەيسا مەريەمنىڭ يىغا-زار قىلغىنىنى، شۇنداقلا ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەلگەن يەھۇدىي خەلقنىڭ يىغا-زار قىلىشقىنىنى كۆرگەندە، روھىدا قاتتىق پىغان چېكىپ، كۆڭۈلى تولمۇ بىئارام بولدى ۋە: □
34 ـ ئۇنى قەيەرگە قويدۇڭلار؟ ـ دەپ سوردى.
ـ ئى رەب، كېلىپ كۆرگىن، ـ دېيىشتى ئۇلار.
35 ئەيسا كۆز يېشى قىلدى. □ ■
36 يەھۇدىي خەلقى: ـ قاراڭلار، ئۇ ئۇنى قانچىلىك سۆيگەن! ـ دېيىشتى.
37 ۋە ئۇلاردىن بەزىلىرى:
ـ قارىغۇنىڭ كۆزىنى ئاچقان بۇ كىشى كېسەل ئادەمنى ئۆلۈمدىن ساقلاپ قالالماسمىدى؟ ـ دېيىشتى.
38 ئەيسا ئىچىدە يەنە قاتتىق پىغان چېكىپ، قەبرىنىڭ ئالدىغا باردى. قەبرى بىر غار ئىدى؛ ئۇنىڭ كىرىش ئاغزىغا چوڭ بىر تاش قويۇقلۇق ئىدى.
39 ئەيسا:
ـ تاشنى ئېلىۋېتىڭلار! ـ دېدى.
ئۆلگۈچىنىڭ ھەدىسى مارتا:
ـ ئى رەب، يەرلىككە قويغىلى تۆت كۈن بولدى، ھازىر ئۇ پۇراپ كەتكەندۇ، ـ دېدى.
40 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ مەن ساڭا: »ئېتىقاد قىلساڭ، خۇدانىڭ شان-شەرىپىنى كۆرىسەن« دېگەندىمغۇ! ـ دېدى.

■ **11:24** دان. 2:12□ لۇقا 14:14□ يۇھ. 29.5:
■ **11:25** يۇھ. 4:1□ 3□16: 36؛ 24:5□ 47:6□ 6:14□ 1يۇھ. 10.5:
■ **11:26** يۇھ. 51.6:
■ **11:27** مات. 16:16□ مار. 29:8□ لۇقا 20:9□ يۇھ. 69.6:
□ **11:33** »ئەيسا ... روھىدا قاتتىق پىغان چېكىپ، كۆڭۈلى تولمۇ بىئارام بولدى «ـ ئەيسا ئىچىگە شۇنداق ئىنكاس قايتۇردى؟ بىزنىڭچە، بۇ ئۇنىڭ گۇناھىنىڭ ئىسنالارنى ئۆلۈمگە ۋە ھالاكەتكە، جۈملىدىن شەيتاننىڭ ئىلكىگە ئېلىپ بارغانلىقى تۈپەيلىدىن بولغان پاراكەندىچىلىك ۋە پىغان-قايغۇغا قاراپ، بۇ ئىشلاردىن قاتتىق ھاياجانلانغانلىقى ۋە بەلكىم غەزەبلەنگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. □ **11:35** »ئەيسا كۆز يېشى قىلدى« ـ ئەيسانىڭ كۆز ياشلىرى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ تەتقىقاتىغا قارىڭىز.
■ **11:35** لۇقا 41.19:

41 يۇنىڭ بىلەن خالايىق تاشنى ئېلىۋەتتى. ئەيسا كۆزلىرىنى ئاسمانغا تىكىپ مۇنداق دۇئا قىلدى:
ـ ئى ئاتا، تىلىكىمنى ئاڭلىغىنىڭ ئۈچۈن ساڭا تەشەككۇر ئېيتىمەن.
42 تىلەكلىرىمنى ھەمىشە ئاڭلايدىغانلىقىڭنى بىلىمەن؛ لېكىن شۇنداق بولسىمۇ، ئەتراپىمدىكى مۇشۇ خالايىق سېنىڭ مېنى ئەۋەتكەنلىكىڭگە ئىشەنسۇن دەپ، بۇنى ئېيتىۋاتىمەن!■
43 بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، ئۇ يۇقىرى ئاۋازدا:
ـ لازارۇس، تاشقىرىغا چىق! ـ دەپ توۋلىدى.
44 ئۆلگۈچى قول-پۇتلىرى كېپەنلەنگەن، ئېڭىكى تېڭىلغان ھالدا تاشقىرىغا چىقتى. ئەيسا ئۇلارغا:
ـ كېپەننى يېشىۋېتىپ، ئۇنى ئازاد قىلىڭلار! ـ دېدى.■

ئەيسانى ئۆلتۈرۈش سۈيىقەستى

مات. 26:1-5 □ مار. 14:1-2 □ لۇقا 22:1-2

45 مەريەمنىڭ يېنىغا پەتە قىلىپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئەمىللىرىنى كۆرگەن يەھۇدىيلار ئىچىدىن نۇرغۇنلىرى ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى.
46 لېكىن ئۇلارنىڭ ئىچىدە بەزىلىرى پەرىسىيلەرنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئەيسانىڭ قىلغان ئىشلىرىنى مەلۇم قىلىشتى.
47 شۇڭا پەرىسىيلەر ۋە باش كاھىنلار يەھۇدىيلارنىڭ بىر كېڭىشمىسىنى يىغىپ:
ـ قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟ بۇ ئادەم نۇرغۇن مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى يارىتىۋاتىدۇ. ■
48 ئۇنىڭغا شۇنداق يول قويۇپ بېرىۋەرسەك، ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلىپ كېتىدۇ. شۇنداق بولغاندا، رىملىقلار كېلىپ بۇ بىزنىڭ جايىمىز ۋە قوۋمىمىزنى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ! ـ دېيىشتى.□
49 ئۇلارنىڭ ئىچىدە بىرى، يەنى شۇ يىلى باش كاھىن بولغان قايافا:
ـ سىلەر ھېچنېمىنى بىلمەيدىكەنسىلەر!
50 پۈتۈن خەلقنىڭ ھالاك بولۇشىنىڭ ئورنىغا، بىرلا ئادەمنىڭ ئۇلار ئۈچۈن ئۆلۈشىنىڭ ئەۋزەللىكىنى چۈشىنىپ يەتمەيدىكەنسىلەر، ـ دېدى ■
51-52)بۇ سۆزنى ئۆز ئۆزىلىكىدىن ئېيتمىغانىدى؛ بەلكى ئۇ شۇ يىلى باش كاھىن بولغانلىقى ئۈچۈن، ئەيسانىڭ يەھۇدىي خەلقى ئۈچۈن، شۇنداقلا پەقەت ئۇ خەلق ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ھەر يانغا تارقىلىپ كەتكەن پەرزەنتلىرىنىڭ ھەممىسىنى بىر قىلىپ ئۈيۈشتۈرۈش ئۈچۈن ئۆلىدىغانلىقىدىن ئالدىن بېشارەت بېرىپ شۇنداق دېگەنىدى.(□ ■
53 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مەسلىھەتلىشىپ، شۇ كۈندىن باشلاپ ئەيسانى ئۆلتۈرۈۋېتىشنى قەستلىدى.
54 شۇنىڭ ئۈچۈن ئەيسا ئەمدى يەھۇدىيلار ئارىسىدا ئاشكارا يۈرمەيتتى، ئۇ ئۇ يەردىن ئايرىلىپ چۆلگە يېقىن رايوندىكى ئەفرائىم ئىسىملىك بىر شەھىرگە بېرىپ، مۇخلىسلىرى بىلەن ئۇ يەردە تۇردى.

■ **11:42** يۇھ. 30.12:
■ **11:44** يۇھ. 7.20:
■ **11:47** زەب. 2:2 □ مات. 3:26 □ مار. 1:14 □ لۇقا 2:22 □ روس. 27.4:
□ **11:48** »**رىملىقلار كېلىپ بۇ بىزنىڭ جايىمىز ۋە قوۋمىمىزنى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ!** ـ »بۇ بىزنىڭ جايىمىز« بىزنىڭچە ئىبادەتخانىنى كۆرسەتسە كېرەك. ئېنىقىكى، بۇ ئادەملەرنىڭ ئىبادەتخانىنى »خۇدانىڭ« دېمەيدۇ، بەلكى »بىزنىڭ« دەيدۇ. ئۇلارنىڭ گېپىدىن روشەنكى، ئۇزىنىڭ مەنپەئەتىنى بىرىنچى ئورۇنغا قويىدۇ، ئۆز خەلقىنىڭ تىنىچ-ئامانلىقىنى ئىككىنچى ئورۇنغا قويىدۇ.
»بۇ بىزنىڭ جايىمىز« باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىزنىڭ بۇ ئورنىمىز«)دېمەك، مەنىسىمىز.(
■ **11:50** يۇھ. 14.18:
□ **11:51-52** »**بۇ سۆزنى ئۆز ئۆزىلىكىدىن ئېيتمىغانىدى؛ بەلكى ئۇ شۇ يىلى باش كاھىن بولغانلىقى ئۈچۈن... ئالدىن بېشارەت بېرىپ شۇنداق دېگەنىدى**« ـ دېمەك، گەرچە ئۇ ئۆزى خۇداسىز ئادەم بولسىمۇ، تەۋرات يېكتىكەن ئورۇندا تۇرغاچ، مۇقەددەس روھ ئۇنىڭ تارقىلىق)ئۇزىنىڭ دەۋاتقىنىنىڭ مەنىسىنى تولۇق چۈشەنمىگەن ھالدا(بېشارەت بەردى.
■ **11:51-52** ئەف. 2 □ 14:، 15، 16.

55 ئەمدى يەھۇدىيلارنىڭ »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«غا ئاز قالغاندى. نۇرغۇن كىشىلەر تاھارەتنى ئادا قىلىش
ئۈچۈن، ھېيتتىن ئىلگىرى يېزىلاردىن يېرۇسالېمغا كېلىشتى. □
56 شۇنىڭ بىلەن بىللە شۇ كىشىلەر ئەيسانى ئىزدەشتى. ئۇلار ئىبادەتخانىدا يىغىلغاندا بىر-بىرىگە:
ـ قانداق ئويلاۋاتىسىلەر؟ ئۇ ھېيت ئۈتكۈزگىلى كەلمەسمۇ؟ ـ دېيىشتى.■
57 باش كاھىنلار بىلەن پەرىسىيلەر بولسا ئۇنى تۇتۇش ئۈچۈن، ھەركىمنىڭ ئۇنىڭ قەيەردىلىكىنى بىلسە، مەلۇم
قىلىشى توغرۇلۇق پەرمان چىقارغاندى.

12

مەريەمنىڭ ئەيسانى ئەتىرلىشى
مات. 26:6-13□ مار. 14:3-9:

1 ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدىن ئالتە كۈن ئىلگىرى، ئەيسا ئۆزى تۇلۇمدىن تىرىلدۈرگەن لازارۇس تۇرۇۋاتقان جاي ـ
بەيت-ئانىياغا كەلدى.■
2 شۇ ۋەجىدىن ئۇلار ئۇ يەردە ئۇنىڭغا زىياپەت بەردى. مارتا مېھمانلارنى كۈتۈۋاتاتتى؛ لازارۇس بولسا ئەيسا
بىلەن ھەمداستىخان بولغانلارنىڭ بىرى ئىدى.
3 مەريەم ئەمدى ناھايىتى قىممەت باھالىق ساپ سۈمبۈل ئەتىردىن بىر قاداق ئەكىلىپ، ئەيسانىڭ پۇتلىرىغا قۇيدى
ئاندىن چاچلىرى بىلەن پۇتلىرىنى ئېرىتىپ قۇرۇتتى. ئەتىرنىڭ خۇش پۇرىقى ئۆينى بىر ئالدى.□
4 لېكىن ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىدىن بىرى، يەنى ئۇنىڭغا پات ئارىدا ساتقۇنلۇق قىلغۇچى، سىموننىڭ ئوغلى يەھۇدا
ئىشقاريوت:
5 ـ نېمىشقا بۇ قىممەت باھالىق ئەتىر كەمبەغەللەرگە سەدىقە قىلىپ بېرىلمىگە ئۈچ يۈز دىنارغا سېتىلمىدى؟ ـ
دېدى□ ■
6)ئۇ بۇ سۆزنى كەمبەغەللەرنىڭ غېمىنى يېگەنلىكى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئوغرى بولغانلىقى ئۈچۈن دېگەندى؛
چۈنكى ئۇ مۇخلىسلارنىڭ ئورتاق ھەمىيانىنى ساقلىغۇچى بولۇپ، دائىم ئۇنىڭغا سېلىنغىنىدىن ئوغرىلىۋالاتتى.(■
7 ئەمدى ئەيسا: ـ ئايالنى تۇز ئىختىيارىغا قويغىن! چۈنكى ئۇ بۇنى مېنىڭ دەپنە كۈنۈم ئۈچۈن تەييارلىق قىلىپ
ساقلىغاندۇر.□ ■
8 چۈنكى كەمبەغەللەر ھەمىشە سىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ، لېكىن مەن ھەمىشە سىلەر بىلەن بىللە بولمايمەن. ـ دېدى.■

□ **11:55 »نۇرغۇن كىشىلەر تاھارەتنى ئادا قىلىش ئۈچۈن...«** ـ مۇشۇ يەردىكى »تاھارەت« توغرۇلۇق: مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە، بىرسى تۆلۈك بىر نەرسىگە، قانغا ياكى مەلۇم كېسەل يارىسىغا تېگىپ كەتكەن بولسا، »ناپاك« دەپ ھېسابلىناتتى ۋە شۇنداقلا پاك ھېسابلىنىش ئۈچۈن يۇيۇنۇشنى كېرەك ۋە يەنە بەزى ئەھۋاللاردىمۇ قۇربانلىق قىلىشى كېرەك ئىدى. ئۇنىڭ ئۆستىگە پەرىسىيلەر ۋە »ئۆرەت ئۆستازلىرى« ئۆزلۈكىدىن بۇ ئىشلارغا نۇرغۇن باشقا مۇرەككەپ قائىدىلەرنى قوشۇۋالغاندى. مەسىلەن، »مار.» 4-3:7نى كۆرۈڭ. شۇڭا »تاھارەت«نى ئۆتكۈزۈشكە بەزىدە خېلى ۋاقىت كېرەك بولغان. **»يېرۇسالېمغا كېلىشتى«** ـ گېرىك تىلىدا »يېرۇسالېمغا چىقىشتى.«

■ **11:56** يۇھ. 11:7.

■ **12:1** مات. 26:6□ مار. 14:3□ لۇقا 37:7□ يۇھ. 211:

□ **12:3 »ناھايىتى قىممەت باھالىق ساپ سۈمبۈل ئەتىردىن بىر قاداق«** ـ »بىر قاداق« (گېرىك تىلىدا »بىر لىترا«) ـ رىملىقلارنىڭ قادىقى، تەخمىنەن 325 گرام. **»ئەيسانىڭ پۇتلىرىغا قۇيدى ئاندىن چاچلىرى بىلەن پۇتلىرىنى ئېرىتىپ قۇرۇتتى«** ـ ياكى »ئەيسانىڭ پۇتلىرىغا قۇيدى ۋە چاچلىرى بىلەن ئەتىرنى پۇتلىرىغا سۈردى.«

□ **12:5 »ئۈچ يۈز دىنار«** ـ شۇ چاغدا ئاددىي بىر ئىشچىنىڭ يىللىق كىرىمىگە تەڭ بولاتتى.

■ **12:5** مار. 5.14:

■ **12:6** يۇھ. 29.13:

□ **12:7 »ئۇ بۇنى مېنىڭ دەپنە كۈنۈم ئۈچۈن تەييارلىق قىلىپ ساقلىغاندۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ شۇنداق قىلىپ مېنىڭ دەپنە كۈنۈمگە تەييارلىق قىلىۋاتىدۇ.« ■ **12:7** مار. 8.14: ■ **12:8** قان. 11:15□ مات. 11:26□ مار. 7.14:

باش كاھىنلارنىڭ لازارۇسنى ئۆلتۈرۈش سۈيىقەستى

9 زور بىر توپ يەھۇدىيلار ئۇنىڭ شۇ يەردە ئىكەنلىكىدىن خەۋەر تېپىپ، شۇ يەرگە كەلدى. ئۇلارنىڭ كېلىشى
يالغۇز ئەيسانى دەپلا ئەمەس، يەنە ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن لازارۇسنىمۇ كۆرۈش ئۈچۈن ئىدى. ■
10 لېكىن باش كاھىنلار بولسا لازارۇسنىمۇ ئۆلتۈرۈشنى مەسلىھەتلەشكەنىدى؛
11 چۈنكى ئۇنىڭ سەۋەبىدىن نۇرغۇن يەھۇدىيلار ئۆزلىرىدىن چېكىنىپ ئەيسانىڭ ئېتىقاد قىلىۋاتاتتى.

يېرۇسالېمغا تەنتەنىلىك بىلەن كىرىش

مات. 21:1-11؛ مار. 11:1-11؛ لۇقا 19:28-40

12 ئەتىسى، »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«نى ئۆتكۈزۈشكە كەلگەن زور بىر توپ خالايىق ئەيسانىڭ يېرۇسالېمغا
كېلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، ■
13 قوللىرىغا خورما شاخلىرىنى تۇتۇشقان ھالدا ئۇنى قارشى ئالغىلى چىقىشتى ۋە: »تەشەككۇر-ھوسانا!
پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچى، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا مۇبارەك بولغاي«! دەپ ۋارقىراشتى.□ ■
14 ئەيسا بىر تەخەينى تېپىپ، ئۇنىڭغا مىندى؛ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق پۈتۈلگەندەك: ـ

15 »قورقما، ئى زىئون قىزى! مانا، پادىشاھىڭ ئېشەك تەخىيگە مىنىپ كېلىۋاتىدۇ.«!□ ■

16 ئەينى چاغدا ئۇنىڭ مۇخلىسلىرى بۇ ئىشلارنى چۈشەنمەيتتى، لېكىن ئەيسا شان-شەرەپتە ئۆلۈغلانغاندىن كېيىن،
بۇ سۆزلەرنىڭ ئۇنىڭ توغرۇلۇق پۈتۈلگەنلىكىنى، شۇنداقلا بۇ ئىشلارنىڭ دەۋرۈەقە ئۇنىڭدا شۇنداق يۈز بەرگەنلىكىنى
ئېسىگە كەلتۈردى.□
17 ئەمدى ئۇ لازارۇسنى قەبرىدىن چاقىرىپ تىرىلدۈرگەن چاغدا ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان خالايىق بولسا، بۇ ئىشقا
گۇۋاھلىق بېرىۋاتاتتى.
18 ئەيسا ياراتقان بۇ مۆجىزىلىك ئالامەتنىمۇ ئاڭلىغاچقا، ئۇنى قارشى ئېلىشقا شۇ بىر توپ ئادەملەر چىقىشقانىدى.
19 پەرىسىيلەر بولسا بىر-بىرىگە:
ـ قاراڭلار، بارلىق قىلغىنىڭلار بىكار كەتتى! مانا ئەمدى پۈتكۈل جاھان ئۇنىڭغا ئەگەشمەكتە! ـ دېيىشتى.■

گېپىكلارنىڭ ئەيسا بىلەن كۆرۈشۈشنى تەلەپ قىلىشى ـ ئۇنىڭ ئۆز ئۆلۈمى توغرۇلۇق سۆزلىشى

20 ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا ئىبادەت قىلغىلى كەلگەنلەر ئارىسىدا بىرنەچچە گېپىكلارمۇ بار ئىدى. ■
21 بۇلار ئەمدى گالىلىيەنىڭ بەيت-سائىدا يېزىسىدىن بولغان فىلىپنىڭ يېنىغا كېلىپ:
ـ ئەپەندىم، بىز ئەيسا بىلەن كۆرۈشسەك، ـ دەپ تەلەپ قىلىشتى.■
22 فىلىپ بېرىپ بۇنى ئاندرىياسقا ئېيتتى. ئاندىن ئاندرىياس ۋە فىلىپ ئىككىسى ئەيسانىڭ مەلۇم قىلىدى.

■ **12:9** يۇھ. 44.11:
■ **12:12** مات. 8:21□ مار. 8:11□ لۇقا 19:36
□ **12:13** **»تەشەككۇر-ھوسانا! پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا كەلگۈچى، ئىسرائىلنىڭ پادىشاھىغا مۇبارەك بولغاي«!** ـ بۇ سۆزلەر »زەب.» 118:25-26دىكى بېشارەتنىن ئېلىنغان. »ھوسانا« دېگەن سۆز »قۇتقۇزغايسەن، ئى پەرۋەردىگار« دېگەن مەنىدە. ئىنجىل دەۋرىگە كەلگەندە مەنىسى »خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە«مۇ بولۇپ قالغانىدى. »زەبۇر« 118-كۆيىدىكى ئىزاھاتلارنىمۇ كۆرۈڭ.
■ **12:13** زەب. 118□25: 26.
□ **12:15** **»قورقما، ئى زىئون قىزى! مانا، پادىشاھىڭ ئېشەك تەخىيگە مىنىپ كېلىۋاتىدۇ!** ـ »زەك.» 9:9. »زىئون قىزى« يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلارنى، شۇنداقلا بارلىق يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **12:15** يەش. 11:62□ زەك. 9:9□ مات. 5:21. □ **12:16** **»ئەيسا شان-شەرەپتە ئۆلۈغلانغاندىن كېيىن...»** ـ ئۇنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلىپ ئەرشكە كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.■ **12:19** يۇھ. 47.11: ■ **12:20** روس. 27.8:
■ **12:21** يۇھ. 45.1:

23 لېكىن ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ »ئىنسانئوغلىنىڭ شان-شەرەپتە ئۈلۈغلىنىدىغان ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلدى. □ ■
24 بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، بۇغداي دېنى تۇپراق ئىچىگە چۈشۈپ تۇلىمىگۈچە، تۇزى يەنىلا يالغۇز قالىدۇ؛ لېكىن تۇلسە، مول ھوسۇل بېرىدۇ. □ ■
25 كىمدەكىم تۇز ھاياتىنى ئايىسا ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولىدۇ؛ لېكىن بۇ دۇنيادا تۇز ھاياتىدىن نەپرەتلەنسە، ئۇنى مەڭگۈلۈك ھاياتلىققا ساقلىيالايدۇ. □ ■
26 كىمدەكىم خىزمىتىمدە بولۇشنى خالىسا، ماڭا ئەگەشسۇن. مەن قەيەردە بولسام، مېنىڭ خىزمەتچىمىمۇ شۇ يەردە بولىدۇ. كىمدەكىم مېنىڭ خىزمىتىمدە بولسا، ئاتا ئۇنىڭغا ئىززەت قىلىدۇ.■
27 ھازىر جېنىم قاتتىق ئازابلىنىۋاتىدۇ. مەن نېمە دېيىشىم كېرەك؟ »ئاتا، مېنى بۇ سائەتتىن قۇتقۇزغىن«! دەيمۇ؟ لېكىن مەن دەل مۇشۇ ۋاقىت-سائەت ئۈچۈن كەلدىم. □ ■
28 ئاتا، نامىڭغا شان-شەرەپ كەلتۈرگىن.«!
شۇئان، ئاسماندىن بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ:
ـ ئۇنىڭغا شان-شەرەپ كەلتۈردۇم ۋە يەنە ئۇنىڭغا شان-شەرەپ كەلتۈرىمەن«! ـ دېيىلدى.
29 بۇنى ئاڭلىغان شۇ يەردە تۇرغان خالايىق:
ـ ھاۋا گۈلدۈرلىدى، ـ دېيىشتى.
يەنە بەزىلەر بولسا:
ـ بىر پەرىشتە ئۇنىڭغا گەپ قىلدى، ـ دېيىشتى.
30 ئەيسا بولسا جاۋابەن: ـ بۇ ئاۋاز مېنى دەپ ئەمەس، سىلەرنى دەپ چۈشتى. ■
31 ئەمدى دۇنيانىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىلىش ۋاقتى كەلدى؛ ھازىر بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارىنىڭ تاشقىرىغا قوغلىنىش ۋاقتى كەلدى. □ ■
32 ۋە مەن بولسام، يەرنىڭ ئۈستىدىن كۆتۈرۈلگىنىمدە، پۈتكۈل ئىنسانلارنى ئۆزۈمگە جەلپ قىلىپ تارتىمەن، ـ دېدى ■
33)ئۇنىڭ بۇنى دېگىنى ئۆزىنىڭ قانداق ئۆلۈم بىلەن ئۆلىدىغانلىقىنى كۆرسەتكىنى ئىدى.(
34 خالايىق بۇنىڭغا جاۋابەن ئۇنىڭدىن:

□ **12:23 »لېكىن ئەيسا ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېدى: ـ »ئىنسانئوغلىنىڭ شان-شەرەپتە ئۈلۈغلىنىدىغان ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلدى...»** ـ گرىكچەرنىڭ (22-□□□□□□□□) تەلىپىگە بۇ سىرلىق سۆزلەر قانداق جاۋاب بولىدۇ؟ بۇنىڭ تورغۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
■ **12:23** يۇھ. 32:13□ 1.17:
□ **12:24 »بۇغداي دېنى تۇپراق ئىچىگە چۈشۈپ تۇلىمىگۈچە، تۇزى يەنىلا يالغۇز قالىدۇ؛ لېكىن تۇلسە، مول ھوسۇل بېرىدۇ«** ـ مەسىھنىڭ »ئۇرۇقتىڭ تۇلۇشى« دېگىنى بىرخىل ئوخشىتىشتۇر. ئۇرۇق يەرگە چۈشۈپ »تۇلىسە« بىر تال پېتى قېلىۋېرىدۇ. تۇپراققا چۈشكەندە »تۇلسە«، ئۇنىڭدىن نۇرغۇن ئۇرۇق مېۋىلەيدۇ.
■ **12:24** 1 كور. 36.15:
□ **12:25 »كىمدەكىم تۇز ھاياتىنى ئايىسا..»** ـ »ئايىسا« گرىك تىلىدا »سۆيىسە« ياكى »ئامراق بولسا.«
■ **12:25** مات. 39:10□ 25:16□ مار. 35:8□ لۇقا 24:9□ 33.17:
■ **12:26** يۇھ. 3:14□ 24.17:
□ **12:27 »ئاتا، مېنى بۇ سائەتتىن قۇتقۇزغىن«! دەيمۇ؟«** ـ بۇ »سائەت« ئۇنىڭ كېلىدىغان ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى تارتىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **12:27** مات. 39:26□38□37□ مار. 34:14□ لۇقا 44.22:
■ **12:30** يۇھ. 42.11:
□ **12:31 »ھازىر بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارىنىڭ تاشقىرىغا قوغلىنىش ۋاقتى كەلدى«** ـ »بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى« ـ شەيتانىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئايەت تورغۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. ■ **12:31** يۇھ. 30:14□ 11:16□ كول. 15.2: ■ **12:32** چۈل. 9:21□ 2پاد. 4:18□ يۇھ. 14:3□ 28.8:

ـ بىز مۇقەددەس قانۇندىن مەسىھنىڭ ئەبەدگىچە قالىدىغىنىنى ئاڭلىغان، سەن قانداقسىگە »ئىنسانئوغلى كۆتۈرۈلۈشى كېرەك« دەيسەن؟! بۇ قانداقتۇ »ئىنسانئوغلى« بولسۇن؟ ـ دەپ سوريدى.□ ■

35 شۇڭا ئەيسا ئۇلارغا: ـ نۇرنىڭ ئاراڭلاردا بولىدىغان ۋاقتى ئۆزۈن بولمايدۇ. شۇڭا قاراڭغۇلۇقنىڭ سىلەرنى بېسىۋالماسلىقى ئۈچۈن، نۇر بار ۋاقتىدا ئۆنىكۈلار؛ قاراڭغۇلۇقتا ماڭغان كىشى ئۆزىنىڭ قەيەرگە كېتىۋاتقانلىقىنى بىلمەيدۇ. ■

36 نۇر ئاراڭلاردا بار ۋاقىتتا، ئۆنىكۈگە ئىشىنىڭلار؛ بۇنىڭ بىلەن نۇرنىڭ پەرزەنتلىرى بولىسىلەر، ـ دېدى.
ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، ئۇلاردىن ئايرىلىپ يوشۇرۇنۇۋالدى.

يەھۇدىي خەلقىنىڭ مەسىھنى رەت قىلىشى

37 گەرچە ئۇ ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا شۇنچە تولا مۆجىزىلىك ئالامەت كۆرسەتكەن بولسىمۇ، ئۇلار تېخى ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلمىدى.

38 شۇنىڭ بىلەن يەشايا پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىدا ئالدىنئالا كۆرسىتىلگەن بېشارەت ئەمەلگە ئاشۇردى:
»ئى پەرۋەردىگار، بىزنىڭ يەتكۈزگەن خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەنگەن؟
ھەم »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« بولغۇچى كىمگىمۇ ئايان قىلىنغان؟«□ ■

39-40 خالايىقنىڭ ئېتىقاد قىلمىغىنىنىڭ سەۋەبى دەل شۇكى)خۇددى يەشايا پەيغەمبەر يەنە ئالدىنئالا ئېيتقاندەك:(

»پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى كور،
قەلبىنى تاش قىلدى؛
مەقسەت، ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنىڭ كۆرۈپ،
قەلبىنىڭ چۈشىنىپ،
گۇناھلىرىدىن يېنىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈندۇر؛
بولمىسا، مەن ئۇلارنى ساقايتقان بولاتتىم، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.«□ ■

41 بۇ سۆزلەرنى يەشايا پەيغەمبەر مەسىھنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا قارىتا ئالدىنئالا سۆز قىلغىنىدا ئېيتقاندى.□ ■

□ **12:34 »سەن قانداقسىگە »ئىنسانئوغلى كۆتۈرۈلۈشى كېرەك« دەيسەن؟«!** ـ خالايىقنىڭ »ئىنسانئوغلى«)مەسىھ(توغرۇلۇق كۆزدە تۇتقىنى مەسىھنىڭ ئۆلۈۋاغۇقىنى كۆرسىتىدىغان »يار.» 10:49، »زەب.» 35:89-37، 2:110، »يەش.» 7:9، »ئەز.» 25:37، »دان.» 14:7 ئىدى.

■ **12:34** 2سام. 16:7□ 1تار. 10:22□ زەب. 6:7-45□ 36:89□ 4:110□ يەش. 5:9□ يەر. 6:23□ ئەز. 26:37□ دان. 44:2□ 14□7: 27؛ مىك. 7:4□ ئىبر. 8.1:

■ **12:35** يەر. 16:13□ يۇھ. 9:1□ 12:8□ 5:9□ 46:12□ ئەف. 8:5□ 1تىس. 45:

□ **12:38 »ئى پەرۋەردىگار، بىزنىڭ يەتكۈزگەن خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەنگەن؟« ھەم »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« بولغۇچى كىمگىمۇ ئايان قىلىنغان؟«** ـ »يەش.» 1:53. »پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى« ـ بىر زات، يەنى دەل خۇدانىڭ مەسىھى بولسا كېرەك »يەش.» 2:53، 3-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.(

■ **12:38** يەش. 1:53□ رىم. 16.10:

□ **12:39-40 »پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى كور، قەلبىنى تاش قىلدى»** ـ مۇشۇ يەردە »پەرۋەردىگار« گېرىك تىلىدا »ئۇ.» **»پەرۋەردىگار ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى كور، قەلبىنى تاش قىلدى؛ مەقسەت، ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنىڭ كۆرۈپ، قەلبىنىڭ چۈشىنىپ، گۇناھلىرىدىن يېنىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈندۇر؛ بولمىسا، مەن ئۇلارنى ساقايتقان بولاتتىم»** ـ »يەش.» 10:6.

■ **12:39-40** يەش. 6□9: 10؛ ئەز. 2:12□ مات. 14:13□ مار. 12:4□ لۇقا 10:8□ روس. 26:28□ رىم. 811:

□ **12:41 »بۇ سۆزلەرنى يەشايا پەيغەمبەر مەسىھنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا قارىتا ئالدىنئالا سۆز قىلغىنىدا ئېيتقاندى»** ـ گېرىك تىلىدا »ئۇنىڭشان-شەرىپىنى كۆرۈپ...» دېيىلدۇ، كىمنىڭ شان-شەرىپى؟ ئېنىقىكى، »ئۇنىڭ« مۇشۇ يەردە مەسىھنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. 37-، 39-ۋە 42-ئايەتنى كۆرۈڭ(كىمگە ئېتىقاد قىلىش كېرەك؟(تولۇق ئىش »يەش.» 1:6-13دە خاتىرىلىنىدۇ. يەشايا بۇ بېشارەتنى بەرگەن چاغدا پەرۋەردىگار خۇدانىڭ شان-شەرىپىنى كۆرگەچكە، خۇلاسىمىز شۇكى، »مەسىھ ئۆزى خۇدانىڭ شان-شەرىپى ۋە ئىپادىسى«دىن ئىبارەتتۇر.■ **12:41** يەش. 1.6:

42 ۋەھالەنكى، گەرچە ھەتتا يەھۇدىي ئاقساقاللىرىدىنمۇ نۇرغۇنلىغان ئادەملەر ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغان بولسىمۇ، ئۇلار
پەرىسىيلەر ۋەجىدىن قورقۇپ، ئۆزلىرىنىڭ سىناگوگتىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىلمەسلىكى ئۈچۈن ئۇنى ئېتىراپ قىلمىدى.
□ ■
43 بۇنىڭ سەۋەبى، ئۇلار ئىنسانلاردىن كېلىدىغان ئىززەت-شۆھرەتنى خۇدادىن كېلىدىغان ئىززەت-شۆھرەتتىن
ياخشى كۆرەتتى.■
44 بىراق ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق دېدى:
ـ ماڭا ئېتىقاد قىلغۇچى ماڭىلا ئەمەس، بەلكى مېنى ئەۋەتكۈچىگە ئېتىقاد قىلغۇچىدۇر.
45 كىمكى مېنى كۆرگۈچى بولسا، مېنى ئەۋەتكۈچىنى كۆرگۈچى بولىدۇ. ■
46 مەن ماڭا ئېتىقاد قىلغۇچىلار قاراڭغۇلۇقتا قالمىسۇن دەپ، نۇر سۈپىتىدە دۇنياغا كەلدىم. ■
47 بىرسى سۆزلىرىمنى ئاڭلاپ، ئۇلارنى تۇتمىسا، ئۇنى سوراققا تارتمايمەن؛ چۈنكى مەن دۇنيادىكىلەرنى سوراققا
تارتقىلى ئەمەس، بەلكى دۇنيادىكىلەرنى قۇتقۇزغىلى كەلدىم. ■
48 بىراق مېنى چەتكە قاققۇچىنى، شۇنداقلا سۆزلىرىمنى قوبۇل قىلمىغانىنى بولسا، ئۇنى سوراققا تارتقۇچى بىرسى بار.
ئۇ بولسىمۇ، مەن ئېيتقان سۆز- كالامىمدۇر. ئۇ ئاخىرقى كۈنى ئۇنى سوراققا تارتىدۇ. ■
49 چۈنكى مەن ئۆزلۈكۈمدىن سۆزلىگىنىم يوق، بەلكى مېنى ئەۋەتكەن ئاتا مېنىڭ نېمىنى دېيىشىم ۋە قانداق سۆزلىشىم
كېرەكلىكىگە ئەمر بەرگەن. □ ■
50 ئۇنىڭ ئەمرىنىڭ مەڭگۈلۈك ھاياتلىق ئېكەنلىكىنى بىلىمەن. شۇڭا نېمىنى سۆزلىسەم، ئاتا ماڭا بۇيرۇغىنىدەك
سۆزلەيمەن.

13

ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرىنىڭ پۇتىنى يۇيۇشى

1 ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدىن ئىلگىرى، ئەيسا بۇ دۇنيادىن ئايرىلىپ، ئاتىنىڭ يېنىغا بارىدىغان ۋاقىت-سائەتنىڭ يېتىپ
كەلگەنلىكىنى بىلدى ۋە شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ دۇنيادىكى ئۆز ئادەملىرىگە كۆرسىتىپ كەلگەن مېھىر-مۇھەببىتىنى
ئاخىرغىچە تولۇق كۆرسىتىپ تۇردى.□ ■
2 ئەمدى كەچلىك تاماق يېيىلۋاتقاندا، ئىبلىس ئاللىبۇرۇن سىموننىڭ ئوغلى يەھۇدا ئىسقارىيوتنىڭ كۆڭلىگە ئەيسانى
ساتقۇنلۇق قىلىش ۋەسۋەسىسىنى سالغانىدى.■

□ **12:42** »ئۇرغۇنلىغان ئادەملەر ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغان بولسىمۇ، ئۇلار پەرىسىيلەر ۋەجىدىن قورقۇپ، ئۆزلىرىنىڭ سىناگوگتىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىلمەسلىكى ئۈچۈن ئۇنى ئېتىراپ قىلمىدى« ـ مۇشۇ يەردە »سىناگوگ« يەھۇدىيلارنىڭ ئومۇمىي جەمئىيىتىنى كۆرسىتىدۇ. »سىناگوگتىن چىقىرىلىش« ـ كىمكى سىناگودىتىن چىقىرىۋېتىلسە، يەھۇدىيلار جەمئىيىتىدىكىلەر ئۇلار بىلەن ھېچ بارىدى- كەلدى قىلمايتتى.

■ **12:42** يۇھ. 13:7□ 22.9:

■ **12:43** يۇھ. 44.5:

■ **12:45** يۇھ. 30:10□ 9.14:

■ **12:46** يەش. 6:42□ 6:49□ يۇھ. 9:1□ 12:8□ 5:9□ 46:12□ روس. 47.13:

■ **12:47** يۇھ. 17:3□ 39.9:

■ **12:48** مار. 16:16□ يۇھ. 18:3□ 24.8:

□ **12:49** »مېنىڭ نېمىنى دېيىشىم ۋە قانداق سۆزلىشىم كېرەكلىكى« ـ ياكى بولىسا »مېنىڭ نېمە تەلىم-ئەمر بېرىشىم ۋە نېمىنى سۆزلىشىم كېرەكلىكى.«

■ **12:49** قان. 18:18□ يۇھ. 11:3□ 20:5□ 16:7□ 28:8□ 14□10: 24؛ 13.16:

□ **13:1** »ئەيسا... بۇ دۇنيادىكى ئۆز ئادەملىرىگە كۆرسىتىپ كەلگەن مېھىر-مۇھەببىتىنى ئاخىرغىچە تولۇق كۆرسىتىپ تۇردى« ـ بۇ مۇھەببەت بەلكىم تۇۋەندىكى 20-1-ئايەتلەردە مۇخلىسلىرىنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇشى، شۇنداقلا 18-13-بابلاردا خاتىرىلەنگەندەك ئۇلارغا كۆرسەتكەن سەۋر-تاقەت، كەچۈرۈم، مېھىربانلىقنى، ئاندىن ئاخىردا ئۇلار ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلىشىنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولسا كېرەك. ■ **13:1** مات. 2:26□ مار. 1:14□ لۇقا 1.22:

■ **13:2** لۇقا 3:22□ يۇھ. 2.13:

3 ئەيسا ئاتىسىڭ ھەر ئىشنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرغىنىنى، ۋە ئۆزىنىڭ خۇدانىڭ يېنىدىن كېلىپ، خۇدانىڭ يېنىغا قايتىدىغانلىقىنى بىلگەچكە،■
4 داستىخاندىن تۇرۇپ، تون-كۆڭلەكنى يېشىپ، بىر لۆڭگە بىلەن بېلىنى باغلىدى.
5 ئاندىن جاۋۇرغا سۇ قويۇپ، مۇخلىسلارنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇشقا ۋە بېلىگە باغلىغان لۆڭگە بىلەن سۈرتۈپ قۇرۇتۇشقا باشلىدى.
6 نۆۋەت سىمون پېترۇسقا كەلگەندە، پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ ئى رەب، پۇتۇمنى سەن يۇساڭ قانداق بولغىنى؟! ـ دېدى.■
7 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ نېمە قىلىۋاتقىنىمنى ھازىر بىلمەيسەن، لېكىن كېيىن بىلىسەن، ـ دېدى.
8 پېترۇس: ـ سەن مېنىڭ پۇتۇمنى يۇساڭ ھەرگىز بولمايدۇ! ـ دېدى.
ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن: ـ سېنى يۇمىسام، مېنىڭ بىلەن تەڭ ئېسىۋەڭ بولمايدۇ، ـ دېدى.
9 سىمون پېترۇس:
ـ ئى رەب، ئۇنداقتا پەقەت پۇتلىرىمنلا ئەمەس، قوللىرىمنىمۇ، بېشىمنىمۇ يۇغايسەن! ـ دېدى.
10 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ بەدىنى يۇيۇلۇپ، تامامەن پاكىز بولغان ئادەم پەقەت پۇتلىرىنى يۇسىلا قايتا يۇيۇنۇشىنىڭ ھاجىتى بولمايدۇ. سىلەر پاكىز، لېكىن ھەممىگىلار ئەمەس، ـ دېدى □ ■
11)چۈنكى ئۇ ئۆزىنى كىمنىڭ تۇتۇپ بېرىدىغانلىقىنى بىلەتتى؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ »ھەممىگىلارلا پاكىز ئەمەس« دېگەنىدى.(■
12 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇپ بولغاندىن كېيىن، تون-كۆڭلەكنى كىيىپ، يەنە داستىخانغا ئولتۇرۇپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ سىلەرگە نېمە قىلغىنىمنى ئۇقتۇڭلارمۇ؟
13 سىلەر مېنى »ئۇستاز« ۋە »رەب« دەيسىلەر ۋە راست ئېيتىسىلەر، مەن شۇنداقتۇرمەن. ■
14 ئەگەر مەن رەب ۋە ئۇستازىڭلار تۇرۇقلۇق، پۇتلىرىڭلارنى يۇغانىكەنمەن، سىلەرمۇ بىر-بىرىڭلارنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇشۇڭلار كېرەك. □ ■
15 مەن سىلەرگە قىلغاندەك سىلەرنىمۇ ھەم شۇنداق قىلىشىڭلار ئۈچۈن بۇ ئۈلگىنى قالدۇردۇم. ■
16 بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، قۇل خوجايىنىدىن ئۇستۇن تۇرمايدۇ، ئەلچىمۇ ئۆزىنى ئەۋەتكۈچىدىن ئۇستۇن تۇرمايدۇ. ■
17 بۇ ئىشلارنى بىلگەنىكەنسىلەر، شۇنداق قىلساڭلار بەختلىكسىلەر!

■ **13:3** مات. 27:11□ 18:28□ يۇھ. 35.3:
■ **13:6** مات. 14.3:
□ **13:10** «...□□□□□□ يۇيۇلۇپ، تامامەن پاكىز بولغان ئادەم پەقەت پۇتلىرىنى يۇسىلا قايتا يۇيۇنۇشىنىڭ ھاجىتى بولمايدۇ» ـ مۇشۇ سىرلىق گەپنىڭ مەنىسى نېمە؟ بىزنىڭچە قۇتقۇزغۇچىمىزنىڭ »پۈت يۇيۇش« دېگەن بۇ ھەرىكىتى ئۆزىنى ئەڭ تۆۋەن دەرىجىگە چۈشۈرۈپ كېتىلىنىشنى قوبۇل قىلىشىغا بېشارەت بولىدۇ. شۇنىڭ، مۇخلىسلار بۇنى قوبۇل قىلمىسا بولمايدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە تازراق توختىلىمىز.
■ **13:10** يۇھ. 3.15:
■ **13:11** يۇھ. 64.6:
■ **13:13** مات. 10:23□ 8□ 1 كور. 6:8□ 3:12□ فىل. 11.2:
□ **13:14** »ئەگەر مەن رەب ۋە ئۇستازىڭلار تۇرۇقلۇق، پۇتلىرىڭلارنى يۇغانىكەنمەن، سىلەرمۇ بىر-بىرىڭلارنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇشۇڭلار كېرەك« ـ ئۇقۇرمەنلەر مۇخلىسلارنىڭ مەسىھنى »ئۇستاز« ئاندىن »رەب« دەيدىغانلىقىنى (13-□□□□)، لېكىن مەسىھ بولسا ئۆزىنى »رەب« ۋە »ئۇستاز« دەيدىغانلىقىنى بايقىيالايدۇ (14-13-□□□□) ۋە شۇنداقلا تەرتىپنىڭ ئوخشىماسلىقىنىڭ سەۋەبىنى ئويلىيالايدۇ. ■ **13:14** گال. 6□1: 2.
■ **13:15** 1 پېت. 21:2□ 1 يۇھ. 6.2:
■ **13:16** مات. 24:10□ لۇقا 40:6□ يۇھ. 20.15:

ئەيسانىڭ ساتقۇنلۇق بىلەن تۇتۇلۇشىنى ئالدىن ئېيتىشى

مات. 26:20-25 مار. 14:17-21 لۇقا 22:21-23

18 مەن بۇلارنى ھەممىڭلارغا قارىتىپ ئېيتمىدىم. مەن تاللىغانلىرىمنى بىلىمەن، لېكىن مۇقەددەس يازمىلاردا ئالدىن
پۈتۈلگەن: »مەن بىلەن ھەمداستىخان بولۇپ نېنىمنى يېگەنمۇ ماڭا پۇت ئاتتى«! دېگەن بۇ سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلماي
قالمايدۇ. □ ■
19 مەن بۇ ئىش يۈز بېرىشتىن ئاۋۋال ئۇنى سىلەرگە ئېيتىپ قويايكى، ئۇ ئىشلار يۈز بەرگەندە مېنىڭ »بار بولغۇچى«
ئىكەنلىكىمگە ئىشىنىسىلەر. □ ■
20 بەرھەق، بەرھەق، سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، كىمكى مەن ئەۋەتكەن ھەرقانداق بىرسىنى قوبۇل قىلغان
بولسا، مېنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ؛ ۋە مېنى قوبۇل قىلغۇچىلار مېنى ئەۋەتكۈچىنى قوبۇل قىلغان بولىدۇ.■
21 ئەيسا بۇ سۆزلەرنى ئېيتقاندىن كېيىن، روھتا قاتتىق پىغان چېكىپ، مۇنداق گۇۋاھلىق بەردى:
ـ بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئارا ئۆلاردا بىرەيلەن ماڭا ساتقۇنلۇق قىلىدۇ!■
22 مۇخلىسلار كىمنى دەۋاتقانلىقىنى بىلەلمەي، بىر-بىرىگە قاراشتى.
23 ئەمدى داستىخاندا مۇخلىسلىرىدىن بىرى ئەيسانىڭ مەيدىسىگە يۆلىنىپ ياتقانىدى؛ ئۇ بولسا »ئەيسا سۆيىدىغان
مۇخلىس« ئىدى. □ ■
24 سىمون پېترۇس ئۇنىڭدىن ئەيسانىڭ كىمنى دەۋاتقىنىنى سوراپ بېقىشنى ئىشارەت قىلدى.
25 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەيسانىڭ مەيدىسىگە يۆلىنىپ تۇرۇپ ئۇنىڭدىن:
ـ ئى رەب، ئۇ كىمدۇر؟ ـ دەپ سوردى.
26 ئەيسا جاۋاب بېرىپ:
ـ بۇ بىر چىشلەم نانىنى ئاشقا توگۈرۈپ كىمگە سۇنسام، شۇدۇر، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بىر چىشلەم نانىنى ئاشقا
توگۈرۈپ، سىموننىڭ ئوغلى يەھۇدا ئىشقاريوتقا سۇندى. □
27 يەھۇدا نانىنى ئېلىۋىدى، شەيتان ئۇنىڭ ئىچىگە كىردى.
ـ قىلىدىغىنىڭنى چاپسان قىل، ـ دېدى ئەيسا ئۇنىڭغا.
28)ئەمدى داستىخاندا ئولتۇرغانلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۇنىڭ يەھۇداغا بۇ سۆزلەرنى نېمە ئۈچۈن دېگىنىنى بىلمىدى.
29 يەھۇدا ئۇلارنىڭ ئورتاق ھەمياننى تۇتقىنى ئۈچۈن، بەزىلەر ئەيسا ئۇنىڭغا: »بىزگە كېرەكلىك ھېيتلىق نەرسىلەرنى
ئېلىپ كەل« ياكى » كەمبەغەللەرگە بىرەر نەرسە بەر« دەۋاتىسا كېرەك، دەپ ئويلاشتى.(■
30 يەھۇدا بۇ بىر چىشلەم نانىنى ئېلىپلا تاشقىرىغا چىقىپ كەتتى)بۇ چاغ كېچە ئىدى.(□

يېڭى ئەمر

31 يەھۇدا تاشقىرىغا چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، ئەيسا مۇنداق دېدى:

□ **13:18** »مەن بىلەن ھەمداستىخان بولۇپ نېنىمنى يېگەنمۇ ماڭا پۇت ئاتتى«! ـ »زەب.» 9:41نى كۆرۈڭ.
■ **13:18** زەب. 9:41□ مات. 23:26□ 1يۇھ. 192:
□ **13:19** »ئۇ ئىشلار يۈز بەرگەندە مېنىڭ »بار بولغۇچى« ئىكەنلىكىمگە ئىشىنىسىلەر« ـ ياكى »ئۇ ئىشلار يۈز بەرگەندە مېنىڭ »ئۇ«)يەنى، مەسىھ(ئىكەنلىكىمگە ئىشىنىسىلەر.«
■ **13:19** يۇھ. 29:14□ 4.16:
■ **13:20** مات. 40:10□ لۇقا 16.10:
■ **13:21** مات. 21:26□ مار. 18:14□ لۇقا 21:22□ روس. 17:1□ 1يۇھ. 19.2:
□ **13:23** »ئەيسا سۆيىدىغان مۇخلىس« ـ بەلكىم بۇ »بايان«نىڭ مۇئەللىپى روسۇل يۇھانا. » كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **13:23** يۇھ. 2:20□ 20.21□ 7:
□ **13:26** »بۇ بىر چىشلەم نانىنى ئاشقا توگۈرۈپ كىمگە سۇنسام، شۇدۇر« ـ داستىخاندا ئولتۇرۇپ بىرسىگە بىر چىشلەم نانىنى ئاشقا توگۈرگەن ھالدا سۇنۇش چوكۇقۇر مۇھەببىتىنى بىلدۈرۈش ھەرىكىتى ئىدى.
■ **13:29** يۇھ. 6.12:
□ **13:30** »بۇ چاغ كېچە ئىدى« ـ بۇ دېگەننىڭ ئەسلى مەنىسىدىن باشقا، كۆچمە مەنىسى باردۇر. يۇقىرىدىكى 5:9، 9:11-10، 35:12-36دە ئەيسانىڭ » كۈندۈز« ۋە »قاراڭغۇلۇق« ياكى »كېچە« توغرۇلۇق سۆزلىرىنى كۆرۈڭ.

ـ ئەمدى ئىنسانئوغلى ئۇلۇغلىنىدىغان ۋاقىت-سائەت يېتىپ كەلدى ۋە خۇدا ئۇ ئارقىلىق ئۇلۇغلىنىدۇ.
32 ۋە ئەگەر خۇدا ئۇنىڭدا ئۇلۇغلانسا، خۇدامۇ ئۆزىدە ئۇنى ئۇلۇغلايدۇ، شۇنداقلا دەرھال ئۇنى ئۇلۇغلايدۇ. □ ■
33 بالىلىرىم، سىلەر بىلەن بىللە بولىدىغان يەنە ئازغىنا ۋاقتىم قالدى. سىلەر مېنى ئىزدەيسىلەر، لېكىن مېنىڭ
يەھۇدىيلارغا: »مەن بارىدىغان يەرگە سىلەر بارالمايسىلەر« دەپ ئېيتقىنىمدەك، بۇنى سىلەرگىمۇ ئېيتىمەن.■
34 سىلەرگە يېڭى بىر ئەمر تاپشۇرىمەنكى، »بىر-بىرىڭلارنى سۆيۈڭلار.« سىلەرنى سۆيگىنىمدەك، سىلەرمۇ بىر-
بىرىڭلارنى سۆيۈڭلار. ■
35 ئاراڭلاردا بىر-بىرىڭلارغا مېھىر-مۇھەببىتىڭلار بولسا، ھەممە ئادەم سىلەرنىڭ مېنىڭ مۇخلىسلىرىم
ئىكەنلىكىڭلارنى بىلىدۇ.■

ئەيسانىڭ پېترۇسنىڭ تاندىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتىشى
مات. 26:31-35□ مار. 14:27-31□ لۇقا 22:31-34

36 سىمون پېترۇس ئۇنىڭدىن:
ـ ئى رەب، قەيەرگە بارىسەن؟ ـ دەپ سوريدى.
ئەيسا جاۋابەن: ـ مەن كېتىدىغان يەرگە ھازىرچە ئەگىشىپ بارالمايسەن، لېكىن كېيىن ماڭا ئەگىشىپ بارىسەن، ـ
دېدى.□ ■
37 پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ ئى رەب، نېمە ئۈچۈن ھازىر سېنىڭ كەينىڭدىن ئەگىشىپ بارالمايمەن؟ سەن ئۈچۈن جېنىمنى پىدا قىلاي! ـ
دېدى.■
38 ئەيسا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ مەن ئۈچۈن راستىنلا جېنىڭنى پىدا قىلامسەن؟ بەرھەق، بەرھەق، ساڭا ئېيتىپ قويايىكى، خوراز چىللىغۇچە،
سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن!□ ■

14

ئەيسا سۆزىنى داۋام قىلىدۇ ـ »يول، ھەقىقەت ۋە ھاياتلىقتۇرمەن«
1 كۆڭلۈڭلارنى پاراكەندە قىلماڭلار! خۇداغا ئىشىنىسىلەر، ماڭىمۇ ئىشىنىڭلار.

□ **13:32 »ئەگەر خۇدا ئۇنىڭدا ئۇلۇغلانسا، خۇدامۇ ئۆزىدە ئۇنى ئۇلۇغلايدۇ، شۇنداقلا دەرھال ئۇنى ئۇلۇغلايدۇ«** ـ بۇنىڭ قارشىمىزچە »ئۆزىدە« مۇشۇ يەردە »خۇدا ئۆزىدە« دېگەننى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار مۇشۇ يەردە »ئۆزىدە« »مەسىھنىڭ ئۆزىدە« دېگەننى بىلدۈرىدۇ، دەپ قارايدۇ. **»خۇدامۇ ئۆزىدە ئۇنى ئۇلۇغلايدۇ«** ـ ياكى)يۇقىرىقى ئىزاھاتتا ئېيتىلغاندەك(»خۇدا ئۇنى)ئىنسانئوغلىنىڭ(ئۆزىدە ئۇلۇغلايدۇ.«
يۇ مۇھىم 32-31-ئايەتلەر ئۇستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

■ **13:32** يۇھ. 12:23□ 1.17:

■ **13:33** يۇھ. 7:34□ 8.21:

■ **13:34** لاۋ. 19:18□ مات. 22:39□ يۇھ. 15:12□ ئەف. 5:2□ 1تىس. 4:9□ 1پېت. 4:8□ 1يۇھ. 3:23□ 4.21:

■ **13:35** 1يۇھ. 2:5□ 4.20:

□ **13:36 »مەن كېتىدىغان يەرگە ھازىرچە ئەگىشىپ بارالمايسەن، لېكىن كېيىن ماڭا ئەگىشىپ بارىسەن«** ـ »كېيىن ئەگىشىپ بارىسەن« ـ پېترۇس جىسمانىي تەرەپتىن)ئۇلۇمدىن تىرىلىپ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈش يولدا(پېترۇس رەببگە ئەگىشىلمىدى، ئەلۋەتتە. لېكىن ئەيسانىڭ كۆزدە تۇتقىنى روھىي جەھەتتىكى »خۇدانىڭ يولدا پىدا بولۇش« ئىدى. مۇنى تەرەپتىمۇ پېترۇس ئەيساغا ئەگىشىشكە تەيىار بولىدى. ئۇ ئاۋۋال ئەيسادىن تېنىپ، ئاندىن قاتتىق توۋا قىلىش جەريانى ئارقىلىق، شۇنداقلا مۇقەددەس روھنىڭ كېلىشى بىلەن ئۇ »كېيىن« تەيىار بولدى. مەسىھنىڭ »كېيىن ماڭا ئەگىشىسەن« دېگىنى بولسا، پېترۇس قاتتىق تېپىلىپ كەتكەن ۋاقتىدا ئۇنىڭغا تەسەللى يەتكۈزىدىغان قىممەتلىك ۋەدە بولىدۇ. ■ **13:36** يۇھ. 21:18□ 2پېت. 14:1

■ **13:37** مات. 26:33□ مار. 14:29□ لۇقا 22:33.

□ **13:38 »خوراز چىللىغۇچە، سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىسەن«!** ـ گرىك تىلىدا »سەن مەندىن ئۈچ قېتىم تانىمىغۇچە، خوراز چىللىمايدۇ.«

■ **13:38** مات. 26:34□ مار. 14:30□ لۇقا 22:34.

2 ئاتامنىڭ تۆيىدە نۇرغۇن ماكانلار بار. بولمىغان بولسا، بۇنى سىلەرگە ئېيتقان بولاتتىم؛ چۈنكى مەن ھەربىرىڭلارغا
ئورۇن تەييارلاش ئۈچۈن شۇ يەرگە كېتىپ بارىمەن.□
3 مەن سىلەرگە ئورۇن تەييارلىغلى باردىغانكەنمەن، چوقۇم قايتىپ كېلىپ، سىلەرنى تۆزۈمگە ئالىمەن؛ شۇنىڭ
بىلەن، مەن قەيەردە بولسام، سىلەرمۇ شۇ يەردە بولىسىلەر.□ ■
4 سىلەر مېنىڭ قەيەرگە كېتىدىغانلىقىمنى ۋە ئۇ يەرگە باردىغان يولنى بىلىسىلەر.
5 توماس ئۇنىڭغا: ـ ئى رەب، سېنىڭ قەيەرگە كېتىدىغانلىقىڭنى بىلمەيمىز. شۇنداق ئىكەن، يولنى قانداق بىلىمىز؟
ـ دېدى.
6 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ يول، ھەقىقەت ۋە ھاياتلىق ئۆزۈمدۇرمەن. مېنىڭسىز ھېچكىم ئاتىنىڭ يېنىغا بارالمايدۇ.□ ■
7 ئەگەر مېنى تونۇغان بولساڭلار، ئاتامنىمۇ تونۇغان بولاتتىڭلار. ھازىردىن باشلاپ ئۇنى تونۇدۇڭلار ھەم ئۇنى
كۆردۈڭلار، ـ دېدى.
8 ـ ئى رەب، ئاتىنى بىزگە كۆرسىتىپ قويساڭلا، شۇ كۇپايە، ـ دېدى فىلىپ.
9 ئەيسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: ـ »ئى فىلىپ، سىلەر بىلەن بىرگە بولغىنىمغا شۇنچە ۋاقىت بولدى، مېنى تېخىچە
تونۇمىدىڭمۇ؟ مېنى كۆرگەن كىشى ئاتىنى كۆرگەن بولىدۇ. شۇنداق تۇرۇقلۇق، سەن نېمىشقا يەنە: »بىزگە ئاتىنى
كۆرسەتكەيسەن« دەيسەن؟ ■
10 مەن ئاتىدا، ئاتا مەندە ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمەمسەن؟ سىلەرگە ئېيتقان سۆزلىرىمنى ئۆزلۈكۈمدىن ئېيتقىنىم يوق؛ بەلكى
مەندە تۇرۇۋاتقان ئاتا ئۆز ئەمەللىرىنى قىلىۋاتىدۇ. ■
11 مېنىڭ ئاتىدا بولغانلىقىمغا، ئاتىنىڭ مەندە بولغانلىقىغا ئىشىنىڭلار. ياكى ھېچبولمىغاندا، مېنىڭ قىلغان ئەمەللىرىمدىن
ماڭا ئىشىنىڭلار.□
12 بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ماڭا ئىشەنگەن كىشى مېنىڭ قىلىۋاتقان ئەمەللىرىمنى
قىلالايدۇ؛ ۋە بۇلاردىنمۇ تېخىمۇ ئۆلۈغ ئەمەللەرنى قىلىدۇ، چۈنكى مەن ئاتىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېتىمەن. □ ■
13 ۋە ئاتىنىڭ ئوغۇلدا ئۇلۇغلىنىشى ئۈچۈن، ھەرنېمىنى مېنىڭ نامىم بىلەن تىلىسەڭلار، شۇلارنى ئىجابەت قىلىمەن. ■
14 مېنىڭ نامىم بىلەن ھەرقانداق نەرسىنى تىلىسەڭلار، مەن سىلەرگە شۇنى ئىجابەت قىلىمەن.«

ئەيسانىڭ مۇقەددەس روھنى ئەۋەتىشى؛ ئۇنىڭ قىلىدىغان ئىشلىرى

□ **14:2** »ئاتامنىڭ تۆيىدە نۇرغۇن ماكانلار بار« ـ يۇ سۆزلەر جەننەتنى كۆرسىتەمدۇ؟ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئەيسا 2-بابتا تۆز تېنىنى »خۇدانىڭ ئۆيى«)ئىبادەتخانا(دەپ سۈرەتلىدى، شۇنداقلا 35:8دە »خۇدانىڭ ئۆيى«نى روھىي جەھەتتىن تىلغا ئالدى. يۇنىڭغا قارىغاندا »ئۇرالغۇ-ماكان«نى روھىي جەھەتتىن چۈشىنىش كېرەك. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بۇ تونۇرىسىدا توختىلىمىز.

□ **14:3** »مەن سىلەرگە ئورۇن تەييارلىغلى باردىغانكەنمەن، چوقۇم قايتىپ كېلىپ، سىلەرنى تۆزۈمگە ئالىمەن؛ شۇنىڭ بىلەن، مەن قەيەردە بولسام، سىلەرمۇ شۇ يەردە بولىسىلەر« ـ مەسىھنىڭ بۇ »قايتىپ كېلىش«ى مەسىھنىڭ قىيامەتتە دۇنياغا كېلىشى ياكى مۇقەددەس روھنىڭ ئەۋەتىلىشىنى كۆرسىتەمدۇ؟ بۇ ئۇچىنچى ئايەت ئۈستىدىمۇ »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

■ **14:3** يۇھ. 26:12□ 24.17:

□ **14:6** »يول، ھەقىقەت ۋە ھاياتلىق ئۆزۈمدۇرمەن. مېنىڭسىز ھېچكىم ئاتىنىڭ يېنىغا بارالمايدۇ« ـ مەسىھ ئۆزىنى ئاتىنىڭ يېنىغا باردىغان يول كېيىنكى تۆلۈم ئارقىلىق بولاتتى، ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا نىسبەتەن، مەسىھنىڭ ئۆزى ئاتىنىڭ ئالدىغا باردىغان يولدۇر.

■ **14:6** يۇھ. 1□4: 17؛ 9:10□ 25:11□ ئىبر. 8.9:

■ **14:9** يۇھ. 30.10:

■ **14:10** يۇھ. 17:5□ 16:7□ 28:8□ 38:10□ 49:12□ 13:16□ 21.17:

□ **14:11** ...» ھېچبولمىغاندا، مېنىڭ قىلغان ئەمەللىرىمدىن ماڭا ئىشىنىڭلار« ـ 11-ۋە 12-ئايەتلەردە »ئەمەللەر« ئەيسا ياراتقان مۆجىزىلىك ئالامەتلەر.

□ **14:12** »ماڭا ئىشەنگەن كىشى مېنىڭ قىلىۋاتقان ئەمەللىرىمنى قىلالايدۇ؛ ۋە بۇلاردىنمۇ تېخىمۇ ئۆلۈغ ئەمەللەرنى قىلىدۇ، چۈنكى مەن ئاتىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېتىمەن« ـ يۇ »تېخىمۇ ئۆلۈغ ئەمەللەر« ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.■ **14:12** مات. 21:21□ لۇقا 6:17□ روس. 12:5□ 11.19: ■ **14:13** يەر. 12:29□ مات. 7:7□ 22:21□ مار. 24:11□ لۇقا 9:11□ يۇھ. 7:15□ 24:16□ ياق. 5:1□ 1يۇھ. 22.3:

15 ـ »مېنى سۆيسەكلار، ئەمرلىرىمگە ئەمەل قىلىسىلەر. ■
16 مەنمۇ ئاتىدىن تىلەيمەن ۋە ئۇ سىلەرگە باشقا بىر يارده‌مچى ئاتا قىلىدۇ. ئۇ سىلەر بىلەن ئەبەدگىچە بىرگە بولىدۇ. □
17 ئۇ بولسىمۇ هەققەتنىڭ روھىدۇر. ئۇنى بۇ دۇنيادىكىلەر قوبۇل قىلالمايدۇ، چۈنكى ئۇنى نە كۆرمەيدۇ، نە
تونۇمايدۇ. بىراق سىلەر ئۇنى تونۇيسىلەر، چۈنكى ئۇ سىلەر بىلەن بىللە ئۇرۇۋاتىدۇ هەم سىلەردە ماكان قىلىدۇ.□
18 مەن سىلەرنى يېتىم قالدۇرمايمەن، يېنىڭلارغا يەنە قايتىپ كېلىمەن. ■
19 ئازغىنا ۋاقىتتىن كېيىن، بۇ دۇنيا مېنى كۆرمەيدۇ، لېكىن سىلەر كۆرۈۋىسىلەر. مەن هايات بولغانلىقىم ئۈچۈن،
سىلەرمۇ هايات بولىسىلەر.
20 شۇ كۈندە مېنىڭ ئاتامدا بولغانلىقىم، سىلەرنىڭ مەندە بولغانلىقىڭلار ۋە مەنمۇ هەم سىلەردە بولغانلىقىمنى بىلىسىلەر.
21 كىم ئەمرلىرىمگە ئىگە بولۇپ ئۇلارنى تۇتسا، مېنى سۆيگۈچى شۇ بولىدۇ. مېنى سۆيگۈچىنى ئاتامۇ سۆيىدۇ، مەنمۇ
ئۇنى سۆيىمەن ۋە ئۆزۈمنى ئۇنىڭغا ئايان قىلىمەن.«
22 يەھۇدا)يەھۇدا ئىشقاريوت ئەمەس(ئۇنىڭدىن:
ـ ئى رەب، سەن ئۆزۈڭنى بۇ دۇنيادىكىلەرگە ئايان قىلماي، بىزگىلا ئايان قىلىشىڭ قانداق ئىش؟ ـ دەپ سوريدى.□
23 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ »بىركىم مېنى سۆيسە، سۆزۈمنى تۇتىدۇ؛ ئاتامۇ ئۇنى سۆيىدۇ ۋە ئاتام بىلەن ئىككىمىز ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭ
بىلەن بىللە ماكان قىلىمىز. □
24 مېنى سۆيمەيدىغان كىشى سۆزلىرىمنى تۇتمايدۇ؛ ۋە سىلەر ئاڭلاۋاتقان بۇ سۆز بولسا مېنىڭ ئەمەس، بەلكى مېنى
ئەۋەتكەن ئاتىنىڭكىدۇر. ■
25 مەن سىلەر بىلەن بىللە بولۇۋاتقان چېغىمدا، بۇلارنى سىلەرگە ئېيتتىم.
26 لېكىن ئاتا مېنىڭ نامىم بىلەن ئەۋەتىدىغان يارده‌مچى، يەنى مۇقەددەس روھ سىلەرگە هەممىنى ئۆگىتىدۇ هەم
مېنىڭ سىلەرگە ئېيتقان هەممە سۆزلىرىمنى ئېسىڭلارغا كەلتۈرىدۇ.■
27 سىلەرگە خاتىرجەملىك قالدۇرىمەن، ئۆز خاتىرجەملىكىمنى سىلەرگە بېرىمەن؛ مېنىڭ سىلەرگە بەرگىنىم بۇ
دۇنيادىكىلەرنىڭ بەرگىنىدەك ئەمەستۇر. كۆڭۈڭلارنى پاراكەندە قىلماڭلار ۋە جۈرئەتسىز بولماڭلار.□ ■

■ **14:15** يۇھ. 14□21: 23؛ 10:15□ 1يۇھ. 3.5:
□ **14:16** **»مەنمۇ ئاتىدىن تىلەيمەن ۋە ئۇ سىلەرگە باشقا بىر يارده‌مچى ئاتا قىلىدۇ«** ـ مۇھىم سۆز »**باشقا بىر** يارده‌مچى«دۇر. برنىچى »يارده‌مچى« بولسا ئەيسا مەسىهنىڭ ئۆزى، ئەلۋەتتە. »يارده‌مچى« گرېك تىلىدىكى »پاراكلېتوس« دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىنى تولۇق ئىپادىلەپ بېرەلەيدۇ. گرېك تىلىدىكى »پاراكلېتوس«نىڭ تولۇق مەنىسى »مەلۇم بىراۋنىڭ يېنىغا يارده‌م بېرىشكە چاقىرىلغۇچى«، يەنى »ئەسەللى بەرگۈچى«، »مەمراھ«، »مەسلىھەتچى«، »كۆچمەيتكۈچى«، »ئادۋوكات-ئاقلىغۇچى« قاتارلىقلاردۇر. »باشقا بىر...« دېگىنى بىزگە شۇنى كۆرسىتىدۇكى، ئەيسا مۇخلىسلار بىلەن بىرگە بولغان ۋاقىتدا، ئۇلارغا قانداق جەھەتلەردىن »يارده‌مچى« بولغان بولسا، ئۇ ئۆلۈردىن ئىلگىرىلىگاندا، مۇقەددەس روھ ئۇلارغا ئەيسانىڭ تولۇق ۋەكلى بولۇپ، ئىككىنچى »يارده‌مچى« رولىدا بولىدۇ، دېگەن قىممەتلىك ۋەدىنى بىلدۈرىدۇ.
□ **14:17** **»ئۇ بولسىمۇ هەققەتنىڭ روھىدۇر«** ـ »هەققەتنىڭ روھى« ـ ياكى »هەققەتكە باشلىغۇچى روھ.« **»سىلەر ئۇنى تونۇيسىلەر، چۈنكى ئۇ سىلەر بىلەن بىللە ئۇرۇۋاتىدۇ«** ـ ئۇلار قايسى يول بىلەن مۇقەددەس روھنى تونۇيدۇ؟ ئۇ شۇ چاغدا قانداق يول بىلەن »ئۇلار بىلەن بىللە ئۇردى«؟ جاۋاب شۇيەھىسىزكى، ئۇلار ئەيسانى تونۇغاچقا، مۇقەددەس روھنىمۇ تونۇغان بولىدۇ؛ ئەيسا ئۇلار بىلەن بىللە ئۇرغاچقا، مۇقەددەس روھمۇ ئۇلار بىلەن بىللە ئۇرۇۋاتاتتى. لېكىن ئەيسا ئۇلاردىن ئىلگىرىلىگاندىن كېيىن مۇقەددەس روھ ئۇلارنىڭ »ئىچىدە، قەلبىدە، روھىدا« ماكان قىلىدۇ.
■ **14:18** مات. 20.28:
□ **14:22** **»ئى رەب، سەن ئۆزۈڭنى بۇ دۇنيادىكىلەرگە ئايان قىلماي، بىزگىلا ئايان قىلىشىڭ قانداق ئىش؟«** ـ شۇيەھىسىزكى، مۇخلىسلار ئۇنى دەرھال ئۆزىنى يۇتكۈل دۇنياغا ئايان قىلىدۇ، دەپ ئويلاتتى.
□ **14:23** **»ئاتام بىلەن ئىككىمىز ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ماكان قىلىمىز«** ـ »ئاتام بىلەن ئىككىمىز« گرېك تىلىدا »بىز.«
■ **14:24** يۇھ. 16:7□ 28:8□ 49:12□ 10:14□ 13.16:
■ **14:26** لۇقا 49:24□ يۇھ. 26:15□ 16□7: 13؛ روس. 4.2:
□ **14:27** **»مېنىڭ سىلەرگە بەرگىنىم بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرىنىڭ بەرگىنىدەك ئەمەستۇر«** ـ بۇ دۇنيادىكى ئادەملەر بىر نەرسە بەرگىنىدە دائىم دېگۈدەك خالاپ بەرمەيدۇ ـ ئالداپچىلىق، يالغانچىلىق ۋە ئۆرغۈن شەرتلەر بىلەن بېرىدۇ. لېكىن خۇدا بىزگە بىر نەرسە بەرسە ئۇنى قايتۇرغۇزمايدۇ. ■ **14:27** فىل. 7.4:

28 سىلەر مېنىڭ: »مەن سىلەردىن ئايرىلىپ كېتىمەن، كېيىن يېنىڭلارغا يەنە قايتىپ كېلىمەن« دېگىنىمنى
ئاڭلىدىڭلار. مېنى سۆيگەن بولساڭلار، ئاتىنىڭ يېنىغا كېتىدىغانلىقىم ئۈچۈن خۇرسەن بولاتتىڭلار. چۈنكى
ئاتا مەندىن ئۈلۈغدۇر. ■
29 سىلەرنىڭ بۇ ئىشلار يۈز بەرگىنىدە ئىشىنىشىڭلار ئۈچۈن بۇ ئىشلار يۈز بېرىشتىن ئاۋۋال سىلەرگە ئېيتتىم. □ ■
30 مۇندىن كېيىن سىلەر بىلەن كۆپ سۆزلەشمەيمەن؛ چۈنكى بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى كېلىش ئالدىدا تۇرىدۇ ۋە
مەندىن كىرگۈدەك ھېچ يوچۇق تاپالمايدۇ. □ ■
31 لېكىن بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرىنىڭ مېنىڭ ئاتىنى سۆيىدىغانلىقىمنى بىلىشى ئۈچۈن ئاتا ماڭا نېمە ئەمر قىلغان بولسا،
مەن دەل شۇنى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن. تۇرۇڭلار، بۇ جايدىن كېتەيلى.»□ ■

15

ئەيسا ـ ھەقىقىي ئۈزۈم تېلىدۇر، ئۆزىڭ سۆزىنىڭ داۋامى

1 ـ »ھەقىقىي ئۈزۈم تېلى« ئۆزۈمدۇرمەن، ئاتام بولسا باغۋەندۇر.□
2 باغۋەن مەندىكى مېۋە بەرمەيدىغان ھەربىر شاخنى كېسىپ تاشلايدۇ. مېۋە بەرگەنلىرىنى بولسا تېخىمۇ كۆپ مېۋە
بەرسۇن دەپ، پاك قىلىپ پۇتاپ تۇرىدۇ.□ ■
3 ئەمدى سىلەر مەن سىلەرگە يەتكۈزگەن سۆزۈم ئارقىلىق ئاللىبۇرۇن پاك بولدۇڭلار.□ ■
4 سىلەر مەندە ئىزچىل تۇرۇڭلار، مەنمۇ سىلەردە ئىزچىل تۇرىمەن. شاخ تالدا تۇرماي، ئۆزى مېۋە بېرەلمەيدىغىنىدەك،
سىلەرمۇ مەندە ئىزچىل تۇرمىساڭلار، مېۋە بېرەلمەيسىلەر.
5 »ئۈزۈم تېلى« ئۆزۈمدۇرمەن، سىلەر بولساڭلار شاخلىرىدۇرسىلەر. كىم مەندە ئىزچىل تۇرسا، مەنمۇ شۇنداقلا
ئۇنىڭدا تۇرغىنىمدا، ئۇ كۆپ مېۋە بېرىدۇ. چۈنكى مەنسىز ھېچنېمىنى قىلالمايسىلەر.
6 بىرسى مەندە تۇرمىسا، ئۇ كېرەكسىز شاختەك تاشلىنىپ، قۇرۇپ كېتىدۇ. بۇنداق شاخلار يىغىپ كېلىنىپ ئوتقا
تاشلىنىدۇ.■

■ **14:28** يۇھ. 3.14:
□ **14:29** »**سىلەرنىڭ بۇ ئىشلار يۈز بەرگىنىدە ئىشىنىشىڭلار ئۈچۈن بۇ ئىشلار يۈز بېرىشتىن ئاۋۋال سىلەرگە ئېيتتىم**« ـ »بۇ ئىشلار« ـ ئەيسانىڭ
ئۆتۈلۈپ ئۆلتۈرۈلۈشى »)سىلەردىن ئايرىلىپ كېتىشىم«) ئۆلارنىڭ ئېتىقادىغا دەھشەتلىك زەرب بولىدۇ.
■ **14:29** يۇھ. 19:13□ 4.16:
□ **14:30** »**بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى كېلىش ئالدىدا تۇرىدۇ ۋە مەندىن كىرگۈدەك ھېچ يوچۇق تاپالمايدۇ**« ـ »بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى« شەيتان،
ئىبلىسنى كۆرسىتىدۇ.
■ **14:30** يۇھ. 31:12□ 11:16□ ئەف. 2.2:
□ **14:31** »**ئاتا ماڭا نېمە ئەمر قىلغان بولسا، مەن دەل شۇنى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن**« ـ 30-ئايەت بىلەن زىچ باغلىنىدۇ. دېمەك، ئەيسانىڭ ئۆزىنىڭ
ئۆتۈلۈشى، سوتلىنىشى، ھاقارەتلىنىشى ئاتىدىن كېڭىتلىنىشنى ئىختىيارى بىلەن قوبۇل قىلىشىنىڭ تۈپ مەقسىتى بولسا، ئىبلىسنىڭ ئۆستىدىن قاناقتۇر بىر
ھوقۇققا ئىگە بولۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئاتىنىڭ ئىرادىسى ئۈچۈن بولىدۇ.
■ **14:31** يۇھ. 18:10□ ئىبر. 5.10:
□ **15:1** »**ھەقىقىي ئۈزۈم تېلى« ئۆزۈمدۇرمەن**« ـ »**ھەقىقىي** ئۈزۈم تېلى« بولغاندىن كېيىن، ساختا ياكى پور-پۈچەك ئۈزۈم تېلىمۇ بارمۇ؟ بۇنىڭ
توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
□ **15:2** »**باغۋەن مەندىكى مېۋە بەرمەيدىغان ھەربىر شاخنى كېسىپ تاشلايدۇ**« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »مەندىكى مېۋە بەرمەيدىغان ھەربىر
شاخنى باغۋەن)باراڭغا(ئېسىپ قويىدۇ.« لېكىن 6-ئايەتكە قارىغاندا تەرجىممىز توغرا بولسا كېرەك. »**مېۋە بەرگەنلىرىنى بولسا تېخىمۇ كۆپ مېۋە
بەرسۇن دەپ، پاك قىلىپ پۇتاپ تۇرىدۇ**« ـ »پۇتاپ تۇرىدۇ« گۈپىك تىلىدا »تازىلايدۇ« ياكى »پاكلايدۇ« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. 4-ئايەتنى كۆزۈڭ.
■ **15:2** مات. 13.15:
□ **15:3** »**... سىلەر مەن سىلەرگە يەتكۈزگەن سۆزۈم ئارقىلىق ئاللىبۇرۇن پاك بولدۇڭلار**« ـ »پاك« مۇشۇ يەردە يەنە »پۈتالغان« دېگەن مەنىسىنمۇ
بىلدۈرۈشى مۇمكىن. بىراق مۇھىم مەنىسى »پاك« ئىگىنلىكىگە شۈبھىسى يوقتۇر (31:10□□ كۆزۈڭ.(■ **15:3** يۇھ. 10.13: ■ **15:6** ئەز.
2-8:15□ مات. 10:3□ 19:7□ كول. 23.1:

7 سىلەر مەندە ئىزچىل تۇرساڭلار ۋە سۆزلىرىم سىلەردە ئىزچىل تۇرسا، نېمىنى تەلەپ قىلساڭلار، سىلەرگە شۇ
ئىجابەت بولىدۇ.■
8 سىلەرنىڭ كۆپ مېۋىنى بېرىشىڭلار، شۇنداقلا مېنىڭ مۇخلىسلىرىم ئىكەنلىكىڭلارنى ئىسپاتلىشىڭلار بىلەن شان-
شەرەپ ئاتامغا كەلتۈرۈلىدۇ.□
9 ئاتام مېنى سۆيگىنىدەك، مەنمۇ سىلەرنى سۆيدۇم؛ مېنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىمدە ئىزچىل تۇرۇڭلار.
10 ئەگەر ئەمرلىرىمنى تۇتسىڭلار، خۇددى مەن ئاتامنىڭ ئەمرلىرىنى تۇتقان ۋە ھەمىشە ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدە
تۇرغىنىمدەك، سىلەرمۇ ھەمىشە مېنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىمدە تۇرىسىلەر.■
11 مېنىڭ خۇشاللىقىم سىلەردە بولسۇن ۋە شۇنىڭدەك خۇشاللىقىڭلار تولۇپ تاشسۇن دەپ، مەن بۇلارنى سىلەرگە
ئېيىتتىم.
12 مېنىڭ ئەمرىم شۇكى، مەن سىلەرنى سۆيگىنىمدەك، سىلەرمۇ بىر-بىرىڭلارنى سۆيۈڭلار. ■
13 ئىنسانلارنىڭ تۆز دوستلىرى ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىشتىن چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببىتى يوقتۇر. ■
14 سىلەرگە بۇيرۇغان ئەمرلىرىمنى ئادا قىلساڭلار، مېنىڭ دوستلىرىم بولىسىلەر. □ ■
15 ئەمدى مۇندىن كېيىن مەن سىلەرنى »قۇل« دەپ ئاتمايمەن. چۈنكى قۇل خوجايىنىنىڭ نېمە قىلىۋاتقىنىنى
بىلمەيدۇ. ئۇنىڭ ئورنىغا سىلەرنى »دوست« دەپ ئاتىدىم، چۈنكى ئاتامدىن ئاڭلىغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى سىلەرگە
يەتكۈزدۈم. □ ■
16 سىلەر مېنى تاللىغىنىڭلار يوق، ئەكسىچە مەن سىلەرنى تاللىدىم ۋە سىلەرنى بېرىپ مېۋە بەرسۇن ھەمدە
مېۋىلىرىڭلار دائىم ساقلانسۇن، مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتىدىن نېمە تىلىسەڭلار، ئۇ سىلەرگە بەرسۇن دەپ سىلەرنى
تىكلىدىم. □ ■
17 سىلەرگە شۇنى ئەمر قىلىمەنكى، بىر-بىرىڭلارنى سۆيۈڭلار.□

دۇنيادىكىلەرنىڭ ئەيىبىگا بولغان نەپرىتى

18 بۇ دۇنيادىكىلەر سىلەردىن نەپرەتلەنسە، سىلەردىن ئاۋۋال مەندىن نەپرەتلەنگەنلىكىنى بىلىڭلار. ■

■ **15:7** يەر. 12:29□ مات. 7:7□ 22:21□ مار. 24:11□ لۇقا 9:11□ يۇھ. 13:14□ 24:16□ ياق. 5:1□ 1يۇھ. 22:3□ 14.5:

□ **15:8 »سىلەر مەندە ئىزچىل تۇرساڭلار ۋە سۆزلىرىم سىلەردە ئىزچىل تۇرسا، نېمىنى تەلەپ قىلساڭلار، سىلەرگە شۇ ئىجابەت بولىدۇ. سىلەرنىڭ كۆپ مېۋىنى بېرىشىڭلار، شۇنداقلا مېنىڭ مۇخلىسلىرىم ئىكەنلىكىڭلارنى ئىسپاتلىشىڭلار بىلەن شان-شەرەپ ئاتامغا كەلتۈرۈلىدۇ«** ـ 7-8-ئايەتكە قارىغاندا، مۇخلىسلار خۇداغا چىقارغان، ئۆزى خۇرسەن قىلىدىغان مېۋە ئۈزۈملۈك دۇئا-تىلاۋەتلەرنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **15:10** يۇھ. 14□15: 21، 23؛ 1يۇھ. 3.5:

■ **15:12** لاۋ. 18:19□ مات. 39:22□ يۇھ. 34:13□ ئەف. 2:5□ 1تىس. 9:4□ 1پېت. 8:4□ 1يۇھ. 23:3□ 21.4:

■ **15:13** رىم. 7:5□ ئەف. 2:5□ 1يۇھ. 16.3:

□ **15:14 »سىلەرگە بۇيرۇغان ئەمرلىرىمنى ئادا قىلساڭلار، مېنىڭ دوستلىرىم بولىسىلەر«** ـ 14-13-ئايەتتە خۇدانىڭ مۇھەببىتىنىڭ تۆلۈغلۇقى ئايان قىلىنىدۇ. »مەسىھنىڭ دوستلىرى« ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى ئادا قىلغۇچىلاردۇر. لېكىن مەسىھ بارلىق كىشىلەر، جۈملىدىن تۆز ئەمرلىرىنى ئادا قىلمىغۇچىلار، يەنى **دۈشمەنلىرى ئۈچۈن** جېنىنى پىدا قىلغاندۇر.

■ **15:14** مات. 50:12□ 2كور. 16:5□ گال. 6:5□ 15:6□ كول. 11.3:

□ **15:15 »ئەمدى مۇندىن كېيىن مەن سىلەرنى »قۇل« دەپ ئاتمايمەن«** ـ »قۇل« يا كى »چاكار.«

■ **15:15** يۇھ. 26.8:

□ **15:16 »سىلەر مېنى تاللىغىنىڭلار يوق، ئەكسىچە مەن سىلەرنى تاللىدىم ۋە سىلەرنى بېرىپ مېۋە بەرسۇن ھەمدە مېۋىلىرىڭلار دائىم ساقلانسۇن...«** ـ ...»**بېرىپ** مېۋە بەرسۇن« دېگەن ئىبارە بەلكىم، مۇخلىسلار خۇداغا چىقارغان، ئۆزى خۇرسەن قىلىدىغان مېۋە بولسا، يۇنۇن دۇنياغا **بېرىپ** خۇش خەۋەر تارقىلىق باشقىلارنى خۇدانىڭ يولىغا كەلتۈرۈشنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ، دەپ كۆرسەتسە كېرەك. ■ **15:16** مات. 19:28□ مار. 15:16□ يۇھ. 18:13□ ئەف. 4:1□ كول. 6.1:

□ **15:17 »سىلەرگە شۇنى ئەمر قىلىمەنكى، بىر-بىرىڭلارنى سۆيۈڭلار«** ـ گېپىك تىلىدا »سىلەرگە شۇلارنى ئەمر قىلىمەنكى، بىر-بىرىڭلارنى سۆيۈڭلار.«

■ **15:18** 1يۇھ. 13.3:

19 سىلەرمۇ بۇ دۇنيادىكىلەردىن بولغان بولسا ئىدى، بۇ دۇنيادىكىلەر سىلەرنى ئۆزىمىزنىڭكى دەپ، سۆيگەن بولاتتى.
بىراق سىلەر بۇ دۇنيادىن بولمىغاچقا، بەلكى مەن سىلەرنى بۇ دۇنيادىن ئايرىپ تاللىغانلىقىم ئۈچۈن، ئەمدى بۇ
دۇنيادىكىلەر سىلەردىن نەپرەتلىنىدۇ. □ ■

20 مەن سىلەرگە ئېيتقان سۆزنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار: »قۇل خوجايىنىدىن ئۈستۈن تۇرمايدۇ.« ئۇلار ماڭا
زىيانكەشلىك قىلغان بولسا، سىلەرگىمۇ زىيانكەشلىك قىلىدۇ. مېنىڭ سۆزۈمنى تۇتقان بولسا، ئۇلار سىلەرنىڭكىنىمۇ
تۇتىدۇ.■

21 بىراق مېنىڭ نامىم تۈپەيلىدىن ئۇلار سىلەرگىمۇ شۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قىلىدۇ، چۈنكى ئۇلار مېنى ئەۋەتكۈچىنى
تونۇمايدۇ. ■

22 ئەگەر مەن كېلىپ ئۇلارغا سۆز قىلمىغان بولسام، ئۇلاردا گۇناھ يوق دەپ ھېسابلىناتتى. لېكىن ھازىر گۇناھى
ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ھېچ باھانىسى يوقتۇر. ■

23 كىمدەكىم مەندىن نەپرەتلەنسە ئاتامدىنمۇ نەپرەتلەنگەن بولىدۇ.

24 مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا باشقا ھېچكىم قىلىپ باقمىغان ئەمەللەرنى قىلمىغان بولسام، ئۇلاردا گۇناھ يوق دەپ
ھېسابلىناتتى. لېكىن ئۇلار ھازىر ئەمەللىرىمنى كۆرگەن تۇرۇقلۇق، يەنىلا ھەم مەندىن ھەم ئاتامدىن نەپرەتلەندى. ■

25 لېكىن بۇ ئىشلار ئۇلارغا تەۋە بولغان تەۋرات قانۇنىدا: »ھېچقانداق سەۋەبسىزلا مەندىن نەپرەتلەندى« دەپ
يېزىلغان سۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن شۇنداق يۈز بەردى.□ ■

26 لېكىن مەن سىلەرگە ئاتىنىڭ يېنىدىن ئەۋەتىدىغان ياردەمچى، يەنى ئاتىنىڭ يېنىدىن چىققۇچى ھەقىقەتنىڭ روھى
كەلگەندە، ئۇ ماڭا گۇۋاھلىق بېرىدۇ. □ ■

27 سىلەرمۇ ماڭا گۇۋاھلىق بېرىسىلەر، چۈنكى سىلەر باشتىن تارتىپ مەن بىلەن بىللە بولدۇڭلار.■

16

چېلىدىغان زىيانكەشلىكلەر

1 سىلەرنىڭ پۈتۈلىشىپ كەتمەسلىكىڭلار ئۈچۈن بۇلارنى سىلەرگە ئېيتتىم.

□ **15:19** »سىلەرمۇ بۇ دۇنيادىكىلەردىن بولغان بولسا ئىدىڭلار، بۇ دۇنيادىكىلەر سىلەرنى ئۆزىمىزنىڭكى دەپ، سۆيگەن بولاتتى« ـ گېرېك تىلىدا »سىلەرمۇ بۇ دۇنيادىن بولغان بولسا، بۇ دۇنيا سىلەرنى ئۆزىنىڭكى دەپ سۆيگەن بولاتتى.«

■ **15:19** يۇھ. 14:17□ گال. 10.1:

■ **15:20** مات. 24:10□ 9:24□ لۇقا 40:6□ يۇھ. 16:13□ 2.16:

■ **15:21** مات. 22:10□ يۇھ. 3.16:

■ **15:22** رىم. 15:4□ 20.5:

■ **15:24** يۇھ. 37.10:

□ **15:25** »ئۇلارغا تەۋە بولغان تەۋرات قانۇنى« ـ ھەجۋىي، كىنايىلىك سۆز. 17:8 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. »ھېچقانداق سەۋەبسىزلا مەندىن نەپرەتلەندى« ـ »زەب.» 7:35، 19 ۋە 4:69.

■ **15:25** زەب. 19:35□ 469:

□ **15:26** «...□□□□□□□□□ يەنى ئاتىنىڭ يېنىدىن چىققۇچى ھەقىقەتنىڭ روھى كەلگەندە، ئۇ ماڭا گۇۋاھلىق بېرىدۇ» ـ مۇشۇ ئايەتتىن مۇقەددەس روھنىڭ شەخس ئىكەنلىكى كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. مەسىھ ئۆزى »ئاتىنىڭ يېنىدىن« ئەۋەتىدۇ؛ مۇشۇ يەردە مۇقەددەس روھ يەنە »ئاتىنىڭ يېنىدىن چىقىدۇ« دېيىلىدۇ. گېرېك تىلىدا »چىقىدۇ« دېگەن پېئىل »ھازىرقى زامان« شەكلىدە بولغاچقا، مۇقەددەس روھنىڭ ھەردائىم شۇ ھەرىكەتنى قىلىۋاتقىنى كۆرسىتىلىدۇ.

■ **15:26** لۇقا 49:24□ يۇھ. 26:14□ 7:16□ روس. 32.5:

■ **15:27** روس. 1□8: 21؛ 32.5:

2 تۇلار سىلەرنى سىناگوگلارنىڭ جامائەتلىرىدىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىدۇ؛ ھەمدە شۇنداق بىر ۋاقىت-سائەت
كېلىدۇكى، سىلەرنى تۇتلۇرگۈچى تۆزىنى خۇداغا خىزمەت قىلىۋاتىمەن، دەپ ھېسابلايدۇ.□ ■
3 تۇلار بۇلارنى يا ئاتىنى، يا مېنى تونۇمىغانلىقى ئۈچۈن قىلىدۇ.■
4 لېكىن مەن بۇ ئىشلارنى سىلەرگە ئېيتىمكى، ۋاقىت-سائىتى كەلگەندە، مەن شۇنداق ئالدىنئالا ئېيتقىنىمنى
ئېسىڭلارغا كەلتۈرەلەيسىلەر.□ ■

مۇقەددەس روھنىڭ يېتىكەچكى ۋە ئۇستاز بولىدىغانلىقى

5 ـ مەن باشتا بۇلارنى سىلەرگە ئېيتمىدىم، چۈنكى مەن سىلەر بىلەن بىللە ئىدىم.
لېكىن ئەمدى مېنى ئەۋەتكۈچىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېتىمەن. شۇنداق تۇرۇقلۇق، ئاراڭلاردىن ھېچكىم مەندىن:
»نەگە كېتىسەن؟« دەپ سورىمايۋاتىدۇ.
6 ئەكسىچە، سىلەرگە بۇلارنى ئېيتقىنىم ئۈچۈن، قەلبىڭلار قايغۇغا چۈمۈپ كەتتى.
7 ئەمما مەن سىلەرگە ھەققەتنى ئېيتىپ قويايكى، مېنىڭ كېتىشىم سىلەرگە پايدىلىقتۇر. چۈنكى ئەگەر كەتمىسەم،
ياردەمچى سىلەرگە كەلمەيدۇ. ئەمما كەتسەم، ئۇنى سىلەرگە ئەۋەتىمەن.■
8 ئۇ كەلگەندە، بۇ دۇنيادىكىلەرگە گۇناھ توغرىسىدا، ھەققانىيلىق توغرىسىدا ۋە ئاخىرەت سوربتى توغرىسىدا
ھەققەتنى بىلگۈزىدۇ.
9 ئۇ تۇلارنى گۇناھ توغرىسىدا بىلگۈزىدۇ، چۈنكى تۇلار ماڭا ئېتىقاد قىلمىدى.□
10 تۇلارنى ھەققانىيلىق توغرىسىدا بىلگۈزىدۇ، چۈنكى ئاتامنىڭ يېنىغا قايتىپ بارىمەن ۋە سىلەر مېنى يەنە
كۆرەلمەيسىلەر.
11 تۇلارنى ئاخىرەت سوربتى توغرىسىدا بىلگۈزىدۇ، چۈنكى بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى ئۈستىگە ھۆكۈم
چىقىرىلدى.□ ■
12 سىلەرگە ئېيتىدىغان يەنە كۆپ سۆزلىرىم بار ئىدى؛ لېكىن سىلەر تۇلارنى ھازىرچە كۆتۈرەلمەيسىلەر. □
13 لېكىن ئۇ، يەنى ھەققەتنىڭ روھى كەلگەندە، ئۇ سىلەرنى بارلىق ھەققەتكە باشلاپ بارىدۇ. چۈنكى ئۇ
ئۆزلۈكىدىن سۆزلىمەيدۇ، بەلكى نېمىنى ئاڭلىغان بولسا، شۇنى سۆزلەيدۇ ۋە كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلاردىن سىلەرگە

□ **16:2 »تۇلار سىلەرنى سىناگوگلارنىڭ جامائەتلىرىدىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىدۇ«** ـ يۇقىرىقى باشقا ئىزاھاتلاردا ئېيتقىنىمىزدەك، يەھۇدىي خەلقى بىرسىنى »سىناگوگتىن چىقىرىۋەتسە«، كېيىن ئۇنىڭ بىلەن ھېچقانداق باردى- كەلدى قىلماي، بەلكى ئۇنىڭغا تېخىمۇ زىيانكەشلىك قىلىشىمۇ مۇمكىن.
■ **16:2** يۇھ. 9□22: 34؛ 42.12:
■ **16:3** يۇھ. 21□15: 1 كور. 8.2:
□ **16:4 ...» ۋاقىت-سائىتى كەلگەندە«** ـ دېمەك، يەھۇدىي خەلقىدىن ۋە كېيىن باشقىلار تەرىپىدىن بولغان زىيانكەشلىكلەر كەلگەندە.
■ **16:4** يۇھ. 19□13: 29.14:
■ **16:7** لۇقا 49□24: يۇھ. 26□14: 26.15:
□ **16:9 »ئۇ تۇلارنى گۇناھ توغرىسىدا بىلگۈزىدۇ«** ـ ياكى »ئۇ تۇلارنى تۆز گۇناھى توغرۇلۇق بىلگۈزىدۇ« ياكى »ئۇ تۇلارنى گۇناھنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلگۈزىدۇ.« دېگەندەك ئۇچ تەرجىمىسى بولۇشى مۇمكىن، لېكىن ئومۇمىي مەنىسى ئاساسەن ئوخشاش.
□ **16:11 »بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى«** ـ شەيتان، ئىبلىس. **»...□□□□□□ ئاخىرەت سوربتى توغرىسىدا بىلگۈزىدۇ، چۈنكى بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى ئۈستىگە ھۆكۈم چىقىرىلدى«** ـ 11-9-ئايەتنىكى »ئۇ)مۇقەددەس روھ)...□□□□ تۇغرىسىدا... ھەققانىيلىق توغرىسىدا... ۋە ئاخىرەت سوربتى توغرىسىدا...بىلگۈزىدۇ....» دېگەنلەرنىڭ ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«دە ئازراق توختىلىمىز.
■ **16:11** يۇھ. 31□12: 30□14: ئەف. 2□2: كول. 15.2:
□ **16:12 »سىلەرگە ئېيتىدىغان يەنە كۆپ سۆزلىرىم بار ئىدى؛ لېكىن سىلەر تۇلارنى ھازىرچە كۆتۈرەلمەيسىلەر«** ـ مۇخلىسلار قانداق سۆزلەرنى كۆتۈرەلمەيدۇ؟ بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

خەۋەر بېرىدۇ. □ ■

14 ئۇ مېنى ئۇلۇغلايدۇ، چۈنكى ئۇ مەندە بار بولغانىنى تاپشۇرۇۋېلىپ، سىلەرگە جاكارلايدۇ.
15 ئاتىدا بار بولغانلىقىم ھەممىسى ھەم مېنىڭكىدۇر، مانا شۇنىڭ ئۈچۈن مەن: »ئۇ مەندە بار بولغانىنى تاپشۇرۇۋېلىپ، سىلەرگە جاكارلايدۇ« دەپ ئېيتتىم.□ ■

غەم-قايغۇلىرىڭلار مەڭگۈ خۇشاللىققا ئايلىنىدۇ

16 ئاز ۋاقىتتىن كېيىن، مېنى كۆرمەيسىلەر، ۋە يەنە بىرئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، مېنى قايتا كۆرىسىلەر، چۈنكى مەن ئاتامنىڭ يېنىغا كېتىمەن.«□ ■
17 شۇڭا مۇخلىسلارنىڭ بەزىلىرى بىر-بىرىگە:
ـ بىزلەرگە: ـ »ئاز ۋاقىتتىن كېيىن، مېنى كۆرمەيسىلەر، يەنە بىرئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، مېنى قايتا كۆرىسىلەر« ۋە يەنە »چۈنكى مەن ئاتامنىڭ يېنىغا كېتىمەن« دېگىنى نېمە دېگىنىدۇ؟
18 »ئاز ۋاقىتتىن كېيىن« دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى نېمە؟ ئۇنىڭ نېمىلەرنى دەۋاتقانلىرىنى بىلمىدۇق، ـ دېيىشىدۇ.
19 ئەيسا ئۇلارنىڭ ئۆزىدىن نېمىنى سوراماقچى بولغىنىنى بىلىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ »مېنىڭ »ئاز ۋاقىتتىن كېيىن، مېنى كۆرمەيسىلەر، يەنە بىرئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، مېنى كۆرىسىلەر« دېگىنىمنىڭ مەنىسىنى بىر-بىرىڭلاردىن سوراۋاتامسىلەر؟ □
20 بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، سىلەر يىغا-زار كۆتۈرۈسىلەر، لېكىن بۇ دۇنيادىكىلەر خۇشال بولۇشۇپ كېتىدۇ، سىلەر قايغۇرىسىلەر، لېكىن قايغۇلىرىڭلار شادلىققا ئايلىنىدۇ.
21 ئايال كىشى تۇغۇتتا ئازابلىنىدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلگەن؛ لېكىن بوۋىقى تۇغۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، بىر پەرزەنتنىڭ دۇنياغا كەلگەنلىكىنىڭ شادلىقى بىلەن تارتقان ئازابىنى ئۇنتۇپ كېتىدۇ. ■
22 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ھازىر ئازابلىنىۋاتىسىلەر، لېكىن مەن سىلەر بىلەن قايتا كۆرۈشىمەن، قەلبىڭلار شادلىنىدۇ ۋە شادلىقىڭلارنى ھېچكىم سىلەردىن تارتىۋالالمايدۇ.
23 شۇ كۈندە سىلەر مەندىن ھېچنەرسە سورىمايسىلەر. بەرھەق، بەرھەق، مەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتىدىن نېمىنى تىلىسەڭلار، ئۇ شۇنى سىلەرگە بېرىدۇ. ■
24 ھازىرغىچە مېنىڭ نامىم بىلەن ھېچنېمە تىلىمىدىڭلار. ئەمدى تىلەڭلار، ئېرىشىسىلەر، بۇنىڭ بىلەن شادلىقىڭلار تولۇپ تاشسۇن!

بۇ دۇنيا ئۈستىدىن غەلبە قىلىش

□ 16:13 »چۈنكى ئۇ ئۆزۈلۈكسىز سۆزلىمەيدۇ، بەلكى نېمىنى ئاڭلىغان بولسا، شۇنى سۆزلەيدۇ« ـ »ئۇ)مۇقەددەس روھ...(نېمىنى ئاڭلىغان بولسا« ـ دېمەك، مۇقەددەس روھنىڭ خۇدا ۋە ئۇنىڭ كالامىدىن ئاڭلىغىنى. » مۇقەددەس روھ،... نېمىنى ئاڭلىغان بولسا، شۇنى سۆزلەيدۇ ۋە كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىشلاردىن سىلەرگە خەۋەر بېرىدۇ «ـ بۇ مۇھىم ۋەدە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ 16:13 يۇھ. 49:12□ 2614:

□ 16:15 »مۇقەددەس روھ مەندە بار بولغانىنى تاپشۇرۇۋېلىپ، سىلەرگە جاكارلايدۇ «ـ بۇ مۇھىم ۋەدە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز.

■ 16:15 يۇھ. 10.17:

□ 16:16 »يەنە بىرئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، مېنى قايتا كۆرىسىلەر، چۈنكى مەن ئاتامنىڭ يېنىغا كېتىمەن« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ يەردە »چۈنكى مەن ئاتامنىڭ يېنىغا كېتىمەن« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ. لېكىن بىزنىڭچە 17-ئايەت ئۇنىڭ ئەسلىدە بارلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.

■ 16:16 يۇھ. 33.7:

□ 16:19 »مېنىڭ »ئاز ۋاقىتتىن كېيىن، مېنى كۆرمەيسىلەر، يەنە بىرئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، مېنى كۆرىسىلەر« ـ مەسىھنىڭ مۇشۇ دېگىنىدە كۆزدە تۇتقىنى، بىزنىڭچە، ئۇنىڭ ئۆلۈمى، دەپنە قىلىنىشى ۋە ئۆلۈمدىن تىرىلىپ مۇخلىسلىرىغا ئۇزىنى ئايان قىلىشىدىن ئىبارەت. ■ 16:21 يەش. 17.26:

■ 16:23 يەر. 12:29□ مات. 7:7□ 22:21□ مار. 24:11□ لۇقا 9:11□ يۇھ. 13:14□ 7:15□ ياق. 5:1□ 1يۇھ. 22:3□ 14.5:

25 سىلەرگە بۇلارنى تەمسىللەر بىلەن ئېيتىپ بەردىم. بىراق شۇنداق بىر ۋاقىت كېلىدۇكى، ئۇ چاغدا سىلەرگە يەنە
تەمسىللەر بىلەن سۆزلىمەيمەن، ئاتا توغرۇلۇق سىلەرگە ئوچۇق ئېيتىمەن. □
26 شۇ كۈنى تىلەكلىرىڭلارنى مېنىڭ نامىم بىلەن ئىلتىجا قىلىسىلەر. مەن سىلەر ئۈچۈن ئاتىدىن تەلەپ قىلىمەن،
دەپ ئېيتمايمەن؛
27 چۈنكى ئاتا ئۆزىمۇ سىلەرنى سۆيىدۇ؛ چۈنكى سىلەر مېنى سۆيىسىلەر ۋە مېنىڭ خۇدانىڭ يېنىدىن كەلگەنلىكىمگە
ئىشەندىڭلار.■
28 مەن ئاتىنىڭ يېنىدىن چىقىپ بۇ دۇنياغا كەلدىم؛ ئەمدى مەن يەنە بۇ دۇنيادىن كېتىپ ئاتىنىڭ يېنىغا بارىمەن.«■
29 مۇخلىسلىرى:
ـ مانا سەن ھازىر ئوچۇق ئېيتىۋاتىسەن، تەمسىل كەلتۈرۈپ سۆزلىمىدىڭ! □
30 بىز سېنىڭ ھەممىنى بىلگىنىڭنى، شۇنداقلا ھېچكىمنىڭ سەندىن سوئال سورىشىنىڭ ھاجىتى يوقلۇقىنى ئەمدى
بىلىپ يەتتۇق. شۇنىڭدىن سېنىڭ خۇدانىڭ يېنىدىن كەلگەنلىكىڭگە ئىشەندۇق، ـ دېيىشتى.□ ■
31 ئەيسا جاۋابەن ئۇلارغا:
ـ ھازىر ئىشەندىڭلارمۇ؟
32 مانا، شۇنداق ۋاقىت-سائىتى كېلەي دەپ قالدى، شۇنداقلا كېلىپ قالدىكى، ھەممىڭلار مېنى يالغۇز تاشلاپ
ھەربىرىڭلار تۆز يوللىرىڭلارغا تارقىلىپ كېتىسىلەر. بىراق مەن يالغۇز ئەمەسمەن، چۈنكى ئاتا مەن بىلەن بىللىدۇر.
■ □
33 سىلەرنىڭ مەندە خاتىرجەملىككە ئىگە بولۇشۇڭلار ئۈچۈن بۇلارنى سىلەرگە ئېيتتىم. بۇ دۇنيادا تۈرۈپ ئازاب-
ئوقۇبەت تارتىسىلەر، ئەمما غەيرەتلىك بولۇڭلار! مەن بۇ دۇنيا ئۈستىدىن غەلىبە قىلدىم!■

17

ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرى ئۈچۈن دۇئا قىلىشى

1 ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، كۆزلىرىنى ئەرشكە تىكىپ، مۇنداق دۇئا قىلدى:
ـ ئى ئاتا، ۋاقىت-سائەت يېتىپ كەلدى؛ سەن ئوغلۇڭنى ئۇلۇغلاتقۇزغايسەن؛ بۇنىڭ بىلەن ئوغلۇڭمۇ سېنى
ئۇلۇغلاتقۇزىدۇ؛■

□ **16:25 »سىلەرگە بۇلارنى تەمسىللەر بىلەن ئېيتىپ بەردىم. بىراق شۇنداق بىر ۋاقىت كېلىدۇكى، ئۇ چاغدا سىلەرگە يەنە تەمسىللەر بىلەن سۆزلىمەيمەن، ئاتا توغرۇلۇق ئېيتىمەن«** ـ تەمسىللەردىن بولغان بىرنەچچە مىسالار 10-بابتىن »)قويلارنىڭ ئىشىكى« ۋە »ياخشى پادىچى« توغرۇلۇق(13-بابتىن)ئۇلارغا »پۈت يۇيۇش« توغرۇلۇق تەمسىل ۋە ئۆلگە(15-بابتىن)»ھەقىقىي ئۈزۈم تېلى« توغرۇلۇق(ۋە 21-ئايەتتىن »)ئۆغۈتنا بولغان ئايال« توغرۇلۇق(تېپىلىدۇ.

■ **16:27** يۇھ. 8.17:

■ **16:28** يۇھ. 3.13:

□ **16:29 »مانا سەن ھازىر ئوچۇق ئېيتىۋاتىسەن، تەمسىل كەلتۈرۈپ سۆزلىمىدىڭ«!** ـ مۇخلىسلارنىڭ ھەقىقىي چۈشەنگەن-چۈشەنمىگىنى 31-ئايەتتىن كۆرۈنىدۇ.

□ **16:30 »ھېچكىمنىڭ سەندىن سوئال سورىشىنىڭ ھاجىتى يوق«** ـ مەنىسى بەلكىم مەسىھنىڭ ئۇلارنىڭ ئۆزىدىن سورىماقچى بولغان سوئاللىرىنى تېخى سورىمايۋاتىرىلا، ئۇلارنىڭ سورىماقچى بولغىنىنى ئاللىقاچان بىلگەنلىكىنى كۆزدە تۇتىدۇ.

■ **16:30** يۇھ. 17.21:

□ **16:32 »ھەممىڭلار مېنى يالغۇز تاشلاپ ھەربىرىڭلار تۆز يوللىرىڭلارغا تارقىلىپ كېتىسىلەر«** ـ »تۆز يوللىرىڭلارغا« يا كى »تۆزۈڭلارنىڭكىگە«)دېمەك، تۆز تۆرىڭلارغا.(»ماتىتا« 56:26، »مار.» 50:14نى كۆرۈڭ.■ **16:32** زەك. 7:13□ مات. 31:26□ مار. 27:14□ يۇھ. 29:8□ 10.14: ■ **16:33** يەش. 5:9□ يۇھ. 27:14□ رىم. 1:5□ ئېف. 13:2□ كول. 20.1: ■ **17:1** يۇھ. 23:12□ 32.13:

2 يەنى، ئۇنىڭ سەن ئۇنىڭغا تاپشۇرغان ئىنسانلارغا مەڭگۈلۈك ھايات ئاتا قىلىشى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا پۈتكۈل ئەت
ئىگىلىرىدىن ئۈستۈن ھوقۇق ئاتا قىلغىنىڭدەك، ئۇنى ئۇلۇغلاتقۇزغايسەن.□ ■
3 مەڭگۈلۈك ھايات شۇكى، بىردىنبىر ھەقىقىي خۇدا ـ سېنى ۋە سەن ئەۋەتكەن ئەيسا مەسىھنى تونۇشتىن ئىبارەتتۇر.■
4 مەن سېنىڭ ئەمەل قىلىشىم ئۈچۈن تاپشۇرغان ئىشىڭنى ئورۇندىشىم بىلەن سېنى يەر يۈزىدە ئۇلۇغلاتقۇزدۇم.■
5 ئى ئاتا، سېنىڭ ئالدىم ئاپىرىدە بولۇشتىن بۇرۇن مەن ئۆزۈڭنىڭ يېنىڭدا ئىگە بولغان شان-شەرەپ بىلەن مېنى
ئۆزۈڭنىڭ يېنىڭدا ئۇلۇغلاتقۇزغايسەن.□ ■
6 سەن بۇ دۇنيادىن ماڭا تاللاپ بەرگەن ئادەملەرگە سېنىڭ نامىڭنى ئايان قىلدىم. ئۇلار سېنىڭكى ئىدى، سەن
ئۇلارنى ماڭا بەردىڭ ۋە ئۇلار سېنىڭ سۆز-كالامىڭنى تۇتتۇپ كەلدى.□
7 ئۇلار ھازىر سەن ماڭا بەرگەن ھەممە نەرسىلەرنىڭ سېنىڭدىن كەلگەنلىكىنى بىلدى.
8 چۈنكى سەن ماڭا تاپشۇرغان سۆزلەرنى ئۇلارغا يەتكۈزدۇم؛ ئۇلارمۇ بۇلارنى قوبۇل قىلدى، شۇنىڭ بىلەن سەندىن
چىقىشنىمنى ھەقىقەتەن بىلىپ يەتتى ھەمدە سېنىڭ مېنى ئەۋەتكەنلىكىڭگىمۇ ئىشەندى.■
9 بۇلارغا دۇئا قىلىمەن؛ بۇ دۇنيادىكى ئادەملەرگە ئەمەس، بەلكى سەن ماڭا بەرگەن ئادەملەرگە دۇئا قىلىمەن؛
چۈنكى ئۇلار سېنىڭكىدۇر.
10 مېنىڭ بارلىقىم سېنىڭكىدۇر ۋە سېنىڭ بارلىقىڭ بولسا مېنىڭكىدۇر ۋە مەن ئۇلاردا شەرەپ تاپتىم.□ ■
11 مەن ئەمدى بۇ دۇنيادا تۇرىۋەرمەيمەن؛ لېكىن ئۇلار بۇ دۇنيادا قالدى ۋە مەن سېنىڭ يېنىڭغا كېتىۋاتىمەن. ئى
مۇقەددەس ئاتا، سەن ماڭا بەرگەن نامىڭ ئارقىلىق ئۇلارنى ساقلىغىنىڭ، بىز ئىككىمىز بىر بولغىنىمىزدەك، ئۇلارمۇ
بىر بولغاي. □
12 مەن ئۇلار بىلەن بىللە بولغان ۋاقىتمدا، سەن ماڭا بەرگەن نامىڭ بىلەن ئۇلارنى ساقلىدىم ھەم قوغدىدىم؛ ۋە
مۇقەددەس يازمىلاردىكى بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى يولىدا، ئۇلارنىڭ ئىچىدىن ھالاكەتكە خاس بولغان
كىشىدىن باشقا بىرىمۇ يوقالمىدى. □ ■

□ **17:2 »سەن ئۇنىڭغا تاپشۇرغان ئىنسانلار...»** ـ گرېك تىلىدا »ئۇنىڭغا بەرگەن بارلىق ئىنسانلار...» ـ دېمەك، مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلار.
■ **17:2** زەب. 6:8□ مات. 27:11□ 18:28□ لۇقا 22:10□ يۇھ. 35:3□ 27:5□ 1 كور. 25:15□ فىل. 10:2□ ئىبر. 8.2:
■ **17:3** يەش. 11:53□ يەر. 229:
■ **17:4** يۇھ. 34:4□ 32:13□ 13:14□ 30.19:
□ **17:5 »ئى ئاتا، سېنىڭ ئالدىم ئاپىرىدە بولۇشتىن بۇرۇن مەن ئۆزۈڭنىڭ يېنىڭدا ئىگە بولغان شان-شەرەپ بىلەن مېنى ئۆزۈڭنىڭ يېنىڭدا ئۇلۇغلاتقۇزغايسەن«** ـ ياكى بولمىسا »ئى ئاتا، مەن سەن بىلەن بىرگە ئىگە بولغان شان-شەرەپ بىلەن مېنى ئۆزۈڭ بىلەن تەڭ ئۇلۇغلاندۇرغايسەن.«
■ **17:5** يۇھ. 1□1: 2؛ 30:10□ 9.14:
□ **17:6 »سەن بۇ دۇنيادىن ماڭا تاللاپ بەرگەن ئادەملەرگە سېنىڭ نامىڭنى ئايان قىلدىم«** ـ مەسىھنىڭ »سېنىڭ نامىڭنى ئايان قىلدىم« ئېتىقىنى
نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ تەۋرات-زەبۇردا خۇدانىڭ نۇرغۇن ناملىرى)پەرۋەردىگار)ياھۋەھ(، خۇدا)ئەلوھىم(، رەب)ئادوناي(قاتارلىقلار(ئايان قىلىنغاندىن
كېيىن مەسىھ قايسى نامنى ئۇلارغا ئايان قىلغان؟ ئۇ »ئاتا« ئەمەسمۇ؟
■ **17:8** يۇھ. 27.16:
□ **17:10 »مەن ئۇلاردا شەرەپ تاپتىم«** ـ »ئۇلاردا...» مۇشۇ يەردە كۆزدە تۇتۇلغىنى بەلكىم »سەن ماڭا بەرگەن ئادەملەردە...» بولسا كېرەك.
■ **17:10** يۇھ. 15.16:
□ **17:11 » سەن ماڭا بەرگەن نامىڭ ئارقىلىق ئۇلارنى ساقلىغىنىڭ...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سەن نامىڭ بىلەن ماڭا تاپشۇرۇپ بەرگەنلەرنىڭ
ساڭا بولغان سادىقلىقىنى ساقلىغىنىڭ،... .« مۇشۇ يەردە »سەن ماڭا تاپشۇرۇپ بەرگەن نامىڭ« بولسا يەنىلا خۇدائاتىنىڭ ئۆز مەسىھىگە ئىنسانلارغا
ئۆگىتىش ئۈچۈن تاپشۇرغان »ئاتا«)ئىبرانىي تىلىدا »ئابا«) دېگەن قىممەتلىك نامىدۇر.
□ **17:12 »مەن ئۇلار بىلەن بىللە بولغان ۋاقىتمدا، سەن ماڭا بەرگەن نامىڭ بىلەن ئۇلارنى ساقلىدىم ھەم قوغدىدىم؛...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى:
»سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئۇلارنى ساقلىدىم؛ سەن ماڭا تاپشۇرۇپ بەرگەنلەرنىڭ ساڭا بولغان سادىقلىقىنى قوغدىدىم؛... .« بۇ »نام« يەنىلا يۇقىرىقى ئىزاھاتتا
ئېيتقىنىمىزدەك »ئاتا« بولسا كېرەكتۇر. **»ھالاكەتكە خاس بولغان كىشى«** ـ گرېك تىلىدا »ھالاكەتنىڭ ئوغلى« دېگەن سۆز بىلەن ئېيىلىنىدىغان، ئۇ
يەھۇدا ئىشقاريوتنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. مەسىھكە ساتقۇنلۇق قىلغان كىشىنىڭ ھالاكەتكە يۈزلىنىشى توغرۇلۇق بېشارەتلەر بەلكىم »زەب.» 9:41،
1:109-20 ۋە »پەند.» 22:24 (LXX)نى ئۆز ئىچىگە ئالسا كېرەك. ■ **17:12** يەش. 18:8□ يۇھ. 39:6□ 28:10□ 9:18□ ئىبر. 13.2:

13 مانا ئەمدى سېنىڭ يېنىڭغا بارىمەن. مېنىڭ شادلىقىم ئۆلاردا تولۇپ تاشسۇن دەپ، بۇ سۆزلەرنى دۇنيادىكى
ۋاقتىمدا سۆزلىدىم.
14 مەن ئۆلارغا سۆز- كالامىڭنى تاپشۇردۇم. مەن بۇ دۇنيادىن بولمىغىنىمدەك، ئۆلارمۇ بۇ دۇنيادىن بولمىغىنى ئۈچۈن،
بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى ئۆلاردىن نەپرەتلىنىدۇ. □ ■
15 ئۆلارنى بۇ دۇنيادىن ئېلىۋېتىشىمنى دەپ تىلىمەيمەن، بەلكى ئۆلارنى رەزىل بولغۇچىدىن ساقلىغايسەن، دەپ
تىلەيمەن. □
16 مەن بۇ دۇنيادىن بولمىغىنىمدەك، ئۆلارمۇ بۇ دۇنيادىن ئەمەستۇر.
17 ئۆلارنى ھەققەت ئارقىلىق تۆزۈكگە مۇقەددەس قىلىپ ئاتىغۇزغايسەن، چۈنكى سۆز- كالامىڭ ھەققەتتۇر.
□ ■
18 سەن مېنى دۇنياغا ئەۋەتكىنىڭدەك، مەنمۇ ئۆلارنى دۇنياغا ئەۋەتتىم. ■
19 ئۆلارمۇ ھەققەتتە مۇقەددەس قىلىنىپ تۆزۈكگە ئاتالسۇن دەپ، تۆزۈمنى ساڭا خاس ئاتايمەن.□ ■
20 مەن يالغۇز ئۆلار ئۈچۈنلا ئەمەس، يەنە ئۆلارنىڭ سۆزى ئارقىلىق ماڭا ئېتىقاد قىلىدىغانلار ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلىمەن.
21 ئۆلارنىڭ ھەممىسى بىر بولغاي؛ ئى ئاتا، سەن مەندە، مەن سەندە بولغاندەك، ئۆلارمۇ بىزدە بىر بولغاي؛ شۇنداق
بولغاندا، بۇ دۇنيادىكىلەر مېنى سېنىڭ ئەۋەتكەنلىكىگە ئىشىنىدۇ. ■
22 سەن ماڭا ئاتا قىلغان شان-شەرەپنى ئۆلارغا ئاتا قىلدىمكى، بىز ئىككىمىز بىر بولغاندەك، ئۆلارمۇ بىر بولغاي؛
23 يەنى مەن ئۆلاردا، سەن مەندە بولۇپ، ئۆلار بىرلىكتە كامىل قىلىنغاي. شۇ ئارقىلىق بۇ دۇنيادىكىلەر مېنى
ئەۋەتكەنلىكىڭنى ھەم مېنى سۆيگىنىڭدەك ئۆلارنىمۇ سۆيگەنلىكىڭنى بىلىدۇ.
24 ئى ئاتا، سەن ماڭا بەرگەنلىرىڭنىڭ ھەممىسىنىڭ مەن بولغان يەردە مەن بىلەن بىرگە بولۇشىنى، شۇنداقلا مېنىڭ
شان-شەرىپىمنى، يەنى سەن ئالەم ئاپىريدە بولۇشتىن بۇرۇن مېنى سۆيگەنلىكىڭ ئۈچۈن، ماڭا بەرگەن شان-شەرەپنى
ئۆلارنىڭ كۆرۈشىنى خالايمەن.■
25 ئى ھەققانىي ئاتا، بۇ دۇنيادىكىلەر سېنى تونۇمىغان، ئەمما مەن سېنى تونۇيمەن ۋە بۇلارمۇ مېنى سېنىڭ
ئەۋەتكەنلىكىڭنى بىلدى. ■
26 ۋە مەن سېنىڭ نامىڭنى ئۆلارغا ئايان قىلدىم ۋە يەنە داۋاملىق ئايان قىلىمەن. شۇنىڭ بىلەن، سېنىڭ ماڭا
كۆرسەتكەن مېھىر-مۇھەببىتىڭ ئۆلاردا بولىدۇ ۋە مەنمۇ ئۆلاردا بولاي.□

18

□ 17:14 **»مەن بۇ دۇنيادىن بولمىغىنىمدەك...«** ـ ياكى »مەن بۇ دۇنياغا مەنسۇپ بولمىغىنىمدەك...«.
■ 17:14 يۇھ. 19:15.
□ 17:15 **»رەزىل بولغۇچى«** ـ شەيتان، ئىبلىس.
□ 17:17 **»ئۆلارنى ھەققەت ئارقىلىق تۆزۈكگە مۇقەددەس قىلىپ ئاتىغۇزغايسەن«** ـ »تۆزۈكگە مۇقەددەس قىلىپ ئاتىغۇزغايسەن« گرېك تىلىدا »مۇقەددەسلەشتۈرگەيسەن« دېگەن بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئىنجىلدا ھەم تەۋراتتا »مۇقەددەس« دېگەن سۆز »پاك« ھەم »خۇداغا ئالاينىتەن ئاتالغان« دېگەن ئىككى ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ.
■ 17:17 زەب. 142:119□ يۇھ. 4.8:
■ 17:18 يۇھ. 21.20:
□ 17:19 **»ئۆلارمۇ ھەققەتتە مۇقەددەس قىلىنىپ تۆزۈكگە ئاتالسۇن دەپ...«** ـ »مۇقەددەس قىلىنىپ تۆزۈكگە ئاتالسۇن« گرېك تىلىدا »ئۆلارمۇ ھەققەتتە مۇقەددەسلەشتۈرۈلسۇن« دېگەن بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.■ 17:19 1 كور. 1:30□2□ 1 تېس. 7.4:
■ 17:21 يۇھ. 10:38□ 14:11□ گال. 3.28: ■ 17:24 يۇھ. 12:26□ 14.3: ■ 17:25 يۇھ. 15:21□ 16□3: 27؛ 17.8:
□ 17:26 **»مەن سېنىڭ نامىڭنى ئۆلارغا ئايان قىلدىم«** ـ 6-ئايەت ۋە ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

ئەيسانىڭ تۆتقۇن قىلىنشى
مات. 26:47-56 □ مار. 14:43-50 □ لۇقا 22:47-53

1 ئەيسا بۇلارنى ئېيتقاندىن كېيىن، مۇخلىسلىرى بىلەن بىللە تاشقىرىغا چىقىپ كىدرون جىلغىسىنىڭ تۆ قېتىغا ئۆتتى.
ئۇ يەردە بىر باغچە بار ئىدى. ئەيسا بىلەن مۇخلىسلىرى ئۇ باغچىگە كىردى.□ ■
2 ئۆنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلىدىغان يەھۇدامۇ ئۇ يەرنى بىلەتتى، چۈنكى ئەيسا مۇخلىسلىرى بىلەن پات-پات ئۇ يەردە
يىغىلىپ ئولتۇراتتى.
3 شۇنىڭ بىلەن يەھۇدا بىر توپ رىم لەشكەرلىرى بىلەن باش كاھىنلار ھەم پەرىسىيلەر ئەۋەتكەن قاراۋۇللارنى
باشلاپ بۇ يەرگە كەلدى. ئۇلارنىڭ قوللىرىدا پانۇس، مەشئەل ۋە قوراللار بار ئىدى.■
4 ئەيسا بېشىغا چۈشىدىغانلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ:
ـ كىمنى ئىزدەيسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.
5 ناسارەتلىك ئەيسانى، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى ئۇلار.
ئەيسا ئۇلارغا:
ـ مانا مەن بولىمەن، ـ دېدى.
)ئۆنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلغان يەھۇدامۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇراتتى.(
6 ئەيسا: »مانا مەن بولىمەن« دېۋىدى، ئۇلار ئارقىسىغا يېنىپ يەرگە يىقىلىشتى.□
7 شۇنىڭ بىلەن ئەيسا ئۇلاردىن يەنە بىر قېتىم:
ـ كىمنى ئىزدەيسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.
ـ ناسارەتلىك ئەيسانى، ـ دېيىشتى ئۇلار.
8 ئەيسا: ـ سىلەرگە ئېيتتىمغۇ، مەن شۇ بولىمەن. ئەگەر ئىزدىگىنىڭلار مەن بولسام، بۇلارنى كەتكىلى قويۇڭلار، ـ
دېدى.
9 بۇنىڭ بىلەن تۇزىنىڭ: »ئاتا، سەن ماڭا بەرگەنلەردىن ھېچقايىسىسىنى يىتتۇرمىدىم« دېگەن سۆزى ئەمەلگە
ئاشۇرۇلدى.□ ■
10 سىمون پېترۇسنىڭ يېنىدا بىر قىلىچ بولغاچ، ئۇ شۇئان ئۇنى سۇغۇرۇپ، باش كاھىننىڭ چاكىرىغا بىرنى ئۇرۇپ،
ئوڭ قۇلىقىنى شىلىپ چۈشۈرۈۋەتتى. چاكارنىڭ ئىسمى مالكۇس ئىدى. ■
11 ئەيسا پېترۇسقا:
ـ قىلىچنى غىلاپقا سال! ئاتا ماڭا تاپشۇرغان قەدەھنى ئىچمەمدىم؟ ـ دېدى.□ ■

ئەيسانىڭ ئاننىاسنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىلىپ، سوراق قىلىنشى
مات. 26:57-58 □ مار. 14:53-54 □ لۇقا 22:54

12 شۇنىڭ بىلەن، لەشكەرلەر توپى بىلەن مىڭبېشى ھەم يەھۇدىيلارنىڭ قاراۋۇللىرى ئەيسانى تۇتۇپ باغلاشتى.

□ **18:1** »ئەيسا بۇلارنى ئېيتقاندىن كېيىن، مۇخلىسلىرى بىلەن بىللە تاشقىرىغا چىقىپ...» ـ مۇشۇ يەردىكى »تاشقىرىغا چىقىپ...» زىيادەت بولغان
تۈيدىن ياكى يېرۇسالىم شەھىرىنىڭ تۇزىدىن چىقىشنى بىلدۈرىدۇ. كىدرون ۋادىسى بولسا شەھەرنىڭ سىرتىدا)شەرق تەرەپتە(ئىدى.
■ **18:1** 2سام. 15:23 □ مات. 26:36 □ مار. 14:32 □ لۇقا 22:39.
■ **18:3** مات. 26:47 □ مار. 14:43 □ لۇقا 22:47.
□ **18:6** »ئەيسا: »مانا مەن بولىمەن« دېۋىدى، ئۇلار ئارقىسىغا يېنىپ يەرگە يىقىلىشتى« ـ »يۇھاننا«دىكى باشقا بەزى يەرلەردىكى »مەن بولىمەن«
دېگەن سۆز خۇدانىڭ »مەن ئەزەلدىن بار بولغۇچىدۇرمەن« دېگەن نامىنى بىلدۈرىدۇ. بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە »مانا مەن بولىمەن« دېگەنمۇ شۇ مەنىنى
بىلدۈرىدۇ، چۈنكى ئاڭلىغۇچىلار ئۇنى ئاڭلاپلا »ئارقىلىرىغا يېنىپ يەرگە يىقىلىشتى.«
□ **18:9** »بۇنىڭ بىلەن تۇزىنىڭ ... سۆزى ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى« ـ ياكى »بۇنىڭ بىلەن تۇزىنىڭ ... سۆزى ئەمەلىيەتتە ئىسپاتلاندى.« بۇ سۆزلەر
ئاساسەن ھەم 6:39 ھەم 17:12دە تېپىلىدۇ.
■ **18:9** يۇھ. 6:39 □ 10:28 □ 17:12.
■ **18:10** مات. 26:51 □ مار. 14:47 □ لۇقا 22:50.
□ **18:11** »ئاتا ماڭا تاپشۇرغان قەدەھنى ئىچمەمدىم؟« ـ بۇ »قەدەھ« تۇزى تارتىش كېرەك بولغان ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. »مات.»
26:39، »مار.» 14:36 ۋە لۇقا« 22:42نى كۆرۈڭ. ■ **18:11** مات. 20:22 □ 26:39.

13 ئاندىن ئۇنى ئالدى بىلەن ئاننىاسنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىشتى. ئاننىاس بولسا شۇ يىلى باش كاھىن بولۇپ تۇرغان
قايافانىڭ قېينئاتىسى ئىدى. ■
14 بۇرۇن يەھۇدىي كېڭىشمىسىدىكىلەرگە: »پۈتۈن خەلقنىڭ ھالاك بولۇشىنىڭ ئورنىغا، بىرلا ئادەمنىڭ ئۆلۈر ئۈچۈن
ھالاك بولۇشى ياخشى« دەپ مەسلىھەت بەرگەن كىشى دەل شۇ قايافا ئىدى.□ ■

پېترۇسنىڭ ئەيسادىن تېنىشى

مات. 26:69-70□ مار. 14:66-68□ لۇقا 22:55-57

15 ئەمدى سىمون پېترۇس بىلەن يەنە بىر مۇخلىس ئەيسانىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ بارغانىدى. ئۇ مۇخلىس باش
كاھىنغا تونۇش بولغاچقا، باش كاھىننىڭ ساراينىغا ئەيسا بىلەن تەڭ كىردى. □ ■
16 لېكىن پېترۇس بولسا دەرۋازىنىڭ سىرتىدا قالدى. شۇڭا باش كاھىنغا تونۇش بولغان ھېلىقى مۇخلىس تاشقىرىغا
چىقىپ، دەرۋازىۋەن قىز بىلەن سۆزلىشىپ، پېترۇسنى ئىچكىرىگە باشلاپ كىردى.
17 دەرۋازىۋەن بولغان شۇ دېدەك پېترۇستىن:
ـ سەنمۇ بۇ ئادەمنىڭ مۇخلىسلىرىدىن ئەمەسمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
ياق، ئەمەس، ـ دېدى پېترۇس.□
18 ئەمدى ھاۋا سوغۇق بولغانلىقى ئۈچۈن، چاكارلار ۋە قاراۋۇللار شاخاردىن گۈلخان ياققان بولۇپ، ئۇنىڭ
چۆرىسىدە ئىسسىنىپ تۇرۇشاتتى. پېترۇسمۇ ئۇلارنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئىسسىندى.■

باش كاھىن ئاننىاسنىڭ ئەيسانى سوراق قىلىشى

مات. 26:59-66□ مار. 14:55-64□ لۇقا 22:66-71

19 باش كاھىن بولسا ئەيسادىن مۇخلىسلىرى توغرۇلۇق ۋە تەلىمى توغرۇلۇق سوئال سوراشقا باشلىدى.
20 ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋابەن مۇنداق بەردى:
ـ مەن خەلق-ئالەم ئالدىدا ئاشكارا سۆز قىلغانىمەن، بارلىق يەھۇدىيلار يىغىلىدىغان سىناگوگلاردا ۋە ئىبادەتخانىدا
دائىم تەلىم بېرىپ كەلدىم، مەن يوشۇرۇن ھېچنېمە دېمىدىم. ■
21 بۇلارنى نېمىشقا مەندىن سورايسەن؟ ئېيتقان سۆزلىرىمنى ئاكىلىغانلاردىن سوريغىن؛ مانا، ئۇلار نېمە دېگەنلىكىمنى
بىلىدۇ.
22 ئەيسا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندا، يېنىدا تۇرغان قاراۋۇللاردىن بىرى ئۇنى بىر كاچات ئۇرۇپ:
ـ باش كاھىنغا مۇشۇنداق جاۋاب قايتۇرامسەن؟ ـ دېدى.■
23 ـ ئەگەر يامان سۆز قىلغان بولسام، ئۇنىڭ يامان ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكىن. ئەمما ئېيتقانلىرىم
دۇرۇس بولسا، مېنى نېمە ئۈچۈن ئۇرىسەن؟ ـ دېدى ئەيسا ئۇنىڭغا.

■ **18:13** مات. 26:57□ مار. 14:53□ لۇقا 2:3□ 22:54.
□ **18:14** »پۈتۈن خەلقنىڭ ھالاك بولۇشىنىڭ ئورنىغا، بىرلا ئادەمنىڭ ئۆلۈر ئۈچۈن ھالاك بولۇشى ياخشى« دەپ مەسلىھەت بەرگەن كىشى دەل شۇ قايافا ئىدى« ـ 11-50:49نى كۆرۈڭ.
■ **18:14** يۇھ. 11:50.
□ **18:15** »يەنە بىر مۇخلىس...» ـ »يەنە بىر مۇخلىس« گېرىك تىلىدا »ھېلىقى مۇخلىس.« يۇھاننا بايانىدا پات-پات تۇزىنى نامسىز كۆرسىتىپ »ھېلىقى مۇخلىس« دەيدۇ (16:18□ 2:20، 3، 4 ۋە 8نى كۆرۈڭ). »تۇ مۇخلىس باش كاھىنغا تونۇش بولغاچقا...» ـ ئالىملار نامسىز »تۇ مۇخلىس«نى يۇھاننا دەپ بىلىدۇ. چۈنكى ئۇشبۇ بايانىدا بولغاندەك ئۇ دائىم دېگۈدەك پەقەت »تۇز كۆزۈم بىلەن كۆرگەنلىرىم«نلا ئاساس قىلىدۇ. 21:24نى كۆرۈڭ.
■ **18:15** مات. 26:58□ مار. 14:54□ لۇقا 22:54.
□ **18:17** »سەنمۇ بۇ ئادەمنىڭ مۇخلىسلىرىدىن ئەمەسمۇ؟« ـ »سەنمۇ« دېگەن سۆز بەلكىم بىرىنچى مۇخلىس تۇزىنىڭ ئەيسانىڭ مۇخلىسى ئىكەنلىكىنى
بۇ قىزغا ئېتىراپ قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **18:18** مات. 26:69□ مار. 14:67□ لۇقا 22:55. ■ **18:20** يۇھ. 7:26. ■ **18:22** يەر. 20:2□ روس. 23:2.

24 بۇنىڭ بىلەن ئاناس ئۇنى باغلاقلىق پېتى باش كاھىن قايافاغا يوللىدى.□ ■

پېترۇسنىڭ ئەيسادىن يەنە ئىككى قېتىم تېنىشى

مات. 26:71-75; 14:69-72; لۇقا 22:58-62;

25 سىمون پېترۇس ئۇتنىڭ ئالدىدا ئىسسىنىپ تۇرۇۋاتقاندىدى. يېنىدىكىلەر:

ـ سەنمۇ ئۇنىڭ مۇخلىسلىرىدىن ئەمەسمىدىڭ؟ ـ دېيىشتى.

ـ ياق، ئەمەسمەن، ـ دەپ تاندى پېترۇس.□ ■

26 ئۇ يەردە باش كاھىننىڭ چاكارلىرىدىن، پېترۇس قۇلىقىنى كېسىپ تاشلىغان كىشىگە تۇغقان بىرسى بار ئىدى. ئۇ پېترۇسقا:

ـ باغچىدە سېنى ئۇنىڭ بىلەن بىللە كۆرگەنىدىمغۇ؟! ـ دېدى.

27 پېترۇس يەنە تاندى. دەل شۇ چاغدا خوراز چىللىدى.■

ئەيسانىڭ ۋالىي پىلاتۇس ئالدىدا سوراق قىلىنىشى

مات. 27:1-2; 11-31; مار. 15:1-20; لۇقا 23:1-25;

28 ئاندىن ئۇلار ئەيسانى قايافانىڭ يېنىدىن رىملىق ۋالىينىڭ ئوردىسىغا ئېلىپ كەلدى)شۇ چاغدا تاڭ ئاتقاندىدى.(ئۇنى ئېلىپ كەلگەن يەھۇدىيلار بولسا ئۆزىمىزنى ناپاك قىلىپ بۇلغىمايلى دەپ، ئوردىغا كىرمىدى. بولمىسا ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ داستىخىندىن غىزالنالمايتتى.□ ■

29 شۇنگا ۋالىي پىلاتۇس سىرتقا چىقىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇلارغا:

ـ بۇ ئادەمنىڭ ئۈستىدىن نېمە ئەرز قىلىسىلەر؟ ـ دەپ سوريدى.

30 ئۇلار:

ـ بۇ ئادەم جىنايەتچى بولمىسا، ئۇنى سىزگە تاپشۇرمىغان بولاتتۇق، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى.□

31 ـ ئۇنى ئۆزۈڭلار ئېلىپ كېتىپ، ئۆز قانۇنۇڭلار بويىچە ھۆكۈم چىقىرىڭلار! ـ دېدى پىلاتۇس ئۇلارغا.

يەھۇدىيلار:

ـ بىزنىڭ ھېچكىمنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىش ھوقۇقىمىز يوق تۇرسا، ـ دېيىشتى.

□ **18:24** »بۇنىڭ بىلەن ئاناس ئۇنى باغلاقلىق پېتى باش كاھىن قايافاغا يوللىدى« ـ بۇ ئايەتكە قارىغاندا ئىككى باش كاھىن بار ئىدى. 22-ئايەتتە ئاناسمۇ »باش كاھىن« دېيىلدۇ. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، ئۇلار نۆۋەت بويىچە باش كاھىنلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتەۋاتقان. 21:19نمۇ كۆرۈڭ.

■ **18:24** مات. 26:57□ مار. 14:53□ لۇقا 22:54;

□ **18:25** »يېنىدىكىلەر« ـ گېرىك تىلىدا »ئۇلار.«

■ **18:25** مات. 26:71□ مار. 14:69□ لۇقا 22:58;

■ **18:27** يۇھ. 13:38;

□ **18:28** «...□□□□□□□ **ئۇتۇپ كېتىش ھېيتىنىڭ داستىخىندىن غىزالنالمايتتى»** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۇتۇپ كېتىش ھېيتى« بولسا »پېتىر نان ھېيتى«نىڭ بىرىنچى كۈنى)يەنى بىرخىل »شابات كۈنى« دەپ ھېسابلىناتتى(نى كۆرسىتىدۇ. 14:19دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

»ئۆزىمىزنى ناپاك قىلىپ بۇلغىمايلى.« ئۇلارنىڭ كۆزقارىشى: »يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ ئۆيىگە كىرسەك بولمايدۇ، چۈنكى ئۇلار بەلكىم »ناپاك بىر نەرسە«)مەسىلەن بىر جەسەت ياكى ئۆلۈك نەرسە(گە تەگكەن بولۇشى مۇمكىن، بىز ئۇلارغا تەگسەك ئۇلاردىكى »ناپاكلىق« بىزگىمۇ يۇقتۇرۇلۇشى مۇمكىن« دېگەندەك ئىدى. دېمىسەكمۇ، ئۇلار كۆڭۈل بۇلگەن بۇ »تاھارەتلەر« تەۋراتتىكى مۇقەددەس قانۇندىكى »ناپاكلىق« توغرۇلۇق بەلگىملەردىن كۆپ ئېشىپ كەتكەنىدى. قىزىق يېرى شۇكى، ئۇلار »بۇلغىنىش«تىن قورقۇپ ئۆز »پاكلىقىنى« بۇلغىماسلىققا قىزغىنلىق بىلەن تىرىشقىنى بىلەن، يەنە خۇدا ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى ئولتۇرۇش ئالدىدا تۇراتتى. ■ **18:28** مات. 27:1□ مار. 15:1□ لۇقا 22:66□ 23:1: □ **18:30** »**بۇ ئادەم جىنايەتچى بولمىسا...**« ـ ياكى »بۇ ئادەم رەزىل قىلغۇچى بولمىسا...«.

32 بۇ ئىشلار ئەيسانىڭ تۆزى قانداق تۆلۈم بىلەن تۆلۈدىغىنى توغرىسىدىكى ئالدىن ئېيتقان بېشارەتلىك سۆزىنىڭ
ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن يۈز بەردى.□ ■
33 ئاندىن پىلاتۇس يەنە ئوردىسىغا كىرىپ، ئەيسانى چاقىرتىپ، ئۇنىڭدىن:
ـ سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇ؟ ـ دەپ سوردى.■
34 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ بۇ سوئالنى تۆزۈڭ سوراۋاتامەسەن، ياكى باشقىلار مەن توغرۇلۇق ساڭا شۇنداق ئېيتقانمۇ؟ ـ دېدى.
35 ـ مەن بىر يەھۇدىيمۇ؟! سېنى ماڭا تاپشۇرغانلار تۆز خەلقىڭ ۋە باش كاھىنلارغۇ! نېمە جىنايەت تۆتكۈزگەنسەن؟
ـ دېدى پىلاتۇس.□
36 ئەيسا جاۋابەن: ـ مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنياغا تەۋە ئەمەستۇر. ئەگەر بۇ دۇنياغا تەۋە بولغان بولسا، خىزمەتچىلىرىم
مېنىڭ يەھۇدىيلارغا تاپشۇرۇلماسلىقى ئۈچۈن جەڭ قىلىۋاتقان بولاتتى. ھالبۇكى، مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ يەرگە تەۋە
ئەمەستۇر، ـ دېدى.□ ■
37 شۇڭا پىلاتۇس ئۇنىڭغا:
ـ ئۇنداقتا، سەن پادىشاھمۇ؟
ئەيسا جاۋابەن: ـ شۇنداق، ئېيتقىنىڭدەك، پادىشاھمەن. مەن شۇنىڭغا تۇغۇلغانمەن، ۋە شۇنىڭغا دۇنياغا كەلدىم:
ـ ھەقىقەتكە گۇۋاھلىق بېرىشىم ئۈچۈندىن ئىبارەتتۇر. ھەقىقەتكە تەۋە بولغان ھەربىر كىشى بولسا مېنىڭ ئاۋازىمغا
قۇلاق سالىدۇ، ـ دېدى.□
38 پىلاتۇس ئۇنىڭدىن:
ـ »ھەقىقەت« دېگەن نېمە؟ ـ دەپ سوردى.
پىلاتۇس مۇشۇلارنى دەپ، يەنە تاشقىرىغا، يەھۇدىيلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ ئۇلارغا:
ـ مەن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىدىم. ■
39 لېكىن ھەر يىلى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىدا سىلەر ئۈچۈن مەھبۇسلاردىن بىرنى قويۇپ بېرىش قائىدەم بار. شۇڭا
بۇ »يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى«نى سىلەرگە قويۇپ بېرىشىمنى خالامسىلەر؟ ـ دېدى.□ ■
40 ئۇلارنىڭ ھەممىسى جاۋاب بېرىپ:
ـ بۇ ئادەمنى ئەمەس، باراباسنى قويۇپ بېرىڭ! ـ دەپ قىيقاس-سۈرەن سېلىشتى)باراباس بولسا بىر قاراقچى
ئىدى.(■

□ **18:32 »بۇ ئىشلار ئەيسانىڭ تۆزى قانداق تۆلۈم بىلەن تۆلۈدىغىنى توغرىسىدىكى ئالدىن ئېيتقان بېشارەتلىك سۆزىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن يۈز بەردى«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، مەسىھ بىرنەچچە قېتىم يەھۇدىي خەلقىنىڭ تۆزىنى تۆلتۈرۈش ئۈچۈن ئېتىقادسىز يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىدىغانلىقىنى ۋە شۇنىڭدەك تۆزىنىڭ رىملىقلار ئېجاد قىلغان كرېستە تۆلىدىغانلىقىنى ئېيتقانىدى)مەسىلەن، »مات.» 19:20، 2:26، »لۇقا« 32:18-33، »يۇھ.» 14:3، .(32:12-33

■ **18:32** مات. 19:20□ يۇھ. 32.12:

■ **18:33** مات. 11:27□ مار. 2:15□ لۇقا 3.23:

□ **18:35 »مەن بىر يەھۇدىيمۇ؟«** ـ پىلاتۇسنىڭ بۇ سۆزى: »مەن يەھۇدىي ئەمەس، خەلقىڭ سەن توغرۇلۇق بىرنېمە دېمىگەن بولسا، مەنمۇ ھېچنېمە دېمەيمەنغۇ« دېگەن يۇرتقى بار سوئالدۇر.

□ **18:36 »مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنياغا تەۋە ئەمەستۇر«** ـ ياكى »مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنيادىن ئەمەستۇر.«

■ **18:36** يۇھ. 15:6□ 1تىم. 13.6:

□ **18:37 »شۇنداق، ئېيتقىنىڭدەك«** ـ ئەيسانىڭ بۇ جاۋابىنىڭ گېرىك تىلدا »شۇنداق، لېكىن ئەھۋال دەل سېنىڭ ئويلىغىنىڭدەك ئەمەس« دېگەن يۇرتقى چىقىدۇ. ■ **18:38** مات. 24:27□ لۇقا 4.23: □ **18:39 «...□□□□□□□□□□□□□□ بىرنى قويۇپ بېرىش قائىدەم بار»** ـ ياكى: «...□□□□□□□□□□□□□□ بىرنى قويۇپ بېرىش بىر ئادىتىم بار». ■ **18:39** مات. 15:27□ مار. 6:15□ لۇقا 17.23: ■ **18:40** مات. 16:27□ مار. 7:15□ لۇقا 19:23□ روس. 1.3:

19

ئەيسانىڭ تۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنىشى

1 شۇنىڭ بىلەن، پىلاتۇس ئەيسانى ئېلىپ بېرىپ قامچىلاتتى.□ ■
2 لەشكەرلەر تىكەنلىك شاخلارنى تۈرۈپ، بىر تاج ياساپ، ئۇنىڭ بېشىغا كىيدۈرۈشتى ۋە ئۇنىڭغا شاھانە سۈسۈن
رەڭلىك بىر تون كىيدۈرۈپ،
3 ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:
ـ ياشىغايلا، ئى يەھۇدىيلارنىڭ »پادىشاھى«! ـ دەپ مەسخىرە قىلىشىپ، ئۇنىڭ يۈزىگە قايتا-قايتا كاچات سالدى.
4 پىلاتۇس بولسا يەنە ئوردىسىدىن چىقىپ، خالايىققا:
ـ مانا! ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىغانلىقىمنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن، ئۇنى سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا ئېلىپ
چىقتىم، ـ دېدى.
5 بۇنىڭ بىلەن ئەيسا بېشىغا تىكەنلىك تاج ۋە ئۇچىسىغا سۈسۈن تون كىيگۈزۈلگەن ھالدا تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىلدى.
پىلاتۇس ئۇلارغا:
ـ قاراڭلار، ئۇ ئادەمگە! ـ دېدى.□
6 باش كاھىنلار ۋە قاراۋۇللار ئۇنى كۆرۈپ:
ـ ئۇنى كېرىستىلەڭ، كېرىستىلەڭ! ـ دەپ ۋارقىراشتى.
پىلاتۇس ئۇلارغا: ـ ئۇنى ئېلىپ بېرىپ ئۆزۈڭلار كېرىستىلەڭلار! چۈنكى مەن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت
تاپالمىدىم! ـ دېدى.
7 يەھۇدىيلار ئۇنىڭغا جاۋابەن:
ـ بىزدە شۇنداق بىر قانۇن بار. شۇ قانۇنىمىزغا ئاساسەن ئۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنىشى كېرەك، چۈنكى ئۇ ئۆزىنى
خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئاتىۋالدى.■
8 پىلاتۇس بۇ سۆزنى ئاڭلاپ تېخىمۇ قورقۇپ،□
9 يەنە ئوردىسىغا كىرىپ، ئەيسادىن:
ـ سەن زادى قەيەردىن كەلگەن؟ ـ دەپ سوريدى.
لېكىن ئەيسا ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمىدى.
10 شۇڭا پىلاتۇس ئۇنىڭغا: ـ سەن ماڭا گەپ قىلمامسەن؟ سېنى قويۇپ بېرىشكە ھوقۇقۇم بارلىقىنى، شۇنداقلا
كېرىستىلەشكىمۇ ھوقۇقۇم بارلىقىنى بىلمەمسەن؟ ـ دېدى.
11 ئەيسا جاۋابەن: ـ ساڭا ئەرشتىن بېرىلمىگەن بولسا، مېنىڭ ئۈستۈمدىن ھېچقانداق ھوقۇقۇڭ بولمىغان بولاتتى.
شۇنىڭ ئۈچۈن مېنى ساڭا تاپشۇرۇپ بەرگەن ئادەمنىڭ گۇناھى تېخىمۇ ئېغىردۇر، ـ دېدى.□

□ **19:1 »شۇنىڭ بىلەن، پىلاتۇس ئەيسانى ئېلىپ بېرىپ قامچىلاتتى«** ـ مۇشۇ خىل »قامچىلاش« ئادەتتە كېرىستىلىنىشتىن ئاۋۋالقى جازا ئىدى. جازا ئەسۋابى تۆمۈر ياكى سۆڭەك پارچىلىرى باغلاقلىق نەچچە تانىلىق قامچا ئىدى. بۇ جازانىڭ ئۆزى شۇنچە ئېغىركى، جازالانغۇچى گاھى ۋاقتىلاردا تېخى كېرىستىلەمەي تۇرۇپلا، ئۇنىڭدىن ئۆلۈپ كېتەتتى.

■ **19:1** مات. 26:27؛ مار. 15:15.

□ **19:5 »قاراڭلار، ئۇ ئادەمگە«!** ـ پىلاتۇس مۇشۇ يەردە بىلمىگەن ھالدا زەكەريا پەيغەمبەرنىڭ شۇ بېشارىتىنى ئاغزىغا ئالغان ئىدى: »قاراڭلار، »شاخ« دەپ ئاتالغان ئادەم«! »)زەك.» 6:12). 8:3،

■ **19:7** لاۋ. 16:24؛ يۇھ. 18:5؛ 3:10.

□ **19:8 »پىلاتۇس بۇ سۆزنى ئاڭلاپ تېخىمۇ قورقۇپ،...»** ـ پىلاتۇس ئىمىشقا قورقتى؟ ئەگەر بىرسى ئۆزىنى رىملىق ئىمپىراتور قەيسەرگە باراۋەر قىلىپ »مەن خۇدانىڭ ئوغلى« دېسە، »قەيسەرنىڭ دۈشمىنى« دەپ ھېسابلىنىشى مۇمكىن؛ شۇڭا گەرچە ئۇنىڭ ئەيسانى قويۇۋەتكۈسى بولسىمۇ، يەنىلا شۇنداق قىلىشتىن قورقاتتى. ئۇ يەنە بىر تەرەپتىن، يەنى ئايالىنىڭ ئەيسا ئوغرۇلۇق ئاڭگىلاندۇرۇشىدىن قورقىشىمۇ مۇمكىن ئىدى »)مات.» 19:27).

□ **19:11 »ساڭا ئەرشتىن بېرىلمىگەن بولسا، مېنىڭ ئۈستۈمدىن ھېچقانداق ھوقۇقۇڭ بولمىغان بولاتتى«** ـ »ئەرشتىن« دېگەن سۆز گېرىك تىلىدا »يۇقىرىدىن.« مۇشۇ يەردە شۇنىڭغىمۇ، ئەرشنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. **...» مېنى ساڭا تاپشۇرۇپ بەرگەن ئادەم«** ـ مۇشۇ يەردە يەھۇدا ئەمەس، بەلكى باش كاھىن قايافا ئىدى. قايافا يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى ئېتىقادسىز رىملىقلارغا تاپشۇرغاندا، ئەمەلىيەتتە ئۇ پۈتكۈل يەھۇدىي خەلقىنىڭ ۋەكىلى بولغانىدى.

12 شۇ چاغدىن تارتىپ، پىلاتۇس ئۇنى قويۇۋېتىشكە ئامال ئىزدەيتتى. لېكىن يەھۇدىيلار ۋاقىرىشىپ:
ـ بۇ ئادەمنى قويۇۋەتسەڭز، سىز قەيسەرنىڭ دوستى بولمىغان بولىسىز! ئۆزىنى پادىشاھ دېگەن ھەربىر كىشى
قەيسەرگە قارشى چىققان بولىدۇ! ـ دەپ چۇقان سېلىشتى.□ ■
13 پىلاتۇس بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئەيسانى تاشقىرىغا چىقاردى ۋە »تاش تاختايلىق ھويلا« دەپ ئاتالغان، ئىبراني
تىلدا »گاباتا« دەپ ئاتالغان يەردە »سوراق تەختى« گە ئولتۇردى
14)ئۇ ۋاقىت ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تەييارلىق كۈنىنىڭ ئالتىنچى سائىتى ئەتراپىدا ئىدى.(پىلاتۇس يەھۇدىيلارغا:
مانا بۇ سىلەرنىڭ پادىشاھىڭلاردۇر! ـ دېدى.□
15 لېكىن ئۇلار ۋاقىرىشىپ: ـ يوقىتىڭ، يوقىتىڭ، ئۇنى كېرىستىلەڭ! ـ دېدى.
پىلاتۇس ئۇلارغا: ـ مېنى پادىشاھىڭلارنى كېرىستىلىگىن، دەمسىلەر؟ ـ دېدى.
باش كاھىنلار جاۋابەن:
ـ قەيسەردىن باشقا ھېچقانداق پادىشاھىمىز يوقتۇر! ـ دەپ توۋلاشتى.
بۇنىڭ بىلەن پىلاتۇس ئۇنى كېرىستىلەشكە ئۇلارغا تاپشۇرۇپ بەردى.■

ئەيسانىڭ كېرىستىلىنىشى

مات. 27:32-44□ مار. 15:21-32□ لۇقا 23:26-39

16-17 لەشكەرلەر ئەيسانى ئېلىپ ماڭدى. ئۇ ئۆز كېرىستىنى يۈدۈپ، »باش سۆڭەك جايى«)ئىبراني تىلدا
»گولگوتا«) دېگەن يەرگە باردى.■
18 ئۇلار ئۇنى شۇ يەردە يەنە ئىككى كىشى بىلەن تەڭ كېرىستىگە تارتتى؛ بۇ تەرىپىدە بىرسى، ئۇ تەرىپىدە بىرسى ۋە
ئەيسا ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا كېرىستىگە تارتىلدى.
19 پىلاتۇس تاختىغا ئېلان يېزىپ كېرىستىگە بېكىتىپ قويدى. ئۇنىڭغا: ـ »ناسارەتلىك ئەيسا ـ يەھۇدىيلارنىڭ
پادىشاھى« دەپ يېزىلغاندى. ■
20 ئەيسا كېرىستىلىنىدىغان يەر شەھەرگە يېقىن بولغاچقا، نۇرغۇن يەھۇدىيلار تاختىدىكى سۆزلەرنى ئوقۇدى. تاختىدىكى
سۆزلەر ئىبرانىيچە، لاتىنچە ۋە گرېكچە يېزىقتا يېزىلغاندى.
21 شۇڭا يەھۇدىيلارنىڭ باش كاھىنلىرى پىلاتۇسقا:
ـ »يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى« دەپ يازماڭ، بەلكى »ئۇ ئۆزىنى مەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھى، دېگەن« دەپ
يېزىڭ، ـ دېيىشتى.
22 بىراق پىلاتۇس جاۋابەن:
ـ يازىدىغانىنى يېزىپ بولدۇم! ـ دېدى.
23 لەشكەرلەر ئەيسانى كېرىستىلىگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ كىيىملىرىنى ئېلىپ، تۆتكە بۆلۈپ، ھەربىر لەشكەر بىر ئۈلۈشتىن
ئېلىشتى؛ ئۇلار ھەم ئىچىدىكى ئۆزۈن كۆڭلەكنىمۇ ئېلىشتى؛ لېكىن بۇ كۆڭلەك تىكىلمىگەن، ئۈستىدىن ئايىغىچە بىر
پۈتۈن توقۇلغاندى. ■

□ **19:12** »بۇ ئادەمنى قويۇۋەتسەڭز، سىز قەيسەرنىڭ دوستى بولمىغان بولىسىز!ـ »قەيسەر« رىم ئىمپېراتورىنىڭ ئۇنۋانى. »قەيسەرنىڭ دوستى« ـ بۇ مەخسۇس بىر ئۇنۋان ئىدى. پىلاتۇس بەلكىم مىڭ تەسلىكتە شۇ ئالاھىدە ئۇنۋانغا ئېرىشكەن بولۇشى مۇمكىن. ئۇ يەنە شۇنداق يۇقىرى ئۇنۋاندىن مەھرۇم بولۇشتىن ئىنتايىن قورقاتتى.

■ **19:12** روس. 7.17:

□ **19:14** »ئۇ ۋاقىت ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تەييارلىق كۈنىنىڭ ئالتىنچى سائىتى ئەتراپىدا ئىدى«ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« بولسا »پېتىر نان ھېيتى«نىڭ بىرىنچى كۈنى)يەنى بىرخىل »شاباتنىڭ كۈنى« دەپ ھېسابلىناتتى(نى كۆرسىتىدۇ. بۇ كۈندىكى ھېيت »چاڭگاھ« دەپ ئاتىلاتتى »)قان.» 13-16:1، «2□□□.»، 1:35، 2، 6 ۋە 18 نى كۆرۈڭ.(

»ئالتىنچى سائەت« باشقا ئۆزاھاتلىرىمىزدا ئېيتقىنىمىزدەك، رىم ۋاقتىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئەتىگەن سائەت ئالتە ئىدى. ■ **19:15** يار. 10.49:

■ **19:16-17** مات. 27:26□ مار. 15:22□ لۇقا 23□24: 25؛ مات. 27□31: 33؛ مار. 15:22□ لۇقا 23□26: 33. ■ **19:19** مات. 27:37□ مار. 15:26□ لۇقا 23.38: ■ **19:23** مات. 27:35□ مار. 15:24□ لۇقا 23.34:

24 شۇنىڭ ئۈچۈن لەشكەرلەر بىر-بىرىگە:
ـ بۇنى يىرتمايلى، بەلكى چەك تارتىشايلى، كىمگە چىقسا شۇ ئالسۇن، ـ دېيىشتى.
بۇ ئىشلار مۇقەددەس يازمىلاردىكى مۇنۇ سۆزلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش ئۈچۈن يۈز بەردى: ـ

»ئۇلار مېنىڭ كىيىملىرىمنى ئۆز ئارىسىدا ئۈلەشتى،
مېنىڭ كۆزگىلىكىمگە ئېرىشىش ئۈچۈن چەك تاشلاشتى.«
دەرۋەقە، لەشكەرلەر شۇنداق قىلىشتى.□ ■
25 ئەيسانىڭ كرېستىنىڭ يېنىدا ئانىسى، ئانىسىنىڭ سىڭلىسى، كلوپاسنىڭ ئايالى مەريەم ۋە ماگدالىنلىق مەريەملەر تۇراتتى. □ ■
26 ئەيسا ئانىسى بىلەن ئۆزى سۆيىدىغان مۇخلىسىنىڭ بىرگە تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ئانىسىغا:
ـ ئى خانىم، مانا سېنىڭ ئوغلۇڭ! ـ دېدى.□
27 ئاندىن ئۇ بۇ مۇخلىسىغا:
ـ مانا سېنىڭ ئاناڭ! ـ دېدى.
شۇندىن ئېتىبارەن، ئۇ مۇخلىس ئۇنى ئۆزىنىڭ ئۆيىدە تۇرغۇزدى.

ئەيسانىڭ ئۆلۈمى

مات. 27:45-56□ مار. 15:33-41□ لۇقا 23:44-49

28 ئاندىن ئەيسا ھەممە ئىشلارنىڭ تامام بولغىنىنى بىلىپ)مۇقەددەس يازمىلاردىكى بېشارەت ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش ئۈچۈن:(
ـ ئۆسساپ كەتتىم! ـ دېدى.□ ■
29 ئۇ يەردە سىركە شاراب بىلەن تولدۇرۇلغان بىر كوزا بار ئىدى. ئۇلار بىر پارچە بۇلۇتنى سىركە شارابقا چىلاپ، بىر لىپەكگۈل غولىغا باغلاپ، ئەيسانىڭ ئاغزىغا تەگكۈزدى.
30 ئەيسا سىركە شارابنى ئىچكەندىن كېيىن:
ـ تامام بولدى! ـ دېدى-دە، بېشىنى تۆۋەن قىلىپ، روھىنى تاپشۇرۇپ بەردى.□

ئەيسانىڭ بىقىنىغا نەيزە سانجىلىشى

□ **19:24 »مېنىڭ كۆزگىلىكىم«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مېنىڭ چاپىنىم.« زەبۇردا »)زەب.» 18:22) ئىبرانىي تىلى بويىچە »چاپان« ياكى »كۆزگىلەك«نى كۆرسىتىدۇ. **»ئۇلار مېنىڭ كىيىملىرىمنى ئۆز ئارىسىدا ئۈلەشتى، *مېنىڭ كۆزگىلىكىمگە ئېرىشىش ئۈچۈن چەك تاشلاشتى«** ـ »زەب.» 15:22.

■ **19:24** زەب. 18:22

□ **19:25 »ئەيسانىڭ كرېستىنىڭ يېنىدا ئانىسى، ئانىسىنىڭ سىڭلىسى، كلوپاسنىڭ ئايالى مەريەم ۋە ماگدالىنلىق مەريەملەر تۇراتتى«** ـ بۇ ئايەتنى »مات.» 27:56 بىلەن بىرلەشتۈرۈپ قارىغاندا، »ئەيسانىڭ ئانىسىنىڭ سىڭلىسى«، يەنى مەريەمنىڭ سىڭلىسى بولسا زەبەدىينىڭ ئايالى، شۇنداقلا روسۇللاردىن يۇھاننا بىلەن ياقۇپنىڭ ئانىسى بولۇش مۇمكىنچىلىكى باردۇر. »مار.» 15:40دە ئۇ »سالومى« دەپ ئاتىلىدۇ.

■ **19:25** مات. 27:55□ مار. 15:40□ لۇقا 23:49

□ **19:26 »ئەيسا ئانىسى بىلەن ئۆزى سۆيىدىغان مۇخلىسىنىڭ بىرگە تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ...»** ـ »ئۆزى سۆيىدىغان مۇخلىسى« بەلكىم بۇ بايانىنىڭ مۇئەللىپى يۇھاننا بولۇشى مۇمكىن. »كىرىش سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **19:28 »ئەيسا ھەممە ئىشلارنىڭ تامام بولغىنىنى بىلىپ)مۇقەددەس يازمىلاردىكى بېشارەت ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش ئۈچۈن:(ـ ئۆسساپ كەتتىم! ـ دېدى«** ـ »زەب.» 22:15، -31 ياكى 69:21نى كۆرۈڭ.

■ **19:28** زەب. 22:15□ 69:21

□ **19:30 »ئەيسا... بېشىنى تۆۋەن قىلىپ، روھىنى تاپشۇرۇپ بەردى«** ـ ئەيسا »بېشىنى تۆۋەن چۈشۈردى« ئاندىن، »روھىنى تاپشۇرۇپ بەردى.« ئادەتتىكى ئادەم بولسا، ئاۋۋال »روھىنى بېرىدۇ« **ئاندىن** »بېشىنى تۆۋەن چۈشۈرىدۇ.« دېمەك، ئەيسا ئۆزى ئۆلۈشىنىڭ دەقىقىسىنى تاللىۋالدى، ئۆزلۈكىدىن ئۆلدى (17:10-18□□ كۆرۈڭ.(

31 ئۇ كۈنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تەييارلىق كۈنى بولغاچقا، كېرىستىلەنگەنلەرنىڭ جەسەتلىرىنى شابات
كۈنىدە كېرىستە قالدۇرۇرماسلىق ئۈچۈن)شابات كۈنى »ئۇلۇغ كۈن« ھېسابلانغاچقا(يەھۇدىيلار پىلاتۇستىن
كېرىستىلەنگەنلەرنىڭ پۇتلىرىنى چېقىپ ئاندىن جەسەتلىرىنى كېرىستىن تېزرەك چۈشۈرۈۋېتىشنى تەلەپ قىلدى. □
32 شۇنىڭ بىلەن لەشكەرلەر بېرىپ ئەيسا بىلەن بىللە كېرىستىلەنگەن بىرىنچى ئاندىن ئىككىنچى ئادەمنىڭ پۇتلىرىنى
چاقتى.
33 لېكىن ئەيساغا كەلگەندە، ئۇنىڭ ئاللىقاچان ئۆلگەنلىكىنى كۆردى، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پۇتىنى چاقمىدى.
34 ئەمما لەشكەرلەردىن بىرى ئۇنىڭ بېقىنىغا نەيزىنى سانجۋىدى، شۇئان قان ۋە سۇ ئېقىپ چىقتى.□
35 بۇنى كۆرگۈچى سىلەرنىڭ ئىشىنىشىڭلار ئۈچۈن گۇۋاھلىق بېرىدۇ؛ كۆرگۈچىنىڭ گۇۋاھلىقى ھەقتۇر، ئۇ
ئۆزىنىڭ ئېيتقانلىرىنى ھەق دەپ بىلىدۇ.
36-37 بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس يازمىلاردا: »ئۇنىڭ بىر تال سۆڭىكىمۇ سۇندۇرۇلمايدۇ« ۋە يەنە بىر
يېشارەتتە: »ئۇلار ئۆزلىرى سانجىغان ئادەمگە قارايدۇ« دەپ ئالدىن ئېيتىلغانلارنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن يۈز
بەردى.□ ■

ئەيسانىڭ دەپنە قىلىنىشى

مات. 27:57-61 □ مار. 15:42-47 □ لۇقا 23:50-56

38 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ئارىماتىيالىق يۈسۈپ پىلاتۇستىن ئەيسانىڭ جەسىتىنى ئېلىپ كېتىشنى تەلەپ قىلدى
)يۈسۈپ ئەيسانىڭ مۇخلىسلىردىن ئىدى، لېكىن يەھۇدىيلاردىن قورققىنى ئۈچۈن بۇنى مەخپىي تۇتاتتى(؛ پىلاتۇس
رۇخسەت بەردى، شۇنىڭ بىلەن يۈسۈپ بېرىپ ئەيسانىڭ جەسىتىنى ئېلىپ كەتتى. ■
39 بۇرۇن بىر كېچىسى ئەيسانىڭ يېنىغا كەلگەن ھېلىقى نىكودىمۇ مۇرمەككى بىلەن سەبرە ئارىلاشتۇرۇلغان
خۇشبۇي دورا-دەرماندىن يۈز جىڭچە ئېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەلدى. □ ■
40 ئىككىيلەن ئەيسانىڭ جەسىتىنى يەھۇدىيلارنىڭ دەپنە قىلىش ئادىتى بويىچە دورا-دەرمانلارنى چېچىپ، كاناپ
رەختىلەر بىلەن ئوراپ كېپەنلىدى.
41 ئەيسا كېرىستىلەنگەن يەردە بىر باغ بولۇپ، باغنىڭ ئىچىدە تېخى ھېچكىم يەرلەنمىگەن يېڭى بىر بوش يەرلىك بار
ئىدى. □

□ **19:31 »ئۇ كۈنى ئۆتۈپ كېتىش ھېيتىنىڭ تەييارلىق كۈنى بولغاچقا،...«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى« بولسا »پېتىر نان ھېيتى«نىڭ بىرىنچى كۈنى)يەنى بىرخىل »شاباب كۈنى« دەپ ھېسابلىنىتاتى.(14-□□□□ ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، »پېتىر نان ھېيتى«نىڭ بىرىنچى كۈنى »شاباب كۈنى« دەپ ھېسابلىنىتاتى. شۇنىڭدەك بۇ كۈنى ئادەتتىكى بىر شاباب كۈنى)ھەپتىنىڭ يەتتىنچى كۈنى، يەنى شەنبە كۈنى(بولغان يۇلۇشىمۇ مۇمكىن. ئىككى تەرەپتىن »شاباب« كۈنى بولغاچقا، بەلكىم »ئۇلۇغ كۈن« دېيىلىشى مۇمكىن ئىدى. **»كېرىستىلەنگەنلەرنىڭ جەسەتلىرىنى شاباب كۈنىدە كېرىستە قالدۇرۇرماسلىق ئۈچۈن)شاباب كۈنى »ئۇلۇغ كۈن« ھېسابلانغاچقا(يەھۇدىيلار پىلاتۇستىن كېرىستىلەنگەنلەرنىڭ پۇتلىرىنى چېقىپ ئاندىن جەسەتلىرىنى كېرىستىن تېزرەك چۈشۈرۈۋېتىشنى تەلەپ قىلدى«** ـ »قان.» 22:21-23 ۋە »يەشۇئا» 29:8دە يەھۇدىي خەلقى ئۈچۈن بېكىتىلگەن قانۇن بويىچە، تولۇم جازاسى بېرىلگەن بىرسىنىڭ جەسىتى تۈۋرۈك يا كى دەرەختە كەچكىچە ئېسىقلىق تۇرماسلىقى كېرەك ئىدى؛ بولمىسا »زېمىنىڭلار ناپاك بولىدۇ« دەپ بېكىتىلگەن. كېرىستكە تارتىلغانلار بەزى ۋاقىتلاردا ئىككى-ئۈچ كۈن ئېسىلغاندىن كېيىنلا تۆلەتتى. ئەگەر پۇتلىرى سۇنۇلغان بولسا، كۆكسىنى تولۇق كۆتۈرەلەيسلىكى تۆۋەيلىدىن نەپەس ئالالمايى تېزلا تۆلەتتى.
□ **19:34 »ئەمما لەشكەرلەردىن بىرى ئۇنىڭ بېقىنىغا نەيزىنى سانجۋىدى، شۇئان قان ۋە سۇ ئېقىپ چىقتى«** ـ »1□□□.» 8-6:5نى كۆرۈڭ. »قان ۋە سۇ«نىڭ تەڭ چېقىشى ئادەمنىڭ ھەقىقىي ئۆلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **19:36-37 »ئۇنىڭ بىر تال سۆڭىكىمۇ سۇندۇرۇلمايدۇ«** ـ »مىس.» 10:12، (LXX) ، 46:12، »چۈل.» 12:9، »زەب.» 20:34. **»ئۇلار ئۆزلىرى سانجىغان ئادەمگە قارايدۇ«** ـ »زەك.» 10:12.
■ **19:36-37** مىس. 46:12□ چۈل. 12:9□ زەب. 20:34□ زەك. 10.12:
■ **19:38** مات. 57:27□ مار. 42:15□ لۇقا 50:23□ يۇھ. 42.12:
□ **19:39 »بۇرۇن بىر كېچىسى ئەيسانىڭ يېنىغا كەلگەن ھېلىقى نىكودىم«** ـ »يۇھ.» 15-1:3نى كۆرۈڭ. **»مۇرمەككى بىلەن سەبرە ئارىلاشتۇرۇلغان خۇشبۇي دورا-دەرماندىن يۈز جىڭچە ئېلىپ،...«** ـ شۇ چاغدىكى »جىڭ« بەلكىم 0.325 كىلوگرام ئىدى، شۇڭا دورا-دەرمانلار 32 كىلوچە ئىدى.
■ **19:39** يۇھ. 1□:3 □ 50.7: □ **19:41 »باغنىڭ ئىچىدە تېخى ھېچكىم يەرلەنمىگەن يېڭى بىر بوش يەرلىك بار ئىدى«** ـ ئىنجىلدىكى باشقا بايانلاردىن ئېنىقكى، بۇ قەبىرە)يەرلىك(

42 بۇ يەھۇدىيلارنىڭ ھېيتىنىڭ تەييارلىق كۈنى بولغاچقا ھەم بۇ يەرلىك يېقىن جايدا بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلار ئەيسانى
شۇ يەرلىككە قويدى.□

20

ئەيسانىڭ تىرىلىشى
مات. 28:1-10□ مار. 16:1-8□ لۇقا 24:1-12

1 ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى تاڭ سەھەر، ماگدالىنلىق مەريەم قەبرىگە باردى ۋە قەبرىنىڭ ئاغزىدىكى تاشنىڭ
ئېلىۋېتىلگەنلىكىنى كۆردى.□ ■
2 شۇڭا ئۇ يۈگۈرگىنىچە كېلىپ سىمون پېترۇس ۋە ئەيسا سۆيگەن ھېلىقى مۇخلىسنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇلارغا:
ـ ئۇلار رەبنى قەبرىدىن يۆتكۈۋېتىپتۇ، ئۇنى قەيەرگە قويغىنىنى بىلمىدۇق! ـ دېدى.□ ■
3 پېترۇس بىلەن ھېلىقى مۇخلىس تاشقىرىغا چىقىپ، قەبرىگە قاراپ يول ئالدى.■
4 ئىككىيلەن تەڭ يۈگۈرۈپ ماڭدى، لېكىن ھېلىقى مۇخلىس پېترۇستىن تېز يۈگۈرۈپ، قەبرىگە بىرىنچى بولۇپ
يېتىپ باردى.
5 ئۇ ئېگىلىشىپ ئىچىگە قاراپ، كاناپ كېپىنلەرنىڭ ئۇ يەردە يېيىقلىق تۇرغانلىقىنى كۆردى، لېكىن ئىچكىرىگە
كىرمىدى.■
6 ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كەلگەن سىمون پېترۇس يېتىپ كېلىپ، قەبرىگە كىردى ۋە ئۇ يەردە يېيىقلىق تۇرغان كاناپ
كېپىنلەرنى،
7 شۇنداقلا ئەيسانىڭ بېشىغا ئورالغان ياغلىقنىمۇ كۆردى. ياغلىق كېپىنلەر بىلەن بىر يەردە ئەمەس، بەلكى ئايرىم
يەردە يۆگەكلىك تۇراتتى.■
8 ئاندىن قەبرىگە تاۋۇال كەلگەن ھېلىقى مۇخلىسمۇ قەبرىگە كىرىپ، ئەھۋالنى كۆرۈپ ئىشەندى□
9)چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ ئۆلۈمدىن قايتا تىرىلىشىنىڭ مۇقەررەرلىكى ھەققىدە مۇقەددەس يازمىلاردىكى بېشارەتنى
تېخىچە چۈشەنمەيتتى.(□ ■
10 شۇنىڭ بىلەن ئىككىيلەن ئۆز تۇرالغۇلىرىغا قايتىشتى.□

تاش ئۆڭكۈر ئىدى. »ھېچكىم شۇ يەرگە قويۇلمىغان« بولغاچقا، شۇ يەر تەۋرات قانۇنى بويىچە پۈتۈنلەي »پاكىز بىر جاي«)ھېچ ئۆلۈك تېگىپ باقمىغان(دەپ ھېسابلىنىتتى.

□ **19:42 »يەھۇدىيلارنىڭ ھېيتىنىڭ تەييارلىق كۈنى بولغاچقا،...»** ـ »ھېيت« بولسا »پېتىر نان ھېيتى.« ئۇنىڭ بىرىنچى كۈنى بىلەن شابات كۈنى ئوخشاشلا شۇ كۈنى كەچ سائەت 6-دە باشلىنىتتى، شۇڭا ئېزىرەك دەپنە قىلىنىش كېرەك ئىدى.

□ **20:1 »ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى»** ـ يەنى يەكشەنبە كۈنى. **»ماگدالىنلىق مەريەم... قەبرىنىڭ ئاغزىدىكى تاشنىڭ ئېلىۋېتىلگەنلىكىنى كۆردى«** ـ قەبىرە ئۆڭكۈر ئىدى »)مات.» 27:60، »لۇقا« 23:53).

■ **20:1** مات. 28:1□ مار. 16:1□ لۇقا 24:1.

□ **20:2 »ئۇلار رەبنى قەبرىدىن يۆتكۈۋېتىپتۇ، ئۇنى قەيەرگە قويغىنىنى بىلمىدۇق«!** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »بىز« ئىسپاتلايدۇكى، ئىنجىلدىكى باشقا »بايانلار«دا ئېيتىلغاندەك، ئەسلىدە مەريەم بىلەن بىللە يەنە باشقا ئاياللارمۇ بار ئىدى »)مات.» 28:1، »مار.» 16:1-2. »لۇقا« 24:1-23-54نى كۆرۈڭ.(

■ **20:2** يۇھ. 13:23□ 21:20□ 7:

■ **20:3** لۇقا 24:12.

■ **20:5** يۇھ. 19:40.

■ **20:7** يۇھ. 11:44.

□ **20:8 »ئاندىن قەبرىگە تاۋۇال كەلگەن ھېلىقى مۇخلىسمۇ قەبرىگە كىرىپ، ئەھۋالنى كۆرۈپ ئىشەندى«** ـ »ھېلىقى مۇخلىس«)يۇھاننا(نېمىگە ئىشەندى؟ ئۇ شۇ كېپىنلەرنى ۋە ياغلىقنىڭ شۇنداق رەتلىك قويۇلغانلىقىنى كۆرۈپ، ئەيسانىڭ جەستىنى ھېچكىم ئوغرىلىمىدى، بەلكى ئۇ چوقۇم ئۆلۈمدىن تىرىلدى، دەپ ئىشەندى.

□ **20:9 »ئۇنىڭ ئۆلۈمدىن قايتا تىرىلىشى...»** ـ گېرېك تىلىدا »ئۇنىڭ ئۆلگەنلەرنىڭ ئارىسىدىن تىرىلىشى...«». **»ئۇنىڭ ئۆلۈمدىن قايتا تىرىلىشىنىڭ مۇقەررەرلىكى ھەققىدە مۇقەددەس يازمىلاردىكى بېشارەت...»** ـ بىز باشقا يەرلەردە كۆرسەتكىنىمىزدەك، تەۋرات-زەبۇردا مەسىھنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلىشىنى كۆرسىتىدىغان ئۇرغۇن بېشارەتلەر باردۇر. ■ **20:9** زەب. 16:10□ روس. 2:31□25□ 13:35:

□ **20:10 »شۇنىڭ بىلەن ئىككىيلەن ئۆز ئۆرالغۇلىرىغا قايتىشتى«** ـ »ئۆز ئۆرالغۇلىرىغا« گېرېك تىلىدا »ئۆزلىرىنىڭكىگە« يا كى »ئۆزلىرىنىڭكىلەرگە.«

ئەيسانىڭ ماگدالىنى مەريەمگە كۆرۈنۈشى
مار. 16 11-9:

11 ئەمما مەريەم بولسا قەبرىنىڭ سىرتىدا تۇرۇپ يىغلاۋاتاتتى. ئۇ يىغلاپ تۇرۇپ قەبرىنىڭ ئىچىگە ئېگىلىشىپ
قارىۋىدى، ■
12 مانا ئاق كىيىم كىيگەن ئىككى پەرىشتە تۇراتتى؛ ئۇلارنىڭ بىرى ئەيسانىڭ جەسىتى قويۇلغان يەرنىڭ باش
تەرىپىدە، يەنە بىرى ئاياغ تەرىپىدە ئولتۇراتتى.
13 ئۇلار مەريەمدىن:
ـ خانىم، نېمىشقا يىغلايسەن؟ ـ دەپ سوريدى.
ـ رەببىمنى ئېلىپ كېتىپتۇ، ئۇنى نەگە قويغانلىقىنى بىلەلمەيۋاتىمەن، ـ دېدى ئۇ ئۇلارغا.
14 ئۇ شۇ سۆزلەرنى قىلىپلا، كەينىگە بۇرۇلۇۋىدى، ئەيسانىڭ شۇ يەردە تۇرغانلىقىنى كۆردى. لېكىن ئۇ ئۇنىڭ
ئەيسا ئىكەنلىكىنى بىلمىدى.■
15 ئەيسا ئۇنىڭدىن ـ خانىم، نېمىشقا يىغلايسەن، كىمنى ئىزدەيسەن؟ ـ دەپ سوريدى.
مەريەم ئۇنى باغۋەن شۇ، دەپ ئويلاپ:
ـ تەقسىر، ئەگەر ئۇنى سىز شۇ يەردىن يۆتكىۋەتكەن بولسىڭىز، قەيەرگە قويغانلىقىڭىزنى ئېيتىپ بەرگەيسىز. مەن ئۇنى
ئېلىپ كېتىمەن، ـ دېدى.
16 مەريەم! ـ دېدى ئەيسا ئۇنىڭغا.
مەريەم بۇرۇلۇپلا، ئىبرانىي تىلىدا:
ـ رابونى! ـ دېدى)بۇ سۆز »ئۇستاز« دېگەن مەنىدە.(
17 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ ماڭا ئېسىلمىغىن! چۈنكى مەن تېخى ئاتامنىڭ يېنىغا چىقمىدىم. بېرىپ قېرىنداشلىرىمغا: مېنى
»سىلەرنىڭكۇ ئاتاڭلارنىڭ، يەنى مېنىڭ ئاتامنىڭ، سىلەرنىڭ خۇدايىڭلارنىڭ، يەنى مېنىڭ خۇدايىمنىڭ يېنىغا
چىقىمەن«! دەيدۇ، ـ دەپ يەتكۈزگىن، دېدى.□ ■
18 شۇنىڭ بىلەن ماگدالىنى مەريەم مۇخلىسلارنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇلارغا: »رەبنى كۆردۇم«! دېدى ۋە شۇنداقلا
ئەيسا ئۇنىڭگە ئېيتقان ئۇ سۆزلەرنى ئۇلارغا يەتكۈزدى.■

ئەيسانىڭ مۇخلىسلىرىغا كۆرۈنۈشى
مات. 28 20:16-18 مار. 16 14-18 لۇقا 24 49-36:

19 شۇ كۈنى كەچتە، يەنى ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى كەچتە، يەھۇدىيلاردىن قورقۇپ ئىشىكلەر يېغىلغان
ئۆيدە ئىشىكلىرىنى ھەم تاقىۋالغاندىكەن، شۇ ۋاقىتتا، ئەيسا كېلىپ ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا كۆرۈنۈپ، ئۆرە تۇرغان ھالدا
ئۇلارغا:
ـ سىلەرگە ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي! ـ دېدى. □ ■

■ **20:11** مات. 28:1□ مار. 16:5□ لۇقا 24:4.
■ **20:14** مات. 28:9□ مار. 16:9.
□ **20:17** **»ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ ماڭا ئېسىلمىغىن..! دېدى** «ـ »ماڭا ئېسىلمىغىن«! ياكى »ماڭا قول تەگكۈزۈۋەرمە.« كېيىنكى سۆزلەر بۇنىڭ مەنىسىنىڭ »ئېسىلمىغىن« ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ. **»بېرىپ قېرىنداشلىرىمغا: مېنى »سىلەرنىڭكۇ ئاتاڭلارنىڭ، يەنى مېنىڭ ئاتامنىڭ، سىلەرنىڭ خۇدايىڭلارنىڭ، يەنى مېنىڭ خۇدايىمنىڭ يېنىغا چىقىمەن«! دەيدۇ، ـ دەپ يەتكۈزگىن«** ـ ئەيسانىڭ ماگدالىنى مەريەمگە كۆرۈنۈشى توغرۇلۇق ۋە ئۇنىڭغا ئېيتقان بۇ مۇھىم سۆزلىرى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز. ■ **20:17** زەب. 22:22□ مات. 28:10□ يۇھ. 16:2□ ئىبر. 2:11.
■ **20:18** مات. 28:8□ مار. 16:10□ لۇقا 24:9. □ **20:19** **»سىلەرگە خاتىرجەملىك بولغاي«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »شالوم ئەلەيقۇم«! دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، ئەرەب تىلىدا »ئەسسالامۇئەلەيكۇم.« ■ **20:19** مار. 16:14□ لۇقا 24:36□ 1 كور. 15:5.

20 بۇنى دەپ، قوللىرىنى ۋە بىقىنىنى ئۇلارغا كۆرسەتتى. شۇنىڭ بىلەن مۇخلىسلار رەبنى كۆرگىنىدىن شادلاندى.
■
21 شۇڭا ئەيسا ئۇلارغا يەنە:
ـ سىلەرگە ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي! ئاتا مېنى ئەۋەتكىنىدەك، مەنمۇ سىلەرنى ئەۋەتىمەن، ـ دېدى.■
22 بۇ سۆزنى ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇ ئۇلارنىڭ ئۈستىگە بىر پۈۋلەپ:
ـ مۇقەددەس روھنى قوبۇل قىلىڭلار.
23 كىمنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرسەڭلار، ئۇنىڭ گۇناھى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ، كىمنىڭ گۇناھلىرىنى تۇتۇۋالساڭلار، شۇنىڭ گۇناھى تۇتۇۋېلىنىدۇ! ـ دېدى.□ ■

ئەيسانىڭ توماسقا كۆرۈنۈشى

24 ئەمما ئون ئىككىيلەننىڭ بىرى، يەنى »قوشكېزەك« دەپ ئاتالغان توماس ئەيسا كەلگەندە ئۇلارنىڭ يېنىدا ئەمەس ئىدى. □
25 شۇڭا باشقا مۇخلىسلار ئۇنىڭغا:
ـ بىز رەبنى كۆردۇق! ـ دېيىشتى. لېكىن توماس ئۇلارغا:
ـ ئۇنىڭ قوللىرىدا مىخلارنىڭ ئىزىنى كۆرمىگۈچە، مىخلارنىڭ ئىزىغا ئۆز بارمىقىمنى ۋە بىقىنىغا ئۆز قولۇمنى تىقىپ باقمىغۇچە، ھەرگىز ئىشەنمەيمەن، ـ دېدى.
26 سەككىز كۈندىن كېيىن، مۇخلىسلار يەنە شۇ ئۆيۈ ئىچىدە جەم بولغاندا، توماسمۇ ئۇلار بىلەن بىللە ئىدى. ئىشىكلەر تاقاقلىق تۇرسىمۇ، ئەيسا كېلىپ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ:
ـ سىلەرگە ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي! ـ دېدى.
27 ئاندىن ئۇ توماسقا:
ـ بارمىقىڭنى بۇ يەرگە تەگكۈزۈپ، قوللىرىمغا قارا. قولۇڭنى ئۇزىتىپ، بىقىنىمغا تىقىپ، گۇماندا بولماي، ئىشەنگۈچى بولغىن! ـ دېدى.■
28 توماس ئۇنىڭغا: ـ مېنىڭ رەببىم ھەم مېنىڭ خۇدايىمسەن! ـ دەپ جاۋاب بەردى.□
29 ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ مېنى كۆرگەنلىكىڭ ئۈچۈن ئىشەندىڭ. كۆرمەي تۇرۇپ ئىشەنگۈچىلەر بەختلىكتۇر! ـ دېدى.■

ئۈشبۇ كىتابنىڭ مەقسىتى

30 ئەيسا مۇخلىسلىرىنىڭ ئالدىدا بۇ كىتابتا خاتىرلەنمىگەن باشقا نۇرغۇن مۇجىزىلىك ئالامەتلەرنىمۇ كۆرسەتتى. ■

■ **20:20** يۇھ. 22.16:
■ **20:21** يەش. 1:61□ مات. 19:28□ مار. 15:16□ لۇقا 18:4□ يۇھ. 18.17:
□ **20:23** »كىمنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرسەڭلار، ئۇنىڭ گۇناھى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ، كىمنىڭ گۇناھلىرىنى تۇتۇۋالساڭلار، شۇنىڭ گۇناھى تۇتۇۋېلىنىدۇ«! ـ بۇ روسۇللارنىڭ كىشىلەرنىڭ گۇناھىنى تولۇق كەچۈرۈم قىلىش ھوقۇقى بار، دېگەنلىك ئەمەس. ئۇنداق ھوقۇق پەقەت خۇداغىلا تەۋەدۇر. »مات.» 19:16 ۋە 18:18نى كۆرۈڭ. بىزنىڭچە، بۇ »گۇناھلارنى كەچۈرۈم قىلىش« جامائەتنىڭ تەرتىپىگە باغلىقتۇر. ئېغىر گۇناھ سادىر قىلغان ئېتىقادچىلار جامائەتكە قاتىشىۋېرەمدۇ؟ رەببىمىز »مات.» 20-15:18دە بۇ مەسىلە توغرۇلۇق ئەمر بېرىدۇ؛ بۇ ئەمر يوپچە جامائەتنىڭ گۇناھ سادىر قىلغان ئەمما توۋا قىلىمغان قېرىنداشلىرىنى جامائەتتىن چىقىرىش ھوقۇقى باردۇر. »كورىنتلىقلارغا (1) ۋە «(2)دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ، بولۇپمۇ «2□□□.» 11:2 توغرۇلۇق چۈشەندۈرۈشىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **20:23** مات. 19:16□ 18.18:
□ **20:24** »»قوشكېزەك« دەپ ئاتالغان توماس« ـ گرېك تىلىدا »»دىدىموس« دەپ ئاتالغان توماس.«
■ **20:27** 1يۇھ. 1.1:
□ **20:28** »مېنىڭ رەببىم ھەم مېنىڭ خۇدايىمسەن«! ـ گرېك تىلىدا »مېنىڭ رەببىم ھەم مېنىڭ خۇدايىم.«! ھازىر بارلىق مۇخلىسلار مەسىھنىڭ تولۇق سالاھىيىتىنى توتۇپ يەتكەندى. ■ **20:29** 1 پېت. 8.1: ■ **20:30** يۇھ. 25.21:

31 لېكىن مۇشۇلار سىلەرنى ئەيسانىڭ مەسىھ، شۇنداقلا خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىگە ئىشەنسۇن ھەم بۇ ئارقىلىق
ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلىپ، ئۇنىڭ نامى ئارقىلىق ھاياتلىققا ئېرىشسۇن، دەپ يېزىلدى.

21

ئەيسانىڭ يەتتە مۇخلىسىغا كۆرۈنۈشى

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ئەيسا تىبېرىياس دېڭىزىنىڭ بويىدا مۇخلىسلىرىغا يەنە بىر قېتىم كۆرۈندى. ئۇنىڭ بۇ قېتىمقى
كۆرۈنۈشى مۇنداق بولدى:□
2 سىمون پېترۇس، »قوشكېزەك« دەپ ئاتالغان توماس، گالىلىيەدىكى كانالىق ناتانىيەل، زەبەدىينىڭ ئوغۇللىرى ۋە
باشقا ئىككى مۇخلىس بىللە ئىدى.■
3 سىمون پېترۇس:
مەن بېلىق تۇتقىلى بارىمەن، ـ دېدى.
كۆپچىلىك:
بىزمۇ سەن بىلەن بىللە بارىمىز، ـ دېيىشتى.
ئۇلار تاشقىرىغا چىقىپ، كېمىگە ئولتۇردى، لېكىن شۇ بىر كېچە ھېچنەرسە تۇتالمىدى.
4 تاڭ ئاتاي دېگىنىدە، ئەيسا قىرغاقتا تۇراتتى، بىراق مۇخلىسلار ئۇنىڭ ئەيسا ئىكەنلىكىنى بىلمىدى.
5 شۇڭا ئەيسا:
ـ بالىلار، سىلەردە يېگۈدەك بىر نەرسە يوقمۇ؟ ـ دەپ سوريدى.
ـ يوق، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.□
6 ئەيسا ئۇلارغا ـ تورنى كېمىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە تاشلاڭلار، شۇنداق قىلساڭلار تۇتسىلەر، ـ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار تورنى شۇ يافقا تاشلاپ، شۇنداق كۆپ بېلىق تۇتتىكى، ھەتتا تورنى تارتىپ چىقىرالماي
قالدى.□ ■
7 ئەيسا سۆيگەن مۇخلىس پېترۇسقا:
ـ بۇ رەببىمىز! ـ دېدى.
سىمون پېترۇس ئۇنىڭ ئەيسا ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ، تونىنى ئۆزىگە يۆگەپ)چۈنكى بېلىنىڭ ئاستى يالىڭاچ ئىدى(
ئۆزىنى دېڭىزغا تاشلىدى.■
8 قىرغاقتىن ئانچە يىراق ئەمەس بولۇپ، تەخمىنەن ئىككى يۈز گەز يىراقلىقتا بولغاچقا، قالغان مۇخلىسلار بېلىق بىلەن
تولغان تورنى تارتىپ كىچىك كېمىسى بىلەن قىرغاققا كەلدى.□
9 ئۇلار قىرغاققا چىققاندا، شاخاردىن يېقىلغان، ئۈستىدە بېلىق قويۇقلۇق گۈلخانىنى ۋە نانىنى كۆردى.
10 ئەيسا:
ـ ئەمدى تۇتقان بېلىقىڭلاردىن ئەكېلىڭلار، ـ دېدى.■
11 سىمون پېترۇس كېمىگە چىقىپ، تورنى قىرغاققا تارتىپ چىقاردى. تور چوڭ بېلىقلار بىلەن تولغان بولۇپ،
جەمئىي بىر يۈز ئەللىك ئۈچ بېلىق بار ئىدى. بېلىق شۇنچە كۆپ بولغىنى بىلەن، تور يىرتىلمىغاندى. □

□ **21:1** »تىبېرىياس دېڭىزى« ـ گالىلىيەدە بولۇپ، »گالىلىيە دېڭىزى« ۋە »خىننەسەرەت كۆلى« دەپمۇ ئاتىلىدىغان چوڭ كۆلدۇر.
■ **21:2** مات. 21:4□ مار. 19:1□ يۇھ. 46.1:
□ **21:5** »سىلەردە يېگۈدەك بىر نەرسە يوقمۇ؟« ـ گېرىك تىلىدا »بېلىق تۇتىۋاتىسىلەرمۇ؟« دېگەننى پۇرىتىدۇ.
□ **21:6** »تورنى كېمىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە تاشلاڭلار، شۇنداق قىلساڭلار تۇتسىلەر« ـ گالىلىيە دېڭىزىدىكى بېلىقلار كۈندۈزى دېڭىز ئاستىغا
چۈشۈۋالىدىغىنى تۈپەيلىدىن، شۇ ۋاقىتتا بېلىق تۇتۇش زادى مۇمكىن ئەمەس ئىدى.■ **21:6** لۇقا 5□4: ،7. 6 ■ **21:7** يۇھ. 23:13□ 2.20:
□ **21:8** »تەخمىنەن ئىككى يۈز گەز« ـ يۈز مېتىردەك. ■ **21:10** لۇقا 41.24: □ **21:11** »بېلىق شۇنچە كۆپ بولسىمۇ، تور يىرتىلمىغاندى« ـ
يۇنىڭ ئەھمىيىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.

12 ئەيسا:
ـ كېلىڭلار، ناشتا قىلىڭلار، ـ دېدى. مۇخلىسلارنىڭ ئىچىدىن ھېچكىم ئۇنىڭدىن:
ـ سەن كىم بولىسەن؟ ـ دەپ سوراشقا پېتىنالمىدى. چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ رەب ئىكەنلىكىنى بىلدى. □
13 ئەيسا نانىنى ئەكىلىپ ئۇلارغا بەردى ھەم بېلىقلارنىمۇ شۇنداق قىلدى.
14 مانا بۇ ئەيسانىڭ تۆلگەندىن كېيىن تىرىلىپ، ئۆزىنى مۇخلىسلىرىغا ئۈچىنچى قېتىم ئايان قىلىشى ئىدى.□

ئەيسانىڭ پېترۇسنىڭ ئۆزىدىن ئۈچ قېتىم ھېنىشىدىن كېيىن ئۇنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشى

15 ئۇلار ناشتا قىلغاندىن كېيىن، ئەيسا سىمون پېترۇستىن:
ـ يۇنۇسنىڭ ئوغلى سىمون، سەن مېنى بۇلاردىنمۇ چوڭقۇر سۆيەمسەن؟ ـ دەپ سوردى.
ـ شۇنداق رەب، مېنىڭ سېنى سۆيىدىغانلىقىمنى سەن بىلىسەن! ـ دېدى پېترۇس.
ئەيسا ئۇنىڭغا:
ئۇنداقتا، قوزىلىرىمنى ئوتلىتىپ باق! ـ دېدى.□
16 ئۇ ئىككىنچى قېتىم يەنە ئۇنىڭدىن:
ـ يۇنۇسنىڭ ئوغلى سىمون، مېنى سۆيەمسەن؟ ـ دەپ سوردى.
پېترۇس يەنە:
ـ شۇنداق، رەب، مېنىڭ سېنى سۆيىدىغانلىقىمنى بىلىسەن، ـ دېدى.
ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئۇنداقتا، قويلىرىمنى باق، ـ دېدى.□
17 ئۈچىنچى قېتىم ئۇنىڭدىن يەنە:
ـ يۇنۇسنىڭ ئوغلى سىمون، مېنى سۆيەمسەن؟ ـ دەپ سوردى.
پېترۇس ئەيسانىڭ ئۈچىنچى قېتىم ئۆزىدىن: »مېنى سۆيەمسەن؟« دەپ سوريغانلىقىغا كۆڭۈلى يېرىم بولۇپ:
ـ رەب، سەن ھەممىنى بىلىسەن، سېنى سۆيىدىغانلىقىمنىمۇ بىلىسەن، ـ دېدى.
ئەيسا ئۇنىڭغا:
ـ ئۇنداقتا، قويلىرىمنى ئوتلات. □ ■

□ **21:12 »مۇخلىسلارنىڭ ئىچىدىن ھېچكىم ئۇنىڭدىن: ـ سەن كىم بولىسەن؟ ـ دەپ سوراشقا پېتىنالمىدى. چۈنكى ئۇلار ئۇنىڭ رەب ئىكەنلىكىنى بىلدى«** ـ رەب ئەيسا ئۇلارغا تونۇش بولغان قىيافىسىدىن باشقا بىرخىل قىيافىسىدە ئۇلارغا كۆرۈنگەن بولسا كېرەك.
□ **21:14 »ئەيسانىڭ تۆلگەندىن كېيىن تىرىلىپ«** ـ گېرىك تىلىدا »ئەيسانىڭ تۆلگەنلەر ئىچىدىن تىرىلىپ،...«. **»ئۆزىنى مۇخلىسلىرىغا ئۈچىنچى قېتىم ئايان قىلىشى«** ـ بەلكىم ئون بىرەيلەننىڭ جەم بولغان ۋاقتىدا ئۇلارغا نىسبەتەن ئۈچىنچى قېتىمقى كۆرۈنۈشىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **21:15 »يۇنۇسنىڭ ئوغلى سىمون«** ـ »يۇنۇس« ـ گېرىك تىلىدا ۋە ئىبرانىي تىلىدا »يوناھ« (ئەرەبچە »يۇنۇس«). بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »يۇھانا« دېيىلىدۇ. **»مېنى بۇلاردىنمۇ چوڭقۇر سۆيەمسەن«** ـ مۇشۇ سوئالدا »بۇلار« كىمنى بىلدۈرىدۇ؟ بىرنىڭچە ئەينى يەردە تۇرغان باشقا مۇخلىسلارنى كۆرسىتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە يەنە توختىلىمىز. **»مېنىڭ سېنى سۆيىدىغانلىقىمنى سەن بىلىسەن«!** ـ »سۆيىدىغانلىقىم« مۇشۇ يەردە ئادەتتە »دوست تۇتۇش« دېگەن بىر پېئىل بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ سۆزنىڭ مەنىسى گېرىك تىلىدىكى »سۆيۈش«تىن ئاجىز بولغاچقا، بەزى ئالىملار پېترۇسنىڭ سۆزى »مېنىڭ ساڭا بولغان مۇھەببىتىمنى »سۆيۈش« دېگلى بولمايدۇ، پەقەت »دوست تۇتۇش« دېگلى بولىدۇ« دېگەندەك كىچىك پىشىللىقنى بىلدۈرىدۇ ياكى بولمىسا پېترۇسنىڭ ئۆزىنىڭ ئەيساغا بولغان مۇھەببىتىگە گۇمانى بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ، دەپ قارايدۇ. بىز بۇ كۆزقاراشقا قايىلمىز.
□ **21:16 «...□□□□ مېنىڭ سېنى سۆيىدىغانلىقىمنى بىلىسەن»** ـ »سۆيىدىغانلىقىم« دېگەن سۆز 15-ئايەتتىكىدەك »دوست تۇتۇش« دېگەن پېئىل بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
□ **21:17 »يۇنۇسنىڭ ئوغلى سىمون، مېنى سۆيەمسەن؟«** ـ »سۆيەمسەن« ـ ئەيسا بۇ قېتىم »سۆيۈش«نى بىلدۈرۈش ئۈچۈن (15-□□□□□□□□□□) »دوست تۇتۇش« دېگەن پېئىلنى ئىشلىتىدۇ. **»رەب، سەن ھەممىنى بىلىسەن، سېنى سۆيىدىغانلىقىمنىمۇ بىلىسەن«** ـ بۇ ئايەتتىكى »سۆيەمسەن؟« ۋە »سۆيىدىغانلىقىم« ئىككىسى يۇقىردا تىلغا ئېلىنغان »دوست بولۇش« دېگەن پېئىل بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. ■ **21:17** يۇھ. 30.16:

18 بەرھەق، بەرھەق، ساكا شۇنى ئېيتىپ قويايىكى، ياش ۋاقتىكىدا بېلىكنى تۆزۈك باغلاپ، قەيەرگە باراي دېسەڭ
شۇ يەرگە ماكاتتىڭ؛ لېكىن ياشانغاندا، قوللىرىڭنى ئۇزىتىسەن ۋە باشقا بىرسى سېنى باغلاپ، سەن خالىمايدىغان
يەرگە ئېلىپ كېتىدۇ، ـ دېدى.□ ■
19 ئەيسا بۇ سۆزنى پېترۇسنىڭ قانداق تۆلۈش ئارقىلىق خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلدۈرۈش
ئۈچۈن ئېيتتى. ئاندىن، ئۇنىڭغا يەنە:
ـ ماكا ئەگەشكۈچى بولغىن، ـ دېدى.■
20 پېترۇس كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئەيسا سۆيىدىغان مۇخلىسنىڭ ئەگىشىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى)بۇ مۇخلىس
كەچلىك تاماقتا ئەيسانىڭ قۇچىقىغا يۆلىنىپ: »ئى رەب، سېنى تۇتۇپ بېرىدىغان كىمدۇ؟« دەپ سورىغان
مۇخلىس ئىدى.(□ ■
21 پېترۇس ئۇنى كۆرۈپ، ئەيسادىن:
ـ ئى رەب، بۇ ئادەم كېيىن قانداق بولار؟ ـ دەپ سوردى.
22 ئەيسا ئۇنىڭغا: ـ ئەگەر مەن قايتا كەلگۈچە ئۇنىڭ تۇرۇپ قېلىشىنى خالىسامۇ، سېنىڭ بۇنىڭ بىلەن نېمە كارىڭ؟!
ماكا ئەگەشكۈچى بولغىن، ـ دېدى.
23 بۇنىڭ بىلەن قېرىنداشلار ئارىسىدا »ھېلىقى مۇخلىس ئۆلمەيدۇ« دېگەن گەپ تارقالدى. لېكىن ئەيسا پېترۇسقا:
»ئۇ ئۆلمەيدۇ« دېمىگەندى، بەلكى پەقەت: »ئەگەر مەن قايتا كەلگۈچە ئۇنىڭ تۇرۇپ قېلىشىنى خالىسامۇ، سېنىڭ
بۇنىڭ بىلەن نېمە كارىڭ؟«! دېگەندى.

خاتىمە

24 بۇ ئىشلارغا گۇۋاھلىق بەرگۈچى ھەمدە بۇ ئىشلارنى خاتىرىلىگۈچى ئەنە شۇ مۇخلىستۇر. ئۇنىڭ گۇۋاھلىقىنىڭ
ھەققەت ئىكەنلىكىنى بىلىمىز.■
25 ئەيسا بۇلاردىن باشقا نۇرغۇن ئىشلارنىمۇ قىلغاندى؛ ئەگەر ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر-بىرلەپ يېزىلغان بولسا، مېنىڭچە
يېزىلغان كىتابلار پۈتكۈل ئالەمنىڭ ئۆزىگە سىغمايتتى! ■

□ **21:18 »ياشانغاندا، قوللىرىڭنى ئۇزىتىسەن ۋە باشقا بىرسى سېنى باغلاپ، سەن خالىمايدىغان يەرگە ئېلىپ كېتىدۇ«** ـ بەزى كونا تارىخلار بويىچە، روسۇل پېترۇس ئاخىردا رەبنى ئەيسادەك كېرىستىلەنگەن)رىم شەھىرىدە.(

■ **21:18** يۇھ. 36:13□ روس. 3:12□ 2 پېت. 14.1:

■ **21:19** 2 پېت. 14.1:

□ **21:20 »پېترۇس كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئەيسا سۆيىدىغان مۇخلىسنىڭ ئەگىشىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى.«** ـ يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، »ئەيسا
سۆيىدىغان مۇخلىس« روسۇل يۇھانناداۋۇر. ■ **21:20** يۇھ. 23:13□ 2:20□ 7.21: ■ **21:24** يۇھ. 35.19: ■ **21:25** يۇھ. 30.20:

روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى

مۇقەددەمە

2-1 ئى هۆرمەتلىك تېئوفىلوس، مەن دەسلەپ يازغان بايان ئەيسا ئۆزى تاللىغان روسۇللارغا مۇقەددەس روھ
ئارقىلىق ئەمرلەرنى تاپشۇرۇپ ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن كۈنگىچە بولغان ئۇنىڭ بارلىق ئەمەللىرى ھەم بارلىق تەلىم
بېرىشلىرىنىڭ باشلانمىسى توغرىسىدا ئىدى.□ ■
3 ئۇ ئازاب-ئوقۇبەتلەرنى تارتقاندىن كېيىن، ئۆلارغا كۆپ ئىسپاتلار بىلەن ئۆزىنىڭ تىرىك ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەن؛
ئۇ ئۆلارغا قىرىق كۈن ئىچىدە كۆرۈنگەن بولۇپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا ئائىت ئىشلار توغرۇلۇق سۆزلەپ
بەرگەن؛■
4 ۋە ئۆلار بىلەن جەم قىلىنغاندا مۇنداق ئەمر قىلدى: ـ »يېرۇسالېمدىن ئايرىلماي، سىلەر مەندىن ئاڭلىغان، ئاتىنىڭ
ۋەدىسىنى كۈتۈڭلار.□ ■
5 چۈنكى يەھيا سۇدا چۆمۈلدۈرگەن، لېكىن سىلەر بولساڭلار كۆپ كۈنلەر ئۆتمەي مۇقەددەس روھتا
چۆمۈلدۈرۈلىسىلەر.«■

ئەيسانىڭ ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشى

6 روسۇللار ئۇنىڭ بىلەن جەم قىلىنغاندا، ئۇنىڭدىن: ـ ئى رەب، سەن مۇشۇ ۋاقىتتا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىقىنى
ئەسلىگە كەلتۈرمەكچىمۇسەن؟ ـ دەپ سوراشقا باشلىدى.□ ■
7 ئۇ ئۆلارغا مۇنداق دېدى:
ـ ئاتا ئۆز ھوقۇقىغا ئاساسەن بېكىتكەن ۋاقىت-پەيتلەرنى سىلەرنىڭ بىلىش نېسىۋەڭلار يوق.□ ■
8 بىراق مۇقەددەس روھ ئۈستۈڭلارغا چۈشكەندە سىلەر كۈچ-قۇدرەتكە ئىگە بولىسىلەر، يېرۇسالېم، پۈتۈن يەھۇدىيە
ۋە سامارىيە بويىچە ھەم جاھاننىڭ چەتلىرىگىچە ماڭا گۇۋاھچى بولىسىلەر.■
9 ئۇ بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولۇپ، ئۆلار قاراپ تۇرغاندا كۆتۈرۈلدى، بىر پارچە بۇلۇت ئۇنى ئاريغا ئالدى-دە، ئۇ
ئۆلارنىڭ نەزىرىدىن غايىب بولدى. ■
10 ئۇ ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەندە، ئۆلار كۆزلىرىنى كۆككە تىكىپ قاراشقاندا، مانا تۈيۈقسىز ئۆلارنىڭ يېنىدا ئاق كىيىم
كىيگەن ئىككى ئادەم پەيدا بولۇپ:□ ■

□ **1:1-2 »مەن دەسلەپ يازغان بايان ئەيسا ئۆزى تاللىغان روسۇللارغا مۇقەددەس روھ ئارقىلىق ئەمرلەرنى تاپشۇرۇپ ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن كۈنگىچە بولغان ئۇنىڭ بارلىق ئەمەللىرى ھەم بارلىق تەلىم بېرىشلىرىنىڭ باشلانمىسى توغرىسىدا ئىدى« ـ** دېمەك، »لۇقا« دېگەن كىتابنى »»ئۇنىڭ بارلىق ئەمەللىرى ھەم بارلىق تەلىم بېرىشلىرىنىڭ باشلانمىسى« خاتىرلىنىدۇ، »روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى«دە بولسا ئەيسانىڭ »بارلىق ئەمەللىرى ھەم بارلىق تەلىم بېرىشلىرى«نىڭ داۋامى خاتىرلىنىدۇ. ■ **1:1-2** لۇقا 1:3-1□ مار. 19:16□ لۇقا 51:9□ يۇھ. 21:20□ ئەف. 17:2□ 1تىم. 16.3: ■ **1:3** مار. 14:16□ يۇھ. 19:20□ 1:21□ 1كور. 5.15: □ **1:4 »ئاتىنىڭ ۋەدىسى« ـ** مۇقەددەس روھ، ئەلۋەتتە. ■ **1:4** لۇقا 24□48: 49؛ يۇھ. 26:14□ 26:15□ 7.16: ■ **1:5** يەش. 3:44□ يو. 27-29:2□ مات. 11:3□ مار. 8:1□ لۇقا 16:3□ يۇھ. 26:1□ روس. 4:2□ 11□15: 16؛ 4.19: □ **1:6 »مۇشۇ ۋاقىتنا ئىسرائىلنىڭ پادىشاھلىقىنى ئەسلىگە كەلتۈرمەكچىمۇسەن؟« ـ** يا كى »مۇشۇ ۋاقىتنا پادىشاھلىقنى ئىسرائىلغا قايتۇرامسەن؟.« ■ **1:6** مات. 3.24: □ **1:7 »ئاتا ئۆز ھوقۇقىغا ئاساسەن بېكىتكەن ۋاقىت-پەيتلەرنى سىلەرنىڭ بىلىش نېسىۋەڭلار يوق« ـ** »ئاتا« مۇشۇ يەردە خۇدانى كۆرسىتىدۇ. ■ **1:7** مات. 36.24: ■ **1:8** يەش. 3:2□ لۇقا 48:24□ يۇھ. 27:15□ روس. 32:2□4□ ئەز. 23:11□ زەك. 144: ■ **1:9** مار. 19:16□ لۇقا 51.24: □ **1:10 »ئۇلارنىڭ يېنىدا ئاق كىيىم كىيگەن ئىككى ئادەم پەيدا بولۇپ...»** ـ بۇ »ئادەملەر« پەرىشتىلەر بولسا كېرەك. ■ **1:10** مات. 3:28.

11 ـ ئەي گالىلىيەلىكلەر، نېمىشقا تۈرە تۇرغىنىڭلارچە ئاسمانغا قاراپ قالدىڭلار؟ سىلەر سىلەردىن ئايرىلىپ ئەرشكە
كۆتۈرۈلگەن شۇ ئەيسانىڭ ئاسمانغا قانداق كۆتۈرۈلگىنىنى كۆرگەن بولساڭلار، يەنە شۇ ھالدا قايتىپ كېلىدۇ، ـ
دېدى.□ ■

يەھۇدانىڭ ئورنىغا ماتتىياسنىڭ تاللىنىشى

12 ئاندىن ئۇلار يېرۇسالېمغا يېقىن، ئۇنىڭدىن بىر چاقىرىمچە يىراقلىقتىكى زەيتۇن تېغىدىن يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلدى. □
13 ئۇلار شەھەرگە كىرىپ، ئۆزلىرى تۇرۇۋاتقان ئۈينىڭ ئۈستۈنكى قەۋىتىدىكى بىر ئۆيگە چىقتى. شۇ يەردە پېترۇس،
يۇھاننا، ياقۇپ، ئاندرىياس، فىلىپ، توماس، بارتولوماي، ماتتا، ئالفاينىڭ ئوغلى ياقۇپ، »مىللەتپەرۋەر« سىمون
ۋە يەنە بىر ياقۇپنىڭ ئوغلى يەھۇدا بار ئىدى. □
14 بۇلار بىر جان بىر دىل بولۇپ ئۆزۈلدۈرمەي بېرىلىپ دۇئا-تىلاۋەت قىلىشتى؛ بۇ ئىشتا بىر يەرگە جەم بولغانلاردىن
بىرقانچە ئايال، جۈملىدىن ئەيسانىڭ ئانىسى مەريەم ھەمدە ئەيسانىڭ ئىنىلىرىمۇ بار ئىدى.■
15 شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە، پېترۇس قېرىنداشلار ئوتتۇرىسىدا تۈرە تۇرۇپ)جەم بولۇشقانلار بىر يۈز يىگىرمىگە يېقىن
ئىدى(مۇنداق دېدى:
16 ـ قېرىنداشلار، ئەيسانى تۇتقانلارغا يول باشلىغۇچى بولغان يەھۇدا ھەققىدە مۇقەددەس روھنىڭ بۇرۇن داۋۇت
ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان مۇقەددەس يازمىلاردىكى سۆزلىرى ئەمەلگە ئېشىشى مۇقەررەر ئىدى. □ ■
17 چۈنكى يەھۇدامۇ ئارىمىزدىن بىرى ھېسابلانغان ۋە خىزمىتىدىن نېسىۋىسى بار ئىدى ■
18)ئۇ قىلغان قەبىھلىكىنىڭ ئىنئامىدىن ئېرىشكەن پۇلغا بىر پارچە يەر سېتىۋالغاندى، ئۇ شۇ يەردە بېشىچىلاپ
يىقىلىپ، ئۇچەي-قېرىنى چۈۋۈلۈپ كەتتى؛■
19 بۇ ئىش پۈتكۈل يېرۇسالېمدىكىلەرگە مەلۇم بولۇپ، ئۇلار ئۇ يەرنى ئۆز تىلى بىلەن »ھاقەلدەما« دەپ ئاتاشتى.
بۇنىڭ مەنىسى »قان تۆكۈلگەن يەر« دېگەنلىكتۇر(■
20 چۈنكى زەبۇردا يەھۇداغا قارىتىلغان مۇنۇ سۆزلەر پۈتۈلگەن: ـ
»ئۇنىڭ تۇرالغۇسى چۆلگە ئايلانسۇن،
ئۇنىڭدا ھېچ تۇرغۇچى بولمىسۇن«!
ۋە: ـ
»ئۇنىڭ يېتەكچىلىك ئورنىغا باشقا بىرسى چىقسۇن«!□ ■
21-22 شۇنىڭ ئۈچۈن، رەب ئەيسانىڭ تىرىلگەنلىكىگە بىز بىلەن تەڭ گۇۋاھلىق بېرىشى ئۈچۈن، بىر كىشىنى تاللىشىمىز
كېرەك. بۇ كىشى ئەيسا ئارىمىزدا يۈرگەن كۈنلەردە، يەھيا پەيغەمبەردىن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلغان كۈندىن

□ **1:11 »سىلەر سىلەردىن ئايرىلىپ ئەرشكە كۆتۈرۈلگەن شۇ ئەيسانىڭ ئاسمانغا قانداق كۆتۈرۈلگىنىنى كۆرگەن بولساڭلار، يەنە شۇ ھالدا قايتىپ كېلىدۇ« ـ »دان.» 7:13-14، »زەك.» 3-14:1نى كۆرۈڭ.**
■ **1:11** دان. 7:13□ زەك.14:4□ مات. 24:30□ مار. 13:26□ لۇقا 21:27□ 1تىس. 1:10□ 2تىس. 1:10□ ۋەھ. 7.1:
□ **1:12 »ئۇنىڭدىن بىر چاقىرىمچە يىراقلىقتىكى زەيتۇن تېغى...» ـ** گرىك تىلىدا »ئۇنىڭدىن شابات كۈنلۈك بىر سەپەر يىراقلىقتىكى زەيتۇن تېغى...).«
□ **1:13 »شۇ يەردە پېترۇس، يۇھاننا، ياقۇپ، ئاندرىياس، فىلىپ، توماس، بارتولوماي، ماتتا، ئالفاينىڭ ئوغلى ياقۇپ، »مىللەتپەرۋەر« سىمون ۋە يەنە بىر ياقۇپنىڭ ئوغلى يەھۇدا بار ئىدى« ـ** گرىك تىلىدا »شۇ يەردە پېترۇس بىلەن يۇھاننا ۋە ياقۇپ بىلەن ئاندرىياس، فىلىپ ۋە توماس، بارتولوماي ۋە ماتتا، ئالفاينىڭ ئوغلى ياقۇپ ۋە »مىللەتپەرۋەر« سىمون ۋە يەنە بىر ياقۇپنىڭ ئوغلى يەھۇدا بار ئىدى.«
■ **1:14** مات. 13.55:
□ **1:16 »داۋۇت ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان...» ـ** گرىك تىلىدا »داۋۇتنىڭ ئاغزى ئارقىلىق ئالدىن ئېيتقان...».
■ **1:16** زەب. 41:9□ مات. 26□23: 47؛ مار. 14:43□ يۇھ. 13:18□ 3.18:
■ **1:17** مات. 10:4□ مار. 3:19□ لۇقا 16.6:
■ **1:18** 2سام. 17:23□ مات. 5.27:
■ **1:19** مات. 8.27:
□ **1:20 »ئۇنىڭ تۇرالغۇسى چۆلگە ئايلانسۇن، ئۇنىڭدا ھېچ تۇرغۇچى بولمىسۇن«! ـ** »زەب.» 25:69. **»ئۇنىڭ يېتەكچىلىك ئورنىغا باشقا بىرسى چىقسۇن«! ـ** »زەب.» 8:108.
■ **1:20** زەب. 25:69□ 8109:

باشلاپ تاكى ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن كۈنگىچە بىز بىلەن باشتىن-ئاخىر بىللە بولغان كىشىلەردىن بولۇشى كېرەك، ـ دېدى.□ ■

23 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار يۇسۇپ)يەنە بارساباس دەپمۇ ئاتالغان، يەنە بىر ئىسمى يۇستۇس(بىلەن ماتتىياس دېگەن ئىككى كىشىنى بېكىتىپ، مۇنداق دۇئا قىلىشتى:■

25-24 ـ سەن، ئى ھەممە ئادەمنىڭ قەلبىنى بىلگۈچى پەرۋەردىگار! يەھۇدا تېيىلىپ بۇ خىزمەت ۋە روسۇللۇقتىن مەھرۇم بولۇپ ئۆزىگە خاس بولغان يەرگە كەتتى. ئەمدى ئۇ تاشلاپ قويغان خىزمەت ۋە روسۇللۇقنىڭ ئېسىدىسىگە ئىگە بولۇشقا بۇ ئىككىيلەندىن قايسىسىنى تاللىغانلىقىڭنى كۆرسەتكەيسەن!■

26 ئاندىن ئۇلار بۇ ئىككى كىشىگە چەك تاشلىدى، چەك ماتتىياسقا چىقتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئون بىر روسۇل بىلەن بىر قاتاردىن ئورۇن ئالغان ھېسابلاندى.□

2

مۇقەددەس روھنىڭ ئېتىقادچىلارغا كېلىشى

1 ئەمدى »ئورما ھېيت« كۈنىنىڭ ۋاقتى-سائىتى توشقاندا، بۇلارنىڭ ھەممىسى يېرۇسالېمدا بىر يەرگە جەم بولغاندى.□ ■

2 ئاسماندىن تۇيۇقسىز كۈچلۈك شامال سوققاندەك بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ، ئۇلار ئولتۇرۇۋاتقان ئۆينى بىر ئالدى.

3 ئوت يالقۇنىدەك تىللار ئۇلارغا كۆرۈنۈپ، ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۈستىگە تارقىلىپ قوندى.

4 ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلۇپ، روھ ئۇلارغا سۆز ئاتا قىلىشى بىلەن ئۇلار نامەلۇم تىللاردا سۆزلىگلى تۇردى.■

5 ئۇ چاغدا، يېرۇسالېمدا ئاسمان ئاستىدىكى بارلىق ئەللەردىن كەلگەن نۇرغۇن ئىخلاسمەن يەھۇدىي ئەرلەرمۇ تۇرۇۋاتقانىدى.□

6 ئەمدى ئېتىقادچىلارنىڭ بۇ ئاۋازى ئاڭلىنىپ، توپ-توپ ئادەملەر شۇ يەرگە جەم بولۇشتى ھەمدە ئېتىقادچىلارنىڭ ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق جايدىكى تىللاردا سۆزلىشىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، تېڭىرقاپ قېلىشتى.□

7 ئۇلار ھەيران بولۇپ تەئەججۇپلىنىپ:

□ **1:21-22** »رەب ئەيسانىڭ تىرىلگەنلىكىگە بىز بىلەن تەڭ گۇۋاھلىق بېرىشى ئۈچۈن، بىر كىشىنى تاللىشىمىز كېرەك« ـ دېمەك، يەھۇدانىڭ ئورنىغا »گۇۋاقلاق بېرىش« ئۈچۈن.

■ **1:21-22** روس. 3.6:

■ **1:23** روس. 6.6:

■ **1:24-25** 1سام. 17:16□ 1تار. 9:28□ 17:29□ زەب. 9:7□ يەر. 20:11□ 10:17□ 12:20□ روس. 8:15□ ۋەھ. 23.2:

□ **1:26** »ئاندىن ئۇلار بۇ ئىككى كىشىگە چەك تاشلىدى، چەك ماتتىياسقا چىقتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئون بىر روسۇل بىلەن بىر قاتاردىن ئورۇن ئالغان ھېسابلاندى« ـ »ئون ئىككىنچى روسۇل« دېگەن تېما توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

□ **2:1** »»ئورما ھېيت« كۈنىنىڭ ۋاقتى-سائىتى توشقاندا،...« ـ ياكى »ئورما ھېيت كۈنى ئەمەلگە ئاشۇرۇلغاندا،...«. بۇ تەرجىمە توغرا بولسا »ئورما ھېيت كۈنى«نىڭ تۆرىي بىرخىل ئىشارەت ياكى »ئىشارەتلىك رەسىم« بولىدۇ. »لاۋىيلار«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدىكى »ھېيتلار« توغرۇلۇق مەزمۇننى كۆرۈڭ.

»ئورما ھېيت« ـ »تۆتۈنچە كېتىش ھېيتى«دىن كېيىنكى ئەللىكىنچى كۈنى كېلىدىغان ھېيت، شۇنىڭلاشقا بەزى ۋاقىتلاردا گرېك تىلىدا »ئەللىكىنچى كۈندىكى ھېيت« »)پىنتېكوست«) دەپ ئاتىلىدۇ)بەلكىم ماينىڭ ئېشى ئەتراپىدا.(

■ **2:1** لاۋ. 15:23□ قان. 9:16□ روس. 14.1:

■ **2:4** مات. 11:3□ مار. 8:1□ 17:16□ لۇقا 16:3□ يۇھ. 26:14□ 26:15□ 13:16□ روس. 46:10□ 15:11□ 6.19:

□ **2:5** »ئۇ چاغدا، يېرۇسالېمدا ئاسمان ئاستىدىكى بارلىق ئەللەردىن كەلگەن نۇرغۇن ئىخلاسمەن يەھۇدىي ئەرلەرمۇ تۇرۇۋاتقانىدى« ـ مۇشۇ ئەرلەر بەلكىم ھېيتنى تەبرىكلەشكە كەلگەنىدى.

□ **2:6** »ئەمدى ئېتىقادچىلارنىڭ بۇ ئاۋازى ئاڭلىنىپ، توپ-توپ ئادەملەر شۇ يەرگە جەم بولۇشتى...« ـ »ئاۋاز« دېگەن سۆز توغرۇلۇق ئۈچ چۈشەنچە بار: (1) 2-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »ئاسماندىن)چۈشكەن...(ئاۋاز«؛ (2) تەرجىمىمىزدەك، بارلىق ئېتىقادچىلار نامەلۇم تىل بىلەن خۇدانى مەدھىيەلىگەن چوڭ ئاۋازى؛ (3) گرېك تىلىدا بەزى ۋاقىتتا »ئاۋاز« دېگەن سۆز »خەۋەر«نى بىلدۈرگەنچە، مۇشۇ يەردىكى »ئاۋاز« »نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ ئۈيۈقسىز كۆپ تىللاردا سۆزلىىشىۋاتقانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەر«نى بىلدۈرۈشىمۇ مۇمكىن.

ـ قاراكۇلار، سۆزلىشۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى گاللىيەلىكلەرغۇ؟
8 قانداقلارچە ئۇلارنىڭ بىزنىڭ ئانا يۇرتىمىزدىكى تىللىرىمىزدا سۆزلىشۋاتقانلىقىنى ئاڭلاۋاتقاندىمىز؟
9 ئارىمىزدا پارتىيالار، مېدىئالار، ئېلاملار، شۇنداقلا مېسوپوتامىيە، يەھۇدىيە، كاپادوكىيا، پونتۇس، ئاسىيا،
10-11 فرىگىيە ھەم پامفىلىيە، مىسىر، لۇبىيەنىڭ كۆرىنگە يېقىن جايلىرىدىن كەلگەنلەر، شۇنىڭدەك مۇشۇ يەردە
مۇساپىر بولۇپ تۇرۇۋاتقان رىم شەھىرىدىن كەلگەنلەر ـ يەھۇدىيلار بولسۇن، تەۋرات ئېتىقادىغا كىرگەنلەر
بولسۇن، كېرىتلار ۋە ئەرەبلەر بولسۇن، ھەممىمىز ئۇلارنىڭ خۇدانىڭ قىلغان ئۇلۇغ ئەمەللىرىنى بىزنىڭ ئانا تىللىرىمىزدا
سۆزلەۋاتقانلىقىنى ئاڭلاۋاتىمىز! ـ دېيىشتى.
12 ئۇلار ھاڭ-تاڭ قېلىپ ئالاقزادىلىك بىلەن بىر-بىرىگە:
ـ بۇ زادى قانداق ئىشتۇ؟ ـ دېيىشتى.
13 ئەمما بەزىلەر:
ـ بۇلار يېڭى شاراب بىلەن ئوبدانلا مەست بولۇپ قاپتۇ! ـ دەپ مەسخىرە قىلىشتى.

پېترۇسنىڭ چۈشەندۈرۈشى، ئەيسا مەسىھنى جار قىلىشى

14 ئەمما پېترۇس قالغان ئون بىرەيلەن بىلەن ئورنىدىن تۇرۇپ، ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ كۆپچىلىككە مۇنداق دېدى:
ـ ئەي يەھۇدىيەدىكىلەر ۋە يېرۇسالېمدا بارلىق تۇرۇۋاتقانلار! بۇ ئىش سىلەرگە مەلۇم بولغايىكى، سۆزلىرىمگە قۇلاق
سېلىڭلار!
15 بۇلار سىلەر ئويلىغاندەك مەست ئەمەس، چۈنكى ھازىر پەقەت ئەتىگەن سائەت توققۇز بولدى. □
16 ئەمەلىيەتتە بۇ دەل يوئېل پەيغەمبەر ئارقىلىق ئالدىن ئېيتىلغان شۇ ئىشتۇر:
17 ـ »خۇدا مۇنداق دېدى:
»مەن ئاخىرقى كۈنلەردە ئۆز روھىمنى بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئۈستىگە قۇيىمەن؛
سىلەرنىڭ ئوغۇل-قىزلىرىڭلار ۋەھىيلىك بېشارەت يەتكۈزىدۇ،
سىلەرنىڭ يىگىتلىرىڭلار غايىبانە ئالامەت كۆرۈنۈشلەرنى كۆرىدۇ؛
سىلەرنىڭ قېرىلىرىڭلار ئالامەت چۈشلەرنى كۆرىدۇ؛□ ■
18 بەرھەق، شۇ كۈنلەردە قۇللىرىم ئۈستىگىمۇ، دېدەكلىرىم ئۈستىگىمۇ روھىمنى قۇيىمەن، ئۇلار بېشارەت
يەتكۈزىدۇ.□
19 مەن يۇقىرىدا ئاسمانلاردا كارامەت ئىشلار، تۆۋەندە، زېمىندا مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى،
قان، ئوت، ئىس-تۈتەك تۈۋرۈكلىرىنى كۆرسىتىمەن.
20 رەبنىڭ ئۇلۇغ ھەم كارامەت-شەرەپلىك كۈنى بولمىغۇچە،
قۇياش قاراڭغۇلۇققا،
ئاي قانغا ئايلاندۇرۇلىدۇ.■
21 ھەم شۇ چاغدا شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى،

□ 2:15 »ھازىر پەقەت ئەتىگەن سائەت توققۇز بولدى« ـ يەھۇدىيلارنىڭ ۋاقىت تۆلچىمى بويىچە »كۈننىڭ ئۈچىنچى سائىتى.«
□ 2:17 »مەن ئاخىرقى كۈنلەردە ئۆز روھىمنى بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئۈستىگە قۇيىمەن« ـ »ئاخىرقى كۈنلەر« ياكى »ئاخىر زامان« ئادەتتە ئىنجىل دەۋرىنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ؛ دېمەك، مەسىھنىڭ بىرىنچى قېتىم دۇنياغا كېلىشىدىن تارتىپ ئىككىنچى قېتىم كېلىشىگىچە بولغان ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ. »روھىمنى« گرېك تىلىدا مۇشۇ يەردە »روھىمدىن« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ 2:17 يەش. 3:44□ ئەز. 19:11□ 27:36□ يو. 29-27:2□ زەك. 10:12□ لۇقا 36:2□ يۇھ. 3:7□ روس. 45:10□ 9.21:
□ 2:18 »شۇ كۈنلەردە قۇللىرىم ئۈستىگىمۇ، دېدەكلىرىم ئۈستىگىمۇ روھىمنى قۇيىمەن...« ـ »روھىمنى« گرېك تىلىدا مۇشۇ يەردە »روھىمدىن« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ 2:20 يو. 2□10: 31؛ 15:3□ يەش .10:13□ 23:24□ ئام. 9:8□ مات. 29:24□ ۋەھ. 12-13.6:

رەبنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلغانلارنىڭ ھەممىسى قۇتقۇزۇلىدۇ.»□ ■

22 ئەي ئىسرائىللار، مۇشۇ سۆزلەرنى ئاڭلاڭلار. ناسارەتلىك ئەيسا بولسا، خۇدا ئارا ئۇلاردا ئۇ ئارقىلىق كۆرسەتكەن
قۇدرەتلىك ئەمەللەر، كارامەتلەر ۋە مۆجىزىلىك ئالامەتلەر بىلەن سىلەرگە تەستىقلىغان بىر زات ـ بۇ ئىشلار
ھەممىڭلارغا مەلۇم ـ
23 ئۇ كىشى خۇدانىڭ بېكىتكەن مەقسىتى ۋە ئالدىنئالا بىلىشى بويىچە ساتقۇنلۇققا ئۇچراپ تۇتۇپ بېرىلگەندىن كېيىن،
سىلەر ئۇنى تەۋرات قانۇنىسىز يۇرگەن ئادەملەرنىڭ قولى ئارقىلىق كېستىلەپ ئۆلتۈرگۈزدۈڭلار. □ ■
24 لېكىن خۇدا ئۇنى ئۆلۈمنىڭ ئازابلىرىنىڭ ئىلكىدىن ئازاد قىلىپ تىرىلدۈردى. چۈنكى ئۆلۈمنىڭ ئۇنى تۇتقۇن
قىلىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. ■
25 داۋۇت زەبۇردا ئۇ توغرۇلۇق مۇنداق ئالدىن ئېيتقان:
»مەن پەرۋەردىگارنى ھەردائىم كۆز ئالدىمدا كۆرۈپ كېلىۋاتىمەن؛
ئۇ ئوڭ يېنىمدا بولغاچقا،
مەن ھەرگىز تەۋرەنمەيمەن.■
26 شۇڭا مېنىڭ قەلبىم خۇشاللاندى،
مېنىڭ تىلىم شادلىنىپ يايرىدى؛
مېنىڭ تېنىم ئۈمىد-ئارزۇ ئىچىدە تۇرىدۇ؛
27 چۈنكى سەن جېنىمنى تەھتىسارادا قالدۇرمايسەن،
شۇنداقلا سېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچۇڭغا چىرىشلەرنى كۆرگۈزمەيسەن.
28 سەن ماڭا ھايات يوللىرىنى كۆرسەتكەنسەن؛
ھۇزۇرۇڭ بىلەن مېنى شاد-خۇراملىققا تولۇپ تاشقۇزسەن.»□ ■

29 قېرىنداشلار، مەن ئاتىمىز پادىشاھ داۋۇت توغرۇلۇق ھېچ ئىككىلەنمەي شۇنى ئېيتىمەنكى، ئۇ تۇلدى ۋە ئۇنىڭ
قەبرىسى بۇگۈنكى كۈنگىچە ئارىمىزدا بار. ■
30 ئەمدى ئۇ پەيغەمبەر بولۇپ، خۇدانىڭ ئۇنىڭ تەختىگە ئولتۇرۇشقا ئۆز پۇشتىدىن بىرەيلەنىي تۇرغۇزۇشقا قەسەم
بىلەن ۋەدە بەرگەنلىكىنى بىلەتتى. □ ■
31 ئۇ مەسىھنىڭ ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلدۈرۈلىدىغىنىنى ئالدىنئالا كۆرۈپ يەتكەن ۋە بۇ مۇناسىۋەت بىلەن مەسىھنىڭ
تەھتىسارادا قالدۇرۇلمايدىغىنىنى ۋە تېنىنىڭ چىرىمەيدىغىنىنى تىلغا ئالغان. ■
32 خۇدا دەل بۇ ئەيسانى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈردى، ۋە ھەممىمىز بۇ ئىشنىڭ گۇۋاھچىلىرىمىز. ■

□ **2:21** «...□□□ شۇ چاغدا شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇكى، رەبنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلغانلارنىڭ ھەممىسى قۇتقۇزۇلىدۇ» ـ (17-21 □□□□) »يو.» 32-2:28نى كۆرۈڭ.
■ **2:21** يو. 32:2□30- رىم. 13.10:
□ **2:23** »تەۋرات قانۇنىسىز يۇرگەن ئادەملەر...« ـ مۇشۇ يەردە يات ئەللىكلەر، بولۇپمۇ رىملىقلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **2:23** روس. 28:4□ 30.5:
■ **2:24** روس. 40.10:
■ **2:25** زەب. 116 8-11:
□ **2:28** «...□□□ ماڭا ھايات يوللىرىنى كۆرسەتكەنسەن؛ ھۇزۇرۇڭ بىلەن مېنى شاد-خۇراملىققا تولۇپ تاشقۇزسەن».» ـ (28-25-□□□□ »زەب.» 11-8:16نى كۆرۈڭ. ■ **2:28** زەب. 116 8-11: ■ **2:29** 1پاد. 10:2□ روس. 36.13: □ **2:30** »ئۆز پۇشتىدىن بىرەيلەن...» ـ گرىك تىلىدا »ئۇنىڭ چاتىرىقىدىن چىققاندىن بىرەيلەن...».■ **2:30** 2سام. 12:7□ زەب. 11:132□ لۇقا 32:1□ روس. 23:13□ رىم. 3:1□ 2تىم. 8.2: ■ **2:31** زەب. 10:16□ روس. 35.13: ■ **2:32** يۇھ. 27:15□ روس. 8.1:

33 ئۇ خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا شان-شەرەپ ئىچىدە ئولتۇرغۇزۇلۇپ، شۇنداقلا ئاتا ۋەدە قىلغان مۇقەددەس روھنى
قوبۇل قىلىپ، ھازىر كۆرۈۋاتقان ھەم ئاڭلاۋاتقانلىرىڭلارنى تۆكۈپ بېرىلدىرگە چۈشۈردى. □ ■
35-34 چۈنكى داۋۇت ئۆزى ئەرشكە چىققان ئەمەس، لېكىن ئۇ مۇنۇ سەزلەرنى زەبۇردا ئېيتقان: ـ
»پەرۋەردىگار مېنىڭ رەببىمگە ئېيتتىكى: ـ
»مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلىمغۇچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن.««! □ ■
36 شۇنىڭ ئۈچۈن، پۈتكۈل ئىسرائىل جەمەتىدىكىلەر شۇنى قەتئىي بىلسۇنكى، خۇدا سىلەر كرېستلىگەن دەل ئۇشبۇ
ئەيسانى ھەم رەب ھەم مەسىھ قىلىپ تىكلىدى.«!
37 بۇ سۆزلەر ئاڭلىغانلارنىڭ يۈرىكىگە سانجىلغاندەك قاتتىق تەگكەن بولۇپ ئۇلار پېترۇس ۋە باشقا روسۇللاردىن:
ـ ئى قېرىنداشلار، ئۇنداقتا بىز نېمە قىلىشىمىز كېرەك؟ ـ دەپ سوراشتى.■
38 پېترۇس ئۇلارغا: ـ توۋا قىلىڭلار، ھەربىرىڭلار ئەيسا مەسىھنىڭ نامىدا گۇناھلىرىڭلارنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى
ئۈچۈن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىڭلار ۋە شۇنداق قىلساڭلار خۇدانىڭ ئىلتىپاتى بولغان مۇقەددەس روھ سىلەرگە
ئاتا قىلىنىدۇ.
39 چۈنكى بۇ ۋەدە سىلەرگە ۋە سىلەرنىڭ بالىلىرىڭلارغا، يىراقتا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسگە، يەنى پەرۋەردىگار
خۇدايىمىز ئۆزىگە چاقىرغانلارنىڭ ھەممىسگە ئاتا قىلىنىدۇ.□ ■
40 پېترۇس يەنە نۇرغۇن باشقا سۆزلەر بىلەن ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ ئۇلارغا:
ـ سىلەر ئۆزۈڭلارنى بۇ ئېپلاس دەۋرىدىن قۇتقۇزۇڭلار! ـ دەپ جېكىلدى.
41 شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلغانلار چۆمۈلدۈرۈلۈشتى. شۇ كۈنى جامائەتكە قوشۇلغانلار ئۈچ مىڭچە
كىشى ئىدى.
42 ئۇلار ئۆزلىرىنى ئىزچىل ھالدا روسۇللارنىڭ تەلىمىگە، ئېتىقادچىلارنىڭ بىرلىك-ھەمدەملىكىگە، نانىنى ئوشتۇشقا
ۋە دۇئالارغا بېغىشلىدى. □

ئېتىقادچىلار ئارىسىدىكى ئىناقلىق

43 ۋە قورقۇنچ ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۈستىگە چۈشتى ۋە روسۇللارنىڭ ۋاستىسى بىلەن نۇرغۇن كارامەتلەر ۋە
مۆجىزىلىك ئالامەتلەر يۈز بەردى. ■
44 پۈتۈن ئېتىقادچىلار داۋاملىق جەم بولۇپ بىللە ياشاپ، بارلىقىنى ئورتاق تۇتۇشتى.■
45 ئۇلار مال-مۈلۈكلىرىنى سېتىپ، پۇلىنى ھەركىمنىڭ ئېھتىياجىغا قاراپ ھەممىسگە تەقسىم قىلىشاتتى. ■

□ **2:33 »شۇنداقلا ئاتا ۋەدە قىلغان مۇقەددەس روھنى قوبۇل قىلىپ،...«** ـ يا كى »شۇنداقلا ئاتىدىن مۇقەددەس روھ ئاتا قىلىش ۋەدىسىنى تاپشۇرۇۋېلىپ،...«.

■ **2:33** روس. 4:1؛ 31:5؛ 45:10؛ فل. 9.2:

□ **2:34-35 »پەرۋەردىگار مېنىڭ رەببىمگە ئېيتتىكى: ـ »مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلىمغۇچە، مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرغىن««! ـ** »زەب.« 1:110.

■ **2:34-35** زەب. 1:110؛ 1 كور. 25:15؛ ئەف. 20:1؛ ئىبر. 13.1:

■ **2:37** زەك. 10:12؛ لۇقا 10:3؛ روس. 6:9؛ 30.16:

□ **2:39 »بۇ ۋەدە سىلەرگە ۋە سىلەرنىڭ بالىلىرىڭلارغا، يىراقتا تۇرۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسگە، يەنى پەرۋەردىگار خۇدايىمىز ئۆزىگە چاقىرغانلارنىڭ ھەممىسگە ئاتا قىلىنىدۇ«** ـ »بۇ ۋەدە« مۇقەددەس روھنى كۆرسىتىدۇ.

■ **2:39** يو. 32:2؛ 30؛ ئەف. 13.2:

□ **2:42 »ئېتىقادچىلارنىڭ بىرلىك-ھەمدەملىكى«** ـ بۇ ئالاھىدە مەنىدە بولۇپ، گېرىك تىلىدا »ئورتاقلىق« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ سۆز ھەم خۇدا بىلەن بولغان ئالاقىنى، ھەم ئېتىقادچىلارنىڭ بىر-بىرى بىلەن بولغان زىچ ئالاقىسىنى ۋە خۇدانىڭ شاپائىتىدىن ئورتاق نېسىۋە بولۇشنى بىلدۈرىدۇ. **»نان ئوشتۇش«** ـ شۇبھىسىزكى، ئۇلارنىڭ ئەيسانىڭ ئۆلۈمىنى خاتىرىلەش ئۈچۈن نان ئوشتۇشىنى كۆرسىتىدۇ »)مات.» 28-26:، «1□□□.» 11-باب، 34-17نى كۆرۈڭ.(■ **2:43** مار. 16:17؛ روس. 12.5: ■ **2:44** قان. 15:4؛ روس. 32.4: ■ **2:45** يەش. 58:7؛ روس. 35.4:

46 تۇلار ھەر كۈنى ئىبادەتخانا ھويلىسىغا بىر نىيەتتە جەم بولۇشاتتى، تۆي-تۆيلەردە خۇشال-خۇراملىق ۋە ئاق
كۆڭۈللۈك بىلەن ئورتاق غىزالىنىشىپ، نانىنى ئوشتۇپ يېيىشىپ، □
47 خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشاتتى، تۇلار پۈتكۈل خالايىقىنىڭ ئىززىتىگە سازاۋەر بولدى. رەب ھەر كۈنى
قۇتقۇزۇلۇۋاتقانلارنى جامائەتكە قوشاتتى.□ ■

3

پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ توكۇر ئادەمنى ساقايتىشى

1 بىر كۈنى ئىبادەتخانىدا دۇئا قىلىنىدىغان ۋاقىتتا، يەنى چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچتە، پېترۇس بىلەن يۇھاننامۇ
ئىبادەتخانىغا چىقىپ بارغانىدى.□
2 شۇ پەيتتە بىر تۇغما توكۇر ئادەممۇ بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىنىۋاتقانىدى. ھەر كۈنى، كىشىلەر ئۇنى ئىبادەتخانىغا
كىرگەنلەردىن سەدىقە تىلىسۇن دەپ، ئىبادەتخانىدىكى »گۈزەل دەرۋازا« ئالدىغا ئەكېلىپ قويىاتتى.■
3 ئۇ پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ ئىبادەتخانىغا كىرىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ، ئۇلاردىن سەدىقە تىلىدى.
4 پېترۇس بىلەن يۇھاننا ئۇنىڭغا نەزىرىنى سالدى. پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ بىزگە قارا! ـ دېدى.
5 ئۇ ئۇلاردىن بىر نەرسە كۈتۈپ، كۆزلىرىنى ئۈزمەي قاراپ تۇراتتى.
6 بىراق پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ مەندە ئالتۇن ياكى كۈمۈش يوق، لېكىن قولۇمدا بارىنى ساكا بېرەي. ناسارەتلىك ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن،
ئورنۇڭدىن تۇرۇپ ماڭ! ـ دېۋىدى،■
7 ئۇنى ئوڭ قولىدىن تارتىپ، يۇلەپ تۇرغۇزدى. ئۇ ئادەمنىڭ پۇت ۋە ئوشۇق بېغىشلىرى شۇئان كۈچلەندۈرۈلۈپ،
8 ئورنىدىن دەس تۇرۇپ مېڭىشقا باشلىدى. ئۇ مېڭىپ ۋە سەكرەپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇغان ھالدا تۇلار بىلەن
بىللە ئىبادەتخانا ھويلىسىغا كىردى.
9 بارلىق خالايىق ئۇنىڭ مېڭىپ خۇداغا مەدھىيە ئوقۇغانلىقىنى كۆرۈپ
10 ئۇنىڭ ئىبادەتخانىدىكى »گۈزەل دەرۋازا« ئالدىدا سەدىقە تىلەپ ئولتۇرىدىغان ھېلىقى ئادەم ئىكەنلىكىنى تونۇپ،
ئۇنىڭدا يۈز بەرگىنىگە ھەيرانۇھەس بولۇپ داڭ قېتىپ قېلىشتى.

پېترۇسنىڭ ئىبادەتخانىدا ئېيتقان سۆزلىرى

11 ساقايغان كىشى پېترۇس بىلەن يۇھاننىغا چىڭ ئېسىلىپ تۇرۇۋالغاندا، ھەيران بولۇشقان بارلىق خەلق ئۇلارنىڭ
يېنىغا ئىبادەتخانىدىكى »سۇلايمان پېشايۋىنى« دېگەن يەرگە يۈگۈرۈپ كېلىشتى.
12 بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن پېترۇس خالايىققا مۇنداق دېدى:
ـ ئى ئىسرائىللار! بۇ ئىشقا نېمانچە ھەيران بولىسىلەر؟ بىز خۇددى ئۆز كۈچ-قۇدرىتىمىز ياكى ئىخلاسمەنلىكىمىزگە
تايىنىپ بۇ ئادەمنى ماڭدۇرغاندەك بىزگە نېمانچە تىكىلىپ قارايسىلەر؟
13 ئەمەلىيەتتە بولسا، ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ خۇداسى، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسى ئۆز خىزمەتكارى
بولغان ئەيسانى شان-شەرەپ بىلەن ئۇلۇغلىغان. بىراق سىلەر بولسا ئۇلار شۇ ئەيسانى رەتلىگىلارغا تۇتۇپ بەردىڭلار،

□ 2:46 »تۇلار ھەر كۈنى ... ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن ئورتاق غىزالىنىشىپ، نانىنى ئوشتۇپ يېيىشىپ،...» ـ 42:2دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ 2:47 «...□□□ ھەر كۈنى قۇتقۇزۇلۇۋاتقانلارنى جامائەتكە قوشاتتى» ـ ياكى «...□□□ ھەر كۈنى قۇتقۇزۇلۇۋاتقانلارنى تۇلارنىڭ ئارىسىغا
قوشاتتى». ■ 2:47 روس. 14:5□ 21.11: □ 3:1 »سائەت ئۈچتە« ـ ئىبرانىيلارنىڭ ۋاقتى بويىچە »سائەت توققۇزدا.« ■ 3:2 يۇھ. 8:9□
روس. 8.14: ■ 3:6 روس. 10.4:

ئاندىن ۋالىي پىلاتۇس ئۇنى قويۇپ بېرىشنى ھۆكۈم قىلغاندىن كېيىن، سىلەر پىلاتۇسنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭدىن تېنىپ
رەت قىلدىشتىڭلار. □ ■
14 مانا سىلەر مۇقەددەس ۋە ھەققانىي بولغۇچىدىن تېنىپ، ئۇنى رەت قىلىپ ۋالىي پىلاتۇستىن ئۇنىڭ ئورنىغا بىر
قاتىلنى قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلدىڭلار. ■
15 شۇنداق قىلىپ، ھاياتلىقنى بارلىققا كەلتۈرگۈچىنى ئۆلتۈردۈڭلار! بىراق خۇدا ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈردى، بىز
مانا بۇنىڭغا گۇۋاھچىدۇرمىز. □ ■
16 مانا ئۇنىڭ نامىغا قىلغان ئېتىقاد ئارقىلىق، ئۇنىڭ نامى سىلەر كۆرۈۋاتقان ۋە تونۇيدىغان بۇ ئادەمگە دەرمان
كىرگۈزدى؛ ئۇنىڭ ئارقىلىق بولغان ئېتىقاد ئۇ كىشىنى كۆز ئالدىڭلاردا سەللىمازا ساق-سالامەت قىلدى.
17 ئەمدى قېرىنداشلار، سىلەرنىڭ ۋە شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ باشلىقلىرىڭلارنىڭمۇ بۇ ئىشنى غەپلەتتە قىلغانلىقىڭلارنى
بىلىمەن.
18 لېكىن خۇدا بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاغزى بىلەن ئالدىنئالا جاكارلىغانلىرىنى، يەنى ئۇنىڭ مەسىھنىڭ ئازاب-
ئوقۇبەت تارتىدىغانلىقىنى شۇ يول بىلەن ئەمەلگە ئاشۇردى. ■
19 شۇنىڭ ئۈچۈن گۇناھكارلىرىڭ تۆچۈرۈۋېتىلىشى ئۈچۈن ھازىر توۋا قىلىپ يوللىرىڭلاردىن بۇرۇلۇڭلار! شۇنداق
قىلغاندا، ئىنسانلارنىڭ جېنىنى يېڭىلاندۇرىدىغان پەسىل-كۈنلەر پەرۋەردىگارنىڭ ھۇزۇرىدىن چىقىپ كېلىدۇ ■
20 ۋە ئۇ سىلەر ئۈچۈن ئالدىن تىكلەنگەن مەسىھ، يەنى ئەيسانى قېتىشىڭلارغا قايتىدىن ئەۋەتىدۇ.
21 ھازىرچە بولسا، خۇدانىڭ دەسلەپتىكى زامانىلاردىن تارتىپ مۇقەددەس پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئاغزى بىلەن
ئېيتقىنىدەك، ھەممە مەۋجۇداتلار يېڭىلىنىدىغان ۋاقىت كەلمىگۈچە، ئەرشىلەر ئۇنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭغا ماكان
بولىدۇ.
22 مۇسا دەرۋەقە مۇنداق دېگەندى: ـ »پەرۋەردىگار خۇدايىڭلار ئۆز قېرىنداشلىرىڭلار ئارىسىدىن ماڭا ئوخشاش
بىر پەيغەمبەر تۇرغۇزىدۇ. ئۇنىڭ سىلەرگە ئېيتقان بارلىق سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا تولۇق ئىتائەت قىلىشىڭلار
كېرەك! ■
23 چۈنكى بۇ پەيغەمبەرنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمايدىغانلارنىڭ ھەربىرى خەلق قاتارىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ.«□
24 دەرۋەقە، سامۇئىل پەيغەمبەر ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن كېلىپ بېشارەتلەرنى يەتكۈزگەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى بۇ
كۈنلەر توغرىسىدا ئالدىن ئېيتقان.
25 سىلەر بۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ پەرزەنتلىرىسىلەر ۋە خۇدا ئاتا-بوۋاكلار بىلەن تۈزگەن ئەھدىنىڭ پەرزەنتلىرىدۇرسىلەر
ـ بۇ ئەھدە بويىچە خۇدا ئىبراھىمغا: »سېنىڭ نەسلىڭ ئارقىلىق يەر يۈزىدىكى بارلىق ئائىلە-جەمەتلەرگە بەخت-
بەركەت ئاتا قىلىنىدۇ« دەپ ۋەدە بەرگەن. ■
26 شۇڭا خۇدا ھەربىرىڭلارنى ئۆز رەزىللىكلىرىڭلاردىن قايتۇرۇپ، سىلەرگە بەخت-بەركەت ئاتا قىلىش ئۈچۈن،
خىزمەتكارى ئەيسانى تۇرغۇزۇپ، ئۇنى ئاۋۋال سىلەرگە ئەۋەتتى.□

□ **3:13 »ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ خۇداسى، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسى ئۆز خىزمەتكارى بولغان ئەيسانى شان-شەرەپ بىلەن ئۈلۈغلىغان«**
ـ مەسىھنىڭ »پەرۋەردىگارنىڭ خىزمەتكارى« يا كى »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى« سۈپىتى ئىككىنىڭ توغرۇلۇق بېشارەتلەر »يەش.» 18-42:1، 49-باب،
3:50-11، 13:52-12:53دە كۆرۈلىدۇ.
■ **3:13** مىس. 15:3□6□ مات. 20:27□ مار. 11:15□ لۇقا 18:23□ يۇھ. 40.18:
■ **3:14** لۇقا 18.23:
□ **3:15 »خۇدا ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈردى«** ـ گېپىك تىلىدا: »خۇدا ئۇنى ئۆلگەنلەردىن تىرىلدۈردى.«
■ **3:15** روس. 8:1□ 32.2:
■ **3:18** يەش. 6:50□ 5:53□ لۇقا 27.24:
■ **3:19** روس. 38.2:
■ **3:22** قان. 18□16-15: 19؛ يۇھ. 46:1□ روس. 37.7:
□ **3:23 «...□□□□ بۇ پەيغەمبەرنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمايدىغانلارنىڭ ھەربىرى خەلق قاتارىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ»** ـ (23-22-□□□□) »قان.»
15:18-19). بۇ بېشارەت ئەيسا مەسىھنى كۆزىستىدۇ، ئەلۋەتتە. ئۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ■ **3:25** يار. 18:22□ گال.
8.3: □ **3:26 »شۇڭا خۇدا ھەربىرىڭلارنى ئۆز رەزىللىكلىرىڭلاردىن قايتۇرۇپ، سىلەرگە بەخت-بەركەت ئاتا قىلىش ئۈچۈن، خىزمەتكارى ئەيسانى**

4

پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ ئالىي كېڭەشمىدە سوراق قىلىنىشى

1 پېترۇس بىلەن يۇھاننا خالايىققا گەپ قىلىۋاتقاندا، كاھىنلار، ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنىڭ باشلىقى ۋە سادۇقىيلار
ئۇلارنىڭ يېنىغا كېلىپ قالدى.□
2 ئۇلار روسۇللارنىڭ خالايىققا تەلىم بېرىشى، جۈملىدىن »ئەيسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئۆلگەنلەر تىرىلدۈرۈلدۈ«
دەپ جاكارلىغىنى ئۈچۈن ئىنتايىن ئەسەبىيلەشتى .□
3 ئۇلار ئۇلارنى تۇتقۇن قىلىپ، ئەتىسىگىچە تۈرمىگە سولاپ قويدى، چۈنكى كەچ كىرىپ قالغانىدى.□
4 لېكىن جار قىلىنغان سۆز- كالامنى ئاڭلىغانلارنىڭ كۆپى ئېتىقاد قىلدى؛ شۇنىڭ بىلەن ئېتىقاد قىلغان ئەرلەرنىڭ
سانىلا بەش مىڭغا يەتتى.
5 ئەتىسى، يەھۇدىيلارنىڭ كېڭەشمىسىدىكى باشلىقلار، ئاقساقاللار ۋە تەۋرات ئۇستازلىرى يېرۇسالېمدا توپلاندى.
6 ئۇلارنىڭ ئارىسىدا باش كاھىن ئاننىاس، قايافاس، يۇھاننا، ئىسكەندەر ۋە باش كاھىننىڭ باشقا جەمەتىدىكىلەر
بار ئىدى.
7 ئۇلار پېترۇس بىلەن يۇھاننانى ئارىسىغا تۇرغۇزۇپ:
ـ سىلەر بۇ ئىشنى قايسى كۈچ-قۇدرەتكە تايىنىپ يا كى كىمنىڭ نامى بىلەن قىلدىڭلار؟ ـ دەپ سوريدى.■
8 پېترۇس مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلغان ھالدا ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
خەلقىنىڭ ھۆكۈمرانلىرى ۋە ئىسرائىلنىڭ ئاقساقاللىرى!
9 ئەگەر بىز بۇگۈن بۇ توكۇر ئادەمگە كۆرسەتكەن ياخشى ئەمەل ھەم ئۇنىڭ قانداق ساقايتىلغانلىقى سەۋەبلىك
سوراققا تارتىلغان بولساق،
10 سىلەر ۋە پۈتكۈل ئىسرائىل خەلقى شۇنى بىلىۋىنكى، سىلەر كېرىستىلگەن، ئەمما خۇدا ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن
ناسارەتلىك ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن، ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئارقىلىق بۇ كىشى مۇشۇ يەردە ئالدىڭلاردا پۈتۈنلەي
ساق-سالامەت تۇرىدۇ!
11 بۇ ئەيسا بولسا، مۇقەددەس يازمىلاردا پۈتۈلگەندەك، دەل سىلەر تامچىلار ئېتىبارسىز دەپ تاشلىۋەتكەن، بىراق
بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەنگەن تاشتۇر. □ ■
12 ئۇنىڭدىن باشقا ھېچكىمدە نىجاتلىق يوق، چۈنكى پۈتكۈل ئاسمان ئاستىدا ئىنسانلار ئارىسىغا تەقدىم قىلىنغان،
ئەيسادىن باشقا بىزنى قۇتقۇزىدىغان ھېچقانداق ھېر نام يوقتۇر.■

تۇرغۇزۇپ، ئۇنى ئاۋۋال سىلەرگە ئەۋەتتى« ـ »ئۇنى)ئەيسانى...(**ئاۋۋال** سىلەرگە ئەۋەتتى« ـ دېمەك، خۇدا ئىبراھىم بىلەن تۈزگەن ئەھدىسى بويىچە ئىبراھىمنىڭ نەسلى بولغان ئەيسانى »يەر يۈزىدىكى بارلىق ئەللەرگە بەخت-بەركەت ئاتا قىلىنىشى ئۈچۈن« ئەۋەتكەندە، ئۇنى بارلىق ئەللەرگە ئەۋەتىشتىن ئاۋۋال تۇنۇ يەھۇدىي خەلقىگە ئەۋەتتى.

□ **4:1 »سادۇقىيلار«** ـ يەھۇدىيلارنىڭ بىر مەزھىپى. ئۇلار تورغۇلۇق »تەبىرلەر«نى كۆزدۈك.

□ **4:2 »ئۇلار روسۇللارنىڭ... »ئەيسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئۆلگەنلەر تىرىلدۈرۈلدۈ« دەپ جاكارلىغىنى ئۈچۈن ئىنتايىن ئەسەبىيلەشتى« ـ** »ئەسەبىيلەشتى« يا كى »غەزەپلەندى.« »ئۆلگەنلەر تىرىلدۈرۈلدۈ« دېگەن گەپ سادۇقىيلارنى ئىنتايىن غەزەپلەندۈرگەن بولسا كېرەك، چۈنكى ئۇلار بۇ نۇقتىغا قەتئىي ئىشەنمەيتتى.

□ **4:3 »ئۇلار ئۇلارنى تۇتقۇن قىلىپ، ئەتىسىگىچە تۈرمىگە سولاپ قويدى...»** ـ »ئۇلارنى« ـ پېترۇس، يۇھاننا ۋە ئۇلارغا ئېسىلىپ چىكۈ تۇتقان، ساقايتىلغان توكۇر كىشىنى كۆرسىتىدۇ (3-9) 10-، 14-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

■ **4:7** مىس. 14:2□ مات. 23:21□ روس. 27:7.

□ **4:11 »بۇ ئەيسا بولسا، مۇقەددەس يازمىلاردا پۈتۈلگەندەك، دەل سىلەر تامچىلار ئېتىبارسىز دەپ تاشلىۋەتكەن، بىراق بۇرجەك تېشى بولۇپ تىكلەنگەن تاشتۇر«** ـ »زەب.» 2:118. ■ **4:11** زەب. 22:118□ يەش. 16:28□ مات. 42:21□ مار. 10:12□ لۇقا 17:20□ رىم. 33:9□ 1 پېت. 7:2.

■ **4:12** مات. 21:1□ روس. 43:10□ 1 تىم. 5:2.

13 پېترۇس بىلەن يۇھاننانىڭ بۇ جۈرئىتىنى كۆرگەن ھۆكۈمرانلار ئۇلارنىڭ ئوقۇمىغان ئادەتتىكى ئادەملەردىن
ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ھەيران بولۇشتى؛ ئۇلارنىڭ بۇرۇن ئەيسا بىلەن بىللە بولغانلىقىنىمۇ بىلدى. □
14 ئۇنىڭ ئۈستىگە، ساقايغان ھېلىقى ئادەمنىڭ ئۇلارنىڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلار ھېچقانداق گەپ
يانداۋرالمىدى.
15 شۇنىڭ بىلەن ھۆكۈمرانلار ئۇلارنى كېڭەشمىدىن چىقىشقا بۇيرۇدى. ئاندىن بىر-بىرى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ:
16 ـ بۇلارنى قانداق قىلىمىز؟ چۈنكى ئۇلارنىڭ ۋاستىسى بىلەن خېلى كۆرۈنەرلىك مۆجىزىلىك بىر ئالامەت يۈز
بەرگەنلىكى پۈتكۈل يېرۇسالېمدىكىلەرگە ئايان بولدى ۋە بىز ئۇنى ئىنكار قىلىشقا ئامالسىزمىز. ■
17 لېكىن بۇ ئىشنىڭ خەلق ئىچىدە تېخىمۇ كەڭ يېيىلىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ئۇلارغا بۇندىن كېيىن بۇ ئادەمنىڭ
نامىدا ھېچكىمگە ھېچنېمە دېمەسلىككە ئاگاھ-تەھدىت سالايلى! ـ دېيىشتى.
18 شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى چاقىرتىپ، بۇندىن كېيىن ئەيسانىڭ نامىدا ھېچ سۆزلىمەسلىك ياكى تەلىم بەرمەسلىكنى
قەتئىي بۇيرۇدى.
19 لېكىن پېترۇس بىلەن يۇھاننا:
ـ خۇدانىڭ ئالدىدا سىلەرگە ئىتائەت قىلىش توغرىمۇ ياكى خۇداغىمۇ، بۇنىڭغا ئۆزۈڭلار بىر نېمە دەڭلار! ■
20 ئەمما بىز بولساق، كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرىمىزنى ئېيتماي تۇرالمايمىز! ـ دەپ جاۋاب بەردى.
21 ھۆكۈمرانلار بولسا خالايىقتىن قورقۇپ، ئۇلارنى جازالاشقا لايىق سەۋەب تاپالماي، ئۇلارغا تېخىمۇ تەھدىت
سېلىپ، قويۇپ بەردى. چۈنكى خالايىق بولغان ۋەقە تۈپەيلىدىن خۇدانى ئۇلۇغلىغانىدى. ■
22 چۈنكى بۇ ساقايتىلىش مۆجىزىلىك ئالامىتى كۆرسىتىلگەن كىشىنىڭ يېشى قىرىقتىن ئاشقانىدى.

جامائەتنىڭ بىر قەلبدە، بىر روھتا دۇئا قىلىشى

23 ئۇلار قويۇپ بېرىلگەندىن كېيىن، ئۆز ھەمراھلىرىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، باش كاھىنلار ۋە ئاقساقاللارنىڭ
قىلغان سۆزلىرىنى باشتىن-ئاخىر كۆپچىلىككە ئۇقتۇردى. □ ■
24 ئۇلار بۇنى ئاڭلىغاندا، ئاۋازىنى بىر نىيەت بىر دىل بىلەن خۇداغا كۆتۈرۈپ مۇنداق ندا قىلدى:
ـ ئى ئىگىمىز، سەن ئاسمان-زېمىن، دېڭىز-ئوكيانلارنى ۋە ئۇلاردىكى بارلىق مەۋجۇداتلارنى ياراتقان خۇدادۇرسەن.
■
25 سەن مۇقەددەس روھ بىلەن خىزمەتكارىڭ بولغان داۋۇتنىڭ ئاغزى ئارقىلىق مۇنداق دېگەنغۇ:
»ئەللەر نېمىشقا چۇقان سالدۇ؟
نېمە ئۈچۈن بىكاردىن-بىكار سۈيىقەست ئويلايدۇ؟□ ■
26 دۇنيادىكى پادىشاھلار سەپ تارتىپ،
ئەمەلدارلار يىغىلىشىپ،
پەرۋەردىگار ۋە ئۇنىڭ مەسىھى بىلەن قارشىلىشقا جەم بولۇشتى.«□ ■

□ **4:13 »ئۇلارنىڭ ئوقۇمىغان ئادەتتىكى ئادەملەردىن ئىكەنلىكى...»** ـ »ئوقۇمىغان« پۈتۈنلەي ساۋاتسىز دېگەنلىك ئەمەس، پەقەت)ئۇلارنىڭ كۆزقارىشىدا(تەۋراتقا شەرھ بېرىشكە سالاھىيىتى يوقلۇقىنى كۆرسىتىدۇ. »ئادەتتىكى« »ھېچ ئالاھىدە تەربىيە كۆرمىگەن« دېگەن مەنىدە.
■ **4:16** يۇھ. 11.47:
■ **4:19** روس. 29.5:
■ **4:21** روس. 3□7: 8؛ 26.5:
□ **4:23 »ئۆز ھەمراھلىرىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ...»** ـ »ئۆز ھەمراھلىرى« ئۆز ئۇيىدىكىلەرنى ئەمەس، بەلكى جامائەتتىكىلەرنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **4:23** روس. 12.12:
■ **4:24** مىس. 1120:
□ **4:25 »سەن مۇقەددەس روھ بىلەن خىزمەتكارىڭ بولغان داۋۇتنىڭ ئاغزى ئارقىلىق مۇنداق دېگەنغۇ«** ـ بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »مۇقەددەس روھ بىلەن« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ.
■ **4:25** زەب. 1.2:
□ **4:26 «...□□□□□□□□□ پادىشاھلار سەپ تارتىپ، *ئەمەلدارلار يىغىلىشىپ، پەرۋەردىگار ۋە ئۇنىڭ مەسىھى بىلەن قارشىلىشقا جەم بولۇشتى«**
ـ (□□□□□-25-26) »زەب.« .1:2-2
■ **4:26** زەب. 2□1: .2

27 ـ چۈنكى دەرۋەقە دەل بۇ شەھەردە ھېرود ھەم پونتىئۇس پىلاتۇس، يات ئەللىكلەر ھەم ئىسرائىل خەلقلىرى
برلىشىپ، سەن مەسىھلىگەن مۇقەددەس خىزمەتكارىڭ ئەيساغا قارشى چېقىپ توپلانغاندى، ■
28 شۇنىڭ بىلەن كۆچ-قۇدرىتىڭ ۋە ئىرادەڭ بويىچە سەن بۇرۇنلا نېمىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى بېكىتكەن بولساڭ،
ئۇلار شۇلارنى قىلغان. □
29 ئەمدى ئى پەرۋەردىگار، ئۇلارنىڭ سېلىۋاتقان تەھدىتلىرىنى كۆرگەيسەن، قۇللىرىڭنى سۆز-كالامىڭنى تولۇق
يۈرەكلىك بىلەن سۆزلەپ يەتكۈزىدىغان قىلغايسەن؛
30 ۋە كېسەللەرنى ساقايتىشقا قولۇڭنى ئۇزىتىپ، مۇقەددەس خىزمەتكارىڭ ئەيسانىڭ نامىدا مۆجىزىلىك ئالامەتلەر
ۋە كارامەتلەرنى ياراتقايسەن.■
31 ئۇلارنىڭ دۇئاسى ئاياغلاشقاندا، ئۇلار تۇرغان يەر تەۋرىنىپ كەتتى. ئۇلار ھەممىسى مۇقەددەس روھقا
تولدۇرۇلۇپ، خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى يۈرەكلىك سۆزلەپ يەتكۈزۈشكە باشلىدى.■

ئېتىقادچىلارنىڭ پۈل-مالىنى ئورتاق قىلىشى

32 توپ-توپ ئېتىقادچىلار بىر جان-بىر دىل، بىر مەقسەتتە ئىدى. ھېچكىم ئۆزىگە تەئەللۇق پۈل-مېلىنى
»ئۆزۈمنىڭ« دېمەيتتى، بەلكى ھەممىسىگە ئورتاق ئىدى. ■
33 روسۇلار زور كۈچ-قۇدرەت بىلەن رەب ئەيسانىڭ تىرىلگەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرەتتى. خۇدانىڭ زور مېھرى-
شەپقىتى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۈستىگە قوندى.
34 ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكىلەرنىڭ ھېچنېمىگە ھاجىتى چۈشمەيتتى. چۈنكى يەر-زېمىن، ئۆي-جاي ئىگىدارلىرى
بولغانلار ئۇلارنى سېتىپ، پۇلىنى ئېلىپ كېلىپ
35 روسۇلارنىڭ ئايىغى ئالدىغا قويۇلاتتى؛ ئاندىن ھەركىمنىڭ ئېھتىياجىغا قاراپ تەقسىم قىلىناتتى.■
36 ئۇلارنىڭ ئىچىدە لاۋۋي قەبىلىسىدىن بولغان، سىپرۇستا تۇغۇلغان يۈسۈپ ئىسىملىك بىرسى بار ئىدى)روسۇلار
ئۇنى بارناباس، يەنى »رىغبەتلەندۈرگۈچى ئوغۇل بالا« دەپ ئاتىغان(؛ □
37 ئۇنىڭمۇ بىر پارچە ئېتىزى بار ئىدى؛ ئۇ شۇ يولدا ئۇنى سېتىپ، پۇلىنى ئېلىپ روسۇلارنىڭ ئايىغى ئالدىغا تاپشۇردى.

5

ئاناننىيا بىلەن سافىرا

1 ئەمدى ئاناننىياس ئىسىملىك يەنە بىر ئادەممۇ ئايالى سافىرا بىلەن بىر پارچە يېرىنى ساتتى.□

■ **4:27** مات. 3:26؛ مار. 1:14؛ لۇقا 2:22؛ يۇھ. 47.11:
□ **4:28** **»كۆچ-قۇدرىتىڭ ۋە ئىرادەڭ بويىچە...»** ـ گرېك تىلىدا: »قولۇڭ ۋە ئىرادەڭ بويىچە...«. **»سەن بۇرۇنلا نېمىنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى بېكىتكەن بولساڭ، ئۇلار شۇلارنى قىلغان«** ـ دېمەك، مۇشۇ كىشىلەرنىڭ خۇداغا ۋە ئۇنىڭ مەسىھىگە قارشى ئىنتايىن يامان نىيىتى بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئەيسانى ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىكى بەرىبىر خۇدا ئۆزىنىڭ كارامەت پىلانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئىدى.
■ **4:30** مار. 17.16:
■ **4:31** روس. 26.16:
■ **4:32** روس. 44:2؛ 1 پېت. 8.3:
■ **4:35** يەش. 7.58:
□ **4:36** **»ئۇلارنىڭ ئىچىدە لاۋۋي قەبىلىسىدىن بولغان، سىپرۇستا تۇغۇلغان يۈسۈپ ئىسىملىك بىرسى بار ئىدى... بارناباس.. دەپ ئاتىغان«** ـ بارناباس لاۋىيلىق بولغاچقا، بەلكىم ئىبادەتخانىدا ئىشلىگەنىدى. □ **5:1** **»ئاناننىياس ئىسىملىك يەنە بىر ئادەم...»** ـ »ئاناننىياس« بەلكىم ئىبرانىي تىلىدىكى »ھاناننىيا« دېگەننىڭ گرېك تىلىدىكى شەكلى بولۇشى مۇمكىن.

2 ئاناننياس پۇلنىڭ بىر قىسمىنى ئۆزىگە قالدۇردى، يەنى بىر قىسمىنى ئېلىپ كېلىپ، روسۇللارنىڭ ئايىغى ئالدىغا
قويدى. ئايالىمۇ بۇنىڭدىن تولۇق خەۋەردار ئىدى.□
3 بىراق پېترۇس ئۇنىڭغا:
ـ ئاناننياس، نېمىشقا قەلبىڭنى شەيتاننىڭ ئىلكىگە تاپشۇرۇپ، مۇقەددەس روھقا يالغان ئېيتىپ، يەر ساتقان پۇلنىڭ
بىر قىسمىنى ئۆزۈڭگە قالدۇردۇڭ؟□
4 يەر سېتىلمىغاندا، سېنىڭكى ئەمەسمىدى؟ سېتىلغاندىن كېيىن، پۇلۇڭ ئۆز ئىختىيارىڭدا بولمامتى؟ شۇنداق تۇرۇقلۇق،
نېمىشقا قەلبىڭدە بۇ ئىشنى نىيەت قىلدىڭ؟ سەن ئىنسانلارغا ئەمەس، بەلكى خۇداغا يالغان ئېيتتىڭ! ـ دېدى.
5 ئاناننياس بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغان ھامان يىقىلىپ جان ئۈزدى. بۇ ئىشنى ئاڭلىغۇچىلارنى قاتتىق قورقۇنچ باستى.
6 ئەمدى ياش يىگىتلەر ئورنىدىن تۇرۇپ جەسەتنى كېيىنلەپ، سىرتقا ئاپىرىپ دەپنە قىلدى.
7 تەخمىنەن ئۈچ سائەتتىن كېيىن، ئاناننياسنىڭ ئايالى كىرىپ كەلدى؛ بىراق ئۇ بولغان ۋەقەدىن خەۋەرسىز ئىدى.
8 پېترۇس ئۇنىڭدىن:
ـ ماڭا ئېيتقىن، سىلەر يەرنى مۇشۇ پۇلغا ساتتىڭلارمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
ـ شۇنداق، مۇشۇنچىلىك پۇلغا ساتتۇق، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
9 پېترۇس:
ـ سىلەر نېمە ئۈچۈن مۇقەددەس روھنى سىناشقا تىل بىرىكتۈردۈڭلار؟ قارا، ئېرىڭنى دەپنە قىلىپ كەلگەنلەرنىڭ
پۇتلىرى ئىشىك تۈۋىدە تۇرىدۇ، ئۇلار سېنىمۇ ئەكېتىدۇ! ـ دېدى.
10 ئۇمۇ شۇئان ئۇنىڭ ئاياغلىرى ئالدىغا يىقىلىپ، جان بەردى. ھېلىقى ياش يىگىتلەر كىرىپ، ئۇنىڭ ئۆلگەنلىكىنى
كۆردى؛ ئۇلار ئۇنىمۇ ئېلىپ بېرىپ ئېرىنىڭ يېنىغا دەپنە قىلدى.
11 پۈتۈن جامائەتنى، شۇنداقلا بۇ ئىشنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەربىرىنى قاتتىق قورقۇنچ باستى.

روسۇللار كۆرسەتكەن مۆجىزىلەر

12 روسۇللارنىڭ قولى ئارقىلىق خەلق ئىچىدە نۇرغۇن مۆجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە كارامەتلەر كۆرسىتىلدى)بارلىق
ئېتىقادچىلار بىر نىيەتتە بولۇپ ئىبادەتخانىدىكى »سۇلايمان پېشايۋىنى«دا دائىم جەم بولاتتى. ■
13 بىراق باشقا كىشىلەر ئۇلارغا قوشۇلۇشقا جۈرئەت قىلالمايتتى؛ ئەمما خالايىق ئۇلارنى ئىنتايىن ھۆرمەتلەيتتى.
14 شۇنداقتىمۇ، ئېتىقاد قىلغۇچىلار بارغانسېرى كۆپەيىپ، ھەم ئەرلەر ھەم ئاياللار توپ-توپ بولۇپ رەبگە
قوشۇلغىلى تۇردى.(
15 شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر ھەتتا پېترۇس تۇتۇپ كېتىۋاتقاندا ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ سايىسى بولسىمۇ ئۇستىگە چۈشسۇن
دەپ، كېسەللەرنى كوچىلارغا ئېلىپ چىقىپ كۆرپە ۋە زەمبىللەرگە ياتقۇزۇپ قويىاتتى.
16 يەنە توپ-توپ كىشىلەر يېرۇسالىم ئەتراپىدىكى شەھەر-يېزىلاردىن كېسەللەرنى ۋە ناپاك روھلار چاپلىشىۋالغان
كىشىلەرنى ئېلىپ كېلەتتى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ساقىيىپ قايتىشاتتى.■

روسۇللارنىڭ زىيانكەشلىككە ئۇچرىشى

17 باش كاھىن ۋە ئۇنىڭ تەرەپدارلىرى، يەنى سادۇقىي مەزھەپىدىكىلەر قوزغىلىپ بۇ ئىشلارغا غەزەپلىنىپ،

□ **5:2** »ئاناننياس پۇلنىڭ بىر قىسمىنى ئۆزىگە قالدۇردى، يەنى بىر قىسمىنى ئېلىپ كېلىپ، روسۇللارنىڭ ئايىغى ئالدىغا قويدى. ئايالىمۇ بۇنىڭدىن تولۇق خەۋەردار ئىدى« ـ بۇ ئىشقا قارىغاندا، ئۇلارنىڭ مەقسىتى ئۆزلىرىنىڭ سېخىيلىقىنى كۆز-كۆز قىلىپ: »مانا بىز باشقىلارغا ئوخشاش ھەممە نەرسىمىزنى خۇدانىڭ يولىغا بېغىشلىدۇق« دېگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار يەر ساتقان پۇلنىڭ بىر قىسمىنى يەر ساتقان پۇلنىڭ ھەممىسى، دەپ يالغان ئېيتقاندى.
□ **5:3** »نېمىشقا قەلبىڭنى شەيتاننىڭ ئىلكىگە تاپشۇرۇپ،...؟« ـ گرىك تىلىدا »نېمىشقا شەيتان قەلبىڭنى تولدۇرغانىكى...؟« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **5:12** مار. 17:16□ روس. 43.2: ■ **5:16** مار. 17:16□ روس. 7:8□ 18:16□ 12.19:

18 روسۇللارنى تۇتقۇن قىلىپ، قامانخانىغا قامىدى. □
19 لېكىن شۇ كېچە، رەبنىڭ بىر پەرىشتىسى قامانخانىنىڭ دەرۋازىلىرىنى ئېچىپ، روسۇللارنى ئېلىپ چىقىپ، ئۇلارغا:■
20 ـ سىلەر ئىبادەتخانا ھويلىسىغا كىرىپ، خالايىققا بۇ ھاياتلىق توغرىسىدىكى ھەممە سۆزلەرنى جاكارلاڭلار ـ دەپ تاپىلىدى.
21 روسۇللار بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، تاڭ ئاتقاندا ئىبادەتخانا ھويلىسىغا كىرىپ، كىشىلەرگە تەلىم بېرىشكە باشلىدى.
باش كاھىن ۋە ئۇنىڭ تەرەپدارلىرى كەلگەندە، ئۇلار ئالىي كېڭەشمىدىكىلەر ۋە ئىسرائىللارنىڭ بارلىق ئاقساقاللىرىنى جەم بولۇشقا چاقىردى. ئاندىن روسۇللارنى ئېلىپ كەلسۇن دەپ قامانخانىغا ئادەم ئەۋەتتى.
22 لېكىن سىپاھلار زىندانغا يېتىپ بارغاندا، روسۇللارنىڭ ئۇ يەردە يوقلۇقىنى بايقاپ قايتىپ بېرىپ، كېڭەشمىدىكىلەرگە:
23 ـ بىز بارساق، زىندان مەھكەم تاقاقلىق تۇرۇپتۇ، قاراۋۇللارمۇ دەرۋازىلىردا كۆزەتتە تۇرۇپتۇ. لېكىن دەرۋازىلارنى ئېچىپ قارىساق، ئىچىدە بىرمۇ ئادەم يوق! ـ دەپ مەلۇمات بەردى.
24 بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان ئىبادەتخانىدىكى مەسئۇل كاھىن ھەم قاراۋۇللارنىڭ باشلىقى ۋە باش كاھىنلار: ـ »ئەمدى بۇ ئىش زادى قانداق بولۇپ كېتەر؟« دېيىشىپ ئالاقزادىلىككە چۆمدى.
25 دەل شۇ چاغدا، بىر كىشى كىرىپ:
ـ قاراڭلار، سىلەر زىندانغا قامىغان ئادەملەر ئىبادەتخانا ھويلىسىدا تۇرۇپ خالايىققا تەلىم بېرىۋاتىدىغۇ! ـ دەپ خەۋەر قىلدى.
26 بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى قاراۋۇللار باشلىقى سىپاھلىرىنى باشلاپ بېرىپ، روسۇللارنى ئېلىپ كەلدى. بىراق ئۇلار خالايىق بىزنى چالما-كېسەك قىلىشى مۇمكىن دەپ قورقۇپ، ئۇلارغا زورلۇق ئىشلەتمىدى.■
27 ئۇلار روسۇللارنى ئېلىپ كەلگەندىن كېيىن، ئۇلارنى كېڭەشمىدىكىلەر ئالدىدا تۇرغۇزدى. باش كاھىن ئۇلارنى سوراق قىلىپ:
28 ـ بىز ئەسلى سىلەرنى بۇ نامدا كىشىلەرگە تەلىم بەرمەڭلار، دەپ قاتتىق ئاگاھلاندۇرغاندۇق. لېكىن مانا، سىلەر يەنە شۇ تەلىمىڭلار بىلەن پۈتكۈل يېرۇسالېمنى قاپلىدىڭلار ھەمدە بۇ كىشىنىڭ قان قەرزىنى بىزگە ئارتماقچى بولۇۋاتىسىلەر! ـ دېدى.□ ■
29 لېكىن پېترۇس ۋە باشقا روسۇللار جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى:
ـ ئىنسانغا ئەمەس، خۇداغا ئىتائەت قىلىش كېرەك! ■
30 سىلەر تۇتۇپ ياغاچقا ئېسىپ ئۆلتۈرگەن ئەيسانى، ئاتا-بوۋىمىزنىڭ خۇداسى تىرىلدۈردى. □ ■
31 خۇدا ئىسرائىل خەلقىنى توۋا قىلىشقا ۋە گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈلىشىگە مۇيەسسەر قىلىش ئۈچۈن، ئۆنى ئۈلۈغلاپ يېتەكچى ھەم قۇتقۇزغۇچى سۈپىتىدە ئۆزىنىڭ ئوڭ يېنىغا كۆتۈرۈپ ئولتۇرغۇزدى. ■
32 بىز بۇ ئىشلارغا گۇۋاھچىلارمىز، شۇنداقلا خۇدا ئۆزىگە ئىتائەت قىلغۇچىلارغا ئاتا قىلغان مۇقەددەس روھمۇ بۇ ئىشلارغا گۇۋاھچىدۇر.■

□ **5:18 »روسۇللارنى تۇتقۇن قىلىپ، قامانخانىغا قامىدى«** ـ مۇشۇ يەردىكى »قامانخانا« گرېك تىلىدا »ئامبۇرى تورمە« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **5:19** روس. 7:12□ 26.16:
■ **5:26** مات. 26:21□ روس. 21.4:
□ **5:28 »سىلەر...بۇ كىشىنىڭ قان قەرزىنى بىزگە ئارتماقچى بولۇۋاتىسىلەر«!** ـ قىزىق ئىش شۇكى، يەھۇدىي ئاقساقاللىرىنىڭ تىلى »ئەيسا« دېيىشكە قەتئىي بارمايدۇ. ■ **5:28** روس. 18.4: ■ **5:29** روس. 19.4: □ **5:30 «...□□□□□□□ ئېسىپ ئۆلتۈرگەن ئەيسا»** ـ گرېك تىلىدا «...□□□□□□□ ئېسىپ ئۆلتۈرگەن ئەيسا». ■ **5:30** قان. 23:21□ روس. 15:3□ 39:10□ 29:13□ 1پېت. 24.2: ■ **5:31** روس. 33:2□ 15:3□ فىل. 9.2:
■ **5:32** يۇھ. 27:15□ روس. 4.2:

33 ئۇلار بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ قەلبىگە سانجىلغاندەك بولۇپ روسۇللارنى ئۆلتۈرۈشكە مەسلىھەتلەشتى.
34 لېكىن كېڭەشمە ئىچىدە پۈتۈن خەلقنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغان پەرىسىي مەزھىپىدىكى گامالىيەل ئىسىملىك
بىر تەۋرات ئۇلىماسى بار ئىدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ:
ـ ئۇلارنى بىردەم سىرتقا چىقىرىپ تۇرۇڭلار، ـ دەپ بۇيرۇدى.
35 ئاندىن ئۇ كېڭەشمىدىكىلەرگە مۇنداق دېدى:
ـ ئەي ئىسرائىللار، سىلەر بۇ كىشىلەرنى بىر تەرەپ قىلىشتا ئۆزۈڭلارغا ئېھتىيات قىلىڭلار!
36 ئىلگىرى، ھېلىقى تەۋداس ئىسىملىك ئۆزىنى چوڭ تۇتۇپ ئوتتۇرىغا چىققانىدى. ئۇنىڭغا تەخمىنەن تۆت يۈز
ئادەم قوشۇلدى. بىراق ئۇ ئۆزى ئۆلتۈرۈلدى ۋە بارلىق ئەگەشكۈچىلىرى تارقىلىپ كېتىپ، ئۇنىڭ ئىشى يوققا
چىقتى. □ ■
37 ئاندىن كېيىن نوپۇس تىزىملاش كۈنلىرىدە، گالىلىيەلىك يەھۇدامۇ باش كۆتۈرۈپ چىقىپ، بىر توپ كىشىنى
توپلاپ ئۆزىگە ئەگەشتۈرگەن. ئۇمۇ يوقىتىلىپ، بارلىق ئەگەشكۈچىلىرىمۇ تارقىتىۋېتىلگەن.
38 ئەمدى سىلەرگە نەسىھىتىم شۇكى: بۇ كىشىلەر بىلەن كارىڭلار بولمىسۇن! ئۇلارنى ئىختىيارىغا قويۇپ بېرىڭلار.
چۈنكى ئەگەر بۇ ئېقىم ياكى بۇ ئىش پەقەت ئىنساندىن كەلگەن بولسا، جەزمەن يوققا چىقىدۇ. ■
39 لېكىن ئەگەر خۇدادىن بولسا، سىلەر ئۇلارنى يوقىتالمايسىلەر! ھەتتا ئۆزۈڭلار خۇداغا ھۇجۇم قىلغۇچىلار بولۇپ
چىقىسىلەر! ■
40 ئالىي كېڭەشمىدىكىلەر نەسىھەتنى قوبۇل قىلدى؛ ئۇلار روسۇللارنى چاقىرتىپ كىرىپ، ئۇلارنى قامچىلىتىپ،
ئۇلارغا ھەرگىز ئەيسانىڭ نامىدا سۆزلىمەسلىكنى ئاگاھلاندۇردى. ئاندىن ئۇلارنى قويۇپ بەردى.
41 روسۇللار ئەمدى كېڭەشمىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن چىقىپ، ئۆزلىرىنىڭ مۇبارەك نام ئۈچۈن خورلۇق ئازابى چېكىشكە
لايىق كۆرۈلگەنلىكىدىن شادلاندى. □ ■
42 ئۇلار يەنىلا ھەر كۈنى ئىبادەتخانا ھويلىسىدا ۋە ئۆيمۇ-ئۆي بېرىپ تەلىم بېرىشتىن ۋە »ئەيسا ـ مەسىھدۇر«!
دېگەن خۇش خەۋەرنى جاكارلاشتىن ھېچ توختىمىدى.□

6

جامائەتنىڭ ئەمەلىي خىزمەتلىرىگە تاللانغان يەتتە كىشى

1 شۇ كۈنلەردە، مۇخلىسلارنىڭ سانى بارغانسېرى كۆپىيىپ، گېرىكچە سۆزلەيدىغان يەھۇدىيلار يەرلىك ئىبرانىي
قېرىنداشلارغا: ـ كۈندىلىك ئوزۇق-تۈلۈك تەقسىم قىلىنىشتا ئارىمىزدىكى تۇل ئاياللار ئېتىبارغا ئېلىنمىدى، دەپ
نارازلىق بىلدۈرۈشتى.□
2 شۇڭا، ئون ئىككىيلەن پۈتكۈل مۇخلىسلارنى چاقىرىپ يىغىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:

□ **5:36 »بىراق ئۇ ئۆزى ئۆلتۈرۈلدى...«** ـ »ئۇ ... ئۆلتۈرۈلدى« ـ شۇبھىسىزكى، ئۇ رىملىق كۆچىلەر تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلدۈ. تەۋداسنىڭ ئىسيانى رىم ئىمپېرىيەسىگە قارشى بولغان بولسا كېرەك.
■ **5:36** روس. 38.21:
■ **5:38** پەند. 30:21□ يەش. 10:8□ مات. 13.15:
■ **5:39** روس. 5:9□ 9.23:
□ **5:41 ..»ئۆزلىرىنىڭ مۇبارەك نام ئۈچۈن خورلۇق ئازابى چېكىشكە لايىق كۆرۈلگەنلىكىدىن شادلاندى«** ـ مۇشۇ يەردە »مۇبارەك نام« گېرىك تىلدا پەقەت »نام« دېگەن بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. چۈنكى شۇ چاغدىكى ئېتىقادچىلار ئۆچۈن پۈتكۈل دۇنيادا پەقەت بىرلا »نام«، يەنى ئەيسانىڭ نامى مەۋجۇت ئىدى.
■ **5:41** مات. 12.5:
□ **5:42 »ۋە ئەيسا ـ مەسىھدۇر«! دېگەن خۇش خەۋەرنى جاكارلاش...«** ـ ياكى »ۋە خۇش خەۋەر بولغان ئەيسا مەسىھنى جاكارلاش...«.
□ **6:1 »گېرىكچە سۆزلەيدىغان يەھۇدىيلار«** ـ گېرىك تىلدا »گېرىكلەشتۈرۈلگەنلەر«. **»يەرلىك ئىبرانىي قېرىنداشلار«** ـ دېمەك، ئىبرانىي تىلدا سۆزلەيدىغان ئېتىقادچىلار.

ـ بىزنىڭ خۇدانىڭ سۆز-كالامنى يەتكۈزۈش خىزمىتىنى تاشلاپ قويۇپ، ئوزۇق-تۈلۈك تەقسىم قىلىش بىلەن
بولۇپ كېتىشىمىز توغرا بولمايدۇ.□ ■
3 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئى قېرىنداشلار، ئاراڭلاردىكى نام-ئابرۇيى بار، مۇقەددەس روھقا ۋە دانالىققا تولغان يەتتە
كىشىنى ئىلغاپ تاللاڭلار، ۋە بىز ئۇلارنى بۇ ئىشقا مەسئۇل قىلىمىز.■
4 بىز بولساق، تۆزىمىزنى دۇئا قىلىش ۋە سۆز-كالامنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا بېغىشلايمىز.
5 بۇ مەسلىھەت خالايىقنىڭ ھەممىسىنى خۇش قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىمان-ئىشەنچىكە ۋە روھقا تولغان
ئىستېپان ئىسىملىك بىر ئادەمنى تاللىدى، ۋە يەنە فىلىپ، پروكورۇس، نىكانور، تىمون، پارمېناس ھەمدە بۇرۇن
تەۋرات ئېتىقادىغا كىرگەن ئانتاكىيالىق نىكولاسنى تاللاپ،■
6 ئۇلارنى روسۇللارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ چىقتى. روسۇللار ئۇلارنىڭ بۇ خىزمەتنى قىلىشى ئۈچۈن قوللىرىنى ئۇلارنىڭ
ئۈستىگە تەگكۈزۈپ تۇرۇپ، دۇئا قىلىشتى.□ ■
7 ۋە خۇدانىڭ سۆز-كالامى داۋاملىق تارقالدى؛ يېرۇسالېمدىكى مۇخلىسلارنىڭ سانىمۇ بارغانسېرى زور دەرىجىدە
كۆپەيدى. نۇرغۇن كاھىنلارمۇ مەسىھ ئېتىقادىغا ئىتائەت قىلىشقا كىرىشۋاتاتتى.□ ■

ئىستېپاننىڭ تۇتقۇن قىلىنىشى

8 ۋە ئىستېپان خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ۋە كۈچ-قۇدرىتىگە تولغان بولۇپ، خەلق ئىچىدە كارامەتلەر ۋە زور
مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسەتتى.
9 بىراق »قۇللۇقتىن چىققان ھۆرلەر« دەپ ئاتالغان سىناگوگتىكى بەزىلەر، يەنى كۆرىنى ۋە ئىسكەندەرىيە
شەھەرلىرى ۋە كىلىكىيە ھەم ئاسىيا تۈلكىلىرىدىن كەلگەن بەزى يەھۇدىيلار ئىستېپانغا قارشى چىقىپ، ئۇنىڭ
بىلەن مۇنازىرە قىلىشقا باشلىدى.
10 لېكىن ئۇلار ئۇ سۆز قىلغاندا ئۇنىڭدا بولغان دانالىق ۋە روھقا تاقابىل تۇرۇشقا ئامالسىز قالدى. ■
11 بۇنىڭ بىلەن ئۇلار بەزى ئادەملەرنىڭ ئاغزىنى مايلاپ:
ـ بىز بۇ ئادەمنىڭ مۇسا ۋە خۇداغا قارىتا كۈپۈرلۈق سۆزلىگەنلىكىنى ئاڭلىدۇق، ـ دېگەننى ئۇلارنىڭ ئاغزىغا
سالدى.■
12 ئۇلار مۇشۇنداق قىلىپ خالايىقنى، ئاقساقاللارنى ۋە تەۋرات ئۇستازلىرىنى قۇتراتتى؛ ئاندىن ئىستېپاننىڭ ئالدىنى
توسۇپ ئۇنى تۇتقۇن قىلىپ، ئالىي كېڭەشمىگە ئېلىپ باردى.
13 ئۇلار ساختا گۇۋاھچىلارنى ئوتتۇرىغا چىقىرىپ مۇنداق دېگۈزدى:
ـ بۇ ئادەم بۇ مۇقەددەس جايغا ۋە تەۋرات قانۇنىغا قارشى سۆزلەرنى قىلىشتىن توختىمايدۇ. □

□ **6:2 »ئوزۇق-تۈلۈك تەقسىم قىلىش بىلەن بولۇپ كېتىشىمىز توغرا بولمايدۇ« ـ »ئوزۇق-تۈلۈك تەقسىم قىلىش« گرېك تىلىدا »داستخانلاردا كۆتۈش« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.**
■ **6:2** مىس. 17.18:
■ **6:3** قان. 13:1□ روس. 21:1□ 2:16□ 1تىم. 7.3:
■ **6:5** روس. 24:11□ 8.21:
□ **6:6 »ئىستېپان ئىسىملىك بىر ئادەم... يەنە فىلىپ، پروكورۇس، نىكانور، تىمون، پارمېناس ھەمدە بۇرۇن تەۋرات ئېتىقادىغا كىرگەن ئانتاكىيالىق نىكولاسنى تاللاپ، ئۇلارنى روسۇللارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ چىقتى« ـ قىزىق يېرى شۇكى، تاللانغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئىسىملىرىدىن »گرېكلەشكەن يەھۇدىيلار« ئىكەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى.** ■ **6:6** روس. 23:1□ 17:8□ 3:13□ 1تىم. 14:4□ 22:5□ 2تىم. 6.1: □ **6:7 »نۇرغۇن كاھىنلارمۇ مەسىھ ئېتىقادىغا ئىتائەت قىلىشقا كىرىشۋاتاتتى« ـ »مەسىھ ئېتىقادىغا« گرېك تىلىدا پەقەت »ئېتىقادقا« دېيىلىدۇ.** ■ **6:7** روس. 20.19: ■ **6:10** مىس. 12:4□ يەش. 17:54□ لۇقا 15.21: ■ **6:11** مات. 59.26: □ **6:13 »بۇ ئادەم بۇ مۇقەددەس جايغا ۋە تەۋرات قانۇنىغا قارشى سۆزلەرنى قىلىشتىن توختىمايدۇ« ـ »مۇقەددەس جاي« ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ.**

14 چۈنكى بىز ئۇنىڭ ھېلىقى ناسارەتلىك ئەيسا توغرۇلۇق: »ئۇ بۇ جايىنى ۋەيران قىلىدۇ ۋە مۇسا پەيغەمبەر بىزگە تاپشۇرغان ئەنئەنىۋى قائىدە-يوسۇنلىرىمىزنى ئۆزگەرتىدۇ«! دېگەنلىكىنى ئاڭلىدۇق.□
15 كېڭەشمىدە ئولتۇرغانلارنىڭ ھەممىسى ئىستېپانغا كۆز تىكىپ قارىغىنىدا، ئۇنىڭ چىرايىنىڭ پەرىشتىنىڭكىدەك پارقىراق ئىكەنلىكىنى كۆردى.

7

ئىستېپاننىڭ گۇۋاھلىقى

1 باش كاھىن ئىستېپاندىن:
ـ بۇلارنىڭ ئېيتقانلىرى راستمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
2 ئىستېپان مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ قېرىنداشلار ۋە ئاتا-بوۋىلار، سۆزۈمگە قۇلاق سېلىڭلار! ئاتىمىز ئىبراھىم تېخى مېسوپوتامىيە رايونىدا تۇرۇۋاتقاندا، يەنى ھاران شەھىرىگە كۆچۈپ ماكانلىشىشتىن ئىلگىرى، شان-شەرەپنىڭ ئىگىسى خۇدا ئۇنىڭغا ئايان بولۇپ:
3 »سەن ئۆز يۇرتۇڭ ۋە ئۇرۇق-جەمەتىڭدىن ئايرىلىپ چىقىپ، مەن ساڭا كۆرسىتىدىغان زېمىنغا بارغىن« دېگەندى.■
4 بۇنىڭ بىلەن ئۇ كالدىيەلەرنىڭ زېمىنىنى تاشلاپ، ھاران شەھىرىگە بېرىپ ئولتۇراقلاشتى. ئاتىسى ئۆلگەندىن كېيىن، خۇدا ئۇنى بۇ زېمىنغا، يەنى سىلەر ھازىر تۇرۇۋاتقان زېمىنغا يۆتكەپ كەلدى.□
5 ئۇ ۋاقىتتا، خۇدا ئۇنىڭغا بۇ زېمىندىن مىراس بەرمىدى، ھەتتا ئۇنىڭقا تەۋە پۇت قويغۇدەكمۇ بىر يەر بەرمىگەندى. گەرچە ئۇ تېخىچە پەرزەنت كۆرمىگەن بولسىمۇ، خۇدا بۇ زېمىنىنى ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭ نەسلىگە ئىگىلىكى بولۇش ئۈچۈن بېرىشكە ۋەدە قىلدى.■
6 ئاندىن خۇدا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى: »سېنىڭ نەسىلىرىڭ ياقا يۇرتتا مۇساپىر بولۇپ تۇرىدۇ، شۇ يۇرتتىكىلەر ئۇلارنى قۇل قىلىپ تۆت يۈز يىل خورلايدۇ.■
7 بىراق ئۇلارنى قۇللۇققا سالغان ئەلنى جازالايمەن«، دېدى خۇدا، »ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن، نەسىلىرىڭ ئۇ يەردىن چىقىپ، بۇ يەردە مېنىڭ ئىبادەت-خىزمىتىمدە بولىدۇ.«□ ■
8 كېيىن خۇدا ئىبراھىم بىلەن بەلگىسى خەتنە بولغان ئەھدىنى تۈزگەن، شۇنىڭ بىلەن ئىسھاق ئۇنىڭدىن تۇرەلدى؛ ئىبراھىم ئۇنى سەككىزىنچى كۈنى خەتنە قىلدى؛ شۇنداق قىلىپ ئىسھاقتىن ياقۇپ تۇرەلدى، ياقۇپتىن ئون ئىككى »قەبىلە ئاتىسى« تۇرەلدى.□ ■

□ **6:14 »ئۇ بۇ جايىنى ۋەيران قىلىدۇ«** ـ »بۇ جاي« بەلكىم »مۇقەددەس ئىبادەتخانا«نى كۆرسىتىدۇ (12-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **7:3** يار. 1.12:
□ **7:4 »بۇنىڭ بىلەن ئۇ كالدىيەلەرنىڭ زېمىنىنى تاشلاپ،...»** ـ »كالدىيىلىكلەرنىڭ زېمىنى« »ئۇز« دېگەن يۇرتنى كۆرسىتىدۇ »)يار.» 31:11، 1:12نى كۆرۈڭ.(
■ **7:5** يار. 7:12□ 15.13:
■ **7:6** يار. 15□13-14: 16؛ مىس. 40:12□ گال. 17.3:
□ **7:7 «...□□□□□ ئۇلارنى قۇللۇققا سالغان ئەلنى جازالايمەن... ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن، نەسىلىرىڭ ئۇ يەردىن چىقىپ، بۇ يەردە مېنىڭ ئىبادەت-خىزمىتىمدە بولىدۇ»** ـ »يار.» 13:15-14.
■ **7:7** يار. 16:15□ مىس. 12.3:
□ **7:8 »كېيىن خۇدا ئىبراھىم بىلەن بەلگىسى خەتنە بولغان ئەھدىنى تۈزگەن...»** ـ »يار.» 10:17-14. **»ئون ئىككى »قەبىلە ئاتىسى««** ـ ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىنىڭ ئەجدادلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **7:8** يار. 2:21□ 24:25□ 32:29□ 5:30□ 23.35:

9 كېيىن، »قەبىلە ئاتىلىرى« ئىنىسى يۈسۈپكە ھەسەت قىلىپ، ئۇنى مىسىرغا قۇللۇققا سېتىۋەتتى. لېكىن خۇدا ئۇنىڭ
بىلەن بىللە بولۇپ، □ ■
10 ئۇنى بارلىق جەبىر-جاپالاردىن قۇتقۇزۇپ، ئۇنى مىسىر پادىشاھى پىرەۋنىنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپاتقا ئىگە قىلىپ، ئۇنىڭغا
دانىشمەنلىك ئاتا قىلدى. پادىشاھ ئۇنى مىسىرغا باش ۋەزىر، ئوردىسىغا باش غوجىدار قىلدى. ■
11 كېيىن، ئېغىر ئاچارچىلىق پۈتكۈل مىسىر ۋە قانائان يەرلىرىنى بېسىپ، زور قىينىچىلىق بولدى. ئاتا-بوۋىلىرىمىز
ئوزۇق-تۈلۈك تاپالمىدى. ■
12 ياقۇپ ئەمدى مىسىردا ئاشلىق بارلىقىنى ئاڭلىغان بولۇپ، ئوغۇللىرىنى، يەنى ئاتا-بوۋىلىرىمىزنى ئۇ يەرگە بىرىنچى
قېتىم ئەۋەتتى. □ ■
13 ئىككىنچى قېتىم بارغاندا، يۈسۈپ ئاكىلىرىغا ئۆزىنى ئاشكارىلىدى. شۇنىڭ بىلەن يۈسۈپنىڭ جەمەتىدىكىلەر پىرەۋن
پادىشاھقا مەلۇم بولدى. □ ■
14 ئاندىن يۈسۈپ ئاتىسى ياقۇپنىڭ ئالدىغا خەۋەر يەتكۈزۈپ، ئۇنى پۈتۈن ئائىلە-جەمەتى بىلەن، جەمئىي يەتمىش
بەش كىشىنى مىسىرغا ئۆزىگە چاقىردى. □
15 شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ مىسىرغا چۈشتى ۋە شۇ يەردە ئۆلدى؛ كېيىن ئۇنىڭدىن بولغان ئاتا-بوۋىلىرىمىزمۇ شۇ يەردە
ئۆلدى. ■
16 ئۇلارنىڭ جەسەتلىرى كېيىن شەكەم شەھىرىگە قايتۇرۇلۇپ، ئىبراھىم بۇرۇن ھامورنىڭ ئوغۇللىرىدىن مەلۇم پۇلغا
سېتىۋالغان، شەكەمدىكى بىر يەرلىككە قويۇلدى.□ ■
17 لېكىن خۇدا ئىبراھىمغا ئەسلى قىلغان ۋەدىنىڭ ۋاقتى يېقىنلاشقاندا، مىسىردا تۇرۇۋاتقان ئىسرائىل خەلقىنىڭ
نوپۇسى خېلى كۆپەيگەندى. □ ■
18 ئۇ ۋاقىتتا، يۈسۈپتىن خەۋىرى بولمىغان يېڭى بىر پادىشاھ مىسىردا تەختكە چىقتى. ■
19 بۇ پادىشاھ قوۋمىمىزغا ھىيلە-مىكىرلەر بىلەن مۇئامىلە قىلىپ، ئاتا-بوۋىلىرىمىزنى ئېزىپ خورلىدى، ھەتتا ئۇلارنى
ئۆز بوۋاقلىرىنى ھايات قالدۇرماسلىقى ئۈچۈن تاشلىۋېتىشكە مەجبۇر قىلدى.
20 مۇسا مانا شۇ چاغلاردا تۇغۇلغاندى. ئۇ خۇدانىڭ ئالدىدا ئالاھىدە يېقىملىق بالا بولۇپ، ئاتىسىنىڭ ئۆيىدە ئۈچ
ئاي بېقىلدى. □ ■

□ 7:9 »كېيىن، »قەبىلە ئاتىلىرى« ئىنىسى يۈسۈپكە ھەسەت قىلىپ، ئۇنى مىسىرغا قۇللۇققا سېتىۋەتتى. لېكىن خۇدا ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولۇپ، ...» ـ شۇ ۋاقىتتا »قەبىلە ئاتىلىرى«)يۈسۈپتىن باشقا(ئونەيلەن ئىدى. مۇشۇ ۋەقەنى »يار.» 37-بابتىن كۆرۈڭ.

■ 7:9 يار. 28:37□ 4□ زەب. 17.105:

■ 7:10 يار. 40.41:

■ 7:11 يار. 41:54□ زەب. 16.105:

□ 7:12 »ياقۇپ ئەمدى مىسىردا ئاشلىق بارلىقىنى ئاڭلىغان بولۇپ، ... ئاتا-بوۋىلىرىمىزنى ئۇ يەرگە بىرىنچى قېتىم ئەۋەتتى« ـ »بىرىنچى قېتىم ئەۋەتتى« ـ بىرىنچى قېتىم ئۇلار ئۆكسىس يۈسۈپنى تونىيالمىدى)ئۇن نەچچە يىل ئۆتكەندى.(»يار.» 42-بابنى كۆرۈڭ.

■ 7:12 يار. 1.42:

□ 7:13 »ئىككىنچى قېتىم بارغاندا، يۈسۈپ ئاكىلىرىغا ئۆزىنى ئاشكارىلىدى« ـ »يار.» 45-43-بابنى كۆرۈڭ.

■ 7:13 يار. 4.45:

□ 7:14 »ئاندىن يۈسۈپ ئاتىسى ياقۇپنىڭ ئالدىغا خەۋەر يەتكۈزۈپ،...مىسىرغا ئۆزىگە چاقىردى« ـ »يار.» 46-بابنى كۆرۈڭ.

■ 7:15 يار. 46:5□ 33.49:

□ 7:16 »ئۇلارنىڭ جەسەتلىرى كېيىن ... شەكەمدىكى بىر يەرلىككە قويۇلدى« ـ »يارتىلىش« 32-49:29نى كۆرۈڭ. ئىستېپان مۇشۇ يەردە بۇ ئىشلارنىڭ تەپسىلاتلىرىنى بەك قىسقارتىۋېتىدۇ.

■ 7:16 يار. 23:16□ 50:13□ مىس. 13:19□ يە. 32.24:

□ 7:17 »خۇدا ئىبراھىمغا ئەسلى قىلغان ۋەدىنىڭ ۋاقتى يېقىنلاشقاندا...» ـ »خۇدا قىلغان ۋەدە« بولسا خۇدانىڭ »سېنىڭ نەسىللىرىڭ ئۇ يەردىن چىقىپ، بۇ يەردە مېنىڭ ئىبادەت-خىزمىتىمدە بولىدۇ« دېگەن ۋەدىسى (7-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ■ 7:17 مىس. 1:7□ زەب. 24.105:

■ 7:18 مىس. 81: □ 7:20 »مۇسا...خۇدانىڭ ئالدىدا ئالاھىدە يېقىملىق بالا...» ـ مۇسانىڭ روھىي جەھەتتىكى بەزىبىر ئالاھىدىلىكىنى كۆرسىتىدۇ »)مىس« 2:2).

■ 7:20 مىس. 2:2□ 6:19□ چۈل. 26:59□ 1تار. 23:13□ ئىبر. 11.23:

21 كېيىن ئۇ سىرتقا قويۇپ قويۇلغاندا، پىرەۋنىڭ قىزى ئۇنى سۈدىن ئېلىپ، ئۆز ئوغلى قىلىپ چوڭ قىلدى. □
22 مۇسا مىسىرلىقلارنىڭ بارلىق بىلىم-ھېكمىتى بىلەن تەربىيىلىنىپ، سۆزدە ۋە ئەمەلدە ئىنتايىن قابىلىيەتلىك ئادەم
بولۇپ چىقتى.
23 لېكىن ئۇنىڭ تۇغۇلغىنىغا قىرىق يىل توشقاندا، ئۆز قېرىنداشلىرى بولغان ئىسرائىللارنىڭ ھالىغا يېتىش نىيىتىگە
كەلدى. □ ■
24 ئۇ ئۇلاردىن بىرىنىڭ ئۇۋال قىلىنىپ بوزەك قىلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنى قوغداپ، خارلانغان كىشى ئۈچۈن
ئىنتىقام ئېلىپ خارلىغۇچى مىسىرلىقنى ئۆلتۈردى.
25 چۈنكى ئۇ ئۆز قېرىنداشلىرىنى: ـ خۇدا مېنىڭ قولۇم ئارقىلىق بىزگە قۇتقۇزۇش يولىنى ئاچقان دەپ چۈشىنىدىغۇ،
دەپ ئويلىغانىدى. لېكىن ئۇلار بۇنى چۈشەنمىدى.
26 ئەتىسى، مۇسا ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىر ئۇرۇش-جېدەلنى كۆرۈپ، ئارىسىغا كىرىپ ياراشتۇرماقچى بولۇپ:
سىلەر قېرىنداش تۇرۇپ، نېمىشقا بىر-بىرىڭلارغا يولسىزلىق قىلىۋاتىسىلەر؟ ـ دېدى.
27 بىراق قېرىندىشىنى يولسىز بوزەك قىلغان كىشى ئۇنى چەتكە ئىتتىرىۋېتىپ: ـ كىم سېنى بىزگە باش ھەم سوراقچى
بولسۇن دەپتۇ؟! ■
28 مېنىمۇ تۇنۇگۈنكى مىسىرلىقنى ئۆلتۈرگەندەك ئۆلتۈرمەكچىمۇسەن؟ ـ دېدى. ■
29 مۇسا بۇ سۆزنى ئاڭلاپ قورقۇپ، مىسىردىن قېچىپ مىدىيان زېمىنىغا بېرىپ، ئۇ يەردە مۇساپىر بولۇپ تۇرۇپ
قالدى. ئۇ شۇ يەردە ئىككى ئوغۇل پەرزەنت كۆردى.□
30 قىرىق يىل توشقاندىن كېيىن، سىناي تېغىنىڭ يېنىدىكى چۆلدە، كۆيۈۋاتقان بىر چاتقاللىقنىڭ ئوت يالقۇندا بىر
پەرىشتە ئۇنىڭغا كۆرۈندى. ■
31 بۇ غايىبانە كۆرۈنۈشنى كۆرگەن مۇسا ئۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران بولۇپ قالدى؛ بۇنىڭ قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى
بىلەي دەپ يېقىنراق بارغاندا پەرۋەردىگارنىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپ:
32 »مەن سېنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىڭنىڭ خۇداسى، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپنىڭ خۇداسىدۇرمەن« دېدى. مۇسا
قورقۇنچتا تىترەپ، قاراشقىمۇ جۈرئەت قىلالمىدى. ■
33 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا يەنە: ـ ئايىغىڭنى سىلىۋەت؛ چۈنكى سەن تۇرۇۋاتقان يەر مۇقەددەستۇر. ■
34 مەن دەرھەققەت مىسىردا تۇرۇۋاتقان خەلقىمنىڭ خارلىنىۋاتقانلىقىنى كۆردۇم، ئۇلارنىڭ نالە-پەريادلىرىنى
ئاڭلىدىم. شۇڭا مەن ئۇلارنى ئېلىپ چىقىلى چۈشتۈم. ئەمدى بارغىن، مەن سېنى مىسىرغا ئەۋەتەي«! دېدى.■
35 مانا ھېلىقى كىشىلەر: »كىم سېنى بىزگە باش ھەم سوراقچى بولسۇن دەپتۇ!؟« دەپ رەت قىلغان دەل مۇشۇ
مۇسانى، خۇدا ئۇنىڭغا چاتقاللىقتا كۆرۈنگەن پەرىشتىنىڭ قولى بىلەن ئىسرائىللارغا ھەم باش ھەم قۇتقۇزغۇچى
بولۇشقا ئەۋەتتى.

□ 7:21 **»كېيىن ئۇ سىرتقا قويۇپ قويۇلغاندا...«** ـ مۇشۇ يەردىكى »سىرتقا قويۇپ قويۇش« دېگەن ئىبارە 19-ئايەتتە:)ھايات قالدۇرماسلىقى ئۈچۈن(**»تاشلۇۋېتىش«** دەپ تەرجىمە قىلىندۇ. ئەمما مۇسانىڭ ئاتا-ئانىسىنىڭ بوۋاققا)مۇساغا(بولغان بارلىق مۇئامىلىسى، جۈملىدىن »سىرتقا قويۇش«ى ئىمان-ئىشەنچ بىلەن بولدى. »ئىبر.» 23:11ن، »مىس.» 2-بابنى كۆرۈڭ. **»پىرەۋنىڭ قىزى ئۇنى سۈدىن ئېلىپ...«** ـ »مىس.» 2-بابنى كۆرۈڭ.
□ 7:23 **»ئۆز قېرىنداشلىرى بولغان ئىسرائىللارنىڭ ھالىغا يېتىش...«** ـ گېرىك تىلىدا »ئۆز قېرىنداشلىرى بولغان ئىسرائىللارنى يوقلاش...«.
■ 7:23 مىس. 2.15-11:
■ 7:27 مات. 23:21□ روس. 35:7□ 7.4:
■ 7:28 مىس. 14.2:
□ 7:29 **»مۇسا بۇ سۆزنى ئاڭلاپ قورقۇپ، مىسىردىن قېچىپ مىدىيان زېمىنىغا بېرىپ...«** ـ ئۇنىڭ قورقىدىغانلىقىنىڭ سەۋەبى مىسىرلىقنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنىڭ ئاشكارىلانغانلىقى بولۇشى كېرەك. لېكىن ئاخىردا ئۇنىڭ مىسىرنى تاشلاپ كېتىشى قورقۇنچتىن ئەمەس، بەلكى ئىماندىن ئىدى) يەنە »مىس.» 2-بابنى، »ئىبر.» 27:11نى كۆرۈڭ.(■ 7:30 مىس. 23: ■ 7:32 مىس. 6:3□ مات. 32:22□ ئىبر. 16.11: ■ 7:33 مىس. 3□5: 7، 8، 10؛ يە. 15.5:
■ 7:34 مىس. 2-10.3:

36 ئەنە شۇ مۇسا خەلققە يېتەكچىلىك قىلىپ، ئۇلارنى مىسىردىن چىقاردى ھەمدە مىسىر زېمىنىدا، قىزىل دېڭىزنىڭ
بويىدا ۋە قىرىق يىلنى ئۆتكۈزگەن چۆلدە كارامەتلەرنى ۋە مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسەتتى. □ ■
37 ئەنە شۇ مۇسا ئۆزى ئىسرائىللارغا: »خۇدا قېرىنداشلىرىڭلار ئارىسىدىن ماڭا ئوخشاش بىر پەيغەمبەرنى تىكلەيدۇ«
دېگەنىدى. □ ■
38 چۆل-بىياۋاندىكى جامائەتكە ھەمراھ بولغان، سىناي تېغىدا ئۆزىگە سۆز قىلغان پەرىشتە بىلەن بىللە بولغان،
ئاتا-بوۋىلىرىمىز بىلەن بىللە بولغان ھەمراھ دەل ئەنە شۇ ئىدى؛ ھاياتلىق بەخش يەتكۈزىدىغان ۋەھىيلەرنى بىزگە
يەتكۈزۈش ئۈچۈن قوبۇل قىلغۇچى بولغان دەل ئەنە شۇ ئىدى؛ ■
39 شۇنداق بولسىمۇ، ئاتا-بوۋىلىرىمىز ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىشنى خالىماي، ئۇنى چەتكە قېقىپ، كۆڭلىدە مىسىرغا
قايتىشنى ئارزۇ قىلدى؛
40 شۇڭا ئۇلار ھارۇنغا: ـ »بىزگە يول باشلايدىغان ئىلاھلارنى ياساپ بەرگىن! چۈنكى بىزنى مىسىر زېمىنىدىن
ئېلىپ چىققان ھېلىقى مۇسانىڭ نېمە بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلەلمىدۇق« دېدى. □ ■
41 شۇنىڭ بىلەن شۇ كۈنلەردە ئۇلار موزاي شەكلىدە بىر بۇت ياساپ، بۇ مەبۇدقا ئاتاپ قۇربانلىق سۇندى.
شۇنداق قىلىپ ئۇلار ئۆز قوللىرى بىلەن ياسىغان بىر نەرسىنى خۇشال-خۇرراملىق بىلەن تەبرىكلەشكە كىرىشتى.
42 لېكىن خۇدا ئۇلاردىن يۈزىنى ئۆرۈپ، ئۇلارنى ئاسماندىكى يۇلتۇز قوشۇنلىرىغا چوقۇنۇشقا قويۇپ بەردى. شۇنىڭ
بىلەن پەيغەمبەرلەرنىڭ مۇقەددەس يازمىسىدا پۈتۈلگەندەك، خۇدا ئۇلارنى مۇنداق ئەيىبلىدى: ـ
»سىلەر چۆل-بىياۋاندا بولغان قىرىق يىل جەريانىدا قىلغان قۇربانلىق-ھەدىيەلەرنى ھەققەتەن ماڭا ئېلىپ
كەلگەنمۇسىلەر، ئى ئىسرائىل جەمەتى؟ ■
43 بەرھەق، سىلەر چوقۇنۇش ئۈچۈن ياسىغان مەبۇدلار، يەنى »مولوق«نىڭ چېدىرى ھەم بۇتۇڭ بولغان
»رەمفان«نىڭ يۇلتۇز بەلگىسىنى كۆتۈرۈپ ماڭدىڭلار؛ ئەمدى مەن سىلەرنى ئەسىر قىلىپ بابىلدىن يىراققا
سۈرگۈن قىلدۇرىمەن.«□ ■
44 ئاتا-بوۋىلىرىمىز چۆلدىن كەزگەن ۋاقىتتا، »ھۆكۈم-گۇۋاھلىق« چېدىرى ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا تىكلەنگەنىدى؛
ئۇ دەل مۇساغا سۆز- كالام يەتكۈزگۈچىنىڭ بۇيرۇغىنىدەك، كۆرسىتىلگەن ئورنەك بويىچە ياسالغانىدى. □ ■
45 شۇ ئىبادەت چېدىرىنى ئاتا-بوۋىلىرىمىز ئىلگىرىدىكىلەردىنمۇ ئىگىدارچىلىقىغا تاپۇشۇپ، يەشۇئانىڭ يېتەكچىلىكىدە،
خۇدا ئۇلارنىڭ ئالدىدىلا قوغلىغان ئەللەرنىڭ زېمىنلىرىنى بېسىۋالغىنىدا، ئۇنى بۇ يەرگە ئېلىپ كەلگەن؛ ئۇ شۇنداقلا

□ 7:36 «...□□ مۇسا خەلققە يېتەكچىلىك قىلىپ، ئۇلارنى مىسىردىن چىقاردى ھەمدە مىسىر زېمىنىدا، قىزىل دېڭىزنىڭ بويىدا ۋە قىرىق يىلنى ئۆتكۈزگەن چۆلدە كارامەتلەرنى ۋە مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسەتتى» ـ بۇ ئىشلار »مىسىردىن چىقىش« ھەم »چۆل-بىياۋاندىكى سەپەر«دىكى ئۇلۇغ تېمادۇر.

■ 7:36 مىس. 7؛ 8؛ 9؛ 10؛ 11؛ 13؛ 14؛ 1:16□ قان. 3.1:

□ 7:37 »خۇدا قېرىنداشلىرىڭلار ئارىسىدىن ماڭا ئوخشاش بىر پەيغەمبەرنى تىكلەيدۇ« ـ »قان.» 15:18.

■ 7:37 قان. 18:18□15 يۇھ. 46:1□ روس. 22:3□ مات. 5.17:

■ 7:38 مىس. 3:19□ گال. 19.3:

□ 7:40 »شۇڭا ئۇلار ھارۇنغا...» ـ ھارۇن مۇسانىڭ ئاكىسى. »شۇڭا خالايىق ھارۇنغا: ـ »بىزگە يول باشلايدىغان ئىلاھلارنى ياساپ بەرگىن! چۈنكى بىزنى مىسىر زېمىنىدىن ئېلىپ چىققان ھېلىقى مۇسانىڭ نېمە بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلەلمىدۇق« دېدى« ـ بۇ ۋەقە مۇسا پەيغەمبەر سىناي تېغىدىن تېخى چۈشمىگەن ۋاقىتتا بولغانىدى »)مىس.» 32-باب.(

■ 7:40 مىس. 23.32□1:

■ 7:42 ئام. 25.5:

□ 7:43 »...» بەرھەق، سىلەر چوقۇنۇش ئۈچۈن ياسىغان مەبۇدلار، يەنى »مولوق«نىڭ چېدىرى ھەم بۇتۇڭ بولغان »رەمفان«نىڭ يۇلتۇز بەلگىسىنى كۆتۈرۈپ ماڭدىڭلار؛ ئەمدى مەن سىلەرنى ئەسىر قىلىپ بابىلدىن يىراققا سۈرگۈن قىلدۇرىمەن« ـ »ئام.» 25:5-27.

■ 7:43 ئام. 27.5□26:

□ 7:44 »»ھۆكۈم-گۇۋاھلىق« چېدىرى« ـ يەنى »ئىبادەت چېدىرى«؛ »مىس.» 34:16 ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. »ئۇ دەل مۇساغا سۆز- كالام يەتكۈزگۈچىنىڭ بۇيرۇغىنىدەك، كۆرسىتىلگەن ئورنەك بويىچە ياسالغانىدى« ـ »سۆز- كالام يەتكۈزگۈچى« ـ خۇدانىڭ ئۆزى، ئەلۋەتتە. ■ 7:44 مىس. 40:25□ ئىبر. 5.8:

پادىشاھ داۋۇتنىڭ زامانىغىچە تۇرغان. □ ■
46 داۋۇت خۇدانىڭ شاپائىتىگە ئېرىشىپ، ياقۇپنىڭ خۇداسى ئۈچۈن بىر مۇقىم ماكان سېلىشقا ئىجازەت سوريغان.
□ ■
47 بىراق كېيىن، خۇدا ئۈچۈن ئىبادەتخانا سالغان داۋۇت ئەمەس، ئەمەلىيەتتە سۇلايمان بولدى. □ ■
48 ھالبۇكى، ئەڭ ئالىي بولغۇچى ئىنساننىڭ قوللىرى بىلەن ياسىغان ماكانلاردا تۇرمايدۇ؛ خۇددى پەيغەمبەر مۇنداق
دېگىنىدەك: ـ ■
49 »ئاسمانلار مېنىڭ تەختىم،
زېمىن بولسا ئاياغلىرىمغا تەختىپەردۇر،
ئەمدى ماڭا قانداق تۈي-ئىمارەت ياسىماقچىسىلەر؟
ماڭا قانداق يەر ئارامگاھ بولالايدۇ؟■
50 بۇلارنىڭ ھەممىسىنى مېنىڭ قولۇم ياراتقان ئەمەسمىدى؟«□ ■
51 ـ ئەي، بوينى قاتتىق، يۈرىكى ۋە قۇلىقى خەتنىسىز بولغانلار! سىلەر مۇقەددەس روھ بىلەن دائىم قارشىلىشىسىلەر؛
سىلەر ئاتا-بوۋىلىرىڭلار نېمە قىلغان بولسا، شۇنى ئوخشاش قىلىۋاتىسىلەر! ■
52 پەيغەمبەرلەردىن زادى قايسىسىغا ئاتا-بوۋىلىرىڭلار زىيانكەشلىك قىلىپ باقمىغان؟ شۇنداق قىلىپ ئۇلار »ھەققانىي
بولغۇچى«نىڭ كېلىدىغانلىقىنى ئالدىن جاكارلىغۇچىلارنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن. ئەمدى ئۇ ئۆزى ھازىر كەلگەندە، سىلەر
ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلغۇچى ۋە قاتىل بولۇپ چىقتىڭلار، □
53 ئى سىلەر تەۋرات قانۇنىنى پەرىشتىلەرنىڭ ئەمرى-تاپىلغانلىرى بىلەن تاپشۇرۇۋېلىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئەمەل
قىلمىغۇچىلار«!■

ئىستىپاننىڭ چالما- كېسەك قىلىنىشى

54 ئىستىپاننىڭ بۇ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان ئالىي كېڭەشمىدىكىلەر يۈرىكىگە خەنجەر سانجىلغاندەك بولۇپ، ئۇنىڭغا
چىشلىرىنى غۇچۇرلاتتى.
55 لېكىن ئۇ بولسا مۇقەددەس روھقا تولغان، كۆزلىرىنى كۆككە تىكىپ، خۇدانىڭ جۇلاسىنى، شۇنداقلا ئۈنىڭ
ئوڭ يېنىدا ئەيسانىڭ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ،
56 ـ قاراڭلار! ئاسمانلار ئېچىلىپ، ئىنسانئوغلىنىڭ خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈۋاتىمەن! ـ دېدى.
57 ئۇلار بۇنىڭغا قۇلاقلىرىنى قوللىرى بىلەن ئېتىۋېلىپ، ئاۋازىنى قاتتىق كۆتۈرۈپ ۋارقىرىشىپ بىرلىكتە ئۇنىڭغا
يوپۇرۇلۇپ كېلىۋىدى،

□ 7:45 **»يەھۇئانىڭ يېتەكچىلىكىدە...«** ـ يەنى يەھۇئا پەيغەمبەرنىڭ يېتەكچىلىكىدە.
■ 7:45 يە. 14.3:
□ 7:46 **»ياقۇپنىڭ خۇداسى ئۈچۈن بىر مۇقىم ماكان سېلىشقا ئىجازەت سوريغان«** ـ گرېك تىلىدا »ياقۇپنىڭ خۇداسى ئۈچۈن بىر مۇقىم ماكان تېپىشقا
ئىجازەت سوريغان« («2□□□.» 7-بابنى كۆرۈڭ.(
■ 7:46 1سام. 1:16□ 2سام. 2:7□ 1تار. 1:17□ زەب. 19-21:89□ 5:132□ روس. 22.13:
□ 7:47 **»بىراق كېيىن،)خۇدا(ئۈچۈن ئىبادەتخانا سالغان داۋۇت ئەمەس، ئەمەلىيەتتە سۇلايمان بولدى«** ـ «1□□□.» 6-5-بابنى كۆرۈڭ.
■ 7:47 1پاد. 1:6□ 1تار. 12.17:
■ 7:48 1پاد. 27:8□ روس. 24.17:
■ 7:49 2تار. 33:6□ يەش. 66□1: 2؛ مات. 34:5□ 22.23:
□ 7:50 **»ئاسمانلار مېنىڭ تەختىم، زېمىن بولسا ئاياغلىرىمغا تەختىپەردۇر، ئەمدى ماڭا قانداق تۈي-ئىمارەت ياسىماقچىسىلەر؟ ماڭا قانداق يەر ئارامگاھ
بولالايدۇ؟ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى مېنىڭ قولۇم ياراتقان ئەمەسمىدى؟«** ـ »يەش.» .2-1:66
■ 7:50 يەش. 66:2-1□ يار. 4.1:
■ 7:51 نەھ. 17:9□16□ يەر. 1.6:
□ 7:52 **»شۇنداق قىلىپ ئۇلار »ھەققانىي بولغۇچى«نىڭ كېلىدىغانلىقىنى ئالدىن جاكارلىغۇچىلارنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن. ئەمدى ئۇ ئۆزى ھازىر كەلگەندە،
سىلەر ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلغۇچى ۋە قاتىل بولۇپ چىقتىڭلار،...«** ـ »ھەققانىي بولغۇچى« ئەيسانى كۆرسىتىدۇ. ■ 7:53 مىس. 3:19□ 3:24□
يۇھ. 19:7□ گال. 19:3□ ئىبر. 2.2:

58 ئۇنى شەھەرنىڭ سىرتىغا ئىتتىرىپ چىقىرىپ، چالما-كېسەك قىلىشقا باشلىدى. ئۇنى ئەرز قىلغان گۇۋاھچىلار
ئۇنى چالما-كېسەك قىلىشتىن ئاۋۋال چاپانلىرىنى ساۋۇل ئىسىملىك بىر ياشنىڭ پۇتى ئالدىدا قويۇپ قويۇشتى. □ ■
59 ئۇلار ئىستىپانىنى چالما-كېسەك قىلغىنىدا ئۇ:
ـ ئى رەب ئەيسا، مېنىڭ روھىمنى قوبۇل قىلغايسەن! ـ دەپ ندا قىلدى.■
60 ئاندىن ئۇ تىزلىنىپ تۇرۇپ قاتتىق ئاۋاز بىلەن:
ـ ئى رەب، بۇ گۇناھنىڭ ھېسابىنى ئۇلاردىن ئالمىغايسەن، ـ دېدى. ئۇ بۇ سۆزنى قىلىپ بولۇپلا جان ئۈزۈپ
ئۇخلاپ كەتتى.■

8

ساۋۇلنىڭ ئېتىقادچىلارغا زىيانكەشلىك قىلىشى

1 ئىستىپاننىڭ ئۆلتۈرۈلۈشىنى ساۋۇلمۇ قوللايتتى. شۇ كۈندىن باشلاپ، يېرۇسالېمدىكى جامائەتكە قارىتىلغان دەھشەتلىك
زىيانكەشلىك قوزغالدى. روسۇللاردىن باشقا بارلىق جامائەتتىكىلەر يەھۇدىيە ۋە سامارىيەنىڭ ھەرقايسى يۇرتلىرىغا
تارقىلىپ كېتىشتى.■
2 بەزى ئىخلاسمەن كىشىلەر ئىستىپانىنى دەپنە قىلىپ، ئۇنىڭغا قاتتىق يىغا-زارلارنى كۆتۈرۈشتى.■
3 لېكىن ساۋۇل جامائەتكە ۋەيرانچىلىق سېلىپ، ئۆيمۇ-ئۆي ئاختۇرۇپ، ئەر-ئايالغا قارىماي ئۇلارنى سۈرەپ چىقىپ
زىندانغا تاشلىدى.■

خۇش خەۋەرنىڭ سامارىيە ئۆلكىسىگە يېتىپ بېرىشى

4 ئەمدى تارقىلىپ كەتكەنلەر تارقالغان يۇرتلاردا كېزىپ سۆز-كالامنىڭ خۇش خەۋىرىنى جاكارلىدى.■
5 ئۇلارنىڭ ئىچىدىن فىلىپ بولسا سامارىيەنىڭ مەلۇم بىر شەھىرىگە بېرىپ، يەرلىك كىشىلەرگە مەسىھنى جاكارلىدى.
6 توپ-توپ كىشىلەر ئۇنى ئاڭلاپ ھەمدە ئۇ كۆرسەتكەن مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرۈپ، بىر جان بىر دىلى
بىلەن ئۇنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالدى.
7 چۈنكى ناپاك روھلار بولسا، چاپلىشىۋالغان كىشىلەردىن قاتتىق ۋارقىرىغىنىچە چىقىپ كەتتى. نۇرغۇن پالەچ،
توكۇرلارمۇ ساقايتىلدى؛■
8 زور شاد-خۇراملىق شۇ شەھەرنى قاپلىدى.
9 ئۇ شەھەردە ئەسلى جادۇگەر-سېھىرگەرلىك بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان سىمون ئىسىملىك بىر ئادەم بار ئىدى؛ ئۇ شۇ يول
بىلەن پۈتكۈل سامارىيەدىكىلەرنى ھاڭ-تاڭ قالدۇرۇپ، ئۆزىنى قالتىس زات كۆرسەتمەكچى بولۇپ كەلگەنىدى.
■
10 پېقىردىن تارتىپ ئامبالغىچە ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا ئىخلاس قىلىپ قارايتتى ۋە »خۇدانىڭ ئۇلۇغ كۈچ-
قۇدرىتى مانا شۇ«! دېيىشەتتى.

□ **7:58 »ئۇنى ئەرز قىلغان گۇۋاھچىلار ئۇنى چالما-كېسەك قىلىشتىن ئاۋۋال چاپانلىرىنى ساۋۇل ئىسىملىك بىر ياشنىڭ پۇتى ئالدىدا قويۇپ قويۇشتى«** ـ تەۋرات قانۇنى بويىچە بىرسى ئۆلۈمگە مەھكۇم بولسا ئۇنىڭغا ئەرز قىلغان گۇۋاھچىلار بىرىنچى بولۇپ تاش ئېتىشى كېرەك ئىدى »)قان.» 7:17).

■ **7:58** 1پاد. 13:21□ لۇقا 29.4: ■ **7:59** زەب. 5:31□ لۇقا 46.23: ■ **7:60** مات. 44:5□ لۇقا 34:23□ 1كور. 12.4: ■ **8:1** روس. 19:11□ 20.22: ■ **8:2** يار. 2:23□ 10:50□ 2سام. 313:■ **8:3** روس. 1:9□ 4:22□ 9:26□ 1كور. 9:15□ گال. 13:1□ 1تىم. 13.1: ■ **8:4** مات. 23:10□ روس. 19.11: ■ **8:7** مار. 17:16□ روس. 16:5□ 18:16□ 11.19: ■ **8:9** روس. 6.13:

11 خالايىق ئۇنىڭغا ئىخلاس قىلىشى ئۈنىڭ ئۆزۈندىن بېرى جادۇگەر-سېھىرگەرلىكى بىلەن ئۇلارنى ھاڭ-تاڭ
قالدۇرۇپ كەلگەنلىكى تۈپەيلىدىن ئىدى.
12 لېكىن ئەمدى فىلىپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ۋە ئەيسا مەسىھنىڭ نامى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى
جاكارلىغىنىدا ئۇلار ئۈنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەندى ۋە ئەرلەر بولسۇن، ئاياللار بولسۇن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى.
13 سىمون ئۆزىمۇ ئىشەندى. ئۇ چۆمۈلدۈرۈلگەن بولۇپ، ھەمىشە فىلىپنىڭ يېنىدا يۈردى ھەمدە فىلىپ
كۆرسىتىۋاتقان مۇجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە قۇدرەتلىك ئىشلارغا قاراپ، ئىنتايىن ھەيران بولدى.
14 يېرۇسالېمدىكى روسۇللار ساماريەلىكلەرنىڭ خۇدانىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ، پېترۇس بىلەن
يۇھاننانى ئۇلارغا ئەۋەتتى؛
15 ئىككىيلەن ئۇ يەرگە چۈشۈشى بىلەنلا، ئۇلارنى مۇقەددەس روھنىڭ ئاتا قىلىنغۇچىسى بولسۇن دەپ دۇئا
قىلدى.
16 چۈنكى مۇقەددەس روھ تېخى ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىغا چۈشمىگەندى؛ ئۇلار پەقەت رەب ئەيسانىڭ نامى بىلەن
چۆمۈلدۈرۈلگەندى.
17 پېترۇس بىلەن يۇھاننا ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قولىنى تەگكۈزۈشى بىلەن، مۇقەددەس روھ ئۇلارغا ئاتا قىلىندى. □ ■
18 لېكىن سىمون مۇقەددەس روھنىڭ روسۇللارنىڭ قولىنى تەگكۈزۈپ قويۇشى بىلەن ئاتا قىلىنغانلىقىنى كۆرۈپ،
ئۇلارغا پۇل تەكلىپ:
19 ـ بۇ كۈچ-قۇدرەتتىن ماڭىمۇ بېرىڭلاركى، مەنمۇ ھەركىمنىڭ ئۈستىگە قوللىرىمنى تەگكۈزسەم، ئۇنىڭغا
مۇقەددەس روھ ئاتا قىلىنسۇن، ـ دېدى.
20 لېكىن پېترۇس ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
ـ خۇدانىڭ بۇ ئىلتىپاتىنى پۇلغا سېتىۋالغىلى بولىدۇ، دەپ ئويلىغىنىڭ ئۈچۈن، پۇلۇڭ سەن بىلەن تەڭ ھالاكەتكە
بارسۇن! ■
21 سېنىڭ بۇ ئىشتا ھېچ ھەسسەڭ ياكى نېسىۋەڭ يوقتۇر! چۈنكى سېنىڭ نىيىتىڭ خۇدا ئالدىدا دۈرۈس ئەمەس!
22 شۇڭا، بۇ رەزىللىكىڭدىن توۋا قىلىپ، رەببىمىز، مۇمكىن بولسا كۆڭلۈمدىكى بۇ نىيىتىم كەچۈرۈم قىلىنغاي، دەپ
تۆتۈن!
23 چۈنكى سېنىڭ ئاچچىق ھەسەتكە تولۇپ، ھەققانىيسىزلىقنىڭ ئاسارىتىدا ئىكەنلىكىڭ ماڭا مەلۇم.
24 سىمون ئۇلارغا:
ـ مەن ئۈچۈن رەببىمىز تۆتۈنۈڭلاركى، سىلەر ئېيتقان ئىشلاردىن ھېچبىرى بېشىمغا كەلمىگەي! ـ دېدى.□
25 پېترۇس بىلەن يۇھاننا يەنە شۇ يەردە ئاگاھ-گۇۋاھلىق بېرىپ رەببىنىڭ سۆز-كالامىنى يەتكۈزگەندىن كېيىن،
ساماريەنىڭ نۇرغۇن يېزا-كەنتلىرىگە بېرىپ خۇش خەۋەر يەتكۈزگەچ، يېرۇسالېمغا قايتىپ كەتتى.

فىلىپ ۋە ئېفىئوپىيىلىك ئەمەلدار

26 شۇ ۋاقىتتا، خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسى فىلىپقا:

□ **8:17 »پېترۇس بىلەن يۇھاننا ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قولىنى تەگكۈزۈشى بىلەن، مۇقەددەس روھ ئۇلارغا ئاتا قىلىندى«** ـ بۇ چوڭ ئىش ئىدى. ئەسلىدە
يەھۇدىيلار ۋە ساماريەلىكلەر بىر-بىرىگە بەك تۇچ ئىدى، ھېچقانداق باردى-كەلدى قىلمايتتى. ساماريەلىكلەر مۇقەددەس روھنى قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن
فىلىپ »)يېرىم گۈبۈك«)نىڭ قولىنى ئەمەس، بەلكى ساپ ئىككى يەھۇدىينىڭ قولىنى ئۇلارغا تەگكۈزۈشىنى كەمتەرلىك بىلەن قوبۇل قىلىشى كېرەك
ئىدى. ساپ ئىككى يەھۇدىيۇ ھازىر ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇپ، قوللىرىنى »ناپاك ساماريەلىكلەر«نىڭ بېشىغا قويۇشنى كېرەك. »يۇھاننا« 4-باب، »ماتتا«نىڭ
»قوشۇمچە سۆز«بدىكى 19:16 توغرۇلۇق ئىزاھاتىمزنى ۋە »گال.» 28:3نى كۆرۈڭ.

■ **8:17** روس. 6:6□ 3:13□ 6:19□ 1تىم. 14:4□ 22:5□ 2تىم. 6.1:

■ **8:20** مات. 8.10:

□ **8:24 »سىمون ئۇلارغا: ـ مەن ئۈچۈن رەببىمىز ئۈتۈنۈڭلاركى، سىلەر ئېيتقان ئىشلاردىن ھېچبىرى بېشىمغا كەلمىگەي! ـ دېدى«** ـ بەزى قەدىمكى
تارىخىي خاتىرىلەر بويىچە، سىمون كېيىن خۇش خەۋەرگە ئىشەددىي دۈشمەن بولۇپ چىققان.

ـ ئورنۇڭدن تۇرۇپ جەنۇبقا قاراپ يېرۇسالېمدن گازا شەھىرىگە ماڭىدىغان يول بىلەن ماڭ! ـ دېدى)شۇ يول چۆلدىكى يولدۇر.(
27-28 شۇڭا فىلىپ ئورنىدىن تۇرۇپ يولغا چىقتى. ۋە مانا، يولدا ئېفىئوپىيە ئايال پادىشاھى كانداسنىڭ بىر ئەمەلدارى، پۈتكۈل خەزىنىگە مەسئۇل ئېفىئوپىيەلىك ئاغۋات ۋەزىر تۇراتتى. ئۇ يېرۇسالېمغا خۇداغا ئىبادەت قىلغىلى بارغانىدى؛ ھازىر قايتىش يولىدا ئۆزىنىڭ جەڭ ھارۋىسىدا ئولتۇرۇپ، يەشايا پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىنى ئوقۇۋاتاتتى.
29 روھ فىلىپقا:
ـ بۇ ھارۋىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا يېقىنلاشقىن، ـ دېدى.□
30 فىلىپ يۈگۈرۈپ بېرىپ، ۋەزىرنىڭ يەشايا پەيغەمبەرنىڭ يازمىسىدىن ئوقۇۋاتقانلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭدىن:
ـ ئوقۇۋاتقىنىڭىزنى چۈشىنىۋاتامسىز؟ ـ دەپ سوردى.
31 ۋەزىر ئۇنىڭغا:
ـ بىرى ماڭا چۈشەندۈرۈپ بەرمىسە، مەن قانداقمۇ چۈشىنەلەيمەن؟! ـ دەپ، فىلىپنى ھارۋىسىغا چىقىپ يېنىدا ئولتۇرۇشقا تۇتۇندى.
32 ئۇ ئوقۇۋاتقان يازما قىسمى بولسا:

»ئۇ گويا بوغۇزلاشقا يېتىلەپ مېڭىلغان قويدەك بوغۇزلاشقا ئېلىپ مېڭىلدى،
قىرقىغۇچى ئالدىدا ئۈن-تىنسىز ياتقان قوزىدەك، ئۇ زادىلا ئېغىز ئاچمىدى.
33 ئۇ خورلىنىدۇ، ئۇ ھەق سوراقتىن مەھرۇم بولدى،
ئەمدى ئۇنىڭ ئەۋلادىنى كىممۇ بايان قىلالىسۇن؟!
چۈنكى ھاياتى يەر يۈزىدىن ئېلىپ كېتىلدى.«□ ■

34 ئاغۋات فىلىپتىن:
ـ دەپ بەرسىڭىز، پەيغەمبەرنىڭ بۇ سۆزى كىمگە قارىتىپ ئېيتىلغان؟ ئۆزىگىمۇ ياكى باشقا بىرسىگىمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
35 فىلىپ ئاغزىنى ئېچىپ شۇ يازمىنىڭ شۇ قىسمىدىن باشلاپ، ئۇنىڭغا ئەيسا توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى جاكارلاپ بەردى. □ ■
36-37 ئۇلار يولدا كېتىۋېتىپ، سۇ بار بىر يەرگە كەلگەندە، ئاغۋات:
ـ مانا بۇ يەردە سۇ بار ئىكەن. مۇشۇ يەردىلا چۆمۈلدۈرۈلۈشۈمگە قانداق توسالغۇ بار؟ ـ دېدى.■
38 ئۇ ھارۋىنى توختىتىشنى بۇيرۇدى. فىلىپ ۋە ئاغۋات ئىككىسى بىللە سۇغا چۈشۈپ، ئۇنى چۆمۈلدۈردى.
39 ئۇلار سۇدىن چىققاندا، رەببنىڭ روھى فىلىپنى كۆتۈرۈپ ئېلىپ كەتتى. ئاغۋات ئۇنى قايتا كۆرمىدى، ئەمما ئۇ شادلىنىپ يولىنى داۋاملاشتۇردى.
40 فىلىپ بولسا ئاشدود شەھىرىدە پەيدا بولدى؛ ئۇ شۇ يۇرتنى كېزىپ، شۇ يەردىن قەيسەرىيە شەھىرىگە كەلگۈچە بولغان ھەممە شەھەرلەردە خۇش خەۋەر جاكارلىدى.□

□ **8:29 »روھ فىلىپقا: ... ـ دېدى«** ـ »روھ« ـ مۇقەددەس روھ، ئەلۋەتتە. **»بۇ ھارۋىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا يېقىنلاشقىن«** ـ گرېك تىلىدا »بېرىپ ئۆزۈڭنى بۇ ھارۋىغا قوشقىن.«
□ **8:33 »....□□ خورلىنىدۇ، ئۇ ھەق سوراقتىن مەھرۇم بولدى، ئەمدى ئۇنىڭ ئەۋلادىنى كىممۇ بايان قىلالىسۇن؟! چۈنكى ھاياتى يەر يۈزىدىن ئېلىپ كېتىلدى«** ـ »يەش.» 7:53-8.
■ **8:33** يەش. 53□7: 8.
□ **8:35 »ئۇنىڭغا ئەيسا توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى جاكارلاپ بەردى«** ـ گرېك تىلىدا: »ئۇ ئۇنىڭغا ئەيسانى خۇش خەۋەر دەپ جاكارلاپ بەردى.« ■ **8:35** لۇقا 45:24. ■ **8:36-37** روس. 47:10. □ **8:40 »فىلىپ بولسا ئاشدود شەھىرىدە پەيدا بولدى«** ـ »ئاشدود شەھىرى« گرېك تىلىدا »ئازوتۇس شەھىرى.«

9

سائۇلنىڭ ئەيساغا ئېتىقاد قىلىشى

1 ئەممما شۇ چاغلار سائۇل ھەر نەپىسىدە رەببنىڭ مۇخلىسلىرىغا تېخىچە ئىزچىل قىرغىنچىلىق تەھدىتلىرى سېلىۋاتقان
پەيت ئىدى. ئۇ باش كاھىننىڭ ئالدىغا بېرىپ،□ ■
2 دەممەشق شەھىرىدىكى سىناگوگلارغا تەۋسىيە خېتى يېزىپ بېرىشنى سورىدى. شۇنداق بولغاندا، ئۇ دەممەشقتە
مەسىھ يولىدىكىلەردىن بىرەرسىنى، مەيلى ئەر بولسۇن، ئايال بولسۇن تېپىۋالسىلا، باغلاپ تۇتقۇن قىلىپ، يېرۇسالېمغا
ئېلىپ كېلىشكە رۇخسەت بولاتتى.□
3 سائۇل يولغا چىقىپ، دەممەشق شەھىرىگە يېقىنلاشقاندا، تۇيۇقسىز ئاسماندىن كۆچلۈك بىر نۇر چۈشۈپ، ئۇنىڭ
ئەتراپىنى يورۇتۇۋەتتى.■
4 ئۇ يەرگە يىقىلدى ۋە ئاۋازنى ئاڭلىدى:
ـ سائۇل، سائۇل! ماڭا نېمىشقا زىيانكەشلىك قىلىسەن؟ ـ دېگەن بىر ئاۋازنى ئاڭلىدى.□
5 ـ ئى رەب، سەن كىمسەن؟ ـ دەپ سوردى ئۇ.
ئاۋاز: ـ مەن سەن زىيانكەشلىك قىلىۋاتقان ئەيسادۇرمەن.■
6 ئورنۇڭدىن تۇر، شەھەرگە كىر، نېمە قىلىشىڭ كېرەكلىكى ساڭا ئېيتىپ بېرىلىدۇ« ـ دېدى.■
7 ئۇنىڭ بىلەن بىللە ماڭغان ئادەملەر ئاۋازنى ئاڭلىسىمۇ، ھېچكىمنى كۆرەلمىگەچكە، شۇ يەردە ئۇن چىقىرالماي
تۇرۇۋېلا قالدى.■
8 سائۇل يەردىن تۇرۇپ، كۆزلىرىنى ئېچىپ قاراپدى، لېكىن ھېچ نەرسىنى كۆرەلمىدى. ھەمراھلىرى ئۇنى قولىدىن
يېتىلەپ دەممەشققە ئېلىپ كىردى.
9 ئۇ ئۈچ كۈنگىچە كۆزى كۆرمەس بولۇپ نە يېمىدى نە ئىچمىدى.
10 دەممەشقتە ئاناننياس ئىسىملىك مەلۇم بىر مۇخلىس بار ئىدى. رەب ئۇنىڭغا بىر غايىبانە كۆرۈنۈشتە كۆرۈنۈپ
ئۇنى:
ـ ئاناننياس! ـ دەپ چاقىردى.
ـ مانا مەن، ئى رەب، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
11 رەب ئۇنىڭغا:
ـ سەن دەرھال »تۈز« دەپ ئاتالغان كوچىغا بېرىپ، يەھۇدانىڭ تۆيىدىن تارسۇسلۇق سائۇل ئىسىملىك بىرنى
سوراپ تاپ؛ چۈنكى مانا، ئۇ دۇئا-تىلاۋەت قىلىۋاتىدۇ. ■
12 ئۇ دۇئا قىلىۋاتقىنىدا، غايىبانە كۆرۈنۈشتە ئاناننياس ئىسىملىك بىر كىشىنىڭ كېلىپ، كۆزىنى كۆرىدىغان قىلىش
ئۈچۈن ئۈستىگە قولىنى تەگكۈزگەنلىكىنى كۆردى، ـ دېدى.

□ **9:1 »سائۇل ھەر نەپىسىدە رەببنىڭ مۇخلىسلىرىغا تېخىچە ئىزچىل قىرغىنچىلىق تەھدىتلىرى سېلىۋاتقان پەيت ئىدى«** ـ گرېك تىلىدا »سائۇلنىڭ ھەر نەپەسلىرى رەببنىڭ مۇخلىسلىرىغا تېخىچە ئىزچىل قىرغىنچىلىق تەھدىتلىرى بولۇپ،...«.

■ **9:1** روس. 3:8□ 4:22□ 9:26□ 1 كور. 9:15□ گال. 13:1□ 1تىم. 13.1:

□ **9:2 »مەسىھ يولىدىكىلەر«** ـ مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا پەقەت »»يول«دىكىلەر« دېيىلىدۇ)چۈنكى ئېتىقادنىڭ پەقەت بىرلا يولى باردۇر.(**»دەممەشق شەھىرىدىكى سىناگوگلارغا تەۋسىيە خېتى يېزىپ بېرىشنى سورىدى. شۇنداق بولغاندا، ئۇ دەممەشقتە مەسىھ يولىدىكىلەردىن بىرەرسىنى... تېپىۋالسىلا، باغلاپ تۇتقۇن قىلىپ، يېرۇسالېمغا ئېلىپ كېلىشكە رۇخسەت بولاتتى«** ـ سائۇل تۇتماقچى بولغانلار مەسىھگە ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىيلارلا ئىدى)ئۇنىڭ يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ مەسىھكە ئېتىقاد قىلىشىدىن ھېچ خەۋىرى بولمىسا كېرەك.(
دەممەشقتىكى سىناگوگلار دەممەشق شەھىرىنى باشقۇرمىغان، ئەلۋەتتە. لېكىن شەھەردە يەھۇدىيلارنىڭ تەسىرى خېلى كۆچلۈك بولغاچقا -23) □□□□□□ كۆرۈڭ) سائۇل يەھۇدىي ئىشەنگۈچىلەرنى تۇتماقچى بولسا، ئۇلارنىڭ ياردىمىنى ياكى رۇخسىتىنى سورىمىسا بولمايتتى.

■ **9:3** روس. 6:22□ 31:26□ 1 كور. 8:15□ 2 كور. 2.12:

□ **9:4 »سائۇل، سائۇل«!** ـ ئادەمنىڭ ئىسمىنى ئىككى قېتىم چاقىرىش بولسا رەببنىڭ ئۇنىڭغا بولغان چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببىتىنى ۋە ئۇزىگە تولمۇ ئەزىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **9:5** روس. 39.5: ■ **9:6** لۇقا 10:3□ روس. 37:2□ 30.16: ■ **9:7** دان. 7.10: ■ **9:11** روس. 39:21□ 3.22:

13 ئاناننياس:
ـ ئى رەب، مەن بۇ ئادەمنىڭ خەۋرىنى نۇرغۇن كىشىلەردىن ئاڭلىدىم، ئۇ يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس بەندىلىرىڭگە
شۇنچە كۆپ زىيان-زەخمەت يەتكۈزگەن! □ ■
14 ھازىر ئۇ مۇشۇ يەردە نامىڭغا ندا قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى تۇتۇپ باغلاش ئۈچۈن باش كاھىنلاردىن ھوقۇق
ئاپتۇ ـ دېدى.
15 لېكىن رەب ئۇنىڭغا:
ـ بارىۋەر! چۈنكى ئۇ ناممىنى ئەللەرنىڭ ۋە ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ھەم ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا ئايان قىلىش
ئۈچۈن ئۆزۈمگە ئالاھىدە تاللىغان بىر ئەسۋابتۇر. □ ■
16 چۈنكى مەن ئۇنىڭغا نامىم ئۈچۈن قانچىلىك ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى تارتىشنىڭ مۇقەررەر ئىكەنلىكىنى ئايان قىلىمەن،
ـ دېدى.■
17 بۇنىڭ بىلەن ئاناننياس بېرىپ، شۇ ئۆيگە كىردى؛ ئۇ قوللىرىنى سائۇلنىڭ ئۈستىگە تەگكۈزۈپ ئۇنىڭغا:
ـ قېرىنداش سائۇل، رەب، يەنى بۇ يەرگە كېلىۋاتقان يولۇڭدا ساڭا كۆرۈنگەن ئەيسا، كۆزلىرىڭنى كۆرەلەيدىغان
بولسۇن دەپ ۋە سېنىڭ مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلۇشۇڭ ئۈچۈن مېنى شەخسەن ئۆزى ئەۋەتتى، ـ دېۋىدى، ■
18 سائۇلنىڭ كۆزلىرىدىن خۇددى بېلىق قاسىرىقىدەك بولغان بىر نەرسىلەر چۈشۈپ، كۆزلىرى ئېچىلىپ
كۆرەلەيدىغان بولدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى.
19 ئۇ غىزالانغاندىن كېيىن، قۇۋۋەتلىنىپ ماغدۇرىغا كىردى.

سائۇلنىڭ دەمەشقتە خۇش خەۋەر جاكارلىشى

20 سائۇل دەمەشقتىكى مۇخلىسلارنىڭ يېنىدا بىرنەچچە كۈن تۇردى ۋە
ۋاقتىنى ئۆتكۈزمەي سىناگوگلارغا كىرىپ، »ئۇ كىشى خۇدانىڭ ئوغلىدۇر« دەپ ئەيسانى جاكارلاشقا باشلىدى.
21 ئۇنى ئاڭلىغانلار سۆزلىرىدىن ئىنتايىن ھەيران بولۇشۇپ:
ـ بۇ ئادەم يېرۇسالېمدا بۇ نامغا ندا قىلغۇچىلارنى قاتتىق ۋەيران قىلغان ھېلىقى ئادەم ئەمەسمۇ؟ بۇ يەرگىمۇ
مۇشۇنداقلارنى باغلاپ باش كاھىنلارغا تۇتۇپ بېرىش مەقسىتىدە كەلگەنمىدۇ؟ ـ دېيىشتى.
22 لېكىن سائۇلنىڭ قايىل قىلىش كۈچى بارغانسېرى ئېشىپ، ئەيسانىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ دەمەشقتىكى
يەھۇدىيلارنى پاراكەندىچىلىككە چۈمدۈردى.□
23 كۆپ كۈنلەردىن كېيىن، يەھۇدىيلار سائۇلنى يوقاتماققا قەست قىلماقچى بولدى.
24 لېكىن سائۇل ئۇلارنىڭ سۈيىقەستىدىن خەۋەر تاپتى؛ ئۇنى تۇتۇپ ئولتۇرۇش ئۈچۈن ئۇلار كېچە-كۈندۈز
شەھەرنىڭ قوۋۇقلىرىدا پايلاپ يۈردى. ■

□ 9:13 **»ئۇ يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس بەندىلىرىڭگە شۇنچە كۆپ زىيان-زەخمەت يەتكۈزگەن«!** ـ ئىنجىلدا »مۇقەددەس بەندىلەر« دېگەن ئىبارە كۆپ يەرلەردە ئىشلىتىلگەن. ئۇ گېرىكچىدە »مۇقەددەسلەر« دەپ ئېيتىلىندۇ. »تەبرىلەر«دە »ئېيتقىنىمىزدەك، »مۇقەددەس« دېگەن سۆز »خۇداغا ئاتالغان«، »خۇداغا خاس«، »خۇداغا مەخسۇس ئايرىلغان« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

■ 9:13 روس. 1:9□ 1 كور. 9:15□ گال. 13:1□ 1تىم. 13.1:

□ 9:15 **»...□□ ناممىنى ئەللەرنىڭ ۋە ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ھەم ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا ئايان قىلىش ئۈچۈن...»** ـ گېرىك تىلىدا ...» ئۇ ناممىنى ئەللەرنىڭ ۋە ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ھەم ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا كۆتۈرۈش ئۈچۈن...«».
»ئەللەر« ـ يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەر.

■ 9:15 روس. 2:13□ 21:22□ رىم. 1:1□ گال. 15:1□ 8:2□ ئەف. 8:3□ 1تىم. 7:2□ 2تىم. 1.1:

■ 9:16 روس. 11:21□ 2 كور. 23.11:

■ 9:17 روس. 12.22:

□ 9:22 **»سائۇلنىڭ قايىل قىلىش كۈچى بارغانسېرى ئېشىپ،...»** ـ ياكى، »سائۇل بارغانسېرى كۈچلەندۈرۈلۈپ،...«». **»دەمەشقتىكى يەھۇدىيلارنى پاراكەندىچىلىككە چۈمدۈردى«** ـ ياكى »دەمەشقتىكى يەھۇدىيلارنى بۇنى رەت قىلىشقا ئامالسىز قالدۇردى.« ■ 9:24 2 كور. 32.11:

25 لېكىن مۇخلىسلار بىر كۈنى كېچىدە ئۇنى چوڭ سېۋەتكە ئولتۇرغۇزۇپ، سېپىل كامارىدىن چۈشۈردى.□ ■

ساۋۇل يېرۇسالېمدا

26 ساۋۇل يېرۇسالېمغا يېتىپ بېرىپ، ئۇ يەردىكى مۇخلىسلارغا قوشۇلماقچى بولدى، لېكىن ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ مۇخلىس ئىكەنلىكىگە ئىشەنمەي، ئۇنىڭدىن قورقتى. ■

27 بىراق بارناباس ئۇنى ئېلىپ بېرىپ، روسۇللار بىلەن كۆرۈشتۈردى. ئۇ ئۇلارغا ساۋۇلنىڭ دەمەشقتىكى يولدا رەببى قانداق كۆرگەنلىكىنى، رەببىنىڭمۇ ئۇنىڭغا گەپ قىلغانلىقىنى چۈشەندۈردى ۋە ئۇنىڭ دەمەشقتە ئەيسانىڭ نامىدا قانداق جۈرئەتلىك بىلەن سۆز- كالام يەتكۈزگەنلىكىنى ئۇقتۇردى. ■

28 ئۇنىڭ بىلەن، ساۋۇل يېرۇسالېمدا روسۇللار بىلەن بىللە ئوچۇق-ئاشكارە يۈرۈپ، يۈرەكلىك ھالدا رەببنىڭ نامىدا سۆز- كالام يەتكۈزەتتى. □

29 ئۇ يەنە گېرىكچە سۆزلىشىدىغان يەھۇدىيلار بىلەنمۇ سۆزلىشىپ مۇنازىرىلىشەتتى؛ نەتىجىسى، ئۇلار ئۇنىڭغا قەست قىلماقچى بولدى.

30 قېرىنداشلار بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، ئۇنى قەيسەرىيە شەھىرىگە ئېلىپ بېرىپ، ئاندىن ئۇ يەردىن تارسۇس دېگەن شەھەرگە يولغا سالدى.

31 ئۇ چاغدا، پۈتكۈل يەھۇدىيە، گالىلىيە ۋە ساماريەدىكى جامائەتلەر بىر مەزگىل تىنچلىققا ئېرىشىپ، ئېتىقادتا قۇرۇلدى؛ رەببنىڭ قورقۇنچىدا مېڭىپ، مۇقەددەس روھنىڭ رىغبەت-تەسەللىسى بىلەن ئۇلارنىڭ سانلىرىمۇ بارغانسېرى كۆپەيمەكتە ئىدى.□

پېترۇس لىددا ۋە يوپپا ‘جاففا، خايفا’ شەھەرلىرىدە ياراتقان مۇجىزىلەر

32 شۇ ۋاقىتلاردا شۇنداق بولدىكى، پېترۇس ھەرقايسى جايلارنى ئارىلاپ يۈرگەندە، لىددا شەھىرىدىكى مۇقەددەس بەندىلەرنىمۇ يوقلاشقا چۈشتى.

33 ئۇ يەردە ئۇ ئەنىياس ئىسىملىك بىر ئادەمنى ئۇچراتتى. بۇ ئادەم پالەچ بولۇپ، ئورۇن تۈتۈپ ياتقىلى سەككىز يىل بولغانىكەن. □

34 پېترۇس ئۇنىڭغا:

ـ ئەنىياس، ئەيسا، يەنى مەسىھ بولغۇچى سېنى ساقايتىدۇ. ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، پالىسىڭنى يىغىشتۇر! ـ دېدى.

ئۇ دەرھال ئورنىدىن تۇردى.

35 ئەنىياسنى كۆرگەن لىددا شەھىرىدىكى ۋە شارون رايونىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى توۋا قىلىپ رەببگە باغلاندى.□

36 يوپپا شەھىرىدە بولسا تابىتا ئىسىملىك بىر ئايال مۇخلىس بار ئىدى)ئۇنىڭ ئىسمى گېرىكچىدە »دوركاس« ئىدى.(ئۇ ھەردائىم ياخشى ئەمەللەر ۋە خەير-ساخاۋەتلىك ئىشلارغا بېرىلەتتى. □

□ **9:25** »ئۇنى ... سېپىل كامارىدىن چۈشۈردى« ـ ياكى، »ئۇنى... كۆزنىگۈرىدىن چۈشۈردى.« «2□□□.» 33:11نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **9:25** يە. 15:2□ 1ساۋ. 12.19:

■ **9:26** روس. 17.22:

■ **9:27** روس. 25.11:

□ **9:28** »ساۋۇل يېرۇسالېمدا روسۇللار بىلەن بىللە ئوچۇق-ئاشكارە يۈرۈپ...» ـ گېرىك تىلىدا »ساۋۇل يېرۇسالېمدا روسۇللار بىلەن بىللە كىرىپ-چىقىپ...».

□ **9:31** »ئۇ چاغدا...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »شۇنىڭ بىلەن...» ياكى »شۇڭا...».

□ **9:33** »ئورۇن تۈتۈپ...» ـ گېرىك تىلىدا »پالاس تۈتۈپ...».

□ **9:35** »...□□□□□ رايونىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى توۋا قىلىپ رەببگە باغلاندى» ـ گېرىك تىلىدا »شارون رايونىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى)ئۇز يولدىن(يۈرۈلۈپ رەببگە باغلاندى.«

□ **9:36** »يوپپا شەھىرى« ـ گېرىك تىلىدا ئىسمى »يوپپا.« ھازىرقى ئىسمى »جاففا« ياكى »خايفا.« «...□□□□□□....□□□□□□...» ـ »تابىتا« ئىبرانىي تىلىدا، »دوركاس« گېرىك تىلىدا »جەرەن« دېگەن مەنىدە.

37 شۇ كۈنلەردە شۇنداق بولدىكى، ئۇ كېسەل بولۇپ، تۆلۈپ كەتتى. كىشىلەر جەسەتنى يۇيۇپ، ئۈستۈنكى
قەۋەتتىكى بىر ئۆيگە ياتقۇزۇپ قويدى.
38 يوپپا شەھىرى لىددا شەھىرىگە يېقىن بولغاچقا، يوپپادىكى مۇخلىسلار پېترۇسنىڭ لىددادا ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ،
ئۇنىڭ ئالدىغا ئىككى ئادەم ئەۋەتتى. ئۇلار: »ھايال بولماي يېنىمىزغا كەلسەڭ«! ـ دەپ يالىندى.
39 پېترۇس ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇلار بىلەن بىللە يوپپاغا باردى. يوپپاغا يېتىپ كېلىشى بىلەن ئۇلار ئۇنى ئۈستۈنكى
قەۋەتتىكى ئۆيگە باشلاپ چىقتى. بارلىق تۇل ئاياللار پېترۇسنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ، يىغا-زار قىلىشىپ ئۇنىڭغا
دوركاسنىڭ ئۇلار بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىدا ئۆزلىرىگە تىكىپ بەرگەن كۆڭلەك-كىيىملىرىنى كۆرسىتىشتى.
40 لېكىن پېترۇس ھەممەيلەننى چىقىرىۋېتىپ، تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ دۇئا قىلدى. ئاندىن ئۇ جەسەتكە قاراپ:
ـ تابىتا، ئورنۇڭدىن تۇر! ـ دېدى.
تابىتا كۆزىنى ئېچىپ، پېترۇسنى كۆرۈپ، ئورنىدا ئولتۇردى.
41 پېترۇس ئۇنىڭغا قولىنى ئۇزىتىپ ئۇنى يۇلەپ تۇرغۇزدى ۋە مۇقەددەس بەندىلەر بىلەن تۇل ئاياللارنى چاقىرىپ،
دوركاسنى ئۇلارغا تىرىك تاپشۇرۇپ بەردى.
42 بۇ خەۋەر پۈتكۈل يوپپاغا تارقىلىپ، نۇرغۇن كىشىلەر رەبگە ئېتىقاد قىلدى. □
43 شۇنداق بولدىكى، پېترۇس يوپپادا سىمون ئىسىملىك بىر كۈنچىنىڭ ئۆيىدە ئۇزۇن كۈنلەر تۇردى.

10

رىملىق يۈزبېشىغا پەرىشتىنىڭ كۆرۈنۈشى

1 قەيسەريە شەھىرىدە كورنىلي ئىسىملىك بىر ئادەم بولۇپ، ئۇ رىم قوشۇنىدىكى »ئىتالىيەلىكلەر« قىسمىنىڭ يۈزبېشى
ئىدى.
2 ئۇ ئېخلاسمەن ئادەم بولۇپ، ئۆزى ۋە پۈتكۈل ئۆيىدىكىلىرى خۇدادىن قورقاتتى. ئۇ مەردلىك بىلەن نامراتلارغا
خەير-ساخاۋەت قىلىپ، دائىم خۇداغا دۇئا-تىلاۋەت قىلاتتى.□
3 بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچىلەردە، ئۇ غايىبانە بىر كۆرۈنۈشتە خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسىنىڭ ئۆزىنىڭ
يېنىغا كەلگەنلىكىنى ئوچۇق كۆردى. پەرىشتە ئۇنى:
ـ كورنىلي! ـ دەپ چاقىردى.□
4 كورنىلي ئۇنىڭغا كۆزلىرىنى تىكىپ قاتتىق چۆچۈپ:
ـ تەقسىر، نېمە ئىش؟ ـ دەپ سوريدى.
پەرىشتە ئۇنىڭغا:
ـ سېنىڭ دۇئالىرىڭ ۋە خەير-ساخاۋەتلىك ئىشلىرىڭ خۇدا ئالدىغا ئەسلەتمە قۇربانلىقتەك بېرىپ يەتتى.
5 ئەمدى سەن يوپپاغا ئادەم ئەۋەتىپ، پېترۇس دەپمۇ ئاتلىنىدىغان سىمون ئىسىملىك ئادەمنى چاقىرتىپ كەل.
6 ئۇ سىمون ئىسىملىك بىر كۈنچىنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ. سىموننىڭ ئۆيى دېڭىز بويىدا، ـ دېدى.
7 ئۇنىڭغا سۆزلىگەن پەرىشتە كەتكەندىن كېيىن، كورنىلي ئۆيىدىكى خىزمەتچىلەردىن ئىككىنى ۋە دائىم يېنىدا تۇرۇپ
خىزمەت قىلغۇچىلار ئىچىدىكى ئېخلاسمەن بىر لەشكەرنى چاقىردى.
8 بارلىق ئىشلارنى چۈشەندۈرگەندىن كېيىن، ئۇلارنى يوپپاغا ئەۋەتتى.

□ 9:42 **«بۇ خەۋەر پۈتكۈل يوپپاغا تارقىلىپ...»** ـ مۇشۇ يەردە »يوپپا« يوپپا)جاففا(شەھىرىنىڭ ئەتراپىدىكى پۈتكۈل يەرلەرنى كۆرسەتسە كېرەك.
)ھازىرقى ئىسمى »خايفا«).
□ 10:2 **» كورنىلي** ئېخلاسمەن ئادەم بولۇپ، ئۆزى ۋە پۈتكۈل ئۆيىدىكىلىرى خۇدادىن قورقاتتى...» ـ كورنىلي بەلكىم سىناگوگقا قاتناشقان
»خۇدادىن قورققۇچى« دەپ ئاتالغان يات ئەللىكلەردىن بىرى ئىدى. گەرچە يەھۇدىيلارنىڭ رىملىقلارغا خۇشى بولمىسىمۇ، ئۇ ئېتىقادى تۈپەيلىدىن
يەھۇدىي نامراتلارغا شۇنداق خەيرلىك ئىشلارنى قىلاتتى. □ 10:3 **»چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچىلەردە«** ـ قانائان)پەلەستىن(ۋاقتى بىلەن »سائەت
توققۇزلاردا.«

خۇدانىڭ پېترۇسقا ۋەھيي بېرىشى

9 ئەتىسى ئۈلار سەپەر قىلىپ شەھەرگە يېقىنلاشقاندا، چۈش ۋاقتى بولۇپ، پېترۇس دۇئا قىلىش ئۈچۈن ئۆگزىگە
چىقتى. □ ■
10 ئۇنىڭ قورسىقى ئېچىپ كېتىپ، بىر نەرسە يەي دېدى. بىراق ئۈلار غىزا تەييارلاۋاتقاندا، غايىبانە بىر ئالامەت
پېترۇسنى ئورۇۋالدى.
11 ئۇ ئاسمان ئېچىلىپ، تۆت بۇرجىكىدىن باغلانغان ھالدا يەر يۈزىگە چۈشۈرۈلۈۋاتقان كەڭ داستىخاندەك بىر
نەرسىنى كۆردى.
12 داستىخاندا ھەرخىل تۆت پۇتلۇق ھايۋانلار، يەر بېغىرلىغۇچىلار، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارمۇ بار ئىدى.
13 ئۇنىڭغا بىر ئاۋاز ئاڭلاندى: ـ
»ئورنۇڭدىن تۇر، پېترۇس، ئۈلاردىن سويۇپ يە«!
14 ـ ياق، رەب، ھەرگىز بولمايدۇ! مەن ھېچقاچان ھېچقانداق ناپاك ياكى ھارام نەرسىنى يېگەن ئەمەسمەن! ـ
دېدى پېترۇس.□ ■
15 ئاۋاز ئىككىنچى قېتىم كېلىپ ئۇنىڭغا:
ـ خۇدا ھالال دەپ پاكلىغانىنى سەن ھارام دېمە! ـ دېيىلدى.■
16 بۇ ئىش ئۈچ قېتىم يۈز بېرىپ، ئاندىن داستىخاندەك بولغان شۇ نەرسە دەرھال ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىلدى.
17 پېترۇس كۆزگەن غايىبانە ئالامەتنىڭ مەنىسى توغرىسىدا قايمۇقۇپ تۇرغاندا، مانا كورنىلي ئەۋەتكەن كىشىلەر
سىمونىنىڭ ئۆيىنى تېپىپ، دەرۋازا ئالدىدا تۇراتتى.
18 ئۈلار بىرسىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن پېترۇس دەپمۇ ئاتىلىدىغان سىمون دېگەن بىرسى بۇ يەردە تۇرامدۇ؟ ـ دەپ
سوريدى.□
19 پېترۇس تېخىچە شۇ غايىبانە ئالامەتنىڭ مەنىسى ئۈستىدە ئويلىنىۋاتقاندا، روھ ئۇنىڭغا:
ـ مانا، سېنى ئۈچ ئادەم ئىزدەپ كەلدى. □
20 ئورنۇڭدىن تۇر، پەسكە چۈش، ھېچ ئىككىلەنمەي ئۈلار بىلەن بىللە بارغىن. چۈنكى ئۈلارنى ئەۋەتكۈچى مەن! ـ
دېدى.
21 پېترۇس پەسكە چۈشۈپ، ھېلىقى ئادەملەرگە:
ـ سىلەر ئىزدىگەن كىشى مانا مەن بولىمەن. بۇ يەرگە كېلىش سەۋەبىڭلار نېمىكەن؟ ـ دېدى.
22 ئۈلار جاۋابەن: ـ ھەققانىي بىر ئادەم، خۇدادىن قورقىدىغان، شۇنداقلا پۈتكۈل يەھۇدىي خەلقى تەرىپىگەن
كورنىلي ئىسىملىك رىملىق يۈزبېشى مۇقەددەس بىر پەرىشتە تەرىپىدىن سىزنى ئۆيىگە چاقىرتىپ، سىزدىن سۆز-كالام
ئاڭلاشقا ئەمر قىلىنغان! ـ دېدى.
23 شۇڭا پېترۇس ئۈلارنى ئۆيگە تەكلىپ قىلىپ، قوندۇرۇپ مېھمان قىلدى.

□ **10:9 »چۈش ۋاقتى«** ـ ئىبرانىيلارنىڭ ۋاقتى بىلەن »سائەت ئالتىدە.«

■ **10:9** 2پاد. 33:4□ مات. 6.6:

□ **10:14 »ياق، رەب، ھەرگىز بولمايدۇ! مەن ھېچقاچان ھېچقانداق ناپاك ياكى ھارام نەرسىنى يېگەن ئەمەسمەن«!** ـ داستىخاندىكى ھەرخىل ھايۋانلار ئېچىدە تەۋرات قانۇنى ھارام دەپ بېكىتكەن ئۇرغۇن جانۋارلار بولسا كېرەك ئىدى.

■ **10:14** لاۋ. 4:11□ قان. 7.14:

■ **10:15** مات. 11:15□ رىم. 20:14□17 1تىم. 4:4□ تىت. 15.1:

□ **10:18 »ئۈلار ، يەنى كورنىلي ئەۋەتكەن كىشىلەر** بىرسىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن پېترۇس دەپمۇ ئاتىلىدىغان سىمون دېگەن بىرسى بۇ يەردە تۇرامدۇ؟ ـ دەپ سوريدى« ـ 21-18-ئايەتلەردىن قارىغاندا، دەسلەپتە ھېچكىم مۇشۇ ئادەملەرنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەرمىدى. يەھۇدىي قېرىندىشلار دەرۋازىنىڭ سىرتىدا بىرنەچچە رىملىقلارنىڭ، جۈملىدىن بىر رىملىق ئەسكەرنىڭ پېترۇس توغرۇلۇق سوراۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، بەلكىم جاۋاب بېرىشتىن بىرئاز قورققان بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

□ **10:19 »مانا، روھ ئۇنىڭغا: ـ مانا، سېنى ئۈچ ئادەم ئىزدەپ كەلدى... دېدى«** ـ »روھ« مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى.

ئەتسى ئورندىن تۇرۇپ ئۇ ئۇلار بىلەن بىللە يولغا چىقتى. يوپپادىكى قېرىنداشلاردىن بەزىلىرى ئۇلارغا ھەمراھ
بولۇپ ماكېدى.
24 ئىككىنچى كۈنى، ئۇلار قەيسەرىيەگە يېتىپ باردى. ئەمدى كورنىلي تۇغقانلىرى ۋە يېقىن يار-بۇرادەرلىرىنى
ئۆيىگە چاقىرىپ، پېترۇسلارنى تەققەزارلىق بىلەن كۈتۈپ تۇراتتى.
25 پېترۇس ئۆيگە كىرگەندە، كورنىلي ئالدىغا چىقىپ، ئايىغىغا ئۆزىنى ئېتىپ سەجدە قىلدى.
26 لېكىن پېترۇس دەرھال ئۇنى يۈلەپ تۇرغۇزۇپ:
ـ ئورنۇڭدىن تۇرغىن! مەنمۇ بىر ئىنسان، خالاس! ـ دېدى.■
27 ئۇ كورنىلىيگە گەپ قىلغاچ ئۆيگە كىرىۋىدى، ئۆينىڭ ئىچىگە يىغىلغان توپ-توپ ئادەملەرنى كۆردى.
28 ئۇ ئۇلارغا:
ـ سىلەرگە مەلۇمكى، بىز يەھۇدىيلارنىڭ يات ئەللىكلەردىن بىرسى بىلەن باردى-كەلدى قىلىشى ياكى ئۆيلىرىگە
كىرىشى تەۋرات قانۇن-ئەقىدىلىرىمىزگە خىلاپ. لېكىن خۇدا ماكا ھېچقانداق ئادەمنى ناپاك ياكى ھارام دېمەسلىكىم
كېرەكلىكىنى ئايان قىلدى. ■
29 شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەر ئادەم ئەۋەتىپ مېنى چاقىرغاندا، ھېچ رەت قىلماي ئالدىڭلارغا كەلدىم. ئەمدى سوراي،
مېنى نېمە دەپ چاقىردىڭلار؟ ـ دېدى.
30 كورنىلي مۇنداق دېدى:
ـ تۆت كۈننىڭ ئالدىدا بۇگۈنكى مۇشۇ ۋاقىتقىچە روزا تۇتقانىدىم، سائەت ئۈچلەردە مەن ئۆيدە دۇئا قىلىۋاتاتتىم.
تۇيۇقسىز كىيىملىرىدىن نۇر چاقناپ تۇرىدىغان بىر ئادەم ئالدىمدا پەيدا بولۇپ ئۆرە تۇردى: □
31 »كورنىلي! دۇئايىڭ ئىجابەت قىلىندى ۋە خەير-ساخاۋەتلىك ئىشلىرىڭ خۇدا ئالدىغا ئەسلەتمە قۇربانلىقتەك
يەتتى. ■
32 شۇڭا يوپپاغا ئادەم ئەۋەتىپ، پېترۇس دەپمۇ ئاتىلىدىغان سىمون ئىسىملىك ئادەمنى چاقىرتىپ كەل. ئۇ دېڭىز
بويىدا ئولتۇراقلۇق سىمون ئىسىملىك بىر كۆنچىنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ« دېدى.
33 شۇنىڭ ئۈچۈن، دەرھال ئۆزلىرىنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتكەنىدىم. ئۆزلىرى كۈلبەمگە كېلىپ ياخشى
قىلدىلا! ئەمدى بىز ھەممەيلەن خۇدا ئۆزلىرىگە ئەمر قىلغان بارلىق سۆزلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈن خۇدانىڭ ئالدىدا
ھازىر تۇرۇۋاتىمىز.

خۇدا يات ئەللەرگىمۇ نىجات ئاتا قىلدۇ

35-34 پېترۇس ئاغزىنى ئېچىپ مۇنداق دېدى:
ـ بەرھەق، مەن خۇدانى ھېچقانداق ئادەمگە يۈز-خاتىرە قىلمايدۇ، دەپ چۈشىنىپ يەتتىم؛ بەلكى ھەر ئەلدىن
بولغانلار ئىچىدە ئۇنىڭدىن قورقىدىغان ۋە ھەققانىيەت يۈرگۈزىدىغان كىشى بولسىلا، ئۇنىڭ ئالدىدا مەقبۇلدۇر. ■
36 خۇدا ئىسرائىل خەلقىگە يەتكۈزگەن سۆز- كالام، يەنى ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق)ئۇ پۈتكۈل مەۋجۇدالارغا رەببۇر(
ئىناق-جاتىرجەملىك جاكارلانغان خۇش خەۋەر سىلەرگە مەلۇمغۇ؛ ■
38-37 سىلەرنىڭمۇ يەھيا پەيغەمبەر چۆمۈلدۈرۈش چاقىرىقىنى يەتكۈزگەندىن تارتىپ، گالىلىيەدىن باشلاپ پۈتكۈل
يەھۇدىيە زېمىنلىرىدا ناسارەتلىك ئەيسا توغرۇلۇق گۇۋاھلىقتىن ـ يەنى خۇدانىڭ قانداق قىلىپ ئۇنى مۇقەددەس

■ **10:26** روس. 14:14□ ۋەھ. 10:19□ 9.22:
■ **10:28** مىس. 32:23□ 15:34□ قان. 2:7□ يۇھ. 9:4□ 28:18□ روس. 3:11□ 8:15□ ئەف. 6.3:
□ **10:30** »سائەت ئۈچلەردە« ـ ئىبرانىيلارنىڭ ۋاقتى بىلەن »سائەت توققۇزلاردا.« بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »روزا تۇتىۋم« دېگەن سۆزلەر
تېپىلمايدۇ. ■ **10:31** مات. 3:28□ مار. 5:16□ لۇقا 4.24: ■ **10:34-35** قان. 17:10□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 19:34□ رىم. 11:2□
گال. 6:2□ ئەف. 9:6□ كول. 25:3□ 1پېت. 17.1: ■ **10:36** يەش. 5:9□ 7:52□ يۇھ. 33:16□ رىم. 1:5□ كول. 20.1:

روھ ۋە كۈچ-قۇدرەت بىلەن مەسىھلىگەنلىكى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەممە يەرنى كېزىپ، ياخشى ئەمەللەرنى قىلىپ، ئىبلىسنىڭ ئىلكىدە بولغانلارنىڭ ھەممىسنى ساقايتقانلىقىدىن خەۋىرىگىلار باردۇر. چۈنكى خۇدا ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى. ■

39 بىزمۇ ئۇنىڭ ھەم يەھۇدىيلارنىڭ زېمىنىدا ھەم يېرۇسالېمدا قىلغان پۈتۈن ئەمەللىرىنىڭ گۇۋاھچىلىرى. ئۇلار ئۇنى ياغاچقا ئېسىشى بىلەنمۇ ئۆلتۈردى. □

41-40 بىراق ئۈچىنچى كۈنى، خۇدا ئۇنى قايتا تىرىلدۈرۈپ نامايان قىلدى. بىراق ھەممە كىشىلەرگە ئەمەس، پەقەت خۇدا ئۆزى ئالدى بىلەن تاللىغان گۇۋاھچىلار، يەنى ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن ھەمداستىخان بولغان بىزلەرنىڭ ئارىمىزدا نامايان قىلدى. □ ■

42 ئۇ بىزگە خەلققە خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشنى ۋە ئۆزىنىڭ خۇدا تەرىپىدىن تىرىكلەر ۋە ئۆلگەنلەرنىڭ سوراقچىسى قىلىنىپ تەيىنلەنگۈچى ئىكەنلىكىنى جاكارلاشنى ئەمر قىلدى. ■

43 بارلىق پەيغەمبەرلەر ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىدۇكى، ھەركىم ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغان بولسا ئۇنىڭ نامى ئارقىلىق گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.■

44 پېترۇس تېخى بۇ سۆزلەرنى قىلىۋاتقاندا، مۇقەددەس روھ سۆز- كالامنى ئاڭلاۋاتقان ھەممە كىشىگە چۈشتى. ■

45 پېترۇس بىلەن بىللە كەلگەن خەتنىلىك بولغان ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ھەربىرى مۇقەددەس روھنىڭ يات ئەللەردىكىلەرگىمۇ ئاتا قىلىنىپ تۆكۈلگەنلىكىنى كۆرۈپ بەك ھەيران بولۇشتى. □

46 چۈنكى ئۇلارنىڭ كارامەت نامەلۇم تىللاردا سۆزلىشىپ خۇدانى ئۇلۇغلىغانلىقىنى ئاڭلىدى. شۇڭا پېترۇس:■

47 ـ مۇشۇ كىشىلەر بىزگە ئوخشاش مۇقەددەس روھنى قوبۇل قىلغۇچى بولغان بولسا، كىم ئۇلارنىڭ سۇغا چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىشنى توسالىسۇن؟! ـ دېدى.■

48 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنىڭ رەببىنىڭ نامىدا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى بۇيرۇدى. ئاندىن ئۇلار پېترۇسنىڭ ئۇلار بىلەن بىرنەچچە كۈن تۇرۇشنى ئۆتۈندى.

11

پېترۇسنىڭ »يات ئەللىكلەر«نىڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشنى ئاقلىشى

1 روسۇللار ۋە پۈتكۈل يەھۇدىيەدىكى باشقا قېرىنداشلار يات ئەللىكلەرنىمۇ خۇدانىڭ سۆز- كالامنى قوبۇل قىلغانلىقىنى ئاڭلىدى.

2 شۇڭا، پېترۇس يېرۇسالېمغا قايتقاندا، خەتنىلىك بولغان ئىشەنگۈچىلەر ئۇنى ئەيىبكە بۇيرۇپ: □

3 ـ سەن خەتنە قىلىنمىغان ئادەملەرنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولۇپ، ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان بولدۇڭ؟! ـ دېدى.■

4 بىراق پېترۇس پۈتۈن ئىشنى باشتىن-ئاخىرىغىچە ئۇلارغا بىر-بىرلەپ چۈشەندۈرۈپ

■ **10:37-38** يەش. 23:8□ 1:9□ مات. 12:4□ مار. 1□14: ،38 39؛ لۇقا 14:4□ زەب. 7:45□ يەش. 1:61□ لۇقا 18:4.

□ **10:39** »يەھۇدىيلارنىڭ زېمىنى« ـ يەھۇدىيە. »ئۇلار ئۇنى ياغاچقا ئېسىپ ئۆلتۈردى« ـ گرېك تىلدا »ئۇلار ئۇنى دەرەختە ئېسىپ ئۆلتۈردى.«

□ **10:40-41** »...□□□□ بىلەن ھەمداستىخان بولغان بىزلەر...» ـ گرېك تىلدا «...□□□□□ بىلەن يېگەن ۋە ئىچكەن بىزلەر...».

■ **10:40-41** مار. 14:16□ لۇقا 34:24□ يۇھ. 19:20□ روس. 24:2□ 1 كور. 5.15:

■ **10:42** مات. 19:28□ مار. 15:16□ يۇھ. 16:15□ روس. 31.17:

■ **10:43** يار. 15:3□ 18:22□ 4:26□ 10:49□ قان. 15:18□ زەب. 11:132□ يەش. 2:4□ 14:7□ 5:9□ 10:40□ يەر. 5:23□ 14:33□ ئەز. 23:34□ 24:37□ دان. 24:9□ مىك. 20:7□ روس. 9.15:

■ **10:44** روس. 17.8:

□ **10:45** »خەتنىلىك بولغان ئىشەنگۈچىلەر« ـ)يوپپادىن كەلگەن(يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ. »يات ئەللەردىكىلەرگە« ـ دېمەك، يەھۇدىي ئەمەسلەرگە. ■ **10:46** مار. 17:16□ روس. 4.2: ■ **10:47** روس. 36:8□ 17.11: □ **11:2** »يېرۇسالېمغا قايتقاندا« ـ گرېك تىلدا »يېرۇسالېمغا چىققاندا« ■ **11:3** مىس. 32:23□ 15:34□ قان. 2:7□ يۇھ. 28.18:

5 مۇنداق دېدى:
ـ يوپپا شەھىردە دۇئا قىلىۋاتقىنىمدا، غايىبانە كۆرۈنۈش مېنى ئورنۇپلىپ، بىر ئالامەتنى كۆردۈم. كەڭ
داستىخاندەك بىر نەرسە تۆت بۇرجىكىدىن باغلانغان ھالدا ئاسماندىن چۈشۈپ، مېنىڭ يېنىمدا توختىدى.■
6 ئۇنىڭغا كۆز تىكىپ قارىسام، ئىچىدە ھەرخىل تۆت پۇتلۇق ھايۋانلار، ياۋايى ھايۋانلار، يەر بېغىرلىغۇچىلار،
ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلارمۇ بار ئىكەن.
7 ئاندىن: »ئورنۇڭدىن تۇر پېترۇس، ئۆلاردىن سويۇپ يە«! دېگەن بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم.
8 مەن: »ياق رەب، ھەرگىز بولمايدۇ! مەن ھېچقاچان ھەرقانداق ناپاك ياكى ھارام نەرسىنى ئاغزىمغا ئالغان
ئەمەسمەن«! دېدىم.■
9 بىراق ماڭا يەنە: »خۇدا ھالال دەپ پاكلىغان نەرسىنى سەن ھارام دېمە«! دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى.
10 بۇ ئىش ئۈچ قېتىم شۇنداق تەكرارلىنىپ، ئاخىر بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاسمانغا قايتىدىن تارتىپ كېتىلدى.
11 مانا دەل شۇ چاغدا، قەيسەرىيەدىن مېنى چاقىرىشقا ئەۋەتىلگەن ئۈچ كىشى مەن تۇرغان ئۆينىڭ ئالدىغا كەلدى.
12 مۇقەددەس روھ مېنى ھېچ ئىككىلەنمەي ئۇلار بىلەن بىللە بېرىشقا بۇيرۇدى. مۇشۇ ئالتە قېرىنداشمۇ مەن بىلەن
بىللە باردى. قەيسەرىيەگە يېتىپ كېلىپ، ھېلىقى ئادەمنىڭ ئۆيىگە كىردۇق. □ ■
13 بۇ كىشى بىزگە ئۆزىنىڭ ئۆيىدە پەيدا بولۇپ ئۆزغان بىر پەرىشتىنى قانداق كۆرگەنلىكىنى ئېيتتى. پەرىشتە ئۇنىڭغا:
»سەن يوپپاغا ئادەم ئەۋەتىپ، پېترۇس دەپمۇ ئاتىلىدىغان سىمون ئىسىملىك بىر ئادەمنى چاقىرتىپ كەل،
14 ئۇ ساڭا سېنى ۋە پۈتكۈل ئائىلەڭگە نىجاتلىق يەتكۈزىدىغان بىر خەۋەرنى ئېيتىپ بېرىدۇ« دېگەنىكەن.□
15 مەن گەپنى باشلىغىنىمدا، مۇقەددەس روھ خۇددى باشتا بىزنىڭ ئۈستىمىزگە چۈشكىنىدەك، ئۇلارغىمۇ چۈشتى.
□
16 شۇ چاغدا، رەبنىڭ سۆز-كالامىنى، يەنى: »يەھيا كىشىلەرنى سۇغا چۆمۈلدۈرگەن، لېكىن سىلەر بولساڭلار
مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرۈلىسىلەر« دېگىنىنى ئېسىمگە ئالدىم. ■
17 شۇڭا، ئەگەر خۇدا ئەمدى مۇشۇلارغا بىز رەب ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغىنىمىزدىن كېيىن بىزگە بەرگەن
ئىلتىپاتقا ئوخشاش ئىلتىپات ئاتا قىلغان بولسا، خۇدانى توسالغۇدەك مەن زادى كىم ئىدىم؟■
18 ئۇلار بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا، ئەيىبلەشتىن توختاپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇپ:
ـ بەرھەق، خۇدا ئەللەرگىمۇ ھاياتلىققا ئېلىپ باردىغان توۋا قىلىشنى نېسىپ قىلىپتۇ! ـ دېيىشتى.

ئانتاكيا شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلار

19 ئۇ چاغدا، ئىستىپاننىڭ ئىشى بىلەن زىيانكەشلىككە ئۇچراپ ھەرقايسى جايلارغا تارقىلىپ كەتكەنلەر فەنىكىيە
رايونى، سىپرۇس ئاربلى ۋە ئانتاكيا شەھىرى قاتارلىق جايلارغىچە يېتىپ بېرىپ، بۇ جايلاردا سۆز-كالامنى پەقەت

■ **11:5** روس. 9.10:
■ **11:8** لاۋ. 4:11□ قان. 7.14:
□ **11:12** »**ھېچ ئىككىلەنمەي ئۇلار بىلەن بىللە بېرىش...**« ـ ياكى »(يەھۇدىي ياكى يەھۇدىي ئەمەسلەرنى(ھېچ ئىرىمەي ئۇلار بىلەن بىللە بېرىش...«.
»**مۇشۇ ئالتە قېرىنداش**« ـ شۇيىھىسىزكى ياففا شەھىرىدىن كەلگەن ئالتە قېرىنداشنىڭ شۇ چاغدا پېترۇسنىڭ ھەمراھلىقىدا بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **11:12** روس. 19:10□ 7.15:
□ **11:14** »**ئۇ ساڭا سېنى ۋە پۈتكۈل ئائىلەڭگە نىجاتلىق يەتكۈزىدىغان بىر خەۋەرنى ئېيتىپ بېرىدۇ« دېگەنىكەن**« ـ گرېك تىلىدا »ئۇ ساڭا سېنى ۋە
پۈتكۈل ئائىلەڭگە قۇتقۇزۇش ۋاستىسە بولغان بىرنەرسىچە سۆزلەرنى ئېيتىپ بېرىدۇ.«
□ **11:15** »**مۇقەددەس روھ خۇددى باشتا بىزنىڭ ئۈستىمىزگە چۈشكىنىدەك**« ـ روسۇل پېترۇسنىڭ »باشتا« دېگەن سۆزىدىن ئېنىقكى، ئۇ ۋە باشقا
ئېتىقادچىلارغا نىسبەتەن مۇقەددەس روھنىڭ ئۆزلىرىگە كەلگەنلىكى تولۇق بىر يېڭىلىنىش بولغانىدى. ■ **11:16** يەش. 3:44□ يو.
28-29:2□ مات. 11:3□ مار. 8:1□ لۇقا 16:3□ يۇھ. 26:1□ روس. 5:1□ 4:2□ 4.19:
■ **11:17** روس. 9.15:

يەھۇدىيلارغىلا يەتكۈزەتتى. □ ■

20 لېكىن تۆلاردىن سىپرۇس ئاربلى ۋە كۈرىنى شەھىردىن كەلگەن بەزىلەر ئانتاكىيا شەھىرىگە بارغاندا، رەب ئەيسانىڭ خۇش خەۋىرىنى گرېكلەرگىمۇ يەتكۈزدى. □

21 رەبنىڭ قولى تۆلار بىلەن بىللە بولۇپ، تولىمۇ نۇرغۇن كىشىلەر ئىشىنىپ توۋا قىلىپ رەبگە باغلاندى.□ ■

22 بۇ خەۋەر يېرۇسالېمدىكى جاماەتنىڭ قۇلىقىغا يېتىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن تۆلار بارناباسنى ئانتاكىياغىچە ئاربلاپ ئۆتۈشكە ئەۋەتتى. □

23 بارناباس يېتىپ بېرىپ، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنى كۆرۈپ، خۇشال بولدى. ئۇ تۆلارنىڭ ھەممىسىنى جان-دىلدىن قەتئىيلىك بىلەن رەبگە چىڭ باغلىنىشقا رىغبەتلەندۈردى. □ ■

24 چۈنكى ئۇ مۇقەددەس روھقا ۋە ئىمان-ئىشەنچكە تولدۇرۇلغان بولۇپ، ياخشى بىر ئادەم ئىدى. شۇنىڭ بىلەن زور بىر توپ ئادەملەر رەبگە قوشۇلدى.■

25 شۇنىڭ بىلەن بارناباس تارسۇس شەھىرىگە ساۋۇلنى ئىزدەپ باردى. ■

26 ئۇنى تېپىپ ئانتاكىياغا ئېلىپ كەلدى؛ شۇنداق بولدىكى، ئىككىيلەن جاماەتەت بىلەن بىللە ساق بىر يىل يىغىلىپ، نۇرغۇن ئادەمگە تەلىم بەردى. مۇخلىسلارنىڭ »خرىستىئانلار« دەپ تۇنجى ئاتىلىشى ئانتاكىيادىن باشلاندى.□

27 ئۇ كۈنلەردە بەزى پەيغەمبەرلەر يېرۇسالېمدىن ئانتاكىياغا چۈشۈپ كەلدى.

28 بۇلاردىن ئاگابۇس ئىسىملىك بىرىيلەن ئوتتۇرىغا چىقىپ، روھنىڭ ۋەھيىنى يەتكۈزۈپ، قاتتىق بىر ئاچارچىلىقنىڭ پۈتكۈل دۇنيانى باسىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتتى)بۇ ئاچارچىلىق دەرۇۋەقە »كلاۋدىيۇس قەيسەر« ھۆكۈم سۈرگەن ۋاقىتتا يۈز بەردى.(□ ■

29 بۇنىڭ بىلەن ئانتاكىيادىكى مۇخلىسلارنىڭ ھەربىرى ئۆز قۇربىغا قاراپ پۇل يىغىپ، يەھۇدىيەدە تۇرۇۋاتقان قېرىنداشلارغا ياردەم بېرىشنى قارار قىلدى. □

□ 11:19 »زىيانكەشلىككە ئۇچراپ...» ـ گرېك تىلىدا »ئازاب-ئۇقۇبەتلەرگە ئۇچراپ...«. »سىپرۇس ئاربلى ۋە ئانتاكىيا شەھىرى قاتارلىق جايلار...» ـ بۇ ئانتاكىيا »سۈرىيەدىكى ئانتاكىيا« ئىدى.

■ 11:19 روس. 8□1: 4.

□ 11:20 »..□□□ ئەيسانىڭ خۇش خەۋىرىنى گرېكلەرگىمۇ يەتكۈزدى» ـ » گرېكلەر« »يەھۇدىي ئەمەسلەر« ئىدى، ئەلۋەتتە.

□ 11:21 »...□□□□ قلىپ رەبگە باغلاندى» ـ گرېك تىلىدا ...»»)تۇز يولدىن«) بۇرۇلۇپ رەبگە باغلاندى.«

■ 11:21 روس. 2:47□ 14.5:

□ 11:22 ...» شۇنىڭ بىلەن تۆلار بارناباسنى ئانتاكىياغىچە ئاربلاپ ئۆتۈشكە ئەۋەتتى« ـ مەقسىتى بەلكىم، ئەھۋالنى بىلىپ بېقىپ، ھەققىي ئېتىقادچىلار بولسا تۆلارنى رىغبەتلەندۈرۈش ئىدى.

□ 11:23 »بارناباس ... خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنى كۆردى...» ـ بۇ دېگەنلىكىنىڭ بەلكىم كۆپ جەھەتلىرى باردۇر: ـ (1) ئادەملەر ھەققەتەن توۋا قىلىپ رەبگە باغلانسا بۇ شۇبھىسىزكى، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنىڭ زور نەتىجىسىدۇر؛ (2) خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن ئېتىقادچىلاردا ھەرخىل مېۋە ـ مۇھەببەت، خۇشاللىق، خاتىرجەملىك قاتارلىقلار پەيدا بولىدۇ؛ (3) جاماەتنىڭ تۆسۈشى ۋە كۆپىيىشى پەقەت خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەنلا بولىدۇ.

■ 11:23 روس. 13:43□ 22.14:

■ 11:24 روس. 4:36□ 5.6:

■ 11:25 روس. 27.9:

□ 11:26 »مۇخلىسلارنىڭ »خرىستىئانلار« دەپ تۇنجى ئاتىلىشى ئانتاكىيادىن باشلاندى« ـ »خرىستىئانلار« دېگەن سۆز بەلكىم ئاۋۋال »خرىستوس«)ئەخمەق« دېگەن مەنىدە(دېگەن سۆزدىن كەلگەن مەسخىرە خاراكتېرىدىكى سۆز بولۇشى مۇمكىن؛ لېكىن ئاخىر يېرىپ ئاساسىي مەنىسى ياخشى چىقتى، يەنى »خرىستوسنىڭ)مەسىھنىڭ(ئادەملىرى.« »)مەسىھ« بولسا ئىبرانىي تىلىدا »ماشىياھ« ـ گرېك تىلىدا »خرىستوس«).

□ 11:28 »ئاگابۇس... روھنىڭ ۋەھيى بىلەن ئالدىن ئېيتتى« ـ »روھ« مۇشۇ يەردە مۇقەددەس روھ، ئەلۋەتتە.

■ 11:28 روس. 21.10:

□ 11:29 »بۇنىڭ بىلەن ئانتاكىيادىكى مۇخلىسلارنىڭ ھەربىرى ئۆز قۇربىغا قاراپ پۇل يىغىپ، يەھۇدىيەدە تۇرۇۋاتقان قېرىنداشلارغا ياردەم بېرىشنى قارار قىلدى« ـ نېمىشقا تۆلار يەھۇدىيەدىكى قېرىنداشلارغا ئالاھىدە ياردەم ئەۋەتمەكچى؟ (1) يەھۇدىي قېرىنداشلار ئاۋۋال خۇدانىڭ خىزمىتىنى ئالغا سۈرتۈش ئۈچۈن كۆپ يەرلەرنى سېتىۋەتكەنىدى »)روس.» 2-باب(؛ (2) يېرۇسالېم ۋە يەھۇدىيە ئۆلكىسىدە بولغان زىيانكەشلىك بەك ئېغىر بولغاچقا، ئېتىقادچىلارنىڭ ئىقتىسادىي زىيىنى بەلكىم ئاز ئەمەس ئىدى.

30 تۇلار بۇ قارارنى ئادا قىلىپ، ئىشانىنى بارناباس ۋە ساۋلنىڭ قولى ئارقىلىق يەھۇدىيەدىكى جامائەت ئاقساقاللىرىغا
يەتكۈزۈپ بەردى.■

12

تىخىمۇ كۆپ زىيانكەشلىكلەر

1 شۇ چاغلاردا، ھېرود پادىشاھ جامائەتتىكىلەردىن بەزىلىرىگە زىيانكەشلىك قىلماقچى بولۇپ ئۇلارغا قول سالدى.□
2 ئۇ يۇھاننانىڭ ئاكىسى ياقۇپنى قىلىچلاپ ئۆلتۈردى.■
3 ئۇنىڭ بۇ قىلغان ئىشىنىڭ يەھۇدىيلارغا ياققانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇ پېترۇسنىمۇ ئۇتقۇن قىلدۇرۇدى)شۇ چاغدا
»پېتىر نان ھېيتى« مەزگىلى ئىدى.(
4 پېترۇسنى ئۇتقاندىن كېيىن، ئۇنى زىندانغا تاشلاپ، تۆت لەشكەر بىر گۇرۇپپا قىلىنغان تۆت قاراۋۇۋل توپىغا
تاپشۇردى. پاسخا ھېيتتىن كېيىن، ھېرود ئۇنى خالايىق ئالدىدا سوراق قىلماقچى ئىدى.□ ■
5 شۇڭا پېترۇس زىنداندا تۇتۇپ قېلىندى. لېكىن جامائەت خۇداغا جان-دىل بىلەن ئۇنىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلىشۋاتاتتى.

پېترۇسنىڭ زىنداندىن قۇتقۇزۇلۇشى

6 ئەمدى ھېرود ئۇنى ئېلىپ چىقىپ سوت قىلىشنىڭ ئالدىنقى كېچىسى، پېترۇس ئىككى زەنجىر بىلەن باغلاقلىق
يېتى، ئىككى قاراۋۇلنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇخلاۋاتاتتى؛ ئىشىكنىڭ سىرتىدىمۇ بىرنەچچە قاراۋۇل زىندانىنى كۆزەت
قىلىۋاتاتتى.
7 ۋە تۈيۈقسىز رەببنىڭ بىر پەرىشتىسى كۆرۈنۈپ، بىر نۇر كامېرنى يورۇتتى. پەرىشتە پېترۇسنىڭ بېقىنىغا نوقۇپ:
ـ تېز تۇر! ـ دەپ ئويغاتتى. ئۇنىڭ قوللىرىدىكى زەنجىر شۇ ھامان بوشاپ چۈشۈپ كەتتى.■
8 پەرىشتە ئۇنىڭغا:
ـ بېلىڭنى باغلىۋال! كەشىكنىمۇ كىي! ـ دېدى. پېترۇس ئۇنىڭ دېگىنىنى قىلدى. ئاندىن ئۇ:
ـ چاپىنىڭنى يېپىنچاقلاپ كەينىمدىن ماڭ! ـ دېدى.
9 پېترۇس ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كامېردىن چىقتى. بىراق ئۇ پەرىشتىنىڭ ۋاستىسى بىلەن بولۇۋاتقان بۇ ئىشلارنىڭ
راستلىقىنى بىلمەي، بەلكى بىر غايىبانە كۆرۈنۈش كۆرۈۋېتىمەن، دەپ ئويلاۋاتاتتى.
10 ئۇلار بىرىنچى ۋە ئىككىنچى كۆزەتچىنى ئۆتۈپ، زىندانىنىڭ شەھەرگە چىقىدىغان تۆمۈر دەرۋازىسىغا بارغاندا،
دەرۋازا ئۇلار ئۈچۈن ئۆزلۈكىدىن ئېچىلىپ كەتتى. ئۇلار چىقىپ، بىر كوچىدىن ئۆتكەندە، پەرىشتە تۈيۈقسىز ئۇنىڭ
يېنىدىن كەتتى.
11 شۇ چاغدا، پېترۇس ئېسىگە كېلىپ، ئۆز-ئۆزىگە: »دەرۋەقە ئەمدى رەب ئۆز پەرىشتىسىنى ئەۋەتىپ، مېنى
ھېرودنىڭ قولىدىن ۋە يەھۇدىي خەلقىنىڭ كۈتكەنلىرىنىڭ ھەممىسىدىن قۇتقۇزۇپتۇ، دەپ بىلدىم« ـ دېدى.
12 ھەقىقىي ئەھۋالنى چۈشىنىپ يەتكەندە، ئۇ مارىكۇس دەپمۇ ئاتالىدىغان يۇھاننانىڭ ئانىسى مەريەمنىڭ ئۆيىگە
باردى. ئۇ يەردە نۇرغۇن كىشىلەر يىغىلىپ دۇئا-تىلاۋەت قىلۋاتاتتى.
13 ئۇ دەرۋازىنىڭ ئىشىكىنى قاققاندا، رودا ئىسىملىك بىر دېدەك ئاۋازىنى ئاڭلاپ چىقتى.
14 ئۇ پېترۇسنىڭ ئاۋازىنى تونۇپ، خۇشاللىقىدىن ئىچىشقىمۇ ئۇلگۈرمەي يۈگۈرۈپ كېلىپ، ھەممەيلەنگە:
ـ پېترۇس دەرۋازا ئالدىدا تۇرىدۇ! ـ دەپ خەۋەر قىلدى.

■ **11:30** روس. 25.12: □ **12:1** »**ھېرود پادىشاھ**« ـ بۇ ھېرود »ھېرود ئاگرىپپا «(I) ئىدى. ھېرودلار توغرۇلۇق »تەبرلەر«نى كۆرۈڭ.
■ **12:2** مات. 21.4: □ **12:4** »**پاسخا ھېيت**« ـ يەنى »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى.«■ **12:4** يۇھ. 18.21: ■ **12:7** روس. 19:5□ 26.16:

15 لېكىن ئۇلار: ـ ساراڭ بولۇپ قالدىڭىزغۇ! ـ دېيىشتى. بىراق ئۇ: ـ راست شۇنداق، دەپ تۇرۇۋالدى. ئۇلار:
ـ ئۇ ئۇنىڭ پەرىشتىسى بولسا كېرەك! ـ دېيىشتى.□
16 بىراق پېترۇس دەرۋازىنى قېقىۋەردى. ئۇلار چىقىپ دەرۋازىنى ئېچىپ، ئۇنىڭ ئۇزىنى كۆرگەندە ھەممەيلەن
ھاڭ-تاڭ بولۇشتى.
17 پېترۇس ئۇلارغا ئۇن چىقارماسلىققا قول ئىشارىتى قىلىپ، ئۇلارغا رەبنىڭ ئۇزىنى زىنداندىن قانداق ئېلىپ
چىققانلىقىنى ئېيتىپ بەردى. ئاندىن كېيىن، ئۇ:
ـ بۇ خەۋەرنى ياقۇپقا ۋە قېرىنداشلارغا يەتكۈزۈپ قويۇڭلار، ـ دەپ، ئۇزى ئۇ يەردىن باشقا يەرگە كەتتى.□ ■
18 تاڭ ئاتقاندا، قاراۋۇللار پېترۇس زادى نېمە بولدى دەپ سارىسىمگە چۈشتى.
19 ھېرود ئۇنى ئىزدەپ ئۇنىڭ ئىز-دېرىكىنى تاپالمىغاچقا، قاراۋۇللارنى سوراق قىلىپ، ئۇلارنى ئۆلۈمگە مەھكۇم
قىلدىنى بۇيرۇدى. بۇ ئىشتىن كېيىن، ئۇ يەھۇدىيەدىن چۈشۈپ قەيسەرىيە شەھىرىگە بېرىپ شۇ يەردە تۇردى.

ھېرود ئاگرىپپا خاننىڭ ئۆلۈمى

20 ئەسلىدە ھېرود خان بىلەن تۇر ۋە زىدوندىكىلەر ئارىسىدا قاتتىق جېدەل بار ئىدى. ھالبۇكى، تۇر ۋە زىدوندىكىلەر
بىرلىشىپ، ھېرودنىڭ ئالدىغا كەلدى. ئۇنىڭ بىلەن يارىشىۋېلىش ئۈچۈن ئۇلار ئالدى بىلەن خاننىڭ بىلاستۇس
ئىسىملىك شەخسىي غوجىدارىنى ئۆزلىرىگە يار-يۆلەك بولۇشقا قايىل قىلغانىدى. چۈنكى بۇ يۇرتتىكىلەر ئاشلىقنى
خاننىڭ ئىلكىدىكى جايلاردىن ئالاتتى.
21 بەلگىلەنگەن كۈنۈشۈش كۈنىدە ھېرود شاھانە تونلىرىنى كىيىپ، سوراق تەختىدە ئولتۇرۇپ، ئۇلارغا نۇتۇق
سۆزلىدى. □
22 ئاكلىغان خەلق:
ـ بۇ ئادەمنىڭ ئاۋازى ئەمەس، بەلكى بىر ئىلاھنىڭ ئاۋازىدۇر! ـ دەپ ۋارقىراشتى.
23 شۇئان پەرۋەردىگارنىڭ بىر پەرىشتىسى خاننى ئۇردى؛ چۈنكى ئۇ شان-شەرەپنى خۇداغا بېغىشلىمىدى.
نەتىجىدە، ئۇ قۇرتقا يەم بولۇپ ئۆلدى.
24 ئەمما خۇدانىڭ سۆز-كالامى داۋاملىق بەرق ئۇرۇپ كېڭەيدى. □ ■
25 بارناباس بىلەن ساۋۇل يېرۇسالېمدا ئىشلىرىنى تاپشۇرۇش خىزمىتىنى ئادا قىلغاندىن كېيىن، ئانتاكىيانا قايتىپ كەتتى.
ئۇلار ماركۇس دەپمۇ ئاتىلىدىغان يۇھاننانى بىللە ئېلىپ باردى.

13

مۇقەددەس روھنىڭ بارناباس بىلەن ساۋۇلنى ئەۋەتىشى

□ **12:15 »ئۇ ئۇنىڭ پەرىشتىسى بولسا كېرەك«** ـ ئۇلار »ئۆلگەن پېترۇسنىڭ روھى« يا كى »پېترۇسنى ئالاھىدە قوغدايدىغان بىر پەرىشتە« دەپ ئويلاپ قالغان بولۇشى مۇمكىن.
□ **12:17 »بۇ خەۋەرنى ياقۇپقا ۋە قېرىنداشلارغا يەتكۈزۈپ قويۇڭلار«** ـ »ياقۇپ« مۇشۇ يەردە رەب ئەيسانىڭ ئىنىسى بولغان ياقۇپنى كۆرسىتىدۇ.
■ **12:17** روس. 16:13□ 33:19□ 40.21:
□ **12:21 »ھېرود...ئۇلارغا ئۇنۇق سۆزلىدى«** ـ يا كى »ھېرود... ئۇلارنى ئەيىبلەپ نۇتۇق سۆزلىدى.« گېرىك تىلىدا »نۇتۇق سۆزلەش« دېگەن بۇ سۆزنىڭ بەزىدە »ئەيىبلەش« دېگەن پۇرىقى بار.
□ **12:24 »ئەمما خۇدانىڭ سۆز-كالامى داۋاملىق بەرق ئۇرۇپ كېڭەيدى«** ـ دېمەك، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ سانى كۆپەيمەكتە ئىدى.
■ **12:24** يەش. 11:55□ روس. 7.6:

1 ئانتاكىيادىكى جامائەت ئىچىدە بەزى پەيغەمبەرلەر ۋە تەلىم بەرگۈچىلەر بار ئىدى. تۇلار بارناباس، »قارا« دەپمۇ
ئاتىلىدىغان شىمىئون، كۇرىنىلىك لۇكىئۇس، ھېرود خان بىلەن بىللە چوڭ بولغان مانائەن ۋە ساۋلالار ئىدى.□ ■
2 تۇلار رەببنىڭ ئىبادىتىدە بولۇپ روزا تۇتۇۋاتقان بىر مەزگىلدە، مۇقەددەس روھ تۇلارغا:
ـ بارناباس بىلەن ساۋلنى مەن تۇلارنى قىلىشقا چاقىرغان خىزمەت ئۈچۈن ماڭا ئايرىپ قويۇڭلار، ـ دېدى.■
3 شۇنىڭ بىلەن، تۇلار يەنە روزا تۇتۇپ دۇئا قىلغاندىن كېيىن، ئىككىيلەننىڭ ئۈستىگە قوللىرىنى تەگكۈزۈپ ئۇزىتىپ
قويدى.■

بارناباس بىلەن ساۋل سىپرۇستا

4 تۇلار مۇقەددەس روھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن بولۇپ، سەلىۋكىيە شەھىرىگە بېرىپ، ئۇ يەردىن كېمىگە چىقىپ
سىپرۇس ئارىلىغا قاراپ يولغا چىقتى.
5 سالامىس شەھىرىگە يېتىپ كېلىپ، تۇلار يەھۇدىيلارنىڭ سىناگوگلىرىدا خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى يەتكۈزۈشكە
باشلىدى. يۇھاننا تۇلارنىڭ يارىدەمچىسى ئىدى.□ ■
6 تۇلار پۇتۇن ئارالنى ئارىلاپ چىقىپ، پافوس شەھىرىگە كەلدى. تۇلار ئۇ يەردە باريەشۇئا ئىسىملىك بىر كىشى
بىلەن ئۇچراشتى قالدى. ئۇ سېھىرگەر بولۇپ، ساختا پەيغەمبەر بولغان بىر يەھۇدىي ئىدى.■
7 ئۇ كىشى بۇ ئارالنىڭ رىملىق ۋالىيسى سىرگىيۇس پاۋلۇسنىڭ ھەمراھى ئىدى. ۋالىي ئۇقۇمۇشلۇق بىر كىشى
بولۇپ، بارناباس بىلەن ساۋلنى چاقىرتىپ، خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى ئاڭلىماقچى بولدى.
8 لېكىن ھېلىقى سېھىرگەر)ئۇنىڭ گرېكچە ئىسمى ئەلىماس بولۇپ، »سېھىرگەر« دېگەن مەنىدە(تۇلارغا قارشى
چىقىپ، ۋالىينىڭ رايىنى ئېتىقادتىن قايتۇرۇشنى ئۇرۇنماقتا ئىدى.
9 بىراق مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلغان ساۋل)يەنە »پاۋلۇس« دەپمۇ ئاتىلىدۇ(ھېلىقى سېھىرگەرگە تىكلىپ قاراپ
□
10 ئۇنىڭغا:
ـ ئەي، قەلبىڭ ھەرخىل ھىيلىگەرلىك ۋە ئالداڭچىلىق بىلەن تولغان ئىبلىسنىڭ ئوغلى، ھەممە ھەققانىيلىقنىڭ دۈشمىنى!
پەرۋەردىگارنىڭ تۈز يوللىرىنى بۇرمىلاشنى زادى توختاتمامسەن؟!
11 ئەمدى رەببنىڭ قولى ئۈستۈڭگە چۈشتى! كۆزلىرىڭ كور بولۇپ، بىر مەزگىل كۈننىڭ يورۇقىنى كۆرەلمەيسەن!
ـ دېدى.
شۇئان، بىر خىل تۇمان ۋە قاراڭغۇلۇق ئۇنى باستى. ئۇ يولنى سىلاشتۇرۇپ، كىشىلەردىن مېنى قولۇمدىن يېتىلەڭلار،
دەپ ئىلتىجا قىلاتتى.
12 يۇز بەرگەن ئىشنى كۆرگەن ۋالىي رەببنىڭ تەلىمىگە قاتتىق ھەيران بولۇپ، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلدى.

پاۋلۇسنىڭ بىر سىناگوگا رەببنىڭ تەلىمىنى بېرىشى

□ 13:1 »»قارا« دەپمۇ ئاتىلىدىغان شىمىئون« ـ گرېك تىلىدا »»نىگىر« دەپمۇ ئاتىلىدىغان شىمىئون.« »نىگەر« دېگەن مەنىسى »قارا.« »ھېرود خان« ـ مۇشۇ ئايەتتە »خان« گرېك تىلىدا »تېترارق« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »تېترارق« دېگەننىڭ تولۇق مەنىسى »(زېمىننىڭ(تۆتىنچى بىر قىسمى ئۈستىدىكى ھاكىم.« »تېترارق« دېگەن مەرتىۋە »ۋالىي«دىن تۆۋەن؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ھېرودلار پونتىي پىلاتۇسقا بويسۇنۇشى كېرەك ئىدى.

■ 13:1 روس. 26.14:

■ 13:2 مات. 38:9□ روس. 15:9□ 21:22□ رىم. 1:1□ 15:10□ گال. 15:1□ 8:2□ ئەف. 8:3□ 1تىم. 7:2□ 2تىم. 11:1□ ئىبر. 4.5:

■ 13:3 روس. 6:6□ 15:8□ 6.19:

□ 13:5 »يۇھاننا تۇلارنىڭ يارىدەمچىسى ئىدى« ـ يەنى ماركۇس دەپمۇ ئاتالغان يۇھاننا.

■ 13:5 روس. 25.12:

■ 13:6 روس. 9:8□ 13.19:

□ 13:9 »ساۋل)يەنە »پاۋلۇس« دەپمۇ ئاتىلىدۇ«...(ـ »پاۋلۇس« لاتىنچە ئىسىم بولۇپ، مەنىسى بەلكىم »كىچىك.« ساۋل مۇقەددەس روھ تەرىپىدىن يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا چاقىرلىغاچقا، بۇ مۇشۇ يەردىن باشلاپ تۈزى ئۈچۈن بۇ لاتىنچە ئىسىم ئىشلىتىشكە باشلايدۇ.

13 پاۋلۇس بىلەن تۇنىڭ ھەمراھلىرى كىپىمگە چىقىپ، پافوستىن پامفىلىيە تۆلكىسىدىكى پەرگە شەھىرىگە باردى.
تۇ يەردە يۇھاننا تۆلاردىن ئايرىلىپ يېرۇسالېمغا قايتتى. □ ■

14 پاۋلۇسلار بولسا پەرگە شەھىردىن چىقىپ، داۋاملىق مېڭىپ پىسىدىيە رايونىدىكى ئانتاكيا شەھىرىگە بېرىپ،
شابات كۈنى سىناگوگىغا كىردى.

15 تەۋرات قىسىملىرىدىن ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدىن ئوقۇلغاندىن كېيىن، سىناگوگنىڭ چوكىلىرى ئۇلارنى
چاقىرتىپ:

ـ قېرىنداشلار، ئەگەر خالايىققا بىرەر نەسىھەت سۆزۈڭلار بولسا، ئېيتىڭلار، ـ دېدى.

16 پاۋلۇس ئورنىدىن تۇرۇپ، قول ئىشىرتى قىلىپ، خالايىققا مۇنداق دېدى:

ـ ئەي ئىسرائىللار ۋە خۇدادىن قورققانلار، قۇلاق سېلىڭلار! □ ■

17 بۇ ئىسرائىل خەلقىنىڭ خۇداسى ئاتا-بوۋىلىرىمىزنى تاللىدى، ئۇلار مىسىردا مۇساپىر بولۇپ ياشىغان ۋاقىتلاردا
ئۇلارنى ئۇلۇغ قىلدى، ئۇزىنىڭ ئېگىز كۈچۈرگەن بىلىكى بىلەن ئۇلارنى مىسىردىن قۇتقۇزۇپ چىقتى. ■

18 ئۇ چۆلدە ئۇلارغا تەخمىنەن قىرىق يىل غەمخورلۇق قىلدى ■

19 ئاندىن قاناۋان زېمىنىدىكى يەتتە ئەلنى يوقىتىپ، ئۇلارنىڭ زېمىنلىرىنى ئۇلارغا مىراس قىلىپ بەردى. ■

20 بۇ ئىشلارغا ئالدى-كەينى بولۇپ تەخمىنەن تۆت ئەۋلىلىك يىل كەتتى. كېيىن، تاكى سامۇئىل پەيغەمبەر
ئوتتۇرىغا چىققىچە، ئۇ ئۇلارغا باتۇر ھاكىملارنى تىكلەپ بەردى. ■

21 ئاندىن ئۇلار بىزگە بىر پادىشاھنى بەرسىكەن، دەپ سامۇئىل پەيغەمبەردىن تىلىدى. شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئۇلارغا
بىنيامىن قەبىلىسىدىن كىش ئىسىملىك ئادەمنىڭ ئوغلى ساۋۇلنى تىكلەپ بەردى. ئۇ قىرىق يىل ھۆكۈم سۈردى. ■

22 بىراق خۇدا ساۋۇلنى سەلتەنەتتىدىن چۈشۈرۈپ، ئۇلارغا داۋۇتنى پادىشاھ قىلىپ تۇرغۇزۇپ بەردى. خۇدا
ئۇنىڭ ھەققىدە گۇۋاھلىق بېرىپ: »كۆڭۈلدىكىدەك بىر ئادەمنى، يەنى يەسسەنىڭ ئوغلى داۋۇتنى تاپتىم. ئۇ مېنىڭ
تولۇق ئىرادەمگە ئەمەل قىلىدۇ«، ـ دېدى. ■

23 ئۆزى ۋەدە قىلغاندەك خۇدا بۇ ئادەمنىڭ نەسلىدىن ئىسرائىل خەلقىگە بىر قۇتقۇزغۇچى تىكلەپ بەردى ـ ئۇ
بولسا ئەيسانىڭ ئۆزىدۇر!

24 ئۇ خەلقىنىڭ ئوتتۇرىسىغا چىقىشتىن ئالدۇئال، يەھيا پەيغەمبەر چىقىپ، بارلىق ئىسرائىل خەلقىنى توۋا قىلىشنى
بىلدۈرىدىغان چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلىڭلار، دەپ جاكارلىدى. ■

25 يەھيا پەيغەمبەر ۋەزىپىنى تاماملىغاندا، خالايىققا مۇنداق دېگەندى: »سىلەر مېنى كىم دەپ بىلىسىلەر؟ مەن
سىلەر كۈتكەن زات ئەمەسمەن. بىراق مانا، مەندىن كېيىن بىرسى كېلىدۇ، مەن ھەتتا ئۇنىڭ ئاياغ كەشلىرىنى
يېشىشكىمۇ لايىق ئەمەسمەن«!□ ■

□ **13:13** »ئۇ يەردە يۇھاننا ئۇلاردىن ئايرىلىپ يېرۇسالېمغا قايتتى« ـ مۇشۇ »يۇھاننا« بولسا يۇھاننا ماركۇس ئىدى.

■ **13:13** روس. 38.15:

□ **13:16** »ئەي ئىسرائىللار ۋە خۇدادىن قورققانلار...« ـ »خۇدادىن قورققانلار« دېگەن ئۇراقلىق ئىبارە تەۋرات ئېتىقادىدا بولغان »يات
ئەللىكەر«)يەھۇدىي ئەمەسلەر(نى كۆرسىتىدۇ. خەتنە قوبۇل قىلىغان بولسىمۇ، ئۇلارغا سىناگوگىغا قاتنىشىشقا رۇخسەت بېرىلگەن. ■ **13:16**
روس. 17:12□ 33:19□ 40.21: ■ **13:17** مىس. 1.1: ■ **13:18** مىس. 35:16□ چۆل. 34:14□ زەب. 10.95: ■ **13:19** يە.
2.14: ■ **13:20** ھاك. 16:2□ 9.3: ■ **13:21** 1سام. 5:8□ 15:9□ 15:10□ ھوش. 11.13: ■ **13:22** 1سام. 14:13□ 12:16□
زەب. 89:29-19□ روس. 45.7: ■ **13:24** مات. 1:3□ مار. 2:1□ لۇقا 2:3□ يۇھ. 23.3: □ **13:25** »مەن سىلەر كۈتكەن زات
ئەمەسمەن« ـ گرىك تىلىدا: »مەن »ئۇ« ئەمەسمەن« ياكى »مەن »شۇ زات« ئەمەسمەن.« ■ **13:25** مات. 11:3□ يۇھ. 20.1:

26 ئەي قېرىنداشلار، ئىبراھىمنىڭ جەمەتىنىڭ نەسىللىرى ۋە ئاراكلاردىكى خۇدادىن قورققانلار، بۇ نىجاتلىقنىڭ
سۆز-كالامى سىلەرگە ئەۋەتىلدى! □ ■
27 يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ۋە ئۇلارنىڭ ھاكىملىرى ئەيسانى تونۇمايي، ئۇنىڭ ئۈستىدىن گۇناھكار دەپ ھۆكۈم
چىقارغىنى بىلەن، ھەر شابات كۈنى ئوقۇلىدىغان پەيغەمبەرلەرنىڭ ئالدىن ئېيتقان سۆزلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇردى.
□ ■
28 گەرچە ئۇلار ئۇنىڭدىن ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىشقا تېگىشلىك بىرەر گۇناھ تاپالمىغان بولسىمۇ، ۋالېي
پىلاتۇستىن يەنىلا ئۇنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىشنى ئۆتۈندى.■
29 ئۇلار بۇ ئىشلارنى قىلىپ مۇقەددەس يازمىلاردا ئۇنىڭ ھەققىدە ئالدىن پۈتۈلگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۆزلىرى
بىلمىگەن ھالدا ئەمەلگە ئاشۇرغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ جەسىتىنى كرېستتىن چۈشۈرۈپ، بىر قەبرىگە قويدى.
30 لېكىن خۇدا ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈردى! ■
31 تىرىلگەندىن كېيىن، ئۇ بۇرۇن ئۆزى بىلەن گالىلىيەدىن يېرۇسالېمغىچە ئەگىشىپ كەلگەنلەرگە كۆپ كۈنلەر ئىچىدە
نەچچە قېتىم كۆرۈنۈپ تۇردى. بۇ كىشىلەر ھازىر ئىسرائىل خەلقىگە ئۇنىڭ گۇۋاھچىلىرى بولۇۋاتىدۇ.■
32-33 بىزمۇ ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا قىلىنغان ۋەدىنىڭ خۇش خەۋىرىنى سىلەرگە ھازىر جاكارلايمىز ـ خۇدا ئەيسانى ئارىمىزدا
تىكلەپ، بۇ ۋەدىنى ئۆزلىرىنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان بىزلەرگە ئەمەلگە ئاشۇردى. بۇ ھەقتە زەبۇرنىڭ ئىككىنچى
كۈيىدە ئالدىنئالا مۇنداق پۈتۈلگەن: »سەن مېنىڭ ئوغلۇم، تۇرۇم سېنى بۈگۈنكى كۈندە تۇغدۇردۇم.« □ ■
34 ئەمدىلىكتە خۇدانىڭ ئەيسانى چىرىشنى قايتا كۆرگۈزمەي ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرىدىغانلىقى ھەققىدە ئۇ مۇقەددەس
يازمىلاردا مۇنداق ئالدىن ئېيتقان: »داۋۇتقا ۋەدە قىلغان مېھىر-شەپقەتلەرنى سىلەرگە ئاتا قىلىمەن«! □ ■
35 شۇنىڭا يەنە بۇ ھەقتە يەنە بىر ئايەتتە: ـ »ئى خۇدا، سېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچۇڭغا تېنىنىڭ چىرىشنى
كۆرگۈزمەيسەن.«□ ■
36 چۈنكى داۋۇت دەرۋەقە خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە ئۆز دەۋرى ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ، ئۆز ئاتا-بوۋىلىرىغا
قوشۇلۇپ ئۆلۈمدە ئۆخلاپ ئۆنىڭ تېنى چىرىپ كەتكەندى. □ ■

□ **13:26** «...□□□□□□□□□□□ **جەمەتىنىڭ نەسىللىرى ۋە ئاراكلاردىكى خۇدادىن قورققانلار...»** ـ »خۇدادىن قورققانلار« ـ 16-ئايەت ۋە ئىزاھاتنىڭ كۆرۈڭ.
■ **13:26** مات. 6:10□ روس. 26:3□ 46.13:
□ **13:27** **«يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ۋە ئۇلارنىڭ ھاكىملىرى ئەيسانى تونۇمايي...»** ـ گرېك تىلدا: »يېرۇسالېمدا تۇرۇۋاتقانلار ۋە ئۇلارنىڭ ھاكىملىرى ئۇنى تونۇمايي...«.
■ **13:27** يۇھ. 3:16□ روس. 17:3□ 1كور. 8:2□ 1تىم. 13.1:
■ **13:28** مات. 20:27□ مار. 11:15□ لۇقا 18:23□ يۇھ. 6.19:
■ **13:30** مات. 6:28□ مار. 6:16□ لۇقا 6.24:
■ **13:31** مار. 14:16□ يۇھ. 19:20□ 1:21□ روس. 3:1□ 1كور. 5.15:
□ **13:32-33** **»سەن مېنىڭ ئوغلۇم، تۇرۇم سېنى بۈگۈنكى كۈندە تۇغدۇردۇم«** ـ »زەب.« 7:2. بەزى ئالىملار، بۇ بېشارەتنىكى »تىكلەش« دېگەن سۆز ئۇنىڭ تۇغۇلمىدىن تىرىلدۈرۈلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ »تىرىلدۈرۈپ« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. لېكىن ئۇنىڭ تىرىلىشىنى كۆرسىتىدىغان بېشارەتلەرنى نەقىل كەلتۈرىدىغان ئايەتلەر 35-34-ئايەتلەردۇر. شۇنىڭا زەبۇردىكى بۇ بېشارەت »زەب.« 7:2) ئۇنىڭ پاك قىز مەريەمدىن تۇغۇلۇشىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز.
■ **13:32-33** يار. 15:3□ 18:22□ 4:26□ 10:49□ قان. 15:18□ 2سام. 12:7□ زەب. 11:132□ يەش. 2:4□ 14:7□ 5:9□ 10:40□ يەر. 5:23□ 14:33□ ئەز. 23:34□ 24:37□ دان. 25:9□ 24□ زەب. 7.2:
□ **13:34** **»داۋۇتقا ۋەدە قىلغان مېھىر-شەپقەتلەرنى سىلەرگە ئاتا قىلىمەن«!** ـ »يەش.« 2:55.
■ **13:34** يەش. 3.55:
□ **13:35** **»ئى خۇدا، سېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچۇڭغا تېنىنىڭ چىرىشنى كۆرگۈزمەيسەن«** ـ »زەب.« 10:16. »سېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچۇڭ« مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.
■ **13:35** زەب. 10:16□ روس. 27.2:
□ **13:36** **»داۋۇت دەرۋەقە خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە ئۆز دەۋرى ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ،...»**. **»ئۇنىڭ تېنى چىرىپ كەتكەندى«** ـ گرېك تىلدا »چىرىشلەرنى كۆردى.« 35-□□□□□□□ كۆرۈڭ. ■ **13:36** 1پاد. 10:2□ روس. 29.2:

37 لېكىن خۇدا تۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى بولسا چىرىشنى ھېچ كۆرمىدى.□

38 ئەمدى شۇڭا سىلەر شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى، ئى قېرىنداشلار، ھازىر گۇناھلاردىن كەچۈرۈم قىلىنىش يولى
دەل شۇ كىشى ئارقىلىق سىلەرگە جاكارلىنىۋاتىدۇ. □ ■

39 مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنى بىلەن سىلەر خالاس بولالمايۋاتقان ئىشلاردىن ئۇنىڭغا ئېتىقاد
قىلغۇچىلار تۇ ئارقىلىق خالاس قىلىنىپ ھەققانىي قىلىنىدۇ! □ ■

40 شۇڭا، پەيغەمبەرلەر ئالدىن ئېيتقان شۇ بالا يېتىپەت بېشىڭلارغا چۈشمەسلىكى ئۈچۈن ئېھتىيات قىلىڭلار! ـ
41 »قاراڭلار، ئى مازاق قىلغۇچىلار، ھەيرانۇھەس بولۇپ ھالاك بولۇڭلار!
چۈنكى سىلەرنىڭ كۈنلىرىڭلاردا بىر ئىش قىلىمەنكى،
ئۇنى بىرسى سىلەرگە ئېلان قىلسىمۇ سىلەر شۇ ئىشقا ھەرگىز ئىشەنمەيسىلەر«!□ ■

42 پاۋلۇس بىلەن بارناباس سىناگوگدىن چىقىۋاتقاندا، جامائەت ئۇلارغا كېلەركى شابات كۈنى بۇ ئىشلار ھەققىدە
يەنە سۆزلەشنى ئېيتىدى.
43 سىناگوگتىكى جامائەت تارقالغاندا، نۇرغۇن يەھۇدىيلار ۋە خۇدادىن قورققان تەۋراتقا ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي
ئەمەسلەرمۇ پاۋلۇس بىلەن بارناباسقا ئەگەشتى. ئىككىسى ئۇلارغا سۆز قىلىپ، ئۇلارنى خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىدە
چىڭ تۇرۇشقا دەۋەت قىلدى.■
44 كېيىنكى شابات كۈنى، پۈتۈن شەھەر خەلقى دېگۈدەك خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى ئاڭلىغىلى كېلىشتى.
45 بىراق بۇنداق توپ-توپ ئادەملەرنى كۆرگەن يەھۇدىيلار ھەسەتكە چۆمۈپ، پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرىگە قارشى تەتۇر
گەپ قىلىپ، ئۇنىڭغا تۆھمەت قىلدى.
46 ئەمدى پاۋلۇس بىلەن بارناباس تېخىمۇ يۇرەكلىك ھالدا مۇنداق دېدى:
ـ خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى ئالدى بىلەن سىلەر يەھۇدىي خەلقىگە يەتكۈزۈش كېرەك ئىدى. لېكىن سىلەر ئۇنى
چەتكە قېقىپ ئۆزۈڭلارنى مەڭگۈلۈك ھاياتقا لايىق كۆرمىگەندىن كېيىن، مانا بىز سىلەردىن بۇرۇلۇپ ئەللەرگە
يۈزلىنىمىز! □ ■
47 چۈنكى پەرۋەردىگار مۇقەددەس يازمىلاردا بىزگە مۇنداق بۇيرۇغان: ـ
»مەن سېنى يات ئەللەرگە نۇر بولۇشقا،

□ **13:37 »لېكىن خۇدا تۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى بولسا چىرىشنى ھېچ كۆرمىدى«** ـ »خۇدا تۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى« ئەيسانى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

□ **13:38 »ھازىر گۇناھلاردىن كەچۈرۈم قىلىنىش يولى دەل شۇ كىشى ئارقىلىق سىلەرگە جاكارلىنىۋاتىدۇ«** ـ »دەل شۇ كىشى ئارقىلىق« ئەيسا ئارقىلىق، دېمەك.

■ **13:38** لۇقا 47:24□ 1يۇھ. 122:

□ **13:39 »تەۋرات قانۇنى بىلەن سىلەر خالاس بولالمايۋاتقان ئىشلار«** ـ »خالاس بولالمايدىغان ئىشلار« ھەرتۈرلۈك ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ، گۇناھنىڭ ئىلىكىدىن خالاس بولۇشنى ئۆز ئىچىگە ئېلىپلا قالماي، بەلكى تەۋرات قانۇندا بېكىتىلگەن تۈرلۈك قۇربانلىق قىلىش ۋە رەسىم-قائىدىلەردىن خالاس بولۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **13:39** رىم. 28:3□ 3:8□ 4:10□ گال. 16:2□ ئىبر. 19.7:

□ **13:41 »قاراڭلار، ئى مازاق قىلغۇچىلار، ھەيرانۇھەس بولۇپ ھالاك بولۇڭلار! چۈنكى سىلەرنىڭ كۈنلىرىڭلاردا بىر ئىش قىلىمەنكى، ئۇنى بىرسى سىلەرگە ئېلان قىلسىمۇ سىلەر شۇ ئىشقا ھەرگىز ئىشەنمەيسىلەر«!** ـ تەۋرات، »ھاب.» 5:1.

■ **13:41** يەش. 14:28□ ھاب. 5.1:

■ **13:43** روس. 23:11□ 22.14:

□ **13:46 »مانا بىز سىلەردىن بۇرۇلۇپ ئەللەرگە يۈزلىنىمىز«!** ـ »ئەللەرگە يۈزلىنىمىز« ـ يەنى »يەھۇدىي ئەمەسلەرگە يۈزلىنىمىز.« دېمەك، خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى ئۇلارغا يەتكۈزىمىز. ■ **13:46** مىس. 10:32□ يەش. 5:55□ مات. 12:8□ 6:10□ 43:21□ روس. 26:3□ 26:13□ رىم. 19.10:

يەر يۈزىنىڭ چەت-ياقىلىرىغىچە نىجاتلىق بولۇشۇڭ ئۈچۈن سېنى ئاتىدىم.»□ ■

48 ئەللەردىكىلەر بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، خۇشال بولۇشۇپ رەببىنىڭ سۆز-كالامىنى ئۇلۇغلاشتى؛ مەڭگۈلۈك ھاياتقا
ئېرىشىشكە بېكىتىلگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئېتىقاد قىلدى.□
49 شۇنداق قىلىپ، رەببىنىڭ سۆز-كالامى پۈتكۈل زېمىنغا تارقالدى.
50 براق يەھۇدىيلار خۇدادىن قورققان يۇقىرى تەبىقىلىك ئاياللارنى ھەم شەھەر مۇتىۋەرلىرىنى قۇتراتىپ، پاۋلۇس
بىلەن بارناباسقا زىيانكەشلىك قىلغۇزۇپ، ئۇلار ئىككىسىنى ئۆز يۇرتلىرىدىن قوغلاپ چىقاردى. □ ■
51 ئەمما پاۋلۇس بىلەن بارناباس ئۇلارغا قاراپ ئاياغلىرىدىكى توپىنى قېقىشتۇرۇۋېتىپ، كونيا شەھىرىگە قاراپ
ماڭدى. □
52 ئانتاكيادىكى مۇخلىسلار بولسا خۇشاللىققا ھەمدە مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلدى.

14

پاۋلۇس بىلەن بارناباس كونيا شەھىرىدە

1 كونيا شەھىرىدە شۇنداق بولدىكى، پاۋلۇس بىلەن بارناباس يەھۇدىيلارنىڭ سىناگوگىغا كىرگەندە، جامائەتكە
شۇنداق سۆزلىدىكى، نەتىجىدە يەھۇدىيلار ۋە گېرىكلەردىنمۇ نۇرغان كىشىلەر ئېتىقاد قىلدى□
2)ھالبۇكى، ئىشەنمىگەن يەھۇدىيلار يات ئەللىكلەرنىڭ كۆڭۈللىرىنى زەھەرلەپ، ئۇلارنى قېرىنداشلارغا قارشى
تۇرۇشقا قۇتراتتى.(
3 شۇڭا پاۋلۇس بىلەن بارناباس ئۇ يەردە خېلى ئۇزۇن تۇرۇپ، رەببگە تايىنىپ يۈرەكلىك ھالدا خۇش خەۋەرنى
جاكارلىدى؛ رەب ئۇلارنىڭ قوللىرى بىلەن مۇجىزىلىك ئالامەتلەر ۋە كارامەتلەرنى كۆرسىتىپ ئۆز مېھىر-
شەپقىتىنىڭ سۆز-كالامىغا گۇۋاھلىق بەردى.■
4 بۇنىڭ بىلەن شەھەر خەلقى ئىككىگە بۆلۈنۈپ كېتىپ، بەزىلىرى يەھۇدىيلار تەرەپتە، بەزىلىرى بولسا روسۇللار
تەرەپتە تۇردى.□
5 ئاخىردا، بىر قىسىم يات ئەللىكلەر بىلەن يەھۇدىيلار ئارىسىدا)ئۆز باشلىقلىرى بىلەن بىرلىكتە(روسۇللارنى قىيناپ،
چالما-كېسەك قىلىش قۇتراتقۇلۇقى باش كۆتۈردى.
6-7 لېكىن ئۇلار بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، شۇ يەردىن قېچىپ لىكاۇۇنيا رايوندىكى لىسترا ۋە دەربە شەھەرلىرى
ھەمدە ئەتراپىدىكى يۇرتلارغا قاراپ ماڭدى. ئۇلار شۇ يەرلەردە خۇش خەۋەرنى داۋاملىق جاكارلاۋەردى.■

□ **13:47 »مەن سېنى يات** ئەللەرگە نۇر بولۇشقا، يەر يۈزىنىڭ چەت-ياقىلىرىغىچە نىجاتلىق بولۇشۇڭ ئۈچۈن سېنى ئاتىدىم« ـ »يەش.» 6:42 ۋە 6:49نى كۆرۈڭ؛ مۇشۇ ئايەتلەردىكى »سېنى« مەسىنى كۆرسىتىدۇ. باراناباس ۋە پاۋلۇس »پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى«نىڭ ئىشلىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ يۈرگۈزمەكتە (1-□□□□ 1-ئايەت).

■ **13:47** يەش. 6:42□ 6:49□ لۇقا 32.2:

□ **13:48 »بېكىتىلگەنلەر«** ـ ياكى »يەل ياغلىغانلار« »مايىل قىلىنغانلار.«

□ **13:50 »براق يەھۇدىيلار خۇدادىن قورققان يۇقىرى تەبىقىلىك ئاياللارنى ھەم شەھەر مۇتىۋەرلىرىنى قۇتراتىپ...»** ـ »خۇدادىن قورققان ئاياللار« بولسا تەۋراتقا ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي بولمىغان، سىناگوگتىكى ئىبادەتكە قاتىشىدىغان ئاياللار. گەرچە ئۇلار »خۇدادىن قورققان« بولسىمۇ، مۇشۇ يەردە يەھۇدىيلارنىڭ قۇتراتىشى بىلەن ئازدۇرۇلغان.

■ **13:50** 2تىم. 11.3:

□ **13:51 »پاۋلۇس بىلەن بارناباس ئۇلارغا قاراپ ئاياغلىرىدىكى توپىنى قېقىشتۇرۇۋېتىپ،...»** ـ »ئاياغلىرىدىكى توپىنى قېقىشتۇرۇۋېتىش« دېگەن ھەرىكەت »مۇناسىۋىتىمىز پۈتۈنلەي ئۈزۈلدى« دېگەن ئاگاھلىنىڭ ئىپادىسى ئىدى. »مات.» 14:10، »مار.» 11:6، »لۇقا« 9:5نى كۆرۈڭ. **»كونيا شەھىرى«** ـ ھازىرقى نام. كونا گېرىكچە ئىسمى »ئىكونىئۇم« ياكى »ئىكونىئون.« ئۇ ھازىرقى تۈركىيەدە.

□ **14:1 »نەتىجىدە يەھۇدىيلار ۋە گېرىكلەردىنمۇ نۇرغان كىشىلەر ئېتىقاد قىلدى«** ـ »گېرىكلەر« بەلكىم شۇ يەردىكى ھەر مىللەتتىن بولغان »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نى كۆرسىتىدۇ.■ **14:3** مار. 20:16□ روس. 11:19□ ئىبر. 4.2: □ **14:4 »شەھەر خەلقى ئىككىگە بۆلۈنۈپ كېتىپ...»** ـ ياكى »شەھەرنىڭ كۆپ قىسمى ئىككىگە بۆلۈنۈپ كېتىپ...».

■ **14:6-7** مات. 23:10□ روس. 1.8:

لسترا ۋە دەربە شەھەرلىرىدە

8 شۇ چاغدا، لسترا شەھىردە پۇتلىرىدا ماغدۇرى يوق، ھېچ مېڭىپ باقمىغان بىر تۇغما پالەچ ئولتۇراتتى.■
9 پاۋلۇس سۆز قىلىۋاتقاندا، بۇ ئادەم ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىپ ئولتۇراتتى. پاۋلۇس ئۇنىڭغا كۆز تىكىپ ئۇنىڭ
ساقايتىلىشىغا ئىشەنچى بارلىقىنى كۆرۈپ يېتىپ،
10 يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:
ـ ئورنۇڭدىن دەس تۇر! ـ دېدى.
ھېلىقى ئادەم شۇئان ئورنىدىن دەس تۇرۇپ مېڭىشقا باشلىدى.
11 لېكىن پاۋلۇسنىڭ بۇ ئىشنى كۆرگەن توپ-توپ ئادەملەر لىكاۋۇنىيا تىلى بىلەن:
ـ ئىلاھلار ئىنسان قىياپىتىگە كىرىپ ئارىمىزغا چۈشۈپتۇ! ـ دەپ ۋارقىرىشىپ كەتتى. ■
12 ئۇلار بارناباسنى »ئىلاھ زېئۇس« دەپ ئاتاشتى ۋە پاۋلۇسنى سۆزلەشتە باشلامچى بولغاچقا ئۇنى »ئىلاھ
ھېرمىس« دەپ ئاتاشتى. □
13 شەھەرنىڭ سىرتىدا »زېئۇس ئىلاھ«نىڭ بۇتخانىسى بار ئىدى. شۇ بۇتخانىدىكى كاھىن شەھەر دەرۋازىسىغا
تۆگىزۇ ۋە گۈل چەمبىرەكلەرنى ئېلىپ كېلىپ، خەلق بىلەن بىللە روسۇللارغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلماقچى بولدى.
14 لېكىن روسۇللار بارناباس بىلەن پاۋلۇس بۇ ئىشنى ئاڭلاپ، كىيىم-كېچەكلىرىنى يىرتقان ھالدا، كۆپچىلىكنىڭ
ئارىسىغا يۈگۈرۈپ كىرىپ، ۋارقىراپ مۇنداق دېدى:
15 ـ خالايىق، بۇ ئىشلارنى نېمە دەپ قىلىۋاتىسىلەر؟! بىز سىلەرگە ئوخشاش ھېسسىياتتىكى ئىنسانلارمىز! بىز
سىلەرگە بۇ ئەرزىمەس نەرسىلەرنى تاشلاپ، ئاسمان-زېمىن، دېڭىز-ئوكيان ۋە ئۇلاردىكى بارلىق مەخلۇقلارنى
ياراتقۇچى ھايات خۇداغىلا ئىبادەت قىلىشىڭلار كېرەك دەپ جاكارلاۋاتىمىز! ■
16 بۇرۇنقى دەۋرلەردە، ئۇ ھەرقايسى ئەللەرنى ئۆز يوللىرىدا مېڭىشقا يول قويغان. ■
17 شۇنداق بولسىمۇ، ئۇ ئۆزىنى ئىسپاتلايدىغان گۇۋاھلىقنى قالدۇرمىغان ئەمەس. چۈنكى ئۇ ھەمىشە سىلەرگە
شاپائەت كۆرسىتىپ، يامغۇرنى ئۆز ۋاقتىدا ئەرشتىن ياغدۇرۇپ مول ھوسۇل ئاتا قىلىپ، ئاش-تاماق بىلەن سىلەرنى
تويغۇزۇپ، قەلبىڭلارنى خۇشاللىققا چۆمدۈرۈپ كەلدى. ■
18 ھەتتا ئۇلار بۇ سۆزلەرنى قىلغان بولسىمۇ، خالايىقنىڭ ئۇلارغا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىشىنى ئارانلا توسۇۋالدى.
19 لېكىن ئانتاكيا ۋە كونيا شەھەرلىرىدىن بەزى يەھۇدىيلار كېلىپ، كىشىلەرنى ئۆزلىرىگە قايىل قىلىشى بىلەن، خەلق
پاۋلۇسنى چالما-كېسەك قىلدى، ئاندىن ئۇنى ئۆلدى دەپ قاراپ، شەھەر سىرتىغا سۆرەپ ئاچىقىپ تاشلىۋەتتى.
■
20 لېكىن مۇخلىسلار ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولاشقاندا، پاۋلۇس ئورنىدىن تۇرۇپ، شەھەرگە قايتىپ كىردى. ئەتىسى،
ئۇ بارناباس بىلەن بىللە دەربە شەھىرىگە كەتتى.

روسۇللارنىڭ سۈرىيەدىكى ئانتاكيا قايتىپ كېلىشى

21 ئەمدى ئۇلار دەربە شەھىردە خۇش خەۋەر جاكارلاپ، نۇرغۇن ئادەملەرنى مەسىھگە مۇخلىس بولۇشقا
كىرگۈزگەندىن كېيىن، ئىككىيلەن لسترا، كونيا ۋە ئانتاكيا شەھەرلىرىگە قايتىپ باردى.

■ **14:8** روس. 2.3:
■ **14:11** روس. 6.28:
□ **14:12** »**ئىلاھ زېئۇس**« ـ گرېكلەرنىڭ »باش ئىلاھ«ى »)يۇپىتىر« دېگەن پاتىنتا.(»**ئىلاھ ھېرمىس**« ـ ھېرمىس »)مېركۇرىي« دېگەن پاتىنتا(
»ئىلاھلارنىڭ ئەلچىسى« دەپ قارىلاتتى. ■ **14:15** يار. 1:1□ زەب. 6:33□ 8:124□ 6:146□ روس. 26:10□ ۋەھ. 7:14□ 10:19□
9.22: ■ **14:16** زەب. 1281: ■ **14:17** رىم. 19.1: ■ **14:19** 2 كور. 25.11:

22 ئۇلار ئۇ يەرلەردە مۇخلىسلارنىڭ قەلبلىرىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنى ئېتىقادتا چىڭ تۇرۇشقا رىغبەتلەندۈرۈپ، شۇنداقلا: ـ بىز خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشتە نۇرغۇن جاپا-مۇشەققەتلەرنى بېشىمىزدىن ئۆتكۈزۈشىمىز مۇقەررەر بولىدۇ، ـ دەپ نەسىھەت قىلدى.■

23 ئۇلار يەنە ھەرقايسى جامائەت ئىچىدە ئاقساقاللارنى تاللاپ بەلگىلەپ، دۇئا قىلىش ۋە روزا تۇتۇش ئارقىلىق ئۇلارنى ئۆزلىرى ئېتىقاد باغلىغان رەببگە تاپشۇردى.

24 ئىككىيلەن پىسىدىيە رايونىدىن ئۆتۈپ پامفىلىيە ئۆلكىسىگە كەلدى.

25 ئۇلار پەرگە شەھىرىدە سۆز-كالامنى يەتكۈزگەندىن كېيىن، ئاتتالىيا شەھىرىگە باردى. □

26 ئاندىن ئۇ يەردىن كېمىگە چىقىپ، سۈرىيەدىكى ئانتاكىيا قاراپ كەتتى. ئۇلار ئەسلىدە شۇ يەردە ئۆزلىرى ھازىر تاماملىغان بۇ ۋەزىپىنى ئادا قىلىشقا جامائەتتىكىلەر تەرىپىدىن خۇدانىڭ مېھرى-شەپقىتىگە تاپشۇرۇلغانىدى.■

27 قايتىپ كەلگەندە، ئۇلار جامائەتنى بىر يەرگە جەم قىلغاندا، ئۇلارغا خۇدانىڭ ئۆزلىرى ئارقىلىق قىلغان بارلىق ئەمەللىرىنى، شۇنداقلا خۇدانىڭ قانداق قىلىپ ئەللەرگە ئېتىقادنىڭ بىر ئىشىكىنى ئاچقانلىقىنى سۆزلەپ بەردى. □

28 ئۇلار ئۇ يەردە مۇخلىسلار بىلەن بىللە ئۆزۈن مەزگىل تۇردى.

■ **14:22** مات. 38:10□ 24:16□ لۇقا 26:24□ روس. 23:11□ 43:13□ 2تىم. 12.3:

□ **14:25** «...□□□□□□□□ **شەھرىگە باردى»** ـ ئاتتالىيا شەھىرى دېڭىز بويىدا ئىدى؛ ھازىرقى »ئاتتالىيا.«

■ **14:26** روس. 1.13:

□ **14:27** »**خۇدانىڭ قانداق قىلىپ ئەللەرگە ئېتىقادنىڭ بىر ئىشىكىنى ئاچقانلىقىنى سۆزلەپ بەردى«** ـ »ئەللەر« مۇشۇ يەردە »يات ئەللەر«، »يەھۇدىي ئەمەسلەر« دېگەن مەنىدە.

ـ سەپەری

1 شۇ چاغلاردا بەزىلەر يەھۇدىيە تۆلكىسىدىن كېلىپ، ئاتاكىلىرىدىكى قېرىنداشلارغا:
ـ سىلەر مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان يوسۇن بويىچە خەتنە قىلىنمىساڭلار، قۇتقۇزۇلمايسىلەر! ـ
دەپ تەلىم بېرىشكە باشلىدى.□ ■
2 بۇ ئىش توغرىسىدا چوڭ ماجىرا چىققان بولۇپ، پاۋلۇس بىلەن بارناباس ئىككىيلەن شۇ كىشىلەر بىلەن كەسكىن
مۇنازىرە قىلىشقاندىن كېيىن، قېرىنداشلار پاۋلۇسنى، بارناباسنى، شۇنداقلا تۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىرنەچچەيلەننى بۇ
مەسىلە توغرىسىدا روسۇلار ۋە ئاقساقاللار بىلەن كۆرۈشۈشكە يېرۇسالېمغا بارسۇن دەپ بېكىتكەن.■
3 شۇنداق قىلىپ تۇلار جامائەت تەرىپىدىن يولغا سېلىنىپ، سەپىردە فەنىكىيە رايونى ۋە ساماريە تۆلكىسىنى بېسىپ
تۆتۈپ، بارغانلا يېرىدە ئەللەرنىڭمۇ توۋا قىلىپ ئېتىقاد يولىغا كىرگەنلىكىنى تەپسىلي سۆزلىدى. بۇ خەۋەر بارلىق
قېرىنداشلارنى زور شادلىققا چۆمگۈزدى.□
4 پاۋلۇسلار يېرۇسالېمغا كەلگىنىدە، تۇلار جامائەتنىكىلەر، روسۇلار ۋە ئاقساقاللار تەرىپىدىن قارشى ئېلىنىپ،
كۆپچىلىككە خۇدانىڭ تۆزلىرى ئارقىلىق بارلىق قىلغان ئەمەللىرىنى بايان قىلىپ بەردى.
5 لېكىن پەرىسىي مەزھىپىدىكىلەردىن ئېتىقاد يولىغا كىرگەن بەزىلەر ئورنىدىن تۇرۇشۇپ:
ـ مۇشۇ يات ئەللىكلەرنى خەتنە قىلىش كېرەك، شۇنداقلا تۇلارغا مۇساغا چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل
قىلىشى كېرەكلىكىنى جېكىلەش كېرەك! ـ دېدى.
6 شۇڭا روسۇلار بىلەن ئاقساقاللار بۇ مەسىلىنى مۇزاكىرە قىلىش ئۈچۈن جەم بولۇشتى.
7 تۇزۇن سۆھبەتلىشىشتىن كېيىن، پېترۇس ئورنىدىن تۇرۇپ مۇنداق دېدى:
ـ قېرىنداشلار، دەسلەپتىكى كۈنلەردە خۇدانىڭ ئىچىڭلاردىن مېنى تاللاپ مېنىڭ ئاغزىم ئارقىلىق خۇش
خەۋەردىكى سۆز-كالامنى يات ئەللىكلەرگە ئاڭلىتىپ تۇلارنىڭ ئېتىقاد قىلىشىدا ۋاسىتە قىلىشقا بېكىتكەنلىكىدىن
خەۋىرىڭلار بار. ■
8 ۋە ئىنسانلارنىڭ قەلبىنى بىلگۈچى خۇدا مۇقەددەس روھنى بىزگە ئاتا قىلغىنىدەك، تۇلارغىمۇ ئاتا قىلدى.■
9 شۇنداق قىلىپ، خۇدا تۇلارنى بىز بىلەن ھېچقانداق پەرقلەندۈرمەي، تۇلارنىڭ قەلبلىرىنى ئېتىقاد ئارقىلىق پاك
قىلدى.■
10 ئەھۋال مانا شۇنداق شىكەن، ئەمدى سىلەر نېمە ئۈچۈن ئۆزىمىز ۋە ئاتا-بوۋىلىرىمىزمۇ كۆتۈرەلمىگەن بىر بويۇنتۇرۇقنى
مۇخلىسلارنىڭ بوينىغا ئارتماقچى بولۇپ، خۇدانى سىنىماقچى بولىسىلەر؟! ■
11 ئەمدىلىكتە، بىز بولساق رەب ئەيسانىڭ مېھىر-شەپقىتىگە تايىنىپ تۇلارغا ئوخشاش قۇتقۇزۇلىمىز، دەپ
ئىشىنىمىز.□ ■
12 بۇ سۆزدىن كېيىن، بارناباس بىلەن پاۋلۇس چىقىپ، خۇدا تۆزلىرى ئارقىلىق يات ئەللىكلەرنىڭ ئارىسىدا
كۆرسەتكەن بارلىق مۇجىزىلىك ئالامەتلەرنى ۋە كارامەتلەرنى بايان قىلىپ بەردى؛ كۆپچىلىك تۇلارغا قۇلاق
سېلىپ سۆكۈتتە تۇردى.
13 تۇلارنىڭ سۆزى تۈگىگەندىن كېيىن، ياقۇپ مۇنداق دېدى:

□ **15:1 »سىلەر مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغان يوسۇن بويىچە خەتنە قىلىنمىساڭلار، قۇتقۇزۇلمايسىلەر«!** ـ يەھۇدىيەدىن كەلگەنلەر ئاللىقاچان سۈننەت قىلىنغان يەھۇدىيلار، ئەلۋەتتە.
■ **15:1** يار. 10:17□ لاۋ. 3:12□ گال. 2.5:
■ **15:2** گال. 1.2:
□ **15:3 »ئەللەرنىڭمۇ توۋا قىلىپ...»** ـ »ئەللەر« يەنە »يەھۇدىي ئەمەسلەر« دېگەن مەنىدە. **»ئەللەرنىڭمۇ توۋا قىلىپ ئېتىقاد يولىغا كىرگەنلىكى...»** ـ مۇشۇ يەردە گېرىك تىلىدا: »توۋا قىلىپ ئېتىقاد يولىغا كىرىش« دېگەن ئىبارە پەقەت بىرلا سۆز »بۇرۇلۇش« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **15:7** روس. 20:10□ 12.11:
■ **15:8** ئاتا. 9:28□ 17:29□ زەب. 9:7□ يەر. 20:11□ 10:17□ 12.20:
■ **15:9** روس. 10□43: .44
■ **15:10** مات. 4.23:
□ **15:11 »ئەمدىلىكتە، بىز بولساق رەب ئەيسانىڭ مېھىر-شەپقىتىگە تايىنىپ تۇلارغا ئوخشاش قۇتقۇزۇلىمىز، دەپ ئىشىنىمىز«** ـ بۇ ئايەتتىكى »بىز« يەھۇدىي ئېتىقاچىلارنى، »تۇلار« يەھۇدىي بولمىغان ئېتىقادچىلارنى كۆرسىتىدۇ. ■ **15:11** ئەف. 8:2□ تىت. 4.3:

ـ قېرىنداشلار، ماڭا قۇلاق سېلىڭلار!
14 بايانتى شىمىئون خۇدانىڭ يات ئەللىكلەرنىمۇ باشتىنلا شاپائەت بىلەن يوقلاپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن ئۆز نامى
ئۈچۈن بىر خەلق چىقىرىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتتى. □
15 پەيغەمبەرلەرنىڭ ئېيتقانلىرىمۇ بۇنىڭغا ئۇيغۇن كېلىدۇ، خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنۇ سۆزلەر پۈتۈلگەندەك:
ـ
16 ـ »»مۇشۇ ئىشلاردىن كېيىن، مەن قايتىپ كېلىپ، داۋۇتنىڭ يىقىلغان چېدىرىنى يېڭىباشتىن قۇرۇپ تىكلەيمەن،
ئۇنىڭ خارابلىكلىرىنى قايتا بىنا قىلىپ، ئەسلىگە كەلتۈرىمەن.
18-17 شۇنداق قىلىپ، جاھاندىكى باشقا ئىنسانلارمۇ، يەنى مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتالغان بارلىق ئەللەر مېنى
ئىزدەپ تاپىدۇ« دەيدۇ بۇ ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇچى ۋە شۇنداقلا ئۇلارنى ئەزەلدىن ئايان قىلىپ كەلگەن
پەرۋەردىگار«!□ ■
19 ـ شۇنىڭ ئۈچۈن خۇلاسەم شۇكى، يات ئەللىكلەر ئارىسىدىن توۋا قىلىپ خۇداغا ئېتىقاد باغلىغانلارغا ئاۋارە-
ئېغىرچىلىك سېلىپ قويماسلىقىمىز كېرەك؛
20 پەقەت ئۇلارغا: »بۇتلارغا ئاتلىپ بۇلغانغان نەرسىلەرنى يېيىشتىن، جىنسىي بۇزۇقلۇقتىن، قانىنى ۋە بوغۇپ
سويۇلغان ھايۋانلارنىڭ گۆشىلىرىدىنمۇ يېيىشتىن نېرى بولۇڭلار« دەپ تاپىلاپ، بىر پارچە خەت يازايلى. □ ■
21 چۈنكى قەدىمكى دەۋرلەردىن تارتىپ ھەر شەھەردە شابات كۈنىدە سىناگوگلاردا مۇسا پەيغەمبەرنىڭ
ئېيتقانلىرى ئوقۇلۇپ، ئۇنىڭ كۆرسەتمىلىرى ئۆگىتىلىپ كەلگەن.□

يەھۇدىي ئەمەس ئېتىقادچىلارغا يېزىلغان خەت

22 شۇنىڭ بىلەن روسۇللار، ئاقساقاللار، شۇنداقلا پېرۇسالېمدىكى پۈتكۈل جامائەتنىكىلەر ئۆز ئارىسىدىن بىرنەچچە
ئادەمنى تاللاپ، ئۇلارنى پاۋلۇس ۋە بارناباس بىلەن بىللە ئانتاكىيانىڭ ئەۋەتىشنى لايىق كۆردى. ئەسلىدە قېرىنداشلار
ئىچىدە باشلامچى بولغان يەھۇدا)بارساباس دەپمۇ ئاتىلىدۇ(بىلەن سىلاسلار بۇنىڭغا تاللاندى.
23 خەت بولسا ئۇلارغا تاپشۇرۇلدى، ئۇنىڭدا مۇنداق يېزىلغانىدى: ـ »ئى ئانتاكيا، سۈرىيە ۋە كىلىكىيەدە تۇرۇۋاتقان
يات ئەللىك قېرىنداشلار، ـ پېرۇسالېمدىكى قېرىنداشلىرىڭلاردىن، روسۇللار بىلەن ئاقساقاللاردىن سىلەرگە سالام!

□ **15:14 »شىمىئون«** ـ پېترۇسنىڭ ئارامىي تىلىدىكى ئىسمى)»سىمون« بولسا ئۇنىڭ ئىبرانىي تىلىدىكى شەكلىدۇر.(**»خۇدانىڭ يات ئەللىكلەرنىمۇ باشتىنلا شاپائەت بىلەن يوقلاپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن ئۆز نامى ئۈچۈن بىر خەلق چىقىرىدىغانلىقى«** ـ »شاپائەت بىلەن يوقلاش« گېرىك تىلىدا پەقەت »يوقلاش« دېگەن سۆزلا بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ **15:17-18 »شۇنداق قىلىپ، جاھاندىكى باشقا ئىنسانلارمۇ، يەنى مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتالغان بارلىق ئەللەر...»** ـ »جاھاندىكى باشقا ئىنسانلار« يەھۇدىي خەلقىدىن باشقا بارلىق ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ. »مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتالغان بارلىق)يات(ئەللەر« »ئۆز خەلقىم بولۇشقا چاقىرغان يات ئەللەر« ياكى »مەن ئىگىدارچىلىق قىلغان بارلىق ئەللەر« دېگەنلەرنى بىلدۈرىدۇ. **»مۇشۇ ئىشلاردىن كېيىن، مەن قايتىپ كېلىپ، داۋۇتنىڭ يىقىلغان چېدىرىنى يېڭىباشتىن قۇرۇپ تىكلەيمەن... شۇنداق قىلىپ، جاھاندىكى باشقا ئىنسانلارمۇ، يەنى مېنىڭ نامىم بىلەن ئاتالغان بارلىق ئەللەر مېنى ئىزدەپ تاپىدۇ«** ـ (16-17-□□□□) بۇ نەقىل كەلتۈرۈلگەن بېشارەتلەر »ئام.» 12-9:11 ۋە »يەش.» 45:21دىن ئېلىنغان. ياقۇپ بۇ بېشارەتلەرنى »سېپىتۇاگىنت« LXX دېگەن گېرىك تىلىدىكى تەرجىمىسىدىن ئالغان. »ئاموس«تىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

■ **15:17-18** ئام. 12.9□11:

□ **15:20 »بۇتلارغا ئاتلىپ بۇلغانغان نەرسىلەر«** ـ گېرىك تىلىدا »بۇتلاردىن بۇلغانغان نەرسىلەر« دېگەن بىلەن ئىپادىلىنىدۇ؛ »نەرسىلەر« بەلكىم گۆش ۋە ھەرخىل يېمەك-ئىچمەكنى كۆرسەتسە كېرەك. گېرىكلەر ئارىسىدا »ئاۋۋال بۇتلارغا ئاتالغان« چېمكلىكنى يېيىش »ساۋابلىق ئىش« ياكى »قۇتۇلۇش ئىش« دەيدىغانلار كۆپ ئىدى.

■ **15:20** يار. 4:9□ مىس. 3:20□ 1كور. 1:8□ 20:10□ 1تىس. 3.4:

□ **15:21 »بۇتلارغا ئاتلىپ بۇلغانغان نەرسىلەرنى يېيىشتىن، جىنسىي بۇزۇقلۇقتىن، قانىنى ۋە بوغۇپ سويۇلغان ھايۋانلارنىڭ گۆشىلىرىدىنمۇ يېيىشتىن نېرى بولۇڭلار...»** ـ (20-□□□□) مۇشۇ ئۈچ يەرھىز تەۋرات قانۇنىدىن ئېلىنغان. ئېتىقاد قىلغان يات ئەللەرنىڭ بۇلارغا رىئايە قىلىشى ئۇلارنىڭ نىجاتلىققا ئېرىشىشى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى »)جىنسىي بۇزۇقلۇقتىن... نېرى بولۇڭلار«تىن باشقا(ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىيلار جامائەتكە قاتنىشىشدا ئۇلارنىڭ ئالدىدا پۈتلىكاشاڭ بولماسلىقى، يەھۇدىي ئەمەس قېرىنداشلىرى بىلەن ئارىلىشىشى ئاسان قىلىنسۇن ئۈچۈن دېگەن مەقسەت بىلەن تاپشۇرۇلغان (21-□□□□□□□□ روسۇللارنىڭ بۇ مەقسىتى ئوچۇق كۆرۈندۇ؛ «1□□.» 14:10-1:11نمۇ كۆرۈڭ.(

24 ئارىمىزدىن بەزى كىشىلەر چىقىپ يېنىكلارغا بېرىپ، سۆزلىرى بىلەن سىلەرنى بىئارامليققا سېلىپ كۆڭۈكلارنى
پاراكەندە قىلىپ قويغانلىقىنى ئاڭلىدۇق. لېكىن بىز ئۇلارغا ھېچقانداق سۆز-ئەمر قىلمىدۇق. □ ■
25 شۇ سەۋەبتىن، بىز بۇ ئىشتا ئويلىرىمىز بىر يەردىن چىققاندىن كېيىن، ئارىمىزدىن تاللانغان بىرنەچچەيلەنىڭ سۆيۈملۈك
بارناباس ۋە پاۋلۇسىمىز بىلەن بىللە يېنىكلارغا ئەۋەتىشنى قارار قىلدۇق.
26 بۇ ئىككىيلەن رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نامى ئۈچۈن ھاياتىنى خەتەرگە تەۋەككۈل قىلغان كىشىلەردۇر. ■
27 شۇڭا بىز يەھۇدا بىلەن سىلاسنى يازغانلىرىمىزنى سىلەرگە ئۆز ئاغزى بىلەنمۇ سۆزلەپ بەرسۇن دەپ، يېنىكلارغا
ئەۋەتتۇق.
28 گەپنىڭ پوسكاللىسىغا كەلسەك، مۇقەددەس روھقا، شۇنداقلا بىزلەرگىمۇ شۇ لايىق كۆرۈنگەنكى، تۆۋەندىكى
زۆرۈر بولغان ئىشلاردىن سىرت، سىلەرگە ھېچقانداق باشقا ئىشنى يۈكلىمەسلىكىمىز كېرەك:
29 ـ بۇتلارغا ئاتالغان نەرسىلەردىن، قانىنى ۋە بوغۇپ سويۇلغان ھايۋانلارنىڭ گۆشلىرىدىن يېيىشتىن ۋە جىنسىي
بۇزۇقلۇقتىن نېرى بولۇش ـ سىلەر مۇشۇ بىرنەچچە ئىشتىن ساقلانسا كۈلار، ياخشى قىلغان بولىسىلەر.
ئامان-خاتىرجەم بولۇڭلار«!■
30 شۇنداق قىلىپ، ئۇلار قېرىنداشلار تەرىپىدىن يولغا سېلىنىپ، ئانتاكىياغا باردى. ئۇ يەردە پۈتۈن جامائەتنىكىلەرنى
يىغىپ، خەتنى ئۇلارغا تاپشۇردى. □
31 ئۇلار خەتنى ئوقۇپ، ئۇنىڭدىن بولغان رىغبەت-تەسەللىدىن زور شادلاندى.
32 يەھۇدا ۋە سىلاسلار ئۆزلىرىمۇ پەيغەمبەرلەردىن بولۇپ، ئۇلار قېرىنداشلارنى نۇرغۇن سۆز-نەسىھەتلەر بىلەن
رىغبەتلەندۈرۈپ، ئۇلارنى قۇۋۋەتلەندۈردى.
33 يەھۇدا ۋە سىلاسلار ئۇ يەردە بىر مەزگىلنى ئۆتكۈزگەندىن كېيىن، ئانتاكىيادىكى قېرىنداشلارنىڭ سەپىرىگە ئامانلىق
تىلىگەن ھالدا ئۆزىتىشى بىلەن، ئۇلار ئۆزلىرىنى ئەۋەتكەن پىرۇسالېمدىكىلەرنىڭ قېشىغا قايتتى. □
34-35 لېكىن پاۋلۇس ۋە بارناباس ئانتاكىيادا قېلىپ، باشقا نۇرغۇن قېرىنداشلارنىڭ ھەمكارلىقىدا تەلىم بېرىپ رەبنىڭ
سۆز-كالامىدىكى خۇش خەۋىرىنى جاكارلاپ تۇردى.

پاۋلۇس بىلەن بارناباسنىڭ ئايرىلىپ كېتىشى

36 لېكىن يەنە بىرنەچچە كۈنلەردىن كېيىن پاۋلۇس بارناباسقا:
بىز بۇرۇن رەبنىڭ سۆز-كالامىنى يەتكۈزگەن ھەممە شەھەر-يېزىلارغا بېرىپ، قېرىنداشلارنىڭ يېنىغا بېرىپ، ھالىنى
سوراپ كېلەيلى، ـ دېدى.
37 بارناباس بولسا يۇھاننا)مارکۇسمۇ دېيىلىدۇ(نى بىللە ئېلىپ بارماقچى بولغانىدى. ■
38 بىراق پاۋلۇس ئالدىنقى قېتىم پامفىلىيە ئۆلكىسىدە ئۇلاردىن ئايرىلىپ كەتكەن، رەبنىڭ خىزمىتىدە ئۇلار بىلەن
بىللە داۋاملىق سەپەر قىلمىغان مارکۇسنى يەنە ئېلىپ بېرىشنى ئاقىلانىلىك ئەمەس دەپ قارىدى. □
39 شۇنىڭ بىلەن ئىككىيلەن ئوتتۇرىسىدا بەك كەسكىن ئىختىلاپ بولۇپ، ئاخىر بېرىپ ئۇلار بىر-بىرىدىن ئايرىلىپ
كېتىشتى. بارناباس مارکۇسنى ئېلىپ، كېمىگە ئولتۇرۇپ سىپرۇس ئارىلىغا كەتتى.

□ **15:24 ...» سىلەرنى بىئارامليققا سېلىپ كۆڭۈكلارنى پاراكەندە قىلىپ قويغانلىقىنى ئاڭلىدۇق.** لېكىن بىز ئۇلارغا ھېچقانداق سۆز-ئەمر قىلمىدۇق« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ يەردە: ...» سىلەرنى بىئارامليققا سېلىپ، سۈننەت قوبۇل قىلىشكىلار، تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشكىلار كېرەك دەپ كۆڭۈكلارنى پاراكەندە قىلىپ قويغانلىقىنى ئاڭلىدۇق« دېيىلىدۇ.

■ **15:24** گال. 4.2:

■ **15:26** روس. 50:13□ 19.14:

■ **15:29** يار. 4:9□ مىس. 3:20□ لاۋ. 14:17□ 1 كور. 1:8□ 1 تېس. 3.4:

□ **15:30 »مۇنداق قىلىپ، ئۇلار قېرىنداشلار تەرىپىدىن يولغا سېلىنىپ...»** ـ گېرىك تىلىدا »مۇنداق قىلىپ، ئۇلار ئۇلارنىڭ تەرىپىدىن يولغا سېلىنىپ...«.

□ **15:33 »يەھۇدا ۋە سىلاسلار ئۇ يەردە بىر مەزگىلنى ئۆتكۈزگەندىن كېيىن«** ـ »يەھۇدا ۋە سىلاسلار« گېرىك تىلىدا »ئۇلار.«

■ **15:37** مىس. 3.20:

□ **15:38 »رەبنىڭ خىزمىتىدە ئۇلار بىلەن بىللە داۋاملىق سەپەر قىلمىغان مارکۇس...»** ـ مۇشۇ يەردە»رەبنىڭ خىزمىتىدە« گېرىك تىلىدا پەقەت »خىزمەتتە« دېيىلىدۇ.

40 پاۋلۇس بولسا سلاسنى تاللدى، قېرىنداشلارنڭ ئىككىيلەننى خۇدانڭ شاپائىتىگە ئامانەت قىلىشى بىلەن ئۇ
ئىككىسى يولغا چىقتى. □
41 ئۇ ئەمدى سۈرىيە ۋە كىلىكىيە ئۆلكىلىرىنى ئارىلاپ ئۆتۈپ، ھەرقايسى جايلاردا جامائەتلەرنى قۇۋۋەتلەندۈردى.

16

تىموتىينىڭ پاۋلۇس ۋە سىلاسقا قوشۇلۇشى

1 ئاندىن ئۇ دەربە ۋە لىسترا شەھەرلىرىگىمۇ باردى. مانا، شۇ يەردە ئېتىقادچى يەھۇدىي بىر ئايالنڭ ئوغلى، تىموتي
ئىسىملىك بىر مۇخلىس بار ئىدى. ئۇنىڭ ئاتىسى بولسا گرېك ئىدى.□
2 لىسترا ۋە كونيا شەھەرلىرىدىكى قېرىنداشلارنڭ ھەممىسى ئۇنىڭ توغرۇلۇق ياخشى گۇۋاھلىق بېرەتتى.
3 پاۋلۇس ئۇنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ ماكېدۇنىيەگە بولدى. بىراق بۇ يەردىكى يەھۇدىيلارنڭ ھەممىسى تىموتىينىڭ
ئاتىسىنىڭ گرېك ئىكەنلىكىنى بىلگەچكە، پاۋلۇس ئۇنى ئېلىپ خەتنە قىلدۇردى.□ ■
4 ئۇلار شەھەر-يېزىلاردىن ئۆتكەچ، يېرۇسالېمدىكى روسۆلار بىلەن ئاقساقاللاريات ئەللەرگە بېكىتكەن بەلگىلىمىلەرنى
ئۇلارنڭ رىئايە قىلىشى ئۈچۈن تاپشۇردى.■
5 شۇنداق قىلىپ، جامائەتلەر ئېتىقادتا كۈچەيتىلىپ، سانلىرىمۇ كۈندىن-كۈنگە كۆپەيدى.

ماكېدونىيەلىكنىڭ چاقىرىقى

6 مۇقەددەس روھ ئۇلارنڭ ئاسىيا ئۆلكىسىدە سۆز- كالامنى جاكارلىشىغا يول قويمىغان بولۇپ، پاۋلۇسلار ئەمدى
فرىگىيە ۋە گالاتىيا رايونلىرىدىن ئۆتۈپ،□
7 مىسىيە رايونىغا كەلگەندىن كېيىن، بىتىنىيە ئۆلكىسىگە كىرمەكچى بولدى. بىراق ئەيسانىڭ روھى ئۇلارغا بۇنداق
قىلىشقىمۇ يول قويمىدى.□
8 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مىسىيەدىن ئۆتۈپ، دېڭىز بويىدىكى تروئاس شەھىرىگە چۈشتى.■
9 شۇ كۈنى كەچتە، پاۋلۇسقا بىر غايىبانە كۆرۈنۈش كۆرۈنۈپ، ماكېدونىيەلىك بىر كىشى ئۇنىڭ ئالدىدا ئۈرە
تۇرۇپ:

□ **15:40 »پاۋلۇس بولسا سلاسنى تاللدى، قېرىنداشلارنڭ ئىككىيلەننى خۇدانڭ شاپائىتىگە ئامانەت قىلىشى بىلەن ئۇ ئىككىسى يولغا چىقتى« ـ** پاۋلۇس ۋە بارناباس نېمە ئۈچۈن بىر-بىرىدىن ئېرىلدى؟ قايىسىسىنڭ قارارى توغرا؟ »قوشۇچە سۆزىمىز«دە بۇ مەسىلە توغرىسىدا ئازراق توختىلىمىز.

□ **16:1 »مانا، شۇ يەردە ئېتىقادچى يەھۇدىي بىر ئايالنڭ ئوغلى، تىموتي ئىسىملىك بىر مۇخلىس بار ئىدى« ـ** كېيىنكى ئايەتلەرگە قارىغاندا، »شۇ يەر« لىسترا ئىدى.

□ **16:3 »بۇ يەردىكى يەھۇدىيلارنڭ ھەممىسى تىموتىينىڭ ئاتىسىنىڭ گرېك ئىكەنلىكىنى بىلگەچكە، پاۋلۇس ئۇنى ئېلىپ خەتنە قىلدۇردى« ـ** پاۋلۇسنىڭ تىموتىينى خەتنە قىلىشى ئېتىقادنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇ ئۇنىڭ بىلەن خۇدانڭ خىزمىتىدە بولغاندا يەھۇدىيلارنڭ ئۇنى قوبۇل قىلماسلىقىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئىدى.

■ **16:3** 1 كور. 20:9□ گال. 3.2:

■ **16:4** روس. 20.15:

□ **16:6 »مۇقەددەس روھ ئۇلارنڭ ئاسىيا ئۆلكىسىدە سۆز- كالامنى جاكارلىشىغا يول قويمىغان بولۇپ، پاۋلۇسلار ئەمدى فرىگىيە ۋە گالاتىيا رايونلىرىدىن ئۆتۈپ...» ـ** فرىگىيە ۋە گالاتىيا رايونلىرى ئاسىيانىڭ بىر قىسمى ئىدى ـ پاۋلۇس شۇ يەردىن ئۆتكىنى بىلەن خۇدانڭ سۆزىنى جاكارلاش ئۈچۈن ئۇ يەردە توختىمىدى.

□ **16:7 »مىسىيە رايونىغا كەلگەندىن كېيىن، بىتىنىيە ئۆلكىسىگە كىرمەكچى بولدى. بىراق ئەيسانىڭ روھى ئۇلارغا بۇنداق قىلىشقىمۇ يول قويمىدى« ـ** قىزىق بىر يېرى شۇكى، كېيىنرەك روسۇل پېترۇس دەل مۇشۇ رايونلارنڭ بەزى يەرلىك كىشىلىرى بىلەن يېقىن مۇناسىۋەتتە بولدى (2□□□.» 1:1 نى كۆرۈڭ(شۇنىڭ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، پاۋلۇسلار مۇشۇ يەرلەردىن ئۆتۈپ كەتكەن ۋاقىتلاردا، پېترۇس شۇ يەردە ئىدى يا كېيىن پات ئاردىدا شۇ يەرلەرگە كەلمەكچى ئىدى. پاۋلۇسمۇ كېيىن گالاتىيا دېگەن رايونغا بېرىپ، خۇش خەۋەرنى تارقىتىپ، بىر جامائەت بەرپا قىلىندى (23:18) ۋە » گال.» 13:4 نى كۆرۈڭ(.

■ **16:8** 2 كور. 12.2:

ـ دېگۈزدىن تۆتۈپ، ماكېدونىيەگە كېلىپ، بىزگە ياردەم بەرگەيسەن! ـ دەپ تۆتۈندى.□
10 تۆ بۇ كۆرۈنۈشنى كۆرگەندىن كېيىن، رەب بىزنى جەزمەن تۆ كىشىلەرنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇلارغا خۇش خەۋەر
جاكارلاشقا چاقىرغان، دېگەن خۇلاسىگە كېلىپ، دەرھال ماكېدونىيەگە بېرىشقا تەييارلاندۇق.□

لىدىيانىڭ ئېتىقاد قىلىشى

11 بىز كېمىگە چىقىپ، تروئاستىن يولغا چىقىپ، سامودراك ئارىلىغا قاراپ يول ئالدۇق ۋە ئەتىسى ماكېدونىيەدىكى
نېئاپولىس شەھىرىگە يېتىپ باردۇق.
12 ئۇ يەردىن ماكېدونىيەنىڭ شۇ رايوندىكى فىلىپپى دېگەن مۇھىم شەھىرىگە ئۆتتۇق. بۇمۇ رىمدىكى بىر مۇستەملىكە
شەھەر ئىدى. بىز بۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇردۇق. □
13 شابات كۈنى، شەھەر دەرۋازىسىدىن چىقىپ دەريا ساھىلىگە باردۇق؛ چۈنكى بىز ئۇ يەردە دۇئا-تىلاۋەت
قىلىدىغان بىر جاي بار دەپ ئويلىدۇق؛ دەرۋەقە شۇنداق بولدى. بىز ئولتۇرۇپ، ئۇ يەرگە يىغىلغان ئاياللارغا
سۆزلەشكە باشلىدۇق. □
14 ئۇلارنىڭ ئىچىدە سۆسۈن رەخت سودىسى قىلىدىغان، تىياتىرا شەھىرىلىك، خۇدادىن قورقىدىغان لىدىيا ئىسىملىك
بىر ئايال بار ئىدى. رەب ئۇنىڭ قەلبىنى پاۋلۇسنىڭ ئېيتقانلىرىنى قوبۇل قىلىشقا ئاچتى. □
15 ئۇ ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن چۆمۈلدۈرۈلگەن بولۇپ بىزدىن تۆتۈنۈپ:
ـ ئەگەر سىلەر مېنى ھەققەتەن رەبگە ئېتىقاد قىلغۇچى دەپ بىلسەڭلەر، مېنىڭ ئۆيۈمگە بېرىپ تۇرۇڭلار! ـ دەپ
چىڭ تۇرۇپ بىزنى ماقۇللاتتى.■

پاۋلۇس بىلەن سىلاسنىڭ زىندانغا تاشلىنىشى

16 بىر كۈنى بىز شۇ دۇئا قىلىدىغان جايغا كېتىپ بارغىنىمىزدا، بىر دېدەك بىزگە يولۇقتى؛ بۇ قىزغا پال سالغۇچى بىر
جىن چاپلىشىۋالغانىدى؛ دېدەك خوجايىنلىرىغا پال سېلىش يولى بىلەن نۇرغۇن پايدا تېپىپ بەرگەنىدى. □ ■
17 ئۇ يول بويى پاۋلۇس ۋە بىزگە ئەگىشىپ:

□ 16:9 »دېگۈزدىن تۆتۈپ، ماكېدونىيەگە كېلىپ، بىزگە ياردەم بەرگەيسەن«! ـ ماكېدونىيە رىم ئىمپېرىيەسىدىكى گېتىسىيەگە جايلاشقان »ماكېدونىيە تۆلكىسى« ئىدى.
□ 16:10 »تۆ بۇ كۆرۈنۈشنى كۆرگەندىن كېيىن، رەب بىزنى جەزمەن تۆ كىشىلەرنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇلارغا خۇش خەۋەر جاكارلاشقا چاقىرغان، دېگەن خۇلاسىگە كېلىپ، دەرھال ماكېدونىيەگە بېرىشقا تەييارلاندۇق« ـ مۇشۇ ئايەتتىن باشلاپ »بىز« دەپ بايان قىلىشنىڭ سەۋەبى ـ مۇشۇ كىتابنىڭ مۇئەللىپى لۇقا مۇشۇ يەردە پاۋلۇسلارغا قوشۇلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 16:12 »ئۇ يەردىن ماكېدونىيەنىڭ شۇ رايوندىكى فىلىپپى دېگەن مۇھىم شەھىرىگە ئۆتتۇق. بۇمۇ رىمدىكى بىر مۇستەملىكە شەھەر ئىدى« ـ فىلىپپى دېگۈز بويىكى نېئاپولىستىن 16 كىلومېتر يىراقلىقتا ئىدى. »رىمدىكى مۇستەملىكە« ـ بۇ ئاستە رىم ھۆكۈمىتى تۆزۈى باشقۇرغان، ئاھالىسى »رىم گۇژدانلىق« ھوقۇق-ئىمتىيازلىرىغا ئىگە ئىدى.
□ 16:13 »شابات كۈنى، شەھەر دەرۋازىسىدىن چىقىپ دەريا ساھىلىگە باردۇق؛ چۈنكى بىز ئۇ يەردە دۇئا-تىلاۋەت قىلىدىغان بىر جاي بار دەپ ئويلىدۇق« ـ ئەھۋالغا قارىغاندا فىلىپپى شەھىرىدە يەھۇدىيلارنىڭ بىرمۇ سىناگوگى يوق ئىدى »)سىناگوگ«نىڭ ئاساسى ئۆچۈن ئاز دېگەندە ئون يەھۇدىي ئەرگەك كىشى بىر-بىرىگە قوشۇلۇشى كېرەك.(ئۇنداق ئەھۋال ئاستىدا بۇ ئاياللار)بەلكىم يەھۇدىي ھەم يەھۇدىي ئەمەسلەر، يەنى »خۇدانىڭ قورقانلار«) ھەر شابات كۈنى ئەۋرائتىن ئېلىنغان سۆزلەر بىلەن دۇئا-تىلاۋەت قىلىشقا يىغىلاتتى.
□ 16:14 »ئۇلارنىڭ ئىچىدە سۆسۈن رەخت سودىسى قىلىدىغان، تىياتىرا شەھىرىلىك، خۇدادىن قورقىدىغان لىدىيا ئىسىملىك بىر ئايال بار ئىدى« ـ »خۇدادىن قورقىدىغان« دېگەن تۇراقلىق ئىبارە، لىدىيانىڭ يەھۇدىي ئەمەس، ئەمما تەۋرات ئېتىقادىدا بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
■ 16:15 يار. 3:19□ 11:33□ ھاك. 21:19□ لۇقا 29:24□ ئىبر. 2.13:
□ 16:16 »بۇ قىزغا پال سالغۇچى بىر جىن چاپلىشىۋالغانىدى« ـ »پال سالغۇچى بىر جىن« گرېك تىلىدا »پىتون روھى.« »پىتون« يوغان يىلان بولۇپ، گرېكلارنىڭ رىۋايەتلىرى بويىچە ئۇ دەلفى شەھىرىدىكى بۇتخانىدا تۇرۇپ، پاچىلىق سىرلىرىنى باشقۇراتتى. ■ 16:16 1سام. 7:28□ روس. 24.19:

ـ بۇ كىشىلەر ھەممىدىن ئالىي خۇدانىڭ قۇللىرى، ئۇلار سىلەرگە نىجاتلىق بىر يولىنى جاكارلايدۇ! ـ دەپ ۋارقىراپ ماڭدى.□

18 ئۇ ئۇنداق كۆپ كۈنلەر شۇنداق ۋارقىردى. بۇ ئىش پاۋلۇسنىڭ قەلبىنى ئازابلاپ، ئۇ قىزغا بۇرۇلۇپ، جىنغا:
ـ ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن بۇيرۇيمەنكى، ئۇنىڭدىن چىق! ـ دېيىشىگىلا، جىن شۇئان چىقىپ كەتتى.□ ■

19 دېدەكنىڭ خوجايىنلىرى ئۇنىڭغا باغلىغان پۇل تېپىش ئۈمىدىنىڭ يوققا چىققانلىقىنى كۆرۈپ، پاۋلۇس بىلەن سىلاسقا قول سېلىپ، ئۇلارنى بازار مەيدانىغا سۆرەپ، ھۆكۈمدارلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. ■

20 ئۇلار ئىككىيلەننى سوراقچى ئەمەلدارلارنىڭ ئالدىغا چىقىرىپ:
ـ بۇ ئادەملەر يەھۇدىيلار بولۇپ، شەھىرىمىزنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋۇتەكتە. ■

21 بىز بولساق رىملىقلارمىز، ئۇلار قانۇنىمىزغا خىلاپ بولغان ۋە قوبۇل قىلىشقا ياكى يۈرگۈزۈشكە بولمايدىغان قائىدە-يوسۇنلارنى تەرغىب قىلىۋاتىدۇ! ـ دەپ شىكايەت قىلدى.

22 توپلانغان خالايىقمۇ ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىشقا قوزغالدى؛ سوراقچى ئەمەلدارلار ئۇلارنىڭ كىيىملىرىنى يىرتىپ يالىڭاچلاپ، كالتەك بىلەن دۇمبىلاشقا ئەمر چۈشۈردى. ■

23 ئىككىيلەننى كالتەك بىلەن كۆپ دۇمبىلىغاندىن كېيىن، ئۇلارنى زىندانغا تاشلىدى ۋە شۇنداقلا گۈندىپايىنى قاتتىق كۆزىتىشكە بۇيرۇدى.

24 ئۇ بۇيرۇقنى تاپشۇرۇۋېلىش بىلەن ئۇلارنى زىندانىنىڭ ئىچكىرىدىكى كامېرغا سولاپ، پۇتلىرىغا ئىشكەل سالدى.

25 تۈن يېرىمدا، پاۋلۇس بىلەن سىلاس دۇئا قىلىپ، خۇداغا مەدھىيە كۈيلىرىنى ئېيتىۋاتاتتى. باشقا مەھبۇسلار بولسا قۇلاق سېلىپ ئاڭلاۋاتاتتى. ■

26 تۈيۈقسىز قاتتىق يەر تەۋرەش يۈز بەردى؛ زىندانىنىڭ ئۇللىرىمۇ تەۋرىنىپ كەتتى ۋە زىندانىنىڭ ھەممە ئىشىكلىرى شۇئان ئېچىلىپ، ھەربىر مەھبۇسنىڭ كىشەنلىرىمۇ چۈشۈپ كەتتى. ■

27 گۈندىپاي ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ، زىندانىنىڭ ئىشىكلىرىنىڭ ئوچۇق تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، مەھبۇسلار قېچىپ كېتىپتۇ دەپ ئويلاپ، قىلىچنى سۇغۇرۇپ ئېلىپ، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالماقچى بولدى.□

28 لېكىن پاۋلۇس قاتتىق ئاۋازدا:
ـ ئۆزۈڭگە زەرەر يەتكۈزمە، ھەممىمىز بار! ـ دەپ ۋارقىردى.

29 گۈندىپاي: چىراغلارنى كەلتۈرۈڭلار دەپ توۋلاپ ئىچكىرىگە ئېتىلىپ كىرىپ، تىترىگەن ھالدا پاۋلۇس بىلەن سىلاسنىڭ ئايىغىغا يىقىلدى.

30 ئاندىن ئۇلارنى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ:
ـ قۇتقۇزۇلۇشۇم ئۈچۈن نېمە قىلىشىم كېرەك؟ ـ دەپ سوردى.■

□ **16:17** «...□□□□□ **سىلەرگە نىجاتلىق بىر يولىنى جاكارلايدۇ!** ـ ياكى «...□□□□□ سىلەرگە نىجاتلىق يولىنى جاكارلايدۇ.»!

□ **16:18** »**بۇ ئىش پاۋلۇسنىڭ قەلبىنى ئازابلاپ،...**« ـ گرىك تىلىدا »قەلبىنى ئازابلاش« دېگەن سۆز ھەم دەرد، بىزارلىق ۋە خاپىچىلىقنى)دېگەن مەنىلەرنى(ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. »**جىن شۇئان چىقىپ كەتتى**« ـ ياكى »جىن شۇ سائەت ئىچىدە چىقىپ كەتتى.«

■ **16:18** مار. 17:16.

■ **16:19** 2 كور. 5:6.

■ **16:20** 1پاد. 17:18□ روس. 6:17.

■ **16:22** 2 كور. 25:11□ 1 تېس. 2:2.

■ **16:25** روس. 31:4.

■ **16:26** روس. 19:5□ 7:12.

□ **16:27** »**گۈندىپاي ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ، ... مەھبۇسلار قېچىپ كېتىپتۇ دەپ ئويلاپ، قىلىچنى سۇغۇرۇپ ئېلىپ، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالماقچى بولدى**« ـ رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ قانۇنى بويىچە مەھبۇسلارنى قاچۇرۇپ قويغان ئەسكەرلەر ياكى گۈندىپايلار ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىناتتى. ■ **16:30** لۇقا 10:3□ روس. 37:2□ 6.9:

31 رەب ئەيساغا ئېتىقاد قىلغىن، ۋە شۇنداق قىلساڭ، تۇزۇڭ ھەم ئائىلەڭدىكىلەرمۇ قۇتقۇزۇلىدۇ! ـ دېدى ئۇلار.□ ■
32 شۇنىڭ بىلەن، ئىككىيلەن ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭ بارلىق ئائىلىسىدىكىلەرگە رەبنىڭ سۆز-كالامىنى يەتكۈزدى.
33 كېچىە شۇ سائەتنىڭ ئۆزىدىلا گۈندىپاي ئۇلارنى باشلاپ چىقىپ، يارىلىرىنى يۇيۇپ تازىلىدى؛ ئاندىن ئۇ دەرھال ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى؛
34 ئىككىيلەننى ئۆز ئۆيىگە باشلاپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا داستىخان سالدى. ئۇ پۈتكۈل ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن خۇداغا ئېتىقاد قىلغانلىقتىن زور شادلاندى.■
35 ئەتىسى ئەتىگەندە، سوراقچى ئەمەلدارلار ياساۋۇللارنى زىندانغا ئەۋەتىپ:
ـ ئۇ ئىككىيلەننى قويۇۋېتىڭلار! ـ دەپ بۇيرۇدى.
36 گۈندىپاي بۇ سۆزنى پاۋلۇسقا يەتكۈزۈپ:
ـ سوراقچى ئەمەلدارلار ئىككىڭلارنى قويۇۋېتىش يارلىقىنى چۈشۈردى. سىلەر ئەمدى زىنداندىن چىقىپ، تىنچ-ئامان يولۇڭلارغا چىقىڭلار، ـ دېدى.
37 بىراق پاۋلۇس ياساۋۇللارغا:
ـ بىز رىم پۇقرالىرى بولساقمۇ، ئەمەلدارلار بىزنى سوراق قىلمايلا خالايىقنىڭ ئالدىدا كالتەك بىلەن دۇمبالاپ، زىندانغا تاشلىدى. ئەمدى ئۇلار ھازىر بىزنى يوشۇرۇنچە قوغلىماقچىمۇ؟ ياق، بۇنداق قىلسا بولمايدۇ! ئەمەلدارلار ئۆزلىرى كېلىپ بىزنى چىقارسۇن! ـ دېدى.□
38 ياساۋۇللار بۇ سۆزلەرنى سوراقچى ئەمەلدارلارغا يەتكۈزدى. ئۇلار ئىككىيلەننىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ قورقۇپ كەتتى؛
39 ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ئېلىشقا زىندانغا بېرىپ، ئۇلارنى زىنداندىن ئېلىپ چىققاندىن كېيىن، شەھەردىن چىقىپ كېتىشنى قايتا-قايتا ئۆتۈندى.■
40 ئىككىيلەن زىنداندىن چىقىشى بىلەن لىدىيانىڭ ئۆيىگە باردى؛ ئاندىن ئۇ يەردە قېرىنداشلىرى بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرگەندىن كېيىن، يولغا چىقىپ كەتتى.

17

تېسالونىكا شەھىرىدىكى توپىلاڭ

1 ئۇلار سەپىرنى داۋام قىلىپ ئامفىپولىس ۋە ئاپوللونىيا شەھەرلىرىدىن ئۆتۈپ، تېسالونىكا شەھىرىگە كەلدى. ئۇ يەردە يەھۇدىيلارنىڭ سىناگوگى بار ئىدى.□
2 پاۋلۇس ئادەتى بويىچە ئۇلارنىڭ ئارىسىغا كىرىپ، ئۈدا ئۈچ شابات كۈنى ئۇ يەردە جەم بولغانلار بىلەن مۇقەددەس يازمىلارنى شەرھلەپ مۇنازىرىلىشىپ،
3 ئۇلارغا مەسىھنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەتلەر تارتقاندىن كېيىن ئۆلۈمدىن تىرىلىشى مۇقەررەر دەپ چۈشەندۈردى ھەم ئىسپاتلىدى ۋە: ـ مەن سىلەرگە جاكارلىغان مۇشۇ ئەيسا دەل مەسىھنىڭ ئۆزى شۇ! ـ دېدى.■

□ **16:31** »رەب ئەيساغا ئېتىقاد قىلغىن، ۋە شۇنداق قىلساڭ، تۇزۇڭ ھەم ئائىلەڭدىكىلەرمۇ قۇتقۇزۇلىدۇ«! ـ گۈندىپاينىڭ »قۇتقۇزۇلۇشۇم ئۈچۈن نېمە قىلىشىم كېرەك؟« دېگەن سوئالىنى قويۇشىدا، ئۇ بەلكىم »قۇتقۇزۇلۇش«نىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئانچە چۈشەنمىگەن بولۇشى مۇمكىن. ئۇنىڭ كۆزدە تۇتقىنى روھىي جەھەتتىن ئەمەس، بەلكى ئۆز ئۆە ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ئۆلۈم جازاسىدىن قۇتۇلۇشى ئىدى.

■ **16:31** يۇھ. 3:36□16□ 6:47□ 1يۇھ. 5:10.

■ **16:34** لۇقا 5:29□ 19.6:

□ **16:37** »بىز رىم پۇقرالىرى بولساقمۇ، ئەمەلدارلار بىزنى سوراق قىلمايلا خالايىقنىڭ ئالدىدا كالتەك بىلەن دۇمبالاپ، زىندانغا تاشلىدى« ـ رىملىق پۇقرالارغا ئۇنداق مۇئامىلە قىلىشنىڭ ھەربىر باسقۇچى رىم قانۇنىغا خىلاپ ئىدى.

■ **16:39** مات. 8.34:

□ **17:1** »تېسالونىكا شەھىرى« ـ »تېسالونىكا« ھازىرقى سالونىكا شەھىرى. »ئۇلار ... تېسالونىكا شەھىرىگە كەلدى« ـ مۇشۇ يايتا »بىز« ئەمەس، بەلكى »ئۇلار« دېيىلگەنچە، لۇقانى پاۋلۇسلاردىن بىر مەزگىل ئايرىلغان، دەپ قارايمىز.■ **17:3** زەب. 6.22: 22□ مات. 21:16□ لۇقا 46.24:

4 یەھۇدیلارنىڭ ئىچىدىن بەزىلەر قایىل بولۇپ ئىشىنىپ، پاۋلۇس بىلەن سىلاسقا قوشۇلدى؛ شۇنداقلا خۇدادىن
قورقىدىغان گېرىكلەردىن زور بىر توپ ئادەملەر ۋە ئاز بولمىغان يۇقىرى تەبىقىدىكى گېرىك ئاياللارمۇ شۇنداق
ئىشەندى.□ ■
5 بىراق یەھۇدیلار بۇنىڭغا ھەسەت قىلىپ، بىرنەچچە قەبىھ ئادەملەرنى يىغىپ، بىر توپ كىشىلەرنى توپلاپ،
شەھەرنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلمۇەتتى. یەھۇدیلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى شەھەر خەلق كېڭىشمىسىگە تاپشۇرۇپ
بېرىش ئۈچۈن ئۇلارنى تۇتۇش مەقسىتىدە یاسون ئىسملىك بىرسىنىڭ ئۆيىگە باستۇرۇپ باردى.
6 لېكىن ئۇلار ئىككىيلەننى تاپالماي ئۇلار یاسون ۋە باشقا بىرنەچچە قېرىندىشانى شەھەر ئەمەلدارلىرىنىڭ ئالدىغا تارتىپ
ئاپىرىپ:
ـ ھەممە جایلاردا ئالەمنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلمۇەتكەن ئاشۇ ئادەملەر مۇشۇ یەرگىمۇ یېتىپ كەلدى؛■
7 یاسون ئۇلارنى ئۆیىدە قوبۇل قىلدى. ئۇلار ئەیسا ئىسملىك باشقا بىر پادىشاھ بار دەپ جاكارلاپ، قەیسەرنىڭ
پەرمانلىرىغا قارشى چىقىۋاتىدۇ! ـ دەپ چۇقان سېلىشتى.■
8 ئۇلار بۇ سۆزلەر بىلەن خالایىقنى ۋە شەھەر ئەمەلدارلىرىنى دەككە-دۇككىگە سېلىپ قويدى.
9 ئەمەلدارلار یاسون ۋە باشقا ئۇنۇپ كېلىنگەنلەردىن كاپالەت پۇلى ئالغاندىن كېيىن، ئۇلارنى قويۇۋەتتى.

بېریا شەھىرىدە

10 قېرىنداشلار ھایال بولماي پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى شۇ كۈنى كېچىدە بېریا شەھىرىگە ئەۋەتىۋەتتى. ئۇلار ئۇ
یەرگە یېتىپ بارغاندا، یەھۇدیلارنىڭ سىناگوگىغا كىردى. □ ■
11 ئۇ یەردىكى سىناگوگدىكىلەر تېسالونىكادىكىلەرگە قارىغاندا ئېسىل خىسلەتلىك بولۇپ، سۆز-كالامنى قىزىقىپ
ئاڭلىدى ۋە ئۇلارنىڭ ئېیتقانلىرىنىڭ توغرا یاكى خاتالىقىنى ئېنىقلاپ بىلىش ئۈچۈن، ھەركۈنى مۇقەددەس
یازمىلارنى قېتىرقىنىپ ئىزلەندى. ■
12 نەتىجىدە، ئۇلاردىن نۇرغۇن یەھۇدیلار، ئېسىلزادە گېرىك ئاياللاردىن بىر قىسمى ۋە شۇنداقلا خېلى كۆپ گېرىك
ئەرلەر ئېتىقاد قىلدى. □
13 لېكىن تېسالونىكادىكى یەھۇدیلار خۇدانىڭ سۆز-كالامنىڭ پاۋلۇس ئارقىلىق بېریادىمۇ جاكارلىنىۋاتقىنىنى
ئاڭلاپ، ئۇ یەرگىمۇ بېرىپ توپىلاڭ كۆتۈرمەكچى بولۇپ، ئاممىنى قۇتراتتى. ■
14 شۇنىڭ بىلەن قېرىنداشلار پاۋلۇسنى دەرھال دېڭىز بویىغا ئەۋەتىۋەتتى. سىلاس بىلەن تىموتىي بولسا بېریادا
قالدى.
15 پاۋلۇسنى ئۇزىتىپ ماڭغانلار ئۇنى ئاففىنا شەھىرىگىچە ئېلىپ باردى. ئاندىن ئۇلار پاۋلۇسنىڭ:
ـ »سىلەر سىلاس بىلەن تىموتىیغا مۇمكىنقەدەر مېنىڭ یېنىمغا تېزراق كەلسۇن دەپ یەتكۈزۈپ قویۇڭلار« دېگەن
تاپشۇرۇقىنى ئېلىپ، بېریاغا قایتىپ كەلدى.■

ئاففىنا شەھىرىدە

□ **17:4 ...» شۇنداقلا خۇدادىن قورقىدىغان گېرىكلەردىن زور بىر توپ ئادەملەر ۋە ئاز بولمىغان يۇقىرى تەبىقىدىكى گېرىك ئاياللارمۇ شۇنداق ئىشەندى«** ـ »خۇدادىن قورقىدىغان گېرىكلەر« دېگەن تۈزاقلىق ئىبارە، تەۋرات ئېتىقادىدا بولغان گېرىكلەرنى كۆرسىتىدۇ.
■ **17:4** روس. 24.28:
■ **17:6** روس. 20.16:
■ **17:7** لۇقا 2:23□ یۇھ. 12.19:
□ **17:10 »قېرىنداشلار ھایال بولماي پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى شۇ كۈنى كېچىدە بېریا شەھىرىگە ئەۋەتىۋەتتى«** ـ »شۇ كۈنى كېچىدە« یاكى »شۇ كۈنى كەچ كىرىش بىلەنلا.« ■ **17:10** روس. 25.9: ■ **17:11** یەش. 16:34□ لۇقا 29:16□ یۇھ. 39.5: □ **17:12 »شۇنداقلا خېلى كۆپ گېرىك ئەرلەر ئېتىقاد قىلدى«** ـ گېرىك تىلىدا »شۇنداقلا ئاز بولمىغان گېرىك ئەرلەر ئېتىقاد قىلدى.« ■ **17:13** 1 تېس. 14.2: ■ **17:15** روس. 5.18:

16 پاۋلۇس ئافىنا شەھىردە سىلاس بىلەن تىموتىينى كۈتۈپ تۇرغاندا، پۈتكۈل شەھەردىكىلەرنىڭ بۇتپەرەسلىككە
بېرىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ، روھى قاتتىق ئازابلاندى.
17 شۇڭا ئۇ سىناگوگدا يەھۇدىيلار ۋە خۇدادىن قورقىدىغانلار بىلەن ھەم شۇنىڭدەك ھەركۈنى بازاردا ئۇچرىغانلا
كىشىلەر بىلەن مۇنازىرىلىشەتتى. □
18 »ئېپىكۇرلار« ۋە »ستوئىكلار« دەپ ئاتالغان بەزى پەيلاسوپلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرىلىشىشكە باشلىدى.
ئۇلاردىن بەزىلەر:
ـ بۇ بىلەرمەن پوچچى نېمە دەپ جۆيلۈۋاتىدۇ؟ ـ دېيىشتى.
يەنە بەزىلەر پاۋلۇسنىڭ ئەيسا ۋە ئادەملەرنىڭ تۇلۇمدىن تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقى ھەققىدىكى خۇش خەۋەرنى
جاكارلىغانلىقىدىن:
ـ ئۇ يات ئىلاھلارنىڭ تەرغىباتچىسى ئوخشايدۇ! ـ دېيىشتى. □
19 شۇڭا، ئۇلار پاۋلۇسنى ئېلىپ »ئارىئوپاگۇس« دېگەن كېڭەش مەيدانىغا ئاپىرىپ:
ـ سەن تارقىتىۋاتقان يېڭى تەلىمىڭنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىزمۇ بىلسەك قانداق؟
20 چۈنكى سەن بەزى غەيرىي ئىشلارنى قۇلىقىمىزغا يەتكۈزۈۋاتىسەن، بىز ئۇلارنىڭ مەنىسى زادى نېمە ئىكەنلىكىنى
بىلگۈمىز بار، ـ دېيىشتى
21)ئەمدى ئافىنالىقلار ۋە ئۇ يەردە تۇرۇۋاتقان چەتئەللىكلەرنىڭ ھەممىسى ۋاقتىنى بىرەر يېڭىلىقنى يەتكۈزۈش ياكى
ئاڭلاشتىن باشقا ئىشقا سەرپ قىلمايتتى.(
22 شۇڭا پاۋلۇس ئارىئوپاگۇس مەيدانىنىڭ ئوتتۇرىسىغا چىقىپ مۇنداق دېدى:
ئەي ئافىنا خەلقى! سىلەرنىڭ ھەر جەھەتتىن جىن-ئىلاھلارغا چوقۇنۇشقا قاتتاق بېرىلگەنلىكىڭلارنى كۆردۈم. □
23 چۈنكى ھەممە يەرنى ئارىلاپ، سىلەرنىڭ تاۋاپگاھلىرىڭلارنى كۆزدىن كەچۈرگىنىمدە، ئۈستىگە »نامەلۇم بىر
خۇداغا ئاتالغان« دەپ پۈتۈلگەن بېغىشلىمىسى بار يەنە بىر قۇربانگاھنى كۆردۈم. ئەمدى مەن سىلەر تونۇماي
تۇرۇپ ئىبادەت قىلىۋاتقان شۇ خۇدانى مانا ھازىر سىلەرگە تونۇشتۇرۇپ جاكارلايمەن.
24 پۈتكۈل ئالەمنى ۋە ئۇنىڭدىكى بارلىق مەۋجۇداتلارنى يارىتىقان خۇدا ئاسمان-زېمىننىڭ ئىگىسى بولۇپ،
ئىنسانلارنىڭ قولى بىلەن ياسالغان ئىبادەتخانىلاردا تۇرمايدۇ، ■
25 ياكى بىرەر نەرسىگە ھاجىتى چۈشكەندەك ئىنسانلارنىڭ قوللىرىنىڭ ئەجرىگە موھتاج ئەمەستۇر، چۈنكى ئۇ ئۆزى
ھەممە جانۋارغا ھاياتلىق، نەپەس، شۇنداقلا ئېھتىياجلىق بولغان ھەممە نەرسىنى ئاتا قىلىدۇ. ■
26 ئۇ بىرلا ئادەمدىن ئىنسانىيەتتىكى بارلىق مىللەتلەرنى بارلىققا كەلتۈردى، ئۇلارنى پۈتۈن يەر يۈزىگە
ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئۇلارغا خاس بولغان پەيت-پەسىللەر ھەمدە تۇرىدىغان جايلىرىنىڭ پاسىللىرىنى ئالدىن بەلگىلەپ

□ **17:17** »ئۇ سىناگوگدا يەھۇدىيلار ۋە خۇدادىن قورقىدىغانلار بىلەن ... بۇ توغرۇلۇق مۇنازىرىلىشەتتى« ـ »خۇدادىن قورقىدىغانلار« تەۋرات ئارقىلىق خۇداغا ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.
□ **17:18** »»ئېپىكۇرلار« ۋە »ستوئىكلار« دەپ ئاتالغان بەزى پەيلاسوپلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرىلىشىشكە باشلىدى« ـ »ئېپىكۇرلار«: »لەززەت«نى ئەڭ يۇقىرى ئورۇنغا قويۇپ، ھەرتۈرلۈك »ئىلاھ« ۋە »ئاخىرەت« دېگەنلەرگە قارشى ئىدى. »ستوئىكلار« بولسا »پەزىلەت«نى ئەڭ يۇقىرى ئورۇنغا قويۇپ، ھەر ئادەمنىڭ ئۆز ئەمەللىرىگە مەسئۇل بولۇپ، »پەزىلەت« كە لەززەت ياكى ئازاب-ئۇقۇبەتكە قارىمايدىغان ئىنتىلىشى كېرەك، دەپ تەكىتلەيتتى. »ئۇ يات ئىلاھلارنىڭ تەرغىباتچىسى ئوخشايدۇ«! ـ ئۇلارنىڭ »يات ئىلاھلار« دېگىنىدە كۆزدە تۇتقىنى »ئەيسا« ۋە »تىرىلىش« ئىدى ـ ئۇلار يۇنانلارنى »ئىككى ئىلاھ« دەپ ئويلاپ قالغانىدى.
□ **17:22** »سىلەرنىڭ ھەر جەھەتتىن جىن-ئىلاھلارغا چوقۇنۇشقا قاتتاق بېرىلگەنلىكىڭلارنى كۆردۈم« ـ گېرىك تىلىدا »جىن-ئىلاھلار« »جىنلار« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنەتتى. چۈنكى كۆپ گېرىكلار جىنلار بىلەن ئىلاھلارنىڭ چوڭ پەرقى يوق، جىنلارنىڭ ياخشى تەرەپلىرى بار، دەپ ئىشىنەتتى. ■ **17:24** يار. 1:1□ 2تار. 30:6□ زەب. 6:33□ 8:124□ 6:146□ يەش. 1:66□ روس. 48:7□ 15:14□ ۋەھ. 7.14:
■ **17:25** يار. 7.2:

بەردى. □ ■

27 بۇلارنىڭ مەقسىتى »ئىنسانلار مېنى ئىزدىسۇن، بەلكىم سىلاشتۇرۇپ تاپسۇن« دېگەنلىكتۇر. ئەمەلىيەتتە، ئۇ
ھېچقايسىمىزدىن يىراق ئەمەس.

28 چۈنكى بىز ئۇنىڭدا ياشايمىز، ھەرىكەت قىلىمىز ۋە ئۇنىڭدا ۋۇجۇدىمىز باردۇر، ئاراگىلاردىكى بەزى شائىرلار
ئېيتقىنىدەك: »بىز ئۇنىڭ نەسلىدۇرمىز.«! □

29 شۇڭا، خۇدانىڭ نەسلى بولغاچقا، بىز تەڭرى بولغۇچىنى ئالتۇن-كۈمۈش ياكى تاشتىن ياسالغان، ھۈنەرۋەننىڭ
ماھارىتى ۋە تەسەۋۋۇرى بىلەن ئويۇلغان بىرەر نەرسىگە ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىماسلىقىمىز كېرەك.■

30 شۇڭا خۇدا بۇرۇنقى زامانلاردىكىلەرنىڭ شۇنداق غەپلەتلىك ۋاقىتلىرىنى نەزىردىن ساقىت قىلغىنى بىلەن، لېكىن
بۈگۈنكى كۈندە ئۇ ھەممىلا يەردە پۈتۈن ئىنسانلارنى گۇناھلىرىغا توۋا قىلىشقا ئەمر قىلماقتا! ■

31 چۈنكى ئۇ ئۆزى تىكلىگەن ئىنسان ئارقىلىق پۈتكۈل دۇنيانى ھەققانىيلىق بىلەن سوراق قىلىدىغان بىر كۈننى
بەلگىلىدى؛ ئۇ ئۆزى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەنلىكى بىلەن بۇ ئىشنىڭ مۇقەررەر ئىكەنلىكىگە ئىسپات بەرگەندى.

32 پاۋلۇسنىڭ »ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى« ھەققىدە ئېيتقانلىرىنى ئاڭلىغاندا بەزىلەر ئۇنى مەسخىرە قىلىشقا باشلىدى.
يەنە بەزىلەر:

ـ بۇ ئىش ھەققىدە سەندىن يەنە ئاڭلايلى، ـ دېدى.

33 بۇنىڭ بىلەن، پاۋلۇس مەيداندىن چىقىپ كەتتى.

34 بىراق بەزىلەر ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ، ئېتىقاد قىلدى. بۇلارنىڭ ئىچىدە »ئاريئوپاگۇس« كېڭىشمە ھەيئەتلىرىدىن بىرى
بولغان دىيونىسىيۇس ۋە دامارىس ئىسىملىك بىر ئايال، شۇنىڭدەك باشقا بىرقانچە كىشىمۇ بار ئىدى.

□ 17:26 »ئۇ بىرلا ئادەمدىن ئىنسانىيەتتىكى بارلىق مىللەتلەرنى بارلىققا كەلتۈردى« ـ گرېك تىلىدا »ئۇ بىر قاندىن ئىنسانىيەتتىكى بارلىق مىللەتلەرنى بارلىققا كەلتۈردى.« »خۇدا... ئۇلارغا خاس بولغان پەيت-پەسىللەرنى.... ئالدىن بەلگىلەپ بەردى« ـ »ئۇلارغا خاس بولغان پەيت-پەسىللەر« مەنىسى بەلكىم »ئۇلارنىڭ راۋاج تېپىش ۋە زاۋاللىققا يۈزلىنىش ۋاقىتلىرى« دېگەندەك.

■ 17:26 قان. 8.32:

□ 17:28 »ئاراگىلاردىكى بەزى شائىرلار ئېيتقىنىدەك: »بىز ئۇنىڭ نەسلىدۇرمىز««! ـ شائىر ئاراتۇسنىڭ يازمىلىرىدىن ئېلىنغان)مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 310-245 يىللاردا.(

■ 17:29 يەش. 18.40:

■ 17:30 لۇقا 47.24:

كورىنت
ئاخايا

5 بىراق سىلاس بىلەن تىموتىي ماكېدونىيەدىن كەلگەندىن كېيىن، پاۋلۇس سۆز-كالامنى يەتكۈزۈشكە ئالدىرىدى،
جان كۆيدۈرۈپ يەھۇدىيلارغا: ـ ئەيسا ـ مەسىھنىڭ تۇزىدۇر، دەپ گۇۋاھلىق بەردى.□ ■
6 لېكىن، ئۇلار ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ ئۇنى ھاقارەتلىدى. بۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس پېشىنى قېقىپ، ئۇلارغا:
ـ تۇز قېنىڭلار تۇز بېشىڭلارغا چۈشسۇن! مەن بۇنىڭغا جاۋابكار ئەمەسمەن! بۇگۈندىن باشلاپ، مەن سىلەردىن
بۇرۇلۇپ يات ئەللىكلەرگە بارىمەن، ـ دېدى.□ ■
7 بۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس ئۇلاردىن ئايرىلىپ، تىتىيۇس يۇستۇس ئىسىملىك، خۇدادىن قورقىدىغان بىر كىشىنىڭ ئۆيىگە
بېرىپ ئولتۇردى. ئۇنىڭ ئۆيى سىناگوگىنىڭ يېنىدا ئىدى.□
8 ئەمدى سىناگوگىنىڭ چوڭى كرىسپۇس پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن رەببگە ئېتىقاد قىلدى. نۇرغۇن كورىنتلىقلارمۇ
بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئېتىقاد قىلىپ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى.□ ■
9 رەب كېچىدە پاۋلۇسقا بىر غايىبانە كۆرۈنۈش ئارقىلىق ۋەھيي يەتكۈزۈپ ئۇنىڭغا:
ـ قورقما، سۈكۈت قىلماي سۆزلە، ■
10 چۈنكى مەن سەن بىلەن بىللە. ھېچكىم ساڭا قول سېلىپ زەرەر يەتكۈزمەيدۇ، چۈنكى مېنىڭ بۇ شەھەردە
نۇرغۇن كىشىلىرىم بار، ـ دېدى.
11 شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس ئۇ يەردە بىر يىل ئالتە ئاي تۇرۇپ، ئۇ يەردىكى كىشىلەر ئارىسىدا خۇدانىڭ سۆز-كالامنى
تۈگەتتى.
12-13 ئەمما گاللىيو ئاخايا ئۆلكىسىنىڭ ۋالىيسى بولغان ۋاقتىدا، يەھۇدىيلار بىرلىشىپ پاۋلۇسنى تۇتۇپ گاللىيونىڭ
»سوراق تەختى«نىڭ ئالدىغا ئاپىرىپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن:
بۇ ئادەم كىشىلەرنى قانۇنغا خلاپ ھالدا خۇداغا ئىبادەت قىلىشقا قايىل قىلىۋاتىدۇ! ـ دەپ شىكايەت قىلدى.□
14 پاۋلۇس ئاغزىنى ئاچاي دەپ تۇرۇشىغا، ۋالىي گاللىيو يەھۇدىيلارغا:
ـ دەرۋەقە، ئى يەھۇدىيلار، بۇ شىكايىتىڭلار بىرەر ناھەقلىق ياكى ئېغىر جىنايەت توغرىسىدا بولغان بولسا،
سەۋرچانلىق بىلەن سىلەرگە قۇلاق سالسام ئورۇنلۇق بولاتتى.

□ **18:5 »بىراق سىلاس بىلەن تىموتىي ماكېدونىيەدىن كەلگەندىن كېيىن، پاۋلۇس سۆز-كالامنى يەتكۈزۈشكە ئالدىرىدى، جان كۆيدۈرۈپ يەھۇدىيلارغا... گۇۋاھلىق بەردى«** ـ پاۋلۇسنىڭ بۇ روھلاندۇرۇلۇشغا بەلكىم ئۆچ مۇھىم تۈرتكە بار ئىدى: ـ
(1) ئۇ سىلاس ۋە تىموتىيدىن تېسالونىكادىكى قېرىنداشلار ئېتىقادتا چىڭ تۇرۇۋاتىدۇ، دېگەن خۇش خەۋەرنى ئاڭلىدى («1□□□.» 3:6)؛
(2) ماكېدونىيەدىكى جامائەتلەر، بولۇپمۇ فىلىپپى جامائىتى خۇدانىڭ خىزمىتىنى ئىلگىرى سۈرگۈزۈش ئۈچۈن ئەۋەتكەن ئىئتسادىي ياردەمنى سىلاس
ۋە تىموتىيلار ئېلىپ كەلگەندە («2□□□.» 5:1؛ »فىل.» 4:15). شۇ ياردەم بىلەن ئۇ بەلكىم پۈتۈن ۋاقتىنى خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشكە سەرپ
قىلالايتتى.
(3) ئۇ ماكېدونىيەدە بولغان ۋاقتىلىردا كۆپ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغاچقا، ھەم ئاغىنا شەھەردىكىلەرنىڭ سۆز-كالامغا بولغان سوغۇقلۇقىنى كۆرۈپ
تۇرۇنىڭ ئاجىزلىقىنى كۆپ سېزىۋالدى («1□□□.» 2:1-4). لېكىن سىلاس ۋە تىموتىينىڭ ھەمراھلىقىدىن تەسەللى-ربغەت ئېلىپ كۆپ
روھلاندۇرۇلدى.
■ **18:5** روس. 15.17:
□ **18:6 »ئۇلار ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ...»** ـ ياكى »ئۇلار تۇزلىرىگە قارشى چىقىپ...«». **»بۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس پېشىنى قېقىپ...»** ـ گرېك تىلىدا
»بۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس كىيىملىرىنى قېقىپ...«». پاۋلۇسنىڭ »پېشىنى قېقىش«ى »سىلەرنىڭ خۇدانىڭ سۆز-كالامى بىلەن مۇناسىۋىتىڭلار يوق« دېگەن
مەنىنى بىلدۈرىدىغان ئىشارەت ئىدى. **»تۇز قېنىڭلار تۇز بېشىڭلارغا چۈشسۇن«** ـ بۇ دېگەنلىك، سىلەر خۇدانىڭ نىجاتلىق يولىنى رەت قىلغاندىن كېيىن،
تۇز ئاقىۋىتىڭلارغا تۇزۇڭلار جاۋابكار« دېگەن مەنىدە.
■ **18:6** مات. 14:10□ روس. 51.13:
□ **18:7 »تىتىيۇس يۇستۇس ئىسىملىك، خۇدادىن قورقىدىغان بىر كىشى«** ـ »خۇدادىن قورقىدىغان« دېگەن ئىبارە توغرۇلۇق 26:13دىكى ئىزاھاتنى
كۆرۈڭ.
□ **18:8 »نۇرغۇن كورىنتلىقلارمۇ بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئېتىقاد قىلىپ چۆمۈلدۈرۈشنى قوبۇل قىلدى«** ـ »بۇ خەۋەر«: (1) سىناگوگىنىڭ چوڭىنىڭ
ئېتىقاد قىلغانلىقى ياكى (2) پاۋلۇسنىڭ ئېيتقان سۆزلىرىنى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە بىرىنچى چۈشەنچە توغرىدۇر.
■ **18:8** 1 كور. 14.1:
■ **18:9** روس. 11.23:
□ **18:12-13 »ئاخايا ئۆلكىسى«** ـ گرېتسىيەنىڭ مۇھىم جايلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. گاللىيو شۇ ئۆلكىنىڭ ۋالىيسى بولغان ۋاقتى ملادىيەدىن كېيىنكى
52-51-يىللار ئىدى.

15 بىراق بۇ ئىش پەقەت بەزى نام-ئىسسىلار، سۆزلەر ۋە تۆزۈكلارنىڭ تەۋرات قانۇنىكىلار ئۈستىدە تالاش-
تارتىشلارغا چېتىشلىق ئىكەن، ئۇنى تۆزۈكلار بىر تەرەپ قىلىكلار! مەن بۇنداق ئىشلارغا سوراقچى بولمايمەن! ـ
دېدى.
16 شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنى سوراق تەختى ئالدىدن ھەيدەپ چىقاردى.
17 خالايىق سىناگوگنىڭ چوكۈ سوستېنىسنى تۇتۇۋېلىپ، سوراق تەختىنىڭ ئالدىدا قاتتىق ئۇردى. بىراق
ۋالىي گاللىيو بۇ ئىشلارنىڭ ھېچقايسىسىغا قىلچە پىسەنت قىلمىدى.□

پاۋلۇسنىڭ ئانتاكيا شەھىرىگە قايتىپ كېلىشى

18 پاۋلۇس كورىنت شەھىرىدە يەنە كۆپ كۈنلەرنى تۇتكۇزۇپ، قېرىنداشلار بىلەن خوشلىشىپ، پرىسكىللا
ۋە ئاكۇيلالارنىڭ ھەمراھلىقىدا كېمىگە ئولتۇرۇپ، سۈرىيەگە قاراپ كەتتى. يولغا چىقىشتىن ئىلگىرى ئۇ كەنقرىيا
شەھىرىدە خۇداغا ئېچىكەن بىر قەسەمدىن چاچلىرىنى چۈشۈرۈۋەتكەندى. □ ■
19 ئۇلار ئەفەسۇس شەھىرىگە بارغاندىن كېيىن، ئۇ پرىسكىللا ۋە ئاكۇيلانى قالدۇرۇپ قويۇپ ئۆزى شۇ يەردىكى
سىناگوگقا كىرىپ، يەھۇدىيلار بىلەن مۇنازىرىلەشتى.
20 ئۇلار ئۇنى ئۇزۇنراق تۇرۇشقا تەلەپ قىلىۋىدى، ئۇ قوشۇلماي،
21 »مەن قانداقلا بولمىسۇن كېلەر ھېيتنى يېرۇسالېمدا ئۆتكۈزىمەن؛ ئاندىن خۇدا بۇيرۇسا، سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا يەنە
كېلىمەن«، ـ دەپ ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ، ئەفەسۇستىن كېمە بىلەن يولغا چىقتى.□ ■
22 ئۇ قەيسەريە شەھىرىدە كېمىدىن چۈشۈپ، يېرۇسالېمغا چىقىپ جامائەت بىلەن ھال سوراشقاندىن كېيىن،
ئانتاكيا شەھىرىگە چۈشۈپ كەتتى. □
23 ئانتاكيادا بىر مەزگىل تۇرغاندىن كېيىن، ئۇ يەنە يولغا چىقىپ گالاتىيا ۋە فرىگىيە يۇرتلىرىنى بىر-بىرلەپ ئارىلاپ،
بارغانلا يېرىدە بارلىق مۇخلىسلارنىڭ ئېتىقادىنى قۇۋۋەتلىدى.

ئاپوللوسنىڭ ئەفەسۇس ۋە كورىنت شەھەرلىرىدە تەلىم بېرىشى

24 بۇ ئاردىدا، ئىسكەندەرىيە شەھىرىدە تۇغۇلغان ئاپوللوس ئىسىملىك بىر يەھۇدىي ئەفەسۇس شەھىرىگە كەلدى. ئۇ
ناتىق ئادەم بولۇپ، مۇقەددەس يازمىلاردىن خېلىلا چوڭقۇر ساۋاتى بار ئادەم ئىدى. □ ■

□ **18:17** »**خالايىق سىناگوگنىڭ چوكۈ سوستېنىسنى تۇتۇۋېلىپ، سوراق تەختىنىڭ ئالدىدا قاتتىق ئۇرغىلى تۇردى**« ـ سوستېنىسنىڭ مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان ۋاقتى نامەلۇم («1□□□.» 1:1 نى كۆرۈڭ.(يەھۇدىيلارنىڭ ئۇنى ئۇنداق ئۇرۇشىنىڭ سەۋەبى ئېنىق ئەمەس؛ ئۇ مەسىھگە ئېتىقاد قىلغۇچى بولغانلىقتىن ياكى سىناگوگنىكىلەر ئۇز ئەرزىنىڭ نەتىجىسىز بولۇپ چىققانلىقىدىن خاپا بولۇپ، سىناگوگ رەئىسىدىن ئاچچىقنى چىقىرۋالماقچى بولسا كېرەك.

□ **18:18** » **كەنقرىيا شەھىرى**« ـ كورىنتنىڭ پورت شەھىرى بولۇپ كورىنتتىن يەتە كىلومېتر يىراققا جايلاشقاندى. »**يولغا چىقىشتىن ئىلگىرى ئۇ كەنقرىيا شەھىرىدە خۇداغا ئېچىكەن بىر قەسەمدىن چاچلىرىنى چۈشۈرۈۋەتكەندى**« ـ پاۋلۇس ئەمىشقا قەسەم قىلدى؟ ئالىملارنىڭ پىكىرلىرىدىن: (1) ئۇ كورىنت شەھىرىدە شۇنچە كۆپ ئادەملەر خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغانلىقىدىن بولغان خۇشاللىقىدىن، خۇداغا ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىش ئۈچۈن؛ (2) يەنە بىر قېتىم يېرۇسالېم ۋە يەھۇدىيەدە ئۇرۇۋاتقان يەھۇدىي خەلقنى خۇش خەۋەرگە قايىل قىلىشقا تىرىشىپ ئۇلارغا مۇشۇ قەسەمنى ئارقىلىق ئۇزۇنى »مانا مەن سىلەردەك خۇدادىن قورقىدىغان ئادەم« دەپ كۆرسىتىپ ئۇلارغا يېقىنلاشماقچى بولۇپ قەسەم قىلغان. بىز ئىككىنچى پىكىرگە مايىلمىز. بەزى ئالىملار قەسەم ئېچىكۈچى ئاكۇيلادۇر، دەپ قارايدۇ.

■ **18:18** چۈل. 6:18□ روس. 23.21:

□ **18:21** »**مەن قانداقلا بولمىسۇن كېلەر ھېيتنى يېرۇسالېمدا ئۆتكۈزىمەن**« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە بۇ سۆزلەر تېپىلماي، پەقەت »»خۇدا بۇيرۇسا، مەن سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا يەنە كېلىمەن«، ـ دەپ ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ، ئەفەسۇستىن كېمە بىلەن يولغا چىقتى« دېيىلدۇ.

■ **18:21** 1 كور. 19:4□ ئىبر. 3:6□ ياق. 15.4:

□ **18:22** »**ئۇ يېرۇسالېمغا چىقىپ جامائەت بىلەن ھال سوراشقاندىن كېيىن...**« ـ ئىنجىلدا »يېرۇسالېمغا بېرىش« گېرىك تىلىدا دائىم دېگۈدەك پەقەت »يېرۇسالېمغا چىقىش« دەيتتى. يەھۇدىي خەلقى ئۇچۈن يېرۇسالېمغا بېرىش »چىقىش«، ئۇنىڭدىن كېتىش »چۈشۈش« بىلەن بىلدۇرۇلەتتى. پاۋلۇس قەسىمنى ئادا قىلىپ چىقىش ئۈچۈنمۇ يېرۇسالېمغا بېرىپ كېلىش كېرەك.

□ **18:24** »**ئۇ ... مۇقەددەس يازمىلاردىن خېلىلا چوڭقۇر ساۋاتى بار ئادەم ئىدى**« ـ گېرىك تىلىدا »ئۇ ... مۇقەددەس يازمىلاردا كۆچلۈك بىر ئادەم ئىدى.« ■ **18:24** 1 كور. 12.1:

25 ئۇ رەبنىڭ يولى توغرۇلۇق تەلىم ئالغان بولۇپ، ئوتلۇق روھ بىلەن ئەيسا ھەققىدە ئەينەن سۆزلەپ تەلىم بېرەتتى.
بىراق ئۇنىڭ خەۋىرى پەقەت يەھيا پەيغەمبەرنىڭ يۇرگۈزگەن چۆمۈلدۈرۈشى بىلەن چەكلىنەتتى.□
26 ئۇ سىناگوگدا يۇرەكلىك سۆزلەشكە باشلىدى. ئۇنى ئاڭلىغان پرىسكىللا بىلەن ئاكۇئىلا ئۇنى ئۆيىگە ئېلىپ بېرىپ، ئۇنىڭغا خۇدانىڭ يولىنى تېخىمۇ تەپسىلىي چۈشەندۈردى. □
27 كېيىن، ئاپوللوس ئاخايا ئۆلكىسىگە بارماقچى بولغاندا، ئەۋەۋسۇلۇق قېرىنداشلار ئاخايادىكى مۇخلىسلارغا خەت يېزىپ، ئۇلاردىن ئاپوللوسنى قارشى ئېلىشنى بەكمۇ تەلەپ قىلدى. ئۇ شۇ يەرگە بېرىپ، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق ئېتىقاد قىلغانلارغا قوشۇلۇپ، ئۇلارغا زور يارىدەمدە بولدى. □ ■
28 چۈنكى ئۇ خەلق-ئالەم ئالدىدا يەھۇدىيلار بىلەن مۇنازىرىلىشىپ، ئۇلارغا كۆچلۈك رەددىيە بېرىپ، مۇقەددەس يازمىلارنى شەرھلىشى بىلەن مەسىھنىڭ ئەيسا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بەردى.

19

پاۋلۇس ئەفەسۇس شەھىرىدە

1 ئاپوللوس كورىنت شەھىرىدىكى ۋاقتىدا، پاۋلۇس سەپەر قىلىپ، ئىچكى قۇرۇقلۇق ئارقىلىق ئەفەسۇس شەھىرىگە كەلدى. ئۇ يەردە بەزى مۇخلىسلار بىلەن ئۇچرىشىپ،□ ■
2 ئۇلاردىن:
ـ سىلەر ئېتىقاد قىلغىنىڭلاردا، مۇقەددەس روھ سىلەرگە ئاتا قىلىنغانمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
ـ ياق، بىز ھەتتا مۇقەددەس روھ بار دېگەننى زادى ئاڭلىماپتىكەنمىز، ـ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.□
3 پاۋلۇس يەنە:
ـ ئۇنداقتا، سىلەر قانداق چۆمۈلدۈرۈلۈشتە چۆمۈلدۈرۈلگەنسىلەر؟ ـ دەپ سوردى.
ـ بىز يەھيا پەيغەمبەر يەتكۈزگەن چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلدۇق، ـ دېدى ئۇلار.□

□ **18:25 «ئۇنىڭ خەۋىرى پەقەت يەھيا پەيغەمبەرنىڭ يۇرگۈزگەن چۆمۈلدۈرۈشى بىلەن چەكلىنەتتى»** ـ دېمەك، ئاپوللوسنىڭ تەلىمى بەلكىم يەھيا پەيغەمبەرنىڭ «خۇدانىڭ پادىشاھلىقى يېقىنلاشتى»، «مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرگۈچى، يەنى قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ مېنىڭ كەينىمدىن كېلىدۇ» دېگەن سۆزلىرىدىن، شۇنداقلا «مەسىھ ناسارەتلىك ئەيسا ئىكەن»، دېگەن مەلۇماتلاردىن تەركىب تاپقان بولسا كېرەك. ئۇ ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆلگىنى، تىرىلگەنلىكى، شۇنداقلا ئۇنىڭ مۇقەددەس روھنى ئاتا قىلىشى بىلەن يېڭى دەۋر باشلىغانلىقى توغرۇلۇق خەۋەرسىز قالغاندى. 1:19-7 ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
□ **18:26 «پرىسكىللا بىلەن ئاكۇئىلا ئۇنى ئۆيىگە ئېلىپ بېرىپ،...»** ـ ياكى «پرىسكىللا بىلەن ئاكۇئىلا ئۇنى ئايرىم ئېلىپ،...».
□ **18:27 «كېيىن، ئاپوللوس ئاخايا ئۆلكىسىگە بارماقچى بولغاندا، ئەۋەۋسۇلۇق قېرىنداشلار ئاخايادىكى مۇخلىسلارغا خەت يېزىپ، ئۇلاردىن ئاپوللوسنى قارشى ئېلىشنى بەكمۇ تەلەپ قىلدى»** ـ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: ـ «كېيىن، ئاپوللوسنى رىغبەتلەندۈرۈپ، ئاخايادىكى مۇخلىسلارغا خەت يېزىپ، ئۇلاردىن ئاپوللوسنى قارشى ئېلىشنى تەلەپ قىلدى.»
■ **18:27** 1 كور. 6.3:
□ **19:1 «ئىچكى قۇرۇقلۇق ئارقىلىق ئەفەسۇس شەھىرىگە كەلدى»** ـ ياكى «ئېگىزلىكلەر ئارقىلىق ئەفەسۇس شەھىرىگە كەلدى.»
■ **19:1** 1 كور. 121:
□ **19:2 «مۇقەددەس روھ سىلەرگە ئاتا قىلىنغانمۇ؟»** ـ گېرك تىلىدا: «مۇقەددەس روھنى قوبۇل قىلدىڭلارمۇ؟». **«ياق، بىز ھەتتا مۇقەددەس روھ بار دېگەننى زادى ئاڭلىماپتىكەنمىز»** ـ مۇشۇ جاۋابنىڭ مەنىسى بەلكىم «مۇقەددەس روھنىڭ ئاتا قىلىنغىنى ياكى مۇقەددەس روھنىڭ ئىنسانلارغا كەلگىنىنى ئاڭلىماپتىكەنمىز» دېگەندەك بولسا كېرەك.
□ **19:3 «ئۇنداقتا، سىلەر قانداق چۆمۈلدۈرۈلۈشتە چۆمۈلدۈرۈلگەنسىلەر؟»** ـ ياكى «ئۇنداقتا، سىلەر نېمە دەپ چۆمۈلدۈرۈلگەنسىلەر؟.» ئېنىقكى، شۇ كىشىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ نامىغا چۆمۈلدۈرۈلگەن بولسا، ئۇنداقتا ئۇلارنى چۆمۈلدۈرگۈچىنى ئېتىقادچى ئۇلارغا «خۇدا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسگە مۇقەددەس روھنى سوۋغات قىلىپ ئاتا قىلدۇ» دەپ چۈشەندۈرگەن بولۇشى كېرەك ئىدى. چۈنكى مەسىھدە بولغان خۇش خەۋەر دەل شۇنى: (1) مەسىھنىڭ قۇربانلىقى بىلەن ئېتىقادچى ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ؛ (2) مەسىھنىڭ قۇربانلىقى بىلەن خۇدا ئېتىقادچى ئىنسانلارغا يېڭى بىر ھايات ئاتا قىلىدۇ؛ مۇشۇ ھايات مۇقەددەس روھنىڭ ئىنسانىنىڭ قەلبىدە ماكان قىلىشى بىلەن باشلىنىدۇ. روسۇل پېترۇسنىڭ سۆزلىرىگە قارالىڭ (38:2-39)، «1□□□.» 21:3 ۋە بۇ ئايەت توغرىسىدا «قوشۇمچە سۆز»نىمىزدىكى ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ. **«بىز يەھيا پەيغەمبەر يەتكۈزگەن چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلدۇق»** ـ ئۇلارنىڭ جاۋابىغا قارىغاندا، ئۇلار مەرھۇم يەھيا پەيغەمبەرنىڭ مۇخلىسلىرى ئىدى؛ مۇمكىنچىلىكى باركى، ئۇلار يەھيا پەيغەمبەرنىڭ توۋا قىلىشى ۋە سۇغا چۆمۈلدۈرۈلۈش توغرۇلۇق تەلىملىرىنى ئاپوللوستىن ئاڭلىغاندى.

4 پاۋلۇس: ـ يەھيا پەيغەمبەر خەلققە يەتكۈزگەن چۆمۈلدۈرۈش بولسا گۇناھلارغا توۋا قىلىشنى بىلدۈرىدىغان
چۆمۈلدۈرۈلۈش بولۇپ، ئۇلارغا ئۆزىدىن كېيىن كەلگۈچىگە، يەنى ئەيسانىڭ ئېتىقاد قىلىش كېرەكلىكىنى
تاپىلىغاندى، ـ دېدى.■
5 ئۇلار بۇنى ئاڭلاپ، رەب ئەيسانىڭ نامىدا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى قوبۇل قىلدى.
6 پاۋلۇس قولىنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە تەككۈزۈپ تۇرۇۋىدى بىلەن، مۇقەددەس روھ ئۇلارغا چۈشتى. بۇنىڭ بىلەن
ئۇلار نامەلۇم تىللاردا سۆزلەشكە ھەم پەيغەمبەرلەرچە ۋەھيي-بېشارەتلەرنى يەتكۈزۈشكە باشلىدى.□ ■
7 ئۇلار تەخمىنەن ئون ئىككى ئەركەك كىشى ئىدى.
8 پاۋلۇس ئۈچ ئاي داۋامىدا ئەفەسۇس شەھىرىدىكى سىناگوگقا كىرىپ، يۈرەكلىك بىلەن سۆز قىلىپ، ئۇلار بىلەن
خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدىكى ئىشلار توغرىسىدا مۇنازىرىلىشىپ قايىل قىلىشقا تىرىشتى.
9 لېكىن بەزىلىرى جاھىللىق قىلىپ ئىشەنمىشنى رەت قىلىپ، خالايىق ئالدىدا رەببىنىڭ يولىغا ھاقارەت كەلتۈرگەندە،
پاۋلۇس ئۇلاردىن چېقىپ، مۇخلىسلارنىمۇ ئېرىپ چىقتى. ئۇ ھەركۈنى تىرانۇس ئىسىملىك ئادەمنىڭ
لېكسىيخانىسىدا مۇنازىرە-مۇزاكىرە ئۆتكۈزدى. □ ■
10 بۇ ئىش ئىككى يىل داۋاملاشتى. نەتىجىدە، ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى يۇتۇن خەلق، يەھۇدىيلار بولسۇن، گرېكلەر
بولسۇن ھەممەيلەن رەببنىڭ سۆز-كالامىنى ئاڭلىدى.□

سكېۋانىڭ ئوغۇللىرى

11 خۇدا پاۋلۇسنىڭ قوللىرى ئارقىلىق كارامەت مۇجىزىلەرنى ياراتتى. ■
12 كىشىلەر ھەتتا قول ياغلىق ۋە پەرتۇقلارنى پاۋلۇسنىڭ تېنىگە تەككۈزۈپ، ئاندىن كېسەللەرنىڭ يېنىغا ئاپىرىپ،
ئۇلارنىڭ ئۈستىگە يايىتتى. نەتىجىدە، كېسەللەر ساقىيىپ، يامان روھلار ئۇلاردىن چېقىپ كېتەتتى.
13 لېكىن شۇ ئەترايتا يۈرىدىغان، »جىنكەش« يەھۇدىيلارنى بەزىلىرىمۇ رەب ئەيسانىڭ نامىنى ئىشلىتىپ باققۇسى
كېلىپ، جىن چاپلاشقانلار ئۈستىدە تۇرۇپ جىنلارغا: »پاۋلۇس جاكارلاۋاتقان ئەيسانىڭ نامىدىن ساڭا قاتتىق
بۇيرۇق بېرىمەن«! دەيدىغان بولدى. □
14 بۇ ئىشنى قىلىدىغانلارنىڭ ئارىسىدا سكېۋا ئىسىملىك بىر يەھۇدىي باش كاھىننىڭ يەتتە ئوغلىمۇ بار ئىدى. □
15 لېكىن ئۇلار قوغلۇۋەتمەكچى بولغان يامان روھ ئۇلارغا جاۋابەن:
ـ ئەيسانى تونۇيمەن، پاۋلۇستىن خەۋىرىم بار، بىراق ئۆزۈڭلار كىم بولىسىلەر؟! ـ دېۋىدى،

■ **19:4** مات. 11:3□ مار. 4:1□ لۇقا 16:3□ يۇھ. 26:1□ روس. 5:1□ 16.11:

□ **19:6** «...□□□□□□□□ روھ ئۇلارغا چۈشتى. بۇنىڭ بىلەن ئۇلار نامەلۇم تىللاردا سۆزلەشكە ھەم پەيغەمبەرلەرچە ۋەھيي-بېشارەتلەرنى يەتكۈزۈشكە باشلىدى» ـ مۇقەددەس روھنىڭ ئۇلارغا ئاتا قىلغان »نامەلۇم)كارامەت(تىللاردا سۆزلەش« ئىلتىپاتى بىلەن كىشىلەر ئۆز سۆزلىرىنى چۈشەنمىگەن ھالدا خۇداغا مەدھىيە ئوقۇپ، ئۆزىنىڭ سىرلىرىنى جاكارلايدۇ («1□□□.» 2:14 نى كۆرۈڭ.(

■ **19:6** روس. 17:8□ 15.11:

□ **19:9** «خالايىق ئالدىدا رەببنىڭ يولىغا ھاقارەت كەلتۈرگەندە...» ـ مۇشۇ يەردە »رەببنىڭ يولى« گرېك تىلىدا پەقەت »يول« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ)چۈنكى ئېتىقادنىڭ نەزىرىدە پەقەت بىر يولا باردۇر. 2:9 نىمۇ كۆرۈڭ.(»تىرانۇس ئىسىملىك ئادەمنىڭ لېكسىيخانىسىدا مۇنازىرە-مۇزاكىرە ئۆتكۈزدى« ـ »لېكسىيخانا« ياكى »مەكتەپ«: بۇ بەلكىم پەلسەپە ئۆگىنىدىغان بىر مەكتەپ بولسا كېرەك. »مۇنازىرە-مۇزاكىرە ئۆتكۈزۈش« ـ بەلكىم ئىشەنمىگەنلەر بىلەن مۇنازىرە قىلىش (10-□□□□□□ كۆرۈڭ) ۋە ئىشەنگەنلەرگە كۆپەرەك تەلىم بېرىش.

■ **19:9** 2 تىم. 15.1:

□ **19:10** »يەھۇدىيلار بولسۇن، گرېكلەر بولسۇن...» ـ دېمەك، »يەھۇدىيلار بولسۇن، يەھۇدىي تەمەسلەر بولسۇن...«.

■ **19:11** مار. 20:16□ روس. 3.14:

□ **19:13** »»جىنكەش« يەھۇدىيلار« ـ مەخسۇس ئاتالمىش »جىن ھەيدەش قەسىي« ئارقىلىق پۇل تاپىدىغانلار. »ئەيسانىڭ نامىدىن ساڭا قاتتىق بۇيرۇق بېرىمەن«! ـ گرېك تىلىدا: «...□□□□□□□□ نامىدىن ساڭا قەسەم ئاستىدا بۇيرۇيمەن.«!

□ **19:14** »بۇ ئىشنى قىلىدىغانلارنىڭ ئارىسىدا سكېۋا ئىسىملىك بىر يەھۇدىي باش كاھىننىڭ يەتتە ئوغلىمۇ بار ئىدى« ـ ياكى »بۇ ئىشنى قىلغۇچىلار سكېۋا ئىسىملىك بىر يەھۇدىي باش كاھىننىڭ يەتتە ئوغلى ئىدى.«

16 یامان روھ چاپلىشۇالغان كىشى ئۇلارغا ئېتىلىپ چىقىپ، ئۇلارنى ئۇرۇپ شاما قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن
غالىب كەلدى. ئۇلار يالىڭاچ ۋە يارىلانغان ھالدا ئۆيدىن قېچىپ چىقىپ كەتتى.
17 بۇ ئىش ئەفەسۇس شەھىرىدە تۇرۇۋاتقان بارلىق يەھۇدىيلار ۋە گرېكلەرگىمۇ مەلۇم بولۇپ، قورقۇنچ ھەممىسنى
باستى ۋە رەب ئەيسانىڭ نامى ئۇلۇغلاندى.
18 نەتىجىدە، نۇرغۇن ئېتىقادچىلار بۇرۇنقى قىلغانلىرىنى ئىقرار قىلىپ، ئالدىغا چىقتى. ■
19 سېھىرگەرلىك قىلغانلاردىن نۇرغۇن ئادەملەر ئۆزلىرىنىڭ سېھىرگەرلىك كىتاب-پالناملىرىنى ئەكېلىپ بىر يەرگە
دۆۋىلەپ، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا كۆيدۈرۈشتى. بۇ كىتابلارنىڭ قىممىتى جەمئىي ئەللىك مىڭ كۈمۈش تەڭگىگە
يېتەتتى. □
20 شۇنداق قىلىپ، رەبنىڭ سۆز- كالامى كۈچگە ئىگە بولۇپ، بەرق ئۇرۇپ ئۈستۈنلۈككە ئۆتتى.■

ئەفەسۇس شەھىرىدە توپلاڭ كۆتۈرۈلدۈ

21 بۇ ئىشلار يۈز بەرگەندىن كېيىن، پاۋلۇس كۆڭلىدە، ماكېدونىيە ۋە ئاخايا ئۆلكىسىدىن ئۆتۈپ يېرۇسالېمغا بېرىشقا
نىيەت باغلىدى. ئۇ: ـ ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن، رىم شەھىرىنى كۆرۈپ چىقىشىم كېرەك، ـ دېدى.□ ■
22 شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئۆزىگە يارىدەمدە بولۇۋاتقانلاردىن تىموتي بىلەن ئېراستۇس ئىككىيلەننى ماكېدونىيەگە
ئەۋەتىۋېتىپ، ئۆزى يەنە بىر مەزگىل ئاسىيا ئۆلكىسىدە تۇردى.□
23 دەل شۇ چاغدا، ئەفەسۇس شەھىرىدە رەبنىڭ يولى توغرۇلۇق ئېغىر مالىماچىلىق كۆتۈرۈلدى. □ ■
24 ئايال ئىلاھ ئارتېمىسنى سۈرەتلەپ كۈمۈش تەكچە-ھەيكەللەرنى ياسىغۇچى دېمىتري ئىسىملىك بىر زەرگەر بار
ئىدى. ئۇنىڭ بۇ ئىشى ھۈنەرۋەنلەرگە كۆپ پايدا تاپقۇزاتتى. ■
25 دېمىتري ھۈنەرۋەنلەرنى ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان باشقا ئۈستىلارنى يىغىپ، ئۇلارغا:
ـ بۇرادەرلەر، بىزنىڭ گۈللىنىشىمىزنىڭ بۇ ئىش بىلەن باغلىق ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر؛
26 ھازىر ھېلىقى پاۋلۇسنىڭ نېمە ئىشلارنى قىلىپ يۈرگەنلىكىنى ئاڭلىغان ھەم كۆرگەن بولۇشۇڭلار كېرەك. ئۇ:
»قول بىلەن ياسىۋالغان نەرسىلەر ئىلاھلار ئەمەس« دېيىش بىلەن، پەقەت ئەفەسۇستا ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل
ئاسىيا ئۆلكىسىدە دېگۈدەك نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنى قايىل قىلىپ، ئازدۇرۇپ بۇراۋاتىدۇ. ■
27 ئەمدى ھازىر بىزنىڭ بۇ سودىمىزغا بەتنام چاپلاش خەۋپى بولۇپلا قالماي، بەلكى بۇيۇك ئايال ئىلاھ ئارتېمىسنىڭ
بۇتخانىسىمۇ ئەرزىمەس دەپ قارىلىپ، ھەتتا ئاسىيا ئۆلكىسى ۋە پۈتكۈل جاھان ئىبادەت قىلىدىغان بۇ ئايال
ئىلاھىمىزنىڭ شان-شەرىپىمۇ يوقىلىش خەۋپىگە دۇچ كېلىۋاتىدۇ! ـ دېدى.□

■ **19:18** مات. 6.3:
□ **19:19** **»جەمئىي ئەللىك مىڭ كۈمۈش تەڭگە«** ـ بىر تەڭگىگە بىر قوي كېلەتتى. شۇڭا ھازىرقى يېنىچە جەمئىي ئىككى يېرىم مىليون دوللارغا باراۋەر ئىدى .(2006)
■ **19:20** يەش. 11.55:
□ **19:21** **»پاۋلۇس كۆڭلىدە... نىيەت باغلىدى«** ـ گرېك تىلىدا »پاۋلۇس روھتا... نىيەت باغلىدى.«
■ **19:21** رىم. 25:15□ گال. 1.2:
□ **19:22** **»ئۇ ئۆزىگە يارىدەمدە بولۇۋاتقانلاردىن تىموتي بىلەن ئېراستۇس ئىككىيلەننى ماكېدونىيەگە ئەۋەتىۋېتىپ...»** ـ پاۋلۇسنىڭ شۇنىڭ مەقسىتى تۇلارنىڭ بەلكىم ئۆزىنى كۆتۈش ئۈچۈن ۋە بەلكىم ئۆزىنىڭ بېرىشىغا تەييارلىق قىلىش ئۈچۈن ئىدى (3-1:20□□ كورونۇك.(
□ **19:23** **»دەل شۇ چاغدا، ئەفەسۇس شەھىرىدە رەبنىڭ يولى توغرۇلۇق ئېغىر مالىماچىلىق كۆتۈرۈلدى«** ـ »رەبنىڭ يولى« گرېك تىلىدا پەقەت »يول« دېيىلدۇ.
■ **19:23** 2 كور. 8.1:
■ **19:24** روس. 16.16:
■ **19:26** زەب. 4:115□ يەر. 3.10:
□ **19:27** **»پۈتكۈل جاھان ئىبادەت قىلىدىغان بۇ ئايال ئىلاھىمىزنىڭ شان-شەرىپىمۇ يوقىلىش خەۋپىگە دۇچ كېلىۋاتىدۇ«!** ـ دېمىتريىنىڭ »ئايال ئىلاھىمىزنىڭ شان-شەرىپى« دېگەن سۆزى بەلكىم ئارتېمىسنىڭ ھەيۋەتلىك بۇتخانىسىنىمۇ كۆرسەتمەكچى بولۇشى مۇمكىن.

28 بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغان كۆپچىلىك غەزەپكە چۆمۈپ، قايتا-قايتا:
ـ ئەفەسۇسلۇقلارنىڭ ئارتېمىسىنى بۈيۈكتۇر! ـ دەپ چۇقان كۆتۈرۈشكە باشلىدى.
29 بۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل شەھەرمالىماتاڭ بولۇپ كەتتى. خالايىق پاۋلۇسنىڭ سەپەرداشلىرىدىن ماكېدونىيەلىك گايۇس ۋە ئارىستارخۇسلارنى تۇتۇپ سۈرەپ، سېرىك مەيدانغا تەگلا يوپۇرۇلۇپ ماڭدى. □ ■
30 پاۋلۇس خالايىق ئارىسىغا كىرمەكچى بولغاندى، لېكىن مۇخلىسلار ئۇنىڭ كىرىشىگە يول قويمىدى.
31 ھەتتا پاۋلۇسنىڭ دوستلىرى بولغان ئۇلۇكە ئەمەلدارلىرىدىن بەزىلىرىمۇ ئۇنىڭغا خەۋەر يەتكۈزۈپ، ئۇنى سېرىك مەيدانغا بېرىشقا تەۋەككۈل قىلماسلىققا جېكلىدى.
32 ئەمدى بەزىلەر بۇنى دەپ ۋارقىرىسا، بەزىلەر ئۇنى دەپ ۋارقىرىشىپ، پۈتۈن سورۇن ۋاراڭ-چۇرۇڭغا تولدى؛ كىشىلەرنىڭ كۆپىنچىسى ئۆزلىرىنىڭ نېمىگە يىغىلغانلىقىنىمۇ بىلمەيتتى.
33 يەھۇدىيلار ئىسكەندەر ئىسىملىك ئادەمنى ئالدىغا ئىتتىرىپ چىقىرىۋىدى، كۆپچىلىك ئۇنى ئالدىغا تۇرغۇزدى. ئىسكەندەر كۆپچىلىككە قول ئىشارىتى قىلىپ، يەھۇدىيلارنى ئاقلىماقچى بولدى. □
34 بىراق كۆپچىلىك ئۇنىڭ يەھۇدىي ئىكەنلىكىنى بىلىپ قېلىپ، ھەممىسى تەگلا:
ـ ئەفەسۇسلۇقلارنىڭ ئارتېمىسىنى بۈيۈكتۇر! ـ دەپ ئىككى سائەتچە چۇقان كۆتۈرۈپ تۇرۇشتى. □
35 ئاخىردا، شەھەرنىڭ باش مىرزىسى خالايىقنى تىنچلاندۇرۇپ مۇنداق دېدى:
ـ ئەي ئەفەسۇسلۇقلار! بىز ئەفەسۇسلۇقلارنىڭ شەھىرىنىڭ بۈيۈك ئارتېمىسىنىڭ بۇتخانىسىنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئاسماندىن چۈشكەن سۈرىتىنىڭ قوغدىغۇچىسى ئىكەنلىكىنى بىلمەيدىغان كىم بار! □
36 بۇ ئىشلارنى ئىنكار قىلالمىغانلىكەن، ئۆزۈڭلارنى بېسىۋېلىشىڭلار، باشباشتاقلىق قىلماسلىقىڭلار كېرەك.
37 چۈنكى سىلەر بۇ كىشىلەرنى بۇ يەرگە سوراققا تارتىشقا ئېلىپ كەلدىڭلار؛ لېكىن ئۇلار يا بۇتخانىلارنى بۇلىغۇچىلار يا بىزنىڭ ئايال ئىلاھىمىزغا كۈپۈرلۈق قىلغۇچىلاردىن ئەمەس.
38 ئەگەر دىمىتري ۋە ئۇنىڭغا قوشۇلغان ھۈنەرۋەنلەرنىڭ مەلۇم بىر كىشىنىڭ ئۈستىدىن شىكايىتى بولسا، سورانچانلار ئوچۇق تۇرماقتا ۋە سوراقچى ۋالىيلارمۇ بار. ئۇلار شۇ يەرلەردە بىر-بىرى بىلەن دەۋالاشسۇن؛
39 ۋە باشقا بىرەر مەسىلىلىرىڭلار بولسا، رەسمىي سورۇندا بىر تەرەپ قىلىنشى لازىم.
40 بىز ئەمدى يەنە بۇگۈنكى ۋەقەنى توپلاڭ دەپ ئەرز قىلىنىش خەۋپىدە تۇرۇۋاتىمىز؛ چۈنكى بۇ مالىمانچىلىقنىڭ ھېچ سەۋەبى كۆرسىتىلمىگەچكە، ھېسابىنىمۇ بېرەلمەيمىز-دە!
41 بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولۇپ، ئۇ يىغىلغان خالايىقنى تارقىتىۋەتتى.

20

پاۋلۇسنىڭ ماكېدونىيە ۋە يۇنانغا قايتا بېرىشى

1 توپلاڭ بېسىقماندىن كېيىن، پاۋلۇس مۇخلىسلارنى چاقىرىپ، ئۇلارنى رىغبەتلەندۈردى ۋە ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ، ماكېدونىيەگە قاراپ كەتتى.□

□ 19:29 »خالايىق ... گايۇس ۋە ئارىستارخۇسلارنى تۇتۇپ سۈرەپ، سېرىك مەيدانغا تەگلا يوپۇرۇلۇپ ماڭدى« ـ ئارتېمىسنىڭ »بۈيۈك بۇتخانىسى« يوقاپ كەتتى، ئەمما بۇ سېرىك مەيدانى بۇگۈنگە قەدەر مەۋجۇت، ئۇنىڭغا 25000 كىشى سىغىدۇ.
■ 19:29 روس. 4:20؛ 2:27؛ كول. 10.4:
□ 19:33 »كۆپچىلىك ئۇنى ئالدىغا تۇرغۇزدى« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »كۆپچىلىك بۇ ئىش ئۇنىڭغا باغلىق دەپ ئويلىدى« دېيىلدۇ.
□ 19:34 »بىراق كۆپچىلىك ئۇنىڭ يەھۇدىي ئىكەنلىكىنى بىلىپ قېلىپ، ھەممىسى تەگلا: ـ ئەفەسۇسلۇقلارنىڭ ئارتېمىسىنى بۈيۈكتۇر! ـ دەپ ئىككى سائەتچە چۇقان كۆتۈرۈپ تۇرۇشتى« ـ خالايىق ئىسكەندەرنى پاۋلۇس بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئادەم، تېمىلا بولمىسۇن يەھۇدىي بولغاچقا، بۇتپەرەسلىككە قارشى بولسا كېرەك، دېگەن ئويدا بولغان بولسا كېرەك.
□ 19:35 »ئارتېمىسنىڭ ... ئاسماندىن چۈشكەن سۈرىتى...» ـ ياكى »ئارتېمىسنىڭ ... ئاسماندىن چۈشكەن تېشى...».
□ 20:1 »پاۋلۇس مۇخلىسلارنى چاقىرىپ، ئۇلارنى رىغبەتلەندۈردى ۋە ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ...» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »پاۋلۇس مۇخلىسلارنى چاقىرىپ، ئۇلارنى قۇچاقلاپ ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ،...» دېگەن سۆز دېيىلدۇ.

2 تۇ شۇ ئەتراپتىكى يۇرتلارنى ئارىلاپ، ئېتىقادچىلارنى نۇرغۇن سۆز-تەلىملەر بىلەن رىغبەتلەندۈرگەندىن كېيىن،
يۇنانغا بېرىپ،□
3 تۇ يەردە ئۈچ ئاي تۇردى. پاۋلۇس كېمىگە ئولتۇرۇپ سۈرىيەگە ماكاي دەپ تۇرغاندا، يەھۇدىيلارنىڭ ئۇنى
ئولتۇرۇش سۈيقەستى بىلىنىپ قېلىپ، ماكېدونىيە ئارقىلىق قۇزرۇقلۇق بىلەن قايتىپ كېتىش قارارىغا كەلدى.
4 ئۇنىڭغا ھەمراھ بولغانلار بېرىيالىق پىررۇسنىڭ ئوغلى سوپاتېر، تېسالونىكالىقلاردىن ئارىستارخۇس بىلەن
سېكۇندۇس، دەربەلىك گايۇس، تىموتي ۋە ئاسىيا ئۆلكىسىدىن تىككۇس بىلەن تروفىمۇسلار ئىدى.■
5 ئۇلار ئاۋۋال تروئاس شەھىرىگە بېرىپ، بىزنىڭ يېتىپ بېرىشىمىزنى كۈتۈپ تۇردى.□
6 بىز بولساق »پېتىر نان ھېيتى« كۈنلىرىدىن كېيىن، فىلىپپى شەھىرىدىن كېمىگە ئولتۇرۇپ، بەش كۈندىن كېيىن
تروئاسقا كېلىپ، ئۇلار بىلەن ئۈچراشتۇق ۋە ئۇ يەردە يەتتە كۈن تۇردۇق.
7 ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى، بىز نان ئوشتۇشقا جەم بولغاندا، پاۋلۇس ئەتىسى كەتمەكچى بولغاچقا، جاماەتكە سۆز
قىلىشقا باشلىدى؛ ئۇ سۆزىنى تۈن يېرىمگىچە ئۇزارتتى.□
8 بىز جەم بولغان يۇقىرىقى قەۋەتتىكى ئۆيدە نۇرغۇن قارا چىراغلار يېنىپ تۇراتتى.□
9 ئەۋتىكۇس ئىسىملىك بىر يىگىت دېرىزىدە ئولتۇرغانىدى. پاۋلۇس سۆزلەپ خېلى بىر يەرگە بارغاندا، ئۇنى مۇگدەك
بېسىۋاتقانىدى. ئاندىن ئۇ غەرق ئۇيقۇغا كېتىپ، ئۇ ئۈچىنچى قەۋەتتىن يەرگە يىقىلىپ چۈشتى. كۆپچىلىك ئۇنى
يەردىن كۆتۈرۈپ قارىسا، ئۇ ئۆلۈپ بولغانىدى.
10 پاۋلۇس پەسكە چۈشۈپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئېتىلىپ، قۇچاقلاپ تۇرۇپ:
ئازابلانماڭلار، ئۇ تىرىككەن! ـ دېدى. ■
11 قايتىدىن ئۈيگە چىقىپ، نانىنى ئوشتۇپ يېگەندىن كېيىن، پاۋلۇس ئۇلار بىلەن تاڭ ئاتقۇچە سۆزلەشتى ۋە
ئۇ بۇ يەردىن يولغا چىقتى.
12 تروئاستىكىلەر بولسا ھېلىقى يىگىتنى ئۈيگە ھايات ئاپىرىپ قويدى. ئۇلار بۇنىڭدىن چەكسىز تەسەللى تاپتى.□

پاۋلۇسنىڭ ئەفەسۇس ئاقساقاللىرى بىلەن خوشلىشىشى

13 بىز بولساق پاۋلۇستىن بۇرۇن ئاسسوس شەھىرىگە كېمە بىلەن باردۇق. چۈنكى پاۋلۇس شۇ يەرگە پىيادە باراي،
سىلەر مەندىن ئاۋۋال يېتىپ بېرىپ، ئۇ يەردە مېنى كېمىگە ئېلىۋېلىشنى كۈتۈڭلار، دەپ ئورۇنلاشتۇرغانىدى.
14 ئاسسوستا ئۇ بىز بىلەن ئۈچراشقاندىن كېيىن بىز ئۇنى كېمىگە ئېلىپ مىتۇلىن شەھىرىگە كەلدۇق.
15 ئاندىن شۇ يەردىن چىقىپ، ئەتىسى خىيوس ئارىلىنىڭ ئۆدۈلىغا كېلىپ تۇردۇق. ئۈچىنچى كۈنى ساموس ئارىلىغا
يېتىپ كەلدۇق ۋە تروگىللىئۇم شەھىرىدە قوندۇق؛ ئۇنىڭ ئەتىسى مىلېتۇس شەھىرىگە باردۇق. □

□ **20:2** »يۇنان« ـ ياكى » گرېتسىيە.«
■ **20:4** روس. 29:19□ 29:21□ 2:27□ 1كور. 14:1□ ئەف. 21:6□ كول. 10:4□7□ 2تىم. 12:4□ تىت. 12.3:
□ **20:5** »ئۇلار ئاۋۋال تروئاس شەھىرىگە بېرىپ...» ـ بەلكىم كېمىدە. «...□□□□□□ **يېتىپ بېرىشىمىزنى كۈتۈپ تۇردى»** ـ »بىز« لۇقانىڭ يەنە
پاۋلۇس بىلەن بىللە ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
□ **20:7** »**ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنى**« ـ يەنى »يەكشەنبە كۈنى.« »**بىز نان ئوشتۇشقا جەم بولغاندا**« ـ »نان ئوشتۇش«: ئەيسانىڭ ئۆلۈمىنى خاتىرىلەش
ئۈچۈن نان ئوشتۇلدۇ »)كورىنتلار «(1) 34-20:11نى كۆرۈڭ.(
□ **20:8** »**بىز جەم بولغان يۇقىرىقى قەۋەتتىكى ئۆيدە نۇرغۇن قارا چىراغلار يېنىپ تۇراتتى**« ـ بۇ چىراغلارنىڭ ئىس-تۈتەكلىرىنىڭ ئۆينى قاپلىشى بىلەن
9-ئايەتنە تىلغا ئېلىنغان ئەۋتىكۇسنىڭ ئۇخلاپ قېلىشىغا تەسىر يەتكۈزگەن بولۇشى مۇمكىن.
■ **20:10** 1پاد. 21:17□ 2پاد. 34.4:
□ **20:12** »**ئۇلار بۇنىڭدىن چەكسىز تەسەللى تاپتى**« ـ ئەينى گرىك تېكىستە: »ئۇلار تاپقان تەسەللى ئاز ئەمەس ئىدى.«
□ **20:15** »**ئۈچىنچى كۈنى ساموس ئارىلىغا يېتىپ كەلدۇق ۋە تروگىللىئۇم شەھىرىدە قوندۇق...**» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »تروگىللىئۇم
شەھىرىدە قوندۇق« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ. »**ئەتىسى خىيوس ئارىلىنىڭ ئۆدۈلىغا كېلىپ ... ئۈچىنچى كۈنى ساموس ئارىلىغا يېتىپ كەلدۇق ۋە
تروگىللىئۇم شەھىرىدە قوندۇق؛ ئۇنىڭ ئەتىسى مىلېتۇس شەھىرىگە باردۇق**« ـ بۇ سەپەر يولى ئەتەي ئەفەسۇس شەھىرىدىن ئوتكەندى (16-□□□□□□□
كۆرۈڭ).

16 چۈنكى پاۋلۇس ئاسىيا تۈلكىسىدە كۆپ ۋاقىتنى تۈتكۈزۈۋەتمەسلىك ئۈچۈن، دېگۈز سەپىردە ئەفەسۇستا
توختىماي تۈتۈپ كېتىشنى قارار قىلغاندى. سەۋەبى، ئۇ »ئورما ھېيتى« كۈنىنى مۇمكىنقەدەر يېرۇسالېمدا
تۈتكۈزۈش ئۈچۈن ئالدىرايتتى. □ ■

17 ئەمدى ملېتۇس شەھىردىن ئەفەسۇسقا ئادەم ئەۋەتىپ، جامائەتتىكى ئاقساقاللارنى چاقىردى.

18 ئۇلار كەلگەندىن كېيىن، ئۇ ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
ـ مەن ئاسىيا تۈلكىسىگە ئاياغ باسقان بىرىنچى كۈندىن تارتىپ، سىلەر بىلەن قانداق تۈتكەنلىكىم ھەربىرىڭلارغا
مەلۇم.

19 رەببىنىڭ خىزمىتىدە ھەر تەرەپتە كەمتەر بولۇپ، كۆز ياشلىرىم تۆكۈلگەنلىكىنى، شۇنداقلا يەھۇدىيلارنىڭ
سۇيىقەستلىرى تۈپەيلىدىن بېشىمدىن تۈتكەن سىناقلاردا چىدىغانلىقىمنى بىلىسىلەر،

20 ۋە يەنە مەيلى ئاممىۋى سورۇنلاردا بولسۇن ياكى ئۆي-ئۆيلەردە بولسۇن، سىلەرگە تەلىم بەرگىنىمدە، سىلەرگە
پايدىلىق بولسىلا ھېچنېمىنى ئايماي جاكارلاپ،

21 يەھۇدىيلار ھەم گېرىكلەرگىمۇ خۇدا ئالدىدا توۋا قىلىش ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھگە ئېتىقاد قىلىش كېرەكلىكىگە
گۇۋاھلىق بېرىپ جېكىلگەنلىكىم ھەممىڭلارغا مەلۇم.■

22 ھازىر مانا، روھتا باغلانغان ھالدا يېرۇسالېمغا كېتىۋاتىمەن. ئۇ يەردە نېمە ئىشلارنىڭ بېشىمغا چۈشىدىغانلىقىنى
ئۇقمايمەن؛ □

23 پەقەت شۇنى بىلىمەنكى، مۇقەددەس روھ مەن بارغانلا شەھەرلەردە زىندان كىشىلىرى ۋە ئازاب-
ئوقۇبەتلەرنىڭ مېنى كۈتۈپ تۇرىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېنىق ئېيتىپ كەلمەكتە.

24 لېكىن مەن ئۆز مۇساپەمنى تاماملىشىم، رەب ئەيسادىن تاپشۇرۇۋالغان خىزمەتنى ئادا قىلىشىم، يەنى خۇدانىڭ
مېھىر-شەپقىتى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ تولۇق گۇۋاھچىسى بولۇشۇم ئۈچۈن، ئۆز ھاياتىمنى قىلچە ئايىمايمەن.
■

25 مەن سىلەر بىلەن ئارىلىشىپ، ھەممىڭلار ئارىسىدا يۈرۈپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى جاكارلىدىم؛ ئەمدى مانا ماڭا
مەلۇمكى، بۇنىڭدىن كېيىن سىلەردىن ھېچكىم يۈزۈمنى قايتا كۆرەلمەيسىلەر. □

26 شۇنىڭ ئۈچۈن، بۈگۈن سىلەرگە گۇۋاھلىق قىلىپ ئېيتىپ قويايكى، مەن ھېچبىرىنىڭ قېنىغا قەرزدار ئەمەسمەن.
□

27 چۈنكى مەن خۇدانىڭ تولۇق مەقسەت-ئىرادىسىنى قىلچە ئېلىپ قالماي سىلەرگە بايان قىلىپ يەتكۈزۈشتىن باش
تارتمىدىم.

28 مۇقەددەس روھ سىلەرنى خۇدانىڭ جامائىتىنى بېقىش ئۈچۈن ئۇنىڭ پادىسى ئىچىدە يېتەكچى قىلىپ
تىكلىگەندى؛ ئەمدى ئۆزۈڭلارغا ھەم ئۆز ئوغلىنىڭ قېنى بىلەن سېتىۋالغان بارلىق پادىسىغا سەگەك بولۇڭلار!

□ **20:16 »ئورما ھېيتى«** ـ تەۋراتتا يەھۇدىي خەلقىگە بېكىتىلگەن تۆتىنچى ھېيت؛ ئۇ ھېيت »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«دىن ئەللىك كۈن كېيىن بولغاچقا،
گېرىك تىلىدا »ئەللىكىنچى ھېيت«مۇ دېيىلىدۇ. ھازىرقى كالېنداردىكى ۋاقىت بەلگىسى 5-ئاي ئىدى. »لاۋ.» 23-بابنى كۆرۈڭ.

■ **20:16** روس. 12.21 4:

■ **20:21** مات. 2:3 مار. 15:1 لۇقا 47.24:

□ **20:22 »مانا، روھتا باغلانغان ھالدا يېرۇسالېمغا كېتىۋاتىمەن«** ـ »روھتا باغلانغان ھالدا« ـ ئۇنى قوزغايدىغان بۇ تەسىرنىڭ ئۆز روھىدا ياكى
مۇقەددەس روھتا بولغانلىقى ئېنىق ئەمەس. پاۋلۇسنىڭ بۇ نىيىتى بۇ ئىشتا توغرا ياكى توغرا ئەمەس؟ 4:21-ئايەتتىكى خەۋەردىن قارىغاندا، ئۇنىڭ شۇ
قەتئىي نىيىتى توغرا ئەمەس، دەپ ئويلاشقا مايىل بولىمىز.

■ **20:24** روس. 13:21 گال. 1:1 تىت. 3.1:

□ **20:25 »مەن سىلەر بىلەن ئارىلىشىپ، ھەممىڭلار ئارىسىدا يۈرۈپ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى جاكارلىدىم«** ـ مۇشۇ يەردە »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى«
گېرىك تىلىدا پەقەت »پادىشاھلىق« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

□ **20:26 » سىلەرگە گۇۋاھلىق قىلىپ ئېيتىپ قويايكى، مەن ھېچبىرىنىڭ قېنىغا قەرزدار ئەمەسمەن«** ـ دېمەك، »ئاڭلاردا ھەرقانداق بىر كىشى
خۇش خەۋەر ئاڭلاش پۇرسىتى بولماي، قۇتقۇزۇلمىغان بولسا مەن بۇنىڭغا جاۋابكار ئەمەسمەن« دېگەندەك.

■ □

29 چۈنكى ماڭا ئايانكى، مەن كەتكەندىن كېيىن، چىلبۆرىلەر ئاراڭلارغا كىرىپ، پادىنى ھېچ ئايمايدۇ، ■

30 ھەمدە ھەتتا ئاراڭلاردىنمۇ بەزىلەر مۇخلىسلارنى ئۆزلىرىگە تارتىۋېلىش ئۈچۈن ھەققەتنى بۇرمىلىغان تۈرلۈك ئىشلارنى سۆزلەيدۇ. ■

31 شۇڭا، سەگەك بولۇڭلار، مېنىڭ ئۈچ يىل كېچە-كۈندۈز دېمەي، ھەربىرىڭلارغا كۆز ياشلىرىم بىلەن توختىماي نەسىھەت بېرىپ تۇرغانلىقىمنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار.

32 ئەمدى مەن سىلەرنى خۇداغا ۋە ئۇنىڭ مېھىر-شەپقەت يەتكۈزىدىغان سۆز-كالامىغا تاپشۇرىمەن. بۇ سۆز-كالام ئېتىقادىڭلارنى قۇرۇشقا ھەم پاك-مۇقەددەس قىلىنغان بارلىق خەلقى ئارىسىدا ئىلتىپات قىلىندىغان مىراستىن سىلەرنى نېسىپ قىلىشقا قادىردۇر. □

33 مەن ھېچقاچان ھېچكىمدىن كىيىم-كېچەك ياكى ئالتۇن-كۈمۈش تاما قىلىپ باقمىغانمەن. ■

34 سىلەرگە مەلۇمكى، مەن ئىككى بىلىكىمگە تايىنىپ، ئۆزۈمنىڭ ۋە ھەمراھلىرىمنىڭ ھاجىتىدىن چىقتىم. ■

35 بۇنداق قىلىپ ھەربىر ئىشلاردا مەن سىلەرگە مۇشۇنداق ئەجىر-ئەمگەك ئارقىلىق ئاجىز-ھاجەتمەنلەرگە يارداەم بېرىش لازىملىقىنى، شۇنداقلا رەب ئەيسا ئۆزى ئېيتقان: »بەرمەك ئالماقتىنمۇ بەختلىكتۇر« دېگىننى ئېسىڭلاردىن چىقارماسلىقىڭلار كېرەكلىكىنى كۆرسەتتىم.

36 بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولۇپ، ئۇ ھەممەيلەن بىلەن بىرلىكتە تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ دۇئا قىلدى. ■

37 ھەممەيلەن قاتتىق يىغلىشىپ كەتتى؛ پاۋلۇسنىڭ بوينىغا ئېسىلىپ قۇچاقلاپ، قىزغىن سۆيۈشتى.

38 ئۇلارنى ئەڭ تازابلىغىنى پاۋلۇسنىڭ، »بۇنىڭدىن كېيىن يۈزۈمنى قايتا كۆرەلمەيسىلەر« دېگەن سۆزى بولدى. كېيىن، ئۇلار ئۇنى كېمىگە چىقىرىپ ئۇزىتىپ قويدى.

□ **20:28 »خۇدانىڭ... ئۆز ئوغلىنىڭ قېنى بىلەن سېتىۋالغان بارلىق پادىسى« ـ »ئۆز ئوغلىنىڭ قېنى بىلەن« گرېك تىلىدا »ئۆزىنىڭكىنىڭ قېنى بىلەن«** دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **20:28** ئەف. 7:1□ كول. 14:1□ 1پېت. 19:1□ 2:5□ ۋەھ. 9.5:

■ **20:29** 2پېت. 1.2:

■ **20:30** زەب. 9:41□ مات. 21:16□ روس. 17:1□ 1يۇھ. 19.2:

□ **20:32 »بۇ سۆز-كالام ئېتىقادىڭلارنى قۇرۇشقا ... قادىردۇر«** ـ سىلەرنىڭ »ئېتىقادىڭلارنى قۇرۇش« گرېك تىلىدا پەقەت »سىلەرنى قۇرۇش« دېگەن بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **20:33** 1كور. 12:9□ 2كور. 9:11□ 13.12: ■ **20:34** روس. 3:18□ 1كور. 12:4□ 1تىس. 9:2□ 2تىس. 8.3: ■ **20:36** روس. 5.21:

كورىنت
ئاخايا

5 بىراق بىز ئۇ يەردە تۇرۇش ۋاقتىمىز توشقاندا، سەپىرىمىزنى داۋاملاشتۇردۇق. ئۇلارنىڭ ھەممىسى، جۈملىدىن
خوتۇن-بالىلىرى بىزنى شەھەرنىڭ سىرتىغىچە ئۇزىتىپ چىقتى. ھەممىز دېڭىز بويىدا تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ بىللە دۇئا
قىلدۇق.
6 قۇچاقلىشىپ خوشلاشقاندىن كېيىن، بىز كېمىگە چىقتۇق، ئۇلار ئۆيلىرىگە قايتىشتى.
7 تۇر شەھىردىن دېڭىز سەپىرىمىزنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئاخىرىدا پىتولىمايس شەھىرىگە كەلدۇق. ئۇ يەردىكى
قېرىنداشلار بىلەن كۈرۈشۈپ، ئۇلارنىڭ يېنىدا بىر كۈن تۇردۇق.
8 ئەتىسى، ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، قەيسەريە شەھىرىگە كەلدۇق. بىز بۇرۇن يېرۇسالېمدىكى »يەتتە خىزمەتكار«دىن
بىرى بولغان، خۇش خەۋەرچى فىلىپنىڭ ئۆيىگە بېرىپ قوندۇق.□ ■
9 بۇ كىشىنىڭ تېخى ياتلىق قىلىنمىغان، بېشارەت-ۋەھىيلەرنى يەتكۈزىدىغان تۆت قىزى بار ئىدى. ■
10 بىز ئۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇرغاندىن كېيىن، ئاگابۇس ئىسىملىك بىر پەيغەمبەر يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن چۈشتى.
■
11 بۇ كىشى بىزنىڭ ئالدىمىزغا كېلىپ، پاۋلۇسنىڭ بەلۋېغىنى قولىغا ئېلىپ، ئۆزىنىڭ پۇت-قولىنى باغلاپ:
ـ مۇقەددەس روھ مۇنداق دەيدۇ: ـ يەھۇدىيلار بۇ بەلۋاغنىڭ ئىگىسىنى يېرۇسالېمدا مۇشۇنداق باغلاپ، يات
ئەللىكلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىدۇ! ـ دېدى.□ ■
12 بۇلارنى ئاڭلاپ، ھەم بىز ھەم شۇ يەرلىك كىشىلەر بىلەن بىرلىكتە پاۋلۇستىن يېرۇسالېمغا بارمىغىن دەپ
ئۆتۈندۇق.
13 لېكىن پاۋلۇس جاۋابەن:
ـ سىلەر نېمىشقا بۇنچىۋالا يىغلاپ، يۈرىكىمنى ئېزىسىلەر؟ مەن يېرۇسالېمدا رەب ئەيسانىڭ نامى ئۈچۈن ئۆتقۈن
بولۇشىلا ئەمەس، شۇ يەردە ئۆلۈشكىمۇ تەييارمەن، ـ دېدى.
14 بىز ئۇنى قايىل قىلالمايمىز، ئاخىرىدا سۈكۈت قىلىپ:
ـ رەبنىڭ ئىرادىسى ئادا قىلىنسۇن! ـ دېدۇق.■
15 بۇ كۈنلەردىن كېيىن، يۈك-تاقىمىزنى يىغىشتۇرۇپ، يېرۇسالېمغا چىقىپ باردۇق.
16 قەيسەريەلىك مۇخلىسلاردىن بىرنەچچىسى بىز بىلەن سەپەرداش بولدى؛ ئۇلار مناسون ئىسىملىك بىر كىشىنىڭ
ئۆيىدە قونىمىز دەپ ئۇنى بىرگە ئېلىپ ماكېدى؛ بۇ كىشى سىپرۇسلۇق، قېرى مۇخلىس ئىدى.□

پاۋلۇسنىڭ ياقۇپ بىلەن كۈرۈشۈشى

17 يېرۇسالېمغا يەتكەندە قېرىنداشلار بىزنى خۇشاللىق بىلەن قارشى ئالدى.
18 ئەتىسى، پاۋلۇس بىز بىلەن بىللە ياقۇپنى كۈرگىلى باردى. ياقۇپ بىلەن ئاقساقاللارنىڭ ھەممىسى ئۇ يەرگە
يىغىلاندى.
19 پاۋلۇس ئۇلار بىلەن سالاملاشقاندىن كېيىن، خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ خىزمىتى ئارقىلىق ئەللەر ئارىسىدا قىلغان ئىشلىرىنى
بىر-بىرلەپ ئۇلارغا تەپسىلىي ئېيتىپ بەردى.

□ **21:8 »بىز بۇرۇن يېرۇسالېمدىكى »يەتتە خىزمەتكار«دىن بىرى بولغان، خۇش خەۋەرچى فىلىپنىڭ ئۆيىگە بېرىپ قوندۇق«** ـ يېرۇسالېمدىكى »يەتتە خىزمەتكار« ـ 6-بابنى كۆرۈڭ.

■ **21:8** روس. 5:6□ 29.8:

■ **21:9** يو. 28-29:2□ روس. 17.2:

■ **21:10** روس. 28.11:

□ **21:11 »يەھۇدىيلار بۇ بەلۋاغنىڭ ئىگىسىنى يېرۇسالېمدا مۇشۇنداق باغلاپ، يات ئەللىكلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرىدۇ«!** ـ 36-21ئايەتلەرنى كۆرۈڭ. پاۋلۇس رىملىقلارنىڭ سورىقىغا تارتىلدۇ. يەھۇدىيلارنىڭ ئۆز ئادەملىرىدىن بىرىنى يات ئەللىك كىشىلەرنىڭ قولىغا تاپشۇرۇشنى ئۆزلىرىگە بەك ئۇياتلىق ئىش بولغاچقا، ئۇلارنىڭ پاۋلۇسقا يولغان ئۆچمەنلىكى ناھايىتى ئېنىق تۇرىدۇ.

■ **21:11** روس. 23:20□ 33.21:

■ **21:14** مات. 10:6□ لۇقا 2:11□ 42.22:

□ **21:16 »ئۇلار مناسون ئىسىملىك بىر كىشىنىڭ ئۆيىدە قونىمىز دەپ ئۇنى بىرگە ئېلىپ ماكېدى؛ بۇ كىشى سىپرۇسلۇق، قېرى مۇخلىس ئىدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئۇلار بىزنى)يېرۇسالېمدىكى(ئۆيىدە كۈتۈۋىلىپ بولغان مناسون ئىسىملىك بىر سىپرۇسلۇقنى بىز بىلەن ئېلىپ، ئۇنىڭ ئۆيىگە باشلاپ باردى.«

20 بۇلارنى ئاڭلىغاندا، ئۇلار خۇداغا مەدھىيە ئوقۇدى، ئاندىن پاۋلۇسقا:
ـ كۆرۈۋاتىسەن، ئى قېرىندىشىم، يەھۇدىيلار ئىچىدە قانچە مىڭلىغان ئېتىقاد قىلغۇچىلار بار! ئۇلارنىڭ ھەممىسى
تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتايىن قىزغىن ئىكەن.
21 ئۇلار سېنىڭ توغرا ئۈچۈن: »ئۇ ئەللەرنىڭ ئارىسىدا ياشىغان يۇتۇن يەھۇدىيلارغا مۇسا پەيغەمبەرگە تاپشۇرۇلغىنىدىن
يېنىشنى، يەنى باللىرىنى خەتنە قىلدۇرماسلىقنى، يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىلىرىگە رىئايە قىلماسلىقنى ئۆگىتىدۇ« دەپ
ئاڭلىدى.
22 ئەمدى قانداق قىلىش كېرەك؟ چۈنكى خالايىق چوقۇم سېنىڭ بۇ يەرگە كەلگەنلىكىڭنى ئاڭلاپ قالىدۇ.
23 شۇڭا بىزنىڭ دېگىنىمىزدەك قىلغىن: ئارىمىزدا قەسەم ئىچكەن تۆت ئادەم بار. □
24 سەن ئۇلارنى ئېلىپ، ئۇلار بىلەن بىرلىكتە تەۋراتتىكى تازىلىنىش قائىدىسىدىن ئۆتۈپ، ئۇلارنىڭ قۇربانلىق
چىقىملىرىنى ئۆزۈڭ كۆتۈرگىن، ئاندىن ئۇلار چاچلىرىنى چوشۇرەلەيدۇ. بۇنىڭ بىلەن، ھەممەيلەن سەن توغرۇلۇق
ئاڭلىغانلىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ راست ئەمەسلىكىنى ۋە سېنىڭ ئۆزۈڭنىڭ تەۋراتقا تەرتىپى بويىچە رىئايە قىلىۋاتلىقىڭنى بىلىپ
يېتىدۇ. □
25 ئەمما ئەللەردىن بولغان ئېتىقادچىلارغا كەلسەك، بىز ئۇلارغا پەقەتلا بۇتلارغا ئاتالغان نەرسىلەرنى يېمەسلىك،
قانى ۋە بوغۇپ سويۇلغان ھايۋانلىنىڭ گۆشىنىمۇ يېيىشتىن ۋە جىنسىي بۇزۇقلۇقتىن ئۆزلىرىنى ساقلاش توغرۇلۇق
قارارىمىزنى ئۆتكەنكى خەت ئارقىلىق ئۇقتۇردۇق.■
26 بۇنىڭ بىلەن، پاۋلۇس ئۇ كىشىلەرنى ئېلىپ، ئەتىسى ئۆزى ئۇلار بىلەن بىللە تازىلىنىش قائىدىسىنى ئۆتكۈزۈشتى؛
ئاندىن ئۇ ئىبادەتخانىغا كىرىپ، كاھىنلارغا ئۆزلىرىنىڭ پاكلىنىش مۇددىتىنىڭ قاچان توشۇدىغانلىقى، يەنى
ھەرقايسىسى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنىشىنىڭ قايسى كۈنى بولىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرۇپ قويدى.□ ■

پاۋلۇسنىڭ ئىبادەتخانىدا تۇتقۇن قىلىنىشى

27 يەتتە كۈنلۈك مۇددەت توشۇشقا ئاز قالغاندا، ئاسىيا ئۆلكىسىدىن كەلگەن بەزى يەھۇدىيلار پاۋلۇسنى
ئىبادەتخانىدا كۆرۈپ، خالايىقنى قۇتراتىپ، ئۇنىڭغا قول سېلىپ:
28 ـ ئەي ئىسرائىللار، يارىدەمدە بولۇڭلار! ھەممە يەردىلا، ھەممە ئادەمگە خەلقىمىزگە، تەۋرات قانۇنىغا ۋە
ئىبادەتخانىغا قارشى سۆزلەرنى ئۆگىتىۋاتقان ئادەم دەل شۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئۇ يەنە گرېكلەرنى ئىبادەتخانىمىزغا
باشلاپ كىرىپ، بۇ مۇقەددەس جايىنى بۇلغىدى! ـ دەپ چۇقان كۆتۈردى
29)ئۇلارنىڭ بۇنداق دېيىشىنىڭ سەۋەبى، ئەسلىدە ئۇلار شەھەردە ئەفەسۇسلۇق تروفىمۇسنىڭ پاۋلۇس بىلەن بىللە

□ 21:23 »ئارىمىزدا قەسەم ئىچكەن تۆت ئادەم بار« ـ »قەسەم ئىچكەن« خۇدانىڭ ئالدىدا ئىچكەن؛ بۇ خۇدانىڭ رازىلىقىنى ئېلىش ئۈچۈن يا كى ئۆنىڭغا
تەشەككۇر ئېيتىش ئۈچۈن بولغان بولسا كېرەك. بۇنداق قىلىشى ئەمەلىيەتتە »يېڭى ئەھدە« گە مۇۋاپىق ئەمەس، بەلكى »كونا ئەھدە« گە ئائىت ئىش
ئىدى.
□ 21:24 »تازىلىنىش قائىدىسىدىن ئۆتۈپ...« ـ »تازىلىنىش« ـ ئىنراىي تىلىدا بولسا »تاھارەت.«
ياقۇپلار ئېيتقان شۇ »تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتايىن قىزغىن« بولغان يەھۇدىي ئېتىقادچىلار بەلكىم پاۋلۇسنى »يەھۇدىي ئەمەسلەر«نىڭ زېمىنلىرىدىن
ئۆتۈشى بىلەن »ناپاك بولدى« دەپ قارىشى مۇمكىن ئىدى.
»ئۇلار چاچلىرىنى چوشۇرەلەيدۇ« ـ تەۋرات، »چۈل.» 20-13:6 نى كۆرۈڭ. »نازارىيلار« خۇدا ئالدىدا دۇئاسىنىڭ ئىلتىجا قىلىنىشى ئۈچۈن يا كى
تەشەككۇر ئېيتىشى ئۈچۈن چاچلىرىنى ئۆزۈن قويۇۋېتەتتى. قەسەمنىڭ مۇھلىتى توشقاندا، ئاۋۋال قۇربانلىق سۈنۈپ ئاندىن چاچلىرىنى چوشۇرۇۋېتەتتى.
■ 21:25 يار. 4:9؛ مىس. 3:20؛ روس. 23:15؛ 1 كور. 8:1.
□ 21:26 »...» پاۋلۇس ئۇ كىشىلەرنى ئېلىپ، ئەتىسى ئۆزى ئۇلار بىلەن بىللە تازىلىنىش قائىدىسىنى ئۆتكۈزۈشتى؛ ئاندىن ئۇ ئىبادەتخانىغا كىرىپ، ...
ھەرقايسىسى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنىشىنىڭ قايسى كۈنى بولىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرۇپ قويدى« ـ بۇ ئىش، يەنە ياقۇپنىڭ تەشەببۇس قىلغىنى ھەمدە ئۇنىڭغا
پاۋلۇسنىڭ قوشۇلۇشى، ئۇنىڭ بۇ تۆت كىشى بىلەن »تازىلىنىش«ى ۋە ئۇلار بىلەن بىللە قۇربانلىق قىلىشى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ 21:26 روس. 6.24:

بولغانلىقىنى كۆرگەندى ۋە پاۋلۇس ئۇنى ئىبادەتخانىغا باشلاپ كىرگەن، دەپ ئويلىغاندى.(□ ■
30 شۇنىڭ بىلەن، پۈتۈن شەھەر زىلزىلىگە كەلدى. خالايىق تەرەپ-تەرەپتىن يۈگۈرۈپ كېلىپ، پاۋلۇسنى تۇتۇپ، ئىبادەتخانىدىن سۈرەپ ئېلىپ چىقتى. ئىبادەتخانىنىڭ دەرۋازىلىرى دەرھال تاقىۋېتىلدى. □
31 بۇ ئوپ ئادەم پاۋلۇسنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەكچى بولۇپ تۇرغاندا، پۈتكۈل يېرۇسالېمنى ماۋىمانچىلىق قاپلاپ كەتكەنلىكى توغرىسىدىكى بىر خەۋەر ئۇ يەردە تۇرۇشلۇق رىم قىسمىنىڭ مىڭبېشىغا يەتكۈزۈلدى. □
32 مىڭبېشى دەرھال لەشكەر ۋە بىرنەچچە يۈزبېشىنى ئېلىپ، توپ-توپ ئادەملەرنى باستۇرۇشقا يۈگۈرۈپ كەلدى. مىڭبېشى ۋە ئەسكەرلەرنى كۆرگەن خالايىق پاۋلۇسنى ئۇرۇشتىن توختىتدى.
33 مىڭبېشى ئالدىغا ئۆتۈپ، لەشكەرلەرنى پاۋلۇسنى تۇتۇپ ئىككى زەنجىر بىلەن باغلاشقا بۇيرۇدى. ئاندىن ئۇ:
ـ بۇ ئادەم كىم؟ ئۇ نېمە گۇناھ قىلدى؟ ـ دەپ سوردى.■
34 لېكىن توپىلاڭچىلارنىڭ ئىچىدە بەزىلەر ئۇنى دېسە، بەزىلەر بۇنى دېيىشىپ ۋارقىرىشاتتى. ماۋىمانچىلىق تۈپەيلىدىن مىڭبېشى ھەقىقىي ئەھۋالنى ئېنىقلاشقا ئامالسىز قېلىپ، ئاخىر پاۋلۇسنى قەلئەگە ئېلىپ كېتىشنى بۇيرۇدى.
35 لېكىن پاۋلۇس قەلئەنىڭ پەلەمپىيىگە كەلگەندە، توپىلاڭچىلار تېخىمۇ زوراۋانلىشىپ كەتكەچكە، لەشكەرلەر ئۇنى كۆتۈرۈشكە مەجبۇر بولدى.
36 چۈنكى ئۇلارنىڭ كەينىدىن توپ-توپ ئادەملەر ئەگىشىپ مېڭىپ:
ـ ئۇ يوقىتىلسۇن! ـ دەپ ۋارقىرىشاتتى.■

پاۋلۇسنىڭ گۈۋاھلىق بېرىپ ئاقلىنىشى

37 قەلئەگە ئەكىرىلىشىگە ئاز قالغاندا، پاۋلۇس مىڭبېشىغا:
ـ سىزگە بىر ئېغىز سۆز قىلسام بولامدىكىن؟ ـ دەپ سوردى.
مىڭبېشى: ـ گرېكچە بىلەمسەن؟
38 ئۇندىقتا، ئىلگىرى ئىسيان كۆتۈرۈپ، »خەنجەرچى قاتىللار«دىن تۆت مىڭ ئادەمنى باشلاپ چۆلگە قېچىپ كەتكەن ھېلىقى مىسىرلىق ئەمەسمۇسەن؟ ـ دەپ سوردى.□
39 لېكىن پاۋلۇس: ـ مەن يەھۇدىي، كىلىكىيە ئۆلكىسىدىكى ئۇلۇغ شەھەر تارسۇسنىڭ پۇقراسىمەن. خالايىققا بىرنەچچە ئېغىز سۆز قىلىشىمغا ئىجازەت قىلىشىڭىزنى ئۆتۈنىمەن، ـ دېدى.■
40 مىڭبېشى ئىجازەت بېرىۋىدى، پاۋلۇس پەلەمپەيدە تۇرۇپ، خالايىققا قول ئىشارىتى قىلدى. قاتتىق جىمجىتلىق باسقاندا، ئۇ ئىبرانىي تىلىدا سۆزلەشكە باشلاپ: ـ □

□ 21:29 «...□□□□□□ ئۇلار شەھەردە ئەفەسۇسلۇق تروفىمۇسنىڭ پاۋلۇس بىلەن بىللە بولغانلىقىنى كۆرگەندى» ـ ئەفەسۇسلۇق تروفىمۇس يەھۇدىي ئەمەس، گرېك ئىدى، ئەلۋەتتە.
■ 21:29 روس. 4:20□ 2تىم. 20.4:
□ 21:30 »خالايىق تەرەپ-تەرەپتىن يۈگۈرۈپ كېلىپ، پاۋلۇسنى تۇتۇپ، ئىبادەتخانىدىن سۈرەپ ئېلىپ چىقتى. ئىبادەتخانىنىڭ دەرۋازىلىرى دەرھال تاقىۋېتىلدى« ـ مەقسىتى شۇيېھىسىزكى، ئىبادەتخانىنىڭ ئۆزىدە قالايمىقانچىلىق چىقمىسۇن ئۈچۈن ئىدى.
□ 21:31 »لەشكەر قىسمىنىڭ مىڭبېشى« ـ گرېك تىلىدا »خىلىئارق«؛ ئەمەلىيەتتە 600 ئەسكەرنى باشقۇراتتى.
■ 21:33 روس. 11.21:
■ 21:36 لۇقا 18:23□ يۇھ. 15:19□ روس. 22.22:
□ 21:38 »خەنجەرچى قاتىللار« ـ رىم ئىمپېرىيەسىگە قارشى تۇرغان ئەڭ ئەشەددىي سىياسىي ئېقىم ئىدى. ئۇلار ئادەم ئۆلتۈرۈشكە ئىشلىتىدىغان ئەڭ ياخشى كۆردىغان قورال كىيىم ئىچىدە يوشۇرۇشقا قولايلىق بولغان خەنجەر ئىدى. ■ 21:39 روس. 30.9□11: □ 21:40 »ئۇ ئىبرانىي تىلىدا سۆزلەشكە باشلاپ...« ـ »ئىبرانىي تىلىدا« ـ ئارامىي دىئالېكتىدا بولۇشى مۇمكىن.

22

1 ـ قېرىنداشلار ۋە ئاتا-بوۋىلار! ئەمدى تۆزۈمنى ئاقلاش سۆزلىرىمگە قۇلاق سالغايسىلەر، ـ دېدى.
2 ئۇلار پاۋلۇسنىڭ ئىبرانىي تىلىدا سۆزلىگىنىنى ئاڭلاپ، تېخىمۇ جىم بولۇشتى. ئۇ سۆزىنى داۋام قىلدى:
3 ـ مەن بىر يەھۇدىي، كىلىكىيەدىكى تارسۇس شەھىرىدە تۇغۇلدۇم؛ لېكىن بۇ شەھەردە بېقىپ چوڭ قىلىندىم، گامالىيەلنىڭ قول ئاستىدا ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا تاپشۇرۇلغان تەۋرات قانۇنىنىڭ زىر-زەۋەرلىرىنى قويماي تۆگىنىپ تەلىم-تەربىيە ئالدىم. مەن سىلەرنىڭ بۈگۈن بولغىنىڭلارغا ئوخشاش، خۇدا يولىغا ئىنتايىن قىزغىن ئىدىم.□ ■
4 مەن بۇ يولدىكىلەرنى ھەتتا ئۆلتۈرۈشكىچە زىيانكەشلىك قىلىپ، ئۇلارنى ئەر-ئايال دېمەي تۇتقۇن قىلىپ زىندانغا سالدۇردۇم.□ ■
5 بۇ توغرۇلۇق باش كاھىن ۋە ئالىي كېڭەشمىدىكى بارلىق ئاقساقاللارمۇ ماڭا گۇۋاھچىدۇر. مەن ئۇلاردىن دەمەشقتىكى يەھۇدىي قېرىنداشلارغا يېزىلغان خەتلەرنى تاپشۇرۇۋېلىپ، شۇ يەردە تۇرۇۋاتقان بۇ يولدىكىلەرنى جازالاش ئۈچۈن، ئۇلارنى تۇتقۇن قىلىپ يېرۇسالېمغا ئاپىرىمەن دەپ يولغا چىققانىدىم.
6 ئەمدى شۇنداق بولدىكى، سەيىر قىلىپ دەمەشقكە يېقىنلاشقاندا، چۈشكە يېقىن، تۇيۇقسىز ئاسماندىن كۈچلۈك بىر نۇر چۈشۈپ، ئەتراپىمنى يورۇتۇۋەتتى.■
7 مەن يەرگە يىقىلىپ كەتتىم، ئاندىن ماڭا: »ساۋۇل، ساۋۇل، ماڭا نېمىشقا زىيانكەشلىك قىلىسەن؟« دېگەن ئاۋازنى ئاڭلىدىم.
8 »ئى رەب، سەن كىمسەن؟« دەپ سورىسام، ئۇ ماڭا: ـ »مەن سەن زىيانكەشلىك قىلىۋاتقان ناسارەتلىك ئەيسادۇرمەن«! دېدى.
9 مەن بىلەن بىللە مېڭىۋاتقانلار ئۇ نۇرنى كۆرگەن بولسىمۇ، لېكىن ماڭا قىلغان سۆزلەرنى چۈشەنمىدى. □ ■
10 مەن يەنە، »ئى رەب، نېمە قىلىشىم كېرەك؟« دەپ سورىسام، رەب ماڭا، »ئورنۇڭدىن تۇر، دەمەشققە كىر، شۇ يەردە سەن ئادا قىلىش بېكىتىلگەن ئىشلارنىڭ ھەممىسى توغرۇلۇق ساڭا ئېيتىپ بېرىلىدۇ«! دېدى.
11 ھېلىقى نۇرنىڭ جۇلالىقىدىن كۆزلىرىم كۆرمەس بولۇپ قالدى. يېنىمدىكىلەر قولۇمدىن يېتەكلەپ، دەمەشققە ئېلىپ كىردى.
12 ئۇ يەردە تەۋرات قانۇنىغا ئىخلاس باغلىغان، دەمەشقتىكى بارلىق يەھۇدىيلارنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغان ئانانىياس ئىسىملىك بىر كىشى بار ئىدى. ■
13 ئۇ كېلىپ، يېنىمدا تۇرۇپ: »قېرىنداش ساۋۇل، بېشىڭنى كۆتۈرۈپ قارا«! دېدى. مەن شۇئان بېشىمنى كۆتۈرۈپ قاراپ ئۇنى كۆردۇم.
14 ئۇ ماڭا: »ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ خۇداسى سېنى ئىرادىسىنى بىلىشىڭ، ھەققانىي بولغۇچىنى كۆرۈشۈڭ ۋە ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىققان ئاۋازنى ئاڭلىشىڭ ئۈچۈن ئاللىقاچان تاللىدى. □

□ **22:3 »مەن... گامالىيەلنىڭ قول ئاستىدا ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا تاپشۇرۇلغان تەۋرات قانۇنىنىڭ زىر-زەۋەرلىرىنى قويماي تۆگىنىپ تەلىم-تەربىيە ئالدىم«** ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولسا كېرەككى، گامالىيەل داڭقى چىققان تەۋرات ئۇلىماسى ئىدى .(24:5) گېپك تىلدا »(مەن(گامالىيەلنىڭ ئاياغلىرىنىڭ ئالدىدا ... تەلىم-تەربىيە ئالدىم« دېيىلىدۇ.

■ **22:3** روس. 34:5□ 11:9□ 39:21□ 2 كور. 2211:

□ **22:4 »مەن بۇ يولدىكىلەرنى ھەتتا ئۆلتۈرۈشكىچە زىيانكەشلىك قىلىپ، ئۇلارنى ئەر-ئايال دېمەي تۇتقۇن قىلىپ زىندانغا سالدۇردۇم«** ـ »بۇ يولدىكىلەرنى« ـ مەسىھ يولدىكىلەرنى، دېمەكچى. گېپك تىلدا پەقەت »بۇ يولنى« دېيىلىدۇ. تىكشىغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ »مەسىھ ئەيسانىڭ يولى«نىڭ گېپىنى قىلىۋاتقانلىقىنى بىلگەن بولاتتى.

■ **22:4** روس. 3:8□ 1:9□ 9:26□ 1 كور. 9:15□ گال. 13:1□ 1تىم. 13.1:

■ **22:6** 1 كور. 8:15□ 2 كور. 2.12:

□ **22:9 «...□□□□ ماڭا قىلغان سۆزلەرنى چۈشەنمىدى»** ـ ياكى ...» لېكىن ماڭا قىلغان سۆزلەرنى ئاڭلىماپتۇ.« بۇ ئادەملەر بىر ئاۋازنى ئاڭلىدى، لېكىن ئېنىق دەۋاتقانلىقىنى بىلمىدى (7:9□□ كۆرۈڭ.(■ **22:9** دان. 7.10: ■ **22:12** روس. 17.9: □ **22:14 »ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ خۇداسى سېنى ئىرادىسىنى بىلىشىڭ، ھەققانىي بولغۇچىنى كۆرۈۋىشۈڭ ۋە ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىققان ئاۋازنى ئاڭلىشىڭ**

15 چۈنكى سەن پۈتۈن ئىنسانلار ئالدىدا كۆرگەن-ئاڭلىغانلىرىڭغا ئۈنىڭ گۈۋاھچىسى بولىسەن!
16 شۇنداق ئىكەن، سەن يەنە نېمىگە هايال بولىسەن؟ ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، ئۈنىڭ نامىغا ندا قىلىپ چۆمۈلدۈرۈلۈپ،
گۇناهلىرىڭنى يۇغۇزغىن«! دېدى.
17 شۇنداق بولدىكى، يېرۇسالېمغا قايتىپ كەلگىنىمدىن كېيىن، ئىبادەتخانىدا دۇئا قىلىۋاتقىنىمدا، بىر غايىبانە
كۆرۈنۈش مېنى ئورۇۋالدى
18 ۋە رەببىنىڭ ماڭا: »چاپسان بول، يېرۇسالېمدىن دەرهال كەت. چۈنكى ئۇلار سېنىڭ ماڭا قىلغان گۇۋاهلىقىڭنى
قوبۇل قىلمايدۇ«! دەۋاتقانلىقىنى كۆردۈم.■
19 مەن، »ئى رەب، ئۇلار مېنىڭ ساڭا ئېتىقاد قىلغانلارنى زىندانغا سولاپ، هەربىر سىناگوگلارغا كىرىپ ئۇلارنى
ئۇرغانلىقىمنى بىلىدۇ. ■
20 سېنىڭ گۇۋاهچىڭ بولغان ئىستىپاننىڭ قېنى تۆكۈلگىنىدە، مەنمۇ يېنىدا تۇرۇپ ئۇنى ئۆلتۈرگەنلەرنىڭ قىلمىشلىرىغا
قوشۇلۇپ، ئۇلارنىڭ كىيىملىرىگە قاراپ بەردىم«! ـ دېدىم. ■
21 بىراق ئۇ ماڭا: »كەتكىن! سېنى يىراقتىكى ئەللەرگە ئەۋەتىمەن«! ـ دېدى.■
22 پاۋلۇس مۇشۇ سۆزنى دېگۈچە خالايىق ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىۋاتاتتى. لېكىن بۇنى ئاڭلاپ ئۇلار ئاۋازىنى
كۆتۈرۈپ:
ـ ئۇنداق بىر كىشى يەر يۈزىدىن يوقىتىلسۇن! ئۇ تىرىك تۇرۇشقا لايىق ئەمەس! ـ دەپ چۇقان سېلىشتى.□ ■
23 ئۇلار چىرقىرىشىپ، چاپان-يېپىنچىلىرىنى سېلىپ تاشلاپ، توپا-چاڭ سورۇۋاتقاندا،
24 مىڭبېشى پاۋلۇسنى قەلئەگە ئېلىپ كىرىپ كېتىشكە ئەمر قىلىۋىدى، خالايىقنىڭ ئۇنىڭغا نېمە ئۈچۈن بۇنداق
چۇقان سالىدىغانلىقىنى ئېنىقلاش ئۈچۈن لەشكەرلىرىگە ئۇنى قامچىلاپ سوراق قىلىشنى بۇيرۇدى. □
25 لېكىن ئۇلار پاۋلۇسنى قامچىلاش ئۈچۈن غۇلاچلىتىپ باغلىغاندا، ئۇ يېنىدا تۇرغان يۈزبېشىغا:
ـ بىر رىم پۇقراسىنى جىنايىتى بېكىتىلمەيلا قامچىلىشىڭلار قانۇنغا ئۇيغۇنمۇ؟ ـ دېدى.□
26 بۇ سۆزنى ئاڭلىغان يۈزبېشى مىڭبېشىنىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ـ سىز نېمە ئىش قىلاي دەۋاتىسىز؟ چۈنكى ئۇ كىشى رىم پۇقراسى ئىكەن! ـ دېدى.
27 مىڭبېشى پاۋلۇسنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭدىن:
ـ ماڭا ئېيتقىن، سەن راستتىنلا رىم پۇقراسىمۇ؟ ـ دەپ سوردى.
ـ راست، دېدى ئۇ.
28 ـ مەن ناهايىتى يۇقىرى باهادا مۇشۇ پۇقرالىققا ئىگە بولدۇم، ـ دېدى مىڭبېشى.
پاۋلۇس:

ئۈچۈن ئاللىقاچان تاللىدى« ـ »هەققانىي بولغۇچى« مەسىهنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **22:18** مات. 14.10:
■ **22:19** روس. 4.22:
■ **22:20** روس. 58:7□ 1.8:
■ **22:21** روس. 15:9□ 2:13□ گال. 15:1□ 8:2□ ئەف. 8:3□ 1تىم. 7:2□ 2تىم. 11.1:
□ **22:22** **»لېكىن بۇنى ئاڭلاپ ئۇلار ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ: ـ ئۇنداق بىر كىشى يەر يۈزىدىن يوقىتىلسۇن! ئۇ تىرىك تۇرۇشقا لايىق ئەمەس! ـ دەپ چۇقان سېلىشتى«** ـ دېمىسەكمۇ، ئۇلارنىڭ پاۋلۇس بۇ سۆزىنى كۆتۈرەلمەسلىكىنىڭ سەۋەبى، خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى تۇرلىرى ئىنتايىن پەس كۆرىدىغان »بات ئەللەر« گە يەتكۈزۈشىكە هەرگىز بولمايدۇ، دەيدىغان كۆزقاراشتا ئىدى.
■ **22:22** روس. 36.21:
□ **22:24** **»مىڭبېشى ... خالايىقنىڭ پاۋلۇسقا(نېمە ئۈچۈن بۇنداق چۇقان سالىدىغانلىقىنى ئېنىقلاش ئۈچۈن لەشكەرلىرىگە ئۇنى قامچىلاپ سوراق قىلىشنى بۇيرۇدى«** ـ »قامچىلاپ سوراق قىلىش« بولسا رىملىقلار گۇمان قىلغان ئادەملەرنى گۇناهى بار دەپ هېسابلاپ، »هەققەتنى ئېنىقلاش ئۈچۈن« ئۇلارنى قىيناش بىلەن سوراق قىلاتتى)ئۇلارنىڭ »قامچا«لىرى كۆپ تاسمىلىق بولۇپ، هەر تاسمىسىغا هەرتۈرلۈك تۈمۈر-سۆڭەك پارچىلىرى باغلانغانىدى.(ئەمما رىملىق پۇقرالار بولسا ئۇنداق مۇئاملىدىن خالاس ئىدى.
□ **22:25** **»لېكىن ئۇلار پاۋلۇسنى قامچىلاش ئۈچۈن غۇلاچلىتىپ باغلىغاندا...»** ـ »غۇلاچلىتىپ باغلىغاندا«: رىملىقلار سوراققا تارتىلغۇچىنى قامچىلاش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئىككى قولىنى باغلاپ غۇلچىنى كېرىپ تۇرغۇزىدۇ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »پاۋلۇسنى تاسمىلار بىلەن غۇلاچلاۋاتقاندا،...«.

ئەمما مەن تۇغۇلۇشۇمدىنلا شۇنداق! ـ دېدى.
29 شۇنىڭ بىلەن، ئۇنى سوراققا تارتماقچى بولغان لەشكەرلەر دەرھال ئۇنىڭدىن تۇزنى چەتكە ئالدى. مىڭبېشىمۇ ئۇنىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنى باغلاتقانلىقى تۇپەيلىدىن قورقۇپ كەتتى.□

پاۋلۇسنىڭ ئالىي كېڭەشمىدە تۇزنى ئاقلىشى

30 مىڭبېشى يەھۇدىيلارنىڭ پاۋلۇسنىڭ ئۈستىدىن قىلغان شىكايىتىنىڭ ھەقىقىي سەۋەبىنى بىلىش ئۈچۈن، ئەتىسى ئۇنى يېشىپ، باش كاھىنلار ۋە پۈتۈن ئالىي كېڭەشمىدىكىلەرنىڭ بىر يەرگە يىغىلىشىنى بۇيرۇدى. ئاندىن پاۋلۇسنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا تۇرغۇزدى.

23

1 پاۋلۇس ئالىي كېڭەشمە ھەيئەتلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ:
قېرىنداشلار، مەن بۈگۈنگىچە خۇدانىڭ ئالدىدا پاك ۋىجداندا مېڭىپ كەلدىم، ـ دېدى.■
2 بۇنى ئاڭلىغان باش كاھىن ئاننانىياس پاۋلۇسنىڭ يېنىدا تۇرغانلارغا ئۇنىڭ ئاغزىغا ئۇرۇشنى بۇيرۇدى.■
3 پاۋلۇس ئۇنىڭغا:
ـ خۇدا سېنى ئۇرىدۇ، ئەي ئاقارتىلغان تام! سەن ئۇ يەردە مېنى تەۋرات قانۇنى بويىچە سوراققا تارتىشقا ئولتۇرسەن، لېكىن تەۋرات قانۇنىغا خىلاپ ھالدا مېنى ئۇرۇۋېتىڭلار دەپ بۇيرۇدىڭىزغۇ؟! ـ دېدى.□ ■
4 ـ سەن خۇدانىڭ باش كاھىنىغا ئاشۇنداق ھاقارەت كەلتۈرەمسەن؟! ـ دېيىشتى يېنىدا تۇرغانلار.
5 پاۋلۇس:
ـ ئى قېرىنداشلار، مەن ئۇنىڭ باش كاھىن ئىكەنلىكىنى بىلمەپتىمەن. چۈنكى تەۋراتتا: »خەلقىڭنى ئىدارە قىلغۇچىنىڭ يامان گېپىنى قىلما«! دېيىلگەن، ـ دېدى.□ ■
6 لېكىن پاۋلۇس ئۇلارنىڭ بىر قىسمىنىڭ سادۇقىي، يەنە بىر قىسمىنىڭ پەرىسىيلەر ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئالىي كېڭەشمىدە يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:
ـ قېرىنداشلار، مەن بولسام پەرىسىيلەردىن بولىمەن ۋە پەرىسىيلەرنىڭ پەرزەنتىمەن. مەن ئۆلگەنلەر قايتا تىرىلىشقا باغلىغان ئۈمىد تۇغرۇلۇق بۇ يەردە سوراققا تارتىلىۋاتىمەن! ـ دەپ ۋارقىرىدى.■
7 ئۇ بۇ سۆزنى دېيىشى بىلەنلا، پەرىسىيلەر بىلەن سادۇقىيلار ئارىسىدا جېدەل-غوۋغا قوزغىلىپ، كېڭەشمىدىكىلەر ئىككىگە بۆلۈنۈپ كەتتى
8)چۈنكى سادۇقىيلار ئۆلگەنلەرنىڭ قايتا تىرىلىشى، ياكى پەرىشتە ياكى روھلار مەۋجۇت ئەمەس، دەيدۇ. لېكىن پەرىسىيلەر ھەممىسىنى ئېتىراپ قىلىدۇ.(■

□ **22:29** »شۇنىڭ بىلەن، ئۇنى سوراققا تارتماقچى بولغان لەشكەرلەر دەرھال ئۇنىڭدىن تۇزنى چەتكە ئالدى. مىڭبېشىمۇ ئۇنىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنى باغلاتقانلىقى تۇپەيلىدىن قورقۇپ كەتتى« ـ 24-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. رىم پۇقرالىرىنى جىنايىتى بېكىتمەيلا باغلاشمۇ قانۇنسىز ئىش ئىدى.
■ **23:1** روس. 16.24:
■ **23:2** ئاپاد. 24:22□ يەر. 2:20□ يۇھ. 22.18:
□ **23:3** **خۇدا سېنى ئۇرىدۇ، ئەي ئاقارتىلغان تام!** ـ پاۋلۇسنىڭ »ئاقارتىلغان تام« دېگىنى، »سىرتى ئاپتاق كۆرۈنىدىغان، ئىچى پەقەت پاتقاق-لايدىن بولغان ساختىپەزسەم« دېگەن مەنىدە. »ئەز.» 16-13:8تىمۇ كۆرۈڭ. ■ **23:3** قان. 9.17: □ **23:5** »**خەلقىڭنى ئىدارە قىلغۇچىنىڭ يامان گېپىنى قىلما!** ـ تەۋرات، »مىس.» 28:22. ■ **23:5** مىس. 27.22: ■ **23:6** روس. 21:24□ 6:26□ فل. 5.3: ■ **23:8** مات. 23:22□ مار. 18:12□ لۇقا 27.20:

9 بۇنىڭ بىلەن قاتتىق بىر چۇقان-سۈرەن كۆتۈرۈلۈپ، پەرىسىي تەرەپدارى بولغان بەزى تەۋرات ئۇستازلىرى
ئورنىدىن تۇرۇپ:
ـ بىز بۇ ئادەمدىن ھىچقانداق ئەيىب تاپالمىدۇق! بىر روھ يا كى پەرىشتە ئۇنىڭغا سۆز قىلغان بولسا نېمە بوپتۇ! ـ
دەپ، قاتتىق مۇنازىرىلەشتى.■
10 چۇقان-سۈرەن تېخىمۇ كۈچىيىپ كەتكەچكە، مىڭبېشى يەھۇدىيلارنىڭ پاۋلۇسنى تارتىشتۇرۇپ تىتما-تىتما
قىلىۋېتىشىدىن قورقۇپ، قىسىمغا زالغا چۈشۈپ ئۇنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن زورلۇق بىلەن تارتىپ چىقىپ، قەلئەگە
ئەكىرىپ كېتىشنى بۇيرۇدى.
11 شۇ كۈنى كېچىسى، رەب پاۋلۇسنىڭ يېنىدا تۇرۇپ:
ـ جاسارەتلىك بول! چۈنكى يېرۇسالېمدا مەن توغرامدىكى ئىشلارغا تولۇق گۇۋاھلىق بەرگىنىڭدەك، رىم شەھىرىدىمۇ
شۇنداق گۇۋاھلىق قىلىشىڭ مۇقەررەر بولىدۇ! ـ دېدى.■

پاۋلۇسنى ئۆلتۈرۈش سۈيىقەستى

12 ئەتىسى ئەتىگەندە، يەھۇدىيلار پاۋلۇسنى ئۆلتۈرۈشنى قەستلەپ، ئۇنى ئۆلتۈرمىگۈچە ھېچنەرسە يېمەيمىز،
ئىچمەيمىز، دەپ تۈزلىرىگە لەنىتى بىر قەسەمنى قىلىشتى. ■
13 بۇ سۈيىقەست قەسىمنى ئىچكەنلەر قىرىق نەچچە كىشى ئىدى.
14 ئۇلار باش كاھىنلار ۋە ئاقساقاللارنىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ـ بىز پاۋلۇسنى ئۆلتۈرمىگۈچە ھېچنەرسە تېتىماسلىققا قاتتىق قەسەم ئىچتۇق.
15 ھازىر سىلەر ۋە ئالىي كېڭەشمە ئۇنىڭ ئىشلىرىنى تېخىمۇ تەپسىلىي تەكشۈرۈشنى باھانە قىلىپ، ۋەكىل ئەۋەتىپ ئۇنى
كېڭەشمىگە ئېلىپ كېلىشنى مىڭبېشىدىن تەلەپ قىلىڭلار. ئۇ بۇ يەرگە يېقىن كەلمەيلا ئۇنى جايىلىۋېتىشكە تەييار
تۇرىمىز، ـ دېدى.
16 لېكىن پاۋلۇسنىڭ سىڭلىسىنىڭ ئوغلى بۇكتۇرمىدىن خەۋەر تېپىپ قەلئەگە كىرىپ، پاۋلۇسقا مەلۇم قىلىپ قويدى.
17 بۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس يۈزبېشىلىرىدىن بىرىنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭغا:
ـ بۇ بالىنى مىڭبېشى بىلەن كۆرۈشتۈرۈپ قويىسىڭىز. چۈنكى ئۇنىڭغا مەلۇم قىلىدىغان ئىشى بار ئىكەن، ـ دېدى.
18 يۈزبېشى ئۇنى ئېلىپ مىڭبېشىنىڭ ئالدىغا باشلاپ كىرىپ:
ـ مەھبۇس پاۋلۇس مېنى چاقىرتىپ، بۇ بالىنى سىز بىلەن كۆرۈشتۈرۈپ قويۇشۇمنى تەلەپ قىلدى. چۈنكى ئۇنىڭ
سىزگە مەلۇم قىلىدىغان ئىشى بار ئىكەن، ـ دېدى.
19 مىڭبېشى ئۇنى قولىدىن تۇتۇپ، بىر چەتكە تارتىپ:
ـ ماڭا مەلۇم قىلىدىغان نېمە ئىشىڭ بار؟ ـ دەپ سوريدى.
20 ئۇ جاۋابەن مۇنداق دېدى:
ـ يەھۇدىيلار پاۋلۇسنىڭ ئىشلىرىنى تەپسىلىي تەكشۈرەيلى دەپ سەۋەب كۆرسىتىپ ئۆزلىرىدىن ئەتە ئۇنى ئالىي
كېڭەشمىگە ئېلىپ بېرىشنى تەلەپ قىلىش ئۈچۈن تىل بىرىكتۈرۈشتى. ■
21 ئۇلارغا قايىل بولمىغايلا، چۈنكى قىرىقتىن ئارتۇق ئادەم ئۇنى پايلاپ تۇرىدۇ. ئۇلار پاۋلۇسنى ئۆلتۈرمىگۈچە
ھېچنەرسە يېمەيمىز، ئىچمەيمىز، دېگەن قارغىش قەسىمگە باغلىنىپتۇ. ئۇلار ھازىر ئۆزلىرىنىڭ ئۇلارنىڭ تەلىپىگە ماقۇل
بولۇشلىرىنى كۈتۈپ تۇرىدۇ.
22 مىڭبېشى ئۇنىڭغا:
ـ بۇ ئىشنى ماڭا مەلۇم قىلغانلىقىڭنى ھېچكىمگە تىنما! ـ دەپ تاپىلاپ، بالىنى قايتۇردى.

■ 23:9 روس. 25:25 31.26: ■ 23:11 روس. 9.18: ■ 23:12 روس. 30.23 29 21: ■ 23:20 روس. 12.23:

پاۋلۇسنىڭ ۋالىي فېلىكسكە تاپشۇرۇلۇشى

23 مىڭبېشى يۈزبېشىدىن ئىككىنى چاقىرتىپ:
ـ ئىككى يۈز پىيادە لەشكەر، يەتمىش ئاتلىق لەشكەر ۋە ئىككى يۈز نەيزىۋاز لەشكەرنى بۇگۈن كېچە سائەت توققۇزدا
قەيسەرىيە شەھىرىگە قاراپ يولغا چىقىشقا ھازىرلا گىلار! □
24 شۇنىڭ بىلەن بىللە، پاۋلۇسنى ۋالىي فېلىكسنىڭ يېنىغا ساق-سالامەت يەتكۈزۈش ئۈچۈن، ئۇنىڭ مىنىشىگە
ئۇلاغلارنى تەييارلا گىلار! ـ دەپ بۇيرۇدى.□
25 مىڭبېشى فېلىكسكە مۇنداق بىر خەت يازدى: ـ
26 »ھۆرمەتلىك ۋالىي فېلىكس جانابلىرىغا كلاۋدىيۇس لىسىياستىن سالام!
27 تۇشىبۇ ئادەمنى يەھۇدىيلار تۇتۇۋالغان بولۇپ، ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولغاندا، ئۇنىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ
يېتىپ، قىسمىنى باشلاپ بېرىپ ئۇنى قۇتقۇزدۇم. □ ■
28 مەن ئۇلارنىڭ بۇ كىشى ئۈستىدىن قىلغان شىكايىتىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئېنىقلىماقچى بولۇپ، ئۇنى يەھۇدىيلارنىڭ
ئالىي كېڭەشمىسىگە ئېلىپ باردىم.
29 ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ ئۇنىڭ ئۈستىدىن قىلغان شىكايىتىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ تەۋرات قانۇنىغا دائىر دەتالاش مەسىلىلىرىگە
مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى بايقىدىم، بىراق ئۇنىڭدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىشكە ياكى زىندانغا تاشلاشقا لايىق بىرەر
شىكايەت قىلغۇدەك ئىشنى تاپالمىدىم.
30 كېيىن، يەھۇدىيلارنىڭ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىش قەستىدە يۈرۈۋاتقانلىقى ھەققىدىكى ئاخبارات ماڭا مەلۇم قىلىنغاندا،
دەرھال ئۇنى سىلىگە يوللاتتىم ۋە شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇنىڭغا ئەرز قىلغۇچىلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ ئالدىدا شىكايەتلىرىنى
ئېيتىشنى بۇيرۇدۇم. خەير.«!
31 لەشكەرلەر ئەمدى بۇيرۇق بويىچە پاۋلۇسنى كېچىلەپ ئانتىپاترىس شەھىرىگە يەتكۈزدى. □
32 ئەتىسى، ئاتلىق لەشكەرلەر پاۋلۇسنى ئېلىپ مېڭىشقا قالدۇرۇلۇپ، قالغان لەشكەرلەر يېرۇسالېمدىكى قەلئەگە
قايتىپ كەلدى.
33 ئاتلىقلار قەيسەرىيەگە كىرىپ، خەتنى ۋالىيغا تاپشۇردى ۋە پاۋلۇسنىمۇ ئۇنىڭ ئالدىدا ھازىر قىلدى.
34 ۋالىي خەتنى ئوقۇغاندىن كېيىن، پاۋلۇسنىڭ قايسى ئۆلكىدىن ئىكەنلىكىنى سوراپ، ئۇنىڭ كىلىكىيەدىن
كەلگەنلىكىنى بىلىپ، □
35 ئۇنىڭغا:
ـ ئۇستۇڭدىن ئەرز قىلغۇچىلار كەلگەندە ئىشلىرىڭنى تولۇق ئاڭلايمەن، ـ دېدى ۋە ئۇنى ھېرود خانىنىڭ ئوردىسىدا
نەزەربەند قىلىپ قويۇشنى بۇيرۇدى.□

□ **23:23 »نەيزىۋاز لەشكەر«** ـ بۇ سۆزنىڭ تولۇق مەنىسى نامەلۇم. **»كېچە سائەت توققۇزدا«** ـ گرېك تىلىدا »كېچىدىكى ئۈچىنچى سائەتتە.«

□ **23:24 »پاۋلۇسنى ۋالىي فېلىكسنىڭ يېنىغا ساق-سالامەت يەتكۈزۈش ئۈچۈن، ئۇنىڭ مىنىشىگە ئۇلاغلارنى تەييارلا گىلار«!** ـ »ئۇلاغلارنى تەييارلا گىلار«! ـ بىر ئۇلاغ ئەمەس. مىڭبېشى پاۋلۇسنى يېرۇسالېمدىن 100 كىلومېتىر يىراق بولغان قەيسەرىيەگە بىخەتەر يەتكۈزۈشكە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ھازىرلىغان كۆپ ئۇلاغلار، ئەلۋەتتە.

□ **23:27 »يەھۇدىيلار ... ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولغاندا، ئۇنىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ، قىسمىنى باشلاپ بېرىپ ئۇنى قۇتقۇزدۇم«** ـ مىڭبېشى لىسىياس ئەمەلىيەتتە پاۋلۇسنى تۇتقاندىن كېيىنلا ئۇنىڭ رىم پۇقراسى ئىكەنلىكىنى بىلگەندى.

■ **23:27** روس. 33.21:

□ **23:31 »لەشكەرلەر ... پاۋلۇسنى كېچىلەپ ئانتىپاترىس شەھىرىگە يەتكۈزدى.»** ـ ئانتىپاترىس يېرۇسالېمدىن 55 كىلومېتىر يىراق، يېرۇسالېم بىلەن قەيسەرىيەنىڭ ئوتتۇرىسىدا.

□ **23:34 »ۋالىي ... پاۋلۇسنىڭ قايسى ئۆلكىدىن ئىكەنلىكىنى سوراپ،...»** ـ ۋالىينىڭ »قايسى ئۆلكە؟« دېگەن سوئالى گرېك تىلىدا »قايسى خىل ئۆلكە« دېيىلدۇ. ئىككى خىل ئۆلكە بار ئىدى: (1) ئىمپېراتور ئۆزى بۇۋاستە باشقۇرىدىغان، (2) ۋاستىلىك باشقۇرىدىغان. پاۋلۇس ئىككىنچى خىل ئۆلكىدىن بولغان بولسا، ۋالىي ئۆزىنى پاۋلۇسنىڭ دەۋاسىنى بۇۋاستە بىر تەرەپ قىلالايتى. □ **23:35 ...» ئۇنىڭ كىلىكىيەدىن كەلگەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنىڭغا: ـ ئۇستۇڭدىن ئەرز قىلغۇچىلار كەلگەندە ئىشلىرىڭنى تولۇق ئاڭلايمەن، ـ دېدى...»**

24

یەھۇدیلارنىڭ پاۋلۇس ئۈستىدىن شىكایەت قىلىشى

1 بەش كۈندىن كىیىن، باش كاھىن ئانانیاس ئاقساقاللاردىن بىرنەچچەیلەن ۋە تەرتۇللۇس ئىسىملىك بىر ئادۋوكات
بىلەن قەیسەریەگە چۈشۈپ، پاۋلۇس توغرىسىدىكى رەسمىي شىكایەتلىرىنى ۋالىیغا سۇندى. ■
2-3 پاۋلۇس چاقىرتىلىپ، تەرتۇللۇس ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكایەت قىلىپ مۇنداق دېدى:
ـ ھۆرمەتلىك فېلىكس جانابلىرى! بىز ئۆزلىرىنىڭ قول ئاستىلىرىدا ھەر تەرەپتىن ئامان-ئېسەنلىككە ئېسىپ بولۇپ
كەلمەكتىمىز ۋە ئالدىن كۆرەرلىكلىرى بىلەن خەلقىمىز ئارىسىدا دانا ئىسلاھاتلار بارلىققا كەلتۈرۈلمەكتە، بىز بۇ
ئىشلاردىن ھەر ۋاقىت، ھەر جايدا تولۇق مىننەتدارلىق بىلەن بەھرىمان بولۇۋاتىمىز.□
4 بىراق ئۆز ۋاقىتلىرىنى كۆپ ئېلىپ قويماسلىقىم ئۈچۈن، شەپقەتلىرى بىلەن سۆزىمىزنى قىسقىلا ئاڭلاشلىرىنى ئۆتۈنۈپ
سورایمەن.□
5 چۈنكى بىز شۇنى تونۇپ یەتتۇقكى، بۇ ئادەم بالاخور بولۇپ، پۈتكۈل جاھاندىكى یەھۇدیلار ئارىسىدا ماجىرا-
توپىلاڭ پەیدا قىلىشنى كۆزلىگۈچى، شۇنداقلا »ناسارەتلىكلەر« دەپ ئاتالغان مەزھەپنىڭ كاتتىۋاشلىرىدىن
بىرىدۇر.
6-7 ئۇ بىزنىڭ ئىبادەتخانىمىزنىمۇ بۇلغىماقچى بولغانىدى. شۇڭا، بىز ئۇنى تۇتۇۋالدۇق ۋە ئۇنى ئۆز قانۇنىمىز بوىىچە
سوتلایىتىۋىتىق. لېكىن مىڭبېشى لىسىياس ئەشەددىي زورلۇق بىلەن ئۇنى قوللىرىمىزدىن تارتىۋالدى ۋە ئۇنىڭغا ئەرز
قىلغۇچىلارنى ئۆزلىرىنىڭ ئالدىغا كېلىشكە بۇىرۇغانىدى.□ ■
8 ئۇنى سوراق قىلىپ كۆرسىلە، بىزنىڭ ئۇنىڭغا قىلغان ئەرزلىرىمىزنىڭ توغرىلىقىنى بىلىپ یېتىدىلا!
9 سورۇندا بولغان یەھۇدیلارمۇ ئۇنىڭ ئېیىتقانلىرىغا قوشۇلۇپ: راست، راست، دەپ شىكایەتنى كۆچەیتتى.

پاۋلۇسنىڭ ئۆزىنى ئاقلىشى

10 ۋالىي پاۋلۇسقا سۆز قىلغىن دەپ قول ئىشارىتىنى قىلغاندا، ئۇ مۇنداق دېدى:
ـ مەن سىلىنىڭ ئۇزۇن یىللاردىن بېرى بۇ خەلقنى سوراپ كەلگەنلىكىنى بىلگەچكە، خاترجەملىك بىلەن
ئالدىلىرىدا ئۆزۈم توغرامدا جاۋاب بېرىمەن.
11 ئاسانلا بىلەلەیدىلىكى، مەن یېرۇسالېمغا ئىبادەت قىلىشقا بارغىنىمدىن ھازىرغىچە پەقەت ئون ئىككى كۈنلا ئوتتى.
12 ئۇلار مېنىڭ ئىبادەتخاندا بىرەر ئادەم بىلەن مۇنازىرىلەشكىنىمنى كۆرمىگەن، یاكى سىناگوگلاردا یاكى شەھەردە
ئامىنى توپلاڭغا قۇتراتقانلىقىمنىمۇ ھېچ كۆرمىدى. ■
13 ئۇلار یەنە ھازىر جانابلىرىغا مېنىڭ ئۈستۈمدىن قىلغان شىكایەتلىرىگە ھېچ ئىسپاتمۇ كەلتۈرەلمەیدۇ.

ـ كلىكىیە)ھازىرقى شىمالي تۈركىیىدە(قانائان)یەلەستىن(دىن یىراق جاي ئىدى، ئۇ بەلكىم فېلىكس باشقۇرىدىغان جاي بولىسا كېرەك. كلىكىیە شۇنچە
یىراق بولغاچقا، پاۋلۇسنى شۇ یەرگە یالاپ ماڭدۇرماي، بۇ ئىشنى ئۆزۈم تەكشۈرەي دېگەن قارارغا كەلگەن بولۇشى مۇمكىن.
■ 24:1 روس. 2.23:
□ 24:2-3 »بىز ئۆزلىرىنىڭ قول ئاستىلىرىدا ھەر تەرەپتىن ئامان-ئېسەنلىككە ئېسىپ بولۇپ كەلمەكتىمىز« ـ یاكى »بىز ئۆزلىرىنىڭ قول ئاستىلىرىدا ئۆزۈندىن
بۇیان ئامان-ئېسەنلىككە ئېسىپ بولۇپ كەلمەكتىمىز.« »ئالدىن كۆرەرلىكلىرى بىلەن خەلقىمىز ئارىسىدا دانا ئىسلاھاتلار بارلىققا كەلتۈرۈلمەكتە، بىز بۇ
ئىشلاردىن ھەر ۋاقىت، ھەر جايدا تولۇق مىننەتدارلىق بىلەن بەھرىمان بولۇۋاتىمىز« ـ بەزى رىملىق تارىخچىلارنىڭ خاترىلىرى بوىىچە، فېلىكس ئەمەلىیەتتە
ئاچكۆز، رەھىمسىز ۋە قابىلىیەتسىز ئادەم ئىدى.
□ 24:4 »ئۆز ۋاقىتلىرىنى كۆپ ئېلىپ قويماسلىقىم ئۈچۈن...« ـ یاكى »ئۆزلىرىنى ئارتۇقچە ئاۋارە قىلماسلىق ئۈچۈن...«.
□ 24:6-7 »ئۇ بىزنىڭ ئىبادەتخانىمىزنىمۇ بۇلغىماقچى بولغانىدى...« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »ۋە ئۇنى ئۆز قانۇنىمىز بوىىچە سوتلایىتىۋىتىق. لېكىن
مىڭبېشى لىسىياس ئەشەددىي زورلۇق بىلەن ئۇنى قوللىرىمىزدىن تارتىۋالدى ۋە ئۇنىڭغا ئەرز قىلغۇچىلارنى ئۆزلىرىنىڭ ئالدىغا كېلىشكە بۇىرۇغانىدى« دېگەن
سۆزلەر مۇشۇ یەردە تېپىلماي، پەقەت »ئۇ بىزنىڭ ئىبادەتخانىمىزنىمۇ بۇلغىماقچى بولغانىدى« دېیىلىدۇ. ■ 24:6-7 روس. 28.21: ■ 24:12 روس.
8:25 □ 17.28:

14 بىراق سىلىگە شۇنى ئېتىراپ قىلىمەنكى، مەن ئۇلار »مەزھەپ« دەپ ئاتىغان يول بىلەن مېڭىپ، تەۋراتتا ۋە
پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا پۈتۈلگەنلەرنىڭمۇ ھەممىسىگە ئىشىنىپ، ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ خۇداسىغا ئىبادەت قىلىمەن.
□
15 مېنىڭ خۇداغا باغلىغان ئۈمىدىم بارىكى)بۇ كىشىلەرمۇ بۇ ئۈمىدنى تۇتىدۇ(، كەلگۈسىدە ھەم ھەققانىيلارنىڭ
ھەم ھەققانىيسىزلارنىڭ تۇلۇمدىن تىرىلىشى بولىدۇ.□
16 شۇ سەۋەبتىن، تۇزۇم ھەمىشە خۇدا ئالدىدىمۇ، ئىنسانلار ئالدىدىمۇ پاك ۋىجدانلىق بولۇشقا ئىنتىلىمەن. ■
17 مەن يېرۇسالېمدىن ئايرىلغىلى خېلى يىللار بولغان بولۇپ، بۇ قېتىم ئۇ يەرگە تۇز خەلقىمگە خەير-سەدىقە يەتكۈزۈپ
بەرگىلى ۋە خۇدا ئالدىغا ھەدىيە سۇنغىلى بارغانىدىم. ■
18 مەن بۇ ئىشلاردا بولۇۋاتاتىم، بۇلار مېنى تازىلىنىش قائىدىسىنى ئادا قىلىپ بولغان چاغدا ئىبادەتخانا ھويلىسىدا
ئۇچراتتى؛ لېكىن مەن ئەتراپىمغا ئادەم توپلىغىنىممۇ يوق، مالىمانچىلىق چىقارغىنىممۇ يوق. ■
19 ئەمەلىيەتتە مېنى ئۇچراتقانلار بولسا ئاسىيا ئۆلكىسىدىن كەلگەن بەزى يەھۇدىيلار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ئۈستۈمدىن
شىكايەتلىرى بار بولسا، ئەسلى ئۇلار ئۆزلىرى كېلىپ، سىلىنىڭ ئالدىلىرىدا ئەرز قىلىشقا توغرا كېلەتتى.
20 بولمىسا، مۇشۇ سورۇندىكىلەر ئالىي كېڭەشمە ئالدىدا تۇرغىنىمدا، مېنىڭدىن قانداق جىنايەت تاپقانلىقىنى ئېيتىپ
باقسۇن!
21 پەقەت مۇنداق بىر ئىش بولغانىدى: ـ مەن ئۇلارنىڭ ئالدىدا، »بۇگۈنكى كۈندە ئۆلگەنلەرنىڭ قايتا تىرىلىشى
توغرۇلۇق سىلەرنىڭ سورىقىڭلارغا تارتىلغانىمەن«! دەپ ۋارقىرىغانىدىم.■
22 رەببنىڭ يولى توغرۇلۇق تەپسىلىي خەۋىرى بار بولغان فېلىكس سوراقنى توختىتىپ، ئۇلارغا:
ـ مېڭىپىتى لىسىياس كەلگەندە دەۋايىڭلار توغرىسىدىكى ھۆكۈمنى چىقىرىمەن، ـ دېدى.
23 ئۇ يۈزبېشىغا پاۋلۇسنى نەزەربەند ئاستىغا ئېلىپ، ئەمما ئۇنىڭغا بىرئاز كەڭچىلىك قىلىپ، دوست-بۇرادەرلىرىنىڭ
ھەرقايسىسىنىڭ ئۇنىڭ ھاجەتلىرىدىن چىقىشىنى توسمىغىن، دەپ بۇيرۇدى.■

پاۋلۇس ۋالىي فېلىكس بىلەن دروۇسىلانىڭ ئالدىدا

24 بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، ۋالىي فېلىكس ئايالى دروۇسىلا بىلەن بىللە كەلدى)دروۇسىلا يەھۇدىي ئىدى.(ئۇ
پاۋلۇسنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭدىن مەسىھ ئەيسىغا ئېتىقاد قىلىش يولى توغرۇلۇق ئاڭلىدى.
25 پاۋلۇس ھەققانىي ياشاش، ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش، قىيامەت كۈندىكى سوئال-سوراق قىلىنىشلار توغرىسىدا
سۆزلەۋاتقاندا، فېلىكس ۋەھىمىگە چۈشۈپ ئۇنىڭغا:
ـ ھازىرچە قايتىپ تۇرساڭ بولىدۇ. كېيىن ماڭا پەيت كەلگەندە، يەنە چاقىرتىمەن، ـ دېدى.
26 ئۇ شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا پاۋلۇسنىڭ پارا بېرىشىنى ئۈمىد قىلاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇنى ئىمكانقەدەر پات-پات
چاقىرتىپ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشەتتى.

□ **24:14 »تەۋراتتا ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا پۈتۈلگەنلەرنىڭمۇ ھەممىسىگە ئىشىنىپ،...«** ـ »تەۋراتتا ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرى«: يەھۇدىي خەلقى بەزىدە مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن بەش كىتابنى »تەۋرات« ۋە تەۋراتتىكى باشقا قىسىملارنى »زەبۇر ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ كىتابلىرى« دەپ ئاتايدۇ. »تەبىرلەر« ۋە تەۋراتتىكى »كىرىش سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

□ **24:15 »مېنىڭ خۇداغا باغلىغان ئۈمىدىم بارىكى)بۇ كىشىلەرمۇ بۇ ئۈمىدنى تۇتىدۇ(، كەلگۈسىدە ھەم ھەققانىيلارنىڭ ھەم ھەققانىيسىزلارنىڭ تۇلۇمدىن تىرىلىشى بولىدۇ«** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە شۇ ئايانكى، ئىنجىلدا »ئۈمىد« تىلغا ئېلىنغاندا مۇجمەل بىر تىلەك-ئارزۇ ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە ئاساسلىنىپ، مۇقىم، پۇختا مەلۇم بىر ئىشنى كۈتۈشنى بىلدۈرىدۇ.■ **24:16** روس. 1.23: ■ **24:17** روس. 29:11□ رىم. 25.15: ■ **24:18** روس. 27.21: ■ **24:21** روس. 6:23□ 20.28: ■ **24:23** روس. 3:27□ 16.28:

27 لېكىن ئىككى يىل توشقاندا، فېلىكسنىڭ ئورنىغا پوركىيۇس فېستۇس ۋالىي بولدى. فېلىكس يەھۇدىيلارغا
ئىلتىپات كۆرسىتىپ ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش ئۈچۈن پاۋلۇسنى سولاقتا قالدۇردى.□

25

پاۋلۇسنىڭ ۋالىي فېستۇسنىڭ ئالدىدا سوراق قىلىنىشى

1 فېستۇس يەھۇدىيە تۆلكىسىگە كىرىپ، ئۈچ كۈندىن كېيىن قەيسەرىيەدىن چىقىپ يېرۇسالېمغا بارغاندى.□
2 باش كاھىنلار بىلەن يەھۇدىيلارنىڭ مۆتىۋەرلىرى ئۇنىڭ ئالدىدا پاۋلۇسنىڭ ئۈستىدىن رەسمىي شىكايەت قىلىپ،
ئۇنىڭدىن ئىلتىپات سوراپ، ئادەم ئەۋەتىپ پاۋلۇسنى
3 يېرۇسالېمغا ئېلىپ كېلىشنى ئۆتۈندى. مەقسىتى، ئۇلار يول ئۈستىدە بۆكتۈرمە تەييارلاپ پاۋلۇسنى ئۆلتۈرۈش ئىدى.
4 فېستۇس بۇنى ئاڭلاپ ئۇلارغا:
ـ پاۋلۇس ھازىر قەيسەرىيەدە سولاقتا تۇرىۋەرسۇن. مەن يېقىندا ئۆ يەرگە قايتىپ كەتمەكچىمەن.
5 ئارا ئاڭلاردىن ھوقۇقدار بولغانلار مەن بىلەن بىللە چۈشسۇن. ئەگەر ئۇنىڭ بىرەر ئەيىبى بولسا، ئۇلار شۇ يەردە
شىكايەت قىلسا بولىدۇ، ـ دەپ جاۋاب بەردى.
6 فېستۇس ئۇلارنىڭ ئىچىدە سەككىز-ئون كۈندىن ئارتۇق تۇرماي، قەيسەرىيەگە قايتىپ چۈشتى. ئەتىسى سوراق
تەختىگە ئولتۇرۇپ، پاۋلۇسنى ئېلىپ كېلىشنى بۇيرۇدى.
7 پاۋلۇس كەلگەندە، يېرۇسالېمدىن چۈشكەن يەھۇدىيلار ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپ، ئۇنىڭغا نۇرغۇن ئېغىر جىنايەتلەر
بىلەن قارىلاپ شىكايەتلەرنى قىلدى. بىراق بۇلارنىڭ ھېچقايسىسىغا ئىسپات كۆرسىتىپ بېرەلمىدى.
8 پاۋلۇس ئۆزىنى ئاقلاپ:
ـ مەن ھېچقايسى ئىشتا يەھۇدىيلارنىڭ قانۇنىغا، ئىبادەتخانىسىغا ياكى ئىمپېراتور قەيسەرگە قارشى بىرەر جىنايەتمۇ
سادىر قىلمىدىم، ـ دېدى.■
9 لېكىن، فېستۇس يەھۇدىيلارنىڭ كۆڭلىنى ئېلىشقا، ئۇلارغا ئىلتىپات كۆرسەتمەكچى بولۇپ پاۋلۇستىن:
ـ يېرۇسالېمغا بېرىپ، ئۇ يەردە مېنىڭ ئالدىمدا بۇ شىكايەتلەرگە ئاساسەن سوتلىنىشقا رازى بولامسەن؟ ـ دەپ
سورىدى.
10 لېكىن پاۋلۇس جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى:
ـ مەن ھازىر قەيسەرنىڭ سوراق تەختى ئالدىدا تۇرىمەن. مېنى سوراق قىلىشقا تېگىشلىك يەر مانا مۇشۇ. ئۆزلىرىگە
ئېنىق مەلۇم بولغاندەك، مەن يەھۇدىيلارغا ھېچقانداق ناھەقلىق قىلمىدىم. □
11 ئەگەر جىنايىتىم بولسا، شۇنداقلا ئۆلۈمگە لايىق بىرەر ئىش قىلغان بولسام، مەن ئۆزۈمنى ئۆلۈمدىن قاچۇرمايمەن.
بىراق ئۇلارنىڭ مېنىڭ ئۈستۈمدىن قىلغان شىكايەتلىرىنىڭ ئاساسى بولمىسا، ھېچكىمنىڭ مېنى ئۇلارغا تاپشۇرۇپ
بېرىشكە ھەققى يوق. مەن قەيسەرگە مۇراجىئەت قىلىمەن!□ ■
12 ئاندىن فېستۇس مەسلىھەتچىلىرى بىلەن سۆزلەشكەندىن كېيىن، پاۋلۇسقا:

□ **24:27 »فېلىكس يەھۇدىيلارغا ئىلتىپات كۆرسىتىپ ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش ئۈچۈن...«** ـ ياكى »فېلىكس يەھۇدىيلارغا ئىلتىپات كۆرسىتىپ ئۇلارنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىش ئۈچۈن...«.
□ **25:1 »فېستۇس يەھۇدىيە** ئۆلكىسىگە كىرىپ...« ـ ياكى »فېستۇس ئۆلكىنىڭ ۋالىيلىقىغا كىرىپ،...«.
■ **25:8** روس. 12:24□ 17.28:
□ **25:10 »مەن ھازىر قەيسەرنىڭ سوراق تەختى ئالدىدا تۇرىمەن«** ـ ئىمپېراتور قەيسەرنىڭ ئالدىدا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ سوراقچى ۋەكىلى)فېستۇس(نىڭ ئالدىدا، ئەلۋەتتە.
□ **25:11 »ئۇلارنىڭ مېنىڭ ئۈستۈمدىن قىلغان شىكايەتلىرىنىڭ ئاساسى بولمىسا، ھېچكىمنىڭ مېنى ئۇلارغا تاپشۇرۇپ بېرىشكە ھەققى يوق. مەن قەيسەرگە مۇراجىئەت قىلىمەن«!** ـ ھەربىر رىم پۇقراسى شىكايەت قىلىنغاندا سوتنىڭ قارارىغا نارازى بولسا، يۇقىرىغا)قەيسەرنىڭ ئۆزىگە(مۇراجىئەت قىلىش ھوقۇقى بار ئىدى.
■ **25:11** روس. 14.18:

ـ سەن قەيسەرگە مۇراجىئەت قىلدىڭ ـ ئۇنىڭ ئالدىغا ئەمدى بارىسەن! ـ دېدى.

ۋالي فېستۇسنىڭ ئاگرىپپا خان IIدىن پاۋلۇس توغرىسىدا نەسىھەت سورىشى

13 بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، ئاگرىپپا خان بىلەن سىكىلىسى بەرنىكى فېستۇسقا تەبرىك-سالامغا قەيسەرىيەگە كەلدى.
14 ئۇ يەردە ئۇزۇن كۈنلەر تۇرغاندىن كېيىن، فېستۇس پاۋلۇسنىڭ ئىشىنى خانىغا مەلۇم قىلىپ:
ـ بۇ يەردە فېلىكس قالدۇرۇپ كەتكەن بىر مەھبۇس بار. ■
15 مەن يېرۇسالېمغا بارغىنىمدا، يەھۇدىي باش كاھىنلىرى بىلەن ئاقساقاللىرى ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ، مەندىن ئۇنى جازاغا مەھكۇم قىلىشىمنى تەلەپ قىلىشتى.
16 مەن ئۇلارغا، ئەرز قىلىنغۇچى ئەرز قىلغۇچىلار بىلەن يۈزلەشتۈرۈلۈپ، ئۇنىڭغا ئۆزىنى ئاقلاش پۇرسىتى بېرىلمىگۈچە، ئۇنى جازاغا تاپشۇرۇش رىملىقلارنىڭ ئادىتى ئەمەستۇر، دەپ ئېيتتىم.
17 شۇڭا ئۇلار مەن بىلەن بىللە بۇ يەرگە كەلگەندىن كېيىن، مەن ۋاقتىنى كەينىگە سوزماي، ئەتىسىلا سوراق تەختىگە ئولتۇرۇپ ئۇ كىشىنى ئەكىلىشنى بۇيرۇدۇم.
18 ئەرز قىلغۇچىلار ئورۇنلىرىدىن تۇرغاندا، ئۇلارنىڭ ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلغانلىرى مېنىڭ ئويلىغىنىمدەك رەزىل ئىشلار ئەمەس ئىدى،
19 بەلكى ئۇلارنىڭ ئۆز ئىبادەت ئۇزۇمى توغرۇلۇق ۋە ئەيسا ئىسىملىك بىر كىشى ھەققىدە مەلۇم تالاش-تارتىش مەسىلىلىرى بار ئىكەن. ئۇ كىشى ئۆلگەن بولۇپ، پاۋلۇس بولسا ئۇ تىرىلدى دەيدىكەن.
20 بۇ مەسىلىلەرنى زادى قانداق ئېنىقلاشنى بىلەلمەي، مەن پاۋلۇستىن يېرۇسالېمغا بېرىپ، ئۇ يەردە بۇ ئىشلار توغرۇلۇق سوراققا تارتىلىشقا رازى بولۇش-بولماسلىقىنى سورىغانىدىم.
21 پاۋلۇس سولاقتا تۇرۇپ ئىمپېراتور جانابلىرىنىڭ سوراق قارارىنى چىقىرىشنى مۇراجىئەت قىلغاندىن كېيىن، مەن ئۇنى قەيسەرنىڭ ئالدىغا ئەۋەتكۈچە، سولاقتا ئۆتۈپ تۇرۇشنى بۇيرۇدۇم.
22 ئاگرىپپا فېستۇسقا:
ـ مېنىمۇ بۇ كىشىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ باققۇم بار، ـ دېدى.
ـ ئەتە ئاڭلايسىز، ـ دېدى ئۇ.
23 شۇنىڭ بىلەن ئەتىسى، ئاگرىپپا بىلەن بەرنىكى ھەيۋەت بىلەن ئاممۇئېي يېغىن زالىغا كىرىپ كەلدى، مىڭبېشىلار ۋە شەھەر كاتتىۋاشلىرىمۇ ئۇلار بىلەن بىللە كىرىپ كېلىشتى. فېستۇس ئەمر قىلىۋىدى، پاۋلۇس ئېلىپ كىرىلدى.
24 فېستۇس مۇنداق دېدى:
ـ ئاگرىپپا پادىشاھ ئالىيلىرى ۋە مۇشۇ سورۇنغا يىغىلغان جانابلار! بۇ كىشىنى كۆرۈۋاتىسىلەر. ھەم يېرۇسالېمدا ھەم بۇ يەردە پۈتۈن يەھۇدىي ئاھالىسى ئۇنىڭ توغرۇلۇق ئەرز قىلىپ ماڭا مۇراجىئەت قىلىپ، ئۇ تىرىك قالدۇرۇشقا بولمايدۇ! ـ دەپ چۇرقىراشقانىدى.
25 لېكىن مەن ئۇنىڭدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىشكە تېگىشلىك بىرەر جىنايەت تاپالمىدىم. ھازىر بۇ كىشى ئىمپېراتور جانابلىرىغا مۇراجىئەت قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنى رىمغا ئەۋەتىشنى قارار قىلدىم. ■
26 بىراق ئۇنىڭ ھەققىدە غوجامغا مەلۇم قىلىپ يازغۇدەك ئىش يوق. شۇنىڭ بىلەن ئەھۋالنى رەسمىي تەكشۈرۈپ بىرەر يازغۇدەك مەلۇماتقا ئىگە بولۇش مەقسىتىدە ئۇنى ھەربىرلىرىنىڭ ئالدىغا، بولۇپمۇ سىلى، ئاگرىپپا پادىشاھ ئالىيلىرىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدىم.
27 چۈنكى مەھبۇسنى سوتقا ئەۋەتكەندە، ئۇنىڭ ئۈستىدىن قىلىنغان شىكايەتلەرنى ئېنىق كۆرسەتمەسلىك ماڭا نىسبەتەن ئورۇنلۇق تەمەستەك بىلىندۇ.

■ 25:14 روس. 27:24: ■ 25:25 روس. 9:23 31:26:

26

پاۋلۇسنىڭ ئاگرىپپا خان ئالدىدا گۇۋاھلىق بېرىشى

1 شۇنىڭ بىلەن، ئاگرىپپا پاۋلۇسقا:
ـ تۆزۈكۈنىڭ گىپىكىنى قىلىشىڭغا رۇخسەت، ـ دېدى.
پاۋلۇس قولىنى سوزۇپ تۆزىنى ئاقلاشقا باشلىدى:
2-3 ـ ئى ئاگرىپپا خان، بۈگۈن ئالدىڭىزدا يەھۇدىيلار مېنىڭ ئۈستۈمدىن شىكايەت قىلغان پۈتۈن ئىشلار توغرۇلۇق جاۋاب بېرىش پۈرسىتىگە ئېسىپ بولغانلىقىم ئۈچۈن، بولۇپمۇ تۆزلىرىنىڭ يەھۇدىيلارنىڭ ئادەتلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى تالاش-تارتىشلىرىدىن خەۋەرلىرى بولغانلىقى ئۈچۈن تۆزۈمنى بەختلىك ھېسابلايمەن! شۇنىڭ ئۈچۈن دېگەنلىرىمنى سەۋرچانلىق بىلەن ئاڭلاپ بېقىشلىرىنى ئۈتۈنىمەن.
4 مېنىڭ دەسلەپكى ۋاقىتلىرىمدا، يەنى كىچىكىمدىن تارتىپ تۆز ئېلىمدە، يېرۇسالېمدا يۈرۈش-تۇرۇشۇمنىڭ قانداق ئىكەنلىكى يەھۇدىيلارنىڭ ھەممىسگە ئايان.
5 ئۇلار شۇ دەسلەپكى ۋاقىتمىدىن بېرى مېنى تونۇغاچقا)ئەگەر خالىسائىدى، شۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرەتتى(، مېنىڭ ئىبادەت تۈزۈمىدىكى ئەڭ تەلەپچان مەزھەپنىڭ شەرتلىرى بويىچە ياشاپ، يەنى پەرىسي بولۇپ تۇرمۇمنى تۈتكۈزگىنىمنى بىلىدۇ.
6 ئەمدى مەن خۇدا ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا قىلغان ۋەدىگە باغلىغان ئۈمىدىم تۈپەيلىدىن ھازىر سوراق قىلىنۇاتىمەن.■
7 شۇ ۋەدىنىڭ ئېسىۋىسىگە يېتىشنى بىزنىڭ پۈتكۈل ئون ئىككى قەبىلىمىز كېچە-كۈندۈز توختاۋسىز خۇداغا ئىبادەت قىلىپ ئۈمىد قىلماقتا. ئى ئالىيلىرى، يەھۇدىيلارنىڭ مېنىڭ ئۈستۈمدىن قىلغان شىكايەتلىرى دەل شۇ ئۈمىدىكە باغلىقتۇر!
8 خالايىق، خۇدا ئۆلگەنلەرنى تىرىلدۇرسە، نېمە ئۈچۈن ئىشىنىشكە بولمايدۇ، دەپ قارايسىلەر؟□
9 دەرۋەقە، تۆزۈمۇ ئەسلىدە ناسارەتلىك ئەيسانىڭ نامىغا قارشى نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىشىم كېرەك دەپ قايىل ئىدىم ■
10 ۋە يېرۇسالېمدا ئەنە شۇنداق ئىشلارنى قىلغانىدىم. باش كاھىنلاردىن ھوقۇق ئېلىپ، تۆزۈم خۇدانىڭ نۇرغۇن مۇقەددەس بەندىلىرىنى زىندانغا تۇتۇپ بەرگەن، ئۇلار ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغاندىمۇ، ھۆكۈمگە ئاۋاز قوشقاندىم. □
11 مەن ھەممە سىناگوگلاردا كۆپ قېتىم ئۇلارنى ئىزدەپ تېپىپ جازالاپ، كۈپۈرلۈق گەپ قىلدىشقا زورلىغانىدىم. مەن ئۇلارغا تەلۈلەرچە ئۆچ بولۇپ، ھەتتا ياقا يۈرتتىكى شەھەرلەرگە بېرىپ، ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلغانىدىم. □
12 بۇ ئىشلاردا بولۇپ باش كاھىنلار بەرگەن تولۇق ۋەكىللىك ھوقۇقى بىلەن دەمەشق شەھىرىگە قاراپ سەپەر قىلىۋاتاتتىم.
13 چۈش ۋاقتىدا يولدا كېتىۋېتىپ، ئاسماندىن چۈشكەن، قۇياش نۇرىدىنمۇ كۈچلۈك بىر نۇرنىڭ ئەتراپىمنى ۋە بىللە كېتىۋاتقانلارنى يورۇتۇۋەتكەنلىكىنى كۆردۇم.

■ **26:6** يار. 15:3□ 18:22□ 4:26□ 10:49□ قان. 15:18□ 2سام. 12:7□ زەب. 11:132□ يەش. 2:4□ 14:7□ 5:9□ 10:40□ يەر. 5:23□ 14:33□ ئەز. 23:34□ 24:37□ دان. 24:9□ مىك. 20:7.

□ **26:8** »خالايىق، خۇدا ئۆلگەنلەرنى تىرىلدۇرسە، نېمە ئۈچۈن ئىشىنىشكە بولمايدۇ، دەپ قارايسىلەر؟« ـ دېمىسەكمۇ، پاۋلۇس كۆزدە تۇتقان ئۈمىد (7-□□□□□□ كۆرۈڭ) خۇدانىڭ ۋەدىسى بىلەن، مەسىھ تارقىلىق مەڭگۈلۈك ھاياتقا تىرىلىشتىن ئىبارەت ئىدى.

■ **26:9** روس. 3:8□ 1:9□ 4:22□ 1كور. 9:15□ گال. 13:1□ 1تىم. 13:1.

□ **26:10** »ئۇلار ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغاندىمۇ، ھۆكۈمگە ئاۋاز قوشقاندىم« ـ »ئاۋاز قوشقاندىم« گېرىك تىلىدا »مەن ئۇلارغا قارا تاش تاشلىدىم.« يەھۇدىيلار ئارىسىدا كونا زامانلاردا »ئاۋاز بېرىش« ئاق ياكى قارا بىر تاشنى تاشلاش بىلەن بىلدۈرۈلەتتى.

□ **26:11** »مەن ... ئۇلارنى ... كۈپۈرلۈق گەپ قىلدىشقا زورلىغانىدىم« ـ »كۈپۈرلۈق گەپ قىلىش« مۇشۇ يەردە مەنىسى بەلكىم مەسىھگە كۈپۈرلۈق سۆز قىلىپ، ئېتىقادتىن ۋاز كېچىشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

14 ھەممىز يەرگە يىقىلغان بولۇپ مەن ئىبرانىي تىلىدا ئېيتىلغان: »ئەي سائۇل، سائۇل! ماڭا نېمىشقا زىيانكەشلىك
قىلىسەن؟ سېنى زىخلاشلارغا قارشى تەپمىكىڭ سەن ئۈچۈن تەس كېلىدۇ«! دېگەن بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم.□
15 مەن: ـ »ئى رەب، سەن كىمسەن؟« دەپ سوراىسام، رەب ماڭا: »مەن سەن زىيانكەشلىك قىلىۋاتقان
ئەيسادۇرمەن!
16 ئەمدى ئورنۇڭدىن تۇر، چۈنكى مەن سېنى سەن كۆرگەن ئىشلارغا ھەمدە ئۆزۈم ساڭا ئايان قىلىنغىنىمدا
كۆرىدىغان ئىشلارغا خەزىنىچى غوجىدار ۋە گۇۋاھلىق بەرگۈچى بولۇشقا تىكلەش ئۈچۈن، ساڭا ئايان بولدۇم.
□
17-18 مەن سېنى ئۆز خەلقىڭنىڭ ھەم ئەللەرنىڭ قولىدىن قۇتقۇزىمەن ـ چۈنكى مەن سېنى يات ئەللىكلەرنىڭ
كۆزلىرىنى ئېچىپ، ئۇلارنىڭ قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا، شەيتاننىڭ ئىلكىدىن خۇداغا باغلىنىشقا بۇرۇلۇشى ئۈچۈن
ئۇلارنىڭ ئارىسىغا ئەۋەتىمەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈمىگە، شۇنداقلا ماڭا ئېتىقاد قىلىش
ئارقىلىق پاك-مۇقەددەس قىلىنغانلارنىڭ ئارىسىدا مىراسقا مۇيەسسەر بولىدۇ« ـ دېدى.■
19 شۇڭا، ئى ئاگرىپپا ئالىيلىرى، مەن ئەرشتىن كەلگەن بۇ غايىبانە كۆرۈنۈشكە ئىتائەتسىزلىك قىلمىدىم.
20 بەلكى ئالدى بىلەن دەمەشق خەلقىگە، ئاندىن يېرۇسالىم شەھىرىدىكىلەرگە، پۈتۈن يەھۇدىيە تۆلكىسىدىكىلەرگە
ھەمدە يات ئەللىكلەرگىمۇ، »توۋا قىلىپ، خۇداغا باغلىنىڭلار، شۇنداقلا توۋا قىلىشقا ئۈيغۇن ئەمەللەرنى
كۆرسىتىڭلار« دەپ جاكارلاپ خەۋەر يەتكۈزۈپ كەلدىم. ■
21 بۇ ئىشلار تۈپەيلىدىن يەھۇدىيلار مېنى ئىبادەتخانا ھويلىسىدا تۇتۇپ، مۇشتلاپ ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولۇشتى. ■
22 لېكىن بۇگۈنگىچە خۇدانىڭ يارىدەم-مەدىتىگە مۇيەسسەر بولۇپ مەن چىڭ تۇرۇۋاتىمەن، تۆۋەندىكىلەر بولسۇن
يۇقىرىدىكىلەر بولسۇن ھەممەيلەنگە گۇۋاھلىق بېرىپ كەلدىم. گۇۋاھلىقىم دەل پەيغەمبەرلەر ھەم مۇسا ئۆزى
بېشارەت قىلىپ ئېيتقانلىرىدىن باشقا نەرسە ئەمەس ـ
23 دېمەك، مەسىھ جەزمەن ئازاب-ئۇقۇبەت چېكىپ، تۇنجى بولۇپ ئۆلۈمدىن تىرىلگۈچى بولۇپ يەھۇدىي خەلقىگە
ھەم پۈتكۈل ئەللەرگىمۇ يورۇقلۇق جاكارلايدۇ.■
24 پاۋلۇس بۇ ئىشلارنى ئېيتىپ ئۆزىنى شۇنداق ئاقلاش جاۋابىنى بەرگەندە، فېستۇس يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ئۇنىڭغا:
ـ پاۋلۇس، ساراڭ بولۇپسەن! بىلىمىڭنىڭ كۆپلىكى ئەقلىڭنى ئازدۇرۇپتۇ! ـ دېدى.
25 لېكىن پاۋلۇس: ـ ساراڭ ئەمەسمەن، ئى فېستۇس جانابلىرى، مەن بەلكى ھەقىقەتكە ئۈيغۇن ھەم سالمىقى بار
سۆزلەرنى جار قىلىمەن.
26 چۈنكى ئاگرىپپا ئالىيلىرىنىڭ بۇ ئىشلاردىن خەۋىرى بار. مەن ئۇنىڭغا يۈرەكلىك بىلەن ئوچۇق سۆزلەۋاتىمەن،
چۈنكى بۇ ئىشلارنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ ئۇنىڭدىن يوشۇرۇن ئەمەسلىكىگە ئىشىنىمەن. چۈنكى بۇ ئىش بۇلۇڭ-
پۇچقاقلاردا قىلىنغان ئەمەس!□
27 ـ ئەي ئاگرىپپا ئالىيلىرى، ئۆزلىرى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئېيتقانلىرىغا ئىشىنەمدىلا؟ مەن ئىشىنىدىغانلىقلىرىنى بىلىمەن!
ـ دېدى.

□ **26:14** »سېنى زىخلاشلارغا قارشى تەپمىكىڭ سەن ئۈچۈن تەس كېلىدۇ«! ـ رەب ساۋۇلنى جاھىل ئېشەككە ئوخشىتىدۇ. ئېشەكنى ئىگىسى زىخلىغاندا ماڭماي قىيىق تېڭىمۇ ئازاب تارتىدۇ، ئەلۋەتتە. ساۋۇلنىڭ ۋىجدانى شۇنىڭغا ئوخشاش رەببنىڭ بەندىلىرىگە يامانلىق قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن سانجىلغان بولسا كېرەك.

□ **26:16** »ئۆزۈم ساڭا ئايان قىلىنغىنىمدا كۆرىدىغان ئىشلارغا خەزىنىچى غوجىدار ۋە گۇۋاھلىق بەرگۈچى بولۇشقا تىكلەش ئۈچۈن، ساڭا ئايان بولدۇم« ـ »خەزىنىچى غوجىدار« نېمىنى كۆرىستىدۇ؟ دېمەك، ساۋۇل مەسىھ ئۈنىڭغا تاپشۇرىدىغان ۋەھىيلەرنى ۋە كالام-سوزنى ساقلاشقا مەسئۇل بولغان »خەزىنىچى« ياكى »ئامانەتچى« بولىدۇ ۋە كەلگۈسىدە بۇ ھەقىقەتلەرنى بارلىق جامائەتلەرگە يەتكۈزۈش خىزمىتىدە بولىدۇ.

■ **26:17-18** يەش. 1.60:

■ **26:20** روس. 28:9□19 □21.22 :17

■ **26:21** روس. 30.21:

■ **26:23** يەش. 60□3-1: ،19 20

□ **26:26** »چۈنكى بۇ ئىش بۇلۇڭ-پۇچقاقلاردا قىلىنغان ئەمەس«! ـ »بۇ ئىش« ـ مەسىھنىڭ تارتقان ئازاب-ئۇقۇبەتىرى، ئۆلۈمى ۋە تىرىلىشى، دېمەك.

28 ئاگرىپپا پاۋلۇسقا:
ـ سەن مېنى مۇشۇنچىلىك قىسقىغىنا ۋاقىتتا خرىستىئان بولۇشقا قايىل قىلماقچىمۇسەن؟ ـ دېدى.□
29 پاۋلۇس:
ـ مەيلى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ياكى ئۇزۇن ۋاقىتتا بولسۇن، پەقەت ئۆزلىرىنىڭ ئەمەس، بەلكى بۇگۈن سۆزۈمنى ئاڭلىغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ماڭا ئوخشاش بولغاي)پەقەت مەندىكى زەنجىرلەر سىلەردە بولمىسۇن(! دەپ خۇدادىن تىلەيمەن، ـ دېدى.□ ■
30 شۇنىڭ بىلەن ئاگرىپپا خان، شۇنداقلا ۋالىي، بەرنىكى ۋە ئۇلار بىلەن بىللە ئولتۇرغانلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ،
31 زالدىن چىقىپ، بىر-بىرىگە:
ـ بۇ كىشىنىڭ ئۆلۈمگە ياكى تۈرمىگە سولاشقا تېگىشلىك ھېچبىر جىنايىتى يوق ئىكەن! ـ دېيىشتى.■
32 ئاگرىپپا فېستۇسقا:
ـ بۇ ئادەم قەيسەرگە مۇراجىئەت قىلمىغان بولسا، قويۇپ بېرىلسە بولىدىكەنتۇق! ـ دېدى.

27

پاۋلۇس ۋە ھەمراھلىرىنىڭ رىم شەھىرىگە قىلغان دېڭىز سەپىرى

1 بىزنىڭ ئىتالىيەگە دېڭىز يولى بىلەن بېرىشىمىز قارار قىلىنغاندىن كېيىن، ئەمەلدارلار پاۋلۇس بىلەن باشقا بىرنەچچە مەھبۇسنى »ئاۋغۇستۇس قىسمى«دىكى يۇلىيۇس ئىسىملىك بىر يۈزبېشىغا تاپشۇردى.□
2 بىز ئادرامىتتىئۇمنىڭ بىر كېمىسىگە چىقتۇق. كېمە ئاسىيا ئۆلكىسىنىڭ دېڭىز بويلىرىدىكى شەھەرلەرگە باراتتى. تېسالونىكا شەھىرىدىن بولغان ماكېدونىيەلىك، ئارىستارخۇس ئىسىملىك بىر كىشى بىز بىلەن ھەمسەپەر بولدى.
3 ئەتىسى بىز زىدون شەھىرىگە يېتىپ كەلدۇق. يۇلىيۇس پاۋلۇسقا كەچۈلمىك قىلىپ، شۇ يەردىكى دوست-بۇرادەرلىرىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلارنىڭ غەمخورلىقىنى قوبۇل قىلىشىغا رۇخسەت قىلدى.■
4 بىز ئۇ يەردىن يەنە دېڭىزغا چىقتۇق. شامىللار قېرىشقاندەك قارشى تەرىپىمىزدىن چىققانلىقى ئۈچۈن، سىپرۇس ئارىلىنىڭ شامالغا دالدا تەرىپى بىلەن ماكۇدۇق.
5 كىلىكىيە ۋە پامفىلىيە ئۆلكىلىرىنىڭ ئۇدۇلىدىكى دېڭىزدىن ئوتۇپ، لىكىيە ئۆلكىسىدىكى مىرا شەھىرىگە كەلدۇق.
6 شۇ يەردە يۈزبېشى ئىسكەندەريە شەھىرىدىكى ئىتالىيەگە بارىدىغان باشقا بىر كېمىنى تېپىپ، بىزنى ئۇنىڭغا چىقىرىپ قويدى.
7 دېڭىزدا كۆپ كۈنلەر ناھايىتى ئاستا مېڭىپ، تەسلىكتە كىندوس شەھىرىنىڭ ئۇدۇلىغا كەلدۇق. شامال مېڭىش يۈنىلىشىمىزنى توسۇغاچقا، كرېت ئارىلىنىڭ شامالدىن دالدا تەرىپى بىلەن مېڭىپ، سالمونى يېرىم ئارىلىدىن ئوتۇپ،□

□ **26:28 »سەن مېنى مۇشۇنچىلىك قىسقىغىنا ۋاقىتتا خرىستىئان بولۇشقا قايىل قىلماقچىمۇسەن؟«** ـ »خرىستىئان« توغرۇلۇق 26:11دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ **26:29 »مەيلى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ياكى ئۇزۇن ۋاقىتتا بولسۇن ... بۇگۈن سۆزۈمنى ئاڭلىغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ماڭا ئوخشاش بولغاي...«** ـ پاۋلۇسنىڭ ئۆلارنى نىجاتلىققا ئېرىشىشۇن دەپ ئۆزىنىڭ كېرەك بولسا ئۇزۇن ۋاقىتچە سۆزلىگەنلىكىگە رازى بولغانلىقىنى كۆرسىتىۋاتىدۇ.
■ **26:29** 1 كور. 7:7.
■ **26:31** روس. 9:23□ 25.25:
□ **27:1 »بىزنىڭ ئىتالىيەگە دېڭىز يولى بىلەن بېرىشىمىز...«** ـ »بىز« دېگەن سۆزگە قاربىغاندا لۇقا قايىتىدىن پاۋلۇسقا ھەمراھ بولغاندى. »ئىتالىيەگە« ـ رىم شەھىرى ئىتالىيەنىڭ پايەختى ئىدى. **»ئاۋغۇستۇس قىسمى«** ـ ياكى »شاھانە قوشۇن.« »ئاۋغۇستۇس« بولسا بىرىنچى رىم ئىمپېراتورى ئىدى. »قىسىم« ياكى »قوشۇن« مۇشۇ يەردە 600 لەشكەرلىك بىرلىكنى كۆرسىتىدۇ.
■ **27:3** روس. 23:24□ 16.28:
□ **27:7 »شامال مېڭىش يۈنىلىشىمىزنى توسۇغاچقا، كرېت ئارىلىنىڭ شامالدىن دالدا تەرىپى بىلەن مېڭىپ، سالمونى يېرىم ئارىلىدىن ئوتۇپ... «** ـ ئەسلىدە ئۇلار مەغرىپ تەرەپكە ماڭماقچى، ھازىر جەنۇبقا قاراپ ماڭدۇ. »روسۇل پاۋلۇسنىڭ سەپەرلىرى« دېگەن خەرىتىنى كۆرۈڭ.

8 دېڭىزدا تەسلىكتە ئىلگىرىلەپ قىرغاقنى بويلاپ، لاسىيا شەھىرىگە يېقىن بولغان »گۈزەل ئارامگاھ« دەپ
ئاتىلىدىغان بىر يەرگە كەلدۇق.
9 سەپەر بىلەن خېلى ۋاقىتلار ئۆتۈپ، روزا كۈنى ئاللىقاچان ئۆتكەن بولغاچقا، دېڭىزدا سەپەر قىلىش خەتەرلىك
ئىدى. شۇڭا پاۋلۇس كۆپچىلىككە نەسىھەت قىلىپ:
10 ـ بۇرادەرلەر، بۇ سەپەرنىڭ بالا-ئىشاپەت ۋە ئېغىر زىيان بىلەن تۈگەيدىغانلىقىنى كۆرۈۋاتىمەن، مال ۋە كېمىدىن
مەھرۇم بولۇپلا قالماي، سەپەر تۈز جېنىمىزغىمۇ زامىن بولىدۇ! ـ دەپ ئاگاھلاندۇردى.
11 بىراق يۈزبېشى بولسا پاۋلۇسنىڭ سۆزىگە ئىشەنمەي، كېمىمە باشلىقى بىلەن كېمىمە ئىگىسىنىڭ سۆزىگە ئىشەندى.
12 ئۇنىڭ ئۈستىگە، بۇ پورتىمۇ قىشلاشقا مۇۋاپىق جاي بولمىغاچقا، كۆپچىلىك يەنە دېڭىزغا چىقىپ، مۇمكىنقەدەر
فېنىكس شەھىرىگە يېتىپ بېرىپ، شۇ يەردە قىشلاشنى قۇۋۋەتلىدى. فېنىكس بولسا كرېت ئارىلىدىكى بىر دېڭىز
پورتى بولۇپ، بىر تەرىپى غەربىي جەنۇبقا ۋە بىر تەرىپى غەربىي شىمالغا قارايتتى.

14 لېكىن تۆزۈن تۆتمەي، ئارالدىن قاتتىق »شەرقي شىمالدىن كەلگۈچى« دەپ ئاتىلىدىغان ئەشەددىي قارا بوران
چىقىپ كەتتى.
15 كېمە بۇراننىڭ قاماللىقىدا قالغاچقا، ئۇنى شامالغا يۈزلەندۈرەلمەي، بوراننىڭ مەيلىچە مېڭىشىغا قويۇپ بەردۇق.
17-16 كلاۋدا دېگەن كىچىك بىر ئارالنىڭ شامالغا دالدا تەرىپىگە ئۆتۈۋېلىپ، قولۇاقنى كېمىگە چىقىرىۋېلىپ،
ئارانلا ئۇنى ساقلاپ قالالىدۇق. ئاندىن كېمىچىلەر كېمىنى ئارغامچىلار بىلەن سىرتىدىن ئوراپ باغلۇالدى.
كېمىنىڭ سىرتىس دەپ ئاتالغان دېڭىز ئاستىدىكى تاش-قۇم دۆۋىلىرىگە قېقىلىپ پېتىپ قېلىشىدىن قورقۇپ،
تورمۇز لەنگەرلىرىنى چۈشۈرۈپ، كېمىنى شامالنىڭ ھەيدىشىگە قويۇپ بەردى. □
18 بوران ئۇستىمىزگە شىددەتلىك سوققاچقا، ئەتىسى مالنى دېڭىزغا تاشلاشقا باشلىدى. □
19 ئۈچىنچى كۈندە ئۇلار تۆز قوللىرى بىلەن كېمىدىكى قورال-جابدۇقلىرىنى دېڭىزغا تاشلۇۋەتتى.
20 كۆپ كۈنلەرگىچە يا كۈن يا يۇلتۇزلار كۆرۈنمەي، بوران-چاپقۇن يەنىلا شىددەتلىك ئۇستىمىزگە توختىماي
سوقۇۋەرگەچكە، ئاخىردا قۇتۇلۇپ قېلىش ئۈمىدىمىزمۇ يوققا چىققانىدى.
21 كېمىدىكىلەر بىرنەرسە يېمىگىنگە كۆپ كۈنلەر بولغاندىن كېيىن، پاۋلۇس ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ:
ـ بۇرادەرلەر، سىلەر بالدۇرلا مېنىڭ گېپىمگە قۇلاق سېلىپ كرېتتىن دېڭىزغا چىقماسلىقىڭلار كېرەك ئىدى.
شۇنداق قىلغان بولسىڭلار بۇ بالا-يېتىپەت ۋە زىيان-زەخمەتلەرگە ئۇچرىمىغان بولاتتىڭلار.
22 لېكىن ئەمدى سىلەرنى غەيرەتلىك بولۇشقا دەۋەت قىلىمەن. چۈنكى ئاراڭلاردا ھېچقايسىڭلار جېنىدىن
ئايرىلغىنى يوق، پەقەت كېمىدىنلا مەھرۇم قالىسىلەر.
23 چۈنكى مەن تەۋە بولغان ۋە ئىبادەت-خىزمىتىنى قىلىپ كەلگەن خۇدانىڭ بىر پەرىشتىسى تۈنۈگۈن كېچە يېنىمغا
كېلىپ
24 ماڭا: »پاۋلۇس، قورقما! سەن قەيسەرنىڭ ئالدىغا بېرىپ تۇرۇشۇڭ كېرەك؛ ۋە مانا، خۇدا شاپائەت قىلىپ
سەن بىلەن بىللە سەپەر قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ جېنىنى تىلىگىنىڭنى ساڭا ئىجابەت قىلدى«! دېدى.
25 شۇنىڭ ئۈچۈن ئەي ئەپەندىلەر، غەيرەتلىك بولۇڭلار؛ چۈنكى خۇداغا ئىشىنىمەنكى، ماڭا قانداق ئېيتىلغان بولسا
شۇنداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.
26 بىراق بىز مەلۇم ئارالنىڭ قىرغىقىغا ئۇرۇلۇپ كېتىشىمىز مۇقەررەر بولىدۇ.
27 سەپىرىمىزنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى كېچىسى، كېمە ئادرىئاتىك دېڭىزىدا لەيلەپ يۈرۈۋاتقان بولۇپ، تۈن نىسپىدە،
كېمىچىلەر قۇرۇقلۇقتا يېقىنلاپ قېلىپتۇق، دەپ ئويلىدى.
28 ئۇلار چوڭقۇرلۇقنى ئۆلچەش ئارغامچىسىنى دېڭىزغا چۈشۈرۈپ، سۈنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى ئۆلچەپ كۆرگەندى،
يىگىرمە غۇلاچ چىقتى. سەل ئالدىغا مېڭىپ يەنە ئۆلچىۋىدى، ئون بەش غۇلاچ چىقتى.
29 ئۇلار كېمىنىڭ خادا تاشلارغا ئۇرۇلۇپ كېتىشىدىن قورقۇپ، كېمىنىڭ كەينىدىن تۆت لەنگەرنى تاشلۇۋېتىپ،
تاڭ ئېتىشنى تەلىۋىرۇپ كۈتۈپ تۇردى. □

□ 17-27:16 »كلاۋدا دېگەن كىچىك بىر ئارالنىڭ شامالغا دالدا تەرىپىگە ئۆتۈۋېلىپ، قولۇاقنى كېمىگە چىقىرىۋېلىپ، ئارانلا ئۇنى ساقلاپ قالالىدۇق« ـ ئادەتتە قولۇاق كېمىنىڭ كەينىدىن سۈرىتىلىپ مېڭىلاتتى. »ئاندىن كېمىچىلەر كېمىنى ئارغامچىلار بىلەن سىرتىدىن ئوراپ باغلۇالدى« ـ بۇ ئارغامچىلار كېمىنىڭ پارچىلىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشى ئۈچۈن كېمىنى چىڭ ئۆتۈپ ئوراتتى. »سىرتىس دەپ ئاتالغان دېڭىز ئاستىدىكى تاش-قۇم دۆۋىلىرى« ـ »سىرتىس« دېگەن ھازىرق لۇيىەدىكى ئىككى دېڭىز قولتۇقىنىڭ ئىسمىدۇر. شۇ قولتۇقلاردا كۆپ تېىز جايلار ۋە دېڭىز ئاستىدا دائىم كۆچىمە قۇم دۆۋىلىرى بولغاچقا، كېمىلەر ئۆچۈن بەك خەتەرلىك جايدۇر. »كېمىنىڭ ... تورمۇز لەنگەرلىرى« ـ بولسا يېنىكرەك لەنگەر بولۇپ، دېڭىز تېگىگە تىرىلىپ كېمىنىڭ ئالدىغا مېڭىشىنى ئاستىلىتاتتى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »يەلكەنلەرنى چۈشۈرۈپ«؛ ئەمما بىزنىڭچە شۇنداق ئەشەددىي بۇراندا يەلكەنلەر ئاللىقاچان چۈشۈرۈلگەن بولاتتى.

□ 27:18 »...□□□□□□ مالنى دېڭىزغا تاشلاشقا باشلىدى» ـ مالنى تاشلاشنىڭ مەقسىتى كېمىنىڭ پارچىلىنىش مۇمكىنچىلىكىنى ئازايتىش ئۈچۈن ئۇنى يېنىكلىتىشتىن ئىبارەت.

□ 27:29 »ئۇلار ... كېمىنىڭ كەينىدىن تۆت لەنگەرنى تاشلۇۋېتىپ،...» ـ بۇ تۆت لەنگەرنى)دېڭىزغا(تاشلاشنىڭ مەقسىتى كېمىنى توختىتىش، ئەلۋەتتە.

30 لېكىن كېمىچىلەر كېمىدىن قاچماقچى بولۇپ كېمىنىڭ بېشىدىنمۇ لەنگەرنى ئېلىپ تاشلۇۋېتەيلى دەپ باھانە
كۆرسىتىپ، قولۇاقنى دېڭىزغا چۈشۈردى.
31 پاۋلۇس يۈزبېشى ۋە لەشكەرلەرگە:
ـ بۇ كېمىچىلەر كېمىدە قالمىسا، سىلەر قۇتۇلالمايسىلەر! ـ دېدى.
32 بۇنىڭ بىلەن لەشكەرلەر كېمىدىكى قولۇاقنىڭ ئارغامچىلىرىنى كېسىپ، ئۇنى لەيلىتىپ قويدى. □
33 تاڭ ئاتاي دېگەندە، پاۋلۇس ھەممەيلەننى بىرتاز غىزالىنىۋېلىشقا دەۋەت قىلدى. ئۇ:
ـ سىلەرنىڭ دەككە-دۈككە ئىچىدە ھېچنېمە يېمەي تۇرغىنىڭلارغا ئون تۆت كۈن بولدى.
34 ئەمدى بىرتاز غىزالىنىشىڭلارنى تۈتۈنىمەن. چۈنكى ھايات قېلىشىڭلار ئۈچۈن مۇشۇنداق قىلىشقا توغرا كېلىدۇ،
چۈنكى ھېچقايسىڭلارنىڭ بېشىدىكى بىر تال مويمۇ زىيانغا ئۇچرىمايدۇ! ـ دېدى.■
35 بۇ سۆزنى قىلىپ بولۇپ، ئۇ قولىغا بىر پارچە نانني ئېلىپ، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا خۇداغا تەشەككۈر ئېيتىپ
ئوشتۇپ يېدى. ■
36 شۇنىڭ بىلەن ھەممەيلەن غەيرەتلىنىپ غىزالىنىشقا باشلىدى
37)كېمىدە بىز جەمئىي ئىككى يۈز يەتمىش ئالتە كىشى ئىدۇق.(
38 ھەممەيلەن قورساقلىرىنى توقلىغاندىن كېيىن، كېمىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن، كېمىدىكى بۇغدايلارنىمۇ دېڭىزغا
تاشلىۋەتتى.

كېمىنىڭ غەرق بولۇشى

39 تاڭ ئاتقاندا، كېمىچىلەر قۇرۇقلۇقنىڭ نە ئىكەنلىكىنى تونۇمىدى. لېكىن ئۇنىڭدىكى بىر قۇملۇق قولتۇقنى بايقاپ،
كېمىنى بىر ئامال قىلىپ شۇ يەردە ئۇرۇلدۇرۇپ قۇرۇقلۇققا چىقارماقچى بولدى.
40 ئۇلار ئالدى بىلەن لەنگەرلەرنى بوشىتىپ، ئۇلارنى دېڭىزغا تاشلىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، كېمىنىڭ
ئىككى يۇنىلىش پالىقىنىڭ باغلىرىنى بوشىتىپ، ئۇلارنى چۈشۈرۈۋەتتى. ئاندىن كېمىنىڭ بېشىدىكى يەلكەننى شامالغا
چىقىرىپ، كېمىنى قۇملۇقنىڭ قىرغىقىغا قارىتىپ ماكۇدۇردى. □
41 ئەمدى ئىككى ئېقىم بىر-بىرىگە ئۇچراشقان يەرگە كىرىپ قېلىپ، ئۇلار كېمىنى قىراققا سوقتۇرۇۋالدى؛ كېمىنىڭ
بېشى دېڭىز تېگىگە ئۇرۇلۇپ پېتىپ، مىدىرلىماي قالدى، لېكىن كېمىنىڭ ئارقا تەرپى دولقۇنلارنىڭ زەربىسى
بىلەن چۈۋۈلۈپ كېتىشكە باشلىدى.□ ■
42 لەشكەرلەر مەھبۇسلارنىڭ سۈزغا سەكرەپ قېچىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، ھەممىسىنى
ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولدى. □
43 لېكىن يۈزبېشى پاۋلۇسنى قۇتقۇزۇشنى خالىغان بولۇپ، لەشكەرلەرنىڭ بۇنداق قىلىشىغا يول قويمىدى. ئۇ ئالدى
بىلەن سۇ ئۈزۈشنى بىلىدىغانلارنىڭ سۈزغا چۈشۈپ قىرغاققا چىقىشىنى،

□ 27:32 »كېمىدىكى قولۇاقنىڭ ئارغامچىلىرىنى كېسىپ، ئۇنى لەيلىتىپ قويدى« ـ يا كى »كېمىدىكى قولۇاقنىڭ ئارغامچىلىرىنى كېسىپ، ئۇنى دېڭىزغا تاشلىۋەتتى.«

■ 27:34 مات. 10.30:

■ 27:35 1سام. 9:13؛ يۇھ. 6:11؛ 1تىم. 4:3.

□ 27:40 »كېمىنىڭ ئىككى يۇنىلىش پالىقىنىڭ باغلىرىنى بوشىتىپ، ئۇلارنى چۈشۈرۈۋەتتى« ـ دېڭىز شۇنداق كۆچلۈك دولقۇنلىغاندا، بۇ پالاقلارنى دېڭىزغا چۈشۈرۈشنىڭ پايدىسى بولمايتى. شۇڭا ئۇلار دەخلى بولمىسۇن ئۈچۈن پالاقنى بىر-بىرىگە چېتىپ كېمىگە دېڭىزدىن كۆتۈرۈپراق باغلاپ قويغاندى. ئۇنى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئىشلىتىشكە بولاتتى، ئەگەر قاتتىق دولقۇندا بۇزۇلۇپ كەتسە ئامال يوق بولاتتى.

□ 27:41 »ئەمدى ئىككى ئېقىم بىر-بىرىگە ئۇچراشقان يەرگە كىرىپ قېلىپ، ئۇلار كېمىنى قىراققا سوقتۇرۇۋالدى« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى:
»كېمە قىرغاققا يەتكۈچە دېڭىز ئاستىدىكى قۇم دۆۋىسىگە ئۇرۇلۇپ پېتىپ قالدى.«

■ 27:41 2كور. 11.25:

□ 27:42 »لەشكەرلەر مەھبۇسلارنىڭ سۈزغا سەكرەپ قېچىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، ھەممىسىنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولدى« ـ رىملىق
ئەسكەرلەر مەھبۇسلارنى قاچۇرۇپ قويسا ئۆزلىرى ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم بولاتتى.

44 قالغانلارنىڭ بەزىلىرىنى تاختايلارغا، بەزىلىرىنى كېمىنىڭ چۈۋۈلۈپ كەتكەن پارچىلىرىغا ئېسىلىپ، قىرغاققا چىقىشىنى بۇيرۇدى. شۇنداق بولدىكى، ھەممەيلەن قۇتۇلۇپ ساق-سالامەت قۇرۇقلۇققا چىقتى.

28

مالتا ئارىلىدا

1 بىز قۇتۇلۇپ ساق-سالامەت قىرغاققا چىققاندىن كېيىن، ئۇ ئارالنىڭ مالتا دەپ ئاتىلىدىغانلىقىنى بىلدۇق.
2 يەرلىك خەلق بىزگە ئىنتايىن مېھرىبانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلدى؛ چۈنكى ئۇ چاغدا يامغۇر يېغىپ، ھاۋا سوغۇق بولغاچقا، ئۇلار گۈلخان يېقىپ بىزنى كۈتۈۋالدى.□
3 پاۋلۇس بىر باغلام ئوتۇن تېرىپ كېلىپ ئوتقا تاشلىۋىدى، ئىسسىقتىن ئېتىلىپ چىققان بىر زەھەرلىك يىلان ئۇنىڭ قولىنى چىشلىگىنىچە چاپلىشىۋالدى.
4 شۇ يەرلىكلەر پاۋلۇسنىڭ قولىغا يېپىشىپ تۇرغان يىلاننى كۆرۈپ، بىر-بىرىگە:
ـ بۇ ئادەم چوقۇم بىر قاتىل ئىكەن! دېگۈزدىن قۇتۇلۇپ چىققان بولسىمۇ، »ئادىللىق« ئۇنىڭ تىرىك قېلىشىغا يول قويمىدى، ـ دېيىشتى.□
5 لېكىن پاۋلۇس يىلاننى ئوتنىڭ ئىچىگە سىلكىپ ئاتتى، ئۇزى بولسا ھېچقانداق زەخىم يېمىدى.■
6 خەلق ئۇنىڭغا بەدىنى ئىششىپ كېتىدۇ يا كى ئۇ تۇيۇقسىز يېقىلىپ ئۆلىدۇ دەپ قاراپ تۇراتتى. لېكىن ئۇزۇن ۋاقىت قاراپ تۇرۇپ، ئۇنىڭدا ھېچقانداق بىنورمال ھالەتنىڭ بولمىغانلىقىنى كۆرۈپ، ئويلىغىنىدىن يېنىپ:
ـ بۇ بىر ئىلاھ بولسا كېرەك! ـ دېيىشتى.■
7 ئۇ يەرنىڭ ئەتراپىدىكى يۇرتتا، ئارال باشلىقى)پۇبلىيۇس دەپ ئاتالغان(نىڭ بىرنەچچە يەر-ئېتىزلىرى بار ئىدى. ئۇ بىزنى ئۆيىگە باشلاپ، ئۈچ كۈن قىزغىن مېھمان قىلىپ كۈتتى.
8 ئۇ چاغدا شۇنداق بولدىكى، پۇبلىيۇسنىڭ ئاتىسىنىڭ قىزىتمىسى ئۆرلەپ، تولغاق بولۇپ يېتىپ قالغانىكەن. پاۋلۇس ئۇنىڭ يېنىغا كىرىپ، دۇئا قىلىپ ئۇستىگە قولىنى تەككۈزۈپ، ئۇنى ساقايتىپ قويدى.
9 شۇنىڭدىن كېيىن ئارالدىكى قالغان كېسەللەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ساقايتىلدى.
10 ئۇلار بىزنىڭ ھۆرمىتىمىزگە نۇرغۇن سوۋغاتلارنى بېغىشلىغان بولۇپ، ئاخىردا بۇ يەردىن يەنە يولغا چىققان ۋاقتىمىزدا، بىزنى يولغا لازىملىق نەرسە-كېرەكلەر بىلەن تەمىنلىدى.

مالتادىن رىم شەھىرىگە بېرىش

11 مالتا ئارىلىدا ئىسكەندەرىيەدىن كەلگەن، يېشىغا »ساماۋۇي قوشكېزەك« ئىلاھلىرىنىڭ نەقىشلىرى ئويۇلغان بىر كېمە قىشلىغانىدى. ئارالدا ئۈچ ئاي تۇرغاندىن كېيىن، بىز بۇ كېمە بىلەن يولغا چىقتۇق. □
12 سىراكوزا شەھىرىگە كېلىپ، ئۇ يەردە ئۈچ كۈن تۇردۇق.
13 ئاندىن ئايلىنىپ مېڭىپ، ئىتالىيەدىكى رېگىيۇم شەھىرىگە كەلدۇق. ئەتىسى شامال يۆنىلىشى ئۆزگىرىپ جەنۇبتىن چىقىشى بىلەن، ئىككىنچى كۈنى پۇتېئولى شەھىرىگە يېتىپ كەلدۇق.

□ 28:2 »يەرلىك خەلق بىزگە ئىنتايىن مېھرىبانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلدى« ـ »يەرلىك خەلق« دېگەن ئىبارە گېرىك تىلىدا »ساقاللىقلار« دېيىلدۇ. بۇ سۆز ئۇلارنىڭ يات تىلىق)دېمەك، ئىبرانىي، گېرىك يا كى لاتىن تىلىق ئەمەس(ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 28:4 »دېگۈزدىن قۇتۇلۇپ چىققان بولسىمۇ، »ئادىللىق« ئۇنىڭ تىرىك قېلىشىغا يول قويمىدى« ـ »ئادىللىق« دېگەن ئۇلار چوقۇنىدىغان بۇتلاردىن بىرى بولغان ئايال ئىلاھ بولسا كېرەك.
■ 28:5 مار. 18:16□ لۇقا 19.10:
■ 28:6 روس. 11.14:
□ 28:11 »يېشىغا »ساماۋۇي قوشكېزەك« ئىلاھلىرىنىڭ نەقىشلىرى ئويۇلغان بىر كېمە« ـ »ساماۋۇي قوشكېزەك« بولسا رىملىقلارنىڭ چوقۇنغان ئىلاھلىرى »كاستور بىلەن پولۇكس«)گېرىك تىلىدا »دىئوسكۇرى«) ئىدى. دېگۈزچىلار ئۇلارنى دېگۈز سەپەرلىرىنى ئوڭۇشلۇق قىلىدۇ، دەپ قارايتتى.

14 ئۇ يەردە بىرنەچچە قېرىنداشلارنى تاپتۇق، ئۇلارنىڭ ئوتتۇنۇشلىرى بىلەن بىز ئۇلاردا بىر ھەپتە تۇردۇق. شۇنداق
قىلىپ بىز رىم شەھىرىگە يېتىپ كەلدۇق.
15 كېلىۋاتقانلىقىمىزدىن خەۋەر تاپقان شۇ يەردىكى قېرىنداشلار بىزنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن شەھەردىن چىقىپ
ھەتتا »ئاپىيۇس بازىرى«غىچە، بەزىلىرى »ئۈچ ساراي«غىچە كەلگەندى. پاۋلۇس ئۇلارنى كۆرگەندە، خۇداغا
رەھمەت ئېيتىپ، غەيرەتلەندى.□

پاۋلۇس رىم شەھىرىدە

16 رىم شەھىرىگە كىرگىنىمىزدە، يۈزبېشى مەھبۇسلارنى ئوردا قاراۋۇل بېگىگە تاپشۇردى؛ لېكىن پاۋلۇسنىڭ بىرلا
كۆزەتكۈچى لەشكەر بىلەن بىر ئۆيدە ئايرىم تۇرۇۋشىغا رۇخسەت قىلىندى. □ ■
17 ئۈچ كۈندىن كېيىن، ئۇ ئۇ يەردىكى يەھۇدىيلارنىڭ كاتتىۋاشلىرىنى ئۆزى بىلەن كۆرۈشۈشكە چاقىردى. ئۇلار
جەم بولغاندا، ئۇ مۇنداق دېدى:
ـ قېرىنداشلار! مەن خەلقىمىزگە ياكى ئاتا-بوۋىلىرىمىزدىن قالدۇرۇلغان ئۇرپ-ئادەتلەرگە قارشى ھېچقانداق ئىش
قىلمىغان بولسامۇ، يېرۇسالېمدا تۇرغىنىمدا تۇتقۇن قىلىنىپ رىملىقلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلدۇم. ■
18 رىملىقلار مېنى سوراققا تارتىپ، مەندە ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلغۇدەك بىرەر جىنايەت بولمىغاچقا، مېنى
قويۇۋەتمەكچى بولدى.
19 لېكىن يەھۇدىيلار بۇنىڭغا قارشىلىق بىلدۈرگەچكە، قەيسەرگە مۇراجىئەت قىلىشقا مەجبۇر بولدۇم. بۇلارنى
دېگىنىم بىلەن، بۇ مېنىڭ ئۆز خەلقىم ئۈستىدىن شىكايىتىم بار دېگەنلىكىم ئەمەس.
20 شۇ سەۋەبتىن مەن سىلەر بىلەن يۈز كۆرۈشۈش ۋە بۇ ھەقتە سىلەرگە ئېيتىش ئۈچۈن سىلەرنى بۇ يەرگە چاقىردىم.
چۈنكى بۇ زەنجىر بىلەن باغلىنىشنىڭ سەۋەبى دەل ئىسرائىلنىڭ كۈتكەن ئۈمىدىدۇر.■
21 ئۇلار پاۋلۇسقا:
ـ بىز بولساق يەھۇدىيەدىن سەن توغرۇلۇق خەت ئالمىدۇق، ياكى ئۇ يەردىن كەلگەن قېرىنداشلارنىڭ ھېچقايسىسىمۇ
سەن توغرۇلۇق بىرەر يامان خەۋەر ئەكەلمىدى ياكى يامان گېپىڭنى قىلمىدى.
22 لېكىن سېنىڭ پىكىرلىرىڭنى ئاڭلىغۇمىز بار. چۈنكى ھەممە يەردە كىشىلەرنىڭ سەن تەۋە بولغان بۇ مەزھەپكە
قارشى سۆزلەۋاتقانلىقىدىن خەۋىرىمىز بار! ـ دېيىشتى.
23 شۇنىڭ بىلەن ئۇلار پاۋلۇس بىلەن كۆرۈشۈشكە بىر كۈننى بېكىتتى. ئۇ كۈنى نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭ تۇرالغۇسىغا
كەلگەندى؛ ئۇ تاڭ ئاتقاندىن كەچكىچە ئۇلارغا سۆز- كالامنى شەرھلەپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدە تولۇق
گۇۋاھلىق بېرىپ، تەۋرات ھەم پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدىن نەقىل كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى ئەيسا توغرۇلۇق قايىل
قىلىشقا كۈچىدى. □ ■
24 ئۇنىڭ سۆزلىرىگە بەزىلەر ئىشەندۈرۈلدى، بەزىلەر ئىشىنىشنى رەت قىلدى. ■

□ **28:15 »شۇ يەردىكى قېرىنداشلار بىزنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن شەھەردىن چىقىپ ھەتتا »ئاپىيۇس بازىرى«غىچە، بەزىلىرى »ئۈچ ساراي«غىچە كەلگەندى«** ـ »ئاپىيۇس بازىرى« رىمدىن 71 كىلومېتر، »ئۈچ ساراي« 55 كىلومېتر يىراق ئىدى.
□ **28:16 يۈزبېشى مەھبۇسلارنى ئوردا قاراۋۇل بېگىگە تاپشۇردى«** ـ مۇشۇ سۆزلۈر بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ.
■ **28:16** روس. 23:24□ 3:27:
■ **28:17** روس. 12:24□ 8:25:
■ **28:20** روس. 6:23□ 21:24:
□ **28:23 »ئۇ تاڭ ئاتقاندىن كەچكىچە ئۇلارغا سۆز- كالامنى شەرھلەپ، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ھەققىدە تولۇق گۇۋاھلىق بېرىپ، تەۋرات ھەم پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدىن نەقىل كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى ئەيسا توغرۇلۇق قايىل قىلىشقا كۈچىدى«** ـ »تەۋرات ھەم پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرى« توغرۇلۇق 14:24 ۋە ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. مۇشۇ يەردە »تەۋرات« گرېك تىلىدا»مۇسانىڭ)تەۋرات(قانۇنى.«
■ **28:23** يار. 15:3□ 18:22□ 4:26□ 10:49□ قان. 15:18□ 2سام. 12:7□ زەب. 11:132□ يەش. 2:4□ 14:7□ 5:9□ 10:40□ يەر. 5:23□ 14:33□ ئەز. 23:34□ 24:37□ دان. 24:9□ مىك. 20.7:
■ **28:24** روس. 4.17:

25 ئۇلار پاۋلۇسنىڭ مۇنداق بىر سۆزنى قىلىشى بىلەن ئۆزئارا چېلىشىلەي قايتىپ كەتتى. ئۇ مۇنداق دېدى:
ـ مۇقەددەس روھ يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئاتا-بوۋىلىرىمىزغا مۇنۇ سۆزنى دەل جايىدا ئېيتقان:
26 ـ »بارغىن، مۇشۇ خەلققە مۇنداق دەپ ئېيتقىن: ـ
»سىلەر ئاڭلاشنى ئاڭلايسىلەر، بىراق چۈشەنمەيسىلەر،
كۆرۈشنى كۆرۈسىلەر، بىراق بىلىپ يەتمەيسىلەر. ■
27 چۈنكى مۇشۇ خەلقنىڭ يۈرىكىنى ماي قاپلاپ كەتكەن،
ئۇلار ئاڭلىغاندا قۇلاقلىرىنى ئېغىر قىلىۋالغان،
ئۇلار كۆزلىرىنى يۇمۇۋالغان،
ئۇنداق بولمىسىدى، ئۇلار كۆزلىرى بىلەن كۆرۈپ،
قۇلىقى بىلەن ئاڭلاپ،
كۆڭلى بىلەن چۈشىنىپ،
ئۆز يولىدىن يانداۋرۇلۇشى بىلەن،
مەن ئۇلارنى ساقايتقان بولاتتىم.«»□ ■

28-29 شۇڭا بىلىشىڭلار كېرەككى، خۇدانىڭ بۇ نىجاتلىقى يات ئەللىكلەرگە ئەۋەتىلىۋاتىدۇ. ئۇلار بولسا ئۇنىڭغا قۇلاق سالمايدۇ! ـ دېدى. ئۇ بۇ سۆزلەرنى ئېيتقاندا يەھۇدىيلار ئۆز-ئارا قاتتىق تالاش-تارتىش قىلىشىپ كەتتى.□
30 پاۋلۇس ئۆزى ئىجارىگە ئالغان ئۆيدە تولۇق ئىككى يىل تۇردى ۋە بۇ يەردە ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە كەلگەن
ھەممە كىشىلەرنى قوبۇل قىلىپ،
31 تولىمۇ يۇرەكلىك بىلەن ھەم ھېچ توسالغۇغا ئۇچرىمای، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى جار قىلىپ، رەب ئەيسا مەسىھكە دائىر ھەققەتلەرنى يەتكۈزۈپ تەلىم بەردى.

■ **28:26** يەش. 9:6□ ئەز. 2:12□ مات. 14:13□ مار. 12:4□ لۇقا 10:8□ يۇھ. 40:12□ رىم. 8.11:

□ **28:27** »چۈنكى مۇشۇ خەلقنىڭ يۈرىكىنى ماي قاپلاپ كەتكەن، ... ئۇنداق بولمىسىدى، ئۇلار كۆزلىرى بىلەن كۆرۈپ، قۇلىقى بىلەن ئاڭلاپ، كۆڭلى بىلەن چۈشىنىپ، ئۆز يولىدىن يانداۋرۇلۇشى بىلەن، مەن ئۇلارنى ساقايتقان بولاتتىم« ـ »يەش.» 10-9:6دىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن.

■ **28:27** يەش. 10.6□9:

□ **28:28-29** »ئۇ بۇ سۆزلەرنى ئېيتقاندا يەھۇدىيلار ئۆز-ئارا قاتتىق تالاش-تارتىش قىلىشىپ كەتتى« ـ مۇشۇ سۆزلەر بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە ئېيىلمايدۇ.

رىملىقلارغا

روسۇل پاۋلۇس رىم شەھىرىدىكى جاماەتتىكە يازغان مەكتۇپ

1 روسۇللۇققا تاللاپ چاقىرىلغان، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى جاكارلاشقا ئايرىپ تەيىنلەنگەن، مەسىھ ئەيسانىڭ
قۇلى بولغان مەنكى پاۋلۇستىن سالام! ■
2 خۇدا بۇ خۇش خەۋەرنىڭ كېلىشىنى خېلى بۇرۇنلا پەيغەمبەرلىرى ئارقىلىق مۇقەددەس يازمىلاردا ۋەدە قىلغاندى.
■
3-4 بۇ خۇش خەۋەر تۆز ئوغلى، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىدۇر؛ جىسمانىي جەھەتتىن ئۇ داۋۇتنىڭ
نەسلىدىن تۇغۇلغان؛ بىردىنبىر پاك-مۇقەددەس روھ تەرىپىدىن تۇلۇمدىن تىرىلدۈرۈلۈش ئارقىلىق »كۈچ-قۇدرەت
ئىگىسى خۇدانىڭ ئوغلى« دەپ كۆرسىتىلىپ بېكىتىلگەن؛□ ■
5 ئۇ ئارقىلىق، شۇنداقلا ئۇنىڭ نامى ئۈچۈن بارلىق ئەللەر ئارىسىدا خۇداغا ئېتىقادتىن بولغان ئىتائەتمەنلىك ۋۇجۇدقا
كەلتۈرۈلۈشكە بىز مېھىر-شەپقەتكە ۋە روسۇللۇققا مۇيەسسەر بولدۇق؛□
6 سىلەر ئۆزلار ئارىسىدا، ئەيسا مەسىھ تەرىپىدىن چاقىرىلغانسىلەر.□
7 شۇنگا، خۇدا سۆيگەن ۋە ئۇ »مۇقەددەس بەندىلىرىم« دەپ چاقىرغان رىم شەھىرىدىكى ھەممىگىلارغا، ئاتىمىز
خۇدادىن ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھتىن مېھىر-شەپقەت ۋە ئامان-خاتىرجەملىك بولغاي!■

تەشەككۇر دۇئاسى

8 ئالدى بىلەن مەن ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھەممىگىلار ئۈچۈن خۇدايىمغا تەشەككۇر ئېيتىمەن؛ چۈنكى سىلەرنىڭ
ئېتىقادىگىلار پۈتكۈل ئالەمگە پۇر كەتتى.□

■ **1:1** روس. 15:9□ 2:13□ گال. 15.1:
■ **1:2** يار. 15:3□ 18:22□ 4:26□ 10:49□ قان. 15:18□ 2سام. 12:7□ زەب. 11:132□ يەش. 2:4□ 14:7□ 5:9□ 10:40□ يەر. 5:23□ 14:33□ ئىز. 23:34□ 24:37□ دان. 24:9□ مىك. 20.7:
□ **1:3-4 »جىسمانىي جەھەتتىن ئۇ داۋۇتنىڭ نەسلىدىن ئۇغۇلغان«** ـ مۇشۇ »داۋۇت« بولسا داۋۇت پەيغەمبەر، يەنى ئىسرائىلغا پادىشاھ بولغان داۋۇت. ئۇرغۇن پەيغەمبەرلەر مەسىھ داۋۇتنىڭ ئەۋلادىدىن بولىدۇ، دەپ بېشارەت بەرگەندى. **»بىردىنبىر پاك-مۇقەددەس روھ«** ـ گرېك تىلىدا »پاك-مۇقەددەسكە تەۋە بولغان روھ« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بىزنىڭچە، شۇيھىسزىكى، خۇدانىڭ ئۆز مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ؛ بەزى ئالىملار بۇ ئىبارىنى مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆز روھىنى بىلدۈرىدۇ، دەپ قارايدۇ.
■ **1:3-4** مات. 1:1□ لۇقا 32:1□ روس. 30:2□ 23:13□ 2تىم. 8:2□ يەش. 5:9□ 6:44□ 5:54□ يۇھ. 19:2□ رىم. 5:9□ 1يۇھ. 20.5:
□ **1:5 »ئۇنىڭ نامى ئۈچۈن بارلىق ئەللەر ئارىسىدا خۇداغا ئېتىقادتىن بولغان ئىتائەتمەنلىك ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈلۈشكە بىز مېھىر-شەپقەتكە ۋە روسۇللۇققا مۇيەسسەر بولدۇق«** ـ »ئەللەر« مۇشۇ يەردە يەھۇدىي ئەمەس ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ. تەۋراتتا بەزىدە يەھۇدىيلارغا نىسبەتەن »يات ئەللەر« دەپ تەرجىمە قىلىنىر. **»خۇداغا ئېتىقادتىن بولغان ئىتائەتمەنلىك ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈلۈشكە...»** ـ گرېك تىلىدا سۆزمۇسۆز پەقەت »ئېتىقادنىڭ ئىتائىتى ئۈچۈن...« دېيىلىدۇ.
□ **1:6 »سىلەر ئۆزلار ئارىسىدا، ئەيسا مەسىھ تەرىپىدىن چاقىرىلغانسىلەر«** ـ »ئۆزلار ئارىسىدا« ـ يەنى مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان يات ئەللەر ئارىسىدا. دېمەك، رىملىق ئېتىقادچىلار دەل روسۇل پاۋلۇس ئۆزلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا چاقىرىلغان كىشىلەردىندۇر. **»ئەيسا مەسىھ تەرىپىدىن چاقىرىلغانسىلەر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەسىھكە مەنسۇپ بولۇشقا)خۇدا تەرىپىدىن(چاقىرىلغان...«.
■ **1:7** 1كور. 2:1□ ئەف. 1.1:
□ **1:8 »سىلەرنىڭ ئېتىقادىگىلار پۈتكۈل ئالەمگە پۇر كەتتى«** ـ رىم ئىمپىرىيەسىدىكىلەر رىمنىڭ قانۇنى بويىچە: »ئىمپىراتورى »قەيسەر«نى »رەب خۇدا« دەپ ئېتىراپ قىلىشقا مەجبۇر ئىدى. شۇنگا »ئەيسا مەسىھ رەببىمدۇر« دەپ ئېتىراپ قىلغۇچىلار قاتتىق قارشىلىققا ۋە كۆپ قېتىم دەھشەتلىك زىيانكەشلىككە ئۇچراشقا باشلىدى. پايتەختى رىم شەھىرىدىكى پۇقرالاردىن بەزىلىرىنىڭ مەسىھكە باغلانغانلىقى: »رىم شەھىرىدە مەسىھكە ئېگەشكۈچىلەر بار ئىكەن«! دەپ دۇنياۋى زىلزىلىگە كەلتۈرگەندى.

9 تۆز ئوغلى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەردە چىن روھ-قەلبىم بىلەن مەن خىزمىتىنى قىلىۋاتقان خۇدا تۆزى مېنىڭ
دۇئالىرىمدا سىلەرنى شۇنچە ئۈزلۈكسىز ئەسلەپ تۇرغانلىقىمغا گۇۋاھتۇر. □ ■
10 مەن دۇئالىرىمدا، مۇمكىن قەدەر خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بېرىشقا ئاخىر مۇيەسسەر بولۇشقا
ھەمىشە تۆتۈنمەن. ■
11 چۈنكى مەن سىلەرنى بىرەر روھىي ئىلتىپاتقا ئىگە قىلىش ئارقىلىق مۇستەھكەملەش ئۈچۈن سىلەر بىلەن
كۆرۈشۈشكە ئىنتايىن تەقەززامەن، □ ■
12 يەنى، مەن ئارا ئىگلاردا بولسام، بىر-بىرىمىزنىڭ ئېتىقادىدىن تۆزئارا تەسەللى ۋە ئىلھام ئالالايمىز دېمەكچىمەن.

13 قېرىنداشلار، مەن سىلەرنىڭ شۇنى بىلىشىڭلارنى خالايمەنكى، باشقا يەردىكى ئەللىكلەرنىڭ ئارىسىدا خىزمىتىم
مېۋە بەرگەندەك، سىلەرنىڭ ئارا ئىگلاردىمۇ خىزمىتىمنىڭ مېۋە بېرىشى ئۈچۈن يېنىڭلارغا بېرىشنى كۆپ قېتىم نىيەت
قىلدىم، لېكىن بۇگۈنگىچە توسالغۇغا ئۇچراپ كېلىۋاتىمەن. □ ■
14 مەن ھەرقانداق ئادەملەرگە، مەيلى يۇنانلىقلار ۋە يات تائىپىلەرگە، دانىشمەن ۋە نادانلارغا بولسۇن، ھەممىسگە
قەرزدارمەن. □ ■
15 شۇنىڭ ئۈچۈن ئىمكانىيەت ماڭا يار بەرسىلا مەن رىمدىكى سىلەرگىمۇ خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈپ بايان قىلىشقا
قىزغىنمەن.

خۇش خەۋەرنىڭ زور قۇدرىتى

16 چۈنكى مەن مەسىھ توغرىسىدىكى بۇ خۇش خەۋەردىن ھەرگىز خىجىل بولمايمەن! چۈنكى ئۇ ئۇنىڭغا
ئىشەنگۈچىلىرىنىڭ ھەممىسىنى، ئالدى بىلەن يەھۇدىيلارنى، ئاندىن كېيىن گېرىكلەرنى نىجاتقا ئېرىشتۈرىدىغان خۇدانىڭ
كۈچ-قۇدرىتىدۇر! □ ■
17 چۈنكى خۇش خەۋەردە ئېتىقادقا ئاساسلانغان، خۇدانىڭ بىرخىل ھەققانىيلىقى ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا ۋەھىي

□ **1:9 »تۆز ئوغلى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەردە چىن روھ-قەلبىم بىلەن مەن خىزمىتىنى قىلىۋاتقان خۇدا...»** ـ گېرىك تىلىدا »چىن روھ-قەلبىم بىلەن« پەقەت »روھىمدا« دېيىلىدۇ. **»خىزمىتىنى قىلىۋاتقان خۇدا...»** ـ »خىزمىتى« مۇشۇ يەردە گېرىك تىلىدا ئالاھىدە »روھىي خىزمەت« يا كى »كاھىنلىق خىزمەت«نى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:9** رىم. 1:9؛ 2كور. 23:1؛ 31:11؛ گال. 20:1؛ فىل. 8:1؛ 1تېس. 5:2؛ 2تىم. 3.1:

■ **1:10** رىم. 32.15؛ 23:

□ **1:11 »روھىي ئىلتىپات«** ـ مۇقەددەس روھتىن كېلىدىغان ئالاھىدە، مۇجىزىلىك قابىلىيەتتىن ئىبارەتتۇر. مەسىلەن، «1ئا...» 14-12-بابلارنى كۆرۈڭ.

■ **1:11** رىم. 29:15؛ 1تېس. 10.3:

□ **1:13 »سىلەرنىڭ شۇنى بىلىشىڭلارنى خالايمەنكى...»** ـ بۇ سۆزلەر ئادەتتە رىم ئىمپىراتورى يارلىق چىقىرىۋاتقىنىدە ئىشلىتىلىدىغان ئىبارە ئىدى. روسۇل پاۋۇلۇس تۇتۇۋاتقىنى گېپىنى »ئالىم ئىمپىراتورى ئەيسا مەسىھ«دىن كەلگەن دەپ پۇراتماقچى ئوخشايدۇ. ئەينى سۆزلەر »شۇنى بىلىپ-سىلىكىڭلارنى خالىمايمەنكى،...». **»ئەللىكلەر«** ـ يارلىق يەھۇدىي ئەمەس مىللەتلەر، »يات ئەللەر«، »تائىپىلەر.«

■ **1:13** 1تېس. 18.2:

□ **1:14 ...» ھەرقانداق ئادەملەرگە، مەيلى يۇنانلىقلار ۋە يات تائىپىلەرگە، دانىشمەن ۋە نادانلارغا بولسۇن...»** ـ مۇشۇ يەردە »يات تائىپىلەر« يۇنانلىق ئەمەسلەرنى يا كى شۇ دەۋردىكى »مەدەنىيەت بەلگىسى بولغان يۇنان تىلى«نى سۆزلىيەلەيدىغان »مەدەنىيەتسىزلەر«نى كۆرسىتىدۇ. **»مەن... ھەممىسگە قەرزدارمەن«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم »ھەممىسگە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە قەرزدارمەن« بولسا كېرەك.

■ **1:14** 1كور. 16.9:

□ **1:16 »مەسىھ توغرىسىدىكى بۇ خۇش خەۋەر«** ـ گېرىك تىلىدا »مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرى« دېگەن سۆزدە ئېپادىلىنىدۇ. **»گېرىكلەر«** ـ)يا كى »يۇنانلىقلار«) مۇشۇ يەردە يارلىق يەھۇدىي ئەمەس ئەللىكلەر يا كى مىللەتلەرگە ۋەكىل كېلىدۇ. **«...ئىرىشتۈرىدىغان خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىدۇر»** ـ »نىجات« دېگەن خۇدا ئادەمنى گۈناھىنى كەچۈرۈپ، ئۇنىڭدىن قۇتقۇزۇپ، مەڭگۈلۈك ھاياتنى ئاتا قىلىشنى كۆرسىتىدۇ. ■ **1:16** زەب. 40:10-9؛ 1كور. 18:1؛ 2:15؛ 2تىم. 8.1:

قىلىنغاندۇر. مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: ـ »ھەققانىي ئادەم ئىشەنچ-ئېتىقادى بىلەن ھايات بولىدۇ.«□ ■

ئىنسانىيەتنىڭ چۈشكۈنلۈك جەريانى

18 چۈنكى ھەققانىيەتسىزلىك بىلەن ھەقىقەتنى باسىدىغان ئىنسانلارنىڭ بارلىق ئېپلاسلىقىغا ۋە ھەققانىيەتسىزلىككە نىسبەتەن خۇدانىڭ قاراتقان غەزىپى ئەرشتىن ئوچۇق ۋەھىي قىلىنماقتا.

19 چۈنكى ئىنسانلار خۇدا توغرىسىدا بىلەلەيدىغان ئىشلار ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا تۇرىدۇ؛ چۈنكى خۇدا ھەممىنى ئۇلارغا ئوچۇق كۆرسىتىپ بەرگەن ■

20)چۈنكى دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى خۇدانىڭ كۆزگە كۆرۈنمەس ئۆزگىچىلىكلىرى، يەنى مەڭگۈلۈك قۇدرىتى ۋە بىردىنبىر خۇدا ئىكەنلىكى ئۆزى ياراتقان مەۋجۇداتلار ئارقىلىق ئوچۇق كۆرۈلمەكتە، شۇنداقلا بۇنى چۈشىنىپ يەتكىلى بولىدۇ. شۇ سەۋەبتىن ئىنسانلار ھېچ باھانە كۆرسىتەلمەيدۇ(■

21 ـ چۈنكى ئىنسانلار خۇدانى بىلسىمۇ، ئۇنى خۇدا دەپ ئۇلۇغلىمىدى، ئۇنىڭغا تەشەككۈر ئېيتمىدى؛ ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ ئوي-پىكىرلىرى بىمەنە بولۇپ، نادان قەلبى قاراڭغۇلىشىپ كەتتى. ■

22 ئۆزلىرىنى دانىشمەن قىلىپ كۆرسەتسىمۇ، لېكىن ئەقىلسىز بولۇپ چىقتى؛

23 چىرىماس خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنىڭ ئورنىغا چىرىپ ئۆلىدىغان ئادەمزاتقا، ئۇچار-قاناتلارغا، تۆت ئاياغلىق ھايۋانلارغا ۋە يەر بېغىرلىغۇچىلارغا ئوخشايدىغان بۇتلارنى ئالماشتۇرۇپ قويغانىدى.■

24 شۇڭا خۇدا ئۇلارنى قەلبىدىكى شەھۋانىي ھەۋەسلىرى بىلەن ئېپلاسلىق قىلىشقا، شۇنداقلا بىر-بىرىنىڭ تەنلىرىنى نومۇسقا قالدۇرۇشقا قويۇپ بەردى.

25 ئۇلار خۇدا توغرىسىدىكى ھەقىقەتنى يالغانغا ئايلاندۇردى، ياراتقۇچىنىڭ ئورنىغا يارىتىلغان نەرسىلەرگە چوقۇنۇپ، تاۋاپ-تائەت قىلغاندى. ھالبۇكى، ياراتقۇچىغا تەشەككۈر-مەدھىيە مەڭگۈگە ئوقۇلماقتا! ئامىن!

26 مانا شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنى پەسكەش شەھۋانىي ھەۋەسلەرگە قويۇپ بەردى. ھەتتا ئاياللارمۇ تەبىئىي جىنسىي مۇناسىۋەتنى غەيرىي مۇناسىۋەتكە ئايلاندۇردى؛ □ ■

27 شۇنىڭدەك، ئەرلەرمۇ ئاياللار بىلەن بولىدىغان تەبىئىي جىنسىي مۇناسىۋەتلەرنى تاشلاپ، باشقا ئەرلەرگە شەھۋانىي ھەۋەسلەر بىلەن كۆيۈپ پىشىدىغان بولدى. ئەرلەر ئەرلەر بىلەن شەرمەندىلىككە كىرىشتى ۋە نەتىجىدە ئۇلارنىڭ مۇخالىپ قىلمىشلىرى ئۆز بېشىغا چىقتى.

28 ئۇلار خۇدانى بىلىشتىن ۋاز كېچىشنى لايىق كۆرگەنلىكى تاللىغانلىقى ئۈچۈن، خۇدا ئۇلارنى بۇزۇق نىيەتلەرگە ۋە نالايىق ئىشلارنى قىلىشقا قويۇپ بەردى.

29 ئۇلار ھەرخىل ھەققانىيەتسىزلىك، رەزىللىك، نەپسانىيەتچىلىك، ئۆچمەنلىككە چۆمۈپ، ھەسەتخورلۇق، قاتىللىق، جېدەلخورلۇق، مەككارلىق ۋە ھەرخىل بەتنىيەتلەر بىلەن تولدى. ئۇلار ئىغۋاگەر،

30 تۆھمەتخور، خۇداغا نەپرەتلىنىدىغان، كىبىرلىك، ماختانچاق، چوڭچى، ھەرخىل رەزىللىكلەرنى ئويلاپ چىقىرىدىغان، ئاتا-ئانىسىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمايدىغان،

□ **1:17 »خۇش خەۋەردە ئېتىقادقا ئاساسلانغان، خۇدانىڭ بىرخىل ھەققانىيلىقى ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا ۋەھىي قىلىنغاندۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »خۇش خەۋەردە خۇدادىن كەلگەن، باشتىن ئاخىر ئېتىقادقا ئاساسلانغان)بىر(ھەققانىيلىق ئاشكارىلانغاندۇر.« **»ھەققانىي ئادەم ئىشەنچ-ئېتىقادى بىلەن ھايات بولىدۇ«** ـ »ھاب.» 4:2.

■ **1:17** ھاب. 4:2□ يۇھ. 36:3□ رىم. 21:3□ گال. 11:3□ فىل. 9:3□ ئىبر. 38.10:

■ **1:19** روس. 17.14:

■ **1:20** زەب. 219-1:

■ **1:21** قان. 2828:

■ **1:23** 2پاد. 29.17:

□ **1:26 »ئاياللارمۇ تەبىئىي جىنسىي مۇناسىۋەتنى غەيرىي مۇناسىۋەتكە ئايلاندۇردى«** ـ گرىك تىلىدا »ئاياللارمۇ جىنسىي مۇناسىۋەتنى تەبىئىي قانۇنىيەتكە خىلاپ مۇناسىۋەتكە ئايلاندۇردى« دېيىلىدۇ.

■ **1:26** لاۋ. 23.18□22:

31 يوروتۇلمىغان، ۋەدىسىدە تۇرمايدىغان، كۆيۈمسىز ۋە رەھىمسىز ئىنسانلاردۇر.
32 ئۇلار خۇدانىڭ شۇلارغا بولغان ئادىل ھۆكۈمىنى، يەنى شۇنداق ئىشلارنى قىلغۇچىلارنىڭ ئۆلۈمگە لايىق ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلسىمۇ، بۇ ئىشلارنى ئۆزلىرى قىلىپلا قالماي، بەلكى شۇنداق قىلىدىغان باشقىلاردىن سۆيۈنۈپ ئۆلارنى ئالقىشلايدۇ.■

2

خۇدانىڭ ھۆكۈمى

1 ئەمدى ئەي باشقىلارنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىدىغان ئىنسان، كىم بولۇشۇڭدىن قەتئىينەزەر باھانە كۆرسىتەلمەيسەن؛ چۈنكى باشقىلار ئۈستىدىن قايسى ئىشتا ھۆكۈم قىلساڭ، شۇ ئىشتا ئۆز گۇناھىڭنى بېكىتىسەن. چۈنكى ئەي ھۆكۈمچى، سەن ئۆزۈڭمۇ ئۇلارغا ئوخشاش ئىشلارنى قىلىۋاتىسەن.■
2 بىزگە مەلۇمكى، خۇدانىڭ ئۇنداق ئىشلارنى قىلغانلار ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىشى مۇتلەق ھەقىقەتكە ئاساسلانغاندۇر.
3 شۇڭا، ئى شۇنداق ئىشلارنى قىلغانلار ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقارغۇچى، شۇنداقلا شۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلارنى قىلغۇچى ئىنسان، ئۆزۈڭ خۇدانىڭ ھۆكۈمىدىن قاچالايمەن دەپ خىيال قىلامسەن؟
4 ياكى خۇدانىڭ مېھرىبانلىقىنىڭ سېنى توۋا قىلىش يولىغا باشلايدىغانلىقىنى ھېچ بىلمەي، ئۇنىڭ مېھرىبانلىقى، كەڭ قورساقلىقى ۋە سەۋر-تاقىتىنىڭ مولۇقىغا سەل قاراۋاتامسەن؟■
5 ئەكسىچە، توۋا قىلمايدىغان جاھىللىقىڭ ۋە تاش يۈرەكلىكىڭدىن، خۇدا ئادىل ھۆكۈمىنى ئايان قىلىدىغان غەزەپلىك كۈنى ئۈچۈن سەن ئۆز بېشىڭغا چۈشىدىغان غەزىپىنى توپلاۋاتىسەن.■
6 خۇدا ھەركىمگە ئۆز ئەمەللىرىگە يارىشا ئىش كۆرىدۇ.■
7 ياخشى ئىشلارنى سەۋرچانلىق بىلەن قىلىپ، شان-شەرەپ، ھۆرمەت-ئېھتىرام ۋە باقىيلىقنى ئىزدىگەنلەرگە ئۇ مەڭگۈلۈك ھايات ئاتا قىلىدۇ؛□
8 لېكىن شەخسىيەتچىلەرگە، ھەقىقەتكە تەن بەرمەي، ئەكسىچە ھەققانىيەتسىزلىككە ئەگەشكەنلەرگە غەزەپ-قەھر ياغدۇرۇلىدۇ؛■
9 يامانلىق قىلىدىغان بارلىق جان ئىگىسىگە، ئالدى بىلەن يەھۇدىيلارغا، ئاندىن گرېكلەرگە كۈلپەت ۋە دەرد-ئەلەم چۈشىدۇ؛ □
10 بىراق، بارلىق ياخشىلىق قىلغۇچىلارغا، ئالدى بىلەن يەھۇدىيلارغا، ئاندىن يەھۇدىي ئەمەسلەرگە شان-شەرەپ، ھۆرمەت-ئېھتىرام ۋە ئامان-خاتىرجەملىك تەقدىم قىلىنىدۇ.
11 چۈنكى خۇدادا ئادەمنىڭ يۈز-خاتىرىسىنى قىلىش يوقتۇر.■

■ **1:32** ھوش. 3.7:
■ **2:1** 2سام. 5:12□ مات. 1:7□ 1كور. 5.4:
■ **2:4** 2پېت. 15.3:
■ **2:5** رىم. 22.9:
■ **2:6** زەب. 12:62□ يەر. 10:17□ 19:32□ مات. 27:16□ رىم. 12:14□ 1كور. 8:3□ 2كور. 10:5□ گال. 5:6□ ۋەھ. 23:2□ 12.22:
□ **2:7** **»ھۆرمەت-ئېھتىرام ۋە باقىيلىق...»** ـ گرېك تىلىدا »ھۆرمەت-ئېھتىرام ۋە چىرىمەسلىك...».
■ **2:8** 2تىس. 8.1:
□ **2:9** **»يەھۇدىيلارغا، ئاندىن گرېكلەرگە...»** ـ » گرېكلەر«)ياكى »يۇنانلىقلار«) يەردە ۋە 10-ئايەتتە بارلىق يەھۇدىي ئەمەس ئەللىلەر ۋە مىللەتلەرگە ۋەكىل كېلىدۇ.
■ **2:11** قان. 17:10□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 19:34□ روس. 34:10□ گال. 6:2□ ئەف. 9:6□ كول. 25:3□ 1پېت. 17.1:

12 ـ چۈنكى تەۋرات قانۇنىنى بىلمەي گۇناھ سادىر قىلغانلارنىڭ ھەربىرى تەۋرات قانۇننىنىڭ ھۆكۈمىگە
ئۇچرىمىسىمۇ، ئەيىبكە ئۇچراپ ھالاك بولىدۇ؛ تەۋرات قانۇنىنى بىلىپ تۇرۇپ گۇناھ سادىر قىلغانلارنىڭ ھەربىرى
بۇ قانۇن بويىچە سوراققا تارتىلىدۇ □
13)چۈنكى خۇدانىڭ ئالدىدا قانۇننى ئاڭلىغانلار ئەمەس، بەلكى قانۇنغا ئەمەل قىلغۇچىلار ھەققانىي ھېسابلىنىدۇ.
■
14 چۈنكى تەۋرات قانۇنىنى بىلمەيدىغان ئەللىكلەر تەبىئي ھالدا بۇ قانۇنغا ئۇيغۇن ئىشلارنى قىلسا، گەرچە بۇ قانۇندىن
خەۋەرسىز بولسىمۇ، تەۋرات قانۇنى ئۇلاردا كۆرۈنگەن بولىدۇ.
15 ئۇلارنىڭ بۇ قىلغانلىرى ئۆز قەلبىلىرىگە قانۇن تەلەپلىرىنىڭ پۈتۈكلۈك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنىڭدەك، ئۇلارنىڭ
ۋىجدانلىرىمۇ ئۆزلىرىگە ھەققەتنىڭ گۇۋاھچىسى بولۇپ، ئوي-پىكىرلىرى ئۆزىنى ئەيىبلەيدۇ ياكى ئۆزىنى ئاقلايدۇ(
16 ـ مەن يەتكۈزۈپ كېلىۋاتقان بۇ خۇش خەۋەرگە ئاساسەن خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئىنسانلارنىڭ قەلبىدە
يۈككەن مەخپىي ئىشلار ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىدىغان كۈنىدە، يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئىشلار چوقۇم يۈز بېرىدۇ.□ ■

يەھۇدىيلار ۋە تەۋرات قانۇنى

17 سەنچۈ، ئەگەر ئۆزۈڭنى يەھۇدىي دەپ ئاتاپ، تەۋرات قانۇنىغا ئۈمىد باغلاپ، خۇداغا تەۋەمەن دەپ
ماختانساڭ، □ ■
18 قانۇندىن ئۆگىنىپ ئۆزىڭ ئىرادىسىنى بىلىپ، ئېسىل بىلەن پەسنى پەرق ئەتكەن بولساڭ،
19-20 تەۋرات قانۇنىدىن بىلىم ۋە ھەققەتنىڭ جەۋھىرىگە ئىگە بولدۇم دەپ قاراپ، ئۆزۈڭنى كورلارغا يول
باشلىغۇچى، قاراڭغۇدا قالغانلارغا مایاك، نادانلارغا ئۆگەتكۈچى، گۈدەكلەرگە ئۇستاز دەپ ئىشەنگەن بولساڭ ـ
21 ئەمدى سەن باشقىلارغا تەلىم بېرىسەنۇ، ئۆزۈڭگە بەرمەمسەن؟ ئوغرىلىق قىلما ئۇلار دەپ ۋەز ئېيتىسەنۇ، ئۆزۈڭ
ئوغرىلىق قىلامسەن؟
22 »زىنا قىلما ئۇلار« ـ دەپ ۋەز ئېيتىيسەنۇ، ئۆزۈڭ زىنا قىلامسەن؟ بۇتلاردىن نەپرەتلىنىسەنۇ، ئۆزۈڭ بۇتخانىلاردىكى
نەرسىلەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلامسەن؟
23 تەۋرات قانۇنى بىلەن ماختىنىسەنۇ، ئۆزۈڭ شۇ قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ، خۇداغا داغ كەلتۈرەمسەن؟!
24 خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: »سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلار تۈپەيلىدىن خۇدانىڭ نامى تائىپىلەر
ئارىسىدا كۆيۈرلۈققا ئۇچرىماقتا.«□ ■
25 تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلساڭ، خەتنە قىلىنغىنىڭنىڭ ئەھمىيىتى بولىدۇ، لېكىن ئۇنىڭغا خىلاپلىق قىلساڭ، خەتنە
قىلىنغىنىڭ خەتنە قىلىنمىغاندەك ھېسابلىنىدۇ. □

□ **2:12 »تەۋرات قانۇنى«** ـ ياكى پەقەت »قانۇن« ياكى »مۇقەددەس قانۇن«، مۇشۇ يەردە ۋە تۆۋەندىكى بارلىق ئايەتلەردە خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرگەن قانۇنىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ قانۇن مۇقەددەس كىتابنىڭ ئاۋۋالقى بەش قىسمىنى تەشكىل قىلغان؛ شۇنگا يەھۇدىي خەلقى بەزىدە مۇشۇ بەش قىسمىنى »قانۇن-يولىيورۇق«)ئىبرانىي تىلىدا »توراھ«) دەپ ئاتايدۇ. ئەرەب تىلىدىكى »تەۋرات« مۇشۇ سۆزدىن چىققان.
ئادەتتىكى ئەھۋال ئاستىدا »مۇقەددەس قانۇننى بىلىمگەنلەر« يەھۇدىي ئەمەسلەر »)يات ئەللەر«)نى كۆرسىتىدۇ، »مۇقەددەس قانۇننى بىلگەنلەر« يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ.
»تەۋرات« ۋە »تەۋرات قانۇنى« ئوغرۇلۇق »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **2:13** مات. 21:7□ ياق. 22:1□ 1يۇھ. 7.3:
□ **2:16 »يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئىشلار چوقۇم يۈز بېرىدۇ«** ـ »يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئىشلار« 12-6 ئايەتلەردە ئېيتىلغان ئىشلارنى، دېمەك خۇدانىڭ سوراق قىلىدىغىنىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **2:16** مات. 31.25:
□ **2:17 »خۇداغا تەۋەمەن دەپ ماختانساڭ...»** ـ گرېك تىلىدا »خۇدادا ماختانساڭ...«.
■ **2:17** رىم. 4.9:
□ **2:24 »سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلار تۈپەيلىدىن خۇدانىڭ نامى تائىپىلەر ئارىسىدا كۆيۈرلۈققا ئۇچرىماقتا«** ـ »يەش.» 5:52.
■ **2:24** يەش. 5:52□ ئەز. 2.36:
□ **2:25 »تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلساڭ، خەتنە قىلىنغىنىڭنىڭ ئەھمىيىتى بولىدۇ، لېكىن ئۇنىڭغا خىلاپلىق قىلساڭ، خەتنە قىلىنغىنىڭ خەتنە قىلىنمىغاندەك ھېسابلىنىدۇ.»** ـ دېمىسەكمۇ، يەھۇدىيلار تەۋرات قانۇنى بويىچە خەتنە قىلىدۇ. خەتنىلىكنىڭ ئۆزى »مەن خۇدانىڭ ئادەممىمە« دېگەنلىكنى

26 ئەمدى خەتنىسىزلەر قانۇننىڭ تەلەپلىگەن ئەمەل قىلسا، گەرچە خەتنىسىز بولسىمۇ، خۇدا تەرىپىدىن خەتنىلىك
ھېسابلانمامدۇ؟
27 تەۋرات قانۇن دەستۇرىدىن خەۋەردار ۋە خەتنىلىك تۈرۈقلۇق قانۇنغا خىلاپلىق قىلغۇچى، ئى يەھۇدىي، قانۇنغا
ئەمەل قىلدىغان جىسمانىي خەتنىسىزلەر تەرىپىدىن سېنىڭ گۇناھىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىلمۇئامامدۇ؟
28 چۈنكى سىرتقى كۆرۈنۈشى يەھۇدىي بولسىلا ئۇنى ھەقىقىي يەھۇدىي دېگىلى بولمايدۇ، سىرتقى جەھەتتىكى جىسمانىي
خەتنىنىمۇ ھەقىقىي خەتنە دېگىلى بولمايدۇ، ■
29 روھىدا يەھۇدىي بولغىنى ھەقىقىي يەھۇدىيدۇر، ئۇنىڭ خەتنە قىلىنغىنى خەتنە قانۇن دەستۇرى ئارقىلىق ئەمەس،
بەلكى قەلبىدە، روھتىندۇر. بۇنداق كىشىنىڭ تەرىپلىنىشى ئىنسانلار تەرىپىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدا تەرىپىدىن
بولىدۇ.□ ■

3

1 ئۇنداقتا، يەھۇدىي بولغاننىڭ يەھۇدىي ئەمەستىن نېمە ئارتۇقچىلىقى بار؟ خەتنىلىك بولغاننىڭ نېمە پايدىسى بار؟
2 ئەمەلىيەتتە، ئۇلارنىڭ ھەر جەھەتتىن كۆپ ئارتۇقچىلىقى بار. بىرىنچىدىن، خۇدانىڭ بېشارەتلىك سۆزلىرى
يەھۇدىيلارغا ئامانەت قىلىنغان.■
3 ئەمدى گەرچە ئۇلاردىن بەزىلىرى ئىشەنچسىز چىققان بولسىمۇ، بۇنىڭغا نېمە بولاتتى؟ ئۇلارنىڭ ئىشەنچسىزلىكى
خۇدانىڭ ئىشەنچلىكلىكىنى يوققا چىقىرۋېتەرمۇ؟□ ■
4 ھەرگىز ئۇنداق قىلمايدۇ! خۇدا راستچىل ھېسابلىنىپ، ھەممە ئادەم يالغانچى ھېسابلانسۇن! خۇددى مۇقەددەس
يازمىلاردا خۇدا ھەققىدە يېزىلغىنىدەك: ـ
»سۆزلىگىنىڭدە ئادىل دەپ ئىسپاتلانغايسەن،
شىكايەتكە ئۇچرىغىنىڭدا غەلبە قىلغايسەن.«□ ■

ۋە »يەھۇدىي بولۇش«نىڭ سىمۋولى دەپ قارىلاتتى.
■ **2:28** يۇھ. 39:8□ رىم. 7.9:
□ **2:29 »روھىدا يەھۇدىي بولغىنى ھەقىقىي يەھۇدىيدۇر، ئۇنىڭ خەتنە قىلىنغىنى خەتنە قانۇن دەستۇرى ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى قەلبىدە، روھتىندۇر«** ـ »روھتىندۇر« بولسا، مۇقەددەس روھتىندۇر. بەزى ئالىملار »روھتىن«نى »روھتا« دەپ چۈشىنىدۇ، شۇنداقلا بۇنداق ئايەتنى »...□□□□□ قەلبىدە، روھتا،... دەستۇرىدىن ئەمەستۇر« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. خەتنە توغرۇلۇق »ئەزاكىيال«، »فىلىپىلىقلارغا« ۋە »كولوسسىلىكلەرگە«دىكى »قوشۇمچە سۆز«لىرىمىزنى كۆرۈڭ. **»بۇنداق كىشىنىڭ تەرىپلىنىشى ئىنسانلار تەرىپىدىن ئەمەس، بەلكى خۇدا تەرىپىدىن بولىدۇ«** ـ ئىبراني تىلىدا »يەھۇدا« دېگەننىڭ ئەسلي مەنىسى: »ماختاش«، »تەرىپلەش«، »تەرىپ« دېگەنلىكتۇر. شۇڭا ئايەتنىڭ تېگىدىكى مەنىسى: »»ھەقىقىي يەھۇدىي« بولۇش ئۇچۇن، ئۇ خۇدا تەرىپىدىن تەرىپلەنگەن »)يەھۇدا«) بولۇشى كېرەك.
■ **2:29** قان. 16:10□ يەر. 4:4□ فىل. 3□2: 3؛ كول. 11.2:
■ **3:2** زەب. 19:147□ رىم. 4.9:
□ **3:3 »ئەمدى گەرچە ئۇلاردىن بەزىلىرى ئىشەنچسىز چىققان بولسىمۇ، بۇنىڭغا نېمە بولاتتى؟ ئۇلارنىڭ ئىشەنچىسىزلىكى خۇدانىڭ ئىشەنچىلىكلىكىنى يوققا چىقىرۋېتەرمۇ؟«** ـ پاۋلۇس يەكىم خۇدانىڭ ئىسرائىلغا قىلغان ئەھدە-ۋەدىلىرىنى كۆزىستىدۇ. خۇدا: »سىلەر مېنىڭ خەلقىم بولىسىلەر« دەپ ۋەدە قىلغاندىن كېيىن، بەزى يەھۇدىيلارنىڭ قىلمىشلىرى تۈزلىرىنىڭ ئۇنىڭ خەلقى ئىكەنلىكىنى ئىنكار قىلغان بولسىمۇ، بۇ قىلمىشلىرى خۇدانىڭ ۋەدىسىنى يوققا چىقىرۋېتەمدۇ؟
■ **3:3** چۈل. 19:23□ رىم. 6:9□ 2تىم. 13.2:
□ **3:4 »سۆزلىگىنىڭدە ئادىل دەپ ئىسپاتلانغايسەن، شىكايەتكە ئۇچرىغىنىڭدا غەلبە قىلغايسەن«** ـ »زەب.» 4:51. »شىكايەتكە ئۇچرىغىنىڭدا غەلبە قىلغايسەن« دېگەننىڭ باشقا برخىل تەرجىمىسى: »ھۆكۈم چىقارغىنىڭدا غەلبە قىلغايسەن.« زەبۇردىكى بۇ كۆزىدە داۋۇت پەيغەمبەر ئېغىر گۇناھىنى خۇدا ۋە خەلق ئالدىدا ئىقرار قىلىدۇ؛ ئۇ بۇ سۆزلەرنى، خۇدا مېنى جازالىغاندا، خەلق بېشىمغا چۈشىدىغان كۆزلەتنىڭ خۇدادىن ئادىل جازاسىنى بىلىشۇن دەپ ئېيتىدۇ. گۇناھىنى ئوچۇق ئىقرار قىلمىغان بولسا يەكىم خەلق: »نېمىشقا سۆزىڭىلۇك داۋۇت پادىشاھىمىز كۆزلەتكە ئۇچرىغاندۇ، خۇدا ئۇنىڭغا ئادالەتسىز مۇئامىلە قىلغانمىدۇ؟« دېيىشى مۇمكىن. ئۇنىڭ دېگىنى پاۋلۇسنىڭ دېگىنىگە ئوخشاش؛ خۇدا ھەقتۇر ھەم ئالەم ئالدىدا ئۇنىڭ ھەقلىقى ئىسپاتلانسۇن؛ ئۇنىڭ ھەر ئىشتىكى دۇرۇسلۇقى ئىسپاتلانسۇن)ۋە ئىسپاتلىنىدۇ(!، خاتالىق يا كى يالغانچىلىقنىڭ بولسا بىزدىلا ئىكەنلىكى ئىسپاتلانسۇن)ۋە ئىسپاتلىنىدۇ.(! ■ **3:4** زەب. 4:51□ 11:116□ يۇھ. 33.3:

5 لېكىن بىزنىڭ ھەققانىيىسزلىقىمىز ئارقىلىق خۇدانىڭ ھەققانىيلىقى تېخىمۇ ئېنىق كۆرسىتىلسە، بۇنىڭغا نېمە دەيمىز؟
ھەققانىيسىزلىق ئۈستىگە غەزەپ تۆكىدىغان خۇدانى ھەققانىي ئەمەس دەيمىزمۇ)مەن ئىنسانچە سۆزلەيمەن(؟□
6 مۇنداق دېيىشكە ھەرگىز بولمايدۇ! ئەگەر ئۇنداق بولسا، خۇدا ئالەمنى قانداق سوراققا تارتىدۇ؟
7 بەزىلەر يەنە: »مېنىڭ يالغانچىلىقىمدىن خۇدانىڭ ھەققەتلىكى تېخىمۇ ئوچۇق قىلىنسا، شۇنداقلا ئۇلۇغلۇق تېخىمۇ
يورۇتۇلسا، ئەمدى مەن يەنە نېمە ئۈچۈن گۇناھكار دەپ قارىلىپ سوراققا تارتىلىمەن؟« دېيىشى مۇمكىن.□
8 ئۇنداق بولغاندا نېمىشقا)بەزىلەر بىزگە تۆھمەت چاپلىماقچى بولۇپ، گەپلىرىمىزنى بۇرىۋەتكەندەك(»يامانلىق قىلايلى،
بۇنىڭدىن ياخشىلىق چىقىپ قالار« ـ دېيىشكە بولمايدۇ؟ بۇنداق دېگۈچىلەرنىڭ جازالىنىشى ھەقلىقتۇر!

ھەققانىي ئادەم يوقتۇر

9 ئەمدى نېمە دېيىش كېرەك؟ بىز يەھۇدىيلار يەھۇدىي ئەمەسلەردىن ئۈستۈن تۇرامدۇق؟ ياق، ھەرگىز! چۈنكى
بىز يۇقۇرىدا يەھۇدىيلار بولسۇن، گېرىكلەر بولسۇن ھەممىسىنىڭ گۇناھنىڭ ئىلكىدە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ
ئەيىبلىدۇق.□ ■
10 دەرۋەقە، مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: ـ
»ھەققانىي ئادەم يوق، ھەتتا بىرىمۇ يوقتۇر،■
11 يورۇتۇلغان كىشى يوقتۇر،
خۇدانى ئىزدىگىنىمۇ يوقتۇر.
12 ھەممە ئادەم يولدىن چەتنىدى،
ئۇلارنىڭ بارلىقى ئەرزىمەس بولۇپ چىقتى.
مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوق، ھەتتا بىرىمۇ يوقتۇر.□ ■
13 ئۇلارنىڭ گېگى ئېچىلغان قەبرىدەك سېپىستۇر،
تىللىرى كازىزاپلىق قىلماقتا؛
كوبرا يىلاننىڭ زەھىرى لەۋلىرى ئاستىدا تۇرىدۇ؛ □ ■
14 ئۇلارنىڭ زۇۋانى قارغاش ھەم زەردىگە تولغان.□ ■
15 »پۇتلىرى قان توكۈشكە ئالدىرايدۇ؛■
16 بارغانلا يېرىدە ۋەيرانچىلىق ۋە پاجىئەلىك ئىشلار باردۇر.

□ **3:5 »مەن ئىنسانچە سۆزلەيمەن«!** ـ دېمەك، پەقەت ئىسانىنىڭ كۆز-قارىشى بويىچە سۆزلەيمەن. بۇ ئىبارىدىن كۆرگىلى بولىدۇكى، ھەرقانداق ئادەم توۋا قىلمىسا، گۇناھى تۈپەيلىدىن ئۇنىڭ كۆزقاراشلىرى تۈمانلىشىپ كېتىدۇ، تۈزۈى ئېلىشىپ قالىدۇ.
□ **3:7 »مېنىڭ يالغانچىلىقىم ئارقىلىق خۇدانىڭ ھەققىنى تېخىمۇ ئوچۇق قىلىندۇ...»** ـ خۇدا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق تۆز خەلقىنىڭ بەزىلىرى تۆزىگە ئاسىيلىق قىلدىغانلىقى، ھەتتا مەسىلەن تۆز مەسىھىگە ساتقۇنلۇق قىلدىغانلىقى توغرۇلۇق كۆپ بېشارەت بەرگەنىدى. شۇڭا »مېنىڭ يالغانچىلىقىم« خۇدانىڭ توغرا ئېيتقانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.
□ **3:9 »يەھۇدىيلار بولسۇن، گېرىكلەر بولسۇن ھەممىسىنىڭ گۇناھنىڭ ئىلكىدە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ ئەيىبلىدۇق«** ـ » گېرىكلار« مۇشۇ يەردە بارلىق »يەھۇدىي ئەمەسلەر« گە ۋەكىللىك قىلىدۇ.
■ **3:9** گال. 3:22.
■ **3:10** زەب. 14:3؛ 53:3.
□ **3:12 »ھەققانىي ئادەم يوق، ھەتتا بىرىمۇ يوقتۇر، ... ھەممە ئادەم يولدىن چەتنىدى، ئۇلارنىڭ بارلىقى ئەرزىمەس بولۇپ چىقتى. مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوق، ھەتتا بىرىمۇ يوقتۇر«** ـ (10-13-□□□□) »زەب.» 1:14-3)يەنە 1:53-3)؛ »توپ.» 20:7.
■ **3:12** زەب. 14:3-1□ 53:3-1□ توپ. 207:
□ **3:13 »ئۇلارنىڭ گېگى ئېچىلغان قەبرىدەك سېپىستۇر، تىللىرى كازىزاپلىق قىلماقتا؛ كوبرا يىلاننىڭ زەھىرى لەۋلىرى ئاستىدا تۇرىدۇ«** ـ »زەب.» 9:5 ۋە 140:3. ■ **3:13** زەب. 9:5□ 140.4: □ **3:14 »ئۇلارنىڭ زۇۋانى قارغاش ھەم زەردىگە تولغان«** ـ »زەب.» 7:10. ■ **3:14** زەب. 710:
■ **3:15** پەند. 1:16□ يەش. 7.59:

17 تىنچلىق-ئاراملىق يولىنى ئۇلار ھېچ تونۇغان ئەمەس.» □ ■

18 »ئۇلارنىڭ نەزىردە خۇدادىن قورقىدىغان ئىش يوقتۇر.» □ ■

19 تەۋراتتىكى بارلىق سۆزلەرنىڭ تەۋرات قانۇنى ئاستىدا ياشايدىغانلارغا قارىتا ئېيتىلغانلىقى بىزگە ئايان. بۇلارنىڭ
مەقسىتى، ھەر ئىنسانىنىڭ ئاغزى باھانە كۆرسىتەلمەي تۇۋاقلىنىپ، پۈتكۈل دۇنيادىكىلەر خۇدانىڭ سوربقىدا ئەيىبكار
ئىكەن دەپ ئايان قىلىنسۇن، دېگەنلىكتۇر. □

20 شۇڭا، ھېچقانداق ئەت ئىگىسى تەۋرات-قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن خۇدانىڭ ئالدىدا ھەققانىي
ھېسابلانمايدۇ؛ چۈنكى تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق ئىنسان ئۆز گۇناھىنى تونۇپ يېتىدۇ. ■

خۇدانىڭ ئىنسانىي ھەققانىي قىلىشى

21 بىراق، ھازىر قانۇن يولى بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۆزىدىن كەلگەن بىرخىل ھەققانىيلىق ئاشكارىلاندى!
بۇ خىل ھەققانىيلىققا قانۇننىڭ ئۆزى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىمۇ گۇۋاھلىق بەرگەندۇر؛ ■

22 يەنى، خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھنىڭ ئىشەنچ-ساداقەتلىكى ئارقىلىق ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئېچىگە ھەم
ئۈستىگە يەتكۈزىدىغان ھەققانىيلىقىدۇر! بۇ ئىشتا ئايرىمچىلىق يوقتۇر □

23)چۈنكى بارلىق ئىنسانلار گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى(
□

24 چۈنكى ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى مەسىھ ئەيسادا بولغان نىجات-ھۆرلۈك ئارقىلىق، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى
بىلەن بەدەلسىز ھەققانىي قىلىنىدۇ. □ ■

25 خۇدا ئۇنى گۇناھلارنىڭ جازاسىنى كۆتۈرگۈچى كافارەت قۇربانلىقى سۈپىتىدە تەيىنلىدى؛ ئىنسانلارنىڭ ئۇنىڭ
قۇربانلىق قېنىغا ئىشەنچ باغلىشى بىلەن قۇربانلىق ئىناۋەتلىكتۇر. خۇدا بۇ ئارقىلىق بۇرۇنقى زاماندىكىلەرنىڭ سادىر

□ 3:17 »پۈتلىرى قان توكۈشكە ئالدىرايدۇ؛ بارغانلا يېرىدە ۋەيرانچىلىق ۋە پاجىئەلىك ئىشلار باردۇر. تىنچلىق-ئاراملىق يولىنى ئۇلار ھېچ تونۇغان ئەمەس. ئۇلارنىڭ نەزىردە خۇدادىن قورقىدىغان ئىش يوقتۇر» ـ (17-15-□□□□) »يەش.» 7:59-8.

■ 3:17 يەش. 859□7:

□ 3:18 »ئۇلارنىڭ نەزىردە خۇدادىن قورقىدىغان ئىش يوقتۇر» ـ »زەب.» 1:36.

■ 3:18 زەب. 136:

□ 3:19 »تەۋرات قانۇنى ئاستىدا ياشايدىغانلار» ـ يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ. »تەۋراتتىكى بارلىق سۆزلەرنىڭ تەۋرات قانۇنى ئاستىدا ياشايدىغانلارغا قارىتا ئېيتىلغانلىقى بىزگە ئايان. بۇلارنىڭ مەقسىتى، ھەر ئىنسانىنىڭ ئاغزى باھانە كۆرسىتەلمەي تۇۋاقلىنىپ، پۈتكۈل دۇنيادىكىلەر خۇدانىڭ سوربقىدا ئەيىبكار ئىكەن دەپ ئايان قىلىنسۇن» ـ »تەۋراتتىكى بارلىق سۆزلەر» مۇشۇ يەردە بەلكىم يۇقۇرىدا نەقىل كەلتۈرۈلگەن، بارلىق ئىنسانىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان)تەۋراتتىكى(ئايەتلەرنى ئالاھىدە تەكىتلەيدۇ.

■ 3:20 رىم. 7:7□ گال. 16:2□ ئىبر. 18.7:

■ 3:21 رىم. 17:1□ فل. 9.3:

□ 3:22 »مەسىھنىڭ ئىشەنچ-ساداقەتلىكى ئارقىلىق ئېتىقاد قىلغۇچىلار...» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەيسا مەسىھكە باغلىغان ئېتىقادى ئارقىلىق ئېتىقاد قىلغۇچىلار...». گرېك تىلىدا »ئىشەنچ، ئېتىقاد» ۋە »ساداقەتلىك، ئىشەنچلىك» بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ 3:23 »چۈنكى بارلىق ئىنسانلار گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» ـ بۇنىڭ ئىككى تەرىپى بار؛ (1) خۇدا ئەسلىدە ئادەمنى »ئۆز سۈرىتى بويىچە»، يەنى »ئۆز شان-شەرىپى بولۇشى ئۈچۈن» ياراتقاندى. گۇناھ سادىر قىلغىنىدا ئىنسان بۇ شان-شەرەپكە يېتەلمىدى، شۇڭلاشقا خۇداغا ۋەكىل بولۇشتىكى ئىمتىيازدىن مەھرۇم بولدى. (2) گۇناھى تۈپەيلىدىن ئىنسان خۇدانىڭ پادىشاھلىقىدا ئۇنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرەلمەيدىغان بولدى. □ 3:24 »مەسىھ ئەيسادا بولغان نىجات-ھۆرلۈك ئارقىلىق...» ـ يا كى »مەسىھ ئەيسانىڭ گۇناھتىن ھۆر قىلىش خىزمىتى ئارقىلىق...».

■ 3:24 يەش. 5.53:

قىلغان گۇناھلىرىغا سەۋر-تاقەتلىك بولۇپ، جازالىماي ئوتكۈزۈۋېتىشىنىڭ ئادىللىق ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى. □ ■
26 بۇنىڭغا ئوخشاش بۇ قۇربانلىق ئۆز ھازىرقى زاماندا بولغان ھەققانىيلىقىنىمۇ كۆرسەتكەن. شۇنداق قىلىپ ئۆ ئۆزىنىڭ ھەم ھەققاني ئىكەنلىكىنى ھەم ئەيسانىڭ ئېتىقادىدا بولغۇچىنى ھەققاني قىلغۇچى ئىكەنلىكىنىمۇ نامايان قىلدى.□
27 ئۇنداق بولسا، ئىنساننىڭ نېمە ماختانغۇچىلىكى بار؟ ماختىنىش يوق قىلىندى!
ـ نېمە پرىنسىپقا ئاساسەن؟ قانۇنغا ئىنتىلىش پرىنسىپى بىلەنمۇ؟
ـ ياق! »ئېتىقاد« پرىنسىپى بىلەن!
28 چۈنكى »ئىنسان تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئېتىقاد بىلەن ھەققاني قىلىنىدۇ« دەپ ھېسابلايمىز! □ ■
29 ئەجەبا، خۇدا پەقەتلا يەھۇدىيلارنىڭلا خۇداسىمۇ؟ ئۇ ئەللەرنىڭمۇ خۇداسى ئەمەسمۇ؟ شۇنداق، ئۇ ئەللەرنىڭمۇ خۇداسىدۇر.
30 خۇدا بولسا بىردۇر، ئۇ خەتنە قىلىنغانلارنى ئېتىقاد بىلەن ھەمدە خەتنە قىلىنمىغانلارنىمۇ ئېتىقاد بىلەن ھەققاني قىلىدۇ. □
31 ئەمدى ئېتىقاد پرىنسىپى بىلەن تەۋرات قانۇنىنى بىكار قىلىۋېتىمىزمۇ؟ ياق، دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، ئۇنى كۆچكە ئىگە قىلىمىز.

4

ئىبراھىمنىڭ ئېتىقاد بىلەن ھەققاني دەپ ھېسابلىنىشى، بىزگە بىر ئۈلگىدۇر

1 ئۇنداقتا، بىز يەھۇدىيلارنىڭ جىسماني جەھەتتىكى ئاتىمىز ئىبراھىمنىڭ ئېرىشكىنى توغرىسىدا نېمە دەيمىز؟□ ■
2 ئەگەر ئىبراھىم ئەمەللىرى بىلەن ھەققاني دەپ جاكارلانغان بولسا، ئۇنىڭدا ماختانغۇدەك ئىش بولاتتى)بەرىبىر خۇدانىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ ماختىنىش ھەققى يوق ئىدى.(

□ **3:25 »گۇناھلانىڭ جازاسىنى كۆتۈرگۈچى كافارەت قۇربانلىقى«** ـ گرېك تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. »كافارەت« توغرۇلۇق »مىس.» 33:29 ۋە ئىزاھاتى، شۇنداقلا »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ. **»خۇدا ئۇنى گۇناھلارنىڭ جازاسىنى كۆتۈرگۈچى كافارەت قۇربانلىقى سۈپىتىدە تەيىنلىدى؛)ئىنسانلارنىڭ(ئۇنىڭ)قۇربانلىق(قېنىغا ئىشەنچ باغلىشى بىلەن)قۇربانلىق(ئىناۋەتلىكتۇر. خۇدا بۇ ئارقىلىق بۇرۇنقى زاماندىكىلەرنىڭ سادىر قىلغان گۇناھلىرىغا سەۋر-تاقەتلىك بولۇپ، جازالىماي ئوتكۈزۈۋېتىشىنىڭ ئادىللىق ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى«** ـ بۇ تولۇق ئايەت ئىنتايىن مۇھىم. خۇدا بۇرۇنقى زاماندىكى توۋا قىلغان ئېتىقادچى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى جازالىماي كەچۈرۈم قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى مەسىھنىڭ كەلگۈسى زاماندا قۇربانلىق بولۇپ، شۇ گۇناھلىرىنىڭ جازاسىنى كۆتۈردىغانلىقىغا ئاساسلانغانىدى، شۇگلاشقا پۈتۈنلەي ئادىللىق ئىدى. »گۇناھلارغا ... ئوتكۈزۈۋېتىش« دېگەن ئىبارە بەلكىم بۇرۇنقى دەۋردىكى **بارلىق گۇناھلارنىمۇ** تۇز ئىچىگە ئالىدۇ؛ بىراق خۇدا بۇ گۇناھلارنى جازالىماي ئوتكۈزۈۋەتكەن بولسىمۇ، خەقلەر توۋا قىلمىسا بەرىبىر ئاخىر بېرىپ ئۆزلىرى جازالىرىنى تارتىدۇ. ھازىرقى زاماندىمۇ شۇنداق.
■ **3:25** مىس. 17:25□ 2كور. 19:5□ كول. 20:1□ ئىبر. 16:4□ 1يۇھ. 10.4:
□ **3:26 »شۇنداق قىلىپ ئۆ ئۆزىنىڭ ھەم ھەققاني ئىكەنلىكىنى ھەم ئەيسانىڭ ئېتىقادىدا بولغۇچىنى ھەققاني قىلغۇچى ئىكەنلىكىنىمۇ نامايان قىلدى«** ـ مەسىھ ئەيسا ھەر زاماندىكى بارلىق كىشىلەرنىڭ ھەممە گۇناھىنىڭ تېگىشلىك جازاسى)خۇدانىڭ گۇناھ ئۈستىگە چۈشۈردىغان غەزىپى(نى قوبۇل قىلغاندىن كېيىن خۇدا تولىمۇ ھەققانىيلىق بىلەن توۋا قىلغان كىشىلەرنى كەچۈرۈم قىلىپ ئۆلارنى ھەققاني قىلغۇچى بولىدۇ.
□ **3:28 »تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن ئەمەس...»** ـ مۇ ئىبارە گرېك تىلىدا ئىنتايىن قىسقارتىلىپ: »قانۇندىكى ئەمەللەر بىلەن ئەمەس...» ياكى »قانۇنغا قارىتىلغان ئەمەللەر بىلەن ئەمەس...» ياكى »قانۇندىن چىققان ئەمەللەر بىلەن ئەمەس...» دەپ ئېپادىلىنىدۇ. بۇ ئىبارە »رىم.» 28:3، »گال.» 16:2، 2:3، 5، 10دىمۇ تېپىلىدۇ. ئىنسانىڭ بارلىق »تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى« ئۆزىنىڭ گۇناھقا پاتقان بىر گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، خالاس.
■ **3:28** روس. 38:13□ رىم. 3:8□ گال. 16:2□ ئىبر. 25.7:
□ **3:30 »خۇدا بولسا بىردۇر، ئۇ خەتنە قىلىنغانلارنى ئېتىقاد بىلەن ھەمدە خەتنە قىلىنمىغانلارنىمۇ ئېتىقاد بىلەن ھەققاني قىلىدۇ«** ـ بۇ ئايەتتىكى »خەتنە قىلىنغانلار« يەھۇدىيلارنى، »خەتنە قىلىنمىغانلار« بارلىق يەھۇدىي ئەمەسلەرنى بىلدۈرىدۇ. □ **4:1 »ئاتىمىز ئىبراھىمنىڭ ئېرىشكىنى..»** ـ ياكى »ئاتىمىز ئىبراھىمنىڭ ئۆگەنگىنى..»، »ئاتىمىز ئىبراھىمنىڭ بىلگىنى..».
■ **4:1** يەش. 2.51:

3 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا نېمە دېيىلگەن؟ ـ
»ئىبراھىم خۇداغا ئېتىقاد قىلدى،
بۇ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى« دېيىلدۇ.□ ■
4 ئىشلىگۈچىگە بېرىلىدىغان ھەق »مېھىر-شەپقەت« ھېسابلانمايدۇ، بەلكى بىرخىل »قەرز قايتۇرۇش« ھېسابلىنىدۇ.
5 بىراق، ھېچ ئىش-ئەمەل قىلماي، پەقەت نومۇسسىز گۇناھكارلارنى ھەققانى قىلغۇچى خۇداغا ئېتىقاد قىلىدىغان
كىشىنىڭ بولسا، ئۇنىڭ ئېتىقادى ھەققانىيلىق دەپ ھېسابلىنىدۇ!□
6 خۇدا قىلغان ئەمەللىرىگە قارىماي، ھەققانى دەپ ھېسابلىغان كىشىنىڭ بەختى توغرۇلۇق داۋۇت پەيغەمبەرمۇ
مۇنداق دېگەن: ـ
7 »ئىتائەتسىزلىكلىرى كەچۈرۈم قىلىنغان،
گۇناھلىرى يېپىلغان كىشى نېمىدېگەن بەختلىكتۇر!■
8 پەرۋەردىگار گۇناھلىرى بىلەن ھېچ ھېسابلاشمايدىغانلار نېمىدېگەن بەختلىكتۇر.«!□ ■
9 ئەمدى بەخت يالغۇز خەتنە قىلىنغانلارغىلا مەنسۇپ بولامدۇ، يا كى خەتنە قىلىنمىغانلارغىمۇ مەنسۇپ بولامدۇ؟
چۈنكى: »ئىبراھىمنىڭ ئېتىقادى ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى دەپ ھېسابلاندى« دەۋاتىمىز.□ ■
10 ھەققانىيلىق قانداق ئەھۋالدا ئۇنىڭغا ھېسابلاندى؟ خەتنە قىلىنىشتىن ئىلگىرىمۇ يا كى خەتنە قىلىنىشتىن كېيىنمۇ؟
ئۇ خەتنە قىلىنغان ھالدا ئەمەس، بەلكى خەتنە قىلىنمىغان ھالدا ھېسابلاندى!
11 ئۇنىڭ خەتنىنى قوبۇل قىلغىنى بولسا، ئۇنى خەتنە قىلىنىشتىن بۇرۇنلا ئېتىقادى ئارقىلىق ئىگە بولغان ھەققانىيلىققا
مۆھۈر بەلگىسى سۈپىتىدە بولغاندى. دېمەك، ئۇ خەتنىسىز ئۇرۇپ خۇداغا ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسىنىڭ
ئاتىسى بولدى ـ ئۇلارمۇ ئېتىقادى بىلەن ھەققانى ھېسابلىنىدۇ!■
12 ئۇ يەنە خەتنە قىلىنغانلارنىڭمۇ ئاتىسىدۇر، دېمەك، خەتنە قىلىنغان بولۇشى بىلەن تەڭلا خەتنە قىلىنمىغان ۋاقتىدىمۇ
ئېتىقادلىق يول ماڭغان ئاتىمىز ئىبراھىمنىڭ ئىزلىرىنى بېسىپ ماڭغانلارنىڭمۇ ئاتىسى بولغاندۇر.
13 چۈنكى خۇدانىڭ ئىبراھىمغا ۋە نەسىلىگە دۇنياغا مىراسخور بولۇش توغرىسىدىكى ۋەدە بېرىشى ئىبراھىمنىڭ تەۋرات
قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلگىنىدىن ئەمەس، بەلكى ئېتىقادتىن بولغان ھەققانىيلىقتىن كەلگەن.
14 چۈنكى ئەگەر قانۇنغا ئىنتىلىدىغانلار مىراسخور بولىدىغان بولسا ئېتىقاد بىكار نەرسە بولۇپ قالاتتى، خۇدانىڭ
ۋەدىسىمۇ يوققا چىقىرىلغان بولاتتى. ■
15 چۈنكى تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ غەزىپىنى ئېلىپ كېلىدۇ، چۈنكى قانۇن بولمىسا، ئىتائەتسىزلىك دېگەن ئىشمۇ
بولمايدۇ.□ ■

□ **4:3 »ئىبراھىم خۇداغا ئېتىقاد قىلدى، بۇ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى« ـ »يار.» 6:15.**

■ **4:3** يار. 6:15□ گال. 6:3□ ياق. 23.2:

□ **4:5 »بىراق، ھېچ ئىش-ئەمەل قىلماي، پەقەت نومۇسسىز گۇناھكارلارنى ھەققانى قىلغۇچى خۇداغا ئېتىقاد قىلىدىغان كىشىنىڭ بولسا، ئۇنىڭ ئېتىقادى ھەققانىيلىق دەپ ھېسابلىنىدۇ«! ـ** »ھېچ ئەمەل قىلماي« دېگىنى، ھەققانىيلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشىش جەھەتتىن ئېيتىلىدۇ، »ئادەملەر جان بېقىش ئۈچۈن ئىشلىشى كېرەك ئەمەس« دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە.

■ **4:7** زەب. 132:

□ **4:8 »ئىتائەتسىزلىكلىرى كەچۈرۈم قىلىنغان، گۇناھلىرى يېپىلغان كىشى نېمىدېگەن بەختلىكتۇر! پەرۋەردىگار گۇناھلىرى بىلەن ھېچ ھېسابلاشمايدىغانلار نېمىدېگەن بەختلىكتۇر«! ـ** (7-8-□□□□) »زەب.» 1:32-2.

■ **4:8** زەب. 32□1: 2

□ **4:9 »ئىبراھىمنىڭ ئېتىقادى ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى دەپ ھېسابلاندى« ـ** »يار.» 6:15.

■ **4:9** يار. 615:

■ **4:11** يار. 11.17:

■ **4:14** گال. 18.3:

□ **4:15 »تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ غەزىپىنى ئېلىپ كېلىدۇ« ـ** ئادەم خۇدانىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئەمەل قىلالمىغاچقا، قانۇن ئۇنىڭ گۇناھىنى نامايان قىلىدۇ، نامايان قىلىنىشى بىلەن خۇدانىڭ غەزىپى ئۇنىڭ گۇناھى ئۈستىگە چۈشىدۇ. ■ **4:15** يۇھ. 22:15□ رىم. 20:5□ 8:7□ گال. 19.3:

17-16 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدانىڭ ۋەدىسىنىڭ پەقەت تۆز مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئۈچۈن، ئۇ ئېتىقادقىلا ئاساسلىنىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ۋەدە ئىبراھىمنىڭ بارلىق ئەۋلادلىرىغا، پەقەت تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇرىدىغانلارغىلا ئەمەس، بەلكى ئىبراھىمچە ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسىگىمۇ كاپالەتلىك قىلىنغان. چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا: »سېنى نۇرغۇن قوۋمنىڭ ئاتىسى قىلدىم« دەپ يېزىلغىنىدەك، ئىبراھىم ھەممىزنىڭ ئاتىسىدۇر. دەرھەقىقەت، ئۇ تۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرىدىغان، مەۋجۇت بولمىغانني بار دەپ مەۋجۇت قىلىدىغان، تۆزى ئېتىقاد باغلىغان خۇدا ئالدىدا ھەممىزنىڭ ئاتىسى بولدى. □ ■

18 ھېچقانداق ئۈمىد قالمىسىمۇ ئۇ يەنىلا ئۈمىدتە ئېتىقاد قىلدى ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا: »سېنىڭ نەسلىڭ سان-ساناقسىز بولىدۇ« دەپ ئالدىن ئېيتىلغاندەك نۇرغۇن قوۋمنىڭ ئاتىسى بولدى. □ ■

19 ئۇ يۈز ياشقا يېقىنلاپ، تېنىنى تۆلگەن ھېسابلىسىمۇ، شۇنداقلا ئايالى ساراھنىڭمۇ بالياتقۇسىنى تۇلدى دەپ قارىسىمۇ، يەنىلا ئېتىقادتا ئاجىزلاشمىدى؛ □

20 خۇدانىڭ ۋەدىسىگە نىسبەتەن ئېتىقادسىزلىق قىلىپ ھېچ ئىككىلەنمىدى، ئەكسىچە ئۇ ئېتىقادى ئارقىلىق كۈچەيتىلدى ۋە خۇدانى ئۇلۇغلىدى، ■

21 »ئۇ نېمىنى ۋەدە قىلغان بولسا شۇنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش قۇدرىتىگە ئىگىدۇر« دەپ تولۇق ئىشەندۈرۈلدى. ■

22 شۇنىڭ بىلەن بۇ »ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى.« ■

23-25 بۇ، »ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى« دېگەن سۆز يالغۇز ئۇنىڭ ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى رەببىمىز ئەيسانى تۇلۇمدىن تىرىلدۈرگەن خۇداغا ئېتىقاد قىلىشىمىز بىلەن ھەققانىي ھېسابلىنىدىغان بىزلەر ئۈچۈنمۇ يېزىلغان؛ مەسىھ بولسا ئىتائەتسىزلىكلىرىمىز ئۈچۈن پىدا يولىغا تاپشۇرۇلدى ۋە ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن تىرىلدۈرۈلدى.□ ■

5

خۇدا بىلەن ئىناق ئۆتۈش

1 شۇڭا ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي قىلىنغان ئىكەنمىز، رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا بىلەن ئىناق مۇناسىۋەتتە بولىمىز.■

2 ئۇ ئارقىلىق ئېتىقاد يولىدا بىزنى چىڭ تۇرغۇزىدىغان بۇ مېھىر-شەپقىتىنىڭ ئىچىگە كىرىش ھوقۇقىغا مۇيەسسەر بولدۇق، شۇنىڭدەك خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە باغلىغان ئۈمىدىمىزدىن شاد-خۇرام بولىمىز. ■

□ **4:16-17 »تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇرىدىغانلار« ـ يەھۇدىي خەلق. »سېنى نۇرغۇن قوۋمنىڭ ئاتىسى قىلدىم« ـ »)يار.» 5:17). خۇدانىڭ** ئىبراھىمغا ئېيتقان بۇ سۆزى »ئۆتكەن زامان« شەكلىدە »)**قىلدىم**«) بولۇپ، ھېچ پەرزەنتسىز بولغان ۋاقتىدا ئۇنىڭغا ئېيتىلغان. بۇ كېيىنكى ئايەتلەر بىلەن زىچ باغلىقتۇر.

■ **4:16-17** يەش. 2:51□ يار. 5.17:

□ **4:18 »سېنىڭ نەسلىڭ سان-ساناقسىز بولىدۇ« ـ »يار.» 5:15.**

■ **4:18** يار. 5:15□ ئىبر. 12.11:

□ **4:19 »ئۇ يۈز ياشقا يېقىنلاپ، تېنىنى تۆلگەن ھېسابلىسىمۇ، شۇنداقلا ئايالى ساراھنىڭمۇ بالياتقۇسىنى تۇلدى دەپ قارىسىمۇ...» ـ** دېمەك، ئۇ تۆز تېنىنىڭ تۇلۇكتەك بولغان ئەھۋالىغا ۋە ساراھنىڭ قەتئىي تۇغماسلىقىغا ئۇ ئېغىرىپىسقلىق بىلەن قارايتتى، بىراق بۇ ئىشلار ئۇنىڭ ئېتىقادىغا ھېچ تەسىر يەتكۈزمىدى.

■ **4:20** يۇھ. 56:8□ ئىبر. 11□11: 18.

■ **4:21** زەب. 3115:

■ **4:22** يار. 6.15:

□ **4:23-25 »مەسىھ بولسا ئىتائەتسىزلىكلىرىمىز ئۈچۈن پىدا يولىغا تاپشۇرۇلدى ۋە ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن تىرىلدۈرۈلدى« ـ »پىدا يولىغا** تاپشۇرۇلدى« دېگەن ئىبارە بولسا، ئۇ رەزىل ئادەملەرنىڭ قولى بىلەن ئۆلۈمگە تاپشۇرۇلدى، لېكىن بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىنسانىيەتنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن خۇدانىڭ ئۆلۈغ پىلانى ئىدى، دەپ كۆرسىتىدۇ. ■ **4:23-25** رىم. 4.15: ■ **5:1** يەش. 17:32□ يۇھ. 33:16□ ئەف. 13.2: ■ **5:2** يۇھ. 9:10□ 6:14□ 1 كور. 1:15□ ئەف. 18:2□ 12:3□ ئىبر. 6:3□ 19.10:

4-3 شۇنداق بولۇپلا قالماي، مۇشكۇل ئەھۋاللار ئىچىدە شادلىنىمىز، چۈنكى مۇشكۇللۇك سەۋرچانلىقنى، سەۋرچانلىق چىداملىقنى، چىداملىق ئۈمىدنى ئېلىپ كېلىدۇ، دەپ بىلىمىز.□ ■

5 ۋە بۇ ئۈمىد بىزنى يەرگە قارىتىپ قويمايدۇ، چۈنكى بىزگە ئاتا قىلىنغان مۇقەددەس روھ ئارقىلىق خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ئاللىبۇرۇن قەلبىمىزگە قۇيۇلۇپ ئېشىپ تاشتى.□

6 چۈنكى بىز پەقەت ئامالسىز قالغىنىمىزدا، مەسىھ بىز ئىخلاسسىزلار ئۈچۈن خۇدا بېكىتكەن ۋاقىتتا ئۆزىنى پىدا قىلدى.□ ■

7 بىرسىنىڭ ھەققانىي ئادەم ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىشى ناھايىتى ئاز ئۇچرايدىغان ئىش، بەزىدە ياخشى ئادەم ئۈچۈن بىرسى پىدا بولۇشقا جۈرئەت قىلىشىمۇ مۇمكىن؛

8 لېكىن خۇدا ئۆز مېھرى-مۇھەببىتىنى بىزگە شۇنىڭدا كۆرسىتىدۇكى، بىز تېخى گۇناھكار ۋاقتىمىزدا، مەسىھ بىز ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلدى.■

9 ھازىر بىز ئۇنىڭ قېنى بىلەن ھەققانىي قىلىنغان ئىكەنمىز، ئەمدى ئۇ ئارقىلىق كېلىدىغان غەزەپتىن قۇتۇلۇشىمىز تېخىمۇ جەزمەندۇر. □

10 چۈنكى بۇرۇن خۇداغا دۈشمەن بولغان بولساقمۇ، ئوغلىنىڭ ئۆلۈمى ئارقىلىق بىزنى ئۇنىڭ بىلەن ئىناقلاشتۇرغان يەردە، ئۇنىڭ بىلەن ئىناقلاشتۇرۇلغاندىن كېيىن، ئەمدى ئوغلىنىڭ ھاياتى ئارقىلىق بىز تېخىمۇ قۇتۇلدۇرۇلمامدۇق؟! □

11 بۇنىڭ بىلەنلا قالماي، ھازىر بىز رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدا بىلەن ئىناقلاشتۇرۇلدۇق، ئۇ ئارقىلىقمۇ خۇدانىڭ ئۆزىدىن شادلىنىمىز.□

ئادەمئاتىدىن ئۆلۈم، مەسىھتىن ھاياتلىق ـ گۇناھنىڭ يىلتىزى

12 شۇنىڭدەك، گۇناھنىڭ دۇنياغا كىرىشى بىرلا ئادەم ئارقىلىق بولدى، ئۆلۈمنىڭ دۇنياغا كىرىشى گۇناھ ئارقىلىق بولدى؛ شۇنىڭ بىلەن گۇناھ ئارقىلىق ئۆلۈم ھەممە ئادەمگە تارقالدى؛ چۈنكى ھەممە ئادەم گۇناھ سادىر قىلدى □ ■

13)چۈنكى تەۋرات قانۇنىدىن ئىلگىرىمۇ گۇناھ دۇنيادا بار ئىدى، ئەلۋەتتە؛ ھالبۇكى، قانۇن بولمىسا گۇناھنىڭ ھېسابى ئېلىنمايدۇ.

14 شۇنداقتىمۇ، ئۆلۈم ئادەمئاتا ۋاقتىدىن مۇسا پەيغەمبەر ۋاقتىغىچە ئىنسانلارغىمۇ ھۆكۈم سۈردى؛ ئۇلار گەرچە ئادەمئاتىنىڭ سادىر قىلغان ئىتائەتسىزلىكىدەك گۇناھ سادىر قىلمىغان بولسىمۇ، بۇ ئىنسانلارمۇ ئۆلۈم ھۆكۈمدىن خالي بولمىدى.(

□ 4-5:3 »مۇشكۇل ئەھۋاللار ئىچىدە شادلىنىمىز« ـ ياكى »مۇشكۇل ئەھۋاللاردىن تەتىنە قىلىمىز.«

■ 4-5:3 ياق. 3.1:

□ 5:5 »ۋە بۇ ئۈمىد بىزنى يەرگە قارىتىپ قويمايدۇ، چۈنكى بىزگە ئاتا قىلىنغان مۇقەددەس روھ ئارقىلىق خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ئاللىبۇرۇن قەلبىمىزگە قۇيۇلۇپ ئېشىپ تاشتى« ـ ئىنسانلىقنىڭ خۇداغا باغلىغان ھەرقانداق ئۈمىدى، ئۇنىڭ بىزگە بولغان مۇھەببىتىنىڭ بار-يوق ئىكەنلىكىگە زېچ باغلىنىدۇ، ئەلۋەتتە. ئەگەر بىز »خۇدا بىزنى سۆيىدۇ« دەپ بىلسەك ھەمدە خۇدانىڭ مۇھەببىتى ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا پەيدا بولغان بولسا، ھەرقانداق زور ئۈمىدلەرمۇ بولىدۇ.

□ 5:6 »چۈنكى بىز پەقەت ئامالسىز قالغىنىمىزدا...« ـ »ئامالسىز« ـ ئۆزىمىزنى گۇناھتىن قۇتۇلدۇرۇشقا ئامالسىز.

■ 5:6 ئەف. 1:2؛ كول. 13:2؛ ئىبر. 15:9؛ 1 پېت. 18.3:

■ 5:8 ئىبر. 15:9؛ 1 پېت. 18.3:

□ 5:9 »ئەمدى ئۇ ئارقىلىق كېلىدىغان غەزەپتىن قۇتۇلۇشىمىز تېخىمۇ جەزمەندۇر« ـ »كېلىدىغان غەزەپ« خۇدانىڭ گۇناھلارنىڭ ئۆستىگە چۈشىدىغان غەزىبى.

□ 5:10 »چۈنكى بۇرۇن خۇداغا دۈشمەن بولغان بولساقمۇ، ئوغلىنىڭ ئۆلۈمى ئارقىلىق بىزنى ئۇنىڭ بىلەن ئىناقلاشتۇرغان يەردە، ئۇنىڭ بىلەن ئىناقلاشتۇرۇلغاندىن كېيىن، ئەمدى ئوغلىنىڭ ھاياتى ئارقىلىق بىز تېخىمۇ قۇتۇلدۇرۇلمامدۇق؟«! ـ خۇدانىڭ نىجاتىدا »قۇتۇلۇش« پەقەت دوزاختىن قۇتۇلۇش ئەمەس، گۇناھنىڭ بارلىق ئاسارەتلىرىدىن ئازاد بولۇپ يېڭى ھاياتىمىن بەھرىمەن بولۇشتىن ئىبارەتتۇر.

□ 5:11 »ئۇ ئارقىلىقمۇ خۇدانىڭ ئۆزىدىن شادلىنىمىز« ـ »خۇدانىڭ ئۆزىدىن شادلىنىمىز« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل مەنىسى بارىكى، »خۇدانى قاتتىق داكلايمىز.«

□ 5:12 »شۇنىڭدەك، گۇناھنىڭ دۇنياغا كىرىشى بىرلا ئادەم ئارقىلىق بولدى« ـ »بىرلا ئادەم ئارقىلىق« بولسا، ئادەمئاتىمىز ئارقىلىق، ئەلۋەتتە.

■ 5:12 يار. 17:2؛ 6:3؛ 1 كور. 21.15:

ئادەمئاتىنىڭ تۆزى ـ كېيىن كېلىدىغان مەسىھنىڭ بىر بېشارەتلىك تۈلگىسىدۇر؛ □
15 ھالبۇكى، خۇدانىڭ شاپائەتلىك سوۋغىتى ئادەمئاتىنىڭ ئىتائەتسىزلىكىنىڭ پۈتۈنلەي ئەكسىدۇر. چۈنكى بىرلا
ئادەمنىڭ ئىتائەتسىزلىكى بىلەن نۇرغۇن ئادەم تۈلگەن بولسا، ئەمدى خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ۋە شۇنىڭدەك بىرلا
ئادەم، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق كەلگەن سوۋغات ئېشىپ-تېشىپ تۇرغاچقا، نۇرغۇن ئادەمگە
يەتكۈزۈلۈپ تېخىمۇ زور نەتىجە ھاسىل قىلدى!
16 شۇ شاپائەتلىك سوۋغاتنىڭ نەتىجىسى بولسا، شۇ بىر ئادەمنىڭ گۇناھىنىڭ ئاقىۋىتىگە پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. چۈنكى
بىر ئادەمنىڭ بىر قېتىم تۈتكۈزگەن ئىتائەتسىزلىكىدىن چىقارغان ھۆكۈم ئىنسانلارنى گۇناھكار دەپ بېكىتكەن
بولسىمۇ، ئەمما شۇ شاپائەتلىك سوۋغات بولسا كۆپلىگەن كىشىلەرنىڭ نۇرغۇن ئىتائەتسىزلىكلىرىدىن »ھەققانىي
قىلىنىش«قا ئېلىپ بارىدۇ.
17 ئەمدى بىر ئادەمنىڭ ئىتائەتسىزلىكى تۈپەيلىدىن، ئەنە شۇ بىر ئادەم ئارقىلىق تۈلۈم ھۆكۈمران بولغان يەردە،
خۇدانىڭ مول مېھىر-شەپقىتىنى، شۇنداقلا ھەققانىيلىق بولغان شاپائەتلىك سوۋغىتىنى قوبۇل قىلغانلار بىر ئادەم،
يەنى شۇ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھاياتتا شۇنچە غالىبانە ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار بولامدۇ!□
18 شۇنىڭا، بىر قېتىملىق ئىتائەتسىزلىك تۈپەيلىدىن بارلىق ئىنسانلار گۇناھنىڭ جازاسىغا مەھكۇم قىلىنغان بولسا،
ئوخشاشلا بىر قېتىملىق ھەققانىي ئەمەل بىلەن ھاياتلىق ئېلىپ كېلىدىغان ھەققانىيلىق پۈتكۈل ئىنسانلارغا
يەتكۈزۈلگەن.
19 بىر ئادەمنىڭ بىر قېتىملىق ئىتائەتسىزلىكى ئارقىلىق نۇرغۇن كىشىلەر دەرۋەقە گۇناھكار قىلىنىپ بېكىتىلگەندەك،
بىر ئادەمنىڭ بىر قېتىملىق ئىتائەتمەنلىكى بىلەنمۇ نۇرغۇن كىشىلەر ھەققانىي قىلىنىپ بېكىتىلىدۇ. □
20 ئەمدى تەۋرات قانۇنى ئىنسانلىنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرى كۆپەيسۇن دەپ كىرگۈزۈلگەندى.
لېكىن گۇناھ قەيەردە كۆپەيگەن بولسا، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىمۇ شۇ يەردە تېخىمۇ ئېشىپ تاشتى. ■
21 شۇنىڭدەك، گۇناھ ئىنسانىيەتنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىپ ئۆلۈمگە ئېلىپ بارغىنىدەك، خۇدانىڭ
مېھىر-شەپقىتى ھەققانىيلىققا ئاساسلىنىپ ھۆكۈمرانلىق قىلىپ، ئىنسانىنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق مەڭگۈلۈك
ھاياتلىققا ئېرىشتۈرىدۇ.

□ **5:14 ...» شۇنداقتىمۇ، تۈلۈم ئادەمئاتا ۋاقتىدىن مۇسا پەيغەمبەر ۋاقتىغىچە ئىنسانلارغىمۇ ھۆكۈم سۈردى؛ تۈلار گەرچە ئادەمئاتىنىڭ سادىر قىلغان ئىتائەتسىزلىكىدەك گۇناھ سادىر قىلمىغان بولسىمۇ، يۇ ئىنسانلارمۇ تۈلۈم ھۆكۈمدىن خالىي بولمىدى«(** ـ روسۇلنىڭ گېپى بوۋچە، گۇناھ پەقەت تۈز-تۈزىدىن مەلۇم بولغاندىلا ئاندىن گۇناھ ھېسابلىنىدۇ. يۇ مەلۇم بولۇش ئىككى يول بىلەن بولىدۇ: ـ (1) خۇدانىڭ ئىنسانغا بۇۋاستە ئېيتقان سۆزلىرى، قانۇنى ئارقىلىق؛ (2) ئىنسانىڭ ۋىجدانى ئارقىلىق. ئادەمئاتىمىز خۇدانىڭ بۇۋاستە بۇيرۇقىنى ئاڭلىغان ۋە ئۇنىڭغا ئىتائەتسىزلىك قىلدى. ئادەمئاتىمىز ۋاقتىدىن مۇسا پەيغەمبەر ۋاقتىغىچە، يەنى تەۋرات قانۇنى بېرىلگۈچە، ئىنسانلار خۇدادىن بۇۋاستە كەلگەن بىرمۇ قانۇنىنى كۆرمىگەن. ھالبۇكى، شۇ دەۋرلەردىكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى تۈلدى. تۈلاردا خۇدانىڭ ئوچۇق كۆرسەتكەن قانۇنى بولمىسىمۇ، پاۋلۇس يۇقىرىدا ئېيتقاندەك، خۇدانىڭ قانۇندىكى ئەخلاقىي تەلەپلەر تۈز قەلب-ۋىجدانلىرىدا مەۋجۇت ئىدى. شۇنىڭ بىلەن شۇ دەۋرلەردىكىلەر »ئادەمئاتىمىزنىڭ ئىتائەتسىزلىكى«)يەنى خۇدانىڭ بۇۋاستە بىر ئەمرىگە خىلاپلىق قىلغان ئىتائەتسىزلىكى(دەك گۇناھ قىلمىغان بولسىمۇ، تۈلار گۇناھ سادىر قىلغىندا ۋىجدانى ئارقىلىق تۈنى ئېنىق بىلىپ يەتكەن ۋە گۇناھ سەۋەبىدىن تۈلۈپ كېتىۋاتقاندى. **»ئادەمئاتىنىڭ تۈزى ـ كېيىن كېلىدىغان مەسىھنىڭ بىر بېشارەتلىك تۈلگىسىدۇر«** ـ ئادەمئاتىمىزنىڭ بىرلا قېتىملىق گۇناھى پۈتكۈل ئىنسانغا يامان تەسىر يەتكۈزگەندەك، مەسىھنىڭ شۇ بىر قېتىملىق ئىتائەت قىلغىنى)قۇربانلىقى قىلغىنى(پۈتكۈل ئىشەنگەن ئىنسانغا دەل تۈنىڭ ئەكسىنى يەتكۈزىدۇ.

□ **5:17 »شۇ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ھاياتنا شۇنچە غالىبانە ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار بولامدۇ«!** ـ »ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچىلار« دېگەن ئىبارە: ـ يۇ دۇنىيادا گۇناھ ئۈستىدىن، تۈلۈم ئۈستىدىن، شەيتان قاتارلىقلار ئۈستىدىن غەلبە قىلىپ ھۆكۈمران بولۇشنى كۆرسەتسە كېرەك. كەلگۈسىدە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى كەلگەندە شۇ ھۆكۈمرانلىقنىڭ باشقا تەرەپلىرىمۇ بولىدۇ.

□ **5:19 »بىر ئادەمنىڭ بىر قېتىملىق ئىتائەتسىزلىكى ئارقىلىق نۇرغۇن كىشىلەر دەرۋەقە گۇناھكار قىلىنىپ بېكىتىلگەندەك، بىر ئادەمنىڭ بىر قېتىملىق ئىتائەتمەنلىكى بىلەنمۇ نۇرغۇن كىشىلەر ھەققانىي قىلىنىپ بېكىتىلىدۇ«** ـ يۇ ئىنتايىن مۇھىم ئايەت، ئادەمئاتا »تۈز ئېچىگە ئالغان« بارلىق ئىنسانلارغا گۇناھلىق تەبىئىتىنى يەتكۈزگەندەك، ئوخشاشلا مەسىھ ئەيسامۇ ئېتىقاد ئارقىلىق »تۈز ئېچىگە ئالغان« بارلىق ئىنسانلارغا يېڭى ھەققانىي تەبىئىتىنى يەتكۈزىدۇ. ئادەمئاتا گۇناھكار ئىنسان ئائىلىسىنىڭ بېشى بولغان؛ مەسىھ ئەيسا يېڭى بىرخىل ئىنسان ئائىلىسىنىڭ بېشى ۋە ئۇنىڭ تۈزىمى ئەزاسى ھەم ۋەكىلى بولدى. ■ **5:20** لۇقا 47:7□ يۇھ. 22:15□ رىم. 15:4□ 8:7□ گال. 193:

6

گۇناھتىن قۇتۇلۇپ مەسىھ ئارقىلىق ھاياتلىققا ئېرىشىش

1 ئۇنداقتا، نېمە دېگۈلۈك؟ خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى تېخىمۇ ئاشسۇن دەپ گۇناھ ئىچىدە ياشاۋېرەمدۇق؟
2 ياق، ھەرگىز! گۇناھقا نىسبەتەن تۆلگەن بىزلەر قانداقمۇ ئۇنىڭ ئىچىدە ياشاۋېرىمىز؟
3 ياكى سىلەر بىلمەمسىلەر؟ ھەرقايسىمىز مەسىھ ئەيسانىڭ كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلگەن بولساق، ئۇنىڭ تۆلۈمى ئىچىگە چۆمۈلدۈرۈلدۇق؟□ ■
4 بىز چۆمۈلدۈرۈش ئارقىلىق ئۇنىڭ تۆلۈمى ئىچىگە كىرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە كۆمۈلدۇق، بۇنىڭ مەقسىتى، مەسىھ ئاتىنىڭ شان-شەرىپى ئارقىلىق تۇلۇمدىن تىرىلگىنىدەك، بىزنىكمۇ يېڭى ھاياتتا مېڭىشىمىز ئۈچۈندۇر.□ ■
5 چۈنكى مەسىھنىڭ تۆلۈمىگە ئوخشاش بىر تۇلۇمدە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە باغلانغانكەنمىز، ئەمدى بىز چوقۇم ئۇنىڭ تىرىلىشىگە ئوخشاش بىر تىرىلىشتىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولىمىز.□ ■
6 شۇنى بىلىمىزكى، گۇناھنىڭ ماكانى بولغان تېنىمىز كاردىن چىقىرىلىپ، گۇناھنىڭ قۇللۇقىدا يەنە بولماسلىقىمىز ئۈچۈن، »كونا ئادەم«ىمىز مەسىھ بىلەن بىللە كرىستىلىنىپ تۆلگەن■
7)چۈنكى تۆلگەن كىشى گۇناھتىن خالاس بولغان بولىدۇ.(■
8 مەسىھ بىلەن بىللە تۆلگەن بولساق، ئۇنىڭ بىلەن تەڭ ياشايدىغانلىقىمىزغىمۇ ئىشىنىمىز.■
9 چۈنكى مەسىھنىڭ تۇلۇمدىن تىرىلگەندىن كېيىن قايتا تۆلەيدىغانلىقى، تۆلۈمنىڭ ئەمدى ئۇنىڭ ئۈستىدىن يەنە ھۆكۈمرانلىق قىلالمايدىغانلىقى بىزگە مەلۇم. ■
10 چۈنكى ئۇنىڭ تۆلۈمى، ئۇ گۇناھنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن پەقەت بىر قېتىملىق تۆلدى؛ ئۇنىڭ ھازىر ياشاۋاتقان ھاياتى بولسا، ئۇ خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتقان ھاياتتۇر. □ ■
11 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرمۇ ئۆزۈڭلارنى گۇناھقا نىسبەتەن تۆلگەن، ئەمما مەسىھ ئەيسادا بولۇپ خۇداغا يۈزلىنىپ تىرىك دەپ ھېسابلاڭلار.

□ **6:3 »ھەرقايسىمىز مەسىھ ئەيسانىڭ كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلگەن بولساق، ئۇنىڭ تۆلۈمى ئىچىگە چۆمۈلدۈرۈلدۇق؟« ـ** »مەسىھ ئەيسانىڭ كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلۈش« سۆزىغا چۆمۈلدۈرۈپ ئېتىقادنى ئېتىراپ قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، ياكى مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى كۆرسىتىدۇ؟ بىزنىڭچە ھەر ئىككىسىنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى خۇدا ئالدىدا پەقەت »بىر چۆمۈلدۈرۈلۈش« بار »ئەف.» 5:4)؛ خۇدانىڭ ئادەمنىڭ سۈزىغا چۆمۈلدۈرۈلۈشىدە بولغان مەقسىتى، بۇ چۆمۈلدۈرۈلۈش ئارقىلىق تۆز روھىغا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى ئېلىپ بېرىشىدىن ئىبارەت. بىرسى سۈزىغا چۆمۈلدۈرۈلۈپ مۇقەددەس روھقا چۆمۈلدۈرۈلمىگەن بولسا تىنچى تولۇق »مەسىھ ئىچىگە چۆمۈلدۈرۈلگەن« بولمايدۇ)ئىنجىل، »روس.» 6-19:1، »ئەف.» 5:4، »كول.» 11:2-13، »1□□□.» 21:3 ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.(
■ **6:3** گال. 27.3:
□ **6:4 »بىز چۆمۈلدۈرۈش ئارقىلىق ئۇنىڭ تۆلۈمى ئىچىگە كىرىپ« ـ** گرېك تىلىدا »چۆمۈلدۈرۈلۈش« »شۇ چۆمۈلدۈرۈلۈش« دېيىلىدۇ. يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»مەسىھ ئاتىنىڭ شان-شەرىپى ئارقىلىق تۇلۇمدىن تىرىلگىنىدەك...» ـ** »ئاتا« خۇداتاتىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **6:4** رىم. 11:8□ ئەف. 23:4□ فل. 11:3□10□ كول. 12:2□ 10:3□ ئىبر. 1:12□ 1 پېت. 2.2:
□ **6:5 »چۈنكى مەسىھنىڭ تۆلۈمىگە ئوخشاش بىر تۇلۇمدە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە باغلانغانكەنمىز، ئەمدى بىز چوقۇم ئۇنىڭ تىرىلىشىگە ئوخشاش بىر تىرىلىشتىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولىمىز« ـ** »ئۇنىڭ تۆلۈمىگە ئوخشاش بىر تۇلۇم« سۆزىغا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى كۆرسىتىدۇ؛ »ئۇنىڭ تىرىلىشىگە ئوخشاش بىر تىرىلىش« بىزنىڭچە (1) يېڭى ھاياتقا ئېرىشىش؛ ۋە (2) قىيامەت كۈندىكى تىرىلىشنىمۇ كۆرسىتىدۇ.
■ **6:5** رىم. 11:8□ كول. 1.3:
■ **6:6** گال. 20:2□ 24:5□ فل. 10:3□ 1 پېت. 4□1: 2.
■ **6:7** 1 پېت. 1.4:
■ **6:8** 2تىم. 11.2:
■ **6:9** ۋەھ. 18.1:
□ **6:10 »ئۇنىڭ ھازىر ياشاۋاتقان ھاياتى بولسا، ئۇ خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتقان ھاياتتۇر« ـ** »خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتقان ھاياتتۇر«: بۇ ئىبارىنىڭ بەلكىم تۆۋە مەنىسى بار بولۇشى مۇمكىن؛ (1) خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئۈچۈن ياشاش، (2) خۇداغا پۈتۈنلەي تايىنىپ ياشاش)شۇنداق قىلغاندا تۆلۈم بولمايدۇ(؛ (3) خۇدانىڭ يېتەكچىلىكى ئاستىدا ياشاش. روسۇل بەلكىم ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ياشاۋاتقان يېڭى ھاياتىمۇ تۆزىنىڭ شەخسىي نىيەتلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى »خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتقان« بولۇشى كېرەك، دېمەكچى بولدۇ (11-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ■ **6:10** 1 پېت. 24.2:

12 شۇڭا گۇناھنىڭ تۈلدىغان تېنىڭلاردا ھۆكۈمرانلىق قىلىشىغا يول قويماڭلار، ئۇنىڭ رەزىل ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە بويسۇنماڭلار،
13 شۇنىڭدەك تېنىڭلارنىڭ ھېچ ئەزاسىنى ھەققانىيەتسىزلىققا قورال قىلىپ گۇناھقا تۇتۇپ بەرمەڭلار. ئەكسىچە، تۇلۇمدىن تىرىلدۈرۈلگەنلەردەك، ئۆزۈڭلارنى خۇداغا ئاتاڭلار ھەمدە تېنىڭلاردىكى ئەزالارنى ھەققانىيەتنىڭ قورالى قىلىپ خۇداغا ئاتاڭلار.■
14 گۇناھ سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلارغا ھېچ ھۆكۈمرانلىق قىلمايدۇ؛ چۈنكى سىلەر تەۋرات قانۇنىنىڭ ئاستىدا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ئاستىدا ياشاۋاتىسىلەر.

ھەققانىيلىقنىڭ قۇلى بولۇش ھاياتلىق يولىدۇر

15 ئۇنداقتا، قانداق قىلىش كېرەك؟ قانۇننىڭ ئاستىدا ئەمەس، مېھىر-شەپقەت ئاستىدا بولغانلىقىمىز ئۈچۈن گۇناھ سادىر قىلىۋەرسەك بولامدۇ؟ ياق، ھەرگىز!
16 تۈزلىرىڭلارنى ئىتائەتمەن قۇللاردەك بىرىگە تۇتۇپ بەرسەڭلار، شۇ كىشىنىڭ قۇلى بولغانلىقىڭلارنى بىلمەمسىلەر ـ ياكى تۇلۇمگە ئېلىپ بارىدىغان گۇناھنىڭ قۇللىرى، ياكى خۇدا ئالدىدا ھەققانىيلىققا ئېلىپ بارىدىغان ئىتائەتمەنلىكنىڭ قۇللىرى بولۇشۇڭلار مۇخەررەر. ■
17 خۇداغا تەشەككۇر! بۇرۇن گۇناھنىڭ قۇلى بولغانسىلەر، بىراق مەسىھنىڭ تەلىمىگە باشلىنىپ، بۇ تەلىم كۆرسەتكەن نەمۇنىگە چىن دىلىڭلاردىن ئىتائەت قىلدىڭلار.
18 سىلەر گۇناھنىڭ كۆچىدىن قۇتۇلدۇرۇلۇپ، ھەققانىيلىقنىڭ قۇللىرى بولدۇڭلار.■
19 ئەتلىرىڭلار ئاجىز بولغاچقا، سىلەرگە ئىنسانچە سۆزلەۋاتىمەن: ـ ئىلگىرى سىلەر تەن ئەزايىڭلارنى ناپاك ئىشلارغا ۋە ئەخلاقسىزلىققا قۇللاردەك تۇتۇپ بېرىشىڭلار بىلەن تېخىمۇ ئەخلاقسىزلىقلارنى قىلغاندەك، ئەمدى ھازىر تەن-ئەزالىرىڭلارنى پاك-مۇقەددەسلىككە باشلايدىغان ھەققانىيلىققا قۇللاردەك تۇتۇپ بېرىڭلار. □
20 سىلەر گۇناھنىڭ قۇللىرى بولغان ۋاقتىڭلاردا، ھەققانىيلىقنىڭ ئىلكىدە ئەمەس ئىدىڭلار. ■
21 ھازىر نومۇس دەپ قارىغان بۇرۇنقى ئىشلاردىن شۇ چاغدا سىلەر زادى قانداق مېۋە كۆردۈڭلار؟ ئۇ ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتى تۈلۈمدۇر.
22 بىراق، ھازىر سىلەر گۇناھتىن ئەركىن قىلىنىپ، خۇدانىڭ قۇللىرى بولغان ئىكەنسىلەر، سىلەردە تۇزۈڭلارنى پاك-مۇقەددەسلىككە ئېلىپ بارىدىغان مېۋە بار، ئۇنىڭ نەتىجىسى مەڭگۈلۈك ھاياتتۇر.
23 چۈنكى گۇناھنىڭ ئىش ھەققى يەنىلا تۈلۈمدۇر، بىراق خۇدانىڭ رەببىمىز مەسىھ ئەيسادا بولغان سوۋغىتى بولسا مەڭگۈلۈك ھاياتتۇر.■

7

نىكاھ مۇناسىۋىتىدىن مىسال

1 ئى قېرىنداشلار، مەن ھازىر تەۋرات قانۇنىنى بىلگەنلەرگە سۆزلەۋاتىمەن؛ سىلەر قانۇننىڭ پەقەت ھايات ۋاقتىدىلا ئىنسان ئۈستىگە ھۆكۈمران بولىدىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟

■ **6:13** لۇقا 74:1□ رىم. 1:12□ گال. 20:2□ ئىبر. 14:9□ 1 پېت. 2.4:
■ **6:16** يۇھ. 34:8□ 2 پېت. 19.2:
■ **6:18** يۇھ. 32:8□ گال. 1:5□ 1 پېت. 16.2:
□ **6:19** »ئەتلىرىڭلار ئاجىز بولغاچقا، سىلەرگە ئىنسانچە سۆزلەۋاتىمەن...» ـ »مەن ئىنسانچە سۆزلەۋاتىمەن« دېگەن ئىبارە توغرۇلۇق 5:3تىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **6:20** يۇھ. 34.8: ■ **6:23** يار. 17:2□ رىم. 12:5□ 1 كور. 21:15□ ياق. 15.1:

2 مەسىلەن، ئېرى بار ئايال، ئېرى ھاياتلا بولىدىكەن، قانۇن بويىچە ئېرىگە باغلانغان؛ لېكىن ئېرى تۆلۈپ كەتسە،
تۆزىنى ئېرىگە باغلىغان نىكاھ قانۇنىدىن ئازاد قىلىندۇ.■
3 شۇنىڭ تۈچۈن، بۇ ئايال ئېرى ھايات ۋاقتىدا باشقا بىر ئەرگە باغلانسا، زىناخور ئايال دەپ ئاتىلىدۇ. لېكىن ئېرى
تۆلۈپ كەتسە، ئۇ نىكاھ قانۇنىدىن ئەركىن بولىدۇ؛ شۇ چاغدا باشقا بىر ئەرگە تەگسە، زىنا قىلغان بولمايدۇ.■
4 خۇددى شۇنىڭدەك، قېرىنداشلار، سىلەر ئەيسا مەسىھنىڭ قۇربانلىق تېنى ئارقىلىق تەۋرات قانۇنىغا نىسبەتەن
تۆلدۈكلار. بۇنىڭ مەقسىتى سىلەرنىڭ باشقا بىرسىگە، يەنى تۆلۈمدىن تىرىلگۈچىگە باغلىنىشىڭلار ۋە شۇنىڭ بىلەن
خۇداغا مېۋە بېرىشىڭلاردىن ئىبارەتتۇر.□ ■
5 چۈنكى بىز »ئەت«نىڭ ئىلكىدە ۋاقتىمىزدا، تەۋرات قانۇنى گۇناھنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى تېخىمۇ قوزغاپ،
تېنىمىزدىكى ئەزالاردا تۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان مېۋىنى چىقارغاندى؛□
6 لېكىن، ھازىر بىز تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدىن ئەركىن بولدۇق. چۈنكى تۇزىمىزنى بوغۇپ تۇرىدىغان بۇ قانۇنغا
نىسبەتەن تۆلگەن بولۇپ، قانۇنىنىڭ دەستۇرىنىڭ كونا يولىدا ئەمەس، بەلكى روھنىڭ يېڭى يولىدا خۇدانىڭ قۇللۇقىدا
بولىمىز.□ ■

مۇقەددەس قانۇن ۋە گۇناھ

7 تۇنداقتا نېمە دېگۈلۈك؟ تەۋرات قانۇنىنىڭ تۆزى گۇناھمۇ؟ ھەرگىز تۇنداق ئەمەس! دەرۋەقە، قانۇنىنىڭ
كۆرسەتمىلىرى بولمىسا، گۇناھنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتىم. قانۇن »نەپسانىيەتچىلىك قىلما« دېمىگەن بولسا،
نەپسانىيەتچىلىكنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمىگەن بولاتتىم.■
8 لېكىن گۇناھ قانۇنىنىڭ ئەمرى ئارقىلىق پۇرسەت تېپىپ، ئىچىمدە ھەرخىل نەپسانىيەتچىلىكلەرنى قوزغىدى.
تەۋرات قانۇنى بولمىسا، گۇناھمۇ تۆلۈكتەك جانسىز بولاتتى.■
9 بىر چاغلاردا قانۇنىنىڭ سىرتىدا ياشىغىنىمدا ھايات ئىدىم، لېكىن قانۇن ئەمرىنى بىلىشىم بىلەنلا، گۇناھمۇ جانلىنىپ،
مېنى تۆلۈمگە ئېلىپ باردى. □

■ 7:2 1 كور. 7:39□10□2:
■ 7:3 مات. 32:5.
□ 7:4 »بۇنىڭ مەقسىتى سىلەرنىڭ باشقا بىرسىگە، يەنى تۆلۈمدىن تىرىلگۈچىگە باغلىنىشىڭلار ۋە شۇنىڭ بىلەن خۇداغا مېۋە بېرىشىڭلاردىن ئىبارەتتۇر« ـ بىردىنبىر »تۆلۈمدىن تىرىلگۈچى« مەسىھدۇر، ئەلۋەتتە. »خۇداغا مېۋە بېرىش«نىڭ ھەر تەرەپلىمە مەنىسى بار؛ »نىكاھنىڭ مېۋىسى« ئادەتتە بالىلار بولىدۇ؛ مەسىھكە باغلىنىشنىڭ نەتىجىسى بەلكىم باشقىلارنىڭ بىز ئارقىلىق خۇداغا ئېتىقاد باغلاپ تۇنىڭغا پەرزەنت بولۇشىدىن ئىبارەت بولىدۇ؛ بۇ، شۇبھىسىزكى، روسۇل مۇشۇ يەردە كۆرسەتكەن »مېۋە«نىڭ بىر قىسمى. » گال.» 22:5 نىمۇ كۆرۈڭ.
■ 7:4 گال. 19:2□ 1 پېت. 1.4:
□ 7:5 »چۈنكى بىز »ئەت«نىڭ ئىلكىدە ۋاقتىمىزدا، تەۋرات قانۇنى گۇناھنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى تېخىمۇ قوزغاپ، تېنىمىزدىكى ئەزالاردا تۆلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان مېۋىنى چىقارغاندى« ـ »ئەت« دېگەن سۆزنىڭ مۇشۇ يەردىكى مەنىسى توغرۇلۇق »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. »تەۋرات قانۇنى گۇناھنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى تېخىمۇ قوزغاپ« دېگەن سۆزلەر قانۇنىنىڭ ئىنسانلىنىڭ تەبىئىتىدە پەيدا قىلغان تەسىرلىرىنى كۆرسىتىدۇ. بۇنىڭ ئۈچ تەرىپى بار: (1) ئىنسانلىنىڭ نۇرغۇن قىلمىشلىرى ئاڭسىز؛ (2) ئىنسانلىنىڭ تەبىئىتى بەك تەتۈر بولۇپ، خۇدا بۇنى قىل دېسە، ئۇ باشقىچە قىلىدۇ؛ (3) ئەڭ مۇھىمى(نۇرغۇن كىشىلەر شۇ گۇۋاھلىقنى بېرىدۇكى، تۇزىنىڭ خۇدانىڭ قانۇنلىرىغا ئەمەل قىلىشقا تىرىشقانىمىزى تۇز گۇناھلىرى تېخىمۇ ئاشكارىلىنىدۇ، ھەتتا كۆرىپىپ كېتىدۇ. تۇۋەندىكى 25-7-ئايەتلەردە پاۋلۇس تۇزىنىڭ بۇ توغرۇلۇق تەجرىبىسىنى بىز ئۈچۈن قىسقىچە بايان قىلىدۇ.
□ 7:6 »لېكىن، ھازىر بىز تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدىن ئەركىن بولدۇق. چۈنكى تۇزىمىزنى بوغۇپ تۇرىدىغان بۇ قانۇنغا نىسبەتەن تۆلگەن بولۇپ، قانۇنىنىڭ دەستۇرىنىڭ كونا يولىدا ئەمەس، بەلكى روھنىڭ يېڭى يولىدا)خۇدانىڭ(قۇللۇقىدا بولىمىز« ـ ئۇقۇرمەن »تەۋرات قانۇنى«غا ئەمەل قىلاي دېسە، ئۇنىڭدا 613 ماددىلىق ئەمر-بەلگىلىمىنىڭ بار ئىكەنلىكىنى بىلىشى كېرەك. تۆلارغا ئەمەل قىلىش بىرياقتا تۇرسۇن، تۆلارنى ئېسىدە چىڭ تۇتۇشلا كۆپ ئادەملەرگە قىين كېلىشى مۇمكىن.
»روھ« ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى.■ 7:6 رىم. 29:2□ 2 كور. 6.3: ■ 7:7 مىس. 17:20□ قان. 21:5□ رىم. 20:3□ ئىبر. 18.7:
■ 7:8 يۇھ. 22:15□ رىم. 15:4□ 20:5□ گال. 19.3: □ 7:9 »بىر چاغلاردا قانۇنىنىڭ سىرتىدا ياشىغىنىمدا ...» ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم: »تەۋرات قانۇنىنىڭ مەندىن نېمىنى تەلەپ قىلىدىغانلىقىنى

10 ئەسلىدە كىشىگە ھاياتلىق ئېلىپ كەلسۇن دەپ يۈيرۈلغان قانۇننىڭ ئەمرى ئەكسىچە ماڭا تۆلۈم ئېلىپ كەلدى.
□
11 چۈنكى گۇناھ قانۇننىڭ ئەمرى بىلەن ھۇجۇم پۇرسىتىنى تېپىپ، مېنى ئازدۇردى ۋە ئەمر ئارقىلىق مېنى تۆلتۈردى.
12 يۇنىكىدىن قارىغاندا قانۇن ھەققەتەن پاك-مۇقەددەستۇر، تۇنۇك ئەمرىمۇ مۇقەددەس، توغرا-ئادالەتلىك ۋە ياخشىدۇر. ■
13 ئۇنداقتا، ياخشى بولغىنى ماڭا تۆلۈم بولدىمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! بەلكى، گۇناھنىڭ قەۋەتلا قەبىھ ئىكەنلىكى ئەمر ئارقىلىق ئوچۇق ئاشكارىلىنىشى ئۈچۈن، بۇ ياخشى ئەمرنىڭ ۋاستىسى بىلەن گۇناھ مەندە تۆلۈم پەيدا قىلدى.

گۇناھنىڭ دەھشەتلىك كۈچى

14 تەۋرات قانۇننىڭ »روھقا تەۋە« ئىكەنلىكىنى بىلىمىز. بىراق مەن بولسام »ئەتكە تەۋە«دۇرمەن، دېمەك گۇناھقا قۇلدەك سېتىلغانمەن. □ ■
15 چۈنكى نېمە قىلىۋاتقىنىمنى تۈزۈمۈۋ بىلمەيمەن. چۈنكى تۈزۈم نىيەت قىلغان ئىشلارنى قىلمايمەن؛ ئەكسىچە، نەپرەتلىنىدىغىنىمنى قىلىمەن. ■
16 لېكىن ئەگەر تۈزۈم خالىمىغان ئىشلارنى قىلسام، تۈزۈم قانۇننىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان بولىمەن.
17 شۇنداق ئىكەن، بۇ ئىشلارنى مەن ئەمەس، بەلكى ئىچىمدە مەۋجۇت بولغان گۇناھ قىلدۇرىدۇ.
18 ئىچىمدە، يەنى مېنىڭ ئەتلىرىمدە ھېچ ياخشىلىقنىڭ مەۋجۇت ئەمەسلىكىنى بىلىمەن؛ چۈنكى ياخشىلىق قىلىش نىيىتىم بار بولسىمۇ، ئۇنى قىلالمايمەن. ■
19 شۇنىڭ ئۈچۈن تۈزۈم خالىغان ياخشىلىقنى قىلماي، ئەكسىچە خالىمىغان يامانلىقنى قىلىمەن.
20 تۈزۈم نىيەت قىلمىغان ئىشنى قىلسام، بۇنى قىلىدىغان مەن ئەمەس، بەلكى ئىچىمدە ماكان قىلغان گۇناھتۇر.
21 يۇنىكىدىن تۈزۈمدىكى شۇنداق بىر قانۇنىيەتنى بايقايمەنكى، ياخشىلىقنى قىلماقچى بولغىنىمدا، يامانلىق ھامان ئىچىمدە ماڭا ھەمراھ بولىدۇ. □
22 قەلبىمدە خۇدانىڭ قانۇنىدىن سۆيۈنىمەن؛ ■
23 بىراق تېنىمدىكى ئەزالىرىمدا باشقا بىر قانۇنىيەتنى سېزىمەن. بۇ قانۇنىيەت قەلبىمدىكى قانۇن بىلەن جەڭ قىلىپ، مېنى تېنىمدىكى ئەزالىرىمدىكى گۇناھ سادىر قىلدۇرغۇچى قانۇنىيەتكە ئەسىر قىلىدۇ. ■
24 نېمىدېگەن دەردىمەن ئادەمىمەن-ھە! تۈلۈمگە ئېلىپ بارىدىغان بۇ تېنىمدىن كىممۇ مېنى قۇتقۇزار؟
25 رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا تەشەككۇر بولسۇن! شۇنداق قىلىپ، قەلبىم بىلەن خۇدانىڭ قانۇنىغا ئىتائەت قىلىمەن، لېكىن ئەتلىرىمدە گۇناھ سادىر قىلدۇرغۇچى قانۇنىيەتكە ئىتائەت قىلىمەن.□

چۈشەنمەيدىغان ۋاقىتمىدا،.....». »قانۇن ئەمرىنى بىلىشىم بىلەنلا...» ـ گرېك تىلىدا »قانۇن ئەمرى ماڭا كەلگەندىلا،.....». «....□□□□□□□ جانلىنىپ، مېنى تۈلۈمگە ئېلىپ باردى» ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »تۈلۈم« شۇبھىسىزكى، روھىي جەھەتتىكى تۈلۈمنى كۆرسىتىدۇ.

□ 7:10 «ئەسلىدە كىشىگە ھاياتلىق ئېلىپ كەلسۇن دەپ يۈيرۈلغان قانۇننىڭ ئەمرى ...» ـ مەسىلەن، »قان.» 1:4 نى كۆرۈڭ.

■ 7:12 1:تىم. 8:

□ 7:14 »بىراق مەن بولسام »ئەتكە تەۋە«دۇرمەن، دېمەك گۇناھقا قۇلدەك سېتىلغانمەن« ـ »ئەتكە تەۋە« يا كى »ئەتتە بولغان« توغرۇلۇق كىرىش سۆزنى كۆرۈڭ.

■ 7:14 يەش. 3.52:

■ 7:15 گال. 17.5:

■ 7:18 يار. 5:6□3□ 21.8:

□ 7:21 »يۇنىكىدىن تۈزۈمدىكى شۇنداق بىر قانۇنىيەتنى بايقايمەنكى، ياخشىلىقنى قىلماقچى بولغىنىمدا، يامانلىق ھامان ئىچىمدە ماڭا ھەمراھ بولىدۇ« ـ گرېك تىلىدا »قانۇنىيەت« ۋە »قانۇن« بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ 7:22 ئەف. 16.3:

■ 7:23 گال. 17.5:

□ 7:25 »رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا تەشەككۇر بولسۇن«! ـ دېمەك، ئۇ تۈزۈى قىلالمايدىغان ئىشنى خۇدا تۈزى قىلغان؛ باشقىچە ئېيتقاندا، »رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئادەمنى قۇتقۇزىدىغان خۇداغا تەشەككۇر.«! »شۇنداق قىلىپ، قەلبىم بىلەن خۇدانىڭ قانۇنىغا ئىتائەت قىلىمەن، لېكىن ئەتلىرىمدە گۇناھ سادىر قىلدۇرغۇچى قانۇنىيەتكە ئىتائەت قىلىمەن« ـ تۆۋەندىكى 8-باب، 8-9-ئايەتنى كۆرۈڭ.

8

مۇقەددەس روھتىكى ھاياتلىق قانۇنىيىتى

1 خۇلاسىلىساق، مەسىھ ئەيسادا بولغانلار گۇناھنىڭ جازاسىغا مەھكۇم بولمايدۇ.
2 چۈنكى مەسىھ ئەيسادا بولغان ھاياتلىقنى بەخش ئېتىدىغان روھنىڭ قانۇنىيىتى ئادەمنى گۇناھقا ۋە تۆلۈمگە ئېلىپ
باردىغان قانۇنىيەتتىن سىلەرنى خالاس قىلدى.□ ■
3 چۈنكى گۇناھلىق ئەت ئېلىپ كېلىدىغان ئاجىزلىق تۈپەيلىدىن تەۋرات قانۇنى قىلالمىغانىنى خۇدانىڭ تۆزى قىلدى؛
ئۇ تۆز ئوغلىنى گۇناھكار ئەتلىك قىيافىتتە گۇناھنى بىر تەرەپ قىلىشقا ئەۋەتىپ، ئەتتىكى مەۋجۇت گۇناھنى تۆلۈمگە
مەھكۇم قىلىۋەتتى؛□ ■
4 بۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس قانۇننىڭ ھەققانىي تەلىپى ئەتكە ئەگەشمەيدىغان، بەلكى روھقا ئەگىشىپ ماڭىدىغان
بىزلەردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.□
5 چۈنكى ئەتكە بويسۇنىدىغانلار ئەتكە خاس ئىشلارنىڭ ئويىدا يۈرىدۇ؛ مۇقەددەس روھقا بويسۇنىدىغانلار بولسا،
شۇ روھقا ئائىت ئىشلارنىڭ ئويىدا يۈرىدۇ.□ ■
6 ئەتتىكى ئوي-نىيەتلەر ئادەمنى تۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ؛ مۇقەددەس روھقا ئائىت ئوي-نىيەتلەر ھاياتلىق ۋە خاتىرجەم-
ئامانلىقتۇر؛
7 چۈنكى ئەتتىكى ئوي-نىيەتلەر خۇداغا دۈشمەنلىكتۇر؛ چۈنكى ئەت خۇدانىڭ قانۇنىغا بويسۇنمايدۇ ھەم ھەتتا ئۇنىڭغا
بويسۇنۇشنى مۇمكىن ئەمەس؛
8 ئەتتە بولغانلار خۇدانى خۇرسەن قىلالمايدۇ.
9 ئەمما سىلەرگە كەلسەك، پەقەت خۇدانىڭ روھى دەرۋەقە ئىچىڭلاردا ياشاۋاتقان بولسا، سىلەر ئەتتە ئەمەس،
بەلكى روھتا ياشايسىلەر. ئەمما مەسىھنىڭ روھىغا ئىگە بولمىغان ئادەم بولسا، ئۇ مەسىھكە مەنسۇپلاردىن ئەمەس.
■
10 لېكىن مەسىھ قەلبىڭلاردا بولسا، تېنىڭلار گۇناھ تۈپەيلىدىن تۆلۈمنىڭ ئىلكىدە بولسىمۇ، ھەققانىيلىق تۈپەيلىدىن
روھىڭلار ھاياتتۇر. □
11 ھالبۇكى، تۆلگەن ئەيسانى تۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچىنىڭ تۆزىدىكى روھ سىلەردە ياشىسا، مەسىھنى تۆلۈمدىن
تىرىلدۈرگۈچى قەلبىڭلاردا ياشاۋاتقان روھى ئارقىلىق تۇلدىغان تېنىڭلارنىمۇ ھاياتى كۆچىگە ئىگە قىلىدۇ.□ ■

□ **8:2** »سىلەرنى خالاس قىلدى« ـ بەزى كونا كۆچۈرمە ئورام يازمىلاردا »مېنى خالاس قىلدى« دەپ يېزىلىدۇ.
■ **8:2** يۇھ. 36:8□ رىم. 6□18: 22؛ گال. 1.5:
□ **8:3** »ئۇ)خۇدا(تۆز ئوغلىنى گۇناھكار ئەتلىك قىيافىتتە گۇناھقا قۇربانلىق سۈپىتىدە گۇناھنى بىر تەرەپ قىلىشقا ئەۋەتتى« ـ ئەيسا مەسىھ پۈتۈنلەي
ئىنسان بولىدى، ئۇنىڭ تېنى بىزنىڭ تېنىمىزگە ئوخشاش، بىراق ئۇنىڭ ئېتى »گۇناھكار ئەت« ئەمەس ئىدى، شۇنگا پاۋلۇس ئۇنىڭ: »گۇناھكار ئەتكە
ئوخشايدىغان ئەتلىك قىيافەت«لىك تەندە دۇنياغا كەلگەنلىكىنى بايان قىلىدۇ.
■ **8:3** روس. 39:13□ رىم. 28:3□ گال. 16:2□ ئىبر. 18.7:
□ **8:4** »مۇقەددەس قانۇننىڭ ھەققانىي تەلىپى...)مۇقەددەس(روھقا ئەگىشىپ ماڭىدىغان بىزلەردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ« ـ »قانۇننىڭ ھەققانىي
تەلىپى« ـ كېرىش سۆزىمىزدە »ئىشەنگۈچىلەرنىڭ تەۋرات قانۇنى بىلەن مۇناسىۋىتى توغرۇلۇق« يازغىنىمىزنى كۆرۈڭ.
□ **8:5** »مۇقەددەس روھ« ـ گرېك تىلىدا »روھ.« □6-13-، 23- 26- ۋە 27-ئايەتتىمۇ شۇنداق.
■ **8:5** 1 كور. 14.2:
■ **8:9** 1 كور. 16.3:
□ **8:10** »لېكىن مەسىھ قەلبىڭلاردا بولسا، تېنىڭلار گۇناھ تۈپەيلىدىن تۆلۈمنىڭ ئىلكىدە بولسىمۇ، ھەققانىيلىق تۈپەيلىدىن روھىڭلار ھاياتتۇر« ـ
دېمەك، بىرسى ئېتىقاد قارىقلىق خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىغا ئېرىشكەن بولسا، شۇ ھامان مەڭگۈلۈك ھايات ئۇنىڭ روھىدا ياشلىنىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى:
»مەققانىيلىق تۈپەيلىدىن)مۇقەددەس(روھ سىلەرنىڭ ھاياتىڭلار بولىدى.«
□ **8:11** »مەسىھ ئەيسانى تۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى« ـ خۇدا، ئەۋەتتە. »ھالبۇكى، تۆلگەن ئەيسانى تۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچىنىڭ تۆزىدىكى روھ سىلەردە
ياشىسا، مەسىھنى تۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى قەلبىڭلاردا ياشاۋاتقان روھى ئارقىلىق تۇلدىغان تېنىڭلارنىمۇ ھاياتى كۆچىگە ئىگە قىلىدۇ« ـ بۇ بايانىنى ئىككى
تەرەپتىن چۈشەنگىلى بولىدۇ: (1) خۇدا قىيامەت كۈنىدە بۇ دۇنياىدا تۇلدىغان تېنىمىزنى تىرىلدۈرىدۇ؛ (2) تېنىمىز بۇ دۇنياىدا گۇناھ تۈپەيلىدىن »تۆلۈمگە
مەھكۇم بولغان« (10-□□□□□)، لېكىن خۇدا بىزگە تۆز روھى ئارقىلىق ھايات تۆتكۈزۈپ، تېنىمىزنى كۆچەيتىپ جانلاندۇرىدۇ. بىزنىڭچە ھەر ئىككى
مەنىسى توغرىدۇر. ■ **8:11** رىم. 6□4: 5؛ 1 كور. 6:14□ 2 كور. 4:14□ ئەف. 5:2□ كول. 13.2:

12 شۇنىڭ ئۈچۈن، قېرىنداشلار، بىز ئەتىكە قەرزدار ئەمەس، يەنى ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ياشاشقا قەرزدار ئەمەسمىز.
13 چۈنكى ئەتىكە ئەگىشىپ ياشىسا ئۆلۈر، ھالاك بولىسىلەر؛ لېكىن مۇقەددەس روھقا تايىنىپ ئەتىكى قىلمىشلارنى
ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلسا ئۆلۈر، ياشايسىلەر. □
14 چۈنكى كىملەركى خۇدانىڭ روھىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشىسا، شۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىدۇر. ■
15 چۈنكى سىلەر قوبۇل قىلغان روھ قۇللۇققا ئائىت ئەمەس، شۇنداقلا سىلەرنى قايتا قورقۇنچقا سالغۇچى بىرخىل
روھ ئەمەس، بەلكى سىلەر ئوغۇللۇققا ئېلىپ باردىغان روھنى قوبۇل قىلغانسىلەر؛ ئۇ ئارقىلىق »ئابىا، ئاتا«! دەپ
ندا قىلىمىز. □ ■
16 روھ بىزنىڭ ئۆز روھىمىز بىلەن بىللە بىزنىڭ خۇدانىڭ بالىلىرى ئىكەنلىكىمىزگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. ■
17 خۇدانىڭ بالىلىرى ئىكەنمىز، ئەمدى مىراسخورلارمۇ بولىمىز ـ خۇدانىڭ مىراسخورلىرى ھەمدە مەسىھ بىلەن تەڭ
مىراسخور بولىمىز ـ پەقەتلا ئۆنىڭ بىلەن تەڭ ئازاب-ئۇقۇبەت تارتساقلا، ئۇنىڭ بىلەن شان-شەرەپتىن تەڭ بەھرىمەن
بولىمىز.■

كەلگۈسىدىكى شان-شەرەپ

18 چۈنكى مەن ھازىرقى ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنىڭ كەلگۈسىدە بىزدە ئاشكارىلىنىدىغان شان-شەرەپلەرگە ھېچ
سېلىشتۇرغۇچىلىقى يوق دەپ ھېسابلايمەن. □ ■
19 چۈنكى پۈتكۈل كائىنات خۇدانىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئايان قىلىنىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتە.
20-21 چۈنكى يارىتىلغان كائىنات خۇدانىڭ لەنىتى ئاستىدا قېلىپ، بىمەنىلىككە چۈكتۈرۈلدى. بۇ، كائىناتنىڭ ئۆز
ئىختىيارى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۇنى چۈكتۈرگۈچىنىڭ ئىرادىسى بىلەن بولدى ۋە شۇنداق ئۈمىدى بىلەن بولدىكى،
كائىنات ئۆزىمۇ چىرىشتىن بولغان قۇللۇقتىن قۇتقۇزۇلۇپ، خۇدانىڭ پەرزەنتلىرىگە بېغىشلىنىدىغان شان-شەرەپكە تەۋە
بولغان ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرۈلۈشتىن ئىبارەت ئىدى.
22 چۈنكى پۈتكۈل كائىناتنىڭ ھازىرغىچە ناله-پەرياد كۆتۈرۈپ، تۇغۇت تولغىقىنىڭ ئازابىنى بىرلىكتە
تارتىۋاتقانلىقىنى بىلىمىز. ■
23 يالغۇز كائىنات ئەمەس، ھەتتا بىزمۇ، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ ئۈنجى چىقارغان مېۋىسىدىن بەھرىمەن بولغان
بىزلەرمۇ دىلىمىزدا ناله-پەرياد كۆتۈرمەكتىمىز ھەمدە خۇدانىڭ ئوغۇللىرى سۈپىتىدە قوبۇل قىلىنىشىمىزنى، يەنى

□ **8:13 ...» ئەتىكە ئەگىشىپ ياشىسا ئۆلۈر، ھالاك بولىسىلەر«** ـ گرېك تىلىدا ...» ئەتىكە ئەگىشىپ ياشىسا ئۆلۈر، ئۆلىسىلەر.«
■ **8:14** گال. 18.5:
□ **8:15 «...□□□□ ئوغۇللۇققا ئېلىپ باردىغان روھنى قوبۇل قىلغانسىلەر»** ـ »ئوغۇللۇققا ئېلىپ باردىغان« ـ »خۇداغا ئوغۇل بولۇشقا ئېلىپ
باردىغان«، دېمەك. گرېك تىلىدا بۇ سۆز ئادەتتە بىرسىنىڭ يېتىم بالىنى ئۆز ئوغلۇم دەپ قوبۇل قىلىپ بېقىۋېلىشىنى كۆرسىتىدۇ. **»ئۇ ئارقىلىق »ئابىا،
ئاتا«! دەپ ندا قىلىمىز«** ـ »ئابىا« دېگەن سۆز ئىبرانىي تىلى بولۇپ، »سۈيۈملۈك ئاتا« دېگەن مەنىدە. »ئابىا« ھەم سۈيۈملۈك مۇناسىۋەتنى ھەم
ھۆرمەتنى بىلدۈرىدۇ. پاۋلۇس ئىبرانىي تىلىدىكى بۇ سۆزنى گرېك تىلىدا سۆزلەيدىغان رىم شەھىرىدىكى ئېتىقادچىلارغا مۇشۇ يەردە تونۇشتۇرىدۇ.
■ **8:15** يەش. 56:5□ 1 كور. 12:2□ گال. 26:3□ 4□5: 6؛ 2تىم. 7.1:
■ **8:16** 2 كور. 22:1□ 5:5□ ئەف. 13:1□ 30.4:
■ **8:17** 2تىم. 12.2□11:
□ **8:18 » كەلگۈسىدە بىزدە ئاشكارىلىنىدىغان شان-شەرەپلەرگە ھېچ سېلىشتۇرغۇچىلىقى يوق«** ـ »ھېچ سېلىشتۇرغۇچىلىقى يوق« گرېك تىلىدا
»سېلىشتۇرۇشقا ئەرزىمەيدۇ.« »بىزدە ئاشكارىلىنىدىغان شان-شەرەپلەر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىزگە ئاشكارىلىنىدىغان شان-شەرەپلەر...«.
بىراق كېيىنكى ئايەتكە قارىغاندا تەرجىممىز توغرىدۇر. ■ **8:18** مات. 12:5□ 2 كور. 4□10: 17؛ فل. 20:3□ 1 پېت. 13:4□ 1يۇھ.
3□1: 2. ■ **8:22** ۋەھ. 135:

تېنىمىزنىڭ نىجاتىنىڭ ھۆرلۈكىگە چىقىرىلىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتىمىز.□ ■

24 بىز ئۈمىدكە باغلانغاچقا، قۇتقۇزۇلغانىكەنمىز. لېكىن ئۈمىد قىلىنغان نەرسە كۆرۈلگەن بولسا، ئۇ يەنە ئۈمىد بولامدۇ؟ كىممۇ كۆز ئالدىدىكى نەرسىنى ئۈمىد قىلسۇن؟

25 بىراق، تېخى كۆرمىگىنىمىزگە ئۈمىد باغلىغانىكەنمىز، ئۇنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈتۈشىمىز كېرەكتۇر.

26 شۇنىڭدەك، ئىنساني ئاجىزلىقىمىزدا مۇقەددەس روھ كېلىپ بىزگە يارىدەم قىلىدۇ؛ چۈنكى قانداق دۇئا قىلىشىمىز كېرەكلىكىنى بىلمەيمىز. لېكىن روھنىڭ تۆرزى ئىپادىلىگۈسز نالە-پەرياد بىلەن بىز ئۈچۈن خۇدانىڭ ئالدىدا تۇرۇپ دۇئا-تىلاۋەت قىلماقتا. □ ■

27 ئىنسانلارنىڭ قەلبىنى ئىنچىكىلەپ كۆزىتىپ قارىغۇچى بولسا، مۇقەددەس روھنىڭ ئوي-نىيەتلىرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ خۇدانىڭ ئىرادىسى بويىچە مۇقەددەس بەندىلىرى ئۈچۈن خۇدانىڭ ئالدىدا دۇئا قىلىپ تۇتۇنمەكتە.

28 شۇنداقلا شۇنى بىلىمىزكى، پۈتكۈل ئىشلار خۇدانى سۆيىدىغانلارنىڭ، يەنى ئۇنىڭ مەقسەت-مۇددىئاسى بويىچە چاقىرىلغانلارنىڭ بەخت-بەرىكىتىگە بىرلىكتە خىزمەت قىلماقتا.

29 چۈنكى خۇدا ئالدىن كۆكلىگە پۈككەنكىشىلەرنى، ئۇلارنىڭ كەلگۈسىدە تۆز ئوغلىنىڭ ئوبرازىغا ئوخشاش بولىدىغىنىنى، ئوغلىنىڭ نۇرغۇن قېرىنداشلىرى ئارىسىدىكى تۇنجى ئوغلى بولىدىغىنىنى ئالدىن بەلگىلىگەن. □ ■

30 ئالدىن بېكىتكەن كىشىلەرنى ئۇ چاقىردى، چاقىرغان كىشىلەرنى ئۇ ھەققانىي قىلدى؛ ھەققانىي قىلغانلارغا ئۇ شان-شەرەپ ئاتا قىلدى.

خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىنىڭ كۆچلۈكلىكى

31 ئۇنداقتا، بۇ ئىشلارغا يەنە نېمە دەيلى؟ خۇدا بىز تەرەپتە ئۇرغانىكەن، كىممۇ بىزگە قارشى چىقالىسۇن؟! ■

32 تۆز ئوغلىنىمۇ ئايىماي، ئۇنى ھەممىمىز ئۈچۈن پىدا يولىغا تاپشۇرغان خۇدا، ئۇنىڭغا قوشۇپ ھەممىنى بىزگە شەرتسىز ئاتا قىلماي قالارمۇ؟ ■

33 كىممۇ خۇدانىڭ تاللىغانلىرى ئۈستىدىن شىكايەت قىلالىسۇن؟! خۇدا ھەققانىي قىلغان يەردە، ■

□ **8:23** «...□□□□□□□ ئۇغۇللىرى سۈپىتىدە قوبۇل قىلىنىشىمىز...» ـ گرېك تىلىدا »ئوغۇللۇققا قوبۇل قىلىنىشىمىزنى.« **«بالغۇز كائىنات ئەمەس، ھەتتا بىزمۇ، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ تۇنجى چىقارغان مېۋىسىدىن بەھرىمەن بولغان بىزلەرمۇ دىلىمىزدا نالە-پەرياد كۆتۈرمەكتىمىز ھەمدە)خۇدانىڭ(ئوغۇللىرى سۈپىتىدە قوبۇل قىلىنىشىمىزنى، يەنى تېنىمىزنىڭ نىجاتىنىڭ ھۆرلۈكىگە چىقىرىلىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتىمىز«** ـ بۇ ئايەتتىكى ئۈچ نۇقتا توغرۇلۇق توختىلىمىز؛ (1) »مۇقەددەس روھنىڭ تۇنجى چىقارغان مېۋىسى«؛ بۇ ئىبارىنىڭ بەلكىم ئىككى جەھەتتى بار:)ئا(مۇقەددەس روھ بارلىق ئىشەنگۈچىلەردە خۇدانىڭ مېۋىسىنى، يەنى مۇھەببەت، شادلىق، خاتىرجەملىك قاتارلىقلارنى چىقىرىدۇ؛ بۇ مېۋە بولسا خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ بۇ دۇنياىدا چىقارغان تۇنجى مېۋىسىدۇر ۋە شۇنداقلا ئۇنىڭ رېئاللىقىغا ئىسپات بولىدۇ (17:14□□ كۆرۈڭ؛)ئە(ئىشەنگۈچىلەر تۆزلىرىدە چىقىرىلغان بۇ مېۋىدىن بەھرىمەن بولۇپ، ئۇنىڭدىن خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ كەلگۈسىدە پۈتكۈل دۇنياغا، جۈملىدىن تۆزلىرىنىڭ ھەممىسى ئۈستىگە تولۇق ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغانلىقىغا ئىسپات ھەم كاپالەت دەپ بىلىدۇ؛ (2) »ئوغۇل سۈپىتىدە قوبۇل قىلىنىش« ـ كونا زامانلاردا مۇتۇھۇر ئادەم مەلۇم نامرات ياكى »جەمئىيەتتە ئورنى يوق« بىر ياش كىشىنى بېقىۋالماقچى بولسا، جامائەتنى چوڭ سوروۇنغا چاقىرىپ ئۇنى »تۆز ئوغلۇم«، »تۆز قىزىم« دەپ جاكارلايتى. روسۇل خۇدامۇ كەلگۈسىدە ئالەم ئالدىدا ئىشەنگۈچىلەرنى »تۆز ئوغلۇم« دەپ شۇنداق جاكارلايدىغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى. (3) »تېنىمىزنىڭ نىجاتىنىڭ ھۆرلۈككە چىقىرىلىشى« ـ ھازىر ئىشەنگۈچىلەرگە خۇدانىڭ نىجات-ئىلتىپاتى بىلەن يېكى رومى، يېكى قەلبى بار؛ مەسىھ ئەيسا بىز ئۈچۈن ئېرىشكەن نىجاتنى يەنە »يېكى تېنىمىز«مۇ بار، قىيامەت كۈنىدە ئۇنى ئۇ بىزگە بېرىدۇ. ■ **8:23** لۇقا 28.21:

□ **8:26** «...□□□□□□□□ ئاجىزلىقىمىزدا (مۇقەددەس(روھ كېلىپ بىزگە يارىدەم قىلىدۇ... « ـ »مۇقەددەس روھ« ـ گرېك تىلىدا پەقەت »روھ« دېيىلىدۇ. ■ **8:26** مات. 22:20□ ياق. 3:4.

□ **8:29** «خۇدا... ئوغلىنىڭ نۇرغۇن قېرىنداشلىرى ئارىسىدىكى تۇنجى ئوغلى بولىدىغىنىنى ئالدىن بەلگىلىگەن« ـ »تۇنجى ئوغۇل« بىرىنچى ئورۇندا، مۇشۇ يەردە پۈتكۈل ئالەمدە بىرىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ، ئەلۋەتتە. »زەب.» 27:89نى كۆرۈڭ. ■ **8:29** كول. 18.1: ■ **8:31** چۈل. 8.14: ■ **8:32** يار. 12:22□ يەش. 5:53□ يۇھ. 16.3: ■ **8:33** يەش. 8:50.

34 كىممۇ گۇناھقا مەھكۇم قىلالىسۇن؟ تۇلگەن، شۇنداقلا تىرىلگەن ۋە خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقان، ھەمدە
بىز ئۈچۈن خۇدانىڭ ئالدىدا تۇرۇپ دۇئا-تىلاۋەت قىلىۋاتقان مەسىھ شۇنداق قىلارمۇ؟! □ ■
35 كىم بىزنى مەسىھنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدىن ئايرىۋېتەلەيسۇن؟ جاپا-مۇشەققەتمۇ، دەرد-ئەلەمۇ، زىيانكەشلىكمۇ،
ئاچارچىلىقمۇ، يالىڭاچلىقمۇ، خېيىم-خەتەرمۇ ياكى قىلىچمۇ؟
36 مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: ـ
»سېنى دەپ كۈن بويى قىرىلماقتىمىز،
بوغۇزلىنىشنى كۈتۈپ تۇرغان قويلاردەك ھېسابلانماقتىمىز.«□ ■
37 بىراق بىزنى سۆيگۈچىگە تايىنىپ بۇلارنىڭ ھەممىسىدە غالىپلارنىڭ غالىپى بولماقتىمىز؛
38 شۇنىڭغا قەتئىي قايىل قىلىندىمكى، مەيلى تۇلۇم بولسۇن ھاياتلىق بولسۇن، پەرىشتىلەر بولسۇن جىن-شەيتان
ھۆكۈمرانلار بولسۇن، ھازىرقى ئىشلار ياكى كەلگۈسىدىكى ئىشلار بولسۇن، ھەرقانداق روھىي كۈچلەر بولسۇن،
□
39 پەلەك بولسۇن ھاڭ بولسۇن، شۇنداقلا پۈتكۈل كائىناتتا يارىتىلغان ھەرقانداق باشقا بىر شەيئى بولسۇن، بىزنى
رەببىمىز مەسىھ ئەيسادا بولغان خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىدىن ھېچقاچان ئايرىۋەتكۈچى بولالمايدۇ.

9

خۇدا ۋە ئۇنىڭ تاللىغىنى ئىسرائىل

1 مەن مەسىھتە ھەققەتنى سۆزلەيمەن، يالغان گەپ ئېيتمايمەن، ۋىجدانىم مۇقەددەس روھنىڭ ئىلكىدە بولۇپ
ئۇزەمگە گۇۋاھلىق قىلماقتا ـ □ ■
2 قەلبىمدە زور دەرد-ئەلەم ۋە تۈگىمەس ئازاب بار.
3-4 چۈنكى مېنىڭ بۇرادەرلىرىم، يەنى جىسمانىي جەھەتتىكى قېرىنداشلىرىم بولغان ئىسرائىللارنى نىجات تاپقۇزالىسام
خۇدانىڭ لەنىتىگە قېلىپ مەسىھتىن مەھرۇم قىلىنىشىمنى تىلەشكە رازى ئىدىم؛ ئۇلار ئىسرائىللار! ـ ئۇلارغا
ئوغۇللۇق ھوقۇقى، خۇدانىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئايان قىلىنىشى، ئەھدىلىرى، تەۋرات قانۇنىنىڭ ئامانەت بولۇشى،
ئىبادەت خىزمەتلىرى ۋە تەۋرات ۋەدىلىرى نېسىۋە قىلىندى.□ ■

□ **8:34 »تۇلگەن، شۇنداقلا تىرىلگەن ۋە خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقان، ھەمدە بىز ئۈچۈن ... دۇئا-تىلاۋەت قىلىۋاتقان مەسىھ« ـ »خۇدانىڭ** ئوڭ يېنىدا« بولسا ئالەمنىڭ ئەڭ يۇقىرى جايى، ھەممىنى باشقۇرىدىغان يەر.

■ **8:34** ئىبر. 25:7.

□ **8:36 »سېنى دەپ كۈن بويى قىرىلماقتىمىز، بوغۇزلىنىشنى كۈتۈپ تۇرغان قويلاردەك ھېسابلانماقتىمىز« ـ »زەب.»** 22:44 ـ نەقىل كۈلتۈرۈلگەن
بۇ ئايەت بويىچە ئىشەنگۈچىلەر خۇدانىڭ يولدا، خۇدانى دەپ كۆپ جاپا-مۇشەققەتلەرگە ۋە زىيانكەشلىككە تۇچرىشى مۇمكىن.

■ **8:36** زەب. 22:44□ 1 كور. 9:4□ 2 كور. 11.4:

□ **8:38 »پەرىشتىلەر بولسۇن جىن-شەيتان ھۆكۈمرانلار بولسۇن،...»** ـ »جىن-شەيتان ھۆكۈمرانلار« بولسا گېرىك تىلدا پەقەت »ھۆكۈمرانلار«لا
دېيىلىدۇ. ئىنجىلدا بۇ سۆز ئادەتتە جىن-شەيتانلارنى كۆرسىتىدۇ »)ئەف.» 12:6 نى كۆرۈڭ.(**»ھەرقانداق روھىي كۈچلەر بولسۇن«** ـ گېرىك تىلدا
»ھەرقانداق كۈچلەر بولسۇن.«

□ **9:1 »مەن مەسىھتە ھەققەتنى سۆزلەيمەن«** ـ »مەسىھتە«: »مەسىھگە مەنسۇپ بولۇپ، ئۇنىڭ يېتەكچىلىكىدە، ئۇنىڭدىن ئىلتىپات، كۈچ-قۇدرەتنى
ئالغاندا.....« دېگەن مەنىدە. »كىرىش سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **9:1** رىم. 9:1□ 2 كور. 23:1□ 31:11□ گال. 20:1□ فىل. 8:1□ 1 تىس. 5:2□ 27.5:

□ **4-9:3 »ئۇلارغا ئوغۇللۇق ھوقۇقى،... ۋە تەۋرات ۋەدىلىرى نېسىۋە قىلىندى«** ـ »ئوغۇللۇق ھوقۇقى« دېگەنلىك، مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا ئوغۇل
بولۇشتىكى ئىمتىياز. ■ **4-9:3** مىس. 32:32□ رىم. 1:10□ مىس. 22:4□ قان. 6:7□ رىم. 17:2□ 2:3□ ئەف. 12.2:

5 تۆلۈغ ئىبراني ئاتا-بوۋىلىرى ئۇلارنىڭكىدۇر، جىسماني جەھەتتە مەسىھ ئۇلارنىڭ ئەجدادىدۇر. ئۇ بارلىق
مەۋجۇدات ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرگۈچى، مەڭگۈ مۇبارەك خۇدادۇر. ئامىن! □ ■

6 ـ بىراق خۇدانىڭ ئىسرائىلغا بولغان سۆزى بىكار بولدى، دېمەيمەن، چۈنكى ئىسرائىلدىن بولغانلارنىڭ ھەممىسلا
ھەققىي ئىسرائىل ھېسابلانمايدۇ،■

7 شۇنىڭدەك، ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى بولىسىمۇ، ھەممىسلا ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى ھېسابلانمايدۇ. چۈنكى مۇقەددەس
يازمىلاردا ئىبراھىمغا: »ئىسھاقتىن تۇرەلگەنلەرلا سېنىڭ نەسلىڭ ھېسابلىنىدۇ« ـ دېيىلگەن. □ ■

8 دېمەك، جىسماني جەھەتتىن ئىبراھىمدىن تۇرەلگەن پەرزەنتلەر خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى بولۇۋەرمەيدۇ، بەلكى
خۇدانىڭ ۋەدىسى ئارقىلىق تۇرەلگەنلەر ئىبراھىمنىڭ ھەققىي نەسلى ھېسابلىنىدۇ.■

9 چۈنكى خۇدانىڭ بەرگەن ۋەدىسى مۇنداق ئىدى: »بۇلەر يىلى مۇشۇ چاغدا قايتىپ كېلىمەن، ساراھ بىر ئوغۇلغا
ئانا بولىدۇ.«□ ■

10 ئۇنىڭ ئۈستىگە، رىۋكاھ بىر ئەردىن، يەنى ئەجدادىمىز ئىسھاقتىن قوشكېزەككە ھاملىدار بولغاندا، ■

11-12 پەرزەنتلىرى تېخى تۇغۇلمىغاندا، ھېچقانداق ياخشى ياكى يامان ئىشنىمۇ قىلماستا، خۇدا ئۆزىنىڭ ئادەملەرنى
تاللاشتىكى مۇددىئاسىنىڭ ئۇلارنىڭ قىلغان ئىش-ئەمەللىرىگە ئەمەس، پەقەت چاقىرغۇچى بولغانلىقى ئىرادىسىگە
ئاساسلانغانلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، رىۋكاھغا: »چوڭى كىچىكنىڭ خىزمىتىنى قىلىدۇ« ـ دېيىلگەندى.□ ■

13 خۇددى يەنە مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: »ياقۇبنى سۆيدۇم، ئەساۋدىن نەپرەتلەندىم.«□ ■

14 ئۇنداقتا، بۇلارغا نېمە دەيلى؟ خۇدادا ئادالەتسىزلىك بارمۇ؟ ھەرگىز يوق! ■

15 چۈنكى خۇدا مۇساغا مۇنداق دېگەن: ـ
»كىمگە رەھىم قىلغۇم كەلسە، شۇنىڭغا رەھىم قىلىمەن،
كىمگە ئىچ ئاغرىتقۇم كەلسە، شۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىمەن.«□ ■

□ **9:5 »تۆلۈغ ئىبراني ئاتا-بوۋىلىرى« ـ** دېمەك، ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپ، يۈسۈپ ۋە يەھۇدا قاتارلىقلار. **»جىسماني جەھەتتە مەسىھ ئۇلارنىڭ ئەجدادىدۇر« ـ** دېمەك، مەسىھنىڭ تۇغۇلۇشىنىڭ **روھي جەھەتتىمۇ** بار ئىدى ـ ئۇ ھەم ئىنسانىدىن)پاك ئىسرائىلىق قىز مەريەمدىن(ھەم مۇقەددەس روھىدىن تۇغۇلغان. **«...□□□□ ئۇلارنىڭ ئەجدادىدۇر. ئۇ بارلىق مەۋجۇدات ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرگۈچى، مەڭگۈ مۇبارەك خۇدادۇر. ئامىن«! ـ** روسۇل پاۋلۇسقا ئەڭ دەرد يەتكۈزىدىغان ئىش ـ مەسىھ ئىسرائىلدا تۇغۇلغان ۋە تولۇق خۇدالىق تەبىئىتى بولىسىمۇ، ئىسرائىللار ئۆزلىرى ئۈنى، يەنى ئۆز مەسىھىنى ھېچ تونۇمايتتى.

■ **9:5** يەر. 6:23□ يۇھ. 1:1□ روس. 28:20□ رىم. 4:1□ ئىبر. 10.1□9□8:

■ **9:6** چۈل. 19:23□ يۇھ. 39:8□ رىم. 28:2□ 3:3□ 2تىم. 13.2:

□ **9:7 »ئىسھاقتىن تۇرەلگەنلەرلا سېنىڭ نەسلىڭ ھېسابلىنىدۇ« ـ** »يار.» 12:21). بۇ سۆز ئىنتايىن قىسقا بولۇپ، تولۇق مەنىسى: »مەن ساكا ۋەدە قىلغان ئەۋلادلىرىڭ، يەنى پۈتكۈل دۇنياغا بەختىمنى يەتكۈزىدىغان ئەۋلادلىرىڭ ئىسمائىلدىن ئەمەس، ئىسھاقتىنلا كېلىپ چىقىدۇ« دېگەندەك.

■ **9:7** يار. 12:21□ گال. 29:3□ 23:4□ ئىبر. 18.11:

■ **9:8** گال. 28.4:

□ **9:9 »بۇلەر يىلى مۇشۇ چاغدا قايتىپ كېلىمەن، ساراھ بىر ئوغۇلغا ئانا بولىدۇ« ـ** »يار.» 10:18، .(14 بۇ ئايەتتە دېيىلگەن »ئوغۇل« ئىسھاق بولىدۇ.

■ **9:9** يار. 10.18:

■ **9:10** يار. 21.25:

□ **9:11-12 »خۇدا ئۆزىنىڭ ئادەملەرنى تاللاشتىكى مۇددىئاسىنىڭ ئۇلارنىڭ قىلغان ئىش-ئەمەللىرىگە ئەمەس، پەقەت چاقىرغۇچى بولغانلىقى ئىرادىسىگە ئاساسلانغانلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن...» ـ** »چاقىرغۇچى بولغان« ـ خۇدا ئۆزى، ئەلۋەتتە. **»چوڭى كىچىكنىڭ خىزمىتىنى قىلىدۇ« ـ** »يار.» 23:25). قوشكېزەكنىڭ كىچىكى ياقۇپ، چوڭى ئەساۋ بولىدۇ.■ **9:11-12** يار. 23.25:□ **9:13 »ياقۇبنى سۆيدۇم، ئەساۋدىن نەپرەتلەندىم« ـ** تەۋرات، »مال.» .3-2:1 ■ **9:13** مال. 3.1-2:■ **9:14** قان. 4:32□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 10.34:□ **9:15 »كىمگە رەھىم قىلغۇم كەلسە، شۇنىڭغا رەھىم قىلىمەن، كىمگە ئىچ ئاغرىتقۇم كەلسە، شۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىمەن« ـ** »مىس.» 19:33. ■ **9:15** مىس. 19.33:

16 دېمەك، بۇ ئىش ئىنساننىڭ ئىرادىسىگە ياكى ئۇلارنىڭ تىرىشچانلىقىغا ئەمەس، بەلكى رەھىمدىللىق كۆرسەتكۈچى
خۇداغا باغلىقتۇر.
17 چۈنكى خۇدا مۇقەددەس يازمىلاردا پىرئەۋنگە مۇنداق دېگەن: ـ »مېنىڭ سېنى تىكلىشىمدىكى مەقسەت دەل
شۇكى، قۇدرىتىمنى ئۈستۈڭدە كۆرسىتىش ھەمدە ناممىنىڭ پۈتكۈل جاھانغا جاكارلىنىشى.« □ ■
18 دېمەك، خۇدا خالىغىنىغا رەھىم قىلىدۇ، خالىغىنىنى تاش يۈرەك قىلىدۇ.

خۇدانىڭ غەزىپى ۋە شاپائىتى

19 ئەمدى بەلكىم سەن ماڭا: »خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ھېچكىم قارشى چىقالمايدىغان تۇرسا، ئۇنداقتا خۇدا نېمە
ئۈچۈن ئىنسانىنى ئەيىبلەيدۇ؟« ـ دېيىشىڭ مۇمكىن.
20 بىراق، ئەي ئىنسان، خۇدا بىلەن تاكالاشقۇدەك كىمسەن؟ قېلىپتا شەكىللەندۈرۈلۈۋاتقان نەرسە ئۆزىنى
شەكىللەندۈرگۈچىگە: ـ
»مېنى نېمە ئۈچۈن بۇنداق ياسىدىڭ؟« ـ دېيەلەمدۇ؟ ■
21 خۇمدانچىنىڭ ئوخشاش بىر كاللەك لايدىن ئېسىل ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ، شۇنداقلا ئادەتتىكى ئورۇنغا
ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ ياساش ھوقۇقى يوقمۇ؟ □ ■
22 خۇدا ئۆز غەزىپىنى كۆرسىتىشنى ۋە كۈچ-قۇدرىتىنى تونۇتۇشنى نىيەت قىلغان بولسا، غەزىپىگە لايىق بولغان،
ھالاكەتكە تەييارلانغان »قاچىلار«غا ئادەتتىن تاشقىرى سەۋرچانلىق بىلەن كۆكسى-قارنىنى كەڭ قىلىپ كەلگەن
بولسا، ئۇنىڭغا نېمە بوپتۇ؟ □
23-24 ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۆزىنىڭ رەھىم-شەپقىتىنىڭ نىشانى قىلغان ۋە شان-شەرەپكە مۇيەسسەر بولۇشقا ئالدىنئالا
تەييارلىغان »قاچىلار«دا، يەنى ئۆزى يەھۇدىيلار ئارىسىدىنلا ئەمەس، بەلكى ئەللەر ئارىسىدىمۇ چاقىرغان بىزلەردە
شان-شەرىپىنىڭ چەكسىزلىكىنى نامايان قىلىش ئۈچۈن شۇنداق قىلىشنى خالىغان بولسا، بۇنىڭغا نېمە بوپتۇ؟□
25 بۇ خۇددى خۇدانىڭ ھوشىيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئېيتقىنىدەك: ـ
»ئەسلى خەلقىم ھېسابلانمىغان خەلقنى خەلقىم،

□ **9:17 »چۈنكى خۇدا مۇقەددەس يازمىلاردا پىرئەۋنگە مۇنداق دېگەن«...:** ـ پىرەۋن مىسىردىكى پادىشاھ بولۇپ، ئىسرائىللارنى قۇللۇققا سالغان. ئۇ خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق كەلگەن پەرمانلىرىغا زور قارشىلىق كۆرسەتكەن ۋە بارغانسېرى خۇداغا قاراپ ئۆز كۆڭلىنى تاش قىلىپ ئۆزىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىغان. بىراق ئاخىر بىرىپ خۇدا ئۆزىنىڭ شان-شەرىپىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، »مىسىردىن چىقىش«تا خاتىرىلەنگەندەك، »خۇدا پىرەۋنىڭ كۆڭلىنى قاتتىق قىلدى« (12:9) ۋە شۇنىڭ بىلەن ئىسرائىلنى ئۆزىنىڭ قولىدىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن نۇرغۇن مۇجىزىلەرنى ياراتتى. **»مېنىڭ سېنى تىكلىشىمدىكى مەقسەت دەل شۇكى، قۇدرىتىمنى ئۈستۈڭدە كۆرسىتىش ھەمدە ناممىنىڭ پۈتكۈل جاھانغا جاكارلىنىشى«** ـ »مىس.«، 16:9.

■ **9:17** مىس. 16.9:

■ **9:20** يەش. 16:29□ 9:45□ يەر. 6.18:

□ **9:21 »خۇمدانچىنىڭ ئوخشاش بىر كاللەك لايدىن ئېسىل ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ، شۇنداقلا ئادەتتىكى ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ ياساش ھوقۇقى يوقمۇ؟«** ـ »ئېسىل ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ... ئادەتتىكى ئورۇنغا ئىشلىتىدىغان قاچىمۇ...« نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ مەسىلەن، بىر قاچىدا ئۆزي خوجايىنى شاراب ئىچىدۇ، باشقا بىر قاچىغا بالنىڭ تەرەتلىرى ئېلىنىدۇ. ئىككىسىنىڭ ئۆز ئىشلىتىش ئورنى بار، بىراق بۇلارنىڭ بىرى »ئېسىل« بىرى »ئادەتتىكى« دەپ ھېسابلىنىدۇ.

■ **9:21** 2تىم. 20.2:

□ **9:22 »ھالاكەتكە تەييارلانغان »قاچىلار««** ـ ياكى »ئۆزلىرىنى ھالاكەتكە تەييارلىغان »قاچىلار.««

□ **9:23-24 »خۇدا ئۆز غەزىپىنى كۆرسىتىشنى ۋە كۈچ-قۇدرىتىنى تونۇتۇشنى نىيەت قىلغان بولسا، غەزىپىگە لايىق بولغان، ھالاكەتكە تەييارلانغان »قاچىلار«غا ئادەتتىن تاشقىرى سەۋرچانلىق بىلەن كۆكسى-قارنىنى كەڭ قىلىپ كەلگەن بولسا، ئۇنىڭغا نېمە بوپتۇ؟ ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۆزىنىڭ رەھىم-شەپقىتىنىڭ نىشانى قىلغان ۋە شان-شەرەپكە مۇيەسسەر بولۇشقا ئالدىنئالا تەييارلىغان »قاچىلار«دا، يەنى ئۆزى يەھۇدىيلار ئارىسىدىنلا ئەمەس، بەلكى ئەللەر ئارىسىدىمۇ چاقىرغان بىزلەردە شان-شەرىپىنىڭ چەكسىزلىكىنى نامايان قىلىش ئۈچۈن شۇنداق قىلىشنى خالىغان بولسا، بۇنىڭغا نېمە بوپتۇ؟« ـ** (22-24□□□□□) ئۇقۇرمەنلەر دىققەت قىلسا بىلىدۇكى، پاۋلۇس ئۆزىنىڭ ئۆتىشۋ مۇھىم سوئالىغا جاۋاب بەرمەيدۇ. سوئالنىڭ ئومۇمىي شەكلى: »خۇدا شۇنداق قىلىشنى خالىغان بولسا ئەمدى بىزنىڭ قانداقتۇ ئۇنىڭ بىلەن تاكاللىشىش ھوقۇقىمىز بار؟« دېگەندەك. ئەينى ئەھۋال ئۇنىڭ دېگىنىدەك بولسۇن ياكى بولمىسۇن، بۇ بىزنىڭ ئىشىمىز ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭكىدۇر. بىزگە نىسبەتەن ئەڭ مۇھىمى شۇكى، گۇناھىمىزدىن قۇتۇلۇشنى خالىساقلا، خۇدا ئۆزى مەسىھنىڭ قۇربانلىقى ئارقىلىق تەييارلىغان توۋا قىلىش ئېتىقادلىق يولىنى ئالدىمىزغا ئوچۇق قىلدى.

ئەسلى سۆيمىگەنلەرنى سۆيگەنلىرىم دەيمەن«؛□ ■

26 ۋە يەنە: ـ »بۇرۇن ئۇلارغا: »سىلەر مېنىڭ خەلقىم ئەمەسسىلەر« دېيىلگەن جايدا،
كەلگۈسىدە دەل شۇ جايدا ئۇلارغا »تىرىك خۇدانىڭ ئوغۇللىرى«! دېگەن نام بېرىلىدۇ.«□ ■

27 يەشايا پەيغەمبەرمۇ ئىسرائىل توغرۇلۇق مۇنداق جاكارلىغاندىكى: ـ
»ئىسرائىللارنىڭ سانى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك كۆپ بولسىمۇ، لېكىن پەقەت بىرلا »قالدى« قۇتقۇزۇلىدۇ؛ ■

28 چۈنكى، پەرۋەردىگار تۆز ئىشىنى تۆگىتىۋېتىپ، ھەققانىيلىق بىلەن تېزدىن ئۇنى ئىجرا قىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ يەر يۈزىدە
ھۆكۈمنى تەلتۈكۈس ۋە تېز ئىجرا قىلىدۇ.«□ ■

29 يەشايا پەيغەمبەر يەنە ئالدىن ئېيتقىنىدەك: ـ »ئەگەر ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار بىزگە
بىر نەسىل قالدۇرمىغان بولسا، سودوم شەھىرىدەك، گومورىرا شەھىرىدەك يوقالغان بولاتتۇق.«□ ■

ئىسرائىللارنىڭ پۈتلىشىپ كېتىشى

30 ئۇنداقتا، بۇلارغا نېمە دېيىشىمىز كېرەك؟ ھەققانىيلىققا ئىنتىلمىگەن ئەللىكلەر ھەققانىيلىققا، يەنى ئېتىقادقا
ئاساسلانغان بىرخىل ھەققانىيلىققا ئېرىشتى. □

31 لېكىن ئىسرائىل ھەققانىيلىقنى كۆرسەتكەن تەۋرات قانۇنىغا ئىنتىلگىنى بىلەن قانۇننىڭ تەلىپىگە يېتەلمىدى.■

32 نېمە ئۈچۈن؟ چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەققانىيلىققا ئىنتىلىشى ئېتىقاد بىلەن ئەمەس، بەلكى »ساۋابلىق ئىشلار« بىلەن
ئىدى. ئۇلار »پۈتلىكاشاڭ تاش«قا پۈتلىشىپ يېقىلىپ چۈشتى؛ □

33 خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:
»خەلقنى پۈتلىشىدىغان پۈتلىكاشاڭ تاشنى،
ئادەمنى يېقىتىدىغان قورام تاشنى زىئونغا قويىدۇم،

□ **9:25 »ئەسلى خەلقىم ھېسابلانمىغان خەلقنى خەلقىم، ئەسلى سۆيمىگەنلەرنى سۆيگەنلىرىم دەيمەن« ـ »ھوش.» 23:2.**

■ **9:25** ھوش. 252:

□ **9:26 »بۇرۇن ئۇلارغا: »سىلەر مېنىڭ خەلقىم ئەمەسسىلەر« دېيىلگەن جايدا، كەلگۈسىدە دەل شۇ جايدا ئۇلارغا »تىرىك خۇدانىڭ ئوغۇللىرى«! دېگەن نام بېرىلىدۇ« ـ »ھوش.» 10:1.**

■ **9:26** ھوش. 1:2□ 1 پېت. 10.2:

■ **9:27** يەش. 22.10:

□ **9:28 »ئىسرائىللارنىڭ سانى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك كۆپ بولسىمۇ، لېكىن پەقەت بىرلا »قالدى« قۇتقۇزۇلىدۇ؛ چۈنكى، پەرۋەردىگار تۆز ئىشىنى تۆگىتىۋېتىپ، ھەققانىيلىق بىلەن تېزدىن ئۇنى ئىجرا قىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ يەر يۈزىدە ھۆكۈمنى تەلتۈكۈس ۋە تېز ئىجرا قىلىدۇ« ـ (28-27-□□□□□)** »يەش.» 23-22:10. بەزى كونا كۆچۈرمە يازمىلاردا يەشايانىڭ بېشارىتى سەل قىسقىراق: »پەرۋەردىگار بۇ يەر يۈزى ئۈستىدىن چىقارغان ھۆكۈمنى تەلتۈكۈس ۋە تېز ئىجرا قىلىدۇ« دەپ نەقىل كەلتۈرۈلىدۇ.

■ **9:28** يەش. 22□10: 23.

□ **9:29 »ئەگەر ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگار بىزگە بىر نەسىل قالدۇرمىغان بولسا، سودوم شەھىرىدەك، گومورىرا شەھىرىدەك يوقالغان بولاتتۇق« ـ »يەش.» 9:1.** ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا سودوم ۋە گومورىرا شەھەرلىرىنى رەزىللىكى تۆپەيلىدىن ئۈستىگە ئوت ۋە گۈنگۈرت ياغدۇرۇپ يوقاتقان »)يار.» 19-باب.(

■ **9:29** يار. 24:19□ يەش. 9:1□ 19:13□ يەر. 40:50□ ئەز. 46.16:

□ **9:30 »ئەللىكلەر« ـ** يەنى »يەھۇدىي ئەمەسلەر.«

■ **9:31** رىم. 2:10□ 7.11:

□ **9:32 »ئۇلارنىڭ ھەققانىيلىققا ئىنتىلىشى ئېتىقاد بىلەن ئەمەس، بەلكى »ساۋابلىق ئىشلار« بىلەن ئىدى« ـ** »ساۋابلىق ئىشلار«: ـ ئۇقۇرمەنلەرگە مۇئىنۇ مەكتۇپتىن ھازىر ئايان بولىدۇكى، خۇدا ئالدىدا بىزگە ھېچ ئىش »ساۋاب« ھېسابلانمايدۇ؛ ھەققانىيلىق پەقەت ئۇ ئۆۋەتكەن مەسىھكە باغلىغان ئېتىقادتىن كېلىدۇ. شۇنىڭا »ساۋابلىق ئىشلار« »)خۇدا بۇ ئىشلار ئارقىلىق ماڭا ساۋاب قوشۇپ بېرىدۇ« دېگەن مەنىدە چۈشىنىگەن بولساڭ(خۇدا ئالدىدا قەتئىي مەۋجۇت ئەمەستۇر.

ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچى ھەرگىز يەرگە قارىتىلىپ قالماس.»□ ■

10

1 قېرىنداشلار، يۈرەك ئىنتىزارىم، شۇنداقلا خۇداغا يېلىنىشىم ئىسرائىللارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈندۇر.

2 چۈنكى شۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئۇلارنىڭ خۇداغا ھەققەتەنمۇ قىزغىن ئىنتىلىشى بار، بىراق ئۇلارنىڭ ئىنتىلىشى ھەقىقىي بىلىم ئۈستىگە قۇرۇلغان ئەمەس.□ ■

3 چۈنكى ئۇلار خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىنى بىلمىگەچكە، ئۆنىڭ ئورنىغا ئۆزلىرىنىڭ ھەققانىيلىقىنى تىكلەشكە تىرىشىپ، خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىغا بويسۇنمىدى.

4 چۈنكى تەۋرات قانۇنىنىڭ نىشان-مەقسىتى مەسىھنىڭ ئۆزىدۇر؛ شۇنىڭ بىلەن ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ھەربىرى ئۈچۈن ھەققانىيلىق بار بولدى.□ ■

5 چۈنكى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشتىن كەلگەن ھەققانىيلىق ھەققىدە مۇسا پەيغەمبەر مۇنداق يازغان؛ »قانۇنىنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلغانلار شۇ ئىشلىرىدىن ھاياتلىق تاپىدۇ.«□ ■

6 لېكىن ئېتىقادتىن بولغان ھەققانىيلىق مۇنداق دەيدۇ: ـ »كۆكلۈكىدە: ـ »كىم ئاسمانغا چىقار؟« (يەنى »كىم مەسىھنى ئاسماندىن ئېلىپ چۈشۈرەر؟«)■

□ **9:33 »ئادەمنى يىقىتىدىغان قورام تاشنى زىئونغا قويىدۇم«** ـ »زىئون« دېگەن، يېرۇسالېمنىڭ يا كى ئىسرائىلنىڭ بىر شېئىرنى نامى. **»خەلقنى پۈتلىشىدىغان پۈتلىكاشاڭ تاشنى، ئادەمنى يىقىتىدىغان قورام تاشنى زىئونغا قويىدۇم، ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچى ھەرگىز يەرگە قارىتىلىپ قالماس«** ـ تولۇق بېشارەت »يەش.» 14:8، 16:28دە تېپىلىدۇ. ئوقۇرمەن بۇ ئايەتلەرنى ئۆزى ئوقۇسا ئۇنىڭدىن بۇ تاشنىڭ ئېيسا مەسىھنىڭ ئىگەنلىكىنى كۆرەلەيدۇ. ئۇنى قوبۇل قىلىغانلار ھەققانىيلىققا ئېرىشمەيدۇ، ئۇنى قوبۇل قىلغانلار ھەققانىي قىلىنىپ تىك تۇرىدۇ.

■ **9:33** زەب. 12:2□ 22:118□ يەند. 20:16□ يەش. 14:8□ 16:28□ يەر. 7:17□ مات. 42:21□ 1 پېت. 6.2:

□ **10:2 »ئۇلارنىڭ (يەھۇدىيلارنىڭ) خۇداغا ھەققەتەنمۇ قىزغىن ئىنتىلىشى بار، بىراق ئۇلارنىڭ ئىنتىلىشى ھەقىقىي بىلىم ئۈستىگە قۇرۇلغان ئەمەس«** ـ »ھەقىقىي بىلىمگە ئۈستىگە قۇرۇلغان ئەمەس«: يەھۇدىيلارنىڭ كۆپ دىنىي مەزھەپدىكىلەرگە نىسبەتەن ئەڭ مۇھىم ئىش تەۋرات قانۇنى ئۈستىدىكى »بىلىم« ۋە »بىلىم ئاشۇرۇش« ئىدى. شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇسنىڭ بۇ سۆزى ئىشەنمىگەن يەھۇدىيلارغا بەك ئېغىر كېلىشى مۇمكىن ئىدى.

■ **10:2** روس. 3:22□ رىم. 31:9□ گال. 17.4:

□ **10:4 »تەۋرات قانۇنىنىڭ نىشان-مەقسىتى مەسىھنىڭ ئۆزىدۇر«** ـ گرېك تىلىدا »نىشان-مەقسەت« دېگەننىڭ »خاتىمە« دېگەن يەنە بىر مەنىسىمۇ بار. دېمەك، ئايەتنىڭ مەنىسى: (1) خۇدانىڭ تەۋرات قانۇنىدا بولغان مەقسىتى ئىنسانغا ئۆز گۈناھىنى تونۇتۇپ، مەسىھنىڭ قۇتقۇزۇشىغا موھتاج بولغانلىقىنى بىلدۈرۈشتىن ئىبارەت ئىدى، شۇنىڭا خۇدا قانۇنىنى بەرگەن ۋاقتىدا مەسىھنىڭ دۇنياغا كېلىشىنى كۆزلىگەنىدى؛ (2) مەسىھ ئۆزى تەۋرات قانۇنىنى مۇكەممەل ئەمەلگە ئاشۇردى، جۈملىدىن تەۋرات قانۇنى تەلەپ قىلغان، شۇنداقلا بېشارەت بەرگەن گۈناھنى يۇيىدىغان قۇربانلىقنى قىلدى؛ (3) مەسىھ تەۋرات قانۇنىنى تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرغاندىن كېيىن، ئېتىقاد قىلغۇچىلار ئۈچۈن قانۇنىڭ ھېچ تەلىپى قالمىدى (4:7□□ كۆرۈڭ.(مەزكۇر ئايەت بۇ مەنىلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ■ **10:4** مات. 17:5□ روس. 38:13□ 2 كور. 13:3□ گال. 24.3: □ **10:5 »قانۇنىنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلغانلار شۇ ئىشلىرىدىن ھاياتلىق تاپىدۇ«** ـ »لاۋ.» 5:18 ۋە يەنە »قان.» 1:4، 24:6. ■ **10:5** لاۋ. 5:18□ ئەز. 11:20□ گال. 12.3:

■ **10:6** قان. 12.30:

7 ۋە يا كى »ھاڭ تېگىگە كىم چۈشەر؟«)يەنى »مەسىھنى تۆلۈمدىن كىم قايتۇرار؟«) ـ دېمىگىن.» ■
8 ئەمدى شۇ ھەققانىيلىق نېمە دەيدۇ؟ ـ »سۆز- كالام ساڭا يېقىندۇر، تىلىڭدا ۋە دىلىڭدىدۇر«! ـ بۇ سۆز- كالام
دەل بىز جاكارلايدىغان ئېتىقادنىڭ سۆزىدۇر.» ■
9 دېمەك، »ئەيسانىڭ رەب ئىكەنلىكىنى ئاغزىڭ بىلەن ئېتىراپ قىلساڭ ۋە قەلبىڭدە خۇدانىڭ ئۇنى تۆلۈكلەر ئارىسىدىن
تىرىلدۈرگەنلىكىگە ئىشەنسەڭ، قۇتقۇزۇلسەن«!
10 چۈنكى ئىنسان قەلبىدە ئېتىقاد قىلىش بىلەن ھەققانىي قىلىنىدۇ، ئېغىزىدا ئېتىراپ قىلىش بىلەن نىجاتقا ئېرىشىدۇ.
11 مۇقەددەس يازمىلاردا دېيىلگەندەك، »ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچىنىڭ ھەرىبىرى ھەرگىز يەرگە قارىتىلماس.« » ■
12 چۈنكى بۇ جەھەتتە يەھۇدىيلار بىلەن گېرىكلارنىڭ پەرقى يوق؛ ھەر ئىككىسىنىڭ رەبىي ھەممىنىڭ رەببىدۇر ۋە
ئۇزىگە ندا قىلغانلارنىڭ ھەممىسگە مول بايلىقلىرىنى ئايىمايدۇ. » ■
13 چۈنكى: »كىمدىكىم رەبنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلسا قۇتقۇزۇلىدۇ.»» ■
14 لېكىن رەبگە ئىشەنمىگەن كىشى قاندىقۇ ئۇنىڭغا ندا قىلالىسۇن؟ ئۇ توغرۇلۇق ئاڭلىمىغان كىشى قاندىقۇ ئۇنىڭغا
ئىشەنسۇن؟ خۇش خەۋەر جاكارلىغۇچى بولمىسا، ئۇلار ئۇنى قاندىقۇ ئاڭلىيالىسۇن؟
15 شۇ جاكارلىغۇچىلار ئەۋەتىلمىگەن بولسا، خۇش خەۋەرنى قاندىقۇ يەتكۈزەلىسۇن؟ مۇقەددەس يازمىلاردا
يېزىلغىنىدەك: »ئامان-خاتىرجەملىك توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى، بەخت-سائادەت توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى
يەتكۈزگەنلەرنىڭ ئاياغلىرى نېمىدېگەن گۈزەل-ھە.«!» ■
16 بىراق، خۇددى يەشايا پەيغەمبەرنىڭ »ئى پەرۋەردىگار، بىزنىڭ خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەندى؟« دېگىنىدەك

» 10:7 »لېكىن ئېتىقادىمىز بولغان ھەققانىيلىق مۇنداق دەيدۇ: ـ »كىم ئاسمانغا چىقار؟«)يەنى »كىم مەسىھنى ئاسماندىن ئېلىپ
چۈشۈرەر؟«) ۋە يا كى »ھاڭ تېگىگە كىم چۈشەر؟«)يەنى »مەسىھنى تۆلۈمدىن كىم قايتۇرار؟«) ـ دېمىگىن» ـ (7-6-□□□□) نەقىل كەلتۈرۈلگەن
ئىككى ئايەت: ـ »قان.» 12:30-13.
بۇ سرلىق گەپلەرنىڭ ئاجايىب مەنىلىرى بەلكىم مۇنداق:
(1) »كىممۇ ئاسمانغا چىقار؟« ـ »كىممۇ خۇدانىڭ ئاسمان پەلەكتىكى يۇقىرى تەلەپ قىلغان ھەققانىيلىقىغا يېتەلىسۇن؟« دېگەنلىكتۇر. لېكىن ئەگەر
بىرسى: »ھەققانىيلىقىم مۇكەممەل، »ئاسمانغا چىقىۋەتكەن«« دېگەن بولسا، بۇ دېگىنى »مەن مەسىھكە ئوخشاش ھەققانى« دېگەنگە باراۋەر بولۇپ،
خۇدانىڭ مەسىھتە كۆرسەتكەن مۇكەممەل ھەققانىيلىقىغا ئاھانەت قىلغان بولىدۇ. بۇنداق دېيىشى بەرىبىر مەسىھنى تۆزىنىڭ پەسكەش »ھەققانىيلىقى«نىڭ
دەرىجىسىگە چۈشۈرۈپ، »مەسىھنى ئاسماندىن چۈشۈرمەكچى« بولغىنى.
(2) »كىممۇ ھاڭنىڭ تېگىگە چۈشەر؟« دېيىشى، بىر كىشى تۆز گۈناھىنىڭ بەدىلىنى تۆلەمەكچى بولۇپ دوزاختا بىر مەزگىل تۇرسام ئاندىن گۈناھىمدىن
خالاس بولىمەن« دېمەكچى بولغىنى؛ بۇ، مەسىھنىڭ تۆلۈمىدە گۈناھىمىز تۆچۈن جازا تارتىپ بەدەل تۆلىشىنىڭ ماڭا)شۇندىقلا ھېچكىمگە(كېرىكى يوق؛
مۇشۇنداق دېگەن كىشى »مەسىھنى تۆلۈمدىن كىم قايتۇرار« دېگەن بولىدۇ، يەنى »مەسىھنى تۆلۈم يولىدىن قايتۇرۇش كېرەك، تۆنۈگۈ تۆلۈشى كېرەكسىز،
ئەھمىيىتى ئىشتۇر« دېگۈچى بولىدۇ.
يېغىپ ئېيتقاندا، ھېچكىم تۆزىگە تايىنىپ خۇدانىڭ مۇكەممەل ھەققانىيلىقىغا يېتەلمەيدۇ؛ ھېچكىم تۆز گۈناھى ئۈچۈن تۆزى بەدەل تولىيەلمەيدۇ.
■ 10:7 قان. 1330:
» 10:8 »سۆز- كالام ساڭا يېقىندۇر، تىلىڭدا ۋە دىلىڭدىدۇر«! ـ »قان.» 14:30.
■ 10:8 قان. 12-14.30:
» 10:11 »ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچىنىڭ ھەرىبىرى ھەرگىز يەرگە قارىتىلماس« ـ »يەش.» 16:28.
■ 10:11 يەش. 16:28□ رىم. 33.9:
» 10:12 »چۈنكى بۇ جەھەتتە يەھۇدىيلار بىلەن گېرىكلارنىڭ پەرقى يوق« ـ دېمەك، »بۇ جەھەتتە)مەسىھ ئارقىلىق نىجاتقا ئېرىشىشتە(يەھۇدىيلار
بىلەن يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ پەرقى يوق.«
■ 10:12 روس. 9:15□ رىم. 22.3:
» 10:13 »كىمدىكىم رەبنىڭ نامىنى چاقىرىپ ندا قىلسا قۇتقۇزۇلىدۇ« ـ »يو.» 32:2.
■ 10:13 يو. 32:2□ روس. 21.2:
» 10:15 »ئامان-خاتىرجەملىك توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى، بەخت-سائادەت توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگەنلەرنىڭ ئاياغلىرى نېمىدېگەن
گۈزەل-ھە!» ـ »يەش.» 7:52، »ناھ.» 15:1. مەنىسى بەلكىم »خۇش خەۋەر يەتكۈزگەنلەر كەلگەندەك ۋاقىتدا كەلگەن«! دېگەننى تۆز ئىچىگە
ئالىدۇ.
بەزى كونا كۆچۈرمە يازمىلاردا »بەخت-سائادەت توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى...» دېگەن سۆزلەر تېپىلمايدۇ. ■ 10:15 يەش. 7:52□ ناھ.
1.2:

هەممە ئادەم خۇش خەۋەرگە ئىتائەت قىلغان ئەمەس. □ ■
17 شۇڭا ئېتىقاد خەۋەرنى ئاڭلاشتىن كېلىدۇ ۋە شۇ خەۋەر مەسىھ توغرۇلۇق سۆزدە ئاڭلىنىلىدۇ.□
18 لېكىن شۇنى سورايمەنكى، ئۇلار شۇ خەۋەرنى ئاڭلىمىغانمىدۇ؟ ئەلۋەتتە ئاڭلىدى: ـ «ئۇلارنىڭ ساداسى پۈتكۈل دۇنياغا،
سۆزلىرى يەر يۈزىنىڭ قەرلىرىگە يەتتى.»□ ■
19 يەنە شۇنى سورايمەنكى، ئىسرائىللار شۇ خەۋەردىن ۋاقىپ بولمىغانمىدۇ؟ ئالدى بىلەن، مۇسا ئىسرائىلغا مۇنداق
بېشارەت بەرگەن: ـ
»»ھېچ خەلق ئەمەس« بولغان بىر خەلق ئارقىلىق سىلەردە ھەسەت قوزغايمەن،
نادان بىر خەلق ئارقىلىق غەزىپىڭلارنى قوزغايمەن.»□ ■
20 كېيىن، يەشايا پەيغەمبەر ئىنتايىن يۈرەكلىك ھالدا شۇ بېشارەتنى بېرىپ: ـ
»ئۆزۈمگە ئىنتىلمىگەنلەرگە ئۆزۈمنى تاپقۇزدۇم،
مېنى سورىمىغانلارغا ئۆزۈم كۆرۈندۇم« ـ دېدى.□ ■
21 لېكىن، ئۇ ئىسرائىللار ھەققىدە: ـ
»مەن كۈن بويى بۇ ئىتائەتسىز ۋە تەرسا خەلققە قوللىرىمنى ئۇزىتىپ ئىنتىلىپ كەلدىم«! ـ دەيدۇ.□ ■

11

خۇدانىڭ ئىسرائىل توغرۇلۇق مەقسىتىنىڭ ئاخىرىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى

1 ئۇنداقتا، شۇنى سورايمەنكى: ـ خۇدا ئۆز خەلقىدىن ۋاز كەچتىمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! مەنمۇ ئىبراھىم
ئەۋلادىدىن، بىنيامىن قەبىلىسىدىن بولغان بىر ئىسرائىلغۇ! ■

□ **10:16** »ئى پەرۋەردىگار، بىزنىڭ خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەندى؟« ـ »يەش.» 1:53.
■ **10:16** يەش. 1:53□ يۇھ. 38.12:
□ **10:17** «...□□□□□□ **خەۋەرنى ئاڭلاشتىن كېلىدۇ ۋە شۇ خەۋەر مەسىھ توغرۇلۇق سۆزدە ئاڭلىنىلىدۇ»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمە يازمىلار: ...» ئېتىقاد خەۋەرنى ئاڭلاشتىن كېلىدۇ ۋە شۇ خەۋەر خۇدانىڭ سۆزىدە ئاڭلىنىلىدۇ« دېيىلدۇ.
□ **10:18** **»لېكىن شۇنى سورايمەنكى، ئۇلار شۇ خەۋەرنى ئاڭلىمىغانمىدۇ؟ ئەلۋەتتە ئاڭلىدى...»** ـ بەزى ئالىملار مۇشۇ يەردىكى »ئۇلار«نى ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن كېيىنكى ئايەت ئالاھىدە ئىسرائىللارنىڭ »ئاڭلىشى« توغرۇلۇق بولغاچقا، »ئۇلار«نى دۇنيادىكى بارلىق ئادەملەر، يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرنىمۇ كۆرسەتسە كېرەك، دەپ قارايمىز. بۇ ئايەتنى شۇنداق چۈشىنىمىزكى، »ھەممە ئادەم ئاڭلىغان، شۇڭا، يەھۇدىي خەلقىمۇ چوقۇم ئاڭلىغان.« **»ئۇلارنىڭ ساداسى پۈتكۈل دۇنياغا، سۆزلىرى يەر يۈزىنىڭ قەرلىرىگە يەتتى«** ـ »زەب.» 4:19. زەبۇردىكى بۇ سۆزلەر ئەسلى ئاسماندىكى نۇرلۇق جىسىملار خۇدانىڭ ئۈلۈغلۇقىنى بارلىق ئالەمگە ئېپادىلىگەنلىكى توغرۇلۇق ئىدى. روسۇل پاۋلۇس بۇ سۆزنى نەقىل كەلتۈرۈپ ئىنجىلدىكى خۇش خەۋەر دۇنيادىكى ھەر يەرلەرگە يورۇتۇلۇپ تارقىتىلماقتا، دېمەكچى.
■ **10:18** زەب. 19:4:
□ **10:19** **»»ھېچ خەلق ئەمەس« بولغان بىر خەلق ئارقىلىق سىلەردە ھەسەت قوزغايمەن، نادان بىر خەلق ئارقىلىق غەزىپىڭلارنى قوزغايمەن«** ـ »قان.» 21:32. دېمەك، باشقا ئەللەر ئاڭلىغان، قوبۇل قىلغان يەردە، ئىسرائىل چوقۇم چۈشەنگەن. ئىسرائىللار ئەسلى »نادان، بىلمىسز، خۇداسىز« دەپ ھېسابلىغان يەھۇدىي بولمىغان ھەرقايسى يات مىللەتتىن بولغان ئىشەنگۈچى كىشىلەرنىڭ خۇش خەۋەرگە ئىشەنگىچىگە »خۇدانىڭ بىرىگە خەلقى« بولغانلىقىنى، ئۇلارنىڭ بەختىنى كۆرۈپ ھەسەت قىلدۇق، ھەتتا ئۇلارغا غەزەپلىنىدۇق. مۇسا پەيغەمبەرنىڭ »ھېچ خەلق ئەمەس« دېگەن سۆزى كەلگۈسى زامانىدا ھاسىل قىلىنىدىغان مەسىھنىڭ جامائىتىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆزىنچىسى ھەرقايسى مىللەتلەردىن كەلگەنچىگە، بىرىنچىدىن ئۇلار »بىر خەلق« ياكى »بىر ئەل« بولالمايدۇ؛ ئىككىنچىدىن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يەھۇدىيلار كۆپ بولمايدۇ. ئۇلار ھەرخىل كىشىلەردىن تەركىب تاپقاچقا، يەھۇدىيلار ئۇلارنى »بىر خەلق« ياكى »بىر ئەل« ھېسابلىمايدۇ ھەم »ھېچ خەلق ئەمەسلەر« دەپ قارايدۇ. ■ **10:19** قان. 21:32. □ **10:20** **»ئۆزۈمگە ئىنتىلمىگەنلەرگە ئۆزۈمنى تاپقۇزدۇم، مېنى سورىمىغانلارغا ئۆزۈم كۆرۈندۇم«** ـ »يەش.» 1:65 ■ **10:20** يەش. 1.65: □ **10:21** **»مەن كۈن بويى بۇ ئىتائەتسىز ۋە تەرسا خەلققە قوللىرىمنى ئۇزىتىپ ئىنتىلىپ كەلدىم«!** ـ »يەش.»، 2:65. ■ **10:21** يەش. 2.65: ■ **11:1** يەر. 37:31□ 2 كور. 22:11□ فىل. 5.3:

2 خۇدا ئالدىن كۆكلىگە پۈككەن تۆز خەلقىدىن ۋاز كەچكىنى يوق. مۇقەددەس يازمىلاردا ئىلياس پەيغەمبەر
هەققىدە نېمە دېيىلگەنلىكى سىلەرگە ئايان ئەمەسمۇ؟ ئۇ ئىسرائىللاردىن ئازار چېكىپ خۇداغا يېلىنىپ: ـ □
3 »ئى پەرۋەردىگار، ئۇلار سېنىڭ پەيغەمبەرلىرىڭنى ئۆلتۈرۈشتى، قۇربانگاهلىرىڭنى چېقىشتى. پەقەت ئۆزۈم يالغۇزلا
قالدىم، ئۇلار يەنە مېنىكىمۇ جېنىمنى ئالماقچى بولۇشۇۋاتىدۇ«، دېگەن.■
4 خۇدانىڭ ئۇنىڭغا قايتۇرغان كالامى قانداق بولدى؟ ئۇ: »بائالغا تىز پۈكمىگەن يەتتە مىڭ ئادەمنى ئۆزۈمگە ئېلىپ
قالدىم« ـ دېگەن.□ ■
5 خۇددى شۇنىڭدەك، بۈگۈنكى كۈندىمۇ خۇدانىڭ شاپائىتى بىلەن ئىسرائىلدىن ئۆزى تاللىغان بىر »قالدى« بار.■
6 ئۇلارنىڭ تاللىنىشى شاپائەت بىلەن بولغان بولسا، ئۇنداقتا ئۆزلىرىنىڭ ئەجىر-ئەملى بىلەن بولغان ئەمەس.
ئەمەللەردىن بولغان بولسا، شاپائەت شاپائەت بولماي قالاتتى.□ ■
7 نەتىجىدە قانداق بولدى؟ ئىسرائىللار ئىزدىگىنىگە ئېرىشەلمىدى، لېكىن ئۇلاردىن تاللانغانلار ئېرىشتى. قالغانلارنىڭ
بولسا، كۆڭۈللىرى بىخۇدلاشتۇرۇلدى.□ ■
8 خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: ـ
»خۇدا ئۇلارنىڭ روھ-قەلبىنى غەپلەتكە سالدى،
بۈگۈنگە قەدەر كۆزلىرىنى كۆرمەس،
قۇلاقلىرىنى ئاڭلىماس قىلدى.«□ ■
9 شۇنىڭدەك داۋۇت پەيغەمبەرمۇ مۇنداق دېگەن:
»ئۇلارنىڭ داستىخىنى ئۆزلىرىگە قايقان ۋە تۇزاق بولۇپ،
ئۇلارنى پۈتلاشتۇرۇپ، قىلمىشلىرىنى تۆز بېشىغا چۈشۈرسۇن!■
10 كۆزلىرى قاراڭغۇلىشىپ، كۆرەلمىسۇن؛

□ **11:2 »خۇدا ئالدىن كۆكلىگە پۈككەن تۆز خەلقىدىن ۋاز كەچكىنى يوق« ـ** »خۇدا ئالدىن كۆكلىگە پۈككەن)بىلگەن(خەلقى« ـ بەلكىم: »خۇدا
هەممىدىن بۇرۇن تۆز خەلقى بولۇش ئۈچۈن تاللىغان خەلق« دېگەن مەنىدە.
■ **11:3** 1پاد. 14.19 10:
□ **11:4 »بائالغا تىز پۈكمىگەن يەتتە مىڭ ئادەمنى ئۆزۈمگە ئېلىپ قالدىم« ـ** «1□□□.» ،10:19 .14
»بائال« بىر بۇت ئىدى. 7000» ئادەم«، ئەر كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ.
■ **11:4** 1پاد. 18.19:
■ **11:5** رەم. 27.9:
□ **11:6 »خۇددى شۇنىڭدەك، بۈگۈنكى كۈندىمۇ خۇدانىڭ شاپائىتى بىلەن ئىسرائىلدىن ئۆزى تاللىغان بىر »قالدى« بار. ئۇلارنىڭ تاللىنىشى شاپائەت
بىلەن بولغان بولسا، ئۇنداقتا ئۆزلىرىنىڭ ئەجىر-ئەملى بىلەن بولغان ئەمەس. ئەمەللەردىن بولغان بولسا، شاپائەت شاپائەت بولماي قالاتتى« ـ** (5-6
5□□□□) خۇدا تەۋراتتىكى بىرنەچچە يەرلەردە »سەن ئىسرائىلنى شاپائىتىم بىلەن تاللىغانمەن« دېگەندەك)مەسىلەن، »قان.» 7:7نى كۆرۈڭ.(مۇشۇ
يەردە روسۇل پاۋلۇس: خۇدا شاپائىتى بويىچە ئىسرائىللار ئىچىدىن »بىر قالدى«نى تاللىغان، دەيدۇ. ئىنسان خۇدانىڭ يارىدىمىگە ئېرىشىشكە پۈتۈنلەي
لايىقەتسىز تۇرۇپ، ئۇنىڭدىن مەدەتكە ئېرىشسە، مانا بۇ »خۇدانىڭ شاپائىتى« بولىدۇ. خۇدا ئىسرائىللارنى ئۇلارنىڭ مەلۇم بىر ياخشى ياكى ئۇلۇغ ئەملىگە
قاراپ تاللىغان بولسا، ئۇنداقتا خۇدانىڭ تاللىشى »شاپائەت«تىن بولمىغان بولاتتى.
■ **11:6** قان. 4.9:
□ **11:7 »نەتىجىدە قانداق بولدى؟ ئىسرائىللار ئىزدىگىنىگە ئېرىشەلمىدى، لېكىن ئۇلاردىن تاللانغانلار ئېرىشتى. قالغانلارنىڭ بولسا، كۆڭۈللىرى
بىخۇدلاشتۇرۇلدى« ـ** دېمەك، ئىسرائىللار ئىزدىگەن ھەققانىيلىققا ھەممىسلا ئېرىشەلمىگەن ئەمەس؛ ئۇلارنىڭ ئىچىدىن خۇدانىڭ شاپائىتى بىلەن خۇدا
تاللىغان »قالدى«لار ھەققانىيلىققا ئېرىشكەن.
■ **11:7** رەم. 31.9:
□ **11:8 »خۇدا ئۇلارنىڭ روھ-قەلبىنى غەپلەتكە سالدى، بۈگۈنگە قەدەر كۆزلىرىنى كۆرمەس، قۇلاقلىرىنى ئاڭلىماس قىلدى« ـ** »قان.» 4:29 ھەم
»يەش.» 10:29. ■ **11:8** قان. 2:29□ يەش. 9:6□ 10:29□ تەز. 2:12□ مات. 14:13□ مار. 12:4□ لۇقا 10:8□ يۇھ. 40:12□
روس. 26.28:
■ **11:9** زەب. 2269:

بەللىرىنى مەڭگۈ رۇسلاتماي پۈكۈلدۈرگەيسەن«!□ ■

11 ئۇنداقتا، شۇنىمۇ سورايىكى: ئىسرائىللار يېقىلىپ قايتىدىن تۈرغۇزۇلماسلىققا پۈتلاشقانمۇ؟
ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! لېكىن ئۇلارنىڭ تېپىلىپ ئىتائەتسىزلىك قىلغانلىقىدىن نىجات يات ئەللىكلەرگە يەتكۈزۈلدى.
بۇنىڭدىن مەقسەت ئىسرائىللارنى ھەسەتكە قوزغاشتىن ئىبارەتتۇر. □
12 ئەمدى ئۇلارنىڭ تېپىلىپ ئىتائەتسىزلىك قىلىشى دۇنياغا ئاسايىشلىق بەخش ئەتكەن بولسا، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ
زىيان تارتقىنى ئەللەرنى بېيىتقان بولسا، ئۇنداقتا كەلگۈسىدە ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ تولۇق نىجاتلىققا ئېرىشىشى دۇنياغا
تېخىمۇ زور بەخت ئېلىپ كەلمەمدۇ؟!□

يەھۇدىي ئەمەسلەر تەكەببۇرلاشماسلىقى كېرەك

13 ئەمدى سىلەر ئەللىكلەرگە سۆزلەۋاتىمەن؛ مەن ئەللىكلەرگە رەسۇل سۈپىتىدە بېكىتىلگەندىن كېيىن، ۋەزىپەمنى
شان-شەرەپلىك دەپ ئۇلۇغلايمەنكى، □ ■
14 جانجىگەرلىرىم بولغانلارنىڭ ھەسىتىنى قوزغاپ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنى قۇتۇلدۇرارمەنمىكىن دېگەن ئۈمىدتە بولىمەن.
□
15 چۈنكى ئۇلارنىڭ تاشلىۋېتىلگەنلىكىنىڭ نەتىجىسى دۇنيادىكى ئەللەرنى خۇدا بىلەن ئىناقلاشتۇرۇش بولسا، ئۇنداقتا
ئۇلارنىڭ قوبۇل قىلىنىشى تۇلۇمدىن تىرىلىش بولمايمۇ نېمە؟
16 ھوسۇلدىن تۇنجى بولۇپ چىققان خېمىردىن بىر كاللىكى مۇقەددەس ھېسابلانسا، پۈتۈن خېمىر مۇقەددەس
دەپ ھېسابلىنىدۇ. دەرەخنىڭ يىلتىزى مۇقەددەس بولسا، شاخلىرىمۇ مۇقەددەس بولىدۇ. □ ■
17 زەيتۇن دەرىخىنىڭ بىرنەچچە شېخى دەرۋەقە سۈندۈرۈۋېتىلگەندى، ۋە سەن ياۋا زەيتۇن كۆچىتى بولۇپ،
ئۇلارنىڭ ئورنىغا ئۇلاندىڭ. مانا ئەمدى دەرەخ يىلتىزىدىن ئوزۇقلۇق ئېلىپ، مول شىرنىسىدىن بەھرىمەن بولغۇچى
بولغانىكەنسەن، □

□ 11:10 »ئۇلارنىڭ داستىخىنى ئۆزلىرىگە قايقان ۋە تۇزاق بولۇپ، ئۇلارنى پۈتلاشتۇرۇپ، قىلمىشلىرىنى تۆز بېشىغا چۈشۈرسۈن! كۆزلىرى قاراڭغۇلىشىپ، كۆرەلمىسۈن؛ بەللىرىنى مەڭگۈ رۇسلاتماي پۈكۈلدۈرگەيسەن«! ـ (9-10-□□□□) »زەب.» 22:69-23. بۇ، داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ شۇنداقلا خۇدانىڭ سۆزى، داۋۇتنىڭ)ۋە شۇنداقلا مەسىھنىڭ(دۈشمەنلىرى توغرۇلۇق ئېيتىلغان. بۇ 69-كۈينىڭ ھەممىسى ھەسەل توغرۇلۇق بېشارەتتۇر.
■ 11:10 زەب. 22:23-69:
□ 11:11 ...» ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! لېكىن ئۇلارنىڭ تېپىلىپ ئىتائەتسىزلىك قىلغانلىقىدىن نىجات يات ئەللىكلەرگە يەتكۈزۈلدى. بۇنىڭدىن مەقسەت ئىسرائىللارنى ھەسەتكە قوزغاشتىن ئىبارەتتۇر« ـ يۇقۇردا ئىزاھاتنا دېگىنىمىزدەك، ئىسرائىللار مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان »يات ئەللەر«نىڭ بەختىنى كۆرۈپ ھەسەت قىلىدۇ.
□ 11:12 »ئەمدى ئۇلارنىڭ)يەھۇدىيلارنىڭ(تېپىلىپ ئىتائەتسىزلىك قىلىشى دۇنياغا ئاسايىشلىق بەخش ئەتكەن بولسا، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ زىيان تارتقىنى ئەللەرنى بېيىتقان بولسا...» ـ »ئەللەر« ـ يەھۇدىي ئەمەسلەر، »يات ئەللەر.«
□ 11:13 »سىلەر ئەللىكلەرگە« ـ دېمەك، »سىلەر يەھۇدىي ئەمەس بولغانلارغا.« »مەن ئەللىكلەرگە رەسۇل سۈپىتىدە بېكىتىلگەندىن كېيىن، ۋەزىپەمنى شان-شەرەپلىك دەپ ئۇلۇغلايمەنكى، ...» ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا رەسۇل پاۋلۇسنى) گەرچە ئۇ »يەھۇدىيلارنىڭ يەھۇدىيسى« بولسىمۇ(يەھۇدىي ئەمەس بولغان ئەل-مىللەتلەرگە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە ئالاھىدە ئەۋەتكەن.
■ 11:13 رەس. 15:9□ 2:13□ 21:22□ گال. 16:1□ 2:8□ ئەف. 3:8□ 1تىم. 7:2□ 2تىم. 1:11:
□ 11:14 »جانجىگەرلىرىم بولغانلارنىڭ ھەسىتىنى قوزغاپ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنى قۇتۇلدۇرارمەنمىكىن دېگەن ئۈمىدتە بولىمەن« ـ »جانجىگەرلىرىم بولغانلار« گېرېك تىلىدا »مېنىڭ ئەتىلىرىم بولغانلار« ـ ئۇزۇنىڭ يەھۇدىي خەلقىنى كۆرسىتىدۇ.
□ 11:16 »ھوسۇلدىن تۇنجى بولۇپ چىققان خېمىردىن بىر كاللىكى مۇقەددەس ھېسابلانسا، پۈتۈن خېمىر مۇقەددەس دەپ ھېسابلىنىدۇ. دەرەخنىڭ يىلتىزى مۇقەددەس بولسا، شاخلىرىمۇ مۇقەددەس بولىدۇ« ـ مۇشۇ يەردە »مۇقەددەس«نىڭ بىرىنچى مەنىسى »خۇداغا ئاتالغان«، شۇنىڭ بىلەن »پاك« دېگەن مەنىدە. بىرىنچى جۈملىنىڭ كۆچمە مەنىسى بەلكىم »ئەگەر ئىسرائىللارنىڭ ئەجدادلىرى، يەنى ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە ياقۇپلار خۇداغا ئاتالغان بولسا، ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرىمۇ خۇداغا ئاتالغان بولىدۇ« دېگەن بولۇشى مۇمكىن. تۇۋەندىكى جۈملىدە پاۋلۇس ئىسرائىلنى بىر »زەيتۇن دەرىخى« كە ئوخشىتىدۇ »)يەر.» 11:16-19نى كۆرۈڭ.(
■ 11:16 چۈل. 2015:
□ 11:17 »زەيتۇن دەرىخىنىڭ بىرنەچچە شېخى دەرۋەقە سۈندۈرۈۋېتىلگەندى، ۋە سەن ياۋا زەيتۇن كۆچىتى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئورنىغا ئۇلاندىڭ« ـ دېمىسەكمۇ، »زەيتۇن دەرىخى« ئىسرائىلغا، »ئۇلانغان ياۋا زەيتۇن كۆچىتى« مەسىھكە ئېتىقاد قىلغان يەھۇدىي ئەمەسلەرگە، »زەيتۇن دەرىخىنىڭ

18 ئەمدى سۈندۇرۇۋېتىلگەن ئاشۇ شاخلاردىن تۈزۈكىنى ئۈستۈن قىلىپ ماختانما. ماختانساڭ، شۇنى ئۇنتۇمغىنىكى،
سەن يىلتىزنى ئەمەس، يىلتىز سېنى كۆتۈرۈپ قۇۋۋەتلەۋاتىدۇ.
19 سەن ئەمدى: »شاخلار مېنىڭ ئۈلىنىشىم ئۈچۈن سۈندۇرۇۋېتىلدى« ـ دېيىشىڭ مۇمكىن.
20 توغرا، ئۇلار ئېتىقادسىزلىقتىن سۈندۇرۇلدى؛ سەن بولساڭ، ئېتىقادىڭ بىلەن تىك تۇرىسەن؛ بىراق ئۇنىڭدىن
مەغرۇرلانما، ئەكسىچە خۇدادىن قورق!
21 چۈنكى خۇدا ئەينى ۋاقتىدا بۇ دەرەخنىڭ تۈز شاخلىرىنى ئايىماسلىقى مۇمكىن. □
22 مانا، بۇ ئىشلاردا خۇدانىڭ مېھرىبانلىقىغا ھەمدە قاتتىق قول ئىكەنلىكىگە قارا. ئۇ تۈز يولدىن يېقىلىپ
چۈشكەنلەرگە قاتتىق قول ئىدى، لېكىن ساڭا)مېھرىبانلىقىدا داۋاملىق تۇرسا ساڭلا(مېھرىبانلىق كۆرسەتمەكتە. ئۇنداق
بولمىغاندا، سەنمۇ كېسىپ تاشلىنىسەن.
23 يەھۇدىيلارمۇ ئېتىقادسىزلىقتا چىڭ تۇرىۋالمىسا، ئەسلىدىكى دەرەخكە ئۇلىنىدۇ. چۈنكى خۇدا ئۇلارنى قايتا
ئۇلاشقا قادىردۇر. ■
24 چۈنكى ئەگەر سەن ياۋا زەيتۇن دەرىخىدىن كېسىپ ئېلىنىپ، تەبىئىي قانۇنىيەتكە خىلاپ ھالدا باغدىكى ياخشى
زەيتۇن دەرىخىگە ئۇلانغان يەردە، ئەسلىدىكى بۇ تەبىئىي شاخلارنىڭ تۈز دەرىخىگە ئۇلىنىشى تېخىمۇ مۇمكىنغۇ؟!

خۇدانىڭ مېھرىبانلىقى پۈتكۈل ئىنسان ئۈچۈندۇر

25 قېرىنداشلار، تۈزۈكلارنى ئۈستۈن ۋە ئەقىللىق چاغلاشتىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، ۋەھىي قىلىنغان شۇ سىردىن
خەۋەرسىز قېلىشىڭلارنى خالىمايمەنكى، تا خۇدا تاللىغان يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ سانى تولۇقلانغۇچە، ئىسرائىلنىڭ بىر
قىسمى تاش يۈرەكلىككە قالدۇرۇلدۇ؛ □ ■
26 ئاندىن پۈتكۈل ئىسرائىل قۇتقۇزۇلدۇ. بۇ توغرۇلۇق مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: ـ
»قۇتقۇزغۇچى زىئوندىن كېلىپ،
ئىپلاسلىقنى ياقۇپتىن يوق قىلدۇ.□ ■
27 مەن ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئېلىپ تاشلىۋەتكىنىمدە،
مانا بۇ ئۇلار بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەم بولىدۇ.«□ ■
28 ئەمدى خۇش خەۋەر جەھەتتىن قارىغاندا، سىلەرنىڭ بەختكىلار ئۈچۈن يەھۇدىي خەلقى خۇش خەۋەرگە
دۇشمەن قىلىپ بېكىتىلگەن؛ بىراق خۇدانىڭ تاللىشى جەھەتتىن قارىغاندا، ئاتا-بوۋىلىرىمىز سەۋەبىدىن سۆيۈلگەندۇر.
29 چۈنكى خۇدا تۈزى بەرگەنلىرىنى ۋە چاقىرىقىنى قايتۇرۇۋالمايدۇ.

سۈندۇرۇۋېتىلگەن شاخلىرى« بولسا ئىسرائىللار ئارىسىدىن مەھسىكە ئېتىقاد قىلمىغاچقا، خۇدانىڭ بەخت-بەركەتلىرىدىن ئۈزۈلۈپ قالغان يەھۇدىيلارغا ۋەكىل بولىدۇ. **»مانا ئەمدى دەرەخ يىلتىزىدىن ئۈزۈقلۇق ئېلىپ، مول شىرنىسىدىن بەھرىمەن بولغۇچى بولغانىكەنسەن،«** ـ بۇنىڭ كۆچمە مەنىسى بەلكىم: »سەن خۇددى دەرەخنىڭ يىلتىزىدىن ئۈزۈقلۇق ئېلىپ، شىرنىسىدىن بەھرىمەن بولۇۋاتقان شېخىدەك، خۇدا ئىبراھىمغا ۋەدە قىلغان بەختتىن بەھرىمەن بولۇۋاتىسەن« دېگەنلىك بولسا كېرەك.

□ **11:21 »خۇدا ئەينى ۋاقتىدا بۇ دەرەخنىڭ تۈز شاخلىرىنى ئايىمىغانىكەن«** ـ »بۇ دەرەخنىڭ تۈز شاخلىرى« يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **11:23** 2 كور. 16:3.

□ **11:25 »تۈزۈكلارنى... ئەقىللىق چاغلاشتىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن...»** ـ گېرىك تىلىدا »تۈزۈكلارنى ئۈستۈن ۋە ئەقىللىق چاغلاشلاردىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن...» دېيىلىدۇ. يەھۇدىي ئەمەسلەر يەھۇدىيلارنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ: »بىز قۇتۇلدۇق، ئۇلار خۇدانىڭ لەنىتى ئاستىدا قالدۇ« دەپ تەكەببۇرلىشىشى مۇمكىن.

■ **11:25** لۇقا 24.21.

□ **11:26 »قۇتقۇزغۇچى زىئوندىن كېلىپ، *ئىپلاسلىقنى ياقۇپتىن يوق قىلدۇ«** ـ »ياقۇپ« مۇشۇ يەردە ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرى ئىسرائىلنى كۆرسىتىدۇ. بېشارەت »يەش.» 20:59، 21نى كۆرۈڭ.

■ **11:26** زەب. 7:14؛ يەش. 9:27؛ 20:59؛ يەر. 31:31؛ 32، 33، 34؛ 2 كور. 16:3؛ ئىبر. 8:8؛ 10.16.

□ **11:27 «...ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئېلىپ تاشلىۋەتكىنىمدە، مانا بۇ ئۇلار بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەم بولىدۇ»** ـ 27-26-ئايەتتىكى بېشارەت سۆزلىرى »يەش.» 20:59، 21؛ 27:9تىن ۋە »يەر.» 31:33-34تىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن. ■ **11:27** يەش. 59:20؛ 21؛ دان. 249:

30 سىلەر ئەللىكلەرمۇ بىر چاغلاردا خۇداغا ئىتائەت قىلمىغان بولساڭلارمۇ، يەھۇدىيلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكىنىڭ
نەتىجىسىدە ھازىر رەھىم-شەپقەتكە ئېرىشتىڭلار.
31 يەھۇدىيلار بولسا ئىتائەت قىلماي كېلىۋاتىدۇ، خۇدانىڭ بۇنىڭدىكى مەقسىتى، سىلەرگە كۆرسەتكەن رەھىم-
شەپقەت ئارقىلىق ئۇلارنىمۇ رەھىم-شەپقەتكە ئېرىشتۈرۈشتىن ئىبارەتتۇر. □
32 چۈنكى خۇدا پۈتكۈل ئىنسانلا رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىش ئۈچۈن، ھەممەيلەننى ئىتائەتسىزلىككە سولاپ قويدى.
■ □
33 ـ ئاھ! خۇدانىڭ دانالىقى ۋە ئىلىم-ھېكمىتىنىڭ بىباھا بايلىقلىرى ھەم ھېسابسىز چوڭقۇرلۇقى!
ئۇنىڭ ھۆكۈملىرىنىڭ تېگىگە يەتكىلى بولماس!
ئۇنىڭ يوللىرى ئىزدەپ تېپىشتىن شۇنچە يىراقتۇر!
34 »كىممۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئوي-مۇددىئالىرىنى چۈشىنىپ يەتتى؟
كىممۇ ئۇنىڭغا مەسلىھەتچى بولالىدى؟«□ ■
35 »ئۇنىڭغا كىم ئاۋۋال بىر نەرسە بېرىپ،
كېيىن ئۇنى قايتۇرۇپ بەر دېيەلىدى؟.«□ ■
36 چۈنكى بارلىق مەۋجۇداتلار ئۇنىڭدىن كەلگەن،
ئۇ ئارقىلىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ،
ھەم ئۇنىڭ ئۈچۈن مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ.
بارلىق شان-شەرەپ ئەبەدگىچە ئۇنىڭغا بولغاي! ئامىن.■

12

ئېتىقادچىنىڭ تۆزىنى خۇداغا ئاتىشى

1 شۇڭا، ئەي قېرىنداشلار، خۇدانىڭ رەھىمدىللىقى بىلەن سىلەردىن شۇنى تۆتۈنمەنكى، تېنىڭلارنى مۇقەددەس،
خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان، تىرىك قۇربانلىق سۈپىتىدە ئۇنىڭغا بېغىشلاڭلار. مانا بۇ سىلەرنىڭ خۇداغا قىلىدىغان
ھەقىقىي ئىبادىتىڭلاردۇر.□ ■

□ **11:31** »يەھۇدىيلار بولسا ئىتائەت قىلماي كېلىۋاتىدۇ، خۇدانىڭ بۇنىڭدىكى مەقسىتى، سىلەرگە كۆرسەتكەن رەھىم-شەپقەت ئارقىلىق ئۇلارنىمۇ رەھىم-شەپقەتكە ئېرىشتۈرۈشتىن ئىبارەتتۇر« ـ دېمەك، يۇقىرىدا ئىزاھلىنىمىزدەك، يەھۇدىيلار يەھۇدىي بولمىغان ئىشەنگۈچىلەرنىڭ بەختىگە قارىغاچقا، تۆزلىرى تۇۋا قىلىپ مەسىھنى قوبۇل قىلىشۇن.

□ **11:32** »چۈنكى خۇدا پۈتكۈل ئىنسانلا رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىش ئۈچۈن، ھەممەيلەننى ئىتائەتسىزلىككە سولاپ قويدى« ـ »ھەممەيلەن« يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.

■ **11:32** گال. 22.3:

□ **11:34** »كىممۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئوي-مۇددىئالىرىنى چۈشىنىپ يەتتى؟ كىممۇ ئۇنىڭغا مەسلىھەتچى بولالىدى؟« ـ »يەش.» 13:40.

■ **11:34** يەش. 13:40□ 1 كور. 16.2:

□ **11:35** »ئۇنىڭغا كىم ئاۋۋال بىر نەرسە بېرىپ، كېيىن ئۇنى قايتۇرۇپ بەر دېيەلىدى؟« ـ »ئايۇپ« 11:41.

■ **11:35** ئايۇپ 3.41:

■ **11:36** پەند. 4:16□ 1 كور. 6.8:

□ **12:1** »مانا بۇ سىلەرنىڭ خۇداغا قىلىدىغان ھەقىقىي ئىبادىتىڭلاردۇر« ـ »ھەقىقىي ئىبادىتىڭلار« گېرىك تىلىدا يەنە »يوللۇق، ئورۇنلۇق، تېگىشلىك، ئەقلىگە مۇۋاپىق خىزمەت« دېگەن مەنىلەرنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ■ **12:1** رىم. 16:6□13□ 1 پېت. 5.2:

2 بۇ دۇنيانىڭ قېلىپىغا كىرىپ قالماڭلار، بەلكى ئوي-پىكىرىڭلارنىڭ يېڭىلىنىشى بىلەن ئۆزگەرتىلىڭلار، ئۇنداق قىلغاندا
خۇدانىڭ ياخشى، قوبۇل قىلارلىق ۋە مۇكەممەل ئىرادىسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بىلەلەيسىلەر.□ ■
3 ماڭا ئاتا قىلىنغان شاپائەتكە ئاساسەن ھەربىرىڭلارغا شۇنى ئېيتىمەنكى، ئۆزۈڭلار توغرۇلۇق ئۆزەڭلاردا بار
بولغىنىدىن ئارتۇق ئويلىماي، بەلكى خۇدا ھەربىرىڭلارغا تەقسىم قىلغان ئىشەنچىنىڭ مىقدارىغا ئاساسەن سالماقلىق
بىلەن ئۆزۈڭلارنى دەڭسەپ كۆرۈڭلار.■
4 چۈنكى تېنىمىز كۆپلىگەن ئەزالاردىن تەركىب تاپقان ھەمدە ھەربىر ئەزايىمىزنىڭ ئوخشاش بولمىغان رولى
بولغاندەك،■
5 بىزمۇ كۆپ بولغىنىمىز بىلەن مەسىھتە بىر تەن بولۇپ بىر-بىرىمىزگە باغلىنىشلىق ئەزا بولىمىز.■
6 شۇنىڭ ئۈچۈن بىزگە ئاتا قىلىنغان مېھىر-شەپقەت بويىچە، ھەرخىل روھىي ئىلتىپاتلىرىمىزمۇ بار بولدى. بىرسىگە ئاتا
قىلىنغان ئىلتىپات ۋەھىينى يەتكۈزۈش بولسا، ئىشەنچىسىنىڭ دائىرىسىدە ۋەھىينى يەتكۈزسۇن؛■
7 باشقىلارنىڭ خىزمىتىنى قىلىش بولسا، خىزمەت قىلسۇن؛ تەلىم بېرىش بولسا، تەلىم بەرسۇن؛■
8 رىغبەتلەندۈرۈش بولسا، رىغبەتلەندۈرسۇن؛ سەدىقە بېرىش بولسا، مەردلىك بىلەن سەدىقە بەرسۇن؛ يېتەكلەش
بولسا، ئەستايىدىللىق بىلەن يېتەكلىسۇن؛ خەيرخاھلىق كۆرسىتىش بولسا، خۇشال-خۇرراملىق بىلەن قىلسۇن.■
9 مېھىر-مۇھەببىتىڭلار ساختا بولمىسۇن؛ رەزىللىكتىن نەپرەتلىنىڭلار، ياخشىلىققا چىڭ باغلىنىڭلار؛
10 بىر-بىرىڭلارنى قېرىنداشلارچە قىزغىن مېھىر-مۇھەببەت بىلەن سۆيۈڭلار؛ بىر-بىرىڭلارنى ھۆرمەتلەپ يۈقىرى
ئورۇنغا قويۇڭلار.□ ■
11 ئىنتىلىشىڭلاردا ئېرىنمەڭلار، روھ-قەلبىڭلار يالقۇنلاپ كۆيۈپ تۇرۇپ، رەببكە قۇللارچە خىزمەت قىلىڭلار.□
12 ئۈمىدتە بولۇپ شادلىنىپ يۈرۈڭلار؛ مۇشەققەت-قىينىچىلىقلارغا سەۋر-تاقەتلىك بولۇڭلار؛ دۇئايىڭلارنى
ھەرقانداق ۋاقىتتا توختاتماڭلار. ■
13 مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ ئېھتىياجىدىن چىقىڭلار؛ مېھماندوستلۇققا ئىنتىلىڭلار؛ ■
14 سىلەرگە زىيانكەشلىك قىلغۇچىلارغا بەخت تىلەڭلار؛ پەقەت بەخت تىلەڭلارکى، ئۇلارنى قارغىماڭلار. ■
15 شادلانغانلار بىلەن بىللە شادلىنىڭلار؛ قايغۇرۇپ يىغلىغانلار بىلەن بىللە قايغۇرۇپ يىغلاڭلار.
16 بىر-بىرىڭلار بىلەن ئىناق ئۆتۈپ ئوخشاش ئوي-پىكىردە بولۇڭلار؛ نەزىرىڭلارنى ئۈستۈن قىلماڭلار، بەلكى
تۆۋەن تەبىقىدىكى كىشىلەر بىلەن بېرىش-كېلىش قىلىڭلار. ئۆزۈڭلارنى دانىشمەن دەپ چاغلىماڭلار. ■

□ **12:2 »بۇ دۇنيانىڭ قېلىپىغا كىرىپ قالماڭلار«** ـ باشقا بىرخىل ئىپادىلەش شەكلى: ـ »بۇ دۇنيانىڭ ئېقىملىرىغا ئەگىشىپ يۈرمەڭلار.« ئەينى سۆزلەر »بۇ دۇنيادىكى قېلىپقا شەكىللەندۈرۈلمەڭلار.«

■ **12:2** ئەف. 5:17□ 1تېس. 4:3□ 1يۇھ. 15.2:

■ **12:3** رىم. 1:5□ 1كور. 12:11□ ئەف. 7.4:

■ **12:4** 1كور. 12:27□ ئەف. 1:23□ 4:16□ 5:23□ كول. 24.1:

■ **12:5** 1كور. 12:4□ 2كور. 10:13□ 1پېت. 10.4:

■ **12:6** 1كور. 4.12:

■ **12:7** 1كور. 12:10□ 1پېت. 4□10: .11

■ **12:8** قان. 7:15□ مات. 6□1: ،2 ،3؛ 2كور. 7.9:

□ **12:10 »بىر-بىرىڭلارنى ھۆرمەتلەپ يۇقىرى ئورۇنغا قويۇڭلار«** ـ بۇ سۆزنىڭ: »بىر-بىرىڭلارغا ھۆرمەت كۆرسىتىشتە بىرىنچى بولۇڭلار، بىر-بىرىڭلارغا بەس-بەستە ھۆرمەت كۆرسىتىڭلار« دېگەن باشقا بىر مەنىسى بار. روسۇل بەلكىم قەستەن ئىككى مەنىسىنى تەڭ ئىشلەتكەن بولۇشى مۇمكىن.

■ **12:10** ئەف. 2:4□ فىل. 3:2□ 1پېت. 5:5□ 5ئىبر. 1:13□ 1پېت. 22:1□ 17.2:

□ **12:11 »روھ-قەلبىڭلار يالقۇنلاپ كۆيۈپ تۇرۇپ،...»** ـ »مۇقەددەس روھتا، مۇقەددەس روھ ئارقىلىق قىزغىن بولۇپ،...» يا كى »ئۆز روھىڭدا قىزغىن بولۇپ،...» دېگەن مەنىلەرنىڭ قايسىسىنى بىلدۈرىدىغانلىقىغا بېرىپە دېمەك مەسىلىسى. ئەمەلىيەتتە نىجاتىمىز مۇقەددەس روھ ئىشەنگۈچىنىڭ روھىي بىلەن بىر بولۇپ، ئۇ ئارقىلىق ئىشلەيدۇ، شۇڭا بۇ ئىككى مەنە ئارىسىدا چوڭ پەرق يوق. ■ **12:12** لۇقا 1:18□ رىم. 13:15□ ئەف. 18:6□ كول. 2:4□ 1تېس. 17:5□ 16□ ئىبر. 36:10□ 1:12□ ياق. 7.5: ■ **12:13** 1كور. 1:16□ ئىبر. 2:13□ 1پېت. 9.4: ■ **12:14** مات. 44:5□ 1كور. 12.4: ■ **12:16** پەند. 7:3□ يەش. 21:5□ رىم. 5:15□ 1كور. 10:1□ فىل. 2:2□ 16:3□ 1پېت. 8.3:

17 ھېچكىمنىڭ يامانلىقىغا يامانلىق بىلەن جاۋاب قايتۇرماڭلار. بارلىق كىشىنىڭ ئالدىدا ئىشلىرىڭلار پەزىلەتلىك
بولۇشقا كۆڭۈل قويۇڭلار.□ ■
18 ئىمكانىيەتىنىڭ بارىچە كۆپچىلىك بىلەن ئىناق تۇتۇڭلار؛ ■
19 ئىنتىقام ئالماڭلار، ئى سۆيۈملۈكلىرىم؛ ئۆزى خۇداغا تاپشۇرۇپ ئۆزىنىڭ غەزىپىگە يول قويۇڭلار، چۈنكى مۇقەددەس
يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: »پەرۋەردىگار دەيدۇكى، ئىنتىقام مېنىڭكىدۇر، يامانلىق مەن قايتۇرىمەن.« □ ■
20 شۇڭا ئەكسىچە »دۈشمىنىڭ ئاچ بولسا، ئۇنى تويدۇر، ئۇسسىغان بولسا، قاندۇر. بۇنداق قىلىش بىلەن »ئۇنىڭ
بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولىسەن.« □ ■
21 يامانلىق ئالدىدا باش ئەگمەڭلار، بەلكى يامانلىقنى ياخشىلىق بىلەن يېڭىڭلار.

13

ھۆكۈمەت ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتىمىز

1 ھەممە ئادەم ئۆزلىرىنى ئىدارە قىلغۇچى ھوقۇق ئىگىلىرىگە بويسۇنسۇن. چۈنكى خۇدا تىكلىمىگەن ھۆكۈمەت يوق؛
قايسى ھوقۇق-ھۆكۈمەت مەۋجۇت بولسىلا خۇدا تەرىپىدىن تىكلەنگەندۇر.■
2 شۇنىڭ ئۈچۈن، ھوقۇق-ھۆكۈمەتكە قارشىلىق قىلغۇچى كىشى خۇدانىڭ ئورنۇلاشتۇرۇشىغا قارشىلىق قىلغان
بولىدۇ. قارشىلىق قىلغۇچىلار سوراققا تارتىلىدۇ□
3)چۈنكى ھۆكۈمرانلار ياخشىلىق قىلغۇچىلارغا ئەمەس، بەلكى يامانلىق قىلغۇچىلارغا قورقۇنچ كەلتۈرىدۇ.(
ھۆكۈمرانلاردىن قورقۇشنى خالىمايمەن دېسەڭ، ئۇنداقتا ياخشى ئەمەل قىل. ئۇ چاغدا ھۆكۈمەت تەرىپىدىن
تەرىپلىنىسەن.
4 چۈنكى ھۆكۈمرانلار سېنىڭ مەنپەئىتىڭ ئۈچۈن خۇدانىڭ خىزمەتچىسىدۇر. لېكىن يامانلىق قىلساڭ، ئۇنىڭدىن
قورقۇشۇڭ كېرەك! ھۆكۈمران قىلىچنى بىكارغا ئېسىۋالمايدۇ، ئۇ يامانلىق قىلغۇچىغا خۇدانىڭ غەزىپىنى
كۆرسىتىدىغان جازا بەرگۈچى سۈپىتىدە خۇدانىڭ خىزمەتچىسىدۇر.
5 شۇنىڭ ئۈچۈن، ھۆكۈمرانلارغا بويسۇنۇش كېرەك. بۇ، پەقەت جازالىنىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى
پاك ۋىجدانلىق بولۇش ئۈچۈندۇر.
6 مۇشۇ سەۋەبتىنمۇ باج تاپشۇرۇڭلار؛ ھۆكۈمرانلار بولسا، خۇدانىڭ مەخسۇس بۇ ئىشلارنى باشقۇرۇشقا بېكىتكەن
خىزمەتكارلىرىدۇر.

□ **12:17** »بارلىق كىشىنىڭ ئالدىدا ئىشلىرىڭلار پەزىلەتلىك بولۇشقا كۆڭۈل قويۇڭلار« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »كۆپچىلىك ياخشى دەپ قارىغان ئىشلارنى كۆڭۈل قويۇپ قىلىڭلار.«

■ **12:17** پەند. 22:20□ مات. 39:5□ 1 كور. 7:6□ 2 كور. 21:8□ 1 تېس. 15:5□ 1 پېت. 12.2:

■ **12:18** مار. 50:9□ ئىبر. 14.12:

□ **12:19** »پەرۋەردىگار دەيدۇكى، ئىنتىقام مېنىڭكىدۇر، يامانلىق مەن قايتۇرىمەن« ـ »قان.»، 35:32.

■ **12:19** قان. 35:32□ مات. 39:5□ لۇقا 29:6□ ئىبر. 30.10:

□ **12:20** »دۈشمىنىڭ ئاچ بولسا، ئۇنى تويدۇر، ئۇسسىغان بولسا، قاندۇر. بۇنداق قىلىش بىلەن »ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولىسەن« ـ »پەند.» 22-21:25). »ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولىسەن« دېگەن مەنىسى: »ئۇنى قاتتىق ئۇيالدۇرىسەن.« بۇ ئىبارە مىسىردىكى كونا بىر ئادەتنى كۆرسىتىدۇ. ئادەمنىڭ توۋا قىلغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بېشىدا بىر سۈپەت چوغنى كۆتۈرۈپ ماڭاتتى. شۇڭا »ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈر چوغىنى توپلاپ سالغان بولىسەن« دېگىنى، ئۇنىڭ توۋا قىلىشىغا ياردەم بېرەلەيسەن« »ۋىجدانىنى ئويغىتىسەن« دېگەنلىكتۇر.

■ **12:20** پەند. 22:25-21□ مات. 44.5:

■ **13:1** پەند. 15:8□ دان. 29:4□ تىت. 1:3□ 1 پېت. 13.2:

□ **13:2** »شۇنىڭ ئۈچۈن، ھوقۇق-ھۆكۈمەتكە قارشىلىق قىلغۇچى كىشى خۇدانىڭ ئورنۇلاشتۇرۇشىغا قارشىلىق قىلغان بولىدۇ. قارشىلىق قىلغۇچىلار سوراققا تارتىلىدۇ« ـ بۇنداق جازا خۇدا تەرىپىدىن يا كى ھۆكۈمەت تەرىپىدىن كەلگەنلىكىنى روسۇل دېمەيدۇ، بىراق مۇشۇ يەردە بەلكىم ھۆكۈمەت تەرىپىدىن بولۇشى مۇمكىن.

7 هەركىمگە ئۆز تېگىشلىك هەققىنى تۆلەڭلار، غەللە-پاراق تاپشۇرۇۋالغۇچىغا غەللە-پاراقنى، باج يىغقۇچىلارغا باجنى تاپشۇرۇڭلار، ئېھتىرامغا تېگىشلىك بولغانلارغا ئېھتىرام قىلىڭلار، هۆرمەت قىلىشقا تېگىشلىك بولغانىنى هۆرمەت قىلىڭلار.

باشقىلار ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتىمىز

8 بىر-بىرىڭلارنى سۆيۈشتىن باشقا، هېچكىمگە هېچنەرسىدىن قەرزدار بولماڭلار. چۈنكى باشقىلارنى سۆيگەن كىشى تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرغان بولىدۇ.■

9 چۈنكى »زىنا قىلما، قاتىللىق قىلما، ئوغرىلىق قىلما، نەپسانىيەتچىلىك قىلما« دېگەن پەرمىزلەر ۋە بۇلاردىن باشقا هەرقانداق پەرزلەرمۇ، »قوشنا ئۆيى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن« دېگەن بۇ ئەمرگە يىغىنچاقلانغان. ■

10 مېهىر-مۇهەببەتكە بېرىلگەن كىشى ئۆز يېقىنىغا هېچقانداق يامانلىق يۈرگۈزمەيدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، مېهىر-مۇهەببەت تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇچىدۇر.

11 هازىرقى ۋاقىتنىڭ جىددىيلىقىنى بىلىپ، شۇلارنى قىلىڭلار. چۈنكى بىز ئۇچۇن ئاللىقاچان ئۇيقۇدىن ئويغىنىش ۋاقىت-سائىتى يېتىپ كەلدى. چۈنكى دەسلەپكى ئېتىقاد قىلغان ۋاقتىمىزغا نىسبەتەن نىجاتىمىز تېخىمۇ يېقىنلاپ قالدى. ■

12 كېچە ئۆتۈشكە ئاز قالدى، كۈندۈز يېقىنلاشتى. شۇڭا، قاراڭغۇلۇقنىڭ ئىشلىرىنى تاشلاپ، يورۇقلۇقنىڭ قورال-ياراقلىرىنى كىيەيلى. ■

13 كۈندۈزگە مۇۋاپىق دىيانەتلىك هايات كەچۈرەيلى، ئەيش-ئىشرەت ۋە شارابخورلۇققا، زىنا ۋە كەيپ-ساپاغا، جېدەل-ماجىرا ۋە هەسەتخورلۇققا بېرىلمەيلى؛ ■

14 ئەكسىچە ئۆزۈڭلارغا رەب ئەيسا مەسىهنى كىيىۋېلىڭلار ۋە گۈناهكار ئەتتىكى ئارزۇ-هەۋەسلەرنى قانداق قاندۇرۇشنى هېچ ئويلىماڭلار.■

14

قېرىنداشلار ئۈستىدىن هۆكۈم قىلماڭلار

1 ئېتىقادى ئاجىزلارنى قوبۇل قىلىڭلار، لېكىن ئۇلار بىلەن پىكىردە تالاش-تارتىش قىلماڭلار. □

2 بىرسى هەرقانداق يېمەكلىكنى يېيىشكە بولىدىغىنىغا ئىشىنىدۇ؛ لېكىن يەنە ئېتىقادى ئاجىز بىرسى پەقەت كۆكتاتلارنىلا يەيدۇ.■

3 هەرقانداق يېمەكلىكەرنى يەيدىغان كىشى يېمەيدىغان كىشىنى كەمسىتمىسۇن؛ هەمدە بەزى نەرسىنى يېمەيدىغان كىشى هەرقانداق يېمەكلىكەرنى يەيدىغان كىشى ئۈستىدىن هۆكۈم قىلمىسۇن. چۈنكى خۇدا ئۇنى قوبۇل قىلغان.

■ **13:8** گال. 14:5□ 1تىم. 5.1:

■ **13:9** مىس. 13-17:20□ لاۋ. 18:19□ قان. 17-19:5□ مات. 18:19□ 39:22□ مار. 31:12□ گال. 14:5□ ياق. 8.2:

■ **13:11** ئەف. 14:5□ 1 تېس. 6.5:

■ **13:12** كول. 8:3□ 1تېس. 5.5:

■ **13:13** لۇقا 34:21□ 1 كور. 10:6□ ئەف. 5:5□ فىل. 8:4□ 1تېس. 12:4□ 6:5□ ياق. 14.3:

■ **13:14** گال. 27:3□ 1 پېت. 11.2:

□ **14:1** »ئېتىقادى ئاجىزلارنى قوبۇل قىلىڭلار، لېكىن ئۇلار بىلەن پىكىردە تالاش-تارتىش قىلماڭلار« ـ ئەينى زاماندا ئەيسا مەسىهكە ئېتىقاد قىلغۇچىلار يەهۇدىيلاردىن هەم هەرخىل غەيرىي دىنغا ئەگىشكەنلەردىن چىققان يەهۇدىي ئەمەسلەر ئىدى. ئۇلارنىڭ كۆپ قىسىملىرىدا ئەسلىدە »خۇدانى خۇرسەن قىلىش« ئۈچۈن يېمەك-ئىچمەكلىك جەهەتتە كۆچلۈك قائىدىلەر بار ئىدى. لېكىن، خۇش خەۋەر بىلەن يەتكۈزۈلگەن ۋەھىيلەر بويىچە، خۇدا دۇنياىدىكى بارلىق ئۇرۇقلۇق نەرسىلەرنى يارىتقاندىن كېيىن، ئېتىقادچىلار ئۇلارنى يېيىشكە بولىدۇ)مەسىلەن، »مار.» 23-18:7 نى كۆرۈڭ.(بىراق بىر قىسىم ئېتىقادچىلار بۇ يېگۈ ئەركىنلىكنى تولۇق چۈشەنمىگەن يا كى ئۇنىڭغا ئىشەنمىگەن بولسا، كونا ئادەتلىرى بويىچە ياشاشنى داۋام قىلاتتى. شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس ئۇلارنى »ئېتىقادى ئاجىزلار« دەپ ئاتىدى. قىزىق بىر يېرى شۇكى، »ئېتىقادى ئاجىز« ئادەمنىڭ بەزى ئىنتايىن كۆچلۈك پىكىرلىرى بولۇشى مۇمكىن!

■ **14:2** پەند. 715:

4 باشقا بىرسىنىڭ خىزمەتكارى ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى سەن كىم ئىدىڭ؟ خىزمەتكارىنىڭ تىك تۇرۇشى ياكى
يىقىلىپ كېتىشىگە پەقەتلا ئۆز خوجايىنى مەسئۇلدۇر. ھەمدە شۇ خىزمەتكارمۇ تىك تۇرىدىغان قىلىنىدۇ ـ چۈنكى
خوجايىنى رەب ئۇنى تىك تۇرغۇزۇشقا قادىردۇر.■
5 مەلۇم بىرسى مەلۇم بىر كۈننى يەنە بىر كۈندىن ئۈستۈن كۆرىدۇ، يەنە بىرسى ھەممە كۈننى ئوخشاش دەپ قارايدۇ.
ھەركىم ئۆزىنىڭ كۆزقارىشىغا تولۇق ئىشەنچى بولسۇن.□ ■
6 مەلۇم كۈننى قەدىرلەيدىغان كىشى بۇنىڭ بىلەن رەببىنىڭ ھۆرمىتىدە ئۇنى قەدىرلەيدۇ. بىر نەرسىنى يەيدىغان
كىشىمۇ رەببىنىڭ ھۆرمىتىدە يەيدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆز رىزقى ئۈچۈن خۇداغا تەشەككۇر ئېيتىدۇ. مەلۇم نەرسىنى
يېمەيدىغان كىشى يېمەيدىغانلىقى بىلەن ئۆزىنىڭ رەببىنىڭ ھۆرمىتىدە يېمەيدۇ، ئۇمۇ شۇنداقلا خۇداغا تەشەككۇر
ئېيتىدۇ.■
7 چۈنكى ھېچقايسىمىز ئۆزىمىز ئۈچۈن ياشىمايمىز ۋە ھېچقايسىمىز ئۆزىمىز ئۈچۈن ئۆلمەيمىز،■
8 بەلكى ئەگەر ياشىساق، رەببىمىز ئۈچۈن ياشايمىز؛ ئۆلسەك، رەببىمىز ئۈچۈن ئۆلىمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن ياشىساقمۇ،
ئۆلسەكمۇ رەببىمىزگە مەنسۇپتۇرمىز.
9 چۈنكى مەسىھنىڭ ئۆلۈشى ۋە تىرىلىشىدەل شۇ مەقسەت بىلەن بولدىكى، ئۇنىڭ ئۆلۈكلەرنىڭ ھەم تىرىكلەرنىڭ
رەببى بولۇشى ئۈچۈندۇر.
10 ئۇنداقتا، سەن نېمە ئۈچۈن قېرىندىشىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىسەن؟ ياكى نېمە ئۈچۈن قېرىندىشىڭنى مەنىستىمەيسەن؟
چۈنكى ھەممىمىز خۇدانىڭ سوراق تەختى ئالدىدا تۇرىشىمىز كېرەك بولدۇ. □ ■
11 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: ـ
»پەرۋەردىگار دەيدۇكى: ـ
ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم ئىچمەنكى،
ماڭا بارلىق تىزلار پۈكۈلىدۇ،
بارلىق تىللار مېنى ئېتىراپ قىلىپ مەدھىيە ئوقۇيدۇ.«□ ■
12 شۇڭا، ھەربىرىمىز خۇدا ئالدىدا ئۆزىمىز توغرۇلۇق ھېساب بېرىمىز.■

ئاجىز قېرىندىشىڭلارنى خۇدا يولىدىن چەتنىتىپ قويماڭلار

■ **14:4** ياق. 12.4:
□ **14:5** **»مەلۇم بىرسى مەلۇم بىر كۈننى يەنە بىر كۈندىن ئۈستۈن كۆرىدۇ، يەنە بىرسى ھەممە كۈننى ئوخشاش دەپ قارايدۇ. ھەركىم ئۆزىنىڭ كۆزقارىشىغا تولۇق ئىشەنچى بولسۇن«** ـ ئېتىقادچىلارنىڭ بىر قىسمى يەھۇدىي بولۇپ، تۇلار يەنىلا تەۋراتىنا بەلگىلەنگەن، يەھۇدىيلار ئۆتىكۈزۈپ كەلگەن ھېيت-بايراملارنى ئۆتۈشتە، بولۇپمۇ »شابات كۈنى«)دەم ئېلىش كۈنى، يەنى شەنبە كۈنى(نى ئۆتۈشتە ئادەتتىكىگەن، شۇنداقلا بۇلارنى بۇرۇنقىدەك داۋاملاشتۇرۇش كېرەك، دەيتتى.
■ **14:5** گال. 10:4□ كول. 16.2:
■ **14:6** 1 كور. 31:10□ 1تىم. 3.4:
■ **14:7** 2 كور. 15:5□ گال. 20:2□ 1 پېتىس. 10:5□ 1 پېت. 2.4:
□ **14:10** **»چۈنكى ھەممىمىز خۇدانىڭ سوراق تەختى ئالدىدا تۇرىشىمىز كېرەك بولدۇ«** ـ »سوراق تەختى« ئادەتتە رىم ئىمپېرىيەسىدە ھەربىر شەھەرنىڭ چوڭ مەيدانىدا بولاتتى. يەرلىك ئەمەلدارلار مۇھىم ھۆكۈملەرنى يا كى ئېلانلارنى چىقىرىش ئۈچۈن ئۇنىڭدا ئولتۇراتتى. خۇدانىڭ »سوراق تەختى« ياكى »ھۆكۈم چىقىرىش تەختى« ئالدىدا بولىدىغان سوراق بەلكىم **ئىشەنگۈچىلەرنىڭ** ئەمەللىرىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىش ئۈچۈنلا بولىدۇ («2□□□.» 10:5نى كۆرۈڭ.(
■ **14:10** مات. 31:25□ 2 كور. 10.5:
□ **14:11** **»پەرۋەردىگار دەيدۇكى: ـ ئۆز ھاياتىم بىلەن قەسەم ئىچمەنكى، ماڭا بارلىق تىزلار پۈكۈلىدۇ، بارلىق تىللار مېنى ئېتىراپ قىلىپ مەدھىيە ئوقۇيدۇ«** ـ »يەش.» 23:45.
■ **14:11** يەش. 23:45□ 18:49□ فىل. 10.2:
■ **14:12** زەب. 12:62□ يەر. 10:17□ 19:32□ مات. 27:16□ رىم. 6:2□ 1 كور. 8:3□ 2 كور. 10:5□ گال. 5:6□ ۋەھ. 23:2□ 12.22:

13 شۇنىڭ ئۈچۈن، بىر-بىرىمىزنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى ئىككىنچى بىرى بولمايلى. بۇنىڭ ئورنىغا شۇنداق
ھۆكۈم-قارارغا كېلىڭلاركى، ھەرقانداق قېرىنداشقا گۇناھقا يېقىتىدىغان بىر نەرسىنى ياكى تۇزاقنى قويماسلىق كېرەك.
■
14 رەببىمىز ئەيسادا بولغانلىقىمدىن شۇنىڭغا قەتئىي ئىشەندۈرۈلۈپ بىلىمەنكى، ھەرقانداق نەرسە تۈزلىكىدىن ھارام
ئەمەستۇر؛ لېكىن بىر نەرسىنى ھارام دەپ قارىغان كىشى ئۈچۈن، ئۇ ئۇنىڭغا ھارامدۇر. ■
15 ئەگەر يېمەكلىكىڭ تۈپەيلىدىن قېرىندىشىڭنى ئازابقا قويغان بولساڭ، مېھىر-مۇھەببەت يولىدا ماڭمىغان بولىسەن.
مەسىھ ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلىپ ئۆلگەن، بۇ قېرىندىشىڭنى يېمەكلىكىڭ بىلەن نابۇت قىلما!■
16 ئەمدى سىلەر ياخشى دەپ قارىغان ئىشلارنىڭ يامان دېيىلىشىگە سەۋەبچى بولۇپ قالماڭلار.
17 چۈنكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى يېمەك-ئىچمەكتە ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھتا بولغان ھەققانىيلىق، ئىناقلىق-
خاتىرجەملىك ۋە شادلىقتىدۇر. ■
18 بۇلاردا ياشاپ مەسىھكە خىزمەت قىلغۇچى كىشى خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ ۋە ئىنسانلارنىڭ تەرىپىلىشىگە
سازاۋەر بولىدۇ.
19 شۇنىڭ ئۈچۈن تۈزىمىزنى ئىناقلىقنى ئىلگىرى سۈرىدىغان ۋە بىر-بىرىمىزنىڭ ئېتىقادىنى قۇرۇپ چىقىدىغان ئىشلارغا
ئاتايلى. □
20 يېمەكلىكنى دەپ خۇدانىڭ ئەجرىنى نابۇت قىلماڭلار. ھەممە نەرسە دەرۋەقە ھالالدۇر؛ بىراق بىرسى يېگىنى
بىلەن ئېتىقادىدا پۇتلاشسا، ئۇ ئۇنىڭغا يامان ھېسابلىنىدۇ. □ ■
21 شۇنىڭ ئۈچۈن گۆش يېيىش، شاراب ئىچىش، شۇنداقلا باشقا ھەرقانداق ئىشلارنى قىلىشىڭ قېرىندىشىڭنى
گۇناھقا تېپىلدۇرىدىغان، ئازابقا قويىدىغان ياكى ئۇنى ئاجىزلاشتۇرىدىغان بولسا، بۇلارنى قىلمىغىنىڭ تۈزۈك. □ ■
22 سېنىڭ مەلۇم بىر ئىشنى قىلىشقا ئىشەنچىڭ بارمۇ؟ ئەمدى بۇ ئىشەنچ خۇدا بىلەن سېنىڭ ئاراڭدىكى ئىشتۇر.
ئۆزىنى قىلىۋاتقان ئىشنى توغرا دەپ قارىغان، شۇنىڭدىن ۋىجدانىمۇ ئەيىبكە بۇيرۇلمىغان كىشى نېمىدېگەن بەختلىك-ھە!
23 لېكىن يېمەكلىكتىن گۇمانلىنىپ ئۆزۈپ يەنە شۇنى يېگەن كىشى ئەيىبكە بۇيرۇلىدۇ، چۈنكى بۇنى ئىشەنچ بىلەن
يېمىگەن. ئىشەنچتىن بولمىغان ھەرقانداق ئىش گۇناھتۇر.■

15

ئۆزىمىزنى قانائەتلەندۈرۈشنىلا ئويلىمايلى

1 ئەمدى ئېتىقادىمىز كۈچلۈك بولغان بىزلەر ئۆزىمىزنى قانائەتلەندۈرۈشنىلا ئويلىماي، بەلكى ئېتىقادى ئاجىزلارنىڭمۇ
ئاجىزلىقلىرىنى كۆتۈرىشىمىز كېرەك.■

■ **14:13** 1 كور. 32:10 2 كور. 3.6:
■ **14:14** مات. 11:15 روس. 15:10 1 كور. 4:8 1 تىم. 4.4:
■ **14:15** 1 كور. 11.8:
■ **14:17** 1 كور. 8.8:
□ **14:19** »شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆزىمىزنى ئىناقلىقنى ئىلگىرى سۈرىدىغان ۋە بىر-بىرىمىزنىڭ ئېتىقادىنى قۇرۇپ چىقىدىغان ئىشلارغا ئاتايلى« ـ »بىر-بىرىمىزنىڭ ئېتىقادىنى قۇرۇپ چىقىدىغان« ئەينى تېكىستە »بىر-بىرىمىزنى قۇرۇپ چىقىدىغان« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ مۇھىم ئىبارىنىڭ مەنىسى توغرۇلۇق »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
□ **14:20** »بىراق بىرسى يېگىنى بىلەن ئېتىقادىدا پۇتلاشسا، ئۇ ئۇنىڭغا يامان ھېسابلىنىدۇ« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىراق بىرسى يېسە ۋە شۈكۈلاشقا باشقىلارنى)ئىمان، ۋىجدان تەرىپىدە(پۇتلاشتۇرسا، بۇ ئىش ئۇنىڭغا يامان بولىدۇ.« ■ **14:20** تىت. 15.1: □ **14:21** »ئازابقا قويىدىغان ياكى ئۇنى ئاجىزلاشتۇرىدىغان« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ سۆزلەر تېپىلمايدۇ. ■ **14:21** 1 كور. 13.8: ■ **14:23** تىت. 15.1:
■ **15:1** 1 كور. 22:9 گال. 16:

2 ھەربىرىمىز تۆز يېقىنىمىزنىڭ ئېتىقادىنى قۇرۇپ چىقىشى ئۈچۈن، ئۇنىڭ بەخت-بەرىكىتىنى كۆزلەپ، ئۇنى
خۇرسەن قىلىشقا ئىنتىلەيلى.
3 چۈنكى ھەتتا مەسىھمۇ تۆزىنى قاندۇرۇشنى ئويلىمىغانىدى. بۇ توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق پۈتۈلگەن:
»سەن خۇدانى ھاقارەت قىلغانلارنىڭ ھاقارەتلىرى مېنىڭ ئۈستۈمگە چۈشتى.«□ ■
4 چۈنكى بۇرۇندا ۋەھيي بىلەن پۈتۈلگەن يازمىلاردىكى ھەرقايسى سۆزلەر بىزگە تۆگىتىش ئۈچۈن يېزىلغان بولۇپ،
مەقسىتى مۇقەددەس كىتابلاردىن كەلگەن سەۋر-تاقەت ۋە ئىلھامبەخش ئارقىلىق بىزدە ئازرۇ-ئۈمىدنىڭ بولۇشى
ئۈچۈندۇر.■
5 ئەمدى سەۋر-تاقەت ۋە ئىلھامبەخشنىڭ ئىگىسى خۇدا سىلەرنى مەسىھ ئەيسانى ئۇلگە قىلىپ، تۆزئارا بىر ئوي-
نىيەتكە كەلتۈرگەي؛■
6 بۇنىڭ بىلەن سىلەر خۇدانى، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئاتىسىنى بىر جان بىر دىل بىلەن بىر ئېغىزدىن
ئۇلۇغلىغايسىلەر.

بىر-بىرىگىلارنى قوبۇل قىلىڭلار

7 شۇڭا، مەسىھ سىلەرنى قوبۇل قىلىپ، خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرگىنىدەك، سىلەرمۇ بىر-بىرىگىلارنى قوبۇل
قىلىڭلار.□
8-9 چۈنكى سىلەرگە شۇنى ئېيتىمەنكى، ئەيسا مەسىھ خۇدانىڭ ئاتا-بوۋىلارغا بەرگەن ۋەدىلىرىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن،
شۇ ئارقىلىق ئەللەرمۇ خۇدانىڭ رەھىم-شەپقىتىنى كۆرۈپ ئۇنى ئۇلۇغلىشى ئۈچۈن، خەتنە قىلىنغانلارغا خۇدانىڭ
ھەققىتىنى يەتكۈزگۈچى خىزمەتكار سۈپىتىدە تەينىلەندى. بۇ خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا: ـ
»شۇڭا ساۋاۋ ئەللەر ئارىسىدا مەدھىيە ئوقۇيمەن،
ۋە سېنىڭ نامىڭنى كۈيلەيمەن« ـ دەپ يېزىلغانىدى.□ ■
10 ۋە ئۇ يەنە: ـ
»ئەي ئەللەر،
خۇدانىڭ خەلقى بىلەن بىللە شاد-خۇرام بولۇڭلار«! ـ دەيدۇ.□ ■

□ **15:3 »سەن خۇدانى ھاقارەت قىلغانلارنىڭ ھاقارەتلىرى مېنىڭ ئۈستۈمگە چۈشتى«** ـ »)زەب.» 9:69).
■ **15:3** زەب. 9:69-7□ يەش. 53□4: 5.
■ **15:4** رىم. 4□23: 24.
■ **15:5** رىم. 16:12□ 1كور. 10:1□ فىل. 2:2□ 16:3□ 1پېت. 8.3:
□ **15:7 »مەسىھ سىلەرنى قوبۇل قىلىپ، خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرگىنىدەك، سىلەرمۇ بىر-بىرىگىلارنى قوبۇل قىلىڭلار«** ـ باشقا بىرخىل
تەرجىمىسى: »مەسىھ سىلەرنى قوبۇل قىلغانىدەك، سىلەرمۇ بىر-بىرىگىلارنى قوبۇل قىلىپ خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرۈڭلار.« ئەمەلىيەتتە بۇ مەنىسىمۇ
يېزىنىڭ تەرجىمىسىدىن چىقىدۇ.
□ **15:8-9 »ئەيسا مەسىھ خۇدانىڭ ئاتا-بوۋىلارغا بەرگەن ۋەدىلىرىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن«** ـ »خۇدانىڭ ئاتا-بوۋىلارغا بەرگەن ۋەدىلىرى« خۇدا
ئىبراھىم، ئىسھاق، ياقۇپ، يۈسۈپ، مۇسا ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرگە يەتكۈزگەن ۋەدىلىرى دېگەنلىك. **»شۇ ئارقىلىق ئەللەرمۇ خۇدانىڭ رەھىم-
شەپقىتىنى كۆرۈپ ئۇنى ئۇلۇغلىشى ئۈچۈن...»** ـ »ئەللەر« مۇشۇ يەردە يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. **»شۇڭا ساۋاۋ ئەللەر ئارىسىدا
مەدھىيە ئوقۇيمەن...»** ـ »ئەللەر« يەنە مۇشۇ يەردە يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. **»شۇڭا ساۋاۋ ئەللەر ئارىسىدا مەدھىيە ئوقۇيمەن،
ۋە سېنىڭ نامىڭنى كۈيلەيمەن«** ـ »)زەب.» 49:18). بۇ بېشارەتتە مەسىھ تۆز روھى ئارقىلىق داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ ئاغزىدىن سۆزلەيدۇ. پاۋلۇس
بۇ مۇھىم گەپلىرى (9-8□□□□□□□) ئارقىلىق يەھۇدىي ئەمەسلەر ۋە يەھۇدىيلارنىڭ بىر-بىرىنى قوبۇل قىلىشنى دەۋەت قىلىدۇ؛ چۈنكى مەسىھ
ئەيسا تۆزىنى يەھۇدىيلار »خەتنە قىلىنغانلار«)غا خىزمەتكار تەينىلەندى ھەم شۇنىڭدەك يەھۇدىي ئەمەسلەر »)يات ئەللەر«)نىڭ خۇدانى مەدھىيىلىشىگە
باشلاپچىلىق قىلىدۇ؛ دېمەك، مەسىھ ئىككى تەرەپنىڭ خىزمىتىدە بولغاندىن كېيىن، ئېمىشقا سىلەر يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەر كىچىك پېشىلىق بىلەن
ئۇنىڭ تۆلۈغ ئۇلىگىسىگە ئەگىشىپ بىر-بىرىگىلارنى قوبۇل قىلمايسىلەر؟
■ **15:8-9** 2سام. 22:50□ زەب. 18.50-49:
□ **15:10 »ۋە ئۇ يەنە: ... دەيدۇ«** ـ بۇ ۋە كېيىنكى ئايەتتىكى »ئۇ« مەسىھدۇر. مۇشۇ ئايەتتىكى بېشارەتلەر ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاغزى
ئارقىلىق ئېيتقان سۆزلىرىدۇر. 15-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»ئەي ئەللەر«** ـ »ئەللەر« يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. **»ئەي ئەللەر،
خۇدانىڭ خەلقى بىلەن بىللە شاد-خۇرام بولۇڭلار«!** ـ »قان.» 43:32.
■ **15:10** قان. 32.43:

11 ۋە يەنە ئۇ: ـ
»ئەي بارلىق ئەللەر، پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەڭلار،
ئەي پۈتكۈل قوۋملەر، ئۇنى ئۇلۇغلاڭلار«! ـ دەيدۇ.□ ■
12 يەنە، يەشايا پەيغەمبەرمۇ مۇنداق دەيدۇ: ـ
»يەسسەنكۈ يىلتىزى بولغان كىشى مەيدانغا چىقىدۇ،
ئەللەرگە ھاكىملىق قىلىدىغان زات ئورنىدىن تۇرىدۇ؛
ئەللەر دەرۋەقە ئۇنىڭغا ئۈمىد باغلايدۇ.«□ ■
13 ئەمدى ئۈمىدنىڭ ئىگىسى خۇدا ئۆزىگە ئىشىنىۋاتقانلىقىڭلاردىن قەلبىڭلارنى تولۇق شاد-خۇراملىق ۋە تىنچ-خاتىرجەملىككە تولدۇرغاي، شۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ئۈمىدكە تولۇپ تاشقايسىلەر.□

پاۋلۇسنىڭ روسۇللۇق خىزمىتى توغرىسىدا

14 ئى قېرىنداشلىرىم، كۆڭلۈڭلارنىڭ مېھرىبانلىق بىلەن تولغانلىقىغا، مول بىلىملەر بىلەن تولۇق بېزەلگەنلىكىگە، شۇنداقلا بىر-بىرىڭلارغا ئۆزئارا جېكلەپ بېرەلەيدىغانلىقىڭلارغىمۇ قايىلمەن.
15 شۇنداق بولسىمۇ، خۇدا ماڭا ئاتا قىلغان شاپائەت تۈپەيلىدىن مەن سىلەرگە بىر قىسىم تەرەپلەردىن نەچچە ئىشلارنى ئەسلىتىپ قويۇشقا سەل جۈرەتلىك بولۇپ ئۆشىۋۈ خەتنى يازماقتىمەن.
16 شۇ شاپائەت بىلەن مەن خۇدانىڭ خۇش خەۋرىنى يەتكۈزۈپ كاھىندەك ئۇنىڭ ئىبادىتىنى ھەممە يەردە ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈش خىزمىتىدە يەھۇدىي ئەمەس ئەللەرگە مەسىھ ئەيسانىڭ خىزمەتكارى بولۇپ تەينىلەندىم. بۇ خىزمىتىمنىڭ مەقسىتى ئەللەرنىڭ خۇداغا سۈندىغان ئىبادىتى مۇقەددەس روھ ئارقىلىق پاك-مۇقەددەس قىلىنىپ، خۇدانى خورسەن قىلىدىغان قۇربانلىقتەك ئۇنىڭ قوبۇل قىلىنىشغا لايىق بولۇشى ئۈچۈندۇر. □
17 شۇنىڭ ئۈچۈن مەسىھ ئەيسادا بولغانلىقىمدىن خۇدانىڭ ماڭا تاپشۇرغانلىرىدىن پەخىرلىنىمەن.
18-19 چۈنكى ئەللەرنىڭ خۇداغا ئىتائەت قىلىشى ئۈچۈن مەسىھنىڭ ماڭا قىلدۇرغانلىرىدىن باشقا ھېچنېمىنى تىلغا ئېلىشقا ھەددىم ئەمەس. سۆز ۋە ئەمەللەر ئارقىلىق، ئالامەتلىك مۇجىزىلەر ۋە كارامەتلەر ئارقىلىق، مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن يېرۇسالېمدىن باشلاپ ئىللىرىكون تۈلكىسىگىچە ئايلىنىپ ھەممە يەردە مەسىھنىڭ خۇش خەۋرىنى تولۇق جاكارلىدىم.

□ **15:11 »ئەي بارلىق ئەللەر، پەرۋەردىگارنى مەدھىيىلەڭلار، ئەي پۈتكۈل قوۋملەر، ئۇنى ئۇلۇغلاڭلار«!** ـ »زەب.» 1:117) ـ بۇ ئايەت ۋە يۇقىرىقى نەقىل كەلتۈرۈلگەن ئىككى ئايەتتە، مەسىھ)دۇنياغا كېلىشتىن بۇرۇن(پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاغزىدىن بېشارەت بېرىپ، كەلگۈسىدە يەھۇدىي ئەمەسلەر بىلەن تۈزۈى تاللىغان ئەلقى بىللە خۇداغا ئىبادەت قىلىشىپ، ئۇنىڭ خىزمىتىدە بىللە بولۇشىدىغانلىقىنى ئالدىنئالا ئېيتىدۇ.
■ **15:11** زەب. 1117:
□ **15:12 »يەسسەنكۈ يىلتىزى بولغان كىشى مەيدانغا چىقىدۇ، ئەللەرگە ھاكىملىق قىلىدىغان زات ئورنىدىن تۇرىدۇ؛ ئەللەر دەرۋەقە ئۇنىڭغا ئۈمىد باغلايدۇ«** ـ »ئەش.» 10:11) مەسىھ تونۇغۇلۇق يەنە بىر بېشارەت. يەسسە بولسا، داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ ئاتىسى ئىدى. بىراق ئۇنىڭ ئەۋلادى مەسىھ، يەنى »ئۇنىڭ يىلتىزى«دۇر.
■ **15:12** يەش. 10:11□ ۋەھ. 5:5□ 16.22:
□ **15:13 »ئۈمىدنىڭ ئىگىسى خۇدا...»** ـ ئەينى سۆز »ئۈمىدنىڭ خۇداسى...«.
□ **15:16 »بۇ خىزمىتىمنىڭ ئەللەرنىڭ خۇداغا سۈندىغان ئىبادىتى، مۇقەددەس روھ ئارقىلىق پاك-مۇقەددەس قىلىنىپ...»** ـ »ئەللەر«: يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ. **»شۇ شاپائەت بىلەن مەن خۇدانىڭ خۇش خەۋرىنى يەتكۈزۈپ كاھىندەك ئۇنىڭ ئىبادىتىنى ھەممە يەردە ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈش خىزمىتىدە يەھۇدىي ئەمەس ئەللەرگە مەسىھ ئەيسانىڭ خىزمەتكارى بولۇپ تەينىلەندىم. بۇ خىزمىتىمنىڭ مەقسىتى ئەللەرنىڭ خۇداغا سۈندىغان ئىبادىتى مۇقەددەس روھ ئارقىلىق پاك-مۇقەددەس قىلىنىپ، خۇدانى خورسەن قىلىدىغان قۇربانلىقتەك ئۇنىڭ قوبۇل قىلىنىشغا لايىق بولۇشى ئۈچۈندۇر«** ـ روسۇل پاۋلۇس تۈزنى كاھىنغا ئوخشىتىدۇ. خۇدانىڭ كونا زامانلاردىكى ئىبادەتخانىغا كاھىنلارنى تەمىنلەشتىكى مەقسىتى خەلقنىڭ توغرا يولدا خۇداغا ئىبادەت قىلىشىدىن ئىبارەت ئىدى. شۇڭا ئۇلار خەلقنىڭ ئۆز قۇربانلىقلىرىنى توغرا، خۇدانىڭ قوبۇل قىلىنىشغا لايىق پېتىدە سۇنۇشىغا يارەدەمچى ۋە خىزمەتكار ئىدى. پاۋلۇس تۈزنىڭ خۇش خەۋرىنى يەتكۈزۈشنىڭ ئاخىرقى مەقسىتى خۇداغا ھەقىقىي، مەنىلىك، چىن دىللىق ئىبادەتنى بارلىققا كەلتۈرۈشتىن ئىبارەتتۇر، دەيدۇ. خەقنىڭ بۇ ئىبادىتىنى پاك-مۇقەددەس قىلىش مۇقەددەس روھنىڭ ئىشى، ئەلۋەتتە. بۇ ئىبادەتمۇ پەقەت جامائەت ئىبادەت سورۇنلىرىدا ئەمەس، بەلكى ئىشەنگۈچىنىڭ پۈتۈن ھاياتى ئارقىلىق ئېيادىلىنىدۇ .(1:12-2)

20 شۇنداق قىلىپ باشقىلار سالغان ئۇلنىڭ ئۈستىگە بىنا سالماسلىق ئۈچۈن، ئەزەلدىن مەسىھنىڭ نامى ئاڭلانمىغان
يەرلەردە بۇ خۇش خەۋەرنى جاكارلاشقا ئىنتىلىپ كەلدىم.
21 بۇ توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا ئېيتىلغىنىدەك: ـ
»ئۇنىڭدىن خەۋەرسىز بولغانلار ئۇنى كۆرىدۇ،
ئاڭلىمىغانلار ئاڭلاپ چۈشىنىدۇ.«□ ■

پاۋلۇسنىڭ رىمغا بېرىش پىلانى

22 مانا، شۇ خىزمەتلىرىم سەۋەبىدىن يېنىڭلارغا بېرىشنى كۆپ قېتىم ئويلىغان بولساممۇ، لېكىن توسۇلغۇلارغا ئۇچراپ
بارالمىدىم. ■
23-24 لېكىن ھازىر مۇشۇ ئەتراپلاردا خۇش خەۋەر يەتكۈزۈلمىگەن يەرلەر ماڭا قالمىغانلىقتىن، ھەممە كۆپ
يىللاردىن بېرى سىلەرنى يوقلاپ بېرىش ئارزۇيۇم بولغانلىقتىن، ئىسپانىيەگە بېرىشىمدا سىلەرنىمۇ يوقلاپ ئۆتمەكچىمەن.
سەپىرىمدە ئالدى بىلەن سىلەر بىلەن كۆرۈشۈپ، بىر مەزگىل ھەمراھلىقىڭلاردىن تولۇق خۇشاللىنىپ، ئاندىن
سىلەرنىڭ يارىدىمىڭلاردا سەپىرىمنى داۋاملاشتۇرۇشۇمنى ئۈمىد قىلىمەن.■
25 بىراق ھازىر بولسا يېرۇسالېمغا بېرىپ، ئۇ يەردىكى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا كېتىۋاتىمەن. ■
26 چۈنكى ماكېدونىيە ۋە ئاقايا ئۆلكىلىرىدىكى جامائەتلەر يېرۇسالېمدىكى مۇقەددەس بەندىلەر ئارىسىدىكى يوقسۇللارغا
ئىئانە تېپىلاپ يارىدەم بېرىشنى لايىق كۆردى.
27 بۇ ئىشنى ئۇلار بەرھەق لايىق كۆردى؛ ئەمەلىيەتتە بولسا ئۇلار يېرۇسالېمدىكىلەرگە قەرزدارىدۇر. چۈنكى ئەللەر
يەھۇدىي قېرىنداشلارنىڭ روھىي بەختلىرىدىن بەھرىمەن بولغان بولسا، ماددىي جەھەتتىن ئۇلارغا يارىدەم بېرىشكە
توغرا كېلىدۇ.□
28 مەن بۇ ئىشنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن، يەنى يېرۇسالېمدىكى قېرىنداشلارنىڭ جامائەتلەرنىڭ ئېتىقادىنىڭ بۇ مېۋىسىنى
قوبۇل قىلىشنى جەزمەنلەشتۈرگەندىن كېيىن، سىلەرنى يوقلاپ ئۆتۈپ ئىسپانىيەگە بارىمەن. □
29 يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، مەسىھنىڭ تولۇق بەخت-بەرىكىتىنى سىلەرگە ئېلىپ بارىدىغانلىقىمنى بىلىمەن.■

30 قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ۋە مۇقەددەس روھنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى بىلەن سىلەردىن ئۆتۈنمەنكى، مەن
ئۈچۈن خۇداغا دۇئا قىلىپ مەن بىلەن بىرلىكتە كۈرەش قىلغايسىلەر ـ □ ■

□ **15:21 »ئۇنىڭدىن خەۋەرسىز بولغانلار ئۇنى كۆرىدۇ، ئاڭلىمىغانلار ئاڭلاپ چۈشىنىدۇ«** ـ »يەش.» 15:52.

■ **15:21** يەش. 15:52.

■ **15:22** رىم. 13:1□ 1 تېس. 18.2.

■ **15:23-24** رىم. 10:1□ 32:15□ 1 تېس. 10:3□ 2 تىم. 4.1.

■ **15:25** روس. 21:19□ 17.24.

□ **15:27 »چۈنكى ئەللەر يەھۇدىي قېرىنداشلارنىڭ روھىي بەختلىرىدىن بەھرىمەن بولغان بولسا، ماددىي جەھەتتىن ئۇلارغا يارىدەم بېرىشكە توغرا كېلىدۇ«** ـ »يارىدەم بېرىش« دېگەن سۆز گېرىك تىلىدا ئادەتتە مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىكى خىزمەت بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر.

□ **15:28 »يېرۇسالېمدىكى قېرىنداشلارنىڭ، جامائەتلەرنىڭ ئېتىقادىنىڭ بۇ مېۋىسىنى قوبۇل قىلىشنى جەزمەنلەشتۈرگەندىن كېيىن،...«** ـ گېرىك تىلىدا »(يېرۇسالېمدىكى(قېرىنداشلارغا بۇ مېۋىسىنى يەتكۈزۈپ مۇھۇرلەندۈرگەندىن كېيىن،...« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. روسۇل پاۋلۇس يەھۇدىي
قېرىنداشلارنىڭ بۇ سوۋغاتنى قوبۇل قىلىشنى ئىنتايىن مۇھىم دەپ بىلەتتى. چۈنكى ئۇنى قوبۇل قىلىشى سوۋغات بەرگەنلەرنى، يەنى يەھۇدىي ئەمەس
ئىشەنگۈچىلەرنى »بىزنىڭ قېرىنداشلىرىمىز« دەپ قوبۇل قىلىشقا باراۋەر بولاتتى، شۇڭلاشقا بارلىق جامائەتلەرنىڭ بىرلىكى ۋە مۇھەببىتىنى مۇستەھكەملەپ
ئالغا سۈرەتتى. خۇداغا ئەشەككۈر، يەھۇدىي قېرىنداشلار ئۇنى قوبۇل قىلدى »)روس.» 17:21).

■ **15:29** رىم. 11.1.

□ **15:30 »مەن ئۈچۈن خۇداغا دۇئا قىلىپ مەن بىلەن بىرلىكتە كۈرەش قىلغايسىلەر«** ـ » كۈرەش قىلغايسىلەر« دېگەن سۆزلەر جىن-شەيتانلارنىڭ
خۇدانىڭ خىزمىتىگە دائىم قارشى چىقىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ؛ شۇڭا بۇ خىزمەت ئۈچۈن دۇئا قىلىش)ئۇلارنىڭ قارشى چىققانلىقى تۈپەيلىدىن(بىرخىل
كۈرەش، تەس بىر ئىش بولىدۇ)مەسىلەن »كول.» 1:2، 11:4 نى كۆرۈڭ.(

■ **15:30** 2 كور. 11.1.

31 مېنىڭ يەھۇدىيە تۇلۇكسىدىكى ئېتىقاد قىلمىغانلارنىڭ يامان نىيەتلىرىدىن ساقلىنىشىم، شۇنىڭدەك يېرۇسالېمدا ئىنئامنى
يەتكۈزۈش خىزمىتىمنىڭ شۇ يەردىكى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ قوبۇل قىلىشىغا ئېرىشىشى ئۈچۈن ■
32 ھەمدە ئاخىردا خۇدا بۇيرۇسا، پېقىرنىڭ شاد-خۇراملىق بىلەن يېنىڭلارغا بېرىپ، سىلەر بىلەن ئورتاق
ئىستىراھەت قىلىشىمىز ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلغايسىلەر.■
33 ئامانلىق-خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا ھەممىڭلار بىلەن بىللە بولغاي! ئامىن!□

16

پاۋلۇسنىڭ ئاخىرقى سالاملىرى

1 كەنقرىيا شەھىرىدىكى جامائەتنىڭ خىزمەتچىسى سىڭلىمىز فىبىنى سىلەرگە تەۋسىيە قىلىپ تونۇشتۇرىمەن؛
2 ئۇنى مۇقەددەس بەندىلەرگە لايىق رەۋىشتە مۇھەببىتىدە قوبۇل قىلىپ كۈتۈۋالغايسىلەر، ئۇنىڭ ھەرقانداق ئىشتا
سىلەرگە ھاجىتى چۈشسە، ئۇنىڭغا ياردەم قىلغايسىلەر. چۈنكى ئۇ ئۆزىمۇ نۇرغۇن كىشىلەرگە، جۈملىدىن ماڭىمۇ
چوڭ ياردەمچى بولغان.□
3 مەن بىلەن بىرگە ئىشلىگەن، مەسىھ ئەيسادا بولغان خىزمەتداشلىرىم پرىسكا بىلەن ئاكۈيلاغا سالام ئېيتقايسىلەر□ ■
4)ئۇلار مېنى دەپ ئۆز ھاياتىنىڭ خېيىم-خەتىرىگە قارىمىدى. ھەم يالغۇز مەنلا ئەمەس، بەلكى ئەللەردىكى بارلىق
جامائەتلەرمۇ ئۇلاردىن مىننەتدارىدۇر.(□
5 ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدە جەم بولىدىغان جامائەتكىمۇ سالام ئېيتقايسىلەر.
ئاسىيا تۇلۇكسىدىن مەسىھكە ئېتىقادتا ئەڭ دەسلەپكى مېۋە بولۇپ چىققان، سۆيۈملۈكۈم ئېپەنىتكە سالام
ئېيتقايسىلەر.
6 سىلەر ئۈچۈن كۆپ ئەجىر سىڭدۈرگەن مەريەمگە سالام ئېيتقايسىلەر.
7 مەن بىلەن زىنداناداش بولغان، يەھۇدىي قېرىنداشلىرىم ئاندرونىكۇس ۋە يۇنياغا سالام ئېيتقايسىلەر. ئۇلار مەندىن
ئاۋۋال مەسىھتە بولغان بولۇپ، روسۇللار ئارىسىدىمۇ ئابرۇيلۇقتۇر.□
8 رەببىمىزدە بولغان سۆيۈملۈكۈم ئامپلىياتقا سالام ئېيتقايسىلەر.
9 بىز بىرگە ئىشلىگەن مەسىھتە بولغان خىزمەتداشىمىز ئۇربانۇس ۋە سۆيۈملۈكۈم ستاخۇسلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.
10 سىناقلاردىن ئۆتكەن، مەسىھتە سادىق ئىسپاتلىنىپ كەلگەن ئاپېللىسقا سالام ئېيتقايسىلەر. ئارىستوۋۇلۇسنىڭ
ئائىلىسىدىكىلەرگە سالام ئېيتقايسىلەر.

■ **15:31** 2تىمۇ. 2.3:
■ **15:32** رىم. 10:1□ 23.15:
□ **15:33** »ئامانلىق-خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا« ـ ئەسلىي تىلدا »ئامانلىق-خاتىرجەملىكنىڭ خۇداسى.«
□ **16:2** »ئۇنى مۇقەددەس بەندىلەرگە لايىق رەۋىشتە مۇھەببىتىدە قوبۇل قىلىپ كۈتۈۋالغايسىلەر...» ـ »رەۋىشتە مۇھەببىتىدە« ئەينى گېپىك تىلدا »رەۋىدە« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مۇشۇ ئىبارە توغرۇلۇق »كىرىش سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. **»ئۇنىڭ)يەنى فىبىنىڭ(ھەرقانداق ئىشتا سىلەرگە ھاجىتى چۈشسە، ئۇنىڭغا ياردەم قىلغايسىلەر. چۈنكى ئۇ ئۆزىمۇ نۇرغۇن كىشىلەرگە، جۈملىدىن ماڭىمۇ چوڭ ياردەمچى بولغان«** ـ بۇ سۆزلەرگە قارىغاندا فىبى ئۆزى مەلۇم سەۋەبتىن رىمغا سەپەر قىلماقچى ئىدى، شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇسنىڭ بۇ سالام خېتىنى ئېلىپ بارىدۇ. مۇشۇنداق ئۆزۈن ۋە خەتەرلىك سەپەر قىلىش ئاسان ئەمەس ئىدى. خۇداغا ۋە فىبىگە قولىمىزدا ھازىر تۇرغان بۇ قىممەتلىك خەت ئۈچۈن رەھمەت!
□ **16:3** »مەن بىلەن بىرگە ئىشلىگەن، مەسىھ ئەيسادا بولغان خىزمەتداشلىرىم پرىسكا بىلەن ئاكۈيلاغا سالام ئېيتقايسىلەر...» ـ پرىسكا)پرىسكىلا(ۋە ئېرى ئاكۈيلا خۇش خەۋەرنىڭ كۆپ خىزمىتىنى قىلغان »)روس.» 2:18، 26، «1□□□.» 19:16، «2□□□» 19:4نى كۆرۈڭ.(
■ **16:3** روس. 26□2.18:
□ **16:4** ...» ھەم يالغۇز مەنلا ئەمەس، بەلكى ئەللەردىكى بارلىق جامائەتلەرمۇ ئۇلاردىن مىننەتدارىدۇر» ـ »ئەللەر«: يات ئەللەر، يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.
□ **16:7** »يەھۇدىي قېرىنداشلىرىم ئاندرونىكۇس ۋە يۇنيا« ـ مۇشۇ يەردىكى »قېرىنداشلىرىم« يەنە »ئۇرۇق-تۇغقانلىرىم« دېگەن مەنىدىمۇ بولۇشى مۇمكىن. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇلار روسۇللارنىڭ قارشىدا بەك ئابرۇيلۇق كىشىلەر.«

11 يەھۇدىي قېرىندىشىم ھېرودىيونغا، ناركىسنىڭ ئائىلىسىدىكىلەردىن رەبدە بولغانلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.
12 رەبنىڭ خىزمىتىدە جاپا تارتىۋاتقان تريفىنا ۋە تريفوسا خانىمغا سالام ئېيتقايسىلەر. رەبنىڭ خىزمىتىدە نۇرغۇن جاپا تارتقان سۆيۈملۈك سىكۈم پەرسىسقا سالام ئېيتقايسىلەر.
13 رەبدە تاللانغان رۇفۇسقا ۋە ئۇنىڭ ماڭىمۇ ئانا بولغان ئاننىسىغا سالام ئېيتقايسىلەر.
14 ئاسىنكريتۇس، فىلگون، ھەرمىس، پاتروباس، ھېرماس ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدىكى قېرىنداشلارغا سالام ئېيتقايسىلەر.
15 فىلولوگۇس ۋە يۇلياغا، نېرئۇس ۋە سىكۈلىسىغا، ئولىمپاس ۋە ئۇلارنىڭ يېنىدىكى بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە سالام ئېيتقايسىلەر.□
16 بىر-بىرىڭلار بىلەن پاك سۆيۈشلەر بىلەن سالاملىشىڭلار. مەسىھنىڭ ھەممە جامائەتلىرىدىن سىلەرگە سالام!■

ئاخىرقى نەسىھەت

17 قېرىنداشلار، سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنىمەنكى، سىلەر ئۆگەنگەن تەلىمگە قارشى چىققان، ئارا كېلىشمەسلىك ۋە ئازاب-ئوقۇبەت پەيدا قىلىدىغان ۋە ئادەمنى ئېتىقاد يولىدىن تېيىلدۇرىدىغان كىشىلەردىن پەخەس بولۇڭلار، ئۇلاردىن نېرى بولۇڭلار. ■
18 بۇنداق كىشىلەر رەببىمىز مەسىھكە ئەمەس، بەلكى ئۆز قارنىغا قۇل بولىدۇ؛ ئۇلار سىلىق-سىپايە گەپلەر ۋە خۇشامەت سۆزلىرى بىلەن سادىدىلارنىڭ قەلبىنى ئازدۇرىدۇ.■
19 سىلەرنىڭ رەبكە بولغان ئىتائەتمەنلىكىڭلاردىن ھەممەيلەن خەۋەر تاپتى. شۇڭا ئەھۋالىڭلاردىن شادلىنىمەن؛ شۇنداقتىمۇ، ياخشى ئىشلار جەھەتتە ئاقىل بولۇشۇڭلارنى، يامان ئىشلارغا نىسبەتەن نادان بولۇشۇڭلارنى خالايمەن. ■
20 ئامانلىق-خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا ئۆزۈن ئۆتمەي شەيتاننى ئاياغ ئاستىڭلاردا يەنجىيدۇ.
رەببىمىز ئەيسانىڭ مېھىر-شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي!□

21 خىزمەتداشىم تىموتي، يەھۇدىي قېرىنداشلىرىم لۇكيۇس، ياسون ۋە سوسىپاتىرلاردىن سىلەرگە سالام. ■
22)ئۆشىبۇ خەتنى قەلەم تەۋرەتكۈچى مەنكى تەرتىيمۇ رەبدە سىلەرگە سالام يوللايمەن.(□
23 ماڭا ۋە ئۆيىدە دائىم يىغىلىدىغان پۈتۈن جامائەتنى ساھىبخانلىق قىلىدىغان گايۇستىن سىلەرگە سالام. شەھەرنىڭ خەزىنىچىسى ئېراستۇس سىلەرگە سالام يوللايدۇ، قېرىنداشىمىز كۇۋارتۇسمۇ شۇنداق.■
24 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ھەممىڭلارغا يار بولغاي! ئامىن!

دۇئا ۋە مەدھىيە

□ **16:15** »فىلولوگۇس ۋە يۇلىيا« ـ بەلكىم ئەر-ئايال.
■ **16:16** 1 كور. 20:16□ 2 كور. 12:13□ 1 تېس. 26:5□ 1 پېت. 14.5:
■ **16:17** مات. 17:18□ كول. 8:2□ 2 تېس. 6:3□ 2 تىم. 5:3□ تىت. 10:3□ 2 يۇھ. 10.
■ **16:18** ئەز. 18:13□ فىل. 19.3:
■ **16:19** مات. 16:10□ 1 كور. 20.14:
□ **16:20** »ئامانلىق-خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا« ـ ئەسلىي تىلىدا »ئامانلىق-خاتىرجەملىكنىڭ خۇداسى.«
■ **16:21** روس. 1:13□ 1:16□ 5:17□ 4:20□ فىل. 19:2□ كول. 1:1□ 1 تېس. 2:3□ 1 تىم. 2.1:
□ **16:22** »ئۆشىبۇ خەتنى قەلەم تەۋرەتكۈچى مەنكى تەرتىيمۇ رەبدە سىلەرگە سالام يوللايمەن« ـ روسۇل پاۋلۇسنىڭ كۆزى ئاجىز بولغاچقا، ئادەتتە يارىدەمچىگە خەتلىرىنى يازدۇراتتى. تەرتىي ئۆزىنىڭ ئۆچۈن »رىملىقلارغا«نىڭ قەلەم تەۋرەتكۈچىسى)خاتىرىلىگۈچى(بولغاندى.
■ **16:23** روس. 22:19□ 2 تىم. 20.4:

25 ئۇزۇن زامانلاردىن بۇيان سۈكۈتتە ساقلىنىپ كەلگەن سىرنىڭ ۋەھيي قىلىنىشى بويىچە، مېنىڭ ئارقىلىق
يەتكۈزۈلگەن بۇ خۇش خەۋەر، يەنى ئەيسا مەسىھنىڭ جاكارلىنىشى بىلەن سىلەرنى مۇستەھكەملەشكە قادىر
بولغۇچىغا شان-شەرەپ بولغاي! ■
26 سىر بولسا ئىنسانلارنى ئېتىقادتىكى ئىتائەتمەنلىك يولىغا ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن، مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ ئەمرىگە
بىنائەن ھەم بۇ ئاستە ھەم بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنىڭ يېزىپ قالدۇرغانلىرى ئارقىلىق، ھازىر بارلىق ئەللەرگە ۋەھيي
قىلىندى؛
27 شۇنداق قىلغان بىردىنبىر دانا بولغۇچى خۇداغا ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق شان-شەرەپ ئەبەدىلئەبەد بولغاي! ئامىن!

■ **16:25** ئەف. 9:1؛ 20:3؛ 9؛ كول. 26:1؛ 2تىم. 10:1؛ تىت. 2:1؛ 1پېت. 20:1.

كورىنتۇسلۇقلارغا «1»

روسۇل پاۋلۇس كورىنت شەھىرىدىكى جاماەتكە يازغان بىرىنچى مەكتۇپ •••• سالام

2-1 خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن مەسىھ ئەيسانىڭ روسۇلى دەپ چاقىرىلغان مەنكى پاۋلۇستىن ۋە قېرىندىشىمىز
سوستېنىستىن كورىنت شەھىرىدىكى جاماەتكە، مەسىھ ئەيسادا پاك-مۇقەددەس قىلىنىپ، »مۇقەددەس بەندىلىرىم«
دەپ چاقىرىلغانلارغا ۋە شۇنىڭدەك ھەر يەرلەردە رەب ئەيسا مەسىھنىڭ)ئۇ ئۇلارغا ۋە بىزگە مەنسۇپ(! نامىغا
ندا قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسگە سالام!□ ■

3 ئاتىمىز خۇدا ھەم رەب ئەيسا مەسىھتىن سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!■

4 خۇدانىڭ مەسىھ ئەيسادا سىلەرگە ئاتا قىلىنغان مېھىر-شەپقىتى تۈپەيلىدىن خۇدايىمغا ھەردائىم تەشەككۇر ئېيتىمەن؛

5 بۇنىڭ بىلەن سىلەر ئۇنىڭدا ھەر تەرەپتە، ھەرقانداق سۆزدە، ھەر تەرەپتىكى بىلىملەردە باي قىلىنغانسىلەر،□ ■

6 خۇددى مەسىھنىڭ گۇۋاھلىقى سىلەردە تەستىقلانغاندەك.□

7 شۇنىڭ بىلەن سىلەردە ھەرقانداق روھىي ئىلتىپات كەملىك قىلماستان، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئايان قىلىنىشىنى
كۈتىسىلەر؛□ ■

8 ئۇ يەنە سىلەرنى مۇستەھكەملەيدۇكى، رەب ئەيسا مەسىھنىڭ كۈنى كەلگۈچە ئەيىبسىز ساقلىنىسىلەر؛□ ■

9 خۇدا سۆزىدە تۇرغۇچىدۇر ـ سىلەرنى ئۆز ئوغلى رەب ئەيسا مەسىھنىڭ سىرداش-ھەمدەملىكىگە چاقىرغۇچى
دەل ئۇنىڭ ئۆزىدۇر.□ ■

بۆلۈنۈشىلەر توغرۇلۇق

10 ئەمدى مەن سىلەردىن رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن شۇنى ئۆتۈنىمەنكى، ئى قېرىنداشلار، گېپىڭلار بىر
يەردىن چىقسۇن، ئاراڭلاردا بۆلگۈنچىلىك بولمىسۇن، بىر پىكىردە، بىر نىيەتتە كامىل بىرلەشتۈرۈلۈڭلار؛ □ ■

□ **2-1:1 »ھەر يەرلەردە رەب ئەيسا مەسىھنىڭ)ئۇ ئۇلارغا ۋە بىزگە مەنسۇپ(! نامىغا ندا قىلغۇچىلارنىڭ ھەممىسى«** ـ بۇ ئىبارە »ئالەمشۇمۇل جاماەت«نىڭ ئاددىي ۋە يىغىنچاق بىر تەبىرىدۇر.

■ **2-1:1** يۇھ. 19:17□ روس. 9:15□ رىم. 7:1□ ئەف. 1:1□ 1تىس. 7:4□ 2تىم. 22.2:

■ **1:3** رىم. 7:1□ 2كور. 2:1□ ئەف. 2:1□ 1پېت. 2.1:

□ **1:5 »بۇنىڭ بىلەن سىلەر ئۇنىڭدا ھەر تەرەپتە ... باي قىلىنغانسىلەر«** ـ »ئۇنىڭدا« ـ مەسىھ ئەيسادا.

■ **1:5** كول. 9.1:

□ **1:6 ...» خۇددى مەسىھنىڭ گۇۋاھلىقى سىلەردە تەستىقلانغاندەك«** ـ خۇدانىڭ ئۇلارغا روھىي ئىلتىپاتلارنى بېغىشلىغانلىقى: (1) خۇدانىڭ كورىنتلىقلارغا پاۋلۇسنىڭ مەسىھ توغرۇلۇق بولغان گۇۋاھلىقىنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغىنى ۋە (2) خۇدانىڭ مەسىھنىڭ ئۇلارنىڭ قەلبىدە تۇرغانلىقىنى، ئۇلارنىڭ ھەققەتەن مەسىھكە تەۋە ئىكەنلىكىنى تەستىقلىغىنى ئىدى. مەسىلەن، خۇدا روھىي ئىلتىپاتلىرى ئارقىلىق كورىنىلىۋىدىكىلەرنى »مېنىڭ ئادەملىرىم« دەپ تەستىقلىغاندى »)روس.» 44:10-48 گە قاراڭ. »روھىي ئىلتىپاتلار«نى چۈشىنىش ئۈچۈن 12- ۋە 14-بابقا قاراڭ.

□ **1:7 »رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئايان قىلىنىشى«** ـ رەب دۇنياغا قايتىپ كەلگەندە ئۇ ھەر ئادەمگە ئايان بولىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **1:7** فىل. 20:3□ تىت. 13.2:

□ **1:8 »رەب ئەيسا مەسىھنىڭ كۈنى«** ـ ئۇنىڭ زېمىنغا قايتا كېلىدىغان كۈنى.

■ **1:8** 1تىس. 13:3□ 23.5:

□ **1:9 »خۇدا سۆزىدە تۇرغۇچىدۇر«** ـ دېمەك، خۇدا ئادەمنى ئۆزىنىڭ پاك-مۇقەددەس سىرداش-ھەمدەملىكىگە چاقىرغاچقا، ئۆز مېھىر-شەپقىتى بىلەن ئۆزى يەنە ئاخىرغىچە گۇناھ ۋە شەيتاننىڭ ئىلكىدىن ساقلاپ، پاك ھاياتنا ياشاشقا كۇچىيەتىشكە ۋەدە قىلغان.

■ **1:9** يەر. 32:40-44□ يۇھ. 5:15□ 1كور. 13:10□ گال. 20:2□ 1تىس. 24:5□ 1يۇھ. 3.1:

□ **1:10 »مەن سىلەردىن رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نامى بىلەن شۇنى ئۆتۈنىمەنكى، ئى قېرىنداشلار...»** ـ »قېرىنداشلار« ئىنجىلدا »ئېتىقادچى ئاكا-ئۇكىلار« دېگەن بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئەمما پۈتكۈل مۇقەددەس كىتابتا قېرىنداشلار »)ئېتىقادچى ئاكا-ئۇكىلار«) »ئېتىقادچى ئاچا-سىڭىلار«نىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ پرىنسىپ »يار،» 27:1دە كۆرۈلىدۇ، »خۇدانىڭ سۈرەت-ئوبرازى« بولغان »ئادەم«نىڭ ئۆزى »ئەر-ئايال«نى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىز »قېرىنداشلار« دەپ تەرجىمە قىلىدۇق. ■ **1:10** رىم. 16:12□ 5:15□ فىل. 2:2□ 16:3□ 1پېت. 8.3:

11 چۈنكى كلوۋىنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ماڭا سىلەر توغرا ئاڭلاردا ئېيتىشىچە، ئى قېرىنداشلىرىم، ئاراڭلاردا تالاش-
تارتىشلار بار ئىكەن.
12 دېمەكچى بولغىنىم شۇكى، ھەربىرىڭلار: »مەن پاۋلۇسنىڭ تەرەپدارى«، »مەن ئاپوللوسنىڭ تەرەپدارى«، »مەن
كېفاسنىڭ تەرەپدارى« ۋە »مەن مەسىھنىڭ تەرەپدارى« دەۋاتىسىلەر. □ ■
13 ئەجەبا، مەسىھ بۆلۈنگەنمىكەن؟ سىلەر ئۈچۈن كرېستىلەنگەن ئادەم پاۋلۇسمىدى؟ سىلەر پاۋلۇسنىڭ نامىغا
چۆمۈلدۈرۈلدۈڭلارمۇ؟□
14 مەن خۇداغا تەشەككۇر ئېيتىمەنكى، ئاراڭلاردىن كرىسپۇس بىلەن گايۇستىن باشقا ھېچقايسىڭلارنى
چۆمۈلدۈرمىدىم؛ ■
15 شۇنىڭ بىلەن ھېچكىم مېنى ئۆزىنىڭ نامىدا ئادەملەرنى چۆمۈلدۈردى، دېيەلمەيدۇ.
16 دۇرۇس، مەن يەنە ئىستىفاناسنىڭ ئۆيىدىكىلەرنىمۇ چۆمۈلدۈردۇم؛ باشقا بىراۋنى چۆمۈلدۈرگىنىمنى
ئەسلىيەلمەيمەن.■
17 چۈنكى مەسىھ مېنى ئادەملەرنى چۆمۈلدۈرۈشكە ئەمەس، بەلكى خۇش خەۋەرنى جاكارلاشقا ئەۋەتتى؛ ئۇنى
جاكارلاش بولسا ئىنسانىنىڭ ھېكمەتلىك سۆزلىرى بىلەن بولماسلىقى كېرەك؛ ئۇنداق بولغاندا مەسىھنىڭ كرېستتىكى
قۇربانلىقىنىڭ كۈچى يوقىتىلغان بولىدۇ. ■
18 چۈنكى كرېستتىكى قۇربانلىقى توغرۇلۇق سۆز-كالام ھالاكەتكە كېتىۋاتقانلارغا ئەخمەقلىق، ئەمما
قۇتۇلدۇرۇلۇۋاتقان بىزلەرگە خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىدۇر. ■
19 چۈنكى مۇنداق پۈتۈلگەنكى، »مەن دانىشمەنلەرنىڭ دانىشمەنلىكىنى يوقىتىمەن، ئاقىللارنىڭ ئاقىللىقىنى چەتكە
قاقىمەن.« □ ■
20 ئۇنداقتا، دانىشمەنلەر قېنى؟ تەۋرات ئۆلىمالىرى قېنى؟ بۇ دۇنيادىكى بەس-مۇنازىرە قىلغۇچىلار قېنى؟ خۇدا بۇ
دۇنيادىكى دانالىقنى ئەخمەقلىق دەپ كۆرسەتكەن ئەمەسمۇ؟ ■
21 چۈنكى خۇدا دانالىقى بىلەن بېكىتكىنى بويىچە، دۇنيا ئۆز دانالىقى ئارقىلىق خۇدانى تونۇمىغان، شۇڭا خۇدا
ئەخمىقانە دەپ قارالغان، جاكارلىنىۋاتقان سۆز-كالام ئارقىلىق ئۇنىڭغا ئىشەنگۈچىلەرگە نىجاتلىق يەتكۈزۈشنى لايىق
كۆرگەن. ■
22 چۈنكى يەھۇدىيلار مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى، گرېكلار بولسا »دانالىق«نى تەلەپ قىلىدۇ؛ □ ■
23 ئەمما بىز بولساق مەسىھنى، يەنى كرېستىلەنگەن مەسىھنى جاكارلايمىز؛ بۇ يەھۇدىيلارغا نىسبەتەن بىزارلىق ئىش،
ئەللەرگە نىسبەتەن ئەخمىقانىلىك دەپ قارىلىدۇ؛ □ ■

□ **1:12** »كېفاس« ـ روسۇل پېترۇسنىڭ ئىبرانىيچە ئىسمى ئىدى.
■ **1:12** روس. 24:18□ 1 كور. 4:3□ 12.16:
□ **1:13** »سىلەر پاۋلۇسنىڭ نامىغا چۆمۈلدۈرۈلدۈڭلارمۇ؟« ـ »چۆمۈلدۈرۈلدۈڭلارمۇ« مۇشۇ يەردە سۆزگا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:14** روس. 8:18□ رىم. 23.16:
■ **1:16** 1 كور. 17.16□ 15:
■ **1:17** 1 كور. 2□1: 4؛ 2 پېت. 16.1:
■ **1:18** رىم. 16.1:
□ **1:19** »چۈنكى مۇنداق پۈتۈلگەنكى...» ـ »مۇنداق پۈتۈلگەن« ـ مۇقەددەس كىتابنى يېزىقلىق. مۇشۇ يەردىكى سۆزلەر تەۋرات، »يەش.» 14:29دىن ئېلىنغان.
■ **1:19** ئايۇپ 12:5□ يەش. 14.29:
■ **1:20** يەش. 18.33:
■ **1:21** مات. 25:11□ لۇقا 21.10:
□ **1:22** ...» گرېكلار بولسا »دانالىق«نى تەلەپ قىلىدۇ» ـ شۇ زاماندىكى گرېك مەدەنىيىتىدە پەلسەپەنى چوقۇنۇش دەرىجىسىگە يەتكەن دېگلى بولىدۇ)مەسىلەن، »روس.» 21:17 ۋە ئالدى-كەيىندىكى ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.(■ **1:22** مات. 38:12□ 1:16□ يۇھ. 48.4: □ **1:23** »بۇ يەھۇدىيلارغا نىسبەتەن بىزارلىق ئىش...» ـ ياكى »بۇ يەھۇدىيلارغا نىسبەتەن پۈتلىكاشاڭ...». ■ **1:23** مات. 6.11: يۇھ. 66.6□60:

24 ئەمما چاقىرىلغانلار ئۈچۈن ئېيتقاندا، مەيلى يەھۇدىيلار بولسۇن ياكى گرېكلار بولسۇن، مەسىھ خۇدانىڭ كۈچ-
قۇدرىتى ۋە خۇدانىڭ دانالقىدۇر. ■
25 چۈنكى خۇدانىڭ ئەخمىقانىلىكى ئىنسانلارنىڭ دانالىقىدىن ئۈستۈندۇر، خۇدانىڭ ئاجىزلىقى ئىنسانلارنىڭ
كۈچىدىن ئۈستۈندۇر.
26 چۈنكى، ئى قېرىنداشلار، سىلەرنىڭ چاقىرىلغان ۋاقتىتىكى ھالىڭلار ئۈستىدە ئويلىنىپ بېقىڭلار؛ چاقىرىلغانلار
ئارىسىدا ئىنسانىي تەرەپتىن دانا قارالغانلار ئانچە كۆپ ئەمەس، كۈچ-ھوقۇققا ئىگە بولغانلار ئانچە كۆپ ئەمەس،
ئاقسۆڭەكلەر ئانچە كۆپ ئەمەس ئىدى؛ □ ■
27 بەلكى خۇدا دانالارنى خىجالەتكە قالدۇرۇش ئۈچۈن بۇ دۇنيادىكى ئەخمەق سانالغانلارنى تاللىۋالدى؛
كۈچلۈكلەرنى خىجالەتكە قالدۇرۇش ئۈچۈن بۇ دۇنيادىكى ئاجىز سانالغانلارنى تاللىۋالدى؛
28 ئۇ يەنە بۇ دۇنيادىكى قەدىرسىزلەرنى، پەس كۆرۈلىدىغانلارنى تاللىۋالدى، »يوق بولغان نەرسىلەر«نى مەۋجۇت
شەيئىلەرنى يوققا چىقىرىۋېتىش ئۈچۈن تاللىۋالدى. □
29 ئۇنىڭ مەقسىتى خۇدا ئالدىدا ھېچ ئەت ئىگىسى ماختىماسلىق ئۈچۈندۇر.
30 ئەمما ئۇنىڭ تەرىپىدىن سىلەر مەسىھ ئەيسادا تۇرىسىلەر؛ ئۇ بىزگە خۇدادىن كەلگەن دانالىق، ھەققانىيلىق، پاك-
مۇقەددەسلىك ۋە ھۆرلۈك-ئازادلىق قىلىنغاندۇر؛ □ ■
31 شۇنىڭدەك تەۋراتتا پۈتۈلگەندەك: »پەخىرلىنىپ ماختىغۇچى بولسا رەبدىن پەخىرلىنىپ ماختىسۇن.«!□ ■

2

1 مەن بولسام، ئى قېرىنداشلار، يېنىڭلارغا بارغىنىمدا، خۇدانىڭ گۈۋاھلىقىنى جاكارلاش ئۈچۈن ھېچ گەپدانلىق
ياكى ئەقىل-دانالىق ئىشلىتىپ كەلگەن ئەمەسمەن؛■
2 چۈنكى مەن ئاراڭلاردا ئەيسا مەسىھدىن باشقا، يەنى كرېستىلەنگەن مەسىھدىن باشقا ھېچنىمىنى بىلمەسلىككە بەل
باغلىغانىدىم؛
3 مەن ئاراڭلاردا بولغان ۋاقتىمدا ئاجىزلىقتا، قورقۇنچتا ۋە تىترىگەن ھالەتتە بولاتتىم؛□ ■
4 مېنىڭ سۆزلىرىم ھەم جاكارلىشىم بولسا ئادەمنى قايىل قىلغۇدەك ئىنسانىي دانالىق سۆزلەر بىلەن ئەمەس، بەلكى
روھنىڭ ئالامەت كۆرسىتىشلىرى ۋە كۈچ-قۇدرەت بىلەن بولغان ئىدى.□ ■

■ **1:24** كول. 3.2:
□ **1:26** »ئىنسانىي تەرەپتىن...« ـ گرېك تىلىدا »ئەتنىڭ كۆزقارىشىچە...«.
■ **1:26** يۇھ. 48:7□ ياق. 5.2:
□ **1:28** »مەۋجۇت شەيئىلەر« ـ مۇشۇ يەردە ھەرخىل ئادەملەرنى، ھۆكۈمرانلارنى، دۆلەت قاتارلىقلارنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
□ **1:30** »ئۇنىڭ تەرىپىدىن سىلەر مەسىھ ئەيسادا تۇرىسىلەر...« ـ »ئۇنىڭ تەرىپىدىن« خۇدا تەرىپىدىن، دېمەك. »ھۆرلۈك-ئازادلىق قىلىنغاندۇر« ـ
»ھۆرلۈك-ئازادلىق« گۇناھنىڭ ۋە شەيتاننىڭ قۇللۇقىدىن ئازاد بولۇشتۇر.
■ **1:30** يەر. 5:23□ يۇھ. 19.17:
□ **1:31** »شۇنىڭدەك تەۋراتتا پۈتۈلگەندەك...« ـ ئىنجىلدا »پۈتۈلگەندەك« دېيىلگەندە، »مۇقەددەس كىتابتا پۈتۈلگەندەك« دېگەن مەنىدە. مۇشۇ
يەردە »يەر.« 24:9.
■ **1:31** يەش. 16:65□ يەر. 22-23:9□ 2 كور. 17.10:
■ **2:1** 1 كور. 17:1□ 4.2:
□ **2:3** »مەن ئاراڭلاردا بولغان ۋاقتىمدا ئاجىزلىقتا، قورقۇنچتا ۋە تىترىگەن ھالەتتە بولاتتىم« ـ »قورقۇنچتا... ئىدىم« ـ بەلكىم ئۇ خۇدا ئۆزىگە
تاپشۇرغان بۇ مۇقەددەس ۋەزىپىنى ئورۇندىيالماسلىقىدىن قورققان بولۇشى مۇمكىن ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا ئادەمنى قورقىتىدىغان كۆپ سەۋەبلارمۇ بولغان،
ئەلۋەتتە »)روس.«. (9:18-10 ■ **2:3** روس. 18□1: 3؛ 2 كور. 10.10:
□ **2:4** »...بەلكى روھنىڭ ئالامەت كۆرسىتىشلىرى ۋە كۈچ-قۇدرەت بىلەن بولغان ئىدى« ـ »روھ« خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھتۇر. ■ **2:4** 1 كور. 17:1□ 1:2□ 2 پېت. 16.1:

5 بۇنىڭدىن مەقسەت سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلار ئىنسانىي دانالىققا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىگە
باغلانسۇن دېگەندىن ئىبارەت ئىدى.■

6 ھالبۇكى، كامالەتكە يەتكەنلەر ئارىسىدا بىز دانالىقنى بايان قىلىمىز؛ بۇ دانالىق بۇ دەۋردىكى دانالىق ئەمەس، ياكى
بۇ دەۋردىكى ھۆكۈمرانلارنىڭ دانالىقى ئەمەس)ئۇلار زاۋاللىققا يۈز تۇتقاندۇر(؛■
7 ئەمما بىز بىر سىرنى ئاشكارىلاپ، خۇدانىڭ بىر دانالىقنى بايان قىلىمىز؛ خۇدا ئەسلىدە ئاشكارە قىلىنمىغان بۇ
دانالىقنى بارلىق دەۋرلەردىن بۇرۇن بىزنىڭ شان-شەرەپكە مۇيەسسەر بولۇشىمىز ئۈچۈن بېكىتكەنىدى.□ ■
8 بۇ دانالىقنى بۇ دەۋردىكى ھۆكۈمرانلارنىڭ ھېچقايسىسى چۈشىنىپ يەتمىگەنىدى؛ ئۇنى چۈشىنىپ يەتكەن بولسا،
شان-شەرەپنىڭ ئىگىسى بولغان رەبنى كېيىنلىمىگەن بولاتتى.□ ■
9 ھالبۇكى، تەۋراتتا پۈتۈلگەننىدەك: ـ
»ئۇزىنى سۆيگەنلەرگە خۇدانىڭ تەييارلىغانلىرى ـ
دەل ھېچقانداق كۆز كۆرمىگەن،
ھېچقانداق قۇلاق ئاڭلىمىغان،
ھېچقانداق كۆڭۈل ئويلاپ باقمىغان نەرسىلەردۇر.«□ ■
10 ئەمما بۇ نەرسىلەرنى خۇدا روھى ئارقىلىق ئايان قىلدى؛ چۈنكى روھ بولسا ھەممە ئىشلارنى، ھەتتا خۇدانىڭ
چوڭقۇر تەگلىرىنى ئىنچىكىلەپ ئىزلىگۈچىدۇر؛ □ ■
11 چۈنكى ئىنسانلاردا، ئىنسانىڭ كۆڭلىدىكىنى بىلگۈچى شۇ ئىنسانىڭ روھىدىن باشقا نەرسە بارمۇ؟ شۇنىڭغا
ئوخشاش، خۇدانىڭ روھىدىن باشقا، خۇدانىڭ كۆڭلىدىكىلىرىنى بىلگۈچى يوقتۇر. □ ■
12 ئەمما بىزنىڭ قوبۇل قىلغىنىمىز بولسا بۇ دۇنيادىكى روھ ئەمەس، بەلكى خۇدادىن كەلگەن روھتۇر؛ دەل شۇنداق
بولغاچقا بىز خۇدا تەرىپىدىن بىزگە سېخىيلىق بىلەن ئاتا قىلىنغان نەرسىلەرنى بىلىپ يېتەلەيمىز. □ ■
13 بۇ ئىش-شەيئىلەرنى ئىنسانىي دانالىقتىن ئۆگىتىلگەن سۆزلەر بىلەن ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھتىن
ئۆگىتىلگەن سۆزلەر بىلەن، روھىي ئىشلارنى روھىي سۆزلەر بىلەن چۈشەندۈرۈپ سۆزلەيمىز. □ ■

■ **2:5** 2 كور. 7.4:
■ **2:6** ئايۇپ 21:28□ 1 كور. 24.15:
□ **2:7** **»بىز بىر سىرنى ئاشكارىلاپ، خۇدانىڭ بىر دانالىقنى بايان قىلىمىز...»** ـ »ئەفەسۇسلۇقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«ىمىزدە ئېيتقىنىمىزدەك، ئىنجىلدا »سىر« دېگەن سۆزنىڭ ئالاھىدە مەنىسى بار. سىر)گېرېك تىلىدا »مىستېرىئون«) خۇدا ئەسلى يوشۇرۇپ كەلگەن، ئەمدى ھازىر ئاشكارىلىغان مەلۇم بىر ئىشتىن ئىبارەتتۇر.
■ **2:7** رىم. 25:16□ 1 كور. 1.4:
□ **2:8** **»بۇ دەۋردىكى ھۆكۈمرانلار«** ـ بۇ سۆز بەلكىم بۇ دۇنيادىكى پادىشاھ-ھۆكۈمدارلارنى قۇتراتىدىغان، ئۇلارغا ئېزىقتۇلۇق قىلىدىغان جىن-شەيتانلارنى كۆرسىتىشى كېرەك.
■ **2:8** مات. 25:11□ يۇھ. 48:7□ 3:16□ روس. 17:3□ 27:13□ 2 كور. 14:3□ 1 تىم. 13.1:
□ **2:9** **»ئۇزىنى سۆيگەنلەرگە خۇدانىڭ تەييارلىغانلىرى ـ دەل ھېچقانداق كۆز كۆرمىگەن، ھېچقانداق قۇلاق ئاڭلىمىغان، ھېچقانداق كۆڭۈل ئويلاپ باقمىغان نەرسىلەردۇر«** ـ »يەش.» 4:64.
■ **2:9** يەش. 3.64:
□ **2:10** **»چۈنكى روھ بولسا ھەممە ئىشلارنى، ھەتتا خۇدانىڭ چوڭقۇر تەگلىرىنى ئىنچىكىلەپ ئىزلىگۈچىدۇر«** ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھتۇر.
■ **2:10** مات. 11:13□ 2 كور. 18.3:
□ **2:11** **»ئىنسانلاردا، ئىنسانىڭ كۆڭلىدىكىنى بىلگۈچى شۇ ئىنسانىڭ روھىدىن باشقا نەرسە بارمۇ؟«** ـ »ئىنسانىڭ كۆڭلىدىكى« مۇشۇ يەردە شۇ مەلۇم كىشىنىڭ شەخسىي ۋە قەلبىدىكى ئىشلارنى ئالايىتەن كۆرسىتىدۇ.■ **2:11** 19:27□ يەر. 9:17. □ **2:12** **»بۇ دۇنيادىكى روھ« ـ** شەيتان. »بۇ دۇنيادىكى روھ« مۇشۇ يەردە بەلكىم شەيتانىڭ كۆز-قاراشلىرى، »ئەقىللىرى«نى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ■ **2:12** رىم. 15.8:
□ **2:13** **»روھتىن ئۆگىتىلگەن سۆزلەر بىلەن«** ـ »روھ« خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھتۇر.■ **2:13** 1 كور. 17:1□ 4:2□ 2 پېت. 161:

14 ئەمما »جانغا تەۋە« كىشى خۇدانىڭ روھىنىڭ ئىشلىرىنى قوبۇل قىلمايدۇ، چۈنكى بۇ ئىشلار ئۇنىڭغا نىسبەتەن
ئەخمىقانىلىكتۇر، ئۇ ئۇلارنى ھېچ چۈشىنىپ يېتەلمەيدۇ، چۈنكى ئۇلار روھ بىلەن پەرق ئېتىلىپ باھالىنىشى كېرەكتۇر.
□
15 روھقا تەۋە كىشى ھەممە ئىشلارغا باھا بېرەلەيدۇ، ئەمما ئۇنىڭغا بولسا ھېچكىم باھا بېرەلمەيدۇ. □ ■
16 چۈنكى كىم رەبنىڭ ئوي-كۆڭلىنى چۈشىنىپ يېتىپ، ئۇنىڭغا مەسلىھەتچى بولالىسۇن؟ ئەمما بىز بولساق
مەسىھنىڭ ئوي-كۆڭلىگە ئىگىمىز.□ ■

3

1 لېكىن مەن، ئى قېرىنداشلار، روھقا تەۋە كىشىلەرگە سۆز قىلغاندەك سىلەرگە سۆز قىلالمايي كېلىۋاتىمەن؛ ئەكسىچە
سىلەرنى ئەتكە تەۋە كىشىلەر، مەسىھدە بولغان بوۋاق ھېسابلاپ سىلەرگە سۆزلەشكە مەجبۇر بولدۇم.□
2 مەن سىلەرگە سۈت ئىچكۈزدۈم، گۆشنى يېگۈزمىدىم، چۈنكى سىلەر گۆشنى ھەزىم قىلالمايتىكەنلەر، شۇنداقلا
ھازىرمۇ تېخى ھەزىم قىلالمايسىلەر؛■
3 چۈنكى سىلەر يەنىلا ئەتكە تەۋەدۇرسىلەر. ئاراڭلاردا ھەسەتخورلۇق ۋە تالاش-تارتىشلار بار بولغاچقا، سىلەر
ئەتكە تەۋە ئەمەسمۇ، ئىنسانلارچە مېڭىۋاتمامسىلەر؟□ ■
4 چۈنكى بىرسى »مەن پاۋلۇس تەرەپدارى«، باشقا بىرسى »مەن ئاپوللوس تەرەپدارى« دېسە، سىلەر پەقەت
ئىنسانلارنىڭ يولىدا ماڭغان بولۇپ قالمامسىلەر؟□ ■
5 ئاپوللوس دېگەن كىم؟ پاۋلۇس كىم ئىدى؟ بىز پەقەت سىلەرنىڭ ئېتىقادىڭلارغا ۋاستىچى بولدۇق، خالاس؛
ھەربىرىمىز پەقەت رەب بىزگە تەقسىم قىلغىنى بويىچە ۋەزىپە ئادا قىلىدىغان خىزمەتكارلار، خالاس، شۇنداق
ئەمەسمۇ؟■
6 مەن تىكتىم، ئاپوللوس سۇغاردى؛ ئەمما ئۆستۈرگۈچى بولسا خۇدادۇر.□ ■
7 شۇڭا تىككۈچى ھېچنېمىگە ھېساب ئەمەس، سۇغارغۇچىمۇ ھېچنېمىگە ھېساب ئەمەس، پەقەت ئۆستۈرگۈچى
خۇدا ئۆزى ھەممىدۇر.

□ **2:14 »»جانغا تەۋە« كىشى« ـ »جانغا تەۋە« بولغان كىشى توغرۇلۇق »رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. »جانغا تەۋە« بولغان كىشى مۇقەددەس روھقا ئىگە بولمىغان كىشىدۇر؛ »ئىشەنمىگەن كىشى« دېگلى بولىدۇ. شۇڭا، ئۇ خۇدانىڭ روھىغا ئەمەس، بەلكى ھەردائىم ئۆز جېنى)ئەقىل-پىكىر، زېھىن، كۆڭۈل-كالا، ھېسسىياتلار(غا تايىنىپ ئىشلارنى پەرق ئېتىدۇ. »روھىي كىشى« يا كى »روھقا تەۋە بولغان كىشى« بولسا ئۆز روھىدا مۇقەددەس روھنىڭ تەربىيە-تەلىمنى قوبۇل قىلىپ ئىشلارنى توغرا پەرق ئېتىدۇ. **»ئۇلار روھ بىلەن پەرق ئېتىلىپ باھالىنىشى كېرەكتۇر«** ـ بۇ 14- ۋە 15-ئايەتلەردىكى »پەرق ئېتىش« ۋە »پەرق ئېتىپ باھالىنىش« گېرىك تىلىدا بىرلا پېشىل بىلەن ئېيادىلىنىدۇ.

□ **2:15 »روھقا تەۋە كىشى« ـ** »روھقا تەۋە«)يا كى »روھىي كىشى«) ـ مۇقەددەس روھنىڭ يېتىۋىلىكىدە ماڭىدىغان كىشى.

■ **2:15** يەنە. 5:28.

□ **2:16 »كىم رەبنىڭ ئوي-كۆڭلىنى چۈشىنىپ يېتىپ، ئۇنىڭغا مەسلىھەتچى بولالىسۇن؟« ـ** »يەش.» 13:40.

■ **2:16** يەش. 13:40□ رىم. 34.11:

□ **3:1 »ئەتكە تەۋە كىشىلەر« ـ**)يا كى »ئەتلىك كىشىلەر«) توغرۇلۇق »رىملىقلارغا«غا بەرگەن »كىرىش سۆز«دىكى »ئەت« توغرۇلۇق سۆزىمىزنى كۆرۈڭ. »ئەتلىك كىشى« ئاساسەن خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغىنى بىلەن تېخى ئۆز گۈناھلىرىنىڭ كۆچىدىن ئازاد بولمىغان كىشىدۇر.

■ **3:2** ئىبر. 12:5□ 1 پېت. 2.2:

□ **3:3 »سىلەر ئەتكە تەۋە ئەمەسمۇ، ئىنسانلارچە مېڭىۋاتمامسىلەر؟« ـ** »ئىنسانلارچە« خۇدانىڭ يولىدا ئەمەس، ئىنسانىيەتنىڭ يولىدا.

■ **3:3** 1 كور. 11:1□ گال. 19:5□ ياق. 16.3:

□ **3:4 »پەقەت ئىنسانلارنىڭ يولىدا ماڭغان بولۇپ قالمامسىلەر؟« ـ** دېمەك، خۇدانى ئۇنۇتمىغان، روھتىن ئۆغۈلمىغان، تېخىچە ئادەمئاتىمىزنىڭ ئائىلىسىگە تەۋە بولغان، ئادەتتىكى گۈناھكار ئىنسانلارغا ئوخشاش.

■ **3:4** 1 كور. 12.1:

■ **3:5** روس. 24:18□ 1 كور. 12:1□ 12.16:

□ **3:6 »... ئاپوللوس سۇغاردى« ـ** كورىنت شەھىرىدىكى جامائەت پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرى ئارقىلىق ئېتىقاد قىلغانىدى؛ كېيىن ئاپوللوس كورىنت شەھىرىگە بېرىپ ئىشەنگۈچىلەرنى تەۋرات-زەبۇر توغرىسىدىكى بىلىملىرى ئارقىلىق زور دەرىجىدە رىغبەتلەندۈرگەنىدى »)روس.» 18-باب.(■ **3:6** روس. 26:18□ 1.19:

8 ئەمما تىككۈچى ۋە ئوسا قىلغۇچى بولسا بىر مەقسەتتىدۇر، شۇنداقتىمۇ ھەربىرى ئۆز ئەجرى بويىچە ئىنئامىنى قوبۇل
قىلىدۇ.□ ■
9 چۈنكى بىز خۇداغا تەۋە مېھنەتداشتۇرمىز؛ سىلەر بولسا كۈلار خۇدانىڭ باغ-ئېتىزى، خۇدانىڭ قۇرۇلۇشىسىلەر.□ ■
10 خۇدانىڭ ماڭا تەقسىم قىلغان مېھىر-شەپقىتى بويىچە، خۇددى ئۆستا مېمارىدەك ئۆل سالدىم، ئاندىن باشقا بىرسى
ئۆنىڭ ئۈستىگە قۇرۇۋاتىدۇ. ئەمما ھەربىر قۇرغۇچى قانداق قۇرۇۋاتقانلىقىغا ئېھتىيات قىلسۇن.
11 چۈنكى سېلىنغان ئۆلنى، يەنى ئەيسا مەسىھدىن باشقا ھېچقانداق ئۆلنى سېلىشقا بولمايدۇ. ■
12 ئەمدى بىرسى بۇ ئۆل ئۈستىگە ئالتۇن، كۈمۈش، قىممەتلىك تاشلار، ياغاچ، چۆپلەر، سامان سالسا، □
13 ھەربىرىنىڭ سىكىۋىرگەن ئەجرىنىڭ قانداقلىقى كۆرۈندۇ؛ چۈنكى شۇ كۈنى ئۆنى ئاتىشكارە قىلىدۇ، چۈنكى ئۆنىڭ
ماھىيىتى ئوتتا كۆرۈلىدۇ؛ ئوت ھەربىر كىشىنىڭ ئەجرىنى، قانداق ماھىيەتتىن بولغانلىقىنى سىنايدۇ. □ ■
14 بىرسىنىڭ ئۆل ئۈستىگە قۇرغان ئىشى پۈختا ساقلىنىپ قالسا، ئۇ ئىنئامغا ئېرىشىدۇ؛ □
15 بىرسىنىڭ قۇرغىنى كۆيۈپ كەتسە، ئۇ زىيان تارتىدۇ؛ ئۇ ئۆزى قۇتۇلىدۇ، ئەمما گويا ئوتتىن ئۆتۈپ قۇتۇلغان
بىرسىگە ئوخشاپ قالىدۇ.
16 ئەجەبا، ئۆزۈڭلارنىڭ خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى ئىكەنلىكىڭلارنى ۋە خۇدانىڭ روھىنىڭ سىلەردە ئۆرغانلىقىنى
بىلمەمسىلەر؟ ■
17 بىرسى خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىنى خاراب قىلسا، خۇدا ئۆنى خاراب قىلىدۇ؛ چۈنكى خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى
پاك-مۇقەددەستۇر، سىلەر دەل شۇنداقسىلەر.
18 ھېچكىم ئۆز-ئۆزىنى ئالدىمىسۇن؛ بىرسى ئۆزىنى بۇ دەۋردە دانا دەپ سانىسا، نادان بولۇپ قالسۇن، شۇنىڭ
بىلەن ئۇ دانا بولىدۇ. □ ■
19-20 چۈنكى بۇ دۇنيادىكى دانالىق خۇداغا نىسبەتەن ئەخمەقلىقتۇر، چۈنكى: ـ »ئۇ دانىشمەنلەرنى ئۆز
ھىيلىگەرلىكىنىڭ تۇزىقىغا ئالىدۇ«، دەپ ۋە يەنە: »ۋەب دانىشمەنلەرنىڭ ئوي-خىياللىرىنىڭ ئۇتۇمى يوقلۇقىنى
بىلىدۇ« دەپ پۈتۈكلۈكتۇر.□ ■
21 شۇڭا ھېچكىم ئىنسان دېگەنلەرنى پەخىرلىنىپ داڭلىمىسۇن؛ چۈنكى ھەممە مەۋجۇداتلار سىلەرگە تەۋەدۇر؛
22 پاۋلۇس بولسۇن، ئاپوللوس بولسۇن، كېفاس بولسۇن، دۇنيا-جاھان بولسۇن، ھايات بولسۇن، ئۆلۈم بولسۇن، ئۆلۈم بولسۇن،
ھازىرقى ئىشلار بولسۇن، كەلگۈسى ئىشلار بولسۇن، ھەممىسى سىلەرگە مەنسۇپتۇر؛

□ **3:8** »بىر مەقسەتتىدۇر« ـ گرېك تىلىدا »بىردۇر.«
■ **3:8** زەب. 12:62□ يەر. 10:17□ 19:32□ مات. 27:16□ رىم. 6:2□ 12:14□ 2 كور. 10:5□ گال. 5:6□ ۋەھ. 23:2□ 12.22:
□ **3:9** »بىز خۇداغا تەۋە مېھنەتداشتۇرمىز« ـ باشقا بىرخىل چۈشەندۈرۈلۈشى: »بىز خۇدا بىلەن مېھنەتداشتۇرمىز« («2□□□.» 20:5، 1:6نىڭ كۆرۈنۈشى.)
■ **3:9** 2 كور. 1:6□ ئەف. 20:2□ كول. 7:2□ 1 پېت. 5.2:
■ **3:11** يەش. 16:28□ مات. 18.16:
□ **3:12** »بىرسى بۇ ئۆل ئۈستىگە... قىممەتلىك تاشلار .. سالسا« ـ »قىممەتلىك تاشلار« دېگەن ئوخشىتىشنىڭ مۇشۇ يەردە ئومۇمىي كۆرسەتكىنى بەلكىم ياقۇت-گۆھەرلەرنى ئەمەس، بەلكى ئويۇلغان، بىنانى پۈختا قىلىدىغان قاتتىق چىداملىق تاشلارنى كۆرسەتسە كېرەك. پاۋلۇس بۇنىڭ كۆچمە مەنىسىنى ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئويلىنىشىغا قالدۇرىدۇ!
□ **3:13** »شۇ كۈنى ئۆنى ئاتىشكارە قىلىدۇ« ـ »شۇ كۈنى« مەسىھ ئەيسا زېمىنغا قايتىدىغان كۈنىدۇر.
■ **3:13** يەش. 20:8□ 10:48□ يەر. 29:23□ 1 پېت. 7:1□ 12.4:
□ **3:14** »بىرسىنىڭ ئۆل ئۈستىگە قۇرغان ئىشى پۈختا ساقلىنىپ قالسا...» ـ دېمەك، »بىر كىشىنىڭ ئۆل ئۈستىگە قويغان ماتېريالىرى ئوتقا بەرداشلىق بېرەلىسە،...».
■ **3:16** 1 كور. 19:6□ 2 كور. 16:6□ ئىبر. 6:3□ 1 پېت. 5.2:
□ **3:18** »بىرسى ئۆزىنى بۇ دەۋردە دانا دەپ سانىسا، نادان بولۇپ قالسۇن« ـ مەسىھنىڭ »مات.» 4-1:18دە ۋە »ماركا« 16-13:10دە ئېيتقان سۆزلىرىنى كۆرۈڭ.
■ **3:18** يەند. 7:3□ يەش. 21.5:
□ **3:19-20** »ئۇ دانىشمەنلەرنى ئۆز ھىيلىگەرلىكىنىڭ تۇزىقىغا ئالىدۇ« ـ »ئايۇپ« 13:5. »ۋەب دانىشمەنلەرنىڭ ئوي-خىياللىرىنىڭ ئۇتۇمى يوقلۇقىنى بىلىدۇ« ـ »زەب.» 11:94.
■ **3:19-20** ئايۇپ 13:5□ زەب. 11.94:

23 سىلەر بولساڭلار مەسىھنىڭ، مەسىھ بولسا خۇدانىڭكىدۇر.

4

مەسىھنىڭ رىسۋاللىرىنىڭ خىزمىتى

1 بىرسى بىز توغرۇلۇق بىرنىمە دېمەكچى بولسا، بىزنى مەسىھنىڭ خىزمەتكارلىرى ۋە خۇدانىڭ سىرلىرى ئامانەت قىلىنغان غوجىدارلار دەپ بىلسۇن.■

2 ئەمدى غوجىدار دېگەنلەردىن تەلەپ قىلىنىدىغىنى شۇكى، ئۇلار ۋاپادار-سادىق بولۇشى كېرەكتۇر.■

3 ئەمما مەن سىلەر تەرىپىڭلاردىن ياكى باشقا ھەرقانداق ئىنسانىي سوت تەرىپىدىن سۈرۈشتۈرۈپ باھالانسام، بۇ مەن ئۈچۈن زىغىرچىلىك ئىش؛ مەن ھەتتا ئۆزۈم توغرۇلۇق سۈرۈشتۈرۈپ ئولتۇرمايمەن.□

4 چۈنكى ۋىجدانىم ئەيىبلەيدىغان ھېچقانداق ئىشلىرىمدىن خەۋىرىم يوق؛ ئەمما بۇ ئىشنىڭ ئۆزى مېنى ھەققانىي دەپ ئاقلىمايدۇ، مېنى سۈرۈشتۈرۈپ باھالىغۇچى بولسا رەببۇدۇر.■

5 شۇڭا ۋاقىت-سائىتى كەلمىگۈچە، يەنى رەب كەلمىگۈچە ھېچ ئىش توغرۇلۇق ھۆكۈم چىقارماڭلار؛ رەب كەلگەندە ئۇ قاراڭغۇلۇقتىكى يوشۇرۇن ئىشلارنى ئاشكارىلايدۇ، قەلب-دىللاردىكى بارلىق نىيەت-نىيەتلەرنى ئايان قىلىدۇ، شۇ چاغدا ھەربىرى خۇدا تەرىپىدىن تەرىپلىنىدۇ.■

6 ئەمما، ئى قېرىنداشلار، بۇ ئىشلارنى سىلەرنىڭ مەنپەئەتىڭلارنى دەپ ئۆزۈمگە ۋە ئاپوللوسقا تەتبىقلىدىم؛ مەقسەت سىلەر بىز ئارقىلىق »پۈتۈلگەننىڭ دائىرىسىدىن ھالقىپ كەتمەڭلار« دېگەن ساۋاقنى ئۆگىنىشىڭلار، شۇنداقلا ھېچقايسىڭلارنىڭ مەلۇم بىرسىنى باشقا بىرسىدىن ئۈستۈن دەپ پەخىرلىنىپ تەكەبىۋرلىشىپ كەتمەسلىكىڭلار ئۈچۈندۇر.□ ■

7 چۈنكى كىم سېنى باشقا بىرسىدىن ئۈستۈن قىلىدۇ؟ ساڭا ئاتا قىلىنغان نەرسىدىن باشقا سەندە يەنە نىمە بار؟ ھەممە ساڭا بېرىلگەن تۇرسا، نېمىشقا »مەندە ئەسلى بار ئىدى« دەپ پەخىرلىنىپ كۆرەكلەپ كېتىسەن؟□ ■

8 سىلەر ئاللىقاچان تويۇنۇپ كەتتىڭلار! ئاللىقاچان بېيىپ كەتتىڭلار! سىلەر بىزسىز پادىشاھلار بولۇپ ھۆكۈم سۈردۈڭلار! كاشكى سىلەر ھەقىقەتەن ھۆكۈم سۈرگەن بولساڭلارئىدى ـ ئۇنداقتا بىز سىلەر بىلەن بىللە ھۆكۈم سۈرگەن بولاتتۇق!□

■ **4:1** مات. 45:24□ 2كور. 4:6□ كول. 25:1□ تىت. 7.1:

■ **4:2** لۇقا 42.12:

□ **4:3** **»ھەرقانداق ئىنسانىي سوت تەرىپىدىن...»** ـ دېگەن گرېك تىلىدا »ئىنسانىي بىر كۈن تەرىپىدىن...«. ئادەملەرنىڭ ئىشلىرىنى سۈرۈشتە قىلغۇچى بولسا مەلۇم بىر ئىنسانىنىڭ كۈنى ئەمەس، بەلكى مەسىھنىڭ كۈنى، يەنى قىيامەت كۈنىدۇر.

■ **4:4** مىس. 7:34□ ئايۇب 2:9□ زەب. 2.143:

■ **4:5** دان. 10:7□ مات. 1:7□ رىم. 1:2□ ۋەھ. 12.20:

□ **4:6** **»پۈتۈلگەننىڭ دائىرىسىدىن ھالقىپ كەتمەڭلار»** ـ بۇ سۆزلەر تەۋراتتا ئەينى پۈتۈلمىگىنى بىلەن، ئۇ تەۋرات-ئىنجىلدىكى ئىنتايىن مۇھىم بىرپرىنسىپتۇر. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزگە قاراڭ.

■ **4:6** پەند. 7:3□ رىم. 3.12:

□ **4:7** **»كىم سېنى باشقا بىرسىدىن ئۈستۈن قىلىدۇ؟»** ـ بۇ سوئالغا بەلكىم مۇنداق ئىككى تۈرگە جاۋاب بېرىلىشى مۇمكىن: (1) »مەلۇم كىشىنى باشقا بىر كىشىدىن ياشقىچە قىلغۇچى پەقەت خۇدادۇر« شۇڭا تەكەبىۋر بولۇشنىڭ ئاساسى يوق؛ (2) ھېچ ئىنسانىنىڭ خۇدانىڭ ئۆلۈغلۇق ئالدىدا »مەن باشقىلاردىن ئۈستۈن« دەپ تەكەبىۋر بولۇشنىڭ ئاساسى يوق.
شۇنداق قىلىمىزكى، (1)-□□□□ پاۋلۇسنىڭ دېمەكچى بولغىنىنى كۆرىستىدۇ. **»ساڭا ئاتا قىلىنغان نەرسىدىن باشقا سەندە يەنە نىمە بار؟«** ـ دېمەك، ھەربىرىمىزنىڭ بارلىقى خۇدا تەرىپىدىن بىرگە ئاتا قىلىنىدۇ، شۇڭا «مەندە ئەسلى شۇنداق قابىلىيەت)تالانت، كۈچ، قاتارلىقلار....) بار ئىدى« دەپ تەكەبىۋرلىشىپ كېتىش ھاماقەتلىكتۇر.

■ **4:7** يۇھ. 27:3□ ياق. 17.1:

□ **4:8** **»سىلەر ئاللىقاچان تويۇنۇپ كەتتىڭلار! ئاللىقاچان بېيىپ كەتتىڭلار! سىلەر بىزسىز پادىشاھلار بولۇپ ھۆكۈم سۈردۈڭلار! كاشكى سىلەر ھەقىقەتەن ھۆكۈم سۈرگەن بولساڭلارئىدى ـ ئۇنداقتا بىز سىلەر بىلەن بىللە ھۆكۈم سۈرگەن بولاتتۇق»!** ـ شۇبھىسىزكى، بۇ سىرلىق ئايەتنىڭ كىنايىلىك،

9 چۈنكى خۇدا روسۇللار بولغان بىزلەرنى تۆلۈمگە مەھكۇم بولغان ئادەملەردەك ئەڭ ئاخىرغا قويۇپ سازايى قىلىپ
ئوتتۇرىغا چىقارغان، دەپ ئويلايمەن؛ چۈنكى بىز پۈتكۈل ئالەمگە، يەنى ھەم پەرىشتىلەرگە ھەم ئىنسانلارغا بىر
خىل تاماشا بولدۇق. ■
10 بىز مەسىھ ئۈچۈن ئەخمەق سانالغانلارمىز، ئەمما سىلەر مەسىھدە داناسىلەر! بىز ئاجىز، ئەمما سىلەر كۈچلۈكسىلەر؛
سىلەر ئىززەتلىك، ئەمما بىز خار؛ □ ■
11 ھازىرقى دەققىگىچە ئاچ-يالىڭاچ، چاكىقاپ يۈرمەكتىمىز، دۈمبالىنىپ، سەرگەردان، ماكانسىز بولۇپ
يۈرمەكتىمىز؛ ■
12 تۆز قولىمىز بىلەن ئىشلەپ جاپا تارتماقتىمىز؛ ئاھانەتكە قالغاندا ياخشىلىق تىلەۋاتىمىز؛ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغاندا،
چىداۋاتىمىز؛ ■
13 توھمەتكە ئۇچرىغاندا، بىز ئۇلارنى چىرايلىقچە توۋىغا ئۈندەيمىز؛ بىز جاھاننىڭ داشقىلى، ئىنسانلارنىڭ سۈپۈرۈندىسى
دەپ قارىلىۋاتىمىز، تا ھازىرغىچە شۇنداق.
14 بۇ ئىشلارنى يېزىشىم، سىلەرنى خىجالەتكە قالدۇرۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سۆيۈملۈك بالىلىرىم سۈپىتىدە
سىلەرگە نەسىھەت قىلىۋاتىمەن؛ ■
15 چۈنكى سىلەرنىڭ مەسىھدە تۈمەنلىگەن تەربىيىلىگۈچىلىرىڭلار بولسىمۇ، سىلەرنىڭ ئاتاڭلار كۆپ ئەمەستۇر؛
چۈنكى مەن مەسىھ ئەيسادا بولۇپ سىلەرنى خۇش خەۋەر ئارقىلىق تۇرەلدۇرۇپ ئاتا بولدۇم. □ ■
16 شۇڭا مەن سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، مېنى ئۈلگە قىلىڭلار.■
17 دەل بۇ سەۋەبتىن مەن رەبدە بولغان تۆز سۆيۈملۈك ۋە ئىشەنچلىك ئوغلۇم تىموتىينى يېنىڭلارغا ئەۋەتتىم؛ ئۇ
سىلەرگە ھەرقايسى جايلاردىكى جامائەتتە ئۆگەتكەنلىرىمگە ئەگىشىپ، مەسىھدە بولغان يوللىرىم توغرۇلۇق ئەسلىتىدۇ.
18 ئەمما بەزىلىرىڭلار، »پاۋلۇسنى يېنىمىزغا كەلمەيدۇ«، دەپ كۆرەكلەپ كەتتىڭلار؛
19 بىراق رەب بۇيرۇسا مەن پات ئاردا يېنىڭلارغا بارىمەن؛ شۇ چاغدا مەن كۆرەكلەپ كەتكەنلەرنىڭ سۆزلىرىنى
ئەمەس، بەلكى ئۇلاردا بولغان كۈچ-قۇدرەتنى كۆرۈپ باقاي. ■
20 چۈنكى خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سۆزدە ئەمەس، بەلكى كۈچ-قۇدرەتتە ئىسپاتلىنىدۇ. □ ■
21 ئەمدى نېمىنى خالايسىلەر؟ يېنىڭلارغا تاياق كۆتۈرۈپ بېرىشمىنمۇ، ياكى مېھىر-مۇلايىملىق روھىدا بېرىشمىنمۇ؟

5

مەتىخىرىلىك مەنىسى بار. كورىنت جامائىتىدىكى كۆپ ئادەملەر تولىمۇ تەكەببۇرلىشىپ كېتىپ: »بىز روسۇل پاۋلۇس ياكى باشقا روسۇللارغا ھېچ كېرەك ئەمەسمىز؛ بىز ھەققەتەن »روھىي ئادەملەر«مىز، ئىنتايىن بىلىملىك، خۇدا ئالدىدا ئىنتايىن ئېسىلزادە بولۇپ، پادىشاھدەك بولدۇق« دەپ كەتكەندى. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **4:9** زەب. 22:44؛ رىم. 36:8؛ 2 كور. 11:4؛ ئىب. 33.10:

□ **4:10** **»بىز مەسىھ ئۈچۈن ئەخمەق سانالغانلارمىز...»** ـ گرىك تىلىدا »بىز مەسىھ ئۈچۈن ئەخمەقلەر بولدۇق...» ـ دېمەك، كۆڭىلىمىز تەرىپىدىن »ئەخمەق« ھېسابلاندۇق.

■ **4:10** 1 كور. 3.2:

■ **4:11** روس. 2.23:

■ **4:12** مات. 44:5؛ لۇقا 28:6؛ 34:23؛ روس. 60:7؛ 3:18؛ 34:20؛ رىم. 14:12؛ 1 تېس. 9:2؛ 2 تېس. 8.3:

■ **4:14** 1 تېس. 11.2:

□ **4:15** **»سىلەرنىڭ ئاتاڭلار كۆپ ئەمەستۇر«** ـ ـ روھىي جەھەتتىن بولغان ئاتىلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەۋەتتە.

■ **4:15** روس. 11:18؛ گال. 19:4؛ فلم. 10؛ ياق. 18.1:

■ **4:16** 1 كور. 1:11؛ فىل. 17:3؛ 1 تېس. 6:1؛ 2 تېس. 9.3:

■ **4:19** روس. 21:18؛ ئىب. 3:6؛ ياق. 15.4:

□ **4:20** **»خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سۆزدە ئەمەس، بەلكى كۈچ-قۇدرەتتە ئىسپاتلىنىدۇ«** ـ ياكى »خۇدانىڭ پادىشاھلىقى سۆزدە ئەمەس، بەلكى كۈچ-قۇدرەتتە نامايان بولىدۇ.«

■ **4:20** 1 كور. 4:2؛ 1 تېس. 5:1؛ 2 پېت. 16.1:

ئېغىر بىر گۇناھ

1 ھەرتەرەپتىن شۇ ئاگلىنىۋاتىدۇكى، ئارا گۈلاردا بۇزۇقچىلىق بار ئىكەن ـ بۇنداق بۇزۇقچىلىق ھەتتا تائىپىلەر ئارىسىدىمۇ
تىلغا ئېلىنمايدۇ ـ ئۇ بولسىمۇ بىرسىنىڭ ئۆز ئاتىسىنىڭ ئايالىغا چېقىلىشتىن ئىبارەت.■
2 ئەمما سىلەر يوغىناپ كۆرەكلەپ كەتتىگلار! بۇ رەزىل ئىشنى سادىر قىلغان كىشى ئارىمىزدىن قوغلىۋېتىلسۇن
دەپ ئۆكۈنۈشۈگلارغا توغرا كەلمەمدۇ!؟
3 چۈنكى گەرچە تەندە سىلەر بىلەن بىللە بولمىساممۇ، ئەمما روھتا سىلەر بىلەن بىللە بولۇش سۈپىتىدە ئاللىقاچان
شۇنداق مەن شۇ ھۆكۈمنى چىقاردىمكى،
4)ھەممىگلار رەب ئەيسا مەسىھنىڭ نامىدا جەم بولغاندا، ئۆزۈمنىڭ روھىم سىلەر بىلەن بولۇپ، رەببىمىز ئەيسا
مەسىھنىڭ كۈچ-قۇدرىتىگە تايىنىپ(ـ
5 شۇنداق قىلغان كىشىنىڭ ئەتلىرى ھالاك قىلىنسۇن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ روھى رەب ئەيسانىڭ كۈندە
قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن شەيتاننىڭ ئىلكىگە تاپشۇرۇلسۇن.□ ■
6 سىلەرنىڭ چوڭچىلىق قىلغىنىگلار ياخشى ئەمەس. »كىچىككىنە خېمىرتۇرۇچ پۈتكۈل خېمىرنى بولدۇرۇپ
يوغىنىتىدۇ« دەپ بىلمەمسىلەر؟■
7 كونا خېمىرتۇرۇچنى چىقىرىۋېتىگلار، شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئەسلى خېمىرتۇرۇچسىز خېمىردەك يېڭى بىر زۇۋۇلا
بولىسىلەر، چۈنكى »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«دىكى قوزىمىز بولغان مەسىھ قۇربانلىق قىلىندى؛■
8 شۇڭا ھېيتنى يامان نىيەتلىك ۋە رەزىللىك بولغان خېمىرتۇرۇچ بىلەن ئەمەس، بەلكى سەممىيلىك ۋە ھەققەت
بولغان پېتىر نان بىلەن تەنتەنە قىلىپ ئۆتكۈزەيلى.□ ■
9 مەن ئالدىنقى خەتتە سىلەرگە بۇزۇقچىلىق قىلغۇچىلار بىلەن ئارىلاشماگلار دەپ يازغانىدىم؛ ■
10 ئەمما بۇ دېگىنىم بۇ دۇنيادىكى بۇزۇقچىلىق قىلغۇچىلار، ياكى نەپسانىيەتچىلەر، ياكى كازىزاپلار ياكى بۇتپەرەسلەر
بىلەن ئارىلاشماگلار دېگىنىم ئەمەس؛ ئۇنداق بولغاندا دۇنيادىن ئايرىلىشقا مەجبۇر بولاتتىگلار؛
11 ئەمما ھازىرقى بۇ خېتىمدە يازغىنىم شۇكى، ئۆزىنى »قېرىنداش« دەپ ئاتىۋالغان ئەمما شۇنداقلا بۇزۇقلۇق قىلغۇچى،
نەپسانىيەتچى، بۇتپەرەس، ھاراقكەش ياكى كازىزاپ بولسا، ئۇنداق بىر كىشى بىلەن ئارىلاشماگلار، ھەتتا ئۇنىڭ
بىلەن ھەمداستىخانىمۇ بولماگلار. □ ■
12 سىرتتىكىلەرنى ھۆكۈم چىقىرىپ بىر تەرەپ قىلىشنىڭ مەن بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى؟ لېكىن ئىچىگلاردىكىلەرنى
ئۆزۈگلار ھۆكۈم چىقىرىپ بىر تەرەپ قىلىش سىلەرنىڭ ئىشىگلار ئەمەسمۇ؟ □

■ **5:1** لاۋ. 8:18□ قان. 20.27:

□ **5:5 »شۇنداق قىلغان كىشىنىڭ ئەتلىرى ھالاك قىلىنسۇن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ روھى رەب ئەيسانىڭ كۈندە قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن شەيتاننىڭ ئىلكىگە تاپشۇرۇلسۇن«** ـ بۇ ئىش)باشقىچە ئېيتقاندا، »شەيتاننىڭ ئىلكىگە قايتۇرۇش«) توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈنۈشى. بەزى ئالىملار »ئەتلىرى« دېگەننى روھىي جەھەتتىن چۈشەندۈرىدۇ، دېمەك، بۇ ئىش كىشىنىڭ ئۆزىنىڭ گۇناھلىق تەبىئىي، ياكى كورىنتتىكى پۈتكۈل جامائەتنە »گۇناھلىق تەبىئىتىدىن چىققان ئىشلار«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. بىز مۇشۇ يەردىكى »ئەتلىرى«نى جىسمانىي جەھەتتىن چۈشىنىمىز. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ئىزدە يۇنىڭ ئاساسىنى كۆرسىتىمىز.

■ **5:5** 1تىم. 20.1:

■ **5:6** گال. 9.5:

■ **5:7** 7:53□ يۇھ. 29:1□ 1كور. 3.15:

□ **5:8 »شۇڭا ھېيتنى يامان نىيەتلىك ۋە رەزىللىك بولغان خېمىرتۇرۇچ بىلەن ئەمەس، بەلكى سەممىيلىك ۋە ھەققەت بولغان پېتىر نان بىلەن تەنتەنە قىلىپ ئۆتكۈزەيلى«** ـ ئىسرائىلنىڭ »ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى«، ئۇنىڭدىن كېيىنكى »پېتىر نان ھېيتى« ۋە ئۇلارنىڭ سەمۇوللۇق ئەھمىيىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ، شۇنداقلا »لاۋىيلار«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈنۈشى. ■ **5:8** مىس. 15:12□3 قان. 3.16: ■ **5:9** قان. 2:7□ مات. 17:18□ 2كور. 14:6□ ئەف. 11:5□ 2تىس. 14.3: □ **5:11 »ئۆزىنى »قېرىنداش« دەپ ئاتىۋالغان...»** ـ »قېرىنداش« ـ ئۆزىنىڭ ئېتىقاد يولدىدا قېرىنداش دەپ ئاتالغان. ■ **5:11** چۈل. 14:12□ مات. 17:18□ 2تىس. 14:3□ 2يۇھ. 10. □ **5:12 »سىرتتىكىلەرنى ھۆكۈم چىقىرىپ بىر تەرەپ قىلىشنىڭ مەن بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى؟ لېكىن ئىچىگلاردىكىلەرنى ئۆزۈگلار ھۆكۈم چىقىرىپ**

13 لېكىن سىرتتىكىلەرنىڭ ئۇستىگە بولسا خۇدا تۆزى ھۆكۈم چىقىرىدۇ. شۇنىڭا »بۇ رەزىل ئادەمنى ئاراڭلاردىن چىقىرىۋېتىڭلار.«□ ■

6

بىر-بىرى بىلەن دەۋالىشىشقا بولامدۇ؟

1 سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا تۆزئارا ئازارلىق ئىش بولسا، ئۇنى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا تاپشۇرماي، ھەققانىيسىزلارنىڭ ئالدىدا دەۋالىشىشقا پېتىنالامسىلەر؟□

2 مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ دۇنيانى سوراق قىلىدىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ ئەگەر دۇنيانى سىلەر سوراق قىلىدىغان ئىش بولسا، ئەمدى زىغىرچىلىك ئىشلارنى ھەل قىلىشقا يارىمامسىلەر؟■

3 پەرىشتىلەر ئۈستىدىمۇ ھۆكۈم چىقىرىدىغانلىقىمىزنى بىلمەمسىلەر؟ شۇنداق بولغانىكەن، بۇ ھاياتتىكى ئىشلارنى ھەل قىلىش قانچىلىك ئىش ئىدى؟□

4 سىلەردە مۇشۇ ھاياتتىكى ئىشلار ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلىش زۆرۈر تېپىلغاندا، جامائەت ئارىسىدا تۆۋەن دەپ قارالغانلارنى تۇنى ھەل قىلىشقا سالمامسىلەر؟□

5 مۇشۇلارنى سىلەرنى خىجالەتكە قالدۇرۇش ئۈچۈن دەۋاتىمەن. ئەجەبا، ئاراڭلاردا تۆز قېرىنداشلىرى ئوتتۇرىسىدا ھۆكۈم چىقارغۇدەك دانا كىشى يوقمۇ، ھەتتا بىرىمۇ يوقمۇ؟

6 تۇنۇق ئورندا، قېرىنداش بىلەن قېرىنداش دەۋالىشىۋاتىدۇ، ـ ۋە كاپىرلار ئالدىدا شۇنداق قىلىدۇ!

7 ئەمەلىيەتتە تۆز ئاراڭلاردا دەۋالارنىڭ بولغانلىقىنىڭ ئۆزى سىلەرگە نىسبەتەن بىر ئەيىبتۇر. نېمىشقا ئۇۋاچىلىققا چىدىمايسىلەر؟ نېمىشقا ناھەقچىلىككە يول قويمايسىلەر؟■

8 ئەكسىچە، سىلەر ناھەقچىلىك قىلىۋاتىسىلەر، خىيانەت قىلىۋاتىسىلەر، يەنە كېلىپ قېرىنداشلىرىڭلارغا شۇنداق قىلىسىلەر!

9 ھەققانىيسىزلارنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا ۋارىسلىق قىلالمايدىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ ئالدىنىپ كەتمەڭلار! بۇزۇقچىلىق قىلغۇچىلار، بۇتپەرەسلەر، زىنا قىلغۇچىلار، بەچىۋازلار، باشقا ئەرلەر بىلەن بۇزۇقلۇق قىلغۇچىلار، ■

10 ئوغرىلار، نەپسانىيەتچىلەر، ھاراقكەشلەر، تۆھمەتخورلار يا كى ئالدامچى-كاززاپلار خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا ۋارىسلىق قىلالمايدۇ؛

11 بەزىڭلار دەرۋەقە شۇنداق بولغانسىلەر؛ ئەمما سىلەر رەب ئەيسا مەسىھنىڭ نامىدا ۋە خۇدايىمىزنىڭ روھى بىلەن يۇيۇلدۇڭلار، پاك-مۇقەددەس قىلىندىڭلار، ھەققانى قىلىندىڭلار.■

تېنىڭلار خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىدۇر

بىر تەرەپ قىلىش سىلەرنىڭ ئىشىڭلار ئەمەسمۇ؟« ـ »سىرتتىكىلەر« جامائەتتىن سىرت تۇرغانلارنى، »ئېچىدىكىلەر« جامائەتنىڭ ئىچىدە بولغانلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

□ **5:13** »بۇ رەزىل ئادەمنى ئاراڭلاردىن چىقىرىۋېتىڭلار« ـ مۇشۇ سۆزلەر تەۋرات، »قان.» 7:17، 9:19، 2:22، 7:24دىن ئېلىنغان.

■ **5:13** قان. 717:

□ **6:1** »سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا تۆزئارا ئازارلىق ئىش بولسا، ئۇنى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا تاپشۇرماي، ھەققانىيسىزلارنىڭ ئالدىدا دەۋالىشىشقا پېتىنالامسىلەر؟« ـ »پېتىنالامسىلەر؟« ـ خۇدانىڭ بۇ ئىشلارغا قاراتقان غەزىبىگە يوزلىنىشكە پېتىنالامسىلەر؟، دېمەك.

■ **6:2** مات. 28:19□ لۇقا 30.22:

□ **6:3** »مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ دۇنيا ئۈستىدىن سوراق قىلىشى ... (2-□□□□) ... پەرىشتىلەر ئۈستىدىمۇ ھۆكۈم چىقىرىشى« ـ بۇ ئىشلار توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **6:4** »جامائەت ئارىسىدا تۆۋەن دەپ قارالغانلارنى تۇنى ھەل قىلىشقا سالمامسىلەر؟« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »تۇنى ھەل قىلىشقا جامائەتتە ھېچ ئورنى يوقلارنى سالامسىلەر؟.« لېكىن 5-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ. ■ **6:7** پەند. 22:20□ مات. 39:5□ رىم. 17:12□ 1تېس. 15:5□ 1پېت. 9.3:

■ **6:9** گال. 19:5□ ئەف. 5:5□ ۋەھ. 15.22:

■ **6:11** ئەف. 2:2□ كول. 7:3□ تىت. 3:3□ ئىبر. 22.10:

12 »ھەممە نەرسە ماڭا ھالالدۇر«، ئەمما ھەممە نەرسە پايدىلىق بولۇۋەرمەيدۇ؛ »ھەممە نەرسە ماڭا ھالالدۇر«، ئەمما
مەن ھېچقانداق نەرسىنىڭ خۇمارىغا قۇل بولمايمەن. □ ■
13 »يېمەكلىكلەر ئاشقازان ئۈچۈن، ئاشقازان بولسا يېمەكلىكلەر ئۈچۈندۇر«؛ ئەمما خۇدا ئۇ ۋە بۇ ھەر ئىككىسىنى
يوققا چىقىرىدۇ؛ تەن بولسا بۇزۇقچىلىق ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ربە ئۈچۈندۇر؛ ربە تەن ئۈچۈندۇر. □
14 خۇدا ربەنى تىرىلدۈردى، شۇنىڭدەك بىزنىمۇ ئۆز قۇدرىتى بىلەن ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرىدۇ. ■
15 تېنىڭلارنىڭ مەسىھنىڭ ئەزالىرى ئىكەنلىكىنى بىلمەمسىلەر؟ ئۇنداقتا، مەسىھنىڭ ئەزالىرىنى ئېلىپ، پاھىشە ئايالنىڭ
ئەزالىرى قىلسام بولامدۇ؟ ھەرگىز بولمايدۇ!
16 كىم پاھىشە ئايال بىلەن باغلانغان بولسا ئۇنىڭ بىلەن بىر تەن بولىدۇ، دەپ بىلمەمسىلەر؟ چۈنكى »ئەر-ئايال
ئىككىسى بىر تەن بولىدۇ« ـ دېيىلگەنىدى. □ ■
17 ئەمما ربەگە باغلانغۇچى بولسا ئۇنىڭ بىلەن بىر روھتۇر. ■
18 بۇزۇقلۇقتىن قېچىڭلار. »ئىنسانلارنىڭ ھەربىر سادىر قىلغان گۇناھى ئۆز تېنىنىڭ سىرتىدا بولىدۇ«! ـ ئەمما
بۇزۇقلۇق سادىر قىلغۇچى ئۆز تېنىگە قارشى گۇناھ قىلىدۇ. □
19 سىلەرنىڭ تېنىڭلار سىلەرنى ئۇرالغۇ قىلغان، خۇدا تەرىپىدىن سىلەرگە ئىلتىپات قىلىنغان مۇقەددەس روھنىڭ
ئىبادەتخانىسى، سىلەر ئۆزۈڭلارنى ئۆزۈمنىڭكى ئەمەس دەپ بىلمەمسىلەر؟ □ ■
20 چۈنكى سىلەر چوڭ بەدەل بىلەن سېتىۋېلىنغانسىلەر؛ شۇڭا تېنىڭلاردا خۇدانى ئۇلۇغلاڭلار.■

7

تەنھا ھايات ۋە ئەر-ئاياللىق

1 ئەمدى ھازىر سىلەر خېتىڭلاردا ئوتتۇرىغا قويغان سوئاللارغا كېلەيلى، ـ »ئەر ئايال زاتىنىڭ تېنىگە تەگمىسە
ياخشىدۇر.«□

□ **6:12 »ھەممە نەرسە ماڭا ھالالدۇر«** ـ بۇ سۆز-ئىبارە بەلكىم كورىنتىلقلار ئۆچۈن ئىنجىلدىكى يېمەك-ئىچمەكلەر توغرۇلۇق بولغان تەلىمەرنىڭ بىر قىسقارتىلىسى بولۇشى مۇمكىن. بۇ ھەققىدەتكە يېقىن بولغىنى بىلەن، پاۋلۇس ھازىر ئۆلارغا يېمەك-ئىچمەكلەر توغرۇلۇق باشقا تەرەپلەردىنمۇ ئويلاش كېرەك، دەپ تەلىم بەرمەكچى.

■ **6:12** 1 كور. 23.10:

□ **6:13 »يېمەكلىكلەر ئاشقازان ئۈچۈن، ئاشقازان بولسا يېمەكلىكلەر ئۈچۈندۇر«** ـ باشقىچە ئېيتقاندا: »يېمەكلىكلەر قورساقنى تويدۇرۇش ئۈچۈن، قورساق بولسا يېمەكلىكلەرنى سىڭدۈرۈش ئۈچۈن.« كورىنتىلقلاردىن بەزىلىرى بۇ گەپنى باشقا ئىشلارغا تەتبىقلاپ، »تېنىمىزنىڭ ھەرقانداق ئېھتىياجلىرى ياكى ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى خالىغانچە قاندۇرۇۋەرسەك بولىدۇ« دەپ ئويلايتتى. لېكىن، جىنسىي ئەخلاقسىزلىققا كەلسەك بۇ توغرا ئەمەس، ئەلۋەتتە. **»ربە تەن ئۈچۈندۇر«** ـ ئادەمنى ھەيران قالارلىق بۇ بايان توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **6:14** رىم. 11:8□ 2 كور. 14.4:

□ **6:16 »ئەر-ئايال ئىككىسى بىر تەن بولىدۇ«** ـ بۇ خۇدانىڭ ئادەمئاتىمىز ۋە ھاۋائاتىمىز توغرۇلۇق بولغان سۆزى »ياىر« 24:2)؛ بۇ سۆز ھەربىر ئەر-ئاياللىق مۇناسىۋىتىنە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.

■ **6:16** ياىر. 24:2□ مات. 5:19□ مار. 8:10□ ئەف. 31.5:

■ **6:17** ئەز. 26-28:36□ 1 كور. 13:12□ ياىر. 242:

□ **6:18 »ئىنسانلارنىڭ ھەربىر سادىر قىلغان گۇناھى ئۆز تېنىنىڭ سىرتىدا بولىدۇ«!** ـ بەزى ئالىملار، بۇ سۆزلەرنى پاۋلۇسنىڭ ئۆزىنىڭكى، دەپ قارايدۇ، ئەمما باشقا گۇناھلىرىمىز)مەسىلەن، نەپسانىيەتچىلىك، ھاراقكەشلىك(مۇ تېنىمىزگە ياماندىر دەپ ئەسەر يەتكۈزمەمدۇ؟ يەتكۈزىدۇ، ئەلۋەتتە. شۇڭا بىزنىڭچە بۇ سۆزلەرنى كورىنتىلقلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭكى خاتا كۆزقارىشى دەپ ئويلايمىز؛ ئۇلار بۇ سۆزنى بۇزۇقلۇق)ۋە باشقا »جىسمانىي« گۇناھلارنى(قىلىشقا باھانە قىلاتتى. پاۋلۇس ئۇنى ئەمدىلىكتە ئۇلارنىڭ خاتا كۆزقاراشلىرىنى توغرىلىماقچى بولۇۋاتاتتى.

□ **6:19 »خۇدا تەرىپىدىن سىلەرگە ئىلتىپات قىلىنغان»** ـ بىزنىڭچە »سىلەرگە ئىلتىپات قىلىنغان« دېگەنلىك »مۇقەددەس روھ«نى كۆرسىتىدۇ. شۇنداقمۇ مۇمكىنچىلىك بارىكى، ئۇ بۇ ئايەتتىكى »سىلەرنىڭ تېنىڭلار« ياكى »ئىبادەتخانا«نى كۆرسىتىدۇ.

■ **6:19** 1 كور. 16:3□ 2 كور. 16:6□ ئەف. 21:2□ ئىبر. 6:3□ 1 پېت. 5.2:

■ **6:20** 1 كور. 23:7□ گال. 13:3□ ئىبر. 12:9□ 1 پېت. 18.1:

□ **7:1 »ئەر ئايال زاتىنىڭ تېنىگە تەگمىسە ياخشىدۇر«** ـ »ئەر ئايال زاتىنىڭ تېنىگە تەگمىسە)جىنسىي مۇناسىۋىتىنە بىرگە بولۇش، ياكى توي قىلىشنى كۆرسىتىدۇ(ياخشى ئىشتۇر« دېگەن سۆزلەر توغرۇلۇق: ـ ئەھۋالغا قارىغاندا كورىنتىلقلار تارىسدا: »توي قىلماي، پەقەت رەببىنىڭ خىزمىتىدە بولۇش ياخشى« ياكى »ئەر-ئاياللىق جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈلمىسۇن، كۆپرەك دۇئا-تىلاۋەتكە بېرىلىسۇن« دېگەندەك

2 دۇرۇس. ئەمما بۇزۇۋچىلىقلاردىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ھەربىر ئەركەكنىڭ ئۆزىنىڭ ئايالى بولسۇن، ھەربىر ئايالنىڭ
ئۆزىنىڭ ئېرى بولسۇن.
3 ئېر ئايالىغا نىسبەتەن ئەرلىك مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلسۇن، ئايالمۇ ئېرىگە نىسبەتەن ئايالىلىق مەجبۇرىيىتىنى ئادا
قىلسۇن.□ ■
4 ئايال ئۆز تېنىنىڭ ئىگىسى ئەمەس، بەلكى ئېرى ئۆزىنىڭ ئىگىسىدۇر؛ شۇنىڭغا ئوخشاشلا، ئېر ئۆز تېنىنىڭ ئىگىسى
ئەمەس، بەلكى ئايالى ئۆزىنىڭ ئىگىسىدۇر.
5 پەقەت پۇتۇن زېھنىڭلار بىلەن دۇئالارغا بېرىلىش مەقسىتىدە ئۆز ماقۇللۇقۇڭلار بىلەن ۋاقىتلىچە بىرگە ياتماسلىققا
كېلىشكەندىنلا باشقا، ئېر-ئايال ئۆزئارا بىر-بىرىنىڭ جىنسىي ھەق-تەلىپىنى رەت قىلمىسۇن. شۇنداق ئالاھىدە
مەزگىلدىن كېيىن يەنە بىرگە بولۇڭلار. بولمىسا، ئۆزۈڭلارنى تۇتۇۋالالمايدىغانلىقىڭلاردىن شەيتان سىلەرنى ئازدۇرۇش
پۇرسىتىنى تېپىشى مۇمكىن.■
6 ئەمما مۇنداق دېيىشىم بۇيرۇق يولىدا ئەمەس، بەلكى مەسلىھەت يولىدىدۇر.□
7 ئەمدى مەن بارلىق ئادەملەرنىڭ ماڭا ئوخشاش بويتاق بولۇشىنى خالايتتىم؛ لېكىن بۇ ئىشتا خۇدانىڭ ھەممە
ئادەمگە بەرگەن ئۆز ئىلتىپاتى بار، بىرسى ئۇنداق، يەنە بىرسى بۇنداق.□ ■
8 ئەمما مەن جورىسىز تەنھا ياشىغانلار ۋە تۇللارغا شۇنى ئېيتىمەنكى، مەندەك تەنھا تۇرىۋەرسە ياخشى بولىدۇ؛□
9 ئەمما ئۆزۈڭلارنى تۇتۇۋالالمىساڭلار، نىكاھلىنىڭلار؛ چۈنكى ئىشق ئوتىدا كۆيگەندىن كۆرە نىكاھلىق بولغان
ياخشى.■
10 ئەمما نىكاھلانغانلارغا كەلسەك، ئۇلارغا مەن شۇنى تاپىلايمەنكى، ـ)بۇ ئەمەلىيەتتە مېنىڭ تاپىلىغىنىم ئەمەس،
يەنىلا رەببىنىڭكى(، ئايال ئېرىدىن ئاجراشمىسۇن □ ■
11)ئەمما ئۇ ئاجراشقان بولسا، ئۇ تەنھا ئۆتىسۇن، ياكى ئېرى بىلەن يارىشىۋالسۇن(؛ ۋە ئەرمۇ ئايالىنى قويۇپ بەرمىسۇن.
12 قالغانلىرىڭلارغا كەلسەك، مەن شۇنى ئېيتىمەنكى)بۇ رەببىنىڭ ئېيتقىنى ئەمەس(، قېرىنداشنىڭ ئېتىقادسىز ئايالى
بولسا ۋە ئايالى ئۆزىنىڭ بىلەن تۇرۇۋېرىشكە رازى بولسا، ئۇ ئۇنى قويۇپ بەرمىسۇن؛ □

گەپلەر تارقالغان بولۇشى مۇمكىن. پاۋلۇس بۇ يەردە مۇشۇ مەسىلىلەر توغرۇلۇق سۆزلىمەكچى.

□ **7:3 »ئېر تارقالغان نىسبەتەن ئەرلىك مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلسۇن، ئايالمۇ ئېرىگە نىسبەتەن ئايالىلىق مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلسۇن« ـ »ئەرلىك مەجبۇرىيىتى«،** »ئايالىلىق مەجبۇرىيىتى« جىنسىي ھەقلىقنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **7:3** 1 پېت. 7.3:

■ **7:5** يو. 16.2:

□ **7:6 »ئەمما مۇنداق دېيىشىم بۇيرۇق يولىدا ئەمەس«** ـ بۇ ئايەتتىكى »دېيىشىم«نى بەزى ئالىملار »ۋاقىتلىق ئايرىلىپ تۇرۇش توغرىسىدىكى بىر تەكلىپ، بۇيرۇق ئەمەس« دەپ چۈشىنىدۇ، »ئەمما مۇنداق دېگىنىم بۇيرۇق يولىدا ئەمەس، بەلكى مەسلىھەت يولىدىدۇر« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. يەنە بەزىلەر بىزنىڭ تەرجىمىمىزدەك »دېگىنىم«نى پاۋلۇسنىڭ ئېر-ئايالىلىق ئوغرۇلۇق ھازىر ئېيتقان بارلىق سۆزلىرى دەپ قاراپ، »مۇنداق دېيىشىم بۇيرۇق يولىدا ئەمەس، بەلكى رۇخسەت يولىدا...« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ (7-□□□□□□□ كورۇنۇڭ).

□ **7:7 »بۇ ئىشتا خۇدانىڭ ھەممە ئادەمگە بەرگەن ئۆز ئىلتىپاتى بار«** ـ يەنى، بالا-چاقىلىق بولۇش، ياكى تەنھا بولۇش. پاۋلۇس ئۆزى تەنھا بولۇپ، پۇتۇن تۆمۈرىدە ئائىلىسىز ھالدا خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولغان.

■ **7:7** مات. 19:12؛ روس. 26:29□ 1 كور. 11.12:

□ **7:8 »ئەمما مەن جورىسىز تەنھا ياشىغانلار ۋە تۇللارغا شۇنى ئېيتىمەنكى...»** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »جورىسىز تەنھا ياشىغانلار« دېگەن سۆز گېرىك تىلىدا ئۆز جورىسىدىن)مەيلى ئەردىن، مەيلى ئايالدىن، ئۇلۇم تەرىپىدىن ياكى قانۇن تەرىپىدىن(ئاجرىشىپ كەتكەنلەرنى كۆرسىتىدۇ، ۋە شۇنداقلا توي قىلىشىغانلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **7:9** 1 تىم. 14.5:

□ **7:10 »ئەمما نىكاھلانغانلارغا كەلسەك، ئۇلارغا مەن شۇنى تاپىلايمەنكى، ـ)بۇ ئەمەلىيەتتە مېنىڭ تاپىلىغىنىم ئەمەس، يەنىلا رەببىنىڭكى«...(** ـ پاۋلۇس ئۆز تەلىمىنى رەب ئەيسانىڭ يەر يۈزىدە تۇرغان ۋاقتىدىكى تەلىمىدىن ئايرىۋېتىدۇ. بۇ ئىش توغرۇلۇق ۋە ئومۇمەن بۇ باب ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **7:10** مال. 14:2□ مات. 5:32□ 19:9□ مار. 10:11□ لۇقا 16:18.

□ **7:12 »قالغانلىرىڭلارغا كەلسەك، مەن شۇنى ئېيتىمەنكى)بۇ رەببىنىڭ ئېيتقىنى ئەمەس(،** «... ـ رەب ئەيسا يەر يۈزىدە بولغىنىدا بۇ ئىشلار توغرۇلۇق تەلىم بەرمىگەنىدى.

13 ئېتىقادچى ئايالنىڭ ئېتىقادسىز ئېرى بولسا ۋە ئېرى ئۇنىڭ بىلەن تۇرۇۋېرىشكە رازى بولسا، ئۇ ئېردىن ئاجرىشىپ
كەتمىسۇن.
14 چۈنكى ئېتىقادسىز ئەر بولسا ئېتىقاد قىلغان ئايالدا پاك دەپ ھېسابلىنىدۇ، ئېتىقادسىز ئايال بولسا ئېتىقاد قىلغان
قېرىنداشتا پاك دەپ ھېسابلىنىدۇ، بولمىسا، پەرزەنتلىرىڭلار ھارامدىن بولغان بولاتتى، ئەمما ئۇلار ئەمدى پاك بولدى.
□
15 لېكىن ئېتىقادسىز بولغان تەرەپنىڭ كەتكۈسى بولسا، ئۇ ئاجرىشىپ كەتسۇن، بۇنداق ئەھۋاللاردا قېرىنداش
ئاكا-ئۇكىلار، ھەدە-سىڭىللار نىكاھ مەجبۇرىيىتىگە باغلىنىپ قالغان بولمايدۇ، قانداقلا بولمىسۇن خۇدا بىزنى ئىناق-
خاتىرجەملىكتە ياشاشقا چاقىرغاندۇر. □
16 ئەي ئېتىقادچى ئايال، ئېرىڭنى ئېتىقاد قىلدۇرۇپ قۇتۇلدۇرالايدىغانلىقىڭنى نەدىن بىلىسەن؟ ئەي ئېتىقادچى ئەر،
خوتۇنۇڭنى ئېتىقاد قىلدۇرۇپ قۇتۇلدۇرالايدىغانلىقىڭنى نەدىن بىلىسەن؟□ ■

ئېتىقاد يولىغا چاقىرىلغان ۋاقىتتىكى سالاھىيەتتە تۇرۇۋېرىڭلار

17 ھالبۇكى، ربّ ھەرقايسىمىزغا قانداق تەقسىم قىلغان بولسا، قانداق ھالەتتە چاقىرغان بولسا، ئۇ شۇنىڭدا
مېڭىۋەرسۇن، مەن ھەممە جامائەتلەردە شۇنداق يولىيورۇقنى تاپىلايمەن.
18 بىرسى سۈننەتلىك ھالەتتە چاقىرىلدىمۇ؟ ئۇ قايتا سۈننەتسىز قىلىنمىسۇن، بىرسى سۈننەتسىز ھالەتتە چاقىرىلدىمۇ؟ ئۇ
ئەمدى سۈننەت قىلىنمىسۇن. □
19 سۈننەتلىك بولۇش ھېچنەرسە ھېسابلانماس، سۈننەتسىز بولۇشمۇ ھېچنەرسە ھېسابلانماس؛ ھېساب بولىدىغىنى
خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.
20 ھەركىم قايسى ھالەتتە چاقىرىلغان بولسا، شۇ ھالەتتە قالسۇن. □ ■
21 سەن چاقىرىلغاندا قۇل ھالىتىدە ئىدىڭمۇ؟ ئۇنىڭ بىلەن كارىڭ بولمىسۇن، لېكىن ئەگەر ھۆرلۈك پۇرسىتى كەلسە،
ئۇنى قولۇڭدىن بەرمە.
22 چۈنكى رەبتە چاقىرىلغان قۇل بولسا رەبنىڭ ھۆر ئادىمىدۇر، ئۇنىڭغا ئوخشاش، چاقىرىلىپ ھۆر بولغۇچىمۇ
مەسىھنىڭ قۇلىدۇر.
23 سىلەر چوڭ بەدەل بىلەن سېتىۋېلىندىڭلار، ئىنسانلارغا قۇل بولماڭلار. ■
24 ئى قېرىنداشلار، ھەربىرىڭلار قايسى ھالەتتە چاقىرىلغان بولساڭلار، شۇ ھالەتتە خۇدا بىلەن بىللە تۇرۇڭلار.

تەنھا ياشاش

□ 7:14 »چۈنكى ئېتىقادسىز ئەر بولسا ئېتىقاد قىلغان ئايالدا پاك دەپ ھېسابلىنىدۇ، ئېتىقادسىز ئايال بولسا ئېتىقاد قىلغان قېرىنداشتا پاك دەپ
ھېسابلىنىدۇ، بولمىسا، پەرزەنتلىرىڭلار ھارامدىن بولغان بولاتتى، ئەمما ئۇلار ئەمدى پاك بولدى« ـ بۇ ئايەتكە قارىغاندا، كورىنتتىكى بەزىلەر »ئېتىقادچى
ئەر ياكى ئايالنىڭ جورىسى ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلمىغان بولسا ئۇنداقتا ئۇلارنىڭ نىكاھى بۇلغانغان بولىدۇ، شۇڭا ئۇلار ئاجرىشىشى كېرەك، شۇنداقلا
باللىرى »ھارام«دىن بولغان بولىدۇ« دەپ قارايدۇ. بۇنداق كۆزقاراش خاتا.
□ 7:15 »لېكىن ئېتىقادسىز بولغان تەرەپنىڭ كەتكۈسى بولسا، ئۇ ئاجرىشىپ كەتسۇن، بۇنداق ئەھۋاللاردا قېرىنداش ... نىكاھ مەجبۇرىيىتىگە باغلىنىپ
قالغان بولمايدۇ، قانداقلا بولمىسۇن خۇدا بىزنى ئىناق-خاتىرجەملىكتە ياشاشقا چاقىرغاندۇر« ـ بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
□ 7:16 »ئەي ئېتىقادچى ئايال، ئېرىڭنى ئېتىقاد قىلدۇرۇپ قۇتۇلدۇرالايدىغانلىقىڭنى نەدىن بىلىسەن؟ ئەي ئېتىقادچى ئەر، خوتۇنۇڭنى ئېتىقاد قىلدۇرۇپ
قۇتۇلدۇرالايدىغانلىقىڭنى نەدىن بىلىسەن؟« ـ بىزنىڭچە پاۋلۇس مۇشۇ يەردە، ئىشەئىگەن جورا نىكاھتىن ئاجراشماقچى بولغان بولسا، ئۇنى ئېتىقاد قىلدۇرۇپ
قۇتقۇزۇش پەقەت خۇدانىڭلا قىلىدىغان ئىشىدۇر، بىز ئاجىز بەندىلەرنىڭ قىلىدىغان ئىشى ئەمەس، شۇڭا)جورىسىنىڭ كەتكۈسى بولسا(ئۇنى ئەركىنلىككە
قويۇۋەرگىن، دېمەكچى. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى يەنە كۆرۈڭ.
■ 7:16 1 پېت. 1.3:
□ 7:18 »بىرسى سۈننەتلىك ھالەتتە چاقىرىلدىمۇ؟ ئۇ قايتا سۈننەتسىز قىلىنمىسۇن« ـ بەزى يەھۇدىيلار مەلۇم سەۋەبلەردىن سۈننىتىدىن خجىل بولۇپ،
»يات ئەللەردەك بولاي« دەپ، ئۆزىنى »سۈننەتسىز« كۆرسەتمەكچى بولۇپ بىرخىل ئوپېراتسىيەنى قىلدۇراتتى.
□ 7:20 »ھەركىم قايسى ھالەتتە چاقىرىلغان بولسا، شۇ ھالەتتە قالسۇن« ـ »قايسى ھالەتتە چاقىرىلغان بولسا...» گېرىك تىلىدا »قانداق چاقىرىلغانلىقى
بولسا...» دېيىلىدۇ. دېمەك، خۇدا ھەربىرىمىز مەسىھكە چاقىرغىنىدا، ئەھۋال-ھالىتىمىزنى بىلىپ، ئۇ ھالىتىمىزنى ئۇنىڭ يولىدا ئىشلەتمەكچى بولىدۇ.
■ 7:20 ئېف. 4:1□ فىل. 1:27□ كول. 1:10□ 1 تېس. 2.12: ■ 7:23 1 كور. 6:20□ ئىبر. 9:12□ 1 پېت. 1.18:

25 ئەمما نىكاھلانمىغانلار توغرۇلۇق رەبدىن بۇيرۇق تاپشۇرۇۋالمىدىم؛ شۇنداقتىمۇ رەبدىن بولغان رەھىم-شەپقەتكە
مۇيەسسەر بولغانلىقىم ئۈچۈن سادىق ئادەم سۈپىتىدە ئۆز پىكرىمنى ئېيتىمەن. □
26 ئەمدى ھازىرقى قىينچىلىققا قارىغاندا، ئەر كىشىنىڭ شۇ تەنھا ھالەتتە بولۇشىنى ياخشى ئىش دەيمەن. □
27 ئايالغا باغلانغان بولساڭ، ئۇنداقتا، ئۆزىڭ بىلەن ئاجرىشىشنى ئويلىما؛ ئايالىڭدىن ئاجرىشىپ كەتتىڭمۇ؟ ئۇنداقتا يەنە
ئۈيلىنىشنى ئويلىما.
28 لېكىن ئۈيلەنسەڭ، سەن گۇناھ قىلغان بولمايسەن؛ ۋە نىكاھلانمىغانلار نىكاھلانسا، ئۇلارمۇ گۇناھ قىلغان بولمايدۇ.
ئەمما شۇنداق قىلسا ئۇلار جىسمانىي جەھەتتە جاپاغا ئۇچرايدۇ؛ مېنىڭ سىلەرنى ئۇنىڭدىن خالىي قىلغۇم بار. □
29 ئەمما شۇنى دېگۈم بارىكى، ئى قېرىنداشلار ـ ۋاقىت قىسقىدۇر. شۇڭا ئايالليق بولغانلار ئايالسىزلاردەك بولسۇن؛
□
30 ماتەم تۇتقانلار ماتەم تۇتمىغانلاردەك بولسۇن؛ بەخت-خۇشاللىقتا بولغانلار بەخت-خۇشاللىقتا بولمىغانلاردەك
بولسۇن؛ مال-مۈلۈك سېتىۋالغانلار مال-مۈلۈكسىزلەردەك بولسۇن؛
31 بۇ دۇنيادىكى بايلىقلاردىن بەھرىمەن بولغانلار دۇنيانى ئۇزىنىڭ ئەھەللۈقاتى دەپ بىلمىسۇن؛ چۈنكى بۇ دۇنيادىكى
ھازىرقى ھالەت ئۆتۈپ كېتىدۇ. □ ■
32 ئەمما سىلەرنىڭ غەمسىز بولۇشۇڭلارنى خالايمەن. ئايالسىز كىشى بولسا رەبنىڭ ئىشلىرىنى ئويلايدۇ، قانداق
قىلىپ رەبنى خۇرسەن قىلىشنىڭ غېمىدە بولىدۇ. ■
33 ئەمما ئايالليق كىشى قانداق قىلىپ ئايالىنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن بۇ دۇنيادىكى ئىشلارنىڭ غېمىدە بولىدۇ؛
34 يەنە كېلىپ ئايال ۋە نىكاھلانمىغان قىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا پەرق بار؛ نىكاھلانمىغان قىز بولسا رەبنىڭ ئىشلىرىنىڭ،
قانداق قىلىپ ھەم تەندە ھەم روھتا پاك-مۇقەددەس بولۇشنىڭ غېمىدە بولىدۇ؛ ئەمما ياتلىق بولغان ئايال قانداق
قىلىپ ئېرىنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن، بۇ دۇنيادىكى ئىشلارنىڭ غېمىدە بولىدۇ.
35 ئەمما مەن بۇ سۆزنى سىلەرنىڭ مەنپەئەتىڭلارنى كۆزدە تۇتۇپ دەۋاتىمەن؛ بوينۇڭلارغا سىرتماق سىلىش ئۈچۈن
ئەمەس، بەلكى ئىشلىرىڭلارنىڭ گۈزەل بولۇشى، كۆڭۈلۈڭلار بۇلۇنمىگەن ھالدا رەببگە بېرىلىپ ئۇنى كۆتۈشۈڭلار
ئۈچۈن دەۋاتىمەن.
36 ئەمما ئەگەر بىرسى نىيەت قىلغان قىزغا نىسبەتەن مۇئامىلەمنىڭ دۇرۇس بولمىغان يېرى بار دەپ قارىسا، ئۇ قىز
ياشلىق باھاردىن ئۆتۈپ كەتكەن بولسا، ئىككىسى ئۆزىنى تۇتۇۋالالمىسا، ئۇ خالىغىنىنى قىلسۇن، ئۇ گۇناھ قىلغان
بولمايدۇ؛ ئۇلار نىكاھ قىلسۇن. □

□ 7:25 «... نىكاھلانمىغانلار توغرۇلۇق رەبدىن بۇيرۇق تاپشۇرۇۋالمىدىم...» ـ مۇشۇ يەردە «نىكاھلانمىغانلار» بولسا ھېچقاچان جىنسىي مۇناسىۋەت
تۇتكۇزۇپ باقمىغان پاك يىگىت ياكى پاك قىزلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز. بەزى ئالىملار بۇ سۆز پەقەت قىزلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.
ئەمدى 36-ئايەتكە قارايدىغان بولساق، بۇ ئايەت ھەم يىگىتلەرنىمۇ ھەم قىزلارنىمۇ كۆرسىتىدىغانلىقىنى بايقايمىز.
□ 7:26 «ئەمدى ھازىرقى قىينچىلىققا قارىغاندا،...» ـ پاۋلۇس مۇشۇ خەتنى يازغان ۋاقىتتا رىم ئىمپېرىيەسى بويىچە كۆپ ساندىكى ئىشەنگۈچىلەر زور
زىيانكەشلىككە ئۇچراۋاتاتتى.
□ 7:28 «ئەمما شۇنداق قىلسا ئۇلار جىسمانىي جەھەتتە جاپاغا ئۇچرايدۇ» ـ پاۋلۇسنىڭ بۇ سۆزى، ھەربىر ئەر-ئايالىلىقتىكى نورمال مۇناسىۋەتتە بولغان
مۇشەققەت-جاپالار، ئېگىز-پەسلىكلەر توغرۇلۇق ئېيتىلىدۇ، دەپ قارايمىز. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئاشۇ دەۋردىكى زىيانكەشلىك ئاستىدىمۇ ئەر-ئايالالرنىڭ
بىر-بىرىگە بولغان مۇھەببىتى ئۈچۈن، بىر-بىرىنى ئېغىرچىلىقتىن ئاياش ئۈچۈن تارتقان دەرد-ئەلەملىرى تېخىمۇ ئېغىر بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
□ 7:29 «ۋاقىت قىسقىدۇر. شۇڭا ئايالليق بولغانلار ئايالسىزلاردەك بولسۇن...» ـ 31-ئايەتنىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
□ 7:31 «... بۇ دۇنيادىكى بايلىقلاردىن بەھرىمەن بولغانلار دۇنيانى ئۇزىنىڭ ئەھەللۈقاتى دەپ بىلمىسۇن؛ چۈنكى بۇ دۇنيادىكى ھازىرقى ھالەت ئۆتۈپ
كېتىدۇ» ـ »ۋاقىت قىسقىدۇر« 31-29-ئايەتلەردە پاۋلۇس ئۆلارغا بارلىق ۋاقىتنى، خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولۇش پۇرسەتلىرىنى قەدرىلەشنى دەۋەت
قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئاساسىي مەنىسى، مۇشۇ دۇنيادىكى بەخت-بايلىقلار بىزدە بولسا ئۇلاردىن ھۇزۇرلانساق بولىدۇ، لېكىن مۇشۇ ئالەم »بەش كۈنلۈك«
بولغاچقا، خۇدانىڭ خىزمىتىدە، مەڭگۈلۈك پايدىلىق بولغان ئىشلارغا قاراپ مېڭىشىمىزغا تورغرا كېلىدۇ، دېمەكچى.
■ 7:31 يەش. 6:40□ ياق. 10:1□ 14:4□ 1 پېت. 24:1□ 1 يۇھ. 17.2:
■ 7:32 1 تىم. 5.5:
□ 7:36 «ئەگەر بىرسى نىيەت قىلغان قىزغا نىسبەتەن مۇئامىلەمنىڭ دۇرۇس بولمىغان يېرى بار دەپ قارىسا...» ـ »نىيەت قىلىنغان قىزنى« دېگەننىڭ
باشقا بىر چۈشەنچىسى »ۋەدىلەشكەن قىزنى.« ئىشقىلىپ، بۇ ئايەت يوپىچە، توي قىلىمىغان ئەر كىشى كۆڭلىدە بىر قىزنى ئويلايدۇ. قىزغا »مۇئامىلەمنىڭ
دۇرۇس بولمىغان يېرى بار« دېگەنلىكى بەلكىم: (1) قىزغا بولغان ئىشقىنى سۆز ياكى ھەرىكەت بىلەن بىلدۈرۈشتىن ئۆزىنى تۇتۇۋالالماسلىق، لېكىن ئۇنىڭغا

37 بىراق، بىرسى تۆز كۆزگىدە مۇقىم تۇرۇپ، ھېچقانداق ئىشتىن بېسىمى ئاستىدا بولماي، بەلكى تۆز ئىرادىسىنى
باشقۇرۇپ، كۆزگىدە نىيەت قىلغان قىزنى ئەمرىگە ئالماسلىقنى قارار قىلغان بولسا، ياخشى قىلغان بولىدۇ.
38 قىسقىسى، تۆيلەنگەننىڭ تۆيلەنگىنىمۇ ياخشى ئىش، تۆيلەنمىگەننىڭ تۆيلەنمىگىنىمۇ تېخىمۇ ياخشى ئىش.
39 ئېرى ھايات چاغىدا ئايالى ئۇنىڭغا باغلانغاندۇر، ئەمما ئېرى تۆلۈمدە ئۆخلىغان بولسا، ئۇ خالىغان كىشىگە)پەقەت
رەببدە، ئەلۋەتتە(نىكاھلىنىشقا ئەركىن بولىدۇ. □ ■
40 لېكىن قارىشىمچە ئۇ تۇل قالسا، تېخىمۇ بەختلىك بولىدۇ؛ مەندىمۇ خۇدانىڭ روھى بار، دەپ ئىشىنىمەن!□ ■

8

بۇتلارغا ئاتالغان تاۋاملار

1 ئەمدى »بۇتلارغا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان تاۋاملار« مەسىلىسىگە كېلەيلى. »ھەممىزدە بىلىم بار« دەپ بىلىمىز.
خوش، بىراق بىلىم بولسا ئادەمنى كۆزەكلىنىدۇ؛ مېھىر-مۇھەببەت بولسا ئادەمنى قۇرىدۇ.□
2 »مېنىڭ بىلىمىم بار« دەپ ھېسابلىغان كىشى، ئەمەلىيەتتە ھېچنېمىنى تېخى بىلىشكە تېگىشلىك دەرىجىدە بىلمىگەن
بولىدۇ.□
3 ئەمما خۇدانى سۆيگەن كىشى بولسا، ئۇ ئۇنىڭ تەرىپىدىن تونۇلىدۇ.□
4 خوش، ئەمدى »بۇتلارغا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان تاۋاملار« توغرۇلۇق ـ بىزگە مەلۇمكى، »جاھاندا بۇت دېگەن
ھېچنېمە ھېسابلانمايدۇ«، ۋە »بىرلا خۇدادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر.«□ ■

تېخى ئېنىق ۋەدە قىلماسلىق، شۇنداقلا قىزنى قىيناش، ياكى (2) قىزغا ۋەدە بەرگەندىن كېيىن يەنە ئىككىلىنىپ ۋاقىتنى كەينىگە سۈرۈش، شۇنداقلا قىزنى قىيناش، ياكى (3) تويىنىڭ ۋاقىتنى بېكىتكەن بولسىمۇ، ئۇلار توي ۋاقىتنى كۆزلىرىنى ئۆتۈۋالالمىسا، تويىنى بالدۇرراق قىلسا بولىدۇ. قىسقىسى، ئوغۇل بىللارنىڭ قىزلارنىڭ سۆيگۈسى ياكى ھېسسىياتلىرى بىلەن ئوينىشىشىغا ھەرگىز بولمايدۇ.

تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئەمما ئەگەر بىرسى ئۆزىنىڭ تەنھالىقىغا قارىپ نامۇۋاپىق يۈرگەن بولسا، ياشلىق باھاردىن ئۆتۈپ كەتكەن بولسا، ئۆزىنى ئۆتۈۋالالمىسا، ئۇ خالىغىنىچە قىلسۇن، ئۇ گۇناھ قىلغان بولمايدۇ؛ ئۇلار نىكاھ قىلسۇن« يەنە باشقا تەرجىملىرىمۇ بار؛ »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **7:39 »ئېرى ئۆلۈمدە ئۆخلىغان بولسا«** ـ مۇشۇ سۆز، ئۆلۈپ كەتكەنلىكنى كۆرسىتىدۇ. تەۋرات-ئىنجىل يوپچە ئېتىقادچىلارغا نىسبەتەن ئۆلۈش پەقەت ۋاقىتلىق ئۆخلاش، خالاس. **»ئۇ خالىغان كىشىگە)پەقەت رەببدە، ئەلۋەتتە(نىكاھلىنىشقا ئەركىن بولىدۇ«** ـ »پەقەت رەببدە)نىكاھلانسۇن«(ـ (1) پەقەت ئېتىقادچىغا نىكاھلانسۇن؛ (2) رەبنىڭ شەخسىي يولىورۇقى بىلەن نىكاھلانسۇن، دېگەن ئىككى مەنىنى تۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن.

■ **7:39** رىم. 2.7:

□ **7:40 »مەندىمۇ خۇدانىڭ روھى بار، دەپ ئىشىنىمەن«** ـ بۇ كىنايىلىك سۆز. كورىنت شەھىرىدىكى جامائەتتىكى بەزى ئادەملەر تۆزلىرىنى »پەيغەمبەر« ھېسابلاپ، پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرىنى قوبۇل قىلمايتى (36:14) 37نى كۆرۈڭ.(

■ **7:40** 1تىس. 8.4:

□ **8:1 »ئەمدى »بۇتلارغا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان تاۋاملار« مەسىلىسىگە كېلەيلى«** ـ كورىنت شەھىرىدىكىلەرنىڭ كۆپىنچىسى بولسا بۇتپەرەس بولۇپ، ئۇلار بۇتلارغا چوقۇنۇش ئۈچۈن بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشنى يەيتى. كورىنتلىقلارنىڭ توي ۋە باشقا مۇراسىملىرىمۇ بۇتخانىلاردا ئوتكۈزۈلۈپ، بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان گۆشلەر داستىخانغا قويۇلاتتى. ئۇ چاغلاردا بۇنداق گۆشنى يېيىش-ئىچىشلىك ياكى بۇتخانىدا ئوتكۈزۈلگەن مۇراسىملارغا قاتناشىش-قاتناشماسلىق ئېتىقادچىلار ئۈچۈن چوڭ بىر مەسىلە بولغان. **»مېھىر-مۇھەببەت بولسا ئادەمنى قۇرىدۇ«** ـ »روھىي قۇرۇش«)ئادەمنى قۇرۇش«) توغرۇلۇق »رىملىقلارغا«دىكى كىرىش سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **8:2 »»مېنىڭ بىلىمىم بار« دەپ ھېسابلىغان كىشى، ئەمەلىيەتتە ھېچنېمىنى تېخى بىلىشكە تېگىشلىك دەرىجىدە بىلمىگەن بولىدۇ«** ـ بۇ ئاجايىب بايان توغرىلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **8:3 »ئەمما خۇدانى سۆيگەن كىشى بولسا، ئۇ ئۇنىڭ تەرىپىدىن تونۇلىدۇ«** ـ »خۇدا تەرىپىدىن تونۇلىدۇ« ـ بەلكىم، خۇدا ئۇنى بىلىپ »بۇ كىشى مېنىڭ ئادىمىم« دەپ ئېتىراپ قىلىدۇ، دېمەكچى.

□ **8:4 »»جاھاندا بۇت دېگەن ھېچنېمە ھېسابلانمايدۇ« ۋە »بىرلا خۇدادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر««** ـ 1-ئايەتتىكى »ھەممىزدە بىلىم بار«، »بۇ دۇنياۋى بۇت دېگەن ھېچنەرسە ئەمەس« ۋە »خۇدادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر« بەلكىم بۇ كورىنت جامائىتىدىكىلەر تۆزلىرىنىڭ شۇئارىدەك دائىم ئېيتىدىغان سۆزلەر ئىدى.

■ **8:4** قان. 39:4□ رىم. 14:14□ 1كور. 19:10□ ئەف. 6.4:

5 گەرچە نۇرغۇن ئاتالمىش ئىلاھلار بار بولسىمۇ ـ مەيلى ئۇلار زېمىندا ياكى ئاسماندا تۇرىدۇ دەپ قارىلىشىدىن
قەتئىنەزەر)دەرۋەقە »ئىلاھلار« كۆپ، ۋە »رەب«لەر كۆپتۇر(
6 بىراق بىز ئۈچۈن پەقەتلا بىر خۇدا، يەنى ئاتا باردۇر. ئۇنىڭدىن بارلىق ھەممە مەۋجۇداتلار ئاپىرىدە بولغان، بىزمۇ
ئۇنىڭ ئۈچۈن مەۋجۇت بولغانمىز؛ شۇنىڭدەك، بىرلا رەب، يەنى ئەيسا مەسىھ باردۇر. پۈتكۈل مەۋجۇداتلار ئۇ
ئارقىلىق مەۋجۇت، بىزمۇ ئۇ ئارقىلىق ھاياتمىز.■
7 ئەمما بۇنداق بىلىم ھەممىمىزدە تېخى يوقتۇر؛ تېخى بۇتلارغا كۆندۈرۈلگىنىدىن خالاس بولمىغان بەزى ئىشەنگۈچىلەر
بولسا مۇشۇنداق ئاتاملارنى »بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان« دەپ بىلىپ يەيدۇ؛ شۇنداقلا ئۇلارنىڭ ۋىجدانى ئاجىز
بولغاچقا، بۇلغانغان بولىدۇ.■
8 ئەمەلىيەتتە ئاتاملارنىڭ ئۆزلىرى بىزنى خۇدا بىلەن ياراشتۇرالمايدۇ؛ ھېمسەك بىزنىڭ كەمچىلىكىمىز ھېسابلانمايدۇ،
يېگەن بولساق ئارتۇقچىلىقىمۇ ھېسابلانمايدۇ.■
9 بىراق ھەرھالدا يېيىش ئەركىنلىكىڭلارنىڭ ئاجىزلارغا پۇتلىكاشاڭ بولماسلىقىغا كۆڭۈل قويۇڭلار. ■
10 چۈنكى ئاجىز بىر بەندە بىلىمى بار بولغان سېنىڭ بۇتخانىدىكى داستىخاندا ئولتۇرۇپ يېگەنلىكىڭنى كۆرسە، ئۇنداقتا
ئۇ ئۆز ئاجىز ۋىجدانىغا قارشى ھالدا بۇتلارغا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان ئاتاملارنى يېيىشكە »قۇرۇلۇپ كۆچەيتىلىدىغان«
بولمامدۇ؟ □
11 شۇنىڭ بىلەن مەسىھ ئۇنىڭ نىجاتى ئۈچۈن ئۆلگەن، سېنىڭ قېرىندىشىڭ بولغان بۇ ئاجىز بەندە سېنىڭ بىلىمىڭ
ۋەجىدىن ھالاك بولىدۇ.■
12 شۇ يول بىلەن قېرىنداشلارغا زىيان يەتكۈزۈپ گۇناھ قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئاجىز ۋىجدانىنى زەخىملەندۈرۈپ،
مەسىھكە قارشى گۇناھ قىلىۋاتىسىلەر.
13 شۇڭا، ئەگەر بىرەر تائام ئۆز قېرىندىشىمنى يېقىتىدىغان قىلتاق بولسا، قېرىندىشىمنى يېقىتماسلىقىم ئۈچۈن مەن
مەڭگۈگىچە گۆشنى قەتئىي يېمەيمەن.■

9

پاۋلۇسنىڭ كۆپ روسۇللۇق ھەق-ھوقۇقلىرىنى ئىشلەتمەسلىكى

1 مەن ئەركىن ئەمەسمۇ؟ مەن روسۇل ئەمەسمۇ؟ مەن رەببىمىز ئەيسا مەسىھنى كۆرگەن ئەمەسمۇ؟ سىلەر تۆزۈگۈلار
مېنىڭ رەبدە بولغان ئەجرىم ئەمەسمۇ؟□ ■

■ **8:6** مال. 10:2□ يۇھ. 13:13□ 1 كور. 3:12□ ئەف. 6:4□ فىل. 11.2:
■ **8:7** 1 كور. 28.10:
■ **8:8** رىم. 17.14:
■ **8:9** گال. 13.5:
□ **8:10 »چۈنكى ئاجىز بىر بەندە بىلىمى بار بولغان سېنىڭ بۇتخانىدىكى داستىخاندا ئولتۇرۇپ يېگەنلىكىڭنى كۆرسە، ئۇنداقتا ئۇ ئۆز ئاجىز ۋىجدانىغا قارشى ھالدا بۇتلارغا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان ئاتاملارنى يېيىشكە »قۇرۇلۇپ كۆچەيتىلىدىغان« بولمامدۇ؟«** ـ بۇ ئايەت توغرۇلۇق شىككى ئېغىز گەپ قىلىش كېرەك. بىرىنچى، كونا زامانلاردا كۆپ بۇتخانىلارغا مۇناسىۋەتلىك »ئاشخانىلار«، »رېستورانلار« بار ئىدى. مەقسىتى بۇتپەرەسلىك ئەمەس، بەلكىم پەقەت پايدا كۆرۈشتىن ئىبارەت ئىدى. ئەمما ساتقان تاۋاملارنىڭ كۆپىنچىسى بەلكىم خەلقلەر شۇ بۇتخاندا بۇتلارغا ئاتاپ قىلغان نەرسىلەر بولۇشى مۇمكىن ئىدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا نۇرغۇن كىشىلەر بۇنداق تائام يېيىشنىڭ ئۆزىنى »ساۋابلىق ئىش«، »تەلەيلىك ئىش« دەپ قارىشى مۇمكىن. ئىككىنچى، پاۋلۇسنىڭ »ئۇنىڭ ۋىجدانى... **»قۇرۇلۇپ كۆچەيتىلىدىغان«** دېگەن سۆزى كىنايىلىك گەپ. مەزكۇر سۆزنى يۇقىرىقى »مۇھەببەت)ئادەمنى، يەنى ئادەمنىڭ روھىنى(**قۇرىدۇ«** دېگەن سۆز بىلەن سېلىشتۇرۇشىمىز كېرەك. »مۇھەببەتنىڭ قۇرۇشى«نىڭ نەتىجىسى ياخشى، ئەلۋەتتە؛ لېكىن مۇشۇ ئايەتتە »بىلىمى بار« ئادەمنىڭ ھەرىكىتى ئاجىز قېرىندىشىنى ئۆز ۋىجدانىغا خىلاپلىق قىلىشقا »قۇرۇپ كۆچەيتىدۇ.«
■ **8:11** رىم. 15.14:
■ **8:13** رىم. 21:14□ 2 كور. 29.11:
□ **9:1 »مەن ئەركىن ئەمەسمۇ؟ مەن روسۇل ئەمەسمۇ؟ مەن رەببىمىز ئەيسا مەسىھنى كۆرگەن ئەمەسمۇ؟ سىلەر تۆزۈگۈلار مېنىڭ رەبدە بولغان ئەجرىم ئەمەسمۇ؟«** ـ پاۋلۇس پاۋلۇس بۇ بابتا بەزى ئادەملەرنىڭ ئۆزىنى »ئۆزى قىل، بۇنى قىل« دېيىشىگە »مەن ئەركىن ئادەم« دەپ جاۋاب بېرىدۇ.
■ **9:1** روس. 17:9□ 3□ 18:22□ 14□ 11:23□ 1 كور. 15:4□ 8:15□ 2 كور. 2.12:

2 ئەگەر باشقىلارغا نىسبەتەن روسۇل دەپ ھېسابلانمىسام، مەن ھېچ بولمىغاندا سىلەرگە روسۇل بولدۇم؛ چۈنكى
ئۆزۈڭلار رەبدە مېنىڭ روسۇل بولغانلىقىمنى تەستىقلىغان مۆھۈردۇرسىلەر.
3 مېنى سۈرۈشتە قىلماقچى بولغانلارغا بولغان جاۋابىم مۇنداق: ـ □
4 بىزلەرنىڭ يەپ-ئىچىشكە ھوقۇقىمىز بار ئەمەسمۇ؟□ ■
5 بىزنىڭ باشقا روسۇللار، رەبنىڭ ئۆز ئىنىلىرى ۋە كېفاسنىڭ قىلغىنىدەك، ئېتىقادچى بىر سىڭلىنى ئەمرىمىزگە ئېلىپ
سەپەردە ھەمراھ قىلىپ يۈرۈش ھەققىمىز يوقمۇ؟□ ■
6 ئەجەبا، پەقەت بارناباس بىلەن مېنىكلا ئەمگەك قىلماسلىققا ھوقۇقىمىز يوقمۇ؟
7 كىم خىراجەتنى ئۆزى تۆلەپ ئەسكەر بولۇپ جەڭگە چىقىدۇ؟ كىم ئۈزۈمزار بىنا قىلىپ ئۈنىڭ مېۋىسىدىن يېمەيدۇ؟
قايسى پادا باققۇچى پادىنىڭ سۈتىدىن ئىچمەيدۇ؟■
8 بۇ دېگەنلىرىم پەقەت ئىنسانىي كۆزقاراش بويىچە ئېيتىلغانمۇ؟ تەۋرات-قانۇنىنىڭ ئۆزىدىمۇ ئوخشاش دېيىلگەن
ئەمەسمۇ؟!
9 چۈنكى مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇندا: »خامان تەپكەن ئۆكۈزنىڭ ئاغزىغا كۆشەك سالما« دەپ پۈتۈلگەندۇر.
خۇدا ئۆكۈزلەرگىلا كۆيۈنگەنمۇ، □ ■
10 ياكى بۇنى پەقەت بىزلەرنى دەپ ئېيتقانمۇ؟ شۇبھىسىزكى، بۇ سۆزلەر بىزلەر ئۈچۈن پۈتۈلگەندۇر؛ شۇنىڭ ئۈچۈن
يەر ھەيدىگۈچى ئۈمىدتە ھەيدىشىگە تېگىشلىك، شۇنداقلا خامان تەپكۈچىمۇ ھوسۇلدىن بەھرىمەن بولۇش ئۈمىدىدە
ئىشلەشكە تېگىشلىكتۇر. □
11 بىز سىلەرگە روھىي بەخت-بەركەتلەرنى تېرىپ، سىلەردىن ماددىي جەھەتتىن يېغىۋالساق بۇ چەكتىن ئېشىپ
كەتكەنلىك بولامدۇ؟ ■
12 باشقا خىزمەتچىلەر سىلەردە مۇشۇ ھوقۇقنى ئىشلەتكەن يەردە، بىز شۇنداق قىلساق تېخىمۇ بولىدىغۇ؟ ئەمما مەسىھنىڭ
خۇش خەۋىرىگە ھېچ توسالغۇ بولمىسۇن دەپ، بىز بۇ ھوقۇقنى ھېچقاچان ئىشلىتىپ باقمىدۇق؛ ئەكسىچە، ھەرقانداق
ئىشلارغا چىداپ كېلىۋاتىمىز. □ ■
13 ئىبادەتخانىدىكى مۇقەددەس ئىشلار ئۈچۈن ئىشلىگۈچىلەرنىڭ ئىبادەتخانىغا ئاتالغان ھەدىيەلەردىن يەيدىغانلىقىنى،
قۇربانگاھتا خىزمەت قىلىۋاتقانلارنىڭ قۇربانلىقلاردىن ئۈلۈشنى ئالىدىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ ■

□ **9:3 »مېنى سۈرۈشتە قىلماقچى بولغانلار...«** ـ بۇ سۆز كورىنت جامائىتىدە، پاۋلۇس ھەققىي روسۇل ئەمەس، دەپ يۈرگەن بەزى ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ.
□ **9:4 »بىزلەرنىڭ يەپ-ئىچىشكە ھوقۇقىمىز بار ئەمەسمۇ؟«** ـ روسۇللار خۇش خەۋەرنى تارقىتىش خىزمىتىگە ئالاھىدە ئېرىلىپ چىققاچقا، جامائەتلەردىن بېمەك-ئىچمەك جەھەتتە، يەنى ئىقتىسادىي جەھەتتىكى يارىدەمگە ئېرىشىشكە ھوقۇقلۇقتۇر. ئەمما پاۋلۇس ۋە خىزمەتدىشى بارناباس كورىنت شەھىرىدە شۇنداق ھوقۇقنى ئىشلەتمىگەن. كېيىنكى ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.
■ **9:4** 1 كور. 14:9□ 1 تېس. 6:2□ 2 تېس. 9.3:
□ **9:5 »بىزنىڭ باشقا روسۇللار، رەبنىڭ ئۆز ئىنىلىرى ۋە كېفاسنىڭ قىلغىنىدەك، ئېتىقادچى بىر سىڭلىنى ئەمرىمىزگە ئېلىپ سەپەردە ھەمراھ قىلىپ يۈرۈش ھەققىمىز يوقمۇ؟«** ـ دېمەك، روسۇللار ئۆزلىرى ۋە بالا-چاقىلىرىمۇ جامائەتنىڭ ئىقتىسادىي يارىدىمىگە ھوقۇقلۇقتۇر.
■ **9:5** مات. 14.8:
■ **9:7** يۇھ. 15:21□ 1 كور. 3□6: ،7 8؛ 2 كور. 4:10□ 1 پېت. 2.5:
□ **9:9 »خامان تەپكەن ئۆكۈزنىڭ ئاغزىغا كۆشەك سالما«** ـ »قان.» 4:25.
■ **9:9** قان. 4:25□ 1 تىم. 18.5:
□ **9:10 »شۇنىڭ ئۈچۈن يەر ھەيدىگۈچى ئۈمىدتە ھەيدىشىگە تېگىشلىك، شۇنداقلا خامان تەپكۈچىمۇ ھوسۇلدىن بەھرىمەن بولۇش ئۈمىدىدە ئىشلەشكە تېگىشلىكتۇر«** ـ »ئام.» 13:9 نى كۆرۈڭ.
■ **9:11** رىم. 27:15□ گال. 6.6:
□ **9:12 ...» مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىگە ھېچ توسالغۇ بولمىسۇن دەپ، بىز بۇ ھوقۇقنى ھېچقاچان ئىشلىتىپ باقمىدۇق؛ ئەكسىچە، ھەرقانداق ئىشلارغا چىداپ كېلىۋاتىمىز«** ـ غەلىتە يېرى شۇكى، بەزىلەر »پاۋلۇس ۋە بارناباس ھەققىي روسۇللار ئەمەس، چۈنكى ئۇلار بىزدىن پۇل **سوراپ باقمىغان!«** دېگەن.
■ **9:12** روس. 33:20□ 2 كور. 9:11□ 13.12:
■ **9:13** قان. 1.18:

14 شۇنىڭغا ئوخشاش، رەب خۇش خەۋەرنى جاكارلىغۇچىلارنىڭ جېنى خۇش خەۋەردىن بېقىلسۇن دەپ
بېكىتكەندۇر. □ ■
15 ئەمما مەن بولسام بۇ ھوقۇقلارنىڭ ھېچقايسىسىنى ئىشلىتىپ باقمىدىم. ھەم ھازىرمۇ مۇشۇ ھوقۇقتىن پايدىلناي
دەپ مۇشۇلارنى يېزىۋاتقىنىم يوق! چۈنكى مەن باشقىلارنىڭ مېنى بۇ پەخىرلىنىدىغانلىرىمدىن مەھرۇم قىلغىنىدىن
كۆرە ئۆلگىنىم تۈزۈك! □
16 چۈنكى مېنىڭ خۇش خەۋەرنى جاكارلىشىمدا پەخىرلەنگۈدەك ئىش يوق؛ چۈنكى ئۇنىڭ مەجبۇرىيىتى مېنى
بېسىپ تۇرىدۇ، خۇش خەۋەرنى جاكارلىمىسام ھالىمغا ۋاي!
17 چۈنكى ئەگەر ئۇنى خالىس قىلسام، بۇنىڭدىن ماڭا ئىنئام بولىدۇ؛ ئەمما ئۆز ئىختىيارىم بىلەن بولمىسا، بۇ پەقەت
مېنىڭ غوجدارلىق بۇرچىنى ئادا قىلغىنىم بولىدۇ، خالاس.
18 شۇنداق ئىكەن، مېنىڭ ئىنئامىم زادى نېمە بولىدۇ؟ مېنىڭ ئىنئامىم دەل شۇكى، خۇش خەۋەر جاكارلىغىنىمدا
مەن خۇش خەۋەرگە كىشىلەرنى ھەقسىز ئېرىشتۇرىمەن ـ دېمەك، ئىنئامىم خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشتىكى تېگىشلىق
ھەق ئېلىش ھوقۇقلىرىمنى ھېچ ئىشلەتمەسلىكىمدىن ئىبارەتتۇر.
19 چۈنكى ھەممە ئادەمنىڭ ئىلكىدىن ئەركىن بولۇپ، ئۆزۈمنى كۆپچىلىككە قۇل قىلدىم؛ شۇ يول بىلەن تېخىمۇ
كۆپرەك ئادەملەرنى قايىل قىلىپ قۇتقۇزۇسام دەيمەن.
20 يەھۇدىيلارنى قايىل قىلىپ قۇتقۇزۇش ئۈچۈن يەھۇدىيلارغا نىسبەتەن يەھۇدىيغا ئوخشاش بولدۇم، تەۋرات
قانۇنى ئاستىدا ئۇرغانلارنى قايىل قىلىپ قۇتقۇزۇش ئۈچۈن)تەۋرات قانۇنى ئاستىدا ئۇرغان بولمىساممۇ(تەۋرات
قانۇنى ئاستىدا ئۇرغانلارغا نىسبەتەن تەۋرات قانۇنى ئاستىدا ئۇرغانغا ئوخشاش بولدۇم؛ ■
21 تەۋرات قانۇنىدا بولمىغانلارنى قايىل قىلىپ قۇتقۇزۇش ئۈچۈن تەۋرات قانۇنىدا بولمىغانلارغا نىسبەتەن)خۇدا
ئالدىدا قانۇنسىز بولماي، بەلكى مەسىھنىڭ قانۇنىغا بويسۇنۇشۇم بىلەن(مەن تەۋرات قانۇنىدا بولمىغانلارغا ئوخشاش
بولدۇم؛ □ ■
22 ئاجىزلارنى قايىل قىلىپ قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ئاجىزلارغا ئۆزۈم ئاجىزدەك بولدۇم؛ مۇمكىن قەدەر كۆپرەك
ئادەمنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن مەن ھەرقانداق ئادەمگە قارىتا شۇنداق ئادەم بولدۇم. □ ■
23 ئۆزۈمنىڭ خۇش خەۋەردىن نېسىۋەم بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى دەپ ھەممە ئىشنى قىلىمەن.
24 بەيگىگە چۈشكەنلەرنىڭ ھەممىسى يۈگۈرىشىدۇ، ئەمما پەقەت بىرىلا مۇكاپاتقا ئېرىشىدىغىنىنى بىلمەمسىلەر؟ غەلىبە
قازىنىش ئۈچۈن يۈگۈرۈڭلار. ■
25 مۇسابىقىدە ئېلىشقۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىنى ھەر جەھەتتىن تىزگىنلەيدۇ؛ ئۇلار پەقەت بىر چىرىپ كېتىدىغان

□ **9:14 ...» خۇش خەۋەرنى جاكارلىغۇچىلارنىڭ جېنى خۇش خەۋەردىن بېقىلسۇن«** ـ دېمەك، خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغانلار تەرىپىدىن قامدالىسۇن.

■ **9:14** لاۋ. 13:19□ قان. 14:24□ 4:25□ مات. 10:10□ لۇقا 7:10□ 1تىم. 18.5:

□ **9:15 »مەن باشقىلارنىڭ مېنى بۇ پەخىرلىنىدىغانلىرىمدىن مەھرۇم قىلغىنىدىن كۆرە ئۆلگىنىم تۈزۈك«!** ـ »بۇ پەخىرلەنگىنىم« دەل ئۇنىڭ خۇش خەۋەرنى ھېچقانداق ئىنئىام-ھەدىيەنى قوبۇل قىلماي جاكارلىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **9:20** روس. 3:16□ 18:18□ 23.21:

□ **9:21 »تەۋرات قانۇنىدا بولمىغانلار«** ـ دېمەك، يەھۇدىي ئەمەسلەر. ئۇلار تەۋرات قانۇنىنى بىلمەيدۇ ياكى ئۇنى ئېتىراپ قىلمىغانلاردۇر. **»مەسىھنىڭ قانۇنى«** ـ مۇقەددەس روھتا ياشاپ »پەروەردىگار خۇدايىڭنى پۈتۈن قەلبىڭ بىلەن، پۈتۈن جېنىڭ بىلەن ۋە پۈتۈن كۈچۈڭ بىلەن سۆيگىن« ۋە »قوشنا ئۆزۈڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن« دېگەندىن ئىبارەت، ئەلۋەتتە.

■ **9:21** گال. 3.2:

□ **9:22 »ئاجىزلارنى قايىل قىلىپ قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ئاجىزلارغا ئۆزۈم ئاجىزدەك بولدۇم«** ـ »ئاجىزلار« بەلكىم خۇدا توغرىسىدىكى بىلىمنى تونۇپ يەتمىگەنلىكتىن ۋۇجۇدانى ئاسانلا ئازابلىنىدىغان ئېتىقادچىلارنى، ياكى ئېتىقادى كۆچلۈك ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ.

■ **9:22** رىم. 1:15□ 1كور. 33:10□ گال. 1.6:

■ **9:24** گال. 2:2□ 7:5□ فىل. 16:2□ 2تىم. 7:4□ ئىبر. 18.6:

تاجغا ئېرىشىش ئۈچۈن شۇنداق قىلىدۇ، ئەمما بىز بولساق چىرىماس تاج ئۈچۈن شۇنداق قىلىمىز. □ ■
26 شۇڭا مەن نىشانسىز ئادەمدەك يۈگۈرۈۋاتىمەن؛ مۇشت ئاتسام ھاۋاغا ئاتىدىغان ئادەمدەك بولمايمەن.
27 ئۆنىڭ ئورنىغا مەن ئۆز تېنىمنى ئۇرۇپ ئۆزۈمگە كۈندۈرۈپ، ئۇنى ئۆزۈمگە قۇل قىلىمەن؛ ئۇنداق قىلمىغاندا، باشقىلارغا تەلىم جاكارلاپ ئۆزۈپ ئۆزۈم لاياقەتلىك بولماي قېلىشىم مۇمكىن.

10

ئىسرائىللارنىڭ مىسردىن چىقىپ، چۆل-باياۋاندىن ئۆتكەندىكى ۋەقەلەردىن ساۋاق ئېلىشىمىز كېرەك

1 چۈنكى، ئى قېرىنداشلار، مەن سىلەرنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ ھەممىسىنىڭ بۇلۇت ئاستىدا يۈرگەنلىكىدىن ۋە ھەممىسىنىڭ دېڭىزدىن ئۆتۈپ ماڭغانلىقىدىن خەۋەرسىز يۈرۈشۈڭلارنى خالىمايمەن؛■
2 ئۇلارنىڭ ھەممىسى بۇلۇتتا ھەم دېڭىزدا مۇسانىڭ يېنىغا چىلىكىگە چۈمۈلدۈرۈلگەن؛□ ■
3 ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوخشاش روھىي تائامنى يېگەن،■
4 ھەممىسى ئوخشاش روھىي ئىچىملىكنى ئىچكەن؛ چۈنكى ئۇلار ئۆزلىرىگە ھەمراھ بولۇپ ئەگىشىپ يۈرگەن روھىي ئۈيۈلتاشتىن ئىچەتتى)ئەمەلىيەتتە، مۇشۇ ئۈيۈلتاش مەسىھنىڭ ئۆزى ئىدى(؛■
5 شۇنداقتىمۇ، خۇدا ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسىدىن رازى بولمىغانىدى؛ چۈنكى »ئۇلارنىڭ جەسەتلىرى چۆل-باياۋاندا چېچىلىپ قالغان.«□ ■
6 ئەمما بۇ ئىشلار ئۇلارنىڭ بېشىغا بىزلەرگە ساۋاق-بېشارەت بولسۇن ئۈچۈن چۈشكەندى؛ بۇنىڭدىن مەقسەت، بىزنىڭ ئۇلارنىڭ يامان ئىشلارغا ھەۋەس قىلغىنىدەك ھەۋەس قىلماسلىقىمىز ئۈچۈندۇر.■
7 سىلەر يەنە ئۇلارنىڭ بەزىلىرىگە ئوخشاش بۇتقا چوقۇنىدىغانلاردىن بولماڭلار، بۇلار توغرۇلۇق: »خەلق يەپ-ئىچىشكە ئولتۇردى، ئاندىن كەيپ-ساپاغا تۇردى« دەپ پۈتۈلگەن.□ ■
8 بىز يەنە ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنىڭ بۇزۇقچىلىق قىلغىنىدەك بۇزۇقچىلىق قىلمايلى؛ چۈنكى شۇ ۋەجىدىن ئۇلاردىن يىگىرمە ئۈچ مىڭ كىشى بىر كۈندىلا ئۆلدى.□ ■

□ **9:25** »مۇسابىقىدە ئېلىشقۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىنى ھەر جەھەتتىن تەزگىنلەيدۇ؛ ئۇلار پەقەت بىر چىرىپ كېتىدىغان تاجغا ئېرىشىش ئۈچۈن شۇنداق قىلىدۇ...» ـ ئەسلىدىكى »ئولىمپىيا«دىكى غالىبلار يوپۇرماق-گۈللەردىن ياسالغان تاجغا ئېرىشەتتى.
■ **9:25** 2تىم. 4:2□ 8:4□7□ 1پېت. 1:4□ 4.5:
■ **10:1** مىس. 21:13□ 22:14□ چۈل. 18:9□ قان. 33:1□ يە. 23:4□ نەھ. 19:9□12□ زەب. 14:78□13□ 39.105:
□ **10:2** »ئۇلارنىڭ)سىلەرنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىڭلار، 1-ئايەتنى كۆرۈڭ(ھەممىسى بۇلۇتتا ھەم دېڭىزدا مۇسانىڭ يېنىغا چىلىكىگە چۈمۈلدۈرۈلگەن« ـ مۇشۇ (1-2-□□□□□□□ خاتىرىلەنگەن) ۋەقەلەرنى تېخىمۇ ياخشى چۈشىنىش ئۈچۈن »مىسردىن چىقىش« 14-بابنى كۆرۈڭ. »مۇسا« مۇسا يەھۋەمبەر، ئەلۋەتتە. مۇشۇ مۇھىم ئايەت ئۈستىدە ۋە يۇ بابنىڭ باشقا مىسالار توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **10:2** مىس. 20-22:13□ 14□19: 20.
■ **10:3** مىس. 15.16:
■ **10:4** مىس. 6:17□ چۈل. 11:20□ زەب. 1678-15:
□ **10:5** »ئۇلارنىڭ جەسەتلىرى چۆل-باياۋاندا چېچىلىپ قالغان« ـ »چۆل.» 16:14، 32.
■ **10:5** چۈل. 65.26:
■ **10:6** چۈل. 33:11□4□ زەب. 14.106:
□ **10:7** »خەلق يەپ-ئىچىشكە ئولتۇردى، ئاندىن كەيپ-ساپاغا تۇردى« ـ مۇشۇ يەردىكى » كەيپ-ساپا« بەلكىم بۇتپەرەسلىك ھەم ئۇنىڭغا باغلانغان شەھۋانىيەتنى كۆرسىتىدۇ. »پۈتۈلگەن« ـ »مۇقەددەس كىتابتا پۈتۈلگەن«، ئەلۋەتتە »)مىس.» 6:32).
■ **10:7** مىس. 6.32:
□ **10:8** »بىز يەنە ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنىڭ بۇزۇقچىلىق قىلغىنىدەك بۇزۇقچىلىق قىلمايلى؛ چۈنكى شۇ ۋەجىدىن ئۇلاردىن يىگىرمە ئۈچ مىڭ كىشى بىر كۈندىلا ئۆلدى» ـ بۇ ۋەقە »چۆل.» 1:25-9ده خاتىرىلەنگەن.
■ **10:8** چۈل. 25□1: 9؛ زەب. 28-29.106:

9 يەنە تۆلارنىڭ بەزىلىرىنىڭ مەسىھنى سىنىغىنىدەك مەسىھنى سىنىمايلى؛ چۈنكى شۇ سەۋەبتىن تۆلار يىلانلار چېقىشى
بىلەن ھالاك بولدى. □ ■
10 يەنە تۆلارنىڭ بەزىلىرى ئاغرىنغانىدەك ئاغرىنىپ قاقشىماڭلار ـ نەتىجىدە، تۆلار جان ئالغۇچى پەرىشتە تەرىپىدىن
تۆلتۈرۈلدى. □ ■
11 ئەمدى بۇ ۋەقەلەرنىڭ ھەممىسى تۆلارنىڭ بېشىغا بېشارەتلىك مىساللار سۈپىتىدە چۈشكەن ۋە ئاخىرقى زامانلار
بېشىمىزغا كېلىۋاتقان بىزلەرنىڭ تۆلاردىن ساۋاق-ئىبرەت ئېلىشىمىز ئۈچۈن خاتىرىلەنگەندى. □ ■
12 شۇنىڭ بىلەن »مەن ئېتىقادتا چىڭ تۇرۇپ تۇرماقتىمەن« دېگەن كىشى تۆزىنىڭ يېقىلىپ كېتىشىدىن ھېزى
بولسۇن!
13 سىلەر دۇچ كەلگەن سىناقلارنىڭ ھەممىسىگە باشقا ئادەملەرمۇ ئوخشاش دۇچ كەلگەن. ۋە خۇدا
بولسا ۋەدىسىدە تۇرغۇچىدۇر، ئۇ سىلەرنى كۈتۈرەلمىگۈدەك سىناقلارغا ئۇچراتمايدۇ، بەلكى سىناق بېشىڭلارغا
چۈشكەندە، شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۇنىڭدىن ئۆتۈپ قۇتۇلۇش يولىنى يارىتىپ بېرىدۇ؛ سىلەر شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا
بەرداشلىق بېرىدىغان بولىسىلەر. □ ■
14 شۇ سەۋەبتىن، سۆيۈملۈكلىرىم، بۇتپەرەسلىكتىن قېچىڭلار!
15 سىلەرنى ئەقىل-ھوشى جايىدا كىشىلەر دەپ قارايمەن؛ سۆزلىگەنلىرىمنى باھالاپ بېقىڭلار: ـ
16 بىز بەركەتلىك بولسۇن دەپ تىلىگەن، بەركەتلىك جامدىكى شارابنى ئىچكىنىمىز، مەسىھنىڭ قېنىدىن ئورتاق
بەھرىلەنگىنىمىز ئەمەسمۇ؟ بىزنىڭ ئوشۇقتىكى نانىنى يېگىنىمىز، مەسىھنىڭ تېنىدىن ئورتاق بەھرىلەنگىنىمىز ئەمەسمۇ؟ □
17 بىز نۇرغۇن بولساقمۇ بىر نان، بىر تەندۇرمىز؛ چۈنكى ھەممىمىز شۇ بىر نادىن نېسىۋە ئالىمىز. □ ■
18 جىسمانىي ئىسرائىلغا قاراڭلار؛ قۇربانلىقلارنى يېگەنلەر قۇربانگاھقا نېسىپداشلار ئەمەسمۇ؟
19 ئەمدى نېمە دېمەكچىمەن؟ بۇتقا ئاتاپ سۇنۇلغان قۇربانلىقنىڭ بىرەر ئەھمىيىتى بارمىدۇ؟ بۇتنىڭ بىرەر ئەھمىيىتى
بارمىدۇ؟ ■
20 ياق، بىراق كاپىرلار بۇتلارغا سۇنغان قۇربانلىقلارنى خۇداغا ئەمەس، بەلكى جىنلارغا ئاتايدۇ. مەن سىلەرنىڭ
جىنلار بىلەن ئورتاق نېسىپداش بولۇشۇڭلارنى خالىمايمەن. □ ■
21 رەببنىڭ جامىدىن ۋە جىنلارنىڭ جامىدىن تەڭ ئىچكۈچى بولساڭلار بولمايدۇ؛ رەببنىڭ داستىخىنىغا ۋە جىنلارنىڭ
داستىخىنىغا تەڭ داخىل بولساڭلار بولمايدۇ.
22 رەببنىڭ ھەسەت-غەزىپىنى قوزغىماقچىمىزمۇ؟ بىز ئۇنىڭدىن كۈچلۈكمۇ-يا؟

□ **10:9** »يەنە تۆلارنىڭ بەزىلىرىنىڭ مەسىھنى سىنىغىنىدەك مەسىھنى سىنىمايلى؛ چۈنكى شۇ سەۋەبتىن تۆلار يىلانلار چېقىشى بىلەن ھالاك بولدى« ـ »چۈل.» 1:21-9نى كۆرۈڭ.
■ **10:9** چۈل. 5:21□ زەب. 14106:
□ **10:10** »يەنە تۆلارنىڭ بەزىلىرى ئاغرىنغانىدەك ئاغرىنىپ قاقشىماڭلار ـ نەتىجىدە، تۆلار جان ئالغۇچى پەرىشتە تەرىپىدىن تۆلتۈرۈلدى« ـ »چۈل.» 41:16-50نى كۆرۈڭ.
■ **10:10** مىس. 2:16□ 2:17□ چۈل. 36:14□ زەب. 25-26106:
□ **10:11** »بۇ ۋەقەلەرنىڭ ھەممىسى تۆلارنىڭ بېشىغا بېشارەتلىك مىساللار سۈپىتىدە چۈشكەن« ـ »بېشارەتلىك مىساللار«: »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بىز بۇ باب توغرۇلۇق سۆزلىگىنىمىزدە بۇ تېما توغرۇلۇقمۇ توختىلىمىز.
■ **10:11** رىم. 4:15□ 1 كور. 10:9□ فىل. 5:4□ ئىبر. 25.10:
□ **10:13** »سىلەر دۇچ كەلگەن سىناقلارنىڭ ھەممىسىگە باشقا ئادەملەرمۇ ئوخشاش دۇچ كەلگەن« ـ ئەينى تېكىستتە: »سىلەر دۇچ كەلگەن سىناقلاردىن ھېچقايسىسى پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە ئورتاق ئەمەس« دېگەن شەكىلدە ئىپادىلىنىدۇ.
■ **10:13** 1 كور. 8:1□ 1 تىمس. 24:5□ 2 پېت. 9.2:
□ **10:16** »»بەركەتلىك جام« ... »ئوشتىدىغان نان«« ـ »بەركەتلىك جام« ۋە »ئوشۇقتىكى نان« دېگەنلەر »رەببنىڭ زىياپىتى« ياكى »رەببنىڭ غىزاسى«دىن ئىبارەتتۇر. »رەببنىڭ زىياپىتى« ياكى »رەببنىڭ داستىخىنى« توغرۇلۇقمۇ 23:11-34نى كۆرۈڭ.
□ **10:17** »بىز نۇرغۇن بولساقمۇ بىر نان، بىر تەندۇرمىز؛ چۈنكى ھەممىمىز شۇ بىر نادىن نېسىۋە ئالىمىز« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »نان بىر بولغاچقا، بىزمۇ بىر تەن بولىمىز؛ چۈنكى ھەممىمىز بىر نادىن نىسىۋە ئالىمىز.« ■ **10:17** رىم. 5:12□ 1 كور. 27.12: ■ **10:19** 1 كور. 4.8: □ **10:20** »كاپىرلار بۇتلارغا سۇنغان قۇربانلىقلارنى خۇداغا ئەمەس، بەلكى جىنلارغا ئاتايدۇ« ـ »كاپىرلار« گرېك تىلىدا »ئائىپلەر« ياكى »ئەللەر.«
■ **10:20** لاۋ. 7:17□ قان. 17.32:

23 »ھەممە نەرسە ھالالدۇر«، ئەمما ھەممە نەرسە پايدىلىق بولۇۋەرمەيدۇ؛ »ھەممە نەرسە ھالالدۇر«، ئەمما ھەممە
نەرسە ئادەمنىڭ ئىتقادىنى قۇرالمايدۇ. □ ■
24 ئەمدى ھېچكىم تۆز مەنپەئەتىنى ئىزدىمىسۇن، بەلكى تۆزگىلەرنىڭكىنى ئىزدىسۇن. ■
25 گۆش بازىردا سېتىلغان ھەربىرنەرسىنى ۋىجدانىڭلارنى دەپ ئولتۇرماي، ھېچنېمىنى سۈرۈشتە قىلماي
يەۋېرىڭلار.
26 چۈنكى »جاھان ۋە ئۇنىڭغا تولغان ھەممە مەۋجۇداتلار پەرۋەردىگارغا مەنسۇپتۇر« دەپ پۈتۈلگەن. □ ■
27 ئەمما ئېتىقاد قىلمىغانلارنىڭ بىرەرسى سېنى زىيافەتكە تەكلىپ قىلسا ۋە كۆڭلۈڭ تارتسا، ئالدىڭغا قويۇلغان ھەممىنى
ۋىجدانىڭنى دەپ ئولتۇرماي يەۋەر؛ ■
28 ئەمما بىرسى ساڭا: »بۇ بۇتلارغا ئاتالغان قۇربانلىق تائامى« دېسە، ئۇنداقتا ئۇنى يېمە؛ نېمىشقا دېسەڭ، بۇ ئىشنى
ساڭا ئېتىقان ئادەمنىڭ سەۋەبى ئۈچۈن، شۇنداقلا ۋىجدانىڭنىڭ سەۋەبى ئۈچۈندۇر؛ □
29 مەن دېگەن ۋىجدان سېنىڭكى ئەمەس، بەلكى ھېلىقى كىشىنىڭ ۋىجدانى؛ مېنىڭ ئەركىنلىكىمگە باشقىلارنىڭ
ۋىجدانى تەرىپىدىن يامان دەپ باھا بېرىلىشىنىڭ ھاجىتى بارمۇ؟
30 مەن تەشەككۇر ئېيتىپ يېسەم، تەشەككۇر ئېيتقان نەرسىنى دۇرۇس يېگىنىم تۈپەيلىدىن يامان دەپ
قارىلىشىمنىڭ نېمە ھاجىتى؟ □ ■
31 شۇنداق سىلەر نېمىنى يېسەڭلار، نېمىنى ئىچسەڭلار ياكى ھەرقانداق باشقا ئىشلارنى قىلساڭلار، ھەممە ئىشلارنى
خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرۈلسۇن دەپ قىلىڭلار. ■
32-33 مەن تۆزۈم ھەممەيلەننى ھەممە ئىشتا مەمنۇن قىلىشقا ئىنتىلگىنىمدەك، تۆز مەنپەئەتىم ئۈچۈن ئەمەس،
بەلكى كۆپچىلىكنىڭ مەنپەئەتى، ئۇلارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن ئىنتىلگىنىمدەك، ھېچكىمنىڭ ئالدىغا ـ يەھۇدىيلار
بولسۇن، گرېكلار بولسۇن، خۇدانىڭ جامائىتىدىكىلەر بولسۇن ئالدىغا پۈتلىكاشاڭ بولماڭلار.
مەن مەسىھنى ئۇلگە قىلغىنىمدەك، سىلەرمۇ مېنى ئۇلگە قىلىڭلار.■

11

ئىبادەت قائىدىلىرى

□ **10:23 »ھەممە نەرسە ماڭا ھالالدۇر«** ـ بۇ سۆز-ئىبارە بەلكىم كورىنتلىقلار ئىشلىتىۋاتقان ئىنجىلدىكى يېمەك-ئىچمەكلەر توغرۇلۇق تەلىمەرنىڭ قىسقارتىلىسى بولۇشى مۇمكىن. بۇ ھەققەتكە يېقىن بولغىنى بىلەن، پاۋلۇس ھازىر تۇلارغا چېمەك-ئىچمەكلەر توغرۇلۇق باشقا تەرەپلەردىنمۇ ئويلاش كېرەك، دەپ تەلىم بەرمەكچى.

■ **10:23** 1 كور. 12.6:

■ **10:24** 1 كور. 5:13□ فىل. 4.2:

□ **10:26 »جاھان ۋە ئۇنىڭغا تولغان ھەممە مەۋجۇداتلار پەرۋەردىگارغا مەنسۇپتۇر«** ـ »زەب.» 1:24 ۋە 12:50، 11:89.

■ **10:26** مىس. 5:19□ زەب. 1:24□ 12:50□ 1189:

■ **10:27** لۇقا 7:10□ 1 كور. 7.8:

□ **10:28 »بىرسى ساڭا: »بۇ بۇتلارغا ئاتالغان قۇربانلىق تائامى« دېسە،...»** ـ دېگۈچىنىڭ كۆرسەتمىچى بولغىنى بەلكىم: (1) »سەن ئىشەنگۈچى ئەمەسمۇ، بۇنداق بۇتلارغا چېتىشلىق نەرسىنى يېمەسلىكىڭ كېرەك« ياكى (2) »بۇ ئالاھىدە بۇتلارغا نەزىر قىلىنغان، شۇڭا ئۇنى يېسەڭ، ساڭا ئالاھىدە بەركەت بولىدۇ.«! »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىڭ كۆرۈڭ.

□ **10:30 »مەن تەشەككۇر ئېيتىپ يېسەم، تەشەككۇر ئېيتقان نەرسىنى دۇرۇس يېگىنىم تۈپەيلىدىن يامان دەپ قارىلىشىمنىڭ نېمە ھاجىتى؟«** ـ مۇشۇ مۇھىم پرىنسىپ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **10:30** رىم. 6:14□ 1تىم. 3.4: ■ **10:31** كول. 17.3: ■ **10:32-33** رىم. 13:14□ 1 كور. 22.9:

2-1 ئەمدى سىلەرنى شۇنىڭ ئۈچۈن تەرىپلەيمەنكى، ئى قېرىنداشلار، ھەممە ئىشلاردا سىلەر مېنى ئەسلەپ
تۇرۇۋاتىسىلەر، مەن سىلەرگە تاپشۇرغىنىمدەك، كۆرسەتمىلەرنى تۇتۇپ كېلىۋاتىسىلەر.■
3 ئەمما مەن سىلەرنىڭ ھەر ئەرنىڭ بېشى مەسىھدۇر، ئايالنىڭ بېشى ئەردۇر ۋە مەسىھنىڭ بېشى خۇدادۇر دەپ
بىلىشىڭلارنى خالايمەن.□ ■
4 شۇڭا، ئىبادەتكە قاتناشقاندا، ھەرقانداق ئەر بېشىغا بىرنەرسە ئارتقان ھالدا دۇئا قىلسا ياكى بېشارەت بەرسە، ئۇ
ئۆز بېشىغا ھۆرمەتسىزلىك قىلغان بولىدۇ.□
5 ئەمما ئىبادەتكە قاتناشقاندا، ھەرقانداق ئايال بېشىغا بىرەر نەرسە ئارتمىغان ھالدا دۇئا قىلسا ياكى بېشارەت بەرسە،
ئۇ ئۆز بېشىغا ھۆرمەتسىزلىك قىلغان بولىدۇ؛ بۇنداق ئايالنىڭ چېچى چۇشۇرۇۋېتىلگەن، رەسۋا قىلىنغان ئايالدىن
پەرقى يوقتۇر.□
6 ئايال كىشىنىڭ بېشىغا ئارتقىنى يوق بولسا، چاچلىرى چۈشۈرۈۋېتىلسۇن؛ ئايالغا نىسبەتەن چاچلىرىنىڭ
كېسىۋېتىلىشى ياكى چۈشۈرۈۋېتىلىشى ئۇياتلىق ئىش بولسا، ئەمدى ئۇنىڭ بېشىغا بىرەر ئارتقىنى بولسۇن.■
7 چۈنكى ئەر كىشى بولسا بېشىنى ياپماسلىقى كېرەك؛ چۈنكى ئۇ خۇدانىڭ سۈرەت-ئوبرازى ۋە شان-شەرىپىدۇر؛
ئەمما ئايال كىشى بولسا ئەرنىڭ شان-شەرىپىدۇر.□ ■
8 چۈنكى ئەر بولسا ئايالدىن ئەمەس، بەلكى ئايال ئەردىندۇر.□ ■
9 شۇنىڭدەك ئەر كىشى ئايال ئۈچۈن ئەمەس، ئايال كىشى ئەر ئۈچۈن يارىتىلغاندۇر.
10 بۇ سەۋەبتىن، ھەم پەرىشتىلەرنىڭ سەۋەبىدىن ئايال كىشى بېشىدا ھوقۇقنىڭ بەلگىسىگە ئىگە بولۇشى كېرەك.
□
11 ھالبۇكى، رەبدە ئايال ئەرسىز بولماس ۋە ئەر ئايالسىز بولماس؛
12 چۈنكى ئايال ئەردىن چىقىرىلغىنىدەك، ئەر ئايال ئارقىلىق تۇغۇلىدۇ؛ لېكىن ھەممە ئىش خۇدادىندۇر.
13 ئۆز كۆڭلۈڭلاردا باھا بېرىڭلار؛ ئايالىلارنىڭ بېشىغا بىرنەرسە ئارتماي تۇرۇپ خۇداغا دۇئا قىلىشى مۇۋاپىقمۇ؟
14 تەبىئەتنىڭ ئۆزى سىلەرگە ئەر كىشىنىڭ ئۇزۇن چاچلىرى بولسا ئۇنىڭغا ئۇيات ئىكەنلىكىنى ئۆگەتمىدىمۇ؟
15 ئەمما ئايال كىشىنىڭ ئۇزۇن چاچلىرى بولسا، بۇ ئۇنىڭغا شان-شەرەپ بولىدۇ؛ چۈنكى ئۇنىڭ ئۇزۇن چاچلىرى
ئۇنىڭغا بېزەك-يېپىنچا بولسۇن دەپ تەقدىم قىلىنغان.
16 بىرسىنىڭ بۇ ئىشلار توغرۇلۇق تالاش-تارتىش قىلغۇسى بولسا، شۇنى بىلسۇنكى، بىزلەردە ھەم خۇدانىڭ

■ **11:1-2** 1 كور. 16:4□ فل. 17:3□ 1 تېس. 6:1□ 2 تېس. 9.3:

□ **11:3** »ئايال)ياكى قىز(نىڭ بېشى ئەردۇر« ـ توي قىلغاندا ئۇنىڭ بېشى ئۆز ئېرى، ئەلۋەتتە، تۇرمۇشقا چىقمىغان بولسا ئۇنىڭ ئاتىسى؛ تەنھا، تۇل ياكى ئاجراشقان قىز-ئايالار بولسا، ئۇلارنىڭ بېشى)بار بولسا(جامائەتتىكى ئاقساقاللار بولىدۇ.

■ **11:3** يۇھ. 28:14□ 1 كور. 23:3□ 27:15□ ئەف. 23.5:

□ **11:4** »ئىبادەتكە قاتناشقاندا، ھەرقانداق ئەر بېشىغا بىرنەرسە ئارتقان ھالدا ... بېشارەت بەرسە« ـ »بېشارەت بەرسە« ـ »خۇدانىڭ ۋەھيىسىنى يەتكۈزسە«، ياكى »پەيغەمبەرلىك سۆز قىلسا...« دېگەنلىك. »ئۆز بېشىغا ھۆرمەتسىزلىق قىلىدۇ« ـ دېمەك، مەسىھگە بەھۆرمەتلىك قىلىدۇ.

□ **11:5** «...□□ ئۆز بېشىغا ھۆرمەتسىزلىك قىلىدۇ» ـ دېمەك، ئۆز ئېرىگە ياكى جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرىغا ھۆرمەتسىزلىك قىلىدۇ. »بۇنداق ئايالنىڭ چېچى چۇشۇرۇۋېتىلگەن، رەسۋا قىلىنغان ئايالدىن پەرقى يوقتۇر« ـ كونا زامانلاردا ئايالىلار بۇزۇقچىلىق قىلغان بولسا، ئۇلارنى جازالاش ئۈسۈلى ئايالنى رەسۋا قىلىپ چېچىنى چۇشۇرۇۋېتىشتىن ئىبارەت ئىدى.

■ **11:6** چۈل. 18:5□ قان. 5.22:

□ **11:7** »چۈنكى ئەر كىشى بولسا بېشىنى ياپماسلىقى كېرەك؛ چۈنكى ئۇ خۇدانىڭ سۈرەت-ئوبرازى ۋە شان-شەرىپىدۇر؛ ئەمما ئايال كىشى بولسا ئەرنىڭ شان-شەرىپىدۇر« ـ بۇ ئايەتتىن)ۋە شۇنداقلا 4-6-ئايەتلەردىن(پاۋلۇسنىڭ ئادەتتىكى ئەھۋاللار ئەمەس، بەلكى ئىبادەت سورۇنلىرى توغرۇلۇق سۆزلەۋاتقانلىقى ئېنىق تۇرىدۇ؛ بۇ ئۇنىڭ ئەرلەرگە تالاغا چىققاندا ھەرقانداق بۆكلەرنى كىيىشىنى مەنئى قىلغىنى ئەمەس! ئۇنىڭ بۇ سۆزلىرىدە ئايالىلارنىڭ تالادا يۈرگەندە رومال-ياغلىق ئارتىش-ئارتماسلىقى توغرىسىدىمۇ گەپ يوق.

■ **11:7** يار. 1:27□26□ 5:1□ 9:6□ كول. 10.3:

□ **11:8** »چۈنكى ئەر بولسا ئايالدىن ئەمەس، بەلكى ئايال ئەردىندۇر« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، خۇدا ھاۋا ئانىمىزنى ئادەمئاتىمىزنىڭ تېنىدىن قوۋۇرغىسىنى ئېلىپ ياسىغان. »يار.» 2-بابنى كۆرۈڭ.

■ **11:8** يار. 2□18: 21.

□ **11:10** »پەرىشتىلەرنىڭ سەۋەبىدىن ئايال كىشى بېشىدا ھوقۇقنىڭ بەلگىسىگە ئىگە بولۇشى كېرەك« ـ »پەرىشتىلەرنىڭ سەۋەبىدىن« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. بىز بۇ ئايەتلەر (16-1)نى تەپسىلىي ھالدا شەرھلەيمىز.

جاماۋەتلىرىدىمۇ شۇلاردىن باشقا ھېچ قائىدىلەر يوقتۇر. ■

رەببنىڭ داستىخىنى توغرۇلۇق

17 ئەمما ھازىر دېمەكچى بولغان ئىش، يەنى سىلەر يىغىلغان سورۇنلارغا كەلسەڭ، ئۇنىڭدا سىلەرنى تەرىپلىمەيمەن؛
چۈنكى يىغىلغىنىڭلارنىڭ نەتىجىسى پايدىلىق ئەمەس، بەلكى زىيانلىق بولۇۋاتىدۇ.
18 چۈنكى بىرىنچىدىن، سىلەر جاماۋەتتە يىغىلغىنىڭلاردا، تاراكلاردا گۇرۇھلارغا بۆلۈنۈشلەر بولغانلىقىنى ئاڭلىدىم؛
بۇ گەپكە قىسمەن ئىشەندىم.
19 تاراكلاردا بۆلۈنۈشلەر پەيدا بولماي قالمايدۇ. ئۇنداق بولمىغاندا تاراكلاردا كىمنىڭ لاياقەتلىك بولغانلىقىنى
كۆرۈۋالغىلى بولمايتتى. □ ■
20 سىلەر بىر يەرگە جەم بولغىنىڭلاردا، سىلەر ھەققەتەن »رەببنىڭ زىياپىتى«دىن يېمەيسىلەر. ■
21 چۈنكى يېگىنىڭلاردا ھەربىرىڭلار باشقىلارنىڭ يېيىشىنى كۈتمەيلا ئۆزۈڭلار ئېلىپ كەلگەن غىزانى يەۋېرىسىلەر-
دە، بىرسى ئاچ قالىدۇ، يەنە بىرسى مەست بولۇپ كېتىدۇ. □
22 يەپ-ئىچىشكە ئۆز ئۆيلىرىڭلار يوقمۇ؟ خۇدانىڭ جاماۋەتىنى كۆزگە ئىلماي، يوقسۇللارنى خىجالەتكە
قويىمامۇسىلەر؟ سىلەرگە نېمە دېيىم بولار؟ سىلەرنى تەرىپلەمدىمەن؟ ياق، سىلەرنى تەرىپلىمەيمەن.□
23 چۈنكى مەن سىلەرگە رەببنىڭ زىياپىتى توغرۇلۇق يەتكۈزگەنلىرىمنى ئۆزۈم رەببدىن تاپشۇرۇۋالغانمەن؛ دېمەك، رەب
ئەيسانىڭ ساتقۇنلۇق قىلىنغان كېچىدە ئۇ قولىغا نان ئېلىپ، ■
24 تەشەككۇر ئېيتقاندىن كېيىن ئۇنى ئوشتۇپ: »مانا، سىلەرگە ئاتالغان مېنىڭ تېنىم؛ بۇنى مېنى ئەسلەپ ئۆزۈش
ئۈچۈن مۇشۇنداق قىلىڭلار« ـ دېدى.
25 شۇنىڭدەك، غىزادىن كېيىن ئۇ جامىنى قولىغا ئېلىپ: »مانا، بۇ جامدىكى شاراب قېنىمدا بولغان »يېڭى
ئەھدە«دۇر؛ ھەر قېتىم بۇنىڭدىن ئىچكىنىڭلاردا، مېنى ئەسلەپ ئۆزۈش ئۈچۈن شۇنداق قىلىڭلار« ـ دېدى.
□

■ **11:16** 1تىم. 4.6:

□ **11:19** **»تاراكلاردا بۆلۈنۈشلەر پەيدا بولماي قالمايدۇ...»** ـ ئاز بولمىغان ئالىملار پاۋلۇسنىڭ بۇ جۈملىسى كىنايىلىك، كورىنتلىقلارنى تەنقىد قىلىدىغان ئالاھىدە سۆزلەر، دەپ قارايدۇ. بىزمۇ مۇشۇ كۆزقاراشقا مايىلمىز؛ چۈنكى ئىنجىلدا تىلغا ئېلىنغان باشقا جاماۋەتلەر تارىسىدا ئەھۋال ئۇنداق ئەمەس ئىدى، ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ بىرلىكى خېلى كۈچلۈك ئىدى)مەسىلەن، فىلىپپى شەھىرىدىكى جاماۋەتتە.(
قانداقلا بولمىسۇن، مەلۇم جاماۋەتنىكى ئىشەنگۈچىلەرنىڭ كۆپىنچىسى كورىنت جاماۋەتتەك »روھقا تەۋە« ئەمەس، بەلكى »ئەتكە تەۋە«، »ئەتتىقادتا بوۋاقلار« بولسا، ئۇنداقتا »بۆلۈنۈشلەر« پەيدا بولماي قالمايدۇ. بۇنداق ئەھۋال ھەققەتەن رەببنىڭ يولىنى ئىزدىگۈچىلەرگە كۆپرەك بىسىم بېرىپ، ئۇلارنىڭ روھتا ئۆستۈرۈلۈشىگە مۇھىم بىر تۈرتكە بولىدۇ.

■ **11:19** مات. 7:18□ لۇقا 1:17□ روس. 30:20□ 1يۇھ. 19.2:

■ **11:20** لۇقا 14-20.22:

□ **11:21** **»چۈنكى يېگىنىڭلاردا ھەربىرىڭلار باشقىلارنىڭ يېيىشىنى كۈتمەيلا ئۆزۈڭلار ئېلىپ كەلگەن غىزانى يەۋېرىسىلەر-دە، بىرسى ئاچ قالىدۇ، يەنە بىرسى مەست بولۇپ كېتىدۇ»** ـ روسۇلنىڭ سۆزلىرىگە قارىغاندا، كورىنت ئېتىقادچىلار جاماۋەتنىڭ يېغىلىرىدا »ئورتاق زىياپەت«نى ئۆتىتتى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا »رەببنىڭ زىياپىتى«نى يېيەتتى »)يەھ.» 12نى كۆرۈڭ.(لېكىن باي قېرىنداشلار ئۆز مول تاماقلىرى ئالغاچ ئۆزىنىڭ بايلىقلىرىنى كۆز-كۆز قىلىپ كۆرسىتەتتى، باشقا كەمبەغەل قېرىنداشلار بىلەن ئورتاقلاشمايتتى. »زىياپەت« قالايمىقان بولغاچقا، »رەببنىڭ زىياپىتى«نىڭ ئۆزى كۆزگە ئىلىنمايى بولۇپ قېلىپ، رەببنىڭ نامىغا نومۇس كەلتۈرگەنىدى.

□ **11:22** **»يەپ-ئىچىشكە ئۆز ئۆيلىرىڭلار يوقمۇ؟ خۇدانىڭ جاماۋەتىنى كۆزگە ئىلماي، يوقسۇللارنى خىجالەتكە قويىمامۇسىلەر؟»** ـ بەزى ئېتىقادچىلار جەم بولۇپ ئولتۇرغان سورۇنلاردا كۆپ غىزالارنى ئېلىپ كېلىپ يېسە، غىزاسىز قېرىنداشلىرى ئەۋۋەتتە خىجىل بولۇپ قالىدۇ. ■ **11:23** مات. 26:26□ مار. 22:14□ لۇقا 19.22: □ **11:25** **...»** **مانا، بۇ جامدىكى شاراب قېنىمدا بولغان »يېڭى ئەھدە«دۇر»** ـ »يېڭى ئەھدە« تەۋرات، »يەر.» 31:31-34دە بېشارەت بېرىلگەن.

26 چۈنكى سىلەر ھەر قېتىم بۇ ناندىن يېگەن، بۇ جامدىن ئىچكەن بولسا ئۆلار، تاكى ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشىگىچە سىلەر
رەببنىڭ تۆلۈمىنى جاكارلىغان بولىسىلەر. ■
27 شۇنىڭ ئۈچۈن، كىمكى لاياقەتسىز ھالدا بۇ نانىنى يېسە ياكى رەببنىڭ جامىدىن ئىچسە، رەببنىڭ تېنى ھەم قېنىغا
نىسبەتەن گۇناھكار بولىدۇ. ■
28 شۇنىڭ ئۈچۈن ھەربىرسى بۇ ئىشلار ئۈستىدە تۆز-تۆزىنى تەكشۈرۈپ، ئاندىن نان‌دىن يېسۇن، جامدىن ئىچسۇن.
■
29 چۈنكى رەببنىڭ تېنىنى پەرق ئەتمەي تۇرۇپ يېگۈچى ۋە ئىچكۈچى ھەركىم تۆزىگە ھۆكۈم-جازانى يەتكۈزۈپ
يەپ-ئىچىدۇ. □
30 بۇ سەۋەبتىن ئاراكىلاردىكى نۇرغۇن ئادەملەر زەئىپلىشىپ كېسەل بولدى، ھەتتا خېلى بىر قىسمى ئۆلۈمدە
ئۇخلاپ قالدى. □
31 لېكىن ئەگەر تۆز ئۈستىمىزنى تەكشۈرۈپ ھۆكۈم چىقارغان بولساق، بېشىمىزغا رەببنىڭ ھۆكۈم-جازاسى
چۈشۈرۈلمەيدىغان بولىدۇ. ■
32 ئەمما گەرچە ئۈستىمىزگە رەب تەربىيىدىن ھۆكۈم-جازالار چۈشۈرۈلگەن بولسىمۇ، ئەمەلىيەتتە بۇ ئۇنىڭ بىزگە
چۈشۈرگەن »تەربىيە جازاسى«دۇر؛ بۇنىڭدىن مەقسەت، بىزنىڭ بۇ دۇنيا بىلەن بىرلىكتە ھالاكەتكە ھۆكۈم
قىلىنماسلىقىمىز ئۈچۈندۇر.
33 شۇڭا، ئى قېرىنداشلار، رەببنىڭ زىياپىتىدە يېيىشكە جەم بولغىنىڭلاردا، ھەممەيلەن تولۇق كەلگۈچە بىر-
بىرىڭلارنى كۈتۈڭلار.
34 بىرسى ئاچ قورساق بولسا ئاۋۋال تۈيىدە يەپ كەلسۇن؛ شۇنداق قىلىپ سىلەرنىڭ جەم بولۇشۇڭلار تۆزۈڭلارغا
ھۆكۈم-جازا يەتكۈزمەيدىغان بولىدۇ. قالغان ئىشقا مەسىلىلەرنى بولسا، مەن بارغىنىمدا تەرتىپكە سالىمەن.

12

روھىي ئىلتىپاتلار

1 ئەمما ئى قېرىنداشلار، روھىي ئىلتىپاتلارغا كەلسەك، سىلەرنىڭ ئۇلار توغرۇلۇق بىلمەي قېلىشىڭلارنى خالىمايمەن.□
2 سىلەر تائىپىلەرنىڭ ئارىسىدا بولغىن ۋاقتىڭلاردا ھەرخىل يوللارغا باشلىنىپ، گاس-گاچا بۇتلارغا چوقۇنۇشقا
ئازدۇرۇلۇپ كەتكىنىڭلارنى بىلىسىلەر.
3 شۇڭا مەن سىلەرگە ئۇقتۇرىمەنكى، ھېچكىم خۇدانىڭ روھىدا تۇرۇپ: »ئەيسانا لەنەت«! دېمەيدۇ ۋە ھەرقانداق
بىرى مۇقەددەس روھتا بولماي تۇرۇپ »ئەيسا رەببدۇر«! دەپ ئېيتالمايدۇ.■

■ **11:26** يۇھ. 3:14□ روس. 11.1:
■ **11:27** چۈل. 13:9□10□ يۇھ. 64:6□63□51□ 27:13□ 1 كور. 21.10:
■ **11:28** 2 كور. 5.13:
□ **11:29** **...» رەببنىڭ تېنىنى پەرق ئەتمەي تۇرۇپ يېگۈچى ۋە ئىچكۈچى ھەركىم تۆزىگە ھۆكۈم-جازانى يەتكۈزۈپ يەپ-ئىچىدۇ«** ـ »رەببنىڭ تېنىنى
پەرق ئەتمەسلىك« دېگەنلىكىنىڭ بەلكىم ئىككى خىل تەرەپلىمىسى بولۇشى مۇمكىن: (1) تۆزىنى »مەن رەببنىڭ تېنىدىكى بىر ئەزا، ئىشقا قېرىنداشلارمۇ
شۇنداق« دەپ بىلىپ يەتمەي، »رەببنىڭ تېنى«دىكى قېرىنداشلارنى كۆزگە ئىلماسلىق (22-21-□□□□□□□□□□ كۆرۈڭ)؛ (2) »رەببنىڭ زىياپىتى
رەببىمىزنىڭ بىز ئۈچۈن قۇربان قىلغان تېنىنى ئېپادىلەيدۇ« دەپ بىلىپ يەتمەسلىك.
□ **11:30** **»ھەتتا خېلى بىر قىسمى ئۆلۈمدە ئۇخلاپ قالدى«** ـ »ئۇخلاپ قالدى« دېگەن سۆز ئۆلۈشنى كۆرسىتىدۇ. ئىنجىل يوچىچە ئېتىقادچىلارغا
نىسبەتەن ئۆلۈش پەقەت ۋاقتىلىق ئۇخلاش، خالاس.
■ **11:31** زەب. 5:32□ پەند. 17.18:
□ **12:1** **»روھىي ئىلتىپاتلارغا كەلسەك...»** ـ »روھىي ئىلتىپاتلار« دېگەنلەر مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان، مۇشۇ بابتا »تەبىئىتىن تاشقىرى« مۇجىزىلىك
قابىلىيەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. ■ **12:3** مار. 39:9□ يۇھ. 13:13□ 1 كور. 6.8:

4 ئەمما ئىلتىپاتلار خىلمۇخىل، لېكىن روھ بولسا بىردۇر.□ ■
5 خىزمەتلەر بولسا ھەرخىل، ئەمما بىز خىزمىتىنى قىلىدىغان رەب بىردۇر.
6 ئىشلەش يوللىرى ھەرخىل، ئەمما ھەممەيلەندە ھەممە ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقارغۇچى خۇدا بىردۇر.
7 ئەمما ھەممەيلەننىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ھەربىرىگە روھنىڭ نامايان بولۇشى بېغىشلىنىدۇ.
8 چۈنكى روھ ئارقىلىق بىرگەدانالىق يەتكۈزگۈچى سۆز، يەنە بىرگە شۇ ئوخشاش روھ ئارقىلىق خەۋەر يەتكۈزگۈچى سۆز تەقسىم قىلىنىدۇ؛□
9 يەنە ئوخشاش روھ ئارقىلىق باشقا بىرگە ئالاھىدە ئىشەنچ، يەنە بىرگە ئوخشاش روھ ئارقىلىق كېسەللەرنى ساقايتىش ئىلتىپاتلىرى، □
10 بىراۋغا مۆجىزىلەرنى يارىتىش تەقسىم قىلىنىدۇ، بىراۋغا ۋەھيي-بېشارەت بېرىش، بىراۋغا ھەرخىل روھلارنى پەرق ئېتىش، بىراۋغا نامەلۇم تىللاردا سۆزلەش، يەنە بىراۋغا نامەلۇم تىللارنى تەرجىمە قىلىش ئىلتىپاتى تەقسىم قىلىنىدۇ. □
11 ئەمما بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى يۇرگۈزگۈچى ئوخشاش شۇ بىر روھتۇر، ئۇ ھەربىرىگە ئۆزى لايىق كۆرۈپ، ئايرىم-ئايرىم تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ.■
12 چۈنكى ئىنسانىي تەن بىر بولسىمۇ نۇرغۇن ئەزالىرى بولغىنىدەك، شۇنداقلا ئەزالىرى نۇرغۇن بولسىمۇ ئۆزئارا قوشۇلۇپ بىر تەن بولغاندەك، مەسىھ ئۆزىمۇ ھەم شۇنداقتۇر. ■
13 چۈنكى ھەممىمىز، مەيلى يەھۇدىيلار بولساقۇ، گېرىكلەر بولساقۇ، قۇللار بولساقۇ، ھۆرلەر بولساقۇ، بىر روھتا بىر تەنگە كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلدۇق ۋە بىر روھتىن ئىچىشكە نېسىپ قىلىنىدۇق. ■
14 چۈنكى تەن بىرلا ئەزادىن ئەمەس، بەلكى كۆپ ئەزالاردىن تەركىب تاپىدۇ.
15 ئەگەر پۇت: »مەن قول بولمىغىنىم ئۈچۈن مەن تەنگە تەۋە ئەمەسمەن« دېسىلا، ئۇنداقتا ئۇ ھەققەتەن تەنگە تەۋە ئەمەس بولامدۇ؟
16 قۇلاق: »مەن كۆز ئەمەس، شۇڭا مەن تەنگە تەۋە ئەمەسمەن« دېسىلا، ئۇنداقتا ئۇ ھەققەتەن تەنگە تەۋە ئەمەس بولامدۇ؟
17 پۈتۈن تەن كۆزلا بولسا، ئۇنداقتا ئاڭلاش سېزىمىمىز نەدىن بولىدۇ؟ پۈتۈن تەن قۇلاقلا بولسا، ئۇنداقتا پۇراش سېزىمىمىز نەدىن بولىدۇ؟
18 ھالبۇكى، خۇدا ئۆزىگە لايىق كۆرگەن تەن ئەزالىرىنىڭ ھەربىرىنى ئايرىم-ئايرىم ئۆز جايىغا ئورۇنلاشتۇرغان؛
19 ئەگەر ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوخشاش ئەزا بولسا، ئۇنداقتا ئۇنى قانداقمۇ تەن دېگلى بولاتتى؟
20 ئەمدىلىكتە ئەزالار كۆپ، تەن بولسا بىردۇر.
21 كۆز قولغا: »مېنىڭ ساڭا ئېھتىياجىم چۈشمەيدۇ«! دېيەلمەيدۇ، ياكى باش بولسا پۇتلارغا: »مېنىڭ سىلەرگە ئېھتىياجىم چۈشمەيدۇ«! دېيەلمەيدۇ.
22 دەل ئەكسىچە، تەندىكى ئاجىز-ئەرزىمەس دەپ كۆرۈنگەن ئەزالار كەم بولسا بولمايدۇ؛

□ **12:4 »ئەمما ئىلتىپاتلار خىلمۇخىل، لېكىن روھ بولسا بىردۇر«** ـ »روھ« دېگەن خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھ.
■ **12:4** رىم. 6:12□ 1 پېت. 10.4:
□ **12:8 ...» روھ ئارقىلىق بىرگە دانالىق يەتكۈزگۈچى سۆز، يەنە بىرگە شۇ ئوخشاش روھ ئارقىلىق خەۋەر يەتكۈزگۈچى سۆز تەقسىم قىلىنىدۇ«** ـ بۇ ئىككى ئىلتىپات ۋە تۆۋەندىكى يەنە يەتتە »روھىي ئىلتىپات« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈنۈشى.
□ **12:9 »كېسەللەرنى ساقايتىش ئىلتىپاتلىرى«** ـ گرىك تىلىدا »ساقايتىشلارنىڭ ئىلتىپاتلىرى« ـ دېمەك، مۇقەددەس روھنىڭ مۆجىزىلىك ساقايتىش يوللىرى بىرخىلا ئەمەس. □ **12:10 »ۋەھيي-بېشارەت بېرىش«** ـ گرىك تىلىدا: »پەيغەمبەرلىك سۆز قىلىش.« »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈنۈشى.
■ **12:11** رىم. 12□3: 6؛ 1 كور. 7:7□ 2 كور. 13:10□ ئېف. 7.4: ■ **12:12** رىم. 12□4: 5؛ ئېف. 16.4: ■ **12:13** گال. 28.3:

23 ۋە ھەم تەندىكى بىز ئېتىۋارسىز دەپ ھېسابلىغان ئەزالارغا بولسا، تېخىمۇ كۆپرەك ئېتىۋار قىلىمىز؛ شۇنداقلا
ئىسكەتسىز دەپ قارالغان ئەزالىرىمىز تېخىمۇ ئىسكەتلىك قىلىنىدۇ؛
24 ئەسلىدە يارىشىملىق بولغان ئەزالىرىمىزغا بولسا شۇنداق قىلىشنىڭ ھاجىتى يوق. ئەمما خۇدا پۈتۈن تەننى شۇنداق
بىرلەشتۈرگەنكى، ئۆز ئېتىۋارسىز دەپ ھېسابلانغان ئەزالارغا تېخىمۇ كۆپ ئېتىۋار بېرىدۇ.
25 بۇنىڭدىن مەقسەت تەندە ھېچ بۆلۈنۈشلەر بولماسلىقى، بەلكى بارلىق ئەزالار ئۆزئارا ئوخشاش كۆيۈمچانلىقتا
بولۇشى ئۈچۈندۇر.
26 بىر ئەزا جاپا-دەرد تارتسا، بارلىق ئەزالار ئۆزىنىڭ بىلەن تەڭ جاپا-دەرد تارتىدۇ؛ بىر ئەزاغا شەرەپ كەلسە،
بارلىق ئەزالار ئۆزىنىڭ بىلەن تەڭ شادلىنىدۇ.
27 ئەمدى سىلەر مەسىھنىڭ تېنىدۇرسىلەر، ھەربىرىڭلار ئۆزىنىڭ ئايرىم-ئايرىم ئەزاسىدۇرسىلەر. ■
28 خۇدا جامائەتتە مۇشۇنداقلارنى ئورۇنلاشتۇرغان: ـ ئاۋۋال روسۇللارنى، ئاندىن پەيغەمبەرلەرنى، ئۈچىنچى
بولۇپ تەلىم بەرگۈچىلەرنى؛ ئاندىن مۆجىزە كۆرسەتكۈچىلەرنى، ئاندىن تۇرلۇك كېسەللەرنى ساقايتىش ئىلتىپاتلىرىغا
ئىگە بولغانلارنى، يارىدەم بەرگۈچىلەرنى، يېتەكچىلىك قىلغۇچىلارنى، ھەرخىل نامەلۇم تىللاردا سۆزلەيدىغانلارنى
تەيىنلەپ ئورۇنلاشتۇرغاندۇر. □ ■
29 ھەممەيلەن روسۇلمۇ؟ ھەممەيلەن پەيغەمبەرمۇ؟ ھەممەيلەن تەلىم بەرگۈچىمۇ؟ ھەممەيلەن مۆجىزە كۆرسەتكۈچىمۇ؟
30 ھەممەيلەندە ساقايتىش ئىلتىپاتلىرى بارمۇ؟ ھەممەيلەن نامەلۇم تىللاردا سۆزلەمدۇ؟ ھەممەيلەن نامەلۇم تىللارنى
تەرجىمە قىلالامدۇ؟
31 ئەمما سىلەر چوڭراق ئىلتىپاتلارنى تەقەززا بولۇپ قوغلاڭلار؛ ھالبۇكى، مەن ھازىر سىلەرگە ھەممىدىن ئەۋزەل بىر
يولنى كۆرسىتىپ بېرەي.

13

مېھىر-مۇھەببەت ھەممىدىن ئۈلۈغ

1 مەن ئەگەردە بۇ دۇنيادىكى كىشىلەر سۆزلەۋاتقان ھەرخىل تىللار ھەتتا پەرىشتىلەرنىڭ تىللىرى بىلەنمۇ
سۆزلىيەلەيدىغان بولسامۇ، بىراق مەن مېھىر-مۇھەببەتسىز بولسام، ئۇ چاغدا مەن پەقەت بىر »داڭ-داڭ« قىلىدىغان
مىس داڭ، بىر »چاڭ-چاڭ« قىلىدىغان چاڭ بولۇپ قالىمەن، خالاس.□
2 ئەگەر مەن پەيغەمبەرلىك قىلالىسام، بارلىق سىرلار، بارلىق بىلىملەرنى چۈشىنىپ بولغان بولسامۇ، ھەم شۇنىڭ
بىلەن بىر ۋاقىتتا تاغلارنى يۆتكىيەلىگۈدەك تولۇق ئىشەنچتە بولسامۇ، ئەمما مەندە مېھىر-مۇھەببەت بولمىسا، ئۇنداقتا
مەن ھېچنەرسە بولمىغان بولىمەن.■
3 ئەگەر بارلىق مال-مۈلكۈمنى سەدىقىگە ئاتاپ ھەم تېنىمنى خۇدانىڭ يولىدا قۇربانلىق سۈپىتىدە كۆيدۈرۈلۈشكە
سۇنغان تەغدىردىمۇ، ئەمما مەندە يەنىلا مېھىر-مۇھەببەت بولمىسا، ئۇنداقتا مېنىڭ ھېچقانداق پايدام يوق بولغان بولىدۇ.
4 مۇھەببەت سەۋر-تاقەتلىك بولۇش ھەم مېھرىبانلىقتۇر؛

■ **12:27** رىم. 5:12□ ئەف. 23:1□ 12:4□ 23:5□ كول. 24.1:

□ **12:28** **»ئاۋۋال روسۇللارنى، ئاندىن پەيغەمبەرلەر...»** ـ »تەۋرات دەۋرىدىكى پەيغەمبەرلەر« ۋە »ئىنجىل دەۋرىدىكى پەيغەمبەرلەر« توغرىلۇق
»قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. **»نامەلۇم تىللار«** ـ »روھىي تىللار« دەپمۇ ئاتىلىدۇ. چۈنكى بۇ تىللارنى خۇدانىڭ روھى ئىنسانلىنىڭ روھىغا تاپشۇرىدۇ؛
بەزى ۋاقىتلاردا بىز تۈلارنى »كارامەت تىل«، »ناتونۇش تىل«، »غەيرىي تىل« دەپمۇ ئاتايمىز، چۈنكى بۇ تىل سۆزلىگۈچى ۋە ئاڭلىغۇچىلارغا
چۈشىنىشلىك ئەمەس، »تەبىئەتىنى تاشقىرى« بولغان بۇ خىل تىلنى »دۇئا تىلى« دەپ تەرىپلىسەكمۇ بولىدۇ.

■ **12:28** ئەف. 20:2□ 11.4:

□ **13:1** **»مەن ئەگەردە بۇ دۇنيادىكى كىشىلەر سۆزلەۋاتقان ھەرخىل تىللار ھەتتا پەرىشتىلەرنىڭ تىللىرى بىلەنمۇ سۆزلىيەلەيدىغان بولسامۇ...»** ـ
دېمەك، »شۇنداق ئىنتايىن كۆچلۈك روھىي ئىلتىپات مەندە بولسىمۇ...«. بۇ ئايەتتىن يەنە شۇنداق دېيەلەيمىزكى، ھەققەتەن خۇدادىن كەلگەن ھەربىر
»نامەلۇم تىل« ئەمەلىيەتتە دۇنيادىكى مەلۇم بىر مىللەتنىڭ تىلى ياكى پەرىشتىلەرنىڭ تىلىدۇر. ■ **13:2** مات. 22:7□ 20:17□ 21:21□ مار.
23:11□ لۇقا 6:17□ رىم. 7.12:

مۇھەببەت ھەسەتخورلۇق قىلمايدۇ:
مۇھەببەت تۆزىنى ماختىمايدۇ،
تەكەببۇرلۇق قىلمايدۇ،■
5 نومۇسسىزلىق قىلمايدۇ،
تۆز مەنپەئەتىنى كۆزلەپ يۈرمەيدۇ،
تېرىكتۈرۈلمەيدۇ،
كۆڭلىدە تۆچمەنلىك ساقلىمايدۇ؛■
6 ھەققانىيسىزلىقتىن خۇشال بولمايدۇ،
بەلكى ئەمەلىيەتتىن، ھەقىقەتتىن خۇشال بولىدۇ؛■
7 ھەممە ئىشتا قورسىقى كەڭلىك قىلىدۇ، ھەممىگە يۈزلىنىپ خۇداغا ئىشىنىدۇ، ھەممە ئىشقا ئۈمىد باغلايدۇ، ھەممىگە چىدايدۇ.□
8 مېھىر-مۇھەببەت ھەرگىز ئاخىرلاشمايدۇ. بېشارەتلەر بولسا، كارغا كەلمەيدۇ: »نامەلۇم تىللار« بولسا، تۈگەيدۇ: مۇجىزىلىك بىلىملەرمۇ كارغا كەلمەيدۇ.
9 چۈنكى بىزنىڭ بىلىدىغانلىرىمىز قىسمەن، بېشارەت بېرىدىغانلىرىمىز قىسمەن؛
10 لېكىن مۇكەممەللىك كەلگەندە، قىسمەنلىك يوقىلىدۇ.
11 مەن كىچىكىمدە باللارچە سۆزلىدىم، باللارچە ئويلىدىم، باللارچە ھېسابلىدىم؛ چوڭ بولغىنىمدا، مەن باللىقنى تاشلىدىم.
12 چۈنكى بىز ھازىر بىر تۈتۈق دېرىزىدىن مۇجمەل ھالدا كۆرىمىز، لېكىن شۇ چاغدا يۈزمۇيۈز كۆرىمىز: ھازىر مەن قىسمەن تونۇيمەن، شۇ چاغدا مەن خۇدا مېنى تونۇپ كېلىۋاتقاندەك تونۇيمەن.■
13 ھازىر ئىشەنچ، ئۈمىد، مېھىر-مۇھەببەتتىن ئىبارەت بۇ ئۈچ نەرسە تۇرۇپتۇ؛ بۇلاردىن ئەڭ ئۈستۈن تۇرىدىغىنى مېھىر-مۇھەببەتتۇر.

14

»روھىي ئىلتىپاتلار«دىن قانداق پايدىلىنىش كېرەك

1 مېھىر-مۇھەببەتكە ئىنتىلىپ ئۇنى قوغلىشىڭلار ۋە ھەم روھىي ئىلتىپاتلارغا، بولۇپمۇ بېشارەت بېرىشكە ئىنتىزار بولۇڭلار.□
2 چۈنكى نامەلۇم تىلدا سۆزلەيدىغان كىشى ئادەملەرگە ئەمەس، بەلكى خۇداغا سۆزلەيدۇ، ئاڭلىغۇچىلاردىن ھېچكىم ئۇنى چۈشەنمەيدۇ، ئەمما ئۇ روھتا سىرلىق ئىشلارنى ئېيتىپ بېرىدۇ.
3 لېكىن بېشارەت بېرىدىغان كىشى بولسا ئادەملەرنىڭ ئېتىقادىنى قۇرۇشقا، ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرۈشكە ۋە تەسەللى بېرىشكە سۆزلەيدۇ.
4 نامەلۇم تىلدا سۆزلىگۈچى ئۆز روھىنى قۇرىدۇ؛ ئەمما بېشارەت بەرگۈچى جامائەتنىڭ ئېتىقادىنى قۇرىدۇ.□

■ **13:4** پەند. 12:10□ 1 پېت. 8.4:
■ **13:5** 1 كور. 24:10□ فل. 4.2:
■ **13:6** 2يۇھ. 4.
□ **13:7** **»ھەممە ئىشتا قورسىقى كەڭلىك قىلىدۇ...»** ـ ياكى »ھەممە ئىشنى ياپىدۇ...» ـ دېمەك، مۇمكىن بولسا باشقىلارنىڭ سەۋەنلىك-گۇناھلىرىنى چىتقا يايمايدۇ.
■ **13:12** 2 كور. 18.3:
□ **14:1** **»بېشارەت بېرىش«** ـ گرېك تىلدا »پەيغەمبەرلىك سۆز قىلىش« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »تەۋرات دەۋرىدىكى پەيغەمبەرلەر« ۋە »ئىنجىل دەۋرىدىكى پەيغەمبەرلەر« توغرۇلۇق قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. □ **14:4** **»نامەلۇم تىلدا سۆزلىگۈچى ئۆز روھىنى قۇرىدۇ«** ـ گرېك تىلدا »نامەلۇم تىلدا سۆزلىگۈچى ئۆزىنى قۇرىدۇ.« 14-□□□□□□□ كۆرۈڭ.

5 ئەمدىلىكتە مەن سىلەرنىڭ ھەممىڭلارنىڭ نامەلۇم تىللاردا سۆزلىيەلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن، لېكىن بېشارەت
بېرىشىڭلارنى تېخىمۇ ئۈمىد قىلىمەن. نامەلۇم تىلدا سۆزلىگۈچى سۆزنى تەرجىمە قىلمىسا، جامائەتنىڭ ئېتىقاد
قۇرۇلۇشىدا بېشارەت بەرگۈچى ئۆنىكىدىن ئۆلۈغ بولىدۇ.
6 قېرىنداشلار، مەن يېنىڭلارغا كېلىپ، نامەلۇم تىللاردىلا سۆزلىگىنىم بىلەن مەلۇم ۋەھيي، بىلىم، بېشارەت يا كى
تەلىمنى يەتكۈزمىسەم، مەن سىلەرگە نېمە پايدا تەگكۈزىمەن؟□
7 ھەتتا ئاۋاز چىقىرالايدىغان جانسىز نەرسىلەر، مەيلى نەي بولسۇن، چىلتار بولسۇن شۇنداق، ئۇلارنىڭ ئاھاڭلىرىنىڭ
بىر-بىرىدىن پەرقى بولمىسا، ئۇلاردا چېلىنغان پەدە قانداقمۇ پەرق ئېتىلىشۇن؟
8 جەڭ كانىيىمۇ بەلگىلىك بىر ئاھاڭدا چېلىنمىسا، كىم جەڭگە ھازىرلانىشۇن؟
9 شۇنىڭدەك سىلەر تىلدا ئېنىق چۈشىنىلىگۈدەك سۆز قىلمىساڭلار، نېمە دېمەكچى بولغىنىڭلارنى كىم چۈشىنىلەيدۇ؟
سىلەر ھاۋاغا گەپ قىلغاندەك بولىسىلەر.
10 جاھاندا، شۇبھىسىزكى، خىلمۇخىل تىل-ئاۋازلار بار ۋە ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى مەنىسىز ئەمەس؛
11 ئەگەر ئەمدى مەن مەلۇم ئاۋاز-تىلنىڭ مەنىسىنى بىلمىسەم، مەن سۆزلىگۈچىگە نىسبەتەن يات ۋە ئۇ ماڭا
نىسبەتەن يات بولىدۇ.
12 ئەھۋال سىلەردىمۇ شۇنداق. شۇڭا، سىلەر روھيي ئىلتىپاتلارغا قىزغىنلىق بىلەن ئىنتىلگەنىكەنسىلەر، جامائەتنىڭ
ئېتىقادىنى قۇرىدىغان ئىلتىپاتلارغا باي بولۇشقا ئىنتىلىڭلار.
13 شۇڭا، نامەلۇم تىلدا سۆزلەيدىغان كىشى سۆزلىگەنلىرىنى تەرجىمە قىلىپ بېرەلەيدىغان بولسام دەپ دۇئا قىلسۇن.
14 چۈنكى نامەلۇم تىلدا دۇئا قىلغىنىمدا، روھىم دۇئا قىلىدۇ، لېكىن ئەقىل-ئىدراكىمدىن بولسا مېۋە چىقمايدۇ.
15 ئۇنداقتا قانداق قىلىش كېرەك؟ مەن بەزىدە روھىم بىلەن دۇئا قىلىمەن، ھەم بەزىدە ئەقىل-ئىدراكىم بىلەنمۇ دۇئا
قىلىمەن؛ مەن بەزىدە روھىم بىلەن مەدھىيە ناخشىلىرىنى ئېيتىمەن، ھەم بەزىدە ئەقىل-ئىدراكىم بىلەنمۇ مەدھىيە
ناخشىلىرىنى ئېيتىمەن؛ ■
16 بولمىسا، پەقەت روھىڭ بىلەنلا مەدھىيە ئوقۇسىاڭ، ئىشلەتكەن تىلىڭنى بىلمىگەنلەرنىڭ قاتاردا ئولتۇرغۇچى
تەشەككۇرۇڭگە قانداقمۇ »ئامىن« دېيەلىسۇن؟ چۈنكى ئۇ ئېيتقىنىڭنى چۈشەنمەيدۇ.
17 سەن دەرھەققەت تەشەككۇرنى ياخشى ئېيتىسەن، ئەممە يېنىڭدىكى ئاڭلىغۇچىنىڭ ئېتىقادى قۇرۇلغىنى يوق.
18 مەن بۇنداق نامەلۇم تىللاردا شەخسەن ھەممىڭلاردىن كۆپ سۆزلەيدىغانلىقىم ئۈچۈن خۇداغا تەشەككۇر
ئېيتىمەن؛
19 ھالبۇكى، جامائەتتە بولغاندا، نامەلۇم تىلدا تۆمەن ئېغىز سۆزلىگىنىمدىن كۆرە، باشقىلارغا تەلىم-تەربىيە
بېرەلىگۈدەك چۈشىنىشلىك سۆزدىن بەش ئېغىزلا سۆزلىيەلىسەم دەيمەن. □
20 قېرىنداشلار، ئەقىل-ھوشۇڭلاردا بالا بولماڭلار؛ يامانلىق جەھەتتە بوۋاق بولۇڭلار، ئەممە ئەقىل-ھوشۇڭلاردا
پىشىقەدەم بولۇڭلار.■
21 تەۋراتتا: »چەت تىللىقلارنىڭ سۆزى ۋە يات ئادەملەرنىڭ لەۋلىرى ئارقىلىق مەن مۇشۇ خەلققە گەپ
قىلىمەن؛ لېكىن شۇنداق بولسىمۇ ئۇلار يەنىلا ماڭا قۇلاق سالمايدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار« دەپ پۈتۈلگەندۇر.

□ 14:6 »مەلۇم ۋەھيي، بىلىم، بېشارەت يا كى تەلىم...» ـ بۇلار چۈشىنىشلىك سۆزلەر بىلەن يەتكۈزۈلۈشى كېرەك، ئەلۋەتتە.
■ 14:15 ئەف. 19:5؛ كول. 16:3.
□ 14:19 »باشقىلارغا تەلىم-تەربىيە بېرەلىگۈدەك چۈشىنىشلىك سۆزدىن...» ـ گرېك تىلىدا »باشقىلارغا تەلىم-تەربىيە بېرەلىگۈدەك زېھنىم بىلەن سۆزلىنىدىغان(سۆزدىن...» دەپ ئېيتىلىنىدۇ).
■ 14:20 مات. 3:18؛ 14:19؛ ئەف. 14:4؛ 1 پېت. 2:1؛ 2.

■ □

22 شۇنىڭ »نامەلۇم تىللار« بولسا بىر ئالامەت بەلگىدۇر، ئېتىقادچىلارغا ئەمەس، بەلكى ئېتىقادسىزلارغا ئالامەت بەلگىدۇر؛ ۋەھيي-بېشارەتلەر بولسا، ئېتىقادسىزلار ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئېتىقادچىلار ئۈچۈن بولىدۇ.

23 شۇنىڭ ئۈچۈن پۈتكۈل جامائەت بىر يەردە جەم بولغاندا، ھەممىسى تۆز ئالدىغا بۇنداق نامەلۇم تىللاردا سۆزلەۋەرسە ۋە ساددا ياكى ئېتىقادسىز كىشىلەر كىرىپ قالسا، ئۇلار ھەممىگىلارنى ساراڭ بولۇپ قاپسىلەر دېيىشمەمدۇ؟

24 ئەمما ھەممىگىلار ۋەھيي-بېشارەت يەتكۈزسەكلار، ئېتىقادسىز ياكى ساددا كىشى ئاراگىلارغا كىرىپ قالسا، ھەممىگىلار تەرىپىدىن ئۇنىڭ گۇناھلىرىغا تەنبىھ بېرىلىدۇ، ھەممىگىلار تەرىپىدىن ئۇنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ؛ □

25 قەلبىدىكى سىرلار ئاشكارە قىلىنغاندا، ئۇ تۆزىنى يەرگە تاشلاپ: ـ »خۇدا ھەقىقەتەن ئاراگىلاردىدۇر« دەپ خۇداغا سەجدە قىلىدۇ.

جامائەت ئەمەل قىلىشقا تېگىشلىك قائىدىلەر

26 ئەمدى قېرىنداشلار، قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟ سىلەر بىر يەرگە جەم بولغىنىڭلاردا، ھەربىرىڭلاردا بىر ئىلتىپات بولىدۇ؛ بىرسىدە مەدھىيە ناخشىسى، بىرسىدە تەلىم، بىرسىدە نامەلۇم تىل، بىرسىدە ۋەھيي، بىرسىدە نامەلۇم تىلنىڭ يېشىمى بولىدۇ. ھەممە ئىشلار ئېتىقادنىڭ قۇرۇلۇشى ئۈچۈن بولسۇن.

27 نامەلۇم تىلدا سۆزلىگۈچىلەر بولۇپ قالسا، ئىككىسى ياكى ئەڭ كۆپ بولغاندا ئۈچى نۆۋەت بىلەن سۆزلىسۇن ۋە بىرسى ئۇلارنىڭ ئېيتقانلىرىنى تۈرىسۇن.

28 ئەمما جامائەتتە تۇرىگۈچى بولمىسا، ئۇ سۈكۈت قىلسۇن؛ تۆز-تۆزىگە ۋە خۇداغا ئېيتسۇن.

29 ۋەھيي-بېشارەت يەتكۈزگۈچىلەر بولسا، ئىككى-ئۈچى سۆزلىسۇن؛ قالغانلار گەپلىرىنىڭ ۋەزنىنى دىتلاپ تۇرسۇن؛

30 ئەمما ئولتۇرغانلار ئارىسىدىن باشقا بىر كىشىگە مەلۇم بىر ۋەھيي بېرىلسە، سۆزلەۋاتقان كىشى سۆزىنى توختىتىپ نۆۋەتنى ئۇنىڭغا بەرسۇن.

31 چۈنكى ھەممىگىلار بىر-بىرلەپ ۋەھيي-بېشارەت يەتكۈزسەكلار بولىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ھەممەيلەن ئۆگىنىدۇ، ھەممەيلەن رىغبەتلىنىدۇ.

32 پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆز روھلىرى پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆزلىرىگە ئىتائەت قىلىدۇ. □

33 چۈنكى خۇدا قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرغۇچى ئەمەس، بەلكى تىنچ-خاتىرجەملىك بەرگۈچىدۇر. بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ جامائەتلىرىدە شۇنداق تەرتىپ بار.

34 ئاراگىلاردىكى ئاياللار جامائەتلەردە سۈكۈتتە ئولتۇرسۇن؛ ئۇلارنىڭ سۆزلىشىگە رۇخسەت قىلىنمىغان؛ تەۋرات

□ 14:21 »چەت تىللىقلارنىڭ سۆزى ۋە يات ئادەملەرنىڭ لەۋلىرى ئارقىلىق مەن مۇشۇ خەلققە گەپ قىلىمەن؛ لېكىن شۇنداق بولسىمۇ ئۇلار يەنىلا ماڭا قۇلاق سالمايدۇ ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار« ـ »يەش.» 11:28-12.

■ 14:21 قان. 49:28 يەش. 11:28-12:

□ 14:24 »ھەممىگىلار ۋەھيي-بېشارەت يەتكۈزسەكلار...» ـ »نامەلۇم تىللار« ۋە »ۋەھيي-بېشارەتلەر«نىڭ »ئالامەت بەلگە« بولۇشى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ 14:32 »پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆز روھلىرى پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆزلىرىگە ئىتائەت قىلىدۇ» ـ بۇ ئىنتايىن مۇھىم بىر سۆز. دېمەك، مۇقەددەس روھ ھەرقانداق روھيي ئىلتىپاتلارنى يەتكۈزگەندە، ئۇ ھەرگىز ئىلتىپاتنى قوبۇل قىلغۇچى كىشىنى ئۆنى دەرھال بىشختىيار ھالدا ئىپادىلەشكە مەجبۇرلىمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ۋەھيي-بېشارەت يەتكۈزىدىغان كىشىلەر بىر-بىرىنى كۆتۈپ نۆۋەت بىلەن سۆزلىسە بولىدۇ.

قانۇندا بەلگىلەنگەندەك، ئۇلار تەرتىپكە بويسۇنسۇن. □ ■
35 ئەمما ئۇلار مەلۇم ئىشنى بىلمەكچى بولسا، ئۆيىدە ئۆز ئەرلىرىدىن سورىسۇن؛ ئايالنىڭ جامائەتتە سۆزلىشى ئۇياتلىق ئىشتۇر.□
36 خۇدانىڭ سۆز-كالامى سىلەردىن باشلانغانمۇ؟! ياكى يالغۇز سىلەرگىلا يېتىپ كەلگەنمۇ؟!
37 بىرسى ئۆزىنى ۋەھيي-بېشارەتچى ياكى روھىي كىشى دەپ سانىسا، ئۇ سىلەرگە ھازىر يازغان بۇ سۆزۈمنىڭ ھەققەتەن رەببنىڭ ئەمرى ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلسۇن.
38 بىرسى بۇنى ئېتىراپ قىلمىشى خالىمىسا، ئۇ ئېتىراپ قىلنمايدۇ. □
39 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئى قېرىنداشلار، ۋەھيي-بېشارەتلەرنى يەتكۈزۈشكە تەلمۇرۇپ ئىنتىلىڭلار، شۇنداقلا نامەلۇم تىللاردا سۆزلەشنى چەكلىمەڭلار.
40 خۇلاسە قىلىپ ئېيتقاندا، ھەربىر ئىش چىرايلىق، تەرتىپلىك قىلىنسۇن.

15

تىرىلىش

1 ئەمما، ئى قېرىنداشلار، مەن سىلەرگە ئەسلىدە يەتكۈزگەن خۇش خەۋەرنى بايان قىلماقچىمەن؛ سىلەر بۇ خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغان ۋە ئۆنىگىڭا چىڭ تۇرۇۋاتىسىلەر؛
2 مەن سىلەرگە يەتكۈزگەن خۇش خەۋەر بولغان كالامدا چىڭ تۇرغان بولساڭلار، ـ)ئىشەنگىنىڭلار بىكارغا كەتمىگەن بولسا(ـ سىلەر ئۆنىڭ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلۇۋاتىسىلەر.□ ■
3 چۈنكى مەن ئۆزۈمگە ئامانەت قىلىنغانلىرىنى ئەڭ زۆرۈر ئىش سۈپىتىدە سىلەرگىمۇ تاپشۇردۇم؛ يەنى، تەۋرات-زەبۇردا ئالدىن ئېيتىلغىنىدەك، مەسىھ گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن ئۆلدى؛■
4 ئۇ دەپنە قىلىندى؛ ۋە ئۈچىنچى كۈنى يەنە تەۋرات-زەبۇردە ئالدىن ئېيتىلغىنىدەك تىرىلدۈرۈلدى؛■
5 ئۇ كېفاسقا، ئاندىن ئون ئىككىيلەنگە كۆرۈندى؛□ ■
6 ئاندىن ئۇ بىر سورۇندا بەش يۈزدىن ئارتۇق قېرىنداشقا كۆرۈندى؛ ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى بۈگۈنكى كۈندە تىرىك، ئەمما بەزىلىرى ئۆلۈمدە ئۇخلاۋاتىدۇ؛
7 ئۇ ياقۇپقا، ئاندىن روسۇللارنىڭ ھەممىسگە كۆرۈندى؛□

□ **14:34 »ئاراڭلاردىكى ئايالار جامائەتلەردە سۆزۈتتە ئولتۇرسۇن؛ ئۇلارنىڭ سۆزلىشىگە رۇخسەت قىلىنمىغان؛ تەۋرات قانۇندا بەلگىلەنگەندەك، ئۇلار تەرتىپكە بويسۇنسۇن«** ـ بۇ يولىورۇق قىز-ئايالار پۈتۈنلەي سۈكۈت قېلىشى كېرەك، دېگەنلىك ئەمەس، چۈنكى يۇقىرىدا (11-2:11) ئۇ قىز-ئايالارنىڭ جامائەتتە دۇئا قىلىشى ۋە ۋەھيي-بېشارەت يەتكۈزۈشىدىكى بەلگىلىمىلەر توغرۇلۇق ئېيتىپ بەردى. »قوشۇمچە سۆز«مىزنى كۆرۈڭ.

■ **14:34** يار. 16:3□ ئەف. 22:5□ كول. 18:3□ 1تىم. 12:2□ تىت. 5:2□ 1 پېت. 1.3:

□ **14:35 »ئەمما ئۇلار)ئايالار(مەلۇم ئىشنى بىلمەكچى بولسا، ئۆيىدە ئۆز ئەرلىرىدىن سورىسۇن؛ ئايالنىڭ جامائەتتە سۆزلىشى ئۇياتلىق ئىشتۇر«** ـ 34-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. مەنىسى بەلكىم: »جامائەتتىكى تەرتىپنى بۇزۇۋېپ سۆزلەش ئايالارغا ياراشمايدۇ« دېگەنلىك بولۇشى مۇمكىن.

□ **14:38 »بىرسى بۇنى ئېتىراپ قىلمىشى خالىمىسا، ئۇ ئېتىراپ قىلنمايدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىرسى بۇنى بىلىپ يېتىشىنى خالىمىسا، ئۇ بىلىمسىز قالسۇن.«

□ **15:2 »ئىشەنگىنىڭلار بىكارغا كەتمىگەن بولسا...»** ـ ئادەمنىڭ خۇش خەۋەرگە ئىشىنىشى »بىكارغا كېتىش«نۇ مۇمكىنمۇ؟ بۇ بابتا بىر مىسال كۆرسىتىلدۇ؛ بىرسى خۇش خەۋەرنىڭ مۇھىم بىر نۇقتىسىنى قوبۇل قىلمىغان بولسا)بۇ نۇقتا ئۆنىگىڭا ياقمىغان، ياكى ئۇ ئۇنى ئۆگىنىشنى خالىمىغان بولسا(، ئۇنداقتا بۇ خۇش خەۋەرنى ئىنكار قىلغانغا باراۋەر، دېمەك، شۇ ئىشەنگۈچى ئادەم، گەرچە »ئىشەنگەن بولسىمۇ«، تولۇق ئىشەنمىگەچكە، ئىشىنىش يولى بىكارغا كېتىدۇ. شۇڭا ئاخىردا ھېچقانداق نەتىجە چىقمايدۇ.

■ **15:2** رىم. 16:1□ 1كور. 21.1:

■ **15:3** يەش. 7:53□ دان. 24□26:9□ 1كور. 7:5□ 1پېت. 24.2:

■ **15:4** زەب. 10:16□ يەش. 53□8: 9؛ يۇن. 1:2□ مات. 4012:

□ **15:5 »كېفاس«** ـ يەنى روسۇل بولغان سىمون پېترۇس. **»ئون ئىككىيلەنگە«** ـ ئون ئىككى روسۇلغا كۆرۈنگەن، دېمەكچى. »ئون ئىككىيلەن« بەلكىم ماتىئانى ئۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن »)روس.» 26:1). ■ **15:5** لۇقا 34:24□ يۇھ. 19:20□ روس. 41.10: □ **15:7 »ئۇ ياقۇپقا ... كۆرۈندى«** ـ ياقۇپ مەسىھ ئەيسانىڭ چوڭ ئىنىسى، كېيىن ئۇ روسۇل بولغان. ئىنجىل »يۇھ.» 7:5نى كۆرۈڭ.(

8 ھەممىسىدىن كېيىن ئۇ خۇددى ۋاقىتسىز تۇغۇلغان بوۋاقتەك بولغان ماڭىمۇ كۆرۈندى.□ ■
9 چۈنكى مەن رىسۋالار ئارىسىدىكى ئەڭ تۆۋەنىمەن، رىسۋا دەپ ئاتىلىشقا لايىق ئەمەسمەن؛ چۈنكى مەن
خۇدانىڭ جامائىتىگە زىيانكەشلىك قىلغانمەن. ■
10 لېكىن ھازىر نېمىلا بولسام خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق بولدۇم؛ ئۇنىڭ ماڭا كۆرسەتكەن شۇ مېھىر-شەپقىتى
بىكارغا كەتمىدى؛ چۈنكى مەن خۇدانىڭ خىزمىتىدە بارلىق رىسۋالاردىن بەكرەك جاپالىق ئىشلىگەنمەن؛ ئەمەلىيەتتە
ئىشلىگۈچى مەن ئەمەس، بەلكى مەن بىلەن بىللە بولغان خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىدۇر. ■
11 دېمەك، مەيلى مەن ياكى باشقا رىسۋالار بولسۇن، ھەممىزنىڭ يەتكۈزگەنلىرى ئوخشاش بولۇپ، ئۇ دەل سىلەر
ئىشىنىپ قوبۇل قىلغان خۇش خەۋەردۇر.
12 ئەمما مەسىھ ئۆلگەنلەر ئىچىدىن تىرىلدۈرۈلگەن دەپ جاكارلانغان بولسا، قانداقمۇ ئاراڭلاردىكى بەزىلەر
ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى دېگەن يوق ئىش، دەيدۇ؟
13 ئەمما ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى دېگەن يوق ئىش بولسا، مەسىھنىڭ تىرىلىشىمۇ يوق ئىش بولغان بولاتتى.
14 شۇنىڭدەك ئەگەر مەسىھ ئۆلۈمدىن تىرىلگەن بولمىسا، جاكارلىغان خەۋىرىمىز بېھۇدە بولغان، سىلەرنىڭ
ئېتىقادىڭلارمۇ بېھۇدە بولغان بولاتتى.
15 ھەتتا بىزمۇ خۇدا توغرىسىدىكى يالغان گۇۋاھچىلار بولغان بولاتۇق ـ چۈنكى بىز خۇدانىڭ مەسىھنى ئۆلۈمدىن
تىرىلدۈرگەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردۇق. ئەگەر ھەققەتەن ئۆلۈمدىن تىرىلىش بولمىسا، خۇدا مەسىھنىمۇ ئۆلۈمدىن
تىرىلدۈرمىگەن بولاتتى.
16 چۈنكى ئۆلگەنلەر قايتا تىرىلدۈرۈلمىسە، مەسىھمۇ تىرىلمىگەن بولاتتى.
17 مۇبادا مەسىھ تىرىلمىگەن بولسا، ئېتىقادىڭلار كېرەكسىز بولغان، سىلەر تېخىچە گۇناھلىرىڭلاردا يۈرۈۋاتقان
بولاتتىڭلار،
18 شۇنداقلا مەسىھتە ئۆلۈمدە ئۇخلاۋاتقانلارمۇ ھالاكەتكە يۈز تۇتقان بولاتتى.
19 ئەگەر ئۈمىدىمىزنى پەقەت بۇ دۇنيادىكى ھاياتىمىز ئۈچۈنلا مەسىھگە باغلىغان بولساق، بىز ئىنسانلار ئارىسىدىكى
ئەڭ بىچارە ئادەملەردىن بولغان بولىمىز.□
20 ئەمما ئەمەلىيەتتە، مەسىھ ئۆلۈمدە ئۇخلىغانلار ئىچىدە »ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسى« بولۇپ، ئۆلۈمدىن تىرىلگەندۇر؛
□ ■
21 چۈنكى بىر ئىنسان ئارقىلىق ئۆلۈم ئالەمدە پەيدا بولغىنىدەك، ئۆلۈمدىن تىرىلىشمۇ بىر ئىنسان ئارقىلىق ئالەمدە پەيدا
بولدى. ■
22 ئادامئاتىمىزدىن بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۆنىڭ تۆپەيلىدىن ئۆلۈمگە مەھكۇم بولغانلىقىغا ئوخشاش، مەسىھدە
بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۆنىڭ تۆپەيلىدىن ئۆلۈمدىن ھاياتقا ئېرىشىدۇ.
23 ئەمما ھەممەيلەن ئۆز ئۆۋەت-قاتاردا تىرىلىدۇ؛ تۇنجى ھوسۇلنىڭ مېۋىسى بولغان مەسىھ بىرىنچى؛ ئىككىنچىلەر
بولسا مەسىھنىڭ دۇنياغا قايتىپ كەلگىنىدە ئۆزىگە تەۋە بولغانلار.

□ **15:8** »خۇددى ۋاقىتسىز تۇغۇلغان بوۋاقتەك بولغان ماڭا...» ـ » ۋاقىتسىز تۇغۇلغان بوۋاقتەك بولغان مەن...» توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **15:8** روس. 17:9□3□ 11:23□ 1 كور. 1:9□ 2 كور. 2.12:
■ **15:9** ئەف. 8:3□ روس. 3:8□ 1:9□ 4:22□ 9:26□ گال. 13:1□ 1تىم. 13.1:
■ **15:10** 2 كور. 23:11□ 11.12:
□ **15:19** »ئۈمىدىمىزنى پەقەت بۇ دۇنيادىكى ھاياتىمىز ئۈچۈنلا مەسىھگە باغلىغان بولساق...» ـ ياكى »ئۈمىدىمىزنى پەقەت بۇ دۇنيادىكى ھاياتىمىزدىلا مەسىھگە باغلىغان بولساق...».
□ **15:20** »ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسى« ـ ئالدىن پىشقان مېۋە يىغۇلىنىغاندىن كېيىنمۇ، باشقا مېۋىلەرنىڭ چوقۇم پىشىدىغانلىقىغا كاپالەتلىك قىلىنغىنىدەك، مەسىھنىڭ تىرىلىشى ئىمان-ئىشەنچتە بولۇپ ئالەمدىن ئۆتكەنلەرنىڭۇ ھەققانىيلىقتا قايتا تىرىلىدىغانلىقىغا كاپالەتلىك قىلىدۇ. تەۋرات يوپچە »ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسى« خۇداغا ئالاھىدە ئاتىلاتتى)يېغىشلىناتتى(»لاۋۇ.» 23-باب، »قان.» 4:18). ■ **15:20** كول. 18:1□ 1 پېت. 3:1□ ۋەھ. 5.1:
■ **15:21** يار. 17:2□ 6:3□ رىم. 18:5□12□ 23.6:

24 ئاندىن ئاخىرەت بولىدۇ، شۇ چاغدا ئۇ بارلىق ھۆكۈمرانلىقنى، بارلىق ھوقۇق ۋە ھەرخىل كۈچلەرنى ئەمەلدىن
قالدۇرۇپ، پادىشاھلىقنى خۇدا-ئاتىغا تاپشۇرىدۇ. □
25 چۈنكى ئۇ بارلىق دۈشمەنلەرنى مەغلۇپ قىلىپ ئايىغى ئاستىدا قىلغۇچە ھۆكۈم سۈرۈشى كېرەكتۇر، ■
26 ئەڭ ئاخىرقى يوقىتىلىدىغان دۈشمەن بولسا ئۆلۈم ئۆزىدۇر.
27 چۈنكى زەبۇردا »خۇدا پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ئۇنىڭ ئايىغى ئاستىغا بويسۇندۇرغان« دەپ پۈتۈكلۈكتۇر. ئەمما
»پۈتكۈل مەۋجۇدات ئۇنىڭغا بويسۇندۇرۇلغان« دېيىلگىنىدە، روشەنكى، شۇ »پۈتكۈل« دېگەن سۆز »ھەممىنى
ئۇنىڭغا بويسۇندۇرغۇزغۇچى«نىڭ ئۆزىنى ئېچىگە ئالغان ئەمەستۇر. □ ■
28 ئەمما ھەممە ئۇنىڭغا بويسۇندۇرۇلغاندىن كېيىن، ئوغۇل ھەممىنى ئۆزىگە بويسۇندۇرغۇچىغا بويسۇندۇ، شۇنىڭ بىلەن
خۇدا ھەممىنىڭ ھەممىسى بولىدۇ.
29 ئۆلۈمدىن تىرىلىش بولمىسا، بەزىلەرنىڭ ئۆلگەنلەر ئۈچۈن چۆمۈلدۈرۈلۈشىنى قانداق چۈشىنىش كېرەك؟ ئۆلگەنلەر
زادى تىرىلمىسە، كىشىلەر ئۆلار ئۈچۈن نېمە دەپ چۆمۈلدۈرۈلىدۇ؟ □
30 بىزلەر نېمە دەپ ھەر كۈنى ھەر سائەتتە خەۋپ-خەتەرگە دۇچ كېلىپ يۈرىمىز؟
31 رەببىمىز مەسىھ ئەيسادا سىلەردىن پەخىرلىنىشىم راست بولغاندەك، ئى قېرىنداشلىرىم، مەن ھەركۈنى ئۆلۈمگە
دۇچ كېلىمەن. □
32 ئەگەر ئىنسانلارنىڭ نۇقتىئىنەزىردىن ئېيتقاندا »ئەفەسۇس شەھىردە ۋەھشىي ھايۋانلار بىلەن ئېلىشتىم« دېسەم،
ئۆلگەنلەر ئۆلۈمدىن تىرىلمىسە، بۇنىڭ ما كا نېمە پايدىسى؟ »ئەتە بەرىبىر ئۆلۈپ كېتىدىغان بولغاندىن كېيىن، يەپ-ئىچىپ
يۈرۈۋالايلى« دېگەن سۆز يوللۇق بولمامتى؟ □ ■
33 ئالدانما گۇلار، چۈنكى »يامان ھەمراھلار ئەخلاقنى بۇزىدۇ.« □
34 ھەققانىي بولۇش ئۈچۈن ئويغىنىڭلار، گۇناھدىن قول ئۈزۈڭلار، چۈنكى بەزىلىرىڭلاردا خۇدا توغرۇلۇق خەۋەر
يوقتۇر ـ بۇنى ئېيتسام سىلەر ئۈچۈن ئۇيات ئەمەسمۇ؟

35 بەلكىم بىرسى: »ئۆلۈكلەر قانداق تىرىلىدۇرىلەر؟ ئۇلار قانداق تەن بىلەن تىرىلەر؟« ـ دەپ سورىشى مۇمكىن. ■
36 ئى ئەخمەق كىشى، سېنىڭ تېرىغىنىڭ، ئۆلەي تۇرۇپ قايتىدىن تىرىلمەيدۇ. □ ■
37 ھەم سېنىڭ تېرىغىنىڭ، ئۆسۈملۈكنىڭ تېنى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ يالىڭاچ دېنى ـ مەسىلەن، بۇغدايىنىڭ يا كى
باشقا بىرەر زىرائەتنىڭ دېنى، خالاس.

□ 15:24 »ئاندىن ئاخىرەت بولىدۇ، شۇ چاغدا ئۇ بارلىق ھۆكۈمرانلىقنى، بارلىق ھوقۇق ۋە ھەرخىل كۈچلەرنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، پادىشاھلىقنى خۇدا-ئاتىغا تاپشۇرىدۇ« ـ يۇ مۇھىم ئايەت ۋە توۋەندىكى ئايەتلەر ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
■ 15:25 زەب. 1:110□ روس. 34:2□ ئەف. 20:1□ كول. 1:3□ ئىبر. 13:1□ 12.10:
□ 15:27 »چۈنكى زەبۇردا »خۇدا پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ئۇنىڭ ئايىغى ئاستىغا بويسۇندۇرغان« دەپ پۈتۈكلۈكتۇر« ـ »زەب.» 6:8.
■ 15:27 زەب. 6:8□ مات. 27:11□ 18:28□ ئەف. 22:1□ ئىبر. 8.2:
□ 15:29 »كىشىلەر ...ئۆلگەنلەر ئۈچۈن نېمە دەپ چۆمۈلدۈرۈلىدۇ؟« ـ چۈشىنىش قىيىن بولغان بۇ ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
□ 15:31 »مەن ھەركۈنى ئۆلۈمگە دۇچ كېلىمەن« ـ گېرىك تىلىدا »مەن ھەركۈنى ئۆلىمەن.«
تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل ئىپادىلەش ئۇسۇلى: »مەن ھەركۈنى ئۆلۈمگە دۇچ كېلىۋاتىمەن. يۇ راست! قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ سىلەرنىڭ ھاياتىڭلاردا)شۇنداق كۆپ ئىشلارنى(قىلغانلىقى بىلەن پەخىرلەنگىنىمنىڭ راستلىقىغا ئوخشاش، يۇ سۆزۈمنىڭمۇ ھەرگىز يالغان يېرى يوقتۇر.«
□ 15:32 »»ئەفەسۇس شەھىردە ۋەھشىي ھايۋانلار بىلەن ئېلىشتىم« دېسەم...» ـ پاۋلۇس ئەفەسۇس شەھىردە خۇش خەۋەر يەتكۈزگەندە، بەزى ئادەملەر ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ ۋەھشىي ھايۋانلاردەك ھۇجۇم قىلغان بولۇشى مۇمكىن. »ئەتە بەرىبىر ئۆلۈپ كېتىدىغان بولغاندىن كېيىن، يەپ-ئىچىپ يۈرۈۋالايلى« ـ »يەش.» 13:22. ■ 15:32 يەش. 13:22□ 12.56: □ 15:33 »يامان ھەمراھلار ئەخلاقنى بۇزىدۇ« ـ بۇ سۆزلەر گېرىك شائىرى مەناندەرنىڭكىدىن ئېلىنغان. ■ 15:35 ئەز. 3.37: □ 15:36 ...» قايتىدىن تىرىلمەيدۇ« ـ گېرىك تىلىدا ...» جانلاندۇرۇلمايدۇ.«
■ 15:36 يۇھ. 24.12:

38 ۋە كېيىن خۇدا ئۆز خاھىشى بويىچە ئۆنىكۈغا مەلۇم بىر تەننى بېرىدۇ، شۇنداقلا ئۇرۇق دانلىرىنىڭ ھەربىرىگە
ئۆزىنىڭ تېنىنى ئاتا قىلىدۇ.
39 جانىۋارلارنىڭ ئەتلىرى بولسا بىر-بىرىگە ئوخشىمايدۇ، ئىنسانلارنىڭ ئۆزىگە خاس ئەتلىرى بار، ھايۋانلارنىڭ
ئۆزىگە خاس ئەتلىرى بار، ئۇچار-قاناتلارنىڭمۇ بار، بېلىقلارنىڭمۇ بار.
40 ئاسماندا جىسىملار بار، يەر يۈزىدىمۇ جىسىملار بار، ئەمما ئاسماندىكىسىنىڭ جۈلا-شەرىپى باشقىچە، يەر
يۈزىدىكىسىنىڭمۇ باشقىچە بولىدۇ؛
41 قۇياشنىڭ شان-شەرىپى بىر خىل، ئاينىڭ شەرىپى يەنە بىر خىل، يۇلتۇزلارنىڭ شان-شەرىپى يەنە بىر خىلدۇر؛
چۈنكى يۇلتۇزلار شان-شەرەپلىرىدە بىر-بىرىدىن پەرقلىنىدۇ.
42 ئۆلۈمدىن تىرىلىش ھەم شۇنداقتۇر. تەن چىرىش ھالىتىدە تېرىلىدۇ، چىرىماس ھالەتتە تىرىلدۈرۈلىدۇ؛ □ ■
43 ئۇياتلىق ھالەتتە تېرىلىدۇ، شان-شەرەپ بىلەن تىرىلدۈرۈلىدۇ؛ ئاجىز ھالەتتە تېرىلىدۇ، ئەمما كۈچ-قۇدرەت بىلەن
تىرىلدۈرۈلىدۇ.
44 ئۇ تەبىئەتكە تەۋە بىر تەن سۈپىتىدە تېرىلىدۇ؛ روھقا تەۋە بىر تەن بولۇپ تىرىلدۈرۈلىدۇ؛ ئەسلىدە تەبىئەتكە تەۋە
بىر »جانلىق« تەن بولغان بولسا، ئەمدى روھىي بىر تەن بولىدۇ. □
45 شۇنىڭا تەۋراتتا مۇنداق پۈتۈلگەنكى: »تۇنجى ئىنسان ئادەمئاتىمىز تىرىك بىر جان قىلىپ يارىتىلدى«؛ ئەمما »ئاخىرقى
ئادەمئاتا« بولسا ھاياتلىق بەرگۈچى روھ بولدى. □ ■
46 ئەمما ئاۋۋال كەلگىنى روھىي ئادەم ئەمەس، بەلكى »تەبىئەتكە تەۋە بولغۇچى« ئادەم ئىدى، كېيىن »روھىي
ئادەم« كەلدى. □
47 دەسلەپكى ئىنسان بولسا يەردىن، تۆپراقتىن ئاپىرىدە قىلىنغان؛ ئىككىنچى ئىنسان بولسا ئاسماندىن كەلگەندۇر؛ □
48 تۆپراقتىن ئاپىرىدە قىلىنغىنى قانداق بولغان بولسا، ئۇنىڭدىن بولغان »تۆپراقلىق«لارمۇ شۇنداق بولىدۇ؛ ئاسماندىن
كەلگىنى قانداق بولسا، ئۇنىڭدىن بولغان »ئاسمانلىقلار«مۇ شۇنداق بولىدۇ.
49 بىزلەر »تۆپراقلىق ئادەم« سۈرىتىدە بولغىنىمىزدەك، »ئاسمانلىق ئادەم« سۈرىتىدىمۇ بولالايمىز. □ ■
50 ئەمما شۇنى ئېيتىمەنكى، ئى قېرىنداشلار، ئەت ۋە قاندىن تۇرەلگەنلەر خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا ۋارىسلىق قىلالمايدۇ؛
چىرىگۈچى چىرىمايدىغانغا ۋارىسلىق قىلالمايدۇ. □ ■

□ **15:42** »قۇياشنىڭ شان-شەرىپى بىر خىل، ئاينىڭ شەرىپى يەنە بىر خىل، يۇلتۇزلارنىڭ شان-شەرىپى يەنە بىر خىلدۇر؛ چۈنكى يۇلتۇزلار شان-شەرەپلىرىدە بىر-بىرىدىن پەرقلىنىدۇ (41-□□□□). ئۆلۈمدىن تىرىلىش ھەم شۇنداقتۇر« ـ دېمەك، تىرىلدۈرۈلگەندىن كېيىنكى تېنىمىز ئۆلگەندىن كېيىنكى تېنىمىزگە ئوخشىمايدۇ.

■ **15:42** دان. 3:12□ مات. 43.13:

□ **15:44** »تەبىئەتكە تەۋە بىر تەن سۈپىتىدە« ـ گرېك تىلىدا »جانغا تەۋە بىر تەن سۈپىتىدە« يا كى »جانلىق بىر تەن سۈپىتىدە« دېيىلىدۇ، »جان« مۇشۇ يەردە ئىنسانىنىڭ زېھنى، ئوي-پىكىرلىرى ۋە ھېسسىياتلىرى قاتارلىقلارنى كۆرسىتىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«مىزنى كۆرۈڭ.

□ **15:45** »تۇنجى ئىنسان ئادەمئاتىمىز تىرىك بىر جان قىلىپ يارىتىلدى« ـ »يار.» 7:2. »ئەمما »ئاخىرقى ئادەمئاتا« بولسا ھاياتلىق بەرگۈچى روھ بولدى« ـ »ئاخىرقى ئادەمئاتا« مەسىھنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **15:45** يار. 7.2:

□ **15:46** »تەبىئەتكە تەۋە بولغۇچى« ـ گرېك تىلىدا »جانغا تەۋە بولغۇچى.« 44-□□□□□□□□□ ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. »تەبىئەتكە تەۋە بولغۇچى« ئادەم ئىدى، كېيىن »روھىي ئادەم« كەلدى« ـ (گرېك تىلىدا: »»جانغا تەۋە بولغۇچى« ئاۋۋال كەلگەن، كېيىن »روھقا تەۋە بولغۇچى« كەلگەن«) ـ بۇ توغرىلۇق »قوشۇمچە سۆز«مىزنى كۆرۈڭ.

□ **15:47** »دەسلەپكى ئىنسان بولسا يەردىن، تۆپراقتىن ئاپىرىدە قىلىنغان« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بار بولسا كېرەك، ئىبرانىي تىلىدا »ئادەم« دېگەن سۆز »تۆپراق«، »توپا« دېگەننى بىلدۈرىدۇ)»يار.» 7:2نى كۆرۈڭ.(

□ **15:49** »بىزلەر »تۆپراقلىق ئادەم« سۈرىتىدە بولغىنىمىزدەك، »ئاسمانلىق ئادەم« سۈرىتىدىمۇ بولالايمىز« ـ بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە: »تۆپراقلىق ئادەم« سۈرىتىدە بولغىنىمىزدەك، »ئاسمانلىق ئادەم« سۈرىتىدىمۇ بولايلى« دېيىلىدۇ.

■ **15:49** 2 كور. 11.4:

□ **15:50** ...» چىرىگۈچى چىرىمايدىغانغا ۋارىسلىق قىلالمايدۇ« ـ بۇ چىرىگۈچى تېنىمىز ئۆلىدۇ، پەقەت روھىمىز ئۆزگەرمەس ھالەتتە باقىي ئالەمگە كېتىدۇ. خۇدانىڭ بىز مۇمىن بەندىلىرى تىرىلدۈرۈلگەندە چىرىماس تېنىمىزنىڭ »چىرىگۈچى« تېنىمىز بىلەن مۇناسىۋىتى بولمايدۇ. خۇدا ئېتىقادچىلارغا پۈتۈنلەي يېڭى بىر تەن ئاتا قىلىدۇ. ■ **15:50** يۇھ. 13.1:

51 مانا، مەن سىلەرگە بىر سىرنى ئېيتىپ بېرىمەن؛ بىز ھەممىمىزلا ئۆلۈمدە ئۇخلايدىغانلاردىن بولمايمىز، بىراق ھەممىمىز
ئۆزگەرتىلىمىز! □ ■
52 بىر دەققىدىلا، كۆزنى بىر يۇمۇپ ئاچقۇچە، ئەڭ ئاخىرقى كاناي چېلىنغاندا ئۆزگەرتىلىمىز، چۈنكى كاناي
چېلىنىسلا ئۆلگەنلەر چىرىماس ھاياتقا تىرىلدۈرۈلىدۇ، شۇنداقلا ئۆزگەرتىلىمىز؛ □ ■
53 چۈنكى بۇ چىرىپ كەتكۈچى چىرىماس ھاياتنى كىيىۋېلىشى، بۇ ئۆلگۈچى ئۆلمەسلىكنى كىيىۋېلىشى كېرەك؛
54 ئەمما چىرىپ كەتكۈچى چىرىماس ھاياتنى كىيگەندە، بۇ ئۆلگۈچى ئۆلمەسلىكنى كىيگەندە، شۇ چاغدا بۇ سۆز
ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ: »ئۆلۈم غەلبە تەرىپىدىن يۇتۇلۇپ يوقۇتۇلدۇ.«! □ ■
55 »ئاھ، ئۆلۈم، سېنىڭ نەشتىرىڭ قېنى؟! ئاھ، ئۆلۈم، سېنىڭ غەلبەڭ قېنى؟«! □ ■
56 ئۆلۈمدىكى نەشتەر ـ گۇناھتۇر، گۇناھنىڭ كۈچى بولسا، تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق نامايان بولدۇ. □
57 لېكىن بىزنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلبىگە ئېرىشتۇرگۈچى خۇداغا تەشەككۇر!□ ■
58 شۇنىڭ ئۈچۈن، سۆيۈملۈك قېرىنداشلىرىم، چىڭ تۇرۇپ تەۋرەنمەس بولۇڭلار، رەببنىڭ خىزمىتىدىكى ئىشلىرىڭلار
ھەمىشە كەڭ زىيادىلەشسۇن، چۈنكى رەبدە بولغان ئەجىر-جازايىڭلار ھەرگىز بېھۇدە كەتمەيدىغانلىقىنى بىلىسىلەر.

16

كەمبەغەللەر ئۈچۈن ئىئانە قىلىش

1 ئەمدى مۇقەددەس بەندىلەر ئۈچۈن ئىئانە توپلاش توغرۇلۇق، سىلەرمۇ گالاتىيا ئۆلكىسىدىكى جامائەتلەرگە
تاپىلىغىنىمدەك قىلىڭلار.
2 ھەر ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنىدە ھەربىرىڭلار تاپاۋىتىڭلارنىڭ بەركىتى بويىچە ئۆنىڭدىن بىر ئۈلۈشنى ئاجرىتىپ ئۆز
يېنىڭلاردا ساقلاپ قويۇڭلار، شۇنداق قىلساڭلار، كەلگەن ۋاقتىمدا ئىئانە توپلاش ھاجەت بولمايدۇ.□ ■
3 مەن كەلگىنىمدە، سىلەر قايسى ئادەملەرنى لايىق كۆرۈپ تاللىساڭلار، مەن شۇلارغا تونۇشتۇرۇش خەتلىرىنى
يېزىپ بېرىپ مۇشۇ ئىئانە-شەپقىتىڭلارنى يېرۇسالېمغا ئاپىرىپ بېرىشكە ئەۋەتىمەن.□
4 مېنىڭمۇ بېرىشىم مۇۋاپىق كۆرۈلسە، ئۇلار ماڭا ھەمراھ بولۇپ باريدۇ.

□ 15:51 »مەن سىلەرگە بىر سىرنى ئېيتىپ بېرىمەن« ـ »سىر« توغرۇلۇق »رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«نى كۆرۈڭ.
■ 15:51 1 تېس. 4:16.
□ 15:52 «...□□□ ئاخىرقى كاناي چېلىنغاندا ئۆزگەرتىلىمىز» ـ »ئەڭ ئاخىرقى كاناي« ـ ئىنجىل، »مات.» 31:24، «1□□□.» 16:4، »ۋەھ.» 7:10 قاتارلىقلارنى كۆرۈڭ.
■ 15:52 مات. 31:24□ 1 تېس. 4:16.
□ 15:54 »ئۆلۈم غەلبە تەرىپىدىن يۇتۇلۇپ يوقۇتۇلدۇ«! ـ »يەش.» 8:25 (LXX) تەرجىمىسىدىن.(
■ 15:54 يەش. 8:25.
□ 15:55 »ئاھ، ئۆلۈم، سېنىڭ نەشتىرىڭ قېنى؟! ئاھ، ئۆلۈم، سېنىڭ غەلبەڭ قېنى؟«! ـ »ھوش.» 14:13. »ھوشىيا«دىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمى »ئاھ، تەھتىسارا، سېنىڭ غەلبەڭ قېنى؟«! »)تەھتىسارا« ئۆلگەن ئادەملەرنىڭ روھلىرى باردىغان جاي.(
■ 15:55 ھوش. 14:13□ ئىبر. 2:14.
□ 15:56 »گۇناھنىڭ كۈچى بولسا، تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق نامايان بولدۇ« ـ دېمەك، ئىنسانلار قانۇنسىز يۈرگەندە گۇناھ ئېگى بولمايدۇ. لېكىن تەۋرات قانۇنىدىكى يۈقىرىقى تەلەپلەرنى بىلىپ، ئۇلارغا ئەمەل قىلىشقا تىرىشىدۇ، لېكىن ئەمەلى قىلالمىغانلىقىدىن گۇناھنىڭ ھەقىقىي دەھشەتلىك كۈچلۈك بېرىنەرسە ئىكەنلىكى ئاشكارىلىنىدۇ.
□ 15:57 »بىزنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلبىگە ئېرىشتۇرگۈچى خۇداغا تەشەككۇر«! ـ »غەلبە« دېگەن سۆز ئۆلۈم ۋە گۇناھ ئۈستىدىن غەلبىنى قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.
■ 15:57 1 يۇھ. 5:5.
□ 16:2 »ھەر ھەپتىنىڭ بىرىنچى كۈنىدە« ـ يەنى يەكشەنبە كۈنىدە.
■ 16:2 روس. 29:11□ 2 كور. 4:8□ 1.9.
□ 16:3 »مەن شۇلارغا تونۇشتۇرۇش خەتلىرىنى يېزىپ بېرىپ مۇشۇ ئىئانە-شەپقىتىڭلارنى يېرۇسالېمغا ئاپىرىپ بېرىشكە ئەۋەتىمەن« ـ يېرۇسالېمدىكى جامائەت ناھايىتى كەمبەغەل بولۇپ قالغاندى. »قوشۇچە سۆز«تىمىزنى كۆرۈڭ.

5 ئەمما مەن ماكېدونىيە ئۆلكىسىدىن ئۆتكەندىن كېيىن يېنىڭلارغا كېلىمەن ـ چۈنكى مەن ماكېدونىيەدىن ئۆتمەكچىمەن
ـ ■
6 بەلكىم مەن سىلەر بىلەن بىللە بىر مەزگىل تۇرۇۋىشۇم مۇمكىن، ھەتتا يېنىڭلاردا قىشلاپ قېلىشىممۇ مۇمكىن؛
شۇنىڭدەك ئاندىن قەيەرگە بارماقچى بولسام، سىلەر ياردەم قىلىپ، مېنى يولغا سېلىپ قويارسىلەر.
7 چۈنكى بۇ قېتىم سىلەرنى يول ئۈستىدىلا كۆرۈپ ئۆتۈپ كېتىشنى خالىمايمەن، بەلكى رەب بۇيرۇسا، سىلەر بىلەن
بىللە ئۆزۈنراق بىر مەزگىل تۇرغۇم بار.
8 ئەمما مەن ئەفەسۇس شەھىرىدە ئورما ھېيتىغىچە تۇرماقچىمەن.□
9 چۈنكى مۇشۇ يەردە ماڭا ئاجايىب چوڭ، ئۈتۈق-مېۋە بېرىۋاتقان بىر ئىشىك كەڭ ئېچىلدى، شۇنىڭدەك قارشى
چىققۇچىلارمۇ كۆپ.□
10 تىموتىي يېنىڭلارغا بېرىپ تۇرسا، ئۇنىڭ ئارا ئاكىلاردا قورقماي ئەركىن-ئازادە يۈرۈشىگە كۆڭۈل بۆلۈڭلار. چۈنكى
ئۇمۇ ماڭا ئوخشاش رەبنىڭ خىزمىتىنى ئىشلەۋاتىدۇ.
11 شۇنىڭا ھېچكىم ئۇنى تۇۋەن كۆرمىسۇن؛ بەلكى ئۇنى مېنىڭ يېنىمغا كېلىشى ئۈچۈن ئامان-ئېسەن ئۇزىتىپ يولغا
سېلىپ قويۇڭلار؛ چۈنكى ئۇنىڭ قېرىنداشلار بىلەن بىللە كېلىشىنى كۈتىمەكتىمەن.
12 ئەمما قېرىندىشىمىز ئاپوللوسقا كەلسەم، ئۇنىڭدىن قېرىنداشلار بىلەن بىللە سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بېرىشنى كۆپ
ئۈتۈندۇم. لېكىن ئۇنىڭ ھازىرچە بارغۇسى يوق. كېيىن پۇرسەت پىشىپ يېتىلگەندە باردۇ.

13 ھوشيار بولۇڭلار، ئېتىقادتا چىڭ تۇرۇڭلار؛ مەردانە ئەردەك بولۇڭلار! قەيسەر بولۇڭلار!
14 سىلەرنىڭ قىلغان ھەممە ئىشىڭلار مېھىر-مۇھەببەت بىلەن قىلىنسۇن.
15-16 ئەمدى، ئى قېرىنداشلار، ئاخايا ئۆلكىسىدىكى ئەڭ دەسلەپكى ئېتىقاد مېۋىسى بولغان ستىفاناس ۋە ئۇنىڭ
ئائىلىسىدىكىلەرنى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ خۇدانىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا قانداق ئۆزلىرىنى
ئاتىغانلىقىنى ئوبدان بىلىسىلەر؛ مەن سىلەردىن ئۆتۈنمەنكى، مۇشۇنداق كىشىلەرنىڭ ۋە ئۇلار بىلەن بىرلىكتە خىزمەتتە
ھەربىر جاپا تارتىۋاتقانلارنىڭ سۆزلىرىگە كىرىڭلار. □
17 ئەمما يېنىڭلاردىن ستىفاناس، فورتۇناتۇس ۋە ئاقايىكۇسنىڭ بۇ يەرگە مېنى يوقلاپ كەلگەنلىكىدىن شادلاندىم؛
چۈنكى ئۇلار سىلەر تەرەپتىن كەم بولغانلىرىنى تولۇقلاپ بەردى. □
18 چۈنكى ئۇلار مېنىڭ روھىمنى ۋە ھەم سىلەرنىڭكىنىمۇ يېڭىلاندۇردى، شۇڭا شۇنداق ئادەملەرنى ئەتىۋارلاپ
ھۆرمەتلەڭلار.
19 ئاسىيادىكى جامائەتلەردىن سىلەرگە سالام. ئاكۇيلا ۋە پرىسكىلا ھەم ئۇلارنىڭ ئۆيىدە جەم بولىدىغان
جامائەتتىنمۇ رەبدە سىلەرگە قىزغىن سالام يوللايدۇ. □
20 قېرىنداشلارنىڭ ھەممىسى سىلەرگە سالام يوللايدۇ. بىر-بىرىڭلار بىلەن پاك سۆيۈشلەر بىلەن سالاملىشىڭلار.■
21 مانا، مەنكى پاۋلۇس ئۆز قولۇم بىلەن سالام يېزىۋاتىمەن!

■ **16:5** 2 كور. 15.1:
□ **16:8** **«ئورما ھېيتى»** ـ ياكى «ھوسۇل يىغىش ھېيتى.» گرېك تىلىدا «پىنتېكوست ھېيتى» (ئەللىكىنچى كۈنى ھېيتى) دەپ ئاتىلىدۇ ـ چۈنكى بۇ ھېيت پاسخا ھېيتى (ئۆتۈپ كېتىش ھېيتى) دىن 50 كۈن كېيىن بولىدۇ.
□ **16:9** **«ماڭا ئاجايىب چوڭ، ئۈتۈق-مېۋە بېرىۋاتقان بىر ئىشىك كەڭ ئېچىلدى»** ـ خۇش خەۋەر تارقىتىدىغان پۇرسەتنى كۆرسىتىدۇ.
□ **16:15-16** **«ئاخىيا ئۆلكىسى»** ـ ھازىرقى گېرتسىيە، «يۇنان.» **«ئۇلار بىلەن بىرلىكتە خىزمەتتە ھەربىر جاپا تارتىۋاتقانلار...»** ـ «خىزمەتتە» ـ رەبنىڭ خىزمىتىدە، ئەلۋەتتە. پاۋلۇسقا نىسبەتەن پەقەت بىرلا خىزمەت مەۋجۇت ئىدى.
□ **16:17** **«... يېنىڭلاردىن ستىفاناس، فورتۇناتۇس ۋە ئاقايىكۇسنىڭ بۇ يەرگە مېنى يوقلاپ كەلگەنلىكىدىن شادلاندىم»** ـ مۇشۇ ئۈچ بۇرادەرنىڭ كورىنتلىقلارنىڭ جامائىتىنىڭ بېندىن كېلىشى پاۋلۇسقا مۇشۇ رىغبەت بەرگۈچى خەتنى يېزىپ يولاش پۇرسىتىنى يارىتىپ بەردى. □ **16:19** **«ئاسىيا»** ـ ھازىرقى زامانىدىكى تۇركىيە زېمىنىنى كۆرسىتىدۇ. **«پرىسكىلا»** ـ بەزىدە ئۇ قىسقارتىلىپ «پرىسكا» دېيىلىدۇ. ■ **16:20** رىم. 16:16□ 2 كور. 12:13□ 1 تىس. 26:5□ 1 پېت. 14.5:

22 ھەركىم رەب ئەيسا مەسىھنى سۆيگۈچى بولمىسا، ئۇنىڭغا لەنەت بولسۇن! رەببىمىز، كەلگەيسەن! □
23 رەب ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ھەممىگىلارغا يار بولغاي!
24 مېنىڭ مەسىھ ئەيسادا بولغان مۇھەببىتىم ھەممىگىلار بىلەن بىللە بولغاي. ئامىن!□

□ 16:22 «...□□□□□ بولسۇن. رەببىمىز، كەلگەيسەن«! ـ پاۋلۇس بۇ سۆزنى ئارامىي تىلىدىكى: »ئاناتېما، مارانا تا«! دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلەيدۇ.
□ 16:24 »مېنىڭ مەسىھ ئەيسادا بولغان مۇھەببىتىم ھەممىگىلار بىلەن بىللە بولغاي« ـ ياكى »مېنىڭ مۇھەببىتىم مەسىھ ئەيسادا بولغان ھەممىگىلار بىلەن بىللە بولغاي.«

كورىنتۇسلۇقلارغا «2»

روسۇل پاۋلۇس كورىنت شەھىردىكى جاماەتكە يازغان ئىككىنچى مەكتۇپ

1 خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن بېكىتىلگەن، مەسىھ ئەيسانىڭ روسۇلى مەنكى پاۋلۇس ۋە قېرىنداش بولغان تىموتىيدىن
كورىنت شەھىردە تۇرۇۋاتقان، خۇدانىڭ جاماەتىگە ۋە شۇنىڭدەك پۈتكۈل ئاخايا ئۆلكىسىدىكى بارلىق مۇقەددەس
بەندىلەرگە سالام!■

2 ئاتىمىز خۇدا ھەم رەب ئەيسا مەسىھتىن سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!■

3 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئاتىسى، رەھىمدىللىقلارنىڭ ئىگىسى ئاتا، بارلىق رىغبەت-تەسەللىنىڭ ئىگىسى بولغان
خۇداغا تەشەككۇر-مەدھىيە ئوقۇلغاي!■

4 بىز ئۆچرىغان ھەرقانداق جاپا-مۇشەققەتتە ئۇ بىزگە رىغبەت-تەسەللى بېرىۋاتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىز خۇدا
تەرىپىدىن رىغبەتلەندۈرۈلگەن بولۇپ ئۇ بىزگە يەتكۈزگەن رىغبەت-تەسەللى بىلەن ھەرقانداق باشقا جاپا-مۇشەققەتكە
ئۇچرىغانلارغا رىغبەت-تەسەللى بېرەلەيدىغان بولدۇق.■

5 چۈنكى، مەسىھنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەتلىرى بىز تەرەپكە ئېشىپ تاشقاندەك، مەسىھ ئارقىلىق بولغان رىغبەت-
تەسەللىمىزمۇ ئېشىپ تاشىدۇ. □ ■

6-7 ئەمما بىز جاپا-مۇشەققەتتە قالساقمۇ بۇ سىلەرنىڭ رىغبەت-تەسەللى ۋە نىجات تېپىشىڭلار ئۈچۈن بولىدۇ؛ بۇلار
سىلەرنىڭ بىز تارتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلەرگە ئوخشاش ئازاب-ئۇقۇبەتلەرگە چىدىشىڭلار بىلەن سىلەردىمۇ ھاسىل
قىلىنىدۇ؛ بىز رىغبەت-تەسەللى تاپساقمۇ ئۇ سىلەرنىڭ رىغبەت-تەسەللىرىڭلار ۋە نىجاتىڭلار ئۈچۈن بولىدۇ؛ شۇڭا بىزنىڭ
سىلەرگە باغلىغان ئۈمىدىمىز مۇستەھكەمدۇر؛ چۈنكى سىلەر ئازاب-ئۇقۇبەتلەردىن ئورتاق نېسىۋىلىك بولىساڭلار،
ئوخشاشلا رىغبەت-تەسەللىدىن ئورتاق نېسىۋىلىك بولىسىلەر دەپ بىلىمىز.□ ■

8 چۈنكى، ئى قېرىنداشلار، سىلەرنىڭ ئاسىيادا بىز دۇچ كەلگەن جاپا-مۇشەققەتتىن خەۋەرسىز يۈرۈشۈڭلارنى
خالىمايمىز؛ ئۇ ۋاقىتلاردا بىز چىدىغۇسىز ئېغىر بېسىمغا دۇچ كەلدۇق، ھەتتا ھاياتنىڭ ئۆزىدىن ئۈمىد ئۈزگۈدەك
بولغانىدۇق؛■

■ **1:1** فىل. 1.1:

■ **1:2** رىم. 7:1□ 1 كور. 3:1□ ئەف. 2:1□ 1 پېت. 2.1:

■ **1:3** ئەف. 3:1□ 1 پېت. 3.1:

■ **1:4** 2 كور. 6.7:

□ **1:5** **»مەسىھنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەتلىرى بىز تەرەپكە ئېشىپ تاشقاندەك، مەسىھ ئارقىلىق بولغان رىغبەت-تەسەللىمىزمۇ ئېشىپ تاشىدۇ« ـ »مەسىھنىڭ** ئازاب-ئۇقۇبەتلىرى« بولسا بەلكىم پاۋلۇس ۋە بۇرادەرلىرىنىڭ مەسىھگە باغلانغانلىقى تۈپەيلىدىن تۆچرىغان زىيانكەشلىكنى كۆرسىتىدۇ. ئەمما پاۋلۇس بۇ ئىشلارنى خۇدادىن كەلگەن، بىرخىل ئىمتىياز ۋە بەركەت سۈپىتىدە قارايدۇ. »فىلىپىيلىقلارغا« بولغان »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە »مەسىھنىڭ ئازابلىرىغا بولغان سىرداش-ھەمدەملىك« توغرۇلۇق سۆزىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

■ **1:5** زەب. 19:34□ 19.94:

□ **1:6-7** **»ئەمما بىز جاپا-مۇشەققەتتە قالساقمۇ بۇ سىلەرنىڭ رىغبەت-تەسەللى ۋە نىجات تېپىشىڭلار ئۈچۈن بولىدۇ؛ بۇلار سىلەرنىڭ بىز تارتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلەرگە ئوخشاش ئازاب-ئۇقۇبەتلەرگە چىدىشىڭلار بىلەن سىلەردىمۇ ھاسىل قىلىنىدۇ« ـ** روسۇل پاۋلۇس ھەردائىم ئۆزى تارتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلەر باشقىلاردا تەسەللى-رىغبەت ۋە نىجات ھاسىل قىلىدۇ، دەپ قارايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ دائىم ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنى بىرخىل بەخت ۋە ئىمتىياز سۈپىتىدە رازىلىق بىلەن قوبۇل قىلاتتى. »فىلىپىيلىقلارغا« بولغان »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە »مەسىھنىڭ ئازابلىرىغا بولغان سىرداش-ھەمدەملىك« توغرۇلۇق سۆزىمىزنىمۇ كۆرۈڭ. **»بىز رىغبەت-تەسەللى تاپساقمۇ ئۇ سىلەرنىڭ رىغبەت-تەسەللىرىڭلار ۋە نىجاتىڭلار ئۈچۈن بولىدۇ«** ـ مۇشۇ سۆزلەر بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ. **»شۇڭا بىزنىڭ سىلەرگە باغلىغان ئۈمىدىمىز مۇستەھكەمدۇر«** ـ روسۇل، كورىنتتىكى قېرىنداشلىرىم ئازاب-ئۇقۇبەتنى كۆرسىلا، بەلكىم ئېتىقادتىن تاندىڭ، دېگەن ئەنسىرەشتىن خالىي بولدۇم، دېمەكچى.

■ **1:6-7** 2 كور. 17.4:

■ **1:8** روس. 23.19:

9 ئەمما ئۆزىمىزگە ئەمەس، بەلكى ئۆلگەنلەرنى تىرىلدۈرگۈچى خۇداغا تايىنىشىمىز ئۈچۈن قەلبىمىزدە ئۆلۈمگە مەھكۇم
قىلىنغاندەك يۈرەتتۇق. □ ■
10 ئۇ بىزنى بۇنداق دەھشەتلىك بىر ئۆلۈمدىن قۇتقۇزغان ۋە ھازىر قۇتقۇزماقتا، ۋە بىزنى يەنىلا قۇتقۇزىدۇ، دەپ
ئۈنىگىگا ئۈمىد باغلىدۇق؛ ■
11 سىلەرمۇ بۇنىڭدا ھەم بىز ئۈچۈن دۇئا-تىلاۋەتلەر بىلەن مەدەت بېرىۋاتىسىلەر، شۇنداق قىلىپ تالاي ئادەملەرنىڭ
ۋاستىسى ئارقىلىق بىزگە كۆرسىتىلگەن ئىلتىپات تۈپەيلىدىن تالاي ئادەملەر خۇداغا رەھمەتلەر ئېيتىدىغان بولىدۇ.■

پاۋلۇسنىڭ زىيارەتنى كەينىگە سۈرۈشى

12 چۈنكى پەخىرىمىز، يەنى ۋىجدانىمىزنىڭ گۇۋاھلىقى شۇكى، خۇدانىڭ ئالدىدا ساپ نىيەتلەر ۋە سەممىيلىك بىلەن
)ئىنسانىي پاراسەت بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن(بىز بۇ دۇنياغا نىسبەتەن ۋە بولۇپمۇ
سىلەرگە نىسبەتەن ئۆزىمىزنى تۇتۇۋالىدىغان بولدۇق.
13-14 چۈنكى سىلەرگە يازغىنىمىز ئوقۇيالايدىغان ۋە تونۇپ يېتەلەيدىغاندىن باشقا ھېچ نەرسە ئەمەس؛ لېكىن
مەن سىلەرنىڭ بىزنى قىسمەن تونۇپ يەتكىنىڭلار بويىچە رەب ئەيسانىڭ كۈندە سىلەر بىزنىڭ پەخىرىمىز
بولىدىغىنىڭلاردەك بىزلەرنىمۇ سىلەرنىڭ پەخىرىڭلار بولىدۇ دەپ بىزنى تولۇق تونۇپ يېتىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.
□
15 شۇنىڭ بىلەن مۇشۇنداق ئىشەنچتە بولۇپ مەن ئەسلىدە ئىككىنچى قېتىم سىلەرگە مېھىر-شەپقەتنى يەتكۈزۈشكە
ئاۋۋال سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا بارماقچىدىم؛ □ ■
16 يەنى، قېشىڭلاردىن ماكېدونىيەگە ئوتۇپ، ئاندىن ماكېدونىيەدىن يەنە قېشىڭلارغا كېلىشنى، شۇنداقلا سىلەر
تەرىپىڭلاردىن يەھۇدىيە ئۆلكىسىگە ئۇزىتىلىشىمنى ئۈمىد قىلغانىدىم.
17 مەندە شۇنداق نىيەت بولغاندا، مەن ئۆنى يېنىكلىك بىلەن قارار قىلغانمۇ؟ مەن نىيەت قىلغاندا، مەندە »ئەتلىك«
كىشىلەردىكىدەك: بىردەم »بەرھەق، بەرھەق« ۋە بىردەم »ياق، ياق« دېيىش بارمۇ؟ □
18 ئەمما خۇدا ئۆز سۆزىدە تۇرغىنىدەك، بىزنىڭ سىلەرگە ئېيتقان سۆزىمىز بىردەم »بەرھەق« ۋە بىردەم »ياق«
بولمايدۇ؛ ■

□ **1:9 »ئەمما ۋۇزىمىزگە ئەمەس،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »دەرۋەقە، ئۆزىمىزگە ئەمەس...«.
■ **1:9** يەر. 17□5: 7.
■ **1:10** 1 كور. 31.15:
■ **1:11** رىم. 30:15□ 2 كور. 15:4□ فىل. 19.1:
□ **14-1:13 »چۈنكى سىلەرگە يازغىنىمىز ئوقۇيالايدىغان ۋە تونۇپ يېتەلەيدىغاندىن باشقا ھېچ نەرسە ئەمەس، لېكىن مەن سىلەرنىڭ بىزنى قىسمەن تونۇپ يەتكىنىڭلار بويىچە رەب ئەيسانىڭ كۈندە سىلەر بىزنىڭ پەخىرىمىز بولىدىغىنىڭلاردەك بىزلەرنىمۇ سىلەرنىڭ پەخىرىڭلار بولىدۇ دەپ بىزنى تولۇق تونۇپ يېتىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن«** ـ كورىنتلىقلارنىڭ كۆڭىنىچىسىنىڭ پاۋلۇس ۋە تەموتىينى چۈشەنمىگەن يەرلىرى تولا ئىدى. مۇشۇ يەردە پاۋلۇس ئۆزىنىڭ »ئۆلاردىن مۇستەقىل« تەكەبىۋىر ئادەم ئەمەسلىكىنى ئۆلارغا كۆرسىتىپ رىغبەتلەندۈرىدۇ. پاۋلۇس ئۆزىنى ئۆلارنىڭ دۇئا-تىلاۋەتلىرىگە ئېھتىياجلىق، دەيدۇ .(12) شۇنۇڭ »رەب ئەيسانىڭ كۈنى« دۇنياغا قايتىش كۈنى(دە ئۆلارنىڭ پاۋلۇس ھەم تەموتىيدا بولغان ئوھېسى كۆرۈلىدۇ)دېمەك، شۇ كۈندە »بىزلەرنىمۇ سىلەرنىڭ پەخىرىڭلار بولىمىز«).
□ **1:15 »ئاۋۋال سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا بارماقچىدىم«** ـ »ئاۋۋال« بەلكىم »ماكېدونىياغا بېرىشتىن ئاۋۋال« دېگەن مەندە (16-□□□□□□ «1□□□.» 5:16-6، «2□□□.» 12:2 نى كۆرۈڭ.(
■ **1:15** 1 كور. 5.16:
□ **1:17 »مەندە شۇنداق نىيەت بولغاندا، مەن ئۆنى يېنىكلىك بىلەن قارار قىلغانمۇ؟«** ـ پاۋلۇسنىڭ بۇ ئوي-نىيىتى ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىغاندى. شۇنۇڭ كورىنتلىقلارنىڭ بەزىلىرى ئۆنى »ئۆتامى يوق ئادەم« دەپ ئەيىبلەيتتى. **»مەن نىيەت قىلغاندا، مەندە »ئەتلىك« كىشىلەردىكىدەك: بىردەم »بەرھەق، بەرھەق« ۋە بىردەم »ياق، ياق« دېيىش بارمۇ؟«** ـ »»ئەتلىك« كىشىلەردىكىدەك« دېگەن ئىبە مەنىسى؟ »ئەتلىك« بولسا ئىنسانلارنىڭ ئادەتتە ئىشەنچلىك ئىشەنچىسىزلىكى، ئۆلارغا تايانماسلىق كېرەكلىكىنى، ئۆلارنىڭ قارغۇلارچە ئىش قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى »ئەت« توغرۇلۇق »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **1:18** مات. 37:5□ ياق. 12.5:

19 چۈنكى بىز)مەن ۋە سىلۋانۇس ۋە تىموتىي(نىڭ ئارا كۆلاردا جاكارلىغىنىمىز ـ خۇدانىڭ ئوغلى، ئەيسا مەسىھ،
بىردەم »بەرھەق« ۋە بىردەم »ياق« ئەمەستۇر؛ بەلكى ئۇنىڭدا »بەرھەق«لا باردۇر. □
20 چۈنكى خۇدانىڭ قانچىلىك ۋەدىلىرى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلار ئۇنىڭدا »بەرھەق«تۇر، ۋە بىز ئارقىلىق
ئۇنىڭ ئەۋ خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرىدىغان »ئامىن« باردۇر. □
21 ئەمدى بىزلەرنى سىلەر بىلەن بىللە مەسىھدە چىڭ تۇرغۇزغۇچى بولغىنى ھەم بىزنى مەسىھلىگىنى بولسا خۇدادۇر.
□
22 ئۇ يەنە ئۇستىمىزگە مۆھۈر بېسىپ، قەلبىمىزگە تۆز روھىنى » كاپالەت« بولۇشقا ئاتا قىلدى.□ ■

روسۇل پاۋلۇسنىڭ ئۇلارنى يوقلاپ بېرىشنى كېچىكتۈرگەنلىكىنىڭ سەۋەبى

23 ئەمما خۇدانى تۆز جېنىمغا گۇۋاھچى بولۇشقا چاقىرىمەنكى، كورىنتقا تېخى بارمىغانلىقىمنىڭ سەۋەبى كۆكۈلۈكلارنى
ئاياش ئۈچۈن ئىدى. ■
24 ھەرگىز تۆزىمىزنى ئىمان-ئېتىقادىكلار ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرگۈچىلەرمىز، دېمەك، بەلكى سىلەرنىڭ شاد-
خۇرامىلىقىكلارنى ئاشۇرۇشقا سىلەرگە ھەمكارلاشقۇچىلارمىز؛ چۈنكى سىلەر ئېتىقاد ئارقىلىقلا مەزمۇت تۇرىسىلەر.
■

2

1 لېكىن مەن ئىچىمدە، قېشىكلارغا بارسام يەنە ئازار ئېلىپ بارمايمەن دېگەن قارارغا كەلدىم.□
2 چۈنكى ئەگەر مەن سىلەرگە ئازار بەرسەم، مېنىڭ تۈپەيلىمدىن ئازار يېگەنلەردىن باشقا قايسىبىرى مېنى
شادلاندۇرالىسۇن؟

□ **1:19 »سىلۋانۇس«** ـ شۇيېىسىزكى، ئىنجىلدىكى باشقا يەرلەردە »سىلاس« شەكلىدە تۇچرايدۇ)مەسىلەن، »روس.» 5:18).
□ **1:20 »چۈنكى خۇدانىڭ قانچىلىك ۋەدىلىرى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلار ئۇنىڭدا »بەرھەق«تۇر، ۋە بىز ئارقىلىق ئۇنىڭ ئەۋ خۇداغا شان-شەرەپ كەلتۈرىدىغان »ئامىن« باردۇر«** ـ »ئامىن« دېگەن سۆز دۇئاغا، مەلۇم ئارزۇ-تىلەككە يا كى مەلۇم ۋەز-تەمىگە »شۇنداق بولغاي، خۇدايىم«!، »قوشۇلدۇم«! دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.
□ **1:21 »بىزلەرنى سىلەر بىلەن بىللە مەسىھدە چىڭ تۇرغۇزغۇچى بولغىنى ھەم بىزنى مەسىھلىگىنى بولسا خۇدادۇر«** ـ »مەسىھلىنىش« يا كى »مەسىھ قىلىنىش«نىڭ ئومۇمىي مەنىسىنى چۈشىنىش ئۈچۈن تەۋرات »يەش.» 61:1دىكى ئىزاھاتنى ۋە »تەبىرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ. رەب ئەيسا مەسىھ خىزمىتىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن مۇقەددەس روھ بىلەن »مەسىھ قىلىنىپ« كۆچەيتىلگەندەك، ھەربىر ئېتىقادچى ئوخشاشلا مۇقەددەس روھنى قوبۇل قىلغىنىدا، خۇدا بىزگە تاپشۇرغان خىزمەتنى ئادا قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ روھى)مۇقەددەس روھ(بىلەنمۇ »مەسىھ قىلىندۇ« شۇنداقلا روھتا كۆچەيتىلگەن بولىدۇ.
□ **1:22 »ئۇ يەنە ئۇستىمىزگە مۆھۈر بېسىپ...»** ـ)مۇقەددەس روھ بىلەن(»مۆھۈر بېسىش« تورغۇلۇق »ئەفەسۇسلۇقلارغا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. مۇقەددەس روھنىڭ خۇدانىڭ تۆزىگە تەۋە بولغان ئادەملىرىنىڭ ئۈستىگە: »مېنىڭكىدۇر« دەپ باسقان ئىگىدارچىلىق مۆھۈرىدۇر. **»قەلبىمىزگە تۆز روھىنى » كاپالەت« بولۇشقا ئاتا قىلدى«** ـ »تۆز روھى« گېرىك تىلىدا پەقەت »روھ« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »كاپالەت« تورغۇلۇق: ـىۋ ئىبەت تۇۋەندىكى ھەققەتلەرنى كۆرسىتىدۇ: ـ
(1) ئىشەنگۈچىلەرنىڭ »تولۇق مىراس«نى ئىگىلىۋالغۇچە، مۇقەددەس روھ ھەربىر ئىشەنگەن ئادەمنىڭ قەلبىدە تۇرۇپ ئۇنىڭغا بۇ مىراسنى تېتىتىپ، ۋۇجۇدىدا مىراسنىڭ ھەققەت ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ.
(2) يەنە كېلىپ، مۇقەددەس روھنىڭ ئىشەنگۈچىنىڭ قەلبىدە تۇرغانلىقىنىڭ تۆزى ئۇنىڭ كەلگۈسىدە بۇ مىراسقا چوقۇم ئېرىشىدىغانلىقىغا خۇدانىڭ تۆز كاپالىتىدۇر.
■ **1:22** رىم. 16:8□ 2 كور. 5:5□ ئەف. 13:1□ 30.4:
■ **1:23** رىم. 9:1□ 1:9□ 2 كور. 31:11□ گال. 20:1□ فىل. 8:1□ 1تېس. 5:2□ 1تىم. 21:5□ 2تىم. 1.4:
■ **1:24** 1پېت. 3.5:
□ **2:1 »لېكىن مەن ئىچىمدە، قېشىكلارغا بارسام يەنە ئازار ئېلىپ بارمايمەن دېگەن قارارغا كەلدىم«** ـ بۇ جۈملىدىن كۆرىمىزكى، پاۋلۇسنىڭ ئىككىنچى قېتىم ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىشى ئىككىلا تەرەپكە ئېغىر، ئازارلىق ئىش ئىدى. »ئىچىمدە ... قارارغا كەلدىم« دېگەن سۆز بەلكىم پەقەت ئۇلارنى دەپ ئەمەس، بەلكىم »تۆزۈمگىمۇ ئازابلىق بولمىسۇن« دەپ شۇنداق قارار قىلدىم، دەپ پۈرىتىدۇ.

3 مەن ئەسلى مېنى شادلاندۇرۇشى تېگىشلىك بولغانلاردىن ئەكسىچە ئازار يەپ قالماي دېگەن مەقسەتتە شۇ خەتنى
يازدىم؛ چۈنكى مېنىڭ شادلىقىم سىلەر ھەممىگىلارنىكىمۇ شادلىقىدۇر دەپ سىلەر ھەممىگىلارغا ئىشەنچ باغلىدىم.□ ■
4 چۈنكى ئەسلىدە تۈزۈم ئېغىر ئازاب ئىچىدە قەلبىمدىكى دەرد-ئەلەمدىن كۆپ كۆز ياشلىرىمنى تۆككۈزۈپ تۇرۇپ
سىلەرگە شۇ خەتنى يازغانىدىم؛ مەقسىتىم سىلەرگە ئازار بېرىش ئەمەس، بەلكى سىلەرگە چوڭقۇر باغلانغان، ئېشىپ
تاشقان مۇھەببىتىمنى بىلدىشىڭلار ئۈچۈن ئىدى.

گۇناھكارنى قايتىدىن قوبۇل قىلىش

5 ئەمما بىرەرسى ئازار يەتكۈزگەن بولسا، ئۇنىڭ ئازار يەتكۈزگىنى مەن ئەمەس دەيمەن، ئۇ بەلكى مەلۇم دەرىجىدە
)بۇ ئىشنى زىيادە ئېغىر قىلغۇم يوق(ھەممىگىلارغا ئازار يەتكۈزدى.
6 بۇنداق ئادەمنىڭ كۆپىنچىگىلار تەرىپىدىن تەنبىھلەنگىنى يېتەرلىكتۇر؛□ ■
7 شۇڭا ھازىر ئەكسىچە، سىلەر ئۇنىڭغا مېھىر-شەپقەت كۆرسىتىپ رىغبەت-تەسەللى بېرىشىڭلارغا توغرا كېلىدۇ؛
بولمىسا بۇنداق بىر كىشى بەلكىم غايەت زور دەرد-ئەلەمدىن ئۆزىنى يوقىتىشىمۇ مۇمكىن.
8 شۇڭا مەن سىلەرگە ئۇنىڭغا مۇھەببىتىڭلارنى ئىسپاتلىشىڭلارنى جېكلەيمەن.
9 شۇ خېتىمنى يەنە بىر مەقسەتتە، يەنى سىلەرنىڭ ھەممە ئىشلاردا ئىتائەتمەن يا كى ئىتائەتمەن ئەمەسلىكىڭلارنى
سىناپ بىلىشىم ئۈچۈن يازدىم. □
10 لېكىن سىلەر قايسىبىرىنى مەلۇم ئىش ئۈچۈن كەچۈرۈم قىلغان بولساڭلار، مەنمۇ ھەم ئۇنى شۇنداق قىلغان
بولىمەن؛ مەنمۇ مەلۇم بىر ئىشنى كەچۈرۈم قىلغىنىمدا)بىرەر ئىشنى كەچۈرۈم قىلغان بولسام(، مەن سىلەرنى دەپ
مەسىھنىڭ ھۇزۇرىدا شۇنداق قىلدىم. □
11 شۇنىڭ بىلەن شەيتان بىزدىن ھېچ ئۈستۈنلۈككە ئېرىشەلمەيدۇ؛ چۈنكى بىز ئۇنىڭ ھىيلە-مىكىرلىرىدىن بىخەۋەر
ئەمەسمىز.□
12 ئەمدى مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىنى جاكارلاشقا تروئاس شەھىرىگە كەلگىنىمدە ۋە شۇنداقلا رەب تەرىپىدىن
پۇرسەت ئىشىكى ماڭا ئېچىلغىنى بىلەن، □ ■

□ 2:3 »مەن ئەسلى مېنى شادلاندۇرۇشى تېگىشلىك بولغانلاردىن ئەكسىچە ئازار يەپ قالماي دېگەن مەقسەتتە شۇ خەتنى يازدىم« ـ »شۇ خەت« بولسا »كىرىش سۆز«نىڭ »ئىزدە ئېيتقىنىمىزدەك، »كورىنتلىقلارغا «(1) ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭدىن كېيىنكى يەنە بىر خەتنى كۆرسىتىدۇ.
■ 2:3 2 كور. 22:8□ گال. 10.5:
□ 2:6 »بۇنداق ئادەمنىڭ كۆپىنچىگىلار تەرىپىدىن تەنبىھلەنگىنى يېتەرلىكتۇر« ـ بەزى ئالىملار »بۇنداق ئادەم«نى پاۋلۇس بىرىنچى خېتىدە ئالاھىدە ئەيىبلىگەن كىشى («1□□□.» 5-باب(دەپ قارايدۇ. بىزنىڭچە بولسا ئۇ كېيىنكى، كۆپ ئادەملەرگە »ئازار بەرگەن«، »زىيان-زەخمەت قىلغۇچى« يەنە بىر كىشى ئىدى 12:7) ۋە »كىرىش سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.(
■ 2:6 1 كور. 3.5:
□ 2:9 »شۇ خېتىمنى يەنە بىر مەقسەتتە، يەنى سىلەرنىڭ ھەممە ئىشلاردا ئىتائەتمەن يا كى ئىتائەتمەن ئەمەسلىكىڭلارنى سىناپ بىلىشىم ئۈچۈن يازدىم« ـ »ھەممە ئىشلاردا ئىتائەتمەن يا كى ئىتائەتمەن ئەمەسلىكىڭلار«: پاۋلۇس ئۇلارنىڭ ئۆزىگە ئىتائەتمەن بولۇشنى ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ئۇنىڭ ئارقىلىق كەلگەن سۆزىگە ئىتائەتمەن بولۇشنىڭ خالايىتى، ئەلۋەتتە.
□ 2:10 »مەنمۇ مەلۇم بىر ئىشنى كەچۈرۈم قىلغىنىمدا ... مەن سىلەرنى دەپ مەسىھنىڭ ھۇزۇرىدا شۇنداق قىلدىم« ـ »مەسىھنىڭ ھۇزۇرىدا«: باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »مەسىھنىڭ ۋۇجۇدىدا« يا كى »مەسىھنىڭ شەخسىيىتىدە«)دېمەك، مەسىھنىڭ ئورنىدا يا كى مەسىھنىڭ نامىدا.(بۇنىڭ ۋە تەرجىمىزنىڭ مەنىسى ئارىسىدا چوڭ پەرق يوق.
□ 2:11 »شۇنىڭ بىلەن شەيتان بىزدىن ھېچ ئۈستۈنلۈككە ئېرىشەلمەيدۇ؛ چۈنكى بىز ئۇنىڭ ھىيلە-مىكىرلىرىدىن بىخەۋەر ئەمەسمىز« ـ بۇ ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
□ 2:12 »شۇنداقلا رەب تەرىپىدىن پۇرسەت ئىشىكى ماڭا ئېچىلغىنى بىلەن...« ـ گرىك تىلىدا »شۇنداقلا رەبدە پۇرسەت ئىشىكى ماڭا ئېچىلغىنى بىلەن...«.
■ 2:12 روس. 8.16:

13 قېرىندىشىم تىنۇسنى تاپالمىغىنىم تۆپەيلىدىن روھىم ئارام تاپمىدى؛ شۇنىڭ بىلەن مەن شۇ يەردىكىلەر بىلەن
خوشلىشىپ، ماكېدونىيەگە سەپەر ئالدىم. □
14 ئەمما بىزنى مەسىھدە ھەمىشە تەنتەنە بىلەن غالىبانە باشلايدىغان، بىز ئارقىلىق ھەر يەردە تۆزگە دوست تارتقۇچى
خۇشپۇراقنى چاچقۇچى خۇداغا تەشەككۇر! □ ■
15 چۈنكى بىز خۇداغا يەتكۈزۈلۈۋاتقان مەسىھنىڭ خۇشپۇرىقىدۇرمىز، ھەم قۇتقۇزۇلۇۋاتقانلار ئارىسىدا ھەم
ھالاكەتكە كېتىۋاتقانلار ئارىسىدا شۇنداقمىز؛
16 كېيىنكىلەرگە تۆلۈمگە بولغان تۆلۈمنىڭ پۇرىقى، ئالدىنقىلارغا ھاياتلىققا بولغان ھاياتلىقنىڭ پۇرىقىدۇرمىز؛ ئەمدى
مۇشۇنداق ئىشلارنىڭ ھۆددىسىدىن كىم چىقالايدۇ؟ □ ■
17 چۈنكى بىز كۆپ كىشىلەرنىڭ قىلغىنىدەك خۇدانىڭ كالام-سۆزىنى سودا-سېتىق ئىشى قىلمايمىز؛ ئەكسىچە بىز
سەممىيلىك بىلەن خۇدا ئالدىدا خۇدادىن ئەۋەتىلگەنلەر سۈپىتىدە مەسىھدە سۆزلەيمىز.

3

يېڭى ئەھدىنىڭ خىزمەتكارلىرى

1 بىز يەنە تۆزىمىزنى تەۋسىيە قىلىپ تۇرۇۋاتامدۇق؟ ياكى باشقا بەزىلەرگە كېرەك بولغاندەك، سىلەرگە يېزىلغان ياكى
سىلەر يازغان تەۋسىيىنامىلەر بىزگە كېرەكمۇ؟■
2 سىلەر تۆزۈڭلار بىزنىڭ تەۋسىيىنامىمىزدۇرسىلەر، قەلبىمىزدە پۈتۈلگەن، ھەر ئىنسانغا تونۇش بولغان ۋە
ئوقۇلىدىغان.□
3 سىلەرنىڭ بىز تەرىپىمىزدىن پەرۋىش قىلىنغان، مەسىھنىڭ مەكتۇبى ئىكەنلىكىڭلار ئايان بولدى)بۇ مەكتۇپ سىياھ
بىلەن ئەمەس، بەلكى تىرىك خۇدانىڭ روھى بىلەن يېزىلغان، تاش تاختايلارغا ئەمەس، بەلكى قەلبىنىڭ ئەتلىك
تاختايلىرىغا پۈتۈكلۈكتۇر.(□ ■

□ **2:13 »قېرىندىشىم تىنۇسنى تاپالمىغىنىم تۆپەيلىدىن روھىم ئارام تاپمىدى؛ شۇنىڭ بىلەن مەن شۇ يەردىكىلەر بىلەن خوشلىشىپ، ماكېدونىيەگە سەپەر ئالدىم«** ـ زور مۇمكىنچىلىكى بارىكى، تىنۇس كورىنتىنىكى قېرىنداشلارنىڭ خەۋرىنى ئېلىپ كەلگۈچى بولغان، لېكىن تېخى تروئاسقا كەلمىگەنلىكى ئۈچۈن، كورىنتلىقلارنىڭ غېمىنى يەۋاتقان پاۋلۇس تروئاستا تۇرغىنىدا كۆڭلى ئارام تاپمىدى. گەرچە خۇش خەۋەرنى جاكارلاشقا »پۈرسەت ئىشىكى ئېچىلغان« بولسىمۇ، تۇ تۇنگۈدىن)ۋاقتىنچە(پايدىلانماي كورىنتلىقلارنىڭ خەۋرىنى بىلىۋېلىش ئۈچۈن تىنۇسنى ئىزدەپ تۇ يەردىن كەتتى. بىر يىلدىن كېيىنمۇ تروئاستىكى بۇ »پۈرسەت ئىشىكى« تېخى ئوچۇق تۇرغان بولسا كېرەك »)روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى« 6:20).

□ **2:14 »ئەمما بىزنى مەسىھدە ھەمىشە تەنتەنە بىلەن غالىبانە باشلايدىغان...خۇداغا تەشەككۇر«!** ـ »غالىبانە باشلايدىغان« گېرىك تىلىدىكى بۇ سۆز ئادەتتە سەردار ياكى پادىشاھ زەپەر قۇچقان قوشۇنىنى شەرەپلىك، تەنتەنىلىك يۈرۈشتە تۆز يۈرتىغا باشلايدىغانلىقىنى ئېپادىلەيدۇ.

■ **2:14** كول. 27.1:

□ **2:16 »كېيىنكىلەرگە تۆلۈمگە بولغان تۆلۈمنىڭ پۇرىقى، ئالدىنقىلارغا ھاياتلىققا بولغان ھاياتلىقنىڭ پۇرىقىدۇرمىز«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم شۇنداقكى:
ـ »ھالاكەتكە كېتىۋاتقانلار« بولسا، »روھىي تۆلۈم«دە تۇرىدۇ؛ تۆلارنىڭ شۇ خەتەرلىك ئەھۋالىنى خۇدانىڭ ئادەملىرى تۆلارغا پۈرىتىدۇ؛ مەڭگۈلۈك
ھاياتلىقنى تېپىۋاتقانلارغا بولسا، خۇدانىڭ ئادەملىرى تۆلارغا مەڭگۈلۈك ھاياتنىڭ خۇشبۇيىنى، ھەقىقەت ئىكەنلىكىنى تۆزىنىڭ ھايات-تۇرمۇشى ئارقىلىق
پۈرىتىپ بېلىدۇرىدۇ.

■ **2:16** لۇقا 34.2:

■ **3:1** 2 كور. 12:5□ 8.10:

□ **3:2 »سىلەر تۆزۈڭلار بىزنىڭ تەۋسىيىنامىمىزدۇرسىلەر، قەلبىمىزدە پۈتۈلگەن، ھەر ئىنسانغا تونۇش بولغان ۋە ئوقۇلىدىغان«** ـ دېمەك، كورىنتىنىكى
ئېتىقادچىلارنىڭ نىجاتنى يېڭى قوبۇل قىلغان ۋاقتىدا مۇتلەق تۆزگەرتىلگەن يېڭى يۈرۈش-تۇرۇشلىرى پاۋلۇسنىڭ ئەجرىنىڭ ھەر ئادەمگە كۆزۈنۈەرلىك
بولغان مېۋىسى، تۇنىڭ ھەقىقىي روسۇل ئىكەنلىكىگە ئىسپات ئىدى.

□ **3:3 »سىلەرنىڭ بىز تەرىپىمىزدىن پەرۋىش قىلىنغان، مەسىھنىڭ مەكتۇبى ئىكەنلىكىڭلار«** ـ »پەرۋىش قىلىنغان« ياكى »يەتكۈزۈلىدىغان، يولالنغان.«
گېرىك تىلىدا »كۆيۈنۈپ يېقىلغان« ياكى »خىزمىتى قىلىنغان.« **»بۇ مەكتۇپ سىياھ بىلەن ئەمەس، بەلكى تىرىك خۇدانىڭ روھى بىلەن يېزىلغان، تاش
تاختايلارغا ئەمەس، بەلكى قەلبىنىڭ ئەتلىك تاختايلىرىغا پۈتۈكلۈكتۇر«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن »تاش
تاختالار«غا پۈتۈكلۈك ئىدى. مۇشۇ يەردىكى »ئەتلىك« سەلبىي مەنىدە ئەمەس، بەلكىم »يۇمشاق، قاتتىق بولمىغان«، »تاش«نىڭ ئەكسىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **3:3** مىس. 12:24□ 1:34□ يەر. 33:31□ ئەز. 19:11□ 26:36□ ئىبر. 10.8:

4 ئەمدى بىزنىڭ مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا قارايدىغان شۇنچە زور ئىشەنچىمىز بار؛
5 ئۆزىمىزنى بىرەرنەرسىنى قىلغۇدەك ئىقتىدارىمىز بار دەپ چاغلىغىنىمىز يوقتۇر؛ ئىقتىدارلىقىمىز بولسا بەلكى
خۇدادىندۇر.
6 ئۇ بىزنى يېڭى ئەھدىنىڭ خىزمەتكارلىرى بولۇشقا ئىقتىدارلىق قىلدى؛ بۇ ئەھدە پۈتۈكلۈك سۆز-جۈملىلەرگە ئەمەس،
بەلكى روھقا ئاساسلانغان. چۈنكى پۈتۈكلۈك سۆز-جۈملىلەر ئادەمنى ئۆلتۈرىدۇ؛ لېكىن روھ بولسا ئادەمگە ھايات
كەلتۈرىدۇ.□ ■
7 ئەمما سۆز-جۈملىلەر بىلەن تاشلارغا ئويۇلغان، ئۆلۈم كەلتۈرىدىغان خىزمەت شان-شەرەپ بىلەن بولغان ۋە
شۇنداقلا ئىسرائىللار مۇسانىڭ يۈزىدە جۇلالانغان شان-شەرەپتىن ئۆنىڭ يۈزىگە كۆزلىرىنى تىكىپ قارىيالمىغان
يەردە) گەرچە شۇ شان-شەرەپ ھازىر ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان بولسىمۇ(،□ ■
8 روھ بىلەن يۈرگۈزۈلىدىغان خىزمەت تېخىمۇ شان-شەرەپلىك بولمامدۇ؟
9 چۈنكى ئادەمنىڭ گۇناھىنى بېكىتىدىغان خىزمەت شەرەپلىك بولغان يەردە، ئىنسانىنى ھەققانىي قىلىدىغان
خىزمەتنىڭ شەرىپى تېخىمۇ ئېشىپ تاشمامدۇ!؟
10 چۈنكى ئەسلىدە شان-شەرەپلىك بولغان ئىشنىڭ ھازىرقى غايەت زور شان-شەرەپلىك ئىشنىڭ ئالدىدا ھېچقانداق
شان-شەرەپلىكلىكى يوقتۇر؛
11 چۈنكى ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان ئىش ئەسلىدە شان-شەرەپ بىلەن كەلتۈرۈلگەن يەردە، ھازىر ئورنىنى باسقان
ئىش تېخىمۇ شان-شەرەپلىك بولىدۇ. □
12 بىزدە شۇنچە زور شۇنداق بىر ئۈمىد بولغانىكەن، بىز تولىمۇ يۈرەكلىك بولىمىز. □
13 بىز ئىسرائىللارنى ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدىغان ئەھدىنىڭ پارلاق نۇرىغا كۆزىنى تىكىپ قاراشنىڭ ئاقىۋىتىگە ئۆچراپ
كەتمىسۇن دەپ يۈزىگە چۈمپەردە تارتىۋالغان مۇساغا ئوخشىمايمىز. □ ■
14 ئەمما ئۇلارنىڭ ئوي-كۆڭۈللىرى قاداقلاشقانىدى؛ چۈنكى بۈگۈنگە قەدەر كونا ئەھدىنى ئوقۇغىنىدا مۇشۇ
چۈمپەردە ئېلىۋېتىلمەي كەلدى؛ چۈنكى پەقەت مەسىھدە بولغاندىلا ئۇ ئېلىپ تاشلىۋېتىلىدۇ. □ ■

□ **3:6 »ئۇ بىزنى يېڭى ئەھدىنىڭ خىزمەتكارلىرى بولۇشقا ئىقتىدارلىق قىلدى؛ بۇ ئەھدە پۈتۈكلۈك سۆز-جۈملىلەرگە ئەمەس، بەلكى روھقا ئاساسلانغان«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »پۈتۈكلۈك سۆز-جۈملىلەر« مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇننى، يەنى »كونا ئەھدە«نى كۆرسىتىدۇ؛ »روھ« بولسا خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. »يېڭى ئەھدە« ئوغرۇلۇق »يەر.» 34-31:31 ۋە »يەرەمىيا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نى كۆرۈڭ. **»چۈنكى پۈتۈكلۈك سۆز-جۈملىلەر ئادەمنى ئۆلتۈرىدۇ؛ لېكىن روھ بولسا ئادەمگە ھايات كەلتۈرىدۇ«** ـ بۇ سۆزلەرنىڭ تولۇق مەنىسىنى چۈشىنىش ئۈچۈن »رىم.» 23-19:3، 7-باب ۋە 16-1:8نى كۆرۈڭ. »روھ« خۇدانىڭ روھى، ئەلۋەتتە.

■ **3:6** 2 كور. 18:5□ ئىبر. 8□6: 8.

□ **3:7 »ئىسرائىللار مۇسانىڭ يۈزىدە جۇلالانغان شان-شەرەپتىن ئۆنىڭ يۈزىگە كۆزلىرىنى تىكىپ قارىيالمىغان يەردە«** ـ بۇ ۋەقە »مىس.» 34:29-35دە خاتىرىلەنگەن. **»(گەرچە شۇ شان-شەرەپ ھازىر ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان بولسىمۇ«(** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى » گەرچە شۇ نۇر ئاستا-ئاستا يوقىلىۋاتقان بولسىمۇ.« پاۋلۇس بۇ ئىككى بىسلىق سۆزلەرنى بەلكىم ئەتەي ئىشلەتكەن، شۇڭا ئىككىلا تەرجىمىسى بەلكىم تونۇرىدۇر.

■ **3:7** مىس. 12:24□ 30:34□1□ قان. 1.10:

□ **3:11 »چۈنكى ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان ئىش ئەسلىدە شان-شەرەپ بىلەن كەلتۈرۈلگەن يەردە،...»** ـ »ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان ئىش« يا كى »ئاجىزلاپ يوقىلىۋاتقان ئىش.«

□ **3:12 »بىز تولىمۇ يۈرەكلىك بولىمىز«** ـ يا كى »بىز جاسارەتلىك سۆزلەيمىز.«

□ **3:13 »ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدىغان ئەھدە«** ـ » كونا ئەھدە«نىڭ »ئەمەلدىن قالدۇرۇلغانلىقى«نى تولۇقراق چۈشىنىش ئۈچۈن »رىم.» 4:25-19:3، 8،4-7:7 » گال.» 7:1-2نى ئوقۇڭ(
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۆچۈپ كېتىۋاتقان ئەھدە...». **»ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدىغان ئەھدىنىڭ پارلاق نۇرىغا كۆزىنى تىكىپ قاراشنىڭ ئاقىۋىتىگە ئۆچراپ كەتمىسۇن دەپ...»** ـ »قاراشنىڭ ئاقىۋىتى« ـ بىز بۇ سۆزنى شۇ مەنىدە چۈشىنىمىزكى، كونا ئەھدە)مۇسا يەغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن(ئاستىدا، ئىنسانلىنىڭ گۇناھقا پاتقان ھالىتى پاش قىلىنغاچقا، خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە بۇ ئاستە قاراشنىڭ ئاقىۋىتى ئۆلۈم بولاتتى. »مىس.» 34:34نى كۆرۈڭ.

■ **3:13** مىس. 35:34□ رىم. 4.10:

□ **3:14 »چۈنكى بۈگۈنگە قەدەر كونا ئەھدىنى ئوقۇغىنىدا مۇشۇ چۈمپەردە ئېلىۋېتىلمەي كەلدى...»** ـ » كونا ئەھدە« مۇشۇ يەردە، بولۇپمۇ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇننى، يەنى تەۋراتنىڭ »يارىتىلىش«تىن »قانۇن شەرھى« گىچە بولغان بەش قىسمىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **3:14** يەش. 10:6□ ئەز. 2:12□ مات. 11:13□ روس. 26:28□ رىم. 8.11:

15 ئەمما بۇگۈنگە قەدەر، مۇسانىڭ يازمىلىرى ئوقۇلغىنىدا شۇ چۈمپەردە يەنىلا قەلبىنى يېپىۋالماقتا.
16 ئەمما ھەركىم رەبگە قاراپ بۇرۇلسا، چۈمپەردە ئېلىپ تاشلىنىدۇ. ■
17 ئەمما رەب شۇ روھتۇر؛ ۋە رەبنىڭ روھى قەيەردە بولسا، شۇ يەردە ھۆرلۈك بولىدۇ. □ ■
18 ۋە بىز ھەممىزنىڭ يۈزىمىز چۈمپەردىسىز ھالدا رەبنىڭ شان-شەرىپىگە قارىغىنىدا، ئۆزىڭ ئوخشاش سۈرىتىدە بولۇشقا روھ بولغان رەب تەرىپىدىن شان-شەرەپ ئۈستىگە شان-شەرەپ قوشۇلۇپ ئۆزگەرتىلمەكتىمىز.□ ■

4

پاۋلۇسنىڭ جاماەتلەرنىڭ خىزمىتىدە بولغان چىداملىق، سەۋۇر-تاقەتلىكى ـ خىزمەتتە چىداملىق

1 شۇڭا خۇدا بىزگە رەھىم-شەپقەت كۆرسەتكەندەك، بۇ خىزمەت بىزگە ئامانەت قىلىنغانىكەن، بىز ھەل قىلىشۋەتمەيمىز؛
2 ئەمدىلىكتە شەرمەندىلىككە ئائىت يوشۇرۇن ئىشلارنى تاشلاپ، نە ئالداملىقتا ماڭماي، نە خۇدانىڭ سۆزىنى بۇرمىلىماي، بەلكى ھەقىقەتنى ئەينەن ئايان قىلىش بىلەن خۇدا ئالدىدا دۇرۇسلۇقىمىزنى ھەر ئادەمنىڭ ۋىجدانىغا كۆرسىتىمىز.■
3 ئەمما خۇش خەۋىرىمىز چۈمكەلگەن بولسىمۇ، ئۇ ھالاك بولۇۋاتقانلارغا نىسبەتەن چۈمكەلدى؛■
4 چۈنكى خۇدانىڭ سۈرەت-ئوبرازى بولغان مەسىھنىڭ شان-شەرىپى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنىڭ نۇرى ئۇلارنىڭ ئۈستىدە يورۇمىسۇن دەپ، بۇ زامانىنىڭ ئىلاھى ئېتىقادسىزلارنىڭ ئوي-زېھىنلىرىنى كور قىلدى.□ ■
5 چۈنكى بىز ئۆزىمىزنى ئەمەس، بەلكى مەسىھ ئەيسانى رەب، شۇنىڭدەك ئۆزىمىزنى ئەيسا ئۈچۈن سىلەرنىڭ خىزمەتكارىكلار دەپ ئېلان قىلىمىز.□
6 چۈنكى »قاراڭغۇلۇقتىن نۇر يورۇسۇن« دەپ بۇيرۇغان خۇدا، مەسىھنىڭ دىداردىن ئۆزىنىڭ شان-شەرىپىنى تونۇتۇشقا بولغان يورۇقلۇقنىڭ بىز ئارقىلىق چېچىلىشى ئۈچۈن، بىزنىڭ قەلبىمىزنى يورۇتقاندۇر.■

مەڭگۈلۈك شان-شەرەپنىڭ زور ۋەزنى

7 ئەمما قۇدرەتنىڭ غايەت زورلۇقى بىزدىن ئەمەس، بەلكى خۇدادىن بولغانلىقى كۆرۈنسۇن دەپ بۇ گۆھەرگە ساپال ئىدىشلاردا قاچىلاقلىق ھالدا ئىگىدارلىق قىلىمىز.□ ■
8 مانا بىز ھەرتەرەپتە قىستىلىپ قالدۇق، ئەمما يەنجىلمىدۇق؛ تەمتىرەپ قالدۇق، ئەمما ئۈمىدسىزلەنمىدۇق؛

■ **3:16** مات. 11:13□ رىم. 23:11□ 1 كور. 10.2:
□ **3:17** **»ئەمما رەب شۇ روھتۇر«** ـ »روھ« بولسا خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى«، يەنى »يېڭى ئەھدە« ئارقىلىق مەڭگۈلۈك ھاياتنى ئېلىپ كېلىدىغان روھنى كۆرسىتىدۇ.
■ **3:17** يۇھ. 24.4:
□ **3:18** **»بىز ھەممىزنىڭ يۈزىمىز چۈمپەردىسىز ھالدا رەبنىڭ شان-شەرىپىگە قارىغىنىدا، ئۆزىڭ ئوخشاش سۈرىتىدە بولۇشقا روھ بولغان رەب تەرىپىدىن شان-شەرەپ ئۈستىگە شان-شەرەپ قوشۇلۇپ ئۆزگەرتىلمەكتىمىز«** ـ »ئوخشاش سۈرىتى«)ياكى »ئوخشاش سۈرەت-ئوبرازى«) ـ رەب ئەيسانىڭ ئۆزىنىڭ سۈرىتى.
■ **3:18** 1 كور. 12:13□ 2 كور. 7.5:
■ **4:2** 2 كور. 17:2□ 2 كور. 46:
■ **4:3** 2 كور. 15:2□ 2 تىس. 10.2:
□ **4:4** **»بۇ زامانىنىڭ ئىلاھى ئېتىقادسىزلارنىڭ ئوي-زېھىنلىرىنى كور قىلدى«** ـ »بۇ زامانىنىڭ ئىلاھى« شەيتان، ئىبلىس.
■ **4:4** يەش. 10:6□ يۇھ. 40:12□ 9.14: فىل. 6.2: كول. 15.1: ئىبر. 3:1.
□ **4:5** **»بىز ئۆزىمىزنى ئەمەس، بەلكى مەسىھ ئەيسانى رەب، شۇنىڭدەك ئۆزىمىزنى ئەيسا ئۈچۈن سىلەرنىڭ خىزمەتكارىكلار دەپ ئېلان قىلىمىز«** ـ »خىزمەتكارلار« مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا »قۇللار« دېيىلىدۇ. دېمەك، ئۆزىنى)ھەرخىل سەۋەبلەر بىلەن(باشقا بىرسىنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا ساتقان كىشىلەر.
■ **4:6** يار. 3:1□ 2 پېت. 19.1:
□ **4:7** **»...□□ گۆھەرگە ساپال ئىدىشلاردا قاچىلاقلىق ھالدا ئىگىدارلىق قىلىمىز»** ـ »ساپال ئىدىشلار« بولسا ئېتىقادچىلارنىڭ ئۆز ئاجىز ۋۇجۇد-تەنلىرى، ئەلۋەتتە.
■ **4:7** 1 كور. 5:2□ 2 كور. 1.5:

9 زىيانكەشلىككە تۆچراۋاتىمىز، ئەمما ھەمدەمسىز قالمىدۇق، يىقىتىلىدۇق، ئەمما ھالاك بولمىدۇق؛
10 ئەيسانىڭ ھاياتى تېنىمىزدە ئايان قىلىنسۇن دەپ، ھەردائىم تېنىمىزدە ئەيسانىڭ تۆلۈمىنى كۆتۈرۈپ يۈرىمىز. □ ■
11 چۈنكى ئەيسانىڭ ھاياتى تۆلىدىغان ئەتلىرىمىزدە ئايان قىلىنسۇن ئۈچۈن، تىرىك قالغان بىزلەر ھەردائىم تۆلۈمگە تاپشۇرۇلماقتىمىز. □ ■
12 شۇنىڭ بىلەن بىزدە تۆلۈم ئىشلەۋاتىدۇ، ئەمما ھايات سىلەردە ئىشلەۋاتىدۇ. □
13 ۋە »مەن ئىشەندىم، شۇڭا سۆز قىلدىم« دەپ يېزىلغاندىكىدەك ئىمان-ئىشەنچتىكى روھقا ئىگە بولۇپ، بىزمۇ ئىشەندۇق ۋە شۇنىڭ بىلەن سۆز قىلىمىز؛ □ ■
14 چۈنكى رەب ئەيسانى تىرىلدۈرگەن خۇدا بىزنى ئەيسا بىلەن بىرگە تىرىلدۈرىدۇ، شۇنداقلا بىزنى سىلەر بىلەن بىرگە تۆز ئالدىغا ھازىر قىلىدۇ، دەپ بىلىمىز. ■
15 چۈنكى بۇ ھەممە ئىشلار سىلەر ئۈچۈندۇركى، تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرنىڭ ۋۇجۇدىدا ئېشىپ تاشقۇچە بېغىشلانغان مېھىر-شەپقەت سەۋەبىدىن كۆپ كىشىلەرنىڭمۇ خۇدانى ئۇلۇغلاپ ئېيتقان تەشەككۇرلىرى ئېشىپ تاشىدۇ. ■
16 شۇڭا بىز بەل قويۇۋەتمەيمىز؛ گەرچە تاشقى ئىنسانلىقىمىز سولاشسىمۇ، دەرھەقىقەت ئىچكى ئىنسانلىقىمىز كۈندىن-كۈنگە يېڭىلانماقتا. □
17 چۈنكى بىزنىڭ بىر دەقىقىلىك ۋە يېنىك جاپا-مۇشەققەتلىرىمىز بىز ئۈچۈن ئېشىپ تاشقان، مەڭگۈلۈك، زور ۋەزىنلىك شان-شەرەپنى ھاسىل قىلىدۇ. ■
18 شۇڭا بىز كۆرۈنگەن ئىشلارغا ئەمەس، بەلكى كۆرۈنمەس ئىشلارغا كۆز تىكىمىز؛ چۈنكى كۆرۈنگەن ئىشلار ۋاقىتلىق، ئەمما كۆرۈنمەس ئىشلار مەڭگۈلۈكتۇر.

5

كۆرۈش سېزىمى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئىمان-ئىشەنچ بىلەن ياشاش

1 چۈنكى بۇ زېمىنغا تەۋە تۇرىمىز، يەنى بۇ چېدىرىمىز يوقىتىلسىمۇ، خۇدا تەرىپىدىن بولغان، ئىنسان قولى بىلەن ياسالمىغان بىر تۇرۇ، يەنى ئاسمانلاردا ئەبەدىي بىر ماكانىمىز باردۇر دەپ بىلىمىز.■
2 ئەمدى بۇ كونا تۇرىمىزدە تۇرغىنىمىزدا ئاسماندىكى تۇرىمىزنى كىيىۋېلىشقا زور ئىنتىزار بىلەن ئاھ ئۇرماقتىمىز■

□ **4:10 »ئەيسانىڭ ھاياتى تېنىمىزدە ئايان قىلىنسۇن دەپ، ھەردائىم تېنىمىزدە ئەيسانىڭ تۆلۈمىنى كۆتۈرۈپ يۈرىمىز«** ـ »ئەيسانىڭ تۆلۈمىنى كۆتۈرۈش« دېگەنلىك بەلكىم روسۇللار دائىم ئازاپ-ئوقۇبەتنى تارتقانلىقى، دائىم تۆلتۈرۈلۈشنىڭ خەۋپىدە تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئەمما بۇ بايانى يەنە ھەممە ئېتىقادچى ئۈچۈن مۇھىم روھىي پرىنسىپ دېگىلى بولىدۇ. 11-ئايەتنى كۆرۈڭ.

■ **4:10** رىم. 17:8□ گال. 17:6□ فىل. 10:3□ 2تىم. 12:2□11□ 1پېت. 13.4:

□ **4:11 »چۈنكى ئەيسانىڭ ھاياتى تۆلىدىغان ئەتلىرىمىزدە ئايان قىلىنسۇن ئۈچۈن، تىرىك قالغان بىزلەر ھەردائىم تۆلۈمگە تاپشۇرۇلماقتىمىز«** ـ »تۆلۈمگە تاپشۇرۇلماقتىمىز« ـ خۇدا تەرىپىدىن، ئەلۋەتتە.

■ **4:11** زەب. 22:44□ مات. 11:5□ رىم. 36:8□ 1كور. 9:4□ 49:15□ كول. 4.3:

□ **4:12 »شۇنىڭ بىلەن بىزدە تۆلۈم ئىشلەۋاتىدۇ، ئەمما ھايات سىلەردە ئىشلەۋاتىدۇ«** ـ مۇشۇ مۇھىم پرىنسىپ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

□ **4:13 »مەن ئىشەندىم، شۇڭا سۆز قىلدىم«** ـ »زەب.» 10:116. **»ئىمان-ئىشەنچتىكى روھقا ئىگە بولۇپ، بىزمۇ ئىشەندۇق ۋە شۇنىڭ بىلەن سۆز قىلىمىز«** ـ »سۆز قىلىمىز« ـ دېمەك، خۇش خەۋەرنى جاكارلايمىز.

■ **4:13** زەب. 10116:

■ **4:14** رىم. 11:8□ 1كور. 14.6:

■ **4:15** 2كور. 11.1:

□ **4:16 » گەرچە تاشقى ئىنسانلىقىمىز سولاشسىمۇ، دەرھەقىقەت ئىچكى ئىنسانلىقىمىز كۈندىن-كۈنگە يېڭىلانماقتا«** ـ »تاشقى ئىنسانلىقىمىز« تاۋەمنىڭ جان-تېنىنى، »ئىچكى ئىنسانلىقىمىز« تاۋەمنىڭ قەلب-روھىنى، ئىچكى دۇنياسىنى كۆرسىتىدۇ. گرىك تىلىدا »تاشقى ئىنسانىمىز« ۋە »ئىچكى ئىنسانىمىز« دېيىلدۇ. ■ **4:17** زەب. 5:30□ مات. 12:5□ رىم. 18:8□ 1يۇھ. 2.3: ■ **5:1** 2كور. 7.4: ■ **5:2** رىم. 23.8:

3)بەرھەق، ئاسماندىكى ئۆيىمىزنى كىيىۋالساق يالىڭاچ قالمايمىز.(■
4 چۈنكى مۇشۇ چېدىردا تۇرغىنىمىزدا، ئېغىرچىلىقتا ئاھ ئۇرماقتىمىز؛ بۇ بىزنىڭ يالىڭاچلىنىشنى خالىغىنىمىز ئەمەس، بەلكى كىيىندۇرۇلۇشنى، يەنى بىزدە ئۆلىدىغان نېمە بولسا، ئۆنىڭ ھايات تەرىپىدىن يۇتۇلۇشنى خالايمىز.■
5 ئەمدى بىزنى دەل مۇشۇ ئىشقا تەييارلىغۇچى بولسا خۇدادۇر؛ ئۇ بىزگە »كاپالەت« بولغان ئۆز روھىنىمۇ ئاتا قىلدى.□ ■
6 شۇنىڭ بىلەن بىز ھەمىشە يۈرەكلىك بولىمىز؛ ھەمدە تېنىمىزدە ماكان تۇتقىنىمىزدا رەببىدىن نېرى بولغان مۇساپىر بولىمىز دەپ بىلىمىز
7)چۈنكى بىز كۆرۈش سېزىمى بىلەن ئەمەس، ئېتىقاد بىلەن ماڭىمىز(؛■
8 بىز يۈرەكلىك بولۇپ، شۇنىڭدەك تەندىن نېرى بولۇپ رەب بىلەن بىللە بىر ماكاندا بولۇشقا تېخىمۇ خۇرسەنمىز.
9 شۇنىڭ بىلەن، مەيلى تەندە بولايلى، مەيلى تەندىن نېرى بولايلى، ئۇنى خۇرسەن قىلىشنى ئىستەك-نىشان قىلىپ ئىنتىلىمىز.
10 چۈنكى تەندە قىلغان ئەمەللىرىمىزنى، ياخشىلىق بولسۇن، يامانلىق بولسۇن، ھەربىرىمىزگە قايتۇرۇلۇشى ئۈچۈن مەسىھنىڭ سوراق تەختى ئالدىدا ھازىر بولۇشىمىز لازىم بولىدۇ. ■
11 شۇنىڭ بىلەن رەببنىڭ دەھشىتىنى بىلگەنلىكىمىز ئۈچۈن، ئىنسانلارنى ئىشەندۈرۈشكە تىرىشىمىز؛ لېكىن بىز خۇداغا ئوچۇق-ئاشكارىمىز، شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ ۋىجدانىڭلاردىمۇ ئاشكارە تونۇلساق دەپ ئۈمىد قىلىمەن.□

ئىناقلىققا كەلتۈرۈش خىزمىتى

12 بىز ھازىر ئۆزىمىزنى قايتىدىن سىلەرگە تەۋسىيە قىلغىنىمىز يوق، بەلكى پەقەت سىلەردە قەلبىدىكى ئىشلاردىن ئەمەس، تاشقى قىياپەتتىن پەخىرلىنىدىغانلارغا بەرگۈدەك جاۋاب بولسۇن دەپ، سىلەرگە بىزلەردىن پەخىرلىنىش ئىمكانىيىتىنى يارىتىپ بېرىۋاتىمىز. □ ■
13 چۈنكى ئىچ-ئىچىمىزگە سىغماي قالغان بولساقمۇ خۇدا ئالدىدا شۇنداق بولدۇق، سالماق بولساقمۇ سىلەر ئۈچۈن شۇنداق بولىمىز. □

■ **5:3** ۋەھ. 18:3□ 15.16:
■ **5:4** رىم. 11:8□ 1 كور. 53.15:
□ **5:5** »ئۇ بىزگە« **كاپالەت« بولغان ئۆز روھىنىمۇ ئاتا قىلدى«** ـ »ئۆز روھى« گرېك تىلىدا پەقەت »روھ« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »كاپالەت« توغرۇلۇق 22:1دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **5:5** رىم. 16:8□ 2 كور. 22:1□ ئەف. 13:1□ 30.4:
■ **5:7** 1 كور. 12:13□ 2 كور. 18.3:
■ **5:10** زەب. 12:62□ يەر. 10:17□ 19:32□ مات. 27:16□ 32:25□ رىم. 6:2□ 12:14□10□ 1 كور. 8:3□ گال. 5:6□ ۋەھ. 23:2□ 12.22:
□ **5:11** »بىز خۇداغا ئوچۇق-ئاشكارىمىز، شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ ۋىجدانىڭلاردىمۇ ئاشكارە تونۇلساق دەپ ئۈمىد قىلىمەن« ـ »خۇداغا ئوچۇق-ئاشكارىمىز، شۇنىڭدەك سىلەرنىڭ ۋىجدانىڭلاردىمۇ ئاشكارە تونۇلساق.« دېمەك، پاۋلۇس ۋە باشقا روسۇللار دۇنيادىكىكىلەرگە ئانچە تونۇش ئەمەس، ئۇلارنىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتى، ئۇلاردا بولغان مەسىھنىڭ مۇقەددەس روھىمۇ دۇنيادىكىكىلەرگە ئانچە تونۇش ئەمەس، شۇڭا ئۇلارغا مەسىھنىڭ ھەر ئادەمنى سوراققا تارتىدىغانلىقى توغرۇلۇق ئىشەندۈرۈشنىڭ زۆرۈرىيىتى بار. لېكىن خۇدا بىزنى ئوبدان بىلىدۇ ۋە)سىلەر خۇدانىڭ ئادەملىرى بولغاندىن كېيىن(سىلەرمۇ بىزنى ئوبدان چۈشەنسەڭلار كېرەك، دەيدۇ.
□ **5:12** »...□□□□ **قىياپەتتىن پەخىرلىنىدىغانلارغا بەرگۈدەك جاۋاب بولسۇن دەپ، سىلەرگە بىزلەردىن پەخىرلىنىش ئىمكانىيىتىنى يارىتىپ بېرىۋاتىمىز«** ـ »تاشقى قىياپىتىدىن پەخىرلىنىدىغانلار بەرگۈدەك جاۋاب بولسۇن دەپ...« ـ پاۋلۇس ھازىر كورىنتتىكى جامائەتنە »ساختا روسۇللار«نى تىلغا ئېلىپ، ئۆزىنى ئۆستىدىن ئەرز قىلغان بۇ كىشىلەرگە جاۋاب بېرىش ئۈچۈن كورىنتتىكى قېرىنداشلارغا ئۆزىنىڭ ۋە ھەمكارلىرىنىڭ خىزمەتلىرىنىڭ روھىي ماھىيىتىنى ئازراق ئاشكارىلاپ كۆرسەتمەكچى.
■ **5:12** 2 كور. 1:3□ 8.10:
□ **5:13** »چۈنكى ئىچ-ئىچىمىزگە سىغماي قالغان بولساقمۇ خۇدا ئالدىدا شۇنداق بولدۇق، سالماق بولساقمۇ سىلەر ئۈچۈن شۇنداق بولىمىز« ـ مۇنۇ ئايەتتە پاۋلۇس، شۈبھىسىزكى،)يۇقىردا ئېيتىلغاندەك(ئاۋۋال ئۆزىنىڭ ۋە قېرىنداشلىرىنىڭ »قەلبىدىكى ئىشلار«، يەنى ئەڭ ئەھمىيەتلىك ئىشلار توغرۇلۇق سۆزلەيدۇ. ئۇ كېيىنرەك »كۆرۈنۈش«تىكى ئىشلارنىڭ، يەنى »تاشقى قىياپەت«نىڭ ئىشلىرىغا ئۆتىدۇ. ئەمەلىيەتتە »ئىچ-ئىچىمىزگە سىغماي قالغان بولۇش« خۇدانىڭ زور ئۇلۇغلۇقى، ئېشىپ تاشقان شاپائەتسىگە قاراپ ئىنسانلارنىڭ خۇشاللىقتىن بولغان نورمال ئىنكاسى بولۇش كېرەكمىز، دەيمىز. ئەمما باشقا

14 چۈنكى مەسىھنىڭ مۇھەببىتى بىزنى شۇنداق قىلىشقا ئۈندەيدۇ، چۈنكى بىز بىرسى ھەممەيلەن ئۈچۈن ئۆلدى، شۇڭا
ھەممەيلەننىمۇ ئۆلدى، دەپ ھېسابلايمىز. □
15 ۋە ئۇ ھەممەيلەننى دەپ ئۆلدى، بۇنىڭدىن مەقسەت، ھايات بولغانلار ئۆزلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۆلارنى
دەپ ئۆلۈپ تىرىلگۈچى ئۈچۈن ياشىشى ئۈچۈندۇر.■
16 شۇنىڭ بىلەن بىز بۇنىڭدىن كېيىن ھېچكىمنى ئىنسانلارچە تونۇمايمىز؛ ھەتتا بىز مەسىھنى ئىنسانلارچە تونۇغان
بولساق، بۇنىڭدىن كېيىن ئۇنى يەنە شۇنداق تونۇمايمىز. □ ■
17 شۇڭا ئەمدى بىرسى مەسىھدە بولسا، ئۇ يېڭى بىر يارىتىلغۇچىدۇر! كونا ئىشلار ئۆتۈپ، مانا، ھەممە ئىش يېڭى
بولدى! ■
18 ۋە بارلىق ئىشلار خۇدادىندۇر، ئۇ بىزنى مەسىھ ئارقىلىق ئۆزىگە ئىناقلاشتۇردى، شۇنداقلا بىزگە ئىناقلاشتۇرۇش
خىزمىتىنى تاپشۇردى: _ □ ■
19 دېمەك، خۇدا مەسىھدە ئادەملەرنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرىنى ئۇلارنىڭ ئەيبىي بىلەن ھېسابلاشماي، ئالەمنى ئۆزىگە
ئىناقلاشتۇردى؛ شۇنىڭدەك بىزگە ئىناقلاشتۇرۇش خەۋىرىنى ئامانەت قىلىپ تاپشۇردى. ■
20 شۇڭا خۇددى خۇدا بىز ئارقىلىق ئادەملەردىن ئىناقلىققا چاقىرىشنى ئۆتۈنگىنىدەك، بىز مەسىھكە ۋاكالىتەن
ئەلچىلەردۇرمىز؛ مەسىھنىڭ ئورنىدا »خۇداغا ئىناقلاشتۇرۇلغايسىلەر«! دەپ ئۆتۈنىمىز. ■
21 گۇناھقا ھېچ تونۇش بولمىغان كىشىنى خۇدا بىزنى دەپ گۇناھنىڭ ئۆزى قىلدى؛ مەقسىتى شۇكى، بىزنىڭ
ئۇنىڭدا خۇدانىڭ ھەققانىيلىقى بولۇشىمىز ئۈچۈندۇر.□ ■

6

خۇدانىڭ جاپا-مۇشەققەت تارتقۇچى ئەلچىلىرى بولۇش

1 ئەمدى خۇدانىڭ ھەمكارلىرى سۈپىتىدە سىلەردىن ئۇنىڭ مېھىر-شەپقىتىنى قوبۇل قىلىپ تۇرۇپ ئۇنى بىكارغا
كەتكۈزمەكلار دەپ ئۆتۈنىمىز■
2)چۈنكى ئۇ: »شاپائەت كۆرسىتىلىدىغان بىر پەيتتە دۇئايىكۇنى ئىجابەت قىلىشنى بېكىتكەنمەن، نىجات-قۇتۇلۇش
يەتكۈزۈلىدىغان بىر كۈندە مەن ساڭا يارىدەمدە بولۇشۇمنى بېكىتكەنمەن« _ دېدى. مانا، ھازىر بولسا »شاپائەت
كۆرسىتىلىدىغان ياخشى پەيت«؛ مانا، ھازىر »نىجات-قۇتۇلۇش كۈنى«دۇر.(!□ ■

كىشىلەر بەرىبىر خۇش خەۋەرنى ئاڭلىشى كېرەك، شۇنىڭدەك ئۆز خۇشاللىقىمىزغا ھاي بېرىپ، ئۇلار ئۈچۈن »سالماق« بولۇشىمىزمۇ كېرەك.
□ **5:14 »بىرسى ھەممەيلەن ئۈچۈن ئۆلدى«** ـ مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. **»چۈنكى بىز بىرسى ھەممەيلەن ئۈچۈن ئۆلدى، شۇڭا ھەممەيلەننىمۇ ئۆلدى، دەپ ھېسابلايمىز«** ـ بۇ ئاجايىب ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **5:15** رىم. 7:14□ گال. 20:2□ 1تېس. 10:5□ 1پېت. 2.4:
□ **5:16 »ھەتتا بىز مەسىھنى ئىنسانلارچە تونۇغان بولساق...»** ـ »ئىنسانلارچە« گرېك تىلىدا »ئەتلەر بويىچە.« **»شۇنىڭ بىلەن بىز بۇنىڭدىن كېيىن ھېچكىمنى ئىنسانلارچە تونۇمايمىز؛ ھەتتا بىز مەسىھنى ئىنسانلارچە تونۇغان بولساق، بۇنىڭدىن كېيىن ئۇنى يەنە شۇنداق تونۇمايمىز«** ـ بۇ ئاجايىب ئايەت توغرۇلۇقۇ »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **5:16** مات. 50:12□ يۇھ. 14:15□ گال. 6:5□ 15:6□ كول. 11.3:
■ **5:17** يەش. 18:43□ ۋەھ. 5.21:
□ **5:18 »ۋە بارلىق ئىشلار خۇدادىندۇر«** ـ ياكى »ۋە بۇ بارلىق ئىشلار خۇدادىندۇر.«
■ **5:18** كول. 20:1□ 1يۇھ. 2:2□ 10.4:
■ **5:19** رىم. 25:3□24□ كول. 20.1:
■ **5:20** 2كور. 6.3:
□ **5:21 »گۇناھقا ھېچ تونۇش بولمىغان كىشى«** ـ مەسىھ. **»مەقسىتى شۇكى، بىزنىڭ ئۇنىڭدا خۇدانىڭ ھەققانىيلىقى بولۇشىمىز ئۈچۈندۇر«** ـ »ئۇنىڭدا« ـ مەسىھدە، ئەلۋەتتە.
■ **5:21** يەش. 12:53□9□ رىم. 3:8□ گال. 13:3□ 1پېت. 22:2□ 1يۇھ. 5.3:
■ **6:1** 1كور. 9:3□ ئىبر. 15.12:
□ **6:2 »شاپائەت كۆرسىتىلىدىغان بىر پەيتتە دۇئايىكۇنى ئىجابەت قىلىشنى بېكىتكەنمەن، نىجات-قۇتۇلۇش يەتكۈزۈلىدىغان بىر كۈندە مەن ساڭا يارىدەمدە بولۇشۇمنى بېكىتكەنمەن«** ـ »يەش.» 8:49. ■ **6:2** يەش. 8.49:

3 رەبنىڭ خىزمىتىگە داغ كەلتۈرۈلمىسۇن دەپ ھېچقانداق ئىشتا ھېچكىمنىڭ ئىمانىغا توسالغۇلۇق قىلمايمىز؛■
4 بەلكى ھەربىر ئىشتا ئۆزىمىزنى خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرى سۈپىتىدە نەمۇنە قىلىپ يۈرىمىز؛ زور چىداملىق بىلەن، جەبىر-زۇلۇملاردا، جاپا-مۇشەققەتلەردە، بىسىم-قىستاقلاردا،■
5 قامچا يارىلىرىدا، زىندانلاردا، قوزغىلاڭ-توپىلاڭلار ئىچىدە، ئېغىر مېھنەتلەردە، تۈنەشلەردە، روزا تۇتۇشلاردا،□
6 پاكلىق بىلەن، بىلىملەر بىلەن، سەۋر-تاقەتلىك بىلەن، مېھرىبانلىقلار بىلەن، مۇقەددەس روھ بىلەن، ساختىلىقسىز مېھىر-مۇھەببەت بىلەن،
7 ھەقىقەتنىڭ سۆز- كالامى بىلەن، خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن، ھەققانىيلىقنىڭ ئوڭ-سول قوللاردىكى قوراللىرى بىلەن،□
8 ھەم ئىززەت-شۆھرەتتە ھەم ھاقارەت ئىچىدە، تۆھمەت ھەم تەرىپلىنىشلەر ئىچىدە ئۆزىمىزنى خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرى سۈپىتىدە نامايان قىلدۇق؛ يالغانچىلار دەپ قارالغان بولساقمۇ سەممىي-سادىق بولۇپ،
9 نامسىز بولدۇق-يۇ، ئەمما مەشھورمىز؛ ئۆلەي دەپ قالدۇق-يۇ، ئەمما مانا، ھاياتتۇرمىز؛ تەربىيىدە جازالاندۇق-يۇ، ئەمما ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنمىدۇق؛□ ■
10 دەرد-ئەلەم تارتىتۇق-يۇ، ئەمما دائىم شاد-خۇراملىقتا تۇرىمىز؛ نامرات بولغىنىمىز بىلەن، ئەمما كۆپ ئادەملەرنى باي قىلغۇچىمىز؛ ھېچنېمىمىز يوق بولغىنى بىلەن، ئەمما ھەممىگە ئىگىدارمىز.□
11 سىلەرگە ئوچۇق-يورۇق سۆزلىدۇق، ئەي كورىنتلىقلار، بىزنىڭ باغرىمىز سىلەرگە كەڭ ئېچىلدى! □
12 سىلەر بىز تەرەپتىن قىسىلغان ئەمەس، لېكىن ئۆز ئىچ-باغرىڭلارنىڭ تارلىقىدىن قىسىلىسىلەر؛
13 ئەمدى ئادىل ئالماشتۇرۇشتا بولۇپ ـ)ئۆز پەرزەنتلىرىمگە سۆزلىگەندەك سۆزلەيمەن(ـ باغرىڭلارنى بىزگىمۇ كەڭ ئېچىڭلار.■

قاراڭغۇلۇققا ھەمراھ بولماڭلار

14 ئېتىقادسىزلار بىلەن بىر بويۇنتۇرۇققا چېتىلىپ تەڭسىزلىكتە بولماڭلار؛ چۈنكى ھەققانىيلىق ۋە قەبىھلىك ئوتتۇرىسىدا قانداقمۇ ئورتاقلىق بولسۇن؟ يورۇقلۇقنىڭ قاراڭغۇلۇق بىلەن قانداق ھەمراھلىقى بولسۇن؟ □ ■

■ **6:3** رىم. 13:14□ 1 كور. 32.10:
■ **6:4** 1 كور. 1:4□ 2 كور. 23.11:
□ **6:5** **»تۈنەشلەردە«** ـ دېمەك »تۈنەپ دۈۋا قىلىشلاردا.« باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۈيقۇسىزلىقلاردا.«
□ **6:7** **«...□□□□□□□□□□□□□□□ ئوڭ-سول قوللاردىكى قوراللىرى بىلەن...»** ـ بەلكىم زەرب قىلىنغان ھەم قوغدايدىغان روھىي قوراللارنى كۆرسىتىدۇ.
□ **6:9** **»نامسىز بولدۇق-يۇ، ئەمما مەشھورمىز«** ـ دۇنيادىكى »مەشھور«لاردىن بولمىسۇق، لېكىن خۇدا، پەرىشتىلەر ۋە جامائەتلەر تەرىپىدىن مەشھوردۇر، دېگەن مەنىدە دەپ قارايمىز. **»تەربىيىدە جازالاندۇق-يۇ، ئەمما ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنمىدۇق«** ـ »تەربىيىدە جازالاندۇق-يۇ...» دېگەنلىك باشقا بىر تەرجىمىسى »دەررە-قامچا يېدۇق-يۇ ...«.
بۇ مۇھىم سۆز توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **6:9** زەب. 18:118□ يەش. 19.26:
□ **6:10** **»نامرات بولغىنىمىز بىلەن، ئەمما كۆپ ئادەملەرنى باي قىلغۇچىمىز؛ ھېچنېمىمىز يوق بولغىنى بىلەن، ئەمما ھەممىگە ئىگىدارمىز«** ـ »نامرات بولغىنىمىز بىلەن،... ھېچنېمىمىز يوق بولغىنى بىلەن،...» ـ پاۋلۇس ۋە باشقا روسۇلار بۇ دۇنيانىڭ كۆزقارىشىدىن قارىغاندا شۇنداق كۆرۈنگەن بولسىمۇ، ئۇلار ھەرگىز ئۆزلىرىنى ئۇنداق ھېسابلىمايدۇ، بەلكى ئۆزلىرىنى ھەققىي بايلار)مەگگۇلۇك بايلىقلارغا ئىگە(دەپ سانايتى.
□ **6:11** **»سىلەرگە ئوچۇق-يورۇق سۆزلىدۇق، ئەي كورىنتلىقلار،...»** ـ گرېك تىلىدا »ئاغزىمىز سىلەرگە ئوچۇق، ئى كورىنتلىقلار،...».
■ **6:13** 1 كور. 14.4:
□ **6:14** **»ئېتىقادسىزلار بىلەن بىر بويۇنتۇرۇققا چېتىلىپ تەڭسىزلىكتە بولماڭلار«** ـ »قان.» 10:22 دە »ئېشەك ۋە كالىنى بىر بويۇنتۇرۇققا تەڭ قوشماڭلار« دېيىلىدۇ. تەڭسىزلىك بولغاچقا، ئىشەڭگەن ئادەم ۋە ئىشەڭگەن ئادەم تەڭ يۈك تارتمايدۇ، ھەتتا بىر-بىرىدىن باشقا يۈنۈلۈشكە تارتىدۇ. بۇ سۆزلەر پەقەت نىكاھقا ئاغلىق ئەمەس، تۇرلۇك ئەھۋاللاردا ئېتىقادسىز ئادەم بىلەن »ھەمبويۇنتۇرۇق« بولۇش چوڭ چاتاقلارنى چىقىرىدۇ، دېگەنلىكتۇر. **»...□□□□□□□□□□□□ ۋە قەبىھلىك ئوتتۇرىسىدا قانداقمۇ ئورتاقلىق بولسۇن؟»** ـ »قەبىھلىك« گرېك تىلىدا »قانۇنسىزلىق«، ئەمما بۇ »قانۇن« ھۆكۈمەتنىڭكى ئەمەس، خۇدانىڭ ھەققانىي تەلەپلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **6:14** قان. 2:7□ 1 سام. 5□1: 2؛ 1 پاد. 21:8□ 1 كور. 9:5□21:10 ئەف. 115:

15 مەسىھنىڭ بېلىئال بىلەن نېمە ئىناقلىقى بولسۇن؟ ئىشەنگۈچىنىڭ ئىشەنمىگۈچى بىلەن قانداق ئورتاق نېسىۋىسى
بولسۇن؟ □
16 خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ بۇتلار بىلەن قانداق بىرلىكى بولسۇن؟ چۈنكى سىلەر تىرىك خۇدانىڭ
ئىبادەتخانىسىدۇرسىلەر ـ خۇدانىڭ: »مەن ئۇلاردا تۇرىمەن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يۈرىمەن، ئۇلارنىڭ خۇداسى
بولىمەن ۋە ئۇلار مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ« دېگىنىدەك سىلەر ئۆزىڭىز ئىبادەتخانىسىدۇرسىلەر«؛ □ ■
17 شۇنىڭ ئۈچۈن »ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن چىقىپ كېتىڭلار، ماڭا ئايرىلىڭلار«، ـ دەيدۇ رەب، ـ »ھېچ ناپاك
نەرسىگە تەگمىگۈچى بولماڭلار«، »شۇندىلا مەن سىلەرنى قوبۇل قىلىمەن«، □ ■
18 ۋە: »مەن سىلەرگە ئاتا بولىمەن، سىلەر ماڭا ئوغۇل-قىزلىرىم بولىسىلەر« ـ دەيدۇ ھەممىگە قادىر بولغان رەب.□ ■

7

1 ئەمدى بۇ ۋەدىلەرگە مۇيەسسەر بولغاندىن كېيىن، ئى سۆيۈملۈكلەر، ئۆزىمىزنى ئەتلەردىكى ھەم روھتىكى ھەرخىل
پاسكىنىلىقتىن تازىلاپ، خۇدانىڭ قورقۇنچىدا ئۆزىمىزدە ئايان قىلىنغان پاك-مۇقەددەسلىكنى كامالەتكە يەتكۈزەيلى.

بىزنى قوبۇل قىلغايسىلەر!

2 بىزنى قوبۇل قىلغايسىلەر! بىز ھېچكىمگە زىيان-زەخمەت يەتكۈزمىدۇق، ھېچكىمنى نابۇت قىلمىدۇق، ھېچكىمدىن
پايدىلانمىدۇق.□
3 مۇشۇلارنى دەپ، سىلەرنى ئەيىبلىمەكچى ئەمەسمەن؛ چۈنكى مەن يۇقىرىدا ئېيتقىنىمدەك، سىلەر
قەلبىمىزدىدۇرسىلەركى، بىز سىلەر بىلەن بىللە ئۆلۈشكە، سىلەر بىلەن بىللە ياشاشقا تەييارمىز.■
4 سىلەرگە باغلىغان ئىشەنچىم زور، سىلەردىن بولغان پەخرىم زور؛ شۇنىڭ ئۈچۈن رىغبەت-تەسەللىگە تولدۇرۇلدۇم،
بارلىق جاپا-مۇشەققەتلىرىمىزدە خۇشاللىقىم ئېشىپ تاشتى.■
5 چۈنكى بەرھەق، ماكېدونىيەگە كىرگىنىمىزدىمۇ ئەتلىرىمىز ھېچ ئارام تاپالمايى، ھەرتەرەپتىن قىسىلىپ قالدۇق؛
سىرتىمىزدا جېدەل-كۈرەشلەر، ئىچىمىزدە قورقۇنچلار بار ئىدى.■
6 ئەمما چۈشكۈنلەرگە رىغبەت-تەسەللى بەرگۈچى خۇدا بىزگە تىتۇسنىڭ كېلىشى ئارقىلىق رىغبەت-تەسەللى بەردى؛■

□ **6:15 »مەسىھنىڭ بېلىئال بىلەن نېمە ئىناقلىقى بولسۇن؟«** ـ »بېلىئال« دېگەننىڭ ئىبرانىي تىلىدىكى مەنىسى »ئەرزىمەس، ئوسال« بولۇپ، شەيتاننىڭ يەنە بىر ئىسمى بولىدۇ.

□ **6:16 »مەن ئۇلاردا تۇرىمەن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يۈرىمەن، ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىمەن ۋە ئۇلار مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ«** ـ »لاۋ.» 12:26 ۋە »يەر.» 32:28، »ئەز.» 27:32نى كۆرۈڭ.

■ **6:16** مىس. 45:29□ لاۋ. 11-12:26□ يەر. 38:32□ ئەز. 27:37□ 1 كور. 16:3□ 19:6□ 10□7: 14؛ ئەف. 21:2□ ئىبر. 6:3□ 1 پېت. 52:

□ **6:17 »ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن چىقىپ كېتىڭلار، ماڭا ئايرىلىڭلار... ھېچ ناپاك نەرسىگە تەگمىگۈچى بولماڭلار«** ـ »يەش.» 11:52نى كۆرۈڭ. ئەسلىدە بۇ سۆزلەر ئىسرائىلغا بابىل ئىمپېرىيەسىدىكى كەپىپ-ساپا ۋە بۇتپەرەسلىكنى تاشلاپ چىقىشى ئۈچۈن ئېيتىلغان. **»شۇندىلا مەن سىلەرنى قوبۇل قىلىمەن«** ـ »ئەز.» 41:20نى كۆرۈڭ.

■ **6:17** يەش. 11:52□ ئەز. 34□41:20□ ۋەھ. 4.18:

□ **6:18 »مەن سىلەرگە ئاتا بولىمەن، سىلەر ماڭا ئوغۇل-قىزلىرىم بولىسىلەر«** ـ تەۋرات، «2□□□.» 14:7، »يەش.» 6:43، »يەر.» 9:31نى كۆرۈڭ. ■ **6:18** 2سام. 147□8: □ **7:2 «...□□□□□□□□ نابۇت قىلمىدۇق»** ـ بەلكىم ھەم ئىقتىسادىي جەھەتتىن ھەم ئېتىقاد جەھەتتىن ئېيتىلىدۇ.■ **7:3** 2 كور. 13.6□12□11: ■ **7:4** مات. 12:5□ روس. 41:5□ فىل. 17:2□ كول. 24.1: ■ **7:5** روس. 23.16□19: ■ **7:6** 2 كور. 4.1:

7 تاپقان رىغبەت-تەسەللىمىز پەقەت ئۇنىڭ كېلىشى ئارقىلىقلا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ سىلەردىن تاپقان رىغبەت-
تەسەللىسى ئارقىلىقمۇ بولدى؛ چۈنكى ئۇ سىلەرنىڭ بىزگە زارىقىپ تەلمۈرگىنىڭلارنى، سىلەرنىڭ ھەسرىتىڭلارنى،
سىلەرنىڭ ماڭا بولغان قىزغىن غەمخورلۇقۇڭلارنى ئېيتىپ بەردى؛ شۇنىڭ بىلەن مەن تېخىمۇ خۇشالالاندىم.□

8 چۈنكى گەرچە مەن سىلەرنى خېتىم بىلەن ئازابلىغان بولسامۇ، مەن ھازىر ئۇنىڭدىن پۇشايمان قىلمايمەن؛
لېكىن ئەسلىدە مەن شۇ خېتىمنىڭ سىلەرنى ئازابلىغىنىنى كۆرۈپ پۇشايمان قىلغانىدىم)ئەمەلىيەتتە، سىلەرنىڭ
ئازابلىنىشىڭلار قىسقىغىنە بىر مەزگىلا بولغان.(

9 ئەمما ھازىر شادلىنىمەن ـ ئازابلانغىنىڭلاردىن ئەمەس، بەلكى شۇ ئازابنىڭ سىلەرنى توۋا قىلدۇرغانلىقىدىن
شادلىنىمەن؛ چۈنكى سىلەرنىڭ ئازابلىنىشىڭلار خۇدانىڭ يولىدا ئىدى، شۇنىڭ بىلەن سىلەر بىزدىن ھېچ زىيان
تارتمىدىڭلار.

10 چۈنكى خۇدانىڭ يولىدا بولغان ئازاب-قايغۇ ئادەمنى ھەرگىز پۇشايمان قىلمايدىغان نىجاتقا باشلايدىغان توۋىغا ئېلىپ
باردۇ؛ ئەمما بۇ دۇنيادىكى ئازاب-قايغۇ ئادەمنى ئۆلۈمگە ئېلىپ باردۇ. ■

11 چۈنكى مانا، دەل مۇشۇ ئىش، يەنى خۇدانىڭ يولىدا ئازابلىنىشىڭلار، سىلەرگە شۇنچە كۆپ ئەستايىدىللىق،
ئۆزلىرىڭلارنى ئەيىبتىن نەقەدەر خالاس قىلىش، شۇنچە كۆپ غەزەپ، شۇنچە كۆپ قورقۇنچ، شۇنچە كۆپ
تەقەززالىق، شۇنچە كۆپ قىزغىنلىق ۋە جازالاشقا شۇنچە تەييار بولۇشنى ئېلىپ كەلدى! سىلەر بۇ ئىشنىڭ ھەر
تەرىپىدە ئۆزۈڭلارنىڭ ئەيىبتىن خالاس بولۇشۇڭلارنى ئىسپاتلىدىڭلار.□

12 ئەمدى سىلەرگە شۇ خەتنى يازغان بولسامۇ، ئۇ خەتنى زىيان-زەخمەت قىلغۇچى كىشى ئۈچۈن ئەمەس، يا كى
زىيان-زەخمەت قىلىنغۇچى كىشى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى خۇدا ئالدىدا بىزگە بولغان كۆڭۈلۈڭلاردىكى قىزغىنلىقىنىڭ
ئاراڭلاردا ئايان بولۇشى ئۈچۈن يازدىم. □

13 بۇ سەۋەبتىن بىز رىغبەت-تەسەللىگە ئېرىشتۇق. ۋە رىغبەت-تەسسەللىمىز ئۈستىگە بىز تىنىۋسىنىڭ خۇشاللىقى
تۈپەيلىدىن تېخىمۇ زور شادلاندۇق؛ چۈنكى ئۇنىڭ روھى سىلەر تەرىپىڭلاردىن يېڭىلاندى.

14 چۈنكى مەن سىلەر توغرا ئاڭلاردا بىرەر ئىشتا پەخىرلىنىپ ماختىغان بولسام، ئۇ ئىشتا ھېچ خىجىل قالدۇرۇلمىدىم؛
بەلكى سىلەرگە ئېيتقانلىرىمىزنىڭ ھەممىسى ھەققەت بولغىنىدەك، بىزنىڭ تىتۇسقا سىلەرنى پەخىرلىنىپ ماختىشىمىزمۇ
ھەققەت بولۇپ ئىسپاتلاندى.

15 ئۇ سىلەرنىڭ ئىتائەتمەنلىكىڭلارنى، سىلەرنىڭ ئۇنىڭدىن قانداق ئەيمەنگەن ۋە تىترىگەن ھالدا ئۇنى قارشى
ئالغىنىڭلارنى ئەسلىگىنىدە، ئۇنىڭ سىلەرگە باغلىغان ئىچ-باغرىدىكى مۇھەببەتلىرى تېخىمۇ ئېشىپ تاشىدۇ.

16 مەن سىلەرگە ھەر بىر ئىشتا ئىشەنچىم كامىل بولغانلىقىدىن شادلىنىمەن.

□ 7:7 **»چۈنكى ئۇ سىلەرنىڭ بىزگە زارىقىپ تەلمۈرگىنىڭلارنى... ئېيتىپ بەردى«** ـ »سىلەرنىڭ بىزگە زارىقىپ تەلمۈرگىنىڭلار« دېگەن سۆزلەردە »بىزگە« دېگەننى كىرگۈزدۇق. ئۇلارنىڭ »زارىقىپ تەلمۈرگىنى« خۇداغا بولۇشمۇ مۇمكىن ئىدى. **»سىلەرنىڭ ھەسرىتىڭلارنى، سىلەرنىڭ ماڭا بولغان قىزغىن غەمخورلۇقۇڭلارنى...«** ـ كورىنتلىقلارنىڭ ھەسرەتلىرى قاتارلىقلار روسۇل پاۋلۇسنىڭ ئىلگىرىكى بىر خېتىدىكى ئەيىبنى (4:2) قوبۇل قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن ئىدى.

■ 7:10 2سام. 13:12، مات. 75:26، لۇقا 13.18:

□ 7:11 **»خۇدانىڭ يولىدا ئازابلىنىشىڭلار... سىلەرگە...شۇنچە كۆپ غەزەپ، شۇنچە كۆپ قورقۇنچ، ... ئېلىپ كەلدى«!** ـ مۇشۇ يەردە »غەزەپ« بولسا بەلكىم گۈناھ سادىر قىلغان كىشىنىڭ قىلمىشىغا، شۇنداقلا تۈزلىرىنىڭ بۇ ئىشتا جاۋابكار ئەمەسلىكىگە قارىتىلغانىدى. »شۇنچە كۆپ قورقۇنچ« بولسا خۇدادىن بولغان قورقۇنچ. **»جازالاشقا شۇنچە شۇنچە تەييار بولۇش«** ـ تۈز گۈناھىدا چىڭ تۇرۇپ توۋا قىلىشنى رەت قىلغان قېرىنداشلارنى جامائەتتىن چىقىرىۋېتىشنى كۆرسىتىدۇ.

□ 7:12 **»بەلكى خۇدا ئالدىدا بىزگە بولغان كۆڭۈلۈڭلاردىكى قىزغىنلىقىنىڭ ئاراڭلاردا ئايان بولۇشى ئۈچۈن يازدىم«** ـ باشقا بىر كۆچۈرمىسى يېنىچە »بەلكى بىزنىڭ خۇدا ئالدىدا سىلەرگە بولغان قىزغىنلىقىمىزنىڭ ئايان بولۇشى ئۈچۈن يازدىم.« ئەمما كېيىنكى ئايەتلەرنى (16-13) ۋە 7:8نى كۆرگەندە، بىز ئالغان كۆچۈرمىسى توغرىدۇر.

8

مۇقەددەس بەندىلەر ئۈچۈن ئىئانە قىلىش

1 ئەمما، ئى قېرىنداشلار، بىز سىلەرگە خۇدانىڭ ماكېدونىيەدىكى جامائەتلەرگە بېغىشلىغان مېھىر-شەپقىتىنى ئايان
قىلماقچىمىز؛
2 ئۇلار زور ئېغىر جاپا-مۇشەققەتتە سىنالغىندا، قاتتىق نامرات ئەھۋالدا ئېشىپ تاشقان شادلىقى بىلەن ئۇلارنىڭ
ئوچۇق قوللۇقىنىڭ بايلىقى ئۇرغۇپ چىقتى؛
3 چۈنكى ئۇلارنىڭ كۈچىنىڭ بارىچە، ھەتتا كۈچىدىن ئارتۇق خەير-ساخاۋەت قىلغانلىقىغا ئۆزۈم گۇۋاھ. ئۇلار
ئىختىيارى بىلەن شۇنداق قىلىپ،
4 بىزدىن مۇقەددەس بەندىلەرگە شۇ يارىدەمدە بولۇشنىڭ بەختىگە ۋە شېرىكلىكىگە مۇيەسسەر بولۇشنى قاتتىق
ئۆتۈندى؛■
5 شۇنداق قىلىپ، ئۇلار كۈتكىنىمىزدەك ئەمەس، ئۆمىد قىلغىنىمىزدىن ئېشىپ ئۆزلىرىنى ئاۋۋال رەببگە، ئاندىن
خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن بىزگىمۇ بېغىشلىدى؛
6 شۇڭا، تىتۇس سىلەردە بۇ مېھىربانلىقنى باشلىغانىكەن، بىز تىتۇستىن سىلەرنى بۇنىڭغا ئىسپېداش قىلىپ ئۇنى ئادا
قىلىشقا ئۈتۈندۇق.
7 ئەمما سىلەر ھەر تەرەپتە، يەنى ئىشەنچتە، سۆزدە، بىلىمدە، تولۇق ئەستايىدىللىقتا ھەم بىزگە بولغان مېھىر-
مۇھەببىتىڭلاردا ئەۋزەل بولغىنىڭلاردەك، مۇشۇ مېھىرلىك ئىشتىمۇ ئۆزۈڭلارنى ئەۋزەل كۆرسىتىڭلار.□
8 مەن بۇ گەپ بىلەن سىلەرگە بۇيرۇق قىلماقچى ئەمەسمەن، بەلكى باشقىلارنىڭ قىزغىنلىقى ئارقىلىق
مۇھەببىتىڭلارنىڭ ھەققىيلىكىنى ئىسپاتلىماقچىمەن.
9 چۈنكى سىلەر رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتىنى بىلىسىلەر ـ گەرچە ئۇ باي بولسىمۇ، سىلەرنى دەپ
يوقسۇل بولدىكى، سىلەر ئۇنىڭ يوقسۇللۇقى ئارقىلىق بېيىتىلىسىلەر.
10 مەن بۇ توغرۇلۇق پىكرىمنى ئوتتۇرىغا قويىمەن ـ بۇ سىلەرگە پايدىلىق، چۈنكى سىلەر ئالدىنقى يىللا ئىئانە قىلىشتا
ۋە شۇنىڭغا ئىرادە باغلاشتا ياخشى باشلىدىڭلار. □
11 ئەمدى ھازىر ئۇنى ئادا قىلىڭلار، قىزغىن ئىرادە باغلىغىنىڭلاردەك، بار دۇنيايىڭلار بىلەن شۇ ئىشقا ئەمەل
قىلىڭلار.
12 چۈنكى خەير-ساخاۋەتكە بەل باغلىغۇچىغا نىسبەتەن، سوۋغىنىڭ خۇداغا يارىغۇدەك بولۇشى قولىدا يوققا ئەمەس،
بەلكى قولىدا بارىغا باغلىقتۇر. ■
13 چۈنكى بۇ باشقىلارنىڭ يۈكنى يېنىكلىتىمەن دەپ، ئۆزۈڭلارنى قىينا ئىلار دېگىنىم ئەمەس،
14 سىلەردە ئارتۇق بولغىنى ھازىرچە ئۇلارنىڭ كەم يېرىنى تولدۇرغىنىدەك، كۈنلەرنىڭ بىردە ئۇلاردا ئارتۇق
بولغىنى سىلەرنىڭ كەم يېرىڭلارنى تولدۇرىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن تەڭلىشىدۇ.
15 خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا: »كۆپ يىغقانلارنىڭكىدىن ئېشىپ قالمىدى، ئاز يىغقانلارنىڭكىمۇ كەملىك
قىلمىدى« دەپ يېزىلغاندەك بولغاي.□ ■

تىتۇسنىڭ ۋە خىزمەتداشلىرىنىڭ ۋەزىپىسى

■ **8:4** روس. 29:11□ رىم. 26:15□ 1 كور. 2:16□ 2 كور. 1.9:

□ **8:7** **»بىزگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىڭلاردا...»** ـ باشقا بىر كۆچۈرۈلمىدە: »بىزنىڭ سىلەرگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىمىزدە...» دېيىلدۇ.)بۇ
كۆچۈرمە توغرا بولسا مەنىسى بەلكىم: »بىزنىڭ سىلەرگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىمىزدىن ئىلھام-تەسەللى ئالغانلىقىڭلار«نى كۆرسەتسە كېرەك.(

□ **8:10** **»سىلەر ئالدىنقى يىللا ئىئانە قىلىشتا ۋە شۇنىڭغا ئىرادە باغلاشتا ياخشى باشلىدىڭلار«** ـ «1□□□.» 2:16نى كۆرۈڭ. ■ **8:12** پەند.
28:3□ مات. 43:12□ لۇقا 3:21□ 1 پېت. 10.4: □ **8:15** **»كۆپ يىغقانلارنىڭكىدىن ئېشىپ قالمىدى، ئاز يىغقانلارنىڭمۇ كەملىك قىلمىدى«**
ـ »مىس.» 18:16. ■ **8:15** مىس. 18.16:

16 ئەمما تىتۇسنىڭ قەلبىگە سىلەرگە بولغان كۆيۈمۈمگە ئوخشاش كۆيۈمنى سالغان خۇداغا تەشەككۇرلەر بولغاي؛
17 چۈنكى ئۇ دەرھەققەت بىزنىڭ ئىلتماسىمىزنى قوبۇل قىلغىنى بىلەن، ئۆزىنىڭ سىلەرگە كۆچلۈك كۆيۈمى بولغاچقا، ئۇ ئۆزلۈكىدىن يېنىڭلارغا باردى؛
18 ئەمما بىز ئۇنىڭغا بارلىق جامائەتلەر ئارىسىدا خۇش خەۋەر خىزمىتىدە تەرىپلەنگەن قېرىنداشنى ھەمراھ قىلىپ ئەۋەتتۇق؛
19 شۇنىڭدەك ئۇ پەقەت شۇ تەرەپتىلا ئەمەس، بەلكى جامائەتلەر تەرىپىدىن بۇ خەيرلىك ئىشتا بىزگە ھەمسەپەر بولۇشقا تاللىۋېلىنغاندى. ئەمدى بىز بۇ خەير-ساخاۋەتنى بولسا، رەبنىڭ شان-شەرىپىنى ھەم يارىدەمدىكى قىزغىنلىقىمىزنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ئۇنى يەتكۈزۈش خىزمىتىدە بولىمىز؛
20 شۇنداق قىلىپ بىز بۇ مول سوۋغىنى مەسئۇل بولۇپ يەتكۈزۈشتە ھەرقانداق ئادەمنىڭ بىزنىڭ ئۈستىمىزدىن تۆھمەت قىلماسلىقى ئۈچۈن ئېھتىيات قىلىمىز.
21 چۈنكى بىز پەقەت رەبنىڭ ئالدىدىلا ئەمەس، بەلكى ئىنسانلارنىڭ كۆز ئالدىدىمۇ ئىشىمىزنى دۇرۇس قىلىشقا كۆڭۈل بۆلۈپ كېلىۋاتىمىز. □ ■
22 بىز يەنە ئۇلار بىلەن بىللە كۆپ ئىشلاردا ئىنتايىن ئەستايىدىللىقى نۇرغۇن قېتىم ئىسپاتلانغان قېرىنداشنى ئەۋەتمەكچىمىز؛ ھازىر ئۇنىڭ سىلەرگە باغلىغان زور ئىشەنچى تۈپەيلىدىن ئۇنىڭ ئىنتايىن ئەستايىدىللىقى تېخىمۇ كۈچلۈك بولدى.
23 تىتۇس توغرۇلۇق سوئاللار بولسا ئۇ مېنىڭ ھەمراھىم ۋە خىزمىتىگىلاردا بولغان ھەمكارىمدۇر؛ باشقا ئىككى قېرىنداشىمىز بولسا، ئۇلار جامائەتلەرنىڭ ئەلچىلىرى، مەسىھنىڭ شان-شەرىپىدۇر.
24 شۇڭا، جامائەتلەرنىڭ كۆز ئالدىدا مۇھەببىتىگىلارنىڭ ئىسپاتىنى، شۇنداقلا بىزنىڭ سىلەردىن پەخىرلىنىشلىرىمىزنىڭ بىكار ئەمەسلىكىنى ئۇلارغا كۆرسىتىگىلار.

9

ھەدىيەنى تەييارلاش ـ سىخىي بولۇشقا ئۈندەش

1 چۈنكى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ بۇ يارىدەم خىزمىتى توغرۇلۇق سىلەرگە يەنە يېزىشىمنىڭ ھاجىتى يوق.■
2 چۈنكى مەن سىلەرنىڭ بۇ ئىشقا قاتتىق بەل باغلىغىنىگلارنى بىلىمەن؛ مەن بۇ توغرۇلۇق: ئاخايادىكلەر ئۆتكەن يىلدىن بېرى خەير-سەدىقە بېرىشكە تەييار تۇرۇۋاتىدۇ، دەپ ماكېدونىيەدىكى قېرىنداشلارغا پەخىرلىنىپ ماختاپ كەلمەكتىمەن، شۇنىڭ بىلەن سىلەرنىڭ قىزغىنلىقىگىلار ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ خەير-سەدىقە بېرىشىگە تۈرتكە بولدى.□
3 لېكىن قېرىنداشلارنى ئەۋەتىشتىكى مەقسىتىم سىلەرنىڭ توغرا كېلىدىغان پەخىرلىنىپ ماختىشىمنىڭ بۇ ئىشلاردا بىھۇدە ئىش بولۇپ قالماسلىقى، سىلەرنىڭ دېگىنىمدەك تەييار بولۇپ تۇرۇشۇڭلار ئۈچۈندۇر.□
4 مۇبادا ماكېدونىيەدىكىلەر مەن بىلەن بىللە بارغىنىدا، سىلەر تەييارلىقسىز بولسا كېلىلار، بۇ ئىشەنچىمىز ۋەجىدىن بىز خىجالەتكە قالدۇرۇلىمىز، سىلەر سۆزسىز شۇنداق بولىسىلەر.

□ **8:21** »چۈنكى بىز پەقەت رەبنىڭ ئالدىدىلا ئەمەس، بەلكى ئىنسانلارنىڭ كۆز ئالدىدىمۇ ئىشىمىزنى دۇرۇس قىلىشقا كۆڭۈل بۆلۈپ كېلىۋاتىمىز« ـ تەۋرات، »پەند.» 4:3نى كۆرۈڭ.
■ **8:21** رىم. 17:12.
■ **9:1** روس. 29:11؛ رىم. 26:15؛ 1 كور. 2:16؛ 2 كور. 4:8.
□ **9:2** »مەن بۇ توغرۇلۇق: ئاخايادىكلەر ئۆتكەن يىلدىن بېرى خەير-سەدىقە بېرىشكە تەييار تۇرۇۋاتىدۇ، دەپ ... پەخىرلىنىپ ماختاپ كەلمەكتىمەن« ـ كورىنت شەھىرى ئاخايا ئۆلكىسىدە ئىدى. □ **9:3** »قېرىنداشلارنى ئەۋەتىشتىكى مەقسىتىم...» ـ »قېرىنداشلار« يەنى تىتۇس ھەم يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ئىككى قېرىنداش.

5 شۇ سەۋەبتىن مەن قېرىنداشلاردىن يېنىڭلارغا بېرىپ سىلەردىن بۇ ۋەدە قىلغان خەيرلىك ئىشنى ئالدىنئالا تەييارلاپ
پۈتتۈرۈشنى ئۆتۈنۈشنى زۆرۈر دەپ ھېسابلىدىم؛ شۇنداقلا بۇ سىلەردىن بىرەر نەرسە ئۈندۈرىۋېلىش بولمىسۇن، بەلكى
مېھرىبانلىقلاردىن بولسۇن.
6 ئەمما بۇنى ئەسلەڭلار: بېخىللىق بىلەن ئاز تېرىغان ئاز ئالدۇ، ئوچۇق قوللۇق بىلەن تېرىغىنى مول ئالدۇ.□ ■
7 ھەر ئادەم ھېچ قېينىلىپ قالماي ياكى مەجبۇرەن ئەمەس، بەلكى ئۆز كۆڭلىدە پۈككىنىچە بەرسۇن؛ چۈنكى
خۇدا خۇشاللىق بىلەن بەرگۈچىنى ياخشى كۆرىدۇ.■
8 ئەمما خۇدا ھەربىر ئىلتىپات-شاپائەتنى سىلەرگە ئېشىپ تاشتۇرۇشقا قادىردۇر؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر ھەردائىم
ھەرتەرەپتە ھەر ئېھتىياجقا تەييار قۇۋۋەتلىنىسىلەر، كەڭچىلىكتە تۇرۇپ قوللىرىڭلار ھەرخىل گۈزەل ئىشقا
يېتىدۇ.□
9 مۇقەددەس يازمىلاردا پۈتۈلگىنىدەك: ـ
»ئۇ ئۆزىنىڭكىنى تارقاتقان،
ئۇ يوقسۇللارغا سەدىقە بەرگەن؛
ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى مەڭگۈگە تۇرىدۇ.«□ ■
10 ئەمدى تېرىغۇچىغا تېرىغىلى ئۇرۇق، يېگىلى نان ئاتا قىلغۇچى سىلەرنىڭ تېرىيدىغان ئۇرۇقلىرىڭلارنى تەمىنلەپ مول
قىلدۇ، ھەققانىيلىقىڭلارنىڭ ھوسۇل-مېۋىلىرىنى كۆپەيتىدۇ. □
11 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ھەرقانداق ئەھۋالدا قولى ئوچۇق بولۇشقا ھەر تەرەپتە بېيىتىلىسىلەر، شۇنىڭدەك بۇ ئىش بىز
ئارقىلىق خۇداغا كۆپ تەشەككۇرلەرنى ئېلىپ باردۇ؛ □
12 چۈنكى بۇ خەيرلىك خىزمەتنى ئادا قىلىش پەقەت مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ ھاجەتلىرىنى قاندۇرۇپلا قالماي،
كۆپ كىشىلەرنىڭ خۇداغا يەتكۈزگەن تەشەككۇرلىرىنى ئېشىپ تاشتۇرىدۇ. □
13 بۇ يارەدەم خىزمىتى ئۆزلىرىڭلارنىڭ مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىنى ئېتىراپ قىلىشىڭلاردىكى مېۋە بولغان
ئىتائەتمەنلىكىڭلارغا دەلىل-ئىسپات بولىدۇ، شۇنداقلا سىلەرنىڭ مۇشۇ ھاجەتمەن بەندىلەرگە، شۇنداقلا بارلىق
ئادەملەرگە كۆرسەتكەن ئوچۇق قوللۇق سېخىيلىقىڭلاردىن ئۇلار خۇدانى ئۇلۇغلايدۇ.
14 ۋە خۇدانىڭ سىلەردە تاشقىنلاتقان ئاجايىب مېھر-شەپقىتى تۈپەيلىدىن، ئۇلار سىلەر ئۈچۈن دۇئا-تىلاۋەت
قىلغىنىدا، ئۇلار سىلەرگە تەلپۈنۈپ قاتتىق سېغىنىپ ئەسلەيدۇ. □
15 ئۇنىڭ تىل بىلەن ئېپادىلىگۈسىز ئاجايىب سوۋۇغىسى ئۈچۈن خۇداغا تەشەككۇر بولغاي!

□ **9:6 »ئوچۇق قوللۇق بىلەن تېرىغىنى مول ئالدۇ«** ـ ياكى »بەركەتلەپ تېرىغىنى بەركەتلىنىپ ئالدۇ.«

■ **9:6** پەند. 24:11□ گال. 7.6:

■ **9:7** مىس. 2:25□ 5:35□ قان. 7:15□ رىم. 8.12:

□ **9:8 »كەڭچىلىكتە تۇرۇپ قوللىرىڭلار ھەرخىل گۈزەل ئىشقا يېتىدۇ«** ـ »كەڭچىلىكتە تۇرۇپ« گرېك تىلىدا »ئېشىپ تاشقىنلىنىپ« دەپ ئېپادىلىنىدۇ.

□ **9:9 »ئۇ ئۆزىنىڭكىنى تارقاتقان، ئۇ يوقسۇللارغا سەدىقە بەرگەن؛ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى مەڭگۈگە تۇرىدۇ«** ـ »زەب.» 9:112.

■ **9:9** زەب. 9112:

□ **9:10 »ئەمدى تېرىغۇچىغا تېرىغىلى ئۇرۇق، يېگىلى نان ئاتا قىلغۇچى سىلەرنىڭ تېرىيدىغان ئۇرۇقلىرىڭلارنى تەمىنلەپ مول قىلدۇ،...«** ـ »تېرىيدىغان ئۇرۇقلىرىڭلار« ھەرخىل كۆچەت مەندە بولۇپ، »ھاجەتمەنلەرگە تېخىمۇ مەردلىك بىلەن خەيرلىك قىلىش پۈرسەتلىرى«، »باشقىلارغا ياخشىلىق قىلىش پۈرسەتلىرى« دېگەندەك مەنىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇلارنىڭ »مېۋىلىرى« بولسا، باشقىلارنى ئېتىقادقا كەلتۈرۈش، ئېتىقادچىلارنى رىغبەتلەندۈرۈش قاتارلىق ھەرخىل ئېسىل نەتىجىلەرنى كۆرسىتىدۇ ـ 12-11 ئايەتنى كۆرۈڭ.

□ **9:11 »شۇنىڭ بىلەن سىلەر ھەرقانداق ئەھۋالدا قولى ئوچۇق بولۇشقا ھەر تەرەپتە بېيىتىلىسىلەر، شۇنىڭدەك بۇ ئىش بىز ئارقىلىق خۇداغا كۆپ تەشەككۇرلەرنى ئېلىپ باردۇ«** ـ ئىتائەت پېرۋىسالېمدىكى ئېتىقادچىلارغا تاپشۇرۇلغاندا، ئۇلار خۇداغا كۆپ تەشەككۇر بىلدۈردۈ، ئەلۋەتتە، شۇنداقلا باشقا جامائەتلەرمۇ ئۇ ئىشنى ئاگلاپ شۇنداق قىلىدۇ.

□ **9:12 »بۇ خەيرلىك خىزمەتنى ئادا قىلىش«** ـ »ئادا قىلىش« مۇشۇ يەردە گرېك تىلىدا: »(كاھىنلار(قۇربانلىق قىلغاندەك ئادا قىلىش.«

□ **9:14 »ۋە خۇدانىڭ سىلەردە تاشقىنلاتقان ئاجايىب مېھر-شەپقىتى تۈپەيلىدىن، ئۇلار سىلەر ئۈچۈن دۇئا-تىلاۋەت قىلغىنىدا، ئۇلار سىلەرگە تەلپۈنۈپ قاتتىق سېغىنىپ ئەسلەيدۇ«** ـ »رىم.» 27-26:15دىن كۆرۈندۇكى، كورىنتتىكى)ئاقايىدىكى(جامائەتلەر پاۋلۇسنىڭ ئۇنۇتۇنۇشلىرىنى ئاخىر قوبۇل قىلىپ چوڭ ئىتائەت تېپىلاپ، پېرۋىسالېمغا ئەۋەتكەنىدى.

10

پاۋلۇسنىڭ روسۇللۇق ھوقۇقىنى ئاقلىشى

1 ئەمما ئۆزۈم، سىلەر بىلەن بىللە بولغاندا مۇئامىلىسى يۇمشاق، لېكىن سىلەردىن ئايرىلغاندا سىلەرگە قارىتا قاتتىق
قوللۇق دەپ قارالغان مەنكى پاۋلۇس مەسىھنىڭ يۇۋاش-مۆمىنلىكى ۋە مۇلايىملىقى بىلەن سىلەردىن ئۆتۈنۈمەن،□
2 ـ شۇنى تەلەپ قىلىمەنكى، يېنىكلارغا بارغىنىمدا، بىزنى »ئەتلەر بويىچە ماڭغانلار«! دەپ گۇمان بىلەن
قارايدىغان بەزىلەرگە قارىتا ئويلىغىنىمدەك قاتتىق قوللۇق قىلىشقا مېنى مەجبۇر قىلماڭلار؛□
3 گەرچە بىز ئىنسانىي ئەتلەردە يۈرسەكمۇ، بىز ئەتلەر بويىچە جەڭ قىلمايمىز.□
4 چۈنكى جەڭ قوراللىرىمىز ئەتكە تەۋە قوراللار ئەمەس، بەلكى خۇدا تەرىپىدىن قورغان-ئىستىھكاملارنى گۇمران
قىلىش كۈچىگە ئىگە قىلىنغان قوراللاردۇر؛□ ■
5 بىز ئۇلار بىلەن بەس-مۇنازىرىلەرنى ۋە خۇدانى تونۇشقا قارشىلىشىشقا تۇرغان ھەرقانداق ھاكاۋۇر توسالغۇنى
گۇمران قىلىمىز، شۇنداقلا ھەربىر ئوي-خىيالىلارنى مەسىھكە بېقىندۇرۇپ ئىتائەت قىلىشقا كەلتۈرىمىز؛□
6 سىلەر تولۇق ئىتائەت قىلغاندىن كېيىن، ئاراكلاردا قانداق ئىتائەتسىزلىك قالغان بولسا بۇلارنى جازالاشقا
تەييارمىز.□
7 سىلەر پەقەت كۆز ئالدىڭلاردىكى ئىشلارغىلا قارايدىكەنسىلەر. ئەگەر بىرسى ئۆزىنى مەسىھكە تەۋەمەن دەپ
قارىسا، ئۇ يەنە شۇنىڭ ئۈستىگە ئويلانسۇنكى، ئۇ مەسىھكە تەۋە بولغىنىغا ئوخشاش، بىزمۇ ئۇنىڭغا تەۋەدۇرمىز.□
8 چۈنكى، رەب تەرىپىدىن سىلەرنى نابۇت قىلىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئېتىقادىڭلارنى قۇرۇش ئۈچۈن بىزگە
ئامانەت قىلىنغان ھوقۇقىمىز توغرۇلۇق تېخىمۇ كۆپ زىيادىرەك ماختانسامۇ، بۇنىڭدا ھېچ يەرگە قاراپ قالمايمەن؛
9 ئەمدى مەن پەقەت خەتلەردىلا سىلەرنى قورقاتماقچى ئەمەسمەن؛
10 چۈنكى بەزىلەر: »ئۇنىڭ خەتلىرى دەرۋەقە ۋەزىنلىك ھەم كۈچلۈك؛ لېكىن ئۇ يېتىپ كەلگەندە سالاپەتسىز،
گېپىنىڭ ئۇتامى يوق بولىدۇ« دېيىشىدۇ.
11 ئەمدى بۇنداق خىيال قىلغۇچىلار شۇنى بىلسىۇنكى، بىز يىراقتا بولغىنىمىزدا خەتلەردىكى سۆزىمىز قانداق
بولغان بولسا بىز يېتىپ بارغىنىمىزدا ئەمەلىيىتىمىزمۇ شۇنداق بولىدۇ.
12 چۈنكى بىز ئۆزىمىزنى ئۆزىنى قالتىس چاغلايدىغانلار بىلەن بىر قاتارغا قويۇشقا ياكى ئۇلار بىلەن سېلىشتۇرۇشقا
پېتىنمايمىز؛ شۇنداق كىشىلەر ئۆزلىرىنى ئۆزلىرىنىڭ ئۆلچىمى بىلەن ئۆلچەپ، ئۆزلىرىنى ئۆزلىرى بىلەن سېلىشتۇرىدىغان
بولۇپ، ھەقىقەتەن ئەقلىسىزلاردىندۇر. ■

□ **10:1 »مەسىھنىڭ يۇۋاش-مۆمىنلىكى ۋە مۇلايىملىقى بىلەن...«** ـ شۇ دەۋردىكى ھەربىي ئىشلاردا »ياۋاش-مۆمىنلىك ھەم مۇلايىملىق« دېگەنلىك» كەڭلىك ھەم رەھىمدىللىق« دېگەن باشقا مەنىنىمۇ بىلدۈرىدۇ.

□ **10:2 »بىزنى »ئەتلەر بويىچە ماڭغانلار«! دەپ گۇمان بىلەن قارايدىغان بەزىلەرگە قارىتا ئويلىغىنىمدەك قاتتىق قوللۇق قىلىشقا مېنى مەجبۇر قىلماڭلار«** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئايان بولىدۇكى، »ئەتلەر بويىچە ماڭغانلار« دېگەن ئىبارە، »ئىنسانىي)خۇدانىڭكى ئەمەس، بەلكى گۇناھكارلارنىڭ(كۆز-قاراشلار بويىچە ماڭغانلار«نى بىلدۈرىدۇ.

□ **10:3 » گەرچە بىز ئىنسانىي ئەتلەردە يۈرسەكمۇ، بىز ئەتلەر بويىچە جەڭ قىلمايمىز«** ـ ئايەتتىكى »جەڭ« ئەڭ مۇھىم جەڭ، يەنى روھىي جەڭنى كۆرسىتىدۇ، ئەمەلىيەتتە. »ئەتلەر بويىچە« يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. مەنىسى: »بۇ دۇنياغا ياشىساقمۇ، بۇ دۇنيانىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرى بويىچە ياشايدىغانلاردەك)روھىي(جەڭ قىلمايمىز.«

□ **10:4 »چۈنكى جەڭ قوراللىرىمىز ئەتكە تەۋە قوراللار ئەمەس، بەلكى خۇدا تەرىپىدىن قورغان-ئىستىھكاملارنى گۇمران قىلىش كۈچىگە ئىگە قىلىنغان قوراللاردۇر«** ـ »ئەتكە تەۋە قوراللار« بولسا بۇ دۇنياغا خاس قوراللار، يەنى قىلىچ، ئوقيا قاتارلىقلارنى كۆرسىتىدۇ.

■ **10:4** يەر. 10:1□ ئەف. 6.18-13:

□ **10:5 »بەس-مۇنازىرىلەر«** ـ ياكى »بىدئەت سەپسەتىلىرى.«

□ **10:6 »سىلەر تولۇق ئىتائەت قىلغاندىن كېيىن«** ـ 5-ئايەتتە ئېيتىلغاندەك، مەسىھكە ئىتائەت قىلىش، ئەلۋەتتە. **»ئاراكلاردا قانداق ئىتائەتسىزلىك قالغان بولسا بۇلارنى جازالاشقا تەييارمىز«** ـ »جازالاشقا تەييار« توغرۇلۇق 3-13:2 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **10:7 »سىلەر پەقەت كۆز ئالدىڭلاردىكى ئىشلارغىلا قارايدىكەنسىلەر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »كۆز ئالدىدىكى ئىشلارغا ئوبدان قاراپ بېقىڭلار.«! ■ **10:12** 2 كور. 1:3□ 12.5:

13 بىز ئەمدى ئۆزىمىزگە بىكىتلىگەن ئۆلچەمدىن ھالقىپ ماختىنىپ يۈرگىنىمىز يوق. بىز بەلكى ھەممنى ئۆلچىگۈچى
خۇدا بىزگە بىكىتكەن خىزمەت دائىرىسىدىكى ئۆلچەم، يەنى سىلەرنىڭ خىزمىتىگىلارغىمۇ يېتىدىغان ئۆلچەم بىلەن
پەخىرلىنىمىز. □ ■
14 چۈنكى ئۆلچىمى سىلەرنىڭ خىزمىتىگىلارغا يەتمەيدىغان كىشىلەردەك، خىزمىتىگىلاردا بولغىنىمىزدا دائىرىمىزدىن
ھالقىپ كەتمەيمىز، چۈنكى بىز مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزۈشتە بىرىنچى بولۇپ يېتىگىلارغىمۇ كەلدۇق.
15 بىز خىزمەت دائىرىمىزدىن ھالقىپ، باشقىلارنىڭ سىگىدۇرگەن جاپا-ئەجىرلىرى بىلەن ماختانغىنىمىز يوق؛ لېكىن
بىز سىلەرنىڭ ئىمان-ئېتىقادىگىلار ئۆسكەنسېرى ئاراگىلاردىكى خىزمىتىمىز بىزگە بىكىتلىگەن دائىرىمىز ئىچىدە تېخىمۇ
زىيادە كېڭەيتىلىشۇن دەپ ئۈمىد قىلىمىز؛
16 شۇنداق بولغاندا، بىز سىلەردىن تېخىمۇ يىراق يەرلەرگە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈپ جاكارلايدىغان بولىمىز،
تەييارغا ھەييار بولۇپ، باشقىلارنىڭ دائىرىسىدىكى خىزمەت ئەجرى بىلەن ماختىنىش بىزگە يات. □
17 ئەمما »پەخىرلىنىپ ماختىغۇچى بولسا رەبدىن پەخىرلىنىپ ماختىشى كېرەك.«! □ ■
18 چۈنكى ئۆزىنى تەرىپلىگۈچى ئەمەس، بەلكى رەب تەرىپلىگەن كىشى ھەققەتەن لاياقەتلىكتۇر.■

11

ئۆزىنى »روسۇل« دەپ ئاتىۋالغانلاردىن ھېزى بولۇڭلار!

1 ماختانغان بۇ ئازغىنە ئەخمەقلىكىمغا سەۋرچان بولغايسىلەر! ئەمدى سىلەر ماڭا سەۋرچانلىق قىلىپ كېلىۋاتىسىلەر.
2 چۈنكى مەن خۇدادىن كەلگەن ئوتلۇق مۇھەببەت بىلەن سىلەرنى ئازدۇرۇشلاردىن ھەسەت قىلىمەن؛ چۈنكى
قىزنى بىر ئەرگىلا ياتلىق قىلغاندەك، مەن سىلەرنى مەسىھكىلا پاك قىز سۈپىتىدە ھازىر بولۇشقا ۋەدىلەشتۈرگەنمەن.■
3 ئەمما يىلان ھاۋۋانىمىزنى ھىيلىگەرلىكى بىلەن ئازدۇرغاندەك، ئوي-كۆڭۈلۈڭلار مەسىھكە باغلانغان سەممىي، ساپ
ۋاپالىقتىن ئېزىپ بۇلغىنىشى مۇمكىن دەپ ئەنسىرەيمەن.■
4 چۈنكى بىرسى كېلىپ بىز سىلەرگە ھېچ جاكارلاپ باقمىغان باشقا بىر ئەيسانى جاكارلىسا، ياكى قەلبىڭلاردىن
ئورۇن بەرگەن روھنىڭ ئورنىغا باشقا بىر روھقا ئورۇن بەرسەڭلار ۋە سىلەر قوبۇل قىلغان خۇش خەۋەردىن
باشقا بىر »خۇش خەۋەر«نى قوبۇل قىلساڭلار، سىلەر بۇ ئىشلارغا ئاجايىب سەۋر-تاقەت بىلەن ئۆتۈۋېرىشىڭلار
مۇمكىن!□ ■

□ **10:13** »بىز ئەمدى ئۆزىمىزگە بىكىتلىگەن ئۆلچەمدىن ھالقىپ ماختىنىپ يۈرگىنىمىز يوق« ـ »ئۆزىمىزگە بىكىتلىگەن ئۆلچەم« ـ دېمەك، خۇدا پاۋلۇس ۋە بارناباسقا خۇش خەۋەر جاكارلاشتىكى ھەمدە جامائەتلەرنى قۇرۇشتىكى خىزمەتنىڭ دائىرىسىنى بىكىتكەن ئۆلچەم. »سىلەرنىڭ خىزمىتىگىلارغىمۇ يېتىدىغان ئۆلچەم« ـ گېرىك تىلىدا »سىلەرگە يەتكەن ئۆلچەم.«

■ **10:13** ئەف. 7:4.

□ **10:16** »تەييارغا ھەييار بولۇپ، باشقىلارنىڭ دائىرىسىدىكى خىزمەت ئەجرى بىلەن ماختىنىش بىزگە يات« ـ كورىنتتىكى جامائەت ئاراسىدىكى »ساختا روسۇللار« دەل شۇنداق ئىش قىلىۋاتاتتى، ئۇلار پاۋلۇس ئەجىر سىڭدۈرگەن كورىنتلىقلاردىن »بىزنىڭ ئەجرىمىز« دەپ ماقتانماقتا ئىدى.

□ **10:17** »پەخىرلىنىپ ماختىغۇچى بولسا رەبدىن پەخىرلىنىپ ماختىشى كېرەك«! ـ »يەر.» 24:9.

■ **10:17** يەش. 16:65 يەر. 9:23-22 1 كور. 31.1:

■ **10:18** پەند. 2.27:

■ **11:2** لاۋ. 13.21:

■ **11:3** يار. 4:3 يۇھ. 44.8:

□ **11:4** »چۈنكى بىرسى كېلىپ بىز سىلەرگە ھېچ جاكارلاپ باقمىغان باشقا بىر ئەيسانى جاكارلىسا، ياكى قەلبىڭلاردىن ئورۇن بەرگەن روھنىڭ ئورنىغا باشقا بىر روھقا ئورۇن بەرسەڭلار ۋە سىلەر قوبۇل قىلغان خۇش خەۋەردىن باشقا بىر »خۇش خەۋەر«نى قوبۇل قىلساڭلار، سىلەر بۇ ئىشلارغا ئاجايىب سەۋر-تاقەت بىلەن ئۆتۈۋېرىشىڭلار مۇمكىن«! ـ بۇ ئىنتايىن تەنىلىك، كىنايىلىك كىنايە گەپ، ئەلۋەتتە. پاۋلۇس ئۇلارنىڭ ئەھۋالىدىن خېلى ئەنسۈۋاتىدۇ.
»سىلەر بۇ ئىشلارغا ئاجايىب سەۋر-تاقەت بىلەن ئۆتۈۋېرىشىڭلار مۇمكىن«! دېگەنىنىڭ باشقا بىر خىل تەرجىمىسى »سىلەر شۇنىڭغا سەۋر-تاقەت بىلەن ئۆتۈۋېرەمسىلەركىن دەيمەن.«!

■ **11:4** گال. 8.1:

5 ھالبۇكى، مەن تۆزۈمنى ھەرقانداق ئىشتا ئاشۇ »قالتىس ئۇلۇغ روسۇللار«دىن كەم ساناميەن!□
6 گەرچە مېنىڭ گەپ-سۆزلىرىم ئاددىي بولسىمۇ، بىلىم جەھەتتە مەن ئۇنداق ئەمەس؛ بىز قىلىۋاتقان ھەربىر
ئەمەللىرىمىزدە بۇنى سىلەرگە ھەر جەھەتتىن ئىسپاتلاپ روشەن قىلدۇق.□
7 ئەمدى مەن سىلەرنى كۆتۈرۈلسۇن دەپ تۆزۈمنى تۆۋەن تۇتۇپ، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى ھەق تەلەپ قىلماي
جاكارلاپ گۈناھ قىلدىممۇ؟□ ■
8 مەن سىلەرنىڭ خىزمىتىگىلاردا بولۇشقا باشقا جامائەتلەردىن بۇلاپ-تالاپ، ئۇلارنىڭ ياردىمنى قوبۇل
قىلدىم.□ ■
9 سىلەر بىلەن بىللە بولغان ۋاقىتلىرىمدا، ھاجەتمەن بولغان بولسامۇ، مەن ھېچكىمگە ئېغىرىمنى سالغان ئەمەس)چۈنكى
ماكېدونىيەدىن كەلگەن قېرىنداشلار مېنىڭ كەم-كۈتەمنى تولۇقلاپ بەردى(؛ ھەرقانداق ئىشتا تۆزۈمنى سىلەرگە
يۈك بولۇپ قېلىشتىن ساقلاپ كەلدىم ۋە بۇنىڭدىن كېيىنمۇ شۇنداق قىلىمەن. ■
10 مەسىھنىڭ ھەقىقىتى مەندە راست بولغاندەك، ئاقايا يۇرتلىرىدا ھېچكىممۇ مېنى مۇشۇ ماختىنىشتىن توسۇمايدۇ!
□
11 نېمە ئۈچۈن؟ سىلەرنى ياخشى كۆرمىگەنلىكىم ئۈچۈنمۇ؟! خۇدا بىلىدۇ!
12 لېكىن بىزگە ئوخشاش ھېسابلىنىش پۇرسىتىنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ پۇرسىتىنى مەھرۇم قىلىش ئۈچۈن، شۇنىڭدەك
ئۇلار ماختىنىدىغان ئىشلاردا ھەقىقەتەن بىزگە ئوخشاش بولسۇن دەپ، مەن نېمە قىلىۋاتقان بولسام شۇنى قىلىۋېرىمەن.
□
13 چۈنكى بۇنداق كىشىلەر ساختا روسۇللار، ئالدامچى خىزمەتكارلار، مەسىھنىڭ روسۇللىرىنىڭ قىياپىتىگە
كىرىۋالغانلاردۇر.
14 بۇ ئىش ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى شەيتان تۆزىمۇ نۇرلۇق بىر پەرىشتىنىڭ قىياپىتىگە كىرىۋالىدۇ.
15 شۇڭا ئۇنىڭ خىزمەتچىلىرىنىڭمۇ تۆزلىرىنى ھەققانىيلىقنىڭ خىزمەتچىلىرى قىياپىتىگە كىرگۈزۈۋېلىشى ئەجەبلىنەرلىك
ئىش ئەمەس؛ لېكىن ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتى تۆزلىرىنىڭ ئىشلىگەنلىرىگە لايىق بولىدۇ.

□ **11:5 »ھالبۇكى، مەن تۆزۈمنى ھەرقانداق ئىشتا ئاشۇ »قالتىس ئۇلۇغ روسۇللار«دىن كەم ساناميەن«!** ـ »قالتىس ئۇلۇغ روسۇللار« شۇبھىسىزكى، ئىنتايىن كىنايىلى، ھەجۋىي گەپ. بەزى ئالىملار، بۇ سۆزلەر ھەققىي ئۇلۇغ روسۇللار)پېترۇس، يۇھانا، ياقۇپ قاتارلىقلار(نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. پېكرىمىزچە پاۋلۇس كورىنتتىكى جامائەتكە تۆزىنى »روسۇل« دەپ تونۇشتۇرغان بەزىبىر ئالدامچىلارنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ كىشىلەر تۆزىنىڭ)يەنى پاۋلۇسنىڭ(روسۇلۇق ھوقۇقىنى يوقىتا چىقارماقچى. 33-12-ئايەتلەر ۋە 11:12-ئايەت بۇ نۇقتىنى ئىسپاتلايدۇ.

□ **11:6 » گەرچە مېنىڭ گەپ-سۆزلىرىم ئاددىي بولسىمۇ،...»** ـ مۇشۇ ئىبارە ئادەتتە »نۇتۇق سۆزلەشكە تەربىيىلەنمىگەن« كىشىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **11:7 »ئەمدى مەن سىلەرنى كۆتۈرۈلسۇن دەپ تۆزۈمنى تۆۋەن تۇتۇپ، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى ھەق تەلەپ قىلماي جاكارلاپ گۈناھ قىلدىممۇ؟«** ـ پاۋلۇس ئېتىقادچىلارغا تۆز ئېغىرىنى سالماسلىق ئۈچۈن، تۆز ھۈنىرىگە تايىنىپ، تۈرمۇشىنى قامدىغان (9-□□□□□□□ كۆرۈڭ). بىراق بەزىلەر)بولۇپمۇ »ساختا روسۇللار«) »پاۋلۇس ھەققىي روسۇل بولغان بولسا، ئېتىقادچىلارنىڭ ئىقتىسادىي ياردىمىگە تايانغان بولاتتى« دەپ، تۆزى روسۇل ئەمەس دەپ ئىنكار قىلغاندى.

■ **11:7** 1 كور. 12.9:

□ **11:8 »مەن سىلەرنىڭ خىزمىتىگىلاردا بولۇشقا باشقا جامائەتلەردىن بۇلاپ-تالاپ، ئۇلارنىڭ ياردىمنى قوبۇل قىلدىم« ـ «...□□□□□** جامائەتلەردىن بۇلاپ-تالاپ» ـ بۇ يەنە تەنىلىك، كىنايىلىك گەپ، ئەلۋەتتە. پاۋلۇس كورىنت شەھىرىدە خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزگەندە باشقا جامائەتلەرنىڭ كۆپلىگەن ئىقتىسادىي ياردىمىگە مۇيەسسەر بولۇپ (9-□□□□□□□ كۆرۈڭ)، كورىنتلىقلارنى گۈمان سۆزلىرىدىن خجالەتكە قالدۇرۇش ئۈچۈن شۇنداق دەيدۇ.

■ **11:8** روس. 33:20□ 2 كور. 13:12□ 1 تېس. 9:2□ 2 تېس. 8.3:

■ **11:9** فىل. 15.4:

□ **11:10 »ھېچكىممۇ مېنى مۇشۇ ماختىنىشتن توسۇمايدۇ!** ـ »مۇشۇ ماختىنىش)م«(بولسا، پاۋلۇس كورىنتلىقلاردىن ھېچ ھەق تەلەپ قىلماي ئۇلارغا خۇش خەۋەر يەتكۈزگەنىدى.

□ **11:12 »مەن نېمە قىلىۋاتقان بولسام شۇنى قىلىۋېرىمەن«** ـ دېمەك، پاۋلۇسنىڭ ھەق ئالماي خۇش خەۋەرنى خالىس يەتكۈزۈۋاتقانلىقى. ئۇ شۇنداق قىلىۋەرسە، »ساختا روسۇللار« تۆزلىرىنى پاۋلۇس ۋە ھەمكارلىرى بىلەن سېلىشتۇرالماي قالىدۇ.

ئەمەلىيەتتە پاۋلۇسنىڭ: »ئۇلار ماختىنىدىغان ئىشلاردا ھەقىقەتەن بىزگە ئوخشاش بولسۇن« دېگىنىدە تۆزىنىڭ ئۇلارنىڭ توۋا قىلىپ، ھەقىقەتەن خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولۇشىغا ھەققىي تىلەكداش بولغانلىقىنى ئېپادىلەيدۇ.

ھەققىي رەسۇللارنىڭ تارتقان جاپالىرى ـ »ساختا رەسۇللار« ئۇنداق ئەمەس!

16 يەنە شۇنى ئېيتىمەنكى، ھېچكىم مېنى ئەخمەق دەپ ھېسابلىمىسۇن؛ ھەتتا ئەگەر مېنى شۇنداق دەپ
قارىساڭلارمۇ، ئەمدى مەندەك ئەخمەقنى سەۋر قىلىپ قوبۇل قىلغايسىلەر، شۇنىڭ بىلەن ئۆزۈمۈز ئازغىنە
ماختىنىۋالاي. □
17 مېنىڭ ھازىر بۇلارنى سۆزلىشىم رەب تەرىپىدىن ئەمەس، بەلكى ئۆزۈمنىڭ ئەخمەقلەرچە يۈرەكلىك پو ئېتىپ
ماختىنىشىم، خالاس.
18 نۇرغۇن ئادەملەر ئىنسانلارچە پو ئېتىپ ماختانغاندىكىن، مەنمۇ ماختىنىپ باقاي. ■
19 چۈنكى ئۆزۈڭلار شۇنچە دانا بولغاندىن كېيىن، سىلەر ئەخمەقلەرگە سەۋر-تاقەت قىلىشقا رازى بولىسىلەر! □
20 مەسىلەن بىرسى سىلەرنى قۇل قىلىۋالسا، بىرسى سىلەرنى يۇتۇۋالسا، بىرسى سىلەردىن نەپ ئالسا، بىرسى
ئالدىڭلاردا چوڭچىلىق قىلسا ياكى يۈزۈڭلارغا كاچات سالسا، سىلەر ئۆنىڭغا يول قويىسىلەر. □
21 ئەپسۇس، نومۇس قىلىپ ئېيتىمەنكى، بىز ئۇنداق ئىشلارغا ئاجىزلىق قىلدۇق! ئەمما ئۇلار بىرەر ئىشتا ماختىنىشقا
پېتىنغان يەردە)ئەخمەقلەرچە سۆزلەۋاتىمەن(! مەنمۇ شۇ ئىشتا ماختىنىشقا پېتىنىمەن. □ ■
22 ئۇلار ئىبرانىيلارمۇ؟ مەنمۇ شۇنداق. ئۇلار ئىسرائىللارمۇ؟ مەنمۇ شۇنداق. ئۇلار ئىبراھىمنىڭ نەسلىمۇ؟ مەنمۇ
شۇنداق. ■
23 ئۇلار مەسىھنىڭ خىزمەتكارلىرىمۇ؟)مەن ئەقىلدىن ئازغانلاردەك سۆزلەۋاتىمەن(!؛ مەن تېخىمۇ شۇنداق؛ زىيادە
كۆپ زورۇقۇپ ئىشلىدىم، ئىنتايىن كۆپ دەررىلەندىم، ئىنتايىن كۆپ قېتىم قامالدىم، كۆپ قېتىم ئۆلۈم خەۋپلىرىگە
دۇچ كەلدىم؛ □ ■
24 يەھۇدىيلارنىڭ »بىر كەم قىرىق قامچا« جازاسىغا بەش قېتىم تارتىلدىم، □ ■
25 ئۈچ قېتىم تىكەنلىك قامچا جازاسىنى يېدىم، بىر قېتىم چالما-كېسەك قىلىندىم، ئۈچ قېتىم كېمە ھادىسىسىگە ئۇچرىدىم،
بىر كېچە-كۈندۈزنى دېڭىزدا ئۆتكۈزدۈم. □ ■
26 دائىم سەپەرلەردە بولىمەن؛ دەريالارنىڭ خەۋپلىرىنى، قاراقچىلارنىڭ خەۋپلىرىنى، يۇرتداشلىرىمنىڭ خەۋپلىرىنى،

□ **11:16** »شۇنىڭ بىلەن ئۆزۈمۈز ئازغىنە ماختىنىۋالاي« ـ ساختا رەسۇللارنىڭ ماختىنىشلىرى خېلى كۆپ ئىدى. 18-ئايەتنى كۆرۈڭ.

■ **11:18** 2 كور. 13:10□ 12□5: 6.

□ **11:19** »چۈنكى ئۆزۈڭلار شۇنچە دانا بولغاندىن كېيىن، سىلەر ئەخمەقلەرگە سەۋر-تاقەت قىلىشقا رازى بولىسىلەر«! ـ بۇ جۈملە بەلكىم پاۋلۇسنىڭ بۇ خېتىدە ئەڭ كىنايىلىك گەپى، ئەڭ كۈچلۈك تاپا-تەنسى بولۇشى مۇمكىن. ئۇلار باشقىلارنىڭ »ئەخمەقلىق«ىغا شۇنچە سەۋر-تاقەتلىك بولغان يەردە، (20-□□□□□) پاۋلۇسنىڭ »پەخىرلىنىشلىرى« گە سەۋر-تاقەتلىك بولۇشى كېرەكتۇ!

□ **11:20** »مەسىلەن بىرسى سىلەرنى قۇل قىلىۋالسا، بىرسى سىلەرنى يۇتۇۋالسا، بىرسى سىلەردىن نەپ ئالسا، بىرسى ئالدىڭلاردا چوڭچىلىق قىلسا ياكى يۈزۈڭلارغا كاچات سالسا، سىلەر ئۆنىڭغا يول قويىسىلەر« ـ پاۋلۇس مۇشۇ ساختا رەسۇللارنى، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى زەھەرنى سۈزمەكچى.

□ **11:21** »ئەپسۇس، نومۇس قىلىپ ئېيتىمەنكى، بىز ئۇنداق ئىشلارغا ئاجىزلىق قىلدۇق«! ـ بۇ يەنە تاپا-تەنە، كىنايىلىك گەپ، ئەلۋەتتە. پاۋلۇس ھەرگىز ئادەملەردىن نەپ ئېلىپ بوزەك قىلماقچى بولغان ئەمەس. »ئاجىزلىق« دېگەنلىك يەنە بەلكىم ئۇلارغا پاۋلۇسنىڭ ئۇلار بىلەن بىللە بولغان ۋاقىتدىكى تېنى ئاجىزلىقىنى ئەسلىتىش ئۈچۈن ئېيتىلىدۇ. (10-7:12-□□ كۆرۈڭ.(

■ **11:21** فىل. 4.3:

■ **11:22** روم. 3.22:

□ **11:23** »ئۇلار مەسىھنىڭ خىزمەتكارلىرىمۇ؟)مەن ئەقىلدىن ئازغانلاردەك سۆزلەۋاتىمەن«(! ـ ئۇلار)ساختا رەسۇللار(مەسىھنىڭ خىزمەتكارلىرى ئەمەس، ئەلۋەتتە. ئەمما ئۇلار دائىم ئۆزلىرىنى شۇنداق كۆرسەتمەكچى بولىدۇ.

■ **11:23** روم. 16:9□ 11:21□ 1 كور. 10:15□ 2 كور. 4.6:

□ **11:24** »يەھۇدىيلارنىڭ »بىر كەم قىرىق قامچا« جازاسىغا بەش قېتىم تارتىلدىم،...« ـ دېمەك، ئوتتۇز توققۇز قامچا جازالىنىشى. تەۋرات، »قان.« 3:25نى كۆرۈڭ.

■ **11:24** قان. 3.25:

□ **11:25** »ئۈچ قېتىم تىكەنلىك قامچا جازاسىنى يېدىم« ـ »تىكەنلىك قامچا جازاسى« رىم ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن بولسا كېرەك ئىدى. »روس.» 22:16دە بىر قېتىم خاتىرىلەنگەن. »مات.» 26:27دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **11:25** روس. 19:14□ 22:16□ 41.27□9:

يات ئەللىكلەرنىڭ خەۋپلىرىنى، شەھەرنىڭ خەۋپىنى، باياۋاننىڭ خەۋپلىرىنى، دېڭىزنىڭ خەۋپلىرىنى، ساختا قېرىنداشلار ئارىسىدىكى خەۋپلىرىنى باشتىن كەچۈردۈم؛
27 ئەمگەكلەر ۋە جاپا ئىشلاردا زورۇقۇپ، پات-پات تۈنەكلەردە، ئاچلىقتا ۋە ئۇسسۇزلۇقتا، دائىم روزا تۇتۇشلاردا، سوغۇقلاردا ۋە يېلىڭ-يالىڭاچلىقتا يۈرۈپ كەلدىم. □
28 بۇ سىرتتىكى ئىشلاردىن باشقا، ئىچ-باغرىمدا بارلىق جامائەتلەر ئۈچۈن ھەر كۈنى ئۇستۈمنى بېسىپ كېلىۋاتقان غەمىلەرنى يەۋاتىمەن. □ ■
29 ھەركىم ئاجىزلىسا، مەن ئاجىزلىمىدىممۇ؟ ھەركىم ئېزىپ يۈتلاشقان بولسا، مەن ئۆرتەنمىدىممۇ؟! □ ■
30 ئەمدى ئەگەر ماختىنىشىم زۆرۈر بولسا، ئۆز ئاجىزلىقىمنى كۆرسىتىدىغان ئىشلار بىلەن ماختىنىمەن.
31 رەب ئەيسانىڭ خۇدا-ئاتىسى، مەڭگۈ تەشەككۇر-مەدھىيىلەرگە لايىق بولغۇچىغا ئاياننكى، مەن يالغان ئېيتمىدىم.■
32 دەمەشق شەھىرىدە پادىشاھ ئارېتاسنىڭ قول ئاستىدىكى ۋالىي مېنى تۇتۇش ئۈچۈن، پۈتۈن دەمەشق شەھىرىنى قاتتىق تەقىب ئاستىغا ئالغانىدى. ■
33 لېكىن مەن سېپىلدىكى بىر كاماردىن سېۋەت بىلەن پەسكە چۈشۈرۈلۈپ، ئۇنىڭ قولىدىن قۇتۇلۇپ قاچتىم.□

12

پاۋلۇسقا كەلگەن ۋەھىيلەر

1 ئەپسۇس، ماختىنىۋېرىشنىڭ زۆرۈرىيىتى بار. گەرچە ئۇنىڭ پايدىسى بولمىسىمۇ، مەن رەبدىن كەلگەن ئالامەت كۆرۈنۈشلەر ۋە ۋەھىيلەر ئۈستىدە توختىلاي.
2 مەسىھە بولغان بىر ئادەمنى تونۇيمەن؛ ئۇ ئون تۆت يىل ئىلگىرى)تەندە بولغان ھالدىمۇ، ياكى تەندىن تاشقىرىمۇ بىلمەيمەن، خۇدا بىلىدۇ(ئۈچىنچى قات ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى.□ ■
3 مەن شۇنداق بىر كىشىنى بىلىمەن)تەندە بولغان ھالدىمۇ، ياكى تەندىن تاشقىرىمۇ بىلمەيمەن، خۇدا بىلىدۇ(ـ
4 ئۇ جەننەتكە كۆتۈرۈلۈپ، شۇ يەردە تىل بىلەن ئېيتىلىگىلى بولمايدىغان، ئىنسانلارنىڭ دېيىشى مەنئى قىلىنغان ئاجايىپ ئىشلارنى ئاڭلىدى.
5 شۇنداق بىر ئادەم بىلەن ماختىنىمەن، ئۆزۈم ھەققىدە بولسا ئاجىزلىقمدىن باشقا بىرەر ئىش بىلەن ماختانمايمەن. □

□ **11:27** »پات-پات تۈنەكلەردە« ـ دېمەك »پات-پات تۈنەپ دۇئا قىلىشلاردا.« باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۈيقۇسىزلىقلاردا.«
□ **11:28** »بۇ سىرتتىكى ئىشلاردىن باشقا...« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بۇ ئىشلاردىن تاشقىرى،...«.
■ **11:28** روس. 18.20:
□ **11:29** »ھەركىم ئاجىزلىسا، مەن ئاجىزلىمىدىممۇ؟« ـ »كىم ئاجىزلىسا« ـ ئېتىقاد تەرىبىدە ئاجىزلاش، دېمەك. »مەنمۇ ئاجىزلىدىم« ـ پاۋلۇس ئاجىزلىغان كىشى ئۈچۈن دۇئا قىلغاندا كەمتەرلىك بىلەن ئۆزىنى ئۇنىڭ بىلەن بىردەك قىلىپ، ئۆزىنى ئۇنىڭ ئورنىغا قويغاندەك بولدۇ. بۇنىڭغا مىسالنى مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئىسرائىل ئۈچۈن بولغان دۇئا-تىلاۋەتلىرىدىن كۆرۈڭ »)مىس. 32-30:32).
■ **11:29** 1 كور. 13.8:
■ **11:31** رىم. 9:1□ 1:9□ 2 كور. 23:1□ گال. 20:1□ فىل. 8:1□ 1 تىس. 5.2:
■ **11:32** روس. 24.9:
□ **11:33** »لېكىن مەن سېپىلدىكى بىر كاماردىن سېۋەت بىلەن پەسكە چۈشۈرۈلۈپ، ئۇنىڭ قولىدىن قۇتۇلۇپ قاچتىم« ـ ھەقىقىي روسۇللار ئۆمرىدە ئانچە راھەت كۆرمەيدۇ؛ پاۋلۇس بۇنىڭدىن يەنە بىر مىسال كۆرسىتىدۇ.
□ **12:2** »مەسىھە بولغان بىر ئادەمنى تونۇيمەن« ـ بۇ ئادەم دەل پاۋلۇسنىڭ ئۆزى بولۇپ، ئۇ خۇدا ئۇنىڭغا بەرگەن ۋەھيي ۋە غايىبانە ئالامەتلەر بىلەن ماختىنىشنى قىلچە خالىمغان بولۇپ، ئۆزىنى ئۇۋۇشتۇشقا تىرىشىپ، ئۆزى توغرۇلۇق »مەن« دېمەي، »ئۈچىنچى شەخستە« سۆزلەيدۇ. »ئۇ ئون تۆت يىل ئىلگىرى ... ئۈچىنچى قات ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى« ـ تەۋرات-ئىنجىل بويىچە، پەقەت ئۈچ ئاسمان بار. بىرىنچى »ھاۋا«، شىككىنچى »ئالەم بوشلۇقى«، ئۈچىنچىسى خۇدانىڭ ھۇزۇرىنىڭ ئۆزىدۇر. ■ **12:2** روس. 3:9□ 17:22□ 1 كور. 8.15: □ **12:5** »ئۆزۈم ھەققىدە بولسا ئاجىزلىقمدىن باشقا بىرەر ئىش بىلەن ماختانمايمەن« ـ »ئاجىزلىقمدىن« گېرىك تىلىدا »ئاجىزلىقلىرىمدىن.«

7-6 ھەتتا ماختىناي دېسەمۇ ئەخمەق ھېسابلانمايمەن؛ چۈنكى مەن ھەققەتنى ئېيتقان بولاتتىم؛ ئەمما بىرسى مەندە
كۆرگىنىدىن ياكى مەن توغرۇلۇق ئاڭلىغىنىدىن مېنى)ماڭا ئاشكارىلانغان ۋەھىيلەرنىڭ غايەت زور ئۇلۇغلۇق
تۈپەيلىدىن(يۇقىرى ئويلاپ قالمىسۇن دەپ ئۆزۈمنى ماختىنىشتىن يېغدىم. مۇشۇ ۋەھىيلەرنىڭ زور ئۇلۇغلۇق
تۈپەيلىدىن كۆرەكلەپ كەتمەسلىكىم ئۈچۈن ئەتلىرىمگە سانجىلغان بىر تىكەن، يەنى مېنى ئۇرۇپ تۇرسۇن دەپ
شەيتاننىڭ بىر ئەلچىسى ماڭا تەقسىم قىلىنغان؛ بۇنىڭ مەقسىتى، مېنىڭ كۆرەكلەپ كەتمەسلىكىم ئۈچۈندۇر.□
8 بۇنىڭ توغرىسىدا ئۇ مەندىن كەتسۇن دەپ رەببگە ئۈچ قېتىم يېلىندىم؛
9 لېكىن ئۇ ماڭا: »مېنىڭ مېھىر-شەپقىتىم ساڭا يېتەرلىك؛ چۈنكى مېنىڭ كۈچ-قۇدرىتىم ئىنسانىنىڭ ئاجىزلىقىدا تولۇق
ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ« ـ دېدى. شۇڭا مەن مەسىھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ۋۇجۇدۇمدا تۇرسۇن دەپ ئاجىزلىقلىرىمدىن
ماختىنىشنى تېخىمۇ خۇشلۇق بىلەن تاللۇۋالىمەن؛
10 شۇڭا مەن مەسىھ ئۈچۈن ئاجىزلىقلارنى، ھاقارەتلەرنى، قىينىچىلىقلارنى، زىيانكەشلىكلەرنى ۋە ئازاب-
ئوقۇبەتلەرنى خۇرسەنلىك دەپ بىلىمەن. چۈنكى قاچان ئاجىز بولسام، شۇ چاغدا كۈچلۈك بولىمەن.□

پاۋلۇسنىڭ كورىنتتىكى جامائەتكە كۆڭۈل بۆلۈشى

11 مەن ماختىنىپ دەرۋەقە ئەخمەق بولۇپ قالدىم! لېكىن ئۆزۈڭلار مېنى بۇنىڭغا مەجبۇر قىلدىڭلار. ئەمەلىيەتتە
ئەسلىدە مەن سىلەر تەرىپىڭلاردىن تەرىپلىنىشىم كېرەك بولاتتى؛ چۈنكى ھېچ ئەرزىمەس بولسامۇ، مەن ھېلىقى
»قالتىس ئۇلۇغ روسۇللار«دىن ھېچ تەرەپتە ھېچ ئىشتا كەم ئەمەسمەن. ■
12 دەرۋەقە مەن ئارا ئاڭلاردا بولغان چاغدا روسۇلنىڭ بېشارەتلىك ئالامەتلىرى، ھەرتەرەپلىك چىدام-سەۋرچانلىق
ئېچىدە مۆجىزىلىك ئالامەتلەر، كارامەتلەر ھەم قۇدرەتلىك مۆجىزىلەر بىلەن ئەمەلدە كۆرسىتىلگەن. ■
13 سىلەرنى باشقا جامائەتلەردىن قايسى تەرەپتە تۆۋەن ئورۇنغا قويدۇم؟ ـ پەقەتلا ئۆزۈمنى سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلارغا
يۈك قىلىپ ئارتىپ قويمىغىنىم بىلەمۇ؟! مېنىڭ بۇ ئادالەتسىزلىكىمنى ئەپۇ قىلغايسىلەر! □ ■
14 مانا، ھازىر يېنىڭلارغا ئۈچىنچى قېتىم بېرىشقا تەييارمەن، شۇنىڭ بىلەن سىلەرگە ھېچ يۈك ئېغىرىمنى سالغۇم يوق.
چۈنكى ئىزدىگىنىم ئىگىلىكىڭلار ئەمەس، بەلكى ئۆزۈڭلاردۇر؛ پەرزەنتلىرى ئاتا-ئانىلار ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى
ئاتا-ئانىلار پەرزەنتلىرى ئۈچۈن مال-مۈلۈك يىغىشى كېرەك. □ ■
15 ئەمدى جېنىڭلار ئۈچۈن ئىگىلىكىمدىن خۇشلۇق بىلەن سەرپ قىلىمەن ھەمدە ئۆزۈمنى سەرپ قىلىمەن ـ
گەرچە مەن سىلەرنى قانچە سۆيگەنسېرى مەن شۇنچە ئاز سۆيۈلىسەمۇ. ■

□ 7-12:6 »مۇشۇ ۋەھىيلەرنىڭ زور ئۇلۇغلۇق تۈپەيلىدىن كۆرەكلەپ كەتمەسلىكىم ئۈچۈن ئەتلىرىمگە سانجىلغان بىر تىكەن ... ماڭا تەقسىم قىلىنغان« ـ »تىكەن«نىڭ كۆچمە مەنىسى بار، ئەلۋەتتە. ...« مېنى ئۇرۇپ تۇرسۇن دەپ شەيتاننىڭ بىر ئەلچىسى ماڭا تەقسىم قىلىنغان« ـ گېرىك تىلىدا »شەيتاننىڭ بىر پەرىشتىسى.« »ئەلچى« ۋە »پەرىشتە« دېگەنلەر ئەمەلىيەتتە بىر گەپ.
□ 12:10 »چۈنكى قاچان ئاجىز بولسام، شۇ چاغدا كۈچلۈك بولىمەن« ـ پاۋلۇس ئاجىز بولغىنىدا مەسىھكە تېخىمۇ تايىنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن كۈچلۈك بولىدۇ، ھەممىزمۇ شۇنداق بولۇشىمىز كېرەك.
■ 12:11 1 كور. 10.15:
■ 12:12 1 كور. 2.9:
□ 12:13 »مېنىڭ بۇ ئادالەتسىزلىكىمنى ئەپۇ قىلغايسىلەر!« ـ »ئادالەتسىزلىك« ئىنتايىن كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ، ئەلۋەتتە ـ بۇ سۆز پاۋلۇسنىڭ ئۆلاردىن ھېچ ئېتىتسادىي يارىدەم تەلەپ قىلمايۋاتقانلىقىنى، ئۆلارغا خۇش خەۋەرنى ھەقسىز يەتكۈزگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ يۇقىرىدا ئەسلەتكىنىدەك، ئۇ كورىنتتا خۇش خەۋەرنىڭ خىزمىتىدە بولغىنىدا، باشقا جامائەتلەر ئۈنىڭغا يارىدەم پۇلىنى ئەۋەتىپ بەردى.■ 12:13 1 كور. 9.11; 12:9 2 كور.
□ 12:14 »چۈنكى ئىزدىگىنىم ئىگىلىكىڭلار ئەمەس، بەلكى ئۆزۈڭلاردۇر« ـ »ئىزدىگىنىم« ـ ئىنجىل، »لۇقا« 10:19 نى كۆرۈڭ. ■ 12:14
روس. 33.20:
■ 12:15 2 كور. 12.6:

16 ئەمدى شۇنداق بولغىنى بىلەن، مەن سىلەرگە ھېچ يۇك بولغان ئەمەسمەن، بىراق ھىلىگەرلىك قىلىپ، مەن
سىلەرنى بابلاپ قويدۇم! □
17 ئەجەبا، مەن سىلەرگە ئەۋەتكەن ئادەملەرنىڭ بىرەرسى ئارقىلىق سىلەردىن نەپ ئالدىممۇ؟!
18 مەن تىتۇسنى سىلەرنىڭ يېنىگىلارغا يېرىشقا ئۈندىدىم ۋە يەنە ھىلىقى قېرىنداشنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئەۋەتتىم.
تىتۇسنىڭ سىلەردىن نەپ ئېلىپ باققان يېرى بارمۇ؟ بىز ئىككىيلەن ئوخشاش بىر روھتا يۈرۈشۈتمامدۇق؟ بىزنىڭ
باسقان ئىزىمىز ئوخشاش ئەمەسمىكەن؟
19 ياكى سىلەر ئەزەلدىن بىزنى »ئۆلار ئالدىمىزدا ئۆزلىرىنى ئاقلاپ كېلىۋاتىدۇ« دەپ ئويلاۋاتامسىلەر؟ ئىش ئۇنداق
ئەمەس. بىز پەقەت مەسىھدە بولۇپ خۇدا ئالدىدا سۆزلەۋاتىمىز؛ قىلىۋاتقان ھەممە ئىشلار، ئى سۆيۈملۈكلىرىم،
سىلەرنىڭ ئېتىقادىنىڭلارنى قۇرۇش ئۈچۈندۇر. □
20 چۈنكى مەن يېنىگىلارغا بارغىنىمدا، سىلەرنىڭ ئۈمىد قىلغان يېرىمدىن چىقماي قېلىشىڭلاردىن، ئۆزۈمنىڭمۇ
سىلەرنىڭ ئۈمىد قىلغان يېرىڭلاردىن چىقماي قېلىشىمدىن، يەنى ئاراگىلاردا غوۋغا-جېدەل، ھەسەتخورلۇق،
غەزەپ-نەپرەت، مەنمەنچىلىك، تۆھمەتخورلۇق، غەيۋەتخورلۇق، تەكەببۇرلۇق ۋە پاراكەندچىلىكلەر بولارمىكىن
دەپ ئەنسىرەيمەن؛
21 ـ بۇ قېتىم سىلەرنىڭ يېنىگىلارغا بارغىنىمدا، ئاراگىلاردىكى گۇناھ سادىر قىلىپ، تاكى بۇگۈنگە قەدەر ئۆتكۈزگەن
ناپاكلىق، بۇزۇقلۇق ۋە شەھۋانىي ئىشلاردىن تېخى توۋا قىلمىغان نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ سەۋەبىدىن خۇدايىم مېنى
ئالدىڭلاردا تۆۋەن قىلىپ قويارمىكىن، شۇلارنىڭ قىلمىشلىرى تۈپەيلىدىن ماتەم تۇتماي تۇرالمايمەنمىكىن، دەپ
ئەنسىرەيمەن.□

13

ئاخىرقى ئاگاھلاندۇرۇش ۋە سالاملار

1 بۇ يېنىگىلارغا ئۈچىنچى قېتىم بېرىشىم بولىدۇ. »ھەر بىر ھۆكۈم ئىككى-ئۈچ گۇۋاھچىنىڭ ئاغزىدا ئىسپاتلىنىشى
كېرەك.«□ ■
2-3 مەن ئىلگىرى ئىككىنچى قېتىم يېنىگىلاردا بولغىنىمدا بۇرۇن گۇناھ سادىر قىلغانلارغا ھەم قالغان ھەممىگىلارغا
شۇنداق ئېيتقان، ھازىرمۇ سىلەردىن نېرى بولسامۇ قايتىدىن ئالدىنئالا ئاگاھلاندۇرۇپ ئېيتىمەنكى)سىلەر مەسىھنىڭ
مەن ئارقىلىق سۆزلىگەنلىكىگە ئىسپات تەلەپ قىلىپ كېلىۋاتقىنىڭلار تۈپەيلىدىن(، مەن بارغىنىمدا ھېچكىمنى

□ 12:16 **»مەن سىلەرگە ھېچ يۇك بولغان ئەمەسمەن؛ بىراق ھىلىگەرلىك قىلىپ، مەن سىلەرنى بابلاپ قويدۇم«!** ـ بىزنىڭچە بۇ يەنە تاپا-تەنە، ئىنتايىن كىنايىلىك گەپ. پاۋلۇس كورىنتىلىقلارنى روھىي جەھەتتىن قۇۋۇۋەتلىمەكچى بولۇپ، ئۆزىنى ئۆلارنىڭ يېنىغا بارماي)كورىنتىلىقلار بەلكىم ئۇنىڭ ياردەم-خىزمىتىنى رەت قىلغان بولاتتى(، بەلكى ئۆزىگە ئوخشاش باشقا كۆيۈنچان قېرىنداشلارنى ئۆز ئورنىغا ئەۋەتتى (17-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
لېكىن باشقىلار مۇشۇ ئايەت: »بەزىلەر مېنى ھىلىگەرلىك قىلىپ، يالغان سۆزلەپ، سىلەردىن نەپ ئۈندۈرۈۋالدۇ، دېيىشىپ يۈرىدۇ« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.
□ 12:19 **«...□□□□□□□□ ئېتىقادىنىڭلارنى قۇرۇش ئۈچۈندۇر»** ـ گرىك تىلىدا: «...□□□□□□□ قۇرۇش ئۈچۈندۇر». »ئادەمنى قۇرۇش« توغرۇلۇق »رىملىقلارغا«دىكى كېرىش سۆزىنىڭ كۆرۈڭ.
□ 12:21 **»خۇدايىم مېنى ئالدىڭلاردا تۆۋەن قىلىپ قويارمىكىن...»** ـ »ئالدىڭلاردا«، باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »سىلەر تۈپەيلىدىن.« بەلكىم ئىككىلا خىل تەرجىمىسى توغرىدۇر. **...» تېخى توۋا قىلمىغان نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ سەۋەبىدىن خۇدايىم مېنى ئالدىڭلاردا تۆۋەن قىلىپ قويارمىكىن، شۇلارنىڭ قىلمىشلىرى تۈپەيلىدىن ماتەم تۇتماي تۇرالمايمەنمىكىن، دەپ ئەنسىرەيمەن«** ـ پاۋلۇس، كورىنتىلىقلارنىڭ تېخى قەتئىيلىك بىلەن توۋا قىلىپ باقمىغان گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن يەنە خىجىل بولۇپ قالماەن، دەپ ئەنسىرەيدۇ.
□ 13:1 **»ھەر بىر ئىش ئىككى-ئۈچ گۇۋاھچىنىڭ ئاغزىدا ئىسپاتلىنىشى كېرەك«** ـ بۇ تەۋراتنىڭ سۆزى، شۇنداقلا تەۋراتتىكى ۋە ئىنجىلدىكى مۇھىم بىر پرىنسىپتۇر. »چۈل.» 15:19، »مات.» 16:18، »1□□□.» 19:5نى كۆرۈڭ. ■ 13:1 چۈل. 30:35□ قان. 6:17□ 5:19□ مات. 16:18□ يۇھ. 17:8□ ئىبر. 28.10:

ئايمايمەن؛ دەرۋەقە مەن ئارقىلىق سۆزلەۋاتقان مەسىھ سىلەرگە نىسبەتەن ئاجىز ئەمەس، بەلكى ئالدىڭلاردا ئىنتايىن
قۇدرەتلىكتۇر؛□
4 ئۇ دەرۋەقە ئاجىزلىقتا كرىستىلەنگەن بولسىمۇ، لېكىن خۇدانىڭ قۇدرىتى بىلەن يەنىلا ھايات. بىزمۇ ئۇنىڭدا ئاجىز
بولساقۇ، خۇدانىڭ سىلەرگە قاراتقان قۇدرىتى بىلەن، ئۇنىڭغا باغلىنىپ ھايات ياشايمىز.□
5 ئەمدى ئۆزۈڭلارنى ئېتىقادتا بارمۇ-يوق دەپ تەكشۈرۈپ كۆرۈڭلار؛ ئۆزۈڭلارنى سىناپ بېقىڭلار! سىلەر
ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزۈڭلاردا بولغانلىقىنى)سىناقتىن شاللىنىپ قالمىساڭلار(! بلىپ يەتمەمسىلەر؟■
6 ئەمدى سىلەرنىڭ بىزنىڭ سىناقتىن شاللىنىپ قالمىغانلىقىمىزنى بىلىپ قېلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.
7 سىلەرنىڭ ھېچقانداق رەزىللىك قىلماسلىقىڭلار ئۈچۈن خۇداغا دۇئا قىلىمىز؛ بۇ، بىزنىڭ سىناقتىن ئۆتتى دەپ
قارىلىشىمىز ئۈچۈن ئەمەس ـ ھەتتا سىناقتىن ئۆتمىدى، دەپ قارالساقۇ، مەيلى ـ مۇھىمى سىلەرنىڭ دۇرۇس
بولغانىنى قىلىشىڭلار.□
8 چۈنكى بىز ھەققەتكە قارشى ھېچ ئىش قىلالمايمىز؛ نېمىلا قىلساق ئۇ بەربىر ھەققەتنى ئايان قىلىدۇ، خالاس.□
9 چۈنكى بىز ئاجىز بولساقۇ، سىلەرنىڭ كۈچلۈك بولغىنىڭلاردىن شادلىنىمىز. شۇنىڭدەك بىز يەنە شۇنىڭغا دۇئا
قىلىمىزكى، سىلەر كامالەتكە يەتكۈزۈلگەيسىلەر. □
10 سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا بارغىنىمدا رەب ماڭا غۇلىتىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئېتىقادنى قۇرۇش ئۈچۈن ئامانەت
قىلغان ھوقۇقىمنى ئىشلىتىپ سىلەرگە قاتتىق قوللۇقنى كۆرسەتمەسلىكىم ئۈچۈن، مەن سىلەردىن يىراقتا بولغىنىمدا
مۇشۇلارنى يازدىم.■

11 ئەڭ ئاخىردا، قېرىنداشلار، شادلىنىڭلار، كامالەتكە يەتكۈزۈلۈڭلار، رىغبەت-تەسەللىدە كۈچەيتىلىڭلار؛ بىر
ئوي، بىر پىكىردە بولۇڭلار؛ ئىناق-خاتىرجەملىكتە ئۆتۈڭلار؛ ۋە مېھىر-مۇھەببەت ۋە ئىناق-خاتىرجەملىكنىڭ
ئىگىسى خۇدا سىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ. □ ■
12 بىر-بىرىڭلار بىلەن پاك سۆيۈشىلەر بىلەن سالاملىشىڭلار. ■

□ 13:2-3 »ھازىرمۇ سىلەردىن نېرى بولسامۇ قايتىدىن ئالدىنئالا ئاگاھلاندۇرۇپ ئېيتىمەنكى... مەن بارغىنىمدا ھېچكىمنى ئايمايمەن« ـ »ھېچكىمنى ئايمايمەن«: پاۋلۇس «1□□□.» 5-بابنا، ئېغىر گۇناھ سادىر قىلغان بىر كىشى ئۈستىدىن »ئەتلىرى ھالاك قىلىنىۋېتىش، شۇنداق بولغاندا روھى رەب ئەيسانىڭ كۇندىدە قۇتقۇزۇلار، دەپ شەيتانغا تاپشۇرۇلسۇن« دېگەن ھۆكۈمنى چىقارغان. پاۋلۇس مۇشۇ يەردە كۈزدە ئۆتقىنى، گۇناھقا پاتقان كىشىلەر ئۈچىشاش ھۆكۈمگە ئۇچرىشى مۇمكىن، دېمەكچى.
□ 13:4 »بىزمۇ ئۇنىڭدا ئاجىز بولساقۇ...« ـ بۇ ئاجايىب ئىبارە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. »...□□□□ ئۇنىڭدا ئاجىز بولساقۇ، خۇدانىڭ سىلەرگە قاراتقان قۇدرىتى بىلەن، ئۇنىڭغا باغلىنىپ ھايات ياشايمىز» ـ دېمەك، روسۇللار سىرتىدىن قارىغاندا ئاجىز كۆرۈنسىمۇ)ۋە بەلكىم ئۆزلىرىنى ئاجىز ھېس قىلغان بولسىمۇ(ئۇ خۇدانىڭ كورىنتلىقلار ئارىسىدا ئۆز قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ، شۇنىڭغا ئىشەنچى كامىل بولۇپ، »بىز شۇ قۇدرەت بىلەن خىزمىتىڭلاردا كۇچلۇك بولىمىز« دېگەندەك بولىدۇ.
■ 13:5 1 كور. 28.11:
□ 13:7 »بۇ، بىزنىڭ سىناقتىن ئۆتتى دەپ قارىلىشىمىز ئۈچۈن ئەمەس ـ ھەتتا سىناقتىن ئۆتمىدى، دەپ قارالساقۇ، مەيلى ـ مۇھىمى سىلەرنىڭ دۇرۇس بولغانىڭ قىلىشىڭلار« ـ دېمەك، كورىنتلىقلار رەزىللىكتىن توۋا قىلغان بولسا، پاۋلۇس ۋە ھەمكارلىرىنىڭ خىزمىتى ئۈنۈملۈك، مېۋىلىك ۋە شەرەپلىك سۆزۈنۈشى مۇمكىن ـ لېكىن پاۋلۇسقا نىسبەتەن، مۇھىمى كورىنتلىقلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ روھىي ئەھۋالىدۇر. بۇ ناھايىتى ئۇلۇغ سۆز توغرىلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.
□ 13:8 »چۈنكى بىز ھەققەتكە قارشى ھېچ ئىش قىلالمايمىز؛ نېمىلا قىلساق ئۇ بەربىر ھەققەتنى ئايان قىلىدۇ، خالاس« ـ بۇ ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك ئايەت توغرىلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.
باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بىز ھەققەتكە زىت ئىشلارنى قىلماستىن، ھەققەت بويىچە ئىش قىلىشىمىز كېرەك.«
□ 13:9 »چۈنكى بىز ئاجىز بولساقۇ، سىلەرنىڭ كۇچلۇك بولغىنىڭلاردىن شادلىنىمىز« ـ » كۇچلۇك« ۋە »ئاجىز« روھىي تەرەپتە ئېيتىلغان، ئەلۋەتتە.
■ 13:10 2 كور. 8.10:
□ 13:11 »رىغبەت-تەسەللىدە كۈچەيتىلىڭلار« ـ مۇشۇ ئىبارە گېرىك تىلىدا بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. »مېھىر-مۇھەببەت ۋە ئىناق-خاتىرجەملىكنىڭ ئىگىسى خۇدا« ـ گېرىك تىلىدا: »مېھىر-مۇھەببەتنىڭ ھەم ئىناق-خاتىرجەملىكنىڭ خۇداسى« ـ دېمەك، ئۇ مېھىر-مۇھەببەت، خاتىرجەملىك بەرگۈچى ھەم ئۆزىنى ھەردائىم مېھىر-مۇھەببەتتە ۋە ئىناق-خاتىرجەملىكتە تۇرغۇچى خۇدادۇر. ■ 13:11 رىم. 18:12□16□ 5:15□ 1 كور. 10:1□ فىل. 2:2□ ئىبر. 14:12□ 1 پېت. 83:
■ 13:12 رىم. 16:16□ 1 كور. 20:16□ 1 تېس. 26:5□ 1 پېت. 14.5:

13 بارلىق مۇقەددەس بەندىلەردىن سىلەرگە سالام.
14 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ شاپائىتى، خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ۋە مۇقەددەس روھنىڭ ھەمراھ-ھەمدەملىكى
سىلەرگە يار بولغاي!

گالاتىيالىقلارغا

روسۇل پاۋلۇس گالاتىيا ئۇلۇكىسىدىكى جامائەتلەرگە يازغان مەكتۇپ •••• سالاملار

1 مەنكى پاۋلۇس، روسۇل بولغان)ئىنسانلار تەرىپىدىن ئەمەس ياكى ئىنسانلارنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئەمەس، بەلكى
ئەيسا مەسىھ ۋە ئۇنى ئۆلگەنلەردىن تىرىلدۈرگۈچى خۇدانىڭا تەرىپىدىن تەيىنلەنگەن(□
2 ۋە مەن بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان بارلىق قېرىنداشلاردىن گالاتىيا ئۇلۇكىسىدىكى جامائەتلەرگە سالام.
3 خۇدائاتا ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھدىن سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!■
4 ئۇ خۇدائاتىمىزنىڭ ئىرادىسى بويىچە بىزنى بۇ ھازىرقى رەزىل زاماندىن قۇتقۇزۇشقا ئۆزىنى گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن پىدا
قىلدى،■
5 خۇداغا بارلىق شان-شەرەپ ئەبەدىل-ئەبەدگىچە بولغاي، ئامىن!

بىردىنبىر خۇش خەۋەر

6 سىلەر ئۆزۈڭلارنى مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق چاقىرغۇچىنىڭ يېنىدىن شۇنچە تېز يىراقلاشتۇرۇپ باشقىچە
بىر خىل »خۇش خەۋەر« گە ئەگىشىپ كېتىۋاتقىنىڭلارغا ئىنتايىن ھەيران قالماقتىمەن!
7 ئەمەلىيەتتە ئۇ ھېچقانداق باشقا »خۇش خەۋەر« ئەمەستۇر! ـ پەقەتلا بەزى كىشىلەر سىلەرنى قايماقتۇرۇپ،
مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىنى بۇرمىلىماقچى بولغان، خالاس.■
8 لېكىن ھەتتا بىز ئۆزىمىز بولايلى ياكى ئاسماندىن چۈشكەن پەرىشتە بولسۇن، بىرسى بىزنىڭ سىلەرگە جاكارلىغىنىمىزغا
ئوخشىمايدىغان باشقا بىر »خۇش خەۋەر«نى سىلەرگە جاكارلىسا، ېبىشىغا لەنەت ياغسۇن!■
9 بىز بۇرۇن ئېيتقىنىمىزدەك، ھازىرمۇ مەن شۇنى ئېيتىمەنكى، بىرسى سىلەرنىڭ قوبۇل قىلغىنىڭلارغا ئوخشىمايدىغان
باشقا بىر خۇش خەۋەرنى جاكارلىسا، ېبىشىغا لەنەت ياغسۇن!
10 مەن خۇدانى ئىشەندۈرۈشۈم كېرەكمۇ ياكى ئىنسانلارنى ئىشەندۈرۈشۈم كېرەكمۇ؟ ياكى ئىنسانلارنى خۇرسەن
قىلىشىم كېرەكمۇ؟ مەن ئىنسانلارنى خۇرسەن قىلىشنى نىشان قىلغان بولسام، مەسىھنىڭ قۇلى بولمىغان بولاتتىم. □ ■
11 ئەمدى، ئى قېرىنداشلار، سىلەرگە شۇنى ئۇقتۇرىمەنكى، مەن جاكارلايدىغان خۇش خەۋەر ئىنسانلاردىن
كەلگەن ئەمەس. ■
12 چۈنكى مەن ئۇنى ئىنساندىن قوبۇل قىلغىنىم يوق ياكى بىرەر كىشى ئۇنى ماڭا ئۆگەتكىنى يوق، بەلكى ئەيسا مەسىھ
ماڭا ۋەھيى ئارقىلىق يەتكۈزگەن. ■

□ **1:1 »ئەيسا مەسىھ ۋە ئۇنى ئۆلگەنلەردىن تىرىلدۈرگۈچى خۇدائاتا...«** ـ »ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى« ـ گرېك تىلىدا: »ئۆلگەنلەردىن تىرىلدۈرگۈچى.«
■ **1:3** رىم. 7:1□ 1 كور. 3:1□ ئەف. 2:1□ 1 پېت. 2.1:
■ **1:4** مات. 28:20□ گال. 20:2□ ئەف. 2:5□ تىت. 14:2□ ئىبر. 14.9:
■ **1:7** روس. 1.15:
■ **1:8** 2 كور. 4.11:
□ **1:10 »مەن خۇدانى ئىشەندۈرۈشۈم كېرەكمۇ ياكى ئىنسانلارنى ئىشەندۈرۈشۈم كېرەكمۇ؟ ياكى ئىنسانلارنى خۇرسەن قىلىشىم كېرەكمۇ؟«** ـ خۇش
خەۋەرنى خۇدا ئۆزى بېكىتىپ ئەۋەتكەن، ئەلۋەتتە. »خۇش خەۋەر«نى ئۆزىگەرتىمەن، دەپ خام خىيال قىلغۇچىلار »خۇدانى ئىشەندۈرۈش«ى
كېرەك! ىراق ۋەزىپىمىز ئادەملەرنى خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلىشقا ئىشەندۈرۈشتۇر. **»مەن ئىنسانلارنى خۇرسەن قىلىشنى نىشان قىلغان بولسام،
مەسىھنىڭ قۇلى بولمىغان بولاتتىم«** ـ »مەسىھنىڭ قۇلى« ـ يەھۇدىيلار ئارىسىدا »قۇل«نىڭ ئۆزىنىڭ سالاھىيىتى بار ئىدى. ئىززەتلىك ئادەمنىڭ قۇلى
بولۇشنىڭ ئۆزى ئىززەتلىك ئىش. ■ **1:10** 1 تېس. 4:2□ ياق. 4.4: ■ **1:11** 1 كور. 1.15: ■ **1:12** ئەف. 3.3:

13 چۈنكى سىلەر مېنىڭ يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي يولىدا قانداق ھايات كەچۈرگەنلىكىم توغرۇلۇق ـ مېنىڭ خۇدانىڭ
جاماىئتىگە ئەشەددىي زىيانكەشلىك قىلىپ ئۇنىڭغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلىقىمنى ئاڭلىغانسىلەر. □ ■
14 ھەمدە مەن يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي يولىدا ئېلىمىزدىكى نۇرغۇن تەڭتۇشلىرىمدىن خېلىلا ئالدىدا تۇراتتىم ۋە ئاتا-
بوۋىلىرىمنىڭ ئەنئەنىلىرىنى ساقلاشقا پەۋقۇلئاددە قىزغىن ئىدىم.
16-15 ئەمما ئانامنىڭ قورسىقىدىن تارتىپ مېنى تۇزى تۇچۇن ئايرىپ، مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق مېنى چاقىرغان خۇدا
تۇز ئوغلىنى ئەللەر ئارىسىدا جاكارلاش ئۈچۈن مەندە تۇنى ئاشكارىلاشنى لايىق كۆرگىنىدە، مەن ھېچقانداق
قان-ئەت ئىگىسى بىلەن مەسلىھەتلەشمەي، □ ■
17 ياكى يېرۇسالېمغا مەندىن ئىلگىرى روسۇل بولغانلار بىلەن كۆرۈشۈشكە بارماي، بەلكى ئۇدۇل ئەرەبىستانغا
ئاتلاندىم. كېيىن دەمەشققە قايتىپ كەلدىم.
18 ئاندىن ئۈچ يىلدىن كېيىن يېرۇسالېمغا پېترۇس بىلەن تونۇشۇشقا باردىم ۋە ئۇنىڭ قېشىدا ئون بەش كۈن تۇردۇم.
□
19 ئەمما شۇ چاغدا رەببىنىڭ ئىنىسى ياقۇپتىن باشقا روسۇللارنىڭ ھېچقايسىسى بىلەن كۆرۈشمىدىم. □
20 مانا، مېنىڭ سىلەرگە ھازىر يازغىنىم خۇدا ئالدىدا ھېچ يالغان ئەمەس! ■
21 كېيىن، مەن سۈرىيە ۋە كىلىكىيە تۇلكىلىرىگە باردىم.
22 ئەمما يەھۇدىيەدىكى مەسىھدە بولغان جاماىئتىلەر مېنى چىرايىمدىن تونۇمايتتى.
23 تۇلار پەقەت بۇرۇن بىزگە زىيانكەشلىك قىلغان ئادەمنىڭ تۇزى شۇ چاغدا يوقاتماقچى بولغان ئېتىقادنى ھازىر
خۇش خەۋەر دەپ جاكارلىماقتا، دەپ ئاڭلىغاندى؛
24 شۇنىڭدەك تۇلار مېنىڭ سەۋەبىدىن خۇدانى تۇلۇغلىدى.□

2

يېرۇسالېمدا تۇرغان روسۇللارنىڭ پاۋلۇسنى ئېتىراپ قىلىشى

1 يەنە بۇنىڭدىن ئون تۇت يىل كېيىن، مەن بارناباس بىلەن يېرۇسالېمغا چىقتىم؛ تىتۇسنىمۇ ھەمراھ قىلىپ باردىم.□ ■
2 مەن بىر ۋەھىيگە بىنائەن شۇ يەرگە بارغاندىم؛ ۋە مەن بىكار چاپمىغىنىمنى ياكى بىكار چاپماۋاتقىنىمنى
جەزملەشتۇرۇش ئۈچۈن يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ ئالدىدا)ئەمەلىيەتتە پەقەت »جاماىئتىنىڭ تۇۋرۇكلىرى«دەكلەرگە ئايرىم

□ **1:13 »يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي يولى«** ـ گرېك تىلىدا »يەھۇدائىزم.« **»ئەشەددىي زىيانكەشلىك قىلىپ...»** ـ ياكى »تاشقىن قىزغىنلىق بىلەن زىيانكەشلىك قىلىپ...«.
■ **1:13** روس. 3:8□ 1:9□ 4:22□ 9:26 فىل. 6:3□ 1تىم. 13.1:
□ **1:15-16 »خۇدا تۇز ئوغلىنى ئەللەر ئارىسىدا جاكارلاش ئۈچۈن مەندە تۇنى ئاشكارىلاشنى لايىق كۆرگىنىدە...»** ـ »ئەللەر« مۇشۇ يەردە »يات ئەللىكلەر«، يەنى »يەھۇدىيلار ئەمەسلەر«نى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:15-16** روس. 15:9□ 2:13□ مات. 17:16□ روس. 15:9□ 2:13□ 21:22□ گال. 8:2□ ئەف. 8.3:
□ **1:18 »ئۈچ يىلدىن كېيىن يېرۇسالېمغا پېترۇس بىلەن تونۇشۇشقا باردىم«** ـ »پېترۇس« روسۇل پېترۇس)باشقا ئىسمى »كېفاس«).
□ **1:19 »رەببىنىڭ ئىنىسى ياقۇپ«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئەيسانىڭ ئاز دېگەندە تۇت ئىنىسى بار ئىدى »)مات.» 55:13).
■ **1:20** رىم. 9:1□ 1:9□ 2كور. 23:1□ 31:11□ 1ئېس. 5:2□ 1تىم. 21:5□ 2تىم. 1.4:
□ **1:24 »شۇنىڭدەك تۇلار مېنىڭ سەۋەبىدىن خۇدانى تۇلۇغلىدى«** ـ گرېك تىلىدا »شۇنىڭدەك تۇلار مەندە خۇدانى تۇلۇغلىدى.«
□ **2:1 »يەنە بۇنىڭدىن ئون تۇت يىل كېيىن...»** ـ يەنى بەلكىم تۇ مەسىھگە ئېتىقاد قىلغانىدىن 14 يىل كېيىن. **»مەن بارناباس بىلەن يېرۇسالېمغا چىقتىم؛ تىتۇسنىمۇ ھەمراھ قىلىپ باردىم«** ـ بىزنىڭچە، بۇ »روس.» 2:15ده تىلغا ئېلىنغان سەپەر ئىدى. بەزى ئالىملار تۇ زىيارەتنى »روس.» 30:11 ۋە 25:12ده تىلغا ئېلىنغان سەپەرنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. ■ **2:1** روس. 2.15:

هالدا(ئەللەر ئارىسىدا جاكارلايدىغان خۇش خەۋەرنى بايان قىلدىم.□ ■

3 نەتىجىدە، ھەتتا ماڭا ھەمراھ بولغان تىتۇس يۇنانلىق بولسىمۇ، خەتتىنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇرلانمىدى؛□ ■

4 شۇ چاغدىكى »خەتنە« مەسىلىسى« بولسا، بىزنىڭ مەسىھ ئەيسادا مۇيەسسەر بولغان ھۆرلۈكۈمىزنى نازارەت قىلىش ئۈچۈن ئارىمىزغا سوقۇنۇپ كىرىۋالغان، بىزنى قۇلۇققا چۈشۈرۈشمەكچى بولۇپ، يالغانچىلىق قىلغان ساختا قېرىنداشلار تۈپەيلىدىن بولغاندى.□ ■

5 لېكىن بىز خۇش خەۋەرنىڭ ھەقىقىي سىلەردىن مەھرۇم قىلىنمىسۇن دەپ تۈلارغا ھەتتا بىر سائەتچىمۇ يول قويغىنىمىز يوق؛

6 لېكىن ئابرۇيلۇق ھېسابلانغان ئادەملەردىن بولسا)مېنىڭ تۈلارنىڭ نېمە ئىكەنلىكى بىلەن كارىم يوق؛ خۇدا ھېچقانداق ئىنساننىڭ يۈز خاتىرىسىنى قىلمايدۇ(! ـ مۇشۇ ئابرۇيلۇق ئەربابلار دەپ سانالغانلارنىڭ مەندىكى خۇش خەۋەرگە قوشقىنى يوق ئىدى.□ ■

7 دەل ئەكسىچە، خۇش خەۋەرنى خەتنە قىلىنغانلارغا يەتكۈزۈش ۋەزىپىسى پېترۇسقا تاپشۇرۇلغاندەك، خەتنىسىزلەرگە يەتكۈزۈش ۋەزىپىسى ماڭا تاپشۇرۇلغان دەپ تونۇپ يېتىپ□

8)چۈنكى پېترۇسنى خەتنىلىكلەرگە روسۇللۇققا كۆچلەندۈرگۈچى بولسا، مېنمۇ ئەللەرگە روسۇل بولۇشقا كۆچلەندۈرگەندى(،■

9 ماڭا ئاتا قىلىنغان شۇ مېھىر-شەپقەتنى تونۇپ يەتكەن »جامائەتنىڭ تۈۋرۈكلىرى« ھېسابلانغان ياقۇپ، كېپاس ۋە يۇھاننالار بولسا، سىلەر ئەللەرگە بېرىڭلار، بىز خەتنىلىكلەرگە بارايلى دەپ بارناباس بىلەن ئىككىمىزگە ھەمدەملىك ئوڭ قولىنى بېرىشتى.

10 تۈلارنىڭ بىزگە پەقەت كەمبەغەللەرنى ئۇنتۇماڭلار دېگەن بىرلا تەلىپى بار ئىدى؛ مەن دەل بۇ ئىشقا قىزغىن بولۇپ كېلىۋاتاتتىم.□ ■

□ **2:2 »مەن بىكار چاپمىغىنىمنى ياكى بىكار چاپماۋاتقىنىمنى جەزملەشتۈرۈش ئۈچۈن پېترۇسنىڭ ئالدىدا ... ئەللەر ئارىسىدا جاكارلايدىغان خۇش خەۋەرنى بايان قىلدىم«** ـ »بىكار چاپمىغىنم« ۋە »بىكار چېپىۋاتقىنم« دېگەن مەنىسى نېمە بولاتتى؟ پاۋلۇس ئۆزىنىڭ خۇش خەۋەرنى جاكارلاش خىزمىتىنى »مېنىڭ چېپىشىم« ياكى »يۈگۈرۈشۈم« دەپ تەسۋىرلەيدۇ. ئۇ مۇشۇ يەردە باشقا روسۇللار بىلەن كۆرۈشۈشتىكى مەقسىتى ئۆزىنىڭ يەتكۈزگەن »خۇش خەۋەر«نىڭ ئوخرا ئىكەنلىكىنى جەزملەشتۈرۈش، شۇنداقلا تۈلارنىمۇ ئۆزىنىڭ خىزمىتى ئوخرۇلۇق خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن ئىدى.

■ **2:2** روس. 21:19:

□ **2:3 »نەتىجىدە، ھەتتا ماڭا ھەمراھ بولغان تىتۇس يۇنانلىق بولسىمۇ، خەتتىنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇرلانمىدى«** ـ »يۇنانلىق« ياكى »گرېك« ـ يەنى يەھۇدى ئەمەس، شۇنىڭدەك خەتنە قىلىنغان كىشى ئەمەس.

■ **2:3** روس. 3:16□ 1 كور. 21:9:

□ **2:4 »شۇ چاغدىكى »خەتنە مەسىلىسى« بولسا، ... يالغانچىلىق قىلغان ساختا قېرىنداشلار تۈپەيلىدىن بولغاندى«** ـ بىزنىڭچە »شۇ چاغدىكى خەتنە مەسىلىسى«)گرېك تىلىدا »بۇ ئىش«) يۇقىرىقى 3-ئايەتنە »ماڭا ھەمراھ بولغان تىتۇس يۇنانلىق بولسىمۇ، خەتتىنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇرلانمىدى« دېيىلگەن ئىش بىلەن باغلىق. دېمەك، ئەينى چاغدا بەزى »يالغانچىلىق قىلغان ساختا قېرىنداشلار« »شۇ يات ئەللىك ئادەم خەتنە قوبۇل قىلمىسا بولمايدۇ« دېگەن پىكىرنى ئوتتۇرىغا قويغان بولسا كېرەك.

■ **2:4** روس. 24:15:

□ **2:6 »لېكىن ئابرۇيلۇق ھېسابلانغان ئادەملەر...»** ـ پاۋلۇس بۇ سەل كىنايىلىكرەك كۆرۈنگەن گەپنى ئىشلىتىشى بىلەن باشقا روسۇللارغا ياكى جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرىغا ھۆرمەتسىزلىك قىلماقچى ئەمەس، بەلكى گالاتىيالىقلارغا)شۇنداقلا، بىزلەرگە(! ئىنسانلارنى خۇدادىن يۇقىرى قويماسلىق كېرەك، دەپ كۆرسەتمەكچى. **»مۇشۇ ئابرۇيلۇق ئەربابلار دەپ سانالغانلارنىڭ مەندىكى خۇش خەۋەرگە قوشقىنى يوق ئىدى«** ـ گرېك تىلىدا: »ماڭا ھېچنەرسە قوشمىدى.«

■ **2:6** قان. 17:10□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 19:34□ روس. 34:10□ رىم. 11:2□ ئەف. 9:6□ كول. 25:3□ 1 پېت. 17:1:

□ **2:7 »دەل ئەكسىچە، خۇش خەۋەرنى خەتنە قىلىنغانلارغا يەتكۈزۈش ۋەزىپىسى پېترۇسقا تاپشۇرۇلغاندەك، خەتنىسىزلەرگە يەتكۈزۈش ۋەزىپىسى ماڭا تاپشۇرۇلغان دەپ تونۇپ يېتىپ...»** ـ مۇشۇ ئايەتلەردىكى »خەتنە قىلىنغانلار« يەھۇدىيلارنى، »خەتنىسىزلەر« يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **2:8** روس. 15:9□ 2:13□ 21:22□ گال. 16:1□ ئەف. 8:3.

□ **2:10 »تۈلارنىڭ بىزگە پەقەت كەمبەغەللەرنى ئۇنتۇماڭلار دېگەن بىرلا تەلىپى بار ئىدى«** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، روسۇللارنىڭ پاۋلۇسقا »كەمبەغەللەر« تۇغرىلۇقۇق بولغان تەلىپى ئۆزلىرى ئارىسىدىكى، يېرۇسالىم جامائىتىدىكى كەمبەغەللەرنى تەكىتلەپ كۆرسەتمەكچى. ■ **2:10** روس. 30:11□ 17:24□ رىم. 25:15□ 1 كور. 1:16□ 2 كور. 1:8□ 1.9:

پاۋلۇسنڭ ئانتاكيادا پېترۇسنى ئەيىبلىشى

11 براق، كېيىن پېترۇس ئانتاكيا شەھىرىگە كەلگەندە، ئۇنىڭ ئەيىبلىك ئىكەنلىكى ئېنىق بولغاچقا، مەن ئۇنى يۈزتۇرانە
ئەيىبلىدىم.
12 چۈنكى ياقۇپنىڭ يېنىدىن بەزى ئادەملەر كېلىشتىن ئىلگىرى ئۇ يات ئەللىكلەر بىلەن ھەمداستىخان بولغانىدى؛
براق ئۇلار كەلگەندە، خەتنىلىكلەردىن قورقۇپ شۇ قېرىنداشلاردىن ئۆزىنى تارتتى. □
13 ھەتتا باشقا يەھۇدىي قېرىنداشلار ئۇنىڭ بۇ ساختىلىقىغا قوشۇلۇپ كەتتى؛ ھەتتا بارناباسمۇ ئازدۇرۇلۇپ ئۇلارنىڭ
ساختىپەزلىكىگە شېرىك بولدى.
14 ئەمما مەن ئۇلارنىڭ خۇش خەۋەرنىڭ ھەقىقىي بويىچە دۇرۇس ماكىمغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەممەيلەننىڭ
ئالدىدىلا پېترۇسقا: »سەن يەھۇدىي تۇرۇپ، يەھۇدىيلارنىڭ ئادەتلىرى بويىچە ياشماي، بەلكى يات ئەللىكلەردەك
ياشاۋاتىسەن؛ شۇنداق تۇرۇقلۇق، نېمىشقا سەن يات ئەللىكلەرنى يەھۇدىيلاردەك ياشاشقا زورلىماقچىمۇسەن؟« ـ
دېدىم، ■
15 ۋە يەنە: »بىز ئىككىمىز تۇغۇلۇشىمىزدىنلا يەھۇدىمىز، »گۇناھكار دەپ قارالغان يات ئەللىكلەر«دىن ئەمەسمىز،
□
16 لېكىن ئىنسان تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھنىڭ ئېتىقاد-
ساداقەتلىكى بىلەن ھەققانىي قىلىنىدۇ دەپ بىلىمىز. شۇڭا تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىش بىلەن ئەمەس،
بەلكى مەسىھگە باغلانغان ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن بىزمۇ مەسىھ ئەيسانىڭ ئېتىقاد قىلدۇق ـ چۈنكى
ھېچ ئەت ئىگىسى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن ھەققانىي قىلىنمايدۇ« ـ دېدىم.□ ■

17 ئەمما مەسىھتە ھەققانىي قىلىنىشقا ئىزدەنگىنىمىزدە، بىزمۇ »گۇناھكار« دەپ ئىسپاتلانغان بولساقمۇ، مەسىھ
ئەمدى گۇناھنىڭ خىزمىتىدە بولغۇچىمۇ؟! ياق، ھەرگىز! □
18 ئەمما مەن ئەسلىدە غۇلاتقان نەرسىلەرنى قايتىدىن قۇرسام، ئۆزۈمنى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغۇچى دەپ
ئىسپاتلاپ كۆرسەتكەن بولىمەن. □

□ **2:12 »چۈنكى ياقۇپنىڭ يېنىدىن بەزى ئادەملەر كېلىشتىن ئىلگىرى ئۇ يات ئەللىكلەر بىلەن ھەمداستىخان بولغانىدى« ـ »ياقۇپنىڭ يېنىدىن بەزى** ئادەملەر« پېترۇسنىڭ يېنىدىن كەلگەن يەھۇدىي قېرىنداشلار ئىدى. **»براق ئۇلار كەلگەندە، خەتنىلىكلەردىن قورقۇپ شۇ قېرىنداشلاردىن ئۆزىنى تارتتى«** ـ »خەتنىلىكلەردىن قورقۇپ...«: ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، مۇشۇ كىشىلەر: »يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ خەتنە قىلىنشى كېرەك« دەپ ئويلىغان. ئومۇمەن ئېيتقاندا »كونا ئەھدە« بويىچە، يەھۇدىيلارنىڭ ئەسلىدە يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ جەمئىيىتىگە يېيىشىگە، ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان بولۇشقا بولمايتتى.

■ **2:14** روس. 28.10:

□ **2:15 »بىز ئىككىمىز تۇغۇلۇشىمىزدىنلا يەھۇدىمىز، »گۇناھكار دەپ قارالغان يات ئەللىكلەر«دىن ئەمەسمىز...«** ـ پاۋلۇسنىڭ مۇشۇ »گۇناھكار دەپ قارالغان يات ئەللىكلەر« دېگەن سۆزلىرى بىلەن پېترۇسقا يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنۋىي كۆزقارىشىنى ياكى پوزىتسىيىسىنى ئەسلىتىدۇ. يەھۇدىيلار ئۆزلىرىنى گۇناھكارلار، ئەلۋەتتە!

□ **2:16 »لېكىن ئىنسان تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھنىڭ ئېتىقاد-ساداقەتلىكى بىلەن ھەققانىي قىلىنىدۇ دەپ بىلىمىز« ـ** »تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن« دېگەن ئىبارە گېرىك تىلىدا ئىنتايىن قىسقارتىلىپ: »قانۇندىكى ئەمەللەر بىلەن...« ياكى »قانۇنغا قارىتىلغان ئەمەللەر بىلەن« ياكى »قانۇندىن چىققان ئەمەللەر« دەپ ئېيتىلىنىدۇ. بۇ ئىبارە »رىم.» 20:3، »28 گال.» 2:3، 5، 10دىمۇ تېپىلىدۇ. ئىنساننىڭ بارلىق »تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى« ئۆزىنىڭ گۇناھقا پاتقان بىر گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، خالاس. **»ئىنسان...بەلكى ئەيسا مەسىھنىڭ ئېتىقاد-ساداقەتلىكى بىلەن ھەققانىي قىلىنىدۇ...«** ـ ياكى »ئىنسان ... بەلكى ئەيسا مەسىھگە ئېتىقاد قىلىش بىلەن ھەققانىي قىلىنىدۇ...«. **»مەسىھگە باغلانغان ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن بىزمۇ مەسىھ ئەيسانىڭ ئېتىقاد قىلدۇق«** ـ »بىزمۇ« ـ پاۋلۇس پېترۇسقا سۆز قىلىۋاتىدۇ، مۇشۇ سۆزنى بىلەن ئۇلار ئىككىلىسىنىڭ يەھۇدىيلار ئىكەنلىكىنى كۆزدە تۇتىدۇ.

■ **2:16** روس. 38:13□ رىم. 28:3□20□ 3:8□ گال. 11:3□ ئىبر. 18.7:

□ **2:17 »ئەمما مەسىھتە ھەققانىي قىلىنىشقا ئىزدەنگىنىمىزدە، بىزمۇ »گۇناھكار« دەپ ئىسپاتلانغان بولساقمۇ، مەسىھ ئەمدى گۇناھنىڭ خىزمىتىدە بولغۇچىمۇ؟! ياق، ھەرگىز«!** ـ »بىزمۇ »گۇناھكار« دەپ ئىسپاتلانغان بولساقمۇ« ـ ھەر ئادەم خۇش خەۋەرگە ئىشەنسە، خۇدانىڭ نىجاتىنى قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن ئاۋۋال ئۆزىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى توتۇپ يېتىشى، شۇنداقلا بارلىق گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىشى كېرەك، ئەلۋەتتە. بۇ جەھەتتە يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدا ھېچقانداق پەرق يوق.

□ **2:18 »ئەمما مەن ئەسلىدە غۇلاتقان نەرسىلەرنى قايتىدىن قۇرسام، ئۆزۈمنى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغۇچى دەپ ئىسپاتلاپ كۆرسەتكەن بولىمەن« ـ** »غۇلاتقان نەرسىلەر« توغرىلۇقۇق: ـ بۇ ئەسلى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشىمىزنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر بىرسى ئۆز رېئاللىقىغا

19 چۈنكى مەن تەۋرات قانۇنى بىلەن تەۋرات قانۇنىغا نىسبەتەن تۇلدۇم، نەتىجىدە، مەن خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتىمەن. □ ■

20 مەن مەسىھ بىلەن بىللە كرىستىلەنگەنمەن، لېكىن مانا، ياشاۋاتىمەن! لېكىن ياشاۋاتقىنى مەن ئەمەس، بەلكى مەندە تۇرۇۋاتقان مەسىھدۇر. ۋە مېنىڭ ھازىر ئەتلىرىمدە ياشاۋاتقان ھايات بولسا، مېنى سۆيگەن ۋە مەن ئۈچۈن تۆزنى پىدا قىلغان خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ ئىمان-ئېتىقادىدىندۇر. □ ■

21 مەن خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنى بىكار قىلىۋەتمەيمەن؛ چۈنكى ھەققانىيلىق تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق كېلىدىغان بولسا، مەسىھنىڭ تۆلۈشى بىكاردىن-بىكار بولۇپ قالاتتى.□ ■

3

تەۋرات قانۇنى ۋە ئىمان-ئېتىقاد

1 ئى ئەقلسىز گالاتىيالىقلار، كۆز ئالدىڭلاردا ئەيسا مەسىھ ئېنىق سۈرەتلەنگەن، ئاراڭلاردا كرىستىلەنگەندەك كۆرۈنگەنكەن، كىم سىلەرنى ھەققەتكە ئىتائەت قىلىشتىن ئازدۇرۇپ سېھىرلىدى؟□ ■

2 مەن پەقەت شۇنىلا سىلەردىن سوراپ بىلەيكى: ـ سىلەر روھنى تەۋرات قانۇنىغا ئىنتىلىش ئارقىلىق قوبۇل قىلدىڭلارمۇ، ياكى خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئېتىقاد ئارقىلىق قوبۇل قىلدىڭلارمۇ؟□

ئاساسەن: »مېنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلالىشىم قەتئىي مۇمكىن ئەمەس ئىكەن« دەپ شۇ تىرىشىشنى تاشلاپ، مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش يولى بىلەن ھەققانىيلىققا ئېرىشىسىمۇ، لېكىن ئاندىن يەنە قايتىدىن تىرىشىپ، ھەققانىي بولۇش ئۈچۈن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا قايتىدىن ئىنتىلسە، بەربىر تۆزنىڭ گۇناھكارلىقىنى ئىسپاتلاپ قوياتتى. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **2:19 ...» چۈنكى مەن تەۋرات قانۇنى بىلەن تەۋرات قانۇنىغا نىسبەتەن تۇلدۇم، نەتىجىدە، مەن خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتىمەن«** ـ بۇ ئىنتايىن مۇھىم ئىككى ئايەت (19-20) توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.

»خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاش« ـ بۇنىڭ بەلكىم ئۇچ مەنىسى بار بولۇشى مۇمكىن؛ (1) خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئۈچۈن ياشاش؛ (2) خۇداغا پۈتۈنلەي تاينىپ ياشاش)شۇنداق قىلغاندا تۆلۈم بولمايدۇ(؛ (3) خۇدانىڭ يېتەكچىلىكى ئاستىدا ياشاش. روسۇل بەلكىم ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ياشاۋاتقان يېڭى ھاياتىمۇ تۆزنىڭ شەخسىي نىيەتلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى »خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتقان« بولۇشى كېرەك، دېمەكچى بولىدۇ »)رىم.» 11-10:6-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.(

■ **2:19** رىم. 4:7؛ 7:14؛ 2 كور. 15:5؛ 1 تېس. 10:5؛ ئىبر. 14:9؛ 1 پېت. 2.4:

□ **2:20 »مېنىڭ ھازىر ئەتلىرىمدە ياشاۋاتقان ھايات بولسا، ... خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ ئىمان-ئېتىقادىدىندۇر«** ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مېنىڭ ھازىر ئەتلىرىمدە ياشاۋاتقان ھايات بولسا... خۇدانىڭ ئوغلىغا بولغان ئېتىقاد بىلەن.« تۆزىمىزنىڭ تەرجىمىمىز توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **2:20** گال. 4:1؛ ئەف. 2:5؛ تىت. 14.2:

□ **2:21 »مەن خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنى بىكار قىلىۋەتمەيمەن؛ چۈنكى ھەققانىيلىق تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق كېلىدىغان بولسا، مەسىھنىڭ تۆلۈشى بىكاردىن-بىكار بولۇپ قالاتتى«** ـ ئەگەر ئادەملەر تىرىشىپ-تىرمىشىپ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلالىغان ياكى قىلالايدىغان بولسا، شۇنداقلا تۆزنىڭ ھەققانىي ئادەم دەپ ئىسپاتلىسا، نېمىشقا ئەيسا مەسىھ تۆزنىڭ قۇربانلىق قىلدى؟ ئۇنداق بولغاندا ئىنسانلار گۇناھلىرىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىگە موھتاج بولمغان بولاتتى؛ يەنى، مەسىھنىڭ ئادەمنى گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزۇپ نىجات يولنى ئېچىش ئۈچۈن بولغان تۆلۈشى بىكار بولاتتى)مەسىھنىڭ تۆلۈشى ئەسلى مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ئىدى؛ بۇ تارىختا ئەڭ كارامەت، ئالەمشۇمۇل ئاجايىب ۋەقە ئىدى؛ چۈنكى ئۇ تۆزى »»ھايات تۆزۈمدۇرمەن«، »تىرىلىش تۆزۈمدۇرمەن« دېگەنىدى؛ »ھايات« بولغۇچى قانداقمۇ تۆلسۇن؟.(

■ **2:21** ئىبر. 11.7:

□ **3:1 »ئى ئەقلسىز گالاتىيالىقلار، كۆز ئالدىڭلاردا ئەيسا مەسىھ ئېنىق سۈرەتلەنگەن، ئاراڭلاردا كرىستىلەنگەندەك كۆرۈنگەنكەن، كىم سىلەرنى ھەققەتكە ئىتائەت قىلىشتىن ئازدۇرۇپ سېھىرلىدى«** ـ »ئەيسا مەسىھ ... ئاراڭلاردا كرىستىلەنگەندەك كۆرۈنگەنكەن« دېگەن سۆزلەر توغرۇلۇق ئىككى كۆزقاراش بار. (1) پاۋلۇس خۇش خەۋەردە ئەيسا توغرۇلۇق پاكىتلارنى شۇنچە ئېنىق يەتكۈزۈپ جاكارلىغاچقا، ئاڭلىغۇچىلار »نەق مەيداندا تۇرغاندەك، تۆز كۆزى بىلەن كۆزۈڭىچى بولغاندەك« بولغانلىقىنى ياكى: (2) پاۋلۇسنىڭ كېيچە-كۈندۈز تۆز ھاياتى ئارقىلىق مەسىھنىڭ كرىستىلەنگەنلىكىنى كۆرسەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ (16:1؛ 20:2)نى كۆرۈڭ.(بىزنىڭچە ئىككىلا كۆزقاراش توغرا.

■ **3:1** گال. 7.5:

□ **3:2 »سىلەر روھنى تەۋرات قانۇنىغا ئىنتىلىش ئارقىلىق قوبۇل قىلدىڭلارمۇ، ياكى خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئېتىقاد ئارقىلىق قوبۇل قىلدىڭلارمۇ؟«** ـ »روھ« خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ.

3 سىلەر شۇنچە ئەقىلسىزمۇ؟ روھقا تايىنىپ ھاياتنى باشلىغانىكەنسىلەر، ئەمدىلىكتە ئەت ئارقىلىق كامالەتكە
يەتمەكچىمۇ؟□
4 سىلەر ئېتىقاد يولىدا بولغان شۇنچە كۆپ ئازاب-ئوقۇبەتلەرنى بىكارغا تارتىتىڭلارمۇ؟ دەرۋەقە بىكارغا كەتتىغۇ؟!
5 سىلەرگە روھنى تەمىنلىگۈچى، ئارا كالىدا مۇجىزىلەرنى يارىتىۋاتقۇچى بۇ كارامەتلەرنى سىلەرنىڭ تەۋرات قانۇنىغا
ئىنتىلىپ تايانغىنىڭلاردىن قىلامدۇ، ياكى ئاڭلىغان خەۋەرگە باغلىغان ئىشەنچ-ئېتىقادىڭلاردىن قىلامدۇ؟□
6 مۇقەددەس يازمىلاردا دېيىلگەندەك: »ئىبراھىم خۇداغا ئېتىقاد قىلدى، بۇ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى.«■
7 شۇنىڭ ئۈچۈن، شۇنى چۈشىنىشىڭلار كېرەككى، ئېتىقادتىن تۇغۇلغانلارلا ئىبراھىمنىڭ ھەقىقىي پەرزەنتلىرىدۇر.□
8 مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ يات ئەللىكلەرنى ئۆزىگە ئېتىقاد قىلشى ئارقىلىق ئۆلارنى ھەققانى ھەققانىلىقى
ئالدىنئالا كۆرۈلۈپ، خۇدانىڭ ئىبراھىمغا: »سەندە بارلىق ئەل-مىللەتلەرگە بەخت ئاتا قىلىنىدۇ« دەپ خۇش
خەۋەرنى ئالدىن ئېيتقانلىقى خاتىرىلەنگەنىدى.□ ■
9 شۇنىڭ بىلەن، ئېتىقادتىن بولغانلار ئېتىقاد قىلغۇچى ئىبراھىم بىلەن تەڭ بەخت تاپىدۇ.
10 لېكىن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلمىز دەپ يۈرگەنلەر بولسا ھەممىسى لەنەتكە قالىدۇ. چۈنكى مۇقەددەس
يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: »تەۋرات قانۇنىدا يېزىلغان ھەممە ئەمرلەرگە ئۈزۈلۈكسىز ئەمەل قىلمايۋاتقان ھەربىر
كىشى لەنەتكە قالىدۇ.« □ ■
11 يەنە روشەنكى، ھېچكىم خۇدانىڭ ئالدىدا قانۇنغا ئىنتىلىش ئارقىلىق ھەققانى قىلىنمايدۇ، چۈنكى مۇقەددەس
كىتابتا يېزىلغىنىدەك: ـ »ھەققانى ئادەم ئىشەنچ-ئېتىقادى بىلەن ھايات بولىدۇ.« □ ■
12 ئەمما قانۇن يولى ئېتىقاد يولىغا ئاساسلانغان ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس كىتابتا: ـ »قانۇننىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل
قىلغۇچى شۇ ئىشلار بىلەن ھايات بولىدۇ« دېيىلگەندەكتۇر. □ ■
13 ھالبۇكى، مەسىھ بىزنى تەۋرات قانۇنىدىكى لەنەتتىن ھۆر قىلىش ئۈچۈن ئۆزىمىزدا لەنەت بولۇپ بەدەل تۆلىدى.
بۇ ھەقتە مۇقەددەس يازمىلاردا: »ياغاچقا ئېسىلغان ھەربىر كىشى لەنەتكە قالغان ھېسابلانسۇن« دەپ يېزىلغان.

□ **3:3 »سىلەر شۇنچە ئەقىلسىزمۇ؟ روھقا تايىنىپ ھاياتنى باشلىغانىكەنسىلەر، ئەمدىلىكتە ئەت ئارقىلىق كامالەتكە يەتمەكچىمۇ؟«** ـ »روھقا تايىنىپ« ـ گېرېك تىلىدا »روھتا«)خۇدانىڭ روھىدا، ئەلۋەتتە.(**»ئەمدىلىكتە ئەت ئارقىلىق كامالەتكە يەتمەكچىمۇ؟«** ـ »ئەت ئارقىلىق« ياكى »ئىنسانىي ئەتلەر ئارقىلىق« ـ دېمەك، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىگە ئەمەس، نىجاتىغا ئەمەس، بەلكى تۆز كۈچىگە، تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلارغا تايىنىشتىن ئىبارەت.

□ **3:5 »سىلەرگە روھنى تەمىنلىگۈچى«** ـ »روھ« ـ مۇقەددەس روھ، خۇدانىڭ روھى. »سىلەرگە روھنى تەمىنلىگۈچى« خۇداتاتىنىڭ تۆزى.

■ **3:6** يار. 6:15□ رىم. 3:4□ ياق. 23:2.

□ **3:7 ...» ئېتىقادتىن تۇغۇلغانلارلا ئىبراھىمنىڭ ھەقىقى پەرزەنتلىرىدۇر«** ـ گېرېك تىلىدا »ئېتىقادتىن بولغانلار...» ـ دېمەك، مەسىھ ئەيسانا ئېتىقاد باغلاپ »ئېتىدىن تۇغۇلغانلار«لار، ئىبراھىمنىڭ ئىزلىرىنى باسقانلار.

□ **3:8 »مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ يات ئەللىكلەرنى ئۆزىگە ئېتىقاد قىلشى ئارقىلىق ئۆلارنى ھەققانى قىلىنغانلىقى ئالدىنئالا كۆرۈلۈپ...» ـ** »يات ئەللىكلەر« ـ يەھۇدىي ئەمەسلەر. **»سەندە بارلىق ئەل-مىللەتلەرگە بەخت ئاتا قىلىنىدۇ«** ـ »يار.» 3:12.

■ **3:8** يار. 3:12□ 18:18□ 18:22□ 4:26□ 10:49□ روس. 25:3.

□ **3:10 »لېكىن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلمىز دەپ يۈرگەنلەر بولسا ھەممىسى لەنەتكە قالىدۇ«** ـ »تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلمىز دەپ يۈرگەنلەر« ـ مۇشۇ يول بىلەن ئۆزلىرىنى ھەققانىي دەپ ئىسپاتلايمىز دەيدىغانلار، ئەلۋەتتە، **»تەۋرات قانۇنىدا يېزىلغان ھەممە ئەمرلەرگە ئۈزۈلۈكسىز ئەمەل قىلمايۋاتقان ھەربىر كىشى لەنەتكە قالىدۇ«** ـ »قان.» 26:27. ئەلۋەتتە، ھېچكىم تەۋرات قانۇنىنىڭ ئەمرلىرىگە »ئۈزۈلۈكسىز ئەمەل قىلالمايدۇ« ـ شۇڭا ھەممە كىشى، يەھۇدىي بولسۇن، يەھۇدىي ئەمەس بولسۇن، مەسىھىز بولسا لەنەت ئاستىدا تۇرىدۇ.

■ **3:10** قان. 26.27:

□ **3:11 »ھەققانىي ئادەم ئىشەنچ-ئېتىقادى بىلەن ھايات بولىدۇ«** ـ »ھاب.» 4:2.

■ **3:11** ھاب. 4:2□ رىم. 17:1□ 20:3□ گال. 16:2□ ئىبر. 3810:

□ **3:12 »قانۇننىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلغۇچى شۇ ئىشلار بىلەن ھايات بولىدۇ«** ـ »لاۋ.» 5:18. ھېچكىم تەۋرات قانۇنىنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلالمايدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **3:12** لاۋ. 5:18□ ئەز. 11:20□ رىم. 5.10:

■ □
14 شۇنىڭ بىلەن مەسىھ ئەيسا ئارقىلىق ئىبراھىمغا ئاتا قىلىنغان بەخت يات ئەللىكلەرگىمۇ كەلتۈرۈلۈپ، بىز ۋەدە
قىلىنغان روھنى ئېتىقاد ئارقىلىق قوبۇل قىلالايمىز.

تەۋرات قانۇنى ۋە خۇدانىڭ ۋەدىسى

15 قېرىندىشلار، مەن ئىنسانلارچە سۆزلەيمەن؛ ھەتتا ئىنسانلار ئارىسىدا ئۆزئارا ئەھدە تۈزۈلسىمۇ، باشقا ھېچكىم
ئۇنى يوققا چىقىرىۋېتەلمەيدۇ ياكى ئۇنىڭغا بىرەر نەرسە قوشالمايدۇ. □ ■
16 شۇنىڭدەك، خۇدانىڭ ئەھدىسىدىكى ۋەدىلەر ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭ نەسلىگە ئېيتىلغان. مۇقەددەس كىتابتا ئۇ:
»ۋە سېنىڭ نەسىللىرىڭگە«،)يەنى، كۆپ كىشىلەرگە(دېمەيدۇ، بەلكى »سېنىڭ نەسلىڭگە«،)يەنى يالغۇز بىر
كىشىگىلا(، دەيدۇ ـ بۇ »نەسىل« مەسىھدۇر. □ ■
17 مەن شۇنى دېمەكچىمەنكى، خۇدانىڭ مەسىھكە ئالدىن تۈزگەن بىر ئەھدىسىنى تۆت يۈز ئوتتۇز يىلدىن كېيىن
چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنى ئەمەلدىن قالدۇرالمايدۇ، خۇدانىڭ بۇ ۋەدىسىنى ھېچ بىكار قىلالمايدۇ. □ ■
18 چۈنكى ۋەدە قىلىنغان مىراس قانۇنغا ئاساسلانغان بولسا، مانا ئۇ خۇدانىڭ ۋەدىسىگە ئاساسلانغان بولمايتتى؛
لېكىن خۇدا شاپائەت بىلەن ئۇنى ئىبراھىمغا ۋەدە ئارقىلىق ئاتا قىلغان.□ ■
19 ئۇنداقتا، تەۋرات قانۇنىنى چۈشۈرۈشتىكى مەقسەت نېمە؟ ئۇ بولسا، ئىنسانلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرى تۈپەيلىدىن،
خۇدانىڭ مىراسى ۋەدە قىلىنغۇچى، يەنى ئىبراھىمنىڭ نەسلى دۇنياغا كەلگۈچە قوشۇمچە قىلىپ بېرىلگەن؛ ئۇ
پەرىشتىلەر ئارقىلىق بىر ۋاستىچىنىڭ قولى بىلەن بېكىتىلىپ يولغا قويۇلغان. □ ■
20 ئەمما »ۋاستىچى« بىر تەرەپنىڭلا ۋاستىچىسى ئەمەس)بەلكى ئىككى تەرەپنىڭكىدۇر(، لېكىن خۇدا ئۆزى
پەقەت بىردۇر. □

□ **3:13** »ھالبۇكى، مەسىھ بىزنى تەۋرات قانۇنىدىكى لەنەتتىن ھۆر قىلىش ئۈچۈن ئۆزىمىزدا لەنەت بولۇپ بەدەل تۈلدى« ـ گېرىك تىلىدا: »ھۆر قىلىش ئۈچۈن بەدەل تۈلەش« ياكى »قۇتۇلدۇرۇپ بەدەل تۈلەش« دېگەن ئىبارىلەر ئادەتتە قۇللارنى بازاردىن قايتىدىن سېتىۋېلىپ، ھۆر قىلىش«نى كۆرسىتىدۇ. **»ياغاچقا ئېسىلغان ھەر بىر كىشى لەنەتكە قالغان ھېسابلانسۇن«** ـ »قان.» 24:21.

■ **3:13** قان. 23:21□ رىم. 3:8□ 2 كور. 21.5:

□ **3:15** »مەن ئىنسانلارچە سۆزلەيمەن« ـ مۇشۇ ئىبارە بەلكىم »ئىنسانلارنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىدىن بىر مىسال كۆرسىتەي«، دېگىنى بولسا كېرەك.

■ **3:15** ئىبر. 17.9:

□ **3:16** »شۇنىڭدەك، خۇدانىڭ ئەھدىسىدىكى ۋەدىلەر ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭ نەسلىگە ئېيتىلغان. مۇقەددەس كىتابتا ئۇ: »ۋە سېنىڭ نەسىللىرىڭگە«،)يەنى، كۆپ كىشىلەرگە(دېمەيدۇ، بەلكى »سېنىڭ نەسلىڭگە«،)يەنى يالغۇز بىر كىشىگىلا(، دەيدۇ ـ بۇ »نەسىل« مەسىھدۇر« ـ بۇ ۋەدە تەۋرات، »يار.» 7:12 ۋە 15:13، 7:17، 7:24دە تېپىلدۇ. دېمىسەكمۇ، مەسىھ يەھۇدىيلاردىن بولۇپ، ئۇ ئىبراھىمنىڭ نەسلى، ئەلۋەتتە.

■ **3:16** گال. 8.3:

□ **3:17** »خۇدانىڭ مەسىھكە ئالدىن تۈزگەن بىر ئەھدىسى« ـ »مەسىھكە« ـ دېمەك، مەسىھ »ئىبراھىمنىڭ نەسلى«نىڭ سۈپىتىدە بولۇپ ئەھدە شۇ چاغدا ئۇنىڭغا تۈزگەن.
يەرزى كونا كۆچۈرمىلەردە »مەسىھكە« دېگەن سۆز تېپىلمايدۇ.

■ **3:17** يار. 13:15□ مىس. 40:12□ روس. 6.7:

□ **3:18** »چۈنكى ۋەدە قىلىنغان مىراس قانۇنغا ئاساسلانغان بولسا، مانا ئۇ خۇدانىڭ ۋەدىسىگە ئاساسلانغان بولمايتتى؛ لېكىن خۇدا شاپائەت بىلەن ئۇنى ئىبراھىمغا ۋەدە ئارقىلىق ئاتا قىلغان« ـ »ۋەدە قىلىنغان مىراس« ئىبراھىمغا ۋەدە قىلىنغان كۆپ تەرەپلىك بەختنى كۆزدە تۇتىدۇ.

■ **3:18** رىم. 14.4:

□ **3:19** »تەۋرات قانۇنىنى چۈشۈرۈشتىكى مەقسەت نېمە؟... ئۇ پەرىشتىلەر ئارقىلىق بىر ۋاستىچىنىڭ قولى بىلەن بېكىتىلىپ يولغا قويۇلغان« ـ »بىر ۋاستىچى« شۇبھىسىزكى، مۇسا پەيغەمبەرنى كۆرسىتىدۇ.
بۇ مۇھىم 19-ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈنۈشى... »تەۋرات قانۇنى... ئىنسانلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرى تۈپەيلىدىن« ـ بۇ سۆزنىڭ كۆپ جەھەتلىرى بار ـ »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ئۈستىدە ئۇ توغرۇلۇق توختىلىمىز.

■ **3:19** قان. 5:5□ يۇھ. 17:1□ 22:15□ روس. 53:7□38□ رىم. 15:4□ 20:5□ 8.7:

□ **3:20** »ئەمما »ۋاستىچى« بىر تەرەپنىڭلا ۋاستىچىسى ئەمەس)بەلكى ئىككى تەرەپنىڭكىدۇر(، لېكىن خۇدا ئۆزى پەقەت بىردۇر« ـ بۇ ئايەتكە بېرىلگەن بىرنەچچە شەرھ بار. مەنىسى بەلكىم: »ئىككى ئادەم چىلىشىم تۈزگەندە، بىر ۋاستىچى بولۇش كېرەك. لېكىن، خۇدا ئۆز ئەھدىسىنى ئىبراھىمغا بەرگەندە، ئۇنى ۋاستىچىسىز بەرگەن، ئۇ ساپ خۇدانىڭ قولىدىن كەلگەن، شۇڭا بۇ ئەھدە بەرىبىر تەۋرات قانۇنىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ« دېگەندەك بولىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ئۈستىدە ئۇ توغرۇلۇق توختىلىمىز.

21 ئۇنداقتا، تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە زىتمۇ؟ ياق، ھەرگىز! ئەگەر بىرەر قانۇن ئىنسانلارنى ھاياتلىققا
ئېرىشتۈرەلەيدىغان بولسا، ئۇنداقتا ھەققانىيلىق جەزمەن شۇ قانۇنغا ئاساسلانغان بولاتتى.
22 ھالبۇكى، مۇقەددەس يازمىلار پۈتكۈل ئالەمنى گۇناھنىڭ ئىلكىگە قاماپ قويغان؛ بۇنىڭدىكى مەقسەت، ئەيسا
مەسىھنىڭ ساداقەت-ئېتىقادى ئارقىلىق ۋەدىنىڭ ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا بېرىلىشى ئۈچۈندۇر. ■
23 لېكىن ئېتىقاد يولى كېلىپ ئاشكارە بولغۇچە، بىز تەۋرات قانۇنى تەرىپىدىن قوغدىلىپ، ئاشكارە بولىدىغان ئېتىقادنى
كۈتۈشكە قاماپ قويۇلغانىدۇق.
24 شۇ تەرىقىدە، بىزنىڭ ئېتىقاد ئارقىلىق ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن تەۋرات قانۇنى بىزگە »تەربىيىلىگۈچى«
بولۇپ، بىزنى مەسىھكە يېتەكلىدى. □ ■
25 لېكىن ئېتىقاد يولى ئاشكارا بولۇپ، بىز ئەمدى يەنە »تەربىيىلىگۈچى«نىڭ نازارىتىدە ئەمەسمىز.
26 چۈنكى ھەممىگىلار مەسىھ ئەيسانىڭ ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق خۇدانىڭ ئوغۇللىرى بولدۇڭلار. □ ■
27 چۈنكى ھەرقايسىڭلار مەسىھگە كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلگەن بولىسىڭلار، مەسىھنى كىيىۋالغان بولدۇڭلار. □ ■
28 مەسىھدە نە يەھۇدىي بولمايدۇ نە گرېك بولمايدۇ، نە قۇل بولمايدۇ نە ھۆر بولمايدۇ، نە ئەر بولمايدۇ نە ئايال بولمايدۇ،
ھەممىگىلار مەسىھ ئەيسادا بىر بولىسىلەر. □ ■
29 سىلەر مەسىھكە مەنسۇپ بولغانىكەنسىلەر، سىلەرمۇ ئىبراھىمنىڭ نەسلى بولىسىلەر ۋە ئۇنىڭغا ۋەدە قىلىنغان
بەخت-سائادەتكە مىراسخورىدۇرسىلەر.■

4

(داۋامى)

1-2 يەنە شۇنى ئېيتىمەنكى: گەرچە بىر بالا پۈتۈن مۇلۇكنىڭ ئىگىسى بولسىمۇ، مىراسخور گۈدەك ۋاقتىلىرىدا تاكى
ئاتىسى بەلگىلىگەن ۋاقىت توشمىغۇچە، ئۇ ئۆز ئۈيىدىكى قۇلدىن پەرقى بولمايدۇ. چۈنكى ئۇ يەنىلا خوجىدارلار ۋە بالا
باققۇچىلارنىڭ باشقۇرۇشىدا بولىدۇ.□
3 شۇنىڭغا ئوخشاش، بىزمۇ گۈدەك ۋاقتىمىزدا، بۇ دۇنيادىكى »ئاساسىي قائىدە-قانۇنىيەتلەر« ئاستىدا قۇل
بولغانىدۇق.□

■ 3:22 رىم. 9:3□ 32.11:

□ 3:24 **»بىزنىڭ ئېتىقاد ئارقىلىق ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن تەۋرات قانۇنى بىزگە »تەربىيىلىگۈچى« بولۇپ،...«** ـ »تەربىيىلىگۈچى« گرېك تىلىدا »پىداگوگ« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ 3:24 مات. 17:5□ روس. 38:13□ رىم. 4.10:

□ 3:26 **...« چۈنكى ھەممىگىلار مەسىھ ئەيسانىڭ ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق خۇدانىڭ ئوغۇللىرى بولدۇڭلار«** ـ بۇ مۇھىم 26-23-ئايەتلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە، يۇقىرىقى 19:3-ئايەت ئۈستىدە توختالغىنىمىزنى كۆرۈڭ.

■ 3:26 يەش. 5:56□ يۇھ. 12:1□ رىم. 15:8□ گال. 5.4:

□ 3:27 **»چۈنكى ھەرقايسىڭلار مەسىھگە كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلگەن بولىسىڭلار، مەسىھنى كىيىۋالغان بولدۇڭلار«** ـ دېمەك، مەسىھگە ئېتىقاد قىلىپ
سۈغا چۆمۈلدۈرۈلۈپ، تۇنىڭغا باغلانغان بولساق، ئۇنىڭ تەبىئىتىنى ئىگىلەيمىز، شۇنىڭ بىلەن »مەسىھگە مەنسۇپ ئادەم« بىزنىڭ ئاساسىي سالاھىيىتىمىز
بولىدۇ.

■ 3:27 رىم. 3.6:

□ 3:28 **»مەسىھدە نە يەھۇدىي بولمايدۇ نە گرېك بولمايدۇ... ھەممىگىلار مەسىھ ئەيسادا بىر بولىسىلەر«** ـ » گرېك« دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە »يەھۇدىي
ئەمەس«، »يات ئەللەكلەر«نى بىلدۈرۈلىدۇ.

■ 3:28 يۇھ. 21.17:

■ 3:29 يار. 12:21□ رىم. 7:9□ ئىبر. 18.11:

□ 2-4:1 **...« گەرچە بىر بالا پۈتۈن مۇلۇكنىڭ ئىگىسى بولسىمۇ، مىراسخور گۈدەك ۋاقتىلىرىدا تاكى ئاتىسى بەلگىلىگەن ۋاقىت توشمىغۇچە، ئۇ ئۆز ئۈيىدىكى قۇلدىن پەرقى بولمايدۇ. چۈنكى ئۇ يەنىلا خوجىدارلار ۋە بالا باققۇچىلارنىڭ باشقۇرۇشىدا بولىدۇ«** ـ »غوجىدار« دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى
يۇقىرىقى »تەربىيىلىگۈچى« دېگەن سۆزگە يېقىن.

□ 4:3 **»بۇ دۇنيادىكى »ئاساسىي قائىدە-قانۇنىيەتلەر«** ـ بەزى ئالىملار مۇشۇ سۆزنى يامان روھلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن
» كولوسسىلىكلەرگە«دىكى » كول.» 8:2، 20 توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە بىز باشقىچە چۈشەندۈرىمىز.

4 لېكىن، ۋاقىت-سائىتى تولۇق توشقاندا، خۇدا ئۆز ئوغلىنى بۇ دۇنياغا ئەۋەتتى. ئۇ بىر ئايال كىشىدىن تۇغۇلغان،
شۇنىڭدەك تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇغۇلغانىدى.□ ■
5 بۇنىڭدىكى مەقسەت، خۇدا تەۋرات قانۇنى ئاستىدا ياشىغان بىزلەرنى بەدەل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىرىپ، بىزنىڭ
ئوغۇللۇققا قوبۇل قىلىنىشىمىز ئۈچۈندۇر.■
6 ھەم سىلەر ئۆز ئوغۇللىرى بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇدا ئۆز ئوغلىنىڭ: »ئاببا! ئاتام«! دەپ چاقىرغۇچى روھىنى
ئەۋەتىپ قەلبىمىزگە سالدى.□ ■
7 شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر ھازىر قۇل ئەمەس، بەلكى ئوغۇللىرىدۇرسىلەر، ئوغۇللىرى بولغانىكەنسىلەر، خۇدا ئارقىلىق
ئۆزىگە مىراسخور بولىسىلەر.□

پاۋلۇسنىڭ گالاتىيالىقلاردىن ئەندىشە قىلىشى

8 بۇرۇن، خۇدانى تونۇمىغان ۋاقتىڭلاردا دەرۋەقە يالغان ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىغا تۈتۈلغانسىلەر.□ ■
9 ئەمدىلىكتە، ھازىر ھەقىقىي خۇدانى تونۇغانىكەنسىلەر، ـ ياكى ئېنىقراق قىلىپ ئېيتقاندا، خۇدا تەرىپىدىن
تونۇلغانىكەنسىلەر، ئەمدى سىلەر نېمە دەپ بۇ دۇنيادىكى كۈچسىز، ئەبجەق ئەرزىمەس »ئاساسىي قائىدە-
قانۇنىيەتلەر« گە قاراپ يانىسىلەر؟ ئۇلارنىڭ قۇللۇقىغا يېڭۈۋاشتىن قايتىشنى خالامسىلەر؟ □ ■
10 سىلەر ئالاھىدە كۈن، ئاي، پەسىل ۋە يىللارنى ئېتىۋارغا ئېلىپ خاتىرىلەشكە باشلىدىڭلار! □ ■
11 مەن ئىلگىرى سىلەرگە سىڭدۈرگەن ئەجرىم بىكار كېتىرمىكىن، دەپ سىلەر ئۈچۈن ئەنسىرەۋاتىمەن.
12 قېرىنداشلار، مەن شۇنى سىلەردىن ئۆتۈنمەنكى، ماڭا ئوخشاش بولۇڭلار؛ چۈنكى مەن سىلەرگە ئوخشاش
بولدۇم. سىلەر ئەسلىدە ماڭا ھېچ ئازار يەتكۈزمىگەنىدىڭلار. □

□ **4:4 »لېكىن، ۋاقىت-سائىتى تولۇق توشقاندا، خۇدا ئۆز ئوغلىنى بۇ دۇنياغا ئەۋەتتى. ئۇ بىر ئايال كىشىدىن تۇغۇلغان، شۇنىڭدەك تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇغۇلغانىدى«** ـ »تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇغۇلغانىدى« دېگەن ئىبارە »ئەيسا مەسىھ تەۋرات قانۇنىغا بويسۇنۇپ ياشىغان« دېگەن مەنىنى ئۆچىگە ئالىدۇ.

■ **4:4** يار. 16:15، 10:49، دان. 24:9، مات. 17.5:

■ **4:5** يۇھ. 12:1، گال. 26.3:

□ **4:6 »ھەم سىلەر ئۆز ئوغۇللىرى بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇدا ئۆز ئوغلىنىڭ: »ئاببا! ئاتام«! دەپ چاقىرغۇچى روھىنى ئەۋەتىپ قەلبىمىزگە سالدى«** ـ ئىبرانىي تىلىدا »ئاببا« »دادام«نى بىلدۈردۈ، »ئاببا! ئاتام«! »ئى سۆيۈملۈك ئاتام«! دېگەن گەپ.

■ **4:6** رىم. 15.8:

□ **4:7 »شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر ھازىر قۇل ئەمەس، بەلكى ئوغۇللىرىدۇرسىلەر«** ـ گرېك تىلىدا بۇ ئايەتتىكى »سىلەر« »سەن« دەپ ئېيادىلىنىدۇ. **»ئوغۇللىرى بولغانىكەنسىلەر، خۇدا ئارقىلىق ئۆزىگە مىراسخور بولىسىلەر«** ـ »خۇدا ئارقىلىق ئۆزىگە مىراسخور بولىسىلەر« بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »مەسىھ ئارقىلىق خۇدانىڭ ئۆزىگە مىراسخور بولىسىلەر« دېيىلىدۇ.

□ **4:8 »بۇرۇن، خۇدانى تونۇمىغان ۋاقتىڭلاردا دەرۋەقە يالغان ئىلاھلارنىڭ قۇللۇقىغا تۈتۈلغانسىلەر«** ـ »يالغان ئىلاھلار« گرېك تىلىدا »ئەينىيتى ئىلاھ ئەمەسلەر« بىلەن ئېيادىلىنىدۇ.

■ **4:8** 1 كور. 4.8:

□ **4:9 »ئەمدى سىلەر نېمە دەپ بۇ دۇنياداىكى كۈچسىز، ئەبجەق ئەرزىمەس »ئاساسىي قائىدە-قانۇنىيەتلەر« گە قاراپ يانىسىلەر؟«** ـ »ئەبجەق ئەرزىمەس« ـ گرېك تىلىدا »تىلەچىلىككە ئائىت« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېيادىلىنىدۇ.

■ **4:9** كول. 20.2:

□ **4:10 »سىلەر ئالاھىدە كۈن، ئاي، پەسىل ۋە يىللارنى ئېتىۋارغا ئېلىپ خاتىرىلەشكە باشلىدىڭلار«!** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »كۈن، ئاي، پەسىل ۋە يىللار« بولسا بەلكىم تەۋرات قانۇنىدا يەھۇدىيلار ئۈچۈن بېكىتىلگەن ھېيتلارنى ھەم يەھۇدىيلارنىڭ ئەتىئەنىلىرى بويىچە ئۆتكۈزىدىغان ھېيتلارنىمۇ كۆرسىتىدۇ. مەيلى يەھۇدىيلارنىڭكى بولسۇن بولمىسۇن، پرىنسىپ ئوخشاش، ئېتىقادچىلار ئۈچۈن ھېچقانداق ئالاھىدە كۈن-ھېيتلارنى خاتىرىلەشنىڭ ھاجىتى يوق.

■ **4:10** رىم. 5:14، كول. 16.2:

□ **4:12 »قېرىنداشلار، ... ماڭا ئوخشاش بولۇڭلار، چۈنكى مەن سىلەرگە ئوخشاش بولدۇم«** ـ پاۋلۇس ئۆزى يەھۇدىي بولسىمۇ، تەۋرات قانۇنىنىڭ)ھەققانىيلىققا ئائىت تەلەپلىرىدىن باشقا(بارلىق ئەمرلىرىدىن)مەسىھنىڭ نىجاتى بىلەن(ئازاد بولۇپ مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشىغان، شۇنىڭ ئۈچۈن گالاتىيالىقلاردىن: »ماڭا ئوخشاش بولۇڭلار« دەپ ئۆتۈندۈ، »چۈنكى مەن سىلەرگە ئوخشاش بولدۇم« ـ دېمەك، ئۆز يەھۇدىي ئەمەسلەردەك)گالاتىيالىقلاردەك(تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلەپلىرىدىن مۇستەسنا بولدى. لېكىن گالاتىيالىقلار يەھۇدىيلاردەك بولىمىز دەپ ئۆزلىرىنى تەۋرات قانۇنىنىڭ

13 ئەمما سىلەرگە مەلۇمكى، ئەتلىرىمدىكى بىر زەئىپلىك تۈپەيلىدىن، مەن خۇش خەۋەرنى سىلەرگە بىرىنچى قېتىم
يەتكۈزگەندىم. □
14 ئۇ چاغدا، ئەتلىرىمدىكى بۇ زەئىپلىك سىلەرگە نىسبەتەن سىناقتەك بولسىمۇ، لېكىن سىلەر مېنى كەمىستمىدىكلار
ياكى چەتكە قاقىدىكلار. ئەكسىچە، مېنى خۇدا ئەۋەتكەن بىر پەرىشتىنى، ھەتتا مەسىھ ئەيسا ئۆزىنى كۈتكەندەك
كۈتۈۋالدىكلار. □ ■
15 ئۇ چاغدىكى بەخت-بەرىكىتىكلار ئەمدى نەگە كەتتى؟! مەن سىلەرگە گۈۋاھچى بولۇپ ئېيتالايمەنكى، ئۇ
چاغدا سىلەر مۇمكىن بولسا، ماكا كۆزلىرىكلارنى ئويۇپ بېرىشكىمۇ رازى ئىدىكلار!
16 ئەمدىلىكتە، سىلەرگە ھەققەتنى سۆزلىگەنلىكىم ئۈچۈن دۈشمىنىكلارغا ئايلىنىپ قالدىممۇ؟
17 مەن ئېيتىپ ئۆتكەن ھېلىقى ئادەملەر سىلەرگە قىزغىنلىق كۆرسىتىدۇ، ئەمما نىيىتى دۇرۇس ئەمەس؛ ئۇلار پەقەت
سىلەرنى نىجاتىنىڭ سىرتىغا چىقىرىپ، قىزغىنلىقىكلارنى ئۆزلىرىگە قارىتىۋالماقچى. □ ■
18 ئەمما مەن سىلەر بىلەن بىرگە بولغان ۋاقىتلاردىلا ئەمەس، بەلكى دائىم ياخشى ئىشقا قىزغىنلىق قىلىشنىڭ ئۆزى
ياخشىدۇر، ئەلۋەتتە.□
19 سۆيۈملۈك بالىلىرىم! مەسىھ سىلەردە تۈرەلدۈرۈلگۈچە مەن سىلەر ئۈچۈن تولغاق ئازابلىرىنى يەنە بىر قېتىم
تارتىۋاتىمەن! ■
20 مېنىڭ ھازىرلا يېنىكلارغا بېرىپ، سىلەرگە باشقىچە تەلەپپۇز بىلەن سۆزلىگۈم كېلىۋاتىدۇ، چۈنكى بۇ ئەھۋالىكلار
توغرۇلۇق نېمە قىلىشنى زادىلا بىلمەيۋاتىمەن!□

»قۇل دېدەك« ھەجەر بىلەن »ھۆر ئايال« ساراھ توغرىسىدىكى تەمسىلدىن تەربىيە-ساۋاق ئېلىش

21 ئى تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە ياشاشنى خالايدىغانلار، سىلەردىن شۇنى سوراپ باقاي، سىلەر تەۋراتنىڭ ئۆزىدە
نېمە دېيىلگەنلىكىگە قۇلاق سالمامسىلەر؟

بارلىق تەلەپلىرى ئاستىغا قويىلىقچى ئىدى! **»سىلەر ئەسلىدە ماكا ھېچ ئازار يەتكۈزمىگەندىكلار«** ـ دېمەك، پاۋلۇس ئۆلارغا ھازىرلا ئېيتقان قاتتىق گېپىنى ئۆلارنىڭ ئۆزىگە قاندىقتۇر بىر زىيان ياكى ئازار يەتكۈزگەنلىكى تۈپەيلىدىن ئېيتقان ئەمەس، دەيدۇ (15-5-□□□□□□□□□□□ ئۇ ئۆلارنىڭ ئەسلىدە ئۆزىگە كۆرسەتكەن چوكۇنۇر مۇھەببىتىنى ئەسلەيدۇ)، بەلكى ئۆلارنى كۆزلەپ: »سىلەر ئۆز-ئۆزلىرىكلارغا ئازار بېرىۋاتىسىلەر« دەپ ئاگاھ بېرىش ئۈچۈن ئېيتىدۇ.

□ **4:13 »ئەمما سىلەرگە مەلۇمكى، ئەتلىرىمدىكى بىر زەئىپلىك تۈپەيلىدىن، مەن خۇش خەۋەرنى سىلەرگە بىرىنچى قېتىم يەتكۈزگەندىم«** ـ »ئەتلىرىمدىكى بىر زەئىپلىك تۈپەيلىدىن« ـ بۇ سۆزدىن قارىغاندا، پاۋلۇس بەلكىم كېسەل سەۋەبىدىن گالاتىيادا دەم ئېلىشقا مەجبۇر بولغاندىمۇ. مۇمكىنچىلىكى بارىكى، بۇ كېسەل ئۆزىنى بىلەن باغلىق بولۇپ، ئۇنىڭ چىرايىنى ئىنتايىن سەت قىيابەتكە كەرگۈزۈپ قويغاندىمۇ (14-□□□□□). 15-14-□□□□□□ 11:6 ۋە »2□□□.» 10-12-7:تىمۇ كۆرۈڭ. پاۋلۇس ئادەتتە خەتلىرىنى پۈتۈنچى ئارقىلىق يازاتتى)مەسىلەن، »رىم.» 22:16).

□ **4:14 »ئۇ چاغدا، ئەتلىرىمدىكى بۇ زەئىپلىك سىلەرگە نىسبەتەن سىناقتەك بولسىمۇ، لېكىن سىلەر مېنى كەمىستمىدىكلار ياكى چەتكە قاقىدىكلار. ئەكسىچە، مېنى خۇدا ئەۋەتكەن بىر پەرىشتىنى، ھەتتا مەسىھ ئەيسا ئۆزىنى كۈتكەندەك كۈتۈۋالدىكلار«** ـ پاۋلۇسنىڭ بۇ كۆز كېسىلى يەنە بىر تەرەپتىن قېينىچلىق ئېلىپ كەلدى ـ ئۇ خۇش خەۋەرنىڭ يولدا كۆپ ئادەملەرنىڭ كېسەللىرىنى دۇئا قىلىپ ساقايتتى؛ ئۆلارنىڭ ساقايتىلىشى ئارقىلىق كۆپ ئادەملەر خۇش خەۋەرگە ئىشەندى. لېكىن ئۇنىڭ ئۆزىدە كېسەل بولغاچقا، بۇ ئىش ئۇنى باشقىلارنىڭ ئالدىدا مازاققا قالدۇرۇش ئېھتىماللىقى بولامدۇ، قانداق؟

■ **4:14** مال. 7:2□ مات. 40:10□ يۇھ. 20.13:

□ **4:17 »ئۇلار پەقەت سىلەرنى نىجاتىنىڭ سىرتىغا چىقىرىپ...»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئۇلار پەقەت سىلەرنى بىزدىن ئايرىلىپ نىجاتىنىڭ سىرتىغا چىقىرىپ« دېيىلىدۇ.

■ **4:17** رىم. 2:10□ 2 كور. 12.11:

□ **4:18 »ئەمما مەن سىلەر بىلەن بىرگە بولغان ۋاقىتلاردىلا ئەمەس، بەلكى دائىم ياخشى ئىشقا قىزغىنلىق قىلىشنىڭ ئۆزى ياخشىدۇر، ئەلۋەتتە«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەيلى مەن سىلەر بىلەن بىللە بولاي ياكى بولماي، سىلەرگە نىيىتى ياخشى قىزغىنلىقى بار ئادەملەر بار بولسا، دائىم ياخشى بولىدۇ، ئەلۋەتتە.«

■ **4:19** 1 كور. 15:4□ فىل. 10؛ ياق. 18.1:

□ **4:20 »مېنىڭ ھازىرلا يېنىكلارغا بېرىپ، سىلەرگە باشقىچە تەلەپپۇز بىلەن سۆزلىگۈم كېلىۋاتىدۇ«** ـ »باشقىچە بىر تەلەپپۇز بىلەن...» ـ پاۋلۇس تېخىمۇ قاتتىق تەلەپپۇزدىمۇ، ياكى مۇلايىمراق تەلەپپۇزدىمۇ، ئۆلارغا زادى »قانداق تەلەپپۇز«دا سۆزلەش كېرەكلىكىنى بىلمەيتتى.

22 تەۋراتتا، ئىبراھىمنىڭ ئىككى ئوغلى بولۇپ، بىرى دېدەكتىن، يەنە بىرى ھۆر ئايالدىن بولغان، دەپ خاتىرىلەنگەن.
□ ■
23 دېدەكتىن بولغان ئوغۇل »ئەت بىلەن« تۇغۇلغان؛ ھۆر ئايالدىن بولغان ئوغۇل بولسا خۇدانىڭ ۋەدىسى ئارقىلىق
تۇغۇلغاندۇر. □ ■
24 بۇ ئىككى ئىشنى بىر ئوخشىتىش دېگلى بولىدۇ. بۇ ئىككى ئايال خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن تۈزگەن ئىككى
ئەھدىسىنىڭ ۋەكىلىدۇر. بىرىنچى ئەھدە سىناي تېغىدىن كېلىپ، دەرھەققەت بالىلىرىنى قۇللۇقتا بولۇشقا تۇغدۇ؛ مانا
ھەجەر تۇنىڭغا ۋەكىلدۇر؛
25 دېمەك، ھەجەر بولسا ئەرەبىستاندىكى سىناي تېغىغا سىمۋول قىلىنىپ، يەنى بۈگۈنكى يېرۇسالېمغا ئوخشىتىلىدۇ؛
چۈنكى ئۇ شەھەر ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى قۇللۇقتا تۇرماقتا. □ ■
26 ئەمما يۇقىرىدىن بولغان يېرۇسالېم ھۆردۇر، ئۇ ھەممىزنىڭ ئانىسىدۇر؛ □ ■
27 چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: ـ
»خۇشال بول، ئى پەرزەنت كۆرمىگەن تۇغماس ئايال!
تەنتەنە قىلىپ ياكۆزات، توۋلا، ئى تولغاق تۇتۇپ باقمىغان!
ـ چۈنكى غېرىب ئايالنىڭ بالىلىرى ئېرى بار ئايالنىڭكىدىن كۆپتۇر«! □ ■
28 ئەمدى ئى قېرىنداشلار، ئىسھاق خۇدانىڭ ۋەدىسىدىن تۇغۇلغاندەك بىزمۇ خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە تۇغۇلغان
پەرزەنتلەرمىز. □ ■
29 لېكىن ئۇ چاغدا »ئەتلەردىن تۇغۇلغان« بالا »روھتىن تۇغۇلغان« بالىغا زىيانكەشلىك قىلغىنىدەك، ھازىر شۇنداق
بولىدۇ. □ ■

□ **4:22 »ئىبراھىمنىڭ ئىككى ئوغلى بولۇپ، بىرى دېدەكتىن...«** ـ دېدەك)قۇل ئايال(ـ يەنى ھەجەر. **»يەنە بىرى ھۆر ئايالدىن بولغان..«** ـ تۈز ھۆر ئايالى ساراھ ئىدى.
■ **4:22** يار. 15:16؛ 2:21؛ روس. 8:7؛ ئىبر. 11:11.
□ **4:23 »دېدەكتىن بولغان ئوغۇل »ئەت بىلەن« تۇغۇلغان«** ـ »ئەت بىلەن« دېگەن ئىبارە »ئىنسانىنىڭ ئەتلىرىگە تايىنىش«نى بىلدۈرىدۇ. ھەجەرنىڭ ئوغلى ئىسمائىل پەقەت ئىنسانلارنىڭ ئوي-پىكرى، ئىنسانىي كۆچى بىلەن تۇغۇلغان. **»دېدەكتىن بولغان ئوغۇل »ئەت بىلەن« تۇغۇلغان؛ ھۆر ئايالدىن بولغان ئوغۇل بولسا خۇدانىڭ ۋەدىسى ئارقىلىق تۇغۇلغاندۇر«** ـ بۇ پۈتۈن ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **4:23** يۇھ. 8:39؛ رىم. 9:7.
□ **4:25 »دېمەك، ھەجەر بولسا ئەرەبىستاندىكى سىناي تېغىغا سىمۋول قىلىنىپ، يەنى بۈگۈنكى يېرۇسالېمغا ئوخشىتىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ شەھەر ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى قۇللۇقتا تۇرماقتا«** ـ »قۇللۇقتا« دېگەن سۆز روھىي قۇللۇقتا، يەنى تەۋرات قانۇنىنىڭ قۇللۇقىدا. »بۈگۈنكى يېرۇسالېم ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى« يەھۇدىي خەلقى، شۇنداقلا تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلمىشا تىرىشمانلىرىم بىلەن ھەققانىي ئادەم بولاي دېگەن ھەممە ئادەمنى كۆرسىتىدۇ.
■ **4:25** مىس. 19؛ 20.
□ **4:26 »ئەمما يۇقىرىدىن ئەرشتىن بولغان يېرۇسالېم ھۆردۇر، ئۇ ھەممىزنىڭ ئانىسىدۇر...«** ـ باشقىچە ئېيتقاندا، ئىبراھىمنىڭ تۈز ئايالى ساراھ بولسا ھۆر ئايال بولغاچقا، ئەرشتىكى يېرۇسالېمغا، شۇنداقلا يېڭى ئەھدىدە ياشىغان جامائەتكە ۋەكىللىك قىلىدۇ. شۇڭا، »ئەرشتىكى يېرۇسالېم«نى بىزنىڭ ئانىمىز، دېيىشكە بولىدۇ.
■ **4:26** ۋەھ. 2:21.
□ **4:27 »خۇشال بول، ئى پەرزەنت كۆرمىگەن تۇغماس ئايال! تەنتەنە قىلىپ ياكۆزات، توۋلا، ئى تولغاق تۇتۇپ باقمىغان! ـ چۈنكى غېرىب ئايالنىڭ بالىلىرى ئېرى بار ئايالنىڭكىدىن كۆپتۇر«!** ـ يەش.» 1:54.
■ **4:27** يەش. 54:1.
□ **4:28 »...□□□□□□ خۇدانىڭ ۋەدىسىدىن تۇغۇلغاندەك بىزمۇ خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە تۇغۇلغان پەرزەنتلەرمىز«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلىرىدە »ئىسھاق خۇدانىڭ ۋەدىسىدىن تۇغۇلغاندەك سىلەرمۇ خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە تۇغۇلغان پەرزەنتلەرسىلەر« دېيىلىدۇ.
■ **4:28** رىم. 9:7؛ 8.
□ **4:29 »لېكىن ئۇ چاغدا »ئەتلەردىن تۇغۇلغان« بالا »روھتىن تۇغۇلغان« بالىغا زىيانكەشلىك قىلغىنىدەك، ھازىر شۇنداق بولىدۇ«** ـ »ئەتلەردىن تۇغۇلغان« بالا ـ ئىسمائىلنى، شۇنداقلا تۇ سىمۋول قىلىنغان »تەۋرات قانۇنىغا قۇل بولغانلار«نى كۆرسىتىدۇ. »روھتىن تۇغۇلغان« ـ خۇدانىڭ ۋەدىسى ۋە مۇجىزىسى ئارقىلىق، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ كۆچ-قۇدرىتى بىلەن تۇغۇلغان ئىسھاقتى، شۇنداقلا تۇ سىمۋول قىلىنغان ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچى، مۇقەددەس روھتىن »قايتىدىن تۇغۇلغان« خۇدانىڭ روھىي پەرزەنتلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ئەسلىدە ئىسمائىل ئىسھاققا زىيانكەشلىك قىلغىنىدەك، يەھۇدىي خەلق مەسىھگە ئىشەنگەنلەرگە زىيانكەشلىك قىلاتتى ۋە بۈگۈنگە قەدەر ھەر تۈرلۈك »قانۇنغا تايانغانلار«مۇ ئوخشاشلا »خۇدانىڭ روھىغا تايانغانلار«غا زىيانكەشلىك قىلىدۇ.
■ **4:29** يار. 9:21.

30 لېكىن مۇقەددەس يازمىلاردا نېمە دېيىلگەن؟ ئۇنىڭدا: »سەن بۇ دېدەكىنى ئوغلى بىلەن قوشۇپ ھەيدىۋەت!
چۈنكى دېدەكتىن تاپقان ئوغۇل ھەرگىز ھۆر ئايالنىڭدىن بولغان ئوغۇل بىلەن مىراسقا ئورتاق بولمايدۇ«! دەپ
يۈزلىگەن. □ ■
31 ئەمدى، قېرىنداشلار، بىز دېدەكنىڭ ئەمەس، بەلكى ھۆر ئايالنىڭ پەرزەنتلىرىدۇرمىز. مەسىھ بىزنى ھۆرلۇكتە
ياشىسۇن دەپ ھۆر قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدا تاپان تىرەپ تۇرۇۋېلىر ۋە قۇللۇقنىڭ بويۇنتۇرۇقىغا قايتىدىن
قىسىلىپ قالماڭلار.

5

ئېتىقادچىلارنىڭ ئەركىنلىكى

1-2 مانا، مەنكى پاۋلۇس سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئەگەر سىلەر خەتنە قوبۇل قىلساڭلار، ئۇ چاغدا مەسىھنىڭ
سىلەرگە ھېچقانداق پايدىسى قالمايدۇ.□ ■
3 مەن خەتنىنى قوبۇل قىلغان ھەربىر كىشىگە يەنە ئاگاھلاندۇرۇپ ھەققەتنى ئېيتىپ قويايكى، ئۇلارنىڭ تەۋراتتىكى
بارلىق ئەمر-بەلگىلىمىلەرگە توللۇق ئەمەل قىلىش مەجبۇرىيىتى باردۇر.□
4 ئەي تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق ئۆزۈمنى ھەققانىي ئادەم قىلاي دېگەنلەر، ھەربىرىڭلار مەسىھدىن ئايرىلىپ، مەھرۇم
بولۇپ، خۇدانىڭ شاپائىتىدىن چېقىپ، يېقىلىپ ئۇنىڭدىن قالدىڭلار.
5 چۈنكى روھقا تايىنىپ ھەققانىيلىققا باغلانغان ئارزۇ-ئارمانىنى ئېتىقاد بىلەن تەلپۈنۈپ كۈتىمىز.□
6 چۈنكى مەسىھ ئەيسادا خەتنىلىك كۆچىگە ئىگە ئەمەس، خەتنىسىزلىكمۇ كۆچىگە ئىگە ئەمەس، كۆچىگە ئىگە
بولغىنى پەقەت مۇھەببەت ئارقىلىق ئىش قىلىدىغان ئېتىقادتۇر.□ ■
7 سىلەر ئوبدان چېپىپ مېڭۋاتقاندىڭلار، بىراق كىم سىلەرنى ھەققەتكە ئىتائەت قىلىشتىن توسۇۋالدى؟□ ■
8 بۇنداق قايىل قىلىش ئامىلى سىلەرنى چاقىرغۇچىدىن بولغان ئەمەس!□

□ **4:30 »سەن بۇ دېدەكنىڭ ئوغلى بىلەن قوشۇپ ھەيدىۋەت! چۈنكى دېدەكتىن تاپقان ئوغۇل ھەرگىز ھۆر ئايالنىڭدىن بولغان ئوغۇل بىلەن مىراسقا ئورتاق بولمايدۇ«!** ـ »يار.» 10:21. مۇشۇ (31-21) ئايەتلەرگە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە شەرھ بېرىمىز.
■ **4:30** يار. 10.21:
□ **5:1-2 ...» ئەگەر سىلەر خەتنە قوبۇل قىلساڭلار، ئۇ چاغدا مەسىھنىڭ سىلەرگە ھېچقانداق پايدىسى قالمايدۇ«** ـ گالاتىيالىقلارنىڭ خەتنىنى قوبۇل قىلىشتىكى مەقسىتى »مۇشۇ ئارقىلىق ھەققانىيلىققا ئېرىشىمەن« دېگەنلىكتۇر؛ ئۇلار مەسىھنىڭ گۈناھلار ئۈچۈن بولغان قۇربانلىقىغا تايانمايلا، پەقەت يەنە ئۆزىنىڭ تىرشچانلىقى بىلەن »ساۋابلىق ئىشلار«نى بەرپا قىلماقچى بولۇپ »ئۆز-ئۆزۈمگە تايىنىپ گۈناھلىرىمنى يۇيۇپ ھەققانىي ئادەم بولىمەن« دېگەنلەردىن ئىبارەت ئىدى.
■ **5:1-2** يەش. 3:9□ يۇھ. 32:8□ روس. 1:15□ رىم. 18:6□ 1 پېت. 16.2:
□ **5:3 »مەن خەتنىنى قوبۇل قىلغان ھەربىر كىشىگە يەنە ئاگاھلاندۇرۇپ ھەققەتنى ئېيتىپ قويايكى، ئۇلارنىڭ تەۋراتتىكى بارلىق ئەمر-بەلگىلىمىلەرگە)توللۇق ئەمەل قىلىش(مەجبۇرىيىتى باردۇر«** ـ مۇشۇ ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
□ **5:5 »چۈنكى روھقا تايىنىپ ھەققانىيلىققا باغلانغان ئارزۇ-ئارمانىنى ئېتىقاد بىلەن تەلپۈنۈپ كۈتىمىز«** ـ »روھ« مۇقەددەس روھ، ئەلۋەتتە. »ھەققانىيلىققا باغلانغان ئارزۇ-ئارمانىنى« ـ گېرىك تىلىدا »ھەققانىيلىقنىڭ ئۈمىدى« دەپ ئىپادىلىنىدۇ. مەنىسى: (1) كىمدە مەسىھ ئارقىلىق ھەققانىيلىق بار بولسا ئۇنىڭ ئەرشتىكى بەختكە باغلىغان زور ئۈمىدىمۇ بار بولىدۇ؛ (2) بىزدە مەسىھ ئارقىلىق ھازىر بار بولغان ھەققانىيلىق ئۈنىڭ قايتىپ كېلىشى بىلەن تولۇقى، مۇكەممەل بولىدۇ، دەيدىغان ئۈمىدىمۇ باردۇر. بىزنىڭچە، بۇ ھەر ئىككى ئۈمىد كۆزىستىلىدۇ.
□ **5:6 »چۈنكى مەسىھ ئەيسادا، خەتنىلىك كۆچىگە ئىگە ئەمەس، خەتنىسىزلىكمۇ كۆچىگە ئىگە ئەمەس، كۆچىگە ئىگە بولغىنى پەقەت مۇھەببەت ئارقىلىق ئىش قىلىدىغان ئېتىقادتۇر«** ـ »مۇھەببەت ئارقىلىق ئىش قىلىدىغان ئېتىقاد«: ـ ئېتىقاد مۇھەببەت ئارقىلىق گۈزەل ئىشلارنى قىلىدۇ ھەم مۇھەببەتنىڭ ئۆزىنى ئېتىقادقا گۈزەل ئىشلارنى قىلىشقا تۈرتكە بولۇپ ئىلھاملاندۇرىدۇ.
■ **5:6** مات. 50:12□ يۇھ. 14:15□ 1 كور. 19:7□ 2 كور. 17:5□ گال. 15:6□ كول. 11:3□ 1 تېس. 3.1:
□ **5:7 »سىلەر ئوبدان چېپىپ مېڭۋاتقاندىڭلار«** ـ ئېتىقاد يولىدا، ئەلۋەتتە.
■ **5:7** گال. 1.3:
□ **5:8 »بۇنداق قايىل قىلىش ئامىلى سىلەرنى چاقىرغۇچىدىن بولغان ئەمەس«!** ـ »قايىل قىلىش«نىڭ مەنىسى يۇقىرىقى »ئىتائەت« دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىگە بىيقىن بولۇپ، كىنايىلىك مەنىنى تەكىتلەيدۇ ـ دېمەك، مۇشۇنداق »ئىتائەت« بولامدۇ؟

9 »كىچىككىنە خىمىرتۇرۇچ پۈتكۈل خىمىرنى بولدۇرۇپ يوغىنىتىدۇ«!□ ■
10 تۈزۈم رەبگە قاراپ قايىل بولدۇمكى، سىلەرمۇ بۇ ئىشتا ھېچ باشقىچە ئويدا بولمايسىلەر. ئەمما سىلەرنى
قايمۇقتۇرۇۋاتقان كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ چوقۇم تېگىشلىك جازاسىنى تارتىدۇ. □ ■
11 قېرىنداشلار، ئەگەر مەن »خەتنە قىلىنىش كېرەك« دەپ جاكارلاپ يۈرگەن بولسام، ئۇنداقتا مەن يۈگۈنكى
كۈنگىچە يەنە نېمە ئۈچۈن يەھۇدىيلاردىن زىيانكەشلىككە ئۇچراپ كېلىمەن؟ ئەگەر شۇنداق قىلغان بولسام، »كېرىست
بىزارلىقى« يوق قىلىناتتى! □ ■
12 سىلەرنى قۇترىتىۋاتقان بۇ ئادەملەر ئۆزلىرىنى ئاختا قىلىۋەتسۇن دەيمەن!■
13 چۈنكى قېرىنداشلار، سىلەر ئەركىنلىككە چاقىرىلدىڭلار. لېكىن ئەركىنلىكىڭلارنى ئەتلەرنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە
قاندۇرۇشنىڭ باھانىسى قىلماڭلار، بەلكى مېھىر-مۇھەببەت بىلەن بىر-بىرىڭلارنىڭ قۇللۇقىدا بولۇڭلار. □ ■
14 چۈنكى پۈتكۈل تەۋرات قانۇنى »قوشنىڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن« دېگەن بىرلا ئەمردە ئەمەل قىلىنىدۇ.
□ ■
15 لېكىن پەخەس بولۇڭلارکى، بىر-بىرىڭلارنى چىشلەپ تارتىپ يالماپ يۈرۈپ، بىر-بىرىڭلاردىن يۇتۇلۇپ
كەتمەڭلار يەنە!■

روھ ۋە »ئەت«

16 ئەمما شۇنى دەيمەنكى ـ مۇقەددەس روھتا مېڭىڭلار، ۋە شۇ چاغدا سىلەر ئەتلەرنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە يول
قويمايسىلەر. □ ■

□ **5:9 »كىچىككىنە خىمىرتۇرۇچ پۈتكۈل خىمىرنى بولدۇرۇپ يوغىنىتىدۇ«!** ـ دېمەك، كىچىككىنە خىمىرتۇرۇچ پۈتۈن خىمىرنى بولدۇرغىنىدەك، بىر ئادەمنىڭ »ئازراق خاتا« تەلىمىمۇ نۇرغۇن ئادەمنى ئازدۇرىدۇ. باشقىچە ئېيتقاندا »خەتنە قىلىش« »كىچىككىنە بىر ئىش« بولسىمۇ، گالاتىيالىقلارنىڭ ئۆنى »مۇشۇ ئىش بىلەن ھەققانىي)ياكى »تېخىمۇ ھەققانىي«) ئادەم بولىمەن« دەپ قوبۇل قىلىشى ئۆزلىرىنى خۇدانىڭ نىجاتىدىن چىقىرىپ ئىلىرىۋېتەتتى.
■ **5:9** 1 كور. 6.5:
□ **5:10 »ئەمما سىلەرنى قايمۇقتۇرۇۋاتقان كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ چوقۇم تېگىشلىك جازاسىنى تارتىدۇ«** ـ خۇدا تەرىپىدىن، ئەلۋەتتە.
■ **5:10** 2 كور. 2:3□ 22.8:
□ **5:11 »قېرىنداشلار، ئەگەر مەن »خەتنە قىلىنىش كېرەك« دەپ جاكارلاپ يۈرگەن بولسام، ئۇنداقتا مەن يۈگۈنكى كۈنگىچە يەنە نېمە ئۈچۈن يەھۇدىيلاردىن زىيانكەشلىككە ئۇچراپ كېلىمەن؟« ـ »ئەگەر شۇنداق قىلغان بولسام، »كېرىست بىزارلىقى« يوق قىلىناتتى!** ـ »كېرىست بىزارلىقى« تونۇرغۇلۇق: ـ »كېرىست« تۈزى رىم ئىمپېرىيەسىدىكى ئەڭ يېرگىنچلىك تۈلۈم جازا تەدبىرى ئىدى! لېكىن خۇدا ئېيسانىڭ دەل شۇنداق تۈلۈمى ئارقىلىق ئادەمنى قۇتقۇزماقچى! مانا »كېرىست بىزارلىقى«دۇر! ئۇنىڭ ئۆستىگە، »خەتنە قىلىنىش ياكى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا تىرىشىشلار ئادەمنى گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزىمايدۇ، نىجات-قۇتقۇزۇلۇش پەقەت ئېيسا مەسىھنىڭ كېرىستىكى قۇربانلىقىدىلا كېلىدۇ« دېگەن خەۋەر كۆپ ئادەملەرنى)پەقەت يەھۇدىيلارنلا ئەمەس(! رەنجىتىدۇ ياكى ئۆلىرىنىڭ غەزىپىنى قوزغايدۇ. مانا بۇمۇ »كېرىست بىزارلىقى«دۇر. خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشتە »كېرىست بىزارلىقى« ھەردائىم بولىدۇ، ئۇنداق ئىش كەم بولسا يەتكۈزگەن »خۇش خەۋەر« ئەمدى »خۇش خەۋەر« بولمايدۇ!
■ **5:11** 1 كور. 23.1:
■ **5:12** يە. 25.7:
□ **5:13 »لېكىن ئەركىنلىكىڭلارنى ئەتلەرنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە قاندۇرۇشنىڭ باھانىسى قىلماڭلار«** ـ »ئەت« ياكى »ئەتلەر« ئاساسەن ئىنسانىڭ تۈز شەخسىيەتچى تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ. يۇنىڭ تونۇرغۇلۇق »رىملىقلارغا«دىكى »كېرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **5:13** 1 كور. 9:8□ 1 پېت. 16:2□ يەھ. 4.
□ **5:14 ...» پۈتكۈل تەۋرات قانۇنى »قوشنىڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن« دېگەن بىرلا ئەمردە ئەمەل قىلىنىدۇ«** ـ »ئەمەل قىلىنىدۇ« دېگەننىڭ ياشقا خىل تەرجىمىسى: »يېغىنچاقلانغاندۇر« »)لاۋ.» 18:19).
■ **5:14** لاۋ. 18:19□ مات. 39:22□ مار. 31:12□ رىم. 8:13□ ياق. 8.2:
■ **5:15** 2 كور. 20.12:
□ **5:16 »مۇقەددەس روھتا مېڭىڭلار«** ـ دېمەك، »مۇقەددەس روھنىڭ يېتىپ كېچىلىكدە ھەم ئۆتىنىڭ كۈچ-قۇدرىتىدە مېڭىڭلار.« بۇ ئىبارە تونۇرغۇلۇق »رىملىقلارغا«دىكى »كېرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **5:16** رىم. 14:13□ 1 پېت. 11.2:

17 چۈنكى ئەت روھقا زىت بولغان ئىشلارنى ئارزۇ قىلىدۇ، ۋە روھ ئەتكە زىت بولغان ئىشلارنى ئارزۇ قىلىدۇ.
ئۇلار ئىككىسى بىر-بىرىگە قارىمۇقارشىدۇر، نەتىجىدە، ئۆزۈڭلار ئارزۇ قىلغان ئىشلارنى قىلالمايسىلەر. ■
18 ۋەھالەنكى، سىلەر روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە بولساڭلار، ئۇ چاغدا تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە بولمايسىلەر.
19 ئەمدى ئەتنىڭ ئەمەللىرى روشەنكى ـ زىناخورلۇق، بۇزۇقلۇق، ناپاكلىق، شەھۋانىيلىق، ■
20 بۇتپەرەسلىك، سېھىرگەرلىك، ئۆچمەنلىكلەر، جېدەللەر، قىزغانچۇقلۇقلار، غەزەپلەر، ريقابەتلىشىشلەر،
بۆلگۈنچىلىكلەر، گۇرۇھۋازلىقلار،
21 ھەسەتخورلۇقلار، قاتىللىقلار، ھاراقكەشلىكلەر، ئەيش-ئىشرەتلەر قاتارلىق ئىشلاردۇر، بۇ ئىشلار توغرۇلۇق
بۇرۇنقى ئېيتقىنىمدەك ھازىرىنە بىر قېتىم ئاگاھلاندۇرىمەنكى، بۇنداق ئىشلارنى قىلغۇچىلار خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا
مىراسلىق قىلمايدۇ. ■
22 ۋەھالەنكى، روھنىڭ مېۋىسى بولسا مېھىر-مۇھەببەت، شاد-خۇراملىق، خاتىرجەملىك، سەۋر-تاقەت،
مېھىربانلىق، ياخشىلىق، ئىشەنچ-سادىقلىق، □ ■
23 مۇمىن-مۇلايىملىق ۋە ئۆزىنى ئۆتۈۋېلىشتىن ئىبارەت. مۇشۇنداق ئىشلارنى توسىدىغان ھېچقانداق قانۇن يوقتۇر.
□ ■
24 لېكىن مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلار ئەتلىرىنى، شۇنداقلا ئۆزىنىڭكى ئىشتىقلار ۋە ھەۋەسلەرنى تەڭ كېرىستىلىگەن
بولىدۇ. □ ■
25 روھتا ياشاۋاتقان بولساق، روھقا ئەگىشىپ ماڭايلى.
26 بىر-بىرىمىزنى رەنجىتىپ، بىر-بىرىمىزگە ھەسەت قىلىپ، ھاكاۋۇر شۆھرەتپەرەسلەردىن بولمايلى.

6

بىر-بىرىڭلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇڭلار

1 قېرىنداشلار، ئاراڭلاردىن بىرسىنىڭ ھازىرمۇ بىر گۇناھ-سەۋەنلىك سادىر قىلىۋاتقانلىقى بايقالغان بولسا،
ئاراڭلاردىكى روھىي كىشىلەر يۇۋاش-مۇلايىملىق روھى بىلەن ئۆزى يولدىن قايتۇرۇپ كېلىڭلار. شۇنىڭ بىلەن
بىر ۋاقىتتا، ئۆزۈڭلارنىڭمۇ ئازدۇرۇلۇپ كەتمەسلىكىڭلارغا دىققەت قىلىڭلار.□ ■
2 بىر-بىرىڭلارنىڭ ئېغىرچىلىقىنى كۆتۈرۈڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، مەسىھنىڭ قانۇنىغا ئەمەل قىلغان بولىسىلەر.■

■ **5:17** رىم. 7:15-26:
■ **5:19** 1 كور. 3:3□ ياق. 3:14:
■ **5:21** 1 كور. 10:6□ ئەف. 5:5□ كول. 6:3□ ۋەھ. 15.22:
□ **5:22** »روھنىڭ مېۋىسى بولسا...» ـ »روھ« مۇقەددەس روھ، خۇدانىڭ روھى.
»روھنىڭ مېۋىسى« ـ باشقىچە ئېيتقاندا، »مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشاشتىن بېرىدىغان مېۋە.«
■ **5:22** ئەف. 9.5:
□ **5:23** »... مۇمىن-مۇلايىملىق ۋە ئۆزىنى ئۆتۈۋېلىشتىن ئىبارەت« ـ ئىنجىلدا »مۇمىن-مۇلايىملىق« ياكى »يۇۋاش-مۇلايىملىق«نىڭ ئالاھىدىلىكى بار،
ئۇ بولسىمۇ قورقۇنچتىن كۆچلۈكلەرگە يول قويىدىغان ئاجىزلىق ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ يولدا تالاش-تارتىشىلاردىن قول ئۆزۈش، خۇدانىڭ ھەممە
ئىشلىرىمىزنى زوراۋانلىقسىز، جېدەلسىز توغرا ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئىمان باغلاشتۇر، مۇشۇنداق پوزىتسىيە مۇلايىم، يۇۋاشلىق بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **5:23** 1 تىم. 9.1:
□ **5:24** »لېكىن مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلار ئەتلىرىنى، شۇنداقلا ئۆزىنىڭكى ئىشتىقلار ۋە ھەۋەسلەرنى تەڭ كېرىستىلىگەن بولىدۇ« ـ »ئۆزىنىڭكى
)ئەتلەرنىڭ(ئىشتىقلار...» ياكى »ئۆزىنىڭكى ھېسسىياتلار...».
■ **5:24** رىم. 6:6□ 14:13□ گال. 20:2□ 1 پېت. 11.2:
□ **6:1** »... ئاراڭلاردىكى روھىي كىشىلەر يۇۋاش-مۇلايىملىق روھى بىلەن ئۆزى يولدىن قايتۇرۇپ كېلىڭلار« ـ »روھىي كىشىلەر« ياكى »روھقا
تەۋە بولغانلار« بولسا دائىم مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ماڭغان كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ. »كورىنتلىقلارغا «(1)دىكى »كەرىش سۆز«ىمىزنىمۇ
كۆرۈڭ. ■ **6:1** رىم. 1:14□ 1:15□ 1 كور. 22.9: ■ **6:2** مات. 29:11□ يۇھ. 14:13□ رىم. 1:15□ 1 تىس. 14.5:

3 چۈنكى بىرسىنىڭ تارازىغا توختىغۇدەك ئىشى بولماي تۇرۇپ تۆزىنى تارازىغا توختىغۇدەك دەپ چاغلىسا، ئۇ
تۆز-تۆزىنى ئالدىغانلىق، خالاس.□
4 لېكىن ھەركىم تۆز ئەمەلىيىتىگە قاراپ تەكشۈرۈپ باقسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن باشقىلارنىڭكىدىن ئەمەس، بەلكى
تۆز ئەمەللىرىدىلا پەخىرلەنگۈدەك ئىش بولسا، پەخىرلەنسە بولىدۇ.□
5 چۈنكى ھەربىر ئادەم تۆز يۈكىنى كۆتۈرۈشى كېرەك.□ ■
6 خۇدانىڭ سۆز-كالامىدىن تەلىم ئالغۇچى تۆزىگە تەلىم بەرگۈچىنى تۆزىدە بار بولغان ياخشى نەرسىلەردىن ئورتاق
بەھرىمەن قىلسۇن.■
7 تۆز-تۆزۈڭلارنى ئالدىماڭلار ـ خۇدانى ئالداپ ئەخمەق قىلغىلى بولمايدۇ؛ چۈنكى كىم نېمە تېرىسا، شۇنى ئالىدۇ.■
8 تۆز ئەتلىرىنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى قاندۇرۇشقا تۆرۈق چاچقان كىشى تۆز ئەتلىرىدىن چىرىكلىك ھوسۇلىنى ئالىدۇ.
لېكىن روھنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن تۆرۈق چاچقان كىشى بولسا روھتىن مەڭگۈلۈك ھايات ئالىدۇ.□
9 شۇڭا، ياخشى ئىشلارنى قىلىشتىن ھارمايلى. ئۈنىڭغا ئېرىنمىسەك ۋاقتى-سائىتى توشقاندا چوقۇم ھوسۇل ئالالايمىز.
■
10 شۇ سەۋەبتىن، بىزدە پۇرسەت بولسىلا، ھەممەيلەنگە، بولۇپمۇ ئېتىقادتىكى ئائىلىگە مەنسۇپ بولغانلارغا ياخشى
ئىشلارنى قىلىپ بېرەيلى.□ ■

ئاخىرقى ئاگاھلاندۇرۇش ۋە سالام

11 مانا، تۆز قولۇم بىلەن شۇنچە چوڭ ھەرپلەر بىلەن يازغىنىمغا قاراڭلار! □
12 سىلەرگە خەتنىنى قوبۇل قىلىشنى مەجبۇرلىماقچى بولغانلار، ئۇلارنىڭ ھەربىرى پەقەت تۆزلىرىنىڭ تاشقى قىياپىتىنى
پەردازلاپ كۆرسەتمەكچى بولغان، خالاس؛ ئۇلارنىڭ بۇ مەقسىتى پەقەت »مەسىھنىڭ كرىستى« تۈپەيلىدىن بولغان
زىيانكەشلىكتىن قېچىشتىن ئىبارەت، خالاس. □

□ **6:3 »چۈنكى بىرسىنىڭ تارازىغا توختىغۇدەك ئىشى بولماي تۇرۇپ تۆزىنى تارازىغا توختىغۇدەك دەپ چاغلىسا، ئۇ تۆز-تۆزىنى ئالدىغانلىق، خالاس«** ـ 2-ئايەتكە قارىغاندا، پاۋلۇسنىڭ بۇ سۆزى ھاجەتمەندلەرگە ياكى موھتاج بولغانلارغا يارىدەم قولىنى ھېچ تۆزارتمايدىغان ئادەملەرنى كۆزدە تۇتۇپ ئېيتىلغان.
□ **6:4 »شۇنىڭ بىلەن باشقىلارنىڭكىدىن ئەمەس، بەلكى...»** ـ ياكى »شۇنىڭ بىلەن تۆزىنى باشقىلار بىلەن سېلىشتۇرمايلا، ...«.
□ **6:5 »چۈنكى ھەربىر ئادەم تۆز يۈكىنى كۆتۈرۈشى كېرەك«** ـ دېمەك، ھەر ئادەم تۆزىنىڭ ئىشىغا تۆزى مەسئۇل بولۇشى كېرەك.
■ **6:5** زەب. 12:62□ يەر. 10:17□ 19:32 مات. 27:16□ رىم. 6:2□ 12:14□ 1 كور. 8:3□ 2 كور. 10:5□ ۋەھ. 23:2□ 12.22:
■ **6:6** رىم. 27:15□ 1 كور. 11.9:
■ **6:7** لۇقا 25:16□ 1 كور. 10.6:
□ **6:8 »تۆز ئەتلىرىنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىنى قاندۇرۇشقا تۆرۈق چاچقان كىشى«** ـ گرىك تىلىدا »تۆز ئەتلىرىگە تۆرۈق چاچقان كىشى.« **»تۆز ئەتلىرىدىن چىرىكلىك ھوسۇلىنى ئالىدۇ«** ـ ياكى »تۆز ئەتلىرىدىن ھالا كەتنى ئالىدۇ.«
■ **6:9** 2 تېس. 13.3:
□ **6:10 »بىزدە پۇرسەت بولسىلا، ھەممەيلەنگە، بولۇپمۇ ئېتىقادتىكى ئائىلىگە مەنسۇپ بولغانلارغا ياخشى ئىشلارنى قىلىپ بېرەيلى«** ـ »ئېتىقادتىكى ئائىلە« بولسا دۇنيادىكى بارلىق ئېتىقادچىلار، خۇدانىڭ ئائىلىسىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **6:10** 1 تىم. 8.5:
□ **6:11 »مانا، تۆز قولۇم بىلەن شۇنچە چوڭ ھەرپلەر بىلەن يازغىنىمغا قاراڭلار«!** ـ نېمىشقا پاۋلۇس بۇنى يازىدۇ؟ يۇقىرىقى 15:4-ئايەت تۈستىدىكى ئىزاھاتنا ئېيتقىنىمىزدەك، پاۋلۇس ئادەتتە پۈتۈنچى ئارقىلىق خەتلىرىنى يازغان)مەسىلەن، »رىم.» 22:16). بىزنىڭچە سەۋەبى تۆنىكىدا بىرخىل كۆز كېسىلى بار ئىدى. شۇنىڭ بىلەن: ـ (1) پاۋلۇس بۇ خەتنى يېزىش جىددىي بولغاچقا، يېنىدا مۇۋاپىق پۈتۈنچى بولمىغانلىقتىن تۆز قولى بىلەن خەتنى يېزىشقا مەجبۇر بولغان؛ (2) خەتنى ھەققەتەن تۆزىدىن كەلگەنلىكىنى ئىسپاتلاش تۆچۈن ئاز دېگەندىمۇ ئاخىرقى ئابەتلەرنى تۆز قولى بىلەن يازدى. چۈنكى شۇ چاغدا »ساختا رىسۇلالار« كۆپ ئىدى، ھەتتا پاۋلۇسنىڭ نامى بىلەن ساختا خەتلەرنى يازغانلار بار ئىدى («2□□□.» 2:2 نى كۆرۈڭ.(تۆز پىكرىمىزچە، پاۋلۇس بۇ پۈتۈن خەتنى تۆز قولى بىلەن يازغان.
□ **6:12 »سىلەرگە خەتنىنى قوبۇل قىلىشنى مەجبۇرلىماقچى بولغانلار، ئۇلارنىڭ ھەربىرى پەقەت تۆزلىرىنىڭ تاشقى قىياپىتىنى پەردازلاپ كۆرسەتمەكچى بولغان، خالاس«** ـ »ئۇلارنىڭ ھەربىرى پەقەت تۆزلىرىنىڭ تاشقى قىياپىتىنى پەردازلاپ كۆرسەتمەكچى بولغان«لار بولسا نىجاتقا ئىگە بولۇش ئۈچۈن ئەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش كېرەك، دېگەن يەھۇدىيلارنىڭ گېپىدىن قورققان، ئۇلار يەھۇدىيلارنىڭ ماختىشىغا ئېرىشىشنى خالايدىغان كىشىلەردۇر. »تاشقى قىياپەتتە« گرىك تىلىدا »ئەتلەردە« دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»ئۇلارنىڭ بۇ مەقسىتى پەقەت »مەسىھنىڭ كرىستى« تۈپەيلىدىن بولغان**

13 چۈنكى ئۇلار تۆزلىرىمۇ خەتنە قىلىنغىنى بىلەن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلمايدۇ، لېكىن ئۇلار ئەتلىرىگىلاردىن
ماختىنىش ئۈچۈن بەرىبىر سىلەرنى خەتنىنى قوبۇل قىلدۇرماقچى بولىدۇ. □
14 تۆزۈمنى ئېلىپ ئېيتسام، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ كېيىنتىكى تۆلۈمىدىن باشقا ھېچ ئىش بىلەن ماختاشمايمەن!
چۈنكى ئۇنىڭ كېيىنى ۋاستىسىدىن بۇ دۇنيا ماڭا نىسبەتەن كېيىنلەنگەن ۋە مەنمۇ بۇ دۇنياغا نىسبەتەن
كېيىنلەنگەنمەن. □
15 چۈنكى مەسىھ ئەيسادا نە خەتنىلىك نە خەتنىسىزلىك دېگەنلەر كۆچكە ئىگە ئەمەستۇر، بىردىنبىر كۆچكە ئىگە
بولىدىغىنى پەقەت يېڭى بىر يارالغۇچىدۇر! □ ■
16 بۇ قائىدە بويىچە ماڭىدىغانلارغا، ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە ۋە خۇدانىڭ ئىسرائىلىغا خاتىرجەملىك ۋە رەھىم-شەپقەت
بولغاي! □ ■
17 بۇنىڭدىن كېيىن ھېچكىم بۇ ئىشلار بىلەن يەنە مېنى ئاۋارە قىلمىسۇن! چۈنكى مەن تۆز بەدىنىمدە ئەيسانىڭ يارا
ئىزلىرىنى كۆتۈرىمەن!□ ■
18 قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى روھىڭلارغا يار بولغاي! ئامىن!

زىيانكەشلىكتىن قېچىشتىن ئىبارەت، خالاس« ـ »مەسىھنىڭ كېيىنى تۆۋەيلىدىن بولغان زىيانكەشلىك«: دېمەك، »مەسىھنىڭ كېيىنتىكى تۆلۈمى)ياكى »كېيىنىنىڭ بىزارلىقى«) تۆۋەيلىدىن بولغان زىيانكەشلىك.« بۇ زىيانكەشلىك يەھۇدىيلار تەرىپىدىن، ئەلۋەتتە. »مەسىھنىڭ كېيىنى« دېگىنى بولسا، »مەسىھنىڭ كېيىنلەنگەندە بولغان قۇربانلىقى بىردىنبىر نىجات يولىدۇر« دېگەن خەۋەرنىڭ قىسقىچە ئىپادىسىدۇر. شۇ چاغدا مۇشۇ ھەققەتنى تارقاتقۇچىلارنىڭ ھەممىسى يەھۇدىيلار تەرىپىدىن)ۋە كۆپ باشقىلار تەرىپىدىن، ئەلۋەتتە(زىيانكەشلىككە ئۇچرايتتى.

□ **6:13 »ئۇلار ئەتلىرىگىلاردىن ماختىنىش ئۈچۈن بەرىبىر سىلەرنى خەتنىنى قوبۇل قىلدۇرماقچى بولىدۇ«** ـ »ئەتلىرىگىلاردىن ماختىنىش« دېگەن ئىبارىنى قانداق چۈشىنىمىز؟ مۇشۇ يەھۇدىيلار، »گالاتىيالىقلار گېپىمىزگە كىردى، ئۇلارغا خەتنىنى قوبۇل قىلدۇرۇپ ئۇلارنى نىجات يولىغا ئالغا باستۇردۇق«! دەپ باشقا يەھۇدىيلار ئالدىدا ماختىنىشنى خالايتتى.

□ **6:14 »چۈنكى ئۇنىڭ كېيىنى ۋاستىسىدىن بۇ دۇنيا ماڭا نىسبەتەن كېيىنلەنگەن ۋە مەنمۇ بۇ دۇنياغا نىسبەتەن كېيىنلەنگەنمەن«** ـ »بۇ دۇنيا ماڭا نىسبەتەن كېيىنلەنگەن« دېگەن ئىبارە، ماڭا نىسبەتەن ئۆلگەن، دېمەكچى.

□ **6:15 »بىردىنبىر كۆچكە ئىگە بولىدىغىنى پەقەت يېڭى بىر يارالغۇچىدۇر! «** ـ »يېڭى بىر يارالغۇچى« دېگەن ئىبارە »يېڭى)يارىتىلغان(ئادەم«نى ئالاھىدە كۆرسىتىدۇ، لېكىن بۇ ئىبارە يەنە مەسىھنىڭ ئۆلۈمى ئارقىلىق ئېرىشىلىدىغان بولغان ھەربىر »يېڭى ئادەم« ۋە كەلگۈسىدە پەيدا بولىدىغان يېڭى ئاسمان-زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **6:15** مات. 50:12□ يۇھ. 14:15□ 2 كور. 16:5□ گال. 6:5□ كول. 11.3:

□ **6:16 »بۇ قائىدە بويىچە ماڭىدىغانلارغا، ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە ۋە خۇدانىڭ ئىسرائىلىغا خاتىرجەملىك ۋە رەھىم-شەپقەت بولغاي«!** ـ »خۇدانىڭ ئىسرائىلى«)ياكى »خۇدانىڭ ھەقىقىي ئىسرائىلى«) ـ دېمەك، باشقا بىر »ئىسرائىل« بار. بىزنىڭچە بۇ ئىبارە ئىسرائىلدىن، يەنى يەھۇدىيلار ئىچىدىكى خۇدانىڭ نىجات يولىدا ماڭىغان، مەسىھ ئەيسانى قوبۇل قىلغانلارنى)يەنى »خۇدانىڭ قالدىسى«نى(كۆرسىتىدۇ. قالغان يەھۇدىيلار »ئىسرائىل« بولسىمۇ، »خۇدانىڭ ئىسرائىلى« ئەمەس.

بەزى ئالىملار بۇ جۈملىدىكى »ۋە«نى »يەنى« دەپ تەرجىمە قىلىپ، »خۇدانىڭ ئىسرائىلى« پۈتكۈل جاھاندىكى مەسىھكە تەۋە بولغانلاردىن بولغان جامائەتنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن بىزنىڭچە پاۋلۇسنىڭ بۇ ئىبارىسى، »مەن يۇقىرىدا بەزى يەھۇدىيلار توغرۇلۇق قاتتىق گەپ قىلغىنىم بىلەن، ھەممە يەھۇدىي شۇنداق، دەپ ئويلاپ كەتمەڭلار! »خۇدانىڭ ئىسرائىلى« باردۇر«! دېمەكچى.

■ **6:16** زەب. 5.125:

□ **6:17 ...» مەن تۆز بەدىنىمدە ئەيسانىڭ يارا ئىزلىرىنى كۆتۈرىمەن«!** ـ »ئەيسانىڭ يارا ئىزلىرى« ـ دېمەك، پاۋلۇسنىڭ تېنىدە قالغان يارا ئىزلىرى، يەنى مەسىھ ئۈچۈن خۇش خەۋەر تارقىتىش يولىدا تارتقان ئازاب-ئۇقۇبەتلىرىنىڭ ئىزنالىرىدۇر. شۇ تەرەپتە ئۇ كۆپ يارىلانغان رەببى ئەيساغا ئوخشاشتۇر. »ئەيسانىڭ يارا ئىزلىرى«نىڭ گېرك تىلىدا ئىككىنچى مەنىسىمۇ بار: »ئەيسانىڭ)باسقان(تامغىسى« ـ دېمەك، پاۋلۇس بۇ سۆز ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ئەيساغا پۈتۈنلەي مەنسۇپ ئىكەنلىكىنىمۇ تەكىتلىمەكچى.

■ **6:17** 2 كور. 10.4:

ئەفەسۇسلۇقلارغا

روسۇل پاۋلۇس ئەفەسۇس شەھىرىدىكى جاماەتكە يازغان مەكتۇپ

1 خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن، مەسىھ ئەيسانىڭ روسۇلى بولغان مەنكى پاۋلۇستىن ئەفەسۇستا تۇرۇۋاتقان مۇقەددەس
بەندىلەرگە، يەنى مەسىھ ئەيسادا ئىخلاسمەن بولغانلارغا سالام!□ ■
2 ئاتىمىز خۇدا ھەم رەب ئەيسا مەسىھتىن سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!■
3 بىزنى مەسىھتە، ئەرشلەردە بارلىق روھىي بەخت-بەركەتلەر بىلەن بەركەتلىگەن، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ
خۇداسى ھەم ئاتىسى مۇبارەك بولغاي!□ ■
4 چۈنكى ئۇ بىزنى، مۇھەببەت ئىچىدە بولۇپ ئۆزىنىڭ ئالدىدا پاك-مۇقەددەس، داغسىز تۇرۇشىمىز ئۈچۈن ئالەم
ئاپىريدە قىلىنماي تۇرۇپلا تاللىۋالغاندى؛□ ■
5 ئۇ ئۆز ئىرادىسىگە ياقىنى بويىچە بىزنى ئالدىنئالا ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئۆزىگە ئوغۇللۇققا قوبۇل قىلىشقا
بېكىتكەندى؛□
6 بۇ ئىشتا ئۆزىنىڭ مېھىر-شەپقىتىنىڭ ئۈلۈغلۇقىغا مەدھىيە ئوقۇلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ مېھىر-شەپقىتى بىلەن بىزنى ئۆز
سۆيگىنىدە شاپائەتلەندۈرگەندى.□ ■
7 بىز ئۆزىنىڭ ئاتىنىڭ مېھىر-شەپقىتىنىڭ موللۇقى بىلەن ئۆزىنىڭ قېنى ئارقىلىق قۇتۇلۇقتىن ھۆر قىلىنىشقا،
ئىتائەتسىزلىكلىرىمىزگە قارىتا كەچۈرۈمگە مۇيەسسەر بولدۇق؛□ ■

□ **1:1 »ئەفەسۇستا تۇرۇۋاتقان مۇقەددەس بەندىلەرگە، يەنى مەسىھ ئەيسادا ئىخلاسمەن بولغانلار...«** ـ »مۇقەددەس بەندىلەر«: ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئېنىق بولسۇنكى، مۇقەددەس كىتابتا »مۇقەددەس« دېگەن سۆز ھەردائىم »خۇداغا خاس«، »خۇداغا تۇلۇق ئاتالغان«، »پاك-مۇقەددەس« دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ.

■ **1:1** رىم. 7:1□ 1 كور. 2:1□ 2 كور. 1.1:

■ **1:2** گال. 3:1□ 1 پېت. 2.1:

□ **1:3 »ئەرشلەردە بارلىق روھىي بەخت-بەركەتلەر«** ـ يا كى »ئەرشتىكى يەرلەردە بارلىق روھىي بەخت-بەركەتلەر.« **»بىزنى مەسىھتە، ئەرشلەردە بارلىق روھىي بەخت-بەركەتلەر بىلەن بەركەتلىگەن، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ خۇداسى ھەم ئاتىسى...«** ـ خۇدانىڭ ئەزىزىدە، ئىشەنگۈچىلەر روھىي جەھەتتىن ئاللىقاچان »مەسىھ بىلەن ئەرشلەردە ئولتۇرغان«دۇر. 20-ئايەتنى كۆرۈڭ.
»مۇبارەك بولغاي« مۇئشۇ يەردە »مەدھىيىلەنسۇن« يا كى »ئەڭ بەختلىك بولغاي« دېگەن مەنىدە.
گرىك تىلىدا 3-ئايەتتىن 14-ئايەتكىچە بولغان ئايەتلەر پەقەت ئۆزۈن بىرلا جۈملە بىلەن ئىپادىلەنگەن. چۈشۈنىشىگە قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن بىز ئۇنى پارچىلاپ تەرجىمە قىلدۇق.

■ **1:3** 2 كور. 3:1□ 1 پېت. 3.1:

□ **1:4 «...□□ بىزنى، مۇھەببەت ئىچىدە بولۇپ ئۆزىنىڭ ئالدىدا پاك-مۇقەددەس، داغسىز تۇرۇشىمىز ئۈچۈن ئالەم ئاپىريدە قىلىنماي تۇرۇپلا تاللىۋالغاندى...«** ـ بەزى تەرجىمىلىردە »مۇھەببەت ئىچىدە« يا كى »مۇھەببەت بىلەن« 5-ئايەتكە باغلىق. 5-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **1:4** لۇقا 75:1□ يۇھ. 16:15□ ئەف. 27:5□ كول. 22:1□ 2تىم. 9:1□ تىت. 12.2:

□ **1:5 «ئۇ ئۆز ئىرادىسىگە ياقىنى بويىچە بىزنى ئالدىنئالا ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئۆزىگە ئوغۇللۇققا قوبۇل قىلىشقا بېكىتكەندى...«** ـ بەزى تەرجىمىلىردە 4-ئايەتتىكى »مۇھەببەت ئىچىدە« يا كى »مۇھەببەت بىلەن« بۇ 5-ئايەتكە باغلانغان. دېمەك، 4-5-ئايەت: »چۈنكى ئۇ بىزنى ئۆزىنىڭ ئالدىدا پاك-مۇقەددەس، داغسىز تۇرۇشىمىز ئۈچۈن ئالەم ئاپىريدە قىلىنماي تۇرۇپلا تاللىۋالغاندى؛ ئۇ مۇھەببەت بىلەن ئۆز ئىرادىسىگە ياقىنى بويىچە بىزنى ئالدىنئالا ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئۆزىگە ئوغۇللۇققا قوبۇل قىلىشقا بېكىتكەندى؛« دېيىلىدۇ.

□ **1:6 »ئۇ مېھىر-شەپقىتى بىلەن بىزنى ئۆز سۆيگىنىدە شاپائەتلەندۈرگەندى«** ـ »ئۆز سۆيگىنى« ـ ئۇغلى ئەيسا مەسىھتۇر.

■ **1:6** مات. 17.3:

□ **1:7 »بىز ئۆزىنىڭ ئاتىنىڭ مېھىر-شەپقىتىنىڭ موللۇقى بىلەن ئۆزىنىڭ قېنى ئارقىلىق قۇتۇلۇقتىن ھۆر قىلىنىشقا، ئىتائەتسىزلىكلىرىمىزگە قارىتا كەچۈرۈمگە مۇيەسسەر بولدۇق...«** ـ »ئۆزىنىڭ« ـ مەسىھتە. **»قۇتۇلۇقتىن ھۆر قىلىنىش«** ـ گرىك تىلىدا بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، ئۇ ئادەتتە قۇلنى ھۆر قىلىشنى كۆرسىتىدۇ، شاپائەتچى پۇل بېرىپ ئۆزى ھۆرلۈككە چىقىرىپ ئەركىن قىلىدۇ. روسۇل ئېيتقان بۇ قۇتۇلۇق، گۇناھنىڭ ۋە جىن-شەيتانلارنىڭ ئىلكىگە ئەسىر بولۇشنى كۆرسىتىدۇ. ئىنجىلدىكى »ھۆر قىلىش« »)ئاپولۇتروسىس«) تەۋراتتىكى »ھەجىمەت بولۇپ قۇتقۇزۇش« »)گوئەل«) دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى بىلەن ئوخشاشتۇر.

■ **1:7** روس. 28:20□ كول. 14:1□ ئىبر. 12:9□ 1 پېت. 18.1:

8 ئۇ بۇ مېھىر-شەپقەتنى بارلىق دانالىق ھەم پەم-پاراسەت بىلەن بىزگە زور تارتۇقلىدىكى،

9-10 ـ ئۇ ئۆز كۆڭلىگە پۈككەن گۈزەل خاھىشى بويىچە ئىرادىسىدىكى سىرنى، يەنى ۋاقىت-زامانلارنىڭ پىشىپ يېتىلىشىنى ئىدارە قىلىشى بىلەن بارلىق مەۋجۇداتلارغا، يەنى ئەرشلەردە بولغانلىرىنى ھەممىسىگە، زېمىندا بولغانلىرىنى ھەممىسىگە مەسىھنى باش قىلىپ ئۇلارنى مەسىھتە جەم قىلىش مەقسىتىنى بىزگە ئايان قىلدى؛ □ ■

11 ئۇنىڭدا بىزمۇ خۇداغا مىراس قىلىنغان؛ بىز شۇ مەقسەتتە بارلىق ئىشلارنى ئەقىل-ئىرادىسى بويىچە ئىدارە قىلغۇچىنىڭ نىشانى بىلەن شۇ ئىشقا ئالدىنئالا بېكىتىلگەندۇق؛ □ ■

12 شۇنىڭ بىلەن مەسىھنى ئاۋۋال تايانچ قىلغان بىزلەر ئۇنىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى نامايان قىلغۇچى بولدۇق؛ □

13 ھەققەتنىڭ كالام-سۆزىنى، يەنى نىجاتىڭلاردىكى خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ سىلەرمۇ ئۇنىڭغا تايانىدىڭلار ـ ۋە ئۇنىڭغا ئىشەنگىنىڭلاردا، سىلەر ۋەدە قىلىنغان مۇقەددەس روھ بىلەن مۆھۈرلەندىڭلار. □ ■

14 خۇدانىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئۇلۇغلۇقى نامايان قىلىنىپ، ئىگىلىكى ئۈزۈل-كېسىل ھۆر-نىجات قىلىنغۇچە، مۇقەددەس روھ مىراسىمىزنىڭ »كاپالەت«ى بولىدۇ.□ ■

15 شۇنىڭ بىلەن، سىلەرنىڭ رەب ئەيساغا باغلىغان ئېتىقادىڭلار ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە بولغان

□ **10-1:9 » ـ ئۇ ئۆز كۆڭلىگە پۈككەن گۈزەل خاھىشى بويىچە«** ـ ياكى »ئۇ مەسىھتە بېكىتكەن ئۆز كۆڭلىگە پۈككەن گۈزەل خاھىشى بويىچە...«. گرېك تىلىدا پەقەت »ئۇنىڭدا پۈككەن...« ياكى »ئۆزىدە پۈككەن...« دېيىلىدۇ. **...» بارلىق مەۋجۇداتلارغا، يەنى ئەرشلەردە بولغانلىرىنى ھەممىسىگە، زېمىندا بولغانلىرىنى ھەممىسىگە مەسىھنى باش قىلىپ، ئۇلارنى مەسىھتە جەم قىلىش مەقسىتىنى بىزگە ئايان قىلدى« ـ ...»** بارلىق مەۋجۇداتلارغا... مەسىھنى باش قىلىپ ئۇلارنى مەسىھتە جەم قىلىش« دېگەن سۆز گرېك تىلىدا پەقەت ئۆچ سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. مەنىسى:
(1) پۈتكۈل كائىناتقا مەسىھ باش بولدۇ؛
(2) پۈتكۈل كائىناتتىكى ھەممە مەۋجۇدات مەسىھنە »يىغىپ بىر قىلىنىپ«، ھەربىر نەرسىنىڭ ھەققىي ئەھمىيىتى كۆرسىتىلدۇ؛
(3) مەسىھنىڭ باشچىلىقى ئاستىدا كائىناتتىكى بارلىق مەۋجۇداتلار بىر-بىرى بىلەن ئىناق بولۇپ، بىر-بىرىگە تولۇق ماسلىشىدىغان بولىدۇ.

■ **10-1:9** رىم. 25:16□ ئەف. 9:3□ كول. 26:1□ 2تىم. 9:1□ تىت. 2:1□ 1پېت. 20:1□ يار. 10:49□ دان. 24:9□ گال. 4.4:

□ **1:11 »ئۇنىڭدا بىزمۇ خۇداغا مىراس قىلىنغان« ـ »ئۇنىڭدا« ـ »مەسىھتە.« » بىزمۇ خۇداغا مىراس قىلىنغان« ـ ياكى »بىز بىر مىراسقا ئىگە بولغان.« »بارلىق ئىشلارنى ئەقىل-ئىرادىسى بويىچە ئىدارە قىلغۇچى« ـ خۇدا.**

■ **1:11** رىم. 17.8:

□ **1:12 »شۇنىڭ بىلەن مەسىھنى ئاۋۋال تايانچ قىلغان بىزلەر ئۇنىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى نامايان قىلغۇچى بولدۇق« ـ »**مەسىھنى ئاۋۋال تايانچى قىلغان بىزلەر« بەلكىم مەسىھكە بىرىنچى بولۇپ ئەگەشكەن يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ. ئەفەسۆستىكى جامائەتنىڭ كۆپىنچىسى بەلكىم يەھۇدىي ئەمەسلەر، ئۇلار كېيىن ئىشەنگەن.

□ **1:13 ...» ۋە ئۇنىڭغا ئىشەنگىنىڭلاردا، سىلەر ۋەدە قىلىنغان مۇقەددەس روھ بىلەن مۆھۈرلەندىڭلار« ـ »**مۇقەددەس روھ بىلەن مۆھۈرلىنىش« توغرۇلۇق »قوشۇچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

■ **1:13** رىم. 15:8□ 2كور. 22:1□ 5:5□ ئەف. 30.4:

□ **1:14 »خۇدانىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئۇلۇغلۇقى نامايان قىلىنىپ، ئىگىلىكى ئۈزۈل-كېسىل ھۆر-نىجات قىلىنغۇچە، مۇقەددەس روھ مىراسىمىزنىڭ » كاپالەت«ى بولدۇ« ـ »** كاپالەت« توغرۇلۇق: بۇ ئايەت تۆۋەندىكى ھەققەتلەرنى كۆرسىتىدۇ: ـ
(1) خۇدانىڭ نىجاتىدا، ئۇ ئادەمنى گۇناھتىن قۇتقۇزۇپ »ھۆر قىلىدۇ«، ئۇ قۇتقۇزغان ئادەم ياكى جامائەت ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ »ئىگىلىكى«دۇر.
»ئىگىلىكى« ـ خۇدانىڭ ئىگىلىكى بولغان بىزلەر ـ روھ، جان، تېنىمىزنىڭ ھەممىسىدۇر.
(2) بۇ »ھۆر قىلىش« بۇ دۇنياۋى تىنچى »ئۈزۈل-كېسىل« بولمايدۇ، نىجاتقا ئېرىشكەن كىشىلەردە »يېڭى روھ«، »يېڭى قەلب« بولغىنى بىلەن »يېڭى تەن« تىنچى بولمايدۇ؛ تىرىلىش كۆزىدە »يېڭى تەن« »تولۇق ھۆر قىلىنىش« ياكى »ئۈزۈل-كېسىل ھۆر قىلىنىش« بولىدۇ. بۇ »تولۇق ھۆر قىلىنىش« ئىشەنگەنلەرنىڭ »تولۇق مىراسى« بولىدۇ.
(3) شۇ كۆزىدە خۇدانىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئۇلۇغلۇقى تولىمۇ نامايان قىلىنىدۇ؛
(4) شۇ كۆزىنگچە، يەنى ئىشەنگۈچىلەرنىڭ »تولۇق مىراس«ىنى ئىگىلۈپلىشىغۇچە، مۇقەددەس روھ ھەربىر ئىشەنگەن ئادەمنىڭ قەلبىدە ئۆرۈپ ئۇنىڭغا بۇ مىراسنى تېتىتىپ، ۋۇجۇدىدا مىراسنىڭ ھەققەت ئىگەنلىكنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ.
يەنە كېلىپ مۇقەددەس روھنىڭ ئىشەنگۈچىنىڭ قەلبىدە ئۆرغانلىقىنىڭ ئۆزى، ئۇنىڭ كەلگۈسىدە بۇ مىراسقا چوقۇم ئىگە بولىدىغانلىقىنىڭ كاپالىتىدۇر. گرېك تىلىدا »كاپالەت«نىڭ يەنە بىر مەنىسى »ۋەدە ئۆزۈكى«)يىگىتنىڭ قىزغا بولغان ۋەدىسىگە كاپالەت سۈپىتىدە بېرىلگەن.(■ **1:14** مىس. 5:19□ قان. 6:7□ 2:14□ 18:26□ رىم. 23:8□ 1پېت. 9.2:

مۇھەببىتىگىلار توغرۇلۇق ئاگىلىغاندىن تارتىپ، □ ■

16 دۇئالىرىمدا سىلەرنى ئەسلەپ، سىلەر ئۈچۈن رەھمەت ئېيتىشنى توختاتمىدىم؛

17 تىلەيدىغنىم شۇكى، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ خۇداسى، شان-شەرەپنىڭ ئىگىسى بولغان ئاتا سىلەرنىڭ ئۆزىنى تونۇق بىلىشىگىلارغا دانالىق ھەم ۋەھيىنى ئۆزلەشتۈرگۈچى روھنى ئاتا قىلغاي، □

18 شۇنىڭ بىلەن سىلەرنىڭ قەلبىتىكى كۆزلىرىگىلار روشەنلىشىپ، ئۆزىڭ چاقىرىقىغا باغلانغان ئۈمىدىڭ نېمىلىكىنى، ئۆزىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىدە بولغان شەرەپلىك مىراسىڭ قىممەتلىكلىكىنى □

19 ۋە ئۆزىڭ ئىشەنگۈچى بىزلەرگە زور كۈچى بىلەن قاراتقان قۇدرىتىڭ ھېسابسىز بۈيۈكلۈكىنى بىلىپ يەتكەيسىلەر؛ ■

20 دەل شۇ قۇدرەتنى ئۆز مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈپ، ئەرشىلەردە ئۆزىڭنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇرغۇزغىنىدا ئۆزىڭدا يۈرگۈزگەنىدى؛ □ ■

21 پەقەت بۇ زاماندىلا ئەمەس، بەلكى كەلگۈسى زاماندىمۇ ئۇنى بارلىق ھۆكۈمرانلىقتىن، ھوقۇقتىن، كۈچ-قۇدرەتتىن، خوجايىنلىقتىن ۋە بارلىق تىلغا ئېلىنىدىغان ھەرقانداق نام-شەرەپتىن كۆپ ئۈستۈن قويغان؛ □

22 بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۆزىڭ پۇتلىرى ئاستىغا قويۇپ، جامائەت ئۈچۈن ئۇنى ھەممىگە باش بولۇشقا ئاتا قىلغان. □ ■

23 جامائەت بولسا ئۆزىڭ تېنى، يەنى ھەممىنى ھەممە جەھەتتىن تولدۇرغۇچىنىڭ مۇكەممەل جەۋھىرىدۇر.■

□ **1:15 »ئۆزىڭ بىلەن، سىلەرنىڭ رەب ئەيساغا باغلىغان ئېتىقادىڭلار ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلىرگە بولغان مۇھەببىتىگىلار توغرۇلۇق ئاگىلىغاندىن تارتىپ، ...«** ـ گرېك تىلىدا 15-ئايەتتىن 23-ئايەتكىچە بولغان ئايەتلەر پەقەت ئۆزۈن بىرلا جۈملە بىلەن ئىپادىلەنگەن. چۈشۈنىشىگە قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن بىز ئۇنى پارچىلاپ تەرجىمە قىلدۇق.

■ **1:15** فىل. 3:1؛ كول. 3:1؛ 1 تېس. 2:1؛ 2 تېس. 3.1:

□ **1:17 »شان-شەرەپنىڭ ئىگىسى بولغان ئاتا«** ـ گرېك تىلىدا »شان-شەرەپنىڭ ئاتىسى« ـ پاۋلۇس شۇ سۆز بىلەن: »مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆزى »خۇدانىڭ شان-شەرىپىدۇر«« دەپ كۆرسەتمەكچى بولسا كېرەك. **»سىلەرنىڭ ئۇنى تونۇق بىلىشىگىلارغا دانالىق ھەم ۋەھيىنى ئۆزلەشتۈرگۈچى روھنى ئاتا قىلغاي«** ـ »دانالىق ھەم ۋەھيىنى ئۆزلەشتۈرگۈچى روھنى ئاتا قىلىش«: قايسى روھ كۆرسىتىلدۇ؟ كۆزقارىشىمىزچە ئۇ »مۇقەددەس روھ« ئەمەس؛ چۈنكى خۇدا ئۆلارغا مۇقەددەس روھنى ئاللىقاچان ئاتا قىلغان .(13-14) بىزنىڭچە، ئېتىقادچىلارنىڭ ئۆز روھىنى كۆرسىتىدۇ. رىسۇل ئۆلاردا »دانالىق ھەم ۋەھيىنى ئۆزلەشتۈرگۈچى روھ« بولسۇن، دەپ دۇئا قىلىدۇ. ئالايلۇق، مەن بىرسى ئۈچۈن »خۇدا سىزگە سالامەت بىر تەن ئاتا قىلغاي« دەپ تىلىسەم، ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ ئاللىقاچان ئېنى بار، ئەلۋەتتە. لېكىن تىلىكىم ئۇنىڭدا ساغلام تەن بولسۇن ئۈچۈندۇر. دېمەك، پاۋلۇسنىڭ بۇ دۇئاسىنىڭ مەنىسى: »خۇدا ھەربىرىنىڭ روھىنى »دانالىق ھەم ۋەھيى قوبۇل قىلغۇدەك بىر روھ« قىلسۇن، دېگەنلىكتۇر.

□ **1:18 »ئۆزىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىدە بولغان شەرەپلىك مىراسىڭ قىممەتلىكلىكى..»** ـ ياشقا بىرجىل تەرجىمىسى: »ئۆزىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ شەرەپلىك مىراسى..». لېكىن بىزنىڭچە »ئۆزىڭ چاقىرىقىغا باغلانغان ئۈمىد«، »مىراس« ۋە 19-ئايەتتىكى »ھېسابسىز كۆچى«نىڭ مەھمىسىنىڭ ئەڭ مۇھىم تەرىپى خۇداغا تەۋەدۇر، شۇنىڭ »مۇقەددەس بەندىلىرىدە بولغان مىراسى«نى »خۇدانىڭ ئۆز مىراسى« دەپ قارايمىز. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ئىزاھىنى كۆرۈڭ.

■ **1:19** كول. 12.2:

□ **1:20 »دەل شۇ قۇدرەتنى ئۆز مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈپ، ئەرشىلەردە ئۆزىڭنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇرغۇزغىنىدا ئۆزىڭدا يۈرگۈزگەنىدى...»** ـ ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »مەسىھنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگىنىدە دەل شۇ قۇدرەتنى ئۆزىڭدا يۈرگۈزگەنىدى؛ ۋە ئۇنى ئەرشىلەردە ئۆزىڭنىڭ ئوڭ قولىدا ئولتۇرغۇزۇپ،...«».

■ **1:20** زەب. 1:110؛ روس. 34:2؛ 1 كور. 25:15؛ كول. 1:3؛ ئىبر. 3:1؛ 12:10؛ 1 پېت. 22.3:

□ **1:21 »پەقەت بۇ زاماندىلا ئەمەس، بەلكى كەلگۈسى زاماندىمۇ ... بارلىق ھۆكۈمرانلىقتىن، ھوقۇقتىن، كۈچ-قۇدرەتتىن، خوجايىنلىقتىن ۋە بارلىق تىلغا ئېلىنىدىغان ھەرقانداق نام-شەرەپ...»** ـ بۇ يەردە كۆرىستۇاتقىنى مەيلى ياخشىنىڭ بولسۇن، ئەسكىنىڭ)جىن-شەيتانلارنىڭ(بولسۇن، ھەرقانداق »ھۆكۈمرانلىق، ھوقۇق، كۈچ-قۇدرەت، خوجايىنلىق ۋە ... نام-شەرەپلەر«نى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەسىھنىڭ نامى ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ئۈستۈن ئۆرىدۇ.

□ **1:22 »بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۆزىڭ پۇتلىرى ئاستىغا قويۇپ، جامائەت ئۈچۈن ئۇنى ھەممىگە باش بولۇشقا ئاتا قىلغان«** ـ ئادەمنى ھەيران قىلارلىق شۇكى، مۇئمىن ئايەتلەردە خۇدانىڭ مەسىھنى ھەممە مەۋجۇداتقا باش قىلغانلىقى **جامائەتنىڭ بەخت-بەرىكىتى ئۈچۈن** بولغان، دېيىلگەن. ■ **1:22** زەب. 6:8؛ مات. 18:28؛ 1 كور. 27:15؛ ئىبر. 8.2:

■ **1:23** رىم. 5:12؛ 1 كور. 27:12؛ ئەف. 16:4؛ 23.5:

2

1 ۋە سىلەر بولسا گۇناھلار، قەبىھلىكلەر ھەم
گۇناھلىرىڭلاردا تۇلگەن بولۇپ، □ ■
2 بۇ دۇنيانىڭ دەۋرىگە ئەگىشىپ، ھاۋانىڭ ھوقۇقىنى تۇتقان ھۆكۈمدارغا، يەنى بۇگۈنكى كۈندە ئىتائەتسىزلىكتىن
بولغان پەرزەنتلەرنى قۇترىتىۋاتقان روھقا ئەگىشىپ، بۇ ئىشلاردا ئىلگىرى ماڭغانسىلەر؛ □ ■
3 بىز ھەربىرىمىزمۇ ئىلگىرى شۇلارنىڭ ئارىسىدا ئەتلىرىمىزدىكى شەھۋەت-ھەۋەسلەردە ھايات تۈتكۈزگەنمىز، ئەتلىرىمىز
ھەم تۇز ئوي-خىيالىمىزنىڭ خاھىشلىرىغا ئەمەل قىلىپ، باشقىلارغا ئوخشاش، ماھىيەتتە »غەزەپتىكى پەرزەنتلەر«
بولغانمىز؛ □
4 بىراق خۇدا، مول رەھىم-شەپقەتنى كۆرسەتكۈچى بولۇپ، بىزنى سۆيگەندە بىزگە كۆرسەتكەن ئالەمبەخش
مېھىر-مۇھەببىتى تۈپەيلىدىن، ـ
5 ھەتتا ئىتائەتسىزلىكلەردە تۇلگەن ۋاقتىمىزدىمۇ، بىزگە مەسىھ بىلەن بىللە جان كىرگۈزۈپ)مېھىر-شەپقەت بىلەن
قۇتقۇزۇلدۇڭلار(!، □ ■
6 بىزنى ئۇنىڭ بىلەن بىللە تىرىلدۈرۈپ، ئەرشىلەردە مەسىھ ئەيسا بىلەن بىللە ئولتۇرغۇزغان؛
7 مەقسىتى كەلگۈسى زامانلاردا ئۇنىڭ مەسىھ ئەيسادا بىزگە قارىتىلغان مېھرىبانلىقى بىلەن ئىپادىلەنگەن شاپائىتىنىڭ
شۇنچە غايەت زور ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىشتىن ئىبارەتتۇر؛
8 چۈنكى سىلەر شەپقەت بىلەنلا ئىشەنچ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلدۇڭلار. بۇ ئىش ئۆزۈڭلاردىن كەلگەن ئىش ئەمەس،
بەلكى خۇدادىن كەلگەن ئىلتىپات، □ ■
9 ئۇ زادىلا ئادەملەرنىڭ ئەمەل-ئەجرىدىن كەلمەيدۇ، بۇ ھەم ھېچكىمنىڭ ماختانماسلىقى ئۈچۈندۇر. ■
10 چۈنكى بىز خۇدانىڭ ئىشلىگەن ھۈنىرىدۇرمىز، خەيرخاھ ئىشلار ئۈچۈن مەسىھ ئەيسادا يارىتىلغانمىز؛ خۇدا ئەسلى
بىزنىڭ ئۆلاردا مېڭىشىمىز ئۈچۈن بۇ ئىشلارنى ئالدىنئالا تەييارلىغاندى. ■
11 شۇڭا سىلەر ئەسلىدە ئەتلىرىڭلارغا ئاساسەن »يات ئەللەر« دەپ ھېسابلانغىنىڭلارنى، ـ ئىنسانانىڭ قولى بىلەن
ئەتلىرىدە »خەتنە قىلىنغانلار« دەپ ئاتالغانلار تەرىپىدىن »خەتنىسىز« دەپ ئاتالغانلىقىڭلارنى، □

□ **2:1 »سىلەر بولسا گۇناھلار، قەبىھلىكلەر ھەم گۇناھلىرىڭلاردا تۇلگەن بولۇپ،...»** ـ ئادەم گۇناھنىڭ ئىلكىدە بولسا روھىي جەھەتتىن بىر »تۇلۇك«، »تۇلگەن« بولىدۇ، خالاس.

■ **2:1** رىم. 6:5□ كول. 13.2:

□ **2:2 »بۇگۈنكى كۈندە ئىتائەتسىزلىكتىن بولغان پەرزەنتلەر«** ـ »ئىتائەتسىزلىكتىن بولغان پەرزەنتلەر« دېگەن ئىبارە ئىنسانانىڭ ئەسلى تۇپ تەبىئىتىدە ئىتائەتسىزلىكنىڭ بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ)ھەممىمىز ئادەمئاتىمىزنىڭ »ئىتائەتسىز تەبىئىتى« گە مىراسخور بولۇپ تۇغۇلىدۇق.(لېكىن »ئىتائەتسىزلىكتىن بولغان پەرزەنتلەر« خۇدانىڭ شەپقىتى بىلەن خۇدانىڭ تۆزىنىڭ پەرزەنتلىرى بولىدۇ (5-□□□□□□□ كورۇڭ). **»ھاۋانىڭ ھوقۇقىنى تۇتقان ھۆكۈمدار...« »ئىتائەتسىزلىكتىن بولغان پەرزەنتلەرنى قۇترىتىۋاتقان روھ«** ـ شەيتانى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **2:2** يۇھ. 31:12□ 30:14□ 11:16□ 1 كور. 11:6□ ئەف. 12:6□ كول. 7:3□ تىت. 3.3:

□ **2:3 »بىز ھەربىرىمىزمۇ ئىلگىرى شۇلارنىڭ ئارىسىدا ئەتلىرىمىزدىكى شەھۋەت-ھەۋەسلەردە ھايات تۈتكۈزگەنمىز ... ماھىيەتتە »غەزەپتىكى پەرزەنتلەر« بولغانمىز«** ـ »غەزەپتىكى پەرزەنتلەر« ئىككى بىسلىق ئىبارە بولۇپ، ھەم »ھەردائىم غەزەپكە تولۇپ يۈرگەن ئادەملەر« ھەمدە »(خۇدانىڭ(غەزەپ كۈنىگە بېكىتىلگەن ئادەملەر«نىڭ كۆرسىتىدۇ.

□ **2:5 »ھەتتا ئىتائەتسىزلىكلەردە تۇلگەن ۋاقتىمىزدىمۇ، بىزگە مەسىھ بىلەن بىللە جان كىرگۈزۈپ)مېھىر-شەپقەت بىلەن قۇتقۇزۇلدۇڭلار(!،...»** ـ »مەسىھ بىلەن بىللە جان كىرگۈزۈپ)جانلاندۇرۇپ«...(دېگەنلىك نېمە بىلدۈرىدۇ؟ مەسىھ ئەيسا تۇلگەندە، خۇدا ئۇنىڭغا ئېتىقاد باغلىغۇچىلارنى ئۇنىڭ بىلەن تەڭ تۇلگەن، ئۇ تۇلۇمدىن تىرىلگەندە ئۇنىڭ بىلەن تەڭ تىرىلگەن دەپ ھېسابلىغان. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كورۇڭ. **»(مېھىر-شەپقەت بىلەن قۇتقۇزۇلدۇڭلار«(!** ـ پاۋلۇس مۇشۇ يەردە ئەفەسۆسلۆقلارنى رىغبەتلەندۈرۈشتە بەك ھايانجاللىنىپ كېتىپ، ئۈيۇقىسز 8-ئايەتتىكى »سىلەر شەپقەت بىلەنلا ئىشەنچ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلدۇڭلار«! دېگەن گەپكە ئۆتۈپ كېتىدۇ.

■ **2:5** روس. 11:15□ رىم. 8:6□ 11:8□ كول. 3□1: 3؛ تىت. 5.3:

□ **2:8 »چۈنكى سىلەر شەپقەت بىلەنلا ئىشەنچ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلدۇڭلار«** ـ بۇ »قۇتقۇزۇلۇش« ھايات(-□□□□□)لىقتىكى ئاددىي خەتەرلەردىن ئەمەس، بەلكى خەتەرنىڭ خەتىرى بولغان گۇناھتىن قۇتقۇزۇلۇپ مەڭگۈ ھايانتقا ئېرىشىشتىن ئىبارەت. ■ **2:8** مات. 17:16□ ئەف. 19.1:

■ **2:9** رىم. 27:3□ 1 كور. 29:1. ■ **2:10** 2 كور. 17:5□ ئەف. 4:1□ 24:4□ تىت. 14.2: □ **2:11 »سىلەر ئىسلىدە ئەتلىرىڭلارغا ئاساسەن »يات ئەللەر« دەپ ھېسابلانغىنىڭلار»** ـ »ئەتلىرىڭلارغا ئاساسەن« يا كى »ئەتلىك كۆزقاراشچە.«

12 شۇنداقلا شۇ چاغدا مەسىھسىز بولۇپ، ئىسرائىلنىڭ پۇقرالىقىنىڭ سىرتىدا تۇرۇپ، ۋەدىلەرنى ئېلىپ كەلگۈچى
ئەھدىلەرنى يات بىلىپ، بۇ دۇنياىدا ئۈمىدسىز ھەم خۇداسىز ياشىغىنىڭلارنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار، □ ■
13 لېكىن ئەسلى يىراقلاردا بولغان سىلەر ھازىر مەسىھنىڭ قېنى ئارقىلىق يېقىن قىلىندىڭلار،
14 چۈنكى ئۇ بىزنىڭ ئىناقلىقىمىزدۇر، ئۇ ئىككى تەرەپنى بىر قىلىپ ئوتتۇرىدىكى ئارا تامنى چېقىۋەتتى، ■
15 يەنى، ئۆز ئەتلىرى ئارقىلىق ئۆچمەنلىكنى تۈگىتىپ، بەلگىلىمىلەرنى كۆرسەتكەن، ئەمرلەرنى يەتكۈزگەن قانۇننى
بىكار قىلىپ، ئىككى تەرەپنى ئۆزىدە يېڭى بىر ئادەم قىلىپ ياراتتى، شۇنىڭ بىلەن ئىناقلىقنى ئاپىرىدە قىلدى، □
16 كرىستىكە مىخلىنىپ مۇشۇنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن ئۆچمەنلىكنى قەتل قىلىپ، ئىككىسىنى بىر تەندە خۇدا بىلەن
ئەپلەشتۈردى، □
17 ئاندىن ئۇ كېلىپ، يىراقلاردا تۇرغان سىلەرگىمۇ ئىناقلىق خۇش خەۋىرىنى جاكارلىدى، يېقىندىكىلەرگىمۇ ئىناقلىقنى
جاكارلىدى. □ ■
18 چۈنكى ھەر ئىككىمىزنىڭ ئۇنىڭ ئارقىلىق بىر روھتا ئاتا ئالدىغا كىرىش ھوقۇقىمىز باردۇر. ■
19 شۇڭا شۇنىڭدىن باشلاپ سىلەر مۇساپىرلار، ياقا يۇرتتىكىلەر ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس بەندىلەرگە ۋەتەنداش
بولىسىلەر، خۇدانىڭ تۇيىدىكىلىرىدىن بولىسىلەر، ■
20 سىلەر روسۇللار ۋە پەيغەمبەرلەر بولغان ئۇلنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلماقتىسىلەر، بىنانىڭ »بۇرجەك تېشى« بولسا ئەيسا
مەسىھ ئۆزىدۇر، □ ■

»ئىنسانىڭ قولى بىلەن ئەتلىرىدە »خەتنە قىلىنغانلار« دەپ ئاتالغانلار تەرىپىدىن »خەتنىسىز« دەپ ئاتالغانلىقىڭلار« ـ دېمەك، يەھۇدىيلار تەرىپىدىن »خەتنىسىز« دەپ ئاتالغانلار. ئىنجىل بويىچە »ھەقىقىي خەتنە« ئەتنە ئەمەس، روھ-قەلبتە بولۇشى كېرەك. دېمەك، قەلب-روھ بارلىق شەخسىي ئارزۇ-ھەۋەسلەر، بۇ دۇنياغا تەۋە بارلىق ئېزىتقۇلۇقتىن »كىيىنۋېتىلىپ«، خۇداغا ئىبادەت قىلىشقا ئەركىن قىلىنىدۇ. مۇنداق »روھىي خەتنە« »ئادەمنىڭ قولى« بىلەن ئەمەس، پەقەت خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى ئارقىلىق بولىدۇ.

□ **2:12** »...□□□□□□□□□ **ئېلىپ كەلگۈچى ئەھدىلەرنى يات بىلىپ...«** ـ »ۋەدىلەر« بولسا خۇدانىڭ ۋەدىلىرى، ئەلۋەتتە.

■ **2:12** رىم. 4:9.

■ **2:14** يەش. 5:9□ مىك. 4:5□ يۇھ. 33:16□ روس. 36:10□ رىم. 1:5□ كول. 20.1.

□ **2:15** **«يەنى، ئۆز ئەتلىرى ئارقىلىق ئۆچمەنلىكنى تۈگىتىپ، بەلگىلىمىلەرنى كۆرسەتكەن، ئەمرلەرنى يەتكۈزگەن قانۇننى بىكار قىلىپ، ئىككى تەرەپنى ئۆزىدە يېڭى بىر ئادەم قىلىپ ياراتتى، شۇنىڭ بىلەن ئىناقلىقنى ئاپىرىدە قىلدى»** ـ »مەسىھ ئۆز ئەتلىرى ئارقىلىق ... قانۇننى... بىكار قىلىپ« ـ يەھۇدىي جامائەت ھەم خۇدانى تونۇماۋاتقان بولغان »يات ئەللەر«نىڭ دوستلۇقتا بولۇشىغا ئەڭ چوڭ توسالغۇ، شۇنىڭدەك ھەتتا ئۆچمەنلىكنى پەيدا قىلغان ئامىل بولسا دەل خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرگەن تەۋرات قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەر ئىدى. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بىز بۇ بەلگىلىمىلەر ئۈستىدە توختىلىمىز. »يېڭى بىر ئادەم« ـ مەسىھ ۋە جامائەت، يەنى بىر باش بىر تەن بولىدۇ)مەسىھ باش، جامائەت تەن بولىدۇ.(

□ **2:16** **»كرىستىكە مىخلىنىپ مۇشۇنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن ئۆچمەنلىكنى قەتل قىلىپ، ئىككىسىنى بىر تەندە خۇدا بىلەن ئەپلەشتۈردى«** ـ »بىر تەندە« بولسا ئۆزىنىڭ كرىستىكە مىخلانغان تېنى. بۇ تەن ھازىر تىرىلگەندىن كېيىن ئۆزى بىلەن جامائەتتىن تەركىب تاپقان تەن بولىدى. »كىرىش سۆز«ىمىزدىكى »جامائەت« توغرۇلۇق مەزمۇنلارنى كۆرۈڭ.

□ **2:17** **»ئاندىن ئۇ كېلىپ، يىراقلاردا تۇرغان سىلەرگىمۇ ئىناقلىق خۇش خەۋىرىنى جاكارلىدى، يېقىندىكىلەرگىمۇ ئىناقلىقنى جاكارلىدى«** ـ »ئۇ)مەسىھ(كېلىپ.. سىلەرگىمۇ...خۇش خەۋەرنى جاكارلىدى....« مۇشۇ ئىشتا بىز ئەيسا مەسىھنىڭ »ئۆز تېنى بولغان جامائەت« بىلەن بىر بولغانلىقىمىزنى كۆرىمىز. مەسىھ ئەيسا يەھۇدىي خەلقىگە خۇش خەۋەرنى جاكارلىغاندىن كېيىن، كرىستىكە مىخلىنىپ، كۆمۈلۈپ، تىرىلگەن؛ ئاندىن ئەرشكە كۆتۈرۈلگەن. ئۇ قانداقمۇ »سىلەرگە »)يىراقلاردا تۇرغانلار«غا، يەنى يەھۇدىي ئەمەسلەرگە(كەلدى«؟ جاۋاب ئىنجىلدىكى »روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى«دە كۆرۈلىدۇ. ئەيسانىڭ ئەچىلىرى، جامائىتىدىكىلىرى باشقىلارغا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگەندە، ئۇ ئۆزى ئۆزلار ئارقىلىق مۇشۇ ئىشنى قىلىدۇ. چۈنكى جامائەت ئۆزىنىڭ تېنىدۇر. مەسىلەن، »روس.» 1:1-2، 4:9-5 ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
»يېقىن تۇرغانلار« يەنە يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **2:17** يەش. 19:57□ ئەف. 12.3.

■ **2:18** يۇھ. 9:10□ 6:14□ رىم. 2:5□ ئەف. 12:3□ ئىبر. 19.10.

■ **2:19** گال. 10.6.

□ **2:20** **»سىلەر روسۇللار ۋە پەيغەمبەرلەر بولغان ئۇلنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلماقتىسىلەر«** ـ يا كى، »سىلەر روسۇللارنىڭ ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ ئۇلنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلماقتىسىلەر.« **»سىلەر روسۇللار ۋە پەيغەمبەرلەر بولغان ئۇلنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلماقتىسىلەر، بىنانىڭ »بۇرجەك تېشى« بولسا ئەيسا مەسىھ ئۆزىدۇر«** ـ »قوشۇمچە سۆز«دىكى »روسۇللار ۋە پەيغەمبەرلەر« ئۈستىدىكى مۇزاكىرىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **2:20** يەش. 16:28□ مات. 18:16□ 1كور. 10:3□ 9□ 1پېت. 4:2□ ۋەھ. 1421.

21 ئۇنىڭدا پۈتكۈل بىنا پۈختا جىپسلاشتۇرۇلۇپ، رەبدە مۇقەددەس بىر ئىبادەتخانا بولۇشقا ئۆسۈپ بارماقتا. □ ■
22 سىلەرمۇ قوشۇلۇپ ئۇنىڭدا خۇدانىڭ بىر تۇرالغۇسى بولۇشقا روھتا بىرلەشتۈرۈلۈپ قۇرۇلماقتىسىلەر.□

3

1 شۇ سەۋەبتىن سىلەر »يات ئەلدىكىلەر« ئۈچۈن مەسىھ ئەيسانىڭ مەھبۇسى بولغان مەنكى پاۋلۇس ـ □ ■
2)سىلەر بەلكىم ماڭا تاپشۇرۇلغان، سىلەرگە خۇدانىڭ شەپقىتىنى ئېلىپ باردىغان غوجدارلىقىم توغرۇلۇق،■
3 يەنى ئۇنىڭ ماڭا ۋەھيي بىلەن سىرنى ئايان قىلغانلىقى توغرۇلۇق خەۋەردار بولۇشۇڭلار مۇمكىن)مەن بۇ توغرىسىدا ئىلگىرى ئاز-پاز يازغانىدىم؛□ ■
4 سىلەر ئۇنى ئوقۇغىنىڭلاردا، مەسىھنىڭ سىرى توغرۇلۇق يورۇتۇلغانلىقىمنى بىلىپ يېتىسىلەر(
5 ئىلگىرىكى دەۋرلەردە بۇ سىر ئىنسان بالىلىرىغا ئۇنىڭ مۇقەددەس روسۇللىرى ۋە پەيغەمبەرلىرىگە روھ ئارقىلىق ھازىرقىدەك ئېنىق ۋەھيي قىلىنغاندەك، ئايان قىلىنغان ئەمەس.□ ■
6 دېمەك، خۇش خەۋەر ئارقىلىق »يات ئەلدىكىلەر«دىن بولغانلارمۇ ئورتاق مىراسخورلار، تەندىكى ئورتاق ئەزالار، مەسىھ ئەيسادا بولغان ۋەدىدىن ئورتاق بەھرىمەن بولغۇچىلار بولىدۇ؛□
7 خۇدانىڭ شەپقىتى ماڭا ئېلىپ كەلگەن ئىلتىپات بىلەن، ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنىڭ يۈرگۈزۈلۈشى بىلەن، مەن بۇ ئىشقا خىزمەتكار قىلىپ تەيىنلەندىم؛■

□ 2:21 **»ئۇنىڭدا پۈتكۈل بىنا پۈختا جىپسلاشتۇرۇلۇپ، رەبدە مۇقەددەس بىر ئىبادەتخانا بولۇشقا ئۆسۈپ بارماقتا« ـ »رەبدە« »مەسىھ ئەيسانىڭ** ئۆزىدە.« 22-□□□□□□ »رەبدە« »ئۇنىڭدا« دەپ ئېلىندۇ.
■ 2:21 1 كور. 19:6□ 2 كور. 16:6□ ئەف. 16.4:
□ 2:22 **»سىلەرمۇ قوشۇلۇپ ئۇنىڭدا خۇدانىڭ بىر تۇرالغۇسى بولۇشقا روھتا بىرلەشتۈرۈلۈپ قۇرۇلماقتىسىلەر« ـ »روھ« ـ مۇقەددەس روھ، خۇدانىڭ** روھى.
□ 3:1 **»شۇ سەۋەبتىن سىلەر »يات ئەلدىكىلەر« ئۈچۈن مەسىھ ئەيسانىڭ مەھبۇسى بولغان مەنكى پاۋلۇس ـ...» ـ »مەسىھ ئەيسانىڭ مەھبۇرى« ـ** پاۋلۇس بۇ مەكتۇپنى يازغاندا رىمدىكى بىر تۇرمىدە ياتاتتى. شۇبھىسىزكى، رىملىقلار پاۋلۇسنى »بىزنىڭ مەھبۇسىمىز« دەپ ئۇيلايتتى ـ لېكىن پاۋلۇس ئىشقا باشقىچە قارايتتى. رىملىقلارنىڭ ئۆنى قولغا ئېلىپ تۇرمىگە تاشلىغىنى خۇدانىڭ ئىرادىسى بولۇپ، شۇ ئىش بىلەن يات ئەللەردىن بولغان ئىشەنگۈچىلەرنىڭ كۆپ پايدا كۆرىدىغانلىقىغا پاۋلۇسنىڭ كۆزى يەتكەن، شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس: »سىلەر يات ئەلدىكىلەر ئۈچۈن« ئېيتقاندا، مەن »رىملىقلارنىڭ مەھبۇسى« ئەمەس، بەلكى »مەسىھنىڭ مەھبۇسى«مەن« دەيدۇ.
ئەمەلىيەتتە پاۋلۇسنىڭ بۇ سۆزلىرى 14-ئايەتتە داۋاملىشىدۇ. 13-2-ئايەتلەرنىڭ ھەممىسى »تىرناق ئىچىگە« ئېلىنغان.
■ 3:1 روس. 33:21□ ئەف. 1:4□ فىل. 16:1□14□13□7□ كول. 3:4□ 2تىم. 8:1□ فىل. 1.
■ 3:2 روس. 2:13□ رىم. 5:1□ ئەف. 8.3:
□ 3:3 **»يەنى ئۇنىڭ ماڭا ۋەھيي بىلەن سىرنى ئايان قىلغانلىقى توغرۇلۇق خەۋەردار بولۇشۇڭلار مۇمكىن)مەن بۇ توغرىسىدا ئىلگىرى ئاز-پاز يازغانىدىم... «(** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، »مەن يەنە بۇ توغرىسىدا ئىلگىرى ئاز-پاز يازغانىدىم« دېگەن سۆز بولسا ئۇنىڭ مەزكۇر مەكتۇپتىكى 1-باب 9-ئايەتتە »مەسىھنىڭ سىرى« توغرۇلۇق يازغان سۆزلىرىنى كۆرسىتىدۇ؛ بىزنىڭچە ئۇ ئۇنىڭ ئەفەسۆسلۇقلارغا ئىلگىرى يازغان بىر خېتىنى كۆرسىتىدۇ.
■ 3:3 روس. 21:22□17□16□17:26□ رىم. 25:16□ گال. 12.1□11:
□ 3:5 **...» روسۇللىرى ۋە پەيغەمبەرلىرىگە روھ ئارقىلىق ھازىرقىدەك ئېنىق ۋەھيي قىلىنغاندەك...» ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھ. »ئىلگىرىكى دەۋرلەردە بۇ سىر ئىنسان بالىلىرىغا ئۇنىڭ مۇقەددەس روسۇللىرى ۋە پەيغەمبەرلىرىگە روھ ئارقىلىق ھازىرقىدەك ئېنىق ۋەھيي قىلىنغاندەك، ئايان قىلىنغان ئەمەس« ـ** روسۇلنىڭ سۆزلىرى ئىنتايىن زىلدۇر. ئۇ مەسىھ ۋە جامائەت توغرۇلۇق بۇ سىر ئىلگىرىكى دەۋرلەردە قەتئىي ئايان قىلىنمايقالغان ئەمەس، دەپ يۈرىتىدۇ؛ ئەمەلىيەتتە بولسا ئەۋراتتىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ بەزى بېشارەتلىرىدە ھەم ئەۋراتنا خاتىرىلەنگەن بەزى ۋەقەلەردە بۇ سىر يۈرتىلىپ غىل-پال كۆرۈندۇ.
■ 3:5 روس. 28.10:
□ 3:6 **»دېمەك، خۇش خەۋەر ئارقىلىق...» ـ »خۇش خەۋەر« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇش كېرەككى، »ئىنجىل« دېگەن سۆز دەل »خۇش** خەۋەر« دېگەن مەنىدە. **»دېمەك، خۇش خەۋەر ئارقىلىق »يات ئەلدىكىلەر«دىن بولغانلارمۇ ئورتاق مىراسخورلار، تەندىكى ئورتاق ئەزالار، مەسىھ ئەيسادا بولغان ۋەدىدىن ئورتاق بەھرىمەن بولغۇچىلار بولىدۇ«** ـ يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ »ئورتاق مىراسخور« بولغانلىقى »ئىشەنگۈچى ئىسرائىل بىلەن ئورتاق مىراسخور« بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ؛ »تەن« مۇشۇ يەردە مەسىھنىڭ تېنى، يەنى جامائەتنى كۆرسىتىدۇ. ■ 3:7 ئەف. 19:1□ كول. 12.2:

8 ماڭا ـ مۇقەددەس بەندىلىرى ئىچىدىكى ئەڭ تۆۋەندىمۇ تۆۋەن بولغان ماڭا مۇشۇ ئىلتىپات، يەنى ئەللەر ئارىسىدا
مەسىھنىڭ مۇلچەرلىگۈسىز بايلىقلىرى توغرۇلۇق خۇش خەۋەر جاكارلاش□ ■
9 ۋە شۇنداقلا ھەممىنى ياراتقان خۇدادا يوشۇرۇن بولۇپ كەلگەن بۇ سىرنىڭ قانداق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى
توغرۇلۇق ھەممەيلەننى يورۇتۇش خىزمىتى ئامانەت قىلىندى. ■
10 بۇنىڭ مەقسىتى ئەرشلەردە بولغان ھۆكۈمرانلارغا ھەم ھوقۇقلارغا خۇدانىڭ كۆپ تەرەپلىمىلىك دانالىقى
جامائەت ئارقىلىق ھازىر ئاشكارە قىلىنىشتىن ئىبارەتتۇر. □ ■
11 بۇ ئىش بولسا، ئۇنىڭ مەسىھ ئەيسا رەببىمىزدە ئىجرا قىلىنغان مەڭگۈلۈك مۇددىئاسى بويىچىدۇر؛ □
12 ئۇنىڭ ئىشەنچ-سادىقلىقى ئارقىلىق بىز جاسارەتكە ھەم خۇدانىڭ ئالدىغا خاتىرجەملىك بىلەن كىرىش ھوقۇقىغا
ئىگە بولدۇق؛ ■
13 شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەردىن ئۈتۈنمەنكى، مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن تارتقان جاپا-جەبرلىرىم تۈپەيلىدىن پەرىشان بولماڭلار؛
چۈنكى بۇ ئىش سىلەرنىڭ شان-شەرىپىڭلار بولىدۇ.(□ ■
14 مەن شۇ سەۋەبتىن تىزلىرىمنى ئاتىغا پۈكىمەنكى، □
15) ئاسمان-زېمىندىكى بارلىق ئاتىلىق مۇناسىۋەتلەر ئۇنىڭدىن »ئاتا« نامىنى ئالىدۇ(□
16 ئۇ ئۆز شان-شەرىپىدىكى بايلىقلار بىلەن، روھى ئارقىلىق سىلەرنى ئىچكى دۇنىيايىڭلاردا كۈچلەندۈرگەي؛ □ ■
17 شۇنىڭ بىلەن مەسىھ قەلبىڭلاردا ئىشەنچ ئارقىلىق تۇرۇپ، سىلەر مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە يىلتىز تارتقان، ئۈل
سېلىنغان، ■
18-19 بارلىق مۇقەددەس بەندىلەر بىلەن بىللە مەسىھنىڭ مۇھەببىتىنىڭ كەڭلىكى، ئۇزۇنلۇقى، چوڭقۇرلۇقى ۋە
ئېگىزلىكىنى چۈشىنىپ ئىگىلۋالغايسىلەر؛ يەنى ئادەمنىڭ بىلىپ يېتىشىدىن ھەسسىلەپ ئېشىپ چۈشىدىغان ئۇنىڭ
مۇھەببىتىنى بىلىپ يەتكەيسىلەر، شۇنىڭدەك خۇدانىڭ مۇكەممەل جەۋھىرى بىلەن تولدۇرۇلغايسىلەر. □

□ **3:8 »ئەللەر ئارىسىدا مەسىھنىڭ مۇلچەرلىگۈسىز بايلىقلىرى توغرۇلۇق خۇش خەۋەر جاكارلاش«** ـ »ئەللەر« مۇقەددەس كىتابتا دائىم دېيىلگەندەك، »يەھۇدىي ئەمەسلەر«، »يات ئەللىكلەر«نى كۆرسىتىدۇ.

■ **3:8** روس. 15:9□ 2:13□ 21:22□ 1 كور. 9:15□ گال. 16:1□ 8:2□ 1تىم. 7:2□ 2تىم. 15.1□11:

■ **3:9** يار. 3:1□ زەب. 6:33□ يۇھ. 3:1□ رىم. 25:16□ ئەف. 9:1□ كول. 1□16: 26؛ 2تىم. 10:1□ تىت. 2:1□ ئىبر. 2:1□ 1پېت. 20.1:

□ **3:10 »بۇنىڭ مەقسىتى ئەرشلەردە بولغان ھۆكۈمرانلارغا ھەم ھوقۇقلارغا خۇدانىڭ كۆپ تەرەپلىمىلىك دانالىقى جامائەت ئارقىلىق ھازىر ئاشكارە قىلىنىشتىن ئىبارەتتۇر«** ـ »ئەرشلەردە بولغان ھوكۈمرانلار« ھەم ھوقۇقلار بەلكىم ھەم پەرىشتىلەر ۋە يەنە جىن-شەيتانلارنى كۆرسىتىدۇ (12:6□□ كۆرۈڭ.(

■ **3:10** 1 پېت. 12.1:

□ **3:11 »ئۇنىڭ مەسىھ ئەيسا رەببىمىزدە ئىجرا قىلىنغان مەڭگۈلۈك مۇددىئاسى بويىچىدۇر«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى بولسا »ئۇنىڭ مەسىھ ئەيسا رەببىمىزدە نىشان قىلىنغان مەڭگۈلۈك مۇددىئاسى بويىچىدۇر.«

■ **3:12** يۇھ. 9:10□ 6:14□ رىم. 2:5□ ئەف. 18:2□ ئىبر. 19.10:

□ **3:13 »شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەردىن ئۈتۈنمەنكى، مېنىڭ سىلەر ئۈچۈن تارتقان جاپا-جەبرلىرىم تۈپەيلىدىن پەرىشان بولماڭلار؛ چۈنكى بۇ ئىش سىلەرنىڭ شان-شەرىپىڭلار بولىدۇ«** ـ بۇ ئايەتنىڭ ئۆچ مۇمكىنچىلىكى بار مەنىسى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **3:13** فىل. 14:1□ كول. 24:1□ 1تىس. 3.3:

□ **3:14 »شۇ سەۋەبتىن ...«** ـ 1-ئايەتنىڭ داۋامى. **»مەن شۇ سەۋەبتىن تىزلىرىمنى ئاتىغا پۈكىمەنكى، ...«** ـ »ئاتا« خۇدا، ئەلۋەتتە. بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »شۇ سەۋەبتىن تىزلىرىمنى رەب ئەيسا مەسىھنىڭ ئاتىسىغا پۈكىمەنكى،...« دېيىلىدۇ.

□ **3:15 »ئاسمان-زېمىندىكى بارلىق ئاتىلىق مۇناسىۋەتلەر ئۇنىڭدىن »ئاتا« نامىنى ئالىدۇ«** ـ بۇ سۆزنىڭ ئەھمىيىتى بەلكىم شۇنۇكى، خۇدا »ئاتا« بولغاندىن كېيىن، ئاسمان-زېمىننى »ئاتىلىق«، يەنى »ئاتا-يالىلىق«)مەيلى ئىنسانلار ئارىسىدا بولسۇن، ھايۋانلار ئارىسىدا بولسۇن يا كى ھەتتا ئۆسۈملۈكلەر ئارىسىدا بولسۇن(مۇناسىۋەتلەر بىلەن تولدۇرغان. پاۋلۇس، خۇدا ئۆزىنىڭ ئاتىلىق مۇھەببىتىنى مۇشۇ كۆپلىگەن مۇناسىۋەتلەر بىلەن ئىسپاتلىماقچى بولغان يەردە، مەن ئۇنىڭ پەرزەنتى بولۇش سۈيىتىم بىلەن، ئۇنىڭدىن مۇشۇنداق يۈيۈك تىلەكنى تولۇق ئىشەنچ بىلەن تىلەيمەن، دېمەكچى.

□ **3:16 »ئۇ ئۆز شان-شەرىپىدىكى بايلىقلار بىلەن، روھى ئارقىلىق سىلەرنى ئىچكى دۇنىيايىڭلاردا كۈچلەندۈرگەي«** ـ »ئىچكى دۇنىيا« گرېك تىلىدا »ئىچكى ئادەم« ـ بۇ ئىبارە ئادەمنىڭ روھىنى، قەلبىنى، »ئىچكى دۇنىيا«سىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **3:16** ئەف. 10.6: ■ **3:17** كول. 7.2:

□ **3:18-19 »بارلىق مۇقەددەس بەندىلەر بىلەن بىللە مەسىھنىڭ مۇھەببىتىنىڭ كەڭلىكى، ئۇزۇنلۇقى، چوڭقۇرلۇقى ۋە ئېگىزلىكىنى چۈشىنىپ**

20 ئەمدى ئىچىمىزدە يۇرگۈزىدىغان قۇدرىتى بويىچە بارلىق تىلىكىمىز يا كى ئويلىغانلىرىمىزدىنمۇ ھەددى-ھىسابسىز ئارتۇق
ۋۇجۇدقا چىقىرىشقا قادىر بولغۇچىغا، ـ ■
21 ئۇنىڭغا دەۋردىن دەۋرگىچە، ئەبەدلىئەبەدگىچە جامائەتتە مەسىھ ئەيسا ئارقىلىق شان-شەرەپ بولغاي! ئامىن!

4

1 ئەمدى شۇ سەۋەبلەردىن، رەببنىڭ مەھبۇسى بولغان مەنكى، خۇدانىڭ سىلەرنى چاقىرغان بۇيۇك چاقىرىقىغا لايىق
ھالدا مېڭىشلىرىڭلارنى تۈتۈنىمەن،■
2 ھەممە ئىشتا كەمتەرلىك ۋە يۇۋاش-مۇلايىملىق بىلەن، سەۋرچانلىق بىلەن، بىر-بىرىڭلارغا مۇھەببەت ئىچىدە كەڭ
قورساق بولۇپ،□ ■
3 ئىناق-خاتىرجەملىكنىڭ رىشتىسى بىلەن، روھتا بولغان بىرلىكنى تۇتۇشقا ئىنتىلىشىڭلارنى تۈتۈنىمەن.□
4 تەن بىردۇر، روھ بىردۇر، ـ خۇددى چاقىرىلغىنىڭلاردا، ئوخشاش بىر ئارزۇ-ئۈمىدكە چاقىرىلغىنىڭلاردەك، ـ
5 رەب بىردۇر، ئىمان-ئېتىقاد بىردۇر، چۆمۈلدۈرۈلۈش بىردۇر،■
6 ھەممىنىڭ خۇدائاتىسى بىردۇر؛ ئۇ بولسا ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرغۇچى، ھەممىنى يۇرگۈزگۈچى ۋە ھەممىزنىڭ ئىچىدە
بولغۇچىدۇر.□
7 شۇنداقتىمۇ ھازىر ھەربىرىمىزگە مەسىھنىڭ ئىلتىپاتىنىڭ تۈچىمى بويىچە شەپقەت تەقدىم قىلىنغاندۇر؛■
8 شۇنىڭا، مۇقەددەس كىتابتا خۇدا ئېيتقىنىدەك: ـ
»ئۇ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلدى،
ئىنسانلارنى تۇتقۇن قىلغۇچىلارنى ئۇ ئۆزى ئەسىر قىلىپ ئېلىپ كەتتى،
ھەم ئىنسانلارغا ئىلتىپاتلارنى تەقدىم قىلدى.«□ ■

ئىگىلۋالغايسىلەر، يەنى ئادەمنىڭ بىلىپ يېتىشىدىن ھەسسىلەپ ئېشىپ چۈشىدىغان تۈنۈگۈن مۇھەببىتىنى بىلىپ يەتكەيسىلەر، شۇنىڭدەك خۇدانىڭ مۇكەممەل جەۋھىرى بىلەن تولدۇرۇلغايسىلەر« ـ ئوقۇرمەنلەر دىققەت قىلىدۇكى، بۇ تۈلۈغ ئىشلار ئۈچۈن، بولۇپمۇ مۇھەببەتنى تولۇق ئىگىلۋېلىش ئۈچۈن خۇدانىڭ روھى ئارقىلىق كەلگەن كۈچ-قۇدرەت تولىمۇ كېرەكتۇر (16-□□□□□□ كۆرۈڭ).

■ **3:20** رىم. 25.16:

■ **4:1** يار. 1:17□ 1 كور. 20:7□ فىل. 27:1□ كول. 10:1□ 1 تېس. 12.2:

□ **4:2 »ھەممە ئىشتا كەمتەرلىك ۋە يۇۋاش-مۇلايىملىق بىلەن، سەۋرچانلىق بىلەن...«** ـ ئىنجىلدا »يۇۋاش-مۇلايىملىق«نىڭ ئالاھىدىلىكى بار؛ ئۇ بولسىمۇ قورقۇنچتن كۆچلۈكلەرگە يول قويىدىغان ئاجىزلىق ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ يولدا تالاش-تارتىشلاردىن قول ئۈزۈش، خۇدانىڭ ھەممە ئىشلىرىمىزنى زوراۋانلىقسىز، جىدەلسىز تونغرا ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئىمان باغلاشتۇر؛ مۇشۇنداق پوزىتسىيە مۇلايىم، يۇۋاشلىق بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ.

■ **4:2** كول. 11:1□ 12:3□ 1 تېس. 14.5:

□ **4:3 ...« روھتا بولغان بىرلىكنى تۈتۈشقا ئىنتىلىشىڭلارنى تۈتۈنىمەن«** ـ »روھتا« ـ خۇدانىڭ روھىدا، مۇقەددەس روھتا.

■ **4:5** قان. 39:4□ مال. 10:2□ 1 كور. 8□4: 6؛ لۇقا 5012:

□ **4:6 »ھەممىزنىڭ ئىچىدە بولغۇچىدۇر«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ھەممىنىڭ ئىچىدە بولغۇچىدۇر«)ياكى »ھەممىنىڭ ئىچىدە بولغۇچىدۇر«) دېيىلىدۇ. 7-4-ئايەتلەر كۆرسەتكەن بىرلىكلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە قىسقىچە مۇزاكىرە قىلىمىز.

■ **4:7** رىم. 6:12□ 1 كور. 11:12□ 2 كور. 13:10□ 1 پېت. 10.4:

□ **4:8 »شۇنىڭا، مۇقەددەس كىتابتا خۇدا ئېيتقىنىدەك: ـ »ئۇ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلدى، ئىنسانلارنى تۈتقۇن قىلغۇچىلارنى ئۇ ئۆزى ئەسىر قىلىپ ئېلىپ كەتتى، ھەم ئىنسانلارغا ئىلتىپاتلارنى تەقدىم قىلدى««** ـ روسۇل پاۋلۇس بۇ سۆزلىرىدە »زەبۇر«دىكى 18:68نى نەقىل كەلتۈرۈپ تۇپ مەنىنى يەكۈنلىگەن. »يۇقىرىغا كۆتۈرۈلدى« مەسىھنىڭ تۇلۇمدىن تىرىلىپ ئەرشىلەرگە كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ ئەرشتىن تۇرىگە ئىشەنگەنلەرگە مۇقەددەس روھنى ئەۋەتىپ ھەرخىل ئىلتىپاتلارنى تەقدىم قىلدى ۋە شۇنىڭدەك ھازىرمۇ تەقدىم قىلماقتا.

بۇ ئاجايىب بېشارەتنىڭ مەنىسىنى تولۇقراق تونۇش ئۈچۈن بىز »زەب.« 18:68 گە قوشقان ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **4:8** زەب. 1868:

9 ئەمدى »كۆتۈرۈلگەن« زات بولسا، ئاۋۋال يەرنىڭ تېگىگە چۈشكەن زاتنىڭ تۆزى ئەمەسمۇ؟ □ ■
10 چۈشكەن زات بولسا بارلىق ئەرشلەردىن يۇقىرىغا كۆتۈرۈلگەنىنىڭ دەل تۆزىدۇر، كۆتۈرۈلۈشنىڭ مەقسىتى، ئالەمنىڭ بارلىقىنى تولدۇرۇشتىن ئىبارەت؛
11 شۇڭا، بەزىلەرنى روسۇللار، بەزىلەرنى پەيغەمبەرلەر، بەزىلەرنى خۇش خەۋەرچىلەر، بەزىلەرنى باققۇچى ۋە ياكى تەلىم بەرگۈچىلەر قىلىپ تەيىنلىگەن دەل تۆزىدۇر. □ ■
12 بۇلارنىڭ مەقسىتى مۇقەددەس بەندىلەرنى خىزمەت ۋەزىپىسىگە، جۈملىدىن مەسىھنىڭ تېنىنى قۇرۇپ چىقىشقا قوراللاندۇرۇپ كامالەتكە يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت؛ □ ■
13 ۋەزىپە ھەممىمىزنىڭ ئېتىقادتا ھەم خۇدانىڭ ئوغلىنى تولۇق تونۇشتا بىرلىككە كېلىشىمىزگىچە، كامىل ئادەم بولۇپ يېتىشىپ چىقىشىمىزغىچە، ـ يەنى مەسىھنىڭ مۇكەممەل جەۋھىرى گەۋدىلەنگەن قەددى-قامەت تۇلچىمىگە يېتىشىمىزگىچە داۋاملاشتۇرۇلماقتا؛
14 شۇنداق بولغاندا، يەنە گۆدەك بالىلاردىن بولماي، ئادەملەرنىڭ قۇۋۇلۇقىدىن ئويلاپ چىققان ئالدامچى نىيەت-پىلانلىرى بىلەن، ئۇلارنىڭ ھىيلە-نەيرىڭىدىن چىققان تەلىماتىنىڭ دولقۇنلىرىدىن ئۇرۇلۇپ، ئۇنىڭ ھەرخىل شاملىدا ئۇياق-بۇياققا ئۆچۈرۈلۈپ كەتمەيمىز؛ ■
15 ئەكسىچە، مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە تۇرۇپ ھەققەتكە بېرىلىپ ئىش كۆرۈپ، يېشىمىز بولغان مەسىھكە باغلىنىشتا ھەر جەھەتتىن تۆسۇپ يېتىلدىغان بولىمىز؛ □ ■
16 ئۇنىڭدىن پۈتكۈل تەن، ئەزالىرى بىر-بىرىگە جىپسلاشتۇرۇلۇپ، ئۈزۈقلۇق تەمىنلىگۈچى ھەربىر ئۆگە ئارقىلىق بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرۇلۇپ، ھەربىر ئەزانىڭ ئۆزىگە خاس ئۆلچەنگەن ۋەزىپىنى ئۆتىشى بىلەن بارغانچە ئۆستۈرۈلۈپ، مۇھەببەت ئىچىدە ئۆز-ئۆزىنى قۇرۇپ چىقىشقا ئىشلىمەكتە.□ ■

□ **4:9 »ئەمدى »كۆتۈرۈلگەن« زات بولسا، ئاۋۋال يەرنىڭ تېگىگە چۈشكەن زاتنىڭ تۆزى ئەمەسمۇ؟«** ـ مەسىھنىڭ »يەرنىڭ تېگىگە)گۈبك تىلدا »تەگلىرىگە«) چۈشكەن«لىكى نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ »زەب.» 15:139 نى كۆرۈڭ. بۇ زەبۇردىكى كۆڭۈل بويىچە »يەرنىڭ تەگلىرى« بولسا ئىنسانلىقنىڭ تۆپ تەبىئىتى شەكىللەندۈرۈلگەن جاي بولۇپ، مەسىھنىڭ »يەرنىڭ تەگلىرىگە چۈشۈش«ى بەلكىم دەل ئىنسانلىقنىڭ تەبىئىتىنىڭ تۆپ مەسىلىسىنى، يەنى گۇناھلىق ماھىيىتىمىزنى ئۆزۈل-كېسىل بىر تەرەپ قىلىشنى ئۆچۈن ئىدى. شۇڭا بىزنىڭچە بۇ ئىبارە مەسىھ كېيىنكە مىخلىنىشنىڭ چوكۇتۇر ئازابلىرىدا بىر تەرەپ قىلغان ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ؛ بەزى ئالىملار، مەسىھنىڭ »چۈشكەنلىكى«، ئۆلۈمدىن كېيىن روھنىڭ تەھتىساراغا چۈشكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. يۇنىكۇد مۇمكىنچىلىكى بار.

■ **4:9** يۇھ. 13:3□ 62:6□ زەب. 15139:

□ **4:11 »شۇڭا، بەزىلەرنى روسۇللار، بەزىلەرنى پەيغەمبەرلەر، بەزىلەرنى خۇش خەۋەرچىلەر، بەزىلەرنى باققۇچى ۋە ياكى تەلىم بەرگۈچىلەر قىلىپ تەيىنلىگەن دەل تۆزىدۇر»** ـ ئۇقۇرمەنلەر دىققەت قىلدۇكى، بۇ ئايەتتە ئېيتىلغان سوۋغاتلار (8-□□□□□□□ كۆرۈڭ) »روھىي ئىلتىپاتلار« ئەمەس، بەلكى »روھىي ئىلتىپاتلار«غا ئىگە بولغان روھىي ئادەملەردۇر. مەسىھ مۇشۇنداق ئادەملەرنى جامائىتى ۋە دۇنياني بەركەتلەش ئۆچۈن تەيىنلەيدۇ.

■ **4:11** 1 كور. 28.12:

□ **4:12 »مۇقەددەس بەندىلەرنى خىزمەت ۋەزىپىسىگە، جۈملىدىن مەسىھنىڭ تېنىنى قۇرۇپ چىقىشقا ...»** ـ »جۈملىدىن« ـ ياكى »يەنى« دەپ چۈشەنگىلى بولىدۇ. **»بۇلارنىڭ مەقسىتى مۇقەددەس بەندىلەرنى خىزمەت ۋەزىپىسىگە، جۈملىدىن مەسىھنىڭ تېنىنى قۇرۇپ چىقىشقا قوراللاندۇرۇپ كامالەتكە يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت«** ـ دېمەك، روسۇللار، پەيغەمبەرلەر، خۇش خەۋەرچىلەر، باققۇچىلار ۋە تەلىم بەرگۈچىلەر (11-□□□□□)نىڭ ۋەزىپىسى مەسىھنىڭ تېنى بولغان جامائىتىنى خۇدانىڭ تولۇق خىزمىتىنى قىلىش ئۈچۈن قوراللاندۇرۇشتىن ئىبارەتتۇر. خۇدانىڭ خىزمىتىنى قىلىدىغان بۇ »روھانىي ئادەملەر«لا ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل جامائەتنىڭ ھەممە ئەزالىرى ئۆز رولى بويىچە ۋەزىپىسىگە ئەمەل قىلىشى كېرەكتۇر.
»قۇرۇپ چىقىش« دېگەن ئىبارە توغرىۋۇقۇق »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
گۈبك تىلدا »قوراللاندۇرۇپ كامالەتكە كەلتۈرۈش« بىرلا سۆز بىلەن ئېيتىلىندۇ.

■ **4:12** رىم. 5:12□ 1 كور. 27:12□ ئەف. 23:1□ 23:5□ كول. 24.1:

■ **4:14** مات. 7:11□ 1 كور. 2.14:

□ **4:15 »...» بېشىمىز بولغان مەسىھكە باغلىنىشتا ھەر جەھەتتىن تۆسۇپ يېتىلدىغان بولىمىز»** ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمىسى: »...» بېشىمىز بولغان مەسىھكە باغلىنىشتا ئۆزىنىڭغا)ياكى »ئۆزىنىڭ ئىچىگە«) ھەر جەھەتتىن تۆسۇپ يېتىلدىغان بولىمىز.« دېمەك، »ئالىلىقاچان ئۆزىنىڭ بىر ئەزاسى بولغان ھالدا ... داۋاملىق تۆسىدىغان...«.

■ **4:15** ئەف. 23:5□ كول. 18.1:

□ **4:16 »ئۇنىڭدىن پۈتكۈل تەن، ئەزالىرى بىر-بىرىگە جىپسلاشتۇرۇلۇپ، ئۈزۈقلۇق تەمىنلىگۈچى ھەربىر ئۆگە ئارقىلىق بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرۇلۇپ...»** ـ »پۈتكۈل تەن« ـ جامائەتتۇر.

■ **4:16** رىم. 5:12□ 1 كور. 27:12□ ئەف. 2.21:

17 شۇنۇڭ شۇنى ئېيتىمەنكى، رەببته ئۇنى تاپىلايمەنكى، يات ئەللەرنىڭكىدەك، يەنى ئۇلارنىڭ ئۆز ئوي-پىكىرلىرىنىڭ
بەھىسىلىكىدە ماڭغىنىدەك مېڭىۋەرمەسلىكىڭلار كېرەك؛ ■
18 ئۇلار قەلبىنىڭ قاتتىقلىقىدىن كېلىپ چىققان بىلىمسىزلىك تۈپەيلىدىن، خۇدانىڭ ھاياتىدىن ئادا-جۇدا قىلىنىپ،
چۈشەنچىسى قاراڭغۇلىشىپ كەتكەن، ■
19 ئار-نومۇسنى تاشلۇۋېتىپ، نەپسانىيەتچىلىكى ئاۋۇپ ھەرخىل ئىپلاسلىقلارنى يۈرگۈزۈشكە، كەيپ-ساپاغا
بېرىلگەن.
20 ئەمما سىلەر بولسا ئۇلار، مەسىھنى شۇنداق يولدا ئۆگىنىپ تونۇغان ئەمەسسىلەر ـ
21)ھەققەتنىڭ ئەيسادا بولغىنىدەك، ئۇنى ھەققەتەن ئاڭلىغان، ئۇنىڭدا ئۆگىتىلگەن بولسا ئۇلار(ـ
22 دېمەك، ئىلگىرىكى تۇرمۇشۇڭلارغا خاس بولغان، ئالدامچى ئارزۇ-ھەۋەسلەرگە ئەگىشىپ ئۆزىنى بۇلغىغۇچى
»كونا ئادەم«نى سېلىۋېتىپ، □ ■
23 ئوي-زېھنىڭلارنىڭ روھىدا يېڭىلىنىپ،
24 خۇدانىڭ ئوخشاشلىقىغا ئاساسەن، ھەققەتتىن چىققان ھەققانىيلىقتا ۋە پاك-مۇقەددەسلىكتە يارىتىلغان »يېڭى
ئادەم«نى كىيىۋېلىشىڭلار كېرەكتۇر.■
25 شۇنىڭ بىلەن يالغانچىلىقنى سېلىۋېتىپ، ھەربىرىمىز ئۆز يېقىنلىرىمىز بىلەن ھەققەتنى سۆزلىشەيلى؛ چۈنكى بىز بىر-
بىرىمىزگە نىسبەتەن بىر تەننىڭ ئەزالىرىدۇرمىز.■
26 »ئاچچىقلىنىڭلار، ئەمما گۇناھ قىلماڭلار«؛ غەزىپىڭلار كۈن پاتقۇچە داۋام ئېتىۋەرمىسۇن؛ □ ■
27 ياكى ئىبلىسقا ھېچ ئورۇن قويۇپ بەرمەڭلار.□ ■
28 ئوغرى ئىككىنچى ئوغرىلىق قىلمىسۇن؛ ئەكسىچە ئۇ مېھنەت قىلىپ ئىككى قولىغا تايىنىپ ھالال ئىش قىلسۇنكى،
ھاجىتى بولغانلارغىمۇ بۆلۈپ بەرگۈدەك ئۆز تاپقىنى بولسۇن.■
29 ئاغزىڭلاردىن ھېچقانداق ئىپلاس سۆز چىقمىسۇن، پەقەت ئاڭلىغۇچىلارغا شەپقەت يەتسۇن ئۈچۈن،
ئېھتىياجقا ئۈيغۇن ۋە ئادەمنى قۇرۇپ چىقىدىغان سۆزلەرنى ئېيتىڭلار. ■
30 خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا ئازاب بەرمەڭلەر؛ چۈنكى سىلەر ئۇنىڭ بىلەن ھۆر-نىجات كۈنى ئۈچۈن
مۆھۈرلەنگەنسىلەر؛ □ ■

■ **4:17** رىم. 1□9: 18؛ 1 پېت. 3.4:
■ **4:18** 1 تېس. 5.4:
□ **4:22** **»ئىلگىرىكى تۇرمۇشۇڭلارغا خاس بولغان، ئالدامچى ئارزۇ-ھەۋەسلەرگە ئەگىشىپ ئۆزىنى بۇلغىغۇچى »كونا ئادەم«نى سېلىۋېتىپ، ...» ـ**
»كونا ئادەم« توغرۇلۇق »رىم.» 6:6 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.
■ **4:22** كول. 9:3□ ئىبر. 1:12□ 1 پېت. 1.2:
■ **4:24** رىم. 4:6□ كول. 10:3□ 1 پېت. 2.4:
■ **4:25** زەك. 16.8:
□ **4:26** **»ئاچچىقلىنىڭلار، ئەمما گۇناھ قىلماڭلار« ـ** »زەك.» 16:8، »زەب.» 4:4. بۇ ئايەت 25-ئايەتتىكى »ھەققەتنى سۆزلىشەيلى« دېگەن سۆز
بىلەن باغلىقتۇر. بىر تەرەپتىن ئاچچىقلىنىشقا تېگىشلىك سەۋەبنى بولۇپ تۇرۇپ گەپ قىلمىسا گۇناھ بولىدۇ؛ يەنە بىر تەرەپتىن ئاچچىق ئادەمنى گۇناھقا
باشلىشىمۇ مۇمكىن؛ شۇ تەرەپتىنمۇ ھېزىن بولۇشنى كېرەك. شۇنۇڭ »ئاچچىقلىنىڭلار، ئەمما گۇناھ قىلماڭلار« دېيىلدۇ. **»غەزىپىڭلار كۈن پاتقۇچە داۋام
ئېتىۋەرمىسۇن« ـ** يەنە بىرخىل تەرجىمىسى: »ئاچچىقلاشنىڭ سەۋەبنى كۈن پاتقۇچە داۋاملىشىۋەرمىسۇن.« ئەگەر بۇ تەرجىمە توغرا بولسا، ئادەم ئۇنىڭغا
زادى قاندىق قىلىش كېرەك؟ ـ بىزنىڭچە بۇ تەرجىمە مەنتىقىغە ئۈيغۇن ئەمەس. ■ **4:26** زەب. 44:□ **4:27** **»ياكى ئىبلىسقا ھېچ ئورۇن
قويۇپ بەرمەڭلار« ـ** »ئىبلىس« ـ شەيتان. ■ **4:27** ياق. 7:4□ 1 پېت. 9.5: ■ **4:28** روس. 35:20□ 1 تېس. 11:4□ 2 تېس.
8:12.3□ ■ **4:29** مات. 36:12□ ئەف. 5:3□ 4. □ **4:30** **»چۈنكى سىلەر ئۇنىڭ بىلەن ھۆر-نىجات كۈنى ئۈچۈن مۆھۈرلەنگەنسىلەر« ـ**
»ھۆر-نىجات كۈنى« ـ 14:1دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. ■ **4:30** لۇقا 28:21□ رىم. 23:8□16□ 2 كور. 22:1□ 5:5□ ئەف. 14.1□13:

31 تۆزۈكلاردىن ھەرقانداق تۆج-ئاداۋەت، ئاچچىق-غەزەپ، قەھر، جېدەل-ماجىرالار، تىل-ئاھانەت ھەمدە
ھەرخىل قارا نىيەتلەرنى نېرى قىلىڭلار؛ ■
32 بىر-بىرىڭلارغا مېھرىبان، يۈمشاق دىللىق بولۇڭ، خۇدا مەسىھتە سىلەرنى كەچۈرۈم قىلغىنىدەك بىر-بىرىڭلارنى
كەچۈرۈم قىلىڭلار. □ ■

5

)داۋامى(

1-2 شۇنىڭا خۇدانىڭ سۆيۈملۈك پەرزەنتلىرىدىن بولۇڭ، ئۇنى ئۈلگە قىلىڭلار؛ ھەمدە مەسىھ بىزنى سۆيۈپ، تۆزىنى
بىز ئۈچۈن خۇداغا خۇشپۇراق سۈپىتىدە ھەدىيە-قۇربانلىق بولۇشقا ئاتاپ پىدا قىلغانىدەك سىلەرمۇ مۇھەببەت ئىچىدە
مېڭىڭلار.■
3 ئەمما مۇقەددەس بەندىلەرگە لايىق ھالدا، بۇزۇقلۇق، ھەرقانداق پاسكىنلىق ياكى نەپسانىيەتچىلىك ئاراڭلاردا
ھەتتا تىلغىمۇ ئېلىنمىسۇن؛■
4 شۇنداقلا ئېپلاسلىق، ئەخمىقانە پاراڭلار ياكى چاكىنا چاچاقلارمۇ تىلىڭلارغا ئېلىنمىسۇن ـ بۇلارمۇ مۇۋاپىق
ئەمەستۇر ـ بەلكى ئاغزىڭلاردىن تەشەككۈرلەر چىقسۇن.
5 چۈنكى شۇنىڭدىن خەۋەردارسىلەركى، ھەرقانداق بۇزۇقلۇق قىلغۇچى، ناپاك بولغۇچى ياكى نەپسانىيەتچى كىشى
)بۇنداق كىشى ئەمەلىيەتتە بىر بۇتپەرەسكە باراۋەر(مەسىھ ۋە خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا مىراسخور بولالمايدۇ.■
6 ھېچكىمگە تۆزۈكلارنى قۇرۇق گەپلەر بىلەن ئالداتماڭلار؛ چۈنكى بۇ ئىشلار تۆپەيلىدىن خۇدانىڭ غەزىپى
ئىتائەتسىزلىكتىن بولغان پەرزەنتلەرنىڭ بېشىغا چۈشىدۇ.■
7 شۇنىڭا ئۇلارغا مۇشۇ ئىشلاردا شېرىك بولماڭلار؛
8 چۈنكى سىلەر ئەسلى قاراڭغۇلۇق ئىدىڭلار، لېكىن ھازىر رەببە يورۇقلۇقسىلەر؛ يورۇقلۇقنىڭ پەرزەنتلىرىگە لايىق
مېڭىڭلار■
9)چۈنكى يورۇقلۇقنىڭ مېۋىسى تولۇق مېھرىبانلىق، ھەققانىيلىق ۋە ھەقىقەتتىن تەركىب تاپقاندۇر(، ■
10 نېمە ئىشلارنىڭ رەبنى خۇرسەن قىلىدىغانلىقىنى ئۆگىنىپ ئىسپاتلاڭلار.
11 قاراڭغۇلۇقتىكى مېۋىسىز ئىشلار بىلەن چېتىلىپ قالماڭلار؛ ئەكسىچە، ئۇلارنى ئېچىپ ئەيىبلەڭلار؛ ■
12 چۈنكى ئۇلارنىڭ يوشۇرۇنچە ئىشلىگەنلىرىنى ھەتتا تىلغا ئېلىشمۇ نومۇس ئىشتۇر.
13 ئەمما يورۇقلۇق بىلەن ئەيىبلەپ ئاشكارىلىغان ھەرقانداق نەرسە ئوچۇق كۆرۈندۈ؛ يورۇقلۇق ئاشكارىلانغان
ھەممە نەرسە يورۇقلۇققا ئايلىنىدۇ. ■
14 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ مۇنداق دەيدۇ: ـ
»ئويغان، ئەي ئۇيقۇچى!

■ **4:31** كول. 3:19.
□ **4:32** »**مەسىھ بىزنى سۆيۈپ، تۆزىنى بىز ئۈچۈن خۇداغا خۇشپۇراق سۈپىتىدە ھەدىيە-قۇربانلىق بولۇشقا ئاتاپ پىدا قىلغانىدەك سىلەرمۇ مۇھەببەت ئىچىدە مېڭىڭلار**« ـ »خۇشپۇراق سۈپىتىدە ھەدىيە-قۇربانلىق« مۇشۇ يەردە)بارلىقى خۇداغا ئاتاپ كۆيدۈرۈلگەن(»كۆيدۈرمە قۇربانلىق« كۆزدە
تۇتۇلىدۇ.■ **4:32** مات. 14:6□ مار. 25:11□ فىل. 1:2□ كول. 12□13.3: ■ **5:1-2** يۇھ. 34:13□ 12:15□ گال. 20:2□ 1تېس.
9:4□ تىت. 14:2□ 1پېت. 18:3□ ئىبر. 3:8□ 14:9□ 1يۇھ. 23:3□ 214: ■ **5:3** مار. 21:7□ ئەف. 29:4□ كول. 5.3: ■ **5:5**
1كور. 10:6□ گال. 19:5□ كول. 5:3□ ۋەھ. 15.22: ■ **5:6** يەر. 8:29□ مات. 4:24□ مار. 5:13□ لۇقا 8:21□ كول. 18:2□ 4
2تېس. 3:2□ 1يۇھ. 1.4: ■ **5:8** 1تېس. 4.5: ■ **5:9** گال. 22.5: ■ **5:11** مات. 17:18□ 1كور. 8:5□ 20:10□ 2كور.
14:6□ 2تېس. 14.3: ■ **5:13** يۇھ. 21.3□20:

تىرىل تۆلۈكلەر ئارىسىدىن!
ۋە مەسىھ سېنى پارلاپ يورىتىدۇ.» □ ■
15 شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەرنىڭ مېڭۈۋاتقان يولۇڭلارغا ئېھتىيات بىلەن دىققەت قىلىڭلار، يولۇڭلار نادانلارنىڭكىدەك
ئەمەس، دانالارنىڭكىدەك بولسۇن؛ ■
16 ۋاقىت-پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ تۈتۈۋېلىڭلار، چۈنكى مۇشۇ دەۋر رەزىلدۇر. □ ■
17 بۇ سەۋەبتىن نادان بولماڭلار، بەلكى رەبنىڭ ئىرادىسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشەنگۈچى بولۇڭلار؛ ■
18 ھاراق-شاراب ئىچىپ مەست بولماڭلار، شۇنداق قىلىق ئادەمنى شاللاقلاشتۇرىدۇ؛ بۇنىڭ ئورنىغا روھقا
تولدۇرۇلغۇچى بولۇڭلار، □ ■
19 بىر-بىرىڭلارغا زەبۇر-نەغمىلەر، مەدھىيە كۈيلىرى ۋە روھىي ناخشىلار ئېيتىشىپ، قەلبىڭلاردا ناخشا-نەغمىلەر
ياڭرىتىپ رەبنى مەدھىيىلەڭلار؛ □ ■
20 ھەردائىم ھەممە ئىشلار ئۈچۈن رەب ئەيسا مەسىھنىڭ نامىدا خۇدا ھەم ئاتا بولغۇچىغا تەشەككۈر-رەھمەت
ئېيتىڭلار، ■
21 مەسىھتىن ئەيمىنىپ، بىر-بىرىڭلارغا بويسۇنۇڭلار.□
22 سىلەر ئاياللار، رەبكە بويسۇنغاندەك ئۆز ئەرلىرىڭلارغا بويسۇنۇڭلار؛ ■
23 چۈنكى مەسىھ جامائەتنىڭ بېشى بولغاندەك، ئەر ئاياللىنىڭ بېشىدۇر، مەسىھ يەنە تەنگە قۇتقۇزغۇچىدۇر. □ ■
24 ئەمدىلىكتە جامائەت مەسىھكە بويسۇغاندەك، ئاياللار ئەرلىرىگە ھەممە ئىشتا بويسۇنسۇن.
25 ئەرلەر ئاياللىرىڭلارنى سۆيۈڭلەر، خۇددى مەسىھنىڭمۇ جامائەتنى سۆيۈپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلغىنىدەك
سۆيۈڭلار؛ ■

□ **5:14** »ئويغان، ئەي ئۇيقۇچى! تىرىل تۆلۈكلەر ئارىسىدىن! ۋە مەسىھ سېنى پارلاپ يورىتىدۇ« ـ بۇ سۆزلەر تەۋراتتىكى بېشارەت ئەمەس، بەلكى تەۋراتتىكى بىرنەچچە بېشارەتلەرنىڭ بىرخىل يەكۈنى ياكى ئىنجىل دەۋرىدىكى نامەلۇم پەيغەمبەرنىڭ كۈي-مەدھىيە سۆزلىرىدىن ئېلىنغان سۆزلەر بولۇشى مۇمكىن.
■ **5:14** رىم. 11:13□ 1تېس. 6.5:
■ **5:15** كول. 5.4:
□ **5:16** »ۋاقىت-پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ تۈتۈۋېلىڭلار...» ـ گرېك تىلىدا »مۇشۇ كۈنلەرنى غەنىيمەت بىلىپ تۈتۈۋېلىڭلار...«.
■ **5:16** رىم. 11.13:
■ **5:17** رىم. 2:12□ 1تېس. 3.4:
□ **5:18** »ھاراق-شاراب ئىچىپ مەست بولماڭلار؛ شۇنداق قىلىق ئادەمنى شاللاقلاشتۇرىدۇ؛ بۇنىڭ ئورنىغا روھقا تولدۇرۇلغۇچى بولۇڭلار...» ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھ.
■ **5:18** پەند. 29:23□ يەش. 22:5□11□ لۇقا 34:21□ روس.42:
□ **5:19** »بىر-بىرىڭلارغا زەبۇر-نەغمىلەر، مەدھىيە كۈيلىرى ۋە روھىي ناخشىلار ئېيتىشىپ، قەلبىڭلاردا ناخشا-نەغمىلەر ياڭرىتىپ رەبنى مەدھىيىلەڭلار« ـ »زەبۇر-نەغمىلەر« بەلكىم سازغا تەگگەش قىلىنىپ ئېيتىلىدىغان ناخشىلار؛ »مەدھىيە كۈيلىرى« بەلكىم سازسىز ناخشىلار؛ »روھىي ناخشىلار« بەلكىم ستىخىيىلىكتىن، تۇزلىكىدىن، مۇقەددەس روھنىڭ ئىلھامى بىلەن ئېيتىلغان ناخشىلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن («1□□□.» 15:14نى ۋە ئىزاھاتلارنىمۇ كۆرۈڭ.(
■ **5:19** كول. 16.3:
■ **5:20** كول. 17:3□ 1تېس. 18.5:
□ **5:21** »مەسىھتىن ئەيمىنىپ، بىر-بىرىڭلارغا بويسۇنۇڭلار« ـ بۇ ئىشلار ۋە قالغان جېكلەشلەر ئاساسەن ھەممىسى »مۇقەددەس روھقا تولدۇرۇلۇش«نىڭ نەتىجىسىدۇر.
»مەسىھتىن ئەيمىنىپ، بىر-بىرىڭلارغا بويسۇنۇڭلار« ـ »مەسىھتىن ئەيمىنىش« بىرىنچى ئورۇندا بولۇش كېرەك؛ جامائەتتىكى مەلۇم بىر قېرىندىشىغا بويسۇنۇش مەسىھنىڭ ئەمرىلىرىگە ئۈيغۇن كەلمىسە ئۇ چاغدا ئۇ قېرىندىشىغا بويسۇنماسلىق كېرەكتۇر.
■ **5:22** يار. 16:3□ 1كور. 34:14□ كول. 18:3□ تىت. 5:2□ 1پېت. 1.3:
□ **5:23** »چۈنكى مەسىھ جامائەتنىڭ بېشى بولغاندەك، ئەر ئاياللىنىڭ بېشىدۇر؛ مەسىھ يەنە تەنگە قۇتقۇزغۇچىدۇر« ـ »تەن« مۇشۇ يەردە »جامائەت«نى كۆرسىتىدۇ. يەنە بىر تەرەپتىن روسۇل پاۋۇلۇس مۇشۇ يەردە »مەسىھ تەنگە قۇتقۇزغۇچىدۇر« دېگەن سۆزنى بىلەن، ئەرنىڭ ئۆز ئاياللىنى قۇتقۇزۇش ۋە ئاياللىنىڭ ئېنىنى ئاسراش مەسئۇلىيىتى بار، دېگەننى پۇرىتىدۇ. ■ **5:23** رىم. 5:12□ 1كور. 3:11□ 27:12□ ئەف. 23:1□22□15:4□12□ كول. 24.1□18:
■ **5:25** گال. 4:1□ ئەف. 2:5□ كول. 19.3:

26 مەسىھنىڭ جامائەت ئۈچۈن شۇنداق قىلىشى جامائەتنى مۇقەددەس قىلىپ، »داسنىڭ سۈيى« بولغان سۆز-
كالام بىلەن يۇيۇپ پاكلاندۇرۇش ئۈچۈندۇر، □ ■

27 شۇنىڭدەك جامائەتنى شەرەپلىك ھالدا ئۆزىگە ھازىر قىلىپ، ئۇنى ھېچ داغ، قورۇق ياكى بۇلارغا ئوخشاش
ھەرقانداق نەرسىلەردىن خالىي قىلىپ، تولۇق مۇقەددەس ۋە ئەيىبسىز قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. ■

28 شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەرلەر ئۆز ئاياللىرىنى ئۆز تېنىنى سۆيگەندەك سۆيۈشى كېرەكتۇر؛ ئۆز ئايالىنى سۆيگەن كىشى
ئۆزىنى سۆيگەن بىلەن باراۋەر.

29 چۈنكى ھېچكىم ئەسلا ئۆزىنىڭ ئېتىدىن نەپرەتلەنگەن ئەمەس، ئەكسىچە ئۇنى ئوزۇقلاندۇرىدۇ ھەم ئاسرايدۇ؛ بۇ
خۇددى مەسىھنىڭ جامائەتنى ئوزۇقلاندۇرىدىغىنىغا ھەم ئۇنى ئاسرايدىغىنىغا ئوخشايدۇ.

30 چۈنكى بىز ئۇنىڭ تېنىنىڭ ئەزالىرىدۇرمىز: _ □ ■

31 »شۇ سەۋەبتىن ئەر ئاتا-ئانىسىنىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ، ئۆز ئايالىغا باغلىنىدۇ، ئىككىسى بىر تەن بولىدۇ.«□ ■

32 بۇ سىر ئىنتايىن چوڭقۇردۇر؛ ئەمما مەن ھازىر مەسىھ ۋە جامائەت توغرۇلۇق سۆزلەۋاتىمەن. □

33 ئەمما سىلەرمۇ ھەربىرىڭلار ئۆز ئايالىڭلارنى ئۆزۈڭلارنى سۆيگەندەك سۆيۈڭلار؛ ئايال بولسا، ئېرىدىن ئەيمىنسۇن،
ئۇنى ھۆرمەتلىسۇن.

6

1 باللار، رەببدە ئاتا-ئانىلىرىڭلارغا ئىتائەت قىلىڭلار، چۈنكى بۇ دۇرۇسدۇر.■

2 »ئاتاڭنى ۋە ئاناڭنى ھۆرمەتلە« _ بۇ بولسا ئىچىگە ۋەدىنى ئالغان بىرىنچى ئەمردۇر _ □ ■

3 »شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ ئىشلىرىڭ قۇتلۇق بولىدۇ، زېمىندا ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىسەن« _ دەپ ۋەدە قىلىنغان.□

4 سىلەر ئاتىلار، باللىرىڭلارنى خاپا قىلماڭلار، بەلكى ئۇلارنى رەببنىڭ تەربىيىسى ھەم كۆرسەتمىسىدە بېقىڭلار.■

□ **5:26 »(مەسىھنىڭ جامائەت ئۈچۈن(شۇنداق قىلىشى جامائەتنى مۇقەددەس قىلىپ، »داسنىڭ سۈيى« بولغان سۆز- كالام بىلەن يۇيۇپ پاكلاندۇرۇش ئۈچۈندۇر«** _ »جامائەتنى« گرېك تىلىدا »ئۇنى.« بۇ ئايەتتىكى »ئۇ« جامائەتنى كۆرسەتكەنده، گرېك تىلىدىكى »ئايالچە رود«تا ئىپادىلىنىدۇ. ئايەتتىكى ئوخشىتىش دەل شۇنۇڭ، يېگىتنىڭ تويدا ئۆزىگە ياتلىق بولىدىغان سۆيۈملۈك قىزنى ئۆزىگە ھازىر قىلغىنىدەك، مەسىھ جامائەتنى ئۆزىگە ھازىر قىلىدۇ. توي بولسا جەننەتتە بولىدۇ »)ۋەھ.» 9-7:19، 10-9:21نى كۆرۈڭ.(**...» »داسنىڭ سۈيى« بولغان سۆز- كالام بىلەن يۇيۇپ پاكلاندۇرۇش ئۈچۈندۇر«** _ »داسنىڭ سۈيى« تەۋرات دەۋرىدىكى زامانلاردا كاھىنلار ئىبادەتخانىدا خۇداغا ھەرقېتىم يېقىنلاشقاندا، پۇتكۈل تەنلىرىنى چوڭ داس »)دېكىز«) ئىچىدە يۇيۇشى كېرەك. شۇنىڭغا ئوخشاش يولدا خۇداغا يېقىنلاشقىنىمىزدا، بىزدە ئالايىق بىرەر ئىشلار بولسا، ئۇنىڭ سۆز- كالامى بىزگە پاكلاندۇرۇش يولىنى)دېمەك، گۇناھنى ئىقرار قىلىپ، توۋا قىلىش، ئەيسانىڭ قېنى ئارقىلىق كەچۈرۈم قىلىنىپ پاكلاندۇرۇلۇش يولىنى(كۆرسىتىش رولىنى ئوينايدۇ.

■ **5:26** تەت. 5:3□ 1 پېت. 21.3:

■ **5:27** كول. 22.1:

□ **5:30 »چۈنكى بىز ئۇنىڭ تېنىنىڭ ئەزالىرىدۇرمىز: ـ«** _ بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە: »چۈنكى بىز ئۇنىڭ تېنىنىڭ ئەزالىرىدۇرمىز؛ بىز ئۇنىڭ ئەتلىرىدىن، ئۇنىڭ سۆڭەكلىرىدىن بولغانمىز« دېيىلىدۇ »)يار.» 23:2نى كۆرۈڭ.(

■ **5:30** رىم. 5:12□ 1 كور. 27.12:

□ **5:31 »شۇ سەۋەبتىن ئەر ئاتا-ئانىسىنىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ، ئۆز ئايالىغا باغلىنىدۇ، ئىككىسى بىر تەن بولىدۇ«** _ »يار.» 23:2.

■ **5:31** يار. 24:2□ مات. 5:19□ مار. 7:10□ 1 كور. 16.6:

□ **5:32 »بۇ سىر ئىنتايىن چوڭقۇردۇر؛ ئەمما مەن ھازىر مەسىھ ۋە جامائەت توغرۇلۇق سۆزلەۋاتىمەن«** _ ئەر-ئايالنىڭ بىر-بىرىگە باغلىنىپ بىر تەن بولۇشى دەرىجىقەتە چوڭقۇر بىر سىر؛ مەسىھنىڭ جامائەتكە باغلىنىپ ئۇنىڭ بىلەن بىر تەن بولۇشى تېخىمۇ چوڭقۇر بىر سىردۇر. ■ **6:1** كول. 20.3: □ **6:2 »ئاتاڭنى ۋە ئاناڭنى ھۆرمەتلە« ـ** »مىس.» 12:20. ■ **6:2** مىس. 12:20□ قان. 16:5□ 16:27□ مات. 4:15□ مار. 10.7: □ **6:3 »شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ ئىشلىرىڭ قۇتلۇق بولىدۇ، زېمىندا ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىسەن« ـ** »مىس.» 12:20، »قان.» 16:5. ■ **6:4** قان. 20:6□ 7□ زەب. 4:78□ پەند. 8:19□ 17.29:

5 سىلەر قۇللار، ئەتتىن بولغان خوجايىنىڭلارغا مەسىھكە ئىتائەت قىلغىنىڭلاردەك چىن كۆڭۈڭلارىدىن ئەيمىنىش
ۋە تىترەش بىلەن ئىتائەت قىلىڭلار، □ ■
6 پەقەت كۆز ئالدىدىلا خىزمەت قىلىپ، ئادەمنى خۇش قىلغۇچى قۇللاردىن بولماڭلار، بەلكى مەسىھنىڭ قۇللىرىنىڭ
سۈپىتىدە خۇدانىڭ ئىرادىسىنى جان-دىل بىلەن بەجا كەلتۈرۈڭلار،
7 ئادەملەرگە ئەمەس، بەلكى رەبگە چىن دىلىڭلاردىن خىزمەت قىلىڭلار؛
8 شۇنى بىلگەنكى، ھەرقانداق ئادەم بىرەر ياخشىلىق قىلسا، مەيلى ئۇ قۇل بولسۇن ياكى ھۆر بولسۇن، شۇ ئىش
رەبدىن ئۇنىڭغا يانىدۇ.
9 سىلەر خوجايىنلار، قۇللىرىڭلارغىمۇ ئوخشاش يول بىلەن مۇئامىلە قىلىپ، ئۇلارغا ھەيۋە قىلمىشتىن قول ئۈزۈڭلار؛
چۈنكى ئۇلارنىڭمۇ ۋە سىلەرنىڭمۇ خوجايىنىڭلار ئەرشتىدۇر، ئۇنىڭدا ھەرقانداق ئادەمنىڭ يۈز-خاتىرىسىنى قىلمىش
دېگەننىڭ يوقلۇقىنى بىلىسىلەر.■

10 ئاخىردا، قېرىنداشلار، رەبدە ۋە ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتىدە كۈچلەندۈرىلۈڭلار؛
11 ئىبلىسنىڭ ھىيلە-نەيرەڭلىرىگە تاقابىل تۇرۇشۇڭلار ئۈچۈن خۇدانىڭ پۈتكۈل ساۋۇت-يارىغىنى كىيىۋېلىڭلار؛ ■
12 چۈنكى ئېلىشىدىغىنىمىز ئەت ۋە قان ئىگىلىرى ئەمەس، بەلكى ھۆكۈمرانلار، ھوقۇقدارلار، بۇ دۇنيادىكى
قاراڭغۇلۇقنى باشقۇرغۇچى دۇنياۋى ئەمىرلەر، يەنى ئەرشلەردە تۇرۇۋاتقان رەزىل روھىي كۈچلەردۇر.■
13 مۇشۇ ۋەجىدىن تۈزۈڭلارغا خۇدانىڭ پۈتۈن ساۋۇت-يارىقىنى ئېلىپ ئارتىڭلاركى، رەزىللىك كۈندە بەرداشلىق
بىلەن قاتتىق تۇرىدىغان، ئاخىر ھەممە ئىشنى ئادا قىلىپ، يەرنى چىڭ دەسسەپ تۇرىدىغان بولىسىلەر. □ ■
14-15 ئەمدى چىڭ تۇرۇڭلار ـ ھەقىقەت بەلۋېغىنى بېلىڭلارغا باغلاپ، مەيدەڭلارگە ھەققانىيلىق ساۋۇتىنى
كىيىپ، پۇتۇڭلارغا خاتىرجەم-ئىناقلىق خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزۈشكە تەييارلىق چورۇقىنى كىيىپ، يەرنى چىڭ
دەسسەپ تۇرۇڭلار. ■
16 بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىدە ئىمان-ئىشەنچىنىڭ قالقىنىنى قولغا ئېلىڭلار؛ ئۇنىڭ بىلەن سىلەر رەزىل بولغۇچىنىڭ بارلىق
ئوت ئوقلىرىنى ئۆچۈرىۋېتەلەيدىغان بولىسىلەر. □
17 ھەمدە بېشىڭلارغا نىجاتنىڭ دۇبۇلغىسىنى كىيىپ، خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى، يەنى روھنىڭ قىلىچىنى ئېلىڭلار؛
□ ■
18 ھەممە ۋاقىت-پەيسلىدە روھتا ھەرخىل دۇئا-تىلاۋەت ھەم ئىلتىجا بىلەن دۇئا قىلىڭلار؛ دەل بۇ ئىشتا قەتئىي
ھوشيار تۇرۇپ بارلىق مۇقەددەس بەندىلەر ئۈچۈن ھەر تەرەپلىمە دۇئا-ئىلتىجالار قىلىڭلار؛ □ ■

□ **6:5 »سىلەر قۇللار، ئەتتىن بولغان خوجايىنىڭلارغا مەسىھكە ئىتائەت قىلغىنىڭلاردەك چىن كۆڭۈڭلاردىن ئەيمىنىش ۋە تىترەش بىلەن ئىتائەت قىلىڭلار«** ـ ھەممىزنىڭ »ئەيمىنىش ۋە تىترەش« پوزىتسىيىسى بىلەن خۇدا ئۈچۈن خىزمەت قىلىشىمىزغا تورغا كېلىدۇ. »ئەيمىنىش ۋە تىترەش« ئىنسانلىنىڭ ئالدىدا ئەمەس، خۇدانىڭ ئالدىدا بولۇشنى كېرەك، ئەلۋەتتە.

■ **6:5** كول. 22:3□ 1تىم. 1:6□ تىت. 9:2□ 1پېت. 18.2:

■ **6:9** قان. 17:10□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 19:34□ روس. 34:10□ رىم. 11:2□ گال. 6:2□ كول. 25:3□ 1:4□ 1پېت. 17.1:

■ **6:11** كول. 12:3□ 1تېس. 8.5:

■ **6:12** ئەف. 2.2:

□ **6:13 »رەزىللىك كۈندە بەرداشلىق بىلەن قاتتىق تۇرىدىغان، ئاخىر ھەممە ئىشنى ئادا قىلىپ، يەرنى چىڭ دەسسەپ تۇرىدىغان بولىسىلەر«** ـ »رەزىللىك كۈنى« بەلكىم رەزىللىك تۈستىنلۇكىنى ئىگىلەيدىغان كۈن، شەيتانىڭ كۈچى زور نامايان قىلىنىدىغان كۈنىنى كۆزدىتىدۇ. يەنە كېلىپ ئۇ »ھازىرقى زامان«نىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ئاخىر بېرىپ »مەسىھنىڭ كۈنى« »رەزىللىك كۈنى«نى ئۆگەشتۈرىدۇ.

■ **6:13** 2كور. 4.10:

■ **6:14-15** يەش. 17:59□ لۇقا 35:12□ 2كور. 7:6□ 1پېت. 13.1:

□ **6:16 «...□□ ئىشلارنىڭ ھەممىسىدە ئىمان-ئىشەنچىنىڭ قالقىنىنى قولغا ئېلىڭلار»** ـ ياكى «...□□□□□□□□ مۇھىمى ئىمان-ئىشەنچىنىڭ قالقىنىنى قولغا ئېلىڭلار» ياكى »بۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ تۈستىگە، ئىمان-ئىشەنچىنىڭ قالقىنىنى قولغا ئېلىڭلار.« □ **6:17 »خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى، يەنى روھنىڭ قىلىچىنى ئېلىڭلار«** ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھ. ■ **6:17** يەش. 17:59□ 1تېس. 8:5□ ئىبر. 12:4□ ۋەھ. 16.2:

□ **6:18 »ھەممە ۋاقىت-پەيسلىدە روھتا ھەرخىل دۇئا-تىلاۋەت ھەم ئىلتىجا بىلەن دۇئا قىلىڭلار»** ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھ.

■ **6:18** لۇقا 1:18□ رىم. 12:12□ كول. 2:4□ 1تېس. 17.5:

19 مەن ئۇچۇنمۇ دۇئا قىلىڭلارکى، ـ ئېغىز ئاچقىنىمدا ماڭا سۆزلەر كەلسۇن، خۇش خەۋەرنىڭ سىرىنى دادىللىق
بىلەن ئاشكارە قىلاي. ■
20 مەن دەل شۇ ئىشقا زەنجىرلەر بىلەن باغلانغان ئەلچىمەن؛ شۇڭا قىلىشقا تېگىشلىكىم بويىچە، خۇش خەۋەر
يەتكۈزۈشتە دادىللىق بىلەن سۆز قىلىشىمغا دۇئا قىلىڭلار.■
21 ئەمدى مېنىڭ توغرامدىكى ئىشلاردىن، مېنىڭ قانداق ئۆتۈۋاتقانلىقىمدىن خەۋەرلىنىشىڭلار ئۈچۈن، سۆيۈملۈك
قېرىنداش ھەم رەبدە سادىق خىزمەتكار بولغان تىككۇس سىلەرگە ھەممە ئىشلارنى مەلۇم قىلىدۇ. ■
22 مېنىڭ ئۇنى دەل مۇشۇ ئىش ئۈچۈن يېنىڭلارغا ئەۋەتىشىم، سىلەرنىڭ ئىشلىرىمىزدىن خەۋەردار بولۇشىڭلار ۋە
ئۇنىڭ كۆڭۈڭلارغا تەسەللى ۋە ئىلھام بېرىشى ئۈچۈندۇر.■
23 قېرىنداشلارغا خاتىرجەملىك، مۇھەببەت ھەم ئىمان-ئىشەنچ خۇداتاتا ۋە رەب ئەيسا مەسىھدىن بولغاي!
24 رەب ئەيسا مەسىھنى ئۆلمەس-چىرىماس سۆيگۈ بىلەن سۆيگۈچىلەرگە مېھىر-شەپقەت يار بولغاي!

■ 6:19 روس. 29:4 2تىس. 1.3: ■ 6:20 2كور. 20.5: ■ 6:21 روس. 4:20 كول. 7:4 تت. 12.3: ■ 6:22 2تىم.
12.4:

فلىپىلقلارغا

روسۇل پاۋلۇس فلىپى شەھىرىدىكى جاماەتكە يازغان مەكتۇپ

1 ئەيسا مەسىھنىڭ قۇللىرى بولغان پاۋلۇس ۋە تىموتىيدىن، فلىپىپىدا تۇرۇۋاتقان، مەسىھ ئەيسادا بولغان بارلىق
مۇقەددەس بەندىلەرگە، يېتەكچىلەر ۋە خىزمەتچىلەرگە سالام!□
2 سىلەرگە خۇدائاتىمىز ۋە رەب ئەيسا مەسىھتىن مېھىر-شەپقەت ۋە خاترجەملىك ئاتا قىلىنغاي!■
3 ھەرقېتىم سىلەرنى ئەسلىگىنىمدە مەن خۇدايىمغا تەشەككۇر ئېيتىمەن،□ ■
4-5 ھەرقېتىم دۇئا قىلغىنىمدا، سىلەرنىڭ بىرىنچى كۆندىن تارتىپ بۈگۈنگە قەدەر سىلەرنىڭ خۇش خەۋەر خىزمىتىگە
بولغان ھەمكارلىقىڭلار تۈپەيلىدىن توختىماي شاد-خۇراملىق بىلەن سىلەرگە دۇئا-تىلاۋەت قىلىۋاتىمەن،□
6 چۈنكى مېنىڭ دەل شۇنىڭغا ئىشەنچىم كاملىكى، سىلەردە ياخشى ئىشنى باشلىغۇچى بۇ ئىشنى تا كى ئەيسا مەسىھنىڭ
كۈنىگىچە كامالەتكە يەتكۈزۈپ تامامىلايدۇ،□ ■
7 مېنىڭ ھەممىڭلار توغرۇلۇق شۇنداق ئويلىشىم توغرىدۇر، چۈنكى مەن قەلبىڭلاردىدۇرمەن، مەن زىندانىدا
زەنجىرلەنگىنىمدىمۇ ۋە خۇش خەۋەرنى ئاقلىغىنىمدىمۇ، دەللىلىگىنىمدىمۇ خۇدا ماڭا يەتكۈزگەن مېھىر-شەپقەتتىن
سىلەرمۇ ئورتاق بەھرىمەن بولىسىلەر.□ ■
8 مېنىڭ مەسىھ ئەيسانىڭ ئىچ-باغرىدا بولۇپ سىلەرنى شۇنچىلىك تەلپۈنۈپ سېغىنغانلىقىمغا خۇدا ئۆزى
گۇۋاھچىدۇر.■
9 مېنىڭ دۇئا-تىلاۋىتىم بولسا، سىلەرنىڭ مۇھەببىتىڭلارنىڭ ھەرتەرەپلىمە بىلىم ۋە ئەتراپلىق ساۋات بىلەن يورۇتۇلۇپ
تېخىمۇ ئېشىپ تاشقايىكى،

□ **1:1 »ئەيسا مەسىھنىڭ قۇللىرى بولغان پاۋلۇس ۋە تىموتىيدىن، فلىپىپىدا تۇرۇۋاتقان، مەسىھ ئەيسادا بولغان بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە، يېتەكچىلەر ۋە خىزمەتچىلەرگە سالام!«** ـ »يېتەكچىلەر« ھەم »خىزمەتچىلەر« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزگە قاراڭ.
■ **1:2** رىم. 7:1□ 1 پېت. 2.1:
□ **1:3 »ھەرقېتىم سىلەرنى ئەسلىگىنىمدە مەن خۇدايىمغا تەشەككۇر ئېيتىمەن،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »سىلەرنىڭ مېنى ھەرقېتىملىق ئەسلىگىنىڭلار ئۈچۈن رەھمەت ئېيتىمەن؛...«.
■ **1:3** ئەف. 15:1□ كول. 3:1□ 1 تېس. 2:1□ 2 تېس. 3.1:
□ **1:4-5 «...□□□□□□□ بىرىنچى كۆندىن تارتىپ بۈگۈنگە قەدەر سىلەرنىڭ خۇش خەۋەر خىزمىتىگە بولغان ھەمكارلىقىڭلار تۈپەيلىدىن توختىماي شاد-خۇراملىق بىلەن سىلەرگە دۇئا-تىلاۋەت قىلىۋاتىمەن»** ـ »سىلەرنىڭ بىرىنچى كۆندىن تارتىپ« ـ دېمەك، فلىپىپىلقلارنىڭ پاۋلۇستىن خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغان كۈندىن تارتىپ.
خەت يېزىلغان چاغدا پاۋلۇسنىڭ تۇلار بىلەن بولغان »ھەمكارلىشىشى« ئون يىلدىن كۆپ بولغان.
□ **1:6 »سىلەردە ياخشى ئىشنى باشلىغۇچى بۇ ئىشنى تا كى ئەيسا مەسىھنىڭ كۈنىگىچە كامالەتكە يەتكۈزۈپ تامامىلايدۇ«** ـ »ئەيسا مەسىھنىڭ كۈنى« بولسا مەسىھ دۇنياغا قايتىپ كېلىدىغان، جاماەتنى تۈزۈگۈچە قوبۇل قىلىدىغان كۈندۇر. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **1:6** يۇھ. 29:6□ 1 تېس. 3.1:
□ **1:7 »چۈنكى مەن قەلبىڭلاردىدۇرمەن«** ـ باشقا خىل تەرجىمىسى: »چۈنكى سىلەر مېنىڭ قەلبىمىدىدۇرسىلەر.« لېكىن بىزنىڭچە بىزنىڭ تەرجىممىمىز توغرىدۇر، شۇنداق بولغاندا ئايەتنىڭ ئومۇمىي مەنىسى: ـ تۇلارنىڭ »پاۋلۇسقا قەلبىدىن ئورۇن بەرگىنى« ۋە شۇنىڭدەك تۇرمىدە بولغان ھاجىتىدىن چىققانلىقى، ھەر جەھەتتىن تۇلارنىڭ خىزمەتتە پاۋلۇسقا شېرىك بولغۇچىلارنىڭ بارلىقىنى، پاۋلۇسقا نىسبەتەن تۇلارنىڭ ھەقىقىي ئېتىقادچىلار ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. **»مەن زىندانىدا زەنجىرلەنگىنىمدىمۇ ۋە خۇش خەۋەرنى ئاقلىغىنىمدىمۇ، دەللىلىگىنىمدىمۇ خۇدا ماڭا يەتكۈزگەن مېھىر-شەپقەتتىن سىلەرمۇ ئورتاق بەھرىمەن بولىسىلەر«** ـ يۇنانچە بەلكىم: (1) فلىپىپىدىكى قېرىنداشلارنىڭ تۇرمىدە ياتقان پاۋلۇسقا ياردەم بېرىپ ئۇنى رىغبەتلەندۈرۈشى ۋە خۇش خەۋەرنىڭ يولدا ئۆنۈك بىلەن ئورتاق جايا تارتىشقا تەييار بولۇشى خۇدا مېھىر-شەپقىتىنى تۇلاردا مول يۈرگۈزۈشى، يا كى (2) تۇلارنىڭ شۇنداق قىلىشى خۇدانىڭ ئۆز مېھىر-شەپقىتىنى تۇلارغا تېخىمۇ مول ياغدۇرۇشىنىڭ سەۋەبى بولغان. ئىككىلىسىنىڭ مۇمكىنچىلىكى بار بولغىنى بىلەن بىزنىڭچە ئىككىنچىسى ئېھتىمالغا يېقىندۇر. ■ **1:7** ئەف. 1:3□ 1:4□ كول. 18:4□3□ 2 تىم. 8.1: ■ **1:8** رىم. 9:1□ 9:1□ 2 كور. 23:1□ 31:11□ گال. 20:1□ 1 تېس. 5:2□ 1 تىم. 21:5□ 2 تىم. 1.4:

10 سىلەر نېمە ئىشلارنىڭ ئەۋزەل ئىكەنلىكىنى پەرق ئېتەلەيدىغان بولۇپ، مەسىھنىڭ كۈننىدە پاك-دىيانەتلىك،
ئەيىبسىز بولىسىلەر □
11 ھەمدە ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق بولغان، خۇدانىڭ شان-شەرىپى ھەم مەدھىيىسىنى ئېلىپ كېلىدىغان ھەققانىيلىقنىڭ
مېۋىسى بىلەن تولدۇرۇلىسىلەر.
12 بىراق سىلەرگە شۇنى خەۋەرلەندۇرمەكچىمەنكى، ئى قېرىنداشلار، مېنىڭ بۇ ئەھۋالىم ئەمەلىيەتتە خۇش خەۋەرنىڭ
تېخىمۇ كەڭ تارقىلىشى ئۈچۈن تۈرتكە بولدى؛
13 چۈنكى مېنىڭ قامىلىشىم مەسىھ ئۈچۈن ئىكەنلىكى ئىمپېراتور ئوردىسىدىكى قاراۋۇلخانىدىكىلەرگە ۋە باشقا ھەممەيلەنگە
ئايان بولدى.□
14 شۇنىڭ بىلەن قېرىنداشلارنىڭ كۆپىنچىسى مېنىڭ قامىلىشىم تۈپەيلىدىن رەبگە تايىنىپ خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى
قورقماي سۆزلەشكە تېخىمۇ جۈرئەتلىك بولدى؛ □ ■
15 دەرۋەقە، بەزىلىرى ھەسەت قىلىپ يا كى رىقابەتلىشىپ، بەزىلىرى ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن مەسىھنى جاكارلايدۇ؛
16 كېيىنكىلىرى بولسا بەرھەق مۇھەببەتتىن، مېنىڭ خۇش خەۋەرنى ئاقلاپ ئىسپاتلىشىم ئۈچۈن مۇشۇ يەرگە
قويۇلغانلىقىمنى بىلگەنلىكتىن شۇنداق قىلماقتا؛ □
17 ئالدىنقىلىرى بولسا چىن كۆڭۈلدىن ئەمەس، بەلكى شەخسىيەتچىلىكتىن، مېنىڭ زەنجىرلەنگەن دەردىمگە دەرد
قوشماقچى بولۇپ شۇنداق قىلماقتا.□
18 ئەمدى بۇلارغا نېمە دېگۈلۈك؟ قانداقلا بولمىسۇن، توغرا نىيەتتىن بولسۇن ساختىلىقتىن بولسۇن، ئوخشاشلا مەسىھ
جاكارلىنىدۇ، مەن شۇنىڭغا شادلىنىمەن؛ بەرھەق، داۋاملىق شادلىنىۋېرىمەن.
19 چۈنكى دۇئالىرىڭلار ۋە مەسىھ ئەيسانىڭ روھىنىڭ قۇۋۋەتلىشى ئارقىلىق بۇ ئىشلار نىجات-قۇتقۇزۇلۇشۇمغا
مەدەت بولىدۇ دەپ بىلىمەن، □ ■
20 ـ دېمەك، تەقەززالىقىم ۋە ئۈمىد-ئىستىكىم بويىچە ھېچ ئىشتا خجالەتچىلىكتە قالماستىن، تىرىك يا كى ئۆلۈك بولاي،
ھەردائىم بولغىنىدەك ھازىرمۇ تولۇق جاسارەت بىلەن مەسىھ تېنىمدە ئۇلۇغلانسۇن! □ ■

□ **1:10 ...» سىلەر نېمە ئىشلارنىڭ ئەۋزەل ئىكەنلىكىنى پەرق ئېتەلەيدىغان بولۇپ، مەسىھنىڭ كۈننىدە پاك-دىيانەتلىك، ئەيىبسىز بولىسىلەر ...»** ـ «مەسىھنىڭ كۈنى» توغرۇلۇق 6-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. «قوشۇمچە سۆز»نىمۇ كۆرۈڭ.

□ **1:13 «مېنىڭ قامىلىشىم»** ـ گرېك تىلىدا «مېنىڭ باغ-زەنجىرلىرىم.» **«ئىمپېراتور ئوردىسىدىكى قاراۋۇلخانا»** ـ گرېك تىلىدا «پرايتورىئۇم» دېگەن سۆز قەيسەرنىڭ ئوردىسىدىكى مەلۇم بىر قىسمىنى كۆرسىتىدۇ. «پرايتورىئۇم»غا ئىمپېراتورنى مۇداپىئە قىلغۇچىلار بولغان رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ ئەڭ خىل لەشكەرلىرى جايلاشقان؛ شۇ يەر يەنە رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ ھەرقايسى تۈلكىسىدىكى ۋالىيلارنىڭ باش شتابى ئىدى. شۇڭا پاۋلۇسنىڭ بۇ يەردە «باشقا ھەممەيلەن» دېگىنى بەلكىم لەشكەرلەرنى ھەم ئىمدا تۈرۈۋاتقان بارلىق ۋالىيلارنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

□ **1:14 «شۇنىڭ بىلەن قېرىنداشلارنىڭ كۆپىنچىسى مېنىڭ قامىلىشىم تۈپەيلىدىن رەبگە تايىنىپ خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى قورقماي سۆزلەشكە تېخىمۇ جۈرئەتلىك بولدى...»** ـ دېمەك، كۆپ قېرىنداشلار: «پاۋلۇس ھەتتا قەيسەرنىڭ ئوردىسىدا تۇرۇۋېتىپ خۇدانىڭ سۆزىنى قورقماي سۆزلەۋاتقان يەردە، مەن سىرتتا ئەركىن تۇرۇپ ئۆنى جاكارلاشتا نېمىدىن قورقىتىم؟» دەپ جۈرئەتلىنىدۇ.

■ **1:14** ئەف. 3:13□ 1 تېس. 3.3:

□ **1:16 «مۇشۇ يەرگە قويۇلغانلىقىم»** ـ «قويۇلغانلىقىم» ـ ھەممىگە قادىر تەرىپىدىن، ئەلۋەتتە.

□ **1:17 «ئالدىنقىلىرى بولسا چىن كۆڭۈلدىن ئەمەس، بەلكى شەخسىيەتچىلىكتىن، مېنىڭ زەنجىرلەنگەن دەردىمگە دەرد قوشماقچى بولۇپ شۇنداق قىلماقتا»** ـ شۇنداق قېرىنداشلار بەلكىم: «ئۆلۈغ روسۇل پاۋلۇس تۇرمىدە قاماقلىق، بىزگە پۇرسەت كەلدى» دەپ، جامائەتلەر ئارىسىدا ئۆز داڭقىنى چىقارماقچى، ئۆزلىرى «روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى» بولۇۋالماقچى بولغانلاردۇر.

□ **1:19 «چۈنكى دۇئالىرىڭلار ۋە مەسىھ ئەيسانىڭ روھىنىڭ قۇۋۋەتلىشى ئارقىلىق بۇ ئىشلار نىجات-قۇتقۇزۇلۇشۇمغا مەدەت بولىدۇ دەپ بىلىمەن...»** ـ «مېنىڭ نىجات-قۇتقۇزۇلۇشۇم» ـ بەزى ئالىملار بۇ سۆزلەرنى «تۇرمىدىن قۇتقۇزۇلۇش» يا كى بولمىسا «مېنى ئۆلۈم ئارقىلىق جەننەتكە يەتكۈزۈش» دەپ چۈشىنىدۇ؛ بىزنىڭچە بۇ سۆزلەر چوقۇم تۆۋەندىكى 20-ئايەت بىلەن باغلىنىدۇ. 20-ئايەتتە «نىجات-قۇتقۇزۇلۇش»نىڭ ئەمەلىيەتتە نېمە ئىكەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ. «قوشۇمچە سۆز»نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **1:19** 2 كور. 11.1:

□ **1:20 «تەقەززالىقىم ۋە ئۈمىد-ئىستىكىم بويىچە ھېچ ئىشتا خجالەتچىلىكتە قالماستىن... «** ـ «ھېچ ئىشتا خجالەتچىلىكتە قالماستىن...» بەلكىم مەسىھنىڭ ۋەكىل سۈپىتىدە ئۆنىڭغا ھېچقانداق داغ كەلتۈرمەسلىكنى كۆرسىتىدۇ. ■ **1:20** رىم. 5.5:

21 چۈنكى ماڭا نىسبەتەن ھاياتىمنىڭ ئۆزى مەسىھدۇر، ئۆلۈش بولسا تېخىمۇ پايدىلىقتۇر.
22 جېنىم تېنىمدە قالسا، ئەمدى نېسىۋەم يەنە مېۋىلىك خىزمەت بولىدۇ؛ لېكىن قايىسىنى ئەۋزەل بىلىپ
تاللىۋېلىشىمنى بىلمەيۋاتىمەن؛
23 مەن ھايات بىلەن مامات ئوتتۇرىسىدا قىسىلىپ قالدىم؛ چۈنكى بۇ دۇنيادىن ئايرىلىپ، مەسىھ بىلەن بىللە بولۇشقا
ئىنتىزارمەن ـ بۇ ئىش زىيادە ئەۋزەلدۇر؛
24 ئەمما سىلەر ئۈچۈن جېنىمنىڭ تېنىمدە قېلىشى تېخىمۇ زۆرۈرغۇ دەيمەن.□
25 ئەمدى بۇنىڭغا ئىشەنچىم كامىل بولۇپ، سىلەرنىڭ ئېتىقادتا ئالغا ئىلگىرىلىشىڭلار ھەم شاد-خۇرام بولۇشۇڭلار
ئۈچۈن مەن سىلەر بىلەن بىللە قېلىپ داۋاملىق تۇرىمەن دەپ بىلىمەن؛ □
26 شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ سىلەرگە يەنە ھەمراھ بولغىنىم ۋەجىدىن مەن ئارقىلىق مەسىھ ئەيسادا پەخىرلىنىپ تەنتەنە
قىلىشىڭلار تېخىمۇ زىيادىلىشىدۇ!
27 پەقەت ئۆزۈڭلارنى مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىگە لايىق تۇتۇڭلارکى، مەن يېنىڭلارغا بېرىپ سىلەر بىلەن
دىدارلاشقاندىمۇ، سىلەردىن ئايرىلغاندىمۇ، ئىشلىرىڭلاردىن ئاڭلايدىغىنىم سىلەرنىڭ بىر روھ بىر جاندا بولۇپ چىڭ
دەسسەپ تۇرۇپ، خۇش خەۋەردىكى ئېتىقادنىڭ يولىدا كۈرەشكە ئىنتىلىۋاتقىنىڭلار، □ ■
28 شۇنداقلا قارشى چىققۇچىلارنىڭ ھېچقانداق ۋەھىمىلىرىدىن پاتىپاراق بولۇپ كەتمىگىنىڭلار بولسۇن؛
سىلەردىكى بۇ غەيرەت، ئۇلارغا ھالا كەتنىڭ بەلگىسى، سىلەرگە بولسا قۇتقۇزۇلۇشۇڭلارنىڭ ئالامىتى، شۇنىڭدەك
ئالايىتەن خۇدادىن كەلگەن بىر ئالامەتتۇر؛ □
29 چۈنكى مەسىھنىڭ يولىدا سىلەرگە پەقەت ئۇنىڭغا ئىشىنىشنىلا ئەمەس، يەنە ئۇنىڭ ئۈچۈن خورلۇققا ئۆچراشمۇ
نېسىۋە قىلىنغاندۇر.
30 چۈنكى سىلەر ئىلگىرى مەندە كۆرگىنىڭلاردەك ۋە شۇنىڭدەك ھازىر ئاڭلىغىنىڭلاردەك مەن يولۇققان
كۈرەشكە سىلەرمۇ يولۇقاقتىسىلەر.□

2

1 ئەگەر ئەمدى مەسىھتە رىغبەت بار دېيىلسە، مۇھەببەتنىڭ تەسەللىسى بار دېيىلسە، روھنىڭ سىرداشلىقى بار
دېيىلسە، قەلبدە ئىچ ئاغرىتىشلار ھەم رەھىمدىللىق بار دېيىلسە، □

□ **1:24** »ئەمما سىلەر ئۈچۈن جېنىمنىڭ تېنىمدە قېلىشى تېخىمۇ زۆرۈرغۇ دەيمەن« ـ 25-21-ئايەتلەر توغرۇلۇق »كىرىش سۆز«نىمزنى كۆرۈڭ.
□ **1:25** »ئەمدى بۇنىڭغا ئىشەنچىم كامىل بولۇپ، سىلەرنىڭ ئېتىقادتا ئالغا ئىلگىرىلىشىڭلار ھەم شاد-خۇرام بولۇشۇڭلار ئۈچۈن مەن سىلەر بىلەن
بىللە قېلىپ داۋاملىق تۇرىمەن دەپ بىلىمەن« ـ پاۋلۇسنىڭ تۇرمىدىن قايتا چىققانلىقى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزنى كۆرۈڭ.
□ **1:27** »ئۈزۈڭلارنى مەسىھنىڭ خەۋىرىگە لايىق ھالدا تۇتۇڭلار« ـ گرېك تىلىدا »ئۈزۈڭلار مەسىھنىڭ خەۋىرىگە لايىق ھالدا پۇقرا بولۇڭلار« دېگەن
سۆز بىلەن ئېيتىلىدۇ. فىلىپپىدىكىلەر بولسا »رىملىق پۇقرالار« دەپ ھېسابلىنىپ، ئالاھىدە ئىمتىيازلىق ئىدى. پاۋلۇسنىڭ پۇرىتىپ ئېيتماقچى بولغىنى
»ئۈزۈڭلارنى ئەرشتىكى پۇقرالارغا لايىق ھالدا تۇتۇڭلار« دېگەنلىكتۇر.
■ **1:27** يار. 1:17□ 1 كور. 20:7□ ئەف. 1:4□ كول. 10:1□ 1 تېس. 12:2□ 1.4:
□ **1:28** »سىلەردىكى بۇ غەيرەت...» ـ گرېك تىلىدا »بۇ ئىش...». باشقا مۇمكىنچىلىك بارکى، »بۇ ئىش« قارشى چىققۇچىلارنىڭ قارشىلىقىنىڭ
ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. **«...□□□□□□□ ھالا كەتنىڭ بەلگىسى، سىلەرگە بولسا قۇتقۇزۇلۇشۇڭلارنىڭ ئالامىتى، شۇنىڭدەك ئالايىتەن خۇدادىن كەلگەن
بىر ئالامەتتۇر»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «...□□□□□□□ ھالا كەتنىڭ بەلگىسى، سىلەرگە بولسا قۇتقۇزۇلۇشۇڭلارنىڭ ئالامىتى، (شۇنىڭدەك(
قۇتقۇزۇلۇشۇڭلارنىڭ خۇدادىن بولغانلىقىغا بىر ئالامەتتۇر.«
□ **1:30** ..» سىلەر ئىلگىرى مەندە كۆرگىنىڭلاردەك ۋە شۇنىڭدەك ھازىر ئاڭلىغىنىڭلاردەك مەن يولۇققان كۈرەشكە سىلەرمۇ يولۇقاقتىسىلەر«
ـ دېمەك، (1) ئېتىقاد ئۈچۈن زىيانكەشلىككە يولۇقۇش، (2) شۇيھىسزىكى، ھەرخىل جىن-شەيتانلار تەرىپىدىن كەلگەن ھۇجۇمغا ئۈچراش »)روھىي
كۈرەش ـ »ئەف.» 18-10:6نى كۆرۈڭ.(
□ **2:1** »ئەگەر ئەمدى مەسىھتە رىغبەت بار دېيىلسە، مۇھەببەتنىڭ تەسەللىسى بار دېيىلسە، روھنىڭ سىرداشلىقى بار دېيىلسە، قەلبدە ئىچ ئاغرىتىشلار
ھەم رەھىمدىللىق بار دېيىلسە، ...» ـ گرېك تىلىدا مۇشۇ ئايەتتىكى »ئەگەر« دائىم رېئورىك شەكلىدە ئىشلىتىلىپ »ئەگەر... ۋە دەرۋەقە)شۇنداق(
بولىدۇ« دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. »روھ« بولسا خۇدانىڭ روھىنى كۆرسىتىدۇ. »قەلبدە« ئەسلى گرېك تىلىدا »ئىچ-قارنىدا«، »ئىچ-باغرىدا.«

3-2 ـ ئەمدى ئوخشاش بىر ئوي-پىكىردە بولۇپ، بىر-بىرىگىلارغا ئوخشاش مۇھەببەتتە باغلىنىپ، بىر جان بىر
نىيەتتە بولۇپ، ئاراگىلاردا ھېچ ئىش رىقابەتتىن ياكى قۇرۇق شۆھرەتپەرەسلىكتىن بولمىسۇن؛ ئەكسىچە، ئوي-
خىيالىگىلاردا كىچىك پېشىللىق بولۇپ ھەربىرىگىلار باشقىلارنى ئۆزۈگىلاردىن يۇقىرى دەپ بىلگىلار؛ شۇنداق
بولغاندا شاد-خۇراملىقىمنى كامىل قىلىسىلار.■
4 ھەربىرىگىلار پەقەت ئۆز ئىشلىرىگىلارغا كۆڭۈل بۆلۈپ قالماي، بەلكى باشقىلارنىڭكىگىمۇ كۆڭۈل بۆلۈگىلار.■
5 مەسىھ ئەيسادا بولغان ئوي-پوزىتسىيە سىلەردىمۇ بولسۇن: ـ ■
6 ئۇ خۇدانىڭ تىپ-شەكلىدە بولسىمۇ،
ئۆزىنى خۇدا بىلەن تەڭ قىلىشنى ئولجا قىلىپ تۇتۇۋالمىدى؛ ■
7 ئەكسىچە، ئۇ ئۆزىدىن ھەممىنى قۇرۇقدىدى،
ئۆزىگە قۇلنىڭ شەكلىنى ئېلىپ،
ئىنسانلارنىڭ سىياقىغا كىرىپ، ئىنسانىي تەبىئەتتىن ئورتاقداش بولۇپ،□ ■
8 ئۆزىنى تۆۋەن قىلىپ،
ھەتتا ئۆلۈمگىچە، يەنى كرېستىكى ئۆلۈمگىچە ئىتائەتمەن بولدى؛■
9 شۇڭا خۇدا ئۇنى ئىنتايىن يۇقىرى كۆتۈرۈپ مەرتىۋىلىك قىلدى،
ئۇنىڭغا ھەرقانداق نامدىن ئۈستۈن بولغان نامنى بېغىشلىدىكى، ■
10 ئەيسانىڭ نامىغا ئاسمانلاردا، يەر يۈزىدە ھەم يەر ئاستىدا بارلىق تىزلار پۈكۈلۈپ،■
11 خۇدائاتىغا شان-شەرەپ كەلتۈرۈپ ھەربىر تىل ئەيسا مەسىھنىڭ رەب ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىدۇ.□ ■
12 شۇنىڭ بىلەن، ئەي سۆيۈملۈكلىرىم، سىلەر ھەمىشە ئىتائەت قىلغىنىگىلاردەك، پەقەت مەن يېنىگىلاردا
بولغىنىمدىلا ئەمەس، بەلكى ھازىرقىدەك مەن سىلەردىن نېرى بولغاندا تېخىمۇ شۇنداق ئىتائەت بىلەن ئەيمىنىشتە،
تىترىگەن ھالدا ئۆز نىجاتىگىلارنى ھەرتەرەپكە تەتبىقلاشقا ئىنتىلىگىلار.
13 چۈنكى خۇدانىڭ گۈزەل خاھىشى بويىچە سىلەرنىڭ ئىرادە تىكلىشىگىلارغا ۋە شۇنىڭدەك ئۇنى ئەمەلگە
ئاشۇرۇشۇگىلاردا ئېچىگىلاردا ئىشلىگۈچى ئۇنىڭ ئۆزىدۇر.■
14 ھەممە ئىشلارنى غۇدۇڭشىماي ياكى تالاش-تارتىش قىلماي قىلىگىلار؛ ■

■ 3-2:2 رىم. 16:12، 5:15، 1 كور. 10:1، فىل. 16:3، 1 پېت. 8:3، رىم. 10:12، 1 پېت. 5.5:
■ 2:4 1 كور. 24:10، 5.13:
■ 2:5 مات. 29:11، يۇھ. 15:13، 1 پېت. 21:2، 1 يۇھ. 6.2:
■ 2:6 2 كور. 4:4، كول. 15:1، ئىبر. 3.1:
□ 2:7 **...» ئۆزىنى خۇدا بىلەن تەڭ قىلىشنى ئولجا قىلىپ تۇتۇۋالمىدى (6-□□□□)، ئەكسىچە، ئۇ ئۆزىدىن ھەممىنى قۇرۇقدىدى،...»** ـ باشقا بىرخىل
تەرجىمىسى: ...» ئۆزىنى خۇدا بىلەن تەڭ ئۆرىۋېرەي دەپ ئۆرۈۋالمايلا، ئۆزىندىن ھەممىنى قۇتۇقدىدى،...». **»ئەكسىچە، ئۇ ئۆزىدىن ھەممىنى قۇرۇقدىدى،
*ئۆزىگە قۇلنىڭ شەكلىنى ئېلىپ، ئىنسانلارنىڭ سىياقىغا كىرىپ، ئىنسانىي تەبىئەتتىن ئورتاقداش بولۇپ،...»** ـ يۇ ئايەت بەلكىم ئىنجىل ئېچىدە مەنىسى
ئەڭ چوڭقۇر جۈملىلەردىن بىرىدۇر. »ئىنسانلارنىڭ سىياقىغا كىرىپ، ئىنسانىي تەبىئەتتىن ئورتاقداش بولۇپ« دېگەن ئىبارىلەر شۇيېھىسىزكى، مەسىھنىڭ
ھەر جەھەتتىن ئىنسان بولۇپ، تولۇق ئىنسانىنىڭ تەبىئىتىدە بولغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. پەقەت ئۇنىڭ تەبىئىتىدە ھېچ گۇناھ يوق ئىدى. »ئىنسانىي تەبىئىتى«
گرېك تىلىدا »ئىنسانىي »سىخىما«« دەپ ئېيىتىلىدۇ، ئىنسانىنىڭ تەبىئىتى ۋە »ئاساسىي قۇرۇلۇش«نى كۆرسىتىدۇ.
»ئۇ ئۆزىنى قۇرۇقدىدى« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.
■ 2:7 زەب. 5:8، مات. 28:20، لۇقا 27:22، يۇھ. 14.13:
■ 2:8 ئىبر. 17:2، 14، 9، 15:4، 2.12:
■ 2:9 روس. 33:2، ئىبر. 4.1:
■ 2:10 يەش. 23:45، رىم. 11.14:
□ 2:11 **»خۇدائاتىغا شان-شەرەپ كەلتۈرۈپ ھەربىر تىل ئەيسا مەسىھنىڭ رەب ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىدۇ«** ـ دېمەك، مەسىھ ئەيسانىڭ بېغىشلانغان
نام »رەب«دۇر. ئۇ ئەسلى ئۆزى رەب بولۇپ)مەسىلەن، »لۇقا« ،(11:2 ئۇ ئەرشىلەرگە كۆتۈرۈلگىنىدە خۇدائاتىسى ئۆزىنىڭ ئۆنگىدىن بولغان
خۇرسەنلىكىنى بىلدۈرۈپ قايتىدىن ئۇنى »رەب« دەپ ئېنىق جاكارلىغان. »يەش.» 23:45نى كۆرۈڭ. ■ **2:11** يۇھ. 13:13، 1 كور. 6:8،
3.12: ■ **2:13** 2 كور. 5:3. ■ **2:14** رىم. 17:12، 1 پېت. 12:2، 9.4:

15 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئەيىبسىز، ساپ دىللىق بولۇپ، بۇ دەۋردىكى تەتۇر، ئەسەببىي ئادەملەر ئوتتۇرىسىدا ياشاپ،
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا دۇنياغا يورۇقلۇق بەرگۈچىلەردەك پارلاپ، خۇدانىڭ داغسىز پەرزەنتلىرى بولىسىلەر؛ ■
16 شۇنىڭدەك ھاياتنىڭ سۆز- كالامىنى سۇنۇپ بەرگۈچى بولغىنىڭلار تۆپەيلىدىن، مەن سىلەردىن مەسىھنىڭ كۈندە
بىكار يۈگۈرمەپتىمەن، بىكار جاپا تارتمىپتىمەن دەپ پەخىرلىنىپ تەنتەنە قىلالايدىغان بولىمەن.□ ■
17 ھەتتا مەن »شاراب ھەدىيە« سۈپىتىدە ئېتىقادىڭلاردىكى قۇربانلىق ھەم خىزمەت-ئىبادەتنىڭ ئۈستىگە
قۇيۇلسامۇ، مەن شادلىنىمەن، شۇنداقلا سىلەر بىلەن بىللە ئورتاق شادلىنىمەن. □ ■
18 سىلەرمۇ ئوخشاش يولدا شادلىنىسىلەر ۋە مەن بىلەن بىللە ئورتاق شادلىنىشىڭلار كېرەك.□
19 لېكىن مەن رەببە پات ئاردا تىموتىينى يېنىڭلارغا ئەۋەتىشنى ئۈمىد قىلىمەنكى، ئەھۋالىڭلارنى ئاڭلاپ مەنمۇ
خۇش بولسام؛ ■
20 چۈنكى يېنىمدا ئۇنىڭغا ئوخشاش، دىلىمىز بىر بولغان، ئىشلىرىڭلارغا چىن دىلدىن كۆڭۈل بۆلگۈچى باشقا
ئادەم يوقتۇر.
21 چۈنكى ھەممە ئادەم ئەيسا مەسىھنىڭ ئىشلىرىغا ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئىنتىلىدۇ؛
■
22 ئەمما سىلەر ئۆزىنىڭ سالاھىيىتىنى، ئۇنىڭ خۇش خەۋەرنىڭ خىزمىتىدە خۇددى ئاتىسىغا ھەمراھ بولۇپ
ئىشلەيدىغان بالىدەك مەن بىلەن بىرگە مېھنەت سىڭدۈرگەنلىكىنى بىلىسىلەر.
23 ئەمدى ئاقۇتسىمنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلگەن ھامان، ئۇنى دەرھال ماڭدۇرۇۋېتىشنى ئۈمىد قىلىمەن؛
24 ئەمما ئۆزۈمنىڭ يېنىڭلارغا پات ئاردا باردىغانلىقىمغا رەب ئارقىلىق ئىشەنچىم بار.
25 ئەمما بۇنىڭدىن ئاۋۋال مېنىڭ قېرىندىشىم، خىزمەتدىشىم ھەم سەپدىشىم بولغان، سىلەرنىڭ ئەلچىڭلار ھەم
ھاجىتىمدىن چىققان قۇربانلىق يارىدىمىڭلارنى يەتكۈزگۈچى ئېپافرودىتنى يېنىڭلارغا ئەۋەتىشنى زۆرۈر تاپتىم، □

■ **2:15** پەند. 18:4□ مات. 14.5:

□ **2:16** **»ھاياتنىڭ سۆز- كالامنى سۇنۇپ بەرگۈچى بولغىنىڭلار تۆپەيلىدىن...»** ـ »ھاياتنىڭ سۆز- كالامى« ـ مەڭگۈ ھايات توغرۇلۇق سۆز، ئەۋەتە. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھاياتنىڭ سۆز- كالامنى چىڭ تۇتقىنىڭلار تۆپەيلىدىن،...».». لېكىن يۇقىرىقى 15-ئايەتتە فلىپىلىق قېرىندىشلار »يورۇقلۇق بەرگۈچى« دەپ ئاتالغان بولغاچقا، مۇشۇ يەردە »(سىلەر...( )خۇدانىڭ(ھاياتنىڭ سۆز- كالامنى سۇنۇپ بەرگۈچى بولغىنىڭلار« دەپ تەرجىمە قىلىشنى توغرا كۆرىمىز.

■ **2:16** 2 كور. 14:1□ 1 تېس. 19.2:

□ **2:17** **»ھەتتا مەن »شاراب ھەدىيە« سۈپىتىدە ئېتىقادىڭلاردىكى قۇربانلىق ھەم خىزمەت-ئىبادەتنىڭ ئۈستىگە قۇيۇلسامۇ، مەن شادلىنىمەن، شۇنداقلا سىلەر بىلەن بىللە ئورتاق شادلىنىمەن»** ـ پاۋلۇس يۇقىردا 25:1-26دە »سىلەر بىلەن يەنە دىدارلىشىمەن« دەيدۇ، لېكىن ئۇ ئۇلتۇرۇلسىمۇ، مەيۋىسلەنمەيتتى يا كى ھېچ ھەسرەت تارتمايتتى، ئەكسىچە شۇ سەۋەبتىن شادلىناتتى؛ ۋە ئەگەر شۇنداق ئىش بولسا، ئۇلارنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئورتاق شادلىنىشقا رىغبەتلەندۈرەتتى.

■ **2:17** 2 كور. 4.7:

□ **2:18** **»سىلەرمۇ ئوخشاش يولدا شادلىنىسىلەر ۋە مەن بىلەن بىللە ئورتاق شادلىنىشىڭلار كېرەك«** ـ 17-18—ئايەت ئۈستىدە: تەۋرات دەۋرىدىكى ئىبادەت تۈزۈمىدە، »كۆيدۈرمە قۇربانلىق« قىلغاندا، قۇربانلىق قۇربانگاھقا قويۇلغاندا ئۇنىڭغا »ئاش ھەدىيە« قوشۇلۇشى كېرەك، ئاندىن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە »شاراب ھەدىيە« قۇيۇلۇشى كېرەك ئىدى. مۇشۇ يەردە پاۋلۇس تولىمۇ كەمتەرلىك بىلەن فلىپىدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ قىلغان خىزمەت-ئىبادىتىنى مۇھەم قۇربانلىققا، ئۇزىنىڭ يېقىندا ئېھتىماللىقى بولغان ئۆلتۈرۈلۈشى يا كى تۆزمىدە ئۆزىنى جامائەت ئۈچۈن پىدا قىلىۋاتقانلىقىنى بىر »شاراب ھەدىيە« گە، يەنى ئۇلارنىڭ چوڭ قۇربانلىقى ئۈستىگە تولۇقلايدىغان پەقەت قوشۇمچە بىر »شاراب ھەدىيە« گە ئوخشىتىدۇ.
قايتىدىن دەيمىز: ئۇ ئۇلتۇرۇلسىمۇ، مەيۋىسلەنمەيتتى يا كى ھېچ ھەسرەت تارتمايتتى، ئەكسىچە شۇ سەۋەبتىن شادلىناتتى، ۋە ئەگەر شۇنداق ئىش بولسا، ئۇلارنىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئورتاق شادلىنىشقا رىغبەتلەندۈرەتتى.

■ **2:19** روس. 1:16□ رىم. 21:16□ 1 تېس. 2.3:

■ **2:21** 1 كور. 24:10□ 5.13:

□ **2:25** **»مېنىڭ قېرىندىشىم، خىزمەتدىشىم ھەم سەپدىشىم بولغان، سىلەرنىڭ ئەلچىڭلار ھەم ھاجىتىمدىن چىققان قۇربانلىق يارىدىمىڭلارنى يەتكۈزگۈچى ئېپافرودىت«** ـ »سەپدىشىم« ـ پاۋلۇس بىلەن روھىي كۈرەشتە ئوراق جەڭچى، ئەۋەتە.

»ئەلچىڭلار« گېرېك تىلىدا »ئاپوستولوس.« بۇ سۆزنىڭ مەنىسى »ئەۋەتىلگەن كىشى«، »ئەلچى« يا كى »روسۇل« بولىدۇ. مۇشۇ يەردە بىز »ئەلچى« دەپ تەرجىمە قىلغىنىمىز بىلەن، مۇمكىنچىلىكى بارىكى، پاۋلۇس ئېپافرودىتنىڭ روسۇللۇق خىزمىتى بار بولىدۇ، دەپ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

26 چۈنكى ئۇ هەممىگىلارغا سېغىنىپ تەلپۈنگەندى هەم سىلەرنىڭ ئۇنىڭ كېسەل هالىدىن خەۋەر تاپقىنىڭلار
تۇپەيلىدىن ئازابلاندى.
27 ئۇ دەرۋەقە كېسەل بولۇپ ئەجەلگە يېقىنلىشىپ قالدى؛ لېكىن خۇدا ئۇنىڭغا رەهىم قىلدى؛ هەم مېنىڭ
دەردىمنىڭ ئۈستىگە دەرد بولمىسۇن دەپ يالغۇز ئۇنىڭغىلا ئەمەس، بەلكى ماڭىمۇ رەهىم قىلدى. □
28 شۇنىڭدەك ئۇنىڭ بىلەن يەنە كۆرۈشۈپ شادلىنىشىڭلار ۋە شۇنداقلا تۆزۈمگە نىسبەتەن دەردلىرىمنى ئازايتىش
ئۈچۈن ئۇنى تېخىمۇ جىددىي يولغا سالماقچىمەن.
29 ئەمدى ئۇنى شاد-خۇرامىلىق بىلەن رەبدە قوبۇل قىلىڭلار هەم ئۇنىڭدەك ئادەملەرگە هۆرمەت قىلىڭلار؛ ■
30 چۈنكى ئۇ مەسىهنىڭ خىزمىتىنى دەپ، سىلەرنىڭ ماڭا قىلماقچى بولغان ياردىمىڭلارنى يېچىرىشتە يولۇققان بوشلۇقنى
تولدۇرۇپ ئەجەلگە يۈزلىنىپ، ئۆز جېنىنى تەۋەككۈل قىلدى.□

3

1 ئاخىرىدا، ئەي قېرىنداشلىرىم، رەبدە شادلىنىڭلار! بۇلارنى سىلەرگە قايتا يېزىش مەن ئۈچۈن ئاۋارىچىلىك ئەمەس،
بەلكى سىلەرگە ئامانلىق ئېلىپ كېلىدۇ.■
2 ئىتلاردىن هېزى بولۇڭلار، يامانلىق قىلغۇچىلاردىن هېزى بولۇڭلار، »تىلم-تىلم كەسكۈچىلەر«دىن هېزى
بولۇڭلار!□ ■
3 چۈنكى هەقىقىي سۈننەتلىكلەر بولسا خۇدانىڭ روهى ئارقىلىق ئىبادەت قىلغۇچى، مەسىهنى ئەيسادىن پەخىرلىنىپ
تەنتەنە قىلغۇچى، ئەتكە تايانمايدىغان بىزلەردۇرمىز.■

□ **2:27 »ئۇ دەرۋەقە كېسەل بولۇپ ئەجەلگە يېقىنلىشىپ قالدى؛ لېكىن خۇدا ئۇنىڭغا رەهىم قىلدى؛ هەم مېنىڭ دەردىمنىڭ ئۈستىگە دەرد بولمىسۇن دەپ يالغۇز ئۇنىڭغىلا ئەمەس، بەلكى ماڭىمۇ رەهىم قىلدى«** ـ »خۇدا... يالغۇز ئۇنىڭغىلا ئەمەس، بەلكى ماڭىمۇ رەهىم قىلدى« دېگەن سۆز بىرخىل گۇناهنى كۆرسەتكەن بولسا كېرەك. تۆۋەندىكى 30-28-ئايەتلەرگە قارىغاندا، ئېپافرودىت پاۋلۇسقا جامائەتنىڭ سوۋغىسىنى يەتكۈزۈپ باردىغان يولدا كېسەل بولدى. ئۇ يەلكىم يولدا كېسەل بولۇپ قالغان. ئۇ پاۋلۇسنىڭ قېشىغا يېتىپ بېرىشقا ئالدىراپ ئۆز كېسىلى بىلەن هېچ كارى بولمايي ئالغا باستى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ تېخىمۇ ئېغىر كېسەل بولۇپ »ئەجەلگە يېقىنلىشىپ قالدى.« پاۋلۇس، ئۇنىڭ يۇ قىلغىنىنى بىرخىل تەۋەككۈلچىلىك، ئاقىلانە ئىش ئەمەس دەپ ئويلىشى مۇمكىن. خۇددى پاۋلۇس، خۇدا »ئۇنىڭغا رەهىم قىلىپ« ساقايتتى، شۇنداقلا »ماڭا رەهىم قىلدى« ـ چۈنكى ئېپافرودىت مېنىڭ ۋەجەمدىن شۇنداق قىلدى، دېگەندەك.
ئۇنداق دېگىنىمىز بىلەن، خۇدا بىرگە جامائەت ئۈچۈن شۇنداق تەۋەككۈل قىلىشقا تەييار بولغان ئادەملەرنى ئەۋەتسۇن!
■ 2:29 1 كورىن. 14:9□ گال. 6:6□ 1 تېس. 12:5□ 1 تىم. 17:5□ ئىبر. 17.13:

□ **2:30 »ئۇ مەسىهنىڭ خىزمىتىنى دەپ...»** ـ گرىك تىلىدا: »ئۇ خىزمەت دەپ،...« دېيىلگەن. پاۋلۇسقا)ئېپافرودىتقا(نىسبەتەن پەقەت »خىزمەت«لا بار، چۈنكى ئۇنىڭغا نىسبەتەن پەقەت بىر خىزمەت، يەنى مەسىهنىڭ خىزمىتى، خۇش خەۋەرنىڭ خىزمىتى باردۇر. **»ئۇ... سىلەرنىڭ ماڭا قىلماقچى بولغان ياردىمىڭلارنى يېچىرىشتە يولۇققان بوشلۇقنى تولدۇرۇپ ئەجەلگە يۈزلىنىپ، ئۆز جېنىنى تەۋەككۈل قىلدى«** ـ پاۋلۇسنىڭ »يارىدىمىڭلارنى يېچىرىشتە يولۇققان بوشلۇق....« دېگىنى، فىلىپپىدىكى جامائەتنىڭ ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۇلۇشىدە مەلۇم يېتەرسىزلىك بار، دېگەنلىكى ئەمەس؛ ئۇ، سىلەردە ئۈمىد قىلغىنىڭلاردەك يارىدەمنى يەتكۈزۈش پۇرسەتلىرى چېقىمغان بولسىمۇ، لېكىن ئەۋەتمەكچى بولغان كۆڭۈلدىكىنى چۈشىنىمەن، دېمەكچى. »يارىدىمىڭلار« دېگەن سۆز گرىك تىلىدا مۇشۇ يەردە »ئىبادەتخاندىكى كاھىنلىق قۇربانلىق خىزمىتىڭلار«نى پۈرىتىدىغان سۆزدۇر.
■ 3:1 فىل. 4:4□ ياق. 2:1□ 1 پېت. 13.4:

□ **3:2 »ئىتلاردىن هېزى بولۇڭلار، يامانلىق قىلغۇچىلاردىن هېزى بولۇڭلار، »تىلم-تىلم كەسكۈچىلەر«دىن هېزى بولۇڭلار«!** ـ »ئىتلار« يالغان تەلىم بەرگۈچى، خۇدانىڭ يولىنى بۇرىغۇچى قاتارلىقلارنى كۆرسىتىدۇ. 7-3-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ. »تىلم-تىلم كەسكۈچىلەر« ئىنتايىن هەجۋىي، كىنايىلىك گەپ بولۇپ، ئۇ »ئادەملەر سۈننەتسىز)خەتىنسىز(بولسا قۇتقۇزۇلمايدۇ« دەپ تەرەپتە ئىشەنگۈچىلەرنىڭ هەربىرىنى سۈننەت قىلماقچى بولغان يەھۇدىيلارنى كۆرسىتىدۇ. شۇ بابتىكى 8-3، 21-17-ئايەتلەرنى هەم ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ. سۈننەتنىڭ ئەھمىيىتى، »ئەتتىكى سۈننەت« ۋە »روهىي سۈننەت« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. ■ 3:2 يەش. 10.56: ■ 3:3 قان. 16:10□ 6:30□ يەر. 4:4□ يۇھ. 24:4□ رىم. 29:2□ كول. 11.2:

4 مېنىكۈۋ ئەتكە تايانغۇچىلىكىم بار! باشقىلار »تۆز ئەتلىرىگە تايانسام بولىدۇ« دېسە، مەن تېخىمۇ شۇنداق؛□ ■
5 سۈننەتكە كەلسەك، مەن تۆغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى سۈننەت قىلىندىم؛ ئىسرائىل مىللىتىدن، بىنيامىننىڭ
قەبىلىسىدىنمەن، »ئىبرانىيلارنىڭ ئىبرانىيسى«مەن؛ تەۋرات-قانۇنى تەرەپتىن ئېيتقاندا، »پەرىسىي« مەزھىپىدىمۇ
بولغانمەن؛□ ■
6 خۇداغا بولغان قىزغىنلىقىمغا كەلسەك، جامائەتكە زىيانكەشلىك قىلغۇچى ئىدىم؛ تەۋرات قانۇنى تەلەپ قىلغان
ھەققانىيلىققا كەلسەك، ئەيىبسىز ئىدىم؛□ ■
7 ئەمما ماڭا نېمە ئىش »پايدىلىق« بولسا، بۇلارنى مەسىھ سەۋەبىدىن زىيانلىق دەپ ھېسابلىدىم؛■
8 مەسىھ ئەيسا رەببىمنى تونۇشنىڭ ئەۋزەللىكى ۋەجىدىن، مەن باشقا ھەممە ئىشنى زىيانلىق دەپ ھېسابلايمەن؛ مەن
دەرۋەقە تۆنىڭ تۆچۈنمۇ ھەممىدىن مەھرۇم بولغان؛ بەرھەق، مەسىھكە ئېرىشىشىم ئۈچۈن بۇلارنى نىجاسەت دەپ
ھېسابلايمەنكى،■
9 مەسىھتە بولۇپ، تۆزۈمدىكى قانداقتۇر ھەققانىيلىق)تەۋرات قانۇنىدىن چىققان ھەققانىيلىق(تىن ۋاز كېچىپ،
مەسىھنىڭ ئېتىقاد-سادىقلىقى ئارقىلىق بولغان ھەققانىيلىق، يەنى ئېتىقاد ئارقىلىق خۇدادىن بولغان ھەققانىيلىققا
ئېرىشىلەيمەن؛ □ ■
10 مۇددىئايىم ئۇنى تونۇشتۇر، ـ يەنى تۆنىڭ تۆلۈپ تىرىلىشىنىڭ كۈچ-قۇدرىتىدە ياشاپ، تۆنىڭ ئازابلىرىغا سىرداش-
ھەمدەملىكتە بولۇپ، تۆنىڭ تۆلۈمىنى ئۆلگە قىلىپ تۆزگەرتىلىپ، □ ■
11 شۇنداقلا مۇمكىن قەدەر تۆلۈمدىن تىرىلىشكە يېتىشنى مۇددىئا قىلىمەن.□

□ 3:4 **»مېنىكۈۋ ئەتكە تايانغۇچىلىكىم بار! باشقىلار »تۆز ئەتلىرىگە تايانسام بولىدۇ« دېسە، مەن تېخىمۇ شۇنداق«** ـ يۇ سۈزلەر ئىنتايىن مۇھىم. »ئەت« يا كى »ئەتلەر« تۇغرۇلۇق »رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۈز«ىمىزنى كۆرۈڭ. »تۆز ئەتلىرىگە تايانغۇدەك سالاھىيتىم بار« دېگىنى، »مەندە خۇدا ئالدىدا گۈناھسىز يۈغۇدەك، تۆزۈمنى خۇداغا ئەپلەشتۈرگۈدەك قىلغان ئىشلىرىم بار« دېگەنلىكتۇر)مەسىلەن، مەن سۈننەت قىلىنغان، تۆتىنچىدە تېباددا نۇرغۇن قۇربانلىقلارنى ۋە ھەدىيەلەرنى سۈنغان، مۇھىم دىنىي ئەربابمەن، قاتارلىقلار.(

■ 3:4 2 كور. 21.11:

□ 3:5 **»... تەۋرات-قانۇنى تەرەپتىن ئېيتقاندا، »پەرىسىي« مەزھىپىدىمۇ بولغانمەن«** ـ »پەرىسىيلەر« يەھۇدىيلار ئارىسىدىكى تەۋرات قانۇنىدىكى تەلەپلەرنى ئەڭ تەكتىلەيدىغان دىنىي مەزھەپ ئىدى. »تەبرلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.

■ 3:5 يار. 27:49□ روس. 6:23□ 2 كور. 22.11:

□ 3:6 **»خۇداغا بولغان قىزغىنلىقىمغا كەلسەك، جامائەتكە زىيانكەشلىك قىلغۇچى ئىدىم«** ـ »جامائەتكە زىيانكەشلىك قىلىش« خۇدانىڭ ئىرادىسى ئەمەس ئىدى، ئەۋلىيەتتە؛ لېكىن شۇ ۋاقىتلاردىكى پاۋلۇس)سائۇل(مەسىھگە قارشى بولۇپ، »مەسىھگە ئېتىقاد باغلاشنى بولسا خۇدانىڭ يولى بىلەن قارشىلاشقانلىق، تەۋرات قانۇنىنى يۈلغىغانلىق« دەپ ئويلايتتى؛ شۇنىڭ بىلەن شۇ چاغدا ئۆ خۇداغا بولغان »قىزغىنلىق«نى خاتا يولغا قارىتىپ »جامائەتكە زىيانكەشلىك قىلدى.« **»تەۋرات قانۇنى تەلەپ قىلغان ھەققانىيلىققا كەلسەك، ئەيىبسىز ئىدىم«** ـ »ئەيىبسىز« ـ دېمەك، ئۆ تەۋرات قانۇنى جەھەتتىن تۆزىنى ئەيىبسىز دەپ قارايتتى. كېيىن خۇدانىڭ روھىدىن يورۇقلاندا ئۆ تەۋرات قانۇنىدىكى تولۇق تەلەپنى بىلىپ يېتىپ، تۆزىنى تولىمۇ ئەيىبلىك تونۇپ يەتتى »رىم.» 7:7-25، بولۇپمۇ 7 نى كۆرۈڭ.(

■ 3:6 روس. 3:8□ 1:9□ 22□3: 4؛ گال. 13:1□ 1تىم. 13.1:

■ 3:7 مات. 44.13:

■ 3:8 يەش. 11:53□ يەر. 22:9□ يۇھ. 3:17□ كول. 2.2:

□ 3:9 **»مەسىھتە بولۇپ، تۆزۈمدىكى قانداقتۇر ھەققانىيلىق..تىن ۋاز كېچىپ، مەسىھنىڭ ئېتىقاد-سادىقلىقى ئارقىلىق بولغان ھەققانىيلىق، يەنى ئېتىقاد ئارقىلىق خۇدادىن بولغان ھەققانىيلىققا ئېرىشەلەيمەن«** ـ »مەسىھتە« ـ گرېك تىلىدا »تۆنىڭدا.«

■ 3:9 رىم. 17:1□ 21.3:

■ 3:10 **»»تۆنىڭ)مەسىھنىڭ(ئازابلىرىغا بولغان سىرداش-ھەمدەملىك««** ـ بۇنىڭ تۇغرىسىدا »قوشۇمچە سۈز«ىمىزنى كۆرۈڭ. **»تۆنىڭ ئازابلىرىغا سىرداش-ھەمدەملىكتە بولۇپ، تۆنىڭ تۆلۈمىنى ئۆلگە قىلىپ تۆزگەرتىلىپ...«»** ـ مەسىھتە بولغان مۇھەببەت، ھەققانىيلىق، يۈۋاش-مۇلايىملىق، سەۋر-تاقەتلىك، ئىمان-ئېتىقاد ۋە باشقىلارنى كەچۈرۈم قىلىش پوزىتسىيىنىڭ ئەڭ ئايان قىلىنغان ۋاقتى بولسا تۆنىڭ تۆلۈمىدە بولغاندۇر. شۇنىڭ بىلەن بىرگە »تۆنىڭ تۆلۈمى«دىن ئەڭ چوڭقۇر، ئەڭ تۆلۈغ ئۆلگە كۆرۈلىدۇ.

■ 3:10 رىم. 17:8□ 2 كور. 10:4□ 2تىم. 12:2□11□ 1پېت. 13.4:

□ 3:11 **»شۇنداقلا مۇمكىن قەدەر تۆلۈمدىن تىرىلىشكە يېتىشنى مۇددىئا قىلىمەن...»** ـ پاۋلۇسنىڭ مۇشۇ سۈزى، تۆنىڭ ئاخىرقى كۈنىدە تۆلۈمدىن تىرىلىشنى مۇددىئا قىلىشى ئەمەس؛ چۈنكى تۆنىڭ مەسىھنىڭ كۈنىدە تۆلۈمدىن تىرىلىشگە قەتئىي ئىشەنچى بار ئىدى .(21:1) »تۆلۈمدىن تىرىلىش«تە،

12 ئۇلارغا ئېرىشتىم يا كى كامالەتكە يەتتىم دېمەكچى ئەمەسمەن؛ لېكىن مەسىھ ئەيسانىڭ مېنى تۇتۇۋېلىشىدا بولغان
مۇددىئا-نىشانىنى تۇزۇم تۇتۇۋالسام دەپ چېپىپ يۈرمەكتىمەن.
13 قېرىنداشلار، مەن تۇزۇمنى ئۇنى تۇتۇۋالدىم دەپ قارىمايمەن. پەقەت شۇ بىر ئىشنىلا قىلىمەنكى، ئۆتۈپ كەتكەن
ئىشلارنى ئۇنتۇپ، ئالدىمدىكى ئىشلارغا ئىنتىلىپ،
14 نىشانى قوغلاپ، خۇدانىڭ مەسىھ ئەيسادا بولغان يۇقىرىقى چاقىرىقىدىكى ئىنئامىغا قاراپ چېپىپ يۈرمەكتىمەن.■
15 ئەمدى ئارىمىزدىن كىمكى پىشىپ يېتىلگەن بولسا شۇ ئوي-مەقسەتتە بولايلى. ئەگەر باشقىچە ئوي-مەقسەتتە
بولساڭلار، خۇدا بۇنىمۇ سىلەرگە كۆرسىتىپ بېرىدۇ.□
16 قانداقلا بولمىسۇن، قانداق تۇرچەمگە يەتكەن بولساق، شۇ تۇرچەم بويىچە قەدەم بېسىۋېرەيلى.□ ■
17 مېنى تۇلگە قىلىپ ئەگىشىڭلار، ئەي قېرىنداشلار، شۇنداقلا بىز سىلەرگە تىكلەپ بەرگەن نەمۇنە بويىچە ئوخشاش
يولدا ماڭغانلارغىمۇ كۆزۈڭلارنى تىكىپ، ئۇلاردىن ئۆگىنىڭلار. ■
18 چۈنكى سىلەرگە كۆپ قېتىم ئېيتقىنىمدەك، ۋە ھازىرمۇ كۆز ياشلىرىم بىلەن قايتا ئېيتىمەنكى، نۇرغۇن كىشىلەر
مەسىھنىڭ كرېستىغا دۈشمەن بولۇپ ماڭماقتا. □ ■
19 ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتى ھالاكەتتۇر، خۇداسى ئۆزىنىڭ قارىندۇر، شەرىپى قىلىپ ماختانغىنى ئۆز نومۇسسىزلىقىدۇر،
ئويلىغانلىرى پەقەت بۇ دۇنيادىكى ئىشلاردۇر.
20 ھالبۇكى، بىزنىڭ پۇقرالىقىمىز بولسا ئەرشتىدۇر، بىز دەل شۇ يەردىن نىجاتكارنىڭ چۈشۈشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن
كۈتمەكتىمىز ـ ئۇ بولسا رەببىمىز ئەيسا مەسىھدۇر. □ ■
21 ئۇ بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۆزىگە بويسۇندۇرىدىغان قۇدرىتى بويىچە بىزنىڭ ئەبگار بۇ تېنىمىزنى ئۆزگەرتىپ، ئۆزىنىڭ
شان-شەرەپلىك تېنىگە ئوخشاش ھالغا كەلتۈرىدۇ.□ ■

ئىشەنگۈچىلەردە نۇرغۇنلىغان يېڭى قابىلىيەتلەر، يېڭى كۈچلەر، يېڭى بىلىم-چۈشەنچىلەر ۋە ۋەھىيلەر پەيدا بولىدۇ، خۇدانىڭ تولۇق شان-شەرىپى چەكسىز كۆرۈنىدۇ؛ لېكىن، پاۋلۇس بەلكىم مۇشۇ دەۋرىنىڭ ئۆزىدە بۇ ئىشلارغا ئىگە بولسام دېگەن ئۈلۈغ مۇددىئادا بولغان بولسا كېرەك. 12-ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ **3:14** 1 كورى. 24:9□ 2 تىم. 7.4:

□ **3:15 «ئەگەر باشقىچە ئوي-مەقسەتتە بولساڭلار»** ـ پاۋلۇسنىڭ بۇ دېگىنى، بەلكىم نىشانىنى قوغلىشىڭلارغا ھەرقانداق نامۇۋاپىق ئويدا بولساڭلار« دېگەن مەندە بولسا كېرەك. بەزى ئالىملار بۇ ئايەتنىڭ: «ئەمدى ئارىمىزدىكى كىمكى »پىشىپ يېتىلگەن«)كىنايىلىك، ھەجۋىي ئېيتىلغان(بولسا، مۇشۇ ئويدا بولايلى. ئەگەر سىلەر باشقىچە ئويلىغان بولساڭلار، خۇدا بۇنىڭ خاتالىقىنى سىلەرگە ئايان قىلىدۇ« دېگەن مەندە دەپ قارايدۇ. بىز ئۇنىڭغا قايىل ئەمەسمىز؛ ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمى ئۇنىڭغا زىت كېلىدۇ.
□ **3:16 «قانداقلا بولمىسۇن، قانداق تۇرچەمگە يەتكەن بولساق، شۇ تۇرچەم بويىچە قەدەم باسايلى»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »قانداقلا بولمىسۇن، قانداق تۇرچەمگە يەتكەن بولساق، شۇ تۇرچەم بويىچە قەدەم بېسىۋېرەيلى، شۇ ئويدىمىز بولۇۋېرەيلى« دېيىلىدۇ.
■ **3:16** رىم. 16:12□ 5:15□ 1 كورى. 10:1□ گال. 16:6□ فىل. 2:2□ 1 پېت. 8.3:
■ **3:17** 1 كورى. 16:4□ 1:11□ 1 تېس. 6.1:
□ **3:18 «نۇرغۇن كىشىلەر مەسىھنىڭ كرېستىغا دۈشمەن بولۇپ ماڭماقتا»** ـ »مەسىھنىڭ كرېستىغا دۈشمەن بولۇش« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **3:18** رىم. 17.16:
□ **3:20 «ھالبۇكى، بىزنىڭ پۇقرالىقىمىز بولسا ئەرشتىدۇر، بىز دەل شۇ يەردىن نىجاتكارنىڭ چۈشۈشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتمەكتىمىز»** ـ »مەسىھنىڭ كرېستىغا بولغان دۈشمەنلەر« بولسا ئەرشكە ئەمەس، بەلكى »بۇ دۇنيا«غا، يەنە »زىمىن«غا تەۋەدۇر.
■ **3:20** 1 كورى. 7:1□ 1 تېس. 10:1□ تىت. 13:2□ ئىبر. 14.13:
□ **3:21 «ئۇ بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۆزىگە بويسۇندۇرىدىغان قۇدرىتى بويىچە بىزنىڭ ئەبگار بۇ تېنىمىزنى ئۆزگەرتىپ، ئۆزىنىڭ شان-شەرەپلىك تېنىگە ئوخشاش ھالغا كەلتۈرىدۇ»** ـ »ئەبگار بۇ تېنىمىز« گېرىك تىلىدا »بىزنى تۇۋەن قىلىدىغان بۇ تېنىمىز«، يا كى »بىزنى كىچىك پىشىلىق قىلىدىغان بۇ تېنىمىز« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. بىرسى تەكەببۇرلىنىپ كەتكەن بولسا ئېنىدە ھەرقانداق ئاجىزلىق، ئەبگارلىق پەيدا بولسا مۇشۇنداق ئادەملەرنىڭ چوڭچىلىقىغا خاتىمە بېرىلىدۇ، ئەلۋەتتە، شۇنداقلا ھەممىزگە كىچىك پىشىلىقنىڭ توغرا كېلىدىغانلىقىنى روشەن كۆرسىتىدۇ. ■ **3:21** 1 كورى. 51:15□ كول. 4:3□ 1 يۇھ. 2.3:

4

1 ئەمدى، ئەي قېرىنداشلىرىم، سۆيگەنلىرىم ۋە تەلپۈنگەنلىرىم، مېنىڭ شاد-خۇرالىلىقىم، مېنىڭ بېشىمنىڭ تاجى
بولغۇچىلار، رەببە چىڭ تۇرۇڭلار، ئى سۆيگەنلىرىم!■
2 ئېۋودىيادىن ئۆتۈنىمەن، ۋە سۈنتىخەدىن ئۆتۈنىمەنكى، رەببە بىر ئوي، بىر پىكىردە بولۇڭلار!□
3 دۇرۇس، مەن سەندىنمۇ تەلەپ قىلىمەنكى، ئى ھەقىقىي ھەمبويۇنتۇرۇقلۇق خىزمەتداشىم، بۇ ئاياللارنىڭ ياردىمىدە
بولغىن؛ مانا ئۇلار مەن ۋە كلىمەنت بىلەن بىللە، شۇنداقلا نامىلىرى »ھاياتلىق دەپتىرى« گە خاتىرىلەنگەن باشقا
خىزمەتداشلىرىم بىلەن بىللە خۇش خەۋەر خىزمىتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە بىرگە كۈرەش قىلغان. □ ■
4 رەببدە شادلىنىڭلار، مەن يەنە ئېيتىمەنكى، شادلىنىڭلار!■
5 سىلەرنىڭ مۇلايىملىقىڭلار پۈتكۈل ئىنسانغا ئايان بولسۇن؛ رەب يېقىندۇر!□ ■
6 ھېچ ئىش توغرۇلۇق ئەندىشە قىلماڭلار؛ بەلكى ھەربىر ئىشتا تەشەككۇر ئېيتىپ تىلىكىڭلارنى خۇداغا دۇئا ھەم
ئىلتىجا ئارقىلىق مەلۇم قىلىڭلار؛■
7 شۇ چاغدا ئادەمنىڭ ئويلىغىنىدىن ئېشىپ چۈشىدىغان، خۇدا ئىگە بولغان خاتىرجەملىك قەلبىڭلارنى ۋە ئوي-
پىكىرىڭلارنى مەسىھ ئەيسادا قوغدايدۇ.□ ■
8 ئاخىرىدا، ئەي قېرىنداشلىرىم، نېمە ئىشلار ھەققەت، نېمە ئىشلار ئالىيجانىاب، نېمە ئىشلار ھەققانىي، نېمە ئىشلار
پاك، نېمە ئىشلار خۇش-يېقىملىق، نېمە ئىشلار شان-شۆھرەتلىك بولسا، قىسقىسى ھەرقانداق ئىشلاردا ئەخلاق-
پەزىلەت يا كى ماختاشقا لايىق تەرەپلەر بار بولسا، شۇ ئىشلارغا كۆڭۈل قويۇپ ئويلىنىڭلار.■
9 مەندىن ئۆگەنگەن، قوبۇل قىلغان، ئاڭلىغان ۋە مەندە كۆرگەنلەرنىڭ ھەرقانداقى بولسا، سىلەر شۇلارغا ئەمەل
قىلىڭلار؛ شۇنداق قىلغاندا خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا سىلەرگە يار بولىدۇ.□
10 ئەمدى مەن رەببدە زىيادە شادلاندىمكى، سىلەر ھازىر ئاخىردا ماڭا بولغان كۆيۈنچانلىقىڭلارنى قايتىدىن
كۆرسەتتىڭلار)بىلىمەنكى، ماڭا دائىم كۆيۈنۈپ كەلدىڭلار، ئەمما پەقەتلا كۆرسىتىش پۇرسىتى چىقمىدى.(
■
11 مەن بۇ گېپىمنى، بىرەر موھتاجلىقتىن ئېيتىۋاتقىنىم يوق؛ چۈنكى ئەھۋالىم قانداقلا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، باريغا

■ **4:1** 1 تېس. 19.2:

□ **4:2** **»ئېۋودىيادىن ئۆتۈنىمەن، ۋە سۈنتىخەدىن ئۆتۈنىمەنكى، رەببە بىر ئوي، بىر پىكىردە بولۇڭلار«!** ـ ئېۋودىيا ۋە سۈنتىخە جامائەتتىكى ئاچا-سىڭىل ئىدى.

□ **4:3** **»مەن سەندىنمۇ تەلەپ قىلىمەنكى، ئى ھەقىقىي ھەمبويۇنتۇرۇقلۇق خىزمەتداشىم...»** ـ »ھەقىقىي ھەمبويۇنتۇرۇقلۇق خىزمەتداشىم« پاۋلۇس بۇ ئالاھىدە ئىبارە بىلەن مەلۇم قېرىندىشىنى كۆرسىتىدۇ. پاۋلۇس ئۆتۈنۈك ئىسمىنى تىلغا ئالمىغان بولسىمۇ، شۈبھىسىزكى، ئۆتۈنۈك ئۆزى ۋە فىلىپپىلقىلارنىڭ ھەممىسى كىمنى كۆرسەتكەنلىكىنى ئوبدان بىلەتتى. گرېك تىلىدا »ھەمبويۇنتۇرۇقلۇق)خىزمەتداشىم«(دېگەن ئىبارە »سۈزۈگۈس« بىلەن ئېيادىلەنگەچكە، بەزى ئالىملار »سۈزۈگۈس« دېگەننى ئادەمنىڭ ئىسمى دەپ قارايدۇ.

■ **4:3** مىس. 32:32□ زەب. 28:69□ ۋەھ. 5:3□ 12:20□ 27.21:

■ **4:4** 1 تېس. 16:5□ روس.2516:

□ **4:5** **»سىلەرنىڭ مۇلايىملىقىڭلار پۈتكۈل ئىنسانغا ئايان بولسۇن؛ رەب يېقىندۇر«!** ـ »رەب يېقىندۇر« دېگەننىڭ ئىككى مەنىسى بار: (1) رەب ئەيسا ئېتىقادچىلارغا ھەردائىم يېقىن؛ (2) رەب ئەيسا يېقىن ئاردا دۇنياغا قايتىپ كېلىدۇ.

■ **4:5** 1 كور. 11:10□ ئىبر. 25.10:

■ **4:6** زەب. 23:55□ مات. 25:6□ 1 تىم. 17:6□8□ 1 پېت. 7.5:

□ **4:7** **...»خۇدا ئىگە بولغان خاتىرجەملىك قەلبىڭلارنى ۋە ئوي-پىكىرىڭلارنى مەسىھ ئەيسادا قوغدايدۇ«** ـ ياكى »خۇدادىن كەلگەن خاتىرجەملىك قەلبىڭلارنى ۋە ئوي-پىكىرىڭلارنى مەسىھ ئەيسادا قوغدايدۇ« ـ گرېك تىلىدىكى تېكىستتە »خۇدانىڭ خاتىرجەملىكى...» دېيىلىدۇ.

■ **4:7** يۇھ. 27:14□ رىم. 1:5□ ئېف. 14.2:

■ **4:8** رىم. 13:13□ 1 تېس. 4□3: 4، 5.

□ **4:9** **»شۇنداق قىلغاندا خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا سىلەرگە يار بولىدۇ«** ـ »خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان خۇدا« گرېك تىلىدا: »خاتىرجەملىكنىڭ خۇداسى« ـ دېمەك، خاتىرجەملىك بەرگۈچى ھەم ئۆزى ھەردائىم خاتىرجەملىكتە ئۆرغۇچى خۇدادۇر. ■ **4:10** 2 كور. 9.11:

قانائەت قىلىشنى تۆگىنىۋالدىم. □ ■

12 مەن ئوسال ئەھۋالدا ياشاشنى بىلىمەن، ھەم كەڭچىلىكتە ياشاشنىمۇ بىلىمەن. ھەر ئىشتا، ھەر ئەھۋالدا، ھەم توقلۇقتا ھەم ئاچلىقتا، ھەم باياشاتچىلىقتا ھەم موھتاجلىقتا ياشاشنىڭ سىرىنى تۆگىنىۋالدىم. ■

13 ماڭا قۇدرەت بەرگۈچىگە تايىنىپ ھەممە ئىشنى قىلالايدىغان بولدۇم.

14 ھالبۇكى، مېنىڭ قىينىچىلىقىمغا ئورتاق بولۇشۇڭلار بىلەن ياخشى قىلدىڭلار.

15 سىلەرگىمۇ مەلۇمكى، ئەي فىلىپىلقلار، مەن ماكېدونىيە تۆلكىسىدىن ئايرىلىپ چىققىنىمدا، خۇش خەۋەرنى باشقا يەرلەرگە يەتكۈزگەن دەسلەپتىكى ۋاقىتلاردا، سىلەردىن باشقا ھېچقانداق جامائەت بېرىش ۋە قوبۇل قىلىش ئىشلىرىدا مەن بىلەن ھەمكارلاشمىغان. □ ■

16 چۈنكى تېسالونىكا شەھىرىدىكى ۋاقىتىمدىمۇ ئېھتىياجىم چۈشكەندە سىلەر ماڭا بىرنەچچە قېتىم ياردەم ئەۋەتتىڭلار. □

17 مېنىڭ بۇنداق دېيىشىم، سىلەردىن بىرەر سوۋغاتنى ئىزدەپ سورىغىنىم ئەمەستۇر، ئىزدىگىنىم بولسا ھېساۋاتىڭلارغا روھىي مېۋىنىڭ كۆپ توپلىنىشىدىن ئىبارەتتۇر.

18 لېكىن مەندە ھەممە نەرسە بار، ھەتتا پېتىپ ئاشقۇدەك بار؛ سىلەر ئەۋەتكەنلىرىڭلارنى ئېپافرودىتتىن تاپشۇرۇۋۇپلىپ تېرەمگە سىغماي قالدىم ۋە موچىلىققا چۈمدۈم. بۇ ئەۋەتكىنىڭلار ئىنتايىن خۇشبۇي، خۇداغا قوبۇل بولغۇدەك، شۇنداقلا ئۇنى خۇرسەن قىلىدىغان بىر قۇربانلىقتەك ئىدى. □ ■

19 ۋە مېنىڭ خۇدايىم سىلەر موھتاج بولغان ھەممە نەرسىنى مەسىھ ئەيسادا بولغان شان-شەرىپىدىكى بايلىقلارغا ئاساسەن مول تەمىنلەيدۇ.

20 ئەمدى خۇدايىمىز ھەم ئاتىمىزغا ئەبەدىلئەبەدگىچە شان-شەرەپ بولغاي! ئامىن.

21 مەسىھ ئەيسادا بولغان بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە سالام يەتكۈزۈڭلار. يېنىمدىكى قېرىنداشلاردىنمۇ سىلەرگە سالام!

□ **4:11** »مەن بۇ گېپىمنى، بىرەر موھتاجلىقتىن ئېيتىۋاتقىنىم يوق؛ چۈنكى ئەھۋالىم قانداقلا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بارىغا قانائەت قىلىشنى تۆگىنىۋالدىم« ـ روسۇل ئۆلارنى »شادلاندىم« (10-□□□□□) دېگىنىنى خاتا چۈشىنىپ قالمىسۇن دەپ بۇ سۆزنى قىلدۇ. شادلانغانلىقى زىنداندىكى ئاچ قالغان مەھبۇسنىڭ تاماقنى كۆرگىنىدىكى شادلىقى ئەمەس، بەلكى جامائەتنىڭ ئۆزىنىڭكىدىن، جامائەتنىڭ ئۆزىنىڭنى بولغان سادىق مۇھەببىتىدىن شادلىنىشى ئىدى. شۇنىڭدەك ئۇ ئۆلارغا سۆزىدە: »مەن ھازىرمۇ ئىنتايىن ھاجەتمەن« دېگەندەك پۇراقنى چىقىرىپ قويۇشتىن ئەنسىرەيدۇ. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **4:11** 1تىم. 6.6:

■ **4:12** 1 كور. 11:4□ 2 كور. 27.11:

□ **4:15** »سىلەرگىمۇ مەلۇمكى، ئەي فىلىپىلقلار، مەن ماكېدونىيە تۆلكىسىدىن ئايرىلىپ چىققىنىمدا، خۇش خەۋەرنى باشقا يەرلەرگە يەتكۈزگەن دەسلەپتىكى ۋاقىتلاردا، سىلەردىن باشقا ھېچقانداق جامائەت بېرىش ۋە قوبۇل قىلىش ئىشلىرىدا مەن بىلەن ھەمكارلاشمىغان« ـ ئايەتتىكى »...□□□ ماكېدونىيە تۆلكىسىدىن ئايرىلىپ چىققىنىمدا، خۇش خەۋەرنى باشقا يەرلەرگە يەتكۈزگەن دەسلەپتىكى ۋاقىتلاردا« دېگەن قىسمىنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »...خۇش خەۋەرنىڭ سىلەرگە يەتكۈزۈلگەن دەسلەپكى كۈنلىرىدە، مەن ماكېدونىيە تۆلكىسىدىن ئايرىلىپ چىققىنىمدا...«. فىلىپى شەھىرى بولسا ماكېدونىيە تۆلكىسىدە؛ شۇڭا قايسى تەرجىمىسى توغرا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، پاۋلۇس خۇش خەۋەرنى فىلىپىلقلارغا يەتكۈزگەندىن كېيىن، ئۇنى باشقا جايدىكىلەرگە يەتكۈزۈش ئۈچۈن چىققاندى. شۇ چاغدا فىلىپىدىكى جامائەت ئۇنىڭغا ئىقتىسادىي ۋە بەلكىم باشقا جەھەتلەردە ياردەم قىلغاندى.

پاۋلۇسنىڭ »بېرىش ۋە قوبۇل قىلىش ئىشلىرى« دېگىنى، پاۋلۇسنىڭ پەقەت ئۆزى ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى باشقىلارنى دەپ ئۆلارنىڭ ئەۋەتكەن ياردەمىنى قوبۇل قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **4:15** 2 كور. 9.11:

□ **4:16** »چۈنكى تېسالونىكا شەھىرىدىكى ۋاقىتىمدىمۇ ئېھتىياجىم چۈشكەندە سىلەر ماڭا بىرنەچچە قېتىم ياردەم ئەۋەتتىڭلار« ـ »بىرنەچچە قېتىم« گرېك تىلىدا »بىر قېتىم، ھەتتا ئىككى قېتىم...« دېگەن ئىبارە بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ. ئادەتتە بۇ ئىبارە »بىرنەچچە قېتىم« دېگەننى كۆرسىتىدۇ.

□ **4:18** »سىلەر ئەۋەتكەنلىرىڭلارنى ئېپافرودىتتىن تاپشۇرۇۋۇپلىپ تېرەمگە سىغماي قالدىم ۋە موچىلىققا چۈمدۈم« ـ »تېرەمگە سىغماي قالدىم ۋە موچىلىققا چۈمدۈم« دېگەنلىك گرېك تىلىدا بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ. پاۋلۇسنىڭ بۇ سۆزى بىلەن، پەقەت جىسمانىي جەھەتتىلا ھەممە نەرسەم بار دېگەننى ئەمەس، روھىي جەھەتتىمۇ توللىمۇ خۇشال بولغانلىقىنى، تولمۇ تەسەللى تاپقانلىقىنى، تولمۇ غەيرەت قىلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. ■ **4:18** ئىبر. 16.13:

22 بارلىق مۇقەددەس بەندىلەردىن، بولۇپمۇ قەيسەر ئىمپىراتورنىڭ ئوردىسىدا بولغانلاردىن سىلەرگە سالام!
23 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى روھىڭلارغا يار بولغاي!

كولوسسلىكلەرگە

روسۇل پاۋلۇس كولوسسى شەھىرىدىكى جامائەتكە يازغان مەكتۇپ

2-1 خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن مەسىھ ئەيسانىڭ روسۇلى بولغان مەنكى پاۋلۇستىن ۋە قېرىنداش تىموتىيدىن، كولوسسى
شەھىرىدە تۇرۇۋاتقان مۇقەددەس بەندىلەرگە، يەنى سادىق قېرىنداشلارغا سالام! خۇدا ئاتىمىزدىن مېھىر-شەپقەت
ۋە خاتىرجەملىك سىلەرگە بولغاي!□ ■

4-3 بىز مەسىھ ئەيساغا باغلىغان ئېتىقادىڭلار ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە باغلىغان مۇھەببىتىڭلار توغرۇلۇق
ئاڭلىغاندىن كېيىن، سىلەر ئۈچۈن دۇئا قىلغىنىمىزدا سىلەر ئۈچۈن ئەرشىلەردە ساقلاقلىق ئۈمىد تۇپەيلىدىن رەب
ئەيسا مەسىھنىڭ خۇدا-ئاتىسىغا ئۆزلۈكسىز رەھمەت ئېيتىمىز؛□ ■

5 سىلەر ئىلگىرى بۇ ئۈمىد توغرىسىدا خۇش خەۋەردىكى ھەقىقەت سۆزلىرى ئارقىلىق ئاڭلىغانسىلەر؛■
6 بۇ خۇش خەۋەر پۈتكۈل جاھانغا يېتىپ كېلىپ مېۋە بېرىپ ئاۋۇماقتا، شۇنداقلا سىلەرگىمۇ يېتىپ كېلىپ، سىلەر
ئۆنى ئاڭلاپ خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنى ھەقىقەتەن بىلىپ يەتكەن بىرىنچى كۈندىن باشلاپ ئۆ سىلەردىمۇ مېۋە
بېرىپ ئاۋۇپ بارماقتا؛■
7 سىلەر خۇش خەۋەرنى سۆيۈملۈك ئىشدىشىمىز ئەپافراستىن ئۆگەنگەنسىلەر، ئۆ ياردىمىزدە مەسىھنىڭ سادىق
خىزمەتچىسىدۇر؛□ ■
8 ئۆ بىزگە سىلەرنىڭ روھتا بولغان مۇھەببىتىڭلارنى ئايان قىلدى.□
9 بۇ سەۋەبتىن بىزمۇ بۇنىڭ توغرىسىدا ئاڭلىغان كۈندىن باشلاپ سىلەر ئۈچۈن دۇئا قىلىپ ئىلتىجا قىلىشنى
توختاتمىدۇق؛ تىلەيدىغىنىمىز شۇكى، خۇدانىڭ ئىرادىسى ھەرتەرەپلىك دانالىق ۋە روھىي يورۇتۇلۇش بىلەن سىلەردە
تولۇق بىلدۈرۈلسۇن. ■
10 شۇنداق بولغاندا سىلەر رەبگە لايىق ھالدا ھەرتەرەپتە خۇدانى خۇرسەن قىلىپ، ھەرقانداق گۈزەل ئىشلاردا
مېۋە بەرگەندە، خۇدانى ھەقىقىي بىلىشىڭلار ئارقىلىق تۆسۇپ يېتىلىسىلەر؛ ■

□ **2-1:1 »خۇدا ئاتىمىزدىن مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك سىلەرگە بولغاي«!** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »خۇدا ئاتىمىز ۋە رەب ئەيسا مەسىھدىن مېھىر-شەپقەت سىلەرگە بولغاي«! دەپ خاتىرىلەنگەن.
■ **2-1:1** رىم. 7:1□ گال. 3:1□ ئەف. 2:1□ 1 پېت. 2.1:
□ **4-1:3 »بىز مەسىھ ئەيساغا باغلىغان ئېتىقادىڭلار ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە باغلىغان مۇھەببىتىڭلار توغرۇلۇق ئاڭلىغاندىن كېيىن... رەب ئەيسا مەسىھنىڭ خۇدا-ئاتىسىغا ئۆزلۈكسىز رەھمەت ئېيتىمىز؛«** ـ تولۇق ئىككى ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »رەب مەسىھ ئەيساغا باغلىغان ئېتىقادىڭلار ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە باغلىغان مۇھەببىتىڭلار توغرۇلۇق ئاڭلىغاندىن كېيىن، رەب ئەيسا مەسىھنىڭ خۇدا-ئاتىسىغا ئۆزلۈكسىز رەھمەت ئېيتىمىز. بۇ ئېتىقاد ۋە مۇھەببىتىڭلار سىلەر ئۈچۈن ئەرشىلەردە ساقلاقلىق ئۈمىدتىن بارلىققا كەلگەن.« ئەمما بزنىڭچە ئۈمىد ئېتىقادتىن ئەمەس، ئەكسىچە ئېتىقاد ئۈمىدتىن چىقىدۇ. بزنىڭچە پاۋلۇس ئۇلارنىڭ چىقىدىغان بەختىنى كۆزلەپ ئۆزىنىڭ ئۈچۈن ئۆزى شادلىنىدۇ.
■ **4-1:3** ئەف. 15:1□ فىل. 3:1□ 1 تېس. 2:1□ 2 تېس. 3.1:
■ **1:5** 1 پېت. 4.1:
■ **1:6** مار. 8:4□ يۇھ. 16.15:
□ **1:7 »سىلەر خۇش خەۋەرنى سۆيۈملۈك ئىشدىشىمىز ئەپافراستىن ئۆگەنگەنسىلەر«** ـ »ئىشدىشىمىز« گرېك تىلىدا »(خۇدانىڭ(قۇللۇقىدىكى ئىشدىشىمىز« دېگەن ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ. ئەپافراس كولوسسىدىن كەلگەن (12:4-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ئۆ پاۋلۇس ۋە خىزمەتداشلىرىغا ياردەم بەرگەنلىكى ئۈچۈن، پاۋلۇس تەكەللۇپ بىلەن ئۆنىڭ ياردىمىنى كولوسسىدىكى جامائەتنىڭ ياردىمى دەپ قارايدۇ. بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »ئۆ سىلەرنىڭ ياردىمىڭلاردا مەسىھنىڭ سادىق خىزمەتچىسىدۇر« دېيىلىدۇ.■ **1:7** كول. 12:4□ فلم. 23. □ **1:8 »ئۆ بىزگە سىلەرنىڭ روھتا بولغان مۇھەببىتىڭلارنى ئايان قىلدى«** ـ »روھ« مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى.■ **1:9** 1 كور. 5:1□ ئەف. 15.1: ■ **1:10** يار. 1:17□ يۇھ. 16:15□ 1 كور. 20:7□ ئەف. 1:4□ فىل. 27:1□ 1 تېس. 12.2:

12-11 بىزنى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ يورۇقلۇقتا بولغان مىراسغا مۇيەسسەر بولۇشقا لايىق قىلغان ئاتىغا تەشەككۇر
ئېيتىپ، ئۇنىڭ شان-شەرەپلىك قۇدرىتى بويىچە ھەرتەرەپلىك كۈچ بىلەن ھەر ئىشلاردا شادلىققا تولۇپ چىداملىق
ۋە سەۋر-تاقەتلىك بولۇشقا كۈچلەندۈرۈلسىلەر.
13 ئۇ بىزنى قاراڭغۇلۇقنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدىن ئازاد قىلىپ، سۆيگەن ئوغلىنىڭ پادىشاھلىقىغا يۆتكەپ قويدى؛ □ ■
14 ئۇنىڭدا ھۆرلۈك-ئازادلىققا، يەنى گۇناھلىرىمىزدىن كەچۈرۈمگە مۇيەسسەر بولدۇق. □ ■
15 ئۇ بولسا كۆرۈنمەس خۇدانىڭ سۈرەت-ئوبرازىدۇر، پۈتكۈل كائىناتتىكى تۇنجىدۇر؛ □ ■
16 چۈنكى ئۇنىڭدا بارلىق مەۋجۇداتلار، ئاسماندىكى بولسۇن، زېمىندىكى بولسۇن، كۆرۈندىغان بولسۇن، كۆرۈنمەس
بولسۇن، مەيلى تەختىلەر، خوجايىنلار، ھۆكۈمرانلىقلار، ھوقۇقدارلار بولسۇن، بارلىق ھەممە ئۇنىڭ تەرىپىدىن ۋە
ئۇنىڭ ئۈچۈن يارىتىلغاندۇر. ■
17 ئۇ ھەممىدىن بۇرۇندۇر، ۋە ھەممە مەۋجۇداتلار ئۇنىڭدا بىر-بىرىگە باغلىنىپ تۇرماقتا؛ □
18 ئۇيەنە تەننىڭ، يەنى جامائەتنىڭ بېشىدۇر؛ ئۇ باشلىنىشتۇر، ئۆلگەنلەردىن تۇنجى بولۇپ تىرىلگۈچىدۇر، بۇنىڭدىكى
مەقسەت، ئۇنىڭ پۈتكۈل مەۋجۇداتلار ئىچىدە ھەر جەھەتتىن ئەڭ ئۈستۈن ئورۇندا تۇرۇشى ئۈچۈندۇر. □ ■
19 چۈنكى خۇدا ئۆزىنىڭ مۇكەممەل جەۋھىرىنى ئۇنىڭدا تۇرغۇزۇشقا، □ ■
20 ۋە ئۇنىڭ ئارقىلىق بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۆزى بىلەن ئەپلەشتۈرۈشكە لايىق كۆرگەنىدى، يەنى، ئۇنىڭ كېستىتە
تۆكۈلگەن قېنى ئارقىلىق ئىناقلىق ئېلىپ كەلگەندىن كېيىن، ـ ئۇ ئارقىلىق مەيلى زېمىندا بولسۇن، ئەرشلەردە بولسۇن
بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۆزى بىلەن ئەپلەشتۈرۈشكە لايىق كۆرگەنىدى؛ □ ■
22-21 ۋە ئەسلىدە رەزىل ئەمەللىرىڭلار تۈپەيلىدىن ئۆزىگە يات قىلىنغان، كۆڭلۈڭلاردا دۈشمەنلىك بولغان سىلەرنىمۇ،
ئۇ ئۆز ئەتلىك تېنىدە ئۆلۈم ئارقىلىق ئۆزىگە پاك-مۇقەددەس، ئەيىبسىز ۋە داغسىز ھازىر قىلىش ئۈچۈن ئۆزى بىلەن
ئەپ قىلغان □ ■

□ **1:13** »ئۇ بىزنى قاراڭغۇلۇقنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدىن ئازاد قىلىپ، سۆيگەن ئوغلىنىڭ پادىشاھلىقىغا يۆتكەپ قويدى« ـ »قاراڭغۇلۇقنىڭ ھۆكۈمرانلىقى« جىن-شەيتانلارنىڭ ئىلكىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:13** مات. 17:3؛ 5:17؛ ئەف. 4:2؛ 1 تېس. 12:2؛ 2 پېت. 17.1:
□ **1:14** »ئۇنىڭدا ھۆرلۈك-ئازادلىققا، يەنى گۇناھلىرىمىزدىن كەچۈرۈمگە مۇيەسسەر بولدۇق« ـ »ئۇنىڭدا« مۇشۇ يەردە »مەسىھدە« دېگەننى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:14** روس. 28:20؛ ئەف. 7:1؛ 3ئىب. 14:9؛ 1 پېت. 19.1:
□ **1:15** »ئۇ بولسا كۆرۈنمەس خۇدانىڭ سۈرەت-ئوبرازىدۇر، پۈتكۈل كائىناتتىكى تۇنجىدۇر« ـ گرېك تىلىدا مۇشۇ يەردىكى »تۇنجى« ئادەتتە »بىرىنچى بولۇپ تۇغۇلغان«نى كۆرسىتىدۇ. سۈزۈنىڭ تولۇق مەنىسى تۆۋەندىكى 17-16-ئايەتتە كۆرۈلىدۇ؛ مەسىھ: (1) پۈتۈن ئالەم ئىچىدە بىرىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ؛ (2) ۋە ئالەمنىڭ ھەممىسىدىن بۇرۇن بولغان؛ (3) ئالەمگە ئوخشاش »يارىتىلغان« ئەمەس، بەلكى خۇدا ئاتىسى بىلەن بىللە مەۋجۇت بولغان. بۇ 20-16-ئايەتلەرنىڭ مەقسىتى مەسىھنىڭ ئۆلۈغلۇقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈندۇر.
■ **1:15** 2 كور. 4:4؛ فىل. 6:2؛ 3ئىب. 3:1؛ ۋەھ. 14.3:
■ **1:16** يار. 3:1؛ زەب. 6:33؛ يۇھ. 3:1؛ ئەف. 9:3؛ 3ئىب. 2.1:
□ **1:17** »ئۇ ھەممىدىن بۇرۇندۇر، ۋە ھەممە مەۋجۇداتلار ئۇنىڭدا بىر-بىرىگە باغلىنىپ تۇرماقتا« ـ »ئۇ ھەممىدىن بۇرۇندۇر« دېگەن سۆز ۋاقىت تەرىپىدىن ھەم ئۆلۈغلۇق-مۇھىملىق تەرىپىدىمۇ ئېيتىلىدۇ.
□ **1:18** »ئۇيەنە تەننىڭ، يەنى جامائەتنىڭ بېشىدۇر؛ ئۇ باشلىنىشتۇر، ئۆلگەنلەردىن تۇنجى بولۇپ تىرىلگۈچىدۇر، بۇنىڭدىكى مەقسەت، ئۇنىڭ پۈتكۈل مەۋجۇداتلار ئىچىدە ھەر جەھەتتىن ئەڭ ئۈستۈن ئورۇندا تۇرۇشى ئۈچۈندۇر« ـ گرېك تىلىدا مۇشۇ ئايەتتىكى »تۇنجى« 15-ئايەتتىكى »تۇنجى«غا ئوخشاش سۈزۈدۇر؛ ئادەتتە »بىرىنچى بولۇپ تۇغۇلغان«نى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:18** 1 كور. 20:15؛ ئەف. 22:1؛ 15:4؛ 23:5؛ ۋەھ. 5.1:
□ **1:19** »چۈنكى خۇدا ئۆزىنىڭ مۇكەممەل جەۋھىرىنى ئۇنىڭدا تۇرغۇزۇشقا، ... (20)ۋە ئۇنىڭ ئارقىلىق ...ئۆزى بىلەن ئەپلەشتۈرۈشكە...» ـ سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلساق: »چۈنكى)خۇدانىڭ(بارلىق مۇكەممەل جەۋھىرىنى ئۇنىڭدا تۇرۇشقا لايىق كۆرگەن، (20) ۋە ئۇنىڭ ئارقىلىق ... ئۆزى بىلەن ئەپلەشتۈرۈشكە...».
■ **1:19** يۇھ. 16:1؛ 14؛ كول. 9.2:
□ **1:20** »ئۇنىڭ كېستىتە تۆكۈلگەن قېنى ئارقىلىق« ـ گرېك تىلىدا »ئۇنىڭ كېستىدىكى قان ئارقىلىق.«
■ **1:20** يەش. 6:9؛ يۇھ. 33:16؛ روس. 36:10؛ رىم. 1:5؛ 2 كور. 18:5؛ ئەف. 14:2؛ 1يۇھ. 10.4:
□ **1:21-22** «...□□□□□□□□□□ ئۇ ئۆز ئەتلىك تېنىدە ئۆلۈم ئارقىلىق ئۆزىگە پاك-مۇقەددەس، ئەيىبسىز ۋە داغسىز ھازىر قىلىش ئۈچۈن ئۆزى بىلەن ئەپ قىلغان...» ـ »ئۇنىڭ ئەتلىك تېنى« مەسىھنىڭ ھەقىقىي ئىنسان ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ. ■ **1:21-22** لۇقا 75:1؛ ئەف. 4:1؛ 27:5؛ 2تىم. 9:1؛ تىت. 12.2:

23)ئەگەر سىلەر ئېتىقادتا ئۆل سېلىنىپ مۇستەھكەم تۇرۇپ، خۇش خەۋەردىكى ئۈمىدتىن نېرى قىلىنمىساڭلار(،
بۇ خۇش خەۋەر پۈتكۈل ئاسمان ئاستىدىكى كائىناتتا جاكارلانغان؛ مەنكى پاۋلۇس ئۇنىڭغا خىزمەتچى قىلىندىم.□ ■
24 ئەمدى مەن سىلەر ئۈچۈن تارتقان جاپالىرىم ئۈچۈن شادلىنىمەن، ۋە شۇنىڭدەك مەسىھنىڭ جاپالىرىدا كەم
بولغانلىرىنى تۆز ئەتلىرىمدە ئۇنىڭ تېنى، يەنى جامائەت ئۈچۈن تولۇقلايمەن؛ □ ■
25 مەن جامائەت ئۈچۈن خۇدانىڭ سۆز-كالامىغا ئەمەل قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ماڭا سىلەرنى دەپ تاپشۇرغان
غوجىدارلىقى بويىچە خىزمەتچى قىلىندىم؛ □ ■
26 بۇ سۆز-كالامدىكى سىر بارلىق ئەسىرلەردىن ۋە دەۋرلەردىن يوشۇرۇن تۇتۇلغان، ئەمما ھازىر مۇقەددەس
بەندىلىرىگە ئاشكارىلاندى؛ ■
27 چۈنكى خۇدا ئۇلارغا ئەللەر ئارىسىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇۋاتقان بۇ سىرنىڭ شەرەپلىك بايلىقلىرىنى بىلدۈرۈشنى
خالىدى؛ بۇ سىر بولسا شان-شەرەپكە ئېلىپ بارغۇچى ئۈمىد بولغان، سىلەردە تۇرۇۋاتقان مەسىھنىڭ تۆزىدۇر.
□ ■
28 بىز ئۇنى جاكارلايمىز، ھەربىر ئادەمنى مەسىھدە كامالەتكە يەتكەن ھالدا خۇدا ئالدىدا ھازىر قىلىش ئۈچۈن بارلىق
دانالىق بىلەن ھەربىر ئادەمگە جېكىلەيمىز، ھەربىر ئادەمگە تەلىم بېرىمىز.
29 مەن شۇنىڭغا ئىنتىلىپ، ئۇنىڭ ۋۇجۇدۇمدا ئىشلىگىنى بويىچە كۈرەش قىلىپ جاپا تارتىمەن؛ ئۇنىڭ ۋۇجۇدۇمدا
ئىشلىگىنى دەرۋەقە تولىمۇ زوردۇر.□

2

1 چۈنكى مەندە سىلەر ئۈچۈن، لائودىكىيەدىكىلەر ئۈچۈن، شۇنىڭدەك دىدارىمنى كۆرمىگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن
نەقەدەر زور كۈرەشنىڭ بولۇۋاتقانلىقىنى سىلەرگە بىلگۈزمەكچىمەن؛□
2 كۆرىشمىنىڭ نىشانى، ھەممەيلەننىڭ مېھىر-مۇھەببەتتە بىر-بىرىگە باغلىنىپ، قەلبلىرىنىڭ رىغبەتلەندۈرۈلۈشى،
خۇدانىڭ سىرىنى، يەنى مەسىھنى چۈشىنىشتە ۋە تولۇق بىلىشتە بولغان ئىشەنچ-خاتىرجەملىككە ئېرىشىشى
ئۈچۈندۇر؛□ ■

□ **1:23 «ئەگەر سىلەر ئېتىقادتا ئۆل سېلىنىپ مۇستەھكەم تۇرۇپ، خۇش خەۋەردىكى ئۈمىدتىن نېرى قىلىنمىساڭلار»** ـ مۇشۇ سۆزلەر ئادەملەرنى نىجاتقا ئېرىشتۈرۈشنىڭ شەرتىنى ئەمەس، بەلكى ئادەملەردە نىجاتنىڭ مەۋجۇت بولغانلىقىنىڭ ئاددىي ئىسپاتىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:23** يۇھ. 6:15.

□ **1:24 «ئەمدى مەن سىلەر ئۈچۈن تارتقان جاپالىرىم ئۈچۈن شادلىنىمەن، ۋە شۇنىڭدەك مەسىھنىڭ جاپالىرىدا كەم بولغانلىرىنى تۆز ئەتلىرىمدە ئۇنىڭ تېنى، يەنى جامائەت ئۈچۈن تولۇقلايمەن»** ـ بىز بۇ سىرلىق بايان ئۇستىدە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە توختىلىمىز.

■ **1:24** رىم. 5:12□ 1 كور. 27:12□ 2 كور. 4:7□ ئېف. 13:3□ 12:4□ 23:5□ فىل. 17:2□ 2تىم. 10.2:

□ **1:25 «مەن جامائەت ئۈچۈن خۇدانىڭ سۆز-كالامغا ئەمەل قىلىش ئۈچۈن»** ـ ياكى «مەن سۆز-كالامنى تولۇق جاكارلاش ئۈچۈن» ياكى «مەن سۆز-كالامنى ھەممگە جاكارلاش ئۈچۈن.» بىزنىڭچە پاۋلۇسنىڭ كۆزدە تۇتقىنى تۆزنىڭ)ۋە باشقىلارنىڭ(«ئىنجىلدىكى سىر»نى جاكارلىشى بىلەن جامائەتنىڭ سانى تولۇق بولۇپ، جامائەت خۇدانىڭ تولۇق ۋەھىيىسىگە مۇيەسسەر بولىدۇ ۋە بۇ خۇش خەۋەرنىڭ مەقسىتى ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.

■ **1:25** رىم. 25:16□ ئېف. 9:1□ 9:3□ 2تىم. 10:1□ تىت. 3:1□ 1پېت. 20.1:

■ **1:26** مات. 11.13:

□ **1:27 «چۈنكى خۇدا ئۇلارغا ئەللەر ئارىسىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇۋاتقان بۇ سىرنىڭ شەرەپلىك بايلىقلىرىنى بىلدۈرۈشنى خالىدى»** ـ «ئەللەر» بولسا «پات ئەللەر»، «يەھۇدىي ئەمەسلەر»نى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:27** 2 كور. 14:2□ 1تىم. 1.1:

□ **1:29 «مەن شۇنىڭغا ئىنتىلىپ، ئۇنىڭ ۋۇجۇدۇمدا ئىشلىگىنى بويىچە كۈرەش قىلىپ جاپا تارتىمەن؛ ئۇنىڭ ۋۇجۇدۇمدا ئىشلىگىنى دەرۋەقە تولىمۇ زوردۇر»** ـ «كۈرەش» دېگەنلىك گېرىك تىلىدا «ئاگون» دېيىلىدۇ. «ئاگون» توغرۇلۇق «فىلىپپىلىقلارغا»دىكى قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **2:1 «شۇنىڭدەك دىدارىمنى كۆرمىگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن...»** ـ گېرىك تىلىدا: «شۇنىڭدەك ئەتنىڭ جەھەتتىدە يۈزۈمنى كۆرمىگەنلەرنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن...»، شۇبھىسىزكى، روسۇل جامائەتنە روھ جەھەتتىن بىر-بىرىمىزنى تونۇشىمىز مۇمكىن، دېمەكچى.

□ **2:2 » كۆرىشمىنىڭ نىشانى، ھەممەيلەننىڭ مېھىر-مۇھەببەتتە بىر-بىرىگە باغلىنىپ، قەلبلىرىنىڭ رىغبەتلەندۈرۈلۈشى، خۇدانىڭ سىرىنى، يەنى مەسىھنى چۈشىنىشتە ۋە تولۇق بىلىشتە بولغان ئىشەنچ-خاتىرجەملىككە ئېرىشىشى ئۈچۈندۇر»** ـ دېمىسەكمۇ، بۇ » كۆرىشىم« روھىي جەھەتتىن، دۇئا-تىلاۋەتلەر بىلەن ھەر تۈرلۈك جىن-شەيتانلار بىلەن قارىشىلىشتىكى كۆرەش، ئەلۋەتتە.

■ **2:2** يەش. 11:53□ يەر. 22:9□ يۇھ. 3:17□ فىل. 8.3:

3 چۈنكى ئۇنىڭدا دانالىقنىڭ ۋە بىلىمنىڭ بارلىق بايلىقلىرى يوشۇرۇنغاندۇر.■
4 مېنىڭ بۇنى دېيىشىم، ھېچكىمنىڭ سىلەرنى قايىل قىلارلىق سىلىق-سىپايە گەپلىرى بىلەن ئالدىماسلىقى ئۈچۈندۇر؛■
5 چۈنكى گەرچە تەن جەھەتتىن سىلەردىن نېرى بولسامۇ، روھ جەھەتتىن مەن سىلەر بىلەن بىللىمەن، سىلەرنىڭ سەپىتە تۇرۇۋاتقىنىڭلارغا ۋە مەسىھگە باغلىغان ئېتىقادىڭلارنىڭ چىكىلمىگىغا قاراپ شادلىنىمەن.■
6 مەسىھ، رەب ئەيسانى قانداق قوبۇل قىلغان بولساڭلار، شۇ ھالدا ئۇنىڭدا مېڭىڭلار،
7 سىلەر تەلىم بېرىلگەندەك ئۇنىڭدا يىلتىز تارتىپ، ئېتىقادىڭلار قۇرۇلۇۋاتقان ھالدا، ئېتىقادتا خاتىرجەم قىلىنىپ، رەھمەت ئېيتىشلار بىلەن تاشقىنلاپ تۇرغۇچى بولۇڭلار؛■
8 ھېچكىمنىڭ مەسىھ بويىچە بولمىغان، پەيلاسوپلۇق يا كى بىمەنە ئالدامچىلىق بىلەن، ئىنسانلاردىن كەلگەن تەلىملەر، يەنى بۇ دۇنياۋىكى »ئاساسىي قائىدە-قانۇنىيەتلەر« بويىچە سىلەرنى تۇز ئولجىسى قىلىپ ئازدۇرماسلىقى ئۈچۈن ھېزى بولۇڭلار؛□ ■
9 چۈنكى ئۇنىڭدا، يەنى مەسىھدە، خۇدانىڭ بارلىق مۇكەممەل جەۋھىرى تەن شەكلىدە تۇرىدۇ؛
10 ۋە سىلەر ئۇنىڭدا، يەنى بارلىق ھۆكۈمدارلارنىڭ ھەم ھوقۇقدارلارنىڭ بېشى بولغۇچىدا مۇكەممەلدۇرسىلەر؛ □ ■
11 سىلەر ئۇنىڭدا ئادەمنىڭ قولىسىز بولغان سۈننەت بىلەن سۈننەت قىلىنغانسىلەر؛ دېمەك، مەسىھنىڭ سۈننىتى بىلەن گۈناھلىق ئەتىكە باغلانغان تەندىن خالاس قىلىنغانسىلەر؛ □ ■
12 ئۇنىڭ بىلەن تەڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشتە دەپنە قىلىنغانسىلەر؛ سىلەر يەنە ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن خۇدانىڭ ۋۇجۇدۇڭلاردا ئىشلەيدىغانلىقىغا ئىشەنچ باغلاش بىلەن ئۇنىڭ بىلەن تەڭ تىرىلگەنسىلەر.□ ■
13 ئەمدى گەرچە ئىتائەتسىزلىكىڭلار ۋە ئەتلىرىڭلاردىكى سۈننەتسىزلىكىڭلار تۈپەيلىدىن ئۆلگەن بولساڭلارمۇ، ئۇ سىلەرنى مەسىھ بىلەن بىللە جانلاندۇردى؛ ھەممە ئىتائەتسىزلىكلىرىمىزنى كەچۈرۈم قىلىپ، □ ■

■ **2:3** 1 كور. 24.1:
■ **2:4** ئەف. 6:5□ كول. 18.2:
■ **2:5** 1 كور. 3:5□ 40.14:
■ **2:7** 1 كور. 5:1□ ئەف. 17.3:
□ **2:8 »ھېچكىمنىڭ مەسىھ بويىچە بولمىغان، پەيلاسوپلۇق يا كى بىمەنە ئالدامچىلىق بىلەن، ئىنسانلاردىن كەلگەن تەلىملەر، يەنى بۇ دۇنياۋىكى »ئاساسىي قائىدە-قانۇنىيەتلەر« بويىچە سىلەرنى تۇز ئولجىسى قىلىپ ئازدۇرماسلىقى ئۈچۈن ھېزى بولۇڭلار« ـ** »ئاساسىي قائىدە-قانۇنىيەتلەر« دېگەن مۇھىم ئىبارە توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **2:8** رىم. 17:16□ ئىبر. 9.13:
□ **2:10 »ۋە سىلەر ئۇنىڭدا، يەنى بارلىق ھۆكۈمدارلارنىڭ ھەم ھوقۇقدارلارنىڭ بېشى بولغۇچىدا مۇكەممەلدۇرسىلەر« ـ** »سىلەر ئۇنىڭدا ... مۇكەممەلدۇرسىلەر« دېگەن مۇھىم ئىبارە توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
»بارلىق ھۆكۈمدارلار... ھەم ھوقۇقدارلار« ـ ھەم ئاسماندىكى ھەم زېمىندىكى بارلىق ھوقۇققا ئىگە بولغانلار.
■ **2:10** يۇھ. 16.1:
□ **2:11 »سىلەر ئۇنىڭدا ئادەمنىڭ قولىسىز بولغان سۈننەت بىلەن سۈننەت قىلىنغانسىلەر؛ دېمەك، مەسىھنىڭ سۈننىتى بىلەن) گۈناھلىق(ئەتىكە باغلانغان تەندىن خالاس قىلىنغانسىلەر« ـ** بۇ ئايەتتىكى سۈننەت ئادەمنىڭ تېنىدە ئەمەس، بەلكى روھ-قەلبىدىدۇر، ئەلۋەتتە. دېمىسەكمۇ، »ئەتلىك تەن« دېگەن ئىبارىدە »ئەت« دېگەن سۆز ئىنجىلدىكى ئالاھىدە مەندە ئىشلىتىلىدۇ، يەنى ئىنسانىي گۈناھقا ئەسىر بولغان تەبىئەتنى كۆرسىتىدۇ.
»رىملىقلارغا«دىكى »ئەت« توغرۇلۇق » كىرىش سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
»مەسىھنىڭ سۈننىتى« »مەسىھنىڭ تۆزى قىلدىغان سۈننەت«، يا كى »مەسىھنىڭ ئۆلۈمى«نى كۆرسىتىدۇ. بۇ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىز«نى كۆرۈڭ.
■ **2:11** قان. 16:10□ يەر. 4:4□ رىم. 29:2□ فىل. 3.3:
□ **2:12 »ئۇنىڭ بىلەن تەڭ چۆمۈلدۈرۈلۈشتە دەپنە قىلىنغانسىلەر، سىلەر يەنە ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن خۇدانىڭ ۋۇجۇدۇڭلاردا ئىشلەيدىغانلىقىغا ئىشەنچ باغلاش بىلەن ئۇنىڭ بىلەن تەڭ تىرىلگەنسىلەر« ـ** بۇ ئايەتتىكى »چۆمۈلدۈرۈلۈش« ئالدى بىلەن سۈغا چۆمۈلدۈرۈلۈشنى كۆرسەتكىنى بىلەن، ئۇ يەنە بەربىر »روھقا چۆمۈلدۈرۈلۈش«نىمۇ كۆرسىتىدۇ، يەنە يۇقىرىقى »سۈننەت« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىز«نى كۆرۈڭ.
■ **2:12** رىم. 4:6□ گال. 27:3□ ئەف. 19:1□ 7.3:
□ **2:13 »ئەمدى گەرچە ئىتائەتسىزلىكىڭلار ۋە ئەتلىرىڭلاردىكى سۈننەتسىزلىكىڭلار تۈپەيلىدىن ئۆلگەن بولساڭلارمۇ،...» ـ** »ئەتلىرىڭلاردىكى سۈننەتسىزلىكىڭلار« ئۆلۈمنىڭ ئەسلىدە)ھەممىز مەسىھسىز بولغان ۋاقتىمىزدىكىدەك(تۇز » گۈناھلىق ئەت«نىمىزگە ئەسىر-قۇل بولغانلىقىمىزنى كۆرسىتىدۇ.
■ **2:13** ئەف. 1.2:

14 بەلگىلىمىلەردە تۆز ئىچىگە ئېلىنغان ئۇستىمىزدىن ئەرز قىلىدىغان، بىزنى ئەيىبلەيدىغان پۈتۈكلەرنى تۆچۈرۈپ تاشلىدى؛ ئۇ ئۇلارنى بىزدىن نېرى قىلدى، كرېستكە مىخلاتقۇزدى. □
15 ئۇ ھۆكۈمدارلاردىن ۋە ھوقۇقدارلاردىن ئولجا ئېلىپ، كرېستە ئۇلارنى رەسۋا قىلىپ ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن تەنتەنە بىلەن غەلبە قىلدى. □ ■
16 ئەمدى ھېچكىمنىڭ يېمەك-ئىچمەك، ھېيت-بايراملار، »يېڭى ئاي« يا كى شابات كۈنلەر جەھەتلىردە سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلەردىن ھۆكۈم چىقىرىشىغا يول قويما كلار؛ ■
17 بۇ ئىشلار بولسا بىر كۆلەڭگە، خالاس؛ ئۇنىڭ جىسمى بولسا مەسىھنىڭكىدۇر!□ ■
18 ھېچكىمنىڭ سىلەرنى »كىچىك پېئىللىق« ۋە پەرىشتىلەرگە ئىبادەت قىلىشقا دەۋەت قىلىپ ئىنئامىكلاردىن مەھرۇم قىلىشغا يول قويما كلار؛ مۇشۇنداق كىشىلەر گۇناھلىق ئەتلىرىدىكى ئوي-پىكرلىرى بىلەن ھا كاۋۇرلىشىپ، كۆرگەن كۆرۈنۈشلەرگە ئېسىلىۋالماقتىدۇر؛ □ ■
19 ئۇلار »باش«نى چىڭ تۇتقىنى يوقتۇر؛ لېكىن باشتىن ئۇگە ۋە سىڭىرلار ئارقىلىق پۈتكۈل تەن قۇۋۋەتلىنىدۇ ۋە بىر-بىرىگە باغلىنىپ، خۇدادىن كەلگەن ئاۋۇش بىلەن ئاشماقتا.□
20-21 ئەگەر مەسىھ بىلەن بۇ دۇنيادىكى قائىدە-قانۇنىيەتلەرگە نىسبەتەن ئۆلگەن بولسا كلار، نېمىشقا)بۇ دۇنيادا ياشىغانلاردەك(»تۇتما«! »تېتىما«! »تەگمە«! دېگەندەك بەلگىلىمىلەرگە رىئايە قىلىسىلەر□ ■
22)بۇنداق بەلگىلىمىلەر ئىلكىدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئىستېمال قىلىنىش بىلەن يوقىلىدۇ(؟ مۇشۇنداق بەلگىلىمىلەر پەقەت ئىنسانلاردىن چىققان كۆرسەتمىلەر ۋە تەلىمىلەردىن ئىبارەت، خالاس؛ □ ■
23 ئۇلاردا دەرۋەقە بىرخىل پىدائىيلارچە ئىبادەت، كىچىك پېئىللىق ۋە تۆز تېنىگە قارىتا قاتتىق قوللۇق بولۇشنى دەۋەت قىلىش بولغاچقا، ئۇلاردا دانالىقنىڭ كۆرۈنۈشى بار؛ ئەمەلىيەتتە بۇنداق دانالىقنىڭ پايدىسى يوقتۇر ـ ئۇلار

□ **2:14 »بەلگىلىمىلەردە تۆز ئىچىگە ئېلىنغان ئۇستىمىزدىن ئەرز قىلىدىغان، بىزنى ئەيىبلەيدىغان پۈتۈكلەرنى تۆچۈرۈپ تاشلىدى؛ ئۇ ئۇلارنى بىزدىن نېرى قىلدى، كرېستكە مىخلاتقۇزدى«** ـ بۇ ئىنتايىن مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق يەنە »قوشۇمچە سۆزىمىز«نى كۆرۈڭ. گرىك تىلىدا »ئۇنىڭ كرېستكە مىخلاتقۇزدى.«

□ **2:15 »ئۇ ھۆكۈمدارلاردىن ۋە ھوقۇقدارلاردىن ئولجا ئېلىپ، كرېستە ئۇلارنى رەسۋا قىلىپ ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن تەنتەنە بىلەن غەلبە قىلدى«** ـ بۇ ئايەتتىكى »ھۆكۈمدارلار ۋە ھوقۇقدارلار« بولسا جىن-شەيتانلار، مەھسىە ئۇلاردىن ئالغان ئولجا بولسا ئۆزىگە ئېتىقاد باغلىغان، ئەسلىدە جىن-شەيتانلارنىڭ ئىلكىدە تۇرغان بۆلەرنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە! باشقا بىرخىل تەرجىمىسى «...□□□□□□□□□□□□□□... قوراللىرى قىلىپ...».

■ **2:15** يار. 15:3□ مات. 29:12□ لۇقا 22:11□ يۇھ. 31:12□ 11:16.

■ **2:16** لاۋ. 2:11□ 2:23□ رىم. 2:14□ گال. 10.4:

□ **2:17 »بۇ ئىشلار بولسا بىر كۆلەڭگە، خالاس؛ ئۇنىڭ جىسمى بولسا مەسىھنىڭكىدۇر«!** ـ »جىسمى« ـ دېمەك، »كۆلەڭگۈنى يەرگە تاشلىغان جىسم.« بۇ مۇھىم ئايەت توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **2:17** ئىبر. 5:8□ 1.10:

□ **2:18 »ھېچكىمنىڭ سىلەرنى »كىچىك پېئىللىق« ۋە پەرىشتىلەرگە ئىبادەت قىلىشقا دەۋەت قىلىپ ئىنئامىكلاردىن مەھرۇم قىلىشغا يول قويما كلار...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھېچكىمنىڭ.... ئۇستۈڭلەردىن ھۆكۈم چىقىرىشىغا يول قويما كلار...». »دەۋەت قىلىپ« دېگەن ئىبارە »بۇ ئىشلاردىن سۈيۈنۈپ« دېگەن مەنىسىنمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. **»مۇشۇنداق كىشىلەر گۇناھلىق ئەتلىرىدىكى ئوي-پىكرلىرى بىلەن...»** ـ دېمەك، ئوي-پىكرلىرى مۇقەددەس روھتىن ئەمەس، بەلكى ئۆز گۇناھلىق ئەتلىرى تەرىپىدىن باشقۇرۇلىدىغاندۇر. **»كۆرگەن كۆرۈنۈشلەرگە ئېسىلىۋالماقتىدۇر«** ـ بەزى كونا تېكىستتىكى كۆرۈزمىلەردە »كۆرمىگەن كۆرۈنۈشلەرگە ئېسىلىۋالماقتىدۇر« دېيىلىدۇ. بىزنىڭچە »كۆرگەن« دەپ ئوقۇش توغرىدۇر؛ بۇ كىشىلەر كۆرگەن »كۆرۈنۈشلەر« ئۆزىنىڭ خام خىيالىردىن چىققان، ئەلۋەتتە.

■ **2:18** يەر. 8:29□ مات. 4:24□ ئەف. 6:5□ 2 تېس. 3:2□ 1 يۇھ. 1.4.

□ **2:19 »ئۇلار »باش«نى چىڭ تۇتقىنى يوقتۇر. لېكىن باشتىن ئۇگە ۋە سىڭىرلار ئارقىلىق پۈتكۈل تەن قۇۋۋەتلىنىدۇ ۋە بىر-بىرىگە باغلىنىپ، خۇدادىن كەلگەن ئاۋۇش بىلەن ئاشماقتا«** ـ »باش« بولسا مەسىھدۇر. مەسىھنىڭ ئۆز تېنى بولغان جامائەتنىڭ بېشىدۇر. »تەن« ـ جامائەت.

□ **2:20-21 »ئەگەر مەسىھ بىلەن بۇ دۇنيادىكى قائىدە-قانۇنىيەتلەرگە نىسبەتەن ئۆلگەن بولسا كلار...»** ـ بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.

■ **2:20-21** گال. 9.4:

□ **2:22 »بۇنداق بەلگىلىمىلەر ئىلكىدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئىستېمال قىلىنىش بىلەن يوقىلىدۇ«** ـ دېمەك »تۇتما، تېتىما، تەگمە« دېگەندەك بەلگىلىمىلەرنىڭ ھەممىسى خۇدا ئالدىدا ئالىدۇ مۇھىم ئىش بولغان ئىنسانىنىڭ ئىچكى دۇنياسى بىلەن ئەمەس، بەلكى چىمەك-ئىچمەك قاتارلىقلار بىلەن مۇناسىۋەتلىكتۇر.

■ **2:22** يەش. 13:29□ مات. 9:15□ تىت. 14.1:

پەقەت ئەتتىكى ھەۋەسلەرگە يول قويىدۇلا، خالاس.■

3

»يۇقىرىدىكى ئىشلارغا ئىنتىلىپ ئىزدىنىڭلار«

1 سىلەر مەسىھ بىلەن تەڭ تىرىلدۈرۈلگەن بولساڭلار، ئەمدى يۇقىرىدىكى ئىشلارغا ئىنتىلىپ ئىزدىنىڭلار، مەسىھ
شۇ يەردە خۇدانىڭ ئوڭ يىنىدا ئولتۇرىدۇ.■
2 كۆڭۈل-زېھنىڭلارنى يەردىكى ئىشلارغا ئەمەس، بەلكى يۇقىرىقى ئىشلارغا قويۇڭلار،
3 چۈنكى سىلەر تۆلگەنسىلەر، ۋە ھاياتىڭلار مەسىھ بىلەن بىللە خۇدادا يوشۇرۇن تۇرىدۇ.■
4 ئەمما ھاياتىمىز بولغان مەسىھ ئاشكارىلانغان چاغدا، شۇئان سىلەر ئۇنىڭ بىلەن بىللە شان-شەرەپتە ئاشكارىلىنىدىغان
بولىسىلەر.□ ■
5 شۇڭا يەرگە تەۋە ئىشلارنى قىلغۇچى ھەرقانداق ئەزالىرىڭلارنى، يەنى بۇزۇقلۇق، ناپاكلىك، ئىپلاس ھېسسىياتلار،
رەزىل خاھىشلار ۋە نەپسانىيەتچىلىك)ئۇ بۇتپەرەسلىككە باراۋەردۇر(نى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىڭلار،□ ■
6 چۈنكى بۇ ئىشلار تۇيۇقسىزدىن خۇدانىڭ غەزىپى ئىتائەتسىز پەرزەنتلەرگە چۈشىدۇ.□ ■
7 سىلەر بۇلار ئارىسىدا ياشىغان ۋاقىتلاردا، بۇنداق ئىشلاردىمۇ ماڭغانسىلەر.■
8 ئەمما ھازىر سىلەر مۇشۇلارنىڭمۇ ھەممىسىنى ئۆزۈڭلاردىن سېلىۋېتىڭلار ـ يەنى غەزەپ، قەھر-سەپرا، يامان
نىيەتلەر، تۆھمەت، ئاغزىڭلاردىن چىقىدىغان ئىپلاس سۆزلەرنىمۇ سىلىۋېتىڭلار.■
9 بىر-بىرىڭلارغا يالغان سۆزلىمەڭلار، چۈنكى سىلەر كونا ئادەمنى قىلمىشلىرى بىلەن سېلىۋەتكەنسىلەر، ■
10 ۋە يېڭى ئادەمنى كىيگەنسىلەر، يېڭى ئادەم بولسا ئۆزىنى ياراتقۇچىنىڭ سۈرەت-ئوبرازى بويىچە تولۇق بىلىشتە
دائىم يېڭىلىماقتا، □ ■

■ **2:23** 1تىم. 8:4□ 23.5:
■ **3:1** ئەف. 20.1:
■ **3:3** رىم. 2:6□ 24:8□ 2كور. 7.5:
□ **3:4 »ئەمما ھاياتىمىز بولغان مەسىھ ئاشكارىلانغان چاغدا، شۇئان سىلەر ئۇنىڭ بىلەن بىللە شان-شەرەپتە ئاشكارىلىنىدىغان بولىسىلەر«** ـ بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.
■ **3:4** فىل. 21:3□ 1يۇھ. 2.3:
□ **3:5 »يەرگە تەۋە بولغان ئىشلارنى قىلغۇچى ھەرقانداق ئەزالىرىڭلار...»** ـ ئەسلى گرېك تىلىدا »يەرگە تەۋە بولغان ئەزالىرىڭلار...». »يەرگە تەۋە« دېگەننىڭ مەنىسى »بۇ رەزىل دۇنياغا تەۋە« دېگەنلىكتۇر.
■ **3:5** رىم. 7□5: 23؛ ئەف. 22:4□ 5□3: 5؛ 1تېس. 5.4:
□ **3:6 »چۈنكى بۇ ئىشلار تۇيۇقسىزدىن خۇدانىڭ غەزىپى ئىتائەتسىز پەرزەنتلەرگە چۈشىدۇ«** ـ »ئىتائەتسىز پەرزەنتلەر« دېگەن ئىبارە ئىنسانىنىڭ ئەسلى تۇيۇ تەبىئىتىدە ئىتائەتسىزلىكنىڭ بارلىقىنى، ئىتائەتسىز ئادەمئاتىنىڭ پەرزەنتلىرى ئىكەنلىكنى كۆرسىتىدۇ. لېكىن »ئىتائەتسىز پەرزەنتلەر« بولسا خۇدانىڭ شەپقىتى بىلەن خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ پەرزەنتلىرىگە ئايلىنىدۇ □-5) 7-ئايەتنى كۆرۈڭ.(
■ **3:6** 1كور. 10:6□ گال. 19:5□ ئەف. 5:5□ ۋەھ. 15.22:
■ **3:7** 1كور. 11:6□ ئەف. 1:2□ تىت. 3.3:
■ **3:8** ئەف. 22:4□ ئىبر. 1:12□ ياق. 21:1□ 1پېت. 1.2:
■ **3:9** ئەف. 25.4:
□ **3:10 »ۋە يېڭى ئادەمنى كىيگەنسىلەر، يېڭى ئادەم بولسا ئۆزىنى ياراتقۇچىنىڭ سۈرەت-ئوبرازى بويىچە تولۇق بىلىشتە دائىم يېڭىلىماقتا«** ـ »كونا ئادەم« (9-□□□□) ئادەمئاتىدىن مىراس قىلىنغان گۇناھكار ھاياتنى كۆرسىتىدۇ؛ »يېڭى ئادەم« بولسا مەسىھدە بولغان يېڭى ھاياتنى كۆرسىتىدۇ.
■ **3:10** يار. 26:1□ 1:5□ 6:9□ رىم. 4:6□ 1كور. 7.11:

11 ئۇنىڭدا ھېچقانداق يۇنانلىق ياكى يەھۇدىي، سۈننەتلىك ياكى سۈننەتسىز، يات مەدەنىيەتلىك، سكىت، قۇل ياكى
ھۆرلەر مەۋجۇت ئەمەستۇر؛ بەلكى مەسىھ ھەممىدۇر، ۋە ھەممىدىدۇر.□ ■
12 شۇنىڭ، خۇدانىڭ تاللىۋالغانلىرىغا، پاك-مۇقەددەس ۋە سۆيۈنگەنلەرگە لايىق، ئادەمگە ئىچ ئاغرىتىدىغان
باغرىلارنى، مېھرىبانلىق، كىچىك پېئىللىق، مۆمىنلىك ۋە سەۋر-تاقەتلىكنى كىيىۋېلىڭلار؛ □ ■
13 بىر-بىرىڭلارغا يول قويۇڭلار، نارازىلىق ئىش بولسا بىر-بىرىڭلارنى كەچۈرۈم قىلىڭلار؛ مەسىھ سىلەرنى قانداق
كەچۈرۈم قىلغان بولسا سىلەرمۇ شۇنداق قىلىڭلار. ■
14 مۇشۇ ئىشلارنىڭ ئۈستىگە كامىل بىرلىكنىڭ رىشتىسى بولغان مېھىر-مۇھەببەتنى قوشۇپ بېرىڭلار. □ ■
15 مەسىھنىڭ خاتىرجەملىكى قەلبىڭلاردا ھۆكۈم سۈرسۈن)سىلەر بىر تەن بولۇپ بۇ خاتىرجەملىكتە بولۇشقا
چاقىرىلغان ئىكەنسىلەر(ۋە شۇنداقلا رەھمەت ئېيتىشلاردا بولۇڭلار.□
16 مەسىھنىڭ سۆز-كالامىنى تۆزۈڭلاردا بايلىق ھاسىل قىلىپ تۇرغۇزۇڭلار، بارلىق دانالىق بىلەن بىر-بىرىڭلارغا
تۈگىتىڭلار، جېكىلەڭلار، چىن قەلبىڭلاردا زەبۇر-نەغمىلەر، مەدھىيە كۈيلىرى ۋە روھىي ناخشىلارنى ياڭرىتىپ
خۇدانى چىرايلىق مەدھىيىلەڭلار؛ □
17 ۋە ھەممە ئىشلاردا، سۆز بولسۇن، ئەمەل بولسۇن، ھەممىسىنى رەب ئەيسانىڭ نامىدا قىلىپ، ئۇنىڭ ئارقىلىق
خۇداتاتىغا رەھمەت ئېيتىڭلار.■

ئائىلىدىكىلەرگە بولغان جېكىلەشلەر

18 سىلەر ئايالار، رەبدە بولغان سۈپىتىڭلارغا لايىق ئۆز ئەرلىرىڭلارغا بويسۇنۇڭلار؛ ■
19 سىلەر ئەرلەر، ئۆز ئاياللىرىڭلارغا مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار؛ ئۇلارغا ئاچچىق قىلماڭلار.■
20 سىلەر بالىلار، ئاتا-ئاناڭلارغا ھەممە ئىشلاردا ئىتائەت قىلىڭلار، چۈنكى بۇنداق قىلىش رەبدە بولغان گۈزەل
ئىشتۇر.■
21 سىلەر ئاتىلار، بالىلىرىڭلارنىڭ كۆڭلىگە ئازار بەرمەڭلار؛ ئۇنداق قىلساڭلار كۆڭلى يارا بولىدۇ.

□ **3:11 »ئۇنىڭدا ھېچقانداق يۇنانلىق ياكى يەھۇدىي، سۈننەتلىك ياكى سۈننەتسىز، يات مەدەنىيەتلىك، ... مەۋجۇت ئەمەستۇر«** ـ »يات مەدەنىيەتلىك« ـ گرېك تىلىدا »ساقاللىق« دېيىلىدۇ، چۈنكى گرېكلار ئادەتتە ساقال قويمايتتى. بۇ سۆز ئادەتتە گرېك ياكى لاتىن تىلىنى سۆزلىيەلمەيدىغانلارنى كۆرسىتەتتى؛ ئادەتتە گرېكلار ۋە لاتىنلار ئۇنداق كىشىلەرنى كەمىستىپ »ساقاللىق« دېگەن سۆزنى »ياۋايى ئادەملەر« دېگەن سەلبىي مەنىدە ئىشلىتەتتى.

...» يات مەدەنىيەتلىك، سكىت، قۇل ياكى ھۆرلەر مەۋجۇت ئەمەستۇر؛ بەلكى مەسىھ ھەممىدۇر، ۋە ھەممىدىدۇر» ـ »سكىتلار« ئادەتتە ئوتتۇرا ئاسىيادىكى كۆچمەن خەلقىنىڭ ئومۇمىي نامى ئىدى.

■ **3:11** 1 كورىن. 22:7□21□ 13:12□ گال. 28:3□ 6:5□ 15.6:

□ **3:12 »شۇنىڭ، خۇدانىڭ تاللىۋالغانلىرىغا، پاك-مۇقەددەس ۋە سۆيۈنگەنلەرگە لايىق ... كىچىك پېئىللىق، مۆمىنلىك ۋە سەۋر-تاقەتلىكنى كىيىۋېلىڭلار»** ـ تەۋرات-ئىنجىلدا »مۆمىنلىك«نىڭ »يۇۋاشلىق ئىمان-ئىشەنچ بىلەن« دېگەندەك ئالاھىدە مەنىسى باردۇر. مۆمىن ئادەم ئۆزىنىڭ ھوقۇقلىرى ياكى ئىمتىيازلىرىنى بېكىتىش ئۈچۈن كۈرەش قىلمايدۇ؛ چۈنكى ئۆ خۇدا ئالدىدا ئىمان بىلەن توغرا ماڭغان بولسا، خۇدا مۇشۇ ئىشلارنى ئۆزىگە كاپالەت قىلغان دەپ خاتىرجەملىكتە ئۆرىدۇ. بۇ سۆز توغرۇلۇق يەنە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **3:12** ئەف. 32:4□ 11:6□ 1 تېس. 4.1:

■ **3:13** مات. 14:6□ مار. 25:11□ ئەف. 32.4:

□ **3:14 ...» كامىل بىرلىكنىڭ رىشتىسى بولغان مېھىر-مۇھەببەتنى قوشۇپ بېرىڭلار»** ـ ياكى ...» كامىل رىشتە بولغان مېھىر-مۇھەببەتنى قوشۇپ بېرىڭلار.«

■ **3:14** يۇھ. 34:13□ 12:15□ ئەف. 3:4□ 2:5□ كول. 2:2□ 2 تېس. 9:4□ 1 يۇھ. 23:3□ 21.4:

□ **3:15 »مەسىھنىڭ خاتىرجەملىكى قەلبىڭلاردا ھۆكۈم سۈرسۈن»** ـ بۇ مۇھىم سۆز توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **3:16 ...» چىن قەلبىڭلاردا زەبۇر-نەغمىلەر، مەدھىيە كۈيلىرى ۋە روھىي ناخشىلارنى ياڭرىتىپ خۇدانى چىرايلىق مەدھىيىلەڭلار»** ـ »زەبۇر-نەغمىلەر« بەلكىم سازغا تەڭگەش قىلىنىپ ئېيتىلىدىغان ناخشىلار؛ »مەدھىيە كۈيلىرى« بەلكىم سازسىز ناخشىلار؛ »روھىي ناخشىلار« بەلكىم ستىخىيىلىكتىن، ئۆزلۈكسىز، مۇقەددەس روھنىڭ ئىلھامى بىلەن ئېيتىلغان ناخشىلارنى كۆرسىتىدۇ (»1□□□.» 15:14□ نىڭ كۆرۈڭ.(■ **3:17** ئەف. 20:5□ 1 تېس. 18.5: ■ **3:18** يار. 16:3□ 1 كورىن. 34:14□ ئەف. 22:5□ تىت. 5:2□ 1 پېت. 1.3: ■ **3:19** ئەف. 25.5:

■ **3:20** ئەف. 1.6:

22 سىلەر قۇللار، ئەتىن بولغان خوجايىنىڭلارغا ھەممە ئىشتا ئىتائەت قىلىڭلار، پەقەت كۆز ئالدىدىلا خىزمەت
قىلىپ، ئىنسانلارنى خۇش قىلغۇچى قۇللاردىن بولماڭلار، بەلكى رەبدىن ئەيمىنىپ چىن كۆڭۈڭلاردىن ئىش
كۆرۈڭلار.□ ■
23 نېمە ئىشنى قىلىۋاتقان بولساڭلار، ئۇنىڭدا ئىنسانلار ئالدىدا ئەمەس، بەلكى رەب ئالدىدا قىلغاندەك جان-دىل
بىلەن ئۇنىڭغا ئىشلەڭلار؛
24 چۈنكى مىراسنىڭ ئىنئامىغا رەبدىن مۇيەسسەر قىلىنغانلىقىڭلارنى بىلىسىلەر؛ چۈنكى سىلەر رەب مەسىھنىڭ
ئىبادەت-قۇللۇقىدىدۇرسىلەر.
25 ئەمما كىم ھەققانىيسىزلىق قىلسا قىلغان ھەققانىيسىزلىقى ئۆز بېشىغا چۈشىدۇ؛ بۇ ئىشتا ھېچقانداق يۈز-خاتىرە
قىلىنىش يوقتۇر.

4

1 سىلەر خوجايىنلار، قۇللىرىڭلارغا ئادىل ۋە توغرا مۇئامىلە قىلىڭلار؛ چۈنكى ئەرشتە ئۆز خوجايىنىڭلارنىڭ
بارلىقىنى بىلىسىلەر.■
2 دۇئا-تىلاۋەتكە ھەرقانداق ۋاقىتتا بېرىلىڭلار، بۇنىڭدا رەھمەتلەر ئېيتىشىپ ھوشيار تۇرۇڭلار؛■
3 شۇنىڭ بىلەن بىز ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلغايسىلەركى، خۇدا بىزگە مەسىھنىڭ سىرنى جاكارلاش ئۈچۈن ئۆز سۆزىگە
ئىشىك ئاچسۇن؛ مەن دەل سىر ئۈچۈن زەنجىرلەر بىلەن باغلانغانىمەن؛■
4 شۇنىڭا قىلىشقا تېگىشلىكىم بويىچە، سىرنى ئاشكارىلىشىمغا دۇئا قىلىڭلار.
5 سىرتتىكىلەرگە نىسبەتەن دانالىق بىلەن مېڭىڭلار، پۇرسەتلەر چىققاندا كۆڭۈل قويۇپ قولدىن بەرمەڭلار.□ ■
6 سىلەرنىڭ گەپ-سۆزلىرىڭلار ھەردائىم مېھىر-شەپقەت بىلەن بولسۇن، ئۆز بىلەن تېتىشلىسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر
ھەربىر ئادەمگە قانداق جاۋاب بېرىشنى بىلىسىلەر.□ ■

7 سۆيۈملۈك قېرىنداش ھەم رەبدە سادىق خىزمەتكار، ئىشدىشىمىز بولغان تىكىكۇس سىلەرگە مەن توغرۇلۇق ھەممە
ئىشلارنى مەلۇم قىلىدۇ.□ ■
8 مەن ئۇنى دەل مۇشۇ ئىش ئۈچۈن يېنىڭلارغا ئەۋەتتىم، سىلەرنىڭ ئەھۋالىڭلارنى بىلىۋېلىشى ۋە شۇنداقلا
كۆڭلۈڭلارغا ئىلھام-ريغبەت بېرىشى ئۈچۈندۇر.

□ **3:22 »سىلەر قۇللار، ئەتىن بولغان خوجايىنىڭلارغا ھەممە ئىشتا ئىتائەت قىلىڭلار«** ـ »ئەتىن بولغان خوجايىنىڭلار« دېگىنى، يەنە »سىلەرنىڭ ئەرشتە بولغان خوجايىنىڭلارمۇ بار« دەپ پۇرىتىدۇ.

■ **3:22** ئەف. 5:6□ 1تىم. 1:6□ تىت. 9:2□ 1پېت. 18.2:

■ **4:1** ئەف. 9.6:

■ **4:2** لۇقا 1:18□ رىم. 12:12□ ئەف. 18:6□ 1تېس. 17.5:

■ **4:3** ئەف. 19:6□ 2تېس. 1.3:

□ **4:5 »سىرتتىكىلەرگە نىسبەتەن دانالىق بىلەن مېڭىڭلار«** ـ »سىرتتىكىلەر« ـ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ سىرتىدا تۇرغانلار، تىخى ئېتىقاد قىلمىغانلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. **»پۇرسەتلەر چىققاندا كۆڭۈل قويۇپ قولدىن بەرمەڭلار«** ـ »پۇرسەتلەر« بولسا »سىرتتىكىلەر« گە ياخشىلىق كۆرسىتىش، خۇدانىڭ سۆزىنى ئېيتىش، مەسىھگە گۇۋاھلىق بېرىش قاتارلىق پۇرسەتلەر.

■ **4:5** ئەف. 5□15: 16.

□ **4:6 »سىلەرنىڭ گەپ-سۆزلىرىڭلار ھەردائىم مېھىر-شەپقەت بىلەن بولسۇن، ئۆز بىلەن تېتىشلىسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن سىلەر ھەربىر ئادەمگە قانداق جاۋاب بېرىشنى بىلىسىلەر«** ـ »ئۆز بىلەن تېتىشلىسۇن« دېگەن جىكىلەش توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە توختىلىمىز.

■ **4:6** مار. 50.9:

□ **4:7 »سۆيۈملۈك قېرىنداش ھەم رەبدە سادىق خىزمەتكار، ئىشدىشىمىز بولغان تىكىكۇس«** ـ »ئىشداش« گېرىك تىلىدا »(خۇدانىڭ) قۇللۇقىدىكى ئىشداش« دېگەن ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ.

■ **4:7** روس. 4:20□ ئەف. 21:6□ 2تىم. 12.4:

9 مەن ئۆزى سىلەردىن بولغان، سادىق ۋە سۆيۈملۈك قېرىندىشىمىز ئونېسىمۇسنى ئۆنىڭ بىلەن ئەۋەتتىم؛ ئۇلار سىلەرگە
مۇشۇ يەردىكى بارلىق ئىشلارنى مەلۇم قىلىدۇ.■
10 تورمىدىشىم بولغان ئارىستارخۇس سىلەرگە سالام يوللايدۇ؛ بارناباسنىڭ نەۋرىسى ئىنىسى ماركۇسمۇ شۇنداق)سىلەر
ئۆنىڭ توغرۇلۇق تاپشۇرۇقلارنى تاپشۇرۇۋالدىڭلار؛ ئۇ يېنىڭلارغا كەلسە، ئۇنى قوبۇل قىلىڭلار(؛ ■
11 يۇستۇس دەپ ئاتالغان يەشۇئامۇ سالام يوللايدۇ. خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئۈچۈن ماڭا خىزمەتداش بولغان
سۈننەت قىلىنغانلاردىن پەقەت مۇشۇلار باردۇر؛ ئۇلار ماڭا تەسەللى بولغان.□
12 سىلەردىن بولغان، مەسىھ ئەيسانىڭ قۇلى ئەپافراس سىلەرگە سالام يوللايدۇ؛ ئۇ سىلەرنىڭ خۇدانىڭ پۈتكۈل
ئىرادىسىدە مۇكەممەل، كامالەتكە يېتىپ چىڭ تۇرۇشۇڭلار ئۈچۈن ھەردائىم سىلەر ئۈچۈن دۇئالاردا كۈرەش
قىلىدۇ. ■
13 چۈنكى مەن ئۇنىڭغا گۇۋاھچىمەنكى، ئۇ سىلەر ئۈچۈن، لائودىكىئادىكىلەر ئۈچۈن ۋە خىيراپولىستىكىلەر ئۈچۈنمۇ
كۆپ جاپا تارتىدۇ.□
14 سۆيۈملۈك تېۋىپ بولغان لۇقادىن سىلەرگە سالام، دېماستىنمۇ شۇنداق.■
15 لائودىكىئادىكى قېرىنداشلارغا بىزدىن سالام، نىمفاغا ھەم ئۇنىڭ ئۆيىدە يىغىلىدىغان جامائەتكىمۇ سالام
ئېيتىڭلار.□
16 بۇ خەت ئاراڭلاردا ئوقۇلغاندىن كېيىن، سىلەر ئۇنى لائودىكىيىدىكى جامائەتتىمۇ ئوقۇتۇڭلار، ۋە
لائودىكىيەدىكىلەرگە يازغان خەتنى سىلەرمۇ ئوقۇڭلار؛ □
17 ۋە ئاركىپپۇسقا: »سەن رەبدە تاپشۇرۇۋالغان خىزمىتىڭگە، تولۇق ئەمەل قىلىشىڭ ئۈچۈن كۆڭۈل قويغىن« ـ
دەڭلار.
18 مەنكى پاۋلۇستىن ئۆز قولۇم بىلەن يازغان سالام. مېنىڭ كىشەنلىنىپ قاماپ قويۇلغانلىقىمنى ئەسلەڭلار. سىلەرگە
مېھىر-شەپقەت بولغاي!□ ■

■ **4:9** فلم. 10.

■ **4:10** روس. 37:15 □ 2:27 □ 2تىم. 11.4:

□ **4:11** **»خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئۈچۈن ماڭا خىزمەتداش بولغان سۈننەت قىلىنغانلاردىن پەقەت مۇشۇلار باردۇر؛ ئۇلار ماڭا تەسەللى بولغان« ـ** »سۈننەت قىلىنغانلار« ـ يەھۇدىيلار. دېماس ۋە لۇقا (14-□□□□□□□) »يات ئەللەر«دىن ئىدى.

■ **4:12** كول. 7:1□ فلم. 23.

□ **4:13** **»...□□ سىلەر ئۈچۈن، لائودىكىئادىكىلەر ئۈچۈن ۋە خىيراپولىستىكىلەر ئۈچۈنمۇ كۆپ جاپا تارتىدۇ»** ـ بۇ »جاپا تارتىش« بولسا دۇئالىردا. تېكىستتىكى باشقا بىر كونا كۆچۈرمىدە: ...» ئۇنىڭ سىلەر ئۈچۈن، لائودىكىئادىكىلەر ئۈچۈن ۋە خىراپولىستىكىلەر ئۈچۈنمۇ كۆپ قىزغىنلىقى باردۇر« دېيىلىدۇ.

■ **4:14** 2تىم. 114□10:

□ **4:15** **»نىمفاغا ھەم ئۇنىڭ ئۆيىدە يىغىلىدىغان جامائەتكىمۇ سالام ئېيتىڭلار«** ـ نىمفا بىر ئايالنىڭ ئىسمى ئىدى. تېكىستتىكى بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »نىمفاس«)ئەرنىڭ ئىسمى(دېيىلىدۇ.

□ **4:16** **»بۇ خەت ئاراڭلاردا ئوقۇلغاندىن كېيىن، سىلەر ئۇنى لائودىكىيىدىكى جامائەتتىمۇ ئوقۇتۇڭلار، ۋە لائودىكىيەدىكىلەرگە يازغان خەتنى سىلەرمۇ ئوقۇڭلار«** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، »لائودىكىيەدىكىلەرگە يازغان خەت« ئەسلى پاۋلۇستىڭ »ئەفەسۇسلۇقلارغا« يازغان خېتىدۇر. »ئەفەسۇسلۇقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **4:18** **»مەنكى پاۋلۇستىن ئۆز قولۇم بىلەن يازغان سالام«** ـ دېمەك، خەتنىڭ باشقا يەرلىرى كاتىپلىق قىلغان قېرىندىشىنىڭ قولىدا يېزىلغان. پاۋلۇستىڭ كۆزلىرى ئاجىز بولۇشى مۇمكىن (»2□□□.» 10-6:12، »گال.» 15:4). **»مېنىڭ كىشەنلىنىپ قاماپ قويۇلغانلىقىمنى ئەسلەڭلار«** ـ دېمەك، دۇئا-تىلاۋەتلىرىڭلاردا ئەسلەڭلار.

■ **4:18** 2تېس. 17:3□ ئىبر. 3.13:

تېسالونىكالىقلارغا «1»

روسۇل پاۋلۇس تېسالونىكا شەھىرىدىكى جاماەتكە يازغان بىرىنچى مەكتۇپ •••• پاۋلۇسنىڭ سالاملىرى، تەشەككۇر ئېتىشلىرى ۋە رىغبەتلەندۈرۈشلىرى

1 مەنكى پاۋلۇس، سىلاس ھەمدە تىموتىيدىن خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھدە بولغان، تېسالونىكا شەھىرىدىكى جاماەتكە سالام.

سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!□ ■

2 بىز دۇئالىرىمىزدا سىلەرنى ياد ئېتىپ تۇرۇپ، خۇداغا سىلەر ئۈچۈن ھەردائىم تەشەككۇر ئېيتىمىز؛■

3 خۇدائاتىمىزنىڭ ئالدىدا ئېتىقادىڭلاردىن بولغان ئەمەللىرىڭلارنى، مېھىر-مۇھەببەتتىن چىققان جاپالىق ئەجرىڭلارنى، رەببىمىز ئەيسا مەسىھكە باغلىغان ئۈمىدتە بولغان چىداملىقىڭلارنى ئىزچىل ئەسلەپ تۇرۇۋاتىمىز.□ ■

4 چۈنكى ئەي قېرىنداشلار، خۇدا سۆيگەنلەر، ئۆزىڭىز سىلەرنى تاللىغانلىقى بىرگە ئايان.

5 چۈنكى خۇش خەۋىرىمىز سىلەرگە يەتكۈزۈلگىنىدە سۆزلەر بىلەنلا ئەمەس، بەلكى كۈچ-قۇدرەت بىلەن، مۇقەددەس روھ بىلەن، مۇتلەق جەزملەشتۈرۈلگەن ھالدا سىلەرگە يەتكۈزۈلگەن؛ ئۆزىڭىز ئوستىڭە، بىزنىڭ سىلەرنىڭ تاراڭلاردا بولغىنىمىزدا سىلەرنى دەپ تۈزىمىزنى قانداق تۈتقانلىقىمىزنى ئوبدان بىلىسىلەر.■

6 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئېغىر ئازاب-ئۇقۇبەت ئىچىدە تۇرۇۋقلۇقۇ، مۇقەددەس روھنىڭ شادلىقى بىلەن سۆز-كالامنى قوبۇل قىلىپ، بىزنى، شۇنداقلا رەببىنىڭ ئۆزىنى ئۆلگە قىلىپ ئەگەشتىڭلار،■

7 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ماكېدونىيە ۋە ئاقايا ئۆلكىلىرىدىكى بارلىق ئېتىقادچىلارغا ئۆلگە بولۇپ چىقتىڭلار؛

8 چۈنكى رەببىنىڭ سۆز-كالامى سىلەردىن پەقەت ماكېدونىيە ۋە ئاقايا ئىلا ياڭراپ قالماستىن، بەلكى ھەممە يەرگە خۇداغا باغلانغان ئېتىقادىڭلار توغرۇلۇق ھەممە يەرگە خەۋەر تارقىلىپتۇ؛ نەتىجىدە، بىزنىڭ شۇ يەرلەردە خۇش خەۋەر توغرۇلۇق ھېچنىمە دېيىشىمىزنىڭ ھاجىتى قالمىدى. □

9-10 چۈنكى بىز بارغانلىكى جايدىكى كىشىلەر سىلەرنىڭ بىزنى قانداق قارشى ئالغانلىقىڭلارنى، سىلەرنىڭ بۇتلاردىن قانداق ۋاز كېچىپ تىرىك ۋە ھەقىقىي خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا، شۇنداقلا ئۆنىڭ ئوغلىنىڭ، يەنى ئۆز تۇلۇمدىن تىرىلدۈرگەن، كەلگۈسىدە كېلىدىغان غەزەپتىن بىزنى قۇتقۇزغۇچى ئەيسانىڭ ئەرشتىن كېلىشىنى كۈتۈشكە خۇداغا باققانلىقىڭلارنى بايان قىلىشىدۇ.□ ■

□ **1:1 «تېسالونىكا شەھىرىدىكى جاماەتكە سالام»** ـ «تېسالونىكا» دېگەن شەھەر ھازىرقى گېرتسىيە (ماكېدونىيە) ھازىرقى ئىسمى «سالونىكا.» كونا زاماندا «تېسالونىكا» دەپ ئاتالغان.

■ **1:1** رىم. 7:1؛ ئەف. 2:1؛ 1 پېت. 2.1:

■ **1:2** ئەف. 16:1؛ فىل. 3:1؛ كول. 3:1؛ 2 تېس. 3.1:

□ **1:3 «ئېتىقادىڭلاردىن بولغان ئەمەللىرىڭلار...»** ـ گرېك تىلىدا «ئېتىقادىڭلاردىن بولغان ئەملىڭ...».

■ **1:3** يۇھ. 29:6

■ **1:5** 1 كور. 4:2؛ 20:4؛ 1 تېس. 1.2:

■ **1:6** 1 كور. 16:4؛ 1:11؛ فىل. 17:3؛ 2 تېس. 9.3:

□ **1:8 «چۈنكى رەببىنىڭ سۆز-كالامى سىلەردىن پەقەت ماكېدونىيە ۋە ئاقايا ئىلا ياڭراپ قالماستىن، بەلكى ھەممە يەرگە خۇداغا باغلانغان ئېتىقادىڭلار توغرۇلۇق ھەممە يەرگە خەۋەر تارقىلىپتۇ؛ نەتىجىدە، بىزنىڭ شۇ يەرلەردە خۇش خەۋەر توغرۇلۇق ھېچنىمە دېيىشىمىزنىڭ ھاجىتى قالمىدى. «** ـ دېمەك، پاۋلۇس ۋە خىزمەتداشلىرى قايسى يەرلەرگە بارمىسۇن، شۇ يەردىكى كىشىلەر ئالىلىقاچان تېسالونىكادىكىلەرنىڭ خۇداغا بولغان ئېتىقادىدىن خەۋەر تاپقان، شۇنداقلا ئۆزلىرىمۇ خۇش خەۋەردىن خەۋەردار بولغان.

□ **1:9-10 «چۈنكى بىز بارغانلىكى جايدىكى كىشىلەر سىلەرنىڭ بىزنى قانداق قارشى ئالغانلىقىڭلارنى... بايان قىلىشىدۇ»** ـ گرېك تىلىدا: «چۈنكى بىز بارغانلىكى جايدىكى كىشىلەر بىزنىڭ سىلەرنىڭ تاراڭلارغا كىرىشىمىزنىڭ قانداق ئېكەنلىكىنى... بايان قىلىشىدۇ.» ■ **1:9-10** روس. 11:1؛ فىل. 20:3؛ 2 تېس. 10:1؛ ۋەھ. 7.1:

2

پاۋلۇسنىڭ تېسالونىكادىكى خىزمىتى

1 چۈنكى، ئى قېرىنداشلار، بىزنىڭ ئاراكىلارغا كىرگىنىمىز توغرۇلۇق بىلىسىلەركى، ئۇ بىكارغا كەتمىدى.■
2 سىلەرگە يەنە شۇنىمۇ مەلۇمكى، گەرچە ئىلگىرى فىلىپپى شەھىرىدە قىيىن-قىستاق ۋە خارلىققا ئۇچرىغان بولساقمۇ، زور قاتتىق قارشىلىققا قارىماي خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى سىلەرگە يەتكۈزۈشكە خۇدايىمىزنىڭ مەددەت بېرىشى بىلەن يۈرەكلىك بولدۇق.□ ■
3 چۈنكى بىزنىڭ ئۆتۈنۈش-جېكىلەشلىرىمىزدە ھېچقانداق ئالدامچىلىق، ناپاك نىيەت ياكى ھىيلىگەرلىك يوقتۇر.
4 ئەكسىچە، بىز خۇدا تەرىپىدىن خۇش خەۋىرىنىڭ ئامانەت قىلىنىشقا لايىق كۆرۈلگەن ئادەملەر سۈپىتىدە بىز شۇنىڭغا مۇناسىپ ھالدا ئادەملەرنى ئەمەس، بەلكى قەلبىمىزنى سىنىغۇچى خۇدانى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن خۇش خەۋىرنى جاكارلايمىز.■
5 چۈنكى سىلەر بىلگەندەك بىز ھېچقايسى ۋاقىتتا ئاراكىلارغا خۇشامەتچىلىك بىلەن ۋە ياكى تاماخورلۇققا نىقاب تاقاپ كەلمىدۇق ـ)بۇ ئىشتا خۇدا بىزگە گۇۋاھچىدۇر ـ ■
6 گەرچە بىز مەسىھنىڭ روسۇللىرىنىڭ سۈپىتىدە تەلەپ يۈكلىيەلەيدىغان بولساقمۇ، مەيلى سىلەر بولۇڭلار ياكى باشقىلار بولسۇن، ھېچبىر ئىنساندىن بىرەر ئىززەت-شۆھرەت ئىزدىگەن ئەمەس ئىدۇق.■
7 ئەكسىچە بىز ئاراكىلاردا خۇددى بالا ئېمىتىدىغان ئانا ئۆز بوۋاقلىرىنى كۆيۈنۈپ ئاسرىغاندەك سىلەرگە مۇلايىم مۇئامىلىدە بولدۇق.
8 شۇ چاغدا، سىلەرگە شۇنداق تەلپۈنگەنىدۇق، سىلەرگە پەقەت خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى تاپشۇرۇشنىلا ئەمەس، ھەتتا ئۆز جېنىمىزنى تاپشۇرۇشقىمۇ رازىمىز؛ چۈنكى سىلەر بىزگە ئىنتايىن قەدىرلىك ئىدىڭلار.
9 چۈنكى، ئى قېرىنداشلار، بىزنىڭ قانداق جاپالىق ئەمگەك قىلغىنىمىز ئېسىڭلاردا باردۇر؛ ھېچقايسىڭلارغا ئېغىرىمىزنى سالماسلىق ئۈچۈن كېچە-كۈندۈزلەپ مېھنەت قىلدۇق، خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى سىلەرگە يەتكۈزدۇق. ■
10 ئېتىقادچىلاردىن بولغان سىلەرنىڭ ئاراكىلاردىكى ئەمەلىيەتلىرىمىزنىڭ قانداق ئىخلاسمەن، ھەققانىي ۋە ئەيىبسىز ئىكەنلىكىگە ئۆزۈڭلار ۋە خۇدانىڭ ئۆزىمۇ گۇۋاھچىدۇر.
11-12 ۋە يەنە سىلەر بىلگىنىڭلاردەك، ئاتىنىڭ ئۆز پەرزەنتلىرىگە نەسىھەت بەرگىنىدەك بىز ھەربىرىڭلارغا شۇنداق جېكىلەپ، رىغبەت-تەسەللى بېرىپ، سىلەرنى ئۆز پادىشاھلىقىغا ۋە شان-شەرىپىگە چاقىرىۋاتقان خۇداغا لايىق ھالدا مېڭىشقا دەۋەت قىلدۇق.■
13 خۇداغا يەنە شۇ سەۋەبتىن توختاۋسىز تەشەككۈر ئېيتىمىزكى، سىلەرنىڭ بىزدىن ئاڭلىغان خۇدانىڭ سۆز- كالامىغا قۇلاق سالغىنىڭلاردا، ئۇنى ئىنسانلاردىن كەلگەن سۆز سۈپىتىدە ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئەمەلىي سۈپىتىدە، يەنى خۇدادىن كەلگەن سۆز- كالام دەپ ئۇنى قوبۇل قىلدىڭلار؛ ئۇ سۆز- كالام ھازىر ئىشەنگۈچى سىلەردە ئىشلىمەكتە.
14 چۈنكى سىلەر، ئى قېرىنداشلار، يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىكى مەسىھ ئەيسادا بولغان جامائەتلەردىن ئۆلگە ئالدىڭلار؛ ئۇلار شۇ يەردە يەھۇدىيلار تەرىپىدىن قانداق خارلىقلارغا ئۇچرىغان بولسا، سىلەرمۇ ئۆز يۇرتداشلىرىڭلار تەرىپىدىن

■ **2:1** 1 تېس. 1:5، 9.
□ **2:2** »زور قاتتىق قارشىلىققا قارىماي خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىنى سىلەرگە يەتكۈزۈشكە ... يۈرەكلىك بولدۇق« ـ »خۇدانىڭ خۇش خەۋىرى« بولسا خۇدا ئۆزى ئەۋەتكەن، شۇنداقلا ئۆزى توغرۇلۇق خۇش خەۋەردۇر.■ **2:2** روس. 22:16، 2.17: ■ **2:4** گال. 10.1: ■ **2:5** رىم. 9:1، 1:9 2 كور. 23:1، 31:11 گال. 20:1، فل. 8:1 1 تىم. 21:5، 2 تىم. 1.4: ■ **2:6** 1 كور. 3:9، 2 تېس. 9.3: ■ **2:9** روس. 3:18، 34:20 1 كور. 12:4، 2 كور. 9:11، 13:12 2 تېس. 8.3: ■ **2:11-12** يار. 1:17، 1 كور. 20:7، ئەف. 1:4، فل. 27:1، كول. 10.1:

ئوخشاش خارلىقلارغا ئۇچرىدىڭلار. ■

15 ئۇلار، يەنى شۇ يەھۇدىيلار، ئەسلىدە رەب ئەيسانى ۋە پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەن ۋە بىزنىمۇ زىيانكەشلىك قىلىپ قوغلىۋەتكەندى. ئۇلار خۇدانى نارازى قىلىپ، ۋە ھەممە ئىنسان بىلەن قېرىشىپ، □ ■

16 »يات ئەللىكلەر«نىڭ نىجاتلىققا ئېرىشىشى ئۈچۈن ئۇلارغا سۆزلىشىمىزگە توسقۇنلۇق قىلىۋاتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار گۇناھلىرىنى ئۈزلۈكسىز چېكىگە يەتكۈزمەكتە؛ لېكىن غەزەپ ئۇلارنىڭ بېشىغا تولۇق بىلەن چۈشۈرۈلۈش ئالدىدا تۇرىدۇ.■

پاۋلۇسنىڭ ئەنسىرەشلىرى

17 لېكىن بىز، ئى قېرىنداشلار، ئامالسىز سىلەردىن ئىنتايىن قىسقا ۋاقىت جۈدالاشقان بولساقمۇ)تەندە بولىسىمۇ، قەلبىدە ئەمەس(، سىلەر بىلەن يەنە دىدار كۆرۈشۈشكە قەۋەتلا ئىنتىزارلىقىمىزدىن يېنىڭلارغا بېرىشقا تېخىمۇ بەك ئىنتىلىدۇق!

18 شۇنىڭدەك يېنىڭلارغا بارغۇمىز بار ئىدى ـ ئەمەلىيەتتە مەنكى پاۋلۇس قايتا-قايتا تىرىشىپ باقتىم؛ بىراق بۇنىڭغا شەيتان توسقۇنلۇق قىلدى. □ ■

19 چۈنكى بىزنىڭ ئىستەك-ئارزۇيىمىز، شادلىقىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا قايتىپ كەلگەندە پەخىرلىنىدىغان تاجىمىز نېمە بولىدۇ؟ بۇ دەل سىلەر ئۆزۈڭلار ئەمەسمۇ؟ ■

20 چۈنكى سىلەر بىزنىڭ پەخرىمىز، بىزنىڭ شادلىقىمىز!

3

1 شۇنىڭ بىلەن بىز سىلەردىن خەۋەرسىز تاقىتىمىز تاق بولۇپ، ئۆزىمىز ئافىنا شەھىرىدە يالغۇز قېلىپ،

2 ئالدىڭلارغا قېرىندىشىمىز ھەم خۇدا يولىدا مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىدە بولۇۋاتقان خىزمەتدىشىمىز تىموتىينى سىلەرنى ئېتىقادتا مۇستەھكەملەش-كۈچەيتىش ۋە رىغبەتلەندۈرۈش ئۈچۈن ئەۋەتتىنى قارار قىلدۇق؛■

3 بىزنىڭ ئۇنى ئەۋەتىشتىكى مەقسىتىمىز، ھېچكىمنىڭ بېشىڭلارغا چۈشكەن مۇشۇ زەخمەت-قىينىچىلىقلار سەۋەبىدىن ئېتىقادتا تەۋرىنىپ قالماسلىقى ئۈچۈندۇر. چۈنكى ئۆزۈڭلار بۇنداق ئىشلارغا ئۈچراشقا ئالدىنئالا بېكىتىلگەن، دەپ بىلىسىلەر.■

4 چۈنكى بىز سىلەر بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمىزدا، سىلەرگە ھەممىمىز ئازاب-قىينىچىلىققا ئۈچرىماي قالمايمىز دەپ ئالدىنئالا ئېيتقانىدۇق. ئەمەلىيەتتە ھازىر دېگىنىمىزدەك بولدى، دەپ بىلىسىلەر.

■ **2:14** روس. 13.17□5:

□ **2:15** »**ئۇلار، يەنى شۇ يەھۇدىيلار، ئەسلىدە رەب ئەيسانى ۋە پەيغەمبەرلەرنى ئۆلتۈرگەن...**» ـ »يەھۇدىي پەيغەمبەرلەرنى... ئۆلتۈرگەن« ـ تەۋراتتىكى كۆپ پەيغەمبەرلەر يۈرتداشلىرى تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەن؛ ئەڭ ئاخىرقى ئۆلتۈرۈلگىنى بولسا رەب ئەيسانى تونۇشتۇرغۇچى پەيغەمبەر يەھيا ئىدى. «...□□ **بىزنىڭ زىيانكەشلىك قىلىپ قوغلىۋەتكەندى**» ـ »قوغلىۋەتكەندى« ـ يەھۇدىيلار كۆپ ئىشەنگۈچىلەرنى يەھۇدىيە ئۆلكىسىدىن قوغلىۋەتتى »روس.» 1:8)؛ ئاندىن شۇنىڭدىن باشلاپ پاۋلۇس ۋە باشقا روسۇللارنى خۇش خەۋەرنى جاكارلايدىغان جايلاردىنمۇ ھەيدىۋەتتى.

■ **2:15** مات. 37:23□ لۇقا 34:13□ روس. 52.7:

■ **2:16** روس. 13.17:

□ **2:18** »**شۇنىڭدەك يېنىڭلارغا بارغۇمىز بار ئىدى ـ ئەمەلىيەتتە مەنكى پاۋلۇس قايتا-قايتا تىرىشىپ باقتىم**« ـ »قايتا-قايتا« گرېك تىلىدا »بىر قېتىم، شىككى قېتىم.« ■ **2:18** رىم. 13:1□ 22.15: ■ **2:19** 2 كور. 14:1□ فىل. 16:2□ 1.4: ■ **3:2** روس. 1:16□ رىم. 21:16□ فىل. 19.2: ■ **3:3** روس. 22:14□ ئەف. 13:3□ فىل. 14:1□ 2تىم. 12.3:

5 شۇ سەۋەبتىن تاقىتىم تاق بولۇپ، ئېتىقادىكىلارنىڭ زادى قانداق ئىكەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن، ئازدۇرغۇچى سىلەرنى
ئازدۇرۇپ بىزنىڭ سىلەرگە سىڭدۈرگەن ئەجرىمىز بىكارغا كەتتىمىكىن دەپ ئەنسىرەپ، تىموتىينى يېنىڭلارغا
ئەۋەتكەندىم.□

6 لېكىن تىموتىي بايا يېنىڭلاردىن قايتىپ كەلگەندە، ئېتىقادىكىلار ۋە مېھىر-مۇھەببىتىڭلار توغرىسىدا بىزگە
ياخشى خەۋەر ئېلىپ كېلىپ، سىلەرنىڭ بىزنى ھەردائىم سېغىنىپ تۇرغانلىقىڭلارنى ۋە خۇددى بىز سىلەر بىلەن
دىدارلىشىشقا تەلپۈنگىنىمىزدەك، سىلەرنىڭمۇ بىزنى كۆرگۈڭلار كەلگەنلىكىنى ئېيتتى.

7 شۇنىڭدەك، ئەي قېرىنداشلار، بېشىمىزغا چۈشكەن مۇشۇنداق بارلىق ئازاب-ئوقۇبەت ۋە ئېغىرچىلىق ئىچىدە
تۇرىۋاتقىنىمىزدا سىلەردىن، يەنى چىڭ ئېتىقادىكىلاردىن رىغبەت-تەسەللى تاپتۇق؛

8 چۈنكى رەبدە چىڭ تۇرغان بولسا ئىكەن، بىز ئۆلەي، ھايات قالىمىز!□

9 ئەمدى سىلەر ئۈچۈن، خۇدايىمىز ئالدىدا سىلەرنىڭ ۋەجىگىلاردىن تولىمۇ شادلاندۇق، بۇ زور شادلىقىمىزدىن سىلەر
ئۈچۈن خۇداغا قانچىلىك دەرىجىدە تەشەككۈر ئېيتساق بولار؟!

10 سىلەر بىلەن دىدار كۆرۈشۈش ۋە ئېتىقادىكىلاردىكى يېتەرسىزلىكىلەرنى مۇكەممەل قىلىشقا مۇيەسسەر بولۇش
ئىمكانىيىتى ئۈچۈن، كېچە-كۈندۈز خۇداغا زور تەلىۋرۇپ يېلىنماقتىمىز.■

11 ئەمدى بىزنىڭ خۇدائاتىمىزنىڭ ئۆزى ھەم رەببىمىز ئەيسا بىزنىڭ يولىمىزنى يېنىڭلارغا باشلىغاي؛ □

12 ئەمدى مېھىر-مۇھەببەتىمىز سىلەرگە تولغاندەك، رەب سىلەرنىڭ بىر-بىرىڭلارغا ۋە ھەممە ئادەملەرگە بولغان
مېھىر-مۇھەببىتىڭلارنى ئاشۇرۇپ، تولۇپ تاشتۇرغاي؛

13 ھەم شۇنداق بولغاندا، رەببىمىز ئەيسا ئۆزىنىڭ بارلىق مۇقەددەس بەندىلىرى بىلەن بىللە قايتىپ كەلگەندە
قەلبىڭلار بىزنىڭ خۇدائاتىمىز ئالدىدا پاك-مۇقەددەسلىكتە نۇقسانسىز بولۇشقا مۇستەھكەملىنىدۇ!■

4

خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان ھايات يولى

1 ئاخىرىدا، ئى قېرىنداشلار، بىز رەب ئەيسادا تۇرۇپ سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنىمىز ھەم جېكىلەيمىزكى، سىلەر
بىزدىن خۇدانى خۇرسەن قىلىشقا قانداق مېڭىشىڭلار كېرەكلىكىنى تاپشۇرۇۋالغىنىڭلاردەك ھەم ھازىر شۇ بويىچە
مېڭىۋاتقىنىڭلاردەك، شۇنداق قىلىشىڭلار تېخىمۇ ئېشىپ تاشقاي.■

2 چۈنكى سىلەر بىزنىڭ رەب ئەيسا ئارقىلىق سىلەرگە نېمە ئەمرلەرنى تاپىلىغانلىقىمىزنى بىلىسىلەر.

3 چۈنكى خۇدانىڭ ئىرادىسى شۇكى، پاك-مۇقەددەس قىلىنىش، ھەرقانداق بۇزۇقچىلىقتىن ساقلىنىش، ■

□ 3:5 »ئازدۇرغۇچى سىلەرنى ئازدۇرۇپ بىزنىڭ سىلەرگە سىڭدۈرگەن ئەجرىمىز بىكارغا كەتتىمىكىن دەپ ئەنسىرەپ،...» ـ »ئازدۇرغۇچى« شەيتان، ئىبلىس.

□ 3:8 »چۈنكى رەبدە چىڭ تۇرغان بولسا ئىكەن، بىز ئۆلەي، ھايات قالىمىز«! ـ پاۋلۇس تېسالونىكادىكىلەرنى شۇنچە ياخشى كۆرەتتىكى، مۇبادا ئۇلار رەبدىن تېنىپ كەتكەن بولسا، ئۇ ئۆزىمۇ ئۆلەي دەپ قالاتتى.

■ 3:10 رىم. 1:11□10□23:15□ 2تىم. 4.1:

□ 3:11 »ئەمدى بىزنىڭ خۇدائاتىمىزنىڭ ئۆزى ھەم رەببىمىز ئەيسا بىزنىڭ يولىمىزنى يېنىڭلارغا باشلىغاي« ـ قىزىق بىر ئىش شۇكى، »يولىمىزنى... باشلىغاي« دېگەن پېشىل گرېك تىلىدىكى »بىرلىك شەخس« شەكلىدىدۇر. دېمەك، خۇدائاتا ۋە رەب ئەيسا بىر شەخسدەك ئىش قىلىدۇ. ■ 3:13 1كور. 8:1□ 1تېس. 23:5□ 2تېس. 17.2: ■ 4:1 فىل. 27:1□ 1تېس. 12.2: ■ 4:3 رىم. 2:12□ ئەف. 27:5□ فىل. 8.4:

5-4 يەنى ھەربىرىڭلار خۇدانى تونۇمايدىغان تائىپىلەردەك شەھۋانى ھەۋەسلەرگە بېرىلمەي، بەلكى قانداق قىلىپ
تۆز تېنىنى باشقۇرۇپ، ئۇنى پاك-مۇقەددەسلىكتە ئار-نومۇس بىلەن ساقلاشنى ئۆگىنىۋېلىشتۇر.□ ■
6 بۇ جەھەتلەردە ھېچكىم تۆز قېرىندىشىنىڭ ھەققىگە چاڭ سېلىپ، تۆز پايدا-مەنپەئىتىنى قوغلىمىسۇن؛ چۈنكى بىز
ئىلگىرى سىلەرگە چۈشەندۈرۈپ توۋۇق ئاگاھلاندۇرغىنىمىزدەك، بارلىق مۇشۇنداق ئىشلاردا رەب ئۆزى ئىنتىقام
ئالغۇچىدۇر.
7 چۈنكى خۇدا بىزنى ناپاكلىققا ئەمەس، بەلكى پاك-مۇقەددەسلىكتە ياشاشقا چاقىردى.■
8 شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ ھەققەتنى رەت قىلغان ئادەم، ئىنسانىي ھوقۇقنى ئەمەس، بەلكى سىلەرگە مۇقەددەس روھنى
ئاتا قىلغۇچى خۇدانى رەت قىلغان بولىدۇ.■
9 ئەمدى قېرىنداشلىق مېھىر-مۇھەببەتكە كەلسەك، بۇ توغرىسىدا سىلەرگە يېزىپ ئولتۇرىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق.
چۈنكى خۇدا ئۆزى بىر-بىرىڭلارغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىشنى ئۆگەتمەكتە. ■
10 چۈنكى سىلەر پۈتكۈل ماكېدونىيە ئۆلكىسىدىكى ھەممە قېرىنداشلارغا شۇنداق قىلىۋاتىسىلەر؛ شۇنداق بولسىمۇ،
ئى قېرىنداشلار، شۇنداق قىلىشقا بېرىلىپ تېخىمۇ ئېشىپ تېشىشىڭلارنى،
11 شۇنداقلا بىز سىلەرگە تاپىلىغىنىمىزدەك، تىنچ يۈرۈشنى، باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلاشماي، ئۆز ئىشىڭلار بىلەن
بولۇپ، ئىككى قولۇڭلارغا تايىنىپ ياشاشنى نىشان قىلىپ ئىنتىلىشىڭلارنى ئۆتۈنىمىز. ■
12 مانا شۇنداق قىلساڭلار، سىرتتىكىلەر ئالدىدا ئىززەت-ھۆرمەتكە سازاۋەر بولۇپ ماڭىسىلەر ۋە ھېچكىمنىڭ
قولىغا بېقىنىپ قالمايسىلەر.□

ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشى

13 لېكىن، ئەي قېرىنداشلار، ئۇمىدسىزلىك ئىچىدە ياشاۋاتقان باشقا ھەممىسىدەك، ئارا كۆلەردىكى ئۆلۈمدە ئۇخلاپ
قالغانلارغا قايغۇرۇپ ھەسرەت چەكمەسلىكىڭلار ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ھالى توغرۇلۇق خەۋەرسىز قېلىشىڭلارنى
خالىمايمىز. □ ■
14 چۈنكى بىز ئەيسانىڭ ئۆلۈپ تىرىلگەنلىكىگە ئىشەنگەنىكەنمىز، ئەيسا قايتا كەلگىنىدە، ئۆلۈمدە ئۇنىڭدا ئۇخلاپ
قالغانلارنى خۇدا ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئېلىپ كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.
15 چۈنكى رەبنىڭ سۆز-كالامى بويىچە سىلەرگە شۇنى ئېيتىمىزكى، رەب قايتا كەلگۈچە تىرىك قالغان بىزلەر ئۇنىڭ
ئالدىغا چېقىشىمىز جەزمەن ئۆلۈمدە ئۇخلاپ قالغانلارنىڭكىدىن ئاۋۋال بولمايدۇ؛ □ ■

□ **5-4:4 ....» بەلكى قانداق قىلىپ تۆز تېنىنى باشقۇرۇپ، ئۇنى پاك-مۇقەددەسلىكتە ئار-نومۇس بىلەن ساقلاشنى ئۆگىنىۋېلىشتۇر« ـ** گرېك تىلىدا »تۆز تېنى« »تۆز چىنىسى« دېگەن بىلەن ئېيدىلىنىدۇ. شۇڭا جۈملىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بۆلىكىنى »خۇدانىڭ ئىرادىسى... تۆز جورا-ھەمراھىنى تېپىپ، پاك-مۇقەددەسلىك ۋە ئار-نومۇسلۇقتا ھايات ئۆتكۈزۈشنى ئۆگىنىۋېلىشتۇر« يا كى »تۆز پاك-مۇقەددەسلىك ۋە ئار-نومۇسلۇقىڭلارنى ساقلاپ، تۆز جورا-ھەمراھىڭلار بىلەن ياشاشنى ئۆگىنىۋېلىشتۇر« دەپمۇ چۈشىنىشكە بولىدۇ. چوڭ ئىمكانىيەت بارىكى، روسۇل تەرجىممىزدىكىدەك شۇنداقلا بۇ ئىككى مەنىنىمۇ بىلدۈرمەكچى بولغان. خۇدانىڭ بېكىتكىنى بىلەن نىكاھلانغان ئەر-ئايال بەربىر »بىر تەن«دۇر.

■ **5-4:4** 1 كور. 34:15□ ئەف. 18.4:

■ **4:7** يۇھ. 19:17□ 1 كور. 2.1:

■ **4:8** لۇقا 16:10□ 1 كور. 40.7:

■ **4:9** لاۋ. 18:19□ مات. 39:22□ يۇھ. 34:13□ 12:15□ ئەف. 2:5□ 1 پېت. 8:4□ 1 يۇھ. 23:3□ 21.4:

■ **4:11** روس. 34:20□ ئەف. 28:4□ 2 تېس. 12.3□ 7:

□ **4:12 »مانا شۇنداق قىلساڭلار، سىرتتىكىلەر ئالدىدا ئىززەت-ھۆرمەتكە سازاۋەر بولۇپ ماڭىسىلەر ۋە ھېچكىمنىڭ قولىغا بېقىنىپ قالمايسىلەر« ـ** »سىرتتىكىلەر« ئېتىقادسىزلار، جامائەتنىن سىرتتا تۇرغانلارنى كۆرسىتىدۇ.

□ **4:13 »(سىلەرنىڭ(... ئۆلۈمنىڭ ھالى توغرۇلۇق خەۋەرسىز قېلىشىڭلارنى خالىمايمىز« ـ** »سىلەرنىڭ... خەۋەرسىز قېلىشىڭلارنى خالىمايمىز« دېگەن بۇ ئىبارە ئادەتتە رىم ئىمپېراتورى يارلىق چۈشۈرگەندە ئىشلىتىدىغان ئىبارە ئىدى. روسۇل ئەمدى كېيىنكى گېپىنى »ئالەم ئىمپېراتورى ئەيسا مەسىھ«دىن كەلگەن دەپ پۇراتماقچى ئوخشايدۇ.

■ **4:13** لاۋ. 28:19□ قان. 1:14□ 2 سام. 20-23.12:

□ **4:15 »رەب قايتا كەلگۈچە تىرىك قالغان بىزلەر ئۇنىڭ ئالدىغا چېقىشىمىز جەزمەن ئۆلۈمدە ئۇخلاپ قالغانلارنىڭكىدىن ئاۋۋال بولمايدۇ« ـ** »چېقىشىمىز« دېگەن سۆز »ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈشىمىز«نى كۆتۈرىدۇ. كېيىنكى ئايەتلەرنى كۆرۈڭ. ■ **4:15** 1 كور. 51.15□22:

16 چۈنكى رەب قاتتىق بىر نەرە تارتىپ، باش پەرىشتىنىڭ ئاۋازى ۋە خۇدانىڭ كاناي ساداسى ئىچىدە ئاسماندىن
چۈشىدۇ ۋە مەسىھدە بولۇپ ئۆلگەنلەر ئاۋۋال تىرىلىدۇ، ■
17 ئاندىن تىرىك قالغان بىزلەر ئۇلار بىلەن بىرگە رەب بىلەن ھاۋادا كۈرۈشۈش ئۈچۈن، بۇلۇتلار ئارىسىغا ئېلىنىپ
كۆتۈرۈلىمىز؛ شۇنىڭ بىلەن بىز رەب بىلەن مەڭگۈ بىرگە بولىمىز. □
18 شۇڭا، بىر-بىرىڭلارغا بۇ سۆزلەر بىلەن رىغبەت-تەسەللى بېرىڭلار.

5

رەبنىڭ كۈنىنى كۈتۈۋېلىش

1 لېكىن ئى قېرىنداشلار، سىلەرگە شۇ ئىشلارنىڭ ۋاقىتلىرى ۋە زامانلىرى توغرىسىدا يېزىشىمنىڭ ھاجىتى يوق.
2 چۈنكى تۆزۈكلار ئوبدان بىلىسىلەر، رەبنىڭ كۈنى خۇددى كېچىدە كىرگەن ئوغرىنىڭ كېلىشىگە ئوخشاش
تۇيۇقسىز كېلىدۇ.■
3 ئەمدى كىشىلەر »دۇنيا تىنچ-ئامان بولۇۋاتىدۇ« دەپ تۇرغاندا، خۇددى ھاملىدار ئايالنىڭ تولغىقى قۇتۇلالمايدۇ.
تۇتقىنىدەك، ھالاكەت ئۇلارنىڭ بېشىغا تۇيۇقسىز چۈشىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇنىڭدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ.■
4 لېكىن سىلەر، ئى قېرىنداشلار، قاراڭغۇلۇقتا تۇرغۇچىلار ئەمەسسىلەر؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ كۈن سىلەرنى ئوغرىدەك
چۈچۈتۈپ كەلمەيدۇ.■
5 چۈنكى سىلەر ھەممىڭلار يورۇقلۇقنىڭ پەرزەنتلىرى، كۈندۈزنىڭ پەرزەنتلىرىدۇرسىلەر؛ بىز كېچىگە تەۋە يا كى
قاراڭغۇلۇققا مەنسۇپ ئەمەسمىز. ■
6 شۇنىڭ ئۈچۈن باشقا ھەممىسىدەك ئۇخلىمايلى، بەلكى سەگەك ۋە سالماق بولايلى.■
7 چۈنكى ئۇخلايدىغانلار كېچىسى ئۇخلايدۇ، مەست بولىدىغانلارمۇ كېچىسى مەست بولىدۇ.
8 بىراق ئۆزىمىز كۈندۈزگە مەنسۇپ بولغاندىن كېيىن، سالماق بولايلى، كۆكرىكىمىزگە ئېتىقاد ۋە مېھىر-مۇھەببەتنى
ساۋۇت قىلىپ، بېشىمىزغا نىجاتقا باغلانغان ئۈمىدنى دۇبۇلغا قىلىپ كىيىۋالايلى؛□ ■
9 چۈنكى خۇدا بىزنى ئۆز غەزىپىگە ئۇچراتىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق نىجاتقا
ئېرىشتۇرۇش ئۈچۈن تاللاپ بېكىتكەن.
10 ئۇ بىز ئۈچۈن ئۆلدى ـ مەقسىتى، ھايات قېلىپ ئويغاق تۇرساقمۇ يا كى ئۇلۇمدە ئۇخلىغان بولساقمۇ، بىزنىڭ ئۇنىڭ
بىلەن بىللە ھاياتتا بولۇشىمىز ئۈچۈندۇر.□ ■
11 شۇنىڭ ئۈچۈن، ھازىر قىلىۋاتقىنىڭلارغا ئوخشاش، بىر-بىرىڭلارنى داۋاملىق رىغبەتلەندۈرۈپ، بىر-بىرىڭلارنىڭ
ئېتىقادىنى قۇرۇڭلار.

■ **4:16** مات. 31:24؛ 1 كور. 52:15؛ 2 تېس. 7.1:
□ **4:17** »ئاندىن تىرىك قالغان بىزلەر ئۇلار بىلەن بىرگە رەب بىلەن ھاۋادا كۈرۈشۈش ئۈچۈن، بۇلۇتلار ئارىسىغا ئېلىنىپ كۆتۈرۈلىمىز؛ شۇنىڭ بىلەن بىز رەب بىلەن مەڭگۈ بىرگە بولىمىز« ـ يۇ ۋەقەلەر توغرۇلۇق » كولوسسىلىكلەرگە«دىكى 3:3) توغرۇلۇق(»قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **5:2** مات. 43:24؛ 2 پېت. 10:3؛ ۋەھ. 3:3؛ 15.16:
■ **5:3** 2 تېس. 9.1:
■ **5:4** ئەف. 8.5:
■ **5:5** لۇقا 8:16؛ رىم. 12:13؛ ئەف. 8.5:
■ **5:6** لۇقا 36:21؛ رىم. 13:13؛ 1 كور. 11؛ ئەف. 34:15؛ 14.5:
□ **5:8** ...» سالماق بولايلى، كۆكرىكىمىزگە ئېتىقاد ۋە مېھىر-مۇھەببەتنى ساۋۇت قىلىپ، بېشىمىزغا نىجاتقا باغلانغان ئۈمىدنى دۇبۇلغا قىلىپ كىيىۋالايلى« ـ »يەش.» 17:59نى كۆرۈڭ. گېرىك تىلىدا: »مەيدىمىزگە ئېتىقاد ۋە مۇھەببەتنىڭ ساۋۇتىنى، بېشىمىزغا نىجاتنىڭ ئۈمىدىنى دۇبۇلغىسىنى كىيىۋالايلى.«
■ **5:8** يەش. 17:59؛ ئەف. 14.6:
□ **5:10** »بىزنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ھاياتتا بولۇشىمىز ئۈچۈن« ـ دېمەك، ئۇنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشىدە تىرىلىپ تۇرىشىمىز ئۈچۈن.
■ **5:10** رىم. 7:14؛ 2 كور. 15:5؛ گال. 20:2؛ 1 پېت. 2.4:

ئاخىرقى تەلىم ۋە سالاملار

12 ئەمدى ئى قېرىنداشلار، ئاراڭلاردا جاپالىق ئىشلەۋاتقان ۋە رەببدە سىلەرگە يېتەكچىلىك قىلىپ، نەسىھەت
بېرىۋاتقانلارنى قەدرلىشىڭلارنى ئۆتۈنىمىز. ■
13 بۇ خىزمەتلىرى ئۈچۈن ئۇلارنى چوڭقۇر ھۆرمەت ۋە مېھىر-مۇھەببەت بىلەن قەدرلەڭلار. بىر-بىرىڭلار بىلەن
ئىناق ئۆتۈڭلار. □
14 ئەمما، ئى قېرىنداشلار، سىلەردىن شۇنىمۇ ئۆتۈنىمىزكى، تەرتىپسىز يۈرگەنلەرگە نەسىھەت بېرىڭلار، يۈرەكسىزلەرنى
رىغبەتلەندۈرۈڭلار، ئاجىزلارغا يار-يۆلەك بولۇڭلار ۋە ھەممە ئادەمگە سەۋرىچان بولۇڭلار. □
15 ھېچقايسىڭلار يامانلىققا يامانلىق قىلماسلىققا كۆزۈل بۆلۈڭلار، بىر-بىرىڭلارغا ۋە بارلىق كىشىلەرگە ھەمىشە
ياخشىلىق قىلىشقا ئىنتىلىڭلار.■
16 ھەردائىم شادلىنىڭلار. ■
17 توختىماي دۇئا قىلىڭلار. ■
18 ھەرقانداق ئىشتا تەشەككۇر ئېيتىڭلار. چۈنكى مانا بۇلار خۇدانىڭ مەسىھ ئەيسادا سىلەرگە قاراتقان ئىرادىسىدۇر.
■
19 روھنىڭ ئوتىنى ئۆچۈرمەڭلار. □ ■
20 ئاراڭلاردا پەيغەمبەرلەرچە يەتكۈزۈلگەن بېشارەتلىك سۆزلەرنى كەمسىتمەڭلار؛□
21 ھەممە گەپنى تەكشۈرۈپ تىسپاتلاپ كۆرۈڭلار؛ دۇرۇس بولسا ئۆنى چىڭ تۇتۇپ قولدىن بەرمەڭلار. ■
22 يامانلىقنىڭ ھەرقانداق شەكلىدىن ئۆزۈڭلارنى يىراق تۇتۇڭلار.□ ■
23 خاتىرجەملىكنىڭ ئىگىسى بولغان خۇدا ئۆزى سىلەرنى ئۆزۈل-كېسىل پاك-مۇقەددەس قىلغاي، رەببىمىز ئەيسا
مەسىھ قايتا كەلگۈچە پۈتكۈل روھىڭلار، جېنىڭلار ۋە تېنىڭلارنى ئەيىبسىز ساقلىغاي. □ ■
24 سىلەرنى چاقىرغۇچى بولسا سادىق-ۋاپادۇر، ئۇ ئۆنى جەزمەن ئادا قىلمايدۇ. □ ■

■ **5:12** رىم. 27:15□ 1 كور. 11:9□ 18:16□ گال. 6:6□ فىل. 29:2□ 1تىم. 17:5□ ئىبر. 17.13□ 7:

□ **5:13** **...» بۇ خىزمەتلىرى ئۈچۈن ئۇلارنى چوڭقۇر ھۆرمەت ۋە مېھىر-مۇھەببەت بىلەن قەدرلەڭلار. بىر-بىرىڭلار بىلەن ئىناق ئۆتۈڭلار« ـ** مۇشۇنداق ئېتىقادچىلار جامائىتىە مەيدانغا كەلسە، كېيىنچە ئۇلارنى جامائىتىكى »ئاقساقال« يا كى »يېتەكچى« دەپ بېكىتىشكە توغرا كېلىدۇ. پاۋلۇس تېسالونىكادىكى جامائىتىە تىنچى ئاقساقاللارنى بېكىتمىگەنىدى.

□ **5:14** **«...□□□□□□□□□□ يار-يۆلەك بولۇڭلار» ـ** »ئاجىزلار« بەلكىم روھىي ھەم جىسمانىي تەرەپلەردە بولغان ئاجىزلارنى كۆزدىتىدۇ.

■ **5:15** لاۋ. 18:19□ پەند. 22:20□ 29:24□ مات. 39:5□ رىم. 17:12□ 1 كور. 7:6□ 1 پېت. 9.3:

■ **5:16** مات. 12:5□ لۇقا 20:10□ رىم. 12:12□ فىل. 4.4:

■ **5:17** لۇقا 1:18□ رىم. 12:12□ كول. 2.4:

■ **5:18** ئەف. 20.5:

□ **5:19** **»روھنىڭ ئوتىنى ئۆچۈرمەڭلار« ـ** گرېك تىلىدا »روھنى ئۆچۈرمەڭلار.« »روھ« مۇقەددەس روھ، ئەلۋەتتە. »مۇقەددەس روھنىڭ ئوتى« ئىشەنگەن ئادەمنىڭ قەلبىدە ياخشىلىق قىلىشقا يا كى بولۇپمۇ مەلۇم بىر روھىي ئىلتىپاتنى بىلدۈرۈشكە كۆچلۈك ئىلھام پەيدا قىلغان بولسا ئۆنى »ئۆچۈرۈش« كە بولمايدۇ. مۇشۇ سۆزلەر بەلكىم بېشارەت بېرىش يا كى باشقا مۇجىزىلىك ئىلتىپاتلارنى كۆزدە تۇتىدۇ؛ كېيىنكى ئايەت بىلەن مۇناسىۋىتى بار.

■ **5:19** 1 كور. 30.14:

□ **5:20** **»ئاراڭلاردا پەيغەمبەرلەرچە يەتكۈزۈلگەن بېشارەتلىك سۆزلەرنى كەمسىتمەڭلار« ـ** گرېك تىلىدا »پەيغەمبەرلىك سۆزلەر.« »روھىي ئىلتىپاتلار« توغرۇلۇق »كورىنتلىقلارغا «(1)دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **5:21** 1يوھ. 1.4:

□ **5:22** **»يامانلىقنىڭ ھەرقانداق شەكلىدىن ئۆزۈڭلارنى يىراق تۇتۇڭلار« ـ** »يامانلىقنىڭ ھەرقانداق شەكلى« يامانلىقنىڭ ھەر خىلىلىقىنى ھەمدە يامان ئىشتەك كۆرۈنۈپ قالىدىغان ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئېتىقادچىلار ھەتتا »يامان ئىشتەك كۆرۈنۈپ قالىدىغان« ئىشتىمۇ بولماسلىققا كۆزۈل بۆلۈشىگە توغرا كېلىدۇ.

■ **5:22** فىل. 8.4:

□ **5:23** **»خاتىرجەملىكنىڭ ئىگىسى بولغان خۇدا« ـ** گرېك تىلىدا: »خاتىرجەملىكنىڭ خۇداسى« ـ دېمەك، خاتىرجەملىك بەرگۈچى ھەم ئۆزى ھەردائىم خاتىرجەملىكتە ئۆزىغۇچى خۇدادۇر. ■ **5:23** 1 كور. 8:1□ فىل. 9:4□ 1 تېس. 13.3: □ **5:24** **»سىلەرنى چاقىرغۇچى بولسا سادىق-ۋاپادۇر، ئۇ ئۆنى جەزمەن ئادا قىلمايدۇ» ـ** »سىلەرنى چاقىرغۇچى« ـ خۇدا، ئەلۋەتتە. ■ **5:24** 1 كور. 9:1□ 13:10□ 2 كور. 18:1□ 2تېس. 3.3:

25 قېرىنداشلار، بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار.
26 ھەممە قېرىنداشلار بىلەن پاك سۆيۈشلەر بىلەن سالاملىشىڭلار. ■
27 مەن رەببە سىلەرگە شۇنى جىددىي تاپىلايمەنكى، بۇ خەتنى شۇ يەردىكى ھەممە مۇقەددەس قېرىنداشلارغا ئوقۇپ بېرىڭلار!
28 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى سىلەرگە يار بولغاي!

■ **5:26** رىم. 16:16 1 كور. 20:16 2 كور. 12:13 1 پېت. 14.5:

تېسالونىكالىقلارغا «2»

روسۇل پاۋلۇس تېسالونىكا شەھىرىدىكى جامائەتكە يازغان ئىككىنچى مەكتۇپ

1 مەنكى پاۋلۇس، سىلاس ھەمدە تىموتىيدىن خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھدە بولغان، تېسالونىكا شەھىرىدىكى
جامائەتكە سالام.□

2 خۇدائاتىمىز ۋە رەب ئەيسا مەسىھتىن سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك ئاتا قىلىنغاي!■

ئازاب-ئۇقۇبەت ئىچىدىكى رىغبەت-تەسەللى

3 سىلەر ئۈچۈن خۇداغا ھەردائىم تەشەككۇر ئېيتىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ)ھەمدە شۇنداق قىلىش تولىمۇ لايىقتۇر(،
ئى قېرىنداشلار، ـ چۈنكى ئېتىقادىكىلار كۆچلۈك تۆسمەكتە ھەمدە بىر-بىرىگىلارغا بولغان مېھىر-مۇھەببىتىگىلارمۇ
ئېشىپ تاشماقتا.□ ■

4 شۇنىڭ بىلەن بىز تۆزىمىز سىلەرنىڭ بېشىگىلارغا چۈشكەن، شۇنداقلا بەرداشلىق بېرىۋاتقان بارلىق زىيانكەشلىك ۋە
جاپا-مۇشەققەتلەر ئىچىدە كۆرسەتكەن سەۋر-چىداملىق ۋە ئېتىقادىكىلار ئۈچۈن، خۇدانىڭ ھەرقايسى جامائەتلىرىدە
سىلەردىن پەخىرلىنىمىز؛■

5 بۇ ئىشلار خۇدانىڭ كېلىدىغان ئادىل ھۆكۈمىنى كۆرسىتىدىغان روشەن بىر ئالامەتتۇر ۋە شۇنداقلا، بۇ ئىشلار
سىلەرنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا لايىق ھېسابلىنىشىگىلار ئۈچۈن بولىدۇ؛ سىلەر مانا شۇ پادىشاھلىق ئۈچۈن زۇلۇم-
زەخمەت چېكىۋاتىسىلەر؛□ ■

6-7 شۇنداق ئىكەن، سىلەرگە ئېغىرچىلىق سالغۇچىلارغا خۇدا ئېغىرچىلىق سالسا، ھەم شۇنداقلا رەب ئەيسا
قۇدرەتلىك پەرىشتىلىرى بىلەن ئەرشتىن قايتا كۆرۈنگەن چاغدا، ئېغىرچىلىققا ئۇچرىغان سىلەرگە بىز بىلەن تەڭ
ئارامىلىق بەرسە دۇرۇس ئىش بولمامدۇ؟■

8 شۇ چاغدا ئۇ خۇدانى تونۇمايدىغانلاردىن، شۇنداقلا رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىگە ئىتائەت
قىلمايدىغانلاردىن يالقۇنلۇق ئوت بىلەن ئىنتىقام ئالىدۇ.□ ■

□ **1:1 »تېسالونىكا شەھىرىدىكى جامائەتكە سالام« ـ »**تېسالونىكا شەھىرى« ـ قەدىمكى گېرىتسىيەدىكى بىر شەھەر ئىدى، بۇ شەھەرنىڭ ھازىرقى نامى »سالونىكا« بولۇپ، ئۇ تۈركىيىدە.

■ **1:2** 1كور. 3:1□ 1تېس. 1:1□ 1پېت. 2.1:

□ **1:3 »سىلەر ئۈچۈن خۇداغا ھەردائىم تەشەككۇر ئېيتىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ ...، ئى قېرىنداشلار، ـ چۈنكى ئېتىقادىكىلار كۆچلۈك تۆسمەكتە ھەمدە بىر-بىرىگىلارغا بولغان مېھىر-مۇھەببىتىگىلارمۇ ئېشىپ تاشماقتا«** ـ پاۋلۇسنىڭ بىرىنچى خېتىدىكى دۇئاسى ھەم تۆتۈنۈشلىرى ھازىر ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇۋاتىدۇ؛ «1□□□.» 12:3، 10:4نى كۆرۈڭ.

■ **1:3** 1ئەف. 15:1□ فل. 3:1□ كول. 3:1□ 1تېس. 2.1:

■ **1:4** 1تېس. 19.2:

□ **1:5 »بۇ ئىشلار خۇدانىڭ كېلىدىغان ئادىل ھۆكۈمىنى كۆرسىتىدىغان روشەن بىر ئالامەتتۇر ۋە شۇنداقلا، بۇ ئىشلار سىلەرنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا لايىق ھېسابلىنىشىگىلار ئۈچۈن بولىدۇ؛ سىلەر مانا شۇ پادىشاھلىق ئۈچۈن زۇلۇم-زەخمەت چېكىۋاتىسىلەر«** ـ »بۇ ئىشلار« ـ ئېتىقادچىلارغا قارشى چىققانلارنىڭ زىيانكەشلىك قىلىشلىرى ھەم تېسالونىكادىكى ئېتىقادچىلارنىڭ سەۋر-تاقەتلىرىنى كۆرسىتىدۇ.
بۇ ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

■ **1:5** 1تېس. 14:2□ يەھ. 6.

■ **1:6-7** زەك. 12:2□ 1تېس. 16.4:

□ **1:8 »شۇ چاغدا ئۇ)مەسىھ(خۇدانى تونۇمايدىغانلاردىن، شۇنداقلا رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىگە ئىتائەت قىلمايدىغانلاردىن يالقۇنلۇق ئوت بىلەن ئىنتىقام ئالىدۇ«** ـ »يەر.» 25:10، »زەب.» 6:79 ۋە »يەش.» 15:66نى كۆرۈڭ. ■ **1:8** يەر.» 25:10□ زەب. 6:79□ يەش. 15:66□ رىم. 8:2□ 2پېت. 7.3:

9 بۇنداق كىشىلەر رەببنىڭ ھۇزۇرىدىن ۋە كۈچ-قۇدرىتىنىڭ شان-شەرىپىدىن مەھرۇم قىلىنىپ، مەڭگۈلۈك
ھالاكەت جازاسىنى تارتىدۇ. □ ■
10 تۇ ۋاقىتتا ئۇ تۈزىنىڭ بارلىق مۇقەددەس بەندىلىرىدە ئۈلۈغلىنىپ، شۇ كۈنىدە بارلىق ئىشەنگەنلەردە)سىلەر دەرۋەقە
بىزنىڭ گۇۋاھلىقىمىزغا ئىشەنگەندۇرسىلەر(تۈزىنىڭ كارامەتلىكىنى كۆرسىتىپ، مەدھىيىلەنگىلى كېلىدۇ.□ ■
11 شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز سىلەر ئۈچۈن دائىم شۇنداق دۇئا قىلىمىزكى، سىلەرنى چاقىرغان بىزنىڭ خۇدايىمىز سىلەرنى
تۈز تۈلۈغ چاقىرىقىغا لايىق ھېسابلاپ، ياخشىلىققا ئىنتىلگەن بارلىق گۈزەل مەقسەت-مۇددىئالىرىڭلارنى ۋە
ئېتىقادىڭلاردىن چىققان بارلىق خىزمەتلىرىڭلارنى كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرغاي.
12 شۇنىڭ بىلەن، خۇدايىمىزنىڭ ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ
نامى سىلەردە شان-شەرەپ بولۇپ تۈلۈغلىنىدۇ ۋە سىلەرمۇ ئۇنىڭدا شان-شەرەپكە ئېرىشىسىلەر.

2

رەببنىڭ كۈنى، يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« ۋە دەججال توغرۇلۇق

1 ئى قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا كېلىشى، شۇنداقلا بىزنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىر يەرگە جەم قىلىنىشىمىز
توغرىسىدا سىلەردىن شۇنى ئۆتۈنۈمىزكى،
2 ئەگەر سىلەر »مەلۇم روھتىن كەلگەن ۋەھيدىن بولسۇن، بىرسىنىڭ سۆز-تەلىمىدىن بولسۇن ياكى »بىزنىڭ
نامىمىزدا« يېزىلغان مەلۇم خەتلەردىن بولسۇن »رەببنىڭ كۈنى يېتىپ كەلدى« دېگەن سۆزنى ئاڭلىساڭلار،
جىددىلىشىپ ھودۇقۇپ كەتمەڭلار ياكى دەككە-دۈككىگە چۈشمەڭلار!□ ■
3 بۇ ئىشلاردا ھەرقانداق ئادەمنىڭ ھەرقانداق تۈسۈل بىلەن سىلەرنى ئالدىشىغا يول قويماڭلار، چۈنكى
ئاۋۋال »چوڭ يېنىش« بولۇپ، ئاندىن »گۇناھىي ئادەم«، يەنى »ھالاكەتكە مەھكۇم قىلىنغۇچى ئادەم«
ئاشكارىلانمىغۇچە، ئاشۇ كۈن كەلمەيدۇ.□ ■

□ 1:9 »بۇنداق كىشىلەر رەببنىڭ ھۇزۇرىدىن ۋە كۈچ-قۇدرىتىنىڭ شان-شەرىپىدىن مەھرۇم قىلىنىپ، مەڭگۈلۈك ھالاكەت جازاسىنى تارتىدۇ« ـ ياكى بولىسا: »بۇنداق كىشىلەر رەببنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنىڭ شان-شەرىپىدىن ۋە ئۇنىڭ ھۇزۇرىدىن بولغان مەڭگۈلۈك ھالاكەت جازاسىنى تارتىدۇ.«
■ 1:9 يەش. 2:19.
□ 1:10 »ئۇ)مەسىھ(... شۇ كۈنىدە بارلىق ئىشەنگەنلەردە ... تۈزىنىڭ كارامەتلىكىنى كۆرسىتىپ، مەدھىيىلەنگىلى كېلىدۇ« ـ »تۈزىنىڭ كارامەتلىكىنى كۆرسىتىپ، مەدھىيىلىنىش« ـ گرېك تىلىدا بۇ بىر سۆز بىلەنلا ئېيتىلىدۇ.
»ئۇ مۇقەددەس بەندىلىرىدە... ئىشەنگەنلەردە...«. بۇ ئىبارىنىڭ مەنىسى: (1) »رەب ئەيسانىڭ گۈزەللىكى ۋە يېزىلىق ئۇز بەندىلىرى، يەنى ئۇ ئىشەنگەن ئادەملىرىگە بىرنېچە بولۇپ كۆرۈنىدۇ« ۋە: (2) »ئۇنىڭ بۇ گۈزەللىكى ئۇلارنىڭ ئۇزلىرىدە، يەنى ئۇلار ئارقىلىق پۈتكۈل ئالەمگە كۆرۈنىدۇ« دېگەنلىك بولسا كېرەك.
■ 1:10 روس. 11:1 1 تېس. 10:1 ۋەھ. 7:1.
□ 2:2 ...» »رەببنىڭ كۈنى يېتىپ كەلدى« دېگەن سۆزنى ئاڭلىساڭلار، جىددىلىشىپ ھودۇقۇپ كەتمەڭلار ياكى دەككە-دۈككىگە چۈشمەڭلار«! ـ »رەببنىڭ كۈنى« ياكى »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« دېگەن مۇھىم تېما توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ 2:2 يەر. 8:29 مات. 4:24 ئەف. 6:5 كول. 18:2 1 يۇھ. 1.4:
□ 2:3 »چۈنكى ئاۋۋال »چوڭ يېنىش« بولۇپ،... « ـ »چوڭ يېنىش« بەلكىم »ئېتىقادتىن چوڭ تېنىش«نى كۆرسىتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. »بۇ ئىشلاردا ھەرقانداق ئادەمنىڭ ھەرقانداق تۈسۈل بىلەن سىلەرنى ئالدىشىغا يول قويماڭلار، چۈنكى ئاۋۋال »چوڭ يېنىش« بولۇپ، ئاندىن »گۇناھىي ئادەم«، يەنى »ھالاكەتكە مەھكۇم قىلىنغۇچى ئادەم« ئاشكارىلانمىغۇچە، ئاشۇ كۈن كەلمەيدۇ« ـ بۇ مۇھىم ئايەتتىكى »چوڭ يېنىش« »ئېتىقادتىن چىقىپ، ئايرىلىش«، (»گۇناھلىق ئادەم« ۋە »ھالاكەتكە مەھكۇم قىلىنغۇچى ئادەم«)دەججال(توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. يەزى ئالىملار »چوڭ يېنىش«نى »(خۇداغا قارشى(چوڭ توپىلاڭ« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ. بىز »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئۇ تەرجىممىزگە ئىسپات بېرىمىز.
■ 2:3 مات. 23:24 1 تىم. 1:4 1 يۇھ. 18.2:

4 شۇ ئادەم خۇدا دەپ ئاتالغانغا ياكى كىشىلەر چوقۇنىدىغان ھەرقانداق نەرسىلەرگە قارشى چىقىپ، ئۆزىنى
ھەممىدىن ئۈستۈن قىلىپ كۆرسىتىدۇ؛ ئۇ شۇنداق قىلىپ خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىدا ئولتۇرۇۋۇپلىپ، ئۆزىنى خۇدا
دەپ كۆرسىتىپ جاكارلايدۇ.□ ■

5 مەن سىلەر بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمدا بۇلارنى سىلەرگە ئېيتقىنىم ئېسىڭلاردا باردۇ؟

6 ۋە ئۇنىڭ بەلگىلەنگەن ۋاقتى-سائىتى كەلمىگۈچە ئاشكارىلانماسلىقى ئۈچۈن، نېمىنىڭ ئۇنى توسۇپ تۇرۇۋاتقانلىقى
سىلەرگە مەلۇم.

7 چۈنكى »قانۇنىنى يوقاتقۇچى سىرلىق كۈچ« ئاللىقاچان يوشۇرۇن ھەرىكەت قىلماقتا؛ لېكىن بۇ ئىشلارنى ھازىرچە
توسۇپ كېلىۋاتقان بىرسى باردۇر؛ ئۇ ئوتتۇرىدىن چىققۇچە شۇنداق توسۇقلۇق پېتى تۇرىدۇ؛□

8 ئاندىن ئاشۇ »قانۇنىنى يوقاتقۇچى« ئاشكارىلىنىدۇ؛ بىراق رەب ئەيسا ئاغزىدىكى نەپىسى بىلەنلا ئۇنى يۇتۇۋېتىدۇ،
كەلگەن چاغدىكى پارلاق نۇرى بىلەن ئۇنى يوق قىلىۋېتىدۇ.■

9 »قانۇنىنى يوقاتقۇچى«نىڭ مەيدانغا چىقىشى شەيتاننىڭ پەنتىلىرى بىلەن بولىدۇ، ئۇ ھەر تۈرلۈك كۈچ-قۇدرەت،
مۆجىزە ۋە يالغان كارامەتلەرنى كۆرسىتىپ، ■

10 ھالاكەتكە يۈزلەنگەنلەرنى ئازدۇرىدىغان ھەرخىل قەبىھ ھىيلە-مىكىرلەرنى ئىشلىتىدۇ. ئۇلارنىڭ ھالاكەت
ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنىڭ سەۋەبى ئۆزلىرىنى نىجاتقا يېتەكلەيدىغان ھەقىقەتنى سۆيمەي، ئۇنىڭغا قەلبىدىن ئورۇن
بەرمەسلىكىدىندۇر. ■

11 شۇ سەۋەبتىن، خۇدا ئۇلارغا يالغانچىلىققا ئىشەنسۇن دەپ ھەقىقەتنىن چەتنىتىدىغان بىر كۈچ ئەۋەتىدۇ. ■

12 نەتىجىدە، ھەقىقەتكە ئىشەنمەي، بەلكى قەبىھلىكنى خۇرسەنلىك دەپ بىلگەنلەرنىڭ ھەممىسى جازاغا مەھكۇم
قىلىنىدۇ.

قەتئىي تەۋرەنمەكلار!

13 لېكىن، ئەي، رەب سۆيگەن قېرىنداشلار، بىز سىلەر ئۈچۈن ھەردائىم خۇداغا تەشەككۇر ئېيتىشىمىزغا توغرا
كېلىدۇكى، خۇدا روھنىڭ ۋاستىسىدە پاك-مۇقەددەس قىلىنىشكلار ۋە ھەقىقەتكە ئىشىنىشكلار ئارقىلىق سىلەرنى

□ **2:4 »شۇ ئادەم خۇدا دەپ ئاتالغانغا ياكى كىشىلەر چوقۇنىدىغان ھەرقانداق نەرسىلەرگە قارشى چىقىپ، ئۆزىنى ھەممىدىن ئۈستۈن قىلىپ كۆرسىتىدۇ؛ ئۇ شۇنداق قىلىپ خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسىدا ئولتۇرۇۋۇپلىپ، ئۆزىنى خۇدا دەپ كۆرسىتىپ جاكارلايدۇ« ـ** »يەش.» 14-13:14، »دان.» 36:11، »ئەز.» 9-2:28نى كۆرۈڭ. بۇ ئىش توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. »ئىبادەتخانا« مۇشۇ ئايەتتە ئەسلى ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكى »مۇقەددەس جاي«نى كۆرسىتىدۇ.

■ **2:4** دان. 25:7□ 11:8□ 36:11□ مات. 15:24□ ۋەھ. 813-1:

□ **2:7 »چۈنكى »قانۇنىنى يوقاتقۇچى سىرلىق كۈچ« ئاللىقاچان يوشۇرۇن ھەرىكەت قىلماقتا« ـ** »قانۇنىنى يوقاتقۇچى سىرلىق كۈچ«)گېرېك تىلىدا »قانۇنىنى يوقاتقۇچى سىر«) توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز. **»لېكىن بۇ ئىشلارنى ھازىرچە توسۇپ كېلىۋاتقان بىرسى باردۇر« ـ** 4-3-ئايەتتىكى »»گۇناھىي ئادەم »)ھالاكەتكە مەھكۇم قىلىنغۇچى ئادەم«)نىڭ مەيدانغا چىقىشنى توسۇش« بىلەن »قانۇنىنى يوقاتقۇچى سىرلىق كۈچنى توسۇش«نىڭ زېچ مۇناسىۋىتى بار. ئىككى ئىشنى توسۇغۇچى بىزنىڭچە خۇدانىڭ مۇقەددەسىس روھىدۇر. بەزى ئالىملارنىڭ بۇ توغرۇلۇق باشقىچە پىكىرلىرىمۇ بار؛ كۆزقارىشىمىزنىڭ سەۋەبىنى »قوشۇنچە سۆز«نىمىزدە ئېيتىمىز.
»قانۇنىنى يوقاتقۇچى سىرلىق كۈچ«)گېرېك تىلىدا »قانۇنىنى يوقاتقۇچى سىر«) توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز. **»ئۇ ئوتتۇرىدىن چىققۇچە...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ ئوتتۇرىدىن يۇتكىۋېتىلگۈچە...». »قانۇنىنى يوقاتقۇچى سىرلىق كۈچ« بەلكىم شەيتاننىڭ ئاستىرتىن دۇنيادىكى بارلىق ئەللەرنى، بارلىق دۆلەتلەرنى ھەرخىل قانۇنىنى، شۇنداقلا بارلىق ئەخلاق پرىنسىپلارنى يۇزۇش تەرەپكە ئاستا-ئاستا **قۇتۇرتىشلىرىنى** كۆرسىتىدۇ. بۇ جەرياننىڭ ئەڭ چىقىشى دەججالنىڭ مەيدانغا كېلىشى بىلەن بولىدۇ. **»ئۇ ئوتتۇرىدىن چىققۇچە شۇنداق توسۇقلۇق پېتى تۇرىدۇ« ـ** بۇ مۇھىم ئىشلار توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **2:8** ئايۇپ 9:4□ يەش. 4.11□ ■ **2:9** قان. 2:13□ يۇھ. 41:8□ 2 كور. 4:4□ ئەف. 2:2□ ۋەھ. 13.13□ ■ **2:10** 2 كور. 15:2□ 3:4□ ■ **2:11** رىم. 24:1□ 1 تىم. 1.4□

نىجاتقا ئېرىشىشكە مۇقەددەمدىلا تاللىۋالدى. □
14 ئۇ بىز يەتكۈزگەن خۇش خەۋەر ئارقىلىق سىلەرنى شۇ نىجاتقا، يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ شان-شەرىپىگە
ئېرىشىشكە چاقىردى.
15 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەي قېرىنداشلار، تاپان تىرەپ تۇرۇڭلار، بىز سىلەرگە ئېغىزچە يا كى خەت ئارقىلىق يەتكۈزگەن
تەلىمنى چىڭ تۇتۇڭلار!■
17-16 ئەمدى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزى ۋە بىزنى سۆيگەن، مېھىر-شەپقەت بىلەن مەڭگۈلۈك رىغبەت-
تەسەللى ھەم گۈزەل ئۈمىد ئاتا قىلغان خۇدائاتىمىز قەلبىڭلارنى رىغبەتلەندۈرگەي ھەمدە سىلەرنى ھەربىر گۈزەل
ئىش قىلىشتا، ھەربىر ياخشى سۆزلەرنى يەتكۈزۈشتە كۈچلەندۈرگەي!□ ■

3

بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلار

1 ئاخىرىدا، ئى قېرىنداشلار، بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلاركى، رەببنىڭ سۆزى خۇددى سىلەرگە يەتكەن چاغدىكىگە
ئوخشاش، ھەرقانداق يەردە تېز تارقالسۇن ۋە شان-شەرەپلىك دەپ ئۇلۇغلانسۇن؛□ ■
2 شۇنىڭدەك بىزنىڭ قەبىھ ۋە رەزىل ئادەملەردىن قۇتۇلۇشىمىز ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلىڭلار. چۈنكى ھەممىلا ئادەم ئىشەنچ-
ئېتىقادلىق بولۇۋەرمەيدۇ.■
3 ئەمما رەب ئۆزى ئىشەنچلىكتۇر؛ ئۇ سىلەرنى مۇستەھكەم قىلىدۇ ھەم رەزىل بولغۇچىدىن ساقلايدۇ. □ ■
4 ئەمما رەبدە، سىلەرگە تاپىلىغىنىمىزنى قىلىۋاتىسىلەر، شۇنداقلا داۋاملىق قىلىۋېرىدۇ، دەپ خاتىرجەممىز.
5 ئەمدى رەب قەلبىڭلارنى خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىگە ھەم مەسىھنىڭ سەۋر-چىداملىقىغا چۆمكەشكە
يېتەكلىگەي.□

ئىشلىگەن چىشلەيدۇ

□ **2:13 «خۇدا روھنىڭ ۋاستىسىدە پاك-مۇقەددەس قىلىنىشىڭلار ۋە ھەققەتكە ئىشىنىشىڭلار ئارقىلىق سىلەرنى نىجاتقا ئېرىشىشكە مۇقەددەمدىلا تاللىۋالدى»** ـ «روھ» ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى.
■ **2:15** 2 تېس. 6.3:
□ **2:16-17 «ئەمدى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزى ۋە بىزنى سۆيگەن، مېھىر-شەپقەت بىلەن مەڭگۈلۈك رىغبەت-تەسەللى ھەم گۈزەل ئۈمىد ئاتا قىلغان خۇدائاتىمىز قەلبىڭلارنى رىغبەتلەندۈرگەي ھەمدە سىلەرنى ھەربىر گۈزەل ئىش قىلىشتا، ھەربىر ياخشى سۆزلەرنى يەتكۈزۈشتە كۈچلەندۈرگەي»!** ـ قىزىق بىر ئىش شۇكى، «رىغبەتلەندۈرگەي» ھەم «كۈچلەندۈرگەي» دېگەن پېئىللار گېرىك تىلىدىكى «بىرلىك شەخس» شەكلىدىدۇر. دېمەك، «خۇدائاتا» ۋە «رەب ئەيسا» بىر شەخستەك ئىش قىلىدۇ.
■ **2:16-17** 1 تېس. 13.3:
□ **3:1 ...» بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىڭلاركى، رەببنىڭ سۆزى خۇددى سىلەرگە يەتكەن چاغدىكىگە ئوخشاش،)ھەرقانداق يەردە(تېز تارقالسۇن ۋە شان-شەرەپلىك دەپ ئۇلۇغلانسۇن»** ـ «تېز تارقالسۇن» گېرىك تىلىدا «يۈگۈرسۇن» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **3:1** مات. 38:9 ئەف. 19:6 كول. 3.4:
■ **3:2** يۇھ. 44:6 رىم. 31.15:
□ **3:3 «ئۇ)رەب(سىلەرنى مۇستەھكەم قىلىدۇ ھەم رەزىل بولغۇچىدىن ساقلايدۇ»** ـ «رەزىل بولغۇچى» شەيتان، ئىبلىس.
ياشقا بىرخىل تەرجىمىسى «ئۇ)رەب(سىلەرنى رەزىللىكتىن ساقلايدۇ.»
■ **3:3** يۇھ. 15:17 1 تېس. 24.5:
□ **3:5 «ئەمدى رەب قەلبىڭلارنى خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىگە ھەم مەسىھنىڭ سەۋر-چىداملىقىغا چۆمكەشكە يېتەكلىگەي»** ـ «خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى» ئاۋۋال ئۇنىڭ بىرگە بولغان مۇھەببىتى، ئاندىن بىزنىڭ ئۇنىڭغا بولغان مۇھەببىتىمىز؛ «مەسىھنىڭ سەۋر-چىداملىقى» ئاۋۋال مەسىھنىڭ ئۆزىنىڭ سەۋر-چىداملىقى، ئاندىن بىزنىڭ ئۇنىڭدا ۋە ئۇنىڭ ئۈچۈن سەۋر-چىداملىق بولۇشىمىز.

6 ئەمدى قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نامىدا شۇنى تاپىلايمىزكى، بىزدىن ئالغان تەلىملەرگە رىئايە قىلماي،
تەرتىپسىز يۈرگەنلەردىن ئۆزۈڭلارنى نېرى تۇتۇڭلار.□ ■
7 بىزدىن قانداق ئۈلگە ئېلىشىڭلار كېرەكلىكىنى ئۆزۈڭلار بىلىسىلەر؛ چۈنكى بىز سىلەر بىلەن بىللە بولغاندا تەرتىپسىز
يۈرمىگەندۇق.■
8 ھېچكىمنىڭ نېنىنى بىكارغا يېمەيتتۇق؛ بەلكى بىز ھېچقايسىڭلارغا ئېغىرچىلىق سالماسلىق ئۈچۈن، كېچە-
كۈندۈزلەپ تىرشىپ-تىرمىشىپ جاپالىق ئىشلەيتتۇق.■
9 بۇنداق قىلىشىمىز، سىلەردىن ياردەم كۈتۈشكە ھەقلىق بولمىغانلىقىمىزدىن ئەمەس، بەلكى ئۆزىمىزنى سىلەرگە بىزدىن
ياخشى ئۈلگە قالدۇرۇپ، سىلەرنىڭ بىزگە ئەگىشىشىڭلار ئۈچۈن ئىدى. ■
10 چۈنكى بىز سىلەرنىڭ يېنىڭلاردا بولغىنىمىزدا سىلەرگە: »بىرسى ئىشلىمەيمەن دېسە، ئۇ يېمىسۇن«! دەپ
تاپىلىغاندۇق.
11 چۈنكى بىز ئاراڭلاردا بەزىلەرنىڭ تەرتىپسىز لاغايلاپ، ھېچ ئىشلىمەي باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىپ
يۈرىدىغانلىقىنى ئاڭلىدۇق. □
12 بىز مۇشۇنداقلارغا رەب ئەيسا مەسىھدە شۇنداق بۇيرۇيمىز ۋە ئۇلاردىن ئۆتۈنۈپ سورايمىزكى، تىنچ ياشاپ،
ئەمگىكىڭلار بىلەن ئۆز نېنىڭلارنى تېپىپ يەڭلار. □ ■
13 لېكىن سىلەر، ئى قېرىنداشلار، ياخشى ئىشلارنى قىلىشتىن ئېرىنمەڭلار.■
14 ئەمما ئەگەر ئۇشبۇ خېتىمىزدىكى سۆزلەرگە ئىتائەت قىلمايدىغان بىرسى بولسا، ئۇنىڭدىن ھەزەر ئەيلەڭلار ۋە ئۇنى
خىجالەتكە قالدۇرۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ بىلەن باردى-كەلدى قىلماڭلار. ■
15 بىراق، ئۇنى دۈشمەن قاتارىدا كۆرمەي، ئەكسىچە ئۇنىڭغا بىر قېرىنداش سۈپىتىدە نەسىھەت قىلىڭلار.

تىلەكلەر

16 خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان رەب ھەر ۋاقىت ھەر يولدا شەخسەن سىلەرگە خاتىرجەملىك ئاتا قىلغاي. رەب
ھەممىڭلار بىلەن بىللە بولغاي!□ ■

□ **3:6 »ئەمدى قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ نامىدا شۇنى تاپىلايمىزكى، بىزدىن ئالغان تەلىملەرگە رىئايە قىلماي، تەرتىپسىز يۈرگەنلەردىن ئۆزۈڭلارنى نېرى تۇتۇڭلار«** ـ »تەرتىپسىز يۈرگەنلەر« كېيىنكى ئايەتلەردىن ئېنىقكى، »بىكار تەلەپلەر«نى كۆرسىتىدۇ.

■ **3:6** 1 كور. 11:5؛ 2 تېس. 15:2؛ 14:3؛ تىت. 10.3:

■ **3:7** 1 كور. 1:11؛ 1 تېس. 1؛ 6: 7؛ 2 تېس. 10.2:

■ **3:8** روس. 3:18؛ 34:20؛ 1 كور. 12:4؛ 2 كور. 9:11؛ 13:12؛ 1 تېس. 9.2:

■ **3:9** 1 كور. 16:4؛ 3؛ 9؛ 6؛ 1:11؛ فل. 17:3؛ 1 تېس. 6:1؛ 9.2:

□ **3:11 »چۈنكى بىز ئاراڭلاردا بەزىلەرنىڭ تەرتىپسىز لاغايلاپ، ھېچ ئىشلىمەي باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىپ يۈرىدىغانلىقىنى ئاڭلىدۇق«** ـ گرېك تىلىدا روسۇل پاۋلۇس چاچاق قىلىپ: ...» ھېچ ئىش قىلمايدە، لېكىن ھەرتەرەپتە باشقىلارنىڭ ئىشلىرىدا بولغانلىقىنى ئاڭلىدۇق« دەيدۇ.

□ **3:12 »بىز مۇشۇنداقلارغا رەب ئەيسا مەسىھدە شۇنداق بۇيرۇيمىز ۋە ئۇلاردىن ئۆتۈنۈپ سورايمىزكى...»** ـ »مۇشۇنداقلار« ـ دېمەك، 11-ئايەتتىكى »تەرتىپسىز لاغايلاپ، ھېچ ئىشلىمەي باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىپ يۈرىدىغانلار.« » كىرىش سۆز«نىمىز كۆرۈڭ.

■ **3:12** ئەف. 28:4؛ 1 تېس. 11.4:

■ **3:13** گال. 9.6:

■ **3:14** مات. 17:18؛ 1 كور. 9:5؛ 2 تېس. 6.3:

□ **3:16 »خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان رەب ھەر ۋاقىت ھەر يولدا شەخسەن سىلەرگە خاتىرجەملىك ئاتا قىلغاي«** ـ »خاتىرجەملىك ئىگىسى بولغان رەب« گرېك تىلىدا: »خاتىرجەملىكنىڭ رەبىي« ياكى »خاتىرجەملىك بەرگۈچى رەب« ـ دېمەك، خاتىرجەملىك بەرگۈچى ھەم ئۆزى ھەردائىم خاتىرجەملىكتە ئۆرغۈچى رەبدۇر. ■ **3:16** رىم. 33:15؛ 20:16؛ 1 كور. 33:14؛ 2 كور. 11:13؛ فل. 9:4؛ 1 تېس. 23.5:

17 مەنكى پاۋلۇس بۇ ئاخىرقى سالىمنى تۆز قولۇم بىلەن يازدىم؛ بۇ، مېنىڭ ھەممە خەتلىرىمنىڭ تۆزىگە خاس
بەلگىسىدۇر. مانا بۇ مېنىڭ تۆز قەلىمىمدۇر. □ ■
18 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ھەممىگىلارغا يار بولغاي!

□ 3:17 »مەنكى پاۋلۇس بۇ ئاخىرقى سالىمنى تۆز قولۇم بىلەن يازدىم. بۇ، مېنىڭ ھەممە خەتلىرىمنىڭ تۆزىگە خاس بەلگىسىدۇر. مانا بۇ مېنىڭ تۆز قەلىمىمدۇر« ـ پاۋلۇسنىڭ ھەربىر خېتىدىكى بىرنەچچە قۇرنى تۆز قەلمى بىلەن يېزىش ئادىتى بار ئىدى؛ بۇ، باشقىلارنىڭ تۆزىنىڭ نامىدا ساختا خەتلەرنى يېزىشنىڭ ئالدىنى ئېلىشى ئۈچۈن ئىدى. تۆزىنىڭ كۆزى ئاجىز بولغاچقا، خەتلىرىنى ئادەتتە كاتىپقا يازدۇراتتى. ») گالاتىيالىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«ىمىزنى ھەم 11:6دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ 3:17 1 كور. 21:16□ كول. 18.4:

تموتيغا «1»

روسۇل پاۋلۇس تموتيغا يازغان بىرىنچى مەكتۇپ •••• سالام

1 قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدانىڭ ۋە ئۈمىدىمىز مەسىھ ئەيسانىڭ ئەمرى بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ روسۇلى قىلىپ تەيىنلەنگەن
مەنكى پاۋلۇستىن■
2 ئېتىقاد يولىدىكى تۇزۇمنىڭ سادىق ئوغلۇم بولغان تموتيغا سالام. خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز مەسىھ ئەيسادىن ساكا
مېھىر-شەپقەت، رەھىمدىللىك ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!■

ساختا تەلىملەرنى توسۇش

3 ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە بارغاندا، سەندىن ئۆتۈنگىنىمدەك شۇنى يەنە ئۆتۈنىمەنكى، شۇ يەردىكى بەزى كىشىلەرگە
بىدئەت تەلىملەرنى ئۆگەتمەكلەر دەپ تاپىلىشىڭ ئۈچۈن سەن داۋاملىق ئەففەسۇس شەھىردە قالغىن؛■
4 ئۇلارنىڭ ئەپسانىلەر ۋە ئايىغى يوق نەسەبنامىلەرگە بەند بولماسلىقىنى تاپىلىغىن؛ بۇلار خۇدانىڭ ئېتىقاد ئارقىلىقلا
ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغان ئۆز ئۆيىگە بولغان پىلانىنى ئىلگىرى سۈرمەيدۇ، بەلكى پەقەت بىمەنە تالاش-تارتىشلارنى
كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، خالاس. □ ■
5 ئەمدىلىكتە بىزگە تاپىلانغان تەلىمنىڭ مۇددىئاسى ساپ قەلب، پاك ۋىجدان ۋە ساختىلىقسىز ئېتىقادتىن كېلىپ
چىقىدىغان مېھىر-مۇھەببەتتىن ئىبارەتتۇر.■
6 بۇ ئىشلاردا بەزى كىشىلەر چەتنەپ، بىمەنە گەپلەرنى قىلىشقا بۇرۇلۇپ كەتتى.
7 ئۇلارنىڭ تەۋرات قانۇنىنىڭ ئۇلىماسى بولغۇسى بار؛ بىراق ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى ياكى ئۆزلىرىنىڭ
ھەدەپ قەيت قىلىۋاتقان سۆزلىرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشەنمەيدۇ.
8 ئەمدى بىزگە مەلۇمكى، ئەگەر كىشىلەر تەۋرات قانۇنىنى ئەينى مۇددىئاسىدا قوللانسا، ئۇ پايدىلىقتۇر.□ ■
9 چۈنكى بىز يەنە شۇنى بىلىمىزكى، تەۋرات قانۇنى ھەققانىي ئادەملەر ئۈچۈن تۈزۈلگەن ئەمەس، بەلكى قانۇنغا
خىلاپلىق قىلغۇچىلار ۋە بوينى قاتتىقلار ئۈچۈن، ئىخلاسسىزلار ۋە گۇناھكارلار ئۈچۈن، ئىپلاسلار ۋە كۈپۈرلۈق
قىلغۇچىلار ئۈچۈن، ئاتىسىنى ئۆلتۈرگۈچىلەر ۋە ئانىسىنى ئۆلتۈرگۈچىلەر ئۈچۈن، قاتىللار، ■
10 بۇزۇقلۇق قىلغۇچىلار، بەچچىۋازلار، ئادەملەرنى قۇللۇققا بۇلىغۇچىلار، يالغانچىلار، قەسەمخورلار ئۈچۈن ۋە ياكى
ساغلام تەلىملەرگە زىت بولغان باشقا ھەرقانداق قىلمىشلاردا بولغانلار ئۈچۈن تۈزۈلگەن. □

■ **1:1** روس. 15:9 كول. 27.1:
■ **1:2** روس. 1:16 1 كور. 17:4 گال. 3:1 1 تىس. 2:3 1 پېت. 2.1:
■ **1:3** روس. 1.20:
□ **1:4 »ئايىغى يوق نەسەبنامىلەر«** ـ يەھۇدىي خەلقى ھەردائىم تۇزنىڭ تەۋراتىنى مەلۇم ئۇلۇغ »روھىي ئەرباب«نىڭ ئەۋلادى، گېرىكلەر بولسا ھەردائىم تۇزنىڭ »ئىلاھىي ئادەم«نىڭ ئەۋلادى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىماقچى. **»بۇلار خۇدانىڭ ئېتىقاد ئارقىلىقلا ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغان ئۆز ئۆيىگە بولغان پىلانىنى ئىلگىرى سۈرمەيدۇ«** ـ »(خۇدانىڭ...(ئۆز ئۆيىگە بولغان)نىجاتلىق(پىلانى« گېرىك تىلىدا »خۇدانىڭ ئۆيىدىكى قانۇن-ئورۇنلاشتۇرۇشلىرى« دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **1:4** 1 تىم. 7:4 6 4: 20؛ 2 تىم. 16:2 تىت. 14:1 9.3:
■ **1:5** رىم. 8:13 گال. 14.5:
□ **1:8 »ئەگەر كىشىلەر تەۋرات قانۇنىنى ئەينى مۇددىئاسىدا قوللانسا، ئۇ پايدىلىقتۇر«** ـ »ئەينى مۇددىئاسىدا« گېرىك تىلىدا »قانۇنلۇق يولدا قوللانسا.«
■ **1:8** رىم. 12.7:
■ **1:9** گال. 23.5:
□ **1:10 »تەۋرات قانۇنى... ساغلام تەلىملەرگە زىت بولغان باشقا ھەرقانداق قىلمىشلاردا بولغانلار ئۈچۈن تۈزۈلگەن«** ـ »ساغلام تەلىم« ـ بۇ پاۋلۇسنىڭ كۆپ ئىشلىتىدىغان ئىبارىسى. خۇدادىن كەلگەن تەلىم ئۇنى قوبۇل قىلغانلاردا ساغلام روھىي ھاياتنى ھاسىل قىلىدۇ ۋە قۇۋۋەتلەيدۇ.

11 بۇ تەلىملەر تەشەككۇر-مۇبارەككە لايىق بولغۇچى خۇدانىڭ ماڭا ئامانەت قىلغان شان-شەرىپىنى ئايان قىلغان
خۇش خەۋەرگە ئاساسلانغان.□ ■

پاۋلۇس ئۆزى خۇدانىڭ رەھمىدىللىكىنى كۆرسەتكۈچى جانلىق مىسالدۇر

12 ماڭا كۈچ-قۇدرەت بەرگەن، مېنى ئىشەنچلىك دەپ قاراپ، ئۆز خىزمىتىگە تەيىنلىگەن رەببىمىز مەسىھ ئەيسانىڭ
تەشەككۇر ئېيتىمەنكى،
13 ئۆ مېنى تەيىنلىدى! ـ بۇرۇن كۈپۈرلۈق ۋە زىيانكەشلىك قىلغۇچى، زالىم بىر ئادەم بولساممۇ، ماڭا رەھىم
كۆرسىتىلدى؛ چۈنكى مەن بۇ ئىشلارنى نادانلىق ۋە ئېتىقادسىزلىقتىن قىلغانىدىم. □ ■
14 ھالبۇكى، رەببىمىزنىڭ ماڭا كۆرسەتكەن مېھىر-شەپقىتى زىيادىلىشىپ، مەسىھ ئەيسادا بولغان ئېتىقاد ۋە مېھىر-
مۇھەببەت ۋۇجۇدۇمغا ئېلىپ كىرىلىشى بىلەن ئېشىپ تاشتى.
16-15 مۇشۇ سۆز ئىشەنچلىك ۋە ھەر ئادەم ئۈنى قوبۇل قىلىشى تېگىشلىكتۇر ـ »مەسىھ ئەيسا گۇناھكارلارنى
قۇتقۇزۇش ئۈچۈن دۇنياغا كەلدى.«! مەن گۇناھكارلار ئىچىدىكى ئەڭ ئەشەددىيىسىدۇرمەن! لېكىن دەل شۇ
سەۋەبتىن مەسىھ ئەيسانىڭ ئەڭ ئەشەددىي گۇناھكار بولغان مېنى، كېيىن ئۆزىگە ئېتىقاد قىلىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا
ئېرىشىدىغانلارغا مىسال قىلىپ مەندە ئۆزىنىڭ بارلىق سەۋر-تاقىتىنى ئايان قىلىشى ئۈچۈن، ماڭا رەھىم-شەپقەت
كۆرسىتىلگەندۇر. □ ■
17 ئەمدى مەڭگۈلۈك پادىشاھقا، يەنى ئۆلمەيدىغان ۋە كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان، بىردىنبىر خۇداغا
ئەبەدىلئەبەدگىچە ھۆرمەت-ئىززەت ۋە شان-شەرەپ بولغاي! ئامىن!□
19-18 ئەي، ئوغلۇم تىموتي، بۇرۇن سەن توغرۇلۇق ئېيتىلغان بېشارەتلىك ۋەھىيلەرگە ئاساسەن بۇ بۇيرۇقنى ساڭا
تاپشۇرىمەن. بۇ ۋەھىيلەرنى قورال قىلىپ، ئېتىقادتا ۋە پاك ۋىجدانىڭدا چىڭ تۇرۇپ، گۈزەل ئۇرۇش قىلغايسەن.
بەزىلەر ۋىجدانىدا پاك تۇرۇشتىن چەتنەپ كەتتى، نەتىجىدە ئۇلارنىڭ ئېتىقادى خۇددى خادا تاشقا ئۇرۇلۇپ
غەرق بولغان كېمىدەك ۋەيران بولدى. □ ■

□ **1:11 »بۇ تەلىملەر تەشەككۇر-مۇبارەككە لايىق بولغۇچى خۇدانىڭ ماڭا ئامانەت قىلغان شان-شەرىپىنى ئايان قىلغان خۇش خەۋەرگە ئاساسلانغان«** ـ »بۇ تەلىملەر«)ساغلام تەلىم(تەۋرات قانۇنىنىڭ مەقسىتىنى، ئۆنىڭ »ئۆز مۇددىئاسىدا قوللىنىدىغان« يا كى »قانۇنلۇق يولدا قوللىنىلىدىغان« مەزمۇنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ (8-□□□□).

■ **1:11** 1تېس. 4:2□ 1تىم. 15:6.

□ **1:13 »ئۆ مېنى تەيىنلىدى! ـ بۇرۇن كۈپۈرلۈق ۋە زىيانكەشلىك قىلغۇچى، زالىم بىر ئادەم بولساممۇ...«** ـ » كۈپۈرلۈق قىلغۇچى« ـ ئۆنىڭ كۈپۈرلۈق بۇاستىسىنە خۇداغا قارىتىلغان ئەمەس)چۈنكى ئۆ »ئخلاسىمنى يەھۇدىي« ئىدى(، بەلكى خۇدا ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچى مەسىھگە ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرگە قارىتىلغان. »زىيانكەشلىك قىلغۇچى« ـ مەسىھگە ئەگەشكەنلەرگە زىيانكەشلىك قىلغۇچى. **»چۈنكى مەن بۇ ئىشلارنى نادانلىق ۋە ئېتىقادسىزلىقتىن قىلغانىدىم«** ـ »ئېتىقادسىزلىق« خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھدە بولغان نىجات يولىغا بولغان ئېتىقادسىزلىقتۇر.

■ **1:13** يۇھ. 41:9□39 روس. 17:3□ 3:8□ 1:9□ 4:22□ 9:26□ 1كور. 9:15□ گال. 13:1.

□ **1:15-16 »مۇشۇ سۆز ئىشەنچلىك ۋە ھەر ئادەم ئۈنى قوبۇل قىلىشى تېگىشلىكتۇر ـ »مەسىھ ئەيسا گۇناھكارلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن دۇنياغا كەلدى.«! مەن گۇناھكارلار ئىچىدىكى ئەڭ ئەشەددىيىسىدۇرمەن! لېكىن دەل شۇ سەۋەبتىن مەسىھ ئەيسانىڭ ئەڭ ئەشەددىي گۇناھكار بولغان مېنى، كېيىن ئۆزىگە ئېتىقاد قىلىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدىغانلارغا مىسال قىلىپ مەندە ئۆزىنىڭ بارلىق سەۋر-تاقىتىنى ئايان قىلىشى ئۈچۈن، ماڭا رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىلگەندۇر«** ـ بۇ زور ئەھىمىيەتلىك ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نمىزنى كۆرۈڭ.

■ **1:15-16** مات. 13:9□ مار. 17:2□ لۇقا 32:5□ 10:19□ 1يۇھ. 5:3.

□ **1:17 »مەڭگۈلۈك پادىشاھ« ـ** گرېك تىلىدا »بارلىق زامانلارنىڭ پادىشاھى.« **»بىردىنبىر خۇداغا ئەبەدىلئەبەدگىچە ... شان-شەرەپ بولغاي«! ـ** بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »بىردىنبىر دانا خۇداغا ئەبەدىلئەبەدگىچە ... شان-شەرەپ بولغاي«! دېيىلىدۇ.

□ **1:18-19 »بۇ ۋەھىيلەرنى قورال قىلىپ، ئېتىقادتا ۋە پاك ۋىجدانىڭدا چىڭ تۇرۇپ، گۈزەل ئۇرۇش قىلغايسەن«** ـ » گۈزەل ئۇرۇش قىلغايسەن« ـ ئەت ئىگىلىرى بىلەن ئەمەس، ئەلۋەتتە، روھىي كۈرەشتۇر. كېيىنكى 12:6-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »گۈزەل كۈرەش«نى ۋە ئۆ توغرىسىدىكى »قوشۇمچە سۆز«نى كۆرۈڭ.

■ **1:18-19** 1تىم. 12:6□ 1تىم. 9:3.

20 خۇمىنىئۇس ۋە ئىسكەندەرلەر مانا شۇنداق كىشىلەردىندۇر. ئۇلارنى كۆپۈرلۈق قىلماسلىقنى ئۆگەنسۇن دەپ، شەيتانىنىڭ ئىلكىگە تاپشۇردۇم.□ ■

2

جامائەتنىڭ بىرىنچى ۋەزىپىسى

1 مەن ھەممىدىن ئاۋۋال، ئېتىقادچىلارغا پۈتكۈل ئىنسانلار ئۈچۈن خۇدادىن تىلەكلەر تىلىشنى، دۇئا-تىلاۋەت قىلىشنى، باشقىلار ئۈچۈن مۇراجىئەت قىلىشنى ۋە تەشەككۇرلەر ئېيتىشنى،
2 بولۇپمۇ پادىشاھلار ۋە بارلىق ئەمەلدارلار ئۈچۈن دۇئا-تىلاۋەت قىلىشنى جىكىلەيمەن. شۇنداق قىلغاندا، بىز تولۇق ئىخلاسمەنلىك ۋە سالماقلىق بىلەن تىنچ ۋە ئامان-ئېسەن ھايات كەچۈرەلەيمىز.■
3 بۇنداق دۇئا-تىلاۋەت قىلىش گۈزەل ئىشتۇر، قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ.
4 چۈنكى ئۇ پۈتكۈل ئىنسانلىنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى ۋە ئۇلارنىڭ ھەققەتنى تونۇپ يېتىشىنى خالايدۇ.■
5 چۈنكى بىرلا خۇدا باردۇر، خۇدا بىلەن ئىنسانلار ئارىسىدا بىر كېلىشتۈرگۈچىمۇ بار، ئۇ بولسىمۇ ئۆزى ئىنسان بولۇپ كەلگەن مەسىھ ئەيسادۇر.□ ■
6 ئۇ بارلىق ئىنسانلارنى ھۆر قىلىش ئۈچۈن ئۆزىنى قۇربان قىلىپ بەدەل تۆلىدى؛ شۇنداق قىلىپ بېكىتىلگەن ۋاقىت-سائىتىدە خۇدانىڭ نىجاتىغا گۇۋاھلىق بېرىلدى.□ ■
7 مەن بۇ گۇۋاھلىقنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن جاكارچى ۋە روسۇل بولۇشقا تەيىنلىنىپ)مېنىڭ بۇ سۆزلىرىمنىڭ ھەممىسى راست، مەن يالغان گەپ قىلمىدىم(، يات ئەللىكلەرگە ئېتىقاد ۋە ھەققەت يولىدا ئۆگەتكۈچى بولۇپ تىكلەندىم.■
8 شۇڭا، مەن شۇنى خالايمەنكى، ئەرلەر قەيەردە بولسۇن، دۇئاغا جەم بولغاندا غەزەپسىز ۋە دەتالاشسىز ھالدا، ھالال ئەمەللىك قوللىرىنى كۆتۈرۈپ دۇئا قىلسۇن. ■
9 ئوخشاش يولدا ئاياللارمۇ مۇۋاپىق كىيىنىپ، ئۆزلىرىنى ئار-نومۇس ۋە سالماقلىق بىلەن پەرداز قىلسۇن. ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنى پەردازلاش، چاچلىرىنى ئالاھىدە ياساش ۋە ئالتۇن، ئۇنچە-مەرۋايىت ۋە ئېسىل قىممەت كىيىم-كېچەكلەر بىلەن ئەمەس، ■
10 بەلكى گۈزەل ئەمەللىرى بىلەن پەردازلىشىنى خالايمەن. بۇ، خۇدا يولىدا تەقۋادار بولاي دېگەن ئاياللارغا يارىشىدۇ.

□ **1:20 »ئۇلارنى كۆپۈرلۈق قىلماسلىقنى ئۆگەنسۇن دەپ، شەيتانىنىڭ ئىلكىگە تاپشۇردۇم«** ـ »شەيتانىنىڭ ئىلكىگە تاپشۇرۇلۇش« بولسا، ئېتىقاد يولىدىن خېلىلا چەتنىگەن كىشىلەرنى ئۆز گۇناھلىرىنى تونۇشۇن دەپ، جامائەت ئىشلىتىلىدىغان ئىغىر بىر تەدبىردۇر. ئۇنىڭدا شۇنداق كىشىلەر جامائەتنىڭ باردى-كەلدىدىن چەتلەشتۈرۈلۈپ قالماي، بەلكىم كېسىل بولۇپ قېلىشى يا كى بالا ىئىايەتكە ئۇچرىشى مۇمكىن. بۇ ئىش توغرۇلۇق يەنە «1□□□.» 5-باب، ئىزاھاتلىرى ۋە شۇ مەكتۇپنىڭ »قوشۇمچە سۆز«نى كۆرۈڭ.

■ **1:20** 1 كور. 5:5□ 2تىم. 17:2□ 14.4:

■ **2:2** يەر. 7.29:

■ **2:4** ئەز. 23:18□ 2 پېت. 9.3:

□ **2:5 »چۈنكى بىرلا خۇدا باردۇر«** ـ يا كى »چۈنكى خۇدا بىردۇر« ـ »قان.» 4:6 »)پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، پەرۋەردىگار بىر بىرلىكتۇر«) ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **2:5** يۇھ. 3:17□ رىم. 30:3□ گال. 19:3□ ئىبر. 15.9:

□ **2:6 »ئۇ)مەسىھ(بارلىق ئىنسانلارنى ھۆر قىلىش ئۈچۈن ئۆزىنى قۇربان قىلىپ بەدەل تۆلىدى«** ـ بۇ »ھۆر قىلىش« گۇناھنىڭ ۋە شەيتانىنىڭ ئىلكىدىن. **»شۇنداق قىلىپ بېكىتىلگەن ۋاقىت-سائىتىدە خۇدانىڭ نىجاتىغا گۇۋاھلىق بېرىلدى«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بۇ ئۇلۇغ ئىشقا)يەنى مەسىھنىڭ ئۆلۈمى ۋە تىرىلىشى(بېكىتىلگەن ۋاقىتى-سائىتىدە گۇۋاھلىق بېرىلدى.« لېكىن بىزنىڭچە ئەيسانىڭ ئۆلۈمىنىڭ ئۆزى شۇ »گۇۋاھلىق«تۇر ـ دېمەك، ئەيسانىڭ قۇربانلىقى خۇدانىڭ چەكسىز مۇھەببەت ۋە نىجاتلىق پىلانى توغرۇلۇق بەلگىلەنگەن ۋاقىتدا ئاشكارىلاندى. ■ **2:6** مات. 28:20□ ئەف. 7:1□ كول. 14.1: ■ **2:7** روس. 15:9□ 2:13□ 21:22□ رىم. 9:1□ 1:9□ گال. 16:1□ 8:2□ ئەف. 8:3□ 2تىم. 11.1:

■ **2:8** زەب. 1-2:134□ يۇھ. 21.4: ■ **2:9** تىت. 3:2□ 1 پېت. 3.3:

11 جامائەت سورۇنلىردا، ئاياللار تىنچ ئولتۇرۇپ، تولۇق ئىتائەتمەنلىك بىلەن تەلىم ئالسۇن. □
12 لېكىن ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە تەلىم بېرىشى ياكى ئۇلار ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈشىگە يول قويمايمەن. ئەكسىچە، ئۇلار
تىنچ بولسۇن. □ ■
13 چۈنكى ئاۋۋال ئادەمئاتا، كېيىن ھاۋائانا يارىتىلغان. ■
14 ئاۋۋال ئادىنىپ ئازدۇرۇلغانمۇ ئادەمئاتا ئەمەس، بەلكى ھاۋائانا ئىدى. ئۇ تولىمۇ ئالدانغانلىقىدىن ئۇلارنىڭ
ئىتائەتسىزلىكىگە چۈشۈپ قالغانىدى. ■
15 لېكىن ئاياللار ئېتىقادتا، مېھىر-مۇھەببەت ۋە پاك-مۇقەددەسلىكتە سالماقلىق بىلەن تۇرىدىغانلا بولسا، ئۇلار تۇغۇتتا
ساق-سالامەت قۇتۇلىدۇ.□

3

جامائە تىنىڭ يېتەكچىلىرى

1 «ئەگەر بىرسى جامائەتكە يېتەكچى بولۇشقا ئىنتىلسە، ئۇ گۈزەل بىر ۋەزىپىنى ئارزۇ قىلغان بولىدۇ» دېگەن بۇ سۆز
ھەقتۇر. □
2 ئەمدى يېتەكچى بولسا ئەيىبسىز، بىر خوتۇنلۇق، سالماق، پەملىك، ئەدەپلىك، مېھماندوست، خۇدا توغرىسىدا
تەلىم بېرەلەيدىغان بولۇشى،□ ■
3 شۇنداقلا ھاراقكەش ۋە زوراۋان بولماسلىقى، مۇلايىم بولۇشى، سەپرا، نەپسانىيەتچى بولماسلىقى،□
4 ئۆز ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرالايدىغان بولۇشى، تولىمۇ سالاپەتلىك بىلەن پەرزەنتلىرىنى ئاتا-ئانىسىغا بويسۇندىغان
قىلىپ تەربىيىلەيدىغان كىشى بولۇشى كېرەك.□

□ **2:11 »جامائەت سورۇنلىردا، ئاياللار تىنچ ئولتۇرۇپ، تولۇق ئىتائەتمەنلىك بىلەن تەلىم ئالسۇن«** ـ يەھۇدىيلارنىڭ ئەئىنەنلىرى بويىچە ئايال كىشىلەر خۇدانىڭ سۈزلىرىنى ئۆگەنمەسلىك كېرەك ئىدى، شۇڭا روسۇلنىڭ بۇ سۆزى چوڭ بىر يېڭىلىق ئىدى.
□ **2:12 »لېكىن ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە تەلىم بېرىشى ياكى ئۇلار ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈشىگە يول قويمايمەن«** ـ بۇ تەلىم توغرۇلۇق، شۇنداقلا ئاچا-سىڭىلارغا ئاتا قىلىنغان ئىلتىپاتلار توغرۇلۇق «1□□□.» 34:14-35 ۋە »كورىنتلىقلار «(1)دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **2:12** يار. 16:3□ 1 كور. 34:14□ ئەف. 24.5:
■ **2:13** يار. 27:1□ 22.2:
■ **2:14** يار. 6.3:
□ **2:15 »لېكىن ئاياللار ئېتىقادتا، مېھىر-مۇھەببەت ۋە پاك-مۇقەددەسلىكتە سالماقلىق بىلەن تۇرىدىغانلا بولسا، ئۇلار تۇغۇتتا ساق-سالامەت قۇتۇلىدۇ«** ـ دېمەك، »ئاياللار خۇدانىڭ لەنىتىگە تۇچرىغانلىقتىن تۇغۇتى قىين ۋە خەتەرلىك بولسىمۇ، تۇنىكۈن ساق-سالامەت تۇتۇپ كېتىدۇ.«
بۇ 15-14-ئايەتنى: »ئاياللار ئەرلەرگە تەلىم بېرىش، ئەرلەر ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرۈشتە ئەمەس، بەلكى بالا تۇغۇش ۋە ئۇنى بېقىش جەريانىدا، ئېتىقاد ئارقىلىق ئېرىشىدىغان قۇتقۇزۇلۇشتىن بەھرىمەن بولالايدۇ» دېگەن باشقا بىر مەنىدە چۈشىنىشكەمۇ بولىدۇ. ئايەتنىڭ: »بىراق ئاياللار ھاۋائانىنىڭ ئەسلىدىن تۇغۇلغان ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلىدۇ« دېگەن يەنە بىر چۈشەنچىسى ئەينى تېكىستكە ئائىچە يېقىن كەلمەيدۇ، دەپ قارايمىز.
□ **3:1 »ئەگەر بىرسى جامائەتكە يېتەكچى بولۇشقا ئىنتىلسە، ئۇ گۈزەل بىر ۋەزىپىنى ئارزۇ قىلغان بولىدۇ«** ـ »يېتەكچى«لەر توغرۇلۇق »فىلىپپىيلىقلارغا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«، »يېتەكچىلەر ۋە خىزمەتكارلار« دېگەن سۆزلىرىمىزنى كۆرۈڭ. »ئاقساقال« ۋە »يېتەكچى« ئەمەلىيەتتە بىر گەپتۇر.
□ **3:2 »ئەمدى يېتەكچى بولسا ئەيىبسىز، بىر خوتۇنلۇق، سالماق، پەملىك، ئەدەپلىك، مېھماندوست، خۇدا توغرىسىدا تەلىم بېرەلەيدىغان بولۇشى...)كېرەك«(** ـ »بىر خوتۇنلۇق«، بەلكىم »تۆز ئايالىغا سادىق« دېگەن مەنىدە. بۇنىڭ توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **3:2** 2تىم. 24:2□ تىت. 6.1:
□ **3:3 ...» شۇنداقلا ھاراقكەش ۋە زوراۋان بولماسلىقى، مۇلايىم بولۇشى، سەپرا، نەپسانىيەتچى بولماسلىقى...)كېرەك«(** ـ »نەپسانىيەتچى« گېرىك تىلىدا »تۆزنى بۇلغايدىغان نەپسانىيەتچىلىككە بېرىلگەن« دېگەن بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ سۆزگە قارىغاندا، پۇل ۋە مال-دۇنيانى قوغلىشىش ئىنسانىنى ھارام قىلىپ بۇلغايدۇ. بۇ تېما توغرىسىدا يەنە »لۇقا« 11-16:9 ۋە شۇ ئايەتلەردىكى ئىزاھاتلارنى ۋە »لۇقا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدىكى 16-باب توغرۇلۇق »ناھەق دۇنياغا تەۋە بولغان مال-دۇنيا« دېگەن مەزمۇننى كۆرۈڭ.
□ **3:4 »ئۆز ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرالايدىغان بولۇشى، تولىمۇ سالاپەتلىك بىلەن پەرزەنتلىرىنى ئاتا-ئانىسىغا بويسۇندىغان قىلىپ تەربىيىلەيدىغان كىشى بولۇشى كېرەك«** ـ »تولىمۇ سالاپەتلىك بىلەن... تەربىيىلەيدىغان« دېگەنلىك ئىبارە تېرىكىمىي بالىلىرىنى تەربىيىلەيدىغانلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ئايەتنىڭ باشقا
بىرخىل تەرجىمىسى: »پەرزەنتلىرىنى ئۆز ئاتا-ئانىسىغا تولۇق ھۆرمەت بىلەن بويسۇندىدىغان قىلىپ تەربىيىلەيدىغان كىشى بولۇشى كېرەك.«

5 چۈنكى بىرسى تۆز ئائىلىسىنى باشقۇرۇشنى بىلمىسە، ئۇ خۇدانىڭ جامائىتىدىن قانداقمۇ خەۋەر ئالالىسۇن؟
6 يېتەكچى يېڭى ئېتىقادچىلاردىن بولمىسۇن؛ ئۇنداق بولسا، ئۇ تەكەببۇرلىشىپ كېتىشى مۇمكىن، شۇنىڭدەك
شەيتانىڭ ئەيىبىگە كىرىپ، ئۇ ئۆچرىغان ھۆكۈمگە چۈشىدۇ.□
7 ئۇ جامائەتنىڭ سىرتىدىكىلەر تەرىپىدىمۇ ئوبدان تەرىپلىنىدىغان بولۇشى كېرەك؛ شۇنداق بولغاندا، ئۇ باشقىلارنىڭ
قارىلىشىغا ئۇچرىمايدۇ، شەيتانىڭ قىلتىقىغا چۈشمەيدۇ.□

جامائەتنىڭ خىزمەتكارلىرى

8 خۇددى يېتەكچىلەرگە ئوخشاش، جامائەتنىڭ خىزمەتكارلىرىمۇ سالماق، ئىككى خىل گەپ قىلمايدىغان، ھاراق-
شارابقا بېرىلمەيدىغان، نەپسانىيەتچى بولمىغان كىشىلەردىن بولۇشى،□ ■
9 پاك ۋىجدانى بىلەن ئېتىقادنىڭ سىرنى چىڭ تۇتىدىغان بولۇشى لازىم. □ ■
10 بۇنداق ئادەملەرنىمۇ ئالدى بىلەن سىناپ كۆرۈپ، ئەيىب تەرەپلىرى بولمىسا، ئاندىن خىزمەت ۋەزىپىسىگە
قويۇشقا بولىدۇ.
11 شۇنىڭدەك، بۇ خىزمەتكارلارنىڭ ئايالىرىمۇ تەمكىن، پىتنە-پاسات قىلمايدىغان، سالماق ۋە ھەرقانداق ئىشتا
ئىشەنچلىك بولغانلاردىن بولۇشى لازىم. □
12 خىزمەتكارلار بىر خوتۇنلۇق، تۆز پەرزەنتلىرى ۋە ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرىدىغان كىشىلەردىن بولسۇن. □
13 خىزمەتكارنىڭ ۋەزىپىسىنى ئوبدان ئورۇنغانلار تۆزى ئۈچۈن ياخشى نام-ئاتاققا سازاۋەر بولىدۇ ۋە مەسىھ ئەيسادا
بولغان ئېتىقادتا زور جۈرئەت-ئىشەنچكە ئېرىشىدۇ.□ ■

مەسىھ بولغان سىر

14 مەن گەرچە پات ئاردا يېنىڭغا يېتىپ بېرىشنى ئارزۇ قىلسامۇ، يەنىلا بۇ خەتنى يازدىم؛

مەسىھ بولغان سىر

□ 3:6 **»يېتەكچى يېڭى ئېتىقادچىلاردىن بولمىسۇن؛ ئۇنداق بولسا، ئۇ تەكەببۇرلىشىپ كېتىشى مۇمكىن، شۇنىڭدەك شەيتانىڭ ئەيىبىگە كىرىپ، ئۇ ئۆچرىغان ھۆكۈمگە چۈشىدۇ«** ـ »شەيتانىڭ ئەيىبىگە كىرىش« بەلكىم شەيتانىڭ ئەسلىدىكى گۈناھى، يەنى تەكەببۇرلىشىپ كەتكىنى)شۇنداقلا خۇدانىڭ جازاسىغا ئۇچرىغانلىقىنى ۋە كەلگۈسىدىمۇ ئۇچرايدىغانلىقىنى(كۆرسىتىدۇ.

□ 3:7 **»ئۇ جامائەتنىڭ سىرتىدىكىلەر تەرىپىدىمۇ ئوبدان تەرىپلىنىدىغان بولۇشى كېرەك؛ شۇنداق بولغاندا، ئۇ باشقىلارنىڭ قارىلىشىغا ئۇچرىمايدۇ، شەيتانىڭ قىلتىقىغا چۈشمەيدۇ«** ـ »شەيتانىڭ قىلتىقى« ئېھتىمال كۆرسىتىدۇ؟ يېتەكچىلەردە ئەيىبلىنەرلىك يېرى بولسا)ھەتتا يوشۇرۇن بولسىمۇ(»سىرتتىكىلەر« ئۇنى ئەيىبلەيدىغان بولسا ئۇ بەلكىم ئۇ ئۆزىنى ئاقلاش ئۈچۈن ياكى ئىشلىرىنى يوشۇرۇش ئۈچۈن يالغان گەپ قىلىشى مۇمكىن. ئۇنداقتا ئۇ دەرھال شەيتانىڭ ئىلكىدە بولىدۇ. جامائەتتىكىلەر تەرىپىدىمۇ ئوبدان »تەرىپلىنىشى« كېرەك، ئەلۋەتتە.

□ 3:8 **»خۇددى)يېتەكچىلەرگە(ئوخشاش، جامائەتنىڭ خىزمەتكارلىرىمۇ سالماق، ئىككى خىل گەپ قىلمايدىغان ... كىشىلەردىن بولۇشى...)كېرەك«(** ـ خىزمەتكارلار جامائەتنىڭ يېتەكچىلىرىنىڭ يارىدەمچىسى بولۇپ، ئۇلار ھەر خىل ئەمەلىي ئىشلارغا مەسئۇل كىشىلەردۇر. يەنە »فىلىپپىيلىقلارغا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدىكى »يېتەكچىلەر ۋە خىزمەتكارلار« دېگەن مەزمۇنىنى كۆرۈڭ. **»نەپسانىيەتچى بولمىغان كىشىلەردىن بولۇشى ...)كېرەك«(** ـ »نەپسانىيەتچى« ـ 3-ئايەتنى كۆرۈڭ.

■ 3:8 روس. 3.6:

□ 3:9 **»پاك ۋىجدانى بىلەن ئېتىقادنىڭ سىرنى چىڭ تۇتىدىغان بولۇشى لازىم«** ـ »ئېتىقانىڭ سىرى«: ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئىنجىلدىكى »سىرلار« بولسا خۇدا ئەسلىدە يوشۇرۇپ كەلگەن، ئىنجىل دەۋرىدە تۆز جامائىتىگە ئاشكارىلىغان چوڭقۇر ھەققەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆزلەر«نى كۆرۈڭ.

■ 3:9 1تىم. 19:1.

□ 3:11 **»شۇنىڭدەك، بۇ خىزمەتكارلارنىڭ ئايالىرىمۇ تەمكىن، ... ھەرقانداق ئىشتا ئىشەنچلىك بولغانلاردىن بولۇشى لازىم«** ـ »خىزمەتكارلارنىڭ ئايالىرىمۇ« ياكى »ئايال خىزمەتكارلىرىمۇ...«. »رىم.» 16:1نى كۆرۈڭ.

□ 3:12 **»خىزمەتكارلار بىر خوتۇنلۇق، تۆز پەرزەنتلىرى ۋە ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرىدىغان كىشىلەردىن بولسۇن«** ـ »بىر خوتۇنلۇق« دېگەنلىك)ياكى »بىر ئايالنىڭلا ئېرى«) بەلكىم »تۆز ئايالىغا سادىق« دېگەن مەنىدە. بۇنىڭ تورغۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

□ 3:13 **»ياخشى نام-ئاتاققا سازاۋەر بولىدۇ ۋە مەسىھ ئەيسادا بولغان ئېتىقادتا زور جۈرئەت-ئىشەنچكە ئېرىشىدۇ«** ـ »روس.» 8-6-بابتا بايان قىلىنغان »خىزمەتكار« بولغان ئىستىفان ۋە فىلىپ بۇنىڭغا ئىككى ئوبدان مىسالدۇر.

■ 3:13 مات. 25.21:

15 مۇبادا مەن هايال بولۇپ قالسام، خەتىن خۇدانىڭ ئائىلىسى ئارىسىدا تۆزۈكنى قانداق تۇتۇش كېرەكلىكىنى
بىلىسەن. بۇ ئائىلە بولسا تىرىك خۇدانىڭ جامائىتى، ھەقىقەتنىڭ تۇۋرۇكى ۋە تەگلىكىدۇر. □
16 ھەممەيلەن ئېتىراپ قىلماي تۇرالمايدۇكى، ئىخلاسمەنلىكنىڭ سىرى بۇيۇكتۇر: ـ

»تۆزى ئىنسان تېنىدە ئايان بولدى،
روھ تۇنىڭ ھەققانىيلىقىنى ئىسپاتلىدى،
پەرىشتىلەرگە تۇ كۆرۈندى،
تۇنىڭ خەۋىرى پۈتكۈل ئەللەرگە جاكارلاندى،
جاھاندا تۇنىڭغا ئىمان كەلتۈرۈلدى،
تۇ شان-شەرەپ ئىچىدە ئەرشكە كۆتۈرۈلدى.«□ ■

4

1 ئەمدى روھ شۇنى ئالاھىدە ئېيتىدۇكى، ئاخىر زامانلاردا بەزىلەر ئېتىقادتىن يېنىپ، ئالدامچى روھلارغا ۋە
جىنلارنىڭ تەلىملىرىگە يېرىلىپ ئەگىشىدۇ.□ ■
2 بۇنداق تەلىم بەرگۈچىلەر ساختىلىقتا يالغانچىلىق قىلىپ، خۇددى داغماللاپ كۆيدۈرۈۋەتكەندەك تۆز ۋىجدانىنى
يوقىتىپ قويغان؛□
3 تۇلار نىكاھلىنىشنى ۋە بەزى يېمەكلىكلەرنى ئىستېمال قىلىشنى مەنئى قىلىدۇ. ئەمما تۇلار مەنئى قىلىدىغان يېمەكلىكلەرنى
خۇدا تۆزىگە ئېتىقاد قىلغان ھەم ھەقىقەتنى بىلگەنلەرنىڭ تەشەككۇر ئېيتىپ قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن ياراتقانىدى.□ ■
4 چۈنكى خۇدا ياراتقان ھەممە نەرسە ياخشىدۇر، تۇلار تەشەككۇر بىلەن قوبۇل قىلىنسا، تۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنى
چەكلەپ رەت قىلىشقا بولمايدۇ.□ ■

□ **3:15 »مۇبادا مەن هايال بولۇپ قالسام، خەتىن خۇدانىڭ ئائىلىسى ئارىسىدا تۆزۈكنى قانداق تۇتۇش كېرەكلىكىنى بىلىسەن«** ـ »خۇدانىڭ ئائىلىسى«: ـ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئىبرانىي تىلىدا ۋە گېرىك تىلىدا)تۇيغۇر تىلىغا ئوخشاش(»تۇي« ۋە »ئائىلە« بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. خۇدانىڭ »تۇيى« تۇنىڭ ئائىلىسى، يەنى تۇنىڭ »تىرىك ئىبادەتخانىسى«، »تىرىك تۇيى«دۇر. «1□□□.» 4:2-8نمۇ كۆرۈڭ.

□ **3:16 »ئىخلاسمەنلىكنىڭ سىرى بۇيۇكتۇر« ـ** »ئىخلاسمەنلىكنىڭ سىرى«نىڭ ئۇچ مەنىسى بولۇشى مۇمكىن: ـ (1) ئەيسا مەسىھنىڭ تۆزىدە ئىخلاسمەنلىكنىڭ مۇجەسسەملەشتۈرۈلۈشى، بىز ئىنسانلارغا »ئىخلاسمەنلىك«نىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئايان قىلدى؛ (2) »ئىخلاسمەنلىكنى)ئىنسانلارغا(ئېلىپ كېلىدىغان سىر«؛ (3) »ئىخلاسمەنلەرگە)خۇدانىڭ مۇمىن بەندىلىرىگە(تاپشۇرۇلغان سىر« ـ دېمەك، بىزنىڭ ئېتىقادىمىز. بىزنىڭچە پاۋلۇسنىڭ كۆرسەتكەنلىرى يۇقىرىقى 1- ۋە 2-مەندە. شۇبھىسىزكى، بۇ سىر دەل ئەيسا مەسىھ تۆزىدۇر.

»تۆزى ئىنسان تېنىدە ئايان بولدى« ـ بەزى قەدىمكى كۆچۈرمىلەردە »خۇدا ئىنسان تېنىدە ئايان بولدى« دېيىلىدۇ. **»تۆزى ئىنسان تېنىدە ئايان بولدى، روھ تۇنىڭ ھەققانىيلىقىنى ئىسپاتلىدى...»** ـ »روھ« مۇقەددەس روھ، خۇدانىڭ روھى.

■ **3:16** مار. 19:16□ لۇقا 51:9□ يۇھ. 14:1□ روس. 2:1□ ئەف. 3□5: 6.

□ **4:1 »ئەمدى روھ شۇنى ئالاھىدە ئېيتىدۇكى،... «** ـ »روھ« ـ مۇقەددەس روھ، خۇدانىڭ روھى. **»ئالدامچى روھلارغا ۋە جىنلارنىڭ تەلىملىرىگە يېرىلىپ ئەگىشىدۇ«** ـ »ئالدامچى روھلار« ۋە »جىنلار« بىر گەپتۇر.

■ **4:1** مات. 23:24□ 2تىس. 3:2□ 2تىم. 1:3□ 2پېت. 3:3□ يەھ. 18.

□ **4:2 ...» خۇددى داغماللاپ كۆيدۈرۈۋەتكەندەك تۆز ۋىجدانىنى يوقىتىپ قويغان«** ـ بەزى ئالىملار بۇ سۆزنى: »شەيتان تۇلارنىڭ ۋىجدانلىرىنى »مېنىڭكى« دەپ داغماللاپ قويغان« دېگەندەك چۈشىنىدۇ.

□ **4:3 »تۇلار نىكاھلىنىشنى ۋە بەزى يېمەكلىكلەرنى ئىستېمال قىلىشنى مەنئى قىلىدۇ. ئەمما تۇلار مەنئى قىلىدىغان يېمەكلىكلەرنى خۇدا تۆزىگە ئېتىقاد قىلغان ھەم ھەقىقەتنى بىلگەنلەرنىڭ تەشەككۇر ئېيتىپ قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن ياراتقانىدى«** ـ بۇ ئايەت توغرۇلۇق بىز »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە قىسقىچە توختىلىمىز.

■ **4:3** يار. 29:1□ 3:9□ رىم. 6:14□ 1كور. 30.10:

□ **4:4 »چۈنكى خۇدا ياراتقان ھەممە نەرسە ياخشىدۇر، تۇلار تەشەككۇر بىلەن قوبۇل قىلىنسا، تۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنى چەكلەپ رەت قىلىشقا بولمايدۇ«** ـ بۇ سۆز پەقەت بارلىق يېمەكلىكلەرنى ئەمەس، يەنە تۆۋەندىكى تىلغا ئالغان نىكاھدا بولغان ئەر-ئاياللىق جىنسىي مۇناسىۋەتنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **4:4** يار. 31:1□ روس. 15:10□ رىم. 14.14:

5 چۈنكى ئۇلار خۇدانىڭ سۆز- كالامى ۋە ئىنسانلارنىڭ دۇئاسى بىلەن ھالال قىلىنىدۇ.□

ئەيسا مەسىھنىڭ ياخشى خىزمەتكارى

6 بۇ نەسىھەتلەرنى قېرىنداشلارنىڭ سەمىگە سالساڭ، مەسىھ ئەيسانىڭ ياخشى خىزمەتكارى بولغان بولىسەن. شۇنداقلا، تۆزۈكۈنىڭ ئەستايىدىل ئەگەشكەن ئېتىقادتىكى ۋە ساغلام تەلىملەردىكى سۆزلەر بىلەن قۇۋۋەتلەندۈرۈلگەنلىكىڭ ئايان بولىدۇ.■

7 ئەمما ئىخلاسسىزلارنىڭ ۋە مومىيالارنىڭ ئەپسانىلىرىنى چەتكە قېقىپ، تۆزۈكنى ئىخلاسمەنلىك يولىدا چېنىقتۇرۇپ يېتىشتۇرگىن.□ ■

8 چۈنكى »بەدەننى چېنىقتۇرۇشنىڭ ئازراق پايدىسى بار، لېكىن ئىخلاسمەنلىكتە ئىنتىلىشنىڭ ھەرتەرەپلىك پايدىسى بار؛ ئۇ ھازىرقى ۋە كەلگۈسى ھايات ئۈچۈن بەخت ئېلىپ كېلىدۇ«■

9 ـ بۇ سۆز ھەقتۇر ۋە ئۇنى قوبۇل قىلىشقا پۈتۈنلەي ئەرزىيدۇ.

10 ئەمەلىيەتتە بىز بۇنىڭ ئۈچۈن جاپالىق ئەجىر سىڭدۈرۈۋاتىمىز ۋە خار قىلىنىۋاتىمىز. چۈنكى ئۈمىدىمىزنى پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ، بولۇپمۇ ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى ـ مەڭگۈ ھايات خۇداغا باغلىدۇق.□

11 بۇ ئىشلارنى جامائەتكە توختىماي تاپىلىغىن ۋە تۆگەتكىن.

12 ھېچكىمنىڭ سېنىڭ ياشلىقىڭغا سەل قارىشىغا يول قويما؛ بەلكى سۆزلىرىڭدە، ئەمەللىرىڭدە، مېھىر-مۇھەببەت، ئېتىقاد ۋە پاكلىقتا ئېتىقادچىلارغا نەمۇنە بول. □ ■

13 مەن يېنىڭغا بارغۇچە، تۆزۈكنى جامائەتكە مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇپ بېرىش، جېكىلەش ۋە تەلىم بېرىشكە بېغىشلىغىن.□

14 جامائىتىڭنىڭ ئاقساقاللىرى قوللىرىنى ئۈچاڭغا قويغاندا، خۇدانىڭ ۋەھيىسى ئارقىلىق ساڭا ئاتا قىلىنىشى بىلەن سەندە بولغان ئىلتىپاتقا بېپەرۋالىق قىلما. □ ■

□ **4:5 »چۈنكى ئۇلار خۇدانىڭ سۆز- كالامى ۋە ئىنسانلارنىڭ دۇئاسى بىلەن ھالال قىلىنىدۇ«** ـ گرېك تىلىدا »ئىنسانلارنىڭ دۇئاسى« دېگەن ئالاھىدە سۆز بولۇپ »شۇ دۇئالار خۇدا بىلەن يېقىن ئالاقە-مۇناسىۋەتتە بولىدۇ« دېگەن مەنىنى پۈرىتىپ بېرىدۇ.

■ **4:6** 2تىم. 5:1، 15:3، 14:

□ **4:7 ...» تۆزۈكنى ئىخلاسمەنلىك يولىدا چېنىقتۇرۇپ يېتىشتۇرگىن«** ـ »چېنىقتۇرۇپ يېتىشتۇرگىن« دېگىنى گرېك تىلىدا »گىمناستىكا«)تەن ھەرىكىتى(بىلەن مۇناسىۋەتلىك سۆز.

■ **4:7** 1تىم. 4:1، 20:6، 2تىم. 16:2، تىت. 14:1، 9:3.

■ **4:8** كول. 23:2.

□ **4:10 »ئەمەلىيەتتە بىز بۇنىڭ ئۈچۈن جاپالىق ئەجىر سىڭدۈرۈۋاتىمىز ۋە خار قىلىنىۋاتىمىز«** ـ »خار قىلىنىۋاتىمىز« بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »كۈرەش قىلىۋاتىمىز« دېيىلىدۇ. **»چۈنكى ئۈمىدىمىزنى پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ، بولۇپمۇ ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى ـ مەڭگۈ ھايات خۇداغا باغلىدۇق«** ـ »پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ، بولۇپمۇ ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى« دېگەن ئىبارىدە »ئىنسانلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى« دېگەنلىك بەلكىم »ھەر ئادەمنى ساقلىغۇچى« دېگەن ئومومىي مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ.

□ **4:12 »ھېچكىمنىڭ سېنىڭ ياشلىقىڭغا سەل قارىشىغا يول قويما«** ـ تموتي بەلكىم ئوتتۇز نەچچە ياشقا كىرگەن. لېكىن گرېك مەدەنىيىتىدە قىرىق ياشقا كىرگەن ئوغۇل بالىلار تېخى »ياش« »يىگىت« دەپ ھېسابلىنىدۇ.

■ **4:12** تىت. 15:2، 7، 1 پېت. 3.5:

□ **4:13 »تۆزۈكنى جامائەتكە مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇپ بېرىش، جېكىلەش ۋە تەلىم بېرىشكە بېغىشلىغىن«** ـ »مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇپ بېرىش« توغرىلۇق: ـ شۇ ۋاقىتلاردا تاۋ سانلىق كىشىلەر ئوقۇيالايتتى ۋە تېخىمۇ تاز كىشىلەر مۇقەددەس كىتابتىكى بىرەر قىسىملارغا ئىگە بولۇشقا مۇيەسسەر ئىدى.

□ **4:14 »جامائىتىڭنىڭ ئاقساقاللىرى قوللىرىنى ئۈچاڭغا قويغاندا، خۇدانىڭ ۋەھيىسى ئارقىلىق ساڭا ئاتا قىلىنىشى بىلەن سەندە بولغان ئىلتىپاتقا بېپەرۋالىق قىلما«** ـ جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرىنىڭ ئېتىقادچىنى بىرەر ۋەزىپىگە تەيىنلىگەندە، قوللىرىنى ئۇنىڭ ئۈچىسىغا قويۇپ تۇرۇپ دۇئا قىلىشى ئىنجىلدىكى باشقا يەرلەردىمۇ كۆرۈنىدۇ.

»ئىلتىپات« مۇشۇ يەردە مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان مەلۇم بىر ئالاھىدە قابىلىيەتنى كۆرسىتىدۇ. بۇنداق قابىلىيەتلەرنىڭ بەزىلىرى توغرىلۇق »1□□□.» 12-، 14-بابنى كۆرۈڭ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە تموتيغا تاپشۇرۇلغان ئىلتىپات توغرىلۇق سۆزلەيمىز. ■ **4:14** روس. 6:6، 17:8، 3:13، 6:19، 1تىم. 22:5، 2تىم. 6.1:

15 بۇ ئىشلارغا بېرىلىپ، تۆزۈكنى تۆلارغا تولۇق ئاتىغىن. شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ ئالغا باسقانلىقىڭ ھەممەيلەنگە ئايان
بولىدۇ.
16 تۆزۈكگە ۋە بەرگەن تەلىمىگگە ئىزچىل كۆڭۈل قويغىن. چۈنكى شۇنداق قىلغاندا تۆزۈكنىمۇ ۋە ساڭا قۇلاق
سالغانلارنىمۇ قۇتقۇزىسەن.

5

جامائەتتىكى بەزى ئەمەلىي ئىشلار

1 ياشانغان ئەرلەرنى ئەيىبلىگەندە قاتتىق سۆزلىمىگىن، بەلكى تۆلارغا ئاتاڭ سۈپىتىدە نەسىھەت بەرگىن. شۇنىڭدەك،
يىگىتلەرگە قېرىنداشلىرىڭ سۈپىتىدە سۆزلىگىن.■
2 ياشانغان ئاياللارغا ئاناڭ سۈپىتىدە، ياش ئاياللارغا ئاچا-سىڭىللىرىڭ سۈپىتىدە ھەر ئىشتا پاك قەلب بىلەن مۇئامىلە
قىلغىن.
3 ھەقىقىي تۇل ئاياللارنى ھۆرمەتلەپ، ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئال.□
4 لېكىن، تۇل ئاياللارنىڭ پەرزەنتلىرى ياكى نەۋرىلىرى بولسا، ئۇلار ئالدى بىلەن تۆز ئائىلىسىگە نىسبەتەن
ئىخلاسمەنلىكنى ئۆگىنىپ، تۆز ئاتا-ئانىسىنىڭ ئەجرىنى ياندۇرسۇن؛ چۈنكى بۇ ئىش خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ.■
5 ئەمدى ھەقىقىي تۇل ئۆتۈۋاتقان، يالغۇز قالغان ئاياللار بولسا، ئۈمىدىنى خۇداغا باغلىغان بولۇپ، كېچە-كۈندۈز
دۇئا-تىلاۋەتتە بولىدۇ.■
6 لېكىن ھۇزۇر-ھالاۋەتكە بېرىلگەن تۇل خوتۇن ھايات بولسىمۇ، ئۆلگەنگە باراۋەردۇر.
7 ئەمدى باشقىلار تەرىپىدىن ئەيىبلىنىدىغان ئەھۋالغا چۈشۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن سەن ئۇلارغا بۇ ئىشلارنى جېكلەپ
تاپىلىغىن.
8 لېكىن بىرسى تۆز تۇغقانلىرىدىن، بولۇپمۇ تۆز ئائىلىسىدىكىلەردىن خەۋەر ئالمىسا، ئۇ ئېتىقادتىن تانغان دەپ قارىلىپ،
كاپىرلاردىن بەتتەر بولىدۇ.■

9 تۇل ئايال تىزىمغا ئېلىنسا، يېشى ئاتمىشتىن تۆۋەن بولماسلىقى، بىرلا ئەرنىڭ ئايالى بولغان بولۇشى كېرەك، □
10 يەنە گۈزەل ئەمەللىرى بىلەن تەرىپلەنگەن بولۇشى، باللىرىنى ياخشى تەربىيىلەپ چوڭ قىلغان، مۇساپىرلارغا
مېھماندوستلۇق كۆرسەتكەن، مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇپ قويغان، قىينىچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم
قولىنى ئۇزارتقان، تۆزىنى ھەرخىل خەير-ساخاۋەت ئىشلىرىغا بېغىشلىغانلار بولۇشى كېرەك. □ ■

■ **5:1** لاۋ. 32.19:
□ **5:3** »**ھەقىقىي تۇل ئاياللارنى ھۆرمەتلەپ، ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئال**« ـ »ھەقىقىي تۇل ئاياللار« مۇشۇ يەردە ئېرىدىن جۇدا بولغان، قىينىچىلىقتا
تۇرغان ئاياللارنى كۆرسىتىدۇ. »ھۆرمەتلەپ، ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئال« گېرېك تىلدا بىرلا سۆز بىلەن ئېيتىلىنىدۇ.
■ **5:4** يار. 45:11□10□ مات. 15:4□ مار. 7:10□ ئەف. 6:2□1:
■ **5:5** لۇقا 2:36□ 1 كور. 7:32:
■ **5:8** گال. 6:10:
□ **5:9** »**تۇل ئايال تىزىمغا ئېلىنسا، يېشى ئاتمىشتىن تۆۋەن بولماسلىقى، بىرلا ئەرنىڭ ئايالى بولغان بولۇشى كېرەك...**« ـ »تۇل ئايال تىزىمغا ئېلىنسا«
دېگەندىكى »تىزىم« بەلكىم جامائەت ئىچىدىكى ئالاھىدە ياردەم ئالغۇچى تۇل ئاياللارنىڭ تىزىمىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلارنىڭ يەنە بەلكىم ئالاھىدە دۇئا ۋە
باشقا ھاجەتمەنلەرنى يوقلاش خىزمەتلىرى بار ئىدى؛ يەنە كېلىپ ئۇلار قايىتىدىن توي قىلماسلىققا ۋەدە قىلىشى كېرەك بولۇشى مۇمكىن (12-□□□□□□□
كۆرۈڭ).
»بىرلا ئەرنىڭ ئايالى بولغان بولۇشى كېرەك« دېگەننىڭ »بىرلا ئەرلىك بولغان بولۇشى كېرەك« ياكى »تۆز ئېرىگە سادىق بولغان بولۇشى كېرەك« دېگەن
باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى بار.
□ **5:10** »**يەنە گۈزەل ئەمەللىرى بىلەن تەرىپلەنگەن بولۇشى، ... مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇپ قويغان... تۆزىنى ھەرخىل خەير-ساخاۋەت
ئىشلىرىغا بېغىشلىغانلار بولۇشى كېرەك**« ـ »مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ پۇتلىرىنى يۇغان«: ـ ئوقۇرمەنلەرگە ئايانكى، »پۇت يۇيۇش« ئوتتۇرا شەرقتىكى تۇرپ-
ئادەتلەردىن ئىدى، سەپەردىن كەلگەن مېھمانلارنى قىزغىنلىق بىلەن كۈتۈشنى بىلدۈرەتتى. بۇ ئىشنىڭ تۆزى بەلكىم باشقا ئېتىقادچىلارنىڭ خىزمىتىدە
كەمتەرلىك بىلەن بولۇشنىڭ ياخشى بەلگىسى ئىدى »)يۇھ.» 17-13:1نى كۆرۈڭ.(■ **5:10** يار. 18:4□ 19:2□ لۇقا 7:44□38□ 1 پېت.
9:4:

11 لېكىن ياش تۇل ئاياللارنى تىزىملىككە كىرگۈزمە. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئىشق ھەۋەسلىرى قوزغىلىپ مەسىھدىن
تېنىپ، قايتا نىكاھلىنىشنى ئارزۇ قىلىدۇ؛
12 شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار دەسلەپ بەرگەن ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلىش سەۋەبلىك ئەيىبلىك بولىدۇ. □
13 ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار ھۆرۈنلۇقنى ئادەت قىلىۋېلىپ، تۆيمۇ-تۆي دوقۇرۇپ يۈرۈشنى تۆگىنىدۇ؛ شۇنداقلا ھۆرۈن
بولۇپلا قالماي، ئۇلار غەيۋەت قىلىپ، باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا چېپىلغاق بولۇپ نالايىق ئىشلارغا ۋالاقلايدىغانلاردىن
بولۇپ قېلىشى مۇمكىن. □ ■
14 شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇنداق ياش تۇل ئاياللارنىڭ نىكاھلىنىپ، پەرزەنت كۆرۈپ، تۆي ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىشنى
خالايمەن. شۇنداق قىلغاندا، بىزگە قارشى تۇرغۇچىغا بىزنى ھەرقانداق ئەيىبلەپ-ھاقارەتلەش پۇرسىتى چىقمايدۇ.
□ ■
15 چۈنكى شۇنداق بەزى تۇل ئاياللار ئاللىقاچان ئېتىقادتىن تېنىپ شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپ كەتتى.
16 ئەگەر ئېتىقادى بار بىر ئەر ياكى ئايال كىشىنىڭ تۇل قالغان تۇغقانلىرى بولسا، ئۇ تۇزى ئۇلارغا ياردەم بەرسۇن،
يۈكى جامائەتكە چۈشمىسۇن. شۇنداق بولغاندا، جامائەت ھەققىي ئىگە-چاقسىز تۇل ئاياللارغا ياردەم قىلالايدۇ.□

ئاقساقاللار توغرىسىدا

17 جامائەتنى ياخشى يېتەكلەيدىغان ئاقساقاللار، بولۇپمۇ خۇدانىڭ سۆز- كالامىنى يەتكۈزۈش ۋە تەلىم بېرىشتە ئەجىر
سىڭدۈرگەنلەر ئىككى ھەسسە ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىنسۇن. □ ■
18 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا: »خامان تەپكەن تۆكۈزنىڭ ئاغزىنى بوغما« ۋە: »مەدىكار تۇز ھەققىنى ئېلىشقا
ھەقلىقتۇر« دېيىلگەن. □ ■
19 ئىككى ياكى ئۈچ گۇۋاھچى ھازىر بولمىغۇچە، ئاقساقال ئۈستىدىن قىلىنغان ئەرزنى قوبۇل قىلما. □ ■

□ **5:12 ...» ئۇلار دەسلەپ بەرگەن ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلىش سەۋەبلىك ئەيىبلىك بولىدۇ«** ـ »دەسلەپ بەرگەن ۋەدىسى« بەلكىم ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ »ئەبىسا مەسىھ ئۈچۈن جامائەتنىڭ خىزمىتىدە بولىمەن، قايتا تۇي قىلمايمەن« دېگەندەك بىر ۋەدىسىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. 9-ئايەتنى يەنە كۆرۈڭ.

□ **5:13 »ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار ھۆرۈنلۇقنى ئادەت قىلىۋېلىپ، تۆيمۇ-تۆي دوقۇرۇپ يۈرۈشنى تۆگىنىدۇ؛ شۇنداقلا ھۆرۈن بولۇپلا قالماي، ئۇلار غەيۋەت قىلىپ، باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا چېپىلغاق بولۇپ نالايىق ئىشلارغا ۋالاقلايدىغانلاردىن بولۇپ قېلىشى مۇمكىن«** ـ دېمەك، ئەگەر ئۇنداق مايىللىقى بولغان تۇل ئاياللارغا جامائەت تەرىپىدىن ئىقتىسادىي ياردەم بېرىلگەن بولسا »)تىزىملانسا«، (ئۇلار تېخىمۇ شۇنداق يولدا مېڭىپ كېتىشى مۇمكىن.

■ **5:13** تىت. 3.2:

□ **5:14 »بىزگە قارشى تۇرغۇچىغا بىزنى ھەرقانداق ئەيىبلەپ-ھاقارەتلەش پۇرسىتى چىقمايدۇ«** ـ »بىزگە قارشى تۇرغۇچى« شەيتاننىڭ تۆزنى ياكى يەر يۈزىدە ئىنجىلغا قارشى چىققانلارنى كۆرسىتىدۇ.

■ **5:14** 1 كور. 9.7:

□ **5:16 »ئەگەر ئېتىقادى بار بىر ئەر ياكى ئايال كىشى...»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »ئېتىقادچى ئايال كىشى...» دېيىلدۇ.

□ **5:17 »جامائەتنى ياخشى يېتەكلەيدىغان ئاقساقاللار، بولۇپمۇ خۇدانىڭ سۆز- كالامىنى يەتكۈزۈش ۋە تەلىم بېرىشتە ئەجىر سىڭدۈرگەنلەر ئىككى ھەسسە ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىنسۇن«** ـ ئىنجىلدا »ئاقساقاللار« دېگەننىڭ باشقا خىل ئېھىدسى »يېتەكچىلەر«. »فىلىپىلىقلارغا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«، شۇنداقا »تەبرىلەر«نىمۇ كۆرۈڭ.

»ئىككى ھەسسە ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىنسۇن« ـ دېمەك، ھەم جامائەتنىڭ چوڭقۇر ئىزىزىتىگە ۋە لايىق بولغان ئىقتىسادىي ياردەمگە مۇيەسسەر بولسۇن)چۈنكى تەلىم بېرىشتە ۋە جامائەتنىن خەۋەر ئېلىشتا ئەستايىدىل بولۇش دائىم كۆپ ۋاقىتلىرى سەرپ قىلىنىدۇ.(

■ **5:17** رىم. 27:15، 1 كور. 11:9، گال. 6:6، فىل. 29:2، 1 تىس. 12:5، ئىبر. 17.13:

□ **5:18 »خامان تەپكەن تۆكۈزنىڭ ئاغزىنى بوغما« ... »مەدىكار تۇز ھەققىنى ئېلىشقا ھەقلىقتۇر...«** ـ تەۋرات، »قان.» 4:25 ۋە ئىنجىل، »لۇقا« 7:10.

■ **5:18** لاۋ. 13:19، قان. 14:24، 4:25، مات. 10:10، لۇقا 7:10، 1 كور. 9.9:

□ **5:19 »ئىككى ياكى ئۈچ گۇۋاھچى ھازىر بولمىغۇچە، جامائەتنىڭ بىر ئاقساقالى ئۈستىدىن قىلىنغان ئەرزنى قوبۇل قىلما«** ـ تەۋرات، »قان.» 6:17، 5:19نى كۆرۈڭ.

■ **5:19** قان. 15.19:

20 ئەگەر ئاقساقاللاردىن بىرسى گۇناھ سادىر قىلغان بولسا، باشقىلارنىڭمۇ بۇنىڭدىن ئىبرەت ئېلىپ قورقۇشى ئۈچۈن، جامائەت ئالدىدا تەنبىھ بېرىپ ئەيىبلىگىن.□
21 خۇدانىڭ، مەسىھ ئەيسانىڭ ۋە خۇدا تاللىغان پەرىشتىلەرنىڭ ئالدىدا شۇنى ساقلا ئاگاھ قىلىپ تاپىلايمەنكى، سەن بۇ ئەمرىلەرگە ھېچ ئايرىمچىلىق قىلماي، ھېچقانداق ئىشتا بىر تەرەپكە يان باسماي قەتئىي ئەمەل قىلغىن.■
22 بىراۋنىڭ ئۈچىسىغا قولۇڭنى قويۇشقا ئالدىراپ كەتمە؛ باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىغا شېرىك بولما. ئۆزۈڭنى پاك تۇتقىن □ ■
23)ئاشقازانىڭ ياخشى بولمىغانلىقى، شۇنداقلا سەن دائىم ئاغرىيدىغان بولغاچقا، سۈلا ئىچۈرمەي، بىرئاز شارابمۇ ئىچىپ بەرگىن.(□ ■
24 بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرى بۇرۇنلا ئېنىق، شۇنداقلا سوراق كۈنىگىچە ساقلىنىدۇ؛ لېكىن بەزىلەرنىڭكى ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ باردۇ، كېيىن ئاشكارە بولىدۇ. □ ■
25 خۇددى شۇنىڭغا ئوخشاش، بەزى كىشىلەرنىڭ گۈزەل ئەمەللىرىنى ئاسانلا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ؛ ھازىر ئاشكارا بولمىسا كېيىن ئاشكارىلانماي قالمايدۇ.□

6

1 قۇللۇق بويۇنتۇرۇق ئاستىدا بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۆز خوجايىنلىرىنى ھەر تەرەپتە ھۆرمەتلىسۇن. شۇنداق قىلغاندا، خۇدانىڭ نامى ۋە ئۆنىڭ تەلىمىنىڭ ھاقارەتكە ئۇچرىشىدىن ساقلانغىلى بولىدۇ.■
2 خوجايىنلىرى ئېتىقادچى بولسا، قۇللىرى: »بىز ھەممىز ئوخشاشلا قېرىنداشلارغۇ« دەپ، ئۇلارغا ھۆرمەتسىزلىك قىلمىسۇن. ئەكسىچە، ئۇلارغا تېخىمۇ ئەستايىدىل خىزمەت قىلسۇن. چۈنكى ئۇلارنىڭ ياخشى خىزمىتىدىن بەھرىمەن بولىدىغانلار دەل سادىق ئېتىقادچىلار ھەم سۆيۈملۈك بەندىلەردۇر. سەن بۇ تەلىملەرنى تۆگەتكىن ۋە جېكلىگىن.

يالغان تەلىم ۋە پۇلپەرەسلىكنىڭ ئاقىۋىتى

□ 5:20 **»ئەگەر ئاقساقاللاردىن بىرسى گۇناھ سادىر قىلغان بولسا، باشقىلارنىڭمۇ بۇنىڭدىن ئىبرەت ئېلىپ قورقۇشى ئۈچۈن، جامائەت ئالدىدا تەنبىھ بېرىپ ئەيىبلىگىن«** ـ »باشقىلارنىڭمۇ بۇنىڭدىن ئىبرەت ئېلىپ قورقۇشى ئۈچۈن...«: ـ دېمەك، قالغان ئاقساقاللار ئىبرەت ئالسۇن.

■ 5:21 قان. 4:17□ 18:19□ رىم. 9:1□ 1:9□ 2كور. 23:1□ 31:11□ گال. 20:1□ فىل. 8:1□ 1تېس. 5:2□ 5:27□ 1تىم. 13.6:

□ 5:22 **»بىراۋنىڭ ئۈچىسىغا قولۇڭنى قويۇشقا ئالدىراپ كەتمە«** ـ »بىراۋنىڭ ئۈچىسىغا قولۇڭنى قويۇش« دېگەن ھەربىكەت، بىرسىنى جامائەتكە يېتەكچىلىك ۋەزىپىسىگە تەيىنلەش، كېيىمەل ئادەمنى ساقايتىش ياكى باشقا ئالاھىدە بىر دۇئا قىلىش ئۈچۈن »مەن خۇدا ئالدىدا بۇ ئادەم بىلەن بىر بولىمەن« دېگەننى ئېپادىلەيدۇ. **»باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىغا شېرىك بولما«** ـ بۇ سۆز ئالدىنقى: »بىراۋنىڭ ئۈچىسىغا قولۇڭنى قويۇشقا ئالدىراپ كەتمە« دېگەن سۆزگە باغلىق. چۈنكى ئۇنداق ھەربىكەت قول قويغۇچى كىشى دۇئا قىلىنغان كىشى ئۈچۈن: »ئى خۇدا، مەن بۇ كىشى بىلەن مەسئۇلىيەتتە بىر بولاي« دېگەن دۇئانى بىلدۈرىدۇ. ئەمما »باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىغا شېرىك بولما« دېگەننىڭ باشقا تەرەپلىرى بار، ئەلۋەتتە.

■ 5:22 روس. 6:6□ 17:8□ 3:13□ 6:19□ 1تىم. 14:4□ 2تىم. 6.1:

□ 5:23 **»ئاشقازانىڭ ياخشى بولمىغانلىقى، شۇنداقلا سەن دائىم ئاغرىيدىغان بولغاچقا، سۈلا ئىچۈرمەي، بىرئاز شارابمۇ ئىچىپ بەرگىن«** ـ پاۋلۇس بۇ سۆزنى بەلكىم يۇقىرىقى »ئۆزۈڭنى پاك تۇتقىن« دېگەنلىكىدە ھاجىتى بولمىغان پەرھىزلەر بولمىسۇن دەپ تموتىينىڭ كېسىلىنى كۆزلەپ ئېيتىدۇ.

■ 5:23 زەب. 15104:

□ 5:24 **»بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرى بۇرۇنلا ئېنىق، شۇنداقلا سوراق كۈنىگىچە ساقلىنىدۇ؛ لېكىن بەزىلەرنىڭكى ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ باردۇ، كېيىن ئاشكارە بولىدۇ«** ـ بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم: »بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى ئاسانلا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ ھەم ئۇلارنىڭ چوقۇم سوراقتا تارتىلىشى ئېنىق. لېكىن، بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرى بولسا پەقەت كېيىن، سوراقتىلا ئاشكارا بولىدۇ.« شۇنىڭ ئۈچۈن تموتىي باشقىلارغا »قول قويۇش«تا دائىم پەخەس بولۇپ، ئەتراپلىق ئويلىشى كېرەك.

■ 5:24 گال. 19.5:

□ 5:25 **»بەزى كىشىلەرنىڭ گۈزەل ئەمەللىرىنى ئاسانلا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بەزى كىشىلەرنىڭ گۈزەل ئەمەللىرى سوراقتىن ئاۋۋال كۆرۈنەرلىك بولىدۇ.«

■ 6:1 ئەف. 5:6□ كول. 22:3□ تىت.9:2□ 1پېت.18.2:

3 ئوخشىمىغان تەلىملەرنى تەرغىب قىلغان ۋە ساغلام سۆزلەرنى)يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ھەق سۆزلىرىنى(،
شۇنداقلا ئىخلاسمەنلىككە يېتەكلەيدىغان تەلىمنى قوبۇل قىلمىغان كىشى بولسا،
4 ئۇنداقلار دەۋەقە كۆرەكۈپ كەتكەن، ھېچنېمە چۈشەنمەيدىغان كىشىلەردىندۇر. ئۇلار نىزا-مۇنازىرە پەيدا
قىلىشقا ۋە گەپ تالىشىشقا ھېرىسمەن؛ بۇنداق ئىشلاردىن ھەسەتخورلۇق، جېدەل-ماجىرا، تۆھمەت، رەزىل
گۇمانخورلۇق ھاسىل بولىدۇ،■
5 ھەمدە نىيىتى چىرىكلەشكەن، ھەقىقەتتىن مەھرۇم بولغان كىشىلەر ئارىسىدا دائىملىق سۆركىلىش كەلتۈرۈپ
چىقىرىدۇ. بۇنداق كىشىلەر ئىخلاسمەنلىكنى پايدا-تاپاۋەتنىڭ بىر يولى دەپ قارايدۇ.■
6 دەرۋەقە، خۇداغا ئىخلاسمەن ۋە رازىمەن بولۇش غايەت زور پايدىدۇر.■
7 چۈنكى بىز بۇ دۇنياغا ھېچنېمە ئېلىپ كەلمىدۇق، شۇنىڭدەك ئۇنىڭدىن ھېچنېمىنىمۇ ئېلىپ كېتەلەيمىز.■
8 شۇڭا، يېمەك-ئىچمەك ۋە كىيىم-كېچەك بىلەنلا بولسىلا بۇلاردىن قانائەت قىلىمىز.■
9 لېكىن باي بولۇشنى ئويلايدىغانلار بولسا ھامان ئازدۇرۇلۇشلارغا ئۇچراپ، تۇزاققا ۋە شۇنداقلا ئىنسانلارنى
ۋەيرانچىلىققا ۋە ھالاكەتكە چۆكتۈرىدىغان نۇرغۇن ئەخمىقانە ھەم زىيانلىق ئارزۇ-ھەۋەسلەرنىڭ ئىلكىگە تېيىلىپ
كېتىدۇ. ■
10 چۈنكى پۇلپەرەسلىك ھەرخىل رەزىللىكلەرنىڭ يىلتىزىدۇر. بەزىلەر بۇنىڭغا ئىنتىلىشى بىلەن ئېتىقادتىن چەتنەپ،
ئۆزلىرىنى نۇرغۇن دەرد-قايغۇلار بىلەن سانجىدى.■

تموتىيغا نەسىھەت

11 ئەمما سەن، ئەي خۇدانىڭ ئادىمى، بۇنداق ئىشلاردىن يىراق قاچ؛ ھەققانىيلىق، ئىخلاسمەنلىك، ئىشەنچ-ئېتىقاد،
مېھىر-مۇھەببەت، سەۋر-تاقەت ۋە مۇمىن-مۇلايىملىقنى ئىنتىلىپ قوغلا. ■
12 ئېتىقادتىكى گۈزەل كۈرەشتە كۈچەپ كۈرەش قىل. مەڭگۈلۈك ھاياتنى چىڭ تۇتقىن. سەن دەل بۇنىڭغا
چاقىرىلدىڭ ھەمدە ئۇنىڭ يولىدا نۇرغۇنلىغان گۇۋاھچىلار ئالدىدا بۇ ئېتىقادنىڭ گۈزەل شاھىتلىقىنى قىلدىڭ.□ ■

13 ھەممىگە ھاياتلىق بېرىۋاتقان خۇدانىڭ ئالدىدا، شۇنداقلا پونتىئۇس پىلاتۇسقا گۈزەل شاھىتلىقنى قىلىپ گۇۋاھلىق
بەرگەن مەسىھ ئەيسانىڭ ئالدىدا ساڭا شۇنى تاپىلايمەنكى،□ ■
14 رەببىمىز ئەيسا مەسىھ قايتا ئايان بولغۇچە، خۇدانىڭ بۇ ئەمرىگە ھېچ قۇسۇرسىز ۋە داغسىز ئەمەل قىلغىن. □
15-16 ئۇنىڭ ئايان بولۇشىنى ۋاقىت-سائىتى كەلگەندە بىردىنبىر مەڭگۈ ئۇلىمگۈچى، ئىنسان يېقىنلىشالمايدىغان نۇر
ئىچىدە ياشايدىغان، ھېچكىم كۆرمىگەن ۋە كۆرەلمەيدىغان مۇبارەكلەشكە لايىق بولغان بىردىنبىر ھۆكۈمران، يەنى

■ **6:4** 1تىم. 4:1□ 2تىم. 23:2□ تىت. 9.3:
■ **6:5** 1كور. 16.11:
■ **6:6** پەند. 16:15□ ئىبر. 5.13:
■ **6:7** ئايۇپ 21:1□ 19:27□ زەب. 1749:
■ **6:8** زەب. 23:55□ پەند. 26:27□ مات. 25:6□ 1پېت. 7.5:
■ **6:9** پەند. 28:11□ مات. 22:13□ ياق. 1.5:
■ **6:10** مىس. 8:23□ قان. 19:16□ پەند. 16.15:
■ **6:11** 2تىم. 22.2:
□ **6:12** **»ئېتىقادتىكى گۈزەل كۈرەشتە كۈچەپ كۈرەش قىل«** ـ بۇ سۆزلەر ۋە ئايەتنىڭ قالغان قىسمى »)گۈزەل شاھىتلىق«) توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمزنى كۆرۈڭ.
■ **6:12** 1تىم. 18.1:
□ **6:13** **»ھەممىگە ھاياتلىق بېرىۋاتقان خۇدانىڭ ئالدىدا، شۇنداقلا پونتىئۇس پىلاتۇسقا گۈزەل شاھىتلىقنى قىلىپ گۇۋاھلىق بەرگەن مەسىھ ئەيسا...»** ـ »گۈزەل شاھىدلىق« دېگەن سۆز توغرىسىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمزنى كۆرۈڭ.
■ **6:13** قان. 39:32□ 1سام. 6:2□ مات. 11:27□ يۇھ. 37:18□ 1تىم. 21.5:
□ **6:14** **»بۇ ئەمرىگە ھېچ قۇسۇرسىز ۋە داغسىز ئەمەل قىلغىن«** ـ »بۇ ئەمر« بولسا تموتىيغا تاپشۇرۇلغان تولۇق ۋەزىپىنى كۆرسىتىدۇ (3:3-20□ 2:6-5).

پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى، رەبلەرنىڭ رەبىي ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ. ئۇنىڭغا ئىززەت-ھۆرمەت ۋە ئەبەدىلئەبەد كۈچ-
قۇدرەت بولغاي، ئامىن!■
17 بۇ زاماندا باي بولغانلارغا مەغرۇرلانماسلىقنى، تايانغۇسىز ئۇتۇكۇنچى بايلىققا ئەمەس، بەلكى بىز بەھرىمەن بولۇشقا
ھەممىنى بىزگە سېخىيلىق بىلەن تولۇپ تاشقان ھالدا تەمىنلىگۈچى خۇداغا تايىنىپ ئۈمىد باغلاشنى تاپىلىغىن؛□
18 ئۇلارغا ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشتا ھەقىقي باي بولۇشلار، خەير-ساخاۋەتلىك ئىشلاردا مەرد، باشقىلار بىلەن
ئورتاق بەھرلىنىشكە قولى ئوچۇق بولۇشلار دەپ تاپىلىغىن.
19 ئۇلار بۇنداق قىلغاندا، ھەقىقي ھاياتنى تۇتۇش ئۈچۈن كېلەچەكتە ئۆزلىرىگە پۇختا بىر ئاساس-ئۆل بولىدىغان بىر
خەزىنە توپلىيالايدۇ.■
20 ئەي تموتي، ساقلا ئامانەت قىلىنغان ھەققەتلەرنى قوغدا. ئۆزۈڭنى ئىخلاسسىز، قۇرۇق گەپلەردىن ھەمدە
ئاتالمىش ئىلمىنىڭ تالاش-تارتىشلىرىدىن نېرى تۇتقىن. ■
21 بەزىلەر مۇشۇنداق بىمەنە ئىلىمگە ئېگىمەن دەپ جاكارلاپ، ئېتىقادتىن چەتنىدى.
مېھىر-شەپقەت سىلەرگە يار بولغاي!□

■ **16-6:15** 1تىم. 17:1□ ۋەھ. 14:17□ 16:19□ مىس. 20:33□ قان. 12:4□ 1يۇھ. 12.4:

□ **6:17** **»بىز بەھرىمەن بولۇشقا ھەممىنى بىزگە سېخىيلىق بىلەن تولۇپ تاشقان ھالدا تەمىنلىگۈچى خۇدا...»** ـ »سېخىيلىق بىلەن« گېرىك تىلىدا »زور بايلىقلىرىدىن بەرگەندەك« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ■ **6:19** مات. 20:6□ لۇقا 33:12□ 9.16: ■ **6:20** 1تىم. 4:1□ 7:4□ 2تىم. 16:2□ تىت. 14:1□ 9.3:

□ **6:21** **»مېھىر-شەپقەت سىلەرگە يار بولغاي«!** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »مېھىر-شەپقەت ساقلا يار بولغاي«! دېيىلىدۇ.

تموتيغا «2»

روسۇل پاۋلۇس تموتيغا يازغان ئىككىنچى مەكتۇپ

2-1 مەسىھ ئەيسادا ۋەدە قىلىنغان ھاياتنى ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ روسۇلى
بولغان مەنكى پاۋلۇستىن سۆيۈملۈك بالام تموتيغا سالام: خۇدائاتىمىزدىن ۋە رەببىمىز مەسىھ ئەيسادىن ساكا مېھىر-
شەپقەت، رەھىمدىللىك ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!□ ■
3 مەن ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ ئىزىنى بېسىپ ساپ ۋىجدانىم بىلەن خىزمىتىنى قىلىۋاتقان خۇداغا تەشەككۇر ئېيتىمەن،
چۈنكى كېچە-كۈندۈز دۇئالىرىمدا سېنى توختاۋسىز ئەسلەپ تۇرىمەن؛■
4 كۆز ياشلىرىڭنى ئەسلىگىنىمدە، شادلىققا چۆمۈشۈم ئۈچۈن سەن بىلەن يەنە دىدارلىشىشقا قاتتىق تەلپۈنۈپ
يۈرمەكتىمەن؛
5 چۈنكى سېنىڭدە بولغان ساختىلىقسىز ئېتىقاد ئېسىمدىن چىقمايدۇ. بۇ ئېتىقاد ئەڭ ئاۋۋال مومامنىڭ لوئىستا، ئاندىن
ئاناڭ ئەۋنىكىدە بار بولغان، ئەمدى ھازىر سەندىمۇ بار ئىكەن دەپ خاتىرجەمدۇرمەن.
6 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن شۇنى قايتىدىن ساكا ئەسلىتىمەنكى، قوللىرىمنى ئۈچاكىغا قويۇشۇم بىلەن سەندە بولغان، خۇدا
ساكا تەقدىم قىلغان ئىلتىپاتنى قايتىدىن يالقۇنلىتىپ جارى قىلغىن.□ ■
7 چۈنكى خۇدا بىزگە قورقۇنچاقلىقنىڭ روھىنى ئەمەس، بەلكى بىزگە كۈچ-قۇدرەتنىڭ، مېھرى-مۇھەببەتنىڭ ۋە
سالماقلىقنىڭ روھىنى تەقدىم قىلدى.■
8 شۇڭا رەببىمىز ھەققىدىكى خەۋەر-گۇۋاھلىقتىن، ياكى ئۇنىڭ مەھبۇسى بولغان مەندىن نومۇس قىلما. ئەكسىچە،
خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن خۇش خەۋەرنى جاكارلاش يولىدىكى خارلىق-مۇشەققەتنى تۆز ھەسسەڭ بويىچە
ئورتاق تارتقىن؛□ ■
9 خۇدا بىزنى تۆز ئەمەللىرىمىزگە ئاساسەن ئەمەس، بەلكى تۆز مۇددىئاسى ۋە مېھىر-شەپقىتىگە ئاساسەن قۇتقۇزۇپ،
پاك-مۇقەددەس چاقىرىقى بىلەن چاقىردى؛ ئۇنىڭ بۇ مېھىر-شەپقىتى ھەممە دەۋر-زامانلاردىن ئىلگىرىلا مەسىھ
ئەيسادا بىزگە بېغىشلانغاندۇر؛ ■

□ **2-1:1 »ئەيسا مەسىھنىڭ روسۇلى بولغان مەنكى پاۋلۇستىن سۆيۈملۈك بالام تموتيغا سالام«** ـ دېمىسەكمۇ، تموتي پاۋلۇسنىڭ »روھي جەھەتتە« ئوغلى ئىدى.

■ **2-1:1** گال. 3:1□ 1تىم. 2:1□ 1پېت. 2.1:

■ **1:3** روس. 3:22□ رىم. 9:1□ 1تېس. 2:1□ 10.3:

□ **1:6 »قوللىرىمنى ئۈچاكىغا قويغىنم بىلەن سەندە بولغان، خۇدا ساكا تەقدىم قىلغان ئىلتىپات«** ـ ئىشىنىمىزكى، بۇ دەل -1خەتتە («1□□□.» (14:4-15 تىلغا ئېلىنغان روھي ئىلتىپاتتىن باشقا ئىش ئەمەس. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

■ **1:6** روس. 6:6□ 17:8□ 3:13□ 6:19□ 1تىم. 14:4□ 22.5:

■ **1:7** رىم. 15.8:

□ **1:8 »شۇڭا رەببىمىز ھەققىدىكى خەۋەر-گۇۋاھلىقتىن، ياكى ئۇنىڭ مەھبۇسى بولغان مەندىن نومۇس قىلما«** ـ پاۋلۇس بۇ مەكتۇپنى يازغاندا رىمدىكى زىندانىدا ياتاتتى. شۇيېھىسىزكى، رىملىقلار پاۋلۇسنى »بىزنىڭ مەھبۇسىمىز« دەپ ئۇيلايتتى ـ لېكىن پاۋلۇس ئىشقا باشقىچە قارايتتى. رىملىقلارنىڭ ئۇنى قولغا ئېلىپ تۇرمىگە تاشلىغىنى خۇدانىڭ ئىرادىسى بولۇپ، شۇ ئىش بىلەن »يات ئەللىكلەر«دىن بولغان ئىشەنگۈچىلەرنىڭ كۆپ پايدا كۆرىدىغانلىقىغا پاۋلۇسنىڭ كۆزى يەتكەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ »مەن رەبنىڭ مەھبۇسى« دەيدۇ. **»خۇش خەۋەرنى جاكارلاش يولىدىكى خارلىق-مۇشەققەتنى تۆز ھەسسەڭ بويىچە ئورتاق تارتقىن«** ـ گرېك تىلىدا بەلكىم »تۆز ھەسسەڭ بويىچە **بىرگە** تارتقىن« دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. دېمەك، ھەر دەۋردە ئېتىقادچىلار تارتىشقا تېگىشلىك ئوقۇبەت-مۇشەققەت بار؛ تموتىينىڭ پاۋلۇس)ۋە باشقا ئېتىقادچىلار(بىلەن بىرگە مەلۇم دەرىجىدە »تۆز ھەسسىسى بويىچە« ئوقۇبەت-مۇشەققەت تارتىشىغا تۇغرا كېلىدۇ. ■ **1:8** روس. 33:21□ رىم.16:1□ ئەف. 1:3□ 1:4□ كول. 18:4□ فلم. 1□1: 9، 13.

■ **1:9** ئەف. 3:1□ تىت. 3□4: 5، 6.

10 لېكىن بۇ مېھىر-شەپقەت قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ كېلىشى بىلەن ھازىر ئايان بولدى؛ ئۇ ئۆلۈمنى بىكار
قىلىۋېتىپ، خۇش خەۋەر ئارقىلىق ھاياتلىق ۋە چىرىماسلىقنى يورۇقلۇقتا ئايان قىلدى. ■
11 مەن بولسام ئەللەرگە بۇ خۇش خەۋەرنىڭ جاكارچىسى، روسۇلى ۋە تەلىم بەرگۈچىسى بولۇپ تەيىنلەنگەن.
■ □
12 مەن شۇ سەۋەبتىن ھازىرقى بۇ خارلىق-مۇشەققەتلەرنى تارتماقتىمەن. لېكىن بۇنىڭدىن نومۇس قىلمايمەن؛ چۈنكى
مەن كىمگە ئېتىقاد قىلغانلىقىمنى بىلىمەن ھەمدە ئۇنىڭ ماڭا تاپشۇرغان ئامانىتىنى شۇ كۈنگىچە ساقلىيالايدىغانلىقىغا
قادىر ئىكەنلىكىگە ئىشەندۈرۈلدۈم. □
13 مەندىن ئاڭلىغان ساغلام تەلىم سۆزلىرىنىڭ نەمۇنىلىك بىر ئۈزۈندىسىنى ساقلاپ، مەسىھ ئەيسادا بولغان مۇھەببەت
ۋە ئېتىقاد بىلەن چىڭ تۇتقىن؛ ■
14 بىزدە ماكانلاشقان مۇقەددەس روھقا تايىنىپ ساڭا تاپشۇرۇلغان شۇ گۈزەل ئامانەتنى ساقلا.□
15 سەن بىلگىنىڭدەك، ئاسىيا تۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك مەندىن يۈز ئۆرىدى. ئۇلارنىڭ
ئارىسىدا فىگېلۇس ۋە خېرموگېنىسمۇ بار. □ ■
16 رەب ئونېسىفورنىڭ ئائىلىسىدىكىلىرىگە رەھىم-شەپقەت كۆرسەتكەي. چۈنكى ئۇ مېنىڭ مەھبۇس بولغانلىقىمدىن
ھېچ نومۇس قىلماي كۆپ قېتىم مېنى يوقلاپ سۆيۈندۈردى. □ ■
17 ئۇ رىم شەھىرىگە كەلگىنىدە مېنى تاپقۇچە كۆپ ئىزدەپ ئاۋاره بولۇپتۇ.
18 رەب شۇ كۈنىدە ئۇنى ئۆزىدىن رەھىم-شەپقەتكە مۇيەسسەر قىلغاي؛ ئۇنىڭ ئەفەسۇس شەھىردە ماڭا
كۆرسەتكەن خىزمەتلىرىنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلىسەن.□

■ **1:10** يەش. 8:25□ رىم. 25:16□ ئەف. 9:1□ 9:3□ كول. 26:1□ تىت. 2:1□ ئىبر. 14:2□ 1پېت. 20.1:

□ **1:11** »مەن بولسام ئەللەرگە بۇ خۇش خەۋەرنىڭ جاكارچىسى، روسۇلى ۋە تەلىم بەرگۈچىسى بولۇپ تەيىنلەنگەن« ـ »ئەللەر« بولسا »يات ئەللىكلەر«، »يەھۇدىي ئەمەسلەر.«

■ **1:11** روس. 15:9□ 2:13□ 21:22□ گال. 15:1□ 8:2□ ئەف. 8:3□ 1تىم. 7.2:

□ **1:12** »... ھەمدە ئۇنىڭ ماڭا تاپشۇرغان ئامانىتىنى شۇ كۈنگىچە ساقلىيالايدىغانلىقىغا قادىر ئىكەنلىكىگە ئىشەندۈرۈلدۈم« ـ »ماڭا تاپشۇرۇلغان ئامانەت« بىزنىڭچە خۇدا پاۋلۇسقا جامائەتنى دەپ تاپشۇرغان نۇرغۇنلىغان قىممەتلىك ۋەھىيلەرنى كۆرسىتىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ. »شۇ كۈن« ـ ئەيسا دۇنياغا قايتىدىغان كۈنىنى كۆرسىتىدۇ. پاۋلۇسنىڭ كۆزقارىشىدا پەقەت بىرلا كۈن مۇھىمدۇر، ئۇ دائىم ئۇ كۈننى نەزەردە تۇتۇپ ئۆزنى »شۇ كۈن« دەيدۇ.
ئۇشبۇ ئايەتنىڭ ئاخىرىق جۈملىسىنى »ھەمدە مېنىڭ خۇداغا ئامانەت قىلغانلىرىمنى رەببىمىز قايتا كەلگەن كۈنگىچە ») شۇ كۈنگىچە«) چوقۇم قوغدايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن« دەپ چۈشىنىشكىمۇ بولىدۇ.

■ **1:13** 2تىم. 14.3:

□ **1:14** »بىزدە ماكانلاشقان مۇقەددەس روھقا تايىنىپ ساڭا تاپشۇرۇلغان شۇ گۈزەل ئامانەتنى ساقلا« ـ يۇقىرىدا 12-ئايەتتىكى ئىزاھاتنا ئېيتقىنىمىزدەك، »ساڭا تاپشۇرۇلغان گۈزەل ئامانەت« مۇقەددەس روھ جامائەتكە يەتكۈزمەكچى بولغان، خۇدا ئۇنىڭ نىجاتلىق پىلانى ۋە جامائەت توغرۇلۇق ۋەھيي قىلىنغان نۇرغۇنلىغان قىممەتلىك ھەقىقەتلەرنى كۆرسىتىدۇ.

□ **1:15** »ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك مەندىن يۈز ئۆردى« ـ بۇ يەردىكى »ئاسىيا ئۆلكىسى« ھازىرقى تۈركىيەنىڭ غەربىي قىسمىنى كۆرسىتىدۇ. »ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلار« شۇ يەردە تۇرۇۋاتقان ئېتىقادچىلارنى كۆرسىتىدۇ؛ بەزى ئالىملار بۇ سۆزنى پەقەت رىم شەھىردە تۇرغان، ئەسلىدە زىندانىدا ياتقان پاۋلۇسقا مەدەت بېرىمىز دەپ ۋەدە بەرگەن ئاسىيا ئۆلكىسىدىن كەلگەن بەزى قېرىنداشلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. گېرىك تىلىدا »ئاسىيا ئۆلكىسىدە »)ئۆلكىسىدىن« ئەمەس(بولغانلارنىڭ ھەممىسى مەندىن يۈز ئۆردى« دېيىلگەنچىكە، بىز ئۇنداق قارىمايمىز. بۇ مۇھىم ۋەقە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ كۆرۈڭ.

■ **1:15** روس. 10.19:

□ **1:16** »ئۇ مېنىڭ مەھبۇس بولغانلىقىمدىن ھېچ نومۇس قىلماي كۆپ قېتىم مېنى يوقلاپ سۆيۈندۈردى« ـ »مەھبۇس بولغانلىقىمدىن« گېرىك تىلىدا »مېنىڭ زەنجىر-كىشەنلىرىمدىن...» دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

■ **1:16** 2تىم. 19.4:

□ **1:18** »رەب شۇ كۈنىدە ئۇنى ئۆزىدىن رەھىم-شەپقەتكە مۇيەسسەر قىلغاي« ـ »شۇ كۈنى« ئەيسا دۇنياغا قايتىدىغان كۈننى كۆرسىتىدۇ. 12-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

2

مۇشەققەتكە قارىماي رەبنىڭ خىزمىتىدە بولۇش

1 شۇڭا ئەي ئوغلۇم، سەن مەسىھ ئەيسادا بولغان مېھىر-شەپقەتكە تايىنىپ كۈچلۈك بول،
2 ۋە سەن كۆپ گۇۋاھچىلار ئالدىدا مەندىن ئاڭلىغانلىرىڭنى ھەم ئىشەنچلىك ھەمدە باشقىلارغىمۇ تەلىم
بېرەلەيدىغان ئادەملەرگە ئامانەت قىلغىن.□ ■
3 ئەيسا مەسىھنىڭ ياخشى جەڭچىسى بولۇش سۈپىتىدە، خارلىق-مۇشەققەتنى تۆز ھەسسەڭ بويىچە ئورتاق تارتقىن.□
4 جەڭچى بولغان كىشى ئۆزىنى ئەسكەرلىككە تىزىلىغان سەردارىنى رازى قىلىش ئۈچۈن ئادەتتىكى تۇرمۇش
ئىشلىرىنى ئۆزىگە ھەلەك قىلمۇالماسلىقى كېرەك.■
5 مۇسابىقىگە قاتناشقان تەنھەرىكەتچىمۇ مۇسابىقە قائىدىلىرىگە رىئايە قىلمىسا، غەلىبە تاجىغا ئېرىشەلمەيدۇ.□
6 ئەجىر سىكىدۇرگەن دېھقان ھوسۇلدىن بىرىنچى بولۇپ بەھرىمەن بولۇشى تېگىشلىكتۇر.■
7 بۇ سۆزلىرىم ئۈستىدە ياخشى ئويلا، شۇنىڭ بىلەن رەب ساڭا ھەممە ئىشتا يورۇتىدۇ.
8 سەن داۋۇتنىڭ نەسلى بولغان، تۇلۇمدىن تىرىلگەن ئەيسا مەسىھنى مەن يەتكۈزۈۋاتقان خۇش خەۋەر بويىچە
ئېسىڭدە چىڭ تۇت.□
9 بۇ خۇش خەۋەرنى دەپ كۆپ خارلىق-مۇشەققەت چېكىپ، ھەتتا جىنايەتچى ھېسابلىنىپ كىشىلىنىپ ياتىمەن.
ھالبۇكى، خۇدانىڭ سۆز-كالامى ھېچ كىشىلەنمەيدۇ! ■
10 ئەمدى مەن دەل شۇ سەۋەبتىن، خۇدا تاللىغان بەندىلىرىنىڭ مەسىھ ئەيسادا بولغان نىجاتقا مەڭگۈلۈك شان-
شەرەپ بىلەن ئېرىشىشى ئۈچۈن ھەممە ئىشقا بەرداشلىق بېرىمەن.
11 تۆۋەندىكى بۇ سۆزلەر ئىشەنچلىكتۇر: ـ

»ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۆلگەنىكەنمىز،
ئۇنىڭ بىلەن ھاياتتا بىللە ياشايمىز.□ ■
12 قىينىچىلىقلارغا بەرداشلىق بەرسەك،
ئۇنىڭ بىلەن بىللە ھۆكۈم سۈرىمىز.
بىز ئۇنىڭدىن تانساق،

□ 2:2 ...» سەن كۆپ گۇۋاھچىلار ئالدىدا مەندىن ئاڭلىغانلىرىڭنى ھەم ئىشەنچلىك ھەمدە باشقىلارغىمۇ تەلىم بېرەلەيدىغان ئادەملەرگە ئامانەت قىلغىن« ـ نېمىشقا پاۋلۇس » كۆپ گۇۋاھچىلار ئالدىدا مەندىن ئاڭلىغانلىرىڭ« دەيدۇ؟ بۇ » گۇۋاھچىلار«نىڭ نېمە ئەھمىيىتى بار؟ ئويلىشىمىزچە: (1) گەرچە ئېتىقادتا كۆپ »چوڭقۇر سىرلار« بولسىمۇ، بۇ سىرلارنىڭ ھەممىسى توغرۇلۇق ئىنجىلدىن ئېنىق كۆرگىلى بولىدۇ؛ ھەققىي ئېتىقادتا ھېچقانداق »مەخپىي تەلىم«لەر ۋە »ئاز ساندىكى ئالاھىدە ئادەملەرگە ۋەھيي قىلىنغان« تەلىملەر يوقتۇر؛ (2) مۇشۇ ئېتىقادچى گۇۋاھچىلار پاۋلۇس ۋە باشقا روسۇللارنىڭ تەلىملىرىنىڭ بىرخىل ئىكەنلىكىگە ئىسپات بېرەلەيتتى.

■ 2:2 1 تىت. 5.1:

□ 2:3 »ئەيسا مەسىھنىڭ ياخشى جەڭچىسى بولۇش سۈپىتىدە، خارلىق-مۇشەققەتنى تۆز ھەسسەڭ بويىچە ئورتاق تارتقىن« ـ (8:1□□ ئېيتىلغاندەك(»تۆز ھەسسەڭ بويىچە تارتقىن« ـ گېرىك تىلىدا »تۆز ھەسسەڭ بويىچە **بىرگە** تارتقىن.« دېمەك، ھەر دەۋردە ئېتىقادچىلار تارتىشقا تېگىشلىك خارلىق-مۇشەققەت بار، تەموتىينىڭ پاۋلۇس)ۋە باشقى ئېتىقادچىلار(بىلەن بىرگە مەلۇم دەرىجىدە خارلىق-مۇشەققەت تارتىشىغا توغرا كېلىدۇ.

■ 2:4 1 كور. 25.9:

□ 2:5 »مۇسابىقىگە قاتناشقان تەنھەرىكەتچىمۇ مۇسابىقە قائىدىلىرىگە رىئايە قىلمىسا، غەلىبە تاجىغا ئېرىشەلمەيدۇ« ـ »مۇسابىقە قائىدىلىرى« ـ كونا زامانلاردا بۇ »قائىدىلەر« ھەم مۇسابىقىنىڭ ئۆزىنى ۋە مۇسابىقىگە بولغان قىيىنلىق-تەربىيىلەشلەرنىمۇ باشقۇراتتى.

■ 2:6 1 كور. 10.9:

□ 2:8 »داۋۇتنىڭ نەسلى بولغان، تۇلۇمدىن تىرىلگەن ئەيسا مەسىھ« ـ »داۋۇت« بولسا داۋۇت پادىشاھ-پەيغەمبەر، ئەلۋەتتە. »سەن داۋۇتنىڭ نەسلى بولغان، تۇلۇمدىن تىرىلگەن ئەيسا مەسىھنى مەن يەتكۈزۈۋاتقان خۇش خەۋەر بويىچە ئېسىڭدە چىڭ تۇت« ـ بۇ مۇھىم ئايەت توغرىلۇقىدا »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. ■ 2:9 ئەف. 1:3□13□1:4□ فىل. 1:7□ كول. 1:24□ 4:18□3□ 2تىم. 1:8. □ 2:11 »ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۆلگەنىكەنمىز، ئۇنىڭ بىلەن ھاياتتا بىللە ياشايمىز...» ـ »ئۇنىڭ بىلەن« دېگەنلىك مەسىھ بىلەن، ئەلۋەتتە. ■ 2:11 رىم. 8.6:

ئۇمۇ بىزدىن تانىدۇ.■
13 بىز ئۇنىڭغا ساداقەتسىزلىك قىلساقمۇ، ئۇ يەنىلا ساداقەتلىكتۇر؛
چۈنكى ئۇ ئۆزىدىن ھېچ تاناللايدۇ.«□ ■

خۇدانى خۇرسەن قىلدىغان خىزمەتكار

14 بۇ ئىشلارنى داۋاملىق قېرىنداشلارنىڭ سەمگە سېلىپ، ئۇلارنى رەب ئالدىدا بىمەنە سۆزلەر ئۈستىدە تالاش-تارتىش قىلماسلىقنى ئەستايدىللىق بىلەن ئاگاھلاندۇرغىن. بۇنداق تالاش-تارتىشلارنىڭ ھېچقانداق پايدىسى بولمايلا قالماي، بەلكى ئاڭلىغۇچىلارنى نابۇت قىلىدۇ.
15 ئۆزىڭنى تىكىمچى رەختنى توغرا پىچقاندەك ھەققەت سۆزىنى دۇرۇس چۈشەندۈرۈپ، ئۆزۈڭنى خۇدا ئالدىدا تەستىقلانغۇدەك، يەرگە قاراپ قالمايدىغان ماھىر بىر خىزمەتكار قىلىپ كۆرسىتىشكە ئىنتىلىپ كۆڭۈل قويغىن؛
16 لېكىن ئېپلاس، قۇرۇق گەپلەردىن نېرى تۇر. چۈنكى بۇنداق گەپلەرنى قىلغۇچىلار بەرىبىر تېخىمۇ ئىخلاسسىزلىققا چۆمۈپ كېتىدۇ. □ ■
17 مۇشۇنداقلارنىڭ گەپلىرى خۇددى مەرەزدەك تېزلا يامراپ كېتىدۇ. خىمىنىيۇس ۋە فىلېتوسلار مانا شۇنداقلارنىڭ ئىچىدىكى ئىككىسىدۇر؛ □
18 ئۇلار ھەققەتتىن چەتنەپ، ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى دېگەن بۇ ئىش ئاللىقاچان يۈز بېرىپ بولدى، دەيدۇ، شۇنداقلا بەزىلەرنىڭ ئېتىقادىنى غۇلىتىدۇ. □
19 ھالبۇكى، خۇدانىڭ مەزمۇت ئۆلى چىڭ تۇرماقتا. ئۇنىڭ ئۈستىگە مۇھۇر بىلەن: »رەب ئۆزىگە تەۋە بولغانلارنى تونۇيدۇ« ۋە »رەبنىڭ مۇبارەك نامىنى لەۋزىگە ئالىدىغانلارنىڭ ھەممىسى رەزىللىكتىن قول ئۈزسۇن« دەپ مۇھۇرلەنگەندۇر. □ ■
20 باي-باياشات ئادەمنىڭ ئۆيىدە پەقەت ئالتۇن ۋە كۈمۈش قاچا-قۇچىلارلا ئەمەس، ياغاچ، ساپال قاچىلارمۇ بولىدۇ. قاچا-قۇچىلارنىڭ بەزىلىرى ئەتىۋارلىنىدۇ، بەزىلىرى پەس كۆرۈلىدۇ. ■

■ **2:12** مات. 33:10□ مار. 38:8□ لۇقا 26:9□ 9:12□ رىم. 17:8□ 2 كور. 10:4□ فىل. 10:3□ 1 پېت. 13.4:

□ **2:13** »بىز ئۇنىڭغا ساداقەتسىزلىك قىلساقمۇ، ئۇ يەنىلا ساداقەتلىكتۇر؛ چۈنكى ئۇ ئۆزىدىن ھېچ تاناللايدۇ« ـ »چۈنكى ئۇ ئۆزىدىن ھېچ تاناللايدۇ« يا كى »چۈنكى ئۇ چوقۇم ئۆزىنىڭ سۆزىدە ئۆرماي قالمايدۇ.« بۇ مۇھىم سۆز توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **2:13** چۈل. 19:23□ رىم. 3:3□ 6.9:

□ **2:16** »بۇنداق گەپلەرنى قىلغۇچىلار بەرىبىر تېخىمۇ ئىخلاسسىزلىققا چۆمۈپ كېتىدۇ« ـ »بۇنداق)كىشىلەر...(تېخىمۇ ئىخلاسسىزلىققا چۆمۈپ كېتىدۇ« گرېك تىلىدا »بۇنداق)كىشىلەر...(تېخىمۇ ئىخلاسسىزلىققا ئالغا باستۇرىدۇ« دېگەن كىنايىلىك، ھەجۋىي سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

■ **2:16** 1تىم. 4:1□ 7:4□ 20:6□ تىت. 14:1□ 9.3:

□ **2:17** »مۇشۇنداقلارنىڭ گەپلىرى خۇددى مەرەزدەك تېزلا يامراپ كېتىدۇ« ـ »يامراپ كېتىدۇ« گرېك تىلىدا »ئوت-چۈپلەرنى يەپ كېتىدۇ« دەپ ئېپادىلىنىدۇ. روسۇل پاۋلۇس شۇ سۆزنى بىلەن: بۇلارنىڭ گەپلىرى »خۇدانىڭ قويلىرى« بولغان ئېتىقادچىلار ئىستېمال قىلىشى كېرەك بولغان »ئوزۇق«نى، يەنى »ساغلام تەلىم«نى يوقىتا چىقىرىدۇ، دەپ پۇرىتىدۇ.

□ **2:18** »ئۇلار ھەققەتتىن چەتنەپ...» ـ گرېك تىلىدا: »ئۇلار ھەققەتنى نىشان قىلماي)چەتنەپ كېتىپ.«...(»ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلىشى دېگەن بۇ ئىش ئاللىقاچان يۈز بېرىپ بولدى« ـ بۇ بىدئەت تەلىمنىڭ مەنىسى بەلكىم تۇۋەندىكى ئىككى خىل خاتا قاراشنىڭ بىرى بولۇشى كېرەك: ـ (1) »ئادەملەر ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغاندا، ئۇنىڭ روھى ئاللىقاچان ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ئۇلۇپ تىرىلىدۇ)بۇ گەپ مۇشۇنى يەرگىچە ھەققەت، ئەلۋەتتە.(ئەمدى تىرىلىش پەقەت شۇ روھىي جەھەتتە بولۇپ، كەلگۈسىدە تەن جەھەتتە بولمايدۇ«، يا كى: (2) »بىز ئەيسا مەسىھگە ئىشەنگەنلەردە سۇغا ۋە روھقا چۈمۈلدۈرۈلگەندىن كېيىن بىزنىڭ »تىرىلگەن تەن«نىمىز بار بولىدۇ. شۇڭا ھازىرق ئېنىمىز كېسەل بولمايدۇ، ھېچ ئۆلمەيدۇ.«

□ **2:19** »ھالبۇكى، خۇدانىڭ مەزمۇت ئۆلى چىڭ تۇرماقتا. ئۇنىڭ ئۈستىگە مۇھۇر بىلەن: »رەب ئۆزىگە تەۋە بولغانلارنى تونۇيدۇ« ۋە »رەبنىڭ مۇبارەك نامىنى لەۋزىگە ئالىدىغانلارنىڭ ھەممىسى رەزىللىكتىن قول ئۈزسۇن« دەپ مۇھۇرلەنگەندۇر« ـ بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **2:19** چۈل. 5:16□ يۇھ. 14.10:

■ **2:20** رىم. 21.9:

21 ئەگەر بىر كىشى ئۆزىنى ئۇنداقلارنىڭ كىرىدىن تازىلاپ خالىي قىلسا، ئۇ مۇقەددەس قىلىنغان، خوجايىنىمىزغا
يارايدىغان قاچىدەك، ھەرقانداق گۈزەل ئىشلارغا تەييار بولىدۇ.□
22 شۇنداشقا، ياشلىقنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىدىن ئۆزۈڭنى قاچۇرغىن، پاك قەلب بىلەن رەببگە ئىدا قىلغۇچى بىلەن
بىللە ھەققانىيلىق، ئىشەنچ-ئېتىقاد، مېھىر-مۇھەببەت ۋە تىنچ-خاتىرجەملىكنى قوغلىشىپ ئىزدە. ■
23 لېكىن ئەخمىقانە، بىلىمسىزلىكتىن چىققان تالاش-تارتىشلارغا ئارىلىشىشنى رەت قىل، چۈنكى بۇنداق ئىشلارنىڭ
جېدەل تېرىيدىغانلىقىنى بىلىسەن. ■
24 ئەمدىلىكتە رەببنىڭ قۇلى جېدەللەشمەسلىكى، بەلكى ھەممە كىشىلەرگە مۇلايىم-مېھرىبان، تەلىم بېرىشكە ماھىر،
سەۋر-تاقەتلىك بولۇشى كېرەك؛ ■
25 شۇنىڭ بىلەن ئۆز-ئۆزىگە قارشى بولغانلارغا ئۇ خۇدا بەلكىم ئۇلارغا ھەققەتنى تونۇپ يېتىشىگە توۋا قىلدىغان
قەلبنى بېرەر دەپ، مۇمىن-مۇلايىملىق بىلەن نەسىھەت قىلسۇن؛ □ ■
26 بۇنداق بولغاندا ئۇلار ئۆزىقۇسىنى ئېچىپ، ئۆزلىرىنى ئۆز مۇددىئاسىغا ئەمەل قىلىشقا ئۆتىۋۈن قىلغان ئىبلىسنىڭ
ئۆزىقىدىن قۇتۇلالايدۇ.□

3

ئاخىر زامان

1 ئەمما شۇنىمۇ بىلگىنىكى، ئاخىر زامانلاردا ئېغىر كۈنلەر بولىدۇ.□ ■
2 ئۇ چاغدىكى ئىنسانلار ئۆزىنىلا ئويلايدىغان، پۇلپەرەس، مەنمەنچى، ھاكاۋۇر، كۆپۈرلۈق قىلىدىغان، ئاتا-ئانىسىنىڭ
سۆزىنى تىڭشىمايدىغان، ئۆزكور، ئىپلاس،
3 كۆيۈمسىز، كەچۈرۈمسىز، ئۆھمەتخور، ئۆزىنى ئۆتالمايدىغان، ۋەھشىي، خەير-ساخاۋەتلىككە دۈشمەن،
4 ساتقۇن، تەلۋە، شۇھرەتپەرەس، ھۇزۇر-ھالاۋەتنى خۇدادىن ياخشى كۆرىدىغان،
5 سىرتقى قىيافىتىتە ئىخلاسمەن بولۇۋېلىپ، ئەمەلىيەتتە ئىخلاسمەنلىكنىڭ قۇدرىتىنى ئىنكار قىلىدىغان بولىدۇ.
بۇنداقلاردىن يىراق تۇر.□ ■

□ 2:21 »ئەگەر بىر كىشى ئۆزىنى ئۇنداقلارنىڭ كىرىدىن تازىلاپ خالىي قىلسا، ئۇ مۇقەددەس قىلىنغان، خوجايىنىمىزغا يارايدىغان قاچىدەك، ھەرقانداق گۈزەل ئىشلارغا تەييار بولىدۇ« ـ »خوجايىنىمىز«: ـ ئىگىمىز، ئەلۋەتتە. بۇ مۇھىم ئايەت توغرالۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ 2:22 1تىم. 11.6:
■ 2:23 1تىم. 4:1□ 4:6□ تىت. 9.3:
■ 2:24 1تىم. 2.3:
□ 2:25 «...□□□□□ بىلەن ئۆز-ئۆزىگە قارشى بولغانلارغا ئۇ خۇدا بەلكىم ئۇلارغا ھەققەتنى تونۇپ يېتىشىگە توۋا قىلدىغان قەلبنى بېرەر دەپ، مۇمىن-مۇلايىملىق بىلەن نەسىھەت قىلسۇن» ـ »ئۆز-ئۆزىگە قارشى بولغانلارغا« دېگەن ئىبارە ئوقۇرمەنلەرگە غەلىتە تۇيۇلغىنى بىلەن، گېرېك تىلدا شۇنداق ئىپادىلىنىدۇ. دېمەك، ھەققەتنى جاكارلىغۇچىغا قارشى چىقسا، ئەمەلىيەتتە ئۇ خۇدا ئۆزىگە قىلماقچى بولغان ياخشىلىقتىن مەھرۇم بولۇپ، ئۆز-ئۆزىگە قارشى چىققان بولىدۇ. »يەنە» 36:8 كۆرۈڭ.
■ 2:25 يەنە. 8:36؛ 9:12؛ 11:17؛ گال. 1.6:
□ 2:26 »بۇنداق بولغاندا ئۇلار ئۆزىقۇسىنى ئېچىپ، ئۆزلىرىنى ئۆز مۇددىئاسىغا ئەمەل قىلىشقا ئۆتىۋۈن قىلغان ئىبلىسنىڭ ئۆزىقىدىن قۇتۇلالايدۇ» ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بۇنداق بولغاندا ئۇلار ئۆزىقۇسىنى ئېچىپ، ئۆزلىرىنى ئۆتىۋۈن قىلغان ئىبلىسنىڭ ئۆزىقىدىن)خۇدانىڭ(ئىرادىسىگە ئەمەل قىلىشقا قۇتۇلالايدۇ.«
□ 3:1 ئەمما شۇنىمۇ بىلگىنىكى، ئاخىر زامانلاردا ئېغىر كۈنلەر بولىدۇ« ـ »ئېغىر كۈنلەر« گېرېك تىلدا يەنە »خەتەرلىك كۈنلەر«نىمۇ بىلدۈرىدۇ.
■ 3:1 1تىم. 1:4□ 2پېت. 3:2□ يەھ. 18.
□ 3:5 «...□□□□□ قىيافىتىتە ئىخلاسمەن بولۇۋېلىپ، ئەمەلىيەتتە ئىخلاسمەنلىكنىڭ قۇدرىتىنى ئىنكار قىلىدىغان بولىدۇ. بۇنداقلاردىن يىراق تۇر» ـ 1-5-ئايەتلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە قىسقىچە توختىلىمىز.■ 3:5 مات. 17:18□ رىم. 17:16□ 2تىمس. 6:3□ تىت. 10:3□ 2يۇھ. 10.

6 چۈنكى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بەزىلەر ئۆيمۇ-ئۆي سوقۇنۇپ كىرىپ، گۈناھلار بىلەن پىسىلغان، ھەرخىل
شەھۋەت-ھەۋەسلەرنىڭ قۇلى بولۇپ قالغان نادان ئاياللارنى ئازدۇرۇپ ئۆزىگە ئەسىر قىلىدۇ.□ ■
7 بۇنداق ئاياللار دائىم تەلىم ئالسىمۇ، ھەرگىز ھەققەتنى تونۇپ يېتەلمەيدۇ.

8 ئەمدى يانىنىس بىلەن يامبرىس مۇسا پەيغەمبەرگە قانداق قارشى چىققان بولسا، بۇ ئازدۇرغۇچىلارمۇ ھەققەتكە
شۇنداق قارشى چىقىدۇ. ئۇلار زېھىن-كۆڭۈللىرى چىرىگەن، ئېتىقاد جەھەتتە داشقال دەپ ئىسپاتلانغان
كىشىلەردۇر.□ ■
9 لېكىن ئەمدى ئۇلار بۇ يولدا ئالغا ئىلگىرىلىيەلمەيدۇ؛ چۈنكى يانىنىس بىلەن يامبرىس نىڭ ھاماقەتلىكى ئوچۇق
كۆرۈنگەندەك، بۇلارنىڭمۇ ھەممىگە كۆرۈنىدۇ.

پاۋلۇسنىڭ ۋەسىيەتلىرى، ئۆگەنگەنلىرىگىدە داۋاملىق ماڭغىن

10-11 لېكىن سەن بولساڭ مېنىڭ تەلىمىم، يۈرۈش-تۇرۇشۇم، مەقسەت-ئىرادىلىرىم، ئىشەنچ-ئېتىقادىم، سەۋر-تاقىتىم،
مېھىر-مۇھەببىتىم، چىداملىقىم، مەن ئۆچرىغان زىيانكەشلىكلەر ۋە ئازاب-ئۇقۇبەتلەرگە، جۈملىدىن ئانتاكىيا، كونىيا
ۋە لىسترا شەھەرلىرىدە يۈز بەرگەنلەرگە تولىمۇ كۆڭۈل بۇلۇپ كەلدىڭ، شۇنداقلا مەن بەرداشلىق بەرگەن شۇنچە
زىيانكەشلىكلەردىن تولۇق خەۋرىڭ بار؛ رەب ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن مېنى قۇتقۇزدى. □ ■
12 دەرۋەقە، مەسىھ ئەيسادا ئىخلاسمەن ھايات كەچۈرۈشكە ئىرادە تىكلىگەنلەرنىڭ ھەممىسى زىيانكەشلىككە
ئۇچرايدۇ. ■
13 لېكىن رەزىل ئادەملەر ۋە ئېزىتقۇ-كازىزىپلار بەرىبىر باشقىلارنىمۇ ئالداپ، ئۆزىمۇ ئالدىنىپ، بارغانسېرى
ئەسەبىيلىشىدۇ.
14 لېكىن سەن بولساڭ، ئۆگەنگەن ۋە تولۇق ئىشەندۈرۈلگەن ھەققەتلەردە چىڭ تۇر؛ چۈنكى بۇلارنى كىمدىن
ئۆگەنگەنلىكىڭنى بىلىسەن، □
15 ھەمدە بالىلىق چاغلىرىڭدىن تارتىپلا مۇقەددەس يازمىلارنى بىلىپ كەلدىڭ، بۇلارنىڭ ساڭا مەسىھ ئەيسانىڭ
باغلانغان ئېتىقاد ئارقىلىق بولغان نىجات توغرۇلۇق سېنى دانا قىلالايدىغانلىقىنى بىلىسەن.
16 پۈتكۈل مۇقەددەس يازمىلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ روھىنىڭ يولىيورۇق-ئىلھامى بىلەن يېزىلغان بولۇپ، ئۇ تەلىم

□ 3:6 **»ھەرخىل شەھۋەت-ھەۋەسلەرنىڭ قۇلى بولۇپ قالغان نادان ئاياللار...»** ـ ياكى »ھەرخىل شەھۋەت-ھەۋەسلەرنىڭ قۇلى بولۇپ قالغان ئاجىز ئاياللار...».
■ 3:6 مات. 14:23□ تىت. 11:1.
□ 3:8 **»ئەمدى يانىنىس بىلەن يامبرىس مۇسا پەيغەمبەرگە قانداق قارشى چىققان بولسا، بۇ ئازدۇرغۇچىلارمۇ ھەققەتكە شۇنداق قارشى چىقىدۇ«** ـ »مىس.» 11:7، 22، 7:8، 18نى كۆرۈڭ. ئىسرائىللار مىسىردىن چىقىشتىن بۇرۇن، مىسىر پادىشاھىنىڭ سېھىرگەرلىرى مۇسا پەيغەمبەرگە قارشى تۇرغان. ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى)يانىنىس بىلەن يامبرىس(تەۋراتتا دېيىلگەن ئەمەس، بەلكى يەھۇدىيلارنىڭ باشقا تارىخىي كىتابلىرىدا تېپىلىدۇ.
■ 3:8 مىس. 11.7:
□ 11-3:10 **»جۈملىدىن ئانتاكىيا، كونىيا ۋە لىسترا شەھەرلىرىدە يۈز بەرگەنلەرگە تولىمۇ كۆڭۈل بۇلۇپ كەلدىڭ...»** ـ »ئانتاكىيا، كونىيا ۋە لىسترا شەھەرلىرىدە يۈز بەرگەنلەر«: ـ بۇ بىر-بىرىگە يېقىن ئۆچ يۈرتتا بولغان ۋەقەلەر توغرىلۇق مەلۇماتلار »روس.» 14-13-بابتا تېپىلىدۇ. تموتي ئۆزى لىسترالىق ئىدى؛ پاۋلۇس دۇچ كەلگەن بۇ زىيانكەشلىكلەر تموتىينىڭ مەسىھگە ئېتىقاد قىلىشىغا تەسىر قىلغان بولۇشى مۇمكىن ئىدى.
■ 11-3:10 زەب. 19:34□ روس. 50:13□ 19:14□ 2 كور. 101:
■ 3:12 مات. 24:16□ لۇقا 26:24□ يۇھ. 14:17□ روس. 22:14□ 1 تىس. 3.3:
□ 3:14 **»چۈنكى بۇلارنى كىمدىن ئۆگەنگەنلىكىڭنى بىلىسەن«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »كىملەر« دەپ دېيىلىدۇ. لېكىن بىزنىڭچە »كىم« دەپ ئۇقۇش توغرا، چۈنكى پاۋلۇس بۇ ئايەتلەردە ئۆزىنىڭ ئۆلگە بولغانلىقى توغرۇلۇق كۆپ سۆزلەيدۇ. تۆۋەندىكى 15-ئايەتتە ئۇ باشقا كىشىلەر)تموتىينىڭ چوڭ ئاتا ۋە ئانىسى(نىڭ تەسىرىنى تىلغا ئالىدۇ.

بېرىش، تەنبىھ بېرىش، خاتالىقلارنى تۈزىتىش ۋە كىشىلەرنى ھەققانىيەت يولىغا باشلاشقا پايدىلىقتۇر. □ ■
17 بۇلار ئارقىلىق خۇدانىڭ ئادىمى تولۇق قوراللىنىپ، بارلىق ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا تەييار بولالايدۇ.

4

1 مەن خۇدا ھەمدە تىرىكلەر بىلەن ئۆلۈكلەرنى سوراق قىلىشقا تەييار تۇرىدىغان مەسىھ ئەيسانىڭ ئالدىدا، شۇنداقلا
ئۇنىڭ قايتا ئايان بولۇشى ۋە ئۇنىڭ تۆز پادىشاھلىقى بىلەن ساكا شۇنداق ئاگاھ قىلىپ تاپىلايمەنكى،■
2 خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى جاكارلا؛ ۋاقىت-پۇرسەت يار بەرسۇن-بەرمىسۇن، ئۇنىڭغا جىددىي قارا. تولۇق
سەۋر-تاقەت ۋە تەلىم-ئەقىدە بىلەن نەسىھەت قىلغىن، تەنبىھ بەرگىن، رىغبەتلەندۈرگىن.□
3 چۈنكى شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، ئىنسانلار ساغلام تەلىمنى ئاكلاشقا چىدىمايى، بەلكى قۇلاقلىرىغا خۇش
ياقىدىغان سۆزلەرنى ئاكلاش ئۈچۈن ئەترابىغا تۆز شەھۋەت-ھەۋەسلىرىگە ئۇيغۇن تەلىم بەرگۈچىلەرنى توپلايدۇ.□
4 ئۇلار ھەققەتكە قۇلاق سالماي، ئەپسانىلەرنى تىڭشاشقا بۇرىلىنىپ كېتىدۇ.
5 لېكىن سەن ھەرقانداق ئەھۋالدا ئويغاق تۇر، خارلىق-مۇشەققەتلەرگە بەرداشلىق بەر، خۇش خەۋەرچىنىڭ
ۋەزىپىسىنى ئورۇندا، تاپشۇرۇلغان خىزمىتىڭنى ھەر تەرەپتىن تولۇق ئادا قىلغىن.
6 چۈنكى ئۆزۈمگە كەلسەم، جېنىم قۇربانلىقنىڭ »شاراب ھەدىيە«سىدەك تۆكۈلىدىغان ۋاقتى يېتىپ كەلدى،
مېنىڭ بۇ دۇنيادىن كېتىش ۋاقتىمۇ يېقىنلاشتى.□ ■
7 گۈزەل كۈرەشنى مەن قىلىپ بولدۇم، يۈگۈرۈش مۇسابىقىسىنىڭ مەنزىلىنى بېسىپ بولدۇم، بىردىنبىر ئېتىقادنى
چىڭ ساقلاپ كەلدىم.□
8 ھازىر ھەققانىيلىقنىڭ غەلىبە تاجى مەن ئۈچۈن ساقلىنىپ تۇرماقتا. ئۇنى، ھەققانىي سوراقچى بولغان رەب شۇ
كۈندە ماكا، شۇنداقلا يالغۇز ماڭىلا ئەمەس، ئۇنىڭ كېلىپ ئايان بولۇشىغا تەلپۈنۈپ تۇرغانلارنىڭ ھەممىسگە ئىنئام
قىلىپ كىيگۈزىدۇ.□ ■

□ **3:16 »پۈتكۈل مۇقەددەس يازمىلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ روھىنىڭ يولىيورۇق-ئىلھامى بىلەن يېزىلغان بولۇپ...»** ـ گرىك تىلىدا »پۈتكۈل مۇقەددەس يازمىلارنىڭ ھەممىسى« دېگەن ئىبارە يازمىلاردىكى ھەربىر سۆز-ئايەتنىڭ خۇدادىن كەلگەنلىكنى تەكىتلەيدۇ.
»خۇدانىڭ روھىنىڭ يولىيورۇق-ئىلھامى بىلەن يېزىلغان« گرىك تىلىدا »خۇدا نەپىسى بىلەن كىرگۈزۈپ يېزىلغان« دېگەن شەكىلدە ئىپادىلىنىدۇ. گرىك تىلىدا ھەم ئىبرانىي تىلىدا »روھ« ۋە »نەپەس« بىر سۆز.

■ **3:16** 2 پېت. 21.1:

■ **4:1** رىم. 9:1، 1:9، 2 كور. 23:1، 31:11، گال. 20:1، فىل. 8:1، 1 تېس. 5:2، 1 تىم. 21:5، 13.6:

□ **4:2 »خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى جاكارلا؛ ۋاقىت-پۇرسەت يار بەرسۇن-بەرمىسۇن، ئۇنىڭغا جىددىي قارا«** ـ »ۋاقىت-پۇرسەت يار بەرسۇن-بەرمىسۇن« دېگەنلىكنىڭ مەنىسى، خەقلەر خۇدانىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلسۇن قىلمىسۇن، ئۇلارغا ياقسۇن ياقمىسۇن خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ ۋەزىپىسى ھامان ئامال قىلىپ سۆز-كالامنى ئۇلارغا يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت.

□ **4:3 ...» قۇلاقلىرىغا خۇش ياقىدىغان سۆزلەرنى ئاكلاش ئۈچۈن ئەترابىغا تۆز شەھۋەت-ھەۋەسلىرىگە ئۇيغۇن تەلىم بەرگۈچىلەرنى توپلايدۇ«** ـ »قۇلاقلىرىغا خۇش ياقىدىغان سۆزلەرنى ئاكلاش ئۈچۈن« گرىك تىلىدا »قۇلاقلىرى قىچىشقان بولۇپ،...» دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ ئىبارە: »ئۇلار ھەردائىم يېڭى نەرسىلەرنى ئاكلىغاچقا« دېگەن ياشقا بىرخىل چۈشەنچىنىمۇ بېرىدۇ.

□ **4:6 »جىنم قۇربانلىقنىڭ »شاراب ھەدىيە«سىدەك تۆكۈلىدىغان ۋاقىت يېتىپ كەلدى«** ـ پاۋلۇس تۆزىنىڭ ھاياتىنى تەۋرات دەۋرىدىكى قۇربانلىقلار ئۈستىگە تۆكۈلىدىغان »شاراب ھەدىيە« گە ئوخشىتىدۇ. دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدۇكى، ئۇنىڭ يېقىن ئارىدا بولىدىغان ئۆلۈمىنى قۇربانلىققا ئەمەس، پەقەت بىر »شاراب ھەدىيە« گە ئوخشىتىدۇ، خالاس. شۇبھىسىزكى، ئۇنىڭ مەنىسى »ئۆلۈغ قۇربانلىق« ئەيسا مەسىھنىڭكىدۇر.

■ **4:6** 2 پېت. 14.1:

□ **4:7 »گۈزەل كۈرەشنى مەن قىلىپ بولدۇم«** ـ »كۈرەش« (قاتتىق ئېلىشىش مۇسابىقىسى، گرىك تىلىدا »ئاگون«) دېگەن سۆز توغرۇلۇق »تىموتىيغا »(1)دىكى 12:6) توغرۇلۇق(»قوشۇنچە سۆز«نىڭ كۈرۈڭ.

□ **4:8 »ئۇنى، ھەققانىي سوراقچى بولغان رەب شۇ كۈندە ماكا، شۇنداقلا يالغۇز ماڭىلا ئەمەس، ئۇنىڭ كېلىپ ئايان بولۇشىغا تەلپۈنۈپ تۇرغانلارنىڭ ھەممىسگە ئىنئام قىلىپ كىيگۈزىدۇ«** ـ »شۇ كۈنى« رەبنىڭ قايتا كېلىدىغان كۈنى، ئەلۋەتتە. ■ **4:8** 1 كور. 25:9، 1 پېت. 4.5:

خۇسۇسىي تاپشۇرۇقلار، ئاخىرقى سۆزلەر

9 ئىمكانىيەتىنگ بارىچە يېنىمغا تېزدىن يېتىپ كەل.
10 چۈنكى دېماس بۇ ھازىرقى دۇنيانى تاما قىلغانلىقى ئۈچۈن مېنى تاشلاپ تېسالونىكا شەھىرىگە كەتتى. كرىسكىس
گالاتىيا ئۈلكىسىگە، تىتۇس دالماتىيا ئۈلكىسىگە كەتتى. ■
11 يېنىمدا يالغۇز لۇقا قالدى. ماركۇسنى ئۆزۈڭ بىلەن بىرگە ئېلىپ كەل، چۈنكى ئۇ خىزمەتلىرىمدە ماڭا كۆپ
ئەسقاتىدۇ. ■
12 تىككۇسنى بولسا ئەفەسۇس شەھىرىگە ئەۋەتىۋەتتىم. ■
13 كېلىشىگىدە تروئاس شەھىردە كارپۇسنىڭ يېنىغا قالدۇرۇپ قويغان يېپىنچام بىلەن كىتابلارنى، بولۇپمۇ ئورام
تېرە يازمىلارنى بىللە ئالغاچ كەلگىن. □
14 مىسكەر ئىسكەندەر ماڭا تولا ئەسكىلىك قىلدى. رەب ئۇنىڭغا قىلمىشلىرىغا لايىق ياندۇرمايى قالمايدۇ. ■
15 سەن ھەم ئۇنىڭدىن ھوشيار بول؛ چۈنكى ئۇ بىز يەتكۈزگەن سۆزلىرىمىزگە قاتتىق قارشىلىق كۆرسەتتى.
16 ئۈنجى قېتىملىق سوراقتا مېنىڭ ئاقلىنىشىمغا يارىدەم قىلمىغان ھېچكىم چىقمىدى، ھەممىسى مېنى تاشلاپ كەتتى.
بۇ ئىش ئۇلارغا ھېسابلانمىغاي! □
17 لېكىن رەب مېنىڭ بىللە تۇرۇپ، مەن ئارقىلىق ئىنجىل جاكارى تولۇق قىلىنىپ، بۇ يەردىكى بارلىق
يات ئەللىكلەردىن بولغانلارنىڭ ئاڭلىشى ئۈچۈن مېنى كۆچىلەندۈردى؛ شۇنىڭ بىلەن مەن شىرنىڭ ئاغزىدىن
قۇتقۇزۇلۇپ چىقتىم. □
18 رەب مېنى بارلىق رەزىل ئىشتىن قۇتقۇزۇپ، ئەرشتىكى پادىشاھلىقىغا ساق يەتكۈزىدۇ! شان-شەرەپ ئۇنىڭغا
ئەبەدىلئەبەدگىچە مەنسۇپ بولغاي! ئامىن!

ئاخىرقى سالام

19 پرىسكا بىلەن ئاكۈيلاغا ۋە ئونېسىفورنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە مەندىن سالام ئېيت.□ ■
20 ئېراستۇس كورىنت شەھىردە قالدى. لېكىن تروفىموس كېسەل بولۇپ قالغانلىقتىن، ئۇنى مىلېتۇس شەھىردە
قالدۇرۇپ قويدۇم.
21 قىش چۈشۈپ كەتكۈچە ئىمكانىيەتىنگ بارىچە بۇ يەرگە كەلگىن.
يۇبۇلۇس، پۇدىس، لىنوس، كلاۋدىيا ۋە بارلىق قېرىنداشلاردىن ساڭا سالام.
22 رەب ئەيسا مەسىھ روھىڭ بىلەن بىللە بولغاي! مېھىر-شەپقەت سىلەر بىلەن بىللە بولغاي! □

■ **4:10** كول. 4:14□ فلم. 24.
■ **4:11** روس. 15:37□ كول. 4:14□10□ فلم. 24.
■ **4:12** روس. 20:4□ كول. 4:7.
□ **4:13** »كېلىشىگىدە تروئاس شەھىردە كارپۇسنىڭ يېنىغا قالدۇرۇپ قويغان يېپىنچام بىلەن كىتابلارنى، بولۇپمۇ ئورام تېرە يازمىلارنى بىللە ئالغاچ كەلگىن« ـ بۇ ئايەت ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە قىسقىچە توختىلىمىز.
■ **4:14** 1تىم. 1:20.
□ **4:16** »ئۈنجى قېتىملىق سوراقتا مېنىڭ ئاقلىنىشىمغا يارىدەم قىلمىغان ھېچكىم چىقمىدى، ھەممىسى مېنى تاشلاپ كەتتى. بۇ ئىش ئۇلارغا ھېسابلانمىغاي«! ـ بۇ ئايەت ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە قىسقىچە توختىلىمىز.
□ **4:17** »شۇنىڭ بىلەن مەن شىرنىڭ ئاغزىدىن قۇتقۇزۇلىنىدىم« ـ پاۋلۇس قەيسەر نېرونىڭ بىرىنچى سوريقىدىن قۇتۇلدى. »قوشۇمچە سۆز«نىمزنى كۆرۈڭ.
□ **4:19** »پرىسكا بىلەن ئاكۈيلاغا ۋە ئونېسىفورنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە مەندىن سالام ئېيت« ـ »پرىسكا« بولسا »پرىسكىلا«نىڭ قىسقارتىلغان شەكلى »)روس.» 18:2). ئاكۈيلا ۋە پرىسكىلا ئەر-ئايال ئىدى.■ **4:19** روس. 18:2□ رىم. 16:3. □ **4:22** »رەب ئەيسا مەسىھ روھىڭ بىلەن بىللە بولغاي«! ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »رەب روھىڭ بىلەن بىللە بولغاي«! دېيىلىدۇ.

تىتۇسقا

روسۇل پاۋلۇس تىتۇسقا يازغان مەكتۇپ •••• سالام

1 خۇدانىڭ تاللىغانلىرىغا ئامانەت بولغان ئېتىقاد ۋە ئىخلاسمەنلىككە ئېلىپ باردىغان ھەققەتنىڭ بىلدۈرۈلۈشى ئۈچۈن،
ئەيسا مەسىھنىڭ روسۇلى قىلىپ تەيىنلەنگەن، خۇدانىڭ قۇلى بولغان مەنكى پاۋلۇستىن ساڭا سالام ـ □
2)بۇ ئېتىقاد ۋە ھەققەت مەڭگۈلۈك ھاياتقا باغلانغان ئۈمىدنى ئېلىپ كېلىدۇ؛ بۇ مەڭگۈلۈك ھاياتنى مۇتلەق يالغان
ئېيتمايدىغان خۇدا ھەممە دەۋر-زامانلاردىن ئىلگىرىلا ۋەدە قىلغانىدى؛ ■
3 لېكىن ھازىر ۋەدىسىنىڭ ۋاقتى كېلىپ قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدا بۇنىڭ كالام-خەۋىرىنى تۇز ئەمرى بىلەن ماڭا
تاپشۇرغان جاكار ئارقىلىق ئاشكارىلىدى(■
4 ـ ئوراتاق ئېتىقادىمىزدا تۇز ئوغلۇم بولغان تىتۇسقا سالام! خۇدائاتىمىز ۋە نىجاتكارىمىز مەسىھ ئەيسادىن ساڭا
مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي! □ ■

تىتۇسنىڭ كېرىت ئارىلىدىكى خىزمىتى

5 سېنى كېرىت ئارىلىدا قالدۇرۇشتىكى سەۋەب، ئوروندىلىپ بولمىغان ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىشىڭ ئۈچۈن ۋە ھەر
شەھەردە ساڭا تاپىلىغىنىمدەك جامائەتكە ئاقساقاللارنى تەيىنلىشىڭ ئۈچۈن ئىدى. ■
6 ئاقساقاللىققا تەيىنلىنىدىغان كىشى ئەيىبسىز بولۇشى، بىر ئاياللىق، پەرزەنتلىرى بولسا ئېتىقاد قىلغۇچى بولۇشى ۋە
ئىشلىرىدا شاللاقلىق قىلمىدىغان يا كى ئاتا-ئانىسىغا بويسۇنمايدىغان ئەيىبلىرى بولمىغان بولۇشى كېرەك. □ ■
7 چۈنكى جامائەتنىڭ يېتەكچىسى خۇدانىڭ ئائىلىسىگە غوجىدار بولۇش سۈپىتىدە، ئەيىبسىز بولۇشى كېرەك؛
باشباشتاق ئەمەس، تېرىككەك ئەمەس، ھاراق-شارابقا بېرىلگەن ئەمەس، زوراۋان ئەمەس، نەپسانىيەتچى ئەمەس، □
■

□ **1:1 »خۇدانىڭ تاللىغانلىرىغا ئامانەت بولغان ئېتىقاد ۋە ئىخلاسمەنلىككە ئېلىپ باردىغان ھەققەتنىڭ بىلدۈرۈلۈشى ئۈچۈن...»** ـ بۇ سۆز بولسا: (1) خۇدانىڭ تۆزى تاللىغان خەلقىگە تاپشۇرغان تۆزگەرمەس ئېتىقادقا مۇۋاپىق، خۇدانىڭ ئۆنكۈا بولغان مەقسىتى ئۈچۈن؛ (2) خۇدانىڭ تاللىغانلىرىنى مۇشۇ ئېتىقادقا ئېرىشتۇرۇش ئۈچۈن؛ (3) خۇدانىڭ تاللىغانلىرىنىڭ ئېتىقادىنى ئالغا سۈرۈش ئۈچۈن دېگەن ئۇچ مەنىنى تۆز ئىچىگە ئېلىشى مۇمكىن.

■ **1:2** چۈل. 19:23□ رىم. 25:16□ ئەف. 9:1□ 9:3□ كول. 26:1□ 2تىم. 13:2□ 1پېت. 20.1:

■ **1:3** روس. 24:20□ 2كور. 12:2□ 14:7□ 16:8□6□ گال. 1:1□ 3.2:

□ **1:4 »ئوراتاق ئېتىقادىمىزدا تۇز ئوغلۇم بولغان تىتۇسقا...»** ـ بۇ ئىبارە شۇيىھىسىز شۇنى كۆرسىتىدۇكى، تىتۇس خۇش خەۋەرنى ئەسلىدە پاۋلۇستىن ئاڭلىغان ۋە شۇنداقلا ئۆنكۈغا ئىشىنىپ ھاياتقا ئېرىشكەنىدى. شۇنىڭ بىلەن)پاۋلۇس باشقا يەرلەردە كۆپ ئېيتقىنىدەك(روھىي جەھەتتىن تىتۇسنى خۇش خەۋەر ئارقىلىق »تۇغدى« ۋە ئۆنكۈغا روھىي جەھەتتىن ئاتىدەك بولدى.

■ **1:4** ئەف. 2:1□ كول. 2:1□ 2تىم. 2:1□ 1پېت. 2.1:

■ **1:5** 2تىم. 2.2:

□ **1:6 »ئاقساقاللىققا تەيىنلىنىدىغان كىشى ئەيىبسىز بولۇشى، بىر ئاياللىق... بولۇشى كېرەك«** ـ »بىر ئاياللىق« يا كى »بىر ئاياللىنىڭ ئېرى«، بەلكىم »تۇز ئاياللىغا سادىق« دېگەن مەنىدە. بۇ توغرۇلۇق »تىموتىيغا «(1)دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. **»پەرزەنتلىرى بولسا ئېتىقاد قىلغۇچى بولۇشى ... كېرەك«** ـ يا كى، »پەرزەنتلىرى بولسا سادىق بولۇشى... كېرەك.«

■ **1:6** 1تىم. 2.3:

□ **1:7 » جامائەتنىڭ يېتەكچىسى خۇدانىڭ ئائىلىسىگە غوجىدار بولۇش سۈپىتىدە، ئەيىبسىز بولۇشى كېرەك؛ باشباشتاق ئەمەس...»** ـ »باشباشتاق« ـ گېرىك تىلىدا بۇ سۆز »شەخسىيەتچى، مەنمەنچى« دېگەن مەنىلەرنىمۇ تۇز ئىچىگە ئالىدۇ. **»ھاراق-شارابقا بېرىلگەن ئەمەس، زوراۋان ئەمەس، نەپسانىيەتچى ئەمەس...»** ـ »نەپسانىيەتچى« گېرىك تىلىدا »تۇزنى بۇلغايدىغان نەپسانىيەتچىلىككە بېرىلگەن« دېگەن بىر سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ سۆزگە قارىغاندا، پۇل ۋە مال-دۇنياغا قوغلىشىش ئىنسانىنى ھارام قىلىپ بۇلغايدۇ. بۇ تېما توغرىسىدا يەنە »لۇقا« 11-16:9 ۋە شۇ ئايەتلەردىكى ئىزاھاتلارنى ۋە »لۇقا«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدىكى 16-باب توغرۇلۇق »ناھەق دۇنياغا تەۋە بولغان مال-دۇنيا« دېگەن مەزمۇننى كۆرۈڭ. ■ **1:7** لاۋ. 9:10□ مات. 45:24□ 1كور. 1:4□ ئەف. 18:5□ 1تىم. 15:3□3□ 1پېت. 2.5:

8 بەلكى مېھماندوست، ساخاۋەتلىك، ياخشىلىقنى سۆيىدىغان، سالماق، ئادىل، ئىخلاسمەن ۋە تۆزىنى تۇتۇۋالغان
بولۇشى لازىم. □ ■
9 ئۇ يەنە ساغلام تەلىم بىلەن رىغبەت-تەسەللى بېرىش ئۈچۈن ۋە قارشى چىققۇچىلارغا رەددىيە بېرىش ئۈچۈن،
تاپشۇرۇلغان تەلىمدىكى ئىشەنچلىك كالام-سۆزدە چىڭ تۇرۇشى كېرەك. □
10 چۈنكى ھازىر بىمەنە سۆز قىلىدىغان، كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى ئوۋلاپ ئېزىتقۇلۇق قىلىدىغان، تۆز بېشىمچىلىق
قىلىدىغان كۆپلىگەن كىشىلەر بار، بولۇپمۇ خەتىنلىكلەردىن چىققانلار بار. □ ■
11 ئۇلارنىڭ ئاغزىنى ئېتىش كېرەك؛ چۈنكى ئۇلار ھارام دۇنيانى دەپ تۆگىتىشكە تېگىشلىك بولمىغان تەلىمەرنى
تۆگىتىپ، ھەتتا پۈتۈن ئائىلىلەرنى نابۇت قىلماقتا. □ ■
12 شۇلاردىن بىرى، يەنى كېرىت ئارىلىدىكىلەرنىڭ تۆزىنىڭ بىر پەيغەمبىرى: »كېرىتلار ھەمىشە يالغان سۆزلەيدىغانلار،
ۋەھشىي ھايۋانلار ۋە ھۇرۇن تويماسلاردۇر« دېگەن. □
13-14 بۇ گۇۋاھلىق ھەقىقەتتۇر، شۇڭا ئۇلارنىڭ ئېتىقادتا ساغلام تۇرۇشى ئۈچۈن، شۇنداقلا يەھۇدىي ئەپسانىلەرگە
ۋە ھەقىقەتتىن چەتنىگەنلەر توقۇۋالغان ئىنسانىي قائىدە-يەلگىلىمىلەرگە قۇلاق سالماسلىقى ئۈچۈن ئۇلارنى قاتتىق
ئەيىبلەپ ئاگاھلاندۇرغىن.□ ■
15 پاك كىشىلەر ئۈچۈن ھەممە نەرسە پاك؛ لېكىن بۇلغانغان ناپاكلار ۋە ئېتىقادسىزلار ئۈچۈن ھېچقانداق نەرسە
پاك ئەمەسىتۇر. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئوي-پىكىرلىرىمۇ، ۋىجدانىمۇ بۇلغىنىپ كەتكەن. ■
16 ئۇلار خۇدانى تونۇيمىز دەپ داۋراڭ قىلىسىمۇ، لېكىن ئەمەللىرىدە ئۇنىڭدىن تانىدۇ؛ چۈنكى ئۇلار يىرگىنچلىكلەر،
ھېچگەپ ئاڭلىمايدىغانلار، ھېچقانداق ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا يارىمايدىغانلاردۇر.

2

ساغلام تەلىمگە لايىق ياشاش

□ **1:8 »بەلكى مېھماندوست، ساخاۋەتلىك، ياخشىلىقنى سۆيىدىغان، سالماق، ئادىل، ئىخلاسمەن ۋە تۆزىنى تۇتۇۋالغان بولۇشى لازىم«** ـ گېرىك تىلىدا »ساخاۋەتلىك، ياخشىلىقنى سۆيىدىغان« بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **1:8** 1تىم. 2:3.

□ **1:9 »ئۇ يەنە ساغلام تەلىم بىلەن رىغبەت-تەسەللى بېرىش ئۈچۈن ۋە قارشى چىققۇچىلارغا رەددىيە بېرىش ئۈچۈن...«** ـ »ساغلام تەلىم« بولسا پاۋلۇسنىڭ كۆپ ئىشلىتىدىغان ئىبارىسى. خۇدادىن كەلگەن تەلىم ھەققەت، توغرا تەلۋەتتە، ئۇ تۆزىنى قوبۇل قىلغانلاردا ساق، ساغلام روھىي ھاياتنى ھاسىل قىلىدۇ ۋە قۇۋۋەتلەيدۇ.

□ **1:10 ...» كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى ئوۋلاپ ئېزىتقۇلۇق قىلىدىغان، تۆز بېشىمچىلىق قىلىدىغان كۆپلىگەن كىشىلەر بار، بولۇپمۇ خەتىنلىكلەردىن چىققانلار بار«** ـ »خەتىنلىكلەردىن چىققانلار« يەھۇدىيلار ياكى ئەسلىدە يەھۇدىيلارنىڭ »سىناگوگ«ىغا قوبۇل قىلىنىش ئۈچۈن خەتنە قوبۇل قىلغانلارنى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار »خەتىنلىكلەر«نى خەتىنلىكنى قوبۇل قىلىش كېرەك دەپ تەلىم بەرگەنلەرنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن تۆۋەندىكى 11-ئايەتكە قارىغاندا ئۇلارنىڭ ھەرتۈرلۈك زىيانلىق تەلىملىرى بار ئىدى.

■ **1:10** روس. 1.15:

□ **1:11 »ئۇلار ھارام دۇنيانى دەپ تۆگىتىشكە تېگىشلىك بولمىغان تەلىمەرنى تۆگىتىپ، ھەتتا پۈتۈن ئائىلىلەرنى نابۇت قىلماقتا«** ـ »ھارام دۇنيانى دەپ«: ـ تەلىم)مەيلى توغرا بولسۇن، ناتوغرا بولسۇن(بېرىشتىكى مەقسەت دۇنياغا ئېرىشىش بولسا بەربىر ھارام ئىش بولىدۇ، ئەلۋەتتە.

■ **1:11** مات. 14:23□ 2تىم. 6.3:

□ **1:12 »شۇلاردىن بىرى، يەنى كېرىت ئارىلىدىكىلەرنىڭ تۆزىنىڭ بىر پەيغەمبىرى: »كېرىتلار ھەمىشە يالغان سۆزلەيدىغانلار، ۋەھشىي ھايۋانلار ۋە ھۇرۇن تويماسلاردۇر« دېگەن«** ـ كېرىتلىق شائىر پىسىمىندىس، ملادىيەدىن ئىلگىرى ئالتىنچى ئەسىردە يازغان شېئىر. »ھۇرۇن تويىمغۇزلار« گېرىك تىلىدا »لۇم-لۇم ئاشقانلار« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ ـ دېمەك، ئۇلارنىڭ ئاشقازىنىدىن باشقا ئەزالىرى يوق ئوخشايدۇ.

□ **1:13-14 »شۇنداقلا يەھۇدىي ئەپسانىلەرگە ۋە ھەقىقەتتىن چەتنىگەنلەر توقۇۋالغان ئىنسانىي قائىدە-يەلگىلىمىلەرگە قۇلاق سالماسلىقى ئۈچۈن...«** ـ »يەھۇدىي ئەپسانىلەر« توغرىلۇقتا »تموتىيغا «(1)دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىز 1:4) ۋە 7:4-ئايەتلەر ئۈستىدە توختالغىنىمىز(نى كۆرۈڭ. **«...□□□□□□□ قاتتىق ئەيىبلەپ ئاگاھلاندۇرغىن»** ـ »ئۇلارنى« بولسا »كېرىتتىكى ئېتىقادچىلارنى.« ■ **1:13-14** يەش. 13:29□ مات. 9:15□ كول. 22:2□ 1تىم. 4:1□ 7:4□ 20.6:

■ **1:15** مات. 11:15□ 25:23□ روس. 15:10□ رىم. 23.14□ 20:

1 لېكىن سەن بولساڭ ساغلام تەلىمگە قانداق ئۇيغۇن ياشاشنى ئۆگىتىشىڭ كېرەك.
2 ياشانغان ئەرلەرگە، هوشيار، سالماق، تەمكىن، ئېتىقادتا، مېهىر-مۇهەببەتتە ۋە سەۋر-تاقەتتە ساغلام بولۇشنى
تاپىلىغىن.
3 شۇنىڭدەك، ياشانغان ئاياللارغا يۈرۈش-تۇرۇشتا ئىخلاس-مۇقەددەسلىككە لايىق بولۇشنى، چېقىمچىلىق
قىلماسلىقنى، هاراق-شارابقا بېرىلمەيدىغان بولۇشنى، گۈزەل ئىشلارنى ئۆگەتكۈچىلەر بولۇشنى تاپىلىغىن. ■
5-4 بۇنىڭ بىلەن ئۇلار ياش ئاياللارغا ئەرلىرىگە كۆيۈنۈش، بالىلىرىغا كۆيۈنۈش، سالماق بولۇش، پاك بولۇش، ئۆي
ئىشلىرىنى پۈختا قىلىش، مېهرىبان بولۇش ۋە ئۆز ئەرلىرىگە بويسۇنۇشنى ئۆگىتەلەيدۇ. شۇنداق بولغاندا خۇدانىڭ
سۆزى قارىلانمايدۇ. ■
6 شۇنىڭدەك ياش ئەرلەرنمۇ سالماق بولۇشقا جېكىلىگىن.
7 ئۆزۈڭنى هەممە ئىشتا گۈزەل ئەمەللىرىڭ بىلەن ئۇلارغا ئۈلگە بولغىن؛ تەلىم بەرگىنىڭدە پاك-دىيانەتلىك، ئېغىر-بېسىق
بولۇپ، ■
8 هېچكىم قۇسۇر تاپالمايدىغان، ساغلام سۆزلەرنى يەتكۈزگىن؛ بۇنىڭ بىلەن، قارشى چىققۇچىلار بىز توغرۇلۇق
يامان گەپ قىلىدىغان يەرنى تاپالماي خىجىل بولىدۇ. ■
9 قۇللارغا ئۆز خوجايىنلىرىنى هەممە ئىشتا قانائەتلەندۈرۈپ ئۇلارغا بويسۇنۇشنى ئۆگەتكىن. ئۇلار گەپ ياندۇرماي،
■
10 ئوغرىلىق قىلماي، ئۆزلىرىنىڭ هەر جەهەتتە ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى كۆرسەتسۇن. ئۇلار بۇنىڭ بىلەن
قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدانىڭ تەلىماتىغا هەر جەهەتتىن زىننەت بولىدۇ. □
11 چۈنكى خۇدانىڭ نىجاتنى بارلىق ئىنسانلارغا ئېلىپ كېلىدىغان مېهىر-شەپقىتى ئايان بولدى؛
12 ئۇ بىزگە ئىخلاسسىزلىق ۋە بۇ دۇنيانىڭ ئارزۇ-هەۋەسلىرىنى رەت قىلىپ، هازىرقى زاماندا سالماق، هەققانىي،
ئىخلاسمەن هاياتنى ئۆتكۈزۈشىمىز بىلەن، ■
13 ئۈلۈغ خۇدا، نىجاتكارىمىز ئەيسا مەسىهنىڭ شان-شەرەپ بىلەن كېلىدىغانلىقىغا بولغان مۇبارەك ئۈمىدىمىزنىڭ
ئەمەلگە ئېشىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈشنى ئۆگىتىدۇ.□ ■
14 ئۇ بەدەل تۆلەپ بىزنى هەممە ئىتائەتسىزلىكلەردىن ئازاد قىلىش هەمدە بىزنى ئۆزى ئۈچۈن پاك قىلىپ، ئۆزىگە
مەنسۇپ بولغان، ياخشى ئەمەللەرگە قىزغىن ئىنتىلىدىغان خەلق قىلىشقا بىز ئۈچۈن قۇربان بولدى. □ ■
15 بارلىق هوقۇقۇڭنى ئىشلىتىپ بۇ ئىشلارنى جاكارلاپ ئېيتقىن، نەسىهەت بېرىپ جېكىلىگىن ۋە ئاگاهلاندۇرغىن.

■ **2:3** 1تىم. 9:2□ 13:5□ 1 پېت. 3.3:
■ **2:4-5** يار. 16:3□ 1 كور. 34:14□ ئەف. 22:5□ كول. 18:3□ 1 پېت. 1.3:
■ **2:7** 1تىم. 12:4□ 1 پېت. 3.5:
■ **2:8** 1 پېت. 15:2□12□ 16.3:
■ **2:9** ئەف. 5:6□ كول. 22:3□ 1تىم. 6□1: 2؛ 1 پېت. 18.2:
□ **2:10 ...» ئۆزلىرىنىڭ هەر جەهەتتە ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى كۆرسەتسۇن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ئۇلار ئېتىقادىنىڭ هەر جەهەتتە ياخشىلىقىنى كۆرسىتىپ بەرسۇن.«
■ **2:12** ئەف. 4.1: كول. 22:1□ 2تىم. 9:1□ 1يۇه. 16.2:
□ **2:13 »ئۈلۈغ خۇدا، نىجاتكارىمىز ئەيسا مەسىهنىڭ شان-شەرەپ بىلەن كېلىدىغانلىقىغا بولغان مۇبارەك ئۈمىدىمىزنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈشنى ئۆگىتىدۇ«** ـ تولۇق 13-12-ئايەتنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۇ بىزگە ئىخلاسسىزلىق ۋە بۇ دۇنيانىڭ ئارزۇ-هەۋەسلىرىنى رەت قىلىپ، هازىرقى زاماندا سالماق، هەققانىي، ئىخلاسمەن هاياتنى ئۆتكۈزۈشنى ئۆگىتىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن بىز بۇنىڭ بىلەن مۇبارەك ئۈمىدىمىزنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىنى، يەنى ئۈلۈغ خۇدا، نىجاتكارىمىز ئەيسا مەسىهنىڭ شان-شەرىپىنىڭ ئايان قىلىنىشىنى تەلەپۇلۇپ كۈتىمىز.«
■ **2:13** 1 كور. 7:1□ فىل. 20.3:
□ **2:14 »ئۇ بەدەل تۆلەپ بىزنى هەممە ئىتائەتسىزلىكلەردىن ئازاد قىلىش هەمدە بىزنى ئۆزى ئۈچۈن پاك قىلىپ، ئۆزىگە مەنسۇپ بولغان، ياخشى ئەمەللەرگە قىزغىن ئىنتىلىدىغان خەلق قىلىشقا بىز ئۈچۈن قۇربان بولدى«** ـ تەۋرات، »زەب.« 8:130، »ئەز.« 23:37، »قان.« 2:14نى كۆرۈڭ.
■ **2:14** گال. 4:1□ 20:2□ ئەف. 10:2□ 2:5□ ئىبر. 14.9:

ھېچكىم سېنى كەمستەمسۇن. ■

3

ئېتىقادچىلار قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار

1 جامائەتتىكىلەرگە شۇنى ئەسلىتىپ تۇرغىنىكى، ئۇلار ھۆكۈمرانلارغا ۋە ھوقۇقدارلارغا بويسۇنۇپ، شۇلارنىڭ
سۆزىنى ئاڭلىسۇن، ھەرقانداق ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا تەييار تۇرسۇن، ■
2 ھېچكىمنىڭ يامان گەپنى قىلمىسۇن، جېدەلخور بولمىسۇن، مۇلايىم بولسۇن، ھەممە ئادەمگە ھەر جەھەتتە مۆمىنلىك
كۆرسەتسۇن. □ ■
3 چۈنكى بىز تۇزىمىزمۇ ئەسلىدە نادان بولۇپ، ئىتائەتسىز، ئازدۇرۇلغان، ھەرخىل شەھۋەت-ھەۋەسلەرنىڭ ھەم
لەززەتلەرنىڭ قۇلى بولغان، رەزىللىك ۋە ھەسەتخورلۇق ئىچىدە ياشىغان، نەپرەتلىك بولغان ھەم بىر-بىرىمىزدىن
نەپرەتلىنىدىغانلاردىن ئىدۇق. ■
4 بىراق قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدانىڭ ئىنسانلارغا بولغان مېھرىبانلىقى ۋە مېھىر-مۇھەببىتى ئايان بولۇشى بىلەن،
5)تۇزىمىزنىڭ قانداقتۇر ھەققانىي ئەمەللىرىمىز بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ رەھىم-شەپقىتى بىلەن(يېڭىدىن تۇغۇلۇشتا
يۇيۇشلىرى ۋە مۇقەددەس روھتا يېڭىلىشى ئارقىلىق ئۇ بىزنى قۇتقۇزدى؛□ ■
6 بۇ روھنى خۇدا نىجاتكارىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ۋۇجۇدىمىزغا مول قۇيدى.■
7 بۇ ئارقىلىق، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن ھەققانىي قىلىنىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىش ئۈمىدىنى تۇتقان
مىراسخورلار بولدۇق.
8 بۇ سۆزلەر ئىشەنچلىكتۇر ۋە بۇ ھەققەتلەرنى ئالاھىدە تەكىتلىشىڭنى تەلەپ قىلىمەن. شۇنداق قىلغىنىڭدا، خۇداغا
ئېتىقاد قىلغانلار تۇرلىرىنى ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا بېرىلىشكە كۆڭۈل بۆلىدۇ. بۇ ئىشلار ئىنسانلار ئۈچۈن گۈزەل
ۋە پايدىلىق.
9 بىراق ئەخمىقانە مۇنازىرىلەر، نەسەبنامىلەردىكى قۇرۇق گەپلەر، جېدەل-ماجرالار، تەۋرات قانۇنىغا مۇناسىۋەتلىك
تالاش-تارتىشلاردىن تۇرۇڭنى نېرى تۇتقىن؛ چۈنكى بۇلار پايدىسىز ۋە بەمەنىلىكتۇر.■
10 ئارىغا بۆلگۈنچىلىك قىلغۇچى ئادەمنى بولسا بىر-ئىككى قېتىم ئاگاھلاندۇرغاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ بىلەن بولغان باردى-
كەلدىنى ئۈزىۋەت؛ □ ■

■ 2:15 1تىم. 12.4:

■ 3:1 رىم. 13□1: 3-7؛ 1پېت. 13.2:

□ 3:2 »ھېچكىمنىڭ يامان گەپنى قىلمىسۇن، جېدەلخور بولمىسۇن، مۇلايىم بولسۇن، ھەممە ئادەمگە ھەر جەھەتتە مۆمىنلىك كۆرسەتسۇن« ـ تەۋرات-
ئىنجىلدا »مۆمىنلىك«نىڭ تېمە مەنىسى بارلىقى توغرىلۇق »كولوسسىدىكىلەرگە«دىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى 12:3) ئۆستىدە توختالغىنىمىزنى(كۆرۈڭ.

■ 3:2 فىل. 5:4□ 2تىم. 25.2□24:

■ 3:3 1كور. 11:6□ ئەف. 1:2□ كول. 7:3□ 1پېت. 3.4:

□ 3:5 »... يېڭىدىن تۇغۇلۇشتا يۇيۇشلىرى ۋە مۇقەددەس روھتا يېڭىلىشى ئارقىلىق ئۇ بىزنى قۇتقۇزدى« ـ »يېڭىدىن تۇغۇلۇشتا يۇيۇشلىرى« گرېك
تىلىدا »يېڭىدىن تۇغۇلۇشتىكى »داس سۈيى.«« تەۋرات دەۋرىدىكى زامانلاردا كاھىنلار ئىبادەتخانىدا خۇداغا يېقىنلاشىش ئۈچۈن پۈتكۈل تەنلىرىنى
چوڭ داس »دېگىز«) ئىچىدە يۇيۇشى كېرەك ئىدى. بۇ يەردە تەن ئەزالىرىنى يۇيۇش ئەمەس، ئادەمنىڭ پۈتكۈل روھىنىڭ يۇيۇنىشى كۆرسىتىلىدۇ،
ئەلۋەتتە.

■ 3:5 روس. 11:15□ رىم. 3□20: 28؛ 4□2: 6؛ 9:11□ 11:6□ گال. 2:16□ ئەف. 4:1□ 2□4: 9؛ 2تىم. 9.1:

■ 3:6 ئەز. 25.36:

■ 3:9 1تىم. 1:4□ 7:4□ 6:20□ تىت. 1.14:

□ 3:10 »ئارىغا بۆلگۈنچىلىك قىلغۇچى ئادەمنى بولسا بىر-ئىككى قېتىم ئاگاھلاندۇرغاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ بىلەن بولغان باردى-كەلدىنى ئۈزىۋەت« ـ
»ئارىغا بۆلگۈنچىلىك قىلغۇچى ئادەم« جامائەتنى)بەلكىم ئادەمنى ئازدۇرىدىغان تەلىم بىلەن(بۆلمەكچى بولىدۇ.

■ 3:10 مات. 17:18□ رىم. 17:16□ 2تېس. 6:3□ 2تىم. 5:3□ 2يۇھ. 10.

11 چۈنكى بۇنداق ئادەمنى ھەققەتتىن چەتەندى، گۇناھ سادىر قىلىۋاتىدۇ، شۇنداقلا ئۆزىنى ئۆزى جازاغا مەھكۇم
قىلغان دەپ بىلىسەن.

ئاخىرقى سۆز

12 ئارتىماسنى ياكى تىككۈسنى ساكا ماكىدۇرغاندا، مۇمكىن قەدەر تېزرەك نىكوپولىس شەھىرىگە مېنىڭ يېنىمغا
كەلگىن، چۈنكى ئۇ يەردە قىشلىماقچى بولۇۋاتىمەن. ■
13 ئادۇوكات زېناس بىلەن ئاپوللوسنىڭ سەپىرىگە كۆڭۈل بۆلۈپ ھەممىتىگىنىڭ بارچە ئۈزاتقىن؛ كەم-كۈتىلىرى
بولسا، ئۇلارنىڭ ھاجىتىدىن چىققىن. ■
14 بىزنىڭ قوۋمىمىز مېۋىسىز قالماسلىقى ئۈچۈن ھاجەتمەنلەرگە ياردەم قىلىپ، ئۆزلىرىنى گۈزەل ئەمەللەرنى قىلىشقا
بېغىشلاشنى ئۆگەنسۇن.
15 يېنىمدىكىلەرنىڭ ھەممىسىدىن ساكا سالام. ئېتىقادتا بىزنى سۆيىدىغانلارغا سالام ئېيت.
مېھىر-شەپقەت ھەممىگىلارغا يار بولغاي!

■ 3:12 روس. 4:20؛ ئەف. 21:6؛ 2تىم. 12.4: ■ 3:13 روس. 24:18؛ 1كور. 12.1:

فلېمونغا

روسۇل پاۋلۇس فلېمونغا يازغان مەكتۇپ

1 مەسىھ ئەيسانىڭ مەھبۇسى مەنكى پاۋلۇس ۋە قېرىندىشىمىز تىموتىيدىن سۆيۈملۈكىمىز ۋە خىزمەتداشىمىز
فلېمونغا□ ■
2 ۋە سىڭلىمىز ئافىياغا، سەپداشىمىز ئاركىپپۇسقا ۋە ئۆيۈڭدە يىغىلىدىغان جامائەتكە سالام! □ ■
3 خۇداتاتىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھدىن سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!

فلېموننىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ۋە ئېتىقادى

4-5 رەببىمىز ئەيساغا ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىڭ ۋە ئىشەنچ-ئېتىقادىڭنى ئاڭلاپ،
مەن دۇئالىرىمدا ھەمىشە سېنى ياد ئېتىپ تۇرۇۋاتىمەن، سەن ئۈچۈن تەشەككۇر ئېيتىمەن؛□ ■
6 بىزگە نىسىپ بولغان، مەسىھنى ئۆلۈغلايدىغان بارلىق ياخشى ئىلتىپاتنى تولۇق تونۇپ يېتىشىڭ بىلەن، سېنىڭ
ئېتىقادىڭنىڭ ئەمەللىرىدە مەردىلەرچە ئورتاقلىشىشىڭ كۆچەيتىلىشۇن دەپ دۇئا قىلىمەن.□
7 چۈنكى سېنىڭ مېھىر-مۇھەببىتىڭ ماڭا زور خۇشاللىق ۋە رىغبەت ئېلىپ كەلدى؛ چۈنكى ئى قېرىندىشىم،
مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ ئىچ-باغرىلىرى سېنىڭ ئارقىلىق كۆپ سۆيۈندۈرۈلدى.

فلېموننىڭ قۇلى ئونېسىمۇس ھەققىدە ئىلتىماس

8 شۇڭا، گەرچە سېنى لايىق ئىشنى قىلىشقا بۇيرۇشقا مەسىھدە جۈرئەتلىك بولالىساممۇ،
9 لېكىن يەنىلا مۇھەببەتنىڭ تۈرتكىسى بىلەن مەنكى قېرى پاۋلۇس ھەمدە ھازىرمۇ ئەيسا مەسىھنىڭ مەھبۇسى بولۇش
سۈپىتىدە ساڭا ئىلتىماس قىلىپ ئۆتۈنۈشنى لايىق كۆردۈم ـ□
10 كىشىنىلەردە تۇرۇپ تۇغقان بالام، يەنى ئونېسىمۇس توغرۇلۇق ئىلتىماسىم بار. ■

□ **1:1 »مەسىھ ئەيسانىڭ مەھبۇسى مەنكى پاۋلۇس ...«** ـ پاۋلۇس بۇ مەكتۇپنى يازغاندا رىمنىڭ مەھبۇسى ئىدى. شۇيەسىزكى، رىملىقلار پاۋلۇسنى »بىزنىڭ مەھبۇسىمىز« دەپ ئۇيلايتتى ـ لېكىن پاۋلۇس ئىشقا باشقىچە قارايتتى. رىملىقلارنىڭ ئۆنى قولغا ئېلىپ تۇرمىگە تاشلىۋەتكىنى خۇدانىڭ ئىرادىسى بولۇپ، شۇ ئىش بىلەن »يات ئەللىك« ئىشەنگۈچىلەرنىڭ كۆپ پايدا كۆرىدىغانلىقىغا پاۋلۇسنىڭ كۆزى يەتكەن؛ شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس تۇزنى: »رىملىقلارنىڭ مەھبۇسى« دېمەي، بەلكى »مەسىھنىڭ مەھبۇسى« دەيدۇ.

■ **1:1** ئەف. 1:3□ 1.4:

□ **1:2 »سەپداشىمىز ئاركىپپۇس«** ـ »سەپداشىمىز«)ياكى »كۆرەشداشىمىز«) ـ روھىي »ئۇرۇش سىپى«دە بولغان كۆرەشتە، ئەلۋەتتە.

■ **1:2** رىم. 5:16□ 1 كور. 19:16□ كول. 17.4□15:

□ **1:4-5 »رەببىمىز ئەيساغا ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىڭ ۋە ئىشەنچ-ئېتىقادىڭ«** ـ دېمەك، فلېموننىڭ مۇھەببىتى ۋە ئىشەنچى مەسىھگە ۋە مۇقەددەس بەندىلىرىگىمۇ قارىتىپ باغلانغاندى.

■ **1:4-5** 1 تېس. 2:1□ 2 تېس. 3.1:

□ **1:6 »مەسىھنى ئۆلۈغلايدىغان بارلىق ياخشى ئىلتىپاتنى تولۇق تونۇپ يېتىشىڭ بىلەن...«** ـ باشقا چۈشەنچىسى »مەسىھدە بولغان بارلىق ياخشى ئىلتىپاتنى تولۇق تونۇپ يېتىشىڭ بىلەن...«. **»بىزگە نىسىپ بولغان، مەسىھنى ئۆلۈغلايدىغان بارلىق ياخشى ئىلتىپاتنى تولۇق تونۇپ يېتىشىڭ بىلەن، سېنىڭ ئېتىقادىڭنىڭ ئەمەللىرىدە مەردىلەرچە ئورتاقلىشىشىڭ كۆچەيتىلىشۇن دەپ دۇئا قىلىمەن«** ـ تولۇق ئايەتنىڭ باشقا بىر تەرجىمىسى: »سېنىڭ ئېتىقادىڭنىڭ ئەمەللىرىدە مەردىلەرچە ئورتاقلىشىشىڭ تېخىمۇ جارى قىلىنشى بىلەن، بىزگە نىسىپ بولغان، مەسىھنى ئۆلۈغلايدىغان بارلىق ياخشى ئىلتىپاتنى تولۇق تونۇپ يېتىشىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلىمەن.«

□ **1:9 »لېكىن يەنىلا مۇھەببەتنىڭ تۈرتكىسى بىلەن مەنكى قېرى پاۋلۇس ھەمدە ھازىرمۇ ئەيسا مەسىھنىڭ مەھبۇسى بولۇش سۈپىتىدە ساڭا ئىلتىماس قىلىپ ئۆتۈنۈشنى لايىق كۆردۈم«** ـ »مۇھەببەتنىڭ تۈرتكىسى بىلەن.. ئۆتۈنۈش...« توغرۇلۇق »كورىنتلىقلارغا «(1)دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە بايان قىلغان »ھوقۇق ۋە مۇھەببەت« (24:15) ئۆستىدە بولغان مۇزاكىرىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **1:10** 1 كور. 15.4: گال. 19:4□ كول. 9.4:

11 تۆ بۇرۇن ساڭا پايدىسىز بولغان بولسىمۇ، ئەمما ھازىر ساڭىمۇ، ماڭىمۇ پايدىلىقتۇر. □

12 مەن ھازىر تۆنى ـ جانجىگىرىمنى سېنىڭ يېنىڭغا قايتۇرۇپ ئەۋەتىمەن.

13 خۇش خەۋەرنى دەپ كىشىنىلەردە تۇرغىنىمدا تۆنى سېنىڭ ئورنۇڭدا مېنىڭ خىزمىتىمدە بولۇشقا يېنىمدا قالدۇرۇپ قالغۇم بار ئىدى؛

14 بىراق سېنىڭ رازىلىقىڭنى ئالماي ھېچنېمىنى قىلغۇم يوق؛ شۇنداق قىلغاندا سېنىڭ ماڭا قىلغان ياخشىلىقىڭ مەجبۇرىي ئەمەس، بەلكى رازىمەنلىك بىلەن بولىدۇ.

15 چۈنكى سېنىڭ ئوۋىسىمۇستىن ۋاقىتلىق مەھرۇم بولغىنىڭنىڭ سەۋەبى، بەلكىم دەل سېنىڭ ئۆنىڭغا ئەبەدلىكەبەدگىچە ئېسىۋە بولۇشۇڭ ئۈچۈن ئىدى.□ ■

16 مېنىڭ شۇنداق دېگىنىم، ئۆنىڭغا قۇل قاتارىدا ئەمەس، بەلكى قۇلدىن كۆپ ئۈستۈن ـ ماڭا نەقەدەر سۆيۈملۈك، شۇنداقلا ساڭا تېخىمۇ شۇنداق بولىدىغان)ئىنسانىي مۇناسىۋەتلەر بىلەن ھەم رەبدە بولغان مۇناسىۋەت بىلەن(، سۆيۈملۈك قېرىنداش قاتارىدا ئىگە بولىسەن؛ □

17 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەگەر سەن مېنى ھەمداش قاتارىدا كۆرسەڭ، ئۆنى مېنى قوبۇل قىلغاندەك قوبۇل قىلغىن.

18 ئەگەر بۇرۇن ئۆ ساڭا بىرەر يولسىزلىق قىلغان بولسا ياكى ساڭا قەرزدار بولغان بولسا، بۇنى مېنىڭ ھېسابىمغا يازغىن. □

19 مانا مەنكى پاۋلۇس بۇ سۆزلەرنى ئۆز قولۇم بىلەن يېزىۋاتىمەن: قەرزى بولسا ئۆزۈم قايتۇرىمەن؛ لېكىن مەن ساڭا ئۆزۈڭنىڭ جېنىڭ بىلەن ماڭا قەرزدار بولغىنىڭنى تىلغا ئالمايمەن. □

20 شۇڭا، ئەي قېرىندىشىم، مەن رەبدە سەندىن مەنپەئەتكە ئېرىشىمەكچىمەن؛ ئىچ-باغىرلىرىمنى مەسىھدە سۆيۈندۈرگىن.□

21 ئىشەنچىم سۆزۈمنى ئاڭلايدىغانلىقىڭغا كامىل بولۇپ ۋە سورىغانلىرىمدىن ئارتۇق ئورۇنلايدىغانلىقىڭنى بىلىپ، ساڭا مۇشۇنداق يازدىم.

22 بۇلاردىن باشقا، ماڭا تۇرالغۇ جاي تەييارلاپ قويغىن. چۈنكى دۇئالىرىڭلار ئارقىلىق مېنىڭ سىلەرگە قايتۇرۇپ

□ **1:11 »تۆ بۇرۇن ساڭا پايدىسىز بولغان بولسىمۇ، ئەمما ھازىر ساڭىمۇ، ماڭىمۇ پايدىلىقتۇر«** ـ »ئوۋىسىمۇس« دېگەن ئىسىم گېرىكچە »پايدىلىق« دېگەن مەنىدە. كىرىش سۆزىمىزدە ئېيتقىنىمىزدەك، ئوۋىسىمۇس ئەسلى فىلېمونىڭ قۇلى ئىدى، تۆ ئۆزىڭ قېيىشدىن قاچقاندىڭ.

□ **1:15 »چۈنكى سېنىڭ ئوۋىسىمۇستىن ۋاقىتلىق مەھرۇم بولغىنىڭنىڭ سەۋەبى، بەلكىم دەل سېنىڭ ئۆنىڭغا ئەبەدلىكەبەدگىچە ئېسىۋە بولۇشۇڭ ئۈچۈن ئىدى«** ـ يۇ ئايەت ئۆستىدە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.

■ **1:15** ياز.20:50□ 1 تېس.134:

□ **1:16 »ئىنسانىي مۇناسىۋەتلەر بىلەن ھەم رەبدە بولغان مۇناسىۋەت بىلەن«** ـ گېرىك تىلىدا »ئەت تەرىپىدىن ۋە رەبدە بولۇش تەرىپىدىن...«. ئەسلىدە ئوۋىسىمۇس فىلېمونغا قۇل ئىدى، ئىنسانىي تەرەپتىن ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى)رىم ئىمپېرىيەسىدىكى قانۇن بويىچە(مۇناسىۋەت خوجايىن بىلەن قۇل ئېرىلماسلىق مۇناسىۋىتى ئىدى. بۇ سۆز بەلكىم يەنە فىلېمونىڭ قۇلى ئوۋىسىمۇسقا ئەسلىدە ئامراق ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

□ **1:18 »ئەگەر بۇرۇن ئۆ ساڭا بىرەر يولسىزلىق قىلغان بولسا ياكى ساڭا قەرزدار بولغان بولسا، بۇنى مېنىڭ ھېسابىمغا يازغىن«** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، پاۋلۇسنىڭ: »ئەگەر ئۆ... ساڭا قەرزدار بولغان بولسا« دېگىنى، ئوۋىسىمۇسنى خىجالەتكە قالدۇرماسلىق ئۈچۈن »ئۆ سەندىن بىرەر پۇل-دۇنيا ئوغرىلىغان بولسا« دېگەنىنى سىلىق ئىپادىلىشى ئىدى.

□ **1:19 »لېكىن مەن ساڭا ئۆزۈڭنىڭ جېنىڭ بىلەن ماڭا قەرزدار بولغىنىڭنى تىلغا ئالمايمەن«** ـ »ئۆز جېنىڭ بىلەن ماڭا قەرزدار بولغىنىڭ« دېگەن سۆز، شۇبھىسىزكى، پاۋلۇسنىڭ فىلېمونغا خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشى بىلەن فىلېمون ئېتىقاد ئارقىلىق دوزاخ يولىدن چىققانلىقىنى، شۇنداقلا مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. »مەن ساڭا... تىلغا ئالمايمەن« ـ بۇ گەپنى دېيىشى چىرايلىق بىر چاقچاق يولىدۇ، ئەلۋەتتە.

□ **1:20 »شۇڭا، ئەي قېرىندىشىم، مەن رەبدە سەندىن مەنپەئەتكە ئېرىشمەكچىمەن«** ـ گېرىك تىلىدا »مەنپەئەت« ۋە »ئوۋىسىمۇس« »)مەنپەئەتلىك، پايدىلىق«) دېگەن سۆز بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا، پاۋلۇس يەنە سۆز ئويۇنى ئوينايدۇ. بۇ ئايەت ئۆستىدە يەنە » كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

بېرىلىشىمنى ئۈمىد قىلىمەن.□ ■

ئاخىرقى سالام

23 ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلغانلىقى ئۈچۈن زىنداندىشىم بولغان ئەپافراس، □ ■
24 خىزمەتداشلىرىم ماركۇس، ئارىستارخۇس، دېماس ۋە لۇقالاردىن ساكا سالام.□ ■
25 رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى روھىڭلارغا يار بولغاي!

□ **1:22 »چۈنكى دۇئالىرىڭلار ئارقىلىق مېنىڭ سىلەرگە قايتۇرۇپ بېرىلىشىمنى ئۈمىد قىلىمەن«** ـ »دۇئالىرىڭلار ئارقىلىق« ـ فىلىپونىنىڭ ۋە تۈيدە يىغىلغان جامائەتنىڭ دۇئالىرى ئارقىلىق.
»مېنىڭ سىلەرگە قايتۇرۇپ بېرىلىشىم« ـ دېمەك، »سولاقتىن ئازاد بولۇپ، يېنىڭلارغا قايتىپ بېرىشىم.« روسۇلنىڭ كېيىنكى »فىلىپىلىقلارغا« يازغان خېتىدە (26:1-27) ئۇنىڭ بۇ ئىشقا بولغان مۇتلەق ئىشەنچى ئىپادىلىنىدۇ. شۇ خەتنىكى 26:1-27-ئايەتلەردىكى ئىزاھاتلار ۋە خەتنىكى »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ. پاۋلۇسنىڭ يۇقىرىقى سۆزىدىن دائىم ئۆز قىينىچىلىقىنى ئەمەس)چۈنكى ئۇ تۈرمىدە ياتقانلىقىنى بىۋاسىتە تىلغا ئالمايدۇ(بەلكى باشقىلارنىڭ مەنپەئىتىنى »)مېنىڭ سىلەرگە قايتۇرۇپ بېرىلىشىم«) كۆزلەيدىغانلىقى كۆرۈنىدۇ.

■ **1:22** فىل. 25:1.

□ **1:23 »ئەيسا مەسىھكە خىزمەت قىلغانلىقى ئۈچۈن زىنداندىشىم بولغان ئەپافراس«** ـ گرېك تىلىدا »ئەيسا مەسىھدە بولغان زىنداندىشىم ئەپافراس.« ئەپافراس توغرۇلۇق يەنە »كول.» 7:1، 12:4نى كۆرۈڭ.

■ **1:23** كول. 7:1□ 12.4.

□ **1:24 »خىزمەتداشلىرىم ماركۇس، ئارىستارخۇس، دېماس ۋە لۇقالاردىن ساكا سالام«** ـ دېماس توغرۇلۇق يەنە «2□□□.» 12:4 نى كۆرۈڭ.

■ **1:24** روس. 25:12□12□ 37:15□ كول. 10:4□ 2تىم. 11:4□ 1 پېت. 13:5□ روس. 29:19□ 4:20□ 2:27□ كول. 14:4□10□ 2تىم. 11.4□10:

ئىبرانىيلارغا

»ئىبرانىيلارغا يېزىلغان مەكتۇپ« •••• خۇدانىڭ ئوغلى پەرىشتىلەردىن ئۈستۈندۇر

1 خۇدا بۇرۇنقى زامانلاردا ئاتا-بوۋىلارغا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق تۈركۈم-تۈركۈم بويىچە ۋە نۇرغۇن يوللار بىلەن سۆز
قىلغان بولۇپ،□
2 مۇشۇ ئاخىرقى كۈنلەردە بولسا بىزگە ئوغلى ئارقىلىق سۆزلىدى. ئۇ ئوغلىنى پۈتكۈل مەۋجۇداتنىڭ مىراسخورى قىلىپ
بېكىتكەن، ئۇنىڭ ئارقىلىق كائىناتلارنى ياراتقان.□ ■
3 ئۇ خۇدانىڭ شان-شەرىپىدىن پارلىغان نۇر، ئۇنىڭ ئەينىيىتىنىڭ ئىپادىسىدۇر، ئۇ قۇدرەتلىك سۆز-كالامى بىلەن
پۈتكۈل كائىناتنىكى مەۋجۇداتنى تۆز ئورنىدا تۇرغۇزۇۋاتقان بولۇپ، ئۇ گۇناھلارنى تازىلاش خىزمىتىنى ئادا
قىلغاندىن كېيىن، ئەرشتىكى شانۇ-شەۋكەت ئىگىسىنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى.□ ■
4 شۇنىڭدەك، ئۇ پەرىشتىلەردىن كۆپ ئۈستۈن نام-مەرتىۋىگە مىراس بولۇپ، ئۇلاردىن شۇنچە يۈكسەك تۇردى.□
5 چۈنكى خۇدا مۇقەددەس يازمىلاردا پەرىشتىلەرنىڭ قايىسىسىغا: »سەن مېنىڭ ئوغلۇمدۇرسەن، بۈگۈن مەن سېنى
تۇغدۇردۇم«، ۋە يەنە: »مەن ئۇنىڭغا ئاتا بولىمەن، ئۇمۇ ماڭا ئوغۇل بولىدۇ« دېگەنىدى؟□ ■
6 ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئۇ تۇزىنىڭ تۇنجىسىنى يەر يۈزىگە ئەۋەتكەندە، »بارلىق پەرىشتىلەر ئۇنىڭغا سەجدە قىلسۇن«
دېگەن.□ ■
7 ئۇ پەرىشتىلەر توغرۇلۇق: ـ
»ئۇ پەرىشتىلىرىنى شامالىلار،
خىزمەتكارلىرىنى ئوت يالقۇنى قىلدۇ«، دېگەنىدى؛□ ■
8 لېكىن ئوغلى ھەققىدە بولسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن: ـ

□ **1:1 »تۈركۈم-تۈركۈم بويىچە«** ـ ياكى »نۇرغۇن قېتىم« ياكى »نۇرغۇن ئىپادىلەر بىلەن.«

□ **1:2 »مۇشۇ ئاخىرقى كۈنلەردە بولسا«** ـ »ئاخىرقى كۈنلەر« ئىنجىل بويىچە »ئاخىرقى زامانلار«، ئەيسانىڭ دۇنياغا كېلىشى بىلەن باشلانغان. مۇشۇ يەردە بۇ ئىبارە »مۇشۇ كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا«)يەنى، پەيغەمبەرلەر ئىسنالارغا سۆز يەتكۈزگەن كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا(دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. **»ئوغلى ئارقىلىق«** ـ گېرىك تىلىدا »ئوغۇل ئارقىلىق.« **»ئۇ ئوغلىنى پۈتكۈل مەۋجۇداتنىڭ مىراسخورى قىلىپ بېكىتكەن، ئۇنىڭ ئارقىلىق كائىناتلارنى ياراتقان«** ـ مۇشۇ يەردە »ئوغلى« دېگەن گېرىك تىلىدا پەقەت »ئوغۇل« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **1:2** يار. 3:1□ زەب. 6:33□ مات. 38:21□ يۇھ. 3:1□ ئەف. 9:3□ كول. 16.1:

□ **1:3 »ئۇ ئۇناھلارنى تاشلاش خىزمىتىنى ئادا قىلغاندىن كېيىن...»** ـ كۆپ كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »ئۇ يالغۇز ئۆزى گۇناھلارنى تاشلاش خىزمىتىنى ئادا قىلغاندىن كېيىن...» دېيىلىدۇ.

■ **1:3** 2كور. 4:4□ فىل. 6:2□ كول. 15.1:

□ **1:4 »ئۇ)ئوغۇل(پەرىشتىلەردىن كۆپ ئۈستۈن نام-مەرتىۋىگە مىراس بولۇپ، ئۇلاردىن شۇنچە يۈكسەك ئۇردى«** ـ تۆۋەندىكى 5-ئايەتتە ئۇ ئالغان نام-مەرتىۋىنىڭ »ئوغۇل« ئىكەنلىكى كۆرۈنىدۇ.

□ **1:5 »سەن مېنىڭ ئوغلۇمدۇرسەن، بۈگۈن مەن سېنى تۇغدۇردۇم...« »مەن ئۇنىڭغا ئاتا بولىمەن، ئۇمۇ ماڭا ئوغۇل بولىدۇ«** ـ بىرىنچى بېشارەت ئەيسانىڭ مەريەمدىن ئاتىسىز تۇغۇلۇشىنى كۆرسىتىدۇ، »زەب.» 7:2دىن ئېلىنغان؛ ئىككىنچى بېشارەت »2□□□.» 14:7، »1□□□.» 13:17دىن ئېلىنغان.

■ **1:5** 2سام. 14:7□ 1تار. 13:17□ 10:22□ زەب. 7:2□ روس. 33:13□ ئىبر. 5.5:

□ **1:6 »ئۇ ئۇنىڭسىنى يەر يۈزىگە ئەۋەتكەندە...»** ـ گېرىك تىلىدا مۇشۇ يەردىكى »ئۇنىڭى« ئادەتتە »ئۇنىڭى تۇغۇلغان بالا«نى كۆرسىتىدۇ. سۆزنىڭ تولۇق مەنىسى »زەب.» 27:89دە ۋە »كول.» 16:1-17ئايەتتە كۆرۈلىدۇ؛ دېمەك، مەسىھ: (1) پۈتۈن ئالەم ئىچىدە ئەڭ يۇقىرى ئورۇندا ئۇرىدۇ؛ (2) ئالەمدىن بۇرۇن بولغان؛ (3) بەلكىم ئالەمگە ئوخشاش »يارىتىلغان« ئەمەس، بەلكى ئەسلى خۇدا ئاتىسى بىلەن بىللە مەۋجۇت بولغان. يەنە بىر تەرەپتىن، »خۇدانىڭ ئۇنىڭسى« دېگەن سۆز مەسىھدىن كېيىن)ۋە ئۇنىڭ ئارقىلىق(خۇدانىڭ كۆپ باشقا ئوغۇل پەرزەنتلىرى بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ (10:2□□ كۆرۈڭ.(**»يەر يۈزىگە ئەۋەتكەندە«** ـ گېرىك تىلىدا »يەر يۈزىگە ئېلىپ باشلىغاندا...«. **»بارلىق پەرىشتىلەر ئۇنىڭغا سەجدە قىلسۇن«** ـ »قان.» 43:32 ۋە »زەب.» 7:97نى كۆرۈڭ. »لۇقا» 13:2-14 ۋە »زەب.» 7:132-9نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **1:6** زەب. 7:97□ قان. 43:32□ لۇقا 8-142:

□ **1:7 »ئۇ پەرىشتىلىرىنى شامالىلار، خىزمەتكارلىرىنى ئوت يالقۇنى قىلدۇ«** ـ »زەب.» 4:104. گېرىك تىلىدا »شامال« ۋە »روھ« ئوخشاش بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **1:7** زەب. 4104:

»سېنىڭ تەختىڭ، ئى خۇدا، ئەبەدىلئەبەدلىكتۇر؛
سېنىڭ پادىشاھلىقىڭدىكى شاھانە ھاساڭ ئادالەتنىڭ ھاسىسىدۇر.□ ■
9 سەن ھەققانىيەتنى سۆيۈپ، رەزىللىككە نەپرەتلىنىپ كەلگەنسەن،
شۇڭا خۇدا، يەنى سېنىڭ خۇدايىڭ سېنى ھەمراھلىرىڭدىن ئۈستۈن قىلىپ شادلىق مېيى بىلەن مەسىھ قىلدى.«□ ■
10 خۇدا ئوغلىغا يەنە مۇنداق دېگەن: ـ

»سەن، ئى رەب، ھەممىدىن بۇرۇن زېمىننىڭ ئۇلىنى سالدىڭ،
ئاسمانلارنى بولسا قوللىرىڭ ياسىغاندۇر؛□ ■
11 ئۇلار يوق بولۇپ كېتىدۇ،
لېكىن سەن مەڭگۈ تۇرىسەن؛
ئۇلارنىڭ ھەممىسى كىيىمدەك كونىراپ كېتىدۇ؛■
12 سەن ئۇلارنى تون كەبى يۇگەپ قويىسەن،
شۇندا ئۇلار كىيىم-كېچەك يەڭگۈشلەنگەندەك يەڭگۈشلىنىدۇ.

بىراق سەن مەڭگۈ ئۆزگەرمىگۈچىدۇرسەن،
يىللىرىڭنىڭ تامامى يوقتۇر.«□ ■

13 يەنە، ئۇ قايىسىبىر پەرىشتىگە: ـ
»مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلىغۇچە،
مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرىسەن« ـ دېگەنىدى؟□ ■
14 شۇنداق ئىكەن، پەرىشتىلەرنىڭ ھەممىسى پەقەت نىجاتقا مىراسلىق قىلىدىغانلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىشقا خۇدا
تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن خىزمەتچى روھلار ئەمەسمۇ؟□

2

نىجاتقا سەل قارىماسلىق

□ **1:8** »لېكىن ئوغلى ھەققىدە بولسا ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن« ـ »ئوغلى« گرېك تىلىدا »ئوغۇل.« **»سېنىڭ تەختىڭ، ئى خۇدا...»** ـ ئوقۇرمەنگە شۇ ئېنىقكى، بۇ سۆزلەر پادىشاھنىڭ ئۆزىگە ئېيتىلىدۇ.
■ **1:8** زەب. 645:
□ **1:9 ...»** **سەن ھەققانىيەتنى سۆيۈپ، رەزىللىككە نەپرەتلىنىپ كەلگەنسەن، شۇڭا خۇدا، يەنى سېنىڭ خۇدايىڭ سېنى ھەمراھلىرىڭدىن ئۈستۈن قىلىپ شادلىق مېيى بىلەن مەسىھ قىلدى«** ـ (9-8-□□□□) »زەب.» 7-45:6. »مەسىھ قىلىش« يا كى »مەسىھلىمەك« توغرۇلۇق »زەبۇر« 2-كۆزىدىكى ئىزاھاتلارنى ۋە »تەبرىلەر«نى كۆرۈڭ.
■ **1:9** زەب. 45□6: 7.
□ **1:10** **»سەن، ئى رەب، ھەممىدىن بۇرۇن زېمىننىڭ ئۇلىنى سالدىڭ، ئاسمانلارنى بولسا قوللىرىڭ ياسىغاندۇر...»** ـ خۇدا بۇ ئايەتتە ئۆز ئوغلىنى »رەب« دەپ، ئۆزىنىڭ ئۆزىنى بىلەن بىر ئىكەنلىكىنى، ياراتقۇچىمۇ ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. »كول.» 17-15:1-ئايەتلەرگە قارالسۇن.
■ **1:10** زەب. 27102-25:
■ **1:11** يەش. 51:6□ 2 پېت. 3.10□7:
□ **1:12** **...»** **سەن ئۇلارنى تون كەبى يۇگەپ قويىسەن، شۇندا ئۇلار كىيىم-كېچەك يەڭگۈشلەنگەندەك يەڭگۈشلىنىدۇ. بىراق سەن مەڭگۈ ئۆزگەرمىگۈچىدۇرسەن، يىللىرىڭنىڭ تامامى يوقتۇر«** ـ (12-10-□□□□□) »زەب.» 27-25:102. خۇدا يەنە ئۆز ئوغلىنىڭ مەڭگۈلۈك خۇدالىق تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:12** زەب. 27102-25:
□ **1:13** **»مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭنى تەختىپەرىڭ قىلىغۇچە، مېنىڭ ئوڭ يېنىمدا ئولتۇرىسەن«** ـ »زەب.» 2:110.
■ **1:13** زەب. 1:110□ روس. 34:2□ 1 كور. 25:15□ ئەف. 20:1□ ئىبر. 12.10:
□ **1:14** **»شۇنداق ئىكەن، پەرىشتىلەرنىڭ ھەممىسى پەقەت نىجاتقا مىراسلىق قىلىدىغانلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىشقا)خۇدا تەرىپىدىن(ئەۋەتىلگەن خىزمەتچى روھلار ئەمەسمۇ؟«** ـ دېمىسەكمۇ 1-باب، 14-4-ئايەتلەرنىڭ مەقسىتى، ئوغۇلنىڭ ھەممە پەرىشتىلەردىن كۆپ ئۈستۈنلۈكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈندۇر.

1 بۇ سەۋەبتىن، ئاللىقانداق يول بىلەن ھەققىي يولدىن تېيىلىپ كەتمەسلىكىمىز ئۈچۈن، ئاڭلىغان ھەققەتلەرگە تېخىمۇ
ئېتىبار قىلىشىمىز لازىم.
2 چۈنكى پەرىشتىلەر ئارقىلىق يەتكۈزۈلگەن سۆز-كالامنىڭ تۇراقلىق ئىكەنلىكى ئىسپاتلانغان ھەمدە ئۇنىڭغا ھەربىر
بويسۇنماسلىق ۋە ئىتائەتسىزلىك قىلىش تېگىشلىك جازاغا تارتىلىدىغان يەردە،□ ■
3 شۇنچە ئۇلۇغ قۇتقۇزۇش-نىجاتقا ئېتىبار بەرمىسەك، بىز قانداقمۇ جازادىن قېچىپ قۇتۇلالايمىز؟! چۈنكى بۇ نىجاتنىڭ
خەۋىرى دەسلەپتە رەب ئارقىلىق ئۇقتۇرۇلغان، ھەم ئۇنىڭ ھەقلىقىنى بۇۋاستە ئاڭلىغانلارمۇ بىزگە تەستىقلىغان؛■
4 ئۇنىڭ ئۈستىگە خۇدا بېشارەتلىك ئالامەتلەر، كارامەتلەر ۋە ھەرخىل قۇدرەتلىك مۆجىزىلەر ئارقىلىق، شۇنداقلا
ئۆز ئىرادىسى بويىچە مۇقەددەس روھنىڭ ئاتا قىلغان ئىلتىپاتلىرى بىلەن تەڭ بۇنىڭغا گۇۋاھلىق بەرگەن.■

ئىنسانلارنى شان-شەرەپ يولىغا باشلىغۇچى نىجاتكار ـ »زەبۇر« 8- كۈي توغرۇلۇق

5 بىز دەۋاتقان كەلگۈسى دۇنيانى خۇدا پەرىشتىلەرنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ بەرگىنى يوق؛
6 بەلكى بۇ ھەقتە مۇقەددەس يازمىلارنىڭ بىر يېرىدە بىرەيلەن مۇنداق گۇۋاھلىق بەرگەندۇر: ـ
»ئى خۇدا، ئىنسان دېگەن نېمىدى،
سەن ئۇنى سېغىنىدىكەنسەن؟
ئادەم بالىسى نېمىدى،
سەن ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ يوقلايدىكەنسەن؟■
7 چۈنكى سەن ئۇنىڭ ئورنىنى پەرىشتىلەرنىڭكىدىن ئازغىنە تۆۋەن بېكىتكەنسەن،
سەن ئۇنىڭغا شان-شەرەپ ۋە شۆھرەتلەرنى تاج قىلىپ كىيدۈردۈڭسەن؛
ئۇنى قولۇڭ ياسىغانلارنى ئىدارە قىلىشقا تىكلىدىڭ؛□ ■
8 سەن بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۇنىڭ پۇتى ئاستىدا بويسۇندۇرغانسەن.«
ئەمدى »بارلىق مەۋجۇداتلارنى ئۇنىڭ پۇتى ئاستىدا بويسۇندۇرغانسەن« دېگىنى، ھېچقانداق نەرسە ئۇنىڭغا
بويسۇنماسلىققا قالدۇرۇلمىغان، دېگەنلىكتۇر.
بىراق، ھازىرچە مەۋجۇداتلارنىڭ ھەممىسىنىڭلا ئۇنىڭغا بويسۇنغانلىقىنى تېخى كۆرمەيۋاتىمىز.■
9 لېكىن بىز ئۇچۈن پەرىشتىلەردىن »ئازغىنە ۋاقىت تۆۋەن قىلىنغان«، ئۆلۈم ئازابلىرىنى تارتقانلىقى ئۈچۈن ھازىر
شان-شەرەپ ۋە ھۆرمەت تاجى كىيدۈرۈلگەن ئەيسانى كۆرگۈچى بولدۇق؛ چۈنكى ئۇ خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى
بىلەن ھەممەيلەن ئۈچۈن ئۆلۈمنىڭ تەمىنى تېتىدى.■
10 چۈنكى پۈتكۈل مەۋجۇداتلار ئۆزى ئۈچۈنمۇ ھەم ئۆزى ئارقىلىقمۇ مەۋجۇت بولۇپ ئۇرۇۋاتقان خۇداغا
نىسبەتەن، نۇرغۇن ئوغۇللارنى شان-شەرەپكە باشلىغاندا، ئۇلارنىڭ نىجاتىنىڭ يول باشلىغۇچىسىنى ئازاب-ئوقۇبەتلەر
ئارقىلىق كامالەتكە يەتكۈزۈشكە لايىق كەلدى.□

□ 2:2 »پەرىشتىلەر ئارقىلىق يەتكۈزۈلگەن سۆز-كالام« ـ مۇسا پەيغەمبەرگە يەتكۈزۈلگەن تەۋرات قانۇنىنى كۆرسىتىدۇ.
■ 2:2 يار. 26:19□17□ قان. 26:27□ روس. 53:7□ گال. 19.3:
■ 2:3 مات. 17:4□ مار. 14:1□ ئىبر. 25.12:
■ 2:4 مار. 20:16□ روس. 3:14□ 11.19:
■ 2:6 زەب. 48:
□ 2:7 »سەن ئۇنىڭ ئورنىنى پەرىشتىلەرنىڭكىدىن ئازغىنە تۆۋەن بېكىتكەنسەن،...» ـ يا كى »سەن ئۇنىڭ ئورنىنى پەرىشتىلەرنىڭكىدىن ئازراق ۋاقىتلا
تۆۋەن بېكىتكەنسەن،...«. »ئۇنى قولۇڭ ياسىغانلارنى ئىدارە قىلىشقا تىكلىدىڭ« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە مۇشۇ سۆزلەر تېپىلمايدۇ.
■ 2:7 زەب. 5-68:
■ 2:8 زەب. 8:8□ مات. 18:28□ 1 كور. 27:15□ ئەف. 22.1:
■ 2:9 زەب. 5:8□ روس. 33:2□ فىل. 2□7: 8.
□ 2:10 »خۇداغا نىسبەتەن» نۇرغۇن ئوغۇللارنى شان-شەرەپكە باشلىغاندا...» ـ ئىنجىلدا »خۇدانىڭ ئوغۇل پەرزەنتلىرى« دائىم ئەر ھەم قىز-ئايال
ئېتىقادچىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. »چۈنكى پۈتكۈل مەۋجۇداتلار ئۆزى ئۈچۈنمۇ ھەم ئۆزى ئارقىلىقمۇ مەۋجۇت بولۇپ ئۇرۇۋاتقان خۇداغا نىسبەتەن،
نۇرغۇن ئوغۇللارنى شان-شەرەپكە باشلىغاندا، ئۇلارنىڭ نىجاتىنىڭ يول باشلىغۇچىسىنى ئازاب-ئوقۇبەتلەر ئارقىلىق كامالەتكە يەتكۈزۈشكە لايىق كەلدى«

11 چۈنكى پاك-مۇقەددەس قىلغۇچى بىلەن پاك-مۇقەددەس قىلىنغانلارنىڭ ھەممىسى دەرۋەقە ئوخشاش بىرسىدىن
كەلگەندۇر، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنى »قېرىنداش« دېيىشتىن نومۇس قىلمايدۇ. □ ■
12 خۇددى ئۇ خۇداغا)مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغاندەك(:
»نامىڭنى قېرىنداشلىرىمغا جاكارلايمەن،
جامائەت ئىچىدە سېنى ناخشىلاردا كۈيلەيمەن« دېگەن.□ ■

13 ئۇ يەنە: »مەن ساڭا تايىنىمەن« ۋە »قاراڭلار، مانا مەن بۇ يەردە خۇدا ماڭا ئاتا قىلغان پەرزەنتلەر بىلەن
بىللە« دېگەن.□ ■
14 پەرزەنتلەر بولسا ئەت بىلەن قاندىن تەنلىك بولغاچقا، ئۇغۇلمۇ شۇ پەرزەنتلەرنىڭكىگە ئوخشاشلا ئەت ۋە قاندىن
تەنلىك بولدى. بۇنداق قىلىشتىكى مەقسەت، ئۇ ئۆلۈم ئارقىلىق ئۆلۈم ھوقۇقىنى تۇتقان ئىبلىسنىڭ كۈچىنى بىكار
قىلىپ، □ ■
15 ئۆمۈر بويى ئۆلۈم قورقۇنچىدىن قۇللۇققا تۇتۇلغانلارنىڭ ھەممىسىنى ئازادلىققا چىقىرىش ئۈچۈن ئىدى. ■
16 چۈنكى ئۇ دەرۋەقە پەرىشتىلەرگە ئەمەس، بەلكى ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىغا تۇتىشىدۇ، □
17 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇ خۇداغا ئائىت ئىشلاردا رەھىمدىل ۋە سادىق باش كاھىن بولۇشى ئۈچۈن، خەلقنىڭ
گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈم قۇربانلىقىنى بېرەلىشى ئۈچۈن، ئۇ ھەر جەھەتتىن قېرىنداشلىرىغا ئوخشاش قىلىنىشى كېرەك
ئىدى. ■
18 چۈنكى ئۆزى سىناقلارنى ئۆز بېشىدىن كەچۈرۈپ، ئازاب-ئوقۇبەت چەككەن بولغاچقا، ئۇ سىناقلارغا دۇچ
كەلگەنلەرگىمۇ ياردەم بېرەلەيدۇ.■

3

ئوغۇل مۇسا پەيغەمبەردىن ئۈستۈن

ـ بۇ مۇھىم ۋە سىرلىق ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە يەنە توختىلىمىز.

□ **2:11 »چۈنكى پاك-مۇقەددەس قىلغۇچى بىلەن پاك-مۇقەددەس قىلىنغانلارنىڭ ھەممىسى دەرۋەقە ئوخشاش بىرسىدىن كەلگەندۇر، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇلارنى »قېرىنداش« دېيىشتىن نومۇس قىلمايدۇ«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »پاك قىلغۇچى« ئەيسا مەسىھنى، »پاك قىلىنغانلار« ئۇ قۇتقۇزغانلارنى، »بىرسىدىن كەلگەن« خۇداتاتىدىن كەلگەنتى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ئەيسا مەسىھ ئۆزى قۇتقۇزغانلارنى »قېرىنداشلىرىم« دەپ ئاتايدۇ.

■ **2:11** روس. 26.17:

□ **2:12 »نامىڭنى قېرىنداشلىرىمغا جاكارلايمەن، جامائەت ئىچىدە سېنى ناخشىلاردا كۈيلەيمەن«** ـ »زەب.» 22:22)»زەب.» 49:18، 9:40نمۇ كۆرۈڭ.(

■ **2:12** زەب. 22:22□ 49:18□ 940:

□ **2:13 »مەن ساڭا تايىنىمەن« ... »قاراڭلار، مانا مەن بۇ يەردە خۇدا ماڭا ئاتا قىلغان پەرزەنتلەر بىلەن بىللە«** ـ تەۋرات، »يەش.» 17:8-18. »ئۇ« ـ مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئىشتىن ئالدىنئالا بېشارەت بەرگەن.

■ **2:13** يەش. 8.18□17:

□ **2:14 ...» ئۇ ئۆلۈم ئارقىلىق ئۆلۈم ھوقۇقىنى تۇتقان ئىبلىسنىڭ كۈچىنى بىكار قىلىپ...»** ـ »ئۆلۈم ھوقۇقىنى تۇتقان ئىبلىس« ـ گەرچە شەيتان ئىنسانلارنى بۇ ياستە ھالاك قىلالمىسىمۇ، بىراق ئىنسانلارنى گۇناھ قىلىشقا ئازدۇرۇش ئارقىلىق مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ. ئازدۇرۇشنىڭ ئاقىۋىتى گۇناھ، گۇناھنىڭ ئاقىۋىتى بولسا مەڭگۈلۈك ئۆلۈمدۇر.

■ **2:14** يەش. 8:25□ ھوش. 14:13□ يۇھ. 14:1□ 1كور. 54:15□ فىل. 7:2□ 2تىم. 10.1:

■ **2:15** رىم. 15.8:

□ **2:16 »چۈنكى ئۇ دەرۋەقە پەرىشتىلەرگە ئەمەس، بەلكى ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىغا تۇتىشىدۇ«** ـ تەۋرات »يەش.» 7:41-9نى كۆرۈڭ. »ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىغا تۇتىشىدۇ« ـ گېرىك تىلىدا بۇ سۆز (1) مەسىھنىڭ)ئىبراھىمغا ئوخشاش، ئېتىقاد قىلغان(ئىنسانلارنى ياردەم قولى بىلەن تۇتۇپ قۇتقۇزىدىغانلىقى؛ (2) بۇلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن مەسىھنىڭ ئۆلار بىلەن زىچ مۇناسىۋەتتە بولۇپ، تۇزىمۇ »ئەت ۋە قاندىن بولغان بىر تەن«دە بولۇشىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **2:17** فىل. 7:2□ ئىبر. 15.4:

■ **2:18** ئىبر. 16.4□15:

1 شۇنداق ئىكەن، ئەي مۇقەددەس قېرىنداشلار، ئەرشتىن بولغان چاقىرىققا ئورتاق نىسىپ بولغانلار، تۆزىمىز ئېتىراپ
قىلغان روسۇل ۋە باش كاھىن، يەنى ئەيساغا كۆڭۈل قويۇپ قارا كۆلار.■
2 خۇددى مۇسا پەيغەمبەر خۇدانىڭ پۈتۈن ئائىلىسىدە خىزمەت قىلغاندا خۇداغا سادىق بولغاندەك، ئۇمۇ ئۆزىنى
تەينىلەپ خىزمەتكە قويغۇچىغا سادىق بولدى.□ ■
3 لېكىن ئۆينى بەرپا قىلغۇچى ئۆزى بەرپا قىلغان ئۆيدىنمۇ ئارتۇق شۆھرەتكە سازاۋەر بولغىنىدەك، ئۇمۇ مۇسادىن
ئارتۇق شان-شەرەپكە لايىقتۇر.
4 چۈنكى ھەممە ئۆينىڭ بەرپا قىلغۇچىسى باردۇر، لېكىن پۈتۈن مەۋجۇداتنىڭ بەرپا قىلغۇچىسى بولسا خۇدادۇر.■
5 مۇسا بولسا خىزمەتكار سالاھىيىتى بىلەن خۇدانىڭ پۈتۈن ئائىلىسىدە سادىقلىق بىلەن كېينىكى ئاشكارىلىنىدىغان
ئىشلارغا گۇۋاھلىق بېرىش خىزمىتىنى قىلغان.□ ■
6 لېكىن مەسىھ بولسا خۇدانىڭ ئائىلىسىگە ئوغۇل سالاھىيىتى بىلەن ھۆكۈم سۈرىدۇ؛ ۋە ئەگەر بىز جاسارىتىمىز ۋە
ئۈمىدىمىزدىن بولغان ئېتىخارلىقنى ئاخىرغىچە چىڭ تۇتساق، دەرۋەقە خۇدانىڭ ئاشۇ ئائىلىسىگە تەۋە بولغان بولىمىز.■

زەبۇر، 95- كۈيى ـ ئېتىقادسىزلىق ھەققىدە ئاگاھلاندۇرۇش

7 شۇنىڭ، مۇقەددەس يازمىلاردا مۇقەددەس روھنىڭ دېگىنىدەك،
بۈگۈن، ئەگەر سىلەر خۇدانىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىسا كۆلار،■
8 ئەينى چاغلاردا ئۆزىنى غەزەپلەندۈرۈپ، چۆل-بىياۋاندا ئۆزىنى سىنىغان كۈندىكىدەك،
يۈرىكىڭلارنى قاتتىق قىلما كۆلار!■
9 مانا شۇ يەردە ئاتا-بوۋىلىرىڭلار مېنى سىنىدى، ئىسپاتلىدى ھەم مېنىڭ قىلغانلىرىمنى قىرىق يىل كۆرۈپ
كەلگەنىدى.
10 مەن شۇ دەۋردىن بىزار بولۇپ: ـ
»بۇلار كۆڭلىدە دائىم ئاداشقانلار،
مېنىڭ يوللىرىمنى ھېچ بىلىپ يەتمىگەن.
11 شۇنىڭ مەن غەزەپلىنىپ قەسەم ئىچىپ: ـ
»ئۇلار مېنىڭ ئارامىلىقىمغا قەتئىي كىرمەيدۇ« دېدىم.«□ ■

■ 3:1 ئىبر. 14:4□ 20:6□ 1:8□ 11.9:
□ 3:2 **»مۇسا پەيغەمبەر خۇدانىڭ پۈتۈن ئائىلىسىدە خىزمەت قىلغاندا خۇداغا سادىق بولغاندەك...»** ـ »خۇدانىڭ... ئائىلىسى« سۆزمۇسۆز تەرجىمىسى »خۇدانىڭ ... ئۆيى« بولۇپ، مۇسا پەيغەمبەر زاماندا بۇ سۆز ئارقىلىق ئىسرائىل خەلقى كۆزدە تۇتۇلغانىدى. ئەيسا كەلگەندىن كېيىن پۈتۈن ئېتىقادچىلار جامائىتى كۆزدە تۇتۇلىدىغان بولغان.
■ 3:2 چۈل. 7.12:
■ 3:4 2 كور. 18:5□ 17□ ئەف. 10.2:
□ 3:5 **»مۇسا بولسا خىزمەتكار سالاھىيىتى بىلەن خۇدانىڭ پۈتۈن ئائىلىسىدە سادىقلىق بىلەن كېينىكى ئاشكارىلىنىدىغان ئىشلارغا گۇۋاھلىق بېرىش خىزمىتىنى قىلغان«** ـ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ)خۇدانىڭ ئائىلىسى ئىچىدە بولغان(خىزمىتى كۆپ جەھەتلەردە مەسىھ ئارقىلىق بولىدىغان نىجاتنى ئالدىنئالا كۆرسىتىشنى تۆز ئىچىگە ئالغان. »چۈل.» 7:12نى كۆرۈڭ.
■ 3:5 قان. 18.18□ 15:
■ 3:6 رىم. 2:5□ 1كور. 16:3□ 19:6□ 2كور. 16:6□ 1پېت. 5.2:
■ 3:7 زەب. 7:95□ ئىبر. 7.4:
■ 3:8 مىس. 2.17:
□ 3:11 **»شۇنىڭ مەن غەزەپلىنىپ قەسەم ئىچىپ: ـ »ئۇلار مېنىڭ ئارامىلىقىمغا قەتئىي كىرمەيدۇ« دېدىم«** ـ »زەب.» 11-7:95. »مېنىڭ ئارامىلىقىم« ـ بىرىنچىدىن خۇدا ئىسرائىللارغا ۋەدە بەرگەن قانائان)پەلەستىن(زېمىنىنى كۆرسىتىدۇ. مىسىردىن چىقىپ چۆل-بىياۋاندا قىرىق يىل سەرسان بولۇپ يۈرگەن بىر ئەۋلاد ئىسرائىللار ئىتائەتسىزلىك قىلىپ تۆز زېمىنغا كىرمىگەن. ئىككىنچىدىن، شۇنداقلا ئەڭ مۇھىمى، »ئارامىلىق« بولسا، پەقەت زېمىننى ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ پاناھى، يېتەكچىلىكى ھەم شەپقىتى ئاستىدا ياشاشنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ (4-□□□□□□□ كۆرۈڭ). ■ **3:11** چۈل. 21-23:14□ قان. 34:1□ زەب. 7-11.95:

12 ئەمدى قېرىنداشلار، ھېچقايسىڭلاردا يامان نىيەتلىك ۋە ئېتىقادسىز قەلب بولمىسۇن، شۇنداقلا تۇنۇق مەڭگۈ
ھايات خۇدادىن يۈز تۇرۇۋەسلىكىگە كۆڭۈل بۆلۈڭلار؛
13 پەقەت »بۈگۈن«لا بولىدىكەن، ھېچقايسىڭلار گۇناھنىڭ ئازدۇرۇشلىرى بىلەن كۆڭۈڭلارنىڭ قاتتىقلاشماسلىقى
ئۈچۈن ھەر كۈنى بىر-بىرىڭلارنى جېكىلەڭلار.□
14 دەسلەپتىكى خاتىرجەملىكىمىزنى ئاخىرغىچە چىڭ تۇتساقلا، دەرۋەقە مەسىھ بىلەن شېرىك بولغان بولىمىز.
15 يۇقىرىدا ئېيتىلغىنىدەك: ـ
»بۈگۈن، ئەگەر سىلەر خۇدانىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىساڭلار،
ئەينى چاغلاردا ئۆزىنى غەزەپلەندۈرگەن كۈندىكىدەك،
يۈرىكىڭلارنى قاتتىق قىلماڭلار«!■

16)ئەمدى ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، ئۇنى غەزەپلەندۈرگەنلەر كىملەر ئىدى؟ مۇسا پەيغەمبەرنىڭ
يېتەكچىلىكىدە مىسىردىن قۇتۇلۇپ چىققان ئاشۇ ئىسرائىللارنىڭ ھەممىسى ئەمەسمۇ؟
17 ئۇ قىرىق يىل كىملەرگە غەزەپلەندى؟ يەنىلا شۇ گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، يېقىلىپ جەسەتلىرى چۆلدە قالغانلارغا
ئەمەسمۇ؟ □ ■
18 شۇنداقلا ئۇ كىملەرگە ئۆز ئارامىلىقىمغا قەتئىي كىرمەيسىلەر دەپ قەسەم قىلدى؟ ئۆزىگە ئىتائەت قىلمىغانلارنى
ئەمەسمۇ؟ ■
19 شۇڭا بۇلاردىن كۆرۈۋالالايمىزكى، ئۇلارنىڭ ئارامىلىققا كىرمەسلىكى ئېتىقادسىزلىقى تۈپەيلىدىن ئىدى.(

4

خۇدانىڭ ئارامىلىقى ھەققىدىكى ۋەدە

1 ئەمدى ئۇنىڭ ئارامىلىقىغا كىرىپ بەھرىمەن بولۇش توغرىسىدىكى ۋەدىسى بىزگە قالدۇرۇلغاندىن كېيىن،
ئاراڭلاردىكى بىرەرسىنىڭمۇ ئۇنىڭ نېسىۋىسىدىن چۈشۈپ قېلىشىدىن قورقۇنچتا ئېھتىيات قىلايلى.
2 چۈنكى خۇش خەۋەر خۇددى چۆلدىكى ئىسرائىللارغا ئاڭلىتىلغاندەك بىزلەرگىمۇ ئاڭلىتىلدى. لېكىن ئۇلارنىڭ
ئاڭلىغانلىرى ئېتىقاد بىلەن يۇغۇرۇلمىغانلىقتىن، سۆز-كالامنىڭ ئۇلارغا ھېچقانداق پايدىسى بولمىغانىدى.□
3 چۈنكى بۇ ئارامىلىققا كىرگەنلەر بولسا ـ ئېتىقاد قىلغان بىزلەرمىز. خۇددى خۇدانىڭ ئېيتقىنىدەك:
»شۇڭا مەن غەزەپلىنىپ قەسەم ئىچىپ: ـ
»ئۇلار مېنىڭ ئارامىلىقىمغا قەتئىي كىرمەيدۇ ـ دېگەن.«

خۇدانىڭ ئەمەللىرى بولسا دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىلا ھەممىسى تامامىلانغانىدى؛■

□ 3:13 »پەقەت »بۈگۈن«لا بولىدىكەن، ھېچقايسىڭلار گۇناھنىڭ ئازدۇرۇشلىرى بىلەن كۆڭۈڭلارنىڭ قاتتىقلاشماسلىقى ئۈچۈن ھەر كۈنى بىر-بىرىڭلارنى جېكىلەڭلار« ـ بۇ ئايەتتىكى »بۈگۈن« يۇقىرىدا نەقىل كەلتۈرۈلگەن »زەبۇر« 95-كۈيدىكى سۆز، ئەلۋەتتە.
■ 3:15 ئىبر. 7.3:
□ 3:17 »ئۇ قىرىق يىل كىملەرگە غەزەپلەندى؟ يەنىلا شۇ گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، يېقىلىپ جەسەتلىرى چۆلدە قالغانلارغا ئەمەسمۇ؟« ـ »چۈل.» 29:14، 32نى كۆرۈڭ.
■ 3:17 چۈل. 36:14□ زەب. 26:106□ 1كور. 10:10□ يەھ. 5.
■ 3:18 قان. 34.1:
□ 4:2 »چۈنكى خۇش خەۋەر خۇددى چۆلدىكى ئىسرائىللارغا ئاڭلىتىلغاندەك بىزلەرگىمۇ ئاڭلىتىلدى« ـ »چۆلدىكى ئىسرائىللارغا« گېرىك تىلىدا »ئۇلارغا« دېيىلدۇ. بۇ ئايەتتىكى »خۇش خەۋەر« خۇدانىڭ ئارامىلىقىنى ئالاھىدە كۆزدە تۇتىدۇ. ■ 4:3 زەب. 1195:

4 چۈنكى يارىتىلىشنىڭ يەتتىنچى كۈنى ھەققىدە مۇقەددەس يازمىلارنىڭ بىر يېرىدە مۇنداق دېيىلگەن: »يەتتىنچى
كۈنى كەلگەندە، خۇدا ھەممە ئەمەللىرىدىن ئارام ئالدى.«□ ■
5 يەنە كېلىپ يۇقىرىدا ئېيتىلغاندەك خۇدا: »ئۇلار مېنىڭ ئارامىلىقىمغا قەتئىي كىرمەيدۇ« دېگەندى.□ ■
6 بۇنىڭدىن كۆرۈنەرلىككى، خۇدانىڭ ئارامىلىقىغا كىرەلەيدىغانلار بار، ئەمما ئۇنىڭ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى
ئاۋۋال ئاڭلىغانلار ئىتائەتسىزلىك قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا كىرەلمىدى.□
7 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدا ئەنە شۇ ئارامىلىق توغرىسىدا ئۇزاق ۋاقىتتىن كېيىنكى مەلۇم بىر كۈننى »بۈگۈن« دەپ
بېكىتىپ، داۋۇت پەيغەمبەر ئارقىلىق يەنە شۇنداق ئېيتقان: ـ

»بۈگۈن ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىساڭلار،
يۈرىكىڭلارنى قاتتىق قىلماڭلار«!■

8 ئەگەر يەشۇئا پەيغەمبەر ئىسرائىللارنى ئارامىلىققا كىرگۈزگەن بولسا ئىدى، خۇدا كېيىن يەنە بىر ئارامىلىق كۈنى
توغرۇلۇق دېمىگەن بولاتتى.□
9 قىسقىسى، شاۋات كۈنىدىكى بىر ئارامىلىق خۇدانىڭ خەلقىنى كۈتمەكتە.□
10 چۈنكى خۇدانىڭ ئارامىلىقىغا كىرگۈچىلەر خۇددى خۇدا »ئۆز ئەمەل-ئىشلىرىدىن ئارام ئالغان«دەك، ئۆزلىرىنىڭ
ئىشلىرىدىن ئارام ئالىدۇ. □
11 شۇڭا ھېچقايسىمىزنىڭ ئەنە شۇ ئىسرائىللاردەك ئىتائەتسىزلىك قىلغان ھالىتىدە يىقىلىپ چۈشمەسلىكى ئۈچۈن،
ھەر بىرىمىز بۇ ئارامىلىققا كىرىشكە ئىنتىلەيلى.
12 چۈنكى خۇدانىڭ سۆز-كالامى جانلىقتۇر ۋە كۈچكە ئىگىدۇر، ھەتتا جان بىلەن روھنى، يىلىك بىلەن بوغۇملارنى
بىر-بىرىدىن ئايرىۋېتىلگۈدەك دەرىجىدە، ھەرقانداق قوش بىسلىق قىلىچتىن ئىتتىكتۇر، قەلبىدىكى ئوي-پىكىر ۋە
ئارزۇ-نىيەتلەرنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقارغۇچىدۇر. ■
13 ئۇنىڭ ئالدىدا ھېچقانداق مەۋجۇدات غايىپ ئەمەستۇر؛ بەلكى بىزدىن ھېساب ئالغۇچىنىڭ كۆزلىرى ئالدىدا
ھەممە ئىش ئوچۇق-ئاشكارىدۇر.■

باش كاھىنىمىز ئەيسا مەسىھ

□ **4:4 »يەتتىنچى كۈنى كەلگەندە، خۇدا ھەممە ئەمەللىرىدىن ئارام ئالدى«** ـ »يار.» 2:2.
■ **4:4** يار. 2:2□ مىس. 11:20□ 17.31:
□ **4:5 »يەنە كېلىپ يۇقىرىدا ئېيتىلغاندەك خۇدا: »ئۇلار مېنىڭ ئارامىلىقىمغا قەتئىي كىرمەيدۇ« دېگەندى«** ـ مۇئەللىپ، گەرچە چۈلدە كەزگەن
ئىسرائىللار ئىتائەتسىزلىكى تۈپەيلىدىن »خۇدانىڭ ئارامىلىقى«غا كىرمىگەن بولسىمۇ، كىرىش يولى تېخىچە ئوچۇق ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **4:5** زەب. 1195:
□ **4:6 »ئۇنىڭ توغرىسىدىكى خۇش خەۋەرنى ئاۋۋال ئاڭلىغانلار«** ـ دېمەك، خۇدانىڭ ئارامىلىقى توغرۇلۇق خۇش خەۋەر ئاڭلىغانلار، چۈل-بىياۋاندا
كېزىپ يۈرگەن ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **4:7** زەب. 95:8-7□ ئىبر. 7.3:
□ **4:8 »ئەگەر يەشۇئا پەيغەمبەر ئىسرائىللارنى ئارامىلىققا كىرگۈزگەن بولسا ئىدى، خۇدا كېيىن يەنە بىر ئارامىلىق كۈنى توغرۇلۇق دېمىگەن بولاتتى«**
ـ يەشۇئا پەيغەمبەر مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ئىزباسارى بولۇپ، ئۆ ئىسرائىل خەلقىنى خۇدا ۋەدە بەرگەن زېمىنغا باشلاپ بارغان. »قان.» 20:3، 19:25،
»يەشۇئا« 15:1نىمۇ كۆرۈڭ.
□ **4:9 »قىسقىسى، شاۋات كۈنىدىكى بىر ئارامىلىق خۇدانىڭ خەلقىنى كۈتمەكتە«** ـ »شاۋات كۈنى« يەتتىنچى كۈنى، يەنى خۇدا ئارام ئالغان كۈنى
ۋە ئۆز يەھۇدىي خەلقىگە بېكىتكەن »دەم ئېلىش كۈنى« ئىدى.
□ **4:10 »چۈنكى خۇدانىڭ ئارامىلىقىغا كىرگۈچىلەر خۇددى خۇدا »ئۆز ئەمەل-ئىشلىرىدىن ئارام ئالغان«دەك، ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىرىدىن ئارام ئالدۇ«**
ـ بۇ ئىنتايىن مۇھىم ئايەت ئۈستىدە ھەم »خۇدانىڭ ئارامىلىقى« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. ■ **4:12** توپ. 11:12□ يەش.
2:49□ ئەف. 17:6. ■ **4:13** زەب. 533 13-17:

14 شۇنداق بولغانىكەن، شۇنداقلا ئەرش-ئاسمانلاردىن ئۆتۈپ چىققان ئۈلۈغ باش كاھىنىمىز، يەنى خۇدانىڭ ئوغلى
ئەيسا بولغانىكەن، بىز ئېتىراپ قىلغان ئېتىقادىمىزدا چىڭ تۇرايلى. ■
15 چۈنكى بىزگە تەيىنلەنگەن باش كاھىنىمىز ئاجىزلىقلىرىمىزغا ھېسداشلىق قىلمىغۇچى ئەمەس، بەلكى بىزگە ئوخشاش
ھەرخىل ئازدۇرۇش-سىناقلارغا دۇچ كەلگەن، لېكىن گۇناھ سادىر قىلىپ باقمىغۇچىدۇر. ■
16 شۇڭا يۇرىكىمىز توق ھالدا رەھىم-شەپقەتكە ئېرىشىش ۋە يارداەمگە ئېھتىياجلىق ۋاقتىمىزدا شاپائەت تېپىش
ئۈچۈن مېھىر-شەپقەت ئايان قىلىنغۇچى تەختكە يېقىنلىشايلى.□ ■

5

1 ھەر قېتىملىق باش كاھىن ئىنسانلار ئارىسىدىن تاللىنىپ، خەلققە ۋاكالىتەن خۇداغا خىزمەت قىلىشقا، يەنى
خەلقنىڭ ئاتىغان ھەدىيەلىرىنى ۋە گۇناھلار ئۈچۈن قىلغان قۇربانلىقلىرىنى خۇداغا سۇنۇشقا تەيىنلىنىدۇ.
2 ئۇنىڭ ھەرتەرەپلەپ ئاجىزلىقلىرى بولغاچقا، بىلىمسىزلەر ۋە يولدىن چەتنىگەنلەرگە مۇلايىملىق بىلەن مۇئامىلە
قىلالايدۇ.
3 شۇ ئاجىزلىقى ئۈچۈن ئۇ خەلقنىڭ گۇناھلىرى ھېسابىغا قۇربانلىق سۇنغاندەك، ئۆز گۇناھلىرى ئۈچۈنمۇ قۇربانلىق
سۇنۇشقا تېگىشلىك.■
4 ھېچبىر كىشى بۇ شەرەپلىك مەرتىۋىنى ئۆزلۈكىدىن ئالمايدۇ، پەقەت ھارۇنغا ئوخشاش، خۇدا تەرىپىدىن
چاقىرىلغاندىلا ئۇنى ئالىدۇ.□ ■
5 خۇددى شۇنىڭدەك مەسىھمۇ باش كاھىن مەرتىۋىسىگە ئۆزىنى ئۈلۈغلاپ ئۆزلۈكىدىن ئېرىشكەن ئەمەس، بەلكى
ئۇنى ئۈلۈغلىغۇچى خۇدا ئۆزى ئىدى؛ ئۇ ئۇنىڭغا: ـ

»سەن مېنىڭ ئوغلۇمدۇرسەن، بۈگۈن مەن سېنى تۇغدۇردۇم« دېگەن.□ ■

6 ئۇ مۇقەددەس يازمىلارنىڭ يەنە بىر يېرىدە ئۇنىڭغا: ـ
»سەن ئەبەدلىك‌ئەبەدگىچە مەلكىزەدەكنىڭ تېپىدىكى بىر كاھىندۇرسەن« دېگەن.□ ■
7 مەسىھ يەر يۈزىدىكى كۈنلەردە، ئۆزىنى ئۆلۈمدىن قۇتقۇزۇۋېلىشقا قادىر بولغۇچىغا قاتتىق ندالار ۋە كۆز ياشلىرى
بىلەن دۇئا-تىلاۋەتلەر ۋە يىلىنىشلارنى كۆتۈردى. ئۇنىڭ ئىخلاسمەنلىكىدىن دۇئالىرى ئىجابەت قىلىندى.□ ■
8 گەرچە ئۇ خۇدانىڭ ئوغلى بولسىمۇ، ئازاب چېكىشلىرى ئارقىلىق ئىتائەتمەن بولۇشنى ئۆگەندى.■

■ **4:14** ئېر. 1:3□ 20:6□ 1:8□ 11.9:
■ **4:15** يەش. 9:53□ 2كور. 21:5□ فىل. 7:2□ ئېر. 18:2□ 1پېت. 22:2□ 1يۇھ. 5.3:
□ **4:16** »يارداەمگە ئېھتىياجلىق ۋاقتىمىزدا شاپائەت تېپىش ئۈچۈن...» ـ گرىك تىلىدا »يارداەم« »ئادەمنىڭ)قۇتقۇزغىن! دېگەن(نداسىغا يۈگۈرۈش« دېگەن ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ. »مېھىر-شەپقەت ئايان قىلىنغۇچى تەخت« ـ خۇدانىڭ تەختى، ئەلۋەتتە.
■ **4:16** رىم. 25.3:
■ **5:3** لاۋ. 7:9□ 6:16□ ئېر. 26.7:
□ **5:4** »ھېچبىر كىشى بۇ شەرەپلىك مەرتىۋىنى ئۆزلۈكىدىن ئالمايدۇ، پەقەت ھارۇنغا ئوخشاش، خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغاندىلا ئۇنى ئالىدۇ« ـ »مىس.» 1:28 دە خاتىرىلەنگەندەك، خۇدا مۇسا پەيغەمبەرگە ئاكىسى ھارۇننى ئىسرائىللارنىڭ تۇنجى باش كاھىنى قىلىپ تەيىنلەش ھەققىدە ۋەر بەرگەن. ھارۇن لاۋۋى قەبىلىسىدىن ئىدى.
■ **5:4** مىس. 1:28□ 1تار. 13:23□ 2تار. 16.26:
□ **5:5** »سەن مېنىڭ ئوغلۇمدۇرسەن، بۈگۈن مەن سېنى تۇغدۇردۇم« ـ »زەب.» 7:2.
■ **5:5** زەب. 7:2□ روم. 33:13□ ئېر. 5.1:
□ **5:6** »مەلكىزەدەكنىڭ تېپىدىكى بىر كاھىن...» ـ »مەلكىزەدەك« توغرۇلۇق 7-باب ،1-2-ئايەتلەرگە قارالسۇن. مەلكىزەدەك ئۆزى »يار.» 14-بابتا كۆرۈندۇ. »سەن ئەبەدلىك‌ئەبەدگىچە مەلكىزەدەكنىڭ تېپىدىكى بىر كاھىندۇرسەن« ـ »زەب.» 4:110. ■ **5:6** زەب. 4:110□ ئېر. 17.7: □ **5:7** »مەسىھ يەر يۈزىدىكى كۈنلەردە...» ـ گرىك تىلىدا »مەسىھ ئەتە ئۆزغان كۈنلەردە...» بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ. ■ **5:7** مات. 39:26□ 50:27□ 46□ يۇھ. 1.17:
■ **5:8** فىل. 6.2:

9 ئۇ مانا مۇشۇنداق مۇكەممەل قىلىنغان بولغاچقا، بارلىق ئۆزىگە ئىتائەت قىلغۇچىلارغا مەڭگۈلۈك نىجاتنى بارلىققا
كەلتۈرگۈچى بولۇپ، □
10 خۇدا تەرىپىدىن »مەلكىزەدەكنىڭ كاھىنلىق تۈزۈمى تەرتىپىدە باش كاھىن« دەپ جاكارلاندى.□

ئېتىقادتىن يانماسلىققا ئاگاھلاندۇرۇش

11 بۇ ئىش توغرۇلۇق ئېيتىدىغان نۇرغۇن سۆزلىرىمىز بار، لېكىن قۇلاقلىرىڭلار پاڭ بولۇپ كەتكەچكە، بۇلارنى
سىلەرگە ئېنىق چۈشەندۈرۈش تەس. □
12 چۈنكى سىلەر ئاللىبۇرۇن تەلىم بەرگۈچى بولۇشقا تېگىشلىك بولغان چاغدىمۇ، ئەمەلىيەتتە سىلەر يەنىلا خۇدانىڭ
سۆز-كالامىنىڭ ئاساسىي ھەققەتلىرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى باشقىلارنىڭ يېڭۈاشتىن ئۆگىتىشىگە موھتاجسىلەر،
سىلەرگە يېرىك يېمەكلىك ئەمەس، بەلكى يەنىلا سۈت كېرەكتۇر. ■
13 چۈنكى پەقەت سۈت بىلەنلا ئوزۇقلىنىدىغانلارنىڭ بوۋاقتىن پەرقى يوقتۇر، ئۇلار ھەققانىيەت كالامىغا پىششىق
بولمىغان غوربىدۇر، خالاس.
14 بىراق يېمەكلىك بولسا يېتىلگەنلەر، يەنى ئۆز ئاڭ-زېھىنلىرىنى ياخشى-يامانىنى پەرق ئېتىشكە يېتىلدۈرگەنلەر
ئۈچۈندۇر.

6

)داۋامى(

1-2 شۇنىڭ ئۈچۈن، مەسىھ توغرىسىدىكى دەسلەپكى ئاساسىي تەلىمدە توختاپ قالماي، ـ يەنى قايتىدىن »ئۇلۇك
ئىشلار«دىن توۋا قىلىش ۋە خۇداغا ئېتىقاد باغلاش، چۈمۈلدۈرۈلۈشلەر، »قول تەگكۈزۈش«، ئۆلگەنلەرنىڭ
تىرىلدۈرۈلۈشى ۋە مەڭگۈلۈك ھۆكۈم-سوراق توغرىسىدىكى تەلىمىلەردىن ئۆل سالايلى دەپ ئولتۇرماي، مۇكەممەللىككە
قاراپ ماڭايلى. □
3 خۇدا خالىغانىكەن، بىز شۇنداق قىلىمىز. □ ■
4-6 چۈنكى ئەسلىدە يورۇتۇلۇپ، ئەرشتىكى ئىلتىپاتىنى تېتىغان، مۇقەددەس روھتىن نېسىپ بولغان، خۇدانىڭ سۆز-
كالامىنىڭ ياخشىلىقىنى ھەم كەلگۈسى زاماندا ئايان قىلىندىغان قۇدرەتلەرنى ھېس قىلىپ باققانلار ئەگەر يولدىن

□ **5:9 »مەڭگۈلۈك نىجاتنى بارلىققا كەلتۈرگۈچى بولۇپ،...»** ـ »بارلىققا كەلتۈرگۈچى« دېگەن ئىبارە گېرىك تىلىدا »يول باشلىغۇچى« ھەم »ئۆل سالغۇچى« دېگەن يەنە ئىككى مەنىنىمۇ تەڭ بىلدۈرىدۇ.

□ **5:10 »ئۇ)مەسىھ...(خۇدا تەرىپىدىن »مەلكىزەدەكنىڭ كاھىنلىق تۈزۈمى تەرتىپىدە باش كاھىن« دەپ جاكارلاندى»** ـ 7-باب ،1- 2- ئايەتلەرگە قارالسۇن. مەلكىزەدەك تۇزى »يار.» 14-بايىتا كۆرۈندۇ.

□ **5:11 »بۇ ئىش توغرۇلۇق...»** ـ ياكى »ئۇ توغرۇلۇق...»)يەنى، مەسىھ ھەققە...).

■ **5:12** 1 كور. 3□1: 2، 3.

□ **2-6:1 »»ئۇلۇك ئىشلار«دىن توۋا قىلىش«** ـ »ئۇلۇك ئىشلار« بولسا خۇدانىڭ نىجاتىغا تايانماي قىلغان بارلىق ئىشلار؛ مۇشۇ يەردە مۇئمىنلىپ شۇيېھىسىزكى كۆپ »دىنىي پائالىيەتلەر«نى »ئۇلۇك ئىشلار، خالاس« دېمەكچى. **»»ئۇلۇك ئىشلار«دىن توۋا قىلىش ۋە خۇداغا ئېتىقاد باغلاش، چۈمۈلدۈرۈلۈشلەر، »قول تەگكۈزۈش«، ئۆلگەنلەرنىڭ تىرىلدۈرۈلۈشى ۋە مەڭگۈلۈك ھۆكۈم-سوراق توغرىسىدىكى تەلىمىلەر...»** ـ بۇ ئالتە »ئاساسىي تەلىم«نى شەرھىلەش ئۈچۈن، بىرقانچە ئىشلار ئۈستىدە توختىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ، »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بۇ ھەققە توختىلىمىز.

□ **6:3 »خۇدا خالىغانىكەن، بىز شۇنداق قىلىمىز»** ـ »خۇدا خالىغانىكەن« دېگەنلىك گېرىك تىلىدا »ئەگەر خۇدا خالىسا ـ ۋە ئۇ دەرۋەقە شۇنداق خالايدۇ« دەپ بىلدۈرىدۇ.

■ **6:3** روس. 21:18□ 1 كور. 19:4□ ياق. 15.4:

چەتنىگەن بولسا، ئۇلارنى قايتىدىن توۋا قىلدۇرۇش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى ئۇلار تۆز-تۆزىگە قىلىپ
خۇدانىڭ ئوغلىنى قايتىدىن كېرىستىلەپ رەسۋا قىلماقتا.□ ■
7 چۈنكى كۆپ قېتىملاپ تۆز ئۈستىگە ياغقان يامغۇر سۈيىنى ئىچكەن، تۆزىدە تېرىغۇچىلارغا مەنپەئەتلىك
زىرائەتلەرنى تۆستۈرۈپ بەرگەن يەر بولسا خۇدادىن بەركەت تاللىماقتا.
8 بىراق تىكەن ۋە قامغاق تۆستۈرگەن بولسا، ئۇ ئەرزىمەس بولۇپ، لەنەتكە يېقىن بولۇپ، ئاقىۋىتى كۆيدۈرۈلۈشتىن
ئىبارەت بولىدۇ.
9 لېكىن ئەي سۆيۈملۈكلىرىم، گەرچە يۇقىرىقى ئىشلارنى تىلغا ئالغان بولساقۇ، سىلەردە بۇنىڭدىنمۇ ئەۋزەل ئىشلار،
شۇنداقلا نىجاتلىقنىڭ ئېلىپ باردىغان ئىشلىرى بار دەپ قايىل بولدۇق.
10 چۈنكى خۇدا قىلغان ئەمەللىرىڭلارنى ۋە ئۇنىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىگە قىلغان ۋە ھازىرمۇ قىلىۋاتقان خىزمىتىڭلار
ئارقىلىق ئۇنىڭ نامى ئۈچۈن كۆرسەتكەن مېھىر-مۇھەببىتىڭلارنى ئۇنتۇپ قالمىدىغان ئاداللەتسىزلەردىن ئەمەس.■
11 ئەمما سىلەرنىڭ ئۈمىدىڭلارنىڭ تولۇق جەزم-خاتىرجەملىك بىلەن بولۇشى ئۈچۈن، ھەربىرىڭلارنىڭ ئاخىرغىچە
شۇنداق غەيرەت قىلىشىڭلارغا ئىنتىزارمىز؛
12 شۇنداقلا سۈرەلمىلەردىن بولماي، بەلكى ئېتىقاد ۋە سەۋرچانلىق ئارقىلىق خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە ۋارىسلىق
قىلغانلارنى ئۈلگە قىلىدىغانلاردىن بولغايسىلەر.

خۇدانىڭ ئىبراھىمغا قىلغان ۋەدىلىرى جەزمەن ئەمەلگە ئاشىدۇ

13 چۈنكى خۇدا ئىبراھىمغا ۋەدە قىلغاندا، تۆزىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ھېچكىم بولمىغاچقا، تۆزى بىلەن قەسەم
قىلىپ:
14 »ساڭا چوقۇم بەخت ئاتا قىلىمەن، سېنى چوقۇم كۆپەيتىپ بېرىمەن« ـ دېدى. □ ■
15 شۇنىڭ بىلەن، ئىبراھىم ئۈزۈن ۋاقىت سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتتۈپ، خۇدانىڭ ۋەدىسىگە ئېرىشتى.
16 چۈنكى ئىنسانلار تۆزلىرىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان بىرىنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا قەسەم
ئىسپات-تەستىق ھېسابلىنىپ، ھەر خىل تالاش-تارتىشلارغا خاتىمە بېرىدۇ. ■
17 شۇنىڭدەك خۇدا، تۆز ۋەدىسىگە ۋارىسلىق قىلغانلارغا تۆز نىشان-مەقسىتىنىڭ تۆزگەرمەيدىغانلىقىنى تېخىمۇ
ئوچۇقراق بىلدۈرۈش ئۈچۈن، قەسەم قىلىپ ۋەدە بەردى.
18 شۇنىڭ بىلەن قەتئىي تۆزگەرمەس ئىككى ئىش ئارقىلىق، كۆز ئالدىمىزدا قويۇلغان ئۈمىدنى چىڭ تۇتۇش ئۈچۈن
ھالا كەتتىن تۆزىمىزنى قاچۇرۇپ ئۇنى باشپاناھ قىلغان بىزلەر كۆچلۈك رىغبەت-ئىلھامغا ئېرىشەلەيمىز)بۇ ئىككى ئىشتا
خۇدانىڭ يالغان ئېيتىشى قەتئىي مۇمكىن ئەمەس، ئەلۋەتتە.(□

□ **6:4-6 »ئەگەر يولدىن چەتنىگەن بولسا، ئۇلارنى قايتىدىن توۋا قىلدۇرۇش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى ئۇلار تۆز-تۆزىگە قىلىپ خۇدانىڭ ئوغلىنى قايتىدىن كېرىستىلەپ رەسۋا قىلماقتا«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ...» ئۇلار ئەگەر يولدىن چەتنەپ، تۆزلىرى ئۈچۈن خۇدانىڭ ئوغلىنى قايتىدىن كېرىستىلەپ، شۇنداقلا ئۆزى رەسۋا قىلىۋاتقان بولسا، مۇشۇلارنى قايتىدىن توۋا قىلدۇرۇش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس.« بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **6:4-6** مات. 31:12□ ئىر. 26:10□ 1يۇھ. 16.5:

■ **6:10** پەند. 31:14□ مات. 42:10□ 40:25□ مار. 41:9□ يۇھ. 20.13:

□ **6:14 »ساڭا چوقۇم بەخت ئاتا قىلىمەن، سېنى چوقۇم كۆپەيتىپ بېرىمەن«** ـ ئوقۇرمەنلەرگە ئايانكى، ئىبراني تىلىدا بۇ خىل قەسەم ئىچىش مۇنداق شەكىلدە ئىدى: »سېنى بەرىكەتلەپ بەركەتلەيمەن، سېنى كۆپەيتىمەن.« بۇ شەكىلدە قەسەم ئىچكۈچى تۆز-تۆزى بىلەن قەسەم قىلغان دەپ ھېسابلىنىتىق. بۇ ۋەدە-قەسەم ئىبراھىم ئىسھاقنى قۇربانگاھ ئۈستىگە قويغاندىن كېيىن يېرىلگەن »)يار.» 17:22دە خاتىرىلىنىدۇ.(

■ **6:14** يار. 3:12□ 4:17□ 16-17:22□ زەب. 8-9:105□ لۇقا 73.1:

■ **6:16** مىس. 11.22:

□ **6:18 »شۇنىڭ بىلەن قەتئىي تۆزگەرمەس ئىككى ئىش ئارقىلىق...»** ـ يۇ »تۆزگەرمەس ئىككى ئىش« بولسا خۇدانىڭ ۋەدىسى ۋە ئۇنىڭ قەسىمى بولسا كېرەك. **»كۆز ئالدىمىزدا قويۇلغان ئۈمىدنى چىڭ تۇتۇش ئۈچۈن ھالا كەتتىن تۆزىمىزنى قاچۇرۇپ ئۇنى باشپاناھ قىلغان بىزلەر كۆچلۈك رىغبەت-ئىلھامغا ئېرىشەلەيمىز«** ـ »تۆزىمىزنى قاچۇرۇپ« دېگەن ئىبارە »مۇشۇ رەزىل دۇنيانىڭ ئاقىۋىتىدىن تۆزىنى قاچۇرۇپ«، دېگەن مەنىدە.

19 بۇ ئۈمىد جېنىمىزغا چىڭ باغلانغان كېمە لەنگىرىدەك شۇبھىسىز ھەم مۇستەھكەم بولۇپ، ئەرشتىكى
ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكى پەردىسىدىن ئۆتۈپ بىزنى شۇ يەرگە تۇتاشتۇرىدۇ. □
20 ئۇ يەرگە بىز ئۈچۈن يول ئېچىپ ماڭغۇچى ئەيسا بىزدىن ئاۋۋال كىرگەن بولۇپ، مەلكىزەدەكنىڭ كاھىنلىق
تۈزۈمى تەرتىپىدە مەڭگۈلۈك تەينىلەنگەن باش كاھىن بولدى.□ ■

7

مەلكىزەدەكنىڭ كاھىنلىق تۈزۈمى ھەققىدە •••• »ئالەمنىڭ يارىتىلىشى« 17:14-19 نى كۆرۈڭ

1 چۈنكى بۇ مەلكىزەدەك سالىم شەھىرىنىڭ پادىشاھى، شۇنداقلا ئەڭ ئالىي بولغۇچى خۇدانىڭ كاھىنى بولۇپ،
ئىبراھىم پادىشاھلارنى يېڭىپ جەڭدىن قايتقاندا، ئۇنىڭ ئالدىغا چىققان ۋە ئۇنىڭغا بەخت تىلىگەندى.□ ■
2 ئىبراھىم بولسا ئېرىشكەن بارلىق ئولجىسىنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى ئۇنىڭغا ئاتىغاندى. مەلكىزەدەك دېگەن تىسىمنىڭ
بىرىنچى مەنىسى »ھەققانىيەت پادىشاھى« دېگەنلىكتۇر؛ ئۇنىڭ يەنە بىر نامى »سالىمنىڭ پادىشاھى« بولۇپ، بۇنىڭ
مەنىسى »ئامانلىق پادىشاھى« دېگەنلىكتۇر؛
3 ئۇنىڭ ئاتىسى يوق، ئانىسى يوق، نەسەبنامىسى يوق، كۈنلىرىنىڭ باشلىنىشى ۋە ھاياتىنىڭ ئاخىرلىشىشى يوقتۇر،
بەلكى ئۇ خۇدانىڭ ئوغلىغا ئوخشاش قىلىنىپ، مەڭگۈلۈك كاھىن بولۇپ تۇرىدۇ.□
4 ئەمدى قاراڭلار، بۇ مەلكىزەدەك نېمىدېگەن ئۇلۇغ ئادەم-ھە! ھەتتا ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ چوڭى ئىبراھىممۇ
ئولجىسىنىڭ ئوندىن بىرىنى ئۇنىڭغا ئاتىغان.
5 دەرۋەقە لاۋىينىڭ ئەۋلادلىرىدىن كاھىنلىقنى زىممىسىگە ئالغانلار تەۋرات قانۇنى بويىچە خەلقتىن، يەنى ئۆز
قېرىنداشلىرىدىن ئىبراھىمنىڭ پۇشتىدىن بولغىنىغا قارىماي تاپقىنىنىڭ ئوندىن بىر ئۈلۈشىنى يىغىشى ئەمر قىلىنغان.□ ■
6 لېكىن بۇلارنىڭ قەبىلە-ئۇرۇقىدىن بولمىغان مەلكىزەدەك بولسا ئىبراھىمدىن »ئوندىن بىر ئۈلۈشى«نى قوبۇل قىلغان
ئادەم خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە ئىگە بولغۇچى ئىبراھىمغا بەخت تىلىگەن.■
7 شۇبھىسىزكى، بەخت تىلىگۈچى بەختكە ئېرىشكۈچىدىن ئۈستۈندۇر.□
8 بۇ يەردىكى »ئوندىن بىر ئۈلۈش«نى قوبۇل قىلغۇچىلار ئۆلىدىغان ئادەملەردىندۇر؛ ئۇ يەردىكى »ئوندىن بىر ئۈلۈش«نى
قوبۇل قىلغۇچى توغرىسىدا مۇقەددەس يازمىلاردا »ئۇ ھايات ياشىغۇچى« دەپ گۇۋاھلىق بېرىلگەندۇر.□

□ **6:19 »ئەرشتىكى ئىبادەتخانىنىڭ ئىچكى پەردىسىدىن ئۆتۈپ بىزنى شۇ يەرگە تۇتاشتۇرىدۇ«** ـ »ئەرشتىكى ئىبادەتخانىنىڭ پەردىسى« دېگەن ئىبارىدە بىز »ئەرشتىكى« دېگەن سۆزنى قوشۇپ كىرگۈزدۇق. چۈنكى »ئىبادەتخانىنىڭ پەردىسى« يەر يۈزىدىكى ئىبادەتخانىنى كۆرسەتكەن ئەمەس، بەلكى ئەرشتە بولغان ئىبادەتخانىنى كۆرسىتىدۇ (5:8□□ كۆرۈڭ.(دېمەك، ئېتىقادچىلار ئۈچۈن ئېيتقاندا، ئۆلارنىڭ ئاسماندىكى ئىبادەتخانىدىكى ئەڭ مۇقەددەس جاي بىلەن چىڭ ئالاقىسى باردۇر.

□ **6:20 »مەلكىزەدەكنىڭ كاھىنلىق تۈزۈمى تەرتىپىدە مەڭگۈلۈك تەينىلەنگەن باش كاھىن بولدى«** ـ »مەلكىزەدەك« توغرۇلۇق 7-باب ،1-2-ئايەتلەرگە قارالسۇن. مەلكىزەدەك »يار.» 14-بابتا كۆرۈنىدۇ.

■ **6:20** ئىبر. 1:3□ 14:4□ 1:8□ 11.9:

□ **7:1 »سالىم شەھىرى«** ـ يەنى يېرۇسالىم؛ »سالىم«نىڭ مەنىسى »سالام، ئامانلىق«تۇر.

■ **7:1** يار. 17-20.14:

□ **7:3 »ئۇنىڭ ئاتىسى يوق، ئانىسى يوق، نەسەبنامىسى يوق، كۈنلىرىنىڭ باشلىنىشى ۋە ھاياتىنىڭ ئاخىرلىشىشى يوقتۇر، بەلكى ئۇ خۇدانىڭ ئوغلىغا ئوخشاش قىلىنىپ، مەڭگۈلۈك كاھىن بولۇپ تۇرىدۇ«** ـ بۇ ئايەتنىڭ چوڭقۇر مەزمۇنى ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

□ **7:5 »ئىبراھىمنىڭ پۇشتىدىن بولغىنى•••»** ـ گېرىك تىلىدا: »ئىبراھىمنىڭ چاتىرىقىدىن چىققانلار•••» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **7:5** چۈل. 21:18□ قان. 1:18□ يە. 4:14□ 2تار. 5.31:

■ **7:6** يار. 20.14:

□ **7:7 »بەخت تىلىگۈچى«** ـ ياكى »بەخت ئاتا قىلغۇچى.«

□ **7:8 »بۇ يەردىكى »ئوندىن بىر ئۈلۈش«نى قوبۇل قىلغۇچىلار ئۆلىدىغان ئادەملەردىندۇر؛ ئۇ يەردىكى »ئوندىن بىر ئۈلۈش«نى قوبۇل قىلغۇچى توغرىسىدا)مۇقەددەس يازمىلاردا(»ئۇ ھايات ياشىغۇچى« دەپ گۇۋاھلىق بېرىلگەندۇر«** ـ »ئۆلىدىغان ئادەملەر« لاۋىيلىق كاھىنلارنى، »ھايات ياشىغۇچى« بولسا مەلكىزەدەكنى كۆرسىتىدۇ.

9 هەتتا مۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى، ئوندىن بىر ئۇلۇشنى ئالدىغان لاۋىيمۇ ئەجدادى ئىبراھىم ئارقىلىق مەلكىزەدەككە
ئوندىن بىر ئۇلۇشنى بەرگەن. □
10 چۈنكى مەلكىزەدەك ئىبراھىمنى قارشى ئالغاندا، لاۋىينى كەلگۈسىدىكى پۈشتى بولۇش سۈپىتىدە يەنىلا
ئىبراھىمنىڭ تېنىدە ئىدى، دەپ ھېسابلاشقا بولىدۇ.
11 ئەمدى لاۋي قەبىلىسىنىڭ كاھىنلىق تۈزۈمى ئارقىلىق مۇكەممەل ھەققانىيلىق كېلەلەيدىغان بولسا)چۈنكى
شۇ تۈزۈمگە ئاساسلىنىپ تەۋرات قانۇنى ئىسرائىل خەلقىگە چۈشۈرۈلگەندى(، كېيىنكى ۋاقىتلاردا ھارۇننىڭ
كاھىنلىق تۈزۈمى بوينىچە ئەمەس، بەلكى مەلكىزەدەكنىڭ كاھىنلىق تۈزۈمى بوينىچە باشقا بىر كاھىننىڭ چىقىشىنىڭ
نېمە ھاجىتى بولاتتى؟■
12 ئەمدى كاھىنلىق تۈزۈمى تۈزگەرتىلگەن بولسا، ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك قانۇن-تۈزۈمۈمۇ تۈزگەرتىلىشكە توغرا كېلىدۇ.
13 چۈنكى بۇ ئېيتىلۋاتقان سۆزلەر قارىتىلغان زات بولسا باشقا بىر قەبىلىدىن بولۇپ، بۇ قەبىلىدىن ھېچكىم قۇربانگاھتا
خىزمەتتە بولۇپ باقمىغان.
14 چۈنكى رەببىمىزنىڭ يەھۇدا قەبىلىسىدىن چىققانلىقى ئېنىق؛ مۇسا بۇ قەبىلە توغرىسىدا كاھىنلىققا مۇناسىۋەتلىك
ھېچبىر نەرسە دېمىگەندى.□ ■
15 ئەمدى مەلكىزەدەكتەك باشقا بىر كاھىن چىققان بولۇپ، بۇ تۈزگىرىش مۇنۇلاردىن تېخىمۇ روشەن بولىدۇ؛ □
16 ئۇنىڭ كاھىنلىققا تەيىنلىنىشى ئەت ئىگىلىرىگە باغلىق ئەمر بىلەن ئەمەس، بەلكى پۈتمەس-تۈگىمەس ھاياتنىڭ
قۇدرىتىدىن بولغاندۇر.□
17 چۈنكى بۇ ھەقتە مۇقەددەس يازمىلاردا: »سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە مەلكىزەدەكنىڭ تىپىدىكى بىر
كاھىندۇرسەن« دەپ گۇۋاھلىق بېرىلگەن. □ ■
18 چۈنكى ئالدىنقى ئەمر-تۈزۈم ئاجىزلىقى ۋە ئۈنۈمسىزلىكى تۈپەيلىدىن كۆچىدىن قالدۇرۇلغان
19)ـ چۈنكى تەۋرات قانۇنى ھېچ ئىشنى كامالەتكە يەتكۈزەلمىدى.(ئۇنىڭ ئورنىغا بىزنى خۇداغا يېقىنلاشتۇرىدىغان،
ئۈنىڭدىن ئەۋزەل ئۈمىد ئېلىپ كېلىندى. ■
20-21 ئۇنىڭ ئۈستىگە، بۇ ئىش خۇدانىڭ قەسىمى بىلەن كاپالەتكە ئىگە بولماي قالمىدى)ئىلگىرى ئۆتكەن كاھىنلار
خۇدانىڭ قەسىمسىز كاھىن بولغانىدى؛ لېكىن، ئەيسا بولسا ئۆزىگە: ـ
»پەرۋەردىگار شۇنداق قەسەم ئىچتى، ھەم ھەرگىز بۇنىڭدىن يانمايدۇ: ـ »سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە كاھىندۇرسەن««

□ 7:9 **»ھەتتا مۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى، ئوندىن بىر ئۇلۇشنى ئالدىغان لاۋىيمۇ ئەجدادى ئىبراھىم ئارقىلىق)مەلكىزەدەككە(ئوندىن بىر ئۇلۇشنى بەرگەن«**
ـ ئوندىن بىر ئۇلۇشنى ئالغىنى لاۋي تۈزى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى »لاۋىلار«دۇر.
■ 7:11 گال. 21.2:
□ 7:14 **»چۈنكى رەببىمىزنىڭ يەھۇدا قەبىلىسىدىن چىققانلىقى ئېنىق؛ مۇسا بۇ قەبىلە توغرىسىدا كاھىنلىققا مۇناسىۋەتلىك ھېچبىر نەرسە دېمىگەندى«**
ـ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بوينىچە كاھىنلار لاۋي قەبىلىسىدىن بولغان.
■ 7:14 يەش. 1:11□ مات. 3.1:
□ 7:15 **»ئەمدى مەلكىزەدەكتەك باشقا بىر كاھىن چىققان بولۇپ، بۇ تۈزگىرىش مۇنۇلاردىن تېخىمۇ روشەن بولىدۇ«** ـ »بۇ تۈزگىرىش« گېرىك تىلىدا »بۇ ئىش« دېيىلىدۇ. »بۇ ئىش«نىڭ نېمە ئىكەنلىكى توغرۇلۇق باشقا پىكىردە بولغان بەزى ئالىملار بار.
□ 7:16 **...» ئۇنىڭ كاھىنلىققا تەيىنلىنىشى ئەت ئىگىلىرىگە باغلىق ئەمر بىلەن ئەمەس، بەلكى پۈتمەس-تۈگىمەس ھاياتنىڭ قۇدرىتىدىن بولغاندۇر«**
ـ »ئەت ئىگىلىرىگە باغلىق ئەمەس« ـ گېرىك تىلىدا »ئەتلىك)دېمەك، ئىنسانىنىڭ ئەتلىرىگە قارايدىغان(بىر ئەمر بوينىچە ئەمەس،...«. دېمەك، مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بوينىچە كاھىنلار لاۋي قەبىلىسىدىن بولۇشى كېرەك ئىدى، لېكىن مەلكىزەدەكنىڭ كاھىنلىق تۈزۈمى ھېچقانداق بىر قەبىلە بىلەن مۇناسىۋەتسىز، پەقەت مەڭگۈ ھايات كىشى بۇنىڭغا لايىق كېلەتتى.
□ 7:17 **»سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە مەلكىزەدەكنىڭ تىپىدىكى بىر كاھىندۇرسەن«** ـ »مەلكىزەدەك« توغرۇلۇق يەنە 7-باب 2-1-ئايەتلەر ۋە »زەبۇر«دىكى 110-كۈيگە قارالسۇن. مەلكىزەدەك ئۆزى »يار.» 14-بابتا كۆرۈندۇ. ■ 7:17 زەب. 4:110□ ئىبر. 6.5: ■ 7:19 يۇھ. 17:1□ روس. 39:13□ رىم. 28:3□21□ 3:8□ گال. 16.2:

دېگۈچىنىڭ قەسىمى بىلەن كاھىن بولدى.(□ ■
22 ئەمدى ئەيسا شۇنداق ئۇلۇغ ئىش بىلەن ئەۋزەل بىر ئەھدىنىڭ كېپىلى قىلىندى.
23 يەنە كېلىپ، ئىلگىرى تۆتكەن كاھىنلار كۆپ بولۇشى كېرەك ئىدى؛ چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئۆلۈم تۈپەيلىدىن ۋەزىپىسىنى داۋاملاشتۇرالماي قالغان.
24 لېكىن ئەيسا مەڭگۈگە تۇرغاچقا، ئۇنىڭ كاھىنلىقى ھەرگىز ئۆزگەرتىلمەستۇر.
25 شۇ سەۋەبتىن، ئۇ ئۆزى ئارقىلىق خۇدانىڭ ئالدىغا كەلگەنلەرنى ئۈزۈل-كېسىل قۇتقۇزۇشقا قادىر؛ چۈنكى ئۇ ئۇلار ئۈچۈن خۇداغا مۇراجىئەت قىلىشقا مەڭگۈ ھاياتتۇر.■
26 مۇشۇنداق بىر باش كاھىن دەل بىزنىڭ ھاجىتىمىزدىن چىقىدىغان ـ مۇقەددەس، ئەيىبسىز، غۇبارسىز، گۇناھكارلاردىن ئېرى قىلىنغان، ئەرشلەردىن يۇقىرى ئېلىپ كۆتۈرۈلگەن كاھىندۇر.
27 ئۇ ئاشۇ باش كاھىنلاردەك ھەر كۈنى ئالدى بىلەن ئۆز گۇناھلىرى ئۈچۈن، ئاندىن خەلقنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن قۇربانلىق سۇنۇشقا موھتاج ئەمەس. چۈنكى ئۇ ئۆزىنى قۇربانلىق سۈپىتىدە سۇنغاندا، ھەممەيلەن ئۈچۈن بۇنى بىر يوللا ئادا قىلدى. ■
28 چۈنكى تەۋرات قانۇنى ئاجىز بەندە بولغان ئىنسانلارنى باش كاھىن قىلىپ تەينىلەيدۇ، لېكىن تەۋرات قانۇندىن كېيىن كەلگەن خۇدانىڭ قەسەم-كالامى مەڭگۈگە كامالەتكە يەتكۈزۈلگەن ئوغۇلنى باش كاھىن قىلىپ تەينىلىدى.

8

باش كاھىنىمىز ئەيسا مەسىھ ـ ئەۋزەل كاھىن، ئەۋزەل ئەھدە

1 ئېيتقانلىرىمىزنىڭ باش نۇقتىسى شۇكى: ئەرشتىكى ئۇلۇغ بولغۇچىنىڭ تەختىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇرغان شۇنداق بىر باش كاھىنىمىز بار.■
2 ئۇ مۇقەددەس جايلاردا، شۇنداقلا ئىنسان ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار تىككەن ھەقىقىي ئىبادەت چېدىرىنىڭ ھەممىسىدە كاھىنلىق خىزمىتىنى قىلغۇچىدۇر.□
3 ھەربىر باش كاھىن ھەدىيە ھەم قۇربانلىقلار سۇنۇش ئۈچۈن تەينىلىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىزنىڭ بۇ باش كاھىنىمىزنىڭمۇ بىرەر سۇندىغىنى بولۇش كېرەك ئىدى.□ ■
4 دەرۋەقە ئەگەر ئۇ يەر يۈزىدە بولسىدى، ھەرگىز كاھىن بولمايتتى؛ چۈنكى بۇ يەردە تەۋرات قانۇن-تۈزۈمى بويىچە ھەدىيە سۇندىغان كاھىنلار ئاللىبۇرۇنلا باردۇر
5)بۇ كاھىنلار خىزمەت قىلىدىغان ئىبادەت چېدىرى پەقەتلا ئەرشتىكى ئىشلارنىڭ كۆچۈرۈلمىسى ۋە كۆلەڭگىسىدۇر. مۇسا دەل بۇ ئىبادەت چېدىرىنى قۇرۇشقا باشلىغاندا، خۇدانىڭ ۋەھيىسى ئۇنىڭغا كېلىپ: »ئېھتىيات قىلغىنىڭ، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ساڭا تاغدا كۆرسىتىلگەن ئۈرنەك بويىچە ياسىغىن« دەپ ئاگاھلاندۇرغان.(■

□ **21-7:20 »پەرۋەردىگار شۇنداق قەسەم ئىچتى، ھەم ھەرگىز يۇنگۈدىن يانمايدۇ: ـ »سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە كاھىنىمسەن«« دېگۈچىنىڭ قەسىمى بىلەن كاھىن بولدى«** ـ زەبۇردىكى (4:110) تولۇق بايان بولسا: »پەرۋەردىگار شۇنداق قەسەم ئىچتى، ھەم يۇنگۈدىن يانمايدۇ: ـ »سەن ئەبەدىلئەبەدگىچە مەلكىزەدەكنىڭ تېپىدىكى بىر كاھىنىدۇرسەن.««
■ **21-7:20** زەب. 4.110:
■ **7:25** 1تىم. 5:2□ 1يۇھ. 1.2:
■ **7:27** لاۋ. 7:9□ 6:16□ ئىبر. 3.5:
■ **8:1** ئەف. 20:1□ كول. 1:3□ ئىبر. 1:3□ 14:4□ 20:6□ 11:9□ 2.12:
□ **8:2 »ئۇ)مەسىھ(مۇقەددەس جايلاردا، شۇنداقلا ئىنسان ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگار تىككەن ھەقىقىي ئىبادەت چېدىرىنىڭ ھەممىسىدە كاھىنلىق خىزمىتىنى قىلغۇچىدۇر«** ـ »مۇقەددەس جايلار« بولسا »مۇقەددەس جاي« ۋە »ئەڭ مۇقەددەس جاي« دېمەكچى. □ **8:3 »بىزنىڭ بۇ باش كاھىنىمىزنىڭمۇ« ـ** گېرىك تىلىدا »ئۇنىڭمۇ...«. ■ **8:3** ئەف. 2.5: ■ **8:5** مىس. 40:25□ روس. 44:7□ كول. 17:2□ ئىبر. 1.10:

6 لېكىن ھازىر تۇ) كونا ئەھدىگە ئائىت ۋەدىلەردىن ئەۋزەل ۋەدىلەر ئۈستىگە بېكىتىلگەچ(تېخىمۇ ياخشى بىر
ئەھدىنىڭ ۋاستىچىسى بولغاچقا، ئۇنىڭغا يېرىلگەن كاھىنلىق خىزمىتى باشقا كاھىنلارنىڭكىدىن شۇنچە ئەۋزەل
تۇرىدۇ.□ ■
7 ئەگەر شۇ دەسلەپكى ئەھدە كەم-كۈتسىز بولسا ئىدى، كېيىنكىسى ئۈچۈن ئورۇن ئىزدەشنىڭ ھېچقانداق
ھاجىتى بولمىغان بولاتتى.□
8 لېكىن، خۇدا كونا ئەھدىنى يېتەرسىز دەپ قاراپ، ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگەن: ـ
»مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ مەن ئىسرائىل جەمەتى ۋە يەھۇدا جەمەتى ئۈچۈن يېڭى بىر
ئەھدىنى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن.□ ■
9 بۇ ئەھدە ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن تۈزگەن ئەھدىگە ئوخشىمايدۇ، شۇ ئەھدىنى مەن ئاتا-بوۋىلىرىنى قولىدىن
تۇتۇپ مىسىردىن قۇتقۇزۇپ يېتەكلىگىنىمدە ئۇلار بىلەن تۈزگەندىم، چۈنكى ئۇلار مەن بىلەن تۈزۈشكەن ئەھدىمدە
تۇرمىدى، مەن ئۇلاردىن نەزىرىمنى يۇتكىدىم، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار.
10 چۈنكى شۇ كۈنلەردىن كېيىن، مېنىڭ ئىسرائىل جەمەتى بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەم مانا شۇكى: ـ
»مەن ئۆز تەۋرات-قانۇنلىرىمنى ئۇلارنىڭ زېھىن-ئەقلىگە سالىمەن، ھەمدە ئۇلارنىڭ قەلبىگىمۇ پۈتىمەن؛ مەن ئۇلارنىڭ
خۇداسى بولىمەن، ئۇلارمۇ مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ. □
11 شۇندىن باشلاپ ھېچكىم ئۆز يۇرتدىشىغا، ياكى ئۆز قېرىندىشىغا: ـ »پەرۋەردىگارنى تونۇغىن« دەپ ئۆگىتىشنىڭ
ھاجىتى قالمايدۇ، چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى، ئەڭ كىچىكىدىن چوڭىغىچە مېنى بىلىپ بولغان بولىدۇ؛ ■
12 چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ قەبىھلىكلىرىگە رەھىم قىلىمەن ھەمدە ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى ۋە ئىتائەتسىزلىكلىرىنى مەڭگۈگە
ئېسىمدىن چىقىرىۋېتىمەن.«■
13 ئەمدى خۇدانىڭ بۇ ئەھدىنى »يېڭى« دېيىشى بۇرۇنقىسىنى »كونا« دېگەنلىكىدۇر؛ ئەمدى ۋاقتى ئۆتكەن،
كونىرىغان ئىش بولسا ئۆزۈن ئۆتمەي يوقىلىدۇ.

9

كونا ئەھدە دەۋرىدىكى ئىبادەت

□ **8:6 »لېكىن ھازىر تۇ ... تېخىمۇ ياخشى بىر ئەھدىنىڭ ۋاستىچىسى بولغاچقا، ئۇنىڭغا يېرىلگەن كاھىنلىق خىزمىتى باشقا كاھىنلارنىڭكىدىن شۇنچە ئەۋزەل تۇرىدۇ«** ـ بۇ ئايەتتە كۆرسىتىلگەن ئەھدە »يېڭى ئەھدە«، 12-8-ئايەتلەرنى كۆرۈڭ.
■ **8:6** 2 كور. 6.3:
□ **8:7 »ئەگەر شۇ دەسلەپكى ئەھدە كەم-كۈتسىز بولسا ئىدى، كېيىنكىسى ئۈچۈن ئورۇن ئىزدەشنىڭ ھېچقانداق ھاجىتى بولمىغان بولاتتى«** ـ ئېمىشقا
روسۇل مۇشۇ يەردە: »كېيىنكىسى ئۈچۈن ئورۇن ئىزدەشكە ھاجىتى بولمىغان بولاتتى« دەيدۇ، پەقەتلا »كېيىنكىسىنىڭ ھېچقانداق ھاجىتى بولمىغان
بولاتتى« دېمەيدۇ؟ بەلكىم ئۇ »يېڭى ئەھدە« بېشارەت قىلغان پەيغەمبەرلەر)يەرەمىيا، ئەزاكىيال، يەشايا قاتارلىقلار(نى كۆزدە تۇتىدۇ؛ ئۇلار ئۆزى
»يېڭى قەلب، يېڭى روھ«قا ئىگە بولۇشقا تەشنا بولۇپ ئىزدىگەن، »يېڭى ئەھدە« دەل مۇشۇلارغا ئايان قىلىنغان.
□ **8:8 »لېكىن، خۇدا كونا ئەھدىنى يېتەرسىز دەپ قاراپ، ئىسرائىللارغا مۇنداق دېگەن: ـ »مانا، شۇ كۈنلەر كېلىدۇكى، ـ دەيدۇ پەرۋەردىگار، ـ
مەن ئىسرائىل جەمەتى ۋە يەھۇدا جەمەتى ئۈچۈن يېڭى بىر ئەھدىنى ئەمەلگە ئاشۇرىمەن«** ـ خۇدا ئۆزى يېكىتكەن كونا ئەھدىنى »يېتەرسىز كۆرگەن«لىكى
ھەيران قالارلىق كۆرۈنىدۇ، ئەلۋەتتە. يېتەرسىزلىكى بولسا دەل 19:7 دە كۆرسىتىلگەندەك »تەۋرات قانۇنى ھېچ ئىشنى كامالەتكە يەتكۈزەلمىدى.« »يېڭى
ئەھدە« پەقەتلا خۇدانىڭ مۇكەممەل ھەققانىيلىقنى كۆرسەتكەن بولۇپلا قالماي، بەلكى بۇ ھەققانىيلىقنىڭ ئىنسانلارنىڭ قەلبىگە قاندىق ئورنىتىلىدىغانلىقنى
كۆرسىتىدۇ.
■ **8:8** يەر. 31-34.31:
□ **8:10 »چۈنكى شۇ كۈنلەردىن كېيىن، مېنىڭ ئىسرائىل جەمەتى بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەم مانا شۇكى...»** ـ يەرەمىيا پەيغەمبەرنىڭ بۇ بېشارىتىدە،
»شۇ كۈنلەردىن كېيىن« دېگەن ئىبارە خۇدا خەلقىنى ئۆز يۇرتىغا بابىلوندىن قايتۇرغاندىن كېيىنكى كۈنلەرنى كۆرسىتىدۇ. ■ **8:11** يۇھ. 65:6□45□ 1 يۇھ. 27:2.
■ **8:12** يەر. 31-34.31:

1 بىرىنچى ئەھدىدە مۇناسىۋەتلىك ئىبادەت بەلگىلىمىلىرى ۋە يەر يۈزىگە تەۋە بولغان بىر مۇقەددەس ئىبادەت جايى
بار ئىدى.
2 بۇنىڭغا بىر ئىبادەت چېدىرى تىكلىگەندى؛ ئۇنىڭ مۇقەددەس جاي دەپ ئاتالغان بىرىنچى بۆلۈمىدە چىراغدان،
شىرە ھەم شىرە ئۈستىدە رەتلەنگەن نانلار بولاتتى.■
3 ئۇنىڭ ئىككىنچى، يەنى ئېچىكى پەردىسىنىڭ كەينىدە ئەڭ مۇقەددەس جاي دەپ ئاتالغان يەنە بىر چېدىر بۆلۈمى
بار ئىدى.□
4 شۇ يەرگە تەۋە بولغان ئالتۇن خۇشبۇيىگاھ ۋە پۈتۈنلەي ئالتۇن بىلەن قاپلانغان ئەھدە ساندۇقى بار ئىدى. ساندۇقنىڭ
ئىچىدە ئالتۇندىن ياسالغان، مانىنا سېلىنغان كومزەك، ھارۇننىڭ بىخ سۈرگەن ھاسىسى ۋە ئىككى ئەھدە تاش تاختىسى
بار ئىدى.□ ■
5 ساندۇق ئۈستىدىكى » كافارەت تەختى«نىڭ ئۈستىگە شان-شەرەپلىك » كېرۇب«لار ئورنىتىلغان بولۇپ، قاناتلىرى
بىلەن ئۇنى يېپىپ تۇراتتى. ئەمدى بۇلار توغرۇلۇق تەپسىلي توختىلىشنىڭ ھازىر ۋاقتى ئەمەس.□ ■
6 بۇ نەرسىلەر مانا شۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇلغاندىن كېيىنلا، كاھىنلار چېدىرنىڭ بىرىنچى بۆلۈمىگە)يەنى »مۇقەددەس
جاي«غا(ھەردائىم كىرىپ، ئىبادەت خىزمىتىنى قىلىدۇ.■
7 بىراق، »ئەڭ مۇقەددەس جاي« دەپ ئاتالغان ئىككىنچى بۆلۈمگە پەقەت باش كاھىن يىلدا بىر قېتىملا كىرىدۇ.
كاھىن ئۇ يەرگە ئۆز گۇناھلىرى ۋە خەلقنىڭ نادانلىقتىن ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرى ئۈچۈن ئاتالغان قۇربانلىق قېنىنى
ئالماي كىرمەيدۇ.■
8 بۇ ئىشلار ئارقىلىق مۇقەددەس روھ شۇنى كۆرسىتىپ بەرمەكتىكى، بۇ بىرىنچى ئىبادەت چېدىرىدىكى تۈزۈم
ئىناۋەتلىك بولۇپ تۇرسىلا، ئەڭ مۇقەددەس جايغا باردىغان يول يەنىلا ئېچىلمايدۇ.□ ■
9 مانا بۇلار رەسىمدەك ھازىرقى زامانىنى روشەنلەشتۈردىغان بىر خىل ئوبراز، خالاس. بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈۋېلىشقا
بولىدۇكى، بۇ چېدىردا سۇنۇلىدىغان ھەدىيە ۋە قۇربانلىقلار ئىبادەت قىلغۇچىنى ۋىجدانىدا پاك-كامىل قىلالمايدۇ.
10 ئۇلار پەقەت يېمەك-ئىچمەكلەر ۋە بوينى سۇغا سېلىنىشنىڭ تۈرلۈك رەسمىيەتلىرىگە باغلىق بولۇپ، قانۇن-
تۈزۈم تۈزۈتۈلۈش ۋاقتى كەلگۈچىلىك كۈچىگە ئىگە قىلىنغان، ئىنسانلارنىڭ ئەتلىرىگىلا باغلىق بولغان بەلگىلىمە-
نىزاملاردۇر.■

■ 9:2 مىس. 25:1□ 36:1□ لاۋ. 5.24:
□ 9:3 »ئەڭ مۇقەددەس جاي دەپ ئاتالغان يەنە بىر چېدىر بۆلۈمى« ـ »مۇقەددەس جاي« گرېك تىلىدا »مۇقەددەسلەرنىڭ مۇقەددەسى.«
□ 9:4 »ئالتۇندىن ياسالغان، مانىنا سېلىنغان كومزەك« ـ »مانىنا« خۇدا چۆل-بىياۋاندا ئىسرائىللارغا بەرگەن »ئاسماندىكى نان« ـ »مىس.» 31:16 كە
قارالسۇن. »ھارۇننىڭ بىخ سۈرگەن ھاسىسى« ـ خۇدا ھارۇننى يېتەكچى قىلىپ تاللىغانلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئۇنىڭ ھاسىسىنى بىخلاتقاندىكى
»)چۆل.» 17-16-بابنى كۆرۈڭ. »ئىككى ئەھدە تاش تاختىسى« ـ بۇلارنىڭ ئۈستىگە »ئۇن پەرمان« يا كى »ئون پەرھىز« يېزىلغاندىكى »)مىس.»
18:31 ۋە 28:34نى كۆرۈڭ.
■ 9:4 مىس. 25:10□ 34:29□ چۆل. 17:25□ 1پاد. 8:9□ 2تار. 5.10:
□ 9:5 » كافارەت تەختى« ـ يا كى »رەھىمگاھ« يا كى »رەھىم كۆرسىتىدىغان تەخت.« »مىس.» 34-22:25نى كۆرۈڭ. »» كافارەت تەختى«نىڭ
ئۈستىگە شان-شەرەپلىك » كېرۇب«لار ئورنىتىلغان بولۇپ، قاناتلىرى بىلەن ئۇنى يېپىپ تۇراتتى« ـ بۇ ئىشلار توغرىسىدا »مىس.» 22-10:25، 37-6:
9نى كۆرۈڭ. »ئەمدى بۇلار توغرۇلۇق تەپسىلي توختىلىشنىڭ ھازىر ۋاقتى ئەمەس« ـ بۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئەيسا مەسىھ ۋە ئۇ ئېلىپ بارغان
نىجاتىنى »پىشاۋەت بېرىدىغان كۆلەڭگە« ئىدى. بۇ ئايەتتىكى سۆزلەرگە ۋە 5:8 كە قارىغاندا، شۇنىڭغا ئىشەنچىمىز كامىلكى، ھەتتا بۇ كونا ئىبادەت
چېدىرىنىڭ كىچىككىنە تەپسىلاتلىرىمۇ »پىشاۋەتلىك كۆلەڭگە« يا كى »سىمۋول« ئىدى. »مانىنا« ئۇنىڭ بىر مىسالىدۇر. »يۇھ.» 35-30:6دە ئەيسانىڭ
ئۆزى تونۇغۇلۇق ئېتىقان سۆزلىرىنى كۆرۈڭ ».رم.» 4:14، »كول.» 17-16:2نىمۇ كۆرۈڭ.(خۇدا بۇيرۇسا بۇ ئۇلۇغ ۋە قىزىق نۇقتىنى تەپسىلي تەھلىل
قىلىدىغان كىتابچىنى كېيىن چىقارماقچىمىز.
■ 9:5 مىس. 22.25:
■ 9:6 چۆل. 3.28:
■ 9:7 مىس. 30:10□ لاۋ. 16:34□2□ ئىبر. 25.9:
□ 9:8 »بۇ بىرىنچى ئىبادەت چېدىرىدىكى تۈزۈم ئىناۋەتلىك بولۇپ تۇرسىلا« ـ »بىرىنچى ئىبادەت چېدىرى« دېگەن سۆز چېدىرنىڭ ئۆزىنى، شۇنداقلا
ئۇ ۋەكىللىك قىلغان ئىبادەت خىزمەتلىرى)ئۇنىڭدا سۇنۇلغان ھەدىيە ۋە قۇربانلىقلار قاتارلىقلار(نى كۆرسىتىدۇ. ■ 9:8 يۇھ. 6.14: ■ 9:10 لاۋ.
2:11□ چۆل. 22.19-7:

11 لېكىن مەسىھ بولسا كەلگۈسىدىكى كارامەت ياخشى ئىشلارنى ئېلىپ بارغۇچى باش كاھىن بولۇپ، ئادەم
قولى بىلەن ياسالمىغان، بۇ دۇنياغا مەنسۇپ بولمىغان، تېخىمۇ ئۇلۇغ ۋە تېخىمۇ مۇكەممەل ئىبادەت چېدىرىغا كىردى.
■
12 ئۆچكە يا كى موزايلارنىڭ قۇربانلىق قېنىنى ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ قۇربانلىق قېنى ئارقىلىق ئۇ ئو)ئۆزىلا مەڭگۈلۈك
ھۆرلۈك-نىجاتنى ئىگىلىگەن بولۇپ(بىر يولىلا مەڭگۈگە ئەلۋەتتە مۇقەددەس جايغا كىردى. شۇنداق قىلىپ، ئۇ ئۆزىلا
مەڭگۈلۈك ھۆرلۈك-نىجاتنى ئىگىلىدى. □ ■
13 كونا ئەھدە دەۋرىدە ئۆچكە ۋە بۇقىلارنىڭ قېنى ھەم ئىنەكنىڭ كۈلىلىرى ناپاك بولغانلارنىڭ ئۈستىگە سېپىلسە،
ئۇلارنى ئەت جەھەتتىن تازىلاپ پاك قىلغان يەردە، ■
14 ئۇنداقتا، مەڭگۈلۈك روھ ئارقىلىق ئۆزىنى غۇبارسىز قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇداغا ئاتىغان مەسىھنىڭ
قېنى ۋىجدانىمىزنى ئۆلۈك ئىشلاردىن پاك قىلىپ، بىزنى مەڭگۈ ھايات خۇداغا ئىبادەت قىلىشقا تېخىمۇ
يېتەكلىمەمدۇ؟!□ ■
15 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ يېڭى ئەھدىنىڭ ۋاستىچىسىدۇر. بۇنىڭ بىلەن)ئىنسانلارنىڭ ئاۋۋالقى ئەھدە ئاستىدا
سادىر قىلغان ئىتائەتسىزلىكلىرى ئۈچۈن ئازادلىق بەدىلى سۈپىتىدە شۇنداق بىر ئۆلۈم بولغانىكەن(خۇدا تەرىپىدىن
چاقىرىلغانلار ۋەدە قىلىنغان مەڭگۈلۈك مىراسقا ئېرىشىۋالىدۇ.□ ■
16 ئەگەر ۋەسىيەت قالدۇرۇلسا، ۋەسىيەت قالدۇرغۇچىنىڭ ئۆلۈشى تەستىقلانغۇچە، ۋەسىيەت كۈچكە ئىگە
بولمايدۇ.
17 چۈنكى ۋەسىيەت پەقەت ئۆلۈمدىن كېيىن كۈچكە ئىگە بولىدۇ. ۋەسىيەت قالدۇرغۇچى ھاياتلا بولسا،
ۋەسىيىتىنىڭ ھېچقانداق كۈچى بولمايدۇ. □ ■
18 شۇنىڭغا ئوخشاش، دەسلەپكى ئەھدىمۇ قان ئېقىتىلماندىلا، ئاندىن كۈچكە ئىگە بولغان.
19 چۈنكى مۇسا تەۋرات قانۇنى بويىچە ھەربىر ئەمرىنى پۈتۈن خەلققە ئۇقتۇرغاندىن كېيىن، موزاي ۋە ئۆچكىلەرنىڭ
سۈيغا ئارىلاشتۇرۇلغان قېنىنى قىزىل يۈڭ يېپىتا باغلانغان زوفا بىلەن قانۇن دەستۇرىغا ۋە پۈتۈن خەلققە سېپىپ،
ئۇلارغا:
20 »مانا، بۇ خۇدا سىلەرنىڭ ئەمەل قىلىشىڭلارغا ئەمر قىلغان ئەھدىنىڭ قېنىدۇر« ـ دېدى. □ ■
21 ئۇ يەنە ئوخشاش يولدا ئىبادەت چېدىرىغا ۋە چېدىردىكى ئىبادەتكە مۇناسىۋەتلىك پۈتكۈل سايمانلارنىڭ ئۈستىگە
قان سەپتى.

■ **9:11** ئىبر. 1:3□ 14:4□ 20:6□ 1.8:
□ **9:12** »ئۆزىنىڭ قۇربانلىق قېنى ئارقىلىق ئۇ)ئۆزىلا مەڭگۈلۈك ھۆرلۈك-نىجاتنى ئىگىلىگەن بولۇپ(بىر يولىلا مەڭگۈگە ئەلۋەتتە مۇقەددەس جايغا كىردى« ـ »مەڭگۈلۈك ھۆرلۈك-نىجات« بولسا گۈناھلاردىن بولغان ئازادلىق-نىجاتنى كۆرسىتىدۇ. مەسىھنىڭ ئىگىلىگىنى ئۆزى ئۆچۈن ئەمەس، بارلىق ئىنسانلار)ئىشقاد قىلغان بولسا(ئۈچۈن، ئەلۋەتتە.
■ **9:12** روس. 28:20□ ئەف. 7:1□ كول. 14:1□ ئىبر. 10:10□ 1 پېت. 19:1□ ۋەھ. 5:1□ 95:
■ **9:13** لاۋ. 14:16□ چۈل. 4:19□ ئىبر. 4.10:
□ **9:14** »ئۇنداقتا، مەڭگۈلۈك روھ ئارقىلىق ئۆزىنى غۇبارسىز قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇداغا ئاتىغان مەسىھ...» ـ »مەڭگۈلۈك روھ« مۇقەددەس روھ، خۇدانىڭ مەڭگۈلۈك روھى.
■ **9:14** لۇقا 74:1□ رىم. 13:6□ گال. 4:1□ 20:2□ ئەف. 2:5□ تىت. 14:2□ 1 پېت. 2:4□ 1يۇھ. 7:1□ ۋەھ. 5.1:
□ **9:15** »ئىنسانلارنىڭ ئاۋۋالقى ئەھدە ئاستىدا سادىر قىلغان ئىتائەتسىزلىكلىرى ئۈچۈن ئازادلىق بەدىلى سۈپىتىدە شۇنداق بىر ئۆلۈم بولغانىكەن« ـ »شۇنداق بىر ئۆلۈم« ـ مەسىھنىڭ ئۆلۈمى، ئەلۋەتتە.
■ **9:15** رىم. 6:5□ 1 پېت. 18.3:
□ **9:17** «**17-16-□□□□**» ـ يا كى »چۈنكى ئەھدە ئۆزۈلسە، ئەھدە تۈزۈلگۈچى قۇربانلىق ئۆلۈشى كېرەك. ئەھدە قۇربانلىقى قىلىنغۇچى ئۆلسە، ئەھدە كۈچكە ئىگە بولىدۇ، قۇربانلىق تېخى ھاياتلا بولسا، ئەھدە ھېچقانداق كۈچكە ئىگە بولمايدۇ.«
■ **9:17** گال. 15.3:
□ **9:20** »مانا، بۇ خۇدا سىلەرنىڭ ئەمەل قىلىشىڭلارغا ئەمر قىلغان ئەھدىنىڭ قېنىدۇر« ـ دېمەك، ئەھدە بۇ قان ئارقىلىق كۈچكە ئىگە قىلىنغان. »مىس.» 5:24-8نى كۆرۈڭ.
■ **9:20** مىس. 8:24□ مات. 28.26:

22 دەرۋەقە، تەۋرات قانۇنى بويىچە ھەممە نەرسە دېگۈدەك قان بىلەن پاكلىنىدۇ، قۇربانلىق قېنى تۆكۈلمىگۈچە،
گۇناھلار كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ.
23 خوش، ئەرشتىكىگە تەقلىد قىلىپ ياسالغان بۇ بۇيۇملار مۇشۇنداق قۇربانلىقلار بىلەن پاكلىنىشى كېرەك ئىدى.
بىراق ئەرشتىكى نەرسىلەرنىڭ ئۆزى بۇلاردىن ئېسىل قۇربانلىقلار بىلەن پاكلىنىشى كېرەك.
24 چۈنكى مەسىھ ئەرشتىكى ھەقىقىي ئىبادەت جايىغا تەقلىد قىلىنغان، ئادەم قولى بىلەن ياسالغان مۇقەددەس جايغا
ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ھۇزۇرىدا بىزگە ۋەكىللىك قىلىپ ھازىر بولۇش ئۈچۈن ئەرشنىڭ ئۆزىگە كىرىپ بولدى.□
25 يەھۇدىدىكى باش كاھىننىڭ يىلمۇيىل ئۆز قېنىنى ئەمەس، بەلكى قۇربانلىقلارنىڭ قېنىنى ئېلىپ، ئەڭ مۇقەددەس
جايغا قايتا-قايتا كىرىپ تۇرغىنىدەك، ئۇ قۇربانلىق سۈپىتىدە ئۆزىنى قايتا-قايتا ئاتاش ئۈچۈن كىرگىنى يوق. ■
26 ئەگەر شۇنداق قىلىشنىڭ زۆرۈرىيىتى بولغان بولسا، دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى ئۇنىڭ قايتا-قايتا ئازاب
چېكىشىگە توغرا كېلەتتى. لېكىن ئۇ مانا زامانىلارنىڭ ئاخىرىدا گۇناھنى يوق قىلىش ئۈچۈن، بىر يولىلا ئۆزىنى
قۇربان قىلىشقا ئوتتۇرىغا چىقتى.
27 ھەممە ئادەمنىڭ بىر قېتىم تۇغۇلۇشى ۋە تۇلگەندىن كېيىن سوراققا تارتىلىشى بېكىتىلگەنگە ئوخشاش،
28 مەسىھمۇ نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىش ئۈچۈن بىرلا قېتىم قۇربانلىق سۈپىتىدە سۇنۇلغاندىن
كېيىن، ئۆزىنى تەلپۈنۈپ كۈتكەنلەرگە گۇناھنى يوق قىلغان ھالدا نىجات كەلتۈرۈشكە ئىككىنچى قېتىم ئاشكارە
بولىدۇ.□ ■

10

مەسىھنىڭ بىر قېتىملىق قۇربانلىقى

1 تەۋرات قانۇنى كەلگۈسىدە ئېلىپ كېلىنىدىغان گۈزەل ئىشلارنىڭ ئۆز ئەينىنى ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ
كۆلەڭگىسىنلا سۈرەتلەپ بەرگەچكە، ئۇ تەلەپ قىلىنغان، يىلمۇيىل سۇنۇلۇپ كېلىۋاتقان ئوخشاش قۇربانلىقلار
ئارقىلىق خۇداغا يېقىنلاشماقچى بولغانلارنى ھەرگىزمۇ مۇكەممەل قىلالمايدۇ.■
2 بولمىسا، مۇشۇ قۇربانلىقلارنىڭ سۇنۇلۇشى ئاخىرلىشاتتى، چۈنكى ئىبادەت قىلغۇچىلار پاك قىلىنىپ، ۋىجدانى يەنە
ئۆز گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن ئازابلانمايتتى.
3 ھالبۇكى، مۇشۇ قۇربانلىقلار يىلمۇيىل ئۆز گۇناھلىرىنى ئۆزلىرىگە ئەسلىتىپ تۇرىدۇ.
4 چۈنكى بۇقا ۋە تۆچىكلەرنىڭ قېنى گۇناھلارنى ھەرگىز ئېلىپ تاشلىيالمايدۇ.■
5 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇ دۇنياغا كەلگەندە مۇنداق دېگەن: ـ
»نە قۇربانلىق، نە ئاتىغان ئاشلىق ھەدىيەلىرى بولسا سېنىڭ تەلەپ-ئارزۇيۇڭ ئەمەس،

□ **9:24 »ئادەم قولى بىلەن ياسالغان مۇقەددەس جاي« ـ »مۇقەددەس جاي« گرېك تىلىدا »مۇقەددەس جايلار« دېيىلدۇ ـ »مۇقەددەس جاي«** ئاندىن »ئەڭ مۇقەددەس جاي« دېمەكچى.
■ **9:25** مىس. 10:30□ لاۋ. 34:16□2□ ئىبر. 7.9:
□ **9:28 »مەسىھ... ئۆزىنى تەلپۈنۈپ كۈتكەنلەرگە گۇناھنى يوق قىلغان ھالدا نىجات كەلتۈرۈشكە ئىككىنچى قېتىم ئاشكارە بولىدۇ« ـ »** گۇناھنى يوق قىلغان ھالدا« گرېك تىلىدا »گۇناھ يوق ھالدا.« بىزنىڭچە »گۇناھ يوق ھالدا« دېگەن ئىبارە مەسىھنىڭ ئۆزىنىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن دېيىلگەن ئەمەس)چۈنكى ئۇنىڭ گۇناھسىزلىقى ئېنىق(، بەلكى ئۇنىڭ گۇناھنىڭ ئۆزىنى بىر تەرەپ قىلىش ئىشنى ئۆزگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز.
»گۇناھ يوق ھالدا نىجات كەلتۈرۈشكە ئىككىنچى قېتىم ئاشكارە بولىدۇ« دېگەنلىك توغرىسىدىكى يەنە بىر چۈشەنچىسى: »(مەسىھنىڭ ئىككىنچى قېتىمكى كېلىشى(ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنىڭ بەدىلىگە قۇربان بولۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى نىجات كەلتۈرۈشكە ئىككىنچى قېتىم ئاشكارە بولىدۇ« دېگەندەك.■ **9:28** رىم. 5□6: 8؛ 1 پېت. 18.3: ■ **10:1** كول. 17:2□ ئىبر. 5.8: ■ **10:4** لاۋ. 14:16□ چۈل. 4:19□ ئىبر. 13.9:

بىراق سەن مەن ئۈچۈن بىر تەن تەييارلاپ بەردىڭ؛□ ■
6 نە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار، نە گۇناھ قۇربانلىقىدىنمۇ سۆيۈنمىدىڭ؛
7 شۇڭا جاۋاب بەردىمكى ـ »مانا مەن كەلدىم!
ـ قانۇن دەستۇرۇڭدا مەن توغرۇلۇق پۈتۈلگەندەك ـ
ئى خۇدا، ئىرادەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن كەلدىم.«□ ■

8 ئۇ يۇقىرىدا: »نە قۇربانلىق، نە ئاشلىق ھەدىيەلىرى، نە كۆيدۈرمە قۇربانلىقلار نە گۇناھنى تىلىگۈچى قۇربانلىقلار سېنىڭ تەلەپ-ئارزۇيۇڭ ئەمەس، سەن ئۇلارىدىنمۇ سۆيۈنمىدىڭ«)بۇ قۇربانلىقلار تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلىپى بويىچە سۈنۈلۈشى كېرەك ئىدى(دېگىندىن كېيىن
9 يەنە: »سېنىڭ ئىرادەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن كەلدىم« دېگەن. دېمەك، خۇدا كېيىنكىسىنى كۆچكە ئىگە قىلىش ئۈچۈن، ئالدىنقىسىنى ئەمەلدىن قالدۇردۇ. □
10 خۇدانىڭ بۇ ئىرادىسى بويىچە ئەيسا مەسىھنىڭ تېنىنىڭ بىر يولىلا قۇربان قىلىنىشى ئارقىلىق بىز گۇناھتىن پاكلىنىپ، خۇداغا ئاتالدۇق.□ ■
11 ھەر كاھىن ھەر كۈنى ئىبادەت خىزمىتىدە تۇرىدۇ، شۇنداقلا گۇناھلارنى ھەرگىز ساقىت قىلالمايدىغان ئوخشاش خىلدىكى قۇربانلىقلارنى خۇداغا قايتا-قايتا سۇنىدۇ.
12 بىراق، بۇ كاھىن بولسا گۇناھلار ئۈچۈن بىرلا قېتىملىق مەڭگۈ ئىناۋەتلىك بىر قۇربانلىقنى سۇنغاندىن كېيىن، خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى؛ □ ■
13 ئۇ شۇ يەردە »دۈشمەنلىرى ئۆز ئايىغى ئاستىدا تەختىپەر قىلىنغۇچە« كۈتىدۇ. □
14 ئۇ مۇشۇ بىرلا قۇربانلىق بىلەن خۇداغا ئاتاپ پاك-مۇقەددەس قىلىنغانلارنى مەڭگۈگە مۇكەممەل قىلدى.
15 مۇقەددەس يازمىلاردا پۈتۈلگەندەك، مۇقەددەس روھمۇ بۇ ھەقتە بىزگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ. چۈنكى ئۇ ئاۋۋال:
ـ

□ **10:5 »شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇ دۇنياغا كەلگەندە مۇنداق دېگەن: ـ« ـ »ئۇ« ـ مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.**
■ **10:5** زەب. 6:40□ يەش. 11:1□ يەر. 20:6□ ئام. 21.5:
□ **10:7 »....□□□□ جاۋاب بەردىمكى ـ «مانا مەن كەلدىم! ـ قانۇن دەستۇرۇڭدا مەن توغرۇلۇق پۈتۈلگەندەك ـ ئى خۇدا، ئىرادەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن كەلدىم« ـ (7-5-□□□□) »زەب.» 6:40-8)كونا گرېك »سېپتۇئاگىنت« (LXX) تەرجىمىسىدىن.(بۇ ئايەتلەردە تەۋراتتىكى تۆت خىل تاساسىي قۇربانلىق)ئىناقلىق ياكى تەشەككۇر قۇربانلىقلىرى)رەھمەت قۇربانلىقلىرى(، ئاشلىق ھەدىيەلىرى، كۆيدۈرمە ۋە گۇناھنى تىلىگۈچى قۇربانلىقلار(تىلغا ئېلىنىدۇ.**
دېمىسەكمۇ، مەسىھ بۇ سۆزلەرنى ئۆزى دۇنياغا كېلىشىدىن 1000 يىلچە بۇرۇن ئۆز روھى ئارقىلىق زەبۇردا داۋۇت پەيغەمبەرنىڭ ئاغزىدىن بېشارەت سۆزىتىدە ئالدىنئالا ئېيتىدۇ.
■ **10:7** زەب. 40□7: 8.
□ **10:9 »دېمەك، خۇدا كېيىنكىسىنى كۆچكە ئىگە قىلىش ئۈچۈن، ئالدىنقىسىنى ئەمەلدىن قالدۇردۇ« ـ »ئالدىنقىسى« بەلكىم (1) يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان كونا ئەھدىگە مۇناسىۋەتلىك قۇربانلىقلارنى ياكى (2) كونا ئەھدىنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ؛ »كېيىنكىسى«)ياكى »ئىككىنچىسى«) بولسا (3) ئەيسا مەسىھنىڭ بىردىنبىر قۇربانلىقى ياكى (4) 9-ئايەتنە كۆرسىتىلگەن »خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش«نى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە (1) ۋە (4) ئالدىى- كەينى ئايەتلەرگە مۇۋاپىقتۇر. يېڭى ئەھدىنىڭ تۆپ مەقسىتى ۋە ئاخىرقى نەتىجىسى »خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل قىلىش«دىن ئىبارەتتۇر. بۇ ئىرادە مەسىھنىڭ بىزنى گۇناھدىن قۇتقۇزىدىغان قۇربانلىق تۆلۈمىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، ئەلۋەتتە.**
دېمەك، بۇ باشقا-باشقا كۆزقاراشلار ئارىسىدىكى پەرقلەر ئانچە چوڭ ئەمەس.
□ **10:10 »ئەيسا مەسىھنىڭ تېنىنىڭ بىر يولىلا قۇربان قىلىنىشى ئارقىلىق بىز گۇناھتىن پاكلىنىپ، خۇداغا ئاتالدۇق« ـ »گۇناھتىن پاكلىنىپ، خۇداغا ئاتالدۇق« گرېك تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: »مۇقەددەسلەشتۈرۈلدۇق« ياكى »پاك-مۇقەددەس قىلىندۇق.« ئىنجىل بويىچە »مۇقەددەس« دېگەن سۆزنىڭ ئىككى مەزمۇنى بار: (1) گۇناھدىن پاكلانغان؛ (2) خۇداغا ئالاھىدە ئاتالغان.**
■ **10:10** ئىبر. 12.9:
□ **10:12 »بىراق، بۇ كاھىن بولسا گۇناھلار ئۈچۈن بىرلا قېتىملىق مەڭگۈ ئىناۋەتلىك بىر قۇربانلىقنى سۇنغاندىن كېيىن، خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى« ـ ئوقۇرمەنلەرگە ئايان بولدۇكى، كونا ئەھدە دەۋىردە كاھىنلارنىڭ خىزمىتىنىڭ ئايغى يوق ئىدى، شۇنىڭ بىلەن دائىم »تۇراتتى«)تۇرە تۇراتتى، ئىبادەت چېدىرىدا ئورۇندۇق يوق ئىدى.(لېكىن ئەيسا بىز ئۈچۈن ئۆزىنى بىرلا قۇربانلىق سۇنغاندىن كېيىن »ئولتۇردى.«■ 10:12** زەب. 1:110□ روس. 34:2□ 1 كور. 25:15□ ئەف. 20:1□ كول. 1:3□ ئىبر. 13.1:
□ **10:13 »ئۇ شۇ يەردە »دۈشمەنلىرى ئۆز ئايغى ئاستىدا تەختىپەر قىلىنغۇچە« كۈتىدۇ« ـ 13:2 ۋە »زەب.» 110نى كۆرۈڭ.**

16 »ئۇ كۈنلەردىن كېيىن، مېنىڭ ئۇلار بىلەن تۈزىدىغان ئەھدەم مانا شۇكى، دەيدۇ پەرۋەردىگار؛
مەن ئۆز تەۋرات-قانۇنلىرىمنى ئۇلارنىڭ زېھىن-ئەقلىگىمۇ سالىمەن،
ھەمدە ئۇلارنىڭ قەلبىگىمۇ پۈتىمەن« دېگەندىن كېيىن، ئۇ يەنە: ـ ■
17 »ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى ۋە ئىتائەتسىزلىكىرىنى مەڭگۈگە ئېسىمدىن چىقىرىۋېتىمەن« ـ دېگەن.□ ■
18 ئەمدى شۇ يولدا گۇناھلار كەچۈرۈم قىلىنغانىكەن، گۇناھلار ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىشنىڭ ھاجىتىمۇ قالمايدۇ.

ئەمدى خۇداغا يېقىنلىشايلى!

19 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەي قېرىنداشلار، ئەيسانىڭ قېنى ئارقىلىق ئەڭ مۇقەددەس جايغا كىرىشكە جۈرئەتلىك بولۇپ، ■
20)ئۇ بىزگە ئېچىپ بەرگەن، ئىبادەتخانىنىڭ پەردىسىدىن)يەنى، ئۇنىڭ ئەت-تېنىدىن(ئۆتىدىغان شۇ يېپىپكى، ھاياتلىق يولى بىلەن(
21 شۇنداقلا خۇدانىڭ ئائىلىسىنى باشقۇرىدىغان بىزنىڭ ئۇلۇغ كاھىنىمىز بولغانلىقى بىلەن، □
22 دىللىرىمىز ۋىجداندىكى يۇلغۇنۇشلاردىن سېپىلىش بىلەن پاكلانغان ۋە بەدىنىمىز ساپ سۇ بىلەن يۇيۇلغاندەك تازىلانغان ھالدا ئېتىقادىنىڭ تولۇق جەزم-خاتىرجەملىكى ۋە سەممىي قەلب بىلەن خۇداغا يېقىنلىشايلى! □ ■
23 ئەمدى ئېتىراپ قىلغان ئۈمىدىمىزدە تەۋرەنمەي چىڭ تۇرايلى)چۈنكى ۋەدە بەرگۈچى بولسا سۆزىدە تۇرغۇچىدۇر(
24 ۋە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىش ۋە گۈزەل ئىش قىلىشقا بىر-بىرىمىزنى قانداق قوزغاش ۋە رىغبەتلەندۈرۈشنى ئويلايلى.
25 بەزىلەر ئادەت قىلمۇۋالغاندەك، جاماۋەتتە جەم بولۇشتىن باش تارتمايلى، بەلكى بىر-بىرىمىزنى جېكىلەپ-ئىلھاملاندۇرايلى؛ بولۇپمۇ شۇ كۈننىڭ يېقىنلاشقانلىقىنى بايقىغىنىڭلاردا، تېخىمۇ شۇنداق قىلايلى.□
26 ھەققەتنى تونۇشقا ئېسىپ بولغاندىن كېيىن، يەنىلا قەستەن گۇناھ ئۆتكۈزۈۋەرسەك، ئۇ چاغدا گۇناھلار ئۈچۈن سۈنۈلىدىغان باشقا بىر قۇربانلىق بولماس، ■
27 بەلكى بىزگە قالدىغىنى پەقەت سوراق، شۇنداقلا خۇدا بىلەن قارشىلىشىدىغانلارنى يەپ تۈگىتىشكە تەييار تۇرىدىغان يالقۇنلۇق ئوتنى قورقۇنچ ئېچىدە كۈتۈشلا، خالاس. □
28 ئەمدى مۇساغا چۈشۈرۈلگەن تەۋرات قانۇنىنى كۆزگە ئىلىمغان ھەرقانداق كىشى ئىككى ياكى ئۈچ گۇۋاھچىنىڭ ئىسپاتى بولسا، كەچۈرۈلمەي قىلىنمايلا ئۆلتۈرۈلەتتى. ■

■ **10:16** يەر. 31:34-31□ رىم. 27:11□ ئىبر. 8:8.
□ **10:17** «...□□□□□□□ گۇناھلىرى ۋە ئىتائەتسىزلىكىرىنى مەڭگۈگە ئېسىمدىن چىقىرىۋېتىمەن» ـ (17-16-□□□□) »يەر.» 34-31:31.
■ **10:17** يەر. 34□33:31.
■ **10:19** يۇھ. 9:10□ 6:14□ رىم. 2:5□ ئەف. 13:2□ 12.3:
□ **10:21** »شۇنداقلا خۇدانىڭ ئائىلىسىنى باشقۇرىدىغان بىزنىڭ ئۇلۇغ كاھىنىمىز بولغانلىقى بىلەن، ...» ـ »خۇدانىڭ ئائىلىسى« ئېتىقادچى جاماۋەتنى كۆرسىتىدۇ.
□ **10:22** »دىللىرىمىز ۋىجداندىكى يۇلغۇنۇشلاردىن سېپىلىش بىلەن پاكلانغان« ـ مۇشۇ سۆزلەر يېڭى ئەھدە ئاستىدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ ئەھۋالى بىلەن كونا ئەھدە ئاستىدىكىلەرنىڭ ئەھۋالىنىڭ سېلىشتۇرمىسىنى كۆزدە تۇتىدۇ ـ كونا ئەھدە ئاستىدىكىلەر كاھىن تەرىپىدىن قۇربانلىق قانلىرى سېپىلىشى ئارقىلىق »گۇناھلىرى يېپىلغان« ياكى »كافارەت قىلىنغان.« ئەمدى يېڭى ئەھدە ئاستىدىكىلەرنىڭ دىللىرى ئەيسانىڭ قۇربانلىق قېنى سېپىلىش بىلەن، ۋىجداندا ھېچقانداق يۇلغىنىشلار قالمايدۇ. »بەدىنىمىز ساپ سۇ بىلەن يۇيۇلغاندەك تازىلانغان ھالدا ئېتىقادىنىڭ تولۇق جەزم-خاتىرجەملىكى ۋە سەممىي قەلب بىلەن خۇداغا يېقىنلىشايلى«! ـ مۇشۇ ئىبارىلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە توختىلىمىز.
■ **10:22** ئەز. 25.36:
□ **10:25** »بولۇپمۇ شۇ كۈننىڭ يېقىنلاشقانلىقىنى بايقىغىنىڭلاردا، تېخىمۇ شۇنداق قىلايلى« ـ »شۇ كۈن« مەسىھنىڭ يۇ دۇنياغا قايتىپ كېلىدىغان كۈنىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. ئىنجىلنى يازغۇچىلارنىڭ نەزىردە پەقەت بىر كۈن، يەنى »شۇ كۈن«لا كۆزدە تۇتۇلىدۇ.
گېرىك تىلىدا 25-19-ئايەتلەر بىرلا جۈملە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **10:26** چۈل. 15:30□ مات. 12:31□ ئىبر. 6:4□ 2 پېت. 2:20□ 1يۇھ. 5.16:
□ **10:27** »بەلكى بىزگە قالدىغىنى پەقەت سوراق، شۇنداقلا خۇدا بىلەن قارشىلىشىدىغانلارنى يەپ تۈگىتىشكە تەييار تۇرىدىغان يالقۇنلۇق ئوتنى قورقۇنچ ئېچىدە كۈتۈشلا، خالاس« ـ يۇ مۇھىم ئايەت ئۈستىدە يەنە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە ئازراق توختىلىمىز. ■ **10:28** چۈل. 35:30□ قان. 17:6□ 15:19□ مات. 18:16□ 2 كور. 1.13:

29 ئۇنداقتا، بىر كىشى خۇدانىڭ ئوغلىنى دەپسەندە قىلسا، خۇدانىڭ ئەھدىسىنىڭ قېنىغا، يەنى ئۆزىنى پاك قىلغان
قانغا ناپاك دەپ قارىسا، شەپقەت قىلغۇچى روھنى ھاقارەت قىلسا، بۇنىڭدىن تېخىمۇ ئېغىر جازاغا لايىق ھېسابلىنىدۇ،
دەپ ئويلىمامسىلەر؟
30 چۈنكى تەۋراتتا »ئىنتىقام مېنىڭكىدۇر، كىشىنىڭ قىلمىشلىرىنى ئۆز بېشىغا ئۆزۈم يانداۋىرىمەن، دەيدۇ
پەرۋەردىگار« ۋە »پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى سوراققا تارتىدۇ« دېگۈچىنى بىلىمىز. □ ■
31 مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ قوللىرىغا چۈشۈپ جازالىنىش نەقەدەر دەھشەتلىك ئىش-ھە!
32 ئەمدى سىلەر ئاشۇ يورۇتۇلۇشتىن كېيىن، ئازاب-ئوقۇبەتلىك، قاتتىق كۈرەشلەرگە بەرداشلىق بەرگەن بۇرۇنقى
كۈنلەرنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار. □
33 بەزى ۋاقىتلاردا رەسۋا قىلىنىپ ھاقارەتلەش ۋە خارلىنىشلارغا ئۇچرىدىڭلار ۋە بەزى ۋاقىتلاردا مۇشۇنداق
مۇئامىلىلەرگە ئۇچرىغانلارغا دەرداش بولدۇڭلار.
34 چۈنكى سىلەر ھەم مەھبۇسلارنىڭ دەردىگە ئورتاق بولدۇڭلار ھەم مال-مۈلكۈڭلار بۇلانغاندىمۇ، كەلگۈسىدە
تېخىمۇ ئېسىل ھەم يوقاپ كەتمەيدىغان باقىي تەئەللۇقاتقا ئىگە بولىدىغانلىقىڭلارنى بىلگەچكە، خۇشاللىق بىلەن بۇ
ئىشنى قوبۇل قىلدىڭلار. □ ■
35 شۇنىڭ ئۈچۈن، جاسارىتىڭلارنى يوقاتماڭلار، ئۇنىڭدىن ئىنتايىن زور ئىنئام بولىدۇ.
36 چۈنكى خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل قىلىپ، ئۇنىڭ ۋەدە قىلغىنىغا مۇيەسسەر بولۇش ئۈچۈن، سەۋر-چىدام
قىلىشىڭلارغا توغرا كېلىدۇ. ■
37 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدا مۇنداق دېگەن: ـ
»پەقەت ئازغىنە ۋاقىتتىن كېيىنلا«،
» كەلگۈچى دەرۋەقە يېتىپ كېلىدۇ،
ئۇ كېچىكمەيدۇ.□ ■
38 بىراق ھەققانىي بولغۇچى ئېتىقاد بىلەن ياشايدۇ؛
لېكىن ئۇ كەينىگە چېكىنسە،
جېنىم ئۇنىڭدىن سۆيۈنمەيدۇ.«□ ■
39 ھالبۇكى، بىز بولساق كەينىگە چېكىنىپ ھالاك بولىدىغانلاردىن ئەمەس، بەلكى ئېتىقاد بىلەن ئۆز جېنىمىزنى
ئىگىلىگەنلەردىندۇرمىز.□

□ **10:30 »ئىنتىقام مېنىڭكىدۇر، كىشىنىڭ قىلمىشلىرىنى ئۆز بېشىغا ئۆزۈم يانداۋىرىمەن، دەيدۇ پەرۋەردىگار« ... »پەرۋەردىگار ئۆز خەلقىنى سوراققا تارتىدۇ«** ـ يۇ سۆزلەر »قان.» 35:32 ۋە 36دىن ئېلىنغان.

■ **10:30** قان. 32□35: 36؛ رىم. 19.12:

□ **10:32 »ئەمدى سىلەر ئاشۇ يورۇتۇلۇشتىن كېيىن، ئازاب-ئوقۇبەتلىك، قاتتىق كۈرەشلەرگە بەرداشلىق بەرگەن بۇرۇنقى كۈنلەرنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار«** ـ مۇشۇ ئازاب-ئوقۇبەت چېكىشى ئېتىقادتا چىڭ تۇرغانلىقى تۈپەيلىدىن، ئەلۋەتتە.

□ **10:34 »چۈنكى سىلەر ھەم مەھبۇسلارنىڭ دەردىگە ئورتاق بولدۇڭلار«** ـ يۇ مەھبۇسلار ئېتىقاد ئۈچۈن زىندانىدا ياتقان. **»ھەم مال-مۈلكۈڭلار بۇلانغاندىمۇ،... خۇشاللىق بىلەن بۇ ئىشنى قوبۇل قىلدىڭلار«** ـ »مال-مۈلكۈڭلار بۇلانغاندا« ـ مۇشۇ ئىشنىڭ تارىخىي تەپسىلاتلىرى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

■ **10:34** مات. 12:5□ روس. 33.21:

■ **10:36** لۇقا 19.21:

□ **10:37 »پەقەت ئازغىنە ۋاقىتتىن كېيىنلا...« كەلگۈچى دەرۋەقە يېتىپ كېلىدۇ، ئۇ كېچىكمەيدۇ«** ـ »يەش.» 20:26، »ھاب.» 3:2.

■ **10:37** ھاب. 2-3:2□ ھاگ. 7:2□ 1پېت. 6:1□ 10.5:

□ **10:38 »بىراق ھەققانىي بولغۇچى ئېتىقاد بىلەن ياشايدۇ«** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: »مېنىڭ ھەققانىي ئادىمىم ئېتىقاد بىلەن ياشايدۇ« دېيىلىدۇ. **»بىراق ھەققانىي بولغۇچى ئېتىقاد بىلەن ياشايدۇ؛ لېكىن ئۇ كەينىگە چېكىنسە، جېنىم ئۇنىڭدىن سۆيۈنمەيدۇ«** ـ »ھاب.» 4:2.

■ **10:38** ھاب. 4:2□ رىم. 17:1□ گال. 11.3:

□ **10:39 ...»** بىز بولساق كەينىگە چېكىنىپ ھالاك بولىدىغانلاردىن ئەمەس، بەلكى ئېتىقاد بىلەن ئۆز جېنىمىزنى ئىگىلىگەنلەردىندۇرمىز« ـ مۇشۇ ئايەتتە »جان« جىسمانىي تەرەپ ئەمەس، بەلكى روھىي تەرەپتىكى ھاياتنى كۆرسىتىدۇ.

11

ئېتىقاد-ئىشەنچ ـ ئۆتكەنكى گۇۋاھچىلار

1 ئېتىقاد بولسا ئۈمىد قىلغان ئىشلارنىڭ رېئاللىقتىكى ئىپادىسى ۋە كۆرۈنمەيدىغان شەيئىلەرنىڭ دەللىدۇر.□
2 چۈنكى بۇرۇنقى مۆتىۋەرلىرىمىز قەدىمدە مانا شۇ ئېتىقاد بىلەن خۇدادىن كەلگەن ياخشى گۇۋاھلىقنى ئالغان.□
3 بىز ئېتىقاد ئارقىلىق كائىناتنىڭ خۇدانىڭ سۆز-كالامى بىلەن ئورنىتىلغانلىقىنى، شۇنداقلا بىز كۆرۈۋاتقان مەۋجۇداتلارنىڭ كۆرگىلى بولىدىغان شەيئىلەردىن چىققان ئەمەسلىكىنى چۈشىنەلەيمىز.□ ■
4 ئېتىقادى بولغاچقا ھابىل قابىلنىڭكىدىنمۇ ئەۋزەل بىر قۇربانلىقنى خۇداغا ئاتىغان؛ ئېتىقادى بولغاچقا خۇدا ئۇنىڭ ئاتىغانلىرىنى تەرىپلەپ، ئۇنىڭغا ھەققانىي دەپ گۇۋاھلىق بەردى. گەرچە ئۆلگەن بولسىمۇ، ئېتىقادى بىلەن ئۇ يەنىلا بىزگە گەپ قىلماقتا.■
5 ئېتىقادى بولغاچقا، ھانوخ ئۆلۈمنى كۆرمەيلا ئەرشكە كۆتۈرۈلدى؛ خۇدا ئۇنى كۆتۈرۈپ ئېلىپ كەتكەچكە، ئۇ يەر يۈزىدە ھېچ تېپىلمىدى. سەۋەبى ئۇ ئېلىپ كېتىلىشتىن ئىلگىرى، خۇدانى خۇرسەن قىلغان ئادەم دەپ تەرىپلەنگەنىدى.■
6 ئەمدىلىكتە ئېتىقاد بولماي تۇرۇپ، خۇدانى خۇرسەن قىلىش مۇمكىن ئەمەس؛ چۈنكى خۇدانىڭ ئالدىغا باردىغان كىشى ئۇنىڭ بارلىقىغا، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئۆزىنى ئىزدىگەنلەرگە ئەجرىنى قايتۇرغۇچى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىشى كېرەك.
7 ئېتىقادى بولغاچقا، نۇھ تېخى كۆرۈلۈپ باقمىغان ۋەقەلەر ھەققىدە خۇدا تەرىپىدىن ئاگاھلاندۇرۇلغاندا، ئىخلاسمەنلىك قورقۇنچى بىلەن ئائىلىسىدىكىلەرنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن يوغان بىر كېمە ياسىدى؛ ھەمدە ئېتىقادى ئارقىلىق شۇنداق قىلىپ پۈتكۈل دۇنيادىكىلەرنىڭ گۇناھلىرى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقاردى، شۇنداقلا ئېتىقادتىن بولغان ھەققانىيلىققا مىراسخور بولدى.□ ■
8 ئېتىقادى بولغاچقا، خۇدا ئىبراھىمنى ئۇنىڭغا مىراس سۈپىتىدە بەرمەكچى بولغان زېمىنغا بېرىشقا چاقىرغاندا، ئۇ ئىتائەت قىلدى؛ ئۇ قەيەرگە باردىغانلىقىنى بىلمەي تۇرۇپ يولغا چىقتى.■
9 ئېتىقادى بولغاچقا ئۇ ۋەدە قىلىنغان زېمىندا، خۇددى ياقا يۇرتتا تۇرغاندەك مۇساپىر بولۇپ چېدىرلارنى ماكان قىلىپ ياشىدى. خۇدانىڭ ئۇنىڭغا قىلغان ۋەدىسىنىڭ ئورتاق مىراسخورلىرى بولغان ئىسھاق ۋە ياقۇپلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە شۇنىڭغا ئوخشاش ياشىدى.
10 ئىبراھىمنىڭ شۇنداق قىلىشىدىكى سەۋەب، ئۇ ئۇللىرى مۇستەھكەم بولغان شەھەرنى كۆتكەنىدى؛ شەھەرنىڭ لايىھىلىگۈچى ھەم قۇرغۇچىسى خۇدا ئۆزىدۇر.

□ **11:1** »ئېتىقاد بولسا ئۈمىد قىلغان ئىشلارنىڭ رېئاللىقتىكى ئىپادىسى« ـ ياكى »ئېتىقاد بولسا ئۈمىد قىلغان ئىشلارنىڭ مۇتلەق خاتىرجەملىكى.« دېمىسەكمۇ، ئىنجىلدا »ئۈمىد« دائىم دېگۈدەك مۇجمەل بىر ئارزۇ ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە چىڭ باغلانغان ئىشتۇر.
□ **11:2** »چۈنكى بۇرۇنقى مۆتىۋەرلىرىمىز قەدىمدە مانا شۇ ئېتىقاد بىلەن خۇدادىن كەلگەن ياخشى گۇۋاھلىقنى ئالغان« ـ »بۇرۇنقى مۆتىۋەرلىرىمىز« دېگەنلىك گېرىك تىلىدا »ئاقساقاللىرىمىز.« دېمەك، ئىبرانىيلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرى ئارىسىدا ئېتىقاد تەرىپىدە ئۈلگىلەر ۋە يول باشلىغۇچى بولغانلار.
□ **11:3** »بىز ئېتىقاد ئارقىلىق كائىناتنىڭ خۇدانىڭ سۆز-كالامى بىلەن ئورنىتىلغانلىقىنى ... چۈشىنەلەيمىز« ـ ياكى »بىز ئېتىقاد ئارقىلىق دەۋر-زامانلارنىڭ خۇدانىڭ سۆز-كالامى بىلەن ئورنىتىلغانلىقىنى ... چۈشىنەلەيمىز«.
■ **11:3** يار. 1:1□ زەب. 6:33□ يۇھ. 10:1□ رىم. 17:4□ ئەف. 9:3□ كول. 16.1:
■ **11:4** يار. 4:4□ مات. 35.23:
■ **11:5** يار. 24.5□22:
□ **11:7** »ئېتىقادى بولغاچقا، نۇھ .. . ئائىلىسىدىكىلەرنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن يوغان بىر كېمە ياسىدى« ـ »يوغان كېمە« گېرىك تىلىدا »ساندۇق« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. چۈنكى كېمە ساندۇق شەكلىدە ئىدى »)يار.» 7-6-بابنى كۆرۈڭ.(■ **11:7** يار. 13.6: ■ **11:8** يار. 4.12:

11 ئېتىقادى بولغاچقا ساراھ گەرچە ياشىنىپ قالغان، تۇغۇت يېشىدىن ئۆتكەن بولسىمۇ، ھاملىدار بولۇش
ئىقتىدارىغا ئىگە بولدى؛ چۈنكى ئۇ ۋەدە قىلغان خۇدانى ئىشەنچلىك دەپ قارايتتى. □ ■
12 بۇنىڭ بىلەن بىرلا ئادەمدىن، يەنى تۇلگەن ئادەمدەك بولۇپ قالغان بىر ئادەمدىن ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك
كۆپ، دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك سانسىز ئەۋلادلار بارلىققا كەلدى.■
13 بۇ كىشىلەرنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ ۋەدە قىلغانلىرىغا مۇيەسسەر بولماي تۇرۇپلا ئېتىقادى بولغان ھالدا ئالەمدىن
ئۆتتى. بىراق ئۇلار ھايات ۋاقتىدا بۇلارنىڭ كەلگۈسىدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغانلىقىنى يىراقتىن كۆرۈپ، قۇچاق
ئېچىپ خۇرسەنلىك بىلەن كۆتكەن ۋە ئۆزلىرىنى يەر يۈزىدە مۇساپىر ۋە يولۇچى دەپ ئاشكارە ئېيتقانىدى. ■
14 بۇ بۇنداق سۆزلەرنى قىلغان كىشىلەرنىڭ بىر ۋەتەننى تەشنا بولۇپ ئىزدەۋاتقانلىقىنى ئېنىق ئىپادىلەيدۇ.
15 دەرۋەقە، ئۇلار ئۆز يۇرتىنى سېغىنغان بولسا، قايتىپ كېتىش پۇرسىتى چىققان بولاتتى.
16 لېكىن ئۇلار ئۆنىكۈمۈ ئەۋزەل، يەنى ئەرشتىكى بىر ماكانىنى تەلەپلەنۇپ ئىزدىمەكتە. شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدانىڭ
ئۆزلىرىنىڭ خۇداسى دەپ ئاتىلىشىدىن نومۇس قىلمايدۇ؛ چۈنكى مانا، ئۇ ئۇلار ئۈچۈن بىر شەھەر ھازىرلىغان.■
17-18 ئىبراھىم خۇدا تەرىپىدىن سىنالغىنىدا، ئېتىقادى بولغاچقا ئوغلى ئىسھاقنى قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇدانىڭ ئاتىدى؛
گەرچە ئۇ خۇدانىڭ ۋەدىلىرىنى، جۈملىدىن »سېنىڭ نامىڭنى داۋاملاشتۇرىدىغان نەسىلىڭ بولسا ئىسھاقتىن كېلىپ
چىقىدۇ« دېگىنىنى تاپشۇرۇۋالغان بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا بىردىنبىر ئوغلىنى قۇربان قىلىشقا تەييار تۇردى. ■
19 چۈنكى ئۇ ھەتتا ئىسھاق ئۆلگەن تەقدىردىمۇ، خۇدانىڭ ئۇنى تىرىلدۈرۈشكە قادىر ئىكەنلىكىگە ئىشەندى. مۇنداقچە
ئېيتقاندا، ئىسھاقنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلگەندەك قايتىدىن تاپشۇرۇۋالدى.
20 ئېتىقادى بولغاچقا، ئىسھاق ئوغۇللىرى ياقۇپ بىلەن ئەساۋنىڭ كەلگۈسى ئىشلىرىغا خەيرلىك تىلەپ دۇئا
قىلدى.■
21 ئېتىقادى بولغاچقا، ياقۇپ ئالەمدىن ئۆتۈش ئالدىدا يۈسۈپنىڭ ئىككى ئوغلىنىڭ ھەربىرى ئۈچۈن خەيرلىك دۇئا
قىلىپ، ھاسىسىغا تايىنىپ تۇرۇپ خۇداغا سەجدە قىلدى. □ ■
22 ئېتىقادى بولغاچقا، يۈسۈپ سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا، يەنى ئىسرائىلنىڭ مىسردىن چىقىپ كېتىدىغانلىقىنى
تىلغا ئالدى ھەمدە ئۆزىنىڭ ئۆستىخانلىرى توغرۇلۇقۇ ئەمر قىلدى.□ ■
23 ئېتىقادى بولغاچقا، مۇسا تۇغۇلغاندا، ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۇنى ئۈچ ئاي يوشۇردى؛ چۈنكى ئۇلار مۇسانىڭ يېقىملىق

□ **11:11 »ئېتىقادى بولغاچقا ساراھ گەرچە ياشىنىپ قالغان، تۇغۇت يېشىدىن ئۆتكەن بولسىمۇ، ھاملىدار بولۇش ئىقتىدارىغا ئىگە بولدى؛ چۈنكى ئۇ ۋەدە قىلغان خۇدانى ئىشەنچلىك دەپ قارايتتى«** ـ بەزى تەرجىمىلىردە بۇ جۈملىدە كۆزدە تۇتۇلغان ئېتىقاد ئىگىسى ساراھ ئەمەس، بەلكى ئىبراھىم دەپ قارىلىدۇ. بىرنەچچە سەۋەبلەردىن)جۈملىدىن بالا تۇغۇشتا كۆچ، يەنى ھاملىدار بولۇش ئىقتىدارى كېرەك بولغىنى ئەر كىشى ئەمەس، بەلكى ئايال كىشى بولغانلىقىدىن(!، كۆرسىتىلگەن ئېتىقادچىنى ساراھ دەپ قارايمىز. ئۇ خۇدانىڭ سۆزىدىن گۇمانلانغاندىن كېيىن، ئەيىبلەنگەن بولۇپ ئاندىن چىڭ ئېتىقادتا تۇرغان بولۇشى مۇمكىن »)يار.» 15-1:18نى كۆرۈڭ.(

■ **11:11** يار. 19:17□ 2:21□ لۇقا 36.1:

■ **11:12** يار. 5:15□ 17:22□ رىم. 18.4:

■ **11:13** يار. 4:23□ 9:47□ يۇھ. 53.8:

■ **11:16** مىس. 6:3□ مات. 32:22□ روس. 32.7:

■ **11:17-18** يار. 10:22□ يار. 12:21□ رىم. 7:9□ گال. 29.3:

■ **11:20** يار. 27.39□28:

□ **11:21 »ئېتىقادى بولغاچقا، ياقۇپ ئالەمدىن ئۆتۈش ئالدىدا يۈسۈپنىڭ ئىككى ئوغلىنىڭ ھەربىرى ئۈچۈن خەيرلىك دۇئا قىلىپ، ھاسىسىغا تايىنىپ تۇرۇپ خۇداغا سەجدە قىلدى«** ـ »يار.» 31:47) گرېك تىلىدىكى »سەپتۇئاگىنت« (LXX) دېگەن تەرجىمىسى(نى كۆرۈڭ.

■ **11:21** يار. 31:47□ 15.48:

□ **11:22 »ئېتىقادى بولغاچقا، يۈسۈپ سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا، يەنى ئىسرائىلنىڭ مىسردىن چىقىپ كېتىدىغانلىقىنى تىلغا ئالدى ھەمدە ئۆزىنىڭ ئۆستىخانلىرى توغرۇلۇقۇ ئەمر قىلدى«** ـ يۈسۈپنىڭ ئەمرى بولسا »سىلەر مىسردىن چىققىنىڭلاردا مېنىڭ ئۆستىخانلىرىمنى ئېلىپ كېتىڭلار« دېگەنلىك ئىدى. »يار.» 24:50 ۋە »مىس.» 19:18نى كۆرۈڭ. ■ **11:22** يار. 24.50:

بىر بالا ئىگەنلىكىنى كۆردى، پادىشاھنىڭ پەرماندىنمۇ قورقمىدى. □ ■
24 ئېتىقادى بولغاچقا، مۇسا چوڭ بولۇپ ئۇلۇغ زات بولغاندىن كېيىن، »پىرەۋننىڭ قىزىنىڭ ئوغلى« دېگەن ئاتاقتا
تۇرىشىنى رەت قىلىپ،
25 گۇناھ ئىچىدىكى لەززەتلەردىن ۋاقىتلىق بەھرىمەن بولۇشنىڭ ئورنىغا، خۇدانىڭ خەلقى بىلەن بىللە ئازاب چېكىشنى
ئەۋزەل كۆردى. ■
26 ئۇ مەسىھكە قارىتىلغان ھاقارەتكە ئۆچراشنى مىسىرنىڭ خەزىنىسىدىكى بايلىقلارغا ئىگە بولۇشتىنمۇ ئەۋزەل بىلدى.
چۈنكى كۆزلىرىنى ئەرشتىكى ئىنئامغا تىكىۋاتاتتى. □
27 ئېتىقادى بولغاچقا، ئۇ پادىشاھنىڭ غەزىپىدىنمۇ قورقماي مىسىردىن چىقىپ كەتتى. جاپا-مۇشەققەتكە چىدىدى،
چۈنكى كۆزگە كۆرۈنمىگۈچى ئۇنىڭ كۆزىگە كۆرۈنۈپ تۇرغانىدەك ئىدى.
28 ئېتىقادى بولغاچقا، ئۇ »تۇنجى ئوغلىنىڭ جېنىنى ئالغۇچى« پەرىشتىنىڭ ئىسرائىللارغا تەگمەسلىكى ئۈچۈن تۇنجى
»ئۆتۈپ كېتىش« ھېيتىنى ئۆتكۈزۈپ، شۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك قانۇنى بۇيرۇلغىنى بويىچە سېپىپ-سۈركىدى.□ ■
29 ئېتىقادى بولغاچقا، ئىسرائىللار قىزىل دېڭىزدىن خۇددى قۇرۇقلۇقتا ماڭغانىدەك مېڭىپ ئۆتتى. مىراق ئۇلارنى
قوغلاپ كەلگەن مىسىرلىقلار ئۆتمەكچى بولغاندا سۇغا غەرق بولدى.■
30 ئېتىقادى بولغاچقا، خەلق يەتتە كۈن يېرىخو شەھىرىنىڭ سېپىلىنى ئايلانغاندىن كېيىن سېپىل ئورۇلدى.□ ■
31 ئېتىقادى بولغاچقا، پاھىشە ئايال راھاب ئىسرائىل چاۋلىغۇچىلىرىنى دوستلارچە كۈتۈۋالغاچقا، ئىتائەتسىزلەر
بولغان ئۆز شەھىرىدىكىلەر بىلەن بىرلىكتە ھالاك بولمىدى.■
32 مەن يەنە نېمىشقا سۆزلەپ ئولتۇراي؟ گىدېئون، باراق، شىمشون، يەفتاھ، داۋۇت، سامۇئىل ۋە قالغان باشقا
پەيغەمبەرلەر توغرىسىدا ئېيتسىپ كەلسەم ۋاقىت يەتمەيدۇ. ■
33 ئۇلار ئېتىقادى بىلەن ئەللەرنىڭ ئۈستىدىن غالىب كەلدى، ئادالەت يۈرگۈزدى، خۇدا ۋەدە قىلغانلارغا ئېرىشتى،
شىرلارنىڭ ئاغزىلىرىنى ئېتىپ قويدى، □ ■
34 دەھشەتلىك ئوتنىڭ يالقۇنىنى ئۆچۈردى، قىلىچنىڭ تىغىدىن قېچىپ قۇتۇلدى، ئاجىزلىقتىن كۈچەيدى، جەڭگىدە

□ **11:23 »ئېتىقادى بولغاچقا، مۇسا تۇغۇلغاندا، ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۇنى ئۈچ ئاي يوشۇردى، چۈنكى ئۇلار مۇسانىڭ يېقىملىق بىر بالا ئىگەنلىكىنى كۆردى، پادىشاھنىڭ پەرماندىنمۇ قورقمىدى« ـ »يېقىملىق بىر بالا« بۇ سۆز چوقۇم مۇسانىڭ بىر ئالاھىدىلىكىنى، ئۇنىڭ خۇدانا ياقىدىغانلىقىنى كۆرسەتسە** كېرەك »)روس.» 20:7تىمۇ كۆرۈڭ.(
■ **11:23** مىس. 2:2□ روس. 20.7:
■ **11:25** زەب. 1084:
□ **11:26 »ئۇ)مۇسا(مەسىھكە قارىتىلغان ھاقارەتكە ئۆچراشنى مىسىرنىڭ خەزىنىسىدىكى بايلىقلارغا ئىگە بولۇشتىنمۇ ئەۋزەل بىلدى...» ـ »مەسىھكە** قارىتىلغان ھاقارەت« دېگەن سۆز بەلكىم مەسىھنىڭ ھەردائىم)ھەتتا دۇنياغا كېلىشىدىن ئىلگىرى(ئۆز خەلقى بىلەن بىر ئىگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئاجايىب ئىبارە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
□ **11:28 »ئېتىقادى بولغاچقا، ئۇ »تۇنجى ئوغلىنىڭ جېنىنى ئالغۇچى« پەرىشتىنىڭ ئىسرائىللارغا تەگمەسلىكى ئۈچۈن تۇنجى »ئۆتۈپ كېتىش« ھېيتىنى ئۆتكۈزۈپ، شۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك قانۇنى بۇيرۇلغىنى بويىچە سېپىپ-سۈركىدى« ـ** بۇ ۋەقەلەرنى چۈشىنىش ئۈچۈن »مىس.» 12-بابقا قارالسۇن.
■ **11:28** مىس. 21.12:
■ **11:29** مىس. 22.14:
□ **11:30 »ئېتىقادى بولغاچقا، خەلق يەتتە كۈن يېرىخو شەھىرىنىڭ سېپىلىنى ئايلانغاندىن كېيىن سېپىل ئورۇلدى« ـ** يېرىخو شەھىرى ئىسرائىللار مىسىردىكى قۇللۇقتىن قۇتۇلۇپ، خۇدا بېرىشكە ۋەدە قىلغان قانائان زېمىنىدا جەڭ قىلمايلا ئىگىلىگەن تۇنجى شەھەر. »يەشۇئا« 6-بابنى كۆرۈڭ.
■ **11:30** يە. 20.6:
■ **11:31** يە. 1:2□ 23:6□ ياق. 25.2:
■ **11:32** ھاك. 6:4□ 11:6□ 1:11□ 7:12□ 24:13□ 1سام. 45:17□ 1سام. 2.12:
□ **11:33 »ئۇلار ئېتىقادى بىلەن ئەللەرنىڭ ئۈستىدىن غالىب كەلدى، ئادالەت يۈرگۈزدى...» ـ »ئادالەت يۈرگۈزدى« بەلكىم داۋۇتنەك ئادىللىق** بىلەن يۈرت سوراشلىرىنى، ياكى ئايۇپنەك باشقىلارنىڭ دەردىگە يېتىشنى)مەسىلەن، »ئايۇپ« 17-29:12، 31-بابنى كۆرۈڭ(كۆرسىتىدۇ. **»ئۇلار ئېتىقادى بىلەن ... خۇدا ۋەدە قىلغانلارغا ئېرىشتى، شىرلارنىڭ ئاغزىلىرىنى ئېتىپ قويدى...»** ـ بىر قېتىم دانىيال پەيغەمبەر شىر ئۆڭىسىغا تاشلانغان، مىراق ئۇ خۇداغا بولغان ئېتىقادى ۋەجىدىن شىرلاردىن قۇتۇلۇپ قالغان. »دان.» 6-بابنى كۆرۈڭ.■ **11:33** ھاك. 6:14□ 1سام. 34:17□ دان. 23.6:

باتۇرلۇق كۆرسەتتى، يات ئەللەرنىڭ قوشۇنلىرىنى تېرى-پىرەڭ قىلدى. □ ■
35 ئېتىقادى بولغاچقا، ئاياللار تۇلگەن ئۆرۈق-تۇغقانلىرىنى تۇلۇمدىن تىرىلدۈرگۈزۈپ قايتۇرۇۋالدى؛ بىراق باشقىلار
كەلگۈسىدە تېخىمۇ ياخشى ھالدا تۇلۇمدىن تىرىلەيلى دەپ، قۇتۇلۇش يولىنى رەت قىلىپ قىينىلىشقا بەرداشلىق
بەردى. ■
36 يەنە بەزىلەر سىنىلىپ خار-مەسخىرىلەرگە ئۇچراپ قامچىلاندى، بەزىلەر ھەتتا كىشەنلىنىپ زىندانغا تاشلاندى؛
□ ■
37 ئۇلار چالما-كېسىك قىلىپ ئۆلتۈرۈلدى، ھەرە بىلەن ھەرىلىنىپ پارچىلاندى، سىناقلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزدى،
قىلىچلىنىپ ئۆلتۈرۈلدى؛ ئۇلار قوي-ئۆچكە تېرىلىرىنى يېپىنچا قىلغان ھالدا سەرسان بولۇپ يۈردى، نامراتلىقتا
ياشىدى، قىين-قىستاققا ئۇچرىدى، خورلاندى □ ■
38)ئۇلار بۇ دۇنياغا زايە كەتكەندى(، چۆللەردە، تاغلاردا، ئۆڭكۈرلەردە ۋە گەملەردە سەرگەردان بولۇپ
يۈردى.
39 بۇلارنىڭ ھەممىسى ئېتىقادى بىلەن خۇدانىڭ ئۆز گۈۋاھى بىلەن تەرىپلەنگەن بولسىمۇ، خۇدانىڭ ۋەدە قىلغىنىغا
ئەينى بويىچە ئېرىشكىنى يوق. □
40 ئەمدىلىكتە خۇدا بىزلەر ئۈچۈن تېخىمۇ ئەۋزەل بىر نىشان-مەقسەتنى بېكىتكەن بولۇپ، ئۇلار بىزسىز كامالەتكە
يەتكۈزۈلمەيدۇ.□

12

خۇدا ئۆز پەرزەنتلىرىنى تەربىيىلەيدۇ

2-1 ئەمدى ئەتراپىمىزدا گۈۋاھچىلار شۇنچە چوڭ بۇلۇتتەك بىزنى ئورۇۋالغاچقا، ھەرخىل ئېغىر يۈك ھەم بىزگە
ئاسانلا چىرمىشىۋالىدىغان گۇناھنى چۆرۈپ تاشلاپ، ئالدىمىزغا قويۇلغان يۈگۈرۈش يولىنى چىداملىق بىلەن بېسىپ
يۈگۈرەيلى؛ بۇنىڭدا كۆزىمىزنى ئېتىقادىمىزنىڭ يول باشلىغۇچىسى ۋە تاكامۇللاشتۇرغۇچىسى بولغان ئەيسانىڭ تىكەيلى.
ئۇ ئۆزىنى كۆتىكەن خۇشاللىق ئۈچۈن كرېستىكى ئازابقا بەرداشلىق بەردى ھەم ئۇنىڭدا بولغان ھاقارەتكە پىسەنت
قىلمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ خۇدانىڭ تەختىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇرغۇزۇلدى.□ ■

□ **11:34** **»دەھشەتلىك ئوتنىڭ يالقۇنىنى ئۆچىردى،...»** ـ مەسىلەن، »دان.» 3-بابنى كۆرۈڭ.
■ **11:34** 1سام. 1:20□ 1پاد. 3:19□ 2پاد. 16:6□ 1ئېلىۋېت 10:42□ زەب. 12:66□ يەش. 21:38□ يو. 10:3
■ **11:35** 1پاد. 23:17□ 2پاد. 36:4□ روس. 25.22:
□ **11:36** **»يەنە بەزىلەر سىنىلىپ خار-مەسخىرىلەرگە ئۇچراپ قامچىلاندى، بەزىلەر ھەتتا كىشەنلىنىپ زىندانغا تاشلاندى»** ـ تەۋراتنا مۇشۇنداق
مىسالار نۇرغۇن. 35-ئايەتتە كۆرسىتىلگەن ئازابلار ۋە ئۆشىۋ بابنا بەزى باشقا ئىشلار »ماكابىيلار» دېگەن تارىخىي كىتاب □1-) 2- ۋە 4-توم(دا
خاتىرىلىنىدۇ. بۇ كىتاب تەۋراتنىڭ بىر قىسمى بولمىسىمۇ، تارىخشۇناسلار تەرىپىدىن ئاساسەن ئىشەنچلىك دەپ قارىلىدۇ.
■ **11:36** يەر. 2.20:
□ **11:37** **»...□□□□ بىلەن ھەرىلىنىپ پارچىلاندى...»** ـ يەھۇدىي خەلقىنىڭ بەزى تارىخلىرى بويىچە ماناسسەھ پادىشاھ يەشايا پەيغەمبەرنى شۇنداق
قىلغان. تەۋرات ئۆزىدە مۇشۇ تارىخ خاتىرىلەنگەن.
■ **11:37** 1پاد. 13:21□ 2پاد. 8:1□ مات. 4.3:
□ **11:39** **»بۇلارنىڭ ھەممىسى ئېتىقادى بىلەن خۇدانىڭ ئۆز گۈۋاھى بىلەن تەرىپلەنگەن بولسىمۇ، خۇدانىڭ ۋەدە قىلغىنىغا ئەينى بويىچە ئېرىشكىنى
يوق»** ـ »ئېرىشكىنى يوق« دېگەنلىك يەر يۈزىدە تىرىك ۋاقتىدا ئېرىشمىگەن، دېمەكچى. تىرىلگەندە پۈتۈنلەي باشقىچە بولىدۇ، ئەلۋەتتە!
□ **11:40** **»ئەمدىلىكتە خۇدا بىزلەر ئۈچۈن تېخىمۇ ئەۋزەل بىر نىشان-مەقسەتنى بېكىتكەن بولۇپ، ئۇلار بىزسىز كامالەتكە يەتكۈزۈلمەيدۇ»** ـ دېمەك،
ئۇلار بىزنى كۆتۈشنى كېرەك، يېڭى ئەھدىدىن بەھرىمەن بولغان ئېتىقادچى بىزلەر بىلەن تەڭ كامالەتكە يەتكۈزۈلىدۇ.
□ **2-12:1** **»ئەمدى ئەتراپىمىزدا گۈۋاھچىلار شۇنچە چوڭ بۇلۇتتەك بىزنى ئورۇۋالغاچقا،... «** ـ »گۈۋاھچىلار« ئىككى تەرەپتىكى سۆز بولۇشى
مۇمكىن: (1) يۇقىرىقى 11-بابنا تىلغا ئېلىنغان كىشىلەر بىزگە ئېتىقاد بىلەن ياشاشنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ »گۈۋاھلىق بەرگەنلىكى«نى ھەم (2)
»ئېتىقادنىڭ بەيگىسى«دە يۈگۈرگىنىمىزدە بۇلارنىڭ ئەرشتىن بىزگە گۈۋاھچىلارىدەك قاراپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. »بۇلۇت« قىزىق گەپ ـ
»دان.» 13:7، »مات.» 30:24، 46:26، »□□□1.» 17:4، »ۋەھ.» 7:1نى كۆرۈڭ.
■ **2-12:1** رىم. 4:6□ 12:12□ 1كور. 24:9□ ئەف. 22:4□ كول. 8:3□ ئىبر. 36:10□ 1پېت. 2□1: 2؛ لۇقا 26:24□ فىل. 8-11:2□
ئىبر. 3:1□ 1:8□ 1پېت. 11.1:

3 كۆڭۈلگەرنىڭ ھېرىپ سوۋۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، گۇناھكارلارنىڭ شۇنچە قاتتىق خورلاشلىرىغا بەرداشلىق
بەرگۈچىنى كۆڭۈل قويۇپ ئويلاڭلار.
4 گۇناھقا قارشى كۈرەشلەردە تېخى قان ئاققۇزۇش دەرىجىسىگە يېرىپ يەتمىدىڭلار.■
5 خۇدانىڭ سىلەرگە ئۆز پەرزەنتلىرىم دەپ جېكىلەيدىغان مۇقەددەس يازمىلاردىكى مۇنۇ سۆزلىرىنى ئۇنتۇدۇڭلار:
–

»ئى ئوغلۇم، پەرۋەردىگارنىڭ تەربىيىسىگە سەل قارىما،
ئەيىبلەنگىنىڭدە كۆڭلۈڭ سوۋۇپ كەتمىسۇن،■
6 چۈنكى پەرۋەردىگار سۆيگىنىگە تەربىيە بېرىدۇ،
مېنىڭ ئوغلۇم دەپ قوبۇل قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى دەررىلەيدۇ.«□ ■

7 ئازاب چەككىنىڭلارنى خۇدانىڭ تەربىيىسى دەپ بىلىپ، ئۇنىڭغا بەرداشلىق بېرىڭلار. چۈنكى سىلەرنىڭ
تەربىيە ئېلىشىڭلارنىڭ ئۆزى خۇدانىڭ سىلەرنى ئوغلۇم دەپ مۇئامىلە قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. قايسى پەرزەنت
ئاتىسى تەربىيىدىن تەربىيىلەنمەيدۇ؟
8 ئەمدى خۇدانىڭ تەربىيىلىنىدە ھەربىر پەرزەنتىنىڭ ئۆز ئۇلۇشى بار؛ لېكىن بۇ ئىش سىلەردە كەم بولسا ھەقىقىي
ئوغۇللىرىدىن ئەمەس، بەلكى ھارامدىن بولغان پەرزەنتى بولۇپ چىقىدىلەر.
9 ئۆزىڭ ئۈستىگە ھەممىزنىڭ ئۆزىمىزگە تەربىيە بەرگەن ئەت جەھەتتىكى ئاتىلىرىمىز بار، بىز ئۇلارنىمۇ ھۆرمەتلەپ
كەلدۇق. شۇنداق ئىكەن، روھلارنىڭ ئاتىسىغا تېخىمۇ ئىتائەت قىلمامدۇق؟ شۇنداقتا ھاياتىمىز ياشىنىمامدۇ؟
10 ئەت جەھەتتىكى ئاتىلىرىمىز بەرھەق پەقەت ئۆزى مۇۋاپىق كۆرگەن يول بويىچە ئازغىنە ۋاقىت بىزنى تەربىيىلىگەن.
لېكىن ئۇ بولسا بىزگە پايدىلىق بولسۇن دەپ، پاك-مۇقەددەسلىكىدىن مۇيەسسەر بولۇشىمىز ئۈچۈن تەربىيىلەيدۇ.
11 ئەمدى قاتتىق تەربىيە بېرىلگەن ۋاقىتدا ئادەمنى خۇش قىلمايدۇ، ئەكسىچە ئادەمنى قايغۇغا چۆمدۈرىدۇ؛ بىراق
بۇنىڭ بىلەن تۈزەلگەنلەرگە ئۇ كېيىن ھەققانىيلىقتىن چىققان تىنچ-خاتىرجەملىكنىڭ مېۋىسىنى بېرىدۇ.
12 شۇنىڭ ئۈچۈن، »تېلىپ ساڭگىلىغان قولۇڭلارنى، زەئىپلىشىپ كەتكەن تىزىڭلارنى رۇسلاڭلار« □ ■
13 ۋە »ئاقساق«لارنىڭ پۇكۇلۇپ قالماي، بەلكى شىپا تېپىشى ئۈچۈن پۇتلىرىڭلارنى تۈز يوللاردا ماڭدۇرۇڭلار.□

خۇدانىڭ قورقۇنچىدا ياشاڭلار

14 بارلىق كىشىلەر بىلەن ئىناق ئۆتۈشكە ۋە پاك-مۇقەددەس ياشاشقا ئىنتىلىڭلار؛ مۇقەددەس بولمىغان كىشى
ھەرگىز رەببنى كۆرەلمەيدۇ. ■
15 ئۇيغاق تۇرۇڭلاركى، ھېچكىم خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىدىن مەھرۇم قالمىسۇن؛ ئاراڭلاردا سىلەرگە ئىش
تاپقۇزۇپ سىلەرنى كۆيدۈرىدىغان، شۇنداقلا كۆپ ئادەملەرنى بۇلغاپ ناپاك بولۇشقا سەۋەب بولىدىغان بىرەر
ئۆچ-ئاداۋەت يىلتىزى ئۆتمىسۇن. ■

■ **12:4** 1 كور. 10.13:
■ **12:5** ئايۇپ 5.17□ پەند. 3.12-11□ ۋەھ. 3.19:
□ **12:6** »ئى ئوغلۇم، پەرۋەردىگارنىڭ تەربىيىسىگە سەل قارىما، ئەيىبلەنگىنىڭدە كۆڭلۈڭ سوۋۇپ كەتمىسۇن، چۈنكى پەرۋەردىگار سۆيگىنىگە تەربىيە بېرىدۇ، مېنىڭ ئوغلۇم دەپ قوبۇل قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى دەررىلەيدۇ« ـ »پەند.» 3.12-11.
■ **12:6** پەند. 113□12:
□ **12:12** ...» »تېلىپ ساڭگىلىغان قولۇڭلارنى، زەئىپلىشىپ كەتكەن تىزىڭلارنى رۇسلاڭلار«« ـ ياكى »...»تېلىپ ساڭگىلىغان قولۇڭلارنى، زەئىپلىشىپ كەتكەن تىزىڭلارنى كۆچەيتىڭلار«« »يەش.» 35.3دىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن.(
■ **12:12** يەش. 3.35:
□ **12:13** ...» »ئاقساق«لارنىڭ پۇكۇلۇپ قالماي، بەلكى شىپا تېپىشى ئۈچۈن پۇتلىرىڭلارنى تۈز يوللاردا ماڭدۇرۇڭلار« ـ »ئاقساق«لار بەلكىم ئېتىقادى ئاجىزلارنى كۆرسىتىدۇ. ■ **12:14** رىم. 12.18□ 2تىم. 2.22: ■ **12:15** قان. 29.17□ روس. 17.13□ 2 كور. 1.6□ گال. 5.12:

16 ئاراكلاردا ھېچبىر بۇزۇقلۇق قىلغۇچى ياكى تۇزىنىڭ تۇنجى ئوغۇللۇق ھوقۇقىنى بىر ۋاخ تاماققا سېتىۋەتكەن
ئەساۋدەك ئىخلاسسىز كىشى بولمىسۇن. □ ■

17 چۈنكى سىلەرگە مەلۇمكى، ئەساۋ كېيىن ئاتىسىنىڭ خەيرلىك دۇئاسىنى ئېلىشنى ئويلىغان بولسىمۇ، شۇنداقلا
تۇنىڭغا ئىنتىلىپ كۆز ياشلىرىنى ئېقىتىپ يالۋۇرغان بولسىمۇ، ئۇ بۇ ئىشلارنى ئورنىغا كەلتۈرىدىغان توۋا قىلىش يولىنى
تاپالمايى، رەت قىلىندى.□ ■

سىناي تېغى ـ ئىسرائىللار تەۋرات قانۇنىنى قوبۇل قىلغان تاغ ـ ۋە زىئون تېغى، يەنى ئەرشتىكى يېرۇسالېم

18 چۈنكى سىلەر قول بىلەن تۇتقىلى بولىدىغان، يالقۇنلاپ ئوت يېنىپ تۇرۇۋاتقان ھەمدە سۈرلۈك بۇلۇت،
قاراڭغۇلۇق ۋە قارا قۇيۇن قاپلىغان ئاشۇ تاغقا كەلمىدىڭلار ـ □ ■

19)ئۇ جايدا كاناي ساداسى بىلەن سۆزلىگەن ئاۋاز يەتكۈزۈلگەندە، بۇلارنى ئاڭلىغانلار: »بىزگە يەنە سۆز
قىلىنمىسۇن«! دەپ خۇداغا يالۋۇرۇشتى؛ □ ■

20 چۈنكى ئۇلار قىلىنغان ئەمرنى كۆتۈرەلمىدى. »ئەگەر بۇ تاغقا ھەتتا بىرەر ھايۋاننىڭ ئايىغى تەگسىمۇ، چالما-
كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلسۇن« دەپ تاپىلانغاندى؛ □ ■

21 ئۇ كۆرۈنۈش شۇنداق قورقۇنچلۇق ئىدىكى، مۇسامۇ: »بەك قاتتىق قورقۇپ غال-غال تىترەپ كەتتىم«
دېگەنىدى.(□ ■

22 ـ سىلەر بەلكى زىئون تېغىغا، يەنى مەڭگۈ ھايات خۇدانىڭ شەھىرى ـ ئەرشتىكى يېرۇسالېمغا، تۈمەنلىگەن
پەرىشتىلەرگە، ■

23 ئىسىملىرى ئەرشتە پۈتۈلگەن تۇنجى تۇغۇلغانلارنىڭ ھېيت-مەرىكە خۇشاللىقىدا جەم قىلىنغان جاماىئىتىگە،

□ **12:16 «...□□□□□□ تۇنجى ئوغۇللۇق ھوقۇقىنى بىر ۋاخ تاماققا سېتىۋەتكەن ئەساۋدەك ئىخلاسسىز كىشى بولمىسۇن»** ـ »يار،» 29:25-34.

■ **12:16** يار. 33:25□ ئەف. 3:5□ كول. 5:3□ 1 تېس. 3.4:

□ **12:17 » ئۇ)ئەساۋ...(بۇ ئىشلارنى ئورنىغا كەلتۈرىدىغان توۋا قىلىش يولىنى تاپالمايى...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئۇ)ئەساۋ(تۆز گۈناھىدىن توۋا قىلىش يولىنى تاپالمايى...«.

»توۋا قىلىش« گېرىك تىلىدا »ئۇنى« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بەزى تەرجىمانلار بۇ »ئۇنى« دېگەننى » گۈناھىدىن توۋا قىلىش«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن »يار،» 1:27-40 كە قارىغاندا، ئۇنىڭ ئىزدىگىنى ئەسلىدىكى تەلۋىلىكىدىن توۋا قىلىش ئەمەس، بەلكى يەقەت پۈشايمان بىلەن ئاتىسىنىڭ خەيرلىك دۇئاسىلا ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇشۇ يەردە »توۋا قىلىش«نىڭ مەنىسى: ـ (1) ئاتىسىنىڭ قارارىنى، ياكى (2) خۇدانىڭ ئىرادىسىنى ئۆزگەرتىشنى بىلدۈرىدۇ)ئۇقۇرمەنلەرگە ئايانكى، »توۋا قىلىش«نىڭ ئەسلىدىكى مەنىسى » كۆزقاراشنى ئۆزگەرتىش« »پوزىتسىيەنى ئۆزگەرتىش« دېگەنلىك.(

■ **12:17** يار. 36.27:

□ **12:18 »يالقۇنلاپ ئوت يېنىپ تۇرۇۋاتقان ھەمدە سۈرلۈك بۇلۇت، قاراڭغۇلۇق ۋە قارا قۇيۇن قاپلىغان ئاشۇ تاغقا كەلمىدىڭلار...»** ـ »ئاشۇ تاغ« بولسا يەھۇدىي خەلقى مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن تەۋرات قانۇنىنى قوبۇل قىلغان سىناي تېغىنى كۆرسىتىدۇ »)مىس.» 19-بابنى كۆرۈڭ.(

■ **12:18** مىس. 10:19□16□ 21:20□ قان. 22.5:

□ **12:19 »ئۇ جايدا كاناي ساداسى بىلەن سۆزلىگەن ئاۋاز يەتكۈزۈلگەندە، بۇلارنى ئاڭلىغانلار: »بىزگە يەنە سۆز قىلىنمىسۇن«! دەپ خۇداغا يالۋۇرۇشتى»** ـ »قان.» 23:15 نى كۆرۈڭ.

■ **12:19** مىس. 19:20□ قان. 25:5□ 16.18:

□ **12:20 »چۈنكى ئۇلار قىلىنغان ئەمرنى كۆتۈرەلمىدى. ئەگەر بۇ تاغقا ھەتتا بىرەر ھايۋاننىڭ ئايىغى تەگسىمۇ، چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلسۇن« دەپ تاپىلانغاندى...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »چۈنكى ئۇلارغا تاپىلانغان: »ئەگەر بۇ تاغقا ھەتتا بىرەر ھايۋاننىڭ ئايىغىلىرى تەگكەن بولسىمۇ، چالما-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلسۇن« دېگەن ئەمرنى كۆتۈرەلمىدى.« ■ **12:20** مىس. 13.19: □ **12:21 »ئۇ كۆرۈنۈش شۇنداق قورقۇنچلۇق ئىدىكى، مۇسامۇ: »بەك قاتتىق قورقۇپ غال-غال تىترەپ كەتتىم« دېگەنىدى»** ـ »قان.» 19:9. ■ **12:21** قان. 199:. ■ **12:22** گال. 26:4□ ۋەھ. 12:3□ 10-27.21:

هەممەيلەننىڭ سوراقچىسى خۇداغا، تاكامۇللاشتۇرۇلغان هەققانىي كىشىلەرنىڭ روھلىرىغا □ ■
24 ۋە يېڭى ئەھدىنىڭ ۋاستىچىسى ئەيساغا، شۇنداقلا ھەم ئۆنىڭ سېپىلگەن قېنىغا كەلدىڭلار. بۇ قان ھابىلنىڭكىدىن
ئەۋزەل سۆز قىلىدۇ.□ ■
25 بۇ سۆزنى قىلغۇچىنى رەت قىلماسلىقىڭلار ئۈچۈن دىققەت قىلىڭلار. چۈنكى يەر يۈزىدە ئۆزلىرىگە
ۋەھيي يەتكۈزۈپ ئاگاھلاندۇرغۇچىنى رەت قىلغانلار جازادىن قېچىپ قۇتۇلالمىغان يەردە، ئەرشتە بىزنى
ئاگاھلاندۇرغۇچىدىن يۈز ئۆرۈسەك، ھالىمىز تېخىمۇ شۇنداق بولامدۇ؟ □ ■
26 ئەمدى شۇ چاغدا خۇدانىڭ ئاۋازى زېمىننى تەۋرىتىۋەتكەندى؛ لېكىن ئەمدى ئۇ: »ئۆزۈم يەنە بىر قېتىم زېمىننىلا
ئەمەس، ئاسماننىمۇ تەۋرىتىمەن« دەپ ۋەدە قىلدى. □ ■
27 »يەنە بىر قېتىم« دېگەن بۇ سۆز تەۋرىتىلىدىغانلارنىڭ، يەنى يارىتىلغان نەرسىلەرنىڭ تەۋرىتىلىشى بىلەن
يوقىتىلىدىغانلىقىنى، تەۋرەتكىلى بولمايدىغان نەرسىلەرنىڭ مەڭگۈ مۇقىم بولىدىغانلىقىدىن ئىبارەت مەنىنى بىلدۈرىدۇ.
28 شۇنىڭ ئۈچۈن، تەۋرەتكىلى بولمايدىغان بىر پادىشاھلىققا مۇيەسسەر بولۇپ، مېھىر-شەپقەتنى چىڭ تۇتۇپ بۇ
ئارقىلىق ئىخلاسمەنلىك ۋە ئەيمىنىش-قورقۇنچ بىلەن خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان ئىبادەتلەرنى قىلايلى. □ ■
29 چۈنكى خۇدايىمىز ھەممىنى يەۋەتكۈچى بىر ئوتتۇر.□ ■

13

خۇدانى خۇش قىلىش

1 ئاراكىلاردا قېرىنداشلىق مېھىر-مۇھەببەت توختىمىسۇن.■
2 ناتونۇش كىشىلەرگە مېھماندوست بولۇشنى ئۇنتۇماڭلار. چۈنكى بەزىلەر شۇ يول بىلەن بىلمەستىن پەرىشتىلەرنى
مېھمان قىلغان.■

□ **12:23 »ئىسىملىرى ئەرشتە پۈتۈلگەن ئۆنچە تۇغۇلغانلارنىڭ... جامائىتىگە...»** ـ »ئۆنچە تۇغۇلغانلار« دېگەن سۆز بۇ يەردە ئەيسا مەسىھگە ئېتىقاد قىلىپ، »قايتىدىن تۇغۇلغان« خۇدانىڭ پەرزەنتى دەپ ھېسابلانغانلارنى كۆرسىتىدۇ. **»ئەرشتىكى پېرىۋسالىمغا، تۇمەنلىگەن پەرىشتىلەرگە، ئىسىملىرى ئەرشتە پۈتۈلگەن ئۆنچە تۇغۇلغانلارنىڭ ھېيت-مەربىگە خۇشاللىقىدا جەم قىلىنغان جامائىتىگە،...»** ـ (23-22-□□□□□) باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ھېيت-مەربىگە خۇشاللىقىغا جەم بولىدىغان تۇمەنلىگەن پەرىشتىلەرگە، ئىسىملىرى ئەرشتە يېزىلغان ئۆنچە تۇغۇلغانلارنىڭ جامائىتىگە،...». ئىسرائىللارنىڭ ئىسىملىرىنىڭ ھەممىسى يەر يۈزىدە »رويخەت«تە پۈتۈلۈشى بۇيرۇلغاندى »)چۈل.» 18-1:1). لېكىن جامائەتتىكىلەرنىڭ ئىسىملىرى يەر يۈزىدە ئەمەس، بەلكى ئەرشتە پۈتۈكلۈكتۇر.
■ **12:23** لۇقا 20.10:
□ **12:24 »ۋە يېڭى ئەھدىنىڭ ۋاستىچىسى ئەيساغا، شۇنداقلا ھەم ئۆنىڭ سېپىلگەن قېنىغا كەلدىڭلار. بۇ قان ھابىلنىڭكىدىن ئەۋزەل سۆز قىلىدۇ«** ـ ئەيسا مەسىھنىڭ سېپىلگەن قېنى ئىنسانلىنىڭ گۇناھلىرىنى تىلەپ تۆلارنى پاك قىلىدۇ. ھابىلنىڭ قېنى بولسا ئىنتىقام دەپ ھۆركىرەپ يىغلايتتى »)يار.» 10:4).
■ **12:24** يار. 10:4□ ئىبر. 22:10□ 4:11□ 1 پېت. 2.1:
□ **12:25 «...□□□ يۈزىدە ئۆزلىرىگە ۋەھيي يەتكۈزۈپ ئاگاھلاندۇرغۇچى»** ـ مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق سۆزلىگىنىنى كۆرسىتىدۇ.
■ **12:25** ئىبر. 3.2:
□ **12:26 «ئەمدى شۇ چاغدا خۇدانىڭ ئاۋازى زېمىننى تەۋرىتىۋەتكەندى...»** ـ »شۇ چاغدا« ـ خۇدا سىناي تېغىدىن سۆزلىگىنىدە. **»لېكىن ئەمدى ئۇ: »ئۆزۈم يەنە بىر قېتىم زېمىننىلا ئەمەس، ئاسماننىمۇ تەۋرىتىمەن« دەپ ۋەدە قىلدى«** ـ »ھاگ.» 6:2نى كۆرۈڭ.
■ **12:26** ھاگ. 5.2:
□ **12:28 »تەۋرەتكىلى بولمايدىغان بىر پادىشاھلىققا مۇيەسسەر بولۇپ، مېھىر-شەپقەتنى چىڭ تۇتۇپ،...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »تەۋرەتكىلى بولمايدىغان بىر پادىشاھلىققا مۇيەسسەر بولغىنىمىزدىن مىننەتدار بولۇپ،...». ■ **12:28** 1 پېت. 5.2: □ **12:29 »چۈنكى خۇدايىمىز ھەممىنى يەۋەتكۈچى بىر ئوتتۇر«** ـ بۇ سۆزلەر »قان.» 24:4، 3:9دىمۇ تېپىلىدۇ. ■ **12:29** قان. 24.4: ■ **13:1** رىم. 10:12□ ئەف. 3:4□ 1 پېت. 22:1□ 17:2□ 8.4: ■ **13:2** يار. 1:18□ 1:19□ رىم. 13:12□ 1 پېت. 9.4:

3 زىندانغا تاشلانغانلارنى ئۇلار بىلەن بىللە زىندانداە زەنجىرلەنگەندەك ياد ئېتىڭلار. خورلانغانلارنى ئۆزۈڭلارمۇ
تەندە تۇرۇۋاتقان بەندە سۈپىتىدە ياد ئېتىپ تۇرۇڭلار.□ ■
4 ھەممە ئادەم نىكاھقا ھۆرمەت قىلسۇن، ئەر-خوتۇنلارنىڭ ياتىدىغان يېرى داغسىز بولسۇن؛ چۈنكى خۇدا
بۇزۇقچىلىق قىلغۇچىلار ۋە زىنا قىلغۇچىلاردىن ھېساب ئالىدۇ.□
5 مېڭىش-تۇرۇشۇڭلار پۇلپەرەسلىكتىن خالىي بولسۇن، بارىغا قانائەت قىلىڭلار. چۈنكى خۇدا مۇنداق دېگەن:
»سەندىن ئەسلا ئايرىلمايمەن،
سېنى ئەسلا تاشلىمايمەن.«□ ■

6 شۇڭا، يۈرەكلىك بىلەن ئېيتالايمىزكى،
»پەرۋەردىگار مېنىڭ يارىدەمچىمدۇر، ھېچ قورقمايمەن،
كىشىلەر مېنى نېمە قىلالىسۇن؟«□ ■

7 سىلەرگە خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى يەتكۈزگەن، سىلەرنىڭ يېتەكچىلىرىڭلارنى ئېسىڭلاردا تۇتۇڭلار. ئۇلارنىڭ
مېڭىش-تۇرۇشۇنىڭ مېۋە-نەتىجىسىگە كۆزگۈل قويۇپ قاراپ، ئۇلارنىڭ ئېتىقادىنى ئۈلگە قىلىڭلار: ـ ■
8 ئەيسا مەسىھ تۈنۈگۈن، بۈگۈن ۋە ئەبەدىلئەبەدگىچە ئۆزگەرمەيدۇ!□
9 شۇنىڭ ئۈچۈن، ھەرخىل غەيرىي تەلىمەر بىلەن ئېزىقتۇرۇلۇپ كەتمەڭلار، چۈنكى ئىنسانىڭ قەلبى قۇربانلىققا
خاس يېمەكلىكلەر بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن قۇۋۋەتلەندۈرۈلگىنى ئەۋزەل. چۈنكى
بۇنداق يېمەكلىكلەرگە بېرىلىپ كېلىۋاتقانلار ئۇلاردىن ھېچقانداق پايدا كۆرگەن ئەمەس.■
10 بىزلەرنىڭ شۇنداق بىر قۇربانگاھىمىز بارىكى، ئىبادەت چېدىرىدا خىزمەتتە بولغانلارنىڭ ئۆنىگىدىن يېيىش ھوقۇقى
يوقتۇر. □
11 چۈنكى گۇناھ تىلەش سۈپىتىدە سويۇلغان، قېنى باش كاھىن تەرىپىدىن ئەڭ مۇقەددەس جايغا ئېلىپ كىرىلگەن
قۇربانلىق ھايۋانلارنىڭ تېنى بولسا قارارگاھنىڭ سىرتىغا ئېلىپ چىقىلىپ كۆيدۈرۈلەتتى. □ ■

□ **13:3 »زىندانغا تاشلانغانلارنى ئۇلار بىلەن بىللە زىندانداە زەنجىرلەنگەندەك ياد ئېتىڭلار«** ـ »زىندانغا تاشلانغانلار« ۋە »خورلانغانلار« ئېتىقادى ئۈچۈن زىيانكەشلىككە ئۇچىرىغانلارنى كۆرسىتىدۇ. **»خورلانغانلارنى ئۆزۈڭلارمۇ تەندە تۇرۇۋاتقان بەندە سۈپىتىدە ياد ئېتىپ تۇرۇڭلار«** ـ بۇ جېكىلەشنىڭ مەنىسى بەلكىم: (1) ئۆزلىرىڭلار ئاجىزلىقتا ۋە جىسمانىي ئازابلارغا دۇچ كەلگەنلىكىڭلار تۈپەيلىدىن مۇشۇلارنى ياد ئېتىپ تۇرۇڭلار؛ (2) يا كى ئەيسا مەسىھنىڭ تېنى بولغان جامائەت ئەزاسى سۈپىتىدە، ھېسداشلىق ۋە دەرىداشلىق كۆرسىتىڭلار« دېگەنىنى بىلدۈرىدۇ.
■ **13:3** مات. 36.25:
□ **13:4 »ئەر-خوتۇنلارنىڭ ياتىدىغان يېرى داغسىز بولسۇن«** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى بولۇشى مۇمكىن: »نىكاھ ھەردائىم ھۆرمەتلىك ئىش، ئەر-خوتۇنلۇق ئورۇن داغسىزدۇر« ـ بۇ تەرجىمە توغرا بولسا، ئاساسىي مەنىسى ئەر-خوتۇنلۇق، شۇنداقلا ئەر-خوتۇنلۇق ئارىسىدىكى مۇھەببەتلىك جىنسىي مۇناسىۋەت خۇدا ئالدىدا ياخشى ئىشتۇر.
□ **13:5 »سەندىن ئەسلا ئايرىلمايمەن، *سېنى ئەسلا تاشلىمايمەن«** ـ تەۋرات، »قان.» 6:31-8.
■ **13:5** يار. 15:28□ مىس. 8:23□ قان. 19:16□ 31□6: 8؛ يە. 5:1□ 1تار. 20:28□ پەند. 16:15□ فل. 11:4□ 1تىم. 6□6: 8.
□ **13:6 »پەرۋەردىگار مېنىڭ يارىدەمچىمدۇر، ھېچ قورقمايمەن، كىشىلەر مېنى نېمە قىلالىسۇن؟«** ـ »زەب.» 1:27، 6:118.
■ **13:6** زەب. 4:54□ 4:56□ 7118-6:
■ **13:7** ئېر. 17.13:
□ **13:8 »ئەيسا مەسىھ تۈنۈگۈن، بۈگۈن ۋە ئەبەدىلئەبەدگىچە ئۆزگەرمەيدۇ«!** ـ مۇئەللىپ، بۇ ھەققەتنى دەل شۇ يېتەكچى قېرىنداشلارنىڭ ئېتىقادىنىڭ جەۋھىرى، دېمەكچى بولۇشى مۇمكىن.
■ **13:9** يەر. 8:29□ مات. 4:24□ يۇھ. 27:6□ رىم. 17:14□ 17:16□ ئەف. 14:4□ 6:5□ كول. 16:2□ 2تېس. 2:2□ 2تىم. 3:4□ 1يۇھ. 1.4:
□ **13:10 »بىزلەرنىڭ شۇنداق بىر قۇربانگاھىمىز بارىكى، ئىبادەت چېدىرىدا خىزمەتتە بولغانلارنىڭ ئۆنىگىدىن يېيىش ھوقۇقى يوقتۇر«** ـ بۇ »قۇربانگاھ« ئەيسا مەسىھ ئىنسانلارنىڭ گۇناھى ئۈچۈن مخىلىنىپ ئۆلتۈرۈلگەن كرىستنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ »قۇربانگاھدىن يېيىش« بولسا ئۆنىڭ قۇربانلىقىدىن چىققان، مەڭگۈلۈك ھاياتتىكى ھەرتۈرلۈك روھىي مېۋىلەردىن بەھرىمەن بولۇشتىن ئىبارەت بولىدۇ.
□ **13:11 »چۈنكى گۇناھ تىلەش سۈپىتىدە سويۇلغان، قېنى باش كاھىن تەرىپىدىن ئەڭ مۇقەددەس جايغا ئېلىپ كىرىلگەن قۇربانلىق ھايۋانلارنىڭ تېنى بولسا قارارگاھنىڭ سىرتىغا ئېلىپ چىقىلىپ كۆيدۈرۈلەتتى«** ـ »لاۋ.» 27:16نى كۆرۈڭ. ■ **13:11** مىس. 14:29□ لاۋ. 21:4□ 30:6□ 27:16□ چۈل. 3.19:

12 شۇنداق ئەيسامۇ تۆز قېنى بىلەن خەلقنى پاكلاپ خۇداغا ئاتاش ئۈچۈن، شەھەر دەرۋازىسىنىڭ سىرتىدا ئازاب چېكىپ تۆلدى. □ ■

13 شۇنداق ئىكەن، بىزمۇ قارارگاھنىڭ سىرتىغا چىقىپ، ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا قارىتىلغان ھاقارەتكە ئورتاق بەرداشلىق بېرەيلى. □

14 چۈنكى يەر يۈزىدە مەڭگۈ مەۋجۇت تۇرىدىغان شەھىرىمىز يوق، بەلكى كەلگۈسىدىكى شەھەرگە ئىنتىلمەكتىمىز. ■

15 شۇنداق، مەسىھ ئارقىلىق خۇداغا قۇربانلىق سۇنۇشتىدە مەدھىيىلىرىمىزنى توختاۋسىز ئاتايلى، يەنى تۆز لەۋلىرىمىزنىڭ مېۋىسى سۇنۇشتىدە ئۇنىڭ نامىنى ئېتىراپ قىلايلى. □ ■

16 ئەمدى خەير-ساخاۋەت قىلىشنى ۋە باركىلاردىن ئورتاق تەقسىملەشنى ئۇنتۇماڭلار. چۈنكى خۇدا بۇنداق قۇربانلىقلاردىن خۇرسەن بولىدۇ.■

17 يېتەكچىلىرىڭلارغا ئىتائەت قىلىپ، ئۇلارغا بويسۇنۇڭلار. چۈنكى ئۇلار تۆز خىزمىتىدىن خۇداغا ھېساب بېرىدىغانلار بولۇپ، ھەمىشە جېنىڭلاردىن خەۋەر ئېلىشقا ئويغاق تۇرىدۇ. ئۇلارنىڭ بۇ ئىشى قايغۇ-ئەلەم بىلەن ئەمەس)چۈنكى ئۇنداق بولسا سىلەرگە ھېچ پايدا يەتكۈزۈلمەيدۇ(بەلكى خۇشال-خۇراملىق بىلەن ئېلىپ بېرىلسۇن.□ ■

18 بىز ئۈچۈن دۇئا قىلىپ تۇرۇڭلار؛ چۈنكى ۋىجدانىمىزنىڭ پاك ئىكەنلىكىگە، ھەربىر ئىشلاردا توغرا يولدا مېڭىشنى خالايدىغانلىقىمىزغا قايىل قىلىندۇق.

19 يېنىڭلارغا پاتراق قايتىپ بېرىشىم ئۈچۈن، دۇئا قىلىشىڭلارنى ئالاھىدە تۆتۈنىمەن.□

دۇئا

□ **13:12 »شۇنداق ئەيسامۇ تۆز قېنى بىلەن خەلقنى پاكلاپ خۇداغا ئاتاش ئۈچۈن، شەھەر دەرۋازىسىنىڭ سىرتىدا ئازاب چېكىپ تۆلدى«** ـ دېمىسەكمۇ، ئەيسا مەسىھ تۆلىدىغان جاي)گولگوتا(يېرۇسالېمنىڭ سېپىلىنىڭ سىرتىدا ئىدى. مەسىھنىڭ بۇ »سىرتقا چىقىرىلىپ تۆلتۈرۈلۈشى« كېيىنكى ئەگەشكەنلەرگە سىمۋول بولغان بولۇپ، خۇدانىڭ خەلقى مەسىھنىڭ ھەمراھلىقىدىن بەھرىمەن بولۇشى ئۈچۈن »شەھەرنىڭ سىرتىدا«، يەنى تۆز يۇرتى تەرىپىدىن چەتكە قېقىلىشىغا تەييار تۇرۇشى كېرەكلىكىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىھكە ئەگەشكەن يەھۇدىي خەلق ئۈچۈن تېخىمۇ شۇنداق ئىدى. 13-ئايەتتىكى ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.

■ **13:12** يۇھ. 17.19□18:

□ **13:13 »شۇنداق ئىكەن، بىزمۇ قارارگاھنىڭ سىرتىغا چىقىپ، ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ...»** ـ »قارارگاھنىڭ سىرتىغا چىقىش« مەسىھكە ئەگەشكەن يەھۇدىي خەلقىگە نىسبەتەن ئىبادەتخانىدىكى قۇربانلىقلاردىن، شۇنداقلا ئۇلارغا باغلىق ئەقىدىلىرىدىن ۋاز كېچىش بەكمۇ ھاقارەتلىك ئىش ئىدى. خۇددى ئەيسا مەسىھ يېرۇسالېم شەھەر دەرۋازىسىنىڭ سىرتىدا مىخلانغاندا ھاقارەتكە قارىمىغانغا ئوخشاش، خەتنى ئوقۇۋاتقان يەھۇدىي كىتابخانلارمۇ كونا ئەقىدىلىرىدىن ۋاز كېچىشكە ۋە ئۇنىڭ تۈرىيەلىدىن ئۆچرايدىغان ھاقارەتكە قارىماي، ئەيسا مەسىھكە يۈزلىنىشى كېرەك ئىدى. **...» ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا قارىتىلغان ھاقارەتكە ئورتاق بەرداشلىق بېرەيلى»** ـ ئەيسا مەسىھكە قارىتىلغان قارشىلىق ھەم ھاقارەتلەر بۇگۈنگە قەدەر ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭغا تەۋە بولغانلارغا قارىتىلىپ كەلمەكتە. قاراڭغۇلۇق بەربىر نۇرغا قارشى تۇرىدۇ، شۇڭا خۇدانىڭ خەلقى ھامان بىر تەرەپتىن بولىمىز باشقا بىر تەرەپتىن زىيانكەشلىككە ئۇچرايدۇ.

■ **13:14** فل. 20.3:

□ **13:15 «...□□□ لەۋلىرىمىزنىڭ مېۋىسى سۇنۇشتىدە ئۇنىڭ نامىنى ئېتىراپ قىلايلى»** ـ »ئۇنىڭ نامى« مۇشۇ يەردە مەسىھنىڭ نامىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **13:15** ھوش. 3.14:

■ **13:16** فىل. 18.4:

□ **13:17 »ئۇلارنىڭ بۇ ئىشى قايغۇ-ئەلەم بىلەن ئەمەس ... بەلكى خۇشال-خۇراملىق بىلەن ئېلىپ بېرىلسۇن«** ـ »ئۇلارنىڭ بۇ ئىشى«: (1) يېتەكچىلەرنىڭ خەۋەر ئېلىش خىزمىتى، يا كى: (2) خۇداغا ھېساب تاپشۇرۇش، يا كى: (3) بۇ ئىككىسىنى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە ئۇ ھېساب تاپشۇرۇشنى كۆرسىتىدۇ.

■ **13:17** ئەز. 18:3□ 8:33□ فىل. 29:2□ 1تېس. 12:5□ 1تىم. 17.5:

□ **13:19 »يېنىڭلارغا پاتراق قايتىپ بېرىشىم ئۈچۈن، دۇئا قىلىشىڭلارنى ئالاھىدە تۆتۈنىمەن«** ـ »مېنىڭ قايتىپ بېرىشىم ئۈچۈن« دېگەنلىك بەلكىم مۇئەللىپنىڭ تۇرمىدىن ئازاد قىلىنىشنى كۆرسىتىدۇ.

20 ئەمدى مەڭگۈلۈك ئەھدىنىڭ قېنى بىلەن قوي پادىسىنىڭ كاتتا پادىچىسى بولغان رەببىمىز ئەيسانى تۆلۈمدىن
تىرىلدۈرگۈچى، خاتىرجەملىكىنىڭ ئىگىسى بولغان خۇدا □ ■
21 ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق سىلەرگە تۆزىنى خۇرسەن قىلىدىغان ئىشلارنى قىلدۇرۇپ، سىلەرنى ھەربىر ياخشى ئەمەلدە
تاكامۇللاشتۇرۇرۇپ ئىرادىسىنىڭ ئىجراچىلىرى قىلغاي! مەسىھكە ئەبەدىلئەبەدگىچە شان-شەرەپ بولغاي! ئامىن!
■ □

ئاخىرقى سۆز

22 سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، ئى قېرىنداشلىرىم، بۇ نەسىھەت سۆزۈمگە ئېغىر كۆرمەي قۇلاق سالغايسىلەر؛ سىلەرگە
مۇشۇنچىلىكلا سۆزلەرنى يازدىم، خالاس.
23 قېرىنداشىمىز تىموتىينىڭ زىنداندىن قويۇپ بېرىلگەنلىكىدىن خەۋەردار بولغايسىلەر. ييقىندا يېنىمغا كېلىپ قالسا،
مەن سىلەرنى يوقلاپ بارغىنىمدا ئۇ مەن بىلەن بىللە باريدۇ.
24 بارلىق يېتەكچىلىرىڭلار ۋە بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرگە سالام ئېيتقايسىلەر. ئىتالىيەدىن كەلگەنلەر سىلەرگە
سالام يوللىدى.
25 مېھىر-شەپقەت ھەممىڭلارغا يار بولغاي! ئامىن!
روسۇل يازغان مەكتۇپ

□ 13:20 »مەڭگۈلۈك ئەھدىنىڭ قېنى بىلەن قوي پادىسىنىڭ كاتتا پادىچىسى بولغان رەببىمىز ئەيسانى تۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى« ـ »مەڭگۈلۈل ئەھدە« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ ئىزراق توختىلىمىز.
»خاتىرجەملىكىنىڭ ئىگىسى بولغان خۇدا« گرېك تىلىدا: »خاتىرجەملىكىنىڭ خۇداسى« ـ دېمەك، خاتىرجەملىك بەرگۈچى ھەم تۆزى ھەردائىم خاتىرجەملىكتە تۇرغۇچى خۇدادۇر.
■ 13:20 يەش. 11:40□ ئەز. 23:34□ يۇھ. 11:10□ 1 پېت. 4.5:
□ 13:21 »(خۇدا(... ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق سىلەرگە تۆزىنى خۇرسەن قىلىدىغان ئىشلارنى قىلدۇرۇپ، سىلەرنى ھەربىر ياخشى ئەمەلدە تاكامۇللاشتۇرۇرۇپ ئىرادىسىنىڭ ئىجراچىلىرى قىلغاي«! ـ »تاكامۇللاشتۇرۇش«نىڭ باشقا تەرجىمىسى: »ئەترابلىق تەمىنلەش.« ■ 13:21 2 كور. 5:3□ فىل. 13.2:

ياقۇپ

»روسۇل ياقۇپ يازغان مەكتۇپ«

1 خۇدانىڭ ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ قۇلى بولغان مەنكى ياقۇپتىن تارقاق تۇرۇۋاتقان مۇھاجىر ئون ئىككى
قەبىلىگە سالام!□ ■

ئېتىقاد ۋە سىناق

2 ئى قېرىنداشلىرىم، ھەرقانداق سىناقلارغا دۇچ كەلسەڭلار، بۇنى زور خۇشاللىق دەپ بىلىڭلار.■
3 چۈنكى سىلەرگە مەلۇمكى، بۇنداق ئېتىقادىڭلارنىڭ سىنىلىشى سىلەردە سەۋر-چىداملىق شەكىللەندۈرىدۇ؛■
4 سەۋر-چىداملىقنىڭ خىسلىتى قەلبىڭلاردا تۇرۇپ شۇنداق پىشىپ يېتىلسۇنكى، شۇنىڭ بىلەن سىلەر پىشقان،
مۇكەممەل ۋە كەم-كۈتىسىز بولىسىلەر.
5 بىراق ئەگەر ئاراڭلاردىكى بىرسى دانالىققا موھتاج بولسا، ھەممگە سېخىيلىق بىلەن بېرىدىغان شۇنداقلا
ئەيىبلىمەيدىغان خۇدادىن تىلىسۇن. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا چوقۇم ئاتا قىلىنىدۇ.■
6 بىراق ئۇ ھېچ دېلىغۇل بولماي ئىشەنچ بىلەن تىلىسۇن؛ چۈنكى دېلىغۇل كىشى خۇددى شامالدا ئۇرۇلۇپ ئۇيان-
بۇيان يەلپۈنگەن دېڭىز دولقۇنىغا ئوخشايدۇ.
7 ئۇنداق كىشى رەببدىن بىرەر نەرسىگە ئېرىشىمەن، دەپ ھېچ خىيال قىلمىسۇن؛
8 ئۇنداقلار ئۈچمە كۆڭۈل بولۇپ، بارلىق يوللىرىدا تۇتامى يوق ئادەمدۇر.

نامراتلىق ۋە بايلىق

9-10 نامرات بولغان قېرىنداش ئۆزىنىڭ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلگەنلىكىگە تەنتەنە قىلسۇن؛ باي بولغان قېرىنداش بولسا،
ئۆزىنىڭ تۆۋەن قىلىنغانلىقىغا تەنتەنە قىلسۇن، چۈنكى ئۇ ئوت-چۆپلەرنىڭ چېچەكلىرىدەك توزۇپ كېتىدۇ. □
11 قۇياش چىقىپ قىزىغاندا، ئوت-چۆپلەرنى قۇرۇتىدۇ، گۈللىرى توزۇپ كېتىدۇ-دە، ئۇنىڭ گۈزەللىكى يوقىلىدۇ؛
باي ئادەملەر خۇددى شۇنىڭغا ئوخشاش، ئۆز ھەلەكچىلىكىدە يوقىلىدۇ.■

سىنىلىش ۋە ئازدۇرۇلۇش

□ **1:1 »خۇدانىڭ ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ قۇلى بولغان مەنكى ياقۇپ...«** ـ ياقۇپ مۇشۇ سۆزلىرىدە ئۆزىنى »روسۇل« دەپ ئاتىمايدۇ. لېكىن »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە كۆرسىتىمىزكى، ئۇ ھەققەتەن بىر روسۇل، شۇنگا ئۇنىڭ ئۇشبۇ خېتىنى »روسۇللۇق ھوقۇق« بىلەن يېزىلغان، دەپ ئىشىنىمىز. خەت يەھۇدىي بولغان ئېتىقادچىلارغا يېزىلغان، ئەلۋەتتە. »تارقاق مۇھاجىر ئون ئىككى قەبىلە« توغرۇلۇق »كىرىش سۆز«نىمزنى كۆرۈڭ.
»قۇل« دېگەن ئۇقۇم توغرۇلۇق »تەبرىلەر«نىمزنى كۆرۈڭ.
■ **1:1** روس. 1:8□ 1 پېت. 1.1:
■ **1:2** مات. 11:5□ رم. 3:5□ 1 پېت. 6.1:
■ **1:3** رم. 3:5□ 1 پېت. 7.1:
■ **1:5** پەند. 3:2□ يەر. 12:29□ مات. 7:7□ 22:21□ مار. 24:11□ يۇھ. 24:16□ 1يۇھ. 22:3□ 14.5:
□ **1:9-10 »نامرات بولغان قېرىنداش ئۆزىنىڭ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلگەنلىكىگە تەنتەنە قىلسۇن«** ـ »ئۆزىنىڭ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلگەنلىكى« ـ دېمەك، بىرسى مەسىھكە ئېتىقاد باغلىسىلا، مەيلى قانچىلىك نامرات بولسۇن خۇداغا يېقىن بولغان ئالىيجانىاب، ئىنتايىن ئىمتىيازلىق ئورۇن ھەم مۇناسىۋەتىن بەھرىمەن بولىدۇ. **»باي بولغان قېرىنداش بولسا، ئۆزىنىڭ تۆۋەن قىلىنغانلىقىغا تەنتەنە قىلسۇن، چۈنكى ئۇ ئوت-چۆپلەرنىڭ چېچەكلىرىدەك توزۇپ كېتىدۇ«** ـ باي ئادەم ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق ئېتىقاد باغلىغىنىدا ئۆزىنىڭ بارلىق بايلىقلىرىنى خۇدا ئالدىدا ھېچنەرسە ئەمەس دەپ بىلىپ، ئۆزىنى تۆۋەن ئۇقتىسا، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرەلەيدۇ. »باي ئادەمنىڭ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىشى تۆگىنىڭ يېڭىنىنىڭ كۆزىدىن ئۆتۈشىدىنمۇ تەس« »)مات.» 24:19).
■ **1:11** يەش. 40□6: 7؛ 1 كور. 31:7□ ياق. 14:4□ 1 پېت. 24:1□ 1يۇھ. 17.2:

12 سىناقلارغا سەۋرچانلىق بىلەن بەرداشلىق بەرگەن كىشى نەقەدەر بەختلىك-ھە! چۈنكى ئۇ سىناقتىن ئۆتكەندىن
كېيىن، خۇدا ئۆزىنى سۆيگەنلەرگە ۋەدە قىلغان ھايات تاجىغا مۇيەسسەر بولىدۇ. □ ■
13 ئادەم ئازدۇرۇلۇشقا دۇچ كەلگەندە »خۇدا مېنى ئازدۇرۇۋاتىدۇ« دېمىسۇن. چۈنكى خۇدا يامان ئىشلار بىلەن
ئازدۇرۇلۇشى مۇمكىن ئەمەس ھەم باشقىلارنى ئازدۇرمايدۇ.
14 بەلكى بىرسى ئازدۇرۇلغاندا، ئۆز ھەۋەس-نەپسى قوزغىلىپ، ئۇلارنىڭ كەينىگە كىرگەن بولىدۇ،
15 ئاندىن ھەۋەس-نەپس ھامىلدار بولۇپ گۇناھنى تۇغدۇ، گۇناھ ئۆسۈپ يېتىلىپ، ئۆلۈمگە ئېلىپ باردۇ.
16 شۇڭا سۆيۈملۈك قېرىنداشلىرىم، ئالدىنىپ قالماڭلار!
17 بارلىق يۇكسەك سېخىيلىق ۋە ھەربىر مۇكەممەل ئىلتىپات يۇقىرىدىن، يەنى ئاسماندىكى بارلىق يورۇقلۇقلارنىڭ
ئاتىسىدىن چۈشۈپ كېلىدۇ؛ ئۇنىڭدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمايدۇ ياكى ئۆنىڭدا »ئايلىنىش« بىلەن ھاسىل بولىدىغان
كۆلەڭگىلەرمۇ بولمايدۇ. □ ■
18 ئۇ بىزنى ئۆزى ياراتقان بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ ئىچىدە ئۆزىگە دەسلەپ پىشقان مېۋىدەك بولسۇن دەپ، ئۆز
ئىرادىسى بويىچە بىزنى ھەققەتنىڭ سۆز- كالامى ئارقىلىق تۇغدۇردى. □ ■

ئاكلاش ۋە ئىجرا قىلىش

19 شۇنىڭ بىلەن، ئى سۆيۈملۈك قېرىنداشلىرىم، ھەر ئادەم ئاكلاشقا تېز تەييار تۇرسۇن، سۆزلەشكە ئالدىرىمىسۇن،
غەزەپلىنىشكە ئالدىرىمىسۇن. ■
20 چۈنكى ئىنساننىڭ غەزىپى خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىنى ئېلىپ كەلمەيدۇ. □

□ **1:12 »خۇدا ئۆزىنى سۆيگەنلەرگە ۋەدە قىلغان ھايات تاجىغا مۇيەسسەر بولىدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە گېرىك تىلىدا »خۇدا« پەقەت »ئۇ« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **1:12** ئايۇپ 17:5□ مات. 22:10□ 19□28: 29، 2تىم. 8:4□ 1پېت. 4:5□ ۋەھ. 10.2:

□ **1:17 »بارلىق يۇكسەك سېخىيلىق ۋە ھەربىر مۇكەممەل ئىلتىپات يۇقىرىدىن، يەنى)ئاسماندىكى( )بارلىق(يورۇقلۇقلارنىڭ ئاتىسىدىن چۈشۈپ كېلىدۇ؛ ئۇنىڭدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمايدۇ ياكى ئۆنىڭدا »ئايلىنىش« بىلەن ھاسىل بولىدىغان كۆلەڭگىلەرمۇ بولمايدۇ«** ـ »پۈتكۈل يورۇقلۇقلارنىڭ ئاتىسى« دېگەنلىك ئىبارە بەلكىم ھەم خۇدانىڭ بارلىق قۇياش-يۇلتۇزلارنىڭ ياراتقۇچىسى ھەم شۇنداقلا پەرشتىلەرنىڭ ياراتقۇچىسى ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. مۇقەددەس كىتابتا پەرشتىلەرنىڭ دائىم يۇلتۇزلار بىلەن مۇناسىۋىتى بار ئىكەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ)مەسىلەن، »ئايۇپ« 7:38، »زەب.« 4:147نى كۆرۈڭ.(

(1) خۇدا ھەردائىم بىزدىن يۇقىرىدا تۇرىدۇ؛ (2) خۇدا ھەردائىم بىزگە ھەم جىسمانىي ھەم روھىي يورۇقلۇق بېرىدۇ؛ (3) قۇياش ئايلىنىشى ياكى قايرىلىشى بىلەن كۆلەڭگە ھاسىل قىلىدۇ. ئەمما خۇدادا كۆلەڭگە ياكى قاراڭغۇلۇق دېگەن مەۋجۇت ئەمەس؛ ئۇ ھېچ »ئايلانمايى«، ھېچ ئۆزگەرمەيدىغان ھەردائىم چۈشتىكى قۇياشتەك دەل ئۆستىمىزدە تۇرۇپ كۆزچاۋۇك نۇرىنى ۋە ئىلتىپاتلىرىنى (17-□□□□) ئۆستىمىزگە سېخىيلىق بىلەن چاچىدۇ.

■ **1:17** يەنە. 6:2□ يەش. 27:14□ 10:46□ مال. 6:3□ رىم. 29:11□ 1كور. 7.4:

□ **1:18 »ئۇ بىزنى ئۆزى ياراتقان بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ ئىچىدە ئۆزىگە دەسلەپ پىشقان مېۋىدەك بولسۇن دەپ،...«** ـ »دەسلەپ پىشقان مېۋە«، ئەڭ يۇزۇن ئېلىنغان ھوسۇل بولسا، خۇداغا ئالاھىتەن ئاتلاتتى. دېمەك، پۈتكۈل كائىنات خۇداغا بويسۇنىدۇ ۋە تەۋە بولىدۇ؛ لېكىن كائىناتنىڭ ئىچىدە مەسىھگە ئېتىقاد باغلىغۇچىلار »دەسلەپ پىشقان مېۋە« سۈپىتىدە بىرىنچى بولۇپ ئۆنىڭغا بېقىنىپ تەۋە بولۇپ، »ھەققىي، روھىي« سەجدە قىلىدۇ. **...« ئۆز ئىرادىسى بويىچە بىزنى ھەققەتنىڭ سۆز- كالامى ئارقىلىق تۇغدۇردى«** ـ مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ بۇ »تۇغدۇرۇش«ى جىسمانىي ھايات ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھىدىن تۇغدۇرغانلىقىنى، يەنى روھىي ھاياتقا، مەڭگۈلۈك ھاياتقا تۇغدۇرۇپ ئېرىشتۈرگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

»دەسلەپ پىشقان مېۋىسى« ياكى »تۇنجى ھوسۇل مېۋىسى« خۇداغا ئالاھىدە ئاتلاتتى)يار.» 3:49، »چۈل.» 3:18، »قان.» 1:18-4، «2□□□.» 5:31نى كۆرۈڭ.(

■ **1:18** 1كور. 15:4□ گال. 19:4□ 1پېت. 23.1:

■ **1:19** يەنە. 27:17□ توپ. 1.5:

□ **1:20 »چۈنكى ئىنساننىڭ غەزىپى خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىنى ئېلىپ كەلمەيدۇ«** ـ »خۇدانىڭ ھەققانىيلىقى«: (1) خۇدانىڭ ھەققانىي تۇچىسى؛ (2) خۇدا ئالدىدا ئادىل ياكى ھەققانىي بولغان ئىشلار؛ (3) خۇدا ئىنساننىڭ ئېتىقادى تۈچۈن ئۇنىڭغا ئاتا قىلىدىغان ھەققانىيلىقنى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە »خۇدانىڭ ھەققانىيلىقى« (3)نى كۆرسىتىدۇ؛ چۈنكى خۇدانىڭ ئۆزى ئاتا قىلغان ھەققانىيلىقى بولمىسا، ئىنسانلار ئارىسىدا ھەرقانداق باشقا ئادىللىق ياكى ھەققانىيلىق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس.

21 شۇنىڭ ئۈچۈن، بارلىق ئېپلاسلىقلارنى ۋە قىنىكلارغا پاتمايۋاتقان رەزىللىكنى تاشلاڭلار، قەلبىڭلاردا يىلتىز
تارتقۇزۇلغان، سىلەرنى قۇتقۇزالايدىغان سۆز- كالامنى كەمتەرلىك-مۆمىنلىك بىلەن قوبۇل قىلىڭلار.□ ■
22 ئەمما تۆز-تۆزۈڭلارنى ئالداپ پەقەت سۆز- كالامنى ئاڭلىغۇچىلاردىن بولماڭلار، بەلكى ئۇنى ئىجرا قىلغۇچىلاردىن
بولۇڭلار. ■
23-24 چۈنكى بىرسى سۆز- كالامنى ئاڭلاپ قويۇپلا، ئۇنى ئىجرا قىلمىسا، ئۇ خۇددى ئەينەكتە تۆزىنىڭ ئەينى قىياپىتىگە
قاراپ قويۇپ، كېتىپ قالغان كىشىگە ئوخشايدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆز تۇرقىغا قاراپ بولۇپ، چىقىپلا، شۇ ھامان
تۆزىنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇيدۇ. □ ■
25 لېكىن ئاشۇ كىشىلەرنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدىغان مۇكەممەل قانۇنغا ئەستايىدىللىق بىلەن داۋاملىق قاراپ،
ئۇنتۇغاق ئاڭلىغۇچى بولماي، بەلكى ئۇنىڭ ئىچىدە ياشاپ ئىجرا قىلغۇچى بولغان كىشى ئىشلىرىدا بەختلىك
قىلىنىدۇ.□ ■
26 بىرسى ئۆزىنى ئىخلاسمەن ئادەممەن دەپ ھېسابلىغان، لېكىن تىلىنى تىزگىنلىمىگەن بولسا، ئۆزىنى ئۆزى ئالدايدۇ،
بۇنداق كىشىنىڭ ئىخلاسمەنلىكى بىھۇدىلىكتۇر. ■
27 خۇدائاتىمىزنىڭ نەزىردىكى پاك ۋە داغسىز ئىخلاسمەنلىك شۇكى، قىينىچىلىقتا قالغان يېتىم-يېسىر، تۇل خوتۇنلارنى
يوقلاپ، ئۇلارغا غەمخورلۇق قىلىش ۋە ئۆزىنى بۇ دۇنيانىڭ بۇلغىشىدىن داغسىز ساقلاشتۇر.□

2

ھەممە ئادەمگە ئوخشاش مۇئامىلە قىلىش

1 قېرىنداشلىرىم، شان-شەرەپ ئىگىسى بولغان رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ئېتىقاد يولىنى تۇتقانكەنسىلەر، ئادەمنىڭ
تاشقى قىياپىتىگە قاراپ مۇئامىلە قىلىدىغانلاردىن بولماڭلار.□ ■
2 چۈنكى سىناگوگىڭلارغا ئالتۇن ئۈزۈك تاقىغان، ئېسىل كىينىگەن بىر باي بىلەن تەڭ جۈل-جۈل كىينىگەن بىر
كەمبەغەل كىرسە،□

□ 1:21 «...□□□□□□□ قۇتقۇزالايدىغان سۆز- كالامنى كەمتەرلىك-مۆمىنلىك بىلەن قوبۇل قىلىڭلار» ـ »سىلەرنى« گرېك تىلىدا »جېنىڭلارنى.«
■ 1:21 رىم. 12:13□ كول. 8.3:
■ 1:22 مات. 21:7□ لۇقا 28:11□ رىم. 13:2□ 1يۇھ. 7.3:
□ 1:23-24 »چۈنكى بىرسى سۆز- كالامنى ئاڭلاپ قويۇپلا، ئۇنى ئىجرا قىلمىسا، ئۇ خۇددى ئەينەكتە تۆزىنىڭ ئەينى قىياپىتىگە قاراپ قويۇپ، كېتىپ قالغان كىشىگە ئوخشايدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆز تۇرقىغا قاراپ بولۇپ، چىقىپلا، شۇ ھامان تۆزىنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇيدۇ« ـ يۇ ئادەمنىڭ »ئەينى قىياپىتىگە قاراش«ى بەلكىم ئۆزىگە يۈزىدە داغ-ئۇقسان بولغانلىقىنى كۆرسەتسە كېرەك ـ دېمەك، خۇدانىڭ سۆزىگە قارىسا ئۆز گۈناھىنى كۆرىدۇ؛ لېكىن كۆڭلىنى تېزلا ياشقا ئىشقا بۇلۇشى بىلەن گۈناھىنى ئۇنتۇيدۇ.
■ 1:23-24 لۇقا 47.6:
□ 1:25 »ئاشۇ كىشىلەرنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدىغان مۇكەممەل قانۇنغا ئەستايىدىللىق بىلەن داۋاملىق قاراپ...» ـ »ئادەمنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدىغان قانۇن« گرېك تىلىدا »ئەركىنلىكنىڭ قانۇنى.« دېمەك، يېڭى ئەھدە، يەنى خۇش خەۋەر. »ئەركىنلىك« ـ ئادەمنى گۈناھ ۋە تۆز گۈناھلىق تەبىئىتى، تۆلۈم ۋە دوزاختىن ئازاد قىلىدىغان ئەركىنلىك، ئەلۋەتتە.
■ 1:25 مات. 19.5:
■ 1:26 زەب. 13:34□ ياق. 6:3□ 1پېت. 10.3:
□ 1:27 »خۇدائاتىمىزنىڭ نەزىردىكى پاك ۋە داغسىز ئىخلاسمەنلىك شۇكى، قىينىچىلىقتا قالغان يېتىم-يېسىر، تۇل خوتۇنلارنى يوقلاپ،... « ـ گرېك تىلىدا مۇنىڭ »يوقلاپ« دېگەن پېشلىنىڭ تۆزى غەمخورلۇق قىلىش، ئىنسانلىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشنى تۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن يۇ سۆزنى مۇنىڭ يەردە ھەم »يوقلاپ« ھەم »غەمخورلۇق قىلىش« دەپ تەرجىمە قىلدۇق.
□ 2:1 »شان-شەرەپ ئىگىسى بولغان رەببىمىز ئەيسا مەسىھ« ـ »شان-شەرەپ ئىگىسى بولغان« گرېك تىلىدا »ئۇلۇغلۇقىنىڭ تۆزى بولغان« ياكى »(خۇدانىڭ(ئۇلۇغلۇقىنىڭ تۆزى بولغان.« شان-شەرەپنىڭ ئىگىسىنىڭ ئالدىدا بولساق، باي-نامراتلىق دېگەندەك پەرقلەرنىڭ پەھمىيىتى يوق بولۇپ كېتىدۇ.
■ 2:1 لاۋ. 15:19□ قان. 19:16□ پەند. 23:24□ مات. 16.22:
□ 2:2 »...سىناگوگىڭلارغا ئالتۇن ئۈزۈك تاقىغان، ئېسىل كىينىگەن بىر باي بىلەن تەڭ جۈل-جۈل كىينىگەن بىر كەمبەغەل كىرسە،...» ـ »تەبرىلەر«دىكى »سىناگوگ« توغرۇلۇق مەزمۇنىنى كۆرۈڭلار. مۇشۇ يەردە ئېتىقادچى بولغان يەھۇدىيلارنىڭ مەخسۇس يىغىلىش ئىبادەت سورۇنلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

3 سىلەر ئېسىل كېينىگەنىنى ئەتىۋارلاپ »تۇرگە چىقىپ ئولتۇرسىلا«! دېسەڭلار، كەمبەغەلگە، »تۆيەردە تۇر«!
ياكى »ئاياغ تەرىپىمدە ئولتۇر«! دېسەڭلار،□
4 تۆرئارا ئايرىمچىلىق قىلغان ۋە ئىنسانلار ئۈستىدىن يامان نىيەت ھۆكۈم چىقارغۇچىلاردىن بولغىنىڭلار يوقمۇ؟!
5 قۇلاق سېلىڭلار، ئى سۆيۈملۈك قېرىنداشلىرىم ـ خۇدا بۇ دۇنيادىكى كەمبەغەللەرنى ئېتىقادتا باي بولۇش ھەمدە
ئۆلارنى تۇرىنى سۆيگەنلەرگە بېرىشكە ۋەدە قىلغان پادىشاھلىقىغا مىراسخور بولۇشقا تاللىغان ئەمەسمۇ؟■
6 بىراق سىلەر كەمبەغەللەرنى كۆزگە ئىلمىدىڭلار! بايلار سىلەرنى ئەزگەن ۋە سوت-سوراقلارغا سۆرىگەن
ئەمەسمۇ؟
7 ئۈستۈڭلارغا قويۇلغان ئاشۇ مۇبارەك نامغا كۈپۈرلۈق قىلمۇاتقانلار يەنە شۇ بايلار ئەمەسمۇ؟□
8 مۇقەددەس يازمىلاردىكى »قوشناڭنى تۈرۈڭنى سۆيگەندەك سۆي« دېگەن شاھانە قانۇنغا ھەقىقىي ئەمەل
قىلساڭلار، ياخشى قىلغان بولىسىلەر.□ ■
9 لېكىن كىشىلەرگە ئىككى خىل كۆز بىلەن قارىساڭلار، گۇناھ قىلغان بولىسىلەر، تەۋرات قانۇنى تەرىپىدىن
خىلاپلىق قىلغۇچىلار دەپ بېكىتىلىسىلەر. □
10 چۈنكى بىر كىشى پۈتۈن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلدىم دەپ تۇرۇپ، ھەتتا ئۇنىڭدىكى بىرلا ئەمرىگە خىلاپلىق
قىلسا، ئۇ پۈتۈن قانۇنغا خىلاپلىق قىلغۇچى ھېسابلىنىدۇ. □ ■
11 چۈنكى: »زىنا قىلما« دېگۈچى ھەم »قاتىللىق قىلما«مۇ دېگەن. شۇڭا، زىنا قىلمىساڭلارمۇ، لېكىن قاتىللىق قىلغان
بولساڭلار، يەنىلا پۈتۈن تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان بىلەن باراۋەر بولىسىلەر. □ ■
12 شۇڭا سۆز-ئەمەللىرىڭلار ئادەمنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدىغان قانۇن ئالدىدا سوراق قىلىنىدىغانلارنىڭ

□ **2:3 »سىلەر ئېسىل كېينىگەنىنى ئەتىۋارلاپ »تۇرگە چىقىپ ئولتۇرسىلا«! دېسەڭلار، كەمبەغەلگە، »تۆيەردە تۇر«! ياكى »ئاياغ تەرىپىمدە ئولتۇر«! دېسەڭلار،** ...» ـ »ئاياغ تەرىپىمدە« گرېك تىلىدا »تەختىپەرىم تۈۋىدە« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

■ **2:5** مىس. 6:20□ 1سام. 30:2□ يەنە. 17:8□ مات. 3:5□ يۇھ. 48:7□ 1كور. 29.1-26:

□ **2:7 »ئۈستۈڭلارغا قويۇلغان ئاشۇ مۇبارەك نامغا كۈپۈرلۈق قىلمۇاتقانلار يەنە شۇ بايلار ئەمەسمۇ؟«** ـ »ئۈستۈڭلارغا قويۇلغان ئاشۇ مۇبارەك نام«: ـ ئادەم ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد باغلىغان بولسا، خۇدا ئالدىدا مەسىھ ئەيسانىڭ نامى شۇ كىشىنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان بولىدۇ. دېمەك، ئۇ مەسىھگە مەنسۇپ، خۇدا ئۇ كىشىنى »مېنىڭكى«، »مەسىھنىڭ ئادىمى« دەپ تۇز نامىنى مۇشۇ كىشىنىڭ »ئۈستىگە قويۇش«تىن باش تارتمايدۇ. تەۋرات، »2□□□.» 14:7، »ئام،» 11:9-12، »يەش.» 19:63، »يەر،» 9:14، 16:15، »دان.» 19:9، »روس.» 17:15نى كۆرۈڭ.(

□ **2:8 »مۇقەددەس يازمىلاردىكى »قوشناڭنى تۈرۈڭنى سۆيگەندەك سۆي« دېگەن شاھانە قانۇنغا ھەقىقىي ئەمەل قىلساڭلار...»** ـ »شاھانە قانۇن« دېگەن بۇ ئىنتايىن قىزىق ئىبارە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **2:8** لاۋ. 18:19□ مات. 39:22□ مار. 31:12□ رىم. 9:13□ گال. 14:5□ ئەف. 2:5□ 1تىس. 9.4:

□ **2:9 »لېكىن كىشىلەرگە ئىككى خىل كۆز بىلەن قارىساڭلار، گۇناھ قىلغان بولىسىلەر، تەۋرات قانۇنى تەرىپىدىن خىلاپلىق قىلغۇچىلار دەپ بېكىتىلىسىلەر»** ـ ئۇقۇرمەنلەرگە شۇ ئىش ئايانكى، يەھۇدىي قېرىنداشلار تەۋرات قانۇنىنى ياخشى بىلگەچكە، ئۇلارنىڭ شۇ بىلىمدىن تەكەببۇرلىشىپ كېتىش خەۋپى باردۇر. لېكىن روسۇل ياقۇپ ئۇلارغا ئاگاھلاندۇرىدۇكى، تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلامىي دېسەڭ، ئەمدى ئىنسانغا بولغان مۇئامىلىمىگە قارىتىلغان ئەمرىلەر ئىچىدە »قوشناڭنى تۈرۈڭنى سۆيگەندەك سۆي« دېگەن ئەمر ئەڭ قاتتىق تەلەپنۇر، »ئىككى خىل كۆز بىلەن قاراش« شۇ ئەمرىگە خىلاپ.
يەقەت »ئادەمنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرگەن قانۇن«نى، يەنى »يېڭى ئەھدە«نى (25:1□ 2)12-ئىبەلەر(تۇرنىنىڭكى قىلغان كىشى شۇ ئەمرگە ئەمەل قىلالايدۇ؛ **ئاشۇ قانۇندا**)يېڭى ئەھدە، دېمەك(تەكەببۇرلىشىش دېگەن ئىش قەتئىي يوقتۇر.

□ **2:10 »چۈنكى بىر كىشى پۈتۈن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلدىم دەپ تۇرۇپ، ھەتتا ئۇنىڭدىكى بىرلا ئەمرگە خىلاپلىق قىلسا، ئۇ پۈتۈن قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغۇچى ھېسابلىنىدۇ»** ـ بۇ بايان بەلكىم ئۇقۇرمەنلەرگە ھەيران قالارلىق ئىش بولىدۇ. »گال.» 10:3دە مۇنداق دېيىلىدۇ ـ »لېكىن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلمىز دەپ يۈرگەنلەر بولسا ھەممىسى لەنەتكە قالىدۇ. چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: »تەۋرات قانۇنىدا يېزىلغان ھەممە ئەمرىلەرگە تۇرۇلۇكسىز ئەمەل قىلمايۋاتقان ھەربىر كىشى لەنەتكە قالىدۇ.«« چۈنكى خۇدانىڭ ئىنسانلارغا بولغان ئادىلى، مۇقەددەس تەلىپى ئىنسانلارنىڭ تولۇق پاك-مۇقەددەس بولۇشىدىن ئىبارەتتۇر. خۇدانىڭ تەلىپىگە ئەمەل قىلىشىدا »100٪»تىن تۆۋەن بولسا بولمايدۇ. شۇڭا، خۇدا بىزنى ئاۋۋال قۇتقۇزمىسا ئۇنى ھېچ خۇرسەن قىلالمايمىز. ■ **2:10** قان. 26:27□ مات. 19:5□ گال. 10.3: □ **2:11 »»زىنا قىلما« دېگۈچى ھەم »قاتىللىق قىلما«مۇ دېگەن...»** ـ »»زىنا قىلما« دېگۈچى« خۇدا ئۆزى، ئەلۋەتتە.

■ **2:11** مىس. 13:20□14□ قان. 18:5□17□ مات. 27.5:

سالاھىيىتىگە ئۈيغۇن بولسۇن. □
13 چۈنكى باشقىلارغا رەھىم قىلمىغانلارنىڭ ئۈستىدىن چىقىرىدىغان ھۆكۈم رەھىمسىز بولىدۇ. ئەمدى »رەھىم
قىلىش« »ھۆكۈم چىقىرىش«نىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىپ تەنتەنە قىلىدۇ.□ ■

ئېتىقاد ۋە ئەمەلىيەت

14 ئى قېرىنداشلىرىم! بىرسى ئاغزىدا، »مەندە ئېتىقاد بار« دەپ تۇرۇپ، ئەمما ئۇنىڭدا مۇناسىپ ئەمەللىرى بولمىسا،
ئۇنىڭ نېمە پايدىسى؟ بۇنداق ئېتىقاد ئۇنى قۇتقۇزالامدۇ؟ ■
16-15 ئەمدى ئەگەر ئاكا-ئۇكا ياكى ئاچا-سىڭىلاردىن بىرى يالىڭاچ قالسا ياكى كۈندىلىك يېمەكلىكى كەم بولسا،
سىلەردىن بىرى ئۇلارغا: »خۇداغا ئامانەت، كىيىمىڭلار پۈتۈن، قورسىقىڭلار توق قىلىنغاي«! دەپ قويۇپلا،
تېنىنىڭ ھاجىتىدىن چىقمىسا، بۇنىڭ نېمە پايدىسى؟ ■
17 شۇنىڭغا ئوخشاش يالغۇز ئېتىقادلا بولۇپ، ئۇنىڭغا مۇناسىپ ئەمەللىرى بولمىسا، بۇنداق ئېتىقاد ئۆلۈك ئېتىقادتۇر.
18 لېكىن بەزىبىر ئادەملەر: »سەندە ئېتىقاد بار، مەندە بولسا ئەمەل بار« دەپ تالىشىدۇ. لېكىن مەن: »ئەمەلسىز
بولغان ئېتىقادىڭنى ماڭا كۆرسىتە قېنى؟«!، »مەن ئېتىقادىمنى ئەمەللەر بىلەن كۆرسىتىمەن« دەيمەن. □
19 ـ سەن »خۇدا بىر« دەپ ئىشىنىسەن ـ بارىكاللا! لېكىن ھەتتا جىنلارمۇ شۇنىڭغا ئىشىنىدۇ، شۇنداقلا قورقۇپ
دىر-دىر تىترەيدۇغۇ! □
20 ئەي، قۇرۇق خىيال ئادەم! ئەمەللىرى يوق ئېتىقادنىڭ ئۆلۈك ئېتىقاد ئىكەنلىكىنى قاچانمۇ بىلەرسەن؟ □
21 ئاتىمىز ئىبراھىم تۆز ئوغلى ئىسھاقنى قۇربانگاھ ئۈستىگە سۇنغاندا تۆز ئەملى ئارقىلىق ھەققانىي دەپ جاكارلانغان
ئەمەسمۇ؟ □ ■

□ **2:12 »شۇڭا سۆز-ئەمەللىرىڭلار ئادەمنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدىغان قانۇن ئالدىدا سوراق قىلىنىدىغانلارنىڭ سالاھىيىتىگە ئۈيغۇن بولسۇن« ـ** 25:1نى كۆرۈڭ. »ئادەمنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدىغان قانۇن« ـ گرىك تىلىدا »ئەركىنلىكنىڭ قانۇنى.« دېمەك، يېڭى ئەھدە، يەنى خۇش خەۋەر. »ئەركىنلىك« ـ ئادەمنى گۇناھ ۋە تۆز گۇناھلىق تەبىئىتى، تۆلۈم ۋە دوزاختىن ئازاد قىلىدىغان ئەركىنلىك، ئەلۋەتتە.

□ **2:13 »چۈنكى باشقىلارغا رەھىم قىلمىغانلارنىڭ ئۈستىدىن چىقىرىدىغان ھۆكۈم رەھىمسىز بولىدۇ. ئەمدى »رەھىم قىلىش« »ھۆكۈم چىقىرىش«نىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىپ تەنتەنە قىلىدۇ« ـ** »رەھىم قىلىش« »ھۆكۈم چىقىرىش«نىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىپ تەنتەنە قىلىدۇ.« تەۋرات دەۋرىدە »كۆزگە كۆز، چىشقا چىش« دېگەن قانۇن ھۆكۈم سۈرەتتى. بۇ ئادىللىق، ئەلۋەتتە. بىراق تەۋراتتىكى ئادىل قانۇن بويىچە ھەممىز دوزاختقا چۈشىشىمىز كېرەك! ئەمدى ئىنجىل دەۋرى كەلدى، ئەيسا مەسىھ تۆزى بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى تۆز ئۈستىگە ئالدى؛ خۇدا شۇنىڭ بىلەن بىزگە رەھىمدىللىق كۆرسىتىش يولىنى ئاچتى. شۇنىڭ بىلەن »رەھىمدىللىق« »ھۆكۈم چىقىرىش«نىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىپ تەنتەنە قىلىدۇ« ۋە بىز خۇداغا ئەگىشىپ باشقىلارغا رەھىم كۆرسىتىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ.

■ **2:13** مات. 15:6□ 35:18□ مار. 25:11□ لۇقا 25.16:

■ **2:14** مات. 26:7□ ياق. 23.1:

■ **2:15-16** لۇقا 11:3□ 1يۇھ. 17.3:

□ **2:18 »لېكىن بەزىبىر ئادەملەر: »سەندە ئېتىقاد بار، مەندە بولسا ئەمەل بار« دەپ تالىشىدۇ« ـ** »سەندە ئېتىقاد بار، مەندە بولسا ئەمەل بار« دېگۈچى بەلكىم »بەزىلەردە ئېتىقاد بار، بەزىلەردە ئەمەللەر بار. ئىككىلىسى بىرلا ۋاقىتتا تەڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس« دېگەندەك مەنىنى كۆزىسەتمەكچى بولۇشى مۇمكىن. 18-ئايەتتىكى قالغان سۆزلەر ۋە 22-19-ئايەتلەر بەلكىم ياقۇپنىڭ بۇنىڭغا بولغان رەددىيە جاۋابى بولالايدۇ. **»لېكىن مەن: »ئەمەلسىز بولغان ئېتىقادىڭنى ماڭا كۆرسىتە قېنى؟«! ... دەيمەن«** ـ بۇ سۆز ئىنتايىن كىنايىلىك گەپ، ئەلۋەتتە. ئادەمنىڭ ئەمەللىرى ياكى ھەرىكەتلىرى بولمىسا ئۇنىڭدا نېمە ئېتىقاد، نېمە پوزىتسىيە ياكى نېمە پىكىر بار بولغانلىقىنى بىلىش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس!

□ **2:19 ـ سەن »خۇدا بىر« دەپ ئىشىنىسەن ـ بارىكاللا! لېكىن ھەتتا جىنلارمۇ شۇنىڭغا ئىشىنىدۇ، شۇنداقلا قورقۇپ دىر-دىر تىترەيدۇغۇ!** ـ ياقۇپنىڭ بۇ گېپى ئىنتايىن كىنايىلىك گەپتۇر. ھەتتا جىن-شەيتانلارنىڭ »ئېتىقادى«دىن ئەمەل-ھەرىكەتلەر چىقىدۇ)ئۇلار دىر-دىر تىترەيدۇ.(جىن-شەيتانلار خۇدانىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىگە، ئۇنىڭ »بىر بولغانلىقى«غا ئىشىنىدۇ، لېكىن ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلمايدۇ)تايانمايدۇ(، ئەلۋەتتە.

□ **2:20 »ئەمەللىرى يوق ئېتىقادنىڭ ئۆلۈك ئېتىقاد ئىكەنلىكى...»** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئەمەللىرى يوق ئېتىقادنىڭ ئەھمىيەتسىز ئېتىقاد ئىكەنلىكى...» دېيىلىدۇ. **»ئەمەللىرى يوق ئېتىقادنىڭ ئۆلۈك ئېتىقاد ئىكەنلىكىنى قاچانمۇ بىلەرسەن؟ «** ـ »قاچانمۇ بىلەرسەن؟« دېگەننىڭ باشقا برخىل تەرجىمىسى »ئۇنىڭغا ئىسپات خالامسەن؟.«

□ **2:21 »ئاتىمىز ئىبراھىم تۆز ئوغلى ئىسھاقنى قۇربانگاھ ئۈستىگە سۇنغاندا...»** ـ »ئاتىمىز ئىبراھىم« ـ يەھۇدىي خەلقىنىڭ ئەجدادى ھەمدە ئېتىقاد جەھەتتە بارلىق ئېتىقادچىلارنىڭ ئاتىسىدۇر.

■ **2:21** يار. 10.22:

22 ئەمدى شۇنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، ئۇنىڭ ئېتىقادى مۇناسىپ ئەمەللەرنى قىلىدى ۋە ئېتىقادى ئەمەللەر
ئارقىلىق مۇكەممەل قىلىندى.
23 مانا بۇ ئىش تەۋراتتىكى: »ئىبراھىم خۇداغا ئېتىقاد قىلدى. بۇ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى« دېگەن يازمىنى
ئىسپاتلايدۇ، شۇنداقلا ئۇ »خۇدانىڭ دوستى« دەپ ئاتالدى. □ ■
24 يۇنىڭدىن شۇنى كۆرەلەيسىلەركى، ئىنسانلار ئېتىقادى بىلەنلا ئەمەس، بەلكى ئەمەللىرى بىلەن ھەققانى دەپ
جاكارلىنىدۇ.□
25 مۇشۇنىڭغا ئوخشاش، پاھىشە ئايال راھاب ئىسرائىل چارلىغۇچىلىرىنى ئۆز ئۆيىدە كۈتۈپ، ئۇلارنى باشقا يول
بىلەن قاچۇرۇۋەتكەنلىكى ئۈچۈن، ئۇ ئوخشاشلا ئىش-ئەمەلى بىلەن ھەققانى دەپ جاكارلانغان بولمامدۇ؟ □ ■
26 تەن روھ بولمىسا ئۆلۈك بولغاندەك، ئەمەللىرى يوق ئېتىقادمۇ ئۆلۈكتۇر.

3

تىلنى تىزگىنلىشىمىز كېرەك

1 قېرىنداشلىرىم، ئاراڭلاردىن كۆپ كىشى تەلىم بەرگۈچى بولىۋالماڭلار! چۈنكى سىلەرگە مەلۇمكى، بىز تەلىم
بەرگۈچىلەر باشقىلاردىن تېخىمۇ قاتتىق سوراققا تارتىلىمىز.■
2 چۈنكى ھەممىمىز كۆپ ئىشلاردا خاتالىشىپ پۈتلىشىمىز. ھالبۇكى، ئەگەر بىرسى تىلدا خاتالاشمىسا، ئۇ كامالەتكە
يەتكەن، پۈتكۈل تېنىنى تىزگىنلىيەلىگەن ئادەم بولىدۇ.■
3 مانا، بىز ئاتلارنى ئۆزىمىزگە بېقىندۇرۇش ئۈچۈن ئاغزىغا يۈگەن سالىمىز، بۇنىڭ بىلەن پۈتكۈل تەنلىرىنى خالىغان
تەرەپكە بۇرىيالايمىز.
4 مانا، كېمىلەرگىمۇ قاراڭلار، شۇنچىلىك يوغان بولسىمۇ، يەنە كېلىپ دەھشەتلىك شامىللار تەرىپىدىن ئۆرۈلۈپ
ھەيدىلىدىغان بولسىمۇ، لېكىن روليچى قەيەرگە ئۇلارنى ھەيدەي دېسە، ئۇ كىچىككىنە بىر رول ئارقىلىق ئۇنى خالىغان
تەرەپكە بۇرايدۇ.
5 شۇنىڭغا ئوخشاش، گەرچە تىل تېنىمىزنىڭ كىچىك بىر ئەزاسى بولسىمۇ، لېكىن تولىمۇ يوغان سۆزلەيدۇ.
كىچىككىنە بىر ئوت ئۆچقۇنىنىڭ چوڭ ئورمانغا ئوت تۇتاشتۇرالايدىغانلىقىنى ئويلاپ بېقىڭلار!■
6 تىل ـ دەرۋەقە بىر ئوتتۇر، ئۇ ئەزالىرىمىز ئارىسىدىن ئورۇن ئېلىپ قەبىھلىككە تولغان بىر ئالەم بولىدۇ. ئۇ پۈتكۈل
تەننى بۇلغىغۇچىدۇر، ئۇ دوزاخ ئوتىدىن تۇتاشتۇرۇلۇپ، پۈتكۈل تەبىئەتنىڭ چاقىغا ئوت تۇتاشتۇرىدۇ!□

□ **2:23 »مانا بۇ ئىش تەۋراتتىكى: »ئىبراھىم خۇداغا ئېتىقاد قىلدى. بۇ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى« دېگەن يازمىنى ئىسپاتلايدۇ، شۇنداقلا ئۇ »خۇدانىڭ دوستى« دەپ ئاتالدى«** ـ تەۋرات، »يار.» 6:15 ۋە »2□□□.» 7:20، »يەش.» 2:51، »دان.» 35:3نى (LXX) ۋە »يەش.» 8:41نى كۆرۈڭ.(

■ **2:23** يار. 6:15□ رىم. 3:4□ گال. 6.3:

□ **2:24 »يۇنىڭدىن شۇنى كۆرەلەيسىلەركى، ئىنسانلار ئېتىقادى بىلەنلا ئەمەس، بەلكى ئەمەللىرى بىلەن ھەققانى دەپ جاكارلىنىدۇ«** ـ روسۇل پاۋلۇس »ئىنسانلار ئېتىقاد بىلەن ھەققانى دەپ جاكارلىنىدۇ« دەيدۇ)مەسىلەن، »رىم.» 28:3، »گال.» 16:2، 24:3نى كۆرۈڭ.(روسۇل ياقۇپنىڭ سۆزى پاۋلۇسنىڭ سۆزىگە ھېچ زىت ئەمەس، بەلكى ئادەمنىڭ ئېتىقادىغا مۇناسىپ ئىش-ھەرىكىتى يا كى ئەمەللىرى بولمىسا، يۇنداق ئېتىقاد ھەقىقىي ئېتىقاد ھېسابلانمايدۇ، بەلكى »ئۆلۈك ئېتىقاد« □17:2) 20، (26 ھېسابلىنىشى كېرەك، دەپ تەكىتلەيدۇ.

□ **2:25 ...» پاھىشە ئايال راھاب ئىسرائىل چارلىغۇچىلىرىنى ئۆز ئۆيىدە كۈتۈپ، ئۇلارنى باشقا يول بىلەن قاچۇرۇۋەتكەنلىكى ئۈچۈن، ئۇ ئوخشاشلا ئىش-ئەمەلى بىلەن ھەققانى دەپ جاكارلانغان بولمامدۇ؟«** ـ بۇ ۋەقە »يەشۇئا« 2-بابتا خاتىرىلەنگەن. »ئىبر.» 31:11نىمۇ كۆرۈڭ.

■ **2:25** يە. 1:2□ 23:6□ ئىبر. 31.11:

■ **3:1** مات. 1:7□ 8:23□ لۇقا 37.6:

■ **3:2** زەب. 13:34□ ياق. 26.1:

■ **3:5** پەند. 18:12□ 2.15:

□ **3:6 ...» ئۇ دوزاخ ئوتىدىن تۇتاشتۇرۇلۇپ، پۈتكۈل تەبىئەتنىڭ چاقىغا ئوت تۇتاشتۇرىدۇ«!** ـ »پۈتكۈل تەبىئەت« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بارلىق ئىنسانىي دۇنيا.«

7 چۈنكى هەرتۈرلۈك هايۋانلار هەم ئۇچار-قاناتلار، ئۆمىلىگۈچى هايۋانلار هەم دېڭىزدىكى مەخلۇقلار ئىنسانىيەت
تەرىپىدىن كۆندۈرۈلمەكتە هەمدە كۆندۈرۈلگەندى.
8 ئەمما تىلنى ھېچكىم كۆندۈرەلمەيدۇ، ئۇ تىنمىسىز رەزىل بىر نەرسە بولۇپ، جانغا زامىن بولىدىغان زەھەرگە
تولغاندۇر.
9 بىز تىلىمىز بىلەن پەرۋەردىگار ئاتىمىزغا شانۇ-تەشەككۇر قايتۇرىمىز، ۋە يەنە ئۇنىڭ بىلەن خۇدانىڭ ئوبرازىدا يارىتىلغان
ئىنسانلارنى قارغايمىز.
10 دېمەك، ئوخشاش بىر ئېغىزدىن ھەم تەشەككۇر-مۇبارەك ھەم لەنەت-قارغاش چىقىدۇ. ئى قېرىنداشلىرىم،
بۇنداق بولماسلىقى كېرەك!
11 بىر بۇلاق ئوخشاش بىر كۆزدىن بىرلا ۋاقىتتا تاتلىق ھەم قىرتاق سۇ چىقىرامدۇ؟
12 ئى قېرىنداشلىرىم، ئەنجۈر دەرىخى زەيتۇننىڭ مېۋىسىنى بەرمەيدۇ، ياكى ئۈزۈم تىلى ئەنجۈرنىڭ مېۋىسىنى بېرەلەمدۇ؟
ھەم تۇزلۇق بۇلاق تاتلىق سۇنىمۇ چىقىرالمايدۇ.

ئەرشتىن كەلگەن ھەقىقىي دانالىق

13 ئاراڭلاردا كىم دانا ۋە پەملىك؟ پەزىلەتلىك يۈرۈش-تۇرۇشىدىن ئۇ دانالىققا خاس بولغان مۆمىن-كەمتەرلىك
بىلەن ئەمەللىرىنى كۆرسەتسۇن! ■
14 لېكىن ئەگەر قەلبىڭلاردا ئاچچىق ھەسەتخورلۇق ۋە جېدەل-ماجىرا بولسا، ئەمدى يالغان سۆزلەر بىلەن ھەققەتنى
يوققا چىقارماڭلار، ماختانماڭلار. □ ■
15 بۇنداق »دانالىق« ئەرشتىن ئەمەس، بەلكى دۇنياغا، ئىنسان تەبىئىتىگە خاس بولۇپ، جىن-شەيتاندىن
كەلگەندۇر. □ ■
16 چۈنكى ھەسەتخورلۇق ۋە جېدەل-ماجىرا بولغانلا يەردە قالايمىقانچىلىق ۋە ھەرخىل رەزىللىكلەر بولىدۇ. ■
17 لېكىن ئەرشتىن كەلگەن دانالىق بولسا، ئۇ ئالدى بىلەن پاكتۇر، ئۈيەنە تىنچلىقپەرۋەر، خۇش پېئىل، باشقىلارنىڭ
پىكرىگە قۇلىقى ئوچۇق، رەھىمدىل بولۇپ، ياخشى مېۋىلەر بىلەن تولغان، ئۇنىڭدا تەرەپپازلىق ياكى ساختىپەزلىك
يوقتۇر. □
18 ھەققانىيلىق ئۇرۇقلىرى تىنچلىقپەرۋەرلەر ئارىسىدا چېچىلىپ، تىنچلىق ئېچىدە مېۋە بېرىدۇ.□

■ 3:13 ئەف. 8.5:
□ 3:14 »لېكىن ئەگەر قەلبىڭلاردا ئاچچىق ھەسەتخورلۇق ۋە جېدەل-ماجىرا بولسا، ئەمدى يالغان سۆزلەر بىلەن ھەققەتنى يوققا چىقارماڭلار، ماختانماڭلار« ـ »ماختانماڭلار« دېگەنلىكنىڭ مەنىسى بولسا: »»مەندە دانالىق بار« دېمەڭلار.«
■ 3:14 رىم. 13.13:
□ 3:15 »بۇنداق »دانالىق« ئەرشتىن ئەمەس...« ـ گرېك تىلىدا »بۇنداق »دانالىق« يۇقىرىدىن ئەمەس.« »بەلكى دۇنياغا ... خاس بولۇپ...« ـ گرېك تىلىدا »يەر-زېمىنغا ... خاس بولۇپ« دېيىلدۇ. »بۇنداق »دانالىق« ئەرشتىن ئەمەس، بەلكى دۇنياغا، ئىنسان تەبىئىتىگە خاس بولۇپ، جىن-شەيتاندىن كەلگەندۇر« ـ »دۇنيا« ياكى »بۇ دۇنيا« بولسا، تەۋرات-ئىنجىل يوچىچە، خۇداغا قارشى چىققان، شەيتان تەرىپىدىن باشقۇرۇلغان پۈتكۈل بىر سىستېمىنى كۆرسىتىدۇ (4-□□□□ كورۇنۇڭ). »ئىنسان تەبىئىتىگە خاس« گرېك تىلىدا »جانلىق« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. مۇشۇ يەردىكى گرېك تىلىدىكى »جان« ئىنسان شەخسىنىڭ ئۈچ قىسمى)روھ، جان، تەن(نىڭ بىرىنى كۆرسىتىدۇ. خۇداغا تاياڭمىغاچقا، گۇناھكار ئىنسانلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ »جېندىن چىققان« ئەقىل-پاراسەتلىرى ۋە ئوي-پىكرلىرى خۇدانىڭ روھىدىن چىققان بولمىغاچقا، ھەرگىز خۇدانىڭ كۆڭلىدىكىدەك بولمايدۇ »)رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«نىڭ كورۇنۇڭ.
■ 3:15 1 كور. 2□6: 7.
■ 3:16 1 كور. 3:3□ گال. 20.5:
□ 3:17 »لېكىن ئەرشتىن كەلگەن دانالىق بولسا،...« ـ گرېك تىلىدا »لېكىن يۇقىرىدىن كەلگەن دانالىق بولسا...«.
□ 3:18 »ھەققانىيلىق ئۇرۇقلىرى تىنچلىقپەرۋەرلەر ئارىسىدا چېچىلىپ، تىنچلىق ئېچىدە مېۋە بېرىدۇ« ـ »ھەققانىيلىق ئۇرۇقلىرى« دېگەنلىك ئادەمنىڭ ھاياتىدا پەيدا بولغان ياكى ئۆسىدىغان ھەققانىيلىقنى كۆرسىتىدۇ.

4

بۇ دۇنيانى دوست تۇتماسلىق

1 ئاراكاللاردىكى ئۇرۇش ۋە ماجىرالار نەدىن كېلىپ چىقىدۇ؟ بۇ دەل تەن ئەزالىرىڭلار ئىچىدە جەڭ قىلىۋاتقان
ئارزۇ-ھەۋەسلىرىڭلاردىن ئەمەسمۇ؟■
2 سىلەر ئارزۇ-ھەۋەس قىلىسىلەر، لېكىن ئارزۇ-ھەۋەسلىرىڭلارغا ئېرىشمەيسىلەر، ئادەم ئولتۇرىسىلەر، ھەسەت
قىلىسىلەر، لېكىن ئېرىشەلمەيسىلەر؛ جېدەل-ماجىرا چىقىرىپ جەڭ قىلىسىلەر. ئېرىشمەيسىلەر، چۈنكى تىلىمەيسىلەر.
3 تىلىسەڭلارمۇ ئېرىشەلمەيسىلەر، چۈنكى ئۆز ئارزۇ-ھەۋەسلىرىڭلارنى قاندۇرۇش ئۈچۈن رەزىل نىيەتلەر بىلەن
تىلەيسىلەر. ■
4 ئەي زىناخورلار! بۇ دۇنيا بىلەن دوستلىشىشنىڭ ئەمەلىيەتتە خۇدا بىلەن دۇشمەنلىشىش ئىكەنلىكىنى بىلمەمتىڭلار؟
كىمدىكىم بۇ دۇنيانى دوست تۇتماقچى بولسا، ئۆزىنى خۇدانىڭ دۇشمنى قىلىدۇ.□ ■
5 مۇقەددەس يازمىلاردا: »خۇدا قەلبىمىزگە ماكان قىلدۇرغان روھ ناچار ئارزۇ-ھەۋەسلەرنى قىلامدۇ؟« دېگەن
سۆز سىلەرچە بىكار دېيىلگەنمۇ؟□ ■
6 لېكىن خۇدا بەرگەن مېھىر-شەپقەت بۇنىڭدىن ئۇستۈن تۇرىدۇ. شۇنىڭ تۈپەيلىدىن مۇقەددەس يازمىلاردا: »خۇدا
تەكەببۇرلارغا قارشىدۇر، لېكىن مۇمىن- كەمتەرلەرگە شەپقەت قىلىدۇ« دەپ يېزىلغاندۇر.□ ■
7 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇداغا بويسۇنۇڭلار. شەيتانغا قارشى تۇرۇڭلار، شۇنداق قىلسا ئۇ سىلەردىن قاچىدۇ.■
8 خۇداغا يېقىنلىشىڭلار، خۇدامۇ سىلەرگە يېقىنلىشىدۇ. ئەي گۇناھكارلار، گۇناھتىن قولۇڭلارنى يۇيۇڭلار؛ ئەي
ئۇجمە كۆڭۈللەر، قەلبىڭلارنى پاك قىلىڭلار.□
9 گۇناھلىرىڭلارغا قايغۇ-ھەسرەت چېكىڭلار، ھازا تۇتۇپ يىغلاڭلار، كۈلكەڭلارنى ماتەمگە، خۇشاللىقىڭلارنى
قايغۇغا ئايلاندۇرۇڭلار. ■
10 رەببىنىڭ ئالدىدا تۆزۈڭلارنى تۆۋەن تۇتۇڭلار ۋە شۇنداق قىلغاندا ئۇ سىلەرنى ئۈستۈن قىلىدۇ.■

قېرىنداشلار ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلماسلىق

■ **4:1** رىم. 23:7□ 1 پېت. 11.2:
■ **4:3** مات. 22:20□ رىم. 26.8:
□ **4:4** **»ئەي زىناخورلار! بۇ دۇنيا بىلەن دوستلىشىشنىڭ ئەمەلىيەتتە خۇدا بىلەن دۇشمەنلىشىش ئىكەنلىكىنى بىلمەمتىڭلار؟«** ـ مۇشۇ يەردىكى »زىناخورلار« شۇبھىسىزكى، كۆچمە مەنىدە ياكى بەلكىم ئەينى مەنىدە بولۇشى مۇمكىن. كۆچمە مەنىدە »خۇداغا ۋاپاسىزلار« دېگەننى بىلدۈرىدۇ. بۇ سۆز باشقا ئىشلار)پۇل، بايلىق ھوقۇق، مەنسەپ، ھەرخىل ھەۋەسلەر(نى خۇدانىڭ ئورنىغا قويغانلىقنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ھەقىقىي بۇتپەرەسلىكتۇر، بۇ خۇدا ئالدىدا زىناخورلۇققا ئوخشاش بولىدۇ.
■ **4:4** يۇھ. 9:15□ گال. 10:1□ 1يۇھ. 15.2:
□ **4:5** **»خۇدا قەلبىمىزدە ماكان قىلدۇرغان روھ...»** ـ تۆز مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ. گېرك تىلىدا »ئۇ قەلبىمىزگە ماكان قىلدۇرغان روھ...«. **»مۇقەددەس يازمىلاردا: »خۇدا قەلبىمىزگە ماكان قىلدۇرغان روھ ناچار ئارزۇ-ھەۋەسلەرنى قىلامدۇ؟« دېگەن سۆز سىلەرچە بىكار دېيىلگەنمۇ؟«** ـ بۇ سۆزنىڭ ئۆزى تەۋراتتىن بۇۋاستە تېپىلمايدۇ، بەلكىم روسۇل ياقۇپنىڭ تەۋراتتىكى كۆپ ئايەتلىرىنىڭ مۇجەسسەملەشتۈرۈلگىنى بولۇشى مۇمكىن. باشقا بىر خىل تەرجىمىسى: »خۇدا قەلبىمىزگە سالغان)مۇقەددەس(روھ بىزنىڭ خۇداغىلا ساداقەتمەن بولۇشىمىزنى قاتتىق ئارزۇ قىلىدۇ.«
■ **4:5** چۈل. 29.11:
□ **4:6** **»لېكىن خۇدا بەرگەن مېھىر-شەپقەت ئۇستۈن تۇرىدۇ«** ـ بۇ سۆزنىڭ مەنىسى بەلكىم »بۇ يامان ئارزۇ-ھەۋەسلىرىمىز، نەپىس- تاماخورلۇقىمىز ئۇستىدىن غەلبە قىلىش ئۈچۈن، خۇدا بىزگە كۆپ كۈچ-قۇدرەت بېرىدۇ« دېگەنلىك بولۇشى مۇمكىن. **»خۇدا تەكەببۇرلارغا قارشىدۇر، لېكىن مۇمىن- كەمتەرلەرگە شەپقەت قىلىدۇ«** ـ »يەنە.» 34:3.
■ **4:6** يەنە. 34:3□ 1 پېت. 5.5:
■ **4:7** ئېف. 27:4□ 1 پېت. 9.5:
□ **4:8** **»ئەي گۇناھكارلار، گۇناھتىن قولۇڭلارنى يۇيۇڭلار، ئەي ئۇجمە كۆڭۈللەر، قەلبىڭلارنى پاك قىلىڭلار«** ـ بۇ »ئۇجمە كۆڭۈللەر« بەلكىم خۇدا بىلەن ۋە بۇ دۇنيا بىلەن تەڭ دوست بولايلى دېگۈچىلەرنى كۆرسىتىدۇ. ■ **4:9** مات. 4.5: ■ **4:10** ئايۇپ 29:22□ يەنە. 23:29□ مات. 12:23□ لۇقا 11:14□ 14:18□ 1 پېت. 6.5:

11 ئى قېرىنداشلار، بىر-بىرىڭلارنى سۆكمەڭلار. كىمدىكىم قېرىندىشىنى سۆكسە ياكى ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلسا،
تەۋرات قانۇنىنىمۇ سۆككەن ۋە ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغان بولىدۇ. شۇنداق قىلىپ قانۇن ئۈستىدىن توغرا-
ناتوغرا دەپ ھۆكۈم قىلساڭ، قانۇنغا ئەمەل قىلغۇچى ئەمەس، بەلكى ئۇزۇڭنى ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى
قىلىۋالغان بولىسەن. □
12 قۇتقۇزۇشقا ۋە ھالاك قىلىشقا قادىر بولغان، قانۇن تۈزگۈچى ۋە ھۆكۈم قىلغۇچى پەقەت بىردۇر! شۇنداق
ئىكەن، سەن باشقىلار ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇدەك زادى كىمسەن؟

ئۇزۇڭنى خۇدا دېمە!

13 ھەي، »بۈگۈن ياكى ئەتە پالانى-پۈكۈنى شەھەرگە بارىمىز، ئۇ يەردە بىر يىل تۇرۇپ، تىجارەت قىلىپ پايدا تاپىمىز«
دېگۈچىلەر بۇنىڭغا قۇلاق سېلىڭلار! ■
14 ئەي ئەتە نېمە بولىدىغانلىقىنى بىلمەيدىغانلار، ھاياتىڭلار نېمىگە ئوخشايدۇ؟ ئۇ خۇددى غىل-پال پەيدا بولۇپ يوقاپ
كېتىدىغان بىر پارچە تۇمان، خالاس. □ ■
15 ئۇنىڭ ئورنىغا، »رەب بۇيرۇسا، ھايات بولساق، ئۇنى قىلىمىز، بۇنى قىلىمىز« دېيىشىڭلار كېرەك. ■
16 لېكىن ئەمدى سىلەر ھازىر ئۇنداق يوغان گەپلىرىڭلار بىلەن ماختىنىسىلەر. بۇنداق ماختىنىشلارنىڭ ھەممىسى
رەزىل ئىشتۇر.
17 شۇنىڭدەك كىمدىكىم مەلۇم ياخشى ئىشنى قىلىشقا تېگىشلىك دەپ بىلىپ تۇرۇپ قىلمىغان بولسا، گۇناھ قىلغان
بولىدۇ.■

5

بايلارنى ئاگاھلاندۇرۇش

1 ئەي بايلار، قۇلاق سېلىڭلار! بېشىڭلارغا چۈشىدىغان كۈلپەتلەر ئۈچۈن داد-پەرياد كۆتۈرۈپ يىغلاڭلار.■
2 بايلىقىڭلار چىرىپ كەتتى، كىيىم-كېچىكىڭلارنى كۈيە يەپ كەتتى،
3 ئالتۇن-كۈمۈشلىرىڭلارنى بولسا دات باستى، بۇ دات قىيامەتتە تۈزۈڭلارغا قارشى گۇۋاھلىق بېرىپ، گۈشۈڭلارنى
ئوتتا كۆيدۈرۈلگەندەك يەۋېتىدۇ. سىلەرنىڭ بايلىقلارنى توپلىشىڭلار ئاخىرقى كۈنلەردە بولدى!□ ■

□ **4:11 »كىمدىكىم قېرىندىشىنى سۆكسە ياكى ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلسا، تەۋرات قانۇنىنىمۇ سۆككەن ۋە ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغان بولىدۇ...«**
ـ »تەۋرات قانۇنىنىمۇ سۆككەن ... بولىدۇ« ـ مۇشۇ يەردە روسۇل ياقۇپنىڭ كۆزدە تۇتقان »تەۋرات قانۇنى« بولسا يۇقىرىدا تىلغا ئالغان ئۇنىڭدىكى
»قوشنانىڭنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن« دېگەن ئەمر بولۇشى كېرەك. بۇ سۆزلەر بەزىدە »تەۋرات قانۇنىنىڭ جەۋھىرى« دېيىلىدۇ. **»شۇنداق
قىلىپ قانۇن ئۈستىدىن توغرا-ناتوغرا دەپ ھۆكۈم قىلساڭ، قانۇنغا ئەمەل قىلغۇچى ئەمەس، بەلكى ئۇزۇڭنى ئۇنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم قىلغۇچى قىلىۋالغان
بولىسەن«** ـ ئىنسانلىنىڭ بەختلىك ئېسىۋىسى خۇدانىڭ سۆزى ئۈستىدىن »)توغرا، ناتوغرا«! دەپ(ھۆكۈم چىقىرىش ئەمەس، بەلكى ئۇنى ئىمان بىلەن
قوبۇل قىلىپ ئىتائەت قىلىشتا تېپىلىدۇ، ئەلۋەتتە!
■ **4:13** لۇقا 18.12:
□ **4:14 »ئۇ خۇددى غىل-پال پەيدا بولۇپ يوقاپ كېتىدىغان بىر پارچە تۇمان، خالاس«** ـ »بىر پارچە تۇمان« ياكى »بىر پارچە ئىس-تۈتەك.«
■ **4:14** يەش. 6:40□ 1 كور. 7:31□ ياق. 10:1□ 1 پېت. 24:1□ 1يوھ. 17.2:
■ **4:15** روس. 21:18□ 1 كور. 19:4□ ئىبر. 3.6:
■ **4:17** لۇقا 47.12:
■ **5:1** پەند. 28:11□ ئام. 1:6□ لۇقا 24:6□ 1تىم. 9.6:
□ **5:3 »ئالتۇن-كۈمۈشلىرىڭلارنى بولسا دات باستى«** ـ روسۇل ياقۇپ بۇ ئايەتلەردە بايلارنىڭ بېشىغا كەلگۈسىدە چۈشىدىغان جازانى ئالىلقاچان
يۈز بەرگەندەك تەرزدە كۆرسىتىدۇ. **»سىلەرنىڭ بايلىقلارنى توپلىشىڭلار ئاخىرقى كۈنلەردە بولدى«!** ـ باشقا بىر تەرجىمىسى: »چۈنكى سىلەر بۇ ئاخىر
زاماندا بايلىق توپلاش بىلەنلا بولۇپ كېتىۋاتىسىلەر.« قاندىقلا بولمىسۇن، ئۇلارنىڭ بايلىقلىرى »ئاخىرقى كۈنلەردە« توپلانغان بولۇپ، ئۇلار بۇلاردىن
ئانچە ئۈزۈن ھۈزۈر ئالالمايدۇ. ■ **5:3** مات. 19:6□ رىم. 5.2:

4 مانا، ئېتىزلىقىڭلاردا ئىشلەپ ھوسۇل يىغقانلارغا خيانەت قىلىپ ئىش ھەقلىرىنى بەرمەي كەلدىڭلار.
بۇ تۇتۇۋېلىنغان ھەق ئۈستۈڭلاردىن پەريياد كۆتۈرمەكتە، شۇنىڭدەك ئورمىچىلارنىڭ نالە-پەريادلىرى ساماۋۇ
قوشۇنلارنىڭ سەرداری بولغان پەرۋەردىگارنىڭ قۇلىقىغا يەتتى.■
5 سىلەر بۇ دۇنياديا ھەشەمەتچىلىك ۋە ئەيش-ئىشرەت ئىچىدە ياشاپ كېلىۋاتىسىلەر. قويلار بوغۇزلاش كۈنىگە
تەييارلانغاندەك، سىلەرمۇ بوغۇزلىنىش كۈنىگە تۈزۈڭلارنى بورداپ كېلىۋاتىسىلەر. □ ■
6 سىلەر ھەققانىي بولغۇچىنى گۇناھقا مەھكۇم قىلىپ، تۆلىتۈرۈپ كەلدىڭلار؛ تۆ سىلەرگە قارشىلىق كۆرسەتمەيدۇ.□

سەۋر-تاقەت ۋە دۇئا

7-8 شۇڭا، قېرىنداشلار، رەببىنىڭ قايتا كېلىدىغان كۈنىگىچە سەۋر-تاقەت قىلىپ تۇرۇڭلار. مانا، دېھقان كىشى
يەرنىڭ ئېسىل مېۋىسىنى كۈتىدۇ؛ يەر دەسلەپكى ۋە كېيىنكى يامغۇرلارغا مۇيەسسەر بولغۇچە ئۆزى ئىنتىزارلىق بىلەن
سەۋر-تاقەت ئىچىدە كۈتىدۇ. سىلەرمۇ سەۋر-تاقەت قىلىپ قەلبىڭلارنى مۇستەھكەم قىلىڭلار. چۈنكى رەببىنىڭ
قايتا كېلىشى يېقىنلاپ قالدى.□
9 قېرىنداشلار، تۆزۈڭلار سوراققا تارتىلماسلىقىڭلار ئۈچۈن بىر-بىرىڭلاردىن ئاغرىنماڭلار؛ مانا، سوراق قىلغۇچى
ئىشىك ئالدىدا تۇرىدۇ.
10 پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا سۆزلىگەن بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنىڭ قانداق ئازاب-ئوقۇبەت تارتقانلىقى، شۇنداقلا
سەۋر-تاقەت قىلغانلىقىنى ئۇلىگە قىلىڭلار.
11 بىز مانا مۇشۇنداق سەۋر-تاقەت بىلەن بەرداشلىق بەرگەنلەرنى بەختلىك دەپ ھېسابلايمىز. ئايۇپنىڭ
ئازاب-ئوقۇبەتكە قانداق سەۋر-تاقەت بىلەن بەرداشلىق بەرگەنلىكىنى ئاڭلىغانسىلەر ۋە پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭغا
ئاخىرقى قىلغىنىنى، شۇنداقلا »پەرۋەردىگارنىڭ ئىچ-باغرى شەپقەت ۋە رەھىمدىللىق بىلەن تولغان«لىقىنى

■ **5:4** لاۋ. 13:19□ قان. 14.24:

□ **5:5** **»سىلەر بۇ دۇنياديا ھەشەمەتچىلىك ۋە ئەيش-ئىشرەت ئىچىدە ياشاپ كېلىۋاتىسىلەر«** ـ »بۇ دۇنياديا« گرېك تىلىدا »يەر يۈزىدە.« دېمەك، بېھىشتە ئۇنداق راھەتلىك ھاياتىمىز بەھرىمەن بولمايسىلەر. **»قويلار بوغۇزلاش كۈنىگە تەييارلانغاندەك، سىلەرمۇ بوغۇزلىنىش كۈنىگە تۈزۈڭلارنى بورداپ كېلىۋاتىسىلەر«** ـ »تۈزۈڭلارنى بورداپ كېلىۋاتىسىلەر« گرېك تىلىدا »يۈرەكلىرىڭلارنى بورداپ كېلىۋاتىسىلەر.« بۇ ئۈچ بىسلىق سۆز بولۇپ: (1) تۈزۈڭلار ئىنتايىن ھەشەمەتلىك، ئەيش-ئىشرەتلىك تۇرمۇش ئۈتكۈزدۈڭلار؛ (2) كۆتۈڭلارنى تاش قىلدىڭلار)مەسىلەن، »يەش.» 6:10 ۋە 17:63نى كۆرۈڭ(؛ (3))كىنايىلىك مەنىدە(»بوغۇزلاش كۈنى«)قىيامەت كۈنى(گە تۈزۈڭلارنى »بورداپ« ياخشى تەييارلىدىڭلار.«

■ **5:5** ئايۇپ 13:21□ لۇقا 19.16□25:

□ **5:6** **»سىلەر ھەققانىي بولغۇچىنى گۇناھقا مەھكۇم قىلىپ، تۆلىتۈرۈپ كەلدىڭلار؛ تۆ سىلەرگە قارشىلىق كۆرسەتمەيدۇ«** ـ »ھەققانىي بولغۇچى« (1) مەسىھنى يا كى (2) ھەققانىي ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە ھەققانىي ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ، چۈنكى گرېك تىلىدا »تۆلىتۈرۈش« دېگەن پېئىل كۆپ قېتىملىق تۆلىتۈرۈشلەرنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. ئەمدى نېمىشقا »ھەققانىي بولغۇچىلار« ئەمەس، بەلكى »ھەققانىي بولغۇچى« دەيدۇ؟ بىزنىڭچە رىسۇل ياقۇپ مەسىھ ئەيسانىڭ تۆز مۇمىن بەندىلىرىدە تۈرۈۋاتقانلىقىنى، تۆلار بىلەن بىر بولغانلىقىنى تەكىتلەشنى خالايدۇ)پەند.» 31:14، 5:17 ۋە »روس.» 4:9نى كۆرۈڭ.(رىسۇل ياقۇپ شۇ چاغلاردا »ھەققانىي ياقۇپ« دەپ ئاتىلاتتى ۋە كېيىن پېرۇساۋىدىكىلەر تەرىپىدىن تۆلىتۈرۈۋېتىلدى)ملادىيە 60-يىللاردا.(
»تۆ سىلەرگە قارشىلىق كۆرسەتمەيدۇ« دېگەن بايان بەلكىم خۇدانىڭ مۇمىن بەندىلىرىنىڭ خاراكتېرىنى ھەمدە تۆلارنىڭ ئاجىز-ئانىي ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن.

□ **5:7-8** **»دېھقان كىشى يەرنىڭ ئېسىل مېۋىسىنى كۈتىدۇ؛ يەر دەسلەپكى ۋە كېيىنكى يامغۇرلارغا مۇيەسسەر بولغۇچە ئۆزى ئىنتىزارلىق بىلەن سەۋر-تاقەت ئىچىدە كۈتىدۇ«** ـ »دەسلەپكى يامغۇرلار« ئىسرائىلدا 10- يا كى 11-ئايدا يېغىپ، يەرنى يۇمشاق قىلىپ ھەيدەشكە تەييارلايدۇ، ئاندىن چېچىلغان ئۇرۇقلارنى ئۇنداۋرۇشكە تۈرتكە بولىدۇ. »كېيىنكى يامغۇرلار« بولسا 3- يا كى -4ئايدا يېغىپ، ئەتىيازلىق زىرائەتلەرنى پىشۇرۇش رولىنى ئوينايدۇ. شۇڭا ھەربىر دېھقان »كېيىنكى يامغۇر«غا تەشنادۇر، ئۇلار ئۆزى بەك قەدرلەيدۇ. **...» سىلەرمۇ سەۋر-تاقەت قىلىپ قەلبىڭلارنى مۇستەھكەم قىلىڭلار. چۈنكى رەببىنىڭ قايتا كېلىشى يېقىنلاپ قالدى«** ـ بۇ 8-7-ئايەتلەر تۆزىتىدە »قوشۇچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

كۆرگەنسىلەر.□ ■

12 ئەمدى ئى قېرىنداشلىرىم، ئەڭ مۇھىمى، قەسەم قىلماڭلار ـ نە ئاسمان نە زېمىن نە ھېچقانداق باشقا نەرسىلەرنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلغۇچى بولماڭلار، بەلكى »بولىدۇ« دېسەڭلار ھەقىقىي »بولىدۇ« بولسۇن، »ياق« دېسەڭلار ھەقىقىي »ياق« بولسۇن. شۇنداق قىلغاندا، خۇدانىڭ جازاسىغا چۈشمەيسىلەر.■

دۇئا توغرۇلۇق

13 ئاراڭلاردا ئازاب تارتقۇچى كىشى بارمۇ؟ ئۇ دۇئا قىلسۇن. خۇشال يۈرۈۋاتقانلار بارمۇ؟ ئۇ كۈي-مەدھىيە ناخشىلىرىنى ئېيتسۇن. □ ■

14 ئاراڭلاردا ئاغرىق-سىلاقلار بارمۇ؟ ئۇلار جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرىنى چاقىرتىپ كەلسۇن، ئۇلار رەببنىڭ نامىدا ئۇنىڭ بېشىغا ماي سۈرۈپ مەسىھ قىلىپ دۇئا قىلسۇن. □ ■

15 شۇنداق قىلىپ ئىمان-ئىشەنچ بىلەن قىلىنغان دۇئا بىمارنى ساقايتىدۇ، رەب ئۇنى ئورنىدىن تۇرغۇزىدۇ. ئەگەر بىمار گۇناھلارنى قىلغان بولسا، بۇلار كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.

16 شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرىڭلارنى بىر-بىرىڭلارغا ئىقرار قىلىڭلار ۋە شىپالىق تېپىشىڭلار ئۈچۈن بىر-بىرىڭلارغا دۇئا قىلىڭلار. ھەققانىي ئادەمنىڭ دۇئاسى زور كۈچ ۋە چوڭ ئۈنۈمگە ئىگىدۇر.

17 ئىلياس پەيغەمبەرمۇ بىزگە ئوخشاشلا ئىنسانىي تەبىئەتلىك ئىدى. ئۇ يامغۇر ياغمىسۇن دەپ ئىخلاس بىلەن دۇئا قىلدى؛ نەتىجىدە، زېمىنغا ئۈچ يىل ئالتە ئاي ھېچ يامغۇر ياغمىدى. □ ■

18 ئاندىن ئۇ يەنە دۇئا قىلدى ۋە يامغۇر قايتا ياغدى، يەرمۇ ھوسۇل-مېۋىسىنى يەنە بەردى.■

19 قېرىنداشلىرىم، ئاراڭلاردا بىرسى ھەقىقەتتىن چەتنىگەن بولسا، ۋە يەنە بىرسى ئۇنى ھەقىقەتكە قايتۇرسا، ■

20 مۇشۇنداق كىشى شۇنى بىلسۇنكى، گۇناھكار كىشىنى ئازغان يولدىن قايتۇرۇپ ئەكەلگۈچى شۇ كىشىنىڭ

□ **5:11 »ئايۇپنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەتكە قانداق سەۋر-تاقەت بىلەن بەرداشلىق بەرگەنلىكىنى ئاڭلىغانسىلەر ۋە پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭغا ئاخىرقى قىلغىنىنى... كۆرگەنسىلەر«** ـ »پەرۋەردىگارنىڭ ئۇنىڭغا ئاخىرقى قىلغىنى« دېمەك، خۇدانىڭ ئاخىرىدا ئايۇپنىڭ ھاياتىنى قانداق بەركەتلەپ، ياخشى ئورۇنلاشتۇرغانلىقى. **»پەرۋەردىگارنىڭ ئىچ-ياغرى شەپقەت ۋە رەھىمدىللىق بىلەن تولغان«** ـ بۇ سۆزلەر »مىس.» 6:34، »نەھ.» 17:9، »زەب.» 15:86، 13:102، »يو.» 13:2دە خىلمۇخىل شەكىلدە كۆرۈلىدۇ.

■ **5:11** چۇل. 18:14□ ئايۇپ 1□21: 22؛ 42:10-17□ زەب. 103:8-9 مات. 11.5:

■ **5:12** مات. 34:5□ 2 كور. 1□17: 18.

□ **5:13 »ئاراڭلاردا ئازاب تارتقۇچى كىشى بارمۇ؟ ئۇ دۇئا قىلسۇن. خۇشال يۈرۈۋاتقانلار بارمۇ؟ ئۇ كۈي-مەدھىيە ناخشىلىرىنى ئېيتسۇن«** ـ بۇ سۆز بەلكىم جامائەتنىڭ ئىبادەت سورۇنلىرىدىكى ئەھۋالىنى كۆزدە تۇتىدۇ. دېمەك، جامائەت سورۇنلىرىدا قېرىنداشلارنىڭ ھەم يىغلاش ھەم خۇشال بولۇش ئەركىنلىكى بولۇشىغا توغرا كېلىدۇ. ئەمما بۇ سۆزلەر قېرىنداشلار يالغۇز قالغاندا ئوخشاشلا ئىناۋەتلىك بولىدۇ، ئەلۋەتتە!

كېيىن ئۇ ئاغرىق قېرىنداشنىڭ ئەھۋالى توغرۇلۇق سۆزلەيدۇ.

■ **5:13** ئەف. 19:5□ كول. 16.3:

□ **5:14 »ئاراڭلاردا ئاغرىق-سىلاقلار بارمۇ؟ ئۇلار جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرىنى چاقىرتىپ كەلسۇن، ئۇلار رەببنىڭ نامىدا ئۇنىڭ بېشىغا ماي سۈرۈپ مەسىھ قىلىپ دۇئا قىلسۇن«** ـ »مەسىھ قىلىش« توغرۇلۇق »تەبىرلەر«دىكى ئىزاھاتىمىزنى كۆرۈڭ. مۇشۇ يەردە ماي ھېچقانداق دورىنىڭ رولىدا ئەمەس، بەلكى ئاقساقاللارنىڭ قوللىرىنى بىمارنىڭ بېشىغا تەگكۈزۈشى بىلەن ئۇلارنىڭ بىمار بىلەن بىرلىكتە ئىكەنلىكىنى ئېيادىلەش ئۈچۈن ھەمدە ئۇنىڭغا مۇقەددەس روھنىڭ كېسەلنى ساقايتىش قۇدرىتىنى ئەسلىتىش ئۈچۈن بولىدۇ.

■ **5:14** مار. 13.6:

□ **5:17 »ئىلياس پەيغەمبەرمۇ بىزگە ئوخشاشلا ئىنسانىي تەبىئەتلىك ئىدى«** ـ »ئىنسانىي تەبىئەتلىك« دېگەن ئىبارە مۇشۇ يەردە ئادەمنىڭ ھېسسىيات، خۇشاللىق ۋە قايغۇلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **5:17** 1پاد. 1:17□ لۇقا 25.4: ■ **5:18** 1پاد. 45.18: ■ **5:19** مات. 15:18□ گال. 26-1:

جىننىڭ تۆلۈمدىن قۇتۇلۇشىغا ۋە نۇرغۇن گۇناھلارنىڭ يېپىپ قويۇلىشىغا سەۋەبچى بولىدۇ.□ ■

□ **5:20 »مۇشۇنداق كىشى شۇنى بىلسۇنكى، گۇناھكار كىشىنى ئازغان يولىدىن قايتۇرۇپ ئەكەلگۈچى شۇ كىشىنىڭ جىننىڭ تۆلۈمدىن قۇتۇلۇشىغا ۋە نۇرغۇن گۇناھلارنىڭ يېپىپ قويۇلىشىغا سەۋەبچى بولىدۇ«** ـ »تۆلۈمدىن قۇتۇلۇش« دېگەن ئىبارە »مەڭگۈلۈك تۆلۈم«)دوزاخ(ياكى بۇ دۇنيادىن كېتىشنى كۆرسىتەمدۇ؟ بىزنىڭچە روسۇل بۇ گۇناھكارنىڭ »**جىننىڭ** قۇتۇلۇشى«نى تەكىتلىگەچكە، مەڭگۈلۈك تۆلۈمنى كۆرسەتسە كېرەك.
ئەگەر »تۆلۈم« بۇ دۇنيادىن كېتىش بولسا «1□□□.» 16:5-17دە ياكى »روس.» 5-بابتا خاتىرىلەنگەندەك خۇدانىڭ ئېغىر گۇناھقا پاتقان ئېتىقادچىلارنىڭ يېشىغا چۈشۈرىدىغان جازاسىنى كۆرسىتىدۇ.
»نۇرغۇن گۇناھلارنىڭ يېپىپ قويۇلۇشى« ـ بەلكىم (1) بۇ گۇناھكار كىشىنىڭ گۇناھلىرىنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىنى ۋە (2) تۇ كىشىنىڭ باشقىلار ئالدىدا تۇرياتقا قالماسلىقىنى ۋە (3) تۇ كىشىنىڭ گۇناھىنىڭ باشقىلارنىمۇ گۇناھقا پۈتلاشتۇرۇپ قويۇشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ **5:20** پەند. 12:10□ 30:11؛ 1 پېت. 4:8.

پیترۇس «1»

»روسۇل پیترۇس یازغان بىرىنچى مەكتۇپ«

1 ئەیسا مەسىھنىڭ روسۇلى بولغان مەنكى پیترۇستىن پونتۇس، گالاتیا، كاپادوكیا، ئاسیا ۋە بىتىنىیە ئۆلكىلىرىدە
تارقاق یاشاۋاتقان مۇساپىر بەندىلەرگە سالام.□ ■
2 سىلەر خۇدائاتىنىڭ ئالدىن بىلگىنى بوىىچە تاللىنىپ، روھ تەرىپىدىن پاك-مۇقەددەس قىلىندىڭلار. بۇنىڭدىن
مەقسەت، سىلەرنىڭ ئەیسا مەسىھنىڭ ئىتائەتسىدە بولۇشۇڭلار ۋە قىننىنىڭ ئۇستۇڭلارغا سىپىلىشى ئۈچۈندۇر. مىھىر-
شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك سىلەرگە ھەسسىلەپ ئاتا قىلىنغاي!□ ■

ھایاتلىق ئۈمىدى

3 ئۆزىنىڭ زور رەھمىدىللىكى بىلەن، ئەیسا مەسىھنىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلىشى ئارقىلىق بىزنى یېڭىدىن تۇغدۇرۇپ، ئۈلەس
ئۈمىدكە ئىسىۋە قىلغان رەببىمىز ئەیسا مەسىھنىڭ خۇدائاتىسىغا مۇبارەك-مەدھىیىلەر ئوقۇلغاي!■
4 دېمەك، سىلەر ئۈچۈن چىرىمەس، داغسىز ۋە سولماس مىراس ئەرشىلەردە ساقلانماقتا.■
5 ئاخىر زاماندا ئاشكارىلىنىشقا تەییارلانغان نىجات ئۈچۈن، سىلەر ئېتىقادىڭلار بىلەن خۇدانىڭ قۇدرىتى ئارقىلىق
قوغدالماقتىسىلەر.
6 سىلەر بۇ نىجاتتىن زور شادلىنىسىلەر ـ گەرچە ھازىر زۇرۇۋر تېپىلغاندا سىلەرنىڭ ھەرخىل سىناقلار تۈپەیلىدىن
قىسقا ۋاقىت ئازاب-ئۇقۇبەت چېكىشىڭلارغا توغرا كەلسىمۇ.■
7 ئالتۇن ھامان یوقىلىپ كېتىدىغان نەرسە بولسىمۇ، ساپلىقى ئوت بىلەن سىنىلىدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش ئالتۇندىن
تولىمۇ قىممەتلىك بولغان ئېتىقادىڭلار سىنىلىپ ئىسپاتلىنىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئەیسا مەسىھ قایتا ئاشكارىلانغان ۋاقىتدا

□ **1:1 »ئەیسا مەسىھنىڭ روسۇلى بولغان مەنكى پیترۇستىن پونتۇس، گالاتیا، كاپادوكیا، ئاسیا ۋە بىتىنىیە ئۆلكىلىرىدە تارقاق یاشاۋاتقان مۇساپىر بەندىلەرگە سالام«** ـ »تارقاق مۇساپىرلار« توغرۇلۇق »یاقۇپ«تىكى »كىرىش سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. »تارقاق مۇساپىرلار« ـ ئاسۇرىیەنىڭ ۋە كېیىنكى بابىل ئىمپىرىیەسىدىن باشلاپ، ئىسرائىلنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسى دۇنیانىڭ ھەرقایسى بۇلۇڭىڭ-پۇچقاقلىرىغا تارقىلىپ كەتكەندى. پەلەستىنگە قایتىپ كەلمەي، چەت یەرلەردە قالغان یەھۇدىیلار »تارقاق مۇساپىرلار« (گرىك تىلىدا »دىئاسپورا«) دەپ ئاتىلاتتى. لېكىن مۇشۇ یەردە »تارقاق یاشاۋاتقان مۇساپىر بەندىلەر« كۆچمە مەندە ئىشلىتىلىدۇ، شۇنداقلا خەتنە تىلغا ئىلىنغان جایلاردا تۇرۇۋاتقان بارلىق ئېتىقادچىلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارایمىز (10:2□□ كۆرۈڭ.).
»تارقاق یاشاۋاتقان مۇساپىر بەندىلەر« بىزنىڭچە: (1) ئېتىقادچىلار بۇ دۇنیادا ھەققەتەن مۇساپىر سالاھىیىتىدە یاشایدۇ. ئۇلار یۇرتىمىز مۇشۇ یەردە ئەمەس، جەننەتتە بولىدۇ، دەپ بىلىدۇ؛ (2) ئېتىقادچىلار یەر یۈزىدىكى یۇرتلارنىڭ كۆپىنچىسىدە كۆپ سانلىقنىتەشكىل قىلمایدۇ، بەلكى تارقاق »كىچىك بىر پادا«دەك یاشاۋاتىدۇ، دېگەنىنى كۆرسىتىدۇ. »كىرىش سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
■ **1:1** یاق. 1.1:
□ **1:2 »سىلەر خۇدائاتىنىڭ ئالدىن بىلگىنى بوىىچە تاللىنىپ، روھ تەرىپىدىن پاك-مۇقەددەس قىلىندىڭلار«** ـ »روھ« مۇشۇ یەردە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ. **»بۇنىڭدىن مەقسەت، سىلەرنىڭ ئەیسا مەسىھنىڭ ئىتائەتسىدە بولۇشۇڭلار ۋە قىننىنىڭ ئۇستۇڭلارغا سىپىلىشى ئۈچۈندۇر«** ـ »ئەیسا مەسىھنىڭ قىننىنىڭ ئۇستۇڭلارغا سىپىلىشى«: ـ دېمەك، ئەیسا مەسىھنىڭ قىنى »تەۋرات دەۋرى«دىكى قۇربانلىقلارنىڭ قىنىدەك، ئادەمنىڭ بەدىنى ئۇستىگە ئەمەس، بەلكى ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ ۋىجدان-قەلبىگە سىپىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن گۇناھلىرىدىن پاك بولىدۇ »)یەش.» 15:52 ۋە ئىزاھاتىنى، »ئىبر.» 13:9، 24:12نى كۆرۈڭ.(■ **1:2** رىم. 7:1□ 1كور. 3:1□ گال. 3:1□ ئەف. 2:1□ 2پىت. 2:1□ یەھ. 2. ■ **1:3** رىم. 23:6□ 1كور. 20:15□ 2كور. 3:1□ ئەف. 3:1□ یاق. 18.1: ■ **1:4** كول. 5:1□ 2تىم. 12.1: ■ **1:6** رىم. 3:5□ ئىبر. 37:10□ 1پىت. 10:5□ یاق. 2.1:

مەدھىيە، شان-شەرەپ ۋە ئىززەت-ھۆرمەت كەلتۈرىدۇ. □ ■

8 ئەيسا مەسىھنى ئىلگىرى كۆرۈپ باقمىغان بولساڭلارمۇ، ئۇنى سۆيۈپ كەلدىڭلار؛ ۋە ھازىرمۇ ئۇنى كۆرمەيسىلەر، لېكىن ئۇنىڭغا يەنىلا ئېتىقات قىلىپ قەلبىڭلار ئېپادىلىگۈسىز شان-شەرەپكە تولغان خۇشاللىق بىلەن يايرايدۇ.■

9 شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئېتىقادىڭلارنىڭ نىشانى، يەنى جېنىڭلارنىڭ نىجاتىغا مۇيەسسەر بولۇۋاتىسىلەر. □

10 سىلەرگە ئاتا قىلىنغان بۇ مېھىر-شەپقەتنى ئالدىن ئېيتقان ئىلگىركى پەيغەمبەرلەر بۇ نىجات-قۇتقۇزۇلۇش توغرىسىدا تەپسىلىي ئىزدەنگەن، ئۇنى چۈشىنىشكە تىرىشقانىدى. ■

11 ئۇلاردا بولغان مەسىھنىڭ روھى ئۇلارغا مەسىھ كەلگۈسىدە تارتىدىغان ئازاب-ئۇقۇبەتلەر ۋە بۇلاردىن كېيىنكى كېلىدىغان شان-شەرەپلەر توغرىسىدا ئالدىنئالا مەلۇمات بېرىپ بېشارەت كەلتۈرگىنىدە، ئۇلار بۇ ئىشلارنىڭ قانداق يول بىلەن ۋە قايسى زاماندا يۈز بېرىدىغانلىقى ئۈستىدە ئىزدەنگەن. □ ■

12 شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا بۇ ئىشلارنى ئالدىن ئېيتىشى ئۇلار تۆزلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سىلەرنىڭ خىزمىتىگىلاردا بولغان، دەپ ئايان قىلىنغان. ئەمدى بۇگۈنكى كۈندە بۇ ئىشلار ئەرشتىن ئەۋەتىلگەن مۇقەددەس روھنىڭ كۆچى بىلەن سىلەرگە خۇش خەۋەرنى يەتكۈزگۈچىلەر ئارقىلىق سىلەرگە جاكارلاندى. ھەتتا پەرىشتىلەرمۇ بۇ ئىشلارنىڭ تېگى-تەكتىنى سەپسېلىپ چۈشىنىۋېلىشقا تەلپۈنمەكتە.□ ■

پاك ياشاڭلار

□ **1:7 »ئالتۇن ھامان يوقلىپ كېتىدىغان نەرسە بولسىمۇ، سايلىق ئوت بىلەن سىنىلىدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش ئالتۇندىن تولىمۇ قىممەتلىك بولغان ئېتىقادىڭلار سىنىلىپ تىسىپاتلىنىدۇ. بۇنىڭ بىلەن تۇ ئەيسا مەسىھ قايتا ئاشكارىلانغان ۋاقتىدا مەدھىيە، شان-شەرەپ ۋە ئىززەت-ھۆرمەت كەلتۈرىدۇ«** ـ ئوقۇرمەنلەرگە ئايانكى، ئالتۇننىڭ سايلىق ياكى ھەقىقي ئىكەنلىكى ئوت بىلەن تىسپاتلىنىدۇ. خۇدا ئېتىقادىمىزنىڭ ھەقىقي ياكى ھەقىقي ئەمەسلىكىنى بىلىدۇ، ئەلۋەتتە، لېكىن تۇرنىڭ شان-شەرىپى ھەمدە بىزنى بۇ جەھەتتە خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن بىزنى ھەرخىل سىناقلارغا تۇچرىتىدۇ. مۇئەللىپ مۇشۇ سىناقلار توغرۇلۇق ئېيتقان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئېتىقادىدىن گۈمان قىلغان ئەمەس، ئەكسىچە 8-ئايەتتە ئۇلارنىڭ ئېتىقادىنا ئىشەنچىنى بىلدۈرۈپ، دەرۋەقە ھەقىقي، ساپ ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ.

»ئېتىقادىڭلار... مەدھىيە، شان-شەرەپ ۋە ئىززەت-ھۆرمەت كەلتۈرىدۇ« ـ مۇئەللىپ مۇشۇ يەردە بۇ »مەدھىيە، شان-شەرەپ ۋە ئىززەت-ھۆرمەت« كىمگە بولىدىغانلىقىنى ئوچۇق كۆرسەتمەيدۇ. بزنىكچە ئېتىقادىمىز سىنىلىشى ئارقىلىق »مەدھىيە، شان-شەرەپ ۋە ئىززەت-ھۆرمەت«نى ھەم رەب ئۆزىگە ھەم بزلەرگىمۇ كەلتۈرىدۇ. چۈنكى ئېتىقادىمىز سىناقتىن ئوتكۈزۈلسە، بۇ خۇدانىڭ شاپائىتى ھەم كۈچ-قۇدرىتىدىنلا بولىدۇ، شۇنداقلا بۇنىڭ ئارقىلىق ئۇنىڭ شاپائىتى ھەم قۇدرىتى روشەن بولىدۇ ۋە خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىغا ئىسپات بولىدۇ (5-□□□□□□□ كۆرۈڭ).

■ **1:7** يەھ. 10:48□ 1 كور. 13:3□ ياق. 3:1□ 1 پېت. 12.4:

■ **1:8** يۇھ. 29.20:

□ **1:9 »شۇنىڭ بىلەن سىلەر ئېتىقادىڭلارنىڭ نىشانى، يەنى جېنىڭلارنىڭ نىجاتىغا مۇيەسسەر بولۇۋاتىسىلەر«** ـ مۇشۇ ئايەتنىن ئېنىق كۆرگىلى بولىدۇكى، نىجاتىنىڭ ھازىر نەتىجىسى ھەم مېۋىسى بار ھەمدە كەلگۈسىدە (5-□□□□□□□) مەسىھ قايتا كەلگەندە تېخىمۇ مۇكەممەللىشىدۇ)نىجاتىنىڭ كەلگۈسىدىكى بەخت-بەركەتلىرى بولسا گۈناھنىڭ ھەرقانداق تەسىردىن ئازاد بولۇش، يېڭى تەندە بولۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.(مۇشۇ يەردە »جېنىڭلارنىڭ نىجاتى« بەلكىم ئادەمنىڭ ئىچكى دۇنياسىنى كۆرسىتىدۇ، دېمەك، ئادەمنىڭ ئوي-پىكىر، ھېسسىياتلىرى ۋە مىجەزىنىڭ گۈناھنىڭ تەسىردىن ئازاد بولۇشىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:10** يار. 10:49□ دان. 44:2□ ھاگ. 8:2□ زەك. 12.6:

□ **1:11 »ئۇلاردا بولغان مەسىھنىڭ روھى ئۇلارغا مەسىھ كەلگۈسىدە تارتىدىغان ئازاب-ئۇقۇبەتلەر ۋە بۇلاردىن كېيىنكى كېلىدىغان شان-شەرەپلەر توغرىسىدا ئالدىنئالا مەلۇمات بېرىپ بېشارەت كەلتۈرگىنىدە، ئۇلار بۇ ئىشلارنىڭ قانداق يول بىلەن ۋە قايسى زاماندا يۈز بېرىدىغانلىقى ئۈستىدە ئىزدەنگەن«** ـ »قانداق يول بىلەن« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »كىمنىڭ ۋۇجۇدىدا.« بۇ ئايەتنىن شۇ روشەنكى، مەسىھ تېخى دۇنياغا كەلمىگىنى بىلەن، تەۋراتتىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەت بېرىشى ئۇنىڭ روھى ئارقىلىق بولغان، مەسىھنىڭ روھى ئۇلاردا تۇرسىمۇ، ئۇلارنىڭ مەسىھنىڭ كىملىكى ياكى تولۇق سالاھىيىتى توغرۇلۇق خەۋىرى مۇزھەل ياكى يوق دېيەرلىك ئىدى.

■ **1:11** زەب. 6:22□ يەش. 3:53□ دان. 24.9:

□ **1:12 »شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا بۇ ئىشلارنى ئالدىن ئېيتىشى ئۇلار تۆزلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سىلەرنىڭ خىزمىتىگىلاردا بولغان، دەپ ئايان قىلىنغان«** ـ »بۇ ئىشلار« دېگەنلىك پەيغەمبەرلەر ئالدىنئالا ئېيتقان مەسىھنىڭ ئۇلۇمى)ئازاب-ئۇقۇبەتلىرى(ئارقىلىق بولغان يارلىق نىجاتلىق ئىشلار، جۈملىدىن »مۇقەددەس روھنىڭ كۆچى بىلەن« خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشنى كۆرسەتسە كېرەك. ■ **1:12** روس. 4:2□ ئەف. 10.3:

13 شۇڭا، زېھىنلىرىڭلارنىڭ بېلىنى باغلاپ، ئۆزۈڭلارنى سەگەك-سالماق تۇتۇڭلار، ئۈمىدىڭلارنى ئەيسا مەسىھ قايتا
كۆرۈنگەن كۈنىدە سىلەرگە ئېلىپ كېلىدىغان بەخت-شاپائەتكە پۈتۈنلەي باغلاڭلار. □ ■
14 خۇدانىڭ ئىتائەتمەن پەرزەنتلىرى سۈپىتىدە، ئىلگىرىكى غاپىللىق چاغلىرىڭلاردىكىدەك ھاۋايى-ھەۋەسلەرگە
بېرىلمەڭلار.
15 ئەكسىچە، سىلەرنى چاقىرغۇچى پاك-مۇقەددەس بولغانغا ئوخشاش بارلىق يۈرۈش-تۇرۇشىڭلاردا ئۆزۈڭلارنى
پاك-مۇقەددەس تۇتۇڭلار. ■
16 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا: »پاك-مۇقەددەس بولۇڭلار، چۈنكى مەن پاك-مۇقەددەستۇرمەن« دەپ
خاتىرىلەنگەن.■
17 سىلەر دۇئا قىلغىنىڭلاردا كىشىلەرنىڭ ھەربىرىنىڭ ئىش-ھەرىكىتىگە قاراپ يۈز-خاتىرە قىلماي سوراق
قىلغۇچىنى »ئاتا« دەپ چاقىرىدىكەنسىلەر، ئۇنداقتا بۇ دۇنيادا مۇساپىر بولۇپ ياشاۋاتقان ۋاقتىڭلارنى ئۆزىڭنىڭ
قورقۇنچىدا ئوتكۈزۈڭلار. ■
18 چۈنكى سىلەرگە مەلۇمكى، سىلەر ئاتا-بوۋىلىرىڭلار تەرىپىدىن سىلەرگە قالدۇرۇلغان ئەھمىيەتسىز تۇرمۇشنىڭ
قۇلۇقىدىن ئازاد بولدۇڭلار. بۇ، قىممىتىنى ھامان يوقىتىدىغان ئالتۇن ياكى كۈمۈشتەك نەرسىلەرنىڭ تۆلىمى بىلەن
بولغان ئەمەس، □ ■
19 بەلكى قىممەتلىك قېنى بىلەن، يەنى كەم-كۈتىسىز ۋە داغسىز قوزا كەبى مەسىھنىڭ قىممەتلىك قېنىنىڭ بەدىلىگە
كەلدى. ■
20 ئۇ دەرۋەقە دۇنيا ئاپىرىدە قىلىنىشتىن ئىلگىرىلا خۇدا تەرىپىدىن شۇ سۈپىتىدە تونۇلغان، ھازىر ئۇ زامانىلارنىڭ
مۇشۇ ئاخىرقى ۋاقتىلىرىدا سىلەر ئۈچۈن بۇ دۇنياغا ئەۋەتىلىپ ئاشكارا قىلىندى. □ ■
21 سىلەر ئۇنىڭ ئارقىلىق ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈپ، ئۇنىڭغا شان-شەرەپ بەرگەن خۇداغا ئېتىقاد قىلۋاتىسىلەر.
خۇدانىڭ شۇنى قىلغىنى ئېتىقادىڭلار ۋە ئۈمىدىڭلار ئۈزىڭگە باغلانسۇن ئۈچۈندۇر.■
22 سىلەر ھەقىقەتكە ئىتائەت قىلغانلىقىڭلاردىن قەلبىڭلارنى پاكلاپ، قېرىنداشلارنى سۈيىدىغان ساختىسىز مېھىر-
مۇھەببەتكە كىرىشتىڭلار، شۇڭا، بىر-بىرىڭلارنى چىن قەلبىڭلاردىن قىزغىن سۆيۈڭلار. ■
23 چۈنكى سىلەر يېڭۈاشتىن تۇغۇلدۇڭلار ـ بۇ چىرىپ كېتىدىغان ئۇرۇق ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى چىرىماس
ئۇرۇق، يەنى خۇدانىڭ ھاياتي كۈچىكە ئىگە ۋە مەڭگۈ تۇرىدىغان سۆز- كالامى ئارقىلىق بولدى. □ ■

□ **1:13 »ئۈمىدىڭلارنى ئەيسا مەسىھ قايتا كۆرۈنگەن كۈنىدە سىلەرگە ئېلىپ كېلىدىغان بەخت-شاپائەتكە پۈتۈنلەي باغلاڭلار« ـ »**پۈتۈنلەي باغلاڭلار« دېگەننىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى: »ئاخىرغىچە باغلاڭلار.«
■ **1:13** لۇقا 35:12□ ئەف. 14.6:
■ **1:15** لۇقا 75.1:
■ **1:16** لاۋ. 44:11□45□ 2:19□ 7:20:
■ **1:17** قان. 17:10□ 2تار. 7:19□ ئايۇپ 19:34□ روس. 34:10□ رەم. 11:2□ گال. 6:2□ ئەف. 9:6□ كول. 25.3:
□ **1:18 »ھامان قىممىتىنى يوقىتىدىغان ئالتۇن ياكى كۈمۈشتەك نەرسىلەر« ـ** گرېك تىلىدا »ھامان چىرىيدىغان ئالتۇن ياكى كۈمۈشتەك نەرسىلەر.«
■ **1:18** 1كور. 20:6□ 23.7:
■ **1:19** روس. 28:20□ ئىبر. 12:9□ ۋەھ. 5.1:
□ **1:20 »ئۇ زامانىلارنىڭ مۇشۇ ئاخىرقى ۋاقتىلىرىدا سىلەر ئۈچۈن بۇ دۇنياغا ئەۋەتىلىپ ئاشكارا قىلىندى« ـ »**زامانىلارنىڭ مۇشۇ ئاخىرقى ۋاقتىلىرى« دېگەنلىك ئەيسا مەسىھنىڭ بىرىنچى قېتىم بۇ دۇنياغا كېلىشىدىن تارتىپ، ئىككىنچى قېتىم كېلىشىگىچە بولغان ۋاقىت، يەنى »ئىنجىل دەۋرى«نى كۆرسىتىدۇ.
■ **1:20** رەم. 25:16□ ئەف. 9:1□ 9:3□ كول. 26:1□ 2تىم. 9:1□ تىت. 2.1:
■ **1:21** روس. 33:2□ فىل. 9.2:
■ **1:22** رەم. 10:12□ ئەف. 3:4□ ئىبر. 1:13□ 1پېت. 17.2:
□ **1:23 »چۈنكى سىلەر يېڭۈاشتىن تۇغۇلدۇڭلار ـ بۇ چىرىپ كېتىدىغان ئۇرۇق ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى چىرىماس ئۇرۇق، يەنى خۇدانىڭ ھاياتي كۈچىكە ئىگە ۋە مەڭگۈ تۇرىدىغان سۆز- كالامى ئارقىلىق بولدى« ـ** مۇشۇ يەردە »چىرىپ كېتىدىغان ئۇرۇق« دېگەنىنىڭ مەنىسى بەلكىم »ھامان ئۇلۇپ كېتىدىغان ئىنسانلار)چىرىپ كېتىدىغان ئەت ئىگىلىرى«(نى كۆرسىتىشى مۇمكىن ـ دېمەك، ھېچكىم ئېتىقادچى بولغان ئاتا-ئانىسىدىن ياكى مەلۇم مىللەتتىن)مەسىلەن، يەھۇدىيلاردىن(تۇغۇلغانلىقى بىلەن يېڭى ھاياتقا ئېرىشمەيدۇ. ھەر ئادەم ئۆزى ئېتىقاد بىلەن »قايتا)يېڭىدىن(تۇغۇلۇشى« كېرەكتۇر.
■ **1:23** ياق. 18:1□ 1يۇھ. 9.3:

24 چۈنكى خۇددى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك:

»بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئوت-چۆپتۈر، خالاس،
ئۇلارنىڭ بارلىق شان-شەرىپى دالادىكى گۈلگە ئوخشاش؛
ئوت-چۆپ سولىشىدۇ، گۈل خازان بولىدۇ،■
25 بىراق رەببىنىڭ سۆز-كالامى مەڭگۈگە تۇرىدۇ«!

سىلەرگە يەتكۈزۈلگەن خۇش خەۋەردە جاكارلانغان سۆز-كالام دەل شۇدۇر.□

2

1 شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەر بارلىق رەزىللىك، بارلىق مەككارلىق، ساختىپەزلىك، ھەسەتخورلۇق ۋە ھەممە
تۆھمەتخورلۇقلارنى تاشلاپ،■
2-3 رەببىنىڭ مېھرىبانلىقىنى تېتىپ بىلگەنىكەنسىلەر، خۇددى يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقلاردەك بولۇپ خۇدانىڭ سۆز-
كالامىدىكى ساپ سۈتىكە تەشنا بولۇڭلار. بۇنىڭ بىلەن، سىلەر نىجاتنىڭ كامالىتىگە يېتىپ تۈسىسىلەر.□ ■
4 ئەمدى سىلەر تۈنىگىڭ، يەنى ئادەملەر تەرىپىدىن ئەرزىمەس دەپ تاشلىنىپ، لېكىن خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان ۋە
قەدرلەنگەن تىرىك تاش بولغۇچىنىڭ يېنىغا كېلىپ□ ■
5 سىلەر تۈزۈكلارمۇ تىرىك تاشلار سۈپىتىدە بىر روھىي ئىبادەتخانا قىلىنىشقا، ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدانى خۇرسەن
قىلىدىغان روھىي قۇربانلىقلارنى سۇنىدىغان مۇقەددەس كاھىن قاتارىدىكىلەر بولۇشقا قۇرۇلۇۋاتىسىلەر؛□ ■
6 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق دېيىلگەن: ـ

»مانا، تاللانغان، قەدرلەنگەن بۇرجەك تۈل تېشىنى زىئونغا قويدۇم.
تۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچى ھەركىم ھەرگىز يەرگە قاراپ قالمايدۇ.«□ ■

■ **1:24** يەش. 40:6-8□ 1 كور. 7:31□ ياق. 1:10□ 4:14□ 1پۇھ. 2.17:

□ **1:25** »بارلىق ئەت ئىگىلىرى ئوت-چۆپتۈر، خالاس، ئۇلارنىڭ بارلىق شان-شەرىپى دالادىكى گۈلگە ئوخشاش؛ ئوت-چۆپ سولىشىدۇ، گۈل خازان بولىدۇ، بىراق رەببىنىڭ سۆز-كالامى مەڭگۈگە تۇرىدۇ«! ـ يۇ سۆزلەر »يەش.» 40:6، 8 (LXX)تىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن.

■ **2:1** مات. 18:3□ رىم. 6:4□ 1 كور. 14:20□ ئەف. 4:23□ كول. 3:8□ ئىبر. 12.1:

□ **2:2-3** »رەببىنىڭ مېھرىبانلىقىنى تېتىپ بىلگەنىكەنسىلەر« ـ »زەب.» 34:8. »خۇددى يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقلاردەك بولۇپ خۇدانىڭ سۆز-كالامىدىكى ساپ سۈتىكە تەشنا بولۇڭلار« ـ »خۇدانىڭ سۆز-كالامىدىكى ساپ سۈت« ياكى »روھىي ساپ سۈت.« »بۇنىڭ بىلەن، سىلەر نىجاتنىڭ كامالىتىگە يېتىپ تۈسىسىلەر« ـ »نىجات« توغرۇلۇق »كېرىش سۆز« ۋە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **2:2-3** زەب. 34:8

□ **2:4** »ئەمدى سىلەر تۈنىگىڭ، يەنى ئادەملەر تەرىپىدىن ئەرزىمەس دەپ تاشلىنىپ، لېكىن خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان ۋە قەدرلەنگەن تىرىك تاش بولغۇچىنىڭ يېنىغا كېلىپ...» ـ »تىرىك تاش بولغۇچى« ئەيسا مەسىھنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. تۇ خۇدانىڭ سالماقچى بولغان ئىبادەتخانىسىنىڭ تىرىك تۈل تېشىدۇر. بارلىق ئېتىقادچىلار تۇنىڭ تۈستىگە سېلىنىپ ھەمدە تۇنىڭ بىلەن باغلىنىپ »خۇدانىڭ تىرىك، كۈزىمۇ-كۈزىن تۈسۈۋاتقان)روھىي(ئىبادەتخانىسى« بولۇشقا قۇرۇلماقتا.

■ **2:4** ئەف. 20.2:

□ **2:5** »سىلەر تۈزۈكلارمۇ تىرىك تاشلار سۈپىتىدە بىر روھىي ئىبادەتخانا قىلىنىشقا، ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان روھىي قۇربانلىقلارنى سۇنىدىغان مۇقەددەس كاھىن قاتارىدىكىلەر بولۇشقا قۇرۇلۇۋاتىسىلەر« ـ »روھىي قۇربانلىقلار« قوي-كالىلاردىن ئەمەس، بەلكى خۇداغا سۇنغان رەھمەت-مەدھىيىلەر ۋە خىزمىتىدىكى ئىشلار، شۇنداقلا ياشىغانلارغا كۆرسەتكەن مېھىر-مۇھەببەت، خەير-ساخاۋەتلىك ئىشلاردىن بولىدۇ. »مۇقەددەس كاھىنلىق قاتارىدىكىلەر« »لاۋىيلار»دىن بولغان كاھىنلىق ئەمەس، يېڭى ئەھدىگە باغلانغان روھىي كاھىنلىق تۈزۈمىدىن بولىدۇ.

■ **2:5** رىم. 12.1□ ئىبر. 3:6□ 12:28 ۋەھ. 1:6□ 5.10:

□ **2:6** »مانا، تاللانغان، قەدرلەنگەن بۇرجەك تۈل تېشىنى زىئونغا قويدۇم. تۇنىڭغا ئېتىقاد قىلغۇچى ھەركىم ھەرگىز يەرگە قاراپ قالمايدۇ« ـ »يەش.» 16:28نى كۆرۈڭ. »زىئون« ـ قەدىمكى ئىسرائىلنىڭ پايتەختى، يېرۇسالېمنىڭ يەنە بىر ئاتىلىشىدۇر. ■ **2:6** يەش. 28.16:

7-8 ئەمدى ئېتىقاد قىلغۇچى بولغان سىلەرگە نىسبەتەن تاشنىڭ قەدرى بولىدۇ. لېكىن ئۇنىڭغا ئېتىقاد قىلمايدىغانلارغا نىسبەتەن ئۇ مۇقەددەس يازمىلاردا دېيىلگىنىدەك بولدى: ـ

»تامچىلار ئەرزىمەس دەپ تاشلىۋەتكەن بۇ تاش،
بۇرجەك تۈل تېشى بولۇپ تىكلەندى«!،
ۋە: ـ »بۇ تاش كىشىلەرگە پۈتلىكاشاڭ تاش،
ئادەمنى يېقىتىدىغان قورام تاش بولىدۇ.«

چۈنكى مۇشۇنداق كىشىلەر خۇدانىڭ سۆز-كالامىغا ئىتائەت قىلماسلىقى تۈپەيلىدىن پۈتلىشىپ يېقىلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ بۇنداق بولۇشى ئالدىن بېكىتىلگەندۇر.□ ■

9 لېكىن سىلەر بولسا كۆلەر خۇدا تاللىغان بىر جەمەت، شاھانە بىر كاھىنلىق، پاك-مۇقەددەس بىر ئەل، شۇنداقلا تۆزىگە ئالاھىدە خاس بولغان بىر خەلقسىلەر؛ بۇنىڭ مەقسىتى، سىلەرنى قاراڭغۇلۇقتىن تۆزىنىڭ تىلسىمات يورۇقلۇقىغا چاقىرغۇچىنىڭ پەزىلەتلىرىنى نامايان قىلىشىڭلاردىن ئىبارەت. □ ■

10 بۇرۇن سىلەر بىر خەلق ھېسابلانمايتتىڭلار، لېكىن ھازىر خۇدانىڭ خەلقىسىلەر؛ بۇرۇن خۇدانىڭ رەھىم-شەپقىتىگە ئېرىشمىگەنىدىڭلار، لېكىن ھازىر ئېرىشتىڭلار.□ ■

خۇدانىڭ سادىق خىزمەتكارلىرى بولۇڭلار

11 ئى سۆيۈملۈكلىرىم، سىلەر بۇ دۇنياغا مۇساپىر ۋە مېھماندۇرسىلەر، سىلەردىن تۆتۈنۈمەنكى، روھ-قەلبىڭلار بىلەن قارشىلىشىدىغان ئەتىلىرىڭلاردىكى نەپىس-شەھۋەتلەردىن تۆزۈڭلارنى يىراق تۇتۇڭلار. □ ■

12 يۇرۇش-تۇرۇشۇڭلار ئېتىقادسىزلار ئارىسىدا ئېسىل-پەزىلەتلىك بولسۇن. مۇشۇنداق قىلغاندا، گەرچە ئۇلار سىلەرگە يامانلىق قىلغۇچىلار دەپ تۆھمەت قىلسىمۇ، دەل تۆھمەت قىلغان ئىشلاردا سىلەرنىڭ ياخشى

□ 2:7-8 »ئەمدى ئېتىقاد قىلغۇچى بولغان سىلەرگە نىسبەتەن تاشنىڭ قەدرى بولىدۇ« ـ ياكى، »بۇ تۈل تېشى ئېتىقاد قىلغان سىلەرگە نىسبەتەن قىممەتلىكتۇر.« »تامچىلار ئەرزىمەس دەپ تاشلىۋەتكەن بۇ تاش، بۇرجەك تۈل تېشى بولۇپ تىكلەندى«!، ۋە: ـ »بۇ تاش كىشىلەرگە پۈتلىكاشاڭ تاش، ئادەمنى يېقىتىدىغان قورام تاش بولىدۇ« ـ »زەب.» 22:118، »يەش.» 14:8.

■ 2:7-8 زەب. 22:118□ مات. 42:21 روس. 11:4□ رىم. 33:9□ يەش. 14.8:

□ 2:9 »لېكىن سىلەر بولسا كۆلەر خۇدا تاللىغان بىر جەمەت، شاھانە بىر كاھىنلىق، پاك-مۇقەددەس بىر ئەل، شۇنداقلا تۆزىگە ئالاھىدە خاس بولغان بىر خەلقسىلەر؛ بۇنىڭ مەقسىتى، سىلەرنى قاراڭغۇلۇقتىن تۆزىنىڭ تىلسىمات يورۇقلۇقىغا چاقىرغۇچىنىڭ پەزىلەتلىرىنى نامايان قىلىشىڭلاردىن ئىبارەت« ـ »مىس.» 5:19-6، 22:23 (LXX)، »يەش.» 20:43-21، »مال.» 17:3نى كۆزدۈڭ.

■ 2:9 مىس. 5:19□ قان. 6:7□ 2:14□ 18:26□ ئەف. 14:1□ ۋەھ. 6:1□ 10.5:

□ 2:10 »بۇرۇن سىلەر بىر خەلق ھېسابلانمايتتىڭلار، لېكىن ھازىر خۇدانىڭ خەلقىسىلەر؛ بۇرۇن خۇدانىڭ رەھىم-شەپقىتىگە ئېرىشمىگەنىدىڭلار، لېكىن ھازىر ئېرىشتىڭلار« ـ »ھوش.» 6:1-9، 23:2نى كۆزدۈڭ.

■ 2:10 ھوش. 1:2□ 25:2□ رىم. 26.9:

□ 2:11 »سىلەردىن تۆتۈنۈمەنكى، روھ-قەلبىڭلار بىلەن قارشىلىشىدىغان ئەتىلىرىڭلاردىكى نەپىس-شەھۋەتلەردىن تۆزۈڭلارنى يىراق تۇتۇڭلار« ـ گېرىك تىلىدا »روھ-قەلب« مۇشۇ يەردە »جان« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

»ئەتىلىرىڭلاردىكى)ياكى پەقەت »ئەتىلىرىدىكى«) نەپىس-شەھۋەتلەر« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، ئىنجىلدا »ئەت« بولسا ئادەتتە »گۈناھنىڭ قورالى«، يەنى گۈناھ ئەتىلىرىمىزنى قورال قىلىپ ئۆز ئارقىلىق بىزنى ئازدۇرىدىغانلىقنى ۋە باشقۇرىدىغانلىقنى كۆرسىتىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«نى كۆزدۈڭ.

■ 2:11 رىم. 14:13□ گال. 16.5:

ئەمەللىرىڭلارغا قاراپ، خۇدانىڭ ئۇلارنى ئويغىتىپ يوقلايدىغان كۈندە ئۇنى ئۇلۇغلىشى مۇمكىن.□ ■

14-13 شۇنىڭا رەبنىڭ ھۆرمىتىدە ئىنسانلار ئارىسىدىكى ھەربىر ھاكىمىيەتنىڭ تۈزۈمىگە، مەيلى ئەڭ يۇقىرى مەنسەپتىكى پادىشاھقا بولسۇن يا كى ئۇ تەيىنلىگەن ھوقۇقدارلارغا بولسۇن بويسۇنۇڭلار. چۈنكى بۇ ھوقۇقدارلار پادىشاھ تەرىپىدىن يامان ئىش قىلغۇچىلارنى جازالاش تارتىش، ياخشى ئىش قىلغۇچىلارنى ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىش ئۈچۈن تەيىنلەنگەندۇر. ■

15 چۈنكى خۇدانىڭ ئىرادىسى شۇنداقكى، ياخشى ئەمەللىرىڭلار بىلەن نادان ئادەملەرنىڭ ئوروۇنسىز شىكايەتلىرىنى توۋاقلاشتۇر. ■

16 سىلەر ئەركىن-ئازاد بولغىنىڭلار بىلەن، بۇ ئەركىنلىكىڭلارنى يامانلىق قىلىشنىڭ باھانىسى قىلمۇالماڭلار، بەلكى خۇدانىڭ قۇلى سۈپىتىدە بولۇپ، □ ■

17 بارلىق ئىنسانلارنى ھۆرمەتلەڭلار، ئېتىقادچى قېرىنداشلىرىڭلارغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار، خۇدادىن قورقۇڭلار، پادىشاھنى ھۆرمەتلەڭلار.□ ■

ئەيسا مەسىھ سەۋىر قىلىشنىڭ ئۈلگىسىدۇر

18 قۇللار، خوجايىنلىرىڭلارغا تولۇق قورقۇنچ بىلەن بويسۇنۇڭلار ـ يالغۇز مېھرىبان ۋە خۇش پېئىل خوجايىنلارغىلا ئەمەس، بەلكى تېرىككەك خوجايىنلارغىمۇ بويسۇنۇڭلار. □ ■

19 چۈنكى ئەگەر بىرسى خۇدا ئالدىدا پاك ۋىجدانلىق بولۇش ئۈچۈن ناھەق ئازاب-ئۇقۇبەت چەكسە ھەمدە بۇلارغا

□ **2:12 «يۇرۇش-تۇرۇشۇڭلار ئېتىقادسىزلار ئارىسىدا ئېسىل-پەزىلەتلىك بولسۇن»** ـ «ئېتىقادسىزلار» مۇشۇ يەردە «يات ئەللىكەر» يا كى «يات ئەللەر» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئادەتتە بۇ سۆز «يەھۇدىي بولمىغان ئەللەر»نى كۆرسىتىدۇ، لېكىن مۇشۇ يەردە كۆچمە مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ. **«مۇشۇنداق قىلغاندا، گەرچە ئۇلار سىلەرگە يامانلىق قىلغۇچىلار دەپ تۆھمەت قىلسىمۇ، دەل تۆھمەت قىلغان ئىشلاردا سىلەرنىڭ ياخشى ئەمەللىرىڭلارغا قاراپ، خۇدانىڭ ئۇلارنى ئويغىتىپ يوقلايدىغان كۈندە ئۇنى ئۇلۇغلىشى مۇمكىن»** ـ «خۇدانىڭ ئويغىتىپ يوقلايدىغان كۈنى» دېگەنلىك گېرىك تىلىدا «يوقلاش كۈنى» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. خۇدانىڭ ئادەمنى «يوقلىغاندا» ئىككى خىل نەتىجىنىڭ بىرى بولىدۇ: (1) بەخت-بەركەت، خۇدا شاپائىتىنى ئالاھىدە كۆرسىتىپ، ئىنسانىنى توۋا قىلىشقا ئويغىتىدۇ؛ (2) خۇدا ئادەمنىڭ گۇناھلىرىنى جازالايدۇ. مۇشۇ يەردىكى نەتىجە ياخشى بولغاچقا، «ئويغىتىپ يوقلاش» دەپ تەرجىمە قىلىندۇق.

■ **2:12** مات. 5:16□ لۇقا 1:68□ 19:44□ رىم. 12:17□ 2كور. 8:21□ فىل. 2:15□ تىت. 2:8□ 1پېت. 3:16:

■ **2:13-14** رىم. 13:1□ تىت. 3:1:

■ **2:15** تىت. 2:8:

□ **2:16 «سىلەر ئەركىن-ئازاد بولغىنىڭلار بىلەن،...»** ـ بىزنىڭچە، شۇيھىسىزكى، روسۇل پېترۇس مۇشۇ يەردە رەب ئەيسانىڭ «مات.» 17:24-27دە تۆزىگەن ئېيتقان سۆزلىرىنى ئەسلىتىدۇ. «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ. **«بۇ ئەركىنلىكىڭلارنى يامانلىق قىلىشنىڭ باھانىسى قىلمۇالماڭلار»** ـ گېرىك تىلىدا «بۇ ئەركىنلىكىڭلارنى يامانلىق قىلىشنىڭ نىقابى قىلمۇالماڭلار.» **«بەلكى خۇدانىڭ قۇلى سۈپىتىدە بولۇپ...»** ـ «خۇدانىڭ قۇلى» تو غرىسىدا: ـ ئۇقۇرمەنلەرگە ئېنىقكى، تەۋرات-ئىنجىل بويىچە خۇدانىڭ قۇلۇقىدا بولۇش ئادەمنىڭ تولۇق ئەركىنلىكى، تۈز ئىختىيارلىقى بىلەن بولمىسا «خۇدانىڭ قۇلۇقىدا بولۇش» ھېسابلانمايدۇ. خۇدانىڭ قۇلۇقىدا بولۇش ئىنسانلارغا نىسبەتەن ئۇلۇغ ئىمتىيازدىن ئىبارەتتۇر. چۈنكى مەسىھ كۆپ يەرلەردە «پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى» دەپ ئاتىلىدۇ)مەسىلەن، «يەش.» 42:1دە ۋە باشقا كۆپ يەرلەردە.(تەۋراتتا، يەشايا پەيغەمبەرنىڭ كىتابىدىكى «پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى» توغرۇلۇق بېشارەتلەرنى كۆرۈڭ.(

■ **2:16** يۇھ. 32:8□ رىم. 6:18□ گال. 1:5:

□ **2:17 «خۇدادىن قورقۇڭلار، پادىشاھنى ھۆرمەتلەڭلار»** ـ خۇدانىڭ قورقۇنچى بولمىسا ھۆكۈمدارلارنى ھۆرمەتلەش پەقەت ئىنسانلاردىن قورقۇش بولىدۇ، خالاس. مەسىلەن، روسۇل پېترۇسنىڭ «روس.» 4:19دە خاتىرىلەنگەن سۆزلىرىنى كۆرۈڭ.

■ **2:17** مات. 22:21□ رىم. 12:10□ ئەف. 3:4□ ئىبر. 13:1□ 1پېت. 1:22□ 5:5:

□ **2:18 «قۇللار، خوجايىنلىرىڭلارغا تولۇق قورقۇنچ بىلەن بويسۇنۇڭلار»** ـ «قۇللار» دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە ھەم قۇللارنى ھەم تۆۋە خىزمەتكارلىرىنى تۈز ئېچىگە ئالىدۇ.

«تولۇق قورقۇنچ بىلەن بويسۇنۇڭلار» ـ «تولۇق قورقۇنچ بىلەن» دېگەن سۆزلەر گېرىك تىلىدا «بارلىق قورقۇنچ بىلەن» دېگەن بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەنىسى شۇيھىسىزكى، قۇللارنىڭ خوجايىنلىرىنى ھۆرمەتلىشىدە **خۇدادىن قورقۇش**نىڭ تۇرتكىسى بولۇشى كېرەك. مەسىلەن، «كول.» 22:3 ۋە «ئەف.» 5:6-7نى كۆرۈڭ. ■ **2:18** ئەف. 5:6□ كول. 22:3□ 1تىم. 1:6□ تىت. 9:2:

سەۋر-تاقەت قىلسا، بۇ خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ. □ ■
20 چۈنكى ئەگەر سىلەر گۇناھ ئۈتكۈزۈپ، تېگىشلىك ئۇرۇلغىنىڭلاردا، ئۇنىڭغا بەرداشلىق بەرسەڭلار، بۇنىڭ
ماختانغۇدەك نېمىسى بار! لېكىن ياخشى ئىشلارنى قىلىپ ئازاب-ئۇقۇبەت چەكسەڭلار ھەمدە ئۇنىڭغا بەرداشلىق
بەرسەڭلار، ئۇ خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ. ■
21 چۈنكى سىلەر دەل شۇنىڭغا چاقىرىلدىڭلار. چۈنكى مەسىھمۇ سىلەر ئۈچۈن ئازاب-ئۇقۇبەت چېكىپ، سىلەرنى
ئۆزىنىڭ ئىزىدىن ماڭىشۇن دەپ، سىلەرگە ئۈلگە قالدۇردى؛ ■
22 »ئۇ گۇناھ سادىر قىلىپ باقمىغان، ئۇنىڭ ئاغزىدىن ھېچقانداق ئالداملىق-يالغانچىلىقمۇ تېپىلماس.« □ ■
23 ئۇ ھاقارەتلەنگىنىدە، تىل قايتۇرمايتتى. ئازاب-ئۇقۇبەت چەككەندە، ئۇ ھېچ تەھدىت سالمايتتى؛ ئەكسىچە،
ئۆزىنى ئادىل ھۆكۈم چىقارغۇچىنىڭ قوللىرىغا تاپشۇراتتى. □ ■
24 ئۇ ئۆزى بىزنىڭ گۇناھقا نىسبەتەن ئۆلۈپ، ھەققانىيلىققا نىسبەتەن ياشىشىمىز ئۈچۈن ياغاچ تۈۋرۈكتە
گۇناھلىرىمىزنى زىممىسىگە ئالدى؛ سىلەر ئۇنىڭ يارىلىرى بىلەن شىپا تاپتىڭلار. □ ■
25 چۈنكى بۇرۇن سىلەر قويلاردەك يولدىن ئېزىپ كەتكەنسىلەر، لېكىن ھازىر جېنىڭلارنىڭ پادىچىسى ھەم
يېتەكچىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدىڭلار.□ ■

3

ئەر-ئاياللىق مۇناسىۋەت

1-2 شۇنىڭغا ئوخشاش، ئى ئاياللار، سىلەر ئەرلىرىڭلارغا بويسۇنۇڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ھەتتا سۆز-كالامغا
ئىتائەت قىلمايدىغان ئەرلەر بولسا، ئۆز ئاياللىنىڭ بۇ پەزىلىتىدىن تەسىرلىنىپ، ئىخلاسمەنلىك بىلەن ئۆتكۈزگەن پاك
يۈرۈش-تۇرۇشىڭلارغا قاراپ، گەپ-سۆزسىزلا قايىل قىلىنىدۇ.■

□ **2:19 »ئەگەر بىرسى خۇدا ئالدىدا پاك ۋىجدانلىق بولۇش ئۈچۈن ناھەق ئازاب-ئۇقۇبەت چەكسە...»** ـ بۇنىڭ ئىككى مەنىسى بولۇشى مۇمكىن: ـ (1) بۇ ئادەم ۋىجدانى ئارقىلىق مەلۇم بىر ئىشنىڭ خۇدانىڭ ئىرادىسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ، بۇ ياخشى ئىشقا ئەمەل قىلىدۇ، لېكىن خوجايىنى ياخشى قىلغىنىنى چۈشەنمەيلا ئۆزى جازالايدۇ؛ قۇل بۇ ناھەقلىككە سەۋر-تاقەت قىلىدۇ؛ (2) قۇل-خىزمەتكار خىزمىتىنى ياخشى، پۈختا قىلسىمۇ، خوجايىن بەربىر ئۇنىڭغا قوپال مۇئامىلە قىلىدۇ.
قۇل-خىزمەتكار قورقۇنچتىن ئەمەس، بەلكى خۇدانى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن، ھەممىگە قادىرنىڭ ئۆزى بۇ يامان ئىشلارغا ئۆز ياخشى مەقسەتلىرى بىلەن يول قويغانلىقىغا ئىمان كەلتۈرۈپ، بۇ يامان مۇئامىلىگە سەۋر-تاقەت قىلىپ چىداپ، خوجايىنىنى كەچۈرۈۋېتىدۇ.
■ **2:19** مات. 10.5:
■ **2:20** 1پېت. 14:3□ 14.4:
■ **2:21** يۇھ. 15:13□ فىل. 5:2□ 1يۇھ. 6.2:
□ **2:22 »ئۇ گۇناھ سادىر قىلىپ باقمىغان، ئۇنىڭ ئاغزىدىن ھېچقانداق ئالداملىق-يالغانچىلىقمۇ تېپىلماس«** ـ بۇ سۆزلەر »يەش.» 9:53دىن ئېلىنغان.
■ **2:22** يەش. 9:53□ 2كور. 21:5□ 1يۇھ. 5.3:
□ **2:23 »ئۇ ھاقارەتلەنگىنىدە، تىل قايتۇرمايتتى. ئازاب-ئۇقۇبەت چەككەندە، ئۇ ھېچ تەھدىت سالمايتتى؛ ئەكسىچە، ئۆزىنى ئادىل ھۆكۈم چىقارغۇچىنىڭ قوللىرىغا تاپشۇراتتى«** ـ پېترۇسنىڭ بۇ سۆزىدە »يەش.» 7:53دىكى بېشارەت كۆزدە تۇتۇلىدۇ.
■ **2:23** مات. 39:27□ يۇھ. 48.8□49:
□ **2:24 »ئۇ ئۆزى بىزنىڭ گۇناھقا نىسبەتەن ئۆلۈپ، ھەققانىيلىققا نىسبەتەن ياشىشىمىز ئۈچۈن ياغاچ تۈۋرۈكتە گۇناھلىرىمىزنى زىممىسىگە ئالدى؛ سىلەر ئۇنىڭ يارىلىرى بىلەن شىپا تاپتىڭلار«** ـ »ياغاچ تۈۋرۈكتە« (گېرىك تىلىدا »دەرەختە«،(» كېيىنكى»نى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. مۇشۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان »دەرەخ« ئېرەن بائېچىسى ئوتتۇرىسىدىكى ئىككى دەرەخنى، شۇنداقلا تەۋراتتىكى كۆپ باشقا يەرلەردە دېيىلگەن »دەرەخ« توغرىسىدىكى تېمىنى ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىگە كەلتۈردۈ)مەسىلەن، »مىس.» 26-23:15، »قان.» ،23-22:21 »پەند.» 18:3، 30:11 قاتارلىقلار.(
■ **2:24** يەش. 4:53□ مات. 17:8□ رىم. 11.6:
□ **2:25 »چۈنكى يۇرۇن سىلەر قويلاردەك يولدىن ئېزىپ كەتكەنسىلەر...»** ـ گېرىك تىلىدا »كېتىۋاتىتىسىلەر.« »يەش.» 6:53نى كۆرۈڭ. **»لېكىن ھازىر جېنىڭلارنىڭ پادىچىسى ھەم يېتەكچىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدىڭلار«** ـ »جېنىڭلارنىڭ پادىچىسى ھەم)قوغدايدىغان(يېتەكچىسى« رەب ئەيسا مەسىھ، ئەلۋەتتە. ■ **2:25** يەش. 6:53□ ئەز. 6:34□ لۇقا 4.15: ■ **2-3:1** يار. 16:3□ 1كور. 34:14□ ئەف. 22:5□ كول. 18:3□ تىت. 5.2:

3 گۈزەللىكىگىلار سىرتقى كۆرۈنۈشتىن، يەنى ئالاھىدە تۈرۈۋالغان چېچىكىلار ۋە تاقىغان ئالتۇن زىبۇ-زىننەتلەردىن
ياكى ئېسىل كىيىملەردىن بولمىسۇن،■
4 بەلكى »قەلبىگىلاردىكى تۈزۈكىلار«، يەنى مۆمىن ۋە تىنچ روھتىن بولغان چىرىماس گۈزەللىكتىن بولسۇن؛ بۇنداق
گۈزەللىك خۇدانىڭ ئالدىدا ئىنتايىن قىممەتلىكتۇر.□
5 چۈنكى بۇرۇنقى چاغلاردا، خۇداغا ئۈمىدىنى باغلىغان ئىخلاسمەن ئاياللار دەل مۇشۇنداق گۈزەللىك بىلەن تۈزلىرىنى
زىننەتلەپ، ئەرلىرىگە ئىتائەت قىلاتتى.□
6 دەل مۇشۇنداق يولدا ساراھ ئىبراھىمنى »غوجام« دەپ ئاتاپ، ئۇنىڭ سۆزلىرىگە بويسۇناتتى. سىلەر ھېچقانداق
ۋەسۋەسىلەردىن قورقماي ئىشلارنى دۇرۇس قىلساڭلار، سىلەرمۇ ساراھنىڭ پەرزەنتلىرى بولغان بولىسىلەر.□ ■
7 شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەي ئەرلەر، سىلەرمۇ ئاياللىرىڭلار بىلەن تۈرۈشتا، تۈلارنى ئايال كىشىلەر بىزدىن ئاجىز بەندىلەر
دەپ بىلىپ تۈلارنى چۈشىنىپ يېتىڭلار؛ سىلەر تۈلار بىلەن خۇدا شاپائەت قىلغان ھاياتقا ئورتاق مىراسخور بولۇپ،
تۈلارنى ھۆرمەت قىلىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، دۇئالىرىڭلار توسالغۇغا ئۇچرىمايدۇ.□ ■

ھەققانىيلىق ئۈچۈن ئازاب چېكىش

8 ئاخىرىدا، ھەممىڭلار بىر نىيەت بىر مەقسەتتە، بىر-بىرىڭلارغا ھەمدەرد بولۇپ، بىر-بىرىڭلارنى قېرىنداشلارچە
سۆيۈڭلار، ئىچ-باغرى يۇمشاق ۋە كەمتەر بولۇڭلار.□ ■
9 ياماناتلىققا ياماناتلىق، ئاھانەتكە ئاھانەت بىلەن ئەمەس، ئەكسىچە، بەختىلەش بىلەن جاۋاب قايتۇرۇڭلار. چۈنكى
سىلەر دەل بۇ ئىشقا چاقىرىلغانسىلەر؛ شۇنىڭ بىلەن تۈزۈكىلار بەختكە مىراسخور بولىسىلەر. ■
10 چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: ـ
»كىمكى ھاياتنى سۆيۈپ، ياخشى كۈن كۆرگۈچى بولاي دېسە،
تىلنى ياماناتلىقتىن تارتسۇن،
لەۋلىرى مەككارلىقتىن نېرى بولسۇن؛■
11 ياماناتلىقتىن تۈزىنى تارتىپ،
گۈزەل ئەمەللەرنى قىلىپ يۈرسۇن؛

■ **3:3** 1تىم. 9:2□ تىت. 3.2:

□ **3:4** »بەلكى »قەلبىگىلاردىكى تۈزۈكىلار«، يەنى مۆمىن ۋە تىنچ روھتىن بولغان چىرىماس گۈزەللىكتىن بولسۇن« ـ »قەلبىگىلاردىكى تۈزۈكىلار« گرېك تىلىدا »قەلبىدىكى ئىچكى ئىنسان« دېگەن سۆز بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ.

□ **3:5** »خۇداغا ئۈمىدىنى باغلىغان ئىخلاسمەن ئاياللار« ـ »ئىخلاسمەن« مۇشۇ يەردە »مۇقەددەس« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ **3:6** »سىلەر ھېچقانداق ۋەسۋەسىلەردىن قورقماي ئىشلارنى دۇرۇس قىلساڭلار، سىلەرمۇ ساراھنىڭ پەرزەنتلىرى بولغان بولىسىلەر« ـ »ھېچقانداق ۋەسۋەسىلەردىن قورقماي ئىشلارنى دۇرۇس قىلساڭلار« دېگەنلىكتە تەكتىلەيدىغان ئىش بەلكىم، ئاياللار تۈز يولداشلىرىنى ھۆرمەتلىشى بىلەن تەڭ تۈلاردىن ھېچقانداق قورقاسلىقى، بەلكى خۇدادىنلا قورقۇپ، ئىخلاسمەن بولۇشى كېرەك. دېمەك، ئاياللارنىڭ دۇرۇس ئىشلارنى قىلىشىنىڭ تۈرتكىسى ئەرلىرىدىن قورقۇش ئەمەس، بەلكى خۇداغا ئىخلاسمەن بولۇشتىن ئىبارەت بولۇشى كېرەك.

■ **3:6** يار. 12.18:

□ **3:7** »شۇنىڭغا ئوخشاش، ئەي ئەرلەر، سىلەرمۇ ئاياللىرىڭلار بىلەن تۈرۈشتا، تۈلارنى ئايال كىشىلەر بىزدىن ئاجىز بەندىلەر دەپ بىلىپ تۈلارنى چۈشىنىپ يېتىڭلار« ـ »ئاجىز بەندە« گرېك تىلىدا »ئاجىز قاچا-قۇچا« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. روسۇل پېترۇسنىڭ مۇشۇ يەردە ھەم ئەرلەر ھەم ئاياللارمۇ خۇدانىڭ خىزمىتىدە بولغان قوراللار ياكى ئەسۋابلار ئىكەنلىكىنى تەكىتلىمەكچى. مۇشۇ يەردە »چۈشىنىپ يېتىش« گرېك تىلىدا »بىلىش« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. »يار.» 1:4 ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. بۇ ئىبارە ئەرنىڭ ئايالىنىڭ تۈز جىنسىي مۇھەببىتىگە بولغان موھتاجلىقىنى ئۆتىۋاسلىقىنى تۈز ئىچىگە ئالىدۇ. »سىلەر تۈلار بىلەن خۇدا شاپائەت قىلغان ھاياتقا ئورتاق مىراسخور بولۇپ، تۈلارنى ھۆرمەت قىلىڭلار» ـ »خۇدا شاپائەت قىلغان ھاياتقا مىراسخور« ـ گرېك تىلىدا »ھاياتنىڭ شاپائىتىگە مىراسخور...».■ **3:7** ئەف. 25-33:5□ كول. 19.3: □ **3:8** «...□□□-□□□□□ يۇمشاق ۋە كەمتەر بولۇڭلار» ـ ياكى ...» ئىچ-باغرى يۇمشاق ۋە ئەدەپلىك بولۇڭلار.«■ **3:8** رىم. 16:12□ 5:15□ 1كور. 10:1□ فىل. 2:2□ 16.3:

■ **3:9** لاۋ. 18:19□ پەند. 22:20□ 29:24□ مات. 39:5□ 34:25□ رىم. 17:12□ 1كور. 7:6□ 1پىس. 15:5□ 1تىم. 8.4:

■ **3:10** زەب. 12-16:34□ ياق. 261:

ئامان-خاتىرجەملىكنى ئىزدەپ، ئۇنى قوغلاپ يۈرسۇن.□ ■

12 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى ھەققانىيلارنىڭ ئۈستىدە تۇرىدۇ،

ئۇنىڭ قۇلىقى ئۇلارنىڭ ئىلتىجالىرىغا ئوچۇق تۇرىدۇ؛

لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ يۈزى رەزىللىك يۈرگۈزگۈچىلەرگە قارشى تۇرىدۇ.«□ ■

13 ئەگەر سىلەر دائىم ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا ئىنتىلسەڭلار، كىم سىلەرگە يامانلىق قىلار؟ □

14 لېكىن ھەتتا ھەققانىيلىق يولىدا ئازاب-ئۇقۇبەت چېكسەڭلارمۇ، ئوخشاشلا بەختلىكسىلەر! لېكىن ئۇلارنىڭ ۋەھىمىسىدىن قورقماڭلار ۋە ئالاقزادە بولماڭلار؛ □ ■

15 بەلكى قەلبىڭلاردا رەب مەسىھنى ھەممىدىن ئۈستۈن دەپ بىلىڭلار؛ سىلەردە بولغان ئۈمىدنىڭ سەۋەبىنى سورىغانلارغا مۇمىن-مۇلايىملىق ۋە ئىخلاسلىق بىلەن جاۋاب بېرىشكە ھەمىشە تەييار تۇرۇڭلار. □ ■

16 ھەردائىم ۋىجدانىڭلارنى پاك تۇتۇڭلار، شۇنىڭ بىلەن سىلەرگە »يامانلىق قىلغۇچىلار« دەپ تۇھمەت قىلغانلار سىلەرنىڭ مەسىھدە بولغان پەزىلەتلىك يۈرۈش-تۇرۇشۇڭلارنى كۆرۈپ، ئۆزلىرى قىلغان تۇھمەتلەردىن خىجىل بولسۇن. ■

17 چۈنكى خۇدانىڭ ئىرادىسى شۇنداق بولسا، ياخشىلىق قىلغىنىڭلار ئۈچۈن ئازاب-ئۇقۇبەت چېكسەڭلار، بۇ يامان ئىش قىلغىنىڭلار تۈپەيلىدىن ئازاب-ئۇقۇبەت چېككىنىڭلاردىن ئەۋزەل، ئەۋلا ئەتە.

18 چۈنكى مەسىھ بىزنى خۇدا بىلەن ياراشتۇرۇش ئۈچۈن، يەنى ھەققانىي بولغۇچى ھەققانىي ئەمەسلەرنى دەپ، بىرلا قېتىملىق ئازاب-ئۇقۇبەت چېكتى؛ گەرچە ئۇ تەن جەھەتتە ئۆلتۈرۈلگەن بولسىمۇ، لېكىن روھتا جانلاندۇرۇلدى؛□ ■

19 شۇنىڭ بىلەن ئۇ سولاپ قويۇلغان روھلارنىڭ يېنىغا مۇشۇ روھىي ھاياتلىقى بىلەن بېرىپ، ئۆزىنىڭ بۇ غەلىبىسىنى

□ **3:11** «ئامان-خاتىرجەملىكنى ئىزدەپ...» ـ ياكى »ھەممەيلەن بىلەن ئىناق ئۆتۈشكە تىرىشىپ،...».

■ **3:11** زەب. 27:37□ يەش. 16:1□ 3يۇھ. 11.

□ **3:12** «...□□□□□ پەرۋەردىگارنىڭ كۆزى ھەققانىيلارنىڭ ئۈستىدە تۇرىدۇ، ئۇنىڭ قۇلىقى ئۇلارنىڭ ئىلتىجالىرىغا ئوچۇق تۇرىدۇ؛ لېكىن پەرۋەردىگارنىڭ يۈزى رەزىللىك يۈرگۈزگۈچىلەرگە قارشى تۇرىدۇ» ـ (12-10-□□□□□) »زەب.» 16-12:34.

■ **3:12** زەب. 34□16-12:

□ **3:13** «ئەگەر سىلەر دائىم ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا ئىنتىلسەڭلار،...» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئەگەر سىلەر ياخشى قىلغۇچىلارنى ئۆلگە قىلساڭلار،...» دېيىلىدۇ.

□ **3:14** »لېكىن ئۇلارنىڭ ۋەھىمىسىدىن قورقماڭلار ۋە ئالاقزادە بولماڭلار،...» ـ »يەش.» 12:8.

■ **3:14** يەش. 13:8□12-13:8□ يەر. 8:1□ مات. 10:5□ 1پېت. 20:2□ 4.14:

□ **3:15** »بەلكى قەلبىڭلاردا رەب مەسىھنى ھەممىدىن ئۈستۈن دەپ بىلىڭلار« ـ بۇ سۆزلەر »يەش.» 13:8دە تېپىلىدۇ. »رەب مەسىھنى ھەممىدىن ئۈستۈن دەپ بىلىڭلار« گرىك تىلىدا »رەبنى مۇقەددەس قىلىپ« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. مۇشۇ ئايەتتە »مۇقەددەس« دېگەن سۆز »پاك« دېگەن ئادەتتىكى مەنىدە ئىشلىتىلمەي، بەلكى رەبنىڭ ھەممە باشقا زاتلاردىن پۈتۈنلەي باشقىچە، پۈتۈنلەي ئۈستۈن ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. »سىلەردە بولغان ئۈمىدنىڭ سەۋەبىنى سورىغانلار« ـ »ئۈمىد« ـ مەۋىگۈلۈك ھاياتقا باغلىغان، ئەۋلا ئەتە. »سىلەردە بولغان ئۈمىدنىڭ سەۋەبىنى سورىغانلارغا مۇمىن-مۇلايىملىق ۋە ئىخلاسلىق بىلەن جاۋاب بېرىشكە ھەمىشە تەييار تۇرۇڭلار« ـ »ئىخلاسلىق بىلەن« گرىك تىلىدا »قورقۇنچ بىلەن« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

بىزنىڭچە بۇ قورقۇنچ: (1) خۇدادىن بولىدۇ ـ دېمەك، مەن جاۋاب بەرگىنىمدە ئادەمنىڭ چىرايىدىن ياكى ئۇنى رەنجىتىشتىن قورقايمەن، بەلكى پەقەت خۇدادىن قورقىمەن، ۋە (2) جاۋابىمنىڭ بىرەر جايىنىڭ ھەقىقەتىنى ئېنىپ كېتىشىدىن، گىيىمىنىڭ خاتالىق يېرى بولۇپ قېلىشىدىن قورقۇشۇم بار.

■ **3:15** 1تاۋۇپ 21:1□ زەب. 46:119□ روس. 8.4:

■ **3:16** تىت. 8:2□ 1پېت. 12.2□15:

□ **3:18** »يەنى ھەققانىي بولغۇچى ھەققانىي ئەمەسلەرنى دەپ، بىرلا قېتىملىق ئازاب-ئۇقۇبەت چېكتى« ـ »ھەققانىي بولغۇچى« مەسىھنى كۆزىستىدۇ، ئەۋلا ئەتە. »گەرچە ئۇ تەن جەھەتتە ئۆلتۈرۈلگەن بولسىمۇ، لېكىن روھتا جانلاندۇرۇلدى« ـ بۇ ئاجايىب ھەقىقەت توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. ■ **3:18** رىم. 6:5□ ئىبر. 15.9□28:

جاكارلىدى. □ ■

20 سولاپ قويۇلغان بۇ روھلار بۇرۇنقى زاماندا، يەنى نۇھ پەيغەمبەرنىڭ كۈنلىردە، كېمە ياسىلۋاتقان مەزگىلدە
خۇدا سەۋرچانلىق بىلەن كىشىلەرنىڭ توۋا قىلىشىنى كۈتكىنىدە، ئۆنىگۈنا ئىتائەتسىزلىك قىلدى. پەقەت شۇ كېمىگە
كىرگەن بىرقانچىسى، يەنى جەمئىي سەككىز جان سۇ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلدى. □ ■

21 مانا بۇ »سۇغا چۆمۈلدۈرۈش«نىڭ بېشارىتى بولغان. ئەمدى چۆمۈلدۈرۈش ـ بەدەننىڭ كىردىن تازىلىنىشى
ئەمەس، بەلكى ئادەمنىڭ پاك ۋىجدان بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ تىرىلدۈرۈلۈشى ئارقىلىق خۇدادىن تىلىگەن تەلىپى ـ
بىزنى ھازىر قۇتقۇزۇۋاتىدۇ □ ■

22)مەسىھ تىرىلىپ ئەرشكە چىقىپ، پەرىشتىلەر، بارلىق روھىي ھوقۇقدارلار ۋە كۈچلۈكلەر ئۆنىگۈنا بوسۇندۇرۇلدى
ۋە ئۇ خۇدانىڭ ئوڭ يېنىدا تۇرماقتا.(■

4

خۇدا يولىدا ياشاش

1 ئەمدى مەسىھ تېنىدە ئازاب-ئۇقۇبەت چەككەنكەن، سىلەرمۇ شۇنداق ئىرادە بىلەن ئۆزۈڭلارنى
قوراللاندۇرۇڭلار.)چۈنكى خۇدا يولىدا ئۆز تېنىدە ئازاب-ئۇقۇبەت چەككەن كىشى گۇناھتىن قول ئۈزگەن
بولىدۇ؛■

2 ئۇنداق كىشى تېنىدە قالغان ھاياتىنى يەنە ئىنسانىي نەپىس-ھەۋەسلەرگە بېرىلىش بىلەن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ
ئىرادىسىگە مۇۋاپىق ئوتكۈزىدۇ.(■

3 چۈنكى كۈنلىرىمىزنى يات ئەللىك ئېتىقادسىزلارنىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل قىلىش بىلەن، يەنى ھەرتۈرلۈك بۇزۇقچىلىق-
شەھۋانىيلىق، نەپىس-ھەۋەسلەر، ھاراقكەشلىك، ئەيش-ئىشرەت، مەيخورلۇق ۋە يىرگىنچلىك بۇتپەرەسلىكلەر ئىچىدە

□ 3:19 »شۇنىڭ بىلەن ئۇ سولاپ قويۇلغان روھلارنىڭ يېنىغا مۇشۇ روھي ھاياتلىق بىلەن بېرىپ، ئۆزىنىڭ بۇ غەلىبىسىنى جاكارلىدى« ـ »مۇشۇ روھي ھاياتلىق بىلەن بېرىپ...» گېرىك تىلىدا »ئۆنىگۈنا بېرىپ...» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئەينى گېرىكچە تېكىستتە ئۆنىڭ تېمىنى جاكارلىغىنى دېيىلمىگەن. بىز »ئۆزىنىڭ غەلىبىسى»نى قوشۇپ يازدۇق. چۈنكى ئۇيغۇر تىلىدا »جاكارلاش« دېگەن پېشلىنىڭ مەلۇم بىر تولدۇرغۇچىسى بولۇشى كېرەك، شۇنىڭدەك مەسىھ ئۆلارغا ئۇقتۇرغان خەۋەرنىڭ مەزمۇنى چوقۇم ئۆزىنىڭ باياتىن ئادا قىلغان ئۆلۈغ قۇربانلىقى بىلەن مۇناسىۋەتتە بولۇشى لازىم.

■ 3:19 1 پېت. 6.4:

□ 3:20 «...□□□□ قويۇلغان بۇ روھلار بۇرۇنقى زاماندا، يەنى نۇھ پەيغەمبەرنىڭ كۈنلىردە، كېمە ياسىلۋاتقان مەزگىلدە خۇدا سەۋرچانلىق بىلەن كىشىلەرنىڭ توۋا قىلىشىنى كۈتكىنىدە، ئۆنىگۈنا ئىتائەتسىزلىك قىلدى. پەقەت شۇ كېمىگە كىرگەن بىرقانچىسى، يەنى جەمئىي سەككىز جان سۇ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلدى» ـ »سولاپ قويۇلغان بۇ روھلار« توغرىسىدا ئالىملارنىڭ ئىككى خىل قارىشى بار: (1) ئۆلار نۇھ پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە قىز-ئايالىلارغا نەپىس-شەھۋەت قىلغان پەرىشتىلەرنى كۈرسىتىدۇ »)يار.» 6-1:6نى ۋە ئىزاھاتنى، «2□□□.» ،5-4:2 »يەھ.» 8-6نى كۈرۈڭ(؛ (2) نۇھ پەيغەمبەر دەۋرىدىكى خۇدانىڭ سۈزىگە كىرمىگەن، رەھىمسىز رەت قىلىپ تۇپاندا ئۆلگەن ئىتائەتسىز ئادەملەرنىڭ ئىنسانىي روھلىرىنى كۈرسىتىدۇ.
»قوشۇمچە سۈز«ىمىزدە بۇ ئىككى پىكىر ۋە تولۇق ئايەتنىڭ مەنىسى ئۈستىدە توختىلىمىز.

■ 3:20 يار. 6:3□14□ 8:18□ مات. 24:37□ لۇقا 17:26□ رىم. 4:2□ 2 پېت. 5.2:

□ 3:21 »مانا بۇ »سۇغا چۆمۈلدۈرۈش«نىڭ بېشارىتى بولغان. ئەمدى چۆمۈلدۈرۈش ـ بەدەننىڭ كىردىن تازىلىنىشى ئەمەس، بەلكى ئادەمنىڭ پاك ۋىجدان بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ تىرىلدۈرۈلۈشى ئارقىلىق خۇدادىن تىلىگەن تەلىپى ـ بىزنى ھازىر قۇتقۇزۇۋاتىدۇ« ـ »ئادەمنىڭ پاك ۋىجدانىنىڭ ... خۇدادىن تىلىگەن تەلىپى« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئادەمنىڭ پاك ۋىجدان ئۆچۈن... خۇدادىن تىلىگەن تەلىپى.« بۇ ئىككى تەرجىمە، شۇنداقلا بۇ مۇھىم ئايەت ئۈستىدە »قوشۇمچە سۈز«ىمىزدە توختىلىمىز. ■ 3:21 روس. 39:2-38□ ئەف. 26:5□ كول. 132:11-

■ 3:22 ئەف. 20.1:

■ 4:1 رىم. 7:6□ ئىبر. 1.12: ■ 4:2 رىم. 7:14□ 2 كور. 15:5□ گال. 20:2□ ئەف. 24:4□ 1 تىمس. 10:5□ ئىبر. 14.9:

ئۇتكۈزگىنىمىز ئەمدى كۆڭۈلىگە قىلار!□ ■
4 بۇ ئىشلاردا ئۇلار سىلەرنىڭ ئۇلارغا ھەمراھ بولۇپ شۇنداق ئىپلاسلىققا يۈگۈرمىگەنلىكىگىلارغا ئەجەبلىنىپ،
سىلەرنى ھاقارەتلىمەكتە.
5 ئۇلار ھامان ھەم تىرىكلەرنى ۋە ئۆلگەنلەرنى سوراق قىلىشقا تەييار تۇرغۇچىغا ھېساب بەرمەي قالمايدۇ.□
6 شۇنىڭا دەل شۇ سەۋەبتىن، ئۆلگەنلەر ئەتتە ياشاۋاتقان ئىنسانلار سوراق قىلىندىغانلىقىدەك سوراق قىلىنىپ، خۇداغا
نىسبەتەن روھتا ياشىسۇن دەپ، ئۇلارغىمۇ خۇش خەۋەر يەتكۈزۈلگەن.□ ■

خۇدانىڭ سادىق خىزمەتچىسى

7 ئەمدى بارلىق ئىشلارنىڭ ئاخىرلىشىدىغان كۈنى يېقىنلاشماقتا؛ شۇنىڭا، ساماق بولۇڭلار ۋە دۇئا قىلىشقا سەگەك
تۇرۇڭلار.■
8 لېكىن ھەممىدىن مۇھىمى، بىر-بىرىڭلارغا قىزغىن مېھىر-مۇھەببەتتە تۇرۇۋېرىڭلار. چۈنكى »مېھىر-مۇھەببەت
نۇرغۇنلىغان گۇناھلارنى يايار.«□ ■
9 بىر-بىرىڭلاردىن ئاغرىنماي تۇرئارا مېھماندوست بولۇڭلار. ■
10 خۇدا تەرىپىدىن ھەربىرىڭلارغا ئاتا قىلىنغان ئىلتىپاتقا بىنائەن، ئۇنىڭ ھەرتەرەپلىك مېھرى-شەپقىتىنى كىشىلەرگە
يەتكۈزىدىغان ياخشى غوجىدارلار سۈپىتىدە، بۇ ئىلتىپات بىلەن بىر-بىرىڭلارغا خىزمەت قىلىڭلار. ■
11 كىم سۆز قىلسا، ئۇ خۇدانىڭ كالام-بېشارەتلىرىنى يەتكۈزگۈچى سۈپىتىدە سۆزلىسۇن. كىم باشقىلارغا خىزمەت
قىلسا، ئۇ خۇدا ئاتا قىلغان كۈچ-قۇدرىتى بىلەن خىزمەت قىلسۇن. شۇنداق بولغاندا، خۇدا ھەممە ئىشتا ئەيسا مەسىھ
ئارقىلىق ئۇلۇغلىنىدۇ. بارلىق شان-شەرەپ ۋە كۈچ-قۇدرەت ئۇنىڭغا ئەبەدلىئەبەدگىچە مەنسۇپتۇر، ئامىن!□ ■

ئېتىقادچىلارنىڭ ئازاب-ئۇقۇبەتكە سەۋر قىلىشى

□ **4:3 »چۈنكى كۆزلىرىمىزنى يات ئەللىك ئېتىقادسىزلارنىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل قىلىش بىلەن...«** ـ »يات ئەللىك ئېتىقادسىزلار« گېرېك تىلىدا »يات ئەللىكلەر« ياكى »ئائىپىلەر« دېگەن بىرلا سۆز بىلەن ئېيىدىلىنىدۇ. ئىنجىل دەۋرى كەلگۈچە يەھۇدىيلاردىن باشقا پۈتكۈل دۇنيادىكىلەر »يات ئەللىلەر« دېگۈدەك بۇتپەرەس ئىدى؛ شۇنىڭا مۇئمىن يەردە پېترۇس بۇ ئىبارە بىلەن »بۇتپەرەس كاپىرلار«نى كۆرسىتىدۇ. پېترۇسنىڭ بۇ خېتىنىڭ ئەسلىدىكى ئوقۇرمەنلىرى، شۇيەسىزكى، مۇشۇنداق ئادەملەردىن ئىدى. **»ھەرتۈرلۈك يۈزۈڭچىلىق-شەھۋانىيلىق، نەپىس-ھەۋەسلەر، ھاراقكەشلىك، ئەيش-ئىشرەت، مەيخورلۇق ۋە يىرگىنچلىك بۇتپەرەسلىكلەر ئىچىدە ئۆتكۈزگىنىمىز ئەمدى كۆڭۈلىگە قىلار«!** ـ »كۆڭۈلىگە قىلار«! ـ بۇ ئىنتايىن كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ، ئەلۋەتتە.

■ **4:3** ئەف. 4:17.

□ **4:5 »ئۇلار ھامان ھەم تىرىكلەرنى ۋە ئۆلگەنلەرنى سوراق قىلىشقا تەييار تۇرغۇچىغا ھېساب بەرمەي قالمايدۇ«** ـ »سوراق قىلىشقا تەييار تۇرغۇچى« مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.

□ **4:6 »شۇنىڭا دەل شۇ سەۋەبتىن، ئۆلگەنلەر ئەتتە ياشاۋاتقان ئىنسانلار سوراق قىلىندىغانلىقىدەك سوراق قىلىنىپ، خۇداغا نىسبەتەن روھتا ياشىسۇن دەپ، ئۇلارغىمۇ خۇش خەۋەر يەتكۈزۈلگەن«** ـ »خۇش خەۋەر« ـ مۇقەددەس كىتابتا مەسىھنىڭ ئۆلۈمى ۋە تىرىلىشىدىن بولغان نىجات توغرۇلۇق، ئەلۋەتتە.

بۇ ئايەت توغرۇلۇق نۇرغۇن پىكىرلەر بار. »قوشۇمچە سۆز«ىمىزدە بۇلارنى بايان قىلىمىز.

■ **4:6** يۇھ. 5:25□ 1 پېت. 3:19.

■ **4:7** لۇقا 21:34□ 1يۇھ. 2:18.

□ **4:8 »مېھىر-مۇھەببەت نۇرغۇنلىغان گۇناھلارنى يايار«** ـ بۇ سۆزلەر تەۋراتتىكى سۇلايمانىنىڭ »پەند-نەسىھەتلەر«ى 10:12دىن ئېلىنغان. مەنىسى، شۇيەسىزكى، ھەم باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلىش ھەم مۇمكىن بولسا باشقىلارغا يايماسلىقنى تۇز ئىچىگە ئالىدۇ.

■ **4:8** پەند. 10:12.

■ **4:9** رىم. 12:13□ فىل. 2:14□ ئىبر. 13:2.

■ **4:10** پەند. 3:28□ رىم. 12:6□ 2كور. 8:11.

□ **4:11 »كىم سۆز قىلسا، ئۇ خۇدانىڭ كالام-بېشارەتلىرىنى يەتكۈزگۈچى سۈپىتىدە سۆزلىسۇن«** ـ »سۆز قىلىش« مۇئمىن يەردە، شۇيەسىزكى، جامائەتتە سۆزلەش، بولۇپمۇ تەلىم بېرىشنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

■ **4:11** يەر. 23:22.

12 سۆيۈملۈكلىرىم، ئوتلۇق سىناقنىڭ بېشىگىلارغا چۈشكەنلىكىگە قاراپ، ئاجايىب ئىشقا يولۇقۇپ قالدىم، دەپ
ھەيران قالماڭلار. ■
13 بەلكى، مەسىھنىڭ ئازاب-ئوقۇبەتلىرىگە قانداق ئورتاق بولغان بولساڭلار، سىلەر شۇنداق شادلىنىڭلار. شۇنىڭ
بىلەن ئۇنىڭ شان-شەرىپى ئايان قىلىنغىنىدا، سىلەرمۇ يايراپ شادلىنىسىلەر. □
14 سىلەر مەسىھنىڭ نامى تۈپەيلىدىن ھاقارەتكە ئۇچراساڭلار، بەختلىك بولىسىلەر! چۈنكى شان-شەرەپنىڭ روھى،
يەنى خۇدانىڭ روھى ۋۇجۇدۇڭلارغا چۈشكەن بولىدۇ. □ ■
15 ئاراڭلاردىن بىرىنىڭ ئازاب-ئوقۇبەت چېكىشى ھەرگىزمۇ قاتىل، ئوغرى، رەزىل يا كى چېپىلغاق بولۇش
سەۋەبىدىن بولمىسۇن.
16 بىراق چەككەن ئازاب-ئوقۇبىتى »مەسىھىي« دەپ ئاتالغانلىقى سەۋەبىدىن بولسا، ئۇ ئۇنىڭدىن نومۇس قىلمىسۇن؛
ئەكسىچە، مۇشۇ نام بىلەن ئاتالغانلىقى ئۈچۈن خۇداغا مەدھىيە ئوقۇسۇن. □
17 چۈنكى سوراقنىڭ باشلىنىدىغان ۋاقتى-سائىتى كەلدى؛ سوراق ئالدى بىلەن خۇدانىڭ ئۆيىدىكىلىردىن باشلىنىدۇ؛
ۋە ئەگەر بىز بىلەن باشلانسا، ئۇ ھالدا خۇدانىڭ خۇش خەۋىرىگە قۇلاق سالمىغانلارنىڭ ئاقىۋىتى نېمە بولار؟ □ ■
18 دەل مۇقەددەس يازمىلاردا يېزىلغىنىدەك: ـ
»ئەگەر ھەققانىيلارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى تەس بولسا،
ئىخلاسسىزلار ھەم گۇناھكارلارنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولار؟«□ ■

19 شۇنىڭ ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئازاب-ئوقۇبەت چەككەنلەر ياخشى ئەمەللەرنى داۋام قىلىپ، جېنىنى
ۋەدىسىدە تۇرىدىغان ياراتقۇچىغا ئامانەت قىلىپ تاپشۇرسۇن.□

5

ئاقساقاللار ۋە ياشلارغا قىلىنغان نەسىھەت

1 ئەمدى مەن ئاراڭلاردىكى ئاقساقاللاردىن)مەسىھنىڭ ئازاب-ئوقۇبەتلىرىنىڭ گۇۋاھچىسى، نامايان قىلىندىغان
شان-شەرەپكە ئېسىپ بولغۇچى ۋە سىلەرگە ئوخشاش بىر ئاقساقال سۈپىتىدە(شۇنى ئۆتۈنمەنكى،□

■ **4:12** يەر. 10:48□ 1 كور. 13:3□ 1 پېت. 7:1.
□ **4:13** »شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ شان-شەرىپى ئايان قىلىنغىنىدا، سىلەرمۇ يايراپ شادلىنىسىلەر« ـ »ئۇنىڭ شان-شەرىپى ئايان قىلىنغىنىدا«: ـ دېمەك، مەسىھ قايتا كەلگىنىدە.
□ **4:14** »سىلەر مەسىھنىڭ نامى تۈپەيلىدىن ھاقارەتكە ئۇچراساڭلار، بەختلىك بولىسىلەر! چۈنكى شان-شەرەپنىڭ روھى، يەنى خۇدانىڭ روھى ۋۇجۇدۇڭلارغا چۈشكەن بولىدۇ« ـ »يەش.» 2:11 نى كۆرۈڭ. بەزى كونا كۆچۈرمىلىردە »ئۇلار تەرىپىدىن ئۇنىڭغا كۆيۈرلۈق قىلىندۇ، لېكىن سىلەرنىڭ تەرىپىڭلاردىن ئۇلۇغلىنىدۇ« دەپ قوشۇلىدۇ.
■ **4:14** مات. 10:5□ 1 پېت. 20:2□ 14.3:
□ **4:16** »بىراق چەككەن ئازاب-ئوقۇبىتى »مەسىھىي« دەپ ئاتالغانلىقى سەۋەبىدىن بولسا، ئۇ ئۇنىڭدىن نومۇس قىلمىسۇن؛ ئەكسىچە، مۇشۇ نام بىلەن ئاتالغانلىقى ئۈچۈن خۇداغا مەدھىيە ئوقۇسۇن« ـ »مەسىھىي« گرېك تىلىدا »خرىستىيان.« »مەسىھ« گرېك تىلىدا »خرىستوس« دەپ ئېيتىلىدۇ.
□ **4:17** »چۈنكى سوراقنىڭ باشلىنىدىغان ۋاقتى-سائىتى كەلدى؛ سوراق ئالدى بىلەن خۇدانىڭ ئۆيىدىكىلىردىن باشلىنىدۇ« ـ شۇيھىسزىكى، روسۇل پېترۇس يۇقىرىدا تىلغا ئالغان ئازاب-ئوقۇبەتلەر ۋە سىناشلار خۇدانىڭ ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرگە نىسبەتەن بىرخىل سوراقنىڭ باشلىنىشى يا كى تەربىيە بولۇپ، كەمچىلىكلىرىمىزنى ئوچۇق قىلىدىغان سىناقلار، دەپ ھېسابلىغىلى بولىدۇ.
■ **4:17** يەر. 29:25□ لۇقا 12:10□ 31:23.
□ **4:18** »ئەگەر ھەققانىيلارنىڭ قۇتقۇزۇلۇشى تەس بولسا، ئىخلاسسىزلار ھەم گۇناھكارلارنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولار؟« ـ تەۋرات »پەند.» 13:11، LXX گرېكچە تەرجىمىسىدىن ئېلىنغان. گرېك تىلىدا »ئىخلاسسىزلار ھەم گۇناھكارلار نەدە كۆرۈندۇ؟«! دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.
■ **4:18** پەند. 31.11:
□ **4:19** »...» خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئازاب-ئوقۇبەت چەككەنلەر ياخشى ئەمەللەرنى داۋام قىلىپ، جېنىنى ۋەدىسىدە تۇرىدىغان ياراتقۇچىغا ئامانەت قىلىپ تاپشۇرسۇن« ـ »ۋەدىسىدا تۇرىدىغان ياراتقۇچى« دېگەن ئىبارە ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئۇنىڭ ئۈستىدە ئازراق توختىلىمىز.
□ **5:1** »مەسىھنىڭ ئازاب-ئوقۇبەتلىرىنىڭ گۇۋاھچىسى، نامايان قىلىندىغان شان-شەرەپكە ئېسىپ بولغۇچى ۋە سىلەرگە ئوخشاش بىر ئاقساقال سۈپىتىدە...» ـ »نامايان قىلىندىغان شان-شەرەپ« دېگەنلىك مەسىھنىڭ قايتىپ كېلىشىدە نامايان بولىدىغان شان-شەرەپ.

2 ـ خۇدانىڭ سىلەرنىڭ ئارا كاللاردىكى پادىسىنى ئوبدان بېقىڭلار؛ ئۇلارغا يېتەكچىلىك خىزمىتىدە بولۇپ، ئۇنى
مەجبۇرەن ئەمەس، بەلكى ئىختىيارەن زىممىڭلارغا ئېلىڭلار؛ پۇل-دۇنيا ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى خۇشاللىق بىلەن
قىلىڭلار.□ ■
3 خۇدانىڭ پادىسىغا غوجىنىڭ ئۆز تەئەللۇقاتلىرىغا بولغىنىدەك بولماي، بەلكى ئۇلارغا ئۈلگە بولۇڭلار.□ ■
4 شۇنداق قىلساڭلار، باش پادىچى ئاشكارە بولغاندا، مەڭگۈ توزۇماس شان-شەرەپ تاجىغا ئېرىشىسىلەر.□ ■
5 ئەي ياشلار، چوڭلارغا بويسۇنۇڭلار. شۇنىڭدەك، ھەممىڭلار بىر-بىرىڭلارغا نىسبەتەن كىچىك پېئىللىقنى
ئۈستۈڭلارغا ئوراپ بولىڭلار. چۈنكى: »خۇدا تەكەببۇرلارغا قارشىدۇر، لېكىن مۇمىن-كەمتەرلەرگە شەپقەت
قىلىدۇ.«□ ■
6 ئۆزۈڭلارنى خۇدانىڭ قۇدرەتلىك قولى ئاستىدا تۆۋەن تۇتۇڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ۋاقتى-سائىتى كەلگەندە
خۇدا سىلەرنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ؛□ ■
7 بارلىق غەم-قايغۇلىرىڭلارنى ئۇنىڭ ئۈستىگە تاشلاپ قويۇڭلار. چۈنكى ئۇ سىلەرنىڭ غېمىڭلارنى قىلىدۇ.■
8 ئۆزۈڭلارنى ھوشيار ۋە سەگەك تۇتۇڭلار. چۈنكى دۈشمىنىڭلار بولغان ئىبلىس خۇددى ھۆركىرەۋاتقان شىرەدەك،
يۇتقۇدەك بىرسىنى ئىزدەپ قاتراپ يۈرمەكتە؛■
9 سىلەر ئېتىقادىڭلاردا چىڭ تۇرۇپ ئۇنىڭغا قارشى تۇرۇڭلار. چۈنكى بىلىسىلەركى، پۈتۈن دۇنيادىكى
قېرىنداشلىرىڭلارمۇ ئوخشاش ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنىڭ تۇگىشىگۈچە چىداۋاتىدۇ. □ ■

□ **5:2 »خۇدانىڭ سىلەرنىڭ ئارا كاللاردىكى پادىسىنى ئوبدان بېقىڭلار«** ـ »خۇدانىڭ ... پادىسى« ئامانەت، ئەلۋەتتە. **»ئۇلارغا يېتەكچىلىك خىزمىتىدە بولۇپ، ئۇنى مەجبۇرەن ئەمەس، بەلكى ئىختىيارەن زىممىڭلارغا ئېلىڭلار«** ـ »ئۇلارغا يېتەكچىلىك خىزمىتىدە بولۇپ...» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »خۇداغا قاراپ ئۇلارغا يېتەكچىلىك خىزمىتىدە بولۇپ...» دېيىلىدۇ. **»پۇل-دۇنيا ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى خۇشاللىق بىلەن قىلىڭلار«** ـ »پۇل-دۇنيا ئۈچۈن ئەمەس« دېگەنلىك پېترۇسنىڭ ئەينى سۆزلىرى: ـ »ھارامدىن بولغان پۇل ئۈچۈن ئەمەس« ـ پېترۇسنىڭ مۇشۇ سۆزلەر بىلەن كۆرسەتكىنى: »پۇل ئادەمنى چوقۇم گۇناھكار قىلىدۇ« دېگەنلىك ئەمەس، چۈنكى ھەربىرىمىز پۇلنى ئىشلىتىشىمىز كېرەك؛ ئۇنىڭ كۆرسەتكىنى، شۇبھىسىزكى، پۇلنىڭ دەرۋەقە ئادەمنى گۇناھكار قىلىش خەتىرى باردۇر. پۇلنىڭ ئۆزى ئەسلىدە گۇناھنىڭ دۇنيادا پەيدا بولغانلىقىدىن پەيدا بولغان؛ گۇناھ بولمىسا پۇل بولالمايتتى؛ شۇ تەرەپتىنمۇ »ھارامدىن بولغان.«

■ **5:2** روس. 28:20□ 1تىم. 3:3□ تىت. 7.1:

□ **5:3 »خۇدانىڭ پادىسىغا غوجاۋۇز غوجىنىڭ ئۆز تەئەللۇقاتلىرىغا بولغىنىدەك بولماي، بەلكى ئۇلارغا ئۈلگە بولۇڭلار«** ـ ياكى »ئۆزىگە ئامانەت قىلىنغانلارغا)جامائەتتىكىلەرگە، دېمەك(ئۆزى بەگ ئۆزى خان بولۇۋالماي، بەلكى ئۇلارغا ئۈلگە بولۇڭلار.«

■ **5:3** 2كور. 24:1□ فىل. 17:3□ 1تىم. 12:4□ تىت. 7.2:

□ **5:4 »باش پادىچى قايتىپ ئاشكارە بولغاندا«** ـ رەب ئېيسا قايتىپ كەلگەندە. **»مەڭگۈ توزۇماس شان-شەرەپ تاجىغا ئېرىشىسىلەر«** ـ گۈبۈك »ئۈنمېيك« مۇسابىقىسىدە غالىبلارغا گۈل-گىياھتىن تۈرۈلگەن تاج ئىئنام قىلىناتتى. بۇ بىر كۆزۈن ئىچىدىلا توزۇۋېتىدىغان تاج، ئەلۋەتتە.

■ **5:4** يەش. 11:40□ ئەز. 23:34□ يۇھ. 11:10□ 1كور. 25:9□ ئىبر. 20:13□ 2تىم. 8:4□ ياق. 12:1□ 1پېت. 4:1□ 25.2:

□ **5:5 »ئەي ياشلار، چوڭلارغا بويسۇنۇڭلار. شۇنىڭدەك، ھەممىڭلار بىر-بىرىڭلارغا نىسبەتەن كىچىك پېئىللىقنى ئۈستۈڭلارغا ئوراپ بولىڭلار«** ـ »چوڭلار« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى »ئاقساقاللار.« لېكىن مۇشۇ يەردە »چوڭلار« ياكى »ياشانغانلار«غا تورغا كېلىدۇ. **»خۇدا تەكەببۇرلارغا قارشىدۇر، لېكىن مۇمىن-كەمتەرلەرگە شەپقەت قىلىدۇ«** ـ »پەند.» 34:3؛ »ياق.» 6:4نمۇ كۆرۈڭ.

■ **5:5** پەند. 34:3□ رىم. 10:12□ فىل. 3:2□ ياق. 6.4:

□ **5:6 »ئۆزۈڭلارنى خۇدانىڭ قۇدرەتلىك قولى ئاستىدا تۆۋەن تۇتۇڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ۋاقتى-سائىتى كەلگەندە خۇدا سىلەرنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ«** ـ بۇنىڭ تولۇق مەنىسى بەلكىم »خۇدانىڭ قۇدرەتلىك قولى ئۈستۈڭلارغا تەربىيە بېرىش ئۈچۈن چۈشكەن بولسا، ئۇنىڭ ئاستىدا تۆۋەن تۇرۇڭلار، ئۆزۈڭلارنى ئۇنىڭ ئاستىدا تۆۋەن تۇتۇڭلار.«

■ **5:6** ئايۇپ 29:22□ پەند. 23:29□ مات. 12:23□ لۇقا 11:14□ ياق. 10.4:

■ **5:7** زەب. 22:55□ مات. 25:6□ لۇقا 22:12□ 1كور. 9:9□ فىل. 6:4□ ئىبر. 5:13□ 1تىم. 8.6:

■ **5:8** ئايۇپ 7:1□ لۇقا 31:22□ 1تىس. 6:5□ 1پېت. 13:1□ 7.4:

□ **5:9 »چۈنكى بىلىسىلەركى، پۈتۈن دۇنيادىكى قېرىنداشلىرىڭلارمۇ ئوخشاش ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنىڭ تۇگىشىگۈچە چىداۋاتىدۇ«** ـ »پۈتۈن دۇنيادىكى قېرىنداشلار« دېگەنلىك بەلكىم (1) يەھۇدىيە-گالىلىيەدە ئۆزۈۋاتقان، ئۆزىيۇرتداشلىرى تەرىپىدىن زىيانكەشلىككە ئۇچراۋاتقان يەھۇدىي قېرىنداشلارنى، (2) »يات ئەللىك قېرىنداشلار« ـ يات ئەللىك بۇتپەرەسلەر ئارىسىدا ئۆرۈۋاتقان، ئۇلار تەرىپىدىن زىيانكەشلىككە ئۇچراۋاتقان يەھۇدىي ئەمەس قېرىنداشلارنى، ياكى؛ (3) ھەر ئىككىسىنى كۆرسىتىدۇ.
»تۇگىشىگۈچە چىداۋاتىدۇ« دېگەن سۆز بۇ ئازاب-ئۇقۇبەتلەرنىڭ؛ (1) خۇدانىڭ مەقسەتلىرىگە، شۇنداقلا ئۆز مۇقەددەس بەندىلىرىگە زۇرۇر ئىكەنلىكىنى ئۇە؛ (2) چەكلىك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **5:9** ئەف. 27:4□ ياق. 7.4:

10 ئەمما سىلەرنى مەسىھ ئەيسا ئارقىلىق تۆزىنىڭ مەڭگۈلۈك شان-شەرىپىگە چاقىرغان، پۈتكۈل مېھىر-شەپقەتنىڭ
ئىگىسى بولغان خۇدا ئازراققىنە ۋاقىت ئازاب-ئۇقۇبەت چەككىنىڭلاردىن كېيىن، تۆزى سىلەرنى ئەسلىگە
كەلتۈرۈپ، دەس تۇرغۇزۇپ، مۇستەھكەم ۋە ئۇلغا بېكىتىلگەندەك تەۋرەنمەس قىلىدۇ. □ ■
11 ئۇنىڭغا بارلىق شان-شەرەپ ۋە كۈچ-قۇدرەت ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن!□

ئاخىرقى سالام

12 مەن بۇ قىسقىغىنا خەتنى يېزىپ، تۆزۈم سادىق قېرىندىشىم دەپ بىلىدىغان سىلۋانۇسنىڭ ۋاستىسى بىلەن سىلەرگە
يوللىدىم. ئۇشبۇ خەتنى يېزىشىمنىڭ مەقسىتى، سىلەرگە جېكىلەش ۋە سىلەرنى رىغبەتلەندۈرۈش، شۇنداقلا خۇدانىڭ
ھەققىي مېھىر-شەپقىتىنىڭ ئەنە شۇنداق ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ مېھىر-شەپقەتتە چىڭ
تۇرۇڭلار.□
13 سىلەر بىلەن بىللە تاللانغان بابىلدا تۇرۇۋاتقان جامائەت ۋە ئوغلۇم ماركۇستىن سىلەرگە سالام. □
14 بىر-بىرىڭلار بىلەن مېھرىبانلارچە سۆيۈشۈپ سالاملىشىڭلار.
سىلەرگە، يەنى مەسىھدە بولغان ھەممىڭلارغا ئامانلىق-خاتىرجەملىك يار بولغاي!■

□ **5:10 «خۇدا... تۆزى سىلەرنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ...»** ـ ئەسلىگە كەلتۈرۈپ« ياكى »قوراللاندۇرۇپ« ياكى » كامىل قىلىپ...»». **»(سىلەرنى(... ئۇلغا بېكىتىلگەندەك تەۋرەنمەس قىلىش«** ـ گېرىك تىلىدا بىر پېئىل بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ.

■ **5:10** ئىبر. 37:10□ 1پېت. 6.1:

□ **5:11 »ئۇنىڭغا بارلىق شان-شەرەپ ۋە كۈچ-قۇدرەت ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن«!** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت »ئۇنىڭغا بارلىق كۈچ-قۇدرەت ئەبەدىلئەبەد مەنسۇپ بولغاي، ئامىن«! دېيىلىدۇ.

□ **5:12 »مەن بۇ قىسقىغىنا خەتنى يېزىپ، تۆزۈم سادىق قېرىندىشىم دەپ بىلىدىغان سىلۋانۇسنىڭ ۋاستىسى بىلەن سىلەرگە يوللىدىم«** ـ مۇشۇ سىلۋانۇس بەلكىم ئەسلىدە روسۇل پاۋلۇسنىڭ ھەمراھى ۋە خىزمەتدىشى بولغان سىلۋانۇس ئىدى)مەسىلەن »روس.» 17-16-بابلارنى كۆرۈڭ(»سىلۋانۇسنىڭ ۋاستىسى بىلەن« ـ يەنى مۇمكىنچىلىك بارىكى، ئۇشبۇ خەتنى يېزىشقا سىلۋانۇس روسۇل پېترۇسقا كاتىپ بولغانىدى. **»ئۇشبۇ خەتنى يېزىشىمنىڭ مەقسىتى، سىلەرگە جېكىلەش ۋە سىلەرنى رىغبەتلەندۈرۈش...»** ـ »جېكىلەش« ۋە »رىغبەتلەندۈرۈش« گېرىك تىلىدا بىر پېئىل بىلەنلا ئىپادىلىنىدۇ.

□ **5:13 »سىلەر بىلەن بىللە تاللانغان بابىلدا تۇرۇۋاتقان جامائەت«** ـ تارىخشۇناسلار »بابىل« دېگەنلىكنى ھەقىقىي)ئەفرات دەريىسى بويىدىكى(بابىلون)بابىل(شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. يەنە بەزىلەر بابىل«نى »رىم شەھىرىنىڭ ئېتىقادچىلار ئارىسىدىكى مەخپىي نامى« دەپ قارايدۇ ـ شۇ ۋاقىتتىكى ئېتىقادچىلار رىم شەھىرىنى مەخپىي ھالدا بابىل)چېركىلىشىپ كەتكەن »بۇ دۇنيا«نىڭ سىمۋولى(دەپ ئاتىغان بولۇشى مۇمكىن. روسۇل پېترۇسنىڭ بابىل شەھىرىدە بولغانلىقى توغرىسىدا تارىختا مەلۇمات يوق ۋە تۆزىنىڭ رىم شەھىرىدە تۇرغانلىقى توغرۇلۇق ئىسپات بار. **»جامائەت«** ـ ئەسلىدىكى گېرىكچە تېكىستتە ـ »تۇرۇۋاتقان قىز.» بۇ ئىبارە رىمدىكى جامائەتنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. **»ئوغلۇم ماركۇستىن سىلەرگە سالام«** ـ »ئوغلۇم ماركۇس« روسۇل پېترۇسنىڭ روھىي جەھەتتىكى ئوغلى. ئەمەلىيەتتە ماركۇس پېترۇسنىڭكى جىيەن تۇرىسى بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

■ **5:14** رىم. 16:16□ 1كور. 20:16□ 2كور. 12:13□ 1تېس. 26.5:

پیترۇس «2»

»روسۇل پیترۇس یازغان ئىككىنچى مەكتۇپ« •••• سالام

1 ئەیسا مەسىھنىڭ قۇلى ۋە روسۇلى بولغان مەنكى سىمىئون پیترۇستىن خۇدایىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەیسا مەسىھنىڭ
ھەققانىیلىقى ئارقىلىق بىز بىلەن ئوخشاش قىممەتلىك بىر ئېتىقادقا مۇیەسسەر قىلىنغانلارغا سالام!□

2 سىلەر خۇدانى ۋە رەببىمىز ئەیسانى چوڭقۇر تونۇغانسىرى، مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك سىلەرگە ھەسسىلەپ
ئاشقاي!■

نىجاتنا تۆسۈش

3 بۇ دۇنیاىنىڭ ئاساسى ـ بىز بىزنى تۆزىنىڭ شان-شەرىپى ۋە ئېسىل پەزىلىتىنىڭ تەسىرى ئارقىلىق چاقىرغۇچىنى
چوڭقۇر تونۇغانلىقىمىز ئۈچۈن، تۇنۇق ئىلاھىي كۈچ-قۇدرىتى ھایاتىمىزغا ۋە ئىخلاسمەنلىكتە مېڭىشىمىزغا كېرەكلىك
بولغان ھەممىنى ئاتا قىلدى.□

4 ئۇ مۇشۇ پەزىلەتلىرى ئارقىلىق بىزگە قىممەتلىك، ئەڭ ئۇلۇغ ۋەدىلەرنى بەردى، بۇلار بىلەن سىلەر بۇ دۇنیادىكى
ھاۋاىى-ھەۋەسلەردىن بولغان ئىپلاسلىقتىن قۇتۇلۇپ، خۇدالىق تەبىئەتكە ئورتاق نىسىپ بولالایسىلەر.■
5 دەل مۇشۇ سەۋەبتىن، سىلەر پۈتۈن كۈچۈڭلار بىلەن ئېتىقادىڭلارغا ئېسىل پەزىلەتنى، ئېسىل پەزىلىتىڭلارغا
بىلىمنى،□
6 بىلىمىڭلارغا تەمكىنلىكنى، تەمكىنلىكىڭلارغا چىداملىقنى، چىداملىقىڭلارغا ئىخلاسمەنلىكنى،
7 ئىخلاسمەنلىكىڭلارغا قېرىنداشلىق مېھىربانلىقنى، قېرىنداشلىق مېھىربانلىقىڭلارغا مېھىر-مۇھەببەتنى كۆرسىتىشنى
قوشۇشقا ئىنتىلىڭلار.
8 چۈنكى بۇ خۇسۇسىيەتلەر سىلەردە بار بولسا، شۇنداقلا ئېشىپ بېرىۋاتقان بولسا، بۇلار سىلەرنى رەببىمىز ئەیسا
مەسىھنى چوڭقۇر تونۇشقا ئىنتىلىشتە ئىش-ئەمەلسىز ۋە مېۋىسىز قالدۇرمایدۇ.■
9 ئەمما ئەگەر بىرسىدە بۇلار كەم بولسا، ئۇ كور ئادەمدۇر ـ ئۇ بۇرنىنىڭ ئۇچىنلا كۆرەلەیدىغان، ئىلگىرىكى
گۇناھلىرىدىن پاك قىلىنغىنىنى ئۇنتۇغان بولىدۇ.■

10 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئى قېرىنداشلار، سىلەر خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغانلىقىڭلارنى، شۇنداقلا تاللانغانلىقىڭلارنى
جەزملەشتۈرۈشكە ئىنتىلىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ھېچقاچان تېيىلىپ كەتمەیسىلەر. □

□ **1:1 »ئەیسا مەسىھنىڭ قۇلى ۋە روسۇلى بولغان مەنكى سىمىئون پیترۇس«** ـ »سىمىئون« باشقا یەرلەردە »سىمون« دىیىلىدۇ. **»خۇدایىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەیسا مەسىھ«** ـ بۇ ئىباردىدىن ئېنىقكى، ئەیسا)تەبىئىتىدە(ھەم خۇدا ھەم خۇتقۇزغۇچىدۇر. **»بىز بىلەن ئوخشاش قىممەتلىك بىر ئېتىقادقا مۇیەسسەر قىلىنغانلارغا سالام«!** ـ »ئوخشاش قىممەتلىك بىر ئېتىقادقا مۇیەسسەر قىلىنغان« دىگەن مۇشۇ ئىباردىدىن ئېنىق كۆرۈندۇكى، ھەققىي ئېتىقاد خۇدانىڭ تۆزىدىن كېلىدۇ.

■ **1:2** یۇھ. 3:17□ رىم. 7:1□ 1 پېت. 2:1□ یەھ. 2.

□ **1:3 »تۆزىنىڭ شان-شەرىپى ۋە ئېسىل پەزىلىتىنىڭ تەسىرى ئارقىلىق بىزنى چاقىرغۇچى«** ـ مۇشۇ زات رەب ئەیسا مەسىھ، ئەلۋەتتە.

■ **1:4** یەش. 5:56□ یۇھ. 12:1□ رىم. 15:8□ گال. 26.3:

□ **1:5 »دەل مۇشۇ سەۋەبتىن، سىلەر پۈتۈن كۈچۈڭلار بىلەن ئېتىقادىڭلارغا ئېسىل پەزىلەتنى، ئېسىل پەزىلىتىڭلارغا بىلىمنى،...)قوشۇشقا ئىنتىلىڭلار«(** ـ »بىلىم« مۇشۇ یەردە خۇدانىڭ یولى توغرۇلۇق بىلىم، ئەلۋەتتە.

■ **1:8** تىت. 14.3:

■ **1:9** یەش. 10:59□ زەف. 17.1:

□ **1:10 »شۇنىڭ ئۈچۈن، ئى قېرىنداشلار، سىلەر خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغانلىقىڭلارنى، شۇنداقلا تاللانغانلىقىڭلارنى جەزملەشتۈرۈشكە ئىنتىلىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ھېچقاچان تېيىلىپ كەتمەیسىلەر«** ـ »تېيىلىپ كەتمەیسىلەر« دىگەن ئىبارىنى بەزىلەر بۇ ئىبارە نىجاتىنى مەھرۇم بولۇش دىگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، دەپ قارایدۇ. بىزنىڭچە ئۇ گۇناھ سادىر قىلىشنى كۆرسىتىدۇ دەپ قارایمىز)مەسىلەن، »یاق.» 2:3نى كۆرۈڭ، ئوخشاش سۆز شۇ ئایەتتە ئىشلىتىلىدۇ.(

11 شۇنداق بولغاندا رەببىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مەڭگۈلۈك پادىشاھلىقىدىمۇ قىزغىن قارشى
ئېلىنىسىلەر.□
12 شۇڭا، گەرچە سىلەر بۇ ئىشلارنى بىلگەن بولساڭلارمۇ، شۇنداقلا بىزگە ئىگە قىلىنغان ھەقىقەتتە
مۇستەھكەملەنگەن بولساڭلارمۇ، مەن يەنىلا ھەردائىم بۇ ئىشلارنى ئېسىڭلارغا سالماقچىمەن.
13 دەرۋەقە، مەن مۇشۇ چېدىرىمدا بولسامىلا، بۇلارنى سەمىگىلارغا سېلىپ، سىلەرنى ئويغىتىپ تۇرۇشنى لايىق
كۆرىمەن. □ ■
14 چۈنكى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ بۇرۇن ماڭا ئايان قىلغىنىدەك، مېنىڭ بۇ چېدىرىم پات ئاردا تۆچامدىن
سېلىۋېتىلىدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپتىمەن. □ ■
15 بەرھەق، مەن سىلەرنىڭ بۇ ئىشلارنى مەن بۇ دۇنيادىن كەتكىنىمدىن كېيىنمۇ ھەرۋاقىت ئېسىڭلارغا
كەلتۈرۈشۈڭلار ئۈچۈن كۆچۈمنىڭ بارچە ئىنتىلىمەن.□

خۇدا پەيغەمبەرلەرگە ئاتا قىلغان ئىشەنچلىك كالام-بېشارەتلەر

16 چۈنكى بىز سىلەرگە رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ۋە ھازىر بولۇشىنى ئۇقتۇرغىنىمىزدا ھەرگىزمۇ
ھىيلىگەرلىكتىن ئويدۇرۇپ چىقىلغان رىۋايەتلەرگە ئەگەشمىدۇق، بەلكى بىز ئۇنىڭ ھەيۋەتلىك شان-شۆھرىتىگە ئۆز
كۆزىمىز بىلەن گۇۋاھچىمىز. □ ■
17 چۈنكى ئۇ مۇقەددەس تاغدا خۇدائاتىدىن شان-شۆھرەت ۋە ئۇلۇغلۇققا ئېرىشكەندە، ئاشۇ ئۇلۇغ شان-شەرەپلىك
يەردىن: »بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم، مەن ئۇنىڭدىن خۇرسەنمەن« دېگەن شۇنداق زور بىر ئاۋاز ئۇنىڭغا

□ **1:11 »رەببىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مەڭگۈلۈك پادىشاھلىقىدىمۇ قىزغىن قارشى ئېلىنىسىلەر«** ـ »قىزغىن قارشى ئېلىنىسىلەر« دېگەنلىك گرېك تىلىدا »كىرىش يولۇڭلار كەڭۈچىلىك بىلەن سىزلارگە تەمىنلىنىدۇ« دېگەن ئىبارە بىلەن ئېپادىلىنىدۇ.

□ **1:13 »مەن مۇشۇ چېدىرىمدا بولسامىلا...»** ـ »چېدىرىم« ـ پېترۇسنىڭ ئۆز ئېتىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە. لېكىن ئۇ مۇشۇ سۆز بىلەن ھەربىر ئېتىقادچىنىڭ تېنىنى ئىسرائىللار چۆل-بىياۋاندا خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن ياسىغان »ئىبادەت چېدىرى«غا ئوخشىتىدۇ. خۇدانىڭ ئۆز شان-شەرىپى بۇ »ئاددىي چېدىر«دا ماكانلاشتۇرۇلغان ۋە شۇنىڭدەك ھازىر ھەربىر ئېتىقادچىنىڭ تېنىدە مەۋجۇتتۇر »)يۇھ.» 14:1، 21:2، »1□□□.» 9:3 ۋە 16، 19:6نى كۆرۈڭ.(

■ **1:13** 2پېت. 1.3:

□ **1:14 »چۈنكى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ بۇرۇن ماڭا ئايان قىلغىنىدەك، مېنىڭ بۇ چېدىرىم پات ئاردا ئۆچامدىن سېلىۋېتىلىدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپتىمەن«** ـ »يۇھ.» 19-18:21نى كۆرۈڭ.

■ **1:14** يۇھ. 21□18□19 2تىم. 6.4:

□ **1:15 »مەن بۇ دۇنيادىن كەتكىنىمدىن كېيىنمۇ»** ـ »بۇ دۇنيادىن كېتىش«: ـ بۇ ئىبارە گرېك تىلىدا »ئەكسودوس« دېگەن سۆز)»مىسىردىن چىقىش« بىلەن مۇناسىۋەتلىك(بىلەن ئېپادىلىنىدۇ)»لۇقا« 31:9نى كۆرۈڭ.(**»بەرھەق، مەن سىلەرنىڭ بۇ ئىشلارنى مەن بۇ دۇنيادىن كەتكىنىمدىن كېيىنمۇ ھەرۋاقىت ئېسىڭلارغا كەلتۈرۈشۈڭلار ئۈچۈن كۆچۈمنىڭ بارچە ئىنتىلىمەن«** ـ »بۇ ئىشلار« بولسا: (1) مۇشۇ ئىككىنچى خەتنىڭ مەزمۇنىنى؛ (2) »يۇھ.» 21-بابنا خاتىرىلەنگەن ئىشلارنى)مەسىھنىڭ پېترۇسنىڭ دۇنيادىن كېتىش يولى توغرۇلۇق بېشارەتلىرى(نى كۆرسەتسە كېرەك. بىز بىرىنچى چۈشەنچىگە مايىلمىز.

□ **1:16 »بىز سىلەرگە ... ئۇقتۇرغىنىمىزدا ... بىز ئۇنىڭ ھەيۋەتلىك شان-شۆھرىتىگە ئۆز كۆزىمىز بىلەن گۇۋاھچىمىز»** ـ بۇ ئايەتنىكى »بىز« دېگەن سۆز پېترۇسنىڭ ئۆزىنى ۋە يۇھانا، ياقۇپ قاتارلىق روسۇلۇلارنى كۆرسىتىدۇ. **»ئەيسا مەسىھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ۋە ھازىر بولۇشى)ياكى »قايتىپ كېلىشى(»«** ـ »)ھازىر بولۇشى« گرېك تىلىدا »پاروۇسيا«) دېگەن سۆزلەر بىرىنچىدىن مۇشۇ يەردە، شۇيېھىسىزكى، مەسىھنىڭ ئولاۋىدا ئۆزگىرىپ، شان-شەرىپى ئىچىدە كۆرۈنگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ)»ماتىما« 17-باب، »ماركۇس« 9-باب، »لۇقا« 9-بابنى كۆرۈڭ.(ئىككىنچىدىن، بۇ سۆزلەر يەنە ئىنجىلدا ئاتەتىە مەسىھنىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۆرسىتىدۇ؛ چۈنكى ئۇ قايتىپ كەلگەندە ئۇنىڭ شان-شەرىپى ھەقىقەتەن ئايان بولىدۇ. مۇشۇنىڭ بىلەن مۇشۇ يەردە ئۇنىڭ دۇنياغا قايتىپ كېلىشىنىمۇ كۆرسىتىدۇ. **«...□□□□ بىز ئۇنىڭ ھەيۋەتلىك شان-شۆھرىتىگە ئۆز كۆزىمىز بىلەن گۇۋاھچىمىز»** ـ »ئۇنىڭ« گرېك تىلىدا »ئاشۇنىڭ« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. مۇشۇ يەردە »ئاشۇنىڭ« دېگەن سۆز پېترۇسنىڭ مەسىھكە بولغان چوڭقۇر ھۆرمىتىنى ۋە ييقىن مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ.

■ **1:16** مات. 1:17□ يۇھ. 14:1□ 1كور. 17:1□ 2□1: 4؛ 20:4□ 1يۇھ. 1.1:

یەتکۆزۆلۆپ ئاگڵاندی. □ ■
18 مۆقەددەس تاغدا بز ئۆنىگڭا هەمراه بولۆپ بلله تۆرغان بولغاچقا، ئەرشتىن بۆ ئاۋاز ئاگڵانغىندا بزمۆ تۆز
قۆلىقمىز بىلەن ئۆنى ئاگڵدۇق. □
19 ئۆنىڭ ئۆستىگە هەممىزدە پەيغەمبەرلەر يەتكۆزگەن تولىمۆ ئىشەنچلىك بېشارەتلىك سۆز-كالام باردۇر؛ سىلەر
تاڭ سۆزۆلگۆچە، تاڭ يۆلتۆزى قەلبىڭلارنى تولۆق يورۆتقۆچە بۆ سۆز-كالامغا قۆلاق سالسا ڭلار، ياخشى قىلغان
بولىسىلەر)بۆ سۆز-كالام خۆددى قاراڭغۇدا چاقناپ تۆرىدىغان چىراغقا ئوخشاشتۇر.(□ ■
20 شۇنى هەممىدن مۆهىم دەپ بىلىشىڭلار كېرەككى، مۆقەددەس يازمىلاردىكى هېچقايسى ۋەهىي پەيغەمبەرلەرنىڭ
تۆز چۈشەنچىسى بويىچە يەتكۆزۆلگەن ئەمەس. □
21 چۈنكى هېچقانداق ۋەهىي-بېشارەت ئىنسانلارنىڭ ئىرادىسىدن كەلگەن ئەمەس، تۆ بەلكى خۆدانىڭ
مۆقەددەس ئادەملىرى مۆقەددەس روھ تەرىپىدىن يېتەكلىنىپ، ئۆنىڭ تۆرتكىسى بىلەن ئېيتقان سۆز-
كالامدۇر.□ ■

2

ساختا پەيغەمبەرلەر ۋە ساختا تەلىم بەرگۆچىلەر

1 لېكىن بۇرۇن خەلق ئىچىدە ساختا پەيغەمبەرلەر چىققان، شۇنىڭدەك ئاراڭلاردىمۇ ساختا تەلىم بەرگۆچىلەر
مەيدانغا چىقىدۇ. ئۇلار سوقۇنۇپ كىرىپ، هالاكەتكە ئېلىپ باردىغان بىدئەت تەلىملەرنى ئاراڭلارغا ئاستىرتىن

□ **1:17** »چۈنكى تۆ مۆقەددەس تاغدا خۆداۋاتىدىن شان-شۆھرەت ۋە ئۇلۇغلۇققا ئېرىشكەندە، ئاشۇ ئۇلۇغ شان-شەرەپلىك يەردىن: »بۇ مېنىڭ سۆيۈملۈك ئوغلۇم، مەن ئۆنىڭدىن خۇرسەنمەن« دېگەن شۇنداق زور بىر ئاۋاز ئۆنىڭغا يەتكۆزۆلۆپ ئاگڵاندى« ـ »ئاشۇ ئۇلۇغ شان-شەرەپلىك يەر« بولسا ئاسمان، ئەرشتۇر.

■ **1:17** مات. 17:3□ 5:17□ مار. 11:1□ 7:9□ لۇقا 22:3□ 35:9□ كول. 13:1.

□ **1:18** »مۆقەددەس تاغدا بز ئۆنىڭغا هەمراه بولۆپ بلله تۆرغان بولغاچقا، ئەرشتىن بۆ ئاۋاز ئاگڵاندىدا بزمۆ تۆز قۆلىقمىز بىلەن ئۆنى ئاگڵدۇق« ـ »ماتىتا« 17-باب، »ماركۇس« 9-باب، »لۇقا« 9-بابنى كۆرۈڭ.

□ **1:19** »ئۆنىڭ ئۆستىگە هەممىزدە پەيغەمبەرلەر يەتكۆزگەن تولىمۆ ئىشەنچلىك بېشارەتلىك سۆز-كالام باردۇر« ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۆنىڭ ئۆستىگە هەممىزدە بۇنىڭدىن تېخىمۇ ئىشەنچلىك بېشارەتلىك سۆز-كالام)پەيغەمبەرلەر يەتكۆزگەن سۆز-كالام(باردۇر.« پېترۇس بۇ يەردە: »پەيغەمبەرلەرنىڭ سۆزلىرى هەتتا مېنىڭ گۆۋاهلىقىمدىنمۇ ئىشەنچلىكتۇر)چۈنكى مەسىھ توغرۇلۇق بېشارەت بەرگۆچىلەر، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ بەرگەن بېشارەتلىرى ناھايىتى كۆپ؛ بېشارەتلەرنىڭ كۆپ قىسمى ئاللىقاچان كۆز ئالدىمىزدە ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان، دېگەندەك(؛ بۇ ئۇلۇغ سۆزلەر هەممىزدە بار« دېمەكچى بولسا كېرەك. »سىلەر تاڭ سۆزۆلگۆچە، تاڭ يۆلتۆزى قەلبىڭلارنى تولۆق يورۆتقۆچە بۇ سۆز-كالامغا قۆلاق سالسا ڭلار، ياخشى قىلغان بولىسىلەر)بۇ سۆز-كالام خۆددى قاراڭغۇدا چاقناپ تۆرىدىغان چىراغقا ئوخشاشتۇر«(ـ »تاڭ سۆزۆلگۆچە« ـ ئەيسا مەسىھنىڭ قايتىپ كېلىشىگىچە. »تاڭ يۆلتۆزى قەلبىڭلارنى تولۆق يورۆتقۆچە« ـ »تاڭ يۆلتۆزى«، شۇبھىسىزكى، ئەيسا مەسىھنىڭ تۆزىدۇر »)چۈل.» 17:24نى كۆرۈڭ.(بۇ سۆزلەرگە قارىغاندا، تاڭ يۆلتۆزى تاڭ ئېتىشتىن سەل بۇرۇن ئايان بولغاندەك، ئەيسا مەسىھ قايتىپ كېلىشتىن ئاۋۋال ئېتىقادچىلارنىڭ قەلبىدە بىرخىل ئويغانغان سېزىم، ئۆنىڭ كېلىشىگە ياغلانغان ئالاھىدە بىرخىل كۆچلۈك ئارزۇ-تەشنا پەيدا بولۇشى مۇمكىن (1□□□.» 10-6:5نى كۆرۈڭ.(

■ **1:19** 2 كور. 6:4□ ۋەھ. 16.22.

□ **1:20** ...» مۆقەددەس يازمىلاردىكى هېچقايسى ۋەهىي پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆز چۈشەنچىسى بويىچە يەتكۆزۆلگەن ئەمەس« ـ ياكى »مۆقەددەس يازمىلاردىكى هېچقايسى ۋەهىي پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆزلىرى ئويلاپ چىققان ئەمەس.«

بۇ ئايەتنىڭ يەنە ئۆچ خىل تەرجىمە-چۈشەنچىسى بار: ـ (1) ئادەملەرنىڭ خالىغانچە ۋەھىيلەرگە شەخسىي تەبىر بېرىشىگە بولمايدۇ؛ (2) بېشارەت-ۋەھىيلەرگە ئېرىم شەرھ بېرىشكە بولمايدۇ)يەنى، باشقا بېشارەت-ۋەھىيلەر بىلەن بىرلەشتۈرۈپ چۈشىنىشىمىز كېرەك(؛ (3) پەيغەمبەرلەر بەرگەن بېشارەت-ۋەھىيلەرنى چۈشەندۈرۈش پەيغەمبەرلەرنىڭ تۆزىگىلا خاس بولمايدۇ)چۈنكى ئۇلار بەزىدە تۆزى ئېيتقان سۆزلىرىنى چۈشەنمەيتتى ـ «1□□□.» 12-1:10نى كۆرۈڭ.(بۇ پىكىرلەرنىڭ هەممىسى)بولۇپمۇ 2-پىكىرنى(دۇرۇس دەپ قارىساقمۇ، بىزنىڭچە، بىزنىڭ تەرجىمىمىز كېيىنكى 21-ئايەتكە ئەڭ ماس كېلىدۇ.

□ **1:21** »چۈنكى هېچقانداق ۋەهىي-بېشارەت ئىنسانلارنىڭ ئىرادىسىدن كەلگەن ئەمەس، تۆ بەلكى خۆدانىڭ مۆقەددەس ئادەملىرى مۆقەددەس روھ تەرىپىدىن يېتەكلىنىپ، ئۆنىڭ تۆرتكىسى بىلەن ئېيتقان سۆز-كالامدۇر« ـ »مۆقەددەس روھ تەرىپىدىن يېتەكلىنىپ، ئۆنىڭ تۆرتكىسى بىلەن« گېرىك تىلىدا »مۆقەددەس روھ تەرىپىدىن يۆتكىلىشى بىلەن« دېگەن سۆز بىلەن ئېيادىلىنىدۇ. ■ **1:21** 2تىم. 16.3.

كىرگۈزۈپ، ھەتتا ئۆزلىرىنى ھۆر قىلىشقا سېتىۋالغان ئىگىسىدىمۇ تېنىپ، بۇنىڭ بىلەن ئۆز بېشىغا تېزلا ھالاكەت
چۈشۈرىدۇ.□ ■
2 نۇرغۇن كىشىلەر ئۇلارنىڭ شەرمەندىلىكىگە ئەگىشىپ كېتىدۇ، شۇنىڭدەك ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن ھەققەت يولى
ھاقارەتكە ئۇچرايدۇ.
3 ئۇلار ئاچكۆزلۈكىدىن ئويدۇرما سۆزلەر بىلەن سىلەرنى ساتىدىغان مېلى قىلىدۇ. ئەمدى ئۇلارنىڭ بېشىغا خېلى
بۇرۇنلا بېكىتىلگەن جازا بىكار ئولتۇرمايدۇ، ئۇلارنىڭ ھالاكىتى بولسا ئۇخلاپ ياتمايدۇ.■
4 چۈنكى خۇدا گۇناھ سادىر قىلغان پەرىشتىلەرنى ئايىپ ئولتۇرماي، بەلكى ئۇلارنى تەھتىسارانىڭ ھاڭىغا تاشلاپ،
سوراققا تارتقۇچە زۇلمەتلىك قاراڭغۇلۇقتىكى زەنجىرلەر بىلەن سولاپ قويغان يەردە،□ ■
5 شۇنداقلا قەدىمكى دۇنيادىكىلەرنىمۇ ئايىپ قويماي، خۇداسىزلىققا بېرىلگەن دۇنيانى توپان بىلەن غەرق قىلىپ،
پەقەت ھەققانىيلىققا دەۋەت قىلغۇچى نۇھنى باشقا يەتتىسى بىلەن ساقلاپ قالغان يەردە ـ □ ■
6 ھەمدە كېيىن سودوم ۋە گومورىرا شەھەرلىرىنى كېيىنكى دەۋرلەردىكى خۇداسىزلىققا بېرىلگەنلەرگە ئىبرەت
بولسۇن دەپ بېكىتىپ، بېشىغا كۈلپەتلىك جازانى چۈشۈرۈپ كۈل قىلغان،■
7 شۇنىڭ بىلەن بىرگە مۇشۇ ئەخلاقسىزلارنىڭ بۇزۇقچىلىقلىرىدىن يىرگىنىپ ئازابلانغان، ھەققانىي بولغان لۇتنى ئۇلار
ئارىسىدىن قۇتۇلدۇرغان يەردە ـ ■
8)ئەنە شۇنداق كىشىلەرنىڭ ئىچىدە ياشىغان ھەققانىي لۇتنىڭ ھەققانىي قەلبى ھەر كۈنى ئاڭلىغان ۋە كۆرگەن
ئىتائەتسىزلىكلەر تۈپەيلىدىن ئازابلىناتتى(■
9 ئەمدى شۇنى كۆرۈۋالالايمىزكى، رەب ئىخلاسمەنلەرنى دۇچ كەلگەن سىناقلاردىن قانداق قۇتقۇزۇشنى ۋە
شۇنىڭدەك ھەققانىيسىزلارنى سوراق كۈنىگىچە جازالىنىشقا ساقلاپ قويۇشنى بىلىدۇ. ■
10 بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئۆز ئەتلىرىگە ئەگىشىپ پاسىق ھەۋەسلەرگە بېرىلگەن، شۇنداقلا ھوقۇق ئىگىلىرىگە سەل
قارىغانلارنىڭ جازاسى تېخىمۇ شۇنداق بولىدۇ. مۇشۇنداق كىشىلەر ھالى چوڭ، مەنمەنچىلەردۇر، ئۇلار »روھىي
ئۇلۇغلار«غا ھاقارەت قىلىشتىن ھېچ قورقايدىغانلاردۇر. □

□ **2:1 »لېكىن بۇرۇن خەلق ئىچىدە ساختا پەيغەمبەرلەر چىققان، شۇنىڭدەك ئارا ئىگىلىردىمۇ ئوخشاش يولدا ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر مەيدانغا چىقىدۇ«** ـ »خەلق« يولىسا ئىسرائىل خەلقى.

■ **2:1** قان. 2:13□ مات. 11:24□ روس. 29:20□ 1تىم. 1:4□ 2تىم. 1.3:

■ **2:3** يەھ. 4.

□ **2:4 »چۈنكى خۇدا گۇناھ سادىر قىلغان پەرىشتىلەرنى ئايىپ ئولتۇرماي، بەلكى ئۇلارنى تەھتىسارانىڭ ھاڭىغا تاشلاپ، ، سوراققا تارتقۇچە زۇلمەتلىك قاراڭغۇلۇقتىكى زەنجىرلەر بىلەن سولاپ قويغان يەردە...»** ـ »تەھتىسارانىڭ ھاڭى« گرېك تىلىدا »تارتارۇس« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ جاي تەھتىسارادىن ئىلىرىم تۇرىدۇ؛ قارىغاندا، بۇ يەر مۇشۇنداق گۇناھ سادىر قىلغان پەرىشتىلەرگە ئالاھىيىتەن تەييارلانغان.
»زۇلمەتلىك قاراڭغۇلۇقتىكى زەنجىرلەر« ـ ياكى »زۇلمەتلىك قاراڭغۇلۇقتىكى تۆگىكۈرلەردە.«
مۇشۇ ئايەتتە بايان قىلىنغان پەرىشتىلەر ئەسلى شەيتان بىلەن بىللە خۇداغا ئىسيان كۆتۈرگەنلەرنى ئەمەس، بەلكى نۇھ پەيغەمبەرنىڭ دەۋرىدە گۇناھ قىلغان پەرىشتىلەرنى كۆرسىتىدۇ. »يار.» 1:6-5 ۋە ئىزاھاتلار، »يەھ.» 7-6-ئايەتلەرنى ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.

■ **2:4** يەھ. 6؛ ۋەھ. 3.20:

□ **2:5 »پەقەت ھەققانىيلىققا دەۋەت قىلغۇچى نۇھنى باشقا يەتتىسى بىلەن ساقلاپ قالغان يەردە...»** ـ گرېك تىلىدا »پەقەت ھەققانىيلىققا دەۋەت قىلغۇچى سەككىزىنچى كىشى نۇھنى ساقلاپ قالغان يەردە ...« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

■ **2:5** يار. 23:7□ 1پېت. 19.3:

■ **2:6** يار. 24:19□ قان. 22:29□ يەش. 19:13□ يەر. 40:50□ ئەز. 49:16□ ھوش. 8:11□ ئام. 11:4□ يەھ. 7.

■ **2:7** يار. 19□7: .8

■ **2:8** زەب. 158.119:

■ **2:9** 1كور. 13.10:

□ **2:10 »بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئۆز ئەتلىرىگە ئەگىشىپ پاسىق ھەۋەسلەرگە بېرىلگەن، شۇنداقلا ھوقۇق ئىگىلىرىگە سەل قارىغانلارنىڭ جازاسى تېخىمۇ شۇنداق بولىدۇ«** ـ »ھوقۇق ئىگىلىرى« دېگەنلىك شۇيەھسىزكى، مۇشۇ يەردە پادىشاھلار، ۋالىيلار ۋە ھۆكۈمەتنىڭ تۈرلۈك ئەمەلدارلارنى، شۇنداقلا خۇدا بېكىتكەن ئاتا-ئانىلىق ھوقۇقىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. **»مۇشۇنداق كىشىلەر ھالى چوڭ، مەنمەنچىلەردۇر، ئۇلار »روھىي ئۇلۇغلار«غا ھاقارەت قىلىشتىن ھېچ قورقايدىغانلاردۇر«** ـ »روھىي ئۇلۇغلار« ئەينى تېكىستتە »روھىي« دېگەن سۆز يوق. لېكىن 11-ئايەتكە قارىغاندا چوقۇم ئەرشتىكى)يامان(كۈچلەر، يەنى جىن-شەيتانلارنى كۆرسەتسە كېرەك.

11 ھەتتا ئۇلاردىن كۆچ-قۇدرەتتە ئۈستۈن تۇرىدىغان پەرشتىلەرمۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا بۇ »ئۇلۇغلار«نى
ھاقارەت بىلەن ئەرز قىلمايدۇ. □
12 ئەمما بۇلار خۇددى ئوۋلىنىپ بوغۇزلىنىش ئۈچۈن تۇغۇلغان ياۋايى ئەقلسىز ھايۋانلاردەك كېلىپ، ئۇزلىرى
چۈشەنمەيدىغان ئىشلار ئۈستىدە ھاقارەتلىك سۆز قىلىدۇ ۋە شۇنداقلا ئۇزلىرىنىڭ ھالاكەت ئىشلىرى بىلەن تولۇق
ھالاك بولىدۇ، □ ■
13 شۇنداقلا ئۇز ھەققانىيسىزلىقىغا تۈشلۈق جازانىڭ مېۋىسىنى يەيدۇ. ئۇلار ھەتتا كۈندۈزنى ئوچۇق-ئاشكارا
ئەيش-ئىشرەت قىلىشنىمۇ لەززەت دەپ ھېسابلايدۇ؛ ئۇلار سىلەرگە نومۇس ۋە داغ كەلتۈرۈپ سىلەر بىلەن بىر
داستىخاندا ئولتۇرۇپ، ئۇز مەككارلىقلىرىدىن زوقلىنىدۇ.
14 ئۇلارنىڭ زىناخورلۇق بىلەن تولغان كۆزلىرى گۈناھ سادىر قىلىشتىن ئۈزۈلمەيدۇ؛ ئۇلار تۇتامى يوق كىشىلەرنى
ئېزىقتۇرىدۇ؛ ئۇلار قەلبىنى ئاچكۆزلۈككە كۈندۈرگەن، لەنەتكە يېقىن بالىلاردۇر!
15 ئۇلار توغرا يولدىن چەتنەپ، بوسورنىڭ ئوغلى بالائامنىڭ يولىغا ئەگىشىپ كەتتى. ئۇ كىشى ھارام يولدا تاپقان
ھەقنى ياخشى كۆرگۈچى ئىدى، □ ■
16 لېكىن ئۇ قىلغان قەبىھلىكى تۈپەيلىدىن تەنبىھىنى يېدى)زۇۋانسىز ئېشەك ئىنساننىڭ ئاۋازى بىلەن سۆزلەپ
پەيغەمبەرنىڭ ئەخمىقانە ئىشىنى توستى.(□ ■
17 مانا مۇشۇنداق كىشىلەر قۇرۇپ كەتكەن بۇلاقلار، بوراندىن ھەيدىلىپ يۈرگەن تۇمانلارغا ئوخشايدۇ؛ ئۇلارغا
مەڭگۈلۈك زۇلمەتنىڭ قاپقاراڭغۇلۇقىدا جاي ھازىرلاپ قويۇلغان. □ ■
18 چۈنكى ئۇلار يالغان-ياۋداق يوغان سۆزلەر بىلەن ماختىنىپ، ئادەمنىڭ ئەتلىك ھەۋەسلىرىنى قوزغىتىپ ئەيش-
ئىشرەت ئىشلىرى بىلەن ئېزىتقۇلۇق يولدا مېڭۈۋاتقانلاردىن ئۇزلىرىنى يېڭىلا قاچۇرغانلارنى ئازدۇرىدۇ. □

□ **2:11 »ھەتتا ئۇلاردىن كۆچ-قۇدرەتتە ئۈستۈن تۇرىدىغان پەرشتىلەرمۇ...«** ـ »ئۇلاردىن« ـ بەزىلەر مۇشۇ يەردىكى »ئۇلار«نى »ئەرشتىكى ئۇلۇغلار«نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن بىزنىڭچە »ئۇلار« ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرنىڭ ئۇزلىرىنى كۆرسىتىدۇ. پەرشتىلەر ئەلۋەتتە جىن-شەيتانلاردىن ئۈستۈن تۇرىدۇ! **...« پەرشتىلەرمۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا بۇ »ئۇلۇغلار«نى ھاقارەت بىلەن ئەرز قىلمايدۇ«** ـ مەسىلەن، »يەھ.« 9-ئايەتنى كۆرۈڭ.

□ **2:12 «...□□□□□□□□ ئۇزلىرىنىڭ ھالاكەت ئىشلىرى بىلەن تولۇق ھالاك بولىدۇ»** ـ »ئۇزلىرىنىڭ ھالاكەت ئىشلىرى« دېگەننىڭ باشقا مەنىسى »ئۇلار)يەنى »ئەرشتىكى ئۇلۇغلار«)نىڭ ھالاكىتى« بولۇشى مۇمكىن. گېپىك تىلىدا پەقەت »ئۇلارنىڭ ھالاكىتى« دېيىلىدۇ.

■ **2:12** يەر. 12:3□ يەھ. 10.

□ **2:15 »ئۇلار توغرا يولدىن چەتنەپ، بوسورنىڭ ئوغلى بالائامنىڭ يولىغا ئەگىشىپ كەتتى. ئۇ كىشى ھارام يولدا تاپقان ھەقنى ياخشى كۆرگۈچى ئىدى«** ـ »چۈل.» 24-22-بابلاردا، بالائامنىڭ ئاتىسى »بېئور« دەپ ئاتىلىدۇ. »بوسور« ئۇنىڭ باشقا ئىسمى بولسا كېرەك.

■ **2:15** چۈل. 22:7□21□ يەھ. 11.

□ **2:16 »لېكىن ئۇ)بالائام »پەيغەمبەر«) قىلغان قەبىھلىكى تۈپەيلىدىن تەنبىھىنى يېدى)زۇۋانسىز ئېشەك ئىنساننىڭ ئاۋازى بىلەن سۆزلەپ پەيغەمبەرنىڭ ئەخمىقانە ئىشىنى توستى«(** ـ »بېئورنىڭ ئوغلى بالائام« توغرۇلۇق: مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىللارنى مىسىردىن خۇدا ۋەدە قىلغان زېمىنغا باشلاپ كېتىۋاتقاندا، يول ئۈستىدىكى پادىشاھلارنىڭ قارشىلىقىغا ئۇچرايدۇ. ئاشۇ پادىشاھلاردىن بىرى بېئورنىڭ ئوغلى بالائام دېگەن »پەيغەمبەر«نى ئىزدەپ باريدۇ ۋە ئۇگەدىر ئۇ ئىسرائىللارغا لەنەت ئوقۇسا، ئۇنىڭغا كۆپ پۇل بەرمەكچى بولىدۇ. خۇدا بالائامنىڭ ئۇنداق قىلىشىغا يول قويمىسىمۇ، بالائام بەرىبىر پۇلنى دەپ ئىسرائىللارغا لەنەت ئوقۇماقچى بولۇپ يولغا چىقىدۇ. مانا بۇ »بالائام پەيغەمبەرنىڭ يولى« دېيىلىدۇ. بىراق خۇدا بالائامنىڭ ئېشىكىنىڭ ئاغزى ئارقىلىق: »مانا سېنىڭ ئېشىكىڭ مېنىڭ ئاۋازىمنى سەندىن ياخشى تونۇيدۇ« دېگەندەك، شۇ يولنىڭ قەبىھلىكىنى ئاشكارىلايدۇ. »چۈل.» 24-22-بابلارنى كۆرۈڭ.

■ **2:16** چۈل. 21.22:

□ **2:17 »مانا مۇشۇنداق كىشىلەر قۇرۇپ كەتكەن بۇلاقلار، بوراندىن ھەيدىلىپ يۈرگەن تۇمانلارغا ئوخشايدۇ؛ ئۇلارغا مەڭگۈلۈك زۇلمەتنىڭ قاپقاراڭغۇلۇقىدا جاي ھازىرلاپ قويۇلغان«** ـ قارىغاندا، ئۇلارنىڭ ئاخىرقى ھالى 4-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان پەرشتىلەرنىڭكىدىن ئېغىر بولىدۇ.

■ **2:17** يەھ. 12.

□ **2:18 »چۈنكى ئۇلار يالغان-ياۋداق يوغان سۆزلەر بىلەن ماختىنىپ، ئادەمنىڭ ئەتلىك ھەۋەسلىرىنى قوزغىتىپ ئەيش-ئىشرەت ئىشلىرى بىلەن ئېزىتقۇلۇق يولدا مېڭۈۋاتقانلاردىن ئۇزلىرىنى يېڭىلا قاچۇرغانلارنى ئازدۇرىدۇ«** ـ »ئادەمنىڭ **ئەتلىك** ھەۋەسلىرى« ـ »رىملىقلارغا«دىكى كىرىش سۆزىمىزدىكى »ئەت« توغرۇلۇق مەزمۇنىنى كۆرۈڭ.

»ئېزىتقۇلۇق يولدا مېڭۈۋاتقانلاردىن ئۇزلىرىنى يېڭىلا قاچۇرغانلارنى ئازدۇرىدۇ« ـ ياكى »ئېزىتقۇلۇق يولدا مېڭۈۋاتقانلاردىن ئۇزلىرىنى ئاران قاچۇرغانلارنى ئازدۇرىدۇ.«

19 ئۇلار مۇشۇ كىشىلەرگە »سىلەرنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىمىز« دەپ ۋەدە قىلىدۇ، لېكىن ئۆزلىرى ئەمەلىيەتتە
بۇزۇقلۇقنىڭ قۇللىرىدۇر. چۈنكى ئادەم نېمە تەرىپىدىن بويسۇندۇرۇلغان بولسا، شۇنىڭ قۇلى بولىدۇ. ■

20 چۈنكى ئەگەر ئۇلار رەببىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنى تونۇش ئارقىلىق بۇ دۇنيانىڭ پاسىقلىقلىرىدىن
قۇتۇلۇپ، كېيىن شۇلارغا يەنە باغلىنىپ، بويسۇندۇرۇلغان بولسا، ئۇلارنىڭ كېيىنكى ھالى دەسلەپكىسىدىنمۇ بەتتەر
بولىدۇ. ■

21 چۈنكى ھەققانىيلىق يولىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۆزىگە يەتكۈزۈلگەن مۇقەددەس ئەمردىن يۈز ئۆرۈگەندىن كۆرە، بۇ
يولنى ئەسلىدىلا بىلمىگىنى ئەۋزەل بولاتتى.

22 مۇشۇ ئىشەنچلىك ھېكمەتلىك سۆزلەر ئۇلاردا ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ: ـ
»ئىت ئايلىنىپ ئۆز قۇسۇقىنى يەر« ۋە يەنە »چوشقا يۇيۇنۇپ چىقىپلا قايتىدىن پاتقاقتا ئېغىنار.«□ ■

3

رەبنىڭ قايتىپ كېلىشىنىڭ كېچىكتۈرۈلۈش سەۋەبى

1 ئى سۆيۈملۈكلىرىم، ھازىر سىلەرگە بۇ يېزىۋاتقىنىم ئىككىنچى خېتىمدۇر. ھەر ئىككى خېتىمدە سىلەرنىڭ ساپ
كۆڭۈلۈكلىرنى ئويغىتىپ، شۇ ئىشلارنى ئەسلىتىشكە ئىنتىلدىمكى،■

2 مۇقەددەس پەيغەمبەرلەر بۇرۇن ئېيتقان سۆزلەرگە ۋە رەببىمىز ھەم قۇتقۇزغۇچىمىزنىڭ روسۇللىرىڭلار ئارقىلىق
يەتكۈزگەن ئەمرىگە كۆڭۈل بۆلۈشۈڭلارنى ئۈتۈنمەن.

3 ئەڭ مۇھىمى شۇنى بىلىشىڭلار كېرەككى، كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا ئۆزىنىڭ ھاۋايى-ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە
كىرىدىغان، مەسخىرە قىلىدىغان مازاقچىلار چىقىپ:■

4 »قېنى، ئۇنىڭ قايتىپ كېلىمەن دېگەن ۋەدىسى؟! ئاتا-بوۋىلىرىمىز ئۆلۈمدە ئۇخلاپ قالغاندىن تاكى ھازىرغىچە ھەممە
ئىشلار دۇنيا ئاپىرىدە بولغان ۋاقىتتىكى بىلەن ئوخشاش ھالەتتە كېتىۋاتىدۇ« دەپ مەسخىرە قىلىشىدۇ.■

5 ھالبۇكى، ئۇلار ئەڭ قەدىمكى زاماندا خۇدانىڭ سۆزى بىلەن ئاسمانلارنىڭ يارىتىلغانلىقىنى ۋە شۇنىڭدەك يەرنىڭ
سۇدىن چىققان ھەم سۇنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن بارلىققا كەلگەنلىكىنى ئەتەي ئۇنتۇيدۇ.□ ■

6 شۇ ئامىللارنىڭ ۋاسىتىلىرى بىلەن شۇ زاماندىكى دۇنيا كەلكۈندىن غەرق بولۇپ يوقالدى.□ ■

■ **2:19** يۇھ. 34:8□ رىم. 16.6:
■ **2:20** مات. 45:12□ ئىبر. 4:6□ 26.10:
□ **2:22** »ئىت ئايلىنىپ ئۆز قۇسۇقىنى يەر« ـ بىرىنچى ھېكەتلىك سۆز »يەندىن« 11:26دىن ئېلىنغان. ئىككىنچىسىنىڭ مەنىسى نامەلۇم.
■ **2:22** يەندىن. 11.26:
■ **3:1** 2 پېت. 13.1:
■ **3:3** 1تىم. 1:4□ 2تىم. 1:3□ يەھ. 18.
■ **3:4** ئەز. 22.12:
□ **3:5** »ھالبۇكى، ئۇلار ئەڭ قەدىمكى زاماندا خۇدانىڭ سۆزى بىلەن ئاسمانلارنىڭ يارىتىلغانلىقىنى ۋە شۇنىڭدەك يەرنىڭ سۇدىن چىققان ھەم سۇنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن بارلىققا كەلگەنلىكىنى ئەتەي ئۇنتۇيدۇ« ـ »ئەتەي ئۇنتۇيدۇ« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئۆز بەڭگاشلىقىدىن ئۇنتۇيدۇ.«
■ **3:5** يار. 9:1□ زەب. 2.24:
□ **3:6** »شۇ ئامىللارنىڭ ۋاسىتىلىرى بىلەن شۇ زاماندىكى دۇنيا كەلكۈندىن غەرق بولۇپ يوقالدى« ـ «...□□ ئامىللارنىڭ ۋاسىتىلىرى بىلەن» دېگەن ئىبارە پەقەت سۇنىڭ ئۆزىنى ياكى سۆزلار ۋە خۇدانىڭ سۆزىنى تەڭ كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە سۆزلار ۋە خۇدانىڭ سۆزىنى تەڭ كۆرسىتىدۇ؛ چۈنكى)گرېك تىلىدا(ئالدىنقى جۈملىدە بۇ ئىككى ئىش ئەڭ ئاخىرىدا تىلغا ئېلىنغان، شۇنداقلا 7-ئايەتتە خۇدانىڭ سۆزىنىڭ ئىككىنچى قېتىم ۋاستە بولىدىغانلىقى كۆرسىتىلىدۇ.
■ **3:6** يار. 10.7□□21:

7 ئەمما هازىرقى ئاسمانلار بىلەن زېمىن ئوخشاشلا شۇ سۆز بىلەن ئىخلاسسىز ئادەملەر سوراققا تارتىلىپ ھالاك
قىلىنىدىغان ئاشۇ كۈندە ئوتتا كۆيدۈرۈلۈشكە ساقلىنىپ، تا شۇ كۈنگىچە ھالدىن خەۋەر ئېلىنىپ تۇرىدۇ.□ ■
8 ئەمدى ئى سۆيۈملۈكلىرىم، شۇ ئىش نەزىرىڭلاردىن قاچمىسۇنكى، رەبگە نىسبەتەن بىر كۈن مىڭ يىلدەك ۋە مىڭ
يىل بىر كۈندەكتۇر.□ ■
9 رەب تۆز ۋەدىسىنى ئورۇنداشنى)بەزىلەرنىڭ »كېچىكتۈردى« دەپ ئويلىغىنىدەك(كېچىكتۈرگىنى يوق، بەلكى
ھېچكىمنىڭ ھالاك بولۇشىنى خالىماي، ھەممە ئىنسانلارنىڭ توۋا قىلىشىغا كىرىشنى ئارزۇلاپ، سەلىرگە كەچۈلمەك
قىلىپ ۋاقىتنى سوزماقتا.□ ■
10 لېكىن رەبنىڭ كۈنى خۇددى ئوغرىنىڭ كېلىشىدەك كۈتۈلمىگەن ۋاقىتتا بولىدۇ. ئۇ كۈنى ئاسمانلار شىددەتلىك
گۈلدۈرلىگەن ئاۋاز بىلەن غايىب بولۇپ، كائىناتنىڭ بارلىق قۇرۇلمىلىرى شىددەتلىك ئوتتا ئېرىپ تۈگەيدۇ؛ زېمىن
ۋە ئۇنىڭدىكى پۈتكۈل نەرسىلەرمۇ كۆيۈپ كېتىدۇ. □ ■
11 ھەممە نەرسە مانا شۇنداق ئېرىپ يوقىلىدىغان يەردە، سىلەر قانداق ئادەملەردىن بولۇشۇڭلار كېرەك؟ ـ
ھاياتىڭلارنى پاك-مۇقەددەسلىكتە ۋە ئىخلاسمەنلىكتە ئۆتكۈزۈپ،
12 خۇدانىڭ كۈنىنى تەلمۈرۈپ كۈتۈپ، ئۇ كۈننىڭ تېزرەك كېلىشى ئۈچۈن ئىنتىلىشىڭلار كېرەك ئەمەسمۇ؟ ئۇ
كۈننىڭ كېلىشى بىلەن پۈتۈن ئاسمانلار ئوتتا يوقاپ تۈگەيدۇ ۋە كائىناتنىڭ بارلىق قۇرۇلمىلىرى شىددەتلىك ئوتتا
ئېرىپ تۈگەيدۇ. □ ■
13 لېكىن بىز بولىساق ئۇنىڭ ۋەدىسى بويىچە، يېڭى ئاسمان-زېمىننى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتىمەكتىمىز. ئۇ يەر ھەققانىيلىقنىڭ
ماكانىدۇر.□ ■

□ 3:7 »ئەمما ھازىرقى ئاسمانلار بىلەن زېمىن ئوخشاشلا شۇ سۆز بىلەن ئىخلاسسىز ئادەملەر سوراققا تارتىلىپ ھالاك قىلىنىدىغان ئاشۇ كۈندە ئوتتا كۆيدۈرۈلۈشكە ساقلىنىپ، تا شۇ كۈنگىچە ھالدىن خەۋەر ئېلىنىپ تۇرىدۇ« ـ »ئوخشاشلا شۇ سۆز« دېگەن ئىبارىنىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭ)يەنى، خۇدانىڭ(سۆزى.«
»ھالدىن خەۋەر ئېلىنىپ تۇرىدۇ« ـ پەقەت ساقلانغانلا ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ غەمخورلۇقىنىڭ ئوبيېكتى بولىدۇ.
■ 3:7 زەب. 102:26-25□ يەش. 51:6□ 2 تېس. 1:8□ ئېر. 1:11□ 2 پېت. 3:10.
□ 3:8 »رەبگە نىسبەتەن بىر كۈن مىڭ يىلدەك ۋە مىڭ يىل بىر كۈندەكتۇر« ـ رەب ۋاقىتنىڭ چەكلىمىسىگە تۇچرىمايدۇ، ئەلۋەتتە.
■ 3:8 زەب. 90:4.
□ 3:9 »رەب تۆز ۋەدىسىنى ئورۇنداشنى)بەزىلەرنىڭ »كېچىكتۈردى« دەپ ئويلىغىنىدەك(كېچىكتۈرگىنى يوق، بەلكى ھېچكىمنىڭ ھالاك بولۇشىنى خالىماي، ھەممە ئىنسانلارنىڭ توۋا قىلىشىغا كىرىشنى ئارزۇلاپ، سەلىرگە كەچۈلمەك قىلىپ ۋاقىتنى سوزماقتا« ـ رەب قايتىپ كەلگەندە يەر يۈزىدىكىلەرگە توۋا قىلىش پۇرسىتى قالمايدۇ، ئەلۋەتتە.
■ 3:9 ئەز. 18:32□ 33:11□ يەش. 30:18□ ھاب. 2:3□ رەم. 2:4□ 4:2□ 1 تىم. 3:20□ 2 پېت. 3:15.
□ 3:10 »لېكىن رەبنىڭ كۈنى خۇددى ئوغرىنىڭ كېلىشىدەك كۈتۈلمىگەن ۋاقىتتا بولىدۇ« ـ »رەبنىڭ كۈنى«)مەسىھنىڭ كېلىدىغان كۈنى(تەۋراتتىكى كۆپ يەرلەردە »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى« دەپ كۆرسىتىلىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«دىكى »خۇدانىڭ كۈنى« توغرۇلۇق ئىزاھاتلىرىمىزنى كۆرۈڭ.
»ئوغرىنىڭ كېلىشىدەك« ـ دېمەك، كۈتۈلمىگەن ۋاقىتتا. »ئۇ كۈنى ئاسمانلار شىددەتلىك گۈلدۈرلىگەن ئاۋاز بىلەن غايىب بولۇپ، كائىناتنىڭ بارلىق قۇرۇلمىلىرى شىددەتلىك ئوتتا ئېرىپ تۈگەيدۇ؛ زېمىن ۋە ئۇنىڭدىكى پۈتكۈل نەرسىلەرمۇ كۆيۈپ كېتىدۇ« ـ » كائىناتنىڭ بارلىق قۇرۇلمىلىرى« يا كى »بارلىق ئاسمان جىسىملىرى.«
»ئۇنىڭدىكى پۈتكۈل نەرسىلەرمۇ« دېگەننىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى: »ئۇنىڭدىكى پۈتكۈل ئىشلارمۇ« يا كى »ئۇنىڭدىكى بارلىق قىلغان ئىشلارمۇ.«
»زېمىن ۋە ئۇنىڭدىكى پۈتكۈل نەرسىلەرمۇ كۆيۈپ كېتىدۇ« ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »زېمىن ۋە ئۇستىدىكى بارلىق ئىشلار يالىڭاچ ئاشكارىلىنىدۇ« دېيىلىدۇ.
■ 3:10 مات. 24:43□44□ 1 تېس. 5:2□ ۋەھ. 3:3□ 16.15:
□ 3:12 »خۇدانىڭ كۈننى تەلمۈرۈپ كۈتۈپ، ئۇ كۈننىڭ تېزرەك كېلىشى ئۈچۈن ئىنتىلىشىڭلار كېرەك ئەمەسمۇ؟ ئۇ كۈننىڭ كېلىشى بىلەن پۈتۈن ئاسمانلار ئوتتا يوقاپ تۈگەيدۇ ۋە كائىناتنىڭ بارلىق قۇرۇلمىلىرى شىددەتلىك ئوتتا ئېرىپ تۈگەيدۇ« ـ »خۇدانىڭ كۈنى« دېگەن ئىبارە توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە تاۋراق توختىلىمىز.
»كائىناتنىڭ بارلىق قۇرۇلمىلىرى« دېگەننىڭ باشقا خىل تەرجىمىسى: »بارلىق ئاسمان جىسىملىرى.«
■ 3:12 زەب. 50:3□ 2 تېس. 8:1.
□ 3:13 »لېكىن بىز بولىساق ئۇنىڭ ۋەدىسى بويىچە، يېڭى ئاسمان-زېمىننى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتىمەكتىمىز. ئۇ يەر ھەققانىيلىقنىڭ ماكانىدۇر« ـ »ئۇ يەر« ھەم يېڭى ئاسمان ۋە يېڭى زېمىننىمۇ كۆرسىتىدۇ. ■ 3:13 يەش. 65:17□ 66:22□ ۋەھ. 21:1.

14 شۇنىڭ ئۈچۈن، ئەي سۆيۈملۈكلىرىم، بۇ ئىشلارنى كۈتۈۋاتقانىكەنسىلەر، شۇ تاپتا خۇدانىڭ ئالدىدا نۇقسانسىز ۋە
داغسىز، ئىناقلىق-خاتىرجەملىك ئىچىدە ھازىر بولۇپ چىقىشىڭلار ئۈچۈن ئىنتىلىڭلار.
15 ۋە رەببىمىزنىڭ سەۋر-تاقىتىنى نىجات دەپ بىلىڭلار، دەل سۆيۈملۈك قېرىندىشىمىز پاۋلۇسمۇ تۇرزىگە ئاتا قىلىنغان
دانالىق بىلەن بۇ ئىشلار توغرۇلۇق سىلەرگە يازغان، □ ■
16 بارلىق خەتلىرىدىمۇ ئۇ بۇ ئىشلار ھەققىدە توختىلىدۇ. ئۇنىڭ خەتلىرىدە چۈشىنىش تەس بولغان بەزى ئىشلار
بار، بۇ ئىشلارنى تەلىم ئالمىغان ۋە تۇتامى يوق كىشىلەر مۇقەددەس يازمىلارنىڭ باشقا قىسىملىرىنى بۇرمىلىغاندەك،
بۇرمىلاپ چۈشەندۈرىدۇ ۋە شۇنىڭ بىلەن تۇز يېشىغا ھالاكەت ئېلىپ كېلىدۇ.■
17 شۇنىڭ بىلەن، ئى سۆيۈملۈكلىرىم، مەن ئېيتقان بۇ ئىشلارنى ئالدىنئالا بىلگەنىكەنسىلەر، بۇ ئەخلاقسىزلارنىڭ
سەپسەتلىرى بىلەن ئازدۇرۇلۇپ، مۇستەھكەم تۇرۇشۇڭلارنى يوقىتىپ قويۇشتىن ھوشيار بولۇڭلار. □
18 ئەكسىچە، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىدە ھەم رەببىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھگە بولغان بىلىشتە داۋاملىق
تۆسۈڭلار.
ئۇنىڭغا ھەم ھازىر ھەم ئاشۇ ئەبەد كۈنىگىچە بارلىق شان-شەرەپ مەنسۇپ بولغاي! ئامىن! □

□ **3:15 «رەببىمىزنىڭ سەۋر-تاقىتى»** ـ ياكى «رەببىمىزنىڭ كەچۈلمىك قىلىشى.» **«ۋە رەببىمىزنىڭ سەۋر-تاقىتىنى نىجات دەپ بىلىڭلار»** ـ بۇ ئىنتايىن ئىخچام جۈملە بولۇپ، بەلكىم: «خۇدانىڭ سەۋر-تاقىتى تېخىمۇ كۆپ ئادەملەرگە گۇناھىدىن قۇتقۇزۇلۇش پۇرسىتى يارىتىپ بەرمەكتە، دەپ بىلىڭلار» دېگەندەك مەنىدە بولۇشى مۇمكىن. يەنە مۇمكىنچىلىكى بارىكى، «نىجات» مۇشۇ يەردە «بۇ دۇنيانىڭ ساقلىنىپ قېلىشى» دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلگەن بولۇشى مۇمكىن؛ ئېملا بولمىسۇن ئايەتنىڭ ئاساسىي مەنىسى ئوخشاش؛ بىز پەقەت بۇ دۇنيادا بولىساقلا، بۇگۈن توۋا قىلىپ گۇناھلىرىمىزدىن قۇتۇلۇش يولى ئوچۇق تۇرىدۇ، دەپ بىلىشىمىز لازىم. **«دەل سۆيۈملۈك قېرىندىشىمىز پاۋلۇسمۇ تۇرزىگە ئاتا قىلىنغان دانالىق بىلەن بۇ ئىشلار توغرۇلۇق سىلەرگە يازغان»** ـ «قېرىندىشىمىز پاۋلۇسمۇ...» سىلەرگە يازغان» ـ پاۋلۇسنىڭ كۆپ خىزمىتى «يات ئەللەر»، يەنى يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدا بولغاچقا، پېترۇسنىڭ بۇ خېتىمۇ بەلكىم يەھۇدىي بولمىغان ئېتىقادچىلارغا يېزىلغان بولسا كېرەك.

■ **3:15** رىم. 4:2.

■ **3:16** رىم. 19:8؛ 1 كور. 24:15؛ 1 تىس. 15:4.

□ **3:17 «شۇنىڭ بىلەن، ئى سۆيۈملۈكلىرىم، مەن ئېيتقان بۇ ئىشلارنى ئالدىنئالا بىلگەنىكەنسىلەر...»** ـ «مەن ئېيتقان بۇ ئىشلار» بەلكىم روسۇل پېترۇسنىڭ يۇقىرىدا ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر توغرىلۇق ئاگاھلاندۇرۇشلىرىنى كۆرسىتىدۇ. **«بۇ ئەخلاقسىزلارنىڭ سەپسەتلىرى بىلەن ئازدۇرۇلۇپ، مۇستەھكەم تۇرۇشۇڭلارنى يوقىتىپ قويۇشتىن ھوشيار بولۇڭلار»** ـ «بۇ ئەخلاقسىزلار» گېرىك تىلى نۇسخىسىدا 7:2 دىكى ئوخشاش سۆز ئىشلىتىلىدۇ؛ دېمەك، «بۇ ئەخلاقسىزلار» دەل ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

□ **3:18 «ئەكسىچە، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىدە ھەم رەببىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھگە بولغان بىلىشتە داۋاملىق تۆسۈڭلار»** ـ «تۆسۈڭلار» بولسا روھىي ھاياتىمىز ئىمان-ئېتىقاد جەھەتتە بولىدۇ. مۇشۇ روھىي تۆسكەن ئادەم خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ۋە رەب ئەيسا مەسىھنى چوڭقۇر تونۇشقا كۆپرەك ئېسىپ بولىدۇ، دېمەك، «خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ۋە رەب ئەيسا مەسىھنى چوڭقۇر تونۇش» ھەم روھىي تۆسۈشنىڭ ۋاستىسى ھەم نەتىجىسىدۇر. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى «رەببىمىز ۋە قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتىدە ھەم ئۇنىڭغا بولغان تونۇشتا داۋاملىق تۆسۈڭلار.»

يۇھاننا «1»

»روسۇل يۇھاننا يازغان بىرىنچى مەكتۇپ« •••• ئەيسا مەسىھ ـ ھاياتلىق كالامىدۇر

1 ئەزەلدىن بار بولغۇچى، تۆزىمىز ئاڭلىغان، تۆز كۆزلىرىمىز تىكلىپ قارىغان ۋە قوللىرىمىز بىلەن تۇتۇپ سىلىغان ھاياتلىق
كالامى توغرىسىدا سىلەرگە بايان قىلىمىز.■

2)بۇ ھاياتلىق بىزگە ئايان بولۇپ، بىز ئۇنى كۆردۇق. شۇنىڭ بىلەن بۇ ھەقتە گۇۋاھلىق بېرىمىز ھەمدە ئاتا بىلەن بىللە
بولۇپ، كېيىن بىزگە ئايان بولغان شۇ مەڭگۈلۈك ھاياتنى سىلەرگە بايان قىلىمىز(□

3 ـ سىلەرنىمۇ بىز بىلەن سىرداش-ھەمدەملىكتە بولسۇن دەپ بىز كۆرگەنلىرىمىزنى ۋە ئاڭلىغانلىرىمىزنى سىلەرگە بايان
قىلىمىز. بىزنىڭ سىرداش-ھەمدەملىكىمىز ئاتا ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھ بىلەندۇر.□

4 سىلەرنىڭ خۇشاللىقىڭلار تولۇپ تاشسۇن دەپ، بۇلارنى سىلەرگە يېزىۋاتىمىز.□

خۇدانىڭ يورۇقلۇقىدا پاك ياشاش

5 ۋە بىز ئۇنىڭدىن ئاڭلىغان ھەم سىلەرگە بايان قىلىدىغان خەۋىرىمىز مانا شۇدۇركى، خۇدا نۇردۇر ۋە ئۇنىڭدا
ھېچقانداق قاراڭغۇلۇق بولمايدۇ.■

6 ئەگەر بىز ئۇنىڭ بىلەن سىرداش-ھەمدەملىكىمىز بار دەپ تۇرۇپ، يەنىلا قاراڭغۇلۇقتا يۈرسەك، يالغان ئېيتقان
ۋە ھەقىقەتكە ئەمەل قىلمىغان بولىمىز.□

7 لېكىن ئۇ تۇرۇزى نۇردا بولغىنىدەك بىزمۇ نۇردا ماڭساق، ئۇنداقتا بىزنىڭ بىر-بىرىمىز بىلەن سىرداش-ھەمدەملىكىمىز
بولۇپ، ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھنىڭ قېنى بىزنى بارلىق گۇناھتىن پاكلايدۇ.□ ■

8 ئەگەر گۇناھسىز يوق دېسەك، تۆز تۇرزىمىزنى ئالدىغان بولىمىز ھەمدە بىزدە ھەقىقەت تۇرمايدۇ.■

■ **1:1** لۇقا 39:24□ يۇھ. 27:20□ يۇھ. 1□1: 14؛ 2پېت. 16.1:

□ **1:2** »شۇنىڭ بىلەن بۇ ھەقتە گۇۋاھلىق بېرىمىز ھەمدە ئاتا بىلەن بىللە بولۇپ، كېيىن بىزگە ئايان بولغان شۇ مەڭگۈلۈك ھاياتنى سىلەرگە بايان قىلىمىز« ـ »ئاتا« مۇشۇ يەردە خۇداتاتىنى بىلدۈرىدۇ؛ ئوقۇرمەنلەر بۇ خەتتە »ئاتا« ۋە »ئوغۇل« دېگەن سۆزلەرنى كۆرسە، خۇداتاتا ۋە خۇدانىڭ ئوغلى، يەنى ئۇنىڭ كالامى ئەيسا مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.

□ **1:3** »سىلەرنىمۇ بىز بىلەن سىرداش-ھەمدەملىكتە بولسۇن دەپ بىز كۆرگەنلىرىمىزنى ۋە ئاڭلىغانلىرىمىزنى سىلەرگە بايان قىلىمىز. بىزنىڭ سىرداش-ھەمدەملىكىمىز ئاتا ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھ بىلەندۇر« ـ »سىرداش-ھەمدەملىك« دېگەنلىك ئىنجىلدا بۇ ئالاھىدە مەنىدە بولۇپ، گرېك تىلىدا »ئورتاقلىق« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ سۆز ھەم خۇدا بىلەن بولغان ئالاقىنى، ھەم ئېتىقادچىلارنىڭ بىر-بىرى بىلەن بولغان زىچ ئالاقىسىنى، شۇنداقلا خۇدانىڭ شاپائىتىدىن ئورتاق نېسىۋە بولۇشنى بىلدۈرىدۇ.

□ **1:4** »سىلەرنىڭ خۇشاللىقىڭلار تولۇپ تاشسۇن دەپ...» ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »بىزنىڭ خۇشاللىقىمىز تولۇپ تاشسۇن دەپ... « دېيىلىدۇ.

■ **1:5** يۇھ. 9:1□ 12:8□ 5:9□ 35□12: 36.

□ **1:6** »ئەگەر بىز ئۇنىڭ بىلەن سىرداش-ھەمدەملىكىمىز بار دەپ تۇرۇپ، يەنىلا قاراڭغۇلۇقتا يۈرسەك، يالغان ئېيتقان ۋە ھەقىقەتكە ئەمەل قىلمىغان بولىمىز« ـ »ھەقىقەتكە ئەمەل قىلمىغان بولىمىز« گرېك تىلىدا »ھەقىقەتنى قىلمايمىز« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

□ **1:7** »لېكىن ئۇ تۇرۇزى نۇردا بولغىنىدەك بىزمۇ نۇردا ماڭساق، ئۇنداقتا بىزنىڭ بىر-بىرىمىز بىلەن سىرداش-ھەمدەملىكىمىز بولۇپ، ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھنىڭ قېنى بىزنى بارلىق گۇناھتىن پاكلايدۇ« ـ »ئۇ تۇرۇزى« مۇشۇ يەردە، شۇبھىسىزكى، خۇدانى كۆرسىتىدۇ. ■ **1:7** ئىبر. 14:9□ 1پېت. 19:1□ ۋەھ. 5.1: ■ **1:8** 1پاد. 46:8□ 2تار. 36:6□ ئايۇپ 2:9□ زەب. 2:143□ پەند. 9:20□ توپ. 20.7:

9 گۇناھلىرىمىزنى ئىقرار قىلساق، ئۇ بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرۈم قىلىپ، بىزنى بارلىق ھەققانىيسىزلىقتىن پاك
قىلىشقا ئىشەنچلىك ھەم ئادىلدۇر. □ ■
10 ئەگەر گۇناھ قىلمىدۇق دېسەك، ئۇنى يالغانچى قىلىپ قويغان بولىمىز ۋە ئۇنىڭ سۆز- كالامى بىزدىن ئورۇن ئالمىغان
بولىدۇ.

2

ئەيسا مەسىھ - خۇداغا بولغان ۋەكىلىمىزدۇر

1 ئى ئەزىز بالىلىرىم، مەن سىلەرنى گۇناھ سادىر قىلمىسۇن دەپ، بۇ سۆزلەرنى يېزىۋاتىمەن. مۇبادا بىرسى گۇناھ
سادىر قىلسا، ئاتىنىڭ يېنىدا بىر يارده‌مچى ۋەكىلىمىز، يەنى ھەققانىي بولغۇچى ئەيسا مەسىھ باردۇر.□ ■
2 ئۇ ئۆزى گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن جازانى كۆتۈرگۈچى كافارەتتۇر، مۇشۇ كافارەت پەقەت بىزنىڭ گۇناھلىرىمىز
ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل دۇنيادىكىلەرنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈندۇر.□ ■
3 بىزنىڭ ئۇنى تونۇغانلىقىمىزنى بىلەلىشىمىز ـ ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىشىمىزدىندۇر.
4 »ئۇنى تونۇيمەن« دەپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلمىغۇچى كىشى يالغانچىدۇر، ئۇنىڭدا ھەقىقەت
يوقتۇر.■
5 لېكىن كىمكى ئۇنىڭ سۆزىگە ئەمەل قىلسا، ئەمدى ئۇنىڭدا خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ھەقىقەتەن كامالەتكە
يەتكەن بولىدۇ. بىز ئۆزىمىزنىڭ ئۇنىڭدا بولغانلىقىمىزنى ئەنە شۇنىڭدىن بىلىمىز.□ ■

□ **1:9 »گۇناھلىرىمىزنى ئىقرار قىلساق، ئۇ بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرۈم قىلىپ، بىزنى بارلىق ھەققانىيسىزلىقتىن پاك قىلىشقا ئىشەنچلىك ھەم ئادىلدۇر«** ـ ئېمىشقا روسۇل »ئۇ)خۇدا(... ئىشەنچلىك ھەم ئادىلدۇر« دەيدۇ؟
(1) خۇدا »مۇقەددەس بەندىلىرىنى ئېتىقادى تۈپەيلىدىن كەچۈرۈم قىلدىم« دېسە، ئۇ سۆزىدە چىڭ تۇرىدۇ ۋە ئىشەنچلىكتۇر؛
(2) خۇدا ئادىل سوتچى بولۇپ، گۇناھنى جازالىماي قويمايدۇ. شۇڭا بىزنى كەچۈرۈش ئۈچۈن بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئۆز ئۈستىگە ئالغان قۇربانلىقىمىز گۇناھسىز ئەيسا مەسىھكە قويغان؛ ئۇ بىزنىڭ ئورنىمىزدا تۇلدى. شۇڭا يۇھاننا »»خۇدا بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرۈشكە... ئىشەنچلىك ھەم ئادىلدۇر« دەيدۇ. خۇدا گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرۈشنى بىلەن ئىش توختىمايدۇ، ئەلۋەتتە، ئۇ يەنە بىزنى »بارلىق ھەققانىيسىزلىقتىن پاك قىلىدۇ.«
■ **1:9** زەب. 32:5□ پەند. 28:13.
□ **2:1 »ئى ئەزىز بالىلىرىم،...»** ـ »ئەزىز بالىلىرىم« گرېك تىلىدا »كىچىك بالىلىرىم.« **»مۇبادا بىرسى گۇناھ سادىر قىلسا، ئاتىنىڭ يېنىدا بىر يارده‌مچى ۋەكىلىمىز، يەنى ھەققانىي بولغۇچى ئەيسا مەسىھ باردۇر«** ـ »يارده‌مچى ۋەكىل« گرېك تىلىدا »پاراكلېتوس« دېيىلىدۇ، بۇ سۆز »يۇھ.» 14:16، 26، 15،26:16 7:16دە »يارده‌مچى« دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. »پاراكلېتوس« شۇ يەرلەردە مۇقەددەدەس روھنى كۆرسىتىدۇ. شۇ يەرلەردىكى بۇ سۆزنىڭ تولۇق مەنىسى توغرىلۇق ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ.
■ **2:1** 1تىم. 2:5□ ئىبر. 7:25.
□ **2:2 »ئۇ ئۆزى گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن جازانى كۆتۈرگۈچى كافارەتتۇر، مۇشۇ كافارەت پەقەت بىزنىڭ گۇناھلىرىمىز ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى پۈتكۈل دۇنيادىكىلەرنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈندۇر«** ـ »جازانى كۆتۈرگۈچى كافارەت« ـ 4:18 »رىم.» 3:25، »ئىبر.» 9:5دە مۇشۇنىڭغا يېقىن بىر سۆز ئېيىلىدۇ. تەۋراتنا بۇ سۆز)ئىبرانىي تىلىدا(» كافارەت تەختى« يا كى »رەھىم تەختى« »)مىس.» 25:17) ھەم يەزىدە »گۇناھ تىلەش قۇربانلىقى« يا كى »گۇناھنى يايقۇچى قۇربانلىق« دېگەن مەندە كۆرۈلىدۇ. ئىنجىلدا ئۇنىڭ ئاساسىي ئۇقۇمى خۇدانىڭ غەزىپىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىش ۋە شۇنداقلا گۇناھلاردىن پاك قىلىشتۇر.
■ **2:2** يۇھ. 42:4□ رىم. 25:3□ 2كور. 18:5□ كول. 20:1□ 1يۇھ. 4□10: 14.
■ **2:4** 1يۇھ. 20.4:
□ **2:5 »لېكىن كىمكى ئۇنىڭ سۆزىگە ئەمەل قىلسا، ئەمدى ئۇنىڭدا خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ھەقىقەتەن كامالەتكە يەتكەن بولىدۇ«** ـ ئىنجىل بويىچە ئىنسانلار بىر-بىرىمىزنى سۆيۈش ئۈچۈن ۋە خۇدانىڭ ئۆزىنى سۆيۈش ئۈچۈن قەلبىمىزگە »خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى« مۇقەددەدەس روھ ئارقىلىق تۆكۈلۈشى كېرەك »)رىم.» 5:5) ئاندىن بىزنىڭ خۇداغا ۋە ئىنسانلارغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىشىمىز مۇمكىن بولىدۇ. شۇڭا »خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى« خۇدادىن كەلگەن ھەم بىزدىن خۇداغا ھەم ئىنسانلارغا قارىتىلغان مۇھەببىتىمىزنىڭ ھەممىسىنى كۆرسىتىدۇ. **»بىز ئۆزىمىزنىڭ ئۇنىڭدا بولغانلىقىمىزنى ئەنە شۇنىڭدىن بىلىمىز«** ـ »ئۇنىڭدا بولغانلىقىمىز«: ـ دېمەك، ئۇنىڭ بىلەن بىققان ئالاقىدە بولغانلىقتۇر. »رىملىقلارغا«دىكى كىرىش سۆزىمىزدىكى »مەسىھدە« »خۇدادا« ۋە »روھتا« توغرىلۇق بايانلىرىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
■ **2:5** يۇھ. 13.35:

6 »خۇدادا تۇرۇپ ياشايمەن« دېگۈچى بولسا ئەيسانىڭ ماڭغىنىدەك ئوخشاش مېڭىشى كېرەك.□ ■

قېرىنداشلارغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىش نۇرنىڭ بەلگىسى

7 ئى سۆيۈملۈكلىرىم، سىلەرگە بۇرۇن ئاكلاپ باقمىغان يېڭى بىر ئەمرنى ئەمەس، بەلكى دەسلەپتىن تارتىپ سىلەر تاپشۇرۇۋالغان كونا ئەمرنى يېزىۋاتىمەن. تۇشىبۇ ئەمر سىلەر بۇرۇندىنلا ئاكلاپ كېلىۋاتقان سۆز-كالامدۇر.□ ■

8 لېكىن يەنە كېلىپ مەن سىلەرگە يېزىۋاتقىنىمنى يېڭى ئەمر دېسەكمۇ بولىدۇ؛ بۇ ئەمر مەسىھدە ھەم سىلەردىمۇ ئەمەل قىلىنماقتا، چۈنكى قاراڭغۇلۇق تۈتۈپ كەتمەكتە، ۋە ھەقىقىي نۇر ئاللىقاچان چېچىلىشقا باشلىدى.□ ■

9 كىمدەكىم تۈزىنى »نۇردا ياشاۋاتىمەن« دەپ تۇرۇپ، قېرىندىشىنى ئۆچ كۆرسە، ئۇ بۇگۈنگىچە قاراڭغۇلۇقتا تۇرۇۋاتقان بولىدۇ.

10 قېرىندىشىغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتكەن كىشى يورۇقلۇقتا تۇرماقتا، ئۇنىڭدا گۇناھقا پۈتلاشتۇرىدىغان ھېچنېمە قالمايدۇ. ■

11 لېكىن قېرىندىشىنى ئۆچ كۆرگەن كىشى قاراڭغۇلۇقتىدۇر، ئۇ قاراڭغۇلۇقتا ماڭىدۇ ۋە قەيەرگە كېتىۋاتقانلىقىنى بىلمەيدۇ، چۈنكى قاراڭغۇلۇق ئۇنىڭ كۆزلىرىنى قارىغۇ قىلىۋەتكەن.

12 مەن بۇلارنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن، ئى ئەزىز بالىلىرىم، چۈنكى گۇناھلىرىڭلار ئۇنىڭ نامى ئۈچۈن كەچۈرۈم قىلىندى.□ ■

13 مەن بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن، ئى ئاتىلار، چۈنكى سىلەر ئەزەلدىن بار بولغۇچىنى تونۇدۇڭلار.

مەن بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن، ئى يىگىتلەر، چۈنكى سىلەر ئۇ رەزىل ئۈستىدىن غەلبە قىلدىڭلار.□

14 مەن بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن، ئى ئەزىز بالىلىرىم، چۈنكى سىلەر ئاتىنى تونۇدۇڭلار.

مەن بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن، ئى ئاتىلار، چۈنكى سىلەر ئەزەلدىن بار بولغۇچىنى تونۇدۇڭلار.

مەن بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن، ئى يىگىتلەر، چۈنكى سىلەر كۈچلۈكسىلەر، خۇدانىڭ سۆز-كالامى سىلەردە تۇرىدۇ ۋە سىلەر ئۇ رەزىل ئۈستىدىمۇ غەلبە قىلدىڭلار.

□ 2:6 »»خۇدادا تۇرۇپ ياشايمەن« دېگۈچى بولسا...«» ـ »خۇدادا« گرېك تىلىدا »ئۇنىڭدا.« »ئەيسانىڭ ماڭغىنىدەك ئوخشاش مېڭىشى كېرەك« ـ گرېك تىلىدا »ئۇنىڭ ماڭغىنىدەك ئوخشاش مېڭىشى كېرەك.«

■ 2:6 يۇھ. 15:13□ 1 پېت. 2.21:

□ 2:7 »ئى سۆيۈملۈكلىرىم، سىلەرگە بۇرۇن ئاكلاپ باقمىغان يېڭى بىر ئەمرنى ئەمەس، بەلكى دەسلەپتىن تارتىپ سىلەر تاپشۇرۇۋالغان كونا ئەمرنى يېزىۋاتىمەن. تۇشىبۇ ئەمر سىلەر بۇرۇندىنلا ئاكلاپ كېلىۋاتقان سۆز-كالامدۇر« ـ يۇھاننا كۆرسەتكەن ئەمر، شۇيىھىسىزكى، »بىر-بىرىڭلارغا مېھىر-مۇھەببەتنى كۆرسىتىڭلار.« 11:3□ 21:4، »يۇھ.» 34:13، 12:15نى كۆرۈڭ.

■ 2:7 2يۇھ. 5.

□ 2:8 »لېكىن يەنە كېلىپ مەن سىلەرگە يېزىۋاتقىنىمنى يېڭى ئەمر دېسەكمۇ بولىدۇ؛ بۇ ئەمر مەسىھدە ھەم سىلەردىمۇ ئەمەل قىلىنماقتا، چۈنكى قاراڭغۇلۇق تۈتۈپ كەتمەكتە، ۋە ھەقىقىي نۇر ئاللىقاچان چېچىلىشقا باشلىدى« ـ يۇ سىرلىق ئەمما بەك مۇھىم 8-7-ئايەتلەر توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«تىمىزدە ئازراق توختىلىمىز. بىزنىڭچە ئاساسىي مەنىسى شۇكى، »روھىي ھايات« كەلگەندىن كېيىن ئىنسانلاردا »بىر-بىرىڭلارغا مۇھەببەت كۆرسىتىش« ھەقىقەتەن مۇمكىن بولىدۇ، شۇڭا بۇ ئەمرمۇ »يېڭى« بولىدۇ.

■ 2:8 يۇھ. 34:13□ 12.15:

■ 2:10 يۇھ. 35:12□ 1يۇھ. 14.3:

□ 2:12 »ئى ئەزىز بالىلىرىم« ـ گرېك تىلىدا »ئى كىچىك بالىلىرىم.« »مەن بۇلارنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن، ئى ئەزىز بالىلىرىم، چۈنكى گۇناھلىرىڭلار ئۇنىڭ نامى ئۈچۈن كەچۈرۈم قىلىندى« ـ »ئۇنىڭ نامى« دېگەنلىك ئېيسا مەسىھنىڭ نامىدۇر. ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »ئېيسا« دېگەن نام »پەرۋەردىگارنىڭ نىجاتى« دېگەن مەنىدە.■ 2:12 لۇقا 47:24□ روس. 12:4□ 38.13: □ 2:13 »مەن بۇنى سىلەرگە يېزىۋاتىمەن، ئى يىگىتلەر، چۈنكى سىلەر ئۇ رەزىل ئۈستىدىن غەلبە قىلدىڭلار« ـ »ئۇ رەزىل« شەيتانىنى كۆرسىتىدۇ.

15 بۇ دۇنيانى ۋە بۇ دۇنيادىكى ئىشلارنى سۆيمەڭلار. ھەركىم بۇ دۇنيانى سۆيسە، ئاتىنىڭ سۆيگۈسى ئۇنىڭدا يوقتۇر. □ ■

16 چۈنكى بۇ دۇنيادىكى بارلىق ئىشلار، يەنى ئەتتىكى ھەۋەس، كۆزلەردىكى ھەۋەس ۋە ھاياتنىڭ بولغان مەغرۇرلۇقىنىڭ ھەممىسى ئاتىدىن كەلگەن ئەمەس، بەلكى بۇ دۇنيادىن بولغاندۇر، خالاس؛ □

17 ۋە بۇ دۇنيا ۋە ئۇنىڭدىكى ھەۋەسلەرنىڭ ھەممىسى ئۆتۈپ كېتىدۇ. لېكىن خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ئەمەل قىلغۇچى كىشى مەڭگۈ ياشايدۇ.■

دەججال ـ ئەيسا مەسىھنىڭ رەقىبى

18 ئەزىز بالىلىرىم، زامانىنىڭ ئاخىرقى سائىتى يېتىپ كەلدى؛ ۋە سىلەر دەججالنىڭ ئاخىر زاماندا كېلىدىغانلىقىنى ئاڭلىغىنىڭلاردەك، ئەمەلىيەتتە بولسا ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا نۇرغۇن دەججالار مەيدانغا چىقتى؛ بۇنىڭدىن زامانىنىڭ ئاخىرقى سائىتى بولۇپ قالغانلىقى بىزگە مەلۇم. □ ■

19 ئۇلار ئارىمىزدىن چىقتى، لېكىن ئۇلار ئەسلىدە بىزلەردىن ئەمەس ئىدى. چۈنكى ئەگەر بىزلەردىن بولغان بولسا، ئارىمىزدا تۇرىۋەرگەن بولاتتى. لېكىن ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ ئەسلىدە بىزدىكىلەردىن بولمىغانلىقى پاش قىلىنغانلىقى ئۈچۈن ئۇلار ئارىمىزدىن چىقىپ كەتتى.□ ■

20 ھالبۇكى، سىلەر بولساڭلار مۇقەددەس بولغۇچىدىن كەلگەن مەسىھلىگۈچى روھتىن نېسىپ بولدۇڭلار ۋە

□ **2:15 »ھەركىم بۇ دۇنيانى سۆيسە، ئاتىنىڭ سۆيگۈسى ئۇنىڭدا يوقتۇر«** ـ ئاتىنىڭ سۆيگۈسى« خۇدادىن كەلگەن مۇھەببەت، دېمەك. 5:2 ۋە ئۇنىڭدىكى »خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى« توغرۇلۇق ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **2:15** گال. 10:1□ ياق. 4.4:

□ **2:16 »چۈنكى بۇ دۇنيادىكى بارلىق ئىشلار، يەنى ئەتتىكى ھەۋەس...»** ـ »ئەتتىكى ھەۋەس«: ئىنجىلدا »ئەت« ياكى »ئەتلەر« كۆپ ۋاقىتلاردا ئىنسانلاردىكى گۇناھنىڭ تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ. »رىملىقلارغا«دىكى كېرىش سۆزىنىڭ ئىنسانلاردىكى »ئەت« ۋە »ئەتلەر« توغرۇلۇق بايانلارنى كۆرۈڭ. **»چۈنكى بۇ دۇنيادىكى بارلىق ئىشلار، يەنى ئەتتىكى ھەۋەس، كۆزلەردىكى ھەۋەس ۋە ھاياتنىڭ بولغان مەغرۇرلۇقىنىڭ ھەممىسى ئاتىدىن كەلگەن ئەمەس، بەلكى بۇ دۇنيادىن بولغاندۇر، خالاس«** ـ ئۇقۇرمەنلەر دۇنيادىكى ئىشلارنىڭ بۇ ئۈچ ئامىلىنىڭ (1) شەيتاننىڭ ھاۋائىتىمىزنىڭ ئالدىغا قويغان ئۈچ خىل ئېزىنتۇ ئامىلىغا ئوخشاش ئىكەنلىكىنى »يار.» 6:3)؛ (2) شەيتاننىڭ چۆل باياۋاندا ئەيسا مەسىھنى سىنىغاندىكى ئۈچ خىل ۋەسۋەسىسىگە ئوخشاش ئىكەنلىكىنى بايقىيالايدۇ »)مات.» 11-4:1، »لۇقا« 13-1:4)نى كۆرۈڭ.(

■ **2:17** زەب. 90:10-9□ يەش. 40:6□ 1كور. 7:31□ ياق. 1:10□ 4:14□ 1پېت. 1 :24.

□ **2:18 »ئەزىز بالىلىرىم، زامانىنىڭ ئاخىرقى سائىتى يېتىپ كەلدى؛ ۋە سىلەر دەججالنىڭ ئاخىر زاماندا كېلىدىغانلىقىنى ئاڭلىغىنىڭلاردەك، ئەمەلىيەتتە بولسا ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا نۇرغۇن دەججالار مەيدانغا چىقتى؛ بۇنىڭدىن زامانىنىڭ ئاخىرقى سائىتى بولۇپ قالغانلىقى بىزگە مەلۇم«** ـ »دەججال« گرېك تىلىدا »ئانتىخرىستوس.« دەججال توغرۇلۇق »دان.» 9-بابتىكى ئىزاھاتلارنى، »مات.» 24-باب ۋە ئىزاھاتلىرىنى ۋە »2□□□.» 2-باب ۋە ئىزاھاتلارنى، »ۋەھيي« 13-باب ۋە »قوشۇمچە سۆز«نى)دەججال توغرۇلۇق(كۆرۈڭ. بۇ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »نۇرغۇن دەججالار« مەسىھ ۋە ئۇنىڭ تەلىمىگە قارشى چىققانلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرسىتىدۇ -19) ۋە 22-ئايەتنى كۆرۈڭ.(

■ **2:18** مات. 24:5□ 2تىس. 3.2:

□ **2:19 »ئۇلار ئارىمىزدىن چىقتى، لېكىن ئۇلار ئەسلىدە بىزلەردىن ئەمەس ئىدى. چۈنكى ئەگەر بىزلەردىن بولغان بولسا، ئارىمىزدا تۇرىۋەرگەن بولاتتى. لېكىن ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ ئەسلىدە بىزدىكىلەردىن بولمىغانلىقى پاش قىلىنغانلىقى ئۈچۈن ئۇلار ئارىمىزدىن چىقىپ كەتتى«** ـ ...» ئەسلىدە بىزدىكىلەردىن بولمىغانلىقى پاش قىلىنغانلىقى ئۈچۈن« ـ دېمەك، خۇدا تەرىپىدىن بېكىتىلگەن ئىش؛ شۇنىڭدەك، مۇشۇ »دەججالار« قېرىنداشلارنىڭ كىچىك پېشىللىقىغا، شۇنداقلا مەغرۇرلۇققا بولغان ئۈچەمىلىكىگە چىدىمىغان بولۇپ، شۇ چاغدا خۇدا ئۇلارنى جامائەتكە پاش قىلىش ئۈچۈن ئۇلارنى ئۆز مەغرۇر تەبىئىتىنىڭ كەينىگە كىرىشكە قوزغىغان؛ شۇنىڭ بىلەن »ئۇلار ئارىمىزدىن چىقىپ كەتتى.« ■ **2:19** زەب. 41:9□ روس. 20:30□ 1كور. 11.19:

شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەر ھەممە ئىشنى بىلىسىلەر. □ ■

21 سىلەرگە بۇ خەتنى يېزىشىمدىكى سەۋەب، سىلەرنىڭ ھەققەتنى بىلمىگەنلىكىڭلار ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ھەققەتنى بىلىپ، يالغانچىلىقنىڭ ھەققەتتىن كېلىپ چىقمايدىغانلىقنى بىلگەنلىكىڭلار ئۈچۈندۇر.

22 ئەمەسە، كىم يالغانچى؟ ئەيسانىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئىنكار قىلغۇچى كىشى بۇلسا، ئۇ يالغانچىدۇر. ئاتا ۋە ئوغۇلنى ئىنكار قىلغۇچى كىشى ئۆزى بىر دەججالدۇر.

23 كىمدەكىم ئوغۇلنى رەت قىلسا ئۇنىڭدا ئاتا بولمايدۇ. لېكىن ئوغۇلنى ئېتىراپ قىلسا، ئۇنىڭدا ئاتا بولىدۇ.□ ■

24 سىلەر بولىساڭلار، بۇرۇندىن ئاڭلاپ كېلىۋاتقىنىڭلارنى ئۆزۈڭلاردا داۋاملىق تۇرغۇزۇۋېرىڭلار. بۇرۇندىن ئاڭلاپ كېلىۋاتقىنىڭلار سىلەردە داۋاملىق تۇرىۋەرسە، سىلەرمۇ داۋاملىق ئوغۇل ۋە ئاتىدا ياشاۋاتقان بولىسىلەر؛

25 ۋە ئۇنىڭ بىزگە قىلغان ۋەدىسى بولسا دەل شۇ ـ مەڭگۈ ھاياتلىقتۇر.□

26 سىلەرنى ئازدۇرماقچى بولغانلارنى نەزەردە تۇتۇپ، بۇلارنى سىلەرگە يازدىم؛

27 سىلەر بولىساڭلار، سىلەر ئۇنىڭدىن قوبۇل قىلغان مەسىھلىگۈچى روھ سىلەردە تۇرىۋېرىدۇ، سىلەر ھېچكىمنىڭ ئۆگىتىشىگە موھتاج ئەمەسسىلەر؛ بەلكى ئەنە شۇ مەسىھلىگۈچى روھ سىلەرگە بارلىق ئىشلار توغرۇلۇق ئۆگىتىۋاتقاندەك)ئۇ ھەقتۇر، ھېچ يالغان ئەمەستۇر(! ـ ھەم ئۆگەتكەندەك، سىلەر داۋاملىق ئۇنىڭدا ياشايدىغان بولىسىلەر.□ ■

28 ئەمىسە، ئى ئەزىز بالىلىرىم، داۋاملىق ئۇنىڭدا تۇرۇپ ياشاۋېرىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، ئۇ ھەرقاچان قايتىدىن ئايان بولغاندا قورقماس بولىمىز ھەم ئۇ كەلگىنىدە ئۇنىڭ ئالدىدا ھېچ خجالەت بولۇپ قالمايمىز. □ ■

29 خۇدانىڭ ھەققانىي ئىكەنلىكىنى بىلگەنىكەنسىلەر، ھەققانىيلىققا ئەمەل قىلغۇچىلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۇنىڭ تەرىپىدىن تۇغۇلغۇچى ئىكەنلىكىنىمۇ بىلىسەڭلار كېرەك.□

□ **2:20 »مۇقەددەس بولغۇچى«** ـ ئەيسا مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. **»مۇقەددەس بولغۇچىدىن كەلگەن مەسىھلىگۈچى روھتىن ئېسىپ بولدۇڭلار« ـ** »مەسىھلىگۈچى روھ« دېگەن بۇ سۆز مۇشۇ يەردە مۇقەددەس روھنى كۆرسىتىدۇ؛ بۇ سۆز ئەسلىدە تەۋرات دەۋرىدە پادىشاھلارنى، كاھىنلارنى ۋە بەزىدە پەيغەمبەرلەرنى تۇز مەنىسىگە بېكىتىش ۋە تەستىقلاش ئۈچۈن تۆلارنىڭ ۋېشىغا قۇيۇلغان »مۇقەددەس ماي«نى كۆرسىتەتتى »)مەسىھلىگۈچى ماي«)؛ بۇ ئىش تەۋراتتا »مەسىھ قىلىش« يا كى »مەسىھلەش« دەپ ئاتىلاتتى. ئىنجىل دەۋرىدە ئاسارەتلىك ئەيسا ماي بىلەن ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس روھ بىلەن »مەسىھ قىلىنغان« »)مات.» 16:3، «لۇقا» 22:3، 18:4، «روس.» 38:10نى كۆرۈڭ.(
ھازىر مەسىھ ئەسلىدە ئۆزىنى »مەسىھ قىلغۇچى روھ«نى، يەنى خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا ئاتا قىلدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن ئىنجىل دەۋرىدە تەۋراتتىكى »مەسىھلەش مېيى«نىڭ ئادەمنىڭ ۋېشىغا قۇيۇلۇشىنىڭ ئورنىغا، »مەسىھلىگۈچى روھ«، يەنى مۇقەددەس روھ ئادەمنىڭ روھ-قەلبىنىڭ ئۆستىگە كېلىپ شۇ يەردە ماكان تۇتىدۇ. **»مەسىھلىگۈچى روھتىن ئېسىپ بولدۇڭلار ۋە شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەر ھەممە ئىشنى بىلىسىلەر« ـ** »سىلەر ھەممە ئىشنى بىلىسىلەر« يا كى »سىلەر ھەممە ئادەمنى بىلىسىلەر« يا كى »ھەممىڭلار ھەققەتنى بىلىسىلەر.«

■ **2:20** زەب. 7:45□ 2:133□ 2كور. 21:1□ ئېر. 9.1:

□ **2:23 »كىمدەكىم ئوغۇلنى رەت قىلسا ئۇنىڭدا ئاتا بولمايدۇ. لېكىن ئوغۇلنى ئېتىراپ قىلسا، ئۇنىڭدا ئاتا بولىدۇ«** ـ گرېك تىلىدا »كىمدەكىم ئوغۇلنى رەت قىلسا، ئۇ ئاتىغا ئىگە بولمايدۇ؛ لېكىن ئوغۇلنى ئېتىراپ قىلسا، ئۇ ئاتىغىمۇ ئىگە بولىدۇ« دېگەن سۆزلەر بىلەن ئېيىدىلىنىدۇ.

■ **2:23** لۇقا 9:12□ 2تىم. 12.2:

□ **2:25 »ۋە ئۇنىڭ بىزگە قىلغان ۋەدىسى بولسا دەل شۇ ـ مەڭگۈ ھاياتلىقتۇر«** ـ »ئۇنىڭ قىلغان ۋەدىسى بولسا« ـ خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ ۋەدىسى يا كى ئەيسانىڭ ۋەدىسىنى كۆرسىتىدۇ؛ بىزنىڭچە »ئۇ« 20-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »مۇقەددەس بولغۇچى«نى، يەنى ئەيسانى كۆرسەتسە كېرەك.

□ **2:27 »سىلەر بولىساڭلار، سىلەر ئۇنىڭدىن قوبۇل قىلغان مەسىھلىگۈچى روھ سىلەردە تۇرىۋېرىدۇ«** ـ »ئۇنىڭدىن« مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ ئۆزىنى يا كى ئەيسانى كۆرسىتىدۇ؛ بىزنىڭچە »ئۇ« يەنە 20-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »مۇقەددەس بولغۇچى«نى، يەنى ئەيسانى كۆرسەتسە كېرەك. **»مەسىھلىگۈچى روھ«** ـ 20-ئايەت ۋە ئۇنىڭدىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **2:27** يەر. 34:31□ ئېر. 11.8:

□ **2:28 »ئۇ ھەرقاچان قايتىدىن ئايان بولغاندا قورقماس بولىمىز ھەم ئۇ كەلگىنىدە ئۇنىڭ ئالدىدا ھېچ خجالەت بولۇپ قالمايمىز«** ـ »قورقماس« يا كى »يۈرەكسىز.«

■ **2:28** مار. 38:8□ 1يۇھ. 2.3:

□ **2:29 »خۇدانىڭ ھەققانىي ئىكەنلىكىنى بىلگەنىكەنسىلەر«** ـ گرېك تىلىدا »ئۇنىڭ ھەققانىي ئىكەنلىكىنى بىلگەنىكەنسىلەر.« مۇشۇ ئايەتتە خۇدانى كۆرسىتىشى كېرەك، چۈنكى ئايەتنىڭ كېيىنكى قىسمىدا »ئۇنىڭدىن)خۇدادىن(تۇغۇلۇش« تىلغا ئېلىنىدۇ. **»ھەققانىيلىققا ئەمەل قىلغۇچىلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۇنىڭ تەرىپىدىن تۇغۇلغۇچى ئىكەنلىكىنىمۇ بىلىسەڭلار كېرەك«** ـ »ئۇنىڭ تەرىپىدىن تۇغۇلغۇچى«: ـ دېمەك، خۇدانىڭ پەرزەنتى، »قايتىدىن، يۇقىرىدىن تۇغۇلغان« كىشىنى كۆرسىتىدۇ. »يۇھ.» 21-1:3نى كۆرۈڭ.

3

بىز خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى

1 قاراڭلار، ئاتا بىزگە شۇنداق چوڭقۇر مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتكەنكى، بىز »خۇدانىڭ ئەزىز بالىلىرى« دەپ
ئاتالدۇق ـ ۋە بىز ھەققەتەنمۇ شۇنداق. بۇ دۇنيا شۇ سەۋەبتىن بىزنى تونۇپ يەتمەيدۇكى، چۈنكى بۇ دۇنيا ئۆزى
تونۇمىدى.□ ■
2 سۆيۈملۈكلىرىم، بىز ھازىر خۇدانىڭ ئەزىز بالىلىرىدۇرمىز؛ كەلگۈسىدە قانداق بولىدىغانلىقىمىز تېخى ئوچۇق ئايان
قىلىنمىغان. بىراق ئۇ قايتىدىن ئايان قىلىنغاندا، ئۇنىڭغا ئوخشاش بولىدىغانلىقىمىزنى بىلىمىز؛ چۈنكى شۇ چاغدا بىز
ئۇنىڭ ئەينەن ئۆزىنى كۆرىمىز.□ ■
3 ۋە مەسىھگە ئۈمىد باغلىغان ھەربىر كىشى ئۆز پاك بولغاندەك ئۆزىنى پاكلىماقتا.□
4 گۇناھ سادىر قىلغان كىشى خۇدانىڭ قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان بولىدۇ. چۈنكى گۇناھ سادىر قىلغانلىق خۇدانىڭ
قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغانلىقتۇر.□ ■
5 ھالبۇكى، سىلەر ئۇنى گۇناھلارنى ئېلىپ تاشلاش ئۈچۈن دۇنياغا كېلىپ ئايان قىلىنغان ۋە شۇنداقلا ئۇنىڭدا
ھېچقانداق گۇناھ يوقتۇر، دەپ بىلىسىلەر.□ ■
6 ئۇنىڭدا ياشاۋاتقان ھەربىر كىشى گۇناھ سادىر قىلمايدۇ؛ كىمدەكىم گۇناھ سادىر قىلسا، ئۇنى كۆرمىگەن ۋە ئۇنى
تونۇمىغان بولىدۇ.□
7 ئەزىز بالىلىرىم، ھېچكىمنىڭ سىلەرنى ئالدىشىغا يول قويماڭلار. ھەققانىيلىققا ئەمەل قىلغۇچى كىشى ئۇ ھەققانىي
بولغىنىدەك ھەققانىيدۇر.□ ■
8 لېكىن گۇناھ سادىر قىلغۇچى ئىبلىستىندۇر. چۈنكى ئىبلىس ئەلىبىساتتىن تارتىپ گۇناھ سادىر قىلىپ كەلمەكتە.
خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ دۇنيادا ئايان قىلىنىشىدىكى مەقسەت ئىبلىسنىڭ ئەمەللىرىنى يوقىتىشتۇر.

□ **3:1 »بۇ دۇنيا شۇ سەۋەبتىن بىزنى تونۇپ يەتمەيدۇكى، چۈنكى بۇ دۇنيا ئۆزى تونۇمىدى«** ـ »ئۆزى« ئەيسا مەسىھ ياكى خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە مەسىھنى كۆرسىتىدۇ »)يۇھ.» 10:1نى كۆرۈڭ.(

■ **3:1** يۇھ. 12.1:

□ **3:2 »بىراق ئۇ قايتىدىن ئايان قىلىنغاندا، ئۇنىڭغا ئوخشاش بولىدىغانلىقىمىزنى بىلىمىز؛ چۈنكى شۇ چاغدا بىز ئۇنىڭ ئەينەن ئۆزىنى كۆرىمىز«** ـ »ئۇ« ـ ئەيسا مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. ئۇۋەندىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ. **»ئۇ قايتىدىن ئايان قىلىنغاندا«** ـ مۇشۇ ئايەتتىكى »ئۇ« بىزنىڭچە ئەيسا مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. بەزى ئالىملار ئايەتنى باشقىچە چۈشىنىپ: ـ »ئۇ«)دېمەك، بىزنىڭ كەلگۈسىدە قانداق بولىدىغانلىقىمىز) ئايان قىلىنغاندا...« دەپ قارايدۇ. لېكىن بىزنىڭچە روسۇل يۇھانا مەسىھنى ئۆلۈغلاشتىكى ھەربىر پۇرسەتنىن تولۇق پايدىلىنىدۇ، مۇشۇ يەردىمۇ شۇنداق قىلغان بولۇپ، ئۇ يەنىلا مەسىھنى كۆرسەتكەن.

■ **3:2** يەش. 5:56□ مات. 12:5□ يۇھ. 12:1□ رىم. 8□15: 18؛ 2 كور. 17:4□ گال. 26:3□ 6:4□ فىل. 21:3□ كول. 4.3:

□ **3:3 »ۋە مەسىھگە ئۈمىد باغلىغان ھەربىر كىشى ئۆز پاك بولغاندەك ئۆزىنى پاكلىماقتا«** ـ »مەسىھگە« گېرىك تىلىدا »ئۇنىڭغا.« **«...□□ پاك بولغاندەك ئۆزىنى پاكلىماقتا»** ـ »ئۇ« مۇشۇ يەردە بەلكىم مەسىھنى كۆرسىتىدۇ؛ يۇقىرىقى 2-ئايەت ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **3:4 »گۇناھ سادىر قىلغان كىشى خۇدانىڭ قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغان بولىدۇ. چۈنكى گۇناھ سادىر قىلغانلىق)خۇدانىڭ(قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغانلىقتۇر«** ـ »خۇدانىڭ قانۇنى« گېرىك تىلىدا پەقەت »قانۇن« دەپ ئېيتىلىدۇ. لېكىن كۆزدە تۇتۇلغىنى مەلۇم بىر ئىنسانىي قانۇن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ قانۇنىدۇر. يۇھاننانىڭ مۇشۇ يەردە كۆزدە تۇتقىنى بەلكىم مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بولۇپلا قالماي، يەنە بەلكىم ھەربىر كىشىنىڭ ۋىجدانىدا)ئاز بولسۇن، كۆپ بولسۇن(نامايان قىلىنغان خۇدانىڭ قانۇنىنى كۆرسەتسە كېرەك »)رىم.» 15-2:13نەمۇ كۆرۈڭ.(
بۇ ئايەت بولسا 29:2دىكى سۆزلەرنىڭ داۋامىدۇر.

■ **3:4** 1يۇھ. 17.5:

□ **3:5 »ھالبۇكى، سىلەر ئۇنى گۇناھلارنى ئېلىپ تاشلاش ئۈچۈن دۇنياغا كېلىپ ئايان قىلىنغان«** ـ »ئۇنى« مەسىھنى كۆرسىتىدۇ.
ئۇشبۇ ئايەت بىلەن مۇناسىۋەتلىك »يۇھ.» 29:1نى كۆرۈڭ.

■ **3:5** يەش. 53:9□12□ 2 كور. 21:5□ 1 پېت. 22:2□□ 1تىم. 15.1:

□ **3:6 »ئۇنىڭدا ياشاۋاتقان ھەربىر كىشى گۇناھ سادىر قىلمايدۇ؛ كىمدەكىم گۇناھ سادىر قىلسا، ئۇنى كۆرمىگەن ۋە ئۇنى تونۇمىغان بولىدۇ«** ـ »گۇناھ سادىر قىلسا،...« دېگەنلىك شۇيېھىسىزكى، ئادەمنىڭ ئادەتتىكى يۈرۈش-تۇرۇشىنى، گۇناھ ئىلكىدىن چىقماي تۇرغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. 9:3 ۋە »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

□ **3:7 »ھەققانىيلىققا ئەمەل قىلغان كىشى ئۆز ھەققانىي بولغىنىدەك ھەققانىيدۇر«** ـ »ئۇ« بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە يەنە مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. يۇقىرىقى 5-6-ئايەتنى كۆرۈڭ.

■ **3:7** 1يۇھ. 29.2:

9 خۇدادىن تۇغۇلغۇچى گۈناھ سادىر قىلمايدۇ، خۇدانىڭ تۇرۇقى تۇنىكىدا ئورۇن ئالغاچقا، ئۇ گۈناھ سادىر قىلىشى
مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى ئۇ خۇدادىن تۇغۇلغاندۇر. □ ■
10 خۇدانىڭ باللىرى بىلەن ئىبلىسنىڭ باللىرى شۇنىڭ بىلەن پەرقلىنىدۇكى، كىمدەكىم ھەققانىيلىققا ئەمەل قىلمىسا
ۋە ياكى ئۆز قېرىندىشىغا مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتمىسە خۇدادىن ئەمەستۇر.
11 چۈنكى سىلەر دەسلەپتىن ئاڭلاپ كېلىۋاتقان خەۋەر مانا دەل شۇكى، بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت
كۆرسىتىشىمىز كېرەكتۇر. ■
12 ئۇ ئۇ رەزىلدىن بولغان، ئىنىسىنى ئۆلتۈرگەن قابىلغا ئوخشاش بولماسلىقىمىز كېرەك؛ ئۇ نېمىشقا ئىنىسىنى قەتل
قىلدى؟ ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ قىلغانلىرى رەزىل، ئىنىسىنىڭ قىلغانلىرى ھەققانىي بولغانلىقى ئۈچۈن شۇنداق قىلغان. ■
13 شۇڭا، ئى قېرىندىشلار، بۇ دۇنيا سىلەرنى ئۆچ كۆرسە، بۇنىڭغا ھەيران قالماڭلار. ■
14 بىز قېرىنداشلارنى سۆيگەنلىكىمىزدىن، ئۆلۈمدىن ھاياتلىققا ئوتكەنلىكىمىزنى بىلىمىز. ئۆز قېرىندىشىنى سۆيمىگۈچى
تېخى ئۆلۈمدە تۇرۇۋاتىدۇ. ■
15 قېرىندىشىغا ئۆچمەنلىك قىلغان كىشى قاتىلدۇر ۋە ھېچقانداق قاتىلدا مەڭگۈلۈك ھاياتنىڭ بولمايدىغانلىقىنى بىلىسىلەر.
□ ■
16 بىز شۇنىڭ بىلەن مېھىر-مۇھەببەتنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلىمىزكى، ئۇ بىز ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلدى؛ شۇنىڭدەك
بىزمۇ قېرىنداشلىرىمىز ئۈچۈن ئۆز جېنىمىزنى پىدا قىلىشقا قەرزدارىدۇرمىز. □ ■
17 ئەمما كىمكى بۇ دۇنيادا مال-مۈلكى تۇرۇپ، قېرىندىشىنىڭ موھتاجلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا كۆكسى-
قارنىنى ئاچمىسا، بۇنداق كىشىدە نەدىمۇ خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى بولسۇن؟ □ ■
18 ئەزىز باللىرىم، سۆز بىلەن ۋە تىل بىلەن ئەمەس، بەلكى ئەمەلدە ۋە ھەققەتتە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتەيلى.
19 بىز شۇنداق ئىشلار بىلەن ئۆزىمىزنىڭ ھەققەتتىن بولغانلىقىمىزنى بىلەلەيمىز ۋە خۇدانىڭ ئالدىدا قەلبىمىزنى خاتىرجەم
قىلالايمىز. □
20 شۇنداقتىمۇ، مۇبادا قەلبىمىز بىزنى يەنىلا ئەيىبلىسە، خۇدا يەنىلا قەلبىمىزدىن ئۈستۈن ۋە ھەممىنى بىلگۈچىدۇر.
□

□ **3:9 «خۇدادىن تۇغۇلغۇچى گۈناھ سادىر قىلمايدۇ، خۇدانىڭ تۇرۇقى تۇنىكىدا ئورۇن ئالغاچقا، ئۇ گۈناھ سادىر قىلىشى مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى ئۇ خۇدادىن تۇغۇلغاندۇر»** ـ «خۇدانىڭ تۇرۇقى (ياكى «ئەسلى») ئۇنىڭدىن ئورۇن ئالغاچقا...» دېگەنلىكتە «خۇدانىڭ تۇرۇقى» مەسىھنىڭ ئۆزى ياكى ئۇنىڭ سۆز- كالامىنى كۆرسىتىدۇ. باشقىچە ئېيتقاندا، مەسىھ ئەيسانىڭ تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ، شۇنداقلا ئۇنىڭ كىشىلەرنىڭ روھىدىن ئورۇن ئالغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. «مات.» 23-13:1، «يۇھ.» 24:12، «رىم.» 17-15:4 نى، 8-7:9 ۋە «گال.» 16:3 نى كۆرۈڭ.

بۇ ئايەت توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز» نىمىزنى كۆرۈڭ.

■ **3:9** 1 پېت. 23:1□ 1 يۇھ. 18.5:
■ **3:11** يۇھ. 34:13□ 12:15□ 1 يۇھ. 23.3:
■ **3:12** يار. 8:4□ ئىبر. 4.11:
■ **3:13** يۇھ. 18.15:
■ **3:14** 1 يۇھ. 10.2:
□ **3:15 «قېرىندىشىغا ئۆچمەنلىك قىلغان كىشى قاتىلدۇر»** ـ «مات.» 22-21:5 نى كۆرۈڭ. **«ھېچقانداق قاتىلدا مەڭگۈلۈك ھاياتنىڭ بولمايدىغانلىقىنى بىلىسىلەر»** ـ بۇ سۆزلەر ھېچبىر قاتىل خۇدانىڭ كەچۈرۈمىگە ئېرىشەلمەيدۇ، دېگەنلىك ئەمەس. مەسىلەن «مات.» 31:12، «1□□□.» 11-9:6 نى كۆرۈڭ.
■ **3:15** مات. 21:5□ گال. 21.5:
□ **3:16 «بىز شۇنىڭ بىلەن مېھىر-مۇھەببەتنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلىمىزكى، ئۇ بىز ئۈچۈن ئۆز جېنىنى پىدا قىلدى...»** ـ «ئۇ» ـ مەسىھ، ئەلۋەتتە.
■ **3:16** يۇھ. 13:15□ ئەف. 2.5:
□ **3:17 «ئەمما كىمكى بۇ دۇنيادا مال-مۈلكى تۇرۇپ، قېرىندىشىنىڭ موھتاجلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇپ...»** ـ «مال-مۈلۈك» مۇشۇ يەردە، گېرىك تىلىدا «تىرىكچىلىك» بىلەن ئېيتىلىدۇ.
■ **3:17** قان. 7:15□ لۇقا 11:3□ ياق. 15.2:
□ **3:19 «بىز شۇنداق ئىشلار بىلەن ئۆزىمىزنىڭ ھەققەتتىن بولغانلىقىمىزنى بىلەلەيمىز ۋە) خۇدانىڭ (ئالدىدا قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلالايمىز»** ـ «خۇدانىڭ ئالدىدا قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلالايمىز» گېرىك تىلىدا «ئۇنىڭ ئالدىدا قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلالايمىز.» **«...□□□□□□□□ قىلالايمىز»** ـ ياكى «قايىل قىلالايمىز.» دېمەك، بىرىسى «مەن خۇدادىمۇ، ئەمەسمۇ؟» دەپ گۇمانلانغان بولسا، ئۇزدىن «مەندە مېھىر-مۇھەببەت بارمۇ-يوق؟» دەپ سورىسا ۋە ئۇزىنىڭ مېھىر-مۇھەببەتتە ياشاۋاتقانلىقىنى كۆرگەن بولسا، «مەن ھەققەتەن خۇدادىن ئۇغۇلغانمەن» دەپ ئۆزىنى قايىل قىلالايدۇ.
□ **3:20 «شۇنداقتىمۇ، مۇبادا قەلبىمىز بىزنى يەنىلا ئەيىبلىسە، خۇدا يەنىلا قەلبىمىزدىن ئۈستۈن ۋە ھەممىنى بىلگۈچىدۇر»** ـ بۇ ئايەتتە «قەلبىمىز»

21 سۆيۈملۈكلىرىم، ئەگەر قەلبىمىز بىزنى ئەيىبلىمىسە، خۇدانىڭ ئالدىدا يۈرەكلىك تۇرىمىز □
22 ۋە شۇنداقلا تۇنىگىدىن نېمىنى تىلىسەك شۇنىڭغا ئېرىشەلەيمىز؛ چۈنكى بىز تۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىپ، ئۇنى
خۇرسەن قىلىدىغان ئىشلارنى قىلىمىز. ■
23 ۋە تۇنىڭ ئەمرى شۇكى، تۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھنىڭ نامىغا ئېتىقاد قىلىشىمىز ھەمدە تۇنىڭ بىزگە تاپىلىغىنىدەك
بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىشىمىزدىن ئىبارەتتۇر. □ ■
24 تۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىدىغان كىشى خۇدادا ياشايدىغان ۋە خۇدامۇ تۇنىڭدا ياشايدىغان بولىدۇ. ئەمدى
خۇدانىڭ بىزدە ياشايدىغانلىقىنى بىلگىنىمىز بولسا، تۇ بىزگە ئاتا قىلغان روھتىندۇر.□ ■

4

ساختا پەيغەمبەرلەردىن ھەزەر ئەيلەڭلار

1 سۆيۈملۈكلىرىم، ھەربىر »ۋەھىي قىلغۇچى« روھلارنىڭ ھەممىسگىلا ئىشىنىۋەرمەڭلار، بەلكى بۇ روھلارنىڭ
خۇدادىن كەلگەن- كەلمىگەنلىكىنى پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن ئۆلارنى سىناڭلار. چۈنكى نۇرغۇن ساختا پەيغەمبەرلەر
دۇنيادىكى جاي-جايلارغا پەيدا بولدى.□ ■
2 خۇدانىڭ روھىنى مۇنداق پەرقلەندۈرەلەيسىلەر: ئەيسانى، يەنى دۇنياغا ئىنسانىي تەندە كەلگەن مەسىھنى ئېتىراپ
قىلغۇچى ھەربىر روھ خۇدادىن بولىدۇ.□
3 ۋە دۇنياغا ئىنسانىي تەندە كەلگەن ئەيسا مەسىھنى ئېتىراپ قىلمايدىغان روھ خۇدادىن كەلگەن ئەمەس.
بۇنداقلاردا ئەكسىچە دەججالنىڭ روھى ئىشلەيدۇ؛ سىلەر بۇ روھنىڭ كېلىدىغانلىقى توغرۇلۇق ئاڭلىغانىدىڭلار ۋە

بەلكىم »ۋىجدانىمىز«نى كۆرسىتىدۇ.

□ 3:21 **»سۆيۈملۈكلىرىم، ئەگەر قەلبىمىز بىزنى ئەيىبلىمىسە، خۇدانىڭ ئالدىدا يۈرەكلىك تۇرىمىز«** ـ بۇ ئايەتتە »قەلبىمىز« بەلكىم يەنە »ۋىجدانىمىز«نى كۆرسىتىدۇ. **»يۈرەكلىك تۇرىمىز«** ـ ياكى »قورقاس تۇرىمىز.«

■ 3:22 يەر. 12:29□ مات. 8:7□ 22:21□ مار. 24:11□ لۇقا 9:11□ يۇھ. 13:14□ 24:16□ ياق. 5:1□ 1يۇھ. 14.5:

□ 3:23 **»ھەمدە تۇنىڭ بىزگە تاپىلىغىنىدەك بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىشىمىزدىن ئىبارەتتۇر«** ـ »تۇنىڭ بىزگە تاپىلىغىنى« مۇشۇ يەردە بىزنىڭچە خۇدانىڭ تۇزىنىڭ)مەسىھ ئارقىلىق(بىزگە تاپىلىغىنىنى كۆرسىتىدۇ.

■ 3:23 لاۋ. 18:19□ مات. 39:22□ يۇھ. 29:6□ 34:13□ 12:15□ 3:17□ ئەف. 2:5□ 1تىس. 9:4□ 1پېت. 8:4□ 1يۇھ. 21.4:

□ 3:24 **»تۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىدىغان كىشى خۇدادا ياشايدىغان...»** ـ گرېك تىلىدا »تۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىدىغان كىشى تۇنىڭدا ياشايدىغان...«. **«...□□ خۇدامۇ تۇنىڭدا ياشايدىغان بولىدۇ»** ـ گرېك تىلىدا »ۋە تۇمۇ تۇنىڭدا ياشايدىغان بولىدۇ.«

■ 3:24 يۇھ. 23:14□ 10:15□ 1يۇھ. 12.4:

□ 4:1 **»سۆيۈملۈكلىرىم، ھەربىر »ۋەھىي قىلغۇچى« روھلارنىڭ ھەممىسگىلا ئىشىنىۋەرمەڭلار«** ـ »ۋەھىي قىلغۇچى« روھ« بەلكىم ئېتىقادچىنىڭ تۆز ۋۇجۇدىغا بېقىن كېلىپ »ساڭا ۋەھىي قىلىمەن« دەيدىغان روھنى، ياكى ئېھتىمالغا ئەڭ يېقىن بولغىنى ئېتىقادچىلارنىڭ يېنىغا كەلگەن ياكى ھەتتا جامائەتنىڭ تۆز ئىچىدىن تۇرۇپ »مەن سىلەرگە خۇدانىڭ ۋەھىينى ھازىر يەتكۈزىمەن« دېگۈچىلەرنى كۆرسىتىدۇ؛ ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمى دەل مۇشۇ »ساختا پەيغەمبەرلەر«نى كۆرسىتىدۇ.

■ 4:1 يەر. 8:29□ مات. 7□15: 16؛ 24□4: 5، 24؛ 1كور. 29:14□ ئەف. 6:5□ كول. 18:2□ 2پېت. 1:2□ 2يۇھ. 7.

□ 4:2 **»ئەيسانى، يەنى دۇنياغا ئىنسانىي تەندە كەلگەن مەسىھنى ئېتىراپ قىلغۇچى ھەربىر روھ...»** ـ »ئىنسانىي تەندە«)ياكى »ئىنسان تېنىدە«) گرېك تىلىدا »ئەتتە« بىلەن بىلدۈرىلىدۇ. **»ئەيسانى، يەنى دۇنياغا ئىنسانىي تەندە كەلگەن مەسىھنى ئېتىراپ قىلغۇچى ھەربىر روھ خۇدادىن بولىدۇ«** ـ مۇشۇ ئايەتنە دېيىلگەن »روھ« مەلۇم ئىنسانلىنىڭ ئاغزىنى ئارقىلىق گەپ قىلىۋاتىدۇ، ئەلۋەتتە. ھالقىلىق مەسىلە: ـ مەلۇم بىرسى جامائەتتە سۆز قىلىپ »خۇدانىڭ ۋەھىينى سىلەرگە يەتكۈزىمەن« دېسە، بىراق »ئىنسانىي تەندە كەلگەن ئەيسا مەسىھ«نى ئېتىراپ قىلمىسا، ئەمدى ئۇنىڭدا سۆز قىلىدىغان روھ خۇدانىڭ روھى ئەمەس، بەلكى جىن-شەيتانلارنىڭ بىرى ياكى بۇ كىشىنىڭ تۆزىنىڭ خۇدا بىلەن قارشىلىشىدىغان ئىنسانىي روھ بولىدۇ، خالاس.

دەرۋەقە ئۇ ھازىر دۇنيادا پەيدا بولدى.□ ■
4 ئەي ئەزىز بالىلىرىم، سىلەر بولساكلار خۇدادىن بولغانسىلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غالىب كەلدىڭلار؛ چۈنكى
سىلەردە تۇرغۇچى بۇ دۇنيادا تۇرغۇچىدىن ئۈستۈندۇر.□
5 ئۇلار بولسا بۇ دۇنياغا مەنسۇپ، شۇڭا ئۇلار بۇ دۇنيانىڭ سۆزلىرىنى قىلىدۇ ۋە بۇ دۇنيادىكىلەر ئۇلارغا قۇلاق
سالىدۇ.□
6 بىز بولساق خۇدادىن بولغانمىز؛ خۇدانى تونۇغان كىشى بىزنىڭ سۆزلىرىمىزنى ئاڭلايدۇ. خۇدادىن بولمىغان
كىشى بولسا بىزنىڭ سۆزلىرىمىزنى ئاڭلىمايدۇ. مانا بۇنىڭدىن ھەققەتنىڭ روھى بىلەن ئېزىتقۇلۇقنىڭ روھىنى پەرق
ئېتەلەيمىز.□ ■

خۇدا ئۆزى مېھىر-مۇھەببەتتۇر

7 ئى سۆيۈملۈكلىرىم، بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتەيلى؛ چۈنكى مېھىر-مۇھەببەتنىڭ ئۆزى خۇدادىندۇر ۋە
مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتكۈچىنىڭ ھەربىرى خۇدادىن تۇغۇلغان بولىدۇ ۋە خۇدانى تونۇيدۇ.
8 مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتمىگۈچى كىشى خۇدانى تونۇمىغان بولىدۇ؛ چۈنكى خۇدا ئۆزى مېھىر-مۇھەببەتتۇر.
9 خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى بىزدە شۇنىڭ بىلەن ئاشكارا بولدىكى، خۇدا بىزنى ئۇنىڭ ئارقىلىق ھاياتقا ئېرىشسۇن
دەپ بىردىنبىر يېگانە ئوغلىنى دۇنياغا ئەۋەتتى. ■
10 مېھىر-مۇھەببەت دەل شۇنىڭدىن ئىبارەتكى، بىزلەرنىڭ خۇدانى سۆيگىنىمىز بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۇ ئۆزى بىزنى
سۆيۈپ گۇناھلىرىمىزنىڭ جازاسىنى كۆتۈرگۈچى كافارەت بولۇشقا ئۆز ئوغلىنى ئەۋەتكىنى بىلەن ئىبارەتتۇر.■
11 ئى سۆيۈملۈكلىرىم، خۇدا بىزگە شۇ قەدەر مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتكەن يەردە، بىزمۇ بىر-بىرىمىزگە مېھىر-
مۇھەببەت كۆرسىتىشكە قەرزدارىدۇرمىز.
12 ھېچكىم ھېچقاچان خۇدانى كۆرگەن ئەمەس؛ لېكىن بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتسەك، خۇدا بىزدە
ياشايدۇ ۋە ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى بىزدە كامالەتكە يەتكەن بولىدۇ. ■
13 بىز بىزنىڭ ئۇنىڭدا ياشاۋاتقانلىقىمىزنى ۋە ئۇنىڭ بىزدە ياشاۋاتقانلىقىنى شۇنىڭدىن بىلىمىزكى، ئۇ ئۆز روھىنى بىزگە
ئاتا قىلغان. □
14 بىز شۇنى كۆرگەن ۋە شۇنداقلا شۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمىزكى، ئاتا ئوغۇلنى دۇنياغا قۇتقۇزغۇچى بولۇشقا ئەۋەتتى.

□ **4:3 «ۋە دۇنياغا ئىنسانىي تەندە كەلگەن ئەيسا مەسىھنى ئېتىراپ قىلمايدىغان روھ خۇدادىن كەلگەن ئەمەس»** ـ شۇ ۋاقىتلاردا، بەزىلەر ئەيسا مەسىھنى «ھەققىي ئىنسان ئەمەس، بەلكى ئىنسانلىنىڭ شەكلىدە نامايان بولغان بىر خىل روھ، خالاس» دېگەن يالغان تەلىم تارقاتالماندى. **«...□□□□□□□□□□□ ئەكسىچە دەججالنىڭ روھى ئىشلەيدۇ؛ سىلەر بۇ روھنىڭ كېلىدىغانلىقى توغرۇلۇق ئاڭلىغاندىكىلار ۋە دەرۋەقە ئۇ ھازىر دۇنياغا پەيدا بولدى»** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، «دەججال»نىڭ مەنىسى «مەسىھگە قارشى» ھەم «مەسىھنىڭ ئورنىنى تالاشقۇچى»دۇر (يۇقىرىدىكى 18:2، 20:2 ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ).
■ **4:3** 2تېس. 2:7□ 1يۇھ. 2□18: 22.
□ **4:4 «ئەي ئەزىز بالىلىرىم، سىلەر بولساكلار خۇدادىن بولغانسىلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غالىب كەلدىڭلار»** ـ «ئۇلار» مۇشۇ يەردە ساختا پەيغەمبەرلەرنى ۋە تەلىم بەرگۈچىلەرنى كۆرسىتىدۇ. **«چۈنكى سىلەردە تۇرغۇچى بۇ دۇنيادا تۇرغۇچىدىن ئۈستۈندۇر»** ـ «سىلەردە تۇرغۇچى» مۇقەددەس روھنى، «بۇ دۇنيادا تۇرغۇچى» ئىبلىسنى كۆرسىتىدۇ.
□ **4:5 «ئۇلار بولسا بۇ دۇنياغا مەنسۇپ، شۇڭا ئۇلار بۇ دۇنيانىڭ سۆزلىرىنى قىلىدۇ ۋە بۇ دۇنيادىكىلەر ئۇلارغا قۇلاق سالىدۇ»** ـ «ئۇلار بۇ دۇنيانىڭ سۆزلىرىنى قىلىدۇ» يا كى «ئۇلار بۇ دۇنيادىن سۆزلەيدۇ» يا كى «ئۇلار بۇ دۇنيا توغرۇلۇق سۆزلەيدۇ».
□ **4:6 «مانا بۇنىڭدىن ھەققەتنىڭ روھى بىلەن ئېزىتقۇلۇقنىڭ روھىنى پەرق ئېتەلەيمىز»** ـ «ھەققەتنىڭ روھى» مۇقەددەس روھنى، «ئېزىتقۇلۇقنىڭ روھى» شەيتاننىڭ ئۆزى يا كى جىنلارنى كۆرسىتىدۇ.
■ **4:6** يۇھ. 8:47□ 10:27.
■ **4:9** يۇھ. 3:16□ رىم. 5:8.
■ **4:10** رىم. 3□24: 25؛ 2كور. 5:19□ كول. 1:19□ 1يۇھ. 2:2.
■ **4:12** مىس. 20:33□ قان. 4:12□ يۇھ. 1:18□ 1تىم. 1:17□ 6:16□ 1يۇھ. 3:24.
□ **4:13 «بىز بىزنىڭ ئۇنىڭدا ياشاۋاتقانلىقىمىزنى ۋە ئۇنىڭ بىزدە ياشاۋاتقانلىقىنى شۇنىڭدىن بىلىمىزكى، ئۇ ئۆز روھىنى بىزگە ئاتا قىلغان»** ـ «ئۇ ئۆز روھىنى بىزگە ئاتا قىلغان» گېرىك تىلىدا «ئۇ ئۆز روھىدىن بىزگە ئاتا قىلغان» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

15 ئەگەر كىمدەكىم ئەيسانى خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئېتىراپ قىلسا، خۇدا ئۇنىڭدا، ئۇمۇ خۇدادا ياشايدۇ.

16 بىز بولساق خۇدانىڭ بىزگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىنى تونۇپ يەتتۇق، شۇنداقلا ئۇنىڭغا تولىمۇ ئىشەندۇق. خۇدا
ئۆزى مېھىر-مۇھەببەتتۇر ۋە مېھىر-مۇھەببەتتە ياشىغۇچى كىشى خۇدادا ياشايدۇ، خۇدامۇ ئۇنىڭدا ياشايدۇ.
17 مۇشۇنداق بولغاندا، مېھىر-مۇھەببەت بىزدە مۇكەممەللىشىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىز سوراق كۈندە خاتىرجەم-
قورقماس بولالايمىز. چۈنكى ئەيسا قانداق بولۇۋاتقان بولسا بىزمۇ ھازىر بۇ دۇنيادا شۇنداق بولۇۋاتىمىز. □
18 مېھىر-مۇھەببەتتە قورقۇنچ يوقتۇر؛ كامىل مېھىر-مۇھەببەت قورقۇنچنى ھەيدەپ يوققا چىقىرىدۇ. چۈنكى قورقۇنچ
خۇدانىڭ جازاسى بىلەن باغلىنىشلىقتۇر؛ قورقۇنچى بار كىشى مېھىر-مۇھەببەتتە كامالەتكە يەتكۈزۈلگەن ئەمەستۇر.□
19 بىز مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىمىز، چۈنكى خۇدا ئالدى بىلەن بىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتتى.
20 ئەگەر بىرسى »خۇدانى سۆيىمەن« دەپ تۇرۇپ، قېرىندىشىغا تۆچەنلىك قىلسا، ئۇ يالغانچىدۇر. چۈنكى كۆز
ئالدىدىكى قېرىندىشىنى سۆيمىگەن يەردە، كۆزۈپ باقمىغان خۇدانى قانداقمۇ سۆيىشۈن؟ ■
21 شۇنداق بىزدە ئۇنىڭدىن: »خۇدانى سۆيگەن كىشى قېرىندىشىنىمۇ سۆيىشۈن« دېگەن ئەمر باردۇر.■

5

ئېتىقاد »بۇ دۇنيا«نىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىدۇ

1 ئەيسانىڭ مەسىھ ئىكەنلىكىگە ئىشەنگەن ھەربىر كىشى خۇدادىن تۇغۇلغان بولىدۇ؛ ۋە تۇغدۇرغۇچى ئاتىنى
سۆيىدىغان ھەربىر كىشى ئۇنىڭدىن تۇغۇلغۇچىنىمۇ سۆيىدۇ.□ ■
2 بىز ئۆزىمىزنىڭ خۇدانىڭ بالىلىرىنى سۆيىدىغانلىقىمىزنى شۇنىڭدىن بىلىمىزكى، خۇدانى سۆيۈپ، ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە
ئەمەل قىلىشىمىزدىندۇر.
3 خۇدانى سۆيۈش ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىش دېمەكتۇر؛ ۋە ئۇنىڭ ئەمرلىرىدە تۇرماق ئېغىر ئىش ئەمەستۇر.■
4 چۈنكى خۇدادىن تۇغۇلغانلارنىڭ ھەممىسى بۇ دۇنيا ئۈستىدىن غەلبە قىلىدۇ؛ ۋە دۇنيانىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلغۇچى
كۈچ ـ دەل بىزنىڭ ئېتىقادىمىزدۇر.□ ■
5 بۇ دۇنيانىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلغۇچى زادى كىملەر؟ پەقەت ئەيسانى خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئېتىقاد قىلغۇچىلار
ئەمەسمۇ؟■

□ **4:17 »شۇنىڭ بىلەن بىز سوراق كۈندە خاتىرجەم-قورقماس بولالايمىز«** ـ »سوراق كۈنى« ياكى »قىيامەت كۈنى.« ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولسۇنكى، »قىيامەت كۈنى«نى ئەتراپلىق چۈشىنىش ئۈچۈن تەۋرات-ئىنجىلدا ئۇنىڭ تونۇرلىنىدىكى كۆپ تەپسىلاتلار بار. **»چۈنكى ئەيسا قانداق بولۇۋاتقان بولسا بىزمۇ ھازىر بۇ دۇنيادا شۇنداق بولۇۋاتىمىز«** ـ گېرك تىلىدا »چۈنكى ئۇ قانداق بولۇۋاتقان بولسا بىزمۇ ھازىر بۇ دۇنيادا شۇنداق بولۇۋاتىمىز.« دېمەك، بىز بۇ دۇنيادا ئەيسادەك ئادىل، ھەققانىي، راستچىل، مېھرىبان، مۇھەببەتلىك.... بولىمىز. تەكىتلەنگىنى »بۇ دۇنيادا« ـ چۈنكى بۇ دۇنيادا ئۇنداق بولۇش پەقەت خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى ۋە تولۇق كۈچ-قۇدرىتى بولسا ئاندىن مۇمكىن بولىدۇ.

□ **4:18 »مېھىر-مۇھەببەتتە قورقۇنچ يوقتۇر؛ كامىل مېھىر-مۇھەببەت قورقۇنچنى ھەيدەپ يوققا چىقىرىدۇ«** ـ ياكى »مېھىر-مۇھەببەت مۇكەممەل بولسا، قورقۇنچنى ھەيدەپ يوققا چىقىرىدۇ.«

■ **4:20** 1يۇھ. 4.2:

■ **4:21** لاۋ. 18:19□ مات. 39:22□ يۇھ. 34:13□ 12:15□ ئەف. 2:5□ 1تىس. 9:4□ 1پېت. 8:4□ 1يۇھ. 23.3:

□ **5:1 «...□□ تۇغدۇرغۇچى (ئاتا)نى سۆيىدىغان ھەربىر كىشى ئۇنىڭدىن تۇغۇلغۇچىنىمۇ سۆيىدۇ«** ـ بۇ سۆز بەلكىم شۇ دەۋردىكى بىر تەمسىل بولۇشى مۇمكىن ئىدى. »ئۇنىڭدىن تۇغۇلغۇچى«لار ئېتىقادچى قېرىنداشلارنى كۆرسىتىدۇ.

■ **5:1** يۇھ. 12.1:

■ **5:3** مات. 29:11□30□ يۇھ. 15:14□ 10.15:

□ **5:4 »چۈنكى خۇدادىن تۇغۇلغانلارنىڭ ھەممىسى بۇ دۇنيا ئۈستىدىن غەلبە قىلىدۇ؛ ۋە دۇنيانىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلغۇچى كۈچ ـ دەل بىزنىڭ ئېتىقادىمىزدۇر«** ـ »بۇ دۇنيا« مۇشۇ يەردە خۇداغا قارشى چىقىدىغان پۈتكۈل دۇنيادىكى ئېتىقادسىزلارنى كۆرسىتىدۇ؛ ئەلۋەتتە. چۈنكى ئەمەلىيەتتە »بۇ دۇنيادىكىلەر« شەيتانىڭ ئىلكىدە مەركەزلەشكەن، خۇداغا قارشى بىر تۈزۈمدۇر.■ **5:4** يۇھ. 33.16: ■ **5:5** 1كور. 57:15□ 1يۇھ. 15.4:

6 ئۇ بولسا سۇ ۋە قان ئارقىلىق كەلگەن زات، يەنى ئەيسا مەسىھدۇر؛ ئۇنىڭ كېلىشى پەقەت سۇ بىلەنلا ئەمەس،
بەلكى قان بىلەنمۇ ئىدى. ۋە بۇ ئىشلارغا گۇۋاھلىق بەرگۈچى بولسا روھتۇر، چۈنكى روھ ئۆزى ھەقىقەتتۇر.□
7 چۈنكى ئۈنىڭ توغرۇلۇق ئۈچ گۇۋاھلىق بەرگۈچى بار: ـ □
8 بۇلار روھ، سۇ ۋە قاندىن ئىبارەتتۇر. بۇ ئۈچىنىڭ گۇۋاھلىقى بىردۇر. □
9 ئەگەر بىز ئىنسانلارنىڭ گۇۋاھلىقىنى قوبۇل قىلساق، خۇدانىڭ گۇۋاھلىقى بۇلارنىڭكىدىن ئۈستۈندۇر. خۇدا ئۆز
ئوغلى توغرىسىدا شۇنداق گۇۋاھلىق بەرگەن ـ
10)خۇدانىڭ ئوغلىغا ئېتىقاد قىلغان كىشىنىڭ ئىچىدە شۇ گۇۋاھلىق باردۇر؛ بىراق خۇداغا ئىشەنمىگەن كىشى ئۇنى
يالغانچى قىلغان بولىدۇ، چۈنكى ئۇ خۇدانىڭ ئۆز ئوغلىنى تەستىقلىغان گۇۋاھلىقىغا ئىشەنمىگەن(■
11 گۇۋاھلىق دەل شۇدۇركى، خۇدا بىزگە مەڭگۈلۈك ھاياتنى ئاتا قىلدى ۋە بۇ ھاياتلىق ئۈنىڭ ئوغلىدىدۇر. ■
12 شۇڭا ئوغۇلغا ئىگە بولغان كىشى ھاياتلىققا ئىگە بولغان بولىدۇ؛ خۇدانىڭ ئوغلىغا ئىگە بولمىغان كىشى ھاياتلىققا
ئىگە بولمىغان بولىدۇ.

مەڭگۈلۈك ھايات

13 مەن بۇلارنى خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ نامىغا ئېتىقاد قىلغان سىلەرگە سىلەرنىڭ مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئىگە بولغانلىقىڭلارنى
بىلىشىڭلار ئۈچۈن يازدىم. ■
14 ۋە بىزنىڭ ئۈنىڭغا بولغان تولۇق ئىشەنچ-خاتىرجەملىكىمىز شۇنداقكى، ئۇنىڭ ئىرادىسىگە مۇۋاپىق ھەرقانداق بىر
ئىشنى تىلىسەك، ئۇ بىزنى ئاڭلايدۇ. ■
15 ئۇنى ھەرنېمە تىلىگىنىمىزنى ئاڭلايدۇ دەپ بىلگەنكەنمىز، دۇئايىمىزدا ئۈنىڭدىن تىلىگىنىمىزگە ئېرىشتۇق، دەپ
بىلىمىز.
16 بىرسى قېرىندىشىنىڭ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايدىغان بىر گۇناھ سادىر قىلغانلىقىنى كۆرسە، ئۇنىڭ ئۈچۈن دۇئا
قىلسۇن؛ ۋە خۇدا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايدىغان گۇناھ سادىر قىلغانلار ئۈچۈن ئۈنىڭغا ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ. ئۆلۈمگە
مەھكۇم گۇناھىمۇ باردۇر. ئۇنىڭ توغرىسىدىن تىلىسۇن، دېمەيمەن. □ ■
17 ھەممە ھەققانىيەتسىزلىك گۇناھتۇر؛ ۋە ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايدىغان گۇناھمۇ بار. ■

□ **5:6 »ئۇ بولسا سۇ ۋە قان ئارقىلىق كەلگەن زات، يەنى ئەيسا مەسىھدۇر؛ ئۇنىڭ كېلىشى پەقەت سۇ بىلەنلا ئەمەس، بەلكى قان بىلەنمۇ ئىدى. ۋە بۇ ئىشلارغا گۇۋاھلىق بەرگۈچى بولسا روھتۇر، چۈنكى روھ ئۆزى ھەقىقەتتۇر«** ـ »روھ« ـ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ.
بۇ ئايەتنىڭ مەزمۇنى بىرنەچچە ساختا تەلىمگە قارىتا رەددىيە بېرىشتۇر. مۇئەللىپ قەتئىيلىك بىلەن شۇنى ئىسپاتلىماقچىكى: (1) ئەيسا مەسىھ ھەقىقىي ئىنسان بولۇپ تۇغۇلدى؛ (2) ھەقىقىي ئىنسان بولۇپ، يەھيا پەيغەمبەر تەرىپىدىن سۇدا چۆمۈلدۈرۈلدى؛ (3) ھەقىقىي ئىنسان بولۇپ كېيىنتە ئۆلدى. بۇ رەددىيىنىڭ تەپسىلاتلىرى ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە سەل توختىلىمىز.
□ **5:7 »چۈنكى ئۈنىڭ توغرۇلۇق ئۈچ گۇۋاھلىق بەرگۈچى بار...»** ـ »ئۈنىڭ توغرۇلۇق« ـ مەسىھ توغرۇلۇق.
□ **5:8 »بۇلار روھ، سۇ ۋە قاندىن ئىبارەتتۇر. بۇ ئۈچىنىڭ گۇۋاھلىقى بىردۇر«** ـ بۇ ئايەت توغرۇلۇق ۋە 7-6-ئايەتلەر ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. بىرئاز كونا كۆچۈرۈلمىلەردە: ـ »چۈنكى ئۇ توغرۇلۇق ئەرشتە ئۈچ گۇۋاھلىق بەرگۈچى بار: بۇلار ئاتا، كالام ۋە مۇقەددەس روھتۇر؛ بۇ ئۈچى بىردۇر. (8) يەر يۈزىدە ئۈچ گۇۋاھلىق بەرگۈچى بار: بۇلار روھ، سۇ ۋە قاندىن ئىبارەتتۇر. بۇ ئۈچىنىڭ گۇۋاھلىقى ئوخشاشتۇر« دېيىلىدۇ.
■ **5:10** يۇھ. 36:3□ رىم. 16:8□ گال. 6.4:
■ **5:11** يۇھ. 4.1:
■ **5:13** يۇھ. 31.20:
■ **5:14** يەر. 12:29□ مات. 8:7□ 22:21□ مار. 24:11□ لۇقا 9:11□ يۇھ. 13:14□ 7:15□ 24:16□ ياق. 5:1□ 1يۇھ. 2.3:
□ **5:16 »بىرسى قېرىندىشىنىڭ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايدىغان بىر گۇناھ سادىر قىلغانلىقىنى كۆرسە، ئۇنىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلسۇن؛ ۋە خۇدا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايدىغان گۇناھ سادىر قىلغانلار ئۈچۈن ئۈنىڭغا ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ. ئۆلۈمگە مەھكۇم گۇناھمۇ باردۇر. ئۇنىڭ توغرىسىدىن تىلىسۇن، دېمەيمەن«** ـ »ۋە خۇدا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلمايدىغان گۇناھ سادىر قىلغانلار ئۈچۈن ئۈنىڭغا ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ« يا كى »ۋە خۇدا ئۆلارغا)يەنى گۇناھ سادىر قىلغانلارغا(ھاياتلىق ئاتا قىلىدۇ.«
»ئۆلۈمگە مەھكۇم گۇناھ« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ. ■ **5:16** چۈل. 30:15□ 1سام. 25:2□ مات. 31:12□ مار. 29:3□ لۇقا 10:12□ ئىبر. 4:6□ 26:10□ 2پېت. 2.2:
■ **5:17** 1يۇھ. 4.3:

18 خۇدادىن تۇغۇلغۇچىنىڭ گۈناھ سادىر قىلمايدىغانلىقىنى بىلىمىز؛ چۈنكى ئەسلىدە خۇدادىن تۇغۇلغان زات بۇنداق
كىشىنى قوغداپ قالىدۇ ۋە ئاشۇ رەزىل ئۇنىڭغا تېگىلمەيدۇ. □ ■
19 ئەمدى ئۆزىمىزنىڭ خۇدادىن بولغانلىقىمىز ئۆزىمىزگە مەلۇم، ئەمما پۈتكۈل دۇنيا بولسا ئۆ رەزىلنىڭ ئىلكىدىدۇر.
20 يەنە بىزگە مەلۇمكى، خۇدانىڭ ئوغلى دۇنياغا كەلدى ۋە ھەققىي بولغۇچىنى تونۇشىمىز ئۈچۈن كۆڭلىمىزنى
يورۇتتى؛ ۋە بىز ھەققىي بولغۇچىنىڭ ئۆزىدە، يەنى ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھدە ياشاۋاتىمىز. ئۆ بولسا ھەققىي خۇدا
ۋە مەڭگۈلۈك ھاياتلىقتۇر!□ ■
21 ئەزىز بالىلىرىم، ئۆزۈڭلارنى ھەرقانداق بۇتلاردىن ساقلاڭلار.□

□ **5:18 »خۇدادىن تۇغۇلغۇچىنىڭ گۈناھ سادىر قىلمايدىغانلىقىنى بىلىمىز؛ چۈنكى ئەسلىدە خۇدادىن تۇغۇلغان زات بۇنداق كىشىنى قوغداپ قالىدۇ ۋە ئاشۇ رەزىل ئۇنىڭغا تېگىلمەيدۇ«** ـ بىزنىڭچە »ئەسلىدە خۇدادىن تۇغۇلغان زات« ئەيسا مەسىھنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ يەردە »تۇغۇلغان« بەلكىم مەسىھنىڭ ئىنسان بولۇشقا تۇغۇلۇشىنى كۆرسىتىشى كېرەك. باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى بار: (1) »خۇدادىن تۇغۇلغۇچى بولسا)يەنى، ئېتىقادچى(، ئۆ)خۇدا(ئۆنى قوغداپ قالىدۇ؛ (2) خۇدادىن تۇغۇلغۇچى ئۆزىنى قوغداپ قالىدۇ.«
»ئاشۇ رەزىل« ـ ئىبلىسنى كۆرسىتىدۇ.

■ **5:18** 1يۇھ. 9.3:

□ **5:20 »ۋە بىز ھەققىي بولغۇچىنىڭ ئۆزىدە، يەنى ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا مەسىھدە ياشاۋاتىمىز«** ـ »ھەققىي بولغۇچى« خۇدانى كۆرسىتىدۇ. **»ئۆ بولسا ھەققىي خۇدا ۋە مەڭگۈلۈك ھاياتلىقتۇر«!** ـ ئەيسا مەسىھنى كۆرسىتىدۇ)مۇقەددەس يازمىلاردىكى ھېچقانداق يەرلەردە »خۇدا ھاياتلىق« دېيىلمەيدۇ، لېكىن كۆپ يەرلەردە »ئەيسا مەسىھ ھاياتلىقتۇر«، دېيىلىدۇ. مەسىلەن »يۇھ.» 25:11، (6:14.

■ **5:20** يەش. 5:9□ 6:44□ 5:54□ لۇقا 45:24 يۇھ. 28:20□ رىم. 5:9□ 1تىم. 16.3:

□ **5:21 »ئەزىز بالىلىرىم، ئۆزۈڭلارنى ھەرقانداق بۇتلاردىن ساقلاڭلار«** ـ »بۇتلار« شۇبھىسىزكى، مۇشۇ يەردە پەقەت ئۇيىما بۇتلارنى يا كى قۇيما بۇتلارنىلا ئەمەس، بەلكى ئېتىقادچىلارنىڭ قەلبىدە خۇدانىڭ ئورنىنى تالىشىدىغان ھەرقانداق نەرسە يا كى ئىشتۇر. مەسىلەن، »كول.» 5:3نى كۆرۈڭ.

يۇھاننا «2»

»روسۇل يۇھاننا يازغان شىككىنچى مەكتۇپ«

2-1 مەنكى ئاقساقالدىن خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان خانىمغا ۋە ئۇنىڭ ئەزىز بالىلىرىغا سالام! مەن سىلەرنى ھەققەتتە
سۆيەمەن ۋە يالغۇز مەنلا ئەمەس، يەنە ھەققەتنى تونۇغانلارنىڭ ھەممىسى بىزدە ياشاۋاتقان ۋە شۇنداقلا ئەبەدگىچە
بىزگە يار بولىدىغان ھەققەتنى دەپ سىلەرنى سۆيىدۇ.□
3 خۇدائاتىدىن ۋە ئاتىنىڭ ئوغلى ره‌ب ئەيسا مەسىھدىن شاپائەت، ره‌ھىم-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك سىلەرگە
ھەققەت ۋە مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە بولغاي!□
4 باللىرىڭنىڭ ئارىسىدا بىز ئاتىدىن ئەمر تاپشۇرۇۋالغاندەك ھەققەتتە ماڭغانلارنى كۆرگىنىم ئۈچۈن ئىنتايىن
خۇرسەن بولدۇم.

ھەققەتتە چىڭ تۇرۇش، ساختىلىقتىن ھېزى بولۇش

5 ئەمدى، ھۆرمەتلىك خانىم، مەن سەندىن بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتەيلى، دەپ تۇتۇنىمەن. مېنىڭ
ساڭا يېزىپ تۇتۇنگىنىم يېڭى بىر ئەمر ئەمەس، بەلكى دەسلەپتىن تارتىپ بىزدە بار ئەمردۇر■
6)مېھىر-مۇھەببەت شۇكى، ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلىپ مېڭىشتۇر.(مانا بۇ ئەمر سىلەر بۇرۇندىن تارتىپ
ئاڭلاپ كېلىۋاتقاندەك، ئۇنىڭدا مېڭىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە تاپىلانغاندۇر.□ ■
7 چۈنكى نۇرغۇن ئالدامچىلار دۇنيانىڭ جاي-جايلىرىدا چىقتى. ئۇلار ئەيسانىڭ دۇنياغا ئىنسانىي تەندە كەلگەن
مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمايدۇ. بۇنداقلار دەل ئالدامچى ۋە دەججالدۇر.□ ■

□ **2-1:1 »مەنكى ئاقساقالدىن)خۇدا تەرىپىدىن(تاللانغان خانىمغا ۋە ئۇنىڭ ئەزىز بالىلىرىغا سالام«!** ـ »ئاقساقال« مۇشۇ يەردە »جامائەتنىڭ ئاقساقلى« ياكى پەقەت »مەن قېرىدىن...« دېگەن مەندىلا ئىشلىتىلدى. **»خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان خانىم«** ـ »خانىم« ھەققىي بىر ئايال خانىمنى كۆرسىتىشى مۇمكىن، يولىسا مەلۇم بىر جامائەتنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. »كىرىش سۆز«ىمىزدە ئېيتقىنىمىزدەك بىز ئۇنى ھەققىي مۇتۇھۇر ئېتىقادچى خانىمنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايمىز.
»ئەزىز بالىلىرى« دېگەن (1) جىسمانىي بالىلىرى، (2) »روھىي بالىلىرى«، (3) ھەم جىسمانىي ھەم روھىي بالىلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. بىز 3-پىكىرگە مايىلمىز »)روھىي بالىلىرى« بولسا بۇ خانىمنىڭ گۈزەللىقى ۋە ۋاستىسى بىلەن خۇدانىڭ يولىغا كىرگەنلەرنى كۆرسىتىدۇ. »كىرىش سۆز«ىمىزنى، 9-ئايەتنى، «3□□□.» 4-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.(**»مەنكى ئاقساقالدىن... سالام«!** ـ بارلىق خەتلىرىگە ئوخشاش، روسۇل يۇھاننا ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بۇ ئاستە كۆرسەتمەيدۇ.

□ **1:3 »ره‌ھىم-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك سىلەرگە ھەققەت ۋە مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە بولغاي«!** ـ بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ره‌ھىم-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بىزلەرگە ھەققەت ۋە مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە بولغاي«! دەپ پۈتۈلگەن.

■ **1:5** يۇھ. 34:13□ 12:15□ ئەف. 2:5□ 1تىس. 9:4□ 1پېت. 8:4□ 1يۇھ. 7:2□ 23:3□ 21.4:

□ **1:6 »مانا بۇ ئەمر سىلەر بۇرۇندىن تارتىپ ئاڭلاپ كېلىۋاتقاندەك، ئۇنىڭدا مېڭىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە تاپىلانغاندۇر«** ـ كۆزدە تۇتۇلغان ئەمر چوقۇم ئالدىنقى 5-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتەيلى.«

■ **1:6** يۇھ. 10.15:

□ **1:7 »چۈنكى نۇرغۇن ئالدامچىلار دۇنيانىڭ جاي-جايلىرىدا چىقتى«** ـ نېمىشقا »چۈنكى« دەيدۇ؟ بىزنىڭچە 7-5-ئايەت بىلەن باغلىنىدۇ. ئالدامچىلار، ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر ۋە ساختا پەيغەمبەرلەر تەرىپىدىن ئالدىنىپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىكى بىردىنبىر يول 7-5-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغانلىقىدەك خۇدانىڭ ھەمراھلىقىدا مېھىر-مۇھەببەت ئىچىدە ياشاشتۇر. **»ئۇلار ئەيسانىڭ دۇنياغا ئىنسانىي تەندە كەلگەن مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمايدۇ«** ـ »ئىنسانىي تەندە«)ياكى »ئىنسان تېنىدە«) گېرىك تىلىدا »ئەتە« بىلەن بىلدۈرىلىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »ئۇلار ئەيسا مەسىھنىڭ دۇنياغا ئىنسان تېنىدە كەلگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمايدۇ.«

■ **1:7** مات. 5:24□24□ 2پېت. 1:2□ 1يۇھ. 1.4:

8 بىز ۋە تۇزۇكلار سىكىۋۇرگەن ئەجىرنى يوقىتىپ قويماي، بەلكى تولۇق ئىنئامغا ئىگە بولۇشۇكلار ئۈچۈن، تۇزۇكلارغا
ئاگاھ بولۇڭلار.□
9 كىمكى مەسىھنىڭ تەلىمىدىن ھالقىپ چىقىپ، ئۇنىڭدا چىڭ تۇرمىسا، خۇدا ئۇنىڭغا ئىگە بولمايدۇ. لېكىن ئۇنىڭ
تەلىمىدە چىڭ تۇرغۇچى بولسا، ئاتا ھەم ئوغۇل ئۇنىڭغا ئىگە بولىدۇ. □
10 ئەگەر بىرسى ئۇنىڭ تەلىمىنى ئېلىپ كەلمەي سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا كەلسە، ئۇنى ئۆيۈڭلارغا باشلىماڭلار ھەم
ئۇنىڭغا سالامۇ بەرمەڭلار. □ ■
11 چۈنكى ئۇنداق ئادەمگە سالام بەرگەن كىشى ئۇنىڭ رەزىل ئەمەللىرىگە شېرىك بولغۇچىدۇر.□
12 سىلەرگە پۈتىدىغان يەنە كۆپ سۆزلىرىم بار ئىدى؛ لېكىن قەغەز بىلەن سىياھنى ئىشلەتكەندىن كۆرە،
خۇشاللىقىمىزنىڭ تولۇپ تېشىشى ئۈچۈن يېنىڭلارغا بېرىپ دىدار كۆرۈشۈپ سۆزلىشىشنى ئارزۇ قىلىمەن.
13 خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان ھەدەڭنىڭ بالىلىرىدىن ساڭا سالام!□

□ **1:8 »بىز ۋە تۇزۇكلار سىكىۋۇرگەن ئەجىرنى يوقىتىپ قويماي، بەلكى تولۇق ئىنئامغا ئىگە بولۇشۇكلار ئۈچۈن، تۇزۇكلارغا ئاگاھ بولۇڭلار«** ـ »بىز ۋە تۇزۇكلار سىكىۋۇرگەن ئەجىر« بەلكىم يۇھاننا، شۇ خانىم ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى بىلەن بىللە خۇدانىڭ يولىدا ئىشلەپ، خۇش خەۋەر يەتكۈزۈپ، باشقىلارنى خۇدانىڭ يولىغا باشلاش ئەجىرىنى كۆرسىتىدۇ. شۇ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر تۇلارنىڭ خۇدا ئۈچۈن چىقارغان مېۋىسىنى يوقاتماقچى، ئەلۋەتتە.

□ **1:9 »كىمكى مەسىھنىڭ تەلىمىدىن ھالقىپ چىقىپ، ئۇنىڭدا چىڭ تۇرمىسا، خۇدا ئۇنىڭغا ئىگە بولمايدۇ«** ـ »تەلىمىدىن ھالقىپ چىقىپ« گېرىك تىلىدا »ئىلگىرى بېسىپ« دېگەن بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. بۇ بىر ھەجۋىي گەپتۇر. مەسىھنىڭ تەلىمىدىن ھېچقانداق سۆز-ئىدىيىلەر »ئىلگىرى تۇرمايدۇ«، ئەلۋەتتە. مەسىھنىڭ تەلىمىدىن ھالقىپ ھەرقانداق باشقا سۆز-ئىدىيىلەرگە ئۇتۇش ھېچقانداق »ئىلگىرىلەش« ئەمەستۇر، ئەلۋەتتە. **»لېكىن ئۇنىڭ تەلىمىدە چىڭ تۇرغۇچى بولسا، ئاتا ھەم ئوغۇل ئۇنىڭغا ئىگە بولىدۇ«** ـ »مەسىھنىڭ تەلىمى... ئۇنىڭ تەلىمى...» ـ ھەم مەسىھ ئۆزى بەرگەن تەلىم ھەم روسۇلالار ئۇنىڭ توغرۇلۇق بەرگەن تەلىمىمۇ تەڭ كۆرسىتىدۇ.

□ **1:10 »ئەگەر بىرسى ئۇنىڭ تەلىمىنى ئېلىپ كەلمەي سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا كەلسە، ئۇنى ئۆيۈڭلارغا باشلىماڭلار ھەم ئۇنىڭغا سالامۇ بەرمەڭلار«** ـ »ئۇنىڭ تەلىمى« گېرىك تىلىدا »مۇشۇ تەلىم« دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ؛ ئۇ »مەسىھنىڭ تەلىمى« 9-□□□□□□□ كۆرۈڭ. **»ئۇنى ئۆيۈڭلارغا باشلىماڭلار ھەم ئۇنىڭغا سالامۇ بەرمەڭلار«** ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى «سالام» (ئىبرانىي تىلىدا »شالوم«، گېرىك تىلىدا »خائىر») دېگەن سۆز »ساڭا تىنچ-خاتىرجەملىك تىلەيمەن« دېگەن مەنىدە. شۇڭا مۇشۇنداق ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرگە »سالام« ئېيتىشقا بولمايدۇ. يۇھاننانىڭ بۇ دېگىنى تۇلارغا ئەدەپسىزلىك قىلىش كېرەك دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە، بەلكى تۇلارغا سالام بېرىشنىڭ ئورنىغا ساختا تەلىمى ئۈچۈن تەنبىھ بېرىشىڭلارغا توغرا كېلىدۇ، دېگەنلىكتۇر.

■ **1:10** رىم. 17:16□ 2تىم. 5:3□ تىت. 10.3:

□ **1:11 »چۈنكى ئۇنداق ئادەمگە سالام بەرگەن كىشى ئۇنىڭ رەزىل ئەمەللىرىگە شېرىك بولغۇچىدۇر«** ـ »سالام« توغرۇلۇق يۇقىرىقى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

□ **1:13 »خۇدا تەرىپىدىن تاللانغان ھەدەڭنىڭ بالىلىرىدىن ساڭا سالام«!** ـ »ھەدەڭنىڭ بالىلىرى« روسۇل يۇھاننا تۇرغان جايدىكى جامائەتنىكى ئېتىقادچىلارنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.

يۇھاننا «3»

»روسۇل يۇھاننا يازغان ئۇچىنچى مەكتۇپ«

1 مەنكى ئاقساقال تۇزۇم ھەققەتتە سۆيگەن سۆيۈملۈك گايۇسقا سالام!
2 ئى سۆيۈمكۈك دوستۇم، جېنىڭ گۈللەنگەندەك، ھەممە ئىشلىرىڭنىڭ گۈللىنىشىگە ۋە تېنىڭنىڭ سالامەت بولۇشىغا تىلەكداشمەن.□
3 قېرىنداشلار كېلىپ، سەندە بولغان ھەققەت توغرۇلۇق گۇۋاھلىق بەرگەندە، مەن ئىنتايىن بەك خۇشاللاندىم؛ چۈنكى سەن ھەققەتتە داۋاملىق مېڭىۋاتىسەن.□
4 ماڭا نىسبەتەن، ئەزىز بالىلىرىمنىڭ ھەققەتتە مېڭىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاشتىنمۇ چوڭ خۇشاللىق يوقتۇر.□

خۇش خەۋەر خىزمىتىدە بولىدىغانلارغا ياردەم بېرىش

5 سۆيۈملۈك دوستۇم، يېنىڭغا بارغان قېرىنداشلارغا)گەرچە ئۇلار ساڭا ناتونۇش بولسىمۇ(قىلغانلىرىڭنىڭ ھەممىسىدە ئىخلاسمەنلىكىڭ ئىسپاتلىنىدۇ.□
6 ئۇلار جامائەت ئالدىدا سېنىڭ بۇ مېھىر-مۇھەببىتىڭ توغرىسىدا گۇۋاھلىق بەردى. ئۇلارنى يەنە خۇدانىڭ يولىغا لايىق سەپىرىگە ئۇزىتىپ قويساڭ، ياخشى قىلغان بولىسەن.□
7 چۈنكى ئۇلار سەپەردە يات ئەللىك ئېتىقادسىزلاردىن ھېچ نېمە ئالماي، شۇ مۇبارەك نام ئۈچۈن يولغا چىقتى.□
8 شۇڭا، ھەققەت بىلەن خىزمەتداش بولۇپ تەڭ ئىشلىگۈچى بولۇش ئۈچۈن بىز شۇنداقلارنى قوللاپ-قۇۋۋەتلىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ.□

□ **1:2 »ئى سۆيۈمكۈك)دوستۇم(، جېنىڭ گۈللەنگەندەك، ھەممە ئىشلىرىڭنىڭ گۈللىنىشىگە ۋە تېنىڭنىڭ سالامەت بولۇشىغا تىلەكداشمەن« ـ** »جېنىڭنىڭ گۈللەنگەندەك...«: ـ دېمەك، گايۇسنىڭ ئىچكى دۇنياسى ئىنتايىن باي، روھىي بايلىقلىرى ناھايىتى كۆپ.
بۇ ئايەتكە قارىغاندا، خۇدانىڭ تۇز پەرزەنتلىرىگە بولغان ئىرادىسىنى ئومۇمەن ئېتىقاندا ئۇلارنىڭ تېنىنىڭ ساغلام بولۇشى، دېگلى بولىدۇ.
□ **1:3 »سەندە بولغان ھەققەت توغرۇلۇق گۇۋاھلىق بەرگەندە،...«** ـ ياكى »سېنىڭ توغراكىدە ھەققەت بويىچە گۇۋاھلىق بەرگەندە،...«.
□ **1:4 »ماڭا نىسبەتەن، ئەزىز بالىلىرىمنىڭ ھەققەتتە مېڭىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاشتىنمۇ چوڭ خۇشاللىق يوقتۇر«** ـ »ئەزىز بالىلىرىم«: ـ بۇ ئايەتتىن بىزگە روشەنكى، گايۇس)بەلكىم خېلى بۇرۇنلا(روسۇل يۇھاننا ئارقىلىق خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلغان ۋە شۇنداقلا ئۇنىڭ »ئەزىز بالىلىرى«دىن بىرى بولۇپ قالغان.
□ **1:5 »سۆيۈملۈك دوستۇم، يېنىڭغا بارغان قېرىنداشلارغا)گەرچە ئۇلار ساڭا ناتونۇش بولسىمۇ(قىلغانلىرىڭنىڭ ھەممىسىدە ئىخلاسمەنلىكىڭ ئىسپاتلىنىدۇ«** ـ بۇ قېرىنداشلار جامائەتلەرگە تەسەللى-رىغبەت يەتكۈزۈش، تەلىم بېرىش ۋە خۇش خەۋەرنى تارقىتىش ئۈچۈن ياقا يۇرتلارغا چىققان. 7-ئايەتنى كۆرۈڭ.
□ **1:6 »ئۇلار جامائەت ئالدىدا سېنىڭ بۇ مېھىر-مۇھەببىتىڭ توغرىسىدا گۇۋاھلىق بەردى«** ـ »جامائەت« مۇئمىن يەردە مۇئەللىمنىڭ تۇز جامائىتىنى كۆرسىتىدىغان كېرەك. **»ئۇلارنى يەنە خۇدانىڭ يولىغا لايىق سەپىرىگە ئۇزىتىپ قويساڭ، ياخشى قىلغان بولىسەن«** ـ »ئۇلارنى ... سەپىرىگە ئۇزىتىپ قويساڭ...«: ـ بۇ ئايەتنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، بۇ قېرىنداشلار خۇش خەۋەرنى تارقىتىشقا چىققاندا، بۇرۇن بىر قېتىم گايۇس تەرىپىدىن كۈتۈۋېلىنغان. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار يۇھاننانىڭ، شۇنداقلا تۇز جامائىتىنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى، گايۇس توغرۇلۇق گۇۋاھلىق بەردى. ئۇلار ھازىر قايتىدىن سەپەرگە چىققان، يۇھاننا گايۇسقا يازغان ئۇشبۇ خەتنى بەلكىم سەپەرگە چىققانلار گايۇسقا تاپشۇرۇشقا ئېلىپ باردۇ.
□ **1:7 »چۈنكى ئۇلار)سەپەردە(يات ئەللىك)ئېتىقادسىزلاردىن(ھېچ نېمە ئالماي، شۇ مۇبارەك نام ئۈچۈن يولغا چىقتى«** ـ »يات ئەللىك ئېتىقادسىزلار« مۇئمىن يەردە »يات ئەللىكلەر« ياكى »يات ئەللەر« دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ئادەتتە بۇ سۆز »يەھۇدىي بولمىغان ئەللەر«نى كۆرسىتىدۇ، لېكىن مۇئمىن يەردە »ئېتىقادسىزلار« دېگەن كۆچمە مەندە ئىشلىتىلىدۇ.
»شۇ مۇبارەك نام ئۈچۈن« ـ گرېك تىلىدا پەقەت »نام« بىلەن ئىپادىلىنىدۇ؛ چۈنكى يۇھاننا ۋە شۇ قېرىنداشلار ئۈچۈن پەقەت بىرلا نام مەۋجۇت ئىدى)يەنى بىردىنبىر مەسىھنىڭ نامىدۇر.(مەسىلەن، «1□□□.» 12:2 نىمۇ كۆرۈڭ.(
□ **1:8 »شۇڭا، ھەققەت بىلەن خىزمەتداش بولۇپ تەڭ ئىشلىگۈچى بولۇش ئۈچۈن بىز شۇنداقلارنى قوللاپ-قۇۋۋەتلىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ«** ـ »ھەققەت بىلەن خىزمەتداش بولۇپ تەڭ ئىشلىگۈچى بولۇش ئۈچۈن« ـ يۇنىڭغا قارىغاندا »ھەققەت« دېگەن ئىبارە »ھەققەتنىڭ روھى«، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ تۇزىتى كۆرسىتىدۇ.
»قوللاپ-قۇۋۋەتلەش« ـ گرېك تىلىدا »قوبۇل قىلىش« دېگەن پېشىل بىلەن ئىپادىلىنىدۇ ۋە تۈيدە كۆتۈرىلىشنى چوقۇم تۇز ئىچىگە ئالىدۇ.

9 بۇ توغرۇلۇق جامائەتكە مەكتۇپ يازدىم. لېكىن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۆزىنى چوڭ تۇتۇپ، جامائەتكە باش بولۇش
تەمەسسىدە بولغان دىئوترەپەس بىزنى قوبۇل قىلمايدۇ. □
10 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن بارغاندا، ئۇنىڭ قىلغان ئەسكىلىكلىرىنى، يەنى ئۇنىڭ بىزنىڭ ئۈستىمىزدىن قىلغان رەزىل
سۆزلىرى بىلەن غەيۋىتىنى يۈزگە سالىمەن؛ ئۇ ئۇنىڭلىق بىلەنلا توختاپ قالمايدۇ، يەنە سەپەردىكى قېرىنداشلارنى
قوبۇل قىلمايلا قالماي، قوبۇل قىلماقچى بولغانلارنىمۇ توسىدۇ ۋە ھەتتا ئۇلارنى جامائەتتىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىدۇ.□
11 ئى سۆيۈملۈك دوستۇم، يامانلىقتىن ئەمەس، ياخشىلىقتىن ئۈلگە ئالغىن. ياخشىلىق قىلغۇچى خۇدادىندۇر. يامانلىق
قىلغۇچى خۇدانى ھېچ كۆرمىگەندۇر.■
12 دېمىترىئوسنى بولسا ھەممەيلەن، ھەتتا ھەقىقەتنىڭ ئۆزى ياخشى گۇۋاھلىق بېرىپ تەرىپلەيدۇ. بىزمۇ ئۇنىڭغا
گۇۋاھلىق بېرىمىز ۋە گۇۋاھلىقىمىزنىڭ ھەقىقەت ئىكەنلىكىنى سەنمۇ بىلىسەن.□

13 ساڭا يازىدىغان يەنە كۆپ سۆزلىرىم بار ئىدى؛ لېكىن قەلەم بىلەن سىياھنى ئىشلەتكەندىن كۆرە، □ ■
14 سەن بىلەن پات ئارىدا دىدار كۆرۈشۈشنى ئارزۇ قىلمەن؛ شۇ چاغدا دەرقەمدە سۆزلىشىمىز.
15 ساڭا خاتىرجەملىك يار بولغاي! دوستلاردىن ساڭا سالام. سەنمۇ ئۇ يەردىكى دوستلارغا ئىسىم-فامىلىلىرى
بويىچە مەندىن سالام ئېيتقايسەن.□

»بىز شۇنداقلارنى قوللاپ-قۇۋۋەتلىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ« ـ بۇ ئايەتتىكى »بىز« شۇبھىسىزكى، بارلىق ئېتىقادچىلارنى تۇرۇ ئېچىگە ئالىدۇ.
□ **1:9 »بۇ توغرۇلۇق جامائەتكە مەكتۇپ يازدىم. لېكىن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۆزىنى چوڭ تۇتۇپ، جامائەتكە باش بولۇش تەمەسسىدە بولغان دىئوترەپەس بىزنى قوبۇل قىلمايدۇ«** ـ روشەنكى، بۇ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان »جامائەت« يۇھاننا ياكى گايۇس بىلەن مۇناسىۋەتلىك جامائەت ئەمەس، بەلكى گايۇس
ئۆرىغان يۇرتقا يېقىن جايلاشقان بىر جامائەت ئىدى.
□ **1:10 »شۇنىڭ ئۈچۈن مەن بارغاندا، ئۇنىڭ قىلغان ئەسكىلىكلىرىنى، يەنى ئۇنىڭ بىزنىڭ ئۈستىمىزدىن قىلغان رەزىل سۆزلىرى بىلەن غەيۋىتىنى يۈزگە سالىمەن«** ـ »يۈزگە سالىمەن« گېرىك تىلىدا »ئەسلىتىمەن« بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. يۇھاننا بۇ يامانلىقنى دىئوترەپەستىن باشقا ھېچكىمگە ئەسلەتمەيدۇ! **»ئۇ
ئۇنىڭلىق بىلەنلا توختاپ قالمايدۇ، يەنە)سەپەردىكى(قېرىنداشلارنى قوبۇل قىلمايلا قالماي...«** ـ بۇ »قېرىنداشلار« يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان خۇش خەۋەرنى
تارقىتىش ئۈچۈن يولغا چىققان قېرىنداشلاردۇر. **...» قېرىنداشلارنى قوبۇل قىلمايلا قالماي، قوبۇل قىلماقچى بولغانلارنىمۇ توسىدۇ ۋە ھەتتا ئۇلارنى
جامائەتتىن قوغلاپ چىقىرىۋېتىدۇ«** ـ دىئوترەپەسنىڭ جامائەتكە ئاقساقال بولغان-بولمىغانلىقى ئېنىق ئەمەس، ئىشقىلىپ جامائەت ئېچىدە خېلى تەسىرى
بار ئادەم بولسا كېرەك.
■ **1:11** زەب. 27:37□ يەش. 16:1□ 1پېت. 11:3□ 1يۇھ. 6:3.
□ **1:12 »دېمىترىئوسنى بولسا ھەممەيلەن، ھەتتا ھەقىقەتنىڭ ئۆزى ياخشى گۇۋاھلىق بېرىپ تەرىپلەيدۇ«** ـ مۇمكىنچىلىكى بارىكى، دېمىترىئوسنىڭ ئۆزى
يۇھاننانىڭ يېنىدىن يولغا چىققان »خۇش خەۋەرچى قېرىنداشلار«نىڭ بىرى)ھەتتا ئۇلارنىڭ باشلىقى(ئىدى.
»ھەقىقەتنىڭ ئۆزى... گۇۋاھلىق بېرىدۇ« ـ بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە »ھەقىقەت« شۇبھىسىزكى، »ھەقىقەتنىڭ روھى«، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ ئۆزىنى
كۆرسىتىدۇ. دېمەك، مۇقەددەس روھ بىلەن تولغان ھەربىر كىشى دېمىترىئوس بىلەن ئۆچراشقاندا، ئۆزىنىڭ روھىدا دېمىترىئوسنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكى
توغرۇلۇق مۇقەددەس روھتىن بولغان گۇۋاھلىقنى بولىدۇ. »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنى كۆرۈڭ.
»ھەقىقەت ئىكەنلىكىنى سەنمۇ بىلىسەن« ياكى »ھەقىقەت ئىكەنلىكىنى سىلەرنىمۇ بىلىسىلەر.«
□ **1:13 »لېكىن قەلەم بىلەن سىياھنى ئىشلەتكەندىن كۆرە، ...»** ـ گېرىك تىلىدا »لېكىن سياھ ۋە قەلەمنى ئىشلەتكەندىن كۆرە، ...« دېيىلدۇ.
■ **1:13** 2يۇھ. 12.
□ **1:15 »ساڭا خاتىرجەملىك يار بولغاي! دوستلاردىن ساڭا سالام«** ـ »دوستلار« يۇھاننانىڭ يېنىدىكى بارلىق قېرىنداشلارنى كۆرسەتسە كېرەك.
يۇھانا »سېنىڭ دوستلىرىڭ« ياكى »مېنىڭ دوستلىرىم« دېمەيدۇ. ھەقىقىي قېرىنداش بولسا ھەربىر باشقا قېرىنداشقا، يەنى خۇدانى سۆيگۈچىلەرنىڭ
ھەممىسگە دوستتۇر. **سەنمۇ ئۇ يەردىكى دوستلارغا ئىسىم-فامىلىلىرى بويىچە مەندىن سالام ئېيتقايسەن«** ـ يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، »دوستلار« مۇشۇ
يەردە گايۇسنىڭ يېنىدىكى بارلىق قېرىنداشلارنى كۆرسىتىدۇ.

يەھۇدا

»روسۇل يەھۇدا يازغان ئۇچىنچى مەكتۇپ«

1 ئەيسا مەسىھنىڭ قۇلى، ياقۇپنىڭ ئىنىسى مەنكى يەھۇدادىن چاقىرىلغانلارغا، يەنى خۇدائاتىمىز تەرىپىدىن سۆيۈلگەن، ئەيسا مەسىھ تەرىپىدىن قوغدىلىپ كەلگەنلەرگە سالام.□

2 سىلەرگە رەھمىدىللىك، ئامانلىق-خاتىرجەملىك ۋە مېھىر-مۇھەببەت ھەسسىلەپ ئاتا قىلىنغاي!

ساختا تەلىم بەرگۈچىلەردىن ھېزى بولۇڭلار!

3 ئى سۆيۈملۈكلىرىم، مەن ئەسلى سىلەرگە ئورتاق بەھرىمەن بولۇۋاتقان نىجاتىمىز توغرىسىدا خەت يېزىشقا زور ئىشتىياقىم بولسىمۇ، لېكىن ھازىر بۇنىڭ ئورنىغا سىلەرنى مۇقەددەس بەندىلەرگە بىر يولىلا ئامانەت قىلىنغان ئېتىقادنى قولۇڭلاردىن بەرمەسلىككە جىددىي كۆرەش قىلىشقا جېكىلەپ ئۆشىنۆ خەتنى يازمىسام بولمىدى.□

4 چۈنكى مەلۇم كىشىلەر ـ ئىخلاسسىز ئادەملەر، خېلى بۇرۇنلا مۇنۇ سوراققا تارتىلىشقا پۈتۈلگەنلەر ئاراڭلارغا سۇققۇنۇپ كىرىۋالغان. ئۇلار خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنى بۇزۇقلۇق قىلىشنىڭ باھانىسىغا ئايلاندۇرۇۋالغان، بىردىنبىر ئىگىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھدىن تانغان ئادەملەردۇر. □ ■

5 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن سىلەرگە شۇنى ئېسىڭلارغا قايتىدىن سېلىشنى خالايمەنكى)گەرچە سىلەر بۇرۇن ھەممە ئىشلاردىن خەۋەرلەندۇرۇلگەن بولساڭلارمۇ(، بۇرۇن رەب ئۆزى ئۈچۈن بىر خەلقنى مىسىردىن قۇتقۇزغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئۆزىگە ئىشەنمىگەنلەرنى كېيىن ھالاك قىلدى.□ ■

6 ۋە سىلەر شۇنىمۇ بىلىسىلەركى، ئەسلىدىكى ئورندا تۇرماي، ئۆز ماكانىنى تاشلاپ كەتكەن پەرىشتىلەرنى رەب ئۇلۇغ قىيامەت كۈنىنىڭ سوربقىغچە مەڭگۈ كىشەنلەپ مۇدھىش قاراڭغۇلۇقتا سولاپ ساقلىماقتا.■

□ **1:1** »ئەيسا مەسىھنىڭ قۇلى، ياقۇپنىڭ ئىنىسى مەنكى يەھۇدادىن چاقىرىلغانلارغا ... سالام« ـ »چاقىرىلغانلار« بولسا خۇدا تەرىپىدىن چاقىرىلغان.
»ئەيسا مەسىھ تەرىپىدىن قوغدىلىپ كەلگەنلەرگە سالام« ـ ياكى »(خۇدا تەرىپىدىن(ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن قوغدىلىپ كەلگەنلەرگە سالام« ـ تېكىست شۇ مەنىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

□ **1:3** »...□□□□ **ھازىر بۇنىڭ ئورنىغا سىلەرنى مۇقەددەس بەندىلەرگە بىر يولىلا ئامانەت قىلىنغان ئېتىقادنى قولۇڭلاردىن بەرمەسلىككە جىددىي كۆرەش قىلىشقا جېكىلەپ ئۆشىنۆ خەتنى يازمىسام بولمىدى»** ـ »مۇقەددەس بەندىلەرگە بىر يولىلا ئامانەت قىلىنغان ئېتىقاد« دېگەن ئىبارە مۇشۇ يەردە بىزگە ئىنجىل ئارقىلىق خۇدا، مەسىھ، مۇقەددەس روھ، نىجات، خۇدانىڭ سۆز- كالامى)تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل(، بۇ دۇنيا، ئۇ دۇنيا، ئىنسانىيەت، پەرىشتىلەر ۋە جن-شەيتان قاتارلىقلار توغرۇلۇق نازىل قىلىپ تاپشۇرۇلغان، شۇنداقلا ئىشىنىشكە زۇرۇر بولغان ۋەھيي-ھەقىقەتلەرنى كۆرسىتىدۇ.

□ **1:4** »**چۈنكى مەلۇم كىشىلەر ـ ئىخلاسسىز ئادەملەر، خېلى بۇرۇنلا مۇشۇ سوراققا تارتىلىشقا پۈتۈلگەنلەر ئاراڭلارغا سۇققۇنۇپ كىرىۋالغان**« ـ »خېلى بۇرۇنلا ... سوراققا تارتىلىشقا پۈتۈلگەن«: ـ بەلكىم مۇقەددەس يازمىلاردا پۈتۈلگەن بولسا كېرەك.
»مۇنۇ سوراق« ـ يەھۇدا توۋەندە 15-5-ئايەتلەردە بايان قىلىدىغان جازا-سوراقلار بولسا كېرەك.
»ئۇلار خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنى بۇزۇقلۇق قىلىشنىڭ باھانىسىغا ئايلاندۇرۇۋالغان، بىردىنبىر ئىگىمىز ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھدىن تانغان ئادەملەردۇر« ـ »خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنى بۇزۇقلۇق قىلىشنىڭ باھانىسىغا ئايلاندۇرۇۋالغان...«: ـ دېمەك، »بۇزۇقچىلىق قىلىۋەرسەكۇ خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتى بىلەن كەچۈرۈلىمىز« دېگەندەك.

■ **1:4** 1 پېت. 8:2□ 2 پېت. 2□1: 3.

□ **1:5** »**بۇرۇن رەب ئۆزى ئۈچۈن بىر خەلقنى مىسىردىن قۇتقۇزغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئۆزىگە ئىشەنمىگەنلەرنى كېيىن ھالاك قىلدى**« ـ »كېيىن« گېرىك تىلىدا »ئىككىنچى قېتىم« دېيىلىدۇ.
»رەب ئۆزى ئۈچۈن بىر خەلقنى مىسىردىن قۇتقۇزغان بولسىمۇ« بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە »ئەيسا ئۆز خەلقىنى مىسىردىن قۇتقۇزغان بولسىمۇ« دېيىلىدۇ.

■ **1:5** چۈل. 29:14□ 26□64: 65؛ زەب. 24-27:106□ 1 كور. 5:10□ ئىبر. 17.3: ■ **1:6** يار.1-4:6□ 2 پېت. 4.2:

7 سودوم ۋە گومورىا ۋە ئۇلارنىڭ ئەتراپىدىكى شەھەرلەردىكىلەرمۇ شۇ ئوخشاش يولدا، يەنى شۇ پەرىشتىلەرگە
ئوخشاش ئۇچىغا چىققان بۇزۇقچىلىققا ۋە غەيرىي شەھۋەتلەرگە بېرىلىپ كەتكەن، كېيىنكى دەۋرلەر ئۈلارنىڭ
ئاقىۋىتىدىن ئىبرەت ئالسۇن ئۇچۇن مەڭگۈلۈك ئوت جازاسىغا ئۇرنەك قىلىنىپ كۆيدۈرۈلگەن.□ ■
8 لېكىن مۇشۇ »چۈش كۆرگۈچىلەر« شۇ ئوخشاش يول بىلەن ئادەملەرنىڭ تەنلىرىنىمۇ بۇلغىماقتا، ئۈلار ھوقۇق
ئىگىلىرىگە سەل قارىغۇچىلاردىن بولۇپ، ئەرشتىكى ئۈلۇغلارغىمۇ ھاقارەت قىلىشماقتا.□
9 لېكىن ھەتتا باش پەرىشتە مىكائىلمۇ مۇسانىڭ جەسىتى توغرىسىدا ئىبلىس بىلەن مۇزاكىرە قىلىپ تالاش-تارتىش
قىلغاندا، ئۇنى ھاقارەتلىك سۆزلەر بىلەن ئەيىبلەشكە پېتىنالمىغان، پەقەت »ساكا پەرۋەردىگارنىڭ ئۇزى تەنبىھ
بەرسۇن« دەپلا قويغان. ■
10 لېكىن بۇ كىشىلەر ئۇزلىرى چۈشەنمەيدىغان ئىشلار ئۈستىدە كۆپۈرۈلۈق قىلىدۇ. بىراق ئۈلار ھەتتا ئەقىلسىز
ھايۋانلاردەك ئۇز تەبىئىتىنىڭ ئىنكاسلىرى بويىچە چۈشەنگىنچە ياشاپ، شۇ ئارقىلىق ئۇزلىرىنى ھالاك قىلىدۇ. □ ■
11 بۇلارنىڭ ھالىغا ۋاي! چۈنكى ئۈلار قابىلنىڭ يولى بىلەن ماكۇدى، مال-مۈلۈكنى دەپ بالاۋاتمىنىڭ ئازغان يولىغا
ئۇزىنى ئاتتى ۋە ئۈلار كوراھنىڭ ئاسىيلىق قىلغىنىغا ئوخشاش ئاخىر ھالاك بولدۇ. □ ■
12 ئۈلار مېھىر-مۇھەببەتنى تەبىركەش زىياپەتلىرىگىلارغا ھېچ تارتىنماي سىلەر بىلەن بىللە داخىل بولىدىغان،
ئۇزلىرىنلا باقىدىغان خەتەرلىك خادا تاشلاردۇر. ئۈلار شامالىلاردىن ھەيدىلىپ كەلگەن يامغۇرسىز بۇلۇت،

□ **1:7 »سودوم ۋە گومورىا ۋە ئۈلارنىڭ ئەتراپىدىكى شەھەرلەردىكىلەرمۇ شۇ ئوخشاش يولدا، يەنى شۇ پەرىشتىلەرگە ئوخشاش ئۇچىغا چىققان بۇزۇقچىلىققا ۋە غەيرىي شەھۋەتلەرگە بېرىلىپ كەتكەن، كېيىنكى دەۋرلەر ئۈلارنىڭ ئاقىۋىتىدىن ئىبرەت ئالسۇن ئۇچۇن مەڭگۈلۈك ئوت جازاسىغا ئۇرنەك قىلىنىپ كۆيدۈرۈلگەن« ـ »غەيرىي شەھۋەتلەر« دېگەن ئىبارە گېرىك تىلىدا »غەيرىي ئەتلەر« بىلەن ئېيتىلىدۇ. خۇداغا بويسۇنمىغان پەرىشتىلەر »غەيرىي ئەتلەر« گە)دېمەك، قىز-ئايالارغا(ئىچ پەش تارتقانىدى؛ سودوم ۋە گومورىادىكىلەر »غەيرىي ئەتلەر« گە ئىچ پەش تارتقان)بۇ قېتىم ئەرلەر قىز-ئايالارغا ئەمەس، بەلكى ئەرلەر باشقا ئەرلەر بىلەن »غەيرىي« جىنسىي مۇناسىۋەت ئۇتكۈزمەكچى.(**
»سودوم ۋە گومورىا شەھەرلىرى«نىڭ ئاقىۋىتى توغرىسىدا »يار.» 19-18 بابنى كۆرۈڭ. بىز »قوشۇمچە سۆز«نىڭ »مىزدە مۇشۇ ۋەقە ئۈستىدە يەنە ئازراق توختىلىمىز.
■ **1:7** يار. 24:19□ قان. 22:29□ يەش. 19:13□ يەر. 40:50□ ئەز. 49:16□ ھوش. 8:11□ ئام. 11:4□ لۇقا 29:17□ 2 پېت. 6.2:

□ **1:8 »لېكىن مۇشۇ »چۈش كۆرگۈچىلەر« شۇ ئوخشاش يول بىلەن ئادەملەرنىڭ تەنلىرىنىمۇ بۇلغىماقتا، ئۈلار ھوقۇق ئىگىلىرىگە سەل قارىغۇچىلاردىن بولۇپ،)ئەرشتىكى(ئۈلۇغلارغىمۇ ھاقارەت قىلىشماقتا« ـ »چۈش كۆرگۈچىلەر« بەلكىم »بېشارەتلىك بىرنەچچە چۈشنى كۆردۇم« دېگەندەك سۆزلەر بىلەن ئادەملەرنى ئالدايدۇ.**
»ھوقۇق ئىگىلىرى« ـ شۇ يەھىسزىكى، مۇشۇ يەردە پادىشاھلار، ۋالىيلار ۋە ھۆكۈمەتنىڭ تۈرلۈك ئەمەلدارلىرىدىن باشقا، خۇدا بېكىتكەن ئاتا-ئانىلىق ھوقۇقىنى ئۇز ئىچىگە ئالىدۇ.
»ئەرشتىكى ئۈلۇغلار« ـ ئەينى تېكىستە »ئەرش« دېگەن سۆز يوق. لېكىن 11-ئايەتكە قارىغاندا چوقۇم ئەرشتىكى)ياماننى(كۆچلەر، يەنى جىن-شەيتانلارنى كۆرسەتسە كېرەك. »جىن-شەيتانلار« ئەسلىدە پەرىشتىلەر، يەنى »ئەرشتىكى ئۈلۇغلار«دىن ئىدى »)ۋەھ.» 4:12 نى كۆرۈڭ.(
■ **1:9** دان. 13:10□ 1:12□ زەك. 2:3□ 2 پېت. 11:2□ ۋەھ. 7.12:

□ **1:10 »لېكىن بۇ كىشىلەر ئۇزلىرى چۈشەنمەيدىغان ئىشلار ئۈستىدە كۆپۈرۈلۈق قىلىدۇ. بىراق ئۈلار ھەتتا ئەقىلسىز ھايۋانلاردەك ئۇز تەبىئىتىنىڭ ئىنكاسلىرى بويىچە چۈشەنگىنچە ياشاپ، شۇ ئارقىلىق ئۇزلىرىنى ھالاك قىلىدۇ« ـ »ئۇز تەبىئىتىنىڭ ئىنكاسلىرى بويىچە چۈشەنگىنىمىز ياشاپ« دېگەن ئىبارە بەلكىم ھايۋانلارنىڭ جۈپلىشىشكە بولغان ئىشتىھاسىنى كۆزدە تۇتقان، شۇنداقلا مۇشۇ كىشىلەرنىڭ شەھۋانىي ھەۋەسلىرىنى، بۇزۇقلۇقلىرىنى كۆرسەتكەن بولۇشى مۇمكىن.**
■ **1:10** 2 پېت. 12.2:

□ **1:11 »بۇلارنىڭ ھالىغا ۋاي! چۈنكى ئۈلار قابىلنىڭ يولى بىلەن ماكۇدى، مال-مۈلۈكنى دەپ بالاۋاتمىنىڭ ئازغان يولىغا ئۇزىنى ئاتتى ۋە ئۈلار كوراھنىڭ ئاسىيلىق قىلغىنىغا)ئوخشاش(ئاخىر ھالاك بولدۇ« ـ »قابىلنىڭ يولى« ـ قابىل ئۇز ئىنىسىغا ھەسەت قىلىپ ئۇنى ئۆلتۈرگەن، ئەلۋەتتە »)يار.» 4-باب.(**
»بالاۋاتمىنىڭ ئازغان يولى« ـ »چۈل.» 22-24-بابنى، »2□□□.» 15:2 نى ۋە ئىزاھاتىمىزنى كۆرۈڭ.
»ئۈلار كوراھنىڭ ئاسىيلىق قىلغىنىدەكلا ئوخشاش ئاخىر ھالاك بولدۇ« ـ كوراھ بولسا مۇسا پەيغەمبەرگە، شۇنداقلا خۇدانىڭ ئۇزىگە ئىسيان كۆتۈردى. يەر ئۇزى ئېچىلىپ كوراھ ۋە شېرىكلىرىنىڭ ئائىلىسىدىكىلىرىنى يۇتۇۋالدى ۋە شۇنىڭ بىلەن ئەڭ ئاخىرىدا ئۇت چۈشۈپ كوراھ ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنى كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈردى »)چۈل.» 16-باب.(كوراھدىكىلەردىن 1500 يىلدىن كېيىن ياشىغان مۇشۇ ساختا ئەلەم بەرگۈچىلەر خۇدانىڭ غەزىپى ئايان قىلىنغان كۆنى ئۈلارغا ئوخشاش جەزمەن ئەشەددىي ۋە قورقۇنچلۇق ھالدا يوقىتىلىدۇ. ■ **1:11** يار. 8:4□ چۈل. 1:16□ 7:22□ 21□ 2 پېت. 15:2□□□. 12:3.

يىلتىزىدىن قومۇرۇپ تاشلانغان، كەچ كۈزدىكى مېۋىسىز دەرەخلەر، ئىككى قېتىم تۆلگەنلەر.! □ ■

13 تۇلار دېڭىزنىڭ داۋالغۇۋاتقان، بۇژغۇنلۇق دولقۇنلىرى، تۇلار تۆز شەرمەندىچىلىكىنى قۇسماقتا؛ تۇلار ئېزىپ كەتكەن يۇلتۇزلار بولۇپ، تۇلارغا مەڭگۈلۈك قاپقاراڭغۇلۇقنىڭ زۇلمىتى ھازىرلاپ قويۇلغاندۇر. □ ■

14 ئادەمئاتىنىڭ يەتتىنچى ئەۋلادى بولغان ھانوخ بۇ كىشىلەر توغرىسىدا مۇنداق بېشارەت بەرگەن: ـ

»مانا، رەب تۈمەنىمىڭلىغان مۇقەددەسلىرى بىلەن كېلىدۇ، □ ■

15 تۇ پۈتكۈل ئىنسانلارنى سوراق قىلىپ، بارلىق ئىخلاسسىزلارنىڭ ئىخلاسسىزلارچە يۈرگۈزگەن بارلىق ئىخلاسسىزلىقلىرىغا ئاساسەن، شۇنداقلا ئىخلاسسىز گۇناھكارلارنىڭ تۆزىنى ھاقارەتلىگەن بارلىق ئەسەبىي سۆزلىرىگە ئاساسەن تۇلارنى ئەيىبكە بۇيرۇيدۇ.« □ ■

16 بۇ كىشىلەر ھامان غوتۇلداپ، ئاغرىنىپ يۈرىدۇ، تۆز ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە كىرىدۇ؛ ئاغزىدا يوغانچىلىق

□ **1:12 »تۇلار مېھىر-مۇھەببەتنى تەبىرىكلەش زىيافەتلىرىگىلارغا ھېچ تارتىنماي سىلەر بىلەن بىللە داخىل بولىدىغان، تۆزلىرىنىلا باقىدىغان خەتەرلىك خادا تاشلاردۇر. تۇلار شاماللاردىن ھەيدىلىپ كەلگەن يامغۇرسىز بۇلۇت، يىلتىزىدىن قومۇرۇپ تاشلانغان، كەچ كۈزدىكى مېۋىسىز دەرەخلەر، ئىككى قېتىم تۆلگەنلەر«!** ـ »مېھىر-مۇھەببەتنى تەبىرىكلەش زىيافەتلىرىگىلار« دېگەنلىك خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتىنى تەبىرىكلەش، ئەلۋەتتە. شۇنىڭىسىزكى، بىرىنچى ۋە ئىككىنچى ئەسىرلەردە جامائەتلەر پات-پات مەلۇم بىر خۇشاللىقتىن غېرىب-نامراتلارنى تەكلىپ قىلىپ زىيافەت تۈتكۈزۈپتۇ؛ ئۇنداق زىيافەتلەر »مېھىر-مۇھەببەت زىيافىتى« يا كى »مۇھەببەتنى تەبىرىكلەش زىيافىتى« دەپ ئاتىلاتتى. شۇ زىيافەتلەر بەلكىم دائىم »نان ئوشتۇش«،)ياكى »رەبنىڭ داستىخانى«، »رەبنىڭ كەچلىك تامىقى«) نى تۆز ئىچىگە ئالاتتى.

»تۆزلىرىنىلا باقىدىغان خەتەرلىك خادا تاشلاردۇر« ـ »تۆزلىرىنىلا باقىدىغان« بۇ كىنايىلىك گەپ. مۇشۇ كىشىلەر »خۇدا بىزنى جامائەتنىكەلەرنى باققۇچى قىلىپ بېكىتكەن« دەيتتى. لېكىن تۇلار پەقەت تۆزلىرىنىلا باقاتتى. »خەتەرلىك خادا تاشلاردۇر« ـ باشقا خىل تەرجىمىسى »داغلارغا ئوخشايدۇ« ـ مۇشۇ كىشىلەر تۆزلىرىنى بەلكىم »جامائەتنىڭ تۆۋرۈكى« دەپ كۆرسەتكىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە دېڭىزدىكى »خەتەرلىك خادا تاشلارغا ئوخشايدۇ.« دېڭىزچىلار دېڭىز ئاستىدىكى خادا تاشلارنى يايقىيالمايۋ، كېمىنى ئۈستىدىن ھەيدىسە پۇتۇنلەي ۋەيران بولۇپ تۈگىشىدۇ، ئەلۋەتتە. »»خەتەرلىك خادا تاشلار« دېگەن بۇ سۆزنىڭ ئاھاڭى »داغ«قەۋۋە ناھايىتى يېقىن بولغاچ، بەلكىم شۇ مەنىنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن. 2□□□.» 13:2نى كۆرۈڭ.

»يامغۇرسىز بۇلۇت« ـ گېرىك تىلىدا »سۈسىز بۇلۇت.«

»ئىككى قېتىم تۆلگەنلەر«! ـ بۇ ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر تۆزلىرىنىڭ گۇناھلىرىدا روھىي جەھەتتە »تۆلگەن«)»قەبىلىكىرىگىلار ھەم گۇناھلىرىگىلاردا تۆلگەن«)»ئەفەسلۇقلارغا« 1:2)) بولۇپلا قالماي، باشقىلارنىمۇ تۆلۈم يولىغا ئالداپ كىرگۈزگەنلىكى تۈچۈنمۇ روھىي جەھەتتە »ئىككى قېتىم تۆلگەن«دۇر. تۇلار شۇ سەۋەبتىن خۇدا تەرىپىدىن ئىككى مەسسە جازالىنىدۇ)»ياق.» 1:3، »مات.» 13:23-15نى كۆرۈڭ.(

■ **1:12** 2پېت. 2.13□17:

□ **1:13 »تۇلار دېڭىزنىڭ داۋالغۇۋاتقان، بۇژغۇنلۇق دولقۇنلىرى، تۇلار تۆز شەرمەندىچىلىكىنى قۇسماقتا«** ـ »يەش.» 20:57نى كۆرۈڭ. **«...□□□□ ئېزىپ كەتكەن يۇلتۇزلار بولۇپ، تۇلارغا مەڭگۈلۈك قاپقاراڭغۇلۇقنىڭ زۇلمىتى ھازىرلاپ قويۇلغاندۇر»** ـ »تۇلار... ئېزىپ كەتكەن يۇلتۇزلار« دېگەنلەر پەقەت »خەتەرلىك خادا تاشلار«لا ئەمەس، بەلكى دېڭىزدا يۈرگۈچىلەرگە خاتا يۇنۇلۇشنى كۆرسىتىپ تېنىتىدىغان »ئېزىپ كەتكەن يۇلتۇزلار«دەك بولىدۇ.

■ **1:13** يەش. 20.57:

□ **1:14 «مانا، رەب تۈمەنىمىڭلىغان مۇقەددەسلىرى بىلەن كېلىدۇ،...»** ـ »(رەبنىڭ(مۇقەددەسلىرى« مۇشۇ يەردە رەب ئەيسانىڭ قايتىپ كېلىشىدە تۆزىگە ھەمراھ قىلغان پەرىشتىلىرى ھەم مۇقەددەس بەندىلىرىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن »)قان.» 2:33، »زەب.» 3:50-6، »دان.» 9:7-14، 25-26، »مات.» 27:16، 30:24-31، 13:25، »1□□□.» 2:6، »1□□□.» 3:4، »2□□□.» 7:1-10، »ۋەھ.» 7:1نى كۆرۈڭ.(

■ **1:14** يار. 18:5□ دان. 10:7□ روس. 11:1□ 1تىس. 10:1□ 2تىس. 10:1□ ۋەھ. 7.1:

□ **1:15 »تۇ پۈتكۈل ئىنسانلارنى سوراق قىلىپ، بارلىق ئىخلاسسىزلارنىڭ ئىخلاسسىزلارچە يۈرگۈزگەن بارلىق ئىخلاسسىزلىقلىرىغا ئاساسەن، شۇنداقلا ئىخلاسسىز گۇناھكارلارنىڭ تۆزىنى ھاقارەتلىگەن بارلىق ئەسەبىي سۆزلىرىگە ئاساسەن تۇلارنى ئەيىبكە بۇيرۇيدۇ«** ـ »ئىخلاسسىزلارچە يۈرگۈزگەن ئىخلاسسىزلىقلىرى« دېگەن ئىبارە »تۆچىغا چىققان ئىخلاسسىزلىقلىرى« دېگەندەك گۇناھلىرىنى تەكتىلەيدۇ. **»تۇلارنى ئەيىبكە بۇيرۇيدۇ«** ـ دېگەن سۆز، شۇيھىسىزكى، ھەربىر گۇناھكارنىڭ خۇدا ئالدىدا تۆزىنىڭ گۇناھلىرى ئۈستىدىن چىقىرلىغان ھۆكۈمگە تولۇق قوشىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

تەۋرات تۆز ئىچىگە ئالمىغان »ھانوخ« دېگەن يەنە كونا بىر كىتاب بار. بىراق يەھۇدا ئەقىل كەلتۈرگەن مۇشۇ سۆز بۇ كىتابتىن بۇاستە ئېلىنغان ئەمەس. بۇ سۆز بەلكىم »ھانوخ« دېگەن كىتابنىڭ قەدىمىي مەنبەسى بولغان، خەلقنىڭ ئاغزاكى بايانلىرىدىن ئېلىنغان بولسا كېرەك. ■ **1:15** مات. 36.12:

قىلىدۇ، تۆز مەنپەئىتىنى كۆزلەپ باشقىلارغا خۇشامەتچىلىك قىلىدۇ.□ ■

ئاگاھلاندۇرۇش ۋە تاپىلاش

17 لېكىن، ئى سۆيۈملۈكلىرىم، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ روسۇللىرىنىڭ ئالدىن ئېيتقان سۆزلىرىنى ئېسىڭلاردا
تۇتۇڭلار كى،
18 تۆلار سىلەرگە: »ئاخىر زاماندا، تۆزىنىڭ ئىخلاسسىز ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە كىرىپ، مازاق قىلغۇچىلار مەيدانغا
چىقىدۇ« دېگەنىدى. □ ■
19 مۇشۇنداق كىشىلەر بۆلگۈنچىلىك پەيدا قىلىدىغان، تۆز تەبىئىتىگە ئەگەشكەن، روھقا ئىگە بولمىغان ئادەملەردۇر.□
20 لېكىن سىلەر، ئى سۆيۈملۈكلىرىم، ئەڭ مۇقەددەس بولغان ئېتىقادىڭلارنى ئۈل قىلىپ، تۆزۈڭلارنى قۇرۇپ
چىقىڭلار، مۇقەددەس روھتا دۇئا قىلىپ، □
21 ئادەمنى مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېلىپ بارىدىغان رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ رەھىمدىللىكىنى تەلەۋرۈپ كۈتۈپ،
تۆزۈڭلارنى خۇدانىڭ مېھىر-مۇھەببىتى ئىچىدە تۇتۇڭلار.
22 ئىككىلىنىپ قالغانلارغا رەھىم قىلىڭلار؛ □
23 بەزىلەرنى ئوت ئىچىدىن يۇلۇۋېلىپ قۇتۇلدۇرۇۋېلىڭلار؛ بەزىلەرگە ھەتتا ئەتلىرىدىن نىجاسەت چۈشۈپ بۇلغانغان
كىيىم-كېچىكىگىمۇ نەپرەتلەنگەن ھالدا قورقۇنچ ئىچىدە رەھىم قىلىڭلار.□

□ **1:16 »بۇ كىشىلەر ھامان غوتۇلداپ، ئاغرىنىپ يۈرىدۇ، تۆز ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە كىرىدۇ، ئاغزىدا يوغانچىلىق قىلىدۇ، تۆز مەنپەئىتىنى كۆزلەپ باشقىلارغا خۇشامەتچىلىك قىلىدۇ«** ـ »بۇ كىشىلەر ... غوتۇلداپ، ئاغرىنىپ يۈرىدۇ«: تۆلار تۆز-تۆزىگە ھەم باشقىلارغا قاقشاپ ئاغرىنىپ يۈرىدۇ. »ئاغرىنىپ يۈرىدۇ« دېگەننىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: ـ »باشقىلارنى ئەيىبلەيدۇ« يا كى »قۇسۇر ئىزدەپ يۈرىدۇ.«

■ **1:16** 2 پېت. 18.2:

□ **1:18 »تۆلار سىلەرگە: »ئاخىر زاماندا، تۆزىنىڭ ئىخلاسسىز ھەۋەسلىرىنىڭ كەينىگە كىرىپ، مازاق قىلغۇچىلار مەيدانغا چىقىدۇ« دېگەنىدى«** ـ روسۇل يەھۇدا مۇشۇ يەردە تۆلارنىڭ نېمىنى مازاق قىلىدىغانلىقىنى ئېيتمايدۇ. لېكىن بىر مىسال «2□□□.» 3:3دە تېپىلىدۇ.

■ **1:18** روس. 29:20□ 1تىم. 1:4□ 2تىم. 1:3□ 3:4□ 2پېت. 1:2□ 3.3:

□ **1:19 »مۇشۇنداق كىشىلەر بۆلگۈنچىلىك پەيدا قىلىدىغان، تۆز تەبىئىتىگە ئەگەشكەن، روھقا ئىگە بولمىغان ئادەملەردۇر«** ـ »تۆز تەبىئىتىگە ئەگەشكەن)ئادەملەر« (گېرىك تىلىدا »جانلىق)ئادەملەر«(دېگەن سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ. ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، مۇقەددەس كىتاب بويىچە ئادەم ئۈچ قىسمىدن ـ روھ، جان، تەندىن تەركىب تاپىدۇ. خۇدانىڭ ئەسلى مەقسىتى ئادەمنىڭ روھى ئارقىلىق ئۇنىڭ بىلەن ئالاقىلىشىپ يولىيورۇق كۆرسىتىش ئىدى. ئادەمئاتىمىزنىڭ گۇناھى بىلەن ئادەملەر تۆز روھى تەرىپىدىن ئەمەس، بەلكى جان ۋە تەن، يەنى »ئەت« تەرىپىدىن باشقۇرۇلۇپ، تۆزىنىڭ)گۇناھلىق(تەبىئىتىگە ئەگەشكىلى تۇردى. »رىملىقلارغا«دىكى »كىرىش سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

»روھقا ئىگە بولمىغان ئادەملەردۇر« ـ »روھ« خۇدانىڭ مۇقەددەس روھى، ئەلۋەتتە.

□ **1:20 »لېكىن سىلەر، ئى سۆيۈملۈكلىرىم، ئەڭ مۇقەددەس بولغان ئېتىقادىڭلارنى ئۈل قىلىپ، تۆزۈڭلارنى قۇرۇپ چىقىڭلار، مۇقەددەس روھتا دۇئا قىلىپ،...»** ـ »تۆزۈڭلارنى... قۇرۇپ چىقىڭلار« دېگەن ئىبارە مۇشۇ يەردە گېرىك تىلىدىكى »)ئېتىقادىتا(تۆسۈپ يېتىلدۇرۇڭلار« دېگەن مەنىدە. »رىملىقلارغا« ۋە »ئەفەسلۇقلارغا«دىكى »ئېتىقادنى قۇرۇش« توغرىلۇق »كىرىش سۆز«ىمىزنى ۋە ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ. **»مۇقەددەس روھتا دۇئا قىلىپ، ...»** ـ دېمەك، »مۇقەددەس روھقا تايىنىپ دۇئا قىلىپ،...«.

□ **1:22 »ئىككىلىنىپ قالغانلارغا رەھىم قىلىڭلار«** ـ »ئىككىلىنىپ قالغانلار« بولسا ئېتىقادتا ئىككىلەنگەنلەر. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »بەزىلەرگە رەھىم قىلىڭلار،)ئادەملەر بىلەن ئادەملەرنى(پەرق ئېتىڭلار؛ بەزىلەرنى... بەزىلەرنى... .«

□ **1:23 »بەزىلەرنى ئوت ئىچىدىن يۇلۇۋېلىپ قۇتۇلدۇرۇۋېلىڭلار؛ بەزىلەرگە ھەتتا ئەتلىرىدىن نىجاسەت چۈشۈپ بۇلغانغان كىيىم-كېچىكىگىمۇ نەپرەتلەنگەن ھالدا قورقۇنچ ئىچىدە رەھىم قىلىڭلار«** ـ دېمەك، بۇ ئىككى ئايەت (23-22)تە ئۈچ خىل ئادەملەر بار. بىرىنچى خىلى ئېتىقادقا نىسبەتەن گۇمانلا تۇرىدۇ؛ ئىككىنچى خىلى بولسا گۇناھقا شۇنچە چۆكۈپ كەتكەنكى، تۆلار دوزاخىنىڭ گىرداۋىدا تۇرغانلار يا كى »دوزاخ ئوتىغا چۈشۈپ« دەپ قالغانلار؛ ئۈچىنچى خىلى بولسا، ئادەمنى ئاسانلا ئېپلاسلىققا سۈرەيدىغان ئېغىر گۇناھلارغا پاتقانلار. شۇنۇڭ ئۈچۈن قۇتقۇزماقچى بولغانلار ئىنتايىن ھوشيار بولۇشى كېرەك ـ بولمىسا تۆزلىرى بۇلغىنىپ يا كى ئازدۇرۇلۇپ كېتىشى مۇمكىن »)ھەتتا ئەتلىرىدىن نىجىس) گېرىك تىلىدا، »داغ«) چۈشۈپ بۇلغانغان كىيىم-كېچىكىگە نەپرەتلەنگەن ھالدا« دېگەن گەپ كۆچمە مەنىدە، ئەلۋەتتە. »بۇ كىشىلەرنىڭ ياسقىلىقى تۆزۈڭگە تەسىرىيەتكۈزمىسۇن ئۈچۈن ھوشيار بول« دېگەندەك.(

بۇ ئىككى ئايەتنىڭ باشقا يەزى تەرجىمىلىرى بار. بۇ تەرجىمىلەردە »قۇتقۇزۇشقا تىرىشىش كېرەك« بولغان **ئىككى خىل** ئادەملەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ: ـ »ئىككىلىنىپ قالغانلارغا رەھىم قىلىڭلار؛ بىراق بەزىلەرنى ئوت ئىچىدىن يۇلۇپ قۇتۇلدۇرۇۋېلىڭلار؛ لېكىن تۆلارنى قۇتقۇزغاندا قورقۇنچتا بولۇڭلار، ھەتتا

مەدھىيە دۇئاسى

24-25 ئەممۇ سىلەرنى يولدا تېيىلىپ كېتىشتىن ساقلاپ، ئىچىلىپ-يېيىلىپ ئۆزىنىڭ شەرەپلىك ھۇزۇرىدا ئەيىبسىز تۇرغۇزۇشقا قادىر بولغۇچىغا، يەنى قۇتقۇزغۇچىمىز بىردىنبىر خۇداغا رەببىمىز ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق شان-شەرەپ، ھەيۋەت-ئۇلۇغلۇق، قۇدرەت ۋە ھوقۇق ئەزەلدىن بۇرۇن، ھازىرمۇ تا بارلىق زامانلارغىچە بولغاي! ئامىن!■

ئەتلەردىن نىجىس چۈشۈپ بۇلغانغان كىيىم-كېچىكىگە نەپرەتلىنىڭلار« دېگەندەك. ■ 1:24-25 رىم. 27:16 1تىم. 17.1:

ۋەھي

1 بۇ كىتاب ئەيسا مەسىھنىڭ ۋەھيسى، يەنى خۇدا ئۇنىڭغا ئۆز قۇل-خىزمەتكارلىرىغا يېقىن كەلگۈسىدە يۈز بېرىشى
مۇقەررەر بولغان ئىشلارنى كۆرسىتىشى ئۈچۈن تاپشۇرغان ۋەھيدۇر. مەسىھ بۇنى ئۆز پەرىشتىسىنى ئەۋەتىپ قۇلى
يۇھاننىغا ئالامەتلەر بىلەن ئايان قىلدى.□
2 يۇھاننا بولسا خۇدانىڭ سۆز-كالامى ھەمدە ئەيسا مەسىھ توغرىسىدىكى گۇۋاھلىققا كۆرگەنلىرىنىڭ ھەممىسىگە
گۇۋاھلىق بەردى.
3 بۇ بېشارەتنى ئوقۇپ بەرگۈچى ۋە ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭدا يېزىلغانلارغا ئىتائەت قىلغۇچى بەختلىكتۇر!
چۈنكى ۋەھىينىڭ ۋاقتى يېقىندۇر.□ ■

روسۇل يۇھاننانىڭ » كىچىك ئاسىيا«دىكى يەتتە جامائەتكە يوللىغان سالاملىرى ۋە خەتلىرى

4 مەنكى يۇھاننادىن ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى يەتتە جامائەتكە سالام! ھازىر بار بولغان، ئۆتكەندىمۇ بولغان ھەم
كەلگۈسىدە كەلگۈچىدىن، ئۇنىڭ تەختىنىڭ ئالدىدىكى يەتتە روھتىن□ ■
5 ۋە سادىق گۇۋاھچى، ئۆلۈمدىن تۇنجى تىرىلگۈچى، جاھاندىكى پادىشاھلارنىڭ ھۆكۈمرانى بولغان ئەيسا مەسىھتىن
سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي.
ئەمدى بىزنى سۆيگۈچى، يەنى ئۆز قېنى بىلەن بىزنى گۇناھلىرىمىزدىن يۇغان□ ■
6 ۋە بىزنى بىر پادىشاھلىققا ئۆيۈشتۈرۈپ، ئۆز ئاتىسى خۇداغا كاھىنلار قىلغانغا بارلىق شان-شەرەپ ۋە كۈچ-
قۇدرەت ئەبەدىلئەبەدگىچە بولغاي، ئامىن! □ ■
7 مانا، ئۇ بۇلۇتلار بىلەن كېلىدۇ، شۇنداقلا ھەر بىر كۆز، ھەتتا ئۇنى سانجىغانلارمۇ ئۇنى كۆرىدۇ. يەر يۈزىدىكى
پۈتكۈل قەبىلە-خەلق ئۇ سەۋەبلىك ئاھ-زار كۆتۈرىدۇ. شۇنداق بولىدۇ، ئامىن! □ ■

□ **1:1 »بۇ كىتاب ئەيسا مەسىھنىڭ ۋەھيسى«** ـ »ئەيسا مەسىھنىڭ ۋەھيسى« ھەم ئەيسا مەسىھ توغرىسىدا ھەم ئۇنىڭدىن كەلگەن ۋەھيدۇر.
»خۇدا ئۇنىڭغا ئۆز قۇل-خىزمەتكارلىرىغا يېقىن كەلگۈسىدە يۈز بېرىشى مۇقەررەر بولغان ئىشلارنى كۆرسىتىشى ئۈچۈن تاپشۇرغان ۋەھيدۇر« ـ
خۇدانىڭ »قۇل-خىزمەتكارلىرى« ئىنجىلدا خۇدانىڭ »قۇللۇق«دا بولغانلار، يەنى مەجبۇرىي ھالدا ئەمەس، بەلكى مۇھەببەتنىڭ تۈرتكىسىدە چىن
كۆڭۈلدىن شۇنداق تاللىۋالغانلارنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.
□ **1:3 »ۋەھينىڭ ۋاقتى يېقىندۇر«** ـ »ۋەھينىڭ ۋاقتى« دېگەن، بۇ ئىشلارنىڭ ئەمەلگە ئاشىدىغان ۋاقتى.
■ **1:3** ۋەھ. 10.22□7:
□ **1:4 »ئۇنىڭ تەختىنىڭ ئالدىدىكى يەتتە روھتىن...)مېھىر-شەپقەت ۋە خاتىرجەملىك بولغاي«(** ـ »يەتتە« دېگەن سانىنىڭ كامالەتكە يەتكەن،
مۇكەممەل دېگەن مەنىسى بولۇپ، بەزى ئالىملار بۇ »يەتتە روھ« خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ يەتتە تەرىپىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ (6:5□□ ۋە
»يەش.» 2:11)نى كۆرۈڭ.(باشقىلار ئۇلارنى يەتتە پەرىشتىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. بەزىلەر: »يەتتە تەرەپلىك روھ« يا كى »يەتتە تەرەپلىمىلىك
روھ« دەپ تەرجىمە قىلىدۇ.
■ **1:4** مىس. 14:3□ ۋەھ. 8:1□ 8:4□ 17:11□ 5:16
□ **1:5 »ئۇلۇمدىن تۇنجى تىرىلگۈچى«** ـ گېرىك تىلىدا مۇشۇ يەردىكى »تۇنجى« ئادەتتە »بىرىنچى بولۇپ تۇغۇلغان«نى كۆرسىتىدۇ. سۆزنىڭ ئۇلۇق
مەنىسى توغرۇلۇق »كول.» 16:1-17 ۋە 18-ئايەتتىكى ئىزاھاتلارنى كۆرۈڭ. **»ئۆز قېنى بىلەن بىزنى گۇناھلىرىمىزدىن يۇغان«** ـ يا كى »ئۆز قېنى بىلەن
بىزنى گۇناھلىرىمىزدىن ئازاد قىلغان.«
■ **1:5** يەش. 4:55□ روس. 28:20□ 1كور. 20:15□ كول. 18:1□ ئىبر. 14:9□12□ 1پېت. 19:1□ 1يۇھ. 7:1□ ۋەھ. 14:3□
9.5:
□ **1:6 »مۇناسىۋەتلىك ئايەت)لەر«(** ـ »مىس.» 6:19
■ **1:6** رىم. 1:12□ 1پېت. 2□5: 9؛ ۋەھ. 10.5:
□ **1:7 »ھەتتا ئۇنى سانجىغانلارمۇ ئۇنى كۆرىدۇ«** ـ يا كى »يەنى ئۇنى سانجىغانلارمۇ ئۇنى كۆرىدۇ.« **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »دان.» 13:7،
»زەك.» 10:12
■ **1:7** دان. 13:7□ زەك. 10:12□ مات. 30:24□31:25 يۇھ. 37:19□ روس. 11:1□ 1تېس. 10:1□ 2تېس. 10:1□ يەھ.
.14

8 مەن »ئالفا« ۋە »ئومېگا«، مۇقەددىمە ۋە خاتىمە ئۆزۈمدۇرمەن، ھازىر بار بولغان، بۇرۇنمۇ بار بولغان ھەم كەلگۈسىدىمۇ بار بولغۇچىدۇرمەن، شۇنداقلا ھەممىگە قادىردۇرمەن، دەيدۇ پەرۋەردىگار خۇدا. □ ■

تىرىلگەن مەسىھنىڭ يۇھانناغا كۆرۈنۈشى

9 سىلەرنىڭ قېرىندىشىڭلار ھەم سىلەر بىلەن بىرگە ئەيسادا بولغان ئازاب-ئوقۇبەت، پادىشاھلىق ۋە سەۋر-تاقەتتىن ئورتاق نېسىپدىشىڭلار بولغان مەنكى يۇھاننا خۇدانىڭ سۆز-كالامى ۋە ئەيسانىڭ گۇۋاھلىقى ۋەجىدىن پاتموس دېگەن ئارالدا مەھبۇس بولۇپ تۇرۇپ قالغاندىم. □

10 »رەببنىڭ كۈنى«دە مەن روھنىڭ ئىلكىگە ئېلىنىشىم بىلەن، كەينىمدىن كاناي ئاۋازىدەك كۈچلۈك بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم. □ ■

11 بۇ ئاۋاز: »كۆرىدىغانلىرىڭنى كىتاب قىلىپ يېز ۋە ئۇنى يەتتە جامائەتكە، يەنى ئەفەسۇس، سىمىرنا، پەرگامۇم، تىياتىرا، ساردىس، فىلادېلفىيە ۋە لائودىكىيادىكى جامائەتلەرگە ئەۋەت« دېدى. □

12 ماڭا سۆز قىلغان ئاۋازنىڭ كىمنىڭ ئىكەنلىكىنى كۆرۈش ئۈچۈن كەينىمگە بۇرۇلدۇم. بۇرۇلغىنىمدا، كۆزۈمگە يەتتە ئالتۇن چىراغدان □

13 ۋە ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئېچىسىغا پۇتلىرىغىچە چۈشۈپ تۇرىدىغان تون كىيگەن، كۆكسىگە ئالتۇن كەمەر باغلىغان ئىنسانئوغلىغا ئوخشايدىغان بىرى كۆرۈندى. □ ■

14 ئۇنىڭ باش-چېچى ئاق يۇڭدەك، ھەتتا قاردەك ئاپئاق ئىدى ۋە كۆزلىرى گويا يالقۇنلاپ تۇرغان ئوتتەك ئىدى. ■

□ **1:8 »مەن »ئالفا« ۋە »ئومېگا...« دۇرمەن«** ـ گرېك تىلىدا »ئالفا« بىرىنچى ھەرپ، »ئومېگا« ئاخىرقى ھەرپتۇر. دېمەك، خۇدا باش ۋە ئاخىردۇر. بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »مۇقەددىمە ۋە خاتىمە ئۆزۈمدۇرمەن« دېگەن سۆزلەر تېپىلمايدۇ.

■ **1:8** يەش. 4:41□ 6:44□ ۋەھ. 6:21□ 13:22.

□ **1:9 »ئەيسادا بولغان ئازاب-ئوقۇبەت، پادىشاھلىق ۋە سەۋر-تاقەتتىن ئورتاق نېسىپدىشىڭلار«** ـ دېمەك، ئەيسا مەسىھدە بولغانلار چوقۇم ھەم ئۇنىڭ نامى ۋەجىدىن ئازاب-ئوقۇبەت تارتىدۇ، شۇنداقلا ئۇنىڭ سەۋر-تاقەتىدىن كېزىپ ئېلىشى كېرەك بولىدۇ، ھەم ئۇنىڭدا بولغان پادىشاھلىقتىن بەھرىمەن بولىدۇ. **»ئەيسانىڭ گۇۋاھلىقى ۋەجىدىن«** ـ دېمەك »ئەيسا توغرىسىدىكى گۇۋاھلىق«؛ باشقا خىل مەنىسى »ئەيسا)ئۆزى(بەرگەن گۇۋاھلىق.« **»پاتموس دېگەن ئارالدا مەھبۇس بولۇپ تۇرۇپ قالغاندىم«** ـ پاتموس رىملىقلارنىڭ دەھشەتلىك »ئەمگەك لاگىرى« بولغان تۇرمە ئىدى. يۇھاننا مەزكۇر كىتابنى يېزىۋاتقاندا پاتموس ئارىلىدىن ئازاد قىلىنغان بولۇشى مۇمكىن.

□ **1:10 »»رەببنىڭ كۈنى«دە مەن روھنىڭ ئىلكىگە ئېلىنىشىم بىلەن...«** ـ »رەببنىڭ كۈنى« ياكى »رەببلىك كۈن.« ئالىملار بۇ توغرۇلۇق تۆۋەندىكىدەك بولىدۇ: ـ (1) رەببنىڭ كۈنى يەكشەنبە كۈنى)رەب تۇلۇمدىن تىرىلگەن كۈن(نى كۆرسىتىدۇ؛ (2) تەۋراتتا كۆپ تىلغا ئېلىنغان، قىيامەت كۈنىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئاخىرقى زامانلاردىكى ئاخىرقى دەھشەتلىك ئازاب-ئوقۇبەتلىك كۈنلەرنى، يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«نى كۆرسىتىدۇ، مۇشۇ كۆزقاراش بويىچە بولغاندا يۇھاننا روھتا كۆتۈرۈلۈپ كەلگۈسىدىكى زامانلارغا يۈزتكلىپ »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«نى كۆرىدۇ؛ (3) شۇ ۋاقىتلاردا ھەر يىلنىڭ بىر كۈنىدە رىم ئىمپېراتورى)شۇ ۋاقىتتا دومىتىيان ئىدى(بارلىق پۇقرالىرىنى تۆرىگە سەجدە قىلدۇرۇپ: »قەيسەر رەببۇر«! دەپ ئېتىراپ قىلىپ، خۇشبۇيى سىلىشقا مەجبۇر قىلاتتى. شۇڭا شۇ كۈنى »رەببنىڭ كۈنى« دەپ ئاتالغان. بىزنىڭچە »رەببنىڭ كۈنى« دەل شۇ كۈننى كۆرسىتىدۇ؛ لېكىن كىنايىلىك ھەم ھەجۋىيلىك ئىش شۇكى، رەب دەل شۇ كۈننىدە (2-□□□□□□□□□□□□□□□□□) تۇزىنىڭ، يەنى »پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى«نى ئايان قىلىشنى لايىق كۆردى. **»مەن روھنىڭ ئىلكىگە ئېلىنىشىم بىلەن...«** ـ »روھ« خۇدانىڭ روھى، مۇقەددەس روھنى كۆرسىتىدۇ.

■ **1:10** ۋەھ. 2.4:

□ **1:11 »سىمىرنا«** ـ ھازىرقى تۇركىيەدىكى »ئىزمىر.« **»كۆرىدىغانلىرىڭنى كىتاب قىلىپ يېز ۋە ئۇنى يەتتە جامائەتكە، يەنى ئەفەسۇس، سىمىرنا، پەرگامۇم، تىياتىرا، ساردىس، فىلادېلفىيە ۋە لائودىكىيادىكى جامائەتلەرگە ئەۋەت«** ـ بۇ يەتتە شەھەرنىڭ ھەممىسى بىر دۇگلەكتە بىر-بىرىگە يانداش جايلاشقاندىدى. روسۇل يۇھاننا ياشانغاندا ئەفەسۇس شەھىرىدە ماكانلاشقاندىدى. »قوشۇمە سۆز« ۋە خەرىتىنى كۆرۈڭ.

□ **1:12 »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »مىس.« 31:25-40.

□ **1:13 »كۆكسىگە ئالتۇن كەمەر باغلىغان ئىنسانئوغلى«** ـ ياكى »كۆكسىگە ئالتۇن كەمەر باغلىغان ئىنسانىنىڭ بىر ئوغلى.« »دان.« 13:7 نى ۋە ئىزاھاتىنى كۆرۈڭ. ■ **1:13** ئەز. 26:1□ دان. 13:7□ ۋەھ. 14.14 ■ **1:14** دان. 9:7□ ۋەھ. 12.19:

15 پۈتلىرى خۇمداندا تاۋلىنىپ پارقىرىغان تۈچقا ئوخشايتتى، ئاۋازى شارقىراپ ئېقىۋاتقان نۇرغۇن سۈلارنىڭ
ئاۋازىدەك ئىدى. ■
16 ئۇ ئوڭ قولىدا يەتتە يۇلتۇز تۇتقان بولۇپ، ئاغزىدىن ئىككى بىسلىق ئۆتكۈر قىلىچ چىقىپ تۇراتتى. چىرايى
خۇددى قۇياشنىڭ تولۇق كۈچىدە پارلىغاندەك يارقىن ئىدى. □ ■
17 ئۇنى كۆرگىنىمدە، ئايىغىغا ئۆلۈكتەك يىقىلدىم. ئۇ ئوڭ قولىنى ئۈستۈمگە تەككۈزۈپ مۇنداق دېدى:
ـ قورقما، ئاۋۋالقىسى ۋە ئاخىرقىسى ■
18 ھەمدە ھايات بولغۇچى ئۆزۈمدۇرمەن. مەن ئۆلگەنىدىم، ئەمما مانا، مەن ئەبەدلىئەبەدگىچە ھاياتتۇرمەن، ئۆلۈم
ۋە تەھتىسارانىڭ ئاچقۇچلىرى قولۇمدىدۇر! ■
19 شۇنىڭ ئۈچۈن، كۆرگەن ئىشلارنى، ھازىر بولۇۋاتقان ئىشلارنى ۋە بۇلاردىن كېيىن بولىدىغان ئىشلارنى يېزىپ
قالدۇر.
20 سەن ئوڭ قولۇمدا كۆرگەن يەتتە يۇلتۇزنىڭ ۋە يەتتە ئالتۇن چىراغداننىڭ سىرى مانا مۇنداق ـ يەتتە يۇلتۇز يەتتە
جامائەتنىڭ ئەلچىلىرى ۋە يەتتە چىراغدان بولسا يەتتە جامائەتتۇر.□

2

ئەفەسۇستىكى جامائەتكە يېزىلغان خەت

1 ـ ئەفەسۇستىكى جامائەتنىڭ ئەلچىسىگە مۇنداق يازغىن:
»ئوڭ قولىدا يەتتە يۇلتۇزنى تۇتۇپ، يەتتە ئالتۇن چىراغداننىڭ ئوتتۇرىسىدا ماڭغۇچى مۇنداق دەيدۇ:
2 ـ سېنىڭ ئەجر-ئەمەللىرىڭنى، تارتقان جاپالىرىڭنى ھەم سەۋر-تاقىتىڭنى، رەزىل ئادەملەرنىڭ قىلمىشلىرىغا چىداپ
تۇرالمايدىغانلىقىڭنى، شۇنداقلا روسۇل بولمىسىمۇ ئۆزلىرىنى روسۇل دەپ ئاتىۋالغانلارنى سىناپ، ئۇلارنىڭ يالغانچى
بولغانلىقىنى تونۇغانلىقىڭنىمۇ بىلىمەن.□
3 شۇنداق، سېنىڭ سەۋر-تاقەت قىلىۋاتقانلىقىڭنى، مېنىڭ نامىم ۋەجىدىن جاپا-مۇشەققەتكە بەرداشلىق
بەرگەنلىكىڭنى ئەمما ئېرىنمىگەنلىكىڭنى بىلىمەن.
4 لېكىن ساڭا شۇ بىر ئېتىرازىم بارىكى، سەن ئۆزۈڭدىكى دەسلەپكى مېھىر-مۇھەببەتنىن ۋاز كەچتىڭ.
5 شۇڭا قايىسى ھالەتتىن يېقىلىپ چۈشكەنلىكىڭنى ئېسىڭگە ئېلىپ توۋا قىلغىن، ئاۋۋالقى ئەمەللەرنى قايتا قىلغىن.
بولمىسا يېنىڭغا كېلىمەن ۋە توۋا قىلمىساڭ چىراغدىنىڭنى جايىدىن يۇتكىۋېتىمەن.□

■ **1:15** ۋەھ. 2.14:
□ **1:16** »مۇناسىۋەتلىك ئايەت« ـ »دان.» 13:7.
■ **1:16** يەش. 2:49□ ئەف. 17:6□ ئېر. 12:4□ ۋەھ. 16:2□ 15.19:
■ **1:17** يەش. 4:41□ 6:44□ 12.48:
■ **1:18** ئايۇپ 14:12□ يەش. 22:22□ رىم. 9:6□ ۋەھ. 7:3□ 1.20:
□ **1:20** »يەتتە يۇلتۇز يەتتە جامائەتنىڭ ئەلچىلىرى ۋە يەتتە چىراغدان بولسا يەتتە جامائەتتۇر« ـ »ئەلچىلىرى« باشقا خىل تەرجىمىسى: »پەرىشتىلىرى.« گرېك تىلىدا ھەم ئېرانىي تىلىدا »پەرىشتە« ۋە »ئەلچى« بىر سۆز بىلەن ئېپادىلىنىدۇ)پەرىشتىلەر خۇدانىڭ ئەلچىلىرى بولغاچ.(بىزنىڭچە مۇشۇ يەردە جامائەتلەر ئەۋەتكەن ئەلچىلەرنى كۆرسەتسە كېرەك، چۈنكى پەرىشتىلەرگە خەت يېزىش ھاجەتسىز ئىدى. يەتتە ئەلچى پاتموس ئارىلىغا بېرىپ يۇھاننادىن ھال سوراشقا كەلگەن بولۇشى مۇمكىن.
□ **2:2** »سېنىڭ ئەجر-ئەمەللىرىڭنى، تارتقان جاپالىرىڭنى ھەم سەۋر-تاقىتىڭنى، رەزىل ئادەملەرنىڭ قىلمىشلىرىغا چىداپ تۇرالمايدىغانلىقىڭنى... بىلىمەن« ـ بۇ تولۇق سۆز ئەلچىگە ئېيتىلغىنى بىلەن شۇيەنسزكى، يۇتكۈل جامائەتكە)بىر ئادەم سۆزىتىدە(ئېيتىلىدۇ.
□ **2:5** ...» بولمىسا يېنىڭغا كېلىمەن ۋە توۋا قىلمىساڭ چىراغدىنىڭنى جايىدىن يۇتكىۋېتىمەن« ـ ئەفەسۇستا ھازىر جامائەت بولمايلا قالماي، ھەتتا شەھەر تۈزىي خارابلىك بولىدۇ.

6 براق، سېنىڭ شۇ ئارتۇقچىلىقىڭ بارىكى، مەن ئۆزۈم نەپرەتلىنىدىغان نىكولاس تەرەپدارلىرىنىڭ قىلمىشلىرىدىن سەمۇ
نەپرەتلىنىسەن.□ ■
7 قۇلىقى بارلار روھنىڭ جامائەتلەرگە دېگەنلىرىنى ئاڭلىسۇن! غەلىبە قىلغۇچىلارنى خۇدانىڭ جەننىتىنىڭ
ئوتتۇرىسىدىكى ھاياتلىق دەرىخىنىڭ مېۋىلىرىدىن يېيىشكە مۇيەسسەر قىلىمەن.«■

ئىزمىر ‘سمىرنى’دىكى جامائەتكە يېزىلغان خەت

8 ـ ئىزمىردىكى جامائەتنىڭ ئەلچىسىگە مۇنداق يازغىن: ـ
»ئاۋۋالقىسى ۋە ئاخىرقىسى، ئۆلگەن ۋە تىرىلگۈچى مۇنداق دەيدۇ:□ ■
9 ـ سېنىڭ ئازاب-ئوقۇبەتلىرىڭنى ۋە ئامراتلىقىڭنى بىلىمەن)لېكىن سەن باي(!، يەھۇدىي ئەمەس ئۇرۇپ ئۆزلىرىنى
يەھۇدىي دەۋالغان، شەيتاننىڭ بىر سىناگوگى بولغانلارنىڭ تۆھمەتلىرىنىمۇ بىلىمەن. □
10 ئالدىڭدا چېكىدىغان ئازاب-ئوقۇبەتلەردىن قورقما. مانا، ئىبلىس ئاراڭلاردىن بەزىلىرىڭلارنى سىنىلىشىڭلار
ئۈچۈن يېقىندا زىندانغا تاشلىتىدۇ. سىلەر ئون كۈن قىينىلىسىلەر. تا كى ئۆلگۈچە سادىق بولغىن، مەن ساڭا ھاياتلىق
تاجىنى كىيدۈرىمەن.
11 قۇلىقى بارلار روھنىڭ جامائەتلەرگە دېگەنلىرىنى ئاڭلىسۇن! غەلىبە قىلغۇچىلار ئىككىنچى ئۆلۈمنىڭ زىيىنىغا
ھەرگىز ئۇچرىمايدۇ.«!■

پەرگامۇمدىكى جامائەتكە يېزىلغان خەت

12 ـ پەرگامۇمدىكى جامائەتنىڭ ئەلچىسىگە مۇنداق يازغىن: ـ
»ئىككى بىسلىق ئوتكۈر قىلىچى بار بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ:■
13 ـ مەن سەن ئولتۇرغان يەرنى، يەنى شەيتاننىڭ تەختى بولغان جايىنى بىلىمەن. شۇنداقتىمۇ، سەن مېنىڭ نامىمنى
چىڭ تۇتۇپ، ھەتتا سادىق گۇۋاھچىم ئانتىپاس ماكانىڭدا، يەنى شەيتان تۇرغان جايدا قەتل قىلىنغان كۈنلەردىمۇ،
ماڭا قىلغان ئېتىقادىڭدىن تېنىپ كەتمىدىڭ.
14 لېكىن ساڭا شۇ بىرنەچچە ئېتىرازىم بارىكى، ئاراڭلاردا بالائامنىڭ تەلىمىگە ئەگەشكەنلەردىن بەزىلەر بولماقتا ـ بالائام
بولسا بالاققا ئىسرائىللارنى بۇتقا ئاتاپ قۇربانلىق قىلىنغان گۆشنى يېيىش ۋە جىنسىي بۇزۇقلۇق قىلىشقا ئازدۇرۇشنى
ئۆگەتكەنىدى. □ ■
15 شۇنىڭغا ئوخشاش، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا نىكولاس تەرەپدارلىرىنىڭ تەلىمىنى تۇتقانلارمۇ بار. ■

□ **2:6** »مەن ئۆزۈم نەپرەتلىنىدىغان نىكولاس تەرەپدارلىرىنىڭ قىلمىشلىرىدىن سەمۇ نەپرەتلىنىسەن« ـ »نىكولاس تەرەپدارلىرى«نىڭ كىم ئىكەنلىكى ھازىر ئېنىق ئەمەس. بەزىلەر ئۇلارنى »روس.»، 6:5-ئايەتتىكى »نىكولاس« ئىسىملىك جامائەت خىزمەتكارى بىلەن مۇناسىۋەتلىك دەپ قارايدۇ؛ لېكىن بىزنىڭچە بۇنىڭغا ئېنىق ئىسپات تېپىلمىدى. ھېچبولمىغاندا ئۇلار ئېتىقادچىلارنى جىنسىي بۇزۇقلۇققا ئازدۇرماقچى بولغانىدى (14-15-□□□□□□□ كۆرۈڭ).
■ **2:6** ۋەھ. 152:
■ **2:7** يار. 9:2□ ۋەھ. 2.22:
□ **2:8** »ئىزمىر« ـ كونا ئىسمى »سمىرنا«
■ **2:8** يەش. 4:41□ 6:44□ ۋەھ. 17.1:
□ **2:9** ...» يەھۇدىي ئەمەس ئۇرۇپ ئۆزلىرىنى يەھۇدىي دەۋالغان، شەيتاننىڭ بىر سىناگوگى بولغانلارنىڭ تۆھمەتلىرىنىمۇ بىلىمەن« ـ ئىمپېراتور دومىتىيان ھۆكۈمۈ سۈرگەن بەزى ۋاقىتلاردا بىرسى ئۆزىنىڭ يەھۇدىي ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىيالسا، زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىماسلىقى كېرەك دېگەن بىر قانۇن كۆچىگە ئىگە ئىدى، شۇبھىسىزكى، بەزى »ئېتىقادچىلار« ۋە باشقىلار بۇ قانۇندىن قالايمىقان پايدىلىنىپ زىيانكەشلىكتىن قېچىپ، شۇنداقلا باشقىلارغىمۇ زىيان يەتكۈزگەنىدى.■ **2:11** مات. 9.13: ■ **2:12** ۋەھ. 16:1□ 16.2: □ **2:14** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »چۆل.» 22-24-باب، 16:31.
■ **2:14** چۆل. 23:22□ 14:24□ 1:25□ 16.31: ■ **2:15** ۋەھ. 62:

16 شۇنىڭ ئۈچۈن، توۋا قىل! ئۇنداق قىلمىساڭ، يېنىڭغا تېز ئاردىدا بېرىپ، ئاغزىمدىكى قىلىچىم بىلەن شۇلارغا
ھۇجۇم قىلىمەن.■

17 قۇلىقى بارلار روھنىڭ جامائەتلەرگە دېگەنلىرىنى ئاڭلىسۇن! غەلىبە قىلغۇچىلار بولسا يوشۇرۇپ قويغان مانناندن
بېرىمەن ۋە ھەربىرىگە بىردىن ئاق تاش بېرىمەن. تاش ئۈستىدە يېڭى بىر ئىسىم پۈتۈكلۈك بولىدۇ، شۇ ئىسىمنى ئۇنى
قوبۇل قىلغان كىشىدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ.«□ ■

تىياتىرادىكى جامائەتنىڭ يېزىلغان خەت

18 ـ تىياتىرادىكى جامائەتنىڭ ئەلچىسىگە مۇنداق يازغىن: ـ
»كۆزلىرى يالقۇنلىغان ئوتقا ۋە پۇتلىرى پارقىراق تۇنچقا ئوخشايدىغان خۇدانىڭ ئوغلى مۇنداق دەيدۇ:■
19 ـ سېنىڭ ئەمەللىرىڭنى، مېھىر-مۇھەببىتىڭنى، ئېتىقادىڭنى، ئەجىر-خىزمىتىڭنى ۋە سەۋر-تاقىتىڭنى، شۇنداقلا
ھازىرقى ئەمەللىرىڭنىڭ ئاۋۋالقىدىن ئېشىپ چۈشۈۋاتقانلىقىنىمۇ بىلىمەن.
20 لېكىن، ساڭا شۇ بىر ئېتىرازىم بارىكى، ئۆزىنى پەيغەمبەر دەپ ئاتىۋالغان ئاشۇ خوتۇن يىزەبەلگە يول قويۇۋاتىسەن.
ئۇ خوتۇن قۇل-خىزمەتكارلىرىمغا تەلىم بېرىپ، ئۇلارنى جىنسىي بۇزۇقلۇق قىلىشقا ۋە بۇتقا ئاتاپ نەزىر قىلىنغان
گۆشنى يېيىشكە ئازدۇرماقتا. □ ■
21 مەن ئۇنىڭغا توۋا قىلغۇدەك ۋاقىت بەرگەندىم، لېكىن ئۇ ئۆز بۇزۇقلۇقىغا توۋا قىلىشنى خالىمايدۇ.
22 ئەمدى مانا، مەن ئۇنى ئېغىر كېسەل ئورنىغا تاشلاپ ياتقۇزىمەن ۋە ئۇنىڭ بىلەن زىنا قىلغانلار قىلمىشلىرىغا توۋا
قىلمىسا، ئۇلارنىمۇ ئېغىر ئازابقا چۆمدۈرىمەن. □
23 ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىنىمۇ ئەجەللىك كېسەل بىلەن ئۇرىمەن. شۇ چاغدا، بارلىق جامائەتلەر نىيەت-نىشانلارنى ۋە
قەلبلەرنى كۆزىتىپ تەكشۈرگۈچىنىڭ ئۆزۈم ئىكەنلىكىمنى، شۇنداقلا مېنىڭ ھەربىرىگلارغا قىلغان ئەمەلىيىتىگلارغا
يارىشا ياندۇرىدىغانلىقىمنى بىلىدۇ. □ ■
24-25 لېكىن، تىياتىرادىكى قالغانلارغا، يەنى بۇ تەلىمنى قوبۇل قىلمىغانلار)ئۇلارنىڭ پىكرى بويىچە، شەيتاننىڭ ئاتالمىش
»چوڭقۇر سىرلىرى«نى ئۆگەنمىگەنلەر(، يەنى سىلەرگە شۇنى ئېيتىمەنكى: ئۆزۈڭلاردا بار بولغىنىنى مەن كەلگۈچە
چىڭ تۇتۇڭلار. ئۈستۈڭلارغا بۇنىڭدىن باشقا يۈكنى ئارتمايمەن. ■
26 غەلىبە قىلغۇچىلارغا، يەنى ئەمەللىرىمنى ئاخىرغىچە چىڭ تۇتقان كىشىلەرگە بولسا، ئۇلارغا پۈتكۈل ئەللەرگە
ھاكىم بولۇش ھوقۇقىنى بېرىمەن.
27 مانا بۇ ئاتام ماڭا بەرگەن ھوقۇققا ئوخشاش ھوقۇقتۇر: ـ

■ **2:16** يەش. 2:49□ ئەف. 17:6□ ئىبر. 12:4□ ۋەھ. 16.1:
□ **2:17** »غەلىبە قىلغۇچىلار بولسا يوشۇرۇپ قويغان مانناندن بېرىمەن ۋە ھەربىرىگە بىردىن ئاق تاش بېرىمەن« ـ »مانا« ـ ئىسرائىللار چۆل-باياۋاندا
يۈرگەن ۋاقىتىدا خۇدا ئۇلارغا ئاسمانىدىن چۈشۈرگەن كۈندۈلۈك ئوزۇقلۇق ئىدى »)مىس.» 36-32:16-ئايەتلەرگە ۋە »يۇھ.» 58-48:6-ئايەتلەرگە
قارالسۇن.(
■ **2:17** مىس. 36.16-4:
■ **2:18** ۋەھ. 14.1□15:
□ **2:20** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »1□□□.» 16-، 19-، 18- 21-باب.
■ **2:20** 1پاد. 31:16□ 2پاد. 7.9:
□ **2:22** »مانا، مەن ئۇنى ئېغىر كېسەل ئورنىغا تاشلاپ ياتقۇزىمەن« ـ گېرىك تىلىدا: »مانا، مەن ئۇنى كارىۋاتقا تاشلايمەن.«
□ **2:23** »ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىنىمۇ ئەجەللىك كېسەل بىلەن ئۇرىمەن« ـ »پەرزەنتلىرى« بولسا جىسمانىي ياكى روھىي جەھەتتىنمۇ بولۇشى مۇمكىن.
»بارلىق جامائەتلەر نىيەت-نىشانلارنى ۋە قەلبلەرنى كۆزىتىپ تەكشۈرگۈچىنىڭ ئۆزۈم ئىكەنلىكىمنى... بىلىدۇ« ـ »نىيەت-نىشانلار« ـ گېرىك تىلىدا
»يۈرەكلەر« بىلەن ئېيتىلىدۇ. »مۇناسىۋەتلىك ئايەت« ـ »يەر.» 10:17.
■ **2:23** 1سام. 7:16□ 1تار. 9:28□ 17:29□ زەب.9:7□ 12:62□ يەر. 20:11□ 10:17□ 19:32□ مات. 27:16□ روس. 24:1□
رىم. 6:2□ 12:14□ 2كور. 10:5□ گال. 5:6□ ۋەھ. 12.20:
■ **2:24-25** ۋەھ. 11.3:

»ئۇ ئۇلارنى تۆمۈر كالتەك بىلەن پادىچىدەك باشقۇرۇپ، ساپال قاچىلارنى ئۇرۇپ چاققاندەك تارمار قىلىدۇ.« □ ■

28 مەن ئۇنىڭغا تاڭ يۇلتۇزىنىمۇ ئاتا قىلىمەن.

29 قۇلىقى بارلار روھنىڭ جامائەتلەرگە دېگەنلىرىنى ئاڭلىسۇن«!

3

ساردىستىكى جامائەتكە يېزىلغان خەت

1 ـ ساردىستىكى جامائەتنىڭ ئەلچىسىگە مۇنداق يازغىن: ـ

»خۇدانىڭ يەتتە روھى ۋە يەتتە يۇلتۇزىنىڭ ئىگىسى بولغۇچى مۇنداق دەيدۇ:

ـ سېنىڭ ئەمەللىرىڭنى ۋە شۇنداقلا »ھايات« دېگەن نام-ئابروي‌ۇڭنىڭ بارلىقىنى، لېكىن ئەمەلىيەتتە ئۇلۇك ئىكەنلىكىڭنى بىلىمەن.■

2 شۇڭا، ئويغان، سېنىڭدە بار بولغان، ئەمما ئۆلەي دەپ قالغان خىسلەتلىرىڭنى كۆزچەيت؛ چۈنكى خۇدايىم ئالدىدا ئەمەللىرىڭنىڭ تۆگەل ئەمەسلىكىنى بىلدىم.

3 ئۇنىڭ ئۆچۈن سۆز- كالامنى قانداق قوبۇل قىلىپ ئاڭلىغىنىڭنى يادىڭغا كەلتۈرۈپ، ئۇنى چىڭ تۇتۇپ توۋا قىلغىن. لېكىن ئويغانمىساڭ مەن ئوغرىدەك ئۇستۈڭگە كېلىمەن ۋە سەن قايسى سائەتتە ئۇستۈڭگە كېلىدىغىنىمنى ھەرگىز بىلمەيسەن.□ ■

4 لېكىن ساردىستا ئۆز كىيىملىرىگە داغ تەگكۈزمىگەن بىرنەچچە شەخس بار. ئۇلار ئاق كىيىم كىيىپ مەن بىلەن بىللە ماڭىدۇ، چۈنكى ئۇلار بۇنىڭغا لايىقتۇر.□

5 غەلبە قىلغۇچىلار مانا شۇنداق ئاق كىيىملەرنى كىيىدۇ. مەن ئۇلارنىڭ نامىنى ھاياتلىق دەپتىرىدىن ھەرگىز ئۆچۈرمەيمەن، بەلكى ئۇلارنىڭ نامىنى ئاتام خۇدانىڭ ۋە ئۇنىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ ئالدىدا ئوچۇق ئېتىراپ قىلىمەن.■

6 قۇلىقى بارلار روھنىڭ جامائەتلەرگە دېگەنلىرىنى ئاڭلىسۇن«!

فىلادېلفىيەدىكى جامائەتكە يېزىلغان خەت

7 ـ فىلادېلفىيەدىكى جامائەتنىڭ ئەلچىسىگە مۇنداق يازغىن: ـ

»مۇقەددەس ۋە ھەقىقىي بولغۇچى، شۇنداقلا داۋۇتنىڭ ئاچقۇچىغا ئىگە بولغۇچى، ئاچسام ھېچكىم ياپالمايدۇ، ياپسام ھېچكىم ئاچالمايدۇ دېگۈچى مۇنۇ ئىشلارنى دەيدۇ: □ ■

□ 2:27 »ئۇ ئۇلارنى تۆمۈر كالتەك بىلەن پادىچىدەك باشقۇرۇپ،...« ـ ياكى »ئۇ ئۇلارنى شاھانە تۆمۈر ھاسا بىلەن پادىچىدەك باشقۇرۇپ،... .« »ئۇ ئۇلارنى ... ساپال قاچىلارنى ئۇرۇپ چاققاندەك تارمار قىلىدۇ« ـ بۇ ئايەت »زەب.» 9:2-ئايەتنىن ئېلىنغان بولۇپ، بۇ يەردىكى »ئۇلار« خۇدا بىلەن قارشىلاشقان »يات ئەللەر«نى كۆرسىتىدۇ. »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »زەب.» 2:9-8، »ۋەھ.» 5:12، 15:19.

■ 2:27 زەب. 2.9-8:

■ 3:1 ۋەھ. 1□14: .16

□ 3:3 » لېكىن ئويغانمىساڭ مەن ئوغرىدەك ئۇستۈڭگە كېلىمەن ۋە سەن قايسى سائەتتە ئۇستۈڭگە كېلىدىغىنىمنى ھەرگىز بىلمەيسەن« ـ »ئوغرىدەك كېلىمەن...«: بىر قېتىم ساردىس شەھىرى دۈشمەننىڭ ھۇجۇمى ئاستىدا تۇرۇۋاتقاندا »سىپىل-ئىستىھكاممىز ھېچ بۇسۇلمەس« دەپ خاتىرجەملىكتە تۇرخلاۋاتقاندا دۈشمەن »ئوغرىدەك« كىرىپ ئۇنى ئىشغال قىلغان.

■ 3:3 مات. 24:43□ 1تېس. 2:5□ 2پېت. 10:3□ ۋەھ. 19:3□ 15.16:

□ 3:4 »لېكىن ساردىستا ئۆز كىيىملىرىگە داغ تەگكۈزمىگەن بىرنەچچە شەخس بار« ـ » كىيىملىرىگە داغ تەگكۈزمىگەن« دېگەن ئىبارە كۆچمە مەندە، ئەخلاقنى كۆرسىتىدۇ. «...□□□□□□□□ شەخس بار» ـ گېرىك تىلىدا ...» بىرنەچچە ناملار بار.«

■ 3:5 مىس. 32:32□ زەب. 28:69□ مات. 32:10□ لۇقا 8:12□ فىل. 3:4□ ۋەھ. 12:20□ 27.21:

□ 3:7 «...□□□□□□□□ داۋۇتنىڭ ئاچقۇچىغا ئىگە بولغۇچى» ـ ئەيسا مەسىھ جىسمانىي جەھەتتە داۋۇت پادىشاھنىڭ ئەۋلادى بولۇپ، ئۇ خۇدانىڭ پادىشاھلىقىغا كىرىش دەرۋازىسىنىڭ ئاچقۇچىدۇر. »يەش.» 25-20:22نى كۆرۈڭ. ■ 3:7 ئايۇپ 14:12□ يەش. 22:22□ ۋەھ. 18:1□ 14.3:

8 ـ سېنىڭ بىرتاز كۆچۈڭ بولغاچ سۆز- كالامىمغا ئىتائەت قىلغىنىڭ ۋە نامىمدىن تېنىپ كەتمىگىنىڭ ئۈچۈن، ئالدىڭدا ھېچكىم يالىمايدىغان بىر ئىشىكنى ئېچىپ قويدۇم.□

9 مانا، شەيتاننىڭ سىناگوگىدىكىلەردىن، يەھۇدىي ئەمەس تۈرۈپ تۈزلىرىنى يەھۇدىي دەپ ئاتىۋالغان يالغانچىلارنى بولسا شۇنداق ئاقۇۋەتكە قالدۇرىمەنكى، ئۇلارنى كېلىپ سېنىڭ ئايىغىڭغا باش تۇرىدىغان ۋە مېنىڭ سېنى سۆيگەنلىكىمنى بىلىدىغان قىلىمەن. □ ■

10 سەن مېنىڭ سەۋر-تاقەت يولۇمدىكى سۆز- كالامىمنى ساقلاپ ئەمەل قىلىشىڭ ئۈچۈن بۇ دۇنيادىكى ئىنسانلارنى سىناشقا پۈتكۈل يەر يۈزىگە چۈشىدىغان ۋابالىق سىناقنىڭ ۋاقىت-سائىتى كەلگەندە سېنى ئۇنىڭدىن ساقلاپ قوغدايمەن.□

11 مەن پات ئارىدا كېلىمەن. تاجىڭنى ھېچكىمنىڭ تارتىۋالماسلىقى ئۈچۈن، تۆزۈڭدە بار بولغانىنى چىڭ تۇتقىن. ■

12 غەلىبە قىلغۇچىنى بولسا، خۇدايىمنىڭ ئىبادەتخانىسىغا تۈۋرۈك قىلىمەنكى، ئۇ ئۇ يەردىن ئەسلا چىقمايدۇ. مەن ئۇنىڭ ئۈستىگە خۇدايىمنىڭ نامىنى، خۇدايىمنىڭ شەھىرىنىڭ نامىنى، يەنى ئەرشتىن ـ خۇدانىڭ يېنىدىن چۈشىدىغان يېڭى يېرۇسالېمنىڭ نامىنى ۋە مېنىڭ يېڭى نامىمنى يازىمەن.■

13 قۇلىقى بارلار روھنىڭ جامائەتلەرگە دېگەنلىرىنى ئاڭلىسۇن«!

لائودىكىيادىكى جامائەتكە يېزىلغان خەت

14 ـ لائودىكىيادىكى جامائەتنىڭ ئەلچىسىگە مۇنداق يازغىن: ـ
»ئامىن ئاتالغۇچى، يەنى سادىق ۋە ھەقىقىي گۇۋاھچى، خۇدانىڭ كائىناتىنىڭ كېلىپ چىقىشىنىڭ سەۋەبچىسى مۇنداق دەيدۇ: □ ■

15 سېنىڭ ئەمەللىرىڭنى بىلىمەنكى، سەن سوغۇقمۇ ئەمەس، قىزىقمۇ ئەمەس. مەن سېنىڭ يا سوغۇق، يا قىزىق بولۇشۇڭنى خالايتتىم!□

16 سەن يا سوغۇق يا قىزىق ئەمەس، بەلكى ئىلمان بولغانلىقىڭ ئۈچۈن، سېنى ئاغزىمدىن ھۆ قىلىمەن.

□ **3:8 »سېنىڭ بىرتاز كۆچۈڭ بولغاچ...»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »كۆچۈڭ ئاجىز بولسىمۇ،...«.

□ **3:9 »شەيتاننىڭ سىناگوگىدىكىلەردىن، يەھۇدىي ئەمەس تۈرۈپ تۈزلىرىنى يەھۇدىي دەپ ئاتىۋالغان يالغانچىلار...»** ـ 9:2دىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

■ **3:9** ۋەھ. 9:2□ پەند. 19:14

□ **3:10 »مېنىڭ سەۋر-تاقىتىمدىكى سۆز- كالامنى ساقلاپ ئەمەل قىلىشىڭ ئۈچۈن...»** ـ »مېنىڭ سەۋر-تاقەت يولۇمدىكى سۆز- كالامىم« (1) ياكى خۇش خەۋەرنىڭ ئىزىنى)چىزىكى ئۇنى چىڭ تۇتۇپ ساقلاش ئۈچۈن ھەرھالدا كۆپ سەۋر-تاقەت كېرەك(؛ (2) ياكى مەسىھنىڭ ئالاھىدە سەۋر-تاقەتلىك يولۇش ئەمرلىرىنى؛ (3) ياكى خۇدانىڭ پۈتكۈل سۆز- كالامنى كۆرسىتىدۇ)ئۇنىمۇ چىڭ تۇتۇشقا ئاجايىب سەۋر-تاقەت يولۇش كېرەك.(بىزنىڭچە بۇ سۆز يۇقىرىقى ئۈچ جەھەتنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەسىھنىڭ ئۆزىنىڭ سەۋر-تاقىتى بىزگە بولىسا، بىز »سەۋر-تاقىتىمدىكى سۆز- كالام«نى ھېچ تۇتالمايمىز، ئەلۋەتتە. **»پۈتكۈل يەر يۈزىگە چۈشۈرۈلىدىغان سىناق ۋاقىت-سائىتى«** ـ (1) ياكى ئىمپىراتور تراجان يۇرگۈزگەن زىيانكەشلىرىنى، (2)ياكى تارىخىتىكى بىزگە ھازىر نامەلۇم باشقا بىر مەزگىلنى، (3) ياكى كەلگۈسىدىكى »دەھشەتلىك ئازاب-ئۇقۇبەت«نى كۆرسىتىدۇ)مەسىلەن »مات.» 9:24-22). **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »يەش.» 20:26-21.

■ **3:11** ۋەھ. 25.2:

■ **3:12** 1پاد. 21:7□ ۋەھ. 2:21□10□ 4.22:

□ **3:14 »ئامىن ئاتالغۇچى، يەنى سادىق ۋە ھەقىقىي گۇۋاھچى، خۇدانىڭ كائىناتىنىڭ كېلىپ چىقىشىنىڭ سەۋەبچىسى«** ـ »ئامىن« سۆزىنىڭ مەنىسى »شۇنداق بولسۇن« بولۇپ، بۇ يەردە ئەيسا مەسىھنىڭ خۇدانىڭ بارلىق ۋەدە ۋە پىلانلىرىنىڭ »ئامىن«ى، يەنى ئۇلارنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىنىڭ كاپالىتى ئىكەنلىكى تەكىتلەنگەن. (»2□□□.» 20:1).
»خۇدانىڭ كائىناتىنىڭ كېلىپ چىقىشىنىڭ سەۋەبچىسى« دېگەننىڭ باشقا تەرجىمىسى »خۇدا ياراتقان كائىناتنىڭ ئىدارە قىلغۇچىسى.« بۇنىڭغا ئوخشاش سۆز »كول.» 15:1، 18-ئايەتتە تېپىلىدۇ، شۇ ئايەتلەردىكى ئىزاھاتلارنىمۇ كۆرۈڭ.(

■ **3:14** كول. 15:1□ ۋەھ. 1□5: .6

□ **3:15 »سېنىڭ ئەمەللىرىڭنى بىلىمەنكى، سەن سوغۇقمۇ ئەمەس، قىزىقمۇ ئەمەس. مەن سېنىڭ يا سوغۇق، يا قىزىق بولۇشۇڭنى خالايتتىم«!** ـ لائودىكىيا شەھىرىدە ياخشى سۇ مەنبىسى يوق ئىدى. ئەتراپىدىكى شەھەرلەردىنئىسسىق سۇ)تۇرۇيا ئارقىلىق(يەتكۈزۈلسە ئىلمان بولۇپ قالاتتى؛ سوغۇق سۇ يەتكۈزۈلسىمۇ سوغۇق ئەمەس، بەلكى ئىلمان بولۇپ قالاتتى؛ ئۇلار تۈزلىرى بۇ ئىلمان سۇنى ياخشى كۆرمەيتتى.

17 سەن باي ئادەمەن، دۆلەتمەن بولدۇم، ھېچ نەرسىگە ھاجەتمەن ئەمەسمەن دېگىنىڭ بىلەن تۆزۈكۈنىڭ غېرىب،
بىچارە، يوقسۇل، كور ۋە يالىڭاچ ئىكەنلىكىڭنى بىلمىگەچىكە،

18 باي بولۇشۇڭ ئۈچۈن ئوتتا تاۋلانغان ئالتۇن، يالىڭاچلىق نومۇسلۇقۇڭنىڭ يېپىلشى ئۈچۈن كىيگۈزۈلۈشۈڭگە ئاق
كىيىم-كېچەك، كۆزۈشۈڭ ئۈچۈن كۆزلىرىڭگە سۈرتۈشكە تۈتىيانى مەندىن سېتىۋېلىشىڭنى نەسىھەت قىلىمەن.
□ ■

19 مەن كىمنى سۆيسەم، شۇنىڭ ئەيىبىنى كۆرسىتىپ تەربىيىلەيمەن؛ شۇنىڭ ئۈچۈن قىزغىن كۆيۈپ-پىشىپ توۋا
قىل. ■

20 مانا، مەن ھازىر ئىشىك ئالدىدا تۇرۇپ، ئىشىكنى قېقىۋاتىمەن. ئەگەر بىرى ئاۋازىمنى ئاڭلاپ ئىشىكنى ئاچسا،
ئۇنىڭ يېنىغا كىرىمەن. مەن ئۇنىڭ بىلەن، ئۇمۇ مەن بىلەن بىللە غىزالىنىدۇ. □

21 غەلىبە قىلغۇچىنى بولسا، مەنمۇ غەلىبە قىلىپ، ئاتامنىڭ تەختىدە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئولتۇرغىنىمدەك، ئۇنىمۇ تەختىمدە
مەن بىلەن بىرگە ئولتۇرۇشقا مۇيەسسەر قىلىمەن.■

22 قۇلىقى بارلار روھنىڭ جامائەتلەرگە دېگەنلىرىنى ئاڭلىسۇن«!□

□ **3:18 »كۆزۈشۈڭ ئۈچۈن كۆزلىرىڭگە سۈرتۈشكە تۈتىيانى مەندىن سېتىۋېلىشىڭنى نەسىھەت قىلىمەن«** ـ »كۆزلىرىڭگە سۈرتۈش تۈتىيا« گرېك تىلىدا »كۆزلىرىڭنى مەسىھەيدىغان تۈتىيا...« ياكى »كۆزلىرىڭنى مەسىھ قىلىدىغان تۈتىيا...«. **»باي بولۇشۇڭ ئۈچۈن ئوتتا تاۋلانغان ئالتۇن، يالىڭاچلىق نومۇسلۇقۇڭنىڭ يېپىلشى ئۈچۈن كىيگۈزۈلۈشۈڭگە ئاق كىيىم-كېچەك، كۆزۈشۈڭ ئۈچۈن كۆزلىرىڭگە سۈرتۈشكە تۈتىيانى مەندىن سېتىۋېلىشىڭنى نەسىھەت قىلىمەن«** ـ لائودىكىيا شەھىرى ئەسلىدە: (1) ئىنتايىن باي. ئۇلارنىڭ نۇرغۇن بانكىلىرى بار ئىدى. باي ئىكەنلىكىنىڭ بىر مىسالى، مىلادىيە 17-يىلى قاتتىق يەر تەۋرەش تۈپەيلىدىن فىلادېلفىيە، ساردىس ۋە لائودىكىيا شەھەرلىرى ئىنتايىن ئېغىر زىيانغا ئۇچىرىغاچقا رىم ھۆكۈمىتى ئۇلارغا نۇرغۇن ياردەم پۇل ئەۋەتتى. لائودىكىيا شەھىرىدىكىلەر پۇلىمىز بار دەپ بۇ پۇلنى رەت قىلدى؛ (2) ئۇلارنىڭ چېرايلىق يۈگۈزۈق كىيىم-كېچەك ئىشلەش بىلەن داڭقى چىققان؛ (3) ئۇلارنىڭ ئۇنۇملۇك بىرخىل كۆز مەلھىمىنىكۈز داڭقى چىققاندى.

■ **3:18** 2 كور. 3:5□ ۋەھ. 13:7□ 15:16□ 8.19:

■ **3:19** ئايۇب 17:5□ يەند. 12:3□ ئىبر. 5.12:

□ **3:20 »ئەگەر بىرى ئاۋازىمنى ئاڭلاپ ئىشىكنى ئاچسا، ئۇنىڭ يېنىغا كىرىمەن. مەن ئۇنىڭ بىلەن، ئۇمۇ مەن بىلەن بىللە غىزالىنىدۇ«** ـ گرېك تىلىدا »غىزالىنىش« دېگەن سۆز ئادەتتە كەچلىك تاماقنى كۆرسىتىدۇ.

■ **3:21** مات. 28:19□ 1 كور. 2.6:

□ **3:22 »قۇلىقى بارلار روھنىڭ جامائەتلەرگە دېگەنلىرىنى ئاڭلىسۇن«!** ـ بۇ يەتتە جامائەتنىڭ باشقىلىرى ئەھمىيىتى، يەنى پېشارەتلىك ئەھمىيىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«ىمىزنى كۆرۈڭ.

مشلمنى

1 ئاندىن مەن قارىۋىدىم، مانا، ئاسماندا بىر ئىشىك ئېچىقلىق تۇراتتى. مەن تۇنجى قېتىم ئاكىلىغان كاناي ئاۋازىغا
ئوخشاپ كېتىدىغان ئاۋاز ماڭا: »بۇ ياققا چىق، ساڭا بۇلاردىن كېيىن يۈز بېرىشى مۇقەررەر بولغان ئىشلارنى
كۆرسىتەي« دېدى
2 ۋە دەرھال مەن روھنىڭ ئىلكىدە بولدۇم؛ مانا، ئەرشتە بىر تەخت، تەختتە بىر زات ئولتۇراتتى.□
3 تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ قىياپىتى يېشىل قاشتاش ۋە قىزىل كۆۋارتسقا ئوخشايتتى. تەختنىڭ چۆرىسىنى زۇمرەتتەك
بىر ھەسەن-ھۈسەن ئوراپ تۇراتتى. □
4 تەختنىڭ ئەتراپىدا يەنە يىگىرمە تۆت تەخت بار ئىدى. تەختلەردە ئاق كىيىملەر بىلەن كىيىنگەن، باشلىرىغا
ئالتۇن تاج تاقالغان يىگىرمە تۆت ئاقساقال ئولتۇراتتى.□
5 تەختتىن چاقماقلار چېقىپ، تۇرلۇك ئاۋازلار ۋە گۈلدۈرمالار ئاكىلىنىپ تۇراتتى. تەختنىڭ ئالدىدا يالقۇنلاپ
تۇرغان يەتتە مەشئەل كۆيۈپ تۇراتتى؛ بۇلار خۇدانىڭ يەتتە روھى ئىدى. □
6 تەختنىڭ ئالدى خۇددى خرۇستالدەك پارقىراپ تۇرىدىغان، سۈزۈك ئەينەك دېڭىزدەك ئىدى. تەختنىڭ
ئوتتۇرىسىدا ۋە تەختنىڭ چۆرىسىدە، ئالدى ۋە كەينى كۆزلەر بىلەن تولغان تۆت ھايات مەخلۇق تۇراتتى. □ ■
7 بىرىنچى مەخلۇق شىرغا، ئىككىنچى مەخلۇق بۇقىغا ئوخشايتتى. ئۈچىنچى مەخلۇقنىڭ يۈزى ئادەمنىڭ چىرايىغا
ئوخشايتتى. تۆتىنچى مەخلۇق پەرۋاز قىلىۋاتقان بۈركۈتكە ئوخشايتتى.
8 تۆت ھايات مەخلۇقنىڭ ھەربىرىنىڭ ئالتىدىن قانىتى بار ئىدى؛ ئۇلارنىڭ پۈتۈن بەدىنىنىڭ چۆرىسى ھەتتا ئىچ
تەرىپىمۇ كۆزلەر بىلەن تولغانىدى؛ ئۇلار كېچە-كۈندۈز توختىماي: ـ
»مۇقەددەس، مۇقەددەس، مۇقەددەستۇر،
بار بولغان، ھازىرمۇ بار ھەم كەلگۈسىدىمۇ بولغۇچى،
ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا«! ـ دېيىشەتتى.□ ■
9 ھايات مەخلۇقلار تەختتە ئولتۇرغان ئەبەدىلئەبەد ھايات بولغۇچىنى ئۇلۇغلاپ، ئۇنىڭغا ھۆرمەت-شەۋكەت ۋە
تەشەككۈر ئىزھار قىلغىنىدا،
10 يىگىرمە تۆت ئاقساقال تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ ئەبەدىلئەبەد ھايات بولغۇچىغا باش قويۇپ
سەجدە قىلاتتى، تاجلىرىنى تەختنىڭ ئالدىغا تاشلاپ قويۇپ، مۇنداق دېيىشەتتى: ـ

11 »سەن، ئى پەرۋەردىگارىمىز ۋە خۇدايىمىز،
شان-شەرەپ، ھۆرمەت-شۆھرەت ۋە قۇدرەتكە لايىقتۇرسەن.
چۈنكى تۈزۈڭ ھەممىنى ياراتتىڭ،
ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئىرادەڭ بىلەن مەۋجۇت ئىدى ۋە يارىتىلدى«!■

□ 4:2 »دەرھال مەن روھنىڭ ئىلكىدە بولدۇم« ـ »روھنىڭ ئىلكىدە« گرىك تىلىدا »روھتا.« دېمەك، مۇقەددەس روھنىڭ ئىلكىدە ۋە ئىلھامى ئاستىدا بولغان.
□ 4:3 »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »ئەز.» 26:1-28.
□ 4:4 »تەختلەردە ئاق كىيىملەر بىلەن كىيىنگەن، باشلىرىغا ئالتۇن تاج تاقالغان يىگىرمە تۆت ئاقساقال ئولتۇراتتى« ـ »ئاقساقاللار« كىملەر؟ ئالىملارنىڭ پىكرى: (1) ياكى ئۇلار مەسىھنىڭ جامائىتىنى بىلدۈرىدۇ؛ (2) ياكى تەۋرات دەۋرىدىكى ئېتىقادى بىلەن يول باشلىغۇچىلارنى كۆرسىتىدۇ. بىز (2)-□□□□□□ مايىلىز، چۈنكى كېيىنكى بابلاردا جامائەت ئاقساقاللاردىن ئىبارەت كۆرۈنىدۇ □17-7:9) 10-1:19). »ئىبر.» 11-باب، بولۇپمۇ 22-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.
□ 4:5 »تەختىنىڭ ئالدىدا يالقۇنلاپ تۇرغان يەتتە مەشئەل كۆيۈپ تۇراتتى؛ بۇلار خۇدانىڭ يەتتە روھى ئىدى» ـ بەزى ئالىملار بۇ يەتتە روھ يەتتە پەرىشتىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ، باشقىلار خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ يەتتە تەرىپىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ (5:6□□ ۋە »يەش.» 2:11)نى كۆرۈڭ.(»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »مىس.» 16:19، »زەك.» 9:3، 10:4.
□ 4:6 »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »ئەز.» 1:4-28.
■ 4:6 ۋەھ. 2:15.
□ 4:8 »تۆت ھايات مەخلۇقنىڭ ھەربىرىنىڭ ئالتىدىن قانىتى بار ئىدى« ـ »ئەزاكىيال«دا كۆرۈنگەن »ھايات مەخلۇقلار«نىڭ تۆت قانىتى بار ئىدى. »ئۇلارنىڭ پۈتۈن بەدىنىنىڭ چۆرىسى ھەتتا ئىچ تەرىپىمۇ كۆزلەر بىلەن تولغانىدى« ـ »ئىچ تەرىپىمۇ« ياكى »قانات ئاستىمۇ.« ■ 4:8 يەش. 3:6□ ۋەھ. 1□4؛ 4:8؛ 17:11□ 5:16.
■ 4:11 ۋەھ. 12:5.

5

قوزنىڭ ئورام يازمىنى قولىغا ئېلىشى

1 ئاندىن تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ ئوڭ قولىدا ئىچ ۋە تاش تەرىپىگە خەت پۈتۈلگەن ۋە يەتتە مۆھۈر بىلەن پېچەتلەنگەن
بىر ئورام يازمىنى كۆردۈم. □ ■
2 يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: »ئورام يازمىنى ئېچىپ، پېچەتلەرنى يېشىشكە كىم لايىقتۇر؟« دەپ توۋلىغان قاۋۇل بىر
پەرىشتىنىمۇ كۆردۈم.
3 لېكىن نە ئەرشتە نە يەر يۈزىدە نە يەر ئاستىدا ئورام يازمىنى ئاچالايدىغان ياكى ئېچىگە قارىيالايدىغان ھېچكىم
چىقمىدى.■
4 ئورام يازمىنى ئېچىشقا ياكى ئېچىگە قاراشقا لايىق بىرەرسى تېپىلمىغاچقا، قاتتىق يىغلىۋەتتىم.
5 ئاندىن ئاقساقاللاردىن بىرى ماڭا:
ـ يىغلىما! قارا، يەھۇدا قەبىلىسىدىن بولغان شىر ـ داۋۇتنىڭ يىلتىزى بولغۇچى غەلىبە قىلدى؛ شۇڭا ئورام يازمىنى
ۋە ئۇنىڭ يەتتە پېچىتىنى ئېچىشقا ئۇ قادىر، ـ دېدى.□ ■
6 ئاندىن قارىسام، تەخت بىلەن تۆت ھايات مەخلۇقنىڭ ئارىلىقىدا، ئاقساقاللار ئوتتۇرىسىدا بىر قوزا تۇرە تۇراتتى.
ئۇ يېڭىلا بوغۇزلانغاندەك قىلاتتى؛ ئۇنىڭ يەتتە مۈڭگۈزى ۋە يەتتە كۆزى بولۇپ، بۇ كۆزلەر خۇدانىڭ پۈتكۈل
يەر يۈزىگە ئەۋەتكەن يەتتە روھى ئىدى.■
7 قوزا بېرىپ، تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ ئوڭ قولىدىن ئورام يازمىنى ئالدى.
8 يازمىنى ئالغاندا، تۆت ھايات مەخلۇق ۋە يىگىرمە تۆت ئاقساقال قوزىنىڭ ئايىغىغا يىقىلدى؛ ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ
چىلتارى ۋە خۇشبۇي بىلەن تولغان ئالتۇن چىنىلىرى بار ئىدى)بۇ خۇشبۇي مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ دۇئالىرى
ئىدى.(■
9 ئۇلار يېڭى بىر كۈي ئېيتىشتى: ـ

»ئورام يازمىنى ئېلىشقا،
ۋە پېچەتلەرنى ئېچىشقا لايىقسەن؛
چۈنكى بوغۇزلاندىڭ
ۋە ھەر قەبىلىدىن، ھەر تىلدىن،
ھەر مىللەتتىن، ھەر ئەلدىن بولغان ئىنسانلارنى
ئۆز قېنىڭ بەدىلى بىلەن سېتىۋېلىپ، خۇداغا مەنسۇپ قىلدىڭ.■
10 ئۇلارنى خۇدايىمىز ئۈچۈن بىر پادىشاھلىققا ئۆيۈشتۈرۈپ،
كاھىنلار قىلدىڭ.
ئۇلار يەر يۈزىدە ھۆكۈم سۈرىدۇ.«■

□ **5:1** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »زەك.» 1:5-4.
■ **5:1** ئەز. 10:2.
■ **5:3** فىل. 10:2□ ۋەھ. 13.5:
□ **5:5** »داۋۇتنىڭ يىلتىزى بولغۇچى« ـ ياكى »داۋۇدنىڭ يىلتىزىنىڭ نوتىسى« »)يەش.» 1:11نى كۆرۈڭ.(لېكىن بىزنىڭچە بۇ سۆز داۋۇتنىڭ
مەسىھتىن كېلىپ چىققانلىقىنى ھەم مەسىھنىڭ داۋۇتنىڭ رەببى ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ 16:22) ۋە »مات.» .(45-42:22 ■ **5:5** يار.
9:49□10 يەش. 10:11□ رىم. 12:15□ ۋەھ. 16.22: ■ **5:6** زەك. 9:3□ 10:4□ ۋەھ. 5.4: ■ **5:8** زەب. 2:141□ ۋەھ.
2.14: ■ **5:9** روس. 28:20□ ئەف. 7:1□ كول. 14:1□ ئىبر. 12:9□ 10:10□ 1پېت. 19:1□ 1يۇھ. 7:1□ ۋەھ. 11.4: ■ **5:10**
مىس. 6:19□ 1پېت. 2□5: 9؛ ۋەھ. 6.1:

11 ئاندىن كۆردۈم ۋە مانا، تەختىنىڭ، ھايات مەخلۇقلارنىڭ ۋە ئاقساقاللارنىڭ ئەتراپىدا نۇرغۇنلىغان پەرىشتىلەرنىڭ
ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. ئۇلارنىڭ سانى تۈمەن مىڭ-تۈمەن مىڭ، مىليون-مىليون ئىدى. □ ■
12 ئۇلار يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: ـ

»بوغۇزلانغان قوزا قۇدرەت، دۆلەت، دانالىق، كۈچ-قۇۋۋەت، ھۆرمەت، شان-شەرەپ
ۋە مەدھىيىگە لايىقتۇر« دېيىشەتتى.■

13 ئاندىن مەن ئەرش، يەر يۈزى، يەر ئاستى ۋە دېڭىزدىكى ھەربىر مەخلۇق ۋە ئۇلارنىڭ ئىچىدە بار بولغانلارنىڭ
ھەممىسىنىڭ: ـ

»تەختتە ئولتۇرغۇچىغا ۋە قوزىغا
مەدھىيە، ھۆرمەت، شان-شەرەپ ۋە ھوقۇق-قۇدرەت
ئەبەدىلئەبەدگىچە مەنسۇپ بولغاي«! دېگىنىنى ئاڭلىدىم.

14 تۆت ھايات مەخلۇق »ئامىن«! دەپ جاۋاب قايتۇراتتى، ئاقساقاللار يەرگە يېقىلىپ سەجدە قىلاتتى.□

6

قوزىنىڭ ئالتە پېچەتنى ئېچىشى

1 ئاندىن قوزا يەتتە پېچەتنىڭ بىرىنى ئاچقاندا، مەن قاراپ تۇردۇم. تۆت ھايات مەخلۇقتىن بىرىنىڭ گۈلدۈرمامىدەك
ئاۋاز بىلەن: »كەل«! دېگىنىنى ئاڭلىدىم.□
2 كۆردۈمكى، مانا بىر ئاق ئات كەلدى! ئاتقا مىنگۈچىنىڭ قولىدا بىر ئوق-يا بار ئىدى؛ ئۇنىڭغا بىر تاج بېرىلدى.
ئۇ غەلىبە قىلغۇچى سۈپىتىدە زەپەر قۇچۇش ئۈچۈن جەڭگە ئاتلاندى.□ ■
3 قوزا ئىككىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، ئىككىنچى ھايات مەخلۇقنىڭ: »كەل«! دېگىنىنى ئاڭلىدىم.
4 يەنە بىر ئات ئوتتەك قىزىل، ئۇنىڭ رەڭگى قىپقىزىل ئىدى. ئاتقا مىنگۈچىگە يەر يۈزىدىكى تىنچلىقنى ئېلىپ
كېتىش ۋە ئىنسانلارنى ئۆزئارا قىرغىنچىلىققا سېلىش ھوقۇقى بېرىلدى. ئۇنىڭغا يەنە چوڭ بىر قىلىچ بېرىلدى.
5 قوزا ئۈچىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، ئۈچىنچى ھايات مەخلۇقنىڭ: »كەل«! دېگىنىنى ئاڭلىدىم. مەن كۆردۈمكى،
مانا بىر قارا ئات كەلدى. ئاتقا مىنگۈچىنىڭ قولىدا بىر تارازا بار ئىدى.
6 تۆت ھايات مەخلۇقنىڭ ئارىسىدىن: ـ

»بىر تاۋاق بۇغداي بىر دىنارغۇس پۇلغا،
ئۈچ تاۋاق ئارپا بىر دىنارغۇس پۇلغا سېتىلىدۇ.

□ **5:11 »ئۇلارنىڭ سانى تۈمەن مىڭ-تۈمەن مىڭ، مىليون-مىليون ئىدى«** ـ ئەسلىدە »ئۇلارنىڭ سانى يۈز مىليونلىغان، »مىليونلىغان ئىدى.«
■ **5:11** دان. 10:7 ئىبر. 22.12:
■ **5:12** ۋەھ. 11.4:
□ **5:14 «...□□□ ھايات مەخلۇق «ئامىن«! دەپ جاۋاب قايتۇراتتى، ئاقساقاللار يەرگە يېقىلىپ سەجدە قىلاتتى«** ـ بۇ مۇھىم بابنىڭ تېمىسى
توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە ئازراق توختىلىمىز.
□ **6:1 »تۆت ھايات مەخلۇقتىن بىرىنىڭ گۈلدۈرمامىدەك ئاۋاز بىلەن: » كەل«! دېگىنىنى ئاڭلىدىم«** ـ » كەل«! دېگەن سۆز بەلكىم -8-ئايەتلەردە
كۆرۈنگەن ئاتلىقلارنىڭ ھەربىرىگە چىقىرىلغان بۇيرۇق بولسا كېرەك □3) ،-5 7-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.(
بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە » كەل«نىڭ ئورنىدا »كېلىپ كۆرگىن«! دېيىلىدۇ.
□ **6:2 »ئۇنىڭغا بىر تاج بېرىلدى«** ـ »تاج« دېگەن بۇ سۆز پادىشاھنىڭكى ئەمەس، بەلكى جەڭ-تۇرۇشلاردا ياكى ئېلىشىش مۇسابىقىلىرىدا غالىبلارغا
بېرىلىدىغان، برخىل نەپىس چەمبىرەكنى كۆرسىتىدۇ. **»كۆردۈمكى، مانا بىر ئاق ئات كەلدى! ئاتقا مىنگۈچىنىڭ قولىدا بىر ئوق-يا بار ئىدى... ئۇ
غەلىبە قىلغۇچى سۈپىتىدە زەپەر قۇچۇش ئۈچۈن جەڭگە ئاتلاندى«** ـ »ئاق ئاتقا مىنگۈچى«نىڭ سالاھىيىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
■ **6:2** ۋەھ. 11.19:

ئەمما زەيتۇن يېغىغا ۋە شارابقا زەرەر يەتكۈزمىگىن«!
ـ دېگەندەك بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم.□ ■
7 قوزا تۆتىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، تۆتىنچى هايات مەخلۇقنىڭ: »كەل«! دېگەن ئاۋازىنى ئاڭلىدىم.
8 كۆردۈمكى، مانا بىر تاتىراڭ ئاتنى كۆردۈم. ئاتقا مىنگۈچىنىڭ ئىسمى »تۆلۈم« ئىدى. ئۇنىڭ كەينىدىن
تەھتىسارا ئەگىشىپ كېلىۋاتاتتى. ئۇلارغا يەر يۈزىنىڭ تۆتتىن بىرىگە هۆكۈمرانلىق قىلىپ، قىلىچ، ئاچارچىلىق، ۋابا
ۋە يەر يۈزىدىكى يىرتقۇچ هايۋانلار ئارقىلىق ئادەمنى ئۆلتۈرۈش هوقۇقى بېرىلدى.□
9 قوزا بەشىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، خۇدانىڭ سۆز-كالامى ئۈچۈن ۋە ئىزچىل گۈۋاهلىق بەرگەنلىكى ۋەجىدىن
ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ جانلىرىنى قۇربانگاهنىڭ تېگىدە كۆردۈم. ■
10 ئۇلار قاتتىق ئاۋاز بىلەن ندا سېلىشىپ:
ـ ئەي هاكىممۇتلەق ئىگىمىز، مۇقەددەس ۋە هەقىقىي بولغۇچى! سەن قاچانغىچە يەر يۈزىدە ئۇرۇۋاتقانلارنى
سوراق قىلماي، ئۇلاردىن قېنىمىزنىڭ ئىنتىقامىنى ئالمايسەن؟ ـ دېيىشەتتى.
11 ئۇلارنىڭ هەربىرىگە بىردىن ئاق تون بېرىلدى. ئۇلارغا، ئۆزۈڭلارغا ئوخشاش ئۆلتۈرۈلىدىغان قۇل-
بۇرادەرلىرىڭلار هەم قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ سانى توشقۇچە ئازغىنە ۋاقىت ئارام ئېلىشىڭلار كېرەك، دەپ ئېيتىلدى.
12 ئاندىن مەن قوزا ئالتىنچى پېچەتنى ئاچقىنىدا كۆردۈمكى، مانا دەهشەتلىك بىر يەر تەۋرەش يۈز بەردى، قۇياش
بەتەينى قارا يۇڭدىن توقۇلغان بۇزدەك قاپقارا رەڭگە، تولۇن ئاي بولسا قاننىڭ رەڭگىگە كىردى. □ ■
13 ئەنجۈر دەرىخىنىڭ قاتتىق بوراندا سىلكىنىشىدىن ئەنجۈر غوربىلىرى يەرگە تۆكۈلگەندەك، ئاسماندىكى يۇلتۇزلار مۇ
يەر يۈزىگە تۆكۈلدى.
14 ئاسمان خۇددى ئورام يازمىنىڭ تۈرۈلگىنىدەك غايىب بولدى، هەربىر تاغ ۋە ئارال ئورنىدىن يۆتكەلدى؛ □
15 هەمدە دۇنيادىكى پادىشاهلار، مۇتىۋەرلەر، سەردارلار، بايلار، كۆچلۈكلەر، قۇللار ۋە هۆرلەرنىڭ هەممىسى
تۆڭكۈرلەرگە ۋە تاغلارنىڭ كامارلىرىغا يوشۇرۇندى. □
16 ئۇلار تاغلارغا ۋە قورام تاشلارغا مۇنداق دەپ جار سالدى: ـ
»ئۈستىمىزگە چۈشۈڭلار! بىزنى تەختتە ئولتۇرغۇچىنىڭ سىيماسىدىن هەم قوزىنىڭ غەزىپىدىن يوشۇرۇڭلار ۋە
ساقلاڭلار! □ ■
17 چۈنكى ئۇلارنىڭ دەهشەتلىك غەزەپ كۈنى كەلدى، ئەمدى كىم پۈت تىرەپ تۇرالىسۇن؟.«!■

7

□ **6:6 »بىر تاۋاق بۇغداي«** ـ گرېك تىلىدا »بىر تۇلچەم بۇغداي.« **»بىر دىنارئۈس پۇل«** ـ ئاساسەن بىر كۈنلۈك ئىش هەققى ئىدى »)مات.» 2:20). »بىر تاۋاق« بەلكىم بىر شىڭ ئىدى) گرېك تىلىدا »چۈنىكس«). بىراق بىر تاۋاق بۇغداي ئارانلا بىر كىشىنىڭ كۈنلۈك تامىقىغا يېتىدۇ. شۇڭا »قارا ئات« ئاچارچىلىق ئېلىپ كېلىدۇ. هالبۇكى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا بايلار بولسا ئۆز راهەت-پاراغىتىگە كېرەك بولغان »ماي ۋە شاراب«لارنى سېتىۋالالايدۇ. ■ **6:6** ۋەھ. 4.9: □ **6:8 »قىلىچ، قىلىچ، ئاچارچىلىق، ۋابا ۋە يەر يۈزىدىكى يىرتقۇچ هايۋانلار ئارقىلىق...»** ـ »ۋابا« گرېك تىلىدا »ئۆلۈم.« ■ **6:9** ۋەھ. 10:19□ 4.20: □ **6:12 »ئاندىن مەن قوزا ئالتىنچى پېچەتنى ئاچقىنىدا كۆردۈم...»** ـ »يەتتە پېچەت« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىڭ تىزىدە توختىلىمىز. ■ **6:12** يو. 2□10: 31؛ 3:15□ يەش.10:13□ 23:24□ ئام. 9:8□ مات. 29:24□ روس. 20.2:
□ **6:14 »مۇناسىۋەتلىك ئايەت«** ـ »يەش.» 4:34. □ **6:15 »سەردارلار«** ـ گرېك تىلىدا »مىڭبېشىلار.« **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »يەش.» 21:2. □ **6:16 »مۇناسىۋەتلىك ئايەت«** ـ »هوش.» 8:10. ■ **6:16** يەش. 19:2□ هوش. 8:10□ لۇقا 30:23□ ۋەھ. 6.9: ■ **6:17** يو. 2□10: 31؛ 15:3□ يەش. 12-22:2□ 6-13:13□ 23:24□ ئام. 9:8□ مات. 29:24□ روس. 202:

مۆھۈرلەنگەن 144000 كىشى

1 ئۇنىڭدىن كېيىن مەن كۆردۈمكى، تۆت پەرىشتە يەر يۈزىنىڭ تۆت بۇلۇڭىدا تۇراتتى. ئۇلار ھەرقانداق شامالنىڭ
قۇرۇقلۇق، دېڭىز ھەم دەل-دەرەخلەرگە ئۇرۇلماسلىقى ئۈچۈن يەر يۈزىنىڭ تۆت تەرىپىدىن چىقىدىغان شامالنى
تىزگىنلەپ تۇراتتى.
2 مەن ھايات خۇدانىڭ مۆھۈرىنى ئالغان، كۈن چىقىشتىن كۆتۈرۈلۈۋاتقان باشقا بىر پەرىشتىنى كۆردۈم. ئۇ قاتتىق
ئاۋاز بىلەن قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىزلارنى ۋەيران قىلىش ھوقۇقى بېرىلگەن ئاشۇ تۆت پەرىشتىگە:
3 »بىز خۇدانىڭ قۇل-خىزمەتكارلىرىنىڭ پېشانىسىگە مۆھۈر باسقۇچە، قۇرۇقلۇق، دېڭىز ۋە دەل-دەرەخلەرنى
ۋەيران قىلما گىلار«! دەپ توۋلىدى.
4 مەن مۆھۈرلەنگەنلەرنىڭ سانىنى ئاڭلىدىم ـ ئىسرائىللارنىڭ ھەرقايسى قەبىلىرىدىن بىر يۈز قىرىق تۆت مىڭ كىشى،
يەنى: ـ ■

5 يەھۇدا قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
رۇبەن قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
گاد قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
6 ئاشىر قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
نافتالى قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
مانا سسەھ قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
7 شىمئون قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
لاۋۋي قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
ئىسساكار قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
8 زەبۇلۇن قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
يۈسۈپ قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى،
بىنيامىن قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى مۆھۈرلەنگەندى.□

نىجاتنى تاپقان زور بىر توپ خالايىق

9 بۇ ئىشلاردىن كېيىن كۆردۈمكى، مانا ھەر ئەل، ھەر قەبىلە، ھەر مىللەتتىن بولغان، ھەرخىل تىللاردا
سۆزلىشىدىغان سان-ساناقسىز زور بىر توپ خالايىق تەختنىڭ ۋە قوزىنىڭ ئالدىدا تۇراتتى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە
ئاق تون كىيدۈرۈلگەن بولۇپ، قوللىرىدا خورما شاخلىرى تۇتقانىدى.
10 ئۇلار يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: ـ
»نىجات تەختتە ئولتۇرغۇچى خۇدايىمىزغا ۋە قوزىغا مەنسۇپ بولغاي«! دەپ ۋارقىرىشاتتى.□
11 بارلىق پەرىشتىلەر تەختنىڭ، ئاقساقللارنىڭ ۋە تۆت ھايات مەخلۇقنىڭ ئەتراپىغا ئولاشقانىدى. ئۇلار تەختنىڭ
ئالدىدا يىقىلىپ، خۇداغا سەجدە قىلىپ مۇنداق دېيىشەتتى: ـ

12 »ئامىن! ھەمد-مەدھىيە، شان-شەرەپ،
دانالىق ۋە تەشەككۇر،
ھۆرمەت ۋە كۈچ-قۇدرەت

■ 7:4 ۋەھ. 1.14:

□ 7:8 «...□□□□□□□ قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى، يۈسۈپ قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى، بىنيامىن قەبىلىسىدىن ئون ئىككى مىڭ كىشى مۆھۈرلەنگەندى» ـ ئون قەبىلىدىن دان قەبىلىسى كەم ئىدى؛ يۈسۈپنىڭ قەبىلىسى ئىككى بۇلەككە)يۈسۈپنىڭ ۋە ماناسسەھنىڭ(گە بۇلۇنىدى.

□ 7:10 »نىجات تەختتە ئولتۇرغۇچى خۇدايىمىزغا ۋە قوزىغا مەنسۇپ بولغاي«! ـ »نىجات... قوزىغا بولغاي«! دېگەن ئىبارە بولسا خۇدا ۋە قوزا ئىنسانلارغا ئاتا قىلغان نىجاتنىڭ مېۋىسى بولغان شان-شەرەپ، نام-شۆھرەت ۋە ھەمدۇسانالارنىڭ ھەممىسى ھېچ نېمە قالدۇرماي خۇدا ۋە قوزىغا قايتۇرۇپ كېلىنىۋېتىدىغانلىقىنى مەنىدە.

خۇدايىمزغا ئەبەدىلئەبەدگىچە مەنسۇپ بولغاي، ئامىن«!

13 ئەمدى ئاقساقاللاردىن بىرى مەندىن:
ـ بۇ ئاق تون كىيدۇرۇلگەن كىشىلەر كىم بولىدۇ، قەيەردىن كەلدى؟ ـ دەپ سورىدى.
14 ـ تەقسىر، بۇ ئۆزلىرىگە مەلۇمدۇر، ـ دېدىم.
ئۇ ماڭا:
ـ بۇلار دەھشەتلىك ئازاب-ئۇقۇبەتنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈپ كەلگەنلەر. ئۇلار تونلىرىنى قوزىنىڭ قېنىدا يۇيۇپ ئاپئاق قىلغان.
15 شۇڭا ئۇلار خۇدانىڭ تەختىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ، ئىبادەتخانىسىدا كېچە-كۈندۈز ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولىدۇ، تەختتە ئولتۇرغۇچى بولسا ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چېدىرىنى سايىۋەن قىلىدۇ. □
16 ئۇلار يەنە ھېچ ئاچ قالمايدۇ، ھېچ ئۇسسىمايدۇ، ئۇلارغا نە ئاپتاپ، نە پېژىغىرىم ئىسسىق ھېچ ئۇرمايدۇ. ■
17 چۈنكى ئۇلارنى تەختىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى قوزا باقىدۇ ۋە ھاياتلىق سۈيى بۇلاقلىرىغا ئېلىپ بارىدۇ، ۋە خۇدا ئۇلارنىڭ ھەربىر كۆز يېشىنى سۈرتىدۇ، ـ دېدى. □ ■

8

قوزىنىڭ يەتتىنچى پېچەتنى ئېچىشى

1 قوزا يەتتىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، ئەرشتە يېرىم سائەتچە جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى.□
2 ئاندىن خۇدانىڭ ئالدىدا تۇرىدىغان يەتتە پەرىشتىنى كۆردۈم. ئۇلارغا يەتتە كاناي بېرىلدى.
3 ئالتۇن خۇشبۇيدان تۇتقان يەنە بىر پەرىشتە كېلىپ، خۇشبۇيگاھنىڭ ئالدىدا تۇردى. بارلىق مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ دۇئالىرى بىلەن بىرلىكتە تەختنىڭ ئالدىدىكى ئالتۇن خۇشبۇيگاھ ئۈستىدە خۇداغا ئاتاپ سۈنۈشقا ئۆنىڭغا كۆپ خۇشبۇي بېرىلدى.□
4 ۋە خۇشبۇينىڭ ئۆتۈنلىرى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ دۇئالىرى بىلەن بىللە پەرىشتىنىڭ قولىدىن خۇدانىڭ ئالدىغا كۆتۈرۈلدى.■
5 ئاندىن پەرىشتە خۇشبۇيدانىنى قولىغا ئېلىپ، ئۇنى قۇربانگاھدىكى ئوت بىلەن تولدۇرۇپ، يەر يۈزىگە ئاتتى؛ شۇنىڭ بىلەن تۇرلۇك ئاۋازلار، گۈلدۈرمامىلار ئاڭلاندى، چاقماقلار چېقىلدى ۋە بىر يەر تەۋرەش بولدى.
6 ئاندىن قوللىرىغا بىردىن كاناي تۇتقان يەتتە پەرىشتە كانايلىرىنى چېلىشقا ھازىرلاندى.

يەتتە كانايىنىڭ چېلىنىشى

7 بىرىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالدى؛ شۇنىڭ بىلەن مۇلدۈر ۋە ئوت قان ئارىلاش پەيدا بولۇپ يەر يۈزىگە تاشلاندى، زېمىننىڭ ئۈچتىن بىرى كۆيدۈرۈلدى، دەل-دەرەخلەرنىڭ ئۈچتىن بىرى كۆيدۈرۈلدى ۋە پۈتكۈل يېشىل ئوت-چۆپلەر كۆيدۈرۈلدى.
8 ئىككىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالدى؛ شۇنىڭ بىلەن گويا كى لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقان يوغان بىر تاغدەك غايەت زور بىر جىسىم دېڭىزغا تاشلاندى. دېڭىزنىڭ ئۈچتىن بىرى قانغا ئايلاندى

□ 7:15 »تەختتە ئولتۇرغۇچى بولسا ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چېدىرىنى سايىۋەن قىلىدۇ« ـ گرېك تىلىدا »تەختتە ئولتۇرغۇچى بولسا ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئۆز چېدىرىنى يېيىپ بېرىدۇ.«
■ 7:16 يەش. 49:10.
□ 7:17 »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »يەش.» 5:5-6، 8:25.
■ 7:17 يەش. 8:25□ زەب. 1:23□ ۋەھ. 4:21.
□ 8:1 »قوزا يەتتىنچى پېچەتنى ئاچقاندا، ئەرشتە يېرىم سائەتچە جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى« ـ »يەتتە پېچەت« توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز. □ 8:3 »خۇشبۇيگاھ.... ئالتۇن خۇشبۇيگاھ« ـ گرېك تىلىدا »قۇربانگاھ... ئالتۇن قۇربانگاھ.« ■ 8:4 زەب. 2141:

9 ۋە دېگۈزدىكى جانىۋارلارنىڭ ئۇچىتىن بىرى تۆلدى، كېمىلەرنىڭ ئۇچىتىن بىرى ۋەيران بولدى.
10 ئۇچىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالدى، شۇنىڭ بىلەن ئاسماندىن مەشئەلدەك يالقۇنلاپ يانغان چوڭ بىر يۇلتۇز
چۈشتى، ئۇ دەريالارنىڭ ئۇچىتىن بىرىنىڭ ۋە بۇلاقلارنىڭ سۈلىرى ئۈستىگە چۈشتى.
11 يۇلتۇزنىڭ ئىسمى »كەكرە« ئىدى. سۈلارنىڭ ئۇچىتىن بىرى كەكرىدەك بولۇپ كەتتى، سۈلار ئاچچىق بولۇپ
كەتكەچكە نۇرغۇن ئادەم سۈدىن تۆلدى.
12 تۆتىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالدى، شۇنىڭ بىلەن قۇياشنىڭ ئۇچىتىن بىرى، ئاينىڭ ئۇچىتىن بىرى ۋە يۇلتۇزلارنىڭ
ئۇچىتىن بىرى ئۇرۇلدى. نەتىجىدە، قۇياش، ئاي ۋە يۇلتۇزلارنىڭ يورۇقلۇقىنىڭ ئۇچىتىن بىرى قاراڭغۇلاشتى،
كۈندۈزنىڭ ئۇچىتىن بىرىدە يورۇقلۇق يوقالدى، كېچىنىڭ ئۇچىتىن بىرىدىمۇ شۇنداق بولدى.
13 يەنە كۆردۈمكى، ئاسماننىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇچۇپ كېتىۋاتقان بىر بۇركۈتنىڭ قاتتىق ئاۋاز بىلەن: ـ
»كانايىنى چېلىشقا تەمشەلگەن قالغان ئۈچ پەرىشتىنىڭ كاناي ئاۋازلىرى ئاڭلانسا يەر يۈزىدە تۇرۇۋاتقانلارنىڭ
ھالىغا ۋاي، ۋاي، ۋاي«! دېگىننى ئاڭلىدىم.

9

1 بەشىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالدى، مەن ئاسماندىن يەرگە چۈشۈپ كەتكەن بىر يۇلتۇزنى كۆردۈم. تېگى يوق
ھاڭغا باردىغان قۇدۇقنىڭ ئاچقۇچى ئۇنىڭغا بېرىلدى،■
2 ئۇ تېگى يوق ھاڭنىڭ قۇدۇقىنى ئاچتى. قۇدۇقتىن يوغان خۇمداننىڭ ئىسىدەك تۈتۈن ئۈرلەپ چىقتى. ھاڭنىڭ
قۇدۇقىنىڭ تۈتۈنىدىن قۇياش ۋە كۆكنى قاراڭغۇلۇق باستى.
3 تۈتۈننىڭ ئىچىدىن يەر يۈزىگە چېكەتكە ياغدى. ئۇلارغا يەر يۈزىدىكى چايانلاردەك چېقىش كۈچى بېرىلگەنىدى.
4 ئۇلارغا يەر يۈزىدىكى ئوت-چۆپلەرگە ۋە ھەرقانداق تۈسۈملۈك ياكى دەل-دەرەخلەرگە زەرەر يەتكۈزمەڭلار،
پەقەت پېشانىسىدە خۇدانىڭ مۆھۈرى بولمىغان ئادەملەرگىلا زەرەر قىلىڭلار، دەپ ئېيتىلدى.■
5 ئۇلارغا ئادەملەرنى ئۇلتۇرۇشقە ئەمەس، بەلكى بەش ئايغىچە قىيناشقا يول قويۇلدى؛ ئۇلار يەتكۈزىدىغان ئازاب
ئادەمنى چايان چاققاندىكىدەك ئازاب ئىدى.
6 شۇ كۈنلەردە، ئىنسانلار ئۇلۇمنى ئىزدەيدۇ، لېكىن تاپالمايدۇ؛ ئۇلۇمنى سېغىنىدۇ، لېكىن ئۇلۇم ئۇلاردىن قاچىدۇ.■

7 چېكەتكىلەرنىڭ قىياپىتى خۇددى جەڭگە ھازىرلانغان ئاتلارغا ئوخشايتتى. باشلىرىدا بولسا ئالتۇن تاجقا
ئوخشايدىغان بىر نەرسە بولۇپ، چىرايى ئادەمنىڭكىگە ئوخشايتتى.■
8 چاچلىرى ئايالارنىڭ چېچىغا، چىشلىرى شىرنىڭ چىشىغا ئوخشايتتى.
9 ئۇلارنىڭ كۆكرىكىدىكى ساۋۇتى تۆمۈر ساۋۇتلارغا ئوخشايتتى؛ قاناتلىرىنىڭ ئاۋازى جەڭگە ئاتلانغان نۇرغۇن
ئات-ھارۋىلارنىڭ ئاۋازىغا ئوخشايتتى.
10 چايانلارنىڭكىگە ئوخشاش قۇيرۇقلىرى ۋە نەشتەرلىرى بار ئىدى. ئادەمنى بەش ئاي ئازابقا سالىدىغان كۈچ
بولسا قۇيرۇقلىرىدا ئىدى.
11 ئۇلارنى ئىدارە قىلىدىغان پادىشاھى، يەنى تېگى يوق ھاڭنىڭ پەرىشتىسى بار ئىدى. ئۇنىڭ ئىبرانىيچە ئىسمى
ئاۋاددون؛ گرېكچە ئىسمى ئاپولىيون ئىدى.□
12 بىرىنچى »ۋاي« ئۆتۈپ كەتتى. مانا، بۇنىڭدىن كېيىن يەنە ئىككى »ۋاي« كېلىدۇ.■

■ 9:1 لۇقا 31:8□ ۋەھ. 8.17: ■ 9:4 ئەز. 4:9□ ۋەھ. 6:6□ 3.7: ■ 9:6 يەش. 19:2□ يەر. 3:8□ ھوش. 8:10□ لۇقا 30:23□
ۋەھ. 16.6: ■ 9:7 مىس. 4.10: □ 9:11 »ئۇنىڭ ئىبرانىيچە ئىسمى ئاۋاددون، گرېكچە ئىسمى ئاپولىيون ئىدى« ـ بۇ ئىككى ئىسىمنىڭ
مەنىسى »ھالاك قىلغۇچى.« ■ 9:12 ۋەھ. 13.8:

ئالتىنچى كانايىنىڭ چېلىنىشى؛ »ئىككىنچى ۋاي«نىڭ باشلىنىشى

14-13 ئالتىنچى پەرىشتە كانىيىنى چالدى، مەن خۇدانىڭ ئالدىدىكى ئالتۇن قۇربانگاھنىڭ تۆت مۈڭگۈزىدىن چىققان
بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم، بۇ ئاۋاز كانايىنى تۇتقان ئالتىنچى پەرىشتىگە:
ـ چوڭ ئەفرات دەريا‌سىنىڭ يېنىدا باغلاقلىق تۆت پەرىشتىنى بوشات، دېدى.
15 دەل شۇ سائەت، شۇ كۈن، شۇ ئاي، شۇ يىل ئۈچۈن ھازىرلاپ قويۇلغان بۇ تۆت پەرىشتە ئىنسانلارنىڭ ئۈچتىن
بىرىنى ھالاك قىلىش ئۈچۈن باغلاقتىن بوشىتىلدى.
16 بۇلارنىڭ ئاتلىق لەشكەرلەر قوشۇنىنىڭ سانى ئىككى يۈز مىليون ئىدى. ئۇلارنىڭ سانىنىڭ جاكارلانغانلىقىنى
ئاڭلىدىم.□
17 غايىبانە كۆرۈنۈشتە كۆزۈمگە كۆرۈنگەن ئات ۋە ئۇستىگە مىنگەنلەر مانا مۇنداق ئىدى: ئاتلىقلارنىڭ
كۆكرىكىدىكى ساۋۇتى چوغدەك قىزىل، كۆك ياقۇتتەك كۆك ۋە گۈڭگۈرتتەك سېرىق ئىدى. ئاتلارنىڭ باشلىرى
شىرنىڭ بېشىدەك ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرىدىن ئوت، تۈتۈن ۋە گۈڭگۈرت چىقىپ تۇراتتى. □
18 بۇ ئۈچ بالادىن، يەنى ئاتلارنىڭ ئاغزىدىن چىققان ئوت ۋە تۈتۈن ۋە گۈنگۈرتتىن ئىنسانلارنىڭ ئۈچتىن بىرى
ئۆلتۈرۈلدى.
19 چۈنكى ئاتلارنىڭ كۈچى ئېغىزلىرىدا ۋە قۇيرۇقلىرىدا ئىدى؛ ئۇلارنىڭ قۇيرۇقلىرىنىڭ يىلانلارغا ئوخشاش بېشى
بولۇپ، بۇلار بىلەن ئادەمنى زەخىملەندۈرەتتى.
20 قالغان ئىنسانلار، يەنى بۇ بالا‌ئىشىپەتلەردىن ئۆلتۈرۈلمەي قالغانلار ئۆز قوللىرىنىڭ ئەمەللىرىگە توۋا قىلمىدى، يەنى
جىنلارغا، كۆرەلمەس، ئاڭلىيالماس ۋە ماڭالماس ئالتۇن، كۈمۈش، تۇنج ۋە ياغاچ بۇتلارغا چوقۇنۇشتىن ۋاز
كەچمىدى. ■
21 ئۇلار قاتىللىق، سېھىرگەرلىك، جىنسىي بۇزۇقلۇق ۋە ئوغرىلىقلىرىغىمۇ توۋا قىلمىدى.

10

پەرىشتە ۋە كىچىك ئورام يازما

1 ئاندىن كېيىن، ئەرشتىن چۈشۈۋاتقان يەنە بىر كۈچلۈك پەرىشتىنى كۆردۇم. ئۇ بىر پارچە بۇلۇت بىلەن يېپىنغان
بولۇپ، بېشىنىڭ ئۈستىدە بىر ھەسەن-ھۈسەن بار ئىدى. چىرايى قۇياشقا، پۇتلىرى ئوت تۈۋرۈكىگە ئوخشايتتى؛■
2 قولىدا بىر كىچىك ئېچىقلىق ئورام يازما بار ئىدى. ئۇ ئوڭ پۇتىنى دېڭىز ئۈستىگە، سول پۇتىنى قۇرۇقلۇققا قويۇپ
تۇرۇپ،
3 شىرنىڭ ھۇركىرىشىگە ئوخشاش قاتتىق ئاۋاز بىلەن ۋارقىرىدى. ئۇ ۋارقىرىغاندا، يەتتە گۈلدۈرماما ئۆز ئاۋازلىرىنى
ئاڭلىتىپ سۆز قىلدى.
4 يەتتە گۈلدۈرماما سۆز قىلغاندا، دېگەنلىرىنى خاتىرلىۋالماقچى بولۇپ تۇراتتىم. بىراق ئاسماندىن: ـ
»يەتتە گۈلدۈرمامىنىڭ ئېيتقانلىرىنى مۇھۇرلەپ، ئۇلارنى خاتىرلىمە« دېگەن ئاۋازنى ئاڭلىدىم.□ ■
5 دېڭىز ھەم قۇرۇقلۇقنىڭ ئۈستىدە تۇرغان، مەن كۆرگەن ئۇ پەرىشتە ئوڭ قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ،■

□ **9:16** »بۇلارنىڭ ئاتلىق لەشكەرلەر قوشۇنىنىڭ سانى ئىككى يۈز مىليون ئىدى« ـ »ئىككى يۈز مىليون« گېرىك تىلىدا »ئىككى تۈمەن ھەسسە تۈمەن.«
□ **9:17** »ئاتلىقلارنىڭ كۆكرىكىدىكى ساۋۇتى چوغدەك قىزىل، كۆك ياقۇتتەك كۆك ۋە گۈڭگۈرتتەك سېرىق ئىدى« ـ »چوغدەك قىزىل، كۆك ياقۇتتەك كۆك ۋە گۈڭگۈرتتەك سېرىق ئىدى« يا‌كى »ئوت، كۆك ياقۇت ۋە گۈڭگۈرتتىن ئىدى.« ■ **9:20** زەب. 115:4، 5، 6، 7؛ 15.135: ■ **10:1** مات. 2:17□ ۋەھ. 15.1: □ **10:4** »يەتتە گۈلدۈرمامىنىڭ ئېيتقانلىرىنى مۇھۇرلەپ، ئۇلارنى خاتىرلىمە« ـ دېمەك، بۇ سۆزلەرنى مەخپىي تۇت. ■ **10:4** دان. 26:8□ 4.12: ■ **10:5** دان. 7.12:

6 ئاسمانلار هەم ئۇلاردا بولغانلارنىڭ هەممىسىنى، يەر-زېمىن هەم ئۇنىڭدا بولغانلارنىڭ هەممىسىنى، دېگىز هەم ئۇنىڭدا
بولغان هەممىسىنى ياراتقۇچى، يەنى ئەبەدىلئەبەدگىچە هايات ياشىغۇچى بىلەن قەسەم قىلىپ:
ـ ۋاقىت يەنە كەينىگە سۈرۈلمەيدۇ؛■
7 بەلكى يەتتىنچى پەرىشتە كاناي چېلىش ئالدىدا، يەنى ئاۋازى ئاڭلىنىش ئالدىدىكى كۈنلەردە، خۇدانىڭ ئۆز
قۇل-خىزمەتكارلىرى بولغان پەيغەمبەرلەرگە خۇش خەۋىرىنى يەتكۈزگىنىدەك ئۇنىڭ سىرى تۈگەللىنىپ، ئەمەلگە
ئاشىدۇ، ـ دېدى.
8 مەن ئاسماندىن ئاڭلىغان ئاۋاز ماڭا يەنە سۆزلەپ:
ـ بېرىپ، دېگىز هەم قۇرۇقلۇقنىڭ ئۈستىدە تۇرغان پەرىشتىنىڭ قولىدىكى ئېچىقلىق ئورام يازمىنى ئالغىن، دېدى.
9 مەن بېرىپ، پەرىشتىنىڭ كىچىك ئورام يازمىنى ماڭا بېرىشىنى سورىدىم. ئۇ ماڭا:
ـ بۇنى ئېلىپ يە! ئاشقازىنىڭنى زەرداب قىلىدۇ، بىراق ئاغزىڭ هەسەلدەك تاتلىق بولىدۇ، دېدى.□ ■
10 مەن شۇنىڭ بىلەن كىچىك ئورام يازمىنى پەرىشتىنىڭ قولىدىن ئېلىپ يېدىم؛ دەرۋەقە ئاغزىمغا هەسەلدەك تاتلىق
تېتىدى، لېكىن يېگەندىن كېيىن ئاشقازىنىم زۆرداب بولدى. □
11 شۇنىڭ بىلەن ماڭا:
ـ سەن كۆپ مىللەتلەر، ئەللەر ۋە هەر خىل تىللاردا سۆزلىشىدىغانلار ۋە پادىشاهلار توغرىسىدىكى ۋەهيي-
بېشارەتلەرنى يەنە جاكارلىشىڭ لازىم، دېيىلدى.

11

ئىككى گۈۋاهچى؛ »ئىككىنچى ۋاي«نىڭ داۋامى

1 ماڭا تۈلچىگۈچ هاسىدەك بىر قومۇش بېرىلىپ، مۇنداق دېيىلدى:
»بارغىن، خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى، قۇربانگاهى ۋە ئۇ يەردە ئىبادەت قىلىۋاتقانلارنى تۈلچىگىن. □ ■
2 لېكىن ئىبادەتخانىنىڭ تاشقىرىقى هويلىسىنى تۈلچىمەي قوي، چۈنكى ئۇ يەرىات تائىپىلەرگە بېرىلدى، شۇنىڭ بىلەن
مۇقەددەس شەهەر قىرىق ئىككى ئاي دەپسەندە قىلىنىدۇ.■
3 مەن ئىككى گۈۋاهچىمغا قۇدرەت بېرىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بۇز كىيىم كىيىپ، ۋەهيي-بېشارەتلەرنى بىر مىڭ
ئىككى يۈز ئاتمىش كۈن يەتكۈزىدۇ«□
4)بۇلار يەر-زېمىننىڭ رەبىي ئالدىدا تۇرغان ئىككى تۈپ زەيتۇن دەرىخى ۋە ئىككى چىراغداندۇر.(□ ■

■ **10:6** ۋەھ. 15.11:
□ **10:9** «...□□□ **ئېلىپ يە! ئاشقازىنىڭنى زەرداب قىلىدۇ، بىراق ئاغزىڭ هەسەلدەك تاتلىق بولىدۇ«** ـ كۆچمە مەنىسى »ساڭا ئاۋۇال بىرخىل خۇشاللىق يەتكۈزىدۇ، لېكىن كېيىن يۈرىكىڭنى ئېچىشتۇرىدۇ« دېگەندەك بولىدۇ. **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »ئەز.» 3:3-6:2.
■ **10:9** ئەز. 1.3:
□ **10:10** **»مەن شۇنىڭ بىلەن كىچىك ئورام يازمىنى پەرىشتىنىڭ قولىدن ئېلىپ يېدىم...»** ـ »ئورام يازمىنى يېيىش« بىزنىڭچە يۇھاننا مەزمۇننى يەتكۈزۈشنى كېرەك بولىدىغان، تۇۋەندىكى 19-11-بابلاردىكى بېشارەتلەر بىلەن باغلىق. »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئۇ توغرۇلۇق توختىلىمىز.
□ **11:1** **»بارغىن، خۇدانىڭ ئىبادەتخانىسى، قۇربانگاهى ۋە ئۇ يەردە ئىبادەت قىلىۋاتقانلارنى تۈلچىگىن«** ـ قىزىق يېرى شۇنىڭ، يۇھاننا مۇقەددەس ئىبادەتخانىنى ۋە ئۇنىڭدا ئىبادەت قىلغۇچىلارنى تۈلچىگىن دەپ بۇيرۇلغىنى بىلەن ئۇ بىرگە يۇلارنىڭ تۈلچەملىرىنى ئېيتمايدۇ. بۇ ئىشنىڭ ئەھمىيىتى توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمزدە ئازراق توختىلىمىز. **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »ئەز.» 3:40 قاتارلىقلار، »زەك.» 1:2-4.
■ **11:1** ئەز. 40:3-49□ ئەز. 41؛ ئەز. 42؛ ئەز. 43.
■ **11:2** ۋەھ. 5.13:
□ **11:3** **»ئىككى گۈۋاهچىم... بۇز كىيىم كىيىپ...»** ـ كونا زامانلاردا »بۇز كىيىم كىيىش« توۋا قىلىش ياكى ماتەم تۇتۇشنى بىلدۈرەتتى. شۇيېهىسىزكى، بۇ ئىش ئۇلارنىڭ توۋا قىلىش هەققىدىكى خەۋەرنى تەكىتلەش ئۈچۈن بولىدۇ. □ **11:4** **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »زەك.» 1:4-7.
■ **11:4** زەك. 3.4□14:

5 بىرەرسى ئۇلارنى زەخمىلەندۈرمەكچى بولسا، ئېغىزلىرىدىن ئوت پۈركۈلۈپ چىقىپ، دۈشمەنلىرىنى يەپ تۈگىتىدۇ.
ئۇلارنى زەخمىلەندۈرمەكچى بولغانلار مانا شۇنداق ئۆلتۈرۈلىدۇ.
6 ئۇلار بېشارەت-ۋەھيىنى يەتكۈزگەن كۈنلەردە يامغۇر ياغدۇرماسلىققا ئاسمانىنى ئېتىۋېتىش قۇدرىتىگە ئىگە؛
سۇلارنى قانغا ئايلاندۇرۇش ۋە ھەرخىل بالا-ۋابا بىلەن يەر-زېمىننى خالىغان ۋاقىتتا ئۇرۇش قۇدرىتىگىمۇ ئىگە.■
7 ئۇلارنىڭ گۈۋاھلىق ۋەزىپىسى ئاياغلىشىشى بىلەن، تېگى يوق ھاڭدىن چىقىدىغان دىۋە ئۇلار بىلەن ئېلىشىدۇ ۋە
ئۇلارنى يېڭىپ ئۆلتۈرىدۇ.□ ■
8 جەسەتلىرى روھىي جەھەتتىن سودوم ۋە مىسىر دەپ ئاتىلىدىغان شۇ كاتتا شەھەرنىڭ غول كوچىسىدا ياتىدۇ؛
شۇ يەردە ئۇلارنىڭ رەببىمۇ كرېستىلەنگەندى.□ ■
9 ھەر مىللەتتىن، ھەر قەبىلىدىن ۋە ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغانلاردىن، ھەر ئەلدىن بولغان ئادەملەر ئۇلارنىڭ
جەسەتلىرىگە ئۈچ يېرىم كۈن تىكىلىپ قارايدۇ ۋە جەسەتلەرنىڭ يەرلىككە قويۇلۇشىغا يول قويمايدۇ.
10 يەر يۈزىدە تۇرۇۋاتقانلار ئۇلارنىڭ بۇ ھالىدىن خۇشاللىنىپ، بىر-بىرىگە ھەدىيەلەر ئەۋەتىشىدۇ؛
چۈنكى بۇ ئىككى پەيغەمبەر يەر يۈزىدىكىلەرنى قىينايتتى.
11 لېكىن ئۈچ يېرىم كۈندىن كېيىن، خۇدادىن كەلگەن ھاياتلىق نەپىسى ئىككىيلەنگە كىردى، ئۇلار ئورنىدىن پۈت
تىرەپ تۇردى، ئۇلارغا قاراۋاتقانلارنىڭ ئۈستىگە چوڭ بىر قورقۇنچ چۈشتى. □ ■
12 ئاندىن ئۇلار ئىككىيلەنگە ئەرشتىن كەلگەن: ـ »بۇ ياققا چىق«! دېگەن يۇقىرى بىر ئاۋازنى ئاڭلىدى؛ شۇنىڭ
بىلەن ئۇلار دۈشمەنلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا بىر بۇلۇت ئىچىدە ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. □
13 دەل شۇ سائەت ئىچىدە شىددەتلىك يەر تەۋرەش يۈز بەردى، شەھەرنىڭ ئوندىن بىرى گۈمران بولۇپ، يەتتە
مىڭ كىشى ھالاك بولدى. قالغانلىرى دەككە-دۈككىگە چۈمۈپ، ئەرشتىكى خۇدانى ئۇلۇغلاشتى.□
14 ئىككىنچى »ۋاي« ئۆتۈپ كەتتى؛ مانا، ئۈچىنچى »ۋاي« كېلىشكە ئاز قالدى.■

يەتتىنچى پەرىشتىنىڭ كاناي چېلىشى؛ »ئۈچىنچى ۋاي«

15 ئاندىن يەتتىنچى پەرىشتە كانايىنى چالدى؛ ئەرشتە يۇقىرى ئاۋازلار ئاڭلىنىپ مۇنداق دېيىلدى: ـ
»دۇنيانىڭ پادىشاھلىقى پەرۋەردىگارىمىز
ۋە ئۇنىڭ مەسىھىنىڭ پادىشاھلىقى بولدى،
ئۇ ئەبەدىلئەبەدگىچە ھۆكۈم سۈرىدۇ.«
16 خۇدانىڭ ئالدىدا ئۆز تەختلىرىدە ئولتۇرغان يىگىرمە تۆت ئاقساقال يەرگە يىقىلىپ باش قويۇپ، خۇداغا سەجدە
قىلىپ مۇنداق دېيىشتى: ـ
17 »شۇكۇرلەر ئېيتىمىز ساڭا،

■ **11:6** مىس. 7؛ 8؛ 9؛ 10؛ 12؛ 1پاد. 1.17:
□ **11:7** **»تېگى يوق ھاڭدىن چىقىدىغان دىۋە ئۇلار بىلەن ئېلىشىدۇ«** ـ گرېك تىلىدا »تېگى يوق ھاڭدىن چىقىدىغان دىۋە ئۇلار بىلەن ئۇرۇشىدۇ.«
■ **11:7** دان. 21:7؛ ۋەھ. 7.13؛ 11:
□ **11:8** **»روھىي جەھەتتىن سودوم ۋە مىسىر دەپ ئاتىلىدىغان شەھەر«** ـ سودوم ئېغىر يۈزۈقلۇقتا چۈمگەندى، مىسىر بولسا خۇدانىڭ بەندىلىرىگە
نىسبەتەن ئەسلىدە ئۇلارنى قىلىۋالغان »بۇ رەزىل دۇنيا«نىڭ سىمۋولىدۇر. شەھەرنىڭ »روھىي جەھەتتىن« شۇ ناملاردا بولۇشى »رىم« ياكى »بابىل
)بابىلون«(نى كۆرسىتىشى مۇمكىن؛ شەھەر ھەرھالدا ئاخىرقى زاماندا بۇ رەزىل دۇنيانىڭ كۆچ-قۇدرىتىگە ئەڭ چوڭ نامايانده بولۇشى كېرەك.
بەزى ئالىملار شەھەرنى يېرۇسالىم دەپ قارايدۇ.
■ **11:8** ۋەھ. 7؛ 2: 5؛ 10.18:
□ **11:11** **»خۇدادىن كەلگەن ھاياتلىق نەپىسى ئىككىيلەنگە كىردى...«** ـ گرېك تىلىدا »نەپەس« ۋە »روھ« بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
■ **11:11** ئەز. 37؛ 10:
□ **11:12** **»ئۇلار ئىككىيلەنگە ئەرشتىن كەلگەن: ـ »بۇ ياققا چىق«! دېگەن يۇقىرى بىر ئاۋازنى ئاڭلىدى«** ـ بەزى قەدىمكى كۆچۈرمىلەردە: »مەن
ئۇلار ئىككىلىسى ئۆزلىرىگە ئەرشتىن كەلگەن: ـ »بۇ ياققا چىق«! دېگەن يۇقىرى بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم« دېيىلىدۇ. □ **11:13** **»يەتتە مىڭ كىشى
ھالاك بولدى«** ـ گرېك تىلىدا »يەتتە مىڭ نام ھالاك بولدى.« ■ **11:14** ۋەھ. 13:8؛ 12:9؛ 1.15:

ئى بار بولغۇچى ۋە بار بولغان ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا،
چۈنكى ئۇلۇغ قۇدرىتىڭنى قولۇڭغا ئېلىپ،
ھۆكۈمۈڭنى يۈرگۈزۈشكە باشلىدىڭ.■
18 ئەللەر غەزەپلەنگەندى،
ئەمدى سېنىڭ غەزىپىڭ يېتىپ كەلدى!
ئۆلگەنلەرنى سوراق قىلىش،
قۇل-خىزمەتكارلىرىڭ بولغان پەيغەمبەرلەرنى،
مۇقەددەس بەندىلەرنى،
تۆۋەن ياكى كاتتا بولسۇن نامىڭدىن قورققانلارنى ئىنئامىغا ئىگە قىلىش،
يەر يۈزىنى ھالاك قىلغانلارنى ھالاك قىلىش ۋاقتى كەلدى.«

19 ئاندىن خۇدانىڭ ئەرشتىكى ئىبادەتخانىسى ئېچىلدى ۋە ئۇنىڭ ئەھدە ساندۇقى ئىبادەتخانىدا كۆرۈندى؛ چاقماقلار، تۈرلۈك ئاۋازلار، گۈلدۈرماملار ، يەر تەۋرەش ۋە دەھشەتلىك مۆلدۈر بولدى.■

12

ئايال، ئوغۇل بالا ۋە ئەجدىھا

1 ئۇ چاغدا، ئەرشتە ئاجايىپ بىر كارامەت پەيدا بولدى ـ ئۇ قۇياشنى يېپىنچاقلىغان، پۇتلىرىنىڭ ئاستىدا ئاي، بېشىدا ئون ئىككى يۇلتۇزلۇق تاج بار بىر ئايال ئىدى.
2 ئۇ ھاملىدار بولۇپ، تولغاق يەپ تۇغۇش ئازابىدا داد-پەريياد كۆتۈردى.□
3 ئاندىن ئەرشتە يەنە بىر ئالامەت كۆرۈندى ـ مانا، يەتتە باشلىق، ئون مۈڭگۈزلۈك، يەتتە بېشىدا يەتتە تاج بار بولغان چوڭ بىر قىزىل ئەجدىھا تۇراتتى.
4 ئۇ قۇيرۇقى بىلەن ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ ئۈچتىن بىرىنى سۈپۈرۈپ، ئۇلارنى يەر يۈزىگە چۈرۈۋەتتى. ئەجدىھا تۇغاي دەپ قالغان ئايال يەڭگىگەن ھامان ئۇنىڭ بالىسىنى يالماپ يۇتۇۋەتمەكچى بولۇپ ئۇنىڭ ئالدىدا تۇردى.□
5 ئايال بىر بالا، يەنى پۈتۈن ئەللەرنى تۆمۈر ھاسىسى بىلەن پادىچىدەك باقىدىغان بىر ئوغۇل تۇغدى. بالا بولسا خۇدانىڭ ۋە ئۇنىڭ تەختىنىڭ ئالدىغا غاچىدە ئېلىپ چىقىلدى.■
6 ئايال چۆلگە قاچتى؛ ئۇ يەردە ئۇنىڭ 1260 كۈن بېقىلىشى ئۈچۈن ئۇنىڭغا خۇدا تەرىپىدىن ھازىرلاپ قويۇلغان بىر جاي بار ئىدى.■
7 ئاندىن ئەرشتە جەڭ بولدى. باش پەرىشتە مىكائىل ۋە ئۇنىڭ پەرىشتىلىرى ئەجدىھا بىلەن جەڭ قىلغىلى تۇردى؛ ئەجدىھامۇ ئۆز پەرىشتىلىرى بىلەن ئۇلارغا ئېتىلدى.□

■ **11:17** ۋەھ. 1□4: 8؛ 18:4□ 5.16:
■ **11:19** ۋەھ. 5.15:
□ **12:2** »ئۇ)ئايال(ھاملىدار بولۇپ، تولغاق يەپ تۇغۇش ئازابىدا داد-پەريياد كۆتۈردى...« ـ ئايال توغرۇلۇق ئۈچ پىكىر بار؛ ئۇ ياكى (1) جامائەتنى، ياكى (2) بۇۋى مەريەم، ياكى (3) ئىسرائىلنى بىلدۈرىدۇ. بىزنىڭ ئۇنىڭ ئىسرائىلنى بىلدۈرىدىغانلىقىغا قىلچە گۇمانىمىز يوق.
ھەزرىتى يوسۇپنىڭ تەۋرات، »يارىتىلىش« 37-بابنا خاتىرىلەنگەن چۈشىنى كۆرۈڭ. »ئايال« جامائەت بولۇشى مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى »ئايال« مەسىھنى تۇغىدۇ (5-□□□□□). 17:12□□□□ كۆرۈڭ.
□ **12:4** »ئۇ)ئەجدىھا(قۇيرۇقى بىلەن ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ ئۈچتىن بىرىنى سۈپۈرۈپ، ئۇلارنى يەر يۈزىگە چۈرۈۋەتتى...« ـ بۇ ۋەھيي بىزنىڭچە شەيتاننىڭ ئەسلىدەئەرشتە خۇداغا قارشى كۆتۈرگەن ئىسيانىنى كۆرسىتىدۇ. بۇنداق شەرھ تۇغرا بولسا، پەرىشتىلەرنىڭ ئۈچتىن بىرى ئىسيانغا قوشۇلۇپ ھازىرقى جىنلار بولۇپ چىققان.
■ **12:5** زەب. 9:2□ ۋەھ. 27.2:
■ **12:6** ۋەھ. 3.11:
□ **12:7** »باش پەرىشتە مىكائىل« ـ باش پەرىشتە مىكائىلنىڭ ئىسرائىل خەلقىنى قوغداش ئۈچۈن ئالاھىدە مەسئۇلىيىتى بار »)دان.» 13:10، 21، 1:12 ۋە »يەھ.» 9نى كۆرۈڭ.(

8 لېكىن ئۇ ئۇستۈنلۈك قازىنالمىدى، ئۇنىڭغا ۋە پەرشىتىلىرىگە ئەرشتە تۇرۇۋشقا ئورۇن قالمىدى.■
9 شۇنىڭ بىلەن زور ئەجدىھا، يەنى ئىبلىس ۋە شەيتان دەپ ئاتالغان، پۈتۈن جاھاننى ئازدۇرغۇچى ھېلىقى قەدىمىي
يىلان يەر يۈزىگە تاشلاندى. ئۇنىڭ پەرشىتىلىرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن تەڭ تاشلاندى.■
10 ئاندىن مەن ئەرشتە يۇقىرى بىر ئاۋازنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: ـ

» كەلدى خۇدايىمىزنىڭ نىجاتلىقى، قۇدرىتى، پادىشاھلىقى ۋە ئۇنىڭ مەسىھىنىڭ ھوقۇقى!
چۈنكى قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ئۈستىدىن خۇدايىمىزنىڭ ئالدىدا كېچە-كۈندۈز شىكايەت قىلىپ تۇرغان شىكايەت
قىلغۇچى ئەرشتىن تاشلىۋېتىلدى؛
11 قېرىنداشلار ئۇنىڭ ئۈستىدىن قوزۇنىڭ قېنى ۋە ئۇلارنىڭ گۇۋاھلىق سۆزى بىلەن غالىب كەلدى؛
ئۇلار ھەتتا ئۆلۈمنى كۆزىگە ئىلماي ئۆز جېنىنى ئەزىز كۆرمىدى.
12 شۇنىڭ ئۈچۈن، شادلىنىڭلار، ئەي ئەرشلەر ۋە ئۇلاردا تۇرۇۋاتقالار!
لېكىن ھالىڭلارغا ۋاي، ئەي يەر ۋە دېڭىزلار!
چۈنكى ئىبلىس ئۈستۈڭلارغا چۈشتى؛
ۋاقتىنىڭ ئاز قالغانلىقىنى بىلگەچ،
غەزەپ-قەھرى بىلەن كەلدى.«!■
13 ئەجدىھا ئۆزىنىڭ يەر يۈزىگە تاشلانغانلىقىنى كۆرۈپ، ئوغۇل بالىنى تۇغقان ئايالنى قوغلاشقا باشلىدى.
14 ئايالنىڭ يىلاننىڭ يۈزىدىن دالدىلىنىشى، چۈلدە ئۆزى ئۈچۈن ھازىرلانغان ماكانىغا بېرىپىر مەزگىل، ئىككى مەزگىل
ۋە يېرىم مەزگىل بېقىلسۇن دەپ شۇ يەرگە ئۇچۇپ كېتىشى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا يوغان بىر بۇركۈتنىڭ ئىككى قانىتى
بېرىلدى.□ ■
15 ئاندىن يىلان ئايالنىڭ ئارقىسىدىن ئاغزى بىلەن دەريادەك سۇ پۈركۈپ، ئۇنى سەل بىلەن ئېقىتىپ يوقاتماقچى
بولدى.
16 لېكىن زېمىن ئايالغا ياردەم قىلىپ، ئاغزىنى ئېچىپ، ئەجدىھا ئاغزىدىن پۈركۈپ چىقارغان دەريانى يۇتۇۋەتتى.
17 بۇنىڭ بىلەن ئەجدىھانىڭ ئايالغا قاتتىق غەزەپى كېلىپ، ئۇنىڭ قالغان نەسلى، يەنى خۇدانىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل
قىلىپ، ئەيسانىڭ گۇۋاھلىقىنى تۇتقان پەرزەنتلىرى بىلەن جەڭ قىلغىلى كەتتى؛ ئۇ دېڭىز ساھىلى ئۈستىدە تۇراتتى.□

13

دېڭىزدىن چىققان دىۋە

■ **12:8** دان. 35.2:
■ **12:9** لۇقا 18:10□ ۋەھ. 2.20:
■ **12:12** زەب. 11:96□ يەش. 13:49□ ۋەھ. 13.8:
□ **12:14** »**بىر مەزگىل، ئىككى مەزگىل، ۋە يېرىم مەزگىل**« ـ 1260 كۈن، تەخمىنەن ئۈچ يېرىم يىل. »دان.» 25:7، 7:12نى، ئىزاھاتلىرى ۋە »دانىيال«دىكى »قوشۇمچە سۆز«نىمۇ كۆرۈڭ.
■ **12:14** ۋەھ. 6.2:
□ **12:17** »**ئەيسانىڭ گۇۋاھلىقىنى تۇتقان پەرزەنتلىرى**« ـ ياكى ئەيسا توغرۇلۇق گۇۋاھلىق بېرىدىغانلار، ياكى ئۇ ئۆزى بەرگەن گۇۋاھلىقنى چىڭ
تۇتقانلارنى كۆرسىتىدۇ. بىزنىڭچە ئاۋۋالقىسى توغرا.

1 ئاندىن، دېڭىزدىن ئون مۇڭگۈزلۈك، يەتتە باشلىق بىر دىۋىنىڭ چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇنىڭ ھەربىر مۇڭگۈزىدە
بىردىن تاج بار ئىدى، ھەربىر بېشىدا كۈپۈرلۈق نامىلىرى يېزىقلىق ئىدى.□ ■
2 مەن كۆرگەن بۇ دىۋە يىلپىزغا ئوخشايتتى، پۇتلىرى ئېيىقنىڭ پۇتلىرىغا، ئاغزى بولسا شىرنىڭ ئاغزىغا ئوخشايتتى.
ئەجدىھا ئۇنىڭغا ئۆز قۇدرىتى، تەختى ۋە زور ھوقۇقىنى بەردى.□
3 دىۋىنىڭ باشلىرىدىن بىرى ئەجەللىك يارىلانغاندەك تۇراتتى. لېكىن، بۇ ئەجەللىك يارا ساقايغاندى. پۈتكۈل دۇنيا
دىۋىگە ھەيرانۇھەس بولۇپ ئۇنىڭغا ئەگەشتى.
4 ئەجدىھا دىۋىگە سەلتەنەتلىك ھوقۇق بەرگەچكە ئۇلار ئەجدىھاغا چوقۇنۇشتى. ئۇلار يەنە دىۋىگىمۇ چوقۇنۇپ: ـ
دىۋىنىڭ تەڭدىشى بارمۇ؟ ئۇنىڭ بىلەن كىممۇ ئېلىشالىسۇن؟ ـ دېدى.■
5 دىۋىگە تەكەببۇرلۇق ۋە كۈپۈرلۈق قىلىدىغان ئېغىز بېرىلدى؛ ئۇنىڭغا قىرىق ئىككى ئاي ئىش كۆرۈشكە ھوقۇق
بېرىلدى.■
6 ئۇ خۇداغا كۈپۈرلۈق قىلغىلى ـ ئۇنىڭ نامىغا ۋە ئۇنىڭ دەرگاھىغا، شۇنداقلا ئەرشنى ماكان قىلغانلارغا كۈپۈرلۈق
قىلغىلى ئاغزىنى ئاچتى.□
7 ئۇنىڭ مۇقەددەس بەندىلەرگە قارشى جەڭ قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىشىگە يول قويۇلدى، ھەر
قەبىلە، ھەر مىللەت، ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغان ئەللەرگە ھۆكۈمرانلىق قىلىش ھوقۇقى ئۇنىڭغا بېرىلدى.■
8 يەر يۈزىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ـ ئالەم ئاپىرىدە بولغاندىن بۇيان بوغۇزلىنىپ بولغان قوزىنىڭ ھاياتلىق دەپتىرىگە نامى
يېزىلمىغانلار بولسا، ئۇنىڭغا سەجدە قىلىدۇ.□ ■
9 قۇلىقى بارلار، بۇنى ئاڭلىسۇن!

10 »»ئۇتقۇن بولىدۇ« دەپ بېكىتىلگەنلەر چوقۇم ئۇتقۇن بولىدۇ، »قىلىچلىنىدۇ« دەپ بېكىتىلگەنلەر چوقۇم
قىلىچلىنىپ ئۆلىدۇ.«

مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ سەۋرى-تاقىتى ۋە ئېتىقادى مانا شۇ ئىشلاردا مەلۇم بولىدۇ.□ ■

يەردىن چىققان دىۋە

□ **13:1 »دېڭىزدىن ئون مۇڭگۈزلۈك، يەتتە باشلىق بىر دىۋىنىڭ چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم«** ـ ئادەمئاتىمىز خۇدانىڭ ئوبرازىدا بولغاندەك)كېيىن گۈناھ قىلغاچقا بۇ ئوبراز يۈزۈلغان، ئەلۋەتتە(، ئاندىن مەسىھ ئۆزى خۇدانىڭ مۇكەممەل ئوبرازى، شۇنداقلا يەر يۈزىدىكى ۋەكىلى بولغاندەك، بۇ »دىۋە« 12-يابتا كۆرۈنگەن شەيتانىڭ توپىغرا)يەتتە باشلىق ئون مۇڭگۈزلۈك(ئوبرازىدۇر. يەنە بىر قىزىق ئىش شۇكى، ئۇ كۆرۈنۈشتە مەسىھگە ئوخشاش »ئۆلۈمدىن تىرىلگەن« بولىدۇ (3-□□□□□). شۇنىڭ بىلەن بىزدە قىلچە گۇمان يوقكى، بۇ دىۋە شەيتاننىڭ يەر يۈزىدىكى ۋەكىلى، يەنى مەسىھنىڭ رەقىبى بولغان ئادەم ـ دەججالنىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

■ **13:1** دان. 20:7□ ۋەھ. 3.17:

□ **13:2 »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »دان.» 1:7-8.

■ **13:4** ۋەھ. 18.18:

■ **13:5** ۋەھ. 2.11:

□ **13:6 «...□□□□□ نامغا ۋە ئۇنىڭ دەرگاھىغا... كۈپۈرلۈق قىلغىلى...»** ـ يا كى ...» ئۇنىڭ نامىغا ۋە ئۇنىڭ تۇرالغۇ چېدىرىغا... كۈپۈرلۈق قىلغىلى...». »ئۇنىڭ دەرگاھى« يا كى ئەرشتىكى تۇرالغۇسى يا كى يەر يۈزىدىكى ئىبادەتخانىسىنى كۆرسەتكەن بولسا كېرەك.

■ **13:7** دان. 21:7□ ۋەھ. 7.11:

□ **13:8 «ئالەم ئاپىرىدە بولغاندىن بۇيان بوغۇزلىنىپ بولغان قوزىنىڭ ھاياتلىق دەپتىرىگە نامى يېزىلمىغانلار بولسا»** ـ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: »ئالەم ئاپىرىدە بولغاندىن بۇيان، بوغۇزلانغان قوزىنىڭ ھاياتلىق دەپتىرىگە نامى يېزىلمىغانلار بولسا،...»

■ **13:8** مىس. 33:32□ فىل. 3:4□ ۋەھ. 5:3□ 8:17□ 12:20□ 27.21:

□ **13:10 »»قىلىچلىنىدۇ« دەپ بېكىتىلگەنلەر چوقۇم قىلىچلىنىپ ئۆلىدۇ»** ـ باشقا بىر كۆچۈرمىدە: »كىم قىلىچلاپ ئۆلتۈرسە، قىلىچلىنىپ ئۆلتۈرۈلۈشى مۇقەررەر« دېگەن سۆزلەر تېپىلىدۇ. بۇ سۆز رەيىسىمىزنىڭ »مات.» 52:26دە دېگەن سۆزلىرىگە ماس كېلىدۇ. ■ **13:10** يار. 6:9□ مات. 52:26□ ۋەھ. 12.14:

11 مەن يەردىن چىقىۋاتقان يەنە بىر دۇتىنى كۆردۇم. ئۇنىڭ قوزىنىڭكىدەك كىچىك ئىككى مۈڭگۈزى بار ئىدى،
لېكىن ئاۋازى ئەجدىھانىڭكىدەك چىقاتتى. ■
12 ئۇ ئاۋۋالقى دىۋىگە ۋاكالىتەن ئۇنىڭ پۈتۈن ھوقۇقىنى يۈرگۈزۈپ، يەر يۈزىنى ۋە ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقانلارنى ئەجەللىك
يارىسى ساقايغان ئاۋۋالقى دىۋىگە چوقۇندۇرىدۇ. ■
13 ئۇ زور مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسىتەتتى، ھەتتا كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدا ئاسماندىن يەر يۈزىگە ئوت
ياغدۇراتتى. ■
14 ئۇ ئاۋۋالقى دىۋىگە ۋاكالىتەن كۆرسىتىشكە ھوقۇقلاندۇرۇلغان ئالامەتلەر بىلەن يەر يۈزىدە تۇرۇۋاتقانلارنى
ئازدۇرۇپ، ئۇلارغا »قىلىچ بىلەن يارىلانغان، لېكىن تىرىك قالغان« دېگەن ئاۋۋالقى دىۋىگە ئاتاپ بىر بۇت-ھەيكەل
ياساپ تىكلەشنى تاپىلدى. ■
15 دىۋىنىڭ بۇت-ھەيكىلىگە نەپەس كىرگۈزۈپ، ئۇنىڭغا ئۇنى سۆزلىيەلەيدىغان قىلىش ۋە ئۇنىڭغا چوقۇنمىغانلارنىڭ
ھەممىسىنى ئۆلتۈرگۈزۈش قۇدرىتى بېرىلدى. ■
16 ئۇ تۆۋەن ۋە كاتتا، باي ۋە كەمبەغەل، ھۆر ۋە قۇللارنىڭ ھەممىسىنى ئوڭ قولى ياكى پېشانىسىگە تامغا باستۇرۇشقا
مەجبۇرلىدى.
17 ئۇ يەنە بۇ تامغا، يەنى دىۋىنىڭ نامى ياكى ئۇنىڭ نامىدىكى رەقەم بېسىلغانلاردىن باشقا ھېچكىم بىر نەرسە
سېتىۋالالمايدۇ ياكى ساتالمايدۇ، دەپ بېكىتتى.■
18 مانا بۇ يەردە ھېكمەت بار. ئەقىل-پاراسىتى بارلىكى كىشىلەر دىۋىنىڭ رەقىمىنى ھېسابلاپ باقسۇن؛ چۈنكى بۇ
رەقەم بىر ئادەمنىڭ رەقىمى بولىدۇ. ئۇنىڭ رەقىمى 666دۇر.□ ■

14

قۇتقۇزۇۋېلىنغانلارنىڭ مەدھىيە كۆيى

1 ئاندىن مەن كۆردۈمكى، مانا، قوزا زىئون تېغى ئۈستىدە تۇراتتى. ئۇنىڭ يېنىدا پېشانىسىگە ئۆز نامى ۋە ئاتىسىنىڭ
نامى يېزىلغان بىر يۈز قىرىق تۆت مىڭ كىشى بار ئىدى.□ ■
2 ئاسماندىن خۇددى شارقىراپ ئېقىۋاتقان نۇرغۇن سۇلارنىڭ ئاۋازىدەك ۋە قاتتىق گۈلدۈرمامىنىڭ ئاۋازىدەك بىر
ئاۋازنى ئاڭلىدىم. مەن ئاڭلىغان ئاۋاز يەنە چىلتارچىلار چىلتارلارنى چالغان ئاۋازغا ئوخشايتتى؛■
3 ھېلىقى كىشىلەر تەختنىڭ، تۆت ھايات مەخلۇقنىڭ ۋە ئاقساقللارنىڭ ئالدىدا يېڭى بىر كۆينى ئېيتىشتى. بۇ
كۆينى گۈناھلىرىنىڭ بەدىلى تولىنىپ بۇ دۇنيادىن ئازاد قىلىنغان كىشىلەردىن بىر يۈز قىرىق تۆت مىڭدىن باشقا
ھېچكىم ئۆگىنەلەيتتى.■

■ **13:11** ۋەھ. 7.11:
■ **13:12** ۋەھ. 20.19:
■ **13:13** 2تېس. 9:2□ ۋەھ. 14.16:
■ **13:14** قان. 2:13□ مات. 24:24□ ۋەھ. 14:16□ 20.19:
■ **13:15** ۋەھ. 20.19:
■ **13:17** ۋەھ. 11.14:
□ **13:18** »بۇ رەقەم بىر ئادەمنىڭ رەقىمى بولىدۇ« ـ ياكى »بۇ رەقەم ئىنساننىڭ رەقىمى بولىدۇ.« »ئەقىل-پاراسىتى بارلىكى كىشىلەر دىۋىنىڭ رەقىمىنى ھېسابلاپ باقسۇن... ئۇنىڭ رەقىمى 666دۇر« ـ »دىۋىنىڭ رەقىمىنى ھېسابلاش« مۇرەككەپ ئىش ئەمەس. بىز »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە شۇ كونا زامانلاردىكى ھېسابلاش تۈزۈمىنى جەدۋەلدە كۆرسىتىمىز. بۇ بابدىكى باشقا بەزى مۇھىم ئىشلار توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.
■ **13:18** ۋەھ. 9.17: □ **14:1** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »زەب.» 48-كۆيى، »ئىبر.» 18:12-29. ■ **14:1** ۋەھ. 4:7□ 2تار. 723:
■ **14:2** ۋەھ. 15:1□ 8.5: ■ **14:3** ۋەھ. 9.5:

4 ئۇلار ئايالىلار تەرىپىدىن گۈناھتا بۇلغانمىغان، چۈنكى ئۇلار پاك ئادەملەردۇر. قوزا نەگە بارسا، ئۇلارمۇ ئۇنىڭغا
ئەگىشىپ شۇ يەرگە باردۇ. ئۇلار بەدەل بىلەن ئىنسانلار ئارىسىدىن خۇداغا ۋە قوزىغا ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسىدەك
بولۇش ئۈچۈن سېتىۋېلىنغان.□ ■
5 ئۇلار ئەيىبسىز بولۇپ، ئاغزىدىن ھېچ يالغان سۆز چىقمايدۇ. □ ■

ئۈچ پەرىشتە ئېلىپ كەلگەن خەۋەرلەر

6 ئاندىن مەن ئاسماننىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇچۇپ يۈرگەن باشقا بىر پەرىشتىنى كۆردۈم. ئۇنىڭغا يەر يۈزىدە
تۇرۇۋاتقانلارغا، يەنى ھەربىر ئەل، قەبىلە، ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغانلار، ھەر مىللەتلەرگە ئېلىپ يەتكۈزۈشى
ئۈچۈن مەڭگۈلۈك خۇش خەۋەر تاپشۇرۇلدى.
7 ئۇ يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:
ـ خۇدادىن قورقۇڭلار، ئۇنى ئۇلۇغلاڭلار! چۈنكى ئۇنىڭ سوت قىلىش سائىتى يېتىپ كەلدى؛ ئاسمانىنى، زېمىننى،
دېڭىزنى ۋە سۇ بۇلاقلىرىنى ياراتقۇچىغا سەجدە قىلىڭلار! ـ دەيىتتى.■
8 ئۇنىڭ كەينىدىن ئىككىنچى پەرىشتە كېلىپ مۇنداق دېدى: »غۇلدىدى! كاتتا شەھەر بابىل غۇلدىدى، ئۇ ئۆز
زىنا-بۇزۇقلۇقىنىڭ سەۋدالىق شارابىنى پۈتكۈل ئەللەرگە ئىچكۈزگەن.«□ ■
9 ئالدىنقى ئىككى پەرىشتىنىڭ كەينىدىن يەنە بىر پەرىشتە، يەنى ئۈچىنچى پەرىشتە يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق دېدى:
ـ
»كىمدىكىم دۇنىگە ۋە ئۇنىڭ بۇت-ھەيكىلىگە چوقۇنسا، ئۇنىڭ تامغىسىنى پېشانىسىگە يا كى قولىغا قوبۇل قىلسا،
10 خۇدانىڭ قەھرىنىڭ ئەبجەش قىلىنمىغان ساپ شارابىنى ئۇنىڭ غەزىپى بىلەن تولغان قەدەھتە ئىچىدۇ. ئۇ
مۇقەددەس پەرىشتىلەرنىڭ ۋە قوزىنىڭ ئالدىدا ئوت ۋە گۈگۈگۈرتە قىينىلىدۇ. ■
11 ئۇلارنىڭ قىينىلىشىدىن چىققان ئىس-تۈتەكلەر ئەبەدىلئەبەد پۇرقراپ تۇرىدۇ؛ دۇنىگە ۋە ئۇنىڭ بۇت-ھەيكىلىگە
چوقۇنغانلار يا كى ئۇنىڭ نامىنىڭ تامغىسىنى قوبۇل قىلغانلارغا كېچە-كۈندۈز ئارام يوق بولمايدۇ.«■
12 مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ سەۋرى-تاقىتى ۋە ئېتىقادى مانا شۇ ئىشلاردا مەلۇم بولىدۇ. ■
13 مەن يەنە ئاسماندا مۇنداق بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم: ـ
»بۇ سۆزنى يازغىن: »بۇنىڭدىن كېيىن رەببىدە ۋاپات بولۇپ تۇلگەنلەر بەختلىكتۇر!

□ **14:4 »چۈنكى ئۇلار پاك ئادەملەردۇر«** ـ »پاك ئادەملەر« بولسا گېرىك تىلىدا ئادەتتە بۇ سۆز جىنسىي مۇناسىۋەتنى ئوتكۈزمىگەن كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ يەردە (1) ئەمەلىي شۇ مەنىدە (2) يا كى روھىي جەھەتتە كۆچمە مەنىدە (3) يا كى ئىككى مەنىدە تەڭ بولۇشى مۇمكىن. ئايەتنىڭ كۆرۈنىدۇكى، ئۇلار ھەممىسى ئوغۇل بالىلار. **»ئۇلار بەدەل بىلەن ئىنسانلار ئارىسىدىن خۇداغا ۋە قوزىغا ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسىدەك بولۇش ئۈچۈن سېتىۋېلىنغان«** ـ »ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسى«نىڭ ئۆز قىممىتى بار، ئەلۋەتتە؛ تەۋرات دەۋرىدە ئىسرائىللار دائىم »ھوسۇلنىڭ تۇنجى مېۋىسى« خۇداغا)نەزىر قىلىپ(ئاتايىتى. بۇ ئىشلار توغرۇلۇق »قوشۇمچە سۆز«نىمىزنىڭ كۆرۈڭ.

■ **14:4** 2 كور. 2.11:

□ **14:5 »ئۇلار ئەيىبسىز بولۇپ، ئاغزىدىن ھېچ يالغان سۆز چىقمايدۇ«** ـ مۇشۇ يەردە بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە »چۈنكى ئۇلار خۇدانىڭ تەختى ئالدىدا ئەيىبسىز ئىسپاتلىنىدۇ« دېگەن سۆزلەر قوشۇلىدۇ.

■ **14:5** زەف. 13:3؛ ئەف. 27.5:

■ **14:7** يار. 1:1؛ زەب. 6:33؛ 8:124؛ 6:146؛ روس. 15:14؛ 24.17:

□ **14:8 »ئۇ ئۆز زىنا-بۇزۇقلۇقىنىڭ سەۋدالىق شارابىنى پۈتكۈل ئەللەرگە ئىچكۈزگەن«** ـ »سەۋدالىق« توغرۇلۇق: گېرىك تىلىدا »سەۋداسى« دېگەن سۆز ئىككى بىسلىق سۆز بولۇپ، يەنە »غەزەپ« دېگەن مەنىسىمۇ بار، شۇڭىسىزكى، مۇشۇ يەردە يۇنىڭ ئىككىنچى مەنىدە كەلگەن؛ بابىلنىڭ شارابىنى ئىچكەنلەر خۇدانىڭ قاتتىق غەزىپىگە ئۇچرايدۇ.■ **14:8** يەش. 9:21؛ يەر. 8:51؛ ۋەھ. 19:16؛ 5:17؛ 2.18؛ 10؛ 21: ■ **14:10** ۋەھ. 19:16؛ 6:18؛ 20.19: ■ **14:11** ۋەھ. 3:19. ■ **14:12** ۋەھ. 10.13:

ـ دۇرۇس، دەيدۇ روھ، ـ ئۇلار ھازىر ئۆز ئىشلىرىدىن توختاپ ئارام ئالالايدۇ. چۈنكى قىلغان ئەمەللىرى ئۇلارغا ئەگىشىپ كېلىدۇ.«»□

يەر يۈزىدىن ئالغان شىككى ئورما

14 مەن كۆردۈمكى، مانا بىر پارچە ئاق بۇلۇت، بۇلۇتنىڭ ئۈستىدە بېشىغا ئالتۇن تاج كىيگەن، قولىدا ئۆتكۈر بىر
ئورغاق تۇتقان ئىنسانئوغلىغا ئوخشايدىغان بىرسى ئولتۇراتتى. □ ■
15 ئىبادەتخانىدىن باشقا بىر پەرىشتە چىقىپ، بۇلۇتنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغۇچىغا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:
ـ ئورغىقىڭنى سال ۋە ئورۇشقا باشلا! چۈنكى ئورما ۋاقتى كەلدى، يەر يۈزىدىكى زىرائەتلەر پىشىپ يېتىلدى،
دېدى.□ ■

16 بۇلۇت ئۈستىدە ئولتۇرغۇچى ئورغىقىنى يەر يۈزىگە سالدى ۋە يەر يۈزىدىكى زىرائەتلەر ئورۇلدى.
17 ئەرشتە بولغان ئىبادەتخانىدىن يەنە بىر پەرىشتە چىقتى. ئۇنىڭمۇ ئۆتكۈر بىر ئورغىقى بار ئىدى.
18 ئارقىدىنلا، ئوتنى باشقۇرىدىغان يەنە بىر پەرىشتە قۇربانگاھدىن چىقىپ، ئۆتكۈر ئورغاق تۇتقان پەرىشتىگە يۇقىرى
ئاۋاز بىلەن:
ـ ئۆتكۈر ئورغىقىڭنى سېلىپ، يەر يۈزىدىكى ئۈزۈم تېلىنىڭ ساپاقلىرىنى يىغىۋال، چۈنكى ئۈزۈملىرى پىشىپ يېتىلدى،
ـ دېدى.□
19 بۇنىڭ بىلەن پەرىشتە ئورغىقىنى يەر يۈزىگە سالدى ۋە يەردىكى ئۈزۈم تېلىنىڭ مېۋىلىرىنى يىغىپ، خۇدانىڭ
قەھرىنىڭ چوڭ شاراب كۆچىكىگە تاشلىدى. □ ■
20 شەھەرنىڭ سىرتىدىكى شاراب كۆچىكىدىكى ئۈزۈملەر دەسسىلىپ، شەربەتلىرى قان بولۇپ، ئاتنىڭ تىزگىنىگە
چىقىدىغان ئېگىزلىكتە ئۈچ يۈز چاقىرىم يىراقلىققا ئاقتى.□ ■

15

»يەتتە چىنە« ـ ئاخىرقى يەتتە بالا يېتىپەت

1 ئاسماندا زور ھەم كارامەتلىك يەنە بىر ئالامەتنى، يەنى ئاخىرقى يەتتە بالا يېتىپەتنى ئۆتۈپ ئۇرغان يەتتە پەرىشتىنى
كۆردۈم)ئاخىرقى بالا يېتىپەت دېيىلىشتىكى سەۋەب، خۇدانىڭ غەزىپى بولار بىلەن ئاخىرلىشىدۇ.(■

□ 14:13 »دۇرۇس، دەيدۇ روھ« ـ »روھ« بولسا مۇقەددەس روھ. »قىلغان ئەمەللىرى ئۇلارغا ئەگىشىپ كېلىدۇ« ـ دېمەك، ئەمەللىرىنىڭ ئىنئامى بېشىغا چۈشىدۇ.
□ 14:14 »ئىنسانئوغلىغا ئوخشايدىغان بىرسى« ـ بىزنىڭچە، بۇ زات مەسىھ بولۇشى كېرەك. چۈنكى »يو.» 11:3-14 دە »ئورما ئوريغۇچى«نىڭ خۇدانىڭ ئۆزى ئىكەنلىكى كۆرۈندۇ.
■ 14:14 ئەز. 26:1□ دان. 13:7□ ۋەھ. 13.1:
□ 14:15 »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »يو.» 11:3-14.
■ 14:15 يو. 13:3□ مات. 39.13:
□ 14:18 »ئوتنى باشقۇرىدىغان يەنە بىر پەرىشتە« ـ بەلكىم ئەرشتىكى ئىبادەتخانىنىڭ قۇربانگاھىدىكى ئوتقا مەسئۇل بولغان پەرىشتە. »يەر يۈزىدىكى ئۈزۈم تېلى...» ـ ياكى »يەر يۈزىدىكى ئۈزۈمزار...».
□ 14:19 »يەردىكى ئۈزۈم تېلى« ـ ياكى »يەردىكى ئۈزۈمزار.«
■ 14:19 ۋەھ. 15.19:
□ 14:20 »شەھەرنىڭ سىرتىدىكى شاراب كۆچىكىدىكى ئۈزۈملەر دەسسىلىپ،...» ـ »شەھەر« مۇشۇ يەردە بەلكىم يېرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ. »ئۈچ يۈز چاقىرىم« ـ گرېك تىلىدا »بىر مىڭ ئالتە يۈز ستادىيون.« بىر ستادىيون 185 مېتر، 1600 ستادىيون 290 كىلومېتر. »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »يەش.» 1:63-6، »ۋەھ.» 19:13. ■ 14:20 يەش. 3:63. ■ 15:1 ۋەھ. 14.11:

2 مەن يەنە ئوت ئارىلاش ئەينەك دېڭىزىدەك بىر كۆرۈنۈشنى ھەم ئەينەك دېڭىزنىڭ ئۈستىدە تۇرغان، دۈشە ۋە
ئۇنىڭ بۇت-ھەيكىلى ۋە نامىنىڭ رەقىمى ئۈستىدىن غالىب كەلگەنلەرنى كۆردۇم. ئۇلارنىڭ قوللىرىدا خۇدا بەرگەن
چىلتارلار بولۇپ،■
3 ئۇلار خۇدانىڭ قۇل-خىزمەتكارى بولغان مۇسانىڭ كۈيىنى ھەم قوزىنىڭ كۈيىنى ئېيتىشاتتى: ـ

»ئۇلۇغ ۋە كارامەت سېنىڭ قىلغانلىرىڭ،
ئى ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا،
يوللىرىڭ ئادىل ۋە ھەقتۇر،
ئى پۈتكۈل ئەللەرنىڭ پادىشاھى!■
4 ئى پەرۋەردىگار، كىم سەندىن قورقمايدىغان،
نامىڭنى ئۇلۇغلىمايدىغان بولالىسۇن؟
چۈنكى بىردىنبىر مۇقەددەس ئۇزۇڭدۇرسەن؛
بارلىق ئەللەر ئالدىڭغا كېلىدۇ،
ساڭا سەجدە قىلىدۇ،
چۈنكى ھەققانىي قىلغانلىرىڭ ئاشكارە بولدى.«□ ■

5 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، مەن كۆردۈمكى، مانا ئەرشتىكى ئىبادەتخانا، يەنى ھۆكۈم-گۇۋاھلىق چېدىرى
ئېچىلدى!□ ■
6 يەتتە بالا يىتىپەتنى توز ئىلكىدە توتقان يەتتە پەرىشتە پاكىز، پارقىراپ تۇرىدىغان لىباس كىيگەن، كۆكسىگە ئالتۇن
كەمەر باغلىغان ھالدا ئىبادەتخانىدىن چىقتى.■
7 تۆت ھايات مەخلۇقنىڭ بىرى يەتتە پەرىشتىگە ئەبەدىلئەبەد ياشايدىغان خۇدانىڭ قەھرى بىلەن تولغان يەتتە ئالتۇن
چىنىنى بەردى.
8 ئىبادەتخانا خۇدانىڭ شان-شەرىپى ۋە قۇدرىتىدىن تۇتۇن بىلەن لىق تولدى. يەتتە پەرىشتىنىڭ يەتتە بالا يىتىپىتى
ئاياغلاشمىغۇچە، ھېچكىم ئىبادەتخانىغا كىرەلمىدى. □ ■

16

خۇدانىڭ قەھرى تولغان يەتتە چىنە

1 شۇنىڭدىن كېيىن، ئىبادەتخانىدىن كۆتۈرۈلگەن يۇقىرى بىر ئاۋازنىڭ يەتتە پەرىشتىگە: »بېرىڭلار، خۇدانىڭ قەھرى
تولغان يەتتە چىنىنى يەر يۈزىگە تۆكۈڭلار«! دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم.

■ **15:2** ۋەھ. 6:4□ مىك. 18.7:
■ **15:3** زەب. 2:111□ 14:139□ 17.145:
□ **15:4** **»چۈنكى ھەققانىي قىلغانلىرىڭ ئاشكارە بولدى«** ـ »ھەققانىي قىلغانلىرىڭ« ياكى »چۈنكى ھەققانىي ھۆكۈملىرىڭ ئاشكارە بولدى.« **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »يەر.» 10:7، »زەب.» 10-9:86.
■ **15:4** يەر. 7.10:
□ **15:5** **»ھۆكۈم-گۇۋاھلىق چېدىرى«** ـ تەۋرات دەۋرىدە ئىبادەت چېدىرى »ئەھدە ساندۇقى« ھەم ئۇنىڭ ئېچىدىكى »ئون پەرمان«نىڭ ماكانى بولغاندى. بۇ »ئون پەرمان« خۇدانىڭ خاراكتېرى ۋە پەزىلەتلىرىنى كۆرسىتىدىغان بولغاچ، چېدىر بەزىدە »ھۆكۈم-گۇۋاھلىق چېدىرى« ياكى »ئەھدە-گۇۋاھلىق چېدىرى« دەپ ئاتالغاندى. ئەرشتىكى »مۇقەددەس چېدىر« ئۇنىڭغا ئوخشاشلا خۇدانىڭ تەبىئىي توغرىلۇقى ئالاھىدە گۇۋاھلىق بەرسە كېرەك.■ **15:5** ۋەھ. 19.11: ■ **15:6** ۋەھ. 13.1: □ **15:8** **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »مىس.» 36-34:40، «1□□□.» 12-11:8.
■ **15:8** مىس. 34:40□ 1پاد. 10:8□ يەش. 4.6:

2 بىرىنچىسى بىرىپ چىنىدىكىنى يەر-زېمىنغا تۆكتى. بۇنىڭ بىلەن دۇشمىنىڭ تامغىسى بېسىلغان ۋە ئۇنىڭ بۇت-ھەيكىلىگە
چوقۇنغانلاردا بىرخىل يىرگىنچلىك ھەم ئازابلىق چاقا-جاھارەت پەيدا بولدى.■
3 ئىككىنچىسى چىنىدىكىنى دېڭىزغا تۆكتى؛ دېڭىز سۈيى ئۆلۈكنىڭ قېنىغا ئوخشاش قانغا ئايلاندى ۋە ئىچىدىكى
پۈتۈن جانلىقلار ئۆلدى.■
4 ئۈچىنچىسى چىنىدىكىنى دەريا ۋە بۇلاقلارنىڭ سۈلىرىغا تۆكتى؛ ئۇلارنىڭ سۈيىمۇ قانغا ئايلاندى.
5 ئاندىن مەن سۇلارنىڭ پەرىشتىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: ـ

»مۇشۇنداق ھۆكۈملەرنى چىقىرىشىڭدا ئادىل بولغانسەن،
ئى ھازىر بار بولغۇچى، بار بولغان مۇقەددەس بولغۇچى!■
6 مۇشۇ ئادەملەر مۇقەددەس بەندىلەر ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ قېنىنى تۆككەنلىكى ۋەجىدىن،
سەن ئۇلارغا ئىچكىلى قان بەردىڭ. ئۇلار شۇنىڭغا لايىقتۇر.«■
7 ئاندىن قۇربانگاھنىڭ جاۋابەن: ـ

»شۇنداق، ئى ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا،
ھۆكۈملىرىڭ ھەق ۋە ئادىلدۇر«
ـ دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم.■

8 تۆتىنچىسى چىنىدىكىنى قۇياشنىڭ ئۈستىگە تۆكتى؛ بۇنىڭ بىلەن قۇياشقا ئىنسانلارنى ئوت بىلەن ئۆرتىگىلى قۇدرەت
بېرىلدى.□
9 شۇنىڭ بىلەن ئىنسانلار دەھشەتلىك قىزىقتا ئۆرتەلدى؛ بىراق ئۇلار ھېچ توۋا قىلمىدى ۋە بۇ بالا-يىتىپەتلەرنىڭ
ئىگىسى بولغان خۇدانى ئۇلۇغلاشنىڭ ئورنىغا ئۇنىڭ نامىنى قارغاشتى.■
10 بەشىنچىسى چىنىدىكىنى دۇشمىنىڭ تەختىگە تۆكتى؛ دۇشمىنىڭ پادىشاھلىقىنى قاراڭغۇلۇق باستى، كىشىلەر ئازابتىن
تىللىرىنى چىشلەشتى
11 ۋە ئاغرىق-ئازابى ۋە چاقا-جاراھەتلىرىنىڭ دەستىدىن ئەرشتىكى خۇدانى كۈپۈرلۈق قىلىپ قارغىشىپ،
قىلمىشلىرىغا ھېچ توۋا قىلمىشمىدى.
12 ئالتىنچىسى چىنىدىكىنى ئۇلۇغ ئەفرات دەريىاسىغا تۆكتى؛ شۇ ھامان كۈنچىقىشتىن كېلىدىغان پادىشاھلارنىڭ
يولىنى ھازىرلاشقا دەريانىڭ سۈيى قۇرىدى. □
13 ئاندىن مەن ئەجدىھانىڭ، دۇشمىنىڭ ۋە ساختا پەيغەمبەرنىڭ ئېغىزلىرىدىن چىققان پاقىغا ئوخشايدىغان ئۈچ ناپاك
روھنى كۆردۇم. □
14 بۇلار مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسىتىدىغان جىنلارنىڭ روھلىرى بولۇپ، پۈتكۈل يەر يۈزىدىكى پادىشاھلارنى
ھەممىگە قادىر خۇدانىڭ دەھشەتلىك كۈنىدىكى جەڭگە جەم قىلىشقا ئۇلارنىڭ يېنىغا چىقىپ كېتىۋاتاتتى ■

■ **16:2** مىس. 9:9□10□11□ ۋەھ. 14.13□16□17:
■ **16:3** مىس. 20.7:
■ **16:5** ۋەھ. 1□4: 8؛ 8:4□ 17.11:
■ **16:6** مات. 34.23:
■ **16:7** ۋەھ. 3.15:
□ **16:8** »بۇنىڭ بىلەن قۇياشقا ئىنسانلارنى ئوت بىلەن ئۆرتىگىلى قۇدرەت بېرىلدى« ـ »ئوت بىلەن« ـ دېمەك، ئوتتەك قىزىقلىقى بىلەن. 9-ئايەتنى كۆرۈڭ.
■ **16:9** ۋەھ. 11.16□ 21:
□ **16:12** »كۈنچىقىشتىن كېلىدىغان پادىشاھلارنىڭ يولىنى ھازىرلاشقا دەريانىڭ سۈيى قۇرىدى« ـ »كۈنچىقىشتىن كېلىدىغان پادىشاھلار« ـ ھارماگىددوندا بولغان جەڭگە قاتىشىشقا كېلىدىغان پادىشاھلار (16-□□□□□□ كۆرۈڭ). »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »يەر.» 46:10، 51:36، »ۋەھ.» 9:14. □ **16:13** »ساختا پەيغەمبەر« ـ قوزىنىڭ قىياپىتىدە بولغان دۇۋە .(11:13-17) ■ **16:14** 2تىس. 9:2□ ۋەھ. 13:13□ 14:17□ 19:19□ 20□ 8.20:

15 »)مانا، مەن ئوغرىدەك كېلىمەن! يالىڭاچ ماڭاسلىق، نومۇسى كۆرۈنمەسلىكى ئۈچۈن، كىيىملىرىنى چىڭ
ساقلاپ، سەگەك تۇرغانلار بەختلىكتۇر«!). □ ■
16 ئەمدى ناپاك روھلار پادىشاھلارنى ئىبرانىيچە »ھارماگىددون« دېيىلىدىغان يەرگە جەم قىلدى.□
17 يەتتىنچىسى چىنىدىكىنى ھاۋاغا تۆكتى؛ ئەرشتىكى ئىبادەتخانىدىن، تەختتىن يۇقىرى بىر ئاۋاز كۆتۈرۈلۈپ: »ئىش
تامام بولدى«! دېيىلدى.■
18 شۇئان چاقاقلار چېقىلدى، تۈرلۈك ئاۋازلار ۋە گۈلدۈرماملار ئاكىلاندى ۋە دەھشەتلىك بىر يەر تەۋرەش يۈز
بەردى؛ ئىنسانلار يەر يۈزىدە ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى بۇنچىلىك دەھشەتلىك يەر تەۋرەش ھېچ بولۇپ باقمىغاندى.
■
19 كاتتا شەھەر ئۈچكە بۆلۈندى؛ ھەرقايسى ئەللەردىكى شەھەرلەرمۇ غۇلىتىلدى. شۇنىڭ بىلەن كاتتا شەھەر بابىل
خۇدانىڭ يادىغا كېچىپ ئۆزىنى ئەشەددىي قەھرلىك شارابى بىلەن تولغان قەدەھ ئۇنىڭغا بېرىلدى. □ ■
20 بارلىق ئاراللار ئۆزىنى قاچۇرۇپ غايىب بولدى، تاغلارمۇ يوق بولدى؛
21 ئىنسانلارنىڭ ئۈستىگە ھەربىر دانىسى بىر تالانت ئېغىرلىقتا كېلىدىغان مۇلدۇر ئاسماندىن ياغدى. مۇلدۇر ئاپىتى
شۇنداق دەھشەتلىك بولدىكى، ئادەملەر ئاپەتنىڭ دەستىدىن خۇدانى كۈپۈرلۈق قىلىپ قارغاشتى.□ ■

17

چوڭ پاھىشە ئايال »بابىل«

1 يەتتە چىنىسى بار يەتتە پەرىشتىنىڭ بىرى كېلىپ، ماڭا سۆزلەپ:
ـ بۇ يەرگە كەل، نۇرغۇن سۇلار ئۈستىدە ئولتۇرغان چوڭ پاھىشە ئايالنىڭ تارتىدىغان جازاسىنى ساڭا كۆرسىتىپ
قويايي.
2 يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار ئۇنىڭ بىلەن بۇزۇقلۇق ئۆتكۈزدى، يەر يۈزىدىكىلەر ئۇنىڭ بۇزۇقلۇقىنىڭ شارابىدىن
مەست بولۇشتى، ـ دېدى.
3 شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەرىشتە مېنى روھنىڭ ئىلكىدىكى ھالەتتە بىر چۆلگە ئېلىپ باردى. ئۇ يەردە يەتتە باشلىق،
ئون مۇڭگۈزلۈك، پۈتۈن ئەزايىنى كۈپۈرلۈق نامىلىرى قاپلىغان بىر توق قىزىل دىئۇنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان بىر ئايالنى
كۆردۈم.□ ■
4 ئايال سۆسۈن ۋە توق قىزىل كىيىم كىيگەن بولۇپ، ئالتۇن، قىممەتلىك ياقۇت ۋە مەرۋايىتلار بىلەن
پەردازلانغاندى. قولىدا يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىقلار ۋە ئۆز بۇزۇقلۇقىنىڭ نىجاسەتلىرى بىلەن تولغان بىر ئالتۇن
قەدەھ بار ئىدى.■

□ **16:15** »مانا، مەن ئوغرىدەك كېلىمەن«! ـ »ئوغرىنىڭ كېلىشى« بەلكىم كۈتۈلمىگەن ۋاقىتتا، تۇيۇقسىز كېلىشنى كۆرسەتسە كېرەك. **»مانا، مەن ئوغرىدەك كېلىمەن! يالىڭاچ ماڭاسلىق، نومۇسى كۆرۈنمەسلىكى ئۈچۈن، كىيىملىرىنى چىڭ ساقلاپ، سەگەك تۇرغانلار بەختلىكتۇر«!** ـ مۇشۇ سۆزلەرنى دېگۈچى مەسىھ تۇرۇى. **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »يو.» 14:3، »ھوش.» 5:1، 11.
■ **16:15** مات. 43:24□ لۇقا 39:12□ 1 تېس. 2:5□ 2 پېت. 10:3□ ۋەھ. 3.3□18:
□ **16:16** **»ئەمدى ناپاك روھلار پادىشاھلارنى... جەم قىلدى«** ـ گرىك تىلىدا »تۇلار تۇلارنى... جەم قىلدى.« **»ھارماگىدىدون«** ـ »مەگىددو تېغى« دېگەن مەنىدە. . ئىبرانىي تىلىدا توپتوغرا »ھار-مەگىددو« دېيىلىدۇ.
■ **16:17** ۋەھ. 6.21:
■ **16:18** ۋەھ. 5:4□ 5.8:
□ **16:19** **»كاتتا شەھەر ئۈچكە بۆلۈندى«** ـ »كاتتا شەھەر« بابىلدۇر (8:14□) 10:18 قاتارلىقلارنى كۆرۈڭ.
■ **16:19** يەر. 15:25□ ۋەھ. 8:14□10□ 5.18:
□ **16:21** **»ئاسماندىن ئىنسانلارنىڭ ئۈستىگە ھەربىر دانىسى بىر تالانت ئېغىرلىقتا كېلىدىغان مۇلدۇر ياغدى«** ـ »بىر تالانت« 45 كىلو.
■ **16:21** ۋەھ. 19:11□ 9.16□11:
□ **17:3** **»شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەرىشتە مېنى روھنىڭ ئىلكىدىكى ھالەتتەبىر چۆلگە ئېلىپ باردى«** ـ مۇشۇ جۈملىدىكى »روھ« يا كى ئۆز روھىنى يا كى مۇقەددەس روھنىمۇ كۆرسىتىشى كېرەك. ■ **17:3** ۋەھ. 1:13□ 8.17: ■ **17:4** ۋەھ. 16.18:

5 پېشانىسىگە بىر سىر ـ » كاتتا بابىل، پاھىشىلەرنىڭ ۋە دۇنيادىكى پۈتكۈل يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىقلارنىڭ ئانىسى« دېگەن نام پۈتۈكلۈك ئىدى.□ ■

6 مەن ئايالنىڭ مۇقەددەس بەندىلىرىنىڭ قېنى ۋە ئەيسانىڭ گۇۋاھلىق بەرگۈچىلىرىنىڭ قېنى بىلەن مەست بولغانلىقىنى كۆردۈم. ئۇنى كۆرۈپ تولىمۇ تەئەججۇپ قىلىپ ئىنتايىن ھەيران قالدىم.□ ■

7 پەرىشتە ماڭا مۇنداق دېدى: ـ

»نېمىگە ھەيران قالدىڭ؟ ئايالنىڭ ۋە ئۇنى كۆتۈرۈپ تۇرغان يەتتە باشلىق، ئون مۈڭگۈزلۈك دىۋىنىڭ سىرىنى ساڭا ئېيتىپ بېرەي.

8 سەن كۆرگەن دىۋە بىر زامانلاردا بار ئىدى، ھازىر يوق؛ ئۇزۇن ئۆتمەي تېگى يوق ھاڭدىن چىقىپ، ھالاكەتكە قاراپ ماڭىدۇ. يەر يۈزىدە تۇرۇۋاتقانلار ـ دۇنيا ئاپىرىدە بولغاندىن بۇيان ئىسىملىرى ھاياتلىق دەپتىرىگە پۈتۈلمىگەن كىشىلەر دىۋىنى كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران قالىدۇ. چۈنكى ئۇ بىر زامانلاردا بار ئىدى، ھازىر يوق، لېكىن يەنە پەيدا بولىدۇ.□ ■

9 مانا بۇنى چۈشىنىشكە لازىم بولغان ھېكمەت: ـ يەتتە باش بولسا ئۇ ئايال ئولتۇرغان يەتتە تاغقا، شۇنداقلا يەتتە پادىشاھقا ۋەكىلىك قىلىدۇ. ■

10 بۇلارنىڭ بەشى يېقىلغان، بىرسى بار، يەنە بىرى تېخى كەلمىدى. ئۇ كەلگەندە پەقەت ئازلا ۋاقىت تۇرالايدۇ.

11 بۇرۇن بار بولغان، ئەمدى ھازىر يوق بولغان دىۋىنىڭ ئۇزى سەككىزىنچى پادىشاھدۇر، شۇنداقلا ئۇ ھەم يەتتىسىدىن بىرى بولۇپ ھالاكەتكە قاراپ ماڭىدۇ.□

12 سەن كۆرگەن ئون مۈڭگۈز ئون پادىشاھدۇر. ئۇلارنىڭ پادىشاھلىقلىرى تېخى يوق، ئەمدى ئۇلارغا دىۋە بىلەن بىللە بىر سائەتلىك پادىشاھلىق ھوقۇقى بېرىلىدۇ. □ ■

13 بۇ پادىشاھلار بىر ئوي، بىر نىيەتتە بولۇپ ئۆز قۇدرىتى ۋە ھوقۇقلىرىنى دىۋىگە بېرىشىدۇ.

14 دىۋە ۋە پادىشاھلار بىرلىشىپ قوزىغا قارشى جەڭ قىلىدۇ. قوزا ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىدۇ، چۈنكى ئۇ رەبلەرنىڭ رەبىي، پادىشاھلارنىڭ پادىشاھىدۇر. ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرغانلار بولسا چاقىرىلغان، تاللانغان ۋە ئۇنىڭغا سادىق بولغانلاردۇر.«■

15 پەرىشتە ماڭا يەنە:

ـ پاھىشە ئايال ئۈستىدە ئولتۇرغان، سەن كۆرگەن سۇلار بولسا مىللەتلەر، ئۇزۇتارا توپلاشقان نۇرغۇن كىشىلەر،

□ **17:5 »پېشانىسىگە بىر سىر ـ » كاتتا بابىل، پاھىشىلەرنىڭ ۋە دۇنيادىكى پۈتكۈل يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىقلارنىڭ ئانىسى« دېگەن نام پۈتۈكلۈك ئىدى«** ـ »سىر« بولسا ئىنجىلدا ئەسلىدە يوشۇرۇن، خۇدا ئۆز بەندىلىرىگە ئاشكارە قىلغان بىر ئاجايىب ھەققەتنى كۆرسىتىدۇ.

■ **17:5** 2تېس. 7:2.

□ **17:6 »ئەيسانىڭ گۇۋاھلىق بەرگۈچىلىرى«** ـ يا كى »ئەيسانىڭ گۇۋاھچىلىرى.« بىرىنچى ئەسىرنىڭ ئاخىرىق يىللىرىدىن تارتىپ »گۇۋاھچى« دېگەن سۆز »خۇدانىڭ يولىدا قۇربان بولغۇچى« دېگەن مەنىنىمۇ بىلدۈرەتتى. سەۋەبى، ئۇرغۇنلىغان ئېتىقادچىلار گۇۋاھلىق بېرىش يولىدا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىناتتى.

■ **17:6** ۋەھ. 24.18:

□ **17:8 »سەن كۆرگەن دىۋە بىر زامانلاردا بار ئىدى، ھازىر يوق؛ ئۇزۇن ئۆتمەي تېگى يوق ھاڭدىن چىقىپ، ھالاكەتكە قاراپ ماڭىدۇ... ئۇ بىر زامانلاردا بار ئىدى، ھازىر يوق، لېكىن يەنە پەيدا بولىدۇ«** ـ بۇ سىرلىق ئايەت، شۇنداقلا بۇ بابتا پېشارەت قىلىنغان باشقا ئىشلار ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز.

■ **17:8** مىس. 32:32□ فىل. 3:4□ ۋەھ. 8.13:

■ **17:9** ۋەھ. 1.13□18:

□ **17:11 »بۇرۇن بار بولغان، ئەمدى ھازىر يوق بولغان دىۋىنىڭ ئۇزى سەككىزىنچى پادىشاھدۇر، شۇنداقلا ئۇ ھەم يەتتىسىدىن بىرى بولۇپ ھالاكەتكە قاراپ ماڭىدۇ«** ـ بىز بۇ سىرلىق ئايەت ئۈستىدە »قوشۇمچە سۆز«نىمىزدە توختىلىمىز، ئەلۋەتتە.

□ **17:12 »سەن كۆرگەن ئون مۈڭگۈز ئون پادىشاھدۇر. ئۇلارنىڭ پادىشاھلىقلىرى تېخى يوق، ئەمدى ئۇلارغا دىۋە بىلەن بىللە بىر سائەتلىك پادىشاھلىق ھوقۇقى بېرىلىدۇ«** ـ »دان.« 39:2-43، 23:7-26□ نى كۆرۈڭ. ■ **17:12** دان. 20:7□ ۋەھ. 1.13: ■ **17:14** 1تىم. 15:6□ ۋەھ. 14:16□16.19:

ئەللەر ۋە ھەر خىل تىللاردا سۆزلىشىدىغان كىشىلەردۇر. □ ■
16 سەن كۆرگەن ئون مۆڭگۈز ۋە دىۋە بۇ پاھىشە ئايالدىن نەپرەتلىنىدۇ، ئۇنى تالان-تاراج قىلىپ يالىڭاچلاپ
قويىدۇ، ئۇنىڭ گۆشىنى يەپ، ئۆزىنى ئوتتا كۆيدۈرىدۇ. ■
17 چۈنكى خۇدا ئۆز سۆز- كالامىرى ئەمەلگە ئاشقۇچە، ئاشۇ ئون پادىشاھنىڭ كۆڭلىگە ئۆز ئىرادىسىنى ئىجرا قىلىپ،
بىر قاراردا توختىشىپ پادىشاھلىق ھوقۇقىنى دىۋىگە بېرىش نىيىتىنى سالدى.
18 سەن كۆرگەن ئايال يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان كاتتا شەھەردۇر، ـ دېدى.□ ■

18

بابىلنىڭ گۈمران بولۇشى

1 ئۇ ئىشلاردىن كېيىن مەن چوڭ ھوقۇقلۇق يەنە بىر پەرىشتىنىڭ ئاسماندىن چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. يەر يۈزى
ئۇنىڭ جۇلالىلىقىدىن يورۇپ كەتتى.
2 پەرىشتە يۇقىرى ئاۋاز بىلەن مۇنداق ۋارقىرىدى: ـ
»غۇلدىدى! كاتتا شەھەر بابىل غۇلدىدى!
ئەمدى ئۇ جىنلارنىڭ ماكانى، ھەربىر ناپاك روھلارنىڭ سولانغانسى،
ھەربىر مەكرۇھ ۋە يىرگىنچلىك قۇشلارنىڭ سولاق-چاڭگىسى بولدى! □ ■
3 چۈنكى بارلىق ئەللەر ئۇنىڭ زىنا-بۇزۇقلۇقىنىڭ سەۋدالىق شارابىدىن ئىچىشتى؛
يەر يۈزىدىكى بارلىق پادىشاھلار ئۇنىڭ بىلەن بۇزۇقلۇق ئۆتكۈزۈشتى،
يەر يۈزىدىكى سودىگەرلەر ئۇنىڭ ئەيش-ئىشرىتىنىڭ ئەلۋە كۆچلىكىدىن بېيىشتى.«■

4 ئاسماندىن يەنە بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم: ـ
»ئى مېنىڭ خەلقىم، ئۇنىڭ گۇناھلىرىغا شېرىك بولماسلىقىڭلار ئۈچۈن،
ھەم ئۇنىڭ بېشىغا چۈشىدىغان بالا-يىتىپەتلەرگە ئۈچىراسلىقىڭلار ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئىچىدىن چىقىڭلار! □ ■
5 چۈنكى ئۇنىڭ گۇناھلىرى پەلەككە يەتكۈدەك دۈۋىلىنىپ كەتكەن،
خۇدا ئۇنىڭ ھەققانىيەتسىزلىكلىرىنى ئېسىگە ئالدى. □ ■
6 ئۇ باشقىلارغا ياندۇرغىنىدەك ئۇنىڭ قىلغىنىنى ئۆزىگە ياندۇرۇڭلار؛
ئۇنىڭ قىلمىشلىرىغا مۇۋاپىق ئىككى ھەسسە قوشلاپ قايتۇرۇڭلار؛

□ **17:15 »ئۆزئارا توپلاشقان نۇرغۇن كىشىلەر...»** ـ مۇشۇ ئىبارە بولسا بەلكىم ئاخىرقى زامانلاردا (1) نۇرغۇن كىشىلەر ئىگە-چاقسىز سەرسان يۈرىدىغانلىقى، ياكى (2) نۇرغۇن كىشىلەر ئۆز دۆلىتى ئىچىدە بىر-بىرىگە ئۇيۇشۇپ سىياسىي مەقسەتتە گۇرۇھلاشقانلىقىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
■ **17:15** يەش. 7.8:
■ **17:16** ۋەھ. 8.18:
□ **17:18 «..□□□ يۈزىدىكى پادىشاھلار ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان كاتتا شەھەر..»** ـ »كاتتا شەھەر« ـ ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بولۇشى كېرەككى، ئۇ بابىلنى كۆرسىتىدۇ (1-□□□□□).
■ **17:18** ۋەھ. 19.16:
□ **18:2 »ھەربىر مەكرۇھ ۋە يىرگىنچلىك قۇشلارنىڭ سولاق-چاڭگىسى بولدى..»** ـ بەزى قەدىمكى كۆچۈرمىلەردە بۇ سۆزلەردىن كېيىن: »ۋە ھەربىر ھارام ۋە يىرگىنچلىك ھايۋانلىنىڭ سولاق-تۆۋىسى بولدى« ـ دېگەن سۆزلەر قوشۇلدۇ. **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »يەش.» 19:13-22، 22:14-23، 21:9، »يەر.»، 34:50-40، 36:51-37. ■ **18:2** يەش. 21:13□ 9:21□ 11:34□14□ يەر. 39:50□ 8:51□ ۋەھ. 8.14:
■ **18:3** ۋەھ. 8:14□ 2:17. □ **18:4 »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »يەش.» 11:52، »يەر.» 8:50، 6:51-8، 45 قاتارلىقلار. ■ **18:4** يار. 12:19□ يەش. 20:48□ 11:52□ يەر. 6:51□45□ 2 كور. 17.6: □ **18:5 »مۇناسىۋەتلىك ئايەت«** ـ »زەب.» 5:36. ■ **18:5** ۋەھ. 19.16:

ئۇ باشقىلارغا ئەيىبىش قىلىپ بەرگەن قەدەمتە ئۇنىڭغا ئىككى ھەسسە قوۋۇق ئەيىبىش قىلىڭلار.■
7 ئۇ ئۆزىنى قانچىلىك ئۇلۇغلىغان بولسا،
قانچىلىك ئەيش-ئىشرەتتە ياشىغان بولسا،
ئۇنىڭغا شۇنچىلىك قىينىلىش ۋە دەرد بېرىڭلار؛
ئۇ كۆڭلىدە: »مەن تۇل ئەمەس، بەلكى تەختە ئولتۇرغان خانىشمەن؛
مەن دەرد-ئەلەمنى ئەسلا كۆرمەيمەن« دېگىنى تۈپەيلىدىن، □ ■
8 بۇ ۋەجىدىن بىر كۈن ئىچىدىلا ئۇنىڭغا چۈشىدىغان بالا يىتىپەتلەر،
يەنى ئۆلۈم، دەرد-ئەلەم ۋە ئاچارچىلىق كېلىدۇ،
ئۇ ئوت بىلەن كۆيدۈرۈلىدۇ؛
چۈنكى ئۇنى سوراق قىلغۇچى پەرۋەردىگار خۇدا قۇدرەتلىكتۇر.«!■
9 ئۇنىڭ بىلەن بۇزۇقلۇق قىلغان ۋە ئۇنىڭ بىلەن ئەيش-ئىشرەتتە ياشىغان يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار ئۇنى ئۆرتىگەن
ئوتنىڭ ئىس-تۈتەكلىرىنى كۆرگەندە، ئۇنىڭ ھالىغا قاراپ يىغا-زار كۆتۈرۈشىدۇ. ■
10 ئۇلار ئۇنىڭ تارتىۋاتقان ئازابىدىن قورقۇپ، يىراقتا تۇرۇپ دەيدۇكى:
ـ »ۋاي ئىسىت، ۋاي ئىسىت، ئى كاتتا شەھەر!
ئاھ بابىل، كۈچلۈك شەھەر!
چۈنكى بىر سائەت ئىچىدىلا جازايىڭ يېتىشكىنىغا چۈشتى«!■

11 يەر يۈزىدىكى سودىگەرلەرمۇ ئۇنىڭ ئۈستىدە يىغا-زار قىلىشىدۇ. چۈنكى ئەمدى ئۇلارنىڭ كېمىدىكى يۈك-
ماللىرىنى،
12 يەنى ئالتۇن-كۈمۈش، قىممەتلىك ياقۇتلار، ئۇنچە-مەرۋايىت، نەپىس لىباس رەخت، سۈسۈن رەخت، يىپەك،
توق قىزىل رەڭلىك گەزمال، ھەرخىل خۇشبۇي تۈرۈنج ياغاچلار، پىل چىشى بۇيۇملىرى، ئەڭ ئېسىل ياغاچ،
تۈچ، تۆمۈر ۋە مەرمەرلەردىن ئىشلەنگەن خىلمۇخىل بۇيۇملار، □
13 شۇنىڭدەك قوۋزاقدارچىن، تېتىتقۇلار، خۇشبۇي، مۇرمەككى، مەستىكى، شاراب، زەيتۇن مېيى، ئاق ئۇن،
بۇغداي، كالا، قوي، ئات، ھارۋا ۋە ئىنسانلارنىڭ تەنلىرى ۋە جانلىرى دېگەن ماللىرىنى سېتىۋالىدىغان كىشى
يوقتۇر.□ ■
14)ئى بابىل، جېنىڭ مەستانە بولغان ئېسىل مېۋىلەر سەندىن كەتتى،
بارلىق ھەشەمەتلىك ۋە ھەيۋەتلىك مال-دۇنيالىرىڭ سەندىن يوقالدى.
ئۇلار بۇلارنى ئەمدى ھەرگىز تاپالمايدۇ(!□

15 بۇ ماللارنى سېتىپ بېيىغان سودىگەرلەر بولسا شەھەرنىڭ تارتىۋاتقان ئازابىدىن قورقۇپ، يىراقتا تۇرۇپ ئۇنىڭ
ئۈستىدە يىغا-زار قىلىشىپ دېيىشىدۇكى: ـ

■ **18:6** ۋەھ. 10.14:
□ **18:7** **»مۇناسىۋەتلىك ئايەت«** ـ »يەش.» 8:47.
■ **18:7** يەش. 8.47:
■ **18:8** 2تېس. 8:2□ ۋەھ. 16.17:
■ **18:9** ۋەھ. 2:17□ 3.18□18:
■ **18:10** يەش. 9:21□ يەر. 1:51□ ۋەھ. 8.14:
□ **18:12** **»توق قىزىل رەڭلىك گەزمال«** ـ ياكى »توق قىزىل بوياق.«
□ **18:13** **»ئىنسانلارنىڭ تەنلىرى ۋە جانلىرى دېگەن ماللىرى«** ـ »ئىنسانلارنىڭ تەنلىرى ۋە جانلىرى« دېگەن ئىبارە بەلكىم قۇللارنىڭ ھالىتىنى ياكى
بۇ بايلارنىڭ مال-مۈلكىنىڭ كۆپ كىشىلەرنىڭ جانلىرىنىڭ بەدىلىگە كەلگەنلىكىنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. قۇللۇق ئادەملەرنىڭ تەنلىرىنى ھالاك قىلىپلا
قالماي، بەلكى ئۇلارنىڭ جان-ھاياتىنىڭ ھەرقانداق ئەھمىيىتىدىن مەھرۇم قىلىدۇ، ئەلۋەتتە.
■ **18:13** ئەز. 13.27:
□ **18:14** **»جېنىڭ مەستانە بولغان ئېسىل مېۋىلەر سەندىن كەتتى«** ـ »ئېسىل)پىشقان(مېۋىلەر« مۇشۇ يەردە بەلكىم كۆچمە مەنىدە بولۇپ، ھەرخىل
ئېسىل نەرسىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

16 »ۋاي ئىسىت، ۋاي ئىسىت، ئى كاتتا شەھەر!
نەپىس لىباس رەختلەرگە، سۆسۈن ۋە توق قىزىل رەڭلىك گەزماللارغا ئورىلىپ،
ئالتۇن، قىممەتلىك ياقۇتلار ۋە ئۈنچە-مەرۋايىتلار بىلەن بېزەلگەنسەن! ■
17 بىر سائەت ئىچىدىلا شۇنچە كاتتا بايلىقلار ۋەيران بولدى«!
بارلىق كېمە خوجايىنلىرى، كېمىدىكى بارلىق يولۇچىلار، كېمىچىلەر ۋە دېڭىزغا تايىنىپ جان باقىدىغانلارنىڭ
ھەممىسى يىراقتا تۇرۇپ،
18 ئۇنى ئۆرتىگەن ئوتنىڭ ئىس-تۈتەكلىرىنى كۆرۈپ:
ـ بۇ كاتتا شەھەرگە قايسى شەھەر تەڭ كېلەلىسۇن؟ ـ دەپ پەرياد كۆتۈرۈشتى. ■
19 ئۇلار باشلىرىغا توپا چېچىپ، پەرياد كۆتۈرۈشۈپ، يىغا-زار قىلىشىپ:
ـ ۋاي ئىسىت، ۋاي ئىسىت، ئۇ كاتتا شەھەر!
ئۇ ئارقىلىق، ئۇنىڭ دۆلىتىدىن، دېڭىزدا كېمىسى بارلار بېيىغاندى!
بىر سائەت ئىچىدىلا ۋەيران بولدى بۇ شەھەر! ـ دېيىشىدۇ.
20 ـ »ئۇنىڭ بېشىغا كەلگەنلەردىن شادلىنىڭلار،
ئەي ئەرش، ئەي مۇقەددەس بەندىلەر، روسۇللار ۋە پەيغەمبەرلەر!
چۈنكى خۇدا سىلەرنىڭ دەۋايىڭلاردىكى ھۆكۈمنى ئۇنىڭ ئۈستىدىن چىقارغان.«!■

21 ئاندىن، كۈچلۈك بىر پەرىشتە تۈگمەن تېشىغا ئوخشاش يوغان بىر تاشنى كۆتۈرۈپ، دېڭىزغا تاشلاپ مۇنداق
دېدى: ـ
»مانا شۇنداق شىددەت بىلەن،
كاتتا شەھەر بابىل غۇلىتىلىدۇ،
ئۇ قايتىدىن كۆرۈنمەيدۇ! □ ■
22 چىلتارچىلارنىڭ، سازچىلارنىڭ،
نەيچىلەر ۋە سۈنايچىلارنىڭ ئاۋازى سېنىڭدە قايتىدىن ھەرگىز ئاڭلانمايدۇ،
ھەرخىل ھۈنەرنى قىلىدىغان ھۈنەرۋەن سېنىڭدە قايتىدىن ھەرگىز تېپىلمايدۇ،
تۈگمەننىڭمۇ ئاۋازى سېنىڭدە قايتىدىن ھەرگىز ئاڭلانمايدۇ، □ ■
23 ھەتتا چىراغنىڭ يورۇقى سېنىڭدە قايتىدىن ھەرگىز يورۇمايدۇ،
توي بولۇۋاتقان يىگىت-قىزنىڭ ئاۋازى سېنىڭدە قايتىدىن ھەرگىز ئاڭلانمايدۇ،
چۈنكى سېنىڭ سودىگەرلىرىڭ يەر يۈزىدىكى ئەربابلار بولۇپ چىقتى،
بارلىق ئەللەر سېنىڭ سېھىر-ئەپسۇنلىرىڭغا ئالداندى؛■
24 پەيغەمبەرلەرنىڭ، مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ تۆكۈلگەن قانلىرى،
شۇنداقلا يەر يۈزىدە بارلىق قىرغىن بولغانلارنىڭ قانلىرىمۇ ئۇنىڭدا تېپىلدى.«■

19

ئەرشتىكى ھەمدۇسانالار

■ **18:16** ۋەھ. 4:17: ■ **18:18** يەش. 10:34□ ۋەھ. 4:13□ 9:18: ■ **18:20** ۋەھ. 2:19: □ **18:21** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »مىس.» 5:15، »يەر.» 63:51-64. ■ **18:21** يەر. 64:51: □ **18:22** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »يەش.» 9-8:24، »يەر.» 34:7، 9:16-10، 10:25، »ئەز.» 13:26. ■ **18:22** يەر. 10:25□ ئەز. 13:26: ■ **18:23** يەر. 34:7□ 9:16□ 10:25: ■ **18:24** ۋەھ. 6:17:

1 بۇ ئىشلاردىن كېيىن، ئەرشتە زور بىر توپ ئادەملەرنىڭ ۋارقىراشلىرىدەك بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم. ئۇلار: ـ

ـ ھەمدۇسانا!نىجات، شان-شەرەپ ۋە قۇدرەت خۇدايىمىزغا مەنسۇپتۇر!□
2 چۈنكى ئۇنىڭ ھۆكۈملىرى ھەق ۋە ئادىلدۇر؛
ئۇ يەر يۈزىنى ئۆز بۇزۇقلۇقى بىلەن بۇزغان چوڭ پاھىشىنىڭ ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىپ،
ئۆز قۇل-خىزمەتكارلىرىنىڭ قېنىنىڭ ئىنتىقامىنى ئۇنىڭدىن ئالدى،
ـ دېيىشەتتى.□ ■

3 ئۇلار ئىككىنچى قېتىم: ـ »ھەمدۇسانا«! دېيىشتى. ئۇنىڭدىن چىققان ئىس-تۈتەكلەر ئەبەدىلئەبەدگىچە پۇرقىرايدۇ!□ ■
4 يىگىرمە تۆت ئاقساقال ۋە تۆت ھايات مەخلۇق يەرگە يىقىلىپ: ـ »ئامىن! ھەمدۇسانا«! دەپ، تەختتە ئولتۇرغان خۇداغا سەجدە قىلىشتى.

قوزىنىڭ توي زىياپىتى

5 ئاندىن تەختتىن كۆتۈرۈلگەن بىر ئاۋاز مۇنداق دېدى: ـ
»ئەي ئۇنىڭ بارلىق قۇل-خىزمەتكارلىرى،
ئۇنىڭدىن قورقىدىغان كاتتىلار بولسۇن، تۆۋەنلەر بولسۇن،
ھەممىگىلار خۇدايىمىزنى مەدھىيىلەڭلار«!

6 ئاندىن زور بىر توپ ئادەملەرنىڭ ئاۋازىغا، نۇرغۇن سۇلارنىڭ شارقىرىشىغا، قاتتىق گۈلدۈرمامىلارنىڭ گۈلدۈرلىشىگە ئوخشاش بىر ئاۋازنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: ـ

»ھەمدۇسانا! ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدايىمىز سەلتەنەت قىلدى!■
7 شادلىنايلى، تەنتەنە قىلايلى ۋە ئۇنى مەدھىيىلەپ ئۇلۇغلايلى!
چۈنكى قوزىنىڭ توي-مەرىكە كۈنى يېتىپ كەلدى،
قىز ئۆزىنى تەييار قىلدى«!■
8 قىزغا كىيىش ئۈچۈن پاكىز، پارقىراپ تۇرىدىغان نەپىس لىباس بېرىلدى)نەپىس لىباس بولسا مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ ھەققانىي ئەمەللىرىدۇر.(
9 ئاندىن، پەرىشتە ماڭا:
ـ مۇنۇ سۆزلەرنى خاتىرىلىۋال: ـ
»قوزىنىڭ توي زىياپىتىگە چاقىرىلغانلار بەختلىكتۇر«! ـ دېدى.
ئۇ ماڭا يەنە: ـ بۇلار خۇدانىڭ ھەقىقىي سۆزلىرىدۇر، ـ دېدى.□ ■

□ **19:1** »**ھەمدۇسانا**« ـ گرېك تىل ۋە ئىبرانىي تىلدا »خاللىلۇياھ«! دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەنىسى »»ياھ«قا مەدھىيە بولغاي.«! ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە بارىكى، »ياھ« »ياھۋەھ«)پەرۋەردىگار(نىڭ قىسقارتىلغان شەكلىدۇر.
□ **19:2** »**ئۆز قۇل-خىزمەتكارلىرىنىڭ قېنىنىڭ ئىنتىقامىنى ئۇنىڭدىن ئالدى**« ـ گرېك تىلدا »ئۆز قۇل-خىزمەتكارلىرىنىڭ قېنىنىڭ ئىنتىقامىنى ئۇنىڭ قولىدىن ئالدى.« »**مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر**« ـ »زەب.» 9:19، »قان.» 43:32.
■ **19:2** قان. 43:32□ ۋەھ. 3:15□ 7:16□ 20:18:
□ **19:3** »**مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر**« ـ »يەش.» 10:34.
■ **19:3** يەش. 10:34□ ۋەھ. 11:14□ 18:18:
■ **19:6** ۋەھ. 17:11:
■ **19:7** مات. 2:22□ لۇقا 16:14:
□ **19:9** »**ئاندىن پەرىشتە ماڭا ... دېدى**« ـ گرېك تىلدا »ئاندىن ئۇ ماڭا ... دېدى« دېيىلدۇ. سۆزلىگۈچى چوقۇم پەرىشتە بولىدۇ؛ 10-ئايۇتنى كۆرۈڭ. ■ **19:9** ۋەھ. 5:21:

10 مەن ئۇنىڭغا سەجدە قىلغىلى ئايىغىغا يىقىلدىم. لېكىن ئۇ:
ـ ھەرگىز ئۇنداق قىلما! مەنمۇ خۇدانىڭ سەن ۋە ئەيسىغا گۇۋاھلىق بەرگۈچى قېرىنداشلىرىڭ بىلەن ئوخشاش قۇل-خىزمەتكارمەن. خۇداغىلا ئىبادەت قىل! چۈنكى ۋەھي-بېشارەتنىڭ روھ-ماھىيىتى بولسا ئەيسا ھەققىدە گۇۋاھلىق بېرىشتۇر، ـ دېدى.□ ■

ئاق ئاتقا مىنگۈچى

11 ئاندىن كۆردۈمكى، ئاسمان ئېچىلدى ۋە مانا، بىر ئاق ئات تۇراتتى؛ ئۇستىگە مىنگۈچىنىڭ بولسا نامى »سادىق« ۋە »ھەققىي« بولۇپ، ئۇ ھەققانىيلىق بىلەن ھۆكۈم چىقىرىدۇ ۋە جەڭ قىلىدۇ. ■

12 ئۇنىڭ كۆزلىرى ئوت يالقۇنىغا ئوخشايىتتى، بېشىدا نۇرغۇن تاجى بولۇپ، تېنىدە ئۆزىدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدىغان بىر نام پۈتۈكلۈك ئىدى. ■

13 ئۇ ئۆچىسىغا قانغا مىلەنگەن بىر تون كىيگەنىدى، ئۇنىڭ نامى »خۇدانىڭ كالامى« دەپ ئاتىلىدۇ. ■

14 ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ كېلىۋاتقان ئەرشتىكى قوشۇنلار بولسا، ئاق ئاتلارغا مىنگەن، ئاپئاق، پاك نەپىس كاناپ لىباس بىلەن كىيىنىۋېلىپتۇ. ■

15 ئۇنىڭ ئاغزىدىن ئوتكۈر بىر قىلىچ چىقىپ تۇراتتى؛ ئۇ بۇنىڭ بىلەن بارلىق ئەللەرنى ئۇرىدۇ؛ ئۇ ئۇلارنى تۆمۈر كالتەك بىلەن پادىچىدەك باقىدۇ؛ ئۇ ھەممىگە قادىر خۇدانىڭ دەھشەتلىك غەزىپىنىڭ »شاراب كۆچلىكى«نىڭ چەيلىگۈچىسىدۇر.□ ■

16 ئۇنىڭ تونى ۋە يوتىسى ئۈستىگە »پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى ۋە رەبلەرنىڭ رەبىي« دېگەن نام يېزىلغانىدى.■

17 ئاندىن مەن قۇياشنىڭ ئىچىدە تۇرغان بىر پەرىشتىنى كۆردۈم. ئۇ ئاسمانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇچۇۋاتقان بارلىق قۇشلارغا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن:
ـ كېلىڭلار، خۇدانىڭ كاتتا زىياپىتىگە يىغىلىڭلار! ■

18 پادىشاھلارنىڭ، سەردارلارنىڭ ۋە پالۋانلارنىڭ، ئاتلارنىڭ ۋە ئۇلارغا مىنگەنلەرنىڭ، شۇنداقلا بارلىق ئەت ئىگىلىرىنىڭ، قۇللارنىڭ ھەم ھۆرلەرنىڭ، كاتتىلارنىڭ ھەم تۆۋەنلەرنىڭ گۆشلىرىنى يەڭلار! ـ دېدى.□

19 شۇنىڭ بىلەن مەن دىۋە، يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار ۋە ئۇلارنىڭ قوشۇنلىرىنىڭ ئاتقا مىنگۈچى ھەم ئۇنىڭ قوشۇنى بىلەن جەڭ قىلىش ئۈچۈن توپلانغانلىقىنى كۆردۈم.

20 ئەمدى دىۋە ۋە ئۇنىڭغا ۋاكالىتەن مۆجىزىلىك ئالامەتلەرنى كۆرسەتكەن ساختا پەيغەمبەرنىڭ ھەر ئىككىسى تۇتۇۋېلىندى.)ساختا پەيغەمبەر شۇ ئالامەتلەر بىلەن دىۋىنىڭ تامغىسىنى قوبۇل قىلغان ھەمدە ئۇنىڭ بۇت-ھەيكىلىگە

□ **19:10 »ئەيسانىڭ گۇۋاھلىق بەرگۈچى قېرىنداشلىرىڭ...«** ـ گرېك تىلىدا »ئەيسانىڭ گۇۋاھلىقىنى تۇتقانلار قېرىنداشلىرىڭ...«. **»ۋەھي-بېشارەتنىڭ روھ-ماھىيىتى بولسا ئەيسا ھەققىدە گۇۋاھلىق بېرىشتۇر«** ـ يۇ، ئىنتايىن مۇھىم بىر پرىنسىپتۇر. دېمەك، پۈتكۈل تەۋرات-ئىنجىلدىكى ۋەھي-بېشارەتلەر ۋە خۇدانىڭ گاھى ۋاقىتلاردا تۆلاردىن باشقا جامائەتلەردە يۈرگۈزگەن ۋەھي-بېشارەتلىرىنىڭ مېغىزى ۋە جەۋھىرى بولسا »ئەيسا ھەققىدە گۇۋاھلىق)بېرىش«(تۇر. مەلۇم بىر »ۋەھي-بېشارەت«تە شۇنداق ئامىل يا كى نەتىجە بولىدىمۇ، ئۇنىڭ ھەققىي بىر»ۋەھي-بېشارەت« ئىكەنلىكىدىن گۇمانلىنىشىغا تىرىشىش«(تۇر. ■ **19:10** روس. 26:10□ 14:14□ ۋەھ. 9.22: ■ **19:11** ۋەھ. 2.6: ■ **19:12** ۋەھ. 14.1: ■ **19:13** يەش. 1:63□ يۇھ. 1.1: ■ **19:14** مات. 3:28□ ۋەھ. 4:4□ 9.7: □ **19:15 »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »يەش.» 63-باب.■ **19:15** زەب. 9:2□ يەش. 3:63□ ۋەھ. 27:2□ 16□ 19:14□ 20□ 21.19: ■ **19:16** 1تىم. 15:6□ ۋەھ. 14.17: ■ **19:17** يەر. 9:12□ ئەز. 17.39: □ **19:18 »پالۋانلارنىڭ..«** ـ يا كى »قۇدرەتلىكلەرنىڭ...«.

چوقۇنغانلارنى ئازدۇرۇپ يۇرگەندى.(ئۇلار ئىككىسى گۇگۇگۇرت يېنىۋاتقان ئوت كۆلىگە تىرىك تاشلاندى. ■

21 قالغىنى بولسا ئاتقا مىنگۈچىنىڭ ئاغزىدىن چىققان قىلىچ بىلەن قىرىلدى. بارلىق پۇتۇن ئۇچار-قاناتلار بۇلارنىڭ گۆشى بىلەن يەپ تويۇندى.

20

مەسىھنىڭ يەر يۈزىدىكى مىڭ يىللىق سەلتەنىتى

1 ئۇنىڭدىن كېيىن، قولىدا تېگى يوق ھاكۇنىڭ ئاچقۇچى ۋە يوغان زەنجىر تۇتقان بىر پەرىشتىنىڭ ئاسماندىن چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆردۈم.■

2 پەرىشتە ئەجدىھانى، يەنى ئىبلىس يا كى شەيتان دېيىلىدىغان ھېلىقى قەدىمىي يىلاننى تۇتۇپ، مىڭ يىللىق زەنجىرلەپ قويدى.■

3 ئۇنىڭ مىڭ يىل توشقۇچە ئەللەرنى ئازدۇرماسلىقى ئۈچۈن، ئۇنى تېگى يوق ھاكۇنغا تاشلاپ ھاكۇنىڭ ئاغزىنى ئېتىپ پېچەتلىۋەتتى. بۇ ۋاقىتلاردىن كېيىن، ئۇ ۋاقىتنىچە قويۇپ بېرىلىشى مۇقەررەر.■

4 ئاندىن مەن تەختلەرنى ۋە ئۇلاردا ئولتۇرغانلارنى كۆردۈم. ئۇلارغا ھۆكۈم قىلىش ھوقۇقى بېرىلگەندى. مەن يەنە، ئەيسانىڭ بەرگەن گۇۋاھلىقى ۋەجىدىن ۋە خۇدانىڭ سۆز- كالامى ۋەجىدىن كاللىسى ئېلىنغانلارنىڭ جانلىرىنىمۇ كۆردۈم. ئۇلار دىنىگە ۋە ئۇنىڭ بۇت-ھەيكەلگە چوقۇنمىغان، ئۇنىڭ تامغىسى پېشانىسىگە ۋە قولىغا ئۇرۇلمىغانلار ئىدى. ئۇلار تىرىلىپ، مەسىھ بىلەن بىرلىكتە مىڭ يىل ھۆكۈم سۈردى □ ■

5)ئۆلگەنلەرنىڭ قالغانلىرى مىڭ يىل توشمىغۇچە تىرىلمەيدۇ.(بۇ دەسلەپكى تىرىلىش ئىدى.

6 دەسلەپكى تىرىلىشتىن نېسىۋە بولغانلار بەختلىك ۋە مۇقەددەستۇر؛ ئىككىنچى ئۆلۈمنىڭ بۇلارنى ئىلىكگە ئېلىش ھوقۇقى يوقتۇر. ئۇلار خۇدانىڭ ۋە مەسىھنىڭ كاھىنلىرى بولىدۇ ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە مىڭ يىل ھۆكۈم سۈرىدۇ.■

شەيتاننىڭ ئاخىرقى مەغلۇبىيىتى

7 مىڭ يىل توشقاندا، شەيتان زىندانىدىن بوشىتىلىپ،

8 يەر يۈزىنىڭ تۆت بۇلۇڭىدىكى ئەللەرنى، يەنى گوگ ۋە ماگوگنى ئازدۇرۇش ۋە ئۇلارنى جەڭ قىلىشقا بىر يەرگە توپلاشقا چىقىدۇ. توپلانغانلارنىڭ سانى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك ساناقسىز بولىدۇ.□ ■

■ **19:20** قان. 2:13□ دان. 11:7□ مات. 24:24□ ۋەھ. 12:13□13□15□16□ 14:16□ 10.20:

■ **20:1** ۋەھ. 18.1:

■ **20:2** 2پېت. 4:2□ ۋەھ. 9.12:

■ **20:3** ۋەھ. 14:16□16□ 8.20:

□ **20:4** **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ** »زەب.» 4:149-9، «1□□□.» 2:6-3.

■ **20:4** ۋەھ. 11:6□9□ 12.13□15□16:

■ **20:6** يەش. 6:61□ 1پېت. 9:2□ ۋەھ. 6:1□ 10.5:

□ **20:8** **...»** يەر يۈزىنىڭ تۆت بۇلۇڭىدىكى ئەللەرنى، يەنى گوگ ۋە ماگوگنى ئازدۇرۇش ۋە ئۇلارنى جەڭ قىلىشقا بىر يەرگە توپلاشقا چىقىدۇ« ـ »گوگ ۋە ماگوگ« توغرۇلۇق: گوگ بەلكىم »ماگوگ«نىڭ پېشى بولۇشى مۇمكىن »ئەز.» 2:38-3نى كۆرۈڭ.(شۇبھىسىزكى، تۆيغۇر تىلىدىكى »يەجۇج-مەجۇج« دېگەن ئىسىم ئىبرانىي تىلىدىكى بۇ ئىسىملاردىن چىققاندىى، لېكىن »گوگ ۋە ماگوگ« يالماۋۇزدەك بىرخىل مەخلۇق ئەمەس، بەلكى تۇرلۇك ئەللەرنى كۆرسىتىدۇ. »ئەز.» 1:38-29:39دە، خۇدانىڭ »گوگ ۋە ماگوگ« بىلەن بولغان ئۇرۇشى بېشارەت قىلىنغان. بىراق بىزنىڭچە ئۇ ئۇرۇش »دەھشەتلىك ئازاب-ئۇقۇبەت« بىلەن ياغلىق بولىدۇ، مىڭ يىلنىڭ ئاخىرىدا بولىدىغان، مۇشۇ ئايەتلەردە ئايان قىلىنغان »ئاخىرقى ئۇرۇش« ئۇنىڭغا ئوخشايدىغان بولۇشى مۇمكىن بولسىمۇ، ئۇ ئەمەس. ■ **20:8** ئەز. 2:38□ 1:39□ ۋەھ. 14.16:

9 ئۇلار يەر يۈزىدىكى كەڭ تۈزلەڭلىككە چىقىپ، مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ بارگاھىنى، يەنى خۇدا سۆيىدىغان
شەھەرنى مۇھاسىرىگە ئالدۇ. لېكىن ئاسماندىن ئوت يېغىپ، ئۇلارنى يۇتۇۋېتىدۇ. □
10 ئۇلارنى ئازدۇرغان ئىبلىس بولسا دېۋە بىلەن ساختا پەيغەمبەر كۆيۈۋاتقان ئوت ۋە گۈگۈزۇرت كۆلىگە
تاشلىنىپ، ئۇ يەردە كېچە-كۈندۈز ئەبەدىلئەبەدگىچە قىينىلىدۇ.■

چوڭ ئاق تەخت ـ ئاخىرقى ھۆكۈم

11 ئۇنىڭدىن كېيىن، چوڭ بىر ئاق تەخت ۋە ئۇنىڭدا ئولتۇرغۇچىنى كۆردۈم. ئاسمان بىلەن زېمىن ئۇنىڭ يۈزىدىن
ئۆزىنى قاچۇرۇپ، ئۇلار تۇرغان جاي ھەرگىز تېپىلمايدۇ.
12 مەن يەنە كاتتا بولسۇن، يا كىچىك بولسۇن، ئۆلگەنلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ تەختىنىڭ ئالدىدا تۇرغانلىقىنى كۆردۈم.
كىتابلار ئېچىلدى؛ ئاندىن يەنە بىر كىتاب ـ »ھاياتلىق دەپتىرى« دەپ ئاتالغان كىتاب ئېچىلدى. ئۆلگەنلەرگە
كىتابلاردا خاتىرىلەنگىنى بويىچە ئۆز ئەمەلىيىتىگە قاراپ ھۆكۈم قىلىندى. ■
13 دېڭىز ئۆزىدە ئۆلگەنلەرنى تاپشۇرۇپ بەردى، ئۆلۈم ۋە تەھتىسارامۇ ئۆزلىرىدىكى ئۆلگەنلەرنى تاپشۇرۇپ بېرىشتى.
ھەركىمنىڭ ئۇستىگە ئۆز ئەمەلىيىتىگە قاراپ ھۆكۈم قىلىندى.
14 ئاندىن ئۆلۈم ۋە تەھتىسارا ئوت كۆلىگە تاشلاندى. مانا ئىككىنچى ئۆلۈم ـ ئوت كۆلىدۇر.
15 كىمنىڭ ئىسمىنىڭ »ھاياتلىق دەپتىرى«دە يېزىلمىغانلىقى بايقالسا، ئوت كۆلىگە تاشلاندى.

21

يېڭى ئاسمان، يېڭى زېمىن

1 ئاندىن، يېڭى ئاسمان ۋە يېڭى زېمىننى كۆردۈم؛ چۈنكى بۇرۇنقى ئاسمان ۋە زېمىن ئۆتۈپ كەتكەندى، دېڭىزمۇ
مەۋجۇت بولمىدى.■
2 مۇقەددەس شەھەرنىڭ، يەنى خۇدادىن چىققان، خۇددى ئۆز يىگىتىگە توي پەردازلىرىنى قىلىپ ھازىرلانغان
قىزدەك يېڭى يېرۇسالېمنىڭ ئەرشتىن چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆردۈم.■
3 ئەرشتىن يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن بىر ئاۋازنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: »مانا، خۇدانىڭ ماكانى ئىنسانلارنىڭ
ئارىسىدىدۇر؛ ئۇ ئۇلار بىلەن بىللە ماكانلىشىپ تۇرىدۇ، ئۇلار ئۇنىڭ خەلقى بولىدۇ. خۇدا ئۆزىمۇ ئۇلار بىلەن بىللە
تۇرۇپ، ئۇلارنىڭ خۇداسى بولىدۇ. □ ■
4 ئۇ ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدىكى ھەر تامچە ياشنى سۈرتىدۇ؛ ئەمدى ئۆلۈم ئەسلا بولمايدۇ، نە ماتەم، نە يىغا-زار، نە
قايغۇ-ئەلەم بولمايدۇ، چۈنكى بۇرۇنقى ئىشلار ئۆتۈپ كەتتى.«□ ■
5 تەختتە ئولتۇرغۇچى:

□ **20:9 »ئۇلار يەر يۈزىدىكى كەڭ تۈزلەڭلىككە چىقىپ...»** ـ يا كى »ئۇلار زېمىن)دىكى كەڭ تۈزلەڭلىككە چىقىپ...»
يا كى »ئۇلار يۈتۈن يەر يۈزىنى كېزىپ...«.
■ **20:10** دان. 11:7□ ۋەھ. 10:14□ 20:19:
■ **20:12** مىس. 32:32□ زەب. 12:62□ 28:69□ يەر. 10:17□ 19:32□ مات. 27:16□ رىم. 6:2□ 12:14□ 2 كور. 10:5□ گال.
5:6□ فىل. 3:4□ ۋەھ. 23:2□ 5.3:
■ **21:1** يەش. 17:65□ 22:66□ 2 پېت. 13.3:
■ **21:2** ۋەھ. 12:3□ 10.21:
□ **21:3 »شەرشتىن يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن بىر ئاۋاز«** ـ بەزى كونا كۆچۈرۈلمىلەردە: »تەختتىن يۇقىرى كۆتۈرۈلگەن بىر ئاۋاز« دېيىلدۇ.
»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »يەش.» 14:7، »يەر.» 7:24، 33:31، »زەك.» 8:8. ■ **21:3** ئەز. 7.43: □ **21:4 »مۇناسىۋەتلىك ئايەت«** ـ
»يەش.» 8:25. ■ **21:4** يەش. 8:25□ ۋەھ. 17.7:

ـ مانا، هەممنى يېڭى قىلىمەن! ـ دېدى. ئۇ ماڭا يەنە:
بۇلارنى خاتىرىلىۋال! چۈنكى بۇ سۆزلەر ھەقىقىي ۋە ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېدى.■
6 ئۇ يەنە ماڭا مۇنداق دېدى: ـ
»ئىش تامام بولدى! مەن »ئالفا« ۋە »ئومېگا«دۇرمەن، مۇقەددەمە ۋە خاتىمە ئۆزۈمدۇرمەن. ئۆسسىغان ھەركىمگە ھاياتلىق سۈيىنىڭ بۇلىقىدىن ھەقسىز بېرىمەن.□ ■
7 غەلىبە قىلغۇچى ھەركىم بۇلارغا مىراسخورلۇق قىلىدۇ، مەن ئۇنىڭ خۇداسى بولىمەن، ئۇمۇ مېنىڭ ئوغلۇم بولىدۇ.■
8 لېكىن قورقۇنچاقلار، ئېتىقادسىزلار، يىرگىنچلىكلەر، قاتىللار، بۇزۇقلۇق قىلغۇچىلار، سېھىرگەرلەر، بۇتپەرەسلەر ۋە بارلىق يالغانچىلارغا بولسا، ئۇلارنىڭ قىسمىتى ئوت بىلەن گۈگۈگۈرت يېنىپ تۇرىدىغان كۆلدۇر ـ بۇ بولسا ئىككىنچى ئۆلۈمدۇر.«■

يېڭى يېرۇسالېم

9 ئاخىرقى يەتتە بالا يىتىپەت بىلەن تولغان يەتتە چىنىنى تۇتقان يەتتە پەرىشتىدىن بىرى كېلىپ، ماڭا سۆزلەپ:
ـ كەل! ساڭا قوزىنىڭ جورىسى بولىدىغان قىزنى كۆرسىتىپ قويايي، ـ دېدى.■
10 ئاندىن ئۇ مېنى روھنىڭ ئىلكىدە بولغان ھالدا يوغان ۋە ئېگىز بىر تاغقا ئېلىپ قويدى. ئۇ يەردىن ماڭا خۇدادىن چىققان مۇقەددەس شەھەر يېرۇسالېمنىڭ ئەرشتىن چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆرسەتتى. □ ■
11 ئۇنىڭدا خۇدانىڭ شان-شەرىپى بار ئىدى، ئۇنىڭ جۇلاسى ئىنتايىن قىممەتلىك گۆھەرنىڭ، يېشىل ياقۇتتەك يالتىرىغان خرۇستالنىڭ جۇلاسىغا ئوخشايىتتى.
12 ئۇنىڭ چوڭ ھەم ئېگىز سېپىلى بار ئىدى؛ سېپىلنىڭ ئون ئىككى دەرۋازىسى بولۇپ، دەرۋازىلاردا ئون ئىككى پەرىشتە تۇراتتى. ھەربىر دەرۋازىنىڭ ئۈستىگە ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىسىدىن بىرىنىڭ ئىسمى يېزىلغانىدى.
13 مەشرىق تەرىپىدە ئۈچ دەرۋازا، شىمال تەرىپىدە ئۈچ دەرۋازا، جەنۇب تەرىپىدە ئۈچ دەرۋازا ۋە مەغرىپ تەرىپىدە ئۈچ دەرۋازا بار ئىدى.
14 شەھەرنىڭ سېپىلىنىڭ ئون ئىككى ئۇل تېشى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئون ئىككى ئىسىم، يەنى قوزىنىڭ روسۇلىنىڭ ئىسىملىرى پۈتۈكلۈكتۇر.□ ■
15 ماڭا سۆز قىلغان پەرىشتىنىڭ قولىدا شەھەرنى، ئۇنىڭ دەرۋازىلىرى ۋە ئۇنىڭ سېپىلىنى ئۆلچەيدىغان ئالتۇن قومۇش ئۆلچىگۈچ ھاسا بار ئىدى. ■
16 شەھەر تۆت چاسا بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى بىلەن كەڭلىكى ئوخشاش ئىدى. پەرىشتە شەھەرنى ھاسا بىلەن ئۆلچىدى ـ ئون ئىككى مىڭ ستادىيون كەلدى)ئۇزۇنلۇقى، كەڭلىكى ۋە ئېگىزلىكى تەڭ ئىدى.(□

■ **21:5** يەش. 19:43□ 2 كور. 17:5□ ۋەھ. 2:4□ 9:19□ 11.20:
□ **21:6** »مەن »ئالفا« ۋە »ئومېگا«دۇرمەن« ـ گرېك تىلىدا »ئالفا« بىرىنچى ھەرپتۇر ـ دېمەك، خۇدا باش ۋە ئاخىردۇر.
■ **21:6** يەش. 4:41□ 6:44□ 1:55□ ۋەھ. 8:1□ 17:16□ 13.22:
■ **21:7** زەك. 8:8□ ئىبر. 10.8:
■ **21:8** ۋەھ. 14:20□15□ 15.22:
■ **21:9** ۋەھ. 15□6: 7.
□ **21:10** »ئاندىن ئۇ مېنى روھنىڭ ئىلكىدە بولغان ھالدا يوغان ۋە ئېگىز بىر تاغقا ئېلىپ قويدى« ـ »روھ« مۇشۇ يەردە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ. ■ **21:10** ئىبر. 22:12□ ۋەھ. 10:1□ 2.21: □ **21:14** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »ئەز.» .31:48-34 ■ **21:14** ئەف. 20.2: ■ **21:15** ئەز. 3:40□ زەك. 18.1: □ **21:16** »ئون ئىككى مىڭ ستادىيون« ـ بىر ستادىيون 185 مېتر بولۇپ، بۇ 2200 كىلومېتردۇر.

17 ئۇ سېپىلنىمۇ ئۆلچىدى. سېپىلنىڭ قېلىنلىقى ئىنسانلارنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە، يەنى شۇ پەرىشتىنىڭ ئۆلچىمى
بويىچە بىر يۈز قىرىق تۆت جەينەك كەلدى. □
18 سېپىلنىڭ قۇرۇلۇشى بولسا يېشىل ياقۇتتىن، شەھەر ئەينەكتەك سۈزۈك ساپ ئالتۇندىن بىنا قىلىنغانىدى.
19 شەھەر سېپىلنىڭ ئۆللىرى ھەرخىل قىممەتلىك ياقۇتلار بىلەن بېزەلگەنىدى. بىرىنچى ئۆل تاش يېشىل ياقۇت،
ئىككىنچىسى كۆك ياقۇت، ئۈچىنچىسى ھېقىق، تۆتىنچىسى زۇمرەت،
20 بەشىنچىسى قىزىل ھېقىق، ئالتىنچىسى قىزىل قاشتاش، يەتتىنچىسى سېرىق كۆزارتىس، سەككىزىنچىسى سۈس يېشىل
ياقۇت، توققۇزىنچىسى توپاز، ئوننىنچىسى يېشىل كۆزارتىس، ئون بىرىنچىسى سۈسۈن ياقۇت ۋە ئون ئىككىنچىسى پىروزا
ئىدى. □
21 ئون ئىككى دەرۋازا ئون ئىككى مەرۋايىت ئىدى، دېمەك دەرۋازىلارنىڭ ھەربىرى بىردىن مەرۋايىتتىن
ياسالغانىدى. شەھەرنىڭ غول يولى ئەينەكتەك سۈزۈك ساپ ئالتۇندىن ئىدى.
22 شەھەردە ھېچقانداق ئىبادەتخانا كۆرمىدىم، چۈنكى ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار خۇدا ۋە قوزا ئۇنىڭ
ئىبادەتخانىسىدۇر.
23 شەھەرنىڭ يورۇتۇلۇشى ئۆچۈن قۇياشقا ياكى ئايغا موھتاج ئەمەس، چۈنكى خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئۇنى
يورۇتقانىدى، ئۇنىڭ چىرىغى بولسا قوزىدۇر. ■
24 ئەللەر شەھەردىكى يورۇقلۇقتا يۈرىدۇ؛ يەر يۈزىدىكى پادىشاھلار شانۇشەۋكىتىنى ئۇنىڭ ئېچىگە ئېلىپ كېلىدۇ.
□ ■
25 ئۇنىڭ دەرۋازىلىرى كۈندۈزدە ھەرگىز تاقالمايدۇ)ئەمەلىيەتتە ئۇ يەردە كېچە زادى بولمايدۇ.(■
26 ھەرقايسى ئەللەرنىڭ شانۇشەۋكىتى ۋە ھۆرمەت-ئىززىتى ئۇنىڭ ئېچىگە ئېلىپ كېلىنىدۇ.□
27 ھەرقانداق ھارام نەرسە ۋە ھەرقانداق يىرگىنچلىك ئىشلارنى قىلغۇچى ياكى يالغانچىلىق قىلغۇچى ئۇنىڭغا
كىرەلمەيدۇ؛ پەقەت نامى قوزىنىڭ ھاياتلىق دەپتىردە يېزىلغانلارلا كىرەلەيدۇ.■

22

1 ئاندىن پەرىشتە ماڭا خرۇستالدەك پارقىراق ھاياتلىق سۈيى ئېقىۋاتقان دەريانى كۆرسەتتى. دەريا خۇدانىڭ ۋە
قوزىنىڭ تەختىدىن چىققان بولۇپ، □ ■
2 شەھەرنىڭ غول يولىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئېقىۋاتقانىدى. دەريانىڭ بۇ تەرىپىدە ۋە ئۇ تەرىپىدىمۇ ئون ئىككى خىل مېۋە
بېرىدىغان، ھەر ئايدا مېۋىلەيدىغان ھاياتلىق دەرىخى بار ئىدى؛ دەرەخنىڭ يوپۇرماقلىرى ئەللەرنىڭ شىپاسى ئۈچۈن
ئىدى.□ ■

□ **21:17** »سېپىلنىڭ قېلىنلىقى ئىنسانلارنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بويىچە، يەنى شۇ پەرىشتىنىڭ ئۆلچىمى بويىچە بىر يۈز قىرىق تۆت جەينەك كەلدى« ـ »جەينەك« بولسا)ياكى » گەز«) جەينەكتىن قولنىڭ ئۆچىغىچە بولغان ئارلىق، يەنى يېرىم مېتر؛ دېمەك، سېپىلنىڭ قېلىنلىقى 65 مېترچە ئىدى.
□ **21:20** »قىزىل ھېقىق« ـ ياكى »ساردونىكس.« »قىزىل قاشتاش« ـ ياكى »ساردىئۇس«، ياكى »پارقىراق قىزىل قاشتېشى.« »سېرىق كۆزارتىس« ـ ياكى »خرىزولىت«، »پېرىدوت.« »سۈس يېشىل ياقۇت« ـ ياكى »بېرىل.« »توپاز« ـ »توپاز« بولسا سېرىق رەڭلىك بىر ياقۇت. »يېشىل كۆزارتىس« ـ ياكى »خرىزوپراس.« »پىروزا« ـ ياكى »ئامېتىست.«
■ **21:23** يەش. 19:60□ زەك. 7.14:
□ **21:24** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »يەش.» 19:60-20، »زەك.» 22:8.
■ **21:24** يەش. 3.60:
■ **21:25** يەش. 11:60□ ۋەھ. 5.22:
□ **21:26** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »يەش.» 5:60-7، »ھاگ.» 7:2.
■ **21:27** مىس. 32:32□ زەب. 28:69□ فىل. 3:4□ ۋەھ. 5:3□ 12.20:
□ **22:1** »مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر« ـ »زەب.» 38:36، 4:46، »ئەز.» 1:47-9، »زەك.» 8:14.
■ **22:1** ئەز. 1:47□ زەك. 8.14:
□ **22:2** »ئون ئىككى خىل مېۋە بېرىدىغان، ھەر ئايدا مېۋىلەيدىغان ھاياتلىق دەرىخى« ـ ياكى »ئون ئىككى قېتىم مېۋىگە كىرىدىغان، ھەر ئايدا مېۋىلەيدىغان ھاياتلىق دەرىخى.«
■ **22:2** ۋەھ. 7.2:

3 لەنەت دېگەن ئەمدى بولمايدۇ، خۇدانىڭ ۋە قوزىنىڭ تەختى شەھەرنىڭ ئىچىدە بولۇپ، ئۇنىڭ قۇل-
خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭ خىزمەت-ئىبادىتىدە بولىدۇ.
4 ئۇلار ئۇنىڭ جامالىنى كۆرىدۇ، ئۇنىڭ نامى ئۇلارنىڭ پېشانىلىرىگە پۈتۈكلۈك بولىدۇ.■
5 ئۇ يەردە ئەسلا كېچە بولمايدۇ، نە چىراغ نۇرىغا، نە قۇياش نۇرىغا موھتاج بولمايدۇ. چۈنكى پەروەردىگار خۇدا
ئۇلارنىڭ ئۈستىدە يوريدۇ، ئۇلار ئەبەدىلئەبەدگىچە ھۆكۈم سۈرىدۇ.■

ئاخىرقى ئاگاھ- گۈۋاھ

6 پەرىشتە ماڭا:
ـ بۇ سۆزلەر ھەققىي ۋە ئىشەنچلىكتۇر، پەيغەمبەرلەرنىڭ روھلىرىنىڭ رەب خۇداسى يېقىن كەلگۈسىدە يۈز بېرىشى
مۇقەررەر بولغان ئىشلارنى ئۆز قۇل-خىزمەتكارلىرىغا كۆرسىتىش ئۈچۈن، پەرىشتىسىنى ئەۋەتتى، ـ دېدى.□ ■

7 »)مانا، پات يېقىندا كېلىمەن! بۇ كىتابتىكى بېشارەتنىڭ سۆزلىرىنى تۇتقۇچى كىشى بەختلىكتۇر«!)□ ■
8 بۇلارنى ئاڭلىغۇچى ۋە كۆرگۈچى مەن يۇھاننامەن. بۇ ئىشلارنى ئاڭلىغىنىمدا ۋە كۆرگىنىمدە، بۇلارنى ماڭا
كۆرسەتكەن پەرىشتىگە سەجدە قىلغىلى ئايىغى ئالدىغا يېقىلدىم.
9 لېكىن ئۇ ماڭا:
ـ ھەرگىز ئۇنداق قىلما! مەنمۇ خۇدانىڭ سەن ۋە قېرىنداشلىرىڭ بولغان پەيغەمبەرلەر بىلەن ئوخشاش قۇل-
خىزمەتكارىمەن. خۇداغىلا ئىبادەت قىل! ـ دېدى.■
10 ئۇ ماڭا يەنە:
ـ بۇ كىتابتىكى بېشارەتنىڭ سۆزلىرىنى پېچەتلىمە، چۈنكى بۇلارنىڭ ۋاقتى يېقىن كەلدى. □ ■
11 قەبىھلىك قىلغۇچى كىشى قەبىھلىكنى قىلىۋەرسۇن، پەسكەش كىشى بولسا پەسكەشلىكتە تۇرىۋەرسۇن، ھەققانىي
كىشى بولسا ھەققانىيلىقنى يۈرگۈزۈۋەرسۇن، پاك-مۇقەددەس كىشى بولسا پاك-مۇقەددەسلىكتە تۇرىۋەرسۇن، ـ
دېدى.

ئەيسا مەسىھ بۇۋاسىتە يۇھاننىغا سۆزلەيدۇ

12 »مانا، پات يېقىندا كېلىمەن! ھەركىمنىڭ ئەمەلىيىتىگە قاراپ بېرىدىغىنىمنى ئۆزۈم بىلەن بىللە ئېلىپ كېلىمەن.□ ■
13 مەن »ئالفا« ۋە »ئومېگا«، بىرىنچى ۋە ئاخىرقى، مۇقەددەمنى ۋە خاتىمە ئۆزۈمدۇرمەن.«□ ■

■ **22:4** ۋەھ. 12.3:
■ **22:5** يەش. 19:60□ زەك. 7:14□ ۋەھ. 23.21:
□ **22:6** **»يېقىن كەلگۈسىدە يۈز بېرىشى مۇقەررەر بولغان ئىشلار«** ـ ياكى »ئۇيۇقسىز يۈز بېرىشى مۇقەررەر بولغان ئىشلار.« **»بۇ سۆزلەر ھەققىي ۋە ئىشەنچلىكتۇر«** ـ بۇ سۆزلەر 9:19 ۋە 5:21دىمۇ تېپىلىدۇ، شۇ يەردە ئالدىنقى ئىشلارنى (1:21-5) تەستىقلاش ئۈچۈن ئېيتىلغان. ئەمما مۇشۇ يەردە، شۇيېھىسىزكى، پۈتكۈل كىتابنىڭ مەزمۇنىنى ياكى ھەتتە ياكى پۈتكۈل ئىنجىلنىڭ مەزمۇنىنى ياكى پۈتكۈل تەۋرات-ئىنجىلنىڭ مەزمۇنىنى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. **»پەيغەمبەرلەرنىڭ روھلىرىنىڭ رەب خۇداسى«** ـ مۇشۇ يەردە رەب ئەيسانى كۆرسەتسە كېرەك (1:1□□ كورۇڭ.(
■ **22:6** ۋەھ. 1:1□ 9:19□ 5.21:
□ **22:7** **»مانا، پات يېقىندا كېلىمەن! بۇ كىتابتىكى بېشارەتنىڭ سۆزلىرىنى تۇتقۇچى كىشى بەختلىكتۇر«!** ـ بۇ سۆزلەر رەب ئەيسانىڭ، ئەلۋەتتە.
■ **22:7** ۋەھ. 3.1:
■ **22:9** روس. 26:10□ 14:14□ ۋەھ. 10.19:
□ **22:10** **»بۇ كىتابتىكى بېشارەتنىڭ سۆزلىرىنى پېچەتلىمە«** ـ ـ مەنىسى بەلكىم، ئۇقۇرمەنلەرگە ئوچۇق بولسۇن، مەخپىي بولمىسۇن.
■ **22:10** دان. 26:8□ 4:12□ ۋەھ. 3.1:
□ **22:12** **»مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر«** ـ »يەش.» 10:40، 11:62.
■ **22:12** زەب. 12:62□ يەر. 10:17□ 19:32□ مات. 27:16□ رىم. 6:2□ 12:14□ 1كور. 8:3□ 2كور. 10:5□ گال. 5:6□ ۋەھ. 23.2:
□ **22:13** **»مەن »ئالفا« ۋە »ئومېگا«...«** ـ گرىك تىلىدا »ئالفا« بىرىنچى ھەرپ، »ئومېگا« ئاخىرقى ھەرپتۇر. دېمەك، ئەيسا مەسىھ باش ۋە ئاخىرىدۇر. ■ **22:13** يەش. 4:41□ 6:44□ 12:48□ ۋەھ. 8:1□ 6.21:

14 هاياتلىق دەرىخىنىڭ مېۋىسىدىن نېسىپ بولۇش ۋە دەرۋازىلىرىدىن شەھەرگە كىرىشكە مۇيەسسەر بولۇش ئۈچۈن
تونلىرىنى يۇغانلار بەختلىكتۇر!
15 شەھەرنىڭ سىرتىدىكىلەر ـ ئىتلار، سېھىرگەرلەر، بۇزۇقلۇق قىلغۇچىلار، قاتىللار، بۇتپەرەسلەر، يالغانچىلىققا
خۇشتار بولغانلار ۋە ئەمەل قىلغۇچىلاردۇر.■

16 »مەنكى ئەيسا جامائەتلەرنى دەپ سىلەرگە بۇ ئىشلارنىڭ گۇۋاھلىقىنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن پەرىشتەمنى ئەۋەتتىم.
داۋۇتنىڭ يىلتىزى ھەم نەسلى، پارلاق تاڭ يۇلتۇزىدۇرمەن«!■

17 روھ ۋە توي بولىدىغان قىز: »كەل«! دەيدۇ.
ئاڭلىغۇچى: »كەل«! دېسۇن.
تۇسسىغۇچى ھەركىم كەلسۇن، خالىغان ھەركىم ھاياتلىق سۈيىدىن ھەقسىز ئىچسۇن.□ ■

خاتىمە
18 مەنكى بۇ كىتابتىكى بېشارەتنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغانلارغا گۇۋاھلىق بېرىپ ئاگاھلاندۇرىمەنكى: كىمدىكىم بۇ
سۆزلەرگە بىرنېمىنى قوشسا، خۇدا ئۇنىڭغا بۇ كىتابتا يېزىلغان بالا-ئىشىپەتلەرنى قوشىدۇ. □
19 كىمدىكىم بۇ بېشارەتلىك كىتابنىڭ سۆزلىرىدىن بىرەر سۆزنى ئېلىپ تاشلىسا، خۇدامۇ ئۇنىڭدىن بۇ كىتابتا يېزىلغان
هاياتلىق دەرىخىدىن ۋە مۇقەددەس شەھەردىن بولىدىغان نېسىۋىسىنى ئېلىپ تاشلايدۇ.■
20 ـ مانا، بۇلارغا ئاگاھ-گۇۋاھ بەرگۈچى بولسا مۇنداق دەيدۇ:

ـ »شۇنداق، پات يېقىندا كېلىمەن«!

ـ »ئامىن! كەل، يا رەب ئەيسا«!

21 رەب ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى بارلىق مۇقەددەس بەندىلەر بىلەن بىللە بولغاي، ئامىن!

■ **22:15** 1 كور. 10:6□ ئەف. 5:5□ كول. 3□5: 6.
■ **22:16** يەش. 10:11□ رىم. 12:15□ 2 پېت. 19:1□ ۋەھ. 1:1□ 5.5:
□ **22:17** **»روھ ۋە توي بولىدىغان قىز: »كەل«! دەيدۇ«** ـ »روھ« ـ مۇقەددەس روھتۇر. »توي بولىدىغان قىز« دەگەنلىك جامائەتنى كۆرسىتىدۇ.
19-باب ،-7 8-ئايەتلەرگە قارالسۇن.
■ **22:17** يەش. 1:55□ يۇھ. 37.7:
□ **22:18** **»مەنكى بۇ كىتابتىكى بېشارەتنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغانلارغا گۇۋاھلىق بېرىپ ئاگاھلاندۇرىمەنكى«** ـ »مەنكى« دېگەن سۆز بەزى ئالىملار، 18-
19-ئايەتتىكى سۆزلەرنى روسۇل يۇھاننانىڭكى دەپ قارايدۇ. بىراق يۇھاننا تۈزىنى بېۋاستە كۆرسەتمىگەچكە (9:1□□ كۆرۈڭ)، شۇنداقلا 20-ئايەتتە
■ **22:19** قان. 2:4□ 32:12□ پەند. 6:30□ ۋەھ.رەب تۈزى ئېنىق كۆرسىتىلگەچكە بىز سۆزلەرنى رەبنىڭكى، دېگەن پىكىرگە مايىلمىز.
8:13□ 8.17: